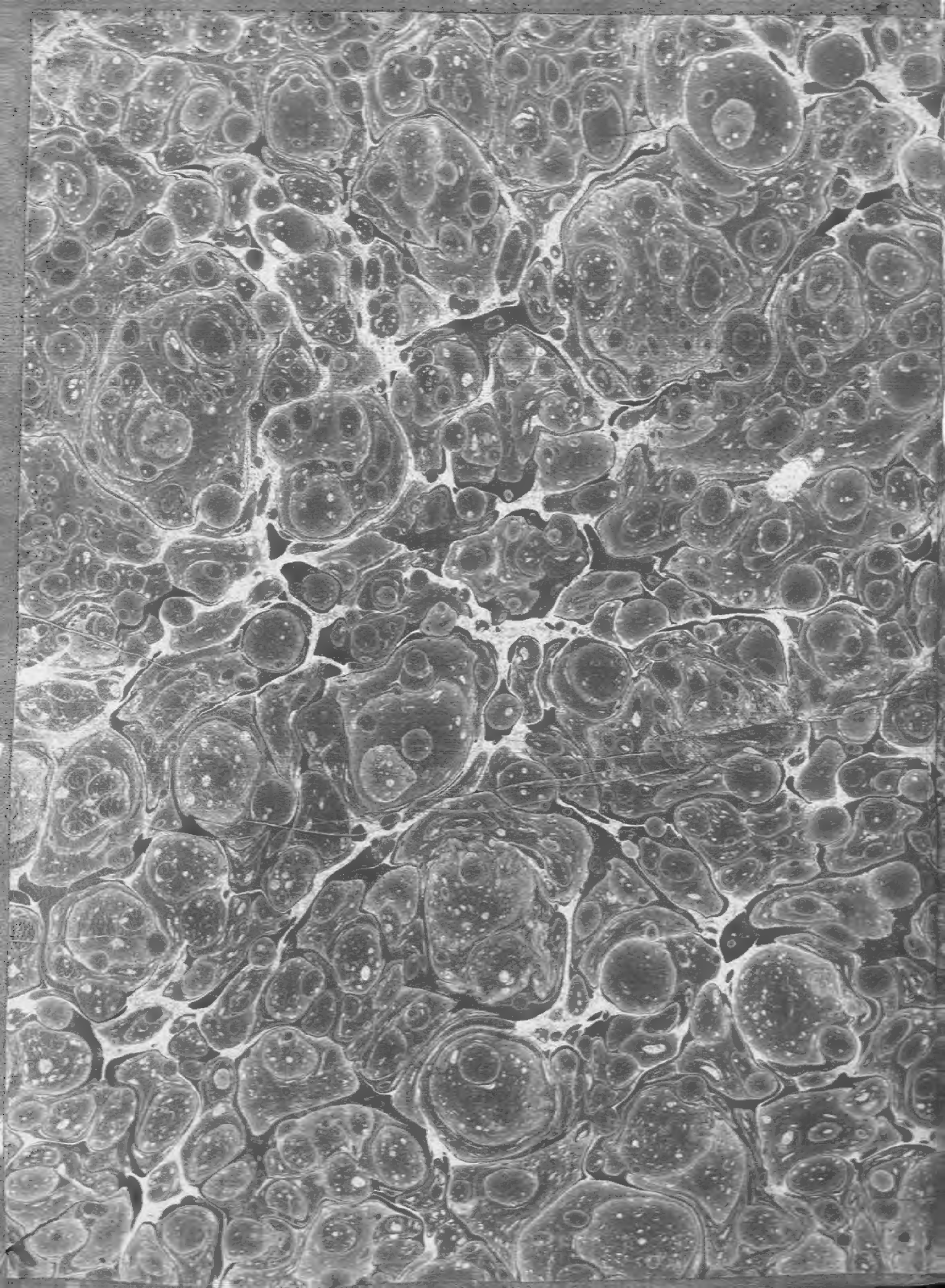
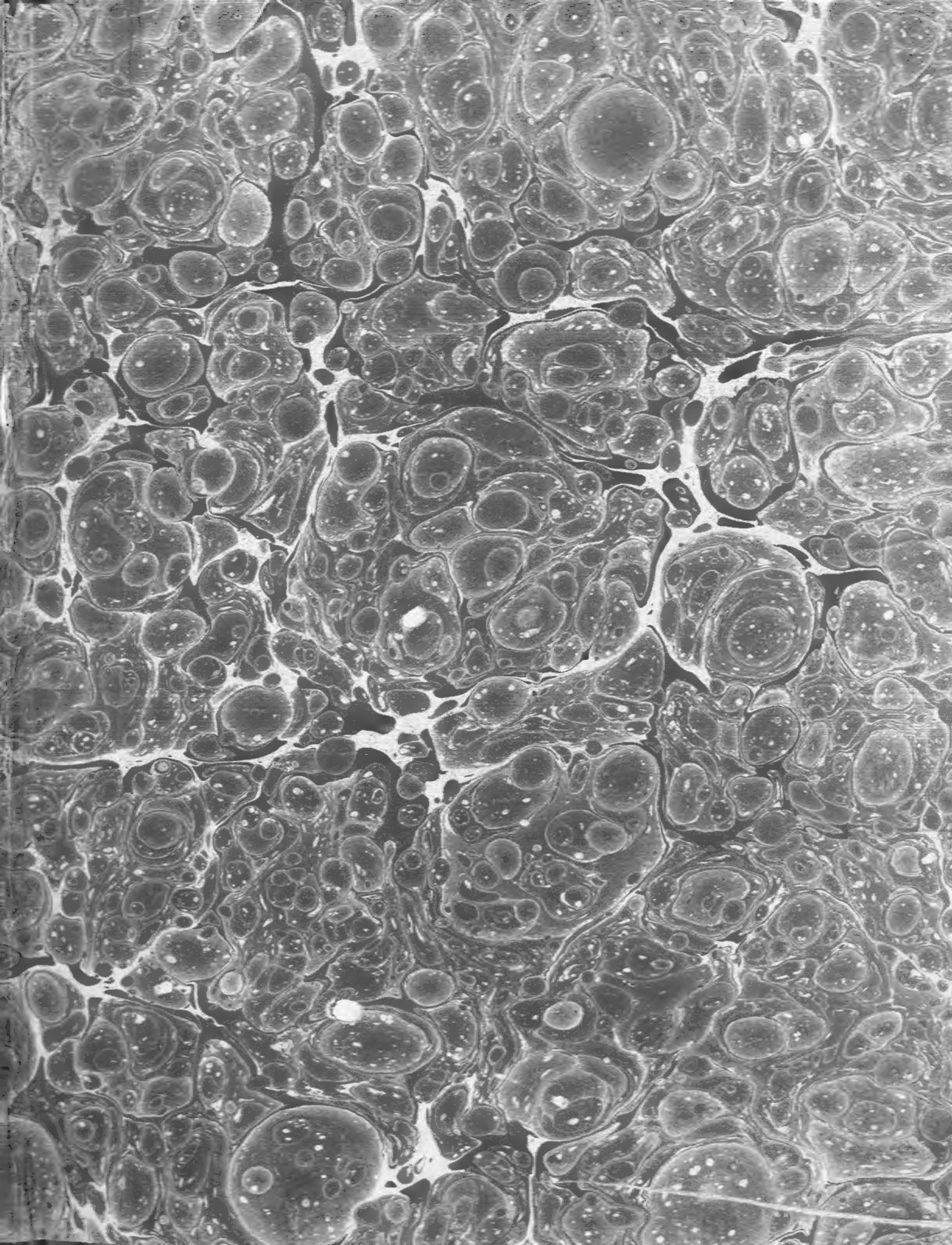
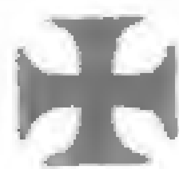
1° y 2° parte

Roſarium ſermonum predicabilium ad fa
ciliorem predicantium cõmoditatem
nouiſſime cõpilatum. In quo quic-
quid preclarum & utile in cũctis
ſermonariis uſqꝫ in hodiernũ
editis continetur: hic inge-
nioſe enucleatum atqꝫ ſo
lerti cura collectum
inuenies.

¶ Reuerendissimo in Christo patri ac domino.d. Bernardino sacro/ sancte Romane ecclesie tituli sancte crucis in hierusalē presbytero car dinali dignissimo. Frater Bernardinus de Busti de mediolano ordi/ nis minorum de obseruantia humilem ac debitam cōmendationem.

CVm innumera fere p̄dicationū uolumina a diuersis doctoribus edita cōspexissem. Que ꝑpter uite huius mortalis breuitatē ab humano nequeunt intellectu diligentius omnia perscrutari. Studen/ tium maximo labori compatiens. Multorumq; predicatorū piis uo/ tis annuere uolens. Rosarium hoc sermonū predicabiliū composui. In quo omnia ad humanam salutē pertinentia per uarios codices dispersa cōgessi. Reuerendissimeq; dominationi uestre ītitulaui quā diuinarum litterarū studiis deditissimam: sacreq; theologie peritissi/ mam esse cognoui. Illam iterum atq; iterum exorans: ut pro fidelissi mo seruulo suo apud saluatorem nostrum suis precibus intercedere. Ipsiusq; exiguum munus paterno affectu acceptare dignetur. Valeat foeliciter reuerēdissima dominatio uestra. Cui me plurimū cōmēdo.

¶ Exhortatio fratris Bernardini de Busti
ad lectorem istius operis sui.

Florida perlustans huius uiridaria secli.
Candida decerpsi lilia pulchra nimis.
Insup & plenos herbis redolẽtibus hortos.
Priuauit solito nostra decore manus.
Arbor & imẽsas prebẽs spaciãtibus umbras
Euulsa: est nostro nunc situata solo.
Hic rosa purpureo rutilat rubicũda colore.
Lacteq; uel niuibus alba ligustra magis.
Hic etiã aspectus fragrant uacinia nigri.
Hic uirides pandunt undiq; prata comas.
Quisqs es hos studeas pegrinos carpe flores:
Quorũ quotidie plus pululabit odor.
Hec sua tpibus periet fragrantia nullis
Horrida nec foliis expoliabit hiems.
Nulla quoq; insignẽ formã populabit etas
Que mage per cũctos fit speciosa dies.
Hortulus iste parit fructus: herbasq; pennes.
Fasciculos auida cõglomerate manu.
Replete & mentis subito gymnasia uestre.
Spargite per cũctas hoc thimiama domos.

Fratis illumiati nouariẽsis ordinis minorũ
pdicatoris ad lectores hui⁹ opis exhortatoria.

Ille canat tirios romano marte labores.
Inq; suos uertat leua trophea duces.
Hic uariata ferat diuersis corpora formis.
Mollis & heroas tradat amando neci.
Fraternas acies iocũdus carminis auctor
Instruat: & siluis dulce poema colat.
Ille sodalitios ludat uersutus amores.
Callidus & paci terminet arte dolos.
Armet: & in generum trepidãdi cesaris alas.
Qui paphiũ lachrymãs horruit alta scelus.
Ilion ausoniã uectet peregrinus ab alto.

Pulchra carmina in cōmendatione huius operis.

Pastores cecinit: iugera quiq; maro.
Ampliet usq; licet ciceronis pompa theatrum.
Profluat & danae gloria prima toge.
Philosophus primos rebus uestiget & ortus.
Abstrahat a sensu quicquid in ente latet.
Nectat & argutis logices contamina nodis.
Ingenii hoc poteris figere fine pedem.
Si sapis: hic omnes mentis compone recessus.
Omnia in hoc uno si potieris habes.
Quicquid calliope: quicquid patefecit apollō.
Quicquid aristotelis nobile pandit opus.
Adde ꝙ empireos aquilino remige colles.
Transmeat: & solium cuncti potentis adit.
Que fuerant uariis longe uoluenda libellis.
Otius hoc poteris stringere fasciculo.
Ambiit omne genus silue: patuitq; legenti.
Suaue rosam spirans hortus & ambrosiam.
Eminet a cunctis ardens rosa floribus una.
Vna dedit sacro nomina digna libro.
Quisquis amas populo celi reserare meatus.
Collige de rosulis his tibi gratus eris.

¶ Venerandi patris fratris Samuelis de cassinis ordinis minorꝝ obseruātie: ac sacre theologie lectoris peritissimi: ad fratrem Bernardinum de Busti exhortatoria epistola metrō conscripta: in qua similitudinis argumento multiplicis eum rogauit: ut rosarium perficeret sermonum predicabilium: de uariis libris flosculos excerpendo.

Fluidum resonat mare gurgitibus.
Sinuosa uadis uere replentibus.
Fera nec refugit alere catulos.
Modo quum resonant zephiri dulcius.
Apium strepitans pede mellifluo.
Modulos resonat sonus ambiguos.

Pia còrticibus petit e laceris.
  Dominū fugitās turba: nec humiles
Reuocans motus: summa licer.
  Nisi ꝗ teneat cimbala quatiens.
Mater ad amnem.
  Ea codicibus bona que uariis.
Tenuit quondam tua calliope
  Resera: redeunt buste uolentibus.
Aurea secla.
  Mare quod celebrāt littora feriunt.
Ferit ut ipsum littora sonitu.
  Tua me pulsat fortis opinio.
Mea te pulsat crebra petitio.
  Sonus hic dulcis strepitans: uolucres
Agit in saltus nemoris uarios.
  Agit ut redeant uatibus animi.
Teneant nimis pia tractatibus.
  Volitans remect alta bicornibus.
Clyo remissis modo de collibus.
  Sit tibi uera salus.

¶ Predictus quoqꝫ pater frater samuel q pō-stea ipsum rosarium ex cōmissione prelati superioris uidendū: & examinandum accepit: nō modo illum approbauit: sed etiam imprimi: & omnibus publicari debere hortatus ē: predicto fratri Bernardino infrascripta carmina scribens.

Que uidi: metroqꝫ tibi suadēte probaram.
  Hec modo littrificis ere notanda iube.
De uariis uarios flores: uariumqꝫ liquorem
  Floribus exculpis: quod fluit arte secas.
Ergo apis īmēsū quod iā tulit aurea pōdus
  Mellis in alueolū: nū tibi reddet ager?
Si qd amas: igitur rogitāti pro oībus uni.
  Obsequere: ut cūctis sit liber iste salus.

Tabula rubricarū & cōtinentie sermonū prime partis rosarii.

In nomine dñi nostri Jesu xpi ⁊ beatissime virginis Marie. Incipiūt rubrice prime partis īfrascripti quadragesimalis qđ Rosariū sermonū nuncupatur. Hec etiā prima pars. Incipiens a septuagesima protendit vsqꝫ ad dominicā passionis exclusiue.

c

Ut autẽ singula in hoc volumine cõtenta facili⁹ reperiantur. Tabula alphabetica subinfertur. In q̃ pmo notatur i q̃ q̃rẽda iueniet. Deide i q̃ ipsi⁹ sermonis parte fuerint. Quia vero alique partes sũt prolixe secundum exigentiam rei de qua agitur: ideo etiam assignatur littera alphabetica post quam cito quilibet reperiet quod querit. Se-

quia post cōpletū sermonē: et literarū assignatio/nē aliquādo aliquid adiungetur: adeo vt etiā il/lud celeri⁹ reperiat: aliqua litera alphabetica du/plex ponetur. Licet autem hec pars: siue hoc vo/lumen solum contineat quadraginta sermones. De ipsis tamē fieri poterūt centum bone predica/tiones. Nā de multorū sermonū qualibet parte po/terit fieri predicatio particularis.

J quis velit cũ paucis libris per totũ annũ pdicare habeat nostrũ mariale: ⁊ vtranqȝ partẽ istius rosarij cũ defensorio montis pietatis: ⁊ poterit nõ solum vno anno: sed etiaȝ tribus vel quattuor annis ⁊ plus in eodẽ loco sermocinari. Et primo quo ad festa beate virginis huĩc ordinẽ fuet.

¶ In festo conceptionis immaculate matris dei accipe sermonẽ primũ in.pª.parte principali marialis: ⁊ per noueȝ alios annos poteris predicare ibidẽ de ipsa cõceptione accipiendo in octo annis alijs octo alios sermones sequẽtes vbisupra Et nono anno sermonẽ sup.ps°.86°.s.Fundamenta eius in montibus sanctis. Vide in nona parte principali ipsius marialis ser.4°.p.7ª.per totã. Et sic decem annis continuis semper nouos sermones facere poteris de illibata virginis conceptione.

¶ In festo natiuitatis eius accipe primũ sermonẽ secũde partis pncipalis ipsius marialis: ⁊ cuȝ quattuor alijs sermonibus eiusdẽ partis poteris predicare per alios quattuor annos sequentes.

¶ In festo presentationis in tẽplo ipsius virginis accipe smoneȝ in.4ª.pte principali marialis.s.p°.p.pª.p ᵒtaȝ.

¶ In festo Anũciatiõis ipsi⁹ vginis accipe pmũ smonẽ quinte partis principalis marialis. Et de alijs vndeciȝ smonibus eiusdẽ partis poteris pdicare per vndecĩ annos sequentes de eadeȝ annunciatione.

¶ In festo visitatiõis eiusdẽ vginis accipe pmũ smonẽ 6ᵉ.p.pn.marial cũ quo si᷑ cũ seqñti poteris predicare per quattuor annos de eadem visitatione.

¶ In festo purificatõis eiusdeȝ vgis accipe primum smonem octaue partis principalis marialis cum quo simul cuȝ sequenti poteris predicare de eadem purificatione per quattuor annos continuos.

¶ In festo Niuis accipe smonẽ in 9ª.par.pncipali marialis.s.2°.p.pª.p totaȝ: de qua poterit pdicari per tres annos continuos accipiendo quolibet anno vnuȝ misteriuȝ ibi positum: ⁊ euȝ amplando cuȝ alijs similibus in eodem libro positis de ipsa virgine que faciliter reperientur intuendo tabulam alphabeticã ipsius marialis.

¶ In festo assũptionis eiusdẽ accipe primũ sermonẽ vndecime partis principalis marialis cũ quo simul cũ sequenti ⁊ cũ duobus sermonibus duodecime partis pricipalis ipsius marialis poteris predicare de ipsa assumptione per octo annos cõtinuos. Quia vero populi libẽter audiunt aliquid dici quotidie de beata virgine: ⁊ ideo quidã predicatores consueuerunt in omni sua predicatione dicere aliquod miraculũ ipsius virginis. Nunc poterunt in singulis predicationibus inserere aliquid pulchri de ipsa matre dei: hodie dclarando quare assimilatur soli ⁊ sequenti die quare dicitur luna. Et sic de alijs similitudinibus de quibus tractatur diffuse in nona parte principa. marialis. Vel dicendo quotidie aliquã eius excellentiam: de quo vide in.12ª.parte principali marialis per totam: ⁊ in toto ipso mariali: vel si pdicetur de aliqua virtute poterit demonstrari quomodo ipsa virgo habuit illã virtutem in summo vt declaratur in.4ª.parte principali ipsius marialis per totam. Et similiter si detestetur aliquod viciuȝ poterit ostendi quomodo ipsa virgo ab eo immunis totaliter extitit. Illudqȝ detestata fuit: ⁊ sic quicquid laudabile reperiatur in aliquo sãcto vel pura creatura poterit ostendi fuisse in virgine maria: ⁊ de nullo predicabitur quin aliquid possit ad propositum introduci de ipsa virgine si tabula alphabetica ipsius marialis bene inspiciatur.

¶ Omnibus autem sabbatis maxime quadragesime ⁊ aduentus poterit predicari de ipsa virgine.

¶ Sabbato post quartam feriam cineruȝ de cõceptione ipsius virginis: vide in.pª.parte principali marialis per totam. Thema. Orietur in tenebris lux tua. Isa.58°. ⁊ in epistola occurrenti: vel cum eodem themate predica quomodo beata virgo assimilatur luci de quo vide in pª.parte principali marialis sermõe.7°.in exhordio. ⁊ in.2ª.parte prin. ipsius marialis sermone.4°.in exhordio. ⁊ 9ª.par.pn.sermo.4°.p.2ª.per totam. Item qꝫ dicitur lucerna ardens: de quo vide in nona parte principali marialis sermone quarto parte tertia per totam. Vel ipso die predica quomodo beata virgo fuit illuminata super omnes puras creaturas: ⁊ est illuminatrix nostra. Vide in.3ª.parte principali marialis sermõe p°.parte.3ª.Q.Thema implebit deus splendoribus animam tuam. Ibidem in predicta epistola vel predica qꝫ beata ⁊ virgo dr paradisus deliciarum. ⁊ hortus voluptatis: Vide in.9ª.parte principali marialis sermone.p°.parte pª.per totam. Thema: Eris quasi hortus irriguus. Ibidem vel predica qꝫ ipsa virgo dicitur fons: puteus est fluuius aquarum. Vide in nona parte principali marialis sermone.3°.par 3ª.per totam: ⁊ in eodem sermone parte.5ª.ħ.Thema. Eris sicut fons aquarum cuius non deficient aque. In eadẽ epistola. Vel predica

quare dies sabbati est dedicatus ipsi beate vir/gini. Uide in decima parte principali marialis. ser. p°. in exhor. Thema. Uocaberis sabbatum delica/tum et sanctum domini gloriosum in eadem epi/stola. Uel predica quod beata virgo dicitur nauis: vi de in. 9ª. parte principali marialis sermone .3°. parte. 4ª. per totam. Thema. Erat nauis in medio mari marci. 6°. et in euangelio occurrenti. Uel pre/dica quod beata virgo dicitur mare. Uide in. 3ª. parte principali marialis. ser. 2°. par. 2ª. per totam. et. 9ª. par te princi. ser. 2°. parte 3ª. per totam. Thema. Uenit ad eos ambulans supra mare. In eodem euangelio vel predica disputationem inter beatam virginem et dia bolum: vide in. 4ª. p. prin. marialis. ser. 5°. p. pª. et. 2ª per. totam. Thema. Consurrexit sathan contra israel pri. para. 21°. vel. Ego iudicio contendam tecum. Hiere. 2°. Ut sint verba virginis sic dicentis diabolo. Uel predica de angelica salutatione. Thema. Saluta/te mariam quia multum laborauit in vobis. Ad romanos vltimo. Et in hoc sermone solum expone quid significet aue: et quare dicitur beate virgini: vide in. 5ª. par. pri. marialis. ser. 7°. p. pª. p totam: vel cum eodem themate predica de salutatione virginis in generali vide in. 5ª. p. prin. marial. ser. 12°. p. 2ª. 3ª. et. 4ª. p totam et vel predica de corona ipsius vide in. 12ª. parte principali marialis sermone p°. p. 3ª. per totam. ser. 2°. in exhor. et p. 2ª. p totam. Et potes etiam accipere pro the mate illud Sap. 4°. In perpetuum coronata triumphat

¶ Sabbato post primam dominicam in quadragesima de scitificatione ipsius beate virginis: vide in pª. par. prin. marialis. ser. p°. p. 2ª. H. vsque in finem illius par/tis. et in. 3ª. p. prin. ser. 5°. par. 5ª. K. et in. 4°. p prin. ser. x°. p. pª. per totam. Item quod beata virgo dicitur san/ctuarium dei: vide in. 5ª. parte principali maria/lis sermo. 6°. in exhor. Thema. Respice domine de sanctuario tuo. Deutero. 26°. et in missa occurren ti: vel predica quod beata virgo dicitur celum. Uide in. 2ª. parte principali marialis sermone. 3°. parte pª. M. et quod habet proprietates celorum: vide in xjª. parte principali marialis sermone. 2°. parte. 2ª. X. la. 2ª. vsque in finem illius partis. Thema. Re spice domine de excelso celorum habitaculo et bene dic populo tuo. Ubi supra: vel predica quod beata vir go dicitur nubes: maxime lucida: vide in. 9ª. par te principali marialis sermone. 3°. parte. 5ª. p to/tam. Thema. Nubes lucida obumbrauit eos ma th. 17°. Uel cum eodem themate predica de pul/chritudine ipsius virginis: vide in. 4ª. parte prin cipali marialis sermone. 4°. per totum: et sermone. 5°. parte. 4ª. et. 9ª. parte principali sermone. 2°. p. pª. S. et de eius pulchritudine interiori in. 3ª. par/te principali marialis sermone. 3°. parte 3ª. O. vel predica de salutatione ipsius virginis: exponendo nomen maria: vide sex sermones tertie partis prin cipali marialis: de quibus poteris predicare p sex annos continuos eodem die. Thema. Nomen vir/ginis maria. Luce p°.

¶ Sabbato post secundam dominicam in quadra gesima quod beata virgo dicitur terra bona: bono se mine seminata et ad germinandum apta: vide in 2ª. parte principali marialis sermone. 3°. par. pª. N. Uel predica quod assimilatur terre multiplici ex causa. Uide in. 9ª. parte principali mariarialis ser mone. 2°. parte. 8ª. et in xjª. parte principali sermo ne. 2°. parte. 2ª. in principio vsque ad. H. Thema. In pinguedine terre erit benedictio tua. Genesis 27°. et in epistola occurrenti. Uel predica quod ros significat gratiam dei descendentem in beatam virginem: vide i. 5ª p. prin. marialis sermone. 9°. i exhor. vel predica quod ros beate virginis est decorativus: dulcoratiuus: refri geratiuus: et fructificatiuus vide in. 9ª. p. prin. marialis ser. 2°. p. 4ª. P. vel predica quod beata virgo rore celesti mul tipliciter est respersa. Uide in. 3ª. p. prin. marialis ser. 5°. p. 3ª. p totam. Thema. In rore celi de super erit bene dictio tua. In eadem epistola: vel predica cum eodem thema te quomodo beata virgo fuit gratia plena: prosequendo in expositio ne salutationis angelice de qua vide in. 2ª. p princi/pali marialis. ser. 5°. p. 7ª. Y. et O. vsque ad. T. et i 5ª. parte principali sermone. 7°. parte. 2ª. per totam

¶ Sabbato post tertiam dominicam in quadrage sima quod beata virgo fuit illa terra in qua tota trini tas scripsit: vide i. 9ª. p. prin. marialis ser. 2°. p. 8ª. P et Q. vsque i finem illius partis. Thema. Jesus inclinans se deorsum digito scribebat in terra. Joan. 8°. et i euange lio occurrenti: vel predica quod beata virgo dicitur mons vide in. xjª. parte principali marialis sermone. 2° parte. 7ª. R. et. 9ª. parte principali sermone. 3°. par te. 6ª. per totam. Item quod figuratur per oliuam: vi de in. 9ª. parte principali marialis ser. p°. p. 7ª. p totam. Thema. Perrexit Jesus in montem oliue ti. In eodem euangelio: vel predica quod beata vir/go dicitur templum dei: vide in. 3ª. parte princi/pali marialis sermone. 5°. parte. 5ª. T. et in. 8ª. p/te principali sermone. 2°. in exhor. Thema. Jesus venit in templum. In eodem euangelio. Uel cum eodem themate expone illa verba salutationis an gelice. Dominus tecum. Uide in. 25. parte princi pali marialis sermone. 8°. parte. pª. per totam. Item illa verba. Benedicta tu in mulieribus: vi de. in. 5ª. parte principali marialis sermone. 8°. parte secunda. O. et. H. Uel predica de concep/tione immaculate virginis quam aliqui antiqui et senes doctores accusauerunt de crimine: cuius rei susanna figura fuit. Uide in pª. parte principali

marialis.ſ.9°.p.pª.K.⁊ ſermonē de cōceptione
accipe in.9ª.parte ꝑn.ſ.4°.p.7ª.O.thema.Fal
ſum. teſtimoniū locuti ſunt aduerſum eā.Dañ.
7°.⁊ in epiſtola occurrēti.
¶ Sabbato poſt quartā dñicam in quadrageſi
ma:ꝙ beata ꝟgo eſt arcus celeſtis ⁊ federis.Ui/
de in.3ª.parte ꝑn.marialis ſ.6°.par.pª.H.⁊.9ª.
pte princ.ſermo.2°.p.xª.per totā.Thema.Dedi te
in fedus populi.Iſaie.49°.⁊ in epiſtola occurrē
ti.Uel cū eodē themate predica ꝙ beata ꝟgo te/
netur nos adiuuare multis de cauſis.Uide in.3ª.
pte prin.marialis ſermo.p°.p.3ª.Q.R.⁊ S.⁊ ꝙ
eſt aduocata noſtra habēs omnes bonas condi
tiones aduocatorū. Uide ibidē.X.⁊.Y.vel pre
dica ꝙ beata virgo eſt mater noſtra.Uide in ſecū
da pte ꝑnci.marialis ſermo.2°.pte.3ª.G.⁊.Z.⁊
in.3ª.pte ꝑn.ſermone.3°.pte pª.K.⁊ qualiter ip
ſa mater noſtra nobis procurat ſupernā bñdictio
nē ⁊ hereditatē:⁊ ſemper ſollicita eſt de noſtra ſa/
lute.Uide in.7ª.pte ꝑnci.marialis ſermo.4°.in
exhor.Thema.Nūquid obliuiſci poteſt mater in/
fantuli ſui:in eadē epiſtola.Uel expone illa verba
ſalutationis angelice.Benedictus fructus ven/
tris tui.Uide in.3ª.pte princi.marialis ſermo.4°
pte.5ª.L.⁊.M.⁊ in.5ª.pte ꝑnci.ſermo.x°.parte.
2ª.per totā.Thema.Ego ſum lux mūdi.Ioannis
8°.Uel ꝑdica ꝙ beata ꝟgo fuit vera mater Chri
ſti:⁊ ipſe dominus:eius fuit verus filius.Uide in
7ª.parte ꝑnci.marialis ſermone.4°.pte pª.⁊ ſer
mone.5°.pte pª.H.⁊ ꝙ fuit tota eius mater.Ibi
dem.Et ꝙ fuit mater valde vnita filio:⁊ ei val/
de chara ⁊ i maxima reuerētia.Uide in dicto ſer
mone.5°.p.pª.O.F.⁊ G.Thema. Ubi eſt pater
tuus? In eodē euangelio.
¶ Sabbato poſt dñicā de paſſione:ꝙ beata ꝟgo
habuit oēs cōditiones boni regis . Uide in duo/
decima parte princi.marialis ſermone ꝑmo par
te ꝑma.C.Et ꝙ fuit regina celorū habens ſex
prerogatiuas. Uide in.3ª.parte ꝑn.marialis ſer/
mone.3°.parte.3ª per totam. Uel ꝙ regnum iu/
deorū ⁊ imperium totius mundi ipſi beate virgi
ni viuenti competebat. Uide in.12ª.parte princi.
marialis:ſermone ꝑmo parte pª.per totā.Et ali
quid in ſermo.2°.parte pª.H. Thema . Ecce rex
tuus venit tibi.Zacharie.9°.⁊ Ioannis.12°.⁊ in
euāgelio occurrenti. Uel cum eodem themate ꝑ/
dica de nobilitate ipſius virginis a qua Chriſtus
traxit omnem ſuam nobilitatem quo ad huma/
nitatem.Uide in ſecunda parte princi.marialis
ſermone ꝑmo parte.2ª.O.⁊.H.vſq; in finem il/
lius partis:⁊ ſermone.5°.parte.3ª.per totā. Uel
expone illud verbū angelice ſalutationis.Ieſus.

Uide in.5ª.parte princi.marialis ſermone.xj°.ꝑ
totum.Thema. Uolumus Ieſum videre. Io eo/
dem euangelio. Uel predica de gaudijs ipſius ꝟ/
ginis. Uide in.4ª.parte principa.marialis ſmo
ne.8°.parte ſecunda per totā Et in.xª.parte ꝑn
cipa.ſermone.2°.per totum. Thema. Ambulate
dum lucem habetis.In eodē euangelio . Uel cū
eodem themate poteſt predicari de pulchritudi/
ne ⁊ formoſitate ipſius virginis. Uide vt aſſigna
ui ſupra in ſabbato poſt primā dominicā in qua
drageſima:de ipſa quoq; pulchritudine poteſt ꝑ
dicari cum themate.Eccleſiaſtici.43°.ſcilicz pul
chritudinē candoris eius admirabitur oculus.
Cum predicto etiam themate.Dum lucem habe
tis ⁊c.poteſt predicari:ꝙ beata virgo per lucem
figuratur . Uide vt aſſignaui ſupra in ſabbato
poſt cineres . Poteſt etiam accipi pro themate
ſermonis gaudiorum virginis illud Zacharie.
9°.Exulta filia ſion.Iubila filia hieruſalem. Uel
illud Iudith.15°.Tu gloria hieruſalem.Tu leti/
cia iſrael:tu honorificentia populi noſtri . Uel il/
lud Eccl.vigeſimoquarto.Qui me elucidant vi/
tam eternam habebunt:que duo vltima thema/
ta poſſunt aſſumi in omni ſermone ꝺ ipſa virgīe.
¶ Sabbato ſancto de doloribus ⁊ plāctu ipſius
ꝟginis ⁊ qualiter ſepeliuit filij ſui corpus. Uide ī
xª.parte.ꝑn.marialis ſermo.p°.per totū. De quo
poterūt formari plures predicatiōes.Thema. Te
nebre erāt ſuper faciē abyſſi.Gene.p°.⁊ in ꝓphe/
tia prima occurrēti.Uel predica ꝙ beata ꝟgo di/
cit arida.Uide in.xjª.pte ꝑnci.ſermo.2°.parte.2ª.
H.Thema.Uocauit aridā terram.In eadē pro
phetia.Uel predica ꝙ ipſa virgo appellat mare.
Uide vt aſſignaui ſupra in ſabbato poſt cineres.
Thema.Cōgregationes aquarū appellauit ma
ria.Uel ꝑdica ꝙ beata ꝟgo dicit archa.Uide in
pª.pte prin.marialis ſermo.5°.par.3ª. L.⁊ i.xjª.
par.ꝑnci.ſermone p°.in exhor.A.⁊ eiuſdē ſmo/
nis pte.6ª.H.⁊ eius partis vndecime ſermo.2°.
pte.6ª.F.⁊ pte.7ª.A.⁊.O.⁊.3ª.pte ꝑnci.ipſius
marialis ſermo.2°.pte.2ª.L.⁊.M.Thema.Fac ti
bi archā.Geñ.6°. ⁊ in ꝓphetia ſecūda occurrē/
ti.Uel ꝑdica de cōceptione virginis.Thema.Ar/
cha ferebat ſup aquas:ſcilz peccatorꝫ.Ibidē.Uel
ꝑdica ꝙ ipſa eſt diſpenſatrix oīum graciarū dei.
Uide in.12ª.pte prin.marialis.ſ.2°.p.pª.I.Itē
ꝙ eſt elemoſynaria dei.Uide in.3ª.p.prin.maria/
lis.ſ.p°.p.2ª.F.Itē ꝙ eſt celaria dei.Ibidē.G.
thema.Oēs ſitientes venite ad aquas.Iſaie.54°
⁊ i 5ª.ꝓphetia occurrēti.Uel accipe pro themate.
Dat panē comedēti.In eadē ꝓphetia. Uel ꝑdica
ꝙ ipſa virgo dī atrium dei.Uide in.3ª.pte princi.

marialis sermo.5°.parte.5ª.R.et q̄ est dom⁹ dei sancta. Uide in pª.parte prin.marialis sermo.6° pte p̄ma.Q.et in.3ª.parte p̄n.sermo.5°.par.5ª.P.Thema.Magna est domus dei. Baruch.3°. et in.6ª.prophetia occurrēti. Uel predica q̄ ipsa dicitur tabernaculū spiritus sancti.Uide in.3ª.p. prin.marialis sermo.5°.parte.5ª. S.Thema. Tabernaculū erit in vmbraculū diei ab estu: et in securitatē: et in absconsionē a turbine et pluuia. Isa. 4°. et in.8ª.prophetia occurrēti.

¶ In solēnitatibus quoq̄ dñicis et alioꝝ sanctorū et similiter in ferialib⁹ diebus poterūt adaptari sermones.Et primo.

¶ In dñica p̄ma aduētus dñi:predica q̄ beata virgo Maria fuit signū magnū quod apparuit in celo.Et q̄ ipsa nobis fuit data pro signo directiuo:distinctiuo:et ostēsiuo. Uide in.xjª.par.p̄n. marialis sermo.2°.pte.6ª.G. Itē q̄ fuit signum magne gratie:glorie et intelligētie. Uide in.12ª.p. p̄n.marialis sermo.p°.pte.2ª.O.Thema.Erunt signa. Luce.21°.et in euāgelio occurrēti.Uel in ipsa dñica: et per totū aduētum predica de incarnatiōe verbi.Et sermones ad hoc accipe in.5ª.par. prin.marialis:per omnes duodecim s̄mones ipsius.Et vt expeditius inuenias materias cōueniētes.Uide in tabula alphabetica ipsi⁹ marialis.in verbo.Incarnatio dei:vsq̄ ad verbū. Indulgentiā.Thema in pª.dñica cū quo per hebdomadā poterit predicari.Nunc propior est nostra salus. Ad Roma.13°.et in epistola occurrēti.In secūda vo dñica.Thema.Erit radix iesse qui exurget regere gētes.Ad Roma.15°.Et in epistola occurrēti.Uel.Tu es qui venturus es:an alium expectamus? Mathei.xj°. et in euāgelio occurrēti . In 3ª.autē dñica.Thema.Dñs prope est.Ad Philip.4°.et in epl'a occurrēti.Uel. Ipse est qui post me vēturus est:qui ante me factus est. Joan.p°.

¶ In quarta autē feria quattuor tēporū. Thema.Ecce virgo cōcipiet et pariet filiū. Isa.7°. et in epistola occurrēti.Uel.Erit i nouissimis diebus p̄paratus mons domus dñi in vertice mōtium: et eleuabit super colles.Isaie.xj°. et in pphetia occurrēti.Et accipe sermonē in.xjª.parte p̄n. marialis sermo.2°.parte.7ª.R. et in.9ª.par.p̄n. sermo.3°.parte.6ª.per totā.scilicet q̄ beata virgo figurata est per mōtē sublimē.Uel accipe pro themate.Missus est gabriel angelus a deo in ciuitatē galilee.Luce p°.et in euāgelio occurrēti.

¶ Feria vo sexta thema.Egredietur virga de radice iesse.Isa.xj°.et in epl'a occurrenti.Et ibi potes predicare quō beata virgo dicit̄ vga.Uide in tabula alphabetica marialis.in verbo.v̄ga.Uel accipe pro themate. Exurgēs maria abijt in mōtana.Luce p°.et in euāgelio occurrēti.Et ibi dic q̄ beata v̄go ascēdit in mōtana multipliciter.Uide in.6ª.p.p̄n.marialis.s̄.p°.par.3ª.per totā.Uel q̄ mōtes sp̄uales inhabitauit. Ibidē.N.et.O.Et in mōtibus:idest cū deuotis libēter morat̄.Uide in.9ª.p.p̄n.marialis.s̄.2°.p.pª.G.

¶ Sabbato vo thema. Germinās germinabit: et exultabit letabūda et laudās.Isa.35°.et in pphetia.2ª.occurrēti.Et sermonē super hoc accipe in 5ª.p.p̄n.marialis.s̄.7°.p.pª.L.et in.7ª.p.p̄n.s̄. 5°.p.pª.A.sciliz q̄ beata v̄go dolorē in partu nō habuit:sed cōsolationē maximā. Uel accipe pro themate.Aperiat̄ terra et germinet saluatorē. Isa. 45°.et in.4ª.pphetia occurrēti. Uel accipe pro themate. Parate viam dñi. Luce.3°. et in euāgelio occurrenti.

¶ Dñica vo.4ª.de aduētu.Thema.Uidebit oīs caro salutare dei.Isa.40.et Luce.3°. et in euāgelio occurrēti.

¶ Omni tñ sabbato aduētus poterit p̄dicari de cātico virginali.

¶ In p°.sabbāo loquēdo de ei⁹ excellētia in generali.Et in alijs declarādo ip̄m in particulari. De quo vide in.6ª.p.p̄n.marialis.s̄.2°.per totū.Thema.Magnificat aīa mea dñm.Luce p°. Uel p̄dica omni sabbāo aduētus de noīe v̄gis.Uide in 3ª.p̄n.marialis.per totā.Et ibi themata inuenies.

¶ In vigilia natiuitatis dñi:de incarnatiōe verbi.Thema.Fact⁹ est ex semine Dauid s̄m carnē. Ad Roma.p°.et in epl'a occurrenti.Uel p̄dica de dispēsatiōe brē v̄ginis.Thema.Cū eēt despōsata mr̄ Jesu Maria Joseph.Mat.p°.et in euāgelio occurrēti.Sermonē vo accipe in.4ª.par.p̄n. marialis.s̄.12°.per totū.De quo poterit p̄dicari p tres annos ꝯtinuos.

¶ Uel p̄dica in pª.dñica aduēt⁹:q̄ hō dz resurgere a pctō pp multiplicē maliciā ipsi⁹. Uide in 2ª.p.p̄n.rosarij s̄monū.s̄.6°.p.pª.per totā.Et q̄ pctōr dr̄ mortu⁹ mult̄ de causis.Uide in eadē parte.P.vsq̄ ad.R.Thema.Hora est iā nos d̄ somno surgere.Ad Ro.13°.et in epl'a occurrenti.Uel. Abijciam⁹ opa tenebraꝝ:in eadē epl'a.Uel p̄dica de signis vēturis ante iudiciū vniuersale. Uide in pª.p.p̄n.rosarij s̄monū.s̄.9°.p.2ª.per totā. Uel predica quare deus mittet illa signa.Uide in eodē sermone parte.3ª.per totam.Thema.Erūt signa in sole:luna et stellis.Luce.21°.et in euangelio occurrenti.Uel.Cum videritis hec fieri:scitote q̄r prope est regnū dei.Ibidē.Uel predica qualiter acqrit̄ regnū paradisi.Uide in.2ª.parte rosarij.s̄.18°.par.vltima.per totā.Thema.Prope ē

regnū dei. Ibidē vel ṗdica de fine mūdi vide in
pª.p.ṗn.rosarij sermonū.ẜ.10º.p.pª.per totā.Thē
ma.Celū ⁊ terra trāsibūt. In eodē euāgelio in.2ª
dñica aduēt⁹ de spe queniēdi ad vitā eternā. Uide
i.2ª.p.ṗn.rosarij ẜmonū.ẜ.7º.p.pª.Y.Z.A ⁊ B
⁊ ẜ.20.p totū.Thema. In eū gētes sperabūt. Ad ro
ma.15º ⁊ Isa.xjº.ac in epistola occurrēti. Uel ṗ
dica de regimine reipublice. Uide in.2ª.p.ṗn.ro
sarij.ẜ.34º.p.3ª.Y.la.3ª.ad finē ⁊. P.el.3º.⁊.ẜ.
19º.p.7ª.per totā. Et in de sen.mōtis.tract.2º.p.
2ª.R.in fine.Thema.Exurget regere gētes. Isa.
xjº.⁊ in eadē epistola: vel ṗdica de fundamētis
fidei xp̄iane. Et q̄ ipsa est sola vera fides in qua
saluari possumus. Uide in pª.p.ṗn.rosarij sermo
nū.ẜ 14º.in exhor.p totū.Thema. Quecūq̧ scri/
pta sunt ad nostram doctrinam scripta sunt: in
eadem epistola: vel .Tu es qui venturus es an
an aliū expectamus? Matthei.xjº. Et in euange
lio occurrenti: vel cū eodē themate: ṗdica q̄ xp̄s
fuit verus messias. Uide in.pª.p.prin.rosarij ser
monū.ẜ.14º.p.3ª.per totā. Uel predica: de mira/
culis xp̄i. Uide i.pª.p.ṗn.rosarij ẜmonū.ẜ.14º.i
exhor.M.⁊ M.duplex.⁊ in.2ª.p.eiusdē ẜmonis.
X.⁊ parte.3ª.I.Thema.Euntes renūciate Joan
ni que vidistis ⁊ audistis. Ceci vidēt claudi am
bulāt.⁊c. In eodē euāgelio vel ṗdica de curatiōe
cecitatis. Uide in.2ª.p.ṗn.rosarij.ẜ.6º.p.pª.R.
⁊ U.Thema.Ceci vident.

In 3ª.dñica aduēt⁹ d̄ tēperātia ⁊ modestia. Uide i
2ª.p.pri.rosarij ẜmonū.ẜ.8º.p.3ª.p totā.⁊ i 4ª.p.
ṗn.marial.ẜ.3º.p.3ª.p totā.⁊ ẜ.8º.p.10ª.⁊ xjª.The
ma. Modestia vr̄a nota sit omnibus hominib⁹
Ad philip.4º. Et in epistola occurrenti. Uel ṗdi
ca q̄ in hoc mūdo nō habemus causā gaudēdi
&flendi. Uide in 2ª.pte pri.rosarij ẜmonū.ẜ.32º.
p.pª.Z. Et q̄ mūdane cōsolationes sunt desec
tibiles: turbide: amare ⁊ difficiles ad hn̄dum. Et
ecōtrario est d̄ spiritualibus. Et ideo debēt appeti
⁊ solū de eis gauderi. Uide.in.2ª.p.ṗn.rosarij ser/
monū.ẜ.38º.p.2ª.N.post mediū. Thema. Gau/
dete in dño semp. In eadē epistola: vel predica de
vocib⁹ inuitantibus ad penitētiā.vide in.2ª.p.ṗn.
rosarij sermonū.ẜ.6º.p.2ª.per totā.Thema.Uox
clamātis in deserto. Isa. 40. ⁊ Johe.pº. Et i Euā
gelio occurrēti: vel ṗdica cū eodē themate d̄ vena
tione animaliū in deserto huius mūdi: vide in.2ª
p.prin.rosarij sermonū.ẜ.12º.p.pª.R.vsq̧ ad.U
vel predica de imitatione xp̄i: vide in.pª.p.ṗn.ro
sarij: ẜ.15º.p.2ª.H.⁊ U.⁊ in.2ª.p.pri.ẜ.27º.in ex/
hor.⁊.ẜ.34º.in exhor.⁊.ẜ.35º.i exhor.Thema. Di
rigite viā dñi. In eodē euāgelio.

¶ In.4ª.dñica aduēt⁹ de iudicio temerario eui
tando: vide in.pª.par.prin.rosarij sermonum ser
mo.36º.per totum.Thema. Nolite ante tempus
iudicare.pᵉ.ad Corin.4º.in epistola occurrenti
vel predica de incertitudine gratie scilicet vtrum
simus in gratia dei ⁊ in statu salutis. vide in.2ª.
parte prin.rosarij sermonum sermo.5º.parte.5ª.
per totam.Thema. Nihil mihi conscius sum: sed
non in hoc iustificatus sum in eadē epistola: vel
predica de stultitijs: vide in.2ª.par.prin.rosarij ẜ.
6º.par.pª.H.vsq̧ ad.O.el 3º.Thema. Erūt pra
ua in directa ⁊ aspera in vias planas. Isa. 40.
ac.Luce.3º. Et evangelio occurrenti: vel predi
ca de preparatione ad recipiendam gratiam dei:
vide in.2ª.par.prin.rosarij sermonum sermo.38º
par.7ª.per totam. Et in.xjª. par: prin. marialis
sermo.1º.par.2ª.N.Thema. Parate viā domi/
ni. In eodem euangelio occurrenti.

¶ In sacratissimo festo natiuitatis dñi ⁊ singu/
lis diebus vsq̧ ad octauam eius predicare pote
ris de ipsa natiuitate: ⁊ parturitiōe virginis acci
piendo pro primis quinq̧ diebus quinq̧ sermo
nes septime partis principalis marialis. Pro
sexto autem sermone predica vtrum si Adam
non peccasset filius dei incarnatus fuisset. Uide
in.5ª.par.pri.marialis.sermo.4º.part.pª.p totā
⁊ ẜ.5º.p.pª.Q.R.S.A.⁊ B. Pro.7º.ā ẜmo
ne dic q̄ xp̄i natiuitas ex virgine ⁊ tota eius vita
fuit non solum a prophetis sed etiam ab infideli
bus prenunciata: vide in pª.par.prin.rosarij ser/
monum sermo.14º.par.3ª.per totam. Themata
pro quinq̧ sermonibus habes in dicta parte se/
ptima marialis.pro.6º.autem.⁊.7º.sermone ac
cipe pro.Themate. Uerbum caro factum est. Jo/
annis.pº.in euangelio diei natiuitatis.

¶ In dominica infra octauā natiuitatis domini
q̄ hereditas patris nostri celestis debetur nobis
multiplici iure: vide in.2ª.par.prin.rosarij ser/
monum sermo.7º.par.pª.Y.vsq̧ ad.A.⁊ ser/
mo.20.par.5ª.per totam.Thema. Si filius ⁊ he/
res per deum: ad Galathas.4º. Et in epistola
occurrenti. Et ibi quomodo mediante beata vir
gine facti sumus filij dei: vide in.7ª.par.prin.ma
rialis sermo.3º.par.3ª.H.vel predica de viduita
te: vide in.2ª.par prin.rosarij sermonum sermo.
28º.par.2ª.per totam: ⁊ in.5ª.par.prin.marialis
sermo.8º.par.2ª.circa medium.Thema. Hec vi
dua erat. Luce.2º. Et in euangelio occurrenti:
vel predica de gratia dei: vide in.2ª.par.rosarij ẜ/
monum sermo.32º.par.2ª.per totam. Thema.
Gratia dei erat in illo. In eodē euangelio de ple
nitudine gratie christi ⁊ matris eius: vide in.5ª.
par prin.marialis sermo.7º.par.2ª.Q.⁊.T.vel

predica de templorum veneratione: vide in . p^a. par. prin. rosarij. s. xj^o. p. 3^a. L. Thema. Nõ discedebat de templo. Jo eodẽ euãgelio.

¶ In festo circuncisionis domini predica quare voluit circũcidi: et accipe illas rõnes p maiori [illegible] quas posui in octaua parte prin. marialis sermo. p^o. part. 4^a. quasi per totam. Quomodo autem fuit circũcisus dic. vt in. x^a. par. ipsius marialis. s. p^o. par. 3^a. in prin. Thema. Cõsumati sunt dies octo vt circunciderentur puer. Luce. 2°. Et [illegible] euangelio occurrẽti: vel predica de nomine Jesu: vide. in. 5^a. par. prin. marialis sermo. xj^o. per totum: vbi ponuntur triginta eius excellentie: de quibus poterunt fieri plures sermones. Thema. Vocatuz est nomen eius Jesus. In eodẽ euangelio.

¶ In die Epiphanie accipe sermonem de ipsa solemnitate: et de magis in. x^a. par. prin. marialis sermo. 2°. par. 3^a. per totam. Thema. Magi venerunt ab oriente. &c. Matthei. 2°. Et in euangelio occurrenti vel predica q beata virgo dicitur stella: vide in. 3^a. par. prin. marialis sermo. 6°. per totum. Thema. Vidimus stellam eius in oriente scilicet gratie: de quo sermone poterunt fieri plures predicationes per octauam. Vel predica quomodo iuenitur puer Jesus. Vide [illegible]. 12^a. par. pri. marialis sermo. 2°. par. p^a. N. et O. el. 2°. et in. 2^a. par. prin. rosarij sermonũ sermo. 34°. par. 7^a. X. vsqz ad. Y. Thema. Inuenerũt puerũ cuz maria matre eius. In eodem euangelio. Vel cum eodẽ themate pdica qualiter paruulus Jesus i nobis cõceptus et natus debet foueri et nutriri. Vide in. 7^a p. pn. marialis ser. 5°. parte. 5^a. G. et G. vel predica cum eodez themate qualiter Jesus fuit paruulus. ibidem. H. et quare dicitur puer: et de cõditionibus bonorum et malorum puerorum: vide in 6^a. par. prin. marialis sermo. 2°. par. vltima. I. vsqz in finem illius sermonis. Vel predica de conditionibus quas debet habere elemosyna. Vide in x^a. par. prin. rosarij sermonum par. 3^a. per totam. Thema. Apertis thesauris suis obtulerunt ei munera: aurum: thus et mirram. In eodem euangelio: vel predica de iocunditate visionis diuine: vide in. 2ª part. prin. rosarij sermonum sermo. 19°. par. p^a. N. in fine et. O. Thema. Tunc videbis et afflues et mirabitur et dilatabitur cor tuum. Isa. 60. et in epistola occurrẽti.

¶ In dominica infra octauã epiphanie q prudẽter õibus nos exercere in oi opere: vide in. 2^a. p. prin. rosarij sermonum sermo. 8°. par. 4^a. per totam: et in. 4^a. par. prin. marialis sermo. 3°. par. 4ª Thema. Rationabile obsequium vestruz. Ad romanos. 12°. et in epistola occurrenti: vel predica õ contemptu mundi: vide in. 2^a. parte prin. rosarij sermonum sermone. 27°. parte. 3^a. per totaz. Thema. Nolite conformari huic seculo. In eadez epistola: vel predica cum eodem themate de tertio ordine beati Francisci. Vide in eodem sermone. p. 2^a. per totam. T. cum ipso themate predica de vanitatibus mulierum. Vide in. 2^a. parte. principa. rosarij sermone. 28°. parte. 3^a. F. vsqz ad finem illius partis. Vel predica contra vicium curiositatis: vide in. 2^a. parte principa. rosarij sermonum sermõe 9°. parte. 2^a. S. la. 2^a. vsqz ad. Z. Thema Nõ plus sapere q̃ opz: sapẽ sed sapere ad sobrietatem. In eadẽ epistola: vel predica q multi querunt Jesuz et non inueniunt quia non querunt cum suo tempore: loco et modo: et vbi inuenitur Jesus: ac vbi nõ: et quomodo debet queri: et qualiter ammittitur: et quomodo amissus recuperatur et qualiter custoditur in corde: vide in. 2^a. parte principa. rosarij sermonum sermone. 34°. parte. 7^a. X. vsqz ad. Y. Thema. Remãsit puer Jesus in hierusalem. Vel post triduum inuenerunt eum in templo. &c. Luce secũdo Vel predica de virtute obedientie que fuit in Christo: vide in. 2^a. parte rosarij sermonum sermone. 9°. parte. 2^a. Y la. 2^a. vsqz ad. S. et sermone. 27°. pte. p^a. M. et T. Thema Erat subditus illis. In eodez euãgelio.

¶ In octaua epiphanie. Quare filius virginis dicitur agnus dei. vide in. 9^a. parte principa. marialis smõe. 2°. parte. 15^a. R. Thema Ecce agnus dei. Johãnis. p^o. et in euangelio occurrenti vel predica q̃re spiritus sctũs descẽdit super christũ in forma colũbe: vide in. 2^a. p. pn. rosarij smonũ. s. 38° p. 4^a. B. vsqz ad. G. Thema. Vidi spiritũ descendẽtẽ quasi colũbã de celo: et mansit super eũ: in eodem euangelio.

¶ In dñica. 2^a. post epiphaniam de gratijs gratis datis. vide. in. 2^a. p. prin. rosarij sermonuz. ser. 33°. p. 2^a. R. et in. 4^a. p. prin. marialis. s. 9°. per totũ. Thema habentes donationes sm gfaz q̃ data est vobis differentes. Ad romanos. 12°. et in epistola occurrenti: vel predica de solicitudine circa bona opera: vide in. 4^a. parte principa. marialis. sermo. 5°. par. 2^a. R. ad finem: et parte sexta prin. sermo. p^o. parte. 2^a. G. et in. 2^a. parte principa. rosarij sermonum. sermone. 38°. parte. 7^a. B. Thema. Solicitudine non pigri. In eadem epl'a: vel pdica de charitate fraterna: vide in. 2^a. parte pn. rosarij sermonum. sermõe. 5°. p. 3^a. O. vsqz ad. Z. Thema. Charitatẽ fraternitatis inuicez diligentes.

In eadẽ epistola. Vel predica de patientia: habẽda in tribulationibus. Vide in. 4^a. parte princi.

marialis sermo.7°.parte.8ª.et ser.8°.parte.4ª.et in pª.parte prin.rosarij sermonū sermo.38°.per totum. et i.2ª.parte prin.eiusdē rosarij sermo.8°. par.2ª.Z.vsq3 in finem illius partis.Thema.In tribulatione patientes.In eadē epistola.Uel predica de nuptijs et matrimonio.Uide in pª.parte prin.rosarij sermonū sermo.23°.par.2ª.A.vsq3 in finem illius partis.et sermo.24°.parte pª.per totā.Uel predica quomodo debent inter se cōuersari coniuges.Uide in.2ª.parte rosarij sermonu3 sermo.25°.parte pª.per tota3.Thema.Nuptie facte sunt in cana galilee.Joānis.2°.Et in euangelio occurrenti.Uel cum eodē themate predica de carnis priuio.Uide in tabula alphabetica prime partis prin.rosarij.in verbo.carnispriuij.Uel predica de miraclis christi.Uide vt assignaui supra in.2ª.dñica aduentus.Thema.Hoc fecit initiu3 signoru3 Jesus.In eodē euangelio.Uel cum illo themate.Nuptie facte sunt etc.predica de nuptijs et matrimonio inter beatam virginem et Joseph. Uide in.4ª parte princi.marialis sermone.12°. per totū.Uel accipe pro themate.Uinum non habent:scilicet carnalis concupiscentie.Uel cum eodem themate predica ꝙ nuptie et voluptates mūdane non habent vinu3 vere consolationis.Uide in secūda parte prin.rosarij sermonū sermo.18°. parte.3ª.L.et sermo.27°.parte.3ª.L.et ſmo.38° parte.2ª.N.post mediu3. Item quia cito transeunt omnia mundana.Uide in eade3 parte prin. rosarij sermo.36°.parte.2ª.Y.

¶ In dñica tertia post epiphaniā.de pace. Uide in.2ª.parte prin.rosarij sermonū sermo.34°.par. 3ª.Q.vsq3 in finē illius partis.Thema.Cū omnibus hominib⁹ pacē habētes.Ad Roma.12°.et in epl'a occurrēti.Uel predica de remissione iniuriarū.Uide in pª.parte rosarij sermonū sermone 13°.pt.2ª.Q.duplex.in fine.et ser.38°.par.3ª.T. et in.2ª.par.pn.eiusdē rosarij ser.34°.p.3ª.L.circa mediū.et.N.la pª.et.Q.el pº.vsq3 in fine3 illius partis.maxime.A.el.2°.vsq3 ad.O.Thema. Mihi vindictā.et ego retribuā. In eadē epistola.Uel predica d scādalo euitando. Uide in tabula alphabetica pª.partis prin.rosarij.in verbo.scādali.Thema. Prouidentes bona nō tm̄ coram deo:sed etiam corā omnibus hominib⁹. In eadē epl'a.Uel p̄dica ꝯtra malā exēplaritatē et ꝯmēdationā que d3 imitari et mala vitari.Uide in pª.p. pn.rosarij.ſ.7°.p.3ª.per totā.Thema vt s.Uel p̄dica d lepra p quā significat pctm̄.Uide in.2ª.p. pn.rosarij ſmonū.ſ.33°.p.3ª.G.vsq3 ad.N.Thema.Leprosus veniēs adorabat eū.Uel.Cōfestim mūdata ē lepra ei⁹. Mat.8°.et i euāgelio occurrēti.Uel p̄dica d glīa celesti.Uide i.2ª.p.pn.rosarij ſmonū.ſ.18°.per totū.Thema.Recūbēt cum Abrahā Isaac et Jacob in regno celoꝝ. In eodē euāgelio.

¶ In quarta dñica post epiphaniam. Quomō quis tenetur diligē proximum.Uide in 2ª.p.pn. rosarij sermonum.ſ.5°.parte.4ª.O.vsq3 ad.Y. Thema.Diliges proximū tuum sicut teips3.Ad Romanos.13°.et in epistola occurrēti.Uel predica de excellentia charitatis.Uide in tabula alphabetica secūde partis rosarij sermonum.In verbo charitas. Thema. Plenitudo legis est dilectio. In eadem epistola.Uel predica de religione:quomodo assimilatur naui.Uide in secūda parte rosarij sermonum sermo.27°.parte pª.G.vsq3 ad Zª.Thema. Ascēdente iesu in naviculam secuti sunt eum discipuli eius. Matthei.8°.et in euangelio occurrenti.Uel cum eodem themate predica quomodo penitētia dicitur nauis. Uide in [illegible]cta parte rosarij sermonum sermo.6°.parte.2ª. Y.circa medium.Uel predica de fide que d3 ee magna et non parua.Uide in pria parte prin.rosarij sermonu3 sermo.13°.in exhor.que superat [illegible]tationes sermo.15°.eiusdem partis princ.par.pª. N.Et fugat demones.Ibide3.A.Thema.Quid timidi estis modice fidei:In eodem euangelio. Uel predica ꝙ peccatum facit hominem amittere omnes sensus.Uide [illegible] prima parte princ.rosarij sermo.1°.parte pª.P. Et ꝙ peccator non potest ire ad patriam celestem nisi a deo adiuuetur.Uide in eadem parte prin.sermo.12°.parte.3ª.A.et in.2ª.parte prin.ſ.6°.parte.4ª.M.Ubi habetur ꝙ sine gratia dei nō potest quis resurgere a peccato.Item ꝙ sine ipsa gratia nō possumus bn̄ operari.Uide in secūda parte prin.rosarij sermo.33° parte.2ª.N.et.A.Thema.Domine salua nos perimus.In eodem euāgelio.

¶ In.5ª.dñica p⁹ epiphia3.d ꝟbo dei libēter audiēdo.Uide i pª.p.pn.rosarij ſmonū.ſ.2°.et.3°.p totū.Thema.Uerbū dei habitet in vobis abūdāter in omni sapiētia.Ad col.3°.et in epl'a occurrēti.Uel predica de opib⁹ misericordie.Uide in.2ª. par.pn.rosarij ſmonu3.ſ.3°.per totū.Thema.Induite vos sicut electi dei viscera misericordie. In eadē epl'a.Uel predica de noīe Jesu. Uide vt assignaui in die circūcisionis.Thema.Oīa in nomine dñi nr̄i Jesu christi facite:in eadē epl'a. Uel p̄dica qd semē verbi dei xp̄s detulit de celo et seminauit in terra:et quid significet semē quadruplex cadēs in terram.Uide in pª.p.pn.rosarij sermonū ſ.2°.par.vltia.B.duplex et triplex.Thema. Bonū semen seminauit in agro suo.Matth.13°.et in

euāgelio occurrenti. Vel predica de vicio diſcor/
die. Vide in. 2ª. parte roſarij ſermonū. ſ. 34º. par.
3ª. O. d. 2º. vſq3 in finē illius partis. Thema. Ini
micus ſupſeminauit ʒizania. In eodez euāgelio.
¶ Dñica in ſeptuageſima: vltra ſermonez in ta/
bula pria aſſignatū: potes predicare: de pſeueran
tia in bono. Vide in tabula alphabetica ſecūde p/
tis pncipalis roſarij ſmonum: in vbo pſeuerātia
⁊ in. 4ª. parte pn. marialis. ſ. 3º. par. 2ª. N. The/
ma. Sic currite vt cōprehēdatis. pᵉ. ad Cor. 9º.
Vel pdica de abſtinētia. Vide in pª. parte pn. ro
ſarij ſmonum. ſ. 5º. par. 3ª. Et in. 4ª. p. pnci. ma
rialis. ſ. 3º. p. 3ª. P. Thema. Ois qui in agone cō
tēdit ab oibus ſ[illegible] abſtinet. In eadē epſa. Vel acci/
pe pro themate ad idem. Caſtigo corpus meuz ⁊
in ſeruitutē redigo. In eadē epſa. Vel predica de
numero ſaluādoꝝ. Vide in. 2ª. par. pn. roſarij ſer
monū. ſ. 23º. per totū. Thema. Multi ſunt voca/
[illegible] pauci vo electi. Matth. 20. ⁊ in euāgelio occur
rēti. Vel declara qd ſignificet denarius qui daſ [illegible]
borātibus in vinea diuerſis horis venientibus. Vi/
de in. 2ª. par. pn. roſarij ſermonū. ſ. 19º. p. 6ª. O.
poſt pn. Et ibi ꝙ oportet nos laborare: qꝛ oēs ho/
mines ſunt oparij. Vide in predicta pte roſarij. ſ.
32º. par. pª. in pn. Itē cōtra nō laborātes ⁊ ocio/
ſos predica. Vide in pª. par. pn. roſarij ſermonū.
ſer. 37º. in exhoꝛ. ⁊ par. 2ª. eiuſdem ſmonis. F. ⁊
G. ⁊ in. 2ª. par. pn. roſarij ſmonū. ſ. 8º. parte. 4ª.
O. circa finē. Thema. Acceperūt ſingulos denari/
os. Vel. Ite in vineaz meā. Vel. Quid hic ſtatis
tota die ocioſi: In eodē euāgelio.
¶ Dñica in ſexageſima vltra aſſignatū ſermonē
in pª. tabula pōt predicari ꝙ elemoſyna aſſimi
laſ ſemini. Vide in. 2ª. parte pn. roſarij ſmonū. ſ.
3º. par. 3ª. X. ante mediū. Thema. Semē cecidit
in terrā bonā. Vel. Exijt qui ſeminat ſeminare ſe
mē ſuū. Luce. 8º. ⁊ in euāgelio occurrēti: Vel pre
dica cum eodē themate: ꝙ per diuerſa ſemina in/
telligunſ diuerſi ſtatus religioſoꝝ: ⁊ per bonuz [illegible]
mē intelligiſ religio frum minoꝝ. Vide in dicta
parte pn. roſarij. ſ. 27º. par. pª. L. la. 2ª. ⁊. M. Vel
predica ꝯtra diuitias. Vide in. 2ª. par. pn. roſarij
ſmonū. ſ. 30. per totū: ⁊ de paupertatis cōmēdatōe.
Ibidē. ⁊ i. 4ª. parte pn. marialis. ſ. 7º. parte. pª.
G. circa mediū vſq3 in finē. Thema. A diuitijs
⁊ voluptatiꝰ vite ſuffocanſ. In eodē euangelio.
Vel predica de patiētia. Vide in pª. parte pn. ro/
ſarij ſmonū. ſ. 38º. p. 3ª. per totā. ⁊ in. 2ª. par. pric.
ſ. 8º. par. 2ª. Z. vſq3 in finē illius partis. ⁊ in. 4ª.
parte pn. marialis. ſ. 3º. par. 2ª. M. ⁊ ſ. 7º. parte.
8ª. ac ſ. 8º. par. 4ª. Thema. Libēter ſuffertis iſi/
pientes cum ſitis ipſi ſapiētes. 2ᵉ. ad Corin. xj º. ⁊
in epſa occurrēti. Vel predica de gfa dei. Vide in
tabula alphabetica ſecūde ptis pricipalis roſarij
ſermonū: in verbo. gfa. Thema. Sufficit tibi gfa
mea. In eadē epſa. Sed. 12º. cº. Vel predica de i/
firmitatibus ⁊ aduerſitatibus patiēter tolleran/
dis. Vide in tabula alphabetica prie ⁊ ſecūde pꝭ
roſarij ſmonuz: in vbo. patiētia: ⁊ in exhoꝛdio dic
ꝙ infirmitas corporalis plerūq3 eſt vtilis anime.
Vide in. 2ª. parte prin. roſarij. ſ. 31º. par. pª. G. la
2ª. Thema. Virtꝰ in īfirmitate perficiſ. Vel. Libē
ter glīaboꝛ in infirmitatibꝰ meis: vt inhabitet in
me vtus xpi. In eadē epſa.
¶ Dñica in qnquageſima: vltra aſſignatū ſmo/
nem in tabula pª. poteſt predicari de charitate.
Vide in tabula alphabetica. in verbo. charitas.
Thema. Si linguis hominū loquar ⁊ angelorū.
charitatē autē nō habeam ⁊c. pᵉ ad coꝛ. 13º. ⁊ in
epiſtola occurrenti. Vel accipe pro themate. Nūc
aūt manent fides ſpes charitas. tria hec. Maioꝛ
aūt horū eſt charitas. In eadē epiſtola. Vel pre/
dica de veritate. Vide in 2ª. par. pn. roſarij. ſ. 31º.
per totū. Thema. Charitas congaudet veritati.
In eadē epiſtola. Vel predica ꝙ licet nemo ſciat
vtrū amoꝛe an odio dignus ſit. Unde ad hoc ap
plicari pōt illud qđ dicitur in euāgelio occurren
ti Luce. 18º. Erat verbū iſtud abſconditum ab
eis. Et pōt accipi pro themate. Tamē poſſumus
ſperare ꝙ ſi nō remāſerit ex negligētiā noſtra per
ueniemus ad vitā eternā. Vide in 2ª. par. pn. ro/
ſarij. ſ. 20. per totū. Vel predica de cecitate corpo/
rali ⁊ ſpirituali. Vide in 2ª. par. pnci. roſarij. ſ. 6º.
par. prima. F. la. 2ª. vſq3 ad. M. Thema. Cecus
ſedebat ſecus viā mendicans. In eodez euange/
lio. Vel cuz eodem themate predica de carniſpri/
uio. Vide in pª. par. pnci. roſarij. ſ. 6º. par. 4ª. I.
Vel predica de fide. Vide in tabula alphabetica
pᵉ. partis pn. roſarij. In vbo. fides. Thema. Fi/
des tua te ſaluū fecit. In eodē euāgelio. Vel pre/
dica đ oratōe. Vide in pª. par. pn. roſarij. ſ. xjº. ⁊
12º. per totū. ⁊ in. 4ª. par. prin. marialis. ſ. 4º. in
exhoꝛ. ⁊ p. pª. poſt mediū: ⁊ in. 5ª. p. prin. ſ. 6º. p.
2ª. N. poſt mediū ⁊. 6ª. p. prin. eiuſdē. marialis. ſ.
pª. p. 3ª. N. ⁊ O. Thema. Cecus clamabat. Ieſu
fili Dauid miſerere mei. in eodē euāgelio.
¶ Feria. 4ª. cinerū vltra aſſignatum ſermonem
poteſt predicari de contritione vide in tabula al/
phabetica prime partis prin. roſarij in verbo. con
tritio. Thema. Scindite corda veſtra: vel conuerti
mini ad dominū deum veſtrū. Iohelis. 2º. ⁊ in epi
ſtola occurrenti: vel cū eodez themate predica ꝙ
peccatū dimittēs facit opus gratiſſimū deo: vide
in eadem parte prin. ſer. 7º. p. 6ª. D. vel ꝙ deus
ſemper

semper est paratus peccatorem recipere. Eodem ser. p. 7ª. X. et F. 6°. p. 4ª. N. et O. vel predica de veneratione ecclesiarum. Uide vt assignaui in dominica infra octauam natiuitatis. Thema. Sanctificate ecclesiam. In eadem epistola. Uel predica contra hypocrisim. vide in tabula alphabetica secūde partis rosarij in verbo. hypocrita. Thema. Nolite fieri sicut hypocrite tristes. Matthei 6°. Et in euangelio occurrenti.

¶ Feria 5ª. vltra assignatū sermonē potest predicari q homo debet facere penitentiā et ordinare animā suā dū tp̄s habet. vide in pª. p. prin. rosarij. F. 7°. p. 6ª. B. post mediū. vsq in finē. et C. Thema. Dispone domui tue. Isa. 38°. et in epistola occurrenti. Uel predica cū eodem themate de periculo tardationis penitentie vsq ad mortem. Uide in eadem parte prin. ser. 8°. per totum. Uel predica de fine mundi. Uide in pª. par. prin. rosarij. F. x°. p. pª. per totam. Uel predica de morte. Uide in tabula alphabetica secūde partis rosarij in verbo. Mors. Thema. Morieris tu et nō viues. In eadem epistola. Uel predica de orationis virtute. Uide in pª. p. rosarij. ser. xj°. p. pª. per totam. Thema. Audiui orationem tuā. In eadē epistola. Uel predica de gloria paradisi. Uide in 3ª. par. rosarij sermonū. F. 18°. Thema. Recumbent cum Abrahā. Isaach et Jacob i regno celorū. Matthei. 8°. Et in euangelio occurrenti. Uel predica. vtrū plures erūt hoīes qui damnabuntur q̄ qui saluabuntur. Uide vt assignaui in septuagesima. Thema. Multi ab oriente et occidente venient et recūbent etc. Ibidem.

¶ Feria 6ª. vltra assignatum sermonē potest predicari q plures clamant ad deum diuersimode. et q clamam⁹ ppter quattuor causas. Uide i. 2ª. par. prin. rosarij. F. 33°. par. 3ª. L. et M. Thema. Clama ne cesses. Isa. 58°. et in epistola occurrenti. Uel predica que sit melior via perueniendi ad vitam eternā. vide in. 2ª. p. prin. rosarij. F. 8°. par. 4ª. per totam. et ibi cōcluditur q est via discretionis. Thema. Scire vias meas volunt. In eadem epistola. Uel cū eodem themate predica de signis futuri iudicij aut pestilentiarū et aliorū diuinorū iudiciorū. Uel predica de misericordia dei. Uide in tabula alphabetica 2ᵉ. partis prin. rosarij. i verbo. misericordia dei. Thema. Misericors sum dominus deus tuus. In eadē epistola. Uel pdica de ieiunio. Uide in F. 4°. pᵉ. partis prin. rosarij. Thema. Hoc est ieiuniū quod elegi. Ibidē vel predica quod peccatū est ponderosum. Uide in 2ª. p. pn. rosarij. F. 6°. p. pª. P. et Q. et trahit ad infernū. Eadē parte pn. ser. xi°. par. pª. N. Thema. Solue fasciculos deprimentes. In eadē epistola. Uel predica de elemosyna. Uide in 2ª. par. prin. rosarij. F. 3°. per totū. Thema. Frange esurienti panem tuum etc. In eadē epistola. Uel accipe pro themate. Cum facis elemosynam nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua. Matthei 6°. Et in euangelio occurrenti. Uel pdica de gloria celesti. Uide in dicta pte rosarij. F. 19°. Thema. Gloria domini colliget te. In eadem epistola. Uel predica de dilectione inimicorum. Uide in. 2ª. par. prin. rosarij. F. 34°. p. 3ª. R. la. pª. vsq ad. Q. Thema. Diligite inimicos vestros. Matthei 5°. et in euangelio occurrēti. Uel predica de beneficijs dei erga homines etiā peccatores. Uide in dicta pte 2ª. rosarij. F. 39°. per totam. Thema. Solem suum oriri facit super bonos et malos et pluit super iustos et iniustos. In eodem euangelio. Uel predica de vanagloria euitanda. Uide in 2ª. par. prin. rosarij. F. 9°. par. 2ª. X. vsq ad. B. Thema. Attendite ne iustitiam vestram faciatis corā hominibus vt videamini ab eis. In eodem euangelio. Uel predica de oratione ac cōtemplatione secreta. Uide in 6ª. prin. marialis. F. p° par. 3ª. N. et O. et in 5ª. par. prin. F. 6°. p. 2ª. M. et. N. post mediū. Et i 2ª. par. pn. rosarij. F. 38°. p. 7ª. B. Thema. Cū orabis intra i cubiculum tuū et clauso ostio ora patrem tuū in abscōdito. In eodē euangelio. Uel in hoc die: et similiter in omni die veneris quadragesime predica aliqd circa passionē domini. Uide in pª. p. prin. rosarij. ser. 39°. p. 3ª. S. vsq ad. V V. Et in 2ª. p. prin. rosarij. F. 5°. p. 4ª. K. ante mediū. et. K. duplex. et. F. 15°. in ceboꝛ. 2°. O. vsq ad. T. et in decima parte prin. marialis sermo. p°. p. 2ª. I. de quibus poterit predicari in omni 6ª. feria vsq ad parasceuē. Et in hac die accipe pro themate. Clama ne cesses: scilicet ex compassione. In epistola occurrēti.

¶ In 6ª. feria pᵉ. dñice qdragesime. thema. Erat hierosolimis pbatica piscina. Joānis 5°. et i euāgelio tunc occurrenti. In qua piscina erat lignum de quo postea facta est crux xpi. Et iō fiebant miracula sanationū i ea.

¶ Feria 6ª. 2ᵉ. dñice. Thema. Fera pe[illegible]ima deuorauit eū. Geñ. 27°. et in epistola tunc occurrenti. Uel. Apprehensū eū eiecerūt extra vineam: et occiderunt. Matt. 21°. et in euāgelio tūc occurrēti.

¶ Feria 9ª. 3ᵉ. dñice. Thema. Hic est vere saluator mūdi. Joānis 4°. et in euāgelio tūc occurrēti.

¶ Feria 6ª. 4ᵉ. dñice. Thema. Eamus et nos et moriamur cū eo. Joānis xj°. et in euāgelio tūc occurrēti.

¶ Feria 6ª. post dñicaz de passione. Thema. Expedit vobis [illegible] vnus moriat hō pro pplo etc. Uel

Ab illo die cogitauerũt vt interficerent eũ. Joannis xj°. ⁊ in euãgelio tunc occurrenti.

¶ Sabbato post cineres de gloria aïe beate. Uide in 2ª. pte pn. rosarij sermo. 19°. p. 7ª. P. Thema. Implebit dñs splẽdorib⁹ aïaʒ tuã. Jsa. 58°. ⁊ i epistola occurrenti. Uel pdica de quietis cõmẽdatione. Uide in 2ª. pte pn. rosarij. ser. 38°. p. 7ª. Y. Et ꝙ omnia quietẽ appetũt. Jn eadeʒ par. pn ꝑmo. 34°. p. 3ª. G. el. 2°. Et homo nõ põt inuenire qetem in delitijs. vel diuitijs aut honoribus. Jn eadẽ p. prin. ꝑ. 9°. p. 2ª. Q. Sed in solo deo inuenit perfecta requies. Uide in dicta pte. pn. ꝑ. 18°. par. 3ª. p totam. Thema. Requieʒ dabit tibi dñs deus tuus semp. Jn eadẽ epistola. Uel pdica q̃re sabbatum fit mutatũ in dñicam quo ad festiuitateʒ. Uide in pª. p. prin. rosarij. ꝑ. 19°. p. pª. Y. Z. ⁊ A. Thema. Uocaberis sabbatũ delicatũ ⁊ sanctũ dñi gloriosum. Jn eadem epistola. Uel predica ꝙ delectari debemus de deo tripliciter. Uide in 2ª. par. prin. rosarij. ꝑ. 5°. p. 5ª. K. ⁊ ꝙ debemus exultare in eo. Uide in 6ª. p. princi. Marialis. ꝑ. 2°. p. 2ª. B. vſq; in finem illius partis. Thema. Delectabilis super dño. Jn eadem epistola. Uel predica de penitẽtia. aut de religione que figurant per nauẽ. Uide vt assignaui in 4ª. dñica post epiphaniaʒ. Thema. Erat nauis in medio mari Marci. 6°. ⁊ in euangelio occurrenti. Uel predica ꝙ quattuor venti insurgũt cõtra nauẽ religionis. Uide in 2ª. par. prin. rosarij. ꝑ. 27°. p. pª. V. el. 2°. Thema. Erat ventus contrarius eis. Jn eodẽ euangelio. Uel predica cõtra ignorantiã. Uide in tabula alphabetica pª. ⁊ 2ª. partis rosarij. in verbo ignorantia. Thema. Erat obcecatũ cor eorũ. Jn eodẽ euãgelio. Uel cũ eodẽ themate predica de cecitate cordis. Uide i 2ª. p. pn. rosarij. ꝑ. 6°. p pª. I. K. ⁊ L.

¶ Jn prima dominica quadragesime de iudicio vniuersali. de quo poterit predicari per totaʒ hebdomadã cum 9°. ⁊ x°. ꝑmone pª. ptis pn. rosarij. Thema. Ecce nũc tẽpus acceptabile. Ecce nũc dies salutis. 2ª. ad cor. 6°. ⁊ i epła occurrẽti.

¶ Feria. 2ª. thema. Congregabunt añ eum oẽs gentes. Mat. 25°. ⁊ in euangelio occurrẽti.

¶ Feria. 3ª. thema. Cõmota est vniuersa ciuitas. Uel. Quis est hic. Uel. Hic est christus ꝓpheta. Mat. 21°. ⁊ in euangelio occurrenti.

¶ Feria 4ª. thema. Uiri niniuite surgent in iudicio cũ generatione hac ⁊ cõdẽnabunt eaʒ. Uel. Regina austri surget in iudicio ⁊c. Matt. 12°. ⁊ i euangelio occurrenti.

¶ Feria 5ª. thema. Anima q̃ peccauerit ipsa morietur. Ezechiel. 18°. ⁊ in epistola occurrenti.

¶ Feria 6ª. thema. Justitia iusti sup euʒ erit. Et impietas impij erit sup eũ. Ezechiel. 18°. ⁊ in epistola occurrenti.

¶ Sabbato thema. Memẽto finis Eccle. 36°. ⁊ in 4ª. prophetia occurrẽti. Uel in hac dñica pª. predica de veritate. Thema. Jn verbo veritatis. Jn eadẽ epistola. Uide pdicationẽ in 2ª. p. pn. rosarij. ꝑ. 31°. p. pª. per totã. Uel pdica de bona fama ⁊ infamia. Uide in tabula alphabetica 2ª. partis pn. rosarij. in verbo. fama. ⁊ in verbo. ĩfamie. ⁊ in verbo. ĩfamatiões. ⁊ in 4ª. p. pn. marialis. ꝑ. p°. par. 3ª. H. Thema. Per ĩfamiã ⁊ bonã famã. Jn eadẽ epistola. Uel predica de paupertate euãgelica. Uide in pª. p. prin. rosarij. ꝑ. 14°. p. 3ª. K. ⁊. L. ⁊ i 2ª. p. prin. ꝑ. 3°. p. 3ª. X. ⁊ ꝑ. 27°. p. pª. I. ⁊ Q. in fine. ⁊. H. vſq; ad. N. ⁊ in 4ª. p. prin. marialis. ꝑ. 7°. par. pª. O. circa mediuʒ vſq; ĩ finẽ. Thema. Tanq; nihil habentes ⁊ oĩa possidẽtes. in eadem epistola Uel pdica de tẽtationibus. Uide in pª. p. prin. rosarij. ꝑ. xj°. p. 2ª. O. ⁊. ꝑ. 38°. par. 3ª. T. ⁊ i 2ª. p. pri. ꝑ. 27°. p. pª. V. el 2°. ⁊. X. Thema. Ductus ẽ Jesus i desertũ a spiritu ut tẽtaret a diabolo. Mat. 4°. ⁊ in euangelio occurrẽti. Uel predica de verbi diuini vtilitate. Uide in pª. par. prin. rosarij. ꝑ. 3°. par. 3ª. per totã. Thema. Non in solo pane viuit homo. ſʒ in omni verbo qđ procedit ex ore dei. Jn eodẽ euangelio: ⁊ habetur originaliter Deute. 8°. Uel predica de custodia angelica quaʒ hẽmus. Uide in 2ª. par. pri. rosarij. x°. p. 3ª. A. vſq; ad. Q. ⁊ in xjª. par. pri. marialis. ꝑ. 2°. par. 4ª. R. Thema. Angelis suis deus mãdauit de te vt custodiãt te in oĩbus vijs tuis. Jn eodẽ euangelio. ⁊ originaliter ps°. 90. Uel predica de adoratione dei. Uide in 1ª. par. pri. rosarij. ꝑ. 16°. per totũ. Thema. Dñm deũ tuũ adorabis: ⁊ illi soli ſuies. Jn eodẽ euangelio. ⁊ Deute. 6°.

¶ Feria 2ª. pª. hebdomade i quadragesima d elemosyna. Uide in 2ª. par. pri. rosarij. ꝑ. 3°. p totuʒ. Thema. Esuriui ⁊ dedistis mihi mãducare. Mat. 25°. ⁊ in euãgelio occurrẽti. Uel pdica. De regno celesti. Uide in 2ª. p. pri. rosarij. ꝑ. 18°. p. vltima p totã. Thema. Possidete paratum vobis regnũ a ↄstõne mũdi. Uel pdica de mõte pietatis. Uide. Jn defensorio ipsi⁹ mõtis. trac. 2°. p. pª. Thema. Pascã eas in mõtib⁹. Ezechiel. 34°. ⁊ in epistola occurrẽti. Et pdica de eternitate pene dãnatorũ. Uide in dicta 2ª. par. pri. rosarij. ꝑ. 22°. par. 7ª. L. vſq; ad. P. Thema. Jbunt hi i suppliciũ eternũ. Jn eodẽ euangelio. Uel pdica de eternitate felicitatis beatoꝝ. Uide i ipsa 2ª. p. prin. ꝑ. 19°. par. 7ª. per totam. Thema. Jbunt iusti in vitam eternam. Jn eodem euangelio.

¶ Feria 3ª. quõ q̃rit ⁊ inuenit Jesus. Uide i 1ª p.

pri. marialis ſ. 2°. p. pª. M. ſa. 2ª. vſq3 ad. P. ⁊ in
1ª p. p̄n. roſarij. ſ. 34°. p. 7ª. X vſq3 ad. Q. The
ma. Querite dn̄3 du3 inueniri pōt. Iſa. 55°. ⁊ i epi
ſtola occurrēti. Uel p̄dica de dimiſſiōe pec̄ti Uide
i pª. p p̄n. roſarij. ſ. 7°. p. 6ª. O. ⁊ p. 3ª. G. Thema
Derliquat ip̄ius viā ſuā. In cadē ep̄la vel p̄dica d̄
miſericordia dei: vide in tabula alphabetica. 2ᵉ. pꝛ
tis pri. roſarij. In v̄bo miſericordia dei. Thema.
Miſerebit eius q̄m multus eſt ad ignoſcēdu3. In
cadē ep̄la vel p̄dica d̄ verbo dei: vide in tabula al
phabetica ſupra poſita in verbo p̄dicatores: ⁊ in
verbo p̄dicationis. Thema. Uerbū q̄ eggredief d̄
ore meo nō reuertef ad me vacuū. In in cadē epi
ſtola: vel accipe ꝓ themate. Docebat eos de regno
dei. Math. 21°. ⁊ in euāgelio occurrēti: vel predi
ca de veneratione tēplorū: vide vt aſſignaui ifra
octauā natiuitatis dn̄i. Thema. Intrauit Jeſus i
tēplū: ⁊ eijciebat oēs vēdētes ⁊ emētes i tēplo: ⁊c.
vel dom9 mea domus orōnis vocabif. In eodem
euāgelio vel p̄dica ſermonē de pueris: vide in. 6ª
p. pri. marialis ſer 2°. p. vltima. T. vſq3 in finē illi
us ſermonis: ⁊ in d̄fēſorio mōtis trac. 2°. p. 7ª. O
⁊. G. ⁊. in. 2ª. p. p̄n. roſarij. ſ. 25°. par. 2ª. T. añ me
diū. Thema. Ex ore infātū ⁊ lactētium perfeciſti
laudem in codē euāgelio: ⁊ originaliter. ps°. 8°.

¶ Feria. 4ª. de ieiunio q̄dragefimali: vide in. pª.
parte prin. roſarij. ſ. 40. par. pª. p totam. Thema.
Fuit ibi quadraginta dieb9 ⁊ quadraginta nocti
bus. Exo. 24°. ⁊ in prophetia occurrēti. Uel. Am
bulauit in fortitudine cibi illi9 quadraginta die
bus ⁊ quadraginta noctibus vſq3 ad montē dei
oreb. tertij. Regū 19°. ⁊ in epiſtola occurrēti. Uel
p̄dica de monte pietatis. Uide in defenſorio ipſi9
montis. tractatu p°. p totum. Thema. Habitauit
gloria dn̄i ſuper montē. In cadē prophetia. Uel.
Accede ad me in mōte: ⁊ eſto ibi. Ibidē. Uel pre
dica de vijs ducentib9 ad paradiſu3. Uide in 2ª.
parte pri. roſarij ſer. 35°. par. 3ª. M. ⁊. N. ⁊ de vijs
q̄s tenuit dn̄s Jeſus in hac vita. Uide i cadē p.
pri. ſ. 17°. par. 3ª. Z. poſt mediū. Et de via huius
mūdi q̄ūo ē lubrica: foſſata: ⁊ illaqueata. Ibidē
ſmo. 8°. p. 4ª. P. circa mediū. Item eſt tenebro
ſa: periculoſa: ignota ⁊ longa. Ibidē ſmo. 14°. in
arbor. O. duplex in fine. Thema. Grandis tibi re
ſtat via. In cadem epiſtola. Uel predica de con
ditionibus audientiū verbū dei. Uide i pª. parte
prin. roſarij ſmo. 2°. p totū. Thema. Uenit a fini
bus terre audire ſapiētiā Salomonis. Matthei
12°. ⁊ in euāgelio occurrēti. Uel predica q̄ in aia
peccatoris nō habitat de9 ſ3 demones. Uide in 2ª.
pte prin. roſarij. ſ. 38°. p. 7ª. Y. duplex. ⁊. A. The
ma. Intrantes habitant ibi. In codez euangelio.

Uel predica q̄ penitētiā differens multa magna
mala incurrit. Uide in pª. pte prin. roſarij ſmo.
7°. pte vltima. Q. Thema. Fiunt nouiſſima ho
minis illi9 peiora prioribus. In eodem euāgelio.
Uel p̄dica de elemoſyna. Uide in tabula alphabe
tica 2ᵉ. ptis p̄ncipalis roſarij. in verbo elemoſyna.
⁊ q̄ fratris nomē accipif diuerſimode. Uide in
2ª. pte prin. roſarij ſmo. 5°. p. 4ª. Q. ⁊ q̄ oēs ho
mines dicunf fratres. Uide in cadē pte prin. ſer.
34°. parte 3ª. Z. Thema. Fratres tui foris ſtāt. In
eodem euangelio. Uel p̄dica de p̄ceptis dei ſeruā
dis. Uide ſupra in tabula alphabetica. In verbo
precepta. Thema. Quicūq3 fecerit voluntatē pa
tris mei qui in celis eſt: ille meus frater ⁊ ſoror
⁊ mater eſt. In eodē euāgelio.

¶ Feria 5ª. de aia. Uide in 2ª. pte pri. roſarij. ſ. 1°.
p totū. Thema. Oēs aie mee ſūt. Ezechiel. 18°. ⁊ i
epiſtola occurrēti. Uel p̄dica q̄uō peccatū inducit
triplicē mortē. Uide i 2ª. p. prin. roſarij. ſ. 6°. p. pª.
O. vſq3 ad. Z. Thema. Aia q̄ peccauerit ipſa mo
rief. In cadē epiſtola. Uel p̄dica de v̄itate. Uide i
2ª. pte pri. roſarij. ſ. 31°. p pª. per totā. Uel p. 2ª. per
totā. Uel p. 3ª. per totā. quelibet eni pars eſt vna
predicatio. Thema. Faciat veritatē. In eadez epi
ſtola. Uel predica q̄ peccator dicitur canis. Uid̄
in 2ª. parte prin. roſarij. ſ. 6°. par. pª. H. Thema.
Non eſt bonu3 ſumere panē filiorū ⁊ mittere ca
nibus. Matthei 15°. ⁊ in euangelio occurrenti.
Uel predica. Unde procedit diuerſitas actionu3
humanorum. Uide in pª. parte princ. roſarij ſer
mo. 7°. parte pª. per tota3. Thema. O mulier ma
gna eſt fides tua.

¶ Feria 6ª. vtrū deus puniat aliquē pro pecca
to alteri9. Uide in pª. p. pri. roſarij. ſ. 40. p. 2ª. A.
Thema. Fili9 nō portabit iniq̄tatē p̄ris ⁊c. Ezechi.
18°. ⁊ in ep̄la occurrēti. Uel p̄dica de vijs mūda
nor q̄ ſūt male. Uide i 2ª. p. p̄n. roſarij ſ. 6°. p. pª.
P. el 2°. ⁊. ſ. 8°. p. 4ª. P. circa mediū. ⁊. ſ. 14°. in
arbor. O. duplex. Thema. Uie veſtre praue ſunt.
Ibidē. Uel predica q̄ vita eterna nō acquiritur
ſine contēptu p̄ñtis. Uide in 2ª. par. prin. roſarij.
ſer. 27°. parte 3ª. Q. ⁊ q̄ bonis operibus acquirif
vita eterna. Uide i cadē pte p̄n. ſ. 20. p. 8ª. p totā.
Thema. Uita viuet ⁊ n̄ morief. In cadē epiſtola
Uel p̄dica de fructib9 penitētie. Uide in 2ª. p. p̄n.
roſarij. ſ. 6°. p. 3ª. p tota3. Thema. Si impius egerit
p̄ñia3 d̄ oib9 peccatis ſuis vita viuet ⁊ nō morief.
In cadē ep̄la. Uel p̄dica de feſtor celebratiōe. Ui
de i pª. p. p̄n. roſarij. 19°. p totū. Thema. Erat dies
feſt9 iudeor. Ioā. 5°. ⁊ i euāgelio occurrēti. Uel p̄
dica d̄ ꝯfeſſiōe. Uid̄ i tabla alphabetica ſup̄ poſi
ta i v̄bo. ꝯfeſſio. Thema. Surge tolle grabatum

tuũ ꝛ ambula. In eodẽ euangelio: vel predica de
solitudine. Uide in .5ª. pte. pn. marialis. s. 6°. p. 2ª
M. ꝛ i. 2ª. p. pn. rosarii. s. 38°. p. 7ª. B. Thema
Jesus declinauit a turba ↄstituta in loco eodẽ euã
gelio vel predica de dimissione peccati: vide in pª
parte principali rosarij sermone. 7°. parte. 6ª. O
Thema. Iã noli peccare: ne deterius aliquid tibi
ↄtingat. In eodem euãgelio.

¶ Sabbato de beneficio creationis: vide in. 2ª. p
te prin. rosarij sermo. 39°. p. pª. ꝛ de angelorꝫ crea
tione: locatione ac sublimatione: vide in predicta
par. prin. s. 19°. p. 7ª. G. vsqꝫ ad. L. ꝛ vtrũ si an/
gelus nõ peccasset deus hominẽ creasset: vide i ea
dẽ par. prin. ser. x°. par. pª. A. ꝛ. F. Thema. Crea
uit in laudem ꝛ nomẽ ꝛ gloriã suã. Deute. 26°. ꝛ
in. pª. pphetia occurrẽti. Uel predica de cõtem/
ptu terrenorũ. Uide in. 2ª. parte pn. rosarij sermo
ne. 27°. par. 3ª. per totã. Thema. Ois locus quem
calcauerit pes vr̃ vr̃ erit. Deute. xj°. ꝛ in. 2ª. pphe
tia occurrẽti. Uel predica de oratione: vide in. pª.
par. pn. rosarij sermone. xj°. ꝛ. 12°. Thema. Exau/
diat dominus orationes vestras. secũdi Macha.
p°. ꝛ in. 3ª. pphetia occurrenti. Uel sine intermis/
sione orate. pᵉ. ad. Thesa. 5°. ꝛ in epistola occurrẽ/
ti: vel predica q vnus solus est deus: vide in. pª.
par. pri. rosarij s. 14°. par. pª. O. vsqꝫ ad. T. The
ma. Non est deus preter te domine. Ecclesiastici
36°. ꝛ in. 4ª. prophetia occurrenti: vel predica de
fine mundi: vide in dicta. pª. par. prin. rosarij. s.
x°. p. pª. per totã. Thema. Memẽto finis ibidem.
Uel cum eodem themate pdica de memoria mor
tis: vide in. 2ª. par. pn. rosarij. s. 36°. par. 2ª. per to/
tã: vel predica quomõ spiritus sanctus a nobis
perditur ꝛ conseruatur: vide in. 2ª. par. prin. rosa/
rij ser. 38°. parte. 4ª. H. duplex ꝛ. S. duplex. The
ma. Spiritũ nolite extinguere. pᵉ. ad Thesa. 5°. ꝛ
epistola occurrenti. Uel cum eodẽ themate pdica
q peccator quantũ in se est: dr̃ occidere deum: vi/
de in 2ª. parte principali rosarij sermone. 6°. par
te. pª. A.

¶ Dñica secũda in qdragesima qre de⁹ nõ fecit
hominẽ ipeccabilẽ potiusqꝫ peccabilẽ: vide in. pª.
par. pn. rosarij sermone. 37°. par. pª. R. vsqꝫ ad.
A. ꝛ quare creauit eos quos sciebat esse damnan
dos: vide in. 2ª. parte principali rosarij sermone
23°. parte. 2ª. F. Thema. Hec est voluntas dei san
ctificatio vestra. pᵉ. ad Thesa. 4°. ꝛ in epistola oc/
currenti: vel cum eodem themate predica q deus
semper est paratus peccatorem recipere ꝛ saluare
si velit penitere: vide in dicta. 2ª. par. prin. rosarij.
sermone. 6°. parte. 4ª. N. ꝛ sermone. 20. in exhor.
ꝛ in. pª. parte principali rosarij sermõe. 7°. parte.
7ª. A. Uel pdica de iudicij vniuersalis seueritaꝫ/
te. Uide i pma. p. pn. rosarij s. x°. per totũ. Thema
Uidete est vñs de oib⁹ bis. In eadẽ epla. Uel cuꝫ
eodẽ themate de oib⁹ pctis mortalib⁹ simul. Uide
in pª. p. pn. rosarij s. 6°. per totũ. Uel pdica cũ eo/
dẽ themate de penis iferni. Uide in. 2ª. p. pn. rosa/
rij s. 21°. ꝛ. 22°. per totũ. Uel cuꝫ ipso themate pdi/
ca de flagellis dei. Uide in pª. p. pn. rosarij ser. 9°.
par. 3ª. F. ꝛ s. x°. par. pª. Q. duplex. Et quõ fla/
gella ipsa euitant. In eadẽ par. pn. s. 37°. par. 3ª.
M. Et quare de⁹ mittit sua flagella. In eadẽ par/
te pn. s. 40. in exhor. ꝛ in pª. par. pn. marialis ser.
2°. p. 2ª. O. ante mediũ. Uel pdica d mõte pieta/
tis. Uide in defensorio eiusdẽ mõtis: tractatu. 2°.
par. 3ª. Thema. Duxit eos in mõtẽ excelsuꝫ. Mat.
17°. ꝛ in euãgelio occurrẽti. Uel pdica de religiõe
Uide in. 2ª. par. pn. rosarij s. 27°. p. pª. per totam.
Thema. Bonũ est nos hic esse. Ibidẽ.

¶ Feria. 2ª. q xp̃s est verus messias. Uide i pª. p.
pn. rosarij s. 14°. p. 3ª. per totã. Thema. Si nõ cre
dideritis: q2 ego sum moriemini. Joã. 8°. ꝛ i euãge
lio occurrenti. Uel cũ eodẽ themate pdica de fide
xp̃i que sola est verissima. Uide in eodẽ s. in exhor.
M. ꝛ. M. duplex. Uel predica cũ eodẽ themate de
articulis fidei xp̃iane. Uide i pª. par. pn. rosarij s.
13°. par. 2ª. G. vsqꝫ in finẽ illi⁹ ptis. Uel pdica q
hõ per pctm̃ dr̃ mortu⁹. Uide in. 2ª. par. pn. rosa/
rij s. 6°. par. pª. P. vsqꝫ ad. R. Thema. In pctõ
vr̃o moriemini. In eodẽ euãgelio. Ul' predica qd
est de⁹. Uide i pª. p. pn. rosarij s. 13°. in exhor. post
mediũ. ꝛ s. 19° i exhor. ꝛ in. 2ª. par. pn. s. 5°. p. 4ª.
H. ꝛ s. 6°. p. pª. H. la. 3ª. Et de ei⁹ excellẽtia ꝛ icõ/
prehẽsibilitate. Uide in pª. p. pn. rosarij s. 13°. par
te. 3ª. L. ꝛ s. 15°. par. 3ª. X. ꝛ i. 2ª. par. pri. s. 19°. p.
6ª. P. Thema. Tu qs es? In eodẽ euãgelio. Uel
pdica de obediẽtia. Uide i tabula alphabetica 2ᵉ
ptis pri. rosarij. In xbo. obedientie. Thema. Que
placita sũt ei facio sp. In eodẽ euãgelio.

¶ Feria tertia de viduitate. Uide i 2ª. p. pn. rosa/
rij s. 28°. p. 2ª. per totã. Thema. Apparuit ei muli
er vidua tertij Re. 17°. ꝛ in epla occurrẽti. Uel p/
dica de honore sacerdotũ ẽt malorꝫ. Uide in 2ª. p.
pn. rosarij s. 24°. p. 3ª. Q. ꝛ s. 25°. p. 3ª. M. vsqꝫ i
finẽ illi⁹ ptis. Thema. Sup cathedrã moysi sede
rũt scribe ꝛ pharisei. Mat. 23°. ꝛ in euãgelio oc/
currẽti. Uel cũ eodẽ themate pdica de electiõe cõ
fessoris. Uide i pª. pte pn. rosarij s. 34°. pte priã p
totã. Uel pdica d obediẽtia platorꝫ. Uide i scda p.
prici. rosarij s. 9°. pte scda. L. la 2ª. vsqꝫ ad. S.
Thema. Oia qcũqꝫ dixerit vobis facite. In eodẽ
euãgelio. Uel pdica de ↄditiõib⁹ platorꝫ. Uide in
eadẽ p. pri. rosarij s. 26°. p totũ. Thema. Sup ca/

thedrā ⁊c. Uel. Dicūt ⁊ non faciunt. Ibidē. Et expone ipsū euangeliū cōtra malos ⁊ ambitiosos prelatos. Uel predica cōtra superbiā. Uide in 2ª. par. p̄n. rosarij. s. 9°. in exhor. ⁊ p. pª. per totā. Thema. Qui se exaltauerit humiliabit. In codē euāgelio. Uel predica de humilitate. Uide in eodē. s. parte 3ª. per totā. Thema. Qui se humiliauerit exaltabit. In eodē euangelio. Uel predica de cōcordia ⁊ vnitate. Uide in 2ª. parte prin. rosarij smo. 15°. parte pª. B. ⁊ ser. 34°. parte 3ª. Z. la 2ª. ⁊. A. et 1°. vsq̄ ad. O. ⁊ i exhordio declara quomodo omnes homines dicuntur fratres. Uide. Ibidē Z. Thema. Omnes vos fratres estis. In eodem euangelio. Uel predica de expositiōe orationis dominice. Uide in pª. pte pri. rosarij. s. xi°. parte 2ª. B. Thema. Unus est pater vester q̄ est i celis. In eodē euangelio.

¶ Feria 4ª. supple tractatū de oratiōe dn̄ica. Uide vt assignaui in feria precedēti. Thema. Exaudi dn̄e deprecationē nostrā. Hester. 13°. ⁊ i epistola occurrēti. Uel p̄dica de ꝯfessione. Uide i pª. p. p̄n. rosarij. s. 32°. p. totū. Thema. Miserere ꝑplo tuo. In eadē epistola. Uel p̄dica de cōtritione. Uide i ipsa pª. p. p̄n. rosarij. s. 31°. p. totū. Thema. Cōuerte luctū nostrū in gaudiū. In eadē epl'a. Uel p̄dica de prosperitatibꝫ mūdi nociuis. Uide i pª. par. p̄n. rosarij. s. x°. p. pª. M. ⁊. s. 38°. p. pª. G. ⁊. H. ⁊ de tribulationū vtilitate. Eodē. s. 38°. p totū. Thema. Nescitis q̄d petatis. Matt. 20. ⁊ in euangelio occurrēti. Uel predica q̄ deꝫ habet diuersos [illegible] lices. Uide in 2ª. p. pri. rosarij. s. 9°. p. 2ª. N. vsq̄ ad. R. Thema. Calicē meū bibetis. In eodē euangelio. Uel cū eodē themate predica de martyrio. Uel accipe pro themate. Potestis bibere calicem quē ego bibiturus sū. Ibidē. Uide in pª. p. prin. rosarij. s. 39°. per totū.

¶ Feria 5ª. de cordisꝫ humani iscrutabilitate ab aliq̄ creatura. Uide in pª. p. pri. rosarij. s. 30. in exhor. ⁊. s. 36°. p. pª. P. ⁊ q̄ ipsū cor desiderat hēre deꝫ ⁊ diabolus. Uide in 2ª. p. p̄n. s. 5°. par. 3ª. R. i fine. Thema. Prauū est cor oīm ⁊ inscrutabile Ego dominꝫ scrutans corda ⁊c. Hiere. 17°. ⁊ i epistola occurrēti. Uel predica de diuitibꝫ ⁊ pauperibus. Uide in 2ª p. prin. rosarij. s. 30. per totū. Thema. Mortuꝫ est diues ⁊ sepultus in iferno Luce 16°. ⁊ in euangelio occurrēti. Uel cū eodē themate predica de inferno. Uide in dicta p. 2ª. prin. rosarij. s. 21°. ⁊. 22°. Uel predica de prosperitatibꝫ ⁊ aduersitatibꝫ. Uide vt assignaui in feria precedenti. Thema. Fili recordare q̄r recepisti bona in vita tua: ⁊ Lazarus similiter mala. Nūc autē hic cōsolatur: tu vero cruciaris. In eodē euangelio.

Uel predica de auditione verbi dei. Uide in par. prin. rosarij. s. 2°. ⁊. 3°. Thema. Habēt Moysen ⁊ prophetas audiant illos. In eodem euangelio

¶ Feria 6ª. de inuidia. Uide in pª. parte prin. rosarij. s. 6°. p. 6ª. per totam. Thema. Inuidebant ei fratres sui. Gen. 27°. ⁊ in epistola occurrenti. Uel predica de visitatione ⁊ correctione fraterna. Uide in tabula alphabetica 2ᵉ. partis principalis rosarij. in verbo. correctio. Thema. Uade ⁊ vide si cūcta prospera sint erga fratres tuos. In eadem epistola. Uel predica de homicidio. Uide in pª. par. prin. rosarij. s. 22°. per totū. Thema. Cogitauerūt occidere eū. Uel. Uenite occidamus eū. Uel. Nō interficiamꝫ animam eiꝰ: ⁊ nō effundamꝫ sanguinem eiꝰ. In eadē epistola. Uel. Uenite occidamꝫ eū. Matthei 21°. ⁊ in euangelio occurrenti. Uel predica de pestilentia. Uide in pª. p. pri. rosarii. s. 40. per totū. Thema. Malos male p̄det. Uel cū eodem themate predica de flagellis dei. Uide sup̄ in tabula alphabetica prime partis principalis rosarij i verbo flagella. ⁊ in verbo. flagellauit. Uel cū ipso themate predica de inferno. Uide vt assignaui supra in feria precedēti. Uel cum eodē themate predica de confessione. Uide in pª. par. pri. rosarij. ser. 34°. par. 2ª. per totam. Uel accipe p̄ themate. Auferetur a vobis regnum dei. In eodem euangelio. ⁊ potest hec verba ⁊ alia predicti supioris thematis exponi cōtra nō bene confitētes. Uel predica cū aliquo ipsorū thematū. cōtra peccatores ⁊ de malicia peccati. Uide in 2ª. p. pri. rosarij. sermo. 6°. par. prima. per totā.

¶ Sabbato de venatiōe aīaliū. Uide in 2ª. p. p̄n. rosarij. p. pª. G. vsq̄ ad. L. Thema. Affer mihi de venatiōe tua Gen. 27°. ⁊ i epl'a occurrēti. Uel p̄dica de bono ꝯsilio accipiēdo ⁊ de ꝯsiliatoribus. Uide i 2ª. p. pri. rosarij. ser. 8°. p. 4ª. G. ⁊ s. 9°. p. 2ª. H. la. 2ª. ⁊. s. 29°. p. 7ª. p totā. Thema. Acquiescere ꝯsilijs meis. In eadē epl'a. Uel p̄dica q̄ peccator i cena penitētie dꝫ ponere tria fercula. Uide in 2ª. p. p̄n. rosarij. s. 6°. p. 2ª. N. Thema. Fac mihi cibos [illegible] comedā. In eadē epl'a. Uel p̄dica cōtra luxuriā. Uide in pª. p. p̄n. rosarij. s. 6°. p. 3ª per totā. ⁊. s. 13°. par. 3ª. I. ⁊. s. 23°. in exhor. G. ⁊ i pª. pte per totā ⁊ in 2ª. p. Q. ⁊. X. ⁊. s. 24°. p. 3ª. p totā. ⁊. s. 40. p. 3ª. D. Thema dissipauit substātiā suā viuēdo luxuriose. Luce 15°. ⁊ in euāgelio occurrēti. Et declara parabolā filij p̄digi. Uide i 2ª. p. pri. rosarij. s. 20. p. xiª. Y. Uel p̄dica de ꝯfessiōe. Uide in pª. p. pri. rosarij. s. 34°. p. 3ª. per totā. Thema. Pater peccaui in celū ⁊ corā te ⁊c. In eodē euangelio.

¶ Dn̄ica 3ª. in q̄dragesima [illegible] dilectōe fraterna.

Uide i 2ª.p.pri.rosarij.s.5º.p.3ª.X.z.p.4ª.O.z S.vsq3 ad.X.Thema.Ambulate i dilectiõe.Ad Ephe.5º.z in ep'la occurrẽti.Uel pdica de diuio amore erga nos.Uide i dicto s 5º.p.4ª.F.z.F. duplex.z.s.20.parte 3ª circa mediũ.z.s.39º.p totum.Thema.Christus dilexit nos.Uel pdica de pestilentia:aut de flagellis dei.Uide vt assignaui i 6ª.feria precedẽti.Thema.Propter hoc venit ira dei in filios diffidentie.In eadẽ epistola.Uel pdica cõtra fornicationẽ.Uide in pª.p.prin.rosarij. sermo.23º.per totum.Thema.Omnis fornicator aut imundus nõ habet hereditatez in regno xpi z dei.In eadẽ epistola.Uel pdica de fine mundi. Uide in pª.p.prin.rosarij.s.1º.p.pª.p totaz.Thema.Nemo vos seducat inanib' verbis.s.dicens mundũ adhuc diu duratuz.In eadem epistola. Uel cũ ipso themate pdicta de tardatione penitentie.Uide in pª.par.prin.rosarij.ser.7º.p.6ª.B.z p.7ª.C.z ser.8º.per totũ.Uel cũ eodẽ themate pdica de aduẽtu antixpi.Uide in 2ª.par.prin.rosarij.s.11º.per totuz.Uel accipe ad hoc p themate. Qui non est mecũ cõtra me est.Luce 11º.z i euãgelio occurrẽti.Uel pdica de ignorãtia z errore cõtra fidẽ.Uide in pª.p.pri.rosarij.s.15º.p.3ª.p totam:z de alijs ignorãtijs vide in supiori tabula alphabetica in verbo ignorãtia.z in 2ª.p.prin.rosari.s.6º.par.pª.O el.2º.z.G.z in pª.par.prin. rosarij.in cõsilio cõtra iudeos.G.z.P.circa medium.Thema.Eratis aliquãdo tenebre:nũc aũt lux in domino zc.In eadẽ epistola.Uel pdica de excõicationibus.Uide in 2ª.p.pri.rosarij.s.37º. per totũ.Thema.Non habet hereditatẽ in regno xpi z dei.Uel Nolite effici pticipes eorũ.In eadez epistola.Uel.Ingressi habitãt ibi.s.demones. Luce 11º.z i euãgelio occurrẽti.Uel pdica d' parcialitatib'.Uide in 2ª.p.prin.rosarij.s.34º.p.3ª. O.vsq3 in finẽ illi' partis.Thema.Omne regnuz in se ipsuz diuisuz desolabit.In eodem euãgelio. Uel pdica de verbo dei vide i pª.p.pri.rosarij.ser. 3º.per totũ.Thema.Beati qui audiunt verbũ dei z custodiunt illud.In eodem euangelio.

¶ Feria 2ª.de lepra.Uide i 2ª.p.pri.rosarij.s.33º. par.3ª.G.vsq3 ad.N.Thema.Erat vir fortis z diues.s.leprosus.quarti Re.5º.z i epistola occurrenti.Uel.Multi leprosi erãt in israel.Luce 4º. z in euãgelio occurrẽti.Uel pdica de confessionis fructificatione.Uide i pª.p.pn.rosarij.s 34º.par. 3ª.per totã.Thema.Uade z lauare septies in iordane:z recipiet sanitatẽ caro tua atq3 mundaberis.In eadẽ epistola.Uel pdica cũ eodẽ themate de cõtritione.Uide i pª.p.pri.rosarij.s.31º.p totũ Uel predica q vnus solus est deus.Uide i eadẽ. pª.parte principali rosarij sermo.14º.par.pª.O vsq3 ad.T.Thema.Uere scio q non sit ali' de' in vniuersa terra nisi tm̃ deus israel.In eadem epistola.

¶ Feria 3ª.de cõfessione.Uide in pª.p.prin.rosarij.s.34º.par.4ª.p totam.Thema.Quecũq3 solueritis sup terrã erũt soluta z i celo.Uel.Quecũq3 alligaueritis sup terrã erũt ligata z in celo.Mathei.18º.z in euangelio occurrẽti.Uel pdicã de correctione fraterna.Uide i 2ª.p.pn.rosarij.s.33º.p. 3ª.A.vsq3 in finẽ illi' partis.Thema.Uade z corripe eũ.In eodẽ euãgelio.Uel pdica de dimissiõe iniuriarũ.Uide in 2ª.p.princi.rosarij.s.34º.p.3ª. L.circa mediũ.z.N.la pª.z.O.z.A.el.2º.vsq3 ad.O.Thema.Non dico tibi septies.sed vsq3 septuagies septies.In eodẽ euangelio.

¶ Feria 4ª.de honore parẽtũ.Uide in pª.p.prin. rosarij.s.20.z.21º.per totũ.Thema.Honora pñez tuũ z matrẽ tuaz ut sis lõgeuus sup terram.Exo. 20.z in ep'la occurrẽti.Uel Honora patrez tuũ z matrẽ tuã Mat.15º.z euangelio occurrẽti.Uel pdica de homicidio.Uide i pª.p.prin.rosarij.s.22º per totũ.Thema.Nõ occidẽs.In eadẽ epistola: Uel predica de peccato luxurie.Uide in dicta pª. par.prin.rosarij.s.6º.p 3ª.per totã.z.ser.13º.p.3ª. I.z.s.23º.in exhor..S.eiusdez smonis par.pª.z 2ª.per totã.z.s.24º.par 3ª.per totã. z.s.40.p.2ª. O.Thema.Non mechaberis.In eadẽ ep'la.Uel predica.de furto.Uide in dicta pª.p.prin.rosarij sermo.25º.in exhor.z parte pª.per totaz.Thema. Non furtuz facies.Uel predica contra falsum testimonium z omne mendacium.Uide in dicta pª.parte pricipali rosarij sermo.29º.in exhordio z per totum illum sermonem.Thema.Non loqueris contra proximum tuum falsum testimoniuz. In eadem epistola.Uel predica de transgressione noni z decimi precepti decalogi.Uide in dicta pª. par.prin.rosarij.smo.30.per totũ.Thema.Nõ cõcupisces rẽ proximi tui:nec desiderabis vxorẽ ei'. In eadẽ epistola.Uel pdica de cecitate.Uide i 2ª. par.pri.rosarij.s.6º.par.pª.F la.2ª.vsq3 ad.M. Thema.Ceci sunt z duces cecoz.Mat.15º.z in euãgelio occurrẽti.Uel pdica de cõfessionis electione.Uide in pª.par.pri.rosarij.s.34º.p.pª.per totam.Thema.Si cecus ceco ducatũ prestet ambo in foueã cadũt.Uel predica de cõfessione inualida z iterãda.Uide in pª.p.pri.rosarij.s.35º.p.3ª. per totã.Thema.Sine cã colunt me.Uel.Populus hic labijs me honorat cor aũt ei' longe est a me.Uel predica de peccato lingue.Uide in 2ª.parte principali rosarij sermo.40.per totuz.Thema. Quod procedit ex ore hoc coinquinat hominez.

Jn eodem euangelio. Uel predica de scandalis ac tiuis et passiuis. Uide in p^a. par. prin. rosarij ser. 30. par. p^a. P. et in 2^a. par. prin. ser. 33°. par. 3^a. Z. Thema. Audito hoc v̄bo scandalizati sunt. Jn eodem euangelio.

¶ Feria 5^a. de verbo dei. Uide in p^a. par. prin. rosarij. ser. 2°. per totū. Thema. Audite verbū domini. Jere. 7°. et in epistola occurrenti. Uel oportet me euangelizare regnū dei. vel. Erat predicās in sinagogis galilee. Luce 4°. et in euangelio occurrēti. Uel predica de preparatione ad cōfessionem. Uide in dicta p^a. par. prin. rosarij. s. 35°. par. p^a. per totū. Thema. Bonas facite vias vestras. Jn eadē epistola. vel predica de febribus. Uide in 2^a. parte prin. rosarij. s. 6°. par. p^a. O. el 3°. et. Q. duplex. Thema. Socrus simonis tenebat magnis febribus. Uel Jmperauit febri et dimisit illā. Jn eodez euangelio. vel predica q̄ christus est verus messias filius dei. Uide in p^a. parte principali rosarij sermo. 14°. parte 3^a. per totam. Thema. Tu es filius dei. vel. Sciebant ipsum esse xp̄m. Jn eodē euangelio.

¶ Feria 6^a. de peccato murmurationis. Uide i 2^a. par prin. rosarij. ser. 4°. par. 3^a. per totaz. Thema. Cesset murmuratio eorū. Numeri 20. et in epistola occurrenti. vel predica de adoratione dei Uide in p^a. par. prin. rosarij. s. 16°. par. 2^a. per totaz. et p. vltima. N. Thema. Ueri adoratores adorabunt patrez in spiritu et veritate. Joānis 4°. et in euangelio occurrenti. vel predica de gratia dei. Uide i 2^a. par. prin. rosarij. s. 33°. par. 2^a. p totaz. Thema. Aqua quā ego dabo ei fiet in eo fons aque salientis in vitam eternā. Jn eodē euangelio. vel predica de spiritu sancto. Uide i dicta 2^a. par. pricipali rosarij. ser. 38^a. per totū. Thema. Spiritus est de^9. Jn eodem euangelio. vel predica q̄ xp̄s fuit messias. Uide vt assignaui in feria precedenti. Thema. Scio quia messias venit q̄ dicitur xp̄s. Jbidem: vel predica de vita eterna. Uide in 2^a. parte prin. rosarij. s. 19°. per totum. Thema. Congregat fructum in vitā eternam. Jbidez: vel predica q̄ nullus saluatur in fide sua nisi xp̄ianus. Uide in p^a. par. prin. rosarij. s. 14°. in exor. et q̄ christ^9 incarnatus est propter salutē peccatorum. Uide in 2^a. par. prin. rosarij. sermo 39°. par. 7^a. et. 8^a. Thema. Hic est vere saluator mundi. Jn eodem euāgelio.

¶ Sabbato de diuitijs. Uide in 2^a. p. princi. rosarij. s̄mo. 30. per totum. Thema. Erat diues valde. Danielis 13°. et in epistola occurrenti. vel predica de diuersis calamitatibus quibus subijciuntur et viri et mulieres. Uide in 5^a. par. prin. marialis. s. 7°. par. p^a. O. vsq̄ finez illius partis. et q̄ in hac vita nūq̄ est sine angustijs. Uide in 2^a. p. prin. rosarij. ser. 27°. par. 3^a. R. Thema. Angustie mihi sunt vndiq̄. Jbidē. vel predica de spe. Uidē in 4^a. p. prin. marialis. s. 2°. p. 2^a. et in 2^a. p. pri. rosarij. s. 7°. i exor. et p. p^a. et. 2^a. per totam. Thema. Saluat sperantes in se. Jn eadē epistola. vel predica de verbo dei. Uide ut assignaui in 5^a. feria p̄cedēti. Thema. Sedens docebat eos. Joā. 8°. et in euāgelio occurrēti. vl̄ p̄dica d̄ adulterio. Uide i p^a. par. p̄n. rosarij. s. 23°. par. 2^a. H. vsq̄ in finē illi^9 partis. et. s. 24°. par. p^a. L. M. et. N. Thema. Adducunt ei mulierez in adulterio deprehensaz. Jn eodem euangelio. vel predica de dimissione peccati. Uide in p^a. par. prin. rosarij. ser. 7°. par. 6^a. O. et par. 7^a. Q. Thema. Uade et amplius noli peccare. Jn eodē euangelio. vel cum eodē themate predica q̄ pro nullo cōmodo habendo: vel incōmodo euitādo dz aliq̄s peccare mortaliter. Uide i 2^a. par. prin rosarij. ser. 6°. par. p^a. O. el 3°. vsq̄ in finem illius partis.

¶ D̄nica 4^a. i q̄dragesima d̄ v̄ginitate. Uide i 2^a. p. pri. rosarij. s. 8°. p. 3^a. Z. et. M. et. s. 18°. p. p^a. B. vsq̄ ad. L. Thema. Letare sterilis q̄ non paris. Ad gala. 4°. et in epistola occurrenti. vel predica q̄ mali semp persequunt̄ bonos. Uide i p^a. p. p̄n. rosarij. s. 38°. p. 3^a. Q. et de p̄secutionum vtilitate eodē sermo. parte. p^a. I. et in. 2^a. par. pri. s. 8°. parte. 2^a. Z. vsq̄ in finē illius partis. thema. Qui s̄m carnē natus fuerat persequebatur eū qui s̄z spiritū. in eadē epistola: vel predica de superatione sensualitatis: vide in. 2^a. par. principali rosarij s̄mo. 12°. in exor. et in. p^a. parte. Q. et. R. et sermo. 27°. parte. p^a. Q. et par. 3^a. X. vsq̄ ad. Q. thema. Eijce ancillā et filiū eius. Jn eadem epistola: vel predica de iudicio vniuersali: aut de fine mūdi: vide vt assignaui in. p^a. dominica aduētus. Thema. Hic est vere propheta qui vēturus est in mūdū. Joānis. 6°. in euāgelio occurrēti: vel p̄dica de mōte pietatis vide in defensorio ipsius mōtis tra. 2°. par. 2^a. et. 4^a. et. 5^a. thema. Subijt in montem Jesus: ibidē.

¶ Feria. 2^a. de iudicib^9 et iudicijs: vide in p^a. par. p̄n. rosarij sermo. 21° par. 2^a. in prin. et. F. et. G. et sermone. 25°. parte. 3^a. S. et sermone. 33°. in exordio circa medium: et in tabula. 2^e. partis alphabetica rosarij: in verbo. iudex. thema. Timuerunt regem videntes sapientiam dei esse in illo ad faciendū iudicium: tertij Regum tertio et in epistola occurrenti: vel predica de homicidio: vide in prima parte principali rosarij sermone. 22°. per totum. thema. Nolite interficere eum. Jbidem

Uel pdica de amore mrīs erga filiū. Uide in pª. pte pn. rosarij smo. 20. in exhor. ⁊ quid tenet facere filiꝰ matri sue. Uide in eodē ser. parte 2ª. per totā. Et in 2ª. par. pn. rosarij s. 25°. parte 3ª. per totā. Thema. Ecce est mater eius. In eadē epl'a. Uel pdica de veneratione eccl'iaꝝ. Uide vt assignaui in dñica infra octauā natiuitatis dñi. Thema. Eiecit de tēplo. Uel. Nolite facere domū pr̄is mei domū negociatiōis. Joā. 2°. ⁊ in euāgelio occurrēti. Uel pdica de articulis fidei. Uide in pª. pte pn. rosarij s. 13°. pte 2ª. G. vsq3 in finē illius partis. Thema. Multi crediderūt in noīe eius: vidētes signa que faciebat. In eodē euāgelio. Uel cū dicto themate predica de miraculis. Uide in pª. pte pn. rosarij s. 14°. in exhor. M. ⁊. M. duplex. ⁊ i eodē s. par. 2ª. X. ⁊ parte 3ª. I. ⁊ in 2ª. par. pn. rosarij s. 38°. par. 3ª. [illegible] pn. Uel cū eodē themate pdica quis vere credat in Christū ⁊ sit verꝰ christianus. Uide in prima parte prin. rosarij s. 15°. p. 2ª per totā.

¶ Feria 3ª. pōt pdicari de numero saluādoꝝ. Uide in 2ª. parte pn. rosarij s. 23°. per totū. Thema. Multiplicabo semē tuū sicut stellas celi. Exodi. 32°. ⁊ in epl'a occurrēti. Et originaliter Gen̄. 15°. Uel predica de misericordia dei. Uide in tabula alphabetica scđe partis pn. rosarij. in verbo. misericordia dei. Thema. Misertus est populo suo dñs deus nr̄. In eadē epl'a. Uel pdica de veneratione tēpli. Uide vt assignaui i feria precedēti. Thema: Die festo mediāte ascēdit Jesus in tēplū. Joānis 7°. ⁊ in euāgelio occurrēti. Uel cū eodē themate pdica de festoꝝ celebratione. Uide in pª. p. pn. rosarij s. 19°. per totū. Uel predica de homicidio. Uide vt assignaui in feria precedēti. Thema. Quid me queritis īterficere? Ibidē. Uel predica de articulis fidei: aut de vo christiano. Uide ut assignaui in ipa feria precedēti. Thema. Multi crediderūt [illegible] eū. In eodē euāgelio. Uel pdica v̄tꝝ iudex teneat iudicare sm allegata ⁊ probata in iudicio: an vo sm v̄itatē cognitā in cōsciētia. Uide i pª. pte pn. rosarij s. 22°. p. 2ª. G. ⁊ in 2ª. pte pn. ipius rosarij s. 31°. pte 3ª. X. vsq3 ad. B. Thema. Nolite iudicare sm faciem: sed iustū iudiciū iudicate. In eodē euangelio.

¶ Feria 4ª. de noīe Jesu. Uide in 5ª. parte prin. marialis s. xj°. per totū. Thema. Sāctificabo nomē meū magnū. Ezechi. 36°. ⁊ in pphetia occurrēti. Uel predica de spū sancto. Uide in 2ª. parte pn. rosarij s. 38°. per totū. Thema. Spm̄ meū ponā in medio vestri. In eadē prophetia. Uel predica de promissione quā fecimus in baptismo. Uide in pria parte princ. rosarij sermo. 15°. parte 2ª. O. ⁊ ad quid tenetur baptizatus: vide in 2ª. p [illegible] pncipali rosarij. s. 34°. parte. 3ª. X. la. 3ª. ⁊ in exhordio dic q baptismus est prima tabula post naufragium: vide in pª. parte principali rosarij. s. 8°. in exhor. ⁊ q baptismus aperit paradisum. Uide in 2ª. parte pricipali rosarij. s. 20. parte. 4ª. Thema. Effūdam super vos aquam mundam: ⁊ mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris. In eadē prophetia. Uel predica de confessione: vide in pª. parte principali rosarij sermone. 33°. pte. pª. ⁊. 2ª. Thema. Lauamini: mūdi estote Isaie p°. ⁊ in epistola occurrenti. Uel predica de cogitationibus vide in pª. parte principali rosarij sermone. 30. parte. pª. L. ⁊. O. ⁊ in 2ª. par. pncipali rosarij sermone. 33°. parte. 3ª. T. ⁊. V. Thema Auferte malū cogitationum vestrarum ab oculis meis. Ibidē. Uel predica de dimissione peccati. Uide vt assignaui in sabbato precedēti. Thema. Quiescite agere peruerse: discite bene facere. In eadem epistola. Uel predica de cecorum illuminatione: vide in 2ª. parte principali rosarij sermone. 6°. parte. pª. H. vsq3 ad. M. Thema. Preteriens iesus vidit hominem cecum a natiuitate. Joannis. 9°. ⁊ in euangelio occurrenti: vel. Cecꝰ natus est vel. Aperuit oculos ceci nati. Ibidē: vel Uel predica de scismate ⁊ partialibus: vide in secunda parte principali rosarij sermone. 34°. parte tertia. O vsq3 in finem illius partis. Thema. Scisma erat inter eos. In eodē euangelio. vel pdica de impedimentis orationis. Uide in pª. parte principali rosarij sermone. 12°. per totum. Thema. Scimus quia peccatores [illegible]us non exaudit. Ibidem. Uel predica de peccato originali: vide in pª. parte principali rosarij. s. 15°. p. 3ª. H. ⁊ in 2ª. parte principali rosarij. s. 6°. p. pª. M. N. ⁊. O. ⁊ in. pª. p. pn. marialis. s. p°. p. 2ª. H. ⁊. G. Thema. In peccatis natus es totus. Ibidē: vel predica d honore parentū. Uide in pª. parte principali rosarij. s. 20. ⁊. 21°. per totū. Thema. Scimus quia hic est filius noster. In eodem euangelio. Uel predica de adoratione dei: vide in dicta. pª. par. pn. rosarij. s. 16°. par. 2ª. per totā. Thema. Procidēs adorauit eū. Ibidē.

¶ Feria. 5ª. de cōtritione. Uide in. pª. par. pn. rosarij. s. 31°. per totū. Thema. Anima eiꝰ in amaritudine est. quarti Regū. 4°. ⁊ in epistola occurrenti vel predica q peccatū facit amittere omnes sēsus Uide in. pª. parte pri. rosarij. s. x°. par. pª. P. ⁊ in 2ª. p. prin. rosarij. s. 6°. p. pª. P. vsq3 ad. R. ⁊. Y. duplex ante mediū. Thema. Non erat ei vox neq3 sensus. In eadē epistola vel pdica q peccator dicitur mortuus: ⁊ q peccatum subijcit hominem

triplici morti. Uide in.2ª. parte principali rosarij sermone.6°.parte.pª.O.vsqȝ ad. Z. Thema. Mortuus iacebat in lecto. Ibidē: vel defunctus efferebatur filius vnicus matris sue. Luce.7°.⁊ in euangelio occurrenti. Uel cum eodem themate predica ꝺ mortuis a christo resuscitatis: ⁊ quid significent. Uide vbi supra prime. R. vel ad hoc accipe pro themate. Adolescēs tibi dico surge: vel Resedit qui erat mortuus. In eodem euangelio vel predica de confessione omnium peccatoruȝ: vide in.pª.parte principalis rosarij sermone 35°. p totuȝ. Thema. Oscitauit puer septies: aperuitqȝ oculos suos. In eadem epistola: vel predica de oībus peccatis mortalibus simul cum eodeȝ themate. vide in.pª. parte principali rosarij sermone. 6°.per totum. Uel predica de educatione filioruȝ vide in.2ª.parte principali rosarij sermone.25°. parte.2ª per totam: ⁊ in defen. mon. tractatu.2°. parte.7ª. O.⁊.Q. Thema. Tolle filium tuum in eadē epistola.

¶ Feria.6ª.pōt ꝑdicari q̄ peccatū vulnerat aīaȝ vide in.2ª.p.ꝑn.rosarij.ſ.6°.p.pª.O.el.3°.⁊. P. ⁊ q̄ facit amittere oēs sēsus: vide vt assignaui in precedēti. Thema. Erat lāguor fortissimus ita vt nō remanē: ī eo alitus. tertij Re.17°. ⁊ i epla occurrēti vel accipe pro themate. Erat qdā lāguēs Lazarus. Joā.xj°. ⁊ in euāgelio occurrēti: vel ꝑdica de verbo dei: vide in.pª.parte.ꝑn.rosarij.ſ.p°.2°.⁊.3°. Thema. Uerbū dei ī ore tuo verū est. In eadē epla: vel ꝑdica de suffragijs mortuoꝝ. Uide in.2ª.par.ꝑn. rosarij.ſ.2°.p.2ª.p totā. Thema. Eamus ⁊ nos ⁊ moriamur cū eo.ſ. mortuo nr̄o per cōpassionē. In eodē euāgelio: vel predica q̄ mortui dicunt dormiētes multis de causis: vide in.2ª.p.ꝑn.rosarij.ſ.p° p pª.Q. Thema. Lazarus amicus nr̄ dormit. Ibidē Uel ꝑdica de fidei vtilitate. vide in.pª.p.ꝑn.rosarij.ſ.15°.in exhor.⁊.p.pª p totā. Thema. Qui credit in me nō morietur [illegible] eternū. Ibidē: vel ꝑdica q̄ Xp̄s est verus messias: vide vt assignaui in.5ª.feria post tertiā dñicaȝ in q̄dragesima. Thema. Tu es xp̄s filius dei viui. Ibidē vel ꝑdica de peccatore inueterato ⁊ de mala cōsuetudine. Uide in.pª.p.ꝑn.rosarij.ſ.8°.p.pª.G.vsqȝ ad.L. ⁊ in consilio cōtra iudeos. P.⁊.O.⁊ in.2ª.p.ꝑn.rosarij.ſ.31°.p.pª. P.el.2°.⁊.R.el.3°. Thema. Iā fetet q̄triduanus est. Ibidē: vel ꝑdica cū ipso themate q̄ peccatū est horribiliter fetidū: vide in.2ª.p.ꝑn.rosarij ſ. 6°.parte.pª. P.vsqȝ ad.R.⁊ q̄ peccator fetet coraȝ deo ⁊ angelis. Ibidē. B.⁊.C. vel ꝑdica q̄ pctōr est seruus peccati: ⁊ diaboli: vide vbi.ſ. O.⁊.ſ.12°.Y ⁊ q̄ peccatoris sepulchra sunt tria vide ibidē. S Thema. Lazare veni foras vel. Soluite eū ⁊ sinite abire. Ibidē. vel cū eodē themate ꝑdica de absolutione ab excōicatione: vide in eadē.2ª. par.ꝑn. rosarij.ſ.37°.p.7ª.per totā: ⁊ de absolutione a peccatis: vide in.pª.par.ꝑn.rosarij.ſ.34°.p.pª. Q. duplex.

¶ Sabbato de paupertatis cōmēdatione: vide in 2ª.par ꝑn.rosarij.ſ.30.p.pª. H.vsqȝ ad. N. Thema. Pauperū suoꝝ miserebitur. Isaie.49°. ⁊ i epistola occurrēti. Uel ꝑdica q̄ a pctōre elōgatur deus Uide in.2ª.p.ꝑn.rosarij.ſ.6°.p.pª.Z. ⁊ q̄ peccatū expellit gratiā dei ⁊ nō pōt cū eo stare spiritus sctūs. Ibidē. P.el.3°.⁊.Z. Thema. Dereliquit me dominus: in eadem epistola: vel predica ꝺ iudicio vero ⁊ temerario. Uide in.pª.parte principali rosarij sermone.36°.per totuȝ thema. Iudiciū meū verum est. Joannis.8°.⁊ in euangelio occurrenti.

¶ Dominica de passione de sanguinis christi preciosa ⁊ vtilissima effusione. Uide in.pª.parte principali rosarij sermone.39°.parte.3ª. M. duplex ⁊ q̄ Christus more falcarij in cruce ostēdit carneȝ suam sanguinolentam vt eos ad se euocet. Uide ī exhor. predicti sermonis: ⁊ q̄ more philocapti eūtis ad amantiam suam venit ad hominem. Uide in.2ª.parte principalis rosarij sermone. 5°.parte. 4ª. A. duplex ⁊ quare voluit vulnerari in latere ⁊ manibus ac pedibus. Uide in.2ª. parte principali rosarij sermone.17°.parte.3ª. A. circa principiū. Thema. Per propriū sāguinē introiuit semel in sancta: eterna redēptione inuenta: vel sanguis christi qui seipsū obtulit imaculatū deo emundabit conscientiam nr̄aȝ ab operibus mortuis. Ad Hebre.9°. ⁊ in epistola occurrēti. Uel predica de morte vide in.2ª.parte pncipali rosarij sermone. 36°.per totuȝ. Thema. Abrahā mortuus est ⁊ prophete. Joannis.8°. Uel cum Eodem themate predica de contemptu. Uide in.2ª. parte principalis rosarij sermone.27°.parte.pª.per totam. Uel predica de veritate. Uide in.2ª.parte principali rosarij sermone.21°.per totum. Thema. Si veritatē dico vobis quare non creditis mihi? In eodeȝ euāgelio. Uel ꝑdica de verbo dei: vide vt assignaui in 6ª.feria precedenti. Thema. Qui ex deo est verba dei audit: vel Propterea vos non auditis: qa ex deo non estis. Ibidem. Uel predica vtrum quis sine peccato possit appetere gloriam ⁊ laudem: vide in.2ª.parte principalis rosarij sermone. 9°.parte secunda. Y.vsqȝ ad. G. Thema. Ego gloriam meam non quero. Ibidem. Uel predica de preceptis dei seruandis. Uide in prima parte principali rosarij. sermone.16°. in exhordio: ⁊ parte prima per totam ⁊ sermone.17°.in exhordio: ⁊ fine.

17°.parte prima. M.el primo circa finem. Thema Si quis sermoné meum seruauerit morté nó gustabit in eternum. Ibidem.

¶ Feria.2ª.de conuersióe peccatorū. Uide in prima p.ꝑn.rosarij.s.7°.p.ultima.Q.⁊ in 2ª.p.ꝑn.rosarij.s.6°.p.4ª.N.⁊.O. Thema. Cóuertatur vir a via sua mala. Jone.3°.⁊ in epistola ocurréti. Uel cum eodem themate predica de vijs mundi malis. Uide vt assignaui supra in 4ª.feria post ꝑmá dominicam in.40ma. Uel predica de bonis operibus. Uide in prima parte principali rosarij sermone.37°.per totum. Thema Uidit deus opera eorū ⁊ misertus est populo suo. In eadem epistola. Uel predica de misericordia dei. Uide in prima parte principali rosarij sermone.7°.parte vltima per totam. ⁊ in 2ª.p.ꝑn.rosarij sermone.20.parte.xª.⁊.xjª.per totá.⁊ sermone.23°..parte prima. M. Thema. Misertus est populo suo dominus deus noster. Ibidem. Uel predica qūo Christus inueniatur ⁊ quare a quibusdam non inuenitur: vide in.2ª.parte pricipali rosarij sermone.34°.parte.7ª.X.vsq; ad.L. Thema. Queritis me:⁊ non inuenietis. Joannis.7°. ⁊ in euangelio occurrenti:vel ꝑdica d gratia dei:vide in 2ª.pte principali rosarij sermone.32°.parte.2ª.per totam. Thema. Si quis sitit veniat ad me ⁊ bibat:vel. Qui credit í me flumina de ventre eius fluent aque viue. Ibidé:vel ꝑdica de spū scó:vide in dicta.2ª.p.ꝑn.rosarij. s.38°.p totum. Thema. Hoc át dixit d spū scó quem accepturi erát credentes in eū. In eodé euágelio.

¶ Feria.3ª.potest fieri sermo de animalibꝰ: vide in.2ª.parte principali rosarij smone.12°.p.pª.M vsq; ad.L. Thema. In lacu erant leones septem vel. Daniel erat sedens in medio leonum. Danielis.14°.⁊ in epistola occurrenti. Uel predica de excellentia dei:vide in prima parte principali rosarij.s.13°.i exhor.pꝰ mediū ⁊.s.19°.i exhor. ⁊.s..15°p.3ª. X.⁊.s.13°.parte.3ª.L.⁊ in.2ª parte principali rosarij sermone 5° parte.4ª.H.⁊ sermone 6°.parte prima. H.la.3ª.⁊ sermone 19°.parte.6ª P. Thema. Magnus es domine deus. Ibidé:vel predica de celebratione festorum vide in prima parte principali rosarij sermone.19°.per totú. Thema. Erat in proximo dies festus iudeorum. Joannis.7°.⁊ in euangelio occurréti:vel predica de cótemptu mundi ⁊ religione.vide in.2ª.parte principali rosarij sermone.27°.parte prima ⁊.3ª.per totá. Thema. Opera illiꝰ.s.múdi mala sunt. Ibidem.

¶ Feria.4ª.potest predicari de furto:vide in prima parte principali rosarij sermone.25°.in exhor.parte prima per totam. Thema. Nó facietis furtum Leuitici.19°.⁊ in epistola occurréti : vel predica d mendacio:vide in prima parte ꝑn.rosarij sermone.29°.per totum. Thema. Non mentiemini. Ibidé: vel predica de mercantia ⁊ artibus ⁊ de fraudibus que fiunt in eis; vide in secunda parte principali rosarij sermone.32° per totū. Thema. Non decipiat vnusquisq; proximum suum Ibidé:vel predica de periurio ⁊ de vana dei nominatione:vide in prima parte principali rosarij sermone 17°.parte prima ⁊.3ª.p totá. Thema. Nó periurabis in nomine meo: ⁊ non pollues nomen dei tui. Ibidem:vel predica de timore dei:vide in 4ª.parte principali marialis sermone.6°.parte 5ª.per totam ⁊ in prima parte principali rosarij sermone.31°.parte.2ª. O.⁊.Q. Thema. Timebis dominum deū tuum. Ibidem:vel predica de detestatione peccati:vide in.2ª.parte principali rosarij sermone.6°.parte prima per totam. Thema. Non facies quod iniquum est. Ibidem:vel predica de iudicibꝰ ⁊ iudicijs:vide vt assignaui supra in.2ª.feria precedétis hebdomade. Thema. Juste iudica proximo tuo. In eadem epistola:vel predica contra peccatum lingue:vide in.2ª.parte principali rosarij sermone.4°.per totum; ⁊ sermone 17° parte.3ª.A.⁊ sermone.38°.parte.4ª X. Thema. Non eris criminator nec susurro in populis Ibidem:vel predica de odio:vide in.2ª.parte principali rosarij sermone.34°.parte 3ª. B.⁊ in prima parte principali ipsiꝰ rosarij sermone.6°.parte.5ª.per totam. Thema. Non oderis fratrem tuum in corde tuo. Ibidem: vel predica de remissione iniuriarum:vide in.2ª.parte principali rosarij smone 34°.parte.3°.L.la prima vsq; in finem illius partis. Thema. Non queras vltioné nec memor eris iniurie ciuium tuorum. Ibidem:vel predica de charitate fraterna: vide in.2ª.parte principali rosarij sermone.5°.parte.4ª.O.⁊.X.⁊ smone.31°.parte prima.Q. Thema. Diliges proximum tuū sicut teipsum. Ibidé: vel ꝑdica de ꝑceptis dei suádis:vide vt assignaui supra in dñica ꝑcedéti Thema Leges meas custodite. In eadé epla:vel accipe ad hoc ꝓ themate. Ego vitam eterná do eis:⁊ nó peribút í eternū.s.suátes mea ꝑcepta. Joannis 10.⁊ in euágelio occuréti:vel cū eodé themate ꝑdica de vita eterna vide in.2ª.p ꝑn.rosarij.s.18°.⁊ 19°.p totū:vel ꝑdica de vnitate diuine eéntie:vide i.pª.p.ꝑn.rosarij.s.14°.p.pª.O.vsq; ad.T. Thema. Ego ⁊ pr̄ vnum sumus. In eodé euágelio:vel ꝑdica ɔtra blasphemiá:vide i.pª.p.ꝑn.rosarij.s.17°.p.4°.p totá:⁊ in ɔsilio ɔtra iudeos.Y.⁊.Z.vsq; i finé illiꝰ ɔsilij:⁊ i 2ª.p.ꝑn.rosarij.s.4°.p.2ª.R vsq; in finé illiꝰ ꝑtis Thema. De bono ope nó lap

pidamus te/s de blasphemia. Ibidem vel predi/ca de miraculis: vide vt assignaui supra in feria scđa hebdomade precedētis. Thema. Opera que facio: hec testimoniū perhibēt de me. Vel. Si mihi nō vultis credere: opibus credite. In eodem euāgelio.

¶ Feria qrta de magdalene cōuersione ⁊ penitē tia. Vide in scđa par. pn. rosarij smo. 6°. in exor. ⁊ eiusdē smonis parte. 3ª. E. ⁊ G. duplex. Thema. Remittunt ei peccata multa quoniā dilexit multū. Vel. Remittunt tibi peccata tua. Luce. 7° ⁊ in euāgelio occurrēti. Vel pdica vnde pcedat diuersitas humanorū actuum: ⁊ cōclude qȝ ex di uersitate fidei. Vide in pª. parte pnc. rosarij s. 7°. par. pª. per totā. Thema. Fides tua te saluā fecit. Ibidē. Vel cū eodē themate predica de fide. Vi de in dicta pª. parte pn. rosarij s. 13°. per totū. Vel predica qȝ vnus tm̄ est deus. Vide ut assignaui in feria precedēti. Thema. Tu es deus solus. Da nielis. 3°. ⁊ in epl̄a occurrēti.

¶ Feria. 6ª. qȝ homo per peccatū elōgatur a deo. Vide in scđa pte prin. rosarij s. 6°. p. pª. Z. ⁊ deus a peccatore discedit. Ibidē. P. el 3°. ⁊. Z. Thema. Dñe oēs qui te derelinquūt cōfundent. Vel. Dere liquerūt venā aquarū viuētiū dñm. Jere. 17°. ⁊ in epl̄a occurrēti. Vel predica cum eodē themate de peccati gradib⁹. Vide in. 2ª. par. princ. rosarij ser. 6°. p. pª. F. Vel predica de aggrauatōe peccati cū ipo themate. Vide in pª. par. pn. rosarij p 2ª. B. Vel predica de refrenatione lingue. Vide in scđa p. pri. rosarij s. 4°. in exor. ⁊ par. pª. per totā. Thema. Quod egressum est de labijs meis rectū in ɔspectu tuo fuit. Ibidē. Vel predica de angustijs tpis antichristi. Vide in scđa p. prin. rosarij s. xj°. per totū. Thema. Spes mea tu in die afflictionis. Ibidē. Vel predica de miraculis. Vide ut assigna ui supra in. 2ª. feria precedētis hebdomade. Thema. Hic hō multa signa facit. Joānis. xj°. ⁊ i euā gelio occurrēti. Vel predica de destructiōe hieru salē. Vide in pª. par. pnc. rosarij s. 9°. p. 3ª. P. ⁊ s. x°. par. pª. Q. duplex. Thema. Venient romani: ⁊ tollent locū nostrū ⁊ gentē. Ibidē.

¶ Sabbato de peccato lingue. Vide in secūda p. pn. rosarij s. 4°. per totū. Thema. Percutiamus eum lingua. Jeremie. 18°. ⁊ in epistola occurrēti. Vel predica de ingratitudine. Vide in scđa p. pn. rosarij s. 9°. p. 2ª. G. el 2°. ⁊. H. ⁊ s. 34°. par. 24ª. O. Thema. Reddit pro bono malū. Ibidē. Vel pdica de imitatione Christi. Vide in scđa p prīc. rosarij s. 27°. in exor. ⁊ per totū illū sermonem ⁊ sermone. 34ª. i exordio. Thema. Qui mihi mi nistrat me sequatur. Joānis. 12°. ⁊ in euāgelio oc currenti. vel predica de religione. Vide in secūda parte princi. rosarij sermone. 27°. pte prima per totā. Thema. Si quis ministrauerit honorificabit eū pater me⁹ qui est in celis. Ibidē. vel pdica de iudicio vniuersali. Vide in pª. p. pn. rosarij s. x°. ⁊ xj°. p totū. Thema. Nūc iudiciū est mundi. Ibi dē. vel pdica qȝ xp̄s in cruce oīa ad se trahit. Vi de in pª. p pn. rosarij s. 39°. p. 3ª. S. duplex circa finē. Thema. Ego si exaltat⁹ fuero a terra: oīa tra ham ad meipm. Et ibi dic quare voluit mori in cruce ⁊ in aere. Vide ibidē. S.

¶ Dñica in ramis palmarū pōt pdicari de pecca to gule. Vide i pª. p. pnc. rosarij s. 5°. in exor. ⁊ p. pª. per totā. ⁊ s. 6°. p. 4ª. I. duplex. Thema. Sede bamus sup ollas carniū: ⁊ comedebam⁹ panē in saturitate. Exo. 16°. ⁊ in epl̄a ante bñdictionē palmarū ⁊ oliuarū. vel pdica de peccato lingue. Vi de vt assignaui in sabbato pcedēti. Thema. Mur murauit oīs multitudo filiorū israel. Ibidē. vel p dica de cibo corporis xp̄i. Vide in 2ª. p pn. rosarij s. 13°. p. 2ª. per totā. ⁊ s. 14°. per totū. Thema. Ego pluā vobis panē de celo. Ibidē. Vel accipe pro the mate. Accipite ⁊ comedite. Hoc est corpus meū. Mat. 26°. ⁊ in missa occurrēti. vel pdica qȝ mū dus dī castellū rebelle. Vide in. 9ª. p pn. marialis s. 4°. ⁊. 8°. O. ⁊ i. xjª. p. pn. s. 2°. p. pª. F. Thema. Ite in castellū qđ cōtra vos est. Mat. 21°. ⁊ i euā gelio ante bñdictionē ramorū. vel pdica de imita tione Christi. Vide vt assignaui in sabbato pce denti. Thema. Hoc sentite in vobis qđ ⁊ in chri sto Jesu. Ad Philippen. 2°. ⁊ i epistola misse oc currētis. vel pdica de obedientia. Vide in secūda p. prīci. rosarii smo. 9°. p. 2ª. L. vsqȝ ad. S. The ma. Factus est obediēs vsqȝ ad mortē ⁊c. Ibidē. vel accipe pro themate. Fiat non sicut ego volo sȝ sicut tu. Mat. 27°. ⁊ in missa occurrēti. vel predi ca de glorioso noie Jesu. Vide vt assignaui in die circuncisionis. Thema. Deus donauit illi nomen qđ est super omne nomē. vel. In noie Jesu omne genuflectet celestiū: terrestriū ⁊ infernorū. Ibidē. vel predica de preciosa ⁊ vtili sanguinis Christi effusiōe. Vide vt assignaui supra in dñica de pas sione. Thema. Hic est sanguis meus qui p mul tis effundet in remissionē peccatorū. Matth. 26° ⁊ in missa occurrenti. vel predica de morte. Vi de vt assignaui in dicta dominica de passione. Thema. Clamans voce magna emisit spiritum. Mathei. 27°. ⁊ in missa occurrenti. vel accipe pro themate. Tristis est anima mea vsqȝ ad mor tem. Ibidem. vel predica de peccato homicidij. Vide in prima parte princi. rosarij sermone. 22°. per totum. Thema. Conuerte gladium tuū in

locū ſuū. Uel. Oēs qui acceperint gladiū gladio peribūt. Ibidē. Uel p̄dica cōtra peccatū blaſphemie. Uide vt aſſignaui in quinta feria precedēti. Thema. Blaſphemauit. Quid adhuc egemꝰ teſtibus? Uel. Ecce nūc audiſtis blaſphemiā. Uel predica q̄ hō cognoſcitur per loquellā. Uide i ſecūda par. p̄in. roſarij ſ. 4°. parte pª. H. ⁊ ſmo. 38°. par. 4ª. X. Et q̄ homo dz quādoq̄ habere tres linguas. Uide in dicta 2ª. parte p̄inc. roſarij ſ. 17°. parte. 3ª. A. Thema. Loquella tua manifeſtū te facit. Ibidē. Uel predica de iuramēto. Uide in p̄ia parte p̄n. roſarij ſ. 17°. parte. 2ª. per totā. Thema. Cepit deteſtari ⁊ iurare. Ibidē. Uel p̄dica de cōtritione. Uide in p̄ia parte p̄n. roſarij ſ. 31°. per totū. Thema. Egreſſus foras fleuit amare. Ibidē. Uel predica q̄ Chriſtꝰ fuit verus meſſias. Uide vt aſſignaui ſupra in 5ª. feria poſt tertiā dn̄icā in quadrageſima. Thema. Hic eſt Ieſus nazarenus rex iudeoꝝ. Ibidē.

¶ Feria. 2ª. vltra aſſignatū ſmonē in tabula ſecūde partis roſarij poteſt predicari de noīe Ieſu. Uide vt aſſignaui in die circuncisionis. Thema. Speret in noīe dn̄i. Iſaie. 50. ⁊ in epiſtola occurrēti. Uel predica de virtute patiētie. Uide in p̄ia parte p̄n. roſarij ſ. 38°. parte. 3ª. per totā. Thema. Corpus meū dedi p̄cutiētibus ⁊ genas meas vellētibus. Faciē meā nō auerti ab increpātibus ⁊ cōſpuētibus in me. Ibidē. Uel predica de reſtitutiōibus. Uide in p̄ia parte p̄n. roſarij ſ. 7°. parte 2ª. poſt mediū. ⁊ ſ. 25°. parte. 3ª. O. Thema. Domus repleta eſt ex odore vnguēti. Ioānis 12°. ⁊ in euāgelio occurrēti. Uel cū eodē themate predica de bono exēplo ſequēdo ⁊ malo vitando. Uide in p̄ia parte p̄n. roſarij ſer. 7°. par. 3ª. per totā. Et in ſecūda par. p̄n. ſ. 26°. p̄te. 6ª. O. ⁊ de bona fama. Uide in. 2ª. par. p̄n. roſarij ſ. 31°. p̄te pª. S. ⁊. R. la. 2ª. ⁊ in 4ª. p̄te p̄in. marialis ſermone p°. par. 3ª. H.

¶ Feria. 3ª. de ſciētijs ⁊ ſtudijs. Uide in 2ª. parte p̄n. roſarij ſ. 29°. par. 3ª. per totā. ⁊ ſ. 31°. in exhor. ⁊ p̄te p̄ia. K. ⁊ in defen. mōtis tractatu. 2°. parte 7ª. Y. Thema. Oſtendiſti mihi ſtudia eoꝝ. Iere. xj°. ⁊ in ep̄la occurrēti. Uel predica de malis ꝯditionibus dānatoꝝ. Uide in. 2ª. par. p̄n. roſarij ſer. 21°. ⁊. 22°. per totū. Marie in parte pª. ipſius. 22. ſmonis p. pª. Y. Thema. Bonū erat ei ſi nō eſſet natus hō ille. Marci. 14°. ⁊ in miſſa occurrēti. Uel predica de coīone. Uide vt aſſignaui in dn̄ica precedēti: vel accipe ſmonē in ſabbato ſancto aſſignatū in tabula precedēti. Thema. Sumite. Hoc eſt corpus meū. Ibidē. Uel p̄dica de morte. Uide vt aſſignaui in dn̄ica de paſſione. Thema. Ieſus emiſſa voce magna expirauit. Mar. 15°. ⁊ in miſſa occurrēti. Uel p̄dica q̄ xp̄s eſt verus filius dei ⁊ meſſias. Uide vt aſſignaui in q̄nta feria poſt tertiā dn̄icā in quadrageſima. Thema. Vere hō hic filius dei erat. Ibidē.

¶ Feria. 4ª. vltra ſmonē aſſignatū in tabula ſecūde partis roſarij pōt predicari cōtra ambitionē. Uide in dicta ſcda p̄te p̄n. roſarij ſ. 9°. par. 2ª. H. ⁊ ſ. 26°. par. 4ª. Q. circa mediū. ⁊ ſ. 31°. p. pª. L. ⁊. N. Thema. Facta eſt cōtentio inter eos: q̄s eorū videretᷣ eſſe maior. Luce. 22°. ⁊ in miſſa occurrēti. Uel p̄dica de humilitate. Uide in dcō ſermone. p. 3ª. per totā. Thema. Qui maior eſt i vobis fiat ſicut iunior: ⁊ qui preceſſor eſt ſicut miniſtrator. Uel. Ego in medio veſtrū ſum ſicut q̄ miniſtrat. Ibidē. Uel predica de regno paradiſi. Uide in ſcda p. princ. roſarij ſ. 18°. per totū. Thema. Ego diſpono vobis ſicut diſpoſuit mihi patr meꝰ regnū vt edatis ⁊ bibatis ſuper mēſam meā in regno meo. Ibidē. Uel p̄dica d̄ maledictis d̄monibus ⁊ de eoꝝ inſidijs ⁊ impugnationibꝰ atq̄ tentationibꝰ. Uide in pª. p̄te p̄nc. roſarij ſ. 7°. in exhor. ⁊ ſer. 8°. par. 5ª. per totā. ⁊ in ſcda p̄te p̄in. roſarij ſ. 6°. par. pª. P. el. 2°. ⁊ ſ. 27°. p. pª. O. ad finē. ⁊ ſ. 32°. par. pª. Q. ⁊ ſ. 38°. par. 7ª. A. Thema. Sathanas expetiuit vos vt cribraret ſicut triticū. Ibidē. Uel predica de orōne. Uide in pª. p. p̄nci. roſarij ſ. xj°. per totū. Thema. Orate ne itretis in tētationē. Uel. Poſitis genibus orabat. Ibidē. Uel predica de abnegatione ꝓp̄e volūtatis. Uide in. 2ª. p. p̄n. roſarij ſ. 9°. p. 2ª. L. vſq̄ ad. S. Thema. Nō mea volūtas ſed tua fiat. Ibidē. Uel predica de ꝯtritiōe. Uide vt aſſignaui in dn̄ica p̄cedēti. Thema. Egreſſus foras fleuit amare. Ibidē. Uel predica de deſtructiōe hieruſalē. Uide [illegible] pª. par. p̄n. roſarij ſ. 9°. p. 3ª. A. ⁊ ſ. x°. p. pª. Q. duplex. Thema. Filie hieruſalē nolite flere ſup me: ſed ſup vos ip̄as flete ⁊c. Luce. 23°. ⁊ in miſſa occurrēti. Uel predica de remiſſione iniuriaꝝ. Uide in ſcda p. p̄in. roſarij ſ. 34°. p. 3ª. L. vſq̄ in finē illius partis. Thema. Pater dimitte illis nō enī ſciūt quid faciūt. Ibidē. Uel predica d̄ paradiſo. Uide in. 2ª. par. p̄n. roſarij ſ. 19°. per totū. Thema. Hodie mecū eris in paradiſo. Uel. Expectabat ⁊ ip̄e regnū dei. Ibidē.

¶ Feria quinta de indigne ſumētibus corpꝰ xp̄i. Uide in ſecūda parte p̄n. roſarij ſmo. 16°. per totum. Thema. Quicūq̄ māducauerit panē hunc vel biberit calicē domini indigne reus erit corporis ⁊ ſanguinis domini. Uel. Qui manducat ⁊ bibit indigne: iudicium ſibi manducat ⁊ bibit: p̄ime ad Corinthios. xj°. ⁊ in epiſtola occurrenti.

vel predica de amore christi erga homines. Vide in. 2ª. parte principali rosarij sermone. 5º. parte. 4ª. R. ante mediu3: ꝛ sermone. 34º. parte. 3ª. P. Thema. Cũ dilexisset suos qui erant in mũdo: in finem dilexit eos. Joannis. 13º. ꝛ in euangelio occurrenti. Vel predica de imitatione christi: vide vt assignaui in sabbato precedenti. Thema. Exemplum dedi vobis vt quemadmodu3 ego feci ita ꝛ vos faciatis. In eodẽ euãgelio.

¶ Feria 6ª. in parasceuen vltra assignatum sermonem in. 2ª. par. prin. rosarij sermone. 15º. potest predicari de doloribus Christi ꝛ de passione eius cum his que habentur in. pª. parte principali sermone. 39º. parte. 3ª. S. vsq3 ad. V. duplex: ꝛ in. 2ª. parte principali rosarij sermone. 5º. parte. 4ª. R. ante medium. ꝛ. R. duplex: ꝛ in decima parte principali marialis sermone. pº. parte. 2ª. I. de quibus poterunt formari plures sermones. Thema. Stabat iuxta cruce3 Jesu mater eius. Joannis. 19º. ꝛ in missa occurrenti. Vel accipe pro themate Afflictus sum ꝛ humiliatus sum nimis. ps. 37º

¶ Sabbato sancto qualiter anima facta sit ad imaginem ꝛ similitudinem dei: vide in. 2ª. parte principali rosarij sermone. 1º. par. pª. A. vsq3 in fine3 illius partis. Thema. Faciamus hominẽ ad imaginem ꝛ similitudinẽ nostrã. Genesis. pº. ꝛ in. pª. prophetia occurrenti: vel predica de fine mũdi: vide vt assignaui in. pª. dominica aduẽtus. Thema Finis vniuerse carnis venit coram me. Genesis. 6º. ꝛ in. 2ª. prophetia occurrenti: vel predica de oratione. Vide in. pª. parte principali rosarij sermone. 17º. per totum Thema. Querite dominu3 dum inueniri potest. Inuocate eũ dũ prope est. Isa. 55º ꝛ in. 5ª. prophetia occurrenti: vel predica de cõuersione peccatoris ad penitẽtiã: vide in dicta pª. parte principali rosarij sermone. 7º. parte. 6ª. O. ꝛ parte. 7ª. A. Thema. Derelinquat impius viam suam: ꝛ vir iniquus cogitationes suas ꝛ reuertatur ad dominum. ꝛc. Ibidem. Vel predica de paradiso: vide vt assignaui in feria. 4ª. precedenti. Thema. O israel q3 magna est domus dei: ꝛ ingens locus possessionis eius. ꝛc. Baruch. 3º. ꝛ prophetia occurrẽti vel accipe pro themate. Que sursum sunt querite: non que super terram: vel cum Christus apparuerit vita vestra tunc ꝛ vos apparebitis cu3 ipso in gloria. Ad Col. 3º. ꝛ in epistola occurrenti: vel predica q Christus est verus deus ꝛ messias vide vt assignaui i. 5ª. feria post tertia3 dominicã quadragesime. Thema. Hic ẽ deus nr ꝛ nõ estimabitur alius ad eũ. In eadẽ prophetia. 6ª.

¶ Dominica resurrectionis vltra sermonem assignatũ in. 2ª. parte principali rosarij: in die ipsa: possũt adduci ea que posui in. 9ª. p. prin. marialis. s. 2º. p. 3ª. L. ꝛ in decima p. prin. s. 2º. p. 5ª. R. Thema. Jesũ queritis nazarenum crucifixũ: surrexit nõ est hic. Marci. 16º. ꝛ in euãgelio occurrẽti.

¶ Feria. 2ª. potest predicari q xps fuit peregrinus. Vide i. 2ª. p. prin. rosarij. s. 17º. p. 3ª. Y. ꝛ. Z. ꝛ q oẽs sumus peregrini in hoc seculo: ac de legibus peregrinorũ: vide in. 2ª. p. prin rosarij. s. 33º. in exhor. Thema Tu solus peregrinus es in hierusalẽ. Luce. 24º. ꝛ i euãgelio occurrenti: vel predica de stulticijs: vide in. 2ª. p. prin. rosarij. s. 6º. p. pª. H. vsq3 ad. O. el. 3º Thema. O stulti ꝛ tardi corde. Ibidẽ: vel predica de prophetijs vite xpi ꝛ mortis eius: vide in pª. p. prin. rosarij. s. 14º. p. 3ª. p totã: ꝛ in. 2ª. p. prin. rosarij. s. 15º. p. pª. vsq3 ad finẽ illius sermonis. Thema. Huic oẽs prophete testimoniũ perhibẽt Actuũ. 1º. ꝛ in epistola occurrenti: vel incipiens a Moyse ꝛ oĩbus prophetis interpretabatur illis in oĩbus scripturis que de ipso erãt. In preallegato euãgelio: vel predica de necessitate patiẽtie in tribulationibus vide in. pª. p. rosarij. s. 38º. Thema. Oportuit xp3 pati. Ibide predica de gloria celesti: ꝛ acquirit patiẽdo ꝛ violẽtiã sibi faciendo: vide in. 2ª. p. rosarij. s. 18º. Thema oportuit xp3 pati: ꝛ ita intrare in gloria3 suã.

¶ Feria. 3ª. potest predicari de eisdẽ prophetijs. Thema. Necesse est impleri oĩa que scripta sunt in lege Moysi ꝛ prophetis: ꝛ psalmis de me: vel apuit eis sẽsũ vt itelligerẽt scripturas. Lu. 24º. ꝛ i euãgelio occurrẽti: vel predica de pace: vide in. 2ª. p. prin. s. 34º. p. 3ª. Q. vsq3 in finẽ illius partis. Thema. Pax vobis: ibidẽ vel predica de tribulationibus ꝛ aduersitatibus: vide i pª. p. prin. rosarij. s. 38º. p totũ. Thema. Oportuit pati xpm. In eodẽ euãgelio: vel cũ eodẽ themate accipe licẽtiã ꝛ da documẽta siue dona spiritualia oĩbus statibus: vide i. 2ª. p. prin. rosarij. s. 24º. vsq3 ad trigesimũ iclusiue. Et potes dare pº. breuiter documẽta pastoribus animaru3. 2º. religiosis ꝛ ac clericis. 3º. dñis ac rectoribus secularibus ac familiaru3 gubernatoribus quarto subditis: quinto senibus: sexto iuuenibus: septimo maritatis: octauo patribus ac matribus: nono filijs: decimo virginibus: vndecimo viduis: duodecimo nõ maritatis vnũ documẽtũ. s. q si nõ vidẽt se in periculo trãsgrediẽdi castitatẽ ꝛ luxuriãdi viuãt i virginitate siue castitate: ꝛ ibi aliquid dic de laude ipsius castitatis. Si vero videãt se i periculo fuẽt ꝯsiliũ apli pº. ad Cor. 7º. dicẽtis. Propter fornicationẽ vitãdã habeat vnusquisq3 vxorẽ suam ꝛ vnaquequ3 mulier hẽat virũ suũ. 13º. da cõsilia militibus. 14º. magistris. 15º. scolaribus. 16º. iudicibus. 17º. aduocatis. 18º. procuratoribus. 19º. notarijs. 20. medicis. 21º. diuitibus. 22º. pauperibus. 23º. ꝯsiliarijs. Que oĩa ꝯsilia vide i predictis sermonibus. 24º. da cõsilia

mercatoribꝰ ⁊ artificibus: vide in.2ª.p.ꝓn.rosarij
ser.32°.p.2ª.O.⁊ p.3ª.P.⁊ ꝙ debent euitare oẽs
fraudes de quibus in dicta.p.3ª.per totã.25°.da
cõsilia oibus xpianis.s.p°.pacis ⁊ ꝯcordie: vide
vt assignaui supra.2°.ꝑseuerãtie in bono: vide in
2ª.pte.ꝓn.rosarij.ser.34°.p.vltima per totã. Ter
tio deuotionis erga beatã virginẽ: quia ipsa inqt.
Ecclesiastici.24°. Qui me elucidãt: vitã eternam
habebũt. Sic aũt accipe licẽtiã. Primo post data
dona ⁊ cõsilia insignũ amoris ⁊ in memoriale ꝑ/
petuũ amicitie cõclude vt seruẽt ea que in q̃dra/
gesima predicata sunt: iuxta illud.2ª.ad. Thesalo.
2°. Itaq; frẽs state tenete traditiones q̃s didici/
stis siue per sermonẽ siue per epistolã nostrã. Se
cundo dic de amoris efficacia ⁊ duratione.s.ꝙ ni
hil est amore vehementius.§.illud.in aũt. qui. mo.
na.ef.le.col.6ª. Unde dicit sãctus Bonauentura
in.2°.senten.distin.39ª.in questionibus circa lit/
teram: ⁊ di.41ª.ar°.2°.q.2ª.ꝙ tãta est vis amoris
vt transformet amãtẽ in amatũ: ita ꝙ facit amã
tẽ esse quodãmodo idẽ cũ amato: vnde Tulius in
libro de amicitia ait. Uerus amor efficit vnum ex
duobus. ⁊ Dioni.4°.c°.de diui.nomi.predicta cõ
firmãs dicit. Amor est vis vnitiua amantis cum
amato. Dic de Seneca qui tãtũ diligebat quẽdã
suum amicũ ꝙ putabat quodãmodo vnã solã
aiã eẽ in duobꝰ corpibꝰ. Iuxta illõ Ouidij. Hi
duo corpibꝰ mẽtibꝰ vnꝰ erat. Dic d̃ discipul' Pi
thagore q̃rũ vnꝰ vocabat Dimõ ⁊ alt̃ Phicias
q volebãt ꝓ inuicẽ occidi. Ouidiꝰ ãt i li°.d̃ põto ait
Nomẽ amicitie barbara corda mouet. Dicit̃ eñi
amicus q̃si animi custos vt ait glosa in.l.late cul/
pe.§.amicos.ff.de verbo.si. Dic quomodo a roma
nis depingebat̃ amicitia vide in.2ª.p.ꝓn.rosarij.
sermo.5°.p.4ª.X. Quintilianus vero in.5°.d̃cla
mationũ ait. Nõ reperio qd in rebꝰ humanis ex
cogitauerit natura ꝓstãtius amicitia. Inqt enim
barbatus Hiero.in epistola ad ruffinũ. Illa ami
citia nũq̃ vera fuit q̃ desinere potuit: ⁊ Prouer.
27°.ait. Salomõ. Oi tpe diligit qui amicus est: ⁊
philosophus.8°.Ethic.dicit. Uera amicitia nul/
la vi excludit̃: nullo tẽpore abolet̃: sed quocunq;
se v̄terit semꝑ firma ꝑdurat: nec loci distãtia ami
cũ separat. Et idõ ego licet a vobis corporaliter ha
beã separari: quãtũ ad officiũ ꝓdicationis: tñ non
per hoc diminuet̃ singularis amor ⁊ dilectio erga
vos: sed semper ero vobiscũ corde ⁊ amore: ⁊ in oĩ
loco in quo iste paupculus frater Bernardinus
se repꝑiet: semꝑ oĩu vestrũ memoriã geret maxi
me in orationibꝰ ad dñm ⁊ beatã virginẽ. Sem/
per quoq; ero promptissimꝰ rẽ vobis gratã ⁊ vti
lẽ v̄ris charitatibꝰ exhibet̃. Et spero ꝙ ⁊ vos simili
ter facietis qa amor debet esse reciprocꝰ.9°.Ethi.
Uñ nõ verificabitur de nobis illud vulgare pro/
uerbiũ. Chi he lõge da ochij: e lõge da core. Ter
tio dic culpã de defectibus cõmissis dicẽs ꝙ quia
vt scriptũ est Prouer.x°. In multiloquio nõ de/
erit pctũ. Ex q̃ potuit accidisse ꝙ in aliquo ſmo
ne alicui displicẽtiam feci uel aliquẽ lesi. Ideo di/
co vobis culpã meã rogans vt indulgere digne
mini sciẽtes ꝙ siqd huiusmõi euenit: hoc non
malicia vel mala volũtate ꝓcessit: sz ex nimia cõfi
dẽtia quã in vob̃ hẽo: ꝯsiderata beniuolẽtia q̃ vob̃
afficior. Possũ eni merito dicẽ illõ ad Phili.p°
Testis est mihi deꝰ qũo vos oẽs cupiã i viscerib̃
Iesu xpi. Itẽ hoc euenit ex discursu meditato lin
gue: lubricũ aũt ligue meret̃ veniã.l.famosi.§.hoc
tñ crimẽ v̄.nec lubrico.ff.ad legẽ iu.ma.⁊.l.vnica
C.si qs imperatori male. Rogo ẽt vt ꝑcat̃ mihi
si in ꝓdicatõibꝰ meis nõ ita bñ vobis satisfeci sic̃
meremini.⁊c. Quarto age gr̃as de bñficijs accept̃
s.ab his qui cõcesserũt domũ ad hitãdũ ⁊ moran
dũ. ⁊ illis q cõcesserũt ecclesiã ⁊ locũ ad ꝓdicãdũ
⁊ sacristis q pulsauerũt signa ꝓdicationis: ⁊ q ci/
bos: ⁊ victũ ministrauerũt tã copiose. Silr ⁊ fui/
toribꝰ alijsq; ministrãtibꝰ q̊uis mõ: ⁊ qa frequẽ/
tauerũt ꝓdicatiões ⁊ visitauerũt ꝑsonaliter ⁊ mu
neribus.⁊c. Unde dicere possũ cũ poeta. Grates
ꝑsoluere dignas. Nõ opis est nr̃e. Deꝰ aũt vob̃
tribuat in vita p̃ñti ⁊ futura. Quinto qa inquit.
Paulus ad Romanos.12°. Benedicite ⁊ nolite
maledicere.⁊c. Ideo ante recessum meum volo
vos omnes amplecti ⁊ vobis manum tangere
non singulariter quia esset quasi impossibile aut
valde difficile: sed generaliter e pulpito porrigẽs
manum: ⁊ non osculo labiorum: sed amoris. Uos
q; omnes benedico ex parte dei. Benedicat ergo
vos deus pater: dei filius ⁊ spiritus sanctus. Si/
tisq; benedicti a tota trinitate. A gloriosa celo/
rum regina virgine benedicta ⁊ a tota celesti cu/
ria ⁊ a me pauperculo qui pro mille vicibus vos
bñdico ⁊ vxores vestras filios ⁊ possessiones: ⁊ om
nes vestras actiones. Rogoq; omnipotentẽ deũ
vt vos a pestilentia: ⁊ a bellis atq; caristia: ⁊ gran
dinibus ac ab omni malo semper defendat ac ꝓ/
tegat: ⁊ det vobis suam gratiã in presenti ac glo/
riam in futuro seculo. Amẽ.

¶ Feria quarta potest predicari de penitentia:
vide in p°.parte principali rosarij sermone.7°.
parte.6ª.B.⁊ sermone.8°.per totum: ⁊ sermone.
31°.in exhor.⁊ 2ª.par.prin.s.6°.par.2ª.per totam
Thema. Penitemini ⁊ conuertimini vt deleant̃
peccata vestra. Actuũ.3°. ⁊ in ep̃la occurrẽti. Uel
predica ꝙ cena ade cõtraria fuit cene eue. Uide

in scda p.pn.rosarij f.14°.in exhor.O.circa finē. Et que requirunt ad suminiz corpis Christi. Uide in eodē f.p.3ª.H.vsqz in finē illi⁹ partis. Thema Uenite. Prādete. Joānis.21°.ꝛ in euāgelio occurrēti. Uel predica cū eodē themate de refectione visionis diuine. Uide in scda pte pri.rosarij f.19°.parte pª.per totā. Uel predica de religione que dſnauis. Uide in 2ª.parte pri.rosarij f.27°.par.pª. G.vsqz ad.Z. Thema. Ascēderūt in nauim. Ibidem.

¶ Feria quīta de vītate. Uide in scda parte pri.rosarij f.31°.par.pria per totā. Thema. Putasne intelligis q̄ legis: Act.8°.ꝛ in epla occurrēti. Uel p̄dica cū eodē themate de ipugnatiōe ꝛ victoria ipsius xitatis. Uide i eodē f.parte scda ꝛ tertia per totā. Uel predica de x bo dei. Uide in pria pte pri.rosarij f.2°.ꝛ3°. Thema. Q̄uo possum itelligere si aliqs nō ostēderit mihi: Ibidē. Uel p̄dica q̄ xp̄s est verus dei fili⁹. Uide in pª.parte prici.rosarij f.14°.parte 3ª.per totā. Thema. Credo dei filiū esse Jesuz xp̄m. Uel predica q̄uo pdiſ Jesus ꝛ recuperaſ. Uide in scda pte pri.rosarij f.34°.parte 7ª. Q.vsqz ad.U. Thema. Tulerūt dn̄m meū: ꝛ nescio vbi posuerūt eū. Joānis 20.ꝛ in euangelio occurrenti.

¶ Feria sexta de numero saluādoꝝ. Uide in scda parte pri.rosarij f.23°.per totū. Thema. Pauci: idest octo aie salue facte sunt per aquā pᶜ. Petri 3°.ꝛ in epla occurrēti. Uel predica de vbo dei. Uide vt assignaui in feria precedēn. Thema. Eūtes docete oēs gētes. Matth. vltio.ꝛ in euāgelio occurrēti. Uel predica de p̄sciētia. Uide in scda parte pri.rosarij f.14°.parte 3ª.A.ꝛ f.33°.parte pª. Z.vsqz in finē illi⁹ partis. Thema. Uos saluos facit cōsciētie bone interrogatio in deū. In eadez epistola.

¶ Sabbo q̄ vgo btā est mr̄ nr̄a ꝛ oīum viuētium. Uide i scda pte pri.marialis f.2°.par.3ª.G. ꝛ Z.ꝛ in 3ª.parte pri.f.3°.pte pª.H. Et q̄ est mr̄ misericordie. Uide i 3ª.parte pri.ipsi⁹ marialis f.5° parte pª.T.ꝛ ē mr̄ sollicita d nr̄a salute. Uide in 7ª.par.pri.marialis f.4°.in exhor. Et ideo ipsaz mrēz debēt oēs p̄ctōres diligere: ꝛ ad eā recurrere. Uide in 9ª.par.pri.marialis f.2°.parte 4ª. Q.ꝛ q̄ lac isti⁹ mr̄is hꝫ non solū albedinē: sed ēt saporositatē ꝛ vbertatē. Et q̄ dat nob̄ triplex lac. Uide in.7ª.p.p̄n marialis f.5°.p.7ª.U. Thema. Quasi mō geniti ifantes lac p̄cupiscite vt in eo crescatis in salutē pᶜ. Petri.2°.ꝛ in epla occurrēti. Uel predica de honore sacerdotū. Uide i 2ª.pte p̄n.rosarij f.25°.p.3ª.M.vsqz i finē illi⁹ part. Thema. Uos estis gen⁹ electū: regale sacerdotiū: gens scā: pp̄ls acq̄sitiōis. Ibidē. Uel p̄dica q̄uo pdiſ ꝛ recuperaſ Jesus. Uide vt assignaui i feria precedēti. Thema. Tulerūt dn̄z d monumēto ꝛ nescio vbi posuerūt eū. Joā.20.ꝛ in euāgelio occurrēti.

¶ Dn̄ica i octaua pasce pōt p̄dicari de pace. Uide vt assignaui i 3ª.feria precedēti. Thema. Pax vobis. Joā.20.ꝛ in euāgelio occurrēti. Uel predica de vitate. Uide i 2ª.p.p̄n.rosarij f.31°.per totū. Thema. Xp̄s est xitas.pᶜ. Joā.5°.ꝛ in epla occurrēti. Uel predica de trinitate diuinaꝝ p̄sonaꝝ: ꝛ de vnitate diuine eēntie. Uide in pª.p.p̄n.rosarij f.15°.p.3ª.X.vsqz ad.Q.ꝛ f.14°.p.pª.O.vsqz ad T. Thema. Tres sunt q testimoniū dant in celo: pater: vbū: ꝛ sp̄s sanct⁹: ꝛ hi tres vnū sūt. Ibidē. Uel predica de sp̄ū scō. Uide in 2ª.p.p̄n.rosarij f.38°.per totū. Thema. Accipite sp̄m scm̄. Joā.20.ꝛ i euāgelio occurrēti. Uel p̄dica d fide. Uide i pª p.prin.rosarij f.13°.per totū. Thema. Bti q nō viderūt ꝛ crediderunt. Ibidez.

¶ Dn̄ica 2ª.post pasca p̄ōt p̄dicari de patientia. Uide in pª.p.pri.rosarij f.38°.p.3ª.per totā. Thema. Xp̄s p nob̄ passus est vobis reliquēs exēpluz vt seq̄mini vestigia ei⁹.pᶜ. Petri.2°.ꝛ in epla occurrēti. Uel cū ipso themate p̄dica de imitatione xp̄i. Uide vt assignaui s.in sabbo añ dn̄icā in ramis palmaꝝ. Uel ad p̄dicādū d patiētia accipe p themate. Cū malediceref nō maledicebat. Cum pateref nō comiabaf. Ibidē. Uel p̄dica d cruce: ꝛ q̄re xp̄s mori voluit i ea. Uide i pª.pte pri.rosarij f.39°.p.3ª.S.vsqz ad.X. Thema. Pctā nr̄a ipse ptulit in corpore suo super lignū. Ibidē.

¶ Dn̄ica 3ª.de charitate frna. Uide i 2ª.p.pri.rosarij f.5°.p.3ª.X.ꝛ p.4ª.O.vsqz ad.X. Thema. Fr̄nitatē diligite.pᶜ. Petri 2°.ꝛ i epla occurrēti. Uel p̄dica de timore dei. Uide i pª.p.pri.rosarij f.31°.p.2ª.O.ꝛ Θ.ꝛ i 4ª.p.pri.marialis f.6°.p.5ª per totā. Thema. Deū timete. Ibidē. Uel p̄dica de gaudijs paradisi. Uide i 2ª.p.pri.rosarij f.18°.ꝛ 19°.per totū. Thema. Tristitia v̄ra vertef i gaudiuz. Uel. Gaudiū vr̄m nemo tollet a vobis. Joan.16°.ꝛ in euāgelio occurrēti.

¶ Dn̄ica 4ª.de refrenatione lingue. Uide in 2ª.p.pri.rosarij f.4°.p.pª.per totā. Thema. Sit oīs hō velox ad audiēdū: tardus aūt ad loq̄ndū.pᶜ. Petri pª.ꝛ i epla occurrēti. Uel p̄dica de ira. Uide i pª.p.pri.rosarij f.6°.p.5ª.per totā. Et i 2ª.p.prin.rosarij f.9°.p.2ª.A.ꝛ 3°. Thema. Ira viri iustitiam dei nō opaf. Ibidē. Uel p̄dica de p̄ditōib⁹ audiētiū vbū dei. Uide i pª.p.pri.rosarij f.2°.per totū. Thema. Cum māsuetudine suscipite insitum verbum quod pōt saluare animas vestras. Ibidem.

¶ Dñica quinta de vbo dei. Vide pª.p.p̃n.rosarij.f.3°.per totũ. Thema. Estote factores verbi: ⁊ nõ auditores tm̃ ⁊c. Jacobi p°. ⁊ in ep̃la occurrenti. Vel p̃dica de refrenatiõe lingue. Vide vt assignaui in dñica p̃cedenti. Thema. Si qs putat se religiosum esse nõ refrenãs linguã suã: huius vana ẽ religio. Ibidẽ. Vel p̃dica de oõne. Vide in pª.pte p̃n.rosarij f.xj°.⁊.12°.per totũ. Thema. Si qd petieritis patrẽ in noĩe meo dabit vobis. Vel. Petite ⁊ accipietis. Joãnis.16°. ⁊ in euãgelio occurrẽti. In letanijs maiorib⁹ de oõne. Vide vt assignaui in dñica p̃cedẽti. Thema. Multũ valet deprecatio iusti assidua. Jacobi.5°. ⁊ in ep̃la occurrẽti. Vel. Petite ⁊ dabit vobis. Vel. Ois qui petit accipit. Luce.xj°. ⁊ in euangelio occurrẽti. Et expone ad hoc epistolã ⁊ euãgeliuz.

¶ In vigilia ascẽsiõis. In quo ꝯsistit vita eterna. Vide in.2ª.pte p̃n.rosarij f.19°.p.pª.per totã. Thema. Hec est vita eterna: vt cognoscãt te verũ deũ: ⁊ quẽ misisti Jesum xp̃m. Joã.17°. ⁊ in euãgelio occurrẽti.

¶ In ascẽsiõe dñi ⁊ per totã octauã põt p̃dicari cum s̃mone assignato in.2ª.pte p̃n.rosarij.in die suo. Vel p̃dica q̃ ascẽdentẽ in celũ filiũ suũ beata v̄go vidit: ⁊ mirabilr̃ cõsolata fuit. Vide in.xª.p.p̃n.marialis f.2°.p.5ª. L. ⁊ q̃ etiã ipa ascẽdere secũ cupiebat multis de causis: ⁊ euz rogabat vt eã secuz assumeret. Et quare filius eã nõ assũpsit secũ. Vide in.xjª.p.p̃n.marialis f.p°.p.pª.per totã. Et in p.2ª.⁊.3ª.silr̃ per totã. Thema. Videntibus illis eleuat⁹ est ⁊c. Act.p°. ⁊ in ep̃la occurrẽti. Vel. Assumpt⁹ est in celũ: ⁊ sedet a dextris dei. Marci.15°. ⁊ in euãgelio occurrẽti.

¶ Dñica infra octauã ascẽsiõis de prudẽtia. Vide in.4ª.p.p̃n.marialis f.3°.p.4ª. ⁊ in.2ª.p.p̃n.rosarij f.8°.p.4ª. O. vsq̃ ad. X. Thema. Estote prudentes.pᶜ. Petri.4°. ⁊ in ep̃la occurrẽti. Vel p̃dica de oõne. Vide vt assignaui supra in dñica 5ª.post pasca. Thema. Vigilate in oõnibus. Ibidẽ. Vel p̃dica de charitate. Vide in tabula alphabetica.2ᶜ.ptis p̃ncipalis rosarij.i verbo. charitas. Thema. Charitas opit multitudinẽ pctõꝝ. Ibidem.

¶ In vigilia pẽthecostes de p̃ceptis dĩ seruãdis. Vide in pª.p.p̃n.rosarij f.16°.i exhoꝛ. ⁊ p.pª.per totã. Et f.17°.in exhoꝛ. ⁊ f.27°.p.pª. M. vel p°.circa finẽ. Thema. Si diligitis me mãdata mea seruate. Joã.14°. Vel p̃dica de dilectõe dei. Vide i.2ª p.p̃n.rosarij f.5°.p.3ª. P. vsq̃ ad. V. ⁊ eodẽ f.p.4ª. G. Thema. Qui diligit me diligetur a patre meo. Ibidẽ. Vel cũ eodẽ themate p̃dica vtrũ de⁹ possit odio haberi. Vide in.2ª.p.p̃n.rosarij f.40. par.pª.per totam.

¶ Dñica in die pẽthecostes põt p̃dicari de spiritu scõ cũ s̃mone ibi assignato in.2ª.par.p̃n.rosarij non solũ ipsa die: sed ⁊ per totã octauã: faciẽdo de qualibet parte vnũ s̃monẽ. Ipsa die accipiendo thema ibi assignatuz.

¶ Feria scđa. Thema. Cecidit spũs sanct⁹ super oẽs qui audiebãt verbũ. Vel. Gratia spũs scti in nationes effusa est. Act.x°. ⁊ in ep̃la occurrenti.

¶ Feria tertia. Thema. Imponebãt manus sup eos: ⁊ accipiebãt spũm sctũ. Act.6°. ⁊ in epistola occurrenti.

¶ Feria quarta. Thema. Effundaz de spũ meo sup oẽm carnẽ. Et ꝓphetabũt filij vestri. Act.6°. ⁊ in ep̃la occurrẽti. Originalr̃ aũt Johelis.2°.

¶ Feria quinta. Thema. Factũ est gaudiũ magnũ in illa ciuitate. Act.8°. ⁊ in ep̃la occurrẽti. Per ciuitatẽ aũt expone aiam que dĩ ciuitas. Vide in 9ª.par.p̃n.marialis f.4°.par.7ª. F. In illa enim ciuitate: idest aia que recipit spũm sctm̃. Fit magnum gaudiuz.

¶ Feria sexta. Thema. Dedit vobis deus doctorẽ iustitie. Vel. Descẽdere faciet ad vos imbrẽ matutinũ ⁊ serotinum. Johelis.2°. ⁊ in epistola occurrenti.

¶ Sabbo. Thema. Effundam de spũ meo super omnẽ carnẽ ⁊c. Vel. Sup s̃uos meos ⁊ ancillas meas effundã de spũ meo ⁊ ꝓphetabũt. Johelis.2°. ⁊ in missa occurrẽti.

¶ In die etiã pẽthecostes potes p̃dicare: quomodo beata v̄go Maria spũs sancti receptioni se sup oẽs alios p̃parauit: ⁊ diligẽtius ipm custodiuit ⁊ maiorẽ eius v̄tutẽ ac opationem in se habuit. Vide in xjª.p.p̃n.marialis f.2°.p.2ª. N. Et q̃ spũs scũs in die pẽthecostes in eã descendẽs: ipam ineffabili gaudio repleuit. Vide in.xª.p.p̃n.marialis f.2°.pte.6ª.per totã. Thema. Repleuit totã domũ Act.2°. ⁊ in ep̃la occurrẽti. Et in exhoꝛdio dic q̃ beata v̄go dĩ domus dei. Vide in pª.p.p̃n.marialis f.6°.p.pria. Q. ⁊ in.3ª.p.princi.sermo. 5°.pte 5ª. P.

¶ Feria secũda de p̃dicatorib⁹. Vide in pria pte p̃n.rosarij f.p°.per totũ.⁊ sermo.3°.pte.2ª. I. M. ⁊ O. ⁊ in scđa pte p̃n.rosarij f.6°.parte p̃ma. F. la.2ª.⁊ f.9°.par.2ª. M. vel.2°.⁊. Y. Thema. Nobis p̃cepit dñs p̃dicare populo. Act.x°. ⁊ in ep̃la occurrẽti. Vel p̃dica de iudicio vniuersali. Vide i p̃ma parte p̃n.rosarij ser.x°.per totã. Thema. Cõstitutus est a deo iudex viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ. Ibidem. Vel p̃dica d̃ ꝓphetijs vite Christi ⁊ passiõis ei⁹. Vide vt assignaui sup in.2ª.feria post pasca. Thema. Huic oẽs ꝓphete testimoniuz phibẽt. Ibidem. Vel

par. pª. C. ⁊ in 2ª. p. prin. rosarij. ser. 9°. parte pª. Plo 2°. ⁊ smo. 27°. par. pª. O. ad finem. ⁊ smo. 32°. parte pª. C. ⁊ smo. 38°. parte 7ª. A. thema. Nolite locum dare diabolo. Ad Ephe. 4°. ⁊ i epistola occurrenti. vel predica de conuiuio corporis christi. vel ꝙ deus omnes inuitat ad conuiuium paradisi. Uide vt assignaui supra in 2ª. dominica. thema. Simile est regnuz celoruz homini regi qui fecit nuptias filio suo. vel. Prandium meuz paraui: venite ad nuptias. Matthei 22°. ⁊ i euāgelio occurrenti. vel predica de numero saluandorum. Uide in 2ª. parte prin. rosarij. s. 13°. thema. Multi sunt vocati pauci vero electi. Ibidem. vel predica de inferno. Uide in 2ª. parte principali rosarij smo. 11°. ⁊. 12°. thema. Ligatis manibus ⁊ pedibus mittite eū in tenebras exteriores. Uel Ibi erit fletus ⁊ stridor dentiū. ibidem.

¶ Dominica 20. de fine mundi. Uide in pª. parte principali rosarij. s. 1°. par. pª. p totā. thema. Dies mali sunt. Ad Ephe. 5°. ⁊ in epistola occurrenti. vel predica cōtra ebrietatez. Uide in pª. parte pricipali rosarij sermo. 5°. parte pª. N. ⁊ cōtra gulositatem. Uide in eodem sermo. in exor. ⁊ par. pª. per totaz. ⁊ sermo. 6°. parte 4ª. I. duplex. thema. Nolite inebriari vino in quo est luxuria. Ibidez. vel predica de febribus. Uide in 2ª. parte principali rosarij sermo. 6°. parte pª. C. et 3°. ⁊. C. duplex. thema. Hora septima reliquit eū febris. Ioānis 4°. ⁊ in euangelio occurrenti.

¶ Dñica 21ª. ꝙ oportebit nos reddere deo strictā rationem de gestis nostris ⁊ verbis ac de cogitationibus. ⁊ de tempore amisso. Uide in pª. parte principali rosarij sermo. 1°. parte 3ª. M. i fine. thema. Simile est regnum celoruz homini regi qui voluit rationem ponere cum seruis suis. Matthei 18°. ⁊ [illegible] euangelio occurrenti. vel predica de restitutionibus. Uide in pª. parte principali rosarij sermo. 7°. parte 2ª. post mediū. ⁊ sermo. 25°. p. 3ª. O. thema. Redde quod debes. Ibidem. vel predica de elemosyna. Uide in tabula alphabetica secunde partis principalis rosarij. in verbo elemosyna. thema. Oportuit ⁊ te misereri conserui tui. ibidem. vel cuz eodem themate predica de suffragijs pro mortuis faciendis. Uide in 2ª. parte principalis rosarij sermo. 2°. per totum. vel predica contra demones. Uide vt assignaui supra in dominica 19ª. thema. Est nobis colluctatio aduersus principes ⁊ potestates aduersus mundi rectores tenebrarum harum. Ad Ephe. 6°. ⁊ in epistola occurrenti. vel predica de verbo dei. Uide [illegible] pª. parte principali rosarij. s. 2°. ⁊. 3°. thema. Galeaz salutis assumite: ⁊ gladium spiritus. quod est verbum dei. Ibidem.

¶ Dominica 22ª. de charitate. Uide in tabula alphabetica secunde partis principalis rosarij. i verbo. charitas. thema. Oro vt charitas vestra magis abundet. Ad Philip. pº. vel predica de veritate. Uide [illegible] 2ª. parte principali rosarij sermo. 31°. per totuz. thema. Scimus quia verax es. ⁊ viaz dei in veritate doces. Matthei 22°. ⁊ in euangelio occurrenti. vel predica de restitutionibus. Uide vt assignaui in dominica precedenti. thema. Reddite que sunt cesaris cesari. ⁊ que sunt dei deo. Ibidem vel predica contra hypocrisim. Uide in 2ª. par. principali rosarij sermo. 9°. parte 2ª. L. ⁊. A. ⁊. C. et 2°. ⁊. O. Thema. Quid me tentatis hypocrite. Ibidem.

¶ Dominica 23ª. de contemptu terrenoruz. Uide in 2ª. parte principali rosarij smo. 27°. parte 3ª. p totam. thema. Gloria in confusione ipsorum qui terrena sapiunt. Ad Philip. 3°. ⁊ in epistola occurrenti. vel predica de religione. Uide in eodem sermo. par. pª. per totam. thema. Nostra conuersatio in celis est. Ibidem. vel predica de fide. Uide i pª. parte principali rosarij smo. 13°. ⁊. 14°. ⁊. 15°. thema. Fides tua te saluam fecit. Matthei 9°. ⁊ in euangelio occurrenti. vel predica de mortuis a xpo resuscitatis. Uide in 2ª. parte principali rosarij smo. 6°. parte pª. R. ⁊ ꝙ mortui dicūtur dormientes. Uide in 2ª. parte principali rosarij. ser. p°. parte pª. G. thema. Non est mortua puella sz dormit. Matthei 9°. ⁊ in euangelio occurrēti. vel accipe pro themate. Surrexit puella. Ibidem.

¶ Dominica 24ª. de antichristo. Uide in 2ª. parte principali rosarij smo. 11°. thema. Cum videritis abhominationem desolationis que dicta est a Daniele propheta stantem in loco sancto: qui legit itelligat. vel. Ueh pregnantibus ⁊ nutrientibus in diebus illis. vel. Erit tribulatio magna qualis non fuit ab initio mūdi vsqz modo neqz fiet. vel. Nisi breuiati fuissent dies illi nō fieret salua ōis caro. Matthei 24°. ⁊ in euangelio occurrēti. vel predica de signis futuri iudicij. vniuersal. Uide i pª. parte principali rosarij smo. 9°. parte 3ª. p totam. thema. Sol obscurabitur: ⁊ luna non dabit lumē suū: ⁊ stelle cadent de celo. Ibidem. vel predica de ipso iudicio. Uide vbi supra smo. 1°. per totum. thema. Mittet angelos suos cū tuba ⁊ voce magna. Ibidē vel. Cōgregabūt electos a quatuor ventis a summis celorum vsqz ad terminos eorum. Ibidem. vel predica de fine mundi. Uide vt assignaui supra i dominica vigesima. thema. Cum videritis hec omnia fieri scitoteqz prope est in ianuis. In eodem euangelio. In festo aposto-

lorum. Uide i 4ª. par. pn. marialis. ser. 9º. p. xª. ⁊ in. xjª. par. pnci. eiusdem marialis sermone. 2º. p. 4ª. O. Thema. Ipe dedit q̃sdaȝ apostolos. Quosdã vero prophetas alios autẽ euangelistas. Alios vero pastores ⁊ doctores. Ad ephe. 4º. ⁊ in epistola occurrenti. Uel predica de cõtemptu mundialium. Uide vt assignaui in dominica. 23ª. Thema Ecce nos reliquimus omnia ⁊ secuti sumus te. Matthei. 19º. ⁊ in euangelio occurrẽti. Uel cum eodem thema te predica de imitatione christi. Uide vt assignaui supra in sabbato post dominicam de passione.

¶ In festo euangelistarũ: de predicatoribus. Uide vt assignato infra in festo doctoꝝ. thema. Messis quidem multa operarij aũt pauci. Luce. xº. ⁊ in euangelio occurrẽti vel predica de incertitudine saluationis nostre. Uide in. 2ª. parte principali rosarij sermone. 5º. parte. 5ª. per totam. Thema. Neminem per viam salutaueritis: idest saluũ eẽ dixeritis in via mundiali. Ibidem. vel predica de regno celesti. Uide. in. 2ª. parte principali rosarij. sermone. 18º. parte vltima per totaȝ. Thema. Appropinquabit in vos regnũ dei. Ibidẽ.

¶ In festo alicuiꝰ martyris vel aliquoruȝ martyrũ: de martyrio. Uide in pª. parte principali rosarij sermone. 39º. per totum. Thema pro vno martyre. Qui non accipit crucem suam ⁊ sequiť me non est me dignus. Matthei. xº. ⁊ in euãgelio occurrenti. vel. Nolite timere eos qui occidunt corpus. Animam autem non possunt occidere. ibidem. vel. Qui non baiulat crucem suam ⁊ venit post me non potest meus esse discipulus. Luce 14º. ⁊ in euangelio occurrenti. Pro pluribꝰ aũt martyribus thema. Dico vobis amicis meis ne terreamini ab his qui occidũt corpus. Luce 12º. ⁊ in euangelio occurrenti. vel predica in festo vnius martyris de puritate conscientie. Uide in 2ª. parte principali rosarij sermo. 14º. parte 3ª. A. ⁊ sermo. 33º. parte pª. Z. vsq; in fineȝ illius partis. thema. Beatus vir qui inuentus est sine macula. Ecclesia. 31º. ⁊ in epistola occurrẽti. pro pluribus autem martyribus ad idem thema. Qui timent dominũ preparabunt corda sua: ⁊ in cõspectu illius sanctificabunt animas suas. Eccle. 2º. ⁊ in epistola occurrenti. vel. Beati mũdo corde quoniaȝ ipsi deũ videbunt. Matthei. 5º. ⁊ in euangelio occurrenti. vel predica de victoria suipsius. Uide i 2ª. parte principali rosarij. ser. 12º. per totuȝ. thema pro vno martyre. Certamen forte dedit illi vt vinceret. Sap. xº. ⁊ in epistola occurrenti. Pro pluribus autem martyribus thema. Fortes facti sunt in bello. Ad Hebre. xjº. ⁊ in epistola occurrenti.

¶ In festo alicuiꝰ scĩ a pasca vsq; ad pẽtecostẽ de religione. Uide vt assignaui in festo apostolorũ. thema. Hi sunt quos aliquãdo habuimꝰ i derisuȝ: ⁊ in similitudinẽ improperij. vel. Nos isensati vitã illoꝝ extimabamus insaniã. ⁊ finẽ illoꝝ sine honore. Sap. 5º. ⁊ in epistola occurrẽti. vel pdica de beatis. Uide in 2ª. parte prin. rosarij. ſmo. 19º. thema. Inter sanctos sors illoꝝ est. ibideȝ. vel predica de dilectõe dei. Uide vt assignaui in dominica pª. post pentecostẽ. thema. Manete in dilectione mea. Joãnis. 15º. ⁊ in euãgelio occurrenti.

In festo alicuiꝰ cõfessoris põtificis de cõditionibus pastorũ ⁊ prelatorũ. Uide in 2ª. p. prin. rosarij. ſ. 26º. per totũ. thema. Ecce sacerdos magnus qui in diebꝰ suis placuit deo. Eccle. 44º. ⁊ in epistola occurrenti. vel cũ eodẽ thema te predica d honore sacerdotũ. Uide vt assignaui supra in dñica 13ª. post pentecostẽ. vel predica de celebratiõe missarũ. Uide in 2ª. par. pn. rosarij. ſ. 13º. in exhor. ⁊ par. pª. ⁊. 3ª. per totã thema. Dedit in celebrationibus decus. Eccle. 47º. ⁊ in epistola occurrenti.

¶ In festo alicuius doctoris. Qualis dȝ esse doctor alioꝝ. Uide in pª. p. prin. rosarij. ſ. 34º. p. pª. S. ⁊ in 2ª. p. pn. rosarij. ſ. 29º. par. 2ª. ⁊. ſ. 34º. p. 28ª. H. ⁊ quo tẽpore fuerũt doctores ecclesie. Uide in dicta 2ª. p. pn. rosarij. ſ. 27º. p. 2ª. R. ⁊ an doctores iuris sint digniores doctoribꝰ medicine. Uide i 2ª. p. prin. rosarij. ſ. 29º. p. 2ª. O. ⁊ q̃ doctoribus sapientioribus est credendũ: qui possunt interpretari leges dubias. Uide in dfen. mon. trac. 2º. par. 3ª. M. la 2ª. ⁊ q̃ doctores debẽt eẽ liberales. Eodẽ trac. p. 7ª. Y. Z. ⁊. A. ⁊ de pˀuilegijs eoꝝ. ibideȝ Z. ⁊ q̃ doctores iuris decẽ noibus nũcupanť. ibidẽ. A. ⁊ q̃ doctor requitus de veritate teneť. eã dicere ⁊ ꝯsulere. Uide in pª. p. pn. rosarij. ſ. 27º. p. pª. O. el 2º. ⁊ O. in fine. thema. Uos estis lux mũdi. Mat. 5º. ⁊ in euãgelio occurrẽti. vel pdica de pdicatoribꝰ. Uide in pª. p. pn rosarij. ſ. pº. p. pª. ⁊ par. 2ª. P. circa mediũ. ⁊. ſ. 3º. p. 2ª. I. ⁊. M. ⁊. O. ⁊ in. 2ª. p. prin. ſ. 6º. par. pª. A. la 2ª. ⁊. ſ. 9º. p. 2ª. M. el 2º. ⁊. Y. thema. Predica verbũ: insta opportune ⁊c. 2ª. ad Thimo. 4º. ⁊ in epistola occurenti. vel. Opus fac euangeliste: ministeriũ tuũ imple. Ibidem. vel predica de scientijs. Uide i tabula alphabetica scõe p. pn. rosarij. i vbo scia. thema. Erit tps cũ sanã doctrinã ñ sustinebũt. ⁊c. vł. A veritati qdẽ auditũ auertẽt. ad fabulas aũt ꝯuerteť. ibidẽ.

¶ In festo alicuius confessoris non põtificis. De do xpiano. Uide in pª. par. prin. rosarij ſmo. 15º. par. 2ª. per totã. thema. De oi corde suo laudauit dñm. Et dilexit deũ qui fecit euȝ. Ecclesiasti. 47º ⁊ in epistola occurrẽti. Uel cũ eodeȝ thema te par-

dica de amore dei. Uide in secũda parte princi. rosarij ſmone. 5°. parte. 3ª. P. vsq₃ ad. T. ₇ ibidẽ. G. ₇ ſmõe. 40. parte pª. per totã. Uel cu₃ ipo themate predica de puritate cõſcientie. Uide vt aſſignaui in festo martyrũ.

¶ In festo alicuius sancti religioſi vel religioſe ꝺ religiõe: vel de cõtemptu mũdi. Uide vt aſſignaui in festo apostolorũ. Thema. Ecce nos reliquimus oia ₇ secuti ſumus te. Matthei. 19°. ₇ i euãgelio occurrẽti. Uel predica de victoria ſuiipſi⁹. Uide vt aſſignaui ſupra in festo martyrũ. thema. Dedit illi cõtra inimicos potẽtiã: ideſt cõtra ſenſualitates aie cõtrariantes. Eccl. 47°. Et in epla occurrẽti.

¶ In festo alicuius sancti vel sancte de tertio ordine sancti Francisci: accipe predicatiõem i secũda parte princi. rosarij ſmone. 27°. parte. 2ª. per tota₃. Thema. Si eſt vir. Dedit illi cor ad ꝓcepta. et legẽ vite ₇ diſcipline. Eccleſiaſtici. 45°. ₇ in epiſtola occurrẽti. Si eſt mulier. Thema. Laudabit vſq₃ ad mortẽ aia mea dñm. Eccl. 51°. Et i epla occurrẽti.

¶ In festo alicuius virginis vel pluriũ virginũ de ꝟginitate. Uide in secũda parte princi. rosarij ſmone. 8°. pte. 3ª. Z. ₇. M. ₇ ſmõe. 28°. parte pª. B. vſq₃ ad. L. Thema. Si eſt vna solũ. Mulier innupta et virgo cogitat que ſunt dñi: vt ſit ſãcta corpore ₇ ſpiritu. pᵉ. ad Corinthios. 7°. Et in epiſtola occurrẽti. Si vo ſunt plures. thema. Simile eſt regnũ celoꝝ decem virginib⁹. Matthei. 25°. Et in euãgelio occurrenti. Uel in eodẽ themate ꝓdica de virginibus fatuis. Uide in eodẽ ſermone 28°. parte pª. K. Uel predica de remedijs ſeruandi virginitatis ₇ caſtitatis. Uide ibidẽ. L. vſq₃ i finẽ illius partis. Thema. Prudentes virgines aptate veſtras lãpades. Uel cum eodẽ themate ꝓdica de prudentia. Uide in secũda parte ꝓnci. rosarij ſmone. 8°. p. 4ª. Q. vſq₃ in finẽ illi⁹ partis.

¶ In festo alicuius ꝟginis ſpõſe Chriſti poteſt etiã ꝓdicari de cõditiõibus quas habere d₃ quelibet bona ſpõſa. Uide in. 2ª. pte ꝓn. marialis ſ. 5°. per totũ. Thema. Deſpondi vos vni viro virginẽ caſtã exhibere Chriſto. 2ᵉ. ad Corin. xj°. ₇ in epla occurrẽti.

¶ In festo alicui⁹ sancte vidue: de bono viduitatis. Uide in. 5ª. p. ꝓnc. marialis ſ. 8°. p. 2ª. I. circa mediũ. Et de ſtatu viduaꝝ. Uide in. 2ª. p. ꝓn. rosarij ſ. 28°. p. 2ª. per totã. thema. Laudabit vſq₃ ad mortẽ aia mea dñm. Eccle. 51°. ₇ i epla occurrẽti.

¶ In festo alicui⁹ ſcĩ vel ſcẽ in ꝯiugio decedẽtis de mrimonio ₇ ſpõſalibus. Et quõ ꝯiuges debẽt inuicẽ viuere. Uide i 4ª. p. ꝓn. marialis ſ. xj°. pte 3ª. G. ₇ in pª. p. ꝓn. rosarij ſ. 25°. p. 2ª. B. ₇. C. ₇ G. poſt mediũ. ₇ 24°. p. pª. O. ₇. P. ₇ in. 2ª. p. ꝓn. rosarij ſmone. 25°. parte pria per totã. thema. Si eſt vir. Fidelis ſeruus ₇ prudens quẽ cõſtituit dominus ſup familiã ſuã. Matthei. 24°. ₇ in euangelio occurrenti. Si eſt mulier. Thema. Liberaſti corpus meũ a perditione. Eccleſiaſti. 51°. ₇ in epiſtola occurrẽti. Uel predica de remedijs ſuperãdi diabolicas tentationes ſicut ipſe sanctus vel sancta ſuperauit. Uide in pria parte ꝓnci. rosarij ſermone. 30. parte prima. M. ₇ ſmone. 34°. i exordio. Thema ſi eſt vir. Dedit illi cõtra inimicos potentia₃. Eccleſiaſtici. 47°. ₇ in epiſtola occurrẽti. Si eſt mulier. thema. Liberaſti me a rugiẽtibus preparatis ad eſca₃. Et de manibus querentiũ animã meã. Eccleſiaſtici. 51°. ₇ in epiſtola occurrẽti. Uel predica ꝯtra vanitates mulierũ. Et de ornatu ſupfluo corporis. Uide in. 2ª. par. ꝓn. rosarij ſ. 28°. p. 3ª. F. vſq₃ in finẽ illius ptis. thema. Mittẽt eos in caminũ ignis. Mat. 13°. ₇ in euãgelio occurrẽti.

¶ In festo ſcĩ Francisci: vel ſcĩ Bernardini: aut alterius pris ſpũalis põt adaptari pro exordio illud qḋ poſui in ꝓlogo marialis: vel dic in exordio: q꞉ in oibus generu₃ ſpeciebus eſt deuenirẽ ad aliqd qḋ ſit metrũ ₇ mẽſura oium alioꝝ. Uide in pª. p. ꝓn. marialis ſ. 7°. p. pª. G. vel adapta exordiũ ſmonis trigeſimiquinti. 2ᵉ. partis ꝓnc. rosarij. thema. Fidelis ſuus ₇ prudens quẽ ꝯſtituit dñs ſup familiã ſuã. Mat. 24°. ₇ in euãgelio occurrẽti.

¶ In festo alicui⁹ ſcĩ Pulchri vel Pulchre ſcẽ. An bonũ ſit aliquẽ eſſe pulchrũ. Applica ſmonẽ quartũ 2ᵉ. ptis ꝓn. marialis. thema. Pulchritudo ₇ decor indumẽtũ ei⁹. Prouer. vlt°. vel. Pulchritudinẽ cãdoris ei⁹ admirabit̃ oculus. Eccle. 43°.

¶ In festo alicui⁹ ſcĩ vel ſcẽ nobil. An ꝓſit quẽ eẽ nobilẽ. Et i quo ꝯſiſtit nobilitas. Uide i 2ª. p. ꝓn. marial. ſ. pº. p. 2ª. G. vſq₃ ad. L. ₇ i. 2ª. p. ꝓn. rosarij ſ. 5°. p. pª. X. i ꝓn. ₇ ſ. 31°. p. pª. O. poſt mediũ. Thema. Ex magno gñe es tu. Tobie. 5°.

¶ In exordio ſmõis alicui⁹ ſcĩ vel ſcẽ dic q᷑ ſcĩficari dr̃ aliqs multiſ modis. Uide in pª. p. ꝓn. marialis ſ. pº. p. 2ª. H. in fine. ₇. I.

¶ In festo ſcõꝝ q̃rũ miſſe hñt epla₃ vel euãgeliũ in pñciari poterũt adaptari multa q̃ poſui in mariali ₇ in rosario: ₇ iterſeri hiſtoriã ipoꝝ ſcõꝝ. vel aliqd dicere de vita illoꝝ ad ꝓpoſitũ ꝓdicationis.

¶ In festo sancti Andree apli. ꝺ verbo. dei. Uide in prima par. ꝓn. rosarij ſmo. 3°. per totu₃. thema. Quomodo audient ſine ꝓdicãte: vel. Quõ ꝓdica

bēt nisi mittāt. vel. Quā speciosi pedes euāgelizātiū bona: rc. Fides ē ex auditu audit⁹ aūt p verbū xpi Uel. In omnez terrā exiuit sonus eorū: τ in finei orbis terre verba eorum. Ad roma. x°. τ in episto la occurrenti. Uel accipe pro themate. Faciam vos fieri piscatores hominum. Matthei. 4°. τ in euā gelio occurrenti: τ in exordio dic q̄ p̄dicatores dicuntur piscatores. Uide in. p^a. parte principali rosarij sermone. p°. parte. 2^a. P. circa mediū. Uel p̄dica de pace. Uide vt assignaui in. 2^a. feria post pasca thema. Speciosi pedes euangelizantiū pa cem. In eadem epistola. Uel predica de imitatiōe christi. Uide vt assignaui in sabbato post domini cam de passione. Thema. Uenite post me. Mat thei. 4°.

¶ In festo sancti Thome apostoli de pace. Uide vbi remisi supra prime. Thema. Pax vobis. Jo annis. 20. τ in euangelio occurrenti. Uel predica de veritate fidei christiane. Uide in. p^a. parte p̄nci pali rosarij sermone. 24°. per totum. thema. Noli esse incredulus sed fidelis. Ibidē. Uel predica de diffinitione fidei. Uide vbi supra sermone. 13°. the ma. Quia vidisti me Thoma credidisti. Beati q non viderūt τ crediderūt. Ibidē.

¶ In festo sancti Stephani prothomartyris: de gloria celesti. Uide in. 2^a. parte principali rosarij. sermone. 18°. τ. 19°. Thema. Uidit gloriaz dei. Ac tuum. 7°. τ in epistola occurrenti. Uel predica de spe perueniendi ad vitam eternam. Uide in. 2^a. parte principali rosarij sermone. 20. Thema. Ec ce video celos apertos. Ibidē. Uel p̄dica de dile ctione inimicorum τ remissione iniuriarum. Ui de in. 2^a. parte p̄n. rosarij sermone. 34°. pte. 3^a. Q. vsq3 in finē illius partis. Thema. Dn̄e ne statuas illis hoc peccatū. Ibidē.

¶ In die sancti Joānis de imitatione xpi. Uide vt assignaui in sabbato post dominicā de passiōe thema. Tu me sequere. Joānis. 21°. τ in euangelio occurrenti. Uel cum ipso themate predica de reli gione. Uide in. 2^a. parte. p̄n. rosarij sermone. 27°. parte. p^a. per totam. Uel cum eodem themate p̄di ca de ɔtēptu mundi. Uide in eodē. s. p. 3^a. per totā

¶ In festo innocentium de virginitate. Uide vt assignaui supra in festo virginū. Thema. Hi sunt qui cum mulieribus non sunt coinquinati. vir gines enim sunt. rc. Apoc. 7°. τ in epistola occur renti. Uel predica de martyrio. Uide vt assignaui supra in festo martyruz. Thema. Occidit omnes pueros qui erant in bethleē. Matthei. 2°. τ in euā gelio occurrenti. Uel predica de consolationibus mundi spernendis quia non sunt vere cōsolatiōes vide vt assignaui in tabula alphabetica: in verbo mundane consolationes. Thema. Noluit consola ri q̄a nō sūt. Ibidē.

¶ In festo sci Thome epi cāthuariēsis ɔtra abl tionē. Uide in. 2^a. p. p̄n. rosarij. s. 9°. p. 2^a. H. τ K τ. s. 16°. p. 4^a. Q. circa mediū. τ. s. 31°. p. p^a. L. τ N. thema. Nemo assumit sibi honorem: sed q vo caī a deo tanq̄ aarō. Ad Hebre. 5°. τ in ep̄la oc currēti. Uel p̄dica d̄ honore sacerdotū. Uide vt as signaui supra in dn̄ica. 13^a. post pētecostē. Thema Tu es sacerdos in eternū secūdū ordinē melchise dech. In eadē ep̄la: τ originaliter. ps°. 109°. Uel p̄ dica de cōditionib⁹ pastoꝝ. Uide vt assignaui in festo confessorum pontificum. thema. Ego suz pa stor bon⁹. Joānis. x°. τ in euāgelio occurrēti.

¶ In die sci Siluestri d̄ p̄dicatorib⁹ vide vt assi gnaui in festo alicuius doctoris: τ ibi est thema. vel predica de sciētijs. Uide ibidē cuz themate ibi posito: quia illa ep̄la ponitur in hoc festo. Uel pre dica de castitate. Uide in p^a. p. prin. rosarij. s. 39°. p. 3^a. Z. τ. s. 40. p. 3^a. G. τ in. 2^a. p. p̄n. rosarij. s. 8° p. 4^a. per totā: τ in. 4^a. p. prin. marialis. s. 4°. p. 3^a. R. τ. Z. τ in. 5^a. p. p̄n. eiusdē marialis. s. 8°. p. 2^a. H. τ. p. 12^a. per totā. Thema. Sit lumbi vr̄i p̄cicti. Luce. 12°. τ i euāgelio occurrēti. Uel p̄dica q̄ hō dum est sanus debet se p̄parare: τ nō expectare vs q3 ad mortē ad faciēdā penitētiā. Uide. in. p^a. par. p̄n. rosarij. s. 7°. p. 6^a. B. post mediū vsq3 in finē τ eiusdē sermonis. p. vltima. Q. τ. s. 8°. p totū. the ma. Estote parati: q̄a qua hora nō putatis filius hoīs veniet. In eodē euāgelio.

¶ In cōuersione sci Pauli: de glīoso noīe Jesu ab ipso Paulo magnificato. vide i. 5^a. p. p̄n. ma rialis. s. xj°. per totū. Thema. Uas electionis est mi hi iste vt portet nomē meū corā gētib⁹ τ regib⁹ τ filijs israel. Actuū. 9°. τ in ep̄la occurrēti. Uel p̄di ca de remuneratione glīe celestis. vide in. 2^a. par. p̄n. rosarij. s. 18°. per totum. Thema. Ecce nos reli qm⁹ oīa τ secuti sum⁹ te: qd ergo erit nob? Mat thei. 19°. τ in euāgelio occurrenti: vel p̄dica de ɔtē ptu mūdi: aut de imitatōe xpi. Uide vt assignaui in festo apostolorū cū themate ibi posito.

¶ In cathedra scti Petri: q̄ xp̄s est verus filius dei: τ fuit messias: vide vt assignaui in. 5^a. feria post pasca. Thema. Quē dicūt hoīes eē filiū hoīs? Uel. Tu es xp̄s fili⁹ dei viui. Matthei. 16°. τ i euā gelio occurrēti. Uel p̄dica de honore sacerdotū: vi de vt assignaui sup̄ i festo cōfessorū pōtificū. the ma. Tu es Petr⁹ τ sup hāc petrā edificabo ecclīā meā. Uel. Tibi dabo claues regni celoꝝ: ibidē: vel p̄dica de cōfessione τ absolutione a pctīs. Uide in p^a. par. p̄ncipali rosarij. sermone. 32°. per totum. τ sermone. 34°. parte. prima. Q. τ. Q. duplex

¶ Incipit Rosarium sermionum predicabilium per quadragesimã ⁊ totũ anni circulum: editum per vite venerabilis religiosum fratrez Bernardinũ de Busti ordinis sancti Francisci de obseruantia predicatorẽ doctissimũ.

SApientissimi Imperatoris Iustiniani est sententia generosi ciues in Autẽ. Quomodo oportet epis. in prin. versi. bñ aũt. coll. p^a. dicẽtis. Omnia bene ⁊ congrue geruntur: si principiũ rei fuerit decens ⁊ amabile deo. Per diuini eniz nominis inuocationẽ humani actus ꝑfecte prosꝑant in finẽ. vt etiã notat in. l. p^a. ff. de ori. iu. Plato quoqꝫ in thimei primo inquit. In minimis etiam qbusqꝫ rebus semꝑ in principio diuinũ implorandũ est auxiliũ. Quo circa infideles etiã ac pagani in suaꝝ principijs actionum deos suos inuocare solebant. Unde Ualerius maximus in prohemio sui libri inquit.

Nam prisci oratores a ioue optimo maximo bene orsi sunt: ⁊ excellentissimi vates a numine aliquo principia traxerũt. Titus quoqꝫ liuius in ꝓhemio sui operis dicit: inuocandũ esse diuinum auxiliũ: vt inceptũ opus successus habere ꝓsperos possit. Quapꝑ Ouidi⁹ in princi. libri Metha. deoꝝ suoꝝ auxiliũ efflagitat dicens.

In noua fert animus mutatas dicere formas
Corpora: dij ceptis: nam vos mutastis ⁊ illas
Aspirate meis. Et in sexto de fastis in pricipio de dei adiutorio se glorians inquit.

Est deus in nobis agitante calescimus illo.
Impetus hic sacre semina mentis habet.
Fas mihi precipue vultus vidisse deorum.
Uel quia sum vates: vel quia sacra cano.

Et in primo de reme. amo. phebũ inocat dicẽs.

Te precor o vates adsit tua laurea nobis
Carminis ⁊ medice phebe repertor opis.

Uirgilius quoqꝫ in principio Eneydos ait.

Musa mihi causas memora. ⁊c. Et decimo eiusdem operis volens pugnam Turni ⁊ Enee atrocem describere inuocabat dicens.

Pandite nunc elicona dee cantusqꝫ mouete.

Statius etiam in principio quarti thebaidos asperrimum bellum descripturus inquit.

Tuqꝫ o nemoris regina sonori caliope ⁊c. Dantes etiam in. 2°. cantu inferni circa principiuz ſm morem gentilium inuocat dicens. O muse o alto ingegno hor mauutate. Idem quoqꝫ in principio primi cantus purgatorij ait. Ma qui la morta poesi resurga. O sancte muse poi che vostro sono. E qui caliope alquanto surga. Et in primo cantu paradisi inquit.

O bono apolo a lultimo laboro ⁊c. Claudianus etiã circa principiũ primi libri ĩ rufinũ ait Uos pãdite vati. Pierides q̊ tãta lues eruperit orbi. Et in prefatiõe libri de bello gildonico inuocat dicens.

Pandite defensum reduces elicona sorores.
Pandite permissis iam licet ire choris.

Seduli⁹ quoqꝫ in principio sui tractat⁹ inqt.

Omnipotẽs eterne deus spes vnica mũdi ⁊c.

Cesar etiam volens incipere bellum Pompeianum inuocabat deos suos vt Lucanus refert in primo sui operis dicens.

O magne qui menia prospicis vrbis.
Tarpeia de rupe tonans frigijqꝫ penates.
Et residens celsa latialis iupiter alba.
Uestalesqꝫ foci: summi quoqꝫ numinis instar.
Roma faue ceptis.

Que oĩa Seuerinus boetius ꝯsiderans in tertio de ꝯsolatione capl̃. 17°. inquit. Inuocandũ igit̃ ce͂sco rex omniũ ꝑrez: quo pretermisso nullũ rite fundat̃ exordium. Et origenes suꝑ leuiticuz omelia. 6^a. ait. Ad exponendã sacrã scripturã nõ est humanis verbis vtendũ: sed ꝑcibus ⁊ oratiõibus ad deũ recurrendũ: vt pater verbi nobis det v̊bũ in apertione oris: vt possimus ꝯsiderare mirabilia de lege sua hec ille. Humanũ. n. ingeniũ naturaliter ẽ imbecille. l. 2^a. §. si qd aũt. C. d̊ ve. iu. enuc. ⁊ humana lingua balbutiens esse dignoscitur epistola inter claras. §. liquet. C. de sum. tri. ⁊ fi. ca. De⁹ aũt est ille qui fecit vt venerabiles viri abstractis liguis suis ⁊ radicit⁹ euulsis ab Ariano rege tñ mirabilit̃ loq̃rent̃: ⁊ fidem ꝑdicarẽt l. q̃s grãs: circa prin. C. de offi. ꝑfec. pre. af. Quare [illegible] tã grandem ꝓuinciam aggressurus predicandi. s. in hac celeberrima vrbe: huic tã magno oneri scapulas meas imbecilles subijciaz nõ de meo imbecilli ingenio exiguisqꝫ viribus ꝯfisus: sed illius duntaxat veri dei gratia adiutus sine quo nihil boni ꝑagere humana fragilitas põt de ꝯse. di. 4^a. c. vltĩ ⁊ ͨ. cor. 3°. Et per Tho. in 2°. di. 28^a. ar. primo. Et sanctuz Bonauẽturã ea. di. ar. primo. q. 2^a. Ipse ⁊. n. deus noster est ille qui labia Esaie ꝓphete calculo mundauit ignito. 8^a. q. p^a. c°. ĩ scripturis circa finez. Qui etiã solus res penitus desperatas ad

optatuz finē pducere pōt. vt in. l. pª. ad finē prime col. C. de ve. iu. enuc. Qui est caput ⁊ auctor oium sciētiarū: a quo oīs ratio superne ⁊ terrene scientie emanauit: vt in caplo legim⁹ el primo. §. Sed e ꝯtra versi deniqȝ. 37ª. di. Qui est oiuz gratiaꝝ elargitor caplo. Reuertimini. 16ª q. pª. A quo omē datū optimū ⁊ oē donū perfectū descēdit. Jacobi. pº. trāsūptiue in ca. q̄ȝ pio pª. q. 2ª. ⁊ glo. est i. l. 2ª. ff. de legi. Ipsū igit̄ benignissimū redēptorē nr̄m inuocās exoro: vt adsit mihi principiū: mediū: ⁊ finis: vt in aūt. de ꝑnile. do. in pri. col 8ª. Ipse etenīz solus: toti⁹ est boni operis fundamentū: sine quo oē quod edificat̄ corruit: ca cū paulus. pª. q. pª. Cui si op⁹ placet bonū est. l. deo nobis. C. de epī. ⁊ cle. Imitabor igit̄ imperatorē xp̄ianissimū qui in aut̄. de q̄store in ꝑn. col. 6ᵉ. dicit. Semp cū dei adiutorio oēm facim⁹ prouidentiā. ꝛc ⁊ in. l. 2ª. C. de offi. ꝓ. ꝑto. affri. in prin. iqt. In noīe dn̄i ad oīa ꝯsilia omnesqȝ act⁹ gerēdos semp ꝓgredimur Per ipsū enī iura imperij suscepim⁹: per ipsū pacē cū persis in eternū cōfirmauim⁹: per ipsuz acerbissimos hostes ⁊ fortissimos tirannos deiecim⁹: p ipz per multas difficultates supauim⁹ p per ipsū ⁊ affricā defēdē ⁊ sub nr̄o iperio redigē nobis cōcessū est: per ipsū quoqȝ vt nr̄o moderamine recte gubernet̄ ⁊ firme custodiat̄ ꝯfidim⁹ hec ille. Qui etiam in aūt. de armis in prin. col. 6ᵉ. dicit. Magnū deū ⁊ saluatorē nr̄m iesū xp̄m ⁊ ei⁹ auxiliū semp inuocātes: studem⁹ oēs nostros subiectos quorū regimē cōcessit nobis de⁹ illesos: ⁊ sine calūnia custodire. ꝛc. Et. C. de vete. iu. enuc. l. i. in ꝑn. ēt inqt. Deo auctore nr̄o gubernāte imperiū qḋ nobis a celesti maiestate traditū est: ⁊ bella feliciter peragim⁹ ⁊ pacē decoram⁹ ⁊ statū rei publice sustētam⁹. Et ita nr̄os aīos ad dei oīpotētis erigim⁹ adiutoriuz vt neqȝ armis ꝯfidam⁹: neqȝ militib⁹: neqȝ bellorū ducib⁹: vel ingenio nr̄o: sed oēm spē ad solā referam⁹ sūme prouidētiā trinitatis: vnde ⁊ mūdi toti⁹ elemēta processerūt: ⁊ eorū dispositio in orbē terrarū producta est: hec ille. In oīb⁹ igit̄ peragendis prius diuine gratie fauorē postulare debem⁹ de conse. di. pª ca. Omnis xp̄ian⁹. in fine. Quo circa vas electionis paulus ad coll. 3º. capi. inqt. Omnia quecūqȝ agitis in verbo aut in opere in nomine dn̄i nr̄i iesu xp̄i facite: trāsūptiue in. c. nō obstāte. ad finē. 26ª. q. 7ª. Ipz itaqȝ clementissimū iesū: p̄remqȝ ei⁹ misericordie fontē: atqȝ sp̄m scm̄ omnis gratie donatorē: cū Seuerino boetio i. 3º. de ꝯso. metro. 9º. humiliter his verbis inuocabo.

Da pater augustam mēti conscendere sedem.
Da fontem lustrare boni: da luce reperta.
In te conspicuos animi defigere visus.
Dissice terrene nebulas: ⁊ pondera mollis.
Atqȝ tuo splendore mica tu namqȝ serenum.
Tu requies tranquilla piis: te cernere finis.
Principiū: rector: dux: semita: terminus: idē.

Quia vero gloriosa dei genitrix virgo maria: vt scā mater ecclesia decātat: mater est gratiarū ⁊ misericordie. Unde ipsa ecclesia. 24º. inquit In me omnis gr̄a vite ⁊ veritatis. In me oīs spes vite ⁊ virtutis. Trāsite ergo ad me oēs qui cōcupiscitis me ⁊ a generationib⁹ meis adiplemini. Jccirco eius quoqȝ auxiliū supplicit̄ efflagito dicens. Adsis ꝑncipio v̄go maria meo Et iterum. Aue maria gemma preciosa.

Rubino relucente ⁊ diamante chiaro.
Per che tu sei tuta pietosa.
Prega per nui el to filiol charo.
Porgeme laqua o vergene beata
Dil bel parlar: e dame il conducto
Si che essendo di gratia irrigata
Questa alma terra facia bon fructo
O luce clara ripiena di splendore
Stella diana vergene maria
Del tuo lume illustrami el core
Acio che vtil nel predicar fia. Amen.

¶ Dn̄ica in septuagesima de septē causis īducentib⁹ ad predicādū ⁊ de septē conditionibus verbi dei. Sermo primus.

Multi sūt vocati pauci v̄o electi. Matthei. xx. ca. Est preceptum generosi ciues: clementissimi dn̄i nostri iesu xp̄i matthei ⁊ luce. 10. vbi impauit aplīs dicens: in quācunqȝ domum intraueritis p̄mū dicite. Pax huic domui. Quod quidē mādatū per modū consilij replicauit fratrib⁹ suis euāgelij obseruator seraphicus pater nr̄ Franciscus in regula sua. capi. 3º. Qua ex re vt tam salutaris nō sim transgressor precepti siue consilij in principio nostre predicationis: ante omnia mile cordialibus salutationib⁹ vos saluto. Itaqȝ venerabiles in xp̄o p̄res ac matres: vosqȝ dilectissimi frēs ac sorores: gratia dulcissimi dn̄i nostri iesu xp̄i sit vobiscū semp: que vos ab oīb⁹ hui⁹ mūdi periculis protegat: liberet: atqȝ defendat. Sitis ergo oēs pro mille vicib⁹ bn̄dicti a deo p̄re ⁊ filio ⁊ spiritusancto: ⁊ a gloriosa celorū regina virgine maria: atqȝ a tota celesti curia: ⁊ a me inter dei seruos minimo: qui ex a

bundantia cordialissimi amoris: iterū vos salutare his dulcibus verbis astringor.

Dio te salui populo generoso
Et benedeti fiati tutti quanti
Jesu clemente pio e gratioso
In paradiso ve facia tutti sancti
Anchora voi direte con il core
Sta molto tempo da noi expectato
Il ben venuto sei predicatore
Hor incomencia che ne sarai grato

Nunqз desinit nobilissimi ciues misericors deus nr̄ peccatores ad penitentiā inuitare. Jō ipse inquit Apoca. 3º. Ego sto ad ostiuз ꝛ pulso. Clamat autē qđ scriptuз est canticorū. ij. ca. dicēs. Surge ꝛ propera amica mea spōsa mea ꝛ veni. Et. vj. eiusdē libri ca. iquit. Aperi mihi soror mea. Verꝫ quia multi in peccanis: obstina[ti] nolūt dn̄з deū suū in domū cordis sui itromittere ideo ipse eos vocat: vt ad eius conuiuiū in eternuз epulaturi accedāt. Unde lu. xiiij. a dn̄o nostro iesu xp̄o parabolice dictū est. Quod quidā pr̄ familias fecit cenā magnā ꝛ vocauit multos: ꝛ misit seruos suos hora cene dicere inuitatis. Ecce prādiū meū paraui: tauri mei ꝛ altilia occisa sunt: ꝛ parata sunt oīa. Illi aūt ad cōuiuiū pergere recusarūt. Quidā eni ex eis dixit Villā emi: ꝛ necesse habeo exire ꝛ videre illam Et alter dixit. Juga bouз emi quinqꝫ: ꝛ eo probare illa. Et alius dixit. Uxorē duxi: ꝛ ideo nō possum venire. Per illū autē qui villā emit intelligitur supbus fm augustinū. In emptione enim ville: notaṫ acquisitio dominij. Qui enim villā emit hoīb⁹ appetit dn̄ari ꝛ preesse: qđ ex radice superbie procedit. Per illū aūt qui quiqꝫ iuga boū emit intelligiṫ auarus vt ait. Ugo cardinalis sup lucam: quia oēs sensus corporis occupat circa temporalia. Quinqꝫ eni sensus per quinqꝫ iuga boū bene intelliguntur: quia hoīes ad terrena trahunt vt circa ea versenṫ sicut boues terram versantes. Iteꝫ sicut in iugo sūt boues cōbinati: ita vnusquisqꝫ sensuū habet duo membra officio suo deputata. Due eni sunt aures: duo oculi: due nares: due manus. In gustu etiā sunt duo instrumenta. s. lingua ꝛ palatum siue duo labia. Per eū autē qui vxorē duxit intelligiṫ sicut ait Ugo vbi sup. ille qđ dedit⁹ ē voluptati carnali. Qui nō potest ire ad cenā spiritualium deliciarū. Istud eni cōuiuiuз est superne refectio patrie: in qua totaliter saciabitur nr̄ appetitus iuxta illud. ps. xvj. Saciabor cum apparuerit gloria tua. Quod quidem cōuiuium amātibus se preparauit oīpotens deus ab eterno. Matthei. xxv. Uenite. ꝛc. Sequiṫ: possidete paratū vobis regnū a constitutione mūdi. Ad has autē celestes nuptias: ꝛ ad hanc cenā agni prouidi: licet omnes homines vocenṫ prime ad Thi. ij. vbi dicitur. Deus vult oēs homines saluos fieri. ꝛ. Matthei. xj. vbi xp̄s exclamat. Uenite ad me oēs qui laboratis ꝛ onerati estis ꝛ ego reficiam vos tamē multi sunt qui ire recusant. Aliqui enim exeūt ab eternorū cōtēplatōne: ꝛ a propria consideratione: vt videant villā ambitionis humane. Alij vero a quinqꝫ iugis bouum. i. a quinqꝫ sensibus corporis trahuntur ad infernū per auaritiā. Alij aūt luxuriā sectantes nō possunt siue nolūt ad istud conuiuiū accedere. Et sic de alijs peccatorib⁹. Unī ipse dn̄s noster cōqueriṫ prouer. pmo capi. dicēs. Uocaui ꝛ renuistis: extendi manus meas: ꝛ nō fuit qui aspiceret. Ideo ego quoqꝫ in interitu vr̄o ridebo: ꝛ subsanabo vos cum vobis quod timebatis aduenerit. Ex quib⁹ concludiṫ veritas thematis nostri. s. Multi sunt vocati pauci vero electi. Super quib⁹ verbis sermonē nr̄m fūdaturi: quia sētētia est seuerini boetij in li. diuisionū q̄ oīs bona diuisio debet esse bimēbris: vel reducibilis ad bimēbrē ideo duas tm̄ ꝯsideratōes seu diuisiones huius pme pdicationis faciem⁹

Prima dicetur causationis.
Secunda vero. Conditionis.

¶ Pars prima huius sermonis de septē causis inducentibus ad predicandum.

Quo ad primam partem que dicitur causatōis: quia dicit vas electōis Paulus ad. Ephe. v. Estote imitatores dei sicut filij charissimi. Ideo volēs quātū humana pmittit fragilitas me dn̄o deo nr̄o conformare: qui oēs ad penitentiā ꝛ salutē vocat. Ego quoqꝫ hac soluз de causa huc accessi: vt vr̄am quaз summopere appeto salutem ꝛ gloriam procurem vosqꝫ oēs in p̄nti ad penitentiā: ꝛ in futuro ad eternā beatitudinē: quotidianis vociferationib⁹ atqꝫ salutaribus eloquijs prouocem. Cause autē quibus tā preclarū opus aggredior sunt septē: pma diciṫ obligatōis 2ª. preceptionis. 3ª. comunicationis. 4ª. electōis. 5ª. dilectōis. 6ª. meritatiōis 7ª ꝛ vltima diciṫ fructificationis. Fūdamētū pme cause q̄ dr̄ obligationis: ponit. Ari. pmo. Poli. di. Debem⁹ semp vti reb⁹ ad id ꝑpter qđ date sunt a sapiētissimo datore. Patet hec regula Nā si aliquis dn̄s dat vni seruoꝝ suorū decem ducatos vt expendat pro cōi vtilitate familie.

nō licet sibi eos in ꝓpriā vtilitatē expēdere aliter retinēs peccat: faciēs ɔtra dñi sui voluntatē Igitur ego: cui dñs ex sua benignitate aliq̄lem dedit grāz predicādi: peccarē: si eā vobis nō communicarē: faciens ɔtra ꝓceptum dñi. Matthei x°. vbi inquit. Gratis accepistis: gratis date. Propterea dicit Augustin⁹ in libro de doctrina xpiana. Qui a deo accepit grām cōez: ⁊ communiter ceteris eaz nō ꝓstat: nūq̄ eaz possidet ſm voluntatez dātis. Teneor ergo vobis cōicare gratias mihi a dño pro vr̄a vtilitate concessas sicut scriptum est. 25ª. questione prima capitulo. Que ad ꝑpetuam. ⁊ extra de preben. c°. Ratio nulla. Jō dicit diu⁹ Ambrosi⁹ in sermone scōꝝ geruasii ⁊ prothasij. In diuinis voluminib⁹ reus scribit̄: qui non studuerit dare gratis: qḋ ipse a deo gratis accepit. Quicquid enī ecclesie dñi ⁊ aīabus profuturꝫ erat subtraxisse arguit̄: qui noluerit tradere oībus: qḋ ipse celandū nō accepit. Cum quo concordat seraphicus docto: sctūs Bonauentura in libello de triplici statu religiosoꝝ di. Reus furti apḋ deuz censet̄: qui proximo gratis nō īpendit: qḋ a deo gratis ipse accepit. Magna ergo est culpa nō cōicare temporalia his: qui īdigēt quādo quis potest. 12ª. q. 2ª. cap. Gloria epi. Et. 86ª. di. ca. Nō satis. Multo aūt maius est peccatuz non cōicare aīabus necessaria ad illarū vitā ⁊ salutem. Et ideo talis nō cōicās: nō tātuz fur appellādus est: sicut scriptū est. 47ª. di. ca. Sicut hi Sꝫ ēt homicida merito debet nūcupari. Extra de homici. caplo. Sicut dignū. §. Illi ēt. Ubi dicit̄. Qui potuit hoīem liberare a morte: ⁊ nō liberauit: eū occidit. Que verba ītelligunt̄ taz de morte spūali: q̄ corporali. Ad idē est textus in capi. Prouidendū. 83ª. di. Et in caplo. Pasce. di. 86ª. Jō dñs nr̄ vt ondēderet obligatiōem quā habēt ꝓdicatores ad cōicandū pplis vbū dei ⁊ lucrandū eorū aīas: posuit exēpluz. Matthei. 25°. de illo seruo nequā qui cuz accepisset vnū talentū a dño suo: vt cū ipso aliquid lucraretur abscōdit illud in terrā: ⁊ nō fecit sicut preceperat sibi dñs. Et propterea a dño suo valde reprehensus est: ⁊ ab eo ablatū fuit sibi talentuz: Deinde ꝓcepit dñs seruis suis dicēs. Nūc inutilem seruū eijcite: ⁊ mittite in tenebras exteriores. Quia igitur scriptuz est. Lu. 12°. Seruus sciens volūtatē dñi sui ⁊ nō faciens: plagis vapulabit multis. Ideo cognoscēs me obligatuz ad procurandū vr̄am salutē: faciaz qḋ scriptuz est per similitudinē. Lu. 21°. Ubi legit̄ qḋ multis phariseis diuitib⁹ ponētib⁹ in gaȝophilatio templi: idest in archa multas pecunias: accessit postremo ⁊ quedā mulier paupercula que obtulit duo era minuta: que plus ceteris misisse a dño cōmendat̄: eo q̄ cū maiori charitate totuz cōtulit qḋ habebat. Sic ego pauperculus desireui aīas vestras deo nr̄o ꝓsentare: ⁊ in domo dei i. in celesti patria mediantib⁹ sermonib⁹ huius quadragesime collocare. Et ex hac distributōe panis celestis. s. vbi diuini bn̄dictionē dei mihi acq̄rē. Scriptū est nāq̄ ꝓuer. xi°. Qui abscōderit frumētū maledicet̄ in pplis. Bn̄dictio aūt erit sup caput vēdētiū. Nolo. n. q̄ diabolus mihi obijcē possit ī morte dicēs illḋ iob. 22°. Aquā lasso nō dedisti: ⁊ esurienti subtraxisti panē. ¶.

SEcūda causa me ad ꝓdicādū inducēs dī ꝓceptionis. Patres eteni ⁊ rectores ordinis nr̄i propter singularez quā vobis afficiūtur dilectionē: supplicationibus vr̄is inclinati me ad hāc celeberrimā destinarūt ciuitatē: vt desiderijs vr̄is satisfaciēs sicut nos corporalib⁹ cibis reficitis: ita ego dulcissimis atq̄ delicatissimis verbi dei epulis vos faciē. Quia igit̄ meli⁹ est obedire q̄ sacrificare. 8ª. q. pª. caplo sciendū. Et historice h̄r. ꝓmi. regū. 25°. c°. Magna q̄ virt⁹ est obediēta. Ut ingt glo. in l. Desertorez §. in bello: in verbo. bene gesserit. ff. de re. milita. Unde īmensa a deo ɔsequit̄ premia qui superiorū suoꝝ obtēperat voluntati. 93ª. dis. capl. Qui suis. Ideo imitat⁹ dñm nr̄m iesuz xp̄z qui pro nobis factus est obediens vsq̄ ad mortem. Ad phili. 2°. veni ad vos alacri animo in sācte obedientie cōfidens virtute: q̄ de nr̄a ꝓdicatione eritis cōsolati. Ad hāc eteni īclytā vrbez ꝓdicaturus adueni: nō tātuz ex superiorū meorū obedientia: sed etiā ex dei ꝓceptione. Ipse enim clementissim⁹ dñs nr̄ qui vult oēs hoīes ad agnitionē veritat̄ venire. pᶜ. ad. Thi. 2°. misit me [illegible] vos. ⁊ illḋ Exo. 3°. capit. dicēs. Uade ad filios israel ⁊ dices ad eos. Deus patrū nr̄oꝝ misit me ad vos vt educā vos de afflictione egypti in terram fluentē lacte ⁊ melle. ¶

TErtia causa me ad ꝓdicādū īuitās dī communicationis. Fūdamētū cui⁹ ponit diu⁹ Dyonisi⁹. 4°. ca. de diuinis nōib⁹ dicēs. Bonuz naturaliter est sui ipsius diffusiuuz: patet: quia sol ideo bon⁹ dicit̄: quia cōmunicat lucem suaz Quapropter auarus nō est bon⁹: quia oīa sua bona sibi retinet: ⁊ nulli cōmunicat. In cui⁹ persona dicit̄. Eccle. xi°. Inueni mihi requiē: ⁊ nūc manducabo de bonis meis solus: hec ibi. Et seq

tur de ipso auaro. Nescit quod temp⁹ pℏtereat illi ⁊ mors appropinquat: ⁊ relinquet omnia alijs ⁊ morietur. Nō fuit autē talis Alexander magnus qui nihil habere volebat qđ suis militibus diuidere non poterat. Unđ etiā quando sitis extuabat ardore: nolebat bibere si potū socijs suis nō valebat comunicare. Quāto magis ergo xpiani debent participes facere bonorū suorum proximos suos indigētes: ⁊ maxime quādo sine suo detrimēto possunt hoc agere. Quod enī tibi nō nocet ⁊ alteri prodest: est de facili cōcedendū: vt notatur in. l. in sūma. §. Itē varrus ff. de aqua. plu. ar. Ait enī Philo. 8°. ethic. c°. 7°. Nō in comunicatione oīs amicitia est. Si igiť quis habeat aliquod bonū pro aliquo tēpore nō sibi sed proximo necessariū: ⁊ nō cōmunicat: peccat mortaliter cū agat cōtra ius naturale: iuxta notata per Alexandrū de alles in. 3°. parte summe in tractatu de legibus. Ideo dicit philosoph⁹ in libro de regimine principū. Op⁹ est ad virtutez: vt hō qui est animal sociale: socios faciat amicos in bonis suis: qui eisdez bonis indigent. Et idez in substātia dicit Tulius i 2°. de officijs. Quia igiť precipit apl's petrus pme canonice sue. 4°. c°. dicēs. Sicut accepistis grām in alterutruz illā administrantes: sicut boni dispensatores multiformis grē dei. Iccirco ego vobis in hac sacra quadragesima comunicare intēdo thesauros iextimabiles diuine sapientie quos mihi donauit altissimus. G

Quarta ratio propter quā vobis predicare dispono dicitť electionis. Fundamentum cuius ponit Philo. 3°. Topi. di. Maius bonū semper magis est eligibile minori bono: ⁊ plura bona paucioribus bonis naturaliter sunt peligēda. Quo psupposito certū est qđ bonū comune ⁊ multorū: est maius bono priuato ⁊ singulari: dicente Philo. pmo Ethic. Bonū quāto cōmunius: tanto melius ⁊ diuinius: ergo dimissa propria vtilitate ⁊ particularibus studijs: intēdo cōmuni vtilitati vestre deseruire. Ait enī Plato in thimeo. Tanto quis deo est similior: quāto in bonis suis est communior ⁊ vniuersalior ⁊ Philo. 5°. Ethic. dicit. Optimus ille est qui nō solū vtitur virtute ad semetipm: sed etiā ad alios. Et in. x°. eiusdē libri inquit. Bonū oē cū altero bono est eligibilius ꝙ solitariū. Et in. 2°. Politi. ait. Amicis pluribus auxiliari: ⁊ optimū ⁊ delectabilissimuz est. Et in 3°. eiusdē libri idez approbat dicens. Quicūqz politice intendunt vtilitatem comunem: recte iusti sunt. Quicūqz aūt itēdūt simpliciter ppriā vtilitatē viciosi sunt: hec ille. Et idē inquit Tulius in sententia li. 3°. de officiis ⁊ Seneca ad Lucillum epła. 34ᵃ. Propterea scriptuz est. 8ᵃ. q. 2ᵃ. c°. Dilectissimi. Quod nullus debet inspicere propriā vtilitatē: sz comunez. Et idē habeť. 8ᵃ. di. capi. Differt. Et. 7ᵃ. q. pma c°. Scias. Et extra de elec. c°. vbi periculū. §. Ceteruz. li. 6°. ⁊ in c°. Bone memorie. el. pmo extra de postu. pla. Iō dicit Inno. 3°. extra de regu. c°. Licet quibusdā Sicut maius bonū minori bono preponiť: ita comunis vtilitas speciali vtilitati pferenda est Et ideo recte preponiť doctrina silentio: hec ille Ex quib⁹ omnib⁹ decreui post posita propria cōsolatione: ⁊ particulari vtilitate cū omni sollicitudine ⁊ diligentia: multisqz sudorib⁹ animaꝝ vestrarū salutē in hac sancta quadragesima pcurare: ⁊ facere offm̄ Marthe licet mihi eēt iocūdior opatio Magdalene: idest vita ꝯtēplatiua ꝙ actiua. H

Quinta ratio me ad predicandū promouēs dicitť dilectionis. Fundamentuz cui⁹ ponit Philo. 9°. ethi. di. Amicabilia que sunt ad seipm: fiunt naturaliter amicabilia ad alteruz Et in. 8°. li. eiusdē opis ⁊. 2°. poli. idē ait. Amicorū naturaliter omnia debent esse comunia ⁊ i 9°. ethi. dicit. Amicus se debet habere ad amicuz sicut ad seipsū: quoniā amic⁹ est alter ipse. Tulius quoqz in li. de amicitia sic dicit. Est autem amicitia nihil aliud nisi omniuz diuinarū humanarūqz rerū cū beniuolētia ⁊ charitate consensio: hec ille. Ex quib⁹ patet: an sint in charitate illi qui nolūt que habēt saluti animaꝝ proficua scripta aliis comunicare: nec ab aliis cōicari affectant. Propterea ego qui maximo vobis amore cōiūctus sū: charitate me ducēte ad vos perueni: vt ondaz vobis imensaz erga vos meā dilectionē atqz desideriuz: ac vos vna mecū ad celestia regna perducā. Possum enī nō imerito dicere illud Pauli ad phili. pmo. Testis est mihi deus quō vos oēs cupiā in visceribus iesu christi I

Sexta causa quare hoc onus predicationis assumpsi dicitur meritationis. Nullū eniz inter oīa bona opera offerri pōt sacrificiuz deo magiť gratū: atqz nobis meritoriū in hac vita: ꝙ salus animarū vt inquit Gre. super ezechielē. Quod etiā confirmat glosa super illud ioannis. 2°. Zelus domus tue comedit me. di. Nullū

opus et sacrificium deo preciosius offerri vnqꝫ potest: salute animarum pro quibus et ipse dei filius mori dignatus est. Cum igitur salus animarum potissime acquiratur per doctrinam euangelicam et predicationem: vt patet in. c°. inter cetera. de offic. iudi. ord. Ideo ut hoc sacrificium deo offerre possim: et tanti meriti particeps fiam: et ad celum cum magna gloria peruenire queam. Intendo vobis euangelizare atqꝫ ostendere in hac futura quadragesima omnia illa que vobis necessaria sunt ad salutem. Scriptum enim est dan. 12°. Qui docti fuerint fulgebunt sicut splendor firmamenti: et qui ad iustitiam erudiunt multos quasi stelle in perpetuas eternitates: hec ibi. Et ideo quanto maiorem habebo concursum auditorum: tanto de pluribus erudiris maiorem gloriam me reportaturum gaudebo. Ait enim dominus matth. 5°. Qui fecerit et docuerit: hic magnus vocabitur in regno celorum. Predicatores namqꝫ qui ex charitate euangelizant: vltra maximum premium essentiale: habebunt etiam aureolam particularem que erit corona gloriosa sue doctrine. De qua tangit apostolus p°. ad thesa. 2°. di. Que est mihi misericordia: spes aut gaudium: aut corona glorie? Nonne vos ante dominum? Propter auditorum tamen tepiditatem vel negligentiam non perdet predicator mercedem suam. Unde hiero. ad palmachium et occeanum scribit di. Qui et hloppem inuitat ad balnea: et si nigredinem ei non auferat nec in illius candore gaudeat. Certe vel in suo lucro letatur: dum ab eo pecuniam accipit. Et ita sine dubio inobedientem qui diuinis sermonibus admonet: quamuis refragantis peccata non tollat mercedem de ministerio vere charitatis acquirit. Aug li°. p°. contra crischonum grammaticum ait. Si cui diligentia medicine impensa non prodest: sufficit ad rationem deo reddendam quod non cessauit impendi. Sicut enim malignus suasor peccati etiam si non persuaserit: merito penam deceptoris incurret. Ita fidelis iustitie predicator etiam si ab hominibus respuatur: absit vt apud deum sui officii mercede fraudetur. Res enim incerta fit ad certum. Incertum enim nobis est: vtrum assensurus sit cui veritas predicatur. Sed certum est fideliter eam predicantes dignam retributionem manere: siue suscipiatur: siue spernatur. Siue etiam propterea quelibet temporaliter aduersa patiantur: hec ille.

¶

Septima et vltima causa quare vobis libenter predico dicitur fructificationis. Recordor enim cuiusdam sententie quam ponit Martialis poeta li°. p°. epigrammatum di. In steriles campos nolunt iuga ferre iuuenci. Pingue solum lassat: sed iuuat ipse labor. Sic etenim faciunt predicatores: qui populis deuotione aridis nolunt diuini verbi semina tradere: quia ipse dominus inquit matth. xi. 7°. Nolite sanctum dare canibus. Econtrario autem libenter verbum dei in illis populis disseminant in quibus propter eorum deuotionem fructum reportare maximum sperant. Et hoc est quod dicit auctor libri qui dicitur Pamphilus c°. 43°. Quis nisi mentis inops sua semina mandat arene? Cum mercede labor gratior esse solet. Ea propter Ouidius in epistolis epistola. 5ª. ait. Quid facis oenone? quid semina mandas arene? Non profecturis littora bobus aras. Iccirco quando aliquis predicator multis laboribus atqꝫ sudoribus alicui populo predicauit. Sequens nullum fructum in eo fecisse cognoscit: deficiunt ei vires: animusqꝫ torpescit amplius ad illum populum causa predicationis redeundi. Iuxta illud Iuuenalis lib°. 3°. satira. pª. Penituit multos vane sterilisqꝫ cathedre. Similiter quando ab illo populo non diligitur: non libenter ei predicat. Dicit enim Gre. in pastorali. c. 20. Difficile est ut quantumlibet recta denuncians predicatio eius qui non diligitur libenter audiatur. Et Seneca declamationum seu ciuilium causarum lib°. x°. et finali in prohemio inquit. Magna debet esse eloquentia que inuitis placeat. Quando autem aliquis predicator aliquo in loco predicauit in quo gratus atqꝫ fertilis fuit: profecto ad populum illum libenter reuertitur. Iccirco ego qui in hac nobili vrbe vobis cum maxima vestri dilectione erga me: ingentiqꝫ fructu alias predicaui. Nunc quoqꝫ libentissime adueni. Spero etenim deo dante: quod si in alia quadragesima fructum trigesimum vel sexagesimum de vobis attuli. modo absqꝫ dubio centuplum reportabo. Ad hanc autem spem me inducit concursus vester ad predicationem. Per quem cognoscere possum quod me libenter auditis. Ait enim chriso. super matheum. Signum studiosi agricole: est messis fecunda. Signum boni negociatoris: est theca referta. Signum vero gratiosi predicatoris: est ecclesia plena hominibus. Qui quidem concursus adiuuat predicatorem. Nam inquit Tulius in 2°. de oratore. Quemadmodum tibicine sine tibijs canere: sic et orator sine multitudine audi-

⁊ eloquēs esse nō potest. Et ideo dicitur Eccle. 32°. Ubi auditus non est: non effundas sermonē. Nec valet obiectio si quis dicat ꝙ christus predicauit soli samaritane ut patet Joannis. 4°. Quia respondetur: ꝙ ipse dominus iesus deus ⁊ homo erat: doctor: non tm̄ hominum sed etiam angelorum. Unde licꝫ ibi adesset solum vna mulier: tamen ibi erant innumerabiles angeli euꝫ comitantes: sicut dominum ⁊ deum suum: iuxta illud dan. 7°. Milia milium ministrabant ei: ⁊ decies centena milia assistebant ei. Item christus predicabat ipsi samaritane de rebus particulariter ad eam pertinentibus dicens ei. Quinqꝫ viros habuisti: ⁊ hunc quem habes non est vir tuus. Et multa alia ad ipsam solam pertinentia illi dixit: lꝫ non sint in euangelio scripta. Quod probatꝰ per hoc ꝙ ibidem dicitur ꝙ ipsa samaritana ingressa vrbeꝫ dixit hominibus illius ciuitatis. Uenite ⁊ videte hominem qui dixit mihi omnia quecūqꝫ feci. Predicatores autem cōmuniter predicant de rebus que generaliter ad omnes pertinent. Et ideo qđ omnes tangit: vellent ab omnibus audiri. Ad qđ facit. cᵐ. qđ omnes. de regu. iur. lib°. 6°. Predicatores ergo qui sunt duces verbi: letantur de concursu populi ad predicationem: per hoc agnoscentes se esse gratos. Et ecōtrario tristantur de paucitate audientie: timentes ne populo illi cui predicant non sint grati. Unde eis deficiunt vires: ⁊ videtur eis in ventum verba proferre. Ut enim inquit Salomon prouerb. 14°. In multitudine populi dignitas regis: ⁊ in paucitate plebis ignominia principis. Quia igitur libenter ad predicationes nostras conuenitis: ex hoc agnosco ꝙ me affectuose ⁊ cordialiter amatis: ⁊ gratiose doctrinaꝫ nostram suscipitis: ⁊ consequenter ꝙ de ea multum proficietis. Ad hoc etiam sperandum inducor per illđ qđ ponit philosophus. 2°. de anima dicens. Molles carne: aptos mente dicimus. Et ratio est: quia ut inquit auctor sex principiorum. Anima coniuncta corpori: imitatur passiones corporis. Igitur si quanto quis est nobilioris complexionis ⁊ sanguinis: magis habet nobile ingenium ad omnem doctrinam suscipiendam. Sicut quanto cera est magis tenera: melius recipit impressionem sigilli. Uos qui estis generosi progenie ⁊ nobilissimi sanguinis profecto faciliter ⁊ fructuose suscipietis doctrinam predicationis nostre. In hac enim patria geniti tam viri ꝙ̄ mulieres sunt dulcissimi sanguinis. Ad hoc etiam sperandum me inducit loci congruitas. Nam ut dicitꝰ. 4°. de celo ⁊ mūdo. Locus est cōseruatiuus: nutritiuus: ⁊ generatiuus locati. Id est aptus conseruationi: nutritioni ⁊ generationi eius. Unus enim locus est magis aptus generationi vnius arboris vl̄ fructus ꝙ̄ alius. Sicut in loco calido bene fructificant ac conseruantur cedri: ac oliue. Salices vō in humido. Iste ergo locus cum sit capacissimus ⁊ aptissimus ad predicandum: ⁊ ciuitas populosa ac magna me traxit ad veniendum. Et vos similiter trahere debet ad audiendum huius loci cōmoditas. Insuper ⁊ temporis congruitas. Tempus nanqꝫ quadragesimale habet in se quandam naturalem bonitatem: quia in eo non regnat calor neqꝫ frigus: sed aeris temperies. Unde in hoc sacro tēpore omnia animalia videntur incitari ad laudem creatoris. Et ideo ecclesia canit ei dicens. Dies venit dies tua: in qua reflorent omnia: letemur in hac ut tue: per hanc reducti gratie. Et posito ꝙ esset frigus aut calor: non deberetis propter hoc dimittere predicationem. Sicut propter frigus vel calorem non dimittitis corporalem refectionem. Hoc quoqꝫ tempus habet bonitatem spiritualem. Nam representat quadragesimam saluatoris de qua habetur matth. quarto. Et ideo ait apostolus: secūde ad corinthi. sexto. Ecce nunc tempus acceptabile. Ecce nunc dies salutis. Et iterum. Hortamur vos ne in vacuum gratiam dei recipiatis. Ait enim. Tempore accepto exaudiui te: ⁊ in die salutis adiuui te. Et psalmo. 58°. inquit Dauid: tempus beneplaciti deus: ⁊ psalmo cētesimop°. Tempus miserendi eius: quia venit tempus. Hoc est tempus miserationis domini. Judith octauo. Hoc est illud saluberrimum tempus de quo inquit sponsa Cantico. secundo: ꝙ sponsus celestis eam inuitat dicēs. Surge propera amica mea ⁊ veni. Jam enim hyems transijt: hymber abijt ⁊ recessit scilꝫ carnis priuij. Tempus putationis aduenit scilicet quadragesime: in quo amputari debent peccata per confessioneꝫ. Uenias ergo popule mi: ad predicationem nostram in hac sancta quadragesima si vis bene confiteri: ⁊ de peccatis tuis penitētiam agere: animāqꝫ tuam saluare cupiscis. Uolo. n. talem doctrinā tradere circa cōfessiones: ꝙ si qs per centuꝫ annos stetisset sine

confessione: omnia sua peccata ad memoriam reducet: et de ipsis bene et integre confitebitur. Hanc etiam fidem et spem habeo q de predicationibus nostris magnam consolationem utilitatemq reportabis. Dicit enim dominus noster matth. et luc. 17°. predicatoribus. Quod si habentes bonam fidem dixerint monti q recedat a loco suo: et proiciat se in mare: statim obediet eis. Qua ex re ego firmiter credo q per mandatum ac virtutem sancte predicationis mons peccatorum vestrorum proiiciet se in mare amarissime contricionis et confessionis: sic q in presenti penitentiam agentes: ad vitam postremo pervenietis eternam.

¶ Pars Secunda huius sermonis de septem condicionibus: quas in se continere debet bona predicatio II

Quo ad secundam partem nostri sermonis que dicit condicionis: dico q predicatio predicatoris salutem animarum querentis: septem debet habere optimas atq excellentissimas condiciones: quas sermo noster habebit. Prima dicitur sublimitatis. 2ª. Claritatis. 3ª Veritatis. 4ª Mediettatis. 5ª Diversitatis. 6ª Vigorositatis. 7ª et ultima appellabitur condicio charitatis.

Prima igitur condicio optima et excellens quam habebit nostra doctrina dicitur sublimitatis. Licet enim intellectus humanus sit quedam simplex et immixta potentia privata per se simpliciter omni forma veritatis: potest tamen apprehendere diversas veritates: tam nobiles quam ignobiles: tam altas quam infimas et viles. Dicit enim Aristo. in. 3°. de aia. Intellectus est simplex naturaliter et immixtus et denudatus a formis materialibus: ut omnium formas possit intelligere: et ibidem dicit. Intellectus ante intelligere est tanquam tabula rasa in qua nihil est depictum: et potest informari speciebus omnium sensibilium: hec ille. Verum quia intellectus noster est nobilissimus: magis appetit scire res excellentes et nobiles: quam infimas et viles. Unde Philo. xi°. de aialibus ait. Magis concupiscimus scire modicum de rebus honorabilibus: licet non probabiliter id sciamus: quam scire multum et per certitudinem de rebus minus nobilibus et vilibus. Idem quoq 18°. eiusdem libri inquit. In rebus sublimibus si intellectus habeat mediocrem explanationem summe delectatur: etiam plusquam in omnibus infimis. Et in. 2°. de celo et mundo idem dicit Magis diligimus scire illa de quibus maximam dubitationem per parvas et debiles rationes habemus: quam notiora quedam per rationes efficacio

res. Et in eodem libro etiam inquit. Cum de corporibus celestibus questiones possint solui: parva et topica solutione contingit auditori: ut vehemens sit gaudium et delectatio eius. Et in. xi°. de animalibus idem confirmat dicens. Quamvis parum sit quod de superioribus substantiis accipimus: tamen illud modicum est magis amatum: magisq desideratum et magis delectabile: omni cognitione: quam de omnibus simul substantiis inferioribus habemus Et hanc eandem sententiam per alia verba ponit idem Philo. x°. Ethico. et. xi°. Metha. Propterea dicit btus Thomas super. 3°. de anima. Ille intellectus qui plura intelligit non est nobilior: sed qui nobiliora intelligit perfectior est. Aristo. quoq in libro de secretis secretorum ad Alexandrum ait. De rebus altissimis etiam parva et debili consideratione aliquid posse conspicere iocundissimum et delectabilissimum est. Hec ille. Ex quibus omnibus concluditur: quod intellectus noster nobilissimus magis elevatur et inclinatur: et ad virtutes prosequendas: et ad vicia detestanda per veritates altas: profundas: excellentes: sublimes: atq speculativas quam per veritates infimas: viles: ignobiles: atq communes. Sicut etiam oculus noster corporalis magis delectatur inspiciendo imagines pulchras: quam deformes. Et quanto res que videtur est speciosior: tanto ipsi oculo nostro est gratior. Et ideo ut vestros iocundare possim intellectus: et ad bene operandum invitare: intendo vobis tractare de rebus subtilibus: excellentibus atq dignissimis: maxime cum videam in vobis quam plures homines doctissimos atq in diversis scientiis valde eruditos: quorum perspicacibus ingeniis subtilia multa propinabo: ita q mihi dicere poteritis illud Joannis 6°. Verba vite eterne habes. III

Secunda condicio doctrine nostre dicitur claritatis. Ita enim subtilia pertractare intendo: quod tamen tam clara explanatione omnia enodabo: ut quilibet etiam idiota et rudis me intelligere possit. Ait enim Tulius in rethorica prima: que ars vetus dicitur. Narratio est rerum gestarum clara expositio. Et in libro de oratore inquit. Narratio obscura totam obcecat orationem: erit autem perspicua oratio si verbis usitatis et claris fiat. et Philo. 6°. Topic. dicit. Oportet diffinientem et demonstrantem planissima interpretacione uti: et non obscura Et in. 6°. ethico. etiam inquit. Scientia est habitus conclusionis demonstrate et. Salomon prover. 14°. c°. ait Doctrina prudentum facilis: ubi Aug. dicit. Nihil prodest clavis aurea si aperire quod volumus non potest. Idem quoq Augusti.

Cōscius ipse sibi de se putat omnia dici. Omissis etiam fabulis ridiculis que magis ad histrionis: q̄ predicatoris spectant officium: iuxta illā Oratij sententiā in quadā ep̄la ad cesarez Tractant fabrilia fabri: de rebus deuotis atqz ad salutē cōferentibus habebo sermonē: adimplens seraphici p̄ris mei Francisci exhortationem in regule sue cap̄lo.9°. vbi de predicatoribus loquens ait. Sint examinata ꝛ casta eorū eloquia: ad vtilitatē ꝛ edificationez populi. Et illud quod hortatur btūs Bernardus in quadā ep̄la que incipit. Si plene vis assequi quod intendis: vbi inquit. Verba tua sint vera: ponderosa: ꝛ de deo vt eni dī in.c°.sane.45ª.di. Ille doctor appellatur percussor: qui inutili sermone conscientiam percutit infirmorum. O

QVarta condicio quam habebit nostra doctrina dicit̄ medietatis. Volo enim sequi illud vulgare prouerbiū quo dicit̄. Quod in oībus media via sequenda est. Sicut nota.in.l. antiqui.ff.Si pars.here.pe.Et in.l.Si qs argētū.§.2°.C.de dona.ꝛ in.§.Sed cuz libertas.Institu.Ex qui.ca.manumittere nō licet.Unde dicit̄. Medium tenuere beati.Qd̄ prouerbiū allegat glo.in aūt.de cōsu.§.p°.in verbo medium Et ideo nolo esse nimis longus: neqz nimis breuis in sermonib⁹ n̄ris: qꝛ inq̄t Philo.6°. Politi. Oīs excessus: vel defectus: vel nocet: vel non proficit. Et in.2°.sue poetrie idez inquit. Omis sermo si breuior sit q̄ oporteat: obscurat intellectum: si longior: difficilis erit retentionis ꝛ obliuionem inducet. In.2°.quoqz Ethic.ait. In oībus medietas est laudāda: extrema aūt vituperabilia sunt. Tulius etiā in p̄mo de officijs dicit In plerisqz rebus mediocritas optima est. Ex q̄bus cōcludit btūs Gregorius sup ezechielez di. Pauca loquēda sunt: ꝛ fortasis hec vtili⁹ p̄derunt quia sepe alimēta que minus sufficiunt: auidius sumunt̄. Si autem ei qui multa ferre nō valet verbum exhortationis longius trahimus: auditorem nostrum ad fastidium ducimus: hec ille. Cum igitur dicat Aristotiles. 2°. Ethico. qd̄ in medio consistit virtus. Ideo rep̄hensibile est si predicator vel nimis breuis sit: vel nimia verbositate sermonem protrahat in longū: ꝛ de hoc potest etiā exēplū dari naturale qd̄ colligit̄ ab Aristo.2°.Ethicoꝝ vbi inq̄t.Quod abundantia cibi ꝛ potus: seu defectus: corrumpit fortitudinem sui organi. Ergo a simili: si doctrina seu predicatio habeat defectum breuitatis: seu abundantiam nimie prolixitatis vtiqz intellectiuam potentiaz alterabit. Qua ex re dicit ipse Aristotiles in.4°. Politicorū. Qd̄ medium semper est optimum. Ideo dicitur prouerbiorum 25°.capit. Mel inuenisti comede quantum sufficit tibi: ne forte saciatus euomas illud. Ex quo datur intelligi q̄ quod quantūcunqz predicatio sit pulchra si nimis fuerit prolixa: redditur nociua ꝛ viciosa. Quia dicit marcialis cocus: libro vndiqz suscepto capitulo tertio. Virtus absqz modo nomen habet vicij ꝛ Seneca in libro tragediarum in hercule ethco. capitu.6°. inquit. Quisquis medium defugit iter. Stabili nunq̄ tramite currit. Qua ex re dicit Maximianus poeta. Maior enim medijs gratia rebus inest. ꝛ Ouidi⁹.xj°. Metha. dicit. Medio tutissimus ibis. Et gualfredus in poetria.c°.31°.inquit. In omnib⁹ vna est virtus seruare modum. Verum enim est illud qd̄ vulgariter dicitur. Omne quod est nimiuz vertitur in vicium. Et ideo inquit Oratius in sermonibus sermone primo. Est modus in rebus sunt certi deniqz fines. Quos vltra citraqz neq̄t ꝯsistere rectū. Et ideo inquit Imperator ī aūt⁹. vt determinatus sit numerus clericorum circa principium. Pene nihil immensum bonuz est Et Terentius in andria ait. Id arbitror in vita ap̄p̄me esse vtile vt nequid nimis. Si igitur debeo errare in aliquo extremorum quia vt dicit Aristotiles.2°.Ethicorum. Difficile est medium seruare: potius volo errare in nimia breuitate q̄ ī nimia prolixitate. Gaudent eniz breuitate moderni. vt nota in.l.pª.ff. Quod met⁹ ca. Et in.l. Ampliorem. §.in refutatorijs.C.de appel. Et in.l.fi.C.de precib⁹ imperatori offerendis. Unde ait auctor libri qui dicitur facetus. c°.2°. Pauca loqui studeat qui vult vrbanus haberi. Et Isido.soliloquiorum libro.2°.c°.31° inquit. Sint verba tua pauca: tolle verbositatez sermonis superflui: multiloquiū enim non effugiet culpam: sapiens vero paucis vtitur verbis Oratius quoqz in poetria inquit. Quicquid p̄cipies esto breuis: vt cito dicta. Percipiāt animi dociles: teneantqz fideles. Omne superuacuum pleno de pectore mānat. Justinianus quoqz Imperator in.l.2ª.§.Sed ꝛ aliquid C.de ve. iu.enuc.inquit. Multo vtilius est pauca idonee effundere: q̄ multis inutilibus homines p̄grauare. Quidā etiaz poeta qui dicitur Ricardus in libro de nuptijs c°.p°.inq̄t. Sermo breuis lōgo gratior eē solet: ꝛ Jacob⁹ beneuētan⁹ sui libri.c°.57°.ait. Inuidiā gn̄at ꝛ lōg⁹ tedi

smo. Et iō ne ex nimia plixitate fastidiū vobis iducā quātū potero breuitati itēdā. Utile enī ē hoī semp a prādio vel cena discedē cū aliqli appetitu. Et nō vsqz ad os se igurgitare. Et ideo semp vos post pdicationē que est cibus spūalis aie: dimittā cū siti & desiderio etiā audiēdi vt magis sermo nī proficiat: licet aūt pro explēdis tractatib⁹ de quib⁹ agetr: longos in scriptis faciam sermones: vt ex copiositate allegationum possit vnusqsqz predicator accipe qd ei magis placet aut puenit intelligētie sue. Tamen vobis in predicatione solū dicā eoꝝ flores vel vnum sermonē. Et quādoqz vnū vni⁹ smonis ptē in plures diuidā predicationes. Nolo enim esse sicut ille orator cui cū propter dicēdi prolixitatem nolet papa dare audiētiā. Semel tandē pmittēs se breuiter expedire habita licētia loqndi dixit pape. Nolite timere scīssime pr̄ qd velī esse prolix⁹ Uolo enī probare nonaginta rationib⁹ qd decet esse breuis. P

Quinta cōdicio quā hēbit nr̄a doctrina dr̄ diuersitas. Nō enī sēp de eodē pdicabo sz de diuersis & variis reb⁹. Ait enī bernardus in apologia sua. Similitudo rerū aliquādo molestat: varietas vero fastidiuz tollit & Cassiodor⁹ li. 7°. eplaꝝ inqt. Nemo dubitat hoīes suauiter ex varietate recreari. Quia in cōtinuatōe magnū cōstat esse fastidiū. Dulcedo mellis si assidue assumat oībus phorrescit. Tuli⁹ quoqz in pmo li. veteris rethorice dicit. Uariare orationē magnopere oportebit. Ait enī philosophus. 12° metha. Diuersitas specierū est ad decorē & perfectionē totius vniuersi. Et iō rephēdēdi sūt qdā qui dicūt qd in predicatione nō sunt allegāde leges ciuiles aut dicta paganorū. Sed tales cōiter sunt ignorātes. Quia sciētia nō hēt inimicū nisi ignorantē. Et ideo in alijs rephēdūt qd ipi allegare nesciūt. Cōtra ipsos aūt est sētētia augustini in li. 2°. de doctrina xp̄iana vbi ait Si qua vera dixerūt philosophi & pagani: ab eis sunt tanqȝ ab iniustis possessorib⁹ in vsum nr̄m vendicāda. Unde hiero. vsus est auctoritate Galieni & hypocratis in caplo. ne tales de cōse. di 5ª. & in capi. qui de mensa. 37ª. di. ait idem hiero. qd daniel & alij sci socij ei⁹ nō didicissēt doctrinā babiloniorū si sciuissēt esse peccatū. Et subdit. Discūt aūt nō vt sequant: sz vt iudicēt atqz cōuicant. Quomodo si qspiam aduersus mathematicos velit scribere: imperitus mathese os risui patet: & aduersus philosophos disputat si ignorat dogmata philosophorū. Et ibidē. Di scim⁹ vt probem⁹ ea que a scīs prophetis añ secula multa predicta sunt: tā grecorū qȝ latinoꝝ & aliorū gētiliū litteris cōtineri hec ille. Bonuz ergo est ad defensionē fidei catholice & comēdationē virtutū ac reprobationē viciorū adducere dicta gētiliū sicut facit sepe Aug. in libris de ciui. dei. Et ita erepto mucrōe de manu inimici cū ipo eū ferire sicē fecē Dauid q occidit goliath & philisteū suo propo gladio vt hr̄ pmi. re. 17° Et suis proprijs dictis & allegationib⁹ cōfutare aduersarios ecclie catholice: sicut solent facere prudentes aduocati qui assumūt ad sui defēsionē ea que in oppositū a pte cōtraria fuerunt adducta. Preterea quis est qui abijciat serica pro eo qd a vermib⁹ sunt facta? Et qs proijcit aurū & argētum pro eo qd ex fece terre sit generatum? Et similiter nec nos debemus reijcere vera dicta paganorū: licet eorū detestemur consortiū. Qua ex re in. §. sed e cōtra & in capitulo turbat. cū tribus capitu. sequētib⁹. 37ª. di. probat magister Gratian⁹ multiꝝ scōrū auctoritatibus licitū esse & vtile: habere noticiā sciētiaꝝ paganorū quādo acquirit bono respectu. De sciētia aūt legali habet in cap. 2°. xª. di. vbi dr̄. Imperatorū leges quib⁹ sepe ecclia vtit cōtra hereticos: sepe cōtra tyramnos atqz contra puos quosqz defendit: nō dicim⁹ esse renuēdas: hec ibi Licitū aūt eē allegare versus poetarū patet in. l. pª. ff. de cōtrahē. em. & facit capl'z. forus de ver. si. Unū dicit in dicto caplo turbat. qd magr gētiū paulus aliquos versus poetarū suis scriptis & dictis inseruit: vt patet prime ad cor. 15° vbi posuit illud terentij & menādri poete. Corrūpūt bonos mores. &c. Et ad titū. pmo illd epigmenidis poete. Cretēses semp mēdaces: male bestie vētris pigri. Et ptra atheniēses disputās araci poete testimonio vtit actu. 17°. Hie. quoqz allegauit versus Uirgilij de conse. di. 5ª. cap. nunqȝ & Aug. versus Lucani. 26ª. q. 5ª. c°. nec mirū circa prin. & in sermone de innocētib⁹ allegat illd carmē iuuenalis. Crescit amor numi. &c. Et iuriscōsult⁹ versus virgilij. ff. de rerū di. l. in tātū. §. cenothaphiū. Et imperator versu: homeri Instit. de empt. & vēdi. §. pciuz. Esset tñ viciosū & valde reprehēsibile si qs predicator dimisso euāgelio & alijs sacris scripturis solū attēderet allegationibus paganorū. Et ita intelligit illud qd habet in caplo sacerdotes. & capitulo nōne. & caplo vino. & caplo oēs. & caplo legim⁹. 37ª. di. qd videt pradicere supradictis Quapropter pside͂rās ego qȝ verbū est illud qd

dicit Au. in li. de natura demonũ. ꝙ diabolus habet mile nocẽdi artes: ⁊ mile modis trahit hoĩes ad peccatũ vt etiã notat. 26°. q. 4°. c°. sciẽdũ. Arbitror qḋ etiã nos predicatores laudabiliter faciem⁹ si mile ingenijs trahere conemur hoĩes ad predicationẽ qua mediãte a vicijs retrahant̃: ⁊ ad virtutes pducant̃. Et ideo intẽdo allegationes facẽ nõ solũ in sciẽtia grãmaticali: logica: rethorica: poesia: philosophia naturali: ⁊ methaphisica: iure ciuili ⁊ canonico: sꝫ pcipue in sacra theologia ⁊ scriptura sancta. Ut ⁊ deuotꝭ satisfaciã: ⁊ curiosos hac laudabili cautella ad audiẽdũ ṽbũ dei inducã. Hoc eni nõ ẽ ipsũ dei ṽbũ adulterare sꝫ aĩas adiuuare: ⁊ ad cõueniẽdũ ad pdicationẽ icitare. Sicẽ et faciẽtes cõuiuia iter delicatas epulas apponũt delectabiles sapores vt cõuiuantiũ incitẽt appetitũ Sunt enĩ multi qui nõ irẽt ad predicationẽ nisi causa curiositatis. Puta vt audiant poetarũ allegationes: seu philosophorũ: vel legũ ciuiliũ aut aliarũ sciẽtiarũ. Qui tãdẽ in pdicatione audiũt aliquid qḋ eos ad penitentiã conuertit. Et sic qui prius ibãt propter curiositatẽ: postea accedũt propter animaꝝ suarũ salutẽ. Sicut eni venatores ostendũt volucrib⁹ aliquẽ cibũ eis gratũ: ⁊ similiter piscatores piscib⁹. Et sic cum laqueo vel hamo eos capiũt: vel cũ aliqua dulci modulatione faciũt venire sub breui. Ita predicatores sancti aĩas hominũ deo capiũt: ostẽdẽdo eis in predicationib⁹ alicuius sciẽtie dulcedinẽ: propter quã eos illaqũant vt tota quadragesima ad predicationẽ perseuerẽt. Et ideo vobis quotidie diuersarũ sciẽtiarũ dicta mellifluã propinabo tanꝙ escas vobis gratissimas: more boni venatoris ⁊ piscatoris. Predicatores enĩ sunt piscatores: quia vno tractu retis: idest predicationis: aliquãdo magnã multitudinem hominũ capiũt: idest cõuertũt: sicut in figuram habet̃. Luce. 5°. ⁊ Joãnis. 21°. de aplis magnã multitudinẽ pisciũ vno tractu capientib⁹. Dicunt̃ etiã venatores: qa feras: idest hoĩes bestiales venant̃. Aliquãdo tamẽ cũ multis fatigatõib⁹ ⁊ clamoribus vix vnã ferã: idest animam cõuertere possunt. Et similiter piscatores aliqñ nihil capiũt. Quod procedit vel ex causa sui: vl ex causa pisciũ. Primo ex causa sui: qñ piscantur in tẽpe nõ debito. Uñ dicebat petr⁹. Luce. 5°. Preceptor: per totã noctẽ laborãtes nihil cepim⁹. Jlli autẽ piscant̃ in nocte qui non hñt lumẽ sacre scripture: sed sunt in tenebris ignorãtie. Tales nãqꝫ alios nõ cõuertũt: sed in errorẽ mittũt. De qb⁹ dr̃. p². ad Thi. pmo. Uolẽtes esse legis doctores nõ itelligẽtes neqꝫ q̃ loquũt̃ neqꝫ de qb⁹ affirmãt. Et gilbert⁹. Ridiculosum: imo periculosa res est: speculator cecus: cursor claudus: preco mutus: doctor insciũs. Et iõ inquit. Gre. nazanzen⁹. Mũdari prius oportet ⁊ sic alios mundare: sapientem prius fieri: ⁊ sic alios facere sapiẽtes. Lumẽ efficiet: ita alios illuminare. 2°. Nihil capiũt ex suo dfectu quãdo piscant̃ in loco nõ apto in quo pisces nõ morãtur. Jlli aũt piscãtur in loco nõ apto: qui predicãt de rebus vanis ⁊ fabulis: ac de terrenis in qbus nõ fit fruct⁹ animarũ. Scriptũ est enim. Jere. iiij. Aspexi terrã: ⁊ terra vacua erat ⁊ nihil. De tali aũt piscatore dici potest illḋ abachuc 2°. Aggrauat cõtra se densũ lutũ. Et ideo iquit saluator. Luce. 5°. Duc in altũ: ⁊ laxa retia in capturã. Jlle autẽ in altũ laxat retia in capturã qui de celestibus ⁊ pertinẽtib⁹ ad salutẽ predicat. Sed oportet ꝙ seruet preceptũ dñi. Joãnis vl. dicẽtis. Mittite in dexterã nauigij rete ⁊ iuenietꝭ. Jlle enĩ mittit rete in dexterã: qui ad honorẽ dei predicat ⁊ propter zelũ animarum dicẽs cũ petro. Luce. 5°. Dñe in verbo tuo laxabo rete. Jlle vero laxat rete in sinistram: qui predicat propter vanã gl'iã vel auariciã. 3°. Nihil capiunt piscatores ex suo defectu: quãdo piscant̃ cũ instrumẽto nõ ꝯgruo: idest cũ retib⁹ fractis Et ideo dr̃ matthei. 4°. ꝙ apli Joãnes ⁊ iacobus reficiebãt retia sua quãdo vocauit eos sicut vocauerat petrũ ⁊ andream frẽm ei⁹: di. Uenite post me faciã vos fieri piscatores hominũ. Jlli aũt retia sua frangũt qui ea que verbo pdicant: male viuẽdo lacerant. De qb⁹ inquit. Grego. Quod verbis predicant: moribus impugnãt. Jlli vero retia reficiunt qui vitam suam bonis actibus componunt. Et ideo dicit Grego. Ad hoc vt seruetur veritas predicandi: necesse est vt seruetur veritas bene viuendi. Secundo pncipaliter dico quod pisces non capiuntur a piscatoribus ex causa ipsorum piscium: vel quando sunt nimis parui ita quod de reti prosiliunt Et isti sunt qui paruum cor habentes timẽt aggredi quodlibet arduum. De quibus dicit psalmista. Trepidauerunt timore vbi non erat timor: vel quando sunt nimis astuti: ⁊ cauent sibi a retibus ⁊ ab hamo. Multi enim ex quadam astutia diaboli vitant intrare predicationis retia: timẽtes ne sua ibidẽ tãgant̃ vicia. Nã supbus nõ vult audire ṽba humilitatis: nec luxuriosus verba castitatꝭ: nec auar⁹ ṽba liberalitatꝭ

Sz quos nō capit rhete ꝑdicatoꝛis capiet rhete demonis iuxta illud iob.5°. Apphēdet sapiētē in astutia sua. Alij vo nō capiunt: qa sunt nimis magni: ꝛ rhetia frāgūt. Multi eni magni in seculo: dei ꝑcepta ꝯtemnūt. Vñ de optimatib9 dicit. Iere.5°. Hi simul magis ꝯfregerūt iugū ruperūt vincula. Tales eniz ad penitētiā se capi nō pmittūt. Vñ xp̄s i hoc mūdo de sapiētib9 nō cepit nisi duos.s. Gamalielē legis doctorē ꝛ Nichodemuz magr̄z in israel. Nec de nobilib9 nisi vnū.s. Paulū: qui dicit fuisse nobilis ciuis romanus: nec de diuitib9 nisi vnū.s. Zacheuz. Nec de principib9 nisi duos.s. centurionē ꝛ regulū. De ifimis aūt ꝛ simplicib9 ac ignobilib9 ꝛ paupibus: multos cepit iuxta illō ꝑme ad coꝛi.p°. Uidete vocationē vr̄am frēs: qa nō multi potētes nō multi sapiētes: nō multi nobiles: sed que ifirma stulta ꝛ ignobilia sunt mūdi elegit deus vt nō glorie͂t oīs caro in cōspectu ei9. Alij autē nō capiunt quia sunt nimis lubrici sicut patet in anguillis: que postq̄ capte fuerit de manib9 lubricāt ꝛ exeūt. Sunt eni multi lubrici qui lubricāt de culpa in culpā: iuxta illō treñ.4°. Lubricauerūt vestimēta nr̄a ꝛc. Ego vo deo dante spero qꝫ tot rhetia ꝛ laqaria diuersoꝝ dogmatuz vbi dei extēdā in capturāqꝫ de aīab9 viris faciam magnā ꝑdā. Et ero de illis piscatorib9 ꝛ venatorib9: de qbus inqt dñs. Iere.16°. Ecce ego mittam piscatores multos ꝛ piscabunt eos. Et post hec mittā eis multos venatores ꝛ venabuntur illos.

Certa ꝑdicio quā nr̄a doctrina hēbit dr̄ vigorositas. Dicit eni philosophus.p°. phisi. Certitudo i oīb9 in tātū q̄rēda ē͂i quātū recipit natura rei. Et in p°. etē. inqt. Certitudinē oportet in singulis expetere ꝑm subiectā materiā. Et in tātū quātū est ꝓpriū doctrine. Ex qb9 cōcludit: qꝫ ꝑdicatoꝛ debet ꝓbare vigorosis argumētis ea que dicit. Et nō semp vno tantū fūdamēto: sed aliqñ plurib9. Ait eniz idē philosoph9 2°. posteri. Et tho. ibidē. Demōstrari potest idē optime per plures causas. Debet igit ꝑdicatoꝛ cōsiderare condiciones auditoꝝ: et ꝑm eoꝝ capacitatē eis illa q̄ dicit d̄clarare. 8°. q. p°. capl. oportet. Quilibet eni euāgelicus ꝑco pōt dicere cū aplo ad roma.p°. Sapiētib9 ꝛ isipiētib9 debitoꝛ suz. Sicut ergo nō dat idē cibus hoīb9 ꝛ iumētis: qa nō sūt eiusdē nature ꝛ cōplexiōis. Cia eni debēt dari ꝑm qꝫ recipiēs aptū est recipere: ꝑz boeciū.4°. de ꝯso. Ita ꝑdicatoꝛ debet facere qui est distributoꝛ verbi diuini ꝛ sacre scripture. Vñ cū xp̄s multitudinē ppl'i vellet reficē in deserto: vt habet matth.14°. Et luce.9°. ait discipulis suis. Uos date illis mādūcare. Nā ꝑdicatoribus verbi diuini ꝑcepit de9: vt cibū sacre scripture spiritualiter exponētes ꝛ velut panem frāgentes apponāt dei populo idigēti ꝛ esurīēti. Quia veh mūdo ꝛ ipsis ꝑdicatorib9: qñ v̄ificabit illud treno.4°. Paruuli petierunt panez: et nō erat qui frāgeret eis. Debet ergo vnusqsqꝫ ꝑdicatoꝛ attēdere cuius ꝯdicionis auditores ei sitāt. Et ꝑm ipoꝝ facultatez ꝛ īgeniū ministrare eis cibū oppoꝛtunū: vt ita reficiāt sapiētes subtilib9 ꝛ altis reb9: qꝫ simplices nō pereāt fame: nō valētes icōfoꝛmē sumere cibū. Vñ. gre.17°. moꝛa. īquit. Nō debet ꝑdicatoꝛ ministrare ifirmis cūcta que sentit: nec insinuare rudib9 quecūqꝫ cognoscit. Et hui9 figura habet gen.24°: vbi dr̄: qō laban apposuit iumētis ꝛ camellis paleas ꝛ fenū: hoīb9 vo panē. Per laban eniz frēm rebecce: intelligit ꝑdicatoꝛ. Laban nanqꝫ iterꝑtat cādidatꝰo. Cādidus eni debet eē ꝑdicatoꝛ: tā per splēdorē sciētie: q̄ꝫ per lucez bone vite. Vñ gre.28°. mo. ait. Let ipis ꝑdicatorib9 posita est: vt ipsi viuēdo illuminēt: quos v̄bo docēdo suadere festināt. Est etiā laban fr̄ rebecce: que iterꝑtat patiēcia: que dicit eē ꝑdicātis soroꝛ ꝛ socia: psalmista dicēte. Bñ patiētes erūt vt ānūciēt. Hic ergo ꝑdicatoꝛ debet apponere iumētis idest rudib9 fenū: ꝛ paleas idest expositiōes eorū capacitatib9 ꝯgruas: grossas: ꝛ eis ꝯfoꝛmes vt cibū cape possint. Et illo refecti subsistē ꝛ ꝓficere. Hoībus vo dare debet panē: qui cib9 est delicatioꝛ. Quia ꝓuectis ꝛ acute intelligētibus debet subtilia ꝑdicare. Si eni oībus hūc delicatū cibū subtilitatū vniformiter apponeret: cuz nō oēs sint eiusdem facultatis quosdā ꝯfunderet: ꝑoti9 q̄ꝫ instrueret. Vñ gre.30°. moꝛa. Et in pastorali. īqt. At lōge añ nos reuerēde memorie Gre. nazāzen9 edocuit. Nō vna ꝛ eadē exhoꝛtatio oīb9 cōgruit: qꝛ nec cūctos eadē pctōꝝ q̄litas astrīgit. Sepe eniz alios offēdūt: que alijs ꝓsunt. Quia plerūqꝫ que hec aīalia nutriūt: alia occidunt. Et leuis sibillus equos mitigat: qui catulos īstigat. Et medicamentū quod hūc moꝛbū sanat: alteri virus iūgit. Et panis qui vitā foꝛtiū roboꝛat: paruuloꝝ vitā necat. Et coꝛde ꝯsonā modulationē reddūt: que vno qdē plectro sꝫ nō vno ipulsu feriunt. Pro qualitate igit audientiū foꝛmari debet ꝑmo doctoꝝ: vt ars sua cōgruat singulis. Et tñ a cōis edificationis arte nunq̄ꝫ discedat. Hec ille. ꝓpter ꝑdi

etiā autē discretionē pdicādi ait saluator pdica/
torib⁹ matthei .5°. Uos estis sal tre. Sicut eni ci/
b⁹ aptus saliri si oio sale careat nihil valet. Job
6°. Quo pōt qs comedere qd nō est sale ɔditū.
Si vero nimiū salis in cibo ponat: etiā amare/
scit. Ita pdicatores vbi diuini qui sal terre di/
cunt: quia per eos vniuersū genus humanum
ɔdit vt dicit aug. Debent seruare illud apli ad
cole. 4°. Sermo vester semp sit in gra sale ɔdit⁹
vt oia moderate ⁊ fm mēsuraȝ pdicēt. Et fmo
nes suos per quos debēt corda audiētiū cōdiri
ac deo sapida fieri in mēsura debita tēperent. Et
ppter hoc in figurā pceptū erat leui. 2°. qd in oi
sacrificio poneret sal. Et hoc erat pculdubio in
debita pportione. Cor. eni humanū dr eē vitu/
lus: vel aial sacrificij deo offerēdi. Sacerdos vo
offerēs: est pdicator vbi diuini qui cor mactans
pctis: illud vtutib⁹ viuificat. Et vt ipm deo sa
piduȝ reddat vbis sacre scripture illud qsi sale
ɔdit. Sicut aūt fm quātitatē sacrificij appone
bat plus vel min⁹ de sale. Ita fm dispositioneȝ
auditoꝝ debet dari doctrina predicantiū: et quo
ad quantū: et quo ad quale: ne pluritate sermo/
nis vel nimia subtilitate aggrauet sapor: vt dul
cedo causet fastidiū: ⁊ in amaritudinē ɔuertat:
vn petrus rauēnas in fmone illo: homo qdam
erat diues inqt. Oiuȝ qdē ciborū sal est salubre
ɔdimētū si nō desit mēsura. Alioqn si sine mo/
do est: ⁊ ipȝ perit: ⁊ qd salierit pdit. Amarat eni
nimietas: qd ɔdiret mēsura. Sic qui in nobis
est sēsus si teneat modū dat saporē: intellectum
parit: prudētiā generat: cor dilatat: auget igeni/
um: maturat dicenda: audiēda ɔponit: fitqȝ si/
bi dulcis: ⁊ degustātib⁹ suauissim⁹: e cōtra autē
est si modū nō hēt. Alia quoqȝ figura ad pdi
cta habet geñ. 2°. vbi dr. Plātauerat autē dñs
paradisū ⁊c. Prudēs eni agricola plātat i suo
viridario diuersas arbores: vt pro diuersitate ⁊
qualitate tēporū diuersos fruct⁹ recipiat. Per
hoc igit qȝ de⁹ vt in supdicto. c. geñ. hēt: planta
uit in ipso padiso arbores vniuersi gñis: ondit
qȝ pdicator debet hēre varietatē fmonū: vt fm
diuersitatē psonarū ⁊ tēpoꝝ possit auditorib⁹ v
ba vtilia ⁊ eis ɔformia pdicare. Et figura hui⁹
ēt hēt in dicto. 2°. c. geñ. vbi dr qd in padiso ter
restri erat lignum scie boni ⁊ mali. Paradisus
eni significat pdicatorē per quē populis eterne
vite vba mittunt. Cañ. 4°. Emissiones tue pa
radisus. Tunc aūt paradisus pducit lignū scie
boni ⁊ mali: qñ predicator regnū dei pponit bo
nis: et malis supplicium inferni. Sicut etiā sapi/
ens agricola fȝ dispositiōeȝ terraꝝ: diuersa spar
git genera seminū. Quia aliqua semina fructi/
ficāt in terra pigui: que nō fructificarēt in terra
macra. Et e ɔtra. Et idē est de plātatione: quia
alique plāte viuūt ⁊ fructificāt in aliquo solo: q
nō viuerent in alio. Ita bon⁹ pdicator debet do/
ctrinā sue predicationis seminare diuersimode
fm diuersas qualitates audiētiū quas diligen/
ter debet attēdere ⁊ pscrutari: vba eni debēt for
mari fȝ subiectā materiā. 2°. eth. Et ideo ego cō
diciones vras aio reuoluēs video in vobis ve
rificatā eē illā sentētiā ouidij in. p°. de arte amā.
circa finē vbi inqt. Pectorib⁹ mores tot sunt
quot in orbe figure. Et illaȝ psij satira. 5°. dicētis
Mille hoiuȝ species ⁊ rerū discolor vsus. Uel
le suū cuiqȝ ē: nec voto viuit vno: et illā Mari
miani poete dicētis. Diuersos diuersa iuuant.
Et illaȝ mantuani Uirgilij in bucholicis eglo
ga. 2ª. vbi ait. Trahit sua queqȝ voluptas. Et iō
dicit in caplo. sicut in sacris d ɔse. di. 4ª. Quot
capita tot sententie. Diuersitatē eni corporū seq
tur diuersitas aioruȝ: caplo. quia diuersitatē: de
ɔces. p. Un dicit iuriscōsultus in. l. itē si vnus. §
itē si i duos. ff. de arbi. Naturalis facilitas est ho
minū ad dissētiēduȝ. Et in. l. quia poterat. ff. ad
trebel. dr. Uarie sunt hoium volūtates. Quod
video eē vissimū in vobis. Aliqui eni vt sūt ho
mines litterati maxime philosophi: volūt qȝ p/
dicator eis probet que dicit per rōnē. Quia in/
quit. Aristo. i. p°. methaf. qȝ illi recte docēt qui
causas de singulis reddūt. Et in. 8°. phisi. iterū
ait. Oportet docentē nō solū verum affirmare
sed etiā illius causaȝ assignare. Et hoc idē dicit
7°. ethi. In. 2°. qqȝ metha. inqt. Uerū nescim⁹
sine causa ⁊ ratione. Et in. 3°. ethi. dicit. Bonus
singula ratione pbat. Et in. 4°. eiusdē opis idē
ɔfirmat di. Qd pulcherrime demonstrat: opti/
mū ⁊ delectabile est. Cōmētator etiā sup. 2°. de
aia dicit. Sicut color nō est visibilis sine lumi/
ne: sic nec verū bñ cognoscit sine ratione. Et iō
inqt tullius i tuscu. qsti. li. 3°. Sapiētis aius ita
semp est affect⁹: vt in vna quaqȝ re rōne vtat
Et hui⁹ dicti illa est ratio que ponit in caplo de
cretales. 26ª. di. vbi dr. Quo magis qlqȝ rōne
nitit: tāto maioris auctoritatis ei⁹ verba eē vi/
dent. Et facit ad pdicta qȝ ratio est aia legis.
l. cū ratio. ff. de bonis dam. Et tātū valet allega
re ratione quantū legē. l. scire oportet. §. sufficit
vbi. Bal. ff. de excu. tu. Bar. vo in phemio. ff.
dicit qd vbi hēm⁹ rationē ⁊ legē: magis iherē/
dū est ratoni: ⁊ allegat glosā in. l. adeo. ff. de ac

quātū ē ad. Qḋ etiā notat āgelus consilio suo. 33° quē allegant nouissimi in l. illā. C. de col. di. qḋ allegare legē vbi hēm⁹ rōez nihil aliḋ ē q̄ mētē ꝯfūdē. Alij āt sūt in vob̄ q vellēt qḋ ꝑdicator ea q̄ dicit affirmaret ꝑ auctoritates: maxime iurisꝑiti q dicūt. Erubescim⁹ cū sine lege loqmur. §. ꝯsiderem⁹. i. aūt. de tri. Et semis. ꝛ notat̄ in. l. illā C. de col. ꝛ in. l discētiē. C. de repu. ꝛ i. l. Certa forma. C. de iure fisci. libro. 10. Itez dicunt quod qn̄ lex determinat casū standū est illi: licet argumēta ꝓbabilia fiant in cōtrariū ꝫ. Jo. an. in capi. fi. de presbi. nō bap. Dicit tn̄ Bar. in. l scire oportet. §. fi. ff. de excu. tu. qḋ sufficit allegare vnā legē ex plurib⁹. Ad ꝯfirmationē etiam ꝑdicator inquit Ugo de scō victore in cōpēdio philosophie li. 3°. capi 5°. Firmior est sētētia que auctoritate sapiētis iducit̄. Inter alias aūt auctoritates veteris ac noui testamēti obtinēt ꝑncipatū. Ūn̄ saluator ait matthei. 5°. Ōis scriba idest ꝑdicator doct⁹ in regno celoꝝ idest in ecclīa militāte: similis est hoī pr̄i familias qui profert de thesauro suo noua ꝛ vetera: idest veteris ꝛ noui testamētū testimonia. Alij ṽo vt idiote ꝛ rudes desiderāt exēpla. Dicūt eni qḋ magis mouēt facta q̄ ṽba: vt inqt gre. 6°. mora. ꝛ Nico. de lira sup matthei. 3°. caplo ꝛ pōt notari i. l. de qb⁹ ff. de legi. ꝛ in. l ea que. ff. de cōtrahē. empti. Ūn̄ seneca ad lucillū epl̄a. 6ª. iquit. Lōgū iter est ꝑ precepta: breue aūt ꝛ eff cax per exēpla. Plato ꝛ Aristoteles ꝛ oīs sapiētū turba plures ex morib⁹ q̄ ex verbis traxit: hec ille. Ut igit̄ oīb⁹ vobis satisfaciā qui estis diuersoꝝ statuū ꝛ gradu um atq̄ capacitatū: ꝑdicationes nr̄as nō tm̄ rationib⁹ sed etiā auctoritatib⁹ atq̄ exēplis: alijsq̄ varijs probationib⁹ auctenticas reddemus. Dimittētes nimios clamores exclamationū. Uos eni nō estis sicut cornicule cāpanilium ad quas pterrēdas necessarie sūt terribiles vociferationes. Sunt eni cāpanaꝝ sonis ꝛ strepitibus assuete.

R

SEptima ꝛ vltima ꝯditio nr̄e ꝑdicatōis ē charitatis. Nō eni ꝑdicare volo ꝓpter cupiditatem pecunie: fame: honoris: vel laudis humane. Sed propter amorē dei ꝛ charitatē atq̄ tuā mi popule salutē. Desidero enim vos oēs in hac sacra quadragesima accēdere ad amorem dei: ꝛ mittere in vobis ignē diuini amoris. Ūn̄ possum dicere illud luce. 12°. Ignē veni mittere in terrā hāc. Et qd volo nisi vt ardeat? Sed vt hoc efficere possim: necesse est vt ego ꝛ quilibet ꝑdicator habeam⁹ in nobis istū ignē ꝛ feruorē si alios volum⁹ incēdere ꝛ iflāmare. Ait eni philosophus. p°. de generatiōe. Agēs agit in patiēs trahēdo ipsū in naturaz suā. Nā ignis ꝯiūctus ferro ipm calefacit ꝛ rubere facit. E ꝯtra vero si carbo mortu⁹ ponat̄ apud ferrū: nequaq̄ facit illḋ rubeū vel calidū. Et similiter ꝑdicator hn̄s in se charitatē facile suis ꝑdicationib⁹ auditores calefacit ꝛ inflāmat igne spūs sci. Ūn̄ psalmista ait. Ignis a facie eius exarsit: carbones succēsi sunt ab eo. Que verba exponi possunt de ꝑdicāte cū feruore charitatis. De peccatore etiā sic iflāmato exponi pōt illud qḋ idem propheta ait di. Eloquium dn̄i iflāmauit eū. Si vero ꝑdicator nō habet charitatē: est velut carbo mortuus ꝛ nō faciliter potest aliquē ad feruorē adducere. Unde cōe est prouerbiū. Nō po altri brusare o scaldare chi in se non brusa o arde. Et iō videm⁹ per experiētiā qḋ magis fructificat vn⁹ predicator parū sciētie habēs s; ꝑdicās ex charitate: q̄ multi theologi ꝛ periti in alijs sciētijs predicātes ex humana laude. Tales eni vani ꝑdicatores in vanū clamant ꝛ laborāt. Dicit enim glo. sup illa verba psalmiste. Docebo iniquos vias tuas: ꝛ impij ad te ꝯuertentur. Uana est doctrina predicatoris: si nō fuerit accēsa igne diuini amoris ꝛ Gre. in quadā omelia ait. Lingua predicatoris in vanū laborat: si ardore ꝛ flamma charitat̄ ignita nō fuerit. Et paulus p°. ad cor. 13°. inqt. Si linguis hoīuz loquar ꝛ angeloꝝ charitatem aūt nō hēam factus sū velut es sonans: aut cimbalum tiniēs. In signuz aūt hui⁹ qḋ doctrina fructifera debet erogari ex charitate legit̄ act. 2°. capl̄. Qḋ spirit⁹ scūs datus est apostolis in linguis igneis vt. s. possent ignire ꝛ calefacere corda auditoruz. Et propter hoc vt habet̄ in eodē caplo. Statī vt accepit petr⁹ spiritū scm̄ in lingua ignea: cōuertit in vno s̄mone circa tria milia hominū. Et iō ppl̄e mi roga dn̄m vt in me verificet illud: qḋ de helia propheta scribit̄. Ecclesia. 48°. caplo vbi dicitur. Surrexit quasi ignis: ꝛ verbū ei⁹ quasi facula ardebat. Spero aūt qḋ si attente audieritis predicationes nr̄as poteritis inter vos postea dicere illud. Lu. 24°. Nonne cor nr̄m ardens erat in nobis dū aperiret nobis scripturas? Et quilibet vr̄z etiā dicere poterit illud treno. p°. De excelso misit ignē i ossib⁹ meis: ꝛ erudiuit me. Si eni ppl̄e mi videre posses cor meū cognosceres cū quanta charitate tibi predicē: possū eniz nō imerito dicere illud qḋ scriptū est can. 5°. caplo Amore lāgueo. Desidero eniz vos oēs inflāma

re feruore charitatis et ad p̄rimā cōuertere. Et postremo vos omnes vna mecum ad celestem patriam perducere ad quam. etc.

¶ Dñica in sexagesima de septē dispositionibus audiētiū verbū dei. Sermo secundus

Semen cecidit in terrā bonā et ortū fecit fructum centuplum: luce. 8°. et in euangelio occurrētis dominice. Sētētia est aristotelis. 2°. phisicorum dicētis. Ars imitat̄ naturā. In multis autē perficit que natura nō pōt operari. Ubi comētator ait. Ars et doctrina supplent defectū nature: et fuit dictū philosophi. 7°. poli. Et patet: nā de sero deficiēte lumine naturali. s. sole: cādela artificialis accēdit̄ et dom⁹ illustrat̄. Itē qui pō derositate corporis naturaliter ascēdere nequit: artificiali scala ascēdit. Et nō valēs aquā trāsire quin demergat̄: nauē intrat qua mediāte: ad portū ōducit̄. Itē multi infirmi nō possūt sanari per naturam: qui tamē arte medicine curant̄. Similiter naues tpe magne tēpestatis per naturā nō cōseruant̄ in mari imo submergūt̄: per artem aūt velorū atqꝫ remigādi a submersione liberant̄. Et hoc est quod dicit Ouidius in. p°. de arte amandi. Arte cite veloqꝫ rates remoqꝫ regunt̄. Arte leues currus: arte regendus amor. Moraliter igit̄ dico: qō multi sunt qui in pelago peccatoꝝ fluctuātes nō possūt ab inferni naufragio liberari a seipsis: nisi arte sanctissime predicationis adiuuent̄. Nullus enim adeo est aīus ferreus qui in hac nobilissima arte non mollificet̄. Ait eni. Ouidi⁹ li. 3°. de arte amā. Scilicet ingeniū placida mollit̄ ab arte. Et studio mores ꝯueniēter emit. Unde inqt auctor libri qui dicit̄ Pāphilus caplo p°. Ars aīos frāgit et firmas diruit vrbes. Arte cadūt turres: arte leuat̄ onus. Et piscis liqdis deprehēdit̄ arte sub vndis. Et pedib⁹ siccis per mare currit homo. Propterea p̄dicator qui arte predicandi suscitat mortuos in pctīs potest dicere illud. Esa. 58°. Dñs dedit mihi linguā eruditā: vt suscitarē eū qui lapsus est. Ex quib⁹ cōcludit̄ qō ad cōuersionē et salutē peccatoris: permaxime necessaria est industria p̄dicatoris: et assidua propinatio predicationis verū qr vt inqt Philoso 2°. de aīa. Actus actiuorū: sunt in paciēte bñ disposito: et plato in thimeo etiā dic. Forme dant̄ simpliciter s̄z dispositionē ipius materie. Bonauētura quoqꝫ sācttissim⁹ doctor in prohemio p̄mi sen. ait. Omnis pfectio idest oīs forma perficiēs: presupponit suū pfectibile. i. subiectū esse dispositū. Aristotiles i sup 9°. Ethi. ait. Ad hoc qō doctrina descendat et efficaciā habeat in auditorē: oportet aīam auditoris oīo esse bene dispositā et preparatā sicut terra anteqꝫ semē mittatur in ea hec ille. Ideo nō sufficit ad cōuersionē peccatoris seminatio predicationis: nisi adsit etiā bona dispositio auditoris: quod optime innuit saluator nr̄ in v̄bis prothemate nr̄o propositis dicēs. Semē cecidit in terrā bonā. etc. Super qbus verbis cōtēplabimur septē bonas dispositiones quas debet qlibet hēre qui vult de verbo dei fructū reportare p̄ma dicit̄. Accessionis. 2ª. festinationis. 3ª. ꝯtinuationis. 4ª. attentiōis. 5ª. creditōis. 6ª. susceptionis. 7ª. et vltima appellat exequtionis.

¶ Pars prima: qō qlibet debet libenter accedere ad predicationem.

Prima igitur dispositio dicitur accessionis. Nā videm⁹ per experiētiam qō quicūqꝫ vult adiscere aliquā artē necesse est qō vadat et audiat doctorē illius artis: aliter nunqꝫ bñ adiscet illam sciētiā siue artē: dicit enī Philoso. in prologo primi methaphisice. Auditū nō habētia: indisciplinabilia sunt: habētia vero disciplinalia: vñ dicit Tulius li. p°. p̄me rethorice que ars vet⁹ dr̄ Hi maxime dociles sunt qui attētissime parati sunt audire. Aristotiles quoqꝫ in li. de sensu et sensato ait. Audire plurimā partē ꝯfert ad prudentiā. Sermo eni audibilis causa est disciplinē. Sed multi sunt qui verecundant̄ ire ad p̄dicationē: et audire predicatores qui sunt doctores veritatis: imo sepius reputāt se magis idoneos ad alios docendū qꝫ sint predicatores: et volūt fieri magri in israel de his que nunqꝫ didicerūt. Contra quos inqt Martialis cocus li. vndiqꝫ suscepto. caplo. 3°. Ante docere cupis qꝫ discere portiouarre. Affectas regere nescius ipse regi. Quā male cōfundit ratio prepostera mores. Nō igit̄ debet qs dedignari: aut sibi verecūdiā reputare: si ad predicatiō[illegible] accedat: hoc enī signū est sapiētis. Cū salomon dicat ꝓuer. 15°. Cor sapiētis queret doctrinam. Et 2°. capi. eiusdē libri inquit. Fili mi inclina aurē tuā et audi verba sapientū. Ingrediat̄ ad doctrinam cor tuū: et aures tue ad verba scientie. Ideo dicit̄ Orati⁹ i p°. li. eplaꝝ epla. 19ª. Ini cūcta leges et pcūctabere doctos. Si vero accideret aliquē esse valde doctū nō debet propter hoc remanere qn vadat audire: etiā min⁹ peritū: cū predicat de ptinētib⁹ ad salutē: ait enī auctor libri de formula honeste vite: caplo. 2°. Nō te moueat doctiis

auctoritas

auctoritas:nec qs sit:sed quid dicat intédito ⁊ Salomõ Prouer.p°. Audiés sapiés sapiẽtior erit. Sed dicet qs habeo libros: habeo q̃dragesimalia in qbus studere possum. Cui respondeo. Quod magis proficiet audire vnũ sermonẽ:q̃ decẽ sermones plegẽdo. Ait .n. Hierony. i epl'a ad paulinũ. Habet nescio qd latẽtis energie viue vocis actus: ⁊ de doctoris ore in aures discipulorum transfusa forti⁹sonat. Preterea licet quis sit multũ doctus in vna sciẽtia:aut in multis:nũq̃ tñ ad ꝑdicatonẽ ibit: quin aliqd nouum adiscat. Ait enim Impator.C.de ve.iu.enuc.l.i.§.oĩbus auctoribus. Non oẽs in oĩa: sed certi p certa:vel maiores vel deteriores inueniũtur. Potest vnus forsitan minoris scientie: multo maiores in aliqua pte supare. Non igit̃ attendatis ingenij mei paruitatẽ: neq̃ virtutũ paucitatẽ:sed seruate illud Martialis vbi supra dicentis. Sũt hoies nequã:bñ de virtute loquẽtes. Non os:s3 verbũ:pectore fige tuo. Quocirca vos inuitat sapiens Salomon Prouer. 24°.c°.dicens. Comede fili mi: q: bonum est:⁊ fauũ mellis dulcissimu3 gutturi tuo: sic erit doctrina sapiẽtie aie tue. Quã cum inueneris:habebis in nouissimis spem: ⁊ spes tua non peribit. Ideo possum cuilibet vestrũ dicere illud qđ scriptũ est Prouer.4°. Fili mi audi ⁊ suscipe verba mea. Viam sapiẽtie mõstrabo tibi: ducam te p semitas eq̃tatis: quas cu3 igressus fueris nõ arctabũtur gressus tui:⁊ currẽs nõ hẽbis offendiculũ. Et illud Prouerb.8°. Nunc ergo filij audite me:bti qui custodiunt vias meas. Beatus homo qui audit me: ⁊ qui vigilat ad fores meas quotidie:⁊ obseruat ad postes ostij mei. Et Sapiẽtie.6°. Cõcupiscite sermones meos: ⁊ diligite illos:⁊ hẽbitis disciplinã. Clara est:⁊ que nunq̃ marcessit sapientia. Cõcupiscentia aũt sapientie deducet ad regnũ perpetuũ. Ergo accipite disciplinã per sermones meos ⁊ proderit vobis. Dicere enim possum cuilibet vestru3 illđ Prouer.21°. Fili prebe mihi cor tuũ. Volo eni3 vobis tam egregia predicare: q deo dante in vobis verificabitur illud qđ inquit Oratius in epistolis li°.p°.epl'a.p^a. Nemo adeo ferus ẽ: vt non mitescere possit. Si modo culture patẽter accomodet aure3. Ait eni Aristo.in post predicamentis: in post predicamẽto oppositionis. Prauũ:studiosum possibile est fieri. Prauus enim ad meliores exercitationes deduct⁹: ⁊ ad doctrinas:vel ad modicu3 aliquid proficiet: vt melior sit. Si vero semp vel modicũ crementu3 sumpserit:palã est:q: aut pfecte mutabit̃:aut satis multũ crementũ sumet. Si eni bene melior ad virtutẽ fiat: vel quodcũq̃ crementũ sumpserit a principio. Et hoc iam etiam verisimile est amplius eum sumere crementũ. Et hoc cũ semper sit:perfecte in ꝯtrariũ habitũ restituet̃. Nisi forte tpe suspensũ sit:hec ille. Vbi glo.dicit:idest nisi inter bonas opationes: ⁊ auditionẽ doctrine sit interpolatio tpis. Ex qua auctoritate patet q venire solicite ad doctrinã scẽ ꝑdicatõis:est multũ ꝓficuũ:imo necessariũ ad hoc vt peccator cõuertatur ad virtutes ⁊ fiat bonus. Ego vero dico vobis:q si pseueraueritis ad predicationẽ:⁊ seruaueritis documenta que vobis tradã:nõ solum ꝯuertemini:sed cũ magna glia ad vitã perenis eternã. Et si aliqs vr̃m ꝯsilia mea obseruans damnabit̃: sum ꝯtentus pro eo deputari ⁊ damnari in die iudicij. Et iđ dico vobis illud ꝑs°.i psona dei nostri:qui per os ꝑdicatoꝝ loqt̃. di. Accedite ad me ⁊ illũinamini: ⁊ facies vr̃e non ꝯfundentur. Et hoc sufficiat:quo ad pma3 dispositionẽ auditoꝝ:que dicit̃ accessionis.

¶ Pars secunda:q quilibet non legitime impeditus: debet semper interesse principio sermonis.

ſ Ecunda dispositio dicit̃ festinatiõis. Necesse est enim q qui vult ꝓficere in ꝑdicatõe sit festinus:ita vt veniat in principio ꝑdicationis:cõtra multos:qui somno: aut sensualitate: aut cupiditate lucri retenti:nunq̃ veniũt nisi ad medium predicationis. Contra quos multe auctoritates doctoꝝ reperiũtur:in quib⁹ paꝝ ꝓficere dicitur in sciẽtia:vel arte:qui nõ hẽt principiũ eius:vnde Seneca in prouerbijs suis ait. Initia in qualibet re:⁊ arte:laudabilia sunt:⁊ optia sicut finis. ⁊ Ari.p°. Poste.ait. Necesse est maxime habere:⁊ precognoscere pria principia: q: oĩa posteriora scim⁹ ⁊ credim⁹ p priora. Ergo ⁊ illa oportet magis scire ⁊ hẽre:hec ille. Cõmentator quoq̃ sup.x°. Methaph.dicit. Remotis ꝑncipijs remonet̃ pfectio: ⁊ esse ab oĩbus posterioribus. Item sup.3°. Phisi.idem ait. Ignorato principio alicuius rei:ignorant̃ ⁊ sequẽtia. Que sñia nõ.etiã in.l.j.ff.de iusti.⁊ iu. Idẽ etiã Com.super prio de celo ⁊ mũdo ait. Paru⁹ error in principio:fit maxim⁹ in fine. Et ideo pdentes principiũ ꝑdicationis:faciliter cadunt in diuersos errores:⁊ falsitates. Oppositũ vero est de venientib⁹ ad principiũ.quia dicit Philoso.p°. Ethi. Principia quelibet maxime valent ad oĩa se-

quẽtia: ꝛ in. 2°. Elen. ait. Inuẽto ꝑ̃cipio alicuius rei: facile est addere: ꝛ reliq̃ oĩa ꝑfe. Et i. p°. Ethi. ꝛ in. 5°. Topi. dicit. Principiũ est plusq̃ dimidiũ totius. Et in. p°. de celo ꝛ mũdo ĩquit. Principia sunt mĩma quãtitate: sꝫ maxĩa virtute. Ouidius et in. 2°. Methamoꝛ. dicit. Debile ꝑ̃cipiũ melioꝛ fortuna sequet̃. Oratius quoq̧ ĩ eplis li°. p° . epl'a. 2ª. dicit. Dimidiũ facti: q bñ cepit hẽt. Et in. l. i. ff. de ori. iu. di. Cuiuscũq̧ rei potentissima pars: principiũ est. Venite ergo ad principiũ: qꝛ semꝑ aliqd delectabile audies. Debet enĩ quilibet ꝑdicatoꝛ: ꝛ oratoꝛ: ĩ ꝑ̃cipio sermonis: aliqua pulchra dicere: ex quibus reddat auditores attẽtos: dociles: ꝛ beniuolos: vt ĩ qt. Tuli⁹. p° li°. Reth. veteris. c°. 19°. Nõ ẽ cõtra eos qui taꝫ submisse dicũt exordiũ: vt a paucis vel nullis audiant̃. Multo aũt peius faciũt qui sine exordio: vel nõ bene exordiẽtes ꝑdicãt. Nam sicut sine capit eesset deformis hõ: ita predicatio sine exordio. Dicit q̊q̧ lex ciuilis. ff. de ori. iu. l. i. In foro causas dicentib⁹: nefas vt ita dixerim est: nulla ꝑfatione facta: iudici causam exponere. Prefationes enĩ libentius nos ad locutionẽ proposite materie ꝑducunt: ꝛ cũ ibi venerim⁹: huius euidẽtiorẽ ꝑstant itellectũ. Dicit q̊q̧ Aug. ĩ li°. ð doctrina xp̃ana. Doctoꝛ dꝫ aget̃ vt ipse audiat̃ intelligẽter: libẽter: ꝛ obedienter.

¶ Pars tertia: ꝙ quilibet ꝯtinuare debet pro posse per totam. xl^m. nec discedere ante cõpletionem sermonis.

X

t

Ertia dispositio quã debet habere auditoꝛ dicitur cõtinuationis: siue ꝑseuerationis. Nam ꝯm Phm. 3°. Metha. Continuũ est simpliciter: cuius motus semper est vnus. Et ideo nõ tm̃ oportet ꝙ quis accedat ad principiũ ꝑdicationis: sꝫ necesse est ꝯtinuare a ꝑ̃cipio vsq̧ ad finẽ: ꝛ non tantũ oportet ire ad vnũ sermonẽ: si vult ꝑficere: sed oportet ꝙ vadat ad oẽs predicatiões que fiũt in. xl°. nisi aliqḋ notabile ĩpedimentũ occurrat. Contra qḋ faciunt illi: qui nõ possunt stare ad sermonẽ: nisi ꝑ mediã horã: deide fastidio deuicti: seu cupiditate recedũt. Alij audiunt vnũ sermonẽ: vel duos: ꝛ postea nolunt amplius ire: ꝛ ideo non bene proficiũt. Dicit enim Isidor⁹ li°. 2°. de sũmo bono. Inchoãtib⁹ bonũ premiũ promittitur: sed ꝑseuerantib⁹ datur. Tunc enim placet conuersatio nostra: qñ bonũ qḋ inchoamus: ꝑseuerãti fine complem⁹. Item auctoꝛ in li°. de moꝛib⁹ Phõꝝ ait. Licet non sit differentum vnq̃ bonũ incipere: ꝛ magna pars bonitatis sic incepisse: amplius tũc curãdũ est ad finem ꝑseuerare: hec ille. Et apostol⁹ ad Galatas 6°. ait. Bonũ aũt facientes nõ deficiam⁹: tẽpore enim suo metem⁹: non deficientes. Et Ber. ĩ sententijs suis ait. Non sufficit inchoasse bonũ: ni sit ꝯtinuatio: nec sufficit ꝯtinuatio: nisi sit ꝛ ꝑfecta ꝯsumatio. Et Seneca in epl'a. 3ª. ad Lucillũ ait. Necesse ẽ vt virtutũ initia: exitusq̧ cõueniant: ꝛ in collationib⁹ patrũ li°. 12°. Quidã de sanctis patribus dixit. Non debet esse mens iusti in bono: vt cera mollis: quãlibꝫ impressionẽ de facili suscipiẽs: sed vt adamas primã ꝑpetuũ retinẽs ĩpressionẽ: hec ille. Hieronym⁹ etiã ad furiam ait. In xp̃ianis enĩ non querunt̃ initia: sed finis. Paulus male incepit: sed bene finiuit. Iude laudantur exordia: sed finis: proditione damnatur. Et Gregorius de ꝑni. dist. 3ª. c°. in cassum ait. In cassum bonũ agitur: si ante vite terminũ deseratur: qꝛ ꝛ frustra velociter currit: qui prius q̃ꝫ ad metas venerit deficit. Et dñs. Luce 9°. ait. Nemo mittẽs manũ ad aratrũ ꝛ aspiciẽs retro: aptus est regno dei. Item Mat. x°. Saluatoꝛ ait. Non qui inceperit: sed qui ꝑseuerauerit vsq̧ in finẽ: hic saluus erit. Deniq̧ de ꝯse. di. pª. c°. sacerdote. dicitur. Sacerdote in eccl'ia dei verbum faciente: qui egressus fuerit ꝛ non steterit excomunicetur: hec ibi. Ex quib⁹ quidaꝫ arguũt talem peccare mortaliter cum excõicatio nõ debeat irogari: nisi pro peccato mortali. c°. nẽo episcopoꝝ. xjª. q. 3ª. Quod ĩdubitanter est veruꝫ: si hoc faciat ꝯtemptu vel ignoret necessaria ad salutem: que adiscere posset: si vsq̧ in finẽ sermõis ꝑseueraret. Ex predictis igitur oĩbus põt colligi quãtũ peccet: qui totã ꝑdicationẽ non audit. Et ideo dicit noster saluatoꝛ. Mat. 5°. Estote ꝑfecti. s. in oĩ virtute: sicut ꝛ pater vr̃ celestis ꝑfectus est. Et ideo perfecte debetis audire ꝑdicationes: ꝛ nõ incõplete. Perfectũ aũt dicit̃: cui nulla suarũ partium deest. 3°. Ethi. ꝛ. 5°. Metha. per enĩ denotat integritatẽ. l. verbũ ꝑnoctare. ff. de verbo. signi. Ideo Aristo. 5°. Metha. ait. Perfectũ est omne simpliciter: qḋ finẽ attingit. Et. 2°. Yconom. idẽ inqt. Perfectũ est: qḋ hẽt principiũ: mediũ: ꝛ finem. Sine fine aũt non sunt ꝑfecta opa nr̃a: nec multum laudabilia: ꝯm illud prouerbiũ vulgare. Ois laus in fine canit̃. Ideo dicit auctoꝛ astrolabij. Finis q̊ꝑpe rei cantica laudis hẽt. Licet ergo quis ex aliquo casu ĩpediatur ꝯtinuare predicationes: qꝛ vt inqt auctoꝛ libri: qui Pamphilus. Et sua nõ semꝑ sequit̃ primordia finis.

Inceptum casus sepe retardat opus. Tamē qñ non est maxima: ꝛ vrgēs causa: nunq̄ debet quis dimittere aliquā pdicationē in tota xlma. nec recedere ante finē. Sepe enī accidit: q pdicator arguit pro parte falsa in principio sermonis: vt postea melius illā confutare possit: quibus argumentationibus auditis: quis recedēs postea remanet i opinione heretica: ꝛ falsa. Et ideo necesse est perseuerare vsq; i finē. Unde ait auctor libri rudiū li. p. Conuenit ergo probis: vt sic primordia sumant. Ne cito qd capiant deseruisse velint. Ad hoc aūt nos iuitat exm militū tpaliū: qui postq̄ aggressi sunt pugnā: nō deficiūt in pugnādo donec hēant victoriā de hoste: ꝛ pseuerāt vsq; ad finem belli. Unde dicit Alexā. 3s. extra de renū. c. p. Indecens oino pbatur prius soluere militie cingulū: q̄ cedat victori aduersitas pliorum. Sed heu o mūdani iniqui: o carnales spurcissimi: o sensuales diabolici: vobis est tediū stare [illegible] horā quiescēdo: ꝛ sedēdo ad vmbrā: ad audiendum verbū dei: vt p hoc acquiratis palmā eterne glorie: cū milites terreni pseuerent alacriter ad pugnā cum maximis sudoribus: ꝛ piculis: p exigua mercede tpali. Ad audiēdas fabulas [illegible] totam diem pmanetis: ꝛ ad audiēda verba spiritus sci: p modicū tēpus pigrescitis: longa prandia affectatis: ꝛ sermones breues. Non igitur hoc in vobis sit vicium generosi ciues: sed totis studijs satagite: vt ante principiū sermonis semp conueniatis: nec vnq̄ ante bndictionē pdicationis: ꝛ cōpletionē sermonis discedatis. Debetis ergo imitari eos: qui iuitantur ad conuiuiū. Solent enim ibi accedere tēpestiue: vt in bono loco mē[illegible] possint recūbere: ꝛ delicias ciborum: que in principio apponi solēt comedere. Nec ante finitū cōuiuium de mensa recedunt: vt de omnibus ferculis valeant degustare. Melior enim ꝛ magis necessaria est refectio mentis: q̄ corporis: ꝛ dulcius ac delicatius est hoc conuiuium anime: q̄ carnis.

¶ Pars quarta: q attente est audienda predicatio.

Quarta dispositio auditoris dicit attentiōis. Quam tradit nobis Seneca: i Prouē. di. Nullū exercitiū bonū reddit: vbi ē discursus: ꝛ vagatio animi. Non igitur debetis stare ad audiendū verbum dei: corde vagabūdo in diuersis fantasmatibus: sed toto corde ꝛ aio attēdere his: que dicuntur. Ait eni philosophus. 4. Poli. In magnis negocijs oportet simpliciter aiū ordinari ad vnū opus: qr maior est cura: que est intēta circa vnū q̄ que circa multa. Itē auctor libri de causis: propositiōe. 16a. ait. Uirtus ois vnita: fortior est q̄ dispsa: ꝛ multiplicata. Boetius quoq; in libro de disciplina scolariū ait. Discipulus quisq; debet esse attentus ad audiendū: itelligendū: ꝛ retinendū. Discolus eni discipulus: qui currit per vicos: ꝛ plateas: ꝛ aio est vagabūdus non proficiet in doctrina. Gregorius quoq; in p. Dialogorum dicit. Cum animus diuiditur ad multa fit minor ad singula: tantoq; ei in vna qualibet re surripitur: quāto latius in multis occupat. Unde dicit quidā sapiens. Pluribus intentis minor est ad singula sensus. Et Cassiodorus li. p. Epistolarū inqt. Duabus curis ingeniū nō debet simul occupari: ꝛ ratio est: quare debeatis stare cū maxīa attentiōe: illa quā ponit Aristo. p. de regie pricipū dicēs. Potentia remota ab obiecto: priuat virtute ꝛ influētia eiusdē obiecti. Et ideo non est possibile: q potētia vestra itellectiua possit recipe virtutē verbi diuini: nisi attēdat diligenter his que dicūtur. Non enim possibile est: q itellectus noster simul ꝛ semel possit ferri in diuersas cōsiderationes: eodē instanti tpis: dicēte Phō. 3. de aīa. Impossibile est eandē potētiam pro nūc posse ferri in diuersa obiecta: vnde ꝛ ptingit itellectū multa scire: itelligere vero non nisi vnū. Ex quibus cōcluditur q̄tum peccēt qui stant ad audiēdū verbū dei: ꝛ hēnt aīaz ad negocia familiaria. Et illi qui discurrunt per circuitū: nec reperiūt locum: in quo remaneant attenti. Alij dormiūt: alij vero attendūt ad ponendū manus super caudas accipitris: quē ad pdicationē portant. Alij nō aspiciētes ad pdicatorē: aspiciūt ad vanas mulieres: ꝛ econtra. Alij vero numerāt quot viri ꝛ mulieres ad predicationē venerūt. Alij loquūtur ad iuicē: ridēt ꝛ dissolutiōes faciūt: ꝛ diuersis signis mulieres cū oculis ad malū puocāt: aut ipudicis manibus eas venientes ad pdicationē stimulāt: ꝛ pūgunt. De quibus dñs vindictā magnā faciet in die iudicij. Attendite ergo popule meus legem meā: inclinate aurē vestrā in verba oris mei. Ut psalmographus canit. Dicit enim Tho. 2a. 2e. q. 83a. ar. 13. Qd singularis attentio requiritur i omni re: qd patet p similitudinē. Nā si venator simul vellit currere post duos lepores: nullū eorum apprehēderet: quos tamē faciliter apprehendisset: si sigillati post vnū illorum cucurrisset. Ideo dicit vulgariter. Chi doe lepore caza: luna pde e laltra lassa. Tota igitur popule mi: mens tua

sit ad ea que dicturus sum: ne tibi accidat qđ legitur in vita beati Siri epi papiensis. s. q cuz semel esset in ecclesia: ⁊ celebrādo pdicaret: ubiqz esset magna multitudo ppli: que vtiqz nō erat attenta: ptigit q ipse sanct⁹ vidit in eadē ecclesia quēdam demonē habentē magnā chartaz in manib⁹: ⁊ scribentē in ea oēs cogitationes nocias: ⁊ vagabūdas: circa quas ppl'a ille dū ipe predicaret erat occupat⁹: ⁊ cuz charta deficeret pro eo q iam tota pscripta erat: ⁊ demon cum dentib⁹ ipsaz elōgare vellet: subito charta fracta caput eius ictu valido murū ipetijt: ita vt sonitus colisionis: ⁊ vulnus capitis sequeret. Quo facto statim euanuit. Qđ totū idem eps populo sigilatim reuellauit: seuere eos redarguēs: q in pdicationib⁹ suis: ⁊ oratione sinebant in eoꝝ cordibus vanas: supbas: ⁊ mūdanas cogitationes venire: pp qđ indigni reddebātur: ⁊ sacra doctrina: ⁊ diuina gratia. Debet ergo auditor verbi dei: ab oi exteriori strepitu esse abstract⁹: ⁊ recollectus cū oibus sensib⁹: taz exteriorib⁹: q̄ interiorib⁹: ⁊ in domo mentis quiescere ⁊ sedere: ac verba audita medulit⁹ corde meditari: sicut de Magdalena hētur Luce. x°. Qđ sedēs secus pedes dñi audiebat verbū illius: ⁊ meditabat: iuxta illud psalt. Meditabar i mādatis tuis que dilexi nimis. Sedendo eni ⁊ qescendo: aia [illegible] prudēs. 7°. Phisi. Ad pfirmationē aūt predictoꝝ igt Chrisostom⁹. Quēadmodū nō prodest cibus nisi fuerit masticatus: ⁊ in stomacū descenderit: sic nō pficit ad salutē verbū dei solū audire: nisi fuerit intellectui ⁊ memorie traditū. Sicut eni cibus qui in stomaco seruat ille confortat: ita sermo qui in memoria manet ille lauat. Hec Chrisostom⁹. Que etiā faciūt ad dicēda in sexta pte hui⁹ sermonis.

¶ Pars quinta: q credendū est his que a dei predicatoribus dicunt.

Quinta dispositio auditoris dicit creditionis: quā tangit Boetius in li°. de disciplina scolarium dicens. Qui nō nouit se subijci in omnibus: nunquā discet se magistrare: nec est dignus scientia: ⁊ veritate: ille qui scientie ⁊ veritatis insurgit auctori. Unde Leo papa. 24ª q. tertia. inquit: in capitulo. quid autem. Quid autem iniquius est: q̄ impia sapere: ⁊ sapiētiorib⁹: doctioribusqz non credere? Sed in hanc insipiētiā cadūt qui cū ad cognoscendā veritatē aliquo impediūtur obscuro: non [illegible] pphetícas voces: nec ad apostolicas litteras: nec ad euangelicas auctoritates: sz ad semetipsos recurrūt. Et iō magistri erroris existūt: qz veritatis discipuli nō fuerūt. Hec ille. Rationē aūt ponit Arist. ⁊ Cōmētator meli⁹ explicat super. 8°. Meth. ex qua pōt probari: q predicatorib⁹ est credendū. Inqt eni predictus Com. Quādo aliqs effectus pueit vni tā q̄ cause: ⁊ alteri tanq̄ causato: prius attribuitur cause: q̄ causato: patet hec regula. Cum eni lux stellarum: vt dicit Cōmētator. 2°. de aia: procedat a sole tanq̄ a prima causa: ⁊ ab ipsis stellis tanq̄ a secūda: debet magis attribui la⁹ lucis illarū stellarum ipsi soli: q̄ stellis. Quia vt dicitur. 9°. Ethi. Denoiatio in qualibet re debet semp fieri a nobiliori. Quo psupposito certū [illegible] q sacra pdicatio doctrine euāgelice: licet procedat ab ore ipsi⁹ predicatoris: qui est q̄si quoddā instrumentuz dei: tñ in veritate pricipaliter pcedit ab ipso deo. Ait eni Ambrosi⁹ sup illa verba pauli. pª. ad Cor. 12°. Nēo pōt dicē dñs Jesus nisi in spiritu scō. Oīs veritas a quocūqz dicat a spiritu scō est. Propterea psalmograph⁹ canit. Dñs dabit verbū euāgelizātib⁹ virtute multa. Sine eius eni adiutorio nō posset aliqs predicator fructificare. Unde Gregori⁹ in omelia ait. Nisi spiritus scūs cordi adsit audiētis: in vacuū laborat lingua docentis. Non est ergo predicatori tribuendū: sed spiritui scō si aliqñ bene doceat ⁊ fructificet. Qđ ostēdit Ber. per tria exēpla sup Canticaz. Primū ē: qz aqua nō fluit a fōte ad hortos: nisi p canale: siue aqductū. Si igitur in horto auditoꝝ fiat germiatio virtutuz non est gloria canalis sed fontis. De quo dicit. Cañ. 4°. Fons hortoꝝ: puteus aquarū viuētiū. ⁊c. Secundū exēpluz est: qz mens hoīs format verba sua: p lingue aut dentiū istrumēta: si ergo in aure audientis inferunt verba prudētie: nō est la⁹ plectri lingue sed mouētis animi. Et ideo Saluator ait predicatorib⁹ Mat x°. Non eni vos estis qui loquimini sed spirit⁹ patris vestri qui loquitur in vobis. Tertiū exemplū ē: qz manus figurat pulchrā sculpturā: vel figuraz: sed p calamū. Si ergo per aliquē doctorē in corde alicuius scribūtur dei precepta: vel pinguntur virtutū ornamēta nō est cōmendatio calami scribentis: sed man⁹ scribe p calamū opantis. Hic aūt scriba est spiritus sanct⁹. Et lingua cuiuslibet boni pdicatoris: est calam⁹ spiritus sci. Unde. ps°. 44°. igt. Dauid i psona pdicatoris. Lingua mea calam⁹ scribe velociter scribentis. Et Esa. 59°. dicit dñs. Sps meus i te est: ⁊ ego posui verba mea in ore tuo. Que oia hētur etiam

gnis auibus ac canib⁹ pascere soliti. Que quidē oīa religiosissime se facere putabāt. Nūc vo sola euāgelica vtute vndiqꝫ hec truculētissima pestis expulsa ē hec ille. Quā qdē indubitatam vtilitatē atqꝫ scē pdicationis excellentiā nō agnoscunt hi qui ad illā accedere ꝯtemnūt. Ideo bñ dr̄ de eis in verbis ꝑpositis. Ipsi nihil hoꝝ ꝛc. Sup q̄b⁹ verb tres ꝯsiderationes deuotas faciemus: pma dicet̄ Exhortatiōis. 2ᵃ. Obligatōis. 3ᵃ. ꝛ vltᵃ appellabitur Fructificationis.

¶ Pars pᵃ. huius sermonis de exhortatiōe ad audiendum verbum dei.

Quo ad primā pdicationis nr̄e ꝯsiderationē: que dr̄ exhortatiōis. Dico q̄ si nunq̄ sacra scriptura vos induceret ad audiēdū verbū dei: ad hoc vos inuitat ꝛ quodāmodo ꝯstringit desiderium nāle Fūdamentū rōnis ponit̄ ab Arist. 2°. de aīa. 2°. Phi. p°. ꝛ. 5°. Meth. qui dicit. Oīs potētia ordinata ad aliqd: nāliter appetit illud tanq̄ quid pfectibile. Et hoc patet de potētia nutritiua ordinata ad cibū: de visiua ad imagies pulchras videndū: ꝛ sicut de singulis potētijs. Et ratio hui⁹ desiderij est: q2 ut igt Phil⁹. 9°. Metha. Act⁹ est finis ꝛ pfectio ipsius potētie. Cum igit̄ intellect⁹ nr̄ sit nāliter ordinatus ad intelligēdas veritates: q2 eius obiectū est verū ꝑm Scotū sup p°. sen. vnde ingt Ari. 6°. Ethi. q̄ bonū intellectus est verū: ꝛ Tulius in. 3°. tuscu. qō. ait. Sapientia ꝛ veritas sanitas sūt animi: ꝛ Aug. in li°. retractationū dicit. Ueritas est pfectū bonū cuiuslibet humane mētis. Ergo sicut gaudet ꝛ pficit̄ potentia visiua vidēdo res formosas: ꝛ sic de reliquis. Sic intellect⁹ nr̄ dū actu intelligit veritates maxime subtiles pficit̄: ꝛ magnope ꝯsolat̄ ꝑm Ari. x°. Metha. ꝛ. 2°. de celo ꝛ mundo. Et hoc est qđ ait Phil⁹. nona parte pbleumatū dicēs. Addiscere qdem facile est: ꝛ delectabile natura oībus est. Cui⁹ sniam ꝯfirmādo: dicit Tulius in tuscu. qō. Inest mētibus nr̄is insaciabilis quedā cupiditas veri vidēdi: ꝛ in p°. de officijs idē ait. Oēs trahimur ꝛ ducimur cognitionis sciētieqꝫ cupiditate: in qua excellere pulchrū putamus. Et ratio huius est: q2 scientia facit hoīes nobilissimos ut nō. in. l. puidendū. C. de postu. ideo Aristo. in p°. Metha. ingt. Oēs hoīes natura scire desiderāt: ꝛ rōnem assignat in lib°. de bona fortuna di. Nihil meli⁹ scia ꝛ ītellectu nisi de⁹. Si igit̄ natura nos inuitat: ꝛ q̄dāmodo ꝯstringit ad scias acqrēdas reꝝ tpaliū: iuxta illđ Senece ad lucillū Dociles natura nos edidit: multo magis nos cōstringit ad pquirēdā sciam de aīa: que ē nobilior alijs sciētijs reꝝ nāliū: ut ingt Ari. p°. de aīa. Et ibi comētator dicit: q̄ scia de aīa pcedit in nobilitate ꝛ delectatiōe oēs alias scias. Quid dicā de diuina sapia? Profecto nihil sic appetit: potētia nr̄a ītellectiua: q2 est sciētia sciarū teste phil°. 8° Ethi. vbi ait. Sapia est scia honorabilissimoꝝ ꝛ diuinoꝝ: ideo hꝫ rōnē capitis īter oēs sciētias: ꝛ in plogo Metha. idē ait. Scia marie diuia maxime honoranda est: quā marie de⁹ hēt. Unde ꝛ dea est sciarū: ꝛ. 6°. Metha. ait licet oēs scie sint nobiles: tñ scia diuia nobilior est alijs: rōne nobilitatꝭ subiecti. Scia etiā philo°. est valde delectabilis teste Phi. x°. Eth. q dicit. Philoᵃ. hꝫ mirabiles delectatiōes. Et. 12°. Metha. idē ait. Delectatio que ē in actu ītellect⁹ eminētior est oī delectatiōe que ē in actu sensus. De scia q̄qꝫ ciuili di in. l. j. §. pide. ꝟ. ē qdē. ff. de vari. ꝛ ex. cogni. Est eni res sciīssima iuris ciuilis sapia: q̄ pcio numario nō est extimāda: hijs aūt sciētijs dignior ē canonica. c°. p°. xᵃ. di. Si igit̄ tam pciose sunt he scie: pfecto sequit̄ q̄ Theologia que est sapia de deo ē mirabilissima ꝛ iocūdissima sup oēs alias scias: nō in aliquo genere tñ: sed simplr̄ vt ingt beat⁹ Tho. pᵃ. pte sū. q. pᵃ. ar. 9°. in cor°. qōnis ppea dicit Philo. 12° . Metha. Maxia ꝛ perfectissima est ītelligētia optimu: ex q̄ seqtur maxia ꝯlectatio. Ex qb⁹ oīb⁹ ꝯcludit̄: q̄ nā nr̄a q̄ sūmope desiderat sciā: vos īuitat vt veniatꝭ ad pdicationē q̄ ē cib⁹ aīe ꝯfortatiu⁹ ꝛ iocūdatiu⁹. De quo dici pōt illđ Joānis. 6°. Hic ē panis viu⁹ q de celo descēdit. Si qs mādūcauerit ex hoc pāe viuet ī eternū. Possum⁹ q̄qꝫ dicē deo illud Sap. 16° Angeloꝝ esca nutriuisti ppl̄m tuū: ꝛ panē de celo pstitisti eis: oē delectamētū in se hēntē: ꝛ ois saporis suauitatē. De me ēt vos tali pane pascēte dici poterit illud Eccli. 15°. Cibauit illū pane vite ꝛ ītellect⁹. De hoc quoqꝫ pane ꝟbi celestis ait ipse Saluator Joānis. 8°. Siqs ꝑmonē meū seruauerit mortē non gustabit in eternū. Pascite ergo vos isto pane diuino ꝛ spirituali: q2 vt ait Augustin⁹ sup lucā. Maior est pfecto refectio mentis q̄ vētris. Et Lac. l. 5°. diui. īsti. ingt. Delectat scia mentē: gaudetqꝫ aīus in veritatis luce versari: que est aīe pabulū indicibili quadā iocūditate pfusum. Ecce ergo q̄ nāli instinctu duci debetis frequētare pdicationes nr̄as: in quib⁹ intēdo tradere vobis sciā de aīa: de glia padisi: de celesti dulcedine ꝛ de diuinis hūanisqꝫ sciētijs. Nec excusabilis est quorūdam psumptio qui dicit. Ego sum iurisꝑit⁹: doctor decretoꝝ: vel Theolo. magister. Nullus eni adeo est doct⁹ quin semp adiscere aliquid possit. Et ideo dicit Seneca ad

in libro de doctrina xpiana ait. Quod eloquēs
in verbis suis agere debet: vt veritas pateat: pla
ceat et moueat. Et ideo vt veritas pateat debet
loqui clare et aperte: vt aūt placeat: debet loqui
composite et ornate. At vero moueat: debet loqui
feruenter et deuote. De illo aūt qui loquitur ob-
scure et incōposite dici potest illud Job. 3°. Quis
est iste inuoluēs sententias sermonib' imperitis?
Magnū ergo in predicatore est viciū tā obscu
re loqui: vt intelligi nō possit. Ait enī cōmenta
tor super primo Icono. Qd nō cognoscit quis
nō mouebit eū ad timendū vel amandum. Et
Philo. primo de generatione ait. Quod nō est
cognitū: nō est diligibile. Et in. 3°. de anima in-
quit. Volūtas nō fertur: nisi in precognitū. Et.
12°. Methaphi. dicit. Appetim' simpliciter
quod bonū eē conspicimus. Et in libro de regi-
mine principū: ait. Amor sequitur cognitionē.
Propterea Scotus doctor subtilis super pri-
mo sententiarum di. 12ª. ait. Nulla bonitas ama
tur nisi cognita. Et Augu. in primo de trinita.
idem confirmat dicens. Inuisibilia diligere
possumus: incognita nequaq̄. Et in. x°. de tri.
c°. primo. Idē inquit. Firmissime nouim': non
nisi nota amari posse. Ex quibus omnib' con-
cluditur q̄ cuiuslibet predicatoris doctrina de-
bet esse plana et clara: ita vt ab omnibus intelli
gatur. Ideo dicit beat' Tho. in prima parte sū-
me. Qd licitū est imo bonum vti verbis metha
phoricis: et exēplis sensibilibus: ad sublimia re-
rū supernarū melius declarāda. Nō igit̄ volo
esse sicut ille predicator de quo refert scūs Ber-
nardinus in quodā sermone: q̄ cū predicaret
in quodā castro marchie anchonitane ad quos-
dā paupes idiotas et illitteratos: predicauit eis
veritates altissimas de Astrologia: et motu celo-
rum: de angelis: de Trinitate: et huiusmodi cum
maxima profunditate sermonis et obscuritate.
Et cōpleto sermone: illi homines rudes et bestia
les dicebāt vnus ad alterū. O q̄ mirabilis est
iste predicator. Et dū vnus illorū obuiaret cui-
dā compatri suo dixit. O compater mi: fuisti ho
die ad sermonē? Qui respōdit. Nō. Cui ille di
xit. O pauper homo: tu perdidisti nobiliorē ser-
monē q̄ vnq̄ audieris. Qui cū diceret. Et qd
ille predicator dixit? Respōdit. In veritate pdi
cauit ita alte et subtiliter qd nihil intellexi: sz cer
te: nullus vnq̄ dixit ita bn̄. Cui dixit ei. O stul
te: et quomodo predicauit bene [redacted] nihil intelle-
xisti? Cū igitur sit preceptū sapientissimi Impera
toris in. l. fi. §. Sed cū antiquitas. C. de cura. fu
ri. q̄ omnis obscuritas est vitanda. Ideo inten
do seruare doctrinā Gualfredi: qui in poetria
sua. c°. 53°. inquit. Cū doceas artes sit sermo do
mestic' arti. Quelibet ars gaudet proprijs: sed
sint tua verba Limitib' ꝯtenta suis: cū veneris
extra. Per comune forū placeat comunib' vti
Ideo dicit Aristo. p°. icono. Exemplis vtimur
in docendo vt facilius intelligat̄ qd dicit̄. Et in
primo priorū ait. Exēpla aliquādo ponim' nō
q̄ ita res sint: sed vt melius intelligant qui adis
cunt. Hec ille. Cuius doctrinā ego imitat': res
difficiles per exēpla materialia rerū visibilium
clarissime explicabo. Ait enī Impator Instit'
de gradibus. §. fi. Veritas magis oculata fide
q̄ per aures animis hoīum infigitur. et Ora-
tius in poetria inquit. Segnius irritāt animos
demissa per aures. Quā que sunt oculis subie
cta fidelibus. Ex qbus omnib' ꝯcludit̄ qd no
stra predicatio vtilis et fructuosa erit clarissima
et a quolibet intelligibilis seruans illud Tulij i
2° de oratore qui ait. Is est eloquēs qui et hū-
milia subtiliter: et alta grauiter: et mediocria tē-
perate insinuat. N

Tertia ꝯdicio predicationis nr̄e dicit̄ verita
tis et vtilitatis. Nihil enī in sermonib' no-
stris nisi verū atq3 vtile dicere intendo: dimissis
oībus mendacijs. Ait enī Aristotiles. p°. elēco.
Sapienti opus est in vna quaq3 re nō mētiri:
nunq̄ aūt licet predicatori dicere falsitatē: etiā
ppter cultū xpi āpliandū. 22ª. q. 2ª. c°. Primū
Et licet verū sit qd inquit Terētius in andria. s.
q̄ obsequiū amicos: veritas odium parit. Et [redacted]
cet ꝯtingat de veritate q̄ ꝯtingit de luce: odore
et sapore. Lux enī est amabilis oculis puris: sz
habētib' oculos lippos ē odibilis: vnde Aug.
ait. Oculis egris odiosa lux est: q̄ puris ē ama-
bilis. Odor etiā est homini gratus: quoniā eū re
creat et ꝯfortat: sed odiosus est serpenti: quia ipsū
occidat et fugat. Itē panis palato sano est sapi-
dus: qui palato infirmo est insipidus et penosus
vnde Aug. iquit. Palato nō sano pena est pa
nis: qui sano est suauis. Et similiter licet veritas
displiceat malignis et proteruis atq3 peccatori-
bus obstinatis: tamē nullatenus tacere inten-
do ipsā veritatē in his que animab' vr̄is salu-
taria atq3 necessaria videbūtur. Seruās tamē
illud Hieronymi ad Nepotianū qui inquit. Ne
minē specialiter sermo meus pulsauit: generali-
ter de vicijs disputatio est. Qui igitur mihi ira
sci voluerit: prius ipse de se qd talis sit ꝯfitebi-
tur: hec ille. Cui ꝯcordat moralis Cato dicens

in li°. de trãquillitate ai. Puto multos ad sapiẽtiã venire potuisse si nõ putassent se puenisse. Mercuriꝰ aũt termegistus maximꝰ phĩs dicebat maxima pars eoꝝ q̃ scimꝰ ẽ minima ps eoꝝ q̃ ignoramꝰ. Et lac. in li°. de ira dei dicit. Socrates ille thebanus cũ esset oĩum philoꝝ doctissimꝰ: vt ceteroꝝ argueret in sciam q se aliqd tenere arbitrabant: ait: se nihil scire nisi hoc vnũ ꝙ nihil sciret Refert q̊q̃ Tuliꝰ in. 2°. de Senec. ꝛ Valeriꝰ maximus in tractatu: de studio ꝛ idustria: ꝙ Solõ Phil³. sapiẽtissimꝰ aiebat: se senescẽtẽ quotidie aliqd discere. Supp̃mo ṽo die vite sue assistẽtibꝰ amicis: q̃dãq̃ inter se ↄferẽtibꝰ satis iã p̃ssuz caput erexit: interrogatusq̃ quapp hoc fecissz rñdit: vt cũ illud qcqd est: de quo disputatis percepero moriar. G

O Magna ↄfusio: o maximũ vitupiũm: o ingẽs stulticia xpianoꝝ: q nõ currãt de doctrina p̃dicãtiũ: tã digna ꝛ nobili. Profecto iste paganꝰ illos ↄfũdit: ꝛ multi aliȷ̃ ĩfideles Philosophi: ĩter q̊s fuit Apoloniꝰ Pithagoras ꝛ Plato qui lꝫ eẽnt doctissimi: tñ auiditate ampliꝰ adiscẽdi: diuersas ꝓuincias lustrauere. Maria trãsierũt cũ diuersis piculis. Et qui magri erãt in t̃ris suis: cũ maximis laboribꝰ alios querebãt a qbꝰ discerẽt: vt Hiero. refert ad Paulinũ scribens. Qui etiã ad palmachiuz ꝛ occeanũ inqt. Dum eẽm iuuenis nimio feruebã amore discendi: nec iuxta q̃rũdã p̃sumptionẽ ipe me docui: Apolinarẽ audiui: antiochie frequenter ꝛ colui. Iã canis spargebat caput: ꝛ magrm potius q̃ꝫ discipulũ docebat: pgeri tñ Alexãdriã: audiui didimũ. In multis ei grãs ago: q: qd̕ nesciui didici: qd̕ sciebã illo docẽte: nõ pdidi. Putabãt me hoies finẽ fecisse discẽdi: veni rursus hierosolymã ꝛ bethleem. Quo labore: quo p̃cio baraniã nocturnũ habui p̃ceptorẽ. Timebat. n. iudeos: ꝛ alteruz mihi exhibebat nichodemũ ꝛc. O igit ignorãtes: cognoscite dementiã v̄ram: ꝛ vos emẽdate exẽplo: tam p̃clari ꝛ illumiati doctoris tãtis sudoribus sacre doctrine opam dãtis. O magnuz dedecꝰ xpiane religionis: ꝙ ĩfideles ꝛ pagani tãto studio secularũ sciaꝝ p̃ceptores adierũt. Multi aũt pfidi xpiani añ ianuã vel ꝓpe hñtes doctores veritatis ad illos accedẽ nõ curãt. Sꝫ veniet tẽpꝰ q̊ v̄ificabit qd̕ minat dñs Amos. 8°. c. di. Mittã famẽi terrã nõ famẽ panis neq̃ sitim aque: sꝫ audiẽdi verbũ dñi: ꝛ cõmouebũtur a mari vsq̃ ad mare ꝛ ab aqlõe vsq̃ ad oriẽtẽ circuibũt querẽtes verbũ dñi ꝛ nõ iueniẽt. Quid aũt dicemꝰ de idiotis ꝛ ignorãtibꝰ? pfecto i eis verificat quod Arist. i q̃t. p°. Eth. di. Qui neq̃ ipse itelligit: nec aliũ audiẽs in aĩo ponit: hic inutilis natꝰ ẽ. Augu. quoq̃ i s̃mõe ad heremitas dicit. Quid eni hõ sine litteris reputat? Nunqd nõ bos: vel asinꝰ: nõ equꝰ ꝛ mulus qbꝰ nõ ẽ itellectꝰ? ꝓpea dicit Cato i suis documẽtis. Instrue p̃cept aĩuz ne discere cesses. Nã sine doctria vita ẽ q̃si magis imago. Quã q̃dẽ sniam ẽt Macrobiꝰ ponit i 2°. saturnaliũ. Et ideo dicebat ille phĩs de q̊ scriptũ ẽ i. l. apud Iulianũ. ff. de fideicõ. liber. Cupiditas discẽdi ẽ optima rõ iueniẽdi: vñ Iulianꝰ dixisse fert. Et si alterũ pedẽ i sepulchro hẽrẽ: adhuc adiscẽ qd vellẽ ait. n. Tuliꝰ in p°. de oratore. Nõ ignoro ea q̃ bona sũt: meliora fieri posse doctria. Ad ↄtra de his q noluĩt adiscẽ: nec audire p̃dicãtes di Eccle. 17°. Qui euitat disciplinã incidet i mala. Ignorãtia eni est mr cũctoꝝ erroꝝ. c°. p°. 38ª. di. Cum ergo ut ad ꝓpositũ nrm reuertamur natura abhorreat ignorãtiã ꝛ desideret sciaz: seq ꝙ oẽs icitat ꝛ exhortat ad p̃dicationis auditionẽ. Marie aũt eã frequẽtare debẽt: illi q de nouo sũt ↄuersi ad penitẽtiã. Nã sunt q̃tuor gña hoĩuz q difficulter ieiunia ferre pñt. Indigẽt eni crebra refectiõe. s. a magna egritudie ↄualescẽtes. Itinerãtes: pueri ꝛ senes. Tales ṽo sũt nouiter ↄuersi ad pniam: ꝛ iõ frequẽti cibo v̄bi dei indigẽt. Nã ipsi ↄualuerũt de magna ĩfirmitate pcti: iuxta illd̕ ad hebr. 9°. Cõualuerũt de ĩfirmitate. Itẽ aggressi sũt viam paradisi. Et ideo vnicuiq̃ eoꝝ di tertiȷ Re. 19°. Surge: comede: grãdis eni tibi restat via: vt aũt inquit glosa sup Matthei. 15°. Perit q sine celesti pane ad p̃iam tendit. Ipsi quoq̃ tanq̃ꝫ pueri sunt recenter in gr̃a renati: iuxta illud. pe. Pe. 2°. Quasi mõ geniti ĩfãtes sine dolo lac ↄcupiscite. Ipsi ẽt qñq̃ fuerũt in peccatis inueterati iuxta illud ps°. Inueteraui iter oẽs inimicos meos. Et hec sufficiãt pro pª. pte huiꝰ sermonis.

¶ Pars secũda huius sermonis de obligatione audiendi verbi dei. H

q Uo ad. 2ªm. p̃dicatiõis huiꝰ ↄsiderationẽ: dico ꝙ qlibet q nõ est legitime ĩpeditꝰ tenet audire verbũ dei. Fũdamẽtuz huiꝰ veritatis: colligit a Theologis ĩ. 3°. di. 25ª. maxĩe a scõ Bonauẽtura ibidẽ: ꝛ ab Alex°. de ales in. 3ª. pte summe: qui dicũt ꝙ ad salutẽ necessaria nob̃ est scia de deo: ꝛ de his que ptinẽt ad fidẽ: ita ut hẽamꝰ cõpetẽtez cognitionẽ ꝛ notciã eoꝝ: aliter nob̃ accidet illud pe. ad corin. 14°. Si qs ignorat ignorabit: hoc p̃ supposito: dico ꝙ s̃m Scotũ. Bonauẽ. ꝛ Ricar. ꝛ alios Theologos in. 4°. di. 49ª. Duplex põt hẽri scia ꝛ cognitio de vita eterna: ac felicitate ꝛ de deo. Una est vniuersalis ꝛ ↄfusa: ac gñalis quaz

habuerũt phi̇li infideles: ⁊ pagani: stoici: pipatetici ac academici qui vario modo senserũt de felicitate vt refert Aristo. in p°. Ethi. Isti enĩ cognouerũt deũ triñmodo in vniuersali ⁊ ɔfuse. s. tanq̄ primã cãm ⁊ primuz motorē. 12° Methaphi. ⁊ 8°. Phi̇si. s3 ista cognitio nõ sufficit ad salutem q2 ad verã scientiã regrit̄ cognitio in particulari: ⁊ nõ sufficit vniuersalis ac ɔfusa f3 Aristo. 7°. Ethi. q2 ab vniuersalib9 debem9 descẽdere ad pticlaria: vt dič phil's p°. phi̇si. hic Porphiri9 i vniuersalib9 ait: ab vlib9 ad pticularia descẽdere iubet Plato. Est ergo alia sciẽtia de deo ⁊ de felicitate. s. particularis ⁊ distincta qua cognoscunt̄ in particulari oĩa que sunt fidei necessaria ad salutē: ⁊ sine hac nemo põt saluari vt dicũt Theologi vbi supra: hec aũt sciẽtia ⁊ cognitio eoꝝ que sunt fidei nõ põt nãliter hẽri: vt regritur: nisi per auditionē verbi dei f̄m Paulũ ad Ro. x°. q ait. Fides est ex auditu: audit9 aũt fit p verbũ dei. Unde dicit scũs Bernardin9 in euãgelio eterno: sermõe. x°. Si deficeret v̄bũ dei deficeret tãdē fides xp̄i. Ma3 dicere possum9 illud. Esa. p°. Nisi dñs reliqsset nobis semē. s. verbi dei: quasi Sodoma fuissem9: ⁊ quasi Gomorra similes essem9. Ergo ɔcludit̄ q̄ xp̄ian9 volẽs eē saluꝰ: ⁊ p ɔsequēs habens necesse discere scientiã fidei ⁊ oĩu3 ptinentiũ ad salutē: obligat9 ē ⁊ tenet̄ audire verbu3 dei quod est mediũ ad illã scientiã ⁊ cognitionē sine quo hẽri ɔgrue nõ põt: p̄destinatio enĩ nõ solu3 icludit finē sed ēt mediũ dirrigẽs in ipsũ finē vt dicũt Theologi i p°. di. 41ª. ⁊ ideo multi damnãtur pp hoc q̄ non vadũt ad audiendũ verbũ dei qui pmanēt in ignorãtia crassa ⁊ supina que eos non excusat: imo aggrauat eoꝝ peccatũ f̄m scũ3 Bonauenturã in. 2°. di. 22ª. ar. 2°. q. 3ª. Et Alerã. de Ales in. 2ª. pte sũme: in tracta. de diuisionib9 peccati: ⁊ btm Thomã. pª. 2ᵉ. q. 76ª. ar. 3°. ⁊. 4°. ⁊ in q̄ōnib9 disputatis de malo: q̄ōne de ignorantia ar. 8°. Et Ricar. i. 2°. di. 22ª. ar. 2°. q. 3ª. Talis enĩ ignorãtia eqpat̄ dolo. l. q̄ŏ nerua. ff. de po. Ideo scriptũ est in c°. non oĩs. 37ª. di. vbi Augu. inqt. Non oĩs ignorans imunis est a pena. Ille enim ignorãs excusari põt a pena: qui quod disceret nõ īuenit. Illis aũt hoc ignosci nõ poterit qui habētes a quo discerent: opa3 nõ dederũt: hec ille. Cũ igitur sit q̄ ignorantia eoꝝ que quis scire tenetur culpe cõnumerat̄. l. Impitia. ff. de reg. iu. ⁊. §. Impitia Insti. ad. l. acq. ꝓfecto cõstat q̄ si qs facit aliqd quod scire debet esse peccatu3 non excusat̄ pp ignorantiã l. liberoꝝ. §. notatur. ff. de his qui notan. isa. Propterea in die iudicij venient multi qui se excusabũt de peccatis suis dicẽtes singuli. Parce dñe q2 ignorans feci: miserere q2 nesciui hanc esse supstitionē vel heresim. Quoꝝ singulis vultu terribili ⁊ voce aspa r̄ndebit dñs illud Osee. 4°. c°. Tu sciētiã repulisti ⁊ ego te repellã. Deinde clamabit oibus qui noluerũt ire ad predicationē dicēs. O ignorãtes ite ad ppetuã ignorãtiã. Sed dicet qs: scio qd vult dicē p̄dicator. s. declia a malo ⁊ fac bonũ: ps°. 33°. Nõ sufficit oĩa dilecta: s3 oportet scire i pticulari qd sit bonũ ⁊ malũ. Multi enim credũt aliq̄ esse licita que sũt pctã: ⁊ e contra: ⁊ iõ ɔtra eos dicit dñs. Esa. 5°. c°. Ueh qui dicitis: bonũ malũ: ⁊ malũ bonũ ponentes lucem tenebras: ⁊ tenebras lucē: quod etiã habetur in. c°. veh vobis. xjª. q. 3ª.

¶ Et ideo cõcludo q̄ predicatio est necessaria ad salutem anime v̄re vt habetur extra de offi. iu. or. c°. iter ceta. vbi d̄r. Inĩ cetera q̄ ad salutē spectãt ppli xp̄iani: pabulũ v̄bi dei sibi pmaxime noscit̄ necessariũ: qa sič corp9 materiali: sic aĩa spũali cibo nutrit̄: eo q̄ nõ i solo pane viuit hõ: s3 i oĩ v̄bo qŏ ꝓcedit de ore dei: hec ibi. Que ēt hñr originalit deut̄. 8°. ⁊ trãsũptiue Matth. 4°. c°. O igit̄ xp̄iani qb9 nõ satis videt̄ semel i in die reficē vẽtrē ⁊ corp9 cito a v̄mib9 deuorãdũ. Saltē etiã aĩe suã refectionē si ñ bis i die ad min9 semel p̄betis: atq3 diuini v̄bi pabulo eã sustẽtate. Et nõ facite sicut qdã qb9 sat̄ videt̄: si ad p̄dicationē festiuis pergãt dieb9. Quis enĩ sapiēs vellet solũmodo in festis comedere? Multo aũt magis insaniũt qui solu3 in quadragesima volũt diuini cibi cõuiuio aĩam suã reficere dicentes: q̄ sabe ⁊ predicationes post pasca suas saporositates amittũt. Sed isti insipientes ⁊ stulti non aduertũt q̄ tpe carnis priuij ⁊ dissolutionũ est magis p̄dicandũ. Nã tũc p̄dicatiões vtiliores sunt qñ fiunt magna peccata. O magna demẽtia hominũ q tãtis laborib9 pparãt ⁊ caras emũt corporales epulas: ⁊ spiritualia fercula despiciũt q̄ sine labore ⁊ p nihilo hẽre possunt. Ait enĩ de9 Esa. 55°. Qui nõ hẽtis argentũ ꝓpate: emite ⁊ comedite. Uenite emite sine argẽto: ⁊ absq3 vlla cõmutatione vinũ ⁊ lac. Quid dicã de illis q magis soliciti sũt i pascẽdo canē: aut eq̄: vel asino suo q̄ in reficienda aĩa sua? Qui diligenti9 acipitri querũt nutrimẽtũ q̄ aĩe sue pabulũ necessariũ? ꝓfecto tales sunt isipiẽtes. Preterea quãtũ peccēt ɔtēnentes verbũ dei: patet ex peccato eoꝝ qui negligẽter illud audiũt. De quo Augu. pª. q. pª. c°. Interrogo inquit. Interrogo vos fratres ⁊ sorores dicite mihi quid plus vobis esse videtur corp9 xp̄i an verbũ xp̄i? Si verũ vultis r̄nderet hoc dicere debetis: q̄ non min9 sit verbũ dei: q̄ corpus xp̄i. Et ideo quãta solicitudine obseruamus cũ nobis corp9 xp̄i ministrat̄ ne de manib9

aliquid in terrā cadat tāta solicitudie obseruem⁹ ne verbū dei quod nobis erogaī dū aliud cogitamus aut loquimur:de corde puro depeatq̄ nō min⁹ reus erit q̄ verbū dei negligēter audierit:q̄ꝫ qui corp⁹ xpi in terrā negligētia sua cadere pmiserit:hec ille. Sup qb⁹ verbis ait archidi. ꝙ Augustin⁹ nō equerat verbū dei:corpori xpi: quo ad excellentiā ⁊ dignitatē:q: corp⁹ xpi est dignius:sed quo ad efficatiā ⁊ vtilitatē: q: nō minorē fructū recipiet ille qui verbū dei attente audit:quē qui corpus xpi deuote assumit:glosa vero ordinaria sup dictū cᵐ.ait ꝙ plus vtile est audire verbū dei q̄ꝫ sumere corp⁹ xpi: p corporis eni xpi susceptionē:solū nobis remittūtur venialia: de cōse.di 2ᵃ.cᵒ.Iteraī:p auditionē aūt verbi dei sepe imo quasi semp a deuote illud audientib⁹ acquiritur cōpunctio ⁊ ɔtrictio:p quā remittuntur oīa ēt mortalia peccata ſꝫ scūm Bona.Sco.Ri. Tho.⁊ ceteros theologos.i.4ᵒ.di.17ᵃ. ⁊ Raymūdū in ti.de peni.§.19ᵒ.⁊ canonistas in.cᵒ.magna de pñi.di.pᵃ. Et ideo dicit scūs Bernardin⁹ in suo euāgelio eterno sermone xᵒ.Qð si aliqs populus staret per trigīta annos sine missa: ſꝫ oi festo audiēs verbū dei:⁊ ali⁹ popul⁹ staret p eosdē trigīnta ānos oi festo audiēs missaꝫ sed nūq̄ꝫ audiens verbū dei:pfecto ille qui verbū dei audiss꜡ īueniref melior ⁊ magis morigerat⁹ q̄ꝫ audiens missā:⁊ plura enormia peccata diuersi gñis īueniren̄ in illo qui nō audiuit p̄dicationē:q̄ꝫ in eo q̄ nō audiuit missaꝫ. Ex quib⁹ oib⁹ patet:ꝙ si graue est negligēter audire verbū dei multo ē grauius peccatū nole audire:ɔtra qð dicif ꝓuer.28ᵒ.Qui declinat aurē suā ne audiat legē:eius oīo erit execrabilis: ⁊ si tā g̃ue ē nole audire:mlto ē g̃ui⁹ p̄dicationē īpedire: q: nō min⁹ est q̄ꝫ īpedire celebrātē missaꝫ: ⁊ mai⁹ dānuꝫ facit pplo tollēs v̄bū dei de ore p̄dicātis:q̄ꝫ tollēs corp⁹ xpi de manu sacerdotis populuꝫ cōicantis vel missā celebrātis. H

SEd dicet qs.Quare ergo ecclesia nō ita precepit audiri verbuꝫ dei sicut iussit de missa? Rñdeo:ꝙ hoc fecit duplici ex cā:prima est:q: precepit p̄latis ecclesiasticis vt pplis suis p̄dicarent: vel p̄dicari facerēt:⁊ ideo nō fuit necessariū preciꝑe pplis vt audirēt:q: p̄cepto pricipali intelligitur ēt p̄ceptū esse accessoriū.cᵒ.accessoriū de reg. iur.liᵒ.6ᵒ.l.cū pricipalis.ff.de reg.iur.Et quotiēs aliqd p̄cipif itelligif ēt p̄cipi oē id:sine quo illud preceptū ɔgrue adimpleri nō pōt:vt nō.i.l.ij.cū filib⁹.ff.de iur.oī.iudi.ꝙ aūt hoc fuerit p̄ceptum p̄latis hētur in cᵒ.Inter cetia:ex̄ de offi.iu.or.vbi dī.Inter cetera q̄ ad salutē ⁊c.sequif.Vñ cū sepe ɔtigat ꝙ epi ꝓpter occupatiōes multiplices vel īualitudines corporales:aut hostiles icursus:seu alias necessitates:ne dicā defectū scie qui in eis reprobādus est:oīo nec de cetero tolerādus: Ipsos nō sufficiunt ministrare v̄bū dei pplo marie p āplas dioceses ⁊ diffusas: g̃nali ɔstitutiōe sācim⁹:vt epi viros idoneos ad scē p̄dicatiōis offiñ salubriī exequēdū assūmāt:potētes ī ope ⁊ ſmone q̄ plebes sibi cōmissas cū p se idē nequierit solicite visitātes:v̄bo edificēt ⁊ ex⁹:qb⁹ epi cū idiguerit ɔgrue necessaria subministrēt:ne ꝓ necessariorꝫ defectu cogāt desistē ab icepto.hec ibi.Predicatores eni rōne officij merent̄ sustētari:⁊ eis elemosina ē dāda q̄si ex debito.c.qescam⁹.43ᵃ.di. I

SEcūda cā est q: plura requirūt ad p̄dicatōis offiñ q̄ꝫ ad misse celebrationē ſꝫ Durāduꝫ nr̄m in sūma sua dī.n.i.l.magistros.C.de ꝓfes.⁊ medi.liᵒ xᵒ.magistros studiorꝫ doctoresq꜡ excellēꝫ morib⁹ primū: deide facūdia:q̄ gᵒ docē vult nō repēte nec temere ꝓsiliat ad hoc mun⁹:ſꝫ iudicio ordinis probat⁹ decretū curialiū mereaf optimorū ɔspirāte cōsēsu:debet igif p̄dicator eē doct⁹:extra d̄ here.cᵒ.cū ex iniūcto ⁊.43ᵃ.di.cᵒ.sit rector.8ᵃ.q.pᵃ.cᵒ.oportet.16.q pᵃ.cᵒ.sic viue. Et cᵒ.si clericat⁹:facit cᵐ.ignorātia.38ᵃ.di.⁊ cᵒ.ordinatos.59ᵃ.di.multas etiā alias ɔditiones vltra lr̄aturā debet habere puta vocis:loq̄lle expeditē:discretionis ī loquēdo ⁊ tacēdo:⁊ alias q̄ꝫplures ꝓpter q̄s officiū p̄dicationis est p̄uilegiatuꝫ cᵒ.qð dei.de sta.re. vbi dicit glosa qð nemo debet p̄dicare nisi sit ei cōmissuꝫ ab epo loci vel a sede aplica cᵒ.excōicam⁹.§.q̄ v̄o de here.⁊ Ad ro.8ᵒ Quō p̄dicabūt nisi mittanf? ⁊ Luce xᵒ.Rogate dñꝫ messis vt mittat oparios ī messē suā.Et iō seraphic⁹ pr̄ nr̄ Frācisc⁹ in regule sue cᵒ.9ᵒ.p̄cipit dicēs.Null⁹ ffm pplo penit⁹ audeat p̄dicare nisi a g̃nali mistro hui⁹ ffr̄nitatis fuerit exami at⁹: ⁊ ap̄bat⁹ ⁊ ab eo offiñ sibi p̄dicatōis ɔcessū:cū igif valde pauci īueniaf idonei ad p̄dicatōis officiū dicēte Tulio i.2ᵒ.d̄ oratore.Sūt qdā aut ita ligua cespitātes:aut ita voce absoni:aut ita vultu motuq꜡ corporis vasti atq꜡ agrestes: vt ēt si igēijs ⁊ arte valeāt tñ ī oratorꝫ nūero vēire nō possint. Hec ille.Qui tñ sūt apti ad celebrōnē misse:iō magis p̄ceptū ē d̄ missa q̄ facili⁹ hēri pōt:q̄ꝫ d̄ p̄dicatōe:marie cū mlti hitēt ī mōtib⁹ ac locis valde remotis ⁊ desertis q̄ bñ possūt hēre sacerdotē ſꝫ nō p̄dicatorē oi festo.Sꝫ dices fortasis. Ego video totū mūdū plenū p̄dicatorib⁹:iō vī mihi ꝙ ī ecclia iā debeat p̄cipe d̄ v̄bo dī sic fec missa? Rñdeo:ꝙ īter tātos rari īueniūf q̄ sunt bōi ⁊ apti ⁊ lr̄ap piti sic decet:imo ī eis v̄ificaf illō ꝙ de poetis dic Ora.i qdā epl̄a ad Le.di.Scribim⁹ idocti do

etiā poemata passim: ceretani ergo et nugaces re piunt multi qui ex ignorātia multas dissemināt he reses et erroneas opiniões: sȝ veri pdicatores val de pauci. Aliqui pro pecunijs pdicāt vēdētes ver/ bū dei: et qrentes que sua sunt non q iesu xpi ad Phi. 2°. c°. et ꝯ illud qd scribit p°. Cor. 13°. Alij qdē bene loquūtur sȝ male viuūt: vt inqt Lactā tius l. 4°. diui. isti. de qb9 dicit Gre. in qdā ome lia. Cui9 vita despicit restat vt ei9 quoqȝ pdica tio ꝯtēnat. Et phil9. 3°. Ethi. ait q sermões ꝯso nātes opib9 acceptātur: et dissonantes ꝯdēnant. Qui ergo vult sua verba acceptari: nō solū ver/ bis sȝ et morib9 et factis docere debet. Vn̄ di in. §. illud. i. plxe. ff. Oportet pus aīas et postea liguas fieri eruditas. Aut qqȝ Chriso. et allegat cm. mlti xl. di. Si bene vixeris et bene docueris pplm in/ struis. Si bene docueris et male vixeris: tui solu9 ꝯdēnator eris: et de peni. di. 2a. §. opont di. Infe/ lix est pdicator q alios illuīando ipse tenebrosus et reprob9 efficit. Unde metrice di. Infelix q pau ca sapit spnitqȝ doceri. Infelix q multa sapit sp/ niqȝ docere. Infelix q recta docēs opatur inique. Ideo null9 pdicator dȝ alios repħēdere de aliq: i quo ipse sit defectuosus. Idcirco inquit moralis cato. Que culpare soles ea tu ne feceris ipse. Tur pe ē doctori cū culpa redarguit ipsum. Et Mar/ cialis coc9. c°. 3°. Alteri9 cēsor cēsor et esto tuus. Siliter nō dȝ predicās aliqd alijs precipe quod ipse pri9 nō faciat: non ipedit9 legitime. Inqt eni Claudian9 li°. p°. In comune iubes si qd censes ne tenendū Prim9 iussa subi: tunc obseruātior equi. Fit ppls nec ferre vetat: cum viderit ipsuȝ. Auctorē parere sibi: cōponitur orbis. Regis ad exēplū: nec sic inflectere sensus. Hūanos edicta valent quā vita regētis. Mobile mutat semper cum principe vulgus. Ecōtra vero de pdicatore alios exhortāte et nō bene operante ait Hiero. ad palmachiū. Delicata doctrina est pugnanti ict9 dictare de muro: et cū vnguētis sit ipse delibutus cruentū militē accusare formidinis etc. Et idem super Micheā ait. Confusio et ignominia ē iesū crucifixum pauperē et esurientem farsis pdicare corporib9: et ieiuniorȝ doctrinā per rubentes buc/ cas tumētiaqȝ ora pferre: et etiam ad nepotianū scribit di. Non ꝯfundant opa sermonē tuum: ne cuȝ in ecclesia loquaris tacit9 qsqȝ rn̄deat. Cur hec que dicis ipse non facis? Accusare auaritiaȝ etiā latro pōt. Et ad Titū iterū dicit. Sacerdotȝ os cum mēte ꝯcordet. Nam qūo pōt preses ec/ clesie auferre malū de medio eius qui in delictuȝ simile corruit? Aut qua libertate corripit peccātē: cū tacitus ipse sibi rn̄deat: eadē se admisisse que corripit? Et ad occeanū. Perdit auctoritatē do/ cendi cui9 ope sermo destruit: verū est aūt illud Tulij. Caput artis est docere qd facis. Et ad fa/ biolā: Pri9 faciam9 et sic doceam9: ne doctrie au ctoritas cassis opib9 destruat. Et sup Micheā iterum dicit De eloquētib9 et pnūciātib9 plenus est orbis. Loquūtur que nesciūt: docēt que nō di dicerūt. Magistri fiunt cū discipuli ante nō fue rint. Et ad Titū ēt scribit. Tunc doctrina rectorȝ sanitas est: cum doctrina pariter et vita ꝯsentiat. Et ideo dicitur Johel. 2°. Cāite tuba in sion. Tu ba eni vna sola nō est sufficiēs ad clāgoris actū: q2 nō est sufficiēs vnus tubator solus cōtinuare sonū: q2 nō pōt flatū sine intermissione suscipe et emittere. Oportet eni ipsum respirare: et tunc a tubatione cessare. Duo aūt bene sonū ꝯtinuant: q2 qn̄ vn9 respirat: alter sufflat et sonat. Per tu bā vero itelligitur pdicator qui hēt intonare po/ pulis diuina mādata. Et ideo ei dicit Esa. 58°. Clama ne cesses: quasi tuba exalta vocē tuā etc. Sed notandū q hec tuba sola modicū pdest q2 sola vox predicātis statim interdicit nisi son9 bo/ ne vite illi ꝯtinuet. Unde Gre. super Eze. omelia xa. ait. Sermo dulcedinē nō hēt: quē lingua re/ probata itra ꝯsciētiā remordet. Ideo necesse est vt qui verba dei loqtur: pri9 studeat qliter viuat: vt postea ex vita colligat que et qliter sit dictur9. Hec ille. Et in 6°. mora. iterū inqt. Ille vberes fructus pdicationis colligit: q semina bone opa/ tionis pmittit. Nā loquēdi auctoritas pdit quā/ do vox ope nō adiuuat: pdicator igit qui ē dux verbi et pnceps doctrie i pplis: dȝ eē scūs inocēs: ipolut9 et irrepħēsibilis. qtū humana fragilitas possit. p°. ad Thi 3°. et ad Titū p° de quib9 rarissi mi iueniūtur: et ideo ecclia non pcepit ita expsse de pdicatione audiēda sicut de missa. ¶

SEd forte qres: nūqd nō audiēs qn̄ pōt pdi cationē: peccat mortalr? Rn̄deo saluo sp sa/ niori itellectu: q aut qs ē doct9 et sciēs necessaria ad salutē: et hoc casu nō peccat mortaliter sȝ bene venialiter: si pōt cōmode audire et nō ē occupat9 in alijs magis necessarijs vel vtilib9: et per negli/ gentiā non audit: q2 licet sit doctus tamē audien do doctior fiet: puer. p°. c°. Si vero quis est igno rans: et nescit necessaria ad suaȝ salutē que scire tenet: et hȝ pdicatorē q docet ꝯ pdictȝ peccat mor talr: si nō vadit ad audiēdū cū pōt et nō distin guo de festis vel ferialib9 dieb9 q2 sp mortalr pec/ cat lȝ graui9 in festis: in qb9 dȝ vacare diuis. Sȝ heu multis hodierni tpis: qt ignorātes repiunt q velut bestie nesciūt necessaria ad salutē: qt ma charroni iueniūt q se excusāt ab audiēdo dei vbo

po exercitia sua: quib⁹ ego rńdeo: q̄ si possūt vitā
ducere sine illis exercitijs ⁊ laborib⁹: tenētur illa
exercitia itermittere donec audiāt verbū dei: etiā
dieb⁹ ferialib⁹: qñ sunt ignorātes ptinētia ad sa
lutē: imo potius debent pati aliquā egestatē: ⁊ ne
cessitatē corporis: q̄ dimittere cibū p̄dicationis
aīe necessariū: alias sic ignorātes mortaliter pec
cant: nō eundo ad predicationē: nec tales excu
sat necessitas: ⁊ paupertas: atq̄ indigētia: citra
mortē corporis: q̄ illis p̄misit dñs Math. 6°.
c°. vi. Primū querite regnū dei: ⁊ iustitiā ei⁹: ⁊
hec oīa adijcient vobis. s. necessaria ad vitā cor
poralē: ⁊ Esa. p° inquit dñs. Si audieritis me: bo
na terre comedetis. Si qs aūt esset in extrema
necessitate: ⁊ nō posset viuere: si nō laboraret tpe
p̄dicationis: ipsum puto nō peccare mortaliter
nō audiēdo p̄dicationē: ēt si sit ignorās: sed pau
ci repiuntur: qui non possint vnā horā quotidie
dimittere pro salute aīe: cū postea hēant viginti
tres quas possunt in exercitijs corporis: ⁊ lucris
ↄuertere: lz ergo dicat Arist. 3°. Topi. Meli⁹ ē
philosophari: q̄ ditari: sed nō indigēti necessa/
rijs: itelligitur de necessitate extrema: si verba ei⁹
referas ad philosophiā p̄dicationis. Sed quid
dicem⁹ de his qui maioris lucri causa: ⁊ ad au/
gendas diuitias intēdentes: dimittūt verbū dei
dieb⁹ ferialib⁹? dico q̄ mortaliter peccāt: ⁊ gra/
uissime: si sint ignorātes sicͫ supradictū ē: ⁊ mul/
to magis si dimittāt dieb⁹ festiuis: q̄ oīa terre/
na lucra dz qs postpōere saluti aīe sue Math.
16°. c°. O quot mortali peccāt: quot magis cha
ripendūt aurū: q̄ aīam suā: p̄fecto multi ex ne
gligentia p̄dicatōis ad iferna descendūt. II

SEd fortasse aliqs queret. Quid meli⁹ sit au
dire missam: aut verbū dei: qñ vtrūq̄ audi
ri nō potest? Rńdeo: q̄ aut ē dies nō festiuus:
⁊ tūc idistincte credo q̄ si nō possis audire mis/
sam ⁊ p̄dicationē: melius sit audire verbum dei
q̄ vtilius est aīe: q̄ auditio misse: vt supra pa/
tuit: ⁊ de duob⁹ enī bonis semp vtilius est eligēdū
de ↄse. di. 5ª. c°. nō mediocriter. Si vero sit dies
festiuus: aut es doct⁹: ⁊ sciēs necessaria ad salu
tē: aut nō. Si primū: poti⁹ debes audire missā:
ne facias ↄtra preceptū expressū eccłie: in c°.
missas. de ↄse. di. pª. Si vero es ignorās ptinētia
ad salutē: que potes discere ad p̄dicationē: ⁊ tūc
[illegible] habes p̄dicatorē sufficientē: poti⁹ debes dimit
tere missā: ēt in festo hoc casu: q̄ auditio misse ī
festo: est de p̄cepto iuris positiui. Quod aūt qs
addiscat necessaria ad salutē: est de iure diuio: vt
pōt colligi a theol³. i. 3°. di. 25ª. Obedire āt ma
gis opz deo: q̄ hoib⁹: Actuū. 5°. c°. Et de duo
b⁹ malis: semp min⁹ est eligendū: ⁊ mai⁹ cauē/
dū. 3°. Topi. ⁊ p̄bat etiā in. l. i. §. penul. ff. de. pi. ē
cō. rei vē. ⁊ de vē. i pos. mit. l. i. §. p°. ⁊ de reg. iur. l.
quotiēs. la. 4ª. ⁊ in autē. de nō. eli. se. nu. §. cum
igit. coll' pª. ⁊. 13ª. di. c°. p°. ⁊ 14ª. di. c°. p°. ⁊. 22ª.
q. 4ª. c°. nō solū. III

COncludēdo igit breuiter hanc scdaz par/
tem sermonis: dico q̄ patere pōt quātum
deus velit audiri verba p̄dicatorū: ⁊ eis attendi:
ex punitione illorū qui ea audire ↄtēnunt: vel de/
spiciūt: legitur enī in vita beati mathie apostoli
q̄ p̄dicante ipso: quidā eius p̄dicationē ↄtēne/
bant: nolebātq̄ ad illā attendere: quapp sanct⁹
mathias dixit: Ad ifernū ibitis: statiq̄ se apuit
terra: ⁊ illi descenderūt viui ad ifernū. Item de
seraphico p̄re nr̄o Frācisco legit: q̄ p̄dicāte illo
in quodā castro noīe citerna: quedā mulier sup
ueniēs cū cibalo pulsabat: ⁊ ei⁹ p̄dicationē irri
debat: que a scō Francisco p̄monita: vt cessaret
noluit obedire. Tandē btūs Frācisc⁹ dixit. Tolle
diabole quod tuū est: ⁊ statim capta est mulier
a diabolo: ⁊ in aere leuata: ac amplius nō visa.
Silr legit i vita btī amādi epi: q̄ dū p̄dicaret:
quidā ioculator eius p̄dicationē irridebat: q̄ sta
tim arept⁹ a diabolo: iniuriā factā scō verbis fa
tebat: ⁊ discerpēs ac lacerās vnguib⁹: ac denti
b⁹ corp⁹ suū: ⁊ clamās: veh mihi q̄ irrisi sanctū
p̄dicatorē expirauit. Tuncq̄ verificatū est illud
quod scriptū est. xjª. q. 3ª. c°. quicūq̄. vbi dicit.
Quicūq̄ ↄtristauerit p̄dicatorē veritatis: peccat i
xp̄m: ⁊ p̄rem oīuz exacerbat deū: pp quod ⁊ vita
carebit: hec ibi. Predicator enī ē legat⁹ dei: quē
mittit ad reformādā pacē cū hoib⁹. Iere. 49°.
Legat⁹ ad gētes miss⁹ sū: ⁊ Abdie p°. Legatū
ad gētes misit. Si igit iperator toti⁹ orbis a vob
offensus ad vos destinaret legatū: quo mediāte
vellet vobiscū pacē facere: ⁊ vos illū audire no/
letis: p̄fecto expectaretis ab ipso impatore ma/
ximā punitionē. Quid ergo dicem⁹ de illis: qui
nolūt audire: imo deridēt: ⁊ ipediūt smonē p̄di/
catorū: qui sunt nūcij regis celestis? Certe eorū se
uerissima punitio iferalis demōstrat: ex vltiōe
quā de ipsis facit in terris. Nā a viginti annis ci
tra: duz p̄dicator vn⁹ ordis nr̄i: p̄dicaret in ter/
ra creme: qdā milles ↄtēnebat eius verba: ⁊ ip̄z
p̄dicatorē blasphēabat. Quapp a p̄dicatiōe re
cedēs: ⁊ ad plateā pgens: ibi p̄rimus iterfectus
est: ⁊ idē accidit in terra abiathe: mediolanēsis
diocesis: cuidā q rńdit p̄dicatori ↄtēnendo euz.
Quapp ille p̄dicator dixit q̄ sperabat in deo nō

transiturū illū diē qn faceret aliquā sup hoc de/monstrationē. Unde extra ecclesiā ille pgens: eo/dez die occisus fuit. In terra etiā ɔfinēte: vercel/lēsis diocesis: pdicante ibi vno fratre nro: q hec mihi narrauit: qdā iuuēis dissolut⁹ añ ianuā ec/clie timpanū pulsabat: ⁊ corizabat i cōtēptū p/dicatōis: quapp ille pdicatō nō valēs eū desiste/re facē ab icepto: dedit ei maledictionē. Uñ ille corrizādo: i medio corree cecidit mortu⁹. Dico igr ꝙ de ɔtemnētib⁹ pdicatores: ⁊ eoꝝ pdicatio/nes: verificabit illō Job. 36°. Si non audierint trāsibūt p gladiū: ⁊ ɔsumenť i stulticia. Et Deu/tur. 18°. Qui verba ei⁹ non audierit: ego vltor existā: ⁊ scđi. Para. vltio dī. Subsanabāt nū/cios dñi: ⁊ puipēdebāt sermōes ei⁹: illudebātq ꝓphetis: donec ascēderet furor dñi in populū: ⁊ nulla eēt curatio: ⁊ ps°. 49°. minať deus dicēs. Tu vo odisti disciplinā: ꝓiecisti sermōes meos retrorsum ⁊c. ⁊ Jere. xi°. Maledict⁹ qui nō au/dierit verba pacti huius: qđ pcepi. Et ibidem. Dixerūt viri anathot ad Jeremiā. Nō ꝓpheta/bis in noīe dñi: ⁊ nō morieris in manib⁹ nris. Propter hoc dicit dñs. Ego visitabo sup eos: iuuenes eoꝝ in gladio morienť. Filij ⁊ filie eorū i fame: ⁊ Luce. x°. ait Saluator pdicatorib⁹. Qui vos spnit: me spnit. Econtra vero ira dei cō/tra populū placať: si deuote audiat verbū dei. Unde Gre. iquit. Ois q recte pdicat ▮ audiať irā irritati creatoris: sup puaricantē populū: pla/cat: ⁊ ps°. 80. ait de⁹. Si popul⁹ me⁹ audisset me: Israel si in vijs meis ambulasset: p nihilo forsi/tan inimicos ei⁹ hūiliassez: ⁊ sup tribulātes eos misissē manū meā. Quia vero de⁹ nō punit ali/quē terribiliter: nisi de magno crīe: patet maxi/mū esse peccatū ɔtēnentiū verbū dei: quos deus valde terribiliter punit. Ait eni Jere. 3°. Mit/▮ in eos gladiū: famē: ⁊ pestē: eo ꝙ nō audierūt verba mea: que misi ad eos: p seruos meos ⁊ ꝓ/phetas. Unde verissima est sententia glosi pre/dicatoris sci Bernardini: q in suo euāgelio eter/no: sermone 9°. inqt. Experiētia certa didici po/pulos tantū a dño flagellari: quātū rebelles iue/niūtur vbo dei. Et hoc sufficiat p scđa ɔsidera/tione pñtis sermonis: que dicit obligationis.

¶ Pars. tertia de fructificatiōe verbi dei.

Tertia ⁊ vltima ps appellať fructifica/tiōis: lz aūt possez ośndere ꝙ vbū dī fi/gurať p lignū padisi: dē q̃ dī Apo. 22°. lignū vite afferēs fruct⁹ duodecī: p mē/ses singulos reddēs fructū suū: ⁊ folia ligni ad sāitatē gētiū: ex qb⁹ vbis innuunť duodecī fruct⁹ pdicatiōis: tñ breuitatis causa: solū ꝓ nūc dicē ꝙ quinq pncipales vtilitates ɔsequiť audiēs deuote vbū dei. Pria dī illūinatiōis. Scđa cor/roboratiōis. Tertia ɔsolatiōis. Quarta excusa/tiōis. Quinta liberatiōis. Primo dico ꝙ pdica/tio illūinat mētes auditoꝝ: sic canit Dauid ps°. 124°. di. Declaratio smonū tuoꝝ illūinat: ⁊ itel/lectū dat paruulis. Lucerna pedib⁹ meis ver/bū tuū: ⁊ lumē semitis meis. Queadmodū igi/tur in tenebris nō pōt quis tute ambulare: sed necesse est eum alicui⁹ luminis claritatē habe/re: vt videre possit viam bonā per quā ambulet ⁊ malam quā deserat: ita hoib⁹ in tenebris mun/di hui⁹ cecutientib⁹: necessaria est lucerna verbi dei: per quā illuminať de oibus necessarijs ad sa/lutē: ⁊ ɔspiciūt iter qđ ad vitā pducit eternā: viā quoq ad tartareos dirigēs cruciat⁹. Est etiam pdicatio speculū: in quo quis videre pōt aīe sue maculas: ⁊ pulchritudinē: vnde ei ɔueniūt que scripta sūt Sap. 7°. vbi dī. Candor ē lucis eter/ne: ⁊ speculū sine macula: ⁊ Joānis p°. Illumiat oēm hoiem venientē in hunc mundū: ⁊ Mala/chie. 2°. Uobis timētib⁹ nomē meū: orieť sol iu/stitie: ⁊ Luce. 2°. Lumē ad reuelationē gentiū: ⁊ gloriaz plebis tue israel. Predicatio enim illu/minat in fide: fz sentētiā apostoli ad Roma. x°. Et ideo Ber. ait. Unde est tāta lux fidei in toto orbe terrarū: ⁊ tam subita: nisi de pdicato Jesu? Illuminat etiā in spe: ⁊ eā auget in audiēte: dās ei ɔfidentiā impetrādi remissionē peccatoꝝ suoꝝ ⁊ emendādi vitā suā: iuxta illud psalmiste dicen/tis deo. In verbū tuū sup speraui. Et ideo de illis possunt dici q̃ scribūtur Luce. p°. Preibis an/te faciem dñi parare vias eius. Ad dandā scien/tiā salutis plebi eius: in remissionē peccatoꝝ eo/rum. Illuminare his q in tenebris: ⁊ in vmbra mortis sedent: ad dirigēdos pedes nros in vias pacis. Uerbū igiť dei aīaz cecā illuiat: vnde ps°. ait. Preceptum dñi lucidū illuminās oculos. Et fulgēnus dicit. Sicut solaris radi⁹ in instā/ti: subita illustratione totū mūdū illuminat: sic radius diuini verbi ꝓcedēs a sole increato illu/strat totā rōnalē mētē: radio veritatis. Uñ de au/diētib⁹ illō pōt dici id qđ scriptū ē Esa. 9°. Po/pulus qui sedebat in tenebris vidit lucem ma/gnā. Ambulantib⁹ in regione vmbre mortis: lux orta est eis. Et predicta ɔfirmanť per exēplū qđ accidit tpe Eugenij pape qrti. Nā cū btūs fra/ter nr̄ albert⁹ de sartiano: reuersus de partib⁹ sar/racenoꝝ: vnde eduxerat vnū xpianū renegatū a chairo: qui per. 40°. annos fuerat sarracen⁹

⁊ a b̄tō p̄dicto ↄuersus: venerat ad sūmū pōtifi
cem. Et ab illo fuerat ad pniam receptꝰ: p̄dicā
te semel ipso b̄tō Alberto corā ipso pōtifice: i ec
clesia scē crucis Florētie: vbi tunc erat: ⁊ multa
dicēte de veritate fidei catholice. Fleuit quasi sp
ille qui fuerat sarracenus in p̄dicatione. Et po
stea interrogatꝰ de causa dixit: ꝙ fleuit duplici
respectu. s. ꝓpter calamitatē sarracenoꝝ: ⁊ igra
titudinē xp̄ianoꝝ: q: si illa p̄dicatio facta fuisset
in medio chairi: vel damasci: ⁊ illi infideles itel
lexissent linguā: de centū milibꝰ octuaginta sex
milia ↄuersa fuissent. Et ideo bn̄ dixit saluator
Mat. xjͦ. Veh tibi corroçaim. Veh tibi bethsai
da: q̄a si in tyro ⁊ sydone facte fuissent virtutes
que facte sunt in vobis: olim in cinere ⁊ cilicio
pniam egissent. Qđ etiam nos dicē possumus
illis terris: in q̄bus omni anno p̄dicat̄: si in eis
pctōres ▪ p̄dicationē non ↄuertunt̄: ⁊ illumi-
nant̄ splēdore verbi diuini. Sed de non audiēti
bus illud inq̄t psal. lxxxiiij. Fiant vie illoꝝ tenebre
⁊ lubricū: ⁊ angelus dn̄i psequēs eos ⁊c. Dicit q̄z
scūs Bernardinus in suo euāgelio eterno: s̄mo
ne. xͦ. Qđ talis est ppls sine dei verbo: qualis eēt
mūdus sine sole. Exēplū habemus de egypto: ⁊
alijs partibꝰ oriētis: quasi innumeris: in q̄bus
tpe quo p̄dicabat̄: erāt xp̄iani sanctissimi: ⁊ fide
lissimi: modo aūt q: non pōt p̄dicari: iam mult̄
annis citra: vbiq̄z sunt ifideles: ⁊ nulli veri xp̄ia
ni: s̄z soli aliq̄ pauci heretici: ⁊ oēs alij illiꝰ regio
nis viuūt sb̄ fide machōeti. Ipse ⁊. n. diabolicꝰ
machometꝰ sciēs vtilitatē sancte p̄dicatiōis: ne
per eū decepti: p scōs predicatores reuocarent̄:
p̄cepit i suo alchorano: sub pena mōtis: ne quis
i illis ptibꝰ p̄dicaret fidē xp̄i. Scđa vtilitas ver
bi dei dr̄ corroboratiōis. Non solū eni est gene-
ratiuū fidei: ⁊ nutritiuū spei: sed etiā est inflāma
tiuū charitatis: ⁊ feruoris: ⁊ ↄfortatiuū: atq̄z ad
virtutes iductiuū. Nemo eni est tam negligēs
ad bonū: quin p verba scē p̄dicationis corrobo
ret̄ ⁊ aīetur. Imo nullus ē adeo in peccatis ob
stinatꝰ: q̄n a malicia sua reuocet̄: si ↄtinuet pre
dicatōes: vt. n. scriptū est ad Hebr̄. 4ͦ. Sermo
dei est viuꝰ ⁊ efficax: ⁊ penetrabilior oī gladio
ancipiti. Et ptingēs vsq̄z ad diuisionē aīe ⁊ spi-
ritus. Et Iere. 22ͦ. i̇quit dn̄s: Verba mea quasi
ignis ardens: ⁊ quasi malleus ↄterens petras.
Et ps̄ᵃ ait deo. Ignitū eloquiū tuū vehemēter:
⁊ Deut. 33ͦ. dr̄. In dextera eiꝰ ignea lex: ⁊ Pro
uer. 30. Oīs sermo dei quasi clipeus ignitus: qđ
experti sunt duo discipuli xp̄i: euntes in emaꝰ qui
dicebāt Luce. 24ͦ. Nōne cor nr̄m ardēs erat i

nobis dū loqueret̄ in via: ⁊ apiret nobis scriptu
ras? Et ppea dicit Gre. omelia. 23ᵃ. Sermo dei
ad aurē ducit̄: ⁊ mens ex iterne dulcedinis flā-
ma ↄburit̄. Et aug. in li. de verbis dn̄i. Nihil
inquit in hac vita est efficaciꝰ ad cōpungendū
obstinata corda: q̄z s̄mo diuinꝰ: qđ patuit per
experientiā i quodā idurato peccatore i ciuitate
Venetiarū ▪ qui p̄dicāte ibi b̄to Alberto de sar
tiano: ordis nr̄i: ad ipsū iuit: ⁊ rogauit vt ei cō
siliū daret quō saluaret̄: q: hēbat peccatū quod
dā: ꝙ nūq̄z dimittere itendebat: q: ipossibile si
bi videbat̄ ab illo abstinere. Cui p̄dictus p̄di-
cator ait. Tria tibi faciēda ↄsulo. Primo vt oī
die missā audias: scđo vt q̄tidie aliquā elemosy-
nā facias: tertio vt nūquā p̄dicatōe3 obmittas.
Quibꝰ auditis abijt: ⁊ ↄsiliū adimplens: post
paucos dies ad ipsum b̄3 p̄dicatorē: totꝰ cōtri
tus ⁊ ↄuersus redijt: ⁊ virtute diuini verbi mu
tatus a ꝓposito: illud peccatū in quo īmersus
fuerat totaliter dereliquit. Et sic vera apparuit
illa snīa Gregorij sup Ecc. omelia. 3ᵃ. dicentis.
Vita p̄dicantiū sonat: ⁊ ardet. Ardet desiderio:
sonat verbo: es ergo candēs: est p̄dicatio accēsa:
sed de cādēti ere scintille ꝓdeūt: q: de eoꝝ exhor
tationibꝰ verba flāmantia ad aures audientiū
procedūt. Recte ergo verba p̄dicatoꝝ scītille ap
pellata sunt: q: eos quos in corde tetigerint ac-
cendūt: hec ille. Ad predicta ēt facit: ꝙ scā pre
dicatio sono cithare a doctoribꝰ assimilat̄. Si-
cut eni solet melāconicis multū ꝓdesse sonꝰ ci-
tharistarū. Nā eoipso ꝙ illā dulcē audiūt mel
lodiā: ↄfortātur. Itē hic sonus multū ꝓdest ad
alleuiādas quasdā ifirmitates: que hoies q̄esce
re nō pmittūt. Quia cithare sonꝰ: somnū aliq̄n
iducit: ⁊ tn̄ q̄nq̄z excitat dormiētes. Ita p̄dica-
tor tangēs citharā verbi dei: ac sacre scripture: i
terdū dulcem: ⁊ iterdū acutū sonū facit: ⁊ ↄcor-
dat voces vltimas primis: more citharizantiū:
q: aliq̄n dulcia loq̄tur: narrādo xp̄i misericōdiā
⁊ regni celestis gaudia. Aliq̄n vero acutū sonū
facit: q̄n eīna supplicia ad memoriā peccatoris
reducit: ⁊ ↄcordat ꝓphetarū voces: apostoloru3
vocibꝰ: quoꝝ dulcis mellodie armonia: reuocat
ipsos peccatores a somno mortis: ⁊ inducit ad
eterne vite quietē. Et in huius figurā dicit̄ pri-
mi Reg. 16ͦ. ꝙ Saul a spū maligno vexatꝰ: au
diēs dauid citharizātē: adiuuabat̄: ⁊ q̄escebat.
Veh ēt mūdo q̄n verificabit̄ illud Esa. 14ͦ. Cō
ticuit dulcedo cithare. Quantū eni sit vtilis iste
sonus cithare euāgelice: ondit Ugo de sancto v i
ctore in pͦ liͦ. de aīa dī. Nihil in hac vita dul-

ci⁹ sentit:nihil audit⁹ sumitur:nihil ita mentē
ab amore mūdi separat:nihil sic aīum ꝯtra tē-
tationes roborat: nihil ita hoīem excitat ad oē
bonū:⁊ ad oēm laborem: vt sacre scripture stu
dium ⁊c. Licet aūt qn̄qꝫ peccator non inflame
tur:nec ꝯterat̄ in vna ꝑdicatōe:nec in scđa:tū
ī tertia: vel ī quarta vulnerat̄:⁊ tādē si ꝑseueret
ita mollificat̄:ꝙ dicere pōt cū ꝓpheta. Factū ē
cor meū sicut cera liq̄scēs in medio vētris mei.
Naꝫ ⁊ faber cū malleo nō vno ictu materiā du
rā mollificat:sed ex frequētatis actib⁹ reducit ill
ad oēm formā quā vult. Siliter expugnator ali
cui⁹ castri: ꝑcutiēs illō vno ictu bōbarde:quasi
nihil facit: in scđo āt ictu disponit:ī tertio vehe
mēter ꝯcutit:ī q̄rto vō penit⁹ ad terrā ꝓsternit
Et siliter facit ꝑdicator ictu verbi dei ꝓsternens
castrū peccatoꝝ ex cōtinuatione. Multi quoqꝫ
sunt:qui lꝫ sciāt quid tenent̄ facere:⁊ bonā habe
ant volūtatē:tn̄ sensualitate:vel filioꝝ amore de/
uicti:aut alijs occasionib⁹ tepescunt:hi sūmope
indigēt verbo dei:illos ꝯfortāte. Ideo hāc corro
borationē a dn̄o efflagitabat dauid.ps.119°.di.
Dormitauit aīa mea pre tedio:ꝯfirma me ī ver
bis tuis. Ut enī di. Eccles.12°. Uerba sapiētuꝫ
sūt quasi stimuli:⁊ quasi claui in altū defixi. Et
ideo ad ostendendū quātū sit vtilis ꝑdicatio:⁊ do
ctrina:ad hoc ut ql's bn̄ viuat. Immo ut sciat̄ ꝙ
sine ea:nō bene pōt aīa nr̄a in bonis opib⁹ fru
ctificare:inqt Tulius li°.2°.tuscu.qō.dicēs. Et
queadmodū ager quātūcūqꝫ fertilis:absqꝫ cul/
tura fructuosus esse nō pōt:ita sine disciplina
aīus ⁊ doctrina. Et hoc est qđ inqt Ouidius in
5°.de tristi.di. Adde ꝙ ingeniuꝫ lōga rubigine
lesum. Torpet: ⁊ est multo q̄ȝ fuit añ min⁹. Fer/
tilis assiduo si nō remouet̄ aratro. Non nisi cū
spinis germē hēbit ager. O

Sicut igitur agricole:quia suis sudoribus
⁊ laboribus sustentant humanam vitam
sunt priuilegiati:tam in lege ciuili: q̄ȝ canoni/
ca:ꝑ tempore agriculture: ⁊ nullo modo debēt
molestari.C.de agricol̄. ⁊ cē.l.nunq̄ȝ li°.x°. Im
mo letari debēt ꝯgrua securitate:extra de treu/
ga ⁊ pa.capi.innouamus. Sic cuꝫ populo dei
nihil sit vtilius ⁊ salubri⁹ pro ꝯseruatione:⁊ ꝑfe
ctu vite sp̄ualis: q̄ȝ agricultura sp̄ualis:que est
seminatio verbi dei. Ideo semiatores huiusmo
di multū diligēdi sunt:⁊ honorādi: nec ī aliquo
molestādi. Offm̄ quoqꝫ ipsoꝝ est ꝓuilegiatū.c°.
qđ dei timorē.de sta.mo. Et ipsi statum hn̄t di/
gnuꝫ. Nam frugē melioris vite nō pōt qs ha/
bere:q̄ȝ ꝑdicare:⁊ bn̄ regere ppl'm dei.c°.nisi cū
ꝑdeꝫ.in ꝓn.de renū.vnde Esa.52°.di. Quā pul
chri pedes annūciantis ⁊ ꝑdicātis pacē:annū/
ciantis bonū:ꝑdicantis salutē. De ipsis etiā ꝑdi
catoribus inqt psalmista. Dn̄s dabit verbū euā
gelizātibus virtute multa. Propter ꝑdicta an
tē ut refert scūs Bonauētura:in legēda maiori
btī Frācisci:⁊ magr̄ Bartholomeus pisanus ī
ꝯformitatib⁹ eiusdē li°.p°.fructu decimo:⁊ ꝯfor
mitate decima:pte.2ᵃ. Ipse scūs Frācisus dice
bat. Uolo ministros verbi dei tales eē:ut studijs
intēdentes sp̄ualibus:nullis alijs officijs impe
dirent̄. Hos enim a quodaꝫ magno rege dice/
bat esse electos:ad edicta que ex ei⁹ ore proce/
derent populis demandanda. Hec ibi. Et ideo
eos predicantes comitantur angeli. Unde dice
bat beat⁹ frater Bernardinus feltrin⁹:ꝙ nūq̄ȝ
ꝑdicat̄:qn maior ibi sit multitudo angeloꝝ: q̄ȝ
hoīum. Angeli enim libēter audiūt verbū dei:⁊
nō est aliquat̄r dubitādū:qn saltē intersint pre/
dicationi angeli custodes illoꝝ:qui audiūt ver/
bū dei:⁊ quia ꝑlati hn̄t duos angelos custodes
vnū.s.pro se:⁊ aliū pro subditis bn̄ gubernādis
⁊ ad ꝑdicationē sepe ꝯueniūt multi ꝑlati. Ideo
ibi sunt plures angeli: q̄ȝ hoīes etiā si alij nō ad
essent nisi eoꝝ custodes. Non est etiā in ꝯueniēs
opinari:ꝙ etiā de alijs angelis multi adueniāt.
Unde dū ꝑdicaret ipse btūs frater Bernardin⁹
feltrin⁹ vincētie:visi sunt in aere plures angeli
q̄ȝ eēnt hoīes in terra:qui attēte audiebāt verbū
dei. Ipos quoqꝫ ꝑdicatores volēs deus a popu
lis honorari:honorat illoꝝ s̄mōes ꝑ miracula.
Uñ ꝯ apl's di. Marci vlti°. Predicauert̄ vbi
qꝫ dn̄o coopante:⁊ s̄monē ꝯfirmāte:seq̄ntib⁹ si/
gnis Act. q̄ȝ nono hr̄:ꝙ ꝑdicāte Paulo:qdā
adolescēs audiēs verbū eius:de fenestra cecidit
⁊ sic mortuus est:quē Paulus cūctis vidētib⁹
resuscitauit:īuocato noīe Jesu. Iteꝫ in legenda
beati Andree dr̄:ꝙ cum ipse apl's ꝑdicaret ī lit
tore maris:proiecit mare ad littus vnū corpus
mortuū:qđ videns scūs: facta orōne statim ipꝫ
resuscitauit. Ille aūt sic resuscitatus voce clara
ait astātibus:quomodo erāt quadraginta:iuue
nes qui audita fama beati Andree:in naui in/
trauerāt:ut ad ꝑdicationē eius venirēt:sꝫ diabo
lus eos: ⁊ barchā in qua erāt submersit:qđ cum
retulisset:cōtinuo mare expulit in terrā corpora
alioꝝ.39.quos oēs iuuenes beat⁹ Andreas re/
suscitauit. Legit̄ etiam in legēda sancte Mar/
the:ꝙ ꝑdicāte ipsa sancta iuxta Rodanū:qdaꝫ
iuuenis desiderās audire verba eius:⁊ existens
ab alia parte fluminis:cum nō haberet nauim
cepit natare

cepit natare:sed vi fluminis est suffocat⁹:cuius
corpus postea inuentū ⁊ ipsi scē allatum:ipsa in
p̄ntia totius popl̄i resuscitauit. Legitur etiam in
legēda veteri beati Frācisci:ꝙ cū semel inuitat⁹
fuisset a quodā nobili ad prandiū:cū esset in q̊/
dam loco grā predicationis:dictus nobilis sta/
bat ad predicationē eius:dimiseratq̨ domi pue
rulū filium suū cū nutrice:que ⁊ ipsa desiderās
audire predicationē beati Frācisci:dimisit puer
solū domi:⁊ abijt ad sermonē. Reuersa aūt post
predicationē repit puerum in caldaria plena ca
lidissima aqua cecidisse: ⁊ ita totaliter decoctū:ut
non superesset nisi sola ossa : que accepit ⁊ posuit
in archa. Interim vir nobilis predict⁹ prefata
repiens dum domi reuersus fuisset:precepit vxo
ri:ut ob reuerētiam sancti patris a planctu ab/
stineret. Finito aūt prandio dixit:venerādus pa/
ter sanctus Frāciscus illi nobili:ut sibi poma af/
ferret. Ille aūt excusauit se dicēs:ꝙ tēpus pomo
rum nō esset:beatus aūt Franciscus dixit ei. Va
de ad illam archā:q: pro certo repies:quo per/
gens pater pueri inuenit puerum resuscitatum
habētem in manibus duo poma recentia:vnū
in dextera ⁊ alterum in sinistra. Qui cōtinuo ex/
tendens manum versus patrem vocauit eū. Tūc
beatus Franciscus dixit illi nobili. Ista sunt po/
ma que volebam. Domin⁹ enim reuelauit mihi
omnia que acciderant : ⁊ hoc miraculum fecit :
quia veneratis ad predicationem. Non solum
autem predicatores resuscitant corporaliter mor
tuos sed etiam spiritualiter defunctos. Unde
Hiere.38°.dicitur in figuram:ꝙ cum ipse Hie
remias esset incarceratus in lacu sine aqua:in q̊
erat solūmodo lutum:abdemelech quidam eū
extraxit funibus:submittens pānos veteres ⁊
vestimenta antiqua quibus appositis ad man⁹
⁊ cubitos ipsius Hieremie euasit incolumis:ita
ꝙ funes non corroserunt carnes eius:per Hie/
remiam enim significatur peccator:qui est īcar/
ceratus in lacu pleno viciorū luto:in quo non ē
aqua gratie dei:que est vita anime:sed tantūmo
do sunt in eo immūdicie peccatorū:hunc autē
abdemelech qui s̄m Hieronymum interpretat̄
seruus regis:vel seruiēs regno:vel seruus regna/
tor:⁊ significat predicatorem seruum regis cele/
stis:⁊ seruiētem regno ecclesie militantis:⁊ triū/
phantis:qui etiam est seruus regnator:quia s̄m
Ambrosium:deo seruire regnare est:extrahit de
ipso lacu:id est de peccato:funib⁹ diuini verbi:vi
delicet fune cōmemorationis seueri iudicij vni
uersalis:⁊ terribilitatis mortis : ac inferni:⁊ hu/

iusmodi. Que funes quia sunt rudēs:vnde ⁊ ru
dentes appellantur:submittit ei pānos veteres
id est scripturas veteris testamenti in quibus de
dei misericordia predicatur:⁊ vestimenta antiq̄
id est antiquorū patrum exēpla:qui regnum ce
lorū per austeritatem vite ⁊ penitentiam acqui/
sierūt: ⁊ sic eos leniter ⁊ sine offendiculo:de mor/
te pc̄ti eruit. Et ad hoc etiam potest applicari il/
lud qđ Joānis.5°.ait saluator. Amen dico vo/
bis:quia venit hora ⁊ nūc est quando mortui.s.
per peccatum audient vocem filij dei.s.per predi/
cationem:⁊ qui audierint viuent.s.vita grē:po/
test enim dicere predicator bonus illud Joānis
6°. Uerba que ego loquor vobis spiritus ⁊ vita
sunt. Dicit autem Gre.4°.dialogorū:ꝙ omni/
um miraculorū maius est resuscitare spirituali
ter mortuum. Et ideo maius est prodigium pre
dicationis verbo peccatorem ad deum conuerte/
re:q̄ carne mortuum suscitare. Minus enim ē
resuscitare carnem iterum morituram:q̄ resusci/
tare animā in eternū victuram. Nam innume
rabilium mors corporum morti spirituali vnius
anime comparari non potest.c°.si habes.24ᵃ.q.
3ᵃ. Predicator etiam suo verbo protegit ⁊ robo/
rat populum dei:iuxta illud Prouerbiorū.3°.
Sermo dei clypeus est sperātibus in se:⁊ ideo di
cit apostolus ad Ephesi.6°. De cetero fratres cō
fortamini in domino:⁊ in potentia virtutis eius:
⁊ induite vos armaturā dei:ut possitis stare ad
uersus insidias diaboli. In omnibus sumentes
scutum fidei:in quo possitis omnia tela inimici
ignea extinguere:⁊ galeā salutis assumite:⁊ gla
dium spiritus:qđ est verbū dei. Hec ibi pˢ.quo
q̨ Joānis.2°.inquit apostolus. Scribo vobis fi/
lioli:quoniam fortes estis propter verbū dei:qđ
manet in vobis. Legitur insuper Act.x°.ꝙ pre/
dicante Petro apostolo cecidit spiritus sanctus
super omnes qui audiebant verbum eius:⁊ con
sequenter fortificauit eos contra omnes tentatio
nes:persecutiones:⁊ aduersitates. Quod confir/
mat saluator Matthei.7°.di. Omnis qui audit
verba mea:⁊ facit ea assimilabitur viro sapienti
qui edificauit domū suam supra petram. Et de/
scēdit pluuia ⁊ venerunt flumina:⁊ flauerūt ven
ti:⁊ irruerunt in domum illam:⁊ non cecidit. Fū
data enim erat supra firmā petram. Omnis au/
tem qui audit verba mea ⁊ non facit ea similis ē
viro stulto:qui edificat domum suam supra are/
nam:⁊ descendit pluuia:⁊ venerunt flumina ⁊
flauerunt venti:⁊ irruerunt in domum illam: ⁊
cecidit:⁊ fuit ruina eius magna:hec ibi. Et ideo

in figuram dicitur Matthei decimo octauo: ꝙ
christus noluit dimittere turbas ieiunas ad do
mum redire ne deficerent in via ⁊ tertij Regu;
decimonono: scriptum est ꝙ Helias ambula/
uit in fortitudine cibi sibi ab angelo dati: id est
verbi dei a predicatore ministrati: vsq; ad mon/
tem dei oreb. De hac etiam vtilitate predicatio/
nis fortificãtis spm̃ audiẽtium põt exponi dictũ
prophete ps°.32°. dicentis. Uerbo dñi celi firmati
sunt: ⁊ spiritu oris eius oĩs virtus eorum. ¶

TErtia vtilitas dicitur ꝯsolationis. Magnã
enim dulcedinẽ dat sermo dei his qui deuo
te illum audiunt: ideo decãtat Dauid ps°.124°.
di. Quam dulcia faucibus meis eloquia tua: su
per mel ori meo. Sicut igit̃ quãdo quis comedit
mel ⁊ non sentit dulcedinem: signu; est ꝙ est in/
firmus: ⁊ habet palatu; alteratũ: ita quando qs
audit dulcedinem verbi dei: ⁊ non degustat illa;:
pessimũ est signũ ꝙ hẽt aĩam alteratam. Sicut
etiam mortalis iudicat̃ infirmitas: quãdo aliqs
nõ comedit: vel comestum cibum nõ retinet: sed
euomit: aut retẽtu; non digerit. Sic quis potest
iudicare aĩam suam spiritualiter mortuã: quan
do audire non vult verbum dei: qd̃ est cibus ani
me saluti ⁊ vite necessari⁹: de quo dicit̃ ps°.106°.
Omnem escam abhominata est anima eorum:
transierũt vsq; ad portas mortis: vel quãdo au/
ditum verbum non retinet in mente: vnde Gre
gorius ait. Eterne mortis piculum formidate si
cibum sancte predicationis accipitis: ⁊ in ventre
memorie non tenetis. Uel quãdo verbum dei in
stomaco memorie crudum morat̃: qd̃ fit quãdo
audiens verbu; dei: postea non digerit illud per
bonam operationem. Ecõtrario autem est de li/
benter audientibus: ideo dicit beatus Tho. ⁊ cete
ri Theologi in.4°.di.9ª. Nõ signu; est ꝙ quis sit
in gratia dei: quãdo delectat̃ audire verbum dei.
Unde dicit Aug. in libro de predestinatiõe san/
ctoru;. Sicut nullũ est maius signu; predestina
tionis eterne: q̃ verba dei libenter audire: ita nul
lum est peius signu; q̃ illa contẽnere: ideo dice/
bat dñs nr̃. 8°. Joãnis. c°. Qui ex deo est: verba
dei audit: ppterea vos non auditis: quia ex deo
non estis. ¶

QUarta vtilitas dicit̃ excusationis. Scotus
enim ac Ricar. de media villa ponũt hũc
casum in.4°.di.9ª. Ponamus ꝙ sint duo quo
ru; vn⁹ vadit ad p̃dicationes: ut adiscat cogno
scere peccata: ⁊ ea ad memoriã reducat: ut de ip
sis integre: ⁊ bene valeat ꝯfiteri. Alius vͦ ad ser
mones ire contẽnit: postea ambo vadunt ad cõ/
fessionem equaliter meditãtes peccata sua: pri
mus aũt qui iuit ad predicationẽ non recordat̃
centum peccatoꝝ mortalium: solũ ex hoc ꝙ non
habet memoriam bonam: vel q: non scit illa esse
peccata: ⁊ ideo de eis non cõfitetur. Dicunt pre/
dicti doctores ꝙ talis ignorãtia eum excusat: q:
per defectũ suũ non dimisit illa confiteri: nec fuit
negligens in adiscẽdo cognoscere peccata: q: ac/
cessit ad predicationes ⁊ attente audiuit. Alius
vͦ qui contẽpsit ire ad predicationes: facta eadẽ
⁊ equali examinatione peccatoꝝ cum primo: nõ
recordatur vni⁹ peccati mortalis: qd̃ si iuisset ad
predicationem cognouisset esse peccatũ mortale
vel de eo recordatus postea fuisset: dicunt docto/
res predicti ꝙ iste dimittẽs confiteri hoc solũ pec
catum mortale: vel q: non cognoscit illud: vel q:
non recordatur de eo: facit confessionem inuali/
dam: q: hec est ignorantia ex sua malignitate p/
cedens. Uide ergo popule mi: quomodo sancta
predicatio excusat defectus tue cõfessionis: ergo
veni ⁊ frequẽta. Quinta ⁊ vltima vtilitas verbi
dei: dicit̃ liberationis. Primo enim liberat ab in
firmitatibus: na; predicãte me i ciuitate. Noua
rie in.1481. in quadragesima: quedã nobilis ma
trona nomine dña valeria de cacijs habens q̃s
dam magnos dolores: veniebat tamen quotidie
ad predicationem nostram: ⁊ ipsamet retulit mi
hi: ꝙ quando discedebat de domo: ut veniret ad
sermonem: semper dolor ipse recedebat: ⁊ quam
diu durabat predicatio nunq̃ eam molestabat
Ad hanc autem vtilitatem sanationis potest ap
plicari illud Matthei. 8°. Ubi centurio ait. Dic
verbo ⁊ sanabitur puer me⁹. Item liberat a mor
te spirituali ⁊ periculis. Recitat enim Jacobus
de vitriaco: ꝙ filius cuiusda; magni domini: ma
lo amore amabat quandam honestam iuuene;
que cum semel iret ad predicationem ille inse/
dens equo: vsq; ad quendam locum secutus est
eam. Ibiq; volens ei facere violẽtiã a diabolo p̃
cipitatus de equo expirauit. Similiter liberat ab
interitu corporali. Unde psalmographus canit.
Misit dñs verbum suum ⁊ sanauit eos: ⁊ erip
uit eos de interitionib⁹ eorũ. Item liberat a pena
purgatorij. Quilibet enim audiẽs predicationes
fratru; nostroꝝ: habet pro qualibet vice quadra
ginta dies de indulgẽtia: ut in priuilegijs ordinis
nostri continet̃. Ego vͦ vltra indulgẽtias gene/
raliter p̃dicatoribus nr̃is: ⁊ alioꝝ mendicantiũ
ordinum ꝯcessas: possum auctoritate aplica cõ/
cedere centum dies de vera indulgentia. Quam
oĩbus auditoribus cõcedere intẽdo in omni no

stro sermone. Predicatio etiam liberat a pena inferni: quia peccatores ad penitentiam et lachrymas convertit ps°.147°. Emittet verbum suum et liquefaciet ea: flabit spiritus eius et fluent aque. Et sic animam febrili calore peccati inflammatam refrigerat: iuxta illud Ecclesiastici.18°. Nonne ardorem refrigerabit ros? Sic et verbum melius quam datum. Veniat ergo ad predicationem quisquis amat animam suam. Sanat quoque omnia vulnera peccatorum: iuxta illud. Sapientie.sextodecimo. Neque herba: neque maligna sanauit eos sed tuus domine sermo: qui sanat omnia. Item preseruat a peccatis. Unde psalmista inquit deo. In corde meo abscondi eloquia tua: ut non peccem tibi. Omnes ergo debent in corde deuoto recondere verba predicationis. Sunt enim gemme dei. Et ideo psalmista dicebat deo. Dilexi mandata tua: super aurum et topazion. Profecto si quis gemmam haberet: quam christus in ore portasset: cum magna reuerentia eam seruaret. Cum maxima ergo veneratione verba sancti euangelij sunt audienda: et conseruanda: que in corde christi fuerunt: et ab eius ore processerunt. Cuncti ergo fideles debent solicite concurrere ad predicationes: iuxta illud Luce quinto. Cum turbe irruerent ad iesum: ut audirent verbum dei. In quibus verbis ostenditur: quod debet verbum dei audiri cum auiditate: dum dicitur quod irruebant: id est cum quodam impetu ibant. Sic pauperes in distributione elemosynarum tempore famis irruere consueuerunt: et sicut famelici canes cum anxietate querunt panem: iuxta illud psalmiste. Et famem patientur ut canes: et circuibunt ciuitatem. Sicut enim fames et appetitus edendi: est signum sanitatis et corporis bene dispositi: ita appetitus audiendi verbum dei est signum salutis. Dicitur autem verbum dei esse omnis esca: iuxta illud. Omnem escam: abhominata est etc. Nam saciat: et replet: et aufert omnem famem diuitiarum: honorum: et deliciarum ostendens in deo solo esse veram sacietatem. Nam auarus inuenit veras diuitias: et superbus honores in eo: qui dixit Proverbiorum octauo. Mecum sunt diuitie et gloria. Deliciosus vero in ipso inuenit delectationem de quo inquit psalmista. Delectationes in dextera eius: usque in finem. Letaliter quoque per peccatum vulneratus inuenit in eo perfectam incolumitatem: unde Joannis quinto dicitur. Omnes qui in monumentis sunt: id est in fetore peccatorum: audient vocem filij dei: et qui audierint viuent. Verbum enim dei est anime viuificatiuum: et spiritualis vite conseruatiuum. Unde idem saluator ait Joannis sexto. Verba que ego loquor spiritus et vita sunt. Nam non in solo pane etc. Matthei.4°. et Deuterono.octauo. Quapropter vnusquisque predicator pot dicere illud Esa.55°. Audite audientes me: et comedite bonum: et delectabitur in crassitudine anima vestra. Inclinate aurem vestram et venite ad me. Audite et viuet anima vestra. Veh autem temporibus antichristi quando predicari non poterit: quia verificabitur illud quod inquit Hiero. super Amos prophetam. Quando doctrina non erit in ecclesijs: intelligemus perire pudiciciam: castitatem mori: et omnes obire virtutes: quia non comederunt verbum domini: hec ille. Et idem etiam accidit hodiernis temporibus in illis terris in quibus non predicatur vel ad predicationem non itur vel attenditur. Et ideo omnes debetis sanctam predicationem frequentare: et attentissimo corde eam audire: ne sitis de illis de quibus dixit dominus Luce octauo. Venit diabolus et tollit verbum de corde eorum ne credentes salui fiant. Sicut enim aues sequuntur satorem vt proiectum in terram comedant semen. Sic et demones maiori studio sequuntur predicatorem: verbi dei seminatorem: vt de cordibus audientium auferant semen quod est verbum dei. Et ideo dicitur Luce octauo quod volucres celi comederunt illud: per volucres autem demones significantur vt exponit ipse Saluator. Non est autem mirum si diabolus conatur vos retrahere a predicatione quia cognoscit quod ipsa est illud semen bonum quod vt habetur Matthei 13°. Cadens in terram bonam scilicet anime vestre facit fructum bonum: scilicet bonarum cogitationum atque operationum: et diuersorum meritorum: scilicet aliud trigesimum: aliud sexagesimum et aliud centesimum secundum diuersas dispositiones audientium. Nouit quoque veram esse sententiam Seuerini pape in .c°. sicut stellas.38°. di. qui ait. Sicut stellas celi non extinguit nox: ita mentes fidelium inherentes sacre scripture firmamento: non obscurat mundana iniquitas. Unde predicatori verbi dei potest dici illud can.4°. Sicut vitta coccinea labia tua: et eloquium tuum dulce. Sicut enim vitta retinet capillos defluentes ne cooperiant faciem: sic predicatio sacre scripture cogitationes et affectiones superfluas mentis reprimit ne faciem contemplationis obnubilent. Scit etiam diabolus veram esse sententiam prophete dicentis ps°.xj° Eloquia domini eloquia casta argentum igne examinatum: probatum terre: purgatum septuplum. In quibus verbis primo

cōmendat verbum dei a dignitate di. Eloquia dñi: quasi dicat. Non Platonis: nō theophrasti: nō Xenochratis vel tulij: sꝫ dñi q̄ ē veritas īcreata: bis autem dicit eloquia: propter duplex verbum scilicet inspiratum ⁊ predicatum. 2°. a castitate. Et ideo dicit casta: tum quia docēt spiritualem castitatem. Jacobi. 3°. Que autem de sursū est sapientia primuꝫ quidem pudica etiam ⁊c. Tum quia verbuꝫ facit dei carnem pudicaꝫ. Unde Hiero. ad rusti. mona. Ama scientiā scripturarum ⁊ carnis vicia non amabis. 3°. a suauitate dum dicit argentū: qḋ est super omnia metalla dulcisonum. Et similiter verbuꝫ dei superat oēs melodias. ps°. 118°. Et dulciora super mel ⁊ fauū. Ubi glosa ait. Eloquia apta in nouo testamēto: ⁊ opata in veteri testamēto dulcius sapiunt palato fidei: q̄ꝫ faucibus carnis mel. 4°. a charitate: dum dicit. Igne examinata scilicet diuini amoris. ps°. 118°. Ignitum eloquium tuum vehemēter. 5°. a spiritualitate dum dicit probatuꝫ terre: idest a terra: ⁊ ponit genitiuū pro ablatiuo more grecoꝝ. Quia predicatores debent esse elongati a terrenis. Unde Grego. ait. Ignominiosuꝫ valde est sub eius status specie gloriā mundi vel diuicias querere: in quo debet alios ad cōtemptuꝫ tēporalium prouocare. 6°. puritate dum dicit. Purgatum septuplū: id est per septiformeꝫ gratiam spūs sancti: de qua habet Esa. xj°. Et ꝓpter predicta omnia dolet diabolus cuꝫ videt vos ad audiēdum verbum dei deuote ꝯuenire: sciens q̄ per virtutem eius mundabimini a peccatis vestris: dicente apostolo ad hebre. p°. Uerbo virtutis sue purgationem peccatoruꝫ faciens ⁊c. Unde ⁊ saluator dicebat apostolis Joānis. 15°. Jam vos mundi estis: propter sermonem quem locutus sum vobis. Sicut enim quāto frequentius quis in aquam descendit: tanto magis a maculis liberatur ⁊ mundatur: sic quanto magis venietis ad predicationes: magis mundabitis animam vestram a peccatis. Sicut etiam quanto frequētius vas impletur bono oleo: tanto magis capit de vnctuositate: ita quanto crebrius recipietis suauissimum oleū verbi dei: tanto magis in vos permanebit vnctio spirit⁹ sancti: quā ille vobis concedat qui est benedictus in secula seculorū. Amen.

¶ Feria. 4ᵃ. cinerum de ieiunij institutione: obligatione ⁊ violacione. Sermo. iiij.

Sanctificate ieiuniuꝫ Johelis. 2°. ⁊ in epistola occurrētis ferie. Ut inquit deuotus Ugo de sancto Uictore in compēdio Philosophie. li°. p°. c°. 2°. Cōcupiscentia est immoderatus appetitus sensualitatis: excedens moduꝫ rationis. De qua loquens Ari. 3°. Ethi. c°. xj°. dicit. Quēadmodum pueruꝫ oportet ſm preceptum pedagogi viuere: sic ⁊ ꝯcupiscibile resōare rōni: ⁊ i. 2°. Poli. c°. 4°. idē iqt. Magis oportet ꝯcupiscētias reglare q̄ꝫ sbstantias. Plato quoq̄ in phedrone ait. Recte philosophantes abstinent ab his que secunduꝫ corpus sunt concupiscētijs omnib⁹. Sapiens et Ecclesiasticus. c°. 18°. sui libri īquit. Post cōcupiscentias tuas non eas. Si enim prestes anime tue cōcupiscentias eius: faciet te in gaudium inimicis tuis. Inter omnes autem cōcupiscentias videtur illa que est secundū gulaꝫ tenere quodammodo principatū duꝫ alie ab illa: causantur: ad quod ostendendū deus noster creato homini primum fecit preceptum de abstinentia contra gulam: dum ei imperauit ne de ligno scientie bōi ⁊ mali comedere Gen. 2°. In quo abstinentiā commendauit dum noluit eum comedere de omnibus vt sic faciendo mereretur: ⁊ sanctus fieret refrenando concupiscentiā gustus: per quā quideꝫ refrenationem homo domino consecratur. Unde Numeri. 6°. c°. dicitur. Uir siue mulier cū votum fecerit ut sanctificetur: ⁊ se voluerit domino consecrare a vino ⁊ ab omni eo qḋ potest iebriare abstineat. Ea propter in hac sacra quadragesima vos ad hanc sanctificationem hortatur dominus per prophetam in verbis propositis dicēs Sanctificate ieiunium: de quo quidem sacro ieiunio: tres deuotas considerationes faciemus. Prima dicetur Institutiōis. Secūda Obligationis. Tertia ⁊ vltima appellabitur Uiolatōis.

¶ Pars prima huius sermonis de institutione ieiunij.

Quo ad primaꝫ cōsiderationē que dicit institutionis: mouētur tria dubia: primum an bonum atq̄ꝫ necessariuꝫ fuerit instituere ieiuniuꝫ. Et respondetur ſm Alex. de ales in. 4ᵃ. pte sūme in tractatu de ieiunio: ⁊ Rica. i. 4°. di. 7ᵃ. 15ᵃ. ar. 3°. q. 3ᵃ. Et Tho. ibidem articulo. p°. q. 4ᵃ. ⁊. 2ᵃ. 2ᵉ. q. 147ᵃ. articulo. 3°. Quod necessarium ⁊ valde congruum fuit instituere sanctum ieiunium: maxime post lapsum primoꝝ parentum. Et hoc probari potest tribus principalib⁹ fundamentis: primo ratione satisfactionis: sic per transgressionem primorum parentū: totum humanum genus reuꝫ factum est: ad Roma. 5°. vbi dicitur. In quo omnes peccauerunt: sed per que quis peccauit per ea ⁊ puniri dbet. Sap. xj°. ⁊ c°. fi. de imu. ec. ⁊. c. pastoralis de iure pa. ⁊ notatur in. l. ex facto. §. Julia

mus.ff.de vulga.et pupil.et.Heres.ff.de his qui vt indi. Cũ ergo peccauerit humanũ genus in primis parẽtibus peccato gule et comestionis: debuit fieri preceptũ in penã et satisfactionẽ: de nõ comedendo siue de ieiunãdo. Et ideo potentie gustatiue que inordinato amore cibi vtentis totum humanũ genus vulnerauit: modo si se refrenet per abstinentiã et ieiuniũ: et per cõsequens nos icolumes reddat a peccatis: et virtuosos faciat per tẽperantiam et austeritatẽ possũt conuenire illa verba que Ouidius in.2°.de remedio amoris ponit dicẽs. Ad mea decepti iuuenes precepta venite. Quos suus ex omni parte fefellit amor. Discite sanari per quẽ didicistis amare. Una manus vobis vulnus opemqz ferat. Secũda ratio dicitur curationis: per peccatũ eni originalis culpe: remansit in nobis fomes et iclinatio ad malũ et vicia. Geñ.8°.c°.vbi dicitur: quod ois cogitatio hois prona est ad malũ omni tpe.12ª.q.pª.c°. Ois etas. Cõueniebat ergo: vt p ecclias hũano generi prouideretur de aliquo remedio quo possz ab huiusmodi corruptione cauere. Cum igitur: vt inquit Hieronymus: ieiuniũ sanet pestes corporis: nullũ magis conueniens remediũ potuit inuenire ad reprimendũ hoc incẽtiuũ: quam abstinentia et ieiuniũ: vt sicut hec inclinatio ortum habuit ex comestiõe: per nõ comestionem et esuriem reprimatur: quia medicine habẽt fieri per contraria.2°.Ethi. Tertia ratio dicitur reuocationis: quia enim homo per peccatũ exul factus fuerat a paradiso: conueniebat vt aliquo modo prouideretur: quatenus ad illum redire posset. Sed per gulã eiectus fuerat. Geñ.3°.c°.ergo p refrẽationẽ gule debuit reuocari. Si eni aliqd ẽ cã alicuius oppositi ẽ cã oppositi: p°. Posterior. Et hãc rõnez tãgit Ambrosius in sermone de ieiunio: transũptiue in c°. Sexto die.35ª.di.dicẽs. Gula a paradiso regnantem expulsit: abstinentia ad paradisuz reuocauit errantem. Ideo nos hortatur Augustinus li°.p°.contra Julianũ dicens. Egrotauimus per peccatum: sanemur per penitentiam: penitẽtia vero sine ieiunio vacua est. Quia non ieiunauimus: decidimus a paradiso: ieiunemus vt redeamus ad deum: hec ille. ¶

SEcundo queritur vtrum congruum fuerit instituere ieiunium quadraginta dierũ Respondeo fm Tho.2ª.2e.q.147ª.ar.5°.quod sic. Quod taliter probatur. Sicut enim subditi tenentur dominis suis dare tributa. Matth.22°. vbi dicitur. Reddite que sunt cesaris cesari: ita etiam deo: idest sacerdotibus loco dei: decimas offerre debent in signum recognitationis vniuersalis dominij: vt dicit Innocentius tertius i.c°. Tua nobis.extra.de deci. Et sicut debemus decimam aliaruz rerum: ita et tẽporis fm Gregoriũ in.c°. Quadragesima: de cõse.di.5ª. Cum ergo decima pars totius anni sint.36.dies vel paulo minus. Igitur congruum fuit vt illis diebus ieiunaremus. Uerum quia corpus nostrum constat ex quattuor elemẽtis: et per inordinationẽ quattuor affectionum ex illis procedentium: peccauimus circa decalogum in omnibus quattuor partibus anni: ideo superadduntur quattuor dies: et sic sunt qdraginta. Quadragita enim diebus et quadraginta noctibus pluit deus aquas diluuij: in penã mundane corruptionis. Geñ 7°. Et ideo si nolumus incurrere diluuiũ eterne punitionis debemus his quadraginta diebus ieiunare. Quia sicut Moyses ieiunãdo quadragita diebus et quadraginta noctibus meruit legem dei recipere Exo.24°. Et seraphicus pater noster Frãciscus post ieiunium quadraginta dierum recepit regulam quã ei xps de verbo ad verbũ inspirauit. Ita nos si his quadraginta diebus ieiunabimus: recipiemus profecto gratiam diuinã Sicut eni quadraginta dies dati sunt niniuitis ad penitentiã: Jone.3°. ita et nobis. Et sicut filij israel qdraginta mansionibus peruenerũt ex egypto ad terraz promissiõis: ita et nos his qdraginta diebus transibimus de tenebris peccati significatis per egyptum: ad superne patrie lucem. Sicut etiaz qdraginta diebus Helias peruenit ad montem dei Oreb in fortitudine cibi: quẽ ei angelus dedit tertij Regũ.19°. Ita et nos comedẽdo cibũ quadragesimale quẽ nobis offert scã mater ecclesia: perueniemus ad montẽ eterne glorie. Quia sicut xps quadraginta diebus a sua resurrectiõe ascẽdit celos: Actuũ.p°.c°. Ita nemo põt ascẽdere nisi his qdraginta diebus ieiunauerit si: non est legitime excusatus. Quẽadmodum ẽt xps postquã ieiunauit quadraginta diebus et qdraginta noctibus accesserũt angeli et ministrabãt ei: Math.4°.c°. Ita nobis ieiunantibus aderunt celestis patrie milites: nos cõtra minimos nostros protegentes. Et ideo secundũ hunc numerũ quadragenariuz qdragesimale ieiunium est institutuz: de quo sic cantat ecclesia. Lex et prophete primitus hoc pretulerũt: postmodũ xps sacrauit omnium rex atqz factor temporum. Multipliciter enim xps conseruauit istum numerum quadragenarium: scilicet in sua conceptione: quia quadraginta septimanis fuit in vtero virginis. Item sua predicatione: quia quadraginta mensibus in mundo predicauit. Item sua ieiunatione: quia vt supra dictuz est quadraginta diebus

ieiunauit in deserto: quod egit ut sicut hoc ieiunium quadragesimale approbatum fuerat per legem mosaicam et propheticam in ieiunio moysi legislatoris: et helie eximij prophete. Ita approbatum apparet per legem euangelicam. Et ideo isti duo soli scilicet Moyses et Helias apparuerunt in eius transfiguratione Matth. 17°. Ipse autem dominus noluit ieiunare plus quam illi ne deus a diabolo putaretur: nec minus quam ipsi ne purus homo et illis inferior crederetur. Consecrauit etiam hunc numerum sua passione: quia quadraginta horis iacuit in sepulchro. Item sua resurrectione: quia quadraginta diebus post resurrectionem fuit cum discipulis in mundo. C

Tertio queritur quare hoc ieiunium institutum est tempore veris. Respondeo secundum Alex. de ales in .4ª. parte summe in tractatu de ieiunio et b. Tho. in .4°. di. 15ª. ar. 3°. q. pª quod hoc factum fuit propter tria. Primo propter concupiscentie repressionem: quia in vere maxime insurgunt et inualescunt motus carnales et concupiscentie: et maxime in generatiua tam in homine quam in alijs animalibus: et hoc propter qualitatem eius temporis. Ver enim est calidum et humidum secundum Auicennam .2°. primi doctrina .2ª. c°. de naturis temporum. Calidum autem et humidum maxime conuenit generatiue: vt inquit Aristo. in libro de generatione et corruptione: et ideo sicut in vere pullulant et germinant arbores: ita etiam insurgunt motus carnales ad quos reprimendos instituendum fuit ieiunium. Secunda causa dicitur susceptionis: scilicet diuine gratie. Sacramenta enim diuine gratie scilicet Absolutionis sacramentalis et communionis corporis christi hoc tempore nobis spiritualiter proponuntur: maxime in pascate: et ideo vt anima nostra bene inueniatur idonea: secundum possibilitatem suam: ad tam sublimia sacramenta suscipienda: recte ordinatum fuit ieiunium quod secundum Hieronymum: est sanctificatio mentis: sine qua nemo videbit deum. Et ideo dicitur Ecclesiastici .2°. Qui timent deum preparabunt corda sua: et in conspectu illius sanctificabunt animas suas: scilicet per ieiunium. X

Tertio ordinatum fuit ratione conformationis. Sicut enim christus per suam passionem ad gloriam resurrectionis peruenit: sic nos per ieiunia et alias penitentias peruenimus ad gloriam eterne beatitudinis: vt inquit Isi. 6°. ethimo. Quod autem christus passus fuerit in vere patet per Aug. 16°. de ciuitate dei. c°. 55°. vbi inquit quod mortuus est christus. 8°. kl. Aprilis. Ratio autem quare christus passus est in vere: fuit quia etiam primi parentes hoc tempore peccauerunt vt inquit Alexander de ales: in .2ª. parte summe: et Isidorus. 8°. li°. Ethimo. Illo etenim tempore creati fuerunt simul cum ceteris creaturis et elementis. Et potest probari vt inquit Rabi Josue per scripturam Genesis primo capitulo vbi dixit deus. Germinet terra herbam virentem: ac facientem semen iuxta genus suum. Que omnia fiunt in vere. Rabi Eliaser tamen dicit quod creatus fuit mundus de mense Septembris: quo tempore fructus sunt maturi. Et dicit Nicolaus de lira super primo Gen. c°. quod hec est communior opinio apud hebreos. Tamen tenendo primam posset dici quod per virtutem diuinam terra produxit hac prima vice fructus in instanti: et non per generationem naturalem: et ideo potuit hec productio ita fieri in vere sicut in autumno: et congruum fuit quod primus homo crearetur in vere: quo tempore omnia pullulant et germinant que apta sunt germinare. Preterea vt ait Damascenus li°. 2°. omni tempore sunt fructus in paradiso terrestri. Quia igitur christus tempore veris passus est vt ostenderet se pati propter peccatum primorum parentum: congruum fuit vt et nos ei conformaremur in abstinentia et ieiunio: vt sic cum ipso crucifixi: eius resurrectionis et glorie participes efficiamur. Et hoc est quod dicit paulus ad Gala. 5°. Qui enim sunt christi carnem suam crucifixerunt cum vicijs et concupiscentijs. XX

Quarto queritur quare cum solennitas quadragesimalis inchoetur in sequenti dominica: hos quattuor dies precedentes ecclesia addidit. Et respondetur quod hoc fecit vt quadragenarius numerus ieiunij impleatur. A prima enim dominica vsque ad pasca quadraginta duo dies sunt: de quibus dum sex dies dominicales subtrahuntur: solummodo triginta sex dies ieiunabiles remanent. Et ideo adduntur isti quattuor dies precedentes vt sacer numerus quadraginta dierum compleatur quem christus suo ieiunio consecrauit. Sunt tamen quedam alie rationes mistice quare potius in .4ª. feria quam in alia feria hoc ieiunium inchoetur. Et prima est quia in .4ª. feria mors christi fuit tractata et cum deliberatione firmata in .4ª. feria principes sacerdotum cum senioribus populi congregati sunt in atrium caiphe principis sacerdotum: ad quos iudas accessit: et christum tradere promisit et illi pecuniam dare policiti sunt Joanis .xi°. et Matth. 26. Quia igitur penitentiam quadragesimalem facimus vt christo patienti compatiamur. Ideo merito in hac quarta feria in qua eius mors fuit tractata hoc ieiunium inchoatur. 2ª. ratio est quia in quarta feria sol et luna: ac cetera celi et luminaria creata fuerunt. In principio enim creauit deus quandam nubeculam lucidam quando dixit Genesis. p°. Fiat lux: et illa nubecula tres dies solis creationem precedentes illuminauit quadam tenui claritate quemadmodum diluculo fieri solet. Quarta autem feria sequenti vt dictum est: deus solem et cetera luminaria fecit. Et ideo dies illa dies plene claritatis

fuit. Totum autem tempus nostrum est tenebrosum. Tempus autem quadragesimale est lucidum Iuxta illud ad Ephesios. 5°. Eratis aliquando tenebre: nunc autem lux in domino. Conveniens igitur fuit vt tempus tam lucidum in die lucida inchoaretur. Tertia ratio est quia. 4ª. feria dies mercurij vulgariter nuncupatur. Est autem mercurius planeta celestis: qui secundum astrologos regnat in virgine dominatur aque semper est cum sole: et preest facundie. Disponit enim homines ad facundiam et eloquentiam acquirendam. Unde dicitur Act. 14°. quod gentiles appellabant paulum mercurium: quia erat dux verbi. Recte igitur ieiunium in die mercurij inchoatur: ad innuendum quod homines in hoc tempore debent habere mundiciam corporum: abundantiam lachrymarum: perseverantiam bonorum operum: vt. s. semper sint cum sole idest christo. Predicatores autem debent habere facundiam sermonum et ideo vt istud ieiunium facilius suscipiatur hodie sancta mater ecclesia fideles ad memoriam sue mortis inducit dum in capitibus cineres ponit dicens illud Genesis tertio. Memento homo quod cinis es et in cinerem reuerteris. Ad quod etiam deus hortatur Hiere. 6°. di. Filia populi mei induere cilicio: et consperge cinere: luctum vnigeniti fac tibi planctum amarum. Populus enim dei est populus christianus. Filia vero populi dei est anima cuiuslibet christiani. Quam quidem animam ipse deus ad tria hortatur in verbis predictis: primo ad dure penitentie assumptionem dicens. Induere cilicio. Cilicium enim est indumentum durum et asperum de pillis camelorum contextum. Secundo ad mortis meditationem dicens. Conspergere cinere. Sicut faciebat Job dicens sui libri capitulo decimosexto. Operui cinere carnem meam et Ecclesiastici decimo dicitur. Quid superbis terra et cinis? Et Jere. vigesimo secundo ait propheta. Terra: terra: terra: audi verbum domini. Idest tu homo qui venis de terra et portas terram et vadis ad terram audi verbum domini quod tibi hodie dicitur per ecclesiam scilicet Memento et cetera. 3°. hortatur ad peccatorum dolorem dicens. Fac tibi luctum amarum: luctus enim vt dicit Aug. est tristitia de amissione charorum. Homo autem per peccatum amisit deum: animam suam et omnia merita: et ideo debet converti ad penitentiam et amara lamenta. Et hoc sufficiat pro prima parte nostri sermonis.

¶ Pars secunda huius sermonis de obligatione ieiunij. y

Secunda pars dicitur obligationis: pro f cuius expeditione vt sciatur quale debeat esse ieiunium: ad quod quisque nostrum tenetur. Sciendum est quod sex sunt genera hominum diversimode ieiunantium: que in hoc versu continentur. Abstinet eger: egens: cupidus gula: symia: virtus. Primo enim eger abstinet: vel quia non potest aliter recipere sanitatem: vel quia appetitum non habens comedere non potest et hec abstinentia non est meritoria: nec demeritoria in se: quia in his que a natura sunt et aliter esse non possunt: nec laudamur: nec vituperamur. Secundo Ethicorum. Secundo abstinet egens: quia non habet quid comedat: et hoc ieiunium est indifferens: nam nihil meretur nec demeretur secundum se: quia in necessitatibus nemo liberalis existit. l. Rem legatam. ff. de adi. lega. Tertio abstinet cupidus ne expendat et tale ieiunium est malum. Unde Leo papa in quodam sermone in qt. Non sunt casta ieiunia: que non de ratione veniunt continentie sed de arte fallacie. Sunt enim aliqui auari qui nec ipsi comedere volunt: nec suos comedere permittunt: et videntes eos comedere dolent ac si eis coradam devorarent. Vellent autem quod more Moysi totam hanc quadragessimam facerent: non comedentes nec bibentes. Quarto abstinet gulosus: vt postea avidius comedat: et hoc etiam est malum: de quo ait Augustinus super psalmo quadragesimo tertio. Non laudatur in illo ieiunium qui ad luxuriosam cenam seruat ventrem suum. Invitantur namque aliquando homines ad cenam magnam vel prandium: ad quod volentes avidi et famelici venire: vt melius postea comedant ante ieiunant: quod non est ieiunium continentie sed potius gulositatis. Ideo Hieronymus de consecratione distinctione quinta capitulo. Sint tibi. ait. Sint tibi quotidiana ieiunia: et refectio saturitatem fugiens. Nihil prodest biduo vel triduo transmisso: vacuum portare ventrem si pariter obstruatur. Quinto abstinet symia idest. Ipocrita vt ab hominibus laudetur: et sanctus appareat. Et ideo dicit dominus Matthei sexto. Cum ieiunatis nolite fieri sicut Ipocrite tristes. Exterminant enim facies suas vt appareant hominibus ieiunantes. Amen dico vobis receperunt mercedem suam. Super quibus uerbis dicit Chrisostomus: quod si is qui ieiunat propter vanam gloriam peccat: quanto magis ille qui non ieiunat et se ieiunare simulat vt sanctus hominibus videatur Ipocrita est: quasi dicat a fortiori. Sexto abstinet virtus idest virtuosus: vt deo placeat: et de pecato satisfaciat: et

sic mereat: et hoc ieiuniũ est bonũ. Verũ multi in hoc decipiunt: qui licet ꝓpter bonũ finẽ ieiunẽt tñ non merent. Imo sepe peccãt: qa nimis indiscreta tãq3 arta assumũt ieiunia: ut in eis deficiant: vel ĩfirment ꝯtra quos stat illa snĩa qua scribit: ꝙ discretio est mr̃ oĩum virtutũ. p^a. q. 5^a. c^o. pñitum: et de offi. custo. c^o. p^o. Virtus. n. indiscreta pro vicio reputat: ut in cõi ꝓuerbio dicit. Jõ dicit Hiero. ad nepotianũ de vita clericoꝝ. Tantũ tibi impone ieiunioꝝ: ꝙtuz ferre potes. Sint pura: casta: simplicia: moderata: et nõ supstitiosa ieiunia. Et ad demetriadẽ virginẽ: idem inquit. Neq3 vo ĩmoderata tibi impam⁹ ieiunia: et enormẽ ciboꝝ abstinẽtiam: qb⁹ statim corpa delicata frãgunt: et ante egrotare incipiunt: ꝙ scẽ ꝯuersationis possint iacere fundamẽta: philosophoꝝ quoq3 snĩa est moderatas eẽ virtutes: hec ille. Et eadẽ snĩa habet in. c^o. nõ mediocriter: de ꝯse. di. 5^a. Et ideo dicit Pau. ad Roma. 12°. Rationabile obsequium vestrum. Z

Sciẽdum est etiã ꝙ multi qui ieiunãt paruz merent: imo nihil quo ad vitam eternã: qz non abstinẽt a peccatis: ideo Aug. sup Joãnez: et ponit de ꝯse. di. 5^a. c^o. ieiuniũ dicit. Jeiuniũ magnum: et gñale est abstinere ab iniqtatib⁹ et ab illicitis voluptatib⁹ seculi. Et de hoc loquit pi⁹ papa de ꝯse. di. 5^a. c^o. nihil dicẽs. Nihil prodest homini ieiunare et orare et alia bona religionis agere: nisi mens ab iniqtate: et ab obtrectationibus lingua cohereceat: glosa vo sup dictũ capitulũ dicit: ꝓdest. s. ad vitam eternã. Quam qdem snĩaz cõfirmat Ambrosius in quadã omelia: trãsumptiue in. c^o. Quid prodest. 86^a. di. vbi iqt. Quid prodest ieiunare viscerib⁹: et luxuriari venatib⁹? abstinere a cibis: et errare peccatis? An putatis illum ieiunare frẽs: qui primo diluculo nõ ad ecclesiam vigilat: nõ btõꝝ martyruz sancta loca ꝑquirit: sed surgẽs ꝯuocat seruulos: disponit retia canes cõducit: saltus siluasq3 ꝑlustrat? quasi dicat nõ. Gregorius quoq3 in omelia quadragesime inqt. Jn cassum caro atterit: si a prauis voluptatibus aĩus non refrenat: hec ille. Nihil enim ꝓdesset medicina: si gladius dimitteret in plaga Que oĩa intelligunt quo ad vitã eternam ꝓmerẽdam non quo ad ꝓmiũ accidẽtale: et satisfactionem ꝓcepti ecclesie. Ait enim beat⁹ Tho. in. 4°. di. 15^a. arti. 4°. q. p^a. ꝙ ieiunãs in peccato mortali: licz transgrediat preceptuz dei: qui vult ꝙ bonum fiat absq3 mortali peccato: non tñ transgreditur statutum ecclesie vel legis positiue: eo ꝙ dictum statutũ non attendit intẽtionem obseruantis: sed actum: vnde Albertus in tractatu de qtuor virtutibus cardinalibus inquit ꝙ talis ieiunans in peccato mortali: lz non faciat ut vult deus: facit tamen qd̃ instituit ecclesia: vel qd̃ iniunxit confessor. Item ibidem dicit ꝙ ieiunium quoquo modo factuz dispositionẽ bonam ad castitatem relinqt: magisq3 ꝯfinem deo facit: et ad gratiã dei disponit. Jeiunãdum est ergo oĩno: sed qui vult deo placere: et bonum eternũ promereri ieiunet in statu gratie: et sine peccato mortali. Ait enim dñs Esa. 58°. Hoc est maius ieiuniuz qd̃ elegi: dissolue colligatiões impietatis: solue fasciculos deprimentes. Hierony. quoq3 in quadam epistola inquit. Tũc preclara est apud deum abstinentia corporis: cum animus ieiunat a vicijs Et ideo inquit Bernardus in quodam sermone. Jeiunet oculus a curiosis aspectibus: auris a fabulis et rumoribus: ieiunet lingua a detractione et murmuratione: ieiunet manus a malis operibus: ieiunet aĩa a vicijs. A

Sed heu quia paucissimi sunt qui ieiunent in statu gratie: pauci sunt etiaz qui ieiunẽt vel in gratia vel extra gratiã totam quadragesimam. Et ideo scitote dilectissimi: ꝙ quilibet nõ rationabiliter excusatus non ieiunans totã quadragesimam: peccat mortaliter etiam si non dimitteret nisi vnum diem. De excusatis aũt cras deo dante predicabimus: ꝙ autem quilibet non excusatus: pretermittẽs vel vnum diem quadragesime: grauissime peccet: sic probatur: qd̃ ecclesia precipit sub pena peccati mortalis: tenemur implere: ut nõ. in. c^o. non decet: et in. c^o. preceptis apostolicis. 12^a. di. et in. c^o. in memoriam. c^o. enim uero: et in. caplo. nulli fas: et in. c^o. sic omnes. 19^a. di. vbi dicitur. Sic omnes apostolice sedis sanctiones accipiende sunt: tanꝙ ipsius diuina voce petri formate: facit capitulum quisquis. 14^a. q. prima: vbi dicitur. Quisqs preceptis non obtemperat: reus est: et debitor pene: et paulo inferius: quod precipitur imperatur: et quod imperatur necesse est fieri. Et hoc colligitur ex verbo christi Matthei. 18°. dicentis. Qui ecclesiam non audierit: sit tibi sicut ethnic⁹ et publicanus. Sed ecclesia dei precipit: ut ieiunes totam quadragesimam: ut patet extra de obser. ie. per totuz et in. c^o. non liceat: et in. c^o. non oportet: de conse. di. 5^a. Ergo mortaliter peccat non ieiunans totam quadragesimaz exceptis diebus dñicis. Sed o maxima abhominatio: o demẽtia admirabilis o stulticia nephãdissima: precipit dñs temporalis: ne comedas infra biduum: et cõfestim obedis illi: precipit dña nostra sancta mater ecclesia ut pro salute anime tue ieiunes: et nõ vis illi obe

dire. O quot ad infernum demerguntur: quia non ie iunant: quot credunt quod illis sufficiat tres dies per hebdomadam ieiunare: qui ex hoc solo damnabuntur: quia totam quadragesimam non ieiunant. Aliqui etiam sunt qui ieiunant nullum diem sic et alterum non. Sed audite obsecro: et a memoria vestra non recedat: quod inquit Ambrosius in sermone de quadragesima. di. Qui constitutum numerum vna die mandu cando preterit: non ut vnius diei violator accusatur: sed ut totius quadragesime transgressor arguitur hec ille. Sed est sciendum quod illi qui ieiunare nolunt: in futuro fame et siti deficient. Unde eis Esaie. 65°. inquit dominus. Serui mei comedent et vos esurietis: serui mei bibent et vos sitietis. Pro vino autem habebunt fel draconum et venenum serpentum Deute. 32°. Fel draconum vinum eorum: et venenum aspidum insanabile: vua eorum vua fellis et botrus amarissimus: pro pane autem habebunt calculum ignitum Prouer. 20. Implebitur os eius calculo. Talis do panis non poterit masticari quia durus lapis est: nec in ore poterit tolerari: quia ignitus est Nec ab ore poterit eijci: quia oris impletiuus est.

Pro pictantia autem et ferculo habebunt sempiternum interitum: iuxta illud psalmi. 48 Mors depascet eos. Et hec sufficiant pro. 2a. parte nostri sermonis.

¶ Pars tertia huius sermonis de violatione ieiunij. s. qualiter frangatur. B

Quo ad tertiam partem nostri sermonis que dicitur violationis est sciendum secundum Alexandrum de ales in. 4a. parte summe in tractatu de ieiunio et beatus Tho. in. 4°. di. 15a. ar°. 4°. q. pa. et Ricar. nostrum. ea. di. ar°. 3°. q. 6a. quod ieiunium violatur et frangitur tripliciter. p°. plurali comestione. 2°. notabili preuentione. 3°. carnali refectione. p°. igitur quis frangit ieiunium comedendo plus quam semel in die: vnde aduertendum secundum Ricar. vbi supra: quod qui diebus ieiuniorum duntaxat comedit tantum quantum actu comederet duabus vicibus: quamuis litteram statuti obseruet: non tamen obedit eius intentioni nec meritum acquirit. quia C. de legi. l. Non dubium: dicitur. Non dubium est in legem committere eum qui verba legis amplexus: contra legis nititur voluntatem: et ideo dicit Augustinus in sermone de quadragesima. Sunt quidam obseruatores quadragesime deliciosi potiusquam religiosi: qui artificiosis et peregrinis condimentorum diuersitatibus gulam irritant: tantumque capiunt manducando: quantum digerere possunt non ieiunando: hec ille. Ex quibus tamen non concludo quod ille peccet vel frangat ieiunium qui aliquid plus comedit in prandio tempore ieiunij: quam faceret tempore quo ieiunat postea cenaturus: hoc etenim licet pro sustentatione nature: sed intelligitur de his qui voraciter comedunt: et fallaciter tantum in vna vice: quantum comederent duabus vicibus: hoc est enim facere fraudem legi. l. contra legem. ff. de legi. C

Sed hic queritur vtrum liceat in sero facere collationem: et Respondeo secundum predictos doctores: quod bibere vinum et comedere aliqua electuaria ne vinum noceat: non frangit ieiunium nisi sumantur in fraudem Electuaria enim non assumuntur per modum cibi sed medicine: et ideo licet aliquo modo nutriant: non tamen hic est principalis vsus eorum: et propter ieiunium ecclesie non soluunt: nisi quis vteretur eis quasi alijs cibis in magna quantitate ad famem extinguendam. Si quis igitur in sero confectiones vel electuaria parce sumpserit per modum medicine tempore ieiunij: vel ne vinum noceat sitim [illegible] tiendo non frangit ieiunium. Et hoc secundum Tho. 2a. 2e. q. 147a. arti. 4°. et in. 4a. di. 15a. et Ricar. ea. di. ar°. 4°. q. pa. Et ex inde aliqui sumunt argumentum quod cetera preter confectiones: et electuaria frangunt ieiunium. Alij autem dicunt oppositum: et bene: scilicet quod etiam fructus possunt capi ne vinum noceat. Sed nunquid possit accipi modicum panis in collatione. Respondeo quod non: si quis habeat alia que possit accipere per modum medicine: sed si nihil aliud haberet: et necessitatem haberet bibendi propter magnam sitim: et verisimiliter crederet quod vinum ei noceret: nisi aliquid comederet: credo quod talis non habens aliud quam panem: vel etiam habens aliquos fructus: sed verisimiliter timens ne ei noceant propter aliquam infirmitatem: vel indispositionem corporis: hoc casu accipiens modicum panis potius ad medicinam quam ad nutrimentum non frangit ieiunium: quia licet panis principaliter habeat vsum ad nutriendum: tamen in hoc casu attenditur intentio suscipientis iuxta illud vulgare prouerbium. Quicquid agant homines intentio iudicat omnes. Necessitas enim non habet legem. l. pa. ff. de consulibus: et necessitas est inculpabilis: ut inquit Philosophus: in 5°. Methaphisice et secundum omnia iura necessitas excusat. l. Aliquando. ff. de officio. procon. l. sed et si per pretorem. §. fi. ff. ex quibus cau. maio. l. non solum. §. fi. ff. de excusa. tuto. Ideo dicitur in. c°. consilium: extra de obser. ieiu. Legi non subiacet necessitas. Et de regu. iu. c°. Quod non est: scriptum est. Quod non est licitum ex lege: fit licitum ex necessitate. Sed iterum queritur nunquid bibere vinum ante sumptum cibum soluat ieiunium? Et respondet Albert. in tractatu de virtutibus Cardi. dist. 63a. quod sic: quia potus vini sumptus ante cibum est cibus: et potus nature. Et ideo

nutrit: non autem frangit post prandium: quia iuuat digestionē: et potus est sequela cibi: et post cibum defert ipsum ad membra: hec ille. Innocentius autem dicit in summa: quod non credit sol ui ieiunium: propter potum vini: vel aque: vel an te cibum: vel post. Et hoc maxime propter consuetudinem: et hāc opinionem credo veram quādo est bona intētio: et non fraudulenta simul cum necessitate suscipientis. Sed quid dicemus de his qui sine necessitate faciunt collationē de pane: vel etiam hn̄tes necessitatē bibendi et potētes habere electuaria vel similia: tn̄ ex sensualitate comedūt panem? Quid dicēdum de comedētibus electuaria in magna copia? profecto isti omnes frāgūt ieiuniū. Et ideo concludo quod pauci sunt: qui bn̄ ieiunēt: et iccirco deus non acceptat eorum ieiunia: quia idem est non facere: et viciose facere. l. quotiēs. ff. qui satis. cog. Nō probatur etiam in. l. j. ff. si quis in ius vocā. nō ie. l. Quis. §. si peruenerit. ff. ad velle. l. j. §. penul. ff. qd̄ cuiuscumque vni.

Secūdo frāgitur ieiuniū notabili hore preuētione puta: si quis comederet hora prime: vel tertie sine legitima causa: sed ex gulositate vel sensualitate: s̄m Tho. in quarto. di. 15ª. et ibi Ricar. articulo tertio. q. octaua: hora igitur comedendi in vigilijs et quattuor temporibus: ac alijs ieiunijs preter quadragesimam est hora nona ut inquit abbas Moyses s̄m quod refert ioānes cassianus in collationib⁹ scōrum patrū: et idē dicit Hgo. in expositione regule sci Augu. et ratio huius est quia tempore none: christus in cruce dixit sitio. Joannis. 19°. Et inclinato capite emisit spiritum. O igitur christiane: compatiaris dn̄o tuo: et illam expecta horā ad comedēdum. Tēpore aūt quadragesime hora comedēdi est: qn̄ in ecclijs dicuntur vespere vt in. c°. solēt. de cōse. di. pª. vbi dicitur. Solent plures qui se ieiunare putāt in. xlmª. mox vt signū audierint ad horā nonā māducare: qui nullaten⁹ ieiunare credēdi sunt si añ manducauerit quam vespertinū celebretur officiū: que verba ibidem exponit Archidiacon⁹ dicēs: nullaten⁹ ieiunare credēdi sunt. s. digne et cū merito: quia peccāt. Anticipando horā sine causa. de cōse. di. 5ª. c°. quinque modis: nō tamē frāgūt ieiuniū s̄m Hgonē in hoc c°. et Innoc. in sū. in titulo de obs. ieiun. In pmo ꝟ. Itē credim⁹: licet Hosti. dicat ptra. eodē titu. §. 2°. ꝟ. sed nec. hec ille. Pro cōcordia aūt est dicendū s̄m Alexādrū de ales in. 4ª. parte summe in tractatu de ieiunio: quod hora comedēdi non est in precepto: tamē qui horā ipsam seruare negligeret ex cōtemptu statuti: siue consuetudinis ecclesie mortaliter peccaret: nō quia preceptū trāsgreditur sed quia ordinatū ab ecclesia cōtemnit nulla enim ita leuis negligētia quin fiat mortalis si procedat ex contemptu. Luce. x°. Qui vos spernit me spernit dicit dn̄s rectorib⁹ ecclie. Si aūt pur voluerim⁹ tenere opinonē Hosti. s. quod hora comedēdi sit de pcepto. dicēdū quod illa hora habet magnā latitudinē: et ideo nō debet stricte cōsiderari sed sufficit grossa extimatio. s. quod sit circa horā illam nec multū nocet vt inquit auctor pisanele et supplemētū si ex aliqua rationabili causa aliquātulū hora illa preueniatur. Idē habetur in summa cōfessorū li°. p°. titulo. 12°. q. 32ª. Cause aūt rationabiles anticipādi horam comedēdi possent assignari. Si quis colerā haberet rodētē ita qd̄ sine corporis detrimēto notabili: nō posset expectare horā ipsam Vel quia habēs itinerare nō haberet modū cōgruentē comedendi in via ratione pauptatis vel alia ex causa. Et sic de similibus causis est dicēdū Si aūt quis nō ex infirmitate vel necessitate seu alia rationabili causa sed ex sensualitate ac voracitate preueniat notabiliter horā comedēdi videtur mortaliter peccare: et eius ieiunium nō est deo acceptū s̄m Tho. et Ricm vbi supra qui dicūt quod licitū est tardare horā comedēdi: cū hoc sit potius penalitas quam e cōtra: nō aūt licet anticipare sine legitima causa si nolum⁹ esse violatores ieiunij O gulosi spurcissimi. O voratores ignominiosi O epulones rapacissimi: vere vos estis cathelinarij. Socij eteni nefādissimi catilline vt inquit Salusti⁹ in cathelinario. Nō expectabāt famē aut sitim ad comedendū et bibendum: sed preueniebant eā in comedēdo et bibēdo. Sic vos qui tpe ieiunij statī cū lex lecto surrexeritis cogitatis de epulis: antequam ad ecclesiā pgatis vel ad pdicationem de repletione vētris soliciti estis: pfecto in vobis verificatur illud apli ad Ephe. 3°. c°. Sūt quidam quos sepe dicebā vobis: nūc aūt et flens dico inimicos crucis xpi. Quorū deus venter est: quorū finis interit⁹: et gloria in cōfusione eorū qui terrena sapiūt. Si igitur gratū vultis esse deo ieiunium vt: post predicationē officijs ecclesiasticis itereſſe debetis: et post vesperas auditas comedere: vel si eos audire nō valetis necessitatib⁹ familiaribus impediti: saltem horā vesperarū vel circa: nisi aliud faciēdi legitima sit causa expectare.

Tertio et vltimo frangitur ieiunium carnali comestione. Sed pro maiori declaratione sciēdū: quod tēpore quadragesime nō solū caro interdicitur ieiunantib⁹ sed etiā oua et lacticinia: in quantū sunt orta ex aialib⁹ carnē habētib⁹. Vn̄ Gre. 4ª. di. c°. denique inquit. Parū est vt his dieb⁹ a carnib⁹ aialium abstineam⁹: nisi ab his quoque que semē

tinā trahūt originē carnis ieiuniem⁹:a lacte videlicet caseo ꝛ ouis:hec ibi. In alijs aūt ieiunijs in comededis ouis:vel lacticinijs: vel nō diuerse sūt cōsuetudines ꝓuinciarū:ſm quas faciētes non peccabitis iuxta id dictū sci Ambrosij quod dixit mēti sci Aug. Si fueris rome romano viuito more. Si fueris alibi viuito sicut ibi.c°.illa aūt.12ª.di.Una eni queqꝫ prouincia habundat in sensu suo vt inqt Hiero.in c°.Utinā.76ª.di.vbi etiaꝫ inquit.Esus aūt carniū generaliter in oī ieiunio est prohibitus:q: magis est delectabilis:ꝛ ad humorē luxurie magis cooperaꝰ hec ille. Quo autē ad alia predicta videlicet lacticinia inqt Hiero. ibidē ꝙ diuerse sunt cōsuetudines prouinciarum que seruari debent. Facit extra de sepul.c°.certificari ꝛ c°.consiliū de obser.ieiu. ꝛ.l.pª.circa.fi.ff. de ven.inspi. Cōcor.his oībus Ricar.in.4°.di.15ª.ꝛ Tho.2ª.2ᵉ.q.147ª.ar°.8°.in respōsiōe ad 3ᵐ.arti.Hosti.ꝛ Inno.in sūma in ti° de obseruatione ieiuniorū ꝛ durādus in sūma sua li°.p°.parte p°.di.7ª.q.pª.Cōcludiꝛ ergo ex ꝑdictis ꝙ qlibet comedēs,carnē:oua vł lacticinia orta ex aīalib⁹ carnē habētib⁹frāgit ieiuniū quadragesimale sicut etiam notatur in c°.non oportet de conse. distin.4ª.

H

Sed dubitari potest cur ieiunijtēpore nō ꝓcipiꝛ abstinētia a vino cū tot mala de illo dicanꝛ. Nā sapiēs Prouer.2°.c°.ait. Luxuriosa res est vinū:ꝛ ideꝫ habeꝛ in c°.Luxuriosa 35ª.dō dicit apl's ad Ephe 5°.c°. Nolite inebriari vino in quo est luxuria. Uñ Ouidi⁹ in.2°. de remedio amoris inqt.Uina parāt aīuꝫ veneri si plīma sumas Atqꝫ stupēt mlto corda sepl'ta mero. Ea propter precipit Hiero.in epl'a ad eustochiū di. hoc moneo:hoc obtestor vt sponsa xp̄i vinū fugiat pro veneno. Respō deo ſm Alexādruꝫ de ales ꝛ Ricar.vbi supra qd̄ eccl'ia magis interdicit ieiunantib⁹ esū carniū:ꝙ potū vini triplici ratiōe Prima est:q: difficili⁹ est abstinere a potu vini ꝙ ab esu carniū. Ea ꝓpter si eccl'ia interdixisset vini potū:plures fuissent expositi periculo trāsgressionis:ꝙ per esū carniū: qa defect⁹ carniū potest aliq̄liter restaurari alijs cibis. Qd̄ nō ita est in defectu vini. Et ideo vbi mai⁹ est piculū:ibi cautius fuit agendū c°.vbi periculū de elec.in.6°.2ª. ratio est:q: ieiuniū frequēter tristitiā excitat. Uinū vero letificat cor hoīs:vt psalmograph⁹canit ꝛ ideo cōuenientissime ieiunātib⁹vini vsus permissus est.3ª.ratio est q: abstinētia carniū magis est cōtra cōcupiscētiā gule:per quā, peccatū introductū est ꝙ abstinētia a vino.4ª.ratio pōt addi ꝙ vinū ꝑmissū est ꝓpter necessitatē digestionis: multi eni habēt debilē stomacū quib⁹ necessari⁹ est vsus vini ꝓpter digestionē ꝑficiēdā. Sed audite:o ebriosi:o bibitores: o temulēti qd̄ Grego. dicat in c°.deniqꝫ.4ª.di.Uinū inquit ita bibē ꝑmittim⁹:vt oīo ebrietatē fugiam⁹. Et nō ait Alexander de ales vbi supra:ꝙ ꝛ si eccl'ia nō prohibuit vinū tpe ieiunij ꝑdictis rationib⁹:tñ laudabilior est abstinentia vini ꝙ carniū:tū q: est magis purgatiua ꝛ satisfactoria. Eo ꝙ magis penalis est:tum q: est magis ꝓseruatiua:q: per huiusmodi abstinētiā magis mingaꝛ carnalis ꝯcupiscētia quā reprimere itēdit eccl'ia per ieiuniū: vt ēt inqt Tho.2ª.2ᵉ.q.147ª.ar° 9°.tū quia est magis eleuatiua:q: vinū magis impedit eleuationē mētis ad superna ꝛ magis turbat rōnē. Uñ in lege veteri sacerdotes bibere vinū ꝓhibebanꝛ:quādo debebāt itrare sctūariū dei vt habeꝛ leuitici.x°. Et icirco vxori manue filiū.s.sansonē cōcepture qui saluatur⁹ erat ppl'm: angelus apparēs vt habeꝛ Judicū.13°.c°.ꝓcepit ne vinū ipsa biberet ꝛ similiter vt in eodē c°. habeꝛ:postea idē āgelus apparēs manue ꝑcepit ne ꝑmitteret filiū ei⁹ qui nasciturꝰ erat bibere vnꝙ vinū in vita sua. Debebat eni esse Nazare⁹ dñi qd̄ ſm sctūꝫ Hieronymū idē est ꝙ cōsecrat⁹ siue mūdus ꝛ sanct⁹. O igiꝛ generosi ciues. O dilectissimi frēs ꝛ sorores si mūdare vultis aīas vr̄as:si vos sctificare atqꝫ deo ꝯsecrare desideratis:abstinete vos ab oībus ꝓhibitis cibis ꝛ ab oī ebrietate ꝛ facite qd̄ inqt Sctūs propheta Johel.2°.c°. sue ꝓphetie transuꝫ ptiue in epl'a occurrētis ferie dicens. Cōuertimini ad dñm deū vr̄ꝫ in toto corde vr̄o in ieiunio ꝛ fletu ꝛ planctu: ꝛ scīdite corda vr̄a ꝛ nō vestimēta vr̄a. Qd̄ vobis facē illecōcedat qui in seculū seculi viuit ꝛ regnat. Amē.

¶ Feria quinta de reprobatione gule:ꝛ de ieiunij exceptione ac de eiusdem fructificatione. Sermo quintus.

G

Ejicienꝛ in tenebras exteriores:ibi erit fletus ꝛ stridor dentium Matthei. 8°.capitulo. Discurrens per omnes: tam paganorum:ꝙ sacre scripture libros:inuenio omnes sūmopere gule vicium detestari:maxime autem sacra scriptura hoc nobis nephandissimum vicium prohibet:etiaꝫ sub pena mortis. Unde primis parentibus Genesis.2° c°.dictuꝫ est. Quacunqꝫ die comederetis ex eo moriemini. Et de filijs israel gulosis: dicitur Numeri.xj°.c°. Adhuc erant carnes in dentibus eorum:ꝛ ecce furor dñi concitatus in populū ꝑcussit eum plaga magna. Deute.quoqꝫ.21°.c°. Fili⁹ qdam a pr̄e accusatus ꝙ comessatiōib⁹ vacaret

a pplo lapidatus interiit hoc eteni pessimũ pecca
tũ facit hominẽ deo rebellẽ. Unde Deuteron.32°.c°.
scriptum est. Incrassat⁹ est dilect⁹: τ recalcitrauit
τ Prouer.27°. dicit Salomõ. Aia saturata cal
cabit fauũ idest spũm scm̃. Ideo gulosi appel
lantur canes. Esa.56°.c°.vbi dicit. Canes impu
dentissimi nescierũt saturitatẽ. Ea propter inqt
Ambro.in sermone de ieiunio. Male dñe serui
tur gule: que semper expetit: τ nunq̃ expletur
Quid eni insatiabili⁹ ventre? hodie suscipit: cras
exigit cu3 ipletus fuerit: disputat de ptinẽtia. Cũ
digesserit: vale virtutibus dicit: hec ille. Ipsi aũt
gulosi dicunt illud quod scriptu3 est Esa.22°.c°.
Comedamus τ bibamus: cras eni3 moriemur.
Ideo dicit vobis dñs Luce.21°.c°. Attendite ne
forte grauẽtur corda vestra crapula. Similiter
ad nos hortat sancta mater eccia. de conse.di.5ª
c°. Ne tales: τ extra de vita τ hone.cle.c°. A cra
pula τ.35ª.di.per totã. Leuitici quoq3 24°.c°.di
citur. Oĩs anima que nõ fuerit afflicta die hoc:
peribit de pplo suo. Et ideo dicit apls p° ad Cho
rin.6°. Esca vẽtri: τ venter escis. Deus aũt hunc
τ hanc destruet: τ ad Gala.6°.c°.inquit. Mani
festa sunt opera carnis.s.fornicatio: immundicia:
ebrietas: comessationes τc. Sequitur: qui talia
agũt regnũ dei nõ possidebũt. Ea propter de tali
bus possunt dici verba proposita. Eijcientur. τc.
Super quib⁹ verbis tria sacra misteria cõsidera
bim⁹. Primũ appellabit Reprobatiõis. Secũ
dũ Exceptionis seu excusationis. Tertiu3 Fructi
ficationis.

¶ Pars prima huius Sermonis de reproba
tione gulositatis

Gulositate viciũ sũmoperẽ esse detestan
du3 quinq3 pricipalib⁹ probatur fun
damẽtis. Et primo ratione occasionis
Secũdũ eni Alex. de Ales in.2ª. par
[illegible] sũme in tractatu [illegible] gula: articulo 7°. Licet gu
la per se nõ sit origo aliorũ viciorũ: occasionalit
tamẽ disponit ad illa. Unde glosa sup illud psalmi
135. Qui percussit egyptũ cũ primogenitis eorum
dicit. Luxuria: supbia: τ pcupiscẽtia: sunt ea que
vẽter generat. Ite3 glosa sup illud Matthei.4°.
Cũ ieiunasset τc. inqt. Nisi gula refrenet: frustra
ptra alia vicia laborat. Unde Greg.7°. Mora.
inqt. In vanum ad spiritualis agonis conflictũ
assurgitur: si non prius intra nosmetipsos hostis
positis: gule videlicet appetitus edomet: qua si
non ea que nobis sunt vicini ora prosternimus:
inaniter ea que lõgius sunt impugnãda trãsim⁹
In cassum nanq3 contra exteriores inimicos in
cãpo bellũ geritur: si intra vrbis menia ciuis insi
dians habetur.

Secundo detestanda est gula ratione dissipa
tionis. Primo eni dissipat bona anime vi
delicet: intellectu3 τ alias potẽtias. Unde Isido
rus li°.primo de sũmo bono dicit. Epularum sa
turitas nimia acie3 mentis obtundit: τ ingeniũq3
euertere facit. Hieronymus quoq3 in q̃da3 epla
inquit. Venter pinguis nõ gignit tenuẽ sensum
Et alibi idẽ ait. Nihil se obruit intellectum vt co
messatio τ ebrietas. Et Seneca ad Lucillũ epla
15ª. Scribit dicens. Per copia3 ciboru3 ingenij
subtilitas impeditur: et Bernardus in quodam
sermone dicit. Quanto magis cibi ventrẽ pascũt
tanto amplius sensus mentis obtundũt. Nã gre
ci dicunt: ex grosso ventre subtiles sensus nõ pos
se generari. Quia turbati sunt τ moti sunt sicut
ebrius τ oĩs sapientia eorũ deuorata est: ps°.106°
et Tulius in libro de Senec. inqt. Archita ta
rentinus cum ei⁹ sermoni Plato atheniensis in
teresset nullã capitaliorẽ pestem: q̃ voluptatẽ cor
poris dicebat hominib⁹ a natura datã. Cũq3 ni
hil mente prestabilius dedisset homini de⁹: huic
diuino muneri: nihil tã inimicũ esse q̃ volupta
tẽ. Ideo Seneca ad Lucillũ epla.61ª.inqt. Ue
tri obedientes aĩalium numero cõputamus: nõ
hominũ. Et idem dicit Macrobius in li° satur
naliũ inquiens. In pecudũ ferarũq3 numero ha
bet quisqs voluptatib⁹ vacat. Tulius quoq3 in
paradoxis ait. Cũ tibi deus: τ mater oĩum natu
ra dederit animũ: quo nihil est prestantius: nihil
diuinius: sic te proijcies ipse atq3 prosternes: vt
nihil inter [illegible] τ pecudes interesse putes: voluptas
quo maior est: eo magis animũ a sede sua τ sta
tu dimouet. Merito ergo voluptates sequens
bestia appellandus est: imo plus q̃ bestia: quia
non sequitur nature instinctum. Ut enim dici
tur in libro de animalibus. Nulli animalium
tam magnum corpus habenti: dedit natura tam
paruum os τ collum: sicut homini: vt per hoc ad
cibi τ potus parcitatem τ temperantiam eum
induceret. Unde Bernardus contra gulosos ait
Uoluptas gutturis que hodie tanti emit: vix duo
rum latitudinem obtinent digitorum. Item na
tura dedit consuetudinem homini vt ventre3 cin
gulo restringat quod in alijs animalibus non fit
vt per hoc ostenderetur: q homo a nimia cibi ac
potus sumptione debet ventrem restringere: τ di
cere deo illõ Eccli.23°. Aufer a me vẽtris pcupi
scentiam: q tamen gulosus non facit quin imo
ventre3 suũ dilatat τ extẽdit. Ite3 natura dedit ho
os sursum eleuatum: vt nõ tantum epulas cor
porales: sed maxime celestes appetat. Et iõ gulosus q

circa epulas corporales totaliter se effudit et os suum versus terrã vertit: bestialis vocatur. Unde de ipo ait dauid ps°.48°. Cõparat° est iumẽtis insipientib° et similis fact° est illis Scdo gula dissipat bona corporis. Unde Inno.3°.in libro de miseria cõditionis humane dicit. Quid turpius guloso vel ebrioso? cui fetor in ore: tremor in corpore: promit stulta: proiicit occulta: cui mens alienatur: facies trãsformatur. hec ille. Unde scripserũt Bragmani ad Alexandrũ dicentes. Vos estis viua sepulchra mortuorũ. Et in.5°.ps°.dicitur de gulosis. Sepulchrũ patẽs est guttur eorũ. Et sic bene dicitur: fetor in ore.2°.dicitur tremor in corpore. Ait enim Seneca ad Lucillũ epistola.24a Epule cruditatẽ generant: debilitates neruorũ: ac corporis tremorem.3°.dicitur stulta promit. Unde de ebriosis dici potest illud ps.140.tertij. Quorũ os locutũ est vanitatem.4°.dicitur: cui mẽs alienatur. Ait enim Hieronym° i libro cõtra Iouinianũ. Sententia Galieni fuit: aĩas nimio sanguine et adipe inuolutas nihil tenue: nihil celeste sed semp de carnib° et ructu ventrisqz igluuie cogitare. 5°.dicitur facies transformatur. Unde de gulosa muliere scriptum est. Trenorum p°.c°. Egressus est a filia syon ois decor eius: et eiusdẽ libri.4°.c°. Denigrata est super carbones facies eorũ: dicitur de gulosis. B

Similiter nimia gulositas corrumpit gustũ. Unde Oratius in sermonibus l°.2°. Sermone 7°.inquit. Nempe amarescunt epule sine fine potite. Et Ecclesiasti 31°.dicitur Amaritudo anime vinũ multum potatum. Dicit quoqz Albertus in tractatu de virtutibus politicis: qz fm sentẽtiam Ypocratis: mulier nimis pinguis generare non potest: qd potest adduci ad propositum generationis spiritualis virtutum: quã non potest facere nimis crapulans. Item generat gula diuersas ĩfirmitates. Unde Hieronym° de cõsecra.di.5a.in.c°. Ne tales.inquit. Morbi saturitate nimia concitantur. Et ibidẽ ait. Ypochrates docet i amphorismis suis: crassa et obesa corpora que crescendi mensurã ipleuerunt: nisi cito ablatione sanguinis minuantur in paralisim et pessima morborũ genera erũpere. Seneca quoqz ad Lucillum inquit. Voluptatibus maior pars hominum perit. Et alibi. Plures occidit crapu[la] qz gladius. Chrisostomus quoqz in c°. Nihil de conse.di.5a. inquit. Excessus ciborũ cõsumit et putrescere facit corp° : et macerat egritudine diuturna: et tunc eum morte crudeli condemnat. Et Seneca.x°. Rethorice ait. Quicquid auium volitat: quicquid piscium natat: quicquid ferarum discurrit nostris sepelitur ventribus. Et ideo subito morimur : quia mortibus viuimus. Ideo Ecclesiastici.37°. dicit Sapiens. Noli auidus esse in omni epulatione: et non te effundas super escam. In multis enim escis erit infirmitas: et auiditas appropinquabit vsqz ad coleram. Propter crapulam enim multi obierunt. Auicena quoqz fẽ.3a. primi.c°.7°.dicit. Nõ nihil est deterius saturitate: e contra vero de abstinentia inquit Ypochras in amphorismis.pti.2a. Ex plenitudine quecũqz egritudines fiunt euacuatio restaurat.3°. dissipat gula bona tpalia. Unde dicitur Trenorũ primo de gulosis. Dederunt preciosa queqz pro cibo ad refocillãdam aĩam. et Prouer.21°.c°.dic Salomõ. Qui diligit epulas in egestate erit: et q amat vinũ et pinguia nõ ditabit. Et ideo gulosus est ille de quo dr Aggei. p°.c°. Qui merces cõgregauit per totã hebdomadã: et eas posuit in saccũ ptusum: id est in vẽtrẽ qui est ptusus. Sic faciũt multi i die dñico expẽdẽtes in tabernis oĩa que lucrati sunt per totam hebdomadã.4a. dissipat gula oĩa bona spũalia: vz virtutes: in cuius figurã scriptũ est quarti Regũ.25°.qz nabuçardaz pnceps coquorũ destruxit muros hierlm. Ad designãdũ qz vẽter cui multitudo coquorũ deseruit per viciũ gule: edificia virtutũ ɔsternũt: ut ait Gratian° di.44a.c.p°. C

Tertio pncipaliter gule viciũ detestatur rõne violationis Tres.n. leges ab origine mundi vsqz ad hãc etatem repte sunt: sicut colligi põt a Gratiano in.c°. Oẽs leges.p°.di. Pria ẽ nãlis in qua hoĩes simplici modo viuẽtes: delicias minime regrebãt: vnde Boeti°.2°.de cõsolatione inquit. Felix nimiũ prior etas cõtẽta fidelib° aruis. Nec inerti perdita luxu: facili que sera solebat ieiunia soluere glãde: nec bachica munera norat liqdo cõfundere melle. Ouidi° quoqz.15°. Metha.dicit. At vetus illa etas cui fecim° aurea nomẽ. Fetibus arboreis: et quas hum° educit herbis Fortunata fuit: nec poluit ora cruore. Ergo nec pietas sic victa cupidine vẽtris. Sed hãc legẽ viciũ gule violauit: cum pmi parẽtes per eã peccauere. Geñ.3°.c°. Post quos alij hoĩes secuti sunt: vnde Geñ.6°.c°.scriptũ est. Corrupta est terra corã dño : et repleta est iniqtate.s.gule et luxurie. Alia lex fuit scripture in qua omnes huic vicio adeo dediti fuerunt vt contra deũ et Moysen et Aaron murmurarẽt. Unde Exo.16°.dicebãt. Utinã mortui essem° in egypto qñ sedebamus sup ollas carniũ: et comedebam° panẽ in saturitate. Tertia lex gratie nuncupata est: q vsqz in finẽ mundi durabit. In qua licet xps dixerit.

Mattiei.6°.c°. Nolite soliciti eē aīe vr̄e dicētes
Quid mādūcabim⁹ aut qd bibem⁹: tn̄ hoīes gu
lositati mltā crapule opā dant: ita qꝫ verū ē id qḋ
dr̄ in psal.13°. Oēs declinauerūt: simul inutiles fa
cti sūt: nō ē qui faciat bonū: non est vsqꝫ ad vnū
scilicet pp peccatum gule. M

Quarto detestāda ē gula rōne iniuriatiōis.
Iniuriaṫ eni gula ꝓximo: cū gulosus in sup
fluis ꝯuiuijs illḋ expēdit de q̊ ali⁹ necessitatē hēt.
Illud eni ē illi⁹ necessitatē paciētis: nō gulosi. In
qt eni Ambrosi⁹ in.c°. Sicut hi.47ª.di. Nēo p
priū dicat quod cōe ē: plus q̄ꝫ sufficit ad sūptus
violēter optētū ē. Et iō dr̄ qꝫ necessitatꝫ tpe oia sūt
cōia.12ª.q.pª.c°. dilectissimi: ꝛ.ff.ad.l. rodiā de
iactu.l.ij.§.cū i eadē.ar.eẋ.ḋ fur.c°. Si qs pp ne
cessitatē: alias p necessitatē: ꝛ.c°. discipulos ḋ ꝯse.
di.5ª.ꝛ.c°. qḋ āt.23ª.q.7ª. Itē scādelizat gulos⁹ ꝓ
ximū. Vn̄ i sūma de vicijs dr̄ qꝫ gula ē ꝓximi cor
ruptio.s.pp.malū exm. Iō apostol⁹ ad Ro.14°.
inqt. Si pp cibū frater tu⁹ ꝯtristaṫ iā nō ꝫ chari
tatē ambulas. Noli cibo tuo pdere illū: ꝓ q̊ xp̄s
mortu⁹ ē. ꝛ pˢ.ad cor.8°. idē ait. Si esca scādelizat
frēꝫ meū nō mādūcabo carnes i eťnū. Iniuriaṫ
ēt ḋo. Nā gulosus ꝑuit vētri suo tāq̄ꝫ ḋo. Ait eni
Augu.in q̊dā ꝓmōe: hoc ab hoīe ꝓ ḋo coliṫ quod
ab eo pre cetis diligiṫ. Iō ꝯq̄riṫ dn̄s Osee.13°.ḋ
gulosis dicēs. Adipleti sūt ꝛ saturati: ꝛ leuauerūt
cor suum: ꝛ obliti sunt mei. N

Quito ꝛ vltīo detestāda ē gula rōe pūitiōis.
Si.n.pp gulā ꝓmi pētes amiserūt padisum
trestrē Gen̄.3°.c°. Et.c°.6°. dic.35ª.di. Et hec pp
vnicā gustationē pōi: quā pūitionē expectabūt: q
totū cor suū i gulositatib⁹ hn̄t. Quid dicem⁹ ḋ se
iebriātib⁹? O maledicta ebrietas. Loth q i sodo
mis bon⁹ extitat: iebriat⁹ cū filiab⁹ duplicē icestū
cōmisit. Gen̄.19°.c°. Iō dicit Sen̄.i q̊dā ep̄la ad
Lucil. Ebrietas ē demō blād⁹: venenū dulce: vo
lūtaria rabies: illecebra honestatꝫ ꝛ pudoris ifa
mia: hec ille. O abhoiabil' ebrietas: tu facis hoīes
nugaces: iuxta illḋ Oratij. Fecūdi calices quē n̄
fecerē disertū. ꝛ ꝯn̄s abhoiabiles. Eccli.20°. ab
hoiabilis ē q ꝓcax ē ad loquēdū. Tales ebriosi q
frequēter iebriātur sūt: ꝓm canōes ifames ꝛ iha
biles ad dignitates. Vn̄ clerici huiusmōi si ad
mōiti nō desistūt possūt offō ꝛ bn̄ficio puari.c°.a
crapula de vita ꝛ hōe.cle. Milites vō ōbēt cigu
lo militari puari.l.oē ḋlictū.§.penul.ff.ḋ re mili.
Et laic⁹ vō ꝫ cōione puari vl' ḋberari.c°. Eps.35ª.
di. O diabolica gulositas tu sēsū ꝛ itellectū hoīb⁹
capis. Nā Esau p gulā stult⁹ ꝛ demēs fact⁹ pp lē
tis edulū vēdidit frī ꝓmogēita sua. Gn̄.25°.c°.
ppl's ēt isrl' postq̄ꝫ cepit mādūcare ꝛ bibē ꝓrexit
ludere ꝛ adorare vitulū aureū. Exo.32°.c°. Ex q̊
a dn̄o seuerissime puniti⁹ ē. Filij hely sacerdotꝭ gu
lositatē sequētes ꝓmi Re.2°.c°. pp illḋ peccatū i
terfecti sūt ꝓ.Re.4°. Amō i ꝯuiuio temulēt⁹ ab
Absalon occidiṫ.ꝭi.Re.13°c°. Simō machabe⁹
cū duob⁹ filijs interfect⁹ ē i ꝯuiuio a ptholōeo ꝓmi
Macha.15°.c°. O porcia gulositas: tu ꝓuocas
irā dei. Neemie.9°. Comederūt ꝛ saturati sūt ꝛ im
pinguati: ꝛ ꝓuocauerūt te.dr̄ de gulosis. Filij ꝛ fi
lie Iob vescētes ꝛ bibētes vinū occisi sūt. Cecidit
n.dom⁹ sup eos Iob.1°. O diues epulone. q ve
scebaris q̊tidie splēdide: quare i ligua cruciaris?
Luce.16°. nisi qꝛ dulcedinē ciborum degustasti?
O holofernes quare a muliere occisus es? nisi qꝛ
ebri⁹ eras? Iud.13°. Amā post ꝯuiuiū cū decē fi
lijs ē cruci affix⁹. Hester.9°.c°. O noe q̊re denu
dasti femora: nisi qꝛ ebri⁹ eras? Gen̄.9°.c°. Sam
son i ꝯuiuio a philisteis illus⁹ est. Iudicuꝫ.16°.
Sacerdotes ꝛ ꝓphete nescierūt ꝓ ebrietate. Esa.
29°. O maledicti ebrij: audite qd dicat Hiero.
de hebraicis qōnib⁹. Oēs q ebrietatē secteṅ: filij
belial vocanṫ: nā vēter mero extuās facile despu
mat in libidine. O

Et iō gl'iosi ciues diligite tēpātiā ꝛ ex° xp̄i hac
scā xlª ieiūare. ait.n. Ber.i q̊dā ꝓmōe. Nō
ḋcet ḋlicatū mēbrū sub spīato capite eē. Capite
exm sci Io.bap. cui⁹ cib⁹ erāt locuste ꝛ mel silue
stre. Vinūqꝫ vl' sicerā n̄ bibebat Mat.3°. Capi
ti ēt exēplū bti Nicolai ab vīo mr̄is scīficati q i
fās.4ª.ꝛ.6ª. feria a lacte abstiuit. Itē sci Frā. q tā
abstinētia corp⁹ suū macerauit qꝫ ēt ḋ aq̄ vix
ad sufficiētiā sumebat cū sitꝫ extuabat ardore: ꝛ se
pe cinerē ꝛ aquā appōebat cibarijs vt ea reddēt
isipida vt refert scūs Bona. i legēda ei⁹: sci q̊qꝫ
Hilario. ab hs abstinētia nos ad austeritatē vite
iducēdꝫ q puissimo cibo vitā suā sustētabat. Nō
āt dr̄ i legēda sua. Quideci tn̄ caricas p⁹ solis
casū comedēs: non itelligiṫ qꝫ qndeci caricas.i.
onera ciboꝝ cōederet: vt qdā truffator exponebat
sꝫ p caricas itelligūṫ fic⁹ siue dactili desiccati. Nō
si ad hoc vos nō icitāt exª scōꝝ capite exª ifideliū
maxie rōanoꝝ ḋ qb⁹ iqt Valeri⁹ maxim⁹ li°.2°.
Fuit antiq̊ꝝ illa simplicitas i cibo capiēdo hūa
nitatꝫ simul ꝛ ꝯtinētie idex certissima. Nā maxie
virie prādē ꝛ cēare i ꝓpatulo nō erat verecūdia
qꝛ nec illas epulas hēbāt q̄s ocul' ppli subijcere
erubescerēt. Refert q̊qꝫ cheremō histori⁹ ḋ vita
āntiq̊ꝝ egypti sacerdotū: qꝫ dū i tēplo mistrabāt ꝛ
reꝝ nās ac rōnes sideꝝ ꝯtēplabāṫ sp a cānib⁹ ꝛ a
vino abstinebāt. Eubol⁹ quoqꝫ q historiā Mi
tridatꝫ descripsit nārat ap̄ psas tria eē magoꝝ gn̄a
q̊ꝝ ꝓmi q sit doctissimi ꝛ eloq̄ntissimi excepta fa
ria ꝛ olere nihil ampli⁹ in cibo sūmebāt. Euripi
des i creta Iouis ꝓphetas nō solū a carnib⁹: sꝫ

etiã a coctis cibis abstinuisse refert. Exẽplũ etiã habem⁹ de Alexãdro magno de quo legit̃ in histo/ria tripar tita: qḋ cũ in quodã loco arido cũ exer/citu suo siti estuaret: aquã sibi delatam effudit in terrã: vt hoc ex⁹ alios ad sitis tolerãtiã aiaret. Idẽ ẽt exẽplũ habet̃ ibidẽ de Theodosio ĩperatore. Le/git̃ etiã de Anacharse philosopho: ꝙ q꞉ erat ple/nus multis virtutib⁹ varie ei statue facte sũt in quib⁹ sic scriptũ erat. Anacharsi ꝑsidi venereoꝝ: ventris ⁊ gule: hec eni vicia maxime refrenabat. O deuoti xp̄iani si nõ attenditis exẽpla pagano/rũ cõsiderate qḋ fecerint sc̄i machabei de quib⁹ legit̃: ꝙ pocius elegerũt morte q̃ carnes ꝓhibi/tas cõtra dei legẽ comedẽ ꝑmi machabeorũ .6⁹. Et idẽ fecit eleazar⁹ vir etate ꝓuect⁹ secũdi Ma/chabeoꝝ .6⁹. Sẽsualitati ergo viꝫ violẽtiã facere debetis ⁊ nõ in aliq̃ sacrũ hoc ieiuniũ a sc̄a mr̃e ec/clesia institutũ violare: vt cum ipsis machabeis eternam gloriam adipisci valeatis.

¶ Pars secunda huius sermonis [illegible] ieiunii ex/ceptione siue excusatione.

Secundũ oẽs theologos in .4⁹. di. 15ᵃ. maxime Ricar. ibidẽ. ar. 3⁹. q. 4ᵃ. licet ꝓceptũ de ieiunãdo sit gn̄ale tñ itẽtio le/gislatoris ñ fuit obligare habẽtes legi/timã causã nõ ieiunãdi. Impossibiliũ eni nulla est obligatio. l. Impossibiliũ. ff. de reg. iu. ⁊ ió q nõ potest nõ tenet̃. Illud aũt dicimur posse qḋ cõmode possum⁹. l. Nepos ꝓculo. ff. de v̓. signi. Caueat tñ quicũq꞉ sibi falso indulget: ne carna/liter decipiat semetip̄: qui eni ieiunat quotidie pro lucrãdo floreno ⁊ dicit se nõ posse ieiunare pro lucrãdo paradiso: ampli⁹ diligit nũmũ q̃ deũ: possũt tñ aliq a ieiunio rõnabiliter excusari. Primi sũt paupes mẽdicãtes: qui ẜm Tho. 2ᵃ. 2ᵉ. q. 147ᵃ. ar 4⁹. ⁊ i 4⁹. sẽñ. di. 15ᵃ. ar. 2⁹. q. 4ᵃ. ⁊ Ri. vbi sup̄. Et Alexãder i. 4ᵃ. pte eiusdẽ sũme i tractatu de ieiũio: absoluũt̃ ⁊ liberant̃ a ieiunãdo in duob⁹ casib⁹: ꝑm⁹ ẽ qñ simul nõ possunt hr̄e tãtũ cibũ hora comestiõis qḋ eis ad victũ vni⁹ diei sufficiat sicut frequẽter ꝯtingit egenis q frũ/strati elemosynas q̄rũt. Secundus casus ẽ qñ ex ꝓcedẽti inedia tñ debilitati sũt ꝙ ieiuniũ suffer/re nõ possũt. Dicit tñ Alexãder vbi supra ꝙ si ꝑ/dicti paupes determinatã hñt annonã suff ciẽtẽ q̃ aliqñ dat̃ ab aliqb⁹ psonis diuitib⁹ vel hospi/talib⁹: tũc tenent̃ ieiunare: aliter non.

Secũdo excusãt̃ a ieiunio mlieres ꝓgnãtes que nõ tñ possũt dimittẽ ieiuniũ sed ẽt de/bẽt ẜ3 rodonẽsẽ si iminet piculũ ꝓlis comedẽ oia nutritiua: ex qb⁹ sustẽtet̃ nã excusant̃ aũt pro ꝑ duas rõnes: vna est q꞉ debẽt accipẽ cibũ nõ tñ ꝓ se s3 ẽt ꝓ nutrimẽto fet⁹. Alia cã ẽ qa ꝓgnan/tes ꝯsueuerũt hr̄e varia ⁊ iordinata desideria di/uersoꝝ ciboꝝ: ⁊ qñq꞉ ita ĩtẽsa: ꝙ nisi aliq̃ mõ pos/sint apetitui satisfacẽ cẽnt ĩ piculo faciẽdi aborsũ. Nutrices q̃q꞉ excusãt̃ a ieiunio dũ lactãt cũ etiã hẽant recipe nutrimentũ pro se ⁊ ꝓ ipa ꝓle: ⁊ de hoc hẽtur in sũma ꝯfess. li⁹. p⁹. ti⁹. 12⁹. q. 24ᵃ.

Tertio excusant̃ a ieiunio pegrinãtes in q/busdã casib⁹ ẜ3 Tho. ⁊ Ric. vbi sup̄: sic di/stiguẽdo: q꞉ aut tal̃ pegrin⁹ ꝓficiscẽdo põt ieiu/nare: aut nõ. Si põt ieiunare ⁊ pegrinari simul: tenet̃ ad ieiuniũ. Si v̓o nõ põt simul ieiunare ⁊ pegrinari: aut talis pegrinatio cõmode differri põt: aut nõ. Si põt differre pegrinationẽ d3 ⁊ te/net̃ poci⁹ eã differre: q̃ frãgẽ ieiuniũ vel tãto mi/n⁹ pegrinari in die: ita ꝙ possit simul ieiunare ⁊ ꝓ/ficisci. Si aũt cõmode pegrinatio differri nõ po/test puta q꞉ tp̄s ieiunii hoiẽ i via occupauit: vel q꞉ mora in p̄ria piculũ h3 sp̄uale vel corpale: vel q꞉ dies festus alicubi ĩminet: ad quẽ hõ ire tenet̃ ex voto vl̃ ex deuotõe pgẽ cupit: tũc hoc casu põt ẜ3 ꝑdictos doctores cũ dispensatõe sui supioris si ad eũ cõmode recurrẽ põt oib⁹ ꝑdict ꝑẽsat̃ pe/grinari: ⁊ ieiũiũ soluẽ. Nec obstat ꝙ ieiunare sit de ꝓcepto: ⁊ ire ad idulgẽtias: vl̃ ad loca duota vi/sitãda sit de ꝯsilio: ex q̃ vĩ ñ posse frãgi ieiuniũ pp hoc: q꞉ rñd3 Ri. ⁊ Tho. vbi. s. ꝙ itẽtio dãt̃ ꝓcepta de ieiuniis: ñ fuit ut excludẽt tales pias cãs ĩ qb⁹ ñ lateat aliq̃ fra⁹: sec⁹ tñ ẽ ꝺ ꝓcept̃ legis nãe: vl̃ iu/ris diui. S3 videat q̄sq꞉ ne frauduleẽ accipiat pe/grinationẽ: ut ieiuᵐ frãgat: q꞉ ut dicebat qdã car/dial̃ ĩ morte. Nõ op3 abarrare deuz. Et qḋ dĩ de pegrinãtib⁹: idẽ dĩ ꝺ cursorib⁹. S3 postmodũ cũ stãt: obẽt ieiunare. Et notãdũ ꝙ iqt Alex. ꝺ ales vbi. s. ꝙ nulla afflictio pegriatõis vl̃ iteratiõis absoluit a ieiu⁹ ab ecc̄lia istituto: nisi necessitate dispẽsante auctoritate clauiũ si hr̄i põt.

Quarto excusãt̃ a ieiu⁹ opariis: siue laboratores agroꝝ: ⁊ ĩ huiusmõi se laborib⁹ affligẽtes q ĩ qb⁹dã caib⁹ ieiunat̃ ñ tenet̃ sic distiguẽdo. Aut n. tal̃ h3 necẽia ad vitã suã ⁊ sue fãilie: cui tenet̃ ꝓ uidẽ: ⁊ ñ h3 necessarᵐ laborare: s3 pp viuẽ sine la/bore: aut ꝑdcã ñ h3 p⁹ casu nũq̃ ꝑt tal̃ pp laborẽ frãgẽ ieiuᵐ: imo peccaret mortalr̃ frãgẽdo ieiuᵐ cã maioris lucri vl̃ ut acqrat sibi ⁊ fãilie sue ñ ne/cessaᵃ. Si v̓o ñ ꝑt ꝓuidẽ sibi ⁊ fãilie sue sine labo/re: tũc aut scit facẽ aliqḋ exercitiũ qḋ secũ patit̃ ieiuᵐ: q̃ mediãte põt acqrẽ necessaria: ⁊ ñ excu/sat̃: si faciat aliḋ exercitiũ: qḋ necessa⁹ reqrat fra/ctionẽ ieiunii. Si v̓o nescit vl̃ ñ ꝑt facẽ nisi vnũ exercitiũ qḋ ñ patit̃ secũ ieiuᵐ. In hoc casu ñ va/lẽt alr̃ hr̄e sufficiẽtia: frãgẽdo ieiuᵐ excusat̃: d3 tñ si adsit facitas petẽ dispẽsacᵐ a suo sacerdote ⁊ il/le d3 ei ꝯcedẽ. Et nõ. ꝙ iqt Ale. vbi. s. ꝙ si alicui

incumbit necessitas conducendi operarios et non inueniat aliquos nisi de his qui sunt assueti frangere ieiunium qn laborant: presume pot q necessitaté hnt laborandi: et ipotétes sunt ad ieiunandu nisi adsit euidétia facti certissima i strarium. Vn in dubio potest quis conducere eos. Dubia enim sunt in meliore parté accipienda c°. Estote cu vulgarib⁹ de.reg.iu. Nec tenet inuestigare eor necessitaté vel in potentia q: huiusmodi iquisitio multis fieri posset occasio scandali. Sed aduertendu sm Alexandru vbi supra et Tho.2ª.2ᵉ.q.147ª. q illi no sunt a peccato imunes: qui operarios ducere nolunt nisi cu pacto vt frangant ieiuniu: nisi forte talis necessitas iminerct: q rationabiliter op⁹ festinantia postularet. Et idé habet in summa cofess.li°.p°.ti°.12°.q.18ª. Similiter seruitores nobiliu: qui ex causa necessaria puenuit aliqndo comedendi hora ex toto comedendo: vel modicu plibando: ne in mensa seruiendo deficiant: et hoc faciut iam positis mésis: vel modicu anteita q propter téporis cotinuationé debeat vna mésa coputari: non peccat sm host.in summa.sicut nec etia peccat seruitores medicoru personaru: qui surgut de mésa dnoru suoru: vt vadat pro vino: vel cibos deferat vel vt ad porta rndeat: et postea reuertétes ad mésam cotinuat comestioné ia icepta. Et hoc idé sentit Rodonésis. Et idé est dicendu de lectorib⁹ vel seruitorib⁹ mése inter religiosos: du tn licétia superior puéniat hora cu vel plibent aliquid. Et hoc secun dd. et habetur etia in suma.cfess.eodé libro et titulo.q.22ª. ¶

Qinto excusant a ieiunio egrotátes et ifirmi: vt in c°.csiliu. §.fi.extra de obser.ieiu. vbi dr. Si quis ieiuniu fregerit egrot⁹: reus voti no habet: cui⁹ ratio est sm Ricar.vbi supra: Quia in eis natura debilis e: et ideo si daret eis vna vice simul totu quod est necessarium nature sue et sustétationi: nimiu grauarent: s3 si dat pluribus vicib⁹ confortat natura et vigorat. Et ideo etia in illis infirmitatib⁹ in quib⁹ cofert abstinétia: no tenent ad ieiuniu: quia et si coferat abstinétia a mixto cibo: no tn vtile e eis totu qd accipere debent simul sumere sed magis plurib⁹ vicibus. Ité propter iordinationé nature: qnq valde pauci possunt accipere vna hora: et residuu sufficiétie alia hora: pro quanta aut infirmitate vel debilitate possit frangi ieiuniu relinquit arbit°. spualis medici vel corporalis. Similiter multu senes et antiq sm Inno.in suma excusant a ieiunio. Cui⁹ ratio est sm Ricar.vbi supra quia in eis calor et virtus debilis est. Et qmuis sint sub siccitate opposita humiditati naturali: supabundat tn in eis humiditas accidétalis ex idigestione causata: vnde si tot⁹ cib⁹ qué eoru natura requirit pro die naturali ab eis sumerent vna vice nimiu obtunderet i eis: et grauaret naturalis calor et no posset cibu couenienter digerere. ¶

Sexto excusant in aliquib⁹ casib⁹ mulieres vxorate: vn sciendu q caput mulieris e viri oibus: excepto coiugij debito: potest ergo mulier viro pmittente vouere abstinétia: qua tn implere no debet illo prohibente vt statuit de⁹ Numeri 3°. Et in hoc mariti sunt quodammodo epi suarum vxoru: que eis debent obedire et hoc propter futuris codicioné: quia in oibus supradictis debet viris suis subesse. 33ª.q 5ª.c°. Manifestu et c°.se. vnde Plato dicit in menone: decet mulieré obsequété ee viro. et Aristo.li°.3°. Icono.iquit. Audiat mulier viru i oib⁹: et obediat i eo qd ille precipit. Et paul⁹ ad col.3°.ait. Mulieres s'bdite estote viris sic oportet in dno. Ait eni de⁹ mlieri gen 3°.c°. Sub viri potestate eris: et ipse dnabit tui. Ieiunia aut eccle sm Inno. in ru.de obs.ieiu. dimittere no debet. Sed forte propter viri scandalu euitandu propri⁹ sacerdos posset de facili dispensare sm host.in suma.arᵐ.in c°.vt cstitueret.5° disti. et extra de cle.ex.mini.c°.latores et tuc peccatu erit viri. O quot repiunt hodie qui ipsi nolunt benefacere nec etia permittunt vxores suas ieiunare ex°.diabolii: qui cu ipse sit damnat⁹: alios querit secu ad perditioné coducere. Sed pro maiori declaratione pdictoru sciédu est s3 Tho. 2ª.2ᵉ. q.147ª. q quando causa frangendi ieiuniu est multu euidens et indubitata: no est necessaria dispensatio superioris maxime vbi est csuetudo. Et io tuc pot homo per se ipsu statuti obsuantia pterire: maxime si de facili no posset ad superioré habere recursu: et no est cosuetu in tali causa ad superioré recurrere. Et idé habet in suma cfess.li°.p°.ti°.12°.q.18ª. Si aut sit ca dubia vtru.s.sit sufficiens: peteda est dispésatio ab epo loci si comode haberi possit vel ab ei⁹ vicario in eius abundátia: vel a pprio sacerdote ab epo auctoritaté hnte ¶

Septimo et vltimo excusant a ieiunio pueri et iuuenes vsq ad vigesimu primu annu sm Ricar.in 4°.di.15ª.ar°.3°. q.4ª. et tho.2ª.2ᵉ. q.147ª.ar°.4°. Na sm philosophu: vsq ad illud tps sunt in augméto: et in eis est caloris magnitudo que multum cosumit: et ideo necesse habent multu comedere ta pro nutritiua: q pro augmétatiua. Et io si simul accipent in vna vice: qd necessariu est per tota die: nimis obtunderet vigor naturalis: et esset periculu alicui⁹ magne infirmitatis: et membra non possent bene peruenire ad suam

suam pfectionem. y

Onuenies tamē est fm predictos doctores q pueri adolescētes: ante predictū tempus aliquādo ieiunēt trib⁹ rationibus. Primo ratione assuefactionis: ut postea cū fuerint magni nō videaī eis nimis durum ieiunare totam q̄dragesimā. Et ideo debēt ieiunare semel: bis: vel ter in hebdomada: sicut melius pñt. Dicit eni Isidorus in li°. 2°. solilogoꝝ. c°. 61°. Qd cum difficultate ceperis: per vsum cū facilitate pficies. Et idō o iuuenes: ꝛ si non potestis quotidie ieiunare: tñ aliquā abstinētiā facite. Alr enim nō poteritis postea: nisi cum multis anxietatib⁹ cum magni eritis ꝛ pfecte etatis: totā quadragesimā ieiunare. Ait eni Martialis choc⁹ li°. vndiq3 suscepto. c°. 4° Mollibus assuet⁹: loricā ferre recusat. Ceruici tenere ferrea cassis obest. Sepius vncta manus capulo: nō accipit ensē. Lota effecta cutis frigore: ꝛ imbre dolet. Et idō dicit Ouidi⁹ in. 2°. de arte amādi. Fac tibi ꝯsuescat: nil ꝯsuetudine mai⁹ Scdo debetis ieiunare rōne retributiōis: nā imminēte aliq̄ tribulatione: bonū est: ut etiā pueris ieiunia indicanī in signū acrioris pñie: ad placandū deū: vnde Johelis. 2°. dī. Sāctificate ieiuniū ꝛ postea seqtur. Cōgregate paruulos ꝛ suggētes vbera. Sicut etiā de iumētis legiī Jone. 3°. hoies ꝛ iumēta nō gustēt quicq̄3 nec pascanī: ꝛ aquā nō bibāt. Tertio ieiunare debetis: ratione stimuli carnis. Vñ dicit Inno. sup rub. de obs. ieiu. q ieiuniū indictum ab ecclia: est necessariū oībus nobis sane mētis: ꝛ oībus doli capacib⁹ potentibus ieiunare: cū possint peccatū deflere. c°. p°. extra de delic. pu. Unde ꝯcludit q lasciui ꝛ dissoluti iuuenes luxuriātes cū signū sit ex hoc: q hēant de superfluo nature: tenenī ieiunare ꝛ abstinere. Ego autē ut mihi videī: dico q ꝛ si tales pueri vel adolescētes: nō teneanī ad ieiunium ecclie: p dictis rōnibus: maxime dicēte Hieronymo in q̄dam eplā. Ante annos robuste etatis periculosa est: ꝛ grauis tenerīs abstinētia: tamē tales sic luxuriosi adolescētes: tenenī ad ieiunium abstinere: ex precepto legis nature: que dictat a feruenti corporis olla extrahēda esse alimētorum fomēta Quomodo eni filioli meiignē luxurie extinguere poteritis: si non a supfluo potu ꝛ cibo abstineatis? Audite quid Hierony. ad furiam scribat: de viduitate seruāda. Non ethne ignes: non ꝛ vulcana tellus: nō olimpus tātis ardoribus estuat: ut iuueniles medulle vino plene: ꝛ dapibus inflāmate. Accipite ergo aquam ieiunij: ꝛ abstinete ad extinguēdū ignem libidinis ꝛ luxurie.

¶ Pars tertia huius sermonis: de fructificatione ieiunij. z

Q Uātas ex ieiunio capiam⁹ vtilitates: non posset Tulij: vel Demosthenis seu Lactātij eloq̄ntia enarrare: de qb⁹ tñ aliquas breuiter ediserā. Quaꝝ pma dī refrenationis. Scdm eni diuinam institutionē: sensualitas carnis nr̄e debet subesse rōni: vnde Geñ. 4°. dixit dñs kain. Sub te erit appetit⁹ tuus: ꝛ tu dñaberis illi⁹. Sed per peccatū pmoꝝ parētum: sensualitas isurrexit ꝯtra spūm. Unde verū est qd̄ igt Paulus ad Gala. 5°. Caro ꝯcupiscit aduersus spūm. Ideo cum ꝯtraria ꝯtrarijs curenī fm Gre. in quadā omelia. Abstinentia ꝯtraria gule est illa que refrenat ꝛ domat corp⁹ ꝛ sensualitatē: ꝛ eā subijcit spūi. Ideo in q̄dam sermone Basilius inqt. Sicut equis frena sunt imponēda: ita corpora nr̄a sunt refrenāda ieiunijs. Vigilijs stude copulare ieiunia: ut ita cunctis aīe virtutib⁹ florere possis: ꝛ caro subiecta sit aīe sicut ancilla famulatur dñe sue: hec ille. Sicut eni equus replet⁹ ꝛ impinguat⁹ recalcitrat macerat⁹ aūt fame: pacifice opaī: ꝛ incedit. Sic caro nr̄a que est equus aīe: iuxta illud Esa. 3°. Equi coꝝ caro: cui equo ipsa aīa insidet: si nō abstinētia maceraī: ꝛ castigaī recalcitrat ꝯtra eam ꝛ ducit in precipitiū inferni. Sed freno abstinētie domata: ad viam rectā beatitudinis ducit. Et ideo psalmista inqt. In chamo ꝛ freno: maxillas coꝝ ꝯstringe: qd̄ optime seruabat apl̄s Paulus qui pme Cor. 9°. ait. Castigo corpus meū: ꝛ i seruitutē redigo. De quo loquēs Hiero. in eplā. ad Eustoc. ꝛ poniī in. c°. si paulus. 32ª. q. 5ª. ait. Si paulus vas electionis: ꝛ preparat⁹ in euāgelio xpi: ob carnis aculeos: ꝛ incētiua vicioꝝ repmit corpus suū: ꝛ in seruitutē subijcit: ne alijs predicās: ipse reprob⁹ efficiaī: ꝛ tñ videt aliam legē in mēbris suis repugnātē legi mētis sue: ꝛ captiuātem se in lege peccati. Si post nuditatē ieiunia: famē: carceres: flagella ac supplicia: in semetipso reuersus exclamat. Infelix ego hō: quis me liberabit de corpore mortis hui⁹? tu te putas securā esse debere? quasi dicat non. Et eadem fere verba scribit idē Hiero. ad rusticū. Et in alia eplā ad furiā: de viduitate seruāda. De seipso autē scribit ad Eusto. di. Quotiēs in heremo ꝯstitutus: ꝛ illa vasta solitudie que exusta solis ardorib⁹: horridū monachis prestat habitaculū: putabā me romanis interesse delicijs sedebam solus: qꝛ amaritudine plenus erā: horrebant sacco mēbra deformia: ꝛ squalida cutis situ ethiopisse carnis obduxerat: q̄udie lachryme: quotidie gemit⁹: ꝛ si quādo repugnātem sōnus iminēs oppressisset: nude

humo: vix ossa herētia collidebam: de cibis vo ꝛ
potu taceo: cum etiam lāguentes monachi aqua
frigida vtant̄: ꝛ coctū aliqd accepisse luxuria sit
Ille igit̄ ego qui ob gehēne metum tali me car/
cere dānauerā: scorpionum tm̄ socius ꝛ ferarū: se
pe choris intererā puellarū: pallebāt ora ieiunijs
ꝛ mens desiderijs extuabat: ꝛ in frigido corpore
ꝛ sicca iam carne premortuo: sola libidinū incē/
dia bulliebāt. Itaqꝫ omni consilio destitutus ad
iesu iacebam pedes: rigabam lachrymis: ꝛ crine
tergebā: ꝛ repugnātē carnē hebdomadaꝝ inedia
subiugabam: hec ille. Silr de Judith dī Judith
14°. Humiliauit corpus suū ieiunijs. Et dauid
psalmo. 34°. inqt. Cum mihi molesti essent idue
bar cilicio: ꝛ humiliabam in ieiunio aīam meā.
Et oīum istoꝝ causa potissima est: quia cessante
causa cessat effect⁹. 2°. Physicoꝝ. ꝛ. 8°. Ethico.
2°. de gn̄atione: de pe. ꝛ remis. c°. cum infirmitas.
c°. cuꝫ cessante: de appel. c°. Et si christus: de iure
iur. c°. post trāslationem: de renū. §. his oīb⁹. 61ᵃ.
di. l. cum pater. §. dulcissimis. ff. de lega. 2°. l. Nō
dictum ff. de pac. l. adigere. §. quāuis. ff. de iur. pa
tro. l. j. §. serum. ff. de postu. vbi glosa. Et loquitur
de causa finali ꝛ nō impulsiua. Similiter est tex
tus cum glosa i. l. j. C. de cōdi. ob causam. facit. ff.
eodem per totū. ꝛ. l. si cum filius. §. ticio. ff. de do/
na. Cum igit̄ causa propinqua ꝛ immediata lu
xurie: sit gulositas: ut supra patuit: ergo per refre/
nationem gule cessabit luxuria. Et hoc est qd̄ in/
quit Hiero. lib°. 2°. cōtra Jouinianum. Repu/
gnātem carnem ꝛ ad libidinum incētiua rapien
tem inedia subiugamus. Esus enim carnium ꝛ
potus vini: vētrisqꝫ saturitas seminarium libidi
nis est. Unde comicus sine cerere inquit: ꝛ libe/
ro friget venus: hec ille. Et ideo quidam verifi/
cator inquit. Parce mero: ꝛ lassis parces gulo/
se medullis. Sicut enim quo plura ligna igni
supponimus eo magis inualescit. Ita quo ma/
gis delicata cibaria comedimus tanto magis lu
xurie incendio extuamus: ut inquit Augusti. ad
heremitas. Et ideo sicut deficit ignis detractis li/
gnis. Ita luxuria cessantibus superfluis alimen
tis. Ideo dicitur Prouerbiorum. 20. Cum de/
fecerint ligna extinguet̄ ignis. O igitur sodomi/
te furciferi: o adulti vilissimi: o fornicatores por/
cini. Cur dicitis ꝙ caste viuere nō potestis? Ac/
cipite hoc remedium: affligite carnem vestrā: cuꝫ
sancto ieiunio. Ideo enim pudiciciā seruare non
valetis: q2 gulam refrenare nō vultis: per os enī
accēditur fornax. Refrenate ergo sensualitatem
cum abstinētia. Hec enim vobis facile est: dicen
te dn̄o. Gen̄. 16°. Ecce ancilla in manib⁹ tuis est

Nullus ergo se potest excusare de incōtinētia: q̄
pōt luxuriā per abstinētiam refrenare. A

SEcūda vtilitas ieiunij: dī satisfactio ſm eū
Alex. de ales vbi supra: ꝛ Tho. i. 4°. di. 15ᵃ.
ar. p°. q. 5ᵃ. ꝛ Bonauē eadem di. pte. 2ᵃ. arti. 2°.
q. 2ᵃ. Cum ieiuniū sit afflictiuum carnis ꝛ pena
le: ideo est satisfactiuū pro peccatis nr̄is. Jō di/
cit Ambro. in quodā sermone: ꝙ nullū est tā gra
ue delictū: qd̄ nō abstinētia purget̄. Tertia vtili
tas ieiunij dī illuminatio: de qua Esa. 25°. dicit̄.
Quē docebit dn̄s sciam ꝛ quem ītelligere faciet
auditum? seqtur. Ablactatos a lacte: auulsos ab
vberibus. Et hoc patuit in Daniele ꝛ socijs: qui
leguminib⁹ pasti: inuēti sunt sapientiores oībus
magis caldeoꝝ. Danielis p°. Hinc de sctō dn̄ico
dicit̄: ꝙ ut in studio proficeret abstinuit per dece
nium a vino. Patet etiam de Joāne euāgelista
cui ieiunāti in insula pathmos reuelatio Apoca
lypsis facta est de qua Hierony. ait ad paulinū
Apocalypsis Joānis tot hēt sacramēta: quot v/
ba. Apli quoqꝫ ieiunantes ꝛ orantes in linguis
igneis spūm sanctū acceperūt. Actuum. 2°. Jeiu
niū ergo eleuat mētem ꝛ speculatiuū facit intelle
ctum: ideo dicit Chrisosto. de cōse. di. 5ᵃ. c°. nihil.
Nihil sic est iocūdum: sicut cibus bn̄ digestus: ꝛ
decoct⁹. Nihil salutē: nihil sic sensuū acumē ope/
rat̄ sicut moderata refectio. Ipse aūt Chrisosto/
mus fuit magnus medicus: appellatus Joānes
Mesue. Isidor⁹ quoqꝫ li°. 2°. de sūmo bono. ait.
Per ieiunium occulta celestium misterioꝝ re/
uelantur. B

QUarta vtilitas ieiunij: dicit̄ placatio. Qua
de enī est diuine ire placatiuū: sicut de A/
chab: tertij Regū. 21°. patuit qui temparauit penā
quā sibi dn̄s cōminat⁹ fuerat ieiunādo. Patuit
ēt de niniuitis de qbus Jone. 3°. dī. Nō cū ionas
iuxta vbū dn̄i ītrasset in ciuitatē niniue: que erat
ciuitas magna itinē dierū triū: ambulassetqꝫ iti
nere diei vni⁹ clamauit ꝛ dixit. Adhuc q̄dragita
dies ꝛ niniue sbuertet̄. Et crediderūt viri niniui
te dn̄o: ꝛ pdicauerūt ieiuniū: ꝛ vestiti sūt saccis a
maiore: vsqꝫ ad minorē. Et puenit vbū vsqꝫ ad
regē niniue: ꝛ surrexit de solio suo: ꝛ abiecit vesti
mēta sua: ꝛ idut⁹ est sacco: ꝛ sedit in cinē ꝛc. Se/
quit̄. Uidit de⁹ opa eoꝝ: ꝛ misrt⁹ est pplo suo dn̄s
de⁹ nr̄. O sacrū ieiuniū: tu nō solū mitigas iraꝫ
dei: sed ēt facis eū nobis bona sua elargiri: vnde
Luce p°. c°. dixit btā v̄go. Esuriētes iplevit bo/
nis: ꝛ diuites dimisit ianes. O sacrū ieiuniuꝫ: tu
nō solū nos facis euadere picula ꝛ tribulatiōes
mūdi: sꝫ ēt nos in oīb⁹ facis psperari: primi. n. Es/
dre. 8°. c°. dī. Jeiunauimus ꝛ rogauimus dn̄m

& euenit nobis prospere.

Quinta ieiunij vtilitas dr sanationis: de qua Galenus inqt. Abstinentia est summa medicina. Hiero. quoqz in quadã epla ait. Superfluitas cibi gñat morbos varios & mortiferos: moderata vero refectio sanat egritudinẽ: procurat sanitatẽ & hylaritatez. Et ideo vidimus in epla ad Alexã. de bragmanis inqt: pura & simplici vita genus bragmanorum viuit: nullisqz rerũ capit illecebris: nihil appetit amplius qꝫ nature ratio efflagitat. Hinc est q nulla apud eos sunt morborũ gña: nullus medicine vsus: sed diuturna salute pfruunt: qz medicine remediũ illis psimonia est que nõ solũ illapsos possit curare dolores: sed etiam procurare ne veniant: ideo Hiero. in. c°. legimus: de psec. di. 5°. & est originalr in li°. 2°. cõtra Iouinianũ: Legimus igr quosdã morbo articularis & podagre humoribus laborãtes proscriptiõe bonorum ad simplicẽ mẽsam: & paupes cibos redactos pualuisse. Caruerũt enim solicitudine dispẽsande domus: & epularum largitate que & corpa frãgũt: & aiaz. Irridet Oratius appetitum ciborum: qui psumpti relinquãt pniam. Et in eodez li°. idem Hiero. ptra iouinianum inqt. Egrotãti tibi non aliter sanitas restituit: nisi tenui cibo: victuqz castigato: que dieta dicit. Quibus ergo cibis recipit sanitas: his & seruari põt: hec ille. Et facit ad pdicta exẽplũ illius abbatis pinguis qui ibat ad balnea potrete: cũqz incidisset in quodaz pncipe latronum: & iterrogatus ab eo qua de causa pgeret ad balnea: rñdisset q hoc faciebat: quia patiebat ptinuum dolorẽ stomaci & nunqꝫ hẽbat appetitum comedẽdi. Ille pnceps fecit statim eum descẽdere de mulla in qua insedebat & pedestrem iussit eum a suis famulis in quodã nemore: non pmittẽs ei dari aliud pro cibo nisi decẽ fabas siccas cũ modica aqua quotidie. Cũqz in hac dieta stetisset per qndecim dies. Postea ductus est ad mẽsam ipsius pncipis: & iterrogatus ab eo vtrũ amplius haberet dolorem stomaci & an haberet appetitũ comedẽdi: rñdit se totaliter sanatum: & optimi esse appetitus Et positus ad mẽsam cuz magna suauitate recepit refectionẽ. Et sanus ad pñam redijt pedester: qui prius cũ difficultate poterat egtare. Unde vltra qnquaginta aureos quos ei abstulerat ille princeps: misit ei quinquaginta alios statim: ut ad patriaz fuit reuersus: eo q sine balneis eius ifirmitatem curasset scilicet cum dieta. Dixerat enim ei predictus princeps cum ad pñam redire vellet. Domine abbas viuite sobrie & tẽperate: si vultis sanitatẽ cõseruare: & infirmitates curare. Hoc enim est salubrius balneum: qd possitis recipe. Et ideo dicit Ber. in li°. de improbatiõe vicior 7°. c°. Utilis est homini potus & esca breuis. De hac etiam vtilitate abstinẽtie habet Eccl. 9°. c°. vbi dicitur Initium vite hois aqua & panis: & Martialis chocus li°. vndiqz suscepto. c°. 3°. ait. Esca quidem simplex sanũ facit atqz valẽtem. Et sanũ multi destituere cibi.

Sexta vtilitas ieiunij dicit superationis. s. demonum. Et in huius figurã Iudith: que oibus diebus vite sue ieiunabat: ut patet eius libri 8°. c°. occidit holofernem: ut habet eiusdem libri 13°. c°. per quem figurabat demon. Filij etiã israel bis debellati a filijs Beniamin: qz postea ieiunauerũt victoriã habuerũt. Iudicum. 20. Philistei quoqz debellauerũt israel: & archam dñi acceperũt: pmi Regũ. 4°. Ieiunãtes autem filij israel habuerũt victoriam: & eam recuperauere: pmi Regũ. 7°. Per philisteos autem demones figurati sunt. Qui igit de demonijs victoriam desiderant reportare: oportet eos abstinẽtes & austeros esse. In cuius figuram dicit in libro de ppetatibus rerum: q draco vidẽs elephãtem potu ac cibo grauatum libẽtius eum inuadit: & citius cõtra eum pualet. Sed sobrio non appropinquat. Elephas enim ieiunus triũphat de dracone. Et similiter draco ifernalis: preualet cõtra crapulosos: sed ab abstinẽtibus supatur. In huius etiaz figurã legit iudicũ. 7°. Q deus pcepit illos de filijs israel: qui manu & lingua lãbuerũt aquas separari ad pugnã seorsum ptra inimicos dei: alijs oibus qui sensualr biberant repulsis. Ideo dicit dñs Matth. 17°. c°. Hoc genus demoniorum non eijcit: nisi in orõne & ieiunio: qd et habet Marci. 9°. Sicut. n. aqua bulliẽs expellit canez de coqna: sic oro feruẽs cum ieiunio diabolũ canẽ rabidũ fugat de aia. Et sicut piscis natat in fluuijs & morit i sicco: sic diabolus delectat in aqa deliciarũ & morit in sicco abstinẽtie: id est amittit vires sue potẽtie. Et sicut fames expellit lupum de nemore sic ieiuniũ expellit diabolũ: lupũ rapacẽ de corde Ad hoc etiã propositũ facit qd inqt Albertus in tractatu de virtutibus politicis: vbi dicit fm Philosophos nãles: q sputum hois ieiuni: est venenũ serpẽti: sz nõ est sic de sputo hois pleni: ex quo pcludit q diabolus serpẽs antiquus timet hoiez inuadere ieiunãtez: nõ aũt crapulãtẽ: per ieiuniũ quoqz christus diabolũ superauit. Matthei. 4°. Ideo dicit Isidorus li°. 2°. de sũmo bono. Ieiunia sũt fortia tela aduersus tẽtamẽta demonũ.

Septia & vltia vtilitas ieiunij: dr glificatõis Si. n. ad celestẽ pñaz volumus puenire necesse

est per ieiuniũ carnẽ mortificare. Ait enim Hie ronim⁹ li°.20.ↄtra Jouinianũ Btitudo paradi [illegible] absq₃ abstinẽtia cibi nõ potuit dedicari: ⁊ iterũ ait. Quãdiu adã ieiunauit: ī paradiso stetit. Hic ostenditur per ieiuniũ ad paradisuȝ nos posse re uerti a quo p saturitatẽ fueram⁹ eiecti. Et Gre. in quadã omelia inquit. A paradisi gaudijs per culpam gule cecidimus. Ad hec per abstinentiã resurgamus. Sicut ergo miles terren⁹ nõ potest brauiũ acquirere si ad pugnã crapulentus acce/ dat: sed oportet eum a multis abstinere. Jta ⁊ de militibus spiritualib⁹ dicendũ est: de quib⁹ pⁱᵐᵉ. ad Corith. 9°.c°. Paulus ait. Ois q in agõe cõ tendit: ab oib⁹ se abstinet: ⁊ illi quidẽ vt corrupti bilem coronã accipiant: nos autẽ incorruptam. Quid dicam de sacro ieiunio? Audite quid de eo sancta mater ecclesia canit: paradisi portas ape/ ruit nobis ieiunij tẽpus. Et ideo quarti Re.2°. Helias post ieiuniũ raptus est in celum. Sicut enĩ qui vult intrare per portã strictã necesse est ꝙ nõ sit nimis pinguis: sed oportet eũ esse tenuem iuxta illud Oratij in eplis dicentis. Forte per an/ gustã tenuis vulpecula rimã. Repserat in cume/ ram frumenti pastaq₃ rursus. Jre foras pleno tendebat pectore frustra. Cui mustella procul: si uis ait effugere istic. Macra cauũ repetas: artũ quẽ macra subijsti. Sic nobis volentib⁹ intrare ianuam paradisi que valde stricta est: sicut dᶦᶜᶦᵗ Matthei.7°.c°. Necesse est esse tenues ⁊ maci/ lentos per abstinentiaȝ: ideo dicit dñs vbi supra Jntrate per angustã portã.s. ieiunij ⁊ abstinentie Et ideo vt sãcta mᵣ ecclia nos inuitet ad ieiunã dũ quotidie hoc tpe cantat in prefatione misse ie iunij vtilitates di. dño. Qui corporali ieiunio vi cia cõprimis. mẽtẽ eleuas: virtutẽ largiris ⁊ pre mia.s. in hoc seculo terrene ꝓsperitatis: ⁊ in alio eterne glorie. Ad quam. ⁊c.

Feria sexta de peccatis mortalibus omnibus. Sermo sextus. A

Annũcia populo meo scelera eoruȝ ⁊ domui iacob peccata eorũ. Esa.58°.c°. Est regula generalis generosi ciues oiuȝ sapientũ atq₃ phi losophorũ: ꝙ initiũ salutis est noticia peccati. Jl lius etenĩ malignitatẽ cognoscẽtes sũmopere il/ lud deuitant. E cõtra aũt: qui nõ cognoscit pec/ catũ illud deuitare nõ curat. Vñ dicebat Epicu rus. Corrigi nõ vult: qui peccare se nescit. Aug. quoq₃ super psalmo.50.inquit. Nemo insanabi lior eo qui sibi sanus videᵗ. Et Seneca ad lucil [illegible] eplã 51ᵃ. inquit. Nõ est extrinsecũ malũ nr̃m intra nos est: in viscerib⁹ ipsis sedet: ideo ad diffi cultatẽ eius venim⁹ qa nos egrotare ignoramus

Jccirco cogitaui crebro nihil vtilius fore ꝙ vob[illegible] pcõrũ oiuȝ spẽs declarare: vt abominatõe vici[illegible] cognita: totis illud virib⁹ fugiatis. Ait eniȝ Au/ gustin⁹ ī li°. meditationũ.c°.24°. Heu peccatũ horrendũ: heu res detestabilis: nullo modo com/ parabilis: cec⁹ nõ videt foueã in quã cadit: insa nus putat se debere quod facit: hec ille. Jdõ mihi īperauit de⁹ in hoc mane dicẽs verba ꝓposita scri pta in eplã occurrẽtis ferie. Annũcia pplõ meo ⁊c. Sup quib⁹ verbis sciẽdũ ẽm Gre.31°. mora liũ: ⁊ transũptiue magr̃o sentẽtiarũ in.2°.di.42ᵃ. Et per Augustinũ ī omelia de igne purgatori[illegible] Et.25ᵃ.di.§. Alias aũt. ⁊ sciũ Bonauenturam in.2°.di.42ᵃ. in questionibus circa litteram ⁊ Ri car. eadẽ di.ar°.4°.q.pᵃ. ⁊ Alexander de ales ī 2ᵃ. parte summe in tractatu de peccatiȝ mortalib⁹: ꝙ septẽ sunt vicia capitalia videlicet. Superbia Auaricia. Luxuria. Gula. Jra. Jnuidia ⁊ Ac cidia: de quib⁹ in hoc sermone tractabimus. Et primo de Superbia.

Pars prima huius sermonis de speciebus su perbie. AA

Secundũ oẽs theologos supbia est ca put ⁊ regina oium peccatorᵣ. De qua sapiens. Ecclesiastici.x°. dicit. Jnitiuȝ oĩs peccati: supbia. Que nihil aliud ẽ inordinatus amor proprie excellentie sicut eam diffinit Augustin⁹ in li°. de Jnnocentia. Habet autẽ duodecim filias ẽm Tho. 2ᵃ.2ᵉ.q.162ᵃ. Et Alexᵐ. de ales in ẽa parte sũme: in tractatu de su perbia: que sunt iste videlicet. Extollentia: Arro/ gantia: Vanagloria: Jactantia: Ambitio: Jpocri sis: Pertinacia: Jngratitudo: Jnobediẽtia: Cu riositas: Contentio: ⁊ Presumptio. De quibus alio in sermone disseremus. Quattuor autem sũt proprie species superbie: ẽm Tho. in secundo di.42ᵃ.ar°.4°. in corpore questionis. Et.2ᵃ.2ᵉ. q.162ᵃ.ar°.4°. Et Alexandrũ de ales in.2ᵃ. par[illegible] [illegible] sũme in tractatu de specieb⁹ supbie: prima est reputare se propria virtute habere bona spiritua lia: vel tẽporalia: que quis habet contra quod est illõ Jacobi.p°. Oẽ datũ optimũ ⁊ oẽ donũ perfe ctũ desursũ est: descendens a p̃re luminũ. Et hãc speciẽ habuit lucifer in celo de quo Esa.14°. di cit: ꝙ dixit. Ponã sedẽ meã ab aqlone ⁊ ero simi lis altissimo. Ex quib⁹ verbis apparet: ꝙ ex quo volebat se equare deo nolebat se illi reputare in feriorẽ. Et cõsequenter obligatuȝ eius maiestati a qua creat⁹ erat: ⁊ ideo dicit idẽ propheta: quõ cecidisti lucifer qui mane oriebaris? Secunda species est credere: ꝙ suis meritis habet bona ⁊ nõ ex gratia diuina ꝙ putat superb⁹ deũ sibi illa

ztulisse: quasi ex necessitate exigentib⁹: hoc suis meritis: ↄtra quod stat illa Pauli sñia ad Ti. 3°. Non ex operib⁹ iustitie que fecim⁹ nos: sʒ fm suā misericordiā saluos nos fecit. Et hanc speciē habuit Nabuchdonasor: qui dixit Daniel. 4°. Nonne hec est babilon ciuitas magna: quā ego edificaui: ꝛ ampliaui in robore meo: ꝛ gloria decoris mei? Et ideo vt in eodē c°. hēturːsubito audiuit vocē de celo dicentē. Tibi dicit̄ Nabuchdonasor rex. Trāslatū est regnū tuū a te: ꝛ ab hoīb⁹ eijcient te: ꝛ septē annis: fenū vt bos comedes: ꝛ cū bestijs atq̄ feris erit hītatio tua: qđ ꝛ factū e nūq̄ fuit ad pristinū statū restitutꝰ nisi quādo perfecte se humiliauit ꝛ de hac supbia sua penituit vt ibidē hētur. Tertia species est credere se magis virtuosum ꝛ alia bona hēre: q̄ꝫ habeat. Hoc aūt est pmū capitulū libri stultoꝝ credere se sapiētem: hoc est cōmune viciū: se eni qsq̄ magis reputat q̄ꝫ sit. Unde isti. ex quib⁹ cau. manu. non licet. §. in fraudē ꝺf. Sepe ꝛ facultatib⁹ suis amplius q̄ꝫ in eis est: sperāt hoīes. Si eni sensus ꝛ discretio vēderet̄: qlibet apotechas apiret vt alijs in magna copia venderet: ꝛ per diuersas mundi partes mitteret: raro q̄ꝫ iueniret̄ qui emere curaret cum vt plurimū quisq̄ se intellectum hēre putet pro se: ꝛ duodeci socijs: hanc speciem habuit Petr⁹ qđ Lu. 22°. dixit dño. Et si oēs scādalizati fuerint in te sʒ nō ego: ↄtra tales aūt supbos ꝺf Esa. 16°. Audiui supbiā Moab supbus est valde. Supbia ꝛ arrogātia ei⁹: plusq̄ꝫ virt⁹ ei⁹. Quarta ꝛ vltia species supbie ē se iactare cū iniuria ꝓximi ꝛ credere se meliorē. Hanc autē speciem habuit phariseus ille de quo Luce. 18°. dicit̄ ꝙ orabat in tēplo dicens. Gratias tibi ago dñe q: nō sum sicut ceteri hoīes: raptores: adulteri: iniusti: velut etiā publican⁹ iste. Jeiuno bis in sabbato: decimas do oīum que possideo: cōtra tales clamat deus Hiere. 5°. di. Ecce ego ad te supbe dicit dñs exercituū: quia venit dies tu⁹: tēpus visitationis tue: ꝛ cadet supbus ꝛ corruet: ꝛ non est qui suscitet eū. De hoc superbo dicit Asculan⁹ poeta in. c°. ꝺ superbia. Lhomo supbo nō po habitare in terra: ne in celo po salire: sempre dimora nel grauoso affare. Consuma la superbia le persone: da lei procede il subito morire. Seguēdo pur propria opinione Tre sono le persone in dispiacere. Lo pouero superbo e arrogāte. El mato vegio senza seno hauere. Richo Bosardo cū lhonesta vista: che par che patri nr̄i sēpre cāti. A dio displace forte q̄sta lista. Questa radice de tutti i peccati. E fu dal primo volendo la sede Delli maligni spiriti dānati: Piouē i terra questa iniqua secta Da cui il mal per igano procede Et fa la vita del so ben sospecta. Superbia nō he altro che volere Sopra ꝺ tutti ꝺ li altri esser tenuto. E quel che lhomo nō he voler pere. Legit̄ autē ꝙ quidā dixit Alexādro magno superbo. Quāuis leo sit rex aīalium: tñ fit sepe cibus formicarū. Et arbor alta cito erradicatur violentia ventorum. Sic ꝛ tu quāuis sis rex hoīum: cito tamē eris cibus vermiū. Et quāuis nūc sis altus: cito tamen eris depressus. Scriptū est eni Ecclesia. x°. Sedes ducū supborū destruxit de⁹. De auaricia. G

Secūdū capitale peccatū est auaricia que a Tulio ꝛ Alex. de ales in 2a pte sūme i tractatu sūme de auaricia ar. p°. ꝛ a beato Tho. 2a. 2e q. 118°. ar. 2°. ꝛ in questionib⁹ disputatis de malo. q. de Auaricia ar. p°. sic diffinit̄. Auaricia est iordinat⁹ amor pecunie: pecunia aūt fm Aug. in li°. de libe. arbi. hic accipit̄ large pro oī eo quod hoīes hēnt: put et accipit̄ in. l. pecunie verbū. ꝛ i l. pecunie appellatiōe. ff. de verbo. si. aliqñ tñ accipitur stricte pro his tñ que cōsistunt in pondere: numero: ꝛ mēsura. Ut in. l 2a. §. item mutuū. ff. si cer. pe. Aliquādo strictissime ꝓ pecunia numerata tñ. Ut in. §. item pcium. insti. de emp. ꝛ vendi. Et in. l. pa. C. de proba. In hac aūt diffinitiōe accipit̄ pro omni re taꝫ corporali q̄ꝫ spirituali quā inordinate quis appetere potest fm durandū nostrū in sūma li°. p°. pte. 6a. di. pa. Et ideo ipse magis generalr̄ diffinit auariciā dicēs magis clare: ꝙ auaricia est inordinatus amor aliquid habēdi. Ex qua diffinitiōe innuit̄ ꝙ quis pōt res tpales appetere sine auaricie peccato dum ordinate appetit: marie necessaria. Ideo Prouer. 30. dicebat Salomon dño. Paupertatē ꝛ diuitias ne dederis mihi: sed tñ victui meo tribue necessaria. In quinq̄ aūt casib⁹ quis reputat̄ auarus. Primo iniuste acqrit. Abacuch. 2°. Ueh his qui ↄgregāt nō sua. Scđo si nimis affectuose diuitias diligit pat⁹ peccare: ante q̄ꝫ illas amittet̄. Istis auaris dicit saluator noster Matth. 6°. Nō potestis deo seruire ꝛ māmone. Tertio si est crudelis pauperib⁹ p°. Joānis. 3°. Qui viderit fratrē suum necessitatē hēre ꝛ clauserit ab eo viscera misericordie: quō charitas dei manet in illo? Dicit apostolus: quasi dicat non est. Quarto si viuit in miseria cū sit diues. Eccle. 5°. dicit Salo. Est alia infirmitas pessima quā vidi sub sole: diuitie cōgregate i dānū dñi sui. Ad qđ facit illud qđ legit̄ in fabulis poetarum scilicet. ꝙ Mida rex petijt ab Apoline deo suo vt quicquid tangeret fieret aurum: quo ei concesso: cum cibum vel potum manib⁹ vel labijs tāgeret aurū fiebat: ꝛ sic fame

mortuus est: quo datur intelligi quod auarus semper appetit diuitias que tamen sunt causa mortis sue. Quinto quis dicitur auarus. Si diues existens valde: totum tamen studium suum habet ad diuitias acquirendas: maxime non habens heredem De his auaris dicit Paulus ad ephesi. 5°. Omnis auarus non habebit hereditatem christi et dei. In hoc autem cognoscitur stulticia auari: qa edificat: vbi per momentum est permansurus: et non in celo: vbi in eternum si bene fecerit est regnaturus Et tantam curam habet de putribilibus et vilissimis rebus transitoriis. De preciositate autem anime sue non curat. Ideo exclamat dominus noster Matth. 16°. c°. di. Quid prodest homini si vniuersum mundum lucretur: anime vero sue detrimentum patiatur? aut quam dabit homo commutationem pro anima sua? quasi di. O auari stultissimi nolite tam solliciti esse in acquirendis diuitiis temporalibus quas in breuissimo tempore estis amissuri: sed de salute anime vestre: et de eternis opibus cogitate: illasque acquirere procurate. Ait enim Asculanus poeta. in. c°. de auaricia O stulti: il tāto affaticar che giova? Tutti tornati a quella mōre antiqua. Il vostro nome a pena si ritroua. Ea propter vos hortatur Grego. in omelia super Lucam que ponitur in dominica sexagesime. di. Si vere diuites esse cupitis veras diuitias amate. O auarone: credis quod vere diuitie sint ille quas tu in archa reconditas tenes? Profecto pecunie tue non possunt recte appellari diuitie. Ait enim Seneca ad lucillum. Neminem pecunia diuitem facit. Quid sunt ergo? certe potius spine et aculei: quam diuitie appellande sunt. De quibus ait Gregori. vbi supra di. Spine sunt: quia cogitationum suarum punctionibus mentes lacerant: fallaces sunt: quia nobiscum diu manere non possunt: fallaces sunt quia mentis nostre inopiam non expellunt. Sole enim diuitie vere sunt: que nos diuites virtutibus faciunt: hec ille. Ex quibus apparet stulticia auarorum: qui de spinis diuitiarum edificant sibi domum infernalem in qua comburentur: iuxta illud Esa. 33°. Spine congregate igni comburentur. O igitur auari vultis absque peccato magnas et veras diuitias adipisci? Virtutes acquirere festinate. Ait enim Ysocrates in exhortationibus suis capitulo p°. Virtute nulla possessio preciosior est: nec securior: potior enim est omnibus opibus virtus.

De luxuria.

Tertium peccatum capitale est luxuria: que secundum omnes Theolo. maxime Alexan. de ales in. 2ª. parte summe in tractatu de luxuria: est libidinose delectationis appetitus habet autem septem species: secundum Alexan. de ales: vbi supra arti. 9°. et Tho. 2ª. 2e. q. 154ª. arti. p°. Que sunt fornicatio simplex: stuprum: raptus: adulterium: incestus: et sodomia. Fornicatio simplex: est quando peccantes ambo sunt sine copula matrimoniali: et nullus eorum est deputatus ad diuinum cultum: nec peccant in loco sacro: vel modo contra naturam: et nemo eorum est virgo: nec intra se habent aliquam cognationem: vel affinitatem: et nullus eorum est coactus ad peccandum sed ambo sponte peccato luxurie assentiunt. Stuprum est quando peccatur cum virgine: hoc libidinis nephandissimo vicio. Et multo est grauius quando ambo peccantes sunt virgines. Raptus est cum per violentiam ad peccandum aliquis vel aliqua artatur. Adulterium est cum vnus peccantium: hoc crimine est vxoratus: et multo maius est peccatum: si ambo sunt matrimonio ligati. Incestus cum peccantes luxuriose sunt cognati inter se: vel affines. Sacrilegium est cum aliquis peccantium diuino est cultui deputatus: et tanto grauius crimen est: si ambo diuinis sunt obsequiis mancipati. Item sacrilegium est: si hoc maledictum peccatum in loco sacro comitantur. Horrendissimum autem sodomie crimen est quando contra nature ordinem luxuriosa rabies perpetratur. De quibus libidinis speciebus: nolo ad presens ad particularia ac abhominabilia scelera descendere modos eorum declarando: ne illa ignorantes addiscant. Ait enim Seraphicus noster Franciscus de predicatoribus in regule sue. c°. 9°. Sint examinata et casta eorum eloquia: quia igitur scriptum est. Ecclesiastici decimotertio. Qui tetigerit picem inquinabitur ab ea. Ideo nolo de his turpibus ac vituperosis facinoribus aliud specificare. Sed qui habet aures audiendi audiat. Ut dicitur Apocalypsis. 2°. capitulo. O quot horrenda scelera faciunt luxuriosi. O quam nephande res in abditis et tenebrosis locis fiunt quam pauci coniuges reperiuntur: qui sanctum matrimonium: sicut debent custodiant: tam quo ad locum et modum: quam etiam quo ad tempus et ordinem ac alias circunstantias. Al bono intenditore meça parola basta. O maledicta luxuria adeo mundum infecisti: quod vera est illa sententia Iohelis eius. p°. caplo. di. Computruerunt iumenta in stercore suo. Ideo dicit Albertus in tractatu de virtutibus politicis. Homo luxuriosus equiperabitur hyrco: qui propter lasciuiam semper est fetidus et putrescit. Quantum autem hec abhominatio luxurie deo displiceat: patet illo exem

plo: quod legitur in summa de septem donis: vbi dicitur. Quod in tyro in quadam terra erant homines multum luxuriosi: propter quod iniquissimum peccatum immisit deus terremotum maximum in illa terra: et tota submersa est: sed enim terra aperuit et deuorauit illos sceleratissimos. Hanc autem facto inde quidam transeuntes videntes ibi esse aquam in qua erat terra illa: aspexerunt in aqua et viderunt illos maledictos homines et mulieres simul esse coniunctos in illo nephando actu in quo erant quando submersi sunt. Et hoc ostendit deus: ut omnibus intimaret quantum hoc spurcissimum luxurie vicium ei displicet. Ideo contra luxuriosos exclamat Asculanus poeta in. c°. de luxuria. di. Tenete la luxuria vostra dea. E fatti nel facto: le piage noue. Piu che non fece la secta iudea: hor risguardate con qualche pietate che sopra voi le lachryme pioue: vedendo come el ben diuin lassate: destruge le richeçe e le persone: la gola: la luxuria: e le guerre: le femine: e il giocco inicio se pone. Consuma el corpo e lalma se manduca: per lei me pare che l cel se serri. E indesdigno lalto dio conduca. E linimico de lhumana gente: piu cha di altri vicii si gode facendose peccato carnalmente. Et e rason che questo non po fare per sua natura: ne se po dar lodo. Ma tutti laltri: ben po operare. O serui tristi: o compara schiaui: per che lacto carnale tanto vaffana. Che contra dio ve fa cotanto praui? Horribil vicio che natura prende. O anime diffidate sodomite: o quanto questo acto adio offende. Cerchacate amor: oue amor non regna. O anime cieche da lo ben partite. Di vostra vita laere se sdegna: hor vi ricordi como le nude osse. Remanerano nela obscura tana. E como morte a tutti da percosse: abandonate adunche el vile acto. Che se farti di rason la soma: niente acquista poi cha satisfacto.

De peccato gule. I

Quintum vicium capitale est gula: quam quidam facetus predicator dicebat fuisse vxorem carnis priuij. De quo carnis priuio declarabat primo originationem. Secundo ipsius nominationem. Tertio eius depictionem. Quarto ipsius malignationem. Quinto eius filiationem. Sexto seruitorum ipsius conditionem. Septimo vero ipsius expulsionem. Octauo autem eius finitionem. Quo ad primum ait quod ut dicitur. Gen. 3°. videns diabolus mulierem deambulantem in paradiso voluptatis dixit illi. Cur precepit vobis dominus: ut non comederetis ex omni ligno paradisi? Cui respondit mulier. De fructu lignorum que sunt in paradiso vescimur. De fructu autem ligni: quod est in medio paradisi precepit nobis ne comederemus: et ne tangeremus: ne forte moriamur. Dixit autem serpens ad mulierem. Nequaquam moriemini. Scit enim deus quod in quacunque die comederetis: ex illo aperientur oculi vestri: et eritis sicut dij scientes bonum et malum. Vidit ergo mulier quod bonum esset lignum ad vescendum: et pulchrum oculis aspectuque delectabile. Tulitque de fructu et comedit: deditque viro suo: qui comedit: et aperti sunt oculi eorum. Et statim facta tali comestione natum est carnis priuium: quod dicere potuit illud Job tertio. Pereat dies in qua natus sum: et nox in qua dictum est: conceptus est homo in mundum. Super quo Gregorius. 4°. mora. capitulo. 27°. inquit. Quod scriptura sacra tribus modis hominem appellat. Primo per naturam: ut cum dixit deus Genesis p°. Faciamus hominem ad imaginem: et similitudinem nostram. Secundo per culpam iuxta illud psalmiste. Vos autem sicut homines moriemini: scilicet per peccatum: et Paulus prime ad Corinth. 3°. ait. Cum sit inter vos zelus et contentio nonne carnales estis? et secundum hominem ambulatis? Tertio dicitur homo per infirmitatem: iuxta illud Hieremi. 17°. Maledictus homo qui confidit in homine: id est in infirmitate. Unde sequitur. Et ponit carnem brachium suum. Et sic patet quomodo natum est carnis priuium. Nam ex predicta comestione caro Adam et Eue priuata est sua puritate ac innocentia: et pace ac concordia: quam cum anima habebat. Et sic etiam patet secundum: scilicet eius nominatio. Aliqui enim accipiunt nomen ab excellentia alicuius virtutis: et aliqui ab abundantia tristitie: vel malicie. Carnis priuium autem nomen accepit triplici ratione: secundum eius pessimas qualitates. Unde potest appellari res turpitudine notabilis de qua nominatione habetur. ff. de postu. l. i. §. secundo loco. Primo enim appellatum est carnis priuium: quia priuauit ut dictum est carnem primorum parentum: et totius posteritatis suo dono iustitie originalis qua mediante membra corporis non sentiebant aliquod incendium concupiscentie: vel libidinis: ut ait. Nicolaus de lira super epistolam Pauli ad galathas. Statim autem facto peccato. Verificatum est illud: quod ait Augu. super Gene. ad litteram di. Senserunt iam nudati anime carnisque motum quendam turpissimum atque precipitem

Unde confusi ad fici folia cucurrerunt et mem/bra sollicita pudore libidinis texerunt: hec ille. 2° appellatum est carnaualium: licet enim malum sit maximum quod propter hanc comestionem amisimus dominium membrorum que amplius non sunt subiecta rationi tamen maius detrimentum est quod caro consurgit aduersus spiritum et ei aduersatur. Ut ait Paulus ad Galat. 5°. Et ideo dicitur carnaualium: quia caro et sensualitas valet contra spiritum et rationem. De quo lamentatur Paulus ad Roma. 7°. di. Uideo aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis mee: et captiuum me ducentem in lege peccati. 3°. appellatum est carnasalium: eo quod caro nostra salsa fomite originalis peccati nunquam marcessit ad libidinem. Nam in infirmitate et senectute et in quacunque sanctitate semper parata est ad concupiscentiam: quod patuit in beato spe. De quo Gregorius inquit in li°. dialogorum: quod existens proximus morti fugabat quandam feminam sibi seruientem di. Recede quia adhuc spiritus viget in me. De senectute etiam habemus exemplum de Noe et de multis senibus adhuc luxurie operam dantibus. De sanctitate autem habetur exemplum beati Francisci qui cum laudaretur a pluribus dicebat: nolite me laudare non securum: nam filios et filias adhuc habere possem. Ecce ego ▪ tu qui vis vacare carnislpriuio vnde processit eius denominatio. Juri enim operam daturum prius nosce oportet vnde nomen iuris descendat. l. pa. ff. de iusti. et iure. hic autem accipimus ius non vt accipit iurisconsultus: sed ad propositum nostrum. Nam ius aliquando accipitur pro brodio in quo coquuntur carnes porcine vt ait catholicon: et vt idem inquit: dicitur ius prophanum: quia iudeis non erat fas comedere carnes porcinas vel ius earum bibere. 3°. dicebat ille predicator quod carnis priuium depingitur in forma hominis pinguis. Nam secundum philosophos pinguedo prouenit ex sanguine indigesto et male decocto propter getes. Unde quanto pinguedo magis augetur: tanto magis minuitur de sanguine et consequenter breuiatur vita hominis cum ▪ in sanguine. Et ideo inquit Philosophus. 13° de animalibus quod non est vtile augmentare pinguedinem quia breuiatur vita: et sunt talia corpora morbis aptissima: quia calor naturalis suffocatur et a pinguedine clauditur: et incurrunt grauissimas: et longas infirmitates. Et ex hoc prouenit podagra et ciragra. Hiero. quoque contra Jouinianum ait Galienus quorum vita et ars sagina est dicit exhortatione medicine: nec viuere posse dixit nec sanos esse corporibus. Depingitur quoque cum oculis rubeis more ebriorum quorum oculi videntur a carne salsa suffulti. Unde quidam ebrietati deditus dicebat. Melius est habere oculos laceratos siue lyppos quam siti deficere. Semper enim patiuntur sitim isti ebriosi: et omni hora parati sunt bibere. Dicunt enim quod oportet facere vltimum de potentia in bibendo pro conseruatione sanitatis. Et in hoc suo modo intelligunt et allegant quod inquit cato. l. Hoc bibe quo possis si tu vis viuere sanus. Depingitur etiam ipsum carnis priuium magnis infirmitatibus. Unde Seneca ad lucillum ait. Quis hostis in quemquam tam contumeliosus fuit quam in quosdam voluptates sue? Voluptates enim non tantum excecant voluptuosos: sed etiam impotentes reddunt et contractos ac leprosos: variisque eos infirmitatibus affligunt. Depingitur etiam in forma hominis insani et amentis. Quia vt ait Augustinus. Ebrietas aufert memoriam: dissipat sensum: confundit intellectum: concitat libidinem: inuoluit linguam: omnia membra debilitat: vitam diminuit et omnem salutem exterminat. Ebrietas etiam est status mentis euersio. c°. vinolentum. 35a. di. et sepelit rationem 15a. q pa. c°. Sane. Quo ad quartum. s. de carnis priuii malignatione dicebat idem facetus predicator quod propter carnis priuium. Adam cum posteris suis eiectus est de paradiso. Nam dicitur Genesis. 3°. quod post predictam comestionem et carnis priuii originationem: dixit deus ad Adam vbi es? Quasi diceret. Quid fecisti? Et quare istud carnis priuium causasti? Cui respondit Adam. Uocem tuam audiui et timui eo quod nudus essem et abscondi me. Dixit autem deus Et quis indicauit tibi quod nudus esses? nisi quia ex ligno de quo preceperam tibi ne comederes comedisti? Facta autem reprehensione eiecit Adam et Euam de paradiso cum carnis priuio. Et induit eos tunicas pelliceas: et ait derisorie. Ecce Adam factus est quasi vnus ex nobis sciens bonum et malum et sic honorabiliter vestitos expulit de illo loco amenissimo de quo dicam in. 2a. parte principali huius operis sermone 6°. parte. pa et diffusius. 9a. parte principali nostri Marialis sermone p°. parte pa. Uide ibi. Et ista est ratio dicebat ille predicator quod homines dicti carnis priuii induuntur pellibus velut bestie ac vestibus inhonestis: et tingunt se more stultorum: et faciunt laruas et alia multa puerilia tanquam si dissent alieni a sensu et amentes effecti. O maledictum carnis priuium quod humanum genus ad tantam calamitatem deduxisti: et dominum Adam de horto voluptatis expelli fecisti: de quo inquit beatus Tho. pa. 2e. q. 102a. et Ricar. in. 2°. di. 27a. qui se fundat sup

dictū Damasce. li°. 2°. ⁊ Isi. 4°. Ethimo. ⁊ strabi. ac Bede. ⁊ Alex. de ales i 2°. di. 19°. q. 16°. Qđ ē i pria parte orientali vbi sol oritur de mēse marcij ⁊ septembris: quando est equinoctium: ⁊ hec pars terre est nobilissima: cuȝ ſm Philosophū. 2°. de celo ⁊ mundo. oriens sit dextera celi. Dextera autem est nobilior sinistra in comparatione ad hominem. Unde Isido. vbi supra inquit. Paradisus locus est in orientis partibus constitutus cuius vocabulum a greco in latinum vertitur, hort⁹. Porro hebraice eden dicitur qđ in nostra lingua delicie interpretatur: quod vtrūq̄ iunctum facit hortū deliciaruȝ. Dicit aūt Ricardus vbi supra q̄ iste locus est temperatus ex vicinitate ignis: ⁊ directa operatione solis ⁊ duplici transitu eius bis in anno super genith capituȝ inhabitantium in eo qui sunt Enoch ⁊ Helias. Hanc enim triplicem caloris causam temperat p°. Aeris subtilitas. Fortius nāq̄ agit sol in re grossa q̄ʒ in re tenui: vt pȝ experiētia: q: calidior est petra in terra tempore estatis q̄ʒ aer: ⁊ ideo in nostro aere qui nō est purus habemus maiorem calorē pp maiorem ipuritatem q̄ʒ in montibus. Paradisus autē voluptatis ſm aliquorum doctorum opinionem est extra supremā regionē aeris: ⁊ ideo est ibi aeris subtilitas ⁊ puritas. Secūda ratio est quia calor causatus ex reflexione radiorum solarium a superficie terre non ascendit illuc. Tertia ratio est summa frigiditas que est in medio interstitio aeris cuius extremitati superiori equaliter formate propinqua est superficies illius loci sicut spere ignis: ⁊ trāscendit mediam regionem aeris vbi generantur impressiones frigide ⁊ humide: ⁊ attingit vsq̄ ad partem aeris purissimam. Secunda vero causa temperiei est: quia vt supra diximus est sub equinoctia [illegible] idest in illo loco vbi sol oritur de mense martij: ⁊ septembris quando sunt dies noctibus equales. Et quāuis Philosophus dicat in li°. Metheau. regionē illam esse inhabitabilē pp estum: respondetur q̄ in paradiso terrestri est illa temperies pp p̄dicta: ⁊ etiam pp illuȝ fontem: de quo di. Gen. 2°. Fons ascēdebat de terra irrigans vniuersam supficiem terre. Dicit aūt Damascen⁹ vbi supra q̄ deus ꝯstituit hominē quasi quēdaȝ regē ⁊ principem omnis terre: ⁊ omniuȝ que sunt in ea: ⁊ ideo creauit ⁊ fabricauit ei paradisum terrestrem quasi quandam regiam domum ⁊ arcē sublimem ⁊ super omnem terraȝ eminentem in qua conuersans beataȝ duceret vitaȝ. O igitur felix habitatio. O iocunda mansio. O amenissima regio. O nobilissima patria: pro qua incolenda creatus fuit homo. Et hec est prima domini ade nobilitas que dicitur localitatis quaȝ propter carnis priuium cum posteris suis amisit. Secunda eius nobilitas dicitur corporalis. Nam cum eēt principiū oīuȝ alioꝝ fuit pulchrior ⁊ venustior: ⁊ ipse ⁊ vxor sua oīb⁹ alijs hoībus q̄ erant adeo immediate formati quorū tamen formositatem superauit xp̄s ⁊ beata virgo mater ei⁹ vt diffuse tractabo in. 2°. pte nr̄i Marialis ſmōe. 4°. Itē hēbāt corp⁹ imortale: qa vt dr̄ ad Roma. 5°. Mors per peccatū itroiuit ī orbē terrarū. Ubi notādū ſm Thomā. p°. 2°. q. 97°. quod aliqd dr̄ imortale vel icorruptibile multipliciter p°. ex pte materie: eo q̄ nō hēat materiā q̄ ē pncipiū gn̄atiōis ⁊ corruptionis: vt āgelus ⁊ aīa. 2°. quia non habet impotētia ad aliam formam: [illegible] corpora celestia: ⁊ istis duobus modis dicitur celuȝ incorruptibile ſm naturam alio mō dr̄ aliquid incorruptibile: quia illi materie adheret aliquid quod non sinit illam corrumpere: ⁊ hoc modo dicitur incorruptibile corpus gloriosum quia tam potentem fecit deus aīe naturam: vt gloria ipsius aīe redundet in corpus. Alio quoq̄ modo dicitur aliquid incorruptibile [illegible] parte cause efficientis: ⁊ hoc modo in statu nature institute fuit corpus humanum incorruptibile ⁊ immortale. Unde Augustinus in .li°. questionum noui ⁊ veteris testamenti ait. Deus hominem fecit quādiu non peccaret immortalitate vigeret: vt ipse sibi auctor esset vel ad vitam vel ad mortem. Ex quo patet q̄ primi parentes erant incorruptibiles: ⁊ nos pariformiter essemus si ipse non peccasset ⁊ peccatuȝ suuȝ ad nos non transmisisset. Nam in illo felici statu stetissemus donec completus fuisset numerus electorum: ⁊ postea sine alicuius laboris vel doloris siue mortis experimento trāslati fuissemus ad patriam celestem vt ait Augustinus. 14°. de ciuitate dei. c°. x°. Quod autem ipse Adam cum posteris fuisset incorruptibilis patet: quia corruptio humani corporis prouenit aut ex corruptione interiori aut ex accidenti exteriori. Quorum neutrum fuisset in ipso Adam nec in nobis quia in ipso paradiso humores nunq̄ʒ fuissent corrupti ⁊ perfecta restauratio semper fuisset facta p esuȝ ligni vite: ⁊ sic nunquam deuenisset ad senectutem: sed semper in eodem iuuentutis flore permansisset. Nec exterius erat aliquid quod ei noceret. Nam animalia ei fuissent semper subiecta. Aer vero ⁊ elementa ibi sunt purissima ⁊ perfectissima ⁊ omnium nociuorum ⁊ proficuorum habebat totalem cognitionem. Cogno-

scebat enim perfecte influentias celorum herbas ℞ lapides ℞ cetera. Et ideo Augustinus vbi supra ait. Quam igitur felices erant primi homines. Nullis perturbationibus animorum agitabantur. Nullis corporum ledebantur incomodis ℞ cetera. A quo felici statu deiecit eos istud maledictum carnis priuium. Tertia Ade ℞ Eue nobilitas dicitur spiritualis scilicet anime: quam nobis ad memoriam reducere perutile erit. Nam si quis fuerit filius alicuius magni imperatoris: dum rememoratur gloriam patris: si ipse sit in penuria ℞ egestate dolet se amisisse paternas diuitias: ℞ si ad illas sit possibilis accessus conatur pro viribus illas recuperare. Dicitur enim Ecclesia .3°. Gloria hominis ex honore patris sui: ℞ dedecus filij parens sine honore. Ista autem nobilitas excellentior est alijs duabus scilicet locali ℞ corporali. Unde notandum est quod magister in 2o. distin.23a. recitat opiniones de cognitione primi parentis de qua cognitione etiam tractat Alexander de ales in secunda parte summe in tractatu de scientia primorum parentum. Positis autem opinionibus ipse magister postea ponit suam dicens. Quod est triplex cognitio de deo: prima est patrie ℞ glorie que consistit in clara dei visione. De qua inquit Paulus pe. ad Corinthi.13°. Tunc cognoscam sicut ℞ cognitus sum: ℞ pe. Johannis.3°. dicitur. Uidebimus eum sicuti est. Et hanc cognitionem non habuit Adam cum non esset in gloria. Secunda autem cognitio est viatorum que est cognitio nostra: quam de deo possumus habere per creaturas: ℞ ista est enigmatica. de qua Paulus vbi supra ait. Uidemus nunc per speculum in enigmate: tunc autem facie ad faciem. Unde dicit Augustinus.14°. de ciuitate dei. Quod enigma est visio obscura: vt exempli causa aliter videtur denarius detentus in manu: ℞ aliter proiectus in aqua vel representatus in speculo. Nos autem habemus cognitionem obscuram multis de causis. Primo per peccatum primi parentis quo vulnerati sumus vulnere ignorantie. Sumus etiam pro peccatis nostris obtenebrati: ℞ pro temporalibus implicati: ℞ ex grauedine corporis totaliter depressi: quia corpus quod corrumpitur aggrauat animam. Sap.9°. Cognitio autem primi parentis erat media inter cognitionem beatorum ℞ nostram. Nam sicut eius habitatio erat quasi media inter celum ℞ terram: tenebat tamen se plus ex parte terre quam celi: sic ℞ ipsius cognitio. Unde videbat deum per speculum clarum ℞ non obscurum cum haberet carentiam predictorum. Et ideo Ugo in libro de sacramentis ait. Cognouit homo creatorem suum non ea cognitione qua modo a credentibus absens fide queritur: sed ea qua tunc per presentiam contemplationis scientia manifesta cernebatur: hec ille. Sed pro clariori euidentia cognitionis Ade: est sciendum quod quadruplex est modus cognoscendi deum. Omne enim quod cognoscitur oportet quod sit presens intellectui. Et hoc fieri potest quadrupliciter. Aut enim est presens per fidem: ℞ hec est cognitio nostra: que cognitio in Prophetis ℞ Euangelistis fuit clara ℞ manifesta cum ipsi viderent spiritu sancto dictante omnia predicta. Nos vero ipsam cognitionem habemus per fidem ℞ auditum: quia fides est ex auditu. Auditus autem fit per verbum christi: ad Romanos decimo. Nam quod deus sit trinus in personis: ℞ vnus in essentia: ℞ quod deberet incarnari ℞ mori ℞ cetera. Erat presens intellectui prophetarum ℞ apostolorum. Nobis autem ista sunt presentia per credulitatem ℞ hic modus cognitionis in Adam non fuit cum nullus alius eum instrueret nisi deus. Secundo aliquid est presens intellectui per contemplationem que tanto est nobilior quanto altior ℞ excellentior: ℞ hanc cognitionem habuerunt multi sancti: vt Augustinus: Ambrosius: Hieronymus: Gregorius: ℞ alij quam plures. Et hanc cognitionem excellentiori modo habuit Adam cum haberet corpus magis ex pecudum ℞ mentem magis aptam ad deum contemplandum: ℞ idem fuisset de nobis si ipse non peccasset. Tertio est aliquid presens intellectui in signo sicut est apparitio: ℞ hec est gratia specialis, vt fuit apparitio Abrahe ℞ aliorum in veteri ℞ nouo testamento: ℞ hanc habuit Adam. Cum deus creans illum monstrauerit se ei post creationem in subiecta creatura. Et similiter apparuit ei post lapsum. Unde si Adam non peccasset deus ei frequenter apparuisset: ℞ cum eo locutus fuisset ℞ similiter nobis. O felix cognitio. O clara scientia. O iocunda confabulatio. Si enim in curia principis temporalis magnum reputatur posse familiariter aloqui principem quando quis vult: ℞ esse suum secretarium. Que consolatio fuisset Ade ℞ nostra in dei apparitione ℞ alocutione? Que omnia propter carnis priuium perdidimus. Est autem Quarto aliquid presens intellectui clare ℞ lucide sicut est in beatis ipse deus: ℞ hanc Adam non habuit: sed habuisset in gloria. Unde Ale. de ales in .2a. parte summe di.22a. q.17a. dicit quod anima Ade fuit perfectissima quantum ad cognitionem non solum dei: sed etiam omnium aliarum

rerum. Et dicit. Hugo in li°. de sacra. q talem co/gnitionem habuit simul et semel ab ipso sue conditionis exordio: vna ac simplici illustrationis diuine illuminatione. Et dicit Thomas. p^a. 2^e. q. 94^a. ar°. 3°. Quod sicut nobis ad gubernationē vite nostre necessarium est cognoscere que sunt fidei vt possimus peruenire ad supernaturalem finem ita ipse Adā habuit cognitionem de istis naturalibus quantum erant necessaria ad gubernationem vite humane secundum statum illum. Ex quo elicitur q habuit cognitionem rerum diuinarum perfectiori modo quam aliqui theologi habuerunt: habuit quoque omnes scientias mundi. Et similiter nos omnem predictam cognitionem habuissemus: si non fuissemus per peccatum et consequenter per carnis priuium priuati. Essemus nanque sapientiores Prisciano Ptholomeo Salomone Tulio: ceterisque omnibus philosophis et sapientibus qui vnquam fuerunt. Deus enim hominem preposuerat: ceteris animalibus vt ad nutum eius omnia obedirent. Et ideo vt ait Alexād. decens erat vt naturas illorum cognosceret. Nā nō decet sapientem committere curam suarum rerū stulto gubernatori: sed prudēti: quia acceptus est regi minister intelligēs Prouer. 14°. Et ideo nō decuit deū facere hominem nō intelligentē sed cognoscentem cetera sue cure commissa. Vt sciret quid vnicuique expediret: quod et fecit. Cuius rei signū est q nomina imposuit rebus quod facere nō potuisset nisi rerū omnium proprietates sciuisset: vt dicitur. 4°. Metha. Ratio quā significat nomē est ipsa diffinitio. Et ideo nomina rerum non a se nec ab angelo imponi voluit deus: sed ab homine vt ex hoc ostenderetur q singulorum naturam et vsum ac officiū ex insita sibi ratione cognouit quibus propter eū creata erāt ab ipso regi instrui debebant. Vnde omnium eorū scientiam habuit. Et cū ille status esset perfectus debuit primus homo esse expeditus in omnibus cōsiderationibus intellectus per omnis scientie complementum. Et sic patet quante nobilitatis ac sciētie fuerit anima patris carnis priuij. s. dnī Ade: quam propter ipsum cū posteritate sua amisit. Quo ad quintū de filiatione carnis priuij dicebat predictus predicator facetus: q carnis priuium sic originatum ac bapticatum in aqua macharonum noluit esse continens: sed vxorem habere voluit cuius votum approbans diabolus dedit ei vxorem dominam gulinam. Dixit enim ipse serpens antiquis alijs malignis spiritibus. Non est bonum hominem esse solum. Faciamus ei destructorium simile sibi. Data autem illi hac vxore dixit eis illud Genesis p°. Crescite et multiplicamini et replete terram. Ex qua vxore carnis priuium genuit duodecim filios et totidem filias. De quibus dici potest illud Deute. 32°. generatio praua atque peruersa et infideles filij. Et ps°. 77°. generatio praua et exasperans et Mathei. 12°. generatio mala et adultera et Job. 5°. lōge fient filij eius a salute: et Sap. 4°. ex iniquis omnes qui nascuntur filij testes sunt nequitie aduersus parentes. Et Ezechielis. 2°. Filij dura facie et indomabili corde. Diabolus enim potuit dicere carnis priuio illud Osee p°. vade et sume tibi vxorem fornicariam: et fac tibi filios fornicationū. Primus autem filius carnis priuij vocatur dominus preueniens siue miser presto: qui ante quam eggrediatur de lecto vel antequam sit integre vestitus facit sibi portari ad comedendum et bibendum et nunquam expectat horam congruam epulandi. Contra quod vicium dicitur Ecclesia. x°. Veh terre: cuius principes mane comedūt: quo vicio laborauit Jonathas filius Saul: qui ante tempus comedit contra prohibitionem patris vt habetur primi Re. 14°. De quo Gregorius. 30. mo. ait. Mortis quippe sententiam patris ore Jonathas audire meruit: qui in gustu mellis constitutū comedendi tempus antecessit: hic autem dominus preueniens preest tabernarijs et cauponibus ac meretricibus et huiusmodi qui citius aperiunt tabernas suas quam clerici ecclesias. Secūdus filius vocatur dñs delicatus siue dominus gentilis: qui comunibus cibis nunquam est contentus sed semper vult cibos exquisitos: et hic possedit filios israel in deserto vnde Numeri. xj°. habetur q concupierunt carnes et psalmista ait. Cōcupierunt concupiscentiam in deserto. Super quo Gregorius inquit. Ex egypto populus ductus in heremo occubuit: qui despecto manna cibos carnium petiuit quos lautiores putauit. Et hic dñs est magni animi: et stat vt plurimū cū Imperatoribus regibus pōtificibus episcopis et prīcipibus sacerdotibus et vniuersaliter cū nobilibus et magnis dñis. Et hoc vicio laborauit ille diues epulo de quo dicitur. Lu. 16°. q epulabatur quotidie splendide. Tertius filius vocatur dominus curiosus siue studiosus qui de nocte cogitat quid comedere debeat in die: et nimium studet in preparandis comestibilibus. Et hoc fuit vicium filiorum Heli vt habetur primi Regum. 2°. Super quo Gregorius inquit. Prima filiorum heli culpa suborta est: quod nō antiquo more coctas vellent de sacrificio carnes accipere: sed crudas quererent quas accuratius exhiberent. Et hic dominus stat comuniter cum mulieribus coinquinarijs et hospitia tenentibus. Unde Isido. ait Tota die

epulas ruminant: qui ad explendam gulam delicias vere preparant. Quartus filius vocatur dns Tropus: siue miser spaça tuto. Quo vicio laborauit populus sodomorum. De quo Ezechielis. 16°. dicit. Hec fuit iniquitas sodome abundantia panis et vini: et ocium. Super quo Grego. ait. Apte ostenditur quod iccirco salutem perdidit: quia cum superbie vicio mensuram moderate refectionis excessit. Et Hiero. inquit. Pluuia illa est optima que sensim descendit. Subitus autem nimius et preceps imber arua subuertit. Et hic domin⁹ comuniter stat cum omnib⁹: tam laicis quam clericis: qui nimium comedunt sicut dns Zanfronus: qui tempore nostro viuens tm comedebat in vna refectione quantum viginti quinque hoibus satisfecisset. Quintus filius vocatur dominus insaciabilis siue miser ingordo: qui habens gullam pilosam: totus ad deuorandum cibum inardescit: et cito omnia sine debita mastication deglutire querit: malam partem socijs relinquens. Habet enim vnum bolum in ore alium vero in manu: et tertium respicit oculo: et nihil reliquit in incisorio: vel parapside. Et ideo nullus libenter comedit cum tali: qui deuorat partem suam et socij: nec sufficit sibi quicquam apparatum sed videtur ei quicquid apponitur esse paruum: et hoc prouenit: quia sequitur appetitum bestialem: et non regitur aliqua ratione. Et hic domin⁹ dnatur precipue tempore ieiuniorum et famis: et stat cum illis qui intrantes domum vociferantur contra vxores: et familias: ut cito cibos expediant et preparent et comedunt tanquam rabidi canes. Impletum semper os [illegible] nentes: et antequam primum bolum deglutinerint ponentes secundum: et hoc vicio laborauit Esau fili⁹ Isaac Gen. 25°. De quo Grego. inquit. Primogenitorum gloriam Esau amisit: qui magno estu desiderij vilem cibum: id est lenticulam concupiuit: quam dum vendendis primogenitis precidit: quo in illam appetitu anelaret indicauit. Ex quibus concluditur quod sepe aliquis plus peccat comedendo etiam vilissima cum nimia auiditate: quam alius preciosiora cum minori affectione. Hos autem quinque filios gule ponit ipse Grego. 30. mora. Sextus filius vocatur dns accidiosus: siue miser poltrono De quo vicio inquit Hierony. in lib⁹. contra Jouinianum. Comedendum est et bibendum: et dormiendum: et postea incentiua carnis sentienda: hic enim filius: cum bene saciatus fuerit non potest quicquam bene operari: sed vult aut iacere et sedere: aut dormire: et ociose viuere. Unde Gregori. ait. Gule deditos leuitas prorsus operis et ociositas sequitur. Quo vicio laborauit holofernes. De quo dicitur Judith. 13°. Porro holofernes iacebat in lecto nimia ebrietate sopitus. Septimus filius dicitur domin⁹ Grosolanus. Ait enim Salomon de vino et ebrietate. Prouerbio. 20. Quicunque his delectatur non erit sapiens: et Esa. 28°. dicitur de ebriosis. Absorti sunt a vino: errauerunt in ebrietate: et ignorauerunt iudicium: et Osee 4°. Uinum et ebrietas aufert cor. Octauus filius vocatur tetibonus: siue miser menaçoie. De quo exponi potest illud Exo 32°. Sedit populus manducare et bibere: et surrexerunt ludere. Iste enim non delectatur nisi in ludis et solacijs. Unde propter carnis priuium verificatur illud Zacharie. 8°. Platee ciuitatis implebuntur pueris et puellis ludentibus. Et illud Esa. 13°. Requiescent ibi bestie: et pilosi saltabunt ibi. Bon⁹ autem vir et bona mulier ab his iocis et ludis mox ijs abstinet. Unde dicere potest illud Hiere. 15°. Non sedi in consilio ludentium. Nonus filius dicitur dominus Cecus. Nam ut ait Ouidius in epistolis. Epistola. 4°. Quid deceat non videt vllus amans. Et ideo amor depingitur Cecus. Quapropter dict⁹ predicator exponebat de carnis priuio illud Luce. 18°. Cecus sedebat iuxta viam mendicans: quod ponitur in dnica quinquagesime: quo die potest de carnis priuio predicari: et accipi illud pro themate. Non enim de hoc predicandum est in quadragesima: sed solum illo tempore quo homines vacant dissolutionibus: et nolunt ire ad predicationes: quia forte ut audiant predicari de carnis priuio ibunt: et sic audient reprehendi suas dissolutiones: et cognoscent quod in veritate sunt ceci: qui in via huius mundi stant mendicantes et priuati lumine diuitie gratie: vnde Gre. sup predicta vba ait i omelia. Cecus iste est gen⁹ humanum: quod in parente primo a padisi gaudijs expulsum dnationis sue tenebras patitur. Decimus fili⁹ di dns Iniuriosus. Ait enim dicit Salomon Prouer. 2°. Contumeliosa res est ebrietas. c°. Luxuriosa. 35ª. di. et Eccl. 26°. dicitur. Mulier ebriosa: ira magna et contumelia: et turpitudo illi⁹ non tegetur. Undecim⁹ fili⁹ di dns nullatenensis: siue miser poueraço. Scriptum est enim Eccl. 19°. Operarius ebriosus non locupletabitur etc. Duodecimus fili⁹ vocatur dns reuelans. Est enim sicut Quint⁹ curius roman⁹: qui nihil poterat tenere secretum: ut refert Salustius in Cathilinario. De quo vicio dicitur Prouer. 31°. Nullum secretum vbi regnat ebrietas. O damnata filiatio. O iniqua progenies. O proles maledicta carnis priuii: quomodo hodiernis temporibus replesti terram. Ne autem mulieres possent gloriari quod nulle femine nate sint ex carnis priuio. Ideo di-

cebat dictus predicator: q̄ et multas filias ex ea/
dem vxore generauit. Prima aūt vocatur dn̄a
Bibiana hn̄s oculos suffossos τ laceratos atq
īfectos pp vinū: iuxta illō Prouē. 23°. Cui ē effo
ssio oculoꝝ nisi ei q morat in vio: τ studet cali/
cibus potandis? Scđa vocat dn̄a Linguigeria
siue madona bosarda: vel dn̄a loquacitas. Ait
eni Gre. p°. moꝛa. Pene semp epulas loquaci/
tas sequitur. Cūq venter reficit: lingua diffrenat
Sicut nāq tibia tunc bene sonat quando vento
plena est: sic etiam carnis priuio vacantes pleni
cibo τ potu vt pice faciunt: τ vnus pro decem lo
quit: nec potest sufferre vt socius loquatur sed ip
se solus vult semper loqui: τ post vana τ ociosa
vba venit ad inhonesta τ turpia. De qb° Basili
us ad nepotes scribit. Praue ↄfabulatiōes vie
q̄dā sūt ad facinora. Itē tales post nimiā come/
ssionem incipiunt trufari ac deridere alios: tam
seculares q̄ religiosi: diuersisq nominibus eos
appellant: alios appellantes. Ipocrita alium frēz
stupā: τ aliū frēm bottinum: τ similiter faciunt
de mulierib° bapticantes eas suo modo. 3ª. filia
dicit dn̄a immūditia: de vacantib° eni carnis p/
uio dici potest illud. 2ᵉ. Pe. 2°. Post carnē in ↄ/
cupiscētia immūditie ambulant. Et illō Ezechie
lis. 14°. Posuerūt immūditias suas in corpori/
b° suis. 4ª. di dn̄a destructrix. Vn̄ Grego. 30. mo.
ait. Dū venter nō restringit per carnis ↄcupiscen/
tiā oīs simul virtutes obruunt τc 5ª. df dn̄a fa/
miliaritas siue madona domestichezza. Filie eniz
iste tpe carnis priuij cum trāsuestitis cōuersan/
tes: τ cū viris familiaritatē ↄtrahētes τ ↄtra in
multa facinora postea dilabūtur τ verificat illō
saluatoris nr̄i dictū Math. 10°. Inimici hoīs
domestici ei°. 6ª. dr̄ dn̄a infirma. Post multas
eni epulatiōes sentiūt dolorē capitis τ stomacii in/
currūt q varias infirmitates: vt dicit Eccle. 37°.
7ª. di. dn̄a Inhonesta: siue frōtosa. De q̄ di. Apo.
6°. Ecce mulier occurrit ei ornatu meritricio pa
rata ad capiendas aīas. Quādo enim fuūt vani
tates τ ornamēta meretricia nisi tpe carnis priuij
Iste āt vane mulieres conātur destruere q̄ ecclia
scā dei studet opari. Ipsa eni scā mater ecclia in
oīb° actib° suis ducta a spū scō: vidēs pplz xpia
nū carnis priuij ire post dissolutiones volensq
eū retrahere incipit in septuagesima vestire alta/
ria nigris vestibus: vt excitet eum ad fletū ex me
moria passiōis xpi sicut faciebat illa mulier que
filio suo ostēdebat camisiam pris sui mortui san
guinolentam: sed iste perfide mulieres e contra/
rio ondunt viris vātates τ carnea suas discoop
tas: τ similiter viri mulierib° τ maxime post co/
messationes τ ebrietates. Propriū est enī ebrie/
tatis femora denudare: τ ad luxuriā incitare. 35ª
di. §. p°. τ c°. Sexto die. Et ebrietas etiam est fo/
mes τ nutrix oīuz viciorū. Eadē di. in prin. τ c°
fi. Unde Job quē sodoma nō vicit: vina vicerūt
35ª. di. in prin. 8ª. filia df dn̄a luxuriosa. Ait enī
Hieronym° ad Eustochiū. Gule horrēdum sce/
lus genitrix luxurie est. Et Joānes cassian° ingt
Uētrē distentū cibo: τ vini potionib° irrigatū vo/
luptas erigit genitalium. Nona dicitur domina
balarina: vel dn̄a dissoluta: siue ganinella. De q/
b° balarinis di Job. 21°. Tenēt tympanū τ cytha
rā: τ gaudēt ad sonitum organi: ducūt in bonis
dies suos τ in pūcto ad iferna descēdūt Ait etiā
Aug. qlibet salt° q fit in chorea: est salt° in profū/
dū iferni. Btūs igit ille: q pōt dicē cum scō Tho
bia sui libri. c°. 3°. Nunquā cū ludētibus miscui
me: neq cū his q in leuitate ambulant pticipem
me pbui. De tali āt choreis vacātes: τ vestib° idecē/
tibus se vestiēte di. Deut. 22°. Maledict° vir q
vsus fuerit veste feminea. Sicut faciūt mlti tpe
carnis priuij: τ e ↄtra lassiue mulieres vestibus
viroꝝ se iduentes: τ aliqui induuntur vestibus
religiosoꝝ vel clericoꝝ: aut heremitarū: τ ad ira/
cundiā deum puocant in illis vestib° in quibus
sci deo placuerūt: τ q̄si in vituperiū diuine maie/
statis assumūt in obsequiū demonis qō fuit i ob
sequiū xpi. Decima filia di dn̄a bestia. De talib°
eni supradictas dissolutiōes faciētib° dicit pphe
ta. ps°. 48°. Cōpati sunt iumētis insipiētib°: τ si
miles facti sunt illis. Aliqui nāq eoꝝ sibi assu/
munt similitudinem demonum in facieb° mon/
struosis τ bestialib°: vt ondāt se eē bestiales τ ad
seruitiuz demonis ituros Unde Aug. 9°. de ciui.
dei: ingt. Plotinus phlosoph° dicit aīas hoīum
demones eē si mali sūt: seu laruas. Laruas. n. di
cit eē noxios demōes ex hoīb° factos. Vn̄ pōt di/
ci de talib°. Reddite q̄ sūt cesaris cesari τ q̄ sunt
diaboli diabolo. Undecima filia df dn̄a fastidio/
sa siue tediosa. Talib° eni oīa opa spūalia τ vir/
tuosa in fastidiū veniūt. Vn̄ Eccli. p°. dicit. Exe/
cratio petōris cultura dei. Duodecima filia dicit
dn̄a mortalitas. Ex crapulatiōe enī quā faciunt
isti dissoluti i carnis priuio comedētes media no/
cte τ post cenā ponētes idigestū sup indigestū se/
pe moriunt: maxime se implētes illo pigmēto ex
vino dulci τ specieb° atq ouis ↄfecto: qō ipi ap
pellāt vulgariter çabaiono. Vn̄ de qlibet eorū ve/
rificat illud Esa. 59°. Qui comederit ex ouis
eius. s. carnis priuij morietur. Isti sunt filij τ filie
pncipales carnis priuij ex dn̄a gullina. Licet etiā
alios filios τ filias genuerint quos breuitatis cā

pertranseo possumus enim imaginari quod accepta predicta uxore dixerit illud ps. 72. ut iumentum factus sum apud te: et ipsa domina gulli/na responderit. Et ego semp tecum. s. faciens inhonestatib9 ac pecti/ et malis filijs te multiplicare Quo ad Servu de ei9 servitoru condicione dicebat ille facet9 pdicator quod multi fuerut et sunt ei9 fidelissimi servitores quor pm9 fuit cherit9 heretic9: q dixit cum sequacibus suis quod mile anni dabuntur post resurrectione corporum ad voluptatem carnis explendam: propter illud euangelij. Mathei. 19°. Centuplum accipietis etc. De quo erro/ ▪ mentionem facit Hieronymus in quadam omelia. Scds servitor eius fuit Nichola9 hereticus a quo alij sequaces dicti sunt nicholaite. De quibus fit mentio Apocalypsis. 2°. di. Non esse peccatum viris luxuriari cum feminis: nec e contra cuius heretice etiam hodie inveniuntur discipuli multi dicentes gulam et luxuriam non esse peccatum: eo quod sint fm naturam. Tertius servitor fuit. Fotinus hereticus qui dixit Joseph carnaliter cognouisse beataz virginez: et ex ea genuisse christum. Quartus fuit eluidius qui dixit beatam virginem hu̅isse alios filios naturales ex Joseph ultra christum. Quintus fuit Jouinianus qui dixit nullam esse differentiam quo ad meritum inter vgines et maritatas. Ut Hiero. refert Sext9 fuit. Setasomn9 q dixit nocte no ee surge du ad deu laudadu sz qescedu: cu ad hoc nox sit facta. Septim9 fuit maumeth q qtos habue/rit et habeat sequaces omnibus est notu. O egypte. O alexandria. O constantinopolis. O Anthiochia. O hierusale: quis te destruxit et a cultura fidei christiane abdicauit nisi servus carnis p/uij machometus qui pmisit tibi omnes delicias corporales: et dedit legem consonam carni et sanguini? O ecclesia romana quis ▪ destruet et destruere non cessat nisi carnis priuium? cum non tam a secularibus sed etiam ab ecclesiasticis qz pluribus nihil aliud qri videat nisi comedere bibere et luxuriari etc. Quo ad septimum. s. de ipsi9 expulsione dicebat quidam facetus sermocinator: quod carnis priuiu indigne ferens quod omni anno a quadragesima expellatur de hoc conquestus est in curia romana et in ea inuenit multos aduocatos et procuratores de bono libenter comedetes et ipsam quadragesimam atqz alia oia ieiu/nia destruere cupientes. Inter quos aderat dns epulo de lechamis: dns crapulator de manzarijs et dns panzonus de grassis. Querella aut carnis priuij cora su̅mo pontifice talis esse potuit. Cum nemini debeat benigna audientia denegari. l. potioris. C. de offi. vic. et. l. observandu. ff. de offi. p/dica et in secunda facti mei petitione ut congrui a vobis responsum accipiam. l. ut congruum. C. de pac. Peto igitur iustitia: na cum omnes iudices teneantur ea quibuscunqz petentib9 ipartiri. l. 4a. §. hoc edictum. ff. de dam. infec. multo magis vos qui estis vicarius christi in terris. c°. inter corporalia de transla. episcopi. Uerum quia iudicium a citacione debet ichoari. §. omnium institu. de pena teme. li. peto in ius vocari qdragesimam aduersariam meam. Dicebat autem p/dictus sermocinator facetus quod quadragesima ad curiam aduocata non inueniebat procuratores qa debilis et paupcula erat et multis odiosa Uerumtamen qda religiosi et aliqui timorati doctores ei tandem patrocinium prestiterunt. s. dominus attenuatus de macris dominus compostolanus de fauentia et dominus modestus de siccis. Partibus igitur psetib9 quarum assertione merita causaru padunt. l. fi. C. si per vim. vel alio mo. et c°. p°. de cau. pos. et p. et c°. qliter. et qn el. 2°. de accu. et c°. iudicante. 30a. q. 5a. Cepu̅t allegare aduocati carnis priuij dicetes. Cu carnis priuium oib9 gratiosu in xpianitate magnu habeat dnium et in pacifica possessione dominet: venit omni anno hec cuctis exosa qdragesima: et ipm de toto regno suo cu tato vitupio expellit ut et loca in qb9 extiterat aq et aceto lauari et partim igne purgari faciat: ac si validissima pestis per dece annos ibi extitisset. Qua obre qa magnu est comodu possidere. l. is q destinauit. ff. de rei ven. et. §. comoduz institu. de interdic. Petimus ipsum carnis priuium nostrum restitui ad possessionem que sibi iiuste ablata est: iuxta capitulum in lris de resti. spo. Et no solu ad possessionez sed et sibi resarciri dana oia que passus est. l. si quis a se fundum C. ad. l. iulia. de vi public. Et hoc fieri debet incotinenti: qa ex quo de fco fuit expoliat9 et de fco debz restitui: ut dicit glosa in. l. minor. ff. de euic. Insuper petimus ipsam quadragesimam condemnari pena contra tales insolentes a legibus ordinata de qua in. l. si quis in tantam. C. Unde ui. et in. l. penultima. C. ad le. iulia. de vi publi. atqz eam totaliter exterminari. Responderunt autem aduocati quadragesime. Ecce beatissime pater qz calumniose agu̅t isti aduocati cuz ipso carnis priuio. Cum tamen iura no debeant calumniari. l. p°. ff. de regu. cato. Dicunt enim quod iniuste fuit expulsum a quadragesima que hoc fecit et omni anno facit lege permittente ut patet in titulo de observa. ieiuni. et ideo non meretur aliquam penam lege Gracus. C. ad le. iulia. de

adul. Nam iussus et decretum iudicis facit lici-
tum qd alias esset illicitum. l. furti. §. qui iussu.
ff. de his qui no. infa. et l. Iuste possidet. ff. de ac-
qui. pos. dicitur. Iuste possidet qui auctore pre-
tore possidet. Quapropter carnis priuium non
debet restituitur: nec et aliqd damnum resarciri: cu
sublato principali tollatur accessorium. l. cu3 pri
cipal. ff. de regu. iu. Item quia si qd damnum est
passus: ob suam culpa3 euenit. Et ideo sibi et no
alius debet imputari. l. culpa. ff. de regu. iu. et capi
tulo Damnum eodem titu. libro sexto. Quia igi
tur conuenit bono et grandi presidi purgare pro-
uinciam suam malis habitatoribus. l. congruit
et l. iij. ff. de offi. presi. Ideo. S. U. ipsum maledi-
ctum carnis priuium cum tota sua progenie de-
bent expellere et bannire: cum sit causa innume-
rabilium peccatorum. Tunc summus pontifex tu-
lit sententiam in fauorem quadragesime et con
demnauit carnis priuium vt a tertia feria post
quadragesimam vsq3 ad resurrectionis domi-
nice festum: non posset in aliqua christianitatis
parte habitare in perpetuum: sed exul et profug9
esset: et ab omnibus fidelibus expelleretur. Ad-
uocati autem carnis priuij instantissime roga-
uerunt summu pontificem: vt saltem illa tertia fe
feria et per quattuor dies seque(n)tes posset carnis
priuiu in diocesi mediolane(n)si commorari: qd tan-
de obtinuerunt. Predicta aut parabolas no hic
recitaui vt annuatim populis predicentur nec vt p
illas ad dissolutiones prouocentur et risu3: vel ad
contemptu verbi dei. Sed vt si aliter a carnis pri
uij relaxationibus no possunt retrahi et ad predi
catione illo tpe adduci: per desideriu audiendi ser-
mone de carnis priuio conducant. Et tunc modeste
ac seruata debita grauitate poterit predicator ali-
quid de predictis vel seque(n)tibus de carnis priuio
in eius detestatione sicut ei melius videbitur s3
deum dicere. Ita tamen vt solummodo videatur
recitator parabolaru ad spirituale intelligentia
et dissolutionem carnis priuij repressione et im-
peditione inuentaru. Dictum eni Aug. q quando
fictio refertur ad aliqua significatione spirituale
no est mendaciu s3 figura: et hoc ponit in li°. que
stionu euangelij. Quo ad octauu3 scilicet de car
nis priuij finitione dicebat ide3 predicator q de
carnis priuio cu3 sequacibus suis et filijs ac filia
bus et vxore verificatum fuit illud ps. Infirma-
ti sunt: et no fuit qui adiuuaret: et euenit ei qd scri
ptum est primi Parali. 21°. Mortuus est infir
mitate pessima: atq3 sepultus in ciuitate cameri
ni idest in cloaca vt a vermibus deuoretur: et
a demonibus in infernum est delatus. Miracu
la vero ipsius ista sunt. Nam sancti dei dant odo
rem: ipse autem maximum fetorem. Sancti dei
illuminant cecos: ipse vero videntes excecat.
Sancti dei extendunt contractos: et ipse contra-
hit sanos. Sancti mundant leprosos: et ipse in-
ducit lepram. Sancti dei resuscitant mortuos:
et ipse viuentes occidit. De sanctis vna tantum
fit vigilia ac vnus dies ad honorem ipsorum ce
lebratur atq3 officium vnius diei vel ad plus. p
octauam vnam dicitur. Festu3 autem carnis pri
uij per duos vel per tres menses continuatur: et
per quindecim dies vel vnu mensem post in ei9
dissolutionibus perseueratur. O cecitas maria.
O summa dementia. O admiranda stulticia
plus: enim seruitur diabolo quam christo plus
ventris impletioni vacatur: q spiritus conso-
solationi.

II.

Hoc autem vicium gule facit hoi magnam
iacturam: et deo magnam. Primo facit ho
mini magnam iacturam ex eo q inducit in ipso
magnam deformitatem: nam facit ventrem ni-
mis tumentem. Dicitur aute3 venter a vento: ex
eo q sit pleruq3 plenus vento. Gulosus vero qua
to maiorem ventrem habet: tanto maiorem vesi
cam vento plenam: et etiam maiorem saccu3 ster
coribus plenum et repletum possidet. Sicut etia
vesica vento repleta acu puncta cito detumescit
sicut venter gulosi punctus acu frebili cito per
mortem euanescit. Stultus quoq3 esset merca-
tor qui aurum cum multo labore acquisitum in
cistam imponeret: in qua in lutum conuertendu
esse putaret: quia ergo venter gulosi est sicut sac-
cus stercorum: stultus esse dignoscitur ipse gulo
sus ex eo q ea que cum multo labore acquirit in
ventrem ponit in quo ventre in lutum fetidum
conuertenda esse cognoscit. Alia gule iactura est
quia nuq satiatur: iuxta illd Prouer. 13°. Ve(n)
ter impiorum insaturabilis: et ps. ait. Fame pa
tientur vt canes: canis enim postq proiecta si
bi deuorauit mox ad alia deuoranda suspensus
anellat. Et similiter gulosus postq multa fercu
la deuorauit: adhuc alia meliora concupiscit.
Imo est isaturabilior cane et alijs feris: quia om
nia spoliat elementa. Nam a terra aufert gressi-
bilia: ab aqua natabilia: ab aere volatilia. Unde
Hierony. ait. Tauri paucorum iugeru3 pascuis
aluntur: homo vero terra et mari. 2°. gulosus deo
facit iniuria: q3 honore quem illi facere debet fa-
cit ventri. Unde Ugo de sancto victore iquit. Ve(n)
ter deo coparatur. Solent eni deo tepla costrui:
altaria erigi: ministri ad seruiendu ordinari: pe-
cudes imolari: thura concremari. Deo siquidem

vētri est tēplum coquina altare mensa: ministri coqui: immolate pecudes cocte carnes: fumus incensorum: odor saporū. Ista autē idolatria quo ad aliquid est peior: ꝙ idolatria paganorum: quia illi adorabant aurū ꝛ argentum: gulosus vero adorat saccū stercorum: hanc aūt viciorum oīum: nutricem gulam Hugo de sancto victore in liº. de sacramentis sic diffinit. Gula est īmoderatꝰ appetitus edendi vel bibendi. Secūdum aūt Alexādrū de ales in .2ª. parte sūme in tractatu de gula. ar.7º. ꝛ Tho.2ª.2ᵉ.q.148ª.ar.2º. Nō semper gula est peccatū mortale: sꝫ tñ qñ adheret homo tali delectationi vt fini: aut ꝑꝑ eam est paratus facere ꝯtra deum ꝛ ecclesiam: aut se inebriat studiose: vel crapulā sequitur ī magnū corporis: vel anime detrimētū vel huiusmodi. Alias est venialis .25ª.di.§.Alias. Quinqꝫ aūt sunt gule species vt habetur de ꝯse.di.5ª.cº.Quinqꝫ modis. Prima species appellaṫ quātitatis: qñ.s.quis nimiuꝫ comedit: licet aūt non sit eadē cōplexio. Et vnus requirat maiorē cibū: ꝙ alius ita ꝙ sepe qd vni est minimū: alteri est paucū. Vt inquit Ari.ī ethicis: tamen oēs debent sobrie ꝛ tꝑate comedere ꝛ bibere: secundū cōplexionē suā vnusquisqꝫ. Ait enim Boetius.2º. de cōso. Paucis minimisqꝫ natura cōtenta est. Qui enī abstinēs est adiiciet sibi vitam. Ecclesiastici.37º. Diabolus autem continue nos tentat vt nimium comedamus. Et figuratus est per illam bestiā que apparuit similis vrso. Vt habetur Dañ.7º. ꝛ ait. Surge comede carnes plurimas. 2ª. species appellatur q̄litaṫ.s.comedere cibos nimis delicatos: sicut multi faciūt. Ideo exclamat Ovi.15º.metha.dicens

Parcite mortales dapibus temerare nephādis
Corpora: sunt fruges: sunt deducentia ramos
Pondere poma suo: tumideqꝫ in vitibus vue.
Sunt herbe dulces: sunt que mitescere flamma.
Molliri queātqꝫ: nec vobis lacteus humor Eripitur: nec mella thymi redolentia flore. Prodiga diuitias alimētaqꝫ mitia tellus. Suggerit atqꝫ epulas sine cede ꝛ sāguie ꝑbet. Quippe equꝰ ꝛ pecudes: armentaqꝫ germine viuūt. At qbus ingeniuꝫ est immansuetūqꝫ ferumqꝫ. Armenie tigres iracundiqꝫ leones. Cūqꝫ lupis vrsi dapibꝰ cū sanguine gaudent. Heu quantuꝫ scelus est ī viscera viscera ꝯdi. Cōgestoqꝫ auidū pinguescere corpore corpus. Alteriusqꝫ aiantē animātis viuere leto: hec ille. Que accepit a Picthagora philosopho qsuadebat hoībus abstinere a carnibus. Primo quia terra hoc docebat ꝓducendo varias herbas: poma ꝛ fructus. 2º. quia aīalia mansueta nō comedūt carnes: sed solū bestie crudeles. 3º. Quia in etate aurea hoīes comedebāt ea que spōte terra gignebat. 4º. Quia cetera aīalia nō ledunt benefactores suos: sed hō facit contrariū. Nā comedit oues que ei lanā: caseum: ꝛ fimū prestāt. Similiter ꝛ boues: ꝛ alia multa aīalia que hoībꝰ multas vtilitates faciūt. Licet aūt quisqꝫ debeat vti cibis nō nimis delicatis: diuites tñ nō teneṫ vti cibis: quibꝰ vtunṫ pauperes: sꝫ oēs ꝺm cōdicionē suam cº. Quisquis 41ª.di. 3ª species dr̄ curiositatis.s.qñ nimis de tpe expēditur in cōdendis cibis: ꝛ illis querēdis que appetitui veniūt. Sicut faciunt multi per diuersa loca mittētes ad querēda cibaria que dñe gule qꝫ diuersis saporibꝰ cōdita satisfaciant. Cōtra quos inquit Seneca eplā. 6ª. Vna silua pluribꝰ elephantibꝰ sufficit: hō vero nō pasciṫ terra ꝛ mari. Ideo dicit Albertꝰ in tractatu de virtutibꝰ politicis. Qd gulosꝰ eqꝑaṫ atqꝫ assimilaṫ vulturi q vt inqt Ari.ī liº. de aīalibus: carnes p.cccª. miliaria a remotis odorat: imo vt dicūt Phi naturales: dum citra mare existit: vltra cadauera sentit ꝛ pro illis petit. In hac etiaꝫ specie peccāt qui nimis acurate ꝛ pōpatice cibaria cōdiunt tñ inquit Heronymꝰ in quadā epistola. Nec affectate sordes: nec exquisite delicie laudē pariūt. Dicit aūt Inno.3ˢ. in liº. de vilitate ꝯdicionis humane. Initium vite hoīs aqua ꝛ panis. Nūc autem gulosis nō sufficiunt fructus arborum: non gña leguminū: nō radices herbarum: nō pisces maris: nec bestie tre: nec aues celi: sꝫ q̄runṫ pigmēta temperantur aromata: nutriuntur altilia: capiuntur obessa: que studiose coquūtur archicoquorum arte: que laute parantur ministrorum officio. Alius cōtundit ꝛ colat: alius cōfundit ꝛ cōficit. Substantiā vertit in accidens: naturamqꝫ in artē: vt saturitas transeat in esuriē: ꝛ fastidiū reuocet appetitū ad irritandā gulā: nō ad sustentandā naturā. Ipsa tñ gule voluptas taꝫ breuis ē: vt spacio loci vix sit q̄tuor digitoruꝫ: ꝛ spacio tpis vix sit totidem momētorū: qd multū displicet gulosis qui appetūt habere guttur longū. Sicut patuit de plamorate qui desiderabat habere collū gruis longū vt diu sentiret dulcedinē ciborū. Cōtra hos gulosos etiā exclamat Lucanꝰ in.4º.di. O prodiga reruꝫ Luxuries: nunꝙ ꝑuo ꝯtenta paratu. Et quesitoruꝫ terra pelagoqꝫ ciborū. Ambitiosa fames: ꝛ laute glia mense. Discite ꝙ paruo liceat producere vitā. Et quantū natura petat: nō erigit egros. Nobilis ignoto: diffusus cōsule bachus. Nō auro myrrhaqꝫ bibēs sed gurgite puro. Vita redit: satis est ꝑplis fluuiusqꝫ ceresqꝫ: hec ille. 4ª. species gule dr̄. Ardin-

gie.Dr

tis. De qua fuit tẽtat⁹ Dauid qñ pugnabat ɔtra Philisteos: ⁊ cũ maxima auiditate desiderabat bibere aquã di. O si qs daret mihi potuȝ aque de cisterna que est in bethleem: iuxta portã. Irruperũt ergo tres viri fortes per castra philistinoꝝ: ⁊ portauerũt de illa aqua ad dauid. At ille noluit bibere: sed libauit illã dño: ⁊ dixit. Propicius sit mihi dñs: ne faciam hoc: ut habet secũdi Reguȝ 23°. c°. trãsumptiue in. c°. delicie. 41ᵃ. di. Sic ergo ⁊ nos qñ maximam auiditatẽ comedendi aliqd habemus: si volumus multum mereri facere debemus violẽtiam sensualitati. Ait enim Ouidius in epistolis. Est virtus placitis abstinuisse bonis. In hac specie peccãt multi: qui auiditate moti comedunt cibaria illis nociua. Item illi qui velut lupi rapaciter comedũt: ⁊ cum nimia sensualitate. Quod quãtum [illegible] peccatũ ostendit Greg: in. 3°. Dialog. Narrans de quadã sanctimoniali que vnam lactucã in horto visam colligens: cuȝ nimia auiditate comedit: ꝑpter quod a diabolo arrepta est. Quinta ⁊ vltima species gule dicitur tẽporalitatis. Et est illoꝝ de quibus dicit Esa. 5°. Veh qui consurgitis mane ad ebrietatem sectãdam: ⁊ ad potãdum vsqȝ ad vesperam. Multi enim sunt qui ita sunt dediti crapule: ut videatur illis: ꝙ ꝑpter hoc sint nati ut epulentur. Contra quos inqt Tulius in rethoricis. Comedere oportet ut viuas: non viuere ut comedas. In hac specie peccant illi: qui ut de mane surrexerint: ad comedẽdum vadũt: ⁊ bibẽdum priusꝙ̃ ad ecclesiam pgant: vel aliud boni operentur. Cõtra omnes hos gulosos exclamat Asculanus poeta in. c°. de gula dicẽs. Nõ po con laltri vicii far ɔtesa. Chi la sua giota gola non refrena. Che con la gola luxuria e accessa. Destruge la memoria e tol il seno Corrũpe il sangue de ciascuna vena. E mor cantando el gioto como cieno. In desbonore termĩa la vita. Tolle lo intellecto de lo bene. E fa sentire dolia infinita. Spolia lalma de la suavitute. Piãgendo sempre nuda de salute.

De ira.

Ira quidem est capitale peccatuȝ. Diffinitur autẽ ab Ari. 2°. Retho. sic. Ira est appetitus vindicte: ⁊ ſm Alexã. de ales in. 2ᵃ. parte sũme i tractatu de ira ar. 5°. ⁊ 8°. ⁊ Tho. 2ᵃ. 2ᵉ. q. 158ᵃ. ar. 3°. Tripliciter potest qs iniuste habere iram mortaliter. Primo ratione modi sine signi: cuȝ subtrahit loquellam ⁊ habet odium aduersus aliquẽ: vnde Matth. 5°. c°. dicit a dño. Ois qui irascitur fratri suo: reus erit iudicio. Secũdo ratione facti: cum notabiliter offendit: vel iniurat proximo ex ira. Hic enim est proprius effectus ire rixari: ⁊ contentiones facere: atqȝ proximo insultare Prouer. 29°. Vir iracũdus prouocat rixas. Tertio rõne mali desiderij ira est peccatum mortale: cum appetit illum puniri: qui nõ meruit: vel maiori pena: vel a se aut ab alio: qui non habet auctoritatem: vel etiam a suo iudice non ratione iustitie: sed vindicte. Contra tales iracũdos dicitur Eccle. 28°. Qui vindicari vult a domino inueniet vindictã ⁊ peccata illius seruans seruabit. Nec mirum si deus magnam de iracũdo facit punitioneȝ. Grauissimum enim est peccatum iracũdia. Nam iniuriatur deo volens facere vindictaȝ quã sibi deus reseruauit dicens. Deutero. 32°. ⁊ Prouerb. 25°. Mihi vindictam: ⁊ ego retribuam. Quod etiam ponitur ad Ro. 12°. Ad hebre. 10. ⁊ 23ᵃ. q. pᵃ. in prin. Item iniuriatur proximo: iuxta illud Eccl. 28°. Hõ iracundus incendit litem ⁊ turbat amicos. Unde dicit in. c°. cuȝ apud. xiᵃ. q. 3ᵃ. Ira facit hominem talia cõmittere de qbus postea solet multum dolere. Iste autem iracundus assimilatur apro: qui ſm Philosophum est animal iracũdum nullam recipiens disciplinã: sed potius se morti exponit: ꝙ̃ domesticet: ⁊ est animal multũ nociuum ⁊ lesiuuȝ: ⁊ pro modico irascitur: ⁊ proximũ inuadit. Et similiter iracũdus pro leui facto: aut verbo: ⁊ frequẽter pro minima suspitione diffamat proximũ: verberat: lacerat: destruit: ⁊ occidit: ⁊ potius vult mortaliter peccare: ⁊ seipsum ad piculum mortis tẽporalis: ⁊ eternalis dare: ꝙ̃ velit ꝓximo suo parcẽ. Et ideo de tali recipiente nocumẽtum ab iracũdo dicitur per psalmistã. Exterminauit eum aper de silua: ⁊ singularis ferus depastus est eum. Iracũdus etiaȝ nocet sibiipsi. Naȝ ira: primo subtrahit ei honestatem corporalis dispositionis: qr quantũcunqȝ psona sit pulchra: mutatur tamẽ per iram. Nam vertit oculos: ⁊ faciem immutat: rubet vel palet i vultu: spumat in ore: manus tremit: lingua cespitat: ⁊ totus homo alienatur. Unde dicit Seneca 2°. ⁊ 3°. de ira. Nihil eque profuit irato sicut intueri deformitatem suam. Nam ira faciem turbat: ora pulcherrima fedat: toruos vultus ex trãquillissimis reddit. Qualem aũt putas cui⁹ imago tam fetida est. Ideo dixit qdam ꝙ iratis profuit ĩspicere speculũ: ut imago repcussa ostenderet homini suam deformitatẽ: hec ille. Inqt etiaȝ Damascenus. Nihil est turpi⁹ facie furientis. Secũdo ira impedit potestatẽ nãlis rationis: iuxta illud catonis. Ira impedit aĩuȝ: ne possit cernere veruȝ. Et iõ diabolus facit sicut astut⁹ piscator: q qñ faciliter vult decipe pisces turbat aquã: ⁊ tũc

est securus q pisces non possunt cernere rete: et periculum propositi. Et eodē facit diabolus imitādo in quācūqz congregationem ire turbationē: ut possit facilius aīas capere per peccatuz. Ut enim ait Philosophus .p°. elen. Cōturbati min⁹ possunt obseruare oēs. Tertio ira minuit quātitatez vite naturalis. Secūdum enim Philosophuz aīalia excessiue colerica sunt naturaliter breuis vite: sicut maxime apparet in canib⁹. Et hoc est etiam qd dicit Eccl. 30. Zelus et iracūdia minuunt dies: et ante tēpus adducent senectam. Et iō antiqui dixerūt iram esse breuem insaniā. Et idcirco est maxime cauēda. Nam facit hoiem priorem diabolo. Legio enim demonū fuit et esse potest in vna hoie. Duo aūt iracūdi nō possunt stare simul in vno domo. De iracūdo etiaz inqt Cesarius. Sue mētis lumen iracūdus excecat. Sicut enim vrsus excecatur ad peluim ardentē: sic homo excecatur per iracūdiam inflamātem. Albertus aūt in tractatu de virtutibus politicis dicit. Ira est ventus pestilens: hois interiora depascens: vitam minuēs: guerras cōmouens: rixas verboz inducens: castra villasqz psumens: et omnes prouincie ciuitates incēdens. Nam violam lilium: atqz crocum: cito pestilens aura corrūpit: hec ille. Et ideo dicit Oratius in epistolis. Ira furor breuis: animuz rege qui nisi paret. Imperat hūc frenis: hunc tu cōpesce cathenis. Tulius vō in Tuscu. questi. li°. 3°. ait. Nunqz sapiēs irascitur. Ecōtra vō de stulto inquit Salomon Prouer. 12°. Fatuus statim indicat iram suam. Ouidius autez in 3°. de arte amandi canit. Candida pax hoies: trux decet ira feras. Et de iracundo iterū ibidem ait. Ora tument ira: nigrescūt sanguine vene. Lumina gorgorio sceuius igne micant. Et prudētius in li°. de sicomachia. c°. 4°. ait. Ipsa sibi est hostis vesania: seqz furendo. Interimit moriturqz suis ira illita telis: et Gualterius de castilione li°. 10. scribit. Immemor ira sui est. Et quo rapit impetus: illuc ebria discurrit et se sociosqz flagellat: et Mathe⁹ in poetria parte. 2ª. c°. 3°. dicit. Ira mouet lites: lis plia: prelia mortem. Et ideo Cassiodorus in li°. de amicitia iqt. Ira pcul absit cum qua nihil psiderate: nihilqz recte fieri potest: et Paulus ad Ephe. 4°. hortatur dicens. Sol non occidat sup iracūdiam vestram: et nolite locum dare diabolo. Ait enim Salomon Prouer. 29°. Qui ad indignādum facilis ē erit ad peccata procliuior. Isido. quoqz soliloquioꝝ lib°. 2°. c°. 21°. inquit. Refrena iracūdie impetus. Ut enim scribit beat⁹ Grego. in pastorali. Mēti furore ebrie: omne rectum qd dicit peruersum ei videt. Ira .n. gignit insaniā: ut testat Seneca ad luciliū. Et iō dicit Eccle. 7°. c° sapiens Salomon. Ne sis velox ad irā: qz ira in sinu stulti requiescit: et Job. 5°. eius. c°. Virum stultū interficit iracūdia. Ideo dicit Dauid. ps°. 4°. Irascimini .s. cōtra peccata: et nolite peccare: et Ouidius in eplis epla. 5ª. inqt. Vince aīum irāqz tuam: qui cetera vincis: et in p°. de remedio amoris ait. Dum furor incursu est currēti cede furori. Licet autez difficilimū sit iustum dolorē temparare: ut dī in .l. si adulteriū: cum incestu. §. impatores. ff. ad .l. iul. de adul. et in .l. qcqd. ff. de re. iu. ac in .l. iij. ff. de diuor. dicit. Quicqd calore iracūdie fit vel dicitur non ꝑus ratum est: qz si pseuerantia apparuerit indicium animi fuisse. Ex qbus apparet q cum primi motus nō sint in ptāte hois: aliqualiter excusat: qui ex subito motu irascit: dūmodo statiz ad se reuersus desinat ab ira: et relinquat furorez. Ut exhortat Dauid. ps°. 36°. Ēn totius virib⁹ debemus nobis precauere ab ira. Ait eniz Cecili⁹ firmanus li°. 4°. de btā vita. Tria sunt que hoies in oīa facinora precipites agūt. Ira: cupiditas: et libido. Gualfredus quoqz in poetria. c°. 17°. iqt. de ira. Ira genus flāme materqz furoris: ab ipso Felle trahēs ortuz: cor et iteriora venenat. De hac ēt pessima bestia iqt Asculanus poeta .i. c°. de ira.

Ira nō e altro che accēso sangue.
Dentro nel core che el desdigno infoca.
Per qual de la vindicta lalma langue.
Subito disdigno tolle il bene.
Del grando amore che torna in cosa poca.
Se lamorosa pace non subuene.

¶ De inuidia. II

Sextum capitale peccatuz est inuidia. Quā diffinit Damascenus li°. 2°. di. q est tristicia de alienis bonis: et leticia de malis. Et eādem diffinitionem in substātia ponit Augustinus. 4°. capitulo sup Genesim. Notanduz vō est sm Alexan. de ales in. 2ª. parte summe in tractatu de inuidia arti°. primo. Et beatum Thomā. 2ª. 2ᵉ. q. 36ª. ar. 2°. Et Durā. nr̄m in summa sua li°. p°. parte. 3ª. di. pª. Qd tristicia de alienis bonis trib⁹ modis pōt cōtingere: pmo modo: qñ qs dolet de bonis alteri⁹ inqztuz ex eis timet sibi: vel alijs alicui⁹ nocumēti piculum. Talis .n. dolor ꝓpe nō est inuidie: et pōt eē sine peccato: cuz moderatus est: nec ex hoc facit aliqd incōueniēs: vñ Grego. 22°. mora. ait. Euenire plerūqz solet: ut nō amissa charitate et nos inimici ruina letificet: et rursus eius glia sine inuidie culpa ptristet. Cum etiā ruēte eo qsdā bene erigi: credimus et pficiēte illo plerosqz iniuste

oppm̄i formidam⁹ hec ille. Sic et submersione pharaonis: cū exercitu suo in mari rubro ppl'us isrl' multū gauisus ē: ⁊ pulsans tympanū cū maria decātauit cātīcū dicens. Cātemus dn̄o ⁊c. Eo ꝙ mortuus eēt inimic⁹: qui volebat eos in seruitutē reducere. Exo. 15°. E cōtra de Mathathias cū suis ɔtristat⁹ est valde: audiens de ꝓsperitate regis antiochi: q̄ querebat ppl'm isrl' trāsferre ad ritus gētiluʒ: deo vero derelicto: pmi Macha. 2°. Scdo pōt qs ɔtristari de bono alterius: nō ex eo ꝙ ille habeat illud bonuʒ: sed q: sibi deest. Et iste dolor ppe dr̄ Zelus fm Philosophū. 2°. Reth. nec est peccatū si circa honesta versat̄. Unde apl's p°. ad Cor. 14° ait. Emulamini spūalia: ⁊ Hier. ad athletam de instructione filie dicit. Habeat socias cum qb⁹ adiscat: qb⁹ inuideat: quaꝝ laudibus mordeat̄. Et ió fm legistas inuidus accipit̄ in malā partē. Inuidiosus aūt. i. emulator in bonā: ut nō. glo. in. l. vnica. circa pn. C. de cadu. tol. vbi ait. Inuidiosus ego: non inuidus eē laboro: hec etiā notant̄. in. l. ceterū. ff. de vsu. ⁊ habi. Tertio qs ɔtristat̄ de bono alterius inquātuʒ alter excedit ipm in bonis: ⁊ hoc ꝓprie est inuidia: ⁊ magnū peccatū: fm Philosophuʒ in. 2°. Retho. qa dolet de quo est gaudēdū. s. de bono ꝓximi. Unde p°. ad Cor. 13°. dicit apl's. Charitas non emulat̄: sed congaudet veritati. Et isti inuidi prope pfidi sunt ⁊ maligni. De qbus Aug. sup. 139°. ps°. ait. Qui falsi sunt iusti: necesse est: ut inuideant veris iustis. Signuʒ ergo est ꝙ qs non habet in se illud: de quo alteri habet inuidiā. Ait eni Tulius in Philippicis li°. 9°. Nemo qui sue virtuti ɔfidit: alteri inuidet. Et in li°. de cēntia mūdi: idem ait. Probus nemini inuidet. Qñ ergo alicui' hī inuidia: signum est ꝙ in se habet aliquas virtutes. Ait eni Ouidius li°. p°. de remedio amoris. Sūma petit liuor: pflant altissima venti. Sūma petunt dextra flumina missa iouis. Quāto aūt qs vilior videt̄: tāto min⁹ ei inuidet̄. Et e cōtra ff. de offi. pcō. ⁊ le. l. nec qcq̄. ⁊ ibi gl. allegat Ouidiū dicētē. Inuidiā placere paras virtute relicta. O maledicta inuidia: tu es pessimū venenū: de quo Gualfredus in poetria. c°. 18°. iqt. Pessima res liuor cuius letale venenū. De hac etiā inuidia dicit Jacob⁹ bn̄uētan⁹. 6°. c°. sui libri. Ut durū ferrū mordax ɔsumat erugo Sic hoīs lacerat intima liuor edax: hoc aūt est cōe viciū iter eos: qui ɔtēdūt de pari: fm Tho. 2ª. 2ᵉ. q. 36ª. ar. p°. i Salomone argumētoꝝ: ió dr̄ in cōi ꝓuerbio: ꝙ inter pares regnat inuidia: qd̄ nō. p glo. in. l. si cū excepcióe §. cū qui. ff. qd̄ me. cau. Unde ēt vulgarit dr̄. Cane in cusina: so pare non desidera. O maledicte inuidia: audi qd̄ de te Orati⁹ inqt in epl'a ad lolliū. Inuidus alteri⁹ macrescit reb⁹ opimis. Inuidia siculi nō inuenē tyrāni. Mai⁹ tormētum. O diabolica inuidia: tu es illa per quā mors itrauit i mūdū. Sapie. 2°. c°. Inuidia diaboli mors itrauit in orbē terrarū dicit Salomon. De hoc ēt iniqssimo vicio ait August. in li°. p°. de doctrina xpiana. Inuidia viciū diabolicuʒ est. Nō enim diabolo dicitur ut dānet: furtum fecisti: adulterium cōmisisti villam alienam rapuisti: sed homini stāti inuidisti.

M

O Nephādissimū scelus: tu es tosicuʒ charitatis: ostiuʒ iniqtatis: ⁊ putredo oīs sanitatis. Primo enim inuidia est tosicū charitatis. Nisi eniʒ ipsa eēt qlibet gauderet de bono alterius: ⁊ de malo eius doleret: q: hoc est ꝓpum charitatis. vnde Aug. sup Joānē. Tolle inqt inuidiā: ⁊ meum est qd̄ habes. Sūt enim inuidi sicut noctue que non pñt sine magno dolore lumē solis inspicere. Et ideo de nocte solū volāt. Et similiter inuidi ꝓsperitatē virtuosoꝝ: nō possunt audire nec videre: sicut figuratū est Geñ. 37°. in Joseph quē sui frēs ex inuidia videre non poterāt. Oderant enim euʒ: nec poterāt ei quicq̄ pacifice loq. Unde Chriso. ait. Patit ioseph scūs innocētis vite inuidiam: ⁊ emulos in se frēs sancta excitat vita. Quia mali bonū videre non possunt. Deniq; venientem ad se lacerāt: seuiūt: necare festinant: nolūt meliorem viuere: ne degeneres ipsi possent inꝓperia sustinere. De tali inuido: qui bona proximi videre non pōt exponi spūaliter potest illud pmi Regum. 3°. Caligauerūt oculi eius: ⁊ lucernam dn̄i videre non poterat ⁊c. De hoc vicio loquēs Seneca in li°. de moribus ait. Et si nullos inimicos tibi fecit iniuria: multos tn̄ facit inuidia. Secūdo inuidia est ostium iniqtatis. Per ipsam enim ut supradictuʒ est intrauit mors in mūdum. s. non tm̄ corporalis: sed etiam spūalis. s. peccati. Et ideo dicit̄ cognata ⁊ affinis omniuʒ pncipalium iniquitatuʒ. Est enim filia superbie a qua contrahit pertinaciā contra maiores. Soror vanagloriē: a qua cōtrahit discordiam contra equales. Neptis iracundie a qua trahit inimicitiam contra meliores. Nurus auaricie a qua trahit fraudulētiam contra simpliciores. Per hanc occisus est Abel a kaim: Jacob tribulatus ab Esau: Joseph vēditus a fratribus: Dauid a Saul persecutus: ⁊ christus a iudeis occisus. Hanc enim bestiam euadere nullus potest nisi solus miser ⁊ infelix: vnde Isidorus in libro de summo bono ait. Celebre est prouerbium ab antiquo. Quod sola miseria nescit inuidiam:

fine caret inuidia. Miserrima nāq₃ fortuna mi/
seri hec hoīs est q̄ ei non inuidetur. Fertur enim
Platonē cu₃ ei aliqui inuiderēt interrogasse So
cratem q̄ rōne posset hoīum inuidias declinare.
Cui respondit Socrates. Esto vt circites qui fuit
habundās infortunijs: ꝛ carens oībꝰ bonis. Ter
tio inuidia est putredo oīs sanitatis. Unde Pro
uer. 14°. dicitur. Putredo ossium inuidia. Hoc
enim viciū pessimū ꝛ iniustissimū est in eo q̄ est
reciprocū in suū auctorē. Unde metrice dicit̄. In
uidus inuidia cōburitur ītus ꝛ extra. Et Ugo d̄
sancto victore inquit. Inuidia protinus ipsum
actorem punit cruciatq₃ suum. Quia sicut ru/
bigo ferrum: sic inuidia cor in quo nascitur cor/
rūpit. Et ideo deus maximā iniuriam faceret in/
uido si poneret eum in celo: quia ibi est sūma fe/
licitas in proximo: ꝛ per cōsequens sūmum no/
cumentū foret inuido. Et ideo cōgrue erit in in/
ferno vbi nihil videbit cui īuidere possit. Ad p̄/
dicta etiā adduci potest illud qd̄ legitur in qua/
dam historia scilicet q̄ in curia cuiusdam regis
erat vnus inuidus qui non poterat audire vel
videre bonu₃ alterius curialis. Quapropter rex
eum ad se vocauit ꝛ dixit. Pete a me quā gra/
tiam magis apetis: ꝛ eam tibi faciā. Sed scito q̄
quicquid petieris: ꝛ tibi concessum fuerit: duplū
dabo tali curiali socio tuo. Tunc inuidus ille ce
pit cruciari in animo cogitans q̄ si peteret mile
aureos vel vnum castrum: siue aliud bonū al/
ter duplum haberet. Tandem vero inuidiam se
quens petijt dicens. Obsecro vt mihi erui facia
tis vnum oculum. Et sic voluit priuari vno ocu
lo: vt ambobus oculis priuaret socium suu₃. Hu
ic autem multi sunt similes qui potius eligunt si
bi duplum malu₃ scilicet anime ꝛ corporis: q̄₃ ve
lint facere proximo paruu₃ cōmodum: qd̄ ex in/
uidia procedit. De quo etiam peccato ait Ascula
nus poeta in. c°. de inuidia. Linuidia chel mun
do non habandona. Si fura la virtu de lintelle/
cto: E arde cecamente [illegible] persona. Manduca
lalma e destruge el core. Dogni peccato si ha qual
che dilecto. Dinuidia non sa altro che dolore.
Questa e trista de lo ben daltrui. E se alegra del
damnoso male. Che ven per caso nel tēpo anui.
Linuidia si te dura a sustenere. Piu che la po
uerta de accidentale: Che fa dal sūmo stato lho/
mo cadere. Se voi de inuidioso far vendetta:
E con maiore fiama farlo languire. Acostati a
virtu e ben aspetta. Che chi se gode del vicino
pianto: In ver de lui van le triste hore. Chi pren
de de tristeza nouo canto. O anima inuidiosa e
dessumata. Riguarda come in croce el to facto/
re. Per qual fine tu fosti creata. Io dico a con/
sequire la digna sorte. Fugendo per virtu leter/
na morte. N

De Accidia.

Septimum ꝛ vltimum capitale viciū
ſm predictos doctores est Accidia.
Quā Ricar. de sancto victore diffinit
dicens. Qd̄ est torpor mentis bona negligenter i
choare ꝛ perficere. Damascenꝰ vero inquit. Qd̄
accidia est tristitia aggrauans animū hominis
vt nihil boni ei agere libeat. Et secundū genus
suum est mortale peccatu₃ si sit [illegible] consensu ratio
nis in his que propter deu₃ quis facere tenetur:
puta quando quis habet in odium diuina pre/
cepta: ꝛ bona spiritualia: siue opera virtuosa: ad
que tenetur ex dei precepto vel ecclesie: vel alterꝰ
sui superioris: ꝛ quando ex accidia dimittit ea fa
cere. Item quando nolet q̄ virtutes essent. Na₃
hoc est mortale peccatum si affuerit consensus ra
tionis. Si autem hoc non procedit a deliberata
intentione: sed ex repentino motu: est veniale pec
catum. Et hoc ſm Tho. 2ᵃ. 2ᵉ. q. 35ᵃ. ar. p°. ꝛ Du
randum nostrum in summa sua: ꝛ etiam Aste/
sanum l°. 2°. ti°. 63°. ꝛ Alexandru₃ de ales in 2ᵃ.
parte sūme in tractatu de Accidia ar. 2°. Ideo de
accidiosis dicit Dauid. ps°. 106°. Omne₃ escam
scilicet operis spiritualis: abhominata est aīa eo/
rum: ꝛ appropinquauerunt vsq₃ ad portas mor
tis: hoc peccatum cōmittunt illi qui tediantur de
vita presenti: ita q̄ nollent esse creati: nec in mū
do nati: ꝛ hoc ex deliberata ratione: vel deside/
rant esse sicut animalia irrationabilia: vel vellēt
mori qualitercūq₃ siue bene siue male: pur q̄ ei
rent de hac vita. Quodlibet enim horu₃ est mor
tale ſm predictos doctores. Si quis autem habe
ret tedium vite presentis propter desiderium ce/
lestis patrie: hoc non est peccatum. Hoc enim te
dium habebat Iob. di. 10. c°. sui libri. Tedet ani/
mam meā vite mee: ꝛ Paulus dicens ad Phi
lipē. p°. Cupio dissolui ꝛ esse cum xpo. Et psalmi
sta lamentabatur di. Hei mihi quia incolatus
meus prolongatus est. Similiter quis peccat p̄
accidiam si ita contristatur de aliquo casu aduer
so: vel tribulatione spirituali corporali: aut tem/
porali: q̄ non vult recipere consolationem ita q̄
propter hanc tristitiam aliquā īfirmitatem īcur/
rit: vel se verisimiliter in periculo īfirmitatis po/
nit: dum studiose perdit somnu₃: dimittit cibum
vel huiusmodi. Nam si se potest iuuare ꝛ non
vult peccat mortaliter. Hac autē tristitia timuit
Iacob patriarcha detineri: quādo audita morte
Ioseph filij sui: licet non vera inconsolabiliter

tolebat: nec poterat filij eius dolorem suum deli/ nire: vnde dicebat. Descendam in infernum lugens filium meum. Gen. 37°. c°. quasi diceret. Tantam tristiciam sentio de hoc q timeo ne ducat me in mortem: vel in locum damnatorum. In hoc etiam peccato continetur inordinata tristicia de morte charorum: que prohibetur. 13°. q. 2°. c°. Quam preposterum. In hoc etiam peccato viciosi sunt: qui bona que de facili possunt operari ex negligentia dimittunt: vel in benefaciendo tediantur. Hoc peccatum incurrit multitudo hebreorum in deserto. De quibus dicitur Numeri. 21°. Quod cepit populum tedere laboris itineris: hoc peccatum accidie incurrit ille qui deditus est somno ac negligentie et pigricie: cui dicit dominus Apoca. 3°. Esto vigilans: scilicet in bonis operibus: si enim non vigilaueris: veniam ad te sicut fur in mane.

Debent igitur oes fugere ociositatem et accidiam. Nam secundum philosophum in problematibus: eo anno quo aer quietus est: et nullus ventus mouetur multi homines moriuntur. Cuius ratio est secundum Constantinum: quia ventus habet aerem depurare et renouare: quo non renouato corrumpitur et inficitur: et per consequens etiam homines inficiuntur et moriuntur. Sic etiam secundum Galienum in antidotario veteri corpora humana que inquiete sunt sedula, subito morbos contrahunt et langores: quia secundum Auicennam. In corpore quieto morbosum humidum nullatenus potest desiccari. Unde dicit p°. fen. tertij di. p°. c°. 4°. Pigricia virtutes laxat animales: et complexionem ad fleumatis proprietatem inclinat. Et sic spiritualiter homines accidiosi et ociosi multas spirituales corruptiones: et languores: per influxum malarum cogitationum et fantasmatum patiuntur: que alias per exercitium virtuose operationis consumuntur. Nam dicitur in auten. de mona. §. si quis igitur coll. p°. Humana natura quodammodo dilabitur ad delicta: cum procliuis sit hominum cursus et natura imitatrix viciorum. Hoc autem fit maxime per ociositatem. Ut enim dicitur in. c°. nunc de consec di. 5°. In desiderijs est omnis ociosus. Multum autem displicet hoc vicium deo: summe placet diabolo: et homini in natura nocet. Primo enim multum displicet deo. Nam sicut accidiosus miles multum a rege vituperatur: sic miles christi: qui piger et tepidus est in bello virtutum ei non placet: vnde Ber. in libello de vicijs et virtutibus ait. Accidia est fex et sentina cunctorum viciorum: et hominem deo facit ingratum. Qua ex re dominus dixit per angelum Joannis de quodam episcopo laodicie ecclesie: qui accidiosus erat. Apocalyp. 3°. Utinam frigidus esses: aut calidus: sed quia tepidus es: idest accidiosus: incipiam te euomere ex ore meo: idest eijcere a me. Nam calidus est qui feruet in seruitio dei. Frigidus qui omnino desistit a bono. Tepidus vero q se medio modo habet. Et dicit glo. interlinearis: quia maior est spes de frigidis quam de tepidis: quia tepidi semper quandam fiduciam habent: de hoc q aliquid boni agunt. Et ideo se non corrigunt: propter quod deus eos eijcit a se: quia impenitentes sepe moriuntur. Frigidi vero quando cognoscunt se peccatores ardenter dolent: sicut Maria magdalena: Petrus: Paulus: Maria egyptiaca: et quam plures alij. De talibus autem gaudent angeli dicente domino Luce. 15°. Gaudium est angelis dei super vno peccatore penitentiam agente: quam super nonagintanouem iustis scilicet tepidis: qui non indigent penitentia. Unde dominus peccatorem penitentem preponit nonagintanouem iustis accidiosis. Secundo dico q accidiosus multum placet diabolo. Sicut enim sus plus delectatur in luto quam in fonte sereno: sic diabolus quiescere delectatur in accidioso: vnde Job. 40. dicitur. Dormit in secreto thalami sui: idest in corde accidioso quiescit porcus infernalis: et Matth. xi. 12°. ait dominus. Quod cum immundus spiritus inuenerit domum vacantem: idest hominem ociosum per accidiam: assumit alios septem spiritus nequiores se: id est vniuersa vicia: et ingressus habitat ibi. In figura etiam dicitur Judicum. 18°. Quod filij Dan non habentes possessionem ad inhabitandum miserunt de stirpe sua: et familia quinque viros fortissimos: ut explorarent terram. Qui pergentes venerunt lachis: videruntque populum ibi habitantem absque vllo timore iuxta sodomorum consuetudinem securum et quietum: et reuersi sunt ad fratres suos dicentes. Vidimus terram valde opulentam et vberem: nolite negligere: nolite cessare: eamus et possideamus eam: nullus erit labor. Profecti ergo de cognatione multi accincti armis bellicis obtinuerunt locum. Per filios autem Dan denotantur demones non habentes quietam possessionem. Et ideo querunt hominem inhabitare. Unde principes demoniorum mittunt inferiores suos ad explorandum: an aliquem inueniant ociosum: et accidiosum non exercitatum in virtutibus. Quo inuento veniunt: et alij cum armis omnium viciorum et ingredientes habitant ibi. Ociositas enim et voluptas arma sunt hostis antiq capitulo. Nisi cum pridem. §. verum. de renun. Tertio dico q accidia nocet homini et eius naturam consumit. Nam

ſicut ferrum:quod non exercitatur rubigine cō/
ſumitur:⁊ aqua que non currit:ſed quieſcit cor/
rumpitur:⁊ veſtis que non portatur a tinea de/
mollitur:ſic homo accidia corrumpitur ⁊ deſtrui
tur:vnde Prouerbiorum.25°.dicitur. Sicut ti/
nea veſtimento:⁊ ſicut vermis ligno: ſic triſtitia
ſcilicet accidie nocet cordi. Tinea enim tollit ro/
bur ⁊ pulchritudinem veſtimentorum ⁊ vermis me
dullam ⁊ vigorem lignorum ⁊ ſimiliter accidia tollit
robur ⁊ decorem deuotionis: ⁊ inducit omnia
mala. At enim ait Ber. in quodam ſermone:ocio
ſitas ⁊ accidia [illegible] receptaculū omnium tentatio
num ⁊ ſordium. Et ideo hortatur moralis Ca/
to.di. Segniciem fugito:que vite ignauia fertur
Nam cum animus languet:cōſumit inertia cor/
pus. Cōtra ocioſos ⁊ accidioſos etiā dicit Pau
lus.2°.ad Theſa.3°. Si quis non vult operari
non manducet:quod etiam notatur.ff. de nora.
l.ſi ex duobus.§.fi. ⁊ de damno.infec.l.quāuis.
Non poterit ergo accidioſus manducare panem
angelorum. Item reprobabitur ⁊ eijcietur de cō
ſortio beatorum. Nam ſi miles amittens arma
in bello capite punitur.l. deſertorem. §.miles. ff.
de re mili.multo maiori pena dignus eſt qui ar/
ma ſpiritualia virtutum multo meliora perdit ꝑ
accidiam:imo voluntarie a ſe abijcit ⁊ tradit ſe
hoſtibus infernalibus:qui ligantes manus eius
⁊ pedes proijcient eum in tenebras exteriores
Matthei.22°. Contra ocioſos etiam eſt lex ciui/
lis:que in.l.fi.C. de annali except. ait. Contra de/
ſides homines ⁊ ſui iuris cōtemptores:odioſe ex
ceptiones poſite ſunt. Contra ipſos etiam Aug.
inquit. Indecens eſſe chriſtiano:ſi radius ſolis
inueniat eum in lecto. Nam diceret ſol ſi loq poſ
ſet. Amplius laborant ꝙ tu:⁊ tamen cum ſurre
xerim:tu adhuc dormis ⁊c. Hec ſunt ſeptem gen/
tes populo mi:multo maioris numeri ꝙ tu es.
Deuter.7°. Quas ſi de anima tua deleueris:eter
ne glorie palmam conſequeris. Amen.

Sabbato de cathenis. Sermo.vij. p

ſ Si abſtuleris de medio tui cathenam
orietur in tenebris lux tua:⁊ requiem
dabit tibi dominus deus ſemper Eſa.
58°. Et in epiſtola occurrētis diei. In
veritate demones eſſe non ſolū ſacre ſcripture au
ctoritate:ſed etiam paganorum ſententijs com/
probamus. Ait enim Plato in thimeo. Inuiſi/
bilium poteſtatum que demones nūcupantur:ꝓ
ſtare rationē maius eſt opus:ꝙ ferre valeat ho/
minis ingeniū: ⁊ Apuleius de quo meminit Au
guſti.in.10.de ciuitate dei. Ponit demones eē in
libro:quē ſup hoc edidit:quē vocauit de deo So/
cratis. Et teſte Zenophonte in li°.de morte So/
cratis in orone quam ab Athenienſibus cōdēna
tus fecit. Ipſe ſocrates ſic inter cetera dixit. Eni
vo mihi iam bis defenſionē parāti demonium ad
uerſat. Ari.quoqꝫ in prologo libri de ſomno ⁊ vi
gilia. Querit an ſomniū procedat ab aliqua cau
ſa nāli:vel ab opatione demonū: Hermes treme
giſtus ſm Augu.de ciuitate dei li°.10. Demones
eſſe fatet. Et ſimiliter Aſclepius [illegible] quodā ſermone
De qbus Lactātius in.2°.diui.inſti.aduerſus gē
tiles.c°.16°.inqt. Vterqꝫ demones eſſe affirmat
inimicos ⁊ vexatores hoīum. Idem quoqꝫ Lacta
tius.vbi.ſ.c°.15°.ait. Poete ⁊ ſciūt eē demones
⁊ loquunt. Ptholomeus in quarta q̄drupartiti:
malignos ſpūs demones appellat. Tales Mi
leſius mūdum dixit demonibus plenū. Sed iam
ad auctoritates ſacre ſcripture veniamus. Dicit
his Joānes Apoc.12°. Serpēs antiquus qui vo
cat diabolus:⁊ ſathanas qui ſeducit vniuerſum
orbem proiectus eſt de celo in terrā:⁊ angeli eius
cum eo. Et p°. Petri.5°.c°.dicit apſ. Aduerſa/
rius veſter diabolus:tanꝙ leo rugiens circuit q̄/
rens quem deuoret: ⁊ Apoc.20.dicit aquila volās
Vidi angelum ideſt diabolū:qui eſt angelus per
naturam deſcendētem de celo:ideſt per ſuperbiam
cadentem:habentem clauem abyſſi:ideſt inferni
⁊ cathenam magnam in manu ſua:ideſt diuer/
ſa ligamenta ad ligandas animas ne peniteant:
cum qua cathena vult eas demergere:in profun
dum inferni. Ideo hortatur quemlibet veſtrum
Eſaias propheta in verbis propoſitis di. Si ab/
ſtuleris ⁊c. Hec autem cathena ſeptem habet no
dos. De quibus in hoc ſermone diſſeremus. Pri
mus dicitur infidelitatis. Secūdus horribilita/
tis. Tertius exēplaritatis. Quartus iocūditatis.
Quintus ꝑſūptuoſitatis. Sext⁹ lōganimitatis.
Septimus ⁊ vltimus appellat. Deſperabilitas.

De infidelitate. Q

PRima ergo cathena magna ⁊ terribilis eſt
infidelitas. Mirari enim ſoleo tantam ho/
minum diuerſitatem:tam diuerſimode operan/
tium. Nam quidam bene:quidam melius:qui/
dam vero optime operātur. Quidam male:qui/
dam peius:quidam vero peſſime. Sed finaliter
inuenio ꝙ iſta diuerſitas non cauſatur:niſi ex de
fectu fidei:⁊ eius diuerſitate:quāuis enim omnes
dicant ſe credere:non tamen omnes illa que cre
dunt:conſiderant:⁊ inueſtigant:ac practicant:ex
cuius conſiderationis defectu oritur peccatorum
occaſio:⁊ penitentie obliuio ac bonorum operum
defectio. Pro huius autem veritatis declaratio
ne eſt ſciēdum:ꝙ legitur de quodam imperatore

sapientissimo ꝙ cum quadam vice relictis tu-
multibus:in villam causa recreationis secessisset
dum esset in prandio ductus:fuit quidam miser
ante illum:qui furatus fuerat magnam frumen
ti quantitatem cuidam pio viro:qui illud erro-
gabat in pauperes. Unde homines terre illius
stantes pro spoliato tanꝙ pro comuni paupe-
rum patre instabant:ut omnia restituerentur ei.
Et fur sceleris sui penam subiret. Imperator au
tem suspirans ⁊ admiratus cum paulum siluis-
set dixit senatui suo: qui aderat: sicut adesse de-
bet cuilibet bono imperatori.l.humanum.C.de
legi. Attendite o sapientes quanta inter vnius
speciei: ⁊ imaginis homines sit diuersitas. Ille
namqꝫ sua distribuit. Hic vero non solum hoc nõ
facit:sed aliena rapit. Ille misericors est:iste cru
delis. Uideris quosdam a proprijs vxoribus ab
stinere:alios xpo ⁊ alienas rapere:quosdam tota
liter voluptatibus immersos: alios autem cun-
ctis delicijs spretis suas voluptates penitus refre
nare. Cum ergo iussisset:ut de illo casu fieret quod
iustitia requirebat. Congregatis omnibus sapi-
entibus suis iussit:ut diligentissime inquirerent
vnde tanta hominum varietas procedebat. No
uerat enim ꝙ ut ait Philosophus p°. Meth.
Illi sapientiores sunt:qui factorum causas sciũt.
Aduocauitqꝫ quendam doctissimum Theologum
nomine Lucidũ cui imposuit:ut auditis omni
bus:quid esset tenẽdum determinaret. Hec au-
tem disputatio coram imperatore fuit curiosa:
subtilis ⁊ vtilis. In qua tria facta fuerũt:scilicet
singularis opinatio:particularis cõfutatio:⁊ co-
munis determinatio. Circa primum ad iussum
imperatoris surrexit primo:quidam sacre scrip-
ture doctor nomĩe salomon:qui ait. Sepenume
ro cõsideraui tante diuersitatis causam:⁊ in hac
semper opinione fui ꝙ ẜm apostolum prime ad
Thimo.6°. Radix ⁊ causa omnium malorum sit
cupiditas. Quod etiam habetur in.c°.radix.de pe
ni.di.2ª. Et consequenter ꝙ absentia eius sit cau
sa omnium bonorum:dicitur autem radix om-
nium malorum:quia sicut a radice trahitur nu-
trimẽtum ⁊ fomẽtum:ita ab ipsa cupiditate om
nia peccata consurgũt:⁊ nutriuntur siue auari-
cie:siue luxurie:siue superbie:⁊ generaliter omni
um aliorum. Quam nisi quisqꝫ a se truncaue-
rit:nunꝙ deo placere poterit:ut dicit Gregor.c°
bonorum.47ª.di. Scḋo surrexit quidam cano-
nista dicẽs. Mihi placuit semper determinatio
concilij toletani:scilicet ꝙ ignorãtia est mater cũ
ctorum errorum.c°.p°.38ª.di. In qua sententia
cõfirmauit me Philosophus dicens.3°. Ethi.
ꝙ omnis ignorãs est malus. Tertio surrexit quidam legista qui dixit. Conuersatio videtur mi-
hi causa bonorum ⁊ malorum. Ait enim prophe
ta psalmo.17°. Si cum bono bonus eris:si cum
malo peruerteris:⁊ Prouerb.13°.ait Salomon
Qui cum sapiẽtibus graditur sapiens erit. Un-
de dicitur in autẽ.de mona.§.cogitandum coll.
pª.ꝙ iuuenes boni erunt:⁊ graues si cum senio
ribus cõuersentur:vbi glosa ait ꝙ mores formã
tur ex conuictu. Quod etiam notatur in.l.edilesa
la.2ª.§.quid ergo.ff.de edil.edic. Et hoc etiã pro-
batur per cm.sepe.28ª.q.pª.⁊.cm.non est culpan
dus.32ª.q.pª. Ubi apparet ꝙ ex conuersatione
⁊ boni fiunt mali:⁊ mali fiunt boni. In iure eti-
am nostro ipsa societas:⁊ conuersatio magnam
presumptionem inducit l.quoniam liberi. C.de
testi.⁊.2ª.q.7ª.c°.peruenit.⁊ 18ª.q.2ª.c°.diffini-
mus.⁊.18ª.distin.c°.clericus. Et ideo consulitur
omnibus:ut caueant malas cõuersationes.24ª
q.3ª.c°.resecande. Conuersatio enim cum ma-
lis fecit Salomonem idolatram.32ª.q.4ª.c°.sa
lomon. Quarto locutus est quidam Philoso-
phus naturalis dicens. Talis vnusquisqꝫ effici
tur qualis est magister suus. A principio enim
possunt pueri tenelli flecti sicut virgulte. Dicitur
enim comuniter. Quod noua testa capit inuete
rata sapit:⁊ Oratius in epistolis ait. Quo semel
est imbuta recens seruabit odorem. Testa diu ⁊
Prouerbio.22°. Adolescens iuxta viam suam:
etiam cum senuerit nõ recedet ab ea inquit Sa
lomon. Si igiṫ pueri assecuti fuerint bonum do
ctorẽ:illũ imitabunṫ:sicut discipli Platoni pla
tonici facti sunt tenentes eius sectam: ⁊ disci-
puli epicuri epicurei. Et sic de alijs Cornelius
etiam centurio quamdiu infidelis fuit:in fide-
les fuerunt ⁊ sui. Postquam autem credidit: ⁊
domus eius legitur credidisse Actuum.10. Et
de hoc sunt alia exempla quamplurima. Quin
to vnus medicus inquit. Mihi videtur ꝙ di-
uersa complexio sit causa huius diuersitatis. In
corpore enim humano sunt quattuor humores
scilicet sanguineus:colericus: fleugmaticus: ⁊
malẽconicus. Et semper vnus predominatur:
a quo fit denominatio. Sed anima coniuncta
corpori imitatur passiones corporis: ut dicitur
in libro sex principiorum. Et inde est ꝙ sangui-
nei sunt benigni:colerici:iracundi:malenconici:
inuidi:⁊ fleumatici:pigri. Et sic ex diuersitate hu
morum:sequitur non solum diuersitas in effigie:
sed etiã in moribꝰ. Unde metrice diciṫ de sangui
neo. Largꝰ:amãs:hylaris:ridẽs:rubeiqꝫ coloris
Cantãs:carnosus:satis audax atqꝫ benignꝰ. De co

lerico autem canitur. Versutus: fallax: irascens: prodigus: audax. Astutus: gracilis: siccus: croceiqz coloris. De fleumatico autem dicit. Hic somno lentus: piger: et in sputamine multus. Est huic sensus hebes: pinguis: facies color albus. De malencolico autem scriptum est. Inuidus et tristis: cupidus dextreqz tenacis. Nō expers fraudis: timidus: luteiqz coloris. Possumus etiam ad confirmationem huius opinionis adducere illud quod dicunt Juriste. s. qp diuersitate corporum sequitur diuersitas animorum. c°. qui diuersitatem de concessi. preben. Q. Q.

SExto locutus est quidam astrologus dicēs Secundum opinionem meam hec diuersitas causatur ex diuersa astrorum influentia: que influit in īferiora corpora: et disponit ea ad diuersas qualitates vt habetur. p°. methaurorū. Quedam enim stelle calorem causant: et quedam frigus: quedam humectationem: quedam vero dissiccationem: et sic de singulis. Unde dicit Ptholomeus egyptius in centiloquio: qp ex influētia stellarum et constellationibus diuersis: causantur diuersi effectus in his īferioribus. Quia igitur homines sub diuersis constellationibus concipiuntur: et nascuntur sub diuersis signis et planetis: et consequenter diuersas recipiunt influentias: sōm eas diuersimode operantur et ad diuersas actiones et passiones afficiuntur. Nam qui sub mercurio nascuntur: amant scientiam. Qui vero sub marte: militiam. Qui autem sub venere: luxuriam. Et qui sub Aquario: piscationem. Qui vero sub luna: sunt leues et inconstantes. Unde ecclesiasti. 7°. dicit Stultus sicut luna mutatur. Septimo quidam philosophus moralis dixit voluptas est omnium malorum causa: quia sōm omnium philosophantium sententiam: omnibus virtutibus est nouerca et inimica: et quorumcunqz etiam iustorum animos ad vicia trahit: si ab ea studiose non contineant. Unde Hieronymus ad matrem et filiam in galijs commorantes scribit dicens. Inter illecebras voluptatum etiam ferreas mentes libido domat. Narrant gentilium fabule: cantibus syrenarum nautas in saxa precipites: atqz ad orphei cytharam arbores bestiasqz ad siliquum dura molitas. Et Tulius in li°. de Senect. ait. Impedit voluptas consilium rationi inimica est mentis: et vt ita dicā perstringit oculos nec habet illum cum virtute comercium. Unde Plato escam malorum appellat voluptatem: qp ea videlicet hoīes capiantur vt pisces. Octauo capellanus imperatoris dixit. In hac semper opinione fui: qp diabolica temptatio causat hanc diuersitatem: nam Beda dicit qp diabolus animam in affectum mali trahit et Jsidorus in. 3°. de summo bono inquit. Diabolus corda hominum occultis cupiditatibus replet. Et apocalypsis. 12°. dicitur. Serpens antiquus qui vocatur diabolus et sathanas qui seducit vniuersū orbē. &c. Nono quidā orator ait. Oratores nostri tradiderunt fortuna totum orbem regi: et sepe hominem contra intentum suum ad diuersa mutari: quod etiam Juriste confitentur. Unde dicitur in. l. si ut cui. §. qp si seruus. ff. de acqui. re. do. Fortuna aliū dedit q̄ⁿ cui operam dabat: et in auten. de nup. §. Quia vero hactenus. col. 4ª. scriptum est. Fortune superuenientes contrarios euentus sepius operantur: &c. Dicit quoqz philosophus in principio libri de bona fortuna. Sine exterioribus bonis quorum domina est fortuna: non contingit esse felicem. Decimo quidam poeta inquit. Opinio diuersa est causa diuersarum operationum Unde vulgariter dicitur. El mondo viue a opinione. Dicit quoqz Terrentius noster. Quot capita tot sententie: quod etiam habetur in. c°. Sicut in sacris de conse. di. 4ª. Quapropter Persius noster canit. Mile hominum species et rerū discolor vsus. Velle suum cuiqz est: nec voto viuitur vno. Undecimo quidam historiagraphus ait. Reor qp opinio mea non videbitur volo longe a veritate deuiare. Arbitror enim qp predicta diuersitas a diuersis consuetudinibus procedat. Nam philosophus. p°. Retho. c°. 20. inquit. Similis est consuetudo nature. Et ibidē quod consuetum: est delectabile est. Et eiusdem libri. c°. 28 ait. Omnes consueta seruant. Et Jsidorus li°. 2°. soliloquiorum. c°. 61°. dicit Usus difficile vincitur. Consuetudinis vincula vix soluunt. Assiduitas mores facit. Jugis vsus in naturam se vertit. Omnia vsui cedunt. Omniaqz vsui parent. Et predicta probantur exemplo illius philosophi qui volens inducere populum ad faciendam consuetudinem in virtutibus et non in vicijs accepit duos canes gemellos: et vnum assuefecit in coquina ad crapulandum: et euacuandum lebetes lambendo et comedendo. Alterum vero tenuit ligatum cathena: et nunq̄ dissoluebat nisi quando eum quotidie ad venandum ducebat et post lepores emittebat. Transacto autem anno conuocauit populum: habens illos duos canes fune ligatos: et in manu tenens funem. Ab vna autem parte habebat lebetem plenum pane cocto siue alio cibo. Ab altera autem parte leporem. Dimissis igitur predictis canibus: statim ille qui assuetus erat in coquina cucurrit

et ad leberem. Alter vero post leporem. Ecce ergo quod consuetudo ad bonum et malum inducit ad quod facta est inquit ille philosophus. Dicit quoque Mathe' poeta in sua poetria. Cósuetudo sa pinaturá testa saporis. Quez noua concepit immemor esse nequit. Duodecimo quidá mercator inquit Ego puto quod hec diuersitas a diuersitate progenitorum proueniat: et quod quales sunt parentes tales sunt filij: in ipsa enim generatione filii a paréntibus similitudinem accipiunt: et comuniter imitantur eorum maliciaz et virtutez: et ego qui multa vidi possem ad hoc plurima exempla demonstrare. Unde canit pamphilus poeta sui libri. c°. 19°. Sepe solet filius similis esse patri: quod notatur etiam in. l. quisquis. C. ad legem iuli. ma. et in aút. de rese. §. p°. col. 2ª. et in c°. trásmisisse extra qui fi. sint legi. et in c°. michael. de filijs presbi. His responsionibus audiens cum omnes tacuissent imperator admiratus pariterque delectatus de tam diuersis sententijs cupiebat iámopere determinationé audire: iussitque vt magister Lucidus theologie doctor excellentissimus diceret secure sententiam suam: et absque alicuius indignatione proferret quid secundum theologicam veritatem sit tenédum. Et hoc de p°. Circa secundum quod dicitur particularis confutatio: dixit Theologus. Profunde: sublimiter et elegáter locuti sunt isti sapientes patres: ita vt mihi durum et verenduz sit eorum sententias infirmare. Verumtamé quia obedientia excusat vbi temeritas accusat: et parcendum est ei qui obtéprauit suo superiori. l. liberorum. §. fi. ff. de his qui no. infa. Et hic agitur de veritate quaz maxime colit imperator vt ipse ait C. de iudic. liber. xol. l. vnica et que semper debet habere locú. l. fi. ff. de proba. Et cui non preiudicat res iudicata. 35ª. q. pª. c°. graue. et de sen. re. iu di. c°. lator: et notatur per archi. in c°. cum plures circa finem de offi. dele. li°. 6°. Ideo pro defensione et clariori lucidatione ipsius veritatis confutabo prius sententias omnium predictorum. p° ergo: non videtur tenenda sententia doctoris sacre scripture Salomonis dicentis: hanc diuersitatem operationú procedere ex cupiditate: quia quidam sunt qui non cupiditate aliqua peccant Sed prodigalitate: aut malignitate: vt experientia docet. Secúda quoque opinio canoniste dicétis quod hec diuersitas procedit ex ignorátia: similiter non videtur vera quia non est oíno generalis sicut nec procedés quidá enim nó ex ignorantia peccát sed ex certa scientia et malicia capitulo sciendum de peni. di. puma et peccatum istorú est grauius quam si ex ignorantia esset commissum: dicente domino Luce. 12°. Seruus sciens voluntatem domini sui et nó faciens plagis vapulabit multis. Tertia etiam sententia legiste dicentis: quod conuersatio est causa istius varietatis: nó est generaliter vera: quia licet vnum pomum marcidum sepe sit causa quod mile bona poma efficiantur marcida: tamen mile poma marcida nunquam efficiunt vt vnum pomum marcidum fiat bonum. Item licet societas multos immutet: tamen quandoque boni cú malis conuersantur: et nullus eorum a statu suo permutatur: neque enim ex christi aut discipulorum eius conuersatione iudas immutatus fuit: nec Nicholaus ex cósortio aliorum sex diaconorum: nec lucifer cum sequacibus ex societate bonorum spirituum deo adherentium. In omni ét collegio et religione boni quandoque cum aliquibus malis sunt permixti. c°. quantúlibet. 47ª. distinctione: et tamen in sua sanctitate perseuerant. 32ª. q. pª. c°. fi. vbi dicitur quod bonus non polluitur si malo societur. Unde Loth non fuit effect' malus ex consortio sodomitarú vt patet Gene. 19°. Nec Abrahá ex societate caldeorum: nec Daniel ex contubernio babiloniorum: nec Gamaliel ex familiaritate perfidorum phariseorum. In hac ét vita mali sunt permixti bonis. 23ª. q. 4ª. c°. Hec autem vita. et tamen non omnes sunt mali. Nó etiaz videtur approbanda sententia philosophi naturalis in ordine. Quarta dicentis quod magistri vniuscuiusque sunt causa quod sit bonus aut malus Nam multi habuerunt bonos magistros et mali fuerunt et econuerso: neque enim Senece preceptoris sui mores Nero imitatus est: nec Alexáder magnus Aristotelis: et sic de alijs. Non videtur etiá esse vera quinta sententia medici. Quia licet complexio naturalis multum inclinet tamé vt ait Philosopus. p°. Politi. Anima dñatur corpori: sicut dominus seruo. Unde Geñ. 4°. Dictum fuit kaim: per quem significatur peccator: sub te erit appetitus tuus: et tu dominaberis illi'. Homo enim cum libero arbitrio adiuuáte gratia dei que semper est parata subuenire volentibus bene viuere: potest vincere inclinationem cóplexionis naturalis secundum Theologos in. 2°. sen. et Giralduz Odonis super. 3°. Ethi. Et ideo ait apostol' ad Roma. 8°. Non sum' debitores carni: vt secundum carnem viuamus. Dicit quoque Plato in phedrone: quod in homine sunt duo: scilicet anima et corpus. Illa imortalis: hoc mortale. Illa imperare debet: hoc seruire. Illa dominari: hoc subesse. Preterea secundum Philosophos ipsa complexio naturalis arte potest mutari: vt si quis naturaliter et a principijs generationis é lapsus ad

vnam complexionem: potest actualiter labi ad aliam ex regimine vite: quia si fleugmaticus gubernetur cibis calidis: et temperate humidis fiet actualiter calidus et humidus licet a principijs natiuitatis fuisset frigidus: et sic iste est naturaliter fleugmaticus et actualiter sanguineus. Sanguinea enim complexio est naturaliter calida et humida et dicitur aerea: colerica est calida et sicca: et dicitur ignea fleugmatica est frigida et humida: et dicitur aquea Melenchonica autem est frigida et sicca: et dicitur terrea: vt potest colligi ex dictis Auicene p^a. Nam tales sunt qualitates predictorum quattuor elementorum vt ait philosophus in p°. Methau. primi doctrina. 3^a. 4^a. Predicta autem confirmant experientia. Videmus enim aliquando sanguineos castos et colericos mansuetos: et sic de alijs qui vincunt suas naturales passiones: et inclinationes atque complexiones. Unde de Aristotile legitur quod cum cuidam philosopho portata fuisset eius imago depicta: ille nesciens cuius esset dixit. Iste homo est luxuriosus et pauci ingenij: quod cum relatum fuisset ipsi Aristotili: respondit. Verum dixit ille philosophus: quia secundum naturalem complexionem debebam esse talis: sed continuum studium me fecit ingeniosum Abstinentia vero castum: et simile exemplum legitur de Socrate: cuius discipuli portauerunt imaginem eius ad zephirum philosophum: qui ex phisonomia iudicauit eum vicijs deditum qui tamen ex virtutis amore vicia superabat: et bonis moribus inter omnes mundi philosophos relucebat. Sexta quoque sententia astrologi non videtur vera. s. quod astrorum constellatio mores efficiat. Nam ptholomeus inquit in centiloquio. Sapiens dominabitur astris. Et anima sapientis adiuuat opus stellarum. Et secundum [illegible] ctum Bonauen. in 2°. di. xl^a. hereticum est tenere quod astra mores hominum causent necessario: quia laus et culpa boni vel mali operis esset stelle et non operantis. In ipso quoque puncto constellationis diuersi nascuntur in moribus et condicionibus: quod arguit opinionem istam esse falsam. Solem igitur et lunam et omnia astra celi creauit deus in ministerio cunctis gentibus: que sub celo sunt vt habetur. Deute. 4°. Et sic non creauit ad nocumentum sed ad adiutorium Unde Gregorius super Mattheum inquit: quod vitam hominum solus qui creauit conditor administrat. Non enim homo propter stellas: sed stelle propter hominem facte sunt. Licet ergo effectus naturales subsint constellationi: non tamen actus voluntarij qui subsunt libero arbitrio. Unde legitur quod cum quidam astronomus cuidam ex illius natiuitatis constellatione magnam dignitatem polliceretur: Ille quesiuit an si deus nolet dignitatem illam assecuturus esset: cui respondit quod non. Rursus etiam. An si deus vellet eam sibi dare: astra et constellatio sue natiuitatis impedire possent ne eam assequeretur: qui respondit quod non. Tunc ille. Cum vtrumque sit in dei arbitrio: totum ei committo. O quam multos decipiunt isti astronomi falsis deceptionibus teste enim Tulio: omnes caldei et mathematici ceterique aruspices predixerunt pompeio crasso et Cesari quod preclaro fine in patria de hac vita migrarent. Qui tamen omnes ferro cesi sunt et crudeli morte mactati. Duoque primi ipsorum longissime a patria occisi: inhumati ferarum morsibus expositi fuerunt. Non etiam videtur vera Septima opinio philosophi moralis: quod voluptas sit causa omnium malorum. Multi enim sine voluptate peccant vt blasfemantes ex desperatione: et illi qui periurant vel christum negant ne occidantur. Octaua quoque opinio capellani non videtur tenenda: dum diabolicam tentationem hanc diuersitatem causare asserunt: quia licet omnes molestet: non tamen omnes corruere facit. Ut enim ait Hieronymus. Debilis est hostis qui non vincit nisi volentem. Item multi ex libidine et non ex tentatione peccant: de quibus inquit Augustinus in c°. consideret de peni. di. 5^a. quod non expectant tentationem sed preueniunt voluntatem. Oratoris quoque Nona sententia non continet veritatem: nam licet a paganis fortuna sit credita esse dea regens mundum. Unde Iuuenalis canit: sed nos. Te facimus fortuna deam celoque locamus: tamen hoc est falsissimum: quia fortuna nihil est nisi causa per accidens. 2°. Phisicorum. Non etiam est tenenda Decima sententia poete de opinionum diuersitate quod. s. causet diuersitatem operationum bonarum et malarum et varietatem morum. Nam vos omnes boni estis: et tamen in opinione discordatis. Licet ergo varie sint hominum voluntates. l. quia poterat. ff. ad Trebe. non tamen omnes sic variantes in opinionibus sunt discordantes in operationibus. Opinio etiam Undecima historiographi non est tenenda: quia licet consuetudo sit altera natura. l. p^a. ff. ad mace. cum suis concordantijs tamen multi sine consuetudine peccant: et alij consuetudinem malam vincunt et in bonam commutant sicut fecit magdalena. Et multi alij peccatores ad penitentiam conuersi. Sententia quoque Duodecima mercatoris quod filius assimilatur patri licet confirmetur in iure vt in. §. verum. 6^a. q. p^a. Et in. c°. si gens. 56^a. di. Unde in euangelio dicitur

Matthei. 7°. Bona arbor bonos fructus facit &c. tamen nos cognouimus ex sacra scriptura quod Ezechias rex iuda qui fuit bonus: habuit patrē pessimum: et filium etiam pessimum. David quoque genuit Salomonem qui fuit doctissimus et Absalonem qui fuit indoctus. Scipio quoque affricanus habuit filium miserrimū: pater ergo donat filio corpulentam substantiam. Sed nō animam neque mores: hec ille. Cuius verba audierunt cuncti equo animo et delectabiliter rogaueruntque ipsum theologum vt suam diceret sententiam. Et hoc quo ad secundum. Quo ad tertium qd dicitur cōis determinatio: dixit ipse Theologus fm reginam scientiarum scilicet sacram theologiam fides formata charitate que est virtus theologica: et bassis ac fundamentum ceterarum virtutum est causa omniū bonarum operationū: et defectus ipsius causa omnium malarum actionum. Qd autem hoc sit verum probatur per illā tritam et vulgarem regulam Aristotil. 3°. de anima di. Qd anima nostra nō potest aliquid amare nec appetere: nisi illud precognoscat scilicet vel per viam comunem et naturalem que habet ortum a sensibus: vt idē Philosophus inquit in li°. de sensu et sensato di. Nihil est in intellectu quin prius fuerit in sensu: vel per viam supernaturalem. Si ergo nō possumus amare nisi quod cognoscimus: ergo nec aliquid boni propter rem incognitam operabimur. Et ideo si volumus bene agere: et virtutibus insudare: necesse est bonum: et premium quod propter hoc consequemur cognoscere. Quia vt inquit Arist. 2°. Phisi. Cognitio finis mouet agentem ad operandum. Sed ipsum bonum supernum et felicitatem nō possumus naturaliter cognoscere: quia est quid imperceptibile a sensibus corporalibus in hac vita: ergo necesse est vt supernaturaliter cognoscamus. Et hoc est per fidem que est quedam virtus que facit nos cognoscere inuisibilia. Vt inquit Aug. super Joannem sermone. 24°. Quanta ergo erit fides: tāta erit cognitio superne felicitatis: et quāta erit cognitio: tanta erit affectio: et quanta erit affectio: tanta erit virtutis operatio: ergo de primo ad vltimum quod argumentum est bonum vt inquit Aristotil. p°. priorum. Quanta erit fides: tanta erit operatio bona. Rursus per eandē rationem: penam eternam et malum inferni infinitum naturaliter cognoscere non possumus: ergo oportet supernaturaliter per fidem illud cognoscere. Si ergo volumus peccata deuitare que ducunt ad mortem: necesse est penam eternam que peccatis debetur procognoscere. Quia vt inquit Oratius in epistola ad Quintum. Oderūt peccare mali formidine pene. Qd autem non cognoscit quis non mouebit eum ad amandū: vel timendum: vt ait comentator primo Ycono. Tāta ergo erit peccati deuitatio: quāta erit pene eterne cognitio. Cum igitur ista cognitio non habeatur nisi per fidem: ergo a primo ad vltimum. Quanta erit fides: tanta erit peccatorum abhominatio atque viciorum effugatio. Et per consequens patet quod omnia bona et mala opera nostra procedunt a profectu et defectu fidei. Et hoc est quod inquit Augustinus dicens. Fides mensurat actiones. Ideo dicitur Esaie. 6°. Si non credideris non permanebis: quia in peccatum rues. Et Abacuch. 2°. Justus in fide sua viuit et bene operatur. Propterea Marci. 9°. ait saluator. Omnia possibilia sunt credenti etiam maxima et ardua. Ideo dicit Paulus ad Ephesios. 6°. Exhortans nos ad rumpendum primum nodum cathene diabolice: scilicet. Infidelitatis. In omnibus sumite scutum fidei: et vt possitis omnia tella ignea inimici extinguere. Scriptum est enim prime Joannis. 5°. Hec est victoria que vincit mundum fides nostra. Hec eadem conclusio probatur per hoc exemplum. Ponamus quod quidam transeat per viam: et occurrat ei vnus amicus eius dicens. Ne transeas vlterius quoniam inimici tui prope parati sunt cum gladijs interficere te: ille autem si credet: auffugiet: sin autem: transiens interficietur. Sic etiam euenit hominibus per viam peccatorum transeuntibus venerunt Prophete: Martyres: et Apostoli. Demum ipse christus nobis amicissimis: et clamauerunt omnibus peccatoribus dicentes. Ne transeatis: o superbi per viam superbie. O luxuriosi per viam luxurie. O auari per viam auaricie: quia inimicus vester diabolus interficiet vos: idest ducet vos ad infernum in illas tenebras exteriores. Quare ergo istam viam non deuitant? Non ob aliud nisi quia non credunt. Rursus si ponatur quod vnus cupidus et auarus querens ditari nuncios habeat dicentes sibi: perge ad illam ciuitatem et multas pecunias lucraberis. Nunquid si credet non ibit illuc cursu velocissimo et non tardabit? Sic hominibus naturaliter summum bonum desiderantibus quibus dictum est solum esse felicitatem in alia vita: et ibi summum bonum adesse: non ob aliā causam euenit vt illud sūmū bonum totū cōtemnant: nisi quia annūciātibus nō credūt scriptū ē enī. Eccle. 32°. Qui credit do attēdit mādatis: hec ille. Cuius sapiētiā oēs admirati approbaue

rit ei⁹ sententiã. Et pro° ipse Imperator dicens q̄ fides rē publicam magisq̄ sudores corporales gubernat. 23ª.q.8ª.c°.tributũ.§.Quis. Et id ē omni laude dignissima. Salomon quoq3 ait. Certe mihi placet determinatio hec theologica: eo maxime q̄ Saluator sanans infirmos tam spiritualiter q̄ corporaliter vbiq3 dabat laudem fidei dicens. Fides tua te saluam fecit Matthei. 9°. ꝛ Marci. 5°. ac Luce. 7°. 8°. ꝛ. 18°. Item cum discipuli eius non potuissent liberare demoniacum infidelitati ascripsit. Matthei. 17°. Canonista quoq3 dixit Mihi in mentem venit illud quod ait Augusti.i.c°.videe.23ª.q.6ª. vbi ostendit q̄ ex aliorum dictis mutauit suam opinionem: allegans illam Salomonis sententiam: Da sapienti occasionem ꝛ sapientior erit. Prouerbi.6°. Et ideo mutando opinionem meam adhereo opinioni p̄dicte: quia sine fide que est fundamentum omnis meriti non potest fieri spirituale edificium.c°. cum Paulus.pª.q.pª. Legista autem addidit. Quia vnius sententia sepe multorum sententias superat.C. de vete.iu.enuc. l.j. Ideo ego quoq3 fateor me a Theologo ĩ hac determinatione superatum. Fides enim est illa que per dilectionem operatur: ad Gala.5°. ꝛ 28ª. q.pª. capitulo vxor: ꝛ de sacra vncti.c°. vnico.§. Quia vero. Philosophus vero naturalis dixit. Ego similiter approbo opinionem ipsius Theologi: nam fides est illa que vincit omnia. capitulo Sisicitantibus.15ª.q.8ª. Medicus autem inq̄t. Certe fides est causa omnium que geruntur: nã neq3 ego studuissem nec medicinas infirmis vnquã ministrassem nisi optatum finem assequi credidissem. Astrologus quoq3 ait. Quis seminaret vnquã: nisi pluuias speraret ꝛ fructum recolligere crederet? Philosophus vero moralis dixit. Nunq̄ philosophi nostri delicias abiecissẽt terrenas: nisi meliores se assecuturos credidissent Capellanus autem subdidit. Tolle fidem. Quis confitebitur? quis aliena restituet? quis communicabit? quis penitentiam aget? Orator etiam subiunxit. Sine fide non potest res publica consistere. Quis enim mortem pro ea patietur: nisi credat q̄ illi qui pro re publica pereunt in perpetuum viuunt per gloriam? vt habetur institu. de excu. tu.§. Filij autem. Historicus autem inquit Nunq̄ Alexãder magnus: aut Julius cesar tot victoriosa bella gessissent: nisi triumphum de hostibus suis reportare credidissent: ꝛ idem dici potest de aliis imperatoribus q̄ pluribus. Poeta autem ait. Propter credulitatem lucri ꝛ nõ propter aliud discurrunt mercatores per totum orbem terrarum. Sicut canit poeta noster Oratius dicens. Impiger extremos currit mercator ad indos. Per mare pauperiem fugiens: per saxa: per ingens. Mercator vero dixit: preripuisti mihi verbum ex ore. Ego enim hoc experientia cognoui. Sicut enim fides omnes procellas militantis ecclesie supat capitulo. non turbamur in fine.24ª.q.prima. Ita credulitas lucri consequendi facit nos mercatores omnia pericula laboresq3 equanimiter supportare. Approbatam igitur videns Theologus esse sententiam suam ab omnibus: cepit opinionem ipsam confirmare dicens. Que fuit causa diuersitatis inter Abel ꝛ kaim nisi fides? Quare Noe fabricauit archam aliis eum deridentibus nisi propter fidem? Cur Abraham solus cum Loth nepote suo exiuit de terra sua? Cur voluit filium ĩmolare ipso etiam conscientie nisi propter fidem? Cur duxit Moyses populum per desertum? Et sic de singulis sanctorum gestis possemus exemplificare: maxime inquirendo. Cur christum secuti sũt discipuli: ꝛ tot martyres tormenta sunt passi: sed reuolue folium. Cur peccatores tot nephandissima scelera perpetrant absq3 timore? Cur ad penitentiam redire contemnunt? Certe non propter aliud: nisi quia non credunt aliam esse vitam preter istam. Unde Lac. secundo diui. insti. ait. Nam dum se existimant nonnulli deo non esse cure: aut post mortem nihil esse futuros: totos se libidinibus adiiciunt: ꝛ dum licere sibi putant hauriendis voluptatibus scienter incumbunt per quas imprudentes laqueos mortis incurrunt. Ignorant enim que sit hominis ratio: quã si tenere vellent: in primis deum suum agnoscerent: virtutem iustitiamq3 sequerentur: terrenis figmentis animas suas non substernerẽt ac mortiferas libidinum voluptates non appeterent: hec ille. Infidelitas ergo est primaria sathane cathena qua q̄ plurimos homines tenet in peccatis innodatos.

R

Contra istam aũt cathenã diabolicã ad ipsam totaliter dissoluendã malleo rationis laborabim⁹. Presupponat ergo omnes res creatas habuisse principium: vt dicit Aristoti. 2°. Methaurorũ ꝛ in p°. de celo mũdo. Sed nõ ab alio nisi ab ipso deo. Unde dicit Philoso. in p°. celi ꝛ mundi. Ab vno primo ente: comunicatum est singulis rebus esse ꝛ viuere. Et in p°. de re. pun. idẽ inquit. Bonitas dei causa fuit factionis mundi ꝛ originis omnium rerum. Et p°. Methaphisi. etiam ait. Deus videtur omnibus esse causa ꝛ principium quoddam Et.12°. Methaphisi. A

primo principio dependet celum et tota natura. Sicut eni scriptū est Gen. p°. In principio creauit deus celum et terrā etc. et Eccli. 18°. dicitur Qui viuit in eternū creauit omnia simul. et Sap. 3°. ait Salomon. Deus sapientia fundauit terram et stabiliuit celos prudētia et Philosophus in li°. de secretis secretorum ad Alexandrum dicit. Sicut oīs veritas est a prima veritate: ita omnis bonitas a pma bonitate. Et Plato in thim. inquit. Oē bonum: a pmo bono: et sine illo nullum est bonum. Dyonisius quoqz in li°. de diui. nomi. ait. Omnis essentia a p°. essentia omnis intelligentia a p°. intelligētia: omnis vita a p°. vita et omnis bonitas est a p°. bonitate. Et comentator super. 6°. Metha. inquit res diuine et immobiles sunt cause omnium aliarum rerum mobiliū Et per hanc rationem venimus in cognitionem dei. Sicut probat Aristo. in. 8°. phi. p°. via cause efficientis: quia est deuenire ad vnam causaz que sit causa omnium et non habeat causam super se: quia aliter esset processus in infinitum in causis essentialiter ordinatis qui nō datur vt per Aristo. 2°. Metha. Secundo via motus et gubernationis. Sicut enim necessarium est deuenire ad vnum qui omnia fecerit: et a nullo ipe factus sit: ita necesse est deuenire ad vnū primum motorē et gubernatorem: qui omnia gubernet: et a quo omnia moueantur et ipse a nullo alio regatur nec moueatur. Aliter in mouentibus et motis esset processus in infinitum quod est impossibile fm Aristot. in 8°. Phi. et 2°. Metha. Et ideo concludendum est: qz sicut deus est prima causa omnium: ita etiam est primus motor omnia mouens et gubernās: et ipse: a nullo motus. Et hoc est quod inquit Boetius. 3°. de conso. O qui perpetua mundum ratione gubernas. Terrarum mundiqz sator: qui tempus ab euo. Ire iubes stabilisqz manens: dans cuncta moueri: his prepositis dico qz iste de⁹ noster cum sit sūma sapientia et intelligētia: ōmnia fecit propter aliquē finez. Quia omne agens fm rationem agit propter finem: vt ait Philosophus. 2°. Phisicorū et 2°. de anima. Unde iquit comentator sup. 2°. Phisi. Qui dicunt deum non agere propter finem: tollunt solicitudinem dei circa entia iferiora. Si ergo queramus quare deus fecit elementa et fructus terre: et omnia alia animalia: claruz est qz non ob aliud qꝫ vt ostenderet suam potentiam: et ad hominis vtilitatem: vnde Aristotiles 2°. Phisi. et 2°. de anima inquit. Finis quodammodo omniuz est homo. Ex quibus sequitur qz homo est nobilior omnibus rebus naturalibus propter ipsum factis: quia nobilior est finis omnibus que sunt ad finez. 2°. Phi. et 3°. Topi. His itaqz declaratis. Queritur quare deus fecit hōiez? Et si velimus dicere qz ad hoc solum vt in hac vita comedat: bibat: viuatqz: et finaliter moriatur: et pereat et amplius non sit. Sequeretur qz bestie ac elementa et creature insensibiles que amplius permanent qꝫ homo: essent homine digniores. Itez sequeretur qz corpora celestia que sunt incorruptibilia excederent hominem: quod est maximum incoueniens et falsissimum: homo enim est dignissimus inter omnes creaturas ad sui vtilitatem creatas. quod notatur in. l. Iustissime. ff. de edili. edi. Et ibi glo. allegat. Ouidium et Virgilium ad hoc propositum. Anim⁹ quoqz hominis est preciosior omnibus celis: iuxta illud Ouidij in. 3°. Methamor. Celoqz animus prestantior omni. Quod non esset verum si mortuo homine moreretur anima et finiretur Ideo concludere oportet nos victuros esse alibi s. in vita futura in qua erim⁹ immortales et in perpetuum victuri atqz si bene vixerimus in hoc mundo transitorio: postea in eternuz erim⁹ glorificati. Aliter si totaliter finis noster esset in hac misera vita necesse esset concludere qd maior cura fuisset deo de creaturis irrationabilibus qꝫ de homine: quod esset vituperare sapientiam diuinaz. Finis ergo noster o deuoti christiani nō est hic: neqz habemus hic permanentem ciuitatem sed futuram inquirimus: vt inquit Paulus ad hebre. Ultimo. Et ideo deus fecit hominē rectum: et non cetera animalia: vt celestē patriaz aspicere posset. Et hoc est quod inquit Ouidius in p° Methamor. Pronaqz cum spectēt aīalia cetera terram. Os homini sublime dedit celūqz videre. Iussit et erectos ad sydera tollere vultus. O igitur nobilissima creatura humana eleua oculos mētis et corporis: et ituere etheras mānsiones propter quas possidendas creata es: et nō permittas cathenam diabolicaz infidelitatis te ligatam tenere: sed bene operare: et peccata deuita cum beato Tobia eius. 2°. c°. di. Uitam illaz expectemus quaz dominus deus daturus est his qui fidem suam nunqꝫ mutant ab eo.

¶ De difficultate.

Secūda diabolica cathena dicitur. Difficultatis. Suggerit enim diabolus mēti peccatoris qz nullaten⁹ recedat a peccatis: aut in bono proficiat allegans qz hoc est difficile: et quodāmō impossibile. Et ideo dicit intra se insensatus peccator hac horribili cathena ligatus: et diabolica suggestione deceptus

Quid mihi prodest ꝯfiteri? Nõ potero i bonis inceptis perseuerare: ꝛ a peccato in futuro abstinere? Iterum incidã in preterita peccata: ꝛ sic mihi non ꝓderit penitentia. O horribilissima cathena quantos detines in manib⁹ diaboli? Qua ex re cito eijcite illam a vobis. Ait eni Seneca i li°. 2°. de ira dei. Nihil est ita difficile ꝛ arduũ quod non humana mens vincat. Et ideo o peccatores licet dicat Imperator in autentico de monachis §. Sancim⁹. Non est facilis vite mutatio: sed cũ magno fit animi labore: tamen si volueritis aliqualem vobis facere violentiam: inuenietis facilem viam penitentie: licet in principio videatur aliquantulum dura. Hoc autem erit ratiõe vsus. De quo Ouidius in. 4°. de fastis inquit. Et non sentitur sedulitate dolor. Et Uegetius de [illegible] militari libro. p°. ti°. 20. inquit. Quotidianus vsus non laborat: ꝛ si onerosa gestauerit. Et idẽ libro. 3°. c°. 1°. ait. Omnes artes omniaq; opera quotidiano vsu ꝛ vigili exercitatione proficiũt. Alexander quoq; in ethicis ait. Assuetis nõ fit passio. scilicet tanta: ſm glosam. Sed oportet vos esse animosos ait enim Ouidius libro. 2°. de ponto. Omnia deficiunt: tamen animus omnia vincit. Ille etiam vires corpus habere facit. Et in 2° De remedio amoris inqt. Parua necat mor su spaciosũ vipa thaurũ. A cane nõ magno sepe tenetur aper: scilicet ratione audacie. Et ideo aggredimini audacter diabolum aduersarium vestrum: ꝛ eum supabitis. Ait enim inquit Hieronym⁹ i quadã epistola. Debilis est hostis qui nõ vincit nisi volentem. O negligẽtes ꝛ timidi venite ad penitentiã qꝛ paulatim assuefaciendo mutabitis difficultatẽ. Ait enim Ouidius. p°. de arte amandi. Tẽpore difficiles veniunt ad aratra iuuenci. Tempore lenta pati frena docentur eq. Ferreus assiduo consumitur annulus vsu. Interit assidua vomer adonc⁹ humo. Representat ẽt diabolus peccatori horribilitatẽ que est in restitutione fame: in petẽda venia ab offensis: in remissione iniuriarũ: in restitutione vsurarum: ꝛ aliorum male ablatorũ. Hec est cathena ferrea: hec est cathena plumbea: hec est mola grauis ad collum peccatoris: demergens eum in profundũ inferni. Horrent enim ista facere peccatores: confitentur ꝛ comunicant ꝛ nunquã dimittunt concubinas: non reconciliantur cum inimicis: non restituunt aliena. O diabolici peccatores: audite quid dicat glosa in. c. porro. de sen. exco. Sine satisfatione inquit: non valet penitentia. 24°. q. 2°. capitulo legatur: extra de vsuris capitulo. Cum tu. ꝛ de pe. di. p°. c°. neminem ꝛ de pe. di. 5°. c°. falsas. O vsurarij iniquissimi. O bonorũ prime raptores sceleratissimi. Audite Augustinũ i epla ad macedoniũ dicẽtem. Non remittit peccatũ nisi restituat male ablatũ. c°. factũ. de reg. iu. di. 6°. ꝛ 14°. q. 6°. c°. Si res. Audite ẽt qd Augustin⁹ dicat in li°. de vero cultu. Non solũ inquit ꝓ materia male ablatorũ quãtitate: verũ ẽt pro minima denarij particula: nõ poterit quis faciẽ videre diuinã. Quod itelligendũ ẽ si detineat ꝯtra voluntatem dñi. Ideo oẽs vos esse dãnatos ostẽdit. Baruch. 3°. c°. sui libri di. Ubi sunt qui argẽtũ thesaurizabãt ꝛ aurũ in quo ꝯfidũt hoĩes? Et respõdet: ad iferna descẽderũt. Frãgite ergo hanc cathenã difficultatis ꝛ horribilitatis qua vos tenet diabolus ligatos: cogitãtes qꝛ dr i cõi prouerbio. Absq; labore graui nõ possũt magna parari. Et qꝛ quãto difficilius: tanto magis meritorũ est op⁹ vestrum. Ait enim Aristo. 2°. Ethi. c°. 2°. Circa difficilius semp ꝛ ars fit ꝛ virt⁹. O timidi ꝛ pauẽtes qui timetis aggredi viã penitẽtie. Audite quid de vobis Lucan⁹ dicat i. 6°. Degeneres trepidãt animi: peioraq; versant. Et Uirgili⁹ in. 4°. eneydos dicit. Degeneres aĩos timor arguit. Et e cõtra de magnanimis ait Seneca in tragedijs. Fortuna fortes metuit: ignauos ꝑmit. Uirgili⁹ quoq; i. x. eneydos ait. Audaces fortuna iuuat: timidosq; repellit. O stultissimi peccatores: qui ex sensualitate ꝛ timore laboris dimittitis opa bona: ꝛ recusatis facere penitẽtiã. Frãgite ꝛ ad nihilum redigite [illegible] hoc diabolicũ vinculũ: cogitãtes qꝛ de duob⁹ malis: semp min⁹ est eligendũ. 3°. Topi. l. ij. §. po nul. ff. de pi. ꝛ co. rei ven. cum similib⁹. Ideo dicit auctor fabularũ Esopi: fabula 23°. Ferre minora volo: ne grauiora feram. Cogitate ergo grauitatẽ pene iferni: ꝛ null⁹ vobis vel modic⁹ videbit labor pẽitẽtie in ei⁹ cõpatiõe. Sumite itaq; alacriter hãc exiguã penã vt euadatis eternã atq; infinitam penalitatem. Ait eni. Isi. i li. de summo bono. Facilius leuiora tollerabis si grauiorũ fueris recordatus. Et hoc eodẽ maleo poterit frangi cathena diabolica aduersitatis: qua multos tribulationibus illatis ad tartara secum conatur trahere.

De exemplaritate.

Tertia diaboli cathẽa illaqueãs peccatores dr exemplaritatis. Demon eni dicit. In corde peccantiũ: peccata nõ sũt ita grauia vt ꝑdicat: diabol⁹ non est ita turpis vt pingit. Et vt talibus ꝑsuasionib⁹ adhereãt: ponit ante oculos eorũ mala exempla doctorũ: superiorumq; ac sacerdotuz ꝛ religiosorum: ꝛ isto modo ligat animas in peccatis

di. Si taz grauis esset pena inferni vt dicitur: et tam nephandū eēt pctm̄ sicut predicari solemisti qui scitūt scripturam et debent esse sancti non talia facerēt. O cathena terribilis tu es illa que vt ita loquar tum passibile deū illachrymare facis. Dicūt enim ignorātes plebei. Si licet doctorib⁹ q aliis pdicāt. Si ꝯfessorib⁹ qui alios absoluunt peccare. Quare nō ēt nob? Profecto si vba cēnt q pdicāt nō i viciis pmanerēt: et istis cogitatiōib⁹ diabolicis detēti de pctō in peccatū ruūt: et nūq̄ vaz pñiaz faciūt. Ad hoc aūt facit qꝫ legit̄ de cācris: q per putridū anteꝗ̄ epar ꝯgregant̄. Et silit̄er p malā et inhonestā vitā supioꝝ plato: et religiosoruz xpianorū mlti malefactores colligunt̄ et ꝯfortāt̄ in malo: ita qꝫ semp retrocedūt a vitate. Naz fabulose recitat̄ de cācro: qꝫ cū ab eo q̄rerēt̄: cur sē retrocederet et nunq̄ recte icederet: rñdit: quia sic docuerunt me pr̄es mei. Et ideo ab ipso cācro subditi et simplices didicerūt eē inobediētes: et in oīb⁹ irregulares ac dissoluti: qa eorū superiores tā spales q̄ tēporales: hñtes regimē ppli nō aliud docuerūt. Recitat̄ etiā de quodā ioculatore qꝫ semel a rege Phili. petijt qd cogitaret. Cui rex rñdit. Ego cogito q̄re nunc non sunt ita boni milites sicut Rolandus et Oliuerius. Tunc dixit ioculator. Ratio est quia nullus inuenitur hodie rex talis q̄lis fuit Carolus. Unde per locū a simili dicere possumus qꝫ tūc nō inueniunt̄ boni et honesti subditi: qñ nō iueniūt̄ boni ac honesti rectores et plati. De q̄ multū debēt terreri: qa dr̄ i c°. pcipue. xj°. q. 3°. Scire debēt plati qꝫ si puersa vnq̄ ppetrāt tot mortib⁹ digni sūt: quot ad subditos exēpla pditionis trāsmittūt. Et hec ē rō: q̄re sacra scriptura ita nos ad bonū exemplum et vehemēter repreh̄edit scandaliçātes ꝓximū. De pmo hr̄ Matth. 5°. vbi dn̄s ait. Sic luceat lux vr̄a corā hoib⁹: vt videāt vr̄a bona opa et glificēt prēz vr̄z q in celis est: et Lu. 12°. Sint lūbi vr̄i pcicti: et lucerne ardentes in manib⁹ vr̄is. Sup q̄ vba inqt Grego. in omelia. Lucernas quippe ardētes in māib⁹ tenem⁹: cū p bona opa ꝓximis nr̄is lucis exēpla mōstram⁹. Et ad Ro. 12°. dicit Paulus Prouidētes bona: nō solū corā deo sꝫ ēt corā oīb⁹ hoib⁹. Et ad phi. 2°. Sitis sine reph̄ēsione i medio natōis praue atqꝫ puerse. Et eiusdē ep̄le 4° c°. inqt. Modestia vr̄a nota sit oīb⁹ hoib⁹. Et ad Timō 2°. In oīb⁹ pbe te exēplū bonoꝝ operū i doctrina et itegritate. Claudi⁹ q̄qꝫ iurisꝯsult⁹ in l. aut facta in fi ff. de penis ait. Mult̄ ꝓfōis crassantib⁹ op⁹ est exēplo. Quātū v̄o reprehēdat scriptura diuina dātes maluz exm̄. pꝫ Deut. 27°. vbi dr̄. Maledict⁹ q errare fac̄ cecū i itinē. De talib⁹ cōq̄rebat̄ David i ps°. di. Iuxta iter scādaluz posuerūt mihi. i. p malū exm̄. Jō dr̄ Leuiti. 19°. Corā ceco nō ponas offēdiculū et Isa. 26°. dicit dn̄s Auferte offēdicula de medio ppli mei. i. mala exempla. Preterea vt oñderet saluato nr̄ ī q̄ntū sit pctm̄ scādaliçāt ꝓximū ait. Matth. 5°. Si oculus tuus scādalizat te: erue eū et ꝓijce abs te. et Mat. 18°. ac marci. 4°. c°. iqt. Qui scādalizauerit vnū de pusillis istis q in me credūt: expedit ei vt suspēdat̄ mola asinaria i collo ei⁹: et demergat̄ i ꝓfūdū mari. Ueh mūdo a scādalis: necesse est eni vt veniāt scādala. Uerūtñ ve h hoi illi p quez scādalū venit. Jō Hieronym⁹ i q̄dā ep̄la iqt Dimittēdū ē pp scādalū: omne quod pretermitti potest sine peccato: huiusmōi āt mali exēpli detestatio tā aspa fctā est: qa humani generis inimicus mltos ad peccādū iducit exēplo alioꝝ. Unū scriptū est Eccl̄ 32°. Homo pctō vitabit correptionem et sm̄ volūtatē suā inueniet cōparatioē. Sed hec sathanica cathena dissoluetur. Si Aug. sñia ad animum reducatur. 2°. q. p°. c°. Multi. nsi. vbi dicit de illis qui putant leuiores debere eē penas iferno: qa multi ad eas vadunt. Non ppea minus ardebunt quia cum multis ardebunt: imo magis: quia quāto plura in igne sunt ligna: tāto magis inualescit ignis. Non est ergo vera illa sētētia vulgaris dicens. Solamē ē miseris socios hr̄e penarū. In iferno eni q̄to maior erit numerus tāto maius exuret incēdiū. O maledicte peccato: qui peccatū tuū excusas alioꝝ exemplo. Audi. Hie. ad Ruffinū dicēte. Peccantiū multitudo nō parit errori patrocinitū. Et ppea dī Ecclī 7°. Ne pecces in multitudine ciuitatis. Nō igit̄ vos tenere debet diabolus illaqueatos in pctīs exemplo predicatoruz aut religiosorum malorum Audite queso pulchrum exemplum. Legitur qꝫ erat quidam malus parochianus: sacerdos qui propter malū exmplū quod dabat pplo eū fec̄ viciosū: ita qꝫ populus ei⁹ pcā imitabat̄ se excusās sp exemplo sui pastoris. Nō itelligens ille parochian⁹ cū pcessionē faceret cū pplō cū cruce cepit pgere p stratā luto et imūditijs plenā et pedes suos ac vestem inficiebat: nolebatqꝫ ire per viam bonam et mundam: populus vero relicta immūda per quam ibat suus sacerdos: pergebat per bonam viam. Quem cum sacerdos inuitaret vt sequeretur se: et postularet quare non faceret eandem viam quam ipse: respondit populus: quia si vos vultis vos ificere eundo per imūditias relicta bona via: nos nolumus hanc dementiam facere. Tunc exclamauit ille sacerdos di. O stulti: me nō vultis seq cūtē p modicū lutū irenū qd

solum inficit res transitorias & corruptibiles: & cito potest abstergi: & sequimini me in immundicijs peccatorum que infectant animã: & putrescere eam faciunt & abbominabilem coram deo: & tota celesti curia. Nolite ergo licet ego pergã per viam viciorum imitari facinora mea: sed per bonam viam virtutũ pergite. Et ideo generosi ciues ꝓponite vobis exẽpla scõꝝ & bonoꝝ: & dimittite mala exempla puersorum. Non est nisi aliqua cõgregatio tam sancta in qua non reperiantur aliquãdo aliqui mali. c°. quãtũlibet. 47ᵈ. di. In sanctorum enĩ angeloꝝ cetu iuentus est Lucifer malus cũ multis socijs. In duodecim apostolis Judas traditor & fur. In p̃mis ecclesie diaconibus: Nicholaus. Ideo dicit Ouidius in li°. de remedio amoris: & põt adduci ad ꝓpositũ licet ad aliud dixerit. Terra salutares herbas eadẽq; nocẽtes Nutrit: & vrtice proxima sepe rosa ẽ Et mala sunt vicina bonis &c. Ideo cũ res mali exẽpli vitãde sit quãtũ fieri põt: vt nõ i. l. Diuꝰ Adrianus. in fi. ff. de custo. & exi. reo. & i. l. Si qs .§. Qui abortionis. ff. de penis. Nolite scandalizari de tota religione si aliqñ aliquẽ religiosum videtis aliquid mali facere: sed eius vita dimissa ac aliorum malorũ: capite bona exempla aliorũ dei seruorũ ac sctõrũ. Et hoc sufficiat quo ad tertiam cathenam.

¶ De iocunditate. X

Quarta cathena vocatur Jocunditatis Diabolus enim vt teneat peccatores in peccatis proponit ei dulcedinẽ huius mundi. De qua inquit Gualterius in Alexãdriade: libro. 7°. Dũ sequitur profugi bona momentanea mundi. Alicit illecebris animam caro: nec sinit esse Principij memorẽ: vel cuius imaginis instar facta sit aut quorsũ resoluta carne reuerti Debeat inde boni subijt ignorãtia veri: hec est illa cathena venenata que tenet innumerabiles in peccatis. De qua Boetius. li°. 3° de conso. inqt. Falax ligat ĩprobis cathenas terrends habitans libido mẽtes. Ad frangendum ergo hanc cathenã diabolicaꝫ debemus reducere ad memoriã illud quod scribit. Hierony. i eplã ad Paulinũ di. Facile contemnit oĩa: qui se semper cogitat moriturũ: hinc. Seneca ad lucillum inquit. Nihil tam eque tibi proderit ad temperantiam oĩum rerũ: q̃ frequẽs istius eui cogitatio icerti itineris: & Hieronymus ad Eliodorum inquit. Platonis est scia oĩum sapientũ vitã meditationẽ esse mortis. Et Augustinꝰ in quodam s̃mõe ait. Nihil sic reuocat a peccato: q̃ frequẽs mortis meditatio. O igitur libidinosi recordamini q̓ hoc corpus vestrum qd̃ implere studetis delectationibus cito cõsumabitur a vermibꝰ. Reducite ad memoriã qd̃ dicit Hieronymꝰ in q̄dã epistola. Momentaneũ est qd̃ delectat: eternum qd̃ cruciat. Quid aũt est stultiꝰ: q̃ pro modicis delectationibus: eternis se deputare supplicijs. Ut inquit Augustinus in quadã epistola. Alia quoq; via põt hec cathena diabolica infringi: si videlicet reducantur ad memoriam bona infinita paradisi: que parata sunt transitorias ꝯtemnẽtibus voluptates. De quibus inquit Ber. super Ecclesiasticũ. Illud solum est verũ & sũmuꝫ bonum: qd̃ non de creatura: sed de creatore concipitur. Cui cõparata oĩs aliunde iocunditas meror est: oĩs suauitas dolor: est omne dulce amarũ est. Omne decorum fedũ est: omne postremo qd̃ delectare põt molestũ est. Si vero bene inspiciamꝰ bona tẽporalia inueniemꝰ in eis plus amaritudinis q̃ dulcedinis. De tẽporalibus enim gaudijs maxime carnalibus ait Ouidiꝰ. 2°. de arte amãdi. Quod iuuat exiguum: plus est qd̃ ledit amãtes. Quod si pur in his miserijs aliqua reperitur iocũditas: profecto est breuissima. Unde Jacobi 4°. c°. dicit̃. Que est vita nr̃a? Uapor est ad modicũ parẽs: & deinceps exterminabit̃. Et Job 20. c°. dicit̃. Gaudiũ impiorum ad instar puncti Cum igit̃ de duobꝰ bonis semper melius sit eligẽdũ vt inquit Aristotiles p°. Ethic. & Topi. li° 3° Et habet̃ in c°. Non mediocriter. de conse. di. 5ᵃ Ideo stultissimuſ valde est: qui pro his modicis terrenis delectationibus: eternas amittit delectationes. Ideo dico vobis illud quod inquit Ari. de secretis secretorũ ad Alexandrũ dicẽs. O alexander noli illud appetere quod est corruptibile & transitoriũ: & quod oportet te cito relinquere: sꝫ quere diuitias immortales: regnũ eternuꝫ vitãq; immutabilem.

¶ De presumptuositate. Y

Quinta diaboli cathena qua homines illaqueatos tenet in peccatis: vocat̃ presumptuositatis. Dicit. n. q̓ deus est misericors & semp paratꝰ parcere: & iõ possũt peccare postea & faciẽt penitentiã. Cõtra hanc pestiferaꝫ cathenaꝫ dĩ Eccli. 5°. Ne dicas miseratio dñi magna est: quia de spe rues in ꝓsumptionẽ temerariã & superbiã: & absq; timore firmabis in peccatis facies mãsionẽ. O presumptuosi qui sine operibꝰ bonis & pleni peccatis speratis eternã consequi beatitudinẽ: scitote q̓ licet deus sit misericors non minus tamẽ est iustus. Dicitur enim Deute. 10. Deus magnꝰ & potens ac terribilis: qui personã nõ accipit nec munera. Ideo dicit. Hieronymus

ronymus in q̄dā ep̄la. Potius iustitia est timēda q̄ misericordia sine p̄mio est speranda. Scriptū est enim Prouerbio. 6°. Zelus et furor dn̄i vni non parcet in die vindicte: nec acquiescet cuiusq̄ precibus: nec recipiet pro redēptione dona plurima. O temerarie ac presumptuose audi terribilia verba que Hiero⁹. in suo trāsitu ac testamēto dixit. Si illum expectas diem: tam terribilem: tam crudelem: in quo non solum de luxurijs: vestibus: ebrietatibus: et comessationibus: ac de toto tempore amisso quo vixisti: sed etiam de quali bet te oportebit cogitatiōe vana domino reddere rationem: cur non emendaris? Cur moraris de die in diem miser cōuerti ad dominū? Cur iam te malorum non penitet? Ecce iam mors propat ut te conterat die noctuq̄ currēs. Ecce diabolus iam se preparat ut te rapiat. Ecce diuitie tue tibi deficient. Ecce vermes corpus: qd̄ tanta enutris diligētia expectant: ut illud rodant: quousq̄ coniunctum iterum anime cum illa pariter penas habeat infinitas. Sed forte quis dicet: benignus et misericors est domin⁹: qui omnē peccatorem ad te redeuntem recipit et indulget. Uerum quidem hoc esse fateor: benignior enim est dominus q̄ credatur: et cuiq̄ parcit ad se vt condecet redeunti: nonne benignissimus est dominus qui tantas tolerat iniurias a peccatoribus: dans eis spacium: ut emēdentur: sed homo noueris: q̄ sicut benignus est intolerādo: ita et iustus in puniēdo. Sed forte quis iterum dicet: q̄ vir qui toto tēpore quo vixit malefecit: in mortis articulo accepta penitētia a deo veniam obtinebit. Heu q̄ vana suspicio. Uix de cētummilibus hominū quorum mala semper fuit vita: meretur vnus in morte diuinam habere indulgētiam. Certe vere cōcludam: qui dum sanus est: et iuuenis deum offendere non formidat: in morte nō merebitur indulgentiam obtinere diuinam: hec ille. Non ergo vos detineat diabolus ligatos in peccatis: sub spe indulgētie: cum vobis non penitētibus cruciatus sint parati dānationis eterne. Patuit hoc p exēplum: quod ponit Grego. in. 4°. Dialogo. di. Quod quidā ciuis romanus habebat filium monachum nomine Maximū: qui cum esset infirmus ad mortem visitatus est ab ipso filio monacho: ad cuius exhortationem cum noluisset facere penitētiam: veniens ad punctum mortis vidit demones ad se venientes in forma ethiopum nigerrimorum: et exclamauit dicēs. Adiuua me fili ab istis ethiopibus: et cum illi demones prope eēnt: iterum exclamauit fortius di. Expectate per vnū diem: quia volo facere penitētiam: illi autem demones non dātes sibi vllum tēpus penitēdi animam eius ad infernum detulerūt. Ibidem etiam refert Grego. Quod in quodam monasterio: quidam monachus: qui apparebat totus religiosus exterius ad mortē veniens: fecit cōuocari fratres quibus dixit totus tremens: quādo me vobiscum ieiunare credebatis: occulte comedebam. Et ecce nunc ad deuorandū: draconi sum traditus: qui cauda sua genua mea: pedesq̄ colligauit: caput vero suum intra os meum mittēs spiritum meum abstrahit: quibus dictis statim moriēs a dracone quem viderat: nō potuit liberari. Refert quoq̄ Cirillus scribēs Augu°. de transitu Hieronymi. Quod quidā nepos suus nomīe Ruffus iuuenis. 18°. annorum: valde pulcher et decorus: ab omnibus amatus mortu⁹ est. Cūq̄ ipse Cirillus rogasset sanctum Hiero^{m}. ut sibi reuelaret quid accideret aīe nepotis sui. Quadam die cum oraret hora nona apparuit sibi dictus nepos horribilis ad videndū: ligatus cathenis igneis flāmasq̄ fetidissimas emittēs: ita ut tātū fetorem sufferre nō posset. Dixitq̄ q̄ ideo damnatus erat: quia in ludis maxime delectabatur: et ob nullā aliam causam. Quo recedēte tantus fetor remāsit in eo loco: q̄ per magnum tēpus: ibi nullus ausus est intrare. Legitur quoq̄ in cronicis ordinis minorum. Quod in ciuitate parisiēsi quidam guardianus precepit cuidam fratri moriēti tria. Primū ut statim post mortē iret ad celum. Secūdum sibi appareret post transitum. Tertium ut diceret ei quot aīe transissēt de hoc mundo in pūcto sue mortis. Ille autem mortuus post tres dies apparuit guardiano: totus gloriosus dicens. Scias q̄ obedientia tua: non valuit mihi nisi in vita. Et ideo non potui statim ire ad paradisum post mortē: nec ad te venire: quia steti in purgatorio vsq̄ nūc: modo autem vado ad celum. Sciasq̄ i puncto mortis mee: quinq̄ milia animarum migrasse a seculo: et solum vnam iuisse ad paradisum recto tramite: tres vero ad purgatoriū: de quibus ego fui vna: alie oēs ad infernum descenderūt. Quibus exemplis apparet: q̄ sit terribilis diuina iustitia.

¶ De longanimitate. Z

Extra cathena dicitur longanimitatis. Dicit enim diabolus peccatori. Deus est patiens et longanimis: ac prestabilis super malicia Iohelis. 2°. Et ideo vel non punit peccata: vel certe expectat vsq̄ ad vltimum terminum vite peccatoris. Tu vero es iuuenis: tu habes corpus validum ac forte: habebisq̄ longam vitam. Et ideo noli perdere flo-

rem iuuentutis me. Sed dum sanus es: et iuuenis iocundare. Tempore vero infirmitatis vel senectutis confiteberis. O horribilissima cathena quantos ligas. Dicitur enim Eccles. 8°. Quia non profert cito sententia contra malos absque illo timore filii hominum perpetrant mala. Aiunt enim peccatores. Tanto tempore in peccato mortali stetimus: et tamen deus semper nos expectauit ad penitentiam. Et ideo etiam expectabit usque ad mortem. Nec propter aliquod peccatum nobis aliquid mali eueniet: sicut nec in preteritum euenit. Et hoc habetur exemplum terribille. Legitur enim quod quidam peccator audiens dici quod deus punit seueriter peccata: in hac vita et in alia subridebat dicens. Ego feci tot: et tam magna peccata: et nunquam vllam punitionem habui. Qui statim audiuit vocem de celo dicentem. O stulte et maledicte peccator. Scias quod propter tale peccatum perdidisti oculum: propter tale vicium amisisti filium: propter talem abhominationem incurristi illam infirmitatem. Et vltra ista mala temporalia: pena te expectat eterna et statim cecidit mortuus: et ad infernum a demonibus fuit delatus. Ex quo exemplo patet: quod falsa est diaboli suggestio: quod deus non punit in hac vita peccata hominum: et licet aliquando tardet punire: hoc peccatoribus vertitur in maximum dannum. Ait namque Valerius: Lento etenim gradu ad sui vindictam diuina procedit ira: grauitatemque supplicii tarditate compensat: et Hierony. super Hieremiam. Quanto maior est numerus temporum quibus obliuiscimur deum: tanto maior est pena peccati: quod nec longitudine seculorum [illegible] tuerit edomari. Sicut ergo quanto longius ab arcu corda protrahitur: tanto vehementiorem vulnerationem iactata facit sagitta. Ita quo longius protrahit deus iram suam: tanto seuerius in peccatis perseuerantem punit. A

Illud quoque quod de longitudine vite policetur diabolus probatur esse falsissimum. Ut enim inquit Aristo. p°. Perier. De futuris contingentibus non est determinata veritas: immo tota sacra scriptura proclamat vitam nostram esse breuem. Unde beatus Job inquit. 13°. sui libri. c°. Homo natus de muliere breui viuens tempore: repletus multis miseriis: qui quasi flos egreditur et conteritur et fugit velut vmbra: et nunquam in eodem statu permanet. Seneca quoque ad lucillum epistola. 24ª. ait. Quotidie morimur: quotidie demitur aliqua pars vite: et tunc quoque cum crescimus vita decrescit. Infantiam amisimus: deinde pueriCiam: vsque ad vltimum quicquid temporis transit periit: et nunc ipsum quem agimus diem cum morte diuidimus. Ideo dicitur communiter: quod senes habent mortem ante se continue: et iuuenes post terga: vnde Hierony. in quadam epistola inquit. Iuuenis cito moritur: senex vero diu viuere non potest. Augusti. quoque in quodam sermone ait. Nihil aliud est tempus presentis vite: quam quidam cursus ad mortem: et Ber. in libro. de conscientia c°. 24°. di. Dum nescimus repente mors venit. Nescimus enim quid hodie nobis contingat: et ignoramus: si hac nocte animam nostram condicio mortis deposcat: quotidie ad finem vite tendimus et ad mortem properamus. Ideo dicit dominus Mar. 13°. Uigilate: quia nescitis quando dominus veniat: sero: an media nocte: an galli cantu: an mane: ne cum venerit repente: inueniat vos dormientes. Augu. quoque in libro. de vera innocentia c°. 10. inquit. Remedia conuersionis ad deum nullis sunt cunctationibus differenda: ne tempus correctionis pereat tarditate. Qui enim penitenti indulgentiam promisit: dissimulanti diem certum non spopondit: hec ille. B

Timendum est ergo nobis magnopere tardantibus facere penitentiam: quia tria ignoramus. Primum est de hora mortis: quia licet dicat Tulius in libro. de Senect. Quod nemo est adeo senex: qui se non putet adhuc annum viuere. Hec opinio pro certo est falsissima. Ait enim Salomon Eccl. 9°. c°. Nescit homo finem suum. Sed sicut pisces capiuntur hamo: et volucres laqueo: sic capientur iniqui tempore malo. O quot sunt qui multa disponunt in tribus vel quattuor annis se facturos: qui ante annum morientur. Unde in prouerbio dicitur.

El vilan va su la riuera remirando el so formento.
Sel pensiero non li va falito: el nauera de moggi cento.

Et in alio prouerbio dicitur.

El mato pensa: et dio ordina.

O quot edificant domos: qui in eis non habitabunt quot plantant vineas: qui earum vinum non bibent quot lucrantur pecunias: quas alii expendent: quot cogitant per multa tempora gaudere: qui forte cras moriuntur. Exemplum habemus de illo diuite de quo saluator Luce. 12°. inquit. Quod dicebat anime sue. Anima mea multa bona reposita habes in annos plurimos. Nunc ergo requiesce: comede: bibe: et epulare. Cui dixit dominus. O stulte hac nocte repetent animam tuam a te: que autem parasti cuius erunt? Ideo infert saluator Matth. 24°. di. Estote ergo parati: quia qua hora non putatis filius hominis veniet: et Matth. 25°. iterum ait. Uigilate: quia nescitis diem neque horam. Sicut enim nihil est certius morte. Ita nihil

est incertus hora mortis.l.i.ff.de cdi.s.ꝛ demon. Secūdo ignoramus quo in loco mors sit nos in vasura. Magnum aūt est inter angustias mortis refrigerium cum quis in domo parētum: vel domesticorū in lectulo recubans nature debitū soluit. Sed hoc nullus homo certum habere potest. Videmus enim per experiētiam alios suspensos in patibulo: alios combustos: vel affixos palo: alios submersos in aqua: alios morte subitanea: exterminatos vitam finisse: diuersisq; repentinis casibus diem clausisse extremum: qbus aliud ꝙ sperabant euenit. Unde dicitur in.l. senatus §. mortis causa.ff.de dona.causa mor. Quod varia sunt mortis genera. Unde ibi Paulus iurisconsultus ait. Si quidem terra mariq;: tam in pace ꝙ in bello: tam domi ꝙ militie: multis generibus mortis piculum metui potest. Quid ergo faciemus: nisi timere exemplo aliorū. Iuxta illud puerbium. Casus dementis: correctio fit sapientis. Felix quem faciunt aliena pericula cautum. Ideo inquit Seneca ad lucillum. Incertum est quo in loco te mors expectet: tu quoq; i omni loco si sapiens eris eam expectabis. Tertio ignoramus modum mortis. Nemo enim scit qualiter mori debeat: ꝛ tamen nihil est: ita necessariū nobis: sicut bene mori: hic enim actus solum semel fit: vel bene in eternum: vel male imppetuum. Ut autem quis bene moriatur: necesse est eum bene viuere. O diabolice peccator qui obstinatus permanes in peccatis: quomodo putas te esse moriturum? Audi augum. in quodam sermone dicētē. Impossibile est male viuere: ꝛ bene mori. Impossibile: idest valde difficile. Sic enim aliquando accipitur: ꝑm Aristo.5°. Methaphisi. Et ideo modo age penitētiam: ꝛ non expecta illum diem extremum: quia ingt Lucanus in p°. Tolle moras: semper nocuit differre paratis. Hinc Oratius in epistolis: epistola.xi. ait. Tu quancūq; deus tibi fortunauerit horam grata sume manu: nec dulcia differ in annū. Martialis etiam cochus libro vndiq; suscepto.c°.5°. dicit. Uiuendi recte fatuus procrastinat horam. Et moralis cato libri sui.c°.3°. dicit. Rem tibi quaz noscis aptaz dimittere noli. Ne rursus queras: que iam neglexeris ante. Prosper etiam in lib°. epigramatum. Epigramate.70. ait Quid iuuat in longum causas producere morbi? Cur dubium expectat: cras hodierna salus? Ideo cantat sancta mater ecclesia. Emēdemus in melius que ignoranter peccauimus: ne forte pocupati die mortis: queramus spacium penitentie: ꝛ inuenire non possimus. Apostolus quoq; ad Galathas 6°.c°. hortatur dicens. Dum tempus habemus operemur bonum. Unde dicitur vulgariter.

Chi a tempo: non expecti tempo.

Inducunt quoq; quidam mortem dicentem.

E sono per nome chiamate morte: ferisco achi toccha la sorte.

Non e homo cosi forte: che da mi possa scampare.

Qvilibet ergo peccator: debet statī post lapsū resurgere a peccato: ꝛ nō expectare diē mortis. Nam ut ingt dn̄s Luce.14°. Si alicui⁹ bos vel asinus ceciderit in foueam: ptinus eū extrahere satagit etiam in die festo. Multo itaq; magis debet quisq; per penitentiā extrahere aīam suam de luto: ꝛ fouea peccatoꝝ. Nam ex dilatione penitentie incurrit multa ma la. Primum dicit pditionis: pdit enim tēpus: qd̄ in vanum cōsumit donec est in odio dei cōstitutus: qd̄ qdem tēpus impreciabile: ꝑm Bernardum: nunꝙ poterit recuperare: qa qd̄ semel anihilatum est nunꝙ redit per naturaz: ut ait Philosophus.2°. de generatione. Cuius qdem temporis si dānati habere possent horam ad faciēdam penitētiā: mirabiles austeritates facerent: ꝛ optime eam dispensarēt. Secūdum dicitur infusionis.s. gratie. In illa eniz aīa sic in peccato manente gratia dei nunꝙ infunditur. Nam idem subiectū simul ꝛ semel non est susceptiuum contrarioꝝ in eodem instāti.2°. topi. ꝛ.2°. pier. In anima ergo plena peccatis non potest stare gratia dei. Nam in maliuolaz aīam non introibit sapiētia: nec habitabit in corpore subdito peccatis. Sapiētie.p°. Peccatū enim directe opponit charitati: ꝛ gratie dei ꝑm Theo.in.p°. di 17. Tertium dicitur priuationis Nam priuat talis aīa isto bono ꝙ opera ei⁹ etiam bona non ei proficiunt ad vitam eternaz: qa sunt sine charitate facta: sine qua nihil valet aliquid opus etiam si tolerarent martyrium.p°. ad Corin.13°.ꝛ.c°. vide.p°.q.p°. Unde existēs in peccato mortali potest dicere cum petro illud Luce 5°. Per totam noctem laborātes nihil cepimus Ille enim piscatur in nocte: qui opa sua facit in peccati obscuritate. Ille vo piscatur in die qui bene operatur in lumine diuine gratie. De existentibus vo sine charitate dicitur Sap.3°. Uana est spes eorum: ꝛ labores sine fructu. Cum charitate autem omnia sunt meritoria dicente apostolo ad Roma.8°. Diligentibus deum omnia cooperant in bonū. Quartum dr̄ multiplicationis.s. peccati. Dicit enim Gre. Peccatū qd̄ per pniam non diluit mox suo pondere ad aliud trahit. Ut enim dicitur Esa.38°. Abyssus abyssum inuocat

Talis etiā cū tali ꝓposito aggrauat peccatū suū. Ait enī Ale. de ales. Peius est nole carere pecca to: q̄ cōsentire peccato. Quītū dicit punitiōis.s. maioris: q2 tāto grauiora sunt peccata tanto diu tius īfelicē aīam detinēt alligatā.c°.cū tāto. de cō suetu. ꝛ ſm mensurā delicti erit ꝛ plagarū mod⁹. Deut.25°. ꝛ.l.respiciēdū.ff.de penis. Sextū dr̄ cō turbatiōis siue cōtristatōis. Semp enī talis ē tri stis: q2 vt ait Aug. in li°. de vera inocentia. Nulle sunt grauiores cruces in vita ista: q̄ mala cōsci entia: ꝛ nunq̄ hēt leticiā vel pacē aīe: q2 vt dicit. Esa.57°. Cor impij est quasi mare feruēs qd̄ qesce re nō pōt: ꝛ dicet pōt qlibet peccator illd̄ eiusdē libri.c°.38°. In pace amaritudo mea amarissi ma. Nā nō est pax impijs. Esa.48°. Septimū dr̄ offensionis talis enī offēdit deū patrē ꝛ filium ac spiritū scm̄: beatā virginē ꝛ oēs angelos ꝛ scōs: ꝛ eos ꝯtristat. Quod ꝓbat per locum a ꝯtrarijs. Si enī faciēs penitētiā facit eos gaudere: vt hētur Luce 15°. Ergo ꝑ oppositū erit de nō faciēte peni tentiā de peccatis suis. Si enī vnū est cā alicuius oppositum est cā oppositi.9°. Metha. ꝛ p°. poste. Octauū dicit īparticipatiōis. Tali enī differētes penitentiā nō participat neq3 de bonis ꝑteritis.s. de passione xp̄i: neq3 de presentib⁹: scilicet de meri tis eccl̄ie ꝛ religiosoꝝ neq3 de futuris puta bīorū 23ª.q.7ª.c°. Quēadmodū. Faciēs aūt pniā pōt dicere deo cū psalmista. Particeps ego sū oīu3 ti mentiū te: ꝛ custodientiū mādata tua. Nonū di citur exclusionis scilicet ab indulgēnijs. Talis enī si milies iret ad indulgētias a pena ꝛ a culpa: nū q̄ eas reciperet cū non sit ꝯtrictus ꝛ ꝯfessus: ſm declarata ꝑ Inno. ꝛ hosti. in c°. Nō aūt. de peni. ꝛ remissi. ꝛ Theo. in 4°. di.20ª. Decimū dicit cassa tionis. Nam si multū tristātur armigeri qn̄ cassā tur a suis capitaneis: ꝛ tunc vendūt equos por tātq3 vestimēta ꝛ armaturas ac clipeos ad pigno randū. Multo magis debet ꝯtristari peccator: q cassatus est a militia celestis impatoris per pecca tū. Nā omne ꝑuilegiū reat⁹ excludit. C. vbi sena. vel claris. ꝯue.l.j. ꝛ priuilegiū meretur amittere q ꝯcessa sibi abutitur pōtate. l. iudeos in fi. C. de iu deis. xi°. q.3ª. c°. priuilegiū. ꝛ 25ª. q. vl. §. his ita. Et ideo talis amisit priuilegiū militū xp̄i. Unde debet subito reuerti ad penitētiā vt iterū assuma tur ad eius militiē: ꝛ sit de illis qbus ait Ap̄lus 2ª. ad Thi.2°. Labora vt bonus miles Jesu xp̄i. Ne subita morte ꝑuent⁹ ad tribunal ipsius Im patoris inermis abducatur. Sicut accidit cuidā cubiculario ducis Mediolani.1462. die.28. Iu lij. Qui sub barbitonsore gaudēs: subito cecidit mortuus Meli. Ali⁹ quoq3 eiusdē ducis curia lis dū ad curiā eqtare vellet de stapha cadēs re tro expirauit Meli. Eodē3 ēt anno ī canauesio post pasca nobilis quedā pregnās: corrizādo sta tim mortua est. Itē in ciuitate Brixie quedā spō sa corrizās: expirauit in medio coree. Padue no bilis quedā iuuenis: cū tubis ꝛ tympanis ad ma ritum iuit die dn̄ico: ꝛ īfra septimana3 oī die ad vota corrizauit. Dominica vero sequēti doloꝛib⁹ angustiata expirauit. Laude sacerdos nouellus missā cantaturus die dn̄ico in platea solemniter ornata: cum sabbato dormitum isset mane mor tuus in lecto repertus est. In Arona lacus ma ioris quidam ad tabulas ludens: subito expira uit. Et alter ibidem cum vxore in mensa sedēs similiter expirauit. In terra vigleuani mulier do minico die se vestiens ad missā itura: cecidit mor tua. Locarni lacus maioris: sponsa sero quodam leta dormitum iuit: ꝛ nocte illa mortua est.1468°. In ciuitate papie mortuo quodam nobili vnus orator actu rethoricam legens: cum iret vt super funus orationem faceret: in media via expirauit Pergami in eodem anno quidam denarios nu merans in die omniu3 sanctorum: expirauit. Eo dem anno parisij quidam nobilis in festo pasce vsq3 ad horam tertiam noctis: cu3 suis spacians cum dormitum iret doloribus corripitur: ꝛ lo quellam ammisit ac mortuus est.1471. Papa paulus cum sanus cenasset in camera sua dor mitum vadens: mortuus inuentus est. Rome quidam vir ditissimus cum concubina dormi ens: super corpus eius expirauit. Et idem acci dit Mediolani cuidam peccanti cum quadam moniali: ꝛ alteri religioso cum cōcubina sua pec canti.1457. Cum quidam nobilis ditissimus ad ignem pirum cum baculo volueret: nullo presen te inclinato capite expirauit: ꝛ in ignem cecidit. Ibidem etiam cum quidam ꝑdicator detestare tur laruas: vnus iuuenis 26. annoꝝ irrisit ver ba eius: ꝛ nocte sequenti mortuus est. Preter mitto de multis principibus qui temporibus no stris sani ꝛ in multa prosperitate existentes ex im prouiso in instanti sunt interfecti. Et de q̄plu ribus alijs qui iuuenes cum essent ꝛ robusti re pentina morte sunt extincti. O

Scias autem o peccator q̄ vt ait Ricar. no ster in suo quodlibeto: tu non potes facere deo aliquid gratius: q̄ dimittere peccatum ꝛ de cetero ab eo abstinere. Gratius siquidem ē ei q̄ dimittas peccatum: q̄ q̄ dones ei omnem mun di thesaurum quia spiritualia sunt digniora cor poralibus ꝛ temporalibus. l. Sancimus. C. de sa cro. san. eccle. Item est chari⁹ deo q̄ sanes ani

mã mã infirmãs per pniam: q̃ si sanares oia corpora mũdi amore ipsi⁹: q: sanitas aie est incõparabiliter dignior sanitate corpis. c°. cũ ifirmitas de peni. ⁊ remis. Itẽ ei ẽ hoc gratius: q̃ si oẽs iheucros: ac sarracenos ⁊ iudeos: hereticosq: ⁊ infideles oẽs ↄuerteres ad fidẽ: ⁊ oẽs pctõres ad penitẽtiã. Ait enim ipse dñs Matth. 16°. Quid prodest homini si vniuersum mũduz lucref: aie vo sue detrimẽtũ patiaf? Aut quã dabit homo ↄmutationẽ pro aia sua? Et ideo ait Aug. Plus placet deo ꝙ cum gra ⁊ charitate salues aiam tuaz q̃ si totũ mũdũ cum tui dãnatione saluares. Et ideo ipsi est gratius: ꝙ per pniam a morte peccati suscites teipm: q̃ si centũmilia mortuoꝝ ad vitã miraculose suscitares. Ut ingt Grego. Nã innumerabiliũ mors corpoꝝ: morti vnius aie non põt cõparari. c°. si habes. 24ᵃ. q. 3ᵃ. Itẽ est hoc illi chari⁹: q̃ si faceres maiorẽ abstinẽtiã: ⁊ plura bona q̃ fecerint vnq̃ oẽs sancti nõ dimittẽdo peccatũ. Nam de peni. di. 3ᵃ. in. c°. Nihil prodest di. Nihil ꝑdest homini ieiunare: ⁊ orare: ⁊ alia religionis bona facere: nisi mens ab iniqtate retrahaf. Item deo est hoc gratius: q̃ si pro illo poneres vitã tuã qua nihil est tibi chari⁹: iuxta illđ Job. 2°. Pellẽ pro pelle: ⁊ cũcta que possidet dabit homo pro aia sua. i. pro vita tuẽda. Licet enĩ patereris mile martyria pro xpo: non eẽnt illi accepta si non dimitteres peccatũ. c°. firmissime. de here. Itez est ei hoc magis gratũ: q̃ si diceres: vel dici faceres mile missas ad honorẽ eius. Ait enĩ ipse dñs Matthei. 5°. Si offers munus tuũ ad altare: ⁊ ibi recordatus fueris: q: frater tuus habet aliqd aduersum te: relinque ibi munus tuũ ante altare: ⁊ vade prius recõciliari fratri tuo: ⁊ tũc veniẽs: offeres munus tuũ. Si ergo non acceptat deus sacrificiũ illius: qui non prius recõciliaf proximo: multo minus acceptabit sacrificium eius: qui nõ prius recõciliaf sibi. Et ideo nõ est grata ei pegrinatio totius mũdi amore eius sine dimissione peccati. Facit ad p̃dicta qđ ingt Ambrosius i li°. de padiso di. In cũctis sacrificijs nullũ maius deo offerri põt: q̃ ut innocẽs seruet innocẽtiam suã: ⁊ iniquus relinquat iniqtatẽ suã. Legif etiam de sancto Alberto ꝙ cũ semel diceret missam rogauit dñm Jesuz: ut ei reuelaret q̃ essent opa hoium: sibi magis grata. Cui ipse dñs apparens inter alia dixit: ꝙ elemosyna etiaz modica quam qs facit in vita amore suo est ei gratior: q̃ si post mortẽ suam dari faceret pro elemosyna mõtem aureũ a terra: vsq: ad celũ ptingentẽ. Item dixit ꝙ sibi est gratius: ꝙ peccator peccatũ suum ↄfiteaf: ⁊ dimittat: q̃ si denudatus: ⁊ columne alligatus a quattuor carnificib⁹ acriter flagellaref: vsq: ad diem iudicij: ⁊ illa flagella pateretur amore suo. Nihil enim a nobis magis habere desiderat deus: q̃ mũdiciam cordis. Unde in ciuitate Padue ↄiuratus qdã demon vt diceret: quid magis placeret deo: respõdit. Dimidiũ spere: speram cũ principe rome. Postulat a vobis totius cõditor orbis. Dimidium aũt spere est sicut. C. spera est sicut. O. pᵃ. littera ꝑncipis Rome. s. Romuli est. R. Et sic voluit dicẽ ꝙ deus petit a nobis cor. dicens illud Prouerbi. 23°. Prebe mihi cor tuũ. Tũc autẽ illud damus deo quãdo mũdamus a peccato: ⁊ sãctificamus nos per penitẽtiaz qđ qdem summe appetit ipse dñs dicente Paulo apostolo pᵉ. ad Thesa. 4°. Hec ẽ volũtas dei sanctificatio vestra. Que omnia idez Paulus ↄsiderans. 2ᵉ. ad Corin. 6°. c°. dicit. Ecce nũc tẽpus acceptabile: ecce nunc dies salutis. Abijciamus ergo opa tenebraꝝ. Et ideo o obstinati peccatores: nõ expectate el ponto extremo: che molti na inganati el ben faremo.

¶ De desperatione.

Septima ⁊ vltima cathena diaboli est despabilitatis. Nã hec est ↄsuetudo demonis: ut anteq̃ demones peccẽt eis suggeret deum esse misericordem: sed postq̃ peccauerũt suggerit ipm esse crudelez: ut sic desperãdo de miſcordia dei: nunq̃ peniteãt. Sicut fecit kaim homicida. Geñ. 4°. c°. di. Maior est iniqtas mea: q̃ ut veniam merear. Jeccirco Salomon Prouer. 18°. c°. ingt. Impius cuz in ꝓfunduz pctoꝝ venerit: veniam ↄtẽnit. Item in ꝑsona desperati dicif Hiere. 15°. Factus est dolor meus ꝑpetu⁹: ⁊ plaga mea despabilis renuit curari. Sicut fecit Judas Matthei. 27°. Qui abiectis argẽteis in tẽplo ex desperatione: laqueo se suspẽdit. Ex hac maledicta desperatione hoies fiunt deteriores: iuxta illud ad Ephe. 4°. Desperãtes semetipsos tradiderunt. Ideo ingt auctor fabularũ Esopi. fabula. 29ᵃ. Sic timeat quicũq: timet: ne mole timoris Spe careat: grauis est spe fugiente timor. Speret qui metuit: morituros viuere vidi. Spe duce victuros: spe moriẽte mori. Quãtum aũt sit peccatũ desperationis: patet per Isidoꝝ in synnonima dicẽtẽ. Qui veniã de peccato desperat: plus se de despatione: q̃ de cõmisso crimine cõdẽnat Hiero⁹. q̃z in epl'a ad fabianũ ait. Nihil tam repugnat deo: sicut cor impenitẽs: hoc solum crimen est qđ veniam ↄsequi non põt Et sup Esaiam ingt. Nihil sic offendit deum: sicut erecta ceruix post peccata: ⁊ ex despatione cõtemptus. Sed hec maledicta atq: diabolica ca-

thena faciliter rumpitur: si diuina scriptura perlegatur in qua infinita dei misericordia predicatur. Unde Eccl. 2°. dicitur. Pius et misericors est dominus. Et. 10. eiusdem libri. c°. Magna est misericordia dei: et propitiatio ei⁹: et. 18°. c°. Quis adijciet narrare misericordiam dei? Et ezech. 18°. c°. dicit dominus. Quacunque hora ingemuerit peccator omnium iniquitatum quas operatus est: non recordabor. O immensa dei clementia. O infinita misericordia. O benignitas inaudita. Non dicit domin⁹. Si me offenderit peccator semel: bis: vel ter: dimittam ei: sed quotienscunque ingemuerit O bone iesu: si te offenderit peccator milies dimittes ei? Si centum milies: dabis ei veniam? Si in infinitum si fieri potest: an iterum illum acceptabis in tuam gratiam? Audi o peccator obstinate dominum tuum respondentem. Quacunque hora ingemuerit peccator et c. Quare ergo desperas? Quare ad eum non conuerteris? Audi Augustinum. in li°. de spiritu et anima. c°. 3°. dicentem. Tardius videtur deo peccatori veniam dare: quam ipsi peccatori accipere. Ideo Ber. in sermone. 22°. super cant. inquit. Omnino propter mansuetudinem quam in te predicamus: currimus ad te domine iesu: audientes quod non spernis pauperem peccatorem Non horruisti confitentem latronem: non lachrymantem peccatricem: non deprehensam in adulterio: non supplicantem publicanum: non negantem discipulum: non persecutorem discipulorum. Quid ergo dubitatis o scelerati peccatores? Recurrite itaque ad pedes benignissimi domini nostri iesu christi: qui vos vocat per prophetam Iohelem. 2°. c°. dicens. Conuertimini in toto corde vestro: ad dominum deum vestrum: quoniam benign⁹ et misericors est: ac multe misericordie. Ipse vero clementissimus saluator noster: si dimissis peccatis ad eum reuersi fueritis: suam vobis in presenti gratiam: in futuro autem vitam donabit sempiternam. Amen.

¶ Dominica in quadragesima de periculo tardationis penitentie: vsque ad mortem. Sermo. viij.

Hortamur vos: ne in vacuum gratiam dei recipiatis. 2°. Corint. 6°. Et in epistola occurrentis dominice: secundum Aristotelis sententiam in p°. Physi. et in. 2°. de anima. Ex his que nobis manifesta sunt venimus in cognitionem eorum: que nobis non sunt ita manifesta: vnde Grego⁹. in quadam omelia inquit. Ex his que animus nouit: surgit ad incognita que non nouit. Et ideo sacri doctores volentes nos reducere ad viam penitentie: et ad virtutes spirituales: id conantur facere per traditionem cuiusdam pulchri exempli materialis dicentes. Quod nauigantes per mare: occurrente illis periculo naufragij propter inundationes maris: aliquam tabulam apprehendunt: cui⁹ adminiculo a fluctibus et turbinibus maris liberari pquirunt: quod si aliquo maris impetu: illam tabulam dimittere cogantur: mox aliam si possunt apprehendunt: cui firmiter inherentes: nec ipsam aliquo modo dimittentes per multas amaras potationes: tandem ad portum securi perueniunt. Moraliter mare est mundus presens plenus turbinibus: et fluctuationibus: de quo dauid in ps°. 103°. inquit. Hoc mare magnum et spaciosum manibus: in quo reptilia quorum non est numerus: animalia pusilla cum magnis. i. diuersa genera inimicorum: que secundum nostrarum virium quantitatem: compensato nobiscum agone luctantur: ut inquit Ambros⁹. in sermone vnius confessoris pontificis: nauis est sancta mater ecclesia: que conglutinata est vinculo charitatis. Unde de ipsa dicitur Prouer. vlt°. Facta est quasi nauis institoris. Super hanc nauim oportet nos nauigare ad patriam celestem: sed hec nauis per peccatum primorum parentum passa est naufragium: ex quo omnes filij eius. s. sancte ecclesie: iactati sunt super vndas maris: agitandi turbinibus: et temptationibus mundi: carnis: et diaboli. Unde clamabat dauid in persona omnium nostrum. ps°. 68°. Saluum me fac deus: quoniam intrauerunt aque: vsque ad animam meam. Infixus sum in limo profundi: et non est substantia. Si igitur ade filij volunt ab hoc naufragio liberari: necesse est eos primam apprehendere tabulam: scilicet sanctum baptismum per quem reparatur in nobis innocentia: et gratia perdita: secundum sanctum Bonauenturam in. 4°. di. 4ª. Et beatum Augustinum. in lib°. de baptismo paruulorum. et in. c°. per baptismum. de cons. di. 4ª. vbi inquit Augustinus. Per baptismum quicquid ab homine dictum: factum: aut cogitatum est: totum aboletur: et quasi non factum habetur. Uerum quia multis rapidis inundationib⁹ huius maris: idest predictis temptationibus: relinquunt plures gratiam baptismalem: et primam tabulam: et consequenter non possunt amplius per illam se defendere: quia baptismus non est iterabilis: secundum sententiam Theo. in. 4°. di. 4ª. vbi Ricar. ar. 4°. q. pª. Ideo facto secundo naufragio per peccatum actuale mortale: si volumus saluari: et ad portum salutis peruenire: necesse est secundam apprehendere tabulam: de qua Hieronym⁹ ad demetriadem virginem inquit. Ueram non ignoremus penitentiam: ne facile peccemus: hec secunda post naufragium miseris tabula sit. Sicut enim baptismus principaliter est institutus: contra peccatum

originale: ita penitentia cõtra actuale: ut inquit Ricar. in. 4°. di. 2ª. artic. p°. q. 4ª. Ideo de pe. di. pª. in. §. multiplex. als. c°. multiplex. Leo papa dicit. Multiplex dei misericordia: ita lapsib' humanis subuenit. ut non solū per baptismi sacramẽtum: sed etiam per penitẽtie medicinam spes vite reparetur eterne. Ideo hortatur nos apostolus in verbis propositis di. Hortamur vos: ne in vacuum gratiam dei recipiatis. Sicut enim ille in vacuum recipit aquam: qui ponit eam in vase perforato: ita in vacuum: quis recipit diuinam gratiam: que significatur per aquam Esa. 55°. vbi dicit. Omnes sitientes venite ad aquas: nisi veram faciat suorū peccatorū penitentiam. Verum multi sunt: qui diabolico instinctu expectant: vsq3 ad mortem facere penitẽtiam: ꝛ nõ faciunt: quãdo possunt videlicet in iuuẽtute: ꝛ sanitate: hoc enim vere tẽpus est penitentie. Unde faciunt contra illud poeticum. Tempore cũcta suo quisq3 peritus agit: ꝛ est dictum cuiusdam poete qui dicitur Bellinus in libro: qui appellatur speculum vite. Ideo paulus in epistola occurrentis dñice: vos hortatur: ut nũc agatis penitẽtiam di. ꝙ hoc est tempus deo acceptabile. Et ideo seruate illud poeticum. Tempore qui rebus vtitur ille sapit. Et illud Luce. 10. Curam illius habe: scilicet anime tue: nunc ꝛ continue. Septem etenim maxima pericula incurrunt: qui tẽpus mortis expectant ad agẽdum penitentiam. De quibus hoc in sermone tractabimus. Primum appellatur habituationis. Secũdum priuationis. Tertium occupationis. Quartum dimissionis. Quintum impugnationis. Sextum intrincationis. Septimum ꝛ vltimum derelictionis.

¶ De habituatione i peccatis ac mala consuetudine. G

Primum periculũ dicitur habituationis: scilicet in peccatis. Qui enim per decem: viginti: vel triginta annos consueti sũ peccare: ꝛ fortius qui in peccatis: vsq3 ad mortẽ pseuerauerũt difficiliter pñt a peccatis resurgẽ: triplici rõne. Prima dĩ aggrauationis: licet enĩ ꝯsuetudo peccandi: qñq3 excuset in delicto quo ad penã tpalem. c°. deniq3. §. de ipsa 4ª. di. ꝛ c°. obijciunt. 32ª. q. 4ª. ꝛ c°. sane. extra ď tẽp. or. Tñ quo ad penam eternã: nullo modo excusat: ut inqt gl. in. d. c°. deniq3. ꝛ allegat. cᵐ. salomone. 63ª. di. Cõsuetudo enĩ peccãdi: nõ alleuiat sed aggrauat peccatũ. l. capitalium. §. solẽt. ff. de penis l. deserto: ẽ. §. si plures. ꝛ l. non oẽs. in pñ ff. de re. mili. ꝛ l. nemo. C. de epis. au. ꝛ c°. nõ debet. extra ď ꝯsã. ꝛ affi. ꝛ 24ª. q. pª. c°. scisma. ꝛ extra de symo. c°. nõ satis. Et de eo qui duxit in mrĩ. quam polluit per adul. c°. cũ hẽet. ꝛ 32ª. q. 7ª. c°. flagitia. Jmo ꝯsuetudo qñq3 veniale peccatum facit mortale. s. qñ facit ipsum peccatũ veniale placere. ut morta le. 25ª. di. §. criminis. versiculo alias. ꝛ qñq3 allegat. §. alias. de hac etiã aggrauatione peccati: per ꝯsuetudinẽ habet in. c°. cũ tãto. extra de ꝯsuetudine. vbi dicit Grego. non⁹. Tãto. n. grauiora sunt peccata: q̃nto diuti⁹ infelicē aĩam detinẽt alligatã. Ideo dicit mõtanarius. in luna celeri. Auget nõ minuit mala ꝯsuetudo reatũ. Sic ergo q̃ grauior est ĩfirmitas: eo difficilior est ad sanãdũ: ita q̃nto magis qs pseuerauit in peccato: per ꝯñs ei⁹ ĩfirmitas spũalis est grauior: ꝛ tãto maiori curat difficultate. H

Secũda rõ dĩ iurisdicionis: hẽmus. n. hoc in iure ꝙ ꝯsuetudo dat iurisdicionẽ. C. de emã. liber. l. j. ꝛ fi. ꝛ. C. que sit lõga cõsuetudo. l. fi. 9ª. q. 3ª. c°. ꝯquestus. extra de foro cõpe. c°. cũ ꝯtingat extra de of. or. c°. irrefragabili. ꝛ ex de arbi. c°. dilecti. de cle. ꝯiu. c°. cũ olim. de ꝯsue. c°. cũ ꝯsuetudinis. vbi glo. ꝛ extra de sen. ꝛ re. iudi. c°. cũ causa. Unde si qs ad forũ alicuius iudicis per. 25. annos iuerit: lz nõ sit suus iudex: tñ p istã ꝯsuetudinẽ eũdi efficit suus iudex: ꝛ põt eũ cogẽ ut ad eũ veniat. Et tãto magis si expsse ꝯsensit in eũ tãq̃ in suũ iudicẽ sciens eum nõ eẽ suum. l. j. ꝛ. ij. in pñ. ff. de iudi. Sic itaq3 ꝛ ille qui ꝯsuet⁹ est ad forū diaboli accedere p ꝯsuetudinē peccãdi: illi dedit iurisdicionē sup se. Jõ dicit dñs Jo. 8°. c°. Qui facit peccatũ: seruus est peccati: ꝛ exponit glo. i. diaboli. Ad pdicta ẽt facit ꝙ ꝯsuetudo hẽt vim pacti: ꝯsuetudo nãq3 ꝛ pactũ eqpollẽt: ut nõ. in. l. de qb⁹. ff. de legi. ꝛ de elec. c°. sacroscã. ꝛ in. l. ꝯsuetudinis. C. que sit lõ. ꝯsue. vbi Cy. ꝛ Bar. Unde de cõsuetudine ad pactũ valet argumẽtũ: fm Archi. in. c°. ꝯsuetudinis. xjª. di. ꝛ glosā magnã in. c°. 2° de ꝯsue. li°. 6°. I

Tertia rõ dĩ assuefactiõis. Cõsuetudo. n. est altera nã. ff. ad mace. l. j. vbi glᵒ. ꝛ. ff. de liber. ꝛ post. l. si qs postumos. in pñ. ꝛ de postu. l. j. §. bestias. ꝛ ďacq. re. do. l. nãlẽ. §. ĩ his. ꝛ ĩstituta. de re. diui. §. ceruos. vbi nõ. Et hoc etiã dicit Ari. in li° de reminiscẽtia. ꝛ in p°. retho. c°. 10. ꝛ li°. 4°. pblematũ: pblemate. 28°. ac. 7°. Ethi. vbi ait. Difficile est resistere ꝯsuetudini: qꝛ assimilat nature. Sicut ergo est difficile: imo maxime arduum non sequi naturã: quia naturalia sunt immutabilia. §. Sed naturalia: instituta. de iure na. gen. ꝛ Cy. ita est etiam difficillimum homini: qui assuetus est in peccatis relinquere illa. Ait enim Aristo. 2°. Ethico. Ex frequentatis actibus generatur

habit⁹ de difficili mobilis a subiecto: et iterū in p̄dicamēto q̄litatis dicit:habit⁹ est de difficili mobilis a subiecto: vn̄ tul⁹ in philippicis iqt. Oē peccatū nascēs facile opprimit:inueteratū autē fit robustius: et in tuscu.qo.li°.p°.idē ait. Qui in compedib⁹ corpis semp fuerūt:etiā cū soluti sūt tardi⁹ ingrediunt. Jacob⁹ quoq; būuētanus sui libri c°.46°.ait. Nō est res habilis morē depellē corde. Est radix cui⁹ īueterata diu. Hec cōnexa sibi mos et natura videntur. De facile dirimi nec reor ista valēt. Et idē.c°48°.inqt. Res ē dura nimis vsū depellere lōgū. Radix euelli nō valet alta bene. Jsidorus quoq; soliquiorū li° .p°.c°.9°. dicit. Assidua cōsuetudo in naturā vertit: et ad peccatū cōstrīgit. Aristotiles etiā in .7° Ethico. ait. Operationes bestie: praue sūt per naturā:opationes ēo prauoꝝ hoīuꝫ:sūt per cōsuetudinē. Et 9°.eiusdē libri inqt. Nō facile est hoī ab antiqua cōsuetudine trāsmutari. Faciūt eni pctōres sicut illi de qbus ait comētator sup.3°.phisi.di. Nō q dā hoīes ita sunt assueti comedere venenū: q illis venenū est pro cibo. Sic peccatorib⁹ per ɔsuetudinē peccatū est cibus: et mel venenatū. Vn̄ dicit scūs Bonauētura in.2°.sen̄.di.34ª. ar° .p°.q.3ª. q sunt aliqui quib⁹ ꝓpter corruptionē pallati iterioris mala sapiūt: vt bona. De isto malo loquitur Augu.cōtra Julianū c°.8° .di. Cōsuetudinis malo difficile resistit. Vn̄ vehemēti⁹ vidua q̄ virgo: et meritrix q̄ casta tentat: et tāto amplius in ea supanda voluptas laborat: q̄to ei maiores vires cōsuetudo dedit. et in li°. Enchiridiō Ambrosi⁹ inqt. Peccata q̄uis magna et horrida cū in cōsuetudinē puenerit: aut parua aut nulla eē credūt: vsq; adeo vt nō solū nō occultāda vez ēt p̄dicādat et diffamāda videant: qm̄ sicut scriptū est: laudat peccator in desiderijs aīe sue:talis iniqtas in scripturis clamor vocat: de quo dr̄ clamor sodomorū et gomorreoꝝ multiplicat⁹ est: et pctm̄ eorū aggrauatū est nimis: quia nō solū apud eos nō putabant flagicia esse: verumetiā publice velut lege frequentabāt: hec ille. Jn 2° .quoq; de summo bono c°.25°. Jsidorus ait. Peccatū admittere: est in puteū cadere: cōsuetudinē ēo facere: est os putei coangustare: ne is qui ceciderit valeat exire. De hac āt difficultate nō potest se qs excusare: cū se in illā sciēter posuerit. Nā illi nō succurrit: qui se in necessitate posuit.l. Si fideiussor. §. Si necessaria. ff. Qui satis.co.l. Si mulier in p̄mo.ff q met⁹ causa .l.2ª.§. Si qs tamen.ff. Si qs cauti.l. Sicut ab initio: et ibi glo .C. de. acti. et obli.l. Si qs.§.subuenit.ff .ad Sila. R

Contra hāc diabolicam cōsuetudinē possūt dari multa exēpla naturalia. Nā si qs p.xlª. annos gesserit negotia alicui⁹ magni diuitis et multa tractauerit: nō poterit in media hora oīuz veram reddere rationē. Et propter hoc dicebat qdā deuot⁹ p̄nceps: q sibi videbat q saltē semel in anno deberet qlibet bon⁹ seru⁹ reddere rationē administrationis sue dn̄o suo. Aliud etiā exēplū dare possumus. Nam si aliquis tenuerit pannū lineum album in aliquo oleo fetidissimo et marcido per multos annos: et postea vellit illum ad pristinam albedinē lauando reducere: nunquid hoc faciet in paruo tpe vel sine maxima difficultate? Certe non. O diabolici peccatores: qui aīaz vestrā creationis grāz albā et pulchrā: per decē viginti vel tregīta annos aut vsq; ad mortē tenetis infetidissimis pctīs inuolutam: nunquid in quarta parte hore confitēdo: eā mortis tempore dealbabitis? pfecto magna est stultitia vr̄a si hoc creditis. Jlle etiā qui nodū habet extra locuz suū dum adhuc membrum est calidū facit sibi aptari: faciliter conualescit. Sed si tenuerit extra locū dictū nodum per multos annos: nō poterit postea ad locum suū illum reducere: sine ingentissimo dolore ac cruciatu: quia faciet ibi gumaz durissimam: que non faciliter poterit dissolui. Similiter ille qui habet aliquam vulneratione: si curet eam statim: poterit conualescere de facili: si vero pmittat vuln⁹ immedicatū per multos dies stare: vel postq̄ cepit sanari rursus vulneret ibidē: et sic faciet iteratis vicib⁹: semp renouando vulnerationem: nō est dubiū: q ibi nascet fistula que difficilima erit ad curandum. Et hoc est quod inquit Juuenalis.li°.3°.satyra.3ª. Cōsuetudo mali tenet insanabile vulnus. Ait idem⁹ etiam q fluuius nō facile lectū deserit per quē accedere consueuit. Tales cōsuetudinarij peccatores vt dicūt doc.per Lazarū q̄triduanū mortuū significant qui vt scribit Joannis .xj°. fetebat ex corruptione et ideo in predicto c°.dicit: q Jesus volēs eū resuscitare: īfremuit spiritu et turbauit seipsuz et clamauit voce magna ad ostendendū difficultatem resuscitationis quattriduani. O fetidissime peccator: qui tanto tpe in sepulchro horribilissimo peccatorū permansisti: qui es quattriduanus p°.per malam cogitationem: secūdo per morosaz et libidinosam delectationem: et cōsensū: tertio per turpissimā opationē: et quarto per antiquā peccandi cōsuetndinē. Scias te toti celesti curie abhominabilem totū putridū ac fetore repletum non posse ab hac morte peccatorū resurgere sine maxima difficultate. Et ideo peccatores nolite in peccatis morari: qz vt communiter dicit: malū ve/

lus non faciliter recipit curationē. Unde quidā dicūt. Castiga el cane: castiga el lupo: ma nō castigar lhomo quādo he canuto. Uera enim ē illa Salomōis snīa. 22°. Prouer. c° di. Adolescēs iuxta viā suā et cū senuerit: nō recedet ab ea. Et iō ꝯsuetꝰ peccare dicit dñs p Hieremiā pphetā. 13°. libri sui. c°. Si mutare pōt ethiops pellē suam: ꝛ pardus varietates suas: ita ꝛ vos poteritis benefacere cū didiceritis malū. Unde de peccatore: cōsuetudinario dicit Iob. 41°. Cor eius indurabitur quasi lapis. Et zacha. 7°. Cor suū posuerunt vt adamantē. Ideo Seneca inqt. Peccata iuuenū pdicantur in quale: q2 fiunt delectabilia de facili: sed peccata senū pdicantur in quid: q2 eis q̄si substantialiter adherent. O igitur peccatores īdurati in peccatis: quare nō emolitis corda vra ad penitentiā. Audite quid dicat Sap. Eccli. 3°. Cor durū male hēbit' i nouissimo. Et Leui. 26°. Conterā duritiā sup̄bie vestre dicit dñs. Ideo tali pseueranti in peccatis dicit Paulꝰ ad Ro. 2°. Secundum duritiā tuā ꝛ cor īpenitens: thesaurizas tibi irā in die ire. Hec tanta mala facit perseuerantia ꝛ cōsuetudo peccandi: ꝛ tantū furorē dei contra peccatorem accendit: tanq̄ durum cor illius facit vt difficillimū ꝛ quasi īpossibile vt ita loquar: sit hoīem in peccatis vsq3 ad mortem perseuerantem: in illo tempore bene penitere: ꝛ sanare perfecte aīam suam per penitētie medicinā. Ideo exclamat Ouidius in primo de remedio amoris dicens.

Dum licet ꝛ modici tangunt pcordia motus
Si piget: in primo limine siste pedem.
Opprime dū noua sunt: subiti mala semia morbi
Et tuus incipiens ire resistat equus.
Nam mora dat vires: teneras mora pcoqt vuas
Et validas segetes qd̄ fuit herba fuit.
Que prebet latas arbor spaciantibus vmbras:
Quo posita est primū tempore virga fuit.
Et poterat manibus summa tellure reuelli
Nunc stat in īmensum viribus aucta suis.
Quale sit id qd̄ amas: celeri circūspice mente
Et tua lesuro subtrahe colla iugo.
Principijs obsta: sero medicina paratur
Cum mala per longas cōualuere moras.
Sed propera nec te: vēturas differ in horas.
Qui non est hodie: cras minus aptus erit.
Flumina magna vides: pruis de fontibꝰ orta.
Plurima collectis multiplicantur aquis.
Vidi ego quo primo fuerat sanabile vulnus:
Dilatum lente damna tulisse more.
Sed quia delectat veneris decerpere fructus
Dicimꝰ assidue: cras quoq3 fiet idem. Il

O Obstinati peccatores qui iam per multos annos a diabolo possessi estis: an ignoratis q̄ fm magistrum Girardum de senis ordinis heremitarū in summa sua. Et scdm Bernardinū i suis cōtractibꝰ: ac Scotū ꝛ alios theologos in. 4°. di. 15°. Ille qui p̄scripsit aliquā rē3 potest' eā3 bona ꝯsciētia retinere tanq̄ suam: quia per lōgi tpi. possessionē facta est sua: p̄scriptio eni siue vsucapio ē acquisitio dominij per ꝯtinuationē possessionis tpis a lege diffiniti. ff. de vsuca. l. 3ª. vsucapitur autem res mobilis per triennium. Immobilis autē per decē annos inter presentes: viginti autē inter absētes. instutu. de vsuca. circa prin. ꝛ §. prescriptionē. 17ª. q. 3ª. Absens autē dicitur q nō est in prouincia: presēs vero e cōtra vt hētur in. l. fi. C. de longi. tem. pre. glo. tamen ibi dicit q̄ hodie absens dicit: qui abest a ciuitate quia nūc quelibet ciuitas habet suum rectorem: vt olī singule prouincie: sed de hoc vide ibi per doc. prescriptio aūt proprie est de rebus immobilibus: vsucapio aūt de mobilibꝰ. institu. de vsuca. in. prinº. ꝛ ibi glosa in rubrica. habet tamē locū etiā in rebus incorporalibus extra. de cā. pos. ꝛ propri. c°. cū ecclia. circa fi. ꝛ extra de p̄scri. c°. ad aures. ꝛ. C. de p̄scrip. 30ª. vl. xlª. āno. l. Sicut in rē. Et ita res p̄scripta fit prescribētis vt eā iuste ꝛ in foro conscientie retinere possit fm Ioannem de Imola ꝛ panor. ꝛ An. de bu. in c°. vigilāti de p̄scrip. Imo. in c°. Cura pastoralis de iure. pa. Et in c°. quia plerisq3. de immu. ec. Io. an. in regula possessor de reg. iu. li°. 6°. Bal. in aūt. adhec. C. de vsu. Et in. l. cū quis. C. de. iu. ꝛ fac. igno. Bar. in. l. sequit. §. Si viā ꝛ ibi doc. ff. de vsuca. Bal. etiam in. l. 2ª. C. de serui. ꝛ aqua. Ioannē de prato in. l. Quibus diebus. §. dñs. ff. de cōdi. ꝛ demō. ꝛ dicit Bal. in. l pª C. de seruis fugi. Quod p̄scriptio sapit naturam pacti initi cōtra eū: cōtra quē est decursa. glo. vero in. l. pª. ff. familie her. dicit q̄ plus operat : q̄ pactū. Inquit. etiam Bal. in. l. pª in. 2ª. col. C. de emā. liber. q3 p̄scriptio equiparat p̄uilegio: si tamen post completā p̄scriptionē cognosceret rem fuisse alienā: ꝛ cōsciētia eū stimularet ad restituēdū: ꝛ nō posset eā deponere: teneretur eā restituere: vt dicit in summa confes. li°. 2°. ti°. 5°. q. 131ª. q2 oē q̄ fit cōtra cōscientiā: edificat ad gehēnam c°. lfas. §. porro. de resti. spo. c°. per tuas. el. 2°. de symo. c°. Inquisitioni de sē. ex. 28ª. q. pª. §. ex his de peni. di. 3ª. c°. querat. §. Itē illud. de seru. in or. fa. c°. vnico. ꝛ c°. fi. de prescrip. Nolite ergo pmittere diabolū possidere aīas vestras vsq3 ad mortē: q2 licet de iure canonico possessor male fidei vllo tpe nō prescribat: extra de prescrip. c°. fi. ꝛ in

regula possessor de regu. iur. li°. 6°. Diabolusq3 sit male fidei possessor: tamē deus volēs punire animas que sponte pmittūt se a diabolo dei inimico possideri: faciet seruari determinationē iure ciuilis in pscriptiōe longissimi tēporis: scilicet q nō attendat in prescriptiōe mala fides possidētis s3 negligētia pscribere pmittētis. C. de pscri. trigita vel quadragita annoz. l. cū notissimi. Et. l. Si qs emptionis: z. 16ª. q. 3ª. §. pōt. versiculo q si mala fide: z alias allegat vt. §. z extra de pscrip. c°. vigilāti. Et hoc non facit deus ad pmiandū possessionē diaboli sed ad puniendā maximā negligētiam z iniquā voluntatē peccatoris: toto tpe vite sue sub ptāte diabolica pmanētis. Tū si qs vsq3 ad mortē in peccatis steterit: posset hēre tantā cōtritionē z tanta anxietate deū deprecari q ipse interrūpi faceret hanc pscriptionē. Nō enim deus vult q pscriptio aīe facta a diabolo cū mala fide cōpleatur per trigita vel quadraginta annos vt fit de alijs rebus: vt in iuribus supra allegatis sed solū per mortem pctōris in diaboli possessione morietis. Sed pauci sūt q vsq3 ad illud tēpus expectantes z tam diu possessi a diabolo postea aīas suas eripiāt a diabolo de illa lōga possessiōe roborato. Quare o obstinati peccatores dū sani estis: cū diabolo litigate: z eū corā deo p confessionē cōuenite: vt relinquat aīarum vraz possessionē. Interrūpitur eni pscriptio p oblationē libelli factam principi ɔtra pscribentē. Facit. l. ij. i arm. C. Qñ libel. prin. oblatus. Itē p querellam iudici factam: z cōuentionē rei: ac litis ɔtestationē. l. Sicut in rē. Et. l. fi. C. de pscrip. triginta vel qdraginta annoz: z notabilis tex. in. §. q si per naturalē. iuncto. §. sequenti: quod incipit. Is aūt 16ª. q. 3ª Et de hoc optime tractat glo. in. c°. illud. de prescrip. Interrumpite ergo hanc possessionez: z coram pedibus crucifixi negligentiam vestraz deplorate z per sanctam cōfessionez de diaboli manibus exire festinate.

¶ De priuatione circunstantiarū vere penitentie.

Secundum periculū qd imminet expectantibus penitere vsq3 ad mortem dicitur priuationis. s. circunstantiarum: z hoc ponit Sco. i. 4°. senten. di. 20ª. q. 2ª. Ad hoc enim q penitentia sit deo grata z peccatorum remissionis impetratiua necesse est eam habere circunstantiam principij z finis: p° requiritur circunstantiam principij vt fiat voluntarie z non coacte iuxta illud prophete ps°. 53°. voluntarie, sacrificabo tibi. Quod habetur 20ª. q. 3ª. c°. Presens clericus. Et idem in substantia dicit paulus. 2ª. Cor. 9°. Facit. 23ª. q. 5ª. §. Ex his. circunstantia autem finis est vt fiat non ex timore principaliter: sed ex dei amore. Iuxta illud Augusti. in c°. Nullus de pe. di. 7ª. Ubi inquit. Quem penitet oportet non solum deum timere iudicem: sed etiam iustum diligere: vt non tantum penam timeat: sed etiam anxietur pro gloria. Ex quibus verbis innuit Augusti. Qd licet homo timeat penam: timori tamen preponere debet charitatem diuinam. Sed difficile est in tali extremitate habere hanc intentionez hac principali circunstantia regulatam. Si. n. vnus seruus regis ab eo fugisset ad hostes ipsius. Et ibi lōgo tempore stans multa mala ei ɔtinue intulisset. Et sp in illius odio pseuerasset. Si postea ab eo captus z suspēdio ad iudicatus interrogaret ab illo: an, eū sup oīa diligeret. s. supra vxorez suā. Filios: z frēs. Prēm z matrem: z magis q oīa tpalia: licet vbis respōderet q sic: tū ridiculū eēt credere q corde ipsuz z pfecto amore diligeret. Imo crederet q talia vba ad euitandam penam diceret. Et similiter posset dici in pposito de expectantibus ɔfiteri in fine vite: quia tales pseuerātes in peccatis vsq3 ad mortē: si tunc plangūt peccata sua vt plurimū faciunt: hoc ex timore mortis z inferni: z non amore paradisi: vel ex dolore offensionis diuine vt inquit ciprianus in epistola ad Antoniū de laudibus cornelij di. Rogare illos non delicti penitentia: sed mortis vrgētis admonitio cōpellit. De hoc habet horribile exemplū. Legit. n. q quidā clericus multū viciosus tēpore mortis ɔfessus est cū multis lachrymis: z recepit sacramēta ecclie cum maxima reuerētia ostendens magnum dolorem peccatorum suorum: qui post mortem apparuit cuidā suo amico totus ignitus: z exclamauit uoce magna di. Hei mihi quia damnatus sum: z interroganti illi quomodo hoc fieri posset cum tot lachrymas effuderit in confessione: z in recipiendo sacramēta: ille miser respōdit. Heh mihi qa illas lachrymas non ex dei amore nec ex contritione peccatorum meorum: sed solum ex timore mortis z inferni effudi. Et ideo deus non acceptauit penitentiam meam sine veris circunstantijs factam: z his dictis ille infelix disparens ad tartareas penas redijt. Et merito: nam vt ait glosa in c°. scripta de collu. de te. Deus non est remunerator nominum: sed aduerbiorum: non enim remunerat opus bonum: nisi sit bene z recta intentione factū: z ad bonū finem. Sicut aūt oculus membruz dirigit in operādo: sic intētio facit opa bona tēdere ad finē debitum: idest deum. Et ideo sicut

balistarius tenet vnum oculum apertum .s. dex/
trū vt sagittam recte ad terminum dirigat inten
tum: ⁊ alium .s. sinistrum claudit. Sic debet ho/
mo in opere suo aperire dextrum oculum ad deū
vt omnia ad glīam eius faciat ꝭꝫ ꝯsilium apo/
stoli.pc. ad Corin.x°. Et claudere sinistrum ne ī
opere suo respiciat ad bona temporalia ⁊ ad mū
dum. Debet claudere oculum sinistrum timo/
ris seruilis: ⁊ aperire dextrum diuine charitatis
⁊ timoris filialis. Tales autem peccatores ī mor
te restituentes vsuras: ⁊ peccata volentes dimit/
tere sunt similes nauigantibus in mari qui vidē
tes submergi nauem: proijciunt merces in mare
ꝙ non faciunt voluntarie simpliciter sed solum
ꝭm quid .s. causa euadendi periculum: quo eua/
so intendunt habere ipsas merces: si possibile sit.
Timenduꝫ est ergo ne nimis tarde peccator aīaꝫ
suam manumittat vt sit in casu illius qui seruū
manumittit causa mortis sub ista cōdicione: ꝙ
si conualuerit liber esse desinat. Qui quidem me/
dicus manutenendi licet valeat apud leges ciui
les: vt patet .ff. de manumissionibus. l. Mortis
causa. tñ siquis sic animā suā manumittat: apud
deū nō valet. Timendum est enim ne talis mo/
riens sit in casu. Legis que habeť .ff. Arborū fur
ti cesarū. l. Si plures. In q̄. l. iudiciū datur: ꝙ
arbor sit illius in cuiꝰ horto viuit ⁊ radices ha/
bet: ⁊ non illius: in cuius terrā declinat quando
scinditur. Sic est de illo qui viuens vult esse in
dominio diaboli: ⁊ moriens vult caput suuꝫ de/
clinare ad deū: quod erit difficile. Ideo dicit Au
gustinꝰ in li°. de penitētia: ⁊ habetur transumpti
ue in.4°. senten. di.20ª. ⁊ de pe. di. 7ª. c°. nullus
Nullus expectet penitere quādo peccare nō pōt
arbitrij q̄rat libertatē: vt delē possit commissa nō
necessitatem: qui prius itaqꝫ a peccatis relinqui/
tur q̄ꝫ ipsa relinquat: nō ea libere: sed quasi neces
sitate cōdemnat. Que verba exponēs Tho. in.4°
di.20ª. in responsione ad secūdum argumētū ait
Quod Augustinꝰ in verbis istis ostendit: ꝙ pe/
nitentia quā aliquis agit in fine vite est valde du
bia: nō ꝙ nō possit etiam tūc esse efficax ad salu
tem: q2 etiā quādo quis nō potest amplius pecca
re: potest tamen volūtatē peccandi mutare: vt no
lit quod priꝰ voluit etiaꝫ si posset: tamē hoc est de
raro cōtingentibꝰ: ideo dicit idē Augustinꝰ vbi
supra: ⁊ in li°. de lapsu mundi sermōe.24°: ⁊ ha/
betur transumptiue in p̄dicta di. quarti: ⁊ de pe.
di.7ª. §. Quamq̄ꝫ: alias allegatur c°. si quis. Si
quis positus in vltima extremitate sue egritudi/
nis: voluerit accipere penitētiā ⁊ accipit: ⁊ mox re
cōciliabiť. Fateor vobis nō illi negamꝰ quod pe/
tit: sed dicere non presumimꝰ: q2 bene hinc exeat.
Si securus hinc exierit ego nescio: penitentiā da/
re possumus: securitatem dare non possumus.
Nunqd dico dānabitur? Sed nec dico saluabiť
Vis ergo a dubio liberari? vis qd̄ īcertū est eua
dere? age penitentiam dum sanus es: quia si sic
egeris dico tibi: ꝙ securus eris quia penitentiaꝫ
egisti: ⁊ eo tp̄e quo peccare potuisti. Si autem
volueris agere penitentiam quādo peccare nō po
tes peccata te dimittunt: non tu illa.

¶ De occupatione animi circa dolores mor/
tis.

Tertium periculum quod incurrūt nō
facientes penitentiam: in sanitate dici
tur occupationis. Et est Scoti vbi su
pra. Adeo enim homo tempore mor
tis est occupatus circa infirmitatem: ⁊ dolores
ingentissimos: ꝙ nō potest habere animum ad
penitētiam sicut requiritur: ꝭm enī Aristotilem
in.3°. de anima: ⁊ in.2°. Topicorum: ⁊ Tuliuꝫ in
philippicis. Intellectus noster nō potest eodē tē
pore circa diuersa obiecta perfecte operari: ⁊ idō
quando quis habet dolores mortis: adeo anima
cū omnibus suis potentijs est occupata circa il
los dolores ⁊ anxietates: ꝙ nō bene potest atten/
dere circa ad penitentiā: ⁊ necessaria ad salutē.
Idō dicit Gre. in quodā ꝭmone. Cū īfirmitate op
p̄ssus eris: nihil aliud cogitare poteris quia diri/
giť tota intētio mētis: vbi sentiť vis doloris hoc
etiā periculū potest declarari per sētētiā Augu. in
li°. q̄stionū.83°. q̄stione.36ª. di. Passiones cau/
sate a tristabilibꝰ plus mouēt: q̄ꝫ causate a dele/
ctabilibus: sꝫ vehemēs passio delectationis qñqꝫ
totaliter vel pro magna parte impedit vsū ratio/
nis humane: vt inq̄t idē Aug. in li°. de ci. dei. Et
patuit p experiētiā de multis qui ex inopinato ali
quo īgēti gaudio: ⁊ bona annūciatione amentes
facti sūt. Vñ inq̄t Tulius in li°.2°. de fine bonorū
⁊ malorū. Stoici diffiniūt voluptatē eē sublatio/
nē aīe: ex quo innuit ꝙ in maximā aliquā volupta/
tis passionē: quis aliq̄ñ amittit vsū rationis: ad p̄
dicta ēt facit qd̄ ponit Philo. 7°. Ethi. di. Dele/
ctatio corrūpit extimationem prudētie. Si ergo
hoc agit passio delectatiōis: multo magis idē fač
passio doloratiōis: p dictā regulā. Aug. s. passiō es
causati ⁊c. Et sic qs pōt hr̄e tantā tristitiaꝫ ⁊ do/
lorē: ꝙ alienabiť a sēsu vel quasi. Dicit enī Arist.
3°. Ethicorū c°. xj°. Tristitia stupefacit ⁊ corrū/
pit naturā hn̄tis. Et in. x°. Ethic. c°. 5°. ait. Cor/
rūpūt opatiōes p̄pas tristitie. Sꝫ q̄ maior ē tri/
stitia quā qs hr̄e possit ī hoc mūdo? qs maior do/
lor ⁊ āxietas? nōne ē doloratio morť? dn̄te Phi.

Ethicorum.3°. Ultimum terribilium est mors. Ergo inconvincibiliter cōcluditur: ꝙ quando quis est in casu ⁊ infirmitate mortali adeo anima eius est impedita circa corporis cruciatus: ꝙ non bene est disposita ad confitendum ⁊ cetera: que requirūt intellectum ⁊ attentionē atq₃ maximam diligentiam: ⁊ amaram contritionem. Et hoc est quod inquit Augustinus in li°. de penitentia. Difficile est vt tunc vera sit penitentia quādo taз sera venit: quando cruciatus membra ligat: quando dolor sensum opprimit: vt vix aliquid homo cogitare valeat. Facit etiam ad predicta illud qđ dicitur Eccle.xi°. scilicet afflictio vni⁹ ho[illegible] oblivionem facit luxurie maxime: ergo multo magis dolor mortis inducet oblivionem penitentie. Et ideo propheta inquit deo ps°.6°. Non est in morte qui memor sit tui. Et patet hoc per exemplū. Nā si qs haberet filiū vnicū quē maxime diligeret in articulo mortis positum: ⁊ veniret vicin⁹ rogās euз vt iret ad faciēdū sibi aliqđ servitiū: nō est credendū ꝙ in tali dolore dimitteret filiū ꝓpriū: vt iret ad illū quē min⁹ amat. Similiter si vicina ei⁹ esset īfirma nō dimitteret curā dilecti filij vt eā visitaret. Iste aūt dilect⁹ filius est corp⁹ ꝓpriū: ⁊ caro cui peccator servit ꝯtinue. Vicin⁹ est de⁹ cui parū servit ⁊ de quo parū curat. Imo est ei extrane⁹. Unde ipsū dñs iesus cōquerit[illegible] psalmistā di. Extrane⁹ fact⁹ sum fratribus meis ⁊ pegrin⁹ filijs matris mee. Vicina vero īfirma est aīa de qua visitāda ⁊ curāda per penitētiam nō curat īfirmo corpore: sз oīa ei⁹ studia circa corporis īfirmitatē vsant. O q̄ta anxietas: quāt⁹ dolor: quātaq₃ afflictio ē pctōris qn̄ videt i se vificatū illud qđ dr̄ Ihiere. 9°. c°. Mors ītrat p fenestras nr̄as. Jō dr̄ Eccle. 41°. O mors q̄ꝫ amara est memoria tua hoī iniusto. Que ꝯsiderās magister gre⁹. de novis ordi. heremitaꝝ in suo q̄dragesimali de aduentu dicit. O dies dolorosa: anxia ⁊ laboriosa: qn̄ pedes frigescūt: dētes nigrescūt: nasus acuit̄: caligāt oculi: frons īdurescit: aures palescūt: tact⁹ amittit̄: lingua occupat̄: pectus anxiat̄: guttur restringit̄: ideo in psona [illegible]lis pctōris moriētis exclamat David ps°.114°. dicens. Circumdederūt me dolores mortis: picula īferni īvenerūt me. Tunc aius īfirmi potius cogitat qūo non possit tantū dolorē sedare: petit remedia: postulat medicos: ⁊ anxiatur de sanitate corporis recuperanda: magis q̄ꝫ de aīe salute: patet hoc per exēplū quod tpibus nr̄is accidit in civitate Meli. Nā quidā magnus vsurari⁹ infirmat⁹ ad mortē: fecit corā se portari oīa ꝑciosa monilia: aurū ⁊ argentum ⁊ lapides preciosos: ⁊ intuens oīa illa per multū tēporis: postea ad medicos se ꝯvertens exclamavit. O medici: accipite hec oīa. Cūcta enim vobis elargior dūmodo me a morte liberetis: ⁊ in talibus semp cogitans sine penitentia mortuus est. Simile aliud habetur. Exēplum de quodaз alio divite avaro in mortis articulo sibi faciente apportari suos denarios ⁊ thesauros quos dolorose alloquens dicebat. Juvate me: o denarij mei. Juvate me: en morior ⁊ vos desero: deinde illos amplexabatur: ⁊ demum accepto vase argenteo cum dentibus: expiravit cum diabolo. Alius autem avarus infirmatus ad mortē fecit se portari per omnes officinas domus scilicet in celario: in horreo: in sala: in coquina: in thalamis depictis: ⁊ in stalla: ⁊ voluit videre equos ⁊ canes. Similiter ⁊ accipitres. Deinde vestimenta sua ⁊ cetera omnia: de quibus solebat habere solacium: ⁊ super omnibus lamētabatur: ⁊ sic impenitens mortuus est. Legitur quoq₃ aliud exemplum de quodam magno prelato ecclesiastico qui infirmatus ad mortem: ⁊ audiens a famulo ꝙ medici non habebant spem de vita eius: fecit sibi portari speculum: ⁊ intuens in illud cepit dicere. O facies mea iocunda. O caput meum delicatum: quod tanta diligentia ornabam: ⁊ mitra lapidibus preciosis onusta illustrabaз: debes tu mori. O corpus meum eburneum: manus mee albissime. O crura mea formosa debetis vos a vermibus devorari? ⁊ in his verbis perseverans mortuus est. O stulte ⁊ omni dementia repletissime: hec est confessio quā postulas: hec est sacra comunio quā requiris. Ideo exclamat quidam versificator. Tempo passa: e tempo vene. Tropo sta chi non fa bene. Facendo male sperando il bene: La vita mācha he la morte vene. Ogni homo e il mondo lassa. Chi offende a dio cum gran paura passa. Ideo Ovidius in.10. Metha. Inducit orpheū dicentem dijs inferorum. Omnia debentur vobis paulumq₃ morati. Serius aut citius sedem properamus ad vnam. Tendimus huc omnes: hec est domus vltima: vosq₃. Humani generis longissima regna tenetis. Oratius quoq₃ in quadam epistola hortatur nos ad preparationem mortis dicens. Omnem crede diem tibi diluxisse supremum. Grata superveniet que non sperabitur hora. Nolite ergo generosi cives expectare ad penitenduз tempus mortis in quo eritis quasi totaliter inhabiles ad beneagendum: sed modo donec habetis bonum intellectum ordinate testamenta vestra: ⁊ necessaria ad vestram salutem disponite.

¶ De dimissione omnium rerum in morte. Q Vartum periculum dicitur dimissiōis s. omnium rerū temporalium de qua Esa. 4°. dicitur. Omnis caro fenū: et ois gloria eius quasi flos feni: exsiccatū est fenū: et cecidit flos ei⁹: mortuo enim hoīe: moriuntur simul et pereunt oēs delicie eius et cōsolationes tēporales quas habebat. O quant⁹ tūc erit horror. O quātus dolor. O quantus tremor: cū cōspiciet se priuari delicijs carnis: probatis luxurijs: cōsuetis solacijs: sonis: cantilenis et iocis: Ait enim poeta maximianus Dura. satis miseris memoratio prisca bonorū. Et cassiodorus epistolarū li°. xj°. epistola. 15ª. inquit. Facile onus afflictionis sentiunt qui vti suauib⁹ delicijs cōsueuerūt. Has aūt suauitates necesse est cito dimittere. Ait enim magister Grego. de nouis vbi supra. Quod homo est similis cuidam pisci maris q dicit ephigmer: qui nascit mane: et morit vespē In morte ergo oīa relinquuntur. Unde Grati⁹ in epistola ad Quintū ait. Mors vltima linea rerū est: que aufert oēs mundanas consolationes: de qb⁹ loqt Aug° in li°. p°. de aīa di. Quid pfuit inanis gloria: breuis leticia: mundi pōpa: carnis voluptas: false diuitie: magna familia: et mala ↄcupiscētia: vbi risus? vbi ioc⁹? vbi iactātia? vbi arrogantia? de tanta leticia: quanta tristicia: post tantā voluptatē: tam grauis miseria: de illa exultatione ceciderunt in grandē ruinā et magna tormenta: hec ille. Que oīa videbat propheta in spū di. in ps°. Quō facti sunt in desolationem? subito defecerunt: perierunt propter iniquitatē suam. Et in persona iuuenis delicati infirmantis ad mortē ait Job. 19°. c°. iui libri. Spoliauit me. s. infirmitas grauis gloria mea: et abstulit coronā de capite meo: idest capillos: et alia capitis ornamenta destruxit. O quanta afflictio est in aīa peccatoris qñ priuari se videt delicata vxore: quā plusq̄ seū amauit: dicit enim infra se: forsitā accipiet alium virū quē plusq̄ me diliget. Ad hoc dari pōt exēplū illius iuuenis: qui tēporibus nr̄is in articulo mortis existēs amplexabat vxorē suā: dolens q eā dimittere oportebat. O quāta anxietas: cum se videt relinquere filios suos: pro quib⁹ tantos labores passus est vt eis diuitias reliqueret. De quibus ait propheta. Filij tui sicut nouelle oliuarum in circuitu mēse tue. Et alibi. Filie eorū cōposite: circūornate vt similitudo tēpli: patuit hoc per exēplum vnius infirmi qui flebat filios suos: cui a fratrib⁹ nr̄is penitentia persuaderi nō poterat propter nimiū dolorem filiorū cruciat ergo talis moriēs vehemēter relinquens filios orphanos. Dicit autem intra se. Quis maritabit filias meas? quis earū curā geret? quis defendet ab aduersarijs filios meos: ne diripiant bona eorum? Quis fidelis tutor inuenief: qui nō vsurpet diuitias quas relinquo eis? De tali inquit Augu. in smōe de inocentib⁹. Percutiť hac aīaduersione peccator vt moriēs obliuiscat sui: qui dū viueret oblitus est dei. Patuit de quodā magno vsurario in ciuitate Mediolani qui in mortis trāsitu existens tenebat in manu sacculū plenū aureis: et cū quidā eius affinis vellet eū auferre: quia erat quasi mortuus: ipse vsurarius stringebat manū et trahebat sacculū ad se: et in hoc tota eius mens versabatur: ne sibi auferret pecunia et sic mortuus est. O quā indicibilis cruciatus cum peccator videt se priuari thesauris suis: quos tanto labore q̄siuit tanto timore seruauit: tantoq3 amore dilexit Aspicit enim q nihil portare secū pōt: iuxta illō Job. 27°. Diues cū dormierit nihil secū afferet aperiet oculos: et nihil īueniet nisi peccatū: et psalmographus canit. Dormierunt somnū suū: et nihil inuenerunt oēs viri diuitiarū in manib⁹ suis. Et iterum. Ne timueris cū diues factus fuerit hō: et cū multiplicata fuerit gloria domus eius: qm̄ cū interierit nō sumet oīa: nec descendet cum eo gloria eius. Considerate ergo quātū dolorem habebūt de amissione diuitiarū auari insatiabiles i tanta auiditate diuitias ↄgregātes: cū dicat Gregorius in quadā omelia. Nunq̄ sine dolore dimittiť: quod cū nimio amore possideť. Et idem inquit Aug. 21°. de. ci. dei. Talibus peccatoribus moriētibus cōgregate diuitie: nec aīe, nec corpori prosunt: iuxta illud Eccli. 5°. Qui amat diuitias: fructū nō capiet ex eis: quod intelligens Saladinus: quidam magnus inter saracenos: appropinquans vltimo fini: sudariū quo post mortem inuoluendus erat: ante se portari fecit: et per ciuitatē proclamari. Tantū et non plus de oībus suis bonis portabit princeps magnus Saladin⁹. Insuper accidit peccatori in extremis laboranti ali⁹ dolor: vt videat bona sua ab aduersarijs suis et inimicis sepenumero vsurpari et diripi ipso loq nō valente: iuxta illud propheticū. Esa. 3°. Exactores sui spoliauerunt eū: vñ Augu. 5°. de ciui. dei. c°. 18°. iquit. Felices vel nos: vel filios nostros diuitie terrene non faciunt: que aut a nobis sunt viuentibus amittēde: vel nobis mortuis: a qb⁹ nolum⁹ possidende. O diabolici vsurarij: qui sāguinem pauperum deuoratis: audite q de vobis propheta proloquiť. Relinquent alienis diuitias suas: et hic erit vobis maximus dolor in morte: occupans aīam ne de vera cogitet penitentia.

De impugnatione demonū ī morte. p

Quintū piculū dicit̄ īpugnationis .s. demonū: de qua Gre. in q̄dā s̄mone inquit. Tanto diabol⁹ grauiores tentationes suggerit: quanto magis peccatorē fini appropinquare ꝯspicit. Insidiat̄ .n. i abscōdito q̄s̄ leo in spelūca sua. Insidiatur vt rapiat pauperē: rape pauperē dū attrahit eū: vnde sicut muregula ad foramia īsidiat̄ muri: ⁊ expectat vt ide exeat: ita diabol⁹ in fine ⁊ ꝓpe exitū aīe īsidiat̄ peccatori. Sicut ergo qs eēt stult⁹ si dū sanꝰ est: ⁊ fortꝫ reijciat arma defēsoria vidēs hostē cōtra se veniētē: ⁊ pmittat se supari ab illo. Qñ āt est īfirm⁹: ⁊ totū q̄si robur ex īfirmitate amisit tūc petat arma ⁊ postulet loricā dicēs: īgredi se velle cā pū certamis cū hostib⁹ qñ se mouē nō pōt. Sic stultissim⁹ est peccator q dū ē san⁹ ⁊ potēs ad pugnādū cū diabolo: p pniaȝ nō vult illā facere: sed se supari pmittit: deīde cū est īfirm⁹: ⁊ tot⁹ debilis [redacted] spiritualr q̄s̄ corporalr vult ⁊ credit se posse cōtra tā diros hostes pfectā victoriā reportar̄ q ē ita difficile vt quodāmodo īplere videat̄ attēta īpoꝝ potēna. Jō dicit Paul⁹ ad Ephe. 6°. Nō ē nob colluctatio aduersus carnē ⁊ sanguinē sꝫ aduersus pricipes ⁊ ptātes: aduersus mūdi rectores tenebraꝝ haꝝ ꝯ spūalia neqtie ī celestib⁹. O quātus erit tremor ī illa hora mortis: qñ de momēto ī momētū expectat: peccōr q diabol⁹ sibi appeat: nō eni cōiter appet: nisi postq̄s̄ ē ꝓpe trāsitū. Tūc certe verificat̄ ī talib⁹ peccōrib⁹ quod scriptū est Deut. 31°. Occurrēt vobis mala ī extremo tpe: vidēt eni diabolū in tā horribili specie: vt poti⁹ vellēt q terra illos deuoraret: q̄s̄ per ictū oculi illā pessimā bestiā vidē. Unde Ouidi⁹ ī ep̄lis iqt ep̄la .x°. Occurrūt aīo peccāti mile figure. Morsqꝫ min⁹ pene q̄s̄ mora morꝫ hēt. De qb⁹ Uirgili⁹. 6°. Eney. ait. Terribiles visu forme. Apportat g° diabolus librū in quo scripta sūt oīa peccata eoꝝ taȝ subtiliter allegās ꝯtra eos de eoꝝ dānatiōe vt nihil valēt rñdere. O maledicte ⁊ obstinate pctōr: tūc illa turpia scelera: que nūc nō vis p ꝯfessionē denudare: talr demōstrabūtur a diabolo: q non aliud expectabis nisi sniaȝ dānatiōisꝯ te. Scriptū est eni. Eccle. xj°. In fine hoīs: denudatio operū ei⁹. Jō iqt Criso. ī lī°. de egressu aīe. Pensandū ē qp̄pe cū aīa peccatrix vinculis īcipit carnis absolui: q̄s̄ amaro irore ꝯcutit̄: quātis mordacis ꝯsciētie stimulis lacerat̄. Recolit vetita que cōmisit: videt mandata q̄ adīplere cōtempsit: dolet īdulta pnie tpa se ianter pcepisse: plorat īmobilem districte vltionis articulū īeuitabilr īminere. Manere satagit: ire cōpellit̄: recupare vult pditā nō audit̄: post terga respiciēs totius transacte vite cursū velut vnū breuissimū deputat itineris passū. Ante se oculos dirigit ⁊ īfinite ph̄enitatis spacia dep̄hēdit: plorat itaqꝫ quod īfra tā breue tē p⁹ acqrere potuit leticiā oīuȝ sc̄oꝝ: deflet ēt se p tā breuis tpis illecebrā voluptatē inenarrabilē amisisse dulcedinē. Erubescit q pp illā substātiā q̄ vermib⁹ erat obnoxia: illā neglexit q̄ angelicis chorꝫ erat īserenda: hec ille. O obstiate pctōr qd audis? Quid facies ī illa hora qñ tu sol⁹ videb̄ illos demones sic horribiles: ⁊ nullus [redacted] poterit iuuare ꝯtra eos? Tūc verificabit̄ quod scriptū ē Deute. 28°. Dabit tibi cor pauidū: ⁊ deficiētes oculos ⁊ aiaȝ ꝯsūptā merore: ⁊ erit vita pendēs ante te: timebis die ac nocte. Tūc tremebūd⁹ exclamabis: hei mihi: hei mihi: q̄ iter pago: quod nūq̄s̄ ambulaui: ī regiōes lōgissimas a qb⁹ nullus reuertit̄: vado ad iudicē terribilē vbi nescio qd mihi ꝯtigat: paueo: ꝯtremisco: q̄ nō hēo aduocatū q me adiuuet: nō hēo sociū q me ꝯducat. Sꝫ video malas bestias ꝓparatas ad me deuorādū. O maxia stulticia pctōꝝ q hoc audiūt ⁊ nō ꝯtremiscūt. O scelerate qūo te defendes a diabolo in illa hora: cui⁹ seru⁹ tāto tpe pmāsisti? cū ei⁹ suasiōib⁹ obedisti vt iqt Paul⁹ ad Ro. 6°. ⁊ 2° Pe. 2°. vbi a quo qs superat⁹ ē: ei⁹ ⁊ seruus ē. Si ad mortem gl̄iose virginis diabolus accedere voluit: credis te euasurū sine illa horribili visiōe? Si ad obitū sci Frācisci maxia preit demonū multitudo: vt viderēt si possent illā aīam [redacted] scām sibi vēdicare: ⁊ p tres dies ꝯtinuos illā īpugnarūt. Quid faciet tibi o diabolice peccator: audi horribile exēplū Narrauit mihi qdaȝ soci⁹ me⁹: q dicebat̄ frater stephanin⁹ de laude: q dū īpe hēret curā īfirmorū ī loco nr̄o sci Apollonij apud brixiā: qdā bon⁹ frater īfirm⁹ ad mortē: q̄dā nocte ita fortiter cepit clamare q ipse qui in quadā infirmarie camera dormiebat: tot⁹ tremefactus euigilauit. Et volēs ire ad fratrē clamātem per lōgum spaciuȝ preiit per cameram: nesciens reperire ostium: ⁊ videbatur ei q mile demones circa se haberet: q euȝ impedirēt ne iret: capilliqꝫ eius ex horrore maximo erecti sunt. Tandem aliqualiter excutiens timorem: perrexit ad infirmuȝ: accessit etiam .p. guar⁹. loci scilicet .p. frater Bartholome⁹ de porris rogantes infirmum vt taceret quia non sinebat fratres dormire: ille vero multo magis clamabat dicens. O bone Jesu succurre mihi. O virgo gloriosa adiuua me. O pater scē Frācisce ne me deseras in tantis angustijs. Uidens ergo predictus Guar⁹. q nollet tacere compatiens fratribus qui non poterant dormire: precepit ei

per obedientiā ne vlteri⁹ clamaret. Ille vo non penitus signum faciens q̄ eum videret vel audiret multo forti⁹ clamabat. Quapp Guar. totus stupefact⁹ discessit. dict⁹ vo ff Stephanin⁹ ibi remāsit. Ille vo ff in clamorib⁹ pseuerās vsq̄ ad matutinū: tādē in se reuenit: cui dixit ff Sephanin⁹. Valde scādalizat⁹ sū de te: q̄ nunq̄ obedire voluisti pri guardiano qui totiēs tibi hac nocte precepit ne clamares. Ille vero debilissima voce r̄ndit: ve pr̄ nūq̄ vidi aut audiui patrē guardianū hac nocte neq̄ aliū ffem. Cui ille dixit. Que erat causa tanti clamoris. Ille vo r̄ndit. O pr̄ adeo sum debilis: q̄ nō possū dicere. Sz sciatis q̄ tota hec camera plena erat demonijs in horribilissima spē mihi apparētib⁹ q̄ volebāt me cogere ad negādū xp̄z: ꝛ in desperationē facē deuenire ꝛ violenter de corpore eripere aīam meā. Credo q̄ mihi apparuerit in essētia sua tantā hn̄tes deformitatē: vt ipossibile sit dictu: sz q̄r īuenerūt me sine pc̄ō mortali: nō potuerūt me vicē: ꝛ his dict̄ ille bon⁹ ff post aliq̄ntulū tp̄is: de hoc seculo migrauit. O pctō: vis ergo fortr̄ eē cōtra diabolum tp̄e mortis p̄para tibi armaturā ꝯtrictōis: accipe scutū scē ꝯfessionis: apphende gladium ꝛ lanceam scīssime penitentie: ꝛ tunc eum superabis. Q

Orem⁹ ergo oēs cū pphēta dn̄o dicentes: ne tradas bestijs aīas ꝯfitētes tibi. Magnuz n. ē piculū demonū nō solū añ trāsitū aīe: sz etiaz post. Au. n. Gri. vbi. s̄. Jā vo post egressionē aīe de corpre qs explicare valeat: quot armate iniq̄rū acies ī īsidijs lateant: quot fremētes cunei ferali⁹ tellis instructi tūc obsideāt: ꝛ ne libere trāsire possit velut aīa militari more cōstipate legiones oppugnāt: hec ille. Patet p°. qd̄ legit̄ in legenda bti Martini. Vz q̄ qdā scūs eps in hora trāsit⁹ p̄dicti sancti audiuit m̄ltitudinē angelorū cū cāticis aīaz illi⁹ ad ethereas māsiones deferentem: sed post modicū tps audiuit p̄dictos cant⁹ cessare ꝛ atrocē insurgere pugnā cōtra predictos angelos nam maligni sp̄s: aīaz sancti martini sibi volebant vsurpare. De sancto etiā eusebio socio btī Hieronymi legit̄: q̄ duab⁹ horis ante mortē apparentib⁹ sibi terribilib⁹ demonijs: reuoluebat oculos ꝛ totā faciē torq̄bat: clamabatq̄ alta voce. Non faciā: mentiris: mēties. Deinde cooperiebat oculos suos: ne videret illos sibi horribiles d̄mones: deprecabaturq̄ frēs suos. di. O frēs mei nō ne videtis tot acies demonuz: succurrite mihi: adiuuate me: oēs eniz pene mūdi nihil sunt in cōparatione visionis horū malignorū demonū qui volūt me cōstrigere ad negandū xp̄m: ꝛ dicit [redacted] esse damnatū: durauitq̄ hec pugna demonū cōtra ipsum duabus horis cō tinuis fratribus omnib⁹ ad terrā prostratis cū maximo timore ꝛ cōpassione. Demū veniēte scō Hieronymo hi demones territi fugerūt. Legit̄ etiā q̄ quidā scūs heremita: vidit in spū aīas morientium velut quasdā auiculas versus celū euolare: sz quidā gigas horribilissimus: qui magnitudine tangebat nubes quasi oēs rapiebat ꝛ in pfundū pelagi demergebat: ꝛ ille gigas erat demō īfernalis. Eia igit̄ deuoti xp̄iani nō expectem⁹ horam mortis ad pugnādū ꝯtra inimicos nr̄os: nūc exeam⁹ in cāpū certaminis per scāz pn̄iaz hn̄tes semp deuotionē gliose virgini: que in mortis articulo a demonijs liberabit. Nō sūt .n. adhuc. 20. āni: q̄ mortu⁹ est quidā ff nr̄ amic⁹ me⁹ de q̄ mihi narrauit quidā me⁹ soci⁹: qui eius morti īterfuit: q̄ dū esset pp̄e obitū cepit faciē reuoluere: ꝛ oculos: ꝛ mō se vertebat ad vnū lat⁹: ꝛ mō ad aliō claudēs oclos: ꝛ postea cū lachrymis cepit rogare frēs vt sui misererent̄: ꝛ deū pro se deprecarentur di. O frēs mei nōne videtis horribiles demones q̄ aīaz meā volūt eripere: O frēs mei succurrite mihi in hac hora: fratrib⁹ ergo omnib⁹ genua flectētib⁹ ꝛ psalmos penitētiales dicētib⁹ ille horribiliter cū demonijs agonizās tādē cepit dicere: o virgo benedicta: semp fui tu⁹ deuot⁹ ꝛ q̄tidie tibi coronā deuote faciebā: succurre ergo mihi piissimi a dn̄a in tantis angustijs. Quib⁹ dictis stati aduēit btā vgo licet eā nō viderēt alij frēs. Ille vo hilari facie tot⁹ iocūdus cepit dicere frīb⁹. Cessate frēs mei ampli⁹ psalmos dicere: sz facite locū gliose virgini. Deinde innumeras grās ei referens ipsa perrexit ad dominum. R

¶ De itricatōe aī in reb⁹ secularib⁹ ī morte.

Sextū periculū d̄r intricatiōis. s. in varijs cogitationib⁹ ꝛ negocijs sclārib⁹. Au. n. sapiēs Eccli. 33°. Vir in multis expert⁹ multa cogitabit quod intelligitur tā in morte: q̄ in vita. Jō in psona taliū morientū dicit. Job. 20. c°. sui libri. Cogitatiōes mee varie succedūt mihi: ꝛ mēs mea in diuersa rapit̄ Exod. ps°. 37°. Cor meū ꝯturbatū ē ī me. Quattuor. n. cogitationes veniūt talib⁹ q̄ ꝯturbāt aīaz eoꝝ: ꝛ occupāt ne cogitēt de pn̄ia: vz doloris: quē hn̄t ī corpe quomodo eum eijciant. Amoris. s. rerum temporaliū quas nō dimittere affectāt. Timoris. s. mortis ꝛ inferni. Demonum ꝛ iudicis irati. Et spei. Semper enim habent aliquid spei recuperande sanitatis: ꝛ euitāde mortis. De qb⁹ cogitatiōib⁹ dicit Jacobon⁹ nr̄. Quatro vēti gitta el mare: che la mētesā turbar. Lo temē e lo spare lo dolē e lo gaudiare. Jō dicit Seuerinus

Boeti⁹ p°. de ꝯsolõe. Met°. 7°. Tu q̃qꝫ si vis lumine claro cernere verũ. Tramite recto carpe callẽ: gaudia pelle. Pelle timorẽ: spẽqꝫ fugato: nec dolor adsit. Nubila mens est iũctaqꝫ frenis: hec vbi regnãt. Ea pp de talib⁹ peccatorib⁹ ait Esa. 57°. c°. sui libri. Cor ipij quasi mare feruẽs. s. i cogitatiõibus suis: qd̄ q̄escere nõ põt maxime tp̄e mortis. Econtra vero est de bõis qui leti moriũtur: ideo põt dari exẽplũ de duob⁹ incarceratis: quorꝫ vn⁹ q2 iust⁹ iuentus est: cũ gaudio expectat egressum suũ de carcere. Alter vero q2 est malefactor: ꝫ [illegible] ꝯsequẽs suspẽdẽdus: vel aliter iterficiendus cum magno tremore expectat: ꝙ educat̃ de ipso carcere. Aliõ quoqꝫ pulchrũ exẽplũ ponit Phi. li°. de aĩalibus dicẽs. Qd̄ est quedã auis noĩe Cign⁹: que est albissima: ꝫ in oĩ vita sua hẽt luctuꝫ pro cantu: in morte vero magnã oñdit leticiaꝫ in mẽbris ꝫ in voce: ꝫ facit ingentẽ melodiã: ꝫ festiuitatẽ. de qua Ouidi⁹ in ep̃lis iquit. Sic vbi fcã vocãt: vdis abiect⁹ in herbis. Ad vada meãdri ꝯcinit albus olor. Et assignat philosoph⁹ rõnem dicẽs: ꝙ ideo in vita luget q2 sanguis ei⁹ qui est purissim⁹: est dispersus in mẽbris: ita ꝙ de eo q̃si nihil remanet circa cor: in morte vero ideo gaudet: q2 sãguis tot⁹ recurrit ad cor: ꝫ pp suã puritã [illegible] ꝫ dulcedinẽ dat ei magnã ꝯsolationẽ. Sic moraliter: hõ iust⁹ luget in vita sua: q2 bõa opa sua ad cor ꝫ ad mentẽ suã nõ reducit: sꝫ peccata quasi semp recogitat ꝫ de eis pniam facit ꝫ lachrymat̃. Tp̃e vero mortis benemerita sua illi repñtant̃: ꝫ ideo gaudet: ꝫ letat̃ cũ Ap̃lo di. ad philip. p°. Cupio dissolui ꝫ eẽ cũ xp̃o. Ecõtra vero dicit Philosoph⁹ vbi s̃. Qd̄ est q̃dã aĩal noĩe sirena quod est piscis habẽs a media parte supiori silitudinẽ hoĩs: ab iferiori vero silitudinẽ piscis. Hoc autẽ aĩal in tota vita sua hẽt suauissimũ cantũ: ꝫ maximã oñdit leticiã. In morte vero voce lamẽtabili exclamans cuꝫ maximo dolore se discerpit. Et ratio est quia cum habeat sanguinem venenosuꝫ [illegible] vita sua stat quasi tot⁹ in cauda: ꝫ quasi nihil remanet apud cor: ꝫ ideo letat̃. In morte vero summe tristat̃: quia oĩs sanguis venenosus existens in cauda: currit ad cor. Sic peccatorib⁹ in vita venenum peccatorum nõ venit ad cor: sꝫ so[illegible] vanitates mundi: ꝫ ideo letant̃: quib⁹ tamen omnia peccata ad mẽtẽ veniunt mortis tempore: q̃ aĩas eorꝫ perturbant ꝫ cruciãt. Sicut dicit̃ de lupo qui cum comedisset bonas carnes assatas plenas nouaculis radentibus: postea digerẽdo eas mortuus est: nã inciderũt ei oĩa interiora. S

In tali etiã hora ad mentẽ illis veniunt ex dei iudicio negocia in q̃bus libenter occupabãtur sanitatis tẽpore: patet de quodã michatore: qui dũ sui eũ ad penitẽtiã hortarent̃ ipse respõdit eos interrogando di. Quanti p̃cij est nũc libra piperis: quõ lana vendit̃: ꝫ in his vitã finiuit. Similiter quidã aduocat⁹ inuitat⁹ a sacerdote: vt sumeret corpus xp̃i respondebat. Jo me ne apello. erat enĩ solitus appellare cõtra iustitiaꝫ. Nostris quoqꝫ tẽporibus quidam armiger habẽs sub se milites: in extremis laborans disponere videbat̃ acies: vocabat milites: ꝫ cetera videbatur facẽ q̃ solitus erat agere in castris. Ali⁹ aũt negociator qui multa bona acq̃sierat propinquus morti dicebat seruo. Curre post talẽ: qui soluit mihi monetã falsã. Dic tali ꝙ pertransijt tẽpus mee solutionis: hei mihi nã talis me decepit in tot aureis. Alius etiã in extremis constitutus cũ quidã frater nr̃ eũ hortaret̃ ad cõfessionẽ: respõdebat. Sũt ne reuerse galee de baruti. Diu steterũt naues de aqua mortua. Dicẽte aũt illi fratre nr̃o. Uultis ordinare facta aĩe vr̃e. Ille respondebat. Est ne bonũ mercatũ cinamomi. Et postea respirabat di. O mercantie hodie nihil valetis. Cũ aũt istaret vt cõfiteret̃ affirmans ꝙ moreret̃. Ille rñdit magna voce. Nõ possũ: nõ possũ: quib⁹ dictis cũ diabolo expirauit. Ali⁹ insuper dieb⁹ nr̃is cuꝫ cõfessor sibi facere vellet ꝯsciẽtiaꝫ de male ablat̃ ꝫ q̃reret an vellet restituere respõdit. Te pareno fritille: ꝫ sic sine penitentia mortuus est. Econtra vero nr̃ beat⁹ ff michael de carcano p̃dicator excellẽtissimus: cũ laboraret in extremis partes cũ digitis faciebat ac si p̃dicaret: ꝫ postea dixit. Ego cõuici illũ. s. diabolũ: ꝫ sic preiit ad dñm. Sed p oppositũ. Auar⁹ quidã medicus ad mortẽ veniens ꝫ rogatus vt cõfiteretur. Respondebat. 13. libre ꝫ trei mesi: ꝫ semp dicẽs hec verba expirauit: post mortẽ vero eius: iuentũ ẽ ꝙ quidã ifra tres menses illi debebat dare. 13. libras. O maledicte peccator noli expectare ad penitẽdũ horã mortis: q2 tunc mens tua erit intrincata in seculariũ negociorũ cogitatiõibus: vt verificetur qd̄ a dño dicit̃ Matthei. 6°. vbi ẽ thesaur⁹ tu⁹ ibi ꝫ cor tuũ erit.

¶ De derelictione amicorum. [illegible]

Septimuꝫ ꝫ vltimũ impedimẽtũ acq̃culũ ẽ derelictiõis. s. amicorũ. In tali enim extremitate degenti maxime sibi ñes fiunt adsunt parẽtes ꝫ amici ad tẽporalia p̃tendentes ꝫ nõ curantes de illius aĩe salute. Sepe etiam illo vidente: sed loqui nõ valente: aliquis capsas claudit: ꝫ claueꝫ accipit vel sigillũ apponit: alter quia nihil [illegible] reliquit turbatus recedit: vel ꝯuicia ei dicit ꝫ iproperatur: [illegible] Uxor eum molestat: vt ei accrescat dotẽ ꝫ illã v[illegible] fructuariã

fructuariū relinquat: alij petūt vt eos heredes in
stituat ꝛ testamentum faciat sicut eis placet: alij
aliqd exportant: vnꝰ vestimenta: alius sciphos ar
genteos ꝛc. alij bursam ei accipiūt. Unde talis di
cere potest cū xpo ps°. 21°. Diuiserūt sibi vestimē
ta mea: ꝛ super vestē meā miserūt sortē. Nemo est
qui illi ostendat crucē: aut xpi passionem ad me
moriā reducat. Medicus autē veniens ꝛ vidēs
eū morti ꝓximū: nō hortat ad cōfessionē: sȝ alijs
de domo dicē. E le spazato: O medici audite quā
tū sit peccatū vr̄m sic facientiū: ꝛ quod vobis p̄ci
pit scā mr̄ ecclesia in c°. Cū infirmitas. de penitē.
ꝛ re. di. Cū infirmitas corporalis nōnūq̄ ex pec/
cato proueniat: dicente dn̄o languido quem
nauerat: vade ꝛ amplius noli peccare: ne dete/
rius aliquid tibi contingat: presenti decreto sta/
tuimꝰ ꝛ districte p̄cipimꝰ medicis corporū: vt cū
eos ad infirmos vocari cōtigerit: ipsos super oīa
moneant ꝛ inducāt: ꝛ exponit glo. s. cū effectū vt
medicos aduocent animarū vt postq̄ fuerit in/
firmo de spūali salute prouisū: ad corporalis me/
dicine remediū salubriter ꝓcedat ꝛc. Sequitur.
Si quis autē medicorū: huiꝰ nr̄e cōstitutionis
transgressor extiterit: tā diu ab ingressu ecclesie ar
ceat donec pro trāsgressiōe huiusmōi satisfecerit
cōpetēter: hec ibi. Sup q̄ verba dicit Hosti. q ex
quo dicit: precipimꝰ: necessitatē imponit: ꝛ trans/
gressor mortaliter peccat: nec hoc statutū p̄scribi
potest: nec aliqua cōsuetudine tolli: cū sit pro sa/
lute aīarum introductū: male enī cōsuetudines
nullo tempore ꝯualescūt. §. Si vo. in aūt. vt nul/
li iu. l. 2ª. in fine. ſm vnā expositionem. C. que sit
lon. cōsue. 8ª. di. c°. mala. extra de consue. c°. fi. de
sñi. ꝛ re. in. c°. cū causa. Si ergo medici sic astri
gunt ad hoc: quanto magis cognati ꝛ affines: eū
oēs xpiani ad hoc ex diuino p̄cepto: necessitatis
tpe obligent: per illā sententiā Matthei. 22°. Dili/
ges proximū tuū sicut teipsum. Sed heu: quia
les maxime vxores: ꝛ aliquādo filij sepe cōfesso/
res de domo expellūt: ꝛ loqui cū infirmo nō pmit
tūt dicētes eū dormire: vel aliter impeditum esse
vel quādo ad eum accedere vult confessor dicūt
ei: nihil dicite ei de cōfessione vel testamēto: ne in
cutiatis terrorē: ꝛ si ipse petit dicūt cōfessori da
te ei pauca verba quia est debilis. Aut si medicꝰ
corporalis vel spiritualis vult illum exhortari ad
cōfessionem: dicūt: nō est adhuc tp̄s: expectate ad
huc modicū. O maledicta femina: sic diligis vi/
rū tuū: o ingrate fili: sic tractas patrē tuū: bene di/
cis: q nō est tp̄s. s. cōfitendi: quia nimis diu expe
ctauit. Sed bene est tp̄s q diabolū cū portet: ꝛ q
loquellam amittat: ꝛ ingrosset lingua vt confite/
ri nō possit. Scriptū est enī in. §. Sepe. institutis
qbus nō est pmis. fa. testa. sepe aūt ꝛ lsati ꝛ eru/
diti hoīes variis casibꝰ: ꝛ loquēdi ꝛ audiēdi fa/
cultatē amittūt: vbi dicit glo. maxime impij ad/
uocati patuit exēplū in septē aduocatis padua/
nis vno anno peste defunctis: qui oēs sine lingua
inuenti sunt in morte. Quid dicā de amicis tēpo
ralibꝰ? certe stultus est qui in illis omnem suam
ꝯfidentiā ponit. Dicit enī dn̄s Matthei x°. Ini/
mici hominis domestici eius. Exemplū misera/
tione dignū visū est in quodā magno p̄lato ꝛ ec/
clesiastico: qui laborās in extremis visitatꝰ est ab
amicis suis. Cū aūt viderēt eū morti proximum
quisq̄ cepit domū illaȝ spoliare: ꝛ hoc accidit q̄si
semp talibꝰ psonis ecclesiasticis. Adeo autē ab/
stulerunt omnia eius bona: q infra horaȝ nihil
remansit in domo preter lectū in quo iacebat in/
firmꝰ. Quidā aūt de eius amicis dixit. Omnino
est mortuus: ꝛ accepit illū lectū quē subtꝰ habe/
bat infirmus ꝛ eū reliquit mori in palea. O cru
delitas maxima. O rabies inaudita. O horribi/
litas lachrymāda quā nō facerēt theucri vel sara/
ceni. Quare gº nō facitis elemosinas: dū sani estis
Quare non confitemini. Nolite expectare q affi
nes vr̄i hec faciāt pro vobis. Si enim vos de sa
lute vr̄a negligentes estis: multo negligentiores
erunt affines vr̄i. Et ideo hortamur vos ne va
cuū gratiam dei recipiatis ꝛc.

¶ Eodē die post prandiū de iudicij finalis verifi
catione Significatiōe. Et causatiōe. Sermo no
nus.

Iudicabit orbē terrarū in iustitia ꝛ po/
pulos in equitate. ps°. 97°. Quantuȝ
1 vtile sit ad mentem reducere terribili/
tatē vniuersalis iudicij ostendit sapiēs
Eccli. 7°. di. In omnibꝰ operibꝰ tuis
memorare nouissima tua ꝛ in eternum non pec/
cabis. De quo etiam loquens. Gregorius inquit
in quadam omelia. Diem illum ante oculos po/
nite: ꝛ quicquid modo graue cernitur in eius
comparatione leuigatur: ꝛ etiam omelia. 39ª.
idē inquit: presentis temporis si qua est ita est agē
da letitia vt nunq̄ amaritudo diuini iudicij re/
cedat a memoria. Ait enim Ambrosius in quo/
dam sermone. Ualde se sollicitat in bono opere
qui sēper cogitat de extremo fine. Ideo ait Gual/
terus in alexandriade. li°. 8°. O felix mortale ge
nus si semp hēret Extremū p̄mēre bonū finēq̄
q̄ timeret. Augustinus quoq̄ in Epistola ad
Exitiuȝ dicit. Nihil est vtilius populis q̄ loqui
de temporibus futuris. Ea propter cantor spiritꝰ
scti i ƀbis ꝓposiṫ nob mēoriā facit de seueritate

vniuersalis iudicij. De quo tractaturi tres consi/
derationes faciemus. pª. dicet Uerificatiõis. 2ª.
Signatiõis. 3ª. ꝛ vltiª. appellabit̃ Causatiõis.

¶ De verificatione iudicij vniuersalis. X.

Quo ad primã partez que dicit̃ verifica/
tionis propono vobis vnã verissimaz
conclusionẽ ſm Sco. in. 4º. di. 47ª. q.
pª. ꝛ Ric. eadẽ di. arº. pº. q. pª. ꝛ Tho.
eadem di. ꝛ in. 3ª. parte summe. q. 49ª. arº. 5º. s.
ꝙ in veritate futuꝝ est in fine mundi iudiciuz in
quo deus seuerissime puniet peccata delinquen/
tium: ꝛ nõ minus clementissime p̃miabit bona
opera iustorum. Et hec catholica opinio est cõtra
quosdam maledictos hereticos ꝛ infideles. De q
bus Tulius i libro pº. de natura deoꝝ inqt. Qui
dam dixerunt totã de dijs immortalibus opinio
nem fictã esse ab hoĩbus sapientibus reipublice
causa. Ut quos ratio nõ posset eos [illegible] officiuz: re
ligio duceret. Et hãc eandẽ sniam videtur tenuis
se Statius libro. 2º. thebaidos dicens: primus in
orbe deos fecit timor. Tulius quoqz in hanc here
sim inuolutus fuisse videt̃ qui in libro. 4º. inue/
ctiuaꝝ contra cathilinaz inqt. Ut aliqua formi/
do improbis esset posita apud inferos: antiq sup
plicia impijs ↄstituta esse dixerunt: hec ille. Que
opinio maledicta penitus est reprobanda. Quõ
enim deus sit supra probatũ est in sermone de ca
thenis: ꝛ etiã infra probabitur in sermonibus de
fide: ꝙ vero infernus sit in quo reprobi puniunt̃
probabit̃ in. 2ª. parte p̃cipali huius operis ser/
mone. 21º. parte. 1ª. Quõ aũt debeat venire iudici/
um probabitur nunc dupliciter. pº. triplici ratio
ne. 2º. auctoritatibus. Prima rõ di iustificatõis
sic arguendo. Deus est iustus ꝛ vult iustitiã exer
ceri. Unde ps̃º. xº. dicit propheta. Justus dñs et
iustitias dilexit. Justitia aũt vult vt vnicuiqz tri
buat̃ qd suuz est ꝛ ſm qd meretur. l. Justitia. ff.
de iusti. ꝛ iu. ꝛ insti. eo in principio vbi dicit̃. Ju
stitia est constans ꝛ ꝑpetua voluntas animi: ius
suũ vnicuiqz tribuens. Ad iustitiã ergo pertinet
p̃miare virtutes: quia oĩs iustus labor meretur
p̃miuz: ꝛ illud reqrit ꝛ expectat. l. ꝛ virtutũ. C. de
statu. ꝛ ima. l. cõtra publicã C. de re. mili. l. bene.
C. de qua priẽnij. p̃. l. nemo. C. de offi. magi. offi. §.
ne aũt in autẽtico de iudi. cº. si. 7ª. q. pª. cº. frater
nitatẽ. 12ª. q. 2ª. Et. cº. ad nostram. de rebus eccle.
non alie. Similiter iustitia requirit vt delicta nõ
remaneant in punita. l. Si longius. ff. de indi/
cijs. l. ita vulneratus. ff. ad. l. acq. l. Sticum aut
pamphilum. ff. de solu. l. si a reo. §. fi. ff. de fideius.
l. si operis ꝛ. l. sancimus. C. de penis. ꝛ. cº. vt fame
de sen. ex. Sed in hoc mũdo diuina iustitia non
remunerat: nec punit opera hominum sicut me
rentur: imo videmus ꝙ apparet fieri totũ con/
trarium. Nam plerũqz in hac vita boni sunt tri
bulati: mali vero in prosperitate gaudentes. Un
de verificat̃ in hoc mũdo illud vulgare ꝓuerbiũ
Chi fa bene ha vno carro di feno. Chi fa male
ha vno carro di sale. Chi fa bene: male li vene.
Chi fa male: nel mundo vale. Et tamẽ vera est
snia Augustini dicẽtis: qꝛ apud deũ nullũ bonũ
est irremuneratũ: ꝛ nullũ malũ impunitũ. Ergo
necesse est ꝙ veniat vniuersale iudicium: in quo
qſqz recipiet ſm opera sua bonum: vel malum
Sed forte aliquis dicet. Non adducunt̃ aliq ad
iudiciũ nisi ad hoc vt certificetur iudex de causa
sed deo oĩa aperta sũt iuxta illud ad hebreos. 4º.
cº. Oĩa nuda ꝛ aperta sunt oculis eius. Et idem
habet̃ Danielis. 13º. ꝛ. 2ª. q. pª. cº. Deus oĩpotẽs ꝛ
q. 5ª. cº. p̃sbyter. Ergo nõ est necessariũ ꝙ respe
ctu dei vocemur ad iudiciũ: nõ etiã respectu nri
quia qlibet in hora sue mortis est certus de sua
dãnatione vel p̃mio. Et ideo non videt̃ necessa
rium ꝙ fiat de ipso aliud iudiciũ: quia respõdeo
ꝙ lz peccatoribus singulis sit nota tẽpore mortis
damnatio vel glorificatio sua in particulari: ꝛ sic
ipsi cognoscant diuinaz iustitiam quo ad se: non
tamen quisqz scit quomõ sint puniti vel p̃miati
alij quos in mundo viderat non habuisse ſm eo
rum merita vel demerita: ꝓpter qd de diuina iu
stitia murmurauerat. Et ideo necesse est ꝙ deus
faciat vniuersale iudiciũ non ad hoc ꝙ ipse ali/
quid cognoscat: sed vt omnes hoĩes mundi ꝛ et
demones ꝛ angeli perfecte conspiciant eum esse
verum ꝛ iustũ iudicem: ꝛ nihil mali relinquere
impunitũ aut boni irremuneratũ. Ut dictum est
ꝛ vnusqz cognoscat ꝙ deus permisit malis ꝓspe
ritates in hoc mundo vt eos remuneraret de ali/
quibus paruis bonis q̃ fecerunt: vel vt grauius
crucient̃ in inferno sic exigentibus eoꝝ demeritis
Bonis aũt permisit euenire tribulationes vt suũ
purgatoriũ patiantur per illas in hoc mundo: et
vt maiori gloria p̃miẽtur in celo: vt dicit Chriso
stomus in. cº. quid ergo. de peni. di. 3ª. Secunda
ratio dicit̃ manifestationis. Ut. s. manifestent̃ oĩa
occulta. Juxta illud apostoli. Cum venerit dñs
illuminabit abscondita tenebrarũ ꝛ manifesta/
bit ↄsilia cordiũ. pª. ad Cor. 4º. ꝛ. cº. incerta. 30ª.
q. 5ª. ps̃º. 28º. Reuelabit dñs ↄdempsa ꝛ in tem
plo eius. s. celesti: oẽs dicent gloriam. Quõ si non
veniret iudiciũ vniuersale: profecto necesse esset
dicere ꝙ falsuz locutus fuisset xp̃us. Math. 10
cº. qui dixit. Nihil opertuz quod non reuelletur: ꝛ
nihil occultũ quod nõ sciat̃: quod videmus nõ

impleri in hoc seculo: et ideo necesse est dicere quod cum xpus non possit mentiri: quia est veritas. Johannis.14°.et c°.Si consuetudinem.et c°.qui contempta.8ª.di.hanc cognitionem et scientiam de premiatione et punitione omnium hominum habebimus in alio seculo i. vniuersali iudicio. Et hoc est quod Hieronymus dicit in quadam omelia super Matthæum: ait enim predicta xpi verba exponens. Quomodo verificabitur quod veritas dicit cum videamus multa occulta bona et mala que non possunt sciri: et respondet. Non intelligitur illud occultum reuellari in hoc mundo: sed in die iudicii: quando omnia nuda et aperta erunt. Et has duas rationes tangit Aug.2°.de ci.dei.c°.11°.di. Iste quippe dies iudicij proprie iam vocatur: eo quod nullus ibi erit imperitie aut querelle locus: cur iniustus iste sit felix aut iustus ille sit infelix: omnium namque tunc non nisi bonorum vera et plena felicitas et omnium non nisi malorum digna et summa infelicitas apparebit. Cum enim ad illud iudicium dei venerimus non solum quecunque tunc iudicabuntur. Uerumetiam quecunque ab initio iudicata et quecunque vsque ad illud tempus adhuc iudicanda sunt: apparebunt esse iustissima. Y.

TErtia ratio dicitur completionis: pena enim que ante illud vniuersale iudicium complete inflicta non fuerit debet in extremo iudicio: compleri ita quod impij post illud iudicium cruciabuntur non solum quo ad animam: sed etiam quo ad corpus. Omnes enim in illo extremo iudicio resurgemus p°.Cor.15°.c°. Et sic dolor et tormentum augebitur in malis tam extensiue quam intensiue: respectu corporum resuscitatorum. Et similiter bonis accrescet gloria et iocunditas: quia non solum in anima: verum etiam in corpore beatificabuntur. Et hec ratio est omni equitati consona. Justissimum enim est vt qui deo seruierunt in anima et corpore: similiter ab eo glorificentur in vtrisque: et per contrarium quod qui deum offenderunt in ambobus: in eis crucientur. Est.n. regula in iure dicens: per que quis deliquit: per ea et puniri debet. Ut habetur Sapientie.11°. et notatur in.c°.literas.de tempori.or.et in.c°.fi.de immu.ec. de hoc est tex. et similiter in.c°.pastoralis de iure patro. et etiam notatur in.l.ex facto.§.Julianus.ff.de vul.et pupil.l.heres.ff.de his qui vt indi. Et per hoc soluitur illa ratio que posset fieri sic: scriptum est Naum p°.non iudicabit deus bis idipsum: quod etiam habetur.81ª.di.c°.presbyter et.13ª.q.2.ª c°.que situm ac.23ª.q.5ª.c°.Quid ergo. et de pe.di.3ª.§. His auctoribus et.c°.querat. Cum igitur deus in morte cuiusque illi tribuat penam vel gloriam secundum opera: ergo non debet aliud iudicium de ipso facere. Quia respondeo quod punitio vel premiatio que fit in morte est solum quo ad animam: et illi tantum nota cui fit: hoc autem iudicium erit in anima et corpore in presentia omnium: vt vnusquisque completum premium vel punitionem recipiat secundum merita sua. Et consequenter maior erit cruciatus damnatorum post iudicium: quam nunc sit. Unde ait Augu. in sermone plurium martyrum. Maiores penas passuri sunt cum resurrexerint. In quarum comparatione tales sunt iste quales patiuntur qui mortui sunt homines maliquia: talia sunt somnia hominum qui torquentur in somnis. Anime eorum patiuntur. Caro non patitur. Maior autem cruciatus est: si vigilans torqueatur hic ille. Et idem erit de gloria. Z.

SEcundo hec eadem veritas probatur testimonio multiplici: et non vno tantum. Nam ad aliquid probandum regulariter duo testes sufficiunt.ff.de testib⁹.l.vbi numerus.4ª.q.3ª.§.in criminali.versiculo. Item vbi.hoc etiam idem asserit Hosti.gof.et durandus in sua li°.p°.parte.2ª.di.14ª.q.2ª. Et aliquando statur testimonio vnius in his in quibus alteri preiudicium non infertur: puta si dubitatur de aliquo an fuerit baptiçatus: vel si ecclesia fuerit consecrata: de conse.di.4ª.c°.paruulos et.c°.cum itaque. Item quando queritur vtrum aliquis sit emendatus de crimine statur testimonio sacerdotis.extra de testi.c°.testimonium. Ubi hoc dicit gl. et allegat.c.m.in capite.50ª.di.et.2ª.q.pª.c°.si peccauerit.in fi.et de simo.c°.nemo. Item in correctione fraterna sup prima correctione charitatiua vnum solum procedit quia aliter non potest.extra de testi.c°.in oi. Item aliquando requiruntur plures quam duo vtputa in donationibus causa mortis: vbi requiruntur quinque testes.C.de do.cau mor.l.fi.et in codicillis.C.de codi.l.fi.in fine. In testamentis vero regulariter secundum leges septem testes requiruntur. Justi.de testa.§.fi.et.C.de testa.l.hac consultissima. Hoc tamen fallit: quia quandoque valet sine teste: vt si miles in bello scribat suo sanguine in clypeo vel vagina: aut in puluere anotauerit gladio suam voluntatem: et moriatur.C.de mi.testa.l.milites. Quandoque sufficit vnus: vt si fiat coram Imperatore.C.de testa.l.omnium. Nam tunc ille vnus testis est imperator qui sufficit. Similiter etiam in his que sunt ad pias causas sufficiunt duo extra eo.c°.Cum esses et.c°.Relatum. Notandum tamen quod predicta solemnitas testium videtur secundum quosdam abrogata per ius canonicum ac etiam diuinum: per quod duo vel tres fide digni testes sufficiunt. Iuxta illud Matth.18°. In ore duorum vel trium testium stat omne verbum: quod etiam habetur Deute.19°.et 2ª.cor.13°.et.2ª.q.4ª.c°.p°.et.35ª.q.6ª.c°.ab isto die.et extra de test.c°.licet vniuersis. Attamen vt aius

vester magis excitet̃ ad expectandũ diuinũ iudi/
ciuz: nõ vno teste vel duobus: sed pluribus illud
esse ventuꝝ ꝓbabimus. Et p°. Probat̃ auctori/
tate mosaica ⁊ ꝓphetica sic. Nã dicit̃ Deute. 32°.
Juxta est dies ꝑditionis: ⁊ adesse festinant tẽpo/
ra. Judicabit dñs populũ suũ ⁊ ĩ s̃uis suis mise/
rebit̃. Judith. 16°. Veh genti insurgenti super ge
nus meum dñs enim oĩpotens iudicabit in eis:
in die iudicij visitabit eos: ⁊ Job. 19°. fugite a fa/
cie gladij: qꝛ vltor iniquitatis est gladius: ⁊ scito/
[illegible] esse iudiciũ: ⁊. 31°. c°. Idẽ inquit. Quid faciaz
cum surrexerit ad iudicandũ dñs: cum quesierit
quid respondebo illi? Dauid quoqꝫ ps°. 109°. ait
Judicabit in natiõibus implebit ruinas: ꝯquas/
sabit capita in terra multorũ. Et Ecclesiastes. 3°.
dicit Salõn. Justum ⁊ impiũ iudicabit dñs: ⁊
tempus oĩs rei tunc erit. Et. xi°. c°. eiusdem libri
inqt. Letare iuuenis in adolescentia tua ⁊ in bo
no sit cor tuuz in diebus iuuentutis tue. Et scito
ꝙ pro oĩbus his adducet te deus in iudiciuz. Et
12°. c°. Cuncta q̃ fiunt adducet deus in iudiciuz
ꝓ omni errato: siue bonũ sit: siue malũ. Et Sap.
12°. dicit̃ dño. Quis stabit contra iudiciuz tuum
aut quis stabit in conspectu tuo. s. sine tremore:
cum veneris videre iniquorum hoĩum? Et Esa.
3°. scriptũ est. Dñs ad iudicandũ veniet cum se/
nioribus populi sui ⁊ principibus eius et. 10. c°.
dicit̃. Quid facietis in die visitatiõis ⁊ calami/
tatis? ad cuius cõfugietis auxiliũ? et. xi°. c°. Nõ
s̃m visionem oculoruz iudicabit: neqꝫ s̃m audi/
tum auriũ arguet. Sed iudicabit in iustitia pau
peres: ⁊ arguet in equitate pro mansuetis terre:
⁊ percutiet terram virga oris sui. Et. 13°. c°. Ecce
dies dñi veniet crudelis: ⁊ indignationis plenus
⁊ ire furorisqꝫ: ad ponendã terram in solitudine
⁊ peccatores eius conterendos de ea. Jere. quoqꝫ
2°. c°. dicit̃. In iudicio contendam vobiscum ait
dñs ⁊ cũ filijs vr̃is disceptabo. Et Johelis. 2°. c°.
Magnus dies domini ⁊ terribilis valde: ⁊ qs
sustinebit illum? Et ibidez conturbentur omnes
habitatores terre quia venit dies domini: quia ꝓ
pe est dies tenebrarum. Et Malach. 3°. Quis
poterit cogitare diem aduentus eius? ⁊ quis po/
terit stare ad videndum eum? Ipse enim quasi
ignis conflans. Et. 4°. eiusdem libri. c°. Domi/
nus per prophetam inquit. Ecce ego mittam vo
bis heliam prophetam anteq̃ꝫ veniat dies domi/
ni magnus ⁊ horrẽdus. Et Sophoni. p°. c°. scri
ptum est. Juxta est dies domini magnus: iuxta
⁊ velox nimis. Dies ire dies illa. Dies tribulatio/
nis ⁊ angustie. Dies calamitatis ⁊ miserie: dies
tenebrarum ⁊ caliginis: dies nebule ⁊ turbinis:

dies tube ⁊ clangoris: super ciuitates munitas ⁊
tribulabo hoĩes ⁊ ambulabunt vt ceci quia do/
mino peccauerunt: ⁊ effundetur sanguis eorum
sicut humus ⁊ corpora eoꝝ sicut stercora. Sed ⁊
argentum ⁊ aurum eorum non poterit liberare
eos ĩ die furoris domini. In igne zeli eius deuo/
rabitur omnis terra: quia consumationem cum
festinatione faciet cunctis habitantibus terram
Secundo hec eadem veritas probatur auctori/
tate euangelica ⁊ apostolice. p°. Matth. 10. c°. do
minus dicit. Quicunqꝫ non receperint vos nec
audierint sermones vestros. ⁊c. Sequitur. Amẽ
dico vobis: tollerabilius erit terre Sodomorũ
in die iudicij: q̃ꝫ ciuitati illi et. xi°. c°. Eiusdẽ euã
gelij ait. Veh tibi corozaiz. Veh tibi bethsayda: q2
si in tiro ⁊ sydone facte fuissent virtutes que facte
sunt in vobis: olim in cinere ⁊ cilicio penitentiã
egissent. Verũtamen dico vobis ꝙ tiro ⁊ sidoni
remissius erit: q̃ꝫ vobis in die iudicij. Et. 12°. c°.
Ait viri niniuite surgent in iudicio cuz genera/
tione ista ⁊ condemnabunt eam: quia penitẽtiaz
egerunt in predicatione Jone. Similiter aposto
li de hoc iudicio predixerunt. Unde Paulus. p°.
ad. Cor. 4°. dicit. Nolite añ tẽpus iudicare quo/
adusqꝫ veniat dñs qui ⁊ illuminabit abscondita
tenebrarum ⁊ manifestabit consilia cordiuz. Et
2°. Cor. 5°. ait Oẽs nos manifestari oportet ante
tribunal christi vt recipiat vnusquisqꝫ in corpo/
re prout gessit siue bonuz siue malum. Et. 2°. ad
Thimo. 4°. Testificor coraz deo ⁊ xp̃o Jesu q iu
dicaturus est viuos ⁊ mortuos ⁊ aduentum ipsi
us ⁊ regnũ eius. Et. 2ª. Pe. 3°. Adueniet dies do
mini vt fur in quo celi magno impetu transient
Elementa vero calore soluẽtur: ⁊ terra ⁊ ea que
in ipsa sunt oĩa exurentur: ⁊ Apoc. 6°. dicit Ag/
[illegible] volans. Vidi mortuos magnos ⁊ pusillos stã/
tes in conspectu throni: ⁊ libri aperti sunt ⁊ iu/
dicati sunt mortui ex his que scripta erant in li/
bris ipsorum: ⁊ vltimo c°. eiusdem libri: dicit do
minus. Ecce venio cito ⁊ merces mea mecuz est
dare vnicuiqꝫ s̃m opera sua. Tertio idẽ probat̃
auctoritate canonica: ⁊ autentica. s. Decretoruz ⁊
sanctoꝝ doctoꝝ. Decretorum. Nam de futuro iu/
dicio multi testes habentur in decretis maxime
23ª. q. 5ª. c°. Quid ergo: ⁊. xiª. q. 5ª. c°. Sacerdoti
bus ⁊. 25ª. di. c°. qualis. dicit gre. Qualis hinc q̃s
qꝫ egreditur talis in dei iudicio ꝑsentabit̃. Mul
tos alios testus relinquo de hoc terribili iudicio
mentionẽ faciẽtes vt in c°. alioꝝ. 9ª. q. 3ª. ⁊ in c°.
si sacerdotibus. 15ª. q. 6ª. Sz iã ad sacros venia/
mus doctores. Ait diuus Ambro. in libro de offi
cijs. Nihil est ꝙ magis ꝓficiat ad vitã honestã

q̃ ut credamus eũ iudicẽ venturũ quẽ ꝛ occulta nõ fallant ꝛ indecora offendant ꝛ honesta delectent. Grego. quoqꝫ sup Matth. dicit. In maiestate visuri sunt quem in humilitate videre noluerũt: ut tãto districtius virtutem suam sentiant q̃to ceruicẽ cordis nũc ad penitentiam nõ inclinant: ꝛ in alia omelia sic ait. In extremo iudicij die cũ apertis celis ministrãtibus angelis consedentibus Apostolis in sede maiestatis sue: xp̃us apparuerit oẽs electi pariter ꝛ reprobi illũ videbunt: vt ꝛ iusti de munere retributionis sine fine gaudeant: ꝛ iniusti de vltione iudicij ꝛ supplicij in ꝑpetuum gemant. Ber. quoqꝫ super can. ait. Veniet dies illa in qua plus valebũt pura corda q̃ astuta verba: ꝯscientia bona q̃ marsupia plena: quoniã iudex ille nõ falletur verbis nec flectetur donis. Ipse enim ait Job. 21°. nõ parcam eis verbis potentibus ꝛ ad deprecandum cõpositis. Hiero. quoqꝫ ad Sabinianuꝫ diaconẽ lapsum inquit. Parce queso aĩe tue ꝛ crede dei futurum iudiciũ. Et idem ad Asellã de fictis amicis ait. Ante tribunal xp̃i stabimus omnes. Ibi patebit qua mente quis vixerit. Et ad Eliodoruꝫ de contemptu mũdi idem dicit. Veniet veniet dies illa in qua corruptiuuꝫ hoc ꝛ mortale induat incorruptionem ꝛ immortalitatem. Beatus ẽ̃uus quem inuenerit dñs vigilãtem: tũc ad vocem tube pauebit terra cuꝫ populis: lugubris mundus immugiet ꝛ tribus ad tribuꝫ pectora feriet. Potentissimi quõdam Reges nudo latere palpitabũt: et exhibebitur cum prole sua venere tũc ignitus Juppiter. Adducet̃ ꝛ cuꝫ suis stultus Plato discipulis. Aristotli argumenta nõ proderũt. Idem quoqꝫ Hiero. ad palmachiũ ꝛ occeanuꝫ inquit. Aderit dies illa in qua facta nostra quasi in quadã tabula depicta mõstranda erũt. O q̃tis in die illa expedisset si ꝛ sensu corporis ꝛ viscerum vigore caruissent. Quãti Pastores philosophis: q̃ti rustici oratoribus: quãti hebetes ꝛ muti argutijs ꝑferẽdi sũt Ciceronis? Aug. q̃ꝫ 2°. li°. de ci. dei. c°. p°. ait. Tenet oĩs ecclia dei vere xp̃ꝫ de celo ventuꝝ ad iudicãdos viuos ꝛ mortuos. A.

O Igitur pertinaces peccatores. O somnolentiuo pigri: o carnales homines: quare nõ cogitatis de terribili iudicio? quare nõ expauescitis quare dubitatis? Credite ergo. Nõ enim prophete: nõ Apostoli: nõ Christus: aut sancti Doctores hec vobis dicerent nisi in veritate essent ventura. Sed omissis auctoritatibus fideliuꝫ veniamus ad probãdam hanc veritatem auctoritate phisica ꝛ politica. Ait ergo Plato in Phedrone. Cũ ꝑuenerint defuncti in eum locum quo demon vnũquẽqꝫ portat. p°. illic iudicabit̃ ꝛ qui pie iusteqꝫ vixerit ꝛ q secus. Et in eodẽ. li°. idẽ inquit. Feruñt. n. vnũquẽqꝫ cum decesserit ab eo demone q viuẽtem sortitus erat trahi in aliquẽ locum vbi oportet simul collectos iudicari. Et post sententiã ad inferna ꝓficisci illo ducẽte cui mãdatũ est ut hinc proficiscẽtes ad illa loca traducat. Et in eodẽ. li°. ẽt dicit. Purus ãt aĩus q honeste vitam trãsierit deos sortit̃ duces: habitatqꝫ in loco decẽti. Simil'r Ouidi. in p°. Methamor. inquit. Esse quoqꝫ i fatis reminiscit̃ affore tẽpus. Quo mare q̃ tellus correptaqꝫ regia celi Ardeat: ꝛ mũdi moles operosa laboret. In sibilinis quoqꝫ v̓sibus veritas iudicij demõstrat̃. Nã sibilla Tiburtina inq̃t. Judicij signũ tellus sudore madescet. E celo rex aduen iet ꝑ secla futurus. Scilicet in carne p̃ns ut iudicet orbẽ. Vñ deum cernet nõ credulus atqꝫ fidelis. Celsuꝫ cũ sanctis eui ▪ termino in ipso. Sic aĩe cũ carne aderũt quas iudicat ipse. Exuretqꝫ ignis terrã põtũqꝫ polũqꝫ. Et ista carmina recitat Aug. 18°. li°. de ciui. dei. Sibilla quoqꝫ Erithea dicit. Veniet in ꝯspectu agni abhominatio pctõꝝ: ꝛ descẽdet ignis terribilis q vniuersa creata vsqꝫ ad ethera ꝯcremabit: ꝛ nõ erit vltra hoĩuꝫ habitatio i terris: ꝛ nõ habũdabit vltra iniq̃tas ꝛ peccatuꝫ: sꝫ veniet de celo vox tube terribilis aduocans vniuersos vt veniãt in examine. Fiet ẽt ieffabiliter corporis ꝛ aĩe reintegratio: vt vtrũqꝫ simul retributionẽ recipiat siue penã. Tũc apparebũt cuncti reges ꝛ principes ꝛ videbũt agnũ i throno terribili vt retribuat vniuersis: nec erit inopis diuitisqꝫ discretio: sꝫ examinatio meritoꝝ. Judicabit aũt bonos ꝛ malos: vt illos sursuꝫ leuet: hos aũt in sortẽ demonũ vertat aternus: hec illa. O igit̃ iniq̃ssimi: timete ꝛ expauescite ventuꝝ dei iudiciũ. Et hoc sufficiat ꝓ. p°. parte nr̃i sermonis.

¶ De signis iudiciũ vniuersale p̃cedẽtib⁹. B.

q Vo ad secundã partẽ sciẽdum est ꝓm Ricar. nr̃m i. 4°. di. 48ᵃ. ar°. 1°. q. 3ᵃ. ꝛ sanctũ Bona. eadẽ di. in q̃stionibus circa lr̃am: q̃ Hiero. in quadã epistola scribit se legisse i annalibus iudeoꝝ q̃ndecim signa q̃ dicũtur debere p̃cedere vniuersale iudicium. Sꝫ vtrũ debeant esse ꝯtinua nõ exp̃ssit. Que sũt hec. Prima die oĩa maria exaltabũt̃. 15. cubitis sup oẽs mõtes. Sicut fuerũt aque tpe diluuij Ge. 7°. Nõ tñ recedẽtes a lecto suo miraculose: iuxta illud. ps. Terminũ posuisti quẽ nõ transgredient̃: neqꝫ ꝯuertet̃ operire terrã. Erit ergo sicut fuit tpe quo filij israel trãsierũt mare rubꝝ. Naꝫ aque erãt illis ꝓ muro. Exodi. 14°. De hac autẽ

eleuatione prophetatu3 videtur ps°.92°. Ubi ait
David loquens de futuris tanq̃ de p̃teritis. Ele
uauerunt flumina domine. Eleuauerũt flumi/
na vocem suam: eleuauerunt flumina fluctus
suos a vocibus aquarum multarum. Mirabi/
les elatiões maris 7c. Et Esa. 50°. ait deus. Ego
dominus qui conturbo mare: 7 intumescent flu
ctus eius. Uidentes autem hoc homines valde
contremiscent. Unde idem propheta inquit ps°.
47°. Ipsi videntes sic admirati sunt: conturba/
ti sunt: commoti sunt: tremor apprehendit eos.
Et congrue ponitur eleuatio quindecim cubi/
torum: quia praui per transgressionem decalo/
gi contra deum eriguntur: iuxta illud Job. 15°.
Tetendit manum suam contra dominum: 7 cõ
tra omnipotentem cucurrit erecto collo 7c. Et si/
militer eriguntur contra Ecclesiã que in quinq3
patriarchatus consistit scilicet Romanũ. Con
stantinopolitanum. Alexandrinum. Anthioche
num 7 Hierosolymitanum: de quibus exponi
potest illud Hiere. 19°. In illa die erunt quinq3
ciuitates iurantes per dominum exercituum 7c.
Scda die omnia equora prosternẽtur in profun
dum ita vt vix videri possint: qd fiet cum terribi
li strepitu dicente propheta Abachuc. 3°. c°. De/
dit abyssus vocem suam: 7 David ps°. 76°. Ui/
derunt te aque deus 7 timuerunt: 7 turbate sunt
abyssi: et Esa. 19°. dicitur. Arescet aqua de ma/
ri: 7 fluuius desolabitur atq3 siccabitur: 7 defici/
ent flumina. Attenuabuntur atq3 siccabuntur ri
ui aggerum. Quod erit signum depssionis dam
nandorum in profundum inferni qui in hoc mũ
do fuerunt per superbiam eleuati: de quibus di/
cit Claudianus. li°. p°. in Ruffinum. Tolluntur
in altum vt lapsu grauiore ruant: 7 Martialis
poeta inquit. Altior ascensus grauior plerunq3
ruina: 7 Maximianus canit. Et grauius sum/
mo culmine celsa ruũt. Tertia die aq̃ ipsius ma
ris redigentur in pristinu3 statum 7 fiet adequa
tio 7 tranquilitas in aquis. Sicut autem exalta/
tio maris 7 depressio ac conturbatio eius signi/
ficat cõturbatõe3 7 cõculcatõe3 maloꝝ iuxta illud
Esa. 57°. Cor impij q̃i mare feruens qd quiescere
nõ põt: 7 redundãt fluctus eius in cõculcationẽ 7
luctu3. Ita ipsius maris tranqlitas denotabit q
boni q i hoc mũdo q mari assimilãt fuerũt diuer
sis cõquassatiõibus agitati: pfectã qetẽ recipiẽt 7
cõsolatõe3: iuxta illud qd dĩ deo Thobie. 3°. Post
tẽpestatẽ trãquillũ facis: 7 post lachrymatione3 7
fletũ exultatõe3 ĩfũdis. Quarta die oẽs belue 7
aĩalia que mouẽt in aqs cõgregabũt 7 eleuabũ/
tur sup pelagus ĩuicẽ mugiẽtes iuxta illud Sap.
17°. Mugiẽtium valida vox bestiaꝝ deficientes
illos faciebat p timore: hoc aũt signũ erit ad dete/
statõe3 nolẽtiũ cõfiteri pctã sua: sicut pcipit Jaco
bi. 5°. vbi dĩ. Cõfitemini alterutrũ pctã vr̃a. Na
ipse belue marine faciẽt qd rõnales creature fa/
cere cõtẽpserũt. Ille. n. p modulo suo clamabũt
ad dñ3: hoĩes õo qb9 data ẽ rõ: vox: 7 volũtas: sua
pctã tacebũt. Quĩta die oĩa volatilia celi cõgrega
bunt in cãpis 7 nõ gustabũt qcq̃ neq3 bibẽt: s3
emittẽt voces quasdã q̃i flebiles: quasi dicãt illud
Apoc. 8°. Ueh. veh. veh. hitãtib9 mihi terra. i. ma
ctãtibus ea q̃ corporis sũt qd de terra originẽ tra/
xit. Ueh hitãtib9 ĩtra. i. ĩ pctõ mortali: veh auaris
veh raptorib9 veh vsurarijs: veh supbis: veh tirã
nis 7 oppssorib9 pꝛioꝝ: veh luxuriosis: veh adulte
ris: veh sodomitis: veh gulosis: veh prialib9: veh
dissolutis iuuẽib9: veh vãis mulierib9: veh malis
religiosis: clericis 7 sacerdotib9: veh mal' plãtis:
veh iobediẽtib9 subditis: veh malis artificibus 7
mercatorib9: veh oĩb9 male viuẽtib9 veh hereticis
7 oĩb9 ĩfidelibus: veh vobis ipijs q dereliqstis le
gem dñi altissimi. Eccle. 41°. veh gẽti peccatrici:
ppło graui iniqtate: semini neq̃ filijs sceleratis:
Esa. p°. veh qui cõdicit factori suo. Esa. 45°. Sex
ta die flãma maria cõsurget ab occasu solis cur/
rens cõtra faciẽ firmamenti vsq3 ad oriente3. Ad
designandũ q pctõres qui fuerũt frigidi in amo
re dei debẽt flãma ĩfernali in primo incẽdi: iuxta
illud psalmi. Flãma cõbussit pctõres. Septia die
oĩa sydera tam fixa q̃ erratica spargẽt ex se igne
as comas sicut comete: ad denotandũ q oẽs sta/
tus mũdi debẽt mutari iuxta illud Lucani i. p°
Mutãtẽ reg̃ Cometẽ 7c. Octaua die ita magn9
terremot9 erit q oĩa edificia alta psternẽt de q
Apoc. 16°. dĩ. Terremot9 factus ẽ magn9 q̃lis nũ/
q̃ fuit ex quo hoĩes fuerũt sup terrã. Et hoc signũ
fiet ad detestatõe3 cupiditatis hũane q̃si terra nõ
possit amplius auaros sup se tolerare. Uñ Esa.
15°. 24°. dĩ. Cõfractiõe cõfringet terra. Cõtritio
ne conteret terra. Cõmotiõe cõmouebit terra.
Agitatõe agitabit terra sicẽ ebri9 7 grauabit eã ini
qtas. Nona die oẽs lapides scidẽt 7 ĩuicẽ collidẽ
tur. Et hoc ĩ detestatõe3 eoꝝ q noluerũt cõteri de
pctis: qbus dĩ. Eccle. 3°. Cor duꝝ male habebit
ĩ nouissimo. Quia noluit suare illud Johelis. 2°
Scidite corda vr̃a. 7 vñ verificabit illud Eccle
17°. Conteret cũ delinquẽte delictũ. Decima die
oẽs plãte 7 herbe fluẽt sãguineũ rorẽ. De q̃ Johel.
2°. dic dñs. Dabo pdigia ĩ celo sursũ 7 ĩ tra deorsũ
sãguinẽ 7 ignẽ 7 vaporẽ fumi. Et de hoc pphetauit sybilla tiburtina dĩ. Judicij signũ tell9 sudore
madescet: 7 Esa. 34°. dĩ. Inebriabit terra sãguine

Et hoc ad detestatōez co℞ q noluerūt effūdere la
chrymas et dolore petō℞ suo℞ ⁊ mēoria passiōis
xp̄i. Undecia die oēs mōtes ⁊ colles ⁊ edificia in
puluerē redigēt ⁊ adeq̄bit terra: d q̄ ps°.96°.di.
Mōtes sicut cera fluxerūt a facie dn̄i q: venit iu
dicare terram: ⁊ Esa.4°.di. Ois vallis iplebit: ⁊
ois mons ⁊ collis humiliabit: ⁊ erūt praua in di
recta ⁊ aspera in vias planas ⁊ reuellabit gloria
dn̄i ⁊c. Et hoc ad significādū ꝙ illi q habuerūt al
titudinē ⁊ superioritatē ac dn̄atonē sup alios in
die iudicij illaȝ hēre cessabūt. Tūc.n. vt ait glo. in
c°.fi.89°.di. amplius nō erit dn̄atio siue gradus
maioritatis vnius ad alter℞. De hoc etiā signo p̄
dictū fuit Baruch.5°. vbi dicitur. Cōstituit de
us humiliare omnem mōtem excelsum: ⁊ con
ualles replere i eq̄litate terre. Duodecia die oia
animalia congregabuntur in campis rugientia
⁊ nihil gustantia iuxta illud. Jere.2°. Super eū
rugierunt leones ⁊ dederunt vocem suā. Et hoc
ad denotandum ppetuum lamentū damnato℞
in quo℞ psona di. Esa.49°. Rugiemus q̄si vrsi
oēs. Tredecima die oia sepulchra ab ortu solis
vsq ad occasum patebunt cadaueribus ad re
surgendum: ⁊ ossa mortuorum simul congrega
ta sup sepulchra stabūt iuxta illud Ezechi.37°.
Ecce ego aperiaȝ tumulos vestros dicit domi
nus. Et ibidem. Accesserunt ossa ad ossa vnum
quodq ad iuncturam suam: qd̄ erit in detesta
tionem eorum qui credunt nullam aliam esse vi
tam: ⁊ negant resurrectionem mortuorum futu
ram: secundum opinionem quorum dicitur per
psalmistam. Et sepulchra eorum domus illo℞
in eternū: Quartadecia die hoīs tūc viuētes de
habitaculis suis recedent discurrentq attoniti
velut amentes ⁊ nihil ad inuicem loquentes ex
timore ⁊ stupore iuxta illud. Esa 33°. cōterriti sūt
in sion peccatores: possedit timor hypocritas: qd̄
fiet in detestationem eorum qui non timent nec
credunt venturum dei iudicium sed derident
predicantes de co℞ quibus inquit psalmi°. Nō
est timor dei ante oculos eorum. De vagatione
autem illorum dicitur Sopho.p°. Ambulabūt
vt ceci qa domino peccauerūt. Quintadecia die
oēs homines morientur ⁊ resurgent cum mortu
is longe ante defunctis iuxta illud. Esa.13°. Om
nis qui inuentus fuerit occidetur: ⁊ Dan.12°.
Qui dormiunt in terre puluere euigilabunt ⁊c.
Et posito ꝙ ista signa debeant accidere credo ꝙ
homines erunt ita ceci diuino iudicio ꝙ non in
telligent ea: sed tm̄ trepidabunt ⁊ pleni formidi
ne deficient a sensu: verum quia Hieronymus
non affirmat predicta signa debere accidere: ideo
et euangelico textu tria infallibiliter colliguntur.
Primum dicitur signi redemptoris apparitio.
Secundum corpo℞ celestium innitatio. Terti℞
angelicarum virtutum cōmotio. C.

De primo canit eccl'ia i festo scē Crucis di
cēs: hoc signuȝ crucis erit i celo cuȝ dn̄s ad
iudicanduȝ venerit. Et dominus nr̄ iesus chri
stus Matth.24°. dicit. Tunc apparebit signuȝ
filij hominis in celo. vnde magister in.4°. distin.
48°. inquit. Angeli deferent ante eum signum
crucis: ⁊ dicit Ricardus noster in ea di. in que
stionibus circa litteram: ꝙ ipsamet crux in qua
crucifixus est portabitur ad iudicium restaura
ta miraculose: maximum habens splendorem.
De quo Chrisostomus super Mattheuȝ dicit.
Crux apparebit sole lucidior existens: licet aut
aliqui dixerint ꝙ non erit lignum crucis in qua
mortuus est Christus: sed quoddam signum il
lius crucis representatiuum: tamen comuniter
tenetur ꝙ illamet crux in qua crucifixus ē Chri
stus: portabitur ad iudicium. Qui enim huma
na corpora redacta in pulueres eadem in nume
ro restaurabit: illam eandem crucem numero re
staurare poterit. Et multo rationabilius est ꝙ
ipsamet ad iudicium portetur: q̄ȝ aliquod signuȝ
pro ea. Et hoc triplici ratione. Primo in osten
sione gloriose victorie Christi: vt videāt omnes
q̄ȝ mirabiliter ab eo fuerunt redempti. Secun
do in ostensione eius misericordie: vt videāt bo
ni q̄ȝ misericorditer ab eo fuerūt saluati. Tertio i
ostensione sue iustitie: vt videant mali q̄ȝ iuste
sunt damnati. Sed hic oritur vnum dubium
Si predicta crux apparebit facta gloriosa: an nō
Et primo videtur dicendum ꝙ sic: per dictum
Chrisostomi preallegatum. In oppositum au
tē videtur tali ratione. Nam secundum theolo
gos in.4°. distin.48°. Omnia vegetabilia ⁊ mi
neralia ⁊ alia huiusmodi corruptibilia post iu
dicium esse desinent. Ergo cum crux sit de nu
mero talium non permanebit: ergo desinet esse
postq̄ȝ apparuerit cum predicta claritate: ergo
non erit glorificata. Ad hoc respondet Alexan
der de Ales in.3°. parte summe in tractatu de
aduentu Christi ad iudicium. Nihil se hic diffi
nire cum sancti ponant diuersa. Nam aliqui di
cunt ꝙ si in mutabuntur elementa que corru
ptibilia sunt: ⁊ corpora celestia: multo fortius vi
detur ꝙ etiam illud qd̄ fuit instrumentum no
stre redemptionis: scilicet Crux debeat immuta
ri sicut alia corpora ⁊ elementa: que sunt corru
ptibilia de sui natura: ⁊ sic pmanere quia i q̄tū
fuit instrumentū hūane redēptionis hēt quādaȝ

dignitatē: ⁊ ꝯṅter congruētiā ad ꝑmanēdū i illa
claritate in qua reformabit̃. Alij tñ dicunt ꝙ si/
cut xp̄s in trāsfiguratione ondit quādam clarita/
tem manēte adhuc corpe suo mortali: ita posset i
iudicio ondere claritatem in cruce manēte ipsa
corruptibili. Et sic post talē apparitionē nō opor
teret ꝙ ꝑmaneret in ꝑpetuū: sꝫ annihilaret̃. Ego
aũt salua meliori opione teneo primā. s. ꝙ in per
petuū postea durabit vt i eternū appareat signū
victorie christi atqꝫ eiꝰ misericordie ⁊ iustitie. Alij
quoqꝫ instrumenta ⁊ misteria passionis xp̄i re/
formata portabuntur in iudicio per angelos vel
per aliquē sanctorum de aliquo ordine angelorū
Unde possumus deuote contemplari ꝙ btūs frā/
ciscus stigmatizatus qui est in choro seraphī por
tabit crucem ante faciem iudicis: de quo canit ec
clesia in officio eius. Decus morum dux minorū
Franciscus tenens brauium. dic quomodo cor/
pus eius integrū ꝑmanet cū stigmatibus radiā/
tibꝰ more stellarū ⁊ visū fuit ⁊c. Quia eni officiū
Seraphin est alios in amore dei promouere : iō
vnus seraphin vel seraphicꝰ Franciscus deferēs
in iudicio vexillū crucis clamabit ad oēs marty/
res ⁊ religiosos mundūqꝫ ꝯtēnētes ⁊ huiusmodi
siles di. Uenite oēs nobiscū: cantate ⁊ exultate ac
psallite: vos eni s̄uastis ꝯsiliū dñi dicētis Mat
thei. 16°. Qui vult venire post me abneget semet/
ipm ⁊ tollat crucē suā ⁊ sequat̃ me. Quia v̄o of
ficiū cherubin est ꝑmouē hoīeꝫ ad diuinā cogni
tionē. Iccirco vnꝰ earū portabit colūnam in qua
xp̄s fuit flagellatꝰ qḋ figuratū fuit in colūna que
vt hi. Exo. 13°. Lucebat hebreis. s. ꝑ cognitiōeꝫ fi
dei per noctē. i. ꝯtra hereticos. Et ille angelus vel
scūs ordinis cherubici clamabit ad oēs bonos
theologos ⁊ p̄dicatores ⁊ similes di. Uenite nobis
cum vos qui illuminastis mundum: qui fuistis
quasi stelle lucentes ante dñm cantate ⁊ exulta/
te ac psallite. Qui enīꝫ docti fuerint fulgebūt q̄si
splēdor firmamēti: ⁊ qui ad iustitiā erudiūt plu/
rimos quasi stelle in ꝑpetuas eternitates Dan. 12°
Quia aũt offm̄ thronoꝝ ē iudicare cū in eis relu
ceat rectitudo diuini iudicij: iō vnꝰ eoꝝ portabit
lanceaꝫ que apuit latus xp̄i. Et clamabit ad oēs
iustos p̄ncipes ⁊ reges iudices ac huiusmodi si/
miles di. O vos oēs iustitie administratores ve/
nite nobiscū ⁊ in eternū gaudete. Dixit enīꝫ dñs
per psalmistā. Beati qui custodiūt iudiciū ⁊ faci
unt iustitiam in omni tpe. Preterea quia offici/
um dñationū est s̄m Gregorium. instruere in bello
spirituali per macerationem carnis: iccirco vnꝰ
eorum portabit maleū quo conclauate sunt ma/
nus ⁊ pedes christi ⁊ iste clamabit ad omnes he/

remitas ⁊ scōs p̄res qui steterūt in deserto ⁊ hu
iusmodi similes di. Uenite vos oēs qui corpora
v̄ra subiugastis per macerationeꝫ carnis s̄uan/
tes ꝯsiliū apl̄i dicentis ad Collo. 3°. Mortificate
mēbra v̄ra que sunt sup terrā. Quia vero officiū
p̄ncipatꝰ est s̄m Gregorium docere hoīes q̄lem
debeāt vnicuiqꝫ exhibere reuerētiā: iō vnus illoꝝ
portabit coronam spineaꝫ: ⁊ clamabit ad omnes
obedientes ⁊ bonos subditos. di, O vos omnes
qui semper prelatis vestris fuistis obsequentes ⁊
reuerentes venite nobiscum: obedientia enim ve
stra magis placuit deo q̄ꝫ victime ⁊ oīa sacrificia
c°. sciendum. 8ª. q. pª. Quia aũt officiuꝫ potesta/
tuꝫ est s̄m Bernardum. defendere hominem vt non
amittat regimen spirituale suiipsius propter va
rias tentationes: iccirco vnus eorum portabit cla
uos christi: quia claui faciunt resistentiam ne ali
quid exeat ď loco suo. Et clamabit ad eos qui for
tes fuerūt in tentationibꝰ. di. O vos oēs de qbꝰ
ingt Apl̄s ad Hebr. xj°. Fortes facti sūt in bello.
s. tētationū: venite ⁊ iubilate ac gaudete nobiscuꝫ
scriptū est: Prouer. . 12°. manꝰ fortiū dñabitur.
Preterea q̄a officiū virtutuꝫ est s̄ꝫ Dionisiuꝫ do
cere prelatos vt perseueranter ea que ad officiuꝫ
prelationis ptinent exequant̃: ⁊ ex tedio nō re/
linquant. Ideo vnus eoꝝ portabit spongiā cū fel
le ⁊ aceto: ⁊ clamabit ad omnes qui fuerūt mi/
tes ⁊ mansueti di. O vos omnes qui fuistis mi/
tes ⁊ mansueti venite nobiscum. Ait enim domi
nus Matthei. 5°. Beati mites quoniam heredi/
tate possidebunt: terram illam. s. terraꝫ de qua p/
pheta ait. Ps°. 26°. Credo videre bona domini in
terra viuentium. Preterea quia officiuꝫ archā/
gelorum est s̄m Dionisium reuellare prophetias
hominibus: ideo vnus eoruꝫ portabit disciplinā
quia per disciplinam instruimur iuxta illud psal
miste. Et disciplina tua ipsa me docebit. Et cla/
mabit ad omnes bonos doctores ⁊ proximi instru
ctores ⁊ correctores. di. O vos omnes qui proxi/
mum in via dei direxistis ⁊ a peccatorum semi/
ta reuocastis: venite nobiscum. Inter opera eniꝫ
charitatis non nimium est delinquentē corrige/
re ⁊ errantem ab erroris sui semita reuocare. c°.
inter opera de spon. ⁊ c°. tria sunt genera. 45ª. di.
Quia v̄o officiū angelorū est exhibere obsequiū
circa nos ⁊ ad bñfaciēdū icitare: ideo vnꝰ eoruꝫ
portabit canā cū qua ꝑcussum fuit caput christi
Et clamabit ad oēs qui bonis inspirationibꝰ cō/
moti in exercitio v̄tutū fuerūt feruētes dicens. O
vos oēs de qbꝰ dič psalmista: ibūt de v̄tute in vir
tutē videbit̃ deꝰ deorū in syō: venite nobiscū vt i/
duamini v̄tute ex alto Luce. 24°. vos eni dicen

potestis deo illud Matthei.7°. Dñe in noīe tuo ṽtutes multas fecimꝰ. Et predicta oīa misteria passionis itelligunť per signū filij hoīs qḋ apparebit in celo: per qḋ etiā intelligi possūt cicatrices que apparebūt in corpe xp̄i vt ait Alexā. de ales vbi supra ſz Chriso. vt ipleať illḋ Zacha.12°. videbūt in quē trāsfixerūt. Nā illud Zacha.13°. dicet dñs pū suo his plagis plagatꝰ sū in domo eorū qui me diligebāt. De hoc etiā diciť Apoc.p°. videbit eū oīs oculus ⁊ q eū pupugerūt pōt q̄ꝫ [illegible] hoc itelligi signū crucis tpe iudicij iprimēdū i frōtibꝰ fideliū vt ait Alex. vbi.s. qḋ designatur. Ezec.x°. i Thau posito sup frōtes viroꝝ gemētiū ⁊ dolētiū: vñ apoc.7°. dī. Nolite nocē terre ⁊ mari neqꝫ arboribꝰ q̊adusqꝫ signemꝰ ſuos dei nr̄i i frōtibꝰ eorū. Et p̄dicta sufficiāt quo ad primū [illegible]gnum euangelicum

SEcūdū signū hř Matth.24°. vbi dř. Sol obscurabiť ⁊ lūa nō dabit lumē suū: ⁊ stelle cadēt ḋ celo ⁊ Lu.21°. Erūt signa i sole ⁊ lūa ⁊ stellis. Et hoc p̄dixit Esa.13°.c°. di. Stelle celi nō expādēt lumē suū obtenebratꝰ ē sol in ortu suo ⁊ luna nō resplēdebit in lumine suo. Circa obscurationē solis notādū est ſz Alex. de Ales in.3ª.parte sūme ⁊ Ricar. q sequūť mgr̄z. 48ª. di. q̄rti libri Qḋ solem ⁊ lunā obscurari pōt itelligi vel i ipo aduētu iudicis: ⁊ sic dicunť obscurari nō sui lūinis p̄uatione sꝫ supueniēte maioris luminis claritate vt ait Hie. Quia maiꝰ lumē obfuscat minꝰ. Vñ Chri.sup Matth. inqt. Sicut in hoc seculo luna ⁊ sydera mox obscuranť orto sole: sic i gliosa xp̄i apparitione sol obtenebrescet: ⁊ luna nō dabit proprium iubar: hec ille. Licet ergo sol ⁊ luna ⁊ alia corpora celestia nunq̄ꝫ sint ſm virtute caritura sua nāli q̄litate: imo in aduētu iudicis ṽificabiť illud Esa.30. Erit lux lune sicut lux sol' ⁊ lux solis septēpliciter: tñ dicunť obscurari pro eo ꝙ remanēte i eis luce ñ irradiabūt ab ex̄. ad tp̄s [illegible] diuinā ṽtutē i p̄sētia gliosissimi corpis xp̄i ⁊ hoc p̄dixit Esa.24°.c°. di. Erubescet luna ⁊ ꝯfūdet sol cū regnauerit dñs exercituū i mōte siō ⁊ i hierl'z i ꝯspectū senioꝝ fuerit glīficatꝰ ⁊ ibi loqť expsse de iudicio: pōt ēt itelligi solē ⁊ lunā obscurari añ iudicis aduētū ⁊ sic patieť eclypsiꝫ supnālē qm̄ si pateręť p nāꝫ: cū multotiēs accideriť ñ poneręť iter signa. Vñ Gre. i omelia p̄liūꝫ martyꝝ i qt. Que.n. ordinate veniūt signa nō sūt ꝯtra nāꝫ ergo patienť eclypsiꝫ siml' ad terrorē hoīuꝫ: p nāꝫ n. ipossibile ē ꝙ simul patianť: q a nālis eclypsis solis causať per iterpositionem lune inter aspectum nostrū ⁊ solis. Eclypsis ṽo lune causať p diametralē interpositionem terre iter solem ⁊ lunaꝫ

De ista ergo horribili eclypsi p̄p̄hetatuꝫ est Johelis.2°. vbi dicitur. Sol vertetur in tenebras ⁊ [illegible]na in sanguinem anteq̄ꝫ veniat dies domini: magnus ⁊ horribilis. Ista autem eclypsis erit differens ab alijs. Tum quia erit vniuersalis auferēs lucem omnibus partibus terre: quod in nulla alia eclypsi fieri consueuit. Tum quia diu durabit. Tum quia ut prediximus non fiet per lune interpositionem: sed per lucis superuenientis maximam virtutem. De casu ṽo stellarum credenduꝫ est ſm Augustinū in.20. de ciuitate dei c°.24°. Qḋ tropica sit locutio qua dicuntur stelle cadere de celo: eo ꝙ suo lumine videbuntur priuari superueniente maiori claritate. Proprie enim loquendo verificari non posset: quia corpora celestia non sunt grauia: nec corruptibilia ſm Aristotileꝫ in p°. de celo ⁊ mundo. Item stella est dēsior pars sui orbis: ⁊ est fixa in celo ſm Ptholomeum: ⁊ ideo cadere non potest. Si ergo tenemus opinionem coruꝫ: qui dicunt iudicium vēturum de nocte iuxta illud Matthei.25°. Media autem nocte clamor factus est. Ecce sponsus venit: exite obuiam ei: dicendum est: ꝙ existentibus stellis in maxima claritate: ex serenitate aeris statim in ictu oculi: ⁊ insperato adueniet christus cum angelis tantam habens claritatem: ꝙ stelle ipsofacto disparebunt: ⁊ amplius non videbūtur. Et sic videbūtur cecidisse de celo: ꝙ autem de nocte debeat venire christus ad iudicium videtur tenere Alex. de ales in.3ª.parte summe in tractatu de aduentu christi ad iudicium. q.2ª di. Potest non incongrue intelligi: media nocte vēturus: quia ut ait Cassiodorus. Hoc tempore primogenita egypti percussa sunt. Nec obstat illud ad Roma.2°. In die reuelationis iusti iudicij dei: quia ibi non accipitur dies pro qualitate temporis: sed rerum: quia tūc cogitationes ⁊ cōsilia singulorum parebunt. p°. ad Corinthi.4°. hec ille. Uerum quia quidam inter quos est Augu. exponunt illa verba. Media nocte id est nul[illegible] sentiente: aut preuidēte. Dici potest ꝙ stelle cadent de celo: quantum ad apparitionem: quia inflāmati vaporis in tanta quantitate ⁊. multitudine descēdēt: ꝙ videbūtur aspiciētibus: ꝙ sint stelle de celo cadētes. Stelle etiaꝫ silitudinarie dicte sunt: q̄dam impr̄ssiones ⁊ coruscatōes in aere gn̄ate: que tūc frequēter discurrēt per aera ad terrorē hoīum Sap.5°. Ibūt directe emissiōes fulgurū. Iste aūt expositiōes de obscuratiōe solis: ⁊ lune: ⁊c de casu stellaꝝ: sunt ſm sensū historicū ⁊ lr̄alē. Pōt etiā intelligi solē ⁊ lunā obscurari ſm Methaphoricā locutionē: ut sit sensus. Sol ob/

scurabit. 7c. idest seuera erit vīdicta iudicii et sol 7 luna 7 stelle eā aspicere nō audebūt. Unde Aug. ait. Merorē diei iudicii neqꝫ sol neqꝫ lūa neqꝫ astra respicere poterūt. Et ita itelligit illud. Erūt signa in sole luna 7 stellis: hec ille. Possūt q̊qꝫ hec signa p̄dicta itelligi f̄m sēsū alegoricū siue spiritualē vt sit sensus. Sol obscurabit. s. xp̄s q est sol iustitie illuminās oēm hoiem venietēz in hūc mūdū Joānis. p°. vñ de se ipso ait Joannis 8°. Ego sū lux mūdi. Tunc. n. obscurabit qa tp̄e antixp̄i p̄dicatiōe 7 miraculis nō clarescet. In sole. n. f̄z Aug. tria ꝯsiderāt. s. qꝛ ē qꝛ lucet 7 qꝛ calefacit 7 similiter. In xp̄o tria sūt. s. diuinitas sapiētia 7 bōitas. Circa q̄ tūc tp̄is parū añ iudiciū videbit obscurari qa hoies illi⁹ tp̄is i fide istabiles nō deū appellabūt eū sꝫ hoiē purū: nec credēt illū fuisse hoiē ꝫ dītatē sꝫ magis erroris nō hūisse spūm scīm sꝫ spūꝫ malignū. Et iō de ipso dici poterit illō Apoc. 6°. Sol fact⁹ ē niger q̄si sacc⁹ cilicin⁹. Ille ergo sol tūc obscurabit de quo dꝛ Mala. vl°. Uob timētib⁹ nomē meū oriet sol iustitie 7 sanitas in pennis eius: idest brachijs in cruce extensis. Antichrist⁹ autem tunc erit valde clarus quia vbiqꝫ de eo predicabitur 7 miracula facē videbitur. Ipe q̊qꝫ exaltabitur 7 Christ⁹ hūiliabit. De q̊ exponi pōt illō qō ait Salomō Eccle. x°. Est malū qō vidi sub sole positū stultū in dignitate sublimi: 7 diuitē sedere deorsū. Per lunā aūt q̄ tūc nō dabit lumē suū: itelligit Eccl'ia q̄ illuminat a xp̄o sicut luna a sole: 7 iō dꝛ Apo. 12°. Signū magnū appuit i celo mulier amicta sole. i. eccl'ia iformata xp̄i ꝯuersatiōe. Ista. n. luna. s. eccl'ia tūc eclypsabit p iterpositionē t're. i. amoris terrenoruꝫ inter ipsam 7 solē iustitie Christū. Et tūc in ea nō relucebit Christi humilitas vel paupertas non mundi contemptus: non terrenoruꝫ abiectio vel animarum zelus. Sed cupiditas: auaricia: pompa: supbia: 7 omnia vicia vt ait dñs Matth. 24°. dicēs qꝛ tūc habūdabit iniq̄tas. Añ 7 Chriso sup Mat^m iq̄t. Sicut hō circa mortē m l'ras panit fātasias sic mūd⁹ in exitu m l'ros pateret errores 7c. Ista g° lūa tūc nō dabit lumē suū q a eccl'ia eo tp̄e scitat̄ sue lumē nō demōstrabit. Añ obscura erit qa nec miraculis radiabit nec doctrine splēdore clarescet: 7 diuina officia celebrare n̄ poterit tp̄e āti xp̄i Dañ. 8°. Per stellas autem de celo cadentes intelligunt homines qui sancti videbantur dicentes cum apostolo ad Philippē. 3°. Nostra autem conuersatio in celis est qui antichristi tēpore cadent de celo: idest de celesti conuersatione. Legimus eniꝫ p pter tria stellas de celo cecidisse. p°. per caudam draconis Apocalipsis. 12°. scd̄o per terremotum Apoc. 8° tertio. vero per cornū Dañ. 8°. Nā antixp̄s q̄sdaꝫ decipiet p miraculoꝝ falsoꝝ opationē 7 istos p caudā trahēt. Quia sicut cauda opit turpitudinem sic falsa miraculoꝝ opatio operiet antixp̄i inigratē. Quosdā v° decipiet p donorū largitionē: 7 istos per terremotum deiiciet. Añ glo. sup illō Dañ. xj°. Terrā diuidet gratuito 7c. Quos eniꝫ antixp̄s subiugare terrore nō poterit auaricia subiugabit: quosdā etiā a fide retrahet p tormentoꝝ illationē 7 istos per cornu eiiciet. Añ Greg. inq̄t. Robustos q̄ppe antixp̄s interficiet: 7 eos qui mente iuicti sunt corporaliter vincet. Añ Dañ. 8°. dicit de antixp̄o. Deiecit de stellis celi 7 ꝯculcauit eas. Iste sūt stelle que in ei⁹ ꝑsecutiōe obscurabunt: de qb⁹ 7 Johelis. 2°. Stelle retraxerūt lumē suū. Et Job. 3°. Obtenebrēt stelle caligine ei⁹: 7 ipe antixp̄s dicere poterit illud Ezechie. 32°. Nigrescere faciā stellas solēqꝫ obscurari pōt itelligi f̄m sensū theologicū siue moralē: vt sit sēsus: sol obscurabit idest itellect⁹ human⁹ qa sicut sol iter oēs planetas ita intellect⁹ iter oēs aie potētias est magis clar⁹: 7 sicut sol alijs planetis lucē suam cōicat ita intellect⁹ alias potentias sue lucis virtute illumināt. Iste igit. i. itellect⁹ human⁹ tp̄e antixp̄i obscurabit q̄tū ad fidei n̄re cognitioneꝫ 7 quātū ad legis diuie obſuationē: 7 quātū ad n̄re ꝯdicionis verā ꝯsiderationē qa fidē verā nō hēbit: legē dei ſuare nō curabit: 7 magis corp⁹ 7 cetera corruptibilia q̄ aiam suā mortalē extimabit: qō est signū stulticie 7 cecitat̄ vñ Bernar. ait. Stulti examinatores de maximis minimā: de minimis maximam curam gerunt. Maiorem eni curā habent de carne morbida seruanda q̄ de anima. Imo vt corticem carnis custodiant nutriant 7 impugnent: nucleū anime sepe perdunt: hec ille. Iste quoqꝫ sol idest intellectus humanus qui debet eleuari in medio celi 7 ibi stare vt in figuraꝫ habetur Josue. x°. idest in fide eccl'ie firm ter ꝑmanere tunc de celo ecclesie cadēs non ad diuina eleuabitur sed in terrenis 7 momentaneis defigetur: 7 tunc verificabitur illō Amos. 8°. Occidet sol meridie: 7 homines illi⁹ temporis sic obscuratum habentes intellectum dicere poterunt illud Sap. 5°. Sol intelligētie nō est ortus nobis: lassati sumus in via iniquitatis 7 perditionis: 7 ambulauimus vias difficiles Uiam autem domini ignorabimus: per lunam autem intelligitur voluntas humana: quia sicut luna illuminatur a sole: sic voluntas ab intellectu dirigitur. Unde philosophus. 3°. de anima inquit. Uolūtas nō fert nisi in p̄cognitū. Ipsa igit

volūtas q̄ charitate ⁊ feruore: ⁊ bonis desiderijs:
ac opatiōibꝰ dʒ clarescere: tpe ātixpi erit tota ob
scura per torporē: ⁊ negligētiā: ⁊ mala desideria: ⁊
tūc v̄ificabit̄ illō Ezechie.32°. Luna ñ dabit lu
mē suū. Per stellas āt itelligūt̄ mēoria: ⁊ potētie
sēsitiue. Sicut.n.corpꝰ celeste ornat̄ stellis: ita cor
pus hoīs ornat̄ mēoria: ⁊ potētijs sensitiuis: q̄ de
bēt circa celestia exerceri: sʒ tpe ātixpi: circa trena
reuoluēt̄. Et iō cadē de celo dicunt̄. Alij ēt p̄dcā
oīa exponi pñt mystice. Nā p solē significat̄ papa
siue ecclastica dignitas. Per lunā v̄o ipator siue
regalis ptās.c°.solite.de maio.⁊ obe. Per stellas
aūt itelligūt̄ oēs alij xp̄iani: q sūt q̄si innumerabi/
les. De qbꝰ dixit deꝰ abrahe Geñ.15°. Suspice ce
[lum] ⁊ nūera stellas: si potes. Sic.n.erit semē tuū.
Iste aūt sol ⁊ luna: ac stelle deberēt lucē scitatꝫ splē
dore: sʒ tpe antixpi verificabit̄ illō Apoc.6°. Ubi
dr: q cū agnꝰ apuisset septimū sigillū: sol factꝰ est
niger: ⁊ luna q̄si sāguis: ⁊ stelle ceciderūt de celo.
Per septimū nāqꝫ sigillū v̄r f̄m quosdā itelligi
septimꝰ milenariꝰ annꝰ a creatiōe mūdi: in q̊ sol
.i.papa siue ecclastica dignitas obscurabit̄ i cor
dibꝰ hoīum: ita ut in ꝯtēptū q̊dāmodo hēat̄: ⁊ ei
nō obediat. Itē obscurabit̄.i.p malā vitā: ⁊ exē/
plaritatē denigrabit̄. Ecclasticꝰ.n.ordo pre cete
ris lucere dʒ mētis scitate: cordis puritate: carnis
castitate: oris v̄itate: opis strenuitate: victꝰ sobrie
tate: gestꝰ maturitate: vestis hūilitate: ⁊ totiꝰ vite
honestate: ut colligi pt: ex his q̄ hent̄ i.c°. Eccl'ie
35ª.di.⁊ i.c°.clericꝰ.di.41ª.⁊.44ª.di.p totā.⁊ de
ꝯse.di.5ª.c°.i oībꝰ.⁊ ex̄ de vi.⁊ hone.cle.c°.a cra/
pula. Sʒ tūc ecōtrario erit. Nā ecclasticoꝝ actō
nō rñdebit eoꝝ ꝓfessiōi. Eoꝝ.n.ꝓfessio ē deifica
sed actio erit demoniaca: tenebūt loca scōꝝ: sʒ nō
exercē volēt opa eoꝝ: sicut p̄cipit̄ i.c°.nō ē facile.
xlª.di. Luna q̊ʒ.i.spialis: ⁊ regalis: tpalisqꝫ ptās
q̄ lucida eē deberet: p iustitiā ⁊ eqtatē: sanguinolē
ta erit: p iniustitiā ⁊ crudelitatē: ⁊ sb̄ditoꝝ oppꝯs/
sionē. De q̄ sceuitate dr̄ in policrato.li°.5°.c°.6°.
Cū i sb̄ditos ptās sceuit: idē ē ac si pupillū tutor
psequat̄: vel eū suo mucrone iuguler: ob cuiꝰ defē
sionē traditū sibi gladiū accepit. Tūc aūt tpis po
terit dici multis p̄ncipibꝰ: regibꝰ: ⁊ ipatoribꝰ illud
Esa.p°. Manꝰ v̄re sanguine plene sūt. Ceti etiā
xp̄iani: p stellas designati cadēt de celo.i.de opa/
tiōe celesti: ⁊ spūali: q: de illis v̄ificabit̄ illō ꝓuer
biū pgamēsiū: q̄ dr̄. Ogniuno i so meste pouera/
mēte fue a de. Tropologice aūt exponēdo: p solē
qui obscurabit̄ itelligit̄ charitas: que refrigescet
Matthei.24°. Abūdabit iniqtas: ⁊ refrigescet
charitas multoꝝ. Per lunā q̄ nō dabit lumē suū
itelligit̄ fides: q̄ deficiet in q̄plibꝰ xp̄ianis.p°.ad
Thimo.4°. In nouissimis diebꝰ discedēt qdā a
fide Iere.8°. Periit fides: ⁊ ablata ē de ore coꝝ
[Per] stellas v̄o cadētes de celo itelligūt̄ alie virtutes
q̄ euanescēt. Treñ.p°. Egressus ē a filia siō oīs de
cor eiꝰ.i.ab aīa fideli oīs ornatꝰ virtutū. Ugo āt
cardialis sup Lucā exponēs illa v̄ba. Erūt signa
i sole: lūa ⁊ stellis ⁊ i tris p̄ssura gētiū ait. Signū
i sole est obscuratio: ⁊ i hoc denotat̄ ipitia p̄latoꝝ.
Signū in luna ē sanguis: ⁊ i hoc notat̄ carnalis
amor ꝯsāguineoꝝ: ⁊ ptialitatē. Signū i stellis est
casus i terrā. Et i hoc significat̄ auaritia clericoꝝ
⁊ religiosorū. Signū aūt in terra est pressura: ⁊
in hoc notat̄ mutua oppressio laicoꝝ. ¶

Tertiū signū erit āgelicaꝝ v̄tutū ꝯmotio: d̄ q̄
Matth.24°.dr̄. virtutes celoꝝ mouebūt̄: ⁊
Luce.21°.idē dr̄. Et hoc etiā f̄m p̄fatos doctores
duplr̄ itelligi valʒ: aut p ordie v̄tutū: q f̄m Dio.
i li°.de āgelica hierarchia est mediꝰ i media hie
rarchia: aut p oībꝰ celestibꝰ spiritibꝰ. Si p° mō
iō v̄tutes celoꝝ mouebūt̄: q: āgeli illiꝰ ordis cuiꝰ
offm̄ ē circa mūdi regimē faciēdo: aliq̄ fcā isolita
ad reuocādū mētes hoīuʒ i deū: p modicū tps aū
xp̄i aduētū faciēt facta maioris admiratiōis: q̄
vnq̄ aū fecerit: ⁊ i ipso aduētu mouere cessabūt
corpa celestia. Accipiēdo v̄o v̄tutes p oībꝰ āge
lis btīs: dicūt̄ moueri: f̄m magr̄m Petrū lōbar
dū i.4°.di.48ª. Nō metu dānatiōis: vel aliq̄ p/
turbatiōe pauoris: f̄m q̄dā admiratiōe eoꝝ: q̄ vi
debūt: ⁊ sic itelligit̄ illō Iob.26°. Colūne celi pa
uēt ⁊ ꝯtremiscūt ad nutū eiꝰ: vbi Gre.ait. Quid
ergo faciēt tabule quando tremūt colūne? Quid
virgsa deserti: qñ cedrꝰ padisi ꝯcutit̄: ⁊ Remigiꝰ di
cit. Quid mirū tremē hoīes cū in ꝯspectu iudicij
tremāt āgelice ptātes? Chrisostomꝰ q̊ʒ igt. Quā/
uis āgeli ꝯscij sibi nō sint: vidētes tñ ifinitas mul/
titudies ꝯdēnari nō itrepide illic stabūt.s.timore
q̊dā reuerētiali: f̄m Alex.de ales in.3ª.pte sūme i
tractatu de aduētu xp̄i ad iudiciū: ⁊ Ric.i.4°.di.
48ª. Ubi ēt dicūt q virtutes celoꝝ mouebūt̄ ex
p̄paratiōe pugne: vñ Chri.ait. Sicut cū rex ꝓces
surus ad bellū ꝯtra aliquē: expeditionē mādat in
pplo: dignitates oēs mouēt̄ ⁊ exercitꝰ ꝯcitat̄: to/
taqꝫ ciuitas feruet: q̄to magis rege celesti exur/
gēte iudicare viuos ⁊ mortuos: āgelici sp̄s moue
bunt̄: t̄ribiles ministri t̄ribilē dñm p̄cedētes: hec
ille. Dicet ergo ille iudex spiritibꝰ angelicis illud
Ezechie.7°. Canite tuba: p̄parent̄ oēs ad p̄liū.
Ira.n.mea sup vniuersum pplm̄. ¶

Hec sunt principalia signa que repiuntur in
euāgelio exp̄ssa: ⁊ tamē multa alia horribilia
signa: credūt debere accidere: de qbus Lucanus
aliqua ponit in p°.licʒ in totum nō dicat verum.

Ait ergo. Sic cū cōpage soluta. Secula tot mū/
di suprema coegerit hora. Antiquū repetens cha
os:oīa mixt[9]. Sydera syderibus ↄcurrent:ignea
pontum. Astra petēt:tellus extēdere littora nollet.
Excutietq; fretū fratri ↄtraria phebe. Ibit ꝛ obli
quū:bigas agitare per orbē. Indignata diem po
scet sibi:totaq; discors Machina diuulsi turba
bit federa mūdi. Nō est aūt mirū:si horribilia si
gna precedēt exterminium mūdi. Nam ut dicūt
doctores:quādo deus vult aliquod magnū flagel
lū mittere in mūdum solet plerūq; aliqua signa
premittere:inter que sunt tria.s.solis ꝛ lune ecly/
psatio ꝛ obscuratio:cometarū apparitio ꝛ por/
tētoꝝ frequētatio:propter que timēdum est:ne i/
mineāt in proximo hoībus mala. De pmo iquit
Ptholomeus in suo cētiloquio:sol ꝛ luna sūt do
mini alioꝝ planetarū:eo quod sunt cause totius
operis ꝛ gubernatiōis stellaꝝ. Et ideo eclypsis ac
cidētia grādia significat: ꝛ Messala.c°.7°.de tē/
poꝝ varietate ait. Scito ꝙ in eclypsi solis:aut lu
ne nō poterit fieri:qn significet aliquod magnū
accidēs:ꝭm qualitatē eclypsis ipsius:ꝛ Virgilius
in p°. Georgi.ait. Sol tibi signa dabit:solē quis
dicere falsum. Audeat? ille etiā cecos instare tu/
multus. Sepe monet:fraudes: ꝛ opta tumescere
bella ꝛc. Unde recitat Ricobaldus in cronicis
suis:ꝙ anno neronis.4°. Sol obscuratio fuit ꝛ
terremotus magnus: ꝛ tūc magna persecutio in/
surrexit cōtra christianos. Tēpore etiam cōstan/
tini tertij facta est solis obscuratio: ꝛ postea sarra
ceni siciliam nauibus deuenerūt:ꝛ eam depreda
ti sunt:ac alia multa mala fecerūt. Similiter tē/
pore lotharij secūdi:fact[9] est sol sanguine[9] ꝛ post
paucos dies hoīum lues est secuta. De scdo au/
tē signo:scilicet apparitionis comete est sciēdum
quicqd dicat Tulius in.2°.lib°.de natura deorū.
Et pictagorici:qd cometa non ē stella fixa:nec er
ratica de natura celi. Sed est vapor ad volunta/
tē creatoris accensus in viscosa materia ꝛ adusti
bili:ut ait Ioānes damascenus. De cuius appa/
ritione dicit. Ptholomeus in cētiloquio:proposi
tiō e.99°. ꝛ in.2°.quadrupartiti.c°.vltio. ꝛ Ari/
stotil.p°. Methau.ꝙ significat malos effectus.
Scribit autem Seneca in questionibus natura
libus:ꝙ due insule submerse sunt prenūciāte co
meta. Iustinus etiam scribit ꝙ anno quo natus
est Mitridates qui regnauit in asia pmo anno
quo regnare cepit:cometa per multos dies appa
ruit resplendēs tanta luce:ut celum omne vide/
retur ardere:que in quātitate videbatur magnū
celi spacium occupare:ꝛ in luce vincebat splen/
dorē solis:apparebatq; singulis diebus p quat/
tuor horas. Hic autem rex crudelissimus roma/
nis atrocia bella gessit:ꝛ homicidia multa fecit
fieri:ut scribit Eutropius ꝛ etiam Ualerius in
rubrica:de crudelitate. De his tamen cometis di
cēdum est illud qd dicam in sermone.16°.hui[9]
partis:parte.3°. Tertium autem signum est por/
tētoꝝ frequētatio:vnde Plinius scribit in.2°.
naturalis historie anteq̄ Crassus romanus oc/
cideretur a parthis ferrū pluit i Lucanis: ꝛ om
nes Lucanos milites:q m̄ti erāt incrassati exer
citu occidit. Recitat q̄q; Horosi[9] ꝙ anno ab vr
be ↄdita.480. Sāguis de t̄ra e mult̄ fontib[9] scatu
rijt:ꝛ anno sequēti terribilis pestis romanos in/
uasit. Apud tharētinos cū panes per conuiuia
frangerēt:cruor e medijs panibus fluxit:ꝛ tunc
per septem cōtinuos dies grādo lapidū immixta
etiam tertarū fragmētis terrā latissime verbera/
uit. Refert quoq; idem horosius ꝙ multa bella
horribilia atq; crudelia ꝓdigia maxima premō
strarūt maxime bellum punicum cum romanis.
Nam bos quidā locut[9] est rome dicēs. Caueti/
bi roma:ꝛ Augustinus in.5°.lib°.de ciuitate dei
c°.vltimo.de hoc inqt. Omitto boues locutos:in/
fantes nōdū natos quedā verba clamasse de ve
ntre matrū:volasse serpentes:feminas ꝛ gallinas i
masculinū sexū fuisse ↄuersas. Inter cetera aūt
mala que ex post secuta sunt: ꝭm horosium in ca
pugna que apud cānas facta est quadragintaq̄
tuor milia romanoꝝ cesa sūt. Et Annibal i testi
moniū victorie:tres modios annuloꝝ aureoꝝ q
ex manibus interfectoꝝ detracti fuerāt Carthagi
nem misit. Unde ꝭm quosdā ciuitas que nūc dici
tur pesaurum ꝓpter hoc sic appellata fuit:q2 ibi
dicti annuli pēsati sunt. Multa quoq; prodigia
ꝛ signa ostēsa sunt ante destructionē hierusalem
de qbus tractat Iosephus in libro de bello iudai
co. Inter que stella quedā per annū in forma gla
dij stare visa est quasi imminēs desuper ciuitati.
Itē cū in festo populi ↄuenissent octauo die mē
sis Aprilis:hora noctis nona:tantus fulgor lumi
nis aram tēpliūq; circūdedit:ut dies clarissimus
videret. Māsitq; spacio hore dimidie:qd quidē
ignaris prosperū visum est. Sed pitis portētum
exitiale apparuit. Luna insup eclypsim:per duo
decim noctes ↄtinuas passa est. Itē ianua tēpli
que erat ad oriētem cum esset ere solido indura
tāti pōderis:ut vix viginti viris summo conatu
impellētibus clauderet:repēte hora noctis sexta
seipsam apta est quāq̄ ferreis vectibus teneret.
Insup die.20. Maij. Prope solis occasum visi
sunt currus ꝛ quadrige in omni regione per aerē
ferri:ꝛ armatoꝝ cohortes nubib[9] cōmisceri. Itē

in nocte penthecostes sacerdotes ingressi téplũ ad diuina officia celebrãda. Primo senserũt q̃sdaz strepitus: et paulopost audierũt voces clamãtes. Discedamus ab his sedibus. Quidã etiã noĩe ie sus: per quattuor annos ante ipam destructionez clamauit cõtinue alta voce dicẽs. Uox ab oriente vox ab occidẽte: vox a quattuor vẽtis: vox super hierusalẽ: vox sup sponsos et spõsas: vox q̃z super vniuersuz pplm. Sicq̃z clamãs discurrebat per vicos et plateas: et flagellatus ac percussus: et ante iudicẽ flagris: vsq̃z ad ossa laceratus: nec taceret: cũ quodã eiulatu semp illud replicabat addens. Ueh hierosolymis: veh masculis et femellis. Si ergo tot signa precesserũt iudiciũ: et flagellũ particulare: profecto plura precedẽt iudiciũ et exterminiũ generale. Et hoc patet etiã ex euãgelio: maxime Luce. xxi°. c°. vbi inqt dñs. Erit in terris pssura gentiũ pre cõfusione sonit⁹ maris et fluctuuz arescẽtibus hoĩbus pre timore: et expectatiõe que supueniet vniuerso orbi: et in eodem. c°. etiaz ait. Erũt signa magna. Ex quo nõ est dubitãduz: q̃ ante iudicium: videbũtur terribilia signa: nõ solum in sole: luna: et stellas: sed etiã in aere: in auibus: in terra: in arboribus: in mari: in aĩalibus: in aquis: in fluminib⁹: et in oĩbus abyssis: ac ceteris creaturis. Ideo inquit dñs: vbi supra. Ueh autez pregnãtibus et nutriẽtibus in diebus illis. Erit enim pressura magna sup terram: et Mathei. xxiiii°. ait. Tũc plãgent se oẽs trib⁹ terre. s. propter terribilia signa que videbũt ante iudicium. O igit̃ insensati peccatores: quale erit cor vestruz in illa hora: q̃modo stabit consciẽtia vestra: Uultis ergo nõ timere in illo tẽpore: Timete nũc deũ et deponite peccata vestra. Ait eni Dauid. ps°. cxi° Beat⁹ vir qui timet dñm: sequit̃ disponet sermones suos in iudicio: q: in eternum non cõmouebitur. In memoria eterna erit iustus: ab auditione mala non timebit.

¶ De causis signorum precedẽtium iudicium vniuersale.

G

Ertia et vltima pars nři sermonis: dicit̃ causationis. s. quare tot signa mittet deus ante diem iudicij. Et rñdent predicti Theologi. vbi supra q̃d maxime hoc faciet. ppter tria. Primo rõne ostẽsionis s. ad ostẽdẽduz: q̃ terribilis erit aduẽtus dei filij venlẽtis ad iudicãdum: qñ oẽs creature tm̃ videbũtur pauere: q̃ potius appetere cognoscunt̃ omne exterminiuz: q̃ tam terribilem iudicẽ expectare. De quo Dañ. vii°. dicit̃. Thronus ei⁹ flãma ignis rote eius ignis accẽsus: fluuius igneus rapidusq̃z egrediebat̃ a facie eius: propter metũ: ergo incutiendũ hoĩbus: hec signa terribilia veniẽt. Est aũt metus instantis: vel futuri pĩculi causa mentis trepidatio. l. i. ff. q̃d me. cau. Et profecto talis metus nõ solum in cõstantẽ virum cadit: de quo in. l. metũ. ff. eo. ti. Sed in quẽcũq̃z cõstãtissimũ Ista aũt signa terribilia et formidabilia cõgrue precedere habẽt sniam vltimaz. Iudicij vniuersalis: et seuerã vindictã eterne dãnationis reprobox. Erunt enim tanq̃ admonitio quedã precedẽs cõdẽnationem et punitionem: sicut fieri debet fm iura. Unde dĩ in. c°. sacro. de sen. exco. Prohibemus neqs in aliquẽ sniam excõicationis pmulgare presumat: nisi competẽti admonitione premissa. et. xvi°. q. vii°. c°. Oẽs decime. dĩ: q̃ nemo debet excõicari pro peccato: nisi trina admonitione premissa. Multo magis excoĩcationem eternam: et perpetuã: separationẽ maloruz a cõsortio beatox debẽt admonitiones pcedere. Sicut ergo in tẽpestate coruscatio precedit tonitruũ: lz naturaliter simul ipm tonitruum: et coruscatio cõcausent: ita tonitruuz diuine sentẽtie: et eterne dãnationis precedẽt coruscationes portẽtox et signorũ lz aũt coruscatio prius recipiatur a sensu nostro q̃ tonitruum rõne naturali: q: illuminatio fit in instanti. ii°. de aĩa. et sonus successiue. Et ideo visu velocius sentimus coruscationẽ: q̃ auditu pcipiamus tonitruum. Tamẽ etiã ordinatione diuina hoc procedit: ut admoneant̃ hoĩes se signo crucis munire: et dei auxilium postulare ne tonitruo: et fulminibus occidant̃. Et similiter talium horribilium signorũ coruscatio admonebit omnes: ut de peccatis suis cõterãtur: et peniteant: ne eternaliter pimãtur. Maximam itaq̃z incutient formidinez: qbuscũq̃z etiam audacissimis viris predicta signa. Si ergo timẽt hoĩes insolitã solis obscurationẽ: sicut factũ fuit in morte cesaris de qua ait Uirg. p°. Georgi. Ille etiam extincto miserat⁹ Cesare romã. Cum caput obscura nitidũ ferugine texit. Impiaq̃z eternaz timuerũt secula noctẽ. Si timẽt nõ cõsuetas tenebras: sicut egyptij de qbus dĩ Exo. x. Facte sunt tenebre horribiles in vniuersa terra egypti: trib⁹ diebus nemo vidit frẽm suuz: nec mouit se de loco in quo erat. Si timẽt terremotũ: ventox vehemẽtiã: fortunas maris: fulgura ac coruscationes: et tonitrua: nocturnos strepitus: ac serpẽtium sybillos: et draconum. Leonũq̃z rugitus: quãto magis timebunt sic horribilia signa: vocẽq̃z seuerissimi iudicis dãnãtis et exprobrãtis malos: Que cõsiderãs Hieronymus: sup Mattheũ inqt. Quotiẽs diem iudicij cõsidero toto corpore cõtremisco. Siue eni comedam: siue bibam: siue aliquid aliud faciaz

semper videt illa tuba terribilis insonare aurib⁹
meis. Surgite mortui: venite ad iudiciū. Et idē
ait ad Chromatiuz ꝛ Heliodoꝝ. Ego in scelerū
meorum latēs sepulchro: ꝛ peccatoruz vinculis
colligatus quotidie illum dñicum clamorē expe/
cto Hieronyme veni foras. Ego deniq̄ oīa tuta
timeo. Quid audis peccator? qd Hieronymus
dicit? Et qs ipse erat? nōne scūs? nōne probus? ꝛ
virtuosus? nōne a curis terrenis penitus absolu
tus? Nōne penitētia maceratus? nōne in dei ope
assidu⁹? ꝛ tū clamat. Ego timeo: ꝛ cur nō times
tu? o amator seculi? o negligēs in via dñi? O pec/
cator nequissime cōtremisce: ꝛ ꝯcutiātur omnia
viscera tua. Depone fatuitatē mentis tue: qua fit
ut nō timeas. Et sepius mēte reuolue Hierony/
mi verba dicētis. Ego timeo. h

SEcunda ratio illoꝝ signoꝝ: dī accusationis.
Nā oēs quasi creature immutabūtur parate
ad vindictā ꝯtra peccatores: iuxta illud Sap. 5°
Armabit oēm creaturā ad vīdictā inimicoꝝ suo
rū: vnde Deutero. 31°. dī. Inuocabo ꝯtra eos ce/
lum ꝛ terrā. Nam cum deus oēs creaturas fece/
rit ad hoīs vtilitatem: ꝛ oēs deo obedie[illegible] homi/
ni seruiēdo: ipse v̄o homo rebellis ꝛ in[illegible]ediens
creatori suo extiterit. Ideo accusabūt eū [illegible]uasi in
gratū. Clamabit nāq̄ suo modo celuz. [illegible]e⁹ oī/
potēs: ego homini ministraui cuz plane[illegible]s meis
influēdo sup terrā: ꝛ alia opando que iu[illegible]i. Ip/
[illegible] v̄o [illegible] offendit. Ergo vindica iustissime iudex.
Clamabūt sol ꝛ luna ꝛ stelle. O deus ma[illegible]e: nos
dedimus peccatorib⁹ lucē: ut tuum proseq̄remur
imperiū. Illi v̄o in oībus ꝯtēpserūt: fac er[illegible]o vin
dictam. Clamabit hoc modo aer. Clamabit ter/
ra. Clamabūt aque: ꝛ oīa que in eis sunt. Ideo
Hugo. de scō vic. ait. In die vltionis nihil habebit
qd rñdere possit homo peccator: vbi celuz ꝛ terra
sol ꝛ luna: dies ꝛ noctes: ꝛ totus mundus: ꝛ oēs
creature stabūt aduersum nos in testimoniū pec
catorum meorum. I

TErtia ratio illoꝝ signoꝝ dī ꝯpassionis. Mo
uebūt vtiq̄ quodā affectu pietatis: ꝛ ꝯpas
sionis cūcte creature ad cōpatiendū miseris dā/
natis: vnde Chriso. sup Matth. ait. Prefamili
lias moriente tota domus eius turbatur: familia
plāgit ꝛ nigros se vestibus induit. Sic humano
genere: circa finem cōstituto celi ministeria lu/
gent: ꝛ cādore deposito tenebris induūtur: lz eniz
oēs creature suo modo accusabūt: peccata nostra
dei iustitia hoc requirēte: nature tamē humane
compatiētur: ꝛ eius dānationi. Plāget ergo sol
eternam hoīum dānationem: plāget luna: plan/
gēt stelle: plāgēt omnia elemēta: ꝛ vniuerse crea/
ture. O q̄ durus es: o tu peccator: q̄ ferreus: q̄
tibi ipsi crudelis: qui te damnādum conspicis ꝛ
morti sempiterne dedicādum: ꝛ non ploras. O
saxeum pectus: o adamātinum cor: o insensibilis
mens peccatricis anime: plāge quia sol te plan/
get: plāge: quia te planget luna: plāge: quia plan
gēt te omnia elementa. Accipe exemplum illius
regis de quo legitur in historia sancti Josaphat:
qd exēplum sanctus Barlaaz illi dixit. Videt q
erat quidaz: rex potētissimus qui [illegible] in magnis es/
set prosꝑitatibus: nunq̄ tamē ridebat: nunq̄ in
tripudijs: aut in alijs iocis cōsolationez accipie/
bat. Sed semper mestus: semper timidus: ꝛ sem/
per lachrymosus apparebat: quem frater su⁹ car-
nalis humaniter reprehēdit dī. Cuz sis ita magn⁹
rex ꝛ potēs ꝛ null⁹ ꝯtra te insurgē possit: nulliq̄
hoīem mūdi timere hēas: nō est bñfactū: imo re
prehēdēduz illud q agis. s. sp tristari ꝛ nunq̄ p
cerib⁹ tuis aliquā leticiaz demōstrare. Cui ille di
xit: alīs tibi rñdebo. Erat aūt ꝯsuetudo: q qñ ali/
quis debebat decapitari: in sero ibāt tubicines re/
gis ad portā ei⁹: q̄sdam terribiles iustitie sonitus
faciētes. Deinde hora matutinali redibant silr fa
ciētes: hora v̄o tertiaꝝ reuertētes: tertiū faciebāt
signū: ꝛ ille decapitādus ad locū iustitie ducebat
Misit ergo rex illa die in sero ad domū frīs sui
tubicines sonit⁹ iustitie faciētes. Quibus audi[illegible]
ille cepit flere ꝛ lachrymari: totāq̄ noctē illaz du
xit in somnez in anxietatib⁹ ꝛ angustijs: veniētes
aūt tubicines hora matutinali: silr fecerūt. Qd
audiēs ille ꝓtinus induit se vestib⁹ nigris posuit/
q̄ cinerē sup caput suū: cordāq̄ collo apposuit ꝛ
prexit ad curiā regis cum magno eiulatu: ibi ex/
pectans donec rex exurgeret. Quē diu rogantem
ut coraz rege duceret: tādem rex venire fecit. Ille
v̄o se ad terraz ꝓijciēs misericordiā clamare cepit
Cui rex inquit: habuistine timorem in hac no/
cte postq̄ audisti tubicines mortis? Cui ille in/
quit. Nunq̄ dormiui: sed angustias mortis sem
per ab illa hora habui. Cui rex inquit. Si tu tm̄
me timuisti fratrē tuum: quē nunq̄ offendisti: ti
mēs: ne te decapitari facerez: q̄re ego timere nō
debeo expectās illū terribilē iudicij diez? In quo
corā illo seuerissimo iudice apparē debeo q nulli
us acceptat ꝑsonaz: qui nō corꝑali morte: sz eter
na ꝯdēnat delinquētes? Si tu frater mi horruisti
tm̄ tubā hoīs: tātiq̄ pp illaz lachrymat⁹ es: quō
ego possuz nō timere: ꝛ lachrymari expectās illā
horribilem dei tubā: oēs ad iudiciuz aduocātē?
O igit̄ stulti pcōres: o demētes hoīes: o fatui mor
tales. Seqmini exēplū hui⁹ regis ꝛ vōsq̄ defect⁹
plangite in hoc seculo: vt post in eternū gaudere

lus ergo filius breuē habebit vitam: patet de Absalone secūdi Re.18°. de quo supradictum est. Legitur etiam q in cathelonia nrīs temporibus in quadā ciuitate prope Ualentiam. Quidam ioannes nomine: annorum decem ꝛ octo: parentibus inobediens: latro effectus suspensus est: ꝛ postq̄ mortuus fuit cum adhuc esset in patibulo: paulatim emisit barbam magnam: qui ante penitus erat imberbis: mutauit faciem: capilli eius creuerunt cani: barba alba facta est canine: vsq ad effigiem senis nonaginta annorum. Currens autem episcopus ciuitatis spiritu sancto edoctꝰ ait. Nostis hunc iuuenem fuisse rebellem patri: ꝛ inobedientem. Scitote: q si fuisset obediens vixisset vsq ad etatem nonaginta annorum. Sed quia fuit rebellis: hoc terribile iudicium de eo fecit deꝰ vt verificetur illud psalmi. Uiri sanguinum ꝛ dolosi: non dimidiabunt dies suos.

¶ De secūda retributiōe .s. multiplicationis. B

Secūda retributio dicitur multiplicatōnis: de qua Ecclesiastici.3°. dicitur. Sicut qui thesaurizat: ita qui honorificat matrem suam: quod potest intelligi: nō tm̄ de diuitijs tēporalibus scilicet denarijs: ꝛ possessionibus: quas deus dat filijs honorificantibus parentes suos: sed etiam de bonis temporalibus: vt formositate: sanitate: ꝛ fortitudine: insuper ꝛ de spiritualibus vt scientia: ratione sensata: ac maturitate: ꝛ virtutibus. At cōtra est de filijs qui nō bene tractant parentes suos. Illis enim deus dat maximam paupertatem. Unde scribitur Ecclesiastici.41°. Filiorū malorū pibit hereditas: ꝛ cū semine eorum hereditas opprobrij. Et iterum Ecclesiastici.7°. habetur. Generauit filium qui in summa egestate erit. Et ideo in autentico: vt cum de appel. cognoscitur. §. causas. colˀ.8ᵃ. assignantur cause: quibus filius amittit hereditatem paternā quas etiam ponit gloᵃ. in c°. quintanallˀ. extra de iureiu. ꝛ sunt iste. Si parentes verberauit: Si inhonestam iniuriam eis ingessit: Si in fama eos lesit: Si cum malis conuersatus fuit; Si maleficus efficitur: Si vite eorum insidietur: Si cū cōcubina patris: vel nouerca carnaliter peccauit. Si delator ꝛ accusator contra eos fuerit. Si pro patre fide iubere noluit: Si testamentum facere illum prohibuit: Si contra voluntatem patris cum arenarijs conuersatus fuit: nisi forte pater eius sit huius conditionis: si filia vitam luxuriosam duxit propter quod a matrimonio impediat: si parentibus furiosis remedium non adhibuit: si parentem captiuum: cito non liberauit pro posse. O benedicte deus: q̄ pauci inueniuntur filij: qui digni sint hereditate paterna: hodierno namq tēpore rarissimi inueniuntur: qui debitum suum erga parentes faciant: sed dicet quis: ego facio reuerentiā patri meo: nō sufficit hoc o fili: nisi postea illi subuenias in necessitatibus suis. Ait enī Hie. super Matth. Honor in scripturis: nō tm̄ in salutationibus: ꝛ officijs deferēdis: quantum in elemosynis: ac munerum obligatione sentitur. C

Et ideo si casus contingat: q filius cum vxore ꝛ duobus filijs habeat etiam patrem ꝛ matrem: nec habeat panem: vel cibum alium: ad sustendandam vitam: nisi pro quattuor personis: tenetur potius sustentare parētes: ꝛ permittere mori filios: q̄ econtra: fm Theologos ꝛ do. precipue Hieronymum ꝛ Ambro. ꝛ habetur in.3°. sen. di.39ᵃ. ꝛ hanc questionem mouet sanctus Bonauentura ibidem ar°. p°. q.4ᵃ. ꝛ ita determinat Cynus in.l.2ᵃ. C. de patribus. qui fi. dis. D

Et de hoc q debeamus seruire parētibus vsq ad mortem: dedit nobis exemplum dominus noster Jesus christus: qui vt scribitur Joan.16°. commendauit matrem suam Joanni: et inde dixit matri. Ecce filius tuus: scilicet Joannes: quasi dicat: fm Nicolaum de lira ibi. Usq nunc fui tibi ad obsequium: de cetero Joannes erit loco mei. Deinde dixit discipulo. Ecce mater tua: quasi diceret. Deputo te ad eius obsequium. Super que verba Chrisostomꝰ inquit. Docet nos Christus vsq ad mortis vltimam respirationem honorare parentes: ꝛ eorū diligētiam habere. Sed quid dicam de diabolicis filijs hodierni tēporis qui nō solū nō habēt curam parētū: imo sunt eis peruersiores: q̄ extranei ꝛ inimici: eos nō diligūt imo odio habēt: ꝛ nō possūt eos nisi toruis oculis aspicere: nō obediūt eis: imo vident studiose omnia contra eorum voluntatem facere: nō honorant: nō faciunt reuerentiā illis: sed irrident: ꝛ paruipendunt: ꝛ illos fatuos existimant ꝛ appellant dicentes: q plura sciunt iuuenes q̄ senes: ꝛ q qui senescit stultus efficitur: non consolāt eos in tribulationibus: imo afflictis afflictionem augēt ɔtumeliosa ɔtra eos vba pferūt: nō suūt illis: ꝯberāt eos: ꝛ in necessitate mori patiūt: pfecto si iperiales leges suarent: multi pr̄nis hr̄ditatibꝰ puarent: sed qd dicā de illis qui parētibꝰ mortē itēptāt. Heu horribile facinꝰ. O sceleratissimum flagitium: O diabolica crudelitas: qn̄ filiꝰ: veneno vel gladio: vel alio mō parētes iterficit. Nr̄is nāq tpibꝰ i ciuitate barri. s.1470. iuētꝰ fuit filiꝰ qui occiderat propriam matrem. O sathanici filij crudeliores tigribꝰ ꝛ leonibꝰ. Nō.n. reperit aliq belua tam fera que sic male suos possit tractare

parentes:instigāte eos natura ad amorem paternū. Et ideo talib⁹ filijs parentes necātibus horribilis est pena:a legibus ordinata. Primo enim debent virgis cedi:deide in sacco corij consui:vna cum cane:t gallo gallinacio:ac vipera:t simia:t sic in mari iactari:vel in amnem proximū:ut oīum elementoꝝ vsu careat:t celum supstiti t terra mortuo auferat. Et si mare:vel fluuius nō sit proximus:debet bestijs ad deuorādum dari. C. ad l. pom. de pari. l. i. t ff. eo. l. penul. Ideo autem ponūtur hec aīalia: qꝛ canis fugat simiam:t simia gallū:t gallus vipam. Uipa autem non inueniēs refugiū intrat corpus illius:t ipm torquet.

De tertia retributione. s. filiationis.

t Ertia retributio: quaz deus facit filijs honorātibus parentes:dicit filiationis Dat enim illis deus pulchram familiā filioꝝ pulchritudinem:t moꝝ honestate ornatoꝝ. Dat illis filios obedientes t reuerentes:vnde Eccl. 3°. scriptum est. Qui honorat patrem suū:iocūdabitur in filijs suis. t ps°. 127°. dicit filio obedienti. Filij tui sicut nouelle oliuarū in circuitu mēse tue. At cōtra inobedientib⁹ deus dat infelicem familiam. Nam tales: aut non habent filios:vel subito moriunt:vel sunt viciosi: aut mōstruosi:vel dementes:aut incorrigibiles:t parentibus rebelles:vnde Sap. 4°. dicit. Ex iniquis oēs qui nascūtur filij:testes sunt neqtie aduersus parentes. Et psalmographus canit. Nutantes trāsferātur filij eius:t mendicent:t eijciantur de habitatiōibus suis:vnde melius fuisset illis:nō habuisse tales filios. Et ideo dicit Boeti⁹ in. 3°. de cōso. c° 13°. Euripidis sentētiam probo: qui carentem liberis infortunio dixit esse felicem. Dicit autem comuniter ꝙ q habet vnum filiū:si bonus est sufficit sibi. Si autem est malus:nimis habet:t melius esset:ꝙ illum nō haberet. Propterea sixtus pithagoricus ait. Excrutient te liberi male viuētes:magis q̄ moriētes. Et hoc fit iusto dei iudicio:ut sicut ipsi iniqui filij male tractauerūt parentes:t eos nunq̄ cōsolauerunt:ita t ipsi a filijs suis tractent:vnde legitur ꝙ quidam miles habens patrē senem:posuit eum in stabulo:ut ibi fame moreret:t frigore. Et ipse epulabatur t gaudebat:vna die filius ipsius militis:duorum annoꝝ:vel circa:iuit ad stabulum:senex autem amplexādo puerum:t osculādo narrauit sibi negocium:qd iudicio dei intelligens puerulus iuit ad patrē dicēs:pater mi:quare permittis mori auuz meū in stabulo? Da mihi aliquid ut portem ei. Miles aūt respōdit:tace:aliter te seuerissime verberabo:puer ꝓ hoc accipiens gladium volebat se interficere. Cui pater compatiens imperauit famulis:ut quoddā vilissimum cooperioriuz equoꝛuz traderent puero:ut suo auo portaret:qd cernens puer ait ad patrem. Accipe pater pannum istum ab hac parte:t cuz pater nolet assentire:puer cultelluz accepit t scidit pānum:cui pater dixit. Quid agis fili? Respōdit: quia medietatem volo seruare:ut cum t tu senueris:quādo posuero te in stabulo: ut moriaris fame:t frigore:mittam tibi hāc medietatem huius coopertorij. Qd audiens pater compūctus cucurrit ad stabulū:t genuflectens coram illo paupere sene patre suo:veniam postulauit:t eum deinceps bene tractauit. O maledicti filij:audite quid dicat Cato in suis documentis. Patere legez quam tu ipse tuleris. Quod enim quisq; iuris in alium statuerit:ipse eodez iure vti debet. ff. qd quisq; iuris per totum. t c°. cum omnes. extra de constit. Et ideo scitote:ꝙ filij vestri sic vobis faciēt:sicut nūc facitis parentibus vestris.

De quarta retributione. s. famationis.

q Uarta retributio quam habent boni filij a deo:dicitur esse bona fama:de qua Ouidius i. 5°. de tristibus ait. Deniq; non paruas aīo dat gl'ia vires. Et fecūda facit pectora laudis amor. Et i libro de pōcto idem inquit. Excitat auditor studiuz laudataq; virtus Crescit:t immensum gloria calcar habet. t Uirgilius. x°. Eneidos ait. Sed famam extendere factis. Hoc op⁹ hic labor est. Ouidius q̄q; in. 3°. de arte amandi ait. Quid petitur sacris:nisi tm̄ fama poetis. Hoc votum nostri summa laboris habet. Et claudianus. Gaudet enim virtus testes sibi iungere musas. Carmen amat q̄squis carmine digna gerit. Ex quo concluditur:ꝙ quilibet debet habere curam de bono nomine:vt dicitur Ecclesiastici. 41°. quia fama bona impinguat ossa: Prouer. 15°. Hanc autē bonā famam habent filij:qui bene parentes tractant etiā honorant. Nam scriptum est Eccle. 3°. Gloria hominis:ex honore patris sui:t Prouer. 17°. dicit. Glīa filioꝝ parentes eoꝝ. At ꝯtra parētes suos male tractātes sunt pessime fame. Et iō Prouer. 25°. dicit. Filius sapiens letificat patrē:t stultus homo despicit matrem suā. Ecce ergo ꝙ malus filius reputatur stultus:t infamis:vnde clamat Eccl⁹ 3°. c°. sui libri. O q̄ male fame est:q relinquit patrem:profecto tales filios deus faciet omnibus infames:t ostendet cūctis quātum sibi displicuit:ꝙ nō honorauerint parentes. Legitur enim ꝙ Bononie fuit quidam:qui infirmaz matrez vilibus cibis nutriebat:sibi aūt delicata

cibaria preparabat. Quadā aūt die: cum legumina mrī: sibi aūt quendā pinguē caponem ꝑparari insisset: cum ad mēsam causa prandēdi iuisset positus capo coctus: ante ipm statim allatus est ⁊ versus est ī bufonē: saltauitq; ⁊ faciei illius se inseparabiliter appendit: in olla aūt vbi legumina matri condiebanf: inuēta est quedam sapida perdix ⁊ optima: que fuit ministerio angeloꝝ portata: vt matris patiētia: ⁊ filij manifestaref iniqtas. Tādem ille iniquus filius: ꝓpter sua scelera fuit ad caudā equi per ciuitatē tract⁹: ⁊ decapitatus. Dicebat quoq; dñs Joānesmarch⁹ de grassis: q fuerat capitaneus iustitie in ciuitata Mediolāi: p multos annos: ⁊ çelo iustitie: q̄si innumerabiles maleficos fecerat occidi: q de cētū infecꝭ suspēsis: ⁊ decapitatis ab ipo: iuenerat nonagita nouē: imo quasi oēs male tractasse parentes. Et [illegible] credebat: q pp hoc ad talē venissent sniam.

De qnta retributione. s. bn̄dictionis. G

Quinta retributio quam facit deus filijs bonis dī bn̄dictionis: de qua Eccl. 3°. c°. dicif. Bn̄dictio pr̄is ⁊ mr̄is: firmat domos filioꝝ: ⁊ ps° 20. dī patri bn̄dicēti filium. Preuenisti eum in bn̄dictionib⁹ dulcedinis: posuisti in capite ei⁹ coronā de lapide precioso: ⁊ ps°. 111°. scriptū est. Generatio iustoꝝ bn̄dicef: vnde legif in legenda aurelij doctoris Aug. q propter mr̄is sue oꝛones: ⁊ lachrymas: fuit a demonis manib⁹ liberatus: vn̄ fuit cuidam epo diuinit⁹ reuelatū: ut matri sue diceret. Desine mulier plorare: q: mihi dn̄s demōstrauit: q filius tātaꝝ lachrymarū perire non pōt. O filij seruite parentib⁹ vestris: ut vos bn̄dicāt: ⁊ prospari faciāt in oībus bonis: ⁊ veniat sup vos bn̄dictio: quam dedit Isaac filio suo Jacob Geñ. 27°. di. Det tibi deus de rore celi bn̄dictionem: ⁊ de pinguedine terre abūdātiā frumēti: vini: ⁊ olei: ⁊ seruiāt tibi populi: ⁊ adorent te tribus Esto dn̄s fratrum tuoꝝ: ⁊ incuruenf ante te filij matris tue. Qui maledixerit tibi: sit ille maledictus: ⁊ qui benedixerit tibi: bn̄dictionibus repleatur. At cōtra de inobedientibus filijs: scriptum est Prouer. 30. Oculū eius: qui subsanat patrē: ⁊ qui despicit partū matris: effodiāt eum corui d torrētibus: ⁊ comedent eum filij agle. Et q hoc sit verū: q maledictio patris ⁊ mr̄is exaudiatur a deo: sup filios: habemus exēplū quod accidit a 25. annis citra: in ciuitate Comi: vbi quedā mulier habēs filiū: qui nolebat sibi obedire: genuflectēs ante imaginem Christi: dixit. Precor deū o fili: ut faciat tibi venire ignem sancti Antonij sicut bono corde eum depcor. O terribile iudiciū vix verba finierat: q filius eius rn̄dit. Surge mā mea: q: venit mihi qd̄ rogasti: que surgēs attonita [illegible] inuenit filiū hn̄tem ignē sancti Antonij: qui per tres dies cōtinuos eum ardēs: interfecit illū. Et hec mulier predicante me ibi misit mihi prandiū. Legif quoq; [illegible] vitis patruꝫ: q qdam albinus noīe: habebat filium malū: cui dedit maledictionem: qui statim post maledictionē patris arreptus est a diabolo. Caueant ergo patres ⁊ matres: ne proni sint ad maledicendū filijs: filij aūt nō prouocēt eos ad iraꝫ: ne eos maledicāt. Scriptum est enim Deute. 27°. c°. Maledictus qui ignorat patrē suū: idest eum nō recognoscit reuerendo: ⁊ Eccl. 3°. c°. dī. Maledict⁹ homo qui exaspat mr̄em. De his etiā maledictionib⁹ hēmus aliud exemplū: qd̄ narrat Augu. 22°. de ciui. dei c°. 8°. di. Nō quedam dn̄a: a suis filijs molestata ac prouocata: maledixit eos: morbū horribileꝫ s. paralyticū eis imprecādo: ⁊ illi decem eius filij s. septem mares: ⁊ tres femine: statim ab illo horribili morbo apprehēsi sunt: qui miseri precōfusione notoꝝ [illegible] relicta patria: per mūdū vagabātur. Casu itaq; puenerūt duo illoꝝ. s. vnus masculus ⁊ vna femina ad ciuitateꝫ hipponēsem: vbi tūc sanctus Aug. eps̄ erat. Dūq; vna dierū celebraret missam in honore sancti Stephani: vnus ad altare accessit ex illis supplex: ⁊ cōpunct⁹: ⁊ statim fuit liberat⁹: qd̄ cernēs eius germana: ⁊ ipsa cōpūcta ⁊ supplex: post aliquot dies accedēs ad altare: meritis martyris extitit libata. Licꝫ ergo quando sine causa ⁊ ratione sꝫ ex stulticia pater ⁊ mater maledicūt filios bonos de⁹ nō exaudiat costait enim Augu. super ps°. 102°. Qui iniuste ē: ⁊ iniuste maledicitur premiū illi reddif: tn̄ filij sūmopere debent timere maledictionē pr̄is ⁊ matris. Nō sunt eniꝫ adhuc. 30ᵃ. anni: q erat in ciuitate Mediolani qnidam iuuenis valde fortis ⁊ formosus: sed rebellis matri sue: q semel reprehensus a matre ⁊ maledictus ab ea propter sua scelera respōdit. Jo ve ne facio le fiche: nec ti meo malediciones vestras: cui dixit mater. Ua de maledicti fili: quia facies eas super furchas. O horribilissimum dei iudiciū: ecce eniꝫ q post aliquot dies ille miser propter furta deprehensus ad suspēdiū ducif. Uadit fama p ciuitatē: q mater euꝫ maledicens dixerat ei. Tu farai anchora le fiche suso le forche: lequale adesso fai a me. Currit ergo tota ciuitas ad videndū: si maledictio matris compleretur: ego quoq; tunc secularis existens accessi ad videndū tā grande spectaculum. Et ecce q miser ille statiꝫ postq̄ fuit suspensus per gulā voluit digitos manus: ⁊ fecit sicut imprecata fuerat sibi mater: qd̄ ego proprijs oculis

oculis asperi. Quapp̄ o diabolici filij timete ac cōtremiscite iudiciū patris ⁊ matris: scriptū est eni Eccle. 3°. Maledictio matris eradicat fundamēta dom⁹ filioꝝ. Et iō ut ꝓpitius sit deus oībus tā parētibus q̄ filijs: parētibus dico: q2 sepe grauissime peccāt patres: ⁊ matres: qui pro quibuslibet minimis defectib⁹ maledicūt filios: ⁊ maxime hoc faciūt matres q̄dā: que videnꝫ nescire loqui nisi cū maledictionib⁹: ⁊ blasphemijs filioꝝ. O feroces matres cur filios v̄ros quos portastis in vtero: tot maledictionibus iugulatis? Scitote q̄ nō paruū crimen īcurritis: ut ergo parcat vobis deus: ⁊ similiter filijs vestris: q vobis inobedientes fuerūt: consulo: ut hac die q̄ primū intraueritis domū: anteq̄ comedere incipiatis: vos oēs o filij: ⁊ filie: corā patribus vestris ⁊ matribus veniā petatis genib⁹ flexis: postuletisq3 ab eis benedici. Uosq3 o parētes eos amplexate dulciter: illos osculātes: illisq3 parcite: ⁊ benedictionem vestram illis date.

¶ De sexta retributione. s. gratificationis. H

SExta retributio quā hn̄t filij boni: dr̄ gratificationis. Recipiūt. n. gratiā ⁊ benedictionē diuinā: vnde scriptū ē. Eccl. 3°. Honora patrē tuū: vt veniat tibi a deo benedictio: ⁊ benedictio illi⁹ i nouissimo maneat. i. vsq3 i finē pseueret. Cū aūt deus benedicit: multa bona multiplicat: vn̄ ait ꝓpheta. Bn̄dixit eis: ⁊ multiplicati sūt nimis. ⁊ Aug. sup ps̄. 66°. dicit. Cū benedicit nos de⁹: crescim⁹. s. in gr̄a ⁊ oībus bonis. At ꝯ de illis q male tractāt parētes: dicit Seneca ep̄. 60ᵃ. Iā3 non miror si oīa nos a pueritia mala sequūtur: īter execratiōes. n. parētū excreuim⁹. Et Petr⁹ rauēnas in quodā sermone ait. Auelle a sole radiū ⁊ nō lucet: riuu3 a fonte: ⁊ arescit: ramu3 ab arbore ⁊ exsiccaꝫ: mēbrū a corpore: ⁊ putrescit: separa filiū a deuotione pr̄na: ⁊ iā nō est filius: sed frater: ⁊ collega coꝝ de qb⁹ dr̄. Uos ex patre diabolo estis. O perditi filij quō tractabitis extraneos: si talia agitis i parētes? ait eni Cassiodorus i quadā ep̄la. Qui fallere audebit parētes: qualis erit in ceteros. Sciatis ergo q̄ estis diuina gratia ꝑuati: ⁊ a deo maledicti. Supportate ergo parentes v̄ros: seruantes illud Martialis lib°. vndiq3 suscepto. c°. 3°. qui dicit. Dilige si bonus est: iusta pietate parentem. Si malus est tolleres: filius esto bonus. ⁊ Cato. c°. 2°. inquit. Parētes patienter vince.

¶ De septima retributione. s. glorificationis. I

SEptima ⁊ vltima retributio dicit̄ glorificationis. Magnā. n. gloria3 recipiunt filij boni pp̄ seruitia q̄ faciūt parētib⁹: scriptū ē eni3 p°. ad Thi. 4°. Pietas. s. erga parētes: ad oīa valet promissionē hn̄s vite: que nūc ē ⁊ future. At cōtra quātū puniantur filij rebelles suis parētibus: p3 p illud q̄ scriptū ē Matth. 25°. Nā si xp̄s asperē puniet eos qui opera pietas in extraneos nō fecerūt: qd faciet illis pditis filijs: qui erga parētes crudeles fuerūt? Profecto asperrima voce proferet contra eos sniam dicens. Ite maledicti in ignē eternū: qui parat⁹ est diabolo: ⁊ angelis ei⁹. vnde glo. sup illud Matth. 15°. c°. Qui maledixerit patri vel matri: morte moriaꝫ: ait morte: eterne dānationis: propterea Ecclesiastic⁹. c°. 3°. sui libri dicit. Iudiciū pr̄is audite filij: ⁊ sic facite: ut salui sitis: et Apl's. ad Ephe. 6°. inquit. Honora patrē tuū: ⁊ matrē tuā: quod ē primum mandatū in ꝓmissione: ut bene sit tibi. s. in p̄senti: ⁊ sis lōgeu⁹ super terrā. s. superne patrie. de q̄ psalmista dicit ps̄°. 26°. Credo videre bona dn̄i i terra viuētium. Ad quam ⁊c.

¶ Feria. 6ᵃ. post secūdam dominicā i quadragesima de hōicidio. Sermo vigesimussecūdus. L.

NOn occidam⁹ aia3 ei⁹: nec effundam⁹ sanguinē: Gen̄. 35°. ⁊ in ep̄la occurrentis ferie. Quītū decalogi preceptū dicit. Nō occides. Exo. 20. de quo Augu. p°. de ci. dei īquit. Cū audimus non occides: non credamus hoc dictum esse de irrationabilibus animalibus: volatilibusq3: ac natantibus: sed de hoomine tantum. Et ratio hui⁹ ē s̄m Alex. de ales in. 3ᵃ. parte sūme i tractatu de p̄ceptis: p̄cepto. 5°. ar°. p°. i rn̄siōe scdi argumēti: ⁊ sctm̄ Bona. in. 3°. di. 36ᵃ. in qōnib⁹ circa lr̄a3. ⁊. b. Tho. 2ᵃ. 2ᵉ. q. 64ᵃ. ar°. p°. Q2 nullus peccat vtēdo aliq̄ re ad id ad qd ē ordinata: in reꝝ aūt ordine: iperfectiora sūt pp̄ pfectiora: vt ait Egidi⁹. 2°. de aia. Oia āt aialia sūt creata pp̄ hoīe3: ut ēt ingt Aristo. 2°. Phisi. ⁊ p° Politi. Homo. n. fact⁹ ē dn̄s brutoꝝ: a p̄ma institutiōe: s̄m Alex. vbi. s̄. ⁊ expresse hētur Gen̄. p° c°. ⁊ ps̄°. 8°. vn̄ dixit de⁹ Gen̄. 9°. Oē qd mouetur: ⁊ viuit: erit vobis i escā: ⁊ iō licitū ē occidere aialia irratiōabilia q̄ sūt sua: vl' nullius. Si aūt occidanꝫ aliena aialia fit ꝯ septimū p̄ceptū decalogi: nō āt licitū ē interficē hoiem: q2 vn⁹ hō non ē dn̄s alteri⁹: ex īstitutiōe p̄maria. M

SEd sciēdū ē q̄ de pe. di. pᵃ. Clemens papa ponit tres homicidij spēs: in. c°. homicidiorū dicēs. Qui occidit: ⁊ q odit frēm suū: ⁊ q detrahit: homicida ē. s̄m. n. magr̄m in. 3°. di. 37ᵃ. In hoc p̄cepto nō occides: ꝓhibeꝫ act⁹ homicidij s̄m lr̄am: s̄m vō sp̄m volūtas occidēdi. Et propterea vn⁹ euāgelista dicit xp̄m hora. 3ᵃ. crucifi-

tū:alter vero hora.6ª.qr iudei crucifixerūt eum hora tertia lingua: et volūtate. Milites vero manibus hora sexta.c°.periculose.de peni.di.pª. Itē fm Alexᵐ.de ales.vbi.s̄ in hoc pcepto interpretatiue prohibet occisio spiritualis.s.aīe: et d̄ hac Aug.super psalmistā dicit. Noli putare nō esse homicidiū:qn fratri tuo mala psuades. Si fratri tuo mala psuaseris:eū occidis: et ut scias qr occidis:audi psalmistā dicētē. Filij hoīuz dentes eorū arma: et sagitte: et lingua eoꝝ gladius acutus: habet et hoc de pe.di.pª.c°.noli putare.et.c°.ille qui.22ª.q.5ª. Sciēdū quoqꝫ fm Nico.de lira.Exo.20: et Astesanū nr̄m in sūma pte.pª.li°.p°.ti°.29°. ar°.p°.q.pª.qꝫ in hoc mādato phibet implicite ipsa dispositio ad occisionē:ut ē vulnerare: verberare:mutilare: et similia:que nō licēt. Que oīa comprehendūtur i vbis ppositis vbi dr̄. Nō occidamus aīam eius:nec effūdamus sanguinē:sup quibus verbis:tres ɔsiderationes de homicidio faciemus prima dicet Declarationis:secunda Excusationis:tertia et vltima Detestationis.

¶ Pars prima in qua declarantur peccata que fiunt contra hoc preceptum:

Pro declaratione huius ptis sciendū fm Alex.de ales vbi.s̄.et scm̄ Bona.in.3°.di.37ª.in qōnibus circa lrāz:et.b.Tho.2ª.2ᵉ.q.64ª.ar°.5°.et Astesanū parte.pª.li°.p°.ti°.25°.ar°.2°.q.5ª. Nō nulli lꝫ interficere seipsū:tales aūt pditi hoīes se ipsos occidētes mortaliter peccāt faciētes ɔ nām. Quelibet enīz res cōseruat nāliter eēntiā suā:ut inqt Aristo.2°.de aīa:vnū Tulius in p°.de offi.inqt. Primo generi aīantiū oī ē a natura tributū:ut se:vitam: corpusqꝫ tueat:declinetqꝫ ea q̄ nocitura videntur: et oīa q̄cūqꝫ necessaria sūt ad vivēdū ingrat: et parēt:ut pastū et latibula:ac alia generis eiusdē. Cū ergo qlibet agens cōtra nām peccet mortaliter: ut inquit Alex.vbi.s̄.ergo in nullo casu sine peccato mortali lꝫ se ipsū interficere:et si qs [redacted] occidat aliqua bona itētiōe:vel respectu. Nō.n. sunt faciēda mala:ut eueniāt bona.ad [redacted].3°.et hanc sniam pbat Aug.p°.de ci.dei: et hētur expresse.23ª.q.5ª.c°.si dixisti.et c°.non est nostrū.et.c°.nō occides.et.c°.si non lꝫ.et.c°.placuit. Nō et licet se mutilare.di.55ª.c°.si qs absciderit.vbi hoc prohibet tamq̄ homicidiū. Tales ergo ɔ se ipsos [redacted]mētes crudelissimi sūt. Qui.n.sibi est nequaz cui bonus erit. Eccl.14°.et.ff.de bonis eorū q mor.si.ɔsi.l.fi.§.si qs āt. Et si dicat qꝫ aliq sci se ipsos interfecerūt:rn̄dit Aug.p°.de ciui.dei.et.23ª.q.5ª.c°.non occides.qꝫ hoc spiritu sancto inspirante fecerunt.

Secundo dico:qꝫ nō lꝫ alicui priuate psone iterficē malefactorē:fm Tho.vbi.s̄.ar°.3°.et scm̄ Bona.in.3°.di.37ª.et Ale.de ales.vbi.s̄.ar°.3°. Et hoc tenet Aug.p°.de ciui.dei.et.23ª.q.8ª.c°.penul.vbi sic dicit. Qui sine aliq̄ publica administratiōe maleficū:furē:sacrilegū:adulteruz piurū: et quēlibet criminosū interficit:aut mēbra eius debilitat:veluti homicida iudicabit. Et tanto acrius:quāto nō sibi a deo cōcessaz potestatē abusiue vsurpare nō timuit. Et eandē sniam ponit idē Aug.li°.2°.cōtra faustū.

Sed hic oritur questio:an liceat marito interficere vxorem in adulterio deprehensam: respōdit Rica.i.3°.di.37ª.ar°.2°.q.pª.qꝫ si vir per iudiciū seculare: et nō ecclesiasticū pcuret occidi vxorē adulterā:nō libidine vindicte:sꝫ amore iustitie:vbi ē lex posita ab eo q eā ponē potuit:de interficiēdis adulteris:nō peccat. Si vo ex̄ iudiciū ipse eā occidit:peccat mortalit:lꝫ aliq̄ fꝫ legē humanā hoc pmittat:ut nō.23ª.q.2ª.c°.ini hec.igit et d̄ hoc hētur textus.i.l.gracc⁹.C.ad legē iuliaz.de adul.et.ff.eo.ti°.l.marito.et.l.si adulterū cū icestu.§.iperatores.et.ff.ad.l.aqui.l.qui occidit.i pn.similr pāi licitū ē fm legē humanā iterficē quēlibz d̄prehēsū cū filia i actu venereo:dūmō hoc repiat i sua vl' gñi domo: et simul filiā occidat:vl p eū nō stet qn occidat.ff.ad legē iuliā.d̄ adul.l.nihil e.l.patri.

Tertio notandum est fm Alexan.de ales.super hoc precepto circa finemꝫ:qꝫ homicidiuz illicite: et inique:cōmittitur tribus modis scilicet faciendo:loquendo: et ommittendo p° ɔmittitur faciendo: et hoc tripliciter p°.modo voluntarie et p se ocidēdo: et h° ē grauissimū pctū.50ª.di.c°.si qs volūtarie. De qbus sceleratissimis hoībus multi reperiunt hodiernis tpibus:q qlibꝫ ex cā et leuissima:iterficiūt hoīes ad imaginē dei creatos: et tāq̄ macellarij hoīuz effundūt sāguinē eoꝝ:sicut pecudū:imo sepe qn̄ nō possunt eoꝝ bona ɔ iustitiā rapē eos occidūt.de qbus Ouidius i.5°.de tristibus epla.9ª.iqt. Cedit viribus equū:victaqꝫ pugnaci iura sb ense iacēt. Et epla.12ª.eiusdē libri et dicit. Adde qd̄ iiustū rigido ius dr̄ ense. Dant et i medio vulnera sepe foro: similr sepe innocēs occidit a nocētibus:sicut agnus a lupis:d̄ qbus uersificator fabulaꝝ Esopi fabula 2ª.iqt Sic nocet innocuo nocuus:cāmqꝫ nocēdi Inuenit:hij regnāt qlibet vrbe lupi. Qn̄ āt timēt occidere gladio ppenas occidūt eū veneno:de q̄ sceleratissimo vicio dr̄ in.l.pª.C.de malefi.plus ē et atrocius hominē veneno extiguere:q̄ ferro necare:rō āt huius pōt assignari:qr vulnera ferri pn̄t videri et mede

n. Nõ sic ait de nocumēto veneni: vñ Auicenā optim⁹ medic⁹ nesciuit ꝓuidere ueneno sibi dato ab Auerois cōmentatore. R

Secūdo ꝯmittit homicidiū: defēdēdo: puta si qs vadit: ut homicidiū faciat: ⁊ qspiā illi se scienter associet: et si nō iciat imo pot⁹ dissuadeat: sed tñ eū comitat: vt defēdat si op⁹ fuerit: tal'r ꝫ Hos. hu. homicida ē: si homicidiū ꝑpetret: ⁊ ꝓmoueri nō pōt. Et hoc notat in. c°. sicut dignū: ex. de homicidio. Tertio cōmittit homicidiū adiutorio: puta arma cōmodādo: vel alia: sine qb⁹ homicidiū nō posset ꝑpetrari: sicut pꝫ i supradcō. c°. sicut dignū. vbi dr. Cōstat illos nō eē imunes a reatu homicidij: q lꝫ nō occidāt tñ occisorib⁹ opē ferūt: hec ibi. Et idō q venena faciūt ea itētione: ut hō occidat ex tali veneno: simil'r q faciūt aut vēdūt arma: ut aliqs iiuste occidat: nō euadunt reatū homicidij: si qs p illa moriat: simil'r si nō faciat venena ea itētiōe: et si ad nihil aliō valeāt nisi ad occidēdū: ⁊ ex inde sequat homicidiū: dr re⁹ homicidij: qꝛ q cām dāni dat: dānū dedisse videt c°. si culpa. de iniurijs ⁊ dā. da. ⁊ ff. ad legē aquī. l. qui occidit. §. in hac. ⁊ ff. vi. bono. rap. l. ꝑtor ait la. 1°. §. hec autem. S

Secūdo cōmittit homicidiū loqndo: ⁊ hoc ēt tripl'r. Primo ꝑcipiēdo: ꝑ illā regulā q ꝑ aliū facit: ꝑ se ipsū facē vr. ff. de admi. tu. l. ita aūt. §. gessisse. ṽ°. ꝙ si qs. ⁊ ff. ō vi. ⁊ vi. armata. l. p°. §. deiecisse. ⁊ ff. de regu. iu. l. deijcit. ⁊ l. qd iussu alteri⁹. ⁊ in. c° q facit ꝑ aliū. eo. ti. li. 6°. Et si ꝑcepit tñmō ꝟberari: ⁊ tñ inde sequat mors: dr homicida. Nā ex. ō homi. c°. si. li°. 6°. dr. Qui mādās aliquē ꝟberari: lꝫ ꝓhibuerit mutilari: v'l occidi: tñ si mutilet: v'l occidat: tenet hōicidij: ⁊ efficit irregularis: qꝛ poterat cogitare illō seq posse. Et ex hoc c°. pōt ꝯcludi: ꝙ ordinās ⁊ ꝯsētiēs bellū iiustū fieri: tenet de oib⁹ malis ⁊ hōicidijs: q ibi fiūt lꝫ nō hūerit itētionē ad illa. Et idē ē de silib⁹. Secūdo ꝯmittit hōicidiū: ꝯsulēdo puta cū aliqs alicui ꝑsuadet facē hōicidiū: vel rogat: tal' homicidij re⁹ ē: ⁊ irregularitatē icurrit: nec solū ille q directe ꝯsuluit: sed ēt q suasit illō: ut pꝫ ꝑ Inno. i gl. sup. c°. ad audiētiā. ex. de hōicidio. puta si qs suasit alicui ictū machīe: vel baliste: vel ꝙ vadat ad capiēdū castellū: qd sine hoīꝫ occisiōe capi ñ ꝑt tūc. n. si qs occidat ibi: homicidii re⁹ ē: ⁊ irregularis efficitur. de pe. di. p^a. c°. noli. nec interest utrū ille cui consiliū dat statim occidat: uel interiecto tempore: nisi interim cōtrarium suaderet: uel primum consiliū reuocaret. uel mandatū quando ꝑcepit: ut inquit Inno. ubi. s. Hec autem omnia supradicta habētur in c°. si quis uiduā. 50^a. dist. ubi dicit: ꝙ quadrupliciter cōmittit homicidiū scilicet facto: dicto: cōsilio: ⁊ precepto: ⁊ ad hoc ꝑpositū ē bon⁹ textus in. c°. periculose. de pe. dist. p^a. Et hec oīa probantur illa uerba apostoli ad Roma. p°. Digni sunt morte: non solum qui faciunt ea: sed etiam qui consentiunt facientib⁹: ⁊ facit ad hoc quod habetur ex. de officio delegati. c°. p°. ubi glo. plene de hoc: ⁊ ultra peccatuꝫ in omnibus predictis: ⁊ sequentibus: tenet quilibet agens: mandans: consulens: cooperans: ⁊ iducēs: ad oēm dānum ⁊ interesse. Exo. 21°. ⁊ ex. ō iniurijs ⁊ dam. da. c°. p°. ⁊ c°. nullus. de regu. iu. libro. 6°. T

Tertio ad ꝓpositū nrm cōmittit hōicidiū ratificādo. Nā ratihabitio mādato cōparat. l. dicit. ff. de re. iu. ⁊ c°. ratihabitionē. eo. ti°. li°. 6°. vñ pz in. c°. [illegible] qs. de sen. exco. li. 6°. ꝙ ratificās ꝟberationē clici suo noīe fcāꝫ icurrit excōicatiōeꝫ ac si mādasset: sec⁹ si nō [illegible] facta suo noīe lꝫ. n. tūc ratificādo mortal'r peccet cū ꝯsentiat: [illegible] nō ē excōicat⁹: ut pꝫ ibidē. Et idē dicēdū ē ō hōicidio: ⁊ alijs. Nō. n. meo noīe ñ ē gestū: ratū hēe nō possū c°. ratū. ō re. iu. li. 6°. ⁊ ff. ō neg. gest. l. si pupilli. §. sed si ego. ⁊ ff. de ꝑcario. l. si seruus. V

Tertio ꝑncipal'r ꝯmittit homicidiū omittēdo Et hoc ēt tripl'r. Primo nō libando. Nā si qs [illegible] offō hꝫ aliū defēdē: ⁊ videat ipm occidi: ⁊ pōt libare absqꝫ piclo suo: si nō libat: occidit: ꝫ Scotū i. 4°. di. 15^a. Et ponit silitudinē de furto: ⁊ rapina: qꝛ ꝫm eū: qui pōt libare hoīeꝫ absqꝫ piculo suo: ut nō spoliet: ⁊ ex offō tenet: ⁊ nō facit ad interesse tenet. Et hoc idē tenet. b. Tho. ⁊ Ray. i sūma: vñ Amb. 23^a. q. 3^a. c°. nō iferēda dicit. Qui nō repellit a socio iniuriā si pōt: tā est i vicio: ꝙ ille q facit. Et de hoc est text⁹ exꝑssus i casu nr̄o. s. homicidij. in. c°. sicut dignū. §. illi ēt. ex. de homicidio. ⁊ i. c°. sequē. ⁊ 23^a. q. 5^a. c°. reos. Et isto modo fuit homicida pilat⁹: q ut ipe testat⁹ est Joā. 19°. potuit libare xpꝫ a morte: ⁊ noluit. X

Secūdo ꝯmittit homicidiū ignorādo: ⁊ nō solicitādo: sicut medici ignorātes. Ignorātia. n. culpe annūerat: ⁊ nō excusat. l. īpitia. ff. de reg. iur. ⁊ §. impitia. isti. ad. l. aql. Siliter ꝓpter negligentiam solicitandi: multos perire ꝑmittūt medici: ⁊ ideo dicitur in. c°. petitio. extra de homicidio. Nō quādo cōscientia reprehēdit queꝫ de homicidio: debet se tenere reuꝫ homicidij. Quapropter medici debent recurrere ad cōscientiā suam: ⁊ videreant ex impitia ⁊ negligentia sua: aliquem mori permiserint. Y

Tertio cōmittitur homicidium nō subueniēdo pauperib⁹ fame morientib⁹: c°. pasce. 86^a.

di. vbi dic. Ambr. Pasce famē morientē: si nō paueris occidisti. Et ideo medici sciant: q̄ potius tenētur curare infirmum sine mercede: nō solū pauperem: sed etiam diuitē: q̄ȝ permittere eū mori: vt inquit Inno. extra de homicidio. c°. tua nos. Et glosa ordinaria in c°. p°. 83ª. di. mouet hāc q̄stionē: vtrū medicus teneatur curare diuitē in periculo mortis: q̄n ipse renuit: ⁊ nullā mercedē dare vult. Et primo arguit q̄ nō. Inuito eni bñficiū nō confertur. l. inuito. ff. de regu. iu. Item nemo de suo cogitur facere beneficium: maxime diuiti. 1ª. q. 2ª. c°. precarie. Itē medicus licite potest recipere mercedem sui laboris. 14ª. q. 5ª. c°. nō sane. Respondet glo. q̄ tenetur eum curare etiā suis expēsis: ⁊ si ꝯualuerit: poterit ꝑtētē expēsas: q̄a vtiliter gessit negociuȝ ei⁹. l. pomponi⁹. ff. de neg. ges. Itē si mortuus fuerit: q̄a sufficit bene icepisse: lȝ effect⁹ nō sit subsecut⁹. l. sed an vltro. ff. de neg. ges. l. illicitas. §. sicuti. ff. de officio p̄. ⁊ in hoc casu: inuito beneficiū infert: argumētū in c°. ⁊ qui emendat. 45ª. di. Sicut est licitū extrahere furiosuȝ de domo ruinosa: etiā inuitū. 23ª. q. 4ª. c°. ipsa pietas talis ergo medicinas recusans debet reputari furiosus. arᵐ. ff. de cō di. insti. l. quidā. ⁊ de succes. ab intes. c°. 3°. Et ideo medicus nō debet eius verbis attēdere. Similiter dicit glosa. 83ª. di. in c°. ꝓuidendū. q̄ si quis videat aliquē debere occidi iniuste: ⁊ hoc certe sciat: ⁊ possit euȝ liberare dando pecuniam: q̄ ad hoc tenetur si potest facere: salua sua necessitate. Z

Scire etiam debetis dilectissimi: q̄ si mulier grauida quesiuit aborsuȝ per medicinas: vel labores nimios: vel aliter: peccauit mortaliter: ipsa ⁊ quecunqȝ persona ei ad hoc consulēs: vel cooperans vt patet ex p̄dictis: ⁊ hoc etiā si nō sequatur effectus: quia mala volūtas pro facto reputatur. Vt in c°. oīs. de pe. di. p̄ª. facit lex diuus. ff. ad. l. corneliā. d̄ siccarijs. Si vero sequatur effect⁹ ⁊ iā puerperiū erat formatū: qđ fit in masculo: s̄m Augu. sup Joannē. c°. 2°. in quadraginta dieb⁹. In femina vero in octuaginta: vt notatur. 5ª. di. in primo. ⁊ habetur in. 2°. sen. di. 31ª. tunc homicidiū cōmittitur per eam: ⁊ per cooperantē vel consulenteȝ. 2ª q. 3ª. c°. ꝯsuluisti. ⁊ 32ª. q. 2ª. c°. q̄ vo. ⁊. c°. moyses. A

Item si mater vel nutrix vel alia persona suffocauit puerū quem tenet iuxta se in lecto: in aduertenter opprimēs eū: mortale peccatū videtur si propter eius culpā: vel negligētiā notabilem: hoc processit: extra de his qui filios occiderūt. c° fi. Jō monendi sunt parētes: ne filios tenellos secuȝ in vno lecto collocent. 2ª. q. 3ª. c°. cōsuluisti. in textu ⁊ glo. concordat dñs Antoni⁹ de bu. l. d. c°. fi. vbi inquit. Nō si casū p̄cessit culpa grauis: puta q̄a in medio filium posuerunt: imponitur pñia septē annorum. 50ª. di. c°. si qua. Si vo p̄cessit culpa leuis: vt quia in eodē lecto: sed tamē a lōge posuerūt potest imponi penitētia triū annorū: vt ibi. Si si vero nulla p̄cessit culpa de iure nō sunt puniēdi sed ad cautelā propter ambiguū: potest iponi aliqua penitētia arbitraria: hec ille. Iteȝ sciendū q̄ si qua mulier procurauit aliqua venena sterilitatis aut aliquis alicui mulieri aliquid fecerit: vel ad potandū dederit: vt nō possit generare: vel concipere: aut ne nascatur soboles peccauit mortaliter: ⁊ homicida dicitur. c°. si aliquis. extra de hom. ⁊ ibi dñs Antoni⁹ de bu. ⁊ de hoc est glosa in c°. consuluisti 2ª. q. 3ª. Et predicta probantur per legē si q̄s aliquid §. qui abortionis ff. de penis. ⁊ ff. ad. l. corne. de sic. l. si mulierē. Nō tamē cōtrahitur ex hoc irregularitas nisi fetus erat animat⁹. d. c°. si aliq̄s. Magnū aūt est peccatū ꝓcurantiū venena sterilitatis: maxime cōiugatis: de quib⁹ inquit Aug. in li°. de nuptijs: ⁊ refert magister in. 4°. di. 31ª. di. Qui venena sterilitatis procurāt nō cōiuges sed fornicatores sunt. Et idem ponitur in c°. aliquando. 32ª. q. 2ª. B

Item si quis dederit mala medicamēta turpis amoris causa alicui: nō vt occideret: ⁊ tñ moritur: mortale est: ⁊ punitur ac si occidisset: quia dedit operā rei illicite. Et hoc notat dñs Antoni⁹ de bu. in dicto c°. si aliquis. C

Item si quis occiderit aliquē a casu p̄ter intētionem: dando operā rei illicite: vt in ludo noxio: puta faciens ad sara: ⁊ huiusmodi: vel etiam dando operā rei licite: sed nō adhibēdo debitam diligentiā: vt proijciēdo tegulas de tecto: nō clamādo: vel aliud signum faciēdo: nō excusatur a mortali. extra de homicidio c°. Joannes. ⁊ c°. fi. Et ibi dñs Antoni⁹ de bu. ⁊ idē tenet Alexander de ales in. 3ª. parte summe super hoc precepto ⁊ facit cᵐ. sepe ⁊ cᵐ. clerico. 50ª. di. Siliter si mulier grauida dedit causā aborsui: etiā p̄ter intētionē: vt q̄ nimis corizauit: vel nimis luxurie operam dedit: aut grauib⁹ onerib⁹ se submisit: vel indiscrete laborauit nō videtur a mortali peccato excusari. extra de his q̄ filios occiderūt. c°. de infātib⁹. Si etiā q̄s ex necessitate euitabili: vel etiam inevitabili: ad quā deuenit ex sua culpa: homicidiū fecit: nō excusatur. Ut si adulter comprehensus a viro qui volebat ipsum interficere: vt euaderet mortē: ipsū virū adulter iterficit vterqȝ peccauit mortaliter: ⁊ vtriqȝ imputatur culpa homicidij. extra de testi. c°. sicut. vbi glosa de homicidio. c°. sicut dignum. Itē si quis muti

lauit: vel mēbrū aliq̄d alicui inutile reddidit vel
vulnerauit: aut ex iiuria pcussit: mortale est. 23ª.
q.8ª.cº.penul. ꝛ si qs occidit: vl' mutilauit aliquē
in loco sacro: sacrilegiū cōmisit: ꝛ ecclesiā violauit
17ª.q.4ª.cº.sicut. D

Et si qs violētia ꝯtrē officialis: malefactorem
vel d̄bitorē eduxerit de loco sacro: vel capē
fecit: mortaliter peccauit duob⁹ casib⁹ exceptis:
vꝫ si sit public⁹ latro: vel nocturnus: populator
agroꝝ: ꝛ isidiator.cº.sicut.17ª.q.4ª.ꝛ.cº.iter alia
d̄ imunit.eccle. Itē si qs fecit fieri torneamēta: vel
hastiludia: aut alia hmōi: vel iuit ad ea in qb⁹ ē
periculū mortis corpalis vel spūalis: mortalr pec
cauit fm Ricar.in.4º.di.24ª.arº.2º.q.3ª. Et ta/
les in torneamētis morietes: nō debent in cimite/
rio sepeliri: nec sup eos ecclesiasticū officiū pōt ce
lebrari.ex̄ de tornea.cº.pº. Et hoc sufficiat ꝓ pri
ma parte nostri sermonis.

¶ Pars secūda que dicitur excusatiōis: i qua d̄
claraf in quib⁹ casib⁹ possit cōmitti homicidiuꝫ
sine punitione. E

Secūdo in isto sermone dico: ꝙ in trib⁹
casib⁹ pncipalib⁹ pōt cōmitti homi/
cidiū sine culpa vꝫ si fiat iustitia inter
cedēte: aut necessitate cogente: aut casu
accidēte. Primo sciēdū fm Alexā.de ales in.3ª.
pte sūme sup hoc pcepto.arº.vltº. ꝙ iudex publi
cus pōt occidē aliū triplici iustitia cōcurrente:
[illegible] iusta cā: iusto ordine: ꝛ iusto aīo: primo notan
dū ē fꝫ Alex.ubi.s̄.arº.3º.ꝛ Tho.ubi.s̄.arº.2º.ꝛ
Aste. pte pª.liº.pº.tiº.25º.arº.2º.q.2ª. ꝙ iudex
secularis pōt occidere sine peccato malefactoreꝫ
i iudicio cōuictū. Et de hoc scriptū ē. Exodi.22º.
vbi inqt dñs principib⁹ maxime Moysi. Ma/
leficos non patieris viuere: ꝛ Dauid in ps̄º. dice/
bat. In matutino īterficiebā oēs peccatores terre.
Et de hoc Hiero. sup Esaiā loquit: hāc sententi
am cōfirmās. Et hf.23ª.q.5ª.cº.qui malos.ꝛ.cº
iudex.ꝛ.cº.homicidas.ꝛ in.cº.miles. hoc.n.redū
dat in cōem vtilitatē sceleratos punire. Nam pe
na vni⁹: ē met⁹ multoꝝ.l.aut facta.§.fi.ff. de pe/
nis.ꝛ.l.quicūqꝫ.C.de here.ideo.in.l.si a reo.§.fi.
ff.de fideius.scriptū ē: penam ob maleficia solui
magna rō suadet. ꝛ i.l.si operis.ff.de penis. iteꝝ
df. Nō remitti penā facile publice interest: ne ad
maleficia quisqꝫ temere ꝯsiliat: facilitas.n.uenie
icētiuū tribuit d̄liquēdi.23ª.q.4ª.cº.est iiusta ꝛ.c.
seqnti.vñ Mōtanarius in luna celeri inqt.cº.
72º. Omne frequētari facit īpunitio crimē. Ac/
cēdit culpā facilis dimissio pene.dī et Eccl'. 8º.
qꝛ non ꝓfert cito ꝯ malos snīa: absqꝫ ullo timore
filij hoium ppetrāt mala. Debēt ergo iudices pu
blicē punire reos: ne corrūpant bonos: modicum
enim fermentum totam massam corrumpit: pri/
me Corinth.5º. F

Est tū sciēdū fm Alex.de ales vbi.s̄.i respō
ne pmi argumētū: ꝙ aliqñ iudex [illegible] differre
punitionē maloꝝ in aliqb⁹ casib⁹: vꝫ qñ malicia
nō ē nota. Sicut fecit dñs Matth.13º.q ꝓhibu
it extirpare ziȥaniam: ne simul extirpareī ꝛ triti/
cū: qñ ergo nō possūt occidi mali: qn et occidanī
boni: tūc [illegible] ꝓlōgare punitionē. Itē aliqñ ratiōe
etatis illi⁹ q deliqt: vel alia iusta cā seueritas iusti
tie aliqñ mitigaī: ut hētur.C.ex qb⁹ causis infa/
mia irrogaī.l.ꝛ si seuerior.ꝛ plene notaī.ff. eo.ti.
l.quid gº.§.pena grauior.ꝛ.ff.de mino.l.auxiliuꝫ
§.i delictis.ꝛ de mune.ꝛ hono.l.xª.§.similiī.ꝛ.ff.d̄
re.mili.l.non oēs.§.a barbaris. Itē qñ qs pecca/
uit ex lubrico lingue.l.famosi.§.pº.ff.ad.l.iuliam
maie. Itē qñ calore iracūdie aliqd factū ē: dꝫ mi
ti⁹ puniri: ut expsse pꝫ.ff.de regu.iu.l. qcqd.ꝛ i.l.
3ª.ff.de diuor.vbi dī. Quicqd calore iracūdie fit
vel dī: nō pus ratū ē: qꝫ si pseuerātia apparuerit
iudiciū ai fuisse. In alijs quoqꝫ casib⁹ dꝫ iudex
mitigare vltionē sicut i casu legis pº.ff.de bo.eo.
q mortē sibi cōsciuerūt: vbi dī. Ignoscendū ē eis
q sanguinē suū qliter cūqꝫ redimere voluerūt: si/
militer qñ iudex nō ē bñ cert⁹ de crīe: nō [illegible] ma/
lefactorē punire. Meli⁹ ē.n. impunitū nocētem
relinqre: qꝫ inocētē cōdēnare.ff.de penis.l.absen
tē. ꝛ.C.e.l.d̄curionū. Itē [illegible] mature progredi ī pu
nitiōe: qñ mali hēnt multos seqces: nā pp multi/
tudinē peccātiū: detrahiī aliqñ aliqd seueritati:
ut hf.9ª.q.pª.cº.ordinationes.ꝛ.44ª.di.cº. co/
messatiōes. Qñ.n.qs vult accendē nimiū ignem
sepe cōburit totā domū. Iō dī ꝙ parcēdū ē ali/
qñ multitudini .s.pp maius malū euitādū.cº. ut
cōstitueret.50ª.di.pª.q.7ª.cº.quotiens.ꝛ. 23ª.q.
4ª.cº.ipsa pietas.ꝛ.cº.non pōt.ꝛ.cº. cū quisqꝫ.
vbi dicitur: ꝙ pp scandalum vitandum debet
correctio differri. G

Et notandū ē fm Alex.d̄ ales.vbi.s̄.ꝛ Tho.
2ª.2e.q.64ª.arº.6º. ꝙ nec iudici: nec alicui
pncipi lꝫ occidere inocētē: nec dꝫ trahi ī exēpluꝫ
Abrahā: qui voluit inocētē filiū imolare. Geñ.
22º. Nam hoc fecit pcepto diuino.cº.lex eterna.
23ª.q.5ª. Iō scriptū ē Exo.23º. Innocētē ꝛ iustū
nō occides.ꝛ Daniel.13º. Iustū ꝛ inocētē nō iter
ficies. Qua pp igt.b.Tho.i.liº.de regi.pn. ꝙ ma
gnū meritū iudex ꝯsequiī reū occidēdo. Sꝫ ma/
gnū suppliciū mereī inocētē dānādo: vñ sciendū
est fm Alex.vbi.s̄.arº.4º. in solutione tertij ar/
gumētū: ꝙ iudex sciens inocētē false accusatū per
falsos testes: dꝫ magna vti prudentia: ꝛ diligēter

examinare testes:vt eos cōuincat d falso testimo
7 sic eos repellere: 7 innocētē liberare:aut sic hoc
nō pōt facere:dz eum ad superiorem remittere.
Quod si iudex nō pōt subterfugere qn eū iudi/
cet:sic cōuictū pōt iudicare: 7 eū cōdēnare nec
peccat ſm quosdā Primo qr talis nō cōdēnat eū
q ē iust⁹ inquātū iust⁹:sz inquātū cōuict⁹: 7 com
probat⁹ iniust⁹: 7 dign⁹ morte. Scdo qr iudex ta/
lis ferēs sniam ſm allegata:nō occidit inocētem
sz illi q eum falso accusant. Judex.n.dz iudicare
ſm allegata 7 approbata. Lllicitas .§. veritas .ff.
de offi.presi.l.iudices.C.de iudic.facit.2ª.q.pª.§.
his oib⁹ auctoritatib⁹. 7.3ª.q.7ª.c°.iudicet. Sz
sciēdū ē q Nicola⁹ de lira.sup Exo.23°.tenet ɔ̄/
riū:qr lz ſm legē humanā pdicta possit fieri ipu
ne: 7 iudex possit pcedere ſm allegatiōes 7 pba
tiones:tñ quo ad deū ē aliter. Nō.n.vult de⁹ iu/
dicari ſm illud qđ apparet:sz ſm illud qđ in ve
ritate ē:vñ Joānis.7°.scriptū ē. Nolite iudicare
ſm faciē sz iustū iudicium iudicate:pp qđ hō dz
poti⁹ tollerare oēm malū:q̄ ɔsētire peccato.23ª.
q.5ª.c°.ita ne.vñ scriptū ē ex̄ de sen.exco.c°. inq
sitioni. Qđ sciens pro certo ipedimētū cōiugij:
licet illud apud ecclesiā probari nō possit:dz po/
ti⁹ excōicationē humilit sustinere: q̄ per carna/
le commertium peccatum operari mortale. Sed
de hac questione tractabo diffusius in secunda
parte principali huius operis sermone.31°.per
tria vide ibi. H

QUātū vo ad ministrū dicit.Tho.vbi.s̄.ar°.
6°.q si snia ɔtineat intollerabilem erro
rē:nō dz obedire iudici i occisione innocētis: alit
excusarent carnifices q occiderūt martyres:i his
enī que sūt ɔ̄ deū nulli ē obediendū.xjª.q.3ª.c°.
nō.n.semp.cū.8.capitulis sequentib⁹. Si vo nō
cōtineat manifestū iniustitiā:nō peccat pceptū
exequēdo:qr ipse nō hz discutere supioris sniam
7 in dubijs subdit⁹ tenet obedire superiori.11ª.q
pª.c°.quod autē.in fi.vñ si ipse est in bona fide
excusat ppter obediētiā.l.liberoꝝ.§.fi. in fi.ff.de
his qui notantur infamia. I

SEcūdo ad hoc:ut iudex possit iterficere ma
lefactorē reqrit ſm Alex.de ales vbi.s̄.ar°.
9°. 7 Tho.vbi.s̄.ar°.4°. 7 Aste.vbi.s̄. ar°.2°.q.
4ª.q non sit sacerdos vel in sacris ordinib⁹ cōsti
tut⁹.licet.n.ministris testamēti veteris hoc esset
licitū.ut pz de Moyse q interfecit simul cū soci/
[illegible] suis vigintitria milia hoiuz:q adorauerūt vitu
lū cōflatilē.Exo.32°. Et de phinees q occidit isra
elitā peccantē cū muliere madianitide. Nume/
ri.25°. Samuel qq3 occidit Agā regē amalech.
primi Reg.15°. Et helias iterfecit pphetas Ba/
al:tertij Reg.18°. Tamē ministris noui testamēt
[illegible] hoc nō licet:qr sūt 7 debēt eē maioris perfectio
nis 7 deuotionis. Et de hoc ē text⁹ in.c°. clericū
50ª.di.vbi dr q nō debēt se ipedire clerici de ef/
fusione sanguinis. 7.23ª.q.8ª.c°.nō pilla. 7.c.cle/
rici.iō dñs noster Matth.19°. 7 Luc.22°. 7 Jo
an.18°. pcepit Petro reponere gladiū in vaginā
de quo ē text⁹.23ª.q.8ª.c°.cū a iudeis.imo nec d/
bent portare arma sine iusta cā:puta si transeat p
loca periculosa ad terrorē latronū:licet nō debe/
ant aliquē percutere si possūt aliter periculū eui/
tare: 7 hoc notant p glosā.ex̄ de vita 7 hone.cleri.
c°.p°. Facit.cm.maximian⁹.23ª.q.3ª. 7 dicit glo.
vbi.s̄.q clerici portātes arma sine cā:si tertio ad
moniti nō destiterint:perdūt pulegiū illi⁹ cano/
nis qui habetur in.c°.si quid suadente.17ª.q.4ª
7 extra de sen.exco.c°. in audientia. 7 [illegible].c°. con/
tingit. K

TErtio ad hoc:ut possit iuste occidere male/
factorem aliqs iudex:requirit iust⁹ animus
vz q hoc faciat iusto aīo:sicut.n. requirit q re⁹
sit accusat⁹ 7 ɔuict⁹:ut inquit Ambro.sup psal/
mū bti imaculati. 7 Aug.in.c°.multi.2ª.q.pª. et
eadē snia hr in.c°.si peccauerit. 7.c°.de⁹ omnipo
tēs.eadē qōne 7 cā. 7 in.c°.iudicātē.30ª.q.5ª. Et
snia citra ordinē iudicioꝝ a pside lata: auctorita
tē rei iudicate nō obtiet.§.itē snia.2ª.q.6ª.ita re
qrit q faciat zelo iustitie: 7 nō amore pecunie:vel
rancore aut liuore vindicte:vt dicūt Alexan.de
ales. 7 Tho.in locis pallegatis ait.n. Jsidor⁹ lib.
2°.solilog.c°.54°. Tale erit op⁹ tuū qualis fuerit
itētio tua. Ideo nō solū iudex sz [illegible] minister occi
dens malefactorē aīo malo: 7 ex vindicte libidi/
ne:vel alia mala intentione lz ille malefactor sit
ɔuict⁹ in crietū ut homicide reputant.23ª.q.5ª.
c°.miles. 7 c°.cū minister.l. Secūdo principalit
excusat a pena homicidij:si qs illud faciat neces
sitate cogente.ſm Alex.de ales vbi.s̄.ar°.7°. Et
Tho.2ª.2e.q.64ª.ar°.7°. 7 Ricar.in.3°.di.37ª.
ar°.3°.q.2ª. 7 Aste.vbi.s̄.ar°.2°.q.7ª. Si.n.qs
insequit ab aliquo:ut occidat: 7 alio modo eua/
dere pōt q̄ p mortem aduersarij sui:insequentem
occidit:re⁹ homicidij erit. Si aūt aliter non pōt
euadere mortē sine occasione aduersarij: tunc si
nō odij furore:sz cū animi dolore insequētē occi
dat:non peccat:vnde dicitur.C.ad.l.corneliā de
sicarijs.l.2ª. Is qui aggressorem vel quēcunq3
aliū in dubio vite discrimine constitutus occide
rit:nullam ob id factum calumniam metuere de
bet. 7 in.l.sequenti scribitur. Si quis percussorē
ad [illegible] venientē ferro depulerit:non tenetur crimi
ne homicidij:quia defensor ppie salutis videt i

nullo peccasse. Dicq3.ff.de iustitia & iure.l.iij.hoc iure euenitut quaz qsq3 ob tutelã sui corporis vim fecerit iure fecisse existimet. & .ff.ad.l.aql.l.iij.scriptum est. Aduersus piculum:nãlis ratio pmittit se defendere.&.ff.de bo.eo2 qui mo2.sibi ɔsci.l.pª ponit eadez snia.&.C.qñ liceat.vnicuiq3 se sine iudice vindicare.l.i.dĩ. Melius est ante tps occurrere:q̃ post exitum vindicare. Et idem hẽ in l.fi. C.in qbus causis in integrũ restitutio nõ est necessaria.&.ff.ad.l.aqui.l sciam.§.qui cum aliter. Dicit iuriscõsultus viz vi repellere:oẽs leges:omniaq3 iura pmittũt: hoc idem hẽ.extra de homicidio in.c°.significasti.el.p°. Tñ hec defensio debet fieri cuz moderamine inculpate tutele:ut habet i di.c°. significasti: vnde dicitur in.d.c°. per doctores.& glo. Quod dicitur tunc fieri cum moderamine:si illud tñ fiat sine quo violẽtia repelli nõ põt:vnde post iniuriam illatã:nõ licz ex interuallo insurgere ɔtra iniuriãtem:qz sic eẽt vindicta:nisi viderit iniuriãtem paratũ denuo repcutere:ut inqt glo.in.d.c°.significasti. Q

SEd querũt qdaz:vtrũ clericis liceat occidere inuaso2ẽ: Et dicũt qdam:q nõ:& huius opinioĩs videt fuisse Laurẽtius:& Bernardus in.c°.ex multa.extra de voto.& extra de homicidio c°.suscepim⁹.in glo.dĩ. Qd clericus nõ debet propter tp̃alia:etiã ɔtra saracenos armis se defendere:& pluãtem interficere.arm.23ª.q.8ª.c°.2°.&.c°. ɔuenio2.&.c°.suscepimus. Laicus võ põt p̃riaz suã:& res suas defẽdere & hostẽ etiã pueuire.arm. C.vñ vi.l.iij.&.23ª.q.2ª.c°.õ his. Siliter allegãt isti.c.de his clericis.50ª.di.vbi Nicolaus papa inqt. De clericis qui occiderãt paganum. Scito nos nullam occasionẽ:nec vllã tribuere licẽtiam eis:quẽlibet hoiẽz quomodolibet occidẽdi. Sed ad hãc qõnem ego rñdeo:q ita clerici:sicut laici possunt vim vi repellere: & defẽdere se & sua:extra de homicidio.c°.significasti.& de hoc est tex.in.c°. dilecto.de sen.exco.li°.6°. Jmo dico:q si clericus ita iuadat q aliter mortẽ vitare non potest nisi occidat:vl mutilet inuaso2ẽ:hoc faciendo nõ est irregularis clemen.si furiosus.ex de homicidio. Nõ obstat mõ.cm. de his clericis.qz ibi loquit de illis clericis q interfecerant ex necessitate euitabili:tales eniz efficiuntur irregulares.fm Ray. & Ber. & Hosti. ut recitatur in summa confessorum li°.2°.t°.p°.q.21ª. Non ãt loquit de necessitate inevitabili:vel possumus dicere q ibi non erat periculum mortis sed tñmõ rez:& iõ nõ licuit ei interficere paganũ:vel põt dici q de iure antiquo:clerici occidentes hominẽ efficiebant irregulares:& de hoc loquit ille text⁹:mõ autẽ non per dictã clemẽtinam:si furiosus. Unde licitẽ possunt clerici se defendere:tñ maioris pfectionis eẽt clericis imo quibuslibet bonis xp̃ianis:poti⁹ pa[illegible] iniuriã:q̃ inuasorez pcutere:iuxta illud saluatoris dictum Matth.6°. Si quis pcusserit [illegible] in vnam maxillã:pbe ei & alterã. Sed pauci habẽt istam pfectionem. N

SCiẽdum quoq3 fm Alex.de ales:& Ricar. vbi.s. & etiã Aste.in loco pallegato. Qd fm legem reus homicidij nõ erit:qui latronẽ nocturnũ occiderit:qd intelligit:si sine piculo rerum: & psone ei parcere nõ potuit:naz Exo.22°.scriptuz est. Si effringẽs fur domuz:& suffodiẽs fuerit inẽtus:& accepto vulnere mortuus fuerit:percusso2 nõ erit reus sanguinis:qd si orto sole hoc fecerit: homicidium ppetrauit:& ipse morietur. Et ratio est fm Aug.ibi.qz de die poterat occidẽs discernere q ad furãduz:nõ ad occidẽdũ venisset. Tñ si talis fur diurnus psodiẽs domum: & infringẽs defendat se cum armis:põt impune interfici:extra de homicidio.c°.si perfodiens.&.ff.ad.l.corneliaz. de siccarijs.l.furez. Et fm aliquos:si diurnus fur velit [illegible] occidere:possũ eũ preuenire.arm.in.l.2ª. 3ª.&.4ª.C.ad legem corneliam de siccarijs. Siliter nocturnum populato2em agro2um suo2uz: potest quis interficere impune:quando aliter se defendere non potest.C. quando liceat vnicuiq3 se sine iudice vindicare.l.pª.&.2ª. Tertio p̃ncipaliter excusatur quis occidens alium:si hoc facit casu accidente sine sua culpa fm Thomam. 2ª. 2e.q.64ª.ar°.8°.& Alexandrum vbi.s̃.ar°.8°. & Asten.etiam vbi s̃.ar°.8°. Si quis enim det operã rei licite:& adhibeat diligentiã debitã: si qd p̃ter intentionẽ acciderit mali:eẽt homicidiũ non iputat ei ad peccatũ. Cũ eniz fm Aristo.2°. phisico2: casus sit cã agens p̃ter intentionẽ: & casus fortuiti nõ possint humana prouidẽtia pcaueri. vt dr in.l.que fortuitis.C.de pignoraticia actione. Cũ omne peccatuz sit volũtariũ vt dr.23ª.q. 4ª.c°.nabucdonoso2.&.45ª.di.c°.de iudeis: & 15ª.q.pª.c°.merito.&.c°.illa.&.c°.nõ est. Jõ si qs aliquid licitũ faciat: & bona intentiõe:si ɔ̃ ei⁹ volũtatẽ aliud occurrat sine sua negligentia:nõ debet ei ad peccatũ iputari.ut iquit Aug.23ª.q.5ª. c°.de occidẽdis. Jõ in.c°.hi q.50ª.di.inquit Nicolaus papa. Hi q arbo2ẽ incidere videntur: si cõtigerit:ut cadẽs arbo2 occiderit hoiem iculpabiles sũt atq3 inoxij:qz nec volũtate eo2 nec desiderio homicidiũ ppetratũ est. Siliter sciendũ ẽ q [illegible] qs miles in bello iusto occidit hoiez:nõ ex odio vl ɔ̃siderio effũdẽdi sanguinẽ:s3 qz aliter nõ põt hostes sbijcẽ:seu iducẽ ad õbitũ iustitie ñ peccat

fm Tho. vbi S. ar°. 7°. et hoc ingt expsse Augu. 23ª. q. pª. c°. quid culpat. vbi ait. Qd si qs in bello iusto occidit: nõ est homicidiũ. Si vero qs dat operã rei licite: sed nõ adhibet diligẽtiã debitã: q̃uis cõtra volũtatẽ suã fiat homicidiũ: tñ est reus homicidij: vt dictũ est i parte pma nři fmõis. Sicut cũ quis pijcit lapides ad expellẽdas bestias de agro: et hoc faciat in locis: p que solẽt hoies trãsire et nõ attẽdit si qs trãseat: vel vult ad terrã psternere arborẽ: et nõ clamat: vel aliqd per qd iterfici aliqs potest: vult pijcere de fenestra: aut tecto: et trãseũti nõ denũciat: nec signũ facit. Vel equũ curre[...] facit: vbi est multitudo hoium: et similia: vt dr in. c°. hi qui. 50ª. di. Et ideo Lamech iputat homicidiũ: qui iterfecit hoiez: credẽs iterficere bestiã Geñ. 4°. et c°. merito. §. sed obijcit. 15ª. q. pª. quãdo do oino pter intẽtionẽ nrãz: et sine culpa nřa: accidit homicidiũ casu fortuito: nõ debet nobis imputari. Scriptũ est eni in. l. verũ. ff. de minoribus qd fato pringit: cui vis pr̃ifamilias: q̃uis diligẽtissimo põt cõtingẽ. Et idẽ in sñia habet. in. l. ad eos. ff. comodati. et in. l. 2ª. §. si eo tpe. ff. de admini. rerũ ad ciui. ptinẽtiũ. scriptũ est. Fortuitos casus nullũ hoium cõsiliũ puidere põt. Et hoc sufficiat pro secunda parte nostri sermonis.

¶ Pars tertia de homicidij detestatione.

Q Vantũ sit detestabile horribilissimũ homicidij viciũ: patet in primo homicida kaim: qui iterfecit fratrem suum Abel Geñ. 4°. Cui dixit deus ad ostẽdẽduz homicidij grauitatẽ. Maledict9 eris sup terram que aperuit os suum: et suscepit sanguinez fratris tui de manu tua: cũ operat9 fueris eã: nõ dabit tibi fruct9 suos. Vagus et pfugus eris sup terrã oib9 dieb9 vite tue. Et ideo desperatus ex neqtia sua dixit kaim. Maior est iniqtas mea: q̃ vt veniaz merear: ecce eijcis me hodie a facie tua: ois qui viderit me occidet me: et sic factũ ẽ. Qui eni gladio ferit gladio pibit. Mat. 26°. dĩ q̃qz i dicto. 4°. c° Geñ. q posuit de9 signum in kaim. s. tremorem horribilẽ oium mẽbrorũ ad ei9 maiorẽ afflictionẽ Hoc maledictũ viciũ homicidij proprie est diabolicũ. De diabolo eni dicit Joã. 8°. Jlle homicida erat ab initio: quod viciũ est nõ solũ cõtra legem diuinã: sed etiã cõtra legẽ naturalem: que vult q nullus faciat alteri: qd sibi nolet fieri. c°. ius naturale. pª. di. et fm circũstãtiã põt esse grauissimũ oium peccatorũ cõtra proximũ: quia per homicidium nõ solũ pũatur proxim9 corporis virtute: sed etiã damnat frequẽter ei9 aia in ifernũ: qñ occidit qs existẽs [...] mortali peccato: vel ex ira et odio ptracto ex occisiõe mort cũ desiderio vidicte. Et

iõ ingt Ari. in. pª. pte secreti secretorũ ad Alexãdrũ. Quãtũ potes caue effũdere sanguinẽ humanũ. Hoc etiã maledictũ et horribile peccatũ homicidij: oib9 legib9 acriter punit: vt habet. ff. ad. l. corne. de sica. l. pª. et. l. 3ª. §. legis cornelie. et. C. codẽ l. pª. Jdeo dr. C. de epali audien. l. nemo homicida et paricida. qd fecit semp expectet. s. horribilissimã penaz mortis: que statuta est homicidis a lege ciuili vt habet in supradictis iurib9. Et multo grauior: occidẽtib9 pr̃em vel matrẽ: filiũ vel filiã: aut frẽm vel sororẽ: vt habet. ff. ad. l. pompeiã. de paricidijs. l. pª. Est eni nimia crudelitas et admirabilis horribilitas occidere tales. Vnde mõtanarius in luna celeri ingt. Sauciat hostili ffnus acerbi9 ensis. Et qdã ali9 v̾sificator ait. Est offẽsa grauis: nimiũ paritura dolorẽ. Cũ mihi qui debet cõmodus esse: nocet. Qualiter aũt puniant tales: et q̃ acerbe: posui supra in fmõe. scdo de honore pa rẽtũ. Nõ solũ aũt puniunt morte: qui occidũt actualiter: sed etiã qui voluerũt occidere qñ [...] actũ venerũt: licet implere nõ potuerũt. l. is qui cũ tello. C. ad. l. corne. de sica. vbi dicit. Js qui cũ tello ambulauerit hois necãdi causa: sicut is qui occiderit hoiem: legis cornelie de sicarijs pena coherceatur. Que lex canonizata est de pe. di. pª. c°. is qui cum tello. Jn grauiorib9 eni et magnis criminib9: volũtas et nõ exitus inspicit. l. diuus. C. ad. l. cor. de sic. Sec9 vero in leuiorib9 quo ad penã. Et ita soluit q posset opponi in. l. pª. in fi. ff. codẽ ti°. Vbi dicitur. Quid eni obfuit conatus cũ iniuria nullum habuit effectũ: punit quoqz homicida pena legis canonice: per quã efficit irregularis: et nõ põt promoueri ad sacros ordines: et eijcit iã promot9: sicut patet. 50ª. di. c°. si quis viduã. et. 51ª. di. c° aliquãtos. et extra de homicidio: c°. sicut dignũ. et c°. significasti.

Tertio puniunt homicide pena diuinali. De9 enim maximã vidictã de talib9 facit. Sũt n. quattuor que in cõspectu dei clamãt: postulantes vidictã. Primũ est homicidiũ. Geñ. 4°. vbi dixit dñs ad kaym. Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. Et ppea dicũt qdã q vuln9 iterfecti adueniẽte iterfectore: stati eo pñte emittit sãguinẽ: qñ clamãs et petẽs a deo et hoib9 vidictaz fieri de illo. Secũdũ est viciũ sodomiticuz. Geñ. 18°. Clamor sodomorũ multiplicat9 est: et peccatũ eorũ aggrauatũ est nimis. Tertiũ est oppssio inocẽtiũ. Exod. 2°. vbi dr de filijs israel ab egiptijs iniuste oppressis. Ascẽdit clamor eorũ ad dñm ab operib9 suis: et audiuit gemit9 eorũ. Quartuz est mercenarij defraudatio: vñ Jacobi. 5°. dicit. Ecce merces mercenariorũ v̾stroz q̃ fraudata ẽ a vo

bis clamat: 7 clamor eorū in aurib⁹ dñi sabaoth
intro ibit. Et est ratio quare ista clamēt: q2 in his
cōmittit q̄si homicidiū. Nā in peccato cōtra na/
turā perdit id qd potuit esse materia corporis hu
mani: ideo est q̄si homicidiū. In oppssione quo/
q3 innocētū: 7 fraudatione mercenariorū subtra
hit illis vñ viuāt: 7 iō a deo q̄si homicidiū reputa
tur. Eccli.34°. Qui offert sacrificiū ex substātia
pauperū: q̄si qui victimat filiū in cōspectu patris
sui: panis egētiū: vita pauperis est: qui defraudat
illū hō sāguinis est: qui aufert in sudore panē: q̄si
qui occidit proximū suū. Qui effūdit sāguinē: 7 q
fraudē facit mercenario: fratres sunt: hec ibi. Et
iō de⁹ horribiliter punit tales homicidas: 7 facit eos
iterfici: vel a iudicib⁹: vel ab alijs priuatis personis.
Scriptū est enī Apoc.13°. Qui gladio occiderit:
op3 eū gladio occidi. Et idē ait dñs. Matt.26°.
Nā vt ait Hermogenes: q̄n hō hoiez iterficit vir
tutes celorū clamāt ad diuinā maiestatē vt faciat
vīdictā. Itē aie iterfectorū: vñ Apoc.7°. dicit bea
tus Joannes: q audiuit voces occisorū clamātiū
7 dicētiū. Uīdica dñe sanguinē nrm qui effusus
est. Et ppea de⁹ facit eos iterfici. Et iō Seneca ad
Luciliū eplarū li°.16°. epla.2ª. inqt. Ab alio ex/
pectes: alteri qd feceris. Inquit enī Gofredus in
poetria. c°.23°. Sepe sagittātē vidicit referre sagi/
ta. Inq3 virum plage 2uersa recurret plaga. Uñ
dicit in cōi prouerbio. Molti fano da bene venu
to che ando p batē e fu batuto. Ideo dicit David
in ps°. Uiri sāguinū 7 dolosi: nō dimidiabūt dies
suos: punit quoq3 homicida lege mosaica. Na3
Exodi.21°. dicit. Qui percusserit hoiem volēs occi/
dē: morte moriat. Et in eodē. c°. dicit de⁹. Si qs
per idustriā occiderit proximū suū: 7 per isidias: ab
altari meo euellas eū: vt moriat. Q

SCitote ēt o crudelissimi homicide bestijs acer
biores: q ad maximā restitutionē estis obli
gati. Et primo de mutilātib⁹: 7 vulnerātib⁹ dicit
Ric. 7 Scot⁹ in.4°. sen. di.15ª. 7 Landulfus nea
politan⁹ i eadē di. q tales tenent ad tria. Primo
ad expēsas q̄ circa medicū 7 vulneris sanitatē fi
unt: vt habetur de iniu. 7 dāno dato. c°. si rixati. 7
originaliter hētur Exodi.21°. vbi dicit. Si rixati
fuerit hoies: 7 percusserit alter proximū suum: 7 ille
mortu⁹ nō fuerit: sed iacuerit in lecto: qui percusse/
rit operas ei⁹. s. amissas fm gloām: 7 expensas. s. in
medico 7 i medicinis restituat. Secūdo tenet ad
illa que vulnerat⁹: talis lesionis occasione ami/
sit: puta homo vulneratus: vel mutilatus dedi/
tus erat alicui laborio corporali. Unde verisimi
liter credi pōt: q inde lucratus fuisset aliquid: te
net enim ledens ad talem satisfactionē: vt inquit
glo. in pdicto. c°. facit. cm. pm. de iniurijs. 7 dā. da.
7. ff. ad. l. aql. l. qua actione. Tertio tenet ad placā
dum lesum: de iniuria data. Cum enim honor
inter exteriora bona maximū bonum: nō pōt in/
ferri alicui iniuria grauis: per quam deijciat mul
tum: qn iniuriās obliget ad restitutionē talis ho/
noris: fm Tho.2ª.2e.q.62ª.art.6°. Unde debet ab
eo petere veniā per se: vel per interpositam psona3:
7 satisfacere ei de iniuria ad arbitrium boni viri:
fm Scotū: vbi supra: 7 Aste. ēt fm in sūma. lib°.
5°. ti.29°. Similiter ille qui mutilauit mēbrum ali
cui: puta abscidit manū: vel pedem: vel eum ceca/
uit: tenet vltra solutionē expensaru3 facta2 in cu/
ratiōe plage: satisfacere mutilato pro toto tēpore
vite sue: quo vsus fuisset illo mēbro: fm Scotu3
vbi. s. qui dicit: q tenet ad satisfactionē afflictio
nis illi⁹ mēbri mutilati: cum ppetuo vita illi⁹:
sibi dolori 7 tristitie: viuere sine oculis: vel mani/
bus: 7 tenet alere trūcatum si indiget: 7 nō solu3
ipsum: sed etiam eos quos ipse alebat: 7 nūc ale/
re nō pōt. Et hoc ad arbitriū boni viri. R

SImiliter sciēdum est: q occidēs aliquez: te/
net fm Scotū: vbi. s. 7 Rodonēsem: quem
refert 7 sequit Astesanus in sūma. libro p°. ti.23°
q.4ª. in pn. Exponere vita3 suā: in aliqua causa
iusta: vtpote cōtra inimicos ecclesie: seu alios infi
deles: ordināndo labores: 7 periculu3 vite sue: pro
satisfactione illius quem occidit: ut cui non pōt in
corporalibus: satisfaciat in spūalibus bonis. Si au
tem pdicti casus nō occurrerēt: debet totā vitā su
am: talis homicida in orōne: 7 penitētia cōsuma
re: pro aīa illius quem occidit: fm Giraldū odo
nis: 7 Scotum: vbi supra: 7 dicit Speculator in
tit. de iniurijs. 7 dāno dato. §. sequit. v. sed nō qd
dices. q l3 liberū corp⁹: nō recipiat extimatiōe3. ff.
si q̄drupe. pau. fe. di. pe. Tn̄ si qs occidat aliquem
seru3: vltra oēs expensas factas in curatione vul
nerum illius: veniet etiā extimatio operu3: qbus
pater: vel filij occisi: 7 alij qui per ipsum viuebant
propter homicidiū cariturī sunt. l. ex hac lege. ff.
si qua. pau. fecis. di. 7. ff. de his qui deie. vel effu. l.
fi. Et si occisus non habebat arte3: nec laborabat
respōdit idem Speculator vbi supra: q extima/
bit interesse. arm. ff. de liber. causa. l. fi. 7. ff. de vsu/
fruc. l. arboribus. §. de illo. Et si queratur vsq3 ad
quot tēpus extimabūtur opera occisi: rūdit idem
Speculator vbi supra: vsq3 ad tēpus quo verisi/
mile est illum occisum viuere potuisse: iuxta ex/
timationem legis. ff. ad. l. falsidi. l. pª. 7. l. heredita
tum cōputatione. 7. ff. de trāsac. l. cum hi. Ex qui
bus omnib⁹ cōprehēditur quātum peccent con/
fessores qdā fatui: absoluētes leuiter homicidas

nõ explicãtes eis necessarias restitutiones ⁊ obligationes: ⁊ vt ita dixeri: leuiꝰ trãsire permittẽtes: q̃ si occidisset bouẽ. Nã si proximi bouẽ vel asinũ occidissẽt: nõ absoluerẽtur sine restitutione: de homicidio autẽ nõ curaꝰ. Et ideo [redacted] cõfessores q̃ cõfessi ad eterna supplicia peruenient. A q̃bus nos liberet deus noster Amen.

¶ Sabbato post secundã dñicã in q̃dragesima de peccato luxurie. Sermo vigesimustertius. S

d Issipauit sõstãtiã suã viuẽdo luxuriose. Lu. 15°. ⁊ in euãgelio occurrẽtis ferie. Sup oĩa vicia mũdi: nullũ ẽ q̄ ita dissipet oĩa bõa a hoĩe sicut luxuria. De q̃ dr̃ Job. 31°. Nephas est ⁊ iniq̃tas maxia: ⁊ ignis est vsq̃ ad cõsumptionẽ deuorãs: ⁊ omnia eradicãs genimina. Et merito hec de ea dicũtur. Nã cũ homo habeat triplicia bona: scilicet fortune: nature: ⁊ gratie: hec omnia dissipat maledicta luxuria. Primo [redacted] dissipatione bonorum scilicet temporalis loquiꝰ Salomõ prouer. 24°. di. Qui nutrit scortũ: perdit substãtiã. Hinc q̃dam sapiẽs versificator iquit. Qui sequiꝰ bachũ: taxillos: ⁊ meretrices. Infamis semp: semp egenus erit. Et versificator fabularũ Esopi fabula. 50ᵃ. Thaida si quis amat: non se sua credat amari. Thais amore carens: munus amantis amat. Inter bona etiã fortune cõnumeratur bona fama: quam quis amittit per luxuriam: vnde ait Gregorius p°. moralium. Nõ peccata carnalia sunt peioris infamie q̃ cetera vicia. Ideo Ecclesiastici. 47°. diciꝰ. Inclinasti femora tua mulieribus: dedisti maculam in gloria tua. Secundo luxuria dissipat bona nature: scilicet sanitatem corporis. De qua Aristoti. p°. Ethicorum ait. Sanum esse delectatissimum est: ⁊ desideratissimum: quam sanitatem facit perdere luxuria: vnde glo. super epistolam primam Pauli ad Corin. 6°. vbi dicitur. Qui autẽ fornicatur in corpus suum peccat: inquit. Cetera peccata: tñ animam maculant: fornicatio autẽ nõ tantum animam: sed etiam corpus contaminat. Sene. q̃q̃ ad Lucil. eplã. 24ᵃ. inq̃t. Libidines tremores manuũ ac pedũ generãt ⁊ Hiero. ĩ suo testamẽto iq̃t. Vñ ĩfirmitates ⁊ mors tã tepestiua nisi ex nimia ciboꝝ copia: ⁊ freq̃nti mulieꝝ vsu. Siliter dissipat bona aĩe luxuria. De qua Seneca in libro. p°. declamationum ait. Nihil est tam mortiferum ingenijs: q̃ luxuria. Siquidem rationem perturbat: intellectũ hebetat: memoriã enervat: obliuionẽ imittit: errorem infũdit: ignorãtiã inducit: ⁊ hoĩem quasi bestiam facit: hec ille. Et eãdẽ sẽtẽtiã ponit Hieronymꝰ super Matth. ⁊ in li°. p°. cõtra Jouinianũ. Arist. quoq̃ in. 2°. Ethicoꝝ dicit: q̄ actꝰ venereꝰ rõnẽ absorbet. Et per cõsequẽs: ille qui est deditꝰ luxurie ⁊ amori venereo: efficitur fatuꝰ ⁊ stultꝰ. Et iõ a pictoribꝰ amor depigiꝰ cecꝰ. Et ad hoc propositũ dicit Ouidius in epistolis eplã. 4ᵃ. Quid deceat non videt vllus amãs. Tertio luxuria dissipat bona grẽ idest oĩa dona spũs sci iuxta illõ p°. ad Cori. 2°. Aialis hõ nõ pcipit que sũt spũs sci. Itẽ facit hominem deo inimicũ: ⁊ de hoc loquiꝰ Hiero. in eplã ad damasũ papã: de filio ꝓdigo. di. Luxuria inimica virtutibꝰ: perdit oẽm substãtiã patris: ⁊ a p̄re in slãtate delirãs: futurã paupertatẽ cogitare nõ sinit ⁊ Chriso. inq̃t. Nulla res sic ꝓscidit virtutes: sicut corpalis voluptas. Luxuriosus ergo quo ad oẽs virtutes ⁊ gratias dei est mortuus: vñ Hierony. [redacted] matrẽ ⁊ filiã in galijs cõmorãtes inquit. Qui luxuriaꝰ: viuẽs etiã mortuꝰ est. Et iõ bene dicunt verba ꝓposita. Dissipauit. ⁊c. Super quibꝰ ibi duas considerationes de luxuria faciemus. Prima dicetur Detestatio. Secunda Declaratio.

¶ Pars pma in qua ꝓbaꝰ luxuriã eẽ detestabilem: ⁊ prohibitã omni lege. III

P Rimo sciẽdũ q̄ luxuria est ꝓhibitã ꝑcepto diuino. Dicit eni deꝰ Exo. 20. Nõ mechaberis: ⁊ hoc est sextũ ꝑceptũ: ⁊ dicit Augu. 32ᵃ. q. 4ᵃ. in c°. meretrices q̄ noĩe mechie ꝓhibeꝰ oĩs illicitꝰ ꝯcubitꝰ: ⁊ membroꝝ illegitimꝰ vsus in actu venereo: ⁊ s̄ʒ Alex. de ales in. 3ᵃ. pte sũme in trac. de lege nãli: ⁊ in. 2ᵃ. parte trac. de pctĩs mortalibꝰ: ⁊ Ricar. in. 4°. di. 26ᵃ. ⁊ Tho. 2ᵃ. 2ᵉ. q. 153ᵃ. ar°. 3°. ⁊ ĩ sũma ꝯ gẽtiles c°. 3°. c°. 121°. mult̃ rõnibꝰ ꝓbari põt: q̄ q̃libʒ actꝰ venereꝰ excepto matrimoniali: ẽ pctũ mortale: si voluntas ꝯsẽtiat: vbi qa satis itellecti frustra fit demõstratio. l. pᵃ. in fine. ff. de dote ple. Iõ qa vos hoc creditis ⁊ itelligitis: nõ aliꝰ p rõnes dẽmõstrabo. Nã hoc patet satis expresse Genesis. 2°. c°. vbi dixit deus de homine. Adherebit vxori sue: non dixit concubine: ⁊ sue vxori: g° non suis: vt ostẽderet vnitatem vxoris. Similiter Deuteronomij. 5°. prohibuit deꝰ fornicatõeʒ: q̃d hꝰ tñsũptiue. Mat. 5°. ⁊. 32ᵃ. q. 5ᵃ. c°. nõ mechabis. ⁊ Le. 20. diꝰ deꝰ. Si mechatꝰ qs fuerit cũ vxore aliꝰ: morte moriaꝰ: ⁊ mechꝰ ⁊ adultera: ⁊ Deuterono. 12°. dicitur. Que fecit nephas in israel vt fornicareꝰ: in domo patris sui: morietur: ⁊ Deuteronomij. 13°. scriptum est. Non erit meretrix de filiabus israel: neq̃ scortator ĩ vobis: ⁊ Thob. 4°. hꝰ documentũ Thobie q̃d dedit filio suo di. Attẽde tibi fili mi ab oĩ fornicatiõe: ⁊ pter vxorẽ tuã ñ patiaris crimẽ scire ⁊ Eccle. 9°. diꝰ sapiẽs. Ne des fornicarijs aiã tuã neq̃

da s te ꝛ illā c.19°.eiuſdē li.ſcriptū ē:q ſe iūgit foꝛ
nicarijs erit nequā:putredo ꝛ vmes hḗditabūt il
lū:ꝛ.25°.eiuſdē opiſ dī.Breuis oīs malicia ſup ma
liciā mulieris:ꝛ idō nō cōcupiſcas illā:q2 ▪ ſpecie
mulieris:ira ꝛ ꝯfuſſio magna:ꝛ.21°.eiuſdeʒ libꝛi
etiā ait ſapiēs.Ne reſpicias mulierem alieni viri
ꝛ ne ſcoꝛteris ancillā eius:ꝛ.24°.etiā dicit.In me
dio mulierū noli moꝛari:de veſtimētis enim ꝓce
dit tinea:ꝛ de muliere iniqtas viri:ꝛ Oſee.4°.di
cit̃.Foꝛnicatio:vinum:ꝛ ebꝛietas:auferūt coꝛ:ꝛ
5°.eiuſdē libꝛi etiā ſcriptū eſt.Spūs foꝛnicationis
in medio eoꝝ:ꝛ deū nō cognouerūt:ꝛ Amos.6°.
ſcribit̃.Veh qui laſciui eſtis in ſtratis v̄ris.Simi
ter Joānes baptiſta volēs oſ̄dere ꝯcluſioneʒ no
ſtrā eſſe verā:dicebat herodi Mat.14°.Nō licet
tibi hēre vxoꝛem fr̄is tui.Et ſaluatoꝛ Luce.16°.i
quit.Oīs qui dimittit vxoꝛem ſuā:ꝛ accipit alte
rā:mechat̃.Aplus quoqʒ pᵒ.Coꝛ.6°.dicit.Neqʒ
foꝛnicarij:neqʒ molles:neqʒ maſculoꝝ ꝯcubitoꝛes
regnū dei poſſidebūt:fugite ergo oēm foꝛnicatio
nē.Et ad Ephe.5°.Foꝛnicatio ꝛ oīs immūdicia
nō noiet̃ in vobis:ſicut decet ſcōs:hoc eñi ſcitote
ꝙ oīs foꝛnicatoꝛ:aut auarus:aut immūdus:nō
habet hḗditatē in regno xp̄i:ꝛ dei.Et idem in ſub
ſtātia dicit:ad Gal.5°.ꝛ ad Hebꝛe.vl°.etiā inqt
Foꝛnicatores ꝛ adulteros iudicabit deꝰ:ꝛ Apoc.
7°.dicit angelus Joāni.Veni oſ̄dam tibi dāna
tionē meretricis magne:cū qua foꝛnicati ſunt re
ges terre.Ex qbꝰ auctoꝛitatibꝰ pʒ:ꝙ maledicta lu
xuria ꝓhibita eſt lege diuina:moſaica:ꝓphetica
euāgelica:ꝛ aplica:ſi auctoꝛitates bñ cōſiderent̃.
Similiter dico:ꝙ ꝓhibet̃ lege autentica.ſ.ſcōꝝ.Ait
enim Ambꝛo.ſup Lucā.Qui nō cauſa ꝓcrean
de ſobolis:ſed explēde libidinis copulant̃:nō taʒ
ꝯiuges:ꝙ̄ foꝛnicarij vident̃:ꝛ in libᵒ.de Abel ꝛ
kaim dicit.Libido eſt ianua diaboli:via iniqui
tatis:ſcoꝛpionis ꝑcuſſio:nociuūqʒ genꝰ eſt femi
na cō appꝛoximat:ſtipula que ignē accēdit:que
flamigero igne ꝑcutit ꝯſciam pariter habitātis:
extrahit fūdamēta montiū:ſi femine cū viris ha
bitēt:viſcariū diaboli nō deerit.Hiero.qꝫ adſu
ſannā inqt.O ꝙ̄ acerbus eſt luxurie fructꝰ:ama
rioꝛ felle:ꝛ crudelioꝛ gladio:ꝛ Augu.in li°.de ꝯfli
ctu viciꝝ ait.O ꝙ̄ parua ꝯcubitꝰ hoꝛa:pꝛo qua
ꝑdit̃ eterna vita.Et in li°.de agone xp̄iano:idem
inqt.Inter oīa xp̄ianoꝝ certamina:duriora ſunt
ꝓlia caſtitatis:vbi quotidiana pugna:ꝛ rara vi
ctoꝛia.Gre.etiā in.xj°.li°.moꝛalium dicit.Queli
bet alia bona opa:ſi luxurie ſcelus nō abolit̃:im
mēſitate huius criminis obruunt̃:ꝛ.32°.li°.mo
raliū:iterū dicit.Diaboli ꝓpꝛe coꝛpus ſunt:q car
nalibꝰ delectationibus ꝯſentiūt.Auctoꝛitate qꝫ

canonica ꝓhibet̃:hoc maledictū viciū:vt pʒ.27ª.
q.pª.c°.nubēdi.vbi dī.Foꝛnicatio nulli impune
ꝯcedit̃:ꝛ.32ª.q.2ª.c°.nō ſolū.dicit Iſido.Inter
cetera ſepteʒ vicia:foꝛnicatio maximū ſcelus eſt:
q2 per carnis imūdiciā:tēpluʒ dei violat̃.Et idem
habetur.32ª.q.4ª.c°.foꝛnicatoꝛ.ꝓhibetur quoqʒ
hoc maledictū viciū in.c°.ſicut.ꝛ in.c°.ſicut non
ſunt.ꝛ in.c°.abſalon.ꝛ i.c°.meretrices.eadē que
ſtione:ꝛ cauſa:vbi dicitur.Meretrices eſſe:ꝛ ad
meretrices accedere pꝛohibet deus:etiā quarū pu
blice venalis eſt turpitudo:hec ibi.Et ideo dicen
tes foꝛnicationē non eſſe peccatum:tanꝙ̄ hereti
ci ſunt cēſendi:vt habet̃ in cle.noſtra.extra de he
reticis.vbi aliquibꝰ dicentibus:ꝙ actus carna
lis:cum ad hoc natura inclinet:nullū eſt peccatū
maxime cuʒ quis de eo tētatur.Reſpōdit papa:
prauitas heretica eſt:ſic aſſerere:ꝛ pertinaciter de
fenſare.Nō etiam pꝛohibeat̃ in lege canonica
hoc ſceleratiſſimū vicium:habetur.22ª.q.pꝛima.
c°.pꝛedicādum.ꝛ.50ª.diſtinct.c°.qui tua.ꝛ.23ª.
q.5ª.c°.ſi non.ꝛ diſt.49ª.c°.hinc poſt me.ꝛ.32ª.
q.pª.c°.nec aliqua.ꝛ.q.5ª.eiuſdem cauſe.c°.nec
ſolo.vbi habetur.Nec ſolo tactu ꝛ affectu:ſʒ aſpe
ctu qꝫ appetit̃ ꝯcupiſcētia feminarū:ꝓhibet̃ etiā
dī.32ª.c°.p°.i ſi.ꝛ.15ª.q.8ª.c°.hi q.ꝛ.32ª.q.7ª.c°.
quēadmodum.ꝛ ex̃ de vita ꝛ hone.cle.c°.2°.vbi
dī.Nō cuʒ luxuria ab oībꝰ ſit vitanda:a clericis
▪ marie.Lege quoqʒ humana ꝓhibet̃ luxuria:
vt habet̃.C.de cōcubinis.l.nemini.ꝛ.C.ad le.iul.
de adulterijs.l.fediſſimam.dicit̃.Fediſſimam ea
rum nequitiā:que pudorem ſuum alienis libidi
nibus pꝛoſternunt:repꝛeſſa voluptate leges vlci
ſcuntur:item.C.de raptoꝛibus virginuʒ.l.vnica
ſcribitur.Violatio virginuʒ:vel etiaʒ viduarum
maxime que deo fuerint dedicate:nō ſoluʒ ad in
iuriam hominū:ſed etiam ipſius omnipotētis ir
reuerētiam cōmittitur:cum virginitas:ꝛ caſti
tas coꝛrupta:reſtitui non poſſit:ꝛ.C.de epiſcopis
ꝛ clericis.l.raptores.dicit impatoꝛ.Raptores v
ginum:vel etiam viduaruʒ:que deo fuerint dedi
cate:capitis ſupplicio plectendos eſſe decernimꝰ
ꝛ in autētico.de trien.ꝛ ſemiſ.§.ſi autem.colū.3ª.
etiam dicit.Nos non pꝛebemꝰ luxuriantibꝰ:ſed
caſte viuentibus leges:ꝛ in autētico.de teſtibus
colū.4ª.dicitur.Non enim habebit amplius ca
ſtitatem luxuria:ſed ſubijciat̃:quideʒ ꝛ ipſa pe
nis periculūqꝫ ſuſtineat:ꝛ.ff.de origine iuris.l.ij.
§.initium.iuriſcōſultꝰ inqt.In ſeruitute ſuppo
nat̃:qui capitis amoꝛe virginis:nephas permi
ſcet.ꝛ.ff.de dā.infec.l.ex dāni.dī.Honeſtꝰ modus
ſeruādus eſt:nō immoderata cuiuſcūqꝫ luxuria
ſubſequēda.ꝛ.ff.qd̄ metus cauſa.l.iſti qdeʒ ſcri

p̄tū est. Stupri metus: maior viris bonis esse so/
let: ꝙ̄ mortis. ⁊ ff. de extraordi. cri. l. i. dicit iuriscō
sultus. Sollicitatores aliarū nuptiarum: ⁊ inter/
pellatores: ⁊ si effectum sceleris habere non pos/
sunt: propter volūtatem: tamen perniciose libidi
nis extra ordinem puniātur. Auctoritate quoqꝫ
poetica detestatur hoc diabolicum viciū luxurie:
vnde Claudianus poeta inquit.
Luxuries predulce malum: que dedita semper.
Corporis arbitrijs: hebetat caligie sensus. Pru
dentius etiam ait.
Totis exusta libido medullis.
Inspirat tenerum: labefacta per ossa venenum.
Tu preceps ad mortis iter: tu ianua leti.
Corpora cō maculas: animas ad tartara portas.
Item quidam alius versificator inquit.
Femina corpus: opes: animū: vim: lumina: vocē
Polluit: anihilat: necat: eripit: orbat: acerbat.
Occiditqꝫ animam: cō sortia: federa: famam
Debilitat: perdit socios: aufertqꝫ fideles.
Ouidius quoqꝫ in epistolis: epistola prima in/
quit contra amorem.
Res est solliciti: plena timoris amor.
Et auctor libri: qui dicitur pamphilus ait.
Igneus ille furor: nescit habere modum. Et au/
ctor astrolabij dicit.
Non capit humanas aīas: plus femina ꝗc ꝙ̄.
Ouidius quoqꝫ in scd̄o de arte amandi inquit.
Quod iuuat exiguū: plus est qd̄ ledit amantes.
Proponātqꝫ animo: multa ferenda suo.
Lucanus etiam in quinto sui operis ait.
Heu quantum mentes: dominatur in equas.
Iusta venus dubia: stupidūqꝫ ad prelia magne.
Te quoqꝫ fecit amor. Virgili⁹ quoqꝫ in. 4°. Enei
dos inquit.
Improbe amor: qd non mortalia pectora cogis?
⁊ Iuuenalis. libro. 2°. satira. pª. ait de meretrice.
Ardeat ipa licꝫ tormēꝰ gaudet amātis. Et spolijs
Et auctor libri: qui dicitur Pāphilus dicit.
O deus in quātis: animus versatur amantis. Et
Mattheus in poetria sua parte 2ª. ait.
Eneruat studium perniciosa venus. ⁊ Cato in su
is documentis dicit.
Cum te detineat: veneris dānosa voluptas.
Indulgere gule noli: que ventris amica est. Gual
terius quoqꝫ in alexandriade. libro. p°. ait.
Te non emolliat intus.
Prodiga luxuries: nec fortia pectora frangat.
Mēꝰ morb⁹ amor: latebris ⁊ murmure gaudēs.
Si bacho venerīqꝫ vaces: qui cetera subdis.
Sub iuga venisti: perijt delata vacantis.
Libertas animi: veneris flagrante camino.
Mens debet interius: rixas ⁊ bella moueri.
Imperat: ⁊ suadet rationis vile sepulchrum.
Ebrietas: rigidos eneruāt hec duo mores: hec ille.
Cū quo ꝯcordat Hiero. i ep̄la ad mrēꝫ ⁊ filiā in
galijs cōmorātes di. Ferreas mētes: libido domat
Domuit eni David scīssimū: Sālonē fortissimū:
⁊ Salomonē sapiētissimū: de quo in. c°. salomon
32ª. q. 4ª. Hiero. ait. Salomon ꝗppe imoderato
vsu: atqꝫ assiduitate mulierū: ad hoc vsqꝫ pduc/
tus ē: ut tēplū idolis fabricaret. Et q̄ p̄us tēplū
deo ꝯstruxerat: assiduitate libidīs: ⁊ pfidie fem/
ct⁹: idolis ꝯstruē tēpla nō timuit. Ex quo patet
ꝙ hoc neqssimū viciū: eū q̊dāmodo demētauit. li
bido eni carnis: hoīem ut bestiā: īmo deteriorē be/
stia facit. Vñ in. c°. nō solū. 32ª. q. 7ª. Isido. inqt.
Sūt qdā sicut aīalia: que absqꝫ vlla discretiōe li
bidini seruiūt: q̄s ego nec mutis pecudib⁹ cōpa/
rauerim. Pecora eni cū ꝯceperint: vltra nō indul
gēt marib⁹ copiā sui. Altiꝰ demōstraꝰ hoc male/
dictū scelus detestabile auctoritate philosophica
vt eni legiꝰ in vitꝭ philosophoꝝ: Pithagoras di/
cebat. Fugiēda sūt oīb⁹ modis: ⁊ abscidēda: lāgor
a corpore: imperitia ab aīa: ⁊ luxuria a ventre: ⁊
iō cū quidā lasciu⁹ diceret pithagore ꝙ mallebat
cū meretricib⁹ eē: ꝙ̄ cum philosophis cōuersari
ipse rn̄dit. Sues quoqꝫ libēti⁹ in ceno: ꝙ̄ ī aqua
versanꝰ. Seneca quoqꝫ in p° declamationū ait.
Nihil est tā mortiferū ingenijs: ut luxuria. Lu/
xuria blanda pestis: victrix orbis: imēsas opes
auaris manib⁹ rapit. Idē q̊qꝫ ad Lucillū ep̄la
18ª. inquit. Quis hostis in quēquaꝫ tā ꝯtumelio
sus fuit: ꝙ̄ i q̄sdā voluptates sue: ē igiꝰ aīus a bla
dimētis voluptatis abstrahēdus: debellandeqꝫ
sūt a nobis voluptates: q̄ ut vides: seua q̊qꝫ inge
nia rapiūt: ⁊ ad eūdē scribēs i alia ep̄la dicit. Va
nas fuge voluptates breues: ⁊ penitēdas: ⁊ in. 2°.
d̄clamationū iterū ait. Adolescēs luxuriosus pec
cat: senex luxuriosus īsanit. ⁊ in li°. traged. et dicit
Vincit sāctos dira libido. Tulli⁹ q̊qꝫ ī p° de offi/
cijs ait. Si cōsiderare volum⁹ q̄ sit in natura ho
minis excellētia: ⁊ dignitas: facile ītelligem⁹ ꝙ̄
sit turpe defluere luxuria: ac moliꝰ viuere: ⁊ ꝙ̄ sit
honestū viuere ꝯtinēter: sobrie: ⁊ caste. Et i eodē
li°. idem inqt. Luxuria cū oī etati turpis sit: seni/
bus maxime fedissima ē. Et in li°. d̄ senectute ite
rū dicit. O p̄clarū mun⁹ etatis: siqdē aufert a no/
bis qd̄ ē i adolescētia viciosissimū. s. libidinē cor/
poris. Valeri⁹ quoqꝫ maxim⁹ li°. 9°. sui opis ait.
Blādū malū luxuria: quā accusare aliqñ facili⁹
ꝙ̄ vitare: que iuictuꝫ Annibalē armis illecebris
cōplexa: vicēdū romano militi tradidit: illa duce
vigilātissimū: illa exercitū acerrimū dapib⁹ largis

de venerif vsu lasciuiore: ad somniū e delicijs eno
cant. Quid ergo his vicijs fetidius: qd dānosi-
us: qbus virt⁹ atterit: victorie lāguescūt: sopita
glīa in infamiā ɔuertit: anim⁹ ⁊ corpis vires ex-
pugnant: hec ille. Cecilius quoqꝫ Firmanus li°.
de beata vita. c°. 4°. inqt. Libido aspectu maxime
ɔcitat. Et in eodem. c°. etiā ait. Tres sunt cōes af
fect⁹: qui hoīes in oīa facinora ꝑcipites trahunt:
ira: cupiditas: ⁊ libido. Terēti⁹ etiā in eunucho. c°
2°. dicit. In amore hec oīa insunt vicia: suspitōes
inimicitie: iniurie: ac bellum. Fulgētius quoqꝫ in
fabulis suis ait. Oīs qui luxuriā amat: cecus est.
Et merito. Cecū enim se esse demōstrat: ⁊ stultū
qui in ignē intrat. De luxuria aūt inqt Albertus
in tractatu de virtutib⁹ pollitici s: ꝙ est ignis qui
nunqꝫ dicit sufficit: sed qūto plus homo luxuria
tur: tāto semp ampli⁹ appetit: etiaꝫ si ope implere
non possit. Iteꝫ sicut terra nō saciat aqua: ita nec
homo luxuria. Iteꝫ luxuria idropisim repsentat:
que tātaꝫ sitim generat: ut bibendo sitim incēdat:
ut idropic⁹ quāto plus bibit: tāto plus sitiat. Nā
⁊ Cleopatra egypti regina: licꝫ Antonio impato
ri matrimonialiter esset iūcta: tāta tñ erat libidine
succēsa: ꝙ ad postribula nocte vadēs: licet aliqñ
36. cōcubitus passa fuisset redibat faticata: sꝫ nō
faciata: hec ille. Et hoc sufficiat pro prima pte no-
stri sermonis.

¶ Pars secūda: in qua declarant quattuor spe
cies luxurie in particulari. V

M Multa de hoc peccato: dici possent: que cā
breuitatis omitto: maxime qa aliqua
tetigi supra in sermone de peccatis. De
hoc enim maledicto vicio inqt Hiero
nymus in suo testō. Ensis diaboli luxuria: ⁊ Sa
lomon Ecclesiastes. 7°. etiā dicit. Inueni amario-
rē morte mulierē: que laqueus venatoꝝ est: ⁊ sage
na cor illi⁹: vincula sunt man⁹ illi⁹. Prīa aūt spe
cies hui⁹ vicij: est fornicatio simplex: sicut plen⁹
declaraui: vbi supra. Sed sciēdū est: ꝙ fornicatio
tripliciter accipit. Primo pro idolatria: ⁊ īfideli
tate: Osee. 4°. Fornicati sūt a deo suo: ⁊ pmi Pa
ral. 5°. Fornicati sunt post deos plurimos: ⁊ Iu
dicū. 8°. Fornicati sūt cū baal: qd erat idolū gen
tiū: ⁊ Sapiē. 14°. Initium fornicationis exqsitio
idoloꝝ. De talib⁹ fornicātibus: ait Dauid in psal
mo: perdidisti eos: qui fornicant abs te. Scdo dr
fornicatio: quecūqꝫ culpa mortalis: inqꝫtū qꝫ per
eam receditur a deo: legitimo spōso aīe Osee. 2°. ⁊
de hac dr a deo Jeremie. 3°. aīe peccatrici. Tu aūt
fornicata es cū amatorib⁹ multis. Aīa enim cuꝫ
tot amatorib⁹ fornicat: quot creaturas inordina
te ⁊ ɔtra deum diligit: ut inqt Aug. li°. p°. de ser-
mone domini in monte. Tertio ppˀe dicitur
fornicatio actus venereus inter solutum ⁊ solutā
⁊ intelligitur solutus ⁊ soluta a vinculo coniugij
⁊ cōsanguinitatis: ac affinitatis: ordinisqꝫ ⁊ reli-
gionis: ac voti cōtinētie. Et ista fornicatio dr sim
plex. Et ideo oīs cōcubitus fact⁹ inter tales solu
tos: seruato vsu naturali: ppˀe dr fornicatio sim-
plex. Dicitur tamen generaliter fornicatio: omnis
act⁹ luxurie: sicut patet p°. ad Cor. 15°. vbi inqt
apl̄s. Audit inter vos fornicatio: qualis nec inter
gētes: ⁊ loqtur de incestu. Hoc igit maledictū vi
ciū fornicationis: prohibet in c°. fornicari. 28ª. di.
vbi dicit. Fornicari hoīb⁹ nunqꝫ licet. ⁊. 32ª. q. 4ª
c°. nemo dr. Nulli licet scire mulierē: pter vxoreꝫ:
ideoqꝫ cōiugij tibi datū est ius: ne in laqueū inci-
das: ⁊ cū aliena muliere delinquas: hec ibi. Filij enī
nati ex reprobato cōcubitu: plerūqꝫ sunt scelerati
licet aliqui inueniant boni. Vñ scriptū est. 56ª. di.
c°. si gens. de tali cōceptione meretricū existiman
dū est: degeneres populos: ac ignobiles ⁊ furētes
libidine: fore procreādos: ⁊ ad extremū vniuersaꝫ
plebē ad deteriora ⁊ ignobilia vergētem: ⁊ nouissi
me nec bello seculari fortē: nec fide stabilē: nec ho-
norabilē hominib⁹: nec deo amabilē esse vēturaꝫ
hec ille. Patet in Abimelech filio Gedeonis: na
to ex cōcubina: qui mortuo pre: iterfici fecit. 70°
fratres legitimos: ut solus dñaretur. Iudi. 9°. hoc
maledictū viciū facit hoīeꝫ deo rebellē: vñ Lactā-
tius li°. 2°. diuinarū insti. ad. gē. inqt. Ex luxuria:
vt vicia oīa: ita impietas aduersus deū nascit. Et
23ª. q. 7ª. dr in c°. nō solū. Ex delectatione fornicā
di: varia gignunt flagitia: quib⁹ regnū dei claudi
tur. Et 32ª. q. 4ª. c°. in eo scriptū est. per hec vicia
quippe: maxime demones coluntur. Est etiā luxu
ria singulariter dilecta: ⁊ precipua filia diaboli: ꝙ
Is enī diabolus cogitās ꝙ si haberet filias ex his
generos faceret: quos secuꝫ traheret ad infernuꝫ
duxit vxorem iniquitatē: de qua genuit simoniaꝫ
quā copulauit clericis. Et postea hypochrisiꝫ quā
copulauit religiosis: monachis ⁊ beghinis. Item
rapinā nobilib⁹: vsurā burgensib⁹: dolositatē ad-
uocatis: ⁊ superbiā potētib⁹. Sed luxuriā nulli ap
propriauit: sed eā comunē oīb⁹ exposuit: vt plures
secū ad interitū traheret. De qua filia diabolica i-
quit Agelius li°. noctiū acticaꝝ. Nulla bestia, ca-
pitalior: qꝫ voluptas corporis: cuius auide libidi
nes temere ⁊ effrenate incitāt. Hic pre perditio
nes. Hinc reipublice euersiones. Nulluꝫ deniqꝫ
scelus: nullum facin⁹ est: ad quod suscipiēdū nō
libido voluptatis impellat: hec ille. X

IN luxuriosa quoqꝫ aīa hītat diabolus: vñ de
ea dr. Apoc. 17°. Facta est habitatio spirit⁹

hmidi. et Job.40. de diabolo scriptũ est. Sub vm
bra manet in locis humentib⁹: idest in luxuriosis
vñ Luce.15°. de filio prodigo: ac luxurioso dicitur
q pauit porcos: idest demones. Demones eñi ha
bitant in luxuriosis: sicut porcus in luto: vñ Hie
[redacted].in testamẽto inqt: cõparãdo luxuriosos porcis
Quidã luxuria fetidi: vt turpissime sues: sunt de
turpati: et ideo dicit Greg. omelia.28ª. ostẽdẽs fe
torẽ luxurie q peccata carnis: stercora vocant: vt
habet Johelis.p°.c°. Quãtũ est eñi fetidũ viciũ
luxurie: patet per illõ quod scriptũ est in vitis pa
trũ: q quidã angelus vadẽs in forma hoĩs cum
quodam heremita: obturauit nares: cũ obuiasset
cuidã luxurioso: in signũ maximi fetoris. Nulla
.n. latria ẽ sic fetida: sicut luxuriosi ɔsciẽtia q [redacted] de
mões libẽter hitẽt i luxuriosis: pz p illõ qõ scriptũ
ẽ Mat.8°. et Lu.8°. vbi dr: q legio demonũ ete
cta ad iperiũ xpi a qdã demõiaco: petijt licẽtiã trã
di gregẽ porcoꝝ: et accepta licẽtia: pcipitauit eos
i mare Ex q significat: q demões pcipitabũt in
mare vicioꝝ: et i abyssũ ifernalẽ: oẽs fornicarios: p
porcos significatos. O igit maledicti cõcubinarij
scitote q demones exultãt pditione vestra. Legit
eñi in vitis patrũ: q cũ qdã filius sacerdotis ido
lorũ: secut⁹ prẽm remãsisset solus in templo: vidit
ibi venire pncipẽ demonũ: et cũ sedisset circunda
tus maxima multitudine demonũ: venit vnus de
mon et adorauit eũ. Requisit⁹ aũt ab eo qd mali
fecisset: rñdit q per.30ª. dies fuerat in tali proui
cia: vbi multa prelia excitauerat: multaqz homi
cidia facta fuerant: et multe sanguinis effusiones
Cui princeps demonũ irat⁹ ait: hoc solũ tãto tem
pore fecisti: et fecit [redacted] flagellari: postea ali⁹ veniẽs
dixit: q spacio.30ª. dierũ fecerat multas naues in
mari submergi: et oẽs hoĩes qui erãt in eis perire:
de quo pnceps fecit: vt de pmo. Terti⁹ demon ve
nit dicẽs: q in qdã ciuitate in qdã ɔuiuio nuptia
li: cõcitauerat seditionẽ: in q spõsus: et multi alij si
occisi: et hoc i decẽ dieb⁹ fecerat: pnceps aũt demo
nũ similiter fecit eũ verberare. Postremo venit qr
tus dicens: q per.40ª. annos in heremo fuerat:
vnũ tẽtans heremitam: et vix eũ in ipsa nocte for
nicari fecerat. Quo audito: surrexit diabolus os
culans eum: et diadema posuit super caput suum
et secũ cõsedere fecit dicẽs. Magnã rẽ fecisti: quã
in.40ª. annis cõplere potuisti. Quod vidẽs ille fi
lius sacerdotis idolorũ: factus est monachus pro
bat⁹ q aũt demões maximã leticiã faciãt de pecca
tis fornicariorũ: habet Eccli.18°. vbi dicit. Si p
stes aie tue cõcupiscentias ei⁹: dabit te in gaudiũ
inimicis tuis. y

Secunda luxurie species dicit stuprũ scilicet
qñ aliqua virgo non coacta defloratur vel ɔtra. Et de hoc peccato tractat.36ª.q.1ª.c°.2°. Et di
cit Tho.2ª.2e.q.154ª.ar°.6°. q est speciale pecca
tum ratione specialis deformitatis: scilicet virgi
tatis deflorate. Et si queratur ad quid teneatur de
florans virginem: respondet Alexander de ales
in.2ª. parte summe in tractatu de specieb⁹ luxurie
c°. de stupro.ar°.4°. et Tho.in.2ª.2e.q.154ª. q hoc
peccatum habet duplicem iniuriam ãnexã scili
cet patris: et puelle.p° .enim pri et alijs cognatis
deflorate facit iniuriam: vnde Ecclesiastici. 42°.
dr. Sup filiam luxuriosã ɔserua custodiam: ne
quando faciat te venire in opprobrium inimicis
tuis: facit ad hoc.l. isti quidem.ff. quod me. causa
Sed ego dico tibi q si nõ habet bonã voluntatẽ
difficile erit ipsam custodire. Sicut difficile cu
stoditur aceruus pulicum ne saltet. Et ideo di
cebat Ouidius.3°. de arte amandi. Centum frõ
te oculos centum ceruice gerebat. Argus et hos
vnus sepe fefellit amor. Tu tamẽ propter hoc nõ
dimittas eius custodiam: quia non custodita face
ret peius. Unde vulgariter dicit. Bona guardia
schiua ria ventura. Secundo damnificauit virgi
nem auferendo ei virginitatem: cui debetur fru
ctus centesimus Luce. 8°. Matthei.13° Mar.
4°. Item posuit eam in periculo meretricãdi. Se
mel enim malus: presumitur de facili labilis i eo
dem crimine.l.si cui.§.hisdẽ.ff.de accu. Item eã
vituperauit: ita q non faciliter reperiet maritum
si sciatur: vel non inueniet conuenientem: vt patz
de talibus deflorãtib⁹ dicitur Tren. vltimo. Mu
lieres in sion humiliauerunt: et virgines in ciuita
tibus iuda. Et ideo pm predictos doctores: tene
tur deflorans satisfacere patri: et puelle. Sed di
cet qs psupponit in casu: q ipsa cõsẽsit: sciẽti aũt et
ɔsẽtiẽti nõ fit dolus.l. nemo vĩ.ff.de reg.iu.l.ven
ditor.C.de rescindẽda.vendi. et c°. scienti.de re.iu.
libro.6°.l.pª.in fi.ff. de acti. em. et C.de transac.l.
cum donationis.ergo.&c. Respondeo: q licet ip
sa consensit non tamẽ pater: et alij cognati: et quo
sunt iniuriati. Preterea illa regula scilicet q vo
lenti et consentienti non fit dolus: intelligitur de
his qui bene sunt doli capaces: non autem leues
instabiles: et inconstantes: ac faciles ad fraudem
et deceptionem suscipiendam: sicut sunt puelle: q
enim sint leues: patet illud Ecclesiastici.19°. Qui
cito credit leuis est corde. De puellis autem di
cit Ouidius in epl'is: epistola.16ª. Credulitas
damno sepe solet esse puellis. Quod autem sint
leues: patet per Senecam in libro de remedijs
fortuitorũ dicentem. Nihil tam mobile: q femi
narũ voluntas: et Jacobus beneuẽtanus sui libri

c°.15°.dicit. Nobile cor cunctis: τ mens est vana puellis. Firmū propositū femina nulla gerit. τ Uirgilius.4°.Enei.inquit. Uarium τ mutabile semper femineum genus. Et ideo dicit Ouidius in epistolis epistola.2ª. Fallere credētem non est opera puellam. Glosa. Faciunt ergo isti maledicti luxuriosi decipientes virgines: illud qđ hortatur Ouidius in.p°.de arte amādi.c°.9°.di. Promittas facito: qd enim pmittere ledit? Pollicitis diues quilibet esse pōt. Ac que non dederis: semp videare futurus. Sic dñm sterilis: sepe fefellit ager. Cum igit deflorās virginē: eā decipiat multis pmissionib⁹: blādimētisq. Et sepe dans spem: τ pmittēdo: q accipiet eā in vxorem: pfecto equū est: q tali sic decepte: τ per fraudes ad defloratio nē pducte: succurrat. Deceptis enim: τ nō decipiētib⁹: iura subueniūt.l.ij.§.verba.ff.ad velleia. Dicit ergo Alex.de ales: τ Tho.vbi.s.q talis deflorans tenet accipe in vxorē virginē defloratā: qñ sic eā decepit: maxime qñ pmisit eam accipe. Et hoc verū: si ipsa ɔsentiat: τ pater ei⁹. Si aūt noluit: cogitur eā dotare iuxta facultatē suā: τ puelle dignitatē: hita ɔsideratōe vituperatiōis: pp quā oportebit eā ponere caput: vbi nō posuisset pedes. Itē ɔstitū plus datura est alteri viro: rōne defloratiōis. Et si stuprator nolit eā in vxorē: tūc dz vberib⁹ castigari a iudice: put ei visum fuerit: ac ēt excōicari ac detrudi in monasterio ad agēdā pniaꝫ. Et hec oīa hñtur: τ notant in.c°.p°.τ.2°.de adul.cōcordat ad supdicta Scot⁹ in.4°.di.15ª.di.q lꝫ hec pena sit legis veteris: ut hꝫ Exo.22°. Tñ qꝛ lex noua: ɔcordat cū lege veteri: est seruādū: qđ supradictū est. Cōcordat etiā Joannes de platea insti.de publi.iudi.§.itē lex iulia.τ Ray.in.c°.p°.τ.2°.de adul.facit.26ª.q.2ª.c°.tria.ɔcordat etiaꝫ Ric.in 4°.di.15ª.art.4°.q.2ª.τ Hosti.in sūma ī titu.de mrimonio: sub rubri.qlit ɔhat.v.hec in iudicio. Etlꝫ Guilielm⁹ dixerit: q qñ qs volūtariā defloravit: nullo habito tractatu de ɔhēdo mrimoniū cū ea: deflorās nō tenet ad supdicta: in foro iudiciali: tñ Panor.in.c°.p°.de adul.dicit.q ēt ī hoc casu tenet qlitercūq eā seduxit. Z

TErtia luxurie spēs: dꝛ rapt⁹.s.qñ qs per viꝫ rapit puellaꝫ: ut accipiat sibi in vxorē: vel ut eā corrūpat. Et de hoc vicio tractat in.c°.lex illa 36ª.q.pª. Et dꝛ rapt⁹ nō solū: si virgo rapiat: sed etiā si vidua: vel corrupta.36ª.q.2ª.c°. raptores. Et ēt si nō extrahat de domo: dūmodo vi opprimat: τ corrūpat: fm Alexā.de ales in.2ª.pte sūme: in tractatu de luxuria.c°.de raptu. Hoc āt scelera tissimū viciū: fm Alex.vbi.s.arti.3°.τ Ray. in sūma dz puniri pena mortis: ut hꝫ Deut.22°. Et fm leges ciuiles: talis raptor dz decapitari.l.vnica.C.d raptu.v. Et ei⁹ substātia dz rapte applicari: si īgenuā rapuit. Si vo ancillā: vel librā: substātiā nō amittit: ſꝫ tñ decapitat.ar^m.36ª.q.pª.c°.d raptorib⁹.cū his q ibi notant. Si tñ rapta vellet ɔhere cū raptore: pōt: ut expresse hꝫ.36ª.q.2ª.c°. tria.τ.c°.seq.τ itelligit cessantib⁹ ipedimētis mrimonij. Et dicit glo. Ray.q pena illa pōt infligi ī foro iudiciali: nō pniali. Notādum etiā fm Gosfredū in sūma: q dicte pene intelligunt infligēde si rapuit mulierē honestā: sec⁹ meretricē.C.d raptu.v.l.vnica.τ.C.ad.l.iul.de adul.l.que adulteriū. O diabolici raptores: τ violatores: scitote q stuprās virginē ɔsentiētē: tenet ad ea de qbus supra puelle: τ pāri: multo magis vos ad illa estis obligati: τ satisfacere eis de iniuria: τ dāno.c°.de raptorib⁹.36ª.q.pª.τ.c°.tria.e.cā.q.2ª. Æ

QUarta species luxurie: est adulteriū. De quo adulterio tractaturus: possuꝫ dicere illd qđ scriptū est Jere.23°.vbi dꝛ. Adulterijs repleta ē terra. Diffinit aūt adulteriū: fm Hosti.in sūma libro.5°.titu.de adul.vbi ait. Adulteriū est alieni thori violatio: vel pprij deturpatio. Que verba sumi pñt ex his que dicunt.36ª.q.pª.c°.lex illa.§. cū ergo. Ex qb⁹ colligi pōt: q triplex adulteriuꝫ cōmitti pōt.p°.improprie.2°.pprie.3°.pprijssime. Primo cōmittit adulteriū improprie: inter virū τ vxorem. Et hoc tripliciter. Primo rōne impeditionis.s.quādo sunt inter eos impedimēta: propter que mrimoniū stare nō pōt: utputa si aliqs eoꝝ fecit votum solēne castitatis. De quo impedimēto habet in cle.eos.de cōsan.τ affi.τ per Theologos in.4°.di.38ª. Itēꝫ cōtrahens sit in sacris ordib⁹: de q̄ ipedimēto hꝫ.di 32ª.c°.si qs eoꝝ.τ.c° seriatim.τ.c°.placuit.τ.c°.lectores.τ.c°.si q vo.τ c°.erubescāt.τ ex̄ de cle.pīu.c°.p°.τ.2°.τ.3°.τ qui cle.vel vo.c°.p°.τ.2°. Itē si qs machiat⁹ est ī mortē viri alicui⁹: ut possit cū vxore ei⁹ ɔhere: aut aliqua machinata est in mortē vxoris alicuius: ut virū eius accipet in maritum: τ mors fuerit subsecuta: nam mrimoniū non tenet: si postea tales ɔtraxerint: ut notat.31ª.q.pª.c°.si qs viuēte marito. Et maxime si adulteriū precesserat ante inter eos: dum primū stabat ɔiugiū: fm Ricar.in 4°.di.35ª.tñ Hosti.τ Inno.tenēt q sola machinatio cum effectu: impedit matrimoniū. Joā.autem andre.quem sequit Panormi.in.c°.super eo.de eo.qui cog.con.vxo.sue.tenet: q hoc est verum: quando ambo machinati sunt. Secus vero si vnus tñ: quia in altero non est impedimētum: quin ɔtrahere possit. Si vo precessit adulterium: vnius machinatio impedit. Iteꝫ si adul

ter dat fidem adultere viuente marito: de cōtra-
hēdo cum ipsa: sciēs ipsam habere maritū: etiā
si intelligat ɔ̄here cum ea: post mortē viri sui: non
poterit eā ducere in vxorē: sed separādi sunt: si cō
traxerint: ut notaṫ.31ª.q.pª.cº.relatum. ꝛ extra de
eo qui duxit in mat. quam pollu. per adul. C. si qs
vxore. Item si qs hn̄s vxorem: sumat aliā: vel nō
hn̄s vxorem accipiat alterius vxorē legitimā. Et
de hoc īpedimēto habeṫ. extra de spō. duo. cº. licet.
ꝛ.32ª.q.7ª.cº.pº.2º.ꝛ.3º. Item si īter maritum ꝛ
vxorē sit affinitas: ꝛ ɔ̄hiṫ affinitas nō solum per
copulā ɔiugalem: sed etiā per actū fornicariū: ut
notaṫ.35ª.q.2ª.cº.nec eam. ꝛ extra de eo: qui co-
gno. ɔsangui. vxo. sue. cº. discretionē. ꝛ. cº. tue. Et
tales ɔtrahentes: vsqꝫ ad quartū gradū affinita-
tis: sunt excōicati: ut in cle. eos. de ɔsan. ꝛ affi. Itē
si inter eos sit cognatio spūalis: que ɔtrahiṫ p cō-
pnitatem in baptismo: ꝛ sacramēto ɔfirmatiōis
Et de hoc īpedimēto tractaṫ in.cº.pº.2º.ꝛ.3º. de co
gna. spiri. liº.6º. Item si īter eos sit cognatio lega
lis: que fit per adoptionem: vel arrogationem: qū
qs adoptaṫ ī filiū: vel filiā. Et de hoc impedimēto
habeṫ: extra de cogna. legali. cº. vnico. ꝛ.30ª.q.3ª.
cº. diligē. ꝛ insti. de nup. §. ergo. ꝛ ff. de ritu nup.
l. adoptiuus. Item si sint ɔsanguinei: vsqꝫ ad q̄r
tum gradū. cº. nō debet. de ɔsan. ꝛ affi. Et sunt ex
coicati sic ɔtrahentes. cle. eos. e. ti. Item si qs ɔ̄hē
tiū errauerit in psona: cum qua ɔ̄hit: de quo im-
pedimento habeṫ per Tho. in.4º. di.30ª. Et p ca
nonistas.29ª.q.pª.cº.q; aūt. Nam qui taliter er
rat nō ɔsentit. ff. de iuris. om. iud. l. si per errorem.
Et errātis volūtas nulla est. C. de iur. ꝛ fac. igno.
l. cum per testiū. ꝛ l. nō ideirco. Itez [illegible] errauerit in
ɔditione psone: cum qua ɔ̄hit: putās liberā: que
est sua.29ª.q.2ª.cº. si qs ingenuus. ꝛ. cº. si femia
vbi dicitur: nō tenere tale mr̄imonium: nisi postq̄
sciuit ei9 ɔditionē ɔsenserit in eam expsse: vel iu
ris interpretatione per carnalē copulā: ut habeṫ ex-
tra de natis ex libero vētre. cº. ꝓposuit. ꝛ. cº. ad no
strā. Et idem dicēdum [illegible] de errāte in psona. Itē
si sint disparis cultus: nam ꝓhibitū est tale mr̄i-
moniū: si vnus est fidelis alter nō. Exodi.34º. ꝛ
Deute.7º. Et ideo nō tenet.28ª.q.pª.§. ex his. ꝛ
cº. caue. Item si per coactionē: ꝛ vim: ac metum
qui pōt cadere in ɔstātē virum: ɔtractū est ma-
trimoniū: nullū est: extra de his que vi metusue
causa fiunt. cº. plarū. ꝛ. cº. ad audiētiā. ꝛ de spō.
cº. veniēs. el.2º. Item si aliqs ɔtraxit spōsalia: cū
aliqua: nullus de consanguinitate spōsi: vsqꝫ ad
quartū gradū: pōt illam habere in vxorē: ratione
publice honestatis. Et de hoc impedimēto habeṫ
per Tho. in.4º. di.41ª. Et p canonistas in. cº. cō-
tinebaṫ. §. si. extra de despō. impu. ꝛ de spō. cº. iu
uenis. ꝛ. cº. ad audiētiā. ꝛ. cº. spōsam. Item si in
aliquo ɔ̄hentiū sit naturalis impotētia ad debitū
mr̄imonij. De quo impedimēto qd̄ facit: mr̄imo
niū nō tenere habeṫ.33ª.q.pª.cº.pº.ꝛ.2º.ꝛ de fri
gi. ꝛ male. cº. qd̄ sedē. Item est aliud impedimē-
tū: si qs ɔtraxerit ɔtra interdictum ecclie: de quo
habeṫ: extra de mr̄imonio ɔtrac. ɔtra inter. ec. per
totū. Aliud est impedimētū: si qs ɔtraxerit ferijs
ꝓhibitis. s. illis tpibus in qbus ꝓhibeṫ traductio
vxoris: ꝛ oīs nuptiarū solēnitas: de quo.33ª.q.4ª.
cº. nō oportet. ꝛ tribus caplīs sequētib9: ꝛ in. cº.
capellanus. extra de ferijs. Sūt quoqꝫ alia septē
impedimēta: que impediūt mr̄imoniū ɔtrahen-
dum: sed nō dirimunt iam ɔ̄ctū: que ponunṫ a
Ray°. Tho. ꝛ Hosti. ut recitaṫ in sūma cōfessorū
libro.3º.ti.9º.q.pª. que causa breuitatis omitto.
In oībus igiṫ casib9 in qbus mr̄imoniū est nul
lū: vel ab ecclia ꝓhibitū: aut saltem act9 mr̄imo
nialis: semp peccāt taliter ɔiūcti: si scientes impe-
dimēta: nō abstineāt: ꝛ reputanṫ adulteri. Scie-
dum tn̄ est: q [illegible] post rite ɔ̄ctum mr̄imoniū: vn9
ɔiugatorū ɔtra alterius volūtatem: voueat etiam
solēniter abstinētiam: vel ordineṫ in sacris ꝛ hu-
iusmodi: alter qui nō cōsensit: pōt debitū exigere
nec peccat: ꝛ ille teneṫ reddere: sꝫ pōt expetere. cº.
qdam. ꝛ. cº. placet. de cōuer. ɔiu. ꝛ per Tho. i.4º
di.37ª. maxime Tho. ꝛ Petrum de palude. Ibi
dē: ꝛ plene de hoc tractaṫ in sūma ɔfessorū. libro
pº.ti.8º.q.58ª. B

Secūdo sumiṫ adulteriū improprie rōne in-
ordinationis: qn̄. s. inter virum ꝛ vxorē est
amor inordinat9: ꝛ adulterinus: de quo Hiero.
inqt in. cº. origo.32ª.q.4ª. Origo qdem amoris
erat honesta: sed magnitudo deformis: vn̄ ꝛ Six
tus pithagoricus suis in sentētijs ait. Adulter ē
in sua vxore amator ardētior. In aliena quippe
vxore: oīs amor turpis est: in sua nimi9. Sapiēs
iudicio debet amare ɔiugem: nō affectu libidinis
nō regnet in eo impet9 voluptatis. Nihil est eniꝫ
infelicius: q̄ꝫ amare vxorem quasi adulterā: hec
ille. Ideo ut tale adulteriū euiteṫ nō debꝫ qs vxo
rem accipe pncipaliter rōne pulchritudis. Nā
ut refert Hiero. cōtra Iouinianū: querit Areo-
lus theophrastus philosophus: si vir debet duce-
re vxorem pulchrā: aut turpē: ꝛ rn̄det q; melius
est accipe turpem: ꝛ bn̄ morigeratā: q̄ꝫ pulchrā
ꝛ fatuā. Homo eni ex pulchritudine vxoris sepe
decipiṫ: nam ut dicit Prouerbio. vltimo. Falax
grā: ꝛ vana est pulchritudo: vnde Augusti. ait.
Mulier est muscipula anime: latro vite: suauis
mors: blāda pcussio: pnities delicata: rosa fetens:
malum

malū libēter ꝛc. Scriptū quoqꝫ ē Prouer. xi°. Circulus aure⁹ in narib⁹ suis mulier pulchra et fatua. Aliā ēt cām assignat idem philosoph⁹ di. Pulchra cito adamatur: feda facile ꝯtemnitur. Difficile ē custodire quā oēs amāt. Molestū est possidere: quā nemo dignatur habere. Minori tn̄ miseri deformis habetur: q̄ formosa seruetur Ex qb⁹ cōcluditur ꝙ ēt data paritate morū: vtilius ē habere vxorē min⁹ pulchrā: qꝛ vt dr̄ Eccl. 9°. pp speciē mulieris multa perierūt. s. pp inordinati affectū. Est tn̄ sciēdum ꝭm Ricar. nostrū in. 4°. di. 31ª. ar°. 3°. q. pª. ꝛ sctm̄ Bona. ac Tho. ibidē ꝛ Alexandrū de ales in. 3ª. parte sūme i tractatu de preceptis: precepto. 6°. Et in tractatu de cōceptiōe xp̄i. q. 13ª. ꝙ si quis solū cā delectationis cognoscit vxorē: ita tn̄ ꝙ nō faceret cuꝫ alia: nec ēt cū vxore qn̄ crederet mortalr̄ peccare: venialiter peccat: sed qn̄ cognoscit eā saturande libidinis tā q̄ adulter: ꝛ sine predictis circūstātijs semp mortalr̄ peccat ꝭm p̄dictos. doc. ꝛ Ray. in sūma. ꝛ Hug. 32ª. q. 2ª. §. his ita. ꝛ glosā Joānis in. c°. quicqd. e. cā: ꝛ qōne. Et tūc maxime ē mortale cū excitat canē mortuū: vel imundis cogitationib⁹ ꝛ actib⁹: tanq̄ cū meretrice se prouocat vel cognoscit vxorē tā q̄ aliam: ꝛ ecōtra. ¶

Tertio sumit adulteriū improprie inter virū ꝛ vxorē: rōne modificationis: qn̄ regulā honestatis excedūt: de talib⁹ dixit angelus Thobie iuniori Thobie 6°. Contra eos p̄ualet dēmoniū: qui cōiugia ita suscipiūt: ut deū a se: ꝛ a sua mente excludāt: ꝛ sue libidini ita vacēt: sicut equus ꝛ mullus: quib⁹ nō est intellect⁹. O quot turpia fiunt q̄ nō possunt sine verecūdia narrari: Quot illiciti tact⁹: quot bestialia: quot solatia inhonesta: quot nephandissima scelera: ideo dicit Ambro. in li°. de patriarchis: ꝛ notat. 32ª. q. 4ª. c°. nulli grauius ē crimen. vbi celebrati ꝯiugij iura temerātur ꝛ vxoris pudor soluitur. ¶

Secūdo accipit adulteriuꝫ p̄p̄e cuꝫ aliquis vxorat⁹ accedit ad aliquā p̄sonā solutā: vel ecōtra: ꝛ iō dr̄ adulter: quasi ad alter qꝛ. s. ad alterius thorū accedit: sꝫ ut in plurib⁹ plus in hoc d̄ficiunt viri q̄ vxores: ꝛ quidā adeo fatui sunt ut putent viris ad peccatū nō iputari: vel esse leue peccatū. Cōtra quos ē dictū Innocētij pape. 32ª. q. 5ª. c°. christiana religio. vbi inquit. Christiana religio adulteriū i vtroqꝫ sexu pari rōne cōdēnat. ꝛ Hiero. ad Occeanū ait. Quod nō licet feminis eque nō licet viris: ꝛ eadē seruitus pari rōne censet. ꝛ Ambro. 32ª. q. 4ª. c°. nemo. inqt Nec viro licet qd̄ mulieri nō licet: ꝛ eadē a viro que ab vxore debet castimonia. ꝛ Aug. 32ª. q. 6ª. c°. si dicturi. dicit. Si dicturi estis vxorib⁹ v̄ris seruate vos: q̄les vultis eas iuenire: tales ꝛ ipe vos inueniant. Quis iuuenis ē q nō velit castaꝫ ducere vxorē: Et si accepturus ē virginē: qs nō intactā ꝯsiderat: intactā queris: intactus esto: purā queris: pur⁹ esto. Nō enim illa pōt: si tu nō potes. Paulus quoqꝫ pᶜ. Cor. 7°. dicit. Mulier nō hꝫ ptātem sui corporis: sꝫ vir: ꝛ vir nō hꝫ potestatē sui corporis: sed mulier: ꝛ iō debēt eē castitā vir q̄ mulier: ut alias p̄sonas nō cognoscant ad peccatū. Quia sicut seruus furtū cōmitteret q alteri dn̄o se daret: ita cōiuges furtū cōmittunt q corp⁹ qd̄ ē i potestate cōsortis sui alteri tradūt. Itē cū de matrimonio dicat Apl̄us ad Ephe. 5°. Sacramentū hoc magnū ē i xp̄o ꝛ i eccl̄ia: significat eniꝫ vnionē nature diuine cū humana: que inseparabilis ē. Qui carnē suā diuidit: sacramēto icarnationis magnā iniuriā facit. ¶

Sed arguūt multi allegātes ꝙ Abrahaꝫ habuit filiū de ancilla Gen̄. 16°. Et etiaꝫ refert Paulus ad Gal. 4°. et Jacob habuit duas vxores: ꝛ duas ꝯcubinas. Similr̄ ꝛ alij multi p̄res veteris testamēti: qb⁹ tn̄ hoc nō fuit iputatū ad peccatū. Rn̄det sctūs Bona. in. 4°. di. 33ª. ꝙ illō factū ē ex dispēsatiōe diuina: que fuit cōueniens illo tpe multis ratiōib⁹: quas breuitatis cā omitto. Nō sūt igit antiq p̄res in hoc imitādi: qꝛ alia fuit cōditio illi⁹ tpis q̄ nr̄a: reperiunt tn̄ ꝛ nunc pleriqꝫ adulteri peccatū excusare volētes pp vxo sterilitatē: ꝛ pp appetitū habendi filios. Hec eniꝫ fuit vna cā quare sci p̄res habebant plures vxores ꝛ cōcubinas: ut inqt Ambro. i li° de patriarchis: ꝛ hetur in. c°. obijciūtur. 32ª. q. 4ª. cōtra quos ē Aug. ea. q. et cā. c°. sic non sunt. qui dicit Sic nō sūt faciēda adulteria: ēt volūtate filios generandi: queadmodū nec furta volūtate pascendi pauperes scōs. Et in. li°. de bono ꝯiugali. ꝛ trāsūptiue in. c°. sicut. 32ª. q. 4ª. sancti⁹ iterū ait. Sicut sancti⁹ ē fame mori: q̄ idolotitis vesci: ita sācti⁹ est mori sine liberis: q̄ ex illicito coitu stirpeꝫ querere. Et idē. 32ª. q. 5ª. c°. si qs. inquit. Si quis vxorē hēat sterilē: siue corpore deformē: siue membris debilē: vel cecā: aut claudā: vl̄ surdā: vl̄ quid aliud: siue morbis: siue laborib⁹: doloribusqꝫ confectā: ꝛ quicqd excepta fornicationis cā cogitari pōt: vehementer horribile pro fide societateqꝫ sustineat: hec ille. Malū ergo ē ꝛ reprehensibile si qs vxorem relinquat: ob ei⁹ sterilitateꝫ vel firmitatem vel deformitatem: ꝛ alteri adhereat: sꝫ perimū est ꝛ valde iniquū: si pulchrā vxorē: si fecundā: si bene natā: morib⁹ decorā: si virū amantē ipse cōtemnat: pro quacunqꝫ alia p̄sona. Audi

queso o vir fatue: quid dicat sapiēs Prouer. 5°. Letare inquit cū muliere adolescētie tue .i. cum vxore. ꝛ Eccl. 7°. dr̄ Noli discedere a muliere sēsata: ꝛ bona: quā sortit⁹ es ī tīore dñi: gratia .n. verecūdie eius sup aur̄. Uidi ego plures venerabiles: honestas: pudicas: formosas: mā suetas: atqꝫ benignas vxores: ab ingratis maritis derelictas: ipsosqꝫ amatores factos turpissimarū meretricū. O proditores viri: o dementes: o stulti: nōne vxores vestre corona sūt capitis vr̄i? Audite qd scriptū sit Eccl. 27°. Sicut sol oriens mūdo: sic mulieris bone spēs ī ornamētū dom⁹ sue. Cōtra aūt de cōcubina: ꝛ meretrice: dicit̄ Prouer. 5°. Ne intēderis fallacie mulieris: fau⁹ .n. stillans labia meretricis: ꝛ nitidi⁹ oleo guttur eius: nouissima aūt ei⁹ amara q̄si absinthiū: ꝛ lingua ei⁹ acuta quasi gladi⁹: pedes ei⁹ descendūt ī mortē: ꝛ ad īferos gressus illi⁹ penetrāt: per semitā vite nō ambulāt vagi sūt gressus ei⁹: ꝛ īuestigabiles. Nūc ergo fili audi me: ꝛ ne recedas a verbis oris mei: longe fac ab ea viam tuam: ꝛ ne appropinques foribus domus eius.

F

Tertio sumit̄ adulteriū ꝓprijssime .s. cū cōiugat⁹ accedit ad cōiugatā: qd̄ peccatū ē grauissimū: ƒm Tho. 2ª. 2ᵉ. q. 154ª. eo q̄ fit iniuria tā ꝓprie vxori: q̄ȝ etiā viro adultere. Sȝ hic querit̄ vnū dubiū ꝛ faciem⁹ finē huic sermoni: ne ex ꝓlixitate vobis tediū generē: de reliqua autē parte sermonis: cras deo dante disserem⁹.

G

Quesierūt doctores: quid faciet mulier: que de adulterio suscepit filiū? r̄ndit Scot⁹ in. 4°. di. 15ª. q. 2ª. ar°. penul. Cū quo cōcordat Landulphus neapolitan⁹ in eadē di. ꝛ Ricar. ibidē. ar°. 5°. q. 4ª. ꝛ ēt Ray. ī sūma: ꝛ Guilielm⁹ di. q̄ illa mulier debet si pōt sine īfamie sue periculo: ex diuulgatōe sceleris sui: reuellare hoc filio suo taliter concepto: si videat eum spiritualem: ꝛ timentem deum: Et hoc poterit sibi dicere per se: vel per aliam personam: puta per confessorem: vel episcopum: ꝛ consulere sibi: vel facere consuli: vt intret religionem: vel transferat se ad longinqua: ita q̄ nihil recipiat de bonis putatiui patris: vel vt efficiatur clericus: ꝛ recipiat beneficia ecclesiastica. Et his quasi sufficientibus contentus: hereditatem dimittat alijs fratrib⁹ in seculo remanētib⁹. Si aūt videat filiū nō eē ꝑsuasibilē sȝ malū: ꝛ indeuotū: nō tenet̄ se diffamatiōi exponere: ꝛ peccatū suū illi manifestare. Similiter dicit Guliel. q̄ si illa mulier videat q̄ possit sine periculo hoc reuellare marito: sūt .n. quidam viri q̄ sustinēt scientes adulteriū vxorꝫ: ꝛ aliqui q̄ consentiūt: q2 non possunt proprios habere filios: si talis mulier reuellet peccatū filiū marito: ꝛ ipse cōsentiat: mulier est soluta ƒȝ eū: qd̄ intelligi debet nisi respectu eorū qui nihilomin⁹ remanerent in damno: sicut filij veri: respectu portionis legitime: vel etiā quicunqꝫ alij: ad quos peruenire deberet: ex substitutione: vel alio mō: ipso marito adultere sine filijs legitimis decedēte. Si vero talis mulier nō potest sine periculo peccatū suū reuellare: nec marito: nec filio tenet̄ de reb⁹ suis: si quas habet: vel in futurū habebit: satisfacere viro de omnibus damnis: que patit̄: propter illū filiū putatiuum: ꝛ facere talē satisfationē secrete: ꝛ caute: per se vel per aliū: ꝛ sic faciens erit in bono statu: si doleat de peccato suo: ꝛ cōfiteat̄. Argumētū ad hoc 22ª. q. 5ª. c°. hoc vr̄. ꝛ ex̄ de pe. ꝛ remis. c°. officij. Et hāc opinionē tenet Hosti. in sūma. Tenet̄ ēt satisfacere heredib⁹ viri ab īestato succedentib⁹: vel heredib⁹ scriptis: vel quibus verisimiliter credit: q̄ reliquisset bona sua: ꝛ si hoc nescitur: debet dari pauperib⁹. Similiter adulter tenet̄ satisfacere pro posse p̄ri putatiuo: de oībus expēsis ꝛ dāpnis: propter illū filium procedentibus: ꝛ heredib⁹ ei⁹ veris: tn̄ si alter eorum satisfaciat: videlicet adulter vel adultera: alius liberat̄: argumentum ff. de reg. iu. l. bona fides. Itē dicit Scot⁹ vbi supra: q̄ mulier ista tenet̄ facere quicqd potest bono modo: vt hereditas restituat̄ vero heredi. Et dicit Inno. vbi supra: q̄ si mulier nō habet quid restituat: ꝛ habet aliquas ꝓbationes vel actiones per quas dicti heredes possint releuari a damno qd̄ habēt: debet mulier eas adducere in eorū fauorē: ꝛ hoc nisi graue malū esset prouētum propter illud. Nā tūc nō tenet̄ hoc facere: nā minus malū est dānū rerū: q̄ȝ periculum aīarū: ꝛ corporū: ꝛ infamie. Si vo nō habet quomō satisfaciat sufficit ei q̄ doleat: q̄ nō possit satisfacere: ꝛ q̄ fecerit quātum potuerit. 2ª. q. 7ª. c°. pleriqꝫ. Et hec eadē sentētia ponit̄ in summa cōfessorū li°. 2° ti° 5°. q. 23ª. tenet̄ quoqꝫ ƒm Scotū vbi supra talis mulier: habere intētionē semp satisfaciēdi qñ poterit. c°. 3°. extra de solutio. vltra aūt hāc satisfacionē adulter: ꝛ adultera: debet puniri pena mortis. C. ad legē iuliā. de adul. l. quāuis. Sed tamen his penis nō obstantib⁹ quottidie adulteria fiūt O benedicte deus: quot sunt mulieres in tali crimine inuolute: que nunq̄ȝ satisfaciunt: ꝛ tamē ōi anno cōfitent̄. O quot ad tartara descendūt propter hoc maledictū viciū adulterij. Quot filij illegitimi: matre sciēte: succedūt in hereditatē. Et ideo dimittite adulteriū quod est horribilissimū peccatum: ꝛ inuiolabiliter seruate ordinē: in q̄ ꝓfessi estis .s. mrīmonij: qd̄ ē sacramētū marie dignitatis

& primo ex institutionis sublimitate. Quanto enim fundator alicuius religionis est nobilior: dignior: et sanctior: tanto et membra eiusdem ordinis debent plus gloriari. Cum igitur deus omnium excellentissimus: et sanctissimus institutor: et auctor fuerit matrimonii: ut patet in .c°. lre. in fine de frigi. et malefi. Ideo vos maritati debetis gratulari: et ei gratias immensas referre: et tam sanctum sacramentum ac ordinem illibate seruare. Si enim reprehenditur qui ordinem sancti Benedicti: vel Francisci infringit: quanto magis qui polluit ordinem dei. Hic etiam ordo magnificatur ex loci dignitate: quia non in stabulo sicut hodie multorum mos est contrahere: nec in alio loco despecto: sed in loco omnis voluptatis: et decoris. s. in paradiso terrestri fuit institutus: ut dicit Damas. li°. 2°. Verecundari ergo debent qui non in loco patenti: et honesto: sed in occulto primordia ordinis sui vilipendunt. Item significatur ex institutionis antiquitate. Non. n. de nouo institutus est: sed antiquitate excedit omnes alios ordines in terris institutos: quia omnes post peccatum sunt instituti: hic autem ordo matrimonij tempore innocentie fuit institutus. Item hunc ordinem xps in tribus significauit. Primo in eo quod ipse de matre coniugata licet virgine nasci voluit. Secundo in eo: quod presentia sua nuptias honorauit Joã. 2°. Tertio: quia ad honorem matrimonij in nuptijs ipsis primum miraculum fecit: ut ibidem dicitur. Fecit autem coram discipulis suis ex aqua vinum: ut per hoc ostenderet: quod licet actus huius ordinis sit in se fetidus: et vilis: ut aqua: tamen ex bono matrimonij sit preciosus: et bonus: ut vinum. In matrimonio igitur aqua insipida in vinum optimum conuertitur quia actus carnalis qui de se est peccatum mortale vertitur in actum meritorium: si tamen fiat recto ordine. Magna ergo reprehensione digni sunt: qui miraculum dei peruertunt: facientes de vino aquam. Qui pulchras vxores ex dono dei habentes: ipsis relictis eligunt scortas: et vxores pulchros: et bonos habentes viros despiciunt eos: et sequuntur adulteros sceleratos. Hunc autem ordinem instituit deus ad hominis vtilitatem Primo: ut multiplicaretur humanum genus per eum: vnde dixit Genesis. p°. Crescite: et multiplicamini: etc. Propter quod dicitur: quod nihil est hominibus vtilius matrimonio. §. hec nos. in aute. de resti. et ea que parit Videtur enim introducere quandam immortalitatem in hominibus. l. lege duodecim tabularum. C. de legi. here. Secundo: ut per ipsum homo a peccato preseruetur: et ideo igitur Apostolus p°. ad Corin. 7°. Propter fornicationem. s. vitandam: habeat vnusquisque vxorem suam: et vna queque mulier habeat virum suum. Tertio: ut per ipsum homo ex consortio adiuuaretur. Unde ait dominus Gene. 2°. Non est bonum hominem esse solum. Faciamus ei adiutorium simile sibi: et Eccle. 36°. vbi non est mulier ingemiscit eger. Quarto: ut bona hominis fideliter conseruarentur: vnde Eccle. 36°. scriptum est. Qui possidet mulierem bonam: inchoat possessionem bonam. Quinto: ut proles legitima nasceretur: et parenti de iure heres efficeretur. §. quoniam. in aute. quibus mo. na. ef. legi. Quibus omnibus consideratis: o vxorati diligenter custodite instituta: tam sancti ac salubris ordinis: et viuite in fide matrimoniali. Et vos viri seruate illud apostoli: ad Ephe. 5°. Ubi inquit. Uiri diligite vxores vestras: sicut et xpus ecclesiam. Quod facientes ad vitam perueniatis eternam.

¶ Dominica tertia in quadragesima: quomodo possit vir dimittere vxorem: et econtra: et de incestu: sacrilegio: ac sodomia: atque de luxurie punitione. Sermo vigesimusquartus.

h

Omnis fornicator aut immundus: non habebit hereditatem in regno Christi et dei: ad Ephe. 5°. Et in euangelio occurrentis dominice. Agitor dilectissimi ciues: necnon ventilor a duobus ventis contrarijs: et inter se preliantibus. Primus est pudoris: et timoris: qui mihi intimat: ne velim de peccato luxurie: maxime de inhonestis: et turpibus loqui. Cum enim sim religiosus: non videntur bene sonare in ore meo verba: de inhonestis rebus carnalibus: et impudicis. De hoc enim sepe scandalizantur quidam dicentes: quod talis quisque est: talis et loquitur. ff. de tuto. et cura. da. ab his. l. his qui. §. fi. et. ff. de condi. insti. l. quidam. et de questionibus. l. de minore. Et maxime hic ventus me conturbat: insinuans: quod ex hoc multi me in displicentiam habebunt qui hoc vicio sunt infecti. Scriptum est enim. Eccl. 21°. Audiet luxuriosus: et displicebit illi: et proijciet illud post dorsum suum. Equus enim calcitrat: si eius dorsum marcidum: et vulneratum tangatur: similiter si in aliquo pede clauus carnem viuam equi transfixerit: subito cum a fabro tangitur in illo clauo: saltat: et recalcitrat: non autem si tangatur in pede sano. Similiter porcus rugit si ei auferatur cibus optatus: et sic profecto faciunt luxuriosi vituperantes predicatores: qui contra eorum facinora proclamant: vnde Gregori. inquit in moralibus. Egra mens predicationem non sustinet: quia tacto vulnere dolet. De tali loquitur Salomon Prouer. x°. di. Qui odit increpationes: insipiens est. Sed ex aduerso insurgit uentus charitatis dicens mihi illud Bernardi: in quodam

ſmone. Nõ licet tacere: cui et officio incũbit pec/catores arguẽ. Jcirco aplš pᵃ. ad Cor. 9°. ait. Ueh mihi ſi nõ euãgelizauero. Scriptũ eſt eni. 86ᵃ. di in c°. facientis. vbi dr̃. Facientis procuľdubio culpã habet: qui qḋ põt corrigere negligit emẽdare. Negligere quippe cũ poſſiſ pturbare, pueruerſos: nihil aliḋ ẽ ꝗ̃ fouẽ: nec caret ſcrupulo ſocietatiſ occulte qui maïfeſto facinori deſinit obuiare. Quapropt̃ mor⁹ charitate: que oĩa vicit: pᵃ. ad Cori. 13°. ⁊ q̃ foras mittit timorẽ: p°. Johẽlis. 4°. Aliũ ſmonẽ vobis intẽdo facere de hoc maledicto vicio. Sed prima pars ptinebat ad declarationẽ dictorũ in pcedẽti ſmone de adulterio: ⁊ appellabit̃ Dimiſſionis: Secunda dicet̃ Abhominationis: Tertia ⁊ vltima Punitionis.

¶ Prima pars in qua querit̃ vtrũ liceat nõ [illegible]mittere vxorẽ vel econtra. I

Quo ad p̃mã ptẽ q̃rit̃. Nũqd aliq̃ ca[illegible] ſepet̃ mr̃imõiũ. Et rñdeo ꝫ Ri. i 4°. di. 35ᵃ. qḋ hoc põt itelligi dupliciter: aut quo ad vinculũ mr̃imonij: aut q̃ ad hitationẽ ⁊ thorũ. Primo mõ q̃ ad viculũ mr̃imonij: in hac vita nõ diſſoluit̃: qñ eſt cõſumatũ: ita ꝙ nulla [illegible] cauſa poteſt q̃s dimittere vxorẽ ſuã: ⁊ accipere aliã viuẽte ipſa vxore. Et hoc eſt qḋ dicit dñs Mathei. 19°. Qḋ de⁹ cõiunxit: hõ nõ ſeparet. Sed hic q̃rit̃ vna q̃ſtio: pone ꝙ qdã habens vxorẽ eſt mortuus: quo defũcto: vxor ei⁹ nupta eſt alteri: deide ille fuit miraculoſe reſuſcitat⁹: ſicut fuerũt multi: querit̃ nũqd debeat ⁊ poſſit repetere vxorẽ ſuã: ⁊ illa tenetur ad eũ redire: relicto ſecũdo marito. Et p̃mo videtur ꝙ ſic: per apľm ad Hebre. xi°. qui dicit. Accepertũt mulieres ex reſurrectione mortuos ſuos: p̃terea gloſa in. l. ex hiſ. ff. de legib⁹. dicit: ꝙ Lazar⁹ reſuſcitat⁹ poterat rũpere teſtamẽtũ ſi aliqd fecerat: ⁊ auferre bona ſua ab heredib⁹ quib⁹ ea reliq̃rat in teſtamẽto. Et iõ idẽ videt̃ de vxore: ꝙ eã repetere poſſit reſuſcitat⁹. Tamẽ incõtrariũ eſt veritas: qa mr̃imoniũ ſoluit̃ morte vni⁹ cõiugis. l. pᵃ. ff. de diuor. Uñ dr̃ ꝙ mors oĩa ſoluit. §. deincepſ in autẽ. de nuptijs. Et hoc eſt qḋ inq̃t aplš pᵃ. ad Cor. 7°. Mulier alligata eſt legi: q̃to tẽpore vir ei⁹ viuit: qḋ ſi dormierit vir ei⁹ liberata eſt a lege: cui vult nubat in dño. Nõ obſtat mõ auctoritaſ apli. ſ. ꝙ mlieres ⁊c. qr rñdet Ri. in. 4°. di. ⁊ 27ᵃ ar°. 2°. q. 4ᵃ. ⁊ Henric⁹ de gandauo in quolibeto ſuo: ꝙ hoc intelligit̃ per nouũ ꝯſẽſũ: ⁊ nouũ matrimoniũ: ſi auctoritas intelligat̃ in caſu nr̃o. Secũdo mõ põt itelligi ſeparatio mr̃imonij q̃tum ad cohitationẽ ⁊ thorũ. Et ſi querat̃ vtrũ marit⁹ poſſit dimittere vxorẽ ſuã vel ecõtra: ⁊ ab inuicẽ ſeparari? Reſpõdeo ꝙ nõ: niſi in caſu de quo infra. Matrimoniũ enĩ ſic diffinit̃ a magiſtro ſñiarũ di. 27ᵃ. c°. 2°. vbi inq̃t. Qḋ mr̃imoniũ eſt viri ⁊ mulieris cõiũctio maritalis: inter legitimas perſonas: indiuiduã vite cõſuetudinẽ retinẽs. Hec diffinitio ponit̃ etiã. 27ᵃ. q. 2ᵃ. c°. p°. ⁊ extra de pſumpti. c°. illud. Ex quo dat̃ itelligi: ⁊ ꝙ mariti ⁊ vxores debent ſimul viuere ⁊ cohitare: ⁊ nõ facere ſicut quidã qui viuunt ſeparati per multos annos pp̃ter aliq̃s diſcordias: vel maliuolẽtiã inter eos: ex quo viuunt in peccato mortali. K

Sciẽdũ tñ ꝙ marit⁹ poteſt dimittere vxorem propter adulteriũ. Et hoc eſt qḋ inq̃t ſaluator Matt. 19°. Qui dimiſerit vxorẽ: excepta cauſa fornicationis ⁊c. Et eodẽ mõ vxor viꝝ adulterum relinq̃re poteſt qa in tali caſu: ad paria iudicant̃. 32ᵃ. q. 7ᵃ. c°. ſi q̃s vxorẽ. ⁊ eadẽ cauſa. q. 5ᵃ c°. precepit. ⁊ c°. xpiana. Nõ tamẽ intelligẽdum eſt: ꝙ poſſit alteri nubere. 32ᵃ. q. 7ᵃ. c°. oẽs cauſationes. Facit lex. 2ᵃ. C. de iceſtis nuptijs. Et iſta ci extẽdit̃ etiã ad fornicationis ſuſpitionẽ: qñ ſuſpitio eſt multũ violẽta: icõuicibilis: ⁊ certa: vt ſi pbatũ ſit ꝙ fuerit ſolus cũ ſola in loco ſuſpecto: ſecreto: ⁊ latebroſo: ⁊ hora icõueniẽti: ⁊ ſit ſuſpitio de eis de fornicatione: maxime ſi iuẽti ſũt in eodẽ lecto: vel alio modo ihoneſto. Hoc eni caſu poteſt dimitti. Facit cᵐ. dixit dñs. 32ᵃ. q. pᵃ. ⁊ c°. litteris extra de preſumptio. Jtem extenditur ad vicium ſodomiticuꝫ: vt propter illud poſſit vxor dimittere virũ: ⁊ econtra. 32ᵃ. q. 7ᵃ. c°. oẽs cauſationes. ⁊ c°. adulterij. ⁊ idẽ itelligẽdũ eſt de ſpirituali fornicatione: vt ſi marit⁹ vel vxor icidat in hereſiꝫ vel iudaiſmum: ſiue gentilitatem: ⁊ vult trahere cõiugem ad infidelitatem: nam in hoc caſu poteſt ſeparari ſed non alteri nubere. 28ᵃ. q. pᵃ. c° idolatria: ⁊ extra ḋ diuor. c°. queſiuit. ⁊ c°. ḋ illa. ⁊ ḋ cõuerſatione coniug. c°. vltimo. L

Sed hic queritur vtrum in aliquo caſu non poſſit mulier adultera a viro ſuo dimitti: ⁊ econtra. Et reſpondeo ꝙ ſic: in ſepteꝫ caſib⁹ quos ponit Raymũdus in ſumma. Primus eſt: ſi vir conuincitur etiam ipſe de fornicatione. 32ᵃ. q. 6ᵃ. per totum: maxime in c°. nihil. vbi inquit Auguſtinus. Nihil iniquius: ꝗ̃ cauſa fornicationis dimittere vxorem: ſi ⁊ ipſe conuincitur fornicari. Occurrit enim illud in quo alterum iudicas: teipſum condemnas: eadem eniꝫ agis que iudicas quapropter quiſquis cauſa fornicationis vult dimittere vxoreꝫ: pri⁹ debet eẽ a fornicatione purgatus. Facit cᵐ. ſignificaſti. extra de diuor. Secundus caſus: eſt ſi maritus tradidit eam adulterandam maxime inuitam: extra de eo qui cognouit

cōsanguineam vxo. sue. c°. discretionē. In hoc. n. casu adulteriū magis imputatur viro q̄ꝫ vxori. Tertius casus ē: si fuit vi oppressa. 32ª. q. 5ª. c°. pato xpianū. Facit cm. ita ne. 32ª. q. 5ª. cuius rō est qr ut scribit̄. 34ª. q. pª. c°. cū p bellicā. Nullo mō ad opprobriū male voluntatis trahit̄: quod cōdino necessitatis extorsit: vnde dicitur in. l. si ea res. ff. de acti. em. custodia aduersus viz parum profuit. Et hoc intelligitur de vi absoluta: aliter nō excusaretur. 32ª. q. 7ª. c°. omnes causationes. Quartus casus est: si ipsa probabiliter credebat virum defūctum: ꝛ cōtraxit cū alio: nam maritus rediens tenetur eam recipere: vt dicitur in. c°. cū per bellicā. ꝛ in in c°. cuꝫ in captiuitate. ꝛ in. c°. si virgo. 34ª. q. 2ª. nisi forte postq̄ꝫ illa sciuit de vita p̄mi: cognouit secūduꝫ maritum: ꝛ sic facta est adultera vt dictis iuribus. Et hoc habetur i sūma cōfessorū li° 4°. ti. 13°. q. 3ª. ꝛ 4ª. Quitus casus est: si adulter sub specie mariti cognouit eaꝫ: nam ipsa per ignorantiam. excusatur: si putabat esse suum virū: argumentum. 34ª. q. 2ª. c°. in lectū. Sextus casus ē: qn̄ post adulteriū cognouit eā: quia crimen p reconciliationeꝫ dimissuꝫ: obijci amplius nō debet nisi recidiuū sequatur. Et idē ē si eam publice adulterātem retinet in cōsortio maritali. C. de adulterijs. l. crimen adulterij Septimus casus est: si matrimonio vtriusqꝫ infidelitate contracto: vir repudiauit vxorem: ꝛ illa nupsit alteri: si postea ambo conuertantur ad fidem: vir tenetur eaꝫ recipere. ex̄ de diuor. c°. gaudemus. §. vl°. ꝛ rō est: qr dando ei libellum repudij iniuste tradidit eaꝫ quodāmodo adulterandā: ꝛ cōcordat cū supradictis Tho. ꝛ Petrus de palude in. 4°. di. 35ª. concordat etiā Gof. ꝛ Hosti. ut habetur in summa cōfessorū li°. 4°. ti. 12°. q. 8ª. Aliqui aūt addūt octauum casum. s. si vir cōtra volūtatem vxoris: abstinendo a matrimonio dedit ei occasionem adulterādi. Alij vero dicūt q pp hoc non excusaretur mulier adulterās Posset autem sic distingui: q si vir abstinuit pp īfirmitatē vel necessitatā: tenenda ē scda opinio aliter vxores īfirmorꝫ: vel cursoruꝫ: siue mercatorū: ꝛ huiusmodi: qui ex necessitate quandoqꝫ ab eis absentantur: possent sua adulteria paliare: si vero abstinuit fraudulenter: ꝛ dolose non videt̄ posse eam repudiare quia fraus: ꝛ dolus nemini dꝫ p̄sociari. c°. tue. de cleri. nō resi. c°. ex lr̄is. de dolo ꝛ ꝯtu. ꝛ. c°. re sedel. ꝛ. c°. ex tenore re. ō scrip. ¶

SEd hic querit̄ nūquid vir qui occulte adulteratus ē: possit accusare ꝛ dimittere vxoreꝫ q̄ manifeste adulterata ē: respōdit Ray. in summa credo q nō: qr non deficit vxori ius excipiēdi: s; tm̄ probandi. arm. 32ª. q. 6ª. per totam. Idē tenet Tho. Alber. Gof. ꝛ Hosti. vt in sūma cōfessorū li°. 4°. ti°. 22°. q. 15ª. Si tamē vir egisset penitentiaꝫ: ꝛ vxor monita nolet agere: sed in adulterio perseuerare: sine peccato posset eam p sententiam dimittere. 32ª. q. pª. c°. p°. 2°. 3°. ꝛ. 4°. Sed sciendū ē: q quantū ad separationē a thoro pōt vir dimittere vxorem proprio arbitrio: statim cū scit ipsam adulterasse: nec tenetur ei reddere debitum exigenti: ꝛ econtra. Si autem loquimur quantum ad separationem a cohabitatione distinguo: quia aut matrimonium est clandestine contractum: ꝛ absqꝫ testibus: ꝛ tunc licite potest eam dimittere proprio arbitrio: ꝛ separare a cohabitatione: ꝛ probatur per illam regulam in. l. nihil. ff. de regu. iu. vbi dicitur. Nihil tam naturale: q̄ꝫ vnūquodqꝫ dissolui eo vinculo quo ligatum est. Et idem in sba habetur in c°. omnis ex̄. eo. ti. si autem matrimonium est cōtractum in facie ecclesie: vel saltē corā testibus: tunc non possunt separari a cohabitatione: nisi p iudiciuꝫ ecclesie: s̄m Tho. in. 4°. di. 35ª. Si autem queratur nunquid vxor adultera post penitentiā: possit repellere virum ab accusatione: r̄ndit Ray. vbi. s̄. credo q n̄ pōt: qr penitētia nō tollit ius ac causā di in foro iudiciali. 22ª. di. c°. p̄mum. 33ª. q. 2ª. c°. admonere. ꝛ. 6ª. q. pª. c°. qui crimen. ꝟ. videndū idem tenet Tho. Alber. Gof. ꝛ Hosti. ut habet̄ i summa confessorū. li°. 4°. ti°. 22°. q. 16ª. Tamē de equitate dicūt oēs doc. q debet cessare ab accusatione: acceptare eam quando est correcta: ꝛ parata bene viuere. c°. de illa. ex̄. de diuor. Si autē videat eam esse incorrigibilem: non solum non dꝫ eam tenere: sed tenetur eam dimittere: ne suo crimini videatur cōsentire: vn̄ Chri. sup Matth. ꝛ habet̄. 32ª. q. pª. c°. sicut inquit. Sicut crudelis est ꝛ iniquus qui castam dimittit: sic fatuus est ꝛ iniquus qui retinet meretricem: patronus eniꝫ turpitudis est: q celat crimē vxoris: hec ille. ¶

OMnia autem que dicta sunt de marito erga vxorē: q possit eam dimittere intelligantur etiam de vxore: erga virum adulterū: s̄m Ricar. in. 4°. di. 35ª. vbi dicit: q adulterium vxoris videtur aliquibus respectibus esse grauius: q̄ꝫ adulterium viri: quia mulier adultera magis confundit virum suum: ꝛ omnes de cognatione: q̄ꝫ econuerso. Item quia adulterium mulieris magis ledit matrimonium: quia causat incertitudinem prolis. Item possumus reddere tertiam rationem: quia mulier adulterans perdit illud quo maxime ornat̄. Scriptum est enim in autentico quomodo oportet epos. §. qui vo eas. Pudici

tia q̄ maxime mulieres ornat. Sed de his valde
inueniunt pauce: que in veritate sint pudice: vn-
de inquit Juuenalis. Thaurū neptuno: thaurum
tibi pulcher apollo. Si cui contigerit capitis ma-
trona pudici. O quot sunt: qui putāt accipe vxo-
res virgines: qui accipiūt meretrices: habuerunt
enim filios: ⁊ filias: in paretum domo. Quot vidue
ostēdunt castas: ⁊ sunt in turpibus: ⁊ inhone-
stis inuolute: ut inquit Hiero. ad Eustochiū. Sed
non minꝰ etiam in hoc vicio peccāt viri. O
SEd miror valde vnde procedat: ꝙ quotidie
videmus separari matrimonia: ⁊ maritos ab
vxoribus discedere: ⁊ ecōtra: nec posse eos simul
habitare. Sed postq̄ bn̄ recogito: inuenio ꝙ ma
xime hoc procedit ex tribus causis. Prima dr̄ cu-
piditatis. s. qn̄ qs accipit vxorem pp dotē: vel aliq̄
nubit viro: qui est diues: ⁊ nō hn̄t respectū ad mo
res: ⁊ alia que requirunt in matrimonio. Sicut fit
hodiernis tpibꝰ. Nā cum alicui pponit aliq̄ vxor:
interrogat statim quātā dotē portabit: ⁊ silr mulier i-
terrogat de viro: si ē diues: ⁊ nō ꝯsiderat ꝙ meliꝰ
est hēre ꝯiugē boni itellectꝰ: ⁊ bone ꝯsciētiē cū pau-
cis opibꝰ: q̄ diuitē vsurariū: aut stultū ⁊c. Item
meliꝰ ē viro hēre paupculā vxorē sine dote aliq̄: q̄
linguosam: ⁊ isanā mulierē bn̄ dotatā. Predicti
aūt nō vident in matrimonio accipe vxores: sꝫ do-
tes: ⁊ mulieres nō viros: sed opes. Et ppea vt re-
fert Hiero. ꝯtra Jouinianū. Marchia Catonis
interrogata: q̄re scōm nō accipet virū: rn̄dit se nō
inuenire virū: q vellet eā pp se: sed pp sua. Erat eni
turpis: sꝫ diues. Themistiꝰ aūt philosophꝰ: iterro
gatꝰ cui nā libēnꝰ filiā suā traderet vxorē: an pau
peri: sed scīa ⁊ moribꝰ ornato: an locupleti paruꝫ
pbato: rn̄dit. Mallo hoīem indigētē pecunia: q̄
pecuniā idigētē viro. Querit Areolus philoso-
phus supradictꝰ: qd sit meliꝰ: an ducē vxorē pau
perē pacificā: an diuitē litigiosaꝫ: ⁊ rn̄det dicens.
Paupeꝫ alere difficile ē: diuitē vo ferre tormētū
Et q̄uis nō determinet: qd sit meliꝰ. Salomon tn̄
determinat: q ait Prouer. 21°. Meliꝰ est sedere in
angulo domatꝭ. i. domꝰ solitarie: ⁊ villis: ⁊ venit ex
greco: q̄ cū muliē litigiosa: ⁊ in domo cōi. Pro-
pterea hoīes prudētes pncipalr ꝯsiderāt i mulie-
re: quā accipe volūt vxorē: an sit sapiēs: ⁊ mori
gerata: q: scriptū ē Prouer. 14°. Sapiēs mulier
edificat domū. Insipiēs vo: extructā q3 destruet ⁊
19°. eiusdē lib. c° Et dr̄. Domꝰ ⁊ diuitie dāt a pare
tibꝰ: a dn̄o vo pprie vxor prudēs: ⁊ Eccl. 26°. scrip
tū ē. Mlieris bone btūs vir. Nō aūt dr̄ mlieris pul
chre: nec mulieris nobilꝭ: ⁊ gn̄ose sāguie: nec mlie
ris diuitiꝭ: sꝫ mlieris bone. Qui igit nubūt pnci-
palr pp diuitias acqrēdas: ut plurimū sūt male ꝯso
lati. Et iō iqt Cato i suis documētꝭ. Uxorē caueas ne
ducas sub noīe dotis: ⁊ Sene. in li°. de remediis
fortuitoꝝ. c°. 21°. iqt. Inuenies si nihil q̄ris: nisi bo
nā vxorē. Debēt ergo bn̄ ꝯsiderare: qn̄ hēris ꝯtrahere
matrimonia. Et hoc ē qd inquit Ouidiꝰ i. 3°. de fastis
Nubē si q̄ voles q̄uis pbabitꝭ ambo. Differ hūc
parue cōmoda mlta more. Uera est eni snīa Se
nece: vbi s. q dicit. Uxor aduētitiū bonū ē. Nā est
inter illa que vnicuiq3 semel ꝯiungūt. Unde q bonā
ꝯiugē sortiet: iocūdus erit pp eā in tota vita sua.
Ecōtra aūt possumꝰ dicere de illo: q hēbit vxorē
malā. Scda cā: q̄re veniūt tales sepationes: dr̄ cē
inordiationis. s. qn̄ nubūt cā explēde libidis. Si-
cut multi faciūt hodiernis tpibꝰ: de qbꝰ qdā pdi-
cator dicebat. Nō cercano se nō vno pezo de car-
ne cō doi ochi. Stati eni cū eis pponit vxor: que-
runt si pulchra: ⁊ ecōtra facit mulier de viro: ⁊
sepe ex cecitate amoris iordiati aliq nubunt: qui
postea remanēt male ꝯsolati: ⁊ marie: q: ille q ac
cepit aliquā pp pulchritudinē ⁊ amorē: sp dubi-
tat ex zelotipia: ꝙ ita faciat cū alijs sicut faciebat
secū. Et iō qdaꝫ Philosophus studiose accepit
vxorē turpeꝫ. Et iterrogatꝰ q̄re sic fecisset rn̄dit.
Turpeꝫ huabo: pulchrā aūt que oībꝰ placet: quō
seruare potero? Tales aūt turpes vxores sunt sicut
macellarioꝝ tabulis: q̄ die noctuq3 sine alicuiꝰ cu
stodia: absq3 ablatiōis picℓo remanēt in plateis
viri aūt pulchraꝝ vxoꝝ eas isequunt: vbiq3 cū ma
ximo cruciatu: ob huātq3 eas: ⁊ ex oībꝰ eoꝝ. vbis
⁊ factꝭ malū suspicāt. Et qd peius est: sepe cornua
portāt: ceruinis lōgiora. De tali eni mulē formo-
sa: ⁊ vana: iqt sapiēs Eccl. 25°. Si nō ambula-
uerit mulier ad manū tuā ꝯfundet te: in ꝯspectu
inimicoꝝ tuoꝝ. Talia ergo matrimonia ex ꝯcupi-
scētia ꝯtcta: deo pmittēte remanēt: tādē angustijs
⁊ tribulatiōibꝰ plena. Scriptū est. n. i. c°. pncipa
tꝰ. pa. q. pa. Difficile ē: ut bono pagant exitu: que
malo sūt ichoata pncipio. Jō inqt Andreas ca-
pellanꝰ dn̄i pape Innocētij q̄rti: in li°. de dissuasio
ne vxoris: libras tibi adimit: si nec q̄ femina socie
tur: nec tuꝰ eē poteris: q: quo fugias nō hēbis: ⁊
Ric. in li°. de nuptijs. c°. 50. dicit. Est mulier lin-
guosa viro pars mortis amare. Nocte dieq3 mo
dis mile fatigat eū. Cū bn̄ prādere: potare: qesce
re secū Optat: tūc ipa iurgia seeua parat. Irascū
tur eni viris tales femīe: si nolunt eis ꝯdescēdere
in vanitatibꝰ: ⁊ sumptuositatibꝰ vestiū faciēdis
⁊ pmittere ꝙ vadāt ad tripudia ⁊c. Et dicūt. Ta
dimittit vxorē suā: ire ad festa: ⁊ correas: ⁊ nō
est: ita zelotipus de ea: sicut vos de me: que suꝫ ho-
nestior: ⁊ melior illa. Et talis mulier que est no-
bis impar in nobilitate: habet talē vestē ⁊c. Nul-

lius in hac ciuitate prius tracta vxorem suam: q̃
vos g estis sine amore: et vrbanitate. Et ista pmi/
tit de ad punitionē illoꝝ: q nubūt cū libidīs. P
TErtia ratio dī ineq̄litatis: vz qñ paup nubit
diuiti. Inqt eniz sapiēs Eccl. 25°. Mulier si
primatū habeat ꝯtra erit viro suo: et in cronica de
nugis philosophoꝝ. c°. 7°. dī. Nā Cleobol⁹ vn⁹
de septē sapientibus ait: vxorē ducendā esse ex pa
rib⁹: addēs rōnē: et dicēs. Si enim ex maioribus
ceperis: dñōs habebis cognatos. Silr qñ est dispa/
ritas tpis: hec est causa multarū discordiarū: vñ
inquit Andreas capellanus: vbi supra. Si iuue/
nez senex duxeris: ꝯtēneris. Iuuenalis quoq3 li°. 2°.
Satira vnica dicit. Semp habet lites alternaq3
iurgia lect⁹. In quo nupta iacet: minime dormit
ī illo. Et hec est vna ex maximis anxietatib⁹: que
repiunt in mūdo: qñ marit⁹ habet rixā cū vxore:
et ecōtra: vñ Fulgenti⁹. li°. p°. fabularū suarū fa/
bula. 21ª. dicit. Sicut nihil benigna iocūdius cō
iuge: ita nihil infesta crudeli⁹. O igitur demētia
magna que hodiernis tpib⁹ viget plurimū. Naz
videm⁹ senes decrepitos: et in fouea iam pedē hñ
tes: qui puellas sibi accipiūt in vxores: quaꝝ pos/
sent eē proaui: pfecto tales puelle pñt feretrū se/
cū deferre: in quo infra paucos dies faciāt ad tu/
mulū viros suos deferri. Alique quoq3 mulieres p
uecte etatis iuuenculos accipiunt in maritos: qđ
ita est incōgruū sicut si vaca senex cum vitulo te
nerrimo poneret ad arādū. Et ideo ipsi iuuenes
postea tenēt cōcubinas: cōmittūt adulteria: et ip/
sas vxores despiciūt. Similiter alique puelle no/
biles sepe traddūtur in matrimoniū aliqbus vi/
ris ignobilib⁹: ac rusticis: ppter diuitias q̃s ha/
bēt: qui sūt sine moralitate prudentiaq3 ac discre
tione. Ex qbus oibus sequunt sepe adulteria: cō/
tētiones: et multa scādala. Ideo dicit Ouidius in
eplis epla. 9ª. Quā male iequales veniūt ad ara
tra iuuēci. Tā premit magno coniuge nupta mi/
nor. Hec est enim alia ineq̄litas qñ aliqs potens
accipit in vxorem aliquā paupez: vel minoris cō
ditionis: q̃ ipse sit: tūc enim eam pmit: et vult te/
nere: ut famulā. Ideo hortatur Ouidius: vbi su/
pra dicēs. Si qua voles apta nubere: nube pari.
Et sapiens Eccle. 7°. dicit. Trade filiaz tuā: et grā
de opus feceris: sed hoi sensato da illā. Et hoc suf/
ficiat pro pma parte nři sermonis.

¶ Pars scđa de abhominatione incestus: sacri/
legij: et sodomie.

Q Uinta luxurie species: dicitur incestus.
De quo Augusti. 23ª. q. 7ª. c°. adulte/
rij. īquit. Adulterij maluz vincit forni
cationem: vincit autez ab incestu. Dif/
finit autem incestus ab Isidoro. 35ª. q. 3ª. c°. nec
eam. vbi īquit. Incestus est sanguinearū: vel affi
nium abusus: vel vbi est iustitia publice honesta/
tis. Magis autē stricte diffinit a Gelasio papa
36ª. q. pª. c°. lex illa. Et a magistro sententiarū in
4°. dist. 42ª. et ab Alexādro de ales in 2ª. parte sū
me: in tractatu de incestu. Nā incestus est cōsan
guinearuz: vel affinuū abusus: vnde incestuosi di
cūtur: qui cōsanguineis vel affinib⁹ abutunt: hec
ibi. Cōmittitur autez hoc maledictū viciuz mul/
tipliciter: utputa si quis peccaret cuz vxore patris
sui vel auūculi. Tales vo incestuosi merent mor
tez: fm legē mosaicam Leuitici. 18°. et. 20. Simi
liter si quis cognouerit eādem mulierez cū patre
suo: incestum cōmittit. Nā ex tali copula cōtra/
hitur affinitas personaruz. c°. qui fornicatus est.
34ª. q. 7ª. Item qui peccauerit cum matre vxo/
ris sue: debet cōburi. Leuitici. 20. De hoc etiā pec/
cato habet. 35ª. q. 3ª. c°. si quis cuz matre. Simi/
liter si quis cognouerit nuruz suam vxorem filij:
debet cū predicta nuru occidi. Scriptuz est enim
35ª. q. 3ª. c°. si vir. Nō aliter nurus reputanda est
q̃ filia. Si etiam quis peccaret cum matertera:
vel amita sua: horribile peccatum cōmittit: et am/
bo debēt occidi. Leuitici. 20. Grauissimus autez
incestus est: si quis fornicat cuz matre: vel filia cū
patre: aut si quis peccauerit cum sorore sua: etiaz
si sit soror solū ex parte mřis: vel patris: ambo enī
debent occidi. Leuitici. 20. Et de hoc. 35ª. q. pª. §.
his ita. Et de hoc etiā habet Leui. 17°. Grauiter
etiā peccat cognoscēs carnaliter filiā filij sui. Le/
uiti. 17°. et. 35ª. q. 3ª. c°. de his. et. c°. nec eam. Itez
si qs peccaret cum duab⁹ sororib⁹: grauissim⁹ est
incestus. 34ª. q. 2ª. c°. si quis. et Leui. 17°. Simili
ter qs peccaret cum vxore fřis sui. Leuiti. 17°.
et. 35ª. q. 3ª. c°. de incestis. Si etiaz quis cognosce/
ret cōmatrem suā: vel filiā spiritualem: vel ecōtra
30ª. q. pª. §. pmo. et. c°. puenit. et. c°. si quis vno. 30ª
q. 4ª. Si quis etiam cognosceret filiā suaz adop/
tiuā: vel sororē. 30ª. q. 3ª. c°. ita diligere. Et ut gñra/
liter ꝯcludam: nō lz alicui accipe in vxorē aliquā
psonā: que sit sibi ꝯiūcta: vsq3 ad quartū graduz
cognationis: vel affinitatis. Et aliter facientes sunt
excoicati. cle. eos. de ꝯsan. et affi. et sunt incestuosi.
Et multo magis si cognoscūt se: vsq3 ad illū gra
dum: cōmittūt incestum grauissimū: ut habetur
15ª. q. 3ª. c°. cōiunctiones. Hoc autem maledi/
ctum viciuz reprobatum est etiam a iure ciuili:
ut habetur in. l. fratris vxorem. et in. l. si quis ince/
sti. et in. l. licz quidam. C. de incestis nuptijs. et in. l.
ab incestis. C. eodē titu. inquit imperator. Ab in/
cestis nuptijs vniuersi; qui nřo regunt imperio

noverit téperádú. Filij q̃qz q nascũt ex hoc maledicto icestu: sũt p̱uati oĩ hereditate p̃rna: ⁊ nullo mõ possũt ei succedere: vt habet̃ in autẽtica licet. C. de naturalib⁹ liberis: ita vt etiã alimẽta eis denegent̃ ex substãtia p̃ris: vt in autẽtica. ex cõplexu. C. de incestis nuptijs: ⁊ extra qui fi. sint legiti. c°. per venerabilẽ. ad finẽ. Sed tñ de equitate canonica alimẽta eis cõceduntur: vt habet̃ extra de eo: qui du. in matrimoniũ quã pol. per adul. c°. cũ haberet: ⁊ ibi glosa. O quot iueniunt̃ qui in tali vicio sũt iuoluti: de quo nunq̃ ex verecũdia cõfitentur. O si possem⁹ ponere aures in latrinis: ⁊ alijs occultis locis: in quib⁹ sunt sepulti filij q nati sũt ex tali peccato: audiremus voces animarum clamantium. Vindica dñe sanguinẽ nr̃z qui effusus est. Apoc. 6°. Tales aũt icestuosi sũt: vt ait Albertus in tractatu de v̓tutib⁹ politicis: similes canib⁹ qui nec a sorore: nec ja m̃re abstinẽt. Itẽ tales peiores sũt q̃ cameli ⁊ equi: quãuis plurimũ sint lasciui. Narrat eni Aristo. q rex septẽtrionis equã pulcherrimã habuit: que ei equũ pulcherrimũ peperit ex qb⁹ duob⁹ cũ equũ aliũ vellet habere: cooperi fecit vultũ equi: ne matrem agnosceret: qui post cõmistionẽ cũ ea discoopert⁹: cum eã fuisse m̃rẽz cognouisset: rupt̃ vinculis fugijt: ⁊ ab alto se p̱jiciens: se occidit. Idẽ quoqz legit̃ de elephãte: qui p̱pter eãdẽ causã eodẽ mõ se peremit: s; pri⁹ ductorẽ suũ interfecit. Refert quoqz idẽ Aristo. q q̃dã ciuitate: cum camelli m̃r cooperta a pastorib⁹ eẽt: camellus eã nõ cognoscẽs sup ipsam ascẽdit: quã ex voce m̃rẽm agnoscẽs: mox choitu nõ completo descẽdit: ⁊ suũ ductorẽ occidit. Turpe est igitur ⁊ rationi cõtrariũ esse ostẽdit̃: vt homo agat qđ bestia detestatur: hec ille. Sexta species luxurie dr̃ sacrilegiũ: quod diffinit̃ fm̃ Ray. in sũma li°. p°. ⁊ btũs Tho. 2ᵃ. 2ᵉ. q. 99ᵃ. ar°. p°. ⁊ Alex. de ales in. 2ᵃ. parte sũme i tra. de sacrilegio. i p°. sacrilegiũ est sacre rei violatio: vel eiusdem vsurpatio. Scriptũ est etiã in c°. quisqs. 17ᵃ. q. 4ᵃ. q sacrilegium cõmittit̃: auferẽdo sacrũ de sacro: vel nõ sacrũ de sacro: vel sacrũ de nõ sacro. Et ideo possum⁹ dicere q sacrilegiũ cõmittit̃ multipliciter: vtputa verberãdo clericũ: vel p̱sonã religiosã: aut cũ eis peccãdo carnalit̃. 17ᵃ. q. 4ᵃ. c°. impudicas. ⁊ c° seq̃nti ⁊ c°. fiẽ. Et tale sacrilegiũ ẽ g̃ui⁹ q̃ adultiũ fz Ri. in. 4°. di. 35ᵃ. ar°. p°. q. 5ᵃ. Similiter si quis p̱mittat iudeos officia publica exercere in xp̃ianitate: velut in sacrilegiũ excommunicatio p̱fertur. 17ᵃ. q. 4ᵃ. c°. cõstituit. Similiter si q̃s peccauerit in loco sacro cõmittit sacrilegiũ. Ideo dñs nr̃ Joãnis. 2° ⁊ Matthei. 21°. expulit sacrilegos vẽdẽtes ⁊ ementes in tẽplo. Itẽ qui frangit eccliam. 17ᵃ. q. 4ᵃ. c° q̃squis. Et qui extrahit violẽter fugientẽ ad eccliã: cõmittit sacrilegiũ: vt in eadẽ q̃stione ⁊ causa. c°. nullus. ⁊ c°. si quis. Multis etiã alijs modis cõmittit̃ sacrilegiũ: de quib⁹ in sequentib⁹ capitulis habet̃. videlicet. 17ᵃ. q. 2ᵃ. c°. illud. ⁊ 12ᵃ. q. 2ᵃ c°. predia. ⁊ 13ᵃ. q. 2ᵃ. c°. oblationes. et. 16ᵃ. q. pᵃ. c°. in canonib⁹. ⁊. 17ᵃ. q. 4ᵃ. c°. qui rapit. et. 5ᵃ sacrilegiũ. ⁊ di. 50ᵃ. c°. si quis p̃sbyter. ⁊. 16ᵃ. q. pᵃ c°. q̃m. in fine. ⁊ extra de deci. in c°. dudũ. ⁊ de foro cõpetenti. c°. cõquestus. ⁊ sacrilegus inde p̱ditori cõparat̃. 17ᵃ. q. 4ᵃ. c°. si forte. ⁊. 28ᵃ. q. 4ᵃ. c° inquit. Multos etiã modos sacrilegiorũ posuit auctor sũme cõfessor. li°. p°. ti°. 13°. quos nõ refferro: quia nõ sunt p̃ntis speculationis. S

Sed ad propositũ nr̃m de sacrilegio inquantum est species luxurie dico: q est horribilissimũ peccatũ: videlicet qñ aliq̃s peccat cũ p̱sona religiosa: vel in loco sacro. Ecclesia eni est dom⁹ dei vt in figura habetur Geñ. 18°. et religiosi sunt ministri dei. 12ᵃ. q. pᵃ. c°. clericus. Scriptum est autẽ Leuiti. 21°. q homo qui habet maculã: non debet accedere ad ministerium dei sui. O benedicte de⁹ quot hodie inueniunt̃ religiosi: ⁊ religiose: ac clerici: sacerdotesqz: de quib⁹ possum⁹ dicere illũ Osee 8°. c°. Factus est israel q̃si vas immũdũ in nationib⁹. Sed dicũt isti: nos generamus nepotes dei. O maledicti ⁊ p̱fidi: melius manib⁹ vr̃is starent gladius aut lãcea: q̃ corp⁹ christi. Tales filij sunt filij diaboli: cũ eni spõsũ vestrũ relinquatis qui est Jesus xp̃s. Osee. 2°. ⁊ corp⁹ vr̃m tradatis immũdicie: profecto religiose: diabolus efficit̃ vr̃ marit⁹ nõne pudet vos spõso vr̃o celesti fidẽ frãgere: ⁊ tã turpia: ⁊ inhonesta: añ eius oculos perpetrare? O sacrilegi nephãdissimi: quõ audetis eẽni iperatoris spõsam violare? Quid dicã de sacerdotib⁹? qui vt ingt Grego. ad Mauritiũ imperatorẽ. In sacris eloquijs dij vocant̃: ⁊ tñ aliq̃ ex eis horribilissima vicia perpetrãt: ita q nõ amplius dij: sed potius demones appellãdi sũt ⁊ demonũ filij. Jo. 8°. Audite o deputati cultui diuino: qđ scriptũ Exodi. 12°. Renes vestros accingetis: ⁊ Luce. 12°. Sint lũbi vr̃i p̱cincti: ⁊ lucerne ardẽtes in manib⁹ vr̃is. et pᵉ. Petri vl°. idem dĩ. et. pᵉ. ad Thimo. 5°. inquit ap̃ls religioso. Temetipsũ castuz custodi. Et idẽ ingt ad Ephe. 6°. Jõ qñ diabolus vos tentat de hoc horribilissimo vicio: debens dicere Joseph. Geñ. 39°. Quõ possum de hoc malum face: ⁊ peccare in dominum meum? T

Septima species luxurie est: vicium 9tra naturam: fm Alexm. de ales in. 2ᵃ. parte sũme i tractatu de vicio luxurie: ⁊. b. Tho. 2ᵃ. 2ᵉ. q. 154ᵃ. art. xj°. De quo horribilissimo vicio: dicit Aug.

in li°. de adulterinis ɔiugiis: ⁊ ponit. 32ª.q.7ª.c°. adulterij. q prius est hoc peccatum: q̃ si aliquis co gnosceret carnaliter m̄rem suā. Ideo dicit Alex. de ales in.2ª.parte sūme: in tractatu d vicio ɔtra naturam.in p̄n. ⁊ beat⁹ Tho.2ª.2ᵉ.q.154ª.ar.12° Qđ istum viciū est simpliciter grauissimū: super oēs alias species luxurie. Sciēdum est etiā: q hoc maledictū peccatum: nō habet ꝓpum nomē: sed habet septem cognomina: declarātia eius puersita tem: ⁊ malignitatē. Primū cognomen hui⁹ ma ledicti vicij: dicit̃ sodomia.32ª.q.7ª.c°.flagitia.⁊ 33ª.q.3ª.c°.hoc aūt. Et ideo scriptum est di.14ª. c°.qđ ait. q Loth vidēs sodomitas velle nephā dissimū hoc vicium cōmittere cum angelis: q in domo eius hospitati erāt in forma iuuenum: ⁊ q volebāt eos violare: statuit potius dare filias su as: ut fornicarent̃ cum eis: q̃ tam maledictū vi cium ꝑpetrarent: ut habet̃ Gene.19°. Et aliud si mile exēplum habet̃ Judicū.19°. De sene qui re cepat hospitio leuitam cum vxore: quē filij benia min volebāt violare. Ille aūt senex: voluit eis po tius exponere filiam suam virginē: cum vxore [redacted] uite: ne tm̄ facinus cōmitterēt: hoc autem vicium dicit̃ sodomiticum: ⁊ gomorreanū: q: hoīes sodo me ⁊ gomorre ciuitatis: erant huic vicio dediti. Secūdum cognomen huius vicij: dicit̃ stuprū: ut patet. ff.de offic.ꝓsi.l.fi.⁊.ff.ad.l.iul.de vi pu.l. iij.§.p°.⁊.ff.qđ me.cau.l.isti qdem.§.penul.⁊.ff. de adul.l.cui domū.⁊.l.mariti lenocinium.§.fi.⁊ l.stuprum.§.p°.⁊.ff.de extraor.crimi.l.i.§.q pue ro.⁊ de pe.di.pª.§.qui puero.vbi dicit̃. Qui pue ro stuprum abducto ꝑsuaserit ⁊c. Tertiū cogno mē huius scelerati vicij dicit̃ virum nubere in fe minā.C.de adulterijs.l.cum vir nubit in feminā: ⁊ ibi glo. Et ideo dicit̃ hoc peccatum cōmittēs in corpore suo muliebria pati.ff.de postulādo.l.i.§. remouet. Quartum cognomē dicit̃ nephanda li bido: patet instituta.de pu.iudi.§.item lex iulia. Et ideo dicitur.32ª.q.4ª.c°.in eo fornicator. In veteri lege de nephādis criminib⁹: que in occulto fiunt: que noīari: etiam turpissimuz est: ne dicētis os: ⁊ aures audiētiuz pollueren̄t: gn̄aliter scriptu ra cōpleta est dicens. Verecūdos facite filios isra [redacted] ab omni immūdicia: lex ibi. Quintū cognomē dicit̃ grauissima luxuria: ut patet in autētico: ut nō luxu.cōtra naturam.colū.6ª.vbi dicit̃. Qm̄ qdam diabolica instigatione ɔprehensi: grauissi mis luxurijs semetipsos inseruere ⁊c. Sextuz co gnomē appellatur fedissima nequia. Ut habet̃.C. de adulterijs.l.fedissimā. Septimū ⁊ vltimū co gnomē: qđ est magis ꝓprium: q̃ alia: dr̄ vicium cōtra naturā: de quo extra [redacted] excess.pla.c°.clerici. ⁊.32ª.q.7ª.c°.adulterij.⁊ c°.flagitia.vbi dicitur. Flagitia que cōtra naturā sūt vbiq̧ ⁊ semp repu diāda: qlia sodomitaꝝ fuerūt. Et in autē.vt nō lu xu.cōtra naturā.coll.6ª.dicit̃ de talib⁹. Et ipi na ture cōtraria agūt. Notādū quoq̧ est. q ista spe cies luxurie: nō est specialissima: sed subalterna: quia habet sub se alias species. Prima quarum dicit̃ molicies: que ſm Alexādrū de ales in.2ª.pa te summe in tractatu de vicio cōtra naturā: ⁊ bea tus Tho.2ª.2ᵉ.q.154ª.arᵒ.xjᵒ. est: qñ qs tactib⁹ impudicis polluit seipsū. De quo vicio maledicto dicit apl's ad Ro.p°. Propt qđ tradidit illos de⁹ in desideria cordis eorū: in immūdiciā: [redacted] contu melijs afficiant corpora sua in semetipsis. ⁊ pᵉ. Cor.6°.dicit. Neq̧ moles regnū dei possidebunt Et propter hoc viciū: deus occidit Onā filiuz iu de.Gen̄.38°. Secūda spēs vicij cōtra naturam: dicit̃ sodomia: ⁊ est qñ vir cū viro turpitudinem operat̃ cōtra naturā: ⁊ ista species est grauı⁹ pec catū: q̃ prima vt inqt Alexā.vbi sup̄. Et de hac specie habet̃ Leui.20.⁊ ad Ro.p°.⁊ pᵉ.ad Cori. 6°. O quot hodie tales reperiunt̃ scelerati: quot iuue nes hoc vicio implicati: tanq̃ meretrices. Audi [redacted] vnū miraculum quod accidit beato Jacobo de marchia. In ciuitate eni asculana quidā sodomi [redacted] desponsauerat quēdā adolescētulū: ⁊ dederat ei annuluz: qui crescēte digiti carne: nō poterat euel li: quapropter ille adolescēs duct⁹ est ad beatū Ja cobū: ⁊ plorās cūcta illi narrauit: qui miraculose extraxit annulū de digito ei⁹: absq̧ vllo dolore. Et postea in ꝑdicatione mōstrauit illū pp'lo: deinde ꝓiecit in aere dicēs. O deus: accipe cōfusionē fi dei tue. Ille aūt ānulus: nunq̃ ab aliquo fuit vi sus vel repert⁹: quod ostēdit deus in detestationez tāti facinoris. Tertia species huius peccati: dr̄ cor ruptibilitas.s.qñ mulier more viri: peccat cū alia muliere. Et hoc est grauissimū peccatū cōtra na turā: nā in tali casu efficit̃ vt masculus. Et de hoc habet̃.C.de adulterijs.l.fedissimā.⁊ ibi glosa. Et de hoc etiā loquit̃ apl's ad Ro.p°.de quo Hiero nym⁹ loquit̃ in libro cōtra Jouinianum: ⁊ ponit̃ in.c°.vsus naturalis.32ª.q.7ª.sed verba dictarū auctoritatū nō refero. Nā bn̄ intelligēti pauca sufficiūt: nec aliter volo declarare: qūo hoc fiat: ne ignorātes adiscāt. Quarta species dr̄ bestialitas: ⁊ qñ cū brutis: ⁊ irrationabilib⁹ peccat̃: ⁊ ista ē gra uissima iter omnes spēs que ɔtra naturā sūt: vt i quit.Tho.⁊ Alexāder vbi supra. Et hoc viciū ꝓ hibet̃ Leui.18°.⁊ in tali crimine erāt inuoluti fra tres Joseph: sicut dicit glosa Gen̄.37°.vbi dicit̃ q Joseph accusauit frēs apud p̄rez de crimine pe ssimo Leui..quoq̧.so.ꝑcepit de⁹tā virū q̃ mulie

rē taliter peccātē occidi. O si scirēt loq aīalia irra/
tionabilia: profecto dicerēt. O homo fact⁹ es sicut
vn⁹ ex nobis. De hoc peccato loquit Virg. 4°. Eney.
dicens. Hic crudelis amor: tauri suppostaqz fur/
to. Phasiphe mixtū gen⁹ ꝓlesqz biformis. Mi/
notaur⁹ inest veneris monumēta nephande. De
hoc etiā loquit Dātes in. 2ª. comedia cantico. 26°.
dicēs. La noua gēte sodoma ꝛ Gomorra. E lal/
tra ne la vacha itra Pasiphe. Per che el torel a
sua luxuria corra. Propter tales luxurias: oriun
tur filij mōstruosi. Narrat. n. btūs Jacob⁹ de mar
chia in quodā tractatu: ꝙ cum ꝑdicaret in qua
dā terra: vna mulier peperit filiū hñtē caput arie/
tis. Itē in Dalmatia: vna iuuēca parturiuit medi
um hoiem: ꝛ mediū bouē. In salerno vna sus p/
turijt mediū hoiem: ꝛ mediū porcū: vt refert qui/
dā frater: qui eū vidit. Vidi ego in ciuitate Me/
diolani duci ad cōburēdū quēdā hoiem qui erat
in hoc vicio implicat⁹: ꝛ erat indut⁹ pelle cuiusdā
bestie. Nō sunt adhuc. 15. anni. ꝙ prope Modoe
tiā: quedā mulier peperit vnū monstrū horribilissi
mū: quo edito venit maxima pluuia que durauit
p mltos dies: nec vnq̄ cessauit: donec illd mōstr
fuit sub terra recōditū: ꝛ ego tūc de familia mora
bar in monasterio gīarū. In alamania ab annis
decē citra: vna capra peperit vnū puerū qui solū/
modo habebat pedes caprinos: ꝛ inuēt⁹ est pastor
qdā qui peccauerat luxuriādo cū ea. O nephāda
rabies: o inordinat⁹ amor: o horribilissima bestia
litas: profecto talib⁹ inuoluto potest dici illd psal/
miste. Homo cū in honore esset nō intellexit: com
parat⁹ est iumētis insipiētib⁹: ꝛ similis fact⁹ est il/
lis. Quinta species huius vicij dicit inaturalitas
.s. qñ vir cū aliqua muliere peccat: nō ſuato loco
naturali. Et de hoc loquit Aug. 32ª. q. 7ª. c°. adul
terij di. Peccatū qd fit contra naturā: execrabili
ter fit in meretrice: sed multo execrabilius fit cuz
ꝓpria vxore. O horribile viciū: o abhominabile
peccatū: o tremēdū iudiciū dei: qd cito veniet sup
tales. Multe enī vxores: vel minis maritorum:
aut ꝑcussionib⁹: vel ꝓmissionibus: muneribusqz
ac vestib⁹: ꝛ pompis ab eis acceptis: permittūt se
tractari sicut bestie: que potius dicēde sunt mere/
trices: q̄z vere vxores. Sexta species dī de mōstru
ositatis: que est qñ vir seruato loco mrimoniali: se
ponit loco femine: ꝛ mulier se ponit loco viri: qd
est q̄dā monstruositas: sicut si ecclesia ascenderet
supra cāpanile. Bonū est certe edificare domum
ad habitādū: sed incōueniēs est: vt in fūdamēto
ponat tectū: ꝛ ecōuerso. O quot viri ꝛ vxores repe
riūtur talia facinora ꝑpetrātes. Hoc enī fuit vnū

ex vicijs propter qd diluuiū venit: vt inqt magr
historiarū scolasticarū. O quot hodie inueniuntur
viri: qui dicūt se posse facere quicqd volūt de pro/
prijs vxorib⁹: sed mētiunt: quia tm̄ possūt ea: que
ratio naturalis dictat: ꝛ honestas suggerit. Sep/
ma ꝛ vltima species hui⁹ vicij dicit immodalitas
qñ. s. vir cū muliere extranea: vel etiā cū ꝓpa vxore
seruato loco matrimoniali: non ſuat modū natu
ralē: sed poti⁹ bestialē: ꝛ brutalē: ac porcinū: querē
do in huiusmodi maiorē delectationem. Hoc est
enī grauissimū peccatū: ſm Tho. ꝛ Alexā. vbi sup̄.
Et ex talib⁹ luxurijs impedit sepe generatio filio
rū: vel iā cōcepti periclitant: ꝛ generant filij mon/
struosi ꝛ male in corpore mris situātur: ꝛ difficili/
ter pariunt: ꝛ sepe necessariū est eos extrahere mē
bratī: ꝛ sepe egrediunt mēbris corruptis: ꝛ inordi/
natis ꝛ stati aliqñ moriunt: ꝛ mater dolorib⁹ ſfo
cat ac perimit. Sed pro declaratione harū duarū
specierū vltimarū: querit nunqd sēper pecca mor
taliter vir ꝛ mulier: cōmittēs has duas species lu
xurie Et respondetur: ſm Thomam: ꝛ Albertuz
in. 4°. sen. di. 31ª. et. glo. Ray. in ti°. de mrimonio
§. sed nunquid hec tria. sup verbo fedus. Et vt h
dicitur in sūma ꝯfessorū. li°. 4°. ti°. 2°. q. 47ª. ꝙ si
marit⁹ non ſuet locum ad eum ꝑtinentem: et si/
militer vxor: sed trāsmittēt: ꝛ similiter nō seruent
modū naturalem: dū tm̄ nō exeant claustrū mri/
moniale: ꝛ ista faciāt: quia aliter facere nō possunt
vel propter egritudinē vel ꝓp periculū suffocandi
fetū in vtero: vel propter indispositionez corporis:
aut ꝓpter aliā causā rationabilē: excusant a mor
tali peccato: si hoc nō agūt ꝓpter maiorē delecta/
tionē: sed propter vitādā incōtinētiā ꝛ extraordi/
nariam fornicationem: tamen peccāt venialiter. §.
alias autem. 25ª. di. meli⁹ enim faceret maritus
si in tali casu haberet vxorem vt sororez ꝛ absti/
neret ab ea: vt dicit glosa Raymundi vbi supra.
Si autem talia faciant causa maioris libidinis: si
ne vllo dubio: semper est peccatum mortale. ſm
omnes ꝑdictos doctores: et etiam Alexander
de ales in. 2ª. ꝑte sūme in tractac. d vicio cōtra na
turam ar°. 3°. O quot inueniūtur tali vicio inno
dati: qui coram deo sunt fetidissimi. Scriptum
est enim Genesis. 13°. homies autem sodomite
erant pessimi: erant et peccatores corā dño nimis
Unde Greg. in quodam ſmōe de sodomia inqt.
Tante est turpitudinis: vt q̄si admirationez faciat
ipsi deo. Unde Geñ. 18°. deus quasi admirans: de
tanto scelere dixit. Descendā et videbo vtrum cla
morem qui venit ad me: opere compleuerint: hoc
sceleratissimum viciuz est illud: per quod venit in

dei in filios diffidentie: ad Ephe. 5°. et quod vio/
lat amicitiam que est inter deum et hominez. 32ª.
q. 7ª. c°. flagitia. De q̄ possum⁹ dicere illud Job. 32°.
Nephas ē et iniqtas maxia idest peccatū: ñ nomi
nādū. 32ª. q. 4ª. c°. i eo. et Aplus ad Ephe. 5°. ait.
Ois immūditia: nec nominet in vobis. Isti ma/
ledicti sodomite: nunq̄ vel raro corrigūtur: ita q
pōt dici d eis illd qd scriptū ē iob. 41° Cor ei⁹ idu
rabit q̄si lapis: et strigetur q̄si malleatoris incus.
De tali sodomita indurato inquit sapiens. Eccli.
Cor. 15°. durū: male habebit in nouissimo.

¶ Pars tertia de punitione peccati luxurie.

Ultra dicta i p̄cedēti s̄mone: parte pri
ma: in qua audistis multas punitiōes
quas facit lex ciuilis de luxuriosis: et etiā
canonica. Dico: q etiā puniunt illi qui
solūmō attētāt hoc viciū p̄petrare: licet nō possint
cōseq effectū suū: et puniunt per leges: vt habetur
ff. de iniurijs. l. sed est q̄stionis. §. fi. et. l. sequēti. Et
d pe. di. pª. §. si qs vbi dr. Si qs tā masculū: q̄ fe
minā siue igēuos siue libertinos: ipudicos facē tēta
uerit: iniuriaz tenebit. Et si pudicitia attētata sit:
actio iniuriarū locū habet. Attentata pudicitia di
cit: cū id agit: vt ex pudico: impudic⁹ fiat: hec ibi.
Et hoc idē habet. ff. de suo corrupto. l. pª. §. vlti°.
et. C. de furtis. l. si quis suo. Et taliter attentātes: in
insulā deportant. ff. de extraor. crimi. l. i. §. q pue/
ro. Quātū aūt a deo puniat hoc maledictū viciū
luxurie: patet. p°. Gen. 7°. vbi de⁹ oēs hoies mun
di: et oia aialia terre: et aues celi: mori fecit aquis
diluuij: exceptis illis paucis: qui saluati sunt in
archa Noe. Hoc enim terribile iudiciū fecit de/
us: propter hoc viciū luxurie. Scriptum est enim
Gen. 6°. q omnis caro corruperat viam suaz su/
per terram. Unde dixit deus ad Noe: vt habetur
in predicto c°. Finis vniuerse carnis venit coram
me: repleta est terra iniquitate a facie eorū: et ego
disperdā eos cū terra. O terribile iudiciū: o aspera
vindicta: o horribilis viciū: vidisses nanq̄ si tunc
fuisses in momento teporis repente imutari celū:
obscurari aerez: sonare ventos: tonare fulgura: et
cataractas celi aperiri: et aq̄s abundātissime flue
re super terram. Uidisses attonitos cunctos tremē
tes: atq̄ pallentes: vidisses manducantes masti/
ficādo ruminare: et nō posse cibum deglutire: au
disses eiulatuz: et clamorez virorum ac mulierū:
iuuenū: et paruulorū: mortem expectantium: cla
mantium et dicentium: heu heu: veh nobis: ad qd
venimus vt pereamus in aqs. O quid erat inspi
cere inde ad modicū: illos ab aquis sublatos et ex
tinctos: et hoc propter luxuriam. Secūdo apparet
pūitio dei: et maxime de sodomitis. Gen. 19°. vbi
dicitur. Quod pluit dñs super sodomam et gomor
ram sulphur: et ignē de celo: et subuertit ciuitates/
et omnem circa regionem: et vniuersos habitato/
res vrbium: et cuncta virentia terre: s̄m vero ma/
gistrum historiarum ecclesiasticaruz: in nocte na
tiuitatis christi: omnes sodomite mortui sunt: vn
de Hieronymus super illud Esaie. 9°. habitanti/
bus in regione vmbre mortis: lux orta est eis
ait. Lux illa omnes isto vicio laborantes extin/
xit: ne natura quam sumpserat tanta immun/
ditia fedaretur. Similiter hodiernis temporib⁹
ob nullam aliam causaz credo deum magis mit/
tere: tot flagella: et tribulatōes: bella: et fames: sicut
facit propter peccatum luxurie: maxime nephan/
dissime sodomie: hoc est eniz illud horribile pecca/
tū: propter quod indignatur deus contra mundū
et euz seuere flagellat: vt patet in autentico: vt nō
luxurietur contra naturam coll. 6ª. et de conse. di.
pª. c°. in ista. et de exces. prela. c°. clerici. Ideo dici/
tur. 32ª. q. 7ª. c°. flagitia. per glosam. Et est text. ex/
pressus in autentico: vt non luxurietur contra na
turaz. coll. 6ª. q propter talia delicta: fames et ter
remotus ac pestilentie fiunt. Et de hoc etiam ha/
bemus aliam glosam: scilicet in c°. in eo. 32ª. q. 4ª.
multaq̄ alia flagella mittit deus mundo: propter
peccatum luxurie: vt dicitur in. c°. si gens. 56ª. di.
Unde legitur in historia britonum. Quod tem/
pore Saulis regis israel: in britania maiore rege
bat rex quidam: qui cum relicta vxore vacaret vi
cio sodomie: cum quadam die iuisset ad venan/
dum misit deus multitudinem luporum rabido/
rum: qui in eum irruentes: miserabiliter illum di
laniauerunt. Diciturq̄z q tēpore terremotus qui
fuit in ciuitate neapolitana: ibant omnes flentes
et vociferantes: propter peccatuz sodomie ista pa/
timur. Item in Apulia in terra betunti: quidam
sodomita post splendidam cenaz cum puero suo
lectuz ingressus est: habens in camera lampadē
lucentem: et ecce media nocte multitudo coruo/
rum ingressa: et super eum irruens oculos ei reni/
tenti extraxit: et illum mortuum et nudum in me
dio camere prostrauit: animamq̄ eius ad tarta/
ra deportauit: facta autem die: puer totus attoni/
tus: omnia sicut acciderant enarrauit. Inuen/
tiq̄z sunt eius oculi in camera sparsi. Cum autez
corpus eius ad sepulturam deferre vellent;
statim in conspectu omnium velut nix ad so/
lem solutum est; et in saniem totum redactum

ꝛ frater Joānes ordinis nostri: puincieq; apulie
qui p̄dicta vidit enarrauit. Ali⁹ quoq; luxurio/
sus iuuenis cum esset mortuus: vocati sunt duo
fratres nr̄i: ut circa corpus vigilarēt. Cum autē
circa scd̄am horā noctis: clausa vndiq; camera
psalteriū ante funus legere cepissent: in medio
eorū canis niger apparuit: de quo admirātes illū
extra camerā eiecerūt. Et ostio clauso iterum in/
cipiūt. Et ecce iterū idem canis apparuit de quo
magis obstupescētes: iterum illum eiecerunt. Et
ostiū clauserūt. Sed statim apparuit canis ali⁹
terribilior: qui cum impetu sup cadauer irruens
illud asportauit: ꝛ frater ille: qui ibi aderat hoc re
tulit. Rome aūt quedā pulchra: sed luxuriosissi/
ma femina: ꝛ omni spurcitia plenissima: ad mor
tem veniēs noluit ꝯfiteri. Unde duob⁹ dieb⁹ an/
te mortem: domus in qua manebat repleta est de
monibus: ꝛ tota cepit edes tremere: ꝛ hincinde
nutare: ac fremit⁹ magnus in ea audiri. Ex quo
oēs ibi morantes fugerunt. Post duos aūt dies
guardianus sancti Frācisci trāstiberim: cū socio
ipsam domū intrauit: que nutabat: ut nauis in
aqs currētibus: ꝛ inuenerūt illam miserā mortu
am: ꝛ in modū pille rotōdam: ꝛ nasū eius in fe/
ce sua infixū: ꝛ tibias ei⁹ retro tractas; manusq;
extortas: ac ut mōstrū pdite illius corpus appa
rebat. Et iō o dilectissimi ciues: effugite hoc ma
ledictū scelus luxurie: exēplo Joseph: qui potius
voluit incarcerari: ꝛ multa mala pati: q̄ adulte/
rio cōsentire Gen̄.39°. Habetis quoq; exēplum
Susanne: que poti⁹ voluit se morti: ꝛ infamie ex
ponere: q̄ hoc facinus ppetrare Dan̄.13°. Habe/
tis quoq; exēplū scti Bn̄dicti: ꝛ sci Frācisci: qui
ut tētationes carnales superarent: inter spinas hor
ribiles se cruentabāt: habetis etiā exēplū Scipio
nis principis romani: de quo Ualerius. li°.9°. in
quit. Qō cum esset 27. annorū deuicit carthaginē
ꝛ de affrica victoriā habuit: vnde affricanus ap
pellatus est. Inter ceteros autē captiuos puella
quedam nobilis: ꝛ valde pulchra fuit ei oblata:
que nobili spōso erat cōiuncta. Scipio autē vo/
catis parētibus eius: ꝛ sponso: inuiolatam puellā
eis tradidit: aurum quoq; pro redēptione puelle
oblatū: doti eius addidit: q̄ cōtinentia gens bar/
bara: libētius se illi dedit: quanto ergo nos magis
pro p̄ria illa supna totis virib⁹ cōtinentes esse de
bemus: quā non romano impio acquirimus: sed
nosipsos in ea reges cōstituimus: semp cum pa/
tre ꝛ filio: ꝛ spiritu sancto regnaturi: in secula se/
culorum. Amen.

¶ Eodem die post prādiū: de furto inuēto: ꝛ ra/
pto. Sermo vigesimusqntus. X

o Mnis auarus nō hȝ hēditatē i
regno xp̄i: ꝛ dei: ad Ephe. 5°. Et
ep̄la occurrētis dn̄ice. Septimū
decalogi p̄ceptū dicit. Non furtū
facies. Exo. 20. Leui. 19°. ꝛ Deut.
5°. c°. Sup qbus v̄bis dicit nico
laus de lira: q͡ prohibet̄ per hoc oīs rei aliene vsur
patio: ꝛ retētio iniusta. Et hāc sniam: tenet ēt Ale
xā. de ales in. 3ª. pte sūme: i tractatu de pcep̄s: p̄ce
pto. 7°. ar. p°. qd̄ ꝯfirmat Aug. i li°. qōnū. Exodi
di. Furti noīe: bn̄ intelligit̄ oīs illicita vsurpatio
rei aliene. Nō enī rapinā pmisit: qui furtū phi/
buit: sȝ apte totū itelligē voluit: qcqd illicite rem
pximo auferr̄: hec ille. Que ēt hn̄tur. 14ª. q. 5ª. c° pe
nale. ꝛ c°. oīs mechia. 32ª. q. 4ª. Et iō i hoc s̄mōe
tres ꝯsideratōes faciem⁹. Pr̄ia erit de furto p̄pe
dicto: Scd̄a de inuēto: Tertia ꝛ vltia: de rapto.

¶ Pars prima in qua ponitur furti diffinitio
eiusq; detestatio: ꝛ excusatio. y

f Urtum ut hē in. l. i. ff. de furtis. ꝛ isti. de
obli. que ex delic. na. §. furtū. el. p°. Est
ꝯtractatio rei aliene mobilis: ꝛ corpa
lis: fraudulosa: inuito dn̄o: lucrādi gra
tia: siue ipsius rei: siue etiam vsus: possessionis siue.
Pro cuius diffinitionis declaratione: sciēdū est
s̄m Ray. in sūma: ut etiam hē in sūma ꝯfessor. li/
bro. 2°. ti. 6°. q. pª. q͡ in hac diffinitione. Primo
ponit̄ ꝯtractatio: qꝛ sine ꝯtractatione: non fit fur/
tum: etiā si interueniat volūtas: vel v̄bum: facit. ff.
de furtis. l. i. §. p°. Tn̄ per solam volūtatem furādi
erit trāsgressio alterius p̄cepti. s. non cōcupisces
rem pximi tui. Secūdo ponit̄ rei aliene: qꝛ in re
ppa nō cōmittit̄ furtū: qd̄ itelligēdū est: nisi ali⁹
hēat in re illa aliqd̄ ius: puta qꝛ est ei pignorata:
vel ꝯmodata: ꝛ fecit i ea vtiles expēsas. ff. de furt.
l. si res. §. p°. ꝛ. l. si is q rem. in fi. Et idē dicit Tho.
2ª. 2ᵉ. q. 71ª. Tertio dī mobilis ꝛ corpalis: quia in
immobilibus: vt in agro: vel domo: ꝛ in corpora/
lib⁹: ut sunt actiones ꝛ seruitutes: nō cōmittitur
furtū: qꝛ talia nō pn̄t ꝯtrectari. ut. ff. de fur. l. verum
§. p°. Quarto dī fraudulēta: qꝛ furtū dī a fraude
s̄m vnā ethimologiā. ff. de fur. l. i. Et iō si rē puta
bat suā eē: que nō erat: vel ēt si erat sua: ꝛ ali⁹ habe
bat aliquid iuris in ea: sed putabat q͡ posset ac/
cipere nō cōmittit furtū: sed aliter punit̄: videl3
quia pdit ius qd̄ habebat in re: ꝛ si non habebat
ius aliquod condēnabitur ad restitutionem rei
ꝛ insuper ad estimationem illius: quia voluit si/
bi ius facere. insti. de vi bo. rap. §. qꝛ tamē. ꝛ §. se/
quē. Quinto dicit̄ inuito dn̄o: qꝛ si putabat dn̄m
pmissurum non cōmittit furtum: ꝛ hoc intelligit̄
si habebat iustā causam credēdi: aliter nō excu/

situr.ff.de fur.l.si is qui rem. In dubio autez pre
sumitur dominus inuitus.ff.de fur.l. qui vas.§.
vetare.vbi dicitur. Uetare dominuz dicimus:qui
non consentit. Et ideo etiam si dominus videat
rem auferri:dicitur inuitus ꝗuis non contradi/
cat.l.penultima.ff.de fur.vbi dicit glosa:ꝙ hoc iõ
est:quia requiritur expressus consensus per dictũ
§.vetare. Quidam autem dicunt:ꝙ quando po/
test verisimiliter presumi:ꝙ ratione timoris: vel
etiam verecundie:non contradixit habent locuz
predicta:ꝙ si propter hoc nõ steterit cum potue/
rit sine incõmodo:⁊ respectu aliquo contradicere
⁊ tacuerit:videtur consentire:argumentum in c°
error.⁊ in c°.consentire.83ª.di.si autem qs puta
uit se facere inuito domino:⁊ tamen dominus est
contentus:furtum quidem facit quãtũ ad inten
tionem:sed non tenetur ad restitutionem:nec do
minus potest petere:obstante sibi sua voluntate
ff.de fur.l.inter oẽs.§ penultimo. Sexto ponitur
lucri faciendi gratia: quia si quis secrete auferret
gladium furioso:vel volenti cum eo aliquem oc/
cidere:non committeret peccatum:habens ani/
mum restituendi:cuz sedatus ille fuerit:vel aliter
satisfaciendi:si non sedatur. Item si quis alienaz
ancillam tolleret:non lucrãdi gratia:sed libidinis
non committit furtum.ff.de fur.l.verum.la.2ª.li/
cet aliter peccet:⁊ forte non minus. Septimo di/
citur ipsius rei: siue etiam vsus possessionisue:
qꝛ nõ solũ cõmittit furtũ q vult lucrari dñiuz rei
sed etiam qui vult lucrari solum vsum: vel pos/
sessionem:vt habetur.50ª.di.c°.qui saccum.⁊ in.
§.itaqꝫ.⁊.§.placuit.instituta de obli.que ex delic.
nas. Unde si quis rebus sibi commodatis:vel pi/
gnoratis:vtitur contra voluntatem domini:puta
veste pignorata:vel equo:eum ducendo alibi ꝗ
voluerit dominus commodans:⁊ similiter in re/
bus depositis:siue vtantur per se:siue per alium
committit furtuz.ff.de furtis.l. qui iumenta.⁊.l.
qui re. ⁊.ff.comdo .l. si vt certo .§.quinimo. ⁊
ff.de conditione furtiua.l.qui furtum.⁊.ff.de fur
tis.l.pignore. Item si quis accipiat aliquid incõ
modatum ab vxore alicuius:vel a seruo aut an
cilla ⁊ simili persona:si putauit maritũz vel domi
nuz cuius est res non permissurum:furtum com
mittit.ff.cõmo.l.seruus. Sed hic queritur nunqd
furtum committatur ita in re parua: sicut in ma
gna. Et respõdetur ꝙ sic:quia in furto :nõ quod
ablatum est : sed mens furantis attenditur.14ª.
q.4ª.c°.vltimo. Et hoc intelligendum est quan/
do voluntas est talis vꝙ etiam maiora subtrahe/
ret:vel quando ex ablatione parue rei ille cuius
est intelligitur grauari:vel quia credit ꝙ facit cõ/
tra voluntatem eius:⁊ sic frangat eius charitatẽ
⁊ dilectionez: ⁊ eum conturbet ſm Tho.2ª.2e.q.
66ª.vnde dr in.§.galinaruz.insti.de rerũ diui.ꝙ
põt cõmitti furtũ in vna gallina: imo dicit glo.
ibi:ꝙ etiam cõmittitur in vno ouo. Si qs autẽ
putet dñm eẽ ꝯtẽtuz:ꝙ accipiat ista minima nõ
peccat mortaliter:ſm Tho.vbi supra:⁊ forte nec
etiam venialiter:si habeat iustã causam:ita credẽ
di. Tñ si postea intelligat eum nõ esse contẽtum
debet restituere:als nõ excusatur:ut in.c°.peccatũ
de reg.iur.li°.6°.

Z

SEcũdo habem⁹ videre de furto:eius detesta
tionẽ:prohibet enim ab omni lege. Omissis
ergo auctoritatib⁹:que pmisse sunt in exordio:in
qbus precipit de⁹:ne furtum faciam⁹:tanqꝫ mor
tale peccatuz. Audite quid scriptum sit Exo.21°.
Qui furat⁹ fuerit hoiem: ⁊ vẽdiderit eum:cõui/
ctus noxe:morte moriat: ⁊ Josue.7°. Deus ma/
gnã plagam immisit in pplo israel:ppter furtuz
Achor:vñ ibidez dicit dñs ad Josue. Peccauit
pple:tulerũtqꝫ ⁊ furati sunt de anathemate:⁊ ps°
44°.dixit deus peccatori dãnando. Si videbas
furẽ currebas cum eo: ⁊ Prouer.29°.dicit salo/
mon. Qui cum fure participat: odit aiam suaz:
⁊ Eccl.5°.scriptuz est. Sup furem eni est ꝯfusio
⁊ denotatio pessima: ⁊ Esa.p°.dicit. Principes
tui infideles:socij furũ:⁊ Jere.2°.dicit propheta.
Quomodo ꝯfundit fur:qñ cõprehendit:sic con
fusa est domus israel: ⁊ Zacharie.5°.scriptũ est.
Ois fur iudicabit.s.ad penam eternam. Siliter
magnum esse peccatũ:hoc vicium oñdit saluator
Mat.15°. ⁊ Mar.7°.vbi cõnumerat furtum
cum homicidio adulterioqꝫ ⁊ blasphemia. Et po
stea subdit:ꝙ hec sunt:que coinqnãt hoiem:qꝛ.s.
sunt grauia peccata: ⁊ ad Ephe.4°.dicit.aplus.
Nolite locũ dare diabolo. Qui furabat:iam nõ
furet:magis aũt laboret opando manibus suis:
⁊ Apoc.9°.dicit Joã. Non egerũt pniam ab ho/
micidijs suis:neqꝫ a fornicatione: neqꝫ a furtis
suis:quasi dicat. Digne sunt in infernum mittẽ/
di. Item reprobat hoc peccatũ auctoritate cano/
nica:extra de fur.c°.qui cum fure. Et sunt verba
Hiero.sup parabolas salomonis:⁊ in multis alijs
caplis eiusdem tituli:reprobat hoc viciũ:⁊.14ª
q.6ª.c°.vlti.⁊ de pe.di.pª.c°.si ppterea. Item au
ctoritate legis mosaice:vnde Exo.22°.ait lex. Si
qs furatus fuerit bovez:vel ouem:⁊ occiderit:vel
vẽdiderit:quattuor boues:pro vno boue restitu/
et:⁊ quattuor oues pro vna oue. Si inuẽtuz fue/
rit apud furem:qd furatus est:viuẽs:siue bos:si
ue asinus:vel ouis:duplũz restituet. Auctoritate
quoqꝫ legis ciuilis:hoc maledictũ viciuz punit

Unũ sciẽdũ est q̃ furtũ est duplex.s. aut manifestũ aut nõ manifestũ. Furtũ manifestũ est: qñ fur dephẽdif cũ re furtiua: añq̃ puenerit ad locũ destinatũ: ad quẽ volebat portare rem: siue deprehẽdatur ab eo cui⁹ res est: siue ab alio. ff. de fur. l. iij. furtũ nõ manifestũ est qñ fur nõ dephẽdif: nisi postq̃ detulit rẽ furatã ad locũ destiatum. l. ij. et iij. ff. de fur. Furtũ ergo manifestũ: punif in q̃druplũ ſm legẽ ciuilẽ: nõ manifestũ aũt in duplũ: vt extra de fur. c°. 2°. et istituta de obli. que ex delic. nas. §. pena. Et hoc intelligif in foro ptẽtioso: põt enim dñs rei cũ bona psciẽtia accipere hanc penã: ſm oẽs doc. 14ª. q. 5ª. c°. fi. in glosa vlª. nisi sit furtũ domesticũ factũ a filio pr̃i: vel ab vxore marito: vel ecõtra vt. ff. de penis. l. respiciẽdũ. §. furta domestica. ff. de fur. l. si qs vxori. §. p°. et 2°. si tñ qs velit restituẽ illŏ qŏ furat⁹ est sine lite: et añq̃ fuerit condẽnat⁹: sufficit ei restituere simplũ cũ oĩ dãno: ſm Tho. et Alber. in di. 15ª. vt notaf ẽt in sũma cõfessorũ li°. 2°. ti°. 6°. q. 3ª. hec. n. pena: nõ debef in foro pñiali: nisi fuerit facta cõdẽnatio vt notat glo. in c°. frnita. s. 12ª. q. 2ª. nõ solũ aũt qs põt agẽ cõtra furẽ ciuilit: sed ẽt crialr: et postq̃ egit vno mõ potest agere et alio. C. qñ ciui. acti. pui. crimi. l. vnica. et. ff. de fur. l. fi. A

Sed querif vtrũ iuste possint fures suspendi et occidi: Respondet Scot⁹. in. 4°. di. 15ª. q̃ fur nocturnus potest suspẽdi: quia etiã psumitur homicida: scilicet quo ad intẽtionẽ si reperiref in furto. Diurn⁹ autem nõ debet suspẽdi ſm euz: q̃z lex nõ debet punire aliquẽ: nisi ſm malum quod cõmisit. Unde lex vetus dedit dedit penã talionis scilicet oculum pro oculo: dentem pro dente. Deute. 19°. Et ideo ipse: q̃ nõ debet occidi sed alio modo puniri: prout iudici videbitur: quando sine armis deliquit. Et facit pro eo autentica sed nouo iure. C. de furtis. vbi dicitur: q̃ talis fur debet fustigari vel exulari: aut alio modo ad arbitrium iudicis puniri. Petrus autem Joãnis. in. 3°. di. 39ª. in. 7°. precepto: tenet q̃ licet occidere furem: sicut hodie fit: maxime quando sunt vsi in talibus maleficijs: quod etiam tenet glo. Prouer. 6°. in verbo liberabit se: vnde dicit glo. Raymũ. et Alde. q̃ hodie in multis locis: etiam simplex fur suspendif de cõsuetudine: et dicit q̃ hanc cõsuetudinez facit rationabilẽ: necessitas pacis comunis: et frequentia huius maleficij: et incorrigibilitas taliuz furum experta. Et hoc recitatur in summa cõfessorum libro. 2°. ti°. 6°. q. 3ª. et concordat Hosti. in summa li°. p°. ti°. 33°. vbi allegat Rodonẽsez. Et cum his etiam concordat Laudul. in. 4°. di. 15ª. licet enim antiquitus fur non suspenderef: quando erat simplex fur: q̃a hoc est priuatũ delictũ. Et iõ pena exordiaria dz puniri. ff. de fur. l. fi. et. ff. de priuat. deli. l. vlª. Tñ p pseruatõe reipublice: et pacis que aliter propter multitudinẽ furũ destruerẽtur: rõnabiliter leges mũicipales ordinauerũt in multis locis: maledictos fures suspẽdi: morte fũdamẽto qŏ habef in. §. si qs quinq̃ solidos. de pace tenẽda in vsib⁹ feudorũ vbi dicif: q̃ frangẽtes pacẽ vel stratã: possunt etiã pro quinq̃ solidis suspendi si qs aũt fur vadat cũ armis ad furãdũ debebat ẽt de iure antiquo acerrime puniri. Ut in autentico vt nulli iudicũ. §. fi. coll. 9ª. et talis fur debet etiam de lege antiq̃ suspẽdi: et in eo loco in quo deliquit: ad terrorẽ aliorũ. l. capitaliũ. §. crassatores. et. §. famosos. ff. de penis. In signũ aũt q̃ fures deberent suspẽdi habem⁹ exẽplũ Jude: de quo scriptũ est Joãnis. 13°. q̃ fur erat et latro habens loculos. Et ea que mittebãtur portabat: qui tandẽ laqueo se suspẽdit Mathei. 27°. O quot in furca appẽderẽt si leges seruarentur. B

Sciendum quoq̃ q̃ fur nõ tñ tenetur restituere rem furatam: sed etiã oẽs fructus perceptos et qui percipi potuissent. Et si res furata pereat: perit ad damnum furis: et ad restitutionẽ precij tenef. Et hec probãtur instiª. de obli. que ex delic. nas. §. furti. iuncta. l. in re furtiua. ff. de condi. ti. fur. C

Tertio circa furtum: sciẽdũ est ſm Alexãdrũ de ales in. 3ª. parte summe in tractatu de p̃ceptis precepto. 7°. et Thom. 2ª. 2ᵉ. q. 66ª. ar°. 7°. q̃ in tribus casibus quis excusatur subtrahens rem alienam. Primus est casus necessitatis. s. cibi: aut potus: aut vestimẽti: vel alterius rei necessarie ad vitam. Ait eniz Alexãder vbi supra ar°. 3°. q̃ si quis est ĩ necessitate leui: aut etiã si sit magna tamẽ alio mõ põt releuari q̃ furãdo: puta laborãdo: vel mẽdicando: aut petẽdo ab aliq̃bus psonis: vel alio modo: ille qui furaf nullo modo excusatur a furto. Si vero talis necessitas sit vehemẽs et maxima: adeo q̃ nõ credat posse euadere mortẽ nisi tali nenessitati satisfaciat: et aliter nõ põt habere tunc excusatur a furto: nec ſm rei veritatez põt dici fur. Hec enim res facta est sua iure poli. ſm Scotũ in. 4°. di 15ª. quia vt dicitur in c°. exiit qui sciant. de verbo. signi. libro. 6° in extreme necessitatis articulo: ad prouidendum necessitati nature: via oĩbus extrema necessitate detentis est concessa: concordat cum predictis Monal. in sũma et Ric. in. 3°. di. 37ª. ar°. 3°. q. 4ª. vbi dicit: q̃ nullum ius positiuum põt statuere: q̃ tempore necessitatis extreme: que nõ possit releuari aliter: nõ liceat furari: quod tñ pprie furtũ nõ dr: q̃a furtus

ꝯtractatio rei aliene. Sȝ tpe talis necessitatꝭ extreme ꝯtractaꝛ res fcā ꝓpa iure nāli: quod est fortius positiuo: qꝛ est immutabile. §. sed nālia. institu. de iure naturali. gen. ⁊ ci. Nam ius nāle pōt tollere positiuum: sed nō ecōtrario. Et ꝯcordat cum su pradictis glo. in. c°. 3°. extra de fur. di. ꝙ sicut licȝ occidere: cum se alr homo tueri nō pōt: ut in cle mentina p°. de homicidio: ita lȝ furari in extrema necessitate famis: vel nuditatis: hoc eni casu mul ta alia prohibita ꝯceduntꝛ: ⁊ precipue vsus rerū. Tali enim tpe oīa sunt coīa: de iure naturali: ac ci uili: ⁊ etiā canonico. insti. de reruȝ diui. §. p°. ⁊ in c°. sicut hi. 47ª. di. ⁊ in. c°. dilectissimis. 12ª. q. pª. ⁊. ff. ad. l. rodiā. de iac. l. ij. §. cum in eadē. ⁊ extra ꝺ fur. c°. si qs pp. al. per necessitatem. Et ideo talis subtrahēs non di in dolo: cum vtitur re cōi: imo etiam ꝓpa. Et si ille qui erat dn̄s rei non ꝯsenti ret: ⁊ hoc ipse ꝓsumeret: tn̄ non tenetur furti. Et ille qui erat dn̄s: peccat mortaliter non ꝯsentiens ī tali casu. d. c°. sicut hi. ⁊. 86ª. di. c°. pasce. De hoc etiam habemus exēpluȝ Mat. 12°. vbi habetur: ꝙ discipuli necessitate famis: spicas euellebant qui tamē excusati sunt a dn̄o. Et hoc idem habeꝛ de ꝯse. di. 5ª. c°. discipulos. Si tn̄ quis vellet fura ri alicui: qui eēt in tāta necessitate sicut ipse: nō de bet hoc facere: qꝛ in tali causa: potior debet eē ratio possidētis. ff. de ꝯdi. ob tur. cām. l. si ob turpem. §. porro. Et pro hoc facit: qꝛ duob⁹ ꝯcurrētibus ꝓ ualet: qꝺ est poti⁹. ff. de statu. ho. l. queriꝛ. Ideo te neꝛ restituē rem illi cui rapuit: s̄m Scotū in. 4°. di. 15ª. Si aūt talis existēs in extrema necessitate subtrarit alicui: qui nō erat in ea necessitate: lȝ di cūt qdāꝫ ꝙ nunꝗ teneaꝛ ad restitutionē: qꝛ semel est facta sua: iure poli. Tn̄ alij tenēt: ꝙ si postea ve niat ad pinguiorem fortunā dȝ restituē: sicut ille q cessit bonis. C. de his qui bonis cedere pn̄t. l. i. Tn̄ s̄m eos: nō teneꝛ talis: nisi in q̄tū facere pōt. l. iij. ff. de cessi. bo. Et intelligiꝛ facē posse in hoc casu: ꝺ ducto ne egeat. ff. de reg. iu. l in ꝯdēnatiōe. Et di cit. b. Tho 2ª. 2ᵉ. q. 66ª. ꝙ in tali necessitate extre ma: ⁊ ieuitabili: nō tn̄ pōt qs subtrahere pro se: sed etiā pro aliis: q̄s alere teneꝛ. Et ista ēt ponunꝛ in sūma ꝯfessoꝝ. li°. 2°. tit. 6°. q. 8ª. Sed ꝯtra ꝓdi cta arguunt qdā per cap. Si qs pp necessitatē: eꝛ de fur. vbi cuidā: qui pp necessitatē furat⁹ fuerat imponiꝛ pnīa triū hebdomadaꝝ: rn̄dit Tho. vbi s̄. arti. 7°. ⁊ Ray. in sūma in titu. de furtis. §. item quid si aliqs furaꝛ. ⁊ Inno. ac glo. sup dictuȝ. cᵐ. si quis: ꝙ hoc non intelligiꝛ in extrema necessita te: sȝ alr̄ magna: vn̄ iponit pnīaȝ ꝓdicta decreta lis pp ambiguū: ⁊ ne quis sit pronus ad furtū: ⁊ ꝙ nō ē determinatū qualr intelligatur illa neces sitas extrema: ⁊ ieuitabilis: relinqtur arbitrio bo ni viri: extra de offici. delega. c°. de causa. O quot reperiuntur hodie qui quotidie furantur: excu santes se propter necessitatem: quorum excusatio non acceptaꝛ a deo: nec a iudicibus. Nolūt enim tales laborare: nec mendicare: ⁊ ideo iudices fa ciunt eos suspendi: ne amplius patianꝛ tales ne cessitates.

Secundus casus in quo lȝ furari: dꝛ pietas. Scdȝ. n. predictos doctores: pōt mulier sur ripere viro suo nō existēti in necessitate pecuniaȝ vel alia: ut inde faciat elemosynā existēti in extre ma necessitate: ⁊ hoc qn̄ nō hȝ aliqd de suo quod possit ei dare: nec est rapina in hoc casu: nec furtū imo ē necessariuȝ ad salutē: vn̄ dicit Ray. in ti°. ꝺ nego. secu. §. sȝ quid si videat. Nō in casu extre me necessitatis pōt religiosus ēt inuito prelato suo dare elemosynā indigēti: qꝛ in tali casu: oīs hō te neꝛ pascere indigētē. 86ª. di. c°. pasce. Et iō simi li mō quicūqꝫ pōt occulte auferre aliena: ut sub ueniat sic indigēti in extrema necessitate ineuita bili: qn̄ aliter eis prouidere non valet: ut inquit Tho. vbi s̄.

Terti⁹ casus dꝛ infidelitatis: vn̄ querūt qdaȝ vtrū liceat furari xp̄ianos ab ifidelib⁹ deten tos: ⁊ sic liberare. Rn̄dit. Ray. ⁊ Hosti. ut hētur in sūma cōfessoꝝ li°. 2°. ti°. 6°. q. 9ª. ꝙ si est tēpus guerre pōt fieri. 23ª. q. 2ª. c°. domin⁹. ⁊ similr pos sūt auferri ab eis alie res: ⁊ auferēs nō teneꝛ ad restitutionē: ut notaꝛ in ꝓdicto. c°. ⁊ in. c°. ut pri dem. eadem. q. ⁊ causa. Si vero sit tempus tre gue: tenetur ipsi pagano restituere: non homi nem propter periculum anime: sed extimatio nem: ⁊ similiter de aliis ablatis tenetur argumē tum. 23ª. q. pª. c°. noli. ⁊ dicit Raymū. ꝙ in hoc casu crederit furantem nullo modo peccasse quā tum ad hominem quem furatus est: si rectaȝ ha buit intentionem: imo potius meruisse: dummo do aliter satisfaciat. Si tamen pagani compulle rant eum: vel volebant compellere ad circunci sionem: vel idolatriam: vel aliquod mortale pec catum: tunc ille penitus liber factus est: ⁊ sic fu rans eum non peccat sed meretur: argumentum di. 54ª. c°. nulla. Alij aūt dicunt: ⁊ bn̄: ꝙ furans christianum ab infidelibus detentum iniuste: ⁊ ꝙ est regulare: ⁊ communiter fit: non peccat: nec vnꝗ tenetur ad aliquam satisfactionem: quan do tenebant eum: ut seruum: vel mancipium: ut habetur in rubrica. C. ne christianum man cipium: hereticus: vel paganus: vel iudeus: ha beat: vel possideat: ⁊ i. l. vnica. ibi posita. Et. 54ª. distinctio, capitulo, mancipia. In aliis autem

casibus nõ lʒ furari. Sed qdam arguũt ɔtra:qa scriptũ est Job.29°. Cõterebam molas iniq: ⁊ a dẽtib⁹ illius auferebã pdam: rñdit Tho. vbi.s. ⁊ Alex. etiam vbi supra.art.4°. Qđ nõ lʒ alicui furari:ut de furto subueniat alteri: nisi in casu superius dicto: qñ qs moreref fame: ⁊ aliter nõ posset ei puideri. Scđm eñi aplm: ad Ro.3°. Nõ sunt faciẽda mala: ut eueniãt bona. Nec sub pretextu pietatis: cõ mittẽda est iniqtas: ut dicit glo.in.c°. ad aplicam.extra de simo.arᵐ.p^a.q.p^a.c°. nõ est putãda. vnde Aug.14^a.q.5^a.in.c°.forte.ait. For/ [illegible] aliqs cogitat: ⁊ dicit. Multi sunt xpiani diuites: auari: cupidi: nõ habeo peccatũ: si suũ illis abstulero: ⁊ paupibus dedero. Unde enim illi nihil boni agũt: mercedẽ habere potero. Sed hec cogitatio: diaboli calliditate suggerif: nam ⁊ si totũ distribuat: qđ abstulerit: addit potius peccatũ: q̃ minuat: hec ille. Ad auctoritatem Job. respõdit Alexã. de ales vbi supra: q̃ loquif in psona iudicis: ad quẽ ptinet punire fures: ⁊ facere furta restitui. F

Sed si queraf cui restituenda sit res furtiua: rñdit Ray. in sũma: q̃ restituẽda est ei: cui res subtracta fuit: etiã si nõ sit dñs rei: sed sua inter sit ex causa honesta: rẽ nõ esse sublatã: utputa: q: habebat in ea ius pignoris: vel vsum: aut aliqd huiusmodi.ff. de fur.l.is cuius. Si vo ipse cui est res ablata fuerat eam furatus: non sibi: sed dño erit restituẽda: vel illi cui prior fur surripuerat: si sua intererat: ex causa honesta eam non surripi. Et regulariter restitutio fienda est spoliatis.3^a.q. p^a.c°. reintegrãda. Et fere per totã questionẽ: ⁊ [illegible] tra de resti.spo.fere per totũ. Et non solum tenef ad restitutionẽ fur: sed etiã ille qui scienter rẽ furto sublatam emit: q: ⁊ ipse rem alienã: inuito domino cõtractat. C. de furtis.l.ancille. Tenenf q̃q; oẽs ad restitutionem: qui inferunt furtũ fieri: vel dederũt ɔsilium: fauorẽ: vel auxiliũ. Ut patet insti tuta de obli.que ex delic.nas.§.at vbi ope. Et hoc per illam regulã. Qui causam dãni dat: dãnuʒ dedisse videf.c°.si culpa.đ iniurijs: ⁊ dãno dato. Et per aliam regulã que dicit. Agẽtes ⁊ ɔsentientes: pari pena puniunf.c°.notum sit.2^a.q.p^a. ⁊ 17^a. q.4^a.c°.oẽs. Sciẽdum est aũt: q̃ oẽs qui tenenf ad restitutionem rõne adhesionis ɔtinentur s̃m quosdã in his versib⁹. Jussio: ɔsiliũ: ɔsensus: palpo: recursus. Participãs: mut⁹: nõ obstans: nõ manifestãs. Ait enim Aplus ad Ro.p°. Digni sunt morte nõ solum: qui faciũt ea: sed etiam qui consentiũt facientibus. G

Nos tñ dicere possumus: q̃ duodecim modis: quis participare đʒ in furto: ⁊ tenef ad restitutionem: si p̃ncipalis non restituit. Primo coopatione: sicut faciẽs ferramẽta pro furtis faciendis: vel scalas: vel faciẽs scortã: vel alio modo prestãs opem: ⁊ auxiliũ: nã talis tenef furti: insti. de obli. que ex quasi delic.na.§.interduʒ. ⁊ ff. de fur.l. is qui opem. ⁊ ff. ad.le.cor.de sic.l.nihil interest. ⁊ tenef insolidũ: etiam si nihil habuit: qñ sine sua coopatione: nõ fuisset furatum: alias nõ: licʒ peccauerit mortaliter. Et silr̃ ille tenef: qui cum fure vel raptore vadit: ut ipm defendat ab eo: quẽ dãnificare vult indebite: s̃m Inno. ⁊ Hosti.in.c°. sicut dignũ. de homi. Secũdo participat qs iussione: seu mãdato: ⁊ tenef insolidum de omni dãno etiaʒ si nihil habuit vtilitatis: ⁊ similiter exequẽs arᵐ.in.c°.iulianus.xj^a.q.3^a. Tertio quis participat ɔsilio: qñ.s. alicui ɔsuluit: ut furef: vel rapiat: ⁊ tenef ad restitutionem: si ille cui ɔsuluit: alš non erat facturus furtũ.§.interdum.iũcta glo.insti. de obli.que ex delic.na. ⁊ l.si remunerãdi.§.plane.ff. mã. Si vo oĩno erat facturus etiaʒ sine ɔsilio: nõ tenef: licʒ peccauerit mortaliter: ⁊ pbatur in.§.at vbi ope.insti.eodẽ. De malis autẽ ɔsiliarijs: dicif Job.12°. Adducet cõsiliarios in stultum finem. Quarto qs participat ɔsensu.s. qñ quis expresso ɔsensu ɔsentit in furto: alias nõ furaturo: ita q̃ sine ipso ɔsensu dãnificatio nõ fuisset subsecuta. Et ita intelligif illud: qđ agẽtem: ⁊ ɔsentiẽteʒ: pari pena ɔstringit.c°.notum sit.2^a.q.p^a. Silr̃ ratificans furtũ: vel rapinã suo noĩe factaʒ: tenef ad restitutionem: q: ratihabitio mãdato cõparatur c°.ratihabitionẽ. de regu.iur.li°.6°. ⁊ tenef insolidũ.c°.qui ɔsentit.cum duob⁹ caplis sequẽtibus. xj^a.q.3^a. ⁊ c°.cuʒ ad sedẽ. de resti.spo.q: s̃m Sco. in.4°.di.15^a. Talis est ɔsensus interptatus: ⁊ hoc intelligif: qñ tale dãnum nõ fuisset datum: si nõ psumpsisset dãnificãs eum: ratum habere debere alš solum mortaliter peccauit ratificãdo: ⁊ nõ tenef dãnificato: nisi [illegible] tali ratificatione impediref recupare dãnum suũ: s̃m Monal.in sũma.in ti. resti. Quinto participat palpãdo: idest laudãdo ⁊ adulãdo ei de furto: vel rapina: ita q̃ probabiliter credit: q̃ ex hac adulatione: sit motus ad dãnificãdum primũ: q: talis adulatio est qdaʒ cõsensus.86^a.di.c°.nemo. ⁊ ff. de seruo.cor.l.i.§.persuadere. vbi dĩ: q̃ non oportet.laudando augeri maliciã: ⁊ Esa.9°.dĩ. Et erũt qui beatificãt populum istũ seducẽtes: ⁊ qui beatificãtur precipitati. Sexto participat recursu.s. qñ fur: aut latro habet recursum ad eum cum spolijs: nam sciẽter receptãs rem furtiuã: ⁊ furem: tenef furti: ut est tex. in.l.eos. ⁊ ibi: Bal.C. de fur. ⁊ s̃m Inno. ⁊ Hosti. in.c°.sicut dignũ. de homi. tenef de omni damno: quod ex

qḋ ex receptione factum est: qḋ alias factū nō fuisset. De talibꝰ aūt recipiētibus res furtiuas: dicit Esa.3º. Rapina paupis in domo vestra. Septimo qs tenet participatione: puta sciēter comedendo: vel recipiendo de re furtiua: ⁊ tenet ad restitutionem in q̄tum participauit: ſm Theologos in.4º.di.15ª. Octauo participat mutus: idest ille: qui vidit rez furari ⁊ sine aliquo piculo suo posset impedire furtuz: puta clamādo: vel alio modo: ⁊ ex malicia tacet.23ª.q.3ª.cº.nō inferenda. vbi ait Ambro. qui nō repellit a socio iniuriā: cū potest: tam est in vicio: q̄ ille qui facit. Nono nō obstādo: ut iudex cui ex officio incūbit puidere: ne dāna inferant: qui non corrigit: nec punit delinquētes: ita q̄ ppter hoc fiunt furta: ⁊ rapine tenet ad restitutionez: qn̄ sine piculo sue psone: vel alterius maioris scādali potuit obuiare: ⁊ ita intelligit illud qḋ habetur.23ª.q.3ª.cº.qui pōt. ⁊ in cº.facientis.86ª.di.vbi dicit: q̄ facientis pcul dubio culpā habet: qui qḋ pōt corrigere negligit emēdare: ⁊ idem habet in.cº.error. ⁊ in.cº.cōsentire.83ª.di. Et dicit Bald.in.l.mācipia.C.de seruis fu. q̄ nō faciēs restituere cum pōt: ⁊ ex officio tenet ⁊ est obligatus ad restitutionem: ⁊ insolidum: ſm Sco.in.4º.di.15ª. Decimo participat nō manifestādo: qn̄ scit vbi est res furtiua: ⁊ sine sui piculo eam pōt manifestare: ⁊ interrogatus a iudice tacet veritatem: extra de fur.cº.qui cuz fure. ⁊.9ª.q.3ª.cº.quisqs. vbi dicit: q̄ vterq̄ reus est: ⁊ qui tacet veritatem: ⁊ qui mendaciū pfert. Undecimo ille tenet: qui habet viam faciēdi: q̄ res deueniat ad manus eius cui furata est: puta ꝯsulendo ei qui eam detinet ut restituat: vel alio modo: sine aliquo sui piculo: vel preiudicio: vel incōmodo: ⁊ facere nō vult ex malicia: peccat eniz q2 ꝯtra legem nālem facit: que vult ut faciat alteri: qḋ vellet sibi fieri.cº.humanuz genus.pª.dist. Item ꝯtra legem diuinā: que vult ut diligat primum suū: sicut seipm Matth.22º. Item q2 vnicuiq̄ mādauit deus de primo Ecclesia.17º. Et ideo tenetur dānificato: q2 cuz sine sua lesione posset eiꝰ dānum restitui facere: ⁊ ex malicia nō vult videt ꝯsentire: ⁊ approbare dānificationem: ar. in.d.cº.nō inferenda.cuz si. Duodecimo qs tenetur defendēdo: qn̄.s.est patronus furum eos adiuuās: ne accusent vel denuncient: vel ne ꝯdēnentur ad restituendū: ita q̄ propter eius patrocinij spem furant: q̄ alias nō facerent: vel ppter eius defensionem: nō restituunt male ablata. De tali enim dicit.xjª.q.3ª.cº.qui ꝯsentit. Qui defendit aliquem delinquētem maledictus erit apud deū: ⁊ hoīes: ⁊ corripiet increpatione seuerissima: ⁊ talis meret acrius puniri: q̄ ipse delinquens.cº. qui alioꝝ.24ª.q.3ª. ⁊ de offi.deleg.cº.pº. De restitutione aūt fautoꝝ.s.quātum restituere teneātur ⁊ quomodo: diffuse tractat.b.Tho.2ª.2º.q.62ª. ⁊ Alexā.de ales in.3ª.parte sūme: sup hoc precepto ⁊ Ric.in.4º.di.15ª.arti.4º.q.4ª. ⁊ Scotꝰ ibidez q.2ª.arti.2º. ⁊ Alexā.de alexādria: in eadem di. ⁊ Ray. atq̄ Monal. in sūma: quoꝝ dicta: q2 irent nimis in lōgum: non refero ad pn̄s. Uide sūmistas.

Sciendū quoq̄ ſm Alex.de ales in.3ª.parte sūme: sup hoc precepto.arti.5º.q̄ multis modis cōmittit furtum interptatiue: de quibus solū duos casus ponemus causa breuitatis: nam a clericis ⁊ alijs religiosis furtum cōmittit expendēdo: ⁊ erogando: vnde dicit Ray.in sūma: q̄ clerici qui dant potentibꝰ ⁊ diuitibꝰ bona ecclesie: siue reditus earum: siue meretricibus: aut histrionibus: raptores sunt: ⁊ sacrilegiū cōmittūt. Quia ut inqt Hierony.16ª.q.pª.cº.si. Quicqd hn̄t vltra necessitatem suā: ⁊ ecclie: ac ministroꝝ: paupum est: ut ēt habet.12ª.q.2ª.cº.gloria epi. ⁊ cº. ⁊ si illi. Et peccant mortaliter: nō soluz q2 pauperibus subtrahūt: sed etiaz q2 turpibus psonis tribuūt.86ª.di.cº.qui venatoribus. ⁊.cº.donare. Et idem dicit Tho.in simili casu.2ª.2º.q.185ª. ⁊ in quadā questiōe de q̊libet. Et idem hz in sūma ꝯfessoꝝ.liº.2º.titu.5º.q.16ª.vbi etiaz di. Nota q̄ prelatus tenet de bonis ecclie amissis dolo: ⁊ lata culpa: ⁊ leui: ſm Ber. ⁊ Hostien.extra de officio archi.cº.ea que. Licet ergo possit bn̄ficiatus dare ꝯsanguineis aliqd de fructibus bn̄ficij pceptis per modum elemosyne: qn̄ sunt paupes: imo ad hoc teneat: si potest facere: iuxta illud pº.ad Thimo.5º. Si qs suoꝝ ⁊ maxime domesticoꝝ curaz nō habz: fidem negauit: ⁊ est infideli deterior. Tn̄ qn̄ sunt diuites ⁊ potentes: nō pōt eis cum bona ꝯscia dare: q2 illa bona sunt paupum: ⁊ pegrinoꝝ vnde Hiero.ad Damasum papā inqt. Quicqd hn̄t clerici: paupuz est: ⁊ domus illoꝝ oībꝰ debet eē cois: debētq̄ susceptioni pegrinoꝝ ⁊ hospitum inuigilare: peccāt ergo ſm Ray. ⁊ Alexā.de ales vbi.s. ⁊ reputant fures: qn̄ de bonis ecclie dant ꝯsanguineis: nō ut paupibꝰ: sed vltra statū ꝯditionis coꝝ: ⁊ ppter fauorē ⁊ pōpaz seculi. Et idē habet in sūma ꝯfessoꝝ.liº.2º.tit.5º.q.14ª. Deus aūt de talibꝰ maximā facit vltionē: vnde legit q̄ qdā abbatiā opulentā possidēs: reditꝰ eius in lasciuijs: ac meretricibꝰ: ⁊ vanitatibꝰ mūdi cōsumebat: q̄propter repētina morte sine ꝯfessione: ⁊ sacris ecclie defūctꝰ est. Cū aūt corpꝰ eiꝰ mortuū in lecto iaceret: ac multitudīe ꝯsanguineoꝝ atq̄

vicinoꝝ circũdatuȝ esset. Ecce tãta multitudo tauanoꝝ: siue musconum aduenit: ut oẽs qui aderant exire cogerent: non enim ibi manere poterãt nec illis resistere: aut illos abigere. Abeuntib⁹ autem tãdem illis musconibus: nihil in lecto repertuȝ est. Demones enim sicut eius animã: ita ⁊ corpus abstulerunt. Quod cernens quidã eius cõsanguineus: ordineȝ minoꝝ intrauit. Et hoc prodigiuȝ: quod proprijs oculis vidit: publice predicauit. Cõtra eos etiaȝ qui dant cõsanguineis reditus ecclesie. Legitur ꝙ quidã abbas fratri suo carnali dabat de redditibus abbatie: ⁊ ille ipsam pecuniam sue cõmiscebat: ⁊ negociabat̃. Et quocũqȝ pergebat semper cum dãno redibat: ⁊ facta est ei pecunia monasterij sicut ignis: ⁊ ꝓpria substãtia: sicut stipula. Et quãto magis ei abbas largiebatur: tãto magis ad inopiam tendebat. De q̊ ille valde mirabatur: ⁊ maxime ꝙ socijs suis omnibus lucrãtib⁹: ipse qui omniũ cautior erat: semper ꝑdebat. Stupet etiaȝ abbas ⁊ eum interrogat: quomodo substãtiaȝ suaȝ sic cõsumaret. Cui ille respõdit. Parce viuo: ⁊ negocia mea diligenter custodio. Sed q̊modo sic pauper efficiar ignoro. Tãdem ad se rediens dixit: vadam ꝯfiteri: qa forte deus mihi cognoscere faciet: vnde hoc procedat. Facta igitur ꝯfessione: dixit illi cõfessor. Ate[illegible] ꝯsilijs meis: ⁊ cito diues efficieris. Pecunia abbatis fratris tui furtũ est: qꝛ pauperuȝ est: ⁊ ipsa tuam cõsumit. De cetero nihil accipias. Et de modico qd̃ tibi supest negociare iuste: ⁊ videbis super [illegible] manum dñi. De lucro autẽ qd̃ facies medietateȝ singulis annis monasterio tribue: donec habita ab abbate plene restituas. Et de reliquo viue: qd̃ ille faciẽs: in breui ita ditatus est: ut valde abũdaret: ⁊ fratri oĩa ab eo recepta restitueret. Cui abbas dixit. Vñ tibi tãte diuitie? At ille rñdit. Quãdiu substãtiam monasterij accepi semꝑ miser fui: tuqȝ grauiter peccasti: non tua: sed pauperuȝ largiendo: ⁊ ego ea recipiendo. Ex quo auteȝ ea restitui: ⁊ de peccato penitui: ita bñdicente dño abũdaui. Cõsiderent ergo hoc seculares: qui volũt viuere de sudoribus crucifixi. Et ideo filijs suis beneficia procurãt: ut de redditibus eorum gaudeant: ⁊ diuites fiant. Sciãtqȝ ꝙ sic faciẽtes ignẽ in domo sua attrahunt: qui eorũ propriaȝ substãtiam in breui deuorabit. Ipsi quoqȝ prebendati videant: quomodo reditus suos expendant: qꝛ si in vanis ꝯsumunt fures sunt: ut supra diximus: ⁊ latrones. Et ideo exclamat Bernar. ꝯtra tales bñficiatos: qui in pompis expendunt reditus suos: ⁊ dicit in quadaȝ epistola. Clamant nudi: clamant famelici: ⁊ ꝯqueruntur ⁊ aiunt. Dicite põtifices: nũquid aurum in freno expellit frigus: aut famem? In freno quid facit auruȝ? nostrũ est: quicquid expenditis a nobis extrahit̃ crudeliter: qd̃ cõsumitis inaniter. Et iterum ad quẽdam canonicum scribens ait. Quicqd preter necessarium victum ⁊ vestituȝ: ecclesieqȝ ornatũ: de altario retines tuũ non est: rapina est: sacrilegiuȝ est: facit. c. ᵐ de rectos. p.ᵃ q. 2.ᵃ ⁊. c.ᵒ pastor. ca. q. ⁊ causa. Secundo cõmittitur furtuȝ interpretatiue: a clericis beneficia possidentib⁹: ⁊ debitum suuȝ non facientib⁹. Si enim tãtũ peccãt illi clerici: qui ad ecclesias suas resident: ⁊ officia dicunt: qñ male expendũt ea que sibi superfluãt de rebus ecclesie: ꝑfecto pessimi fures sunt illi: qui bñficia possident: nec officia ad que obligantur: exercent: ⁊ quicqd percipiũt de illis bñficijs pro furto illis imputabit̃: scriptuȝ est: ꝙ qui non laborat nõ manducet: ut ait glo. in l. quãuis. ff. de dã. infec. ⁊ allegat. l. si ex duobus. §. si. ff. de nota. Et fuerunt originaliter verba Pauli. 2.ᶜ ad Thessa. 3.ᵒ Et ideo Alex. vbi supra dicit ꝙ tenent̃ ecclesie: ad restitutionem omniũ ab eis cõsumptoꝝ: ⁊ hec sufficiãt pro ꝑma ꝑte nr̃i ꝑmonis.

¶ Pars secũda. De Inuẽto. I

[S]Ecũdo vidẽdum est de inuento: qd̃ sciendũ. Et respõdeo ut põt colligi ex dictis beati Tho. 2.ᵃ 2.ᵉ q. 66.ᵃ ⁊ Alexã. de ales in. 3.ᵃ parte sũme: sup. 7.ᵒ precepto ⁊ Ric. in. 4.ᵒ di. 15.ᵃ arti. 5.ᵒ q. 5.ᵃ Nõ sunt quedã res que nunq̃ fuerũt in bonis alicui⁹: sicut lapilli ⁊ gẽme: que inueniunt̃ in littore maris: vbi nascunt̃: ⁊ iste occupanti conceduntur: ut habetur insti. de rerũ diui. §. item lapilli. Similiter si quis bestias: aut aues nõ domesticas: que non sunt in bonis alicuius inueniat: ⁊ accipiat: non peccat. §. ⁊ quedã. ⁊. §. fere. ⁊. §. singuloꝝ. insti. de rerum diui. ⁊. ff. de acqui. re. domi. l. iij. ⁊. l. in laqueum. ⁊. §. illud quesituȝ. insti. de re. diui. vbi dicitur: ꝙ si quis posuerit laqueum: ⁊ apprehẽderit in eo bestiã: vel auem: si alius extrahit inde: ꝙ efficit̃ sua: quis extrahat de alieno laqueo: ut etiam habet̃ in. l. iij. §. illud. ff. de acquirẽ. re. domi. Dicit tamen glos. in dicto. §. illud. ꝙ de cõsuetudine venatoruȝ: aliter seruatur. Et ideo standum est cõsuetudini. ff. de edil. edic. l. quod si nolit. §. qui assidua. Quedam autem res sunt vniuersitatis: ut illud qd̃ est ciuitatis in communi: ut sunt theatra: ⁊ similia. institu. de rerum diui. §. vniuersitatis. Et talia accipiens vel inueniens: utputa pecuniã: vel aliud: quod sit de communi: tenetur restituere. Scriptum est enim ff. de furtis. l. falsus. §. qui alienum. Qui alienum quid iacens in terra lucrifaciendi causa substulerit: furti astringitur: siue scit: siue ignorauerit. Et

ratio est: quia et quo scit rem nõ esse suam: debet supponere esse alienã. C. de thesauris. l. vnica. lib°. x°. & C. vnde vi. l. ꝯquerebatur. Quedam vero res sunt alicuius particularis psone: quas si quis inueniat: & non restituat: verificatur in eo quod scriptum est. 14ª. q. 5ª. c°. si quid inuenisti. vbi dicitur. Si quid inuenisti: & non reddidisti: rapuisti: quãtum potuisti fecisti: quia plus nõ inuenisti: q alienum negat: si posset tollere: deus cor interrogat: nõ manum: & in. c°. multi. eadem questione. & causa: inquit Hieronym⁹. Multi sine peccato esse putant: si alienum qđ inuenerint teneant: & dicunt: deus mihi dedit: cui habeo reddere? discãt ergo hoc peccatum simile esse rapine: si quis inuẽta non reddit: hec ille. Et si queratur quid faciat ille qui inuenit aliquid: & nescit cuius sit: respõdit Hostiẽ. in titu. de penitentijs. §. quibus. v. quid si quis inuenerit. & Raymũ. in sũma: q debet dare operam: ut inueniat cui⁹ sit: & faciat publicari per predicatores: vel preconem in locis: vbi melius videbitur posse reperiri: & si inueniat aliquẽ: qui dicat rem esse suam: certificetur per circunstãtes: q illius fuerit: & restituat. Quod si non inueniat: debet erogari pauperibus: auctoritate penitentiarij sui: sm quosdã: vel sibi retinere: cum eius auctoritate: si sit pauper. Et tenetur orare pro anima illius cuius fuit: ut etiam habetur in summa ꝯfessorum. libro. 2°. titu. 6°. q. 17ª. Si autem diocesanus retinuerit sibi talium dispẽsationem: dicit glo. Raymũ. cum quo cõcordat Alderi. ut patet in sũma confes. vbi supra: q đbet retinere sibi vel alijs distribuẽ: cũ auctoritate ipsi⁹ diocesãi. ¶

Sed queritur quid fiendũ quando quis inuenit rem: habitam pro derelicta a domino propo? Respondeo q res que habetur pro derelicta: occupanti conceditur: siue sit mobilis: & abijciatur: siue sit immobilis: ut si, exeã de domo: aut fundo: hac mente: ut habeam pro derelicto. §. pro derelic. l. pª. Sed si in mari iactauero res meas: causa alleuiandi nauem: non habeo eas pro derelictis: & ideo occupans tenetur restituere. Et similiter dico de alijs que proijciuntur: non ut habeantur pro derelictis. insti. de rerũ diui. §. fi. Et de hoc plene habet in summa ꝯfessor. li°. 2°. tit. 6°. q. 16ª sm Hosti. & Aldericum. ¶

Sed hic querit quid fiendũ est de thesauris inuẽtis? respõdit Ric. & Alex. đ ales. & Tho. vbi supra. Qđ thesaurus inuent⁹ ab aliquo in loco ppo: efficitur totus inueniẽtis: ut etiam inquit Ioã. de platea in. §. thesauros. insti. de rerum diui. vbi de hoc est text⁹. Si aũt inueniat in agro alieno priuato: vel publico: vel cesaris: aut ciuitatis: acquirit pro medietate inuẽtori: & pro alia medietate dño agri: ut habet in. d. §. thesauros. & in. l. si is. in pn. ff. de acqui. re. do. & in. l. vnica. C. de thesauris. li°. x°. vbi dicit. q hoc est verum: q dimidiũ inuentoris est: si inuenit in alieno: nõ data opera. Sed si data opa inuenit: totum est dñi: vel cuius est locus: vbi inuent⁹ est. Sciẽdum quoq est: q nõ lꝫ querere thesaurum: etiã in suo solo: arte magica: vel diuinatiõibus: vel alijs modis illicitis: ut dicitur in. d. l. vnica. C. de thesauris. lib°. x°. Aliter thesaurus inuẽtus esset totus fisci: & notat glo. in. d. §. thesauros. instiũ. de re. diui. Et si querat quid sit thesaurus. Respondeo q est pecunia ab ignotis dñis vetustiori tẽpore abscondita: cui⁹ pecunie depositionis memoria nõ extat. ff. de acquir. re. do. l. nunq. §. thesaurus. Et ideo dicit Bal. in rubric. ff. de re. di. q si aliquis in fundo suo repiat pecuniã in forma thesauri: in aliquo vase sub terra abscõso: tũc habet locum predicta distinctio. Secus si repit pecuniam sparsam: q: tũc illam tenet indistincte restituere. Dicũt quoq doctores: q si aliquis abscõdisset pecuniam: causa lucri: vel ppter metũ: vel custodie causa: nõ proprie dicit thesaurus: ideo nihil acquirit inuẽtori: sed est eius qui abscõdit: vel heredis sui: ut notat in. d. §. thesaurus. & in. l. item labeo. ff. fami. herc. & in. l. a tutore. ff. de rei. vendi. vnde dicit glo. in. d. §. thesauros. insti. de re. diui. in verbo. in suo. q si mercenarius laborãs in alieno: casu inueniat thesaurũ: medietatem sibi acqrit: & medietatem dño. Secus si inueniat pecuniam in sacculo inuolutã in fenestra: q: non efficit inuentoris: sed debet restitui dño. Et si in domo nouiter empta iueniat: debet restitui venditori. d. l. a tutore. Et ita ꝯsultum fuit florẽtie: p plures doctores. Et qđ dictum est de lapillis: & gemmis in littore maris inuẽtis: intelligẽdum est de his que producte sunt in ipso littore maris: non aũt de his que cecidissent alicui inde trãseunti: in sti. de rerum diui. §. item lapilli. & §. fina. Et quotienscũq quis inuenit rem alienam: & nescit cuius sit. Interim debet sm Scotum in. 4°. distinc. 15ª. tradere eam alicui publice: & fideli psone custodiendam: donec inueniat dominũ ipsius rei: & fideliter ei restituẽ. Vel dicere possumus: q interim ipse poterit eam cõseruare: maxime vbi esset periculũ: q tradendo eam alteri: nõ deueniret ad manus domini. Licet aũt de iure ciuili antiquo thesaurus inuẽtus non data opera in loco sacro eẽt dimidius fisci. ut. ff. de iure fisci. l. iii. §. fi. Et de iure moderno: totus sit inentoris. d. §. thesauros. insti. de re. di. Tñ videt: q de eqtate canonica đbeat effici medi⁹ ecclie: in cui⁹ sacro rept⁹ est. Non eni

ecclesia vel locus sacer debet eē peioris conditionis q̄ loc⁹ publicus: vel alterius ꝑuati: imo magis debet fauerī. l. sancimus. la. 2ᵃ. C. de sacrosanctis eccl. vbi dicit īperator. Cur nō facimus discrimen īter res diuinas ꝛ humanas? ꝛ q̄re non competens ꝑrogatiua celesti fauore cōseruetur? Et ideo cū ecclesia sit summe ꝑuilegiata: ut in. l. priuilegia. ꝛ ī. l. iubem⁹. la. 2ᵃ. C. eo. tit°. ꝛ in. §. hoc ius. xᵃ. q. 2ᵃ. ꝛ. c°. placuit. 12ᵃ. q. 2ᵃ. Et in autētico. de non alie. aut permu. re. ec. §. si min⁹. coll. 2ᵃ. et extra de testa. c°. relatum. ꝛ. c°. cū oēs. ꝛ i. c°. ecclesiarū. 12ᵃ. q. 2ᵃ. ꝛ in. c°. nouaꝝ. 16ᵃ. q. pᵃ. ꝛ i auten. de alie. ꝛ emphi. §. et qm̄. coll. 9ᵃ. ī q̄bus iuribus ponuntur multa ecclesie ꝑuilegia q̄ alijs nō conceduntur. Ergo videt̄ ꝙ inueniens in sacro loco alicui⁹ ecclesie thesaurū: d̄beat dimidietatē ecclesie dare de equitate: ne ecclesia sit minus priuilegiata q̄ domus priuata: ēt mūdana. Et hoc sufficiat pro secunda ꝑte nostri sermonis.

¶ Pars tertia de rapine detestatione: et ꝑpetratione: scilicet quod modis fiat.

Q Uantū sit detestabile rapine sceleratissimum vicium: pz discurrendo omnem paginam: tam sacre scripture: ꝛ doctorum fideliū: q̄ ēt infideliū. Scriptū est enīz Esaie. 33°. Veh qui predaris: nōne ꝛ ipse predaberis? quasi dicat sic sine dubio. Et Ezechiel. 18°. Si genuerit quis filiū latronem rapiētem rapinas nunquid viuet? quasi dicat nō. Et seq̄tur morte morieī: ꝛ sanguis eius in ipso erit. Patet hoc de Jezabel ꝛ Achab rege israel q cōdemnati fuerūt: q꞉ rapuerunt iniuste: tertij. Re. 12°. ꝛ Esaie. 46°. dicit domin⁹. Ego domin⁹ diligens iudiciū: ꝛ odio hn̄s rapinā in holocaustū. Job. quoq꞉. 12°. dicitur. Habundāt tabernacula ꝑdonū: ꝛ audacter prouocant deū ꝛ. 22°. eiusdē li. scriptum ē. Nudos spoliasti vestibus: esurienti subtraxisti panē: quasi dicat tu nō dānaberis. Et in eodem. c°. ēt dicit Job. Si fructus eius comedi absq꞉ pecunia: pro frumēto oriaī tribulus: ꝛ ꝑ ordeo spina. Tales raptores sunt similes diabolo: de quo dicit̄ ps°. 9°. Insidiatur ut rapiat pauperem: rapē pauperez duz attrahit eum. In die autem iudicij cōtra tales raptores insurgēt oēs sancti: maxime ab eis tribulati: vnde dicit̄ Sapientie. 5°. Stabunt iusti in magna cōstantia aduersus eos qui se angustiauerūt. Tales spoliantes pauperes sunt homicide. Scriptū est. n. Ecclē. 34°. Panis egentiū vita paupis: qui defraudat illū homo sanguis est. Et Jeremie. 22°. dicit dominus. Veh qui edificat domū suaz in iniustitia: ꝛ amicum suū opprimit: ac mercedē eius nō reddit ei. Ideo precipit deus Leui. 19°. di. Non morabitur opus mercenarij apud te vsq꞉ mane. Ezechiel. q3°. 22°. dicit deus. Rapiebāt violēter egenū ꝛ pauperē affligebāt: ꝛ effudi super eos indignationē meā: ꝛ in igne ire mee cōsumpsi eos viam illoꝝ in caput eoꝝ reddidi: ꝛ. 23°. eiusdem libri scriptū est. Qui in sanguie comeditis nūq̄ terram viuentiū hereditate possidebitis: ꝛ Abacuch. 2°. d̄r raptori. Quia tu spoliasti gētes multas spoliabunt te oēs: ꝛ saluator noster Matthei 23°. dixit iudeis. Pleni estis rapina. et Aposto. pᵉ. Corin. 5°. precipit. Ne cum rapacibus q̄s sumat cibū. Et. 6°. c°. eiusdē epistole. dicit. Rapaces regnū dei non possidebunt. Et Jaco. 5°. dicit Apl's Ecce merces operarioꝝ que fraudata est a nobis clamat: ꝛ clamor eoꝝ introiuit in aures domini sabaoth.

N Auctoritate quo canonica prohibet̄ hoc maledictum rapine viciū: vt pz. 12ᵃ. q. 5ᵃ. c°. sicut ecclesia. ꝛ. 12ᵃ. q. 2ᵃ. c°. gloria epi. vbi dicitur. Amico quidpiā rapere: furtū est: ecclesiā fraudare sacrilegiū: accepisse pauperib⁹ erogandum ꝛ esurientib⁹ plurimis: omniū predonū crudelitatē superat: hec Hieronym⁹. Et in eadē. q. ꝛ cō. c°. et si illi. dicit̄. Et si illi qui nulla ex rebus suis paupib⁹ Christi distribuūt: eterni iudicis voce dānantur. Quāto magis hi qui auferūt pauperibus que nō dederūt? Et. 13ᵃ. q. pᵃ. c°. ecclesias. in fine scriptū est. Dum queritis vsurpare qd̄ vestrū non est: iusta animaduersione ꝛ illud cogimini amittere qd̄ vobis aliquomō videt̄ competere. Hieronymus quoq꞉ dicit. Nō a deo grauius punitur rapina: q̄ furtum. Et Augustinus. 14ᵃ. q. 5ᵃ. c°. penale. inq̄t. Penale est occulte auferre: sed multo maioris pene est visibiliter eripere. Et ideo. be. Tho. 2ᵃ. 2ᵉ. q. 66ᵃ. art. 9°. probat multis rationibus ꝙ rapina est maius viciū q̄ furtū: ꝛ idem ꝓbat Astēsis in summa: maxime q꞉ ꝑ rapinaz nō tm̄ infertur alicui dānū in rebus: sed etiā vergit in quādam iniuriā: siue ignominiam ꝑsone: sed eoꝝ rationes causa breuitatis omitto. Polichra. q̄q꞉. li°. p°. c°. 3°. dicit: ꝙ philosophi in suis preceptis ꝛ morib⁹ preceperūt: vnūquēq꞉ suis rebus debere esse contentū: ita ꝙ nemo qd̄ alterius sit vsurpet: manēte in oībus in diuiduo charitatis affectu. Prosp quoq꞉ ī li°. Epigramatū dicit. Quisq̄s enim cupide nō expēdēda recōdit: Que nulli tribuit paupib⁹ rapuit. ꝛ Ouidi⁹ in p°. Meth. inquit. Uiuit̄ ex rapto nō hospes ab hospite tutus. Non socer a genero: ꝛ in li°. p°. de amandi ait. Non habet euētus sordida preda bonos. Ideo dicit Dauid psalmo. 61°. Rapi

nes nolite cõcupiscere. Ait enim Sene. ad lucil. epistolarũ. li°. 14°. epistola. 2ª. Nulli cui rapina feliciter cessit: gaudiuz rapti durabit in posteros. Eapropter dicit iuriscõsultus in. l. si cõstiterit. ff. fini. reg. Unusqsqz cõtentus suo: rem nõ expectet iuris alieni. Nam inqt Fulgẽtius. li°. p°. fabularuz suarũ: fabula. 9ª. Oĩs rapina arida est: ⁊ sterilis: atqz ad euolãdum celerrima. Cato quoqz ĩ suis documẽtis ait. Alienum noli cõcupiscere: ⁊ Cassiodorus epistolaꝝ. li°. 12°. epistola. xjª. dicit. Piaculũ est talibus rapere: qui nesciunt aliena fraudare. Et versificator fabularũ Esopi fabula. 46ª. ait. Uiuere de rapto: vitã rapit: inuidus instans. Alterius dãnis in sua dãna reddit. Et auctor libri de moribus medicoꝝ. c°. 27°. dicit. Stare diu nequeũt que male parta vides. O

Detestabile est etiã hoc maledictuz viciũ: per iura ciuilia: ⁊ nõ solum qui rapuit: sed etiã qui rapinã ratificauit: ut patet. ff. de vi ⁊ vi. ar. l. i. §. sed ⁊ cum qs. ⁊. ff. de reg. iur. l. hoc iure. §. deiecit. Siliter comunitates ⁊ dñi. nõ puniẽtes mistros ⁊ officiales raptores: qꝛ videnẗ ꝯsentire: non corrigẽdo tenẽtur ad restitutionẽ. arm. ff. de offic. pre. vigi. l. i. vbi dicit. Nõ ꝑfectus tenetur de incẽdio ac furto: ⁊ huiusmodi que in vrbe ꝯtingũt sua negligẽtia. Magister quoqz nauis tenetur de furto in sua naui facto. insti. de oblig. que ex quasi delic. na. §. item exercitor. Teneñt quoqz ad restitutionem illi q aliqd rapuerũt ex naufragio. C. de naufra. l. i. Nemo enim debet locupletari ex aliena iactura. ff. d incẽ. rui. ⁊ nau. l. i. Item qui res ecclesie rapit ⁊ vsurpat: sacrilegiũ cõmittit. ff. ad. l. iuliaz. pecu. l. sacrilegij. P

Si aũt queraẗ que sit pena raptoris: ꝫm iura ciuilia. Respõdeo: ꝙ si agiẗ ꝯtra eum ciuiliter infra annuz puniẗ in quadruplũ: post annuz ṽo in simplũ. ff. vi bo. rap. l. i. ⁊. ij. Et ad istam penã quadrupli: raptor teneẗ solum postq̃ ꝯdẽnatus est: ut ponit Tho. 2ª. 2e. q. 62ª. Si ṽo agaẗ criminaliter: tũc propter vim sine armis punitur in tertiaz partez bonoꝝ: ⁊ fit infamis. ff. de vi pu. l. i. p°. respõso. ⁊. l. fi. Si aũt cum armis: puniẗ deportatione in insulã: ⁊ perdit oĩa bona sua: ut insti. de pu. iudi. §. item lex iulia. de vi publica. ⁊. C. de fur. auctoritate nauigia. ꝙ si dicaẗ. Cuz rapina sit grauius peccatũ: ꝙ furtũ. insti. vi bo. rap. §. p°. Quare leges municipales non ordinauerũt: raptores debere suspẽdi: sicut fures? Respõdeo ꝙ imo hoc statuerũt in multis locis. Et si pur dicaẗ: ꝙ non. Rñdeo: ꝙ ideo statuerũt fures suspẽdi: qꝛ furtuz nõ ita venit ad noticiã iudicuz: sicut rapina. Rapina enim plerũqz fit corã aliqbus: ita ꝙ põt legitime ꝓbari ⁊ puniri. Furtuz aũt fit occulte: vnde dicit a furno: qd est nigrum: qꝛ clam ⁊ obscure fit: ⁊ plerũqz in nocte. ff. de furtis. l. i. in princi. Ideo fit frequẽtius: ⁊ rarius manifestaẗ. Et ideo ad reprimẽduz furum ꝑfidiam: maiorem penaz statuerũt leges municipales furi: q̃ raptori. Si tamẽ quis esset latro famosus: etiam ꝫm leges ciuiles debet suspẽdi. l. capitalium. §. crassatores. ⁊ §. famosos. ff. de penis. Punitur quoqz hoc vicium per leges canonicas: ꝫm quas debẽt excomunicari raptores: ab illo epo: in cuius epatu rapinaz fecerũt: extra de rapto. c°. p°. ⁊. 6ª. q. 3ª. c°. placuit. Item negaẗ eis penitẽtia: nisi restituãnt ablata: vel plenam securitatẽ faciãt de reddendo: si habeant vnde possint restituere. Si ṽo habẽtes vnde restituerẽt: distulerũt accipere penitẽtiam vsqz ad mortem: ⁊ sic impenitẽtes decedũt: denegatur eis viaticum: ⁊ sepultura: extra de rapto. c°. super eo. ⁊. c°. in litteris. Si autem decedũt ꝯtriti ⁊ confessi: sed nõ hñt vnde restituant: nec heredes: aut propinqui volũt pro eis satisfacere: dabiẗ eis penitẽtia ⁊ viaticum: sed tamẽ sepultura denegabiẗ qd statutum est ad terrorem alioꝝ: presbĩi ṽo q cõtra predicta fecerint: sepeliendo ipsos: debẽt deponi ab officio: ⁊ beneficio. c°. super eo. extra de rapto. Sz tamẽ de occultis raptoribus: ꝫm Inno. non debet talis rigor seruari. arm. in. c°. in litteris. extra eo. Quod etiam notaẗ in summa ꝯfessorũ. lib°. p°. tit. 16°. q. 6ª. ⁊ lz Ray. dicat ꝙ tales raptores decedentes cõtriti: ⁊ facientes pro posse: lz nõ valeant restituere: possunt sepeliri: sed heredes ⁊ ⁊ propinqui ad quos bona perueniũt: sũt ecclesiastica cẽsura ad satisfactionez compellẽdi. arm. extra de sepul. c°. parochiano. Tamẽ Hosti. in summa dicit simpliciter: ꝙ negãda est eis sepultura: quãdo vsqz ad mortem permãserũt obstinati: licz tũc voluerint satisfacere: ⁊ nõ potuerint. Si ṽo nunq̃ super hoc fuerint admoniti: vel etiã admoniti modico tẽpore: ꝯtumaces steterũt: ⁊ absolui per proprium sacerdotem fecerũt: qd potuerũt in morte: erũt sepeliendi: ⁊ heredes compellẽdi sunt satisfacere: iuxta facultates defuncti. c°. in litteris. extra de rapto. Similiter excomunicati sunt oẽs pirrate predantes per mare: ⁊ nõ possunt absolui: nisi per sedem apostolicã. Item spoliãtes peregrinos: ⁊ romipetas sanctuaria visitãtes: aut eos qui pro suis negocijs ad curiam romanã se trãsferũt: vel inde redeuntes: aut portãtes aliquid ad curiam: si nõ restituãt male ablata: ipo facto sunt excomunicati. c°. excoĩcationi. ext de rapto. ⁊. 14ª. q. 3ª. c°. illi qui. vnde dicit Ioãnes andre. ⁊ Ant. de butrio. in dicto. c°. excomunicationi. ꝙ pirrate

ter in anno excōicantur ex ore pape: puniť etiaꝫ rapina lege diuinali ut patet secūdi Machabeorū.2°. vbi Heliodor⁹ grauiter a deo est punitus:q: rapere voluit de templo dei victualia viduarum:ꝛ pupillorū. Iteꝫ principes latronuꝫ.s. Rachab:ꝛ Baana:portantes ad Dauid caput Isboseth filij Saul:occisi sūt ex precepto Dauid secūdi. Reguꝫ.4°. Item Roboam filius Salamonis:q: voluit aggrauaꝛ populū nouis exactōnibus:amisit decem partes sui regni:idest decem tribus.tertij. Reguꝫ.12°. Pharao etiam q: populum Israel opprimebat operib⁹ duris:ut patet Exodi.p°. post multa flagella a deo sibi data: tandē submersus est in mari rubro:cuꝫ toto suo exercitu. Exodi.15°. Q

Secundo de rapina vidēda est eius perpetratio.s.quot modis fiat. Et rñdetur ꝙ diuersimode:sicut ꝛ diuersa sunt genera accipitrum. Raptores eniꝫ dicunť accipitres:iuxta illud qđ dicitur Leui.xj°. Accipitrē nō comedes iuxta genus suū:idest raptores non imitaberis i rapinā Et dicitur:iuxta genus suuꝫ: q: tria sunt genera accipitrū inter alia. Quidā enim sunt qui tantū rapiunt sibi: ꝛ pullis suis: sicut accipitres siluestres. Et tales sunt vsurarij:ꝛ auari:de quib⁹ dicitur Prouer.p°. Semite omīs auari aīas possidentū capiunt. Alij sunt qui tantū rapiunt dominis suis:sicut accipitres domestici. Et tales sūt officiales mali:ꝛ cuilibet eorū dicitur Abachuc. 2°. Veh ei qui mľtiplicat nō sua. Alij vo rapiūt sibi: ꝛ dñis suis:sicut accipitres gulosi:ꝛ tales sūt raptorū socij:d qb⁹ dicit Prouer.24°. Ne emuleris viros malos:nec desideres eē cum eis:quia rapinas meditatur mens eoruꝫ:ꝛ fraudes labia eorū loquūtur. Dicere aūt possumus breuiter:ꝙ rapina principaliter duodeciꝫ modis perpetrať vltra ea que possunt colligi ex pdictis. Pmo in vsurpatione dominij:ut cū aliquis accipit:vľ detinet aliquā ciuitatem:siue castrū ecclesie:aut alterius dñi:nō iusto titulo:vtiqꝫ raptor est:ꝛ omne lucrū:census: ꝛ salariū qđ inde percipiť rapina est:vnde Prouer.p°.scriptū ē. Rapine eoruꝫ detrahent eos scilicet ad iferos. Hoc viciū habuit Alexā.magnus de quo scriptū est pmi Machabeorū.p°. Qđ postqꝫ percussit Dariū regē psarū ꝛ medorum:constituit prelia multa ꝛ omniū obtinuit munitiones.s.per rapinā: ꝛ interfecit reges terre: ꝛ accepit spolia: ꝛ obtinuit munitiōes gentium: ꝛ tirānos:ꝛ facti sunt illi in tributū. R

Secundo cōmittiť rapina in bellis iniustis. Naꝫ qui iniustū bellū agunt:in omnibus que ab hostibus accipiūt:rapinā cōmittunt:qū aūt sit iustum bellū:ꝛ quādo non:ꝛ que requirantur ad hoc:ut quis possit bellū cōmittere:habetur per Tho.2ª.2ᵉ.q.40ª. ꝛ ponitur in sūma confes. li°.2°.ti°.5°.q.45ª. si ergo bellū est iustū:fꝫ Monal. in summa non tenetur:nec pnceps:nec miles ad restitutionē.c°.ius gentium.pª.di.ꝛ.23ª.q. 7ª.c°.si de rebus:vnde qcquid capitur: efficitur capientis.insti.de rerū diui.§.item ea.nisi capiat victis hostibus:q: tūc debet diuidi cōiter:fm pportionē ꝛ qualitatē personarū:vt notat glo.in.l. ius militare.ff.de captiuis:ꝛ in.c°.ius gentiū.di. pª.ꝛ in.c°.dicat.23ª.q.5ª. Si vo bellum est iniustum:talis bellū faciens teneť aduersarijs:de omnibus dānis datis:teneť etiā suis proprijs hominibus:de dānis que receperūt ab aduersarijs:iuste repugnantib⁹. Et hoc si ipsi proprij hoies iuuerunt ipsum bona fide:credentes belluꝫ esse iustum:aut si inducti fuerūt ex eius consilio:timore:vel coactione:ꝛ de se nō erant facturi. Secus si mala fide ipsum iuuerunt. In hoc enim casu nullam habent actionē cōtra eū. Nam in re turpi nulla cōtrahitur obligatio.institu.māda.§.illud quoqꝫ.ꝛ.ff.manda.l.si remunerādi.§.rei turpis.ꝛ.l.si mādauero.§.qui eidē. Et hoc quod dicitur:ꝙ pugnātes in bello iusto ꝯtra hostes:nō cōmittunt rapinā per violentiam accipiendo aliquid ab hostibus:nec teneť restituere: veruꝫ eē affirmat Alexā.de ales.i.3ª.parte sūme:in tractatu de pceptis.precepto.7°.ar°.5°.ꝛ Tho.2ª.2ᵉ.q. 66ª.ar°.8°.in rñsione primi argumēti. Uñ inqt Ambrosi⁹ in li°.de patriarchis. Predā in bello accipere ab hostib⁹:licitū est. Tamē sciēduꝫ est fm Augustinū in li°.de verbis dñi:ꝙ hec intelliguntur quādo bellū iustū fit bona intentione:ppter iustitiā defendendā:ꝛ hmōi. Si aūt fiat praua intētione.s.cupiditatis:ꝛ pncipaliter ppter pdaꝫ:peccatū est:vñ Augustin⁹ vbi.s.inqt. Militare nō est delictū:sed ppter predā militare ē peccatū.iō Joānes baptista Luce.3°. dicebat militibus. Estote cōtenti stipēdijs vestris:docens inqt Ambrosi⁹ sup Lucā. Iccirco stipēdia eē ꝯstituta militib⁹:nedū sumptus qrit:pdo grasseť.dist. 66ª.c°.singulis. Sciēduꝫ quoqꝫ:ꝙ subditi iniuste bellātiū:si in tali bello nō pstent dñis suis auxiliū:cōsiliū:vel fauorē:nō sunt expoliādi:vel aliquo puniēdi:peccata eniꝫ suos dñi debēt tenere auctores.ex de his q fiūt.a mai.par. capitulo.c°. quesiuit.ꝛ.pª.q.4ª.c°.p°. Similr nō sunt expoliandi clerici:vel religiosi:pegrini:mercatores:ꝛ in agricultura existētes:nec et aialia qb⁹ arāt:vel semina portāt.ex de tregua ꝛ pace.c°. innouam⁹. ꝛ.24ª.q.3ª.c°.si quis romipetas. S

TErtio cōmittit rapina extorsiōe. Nā raptor
dr iudex: qui alienū iudiciū reputat pdam
suā. C. ad. l. iuli. repe. l. oēs. Nō eniz iudex pōt q/
cūqz accipere a ptib⁹: ut habet ex̄ ō rescriptis. c°.
statutuz. §. insup. li°. 6°. vñ dicit Augustin⁹. xi^a.
q. 3^a. c°. nō licet. Non licet eniz iudici vēdere iu/
stū iudicium: ꝛ iō in. c°. qui recte. ea. q. ꝛ cā. dicit
Gregori⁹. Qui recte iudicat: ꝛ pmiuz remūera
tionis expectat: fraudē in deū ppetrat: qꝛ iustitiā
quā gratis ipartiri debuit: acceptiōe pecunie ven
dit. Et idē habet ex̄ de vita ꝛ hone. cle. c°. cuz ab
oi. Ideo dr Michee. 3°. c°. ꝯ tales. Principes
eius in munerib⁹ iudicabāt: ꝛ sacerdotes eius in
mercede docebāt: ꝛ pphete ei⁹ in pecunia pphe/
tabāt: ꝛ ppter hec sion quasi ager arabit. Simi/
liter raptor dr iudex: aut alius qui minis: fraude
vel potētia aliqd extorquet. C. ō metatis. l. deuotū.
li°. 12°. ꝛ. C. de salgamo hospitib⁹ non pbendo. l.
vnica. pcipit ne quis comitū: vel tirānorū: aut mi
litū salgamuz idest culturaz: ligna: aut oleum: a
suis extorqat hospitib⁹: sz nec a volētib⁹ dare ali/
quid accipiat. Et dicit glo. ꝙ hoc pcipit: qꝛ sic ac
cipiēdo psumitur cōcussio. Iudex quoqz: aut of/
ficialis dans iniustā sniaz ex certa scia quacunqz
de cā: siue odio: siue amore: siue corruptus pecūia
tenet de oi dāno: ꝛ interesse parti lese: imo si cā est
ciuilis: nō solū tenet ad restōnez dānorū: sz etiam
punit in triplo. Si aūt est crialis: restituit dāna:
ꝛ ꝯfiscationē patit: ut in autētico: ut litigantes ex
ordine iuris iurēt. §. si qs aūt. colla. 9^a. contra [illegible]
les iudices dr Esaie. x°. Veh q cōdunt leges ini
quas ꝛ scribētes iniustitias scripserūt: ut opp̄me
rent inopē in iudicio: ꝛ vi facerēt cause humiliū.
dicit quoqz Monal. in sūma: ꝙ iudex q [illegible] igno
rātia iniquam tulit sniaz: tenet leso de dāno dato
ff. de vari. ꝛ extraor. cogni. l. fi. ꝛ institu. de obli. q̄
ex q̄si delic. na. i pnci. Et hoc nisi possit iducere:
illū p quo sniaz iniustā tulit: ad plenā satisfactio
nē leso. C. de pena. iu. q ma. iudi. l. fi. ꝛ xi^a. q. 3^a. c°.
quattuor. Nō eni debuit se itromittere: ad id ad
qd nō erat idone⁹: iō punit ex q̄si delicto: ꝛ idem
dicit Io. an. in. c°. cū eterni. in vbo. ꝯdēnādus. ex̄
de sen. ꝛ excō. iudi. li°. 6°. si aūt ꝯcept⁹ fuit talis iu
dex cōsilio accessoris: q putabat idone⁹: tenebit
accessor ad satisfactionē: sm Ray. ꝛ Hostien. in
summa.

QVarto cōmittit rapina exactōe: ut qn̄ dn̄s
bona subditorū rapit iniuste: ptendendo
excusationē: ꝙ multa expēdit in ecclesijs: i elemo/
synis filijs educādis: ꝛ filiab⁹ maritādis. Contra
quē dr. 14^a. q. 5^a. i. c°. deniqz. Si n̄ pōt alteri sub
ueniri: nisi alter ledat: cōmodi⁹ est neutrū iuuari:
q̄ alterū grauari. ꝛ. 12^a. q. 2^a. c°. bone rei. ꝛ. c°. sa/
cerdotes dr. Qd nemini ē subueniendū: cū dāno
alteri⁹. Nō eni dz alteri p alterꝫ iniq̄ ꝯditio affer
ri. ff. ō reg. iur. l. nō dz. Est igit raptor dn̄s tpalis
q vult ludere: vel vltra vires ad vanitatē expen
dere: ꝛ postea cogē sbditos ad tales expēsas ero/
gādas: hoc eni nō pt̄ facere sz Tho. 2^a. 2^e. q. 66^a.
vñ dicit Augustin⁹ in. 4°. de ciui. dei. c°. 3°. remo/
ta iustitia: qd sūt regna: nisi magna latrocinia? ꝛ
Ezechielis. 24°. scriptū ē. Principes ei⁹ i medio
eius: q̄si lupi rapiētes pdā. Vñ legit ꝙ qdā pirra
ta: dephēsus ab Alexā. ꝛ interrogat⁹ ab eo: q̄re in
mari tot latrocinia faceret: rn̄dit. Qr ego exiguo
nauigio pdā facio: latro vocor: qꝛ tu magna clas/
se: diceris impator. Et valeri⁹ maxim⁹. li°. 7°. di/
cit: ꝙ iterrogat⁹ Sochrates cur rideret. Rn̄dit:
video magnos latrones ducētes puos latrones
ad suspēdiū: q digniores sunt suspēdio: sz sacrile
gia minima puniunt: magna vo in triūphis ha
betur.

QVinto cōmittitur rapina aduocatiōe. Nā
raptor dr aduocatus: q sua negligētia: vl
culpa: aut ignorātia pdit cām illius cui⁹ est aduo
catus: vel si imoderatū salariū exigit: licet eniz di
cat Augustin⁹: ꝙ aduocato licet vēdere iustum
patrociniū: ꝛ iuriscōsulto: verū cōsiliū. 14^a. q. 5^a.
c°. non sane. Nō tn̄ dz petere imoderatū. Mo/
deratū aūt salariū attendit: sm Ray. in summa
ꝯsiderata quātitate cause: ꝛ labore aduocatōis: ꝛ
scia ac facūdia aduocātis: ꝛ ꝯsuetudine regiōis.
Et de hoc est textus in. l. i. §. in honorarijs. ff. de
vari. ꝛ extra. cogni. Aduocatus quoqz q ex do/
lo ꝛ fraude iniuste dānificat ptem ꝯtriam: vtendo
sathanica doctrina: quā ponit speculator in titu/
lo de aduocato. §. consequēter. ꝛ. §. sequitur. ꝛ. §.
vtriusq̄. vbi describit cautellas quas debent ha/
bere aduocati: tenetur parti lese ad oīe īteresse:
sm Monal. in summa in tractatu restitutionū
Similiter si instruxit clientulū suū ad negādum
veritatē: ꝙ facere solēt aduocati: ut inqt glo. i. c°.
p°. de ꝯfes. li°. 6°. ꝛ. 50^a. di. c°. sepe. Vel si admonu
it eū ad petendū dilatiōes supfluas: ꝛ terminos
indebitos: qd solēt facere aduocati: ut inq: glo. in
c°. statutū. §. fi. de rescriptis. li°. 6°. peccat mortali
ter: ꝛ tenetur ad restitutionem taliter offenso per
eius cauillationem. Isti autem aduocati non re
stituentes damnantur. Nam legitur in cronicis
ordinis nostri ꝙ frater Ioannes parens qui fu/
it secūdus generalis ipsius ordinis: cū esset iudex
ꝛ aduocatus in ciuitate castellana: semel existēs
ad fenestram domus sue que respicit in via pu/
blica videbat custodem porcorum porcos in

stabulo claudere volētem nec valētem: cū vnus iret hinc et alius inde. Cūq; fere insaniret plenus ira clamare cepit. O porci maledicti intrate stabulū: sicut iudices et aduocati intrant infernum. Quo dicto: statī porci mutuo se ipellētes sine mora et strepitu itrauerūt: ꝓpter qđ ipse iudex et aduocatus timore ꝑterritus mūdanis renūciauit: et ordinē nostrū itrauit: ac sctūs homo fuit. Hoc tñ de malis aduocatis et iudicibus solūmodo intelligitur. Predicta autem de aduocatis damnificantibus proximū intelliguntur etiam de procuratoribus et notarijs: qui per ignorantiā damnificāt ꝑtes: ſm enī Jo. de pla. insti^a. de obli. que ex delict. nas. in principio: tenent ad interesse. l. fi. C. de magistratibus conueniendis. Tenentur enim iura scire: vt a faciendis instrumētis de contractibus illicitis abstineant: vt notat glosa in. l. generali. C. de tabularijs libro. x°. Unde si falsum instrumentū fecerit notarius punitur grauiter: institu. de publi. iudi. §. item lex cornelia. de falsis. Similiter scribens cōtractus alienationis prohibite: meret manus amputationē: vt in c°. imperialē. §. scriba vero. de prohibi. feu. alie. per fede. in vsibus feudorum. Quilibet ergo artifex perhibens se esse peritum in arte sua: tenetur de omni damno facto ex sua imperitia ſm Joan. de pla. instituta. de obliga. que ex q̄si deli. nas. in principio. et probatur per. l. fi. §. p°. et 2°. ff. si mes. fal. mo. dix. et notat glo. in. l. si quis fundū. §. celsus. ff. locati. Ex quo concluditur ꝙ medicus male curans egrotū ex ignorantia: vel derelinquens curā eius ante terminum: tenetur ad satisfactionē egro. §. preterea. institu^a. ad. l. aqui. cōcordat. l. qua actione. §. si. cū. l. sequenti. ff. ad. l. aqui. imperitia enim medici culpe numeratur. Et similiter de iudice: et quocunq; artifice. ff. de re. iur. l. imperitia. et. p^a. q. p^a. c°. non est putanda in fine. et 19^a. di. c°. fi. et extra de eta. et qua. c°. ad aures. et. l. illicitas. §. sicuti. ff. de offi. presi. Ūn ratione asserte peritie: lata culpa equiperatur dolo. l. ad comētariensem. ff. de custo. reo. Similiter litigantes contra iustitiam tenētur ad interesse dānificato: ſm Hosti. in sūma. X

Sexto committitur rapina subtractione: scilicet decimarum. Unde scriptum est. 16^a. q. p^a. c°. decime. Decime ex debito requirūtur: et qui eas dare noluerint: res alienas inuadūt. Y

Septimo committitur rapina testificatione. Quando aliquis scienter testificatur falsū contra aliquē: mortaliter peccat: et tenetur ad restitutionē: ſm Tho. 2^a. 2^e. q. 70^a. ar^m. 14^a. q. 5^a. c°. non sane. et. 2^a. 2^e. q. p^a. c°. notū sit. et. 17^a. q. 4^a. c°. si quis in atrio. Z

Octauo cōmittitur rapina falsificatione. Raptor enim dicitur qui falsificat monetā principis: vel radit: aut tingit numos: talis enim si liber est traditur ad bestias: si seruus morte punit. ff. ad. l. corneliam de falsis. l. quicunq;. Et qui cudit nouam monetam principis: sine eius auctoritate debet comburi. l. ij. C. de falsa mo. Qui vero cudit falsam monetam ciuitatis: vel alterius inferioris a principe debet decapitari. l. i. C. de fal. mo. A

Nono committitur rapina deceptione: scilicet pedagiorum: quando sunt licita et honesta: ſm Ray. in summa et habet i sūma confes. li°. 2°. ti°. 5°. q. 29^a. que autem sint licita pedagia vide per doctores. in. c°. sup q̄busdā. de ver. signi. Decimo committitur rapina impositione scilicet nouorum pedagiorum. Nam talia imponentes sine licentia eorum ad quos spectat: ipso facto sententiam excomunicationis incurrunt. Et nō possunt absolui: nisi per sedem apostolicam: vt patet in processu curie romane: maxime Martini quinti: qui incipit. Martinus episcopus et c. Et omni anno ex ore pape excomunicantur imponētes noua pedagia: et hoc in die cene domini. Et tales mortaliter peccant: ſm Monal. in summa et in tractatu restitutionum. et Hosti. in summa: vide. C. noua vectigalia institui non posse. l. ij. et. iij. prohibentur talia vectigalia noua institui: et ꝓbātur hec omnia per c^m. si quis romipetas. 24^a. q. 3^a. et extra. de tregua et pace. c°. inouamus. et extra de censi. c°. peruenit. ꝟ. oportet. et. c°. cum apostolus. §. prohibemus. et. 12^a. q. 2^a. c°. nobis enim circa finem. ꝟ. si quid forte. et. ff. de publica. l. vectigalia. ff. loca. l. ex conducto. §. vno. Quando autem vectigalia sunt legitime instituta: ſm formam capituli. super quibusdam. de verbo. signi. tunc possunt exigi cum bona conscientia. Et hoc si exigentes faciūt illud propter quod fuit institutū pedagium: aliter non. Nā cessante causa in recipiente cessat obligatio in dante. 16^a. di. §. his omnibus. et extra. de iure iu. c°. peruenit. Quando autē pedagium non est iustum: vel quando est iustum et exactores nō faciunt illud: propter quod institutum est pedagium: tenentur ad restitutionem illis a quibus acceperunt: si inueniantur: aliter debent erogari pauperibus: extra de vsu. c°. cum tu. et hec fuit sententia Raymun. et Alde. ac Inno. vt patet in summa con. li°. 2°. ti°. 5°. q. 29^a. Imponentes quoq; collectas: sine prestantias: vltra debitum rationis: et exigētes seruitia indebita a subditis: vt operas in agris: et vecturas: rapinam cōmittunt: ſm Tho. 2^a. 2^e. q. 62^a. ar°. penultimo. B

Exigentes autem talia a clericis: sine licentia pape: rapinam committunt: τ si post monitionem non cessauerint: sunt excomunicati. extra de penis. c°. nostram. Exigentes autem a psonis ecclesiasticis per se vel per alios: gabellas: vel pedagia: p psonis eoꝝ aut p rebus q̄s nō deferunt vel vel deferri faciunt causa negociatiōis. Si sūt singulares persone: ipso facto sūt excomunicate: non obstante qualibet consuetudine talia exigēdi. Si autē sit collegium: vel vniuersitas: castrū: vel ciuitas: ipso facto subijcitur īterdicto: nec a predictis absolui possunt nisi plene restituant: τ de trāsgressione satisfecerint: extra de cēsi. c°. quā q̄ li°. 6°

Undecimo committit rapina ab his qui nolūt soluere legata facta ad pias causas: τ cōmittunt sacrilegiū. 13ª. q. 2ª. c°. qui oblatiōes.

Duodecimo quicunq̄ damnificauit aliquē quocunq̄ modo: tenetur ad restitutionē ſm Sco. in. 4°. di. 15ª. alias est raptor. Item ille qui est obligatus alieni: τ non soluit cum possit: valde peccat: τ puniēdus est. insti°. d̄ acti. τ obli. §. vtiq̄ in ista. Tales enī qui accipiunt ad credētiam in apothecis: τ postea nunq̄ soluūt: sunt raptores τ fures domestici: qui rapiunt τ furantur sine periculo vite. Sed ad mortem peruenient sempiternam. Sed tamen sicut magnum est peccatum non soluere debita: cum quis potest. ita graue scelus est illorum creditorum qui īcarcerari faciunt pauperes non valentes soluere: τ consequenter illos destruentēs. Inanis enī est actio quam inopia debitoris excludit. l. nam 16. ff. de dolo. τ c°. olim. de resti. spo. Similiter quicū q̄ habet rem ad alium pertinentem: tenet ſm Scotū in. 4°. di. 15ª. ar°. 2°. q. 4ª. restituere eam de p̄senti: si potest: τ assignat Scotus rationem: τ Tho. atq̄ Alexander lombar. τ Ricardus ac Landulphus. neapo. τ Francisc⁹ de may. in. 4°. di. 19ª. τ Astē. in summa li°. 5°. ti°. 29°. quia licet precepta affirmatiua ipsius dei: non obligēt ad semper: tamen obligant precepta negatiua. Et q̄uis preceptum de restitutione facienda: videatur affirmatiuum: ſm formam verborum: tamē implicat aliquid negatiuū: quo quis prohibetur detinere alienum: τ ideo sicut auferre alienum est mortale: cōtra preceptum domini negatiuū. Exodi. 20. Nō furtum facies. Ita τ tenere alienū inuito dn̄o. Iō tenet statim reddere: cū poterit. Unde dicit Scotus vbi supra. Q̄ sicut tenēs adulterā: semp est in pctō mortali: donec restituerit eā viro suo: τ nō est capax penitentie: sed irrisor: si non reliquat eā: τ veniat ad penitētiā anq̄ relinquat: addit peccatū peccato: ita detinēs alienū. Ideo Augustinus in epistola ad Macedoniū: τ habet. 14ª. q. 6ª. c°. p°. dicit. Non remittitur peccatū: nisi restituat male ablatum. Et idem habet de reg. iur. li°. 6°. c°. peccatum. τ. 24ª. q. 2ª. c°. legat. τ de peni. di. 2ª. c°. nemini. τ extra de fur. c°. porro. τ in glo°. ibi super verbo. satisfacere. τ de vsuris. c°. cū tu. vnde si potest restitui: debet restitui idem: per iura allegata. Si autē nō potest restitui: debet fieri restitutio in equiualenti si sit possibile: vt notatur extra. ne lite pen. c°. 2°. si vero equiualēs reddi nō potest: debet fieri restitutio ad arbitriū boni viri: vt inquit Astesanus vbi supra: contrafaciens autem est raptor. Ait enī glosa in. c°. sepe. de resti. spo. Iura pro eodē reputāt: auferre: τ detinere īiuste. arᵐ ad hoc. 16ª. q. pª. c° de crimine. Et ideo contra tales raptores exclamat Aug. in. li°. de verbis dn̄i dicens. Si in ignē mittit: qui nō dederit rē ꝓpriā: vbi putas mittēdus est qui inuasit alienam? Si cū diabolo ardere habet qui nudū nō vestit: vbi putas arsurus est: qui vestitū expoliauit? Et idē dicit Rabanus super Matth. 15°. c°. τ fulgētius tractans illud matthei. 7°. Omnis arbor que nō facit fructum bonū. τc. dicit. Si sterilis in ignem mittit rapacitas qd meret? Et si iudiciū sine misericordia fiet ei: qui nō fecerit misericordiā: quale iudicium erit ei qui fecerit rapinā? hec ille. Et ideo reddite que sunt cesaris cesari: τ que sūt dei deo. Matth. 22°.

¶ Feria secunda post tertiam dominicā in quadragesima in die sancti Matthie in mane: de simonia: τ de vsura. Sermo vigesimusſext⁹

Erat vir potēs τ diues: sed leprosus: quarti Reg. 5°. Et in epistola occurētis ferie: ſm expositores sacre scripture. Leuitic. 13°. per leprā intelligitur piritualiter peccatū heresis: vt etiā inquit Augu. in omelia super Luc. 17°. c°. Tū aliquādo per leprā in sacra scriptura: significat oē peccatū mortale vnde quilibet in mortali existens: dicitur leprosus vt inquit Nicolaus de lira. in suis moralitatibus super quarti Regum. 5°. Quandoq̄ etiā per lepram significatur simonia: ſm Aug. in quodam sermone ad heremitas. Nonnunq̄ etiam per lepram significatur auaritia: vnde scriptum est. pª. q. pª. in. c°. scito turpem. Omnes cupidi: omnesq̄ auari: spūalem leprā cū diuitijs suis possidēt. Ideo bene dicunt verba proposita. Erat vir potens τ diues: sed leprosus. Super quibus verbis duo considerabimus. Primo simonie viciū. Secundo vero peccatum vsure.

¶ Pars prima de simonia. K

Jrca simoniā q̄runt̄ q̄nq3. Primo ei⁹
diffinitio: pro qua sciendū ẜm Alexād.
c de ales in.3ª. parte sūme: in tract. de.7°
p̄cepto decalogi. q. vltª. et Ric. nr̄3 i.4°
di.25ª. et Thom. ibidem: et.2ª.2ᵉ.q.100ª. et cano/
nistas. in c°. qui studet. pª. q. prima. et Raymun/
du3 in summa: q̄ simonia est studiosa voluntas
emendi: vel vendendi: aliquid sp̄uale: vel sp̄uali
annexum. Et ẜ3 p̄dictos doctores: per spiritualia
intelligunt̄ sacramenta: vt baptism⁹: chrisma: eu
charistia: ordo: p̄nia: extrema vnctio: ⁊ b̄ndictio
nuptiarū: pro quibus dare pecuniam: vel recipe/
re: vt precium eorū prohibitū est: q2 simōia. Ane
xa vero spiritualib⁹: vel sacramētalia: sunt dedica
tiones ecclesiarū: cōsecrationes virginū: ⁊ aliaru3
rerū ad cultū diuinū pertinētiū: benedictio abba/
tū: absolutio ab excomunicatione: vel ab alijs cē/
suris ecclesiasticis: electio prelatorū ecclesiastico/
rū: cōfirmatio eorū: renūciatio: visitatio ipsorū p̄/
latorū: correctio criminū: vel desistere a correctio/
ne in iudicio ecclesie: cura animarū: ingressus reli
gionis: vel monasterij: eccl̄ia seu beneficiū simplex
vel curatū: prebenda: dignitas eccl̄iastica. Ut ar/
chidiaconat⁹: p̄positura: ep̄atus: officiū sepulture
vel locus eccl̄ie cōsecratus ad sepultura3: vel vbi
est sepultus aliq̄s: ius capelle: vel patronat⁹: ius
p̄cipiēdi decimas: officia ecclesiastica: vbi est ali/
quid iurisdictōis sp̄ualis: vt yconim⁹: vice dn̄s: ⁊
huiusmodi: ferre sentētia3 in iudicio ecclesiastico
⁊c. similia: pro quibus pacisci est simonia. pª. q.
2ª. c°. quam pio. vbi d̄r. Cesset ōis pactio: cesset
ōis cōuentio. Et est sciendū: q̄ nō solū qui spiri/
tualia vendūt: vel emūt simoniaci sunt: sed etiā illi
qui in his mediatores sunt. pª. q. 2ª. c°. sicut ep̄s
Notandū etiā q̄ si q̄s sine pactione: vel exactione.
expressa: cōferat aliq̄d sp̄uale: p̄icipaliter hac in
tētione: vt propter illō recipiat t̄pale: puta audit
cōfessionē: vel dicit missā: vel cōfert ordinē: siue be
neficiū: ⁊ similia: p̄ncipaliter quia sperat propter
hoc se habiturū pecuniā: vel aliq̄d aliud. Et simili
ter qui dat t̄pale: p̄ncipaliter vt r̄cipiat sp̄uale: pu
ta: eucharistiā: ordinē: b̄nficiū: ⁊ huiusmodi: simo
niā cōmittit mētalē: que est mortale peccatu3: ẜm
Ricar. ⁊ Tho. in.4°. ⁊ Raymū. ⁊ Inno. ac Ho/
stien. in sūma: vt etiā refert̄ in sūma confes. li°. p°.
ti°. p°. q. 5ª. Sed talis simonia mētalis tollit̄ per
penitētiā extra de simo. c°. mādato. Hoc tn̄ capitu
lū si bn̄ cōsideret̄: non loquit̄ de pecunia accepta
per simoniā mētalē in vēditione sp̄ualiū: sed solū
vult dicere: q̄ cū b̄nficiatis vel electis per simoni/
am mētalē: potest dispensari: sine hoc q̄ renūcient
Et hoc innuit glosa eiusdē capituli di. Sola peni
tētia purgat̄: sine renunciatione. Nō aūt dicit ille
textus: licet ad hoc cōiter alleget̄: q̄ accipiēs pecu
niā per simoniā mētalē: possit eā sibi licite retinere
cū hoc sit turpissimū lucrū. Et ideo de equitate vi
det̄ debere restitui: vt infra patebit: vbi declarabi/
tur q̄ etiā q̄n talis pecunia nō est restituēda dan
ti: nec ecclesie: aut alteri particulari persone: videt̄
debere erogari pauperib⁹. Nec obstat p̄allegatū
capitulū in quo d̄r: q̄ sufficit satisfacere deo p̄ pe/
nitētiā: q2 r̄nderi potest: q̄ penitētia includit in se
satisfactionē: ⁊ restitutionē male acceptoru3: vt p̄
Theologos in.4°. di.15ª. illud aūt q̄ restituit̄ pau
perib⁹: d̄r restitui deo Matthei.25°. Quodcūq3
vni ex minimis meis fecistis: mihi fecistis: dicit sal
uator: ⁊ ista dixi ex cōsilio: prout mihi videt̄ de eq
tate: l3 doctores cōiter aliter sentiāt: vbi aūt nō fit
pactio vel exactio: nec p̄ncipalis itētio est ad tem
poralia in collatiōe sp̄ualiū: vel receptiōe: sed gra
tis: ⁊ elemosynaliter det̄ aliq̄d: vel accipiat̄ ad su
stentationē nature: vel reuerētiā sacramētorū: vel
ad seruādā laudabilē cōsuetudinē: licite ⁊ sine si/
monia dari: ⁊ accipi potest: vn̄. 12ª. q. 2ª. c°. ecclesia
sticis. dicit Greg. Eccl̄iasticis vtilitatib⁹ deseruiē/
tē: ecclesiastica op3 remuneratiōe gaudē fac. pª. q.
pª. c°. q̄cq̄d iuisibil̄. ⁊ pª. q. 2ª. c°. sicut ep̄s. vbi idē
Greg. ait. Ei⁹ oblatio nullā culpe maculā īgenuā
nō ex ambiētis petitione p̄cessit. ⁊. pª. q. pª. in. c°.
iudices. Aug. inq̄t. Accipiāt necessitates sustenta
tionē a p̄plō: mercedē ministrationis a deo. G

Secundo de simonia videnda est ei⁹ nōiatio
Et r̄ndet̄: ẜ3 Alex. de ales in.3ª. p̄te sūme in
trac. de.7°. p̄cepto decalogi. ⁊ btr̄n Tho. atq3 Ric.
i 4°. di.25ª. ⁊. Pe. ⁊ Ulde. i eadē di. ⁊. Ray. i suª
ac Tho.2ª.2ᵉ.q.100ª. ⁊ ēt habet̄ i sūma ɔfes. li°. p°
ti°. p°. q. 4ª. q̄ simōia d̄r a Simōe mago: d̄ q̄ hē
tur Act. 8°. q̄ cū vidisset dari sp̄m scm̄ p̄ imposi/
tionē man⁹ ap̄forū: obtulit eis pecuniā dicēs. Da
te mihi hāc p̄tātē: vt cuicūq3 īposuero man⁹ ac/
cipiat sp̄m sctm̄. Petr⁹ āt dixit ad eum: pecunia
tua tecū sit ī p̄ditionē: q2 existimasti donū dei pe/
cunia possideri. S3 ɔ̄ hoc dici posset: q̄ Simō so
lū voluit emē sp̄ualia. Gieçi āt discipulus Heli/
sei vēdidit Naamā syro sp̄ualia: q̄rti Re.5°. Ergo
poti⁹ dicēda ē giecia: q̄3 simōia. R̄ndēt p̄dicti do/
ctores: q̄ gieçi solū vēdidit donū dei. Simō aūt
ad hoc emere volebat: vt postea alijs vēderet. pª.
q.3ª. c°. saluator. Et iō poti⁹ d̄r simonia: q2 q̄ ad
itētionē: simō i emptione ⁊ vēditione peccauit. F

Tertio q̄rit̄ de simonia: ei⁹ detestatio. s. q̄re sit
p̄ctū3: ⁊ possum⁹ assignare tres rōnes. Pri
ma ex p̄te vēdētis: q2 ille q̄ vēdit sp̄ualia: nō ē il/
lorum dn̄s s3 dispēsator vn̄ pᶜ. Corinthio.3°. p̄icit

apostolus. Sic nos existimet hõ: ut ministros xpi: et dispẽsatores ministerioꝝ dei. Scḋa ratio ẽ ex parte emẽtis. Ille eñi qui emit rem multo minori ꝓcio: ꝙ valeat: iniuste emit: fm Tho. 2ᵃ. 2ᵉ. q. 78ᵃ. Sed spūalia sunt tãte nobilitatis et pfectiõis: et ꝑ pñs valoris: ꝙ excedũt oĩa tpalia. l. sancimus. C. de sacrosan. eccl. Et ideo nõ possunt ꝓcio tẽporali emi: vnde de sapiã que est res spūalis: dĩ Sapie. 8ᵒ. Preciosior est cũctis opibus: et oĩa q̃ desiderãtur: huic non valent cõparari. Tertia ratio est ex parte vẽditiõis: qꝛ qui vtitur aliquo actu ad aliõ seu alio modo: ꝙ ordinauit deus: iniq3 facit: et tãto prius: quãto illud est in se dignius. Ordinauit autem deus spūalia gratis cõferri debere hoĩbus: per ministros suos: vnde Matth. xᵒ. cᵒ. inqt saluator. Gratis accepistis: gratis date. s. sacramenta: et alia spūalia. Que verba habẽtur. pᵃ. q. pᵃ. cᵒ quicqd. Ex quibus colligit᷑: ꝙ simonia est peccatum mortale. Et põt addi Quarta ratio qꝛ nullus debet excomunicari: nisi pro mortali peccato: ut inqt. glo. in. cᵒ. ex parte. de verb. sig. Et est text⁹ de hoc in. cᵒ. nemo. xjᵃ. q. 3ᵃ. Propter simoniam aũt debet quis excoĩcari. pᵃ. q. pᵃ. cᵒ. quicũq3. ergo est mortale. De hoc maledicto vicio loquẽs Gregorius in registro: equiperat illud infidelitati: cuius verba habent᷑ in. cᵒ. cum oĩs. pᵃ. q. pᵃ. et in. cᵒ. eos. eadem. q. et causa: dicitur. Nõ impia heresis macedonij: tollerabilior est: ꝙ simõia. Et ideo cetera crimina in cõparatione hui⁹ peccati: quasi ꝓ nihilo reputant᷑. pᵃ. q. pᵃ. cᵒ. si. I

Quarto querit᷑ de simonia ei⁹ punitio: de qua loquit᷑ Greg. nazãzenus. pᵃ. q. pᵃ. cᵒ. qui studet di. Judas oĩum redẽptorem vẽdidit: mox laqueo suspẽsus: eãdẽ redẽptõis grãz nõ obtinuit: et merito: qꝛ nemo põt retinere: qḋ vendidit. Simon ẽt magus cuz eãdẽ grãm spũs sci emere voluit: dãnationis sue sniam audiuit a petro. Dicit ẽt Aug. pᵃ. q. pᵃ. cᵒ. sicut. Nõ ignis sacrificij: qui per 30ᵃ. annos babylonice captiuitatis: sub aqua vixerat: extinct⁹ est: Antiocho Jasoni vẽdẽte sacerdotiũ: qui significauit ignẽ: idest grãm spũs sancti nõ lucere in simoniacis sacris. Et hec ꝓma punitio: põt dici perditionis. II

Secũda pena dicitur suspẽsionis: notorij eniz simoniaci: sunt suspẽsi ab ordinibus: et beneficijs simoniace susceptis. pᵃ. q. pᵃ. cᵒ. statuimus. et cᵒ. quisqs. Et hãc suspẽsionem videt᷑ Ambrosius vocare excoĩcationem. in. cᵒ. reperiũtur. pᵃ. q. pᵃ. fm glo. Et tales. s. cõferentes ordines: vel bñficia: et officia ecclīastica: et illa recipientes per simoniam: si sunt clerici debent deponi: et priuari omni officio: et bñficio: si ꝯuincantur de hoc in iudicio ecclesie. Si aũt sunt laici: ut mediatores simonie: debent excoĩcari. pᵃ. q. 2ᵃ. cᵒ. si quis. Efficiunt᷑ etiam infames: et qlibet criminosus admittit᷑ ad accusationem eoꝝ. extra de simo. cᵒ. tanta. et. cᵒ. si dñs. Sed sciẽdum: ꝙ hodie oẽs simoniaci: tam vendẽtes: ꝙ emẽtes: tam principales: ꝙ fautores: tam notorij: ꝙ occulti: ipso facto sunt excomunicati: ut patet per extrauagãtem Martini qnti in cõsilio constãtiensi factam: que incipit. Multe. Et ꝑ aliam extrauagãtem eiusdẽ: que incipit. Dãnabile scelus: et fuit facta Mantue. In qbus etiã dicitur: ꝙ ordinati simoniace: ipso facto sunt suspensi ab executione suoꝝ ordinum. Et electiones: aut ꝯfirmationes: et queuis ꝓuisiones facte simoniace: sunt ipso iure nulle: nec promoti: aut cõfirmati faciũt fructus suos: sed ad restitutionem tenentur: tanꝙ iniuste ablatoꝝ. Et idem confirmauit Eugenius quart⁹ in alia extrauagãti: que incipit Cum detestabile. Item oẽs simoniaci: et mediatores: quolibet anno in cena dñi excomunicant᷑ ore pape: ut patet in ꝓcessu curie. Dicũt tñ communiter doctores: ꝙ solum sunt excoĩcati ipso facto simoniaci in ordine: vel bñficio. Nec obstat. cᵐ. reperiunt᷑. et cᵐ. quicũq3. et cᵐ. placuit. pᵃ. q. pᵃ. et similiter. cᵐ. ex multis. pᵃ. q. 3ᵃ. Quia lic3 sub pena anathematis ꝓhibeant: tñ solu3 loquunt᷑ de simonia in ordine: vel bñficio. Aduertẽdu3 quoq3 fm Asten. liᵒ. 6ᵒ. tiᵒ. 55ᵒ. ꝙ quãdo simonia est solu3 mẽtalis: sine omni pactione: non ligat᷑ talis simoniacus aliqua predictarũ penaru3. III

Tertia punitio dĩ restitutionis. Pecunia eñi simoniace recepta: fm Ray. i sũma: d3 restitui ecclie: in cui⁹ ꝯtumeliã data est. ex̃ de simo. cᵒ. de hoc aũt. arᵐ. 17ᵃ. q. 4ᵃ. cᵒ. si qs in atrio. et. 27ᵃ. q. pᵃ. cᵒ. si qs rapuerit. Et hec idẽ dĩ i sũma cõfes. liᵒ. pᵒ. tiᵒ. pᵒ. q. 23ᵃ. Et hoc cu3 pecunia dat᷑ alicui ꝑticulari persone: puta ꝓlato soli: vel alij cuicũq3. Ita ꝙ ecclie collegiũ nõ est in culpa. Si tñ ille q dedit pecuniã: trãseat postea ad aliud monasteriũ cũ nõ possit stare in ꝓmo monasterio. cᵒ. qm̃. de simo. Debet illi mõasterio dari pecunia: ut eo viuẽte hẽat vsum illi⁹ pecunie. Et postea restituat᷑ ꝑori ecclie: arᵐ. 16ᵃ. q. 6ᵃ. cᵒ. de lapsis. et. cᵒ. si quis rapuerit. 27ᵃ. q. pᵃ. Nõ si opponat᷑: ꝙ fiẽda sit restitutio illi qui dedit. cᵒ. veniens. ex̃ de simo. Rñdit Ray. ꝙ qdã dicũt: illud dispẽsatione factũ fuisse: Alij distingũt multipliciter: sed nos possumus distinguere sic: ꝙ aut ille qui dedit vult remanere in seculo: et tunc ei nõ est fienda restitutio: nisi in duobus casibus: fm Hosti. in summa. Primo si donans errauit in iure: quia subuenitur illi: et restitutio fiet ei per dictum. cᵐ. veniens. Secundus

casus est:si adeo est pauper:q nō habet:vnde vi/uat. Et idē dicitur in summa cōfes. vbi.s. ex aūt hos casus debet dari ecclesie in cui9 iniuriaz ero/gata est:ut patuit supra. Et hoc quādo ipsa eccle/sia nō est in culpa:puta:qz solus prelatus vel alij particulares solū sunt in culpa: z non totū colle/gium. Et ita intelligitur glo. in. c°. de hoc autē. ex de simo^a. si aūt ipsum monasteriū vel eccl^a. fuit i culpa:ut siquis dedit monasterio:vel collegio pe/cuniam ut recipiatur:nō debet reddi ei f̄m Ber/nardū in. d. c°. de hoc autē qz nō est conueniens q ecclesia siue monasteriū:cum tali fraude sit in lucro. ff. de neg. gest. l. siue hereditaria. Nemo eni pōt licite retinere:quod dolose lucratur. ff. d reg. iur. l. non fraudant. §. nemo. z. ff. de dolo. p totuz. ideo cū ecc^a. nō possit in hoc casu retinere :nec de beat restitui ei qui turpiter dedit. In hoc casu de bet erogari pauperib9: ar^m. in c°. cuz tu. de vsu/ris. Si autez ille qui dedit vult intrare religionē: uel iā est pe rsona religiosa:z transeat de illo mo/nasterio ad aliud:nō debet restitui ei:ne ex ea cō mittat aliā simoniā. Semel.n. mal9 semper pre/sumitur malus in eodez genere delicti. l. si cui. §. hisdem. ff. de accu. Sed debet aliquo bono modo dari monasterio ad qd vadit:sine reuelatiōe pec cati illius. Et cū reseruatione dnij p°. mōasterio: vel ecclesie in cuius cōtumeliā facta est simonia: qn ipsa ecc^a. nō est i dolo:ut. s patuit:ita q post mortē illius reuertat ad ipsam ecclesiā primā:si/ue monasteriū. Si aūt ecc^a. ipa fu erit i culpa:dz dari in totū monasterio quod intrat:ne sit onerosus. ar^m. 16^a. q 6^a. c°. de lapsis. z. 27^a. q. p^a. c°. si quis rapuerit. Nō obstat. c^m. veniens. qz qd da tur ecclesie pro eo:siue monasterio:vr datuz ei:z per ipsum monasterio. Quod.n. mei contempla/tione acquirit perinde est:ac si ex re mea acquira tur. ff. de acq. here. l. additio. z. ff. d vulga. z pupi. l. sed si plures. §. in arrogato. Ex quib9 omnibus colligit :q pecunia per simoniā accepta obligata est ad restōnē. Et hec est tertia punitio simonia corū:punitur quoqz hoc maledictū viciū:lege di uina:vnde quarti Regū. 5°. Giezi pter simo/niā factus est leprosus:cu zoi posteritate sua. ¶.

Quinto videnda est de simonia eius modifi catio.i. quot modis fiat. Et rndet f̄z Gre goriū. p^a. q. p^a. in. c°. sunt nōnulli:q cōmittit qn aliquod munus dat:vel accipit pro emptiōe: vl venditione spūaliuz:vnde ibidez dicit Grego. q aliud ē mun9 ab obsequio:aliud a manu: z ali/ud a lingua :munus ab obsego:est seruit9 indebi te impensa:munus a manu:est pecunia:mun9 a lingua:est fauor mūdan9. Et pecuniā intelligit omnia res tpalis:ut dicit glo. ibi. Et p quodlibet horū munerū in spūalibus datorum:vel acceptorum: pacto:vel exactione:vel intētione pncipali cōmit titur simonia. Et cōfirmat hoc. p^a. q. 3^a. in. c°. sal/uator vbi Urban9 papa inquit. Quisqs res ec/clesiasticas.i. spūalia q dona dei sunt:nō ad hoc ad qd istituta sunt:sz ad ppria lucra munere lin gue:vel indebiti obsequij:vel pecunie largit:vel adipiscit simoniac9 est:hec ibi. Quō aūt mun9 a lingua:vel a manu inducat simoniaz:videte p Tho. in. 4°. di. 25^a. z. 2^a. 2^e. q. 100^a. z Ray. in sum/ma. Sed heu qd dicem9 de hodiernis tpib9: Au dite qd Mattheus poeta in sua poetria pte. p^a. c°. 9°. iquit. Aux roma sitit:dantes amat:absqz datiuo. Accusatiuo:roma fauere negat:z Henri cus samariēsis li°. p°. parte. 2^a. dicit.

Ipsa caput mūdi:venalis curia pape
Prostrat:z infirmat cetera membra caput.
Sacrum:certe nephas:nostro prudētius euo.
Vendit in turpi conditione foro.
Chrisma sacrū:sacer ordo:altaria sacraqz sācta.
Dona:quid hec vltra venditur ipse deus.

Metrice quoqz dicit a quodā poeta.

Presulis albini seu martyris ossa ruffini.
Rome si quis hz vertere cuncta valet.

Sz fortasse ista erāt vera tpib9 illis:nūc aūt plati qui hodie sunt:forte ab his defectibus sunt i mu nes:qd vtinā sit verū. Ideo dicit Esaias prophe ta. 33°. c°. Beatus qui excutit manus suas ab oi munere.

¶ Pars secūda hui9 smonis d vicio vsure. ¶.

Secundo z vlti°. de vsura duo videda sunt:eius diffinitio. 2°. eius detesta°. p°. sciendū:q vsura diffinit a Ray. in sū/ma dicit. vsura ē lucrū:ex mutuo pa/cto dbitū:vl exactū. Et hāc eadē diffinitōez pōit Inno. in. c°. p°. ex de vsuris. z Monal. in sūma Beatus aūt Ambro. 14^a. q. 3^a. c°. pleriqz. sic eam diffinit:vsura ē qdcūqz accidit sorti. Et cū hac d scriptiōe pcordat capitulū pmū: z capitulū vlti/mū eiusdē qōnis. Gof. aūt i sūma huic dscriptio ni supaddit dicēs:vsura ē qcqd sorti accidit:iten tione pcedēte:vl pacto. Hosti. vo. in sūma ti°. de vsuris:lati9 diffinit vsurā di. Usura ē qcqd solu/tioni:pecūie mutuate accidit ipsi 9rei vsus gra: pactiōe iterposita:vel hac itētiōe hita in pcu:vel exactiōe ex postfacto. Pro cui9 diffinitiōis dcla ratiōe sciēdū. p°. q qcqd accipit vltra sortē.i. vl tra portionē mutuatā:siue sit pecūia:siue fruct9 ut bladū:siue vinū:aut seruitiū:siue qdcūqz aliō qd aliq pcio extiari pōt:vsura ē. ut p Tho. 2^a. 2^e. q. 78^a. z habet i su^a. pfes. li°. 2°. ti°. 7°. q. 2^a. z. 5^a.

vbi dicitur: q etiā si propter mutuū recipiat mu tuus a ligna: vel ab obsequio: tanq̄ ex obligatione mutui: et hoc pacto vel intētione principali: vsu ra est. Ideo inquit Ambrosius.14ª.q.3ª.c°.pleri q̄. Plerique refugientes precepta iuris siue legis: cū dederint pecuniā negociatorib⁹: non in pecu nia vsuras exigūt: sed de mercibus eorum: tanq̄ vsurarum emolumēta accipiūt. Ideo audiāt qd lex dicat. Neq; inquit vsuras escarū accipies: ne q; oium rex. Bene ergo dicitur in diffinitione: q vsura: ē qcquid solutiōi mutui accedit. Et hoc ē contra quosdam asserētes: sufficere in contractu: q pars nō damnificetur: que mutuum accepit: quāuis altera commodum sentiat. Contra quos inquit Geral. super. 5°. Ethi. Si quis dicat q si mercator accipiat pecuniā ad vsurā: et ide multū lucret: talis cōtractus videtur vtriq; parti cōmo dus et volūtarius. Respondēdū est nō esse verum Nam recipiēs mallet reddere sine vsura: q̄ cū vsura: nec est cōmodus quia fm formam pacti est damnosus: cū plus debeat reddere: q̄ accipit: et euētus lucri sequētis: nō iustificat hāc iniquita tem. Ex predictis etiā colligit: q ille qui mutuat frumentū antiquū: principali intētione: vt nouū accipiat: et magis bonū: vsurā cōmittit: fm Gof. in summa sua in ti°. de vsuris. ad finē: et idē tenet. Raymū. et Hosti. quādo aliquis propter hoc facit mutuum frumēti: vt ex melioratione lucret. c°. cō suluit. et c°. in ciuitate. ex̄. de vsuris. si autē mutuat non principaliter vt lucretur: sed vt non sibi pe reat: et accipiēti grām faciat: nō committit vsurā fm Hosti. et Raymū. in summa in ti°. de vsuris. et ita intelligendum est dictum Joan. de legna. in c°. in ciuitate. ex̄. de vsu. si tamē quis taliter mutu ans presumeret verisimiliter. q nouū deberet plus valere mutuās hac intētione eēt vsurarius: c°. na uiganti. ex̄. de vsu. vt inquit Guiliel. et habetur in summa cōfes. eodē ti°. q. 42ª. Petr⁹ quoq; de an cha in c°. vsurarū. de vsuris. li°. 6°. dicit: q si non est verisimile q frumētū nouū debeat plus valere tempore solutionis nullū est vicium: ex̄. de vsuris. c° nauigāti. si autē est verisimile q erit pciosius tem pore solutionis: et tūc aut creditor aufert liberta tē debitori: liberādo se interim soluēdo frumētū vet⁹ i ead ēbonitate intrīseca q fieri debet. ff. si cer. pe. l. cum quid. et vsura: aut non aufert talem liber tatem et non est vsura: et hanc distinctionem di cit Joannes cal. esse multum equitati consonam quā etiā tenet Guiliel. vbi supra. Ex predictis etiā seqt: q si qs mutuat cōitati hoc pacto q durāte de bito nō tenet soluere collectas: videt vsurarius: si collecte sibi vt ceteris ciuibus erāt imposite: et hoc videtur tenere Joan. an. in c°. consuluit. extra de vsuris. Et Petrus de ancha. super. c^m. p^m. extra eodem ti°. Si autem mutuat: vt nō soluat: quod alias soluere non tenetur: nō est vsurarius: vt vi detur sentire Inno. in c°. p°. de vsuris. di. q idē tenet Guiliel. et Speculator. Ex predictis etiā col ligi potest q si qs mutuat pecuniā Ticio: vt mo lat ad molendinū suum: principali intentiōe: vel pacto: vel vt coquat ad furnum suum: vel doctor mutuet scolari: vt intret ad scolam suā: videtur vsura fm Jo. cal. in c°. nauiganti. de vsuris: qñ ex hoc recipit comodū: vel vtilitatē que possit pe cuniam extimari: et tenetur ad restitutionem nō de mercede quā accepit pro labore sua: quā etiā acciperet alter: sed de vtilitate quā habet alias: puta: qr ex hoc molendinum: vel furnū: vel scole sue habent maiorē concursum personarū: et effici tur doctor maioris fame. Ista. n. bene possunt pe cunia extimari: videlicet tantū quantū reputat vel reputare debet illud cōmodū: vel honorē pro pter hoc q Ticius iuit ad molendinum: vel fur num: vel intrauit scolas suas: quod nō fecisset si pecuniam non mutuasset. Guiliel. tamen et Mo nal. dicunt: q si debitores propter hoc non sunt dānificati: nō tenentur creditores ad restituendū eis aliquid: nisi quatenus existimari debet liber tas molendi: vel eundi ad scolas: ubi volebant cō pensatis circunstantijs de facultate et qualitate molendi: vel eundi ad scolas: et de bonitate eorū. Si vero queratur cui sit restitutio in pdicto cāu: videlicet de hac vtilitate quā consequit mutuās: ex qua non dānificat debitorem: cum ei non dat nisi tātū quantū daret alteri: nec ex sublatione li bertatis eundi ad alios aliquid patitur. Et ideo ei non est fienda satisfactio: qui in nullo ledit. c°. si. extra de iniurijs. Respondeo q debet erogari pauperibus: qui semper succedūt: quādo non cō stat cui sit restituendū. extra de vsuris. c°. cum tu. Et notatur extra de simonia. c°. de hoc. Et cum hoc concor. Joā. an. in regula. pctū. de regu. iur. li°. 6°.

O

Secundo ex diffinitione p3: q vsura com mittitur solū in cōtractu mutui veri: vel i terpretati. Ut etiam inquit Alexan. de ales. in 3ª. parte sūme: in tractatu de septimo precepto deca logi. q. 7ª. Mutuum autē est contractus in quo quis aliqd dat recepturus nō idē in numero: sed tantūdē in genere suo. Et dicitur mutuū: ex eo q de meo tuū fiat: qr mutuās transfert dominiū in eū cui mutuat. Et fit in rebus que ɔsistunt in numero: pondere: vel mensura. vt in. l. ij. ff. si cer. pe. Et cōmittit vsura in isto cōtractu: qñ aliqd

recipitur vltra sortem:nõ obstante q mutuans recipiat in se in aliquo casu sortis periculum. vt in c°. nauiganti.ex. de vsu. vt si qs mutuat eunti ad nũdinas pecuniaz ⁊ suscipit ĩ se piculũ maris ẽ.n.vsurari⁹:vt ibi dicit tert⁹. Jtẽ ẜ3 Alex.lõbar. in.4°.di.15ª. Si quis mutuat cẽtuz ad decẽ ãnos: ita q si infra decẽnium:alter cõtrahentiuz moriatur:debitor sit liber:sin aũt nullus moriatur:det ducẽtum: vsurarius est. Ratio autem quare solum in mutuo vero vel iterpretato fit vsura est:ẜ3 Alexandrum de ales:⁊ Alexandrum lombar. vbi supra:quia cum vsura sit vicium ⁊ peccatum necesse est:q sit in aliquo contractu:respectu sortis date. Hoc autem cadere non potest. Primo in contractu vere emptionis ⁊ vẽditiõis:quia in tali cõtractu non accipitur aliquid quod accidat sorti: quinimo si aliquid accipitur de re empta cuz venditur:illud est de sorte. Nam si quis emat agrum pro centum:⁊ in fine anni percipiat fructus qui valeant decem:talis excrescentia est fructus sortis ⁊ nõ accidit sorti. Eodez etiam modo:si qs emat merces pro minori pretio:in vno loco vbi abundant:⁊ aliquid lucretur vendens in alio loco: lucrũ est de sorte:⁊ ideo licituz. Jtem non cadit vsura in vero contractu locationis: quia illud quod datur pro re locata:est merces ipsius rei:⁊ nõ vsura in cõmodato:quia si pro re cõmodata datur: cõmodatum tunc vere transit in locatũ. Unde q̃dam glosa.14ª.q.3ª.in.c°.quod autem.inquit: q duo sunt ꝯtractus qui de natura sua gratuiti sũt .s.mutuum:⁊ cõmodatum. Mutuum autem si nõ est gratuitũ nõ ẽ mutuũ: s3 vsura:cõmodatũ autem si non est gratuituz:non est vsura: sed tũc desinit esse commodatum ⁊ transit in locatũ. P

Quod si queratur quare plus in cõtractu locationis liceat accipere vltra sortem q̃3 in mutuo. Respõdeo q hoc ẽ duplici ratione. Primo in re locata siue conducta distiguit̃ eius vsus ⁊ fructus rei ab alienatione:siue ꝯsũptiõe: sicut patet in vectura:seu equitatione:aut in habitatione domus cõducte:⁊ vtilitas talis vsus non prouenit ex solo actu:⁊ industria ipsius vtentis: s3 ẽt ⁊ principalius ex virtuali efficatia rei vtilis: vnde si in reb⁹ mutuatis vera ratio locationis detur licite vltra sortem recipi potest. Nam si pecuniaz in sacco sigillataz alicui quis locauerit ad ostentationem:vt a visitantibus credatur diues:⁊ amplius honoretur ⁊ timeatur :aut ad dandum pignori:aut vt sola presentatione aliquod periculuz siue detrimentum euadat:talis posset accipere aliqd pro hoc:quia nõ fuit vera mutuatio:nec vsus eius consumptio:seu rei alienatio:sed potius fuit quedam locatio. Talem enim vsum pecunie licite:quis vendere posset: sicut homo licite vendit vsum vasorum argenteorum:quorum retinet sibi dominium: ⁊ hec habentur per Thom. 2ª.2ᵉ.q. 77ª.ar°.p°.in responsiõe sexti argumẽti:⁊ p Hostien.in summa in ti°.de vsuris.⁊ predicta pbantur per ea que habent̃.ff.comodati.l.iij. §.penul⁹ ⁊ fi.⁊ lege sequenti: ⁊ idem notat glosa in. c°.consquestus.extra de fur.⁊ in.c° si feneraueris.14ª.q. 3ª. ⁊ hec notant̃ in summa confe.li°.2°.ti°.7°.q. 4ª.in re autem mutuata non distinguitur vsus rei ab ipsa re: quia vsus rei est ipsius consũptio: vt patet ĩ blado:vino:⁊ huiusmõi:vel dstructiõis ue alienatio:vt in pecunia. Secunda ratio quare concedat̃ in locato accipere aliquid :⁊ nõ in mutuo est ẜm predictos doctores: ⁊ Joã. an.in c° si. extra de vsuris quia in locato manet proprietas rei locate apud locantem.ff. locati. l. non potest.q̃ propter lucrũ iustum est:cum nemo cogatur de pprio facere beneficium.x°.q.2ª.c°.precarie in fine in mutuo autem mutuãs nõ tenet dominium rei mutuate:sed transfertur in eum cui mutuatur:⁊ ideo non est iustum:q res fructificet ei,cuius nõ est:⁊ hec est ẽt sẽtẽtia Scoti in questiõe di.15ª. Q

Tertio colligit̃ ex ista diffinitione duz dicitur ipsius rei vsus gratia: q si non accipiat̃ aliquid vltra sortez gratia consumptionis vsus ipsius rei:sed loco pene apposite absq3 fraude non esset vsura. Pro cuius declaratione q̃ritur:nunquid possit licite accipi absq3 vicio vsure: pena apposita in cõtractu mutui:⁊ respõdet̃ ẜm Ray. in summa:⁊ Ricar.in.4°.di.15ª.q exigẽs talẽ penã:nõ tenet̃ ad restitutionẽ:si nõ fuit apposita in fraudem vsurarum:sed itẽtione artãdi accipiẽtẽ ad obseruãtiã fidelitatis promisse: extra de arbitris.c°.dilecti. ⁊.12ª.q.2ª.c°.fraternitas.ar^m. 23ª. d..c°.quãquã. ⁊ ff.de reg.iur.l.qui auctore.⁊.l.i. ff.si quis ius di.nõ ob.scriptũ est eni.l.l.qd a quodã alias:qd a quocq̃3:vel a quoq3.ff.de re.iu.quod a quodã pene noĩe exactũ est eidem restituere nemo cogit̃. Quod verũ intelligit Monal.in sũma si semper sit itẽtio recta.s. vt creditor nõ ea itẽtiõe mutuet: vt credat vel speret:q talis recipiẽs mutuũ ĩcidet ĩ penã:q2 tũc eẽt vsurari⁹:ar^m.ĩ dicto c° q̃3.15ª.di. ⁊ ĩ dicto c°.dilecti.de arbitris. Si aũt si ne fraude apposita sit pena:potest exigi licite:q2 publice vtilitatis interest pacta seruari. Et idem tenet Jnno.in c°.suam.extra de penis. Et hoc multo magis obtinet in pena legali: imposita a canone:que põt exigi vltra sortem .12ª .q.2ª.c°.in legib⁹. Et in autẽtica:cõtra qui ꝓpriã. C.de non numerata pecunia. Sĩliter si iudex statueret:q debi

tore nō soluēte īfra terminū mutuū:aliqd solue
ret ꝑpter contumaciā:posset licite accipi:vnde li
citū est petere:ꝛ retinere penam a lege seu a sta
tuto impositam:vel etiam a iudice promulgatā:
qꝛ iuste possidet:qui auctore ꝑtore possidet.l.iu/
ste possidet.ff.ð acq.pos.Notādū tñ ꝙ si dicta pe
na apponeret a iudice ð ꝯsensu ptiū:deberēt attē
di ꝯiecture:q̄ īfra dicētur:ac si pena eēt ꝯuētiona
lis:ꝛ ñ iudicialis:qꝛ i hoc magis sequitur iudex volū
tatē ptiū:ꝫ suā.ff.de re iudi.l.si ꝯuenerit.Et idē
eēt si fieret i iudicio collusio:puta qꝛ ptes fingerēt
se litigare:ꝛ tādē ðbitor pmittit ꝯ se sniā ferri:ut
sic creditor videat eum hr̄e obligatū ex hac snia
ad tollēdā suspitionē vsurap:sicut fit īterdū:plꝰ
.n.debet valere:qð agitur ꝗ̄ quod simulate con
cipitur.C.plus valere quod agitur per totū.Sꝫ
queritur in dubio quid presumendū:quādo ta/
lis pena posita est in contractu mutui?Et respō/
dit Monal.in summa:ꝙ si ille qui talem penā
apposuit:consueuit esse vsurarius:presumit ap/
posuisse talem penam in fraudem vsurarū.ff.de
actio.empt.l.putas.§.p°.ꝛ.l.iulianus.ꝛ.ff.ð pi/
gno.act l.vel vniuersorū.Item presumeret vsu/
ra:si per singulos menses ꝛ annos cōmittat pe/
na.autentica ad hec.C.de vsuris.tamen in iudi
cio anime:stabitur eius cōfessioni:fm Hostien.
in sūma.ꝛ Ulde.vt habet in summa cōfes.eodē
ti°.q.23ª.ꝛ idē notat Inno.in.c°.suam.ex̄ de pe
nis:ꝛ dominus Anto.de but.in.c°.conquestus.
ex̄ de vsuris.Tamē quādo debitor sine culpa sua
factus esset impotēs ad soluēdum:nō esset ho/
nestum:nec licitū:petere talē penam:quāuis ali
ud sit de rigore legis ciuilis.l.ad diem.ff.de ver/
bo.obli.Nam hoc casu nō possit puniri ꝯtuma
cia que nō est:illud quod acciperet:tolleret solū
ratione tpis qð esset mere vsurariū:ꝛ ideo nec ex
partium cōuentione:nec ex aliqua lege introdu
ci pōt vsura:vt in cle.ex graui.de vsuris.Item si
debitor soluit partē debiti:nō poterit exigi pena
nisi pro parte nō soluta:vt notat Inno.in dicto
c°.suā.posset etiā esse pars soluenda:ita modica:
ꝙ nulla etiā pena cōmitteretur.dicto.c°.suam.
Ubi dicit:ꝙ non debet exigi pena ab eo qui pro/
misit soluere quadraginta infra terminū:sub pe
na:ꝛ soluit triginta tres:sꝫ debēt solū exigi septē
.s.residuū sortis.Aliqui tamē intelligunt illud
capitulū.in clericis qui nō debēt inhiare ad ista
lucra:vt ibi dicit.Sed ꝛ si intelligat in clericis:
tamē etiam in laicis saltē pro soluta parte obsta
bit petenti exceptio.Si quis aūt cogeret ad penā
talem soluendam:illū qui sine culpa sua factus
fuit impotens ad soluendū:vt non posset soluere
in termino:tali coacto dabit restitutio in integrū
ꝑpter tale īpedimētū.ff.ex qbꝰ ca.maio.l.j. R.

Quarto ex ista diffinitione colligitur:ꝙ si in
mutuo sit expressa pactio de aliquid accipiē
do vltra sortē:ꝙ tunc expressa est vsura.Et tales
facientes hos ꝯtractus:proprie dicunt vsurarij:
fm Hosti.maxime quādo sunt ꝯfessi in iure:vel
conuicti:vel quādo tenēt mensam paratā ad vsu
ras.ar^{m}.ex̄ de cohabi.cle.ꝛ muli.c°.tua.ꝛ.c°.fi.
ꝛ in.c°.cum in diocesi.ex̄ de vsuris.vñ dicit Sco
tus in.4°.di.15ª.ꝙ ad vitandū viciū vsure:non
debet [illegible] alter contrahentiū constituere in loco tu
to de lucro:ꝛ proximum in dāno:quod intelligit
Scotus ut nō ponat se quis in lucro semper aut
in pluribꝰ ꝯtingente.Unde si quis mutuaret fru
mentū:eo pacto ut sibi restituatur in tpe:quo vl
semper:vel ut in pluribus est plus valiturū:vel
si quis vēdit ad terminū:ꝛ preciū determitat ꝑ
quacūqꝫ die:qua interim plus valebit:talis com
mittit vsurā:fm Hosti.in summa in ti°.de vsu/
ris.§.an aliqui.ꝛ Ioā.an.ꝛ glo.in.c°.fi.ex̄ ð vsu
ris.ꝛ Monal.in sū[illegible].eodē ti°.ꝛ.Ulde.vt habe
tur in summa cōfes.eodē ti°.q.2rª.talis.n.contra
ctus claudicat in pacto.ar^{m}.C.de solu.l.penulª.ꝛ
ff.de dā.infec.l.qui bona.§.si quis.ꝛ.ff.pro socio
l.si non fuerit.§.aristo.ꝛ notat hec Archi.14ª.q.
4ª.§.p°.quādo autē debeat plus vel minus va/
lere:attendendus est solitꝰ cursus regionis.l.cū
de lanconis.§.asinā.ff.de fun.instruc.ꝛ.l.iª.ff.de
flumi.ꝛ notat Hosti.in summa.in ti°.de vsuris.
§.an aliquo.v.quid ergo.Sed pone ꝙ aliqs ro/
gat me:ut vendā sibi frumentum:ego aūt vendo
cum pacto:ꝙ soluat mihi tantū pro illo:quantū
valebit tpe maij:qñ cōiter est carꝰ:nūqd est vsu
ra palliata?rñdit Ric.i.4°.di.15ª.ar.5°.q.5ª.ꝙ
si alš rē illā erā vēditurꝰ ꝑ minori ꝑcio:ꝛ ex certa
sciā plus vēdā i alio termio:qñ ðisisr plꝰ dꝫ valēt
est vsura.c°.in ciuitate.ex̄ ð vsu.si aūt tpe ꝯtctus
nō erā vēditurꝰ:sꝫ ꝑuaturꝰ vsqꝫ ad tps positū in
solutiōe:tūc rōne dubij ꝯtcꝰ hmōi excusat.c°.na
uigāti.§.ille q̊qꝫ.ꝛ.§.fi.ð vsu.ꝛ eādē sniam tenet
Sco.i.4°.di.15ª.Nemo.n.cogit vēdere rē suā i
uitꝰ.Sꝫ dicūt canoniste i.d.c°.nauigāti.ꝙ dꝫ ꝑfi
gi aliqs terminꝰ spālis:utputa ꝗ̄tū valebit.15°.
mēsis maij.qꝛ i eodē mēse:ꝛ eadē hebdōa ascēdit:ꝛ
descēdit sepe ꝑciū rei. S.

Quinto dr̄ i diffinitiōe:vel hac ītētiōe hita i
ꝯctu.s.aliqd hñdi.Pro cuiꝰ declaratione
sciēdū:ꝙ si aliqs mutet grat:ꝛ aliqd sibi det gra
tis:vltra sortē:non est vsura.14ª.q.3ª.c°.vsura.
ꝛ distintio.18ª.c°.de eulogijs.ꝛ pª.q.pª.c°.sicut
Similiter secundum Goffredum.in summa.ꝛ

Inno. Bernar. ⁊ glo. in. c°. ꝯsuluit. extra de vsu. Si aliquis principaliter mutuet ex charitate: tñ secũdario habeat spẽ habendi aliquã remunerationem ab illo: ita tamẽ: q2 etiam si sciret se nihil habiturũ vellet mutare: nõ videt vsura: vt ẽt tenet Monal. in summa. arᵐ. 77ª. di. c°. in singulis. ⁊. 59ª. di. c°. si officia. ⁊. 61ª. distictio. c°. quid proderit. Cum. n. quis mutuũ dat liberaliter: scire potest debitorẽ sibi naturaliter obligari ab antidota. ff. de peti. heredi. l. sed ⁊ si lege. §. consuluit. ⁊ extra de testa. c°. cuz in officijs. ⁊. pª. q. 2ª. c°. q̃ pio. ⁊ extra de simonia. c°. tua. ⁊ concor. cũ his Hostiẽ. in sũma. ⁊ glo. in. c°. consuluit. extra de vsu. Et notat in sũma. confes. vbi. s̃. q. pª. Si aũt principaliter cã mutuãdi ponit in expectationẽ lucri: vel emolumẽti: precipue si alias nõ erat mutuaturus: quicqd postea accepit vsura est: siue sit pecunia: vel alia res: siue cõsistat in dando: siue in faciẽdo. 14ª. q. 3ª. c°. p°. 2°. ⁊. 3°. ⁊ extra de vsuris. c°. p°. ⁊. c°. consuluit. Quicquid enim accipitur cũ tali corrupta intẽtione: est vsura: vt inquit glo. sup. 18ᵐ. capᵐ. Exodi. ⁊ Hieronymus super Ezechielẽ. c°. 6°. ⁊ habetur text⁹ Deutero. 23°. vbi dicit deus: q̄ nõ debemus recipere ꝓpter mutuũ fruges: nec aliquã aliã rem. Et cũ his oĩbus cõcordat Archi. ⁊ Gof. in summa in ti°. de vsu. §. quid si tibi. ⁊ Raymũ. in sũma eodem ti°. ⁊ Hostien. in sũma etiã eo. ti°. §. fi. ⁊ Joã. cal. i. c°. fi. extra de vsu. vbi dicit. Nõ sicut in simonia prohibitio muneris includit nõ solũ munus a manu: sed etiã a lingua: ⁊ obsequio. pª. q. pª c°. sunt nonnulli. ⁊ in cle. ⁊ si qõnes. extra de simo. ita ⁊ in vsura.

¶ Ultimo addit in diffinitione vel exactiõe ex post facto: q2 quicqd etiam sine pacto extorquetur ꝓpter mutuũ: est vsura. 14ª. q. 3ª. c°. plerique. Et ibi Archi. dicit quoq3 Scotus in. 4°. di. 3ª. q̄ vltra p̄dicta necesse est: q̄ in contractu mutui: lucrũ non veniat ex tpe: q2 tp̄s non põt vendi. Unde in. c°. qui manumittit. 12ª. q. 2ª. dicitur. Quod est cõmune: nõ est particulare singulorũ ⁊ cõcordat cũ predictis Alex. de ales in. 3ª. parte summe in tractatu de. 7°. precepto decalogi.

¶ Secũdo de vsura declarãda ẽ eius detestatio p°. ergo. Exodi. 22°. dicit de⁹ per Moysen. Si pecuniã mutuo dederis populo meo q hitat tecũ nõ vrgebis eũ q̃si exactor: nec vsuris opprimes. Si pign⁹ a ꝓximo acceperis: vestimẽtũ añ solis occasum reddes ei: ipsum solũ quo operitur indumentũ est carnis eius: nec habet aliquid in quo dormiat: si clamauerit ad me exaudiã eum: q2 misericors sũ. ⁊ Leuitici. 25°. scriptũ ẽ. Si attenuatus fuerit frater tuus: nõ accipies vsuras ab eo: nec amplius q̃ dedisti: time deũ tuũ: ut viuere possit apud te: pecuniã tuam nõ dabis ei ad vsurã: ⁊ frugum super abũdantiã nõ exiges. Et Deutero. 23°. Nõ feneraberis fratri tuo pecuniã ad vsurã: sed absq3 vsura: id quo indiget feneraberis: ut benedicat tibi deus tu⁹ in oĩ opere tuo i terra. S3 q̃uis Moyses permiserit iudeis dare ad vsuram extraneis: tamẽ mortaliter semp peccauerunt: ⁊ peccãt tales vsuras exercẽtes: ut inquit Alex. de ales vbi. s̃. q. 7ª. Nam ideo ꝑmisit dare ad vsurã alienis: q2 videbat eos taliter inclinatos: q̄ dedissent ẽt suis proprijs: nisi dare possent alienis. Et ita cõcessit etiã dare libellum repudij vxoribus ne occiderẽt eas: propter duritiam cordis sui: ut ĩquit saluator Matthei. 19°. tamẽ diuino punientur iudicio de mortali crimine. Que omnia ꝯfirmat Nico. de lira super Deutero. 23°. c°. Et sic p3 auctoritate legis mosayce: vsuram eẽ detestabilẽ. Similiter auctoritate ꝓphetica. Nã Neemie. 5°. c°. dicit. Increpaui optimates magistratus: ⁊ dixi eis: vsuras ne exigatis a fratrib⁹ vestris: sed centesimam pecunie frumenti: ⁊ vini ⁊ olei: quã exigere soletis ab eis: date illis: ⁊ Prouer. 28°. dicitur. Qui cõgregat diuitias ex vsuris ⁊ fenore: in malũ suũ congregat eas. Et ps°. 14°. dicit Dauid. Domine qs habitabit tabernaculo tuo: aut qs requiescet ĩ mõte sancto tuo: ⁊ sequitur. qui pecuniã suaz non dedit ad vsurã. Et ps°. 54°. ait. Nõ defecit de plateis eius vsura ⁊ dolus. Et ps°. 71°. etiam inquit. Ex vsuris ⁊ iniquitate redimet aĩas eoruz. Ezechie. 18°. dicit deus: Uir si fuerit iustus ⁊ pignus d̄bitori reddiderit: ad vsurã non accõmodauerit: ⁊ amplius nõ acceperit: vita viuet ait dñs deus. Qd si genuerit quis filiũ latronẽ abhominationẽ faciẽtem: ⁊ ad vsurã dantẽ: ⁊ amplius accipientẽ: nũqd viuet: nõ viuet cũ hec detestãda fecerit: sed sanguis ei⁹ in ipso erit: prohibetur etiã autoritate euangelica Matthei. 5°. vbi dicit saluator: volenti a te mutuare da illi: ⁊ Luc. 6°. idẽ inquit. Mutuũ date nihil inde sperãtes. Auctoritate quoq3 canonica ꝓhibetur in. §. his igitur. 23ª. di. ⁊ in. c°. nec hoc 14ª. q. 4ª. ⁊ etiã in. c°. sup eo. de vsuris: dicit Alexander papa. Cũ vsuraꝝ crimẽ vtriusq3 testamẽti pagina detestetur: super hoc dispensationẽ aliquã posse fieri nõ videmus: q2 cuz sacra scriptura prohibeat pro alterius vita mẽtiri: multo magis ꝓhibendus est qs: ne etiam pro redimenda captiui vita: vsurarũ crimine inuoluat. ⁊ in. c°. cõsuluit. eodẽ ti°. Urbanus scd̄s etiã hoc crimẽ detestat: ⁊ Augustinus epistola ad macedo-

ninum

sium. ꝛ ponit.14ª.q.4ª..in.c°. quid dicaz:inqt:
ꝙ crudelioꝛ est qui trucidat pauperē fenoꝛe:q̄ꝫ q
subtrahit aliquid vel eripit diuiti. Detestat̄ etiaz
maxime hoc scel⁹ idez Augustin⁹ sup psal°.36°.
ꝛ habetur.14ª.q.3ª.in.c°.si feneraueris. ꝛ Hie/
ronymus sup Ezechielē: ꝛ habet̄.14ª.q.4ª.i.c°.
putant. Gregoꝛius quoqꝫ ut habet̄. 47ª.di.c°.
de Petro.improbat vsurarū voraginē: ꝛ Am/
broſius.14ª.q.3ª.c°.pleriqꝫ.dicēs. Esca vsura ē:
vestis vsura est: ꝛ quod velis:eis nomē iponas
vsura est.s.si exigat̄ vltra soꝛtē. Reprobat̄ etiam
auctoritate phisica: vt eniz dicit̄ li°.de moꝛib⁹
philosophoꝛū. Sixt⁹ pithagoric⁹ dicebat. Qua/
lem vis tibi p̄rimuz tuū esse:talis esto ꝛ tu proxi
mis tuis. ꝛ Tuli⁹ in.3°.de officiis ait. Detrahere
aliqd alteri: ꝛ hoiem hoīs incōmodo:suū auge/
re cōmodū:magis est ꝯtra naturā :q̄ꝫ moꝛs. Un̄
si vnusquisqꝫ nostrū ad se rapiat cōmoda alioꝛū
detrahatqꝫ cui subuenire possit emolumenti sui
gratia:cōitas hominum ꝛ societas euertat̄ : ne/
cesse est. Aratoꝛ quoqꝫ poeta li°.p°.ait. Auri ces/
set amoꝛ:qui pectoꝛa semp adurit. Quo capitur
moꝛtale genus. ꝛ Uirgili⁹.2°.Eney.inqt. Polli
dorum obtrūcat: ꝛ auro vi potit̄:quid nō moꝛta
lia pectoꝛa cogis Auri sacra fames? Et Oratius
i ep̄lis:epistola p̄ma inqt derisiue. O ciues ciues
querēda pecunia p̄muz est. Uirtus post numos.
Auctoꝛitate quoqꝫ legū ciuiliū reprobat̄ vsura.
Naz i.l.i.C.de vsuris dicit.glo.ꝙ vsure pessimo
iure debentur. X

ITem in iure ciuili approbant̄ q̄tuoꝛ cōcilia:i
quib⁹ vsure ꝓhibentur:ut patet.C.de vsuris.
l.i.in glo.vbi dicit̄:ꝙ nouo iure tolluntur ex toto
vsure:ut in autētico de eccle.ti.§.p°. Nō eniz in
ferioꝛ pōt tollere legē superioꝛis .ff.de arbitris.l.
nam ꝛ magistratus. Nec seruus legez dn̄i sui.C.
de pactis.l.seruus. Cū ergo vsura sit cōtra legez
dei:ut.s̄.patuit:ideo lex humana nō pōt eā con
cedere:quapropter eccl'ia statuit:ne vllo mō vsu
re accipiant̄.47ª.di.c°.qm̄. Et in clemē.ex graui
de vsuris.dicit̄. Qd quicūqꝫ pertinaciter asserue
rit vsuras posse fieri sine peccato:pro heretico dꝫ
condēnari: ꝛ ibidē excōicant̄ excōicatione maio
ritaz potestates q̄ꝫ capitanei:rectoꝛes: ꝛ ꝯsules:
ꝛ quicūqꝫ alij:statutū facientes :ꝙ vsure possint
exigi. Item qui ad soluendū vsuras cōpellunt: ꝛ
iudices qui soluendas eē vsuras iudicāt: ꝛ q ope
ram dederit:ꝙ vsure solute non repetant̄: ꝛ qui
statuta edita in vsurarum fauoꝛē:infra tres men
ses nō deleuerint de libris:si possunt. Et qui statu
ta:vel ꝯsuetudines sup vsuras presumpserint ob
seruare:omnes sūt excoicati:ut patet in dicta cle.
ex graui.de vsu. Un̄ dicit Alex.de ales: ꝛ Hosti.
ac Inno.vbi.s̄.ꝙ ab oībus legib⁹ vsur̄ ꝓhibent̄.
Nec aliqua lex ciuilis ꝯcedēs vsuras ē seruāda.
Nec valet:q꜡ cum inferioꝛ nō habeat impiuz in
supioꝛez.c°.inotuit.ex̄ de elec. Ergo nō pōt impa
toꝛ terren⁹ tollere:legē diuinā:que ꝓhibet vsuraz
ut supra:nec etiā canonicā. Leges enim nō dedi
gnātur sacros canones imitari : ut in autētico:ut
cle.apud ꝓpꝛios epis.ꝯue.§.si vo ecclesiasticū.col.
6ª.preterea cuz dicat Aristo.p°. Poli.ꝙ vsura/
ria acquisitio pecunie:est maxie preter naturaz:
etiā inqt Tho.2ª2ᵉ.q.78ª.ar°.p°.dicens :ꝙ ē cō
tra naturalē iustitiā. Ideo leges cōcedentes vsu
ram omnes sunt illicite: ꝛ nō seruāde:q꜡ ꝯtra ius
naturale:nulla lex valet.c°.que cōtra moꝛes.8ª.
di. ꝛ.di.6ª.§.his ita. ꝛ.c°.flagitia.32ª.q.7ª. Ideo
dn̄s Anto.de bu.sup rubrica. ex̄ de vsu. Licet re
ferat Cy. ꝛ Ja.de bella per.di.ꝙ lex humana po
test ex cā p̄mittere vsuras:tamē ipse cōcludit cō/
trariū:q꜡ quo ad foꝛū cōsciētie:ēt impatoꝛ est sub
iectus iuri diuino: ꝛ canonico:ut in.c°.duo sunt.
86ª.di. Unde ꝯcludit ꝙ vsura nullo mō pōt p̄/
mitti ab aliqua lege:sub rōne vsure. Usurarij er/
go oēs ad ifernales penas deducent̄: ꝛ secū tra/
hent suas vsuras:nō restituētes:aut eoꝝ vicia i/
mitātes. Nā legit̄ ꝙ qdā sanct⁹ vir semel rapt⁹:
fuit ad penas ifernales vidēdas delat⁹. Ubi vi/
dit quēdā vsurariū :q cū prius esset paup: ꝛ vsu/
ris factus fuerat diues:sed in breui moꝛtu⁹:fue/
rat in ꝓfundo iferni sepult⁹. Arboꝛ autez lata: ꝛ
magna de eius viscerib⁹ ascēdebat: ꝛ in ramis il/
lius appendebant̄ multi hoīes vtriusqꝫ sexus: ꝛ
flāma hoꝛribilis ascendebat de ꝓfundo inferni: ꝛ
cruciabat hoꝛribiliter illū q erat i imo: ꝛ oēs ali/
os q erāt i ramis ipsi⁹ arboꝛis. Et reuellatuz fuit
illi sctō viro:ꝙ illi oēs viri: ꝛ mulieres habuerāt
originē ab illo vsurario:q erat i imo. Et iō q꜡ scie
ter possederāt bona male acqsita illi⁹ vsurarij:cu
ius fuerāt heredes:tali cruciatu i eternū cum eo
cruciarent̄. Et idē fieret de oīb⁹ alijs:ab illo descē
dentib⁹:ac p̄dictas vsuras possidētib⁹. Y

SEd hic querit̄:cū sint excōicati illi q faciunt
leges de vsuris: ꝛ oēs facientes eas obserua/
ri:vt.s̄.patuit. Quid ē de illis q vsurarijs conce/
dūt domos ad fen⁹ exercēdum? Rn̄deo:ꝙ nec
collegiū:nec aliq̄ vniuersitas:aut singularis p̄so/
na dꝫ p̄mittere:ꝙ vsurarij alienigene.s.nō oꝛiun
di de terris ipsoꝝ:publice exercere volentes vsu
ras:habeāt domos ꝯductas: seu aliter hītent in
terris suis. Sꝫ oēs ifra tres mēses expellēdi sūt d
terris suis. Et nemo pōt eis locare:aut alio titu/
lo ꝯcedere aliquā domū ad fenus exercēdū. Cō/

trāsfaciētes aūt si sunt patriarche:archiepi:vl' epi
incurrūt ipso facto suspēsionē. Si aūt sunt mino
res clerici:icurrūt excōicationē. Et si est collegiū:
vel vniuersitas:icurrit iterdictū. Et si talē sniam
p mensez sustinuerint:ex tūc terre eoz sunt interdi
cte:q̄diu ibi vsurarij morant. Si vo sūt laici de
bent p ordinarios ecclīastica cēsura compelli:et
hec oia habent in.c°.p°.de vsur.li°.6°.et fm dnz
Petrū de ancha. Pena huius capli obtinet cō
tra oes vsurarios iudeos:q̄ xpianos:cū indi
stincte loquat sicut et clemē.ex graui:de vsur.que
cōprehēdit ēt iudeos:ut patet ibi p glosam super
vbo.cēsura:et idē tenet Paul9 de eleazaris ibidē
et dns Dnicus de sancto geminiano i.c°. vsuraz.
de vsur.li°.6°.et dns Laurētius de florētia i tra
ctatu de vsuris.q.146a.et Bal.i quodā ɔsilio qd
incipit. Inter iudeos. Si aūt dom9 locet vsura
rio nō alinigene:sz oriundo de terra illa:talis lo
cans licet peccet mortalr:tn̄ nō icurrit cēsuras p
dicti capituli:fm glo.ibi. Z

Sed hic querit:nūqd liceat accipere ad vsu
rā? Et rndet Tho.2a.2e.q.78a.et Ric.in.4°.
di.15a.ar.5°.q.5a.q ad hoc ut qs possit accipere
ad vsurā sine peccato:oportet q mutuās sit de se
paratus:ad mutuādū sub vsuris. Si aūt iducat:
peccat mortalr:eū iducens:ēt si sit in necessitate:
qz minus malū ē illi rape violēter ea qbus indi
get:q̄ facere ipsum p vsurā peccare mortalr. Et
in extrema necessitate oia sūt cōia.ff.ad legē ro
diā de iac.l.ij.§.cū in eadē.et.c°.si q ppter neces
sitatē.de fur. Itē requirit:q accipiēs ad vsuram
sit in necessitate. Tūc eniz excusat. Argumētū ad
hoc.23a.q.pa.c°.qd culpat. Intelligit aūt necessi
tas:quāuis nō sit extrema:dūmodo hō nō acci
piendo tale mutuū:notabiliter dānificaretur:vel
notabilē penuriā pateret:fm Ricardū vbi.s.et
Monaldū in sūma sua.in ti.de vsur.vbi dicit
q qui ex necessitate accipit ad vsurā:non peccat.
Sed mortaliter peccat si sine necessitate. Sicut fa
ciunt illi qui ppter pompas faciendas:vel ppter
aliqd illicitū peragendū:accipiūt ad vsuras. Et
eiusdē sententie est sctūs Bona.i.3°.di.28a.et Ale
xan.de ales in q̄rta parte sūme:i tractatu restitu
tionum. Et hec oia habent in sūma ɔfessorū.li°.
2°.ti.7°.q.44a.et dicit Inno.i.c°.sup eo.d vsur.
q iminēte necessitate:sine qua nō pōt qs cōmo
de viuere:dz pmo induci mutuās:ut gratis mu
tuet. Et si nō vult:tūc pōt accipi. A

Sed quid dicemus de mediatoribus vsura
rūz? Rndeo fm Ric.vbi.s.q mortalr pec
cant:si proximū sub vsuris mutuare nolentē in
ducunt ad fenerandū. Argumentuz in.c°.sicut
dignū.§.qui vo.de homi. Itez si querūt mutuaz
sub vsuris pro his qui nō indigēt. Mediū eniz
sapit naturā extremoruz.2°.Ethi. O quot ppter
hoc sceleratissimū viciū ad tartara descēdūt:tam
pncipales:q̄ mediatores. O diabolici vsurarij
scitote:q nisi restituatis vsuras:diabol9 vos por
tabit. Legitur eniz q in valētia qdaz qui multa
lucra iniusta fecerat mortu9 est:nō restituēs illa:
atq induct9 habitu minorū:et ad ɔuentū eoz de
portatus est:et sepultus. Et ecce circa horā noctis
duo aduenerunt:quoz vn9 erat albus:et alter ni
ger. Et pulsantes ad ostium dicunt portinario.
Vade et voca talē magistruz theologie. Quo ve
niente:dixit ille albus. Veni mecū et noli timere.
Perrexerūt ergo ad ecclesiā:i qua ille miser erat
sepultus. Et ille niger diabolus apuit sepulchz.
Et corpus extraxit:et tūc dixit. Vade magister:et
aufer corpus xpi:qd idigne assumpsit:et habz in
ore. Quo facto:dixit ille albus. Aufer ei habituz.
Quo denudato:statiz diabolus corpus illud as
portauit:inaudito fetore ibi relicto. Que oia ille
magister sequēti die:ad terrorē aliorum publice
enarrauit. Sz o feneratores pditi:et maligni:vul
tis q ostendā vobis dare ad vsuraz sine peccato?
Audite quid Prouer.19°.scriptuz sit. Fenerat
dno qui miseret paupis:et vicissitudinē suam red
det ei. De hoc aūt legit exēplū in historia mar
tiniana vbi habet:q Tiberi9 scdus impator ro
manoz xpianissim9:oes palacij thesauros:pau
peribus dedit. Et cū ab augusta velut bonorum
rei publice dissipator argueret. Rndit:cōfido in
dno:q amore ei9 elemosynas faciēdo pecūia nō
deerit fisco. Vn̄ quadā die:cū p ipsiale palaciū in
siret:vidit in pauimēto tabulā marmoreaz signo
crucis sculptā. Quā cū eleuari fecisset dicens:in
dignū esse signū crucis pedibus ɔculcari:quod
frontib9 hoiuz dz impingi:apparuit sub illa:alia
tabula eodē mō sculpta. Cūqz et illā leuari fecissz
apparuit et tertia:simili mō sculpta. Quaz cū e
leuari fecisset:inuenit sub ea thesaurū q̄si infini
tum latentē. Quē imperatrici cū gaudio ondēs
ait. Ecce augusta q̄ fidelis ē deus noster:q mul
to plura mihi restituit:q̄ p eius amore paupe
ribus dedi. Hic aūt impator regnauit anno dnī
625°. Date ergo deo ad vsurā:a quo recipietis ā
decē:aut viginti:aut triginta:aut quadraginta:p
cētenario. Sed centū et plus p denario. Ait enim
saluator Matth 16°. Cētuplū accipietis:et vitā
eternam possidebitis. Ad quam etc.

¶ Eodem die post prandium:iterum de vsura
scilicet de ei9 ppetratione:et excusatione. Sermo
vigesimusseptimus. B

E siria eggressi sūt latrūculi. q̄rti. Regū. 5°. ⁊ in ep̄la occurrētis se rie. inq̄t Chrisostomꝰ sup Matheū. Similis est pecūia vsurarij morsui aspidis. Percussus enim ab aspide q̄si delectatꝰ vadit ad somnū. Et p suauitatē soporis moriť: q̄a tūc venenū latēter p oīa mēbra decurrit. Sic vsurarius accipiēs pignꝰ: gaudere facit ad modicū recipiētē pecuniā: s3 paulatim eiꝰ substāciā piꝯmit. Et totū pignus ꝯuertit in debitum. Ecce ꝙ exitus manifestat: qꝺ an̄ celabat. Vsurariꝰ enim seruire ostēdebat: ⁊ deuorare intēdebat. Proinde similis est scorpioni: qui lingua suauiter lingit: ⁊ cauda mortifere pungit.

Gilbertus aūt de tornaco ordinis nr̄i exponens illud psalmiste. A demonio meridiano dicit: ꝙ vsurarius maxime assimilať diabolo: qui neq3 die: neq3 nocte quiescit: qꝛ eiꝰ pecūia semp lucrať: ⁊ crescit. Et velut diabolus oēs spoliare ꝯtendit: ⁊ spoliatos in desperationem mittit. Scotus quoq3 in. 4°. di. 15ᵃ. q. 2ᵃ. ait cōtra vsurarios: ꝙ si quis hēat pecuniā pro aliquo tp̄e sibi inutilē: si proximꝰ idigens est: ⁊ mutuo illam petat. Si nō mutuat sine oī spe lucri vsurarij: mortaliter peccat: qꝛ ꝯtra p̄ceptū nature facit. Sicut enim naturaliter in corpore humano stomacus nō suscipit de alimēto: nisi qꝺ sibi est necessariū: reliquū vero cōicat alijs mēbris. Sic cum oēs simꝰ vnū corpꝰ in xp̄o Jesu: s3 qꝺ ait apostolꝰ ad Roma. 12°. ⁊ pᵃ. ad Cor. 12°. ⁊ habeť ex. 7ᵃ. q. pᵃ. c°. omnis. ⁊ in. c°. dānamꝰ. de sum. tri. ⁊ fi. catho. Ideo ois xp̄ianus hn̄s pecuniā sibi inutilē: tenetur illā proximo in necessitate mutuare: qui pōt sibi de ea facere vtilitatē: ⁊ subuenire sue necessitati. Unde quātū malū sit vsura demonstratur Exodi. 22°. Ubi appellať oppressio proximi. Philosophus quoq3 p°. Politi. c°. 8°. dicit: ꝙ vsura grece dicitur cathos: qꝺ est partus latine. Quia cōtra naturā pecunie vult vsurarius: ꝙ pecunia pariat sibi lucrū: ⁊ generet fructū. Hoc tn̄ miraculū facit vsura: ꝙ p [illegible] nascitur aurū de argento. Dicit q̊q3 Plinius. 33°. li°. naturalis historie. Qꝺ pessimū scelꝰ fecit qui p̄mus ex auro denarium signauit. Est aūt sciendū: ꝙ lic3 aliqui doctores dicāt: ꝙ dn̄iū trāsfertur in vsura. Inter quos est Uldericus: ⁊ glo. 14ᵃ. q. 4ᵃ. c°. si quis vsurā. ⁊ habeť in sūma ꝯfes. li°. 2°. ti. 7°. q. 15ᵃ. Tamē alij ꝗ3 plures tenēt: ꝙ nō transferť dn̄ium rei accepte per vsurā. Et hoc videť tenere glo. Bernardi: ⁊ Inno. in. c°. cū tu. ad finē de vsur. Et idē tenet Ugo. ⁊ Ray. in ti. de decimis. ⁊ Alex. de ales i 3ᵃ. pte sūme: i tractatu de. 7°. p̄cepto decalogi. Et Sco. ⁊ Ric. ac sctūs Bona. i. 4°. di. 15ᵃ. ⁊ moueť iter alia: p textū in. c°. si quis vsurā. 14ᵃ. q. 4ᵃ. vbi Ambro. ait. Siq̄s vsurā accipit: rapinā facit in rapina aūt nō trāsferť dn̄ium. Ergo nec i vsura. Que aūt opinio sit verior: ad p̄sens nō diffinio. Sed s̄m opinionē scd̄a3: bn̄ dicūt v̄ba p̄posita. De siria eggressi sūt latrūculi. Siria enī3 s3 Hieronymū idē est qꝺ humecta: ⁊ significat auariciam: q̄ semp humectať diuitijs: ⁊ semp sitit. Unde Jacobꝰ bn̄uentanus. c°. 9°. sui libri dicit. Idropico similis: nūq̄3 saciať auarus. Ex lucro lucri multiplicando sitim. Sup quibꝰ verbis: de auaricia tractaturi duo videbimus. Primū erit de vsure ꝑpetratiōe. Scd̄3 vero de eius excusatione.

¶ Pars prima de vsure ꝑpetratiōe. s. quot modis perpetratur.

Sciendū est: ꝙ hoc maledictū vsure vicium diuersimode cōmittiť: ⁊ a diuersis ꝑsonarū generibus. Primi quorū sunt nobiles: qui nolunt laborare. Et ne pecunia eis deficiat paulati3 ꝯsumēdo: tradūt eā mercatori: vel campsori: intēdētes p̄ncipaliter recipe annuatī ad discretionē eo⁊. Saluo tn̄ capitali. Et similiter faciūt vidue: dātes mercatoribꝰ dotes suas ad discretionē: que cōmittūt vsurā. Similiter cū p̄dictis nobilibꝰ: ⁊ viduis: vsurarij sunt illi qui dāt mercatoribꝰ: aut artificibus pecuniā: ut cū ea negocienť: cū hac intētione principali: qꝛ sperāt ab eis aliqꝺ lucrū. Et aliter n̄ deponerent. Et quāuis sine pacto hoc faciāt: tamen vsurā cōmittunt. 14ᵃ. q. 3ᵃ. c°. vsura. Nec excusat eos: ꝙ exponant se periculo: qꝛ mercatores apud quos deponūt: pn̄t fugere ⁊ deficere i bonis. Non enim illud lucrū sperāt rōne huiꝰ ꝑiculi: sed rōe mutui. Qꝺ nō licet: vt exp̄sse dr̄ i. c°. nauigāti. ꝺ vsur. Et quāuis ipsi vocēt hoc depositum: tamen clare ē vsura. 14ᵃ. q. 3ᵃ. c°. si feneraueris. Et ratio huiꝰ est: qꝛ capitale nō currit ad ꝑiculū ipsiꝰ tradētis. Propterea tales q̄cq̄d ꝑcipiūt de lucro: s3 Baldum extēnuat sortē. Nō eni3 est depositū: neq3 societas. ff. p socio. l. mutuus. Et iō tales sunt vsurarij: ut inq̄t glo. in. c°. plerīq3. 14ᵃ. q. 3ᵃ. ⁊ concordat Azo. ⁊ Accur. ⁊ multi alij doctores in. l. si nō fuerint. ff. p socio. Similiter īueniunť q̄da3 qui mutuāt pecuniaś diuersis ꝑsonis: accipiētes ī pignus: uel hypothecā domos: vel agros: aut alias res sub noie securitatis: s3 fictū: seu vsu3 dicti pignoris iteri3 volunt hr̄e: q̊usq3 restituať eis pecūia: n̄ cōputādo in sortē ipsū fictū seu vsu3. Qui oēs ꝯmittūt vsurā: ut p3 i. c°. p°. ꝺ vsur.

Secūdo cōmittūt vsuram mlťi mercatores

⁊ artifices qui vẽdũt ad credẽtiã vsq3 ad certu3 terminum. Et propter hanc dilationem solutionis apreciant re3 plusq̃ valeat. Hoc enim fit [illegible] fraudem vsuraru3. c°. in ciuitate. ⁊ c°. fi. de vsur. Tertio fit alius contractus in fraudem vsuraru3 quem ponit Alexander de ales in. 3ᵃ. parte summe: in tractatu de. 7°. precepto decalogi. Cũ eni3 aliquis indiget pecunia: vadit ad diuite3 rogans vt mutuet sibi: offerens pro securitate hypoteca3 bonorum suorum. Cui ille respondet. Nolo mutuare. Sed paratus sum emere pro eodem precio. Et vsq3 ad certum tempus retrouendere ti[illegible] pro eodem precio. Secundum enim Hostien. hic contractus presumitur fieri in fraudem vsurarum. Maxime quando est inequalitas in precio. Ut quia ille vult emere multo minori precio q̃ valeat res. Et hoc dixit ipse Hostien. in. c°. ad nostram. de em. ⁊ ven. per illum textum. Et per legem quamuis. §. si cum esset. ff. ad veleia. Et ide3 tenuit glo. in c°. ꝯquest⁹. de vsur. que licet postea subdat. Et precipue si emptor consueuit exercere vsuras: nihil facit ꝯtra. Quia talis dictio p̄cipue siue presertim ⁊ maxime denotat: idest esse: si illō non sit in facto: vt notatur in. l. i. C. de rescin. ven. Idem etiam videtur tenuisse papa in. c°. illo vos de pigno. ibi. Ex duobus tamẽ que in pacto fuerunt expressa: contra ipsum emptorem presumitur vehementer ⁊c. Ubi videt̃ q̄ ex duob⁹ adminiculis possit quis presumi fecisse contractum in fraudem vsurarum. Et consequenter q̄ nō [illegible]quirantur tria: de quibus infra dicetur. Hanc quoq3 opinionem tenuit Albricus de rosate in. l. emptione. C. plus va. quod agi. dicẽs q̄ ita in facto obtinuit coram peritissimis viris. Et idem tenuit Speculator in ti°. de vsu. in versi. si aute3 cõtractus in fraudem vsure ⁊c. Et idem tenuit Joannes de anania in. c°. conquestus. de vsur. Et in suo consilio. 58°. quod incipit: visis instrumentis ⁊ Panor. in suo consilio. 76°. in versi. q̄ autem secundus contractus. Idem quoq3 tenuit Joannes de imo. in. c°. ad nr̃a3. de. em. ⁊ ven. dicens: q̄ hec est comunis opinio. Et domin⁹. Joã. de castilione ibidem dicens: q̄ hanc opinionem tenuit totum collegium mediolanense: ⁊ papiense. Et idem tenuit dominus Signorinus de amadeis de Mediolano: in suo consilio quod incipit. Certo tempore Joannes de homedijs. Cui consilio subscripserunt dominus benedictus de plumbino. d. Raphael fulgosius. d. Thadeus de vicomercato. d. Prosdocim⁹ de comitibus. d. Fr̃ācis̄cus de capitibus liste. dñs. Henricus de alanio dominus Alexander: ⁊ dominus Benedictus de doctorib⁹ de padua: ⁊ dñs Antonius de roselis prout refert dñs Bartho. cepolla doctor veronensis in suo tractatu: de simulatis ꝯtractibus: ⁊. d. Nellus de sancto geminiano dicens: q̄ q̊ndie ex illis duab⁹ ꝯiecturis retractant̃ ꝯtractus: tanq̃ vsurarij in curijs epoꝝ. Et idem tenuit. d. Joãnes de petrucijs dicẽs: cum p̄dicto doctore in. l. emptiõe. C. plus va. qd̄ agi. q̄ ita coīter tenet̃ a doctoribus ⁊ q̄ ita iudicari vidit. Et idem tenet Joãnes de prato in. l. rogasti. §. si tibi. in fi. ff. si cer. pe. ⁊. d. Baptista de sancto Blasio: in suo cõsilio: qd̄ incipit. In causa dñi Antonij de susanis. Ubi hanc opinionẽ dicit esse cõem: ⁊ ipse fuit iuris vtriusq3 doctor eximius. Et ide3 tenuit Gof. in sũma: in ti. de pigno. in fi. Idem q̊q3 tenuit Ugo: quẽ refert Archi. in. c°. plerↄq3. 14ᵃ. q 3ᵃ. ⁊ Ray. in sũma: qui [illegible]cũt: q̄ si talis emens emat bona fide nō peccat: ꝓpter pactũ solum de retrouẽdẽdo: q2 talis emptio ⁊ vẽditio est licita. C. de pac. inter emp. ⁊ vẽdi. l. si fundũ. ⁊. ff. de in diem adiec. l. q̊tiẽs. Si aũt vltra pactum de retrouẽdẽdo sit inequalitas in precio tũc iudicabit̃ vsurarius: vt etia3 dicit Archi. vbi s̄. per capi̅m ad nr̃am. de emp. ⁊ ven. in quo. c°. dicit Inno. q̄ paucitas p̄cij non facit p̄sumere vsuram: nisi addat̃ alteri ꝯiecture: v3 q̄ venditor possit redimere. Hosti. quoq3 in sũma: in ti°. de emptione ⁊ vẽ. §. fi. v̄. illud aũt notat̃. reprobat illum ꝯtractum: cum duab⁹ predictis ꝯditionibus. l. de retrouendendo: ⁊ paucitate precij: ⁊ dicit. Nũq3 transit̃ de ꝯtractu ad ꝯtractum in fraude3 legis: vt qñ accedo ad vsurariu3: ⁊ volẽs recipe mutuũ ipse non ꝯsentit: q2 timet de vsuris. Sed dicit q̄ emet [illegible] voluero. Si hoc dicunt testes: qui fuerunt mecũ: q̄ talia verba habuimus. Et vẽditio fit lõge citra iustum precium: vel ꝓpe iustum p̄cium Sed cõstat: q̄ emptor est vsurarius: ⁊ qd̄ ego s̄ possem nullatenus habe o aĩum vendẽdi: talis cõtractus nō valet. d. c°. ad nr̃am. de emp. ⁊ vendi. hec ille. In quo. c°. dicit Joã. an. Experientia docuit q̄ vsurarij dimissis ꝯtractibus mutui inchoauerũt facere ꝯtractus emptionum ꝯditionalium. l. cu3 pacto de retrouẽdẽdo rem. Postea ne forma ꝯtractus ex vi illius pacti iudicaret illum vsurariũ: cepunt facere bina instrumẽta. Primũ pure emptionis: scd̄m ꝓmissiõis de retrouẽdẽdo. Hodie v̄o oportet debitorem indigẽtem pecunia ꝯ[illegible]dere vsurario: sicut sacriste: faciendo sibi instrum pure vẽditionis: hec ille. Idem quoq3 q̄ talis cõtractus sit illicitus: qñ cum pacto de retrouẽdendo est inequalitas precij: tenet Anto. de bu. in. c° in dioces̄i. ⁊ in. c°. cõquest⁹. de vsur. Maxime autem presumit̃ talis ꝯtractus vsurarius: si ĩ pacto

de retrouendendo ponat̃:ꝙ in reddēdo pciū ali/
quid plus soluat̃ ꝙ̄ ēptor dederit:ut inqt Mo/
nal.in sūma.Hoc eni ꝓprie est vsura.c°.pleriqꝫ
14ᵃ.q.3ᵃ.licet palliet̃ cōtractu emptionis.Item si
ponat̃ in cōtractu vēditionis:ꝙ periculū rei pti
neat ad ipsuꝫ venditorē:vsqꝫ ad tp̄s sibi cōcessū
ad redimendū.Hoc eniꝫ est cōtra naturaꝫ em/
ptionis.Nam res empta dꝫ pertinere ad pericu
lum emptoris.ff.de pari.ꝛ cō.rei ven.l.id qd̄.Iā
hoc presumit̃ factū in fraudem vsurarū. Tū po
tius debent attendi rerū effectus:ꝙ̄ verborū va
riatio:siue circuitus.c°.relatū.de cle.nō resi.ꝛ.c°.
cuꝫ qd.de reg.iur.li°.vj°.ꝛ.l.ab anastasio.C.mā.
Nec est fraudibus cedendū:sꝫ obuiādū.c°.quā/
to.de diuo.Item potest presumi fraus vsuraruꝫ
si quis ꝓpria predia vendat:ad huiusmodi con
tractus faciēdos.Quia non est verisimile:ꝙ in
tendat emere aliena qui propria non inutiliora:
vendit.Cū hec sint cōtraria.Et nemo presumat̃
velle cōtraria agere ex incōtinenti.l.nō ad ea.ff.
de cōdi.ꝛ demō.Item presumit̃ fraus in isto cō
tractu:quādo fit in loco:in quo solet fieri talis pa
liatio vsurarū.Nam presumit̃ actū:qd̄ est cōsue
tuꝫ.ff.de edi.edic.l.ꝙ si nolit.§.qꝛ assidua.ꝛ.ff.de
aqua plu.ar.l.si pu9.§.si recte.Sup oēs aūt ꝯie/
cturas est:si ipse emptor est vsurarius:qꝛ ꝑsumit̃
id agere qd̄ facere consueuit.l.vel vniuersorū.ff.
de pigno.act.ꝛ.c°.semel.de reg.iur.lib°.vj°.ꝛ.l.si
cui.§.hisdem.ff.de accu.Et facit qd̄ notat in simi
Inno.in.c°.suā.de penis.in pena apposita ab
vsurario in cōtractu.Est tamen sciendū:ꝙ Ja
cobus de arena in.d.l.ēptione.C.plus valere qd̄
agitur.tenet:ꝙ ad hoc:vt qs possit iudicari vsu
rarius in tali cōtractu:debent concurrere tria.s.
ꝙ emptor sit cōsuetus fenerari:ꝛ ꝙ interueniat i
iustum preciū:ꝛ ꝙ sit pactū de retrouendēdo.Et
idem tenet Cy.ibidem.in.4ᵃ.q.Et dicūt:ꝙ non
sufficerent illa duo.s.modicitas precij:ꝛ pactum
de retrouendendo.Et ꝙ in.d.c°.illo uos.de pig.
ꝛ in.c°.ad nostram.de empt.ꝛ vendi.iteruenerūt
alia adminicula:ꝙ̄ predicta duo tantū:ut patet
in illis capitulis:prout et̄ notat Joā.an.in.d.c°.
illo vos.Bal.quoqꝫ.in.d.l.emptione.post Odo
fredū ibidem.Et in.c°.p°.de feudo dato in viceꝫ
legis cōmissorie:ꝛ vsi.feu.tenet hāc opinioneꝫ ꝙ
ꝑdcā tria requirunt̃:quā et̄ tenet Petr9 de anch.i
dicto.c°.illo vos.ꝛ Car.in.d.c°.ad nostrā.ꝛ in di
cto.c°.illo vos.asserens se ita cōsuluisse in quadā
qōne facti.Et idem consuluit Paulus de cast.
in suo ꝯsilio.325°.qd̄ incipit.In causa mota per
dominam Dorotheam.in.2ᵃ.colla.Et multi alij
doctores idē consuluerunt:maxime Alexan.de
imola.in suo ꝯsilio.120.in.4°.volumine.Quod
incipit.Viso ꝓcessu cause vertentis.in fi.Et hoc
etiā tenuit dn̄s Bartholomeus cepolla vbi.s.in
6°.casu principali:vbi ait.Secundū istā opinio
neꝫ:vidi cōsultuꝫ per multos preclarissimos do
ctores canonistas.Et istā opinionē semp tenui:ꝛ
cōsului pro veriori.Et nūc teneo:ꝛ ita cōsulerē
ꝛ iudicarē:si casus occurreret.Quia hec opinio
pluribus auctoritatib9:ꝛ rōnibus ꝓprobat̃:hec
ille.Qui ibidē multa argumēta facit ꝓ hac opi/
nione.Dn̄s quoqꝫ Laurētius de rodul.i suo tra
ctatu de vsur.sup.c°.cōsuluit.de vsur.q.60ᵃ.ideꝫ
tenet:ꝛ refert ꝙ dn̄s Laurentius de pinu in suo
tractatu restitutionū:dicit ita seruari in pratica.s.
ꝙ illa tria requirunt̃.Sed quicqd sit de rigore iu/
ris:ꝛ ꝯsuetudine humani iudicij:in foro ꝯscien/
tie:attēdenda est volūtas:ꝛ intētio ꝯtrahentis.Si
enim hic ꝯtractus sit factus in fraudem vsuraꝝ:
licꝫ non sint oēs iste coniecture.Tamē quo ad de
um talis emens est vsurarius:ꝛ tenet̃ ad restitu
tionem:fm̄ Alexādruꝫ de ales vbi supra:ꝛ Mo
naldum in sūma:ꝛ Angelum in.l.ij.C.de pac.in
ter emp.ꝛ ven.ꝛ Joāneꝫ de anania in.c°.cō que/
stus.de vsuris. F

Quarto hoc viciū vsure cōmittūt quidaꝫ q
emunt possessionē:vel domū:valentē mi/
le pro quingentis:vel sexcentis:aut circa.Dein/
de locāt eā:siue dat ad emphitheosim ipsi vendi/
tori:hita consideratione pcij:in emptione soluti.
Recipientes pro ficto annuo qnqꝫ pro centena/
rio soluto.Iste eniꝫ cōtractus est illicitus.Et pre
sumitur factus in fraudē vsurarū:fm cōiter do/
ctores in.d.c°.ad nostrā.de empt.ꝛ ven.ꝛ in.d.c°.
illo nos.de pigno.ꝛ Hostien.in summa. G

Pro meliori aūt declaratione ꝑdictoruꝫ:nō
incōueniens videt̃ subdere vnū ꝯsiliū de
libellis:qd̄ annis iam quatuordeciꝫ trāsactis edi
di sup casu infrascripto:videlꝫ.Ticius uendidit
Martino fundū ualētē mile:cū pacto de retro/
uēdendo ifra decē annos:vel in ꝑpetuū.Deinde
accepit illū a dicto Martino in emphiteosiꝫ ꝓ
quinqꝫginta oi anno:cū dicto pacto:ꝙ possit re/
dimere ꝛc.q̄rit̃ quid iuris? H

Circa hūc casuꝫ examināda sūt quiqꝫ. Pri
mo vtrū talis emptio cū pacto de retrouen
dēdo secure possit fieri:ꝛ cū bona ꝯsciā:ꝑsuppo
sito:ꝙ hēant bonā intētionē emēdi:vel vēdendi:
sine fraude:sicut ipsi dicūt.Secundo q̄rendū est
vtrū in tali re ēpta:possit cōstitui noua ēphiteo/
sis ꝑpetua:cū aū nūqꝫ fuerit data alicui i emphi
teosim.Tertio vtruꝫ iste ēptor ꝑdicti fundi possit
ipsuꝫ dare in emphiteosiꝫ dicto vēditori:ꝛcuꝫ ipso

pacto de retrouēdēdo: ⁊ redimēdo. Quarto vtrū dictus emptor possit accipere ex dicta emphiteo si quinquaginta oī anno: idest quinqꝫ .p. centenario pecūie solute. Quīto ⁊ vltio vtrū doctor reqsitus an talis ꝯtractus possit secure: ⁊ cū bona cōscientia fieri: debeat rn̄dere: qꝫ sic. I

QUo ad primū rn̄dent qdam: ꝙ nō videtur bonū facere talē cōtractū: qꝛ licet non possit dici vsurarius presupposita intētione nō simulata: tamē pōt presumi cōtra ipsum: ⁊ a multis reputabitur factus in fraudē vsurarū. Et ratio est: qꝛ ſm eos iste cōtractus emptionis cū pacto de retrouendēdo: inuentus fuit a pncipio ab vsurarijs ad paliandas vsuras: qui volunt in veritate mutuare: ⁊ paliare vsurā sub noīe emptionis: ⁊ hoc asserunt dicere Host. ⁊ Joan. an. in. c°. ad nostrā. de emp. ⁊ ven. ergo ⁊c. Scdo nō vꝫ bonū hoc facere: qꝛ difficulter pōt cognosci mera intētio que sustinet hūc cōtractū. Et si sit hō prudēs querens diligēter latebras ꝯsciē: inueniet eorū intentionē nō esse ita rectā emendi: ⁊ vendēdi sicut asserunt. Eo maxime: qꝛ talis venditor nō habꝫ in voluntate sic ꝯtrahere: nisi cū pacto de retrouendendo: ⁊ sic nō hꝫ volūtatē alienādi. Tertio qꝛ cum talis casus possit admittere multas fraudes: ⁊ varie sup eo sentiāt iuris doctores ac theologi: ꝓpter eius periculū: tutius est nō facere: qꝛ plus expedit anime: vt notāt doct. in. c°. in ciuitate. de vsur. tex. in. c°. cōsiliū. de obser. ieiu. glo. in c°. vnico de seru. in or. fa. K

SEd his nō obstantibus: dico ꝙ ꝯtrarium est veritas: ⁊ ꝙ hic cōtractus licite pōt fieri ac cū bona ꝯsciētia: nec est aliqua iusta cā quare debeat presumi: vel suspicari vsurarius vel factus in fraudē vsurarū. Quod sic probaꝰ. Cui nō cōpetit diffinitio: nō pōt competere: nec dꝫ attribui diffinitū: vt notatur in. l. oīs diffinitio. ff. d gu. iur. ⁊ in. l. i. ff. de dolo. ⁊ c°. cū causam. de rapto. Sꝫ huic ꝯtui nullo mō pōt cōpetere aliq̄ diffinitio: siue descriptio vsure: vt patet discurrēti oēs diffinitiōes: siue descriptiōes vsure: positas. in scda pte precedētis ſmonis in pn. ergo. ⁊c. L

PReterea ſm doc. in. c°. p°. de vsur. ⁊ Theologos in. 4°. di. 15ª. Vsure viciū nō cōmittitur: nisi in mutuo vero: vel paliato: vt etiā notat Archi. in. c°. p°. de vsur. in. vj°. i glo. in verbo. publice. ⁊ allegat in argumentū. 14ª. q. 3ª. c°. p°. ſm Ray. ⁊ Hos. ⁊ probaꝰ in. c°. cōsuluit. de vsur. ibi in his casibus ⁊c. ⁊ dū allegat illud dictū euangelij Luce. 6°. Mutuū date: nihil īde sperātes: ⁊ de alio contractu non loquitur. Sed in isto cōtractu nō est mutuū verū: nec paliatū: ergo ī eo nō potest esse viciū vsure: ꝙ enī nō sit mutuū verū: patet ex diffinitione mutui de qua. i. l. ij. ff. si cer. pe. ⁊ de hoc nemo dubitat: ꝙ vero in eo nō mutuū paliatū etiā est clarū: qꝛ vt presupponitur in casu: emptor intēdit vere emere: ⁊ venditor vendere: sicut ipsi dicūt in cōscientia. Et ideo est vera emptio: ⁊ venditio: ac iustus ⁊ licitus cōtractus: cū non hēat defectū in causa materiali: aut efficiente: vel formali: aut finali: cum fiat de re vendibili: ⁊ emptibili: ⁊ ab his q possunt emere ⁊ vendere: nec aliqd ponaꝰ in hoc cōtractu: qđ sit cōtra naturā emptionis: ⁊ venditionis: interueniatqꝫ iustū preciū: ac bona intentio vtriusqꝫ cōtrahentis: cū alijs cōditionibus: que requiruꝰ ad verā emptionē: ⁊ venditionē de qbus in. l. i. ⁊. ij. ff. de cōtrahen. emp. Quapropter talis cōtracꝰ est ab oībus admittēdus: ⁊ approbādus. Quia nihil tam cōueniēs est naturali equitati: ꝙ volūtatē dn̄i: volentis rem suā in aliū trāsferre: ratā haberi. insti. de rerū di. §. per traditionē. M

PReterea ad hoc: vt quis ex aliquo pacto cōmittat viciū vsure: requiriꝰ ꝙ ex eo hēat aliquod lucrū in re: vel saltē in spe: ſm notata per doc. in. c°. cōsuluit. de vsur. Sed iste emptor lum lucrū habet: nec habere sperat pro pacto de retrouendendo: imo per hoc dānificat cōditionē suā. Quia cū talis fundus nō valeat nisi mile: ⁊ ipse eū emat dicto precio: cū pacto de retrouendēdo: dictus fundus efficitur minoris valoris quo ad se: qꝛ rōne dicti pacti: ⁊ obligationis que ē super ipso fundo: nō hꝫ ipsum bn̄ liberū: nec eū posset alienare: nisi cū dicta obligatione. Unde si vellet alteri vendere: esset valde difficile inuenire suū preciū: qđ expendit in ipso emēdo. Cū ergo per hoc pactū talis emptor faciat merā gratiā ⁊ liberalitatē quādā ipsi venditori: vt dicit dominꝰ Bartholomeꝰ cepolla in tractatu suo de simulatis cōtractibus. in. §. q incipit. Ciuis quidā veronensis: circa mediū: ⁊ in pmo cāu pncipali i pn. Et per ꝯsequens faciat opus charitatis. Temerariū eēt iudiciū ei inpingere vsurarū voraginē ⁊ eū reputare malefactorē: qui ex tali pacto: qđ totū vertiꝰ ad proximi cōmodū: ⁊ vtilitatē magnā erga illū exercet pietatem. N

COncludo ergo ſm cōmunē oīum doctorū sniam in. c°. ad nostrā. de emp. ⁊ vendi. ⁊ in dicto. c°. illo vos. de pigno. ꝙ qn̄ quis iusto pcio rem emit: licet faciat pactū de retrouēdendo: dū modo nō faciat mala intētione: nec vtaꝰ aliqua fraude: cū bona ⁊ secura ꝯscientia facere potest. Imo potiꝰ mereꝰ: ꝙ ī aliquo minimo ōmerat: qꝛ vt dictū est: istud pactū totaliter cedit ad vti

dantis plectu: et cosolatione: et sit gratia ipsius: ut patet per lege secunda. C. de pac. inter empt. et ven. cu sibi. Et hunc otractum secure posse fieri tenet Ugo. ut refert Archi. i. c°. plerique. 14ª. q. 3ª. Et idez tenet Hostie. et Astensis. et Raymun. in summa: et Alexan. de ales in tertia pte summe su per. 7°. pcepto decalogi. et sanctus Bernardinus in suis otractibus: et oes theologi in. 4°. di. 15ª. Et dns Bartho. cepolla vbi. s. i. d. §. qui icipit. Ciuis quida dicens: q tale pactu est licitu de iure ciuili: canonico: et diuino. De iure ciuili patet i l. si fundu. et in. l. si a te. C. de pac. inter emp. et ven. et ibi per doc. et in. l. quotiens. ff. de in die adiec. de quo et habet per Ange. de perusio. in. l. ad officium. C. coi diui. in fi. qui et in. l. ij. C. de pac. iter emp. et ven. dicit. Nota ex hac lege q illud pactu de retrouendedo eode precio: qd apponit in instrumento quotidie: valet: et tenet: nec ex hoc probatur cotractus pignoraticius: vel vsurarius: et adducit tex. in. d. l. si a te. et in. l. fi. ff. de lege comis. et in. l. q fundu. ff. de otrahen. emp. subijciens: q fructus pceptos: emptor no restituet: nec computabit in sorte: nisi a tpe more. s. qn fuisset in mora restituendi rem ipsi venditori preciu soluenti: vel offerrenti. Et hoc qn talis emptor intedebat rem ipsam emere: et no pignori accipe. Similiter dicit Albricus de rosate in. d. l. ij. C. de pactis inter emp. et ven. p illu textu: et per textu in. d. l. q fundu ff. de otrahen. emp. q pactu de retrouendedo coiunctu cum emptione: et locatione: no reddit cotractu vsurariu: vel illicitu: si no iteruenit fraus: vel simulatio: aut lesio ipsius venditoris: cui locatur: et q licite pot fieri: in foro osciente. Et dicit se ita in facto obtinuisse. Et ide tenet glo. magna in terminis in. d. c°. oquestus de vsur. in vbo. magna. circa fi. ibi. Non est tn vsura si vendo tibi fundum &c. Dicit quoque Bal. in. c°. p°. versi. quero quibusda pactis. in ti. de feudo dato in vice legis comissorie in vsi. feu. q ex pacto de retrouendendo: no nascitur otractus feneratici: qr nulla lex vel decretu hoc dicit. Et qr emptio: et venditio: potest fieri ad certu tps. l. ij. C. de pac. inter empt. et vendi. nisi emptor eet solitus fenerari: et in fraudem vsurariu instrumeta simulata oficere: ut habetur in regula: semel malus: de regu. iur. in. vj°. hec ille. Dicit etia dns Bartho. cepolla vbi. s. i. 3°. casu principali: in duodecima psumptioe: q no est differetia an fiat pactu de retrouendedo: vsque ad certum tps copletu: vel in perpetuu: qr i vtroque casu est licitu: nec ex eo insurgit aliqua mala presumptio: ut est casus expressus: et in terminis in. d. l. ij. C. de pac. inter emp. et ven. ibi preciu: qn cum q: vel intra tempora obtulisse. Ubi hoc notat Bal. in fi. q dicit: q ex pacto de retrouendedo eodem pcio: etiaz lucrante emptore fructus medij teporis: et na an mora cotractus no presumitur simulatus. Et idem est de iure canonico: ut probatur in. d. c°. ad nostra. de emp. et vendi. et in. c°. illo vos. depigno. Nam ibi tale pactu no reprobat simpliciter: sed pter dolu et fraude emptoris: ut ibi patet. De iure quoque diuino patet huc pactu de retrouendedo esse licitu p ea que habent Leuitici. 25°. c°. Ubi dixit dns filijs israel. Cucta regio possessionis vestre sub redeptionis coditioe vendet. Et ideo sic ifert dns Bartho. cepolla: vbi supra di. Et istud ego credo in foro cosciette: q hoc solu pactu de retrouendedo ad tps: vel in perpetuum: no inducit aliq malaz presumptionez: maxime presumente cotractu esse vsurariu: vel simulatu. Nam si lex ciuilis: et canonica hoc permittit: no est dicendu illicitu: ne inde iniuriaru nascatur occasio. Un iura nascunt. l. meminerint C. vnde vi. et c°. qualiter et quado. el pmo. extra de accusa. et facit lex. ij. de indic. vidui. tol. Et quia quid fit lege pmittente: pena no meret. l. graccus C. ad. l. iuli. de adul. Et nemo dr damnum facere nisi: qui facit qd ius facere no habet: ut i. l. nemo damnu. ff. de reg. iur. hec ille. Item quoque tenet Monaldus in summa di. q si prediu vendidi tali coditione: ut qncunque ego: vel hes mei soluerimus preciu: vel sic. Si vsque ad decenium soluerimus: rehabeam predíu: emptor talis predij: no comittit vsura: si non fiat aliquid in fraudez vsurariu: et subdit: q facit fructus suos: licet ego postea soluto precio recuperez prediu: et hoc qn interuenit iustu preciu. Et idez tenet Archiepus Floren. in. 2ª. parte summe. c°. 8°. in. §. qui incipit. alius cotractus: et allegat Alde. idez cofirmante. Et ide tenet Inno. et Joa. an. in. c°. ad nostraz. de emp. et ven. et pater frater Angelus de clauasio: in angelica sua i vsura p°. §. 66°. et eiusdez snie est Franciscus de platea in tractatu de vsur. c°. p°. §. 40. vbi allegat Laurentiu de pinu ide tenetez. Auctor quoque pisanelle: et auctor supplemeti in tractatu de vsuris. c°. 3°. ide affirmat: et oes summiste: et An. de but. in. c°. conquestus. de vsur. Et ibi oes alij canoniste.

O

Non obstant mo in 3riuz adducta. Et p° dr q iste 3ctus a pncipio iuetus e ab vsurarijs fz Hos. et Jo. an. qr rndeo: q pdicti doc. hoc no dicut: sz bn asseruit: q vsurarij voletes paliare vsuras icepút vti ho 3ctu: sz ex hoc n segt qn talis 3ctus eet in vsu: antequam vsurarij inciperet eo vti ad fraudem. Jmo multa tpa ante erat in vsu.

Tempore enim iuris antiqui vsure permittebantur s'm q̃ dicit Azo. in summa in ti°. de vsur. & hoc patet per. l. primam & per totum titulum. ff. de vsur. Et ideo tunc vsurarij non necesse habebãt palliare vsuras hoc contractu: nec eo vtebantur ad fraudem vsurarum: & tamen p̃dictus contractus venditionis & emptionis cũ tali pacto de retrouendendo tũc erat in vsu: vt patet per ea que habentur in. l. q̃ fundum. ff. de contrahen. em. & in. l. quotiens. ff. de in diem adiec. Verum quia postea per imperatorem xp̃ianum restricta est vsurarum voracitas: vt patet in. l. eos. §. circa vsurarum voraginem. C. de vsur. & postea per ius nouissimum in totum prohibita: vt patet in auten. de ecclesi. ti. §. p°. col. 9ª. & in autẽ. ad hec. C. de vsur. & per glo. & doc. in. l. cunctos populos. C. de sũma tri. & fi. ca. Per ius quoq3 canonicũ nõ solũ fuit prohibita: vt patet in toto ti°. de vsur. & in. c°. quoniam 47ª. di. sed etiam diuerse pene contra ipsos vsurarios sunt constitute: & contra eorum fautores & defensores: vt patet in. c°. p°. de vsur. in. 6°. & in cle. ex graui. eodẽ ti°. Ideo ex tunc inceperũt vti vsurarij hoc cõtractu. Cũ igit̃ hic cõtractus sit licitus imo magne pietatis vt supra ostensum est: sequitur q̃ cũ bona & secura conscientia potest fieri: licet mali eo male vtant̃. Sicut bene facit dãs elemosynã virgini bona ĩtentiõe: licet luxuriosi talibus elemosynis soleãt virgines sub pretextu pietatis ad luxuriam ĩcitare. Et sub specie boni palliant rabiem incontinẽtie. Et p̃dicta p̃bant̃ per capitulum de occidẽdis. 23ª. q. 5ª. vbi ait Augusti. q̃ bonum aliquod opus faciẽtibus imputari nõ debet crimen: pro eo q̃ aliqui ipso opere male vtãtur. Q

Non obstat secũdo: dum d̃r q̃ difficulter potest cognosci bona intentio taliter ꝯtrahentium: quia respondeo hoc esse falsum. Presupponitur enim in casu: q̃ ipsi in conscientia dicãt: q̃ bona intentione emẽdi & vẽdẽdi contrahunt. Et ideo credendum est illis: quia in foro ꝯsciẽtie creditur homini timorato: pro se & contra se: vt dicit Hostien. in summa: & beatus Tho. in quadam q. de quolibet. Non est ergo verum: q̃ nõ possit sciri nec bene cognosci eorum intentio. Quis enim meli⁹ potest scire que sunt in homine: q̃ spiritus ipsius hominis: vt ait Paulus p̃. ad Cor. 2°. & Aug. in sermone de virginibus. Cum ergo verba sint note earum que sunt in animo passionũ: vt dicit Philosoph⁹ in. p°. Perier. Nõ potest melius cognosci animus: & intẽtio alicui⁹: q̃ per eius attestationẽ: & cõsequẽter cum ex verbis contrahentium pateat: q̃ bona ĩtentione contrahũt: nõ debemus ire per coniecturas & suspiciones: siue p̃sumptiones: que tunc debẽt ingri: quãdo aliter rei certitudo non potest haberi: vt nota in. l. i. ff. de. q̃ sti. & in. l. antiqui. ff. si pars here. pe. Nam in certis nõ est locus coniecturis c°. estote. de regu. iu. R

Non obstat tertio: dum dicit̃ q̃ iste venditor nõ habet voluntatẽ alienandi liberam. &c. quia respõdeo: q̃ etiam p̃supposito q̃ nõ habeat volũtatem vendendi nisi cum pacto de retrouendẽdo: & q̃ sibi detur in emphiteosim. Hoc nihil obstat quin venditio in casu ño valeat: quia voluntas eius est omnino libera: quo ad talem contractum de venditione cum dicto pacto: quod patet ex eius protestatione. Et ideo debet talis cõtractus seruari: quia est nihil tam naturale: q̃ ea que paciscentibus placuerũt obseruare. c°. qualiter extra. de pac. & l. i. ff. eodem. & l. non minorem. C. de transac. Contractus enim ex conuentione legẽ accipiũt. l. contractus. ff. de reg. iu. & c°. contract⁹ eodem ti°. lib°. 6°. & l. i. §. si conueniat. ff. de posi. Falsa ergo est ista consequẽtia. Iste nõ habet volũtatẽ vendẽdi sine pacto de redimẽdo: ergo nõ habet voluntatẽ alienandi & transferẽdi dominium per venditionem cum tali pacto: quod oporteret cõcludere: si vera esset obiectio. Concludit̃ itaq3 q̃ ex quo per ius diuinum: canonicum: & ciuilẽ ordinatum q̃ talis venditio valeat: & per ipsã transferatur dominium in emptorem nõ obstãte tali pacto de retrouẽdẽdo: quilibet ĩtẽdẽs taliter vendere: transfert dominium in emptorẽ. Et si dicat̃ q̃ talis vẽditor nisi esset in aliqua necessitate nõ venderet: q̃d patet: quia vult sibi fieri pactum de retrouẽdẽdo. Et ideo nõ videtur habere voluntatem liberam. Dico q̃ hoc nõ obstat. Aliter pauce vẽditiones valerẽt: imo vix aliqua reperiretur valida. Rarissime enim inuenitur aliquis qui vẽdat suas proprietates: nisi ratione alicuius necessitatis. Et si posset retinere rem suam: & facere alia sibi necessaria: vel expedientia: nõ vẽderet. Et si emptor vellet sibi facere pactũ de retrouẽdẽdo: non diminuẽdo de iusto precio: libenter acceptaret: cum hoc pactum non possit sibi nocere: sed tñ prodesse vt supra dictum est. Hec ergo necessitas vendẽdi & volũtas recuperãdi nõ viciat cõtractum: quia talis volũtas licet aliquo modo videatur coacta: tamẽ est volũtas sufficiẽs ad se obligãdũ per contractum. ar. in. l. si mulier. §. penul. ff. quod me. ca. & in. c°. merito. 15ª. q. p°. aliter autem sequeretur q̃ quilibet vẽditor posset irritare & annullare quãcunq3 vẽditionem absolute factam. Si probare valeret: q̃ necessitate ductus vẽdidit. Et cõsequẽter quasi omnes vẽditiones infringerent̃: q̃d esset

absurdissimum. S

Non obstat ultimo dum dicit: q cum in hoc contractu possint cõmitti multe fraudes: et cuz varie super hoc sentiãt doctores: propter periculum nõ debet fieri: q respondet: q cum talis contractus fiat cum debitis circũstãtijs in casu nostro: ut patet ex predictis: nõ est periculuz alicuius fraudis. Nec in hoc casu aliqui doc. vel theologi auctenticis dicũt hunc contractum: nõ posse fieri: cũ bona consciẽtia: nisi forte sit aliqs nimis scrupulose consciẽtie. Cui nõ est attendendum: iuxta notata: per beatuz Tho. p°. 2°. q. 19ª. et sanctũ Bona. in. 2°. di. 39ª art°. p°. q. 3ª. Et predicta confirmantur per dictum dñi Laurẽtij de rodul. in suis tractatib⁹. de usur. ubi allegando: et sequẽdo Petrum de ancha. dicit: q ubi apparet ex diversis indicijs: q intentio contrahẽtium est bona: debet iudicari: q licite contrahant: et hoc tenere est magis pro salute aiarũ: nec putat esse tutuz: ita stricte decidere: et scribere: propter qd multe aie in viam pditionis inducũtur. Scrupulositas: ergo est vitãda. l. sed et hec. in. §. sz hec nimiuz scrupulosa sunt. ff. de excu. tu. De quo notant doc. in. c°. inqsitioni. de sen. exc. et in. c°. tua. de simo. Preterea ut dicit Bal. in. l. rogasti. §. si tibi. in fi. ff. si cer. pe. Actus dubi⁹ nõ debet iudicari usurarius: ubi põt procedere sine vicio usure. per. l. si ex pactione. cum ibi nõ. C. de usur. Quia validior psumptio elidit imbecilliorẽ. c°. l. fas. de psum. et facit capl'm. q2 verisimile. eo. ti°. et qd notat Panor. i. c°. i nra. de testi. Multo ergo minus hoc iudicari debet in casu nro: in quo est certitudo recte intẽtionis contrahẽtium: que debet attẽdi. c°. cum in illis. de prebẽ. li°. 6°. et. c°. cuz dilecto. d v. sig. et. c°. scdo regnis. de appel. et per doc. in. c°. consuluit. de usur. M

Si quis aũt doctor allegat: qui hũc contractum suspectum habeat: dico q loquit: qñ est ineqlitas: et iniustitia in precio: vel qñ talis emptor est usurarius: aut consuetus facere tales contractus in fraudẽ usuraruz. Quia tũc presumit cõtra eum nam semel malus: in eodez genere delicti: semper presumit malus. l. iij. §. idem erit. ff. de suspec. tu. et l. si cui. §. hisdem. ff. de accu. et. l. palam. §. nõ solũ. ff. de ri. nup. Sed cum emptor in casu nro: nõ psupponat facere solere contractus illicitos: vel i fraudem usuraruz: sitq3 equalitas et iustitia in precio psumptuosum iudicium esset: cõtra eum opinari q faciat in fraudez: maxime cum psupponat ei⁹ bona intẽtio. Quia qlibet psumit bonus: nisi appareat contrarium. l. oĩmodo. C. de inoffi. testa. et. l. nõ oẽs. §. a barbaris. ff. de re mili. cum similibus. Et posito q nobis nõ constaret expsse: de eius intẽtione: tamẽ debet etiã de eo hẽre bonã opinionem: et bene de ipso psumere: cum dubia debeãt in meliorẽ ptẽ iterptari. c°. estote. de reg. iu. et. semp in dubijs. ff. eodem ti°. et. l. proxime. ff. de his que in testa. delen. Concludo ergo fm omnes theologos in. 4°. di. 15ª. et canonistas in. d. c°. ad nostraz de empti. et. ven. q ad hoc ut omẽs cum pacto de retrovẽdẽdo presumat facere in fraudem usurarum: nõ sufficit solum tale pactũ de retrovẽdendo: sed ultra illud requirit: q saltem sit iniustitia et inequalitas in precio: qd intelligi potest dupliciter: scilicet vel q nõ emat iusto precio: vel q ponatur in pacto redimẽdi: q in redimẽdo aliquid plus ei soluatur q̃ expendit: aut aliqd aliud emolumẽtũ cõsequat. Vel si sit iustum precium: saltez requiritur q sit consuetus facere contractus usurarios: vel in fraudem usuraruz. Tũc enim dicũt multi doc. presumi contra eum: et indubitãter qñ hec tria simul concurrũt: scilicet notabilis inequalitas in precio: consuetudo fenerandi: vel illicitos et suspectos contractus faciẽdi: cum ipso pacto de retrovẽdẽdo: et dicũt multi doctores hec tria debere concurrere: ut qs iudicetur usurari⁹: ut supra visum est: licet alij dixerint sufficere duo illorum. Sed in casu nostro: nec tria predicta: nec duo concurrunt: cum emptio iusta intentione: et iusto precio: et ab homine non cõsueto feneraṙi: et cum alijs bonis circũstantijs: ergo talis bone fidei emptor: nõ debet habere scropuluz conscientie ad faciendum talez: nec potest aliqua mala suspicio de eo rationabiliter haberi: fm comunez omniuz doctorum: et theologorum sẽtẽtiam. Et sic patet primum dubium: scilicet q licite potest quis emere aliquid cum pacto de retrovendendo: pro eodem precio: quando emitur res iusto precio: et iterum donec redimatur facit fructus suos: nec tenet eos cõputare in sortem: nõ obstãte eo quod scriptum est Leui. 25°. ubi inquit deus. Si attenuatus frater tuus vẽdiderit possessiunculam suã: poterit proximus eius eaz redimere si voluerit. Si vero non habuerit proximũ: et ipse preciũ ad redimẽdum poterit inuenire: cõputabunt fructus ex eo tẽpore quo vẽdidit. Et qd reliquũ est reddet emptori: et sic recipiet possessionẽ suaz: hec ibi. Quia rñdet pmo: q deus fecit hãc legẽ particularẽ in terra pmissionis: que est particulari mõ sua: quia eã acqsiuit populo israel in manu valida. Licet etiam omnis alia terra sit generaliter sua: ut habet ps°. 3°. Unde in eodem Leui. c°. ipse ait. Terra hec nõ vendetur in perpetuum: quia mea est: et vos aduene et coloni mei estis. Ius autez singulare nõ est trahẽdũ ad consequẽtias. l. ius singulare. ff. de legi.

Scdo ꝯ ꝓsupposito ꝙ nō eēt lex particularis: sȝ cōmunis: respōdeť ꝙ est lex iudicialis: siue ꝓceptuȝ iudiciale: ad quod nō tenemur de necessitate: licet enī ad moralia precepta legis antiq̄ simus obligati: nō tamen ad iudicalia: cerimonialia autē seruare prohibemur: vt p Nicolaū de lira Exo. 20 c°. et per Tho. p^a. 2^e. q. 104^a. ar° 3°. Tertio pōt dici: ꝙ vti ꝓdito. c°. habeť ṫra a: nō poterat vēdi nisi sub ꝯditione redēptionis: et si non redimebatur: reuertebatur tn̄ ad vēditorem: in anno quinquagesimo libera. s. in iubileo. Unde quanto maius tempus restabat vsqȝ ad quinquagessimum annum: tāto carius vēdebať: ꝛ quāto minus: tan vilius. Ideo possessio vendita in vigessimo anno in duplo: minus valebat in quadragessimo: q̄ȝ in vigessimo. Et sic iussit dn̄s cōputari fruct⁹: nō quia tātū de ꝓcio diminuereť: quātū valebāt fruct⁹: sed quia ꝓportionabiliter tātū minuebať de ꝓcio quātū de tēpore percipiēdorum fructuum. Et ꝙ iste sensus sit bonus signum est: quia posito ꝙ illa terra redderet ad rationem de sex pro cētenario: quia erat valde fertilis: ꝛ ideo etiam plus reddebat in decem ꝛ septem annis: oīs terra vēdita fuisset in toto libera: ꝛ vēditor eam potuisset redidimere: nulluȝ soluendo precium: si predicta verba intelligereнť: ꝙ fructus deberēt cōputari in sortem: ꝛ tamen ibidē diciť: ꝙ vsqȝ ad quinquagessimum annuȝ esset emptoris: nisi particulariter ante redimereť: ergo. ꝛc. V

IDeo autem supra signāter feci mētionē de notabili ineq̄litate ꝓcij: quia si esset aliq̄ minima seu modica ieq̄litas in ꝓcio que nō ꝓcessisset ex fraude seu dolo: sicut sepe accidit: quia ꝓcia reruȝ nō sūt pūctualia vt patet in. l. ꝓcia rerū. ff. ad legē fal. per ipsam modicā inequalitatē: nō viciaretur cōtract⁹: qa vt ait beat⁹. Tho. 2^a. 2^e. q. 77^a. de mēte philosophi: tale modicū recta rō dȝ apphēdeť q̄si nihil: ꝛ facit lex. scio. ff. de i ite. resti. vbi dť: ꝙ d̄ minimis n̄ curat ꝓtor: ꝛ dicit beat⁹ Tho. ibidē: ꝙ tales cōtract⁹ semp videť comitari ꝯtract⁹ do natōis i minimis. Un̄ dicit dn̄s Bar. cepolla vbi. s. i 3°. casu principali in. 2^a. presumptione: ꝙ quia iustum precium nō est pūctualiter determinatum. Ideo modica additio: vel diminutio: nō videť tollere equalitatem iustitie: ꝛ hoc tenet scūs Bernardinus suis cōtractib⁹: sermone 35°. ar. p°. c°. 2°. hec ille. Qui etiā ibidē dicit: ꝙ inueniť aliqs text⁹ qui dicat ꝯtractum presumi vsurarium: vel simulatum: propter pactum de retrouēdēdo: ꝛ illā modicitatem inequalitatȝ ꝓcij: si alia presumptio: vel cōiectura cōtra ipsum emptorem nō appareat. Que omnia sunt vera: ꝓsupposita bona intētione ꝛ seclusa oī fraude ipsius emptoris: vt presupponitur in casu nostro. X

SEd ponam⁹ ꝙ dict⁹ emptor nolit facere hāc gratiam pacti de retrouēdēdo: nisi diminuatur de precio rei. Queriť qd iuris? Et respondetur: ꝙ nemo teneť seruire primo cū suo detrimēto. c^a. si nō licet. ꝛ ibi glo. in verbo. a semetipso. 23^a q. 5^a. ꝛ. l. qui seruādaruȝ. in prin. ff. de prescrip. ver. ꝛ. c°. qui vult. vbi glo. de peni. di. 3^a. ꝛ. c°. p°. de cōmo. Cuȝ ergo ꝓdictus fūdus ꝓsupponať solummodo valere mile: libere ꝛ absolute vendatur. Clarū est: ꝙ nō tātū valebit cū ꝓdicta obligatione ꝛ seruitute: sine onere de retrouēdēdo. Et ipsi emptori nō erit tāti precij quo ad se: nec etiā quo ad alios. Nam ipse merito reputabit eū minus valere: nec ei erit ita gratus: nec tātā affectionem erga ipsū ponet: sicut faceret si esset certus ꝙ non cogeť eū reuēdere: propter hāc enī obligationem ꝛ timore ne redimať: cessabit a multis meliorametis: ꝛ forte ab emptione aliorum fundorū ibidem: quos emeret si esset securus semper retinere ꝓdictum fundum. ꝛc. Item quo ad alios nō tantū extimabitur: nullus enim est ita insanus vt putet vnū fūdum valentem mile absqȝ aliqua obligatione retrouēdendi: valere tātundem post dicā obligationem: nec aliquis sapiēs illum emeret ꝓ eodē ꝓcio: nisi hoc faceret pro opere pietatis ꝛ ecclesie. Et ideo ꝓdictus emptor potest emere ipsuȝ fundū pro tāto min⁹: quātū ad arbitriū bonoruȝ ꝛ expertorum virorum extimabitur min⁹ valere. Nec tūc diceť illū emē iniusto: sȝ iusto ꝓcio: qa cuȝ tali onere nō valet plus: prediū enī cui imponiť seruitus seu obligatio: diciť diminui in iure suo ꝛ valore: ꝓm notata per Bar. in. l. s. ff. de seruitu. in diffinitione seruitutis: ꝛ probatur per. l. stipulatio ista. §. si qs forte. ff. de ver. ob. ꝛ ita tenet Panor. in. c°. ad nostrā. de em. ꝛ ven. 4^a. col. di. emptor licite potest emere pro minori precio: ratione ꝓdicti pacti de retrouēdēdo: qa illud pactuȝ censetur pars precij: argumēto. l. fundi partē. ff. de cōtrah. em. Credo tn̄ ꝙ talis emptor si locat ꝓdictum fūduȝ ipsi vēditori: nō debet recipere fictum: ꝓm valoreȝ ipsius fundi absolute cōsiderati: sed per respectū ad valorē sic cōsideratū rōne ꝓdicti oneris ꝛ quātum ei extimatum est: vt in simili dicit Bartholomeus cepolla in tractatu de ꝯtractib⁹ simulatis in. 3°. casu ꝓncipali in. 3^a. ꝓsūptione. ꝛ in. 4°. casu principali. Si v̄o ipsum fundum locet alteri q̄ȝ vēditori: vel ipse eius fructus percipiat: credo ipsum teneri: ad satisfaciendum ipsi venditori: quo ad illam partem fructuum: siue redditunȝ que esset vltra predictum valorē precij soluti: sȝ. cū id

ct⁹ fundus rōne illi⁹ oneris aliqd min⁹ valeat de
mile ꝛ pp hoc possit emi tali ꝑcio: tamē reddit fru
ctus fundi valētis mile: ꝛ consequēter talis em/
ptoꝛ nō debet locupletari: cum vēditoris iactura.
l. nam hoc natura. ff. de ꝯdit. inde. aliter iniuste: ꝛ
contra charitatē reciperet ipsos fructus. Et hec ēt
est opinio dñi Bartholomei cēpolle: vbi supra: in
primo casu principali: ad finē: ꝛ in tertio casu ꝓn
cipali: in tertia ꝓsumptione: ad finē. Qui licz ibi
dicat: ꝙ talis emptoꝛ nō debet emere ipsum fun/
dum pro minori precio: ratione pacti de retrouē
dendo: licz nō faciliter postea posset vendi pro eo
dem ꝓcio: sed oportebit forte eum vēdere minori
precio: ꝓpter ipsum pactū de retrouēdēdo: ꝛ al/
legat ad hoc: ꝙ bñficio affici hoiem decet. l. fuus
ff. de seruis ex. ꝛ addere possumus. l. in cōmoda/
to. §. sicut. ff. cōmo. ꝛ. l. si nō sortem. §. libertus. ff. d
ꝯdi. inde. tamē hec ratio nō concludit de necessi
tate: sed de vite perfectione ad quam talis emptoꝛ
nō tenet: nō enim est obligatus in se perdere: ut
alij satisfaciat. l. si quādo. C. de testa. ꝛ l. nuper. in fi
ne. C. de naturali. li. nec tenet cum suo dāno nego
cia amici ꝓcurare: fm Bal. in proe. decre. per. l. po
stulāte. in fi. ff. ad trebel. regula enim diligēdi pro/
ximū: a seipso incipe debet. c°. si non licz. 23ª. q. 5ª.
ꝛ. c°. nisi. de aucto. ꝛ vsu. pa. ꝛ. l. ꝓses. C. de serui. ꝛ
aqua. Quia igit predicti doctoris dictu3: nō fun
dat sup aliqua lege: ideo nō videt tenēdum per
l. illam. C. de colla. ꝛ in auten. de triē. ꝛ semis. §. cō
sideremus. Item qꝛ ratio ibi allegata per eum ni
hil facit cōtra p̄ntem ꝯcisionem: in qua cessat ab
surditas: de qua ipse loqtur. Nam hic est iustum
ꝓcium rei vēdute: cum suo onere ꝯsiderate: ꝛ quā
tum coiter reperit de illa cum tali onere: ꝛ fruct⁹
nō percipiunt ab emptore: nisi fm valore3 rei sic
ꝯsiderate cu3 predicto onere: ꝛ precij soluti. Nec
est verum: qd̄ dicit predictus doctoꝛ: ꝙ talis em/
ptoꝛ nō emit causa vēdendi. Quia imo quilibet
emēs: communiter emit aio vēdendi: quotiēscūqꝫ
ei necessarium fuerit: vel vtile: licz cessante predi/
cta necessitate: vel vtilitate: intēdat ipsam rem te/
nere.
y

SEd ponamus ꝙ ipse vēditoꝛ: morte ꝓoccu/
pat⁹: vel impotētia: aut alia simili causa: que
nō sapiat vim donationis: non redemerit ipsum
fundū infra tp̄s ꝯstitutum: nec etiam eius hēdes
si querat qd iuris: rñdeo: ꝙ si talis emptoꝛ interī
rōne predicti pacti de retrouēdēdo: passus est ali
quod dānum. vtputa: qꝛ accidente sibi necessita
te voluit eum vendere: ꝛ nō inuenit emptorem: q
vellet emere cum illo pacto de retrouēdendo: aut
qui vellet soluere debitum precium: ꝓpter predi/
ctum pactum: ꝛ ꝓpter hoc dānificatus est ipē emt
ptoꝛ: vel alia sibi causa poterit retinere: tātum quā
tum dammificatus est: reliquum vō vsqꝫ ad to/
tam extimationem ipsius rei in se: credo ꝙ quic/
quid sit de rigore iuris: ꝛ in foro cōtentioso: tenea
tur dare venditori: vel heredibus eius: in foro cō
sciente: quia minoratio precij: sibi ꝯcessa in soluē/
do solum ratione ipsi⁹ pacti: ꝛ oneris: cessat abla
to illo onere: absqꝫ facto suo. Et hoc predicabat
beatus frater Bernardinus feltrinus: ꝛ eadem
hebdomada: qua infirmatus est illa egritudine:
qua postea transiuit ad dominū: dum a me petis/
set: quid sentirem in isto casu. Post respōsionem
mea3: dixit mihi: ꝙ multi doctores ita tenebant.
Inter quos nominauit quēdam doctissimum iu
ris monarcha3: qui ita in scriptis determīauerat:
videlicet: ꝙ talis emptoꝛ teneretur in cōscientia
ad supletionem precij diminuti: ex predicta cau
sa. Quia cessante causa: cessat effectus. c°. cū ces
sante. de appel. cum simili. Quod tamē intelligit
deducto omni suo dāno: ut supra dictum est. Nā
ut inquit glosa. [illegible]. c°. ex litteris. de iureiurā. Nul/
lus casus interuenire potest: qui hoc genus dedu
ctionis impediat: ꝛ allegat. l. fundus. ff. familie.
hercis. Ex hac autē determinatione: potest respon
deri omnibus argumētis: que fieri possent: cōtra
istum contractum. Nam ut patet ex antedictis
nulla fraus: vel lesio ipsius venditoris: inuenire
potest. Et ideo est bonus: ꝛ iustus. Sed Bartho
lomeus cepolla: vbi supra: in. 4°. casu principali
in versi. ut autem hec materia. largius loquēs: sic
dicit ad litteram. Quando vterqꝫ habuit animū
contrahendi: videlicet emptoꝛ emendi: ꝛ vendi/
toꝛ vēdendi: quod quando sit constare potest ma
xime per confessionē partium: ut dixi: in prima ꝓ
sumptione. Tunc indistincte dicas: ꝙ ille contra
ctus non potest dici simulatus: vel pignoraticius
siue vsurarius: etiam si esset lesio enormis in con
tractu venditionis: ꝛ conductionis: ꝛ in pacto de
retrouēdendo. Et etiam si emptoꝛ esset solitus fe
nerari: vel similes contractus facere. Ex quo ipsi
vsurarij possunt celebrare veros contractus. Et
quādoqꝫ ipsos vere: ꝛ non simulate celebrant: ut
dicit Bal. in. l. emptione. C. plus valere quod agi
tur. ꝛ dixi supra in vigesimaquarta presumptio/
ne: quia in certis non est locus ꝯiecturis. l. conti/
nuus. §. cum ita quis. ff. de verborum obligatio.
cum simili. ꝛ dixi supra in primo casu principali.
Difficile tamen erit probare in foro ꝯtentioso: ꝙ
vterqꝫ habuit animū contrahendi: quādo inter/
uenit lesio in ꝯtractu: vel emptoꝛ est solitus fene/
rari: vel sile ꝯtractus facere. Sed in foro ꝯsciētie

facilis erit probatio: quia habitur ↄsciētie ↄtrahētis se puram ⁊ simplicez intētionem habuisse: ut supra dixi. Et qñ lesio interueniat: licz non possit dici ↄtractus simulatus: ⁊ fictici⁹: aut usurarius poterit tñ dici illicitus. Inter que est differentia: ſm ea que dixi in primo casu principali: hec ille. Hāc aūt differētiam assignauit: ubi supra: ꝙ per hoc non infringet̃ ↄtract⁹: sed in potestate emptoris: erit satisfacere venditori dānum passo de illa lesione: ⁊ ↄtractus tenebit: ſm ea que habētur in l. ij. C. de rescin. ven. ⁊ in. c°. cum dilecti. de empt. ⁊ ven. Ex qbus oībus patet: ꝙ casus noster est clarissimus: ⁊ iustissimus: cum in eo ultra bonā intētionem ↄhentiuz interueniat equalitas: ⁊ iustitia precij debiti: ⁊ emptor nō ꝓsupponat̃ esse usurarius: nec solitus facere ↄctus illicitos. Z

Quo ad scdm dubiū. Respōdeo: ꝙ qꝛ in sequēti dubio querēdum est: an ipse fundus possit dari in emphiteosim ipsi venditori. In hoc dubio tñ queremus: utrum emptor possit in fundo empto ↄstituere nouā emphiteosim in ꝑpetuum: cum añ nunq̃ fuerit alicui traditus per hūc titulū? Et qbusdaz videt̃: ꝙ non. Nam si iste emptor emit rem eccl'ie: puta auctoritate apostolica cum pacto de retrouēdēdo. Clarum est: ꝙ res ecclesie nō pōt dari de nouo in emphiteosim in ꝑpetuum: per tex. in. c°. nulli. de rebus ec. nō alienādis. Si aūt loquamur de emptore rei secularis: ēt dicūt: ꝙ non licz. Nam iste ↄctus nō videt̃ eis esse equus de iure: quo dñium ꝓuari nō debet in ꝑpetuum usufructu suo. ar. in. §. finit̃. insti. de usufruc. ⁊ l. corruptionē. C. eo. ⁊ c°. exijt qui seminat. §. porro. versi. nec his obuiare. de ver. signi. in. 6°. Sed si iste ↄctus valeret: dñium remaneret in ꝑpetuuz: sine usufructu: ergo ⁊c. Itē allegāt Inno. in. c°. in ciuitate. de usur. dicētez: ꝙ emptio redditus iam formati: seu ↄstituti licita est: sed ab emptione redditus nō formati: nec alias ↄstituti cōsulit abstinēduz: ergo ⁊ in ꝓposito siliter est dicenduz: ſm eos. Rñdeo: ꝙ iste ↄct⁹ est licit⁹. Pro cuius declaratōe: dico ſm Spe. i ti°. de loca. §. nunc aliq̃. vsi. 5°. ꝙ emphiteosis aliqñ ↄcedit̃ i ꝑpetuuz aliqñ ad tps puta usqz ad decimuz: vel vigesimū annū: vel ad vitā emphiteote: aut usqz ad tertiaz vel quartā generationē: ut in auten. de nō alienā. §. emphiteosim. Tamē dicit Bal. ⁊ Ang. in. l. i. in prin. ff. si ager. vecti. vel emphi. pe. ꝙ ꝓpe dr̃ emphiteosis: quādo est ꝑpetua: ⁊ idez dicit ipse Bal. in rubri. ⁊ in. l. ij. C. de iure emphi. Et ad hoc facit tex. in. §. adeo. insti. de locato. in ver. ꝑpetuo. quem textū ibi ad hoc notat Ang. de aretio. Et idez habeat̃ in. §. licētia. in auten. de aliena. ⁊ emphi. A

Non obstāt aūt in ↄtrarium adducta: ⁊ primo dum dr̃: ꝙ dñium nō debet remanere in ꝑpetuum sine usufructu: qꝛ rñdeo: ꝙ hoc verbuz ꝑpetuum pōt multipliciter intelligi: ⁊ maxie tribus modis ad ꝓpositum. Primo in ꝑpetuum. i. per totam vitam hoīs: siue usqz ad eius mortem: ⁊ de hoc est tex. in. l. i. ff. pro socio. Secūdo in ꝑpetuum accipit̃: idest usqz ad triginta: vel quadraginta annos. Et hoc modo accipit̃. insti. de ꝑpe. ⁊ tē. act. in prin. Et his duobus modis clarū est: ꝙ potest dari aliqd ad emphiteosim in ꝑpetuuz: quia dñiuz nō remanet semp sine usufructu ipsi dño. Tertio dr̃ in ꝑpetuum: idest sine prefinitione tēporis: ut in. l. iij. ff. de excep. Et hoc etiam modo pōt res dari ad emphiteosim: si nō est ecclīastica. Et de hoc est tex. in. d. §. adeo. insti. de loca. cum glo. ⁊ in. l. i. ff. si ager. vec. vel emphi. pe. Nec in hoc cōtractu dñium remanet in ꝑpetuum: sine usufructu: qꝛ si non soluat̃ cēsus: reuertit̃ omne ius emphiteote ad dñm. l. ij. C. de iure emphi. ⁊ in. c°. fi. de locato. Preterea dato: ꝙ semp solueretur cēsus: dñium nunq̃ remanet: sine fructu: qꝛ habet annuuz redditum: ⁊ sic est utile dño. Et iō potest quis locare i ꝑpetuuz fructus annuos: pro annali pensione: etiam per ↄtractum non emphiteoticum. l. i. §. p°. ff. de supfi. B

Non obstat etiam dictum Innocentij: quia non loquitur in casu nostro: sed in hoc casu quando aliquis daret alicui mile: cuz hoc pacto ꝙ sibi teneretur dare quinqz pro centenario in perpetuuz: cōstituendo talem redditum: super aliquibus bonis suis: a quo contractu cōsulit Christi fidelibus abstinere. Cuius tamē dictum reprobat Panormi. ⁊ comuniter alij docto. in dicto. c° in ciuitate. de usur. quando dans pecuniaz: ut habeat talem redditū: non intēdit ipsam mutuare: sed ipsam totaliter in dominiū accipientis transferre: quia ibi non est mutuum: nec paliatio mutui: si uterqz contrahētium habeat bonam intentionem ⁊ voluntatem. Nec aliquid valet occasio quam assignat Innocē. quare non possit de nouo constitui annuus census: scilicet: ꝙ in non cōstituto ante: nō videtur merces in rerum natura ⁊ ita nec vera emptio: que requirit mercedez: precium: ⁊ cōsensum: quia imo ibi est merces: scilicet ipse reddit⁹: qui contrahēdo constituitur: ⁊ ius illum percipiendi: ex ipso contractu: quod acquirit emptor. Imo etiam sine mercede existente: in rerum natura fit emptio: utputa in sola spe: ut in actu piscādi. Potest enim quis vendere: ⁊ alius emere capturam piscium. Et siue aliquid capiat̃ siue nō capiatur: valet emptio: ⁊ vēditio: ⁊ tenet̃

emptor ad precium:quia spei emptio est. Unde et partus futurus ancille:vel pecudis emi potest. Et de predictis omnibus est tex.in.l.nec emptio.ff.de contrahen.em. Et sic patent duo scilicet:quod dictum Inno.est verum:et quod etiam si esset verum non facit ad propositum nostrum:nec aliquid obstat in re non ecclesiastica:possit iuste et licite cõstitui de nouo ius emphiteoticum.Et aliter dicẽdo esset venire contra textum in.l.i.C.de iure emphi.

Quo ad tertium dubium:vtrum iste emptor possit dare ad emphiteosim dicto venditori prefatum fundum cum dicto pacto. Respondent quidam quod non:quia ex quo paciscitur de retrovendendo:et dando in emphiteosim:et ita facit de facto ad emphiteosim:post venditionem dando ipsi venditori:propter hoc potest et debet secundum eos presumi vsurarius.Dicunt enim quod licet solum pactum de retrouendendo non faciat presumi quem vsurarium:tamen pactum de dando in emphiteosim simul cum alio de retrouendendo:satis videtur facere ad presumendum:quod talis emptio est facta in fraudem vsurarum.Duo enim vincula magis ligant:quia vnum.§.penul.in autẽ. de consangui.et vte.fra.l.fi.C.de.edic.di.adi.tol.et.§.affinitatis.in- sti.de nup.Respondeo hoc esse falsum. Nam contractus emptionis cum pacto retrouendẽdi pro eodem precio:et dandi ad emphiteosim est licitus de iure ciuili:canonico:et diuino:vt ait dominus. Franciscus de curte:iuris vtriusque monarcha:in suo consilio super hoc particulariter edito:asserẽs quod secundum docto.communiter in.c°.in ciuitate.et in.c°. nauiganti.et in.c°.conquestus.de vsur.in foro cõ- scientie est iustus:et ita dicit se consuluisse in alamania alta:et similiter consuluisse Egidium ari- minẽsẽ archiepiscopum:in concilio constantiensi et cum eo excellentes duodecim doctores vtriusque censure:per modum tractatus:qui appellatur tractatus duodecim doctorum:et illud etiam con- suluerunt plures alij valentissimi viri vt ibidem ipse testatur:et Martinus papa.5.in sua extrauaganti:ad futuram rei memoriam:quam affirmat se vidisse:declarauit auctoritate apostolica:et ex certa scientia:prefatum contractũ esse iuridicum et licitum:ac bona conscientia posse fieri. Et ideo non est aliqua iusta ratio presumendi contra ipsum contractum casus nostri:in quo presupponitur bona fides:et intentio emptoris:qui quantum est in se pro sua vtilitate:vellet emere sine pacto de retrouendendo:quia magis sibi expediret vt supra declaratum est.Sed hoc pactum facit ad meram vtilitatem:gratiam:et contemplationem venditoris:quod quidem pactum:tendit ad libertandum eum a iure libelli de sui natura perpetui:vt habetur in.c°.p°.§.p°.ibi ex natura perpetui liuelli in ti°.de alie.feu.et ibi per doc.in vsi.feu.et in.c°.p° §.donare in.ti°.qualiter olim feu.aliena.po. vnde iste emptor et locator facit illud:quod vellet sibi fieri:si esset venditor et conductor:seruans preceptum iuris naturalis:in faciendo alteri quod optaret sibi fieri.c°.p°.p^a.di.et ideo non potest iuste presumi cõtra eũ:quia nemo propter bonũ opus lapidãdus est.Joannis.x°.Similiter cũ predictus emptor emat fũdũ prefatũ iusto precio:vt presupponitur in casu:potius esset cõtẽtus emere sine hac obligatiõe dandi ad emphiteosim:quia sibi forte magis expediret retinere fructus ipsius fũdi pro se:quia reciperet forsitan maiorẽ vtilitatẽ et magis lucraretur. Nã nõ est verisimile quod vẽditor tantã instãtiã faceret de hoc pacto:scilicet quod sibi detur in emphiteosim talis fũdus:nisi esset spes faciẽdi bonũ lucrũ ex eo:deductis expensis:et cõsideratis periculis et cetera.Et posito quod talis emptor aliquid minus daret ratione predicti oneris:per hoc nõ damnificatur vẽditor:quia illud plus quod valet res absolute cõ- siderata:cẽsetur melioramẽtũ ipsius venditoris accipiẽtis ad emphiteosim:iuxta notata in.l.fi.C.de iure emphi. Preterea si ipse emptor vellet dare ad emphiteosim talẽ fundũ:semper posset inuenire aliquem:qui sibi daret tantũ quantũ iste vẽditor:cum vt presupponitur in casu:nihil det emphiteota pro hac emphiteosi:nisi annuũ censũ:et tamen ex hoc contractu acquiritur [illegible] vtile dominium:et omnia priuilegia que habent alij emphiteote:qui soluerũt tempore contractus aliquid pro dominio vtili:vt declarabitur in.4°.dubio.Cum ergo predictus emptor siue pro se retineat ipsũ fũdũ:tãtũdẽ et plus percipere valeat:deductis etiã omnibus expẽsis.et cetera. Siue alteri det ad emphiteosim:multos reperire possit:quod pro tali precio libẽter acciperent:propter multas vtilitates:de quibus dicet in sequẽti dubio. Et cõsequẽter nihil lucri faciat ipse emptor ex tali pacto:vel datione ad emphiteosim:imo potius dãnificet cõditionẽ suam emẽdo rẽ cũ tali obligatione. Incõueniẽs:et nõ sine peccato est opinari cõtra eum:quod hoc faciat in fraudẽ vsurarũ:cũ faciat ad proximi merũ cõmodũ:vt supra.Ad obiectionẽ vero respõdetur:quod duo vincula magis ligãt si ligãt. Neutrũ autem predictorũ ligat:seu facit presumptionẽ:vel suspictionẽ contra talẽ emptorẽ:bona fide iustoque precio:et cũ alijs debitis circũstãtijs.Et ideo concludo:contractũ istũ bona cõsciẽtia posse celebrari.

Quo ad quartũ dubiũ.vtrũ emptor talis fũdi possit accipere ex dicta emphiteosi.50^a.omni anno idest quinque pro cẽtenario:quod expẽdit in ip-

fi⁹ fadi eptiõe: respondet quidã q̃ nõ. Nã i ephi teosi: ƒz eos õbet ɔstitui modica pensio: i recognitio në directi dñij: ⁊ allegãt.l.secũdã.C.de iur em. Sz hic ɔstituit nimia pensio: scilicet duoruz fructuũ ƒz eos: scilicet q̃a.q̃z pro centenario: ergo.⁊c. Preterea ƒz ipsos: pensio libellaria debet esse minor pẽsione locationis: que datur respectu fructuum: q̃a censetur esse quedã emptio fructuuz tacita: vt notat Bar.in.l.i.C.de iure emphi. Primo quia colonus: vel conductor: habet minus iuris in re: q̃a nõ habet dominiũ nec possessionem.l. nõ solet .ff. locati. Sed emphiteota habet dominium vtile ⁊ possessionez: vt in dictis iuribus. ⁊ in.l.i.ff.si ager vec.vel.em.pe. Secũdo q̃a mãutenẽ tenet libellari⁹ rẽ ẽphiteoticã suis sũptib⁹. Vñ dr̃ i istrumẽto. Ad meliorãdũ.⁊c. vt in.l.i.C.de iure em. nõ ãt cõductor. vt in.l.colonus.in princi.ff.locati. Tertio quia emphiteota tenetur soluere pensionem: etiaz si res pereat casu fortuito: dummodo non tota pereat. vt in .l. i.C.de iure emphit. secus in colono. Quarto quia emphiteota nõ impetrat remissionez: propter sterilitatẽ sicut colonus. vt in.l.si vno ff.locati. ⁊ in.c⁰.propter sterilitatem. extra eodem Ideo cuz ex predictis debeat minus dare emphiteota q̃̃ colonus: sequitur q̃ iste ɔtractus ẽ iniustus. Quia communiter possessiones locantur ƒm eos ad quinq̃z pro centenario: deductis oĩbus expensis.⁊c. Ut igitur iusta sit pensio libellaria: ƒz ipsos oportet distinguere iuxta notata in.§.quia vero leonis.in autẽ .de non aliena. vel permu.re.ec. col.2ª. ⁊ in aũt.perpetua.C.de sacrosan.ec.s.q̃ aut res libellaria reddit fructus comunes: aut maiores: aut minores. Comunes sunt sex pro centenario: deductis oĩbus expensis: vt sunt possessiones: vel quinq̃z pro centenario: vt communiter est in nostris partibus: ƒm eos. Maiores sunt.12 .vel.18. deductis omnibus expensis: vt in molendinis: minores autem sunt ƒm eos: duo: vel tres: pro centenario: vt in domibus. Si sunt comunes diminutio est fienda in sextam partez. Ut si reddat sex deductis omnibus expensis: dentur quinq̃z: si est res ecclesie que non debet facere ɔditionẽ suã: nisi meliorem. Et si in aliquo ledatur restituit in integruz vt in aũt.hoc ius porrectuz.C.de sacrosan. ec. ⁊ in c⁰.alienationes . ⁊ in .c⁰. fine exceptione.12ª.q.2ª. Maior autem diminutio ƒm eos debet fieri in rebus priuatorũ ⁊ seculariũ: ratione seruande societatis: quia quod plus datur ecclesie: nõ censetur amitti. Si sunt minores vt in domibus: debet dari q̃d consu euit in locis: dummodo minor sit pensio: q̃̃ daret pro comuni ⁊ simplici locatione . Si sũt maiores nõ dat pensio emphiteosis: nisi habita consideratione pecuniarũ eburssatarũ videlicet 5.pro cẽtenario. Quia licet reddat fructus abũdantiores: tamen illos reddit respectu magne impense que ibi debetur in reficiẽdo: ad quã tenet emphiteota: ⁊ nõ dñs: vt supra dictũ ẽ: hec illi. S.

Sed his argumentis nõ obstantib⁹ in contrariũ est veritas. Pro cuius planiori declaratione queritur: an de substantia ⁊ forma cõtract⁹ emphiteotici: requiratur q̃ a principio detur certa quãtitas pro emptiõe vtilis dominij. Ad q̃d respondet Jacobus de arena in.l.i. C.de iure emphi. dicens: q̃ sic. Et hanc opinionem videtur affirmare Cynus in eadem lege: ⁊ etiã Albric⁹ õ rosate ibidẽ: qui dicit hanc esse opinionez. Subijciens tñ q̃ vbi a pncipio nõ datur certa quãtitas quãtus nõ sit ppzie cõtractus emphiteotic⁹: erit tñ cõtract⁹ inominat⁹: qui regulabit ƒz naturam cõtract⁹ ẽphiteotici . Quia ɔtract⁹ inõiati regulant ƒz naturã illorũ cõtractuũ nõiatoz: q̃b⁹ magis assimilant.l.i.§.si q̃s ƒuũ.ff.d.po. Et istã ẽt opinionẽ affirmat Raphael fulgo .in.d.l.i.C.de iur emphi. sed Bar.l.si mihi ⁊ Titio.ff.de ṽbo.ob.aperte dicit: q̃ ad hoc vt sit contractus emphitheotic⁹ non reqrit de necessitate aliqua datio a principio Ubi ait q̃ ẽphiteosis põt fieri duplici titulo.l.lucratiuo ⁊ oneroso. Oneroso: qñ a pncipio pstat illa quãtitas: ⁊ postea ɔstituit cẽsus ãnu⁹: lucratiuo: qñ nõ dat aliq̃ quãtitas a pncipio: sz tãtũ ɔstituit cẽsus ãnu⁹. Et hãc eãdẽ opinionẽ q̃ de necessitate: nõ reqrat aliq̃ datio a pncipio i ɔtractu emphiteotico: tenuit Petr⁹ de bella per: ⁊ Raphael cuman⁹ i.d.l.i. qui dicũt hãc eẽ opinionẽ cõem: ⁊ ita ƒuari de cõsuetudĩe. Et istã opinionẽ eẽ verã õ iure ⁊ õ cõsuetudĩe tenet Salicet⁹ id.l.i.p textũ i¹ aũt.si q̃s ruinas. ⁊ i aũt.ppetua.C.de sacros. ec. Et q̃a hoc nõ ẽ de forma q̃d pstet aliq̃ quãtitas a pncipio: sed ex cõuẽtione partium ideo ipse ptes huic renunciare possunt.C.de pac.l.penul. maxime in hoc contractu: qui diuersimode contrahitur ƒm diuersas conuentiones partium: que debent diligẽter obƒuari.l. i.C.eodem ti⁰. ⁊. §.adeo insti.loca. Et hanc opinionem videt tenere gloª. in autẽ.qui rem.in ver. potest. C .de sacrosan.ec. ⁊ Bal.in rubrica.C.de iure emphi. dum dicit q̃ est contractus emphiteoticus si dicatur: loco in emphiteosim: pro annua prestatione vnius nummi nec ex paruitate precij dicitur nõ esse cõtractus ẽphitheotic⁹ . Et istã ptẽ apte affirmãt canoniste in.capl̃o.potuit.de locato.super glo. marime. Jo. an. Jo.de imo. ⁊ Panor. ⁊ Bal.in simili.in.c⁰.p⁹ §.donare: qualiter olim feu.pote. alie. in vsu .feu. qui concludere videtur: q̃ in contractu libellario

non requiritur ꝙ prestetur aliqua quantitas de necessitate a principio. Contractus autem libellarius ⁊ emphiteoticus: sunt vnum ⁊ idem in effectu: ſm Bartho. in. l. i. C. de iure emphite. licet aliquantulū differāt quātum ad ꝑsonas cōtrahentes: sed materna lingua oīs contractus emphiteoticus: dicitur libellarius: ⁊ ecōtra: ⁊ idem sunt esse qualiter. Hāc etiam opinionem: ꝙ non requiratur aliqua quātitas a ꝑncipio: tenet idem Bal. in l. vsufructu. in ꝑn. ff. solu. ma. ⁊ in. l. si qs conduxerit. in lectura antiqua. ff. loca. ⁊ Spec. in ti°. de loca. §. nūc aliqua. in. 3ª. col. ⁊ docto. moderni. in. l. si quis antea. ff. de acqrē. pos. Sciēdum est ergo: ſʒ Angelū de aretio. in. §. qr vo. el p°. in auctē. de nō alie. aut per. re. ec. ⁊ Paulum de castro in. d. auc. si quas ruinas. ꝙ forma cōtractus emphiteotici potest esse duplex. Una: ꝙ a ꝑncipio prestet̄ certa quātitas: ⁊ postea cōstituat̄ aliqs census annuus qḋ exēplificat Jacobus de aret. vbi supra di. ꝙ si res que datur in emphiteosim valet cētum: a ꝑncipio debent numerari: ⁊ dari dn̄o septuagita: vel circa. Et postea constituat̄ aliquis modicus census annuus pn̄cipaliter in recognitionē dn̄ij directi: ꝗ̄ ratione fructuū. Et iste modus antiquitus multū erat in vsu. Alia vero forma cōtractus emphiteotici est: ꝙ a principio nihil prestet̄: sed tātū constituat̄ annua pensio: ⁊ hec datur nō tātū in recognitionem directi dn̄ij: sed etiā ratione redditum ⁊ fructuū: ſm Saly. in. l. i. C. de iure emphi. ⁊ Bal. in addi. ad Spe. in ti°. de loca. vbi dicit: ꝙ emptor soluit pro re: cōductor pro vsu: sed emphiteota pro vtroqʒ. Et hūc moduʒ dicit Cy. in. d. l. i. C. de iure emphi. seruari: ⁊ esse nūc in vsu scilicet ꝙ nihil prestatur a principio. Et ideo hic modus: facit veruʒ contractū emphiteoticum: quia cōsuetudo facit legē. l. de qbus. ff. de legi. ¶

HIs autem presuppositis dico: ꝙ iste emptor pōt dare ad emphiteosim dictuʒ fundū pro qnqʒ: pro cētenario: cum bona ꝯscientia. Naʒ cū cōiter locans possessiones recipiat saltē qnqʒ pro cētenario: ut etiam impugnātes hūc ꝯtractuʒ cōfitent̄: multo magis hoc facere pōt dans ad emphiteosim in casu nr̄o. Qḋ probat̄ sic arguendo. Cōcedens alteri rem suā vtēdam pro annua pēsione: vel cēsu: tanto maiorem accipe pōt pensionem: vel cēsum: quāto per hāc concessionem plus derogat iuri suo: ⁊ meliorē facit cōditionem eius cui ꝯcedit: ac plus iuris [illegible] eum trāsfert. Quanto enim qs maiora alicui tribuit: tanto illuʒ ad maiorem obligat recognitionē: ſm Tho. 2ª. 2ᵉ. q. 101ª. ar°. p°. ⁊ faciūt notata in. l. sed ⁊ si lege. §. ꝯsuluit ff. de petiẗ. here. Sed emptor iste dans ad emphiteosim magis derogat iuri suo: ꝗ̄ si simpliciter locaret: ⁊ plus iuris ac cōmodi transfert in emphiteotam: ꝗ̄ faceret in colonum. Ergo saltem debet posse accipere illud: quod sibi daretur a colono.

Quod autem dans ad emphiteosim magis deroget iuri suo: ꝗ̄ si simpliciter locaret: patet: quia per ꝯtractum emphiteoticum: datur emphiteote vtile dn̄ium: sicut affirmāt etiam argumēta in cōtrarium adducta: ⁊ idem notat̄ in. l. i. §. ꝙ autē. ff. de supfi. non aūt simplici conductori. l. si qs cōductionis. ⁊. l. ad probationem. C. loca. ⁊. l. nō solum. ff. eo. ⁊. c°. inter dilectos. de fide instru. Similiter naturalis possessio: nō confert̄ simplici cōductori. c°. si dilecti. de ꝑscrip. ⁊. l. i. C. de vsucap. ⁊. l. si aliquem. ff. de acqr. pos. ⁊. c°. inter dilectos. de fide instru. circa finē. Ibi nec ad plenuʒ possessio: sed bene emphiteote acquirit̄ naturalis possessio. l. naturaliter. ff. de acq. pos. Et tamen iste emptor trāsferens dn̄ium vtile in emphiteotā: ⁊ se priuans illo: dans quoqʒ ei naturalē possessionem ipsi⁹ fundi: nō recipit in hoc casu aliquod ꝑcium: nec solutionem vllā pro dicto dn̄io vtili: ⁊ naturali possessione. Et ideo cum ex hoc multū deroget iuri suo. Et multū iuris trāsferat in emphiteotaʒ. Ad maioreʒ pensionē: siue cēsum debet teneri ipse emphiteota: ꝗ̄ si eēt simplex colonus. Preterea iste emphiteota habʒ ius edificādi in re. Et faciendi meliorationes suas. l. i. ff. de superfi. Quas si velit vēdere: si nolit eas dn̄s emere: potest alij vendere: ut habet̄ in. l. iij. C. de iure em. Nō āt simplex colon⁹ ⁊ ꝯductor: potest supedificare ad libitum: ⁊ facē meliorationēs suas: ut per doc. ind. l. i. ff. de superfi. Et iō cū hēat min⁹ iuris: nō dʒ tātū soluē: quātū ēphiteota q hʒ dicta iura sine aliq̄ ꝑcij solutōe ¶

NOn obstat moduʒ dum dicit̄: ꝙ in emphiteotico ꝯtractu [illegible] ꝯstitui modica pensio: qr rn̄deo negādo. ⁊. l. ij. C. de iure emphi. ad hoc allegata: nihil dicit ad hoc ꝑpositū: sed bn̄ lex. iij. dicit ꝙ qn̄ ꝑmas emphiteota vult vendere alteri ius suū: ac sua meliorامēta: ꝙ dn̄s si nō vult ipse ea emere: dʒ recognoscere: scʒ emphiteotaʒ: ⁊ pro hac recognitiōe nō debet accipe: nisi qnq̄gesimaʒ ꝑcij. Sed hoc nihil ad rem facit. Deinde posito sine veri ꝑiudicio: ꝙ aliq̄ lex inueniret̄ dicēs: ꝙ in ꝯtractu emphiteotico ꝯstituit̄: modica pēsio pro cēsu: intelligeret̄ qn̄ ipse cōtractus emphiteoticus fit in forma antiqua: scilicet quādo emphiteota: dat a principio quātitatem aliquam: ita ꝙ emit vtile dn̄ium: ⁊ alia iura que ꝯpetunt emphiteote: utputa dans. 70ª. vel circa: si res valet cētuʒ ut dicit Cy. in predicta. l. i. C. de iure emphi. quia tunc constitui debet modica pensio: que debʒ dari

in recognitionem directi dñij. Tūc eniȝ esset illicitum: q̄ emphiteota solueret magnū cēsuȝ: ⁊ bene p̄cederēt argumenta ɔ̄ria. Quando aūt fit ɔtractus emphiteoticus: s̄m formā scd̄am: que nunc est in ɔsuetudine: per quam nihil dat emphiteota pro re: nec pro vtili dñio: ac nāli possessione: ⁊ alijs iuribus que acq̄rit ex hoc ɔtractu: sed tantūmodo ɔstituit annuā pēsionem: tūc iste cēsus non daṫ: tn̄ in recognitionem directi dñij: sed etiam ⁊ p̄ncipaliter rōne fructuum: ut supra patuit. Et ideo teneṫ ad pēsionem ɔdignam: s̄m q̄ntitateȝ redituuȝ. Aliter esset iniustitia ex pte emphiteote qui locupletareṫ cum aliena iactura: ɔtra legem: nam hoc natura. ff. de ɔdi. inde. ⁊ c°. suam. de penis. ⁊ c°. locupletari. de reg. iu. li°. 6°. ⁊ l. si qs mācipij. §. p̄culus. ff. de institu. H

NOn obstat duȝ dr̄: q̄ q̄ emphiteota hȝ plus iuris in re: q̄̄ simplex colonus: ideo dȝ min⁹ soluere. Quia hoc argumētum cōcludit ɔ̄rium. Nā cum in casu nr̄o: illud ius ɔsequaṫ per cōtractum emphiteoticum: sine vllo p̄cio: teneṫ [illegible] hoc ad maiorē solutionē annuam: ut patet ex p̄cedentibus. I

NOn obstat etiam: q̄ emphiteota teneṫ manutenere rem suis sumptib⁹ nō colonus: q̄ respōdeṫ: q̄ cuȝ emphiteota habeat possidere reȝ ī perpetuū: sua interest ipaȝ manutenere: ⁊ bonifacere: maxime cū meliorationes sint sue. Colonus aūt finito termino: desinit rem ampli⁹ tenere. Et ideo sua sic nō interest: rem manutenere. Uñ merito emphiteota ad hoc teneṫ rōe perpetue possessionis: quā est habiturus si vult. Quia hec manutētio: tota ɔuertiṫ finaliter ad suum cōmodū: ⁊ sic nō faceret: tādem sentiret detrimētum. Colonus v̄o paruo tpe comparatiue est repotiturus. Et ideo ad eum nō ptinet refectio rei. Et ad hoc faciūt notata per Cy. in. l. legeȝ. C. loca. ⁊ per Bal. in. l. i. C. de iure emphi. Ubi dicit: colonum non teneri ad impēsam p̄petuo duraturā. Et in his terminis loquunṫ leges dicētes: colonum nō teneri rem manutenere. Nam b̄n teneṫ ad illam impēsam: que est pro tpe vsus sui duratura. Et nihil repetere pōt a dño p̄pter hoc: facit tex. in. l. diuortio. §. impēdie. cum sequēti. ⁊ q̄d ibi nō. ff. sol. ma. ⁊ in. l. in reb⁹. §. possūt. ff. cōmo. Et q̄d notat Barto. in. l. impēse. ff. de impē. in re. do. fac. ⁊ in. l. p̄dia. §. antepenul. ff. de fide instru. Et ideo cū ita teneatur colonus: qui hȝ vsum rei ad tēpus ad manutētiones necessarias pro suo tpe: sicut emphiteota ad p̄petuas: q̄ habȝ in perpetuū rem possidere. Nō debet magis soluere colonus: q̄̄ emphiteota q̄uis nō teneaṫ ad impēsas p̄petuo duraturas: q̄ ut dictum est: nō habet rem tenere in perpetuū sicut ipse emphiteota. K

PReterea cuȝ colonus simplex nō habeat ius in re: nō est equum: q̄ teneat ad impēsas perpetuo duraturas: ⁊ ad manutenēdum rem in perpetuū. Sed cum emphiteota habeat vtile dñium ⁊ nālem possessionē: nihil tn̄ pro ea soluēdo in casu nr̄o: ɔgruum ⁊ debitū est: ut eam manuteneat. Qui enim in vno grauaṫ: in alio debȝ subleuari ⁊ ecōtra. l. eum qui. ff. iureiu. ⁊ hec respōsio valet etiam ad duas seq̄ntes obiectiones. L. Nō obstat quod dr̄: q̄ emphiteota teneṫ ad pēsioneȝ: licȝ pars rei pereat: ⁊ q̄ p̄pter sterilitatem nō impetrat remissionem. Non aūt sic est in colono: q̄ r̄ndeṫ: q̄ hec sunt vera de emphiteota: qui soluit a p̄ncipio debitam q̄ntitatē p̄cij: pro re accepta ad emphiteosim: q̄ cum hoc casu soluat pēsionem p̄ncipaliter p̄pter recognitionē directi dñij: sitq̄ȝ modica pēsio: nō est ratio: quare ipse emphiteota non teneaṫ ad illaȝ etiam tpe sterilitatis: ⁊ q̄ñ pars rei perijt: dūmodo nō tota res pereat: nec maior pars eius: q̄ semp in hoc casu remanet directum dñij [illegible] re: q̄d debet singulis annis recognosci. Et ita intelligiṫ. l. p°. C. de iure emphi. Quando aūt a p̄ncipio nihil dedit emphiteota pro re: sed tantūmodo ɔstituit annuū redituȝ. Et per ɔ̄ns teneṫ dare nō paruū cēsum: sed magnū: ⁊ saltem tātum quātum colonus: rōnibus p̄dictis: q̄ hoc casu datur p̄ncipalr ratione redituum: ⁊ secūdario in recognitionē directi dñij. Eadē ratione quare remissio fit colono: debȝ etiam fieri ipsi emphiteote. Nā vbi est eadē ratio: dȝ etiam esse eadē iuris dispositio. l. a ticio. ff. de v̄bo. obli. l. p°. C. de liber. pre. vel exhe. ⁊ c°. trāslato. de ɔstit. De similibus enim idem debet eē iudicium. l. non possunt. ff. de legi. l. seruis legatis. ff. de leg. 3°. l. si libellū. C. de diuer. res. l. loci. §. si fundus. ff. si ser. ven. Et hāc opinionem dicit Saly. in. l. i. C. de iure emphi. esse de mēte Bart. ⁊ aliorum doc. in di. l. i. In qua Albricus refert: q̄ Mar. de furno in tractatu huius tituli: ⁊ Host. [illegible] sūma: in ti°. de locato: tenēt q̄ tali emphiteote sit fienda remissio. Qui etiam dicūt: ita seruari p̄ textū in. l. si vno. in p̄nc. in. v̄. vectigali fundo. ff. loca. ⁊ videṫ equum in foro ɔsciē. Et fuit etiam opinio Nicolai de matarellis d̄ Mutina: quā refert Cy. in. l. i. C. de iure emphi. Et ita etiaȝ consuluit dñs Frā. de aretio: in suo cōsilio. 140. vbi dicit: q̄ s̄m cōem opinionem doctoruȝ: debet fieri talis remissio: vnde Bald. in. d. l. i. C. de iure emphi. dicit q̄ q̄ñ de emphiteosi soluiṫ tātū: quantuȝ de locatione annuali: debet fieri remissio: nō solū: p̄pter guerram: sed etiā p̄pter quācūq̄ȝ aliam sterilitatē ⁊ cladem

⁊ aliadem ⁊ hãc opinionẽ eẽ tenẽdã determinat reuerẽdus pater frater Angelus de clauasio in sua angelica.in ti.de emphiteosi.§.16°. M

PReterea posito sine preiudicio veri:q̄ iste emphiteota teneatur ad pensionem:etiam nõ obstãte de perditiõe partis rei:⁊ sterilitate:di/citur:q̄ habet ex alia parte emolumẽtũ:q̄ si res recipiat augmentũ:siue latentẽ:siue apparentem erit cõmodo ipsius emphiteote:nec ꝓpterea augebitur pensio:q2 eius est cõmoda sequi:q incõ/moda sequit̃.l.eius est.ff.de reg.iur.Et hanc opinionẽ tenet Jacobus de are.Albri.Bar.⁊ Saly/cetus in.d.l.i.C.de iure ẽphi.⁊ Pet.de bella p.⁊ Cy.in eadẽ lege.⁊ Joã.an.in addi.ad Spec.in ti.de loca.§.nũc aliqua.versi.116°.⁊ canoniste cõiter in.c°.potuit.de loca.⁊ ibi Inno.Et faciũt ad hoc notata per glosam in.l.merces.§.vis maior.i verbo.cui.⁊ ibi Bar.ff.loca.⁊ per Bal.in.l.ea q̃ C.de aluuio.Nec obstat huic opinioni.l.item si fundi.§.sed si insula.ff.de vsufruc.q2 aliud est in emphiteota:q̄ in vsufructuario:q2 emphiteota habet fortius ius in re:q2 hz vtile dñiũ:⁊ dura/bile:qđ nõ extinguit̃ morte:ut in vsufructuario. Hoc aũt emolumentũ:nõ hz simplex colonꝰ ꝺm aliquos doc.ꝑ legẽ secundã.C.de aluuio.Et po/sito etiã:q̄ idem eẽt in colono per notata in.l.legẽ C.loca.maxime per Cy.clarũ est:q̄ ampliorẽ vtilitatem ex hoc augmento hz emphiteota:q̄ colonus:q2 acquirit vtile dñium:⁊ naturalẽ possessionem illius augmẽti in ꝑpetuũ.Et ideo nõ debet soluere minorẽ pensionẽ rõne sterilitatis:vel de/perditionis rei:q̄ colonus:cũ ad eũ ꝑtineat ius augmenti:⁊ meliorationis rei in ꝑpetuũ:qđ non pertinet ad simplicẽ colonum. N

PReterea si thesaurus inueniret̃ ab aliquo i emphiteota:data ad hoc opera ab illo inuento:e:medius esset emphiteote rõne vtilis dominij:⁊ mediꝰ directi dñi:ꝺm Spec.in ti.de loca. §.nunc aliqua.ver.132°.⁊ ibi Jo an.per.l.primã ad fi.ff.si ager vec.vel emphi.pe.Si ꝟo ille inueniens:nõ dedit ad hoc operã.Ipse debet habere mediũ:ut in.§.thesauros.in ꝟsi.q̄ si in alieno.in sti.de rerũ diui.De alio aũt dimidio directus dominus mediã partẽ habebit:⁊ aliã emphiteota si vera est opinio Spec.si aũt ipse emphiteota i uenisset dictũ thesaurum:nõ data ad hoc opera media pars eẽt sua rõne inuentionis:⁊ de alia dimidia deberet habere dimidiam rõne vtilis dñij: data hac opinione Spec.pro vera.Si aũt inue/nisset data ad hoc opera:etiã deberet habere dimidium totiꝰ ꝓdicta rõne.Et facit ad hoc.d.§.the/sauros.insti.de rerũ diui.Nõ aũt sic esset in colono simplici:qui nihil iuris hz in re. O

IN super si dominus egeat ꝑ se domo alteri locata:põt reuocare locationẽ:⁊ ipsam domũ auferre ꝯductori.l.edẽ.cũ similibꝰ.C.loca.Nõ sic aũt in emphiteota:ꝺm Joan.and.in addi.ad Spec.in ti.de loca.§.nũc aliqua.versi.4°.Si er/go cõsideremus grauamina emphiteote:⁊ coloni:⁊ similiter eoꝝ priuilegia:inueniemꝰ sine cõparatione meliorẽ cõditionẽ ipsius emphiteote:q̄ coloni:⁊ ideo qñ ipse ẽphiteota nihil soluit a ꝑncipio pro re:s3 tantũmodo ꝯstituit annuã pensionẽ sicut colonus:debet soluere saltẽ tantũ quan/tum colonus.Et istã opinionẽ tenet predictꝰ Reuerẽdus pater frater Angelus de clauasio i quodam suo consilio super hoc edito:qđ incipit.Ui/di in quo cõcludit talem sic dantẽ rẽ suã ad em/phiteosim:posse recipere tãtã pensionem ab emphiteota:quãtã reciperet a simplici colono.Et plus tantũ:quantũ ad iudiciũ bonorũ virorum posset perpẽdi:q̄ dñium vtile:qđ habet ipse em/phiteota in re tali modo data:magis valeat seu extimaret̃:q̄ expense:⁊ alia onera:que habet ipse sustinere:pro cõseruatione dicte rei:qñ cõmu/niter inueniuntur ꝯductores taliũ rerũ:isto modo datarũ:sub tali annuo censu. P

HAnc quoq̄ pensionẽ posse accipi cũ bona cõscientia cõsuluit dñs Franciscus de curte iuris monarcha:ac lector in studio papiensi:in suo cõsilio:qđ incipit.Super ꝓposita cõtingẽtia. Et dominꝰ Petrus de grassis iuris vtriusq̄ doctor:ac lector in eodẽ studio papiẽsi:in suo ꝯsilio qđ incipit.Uiso casu supra posito:⁊ dñs Federicus de lampugnano iuris vtriusq̄ doctor:de collegio Medi.in suo cõsilio:qđ incipit.Et si ꝑ excellentissimos.Et pater frater Baptista de sallis ordinis minorũ:in sua rosella.in p°.c°.de vsura.§. 47°.⁊ multi alij fratres ordinis nři:q̄ etiam aliorum. Q

ET ad ꝓbandã hanc veritatẽ adducit̃ text.i aũt.perpetua.C.de sacrosan.eccle.⁊ in.c°. alias.§.perpetua.10ª.q.2ª.vbi dicit̃:q̄ si res dã/da ad emphiteosim est ꝑciosa:sed parum:aut nihil prestet pensionis:res ipsa ẽ subtiliter extimã/da:⁊ ꝺm eius valorẽ:⁊ extimationem:debet iusta pensio cõstitui.Ex quo textu patet:q̄ nõ est ne/cesse in emphiteosi minꝰ soluere:q̄ i simplici locatione:imo plus soluitur:qñ res est preciosa:licet sit parui redditus:q2 in emphiteosi ista habetur respectus ad dñium vtile rei emphiteotice:⁊ ad alia iura que transferunt̃ in emphiteotã:qua ra/tione potest plus recipi:q̄ percipiatur ex cõmuni locatione. R

ET ad decisioné casus nostri:est textus. in.d. §.q₂ vero leonis.in auté.de nó alienā.⁊ glo. in dicta.auten. perpetua.⁊ in dicto.c°.perpetua. vbi habetur:ꝙ iusta pensio rei dande ad emphiteosim est:quando pensio viginti annorum comprehendit totam extimationem ipsius rei.Et sic quando res valet mile:ut i casu nostro:iusta est pensio de.50ª.omni anno:qui in viginti annis ascendunt ad summam de mile:⁊ consequenter iusta pensio istius fundi: ad emphiteosim dandi erit de quinq₃ pro centenario:quia cū lex ciuilis⁊ vel canonica taxat precium super aliqua re:illud precium est etiam iustum in foro conscientie:vt dicit cepolla in dicto tractatu:de contractibus simulatis.in.3°.casu principali.in.2ª. presumptione.in versiculo.dubitatur apud multos. ⁊ allegat.l.prosperit.ff.qui ⁊ a quib⁹.In eadez quoq₃ presumptione: in fine secunde columne: dicit predictus doctor:ꝙ vbicunq₃ lex:vel canon:prouidet super certo disponendo:ꝑm aliquam rationem:obtinet in foro iudiciali rationabiliter ⁊ ⁊ etiam in foro conscientie:ꝑm beatum Thomam:ut refert:⁊ tenet Florianus in.l.ex parte heres.§.seruo.ff.familie hercisců.⁊ notat Bald.in auté.ingressi.in.9ª.col.C.de sacrosan.eccle.⁊ Jo. de anania in.c°.p°.circa fi.de testa.⁊ probatur in c°.p°.de cósti.⁊ in.c°.q₂ plerıq₃.de imu.eccle. G

ET cófirmanꝫ ꝑdicta. Nam de cósuetudine marie in ciuitate Mli:in q̃ semp fuerůt excellentes doctores:⁊ expertissimi:ac religiosissimi viri:iste contractus venditionis:cuz pacto de retrouendendo:⁊ datione ad libellů:cum predicto censu quotidie celebratur publice:⁊ palā a principio:ut ita dicam creationis ciuitatis:ergo non debet dici illicitus:vel vsurarius. Et probaꝫ hoc per.l.quis [illegible] fugitiu⁹.§.apud labeoné.ibi.Quia id facit:quod ei publice facere licere arbitraꝫ.ff. de edili.edic.⁊ ibi Bar.dicit per illů textů:ꝙ si qs facit aliqué actum:vel cótractuz:qui extimatur cóiter licitus:⁊ tamen est [illegible] rei veritate illicitus: q₂ sapit vsurariā prauitatem. Nihilominus non iudicabitur vsurarius:qḋ est notandů pro mercatoribus:⁊ alijs qui quotidie faciůt multos cótractus:qui reputanꝫ liciti:in illo loco:q₂ non dicuntur cómittere vsurā:licet dicti cótractus haberét:in se aliqué defectum. Nec forte peccant:nisi esset ignorantia supina:⁊ nó curarent:nec vellent informationez veritatis habere.arg.in.l.nec supina.ff.de iuris:⁊ fac.igno. Predictuz tamen dictů Bar.debet intelligi:non vbi per expressam iuris dispositionez cótractus decidereꝫ vsurari⁹. Sed vbi ex aliquibus ꝯiecturis:seu presumptionibus:posset presumi vsuraria prauitas Qui istā ꝑsumptionem:dato ꝙ vera eēt:tollit cósuetudo ⁊ cóis obseruantia ciuitatis:q₂ ꝑsumitur pro eo qḋ palam: ⁊ bona fide fit:⁊ non clandestine seu occulte:ꝑm Bar.in.l.frater a fratre.ff.de códi.in de.⁊ Jmolā in.l.i.§.fuit quesituz. in.3ª.col.ff.ad tre.ꝑpter clādestinitaté eniz ꝑsumitur dol⁹.Secus vbi palā:secus.Et ió sex⁹ muliebris:⁊ rusticitas non excusant vbi facerent clā:quia tūc i eis presumeretur dolus:ꝑm glo.singularé.Bal.⁊ omés in.l.i.C.de interdic.ma.Quanto ergo forti⁹ in ciuitate metropoli Mli:vbi constituuntur:ut ita dicam iura:⁊ iconcussa religio versaꝫ.Et ió decendum est:cósuetudinez tanti tépoꝛis:cui⁹ non extat memoria in cótrariuz declarare:⁊ demonstrare:in hoc passu nullā censeri:nec esse prauitatem vsurariā.Consuetudo eniz talis excusat:nó solū quo ad forū iudiciale:ut notat Bar.vbi.s. sed etiā quo ad deū:ꝑ₃ Panoꝛ.in.c°.cū venerabilis.de cósue.qui dicit idé tenere Jnno.in.c°.ꝑ tuas.de simo.⁊ allegat ad hoc textuz.in.c°.gaudemus.in fi.de diuoꝛ.⁊ glo.in.c°.vnico.in verbo ꝺ cetero.de postu.ꝑla.li°.vj°.Et facit ad ꝑdicta:ꝙ cósuetudo pót 'aliqué cótractuz approbare:vel iprobare:ꝑm Bal.in.l.per diuersas:in.2ª.col.C. man.⁊ plus dicit Joan.de imo.in cle.pª.de elec. ꝙ tolleranꝫ gesta virtute cómunis opinionis:licet postea declararetur dictā opinioné cómunez nó fuisse iuridicā.Talis ergo consuetudo:in istis ꝯtractibus est attendēda.ar.in.l.semp in stipulationibus.cū ibi nō.ff.de reg.iur.presertim cum ista iustificatio pensionis libellarie:sit introducta de iure ciuili:ut patet ex ꝑallegatis iuribus.s.§. q₂ vero leonis.in auté.de nó alienan.⁊ in auten. perpetua.C.de sacrosan.eccle. Consuetudo enız vel statutū vnius loci qḋ est ius cóune in illo loco:ut in.l.oēs populi.ff.de iusti.⁊ iur.⁊ insti.de iure natu.gen.⁊ ciui.§.p°.iuncto.§.ex non scripto eodé ti.⁊ coniuncta lege.de qbus.ff.de legi.potest mutare:vel diminuere:aut emendare id quod ꝺ iure cómuni est introductū:vt ꝓbatur per leges ius ciuile.ff.de iusti.⁊ iure.⁊ habeꝫ per doc.in dictis iuribus.⁊ in.§.sed naturalia.insti.de iure natu.gen.⁊ ciui.Et facit ad hoc qḋ habeꝫ per doc. l.sancimus.C.de nup.⁊ in auté. nouissima.C.de i offi.testa.§.ꝙ per statutū:vel ꝯsuetudiné.potest legitima diminui:⁊ distingui:licet in totū nó possit tolli. H

ET facit ad predicta:ꝙ res intelligitur tantū valere:quantū vendereꝫ communiter:⁊ in lo

to publico: ⁊ pluribus dieb ꝰ subastata: s3 Bal. ⁊ doc. in. l. si seruus. ff. de cōdi. fur. Cum ergo preciū sine censūs taliū rerū: ad emphiteosim datarum: cōiter ⁊ publice sit quinq3 pro cētenario valoris ipsarū: ideo hec erit iusta pensio quā consuetudo inueterata approbauit. Minime enim sunt mutanda que semꝑ certā habuerunt interpretationē. l. minime. ff. de legi. Et consequenter nō poterit dici iniustū preciū: ⁊ maxime: q2 multa pia loca: ⁊ multe religiose ꝑsone: istos cōtractꝰ libellarios: hoc modo faciunt: ⁊ antiquitus fecerunt: quos nō est verisimile fecisse: nisi cū cōsilio peritorū: ⁊ diligenti examiatione: vtrū cu3 bona ꝯscientia fieri possint: nec est credendū: ꝙ illos fecissent: si licite nō essent. Cū ergo cōsuetudo frequētata in ciuitate: ⁊ q̄litas bonaꝝ ꝑsonaꝝ faciāt cessare presumptionē vsurarū: ut cōcludit cepolla in suo tractatu de cōtractibus simulatis: in penul. casu qd̓ etiam cōsuluit Petrus de ancha. i ꝯsilio. 19°. incipiēte: presens dubiū: referēdo dn̄a Baldi. in. l. i. in. 3ª. q. C. de his que pe. no. ⁊ ide3 tenuit idem Petrus in q̄ōne ꝑ eū disputata: qua3 refert in. c°. peccatū. de reg. iur. li°. vj°. ⁊ Anto. de but. in. c°. in ciuitate. de vsur. ideo nō est dicēdu3 nec opinandū: ꝙ ipsi religiosi: ⁊ catholice persone: tales cōtractus fecerint cā vsure: ⁊ auaricie: ⁊ bene facit qd̓ voluit Pet. de ancha. in disputatione sua incipiēte. Antiquis [illegible] modernis tēporibus: viri catholici: ⁊ cōsciētia timorati ⁊c. quam refert Jo. de ana. ad plenū: i. c°. i ciuitate. d̓ vsur. in. vj°. argumento: pro parte affirmatiua: ꝙ prestita Veneciaꝝ: mōtes Florētini: ⁊ loca Janue [illegible] licita: ⁊ ꝙ in talibꝰ: in q̄bus possent adduci argumenta ad vtrāq3 partē: est sequēda consuetudo optima legū interpres. c°. cū dilectus. de ꝯsue. ⁊. l. si. de interpretatione. ff. de legi. q2 sicut lex positiua interpretat̄ legē diuinā: sic dicendū est de statuto ⁊ ꝯsuetudine particulariū locorū. Et id̓ infert: ꝙ credere debent hoīes moderni tp̄is: eoꝝ antiquos catholicos: ⁊ deuotos fuisse: ut attestant̄ corpora sanctorū: que ibi sunt: ⁊ multitudo ecclesiaru3: ac monasteriorū: ⁊ eorū mirifica ornamēta: ⁊ ꝙ nō instituissent ipsa ꝑstita: sine magna ꝓuidentia: ⁊ plus. Quia a tāto tēpore citra. s. fuerūt plurimi sancti patres: ⁊ epi in premissis ciuitatibꝰ: ⁊ plures Romani pontifices iusti: ac sancti viri: q cōsuetudines prauas locoꝝ reprobauerūt. Et tamē de ista nō fecerūt mētionē: quā nō potuerūt ignorare: cū oībus fere xp̄ianis principibꝰ nota sit: ⁊ multi habeant prestita: ⁊ etiam cardinales: ⁊ alij multi. Merito non est credendū eos: hos dissimulasse: si vsuras credidissent: hec ille. Et nos dicere possumus in ꝓposito: ꝙ ex quo tanto temporis spacio: cuius initij memoria nō est in contrarium: ciues bone fame: ac rectores piorum locorum: ⁊ religiosi viri: ut nouit quasi tota xp̄ianitas istos contractus liuellarios: huiusmodi nature publice contraxerunt: ⁊ Romani pōtifices: Cardinales: ⁊ Archiepiscopi: non ignorauerūt: imo non improbando pertransierunt: ⁊ quidam de eis specialiter approbauerunt: ⁊ iustos esse affirmauerunt: ut Martinus quintus: sicut supra dictum est: malum est: ⁊ non sine culpa: velle decidere: ꝙ in ipsis vsuraria prauitas committatur.

Non obstat modo autentica. perpetua. cum glo. C. de sacrosanctis ecclesijs. ⁊. §. quia vero leonis in autentica. de non alienandis. s. ꝙ quando res locabatur pro sex: debet dari ad emphiteosim pro quinq3: quia debet fieri diminutio: in sextam partem: quia respondetur: ꝙ ipsa iura loquuntur: quando res que datur ad emphiteosis indiget reparatione: ⁊ labore: ut reficiatur: ⁊ restauratur: quia est possessio multu3 inculta: et deserta: vel domus ruinosa: ⁊ in periculo deteriorationis. Et ꝙ hoc sit verum patet: quia ibi agitur de ecclesia danda ad emphiteosim: ⁊ ibi non presupponitur: ꝙ anteq̄3 peruenerit: ad ecclesiā fuerit data ad emphiteosim: imo si consideretur textus innuit contrarium. Hoc autem non potest fieri si res est bona: ⁊ fertilis: ut patuit supra in secundo dubio. Nam res ecclesie non potest dari ad emphiteosim in perpetuum. §. alienationes. in autenti. de non alienandis. Sed bene ſm quosdam si est domus ruinosa: vel possessio inculta: ⁊ infertilis. autenti. si quas ruinas. C. de sacrosanctis ecclesijs: ⁊ ideo ratione laboris: quē sustinere tenetur emphiteota: ⁊ expensarum: ⁊ in reparando: ac periculi deteriorationis ad ipsum emphiteotam pertinentis: remittitur ei sexta pars illius pensionis: quam solueret si acciperet solu3 ut colonus: quia non teneretur rem reficere sumptibus suis: ac reparare: ⁊ meliorare ipsam. Hoc autem deberet etiam inter seculares fieri. Et ꝙ predicta iura sic intelligantur ostendit Archidiaco. super ipsa auten. perpetua. vbi sic dicit ad litteram. Dic ꝙ est ecclesie vtilitas: q2 periculum deteriorationis pertinet: ad emphiteotam: non ad ecclesiam. C. de iure emphi. l. prima. Unde ꝓptera ecclesie expedit tali mō concedere in ēphiteosi: hec ille: ꝙ si dicat̄: ꝙ qn̄ res ē ruinosa: d3 deduci tertia pars. d. aūt. si quas rui-

nas ſm vnaȝ opinionē: vel due partes ſm communem respondetur: ꝙ hoc est verum si detur aliqua conueniēs portio a principio. Et in hoc casu loqtur .d. aūt. vt ibi dicit dominus Accursi⁹ glosator Jura autē contraria nō loquūtur in casu isto. Et si iterum dicatur ꝙ illa aūt. perpetua. loquitur in pricipio de re fertili: quod patet quia subditur: ꝙ si clade diminuta fuerit ⁊c. respōdet: ꝙ licet in casu dicte autētice res sit alicui⁹ reddit⁹: tamē est idigēs magna reparatiōe: ⁊ restauratiōe. ⁊c. ⁊ reputat̃ q̄dāmō iter ifructuosa: quāuis habeat aliquē redditū: quia quod minimū est. ⁊c. Non enī habet redditum conuenietē: ⁊ proportionatuȝ alijs rebus fertilibus. Et hoc affirmat glosa ordinaria in. c⁰. perpetua. x⁰. q. 2ª vbi. d. aūt. de verbo ad verbum recitatur: ⁊ est ibidem canonizata. Unde super illa verba in principio ipsius autētice. s. perpetua quoqȝ emphiteosis in his rebus permittit̃. ⁊c ait glosa. Jn hisrebus. s. nō multum vtilib⁹: hec illa. Quod autē sequitur: ꝙ si clade. ⁊c. nō innuit rem esse ferilem: de qua loquebatur in pri. Sȝ est sensus illius autēt. ꝙ si res quando venit ad ecclesiā locabatur pro sex: potest dari pro quinqȝ ad emphiteosiȝ: ratione laboris ⁊ restaurationis ⁊c. vt supra: ꝙ si postq̄ peruenit ad ecclesiaȝ res clade diminuta sit: debet fieri remissio in emphiteosi habita cōsideratione constantis pensionis ⁊ redditus: ꝙ si pur dicatur dicta iura loqui de emphiteosi rei fertilis: ⁊ subintelligi quando alias data fuerat ad ēphitheosiȝ: respōdet: ꝙ oportet sic intelligi in casu dictorum iurium: ꝙ emphiteota dat aliquid a principio. Nam fȝ Cynnū in. l. i. C. de iure emphi. quando res ecclesie fertilis datur [illegible] emphiteosim. s. auctoritate apostolica itercedēte: prestatur saltem aliqua portio a principio. Cuȝ igitur in dicto casu dederit emphiteota a principio post aliquam portionem: non est miruȝ si sex[illegible] partis fienda est remissio: hoc aūt etiam fieri debet inter seculares: sed nihil facit ad casum nostrum. X

Sj autem quis velit omnino defendere: ⁊ obstinanter asserere: ꝙ dicta iura loquunt̃ quādo a principio nihil datum fuit: respondet: ꝙ determinatio illorum iurium solum habet locuȝ in rebus ecclesiasticis. Unde arguit glosa ordinaria domini Accursij ibi in oppositiōibus di. Ergo deterior est conditio ecclesie: q̄ secularis: ⁊ respondet. Sed hoc facit ecclesia propter sterilitateȝ quāqȝ vēturā: quando secularis remitteret totū: hec ille. Jn quibus verbis affirmat. Primo ꝙ secularis dans ad emphiteosiȝ: si locando inueniret sex annuatim: idē potest accipere ab emphiteota: quod intelligitur quando nihil datur a principio. Secundo dicit ꝙ ideo ecclesia si locando acciperet sex: ab emphiteota non accipit nisi quinqȝ: quia dimittit hanc portionem: ne teneatur facere remissionem propter sterilitatem. Jta ꝙ vult totum periculum semper remanere emphiteote: ratione talis diminutionis. Secularis autem qui accipit tantum quantum a colono: ⁊ forte aliquid plus dando ad emphiteosim: declarando tamen vt supra: remittit propter sterilitatē Et sic concordat Accur. cuȝ dictis in superiorib⁹ ⁊ confirmat conclusionem nostram. Et licet det aliam solutionem dicens: ꝙ in casu dictorum iurium res erat solita locari pro sex: deinde postq̄ peruenit ad ecclesiam aliqualiter est deteriorata. Jō debet fieri remissio in sextam partē: quando datur ad emphitheosim: ⁊ sic nihil faceret ad propositū nostrum. Tamen dicit primā solutionē esse veriorem. Preterea nō est verum: ꝙ in dicta aūt. dicatur ꝙ ecclesia teneatur: vel debeat remittere sextam partem: sed sic ibi dicitur ad litteram. Non imminuendo nisi in sextam partem: qd exponēs glo. ordiaria i. d. c⁰. ppetua i vbo. iminuēdo dicit idest si ē minuēda: nō ē plus mininuēda ⁊ sup verbo sextam aūt. Non remouet qn plus possit dari. Y

Ex quibus omnib⁹ cōcludit̃: nō esse veruȝ illud quod supra dicebatur in distinctione hui⁹ cōtract⁹. s. ꝙ licet ecclia dās ad emphiteosim si il[illegible] res reddit sex deductis expēsis: possit accipere quinqȝ non tamē secularis: sed debet min⁹ accipere ratione seruāde societatis cōis. Et pōt etiā pbari sic falsitas ipsius distinctionis. Nam aut ista pensio de quinqȝ: est iusta aut iniusta: quia nimia ſm equalitatem ɔtractus. Si illa res que dat̃ ad emphiteosim meret̃ qnqȝ. Ergo ⁊ secularis dn̄s illa potest accipe̅. Si vero nō meret̃ qnqȝ: dico ꝙ rector ecclie male faceret: si nolet dare ad emphiteosim nisi pro qnqȝ: nec debet facere talē cōtractum Et facit ad hoc illud qd dicit̃. 12ª. q. 2ª. in. c⁰. hoc ius porrectū. in glos. ⁊ in c⁰. tuā. extra de penie: vbi [illegible] in glosa dr: ꝙ si in vēditione plus offert̃: q̄ res valeat: ecclia nō dȝ recipere: sȝ tm̄ iustuȝ pciū: licet lex ciuilis dicat: ꝙ cōtrahētes possūt se inuicem decipe in pcio. l. in cause. §. penulti. ff. de mino. ⁊ l. itē si pcio. §. quēadmodū. ff. loca. nā ecclesia in suis cōtractib⁹ debet eqtatē seruare: ⁊ oēm fraudem euitare. c⁰. per tuas. de dona. ⁊ nō debet pararelaqum. 27ª. q. p⁰. c⁰. de iudeis. Unde nō debet ecclia vel platus ei⁹ in aliquo: vel minimo decipere cōtrahētē secū: vt notat Anto. de bu. in. c⁰. continebat̃. in p⁰. col. extra. de his que fi. a prela. si consen. ca. ⁊ in

c°.in ciuitate.de vsur.vbi allegat predictas glo.et in.c°.plerique.de immu.ecclesi.et Bald.in aut.ad hec.in penul.col.circa prin.in v.insuper querit.de vsur.et in.d.l.in cause.§.penul.ff.de mino.de quo vide Arch.in.c°.si cupis ee.i 6°.q p°.et ita tenet sanctus Bernardinus in suis contractibus:quem allegat:et sequitur Cepolla veronensis vbi.s.in.3°.casu principali.in.2°.presumptione:et allegat textum in.c°.p°.§.p°.in ti.de aliena.feu.i vsi.feu.vbi dicitur.Ecclesia cultrix iustitie:et auctrix:non patitur aliquid contra iustitiam in se ferre vel mouere.Quem textum idem doctor ibidem notat contra clericos:et prelatos:dicens:quod sepissime contrarium faciunt sub pretextu:quod semper melior conditio ecclesie fieri debeat.Idem quoque tenet Archi.in dicto.c°.hoc ius porrectum.10°.q.2°. Z

Et dicit Cepolla vbi.s.sic ad litteram.De iure diuino:et in foro conscientie:credo quod non sit licitum contrahentibus se decipere in precio:etiam citra dimidium iusti precij:et etiam in casu:vbi non daretur restitutio:et contrahentes essent laici:per id quod habetur in lege:et in euangelio:quo quisque iubetur alijs facere:quod sibi vult fieri:et prohibetur alteri facere quod sibi nollet fieri:ut ex tex.in.p°.di.c°.humanum genus.Certum est enim:quod vnusquisque vellet quod sibi venderetur iusto:equo:et coi precio:et nullus vellet in precio decipi:etiam citra dimidiam partem iusti precij.Quia nemo presumitur iactare suum.l.cum de indebito.in prin.ff.proba,cum si.Et ad hoc vide glosam notabilem in.l.semper in conuentionibus ff.de reg.iur.que dicit:quod licet lex dicat quod sit licitum contrahentibus se decipere in precio:non tamen conuenit bono viro.Sed in foro conscientie quilibet debet esse bonus vir:ergo etc.Et ita tenet Bal.per illam glo.quam dicit esse singularem.in.c°.cum causam.el 2°.in fi.ex.de testi.et idem tenet Anto.de but.in.d.c°.in ciuitate.in versi.venio.ad glo.de vsur.et i.d.c°.quia plerique.in versi.quintus casus.de imu.ecclesie.et ibi per doc.

A

Non obstat modo quod dicitur:ecclesiam non posse facere conditionem suam nisi meliorem:quia fateor esse verum:sed non debet eam meliorare cum iniusto damno tertij.Et cum dicitur quod datum ecclesie non censetur amitti:fateor quando datur eam ecclesie:et pietatis.Sed in casu nostro non presupponitur:quod emphiteota velit dare ecclesie:nisi id quod res requirit:secundum iustum precium:et ideo ipsa ecclesia male faceret plus petendo:vel exigendo.Bene verum est:quod in dubio vtrum esset modicus:vel nimius census:fauendum esset ecclesie per iura in contrarium allegata.Sed non sumus in casu isto. B

Ex predictis autem patet:quod in totum non est vera illa distinctio.s.quod aut res reddit fructus communes:etc.Et ideo saluo semper meliori iudicio videtur sic posse distingui:et primo quando datur ad emphiteosim res fertilis:et bona:habens redditus communes:puta quinque:vel sex pro centenario:deductis omnibus expensis:etc.sicut sunt communiter possessiones istarum partium.Tunc sic est distinguendum quod aut a principio contractus emphiteotici datur aliquid pro re:aut nihil.Primo casu:aut datur magna pars:ita quod parum plus sufficeret ad emendam totam rem libere.Et tunc debet constitui minimus census:quia datur principaliter:et quasi in totum in recognitionem directi dominij:et in hoc casu non fit remissio propter sterilitatem:aut deperditionem partis vt.s.Si autem datur a principio due partes iusti precij:vel circa:debet etiam constitui modicus census.s.tertia pars illius quod daretur a colono:vel circa:et in hoc casu etiam non fit remissio propter sterilitatem:quia magis principaliter datur iste census in recognitionem directi dominij:licet aliqualiter respectu redditum.Et maxime:quia est sic modica pensio:quod rarissime:vel nunquam accidet talis sterilitas:quin aliquo modo habeat tantum redditum:vel vtilitatem:quantus est census:et si sit aliquid minus:non erit multum.Unde propter illud modicum:non debet fieri remissio:et in hoc concordant communiter doctores in.l i.C.de iure emphi.vbi dicunt:quod emphiteote non remittitur census propter sterilitatem.Si vero a principio detur dimidia pars iusti precij:constituetur etiam minor census:quam in locatione simplici.s.medietas illius quod daretur a colono:vel circa.Si autem datur a principio solum tertia pars iusti precij:constituetur census:diminuendo tertiam partem illius quod solueret colonus:vel circa.Si vero a principio detur solum aliqua parua portio iusti precij:tunc fiet diminutio in sextam partem:vel circa:secundum determinationem in dicta autem.perpetua.C.de sacrosan.eccle.et secundum quantitatem portionis precij:fiet etiam diminutio pensionis.Et in his tribus vltimis casibus fiet remissio ob sterilitatem sicut in colono:quia ista pensio non datur tantum in recognitionem directi dominij:sed etiam eque principaliter ratione redditum:ut.s.Sed ista remissio fiet cum recompensatione vbertatis anni precedentis:vel sequentis:et fiet remissio pro rata:iuxta notata:in.c°.propter sterilitatem:de loca.Si vero res infertilis:et infructuosa:vel ruinosa:indigens magna restauratione:et labore:detur ad emphiteosim:tunc talis emphiteota dabit pro prima solutione:et pro censu

annuo illud: quod cōmuniter de similibus habe
ri potest: & dari solet: iuxta notata in. §. p°. in au/
tenti. de nō alienā. aut p. reb. eccle. Uel distingue
ut in autenti. si quas ruinas. C. de sacrosanc. ec/
cle. maxime in rebus ecclesiasticis. Si autem sit
res habens minores redditus: & improportiona
tos suo valori: ut sunt domus: & palacia: que co/
muniter multū valent: & tamē pro modica pēsio
ne locant: habito respectu ad valorē ipsorū: ut ē
tex. in. l. fi. §. sin autē legata. ibi. Ueluti dom⁹ in p/
uincijs preciose &c. C. d bonis que lib. & ibi Bal.
dicit per illū textū: q domus preciose sunt quo/
dāmodo steriles: q2 non correspondēt reddit⁹ pre
cio ipsarū. Unde in ciuitate Mli est palacium
valoris quattuor milliū ducatorū: & tamē quan/
do datur ad pensionē: nō inuenit pensio vltra sū
maz 80ᵃ. ducatorū. In talibus si a pncipio ptra
ctus emphiteotici datur magna pars iusti precij
vltra dimidiā: non fiet remissio: ppter casuz for/
tuitum: puta ppter guerrā: ppter quā non potu/
it domus habitari: vel q2 aliqua pars ipsi⁹ dom⁹
corruit: non vltra dimidiā: & rō quare non fiet re
missio est: q2 talis cēsus principaliter datur in [illegible]
cognitionē directi dnij. Si autem detur solū me/
dietas: vel minor pars iusti precij: fit remissio: q2
talis pensio non soluz datur in recognitionē dire/
cti dnij: sed eque pncipaliter: ratione redditinum
siue fructuū: ut. s. dictū est de possessionibus: & [illegible]
cit ad hoc in ar. l. etiā partis. ff. de vsufruc. & l. que
de tota. ff. de rei ven. Secundū autē quantitatem
solutionis ipsius primarie: fiet etiā remissio pēsio
nis: siue census: non respectu reddituū simplicis
locationis: sz [illegible] respectū [illegible] illud qd ānuati solue
tur cōmuniter [illegible] ad emphiteosim daret: sine ali/
qua solutione a pncipio: de quo infra statiz dicet
in scdo mēbro pncipali hui⁹ distinctiōis. Et idē
dicendū videt de rebus habētibus maiores red
ditus: q̄z comunes: ut sunt molendina & huius/
modi: q locātur p duodecī & plus p cētenario: q2
talis diminutio pensionis: siue cēsus: que fit pro/
pter primariā solutionē: non fit per respectuz ad
ipsum redditum locationis: sed emphiteosis ab/
solute sine aliqua solutione a pncipio. Et idē cen
seo dicendū esse de remissione ppter casuz fortui/
tum: sicut distinctū est in superiorib⁹ de remissiōe
census: siue pensionis domorum emphiteotica/
rum. Si vō a principio contractus emphiteoti/
ci: nihil penitus soluitur ab emphiteota: dico q
si est res habens comunes redditus: ut possessio/
nes: poterit dominus accipere ab emphiteota [illegible]
tum quantum acciperet a colono: & etiam tantū
plus: quantum cōmuniter extimabitur plus vti
litatis transtulisse [illegible] emphiteotam: q̄z transtulis/
set in colonum: deductis tamen expensis: & consi/
deratis periculis pertinentibus ad ipsuz emphi
teotam: magis q̄z ad simplicem colonum. Unde
tantum poterit accipere ab ipso vēditore: cui dat
ad emphiteosim rem ab eo emptam: quantuz cō
muniter reperiretur ab alio annuatim: si ei dare/
tur ad emphiteosim: rationibus supra allegatis:
in quibus ostendimus: q computatis omnibus
expensis: & periculis talis emphiteote: melior ta/
men est eius cōditio: q̄z simplicis coloni. Et ideo
saltem potest tantum ab eo accipi: quantuz a sim
plici colono. Si autem sit res habens reddit⁹ mi/
nores: & improportionatos valori: vt sunt dom⁹
& palacia: non est necesse dare illa ad emphiteo/
sim pro eadem pensione qua locarentur: sed de/
bet constitui in emphiteosi census: sm extimatio
nem rei: vt patet per textum: in dicta autenti. per
petua. C. de sacrosanctis eccle. & in dicto. c°. perpe
tua. 10ᵃ. q. 2ᵃ. vbi glo. super illa verba. Est res sub
tiliter extimanda: ut ex hac iusta pensio cōstitua
tur. Exponit: idest ut consideretur quantuz in vi
ginti annis inde colligatur: ut [illegible] autenti. de non
alienandis. aut per. reb. eccle. §. quia vero leonis
hec illa. Si enim illa pensio simul collecta ascen/
dat: vsqz ad veram extimationem rei: erit iustus
census. Si autem erit minor poterit augeri: vsqz
ad tantam quantitatem: q pensio siue census ip
sorum viginti annorum: comprehendat totuz ve
rum valorem ipsius domus: sm decisionez dicti
§. quia vero leonis. Et sic erunt quinqz pro cen/
tenario: licet locaretur ipsa domus in ratione tri/
um pro centenario: & forte etiam pro minori pen
sione. Nam in emphiteosi non habetur respect⁹
ad fructus siue redditus ipsius: sed ad suum va/
lorem: quia per ipsum contractum emphiteoti/
cum transfertur dominiuz: & naturalis possessio
in dictum emphiteotam: & alia iura de quib⁹ vi
sum est supra: pro quibus nihil soluit a principio
contractus &c. Dicit autem dominus Bartholo/
meus cepolla in suo tractatu de contractibus si/
mulatis: in tertio casu pncipali. in. 3ᵃ. presumptiō
ne. in versicu. conclude tamen circa predicta. in
fi. q illa erit iusta pēsio: que esset iusta si alteri nō
venditori liuellaretur. Que autem est illa? Dic q
est illa: qua cōmuniter tales domus liuellari soli
te sunt in eodem loco: hec ille. In ciuitate autē
Mli communiter tales domus solent liuellari
in ratione quattuor cum dimidio: vel quinqz. er
go &c. Si autem sit res habens maiores reddi

tus ꝙ communiter alie possessiones: ut molendinū
communiter tenetur determinatio predicti docto
ris vbi.s. dicentis. In molendino: credo ꝙ non
habeatur respectus ad redditus: qui sunt in ma
gna quantitate: sed in ratione quinqꝫ pro cente/
nario: habito respectu ad valorem rei: vt habe//
tur in dicto.§. quia vero leonis. in autentica. de
non alienandis. col. 2ª. Et licet molendinum vi/
deatur modicum valere: respectu quantitatis fi/
ctus quando locatur: tamen istud est propter pe/
riculum quod est in eo ne pereat: vel deteriore//
tur: ⁊ propter magnam impensam que fit in eo
manutenendo. Unde deducendo omnes expen/
sas: ⁊ extimationes periculi: non diceretur in ve/
ritate dominus percipere tantum de fictu. Cū
ergo liuellatur dictum molendinum vni: ⁊ in eo
transeat omne periculum: ⁊ omnis impensa ad
eum spectet: ſm notata in. l. prima. C. de iure em/
phi. Sicut ⁊ dominus emit modico precio pro/
pter dictum periculum: ⁊ impensam futuram:
ita debet etiā modico precio liuellari. Ex quo ut
dixi: in liuellarium transit omne periculum: ⁊ im
pensa. hec ille. Ideo autem communiter determi//
natur a doctoribus: ꝙ molendina: ⁊ huiusmo/
di: debent liuellari in ratione quiqꝫ pro centena/
rio valoris ipsorum: ſm ea que habentur in di/
cto.§. quia vero leonis. quia non potest bene sci/
ri quantus sit verus eorum redditus: deductis
ōibus expensis presentibus: ⁊ futuris: ⁊ extima/
tis periculis: ⁊c. Potest quoqꝫ in ipsis molendi/
dis: ⁊ alijs omnibus rebus liuellādis: seruari cū
bona conscientia consuetudo patrie antiqua: ⁊
prescripta inter bonos viros. Nam habetur pro
lege dicta lege. de quibus. ff. de legi. ⁊ c°. finali. de
consuetu. ⁊. xjª. distinctio. c°. in his. ⁊ faciunt nota
ta per Cynum in. l. excepto tempore. C. loca. Ex
predictis autem omnibus: patet quartum dubi
um. s. ꝙ iste emptor de quo in casu nostro: potest
tuta conscientia dare ipsum fundum ad emphi/
teosim: pro quinqꝫ pro centenario. Et ita me pre
sente ꝯsuluit dñs Laurēnꝰ ð busti genitor meꝰ:
⁊ iuris monarcha. Cū ꝑſ frater Thomas de no/
uaria lector casuū: in loco nr̄o sancti Angeli apō
Mediolanū: ab eo petisset super hoc consiliū:
⁊ ego eram eius socius: ⁊ dixit ꝙ sine aliquo scru
pulo ꝯsciētie fieri pōt: ⁊ rn̄dit oībꝰ argumētis i ꝯ
triū. Ex ꝑdictis ēt patet: ꝙ talis ꝯctꝰ nō ē ꝯ ius di
uinū: nec naturale: nec ciuile: aut cāonicū. Imo
ē ſꝫ ius diuinū: nāle: canonicū: ⁊ ciuile. ¶

Quo ad quintum dubium. s. vtrū doctor re
quisitus an talis contractus possit secura con//
scientia fieri: debeat respondere ꝙ sic. Dicunt qui
dam ꝙ non: q: taliter consulere. est aperire viā
fraudibus: ⁊ ponere taliter cōtrahentes in peri/
culo peccandi. Item q: licet inueniri possint aliq
qui habeant bonam conscientiā: tamen proximi
videntes contractū: ⁊ non videntes intentionē
eorū: male possunt suspicari de ipsis: ⁊ sic genera
tur scandalū in cordibus pusillorum: qō fieri nō
debet: Matthei. 18°. vbi ait dominꝰ. Ueh homi/
ni illi per quem scandalum venit. Ideo Paulꝰ
apostolus ꝑme ad Corin. 8°. īquit. Si esca scan
dalizat fratrem meū: non manducabo carnes in
eternum. Sed his non obstantibus in cōtrariū
est veritas: q: cū hic cōtractus possit cū bona cō
scientia fieri: ⁊ de se sit bonꝰ: ut sup̄ clarissime pro
batum est: pōt ⁊ debet doctor rn̄dere veritatē: ali
ter peccaret ꝯtra preceptū spiritꝰ sancti: p Psal/
mistā dicentis. Recte iudicate filij hoīum. Imo
si rn̄deret istum cōtractū eē dubiū peccati morta
lis: cū quotidie fiat: ponerenſ aīe in magno peri/
culo: ⁊ dāno: si postea facerēt cōtractū ipsū con/
tra cōscientiā. Quia omne qō fit ꝯtra ꝯscientiā
edificat ad gehēnā. c°. lr̄as. §. pe. de resti. spo. c°.
p tuas. de simo. c. inqsitioni. de sen. ex. de peni. dist.
4ª. c°. oē qō. 28ª. q. pª. §. ex his. c°. fi. de prescrip. ⁊
c°. vnico. de scru. in or. fa. Ideo ꝯtra tales ꝯsulto/
res exclamat Esaias ꝓpheta. 5°: sui libri. c°. dic.
Ueh vobꝭ q dicitis bonū malū: ⁊ lucem tenebras
⁊c. trāsumptiue in. c°. si qs dixerit. ⁊ in. c°. si quis
hoīez. ⁊ i. c°. veh vobis. xjª. q. 3ª. In eodē quoqꝫ
c°. dicit idē ꝓpheta. Ueh q trahitis iniqtatē ī funi
culis vanitatis: ⁊ q̄si vinculū plaustri peccatū.
Que v̄ba p̄nt exponi ꝯtra illos doctores q suis
scrupulositatibꝰ faciūt aīas ī numeris peccatis i/
nuolui ⁊ irretiri. ¶

Non obstat mō duꝫ dr̄: ꝙ taliter ꝯsulere: est
aperire viam fraudibus: ⁊ ponere contrahentes
in periculo peccādi: q: respondeſ hoc eē falsū.
Nā iste ꝯctꝰ: ut. s. patuit: sit sine fraude: ⁊ de se
est licitꝰ: nec est aliqō in eo ꝑiculum: cū ꝯhentes
habeant bonā intētionem. ⁊c. Unde dicitur in cō
muni ꝓuerbio. Quicquid agāt hoīes intentio iu
dicat oēs. Intētio eni imponit noīe operi: ⁊ facit
illud esse bonū: vel malū: vt ait Ambro. in libº. de
offi. ⁊ notaſ. l. si his qui quadraginta. §. sed si opꝰ
ff. ad legē fal. Nō obstat ēt dū dr̄ ꝙ proximi viden
tes cōtractū: ⁊ nō vidētes volūtatē ac intentionē
scandalizabunſ: quia respondeſ hoc esse falsū: nā
cū videant hūc cōtractum quotidie fieri a timo
ratis viris: credūt sicut est in veritate: ꝙ cū bona
cōscientia possit celebrari. Et si aliquis suspicareſ

malū de hoc cōtractu: cū videat equalitatē in p/
cio: ⁊ cōtrahētes nō sint persone vsurarie: ⁊ vide
at in ipso cōtractu reliquas bonas circūstātias: ⁊
cōditiones bonorū cōtractuū: esset psumptor te/
merarius: iudicans in malū sine rationabili cau
sa illud qd̄ expresse patet esse ⁊ est bonū: fm nota
ta per Alexan. de ales in. 3ª. parte sūme in tracta
tu de triplici pcessu iudiciali. q. penul. ⁊ Ricard.
de media villa in. 4°. di. 9ª. ar°. 3°. q. vi. ⁊ Thom.
2ª. 2ᵉ. q. 60ª. Et ideo illud esse scandalū passiuū
⁊ per consequēs scādalū phariseoꝝ: de quo nō est
curādū. Unde cū dn̄s dedisset illam doctrinam:
Matthei. xi. Quod intrat in os nō coinquinat
hoīem: dicentibus sibi discipulis. Scis q̄ phari
sei audito hoc verbo scādalizati sunt? Respondit.
Sinite illos: quod exponit glo. i. scādalizari: ⁊ sub
dit dicens. Ceci sunt ⁊ duces cecorū. Et similiter
iste doctor dans hoc rectū cōsiliū potest dicere:
de scādalo scrupulosorū doctoꝝ: ⁊ idē potest dicere
faciēs ipsū cōtractum. Quod aūt dicit dn̄s. Ueh
homini illi per quē scādalū venit: intelligit de scan
dalo actiuo: nō aūt de passiuo: sine vlla causa si/
cut est in casu nostro. Et illud apli. Si esca scan/
dalizat: ⁊c. fm Archiepz flo. in. 2ª. parte summe
in ti°. de ira. c°. 4°. §. penul. itelligit in illo casu: vel
simili. Nā apl's loquit de carne idol' imolata: quā
comedere precipue coram simplicibus: habebat
magnā speciē mali: quia poterāt credere q̄ hoc fa
cerēt ad venerationē idoli. Sicut comuniter fie/
bat: et illud erat in lege phibitū. Et ideo merito
poterāt scādalizari. Unde quāuis comedere illam
carnē nō propter illum finē: nullū esset peccatum
tn̄ propter speciē mali debem⁹ abstinere. Et idem
esset in esu carniū: cōtra comunē pr̄ie cōsuetudi
nē: ⁊ morem: ac in similibus. Tale aūt scādalum
nō est in casu nr̄o: cū nulla sit iusta causa scan/
dali. Et ideo nō debem⁹ de hoc curare: sicut non
curauit dn̄s de scādalo pharisei: qui eum iudica
bat nō esse pphetā. ⁊c. quia permittebat se tangi
a peccatrice. Luce. 9°. nec etiā de scandalo phari
seorū Matthei. 9°. quando paralytico dixit. Re/
mittunt tibi peccata tua. Et hāc sententiā colligo
ex mente beati Tho. 2ª. 2ᵉ. q. 3ª. qui dicit: q̄ nō tene
mur relinquere bona tēporalia: neccessaria: vel vti
lia: rōne scādali alteri⁹: quādo illud scādalū venit
ex iudicio temerario. Et ideo isti cōtrahentes non
tenent dimittere facere hūc cōtractū: si est eis ne
cessarius: vel vtilis: cū faciāt bona intētione: ⁊ debi
tis circūstātijs: ⁊c. Et doctor aliquis nō debet pro/
hibere: nec incōtrariū cōsulere. Imo tenet quilibet
requisitus dicere veritatē: q̄. s. talis cōtractus est bo

nus: ⁊ licitus: ac potest fieri fm deū ⁊ cōscientiam.
Aliter in eo verificabit illud qd̄ scriptū est in. c°.
nolite. xiª. q. 3ª. Qui nō libere veritatē pnūciat quā
libere pnūciare potest. Aut nō defendit quod de
fendere conuenit: proditor est veritatis.

C

SEd hic queri potest de alio casu. s. Utrū ali/
quis possit tuta cōscientia emere domū: que
in veritate valet fz cōēz extimatiōez mille ducatis
etiā cōputatio onere pacti de retrouēdēdo: ⁊ dādo
ad emphiteosim: pro mille tātum: ⁊ postea dare il
lā ad emphiteosim ipsi vēditori: cū ipso pacto ad
rationē quattuor cū dimidio: vel quinq3 pro cen/
tenario: nō valoris rei in se: sed pecunie exbursate
in emptione. Et clarū est ex dictis in superiorib⁹
q̄ si talis emēs sit vsurarius: vel consuetus facere
contractus illicitos in fraudē vsurarū: ⁊ hoc cō
stet: ⁊ nō appareat: q̄ habeat in hoc cōtractu bo
nā intētionē: ⁊ multo magis si cōstet ipsū facere
hūc cōtractū in fraudē vsurarū: reputabit illici/
tus ⁊ simulatus: ac i fraudē vsurarū: fz communi/
ter doctores in dicto. c°. ad nr̄am. de em. ⁊ ven. ⁊ in
dicto c°. illo vos. de pigno. Si autem nō cōstat de
eius mala intētione: nec q̄ sit vsurarius: vel cōsue/
tus facere cōtract⁹ in fraudē vsurarū: dicūt aliq
doctores quorū cōsilia ego vidi super hoc particu
lariter edita: q̄ nō reputabit illicitus. Et pro eoꝝ
opinione arguitur. Primo q̄ cōtrahētib⁹ licitū
est fm leges se decipere inuicē: seu damnificare in
precio. d. l. in cause. §. penul. ff. de mino. dummo/
do nō fiat vltra medietatē iusti pcij. l. ij. C. de re/
scin. ven. ⁊ c°. cū dilecti. de em. ⁊ ven. hoc aūt est in
casu predicto. ergo. ⁊c. Secundo quia talis vēdēs
psupponit scire valorē rei: ⁊ cōsentire tali vēditio
ni. Sciēti autē ⁊ volēti nō fit dolus. l. vēditor: vbi
glosa. C. de rescin. ven. l. i. in fi. ff. de acti. em. l. i. §. in
telligat. ⁊ l. quia. §. pe. ⁊ fi. ff. de edil. edic. l. domuz.
ff. de cōtrahen. em. l. nemo videt. ff. de regu. iu. ⁊ c°.
sciēti. eodē ti°. l. 6°. ⁊ iō tenet cōtract⁹ nō solū de iu
re ciuili: sz etiā in foro cōscientie videt licitus: q̄a
nullus dolus in eo interuenit: ⁊ vterq3 cōtrahēti/
um: scit valorem rei: fm Panor. in. c°. cum cau
saz que. el. 2°. in vltimis verbis. extra de testi. vbi
allegat Joānem cal. idem velle in. c°. nauigāti. de
vsur. Et idem tenuit ipse Panor. post Inno. in
c°. qr plerīq3. in. 12ª. col. in. 9ª. q. pncipali. de im/
mu. ec. qr vēditor sciens rem plus valere: videt
illud plus donare. l. donari videt. ff. de regu. iur.
vbi dr̄. Donari videt: qd̄ nullo iure cogente cōce/
ditur: ⁊ idem hz in. l. donari. ff. de dona. ⁊ Innoc.
in. c°. i ciuitate. de vsur. vbi visus fuit velle cōtra/

rium:intelligitur qñ vēditor ignorabat valorez rei
ut notat Panor.in.d.c°.quia plerigz.Tertio ad
cōfirmationē predictoꝝ adducit̃:ꝙ etiā ſm eos
doctores:qui tenēt:ꝙ modicitas precij:cum pa/
cto de retrouēdēdo:faciat ꝑſumi ɔctum vſurari
um:reqrit̃ modicitas:ꝛ inequalitas vltra dimi/
diū:vel prope dimidiā iuſti precij:ita ꝙ oportet rē
emptā eſſe lōge maioris precij:q̄ꝫ emat̃:ſm Al/
bericuz de roſa.in.l.emptione.C.plus va.qḋ agit̃
ꝛ Joā.de imo.in.c°.ad nr̃am.de emp.ꝛ ven.ꝛ ita
ɔſuluit collegiū Mediolani:ꝛ Papie:ut refert
Cepolla:in dicto tractatu:in ſexto caſu pꝛīcipali.
Et idem ɔſuluit Panormi.in ɔſilio ſuo.77°.ꝛ
Paulus de caſt.ɔſilio.276°.ꝛ.329°.ꝛ Ludo.de
roma ɔſilio.423°.ꝛ Joan.de ana.ɔſilio.78°.vbi
doctores predicti pōderāt modicitatez precij:q2
ad hoc [redacted] preſumat̃ ɔtractus vſurarius:oportet
ſm eos:ꝙ ſi nō ſit magna inequalitas in precio:
ſaltē interueniat aliqua ɔuētio:que ſit contra na
turā ɔtractus:ſicut interuenit in caſu cap.ſi:illo
vos.de pign.Sed in caſu nr̃o hec nō interuene/
rūt.Et ſic nō oīs iniuſtitia precij ſufficit:ut ḋcla/
rat Pe.de ancha.in ſuo cōſilio.9°.ꝛ Car.florē.
in.d.c°.ad nr̃am.refert ſe ɔſuluiſſe apud Man
tuam:in eo qui emit pro cētum funduz valētem
ducēta:ꝛ promiſit retrouēdere vēditori:ꝙ [redacted] hoc
nō iudicabit̃ vſurarius:ꝛ Cepolla vbi ſupra:in
penultio caſu ꝑncipali ɔcludit:ꝙ oportet:ꝙ ſit
magna inequalitas [redacted] precio:ad hoc ut preſuma
tur ɔtractus vſurarius:ꝛ hoc etiā videt̃ probari
per gloſam in.c° cōqueſtus.de vſur.que duz lo/
quit̃ de modicitate precij:allegat.d.c^m.ad nr̃az.
de emp.ꝛ ven.vbi preſumit̃ ficta vēditio:pro eo
ꝙ vix dimidiā partē iuſti precij cōtingebat.Nā
dictū gloſe:ſeu doctoris:debet itelligi ſm legē:quā
allegat iuxta notata per Bar.in.l.nō ſolum.§.li/
berationis.de lib.le.Et ideo videt̃ reqri:ꝙ ineq̄/
litas precij ſit talis:ꝙ nō parum:ſed valde exce/
dat iuſtū precium:ita ut ſit in dimidia:vel circa
dimidiam partem:ut ſupra dictum eſt:vel ſaltez
in tertia parte iuſti precij ſm quoſdam:quoꝝ di
ctū refert̃ per Cepollaz vbi ſupra poſt ſextū caſuz
principalem:in ver.verum quia in iſto libello.hoc
aūt nō eſt in iſto caſu:ergo.ꝛc.Quarto argui po/
teſt ꝙ talis contractus dici debeat licitus:quia eſt
ſuet⁹ fieri etiā a ꝑſonis timorat̃.Et hic adduci poſ
ſi oīa q̄ dicta ſūt.s.de ɔſuetudīe.circa caſū ꝑcedē
tē.Quinto facit:quia illud qḋ plus valet res ven/
dita remenet apud venditorē pro ſuo iure vtilis
dn̄ij.Unde nō videt̃ eſſe decept⁹ in aliquo:et quo
penes ipſum remanet illud:qḋ min⁹ habuit de ve
ro valore rei vēdite:ꝛ illḋ poteſt vendere vt patet
per.l.fi.C.de iure em. Sexto ſi arguit̃. Si ꝑdicta
dom⁹ nō poſſet emi licite niſi iuſto precio:ꝛ poſtea
dari ad emphiteoſim:ad rationē quattuor cū di/
midio:vel quinq̄ pro cētenario:ꝛ ſic plus q̄ꝫ ipſa
domus reddat:ſequeret̃ ꝙ pena ſtatuta in iure tā
ciuili:q̄ꝫ canonico:cōtra ēphiteotas ñ ſoluētes vt
cadāt a iure ſuo.vt i.l.ij.C.d iu.em.ꝛ i c°.potuit:ḋ
loca.ſ.i reb⁹ eccl̃iaſticis poſt biēniū:ꝛ ī tꝑalib⁹ poſt
trienniū:eſſet appoſita fruſtra:quo ad iſtum em/
phiteotā:qui cū nihil ſoluat a principio cōtract⁹
ſed cōſtituat ſe debitorem maioris reddutus:q̄ꝫ
ſit ipſa domus:taliter cadere cedet lucro ei⁹:ꝛ nō
dāno: cū nihil amittat quod de ſuo dederit:ꝛ [redacted]
oneretur a grauamine talis penſionis.Nec obſtat
ſi dicatur quod perdet melioramenta in ipſa do/
mo per ipſum facta:quia reſpondet̃:ꝙ licet tales
domus ſtentur ad meliorandū: tamen ſepe nihil
melioramēti ſit in eis ab emphiteotis:vel propter
eorū impotētiā:vel alijs ex cauſis.Ergo ad hoc vt
cadēs ab ipſo libello propter negligentiam ſolu/
tionis in aliquo puniat̃:videtur concedenduz:ꝙ
emēs cū pacto de dando ad emphiteoſim:nō ſol
uat totum valorem:ſed emat rē pro minori ꝑcio
vt in illo puniatur emphiteota cadēs a iure ſuo.
Septimo adducit̃ ꝙ ſm oēs theologos in.4°.ſē.
di.15^a.ꝛ ſanctū Bernardi.in ſuis cōtractib⁹:lici/
tum eſt contrahētib⁹ ſe ꝑſeruare idemnes:ꝛ futu
ris damnis ꝑcauere. Sed talis emēs minori pre
cio ipſam domum:propter hoc facit:quia ſepe em
phiteote per trienniū nō ſoluūt penſionem:ꝛ ſic ca
dūt a iure ſuo:ꝛ multotiens nihil aliud habēt:ꝛ
ſic ipſe dn̄s directus ipſi⁹ domus remanet priua/
tus ſua pēſione per trienniū preteritū .Et aliquā/
do malicia:vel alia culpa emphiteotarū:pars ipſi
us domus corruit:vel deuaſtata reperit̃:ꝛ ēt qñqꝫ
ipſi emphiteote deijciunt partem ipſius dom⁹ ſub
ꝑtextu:vt in meli⁹ reſtaurēt:deinde a ſuo iure ca
dentes:hoc damnū ipſi dn̄o relinquunt:et nō ha
bēt vnde ſibi ſatiſfaciāt.Et ideo videtur ꝙ poſſit
ipſe emēs cū tali pacto de retrouēdēdo ꝛ dando
ad emphiteoſim:tāto min⁹ ſoluere ꝙ poſſit ſe pre
ſeruare idemnē a ꝑdictis malis: ſaltem in parte:
ꝛ etiam ad hoc vt ipſe emphiteota timēs amitte/
[redacted] dicta melioramēta:ideſt ipm̄ ꝑciū ab emptore
retentū in emptione:ſit magis ſolicit⁹ ad ſolutio/
nē pēſionis. Et maxime hoc videt̃ eē licitum ſm
aliquos:illis qui licet faciant ɔfici inſtrumēta cō
tinētia:ꝙ niſi emphiteota ſoluat penſionē ſtatutā
cadat a iure ſuo:tn̄ non itēdūt facere eos cadere:
ſed ſolū ſuā pēſionē hēre:ꝛ ſe a damnis ꝑdictis ꝑ.

cauerent et hoc scribūt in suis libris: vt heredes eorum idem faciāt. F

SEd his nō obstātibus: ego non ↄsulerē alicui vt dictū ↄtractū tali modo faciat: sed modo p̄dicto cū solutione iusti p̄cij: saltē valoris rei ↄsiderate: cum illo onere pacti retrouendendi et dādi ad emphiteosim: rōnibus p̄allegatis in superioribus decisionibus. Nec obstat primū argumētum: quia ex supradictis patet: ꝙ in foro ↄscientie quicqd permittāt leges ciuiles: nō licet alicui decipere primum in p̄cio: nec damnificare eū: vel in minimo. Unū dicit Augustinus in libro de vero cultu. Non solū p̄ maxima male ablatorum quātitate: sed etiam p̄ minima denarij p̄ticula: nō poterit quis faciem videre diuinā. Nō obstat scd'm quia licet scienti et volēti: non dicatur fieri dolus: tñ ei pōt inferri damnum. Alias vsurarius non inferret dānū mutuario: scienti τ volēti soluere vsuras: vel dicēdū ꝙ dicta predicta auctoritas itelligitur de sciēte τ volēte libere nō coacte: sicut in casu nr̄o quia talis vēditor cōsentire presumit̄ compulsus necessitate aliqua. Et ideo licet sciat valorem rei tamen nō presumitur donare illud qd̄ est minus iusto precio. Nā s̄m scīm Bernardinū in suis cōtractibus: sermone. 33°. Ad hoc vt vēdēs p̄sumatur libere donare: taliter ꝙ emptor possit cū bona cōsciētia retinere illud qd̄ plus valet res empta: quādo ipse vēdēs scit rei valorē τ cōsentit dari illam pro minori precio: requiritur ꝙ hoc non procedat ex leuitate: vel egestate venditoris aut ex magna necessitate eiusdem quia vno ex his interueniēte sicut est in casu nr̄o: nō p̄sumit̄ mera τ libera volūtas. Aliter sequeret̄ ꝙ etiam mutuatarius soluēs sciēter vsuras: τ [illegible] hoc ↄsētiēs: presumeretur donare: qd̄ est falsū. Dicit quoq3 An. d̄ bu. in. c°. quia plerique. in fi. de immu. ec. qd̄ tunc emēs minori precio a persona sagacissima: τ sciēte valorē rei: potest tuta cōsciētia retinere talē rez sic emptā sine supplemēto iusti p̄cij: quādo ē verisimile ꝙ in plus nō app̄ciauerit rē: τ residuū voluerit habere pro derelicto: qd̄ nō est in terminis nr̄is. Nā nō sumus in casu: in q̄ talis vēditor p̄supponat̄ velle donare: nec itēdē donat̄ cū p̄supponatur vēdē rē aliq̄ necessitate cōpulsus: τ eo maxie: qa lz, qn̄q3 in similibus p̄sumat̄ donatio de minimis: nō tñ de magnis: sicut est in casu isto: in quo donaretur sexta pars precij rei vendite: nemo enī in dubio presumitur velle donare: insti. de dona. §. p°. τ. ff. de proba. l. cum de indebito. §. p°. vbi etiā habetur: ꝙ donare est dilapidare τ iactare: τ qd̄ nemo presumitur velle iactare suum. Imo etiaz posito ꝙ in instrumēto venditionis poneretur ꝙ iste venditor libere donat illud: quod valet res vēdita vltra taxatū preciū: sicut quādoq3 faciūt fieri mali emptores: hoc tamē nō excusaret ipsū emptorē: qr presumeretur factum in fraudem: τ non reputaret̄ donatio: qr [illegible] casu isto nō p̄supponit̄ subesse iusta causa donationis. ar. l. per diuersas. cū ibi notata per glosam τ doc. C. mā. τ quod notatur in. l. ab anastasio. eodez ti°. τ ita tenet Bal. in simili i. l. ij. C. de rep. here τ. i. l. fi. ibi. Tertio pōt impugnari. C. ne liceat poten. τ in consilio suo qd̄ incipit. Ad probandum τ ostendendū. in. 1°. ar. τ Spec. in. ti°. de cessatione actiōis. §. p°. versi. presumitur simulatus: τ Cepolla vbi supra in. 3°. casu prin. in. 7°. presumptione in prin. τ ad hoc optime facit lex cū vir vxori. τ qd̄ ibi notat̄. ff. de iure dotium. Nam nō est verisimile ꝙ fuerit aīus donandi: vbi est pactum de redimēdo appositū ar. l. q. sic soluit. ff. d̄ solut. et si sit dictū ꝙ donat̄ ob bn̄ merita: qa i dubio nō p̄sumūt̄. l. si forte τ. l. castrēse. ff. de castren. pe. τ notat glo. in. l. si donatione. τ ibi p doc. C. d̄ col. τ p doc. in. d. l. p diuersas. C. mā. τ p̄dicta cōfirmātur [illegible] notata a doctoribus i. l. si qs cum aliter. ff. de verbo. ob. τ in. l. ij. C. de rescin. vendi. τ in. l. si quis donationis. ff. de contra. em. τ per Bar. τ doc. in. l. si tibi. in prin. ff. de pac. τ per Ant. de bu. τ doc. in. c°. cum causam. de em. τ ven. Nā talis cautela donationis inducit p̄sūptionē fraudis: s̄z Cepollam vbi supra: quia vt dictū est nemo presumitur iactare: siue dilapidare suum. Donatio autem dicitur iactatio: τ dilapidatio: vt etiam patet in. l. filiusfamilias. in prin. ff. de donatio. τ in. l. contra iuris. §. si filius. ff. de pac. In casu enim nostro nō subest iusta causa donandi in venditore: sed potius necessitas ex quo magis indiget q̄3 emptor. Quia communiter quis vendit possessiones τ domos suas propter necessitatem: causa hn̄di pecuniā. Cui potius eēt faciēda donatio: q̄3 ꝙ ipse ēptori donaret. Nā donatio pura τ simplex fit pp liberalitatē τ mūificētiā: vt dicit tex. i. l. i. 2° rn̄so. ff. de dona. S3 i necessitatibus nemo liberalis existit. l. rez legatā. in fin. ff. de adic. le. τ iō talis donatio potius p̄sumeretur facta ob necessitatē q̄3 ob merā liberalitatē. d. l. cum de idebito. ff. de proba. τ ꝙ emptor aliter non emisset: nisi cum tali donatiōe: τ qd̄ vēditor nō donasset: nisi donatarius illā rē emisset: ut notat glosa i simili in dicta. l. ab anastasio. in. v̄. coloratam. C. mā. ergo τc. G

NOn obstat tertio: ꝙ ad iudicandum cōtractum vsurarium requiratur inequalitas circa dimidiam partem iusti precij τc. quia respon

detur:q licet iniustitia:& inequalitas precij in ca
su nostro: nõ faciat iudicari contractum ipsum
esse vsurarium:tamen facit eum reputari illici/
tum in foro ꝯscientie:ut patet ex predictis: & etiã
ex his que ponit Cepolla vbi supra: in quarto ca
su principali.in versic.ut autem hec materia.in fi/
ne prime colũ. Nec obstat:q lex hu mana videa
tur reputare talem contractum licitum : ex quo
ipsum fieri non prohibet : sed permittit deceptio/
nem in precio &c.quia respondetur fm Thomã.
2ª.2ᵉ.q.75ª.articu.primo.q lex humana nõ pro
hibet quicquid est contra virtutem: & omnia nõ
sunt licita:que ipsa non punit:& intelligitur non
solum de lege ciuili : sed etiam canonica . Unde
verum est illud:quod dicitur in.cº.cum iam du/
dum.de preben.scilicet multa per patientiam tol/
lerantur: que si in iudicium deducerentur cassa/
rentur.Et alibi dicitur : quod permittimus non
approbamus.31ª.q.prima.cº.hac ratione. Un/
de tollerat ecclesia:quandoq; est crimen:propter
scandalum.4ª.distinct.cº.deniq;.& prima.q.7ª.
cº.quotiés.&.8ª.q.prima.cº.ordinationis.&.24ª
q.3ª.cº.ipsa pietas.&.cº.non potest . Et similiter
tollerat ratione multitudinis.cº.ut cõstitueretur
50ª.distinct. Lex autem diuina punit omnem
damnificãtem proximum:etiam in parua quan
titate:ut supra est ostensum.Et ex his patet etiaz
responsio ad quartum argumẽtum de consuetu/
dine:quam non reprobauit expresse ecclesia.Un
de talis consuetudo contra charitatem proximi
potius posset appellari corruptela:q̃ cõsuetudo:
per ea que habentur in.cº.mala.& in sex capitu/
lis sequẽtibus.8ª.distinct.& in.cº.fina.de cõsue.
Et ideo non excusatur eam sequens:ut patet [illegible]
predictis iuribus. Nam male cõsuetudines:nul
lo vnq̃ tempore cõualescunt.§.si vo.in autenti.
ut nulli iudi.&.cº.si cõsuetudinem.8ª.distinc.&
cº.cum causa.de senté.& re iudi.cum simili.Et iõ
nõ tam spectãdum est : qd factum est:q̃ qd fieri
debuit.l.licz.in fi.ff.de offic.presi.&.cº.cum causaz
de testi.Ad quintum argumẽtum respõdetur per
Cepollam:vbi supra in tertio casu principali:in
secũda presumptione.ver.sed tutius.q tales nõ
bene loquũtur. Nec sequit illud :quod plus va/
[illegible] res vẽdita remanet apud vẽditorem: eũdẽq;
cõductorem:siue emphiteotam:pro suis melio/
mẽtis:& sic pro suo iure:ergo non est lesus.Quia
illud plus non potest libere vẽdere:sicut potuisset
si nõ esset venditum.Sed cum suo onere libella/
rio vẽdere tenetur:quod sibi difficilius erit:& ma
gis damnosum: & pro hoc facit.l.iij.§.melior.ff.
de in diem adiec.Item quia tenet prius domino

denũciare:& eo emere nolẽte sibi tenetur laudemi
um soluere.l.fi.C.de iure fi.Item quia si alienaret
domino irrequisito:caderet ab omni iure suo:di/
cta.l.fi.Item quia propter canonem debito tem/
pore nõ solutum caderet:similiter a iure suo:& p
deret dicta melioramẽta dicta.l.fi.&.l.ij.C.de iure
emphi. &.cº.potuit.de loca.que nõ perderet:si nõ
esset in dicta vẽditione. Item amitteret etiam il/
lud ius redimẽdi:quando esset ꝯcessum:& appo/
situm in instrumẽto locationis libellarie:quia tũc
censeretur esse ius emphiteoticum:seu pars iu/
ris emphiteotici:ut probatur in.l.sterilis.§.si ti/
bi.ff.de actio.empt.& in.l.qui fundum vendidit
ff.de cõtrahen.emptio.& facit etiam lex.fundi par
tem.eodem tiº. Non obstat quoq; sextum argu/
mẽtum:scilicet q cum plus soluat emphiteota:
q̃ percipiat de [illegible] ipsa:vtile sibi esset cadere a iu/
[illegible] suo:ut se exoneraret &c.nisi de pcio valoris rei
sibi retineretur in emptione per ipsum empto/
rem:quia respondetur:q licz q emphiteota ca/
dat a iure suo:si non soluat:sit statutum in penaz
eius:quando est sibi damnosum:& vtile domino
taliter cadere:tamẽ si vtile est dño:q ipse emphi
teota nõ cadat:potest eum inuituz retinere in em
phiteosi:ut probat in.d.l.ij.C.de iure emphi.i vo.
si voluerit.Ad septimũ etiam rñderi potest:q ta
lis emẽs:& ad emphiteosim dans:põt se pserua/
re indẽnem:ac se assecurare de pẽsione:& oĩ dam
no:qd forte fiet ab emphiteota in ipsa domo:ẽt si
ipse emphiteota nihil aliud hẽat in bonis: absq;
eo qd sibi retineat de iusto pcio rei per ipm vẽdẽ
de:utputa exigẽdo fideiussores idoneos:& hmõi.
Itez hẽbit psonã ipsiꝰ emphiteote obligatam:qr
obligatio psonalis:qua tenet accipiẽs ad emphi
teosim ad pẽsionẽ soluẽdam dño:ita seqt paupez
sicut diuitẽ quocũq; vadat.l.qs gº casus.ff.d pec
cu.Et ex hoc pz falsitas vniꝰ argumẽti:qd faciũt
qdã ꝯtra casum pcedẽtẽ:dicẽtes q si in emphiteo
si plus solueret:q̃ peiperet:nunq̃ possent paupes
accipere ad emphiteosim.Ex hoc etiam argumẽ
to sequeretur:q pauper nihil habẽs in bonis nõ
posset facere aliquez ꝯctum in quo obligaret:qd
est falsum.Sed ponamus:q talis vẽditor volẽs
accipe ad emphiteosim ipsam domuz:nõ possit
inuenire fideiussorẽ idoneuz:nec aliter assecura
re emẽtem de predictis:cũ nihil habeat aliud in
bonis:nec habiturus verisiliter sit:nunqd hoc ca
su poterit ipse emptor retinere illa ducẽtum? Re/
spõdet:q si nihil fiat in fraudẽ:sed solũmodo ad
indẽnitatem ꝯseruãdẽ:& cõstituat pẽsio:solũ per
respectuz ad valorẽ rei extimatũ:in ꝯtractu vẽdi
tionis:sciz ad illa mille que exbursant.Et in ipo

cōtractū caueat: ⁊ exp̄timat: q̄ q̄uis emphiteota aliqua ex causa caderet a iure suo: tamē nō debeat amittere illa ducētum: sed sua remaneāt. Et qd̄ trāsacto tpe redimēdi: teneat̄ emptor: ⁊ etiam quotiēscūq; ipsum emphiteotā amittere ius suū cōtigerit: ⁊ emptor eum cadere fecerit: teneat̄ sibi illa ducētū bona facere: ⁊ cōputare indebito pēsionis preterite: ⁊ in alijs obligationib⁹: ⁊ qd̄ reliquum erit exbursare. Nō videt̄ incōueniēs talez cōtractū admittere: q: in tali pauptate emphiteote: nō tenet̄ ipse emēs soli obligationi eius psonali incūbere. Inanis enī dī actio: quā inopia debitoris excludit. l. nam is. ff. de dolo. ⁊ c°. olim. de rest. spo. ⁊ c°. odoradus. vbi glo. de solu. Quia qui nihil habet: nihil dare pōt. c°. dalbertuz. p^a. q. 7^a. Unde taliū inopū debita dicunt̄ deficiētia: ut in auten. de exhi. reis. §. optimū. De multis alijs cōtractib⁹ libellarijs pertrāseo: in qbus sepe fiūt mul[redacted] fraudes: ⁊ vsure palliate. Sed ex p̄dictis poterit cognosci: quid sit licitum: ⁊ quid non.

H

Quinto cōmittit̄ vsura in cōtractu societat̄. Pro cuius declaratōe est sciēduz: fm Tho. 2^a. 2^e. q. 78^a. ⁊ Gof. in sūma: q̄ aliquis pōt ponere pecuniā in societate sine peccato: ⁊ lucrum facere ex ea: ita q̄ vnus ponat pecuniā: ⁊ alius operam psonalē. Quia plerūq; qd̄ pecunie deest: per opam supplet̄. ff. pro socio. l. societates. §. p°. Ita q̄ cōicent picula: lucra: ⁊ dāna. Et cōcordat Hosti. ⁊ notat̄. 14^a. q. 3^a. c°. plerīq;. in glo. Et de hoc est tex. in. l. i. C. pro socio. ⁊ insti. de socie. §. 2°. Iste enim cōtract⁹ est licitus: dūmodo sit negociatio licita: alias nō. c°. per vestras. de donat̄. inter vi. ⁊ vxo. Et ideo vterq; pōt accipe lucrū: tam ponēs pecuniam: q̄ ponēs opam. Precium enim opere est velamē artis. l. cum duob⁹. §. si inchoeūda. ff. pro soc. Sciēdum est etiā: q̄ pōt quis deducere ī pactū: q̄ ipse accipiat tres partes lucri: ⁊ ali⁹ solum quartā partem. Et hoc q̄n quis ponit plus in societate: siue rōne pecunie: siue rōne industrie insti. de socie. §. p°. ⁊ l. si nō fuerint. in prin. ⁊ l. qd enim. ff. pro soc. Arbitrio ergo boni viri extimabitur: an illud plus qd̄ in societate ponit quis: correspondeat illi pluri: qd̄ de societate pcipit. Similiter ad p̄pam p̄sciam recurrēdum est. In actiōe enim ista pro socio: que est bone fidei: arbitrium boni viri sequēdū est. l. in p̄posita. ff. pro socio. Si aūt vnus plus altero nō cōferret: tale pactū: etiā de iure ciuili nō valeret: fm Azonem: quē Accursequit̄ in. d. l. si nō fuerint. in prin. per legez. quid enim. ff. pro socio. Ex quib⁹ cōcludit̄ alius casus vsurarius: videlicz q̄ si quis paciscat̄: ut habeat duas partes lucri: ⁊ vnam tātū dāni: ⁊ alius duas partes dāni: ⁊ solum vnam lucri. Et tñ ambo equaliter ponūt in societate: vel respectu pecunie: vel respectu industrie. Iste cōtractus est illicitus taz de iure diuino: q̄ de iure canonico: ⁊ ciuili: ut inquit dñs Angelus de pusio in suo tractatu de societatib⁹: per legem. mutius. ff. pro socio. Sciendū est quoq;: q̄ aliquis posset dare licite pecuniā ad societatem: vel pecora: nō facto aliquo pacto de lucro. Sed cōmittēdo discretioni ipsius recipiētis: ut assignet partem lucri: vel dānu: fm q̄ ei iustum videbit̄. Unde si ille nō bene assignaret nō solum in foro cōscientie teneret̄: sed etiam de iure ciuili: posset cogi satisfacere ad arbitriuz boni viri. ff. pro soci. l. si societatem. ⁊ ita determinat Angelus de pusio: vbi supra. Sextus casus vsurarius est: quādo aliquis dat pecuniā ad societatem: aut pecora: cum hoc pacto q̄ capitale sit saluum: iste enim cōtractus de iure canonico: ⁊ in foro cōscie fieri nō pōt: fm Angelum vbi supra ⁊ glosam: ac docto. in. c°. plerīq;. 14^a. q. 3^a. De iure aūt ciuili: dicit Hostiē. in sūma: in ti°. de vsur. §. an aliquo casu: q̄ talis societas valet magis ex vi pacti: q̄ ex natura cōtract⁹. Sed Bald. in. l. i. C. pro soc. q. 9^a. tenet: q̄ tale pactū nō valet: neq; ex forma cōtract⁹: neq; ex eius natura. Sz sapit vsurariā prauitatē. Scdm etiam oēs canonistas coiter hoc pactū nō est equum: nec in iudicio aīe seruādū: ut notat Anto. de butrio in. c°. fi. de vsuris.

I

Septimus casus vsurarius est: q̄n aliqs dat alicui mercatori cētuz ducatos: vel cētū oues alicui rustico tenendas ad societatem: ⁊ ipse vult hēre cōmodū de toto: ⁊ nō vult sētire dānū: nisi de dimidia pte capitalis: ⁊ tñ ali⁹ tātū ponit in societate: sicut ipse rōne ope: ⁊ īdustrie: vel alio modo. Talis. n. 3ct⁹ est iniquus: fm Guliel. ⁊ et Ray. in sūma. li°. 2°. ī ti°. de vsur. ⁊ Ioā. theutonicū in sūma p̄fes. li° 2°. ti°. 7°. q. 37^a. ⁊ magistrū Bartho. de pisis: in sua summa: in ti°. de vsur. c°. 2°. Et ibi Nicholaus de ausmo: in additiōib⁹ suis. Et idez tenet Frāc. de platea: in tractatu de vsur. ⁊ d. Ioānes de mōte spello in. l. si pascēda pecora. C. de pac. ⁊ scūs Bernar. in suo tractatu de vsur. ⁊ Archieps florē. in sua sūma: pte scda: in tractatu societatū. Octau⁹ casus vsurari⁹ est: q̄n aliqs dat ad societatē certa capita ouiū: extimata certo p̄cio hoc pacto: q̄ rusticus nō accipiat aliquā vtilitatē: ⁊ nec qui dederit recipiat p̄us totā sortē ex fetibus. Uel si quis paciscat̄: q̄ anteq̄ rusticus accipiat aliquid restaurabit de fetib⁹ oīa mortua: his enim pactis: est quasi velle facere oues in mo/

tales: et ideo est illicitus iste ɔtus: ſm Guliel. ut h3 in ſūma ɔfeſ. li°. 2°. ti°. 7°. q. 36ª. et Monal. in ſūma. Et idem tenet Joan. de lignano. in. c°. fi. de uſuris. licz ɔtrium tenuerit Spe. in titu. de loca. §. iam dicēdu3. in fi. et ibi Joā. an. in additionibus. et dñs Laurē. de florē. in tractatu reſtitu. Tñ prima opinio videt᷑ verior. ſ. q̄ ɔtus ſit iniquus: ut eū tenet Nicolaus de auſmo: vbi ſup̄. Dimitto multos vſurarios ɔtus: qui fiūt a capſorib⁹: maxime in cābijs ſuis: et iſtis mortuis: quoꝝ fraudes ſi vellē exponere: verificaret᷑ in me illud Mātuani poete in p°. Eneydos. Ante diem clauſo cōpo/net veſper olimpo. Multum aūt peccant reges: et p̄ncipes: atq; coītates: manifeſtos vſurarios deſē/dētes: et pcipue iudeos. Cōtra quos Inno. 3⁵. in c°. poſt miſerabilē. de vſuris inqt. Judeos ad remittēdas xp̄ianis vſuras: per p̄ncipes: et poteſtates: ɔpelli pcipimus ſeculares: et donec eis remiſerit ab vniuerſis xp̄i fidelibus: tā in mercimonijs q̄3 in alijs per excoicationis ſnīam: eis inhibem⁹ coionem oīmodā: hec ille: vbi dicit glo. q̄ iudei p̄ eccliam puniunt᷑ pena corpali: ut patet. 28ª. q. pª c°. ſepe. in fi. et 7ª. q. 4ª. c°. ɔſtituit. Ita tañ q̄ ad ſanguinem non p̄cedat᷑. ex᷑ de rapto. c°. in archiepī: vnde dicit Alexā. de ales in. 3ª. parte ſūme in tractatu de. 7°. p̄cepto decalogi. q. 5ª. q̄ p̄ncipes xp̄iani pn̄t expoliare iudeos oībus: p̄ter neceſſarijs: non tñ debēt occidere: niſi mereant᷑ ex aliq̄ maleficio: ſicut ceteri xp̄iani. Scriptū eſt enī i pſ° Ne occidas eos: ne qñ obliuiſcant᷑ ppl̄i mei. Et ratio eſt: q2 reliq̄e iudeoꝝ ɔuertent᷑ in fine mūdi: ut dī Eſa. 6°. et ad Ro. x°. Dicit aūt Tho. in quadā ep̄la ad duciſſam lothoringie: q̄ p̄ncipes talia bona accipiētes a iudeis: debent ea reſtituere: his a qbus ea illicite acceperunt ipſi iudei: ſi inueniuntur: aliogn in pios vſus: ad ɔſilium dioceſani: vel alioꝝ p̄boꝝ viroꝝ: vel in cōem terre vtilitatez expēdere. Sed heu: q2 hodie nō ſolum cogunt᷑ p̄fidi iudei ad reſtituendas vſuras: imo p̄uilegijs dotant᷑ ad multiplicādas vſuras. Inſup xp̄iani q̄3 plures: per man⁹ iudeorū occulte vſuras exercēt: qd̄ eſt ſceleratiſſimū vicium.

¶ Pars ſecūda huius ſermonis: de excuſatione pecunie: vltra ſortem accepte: in aliquibus caſibus. R

I Ecūdo circa vſurā habebimus ɔſiderare eius excuſationē. ſ. vtrū in aliquo caſu liceat aliqd accipe vltra ſortem: ſine vicio vſure. Ad cui⁹ declarationez ponunt᷑ tres regule. Prima quaꝝ eſt: q̄ propter intereſſe dāni emergētis aliqd accipe: vltra ſortez in mutuo: nō eſt vſura. Nam ſm dñm Anto. de bu. in. c°. ſalubriter. de vſuris: duplex eſt intereſſe vnū damni emergētis: et aliud lucri ceſſātis. Sit ergo hec p̄ma regula: q̄ p̄pter itereſſe dāni emergētis l3 aliqd vltra ſortē accipere. Et hoc ad dāni recōpēſationē. Qd̄ ɔfirmat Scotus in. 4°. di. 15ª q. 2ª. et. Th. 2ª. 2e. q. 78ª. ar°. 2°. i reſpōſiōe p̄mi argumēti: vbi dicit: q̄ ille q mutuū dat: poteſt abſq3 peccō in pactū deducere: cū eo qui mutuum accipit recōpēſationē dāni: per quod ſubtrahit᷑ ſibi aliquid qd̄ debet hr̄e. Hoc enī nō eſt vēdere vſum pecunie: ſed dānū vitare. Ex qua regula p̄mo fundat᷑ caſus: qui habet᷑ in. c°. ſalubriter. de vſuris: vbi dicit᷑. Sane generū ad fruct⁹ poſſeſſionū: que ſibi pro numerata dote a ſocero pignori obligate ſūt cōputādos in ſortē: nō credim⁹ cōpellēdū: qa frequēter dotis fructus nō ſufficiūt ad onera matrimonij ſupportāda: hec ibi. Que intelligēda ſūt qñ marit⁹ ſupportat onera mr̄imonij: aliter non ſm Ricar. in. 4°. di. 15ª. ar°. vl°. q. 5ª. et facit. ff. de doli. excepti. l. pater. . Et oportet q̄ iſta onera ſint certa ſ3 Antoniū. de bu. in dicto. c°. ſalubriter. Et ſic nō poterūt fruct⁹ retineri cū ſorte: vltra indubitatā onerū q̄ntitatē. Aliā cauſā aſſignat Hoſtien. in dicto. c°. ſalubrit᷑ q̄re poſſit recipē tales fruct⁹ ſine vſura: vt. ſ. dos ſalua remaneat mulieri: aliter enī cōtigeret eā ɔſumi: et lederet᷑ res publica. II

S Ed circa hūc caſū ſi q̄ttuor notāda. P̄rio ſ3 dñ3 An. de bu. i dicto. c°. ſalubrit᷑: q̄ hoc itelligit᷑ qñ dos fuiſſet ſimplicit᷑ p̄miſſa: et poſtea cū nō ſolueret᷑: ad cautelā ſit pignorata poſſeſſio. Nā ſi ſuſtinet onera matrimonij: poteſt tūc fructus p̄ intereſſe accipere. Si aūt dos nō ſit ſimpliciter p̄miſſa: ſed ſolū ad certā diē: et interī pcipiet fruct⁹ poſſeſſionis pignorate: l3 tales fruct⁹ cōputent᷑ in ſortē. Dicit quoq3. Jo. an. et Jo. de leg. i dicto c° ſalubriter. q̄ heredes mariti qui nō tenent᷑ ſ3 leges reſtituere dotē vſq3 ad annū: poſt mortē mariti: et tñ tenent᷑ relictā alere: vt habet᷑. C. de rei vxor. acti. l. i. nō habēt hoc p̄uilegium: q2 eſt diuerſa ratio in marito et heredib⁹: q2 heredes ſtati poſſunt reddere pign⁹ obligatum pro dote: ſecus in marito. vt in c°. tua. de iureiuran el. 2°. et quia ſoluto matrimonio deſinit eſſe dos. Q

S Ecūdo notādū eſt q̄ ſi ſoluto mr̄imonio: heredes mariti obligēt mulieri poſſeſſionē aliquā pro dote: qa nō h̄nt vn̄ aliter ſoluāt: fruct⁹ cōputabunt᷑ in ſortē: ſ3 Hoſti. in ſūma in ti°. de vſuris. §. an aliquo. ver. 6°. et Inno. et Jo. an. in. c°. ſalubriter. extra de vſu. qa nō eſt eadē rō in. p°. et in 2°. caſu ergo nec idez iꝰs: facit. l. Lautio. ff. de verbo. obli. arguēdo a cōtrario ſenſu: et q̄ debeāt in ſortē cōputari probat. l. tua. ff. de ſolutionibus. Sicut

go cauta mulier: vt nõ recipiat rẽ in obligationẽ
sed faciat eam distrahi: vel recipiat in solutũ. ff.
de re iudi. l. a diuo pio. §. si super reb9. aliter fruct9
extẽnuabũt sortẽ: vt dicit dñs. Anto. de bu. in di/
cto. c°. salubriter. Et idez dicit i summa cõfes. li°.
2°. ti°. 7°. q. 18ª. N

TErtio notanduz est: q casu quo gener non
recipit pign9: sed cautionem de numeranda
dote: in certo termino: et interim recipit certos de/
narios p libra ex pacto: sm Jo. an. et. Ant. de bu.
ac. Joannẽ de. leg. in dicto. c°. salubriter. est vsura
qr dictũ. cm. salubriter. loquitur d fructu pignoris
qui supponit diuino iudicio. Et ad rationẽ text9
respondẽt per cm. per vsuras. de dona. iter. vi. et vxo.
cũ glosa ibi. Nã possessiones sunt apte nate pdu/
cere fructum: nõ autẽ pecunia. Et hãc opinionez
tenet etiã dñs Lauren. de flo. in suis restitutioni/
bus sed Joãnes cal. et Petr9 de ancha. et Pano.
in dicto. c°. salubriter. tenuerũt cõtrariũ: cũ quib9
etiã cõcordat Paulus de liaza: vt refert Francis
cus de platea in sua summa in ti°. de vsu. c°. p°. §
34°. quorum dictũ est tenẽdum: quãdo gener su/
bijt aliqua onera mrimonij: et propter illa: et non
propter dilationẽ solutionis dotis aliquid recipit
Nam q̃uis etiã velit cautionez nõ videt iniuste
agere: vt potest colligi ex sẽtẽtia Scoti in pri. hui9
regule. Si autez interesse non subest: qr nõ habet
onera: et solũ propter expectationẽ dotis: aliqd vel/
[redacted] esset vsurarius: vt patet ex predictis. O

QUarto notãdũ est: q gener possit donare to
tum ius quod habet in pignore: amico suo
et ille posset lucrifacere fructus: sm Guilel. vt pa
tet in summa confes. eo. li°. et ti°. q. 17ª. Sed si ge
ner ab amico suo recipiat summam pecunie do/
tis: et ille recipiat pignus eo pacto q gener te/
neatur numeranti reddere pecuniam: si velit reci
pere tale pignus: propter qd mutuauit: tunc esset
vsurari9: nõ cõputãdo in sortẽ tales fructus: sm
eũdem Guilel. vbi supra. et Bal. in rubrica. C. de
vsuris. et Monal. in summa. et Franciscũ de pla/
tea vbi supra. c°. 22°. P

SEcundo principaliter ex hac regula sequit
q fideiussor qui ex defectu principalis debi/
toris: compulsus est soluere creditori capitale cuz
vsura: potest vtrũq3 recipere: qr seruari debet indẽ
nis: extra de fideius. c°. cstitutus. Et hoc tenẽt Ri
car. Monal. et Ale. de ales vbi supra. et Raymũ
d9. Hosti. ac Inno. vt patet in summa confes. eo.
li°. et ti°. q. 16ª. et dñs Lauren. de flo. in suis resti/
tutionibus. Q

TErtio sequit ex hac regula: q si mutuans
icurrit damnũ: eo q debitor nõ soluit in ter/
mino assignato: debet seruari idẽnis: sm pdictos
docto. vtputa si propter hoc necesse habuerit ac
cipere vsuram: potest accipere illd quod soluit: vt
dicit Monal. q hoc est interesse non vsura: non
autẽ potest petere lucrum quod nõ acquisiuit: vt
in contractibus bone fidei. l. sociuz. ff. pro so. et. l. si
sterilis. §. cum per venditorem. ff. de acti. em. dicit
tamen Tho. 2ª. 2e. q. 62ª. q ille qui detinet pecuniã
alterius: videtur eũ damnificare impediendo ne
adipiscat: quod erat in via habẽdi: et propter ta/
le dãnũ: tenet aliquaz recõpensationem facere: sz
conditionẽ personarũ et negociorũ: sed de hoc in/
fra melius patebit. R

PRo conclusione istius tertij notabilis gene/
raliter ẽ dicẽdũ: q omne damnũ quod aliqs
passus est: ex eo q soluta nõ est pecunia in termi/
no: tenet mutuans restituere: sm Ray. in summa
et Gof. vt patet in summa cõfes. eo. li°. et ti°. q. 16ª
Et probant hec per cm. peruenit. de fideius. et cm.
constitutus. eo. ti°. et. 12ª. q. 2ª. c°. si quis. d clericis
Et idem dicit Hostien. in summa. S

QUarto ex hac regula sequit: sm qd habet
in c°. cõquestus: de vsuris. in glosa: q si vẽ
do tibi predium: et trado: et percipis fructus: et mi
hi nõ soluis pecuniã in termino assignato: pote/
ro petere interesse: cũ percipias fructus: nec enim
vsura. vt. C. de acti. em. l. curabit. et. ff. e. l. ij. et hoc
dicit glo. in. l. ij. C. de vsuris. et concor. Hostiẽ. in
summa in ti°. de vsuris. §. an aliquo. ver. 7°. dicẽs
q in isto casu competit actio extra cõtractu: vel
officium iudicis: nõ ad vsuras: sed ad iteresse: qd
veri9 est. ff. d dolo. l. et elliegãter. §. nõ solũ. Quinto se
quit ex hac regula: q si debitor vsurarij mutuat
pecuniam socio: eo pacto q restituat ipsi vsura/
rio pecuniam sortis vsure: et vsuras inde decur/
rentes: et hoc eo tempore: quo intendebat vsura/
rio satisfacere: non est vsurarius: quia querit dã/
num suum euitare: non captare lucrum. Et hoc
tenet Joan. cal. in. c°. si quis obligatus. 14ª. q. 4ª
et in. c°. si. extra. de vsur. Nam non tenebatur cuz
suo damno subuenire socio. 23ª. q. 5ª. c°. si non li/
cet. et. ff. de prescrip. ver. l. qui sudãdaz. i pncipio. T

SEcunda regula principalis quando aliqd
liceat recipere vltra sortem in mutuo: sine
vicio vsure: est ratione lucri cessantis. Circa quã
regulam notandũ est: q ad hoc vt lucruz cessãs
possit accipi licite: oportet q sit i actu: vel i q̃si ac/
tu: qr q̃uis vsurari9 possit lucrari de pecunia quã
mutuat: et aliq mõ cẽt a lucro possibili: nõ tñ debz
hẽre interesse lucri cessãtis: qa nõ cessat ab eo: qd si/
bi nũq3 ierat. Et ẽ addẽdũ q nõ ẽ tutũ: sm istaz
regulam: mutuare nõ habenti necessitatem hui9

mutuáq3 nec nó obligat sibi mutuare ex pceptos sed mutuum efficit sibi spótaneum:quo casu pi/ culum est:ne mutuāti magis placeat pecuniā su/ mere per mutuū ad lucrum exercere:q̄3 in alijs ctis ɔctib9:quapropter in huiusmodi ɔctibus semp adesse dʒ desideriū:q fi eēt possibile:nó fie/ ret mutuū cū3 tali lucro. Ex qua regula seqt:fm Monal.in sūma. ⁊ Hosti.ac Guliel.atq3 Ray. ut hʒ in sūma cófes.li°.2°.ti°.7°.q.28ᵃ.q si vole/ bā emere terrā valētē reddere singulis annis du/ cētū:q3 pecunia ad hoc erat parata:⁊ pcib9 me fe cisti cessare a tali ɔctu:ut tibi mutuarē:q3 pecūia tibi futura erat vtilior:⁊ ego mutuaui:possū3 pa cisci:ut des mihi q̄libet anno:donec pro necessita/ te pecuniā deties:quātū3 accepturus fuisset:de illa possessiōe:⁊ hoc itelligēdū est habita ɔsideratiōe incertitudis fructuu3:⁊ fortune obuētionis:fm d.Anto.de bu.in.c°.salubriter.ex̄ de vsu.Sed po ne:q qs hēbat pecuniā:⁊ volebat ire ad nūdinas ⁊ ibi merces emere:vel ad aliū locū deferre:vel ser uare certo tpe:ut lucraret:tu idigēs illa pecunia: recipis illā mutuo:offerēs te paratū restituere illā cum lucro sperato in termino:⁊ loco:q̄uis dicat Inno.in.c°.fi.extra de vsu.q putat hunc ɔctum vsurariu3:nec scit qualiter possit excusari:⁊ Joā. calde.in.d.c°.fi.approbet opinionē Inno.⁊ etia3 Joā.an.ibide3 dicēs:q illud qd dʒ ibi de īteresse habet locū post moram debitoris:⁊ q ex hoc ɔctu pararet via ad fenus. Nam staret vsurari9 para tus cum capello:ac calcarib9 dicens:se ad nundi nas velle ire. Tñ Ray.in summa:in ti°.de vsu.§. item aliqs.in fi.⁊ Hostiē.in.c°.salubriter.de vsu. ⁊ in sūma:in ti°.de peni.§.quib9.§.quid si para/ tus.dicit q teneris ad īteresse lucri:qd facturus erat vʒsiliter ex pecunia ille:qui mutuauit:dūmo do nihil fiat in fraudem vsurarū:⁊ mutuās non sit ɔsuetus dare ad vsurā.pcor.Joā.de leg.⁊ An/ to.de bu.in.d.c°.salubriter.s.q teneris facere sa/ tisfactionem ex equo:ɔsiderato in dubio euentu: ⁊ circūstātijs istius lucri cessantis. Et idem tenet Monal.in sūma di.q hoc recipit ratione inter/ esse:vide de hoc Petru3 de anch.in.c°.p°.de vsu ris.lib°.6°. V

Ertia regula qua cognoscit:si aliqd liceat ac cipe vltra sortem:est ista.s.q ex mutuo:lʒ re dimere vexationem suā:idest accipere suū:qd sibi alias debebat. Ex qua regula seqtur. Primo q mutuās pecuniā rustico:ut laboret possessionem ei9:dūmodo satisfaciat illi de fructib9 possessionū vel alio modo det ei iustum preciū opap:non est vsura:q3 nihil preter sortē accidit dño. Et hoc te/ net dñs Laurē.de flor.in suo tractatu de vsuris: vbi refert dñm Greg.de arimino:idem tenētem. Quamuis enim dñs intendat sibi opas prestari rōne mutui a rustico:⁊ rusticus:pter mutuum impēdat opas alias nó exhibiturus:tñ ille opere nó cedūt lucro dñi:cum illas iusto precio emat: nec per hoc aliqd dānum patit ipse rusticus. Et ponit idem magister Greg.aliu3 casu3. Pone q dñs ɔducat colonū ad certum tps:pro certo pcio ⁊ preciū tradat:anteq̄3 colonus incipiat operari: postmodū dño nolente colono opari:nisi dñs mu tuet:ei certā summā pecunie:dñs mutuat:ut ope ret:alias nó mutuaturus:talis dñs nó est vsura rius:q3 dūtaxat recipit suu3:idest opas sibi debi/ tas:⁊ nihil ex tali lucrat mutuo:⁊ ideo nó ē vsu rarius censendus:nec peccat:nisi fm dñm L au rēti.vbi supra:de iusto precio oparum detraheret aliqd pter mutuum:aut si vltra opas iusto p/ cio emptas:alia exigeret a rustico ratione mutui: tūc enim esset vsura. Item sequit ex precedēti re/ gula alius casus:q si mihi debes decē:que nó pos sum hēe:⁊ mutuo tibi alia dece3:hoc pacto:ut d viginti postea satisfacias:nó est vsura:fm Host. in sūma:q3 lʒ vnicuiq3 redimere vexatione3 suā. c°.dilectus.extra de simo. Possumus quoq3 etiā sub hac regula ponere casum:qui hʒ in.c°.ɔque stus.extra de vsu.vbi dʒ:q ecclesia nó tenet cō/ putare in sortem fructus pignoris:quādo acci/ pit in pignore a vasallo suo feudū:quod tenet ab eadem:tamē interim non debet recipere seruiti/ um a vasallo:quia tūc esset vsura. Dicunt autem docto.ibidem:q ideo iste casus est licitus:⁊ fit si/ ne vsura:quia ecclesia ratione feudi:nó dicitur accipere alienum:acciperet autem si interim va/ sallus teneretur ad seruitium. Ratio ergo feudi: tollit rationem vicij:⁊ ponit excrescentiam sub ratione liciti. Et hoc idem habetur:extra de feu/ dis.in.c°.primo. Et hunc casu3 ponit Monal. in summa. Sed vtrum hoc solum habeat locum in feudo ecclesie:respōdet Alexāder de ales:vbi supra:⁊ Hostiē.in summa:q lic3 nó inueniatur expressum in alio feudo:tamē videtur de equi/ tate:q idem sit in omni alio feudo:quia aut est li citū:aut illicitum. Si licitum:ergo etiam in lai co:cum sit eadem ratio:ergo ide3 ius.l.a ticio.ff. de verbo.obli.⁊.l.⁊ ideo.ff.de legibus. Si autem est illicitum:ergo multo minus debet fieri ab ec/ clesia:q̄3 a laico. Et hanc opinionem tenet glo.⁊ Antoni.de butri.⁊ Joan.de ligna.in dicto.c°. conquestus. Ratio autem quare aboletur vici/ um vsure in hoc casu est:q3 vasallus nó est dñs: quāuis habeat vtilem actionem:vel fm alios nó est magis dominus:presumitur etiam velle dare

fructus:q̄ʒ ad antidota est nāliter obligatꝰ:⁊ cō/
cordat Ric.in.4°.di.15ª.arti.vltio.q.5ª.⁊ Mo/
nal.ac Hosti.in sūma. Que autem dicta sunt de
vasallo:non hn̄t locum in emphiteota:⁊ colono
ſm Hosti.in sūma:in ti°.de vsuris.§.an aliquo.
Reuerēdus tn̄ pater frater Angelus de clauasio:
in sua angelica:in tit°.de feudo:dicit idem esse in
emphiteosi:q̄ð in feudo:q̄ʒ inq̄t Spe.in ti°.ð feu.
§.quādo.ꝟ.40.ꝙ feudum ⁊ ꝯtractꝰ emphiteoti/
cus:⁊ liuellarius:sunt eiusdē nature. Item inq̄t
Bar.in.l.si mihi ⁊ ticio.ff.de ver.ob.⁊ Bal.in.c°.
p°.de inuesti.de re.alie.fac.vbicūqʒ lex feudalis:n̄
est ꝯtra iuris ciuilis:aut nālis rōnem:habet locū
[illegible] emphiteosi. Predicta tn̄ de dn̄o feudi:⁊ rei da
te ad emphiteosim:ꝙ possit recipe fructꝰ pigno/
ris:nō cōputando in sortem:limitat predictꝰ pa/
ter esse vera:vbi vasallus:vel emphiteota:nō fe/
cit melioramēta:⁊ quādo feudū:⁊ emphiteosis ē
a causa libera:q̄ʒ si exbursasset quātitatēʒ pecunie
vel aliq̄d aliud dn̄o:pro hn̄do feudo:vel emphi
teosi:sic nō liceret:quādo fructꝰ disproportionarē
tur a seruitio:siue a fictu. Si v° querat̄ quid de
vsufructuario obligante ꝓꝓetario. Respōdet idē
vbi supra:ſm Hosti.in sūma:ꝙ si habet a causa
libera a ꝓꝓetario:nō cōputabit fructus in sortē:
alias secus:vbi fructus disproportionarent̄ a ser
uitio. Ex precedēti regula etiam colligit̄ alius ca
sus:qui hr̄ in.c°.p°.extra de vsuris.videlʒ ꝙ quā
do laicus tenet iniuste aliquam possessionēʒ eccle
sie:⁊ dat pignori ipsam possessionem:rectori ec/
clesie ipsius:talis poterit percipe fructus illius vl
tra sortem:q̄ʒ nō recipit:nisi quod sibi debet̄:ut di
cit̄ in dicto.c°.p°.in fine. Et sciēdum:ꝙ idēʒ pos/
set facere laicus in possessione sua:ab alio sibi in/
iuste detēta:ut inquit glo.in predicto.c°.⁊ Alde/
ricus:ut habetur i sūma ꝯfe.eo.li°.⁊ ti°.q.16ª.vn
de ꝯcludit̄ gn̄aliter ſm Ric.vbi supra:ꝙ cuʒ q̄s
mutuat illis:qui violenter:vel fraudulēter reʒ su/
am detinēt:restituere nō tenetur illud q̄ð accipit
vltra sortem:q̄ʒ sic nō accipit alienum:sed ad se
trahit:q̄ð suum est:per dictum.cᵐ.pᵐ.in textu:⁊
in glo. Et ita pōt intelligi illð Ambrosij.14ª.q.
4ª.c°.ab illo.vbi dicit. Ab illo exige vsuram:cui
nocere merito desideras:cui iure inferunt̄ arma:
huic legitime inferunt̄ vsure:quem bello vince/
[illegible] nō potes:ab hoc vsuraʒ exige:que nescit crimē
occidere. In oībus tn̄ predictis casibus:quando
aliquid accipit̄ vltra sortem:ab his qui detinent
iniuste aliquid ipsoruʒ mutuātiū:dʒ fieri tali mo
do:ꝙ nō scādalizet̄ proximus. X

SEd hic querit̄ vnus casus:vʒ quādo comu
nitas aliqua:vel pnceps aliquis indiget pe
cunia:⁊ accipit a ciuibꝰ mutuo:promittēs:⁊ obli
gans eis certa pignora:⁊ certū lucrū:puta q̄nqʒ
vel sex:pro cētenario:vel facit assignationes aliq̄s
in quibꝰ vltra capitale:dat sibi lucrum:queritur
nūquid isti ciues:qui cogunt̄ ad mutuādum:ra
tione huius coactionis:possint lucrum accipere.
Et q̄uis aliqui doc.tenuerit ꝙ sic:tamen Alexā.
de ales in suo tractatu de vsuris dicit:ꝙ nō pn̄t li
cite illud lucrum retinere:nec excusat eos a pecca
to:coactio:vel alia necessitas.extra de vsur.c°.sup
eo.⁊ q̄ð metꝰ causa.c°.sacris. Et ideo etiam ille
qui emit iura a pmo mutuāte pro aliquo mino/
ri precio:vel etiam soluēdo eūdem preciū:cōmit
tit vsuram:q̄ʒ si pncipaliter ꝯtractus est illicitus
est etiam illicitus accessorius.c°.accessoriū.de re
gu.iur.li°.6°. Verūtamē est:ꝙ possunt retinere d
tali lucro omne interesse:⁊ dānum:q̄ð patiunt̄ ꝓ
pter tale mutuum coactū. Et cum Alexā.de ales
tenet magister Gregorius ordinis heremitarū di
cēs:ꝙ tenent̄ ad restitutionē talis lucri:vltra suū
verum interesse. Sicut refert dn̄s Lauré.de flo.in
suo tractatu de vsu. Et lapus in repetitiōe capitu
li:in ciuitate.de vsuris. Et hec videtur esse equior
opinio. Tn̄ si propter tale mutuū:dicti ciues coge
rent̄ subire aliquos labores:vel picula:occasione
mutuādi:possent recōpensare dictum laborem:⁊
aliquid pro [illegible] accipe:ſm Hosti.in sūma. Et idē
dicit in quolibet mutuāte:per.cᵐ.ad nr̄am.de re/
bus ecclie nō alienādis. Et idem habet̄ in sūma
ꝯfes.eo.li°.⁊ ti°.q.24ª. Y

SEd aliud est de imprestitis:qui fiūt Janue
Florentie:⁊ Venetijs:in q̄bꝰ ciues dant pecu
niam comunitati:nunq̄ʒ recepturi capitale:sʒ ac
cipiūt:tātū pro cētenario:sʒ enim quidā doctores
hūc ꝯtractum:nō tenere dicāt:sed esse vsurariuʒ. In
ter quos fuit lapus in dicto.c°.in ciuitate.tamen
comuniter doc.tenēt ꝙ sit licitus:inter quos est.
Petrus de ancha.in.c°.vsurarū voraginem.de
vsu.li°.6°.⁊ in.c°.in ciuitate.de vsu. In generali
q̄qʒ caplo fratruʒ minoꝝ Janue celebrato:fertur
determinatū:hūc ꝯtractum valere. Et idēʒ tenet
dn̄s Lauré.de flo.in tractatu suo vsurarūʒ:⁊ ma
gister Frāciscus [illegible] neapoli in suo tractatu mōtis:
⁊ magister Angelicus ordinis predicatoꝝ:i quo
dam ꝯsilio suo. Et q̄ʒplures iuris professores:hoc
cum sigillo ꝯsuluerūt:sicut refert dn̄s Lauré.vbi
supra. Et assignat dn̄s Petrus de anch.in.d.c°.
vsurarum.⁊ in.d.c°.in ciuitate.rōnem:quare sit
licitus hic ꝯtractꝰ:q̄ʒ nō plus percipit̄:q̄ʒ de em/
ptione:vnius possessionis similis extimationis:⁊
tn̄ nunq̄ʒ capitale recipiūt:sicut si emissent posses
sionem. Item q̄ʒ preciuʒ pro eis crescit:⁊ decrescit:
ſm q̄

fm q̄ crescant redditꝰ: ⁊ decrescunt. Item q: sũ dia cecit periculo: q: posset commune eis in totũ tollere: ⁊ sepe imponit eis onera: sicut possessionibꝰ: ita q̄ fere in omnibus conueniunt cũ rebus immobilibus: inter quas de iure cõputantur: ut in cle. exiui de paradiso. §. cunq3. de verbo. sig. Alij doctores assignant aliã rationem: videt̃ q̄ in hoc casu videt̃ potius quedã emptio redituũ ciuitatum: q̄z mutuũ: quo ad effectũ: ⁊ iste cõtractus ẽ licitus. s. emere redditꝰ alicuius possessiõis. Imo etiã emere redditus pecũiarios: fm Alex. de ales vbi. s. ⁊ Inno. Hosti. ⁊ Jo. an. ⁊ Anto. de but. in c°. in ciuitate. de vsuris. Tamẽ iste cõtractus: non est ita honestus ⁊ decens: sicut quãdo emunt̃ redditus prediales. Et hec oĩa intelligenda sũt: nisi aliquid fiat in fraudẽ vsurarũ: q: quicquid agãt homines: intentio iudicat oẽs. Dñs quoq3 Ant. de but. in dicto. c°. in ciuitate. dicit istũ contractuz impestitaz esse licitum. Sciendũ tamẽ q̄. d. Jo. de anania. in. c°. in ciuitate. de vsur. in. 5ª. col. i. q. vtrum in vẽditione annui redditus: cõmittatur vsura. dicit q̄ a talibus cõtractibus est abstinendum ꝑpter dubium: sequẽdo ibi dominũ Florẽtinuz: ⁊ Petrũ de ancha. q: bonaꝝ mentiuz ⁊c. c°. ad eius. 5ª. di. ⁊ clemen. exiui. de paradiso. §. p°. de verbo. sig. ⁊. c°. cõsiliũ. de obser. ieiu. Itẽ q: in dubijs tutior via est eligẽda. c°. illud. circa medium. de cle. ex. mi. ⁊ de hoc est glo. notabilis i. c°. in ciuitate. in ṽ. nisi dubiũ. õ vsur. ⁊ in. c°. nauigãti. in ver. verisimiliter dubitat̃. codez tit. Et optĩe facit tex. in. d. clemẽ. in. §. nos itaq3. in. 5ª. col. vbi dicit̃ q̄ in his que anime salutẽ respiciũt: ad euitandos graues remorsus pars securior est tenenda: ꝑsertim cũ non solũ qd̃ malũ esse dignoscitur: sed etiã oẽ quod h3 speciem alicuius mali sit a viris ꝑfectis specialiter euitandũ: ut dicit text. in. d. cle. exiui de paradiso. in. §. cũq3 annui redditus de ver. sig. In multis alijs casibꝰ põt aliquid iuste accipi: vltra sortẽ sine vicio vsure: ⁊ pñt colligi ex dictis in ꝑcedenti sermone: vñ quando dat̃ alicui pecunia sigillata ad pompã: vel qñ recipit̃ aliquid rõne pene: vel qñ aliquid gratis datur: ⁊ in similibꝰ. In oĩbus autẽ alijs casibus: tenetur mutuans restituere quicqd accipit vltra sortez: ꝑ regulã vulgarem positã in. c°. peccatũ. de reg. iur. li. 6°. Et non soluz vsurarius: sed ⁊ alij fautores tenentur ad restitutionem. Z

Deinde querit̃: qñ cõitas accipit vsuraz: vtrũ teneant̃ oẽs ciues: quoꝝ auctoritate: ⁊ cõsilio hoc fit. Et rñdit Ray. q̄ oẽs sũt vsurarij. arm. 7ª. q. 1ª. c°. sicut vir. ⁊. 24ª. q. 3ª. c°. si habes. ⁊. ff. qd̃ me. cã. l. metũ. §. ai aduertenduz. Et idem est de his qui ꝓhibere possunt: ⁊ nõ ꝓhibẽt. extra de sen. excõ. c°. quante. cõcor. Hostiẽ. ut habet̃ in summa. cõfes. eo. li°. ⁊ ti. q. 57ª. ⁊ licet oẽs ꝯsentiẽtes cõmittant vsuraz: tamẽ fm Guliel. nõ tenet̃ ad restitutionẽ: nisi quantuz ad eos ꝑuenerit: vel quãtum releuati sunt de expẽsis: quas fecissent de suo: illi tamẽ qui ꝑstitissent auctoritatẽ: vel preceptuz: ⁊ hmõi ad vsurã: ita q̄ aliter facta non fuisset: tenent̃ in solidũ: ut habetur in summa cõfes. vbi. s. q. 60ª. Et sit hec conclusio: q̄ omnes q fuerunt cooperati ad vsuram: tenentur ad restitutionem: per illã regulã. Qui causaz damni dat: damnuz dedisse videt̃. c°. si culpa. de iniur. ⁊ dãno dato. l. qui occidit. §. in hac. ff. ad. l. aquil. quomodo aũt ⁊ qualiter: ⁊ ad quid: q̄lq3 cooperans teneatur: ad vitandã prolixitatẽ non refero ad ꝑsens: sed de hoc plene tractat̃ in summa cõfes. lib°. 2°. ti. 7°. q. 6ª. ⁊. 61ª. 2ª. ⁊. 3ª. S3 cõtra predicta arguunt vsurarij: q̄ non teneantur ad restitutionem dicentes: q̄ licitum est accipere: quod voluntarie sibi datur. 18ª. di. c°. õ eulogijs. pª. q. 2ª. c°. placuit: ⁊ de simonia. c°. dilectus. S3 in vsura: ne dã voluntarie: imo etiã quandoq3 rogatus a dante accipit vsurarius: ergo nõ tenet̃ restituere: q: voluntate dominoꝝ: ⁊ traditione rei: trãsfert̃ dominium. §. per traditionẽ. insti. de reruz diui. rñdeo q̄ quedã sunt que de sui natura: sunt licita: ⁊ in his predicta ꝑcedunt. Et sunt quedã que sunt illicita de sui natura: vel ratione pacti: aut contractus: ⁊ tũc non possunt ꝯtrahentes licite facere: quod de se est illicitũ. arm. ex̃. de foro cõpe. c°. si diligenti. ⁊ de sen. excõ. c°. cõtingit. el. p°. et quo ad voluntatẽ dicit Alex. de ales vbi. s. q̄ dans pecuniam vsurario: non dat libẽter absolute: sed solũ fm quid: ꝑpter mutuũ habendũ: naz vellet habere mutuũ sine datione illius pecunie: ⁊ ideo acceptum cõtra eius voluntatẽ absolutã: debet restitui. A

Sed hic querit̃: nunqd ille qui mutuauit pecuniã cũ intẽtione secũdaria aliqd habẽdi: teneat̃ ad restitutionẽ illius qd̃ habuit. Et rñdẽt Inno. Bernar. ⁊ Allanus in. c°. consuluit de vsuris. q̄ hec intentio secũdaria aliqd habendi nõ facit quẽ vsurariũ: licet minuat meritũ: plus vel minus: fm maiorẽ: vel minorẽ respectum: ad comodũ tẽporale: nõ tamẽ tenet̃ ad restitutionem. arm. 61ª. di. c°. quid ꝓderit. ⁊. 58ª. di. c°. si officia. ⁊. pª. q. pª. c°. quapropter. Et hoc idẽ tenet glo. in c°. ꝯsuluit. de vsu. ⁊ Gof. ⁊ Hostiẽ. in summa. in ti°. de vsu. post principiũ: ⁊ Joã. an. in. d. c°. cõsuluit. ⁊ in mercuriali. sup. 2ª. regula. ⁊ Monal. in summa. B

SEd hic querit̃ vna vulgaris questio: videlz
vtrũ vsurarius intẽtionarius: q̃ pncipaliter
mutuauit intẽtione aliqd habẽdi: aliter nõ mu/
tuaturus: teneat̃ ad restitutionem illius qd acci
pit? Rñdent quidam theologi in .4°. disti. 15ª. ⁊
Asten. in summa li. 3°. ti°. 4°. ⁊ Alexã. lombar. in
suo tractatu. ꝺ vsur. ꝙ talis nõ tenet̃ ad restitutio
nem: sed sufficit sola pñia: sicut in simonia men/
tali. ex̃. de simo. c°. fi. Et ꝯfirmat̃ hoc per illud qd
habet̃ in. §. placuit. insti. de obli. que ex delic. nas.
vbi dr̃: ꝙ si quis credat dño inuito [illegible] rẽ ꝯtracta
re: ⁊ tñ dñs sit cõtentus: nõ cõmittit furtũ: ⁊ nõ
est obligat⁹ restituere: ut ẽt habet̃. ff. ꝺ fur. l. inter
oẽs. §. recte. ⁊ iõ idẽ videt̃ dicendũ in isto casu:
q2 licet mutuãs hẽat prauã intentionẽ: tñ viciũ
tollit̃ p voluntatẽ dñi: q̃ nõ est viciosa: cũ det gra
tis: pterea restitutio non dz fieri: nisi dãnũ passo:
⁊ notat̃. ex̃. de reg. iur. c° . peccatuz. li°. 6°. ⁊ Leui.
5°. ac Numeri. 6°. Sed cõcedens nõ [illegible] passus
aliqd dãnũ: cũ ex mera voluntate cõcesserit: ⁊ de/
derit illã pecuniaz: ergo nõ est fiẽda ei restitutio.
Cõtrariã opinionẽ: videlz ꝙ talis mutuãs tenet̃
ad restõnem: tenet Hosti. in sũma. ⁊ Rodonẽsis
in. c°. cõsuluit. de vsuris. q2 pceptũ est dñi. Luce
6°. Mutuũ date: nihil inde sperãtes. ⁊ Monal. i
sũma idẽ tenet: ⁊ Pe. de ancha. in. c°. vsurarum
voraginẽ. de vsu. li°. vj°. ⁊ dñs Laurẽtius: de ro/
dul. in suo tractatu. ꝺ vsu. Et hoc dicit tuti⁹: imo
verissimũ: ẜm Inno. ⁊ dicit Host. ꝙ semp tenet̃
ad restõnez: ex quo illa itẽtione pncipalr̃ duct⁹ ẽ:
facit ad hoc. l. si ego. la. pª. ff. si cer. pe. vbi dr̃: ꝙ [illegible]
volui tibi rẽ dare: ⁊ tu credebas eam tibi mutuo
dari: nõ efficit̃ tua añ cõsumptionẽ: q2 in hoc ca
su intẽtio recipiẽtis: ⁊ ꝯcedẽtis: discordat: sic ergo
videt̃ dicendũ in ꝓposito. Nã cũ mutuans inten
dat velle aliqd ex ꝺbito: ⁊ dãs credat se libere da
re: ꝓpter hãc volũtatũ discordiã: datũ vltra sortez
nõ efficit̃ recipiẽtis: sz tenet̃ ad restõnem. Et hãc
opinionez tenet Ray. in sũma: in ti°. de vsu. ꝟ. sed
nũqd. ⁊ ibi Guliel. ⁊ Archi. cũ his ꝯcor. i. c°. p°.
14ª. q. 3ª. ⁊ hoc quo ad iudiciũ aĩe: ⁊ idez confir/
mat. Io. an. in. c°. ꝯsuluit. de vsuris. ⁊ i mercuria/
li. sup regula. peccatũ. idẽ quoq3 tenet dñs An. de
but. in. d. c°. in ciuitate. de vsuris. Et hanc opinio
nẽ tenet sctũs Bernardin⁹ i q̃dragesimali: ꝺ xpia
na religione: i tractatu de restõibus: ẜmone. 37°.
ar°. 2°. c°. 4°. ⁊ Franciscus de platea in suis restõ
nib⁹ in tractatu de vsuris. c°. x°. §. 19°. ⁊ Nicola⁹
de ausimo: ac Bartholome⁹ ꝺ pisis: ut habet̃ i pi
sanella: ac supplemẽto. in ti°. de vsur. c°. p°. §. p°.
⁊. c°. 6°. §. 2°. non obstat mõ illud qd dr̃: de simo/
niaco mentali: ꝙ nõ tenet̃ ad restitutionẽ: q2 rñ/
det dñs Anto. de but. vbi. s̃. ꝙ q2 vsura est ꝓhibi
[illegible] vtroq3 testõ: nec dispẽsationẽ pape recipit. c°.
super eo. de vsuris: iõ vsurari⁹ mentalis tenet̃ ad
restõnem: simonia nõ est ꝓhibita solũ a iure posi
tiuo: quapropter papa põt dispẽsare i reb⁹ simo/
niace acceptis: ⁊ iõ papa potuit determinare in
dicto. c°. fi. de simonia ꝙ simoniacus mẽtalis nõ
teneat̃ ad restõnez. Sed salua reuerẽtia dñi An.
hec rñsio non videt̃ vera: q2 simonia ẽt est ꝓhita
de iure diuino. Vñ xps deus noster pcepit: Mat
thei. x°. Gratis accepistis: gratis date: iõ melior ẽ
rñsio Monaldi nr̃i in sũma: ꝙ in vsura nõ est
turpitudo dãtis: iõ iure diuino: ⁊ humano: fiẽda
est restitutio illi q dedit: cũ fuerit decept⁹: putans
ꝙ sibi gratuite fuisset cõmodatũ: ⁊ ꝓpter hoc pe
cuniam dederit. Et iõ ei sic decepto: dz fieri resti/
tutio. In simonia aũt cõiter est turpitudo: ex pte
dantis: ⁊ accipiẽtis: ⁊ iõ illi q dedit nõ dz fieri re
stitutio: q2 nõ fuit offensus. Sciẽti eniz ⁊ simpli/
citer volenti: nõ fit deceptio: nec iniuria. ff. de reg.
iur. l. nemo videt̃. ⁊. C. de rescindẽ. vendi. l. si vendi
tor. ff. de iniurijs. l. ij. itez in pari cã turpitudinis
potior est cõditio possidentis. ff. de condi. ob. tur.
cau. l. ij. ⁊. ff. de ver. ob. l. seruuz. §. sequit̃. Optima
ergo. est rñsio ad illud. c^m. fi. ꝙ illud loquit̃ ꝓprie
in casu qñ nõ solũ accipiẽs: sed ẽt dans peccauit
p simoniã mentalẽ: ⁊ iõ ei nõ dz fieri restitutio: si
aũt ipse nõ dedisset turpiter: sz bona intẽtiõe: pu
[illegible] ad redimendã vexationẽ suã: ꝓfecto accipiẽs
per simoniã mẽtalez: deberet ei restituere: tãq3 leso
ar^m. in. c°. dilectus. el. p°. ex̃. de simo. Nõ si tenea
mus opinionẽ quã posui sup̃ i pcedẽti ẜmone: ꝙ
etiã simoniacus intẽtionari⁹ debeat restituere: vel
ecclesie offense: vel ipsi leso dãti: aut pauperib⁹ lo/
co xpi: qñ nec dãs: nec eccl̃ia fuit lesa. ar^m. hoc ꝺ
dicto. c°. fi. nihil facit. Non eniz ꝓbat ꝙ pecunia
[illegible] simoniã accepta: nõ debeat restitui: si dñi cõside
retur: imo inuit ꝯtrarium: ut sup̃ ꝓbatum est. Verũ
q2 hec mea opinio est cõsilij: iõ sequẽdo opiniõez
cõem doctorũ: dico ꝙ bona fuit rñsio Monal.
⁊ multas alias rñsiones dant doctores i. d. c°. cõ
suluit. quas breuitatis cã omitto. Nõ obstat mõ
illud quod dicebat̃ de furto: q2 rñdeo: ꝙ est maxi
ma dissimilitudo inter casum illũ: ⁊ nr̃m: nam
ille qui videbat rẽ suam surripi erat cõtent⁹ trans
ferre dominiũ in illũ: ⁊ iõ ille nõ cõmittebat fur
tum: cũ haberet rẽ de voluntate dñi: licet ipse ne/
sciret. Et idem eẽt dicendũ in casu nostro: quan/
do mutuũ accipiens: sciens malã voluntatez illi⁹
scilicet ꝙ ea intentione mutuauit: ⁊ nõ aliter mu
tuasset: tamẽ ex mera voluntate sua: omnino vel
let ei donare aliquid: hoc enim casu nõ teneretur

accipiens ei restituere aliquid: cum nō sit lesus:
aut in aliquo deceptus. In re enim sua quilibet est
moderator: et arbiter. ff. mandati. l. mādata. et ff.
de iudicijs. l. nemo. Nō sic aūt est in casu nostro:
qz dans vsurario intētionario: nesciebat illuz ha
buisse talē intentionē corruptaz: qz non mutuas/
set sine vsuris. Et ideo cuz sit deceptus: dz ei fieri
restitutio. Preterea ideo nō cōmittitur furtū in
pdicto casu: qz nō cōpetit ibi diffinitio furti: cuz
non sit 9ctatio rei aliene inuito dn̄o: que requi/
ritur in furto. ff de furtis. l. j. et insti. de obli. que ex
delic. nas. §. furtū. imo fuit facta cōtractatio dn̄o
cōsentiente: licet cōtractans nescit. In casu autē
nostro: cōpetit diffinitio vsure: maxie illius quaz
ponit Gof. in summa dicēs: qz vsura ē quicquid
sorti accidit: intētione pcedente: vel pacto: ergo
etc. Nō obstat tertio qd̄ dicebat: et qz cū ille dede
rit gratis: nō fuit lesus: et iō non dz ei restitui: qz
rn̄deo: qz imo fuit lesus: qz putabat sibi gratuite
mutuarū: et iō dedit: nō aūt dedisset si sciuisset illi
us malā voluntatē: et ideo dz ei restitui. Nam ac
cipiens mutuo: et postea reddēs: presumit ea intē
tiōe dare: qz mutuū pstās mutuauit vt si mutua
uit ex charitate: psumat et ille rdidisse ex charitate:
et mera volūtate: alr sec9. Nā vnusqsqz psumit
aliqd dare eo mō quo accipit. ff. mādati. l. si vero
nō remunerandi. §. inde papinian9. Ex quib9 oi
bus sequit: qz talis vsurari9 intentionari9 tenetur
ad restitutionē. Et hec est veritas meo iudicio in
fallibilis: cū de hoc sit casus ad lrāz in. c°. cōsulu
it. ex̄. de vsu. qd̄ non facit vllā mētionē: qz mutuās
ostendat volūtatē suaz per aliqua vba: aut signa
scilicet qz velit aliqd: sed solū pp eius prauā intē/
tionē: dicit qz teneat ad restitutionē. Et ibi glo. ma
gistralis: et cōiter oēs doc. hoc concludunt. ¶

Pro cōclusione aūt huius smonis: sciendū
qz oēs vsurarij publici: ipso iure sunt eccle/
siasticis sacramētis puati: nisi satisfaciāt. c°. qz in oi/
bus. ex̄. de vsu. Vn̄ cōtra eos in. c°. quāqz. eo. ti°.
li°. 6°. dicit sūmus pontifex. Nullus manifestoz
vsurarioz testis interfuit aut eos ad cōfessiōes ad
mittat: siue ipsos absoluat: nisi de vsuris satisfece
rint: vel de satisfaciēdis: pro suoz virib9 faculta/
tū: idoneā prebeāt cautionem. Testamēta quoqz
manifestoz vsurarioz aliter fcā non valeant: sed
sint irrita ipo iure: hec ibi. Vn̄ dicit Alexā. lōbar.
in suo tractatu de vsuris. qz publici vsurarij de/
bent facere solēniter pclamari voce preconia: qz
qcūqz dz ab eis aliqd habere: veniat ad ipos libe
re oia sua recepturus. Et hoc vt pleni9 innotescat:
et ad scādaluz remouendū: qz vt habet in. c°. p°.
de penis. manifesta peccata: nō sunt occulta pur
gatione purganda. Si aūt talis vsurari9 nō pos
sit satisfacere: qz nō hz vn̄ soluat: nec pōt habere
fideiussorē: nec pignora pro danda cautione: de/
bet: fm Jo an. in. d. c°. quāqz. de vsuris. li°. 6°. iu/
rare: qz non pōt illa hre. Item dz iurare se factu/
rum pro posse: ut satisfaciat. arm. ex̄. de dona. iter
vi. et vxo. c°. per vras. aliter audiēs eius confessio
nem: suā et illius aiaz pdit. Similiter oēs sepelien
tes tales vsurarios manifestos: sunt ipso iure ex
cōicati: non obstante quocz priuilegio: vt in cle.
eos qui. de sepulturis. Isti enim vsurarij sunt pe
iores lupis: qui non comedunt alios lupos: ipsi
vo deuorant proximos suos: de quibus dicit do
minus psalmo. 13°. Qui deuorāt plebem meam
sicut escam panis. Item sunt peiores iudeis. Nā
iudeus de libra denarium: vel duos: per septima/
nam sumit. Ipsi vero falsi christiani: vix in soli/
do contētantur: et vsuram nomine census bapti/
zant. Sz diabolus eos baptizabit in aqua infer/
nali. Itez sunt peiores alijs peccatoribus qui pec
cant interpolatis: et non continue. Ipsi vero con
tinue peccant. s. die ac nocte: et qlibet hora: ac mo
mento: dormiendoqz et vigilando. Nā semp eorū
vsure currunt. Itē quolibet festo: et ideo videt eē
peiores iuda. Ipse enim vendidit xp̄m: vsurarij
vo xp̄m: et beataz virginē: at omnes sanctos: qz
ipsoruz festiuitates cōputant in vsuris: et qz vsu/
rarij sunt ei similes: imo peiores qz ipse iudas: iō
ei similes erunt in pena. Judas enim in aere in/
terijt: qui est habitatio demonuz. Ad innuendū
qz non debebat stare in celo cum angelis: nec in
terra cum hominibus: sed in aere cum demoni/
bus. Et eodem modo vsurarij non habitabunt ī
celo: quia deum: et beatam virginem: et oēs san/
ctos offenderunt: nec in mundo quiete habitare
possunt: qz hoīes pturbant. Sed habitabūt in i/
ferno cum demonibus: quos p auariciaz adora/
uerunt: que est idolorum seruitus: ut dicitur ad
Col. 3°. Et iō dimittite vsuras: o feneratores: et re
stituite male ablata: ut sic a pena īfernali libera
ri valeatis. Quod vobis deus noster pcedat Amē.

¶ Feria tertia post tertiā dn̄icam in quadragesi/
ma: de acquisitis per ludum: ac meretriciū: atqz
per aliū quēuis modū nō pcessuz: et de restitutio
ne incertoz. Sermo vigesimusoctauus. ¶

Redde creditori tuo. qrti. Reguz
4°. et in epistola occurrētis ferie.
Duo sūt naturalis legis pcepta
vnū affirmatiuū: et aliud negati/
uum. Affirmatiuū īquit. Oia q̄
cunqz vultis: vt faciant vobis
homines: et vos eadez facite illis: quod habetur

Matthei.7°.Luce.6°.et di.p^a.in principio. Ex quo precepto concludit secundum theologos in.4°. dist.15^a quod sicut quis vellet sibi rem suam ab alio detentam restitui: sic et ipse debet restituere alienam. Et ad hoc cogitur etiam per illam legem charitatis finalis: qua quilibet tenetur diligere proximum sicut seipsum. Deutero.6°. Exodi.20. Matthei.22°. Marci.12°. Luce.x°.3^a.di.c°. ois.23^a.q.4^a c° ea vindicta.et c°.debet homo. et eadem causa.q.6^a.c°.si non licet. Aliud preceptum legis naturalis est negatiuum dicens. Quod tibi non vis fieri alteri ne feceris. Quod habetur Thobie.4°. Actuum 15°.50^a.di.c°.ponderet.et.2^a.q.p^a.c°. placuit. Et ideo cum nullus velit rem suam ab alio auferri: nec detineri iniuste: debet quoque ipse idem facere erga proximum. Dicitur enim in.l.i.ff.quod quisque iuris: quis aspernabitur idem ius sibi dici: quod ipse aliis dixit: vel dici fecit quod quis in alterius personam equum esse crediderit: id quoque in sua persona valere patiatur. Ex quibus omnibus inferuntur verba proposita in themate nostro.s. Redde creditori tuo. Super quibus verbis quattuor considerationes faciemus. Prima erit de rebus per ludum acquisitis. Secunda de rebus per meretricium adeptis. Tertia de rebus per alium modum non concessum habitis. Quarta de incertis.

¶ Pars prima huius sermonis de ludo.

De ludo tres considerationes faciemus. Prima dicetur diuersitatis. Unde sciendum est secundum b. Tho.2^a.2^e.q.168^a.et Alexan. de ales in.2^a.parte summe in tracta. de diuisione peccati: et Durandum nostrum in summa li°.2°.quod diuersa sunt genera ludorum. Quidam enim sunt spiritualles et laudabiles: ut sunt representationes alicuius deuotionis: puta passionis: annunciationis: et similium: qui secundum Host. et Inno. possunt fieri in ecclesia: ut patet in c°.cum decorem.de vita et hone.cle. Alij ludi sunt semispirituales: et temporales: etiam laudabiles: cuiusmodi fuit saltatio Dauid coram archa: qui lusit in signum iocunditatis spiritualis: et cessit ei ad meritum: secundum Reg.6°. de quo Greg. ait. Ego dauid plus stupeo saltantem: quam pugnantem: pugnando hostem subdidit: saltando coram domino: humilem se ipsum fecit: hec ille. Alij sunt mere temporales ad bonum finem facti: cum bonis circumstantijs: qui etiam sunt laudabiles. Unde dicit b. Tho. ubi supra. Sicut homo non indiget corporali refocillatione: quia non potest continue laborare: ita etiam ex parte anime indiget quiete et solatio: quod fit per ludrica: et iocosa. Circa que tria videntur precipue esse caueda. Primum et principale est quod predicta delectatio non queratur in aliquibus operibus: seu verbis turpibus et nociuis. Secundum: ne totaliter grauitas anime resoluatur. Tertium ut ludus sit conueniens secundum congruitatem persone: temporis: et loci: et secundum alias circumstantias: debite ordinetur. Et hec virtus secundum philosophum vocatur eutrapelia Ethico.2°.c°.16°. hec ille. Laudabile est ergo aliquando causa recreationis aliquem honestum ludum facere: iuxta illud Catonis. Interpone tuis interdum gaudia curis. Ut possis animo quemuis sufferre labores. Ouidius quoque in epistolis epistola.4^a.dicit. Quod caret alterna requie: durabile non est. Hec reparat vires: fessaque membra nouat. Aristo. quoque.x°. Ethico. dicit. Ludere propter hoc: ut quis melius studeat: rationem virtutis videtur habere. Requiei enim simulatur ludus: imponentes ergo quotidie laborem: requie indigent: et.4°. Ethi. idem dicit. Requies et ludus: in vita videntur esse necessaria: et in.7°.eiusdem libri ait. Homo indiget semper aliqua recreatione: propter multos labores: qui sibi occurrunt: et in.8°. Poli. dicit. Omnis laborans: requie indiget. Et in eodem libro iterum ait: quod melodia iratos: et alijs passionibus occupatos allenit et ipsosque letificat. Propter que dicit Ric. noster in.4° di.16^a.art°.3°.q.p^a.quod religiosi possunt licite uti aliquibus ludis: qui de se sunt indifferentes: causa recreationis. Dicit enim sapiens Eccl^s.3°.quod est tempus ridendi et tempus flendi: et horum habemus exemplum sancti Joannis euangeliste: qui quandam perdicem domesticam habebat: et completa oratione: cum alijs spiritualibus exercitijs: eam in manu tenebat: et recreabatur. Quod videns quidam iuuenis dissolutus: murmurabat de illo: cuius murmurationem in spiritu videns beatus Joannes: eum ad se vocauit tenentem arcum in manu: et rogauit illum: ut iaceret sagittam ab arcu: et cum rogaret: ut iterum fortius traheret arcum: et frequentaret in iaciendo: ille rndit se nolle: quia rumperetur arcus: iuxta illud Ouidij in.2°.de remedio amoris. Si nunquam cesses tendere mollis erit: cui beatus Joannes inquit. Ita et ego non semper sto in oratione: sed aliquando recreationem accipio: ne frangar: imo ut in seruitio dei feruentius assurgam: et beatus Antonius: ut legitur in vitis patrum: eandem rnsionem fecit cuidam sagittario murmuranti de discipulis suis: quia psallebant causa recreationis. Ideo inquit Ouidius in.2°.de arte amandi. Da requiem: requietus ager bene credita reddit.

Quidam alij ludi sunt vituperabiles.s. qui sunt de se mali: secundum Alex. de ales: ubi.s. et Tho.2^a.2^e.q.168^a.ar°.3°.vel quando est excessus in eis: vel non sunt debite circumstantie. Dicit enim Ari.9°. Ethi. Parum de delectatione sufficit ad vitam: quasi pro condimento: sicut parum de sale sufficit in cibo. Similiter omnes ludi: in quibus aliquod vicium committitur: sunt prohibiti: unde [?] in prohemio digestorum in.§.illo vo.v.quis enim. Quis enim ludos appellet eos ex quibus crimina oriuntur. et.ff.ad.l.aql.l.nam ludus. dicitur. Ludus perniciosus in culpa est. Nu-

Huiusmodi autem ludi: sunt choree: ⁊ alia spectacula vana ſm predictos docto. quia licet ſm Albertum in.4°.dist.16ª. ⁊ Tho. in quolibeto: chotee possint fieri aliquādo bene: ⁊ aliquādo non: tamen sepius male fiunt ad prouocandam libidinē: ⁊ multa ex eis peccata causantur. Qui autē sint ludi liciti: vel prohibiti: ponit Ricar. in.4°.disti.5ª.ar.5°.q.8ª. Inter hos autez ludos ꝓhibitos: maxime est ille qui imittitur fortune: vt patet.ff. de aleatoribus.l.ij.⁊.iij. non punitur tamen ſm leges ciuiles: si quis certet hasta: seu pila: siue iaciendo palum: vel currendo: luctando: vel pugnando: quia hec fiunt causa virtutis corporis exercende.ff.eodem.l.ij.⁊.l.qua actione.§.si quis.ff.ad.l. aqui. Tamen vbi esset periculum anime: vel corporis: in talibus ludis esset peccatuz.arm.in.c°.p°.extra.de tornea. Et supradicta habentur etiā ſm Ray.⁊ Guliel. ac Hostiē. ut refertur in summa confes.li°.2°.ti°.8°.q.23ª. G

SEcundo hic queritur: vtrum ludus alee: sit peccatum mortale: ⁊ respondet Ray. in summa: ꝙ quicūqꝫ ludunt alea: siue taxillis: vel qui sunt participes: seu īspectores talis: ibi ludi: semper peccant. Et dicit Guliel. ibidem: ꝙ etiaz si homo non ducitur consuetudinez mortalr peccat.s. quando ex auaricia ludit. Si quis autez luderet causa recreationis: ut pro conuiuio: vel ludat quid minimum: ita ꝙ parum possit lucrari vel perdere: ⁊ non ludatur tēpore luctus: nec contra legem: idest sine dolo: nec ludens sit clericus: nec ludere nolentem prouocet: his omnibus cōcurrentibus: talis ludus alee: non videtur prohibitus: ſm Durādū in sūma. ⁊ Ricar. in.4°.dist.5ª.ar.4°.q.8ª. vbi etiam dicit ꝙ ludus scachorum non est ꝓhibitus clericis: si fiat causa recreationis: cum alijs bonis circunstantijs: ꝙ autem liceat ludere pro esculento causa recreatiōis: habetur i.l.fi.ff.de aleato: vbi dicitur. Pro eo autē quod ponitur in conuiuio vescendi causa: ꝑmittunt leges ludere familie: ⁊ intelligitur de ludo licito ⁊ honesto: cum debitis circunstantijs. Concludo ergo ꝙ ludus est prohibitus omni iure: et intelligo de ludo inhonesto: ⁊ alearum auaricie causa: ut patet.ff.de aleato. per totum. Et in autentica. alearum v sus.C.de religiosis: ⁊ sumptibus funerum. ⁊ in.§.interdicimus. In autentico.de sanctissimis episcopis. ⁊ in autentica. interdicimus.C.de episcopis ⁊ clericis. Item ē prohibitus in lege canonica: ut in.c°. clerici officia. extra de vita ⁊ honestate clerico. ⁊ in.c°.p°.35ª.disti. ⁊ ibi Archidi. post Ray. ⁊ alios: dicit expresse ꝙ est mortale peccatuz. Et ibi enumerat multa mala. que ex aliqbus ludis oriūtur. De quibus etiaz Ouidius in tertio de arte amandi dicit.

Tunc sumus īcauti: studioqꝫ opimur in ipso.
Undiqꝫ per lusus pectora nostra patent.
Ira subit deforme malum: lucrariqꝫ cupido.
Iurgiaqꝫ: et rixe: sollicitusqꝫ timor.
Crimina dicuntur: resonat clamoribus ether.
Inuocat iratos tunc sibi quisqꝫ deos.
Nulla fides tabulis: que nō ꝑ vota petuntur.
Et lachrymis vidi: sepe madere genas.
Ideo Jacobus bñuentanus.c°.7°.sui libri ait.
Qui sequitur bachū: taxillos: ⁊ meretrices.
Infamis semper: semper egenus erit.

Et auctor astrolabij dicit. Quas multi: multo conquirunt tempore patres. Stultus eas modico: dissipat vsus opes. scilicet per ludum. ⁊ ideo Jacobus beneuentanus.c°.51°.eiusdem libri ait. Ludum quemqꝫ fuge: per quem tua perdere possis. Hostiē. quoqꝫ in summa: in ti°.de excessio. prela. in.§.qualiter excedant. versi. clericus vero. ⁊ Ray. in summa: in ti°.de negocijs secularibus. in.§.de ludo alee. ⁊ glo. Ray. in ti°.de emptio. ⁊ vendi. super rubrica: vtrum de illicite acqsitis: possit fieri elemosyma.§.xj°.de ludo alee. Et Henricus boich. in dicto.c°. clerici officia. ⁊ oēs theologi in.4°.senten.distin.15ª. dicunt simpliciter: ꝙ non solum ludus alee est peccatuz mortale: sed etiam ludus fortune: vt expresse dicit Guliel. quem sequitur Archiepiscopus florentinus in scda parte sūme.c°.13°.de turpi lucro. Et magister Bartholomeus ď pisis in magistrutia sua c°.2°.de ludo: in prin. Et hoc expresse probatur in.l.ij.ff.de aleatoribus. vbi prohibentur omnes ludi: qui non fiunt gratia exercende virtutis: qa ratio ꝓhibitionis ludi alearum: est qꝛ cōmittitur fortune: ut expresse dicit glo. in dicto.§.interdicimus. ⁊ in dicta autentica. interdicim⁹. quas glosas sequuntur omnes doc. ibi. Et hoc tenent oēs canoniste in.c°. quia plerīqꝫ.de immunitate ecclesiarum. Idem tenet sanctus Bernardin⁹ in quadragesimali. de religiōe xpiana: ſmone.37°.ar.2°.c°.3°.⁊ sermone.42°.ar.3°.c°.3°. Ex quib⁹ omnibus patent duo: que erant vidēda de ludo scilicet eius distinctio: ⁊ prohibitio. H

DEus aūt de lusoribus facit magnaz punitionē. Nam multis annis ītra: in partibus alamanie duo lusores veniētes ad qōdā hospitium in vigilia assumptionis dñe: post cenā petierunt sibi dari aleas ad ludēdū: ⁊ cādellas: qꝛ volebant illa nocte ludere: quos reprehēdit hospitij magister ⁊ noluit eis assentire ob reuerētiā virginis: illi autem dicebant quod ad despectum dei: ⁊

virginis volebāt ludere: facta aūt nocte dederunt pecuniā famulo dom⁹: ꝛ ipse latēter portauit eis aleas ꝛ cādellas: ꝛ ipsis ludētibus faciebat lumē. Mirabile dictu. Ecce ꝙ per totaȝ noctē in ludo steterunt: mane aūt reperti sūt ēt ludere: licet sint mortui: ꝛ nigri: ꝛ vsqȝ nūc ut dicit ludūt: ꝛ vnus eorū proiicit aleas: alter vero attrahit denarios: ꝛ sic faciunt vicissim: ꝛ ille famulus ibi etiaȝ ipse mortuus tenet lumē: ꝛ hȝ cādellas in manu ꝛ pecuniam quam ab illis acceperat. Et vt dicit licet ab illo loco fuerint asportati: semꝑ ibi reuertunt ludentes: ꝛ sic creditur eos facturos vsqȝ ad dieȝ iudicij. In aprutio etiā quidam armiger postꝙ oīa i ludo ꝑdidit: vocauit diabolū dicēs: ꝙ postꝙ omnia sua amiserat dabat [illegible] corpus ꝛ aīam: statimqȝ demones aduenientes ꝛ illū rapientes ad infernū in aīa ꝛ corpore portauerunt. In prouinciaquoqȝ romana: quidā qui oīa in ludo perdiderat desperatus gladiū i guture imaginis gloriose virginis fixit: dicens. Cur me ꝑdere dimisisti? O iudiciū dei: statim mutus effectus ē: ꝛ brachium eius aruit. Nocte vero sequēti diabolus illū blasphemū i ignē proiecit: ꝛ brachio illo ꝯbusto: ꝛ facie: miser ille expirauit. Quē cū eius socij sepellissēt terra euomit: ꝛ sic scdo. ꝛ .itio fecit. Tādem illud corpus relinquētes insepultū: a diabolo asportatū est: ꝛ amplius nō visuȝ: vt quo ierat aīa transiret ꝛ corpus: ꝛ multis diebus in cōtrata illa terribiles demonū strepitus auditi sūt. T.

Sed dimissa punitiōe lusoꝝ: ꝛ grauitate peccati eoꝝ: ne nimis in longū sermonē ꝓtrahā. Sequitur videt tertiū .s. an acquisita ꝑ ludū subiaceant restitutioni. Et dimissis varijs opinionibus doctorū: dico ꝙ acquisita per luduȝ fortune: subiacent restitutioni: ſm cōiter oēs theologos in 4°. di. 15ᵃ. maxime Ric. nostrum ibi. ar. 5°. q. 9ᵃ. ꝛ canonistas in. c°. eps. 35ᵃ. di. ꝛ ibi glo. Et legistas ff. de aleatoribus. l. fi. vbi est textus ad lraȝ: ꝛ glo. in dicto. c°. clerici officia. Et ꝗuis talis restitutio fueniat tm̄modo precepta in iure ciuili. Ex quo dixerunt quidā: ꝙ quis nō tenet ad restitutioneȝ ipso iure: ſȝ tm̄modo qn̄ cōpellitur per sniam iudicis: sicut videt innuere textus in. d. l. finali. tm̄ cōis opinio tenet: ꝛ securi⁹: ꝙ eo mō quo ludus fortune est ꝓhibitus homo tenet de iure ad restituendū: qd̄ lucratus est per talē ludum: qꝛ nō tm̄ prohibetur ille ludus: sed etiaȝ acquisitio lucri ꝑ talem ludū: maxime quia talis restitutio: ꝑcipit implicite in iure canonico: qd̄ decreuit leges iperiales: nō contrarias iuri diuino: nec abrogatas per ius canonicū: nec per aliquā ꝯriam ꝯsuetudinē: debere obseruari: ut habet. x°. di. c°. de caplis. ꝛ. c°. quis aūt. ꝛ duobus capitulis sequentibus. Sed pro maiori declaratione: ponam⁹ sex ramos huius lucri: ꝑmus est ſm Bona. in. 4°. di. 15ᵃ. quādo quis vincit ab his qui alienare nō pñt: tenetur eum restituere: vt etiaȝ ponit Tho. 2ᵃ. 2ᵉ. q. 32ᵃ. ar. 7°. huiusmodi aūt sunt ſm Ray. ꝛ Hosti. in sūma: in ti°. de pen. §. quib⁹. ver. sed ꝛ sunt. videlicet furiosi: ꝛ ꝓdigi: minores. 25. annis ꝛ maxime pupilli: ac mente capti: surdi: ceci: ꝛ morbo paralytico laborantes: qbus tutores ꝛ curatores dati sunt: qui ꝓpria nō possunt libere administrare. ff. de postulādo. l. j. in fi. ꝛ. l. ij. ꝛ. insti. de. cura. p°. rñso. Idē ē de monachis ꝛ claustralib⁹. ar™. 12ᵃ. q. pᵃ. c°. nolo. ꝛ. c°. non dicatis. ꝛ de statu mona. c°. cum ad monasteriū. ꝛ ideȝ de seruo reȝ dñi ludente. Idē ē ð vxore ludēte res mariti: ꝛ in filio ludente res paternas: ꝛ in administratore ecclesie ludente res ecclesie: que pauperū sunt. In quibus oībus tutori: vel curatori: abbati: dño: marito: patri: ecclesieqȝ: est restitutio faciēda: ſȝ predictos doctores. Secūdus ramus est: cū quis decepit in ludēdo proximuȝ: puta per falsos taxillos: aut chartas: aut dicēdo mēdaciū: ꝑp quod vicit: aut alia q̄cūqȝ fraude: tenet eniȝ restituere ei qui amisit: vel habēti curā eius: ſm Tho. 2ᵃ. 2ᵉ. q. 32ᵃ. ar°. 7°. Reputat eni hoc: ut furtum. ar™. ad hoc 14ᵃ. q. 5ᵃ. c°. non sane. in fine. Et idē dicit Ray. i summa. Tertius ram⁹ est: qn̄ quis vicit ei quē traxit ad ludū: ꝛ induxit multa importunitate: cum nō vellet ludere: vel cū ille vellet ludū dimittere: retinuit eū inuitū: tenet eniȝ ei restituere: ſȝ Tho. ꝛ Ray. vbi. s̄. ꝛ probat per dictū. c™. non sane. Et iō tal' nō pōt facere elemosynā ð eo qd̄ sic vicit ut habet i sūma confes. li°. 2°. ti°. 8°. q. 14ᵃ. ꝛ hāc opinionē tenet Azo. in. l. fi. ff. de aleato. Quartus ramus: est cū qs vicit in locis in qbus prohibit⁹ est ludus: ꝛ [illegible] leges ciuiles: vel mūcipales: mādatur fieri restitutio: q̄ leges nō sunt abrogate [illegible] ꝯsuetudinē. Tūc eniȝ tenetur restituere ꝑdenti: ſm Tho. vbi. s̄. ꝛ Ric. i. 4°. di. 15ᵃ. ꝛ Ray. ac Inno. vt refert in sūma cōfes. vbi. s̄. Quintus ram⁹ est qn̄ quis vicit in locis vbi ꝓhibet ludus: nec leges sunt abrogate ꝑ cōsuetudinē ꝯtrariā. Sȝ per eas nō mādatur expresse: cui debeat fieri restitutio. Et ludus est iter voluntarios: sine fraude: ꝛ q alicare pñt. Et i hoc casu vr teneri debere opinio: quā ponit Azo. in. d. l. finali. ꝛ glo. ꝛ Archi. in. c°. eps. 35ᵃ. di. ꝛ ex. de vita ꝛ hone. cle. c°. clerici officia. q dicunt: ꝙ tali iure durante in suo robore: acquisitum sic per eum qui viuit sub his legibus: debet restituere illi qui perdit. Et ideȝ tenet Ray. in summa ꝛ probatur per constitutionem grecam. Cꝫ

doctoribus. Et cócor. Hosti. in summa. ti°. de pe
nitentijs et remis. vbi dicit: q fere omnes doct. sic
tenent. Et hanc opinioné tenet etiá Tho. et Ric.
in. 4°. di. 15ª. Sextus ramus est: quádo quis acq
sivit: seu lucratus est in hmói ludis: sine fraude:
in locis vbi legibus imperialibus hoíes nó sunt
astricti: nec ibi sunt alie leges municipales: prohi
bentes talé ludū: vel si quis vicit in locis vbi le/
ges de ludis sunt abrogate per dissuetudinem: si
cut hodie vbiq3 fere sunt abrogate in italia: fm
Scotū in. 4°. di. 15ª. et tunc non tenetur restitue/
re ei: qui perdidit: nec ille pót repetere: s3 illud lu/
crum debet erogari pauperibus: ut notat domi/
nus Anto. de but. in. c°. quia pleriq3. de immuni/
tate ecclesiaꝝ. Et hec fuit opinio Placentij q̃ sic
limitata potest cócordari: cū opinione Azonis: a
q̃ videt̃ discordare: et probat̃ per. c^m. non sane.
14ª. q. 5ª. Similiter ille qui vicit alicui qui attra/
xit eū ad ludū: non tenetur illi restituere: fm In/
nocen. in dicto. c°. quia pleriq3. et etiam habetur
in summa cófes. vbi. s̄. Ille enim non est dignus
habere ré quam perdidit: qui in quantū in se fu
it: proximum expoliare conabat̃. Veruz cum lu/
dus talis sit quedam expoliatio: nó pót quis per
ipsum aliquid licite acquirere: et ideo debet illud
pauperibus erogare: fm Tho. 2ª. 2e. q. 32ª. et no/
tat. Joan. an. in. c°. clerici officia. de vita. et hone.
clerico. B

SEd hic queritur quid fiendum: quando ali
quis aliquádo vicit: et aliquádo perdidit: an
fiat compensatio? Rñdeo q aut lusit: cū eadé per
sona: vel cuz diversa. Si cū eadem: aut ludus est
mutatus: vt q2 primus fuit licitus: et scđus illici/
tus: et non fit cópensatio: q2 solutum vni ex diuer
sa causa: nó liberat a debito ex alia causa: vel cuz
altero. vt. C. quádo ciui. acti. preiu. crimi. l. vnica.
aut ludus nó est mutatus: ut quia vterq3 erat il
licitus. s. in quo vicit: et perdidit: et videt̃ q possit
fieri compensatio. Naz etsi sit dare casuz: in quo
quo quis non teneatur restituere: illi a quo vicit
ratione paris turpitudinis: potest tamé restitue/
re eidem: et restituédo liberatur: ut notat̃ in sum
ma confes. li°. 2°. ti°. 8°. q. 25ª. ad finé. Et ideo per
dendo cum eo: videt̃ ei restituisse pro concurren
ti quátitate. Si autem ludus fiat cū diversa per/
sona nó fit cópensatio: q2 per interitum rei: mo/
rosus debitor nó liberatur ab obligatione. l. in re
furtiua. §. p°. ff. de condi. fur. maxime quando ip
semet dedit causam interitui. ff. de verbo. obliga/
tione. l. si ex legati causa. vbi ille tenetur qui occi
dit hominem quem debebat.

¶ Pars scđa de reb⁹ pp meretriciū adeptis. II

SEcundo queritur: vtrum [de] reb⁹ pro/
pter opera luxurie acquisitis: fiéda sit
restitutio? et Rñdeo fm Monal. i sū/
ma in tractatu restitutionū: q si quis
vel aliqua accepit ab aliqua persona: que nó pos
sit alienare: tenetur restituere: sicut ille qui vicit ta
libus personis: ut sup̃ visū est in parte precedéte.
Et idez tenet sanctus Bernardinus in quadra
gesimali: de xpiana religióe: in sermone. 39°. ar°.
p°. et. c°. p°. Si vero accepit a psona: q̃ possit alie
nare: tenetur restituere illi psone: in cuius dānum
vel iniuriaz: aut calūniam datum est. ar^m. in. l. [si]
generaliter. §. illud. ff. de calūniatoribus. vt pu/
ta: cū vxor alicuius cómittit adulterium cuz ali
quo, ppter pecuniaz: debet mulier illá pecuniam
secrete restituere viro suo: in cui⁹ iniuriá accepit:
cuz etiá dotez perdat: et viro applicáda sit: extra.
de diuor. c°. olim. Et idé dicendū est in alijs simili
bus: fm sanctū Bernardinū in p̃dicto sermone.
ar°. 2°. c°. 3°. Si v̊o aliqua persona accipiat pecu
niam ppter sodomiá: vel huiusmodi: pecuniaz
ipsaz debet dare pauperibus: ut pót colligi ex glo
sa Ray. in ti°. de rapto. §. sed quid. d̃ fornicarijs.
sup verbo. tenet̃ restituere. Si v̊o sit meretrix ac
cipiens pecuniá pro meretricio: ab illo q pót da/
re: et nó dedit ad iniuriá alterius: tūc pót sibi reti
nere: nec tenet̃ illud restituere: nec dare pauperi/
bus: de necessitate salutis. Et hoc tenet Alexá. de
ales in. 4ª pte summe: in tractatu restitutionū: et
b. Tho. 2ª. 2e. q. 32ª. ar°. 7°. Et de hoc videt̃ text⁹ i
l. iiij. §. p°. ff. de condi. ob tur. cám. vbi d̃r mere/
tri licet turpiter faciat q sit meretrix: non tñ tur
piter accipit: qđ ei datur etiá ex meretricio. Tamé
cósulunt doctores: q tale lucrū distribuat̃ paupe
ribus ad arbitriū ꝯfessoris: q2 qlibet d3 satisface/
re deo pro turpi cá. 26ª. q. 7ª. c°. turpia. Unde ga
Sapie. xi°. dicitur. Per que qs peccauit: p hec et
puniatur. Ideo cum in receptione ob turpé cau
saz fuerit offensus deus: cui⁹ occasione deuentuz
est ad peccatū: ꝯueniens est: q sacerdos in quátū
fm deum pót: iniungat penitéti: q tale lucrum
eroget i pios vsus: ut sic satisfaciat deo ppter qđ
fuit offensus: et hoc nisi penitens sit i magna ne/
cessitate: et ipse penitens debet facere quod sibi a
confessore iniungitur. extra. de penité. et remissio.
c°. omnis. Et licet scriptum sit Deutero. 23°. Non
offeres mercedé postribuli: nec p̃cium carnis: in
domo dñi dei tui. Naz quicqd illud est qđ voue/
ris: abhomátio est apud dñz deū tuū. Tñ fz Ale
xan. de ales vbi. s̄. q. vltima. et Tho. iteruz vbi. s̄.
hoc itelligit̃ solū: de oblatióe publica: róne scáda
li: ne videat̃ ecclia approbare opus meretriciū: tñ

offerre elemosynas priuatas: vel dare pauperib⁹ pecuniã ex meretricio acquisitã: non est illicitũ eis imo meritorium. Et idem dicit Ricar. in. 4°. di. 15ª. ar°. 5°. q. 8ª. & idem tenet Augu. 14ª. q. 5ª. c° non sane. in fine: quod etiam notatur in summa confes. li°. 2°. ti°. 8°. q. 21ª.

¶ Pars tertia de rebus habitis per aliũ quemuis modum non concessum.

Tertio sunt alij qui tenent restituere habita per modũ nõ concessum. Et hoc. 1 p̃mo qñ aliquis accipit pro donatione vel alio modo: ab eo qui non potest donare: vel alienare: vtputa a furioso: qui comparatur infanti. 15ª. q. pª. c°. merito. & extra de homicidio. c°. si furiosus. talis eniz donatio nõ valet: nec similiter prodigi. vt in. l. iulianus. ff. de curatore furiosi. Nec similiter donatio illius cui donatio p legem interdicta est: vt quia cõmisit crimen lese maiestatis. C. ad. l. iuli. ma. l. si. nec donatio heretici. C. de hereticis. l. manicheos. & l. gazaros. eodẽ ti°. quod tñ intelligitur quãdo sunt iudicialiter pnũciati. vt in. c°. cũ secũdum. de hereticis. lib°. 6°. Itẽ nec cõdemnatus de publico crimine: potest alienare. ff. de dona. l. post cõtractum. & l. donationes. §. fi. Similiter nec seruus: aut filiusfamilias possunt donare de rebus dñi: vel patris sine licẽtia eo℞. ff. de do. l. fili⁹. & ff. ad macedo. l. fili⁹. & ff de peculio. l. fili⁹. Itẽ nec minor. 25. ãnis. C. si maior fac. ra. ha. l. vltima & multo min⁹ pupill⁹: q alienare nihil põt: sine tutoris auctoritate. ff. de acq. rerum do. l. pupillus. Itez nec monachus vel cõuersus. 54ª. di. c°. abbati. & arᵐ. ad hoc. 12ª. q. pª. c°. nolo. & c°. nõ dicatis. & extra de statu mona. c°. cũ ad monasteriũ. Itẽ nec bonorũ ecclesiastico℞ administrator: nisi bona ecclesiastica moderate donet: & personis honestis: quia paupe℞ bona sũt 16ª. q. pª. c°. fi. alias raptor est: & accipientis restituere obligantur successori eius: vel superiori: qui expendat in ecclesie vtilitatẽ: arᵐ. 17ª. q. 4ª. c°. si quis in atrio. & extra de officio ordi. c°. cũ vos. Itẽ nõ valet donatio: qñ vxor donat aliquid nõ hñs bona parafrenalia. ff. de dona. inter vi. & vx. l. quintus. Et generaliter quotienscũq3 quis accipit a psonis nõ valẽtib⁹ alienare: tenetur restituere illis quorum interest: sicut dictum est supra de ludo: vt inquit Scotus in. 4°. di. 15ª. inueniuntur etiã multa alia inhonesta lucra: de quorum restitutione dicẽdũ: s̃m Tho. 2ª. 2ᵉ. q. 62ª. ꝙ si est turpitudo ex parte dantis: & accipientis: nõ est fienda restitutio illi qui dedit: sed debet restitui illi: in cuius iniuriam: vel damnum datum est: vt patuit ex precedentibus: si autẽ nõ est facta iniuria & damnũ alicui: & dans potuit dare: & tunc aut est datum ex causa que punitur a iure: p corporalẽ penam vel per extorsionem turpiuz lucrorũ: & taliter acqsita debẽt erogari paupib⁹ ad arbitriũ penitẽtiarij: vt inquit glosa Ray. in ti°. de raptoribus. in. §. sed qd de fornicarijs. super verbo. tenentur restituere. Si vero fuit datũ ex causa: que nõ punitur a iure in forma iudicij: nisi pena infamie: vt histrionatus & eorum qui pugnant in arena: & de talibus & similibus dicendum est: ꝙ possunt retinere: nec de necessitate obligantur ad restitutionem: vt inquit predicta glosa. Et idem dicendum est de his lucris: quod dictum est de pecunia per meretricium accepta. Si vero turpitudo fuit solum ex parte accipientis: debet restitui ipsi danti extra. de iniurijs. c°. fi. vt etiam dicit Inno. in. c°. quia plerique. extra de immuni. ecclesiarum. Si vero turpitudo fit solum ex parte dantis: & nõ accipientis: vtputa si quis daret aliquid alicui mala intẽtione: & ille acciperet bona fide: potest licite retineri: alijs circũstantijs bonis concurrentibus. l. si ob turpem. ff. de condi. ob tur. causam. cum ibi notata. l. ij. C. eodem. D

Si queratur: nunquid omnia turpia lucra: que nõ sunt restituẽda particulariter alicui: possint licite retineri. Et p̃mo videt ꝙ non: qz in. l. illicitas. in principio. ff. de officio presi. dicitur. Ne quis iniquum damnum: aut lucrum sentiat: preses prouincie prouideat. & ff. de calũ. l. in heredes. dicitur. Quod cõuenit licita lucra ab oibus extorqueri. Et ideo in foro iudiciali & ciuili: videtur debere dari fisco. C. de modo mulctarum. l. multarum. in foro autem canonico vel penitẽtiali: videntur debere dari pauperibus. 14ª. q. 5ª. c°. nõ sane. ad finem. & extra de vsu. c°. cũ tu. Tamen doctores communiter dicunt: ꝙ talia lucra de necessitate salutis: non subiacent restitutioni: debent tamen confessores facere q̃tuz possunt: vt talia lucra habentes: de quibus non reperitur in iure expressum: ꝙ non possint retineri: restituant ea & debent eos quantum possunt inducere: vt erogent pauperibus. Non enim est honestum: ꝙ aliquis teneat aliquod turpe lucrum. l. non fraudantur. §. nemo. cum ibi notata. ff. de reg. iu. & ff. de dolo. per totum: ꝙ si habentes talia lucra debent restituere: quanto magis vsurarij & raptores. Sed talibus non restituentibus eueniet illud quod accidit cuidam vsurario: qui in articulo mortis clamauit dicens. O penitentia vbi es: quasi diceret: quia non feci eam quando potui: ideo nõ possuz facere modo: possunt enim tales dicere in morte illud Iob 7°. Desperaui: nequaq3 vltra iã viuã.

De hoc habetur exemplum de quodam vsurario qui post splendidam cenam: de nocte cũ vxore dormiens: totus attonit⁹: et velocissime surrexit. Interrogatus autem ab vxore quare surgeret. Respõdit. Nunc raptus fui ad iudicium: et nesciens respondere tot accusationibus: audiui iudicem cõtra me sententiam promulgantẽ: q̃ hodie ad eternam damnationem a demonijs trahi deberẽ: quo dicto: cum vili vestitu a domo fugiens: a suis tandem est reptus in quodam monasterio: vbi monachi matutinum persoluebant: quem cum nulla ratione ad penitentiam inducere possent: consanguinei versus domum illum ducere ceperunt: cum autem transirent super quendam pontem: ecce nauis quedam veloci cursu pertransibat plena demonijs: quam solus vsurarius videns dixit. Ecce isti sunt qui volunt me rapere. Quo dicto e manibus eorum ereptus est: et nusq̃ amplius nec nauis: nec ipse visus est.

¶ Pars quarta de restitutione incertorum. O

Ut melius pateant dicta in precedẽtib⁹ et tam de certis: q̃ de incertis restituendis cognoscatur quid fiendum. Sciendum ẽm Monal. in summa: q̃ quando sciri possunt persone expoliatorum: facienda ẽ eis restitutio: vel quorum interest. c°. redintegranda. 3ª. q. pª. Si autem mortui sunt damnificati: et quorũ interest principaliter: fienda est restitutio eorum heredibus qui reputantur quasi vna persona cum ipsis: vt inquit Tho. 2ª. 2ᵉ. q. 62ª. et pbatur eius dictum per. l. fiscus. ff. de iure fi. et per. l. hereditas. ff. de acqui. re. do. et per. l. mortuo reo. ff. de fideiuss. iuncta. l. ij. C. de resti. mili. et. l. nõ solũ. ff. de in inte. re. et. l. minor autem. §. fi. ff. de mino. Si vero damnificati sciant: sed sint distantes: debet eis transmitti quod debetur: et precipue si sit magni valoris: et possit cõmode transmitti: alioquin debet in aliquo tuto loco deponi: vt pro eis cõseruetur: et demum eis significari: hec ẽm Tho. vbi. s. Ad reponendum autem in loco tuto debet cõfessor debitorem astringere: quando dubitat ne rem consumat: vel deteriorem faciat: aliter autem est de consilio: ad arbitrium confessoris secundum quosdam. P

Sed pro dictorum meliori declaratione: sciendum q̃ aut inter partes fuit conuẽtum: q̃ in aliquo loco restituatur res: et hoc debet seruari: ẽm pacta ad expensas illius: de quo facta est mẽtio in pactis. Nihil enim est tam cõgruum fidei humane: q̃ cõuenta seruare. l. i. ff. de pactis. Si vero super hoc nihil est cõuentum: tũc si res est remota a loco ex defectu debitoris: puta ipsam trãsferendo: clarum est: q̃ tenetur eam suis sumptibus mittere ad creditorem. ff. ad exhibendum. l. sed si hereditas. §. quo autem loco. vbi est textus ad litteram de hoc. Et ita intelligitur dictum Hostiẽsis in. c. cum tu. de vsuris. quem refert domin⁹ Anto. de butri. ibidem: qui dicit q̃ vsurarius debet rem mittere suis sumptibus ad creditorem: cum sit male fidei possessor. Verũtamẽ si hoc non posset facere tute: propter periculũ itineris: et temporum: interim excusatur: in quãtum durat periculũ: et nõ vltra. extra de dolo et cõtumacia. c°. cum dilecti. vbi dicitur: q̃ iussus venire ad papam excusatur: dum impeditur. Si vero nõ est periculum in mittendo: sed debitori est difficile propter paupertatẽ: vel propter magnos sumptus: per hoc nõ videtur excusari: quia difficultas solutionis: non liberat debitorem. ff. de verbo. obliga. l. cõtinuus. §. illud. Et dãnum quod quis sua culpa sentit: debet sibi: nõ alijs imputari. extra de reg. iur. c°. dãnum. li°. 6°. et. ff. eo. titu. l. quod quis. et iusti⁹ patitur culposus: q̃ innocens. Dicit tamẽ Guliel. q̃ debitor posset esse ita pauper: et creditor ita diues: q̃ merito causa elemosyne deberet [illegible] remittere: maxime quãdo res est minima. Et ita sentiũt multi theologi in. 4°. distincti. 15ª. dicẽtes: q̃ debet cõsiderari circũstantia rei: et qualitas persone debẽtis: et cui debetur: et sumpt⁹ itineris: posset enim res esse tam modica: et persona cui debetur tam diues: et tãta difficultas: ac sumptuositas in mittendo: q̃ nõ esset necesse ipsam mittere ad eum: sed posset distribui pauperibus: interpretata volũtate creditoris: vel expectari donec cõmode poterit trãsmitti. Non enim debet creditor velle magnum debitoris dispendium: pro sua minima vtilitate. Nec debent res nimis scrupulose attẽdi. ff. de excusa. tuto. l. sed hec. vnde scriptum est in. l. scio. ff. de minoribus: q̃ de minimis nõ curat pretor: q̃ debet intelligi ut supra. Si enim potest restitui [illegible] quid minimum: debet semper restitui dãnum passo: vel valor eius. ff. de dãno infec. l. si proprietarius. Si autem in trãslatione rei restituende: nõ interuenit culpa debitoris: tũc aut nõ interuenit factum creditoris: aut sic. Primo casu: si res concernit cõmoditatem creditoris: puta [illegible] qs apud aliquem res suas deposuit conseruandas: hoc casu non tenetur debitor illa remittere nisi sumptibus creditoris. ff. deposi. l. si in asia. Sed si res cõcernit cõmoditatem debitoris: puta quia res est sibi commodata: debet suis sumptibus remittere: vt qui sentit cõmodum: sentiat et onus: ut notat glosa in dicta. l. si in asia. Sed si res concernit cõmoditatem vtriusq̃: vt in locatione: debet re-

mitti sumptibus vtriusqꝫ: quia idem est de parte quo ad partē: qđ de toto quo ad totū. ff. de rei vendi. l. que de tota. Sed si interuenit factum creditoris: quia forte se trāstulit ad aliū locū: debet remitti sūptibus suis. arᵐ. in. l. quod nisi. §. fi. ff. de op. lib. vbi dicit: ꝙ libertus qui est in prouincia: tenetur ire romam: ad prestandas operas patrono: si ibi moratur: vt bonus paterfamilias: nō autē si ceperit vagare per mundū. Et interim dū vadit romā: dies operarū pereunt patrono: hec autē predicta habent locū quādo debitor fuit bone fidei possessor: qui non tenetur facē sumptus in missione rei: nisi vsqꝫ ad locum vbi prius habitabat creditor: qñ rem accepit ibidem. Ab illo autē loco: nō tenetur nisi sumptibus creditoris: si mutauit domicilium. Si vero sit male fidei possessor: nō solū tenetur rē: vsqꝫ ad locum vnde habuit reportare: sed etiam si creditor mutauit domiciliū: ⁊ creditoris interest asportasse illā rem: simul cum aliis rebus: ad locū ad quem transiuit: tenetur debitor ad illud interesse: ex quo eū dānificauit: ⁊ fortasse tantū erit interesse: ꝙ oportebit ipsum debitorem mittere rem sūptibus suis: vsqꝫ ad illū locū. Si vero creditor cepit diuersimode vagari p diuersas partes: nō tenetur debitor vagādo eū q̄rere dicta. l. quod nisi. §. fi. ff. de op. liber. Et sm hoc potest saluari gloª. Ber. in c°. cū tu. de vsu. di. ꝙ vsurarius debet mittere rē sumptibus creditoris: ⁊ nō tenetur creditorē vagando inquirere. Sciendū quoqꝫ: ꝙ quando debitor adhibuit debitam diligentiam ad inueniendum dominum rei: ⁊ non inuenit: tunc potest distribuere pauperibus illud quod debet: sm doctores. in c°. cū tu. de vsu. ⁊ sꝫ Tho. et. Monal. vbi supra. Et si postea inueniatur dominus: non tenetur amplius restituere ei: quia bona fides non patitur: vt semel exactum iterum exigatur. ex̄. de reg. iu. c°. bona fides. li. 6°. Et sine culpa: regulariter non est quis puniēdus c°. sine culpa. eo. ti°. lib°. 6°. Si autem non adhibuit debitam diligentiam in inquirendo: vel nimis erogauit: postea si inueniat: tenetur restituere: nō obstante: ꝙ dederit pauperibus. Scriptū est. n. ex̄. de homicidio. c°. sicut dignū. §. eos. Nō enim aliena cū ipsa potuissent eis quorum fuerūt restituere: debuerūt pauperibꝰ erogare. Sit ergo hec cōclusio: ꝙ quādo nō inuenitur cui sit res restituenda: post factam diligētē inq̄sitionem debet distribui in pias causas: sm omnes theologos i 4°. di. 15ª. ⁊ Monal. vbi supra: ⁊ Tho. 2ª. 2e. q. 62ª. ⁊ Raymundus in summa qui dicit: ꝙ debet erogari pauperibus in loco in q̄ rapta est: vel saltem in diocesi: ⁊ de cōsilio illius episcopi: vel saltem capellani. arᵐ. di. 87ª. c°. viduae. ⁊ di. 88ª. c°. episcopus. ⁊ 12ª. q. 2ª. c°. concesso. ⁊ c°. quatuor. ⁊ 6ª. q. 3ª. c°. fi. ⁊ extra de rapto. c°. p°. ⁊ cū his concor. Hostien. in summa. Q

Circa quam distinctionem queruntur quatuor. Primo vtrum de necessitate salutis debeat fieri distributio: vbi damnum datum est. Et dicunt quidam ꝙ non: quia nullo iure hoc percipitur: sed simpliciter ꝙ debeat dari pauperibus: vt in dicto. c°. cum tu. de vsuris. ⁊ c°. sicut dignum de homicidio. cū similibus. Non obstat. cᵐ. pᵐ. de raptoribus. quia ibi persōa cui debebat fieri restitutio sciebatur: ⁊ instabat apud episcopum: alias episcopus non fuisset motus ad excommunicandum ex officio suo: nisi ad petitionē partis. extra de electi. c°. innotuit: ad finem. facit. ff. de dam. infec. l. iiij. §. hoc autem. Unde non ē mirū si restitutio fit in loco: vbi damnum datū est: cum ibi sit principalis cui restitutio fieri debet. Alii autem contra: dicunt ꝙ est de necessitate salutis: quando potest cōmode fieri. Si autē non potest cōmode fieri: sufficit ꝙ fiat alibi: sm Guilel. Sed quicquid sit verū ex his opinionibus: dico ꝙ tutius est facere distributionem in eodē loco: ⁊ semper consulendum quando fieri potest: tū quia videtur equū ꝙ respublica habeat cōmoditatem ex bonis personarum suarum: tum quia nonnunq̄ in talibus locis: fit distributio: vel personis quibus debetur: vel eorum heredibus: vel propinquis: ⁊ ita tenet dñs Anto. de bu. in dicto. c°. cū tu. R

Secundo queritur: vtrum auctoritas capellani sufficiat ad talem distributionem. Et respondit dominus Antonius de bu. in dicto. c°. cū tu. de vsuris ꝙ non sufficit: cuius tamen opinio communiter non tenetur: vt infra patebit. Tertio queritur: nunquid de necessitate salutis: talis distributio debeat fieri auctoritate episcopi: vel alterius superioris. Hec questio disputata fuit per dominū Guidonē de abaisio de archi. bono. doctorē decretorum: ⁊ notatur per eundem. 14ª. q. pª. in. c°. p°. vbi sic dicit. Raymū. dicit ꝙ si nō inueniātur spoliati: vel etiam ignorātur: tunc de consilio ⁊ auctoritate ecclesie: siue superioris penitētiarii: distribuāt i pias causas. Hosti. āt dicit ꝙ restitutio male ablatorū est vnꝰ de casibꝰ ad epm ptinētibꝰ: vt patet sꝫ eū. extra. de iudeis. c°. cū sit. ⁊. C. de epis. ⁊ clericis. l. nulli. ⁊. C. cōia. de succes. in autē. ois. ad idē ex̄. de testa. c°. tua. §. p°. ⁊ in autē. de eccle. ti. §. si autē. col. 9ª. ⁊ satis late ista psequtur. ex̄. de vsur. c°. cū tu. ⁊ in pdicta decretali. de iudeis. c°. cū sit ⁊ in summa sua in titulo. de pñtiis. §. vltimo circa finem. Et facit ad hoc. 12ª. q. 2ª. capitulo.

percipimus. Tu dic hãc sententiam esse veram in hoc casu: et in alijs quãdo nullus deputatus est: qui hoc exequatur.12ª.q.2ª.c°.de laicis.in fine.et extra de verbo.signi.c°.cum tibi.in glo.que incipit. nõ intelligas. Nam vbi certa persona a testatore deputata est: illa debet exequi:vt in predicto.c° de laicis.et.c°.de episco.et cleri.l.nulli.et extra de testa.c°.tua.et.c°.ioãnes.et in autenti.de eccle.ti.§.si quis. Jmo credo:quod ipse raptor:bona incerta que debent pauperibus dari:potest dare sine licẽtia episcopi:vel alterius iudicio ecclesiastici:vt satis colligitur.extra de vsuris.c°.cum tu.§.p°.v.vel de his. Et hoc etiam innuitur clare.extra de homicidio.c°.sicut dignum.§.cos.in glo.super verbo.quia nõ. Nec obstat.extra de iudeis.c°.cum sit. Nam illa decretalis loquitur non de christiano:sed de iudeo: cuius auctoritas et dispẽsatio:merito suspecta habetur ab ecclesia:quo ad paupes christianos. Et ideo iuste dicitur:sine prouidẽtiam diocesani etc.que suspicio cessat in fideli christiano. Et sic nõ dubito:quod eps nõ habet se intromittere de talibus:nisi in defectu:hec ille. Cuius sententiã videtur approbare beatus Tho.2ª.2e.q.62ª.dum nihil dicit de auctoritate epi. Non obstãt modo alia in cõtrarium allegata:quia in ipsis nõ dicitur:quod requiratur auctoritas epi:sed quod episcopi debẽt procurare:quod fiãt huiusmodi distributiones in pias causas:nõ quod nõ possint fieri sine eorũ auctoritate. Jmo in aliquibus iuribus expresse dicitur:quod eps tunc se interponat:cum nullus est executor:vel cum male adimpleret:vt in prallegata lege.nulli.et in.c°.tua.extra de testa. Et hãc opinionem sequuntur multi doctores maxime Sco.in.4°.distin.15ª.et Joãnes mona.in.c°.quamquam.de vsuris.lib°.6°.et Joãnes de lignano:ac Pau.et Gemi.atque Joã.cal.super cle.pª.de priui.ac Panor.in.c°.cum sit.de iude. Pro cõcordia autem harum opinionũ põt dici:quod si distributio est bene facta pauperibus:tũc nõ videtur:quod defuerit auctoritas epi. Sed si fuit male facta:et interuenit dolus:vel lata culpa:puta quia dedit suis consanguineis:vel amicis:qui nihil:vel parum indigebãt:vel etiam sciẽter:et dolose elegit nõ eligendos:tũc episcopus põt se intromittere: vt iterum fiat legitime:et hoc ad eius officium spectat: vt dictũ est supra. Nec dicitur factum:quod aliter factum est:quam debuit fieri.extra de regu.iur.c°.qui ex timore. Et dictum est de lata culpa:vel dolo:quia secundum Jnno.in.c°.sicut dignum.extra de homicidio: alia culpa in foro penitẽtiali:nõ artat ad restitutionẽ. Jtem puto:quod si quis sciẽter: et dolose male distribueret:non excusaretur:quia interuenerit auctoritas epi. Nam eps nõ se habet intromittere negocio huic:nisi quod bene fiat distributio:vt dictum est:ideo celestes ambo incurrent iracũdias.C.de epis.et cleri.l.si quis ad declinãdam.ad finem:melius est tamẽ semper:quod distribuantur cum cõsilio penitẽtiarij:vel alterius sancti viri:ne quis in propria causa fallatur:distribuẽs suo modo. S

QUarto et vltimo:circa hoc queritur:quibus pauperibus debeãt erogari. Et respõdetur:quod inter pauperes:preeligẽdi sunt pauperiores. Qui autẽ sint magis paupes:habetur.C.de epis.et de.l.si quis ad declinãdam.§.fi. Jnter paupes aũt equales in paupertate:debent eligi iustiores:quãdo sunt in eadẽ necessitate. Nam si oibus debetur misericordia:iusto amplius:vt dicit Ambro.in lib°.de officijs.et.86ª.di.c°.nõ satis.et.16ª.q.pª.c°.fi.dicit Hiero.quod in pauperibus:nõ tam paupertas:quam religio attendẽda est. Dicit quoque Monal.in summa:quod penitẽtiarius si viderit eum:qui tenetur restituere paupem:et egenum:põt sibi dare dilationem ad soluẽdum:ne alias ipse cum vxore:et filijs fame pereat: vel etiam potest sibi remittere in parte:vel etiam in totum:sicut viderit magnam esse necessitatẽ suam. Jn casu autem necessitatis extreme:licet ipse sit indignus:tamẽ preponẽdus est alijs:etiã sanctis:et iustis personis:nõ eque indigentibus. Si aũt equaliter idigeãt debent preponi meliores:vt melius possit geri negocium spoliatorũ quo ad vtilitatem anime:cui prosunt ista incerta pauperibus erogata. Et iste accipiens ex dispensatiõe talia bona:tenetur orare pro anima illius ad quem res pertinet. Et alia bona pro ipsa facere: et si venerit ad pinguiorem fortunam:eroget in vsus pauperum:quod poterit pro anima eius argumẽtum.12ª.q.2ª.capl'o.gloria episcopi.et.c°.aurum.habet ecclesia. Qui vero noluerit satisfacere:iuxta formã predictam:nõ est absoluẽdus:hec Monaldus. Sed ad eternã perueniet dãnationẽ a qua nos liberet omnipotens deus noster. Amẽ.

¶ Feria quarta post tertiam dominicam in quadragesima:de octauo precepto decalogi. Sermo vigesimusnonus.

NOn loqueris cõtra proximum tuũ falsum testimonium. Exodi.20.et Deut.5°.ac in epl'a occurrẽtis ferie. Dicit glosa ordinaria Deut.5°. sup verba thematis nostri. Pessimũ genus mẽdacij est:falsum testimonium:vnde dicit Tho.2ª.2e.q.70ª.art.4°.et Astẽ.i summa:li°.p°.pte pª.ti°.37°.art.p°.quod falsum testimonium:semper est peccatũ mortale:vnde si fiat in cã criminali:contra aliquẽ:idẽ est peccatũ:quo ad deum:ac si manibus suis fecisset malum:quod per testimonium suum

factum est proximo: dicēte Augustino.xja.q.3a.c°.nemo. Nemo peritorum: aut prudētium: putet q̄ minus sit periculum in verbis: lingua mentiendo: q̄ i manibus sanguinē fundēdo. Si autem fiat in causa pecuniaria: tunc nō solum peccat mortaliter: sed etiam tenetur ad restitutionē omnis dāni dati: propter falsum testimoniū: q̄a qui causam dāni dat: dānū dedisse videtur.c°.si culpa.de iniurijs: et dāno dato.2a.q.pa.c°.notū sit.et.14a.q.5a.c°.nō sane. Et ratio quare sit peccatum mortale in proferendo falsum testimoniū: etiam si neminē offendat est: quia testis debet iurare de dicenda veritate: ut habetur.C.de fide instrumētorū.l.iudices. et.C.de testi.l.si quādo.et in autenti.de testibus.§.sed hoc.colū.8a. Omne autem periuriū est peccatum mortale de sui natura ut inquit Thomas.2a.2e.q.98a.et supra probatū est in expositione secūdi precepti. Ideo scriptum est Proverbiorum.14°. Testis falsus nō erit impunitus. Nihil autem est aliud falsitas: q̄ mutatio veritatis: ut dicitur in autēti.co.de fide instrumē.in prin. Prover.quoq̄.25°.dicitur. Jaculum et gladius: et sagitta acuta: homo qui loquitur contra proximū suū falsum testimoniū. Per iaculū autem acceleratio mortis subitanee: per gladiū separatio anime: per sagittam vero omniū penarū acerbitas designatur. Unde narratur lib°.6°.ecclesiastice historie: q̄ tres falsi testes deposuerūt contra Narcisum episcopū hierosolymitanū virum sanctū de quibusdā infamatorijs: quorū unus dixit. Si ita nō est ut dico: igne cōsumar: alius irremediabilem morbū sibi imprecatus est: si mentiebatur: et tertius: cecitatē. Sanctus igitur Narcisus: propter talē infamiā pluribus annis in desertis locis mansit. Sed vindicta dei super illos falsos testes statim venit: quorū primus ignis in domo eius: ex parva scintilla accēsus: cum omni sua familia: et divitijs cōbusit. Secūdus aūt a pedibus: usq̄ ad verticem: morbo regio repletus: et consumptus interijt. Tertius vero lumine oculorum privatus est: et Narcisus redijt: ac cū honore receptus est. Merito autem isti falsi testes: a deo sic graviter puniuntur: q̄r peccant cōtra deum: quem contēnūt: et cōtra iudicē: quem decipiūt: atq̄ cōtra innocētē proximū: quem ledūt: sm Isidorum li°.3°.de sūmo bono. Et ideo Prover.21°.scriptū est. Testis mēdax peribit.s.in eternum. Ideo bene dicūt verba proposita. Nō loqueris etc. Super quibus vobis: tres considerationes faciemus de mēdacio: q̄d est cōtra octavum decalogi preceptū. Prima dicetur notificationis: Secunda excusationis: Tertia detestationis.

¶ Pars prima in qua declaratur: quid sit mēdacium: et quot modis fiat: et quādo sit mortale: aut veniale.

Mendaciū diffinitur per glosam in l.mādati.ff.de interroga.act.et.22a.q.pa.c°.nec artificio.in glo.que icipit.ne glo. Diffinitur aūt ab Aug.in li°.de mendacio: et trāsumptive in.3°.sen.di.38a.habetur hec diffinitio.et.22a.q.2a.c°.ille ergo.ubi di. Mendacium est falsa vocis significatio: cū intētiōe fallēdi. Ad cuius diffinitionis declarationē: sciēdū sm Ric.in.3°.di.38a.art.p°.q.pa.et sanctū Bona.ibidem per oīa: et beatus Tho.2a.2e.q.110a.arti.p°.et Alex.de ales in.3a.parte sūme: in tractatu de mēdacio.art.p°.et Aste.in sūma: parte pa.li°.p°.ti°.36°.art.p°.q̄ de rōe mendacij est: q̄ illud q̄d dicitur sit falsum: salt̄ē quo ad intētionem ipsius dicentis: ex quo colligitur: q̄ si q̄s iuret aliquid q̄d putat esse falsum: et tn̄ sit verum: mēdaciū ei imputatur rōne male intētionis: sm Ray.in sūma: et habetur in.c°.hoies.22a.q.2a.unde glo.sup illud psalmiste. Labia dolosa in corde: et corde locuti sunt: quia ubi est duplex cogitatio q̄ unum dī: et aliud intenditur: ibi est mēdaciū: et Magister in.3°.senē.di.38a.ait. Non oīs qui mētitur dicit falsum: quia mētiri est cōtra mētem ire: q̄d facit: qui falsū q̄d credit: affirmat esse verū. Aug.quoq̄ in.x°. Enchi.dicit. Ille mētitur: qui dicit verum: q̄d putat falsum. Et hoc idem habetur.22a.q.2a.c°.is aūt. Similiter q̄n̄ quis diceret aliq̄d falsum: q̄d putaret esse verum: nō proprie dicit mēdacium: q̄r nō dicit contra mentē. Ream enim linguā nō facit: nisi mens rea.22a.q.2a.c°.hoies. Si quis aūt affirmet aliq̄d q̄d sit dubium: et dicat esse verū: vel falsum: vel q̄ illud q̄d est certū: dicat esse dubium: mēdaciū ei imputatur: sm scm̄ Bona.in.2°.sen.di.35a.in questionibus circa lr̄am. Quādo aūt sit mortale: vel veniale infra videtur. Hugo aūt de sancto victore i p° lib°.de sacramētis: parte.12a.c°.12°.diffinit mendaciū dicēs. Mendaciū est falsa significatio vocis: cum voluntate fallendi: vel que presentialiter adest: vel que postea advenit. Nam si quis promittit alteri aliquid se daturum: habens volūtatem dandi cum promittit: postea dare nō vult mutata volūtate: mēdacium est: nō quia cor in promissione fuerit duplex: sed quia postea cor duplicavit. Sciendum quoq̄ sm Ricar.ubi supra: et sanctū Bona.in.3°.distin.38a.in q̄stionibus circa litteram: q̄ q̄uis diffinitio mendacij non perfecte conveniat mēdacio iocoso: nec officioso: q̄r in iocoso q̄s intēdit delectare: et in officioso prodesse: nō aūt fallere: tn̄ large circūplectit omne mēdacium

qa vbõ fallẽdi:nõ tñ īportat decipere:sed etiã fal
sum dicere.Falsũ enĩ dicere quodãmodo decipere
est:dũ hõ dicit illud : ad quod põt hominem ad
falsum deducere: ꝛ per cõsequẽs fallere ꝛ decipere
Notãdũ quoqꝫ ſm Alex.de ales.ꝛ.Tho.ac.s.Bo
nauen.vbi supra:ꝙ ꝙ̃uis fiat mẽtio in diffinitiõ
ne mẽdacij soluꝫ de falsa vocis significatione:tã/
mẽ etiaꝫ in nutu:ꝛ gestu:ꝛ operibus simulatis:po
test esse mẽdacium.Sed ideo facta est mẽtio de v̄
bis qꝛ vt inquit Augu.li°.2°.de doctrina xp̄iana
Verba:inter signa obtinẽt ꝑncipatũ .Vñ philo/
sophus.p°.Perier.ꝛ auctor libri sex principioꝝ
inquit.Quod voces sunt note earum que sunt in
aĩa passionũ.De mẽdacio facti:loquit̃ Ambrosi.
22ª.q.5ª.in.c°.cauete.dicẽs.Nõ solũ in falsis ver/
bis:sed etiam in falsis operibus mẽdaciũ ẽ.Mẽ
daciũ est christianuꝫ se dicere:ꝛ Christi opera nõ
facere:mẽdacium est ep̄m vel sacerdoteꝫ se profi/
teri:ꝛ contraria huic ordini operari:hec ille.Alibi
dicit̃ ꝙ nõ solũ verbis:ſꝫ etiã factis Christũ nega
mus.1j.ª.q.3ª.c°.existimãt.Augusti. quoqꝫ in libro
de vera religiõe:de hoc mẽdacio facti dicit.Ille mẽ
titur qui vult videri quod non est. X

SCitote etiã ſm Tho.in quolibet:ꝙ nõ refert
ꝙ̃tum ad peccatum:vtrum aliquis verbo:
scripto:vel nutu:vel quocunqꝫ facto mentiatur:
equaliter enĩ peccat in his modis:sicut nõ refert
ꝙ̃tum ad homicidiũ:vtrũ quis gladio:vel secu/
ri interficiat.Et idẽ dicitur in summa confes.li°.
p°.ti°.x°.q.5ª.O mẽdaces:profecto vos estis filij
diaboli.De illo enim dicitur Joã.8°.ꝙ est mẽdax
ꝛ mendacij pater.Nam ipse inuenit p°.mẽdaci/
um dicens Eue.Geñ.3°.Neq̄quaꝫ moriemini.
Scitote etiam ſm sanctum Bonauent.in.3°.di.
37ª.in questionibus circa litteram:ꝙ hoc prece/
ptum:non falsum testimonium dices contra ꝓ/
ximum:includit etiam ꝙ nõ dicatur cõtra seip/
sum.Hoc etiam sciendum est:ꝙ ſm Augustinũ
in libro de mẽdacio:ꝛ habetur.22ª.q.2ª.in.c°.pri/
mum.Octo sunt genera mendacij:tamẽ ſꝫ Ray
mun.in summa:ꝛ magistrum in.3°.di.38ª.ꝛ etiã
habetur.22ª.q.2ª.c°.ne quis.Omnia mẽdacia re
ducunt̃ ad tres species.s.ad mendacium iocosuꝫ
officiosum:ꝛ perniciosum:vt etiã inquit sctũs Bo
nauen.in.3°.di.38ª.ar°.p°.q.5ª.ꝛ Alexander de
ales in.3ª.parte summe in tractatu de preceptis:
precepto.8°.ꝛ.b.Tho.2ª.2e.q.110ª.ar°.2°. Y

SI autem querat̃:nunqd aliquod mẽdaciuꝫ
possit fieri sine peccato?Respondeo ſm ꝑdi/
ctos doc.ꝛ etiam habet̃.22ª.q.2ª.c°.mihi auteꝫ.ꝛ
c°.primum.in fine.Ait enim Arist.4°.Ethico.
c°.14°.Mendacium ſm se prauum est:ꝛ fugiẽ
dum:ꝛ Augusti.in libro de mendacio dicit.Nul/
lo pacto:nullo fine:nulla dispensatione humana:
vel diuina:potest licite mẽdacium dici.Et ibideꝫ
etiam ait.Quisquis esse aliquod genus menda/
cij ꝙ peccatum non sit putauerit:decipiet seipsũ
turpiter.Et in libro de mẽdacio iterũ ait.Mẽda
ciorum genera multa sunt:que quidẽ omnia vni
uersaliter odisse debemus. Z

SEd queritur:nunquid omnis mendacium
dicens:peccet mortaliter?Respondeo ſm ꝑ/
dictos doc.Primo de mendacio officioso:ꝙ est
quando quis mentit̃:nulli nocẽdo:sed alicui vti
litatem faciẽdo:aut in tẽporali:aut corporali:aut
spirituali:ꝛ hoc est peccatum veniale:ſm Tho.
2ª.2e.q.110ª.Non enim licet mẽtiri pro cõseruan
da substantia corporali:vel tẽporali:aut spiritua/
[illegible] alicuius:vt concluditur in summa confes.li°.p°
ti°.x°.q.6ª.ꝛ habetur.22ª.q.2ª.c°.ne quis.ꝛ extra
de vsuris.c°.super eo.vbi dicitur.Quod scriptu/
ra sacra prohibet pro alterius vita mentiri:nõ ta
men peccat mortaliter sic mentiens:si nõ facit dã
num alicui:nec periuret:nec liberet aliquem con/
tra iustitiam:sed solum liberat eum a damno:qð
sibi iniuste infligit̃.Dicit tamẽ magister sententia
rum in.3°.di.38ª.ꝙ mendacia que fiunt ioco:vel
pro vtilitate alicuius:imperfectis sunt venalia pec
cata:perfectis vero mendacium pro comodo alte
rius dicitur esse valde damnabile.Et idem puta
ri potest de mendacio iocoso:precipue si iteretur:
hec ille.Cuius sententia communiter nõ tenet̃:sed
ſm sanctum Bonauen.posset saluari in illis vi/
ris perfectis:ꝛ publicis:quibus adhibetur fides:
tãꝙ̃ conseruatoribus veritatis:qui si mentiantur
iam nec ipsis:nec alijs credetur. [illegible] per cõsequẽs
magnũ ꝑiudiciũ fiet ipsi veritati:ꝛ dabit̃ alijs oc/
casio scandalizandi.Et ideo ratione huius scan/
dali posset eẽ mortale in eis:mendaciuꝫ officiosũ
vel iocosum:quando scienter mentiunt̃:ita ꝙ ex
mẽdacio seq põt verisimiliter scãdalũ:vel cõtem
ptus doctrine.Non sic aũt scandalizantur hoĩes
de his qui sũt imperfecti:vel de perfectis sed occul
tis.Si autẽ propter mẽdaciũ fieret scãdalũ acti/
uum:nõ est dubiũ:ꝙ etiã imꝑfecti mortaliter pec
carent:sciẽter dicẽtes tale mẽdacium:ꝙ̃uis de se
ñ sit mortale:qꝛ ait dñs Mat.18°.Veh hõi illi p
quẽ scandalũ venit.Et ideo dicẽdũ:ꝙ ꝙ̃uis per
fecti magis peccẽt:ꝙ̃ imperfecti in quolibet mẽda
cio:cũ debeãt eẽ sanctiores alijs:tñ nõ peccãt morta
liter per mẽdacium simpliciter iocosum:vel offi/
ciosum:ex quo non sequitur aliud scandalum
nec aufert̃ potestas iustitie fiẽde:ꝛ hoc tenet.Tho
vbi.s.dicẽs:ꝙ nulla circũstãtia aggrauat in tãt

nitū: nisi que transfert in aliam speciez: nō autez circunstantie persone. Si aūt quis per mēdaciuz defenderet quē a morte corporali sibi debita sz iustitiam: vel ab alio damno sibi sm deū inferendo: nō videt excusari a mortali: sm quosdā. Et ita itelligitur illud Augusti. in libro. de mēdacio dicētis. Quomodo diligit quis proximū tanq seipm cui vt prebeat tēporalē vitā: perdit eternā? Et etiā in. c°. si quis. 22ª. q. 2ª. dicit idez Aug. Si quis ad ad [illegible] cōfugerit: qui de mēdacio possit a te liberari nō es mētiturus. Os enī quod mētit: occidit animam suam. et in. c°. faciat. eadē questione: et causa: et iterū dicit. Faciat homo pro tēporali salute hoīz quod potest: cū aūt ad hoc ventū fuerit: vt tali saluti nisi peccando cōsulere nō possit: iam [illegible] existimet nō habere quid faciat. Et iterum eandē sētētiam ponit Isidorus. 22ª. q. 2ª. in. c°. omne. dicens. Omne genus mendacij: summopere fuge: nec qualibet fallacia vitam alicuius defēdas: caue mēdacium in omnibus. Et idem inqt Gre. 18°. moralium. c°. 2°. Non eniz facienda sūt mala: vt eueniant bona: ad Ro. 3°. Similiter dico de mendacio iocoso: qd nunq est licitum: sed sm se est veniale: quandoqz tamen est mortale: vt potest colligi ab Alexandro de ales in. 3ª. parte summe: in tractatu d mēdacio: ar°. 4°. et Tho. 2ª. 2e. q. 110ª. ar°. 4°. et Rica. ac Bonauent. in. 3°. di. 38ª. Primo enim est mortale: quādo quis ponit tantam in eo complacētiam: ac delectationem: q illud anteponit diuinis pceptis: iuxta illud dictū Aug. qd habet. 25ª. di. §. nūc aūt. Nullū est adeo peccatū veniale: quin fiat mortale dum placet. s. vt mortale. Secus si talis delectatio est sub deo: vt colligitur et dictis. Ricar. in. 4°. dist. 21ª. ar°. 2°. q. pª. arm. ad hoc. 25ª. di. §. criminis. Similiter esset mortale peccatū sm Scotū in. 3°. di. 38ª. si pdicator mentiret in predicatione etiā iocose. Uerba enim predicatoris reputant verba dei: et ideo [illegible] debet mētiri. Quod dictū limitari debet: sz ea que supradicta sunt: de mēdacijs pfector. A

Similiter dicit. Hosti. in summa: in ti°. de pe. §. que interrogationes. q [illegible] quis assiduitate: et mala cōsuetudine: mētiat etiam iocose: mortaliter peccat: tamē sm Ricar. in. 4°. [illegible]. 16ª. ar°. 2°. q. 2ª. propter multiplicationē venalium peccatorum: nō peccat quis mortaliter: nisi quiescat in illa deordinatione: sicut in fine: sed tunc est mortale nō veniale: quando aūt deordinatinatio manet in terminis venialis: ita q nullo modo quis cōmitteret talia peccata: si putaret mortalia: non peccat mortaliter ex frequētatione: quia deordinatio vnius peccati mortalis plus pōderat: q centum mile venalium: hec ille. B

Concludendum est ergo: q nec iocosuz mēdaciū: nec etiā officiosuz: debet ab aliq dici etiam pro liberādo a morte proximo. Vñ ait Aug. super psalmistā. Si quis nō vult manifestare hominē ad mortem: veritatē taceat: sed falsum non dicat: ne pro corpore alterius: animā suā occidat. Que auctoritas intelligitur sm determinationem in predictis. Sciēdum tamē est sm Alexan. de ales in. 3ª. parte summe: sup hoc precepto: q si quis tenet aliqd dicere: et tacet: et quo sequit damnum notabile proximo: peccat mortaliter: maxime si hoc faciat in iudicio: vnde Aug. ad casulanū: et habetur. xjª. q. 3ª. c°. quisquis. dicit. Utraqz reus est: et qui veritatem occultat: et qui mēdaciū dicit: quia illi prodesse nō vult: et iste nocere desiderat. Et idem habet extra. de cri. fal. c°. p°. quod cōfirmat Chriso. in quodaz sermone dicēs. Nō solum ille proditor est veritatis: qui trāsgrediens vitatē palā mēdaciū loquit: sz etiā ille q libere nō pnūciat vitatē: quā libe pnunciare opz: que verba habētur. xjª. q. 3ª. c°. nolite. Facit ad hoc quod dicit. ff. de in ius. vo. l. sed et si. § pfonū. in glosa: sup verbo. per obiectionē. vbi dr: q mendacium nō solū cōmittit dicēdo falsitatē: sed etiā tacēdo veritatē. Mendaciū aūt pernitiosū: semper est peccatū mortale: sm predictos doc. in. 3°. di. 38ª. et Thom. 2ª. 2e. q. 110ª. Est autem pernitiosum quando dicitur ad iniuriam dei: puta dicendo aliquod peccatum: vt luxuriari: vel periurare: aut huiusmodi non esse peccatum: vel cum infert nocumentum proximo quantuz ad personā: diuitias: vel famā. Et de tali mendacio dicitur deo per prophetam. Perdes omnes qui loquuntur mendaciū. ps°. 5°. transumptiue. 22ª. q. 2ª. §. item quod falsum. et §. item quod dicitur. De hoc etiam mendacio pernitioso dicit Salomon. Os quod mentit: occidit animam suam. Sapien. p°. transumptiue 22ª. q. 2ª. c°. nec artificiose. et. c°. si quis adeo. et. 22ª. q. 5ª. c°. iuramenti. Non licet et dicere mendaciuz causa humilitatis. c°. cum humilitatis. 22ª. q. 2ª. Et omnes dicentes mendacium pernitiosum: tenentur ad satisfactionē de oī dāno dato. 14ª. q. 6ª. c°. si res. Et hoc sufficiat p prima parte nři smonis.

¶ Pars secūda de excusatiōe mendacii quam faciūt qdā exēplo scōrū patruz q vident mendacio vsi fuisse. C

Sed z pdicta allegāt qdā exēplū pfertim de Iacob: q dixit Isaac pri suo. Ego sū Esau pmogenit9 tu9. Ge. 27°. Certū ē enī fuisse falsaz vocis significationē: q ēt ibi fuerit intētio fallēdi: testatus fuit Isaac

pater suus dicens Esau. Venit germanus tuus fraudulenter ⁊c. Et tamen a Magistro senten/tiarum.in.3°.distinctio.38ª. Et ab Augusti.in li/bro contra mēdacium:ut habetur.22ª.q.2ª.c°.si que/libet excusatur a peccato:ergo nō omne mēdacium est peccatū:respōdit Ricar.in.3°.dist.38ª.ar°.p° q.2ª.in solutione secūdi argumēti:⁊ Alex.de ales in.3ª.parte sūme:sup hoc precepto:⁊ in scda par te in tractatu de mēdacio.⁊ Tho.2ª.2e.q.110ª.ar° 3°.in respōsiōe tertij argumenti:q Jacob in illo verbo nō fuit mētit9:sed aliqua duplicitate sancta ⁊ inspirata vsus est. Et q̄uis pater eius dixerit eum fraudulēter egisse:nō tamen mētitus est:qz sic credebat:lz falsum putabatur. Dixit ergo se esse Esau:nō in psona:sed in iure:⁊ dignitate pmo/geniture sibi diuinitus tradite.q.d. Ego sum ille cui debetur primogenitura. Siliter angelus loqns in psona dei:in veteri testamēto dicebat:ut habetur Exo.20.Ego sum dñs deus tuus:⁊ tamē nō mē tiebatur:referens se ad psonam dei. Et hāc respōsio nem dat Aug.li°.16°.de ciuitate dei.c°.37°.excu/sādo Jacob. Et de hoc habetur.22ª.q.2ª.c°.queritur. §.opponitur. Preterea obijciūt qdā de Abraham: qui ut habetur Geñ.22°.cum iret ad imolādum fi/lium:dixit seruis suis:q reuerteretur cum filio:qd tñ non intendebat:⁊ Geñ.12°.de vxore sua dixit: q eius erat soror. Siliter Joseph Gene.42°.⁊ 44°.dixit fribus suis:q erāt exploratores:⁊ ta/mē sciebat:q nō erat verum. Similiter Judith ut habetur Judith.x°.xj°.⁊.12°.multa dixit:que non erāt vera:nec intendebat facere que dicebat. Moyses quoqz ⁊ Aaron dixerūt pharaoni:q volebāt ire viam triū dierū in solitudine:ad sacri ficādum:ut habetur Exo.5°.Et tñ dicit glos.ibi.q nō habebāt intētionem pncipalem sacrificādi:sz eundi in terram pmissionis:⁊ nunq̄ reuertēdi. Exo.quoqz p°.scriptū est:q obstetrices que mē tite sunt pharaoni:ut liberarent paruulos filiorū israel:remunerate fuerūt a deo:ergo mēdaciū nō est peccatum:qz nō remuneraretur a deo:si eēt ma/lum:⁊ pres sancti veteris testamēti illud nō fecis sent. Rñdeo sm Tho.Bona.⁊ Ricar.in.3°.dist. 38ª.⁊ Alex.de ales:ac Tho.vbi supra:q si inue/niuntur aliqua in sacra scriptura dicta:aut facta a viris pfectis:que videantur mēdacia:sunt intelli/genda figuraliter:⁊ pphetice esse dicta:aut misti ce:⁊ cum aliquo spūali intellectu. Et sic intelligū tur verba Judith. Et hoc inqt Aug in li°.contra mēdacium. Et siliter dicit in questionib9 sup Ge ne.q abraham nō est mētitus:dicēs sarram esse sororem suā:voluit enim celare veritatem:quā di cere nō tenebatur:nō mēdacium proferre. Soror enim eius poterat dici:qz ex parte patris ei attine bat:vnde Genesis.20.inquit. Vere soror mea est filia patris mei:⁊ nō matris mee:idest ex parte patris mihi attingens:⁊ nō matris. Jn sacra.n. scriptura cōsanguinei appellātur fratres. Unde ipse Abraham dixit Loth:qui erat filius fratris sui. Fratres enim sumus. Genesis.13°. Similiter nō est mētitus Abraham dicēs:q reuerteretur cum filio:quē tñ intendebat imolare:qz ut inquit Apo stolus ad Hebreos.xj°.Ex magnitudie fidei sue credebat:q deus eum resuscitaret:qui dixerat ei. Jn Jsaac vocabitur tibi semē. Siliter nec Joseph est mentitus:dicēs fratres suos eē exploratores: quia potius loquebatur tentando:q̄ affirman/do.

De Moyse etiam ⁊ Aaron respōdetur:q ista duplicitas fuit pmissa:potuerūt enim assi/gnare causam recedēdi:dicentes q volebāt imo lare:qd erant facturi:licz pncipalius recederent nunq̄ redituri. Sic pmi Regum.16°.misit deus samuelem in bethleem:ad vngendū Dauid in re gem:⁊ dixit q sacrificaret ibi:⁊ postea diceret se ad sacrificādū venisse:ne Saul posset scire:q vn xisset Dauid:sic fecit Moyses:ne sciret pharao: q absqz reditu vellet exire de egypto. Ex quib9 su mitur argumētum:q si quis vadens ad aliquem locū:ut ibi aliqua bona:cum aliquo tractet:⁊ ad hoc celādum vult ibi orare:ut si interrogetur:possit respondere. Ego iui illuc causa orandi:absqz mē dacio:⁊ duplicitate:hoc fieri potest:quando fit in tentione sancta:ne detur pestiferis causa malignā di:vnde sub tali modo loquendi:licz occultare innocentem:ne impie occidatur:⁊ virginem ne stupretur. Ait enim Hieronymus super episto/lam Pauli ad Gala. Possunt homines q̄uis iusti:aliqua simulare pro tpe:ob suam aliorūqz sa lutem. Nā dolum nō cōmittit:qui fraudem exclu dit.l.cū pater.§.plane.ff.de le.2°. De obstetricib9 quoqz respōdit Tho.2ª.2e.q.110ª.⁊ Alexāder de ales:⁊ Ricar.vbi supra:q obstetrices nō fuerūt remunerate a deo propter mendacium:sed pper dei timorem:⁊ iudeorum amorem. Et idem habetur in summa pfessorum.lib°.p°.titu.x°.q.8ª. Et simili ter possumus dicere de Judith:q si pur vellim9 intelligere:q dixerit mendacium:non laudatur quia mentita sit:sed propter affectum quem ha/buit ad salutem populi:ut inquit Augustin9 in questiōibus:super Genesim. Sed iterum obijci unt defensores mēdacij de Dauid:qui simulauit se stultū corā rege Geth:pmi Re.21°.⁊ de Hieu q finxit se cultorē Baal:qrti Re.x°.⁊ isti nō pec/cauerūt:sed potius cōmendantur. Nam de Hieu

22ª.q.2ª.cº.vltº.vi. Utilem satisfactionez: et in tempore assumedaz Hieu nos docet: qui sacerdotes Baal interfecit: se fingens idola velle colere: ergo videt: q mēdacium possit fieri in verbis: et factis sine peccato. Respōdeo fm sanctū Bona. et Alexā. vbi supra: q ille simulationes fuerūt cautelle et ideo fuerūt licite: vnde sciēdum est: fm Alex. de ales in 3ª. parte sūme: in tractatu de octauo pcepto decalogi. q. vltª. q quadruplex est simulatio. Prima cautelle: qualis fuit Josue: qui simulauit fugā. Josue. 8º. Secūda doctrine qualis fuit xpi Luce. vltº. qui finxit se lōgius ire: ut instrueret: et moneret discipulos ad opa misericordie: et hospitalitatis. Tertia simulatio est significationis: qualis fuit Jacob. Geñ. 27º. Qui simulauit se [illegible] Esau in quo significauit: q mīor populus preferēdus erat maiori: scilz gētilis iudaico. Siliter fictio xpi de qua supra: fuit significationis: quando finxit se lōgius ire. Significauit enim q adhuc lōge erat a fide illos: vnde glo. super dicto. cº. fi. ait. Talem se exhibuit in corpe: qualis erat apud illos i mēte: et Aug. in questionib9 euāgelioz dicit. Quādo fingimus id qd nihil significat: mēdaciū est: cum aūt fictio nostra significat aliquid: nō est mēdacium: sed aliqua figura veritatis: sicut fuit fictio domini nostri. Et idem ait in liº. cōtra mēdaciuz: et intelligēdum est qñ fictio significat aliquid vtile: als nō. 22ª. q. 5ª. cº. quacūqz arte. Et eādem sentētiam ponit Tho. 2ª. 2e. q. 111ª. et addit Uldericus q licitū est: per opus simulatum: intētione vtilitatis psequende: cōmittere aliquā duplicitatē: sicut fecit Dauid: simulās se stultum. Dicit enim Cato in suis documētis. Insipiēs esto: cum tps postulat aut res. Stulticiaz simulare loco prudētia sūma est. Et satis facit. cm. vtilem. 22ª. q. 2ª. Itez fm eū [illegible] vti duplicitate verboz: ppter aliquaz sui: vel pximi vtilitatez. Sicut fecit xps: qui dixit apostolis Joānis. 7º. Uos ascēdite ad diem festū: ego autē ad diem festū istū nō ascēdam: et tñ postea ascendit secrete: ut ibidez patet: qd fecit ut instrueret discipulos suos: qui volebāt eum ire ad festū: ad faciēda miracula: et ad ostēdēdam potētiam suā: vnde ipse dixit: ego nō ascēdam. s. eo modo: quo vos vultis. Quarta simulatio di esse falsitatis: qualis est hypocritarū: qui simulāt se bonos: cuz sint mali: in malū: et dānum pximi: tpale: vel spūale: et ad vanā gliaz. Et ista simulatio est pessima: fm Tho. vbi supra: et etiam habet in sūma 9fes. liº. 3º. titu. 34º. q. 254ª. prime aūt tres simulationes: vz cautelle: doctrine: et significationis: sūt bone: quādo [illegible] eas nō fit aliquid: qd sit cōtra honorem dei: vl bonum pximi. Quarta aūt est detestabilis: fm Alexā. de ales vbi supra. De materia aūt simulationis vz quid sit simulatio: habet. C. de tra. et fac. igno. l. pe. in glo. fi. Et vtrum sit pmissuz simulare de in rebz in. cº. pº. extra. qd metus causa. in glo. super vbo. simulauit. et. 22ª. q. 2ª. cº. vtilem. Dicitur aūt de mala simulatione: q simulata pro infectis habent. C. plus valere: qd agit. l. 1. et de 9tra. emptio. l. emptio. Sed de Hieu: de quo supra dictū est: dicūt qdam Theologi: q nō excusat a culpa: vl mēdacio: qz fuit mal9: nō recedēs ab idolatria Heroboam. Laudat tñ et tpaliter remunerat a deo nō pro mēdacio: sed pro eo q Baal cultū destruxit. Sed obijciūt defensores mēdacij: q in multis locis sacre scripture: pponūtur multe locutiōes que fm intētionem littere false sunt: ut patet de eo qd di Judicum. 9º. q ierūt ligna: ut vngerēt super se regē: dixerūtqz oliue. Impa nobis: q respōdit. Nūquid possum deserere pinguedinē meā: que oia apte sunt falsa. Ad hoc respōdet Alex. de ales: et scūs Bona. vbi supra: q [illegible] dicunt ad aliquem sensum spūalez parabolice: et pro illo sensu hñt veritatem in se: nō sunt mēdacia: vnde dicit Augu. in liº. de mēdacio. Quicqd figuratiue fit aut di: nō est mēdacium. Et ita fuit in parabola predicta: et in alijs: taz veteris testamēti: qz noui. Siliter disputātes dicūt falsum tenentes falsam opinionē: ut per disputationem pueniāt ad cognitionem veri: que magis sunt interrogationes: seu tentatiōes: qz assertiones. Cōcludendū est ergo: q nunqz est scienter dicēdum falsum. Itē qcqd est pmissum debet seruari: nisi seruādo vergat in peiorem exitū: et in dānuz aie: tūc enim [illegible] est seruādum. 22ª. q. 4ª. cº. in malis. Et talis fuit pmissio [illegible] herodis: pmittentis dare filie: quicqd postulasset. Nō enim debuit seruare talem pmissionē in amputatōe capitis Joānis baptiste: fm Tho. 2ª. 2e. q. 89ª. Quātūs illaz pmissionē iuramento firmauerit: talis enim impletio pmissionis fuit illicita. 22ª. q. 4ª. cº. est etiaz cōtra officiū. Et hoc inquit Ambro. in pº. de offi. et Tho. 2ª. 2e. q. 88ª. ar. 7º. et cōcor glo. Ray. ut hz in sūma cōfes. liº. pº. tiº. 9º. q. 13ª. Sed hic querit quid de gabaonitis et filijs israel: qui gabaonite dixerūt mēdaciuz ipsis filijs israel: ut hētur Josue. 9º. cº. ibi enim dicit: q cum gabaonite qui erāt de terra promissionis: audissent: q filij israel iterficerent oēs populos illius terre: sciētes se etiam interficiēdos: callide cogitātes de salute sua: accepūt sibi cibaria: et saccos veteres asinis imponētes: et vtres vinarios scissos atqz cōsumptos: calciamētaqz per antiqua que ad indiciū vetustatis pecijs consuta erāt. Indueruntqz se vestimentis veterib9: panes quoqz

quos

quos portabant erāt duri: ꝛ in frusta cōminuti peruenerūtq; ad Josue ducem populi israel ꝛ dixerunt ei audiēte vniuerso pplo. De terra longinqua venim⁹: pacē vobiscū facere cupientes. Rñderūtq; viri israelite ad eos. Ne forte i terra que nobis sorte debet̄ habitetis: ꝛ non possim⁹ fedus inire vobiscū. At illi ad Josue conuersi: dixerunt. Serui tui sum⁹. Quib⁹ Josue ait. Quinā estis vos? Aut vnde venistis? Rñderūt. De terra longinqua valde venerunt serui tui: in noīe dñi tui. Audiuim⁹ eniꝫ famā potētie eius: ꝛ cūcta que fecit in egipto: ꝛ duobus regib⁹ amorreoꝝ trāsiordanē: dixeruntq; nobis seniores: ꝛ oēs habitatores terre nr̄e. Tollite in māib⁹ vestris cibaria ob longissimā viā: ꝛ occurrite eis: ꝛ dicite. Serui vestri sumus: fedus inite nobiscū. En panes quando egressi sum⁹ de domibus nr̄is: ut veniremus ad vos: calidos sumpsim⁹: nunc sicci facti sūt: ꝛ vetustate nimia cōminuti: vtres vini nouos impleuimus: nūc rupti sunt ꝛ soluti: vestes ꝛ calciamenta qbus induimur: ꝛ que habem⁹ in pedib⁹ ob longitudinē uie terita sunt: ꝛ pene cōsumpta. Susceperūt igitur de cibis eoꝝ: ꝛ os dñi nō interrogauerūt. Fecitq; Josue cū eis pacē: ꝛ inito federe pollicit⁹ est eis: ut non occiderent: principesq; multitudinis iurauerūt. Post dies aūt tres initi federis: audierūt ꝙ i vicino habitarēt: ꝛ iter eos futuri essent: mouerūtq; castra filij israel: ꝛ venerunt in ciuitates eoꝝ: ꝛ nō percusserūt eos: eo ꝙ iurassent eis pncipes multitudinis in noīe dñi dei israel. Murmurauit itaq; oīs vulgus cōtra pncipes israel: qui rñderūt eis. Jurauimus eis i noīe dñi dei nostri: ꝛ iccirco non possumus eos cōtingere: sed hoc faciem⁹ eis. Reseruent̄ qdē: vt viuant: ne cōtra nos ira dei cōcitetur: si piurauerimus: sꝫ sic viuāt: ut in vsus multitudinis vniuerse ligna cedāt: aquasq; deportent. Tūc Josue vocauit gabaonitas ꝛ ait eis. Cur nos decipere fraude voluistis? ut diceretis: pcul valde habitamus a vobis: cū in medio nr̄i sitis? Itaqꝫ sb maledictione eritis: ꝛ nō deficiet de stirpe vr̄a: ligna cedens: aquasqꝫ cōportās in domuꝫ dñi dei mei. Qui rñderunt. Nunciatū est nobis seruis tuis: ꝙ pmisisset dñs deus tu⁹ Moysi seruo suo: ut traderet vobis oēm terrā istā: ꝛ disperderet cūctos habitatores ei⁹: timuimus igit̄ valde: ꝛ puidimus aīabus nostris: vī eo terrore cōpulsi: ꝛ hoc cōsiliū iniuimus: nūc aūt in manu tua sumus: qd̄ tibi bonū ꝛ rectuꝫ videt̄: fac vobis. Fecit ergo Josue vt dixerat: ꝛ liberauit eos de manib⁹ filioꝝ israel: ut nō occiderent̄. Hec oīa habet̄ Josue. 9°. Circa qua historiā q̄runt̄ duo. Et pmo vtrū isti gabaonite peccauerint in tot mēdaciis: ꝛ clarū est ꝙ sic fm oēs expositores sacre scripture: sup Josue. 9°. c°. ꝛ clare patet ex pcedentib⁹. Non eniꝫ licet dicere mendaciū: et pro salute corporis: tñ quia isti erant infideles: ꝛ venerāt ut se subderēt legi filiorum israel: ꝛ cultui: vt infra patebit: ꝛ fecerūt ad cōseruationē vite corporalis: ꝛ etiaꝫ spūalis: sunt fm quid excusabiles: nō tñ immunes oīo a peccato: qd̄ patet: ex eo ꝙ puniuit eos Josue in cesione: ꝛ portatione lignoꝝ: ꝛ aque.

Secundo querit̄: vtrū filij israel bñfecerint nō occidētes eos, ppter promissionē factā: ꝛ iuramēto firmatā. Et pmo arguit̄ triplici ꝙ debebant eos occidere. Fundamentū pmum est dei pceptio. Nam pceperat eis deus: ꝙ occiderēt oēs habitatores illi⁹ terre: ut habet̄. Numeri. 32°. itē ꝙ nō facerent fedus cū illis. Numeri. 33°. Et idō tale iuramentū factū cōtra dei pceptū: non debuit seruari: nec pmissio. d. c°. in malis. 22ª. q. 4ª. Scdo. q? iuramentū ꝛ pmissio fuit ꝯditionalis. scilicet ꝙ gabaonite nō erāt de habitatorib⁹ terre pmissionis: ergo nō debuit seruari deficiēte ꝯditione. Juramentū eniꝫ cōditionatuꝫ nō obligat nō existēte ꝯditōe. 32ª. q. 8ª. c°. nō solū. ꝛ ex̄. d cō. appo. c°. verum. Et ex̄ de iure iu. c°. puenit. el. 2°. vnde dicit senecā li°. d bñficijs. Qd̄ ad hoc: ut homo nō teneat̄ facere qd̄ pmisit: requiritur ꝙ oīa imutata pmaneāt. Tertio arguit̄. Nā gabaonite dolose: ꝛ mendacia eos deceperūt: ut patet Josue. 9°. Fra⁹ aūt ꝛ dolus alicui patrocinari nō debet. 30ª. q. pª. c°. dictū. ex̄. de rescrip. c°. ex tenore. In ꝯtrū est veritas. s. ꝙ debuerūt suare iuramētuꝫ ꝛ pmissionē filij israel: ut patet i. c°. inter cetera. §. sed cuꝫ his oib⁹. ꝛ in. c°. innocēs. 22ª. q. 4ª. ꝛ idē dicit Ambrosi⁹ in li°. de officijs. Et hoc tenent oēs doc. ecclesie: sup Josue. 9°. c°. ꝛ pbat̄ i littera dicti capli vbi dr̄. Jurauim⁹ eis in noīe dñi dei israel: ꝛ iccirco nō possum⁹ eos cōtingere: reseruent̄ ergo vt viuāt: ne ꝯtra nos ira dñi cōcitetur: si piurauerim⁹. Periuriū āt nō icurrit̄: nisi ex transgressione iuramēti obligatorij: nec ira dei cōcitatur: nisi ppter illud qd̄ est illicitū fieri: ergo iuramentū istud fuit seruādū. Et hoc triplici rōne. pmo q? gabaonite venerūt ad Josue: volētes cultui dei israel subijci: vt patꝫ ex v̄bis eoꝝ cū dixerūt. Venerūt serui tui in noīe dei tui: ex miraculis enim que audierāt fecisse deū pro filijs israel: crediderant ipsum esse verum deū celi ꝛ terre: ꝛ desiderauerunt ad fidem eius venire: per fedus ineundum cū filijs israel: ꝛ sic non soluꝫ venerūt ex timore: sed etiam ex amore dei: preceptum aūt dei de interfectione habitatorum terre: non vide

batur ɔtra eos currere: qꝛ datum erat ꝓpter maliciā: ⁊ obstinationē in malis habitantiū in terra illa: vnde Josue. xjº. cº. dicit̃ de obstinatis. Domini enim sniā fuerat: ut indurarent̃ corda eorū: ⁊ pugnarent cōtra israel ⁊ caderēt: ⁊ non mererentur vllā clementiam: ac perirent. Ex quo patet ꝙ gabaonite: meruerūt clementiā: nec currebat contra eos snīa dei. Scḋa ratio quare debuit hoc iuramentū seruari: est ex parte filiorum israel: licet enim Raab meretrici fecissent pactū exploratores: ꝙ saluaretur: ut habet̃ Josue scḋo: illud fuit pactū particulare: hoc aūt pactum: ⁊ iuramentum: quod fecerūt filij israel gabaonitis: fuit primum iuramentū comune: qḋ omnes filij israel fecerunt extraneis gentibus. Et ideo si fregissent hoc iuramentū: ⁊ promissionē: gabaonitas occidendo: fuisset diuulgatū per terras in circuitu: ⁊ reputati fuissent filij israel infideles: ⁊ iuramenti transgressores: in magnū scandalū illius populi ⁊ per consequēs in irreuerentiā: ⁊ blasphemiam dei: cuius dicebant̃ peculiaris populus a deo electus. Et ideo ad hoc vitandū: seruandū fuit iuramentū. Tertia ratio accipitur ex parte dei: q pronus est ad miserandū. ps̄. 144º. ⁊ ideo credēdū est: ꝙ Josue ex familiari consilio dei: mortē illorū corporalē: mutauit in ciuilem. Naꝫ seruitus morti comparatur. ff. de regu. iur. l. seruitutē. vt sic ð mendacijs suis punirent̃: ⁊ iuramentū seruaret̃: quod de morte corporali eis non inferenda intelligebatur. Et ꝙ dn̄s hanc sniam approbauerit: patet ex hoc: ꝙ Josue eundo ad pugnandum in subsidiū gabaonitarū dn̄s dixit ei. Jn manꝰ tuas tradidi illos. s. oppugnatores gabaonitarū: ut habetur Josue. xº. Jteꝫ patet per hoc ꝙ ꝓpter afflictionē iniustā gabaonitaꝝ factaꝫ p Saul: fames facta fuit in terra israel tribus annis: ⁊ septē viri de stirpe Saul fuerūt crucifixi: ad ꝑceptum dei: ut habet̃. scḋi. Regū. 21º. ⁊ ex his solutū est primū argumentū: de ꝑcepto dei. Ad scḋm arm. respondetur: ꝙ licet in locutione ꝑmaria: cū gabaonitis facta fuerit mētio: ⁊ interrogatio: si erant de terra promissionis: tn̄ in iuramēto nō fuit apposita aliqua ɔditio. Et dato ꝙ fuisset posita: tn̄ ex quo volebant credere in deū: ⁊ cultui eius se subijcere: debuerunt seruare iuramentū nō occidēdo eos: rationibus predictis. Ad tertiū dicendū: ꝙ fraꝰ ⁊ dolus proprie ordinat̃ ad malū finem. Mendacia aūt ⁊ fictiones gabaonitaꝝ: licet essent ma de se: tamē ordinabant̃ ab eis ad bonū finē. s. ad eorū salutem corporalē: ⁊ spūalem: vt patet ex predictis: ⁊ ideo nō debuerūt occidi ꝓpter hoc. Et hoc tenet glo. Augu. super Josue. 9º. ⁊. xº. cº. ⁊ Nicolaus de lira super Josue. 6º.

¶ Pars tertia de mendacij detestatione. R

Qantū sit detestabile mendaciū: patet discurrendo sacraꝫ scripturā. Nā Exodi. 23º. precipit deus dicens. Nō suscipies vocē mendacij: sed mendaciū fugies. Et Leui. 19º. scriptū est. Nō mētiemini: nec ꝙ decipiet vnusquisqꝫ proximū suū. ⁊ Job. 13º. dicitur. Nūqd indiget deus vr̄o mendacio: ut pro eo loqmur dolos? Et ps̄. xjº. dicit dauid. Diminute sunt veritates a filijs hoīuꝫ. ⁊ Prouer. 6º. dicit Salomō. Sex sunt q̄ odit dn̄s: ⁊ septimū detestatur aīa eius. s. oculos sublimes: ⁊ linguā mēdacem ⁊c. Et xº. eiusdē libri dicit. Qui mentitur mendacijs: hic pascit ventos. ⁊. 13º. cº. iteruꝫ ait. Verbū mendax iustus detestabit: impiꝰ aūt confundit: ⁊ ɔfundet̃. ⁊ Prouer. 19º. dicit. Princeps qui libenter audit verba mendacij: oēs ministros hꝫ impios. ⁊. 20. c. ad hec dicit. Opprobriū nequaꝫ in hoīe mendaciū: ⁊ in ore indisciplinatorū assidue erit. Et ecclesi. 20. dicit̃. Potior ē fur: q̄ assiduitas viri mendacis. Scriptū quoqꝫ est Ecclesiastici. 7º. Noli amare mendaciū. Prouer. eniꝫ 20. dicit Salomon. Mores hoīuꝫ: mendaciuꝫ sine honore. Sed heu: qꝛ verificatū est qḋ ꝓphetatum est Osee. 4º. cº. vbi dicit̃. Non ē veritas: nō est misericordia: nō est sciētia dei in terra. Nā maledictū homicidiuꝫ: furtū: ⁊ mendaciuꝫ: inundauerunt sup terram. Tu vero popule mi serua illḋ Ecclesiastici. 4º. cº. Nō cōtradicas verbo veritatis vllo mō. Dicit eniꝫ ideꝫ sapiens eiusdem libri 26º. Tres spēs odit aīa mea: pauperē superbū: diuitem mendacē: ⁊ senē fatuū: ⁊ insensatū. ⁊ Paulus ad Ephe. 4º. nos exhortatur dicēs. Deponentes mendaciū: loqmini veritatē vnusqsqꝫ cū proximo suo. ⁊ Jaco. 3º. dicit̃. Nolite mendaces esse aduersus veritatē. ⁊ ad Roma. 3º. dicit Paulꝰ. Est auteꝫ deus verax: omnis autem homo mendax: idest peccator ꝭm glo. Potest etiaꝫ itelligi ð mendacio false significationis: qꝛ si non cauemꝰ a multiloquio: faciliter incidemus in mendaciū. Prouer. xº. vbi dicitur. Jn multiloquio non deerit peccatum. Jtem cuꝫ deus sit veritas: nō possumus dicere veritatem: nisi auxilio dei: ⁊ ideo in quātum homines: sumus proni ad mendaciuꝫ. Ad Collo. quoqꝫ. 3º. cº. dicit ideꝫ aposto. Nolite mentiri inuicem. Scriptum est enim Apoc. 22º. Foris canes ⁊ venefici: ⁊ impudici: ⁊ idolis seruientes: ⁊ omnis qui amat: ⁊ facit mendacium. Mendax autē ideo dicitur veneficus: quia lingua eius est mortifera: sicut lingua aspidis: ⁊ draconis. Dicit enim auicena in libº. de venenis

animalibus q̄ quedā animalia habent linguas mortiferas propter maliciā: et venenositatem humoris in eis dn̄antis: sicut lingua serpentis: draconis: et canis rabidi. Cuius morsus est sūme venenosus: lingua autem aspidis q̄uis in corpore viuentis serpentis plena sit veneno mortifero: separata tamen a corpore: et desiccata: venenū si presens fuerit prodit. Nam in p̄sentia veneni sudorem prorumpere consueuit. Unde talis lingua vtilis: et proficua: īter thesauros regios reputat̄. Et similiter ad propositum nostrū dicere possumus: q̄ lingua mendax propter mortiferam maliciam in ea latentem: et dn̄antem: multos inficit: mordet: et occidit. Hec autem maledicta lingua instrumentum diaboli: et gladius iniquitatis: habens venenū aspidū insanabile: si per iudicem iusta pena extraheret̄: et amputaretur a viuēte teste falso: et adustione exiccaretur: propter exēplū iuste vindicte: multorū esset sanatiua. Sz q2 modo regentes fouent tales mendaces et defendūt: atq3 tributis deuicti extrahere: et desiccare eorum linguas negligūt: ideo tot mortifera: et īsanabilia vulnera innocentib9 infligere non metuunt. Sz licet quādoq3 nō puniant̄ ab homine: deus tamē vltor malor2: eos nō permittet impunitos: sed ad tartareos mittet cruciatus. Omnes etiam mēdaces eterna felicitate priuabit. Naz Apocali. 21°. dicitur. Non intrabit in ea. s. celesti hierl'z: aliqd cōquinatū: vel faciens abhominationē: vel mendacium. Non solū aūt ex sacra scriptura detestabile apparet mēdaciū: sz etiā ex iure canonico: vt habet̄ in. c°. mihi autem. et in. c°. incauti. et in. c°. omne. 22a. q. 2a. et i. c°. si qs. xj a. q. 3a. Jō Ambrosius in quodā s̄mone: et habetur i. c°. cauete. 22a. q. 2a. dicit. Cauete fratres mendaciū: q2 oēs qui amāt mēdaciū: filij diaboli sunt. Hieronym9 quoq3 c̄ Ruffinum ait. Pithagore p̄ceptū fuit: post deum veritatē colendā: que sola hoīes deo proximos facit. Tullius ēt in. tertio de officijs inquit. Tollendū est in rebus cōtrahendis omne mēdaciū. et Aristo. 4°. Ethi. ait. Uerax: laudādus est vbiq3: sed mēdax: vituperādus: Un̄ legit̄ in cronica de nugis philosophor2. c°. 28°. q̄ Aristotiles interrogatus quid fenoris acquirāt mendaces: inquit: vt quotiens vera loquant̄: nō credat̄ eis. ¶

Quāuis aūt sit verum quod dicit Terrētius in andria. c°. 3°. s. Hoc tpe: obsequiū amicos: veritas odiū parit. Tamē debemus seruare preceptū quod ponit autor libri: de formula honeste vite. c°. 2°. di. Nō recedas a vero. et c°. 5°. eiusdem libri inquit. Nihil tibi intersit an affirmes: an iures: de religiōe: ac fide agi scias: vbicūq3 de veritate tractatur ait eniz Isidorus in li°. 2°. Soliloquior2. c°. 34°. Omne mendaciū peccatū est neminē ergo mentiendo fallas: nec aliud loquaris: et aliud animo teneas: non aliud dicas: et aliō facias. Ad veritatē etiā dicendā: inducunt leges ciuiles: et ad seruanda que promissa sunt. Prio q̄ debeat dici veritas maxime in testimonijs proferendis: habetur in. l. eos. C. de probationibus. et in. l. et quia. ff. de interroga. actio. et in. l. nullū. C. d̄ testibus. et in. l. j. C. de libel. famo. et. C. de penis. l. decurione. ibi dicitur: q̄ dicens veritatez laudez maximam: et premium consequetur Gregorius quoq3 in pastorali. c°. 26°. inquit. Nihil est ad defendendum: puritate tutius: nihil ad dicendum veritate facilius: vnde scriptum est in. l. j. C. si vt se ab heredi. absti. q̄ fidei veritas: verborum adminicula non desiderat. Econtra vero est de falsitate: vnde Ricardus poeta in lib°. de nuptijs c°. 27°. dicit. Est labor in labijs mendacia composituris. Uera locuturis non labor vllus inest. Quāuis ergo verum sit quod inquit Cassidorus in lib°. de amicitia: scilicet q̄ plerunq3 molesta est veritas: tamen semper debemus veritatem dicere. Et debemus seruare illud quod ait quintilianus in lib°. declamationū: inquiens. Uiro forti presertiz et innocenti: nihil facere conuenit: quod negandum sit: et hoc inquit declamatione secūda qui iteruz ait declamatione. x a. Magis oderis mendacium: cū simile vero est. ¶ Montanarius rius quoq3 in luna celeri: contra mendacium inquit. ¶ Multis fidem: pauca adimunt mēdacia. Unde dicitur in comuni prouerbio. Else adiunge piu tosto il bosardo: chal zoppo. Et iterum dicitur. Le bosie hā curti [redacted] pedi. Ex quib9 apparet q̄ nō bene loquitur auctor libri: qui dicit̄ Pamphilus. c°. 3°. dicens. Crede q̄ interdum multis mendacia prosunt. Et quandoq3 nocet omīa vera loqui. Licet eniz mendacium prosit ad vtilitatem temporalem: tamen nocet quo ad eternam. Item male loquitur auctor libri: qui dicitur Facetus. c°. 2°. disti. Esto veridicus: falsum quandoq3 loquaris. Nam semper verum dicere credo nephas. Hec enim est falsa sentētia: vt patet ex precedentibus. ¶ Mendacia enim non solū eternaliter puniuntur: sed etiaz temporaliter per ius ciuile: vt habetur. ff. quod cum eo. l. sed etsi §. p°. et. ff. de probationi. l. cum de indebito. i glo. super verbo. indebiti. et. ff. ad. l. aquiliam. l. inde neratius. §. penultimo. et ibi glo. et. ff. de rei vendicatione. l. finali in glo. finali. et habetur. C. communia vtriusq3 iud. l. si cuz paterno. in glosa. 2a. et. ff. de fideiussoribus. l. si dubitetur. §. primo.

Et mēdaciū dolosū magis punit̄ q̄ per ignorantiam factum .ff. de acti. em. l. iulianus .§. quod aūt. i glosa. Unde dr̄ q̄ mēdacia nō debēt remanere impunita. ff. de his qui no. infa. l. debuit. ⁊ C. de accusationibus. l. accusationis. ⁊ ff. de rei ven. l. si. puniunt̄ quoq̄ mēdacia a deo per mortē corporalē: vt patuit de anania ⁊ saphira: qui mortui sunt propter mēdaciū: quib⁹ dixit Petr⁹ Actuum. 5°. Cur tentauit sathanas cor vestrū: mētiri spūi scō: ⁊c. ⁊ statim expirauerūt. Silr̄ Danielis. 13°. Duo senes qui falso accusauerūt susannam: propter falsū testimoniū lapidati sunt a populo. Prouer. 20. scriptum est. Suauis est homini panis mēdacij. s. in p̄senti: postea: idest: in alia vita: implebitur os eius calculo: idest durissima punitione.

Ad seruādas quoq̄ promissiones: ⁊ fidē datā exhortantur iura ciuilia: vñ. ff. de pac. l. i. in principio dr̄: qd̄ tā congruū est fidei humane: q̄ ea que inter eos placuerunt seruare. Et. ff. de consti. pecu. l. i. in p̄cipio scriptū est. Graue est fidē fallere: ⁊ in l. cum vēderē. ff. locati. dr̄. Bona fides exigit: vt id quod cōuenit fiat. ⁊. C. de nō numerata pecunia. l. generaliter. scriptū est. Nimis indignum esse iudicamus: quod quisq̄ sua voce dilucide protestatus est infirmare. Salomon quoq̄ Prouer. 28°. dicit. Uir fidelis multum laudabitur: ⁊ Tulius in. p°. de officijs. c°. x°. dicit. Fundamētū iustitie est fides: ac cōuētorū cōstantia: ⁊ veritas. ⁊ li°. 2°. eiusdē operis. c°. 3°. etiā inqt. Nulla res vehemētius rēpublicā p̄seruat: q̄ fides. Jō. Ouidi⁹ p°. de arte amādi inquit. Reddite depositū: pietas sua federa seruet. Nulla eni est maior hominis glia: q̄ in promissis firma fidelitas: hic nāq̄ magna laus: ac honor: ⁊ p̄cipua laudatō. O miserabilis moderna etas: ⁊ dolēda hoium cōditio: Ubi nūc xp̄ianorū fides: Ubi vicinorū fidelitas: Ubi mercatorū legalitas: Nūc his lachrymosis t̄pibus: nō nuda: nō solēnis promissio: non testes: nō iuramēta: nō libri: nō instrumēta valēt vt promissa attēdant̄. O infideles ⁊ p̄uerse aīe: p̄fecto vos estis deteriores paganis: qui vitā eternā nō expectabāt: ⁊ tamen potius q̄ fidē datam frangerēt morti se exposuerunt: sicut fecit Marcus attilius regulus: vt refert Tulius in. 3°. de officijs: ⁊ Ualerius li°. p°. ⁊ Aug. 5°. de ciui. dei. Sed ecōtra faciūt multi xp̄iani multa p̄mittētes: ⁊ nihil attendentes: ⁊ propter hoc procedit q̄ vn⁹ nō credit alteri. Ait eni Oratius: epistolarum li°. 2°. ep̄la. 2ª. Multa fidem promissa leuāt: ⁊ Ouidi⁹ in. 3°. de fastis ait.

Tarda venit dictis difficilisq̄ fides.

Et Cato in suis documētis: propter hoc inquit.

Rem tibi promissam: certam promittere noli.

Rara fides ideo quia multi multa loquunt̄.

Jdeo Jacobus beneuētanus. c°. 19°. sui libri inquit.

Si quid promissum fuerit tibi suscipe raptim.

Mens a proposito: nā resilire potest. Et. 20. c°. eiusdem operis dicit.

Qui spondent multa: soluere pauca solent: Et ibidem.

Quod dare nolueris: nulli spondebis amico.

Dedecet hoc cūctos: p̄cipueq̄ bonos.

Cū spondes aliquid: manus illico verba sequat̄.

Auget enim meritum: qui cito soluit idem.

Et Ric. in libr°. de nuptijs. c°. 37°. Quis bonus absq̄ fide. Jsti ergo qui nō seruant fidem: oībus sunt exosi. Ait eni Martialis cocus li°. vndiq̄ suscepto. c°. 2°.

Sponsio res vana: sponsio versatilis aura.

Noli spondēti fidere digne nimis. Et ideo versificator fabularū Esopi: fabula. 31ª. īquit.

Expedit in fido: nō irritare fidem.

⁊ Ouidius in li°. 4ª. de ponto: ep̄la. xª. exhortans ad fidelitatem seruandam ait.

Quis labor est: puram nō temerare fidem:

Sed fidelitatem istā raro habēt socij in regno vl dominatu. Ait eni Lucanus in. p°.

Nulla fides regni socijs: oīsq̄ potestas.

Jmpatiens cōsortis erit. Similiter li°. x°. ⁊ fi. idē inquit de militib⁹: in qb⁹ sepe īuenit̄ infidelitas.

Nulla fides: pietasq̄ viris qui castra sequuntur.

Uenalesq̄ man⁹: ibi fas vbi maxima merces.

Similiter auari habēt paucā fidelitatē: vñ Juuenalis li°. p°. satyra. 3ª. ait.

Quantum quisq̄ sua numorum seruat in archa.

Tātū habet ⁊ fidei. Sed de his infidelibus inueniūtur multi faciētes qd̄ inqt auctor in li°. de moribus medicorum: c°. 4°. di.

Cū dolet infirmus promittit p̄mia multa.

Cessat p̄missum: cum dolor ipse perit.

Nolite ergo vos ita facere: sed seruate illud quod īqt auctor i li°. de formula honeste vite. c°. 2°. di.

Cū p̄sideratōe p̄mitte: ⁊ pleni⁹ q̄ p̄miseris p̄sta.

Qd̄ intelligēdū est de reb⁹ honestis. Ait eni Ambro. li°. 3°. de officijs. c°. 12°. Unusq̄sq̄ nihil p̄mittat inhonestum: quod si p̄miserit: tollerabili⁹ est p̄missū nō facere: q̄ facere quod turpe sit. Jsido. quoq̄ in soliloquijs li°. 2°. c°. 35°. ait. Jn malis p̄missis rescinde fidē: impia eni est p̄missio: que scelere adimplet̄: ⁊ in. c°. 36°. eiusdē libri ait. Nō sis in verbis facilis: sed fac bonū qd̄ spopondisti. Qd̄ si ⁊ vos egeritis: coram deo ⁊ hominibus habebi-

tis gratiam in presenti vita: et in futuro gloriam sempiternam. Ad quam etc.

¶ Feria quinta post tertiam dominicam in .40ª. de 9° et 10° precepto decalogi. Sermo trigesimus.

Bona facite studia vestra. Jeremie 7°. et in epistola occurrentis b serie. dicit deus Jeremie .17°. Prauum est cor hominis et inscrutabile: quis cognoscet illud? Ego dominus scrutans corda: et probans renes: qui do vnicuique secundum opera sua. Quibus verbis reprobatur opinio quorundam qui dixerunt: quod demones cognoscunt cogitationes hominum: probantes per dictum Augu. 12°. sup Gen. ad litteram qui dicit. Ma li angeli cogitationes nouerunt: quia multa predicunt que non predicerent: si cogitationes non nouissent. Sed hec opinio falsa est secundum Bona. et Ric. in 2°. di. 8ª. Nam duplex est cognitio: vna certitudinis: et tali cognitione demones non possunt conscientiarum secreta rimari. Alia est cognitio coniecturalis: que est per aliquos motus: seu per aliqua signa exteriora: ex quibus coniecturaliter cognoscuntur interiora. l. naturalem. §. in his. ff. de acq. re. do. Et tali cognitione demones pronosticantur: et sepe loquuntur vera de interioribus cordis. Et ita intelligitur dictum Augu. vnde de cognitione certitudinis loquens idem Augu. in li°. de ecclesiasticis dogmatibus inquit. Internas cogitationes aio diabolum non videre certi sumus: multo autem minus potest vnus homo scire secreta cordis alterius. vnde Augu. in quodam sermone inquit. Nemo scit quid agatur in homine: nisi spiritus hominis qui in ipso est: vtrum autem angeli boni cognoscant secreta: licet Hermes in li°. quem fecit de quattuor materijs dixerit: quod sic: tamen in contrarium est veritas: vt probat Tho. in p°. parte summe. 57ª. et in 2°. scripto. di. 8ª. ar. 5°. et omnes theologi in 4°. sen. di. 8ª. vbi concludunt: quod cogitationes intrinsece cognoscuntur a solo deo: propria virtute. Ipsi enim nihil est absconditum: ut habetur ad Hebre. 4°. vbi dicitur. Omnia nuda et apta sunt oculis dei. Et p°. Joannis. 3°. dicitur. Maior est deus corde nostro: et omnia nouit. et 32ª. dist. c°. erubescant. scriptum est. Secretorum cognitor et iudex est deus. Job quoque sui libri. 42°. c°. ait deo. Scio quia omnia potes: et nulla te latet cogitatio. et Ecclesiastici. 7°. dicitur. Non te iustifices ante deum: quia agnitor cordis ipse est. Et psalmo. 13°. dicit. Dominus scit cogitationes hominum. et primi Paral. penul°. scribitur. Omnia corda scrutatur dominus: et vniuersas mentium cogitationes intelligit. Seneca etiam ad lucillum inquit. Quid prodest aliquid ab homine esse secretum? nihil deo clausum est: ipse cogitationibus nostris interuenit: sic interuenit dico: vt nunquam inde discedat. Ex quibus omnibus deprehendimus quanta sit illorum fatuitas: qui gaudent delinquentes ab hominibus non videri: nec cogitant deum omnium secretorum: omniumque cordium esse inspectorem. vnde et poeta Ouidius in .4°. Methamor. ait. Aspiciunt oculis superi mortalia iustis. Et ideo bene dicunt verba proposita. Bona facite. etc. Qua ex re in hoc sermone tractabimus de duobus vltimis preceptis decalogi: in quibus prohibetur voluntas animi inordinata: vnde duas tantum considerationes faciemus. Prima erit de nono precepto. Secunda erit de decimo

¶ Pars prima huius sermonis: vbi ponitur expositio noni precepti. K

Circa declarationem istorum preceptorum c arguunt quidam: quod male loquitur Aug. super illa verba psalmiste. Lex domini immaculata. vbi inquit. Lex scilicet vetus prohibet manum: non animum: quod expresse videtur falsum. Ex his duobus preceptis: in quibus prohibetur concupiscentia mala animi. Respondetur: secundum Alexandrum de ales in. 3ª. par [redacted] summe: in tractatu de. 9° et .10°. precepto. q. 4ª. et Petrum Joannis sup Matthei. 5°. c°. quod verum est legem etiam veterem prohibere malam concupiscentiam cordis: vnde dicit Aug. in li°. contra faustum: quod pene omnia que monuit: et docuit: siue precepit xps: inueniuntur etiam in veteribus libris. Sed quia non bene intelligebant iudei: aperuit illa dominus in euangelio: quod est supabundans ipsi legi in generalitate prohibendi: et expressione: et sic. Aug. verba intelliguntur: vbi supra: videlicet quod lex non prohibet ita expresse: et clare: omnes malas cordis concupiscentias: nec eas ita stricte reprimit: sicut euangelium. Non autem concupiscentia animi mala prohibeatur a lege veteri: declarat Apostolus ad Ro. 7°. di. Concupiscentiam nesciebam esse peccatum: nisi lex diceret. Non concupisces: et Eccl. 13°. dicit sapiens. Fili post concupiscentias tuas non eas: non solum sunt per legem: sed etiam per paganos prohibita est concupiscentia: vnde Arist. 2°. Poli. c°. 4°. inquit. Magis oportet concupiscentias regulare: quam substantias: et Oratius in epistolis inquit. Sperne voluptates: nocet empta dolore voluptas. et Tulius in arte veteri li°. p°. in prohemio ait. Ceca et temeraria est: dominatrix animi cupiditas. Jo. Ouidius in p°. de remedio amoris dicit. Damnosas homines non concupiscere curas. Concludendum est ergo quod concupiscentie male animi: mala que cogitationes: multum deo displicent. vnde Prouer. 15°. dicitur. Abhominatio domini cogitationes male. Et Sapientie primo dicitur. Peruerse cogitationes separant a deo. et Prouer. 6°. scriptum est. Deus odit cor machinans cogitationes pessimas: et Esaie p°. inquit deus. Auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis. Et. 55°. c°. eiusdem libri dicit. Derelinquat impius vias suas: et vir iniquus cogitationes suas: et Jeremie. 4°. c°. iterum. Aliquis ait quo morabuntur in

te cogitatiōes noxie: ⁊ Zacharie pº. ait. Conuerti
mini de vijs v̄ris: ⁊ cogitationibꝰ v̄ris pessimis.
⁊ Math. 9º. dixit christus phariseis. Quid co-
gitatis mala in cordibꝰ v̄ris. L

Sed sciendum est ſm Tho. in .2º. sententia.
distin. 39ª. 2º. arº. ⁊ in. 4º. di. 9ª. articulo. 4º.
⁊. pª. 2º. q. 75ª. ar. 8º. ⁊ Alex. de ales in scda pte sū
me: in tractatu ꝺ diuisionibꝰ peccati: ꝙ triplex ē
cogitatio. Una ē nature: qn̄ qs cogitat ea ad q̄ na
turaliter inclinat̄: vt si qs sitiens cogitat de potu:
aut grauatꝰ sōno: cogitat de dormitione: ⁊ hmōi
⁊ in talibꝰ cogitationibꝰ nō est peccatū: qꝛ ex his
que isunt a natura: nec laudamur: nec vitupera-
mur. 2º. Ethi. Scda cogitatio dr̄ grē: cuz qs co-
gitat benefacere: ⁊ hec est bona ⁊ meritoria cogi-
tatio: ⁊ infundit̄ a deo in aīa nr̄a: ut inqt Augu.
i liº. de pdestiātōe sanctoꝝ. Tertia cogitatio ē cul
pe: qn̄ qs cogitat de peccato aliquo: ⁊ hoc pōt fie
ri aliqn̄ meritorie: ut cuz qs cogitat peccata sua:
vt de ipsis cōterat̄: ⁊ doleat: sicut faciebat Ezechi
as: dicens illḋ qḋ habet̄ Esaie. 38º. cº. Recogita
bo tibi oēs ānos meos: i amaritudīe aīe mee. Si
militer est meritoria talis cogitatio: qn̄ habēs pre
dicare: vl̄ ꝯfessiones audire: ꝺ peccatis cogitat: ut
cognoscat q̄lia sint: mortalia: ul̄ venalia: ut postea
possit ea detestari: vel punire. Aliquādo cogitatio
peccati ē veniale peccatū: qn̄ qs cogitat de illis: cū
aliq̄li delectatione: non tn̄ ex ꝓposito: nec ex delibe
ratione: sꝫ potiꝰ ex quadā surreptiōe: nō enim est
tūc peccatū mortale: sꝫ veniale tm̄: ut dicit Alex.
de ales in. 3ª. pte sūme: sup hoc pcepto. ⁊ Augu.
sup Gene. Nō solū [illegible] ē peccatū veniale cogitatio
talis cū aliq̄li sensualitate: sꝫ ēt q̄libet tentatio car
nis: cū eiꝰ cōmotiōe: ſm magr̄m i. 2º. di. 21ª. ⁊ ibi
dn̄s Bona. in qōnibus lr̄alibꝰ. Qn̄qꝫ aūt tal' co
gitatio: ē peccatuz mortale: ut qn̄ qs cogitat talia
peccata: cū ꝯsensu deliberato: ⁊ delectatiōe: ac cō-
placentia peccati mortalis. Et q̄uis nō sequat̄
actꝰ: tn̄ volūtas deprauat̄: ⁊ maculat̄ interiꝰ: vn̄
dicit glo. sup Leui. 15º. Cogitatiōes: ⁊ delectatio-
nes: q̄uis nō cōpleant̄: apḋ deū p factis habēt̄:
⁊ puniūt̄: ppea graue piculū iminet his: q nullā
ꝯsciāz sibi faciūt de cogitatiōibꝰ turpibꝰ: ⁊ imū-
dis. Jccirco ſuādū ē illḋ Hiero. ꝯsiliū ad Deme
triadē virginē di. Oiuz opuz: ⁊ cogitatōuz tuaꝝ:
speculatorē tuū deū crede. Jō caue: neqd loq̄ris
aut cogites: qḋ oclōs diuīe maiestatis offēdat. M

Ut aūt possitis noxias cogitationes declina-
re: aliq̄ vob remedia tradē volo. Primū er
go remediuz est exercitatio: aut in lectiōe: aut in
orōne: aut in corporali occupatōe: vn̄ Hierony.
ad Saluinā scribēs inqt. Semp in manibꝰ tuis
diuina sit lectio: ⁊ tā crebre orōnes: ut oīum cogi
tationū sagitte: qbꝰ adolescētia pcuti solet: huiꝰ
cemodi clippeo repellāt̄. Et idē ad rusticū mōa
chū: ⁊ habet̄. de ꝯse. di. 5ª. cº. nunq̄. dicit. Semp
aliqd boni facito: ut diabolꝰ te īueniat occupatū.
Et ad Demetriadē virginē iterū ait. Nec iō tibi
ab ope cessanduz est: qꝛ deo ꝓpitio nulla re indi-
ges: sꝫ iō cū oībus laborādū: ut p occasionē opis
nil aliud cogites: nisi qḋ ad dn̄i ptinet ſuitutem.
Dicit quoqꝫ Ric. in. 4º. sen. di. 26ª. ar. 3º. q. 2ª. ꝙ
morbus carnalis ꝯcupiscētie: efficatiꝰ pōt tēpera
ri p exercitiū meditationū: ⁊ affectionū spūaliuꝫ:
⁊ degustationē celestiū: ac macerationē corporis
q̄ per matrimonialē cōcubitū. Qḋ aūt tentatōes
carnales p orōnez superent̄: probat̄ p dcm̄ salua
toris Math. 17º. Hoc genꝰ demonioꝝ nō eij-
citur: nisi orōne ⁊ ieiunio. Scdꝫ remediū est eui-
tatio. pº. verboꝝ ociosoꝝ: ait eni aposto. pº. Cor.
15º. Corrūpūt bonos mores: colloqa mala. Uñ
metrice ait motanarius [illegible] luna celeri. cº. 16º. di.
Turpia sinceros corrūpunt famia mores. ⁊ Ari
sto. 7º. Poli. ait. Exēplo dicere de facili qḋcūqꝫ
turpiū: fit ⁊ ipsuz facere. Hierony. quoqꝫ in Epi
taphio sancte Paule dicit. Jmmundcia: vel tur
pe verbū: atqꝫ lasciuiū: nūq̄ est de ore xp̄iani ꝓ-
ferenduz: qbus signis: libidinosus aīus ōnditur.
Jsochrates ēt in exhortationibꝰ suis inqt. cº. 2º.
Que nephas est agere: eadez neqꝫ fari bonū exi
stimes. Et auctor libri de formula honeste vite
3º. cº. inqt. A verbis turpibꝰ abstineto: qꝛ licētia
eorū impudentiā nutrit. Auctor quoqꝫ libri qui
dr̄ facetꝰ. cº. 2º. ait. Maxia rusticitas: turpia ver
ba loq. Scdo debēt euitari auditōes reꝝ turpiū.
Ait eni Jsidorus. liº. 2º. soliloquioꝝ. cº. 31º Facile
agit̄ qḋ libēter audit̄. Uñ seneca ad lucillū eplaꝝ
liº. 19º. epla. 8ª. inqt. Ubicūqꝫ videris orōnez cor
ruptā placere: ibi quoqꝫ ⁊ mores a recto destitisse
nō erit dubiū. Tertio euitari dꝫ occasio tentatio-
nis: ⁊ male cogitatōis: ut ē ispectio. Ait eni Oui
dius liº. 2º. de reme. amoris. Non facile est visa
thaurū retinere iuuēca. Fortis equꝰ visa semper
adurit eq̄. Jtē colloquutio: ⁊ frequētatio: cū psōis
ex qbus pōt oriri mala cogitatio: ⁊ missio mune-
rū: atqꝫ cohabitatō. vn̄ Geñ. 19º. dicit deꝰ Loth.
Nō stes in oī loco circa regionē: sꝫ i mōte saluū
te fac. Tertiū remediū pncipale: ē refrenatio sen-
sualis tm̄: iuxta illud aposto. pº. Cori. 9º. Castigo
corpꝰ meū: ⁊ i ſuitutē redigo: ne forte cū alijs pdi
cauerīꝫ: ipse reprobꝰ efficiar. Quarto remediuz ē
repulsio cogitationū i pmo motu. Ait eni Hiero.
ad Eustochiū. Nolo sinas cogitatiōes crescere.
Nihil i te babiloniciū: vl̄ ꝯfusiōis adolescat: ni

paru⁹ est hostis interfice: ne qñ a ellidat i semie: q2 cũ ipossibile ẽ in sensu hoĩs nõ irruere motum medullarũ calore. Ille laudat: ille p̃dicat beat⁹: q statim: n: cepint iterficit cogitat⁹ et allidit eos ad petrã: petra aũt erat Christus. N

SCiendũ ergo: q̄ representatões diabolice rerũ turpiũ: q̄s nob submittit inimic⁹: nõ coinquinãt aĩaz nr̃az si nob displiceãt. Ait eniz Gre. in moralib⁹. Cogitatio q̄ñtũcũq3 imũda sit: nũq̄ mentẽ polluit: cũ rõ nõ cõsentit. Et põt intelligi de pollutõe peccati mortal: q2 nũq̄ ẽ peccatum mortale: nisi quis cõsentiat expsse: vel iterpretati ue: ut īfra videbit. Si ṽo sensualitas aliqualr̃ delectet̃ ex illa: ⁊ nõ fiat debita resistẽtia: est solũ veniale peccatũ: cũ rõ nõ consentit: si ṽo fiat debita resistẽtia: ⁊ oĩno displiceat: nõ est aliqd̃ peccatuz. de peni. di. 2ª. §. ecõtra. Nõ eni est in ptãte nr̃a tenere: ne demones nobis faciãt tales rep̃ntatões: vt inqt Augu. in li°. 2°. ꝯ iulianuz. Et iõ beatus Egidius soci⁹ beati Francisci dicebat: q̄ sicut nõ põt teneri vent⁹: ita nec rep̃ntationes diabolice. Sꝫ opꝫ nos eẽ sollicitos ad eas eijciẽdũ: ut iquit Augu. i s̃mone d̃ cogitationibus. Et ad hoc exhortat̃ nos sapiẽs Prouer. 4°. di. Omni custodia ⁊ diligẽtia: s̃ua cor tuũ. De corde eni exeũt cogitationes male: ⁊ oĩa facinora: ut inqt saluator Matth. 15°. Jõ dĩ de ꝯse. dist. 5ª. c°. nihil. Nihil pdest homini ieiunare: ⁊ orare: ac alia bona facere: nisi mens ab iniqtate reuocet̃: ⁊ Sap. p°. c°. dĩ. In cogitationib⁹ impij erit iterrogatio. i. i die iudicij. Si aũt fortes fuerim⁹ pugnãdo ꝯ diabolũ: ⁊ resistẽdo cogitationib⁹ malis: maximũ p̃miũ ꝯseq̄mur Jaco. eni p°. c°. scriptũ est. Beat⁹ vir q suffert tentationẽ. i. fortiter ꝯ eã pugnat: qm̃ cũ p̃batus fuerit accipiet coronã vite: quã repromisit deus diligentibus. O

SEd iã ad meliorẽ declarationẽ h⁹ p̃cepti veniam⁹. Sciẽdũ ẽ s̃m Alex. de ales in. 3ª. pte sũme: sup hoc p̃cepto: ⁊ Ric. s̃m i. 3°. di. 40ª. ar. p°. q. 3ª. Qd̃ ista duo vltia p̃cepta decalogi. s. Nõ cõcupisces vxorẽ pximi tui. Et nõ ꝯcupisces rez pximi tui: q̄ hñtur Exodi. 20. q̄uis sint vnũ peccati: cũ peccatis sexti: ⁊ septimi p̃cepti: referendo singula singul̃: q̄ñtũ ad radicẽ: idest ad libidinẽ: ⁊ itẽtionẽ. Duo tñ sũt in effectu deordinatiõis. Jõ sicut sexto p̃cepto, decalogi p̃hibet̃ actus exterior mechie: ita p̃cepto nono, p̃hibet̃ act⁹ interior ꝯcupiscẽtie: put ẽ in ꝯsensu rõis: put aũt ẽ i p̃mo motu. s. suggestione: vel delectatõe, p̃hibet̃: nõ simplr̃ sed s̃ꝫ qd. Simil̃r sicut septimo p̃cepto decalogi: p̃hibet̃ act⁹ exterior furãdi: ita decimo p̃hibetur oĩs cõcupiscentia inordinata rei aliene cũ consensu rõnis: vt aũt meli⁹ intelligat̃ p̃hibitio hui⁹ noni p̃cepti. s. nõ concupisces vxorẽ pximi tui: sciendũ ẽ s̃ꝫ Alex. d̃ ales vbi. s̃. ⁊ sanctũ Bona. i. 3°. s̃e. di. 40ª. q̄ põt expõi tripl̃r p̃io. Nõ ꝯcupisces scilicet actiue: ⁊ ita referẽ ad mulierẽ: sicut ad virum: sꝫ locutio facta fuit viro: q2 ẽ caput mulieris pᵉ. Corin. xi°. ⁊ in. c°. cuz caput. 32ª. q. 5ª. ⁊. c°. duo pueri. de desponsa. impu. Et hoc preceptum de nõ desiderando peccatũ luxurie cõmittere: confirmat saluator Matthei. 5°. fortius loquens: ⁊ dicens. Qui viderit mulierẽ ad cõcupiscendam eã: iaz mechatus est eam in corde suo. Sup que verba inqt Augu. non ait: q cõcupierit: sꝫ qui viderit ad cõcupiscendum: idest ex hoc fine attendit: ut eã cõcupiscat. Hoc eniz est plene cõsentire libidini. Ex quib⁹ cõcluditur: q̄ non solũ peccat mortaliter: qui aspicit cũ mala intẽtione peccãdi: sed qui aspicit: vt possit cõcupiscere. Et hoc cuz consensu rõnis facit. Sciendũ quoq3 s̃m Alexã. de ales vbi. s̃. q̄ visus accipit̃ hic pro omni motu: qui est ad delectationẽ luxurie. Et non solum corporalis: sed ẽt interior: qui est in ꝯcupiscentia s̃m Bedã sup Mattheũ: ⁊ s̃m hãc expositionẽ: videre ad cõcupiscendũ est intẽdere: seu cõsentire quocũq3 mõ ad luxuriã. Et iõ non solũ intelligitur de visu oculorũ corporaliũ: sed ẽt de visione cogitationis. Et ita itelligitur qd̃ dicit Chrisosto. sup Mattheũ inquiẽs. Qui oculis incõtinẽtib⁹ aspexerit mulierẽ: mechus est cõpletus. Et illud Treno. 3°. Oculus me⁹ depredatus est aĩaz meã: ⁊ Job. 31°. Pepigi fed⁹ cũ oculis meis: ut nec q dem cogitarẽ de virgine. Ubi inqt Grego. Non licet intueri: quod non licet concupiscere. Scd̃z enim Alex. de ales vbi. s̃. oĩa predicta hñt intelligi: qñ exteriori visui: vel iteriori rep̃ntationi: ꝯiuncta est intẽtio: siue ꝯsensus mechãdi. Que oĩa cõfirmat glo. ordinaria ibidem dicẽs. Qui viderit mulierẽ ad ꝯcupiscẽdã eã: idest ut trãseat i affectũ cordis: ut facere disponat: vbi nõ deest volũtas: sꝫ facultas. Sciẽdũ quoq3 q̄ tal̃ peccati ẽ ꝯcupiscẽtia: q̄lis spẽi ẽ ip̃m pctm̃ qd̃ desiderat̃ cõmitti. Ait eni Ambro. i li°. d̃ officijs: q̄ itẽtio opi nomẽ iponit. Qui g° desiderat pctm̃ sodomiticũ ꝯmittere dicet̃ sodomiaz. Et q ꝯcupiscit ꝯmitẽ pctm̃ ꝯ ꝯiugata: adulteriũ mẽtale ꝯmittit. Et d̃ singul̃ spẽbus luxurie. Et iõ opꝫ specifice ꝯsiteri tales cõcupiscẽtias: cũ d̃bitis circũstãtijs: qñ fuerũt cũ deliberatõe: ⁊ cũ ꝯsensu rõnis. Nã totiẽs peccauit mortal̃r: q̄tiẽs talia ꝯcupiuit: fact̃ aliqb⁹ iterual̃lis. Sꝫ si ṽsat̃ ꝯtinue i tali desiderio: p spaciuz tẽporis: erit solũ vnũ pctm̃ mortale: sꝫ tãto grauius quanto diutius in eo perseuerat. Itez si mutaret

cogitationē de vna psona ad aliā: vel de vna spe cie ad aliam speciem: etiam cum eadem psona: sē per de nouo peccaret mortaliter. Unde si centum mulieres videret vnam post aliam: & singulatim eas deliberate concupisceret ad peccatum: centies mortaliter peccaret. Sed si vna cogitatione omēs appeteret: vnum solum peccatum mortale esset: hñs i se tot pcōꝝ dformitatē: quot mlieres ɔcupi uit. Faciunt ad hec notata per Joan. an. in regula delictum. de reg. iu. li°. 6°. in mercu. & que notant. ff. ad. l. aqui. l. illud & ff. de priuat. delict. l. ij. Cōfir māt etiā predicta: videlicet q totiēs peccat mor taliter: quotiens desideratur committi hoc pecca tum: quia voluntas pro facto reputat. de pen. di. p^a. c°. periculose. & c°. in quacūqz. & c°. cōuertimi ni. Unde glosa super illud. dixi confitebor. &c. inqt Uoluntas pro operatione reputatur. P

SEcundo exponitur hoc preceptum: nō con cupisces: scilicet passiue: quasi dicat. Nō ap e tas desiderari sicut multi faciūt: qui licet alios nō concupiscant: tamē volunt ab alijs concupisci: & ideo se lauāt: & adornāt ad hunc finem: sicut mul [illegible] mulieres faciunt his nostris temporibus: cau sam ruine multis dantes: cōtra quas dicit Apo stolus. 2°. Cor. 6°. Nemini dantes vllam offensio nem. Et saluator noster Matth. 18°. Ueh mūdo a scandalis: & ibidē inqt. Ueh homini illi: per quē scandalū venit. Et iterū. Si oculus tuus scanda lizat te: & si manus tua: vel pes tuus scandalizat te: erue eum & proijce abs te. Pro quorum decla ratione sciendum: q duplex est scandalum: fm Thom. 2^a. 2^e. q. 43^a. & Ricardū in. 4°. di. 38^a. vide licet scandalum passiuum: & scandalum actiuū. Scandalum passiuum est: quando aliquis scan dalizatur sine ratione: & ei nō dat aliqua occasio scandali. Et tunc taut quis scandalizatur ex mali cia: volens impedire bonum. Et hoc est scandalū phariseorum: qui scandalizabantur de doctrina xpi: & tale scandalum est contemnendum. Unde saluator nō curans de scandalo phariseorum: di xit Matthei. 15°. Ceci sunt: & duces cecorum. Si vero tales qui scandalizantur passiue: nō faciūt hoc propter maliciam: sed ex ignorantia: vel infir mitate: & huiusmodi: dicitur scandalum pusilloꝝ & tunc distinguēdū est fm Tho. vbi supra: quia aut scandalizant de his que sunt necessaria ad sa lutem: que non possunt dimitti sine peccato morta li. Et manifestum est: q nullus debet peccare mor taliter: vt alterius peccatum impediat: quia qui libet plus tenet sibi: q̄ꝫ alteri. Et ideo ea que sunt de necessitate salutis: pretermitti non debent, ppter scandalum vitandum. Et hoc est quod dicitur i c°. qui scandalizauerit. de regu. iur. Utilius scāda lum nasci permittitur: q̄ꝫ q veritas relinquatur. Si autem sunt bona que non sunt de necessitate salutis: q̄uis de se sint spiritualia: si possunt dimit ti sine peccato: ad vitandum scandalum pusilloꝝ debēt dimitti vel saltē īmitti vsqz ad tps: & hoc sē dū ē oīno: & talis dimittens: vel intermittens ppter scādalū vitādū: meretur equale premium: vel ma ius: q̄ꝫ si fecisset tale opus: vt iquit Ricardus no ster vbi supra. ar°. vl°. q. 2^a. Et ideo inquit Apo stolus. p^e. Cor. 8°. Si esca scandalizat fratrē me um: non manducabo carnes in eternū. Fac. c^m vt constitueretur. 50^a. di. Et notandū: q talia bo na sunt occultanda: vel differenda quousqz ostē sum fuerit probabiliter proximo scandalizato: q non habet causam scandalum accipiendi. Si au tem ille post redditam rationem: perseueret in sca dalo: iam non videbitur ex ignorantia hoc facere sed potius ex malicia. Et ideo propter ipsum nō sunt talia bona dimittenda: vt inquit Tho. & Ri cardus vbi supra. Et hoc etiam habetur in sum ma confessorum. li°. 3°. ti°. 30. q. 5^a. Scandalū aūt actiuum est: quando aliquis propter aliquod ma lefactum: scandalizat proximū: vnde Tho. 2^a. 2^e. q. 43^a. & glosa ordinaria super Matthei. 18°. c°. & Nicolaus de lira supr ps°. 49°. diffiniūt scādalū dicentes: q est dictum: vl factū: vel minus rectū prebens alteri occasionem ruine. Et de hoc loqui tur saluator vbi supra dicens. Ueh homini illi p quem scandalum venit. Quando eniꝫ actiue [illegible] dalizamus proximum de peccato mortali: morta liter peccamus: vt inquit. Tho. vbi supra. Et habe tur in summa confes. codeꝫ li°. & ti°. q. 2^a. & ideo d bemus ab omni specie mali abstinere: ne scanda lizemus proximum: vt dicitur p^e. ad Thesalo. vl° & in c°. cum ab omni. extra de vita: & hone. cle. q autē scandalizantes proximum valde sint puniē di: potest pbari per similitudinem que habetur. Exodi. 21°. vbi dicitur. Si quis foderit cisternaꝫ & nō cooperuerit eam: & ceciderit in ea bos: vel asinus: dominus cisterne reddet pciū iumento rum. Super que verba dicit Chriso. cōtra mulie res lasciuas: & vanas: multas animas iterficiētes ex eaꝫ ornatu. Mulier si se ornauerit: & ad se ocu los hoīum puocauerit: & si plagam nullā intulle rit: vindictam tamē dabit extremā: venenū enim obtulit: & si nullus inuentus est qui biberit. Ex q bus oib⁹ patet expositio scda huius pcepti. s. nō concupisces: idest: nō appetas ɔcupisci. Q

TErtio & vltimo exponit Nō ɔcupisces: idest nō facies tibi imaginationes luxuriosas: in cis ex deliberatione delectationē capiēdo. Mul

enim sunt qui nolunt cócupiscere:nec có cupisci
sed tñ in turpib⁹ cogitationib⁹ luxurie volût dele
ctari.Et ió sciédû est:q tales semp peccât morta
liter:si psistét psésû in delectatóe cogitatóis carnalis:
licz nó intenderét vllo modo puenire ad actuz: ut
inquit Durádus in súma.li°.p°.parte.8ª.tit.de
luxuria.q.20ª.vnde dicit Augu.12°.de trini.Nó
ppter peccata cogitationis:etiá sine volútate per/
ficiendi:sed cum volútate oblectádi:totus homo
dánabit.Idem tenet Magister sen.in.2°.distin.
24ª.ꝛ ibi sanct⁹ Bona.in.2ª.parte.art°.2°.q.2ª.
ꝛ Ric.ibidem.q.penul.ꝛ Alex.de ales in.2ª.par/
te súme:in tractatu de peccato in gñali: ꝛ beatus
Tho.2ª.2e.q.154ª.ꝛ pª.2e.q.74ª.ar°.8°. Et ite/
rum in questionib⁹ disputatis de veritate.q.15ª.
Et idem tenet Alde.ut habet in súma cófes.lib°.
3°.titu.34°.q.271ª.Si vo quis nó cósentiat de/
liberate:nec peccato:nec etiá delectationi carnalis
peccati:sed tñ morose pmanet in cogitationibus
carnalib⁹:ꝛ nó reijcit eas:licz glo.sup Mat.5°.c°
ꝛ quidá alij doctores dicát:hoc esse veniale pecca/
tû: ꝛ idem teneat beat⁹ Tho.Tñ sanctus Bona.
in.2°.di.24ª.ponit duplicem csensum.s.expssuz
ꝛ interpretatiû:vnde dicit:q nó soluz est mortale
peccatû:qñ ratio cósensit expresse peccato carnali
vel eius delectationi in cogitatóe:sed etiá qñ ho/
mo cósentit iterpretatiue:licz nó expresse:dum ne
gligit repmere cogitationé:aíaduertens piculum
retente cogitatóis:ná ipse sibi est causa discrimi
nis:qd nó pót esse absqz cótemptu ppe salutis:
Et ideo dicit:q talia faciés:debet cófiteri sicut de
mortali.Alex.quoqz de ales in .2ª.parte súme:ex
presse asserit cogitationé carnalem morosam:esse
peccatû mortale:qñ homo non vult eam reijcere:
cum possit. Sicut quis peccaret mortalr:si vide/
ret regulû:vel aliû serpenté venenosum:venire ad
eum iterficiédum:ꝛ pmitteret ad eû venire:ꝛ nó
fugeret:nec resistentiá faceret:Quis nó esset có/
tent⁹ occidi ab illo serpéte:tñ peccaret mortaliter
tanqз suipsius homicida. Ergo ita in proposito
Scriptû est eniz Eccl.21°.c°. Quasi a facie colu
bri fuge peccatum.Et hec sufficiant pro pma par
te nostri sermonis.

¶ Pars secúda hui⁹ sermonis:in qua declarat
decimû ꝛ vltimû pceptum decalogi.

Recúdo breuiter pro declaratione vlti/
mi pcepti.s.nó cócupisces rem primi
tui.Sciédum est:sm oés theologos in
3°.di.40ª.ꝛ ibi sanct⁹ Bona.in qstio/
nib⁹:circa lram:q nó solum in hoc precepto p/
hibet cócupiscentia inordinata rerû tpalium:ut
domus: vel pecunie:sed etiam cuiuscuqз alterius
rei.Et intelligit:q nó debeat qs cócupiscere:alie
num:manés alienû:vel cótra iuris ordinem:hoc
est:ut quis nó vellit primum dánificari: ppter su
am vtilitaté:nam tunc nó diligit primum:sicut
seipsû.Unde in hoc pcepto prohibet ois cócupi/
scétia inordinata alicui⁹ rei: ꝛ auaricia:ꝛ immo/
deratus appetit⁹ habédi:maxime cû dáno proxi
mi.Et ideo peccat qs mortaliter: quádo habet ta/
lé dliberationé:vñ Prouer.xj°.ꝛ.16°.c°.dr.Ma
nus in manu nó est inocés man⁹:quia licet ma/
n⁹ in manu teneat:vt siqs actualiter nó furetur:
abstinédo nó ppter deû:sed pp suspédiû: ꝛ pená:
nó est innocés:imo peccat mortaliter ppter aua/
riciam:appetendo cótra diuiná iustitiam. Simi
liter quádo qs appeteret diuitias ad malum finé
puta ad luxuriam:inané gloriá:vel gulaz: sicut di
ues ille qui splédide epulabatur Luce. 16°.face/
ret contra hoc preceptum . Ité quicûqз desiderat
habere aliquid modo illicito: ꝛ prohibito: morta/
le est:ꝛ talis concupiscentia est eiusdem speciei :
cuius est peccatum quo desiderauit acquirere:
quia si desiderauit occulte tollere: est furtum. Si
violenter:est rapina:si rem sacram:est sacrilegiuz
et sic de alijs. Ité si cuz aliquis abstulit aliqd ali/
cui:vel damnificauerit in aliquo etiaz minimo:de
siderauit tollere quid magnum:mortaliter pecca/
uit cótra hoc preceptum:vt sepe cótigit mercato/
ribus:ꝛ artificibus:qui plus se decipere cupiûtqз
actu decipiant.Cótra quos inqt Augu.in lib°.de
vera inocétia.c°.167°.Oés praue cupiditates sût
porte inferi:per quas in mortem itur. Et ió o dile
ctissimi ciues:dimittite hác pessimá cupiditaté:scri
ptû é eni.47ª.dic .c°.bonorû. Bonorû auctori i
herere nó possum⁹:nisi cupiditaté que radix é oi
um malor abscidam⁹ . Ex predictis popule mi
hñisti declaratioé oium pceptoruz decalogi. Et
ideo vobis dicit de⁹.Leuit.19°.c° .Leges meas
ꝛ vniuersa pcepta mea custodite.Quod si feceri/
tis ad vitá peruenietis eterná .Ad quá.ꝛc.

¶ Feria sexta post tertiam dñicá in quadragesi/
ma:de contritione.Sermo trigesimusprim⁹.

Sa mihi bibere.Joánis.4°.ꝛ i euá
gelio occurrentis ferie.Dicit salua
tor Luc.13°.oibus peccatoribus.
Nisi penitétiá habueritis: oés simul
peribitis. Penitétia aût est qdaz
doloris vídicta:semp puniés in se
qd dolet cómisisse:vt iqt Aug.i li°.de pe.ꝛ ó pe.di.
3ª.c°.penitétia.el.p°.Magr aût sé.i.4°. di .14ª.
dicit. Penitétia é vt⁹:vel gra:q cómissa peccata
cû emédatiois pposito plágim⁹:vel odim⁹: ꝛ plá
géda iterû cómitti nolum⁹.Damascen⁹ etiá in/

gt. Pñia ē ab eo qđ ē ꝯ nãz:ad id qđ ē ƀꝫ nãz in
uersio. Glosa vero super illud Matthei.3°. Pe/
nitentiã agite:ait. Penitētia est correctio male vo
luntatis: ⁊ Ambrosi⁹ in ƀmone quadragesime in/
quit. Penitētia est dolor cordis: ⁊ amaritudo aīe
pro malis q̄ ɋlꝫ cōmisit. Et in eodē ƀmone etiā
dicit. Pñia ē mala p̄terita plãgē: ⁊ plãgēda iterū
nō ꝯmitē:tñ sūptiue ī pe.di.3ª.c°.pñia.el.2°.cū q̄
ꝯcordat Gre.g iqt. Penitē ē añacta pccã flē: ⁊
flēda iterū nō ꝑpetrare.de pe. di.3ª.c°.in estiuum
ver.penitētiã.Et idē in substãtia ponit.Aug.in li°
de ecclesiasticis dogmatib⁹.Verū qr inqt Aristot.
in.p°.Elēcorū.in.6°.Topicoruꝫ ⁊.7°.Metha.
ꝙ vnius rei tñ debet esse vna diffinitio.Ideo sci
endū ƀm Alexan.de ales in. 4ª. parte summe.in
tractatu de penitētia in generali:ꝙ iste descriptio/
nes pñie:dãt ƀꝫ diuersas ꝯditōēs vel relatōēs:vñ
poti⁹ sunt diffinitiones ƀm effect⁹: q̄ꝫ ƀm essentiã
que etiaꝫ ponunt in summa confes.li°.3°.ti°.34°
q.pª.ƀm aūt essentiam: videtur sic posse diffiniri.
Penitētia ē vnū de sacramētis ecclie: q̊ bñ dispo
sitis semp remittūt peccata: ꝓbat.extra de sūma
trini.⁊ fi.ca.c°.p°.§. sacramētū.vbi dr.Et si post
susceptionē baptismi:quisquã ꝓlapsus fuerit in
peccatū:ꝑ verã potest semp penitētiã reparari.¶
Secūdū autē magistrū sent.in.4°.di.16ª., ac
Tho.⁊ Petrū de pau.ibidē: ⁊ Ricarduꝫ no
strum ea.di.ar°.p°.q.pª.partes integrales peni/
tētie sunt tres.s.contritio cordis:cōfessio oris: ⁊ sa
tisfactio operis:quas etiaꝫ ponit Ray.in summa
in ti°.de pen.§.16°.Et ponunt in summa confes.
eo.li°.⁊ ti°.q.16ª.quas ponit Chriso.in. c°. perfe/
cta.de pe.di.3ª.dicens. Perfecta penitentia cogit
peccatorē oīa libenter sufferre. In corde eñi debet
esse cōtritio:in ore confessio :in opere tota humili
tas:hec est fructifera penitētia: ⁊ Aug.in li°.đ pe.
Et habetur de pe.di.pª.in.c°.nō sufficit .ait. Nō
sufficit mores in melius mutare : ⁊ a preteritis
malis recedē:nisi ēt de his q̄ facta sunt: satisfaciat
dño ꝑ pñie lamēta vel dolorē:ꝑ humilitatꝭ gemi
tū:ꝑ ꝯtriti cordis sacrificiū:cooperãtib⁹ elemosynis
⁊ ieiuniis:hec ille. Nō eñi sufficit ꝙ quis dimit/
tat peccata nisi satisfaciat:sicut ostēdit Gre.in pa/
storali ꝑ tria exēpla. Primū ē:q ꝛ si qs litteris: vel
īstrumētꝭ:falsũ scripserit:ñ sufficit ꝙ vlteri⁹ ñ scri
bat:nisi ēt qđ male scripsit deleat. Pctã āt nostra
corã deo a nob scripta sūt iuxta illđ Iere.17°. Pec
catū iuda scriptū ē stilo ferreo ī vngue adamātio:
⁊ exaratā sup latitudinē cordis eorū. Nō igit suf
ficit vt quis amplius nō peccet:nisi qđ male fecit
per cōtritionem: ⁊ lachrymas deleat:dicēs cū psal
mista. Lauabo per singulas noctes lectum meuꝫ
lachrymis meis stratū meū rigabo. Secūdū exē/
plū est. Nam si aliquis alicui blasphemias dixerit
nō sufficit ꝙ vlteri⁹ nō dicat:nisi de his que male
dixit satisfaciat. Quādo aūt quis peccat:tunc deū
blasphemat:iuxta illud ad Roma.3°. Nomen dei
per vos blasphemat:non ergo sufficit ꝙ peccator
ab his blasphemiis de cetero caueat: nisi de his q̄
male egit coram deo se reprehendat: ⁊ penitentiã
agat dicēs :cū beato Job sui libri.41°.c°. Idcirco
ipse me reprehēdo: ⁊ ago penitētiã: in fauilla ⁊ ci
nere. Tertium exemplum est:quia debitor nō ab/
soluitur a debitis que ꝯtraxit: ꝓ eo ꝙ alia nō mul
tiplicat:nisi ea q̄ ꝯxit ꝑsoluat. Pctã āt nrã sunt
debita erga deum:iuxta illud psalmiste. Decli/
nantes autem in obligationes : ⁊ ideo quotidie
eum rogamus dicētes. Dimitte nobis debita nrã
Matthei.6°. Non sufficit ergo alia debita : idest
peccata nō multiplicare:nisi studeam⁹ de preteri/
tis plenarie per penitentiã satisfacere. Prima au
tem pars penitētie:est cōtritio:quã diffiniūt oēs
theo.in.4°.sen.di.17ª.dicētes. Contritio est dolor
pro peccatis volūtarie asūptus:cū proposito cōfi
tēdi: ⁊ satisfaciēdi . Que etiã diffinitio ponitur in
sūma cōfes.li°.3°.ti°.34°.q.17ª.ad quã exhortat
dñs Ezechielis.18° .ostendens se dimissurū pec/
cata:oībus ꝯtritionē habētib⁹:dicēs. Quacunq̄
hora ingemuerit peccator: oīum iniquitatum eius
quas operatus fuerat:nō recordabor. In euãge/
lio quoq̄ hodierno postulat saluator aquam con
tritionis ad bibenduꝫ:in verbis propositis:de qua
contritiōe tres ꝯsideratiōes faciem⁹. Prima di
cet necessitatis:secūda diuersitatis:tertia vtilitatis

¶ Pars prima de cōtritionis necessitate.

Quod sine contritione peccatorum com
missorum:nō possit qs saluꝰ esse: ⁊ diui
nã gratiã recipere: ꝓbat rationib⁹:au/
ctoritatib⁹: ⁊ exēplis. Prīa rō dr oppo
sitiōis. Fūdamētū cui⁹ ponit Philo.in li°.de ge
ge.p̄n.di. Oē corruptibile simplr:corrūpit ꝑ actio
nē sui ꝯrii:pꝫ hec regla. Nã frig⁹ ñ corrūpit nisi ꝑ
calorē:dñte Philo.4°.Meth. Quecūq̄ a frigi
do ꝯponūt sicut glacies: ⁊ nix: a calido dissoluūt.
ꝑpea.2°.Ethi.dr. Medicīe sēper hñt fieri ꝑ ꝯria
Vbi ēt hēt ꝙ vt⁹: ⁊ viciū:ex eisdē causis ꝯrio mō
accepꝭ gñant ⁊ corrūpūt:q̊ p̄supposito: pctō:qđ
pctūm ī aīa itrauit: ⁊ clarū ē ꝙ ꝑ cōplacētiã ⁊ dle
ctationē alicui⁹ rei illicite: dñte Philo.x°.Ethi.
Delectatō tenet operãtē ī ope. Cū g° displicētia ⁊
tristitia sit ꝯria delectatōi ⁊ cōplacētie:vt iqt Ari.
8°. Eth.g°.pctū qđ itrauit ī aīaꝫ ꝑ dlectatōē ⁊ ac
ꝯplacētiã: vt di i.c°.nō ē.15ª.q.pª.nō poterit rei
ci: ⁊ expelli đ aīa:nisi ꝑ displicētiã: ⁊ ꝯtritionē:q ꝛ si
vnū ē cã alicui⁹ oppositū ē cã oppositi p° Post.⁊
9°.Meth. Itē oīs res per q̄scūq̄ causas nascit

per easdē: et dissoluit.c°.p°.de reg.iur. Et nihil est tam nāle: q̄ vnumquodq3 dissolui: eo vinculo quo ligatum est.l.nihil.ff.de reg.iur. Si ergo vis esse saluus: et in gr̄a dei: necesse est te per ↄtritionez eijcere de aia omne mortale peccatū: cuz gr̄a dei: nō possit stare in aia: in tali peccato existente: ut p̄bāt oēs theologi: in p°.di.17ᵃ.et Tho.2ᵃ.2ᵉ.q.132ᵃ.art.3°. Scd̄a ratio dr̄ btīficatiōis. Clarum est eni: q̄ q̄libet aia rōnalis deuz videre appetit: in quo simpliciter btītudo ↄsistit: dicēte Aug.13°.d̄ tri.c°.8° Ad appetēdā btītudinē: q̄ in clara dei visiōe cōsistit natura nos cōpellit. Quo p̄supposito: tunc sic arguo: fm̄ Frā.de mai.in tractatu de magdalena. Illud ē simpl'r necessariū: sine q̄ finis hr̄i nō pōt: vanū est ergo oē qd̄ suū nō attigit finē.3°.Phi. Cum igit̄ felicitas: que est vltimus finis hoīs: fm̄ oēs theologos in.4°.disti.49ᵃ.et etiam hr̄ in p°. Ethi.sine gr̄a dei hr̄i nō possit. Gr̄a autez dei nō hr̄: nisi per ↄtritionē pctōꝝ: ut s̄.patuit: ergo ↄtritio est necessaria ad salutē: et corroborat̄ hec rō [illegible] illud qd̄ dicit Chri.in.c°.nō pōt.de pe.di.pᵃ. Nō pōt qs gr̄am vite celestis accipe: nisi purgatus fuerit ab omni labe peccati. X

Et q̄ hoc sit veruz probat̄ fundamēto: qd̄ posuit Tho.et Comētator super.3°.d̄ aia di. Sēsus nō decipitur circa ꝓpriuz obiectum: seruatis debitis circūstātijs: que sunt dispositio organi: dispositio obiecti: et dispositio medij: pz hec regula Nam ad hoc q̄ potētia visiua aliquod obiectuz cōprehēdat: utputa aliquam imaginē: vel figurā tria requirunt̄: vz q̄ oculus sit sanus: et nō cecus vel turbidus. Item q̄ imago [illegible] propinqua: et nō valde remota ab oc'lo: et q̄ medietas aeris sit clara: et lucida: et nō tenebrosa: inter potētiam visiuā et ipsum obiectū: seu ipsam imaginē. Quib⁹ presuppositis: dico a filij: q̄ ad hoc ut aia deum videat: tria sunt necessaria: vz q̄ oculi aie: qui sunt intellect⁹: et voluntas: sint sani: et nō infirmi: idest q̄ intellect⁹ careat omni falsitate: et heresi: et volūtas careat omni iordinato amore. Siliter oportet q̄ obiectum ipsi⁹ aie: qd̄ est deus: fm̄ Ric.in.4°.di.49ᵃ.ar°.2°.q.6ᵃ.et Tho.pᵃ.2ᵉ.q.3ᵃ.arti.8°.sit ipsi aie ꝓpinquum: per ↄformitatem volūtatis: et nō remotuz. Item q̄ inter aiaz: et deū: sit quoddā medium lucidū: et splēdidum: qd̄ est gr̄a creata: qua mediāte: aia deū videre possit. Nō si deficiat vna de predictis dispositionib⁹: impossibile est q̄ aia deum videat. O maledicte peccator quero a te: si tu habes istas tres dispositiones. Primo vtrum oculi aie tue sint mūdi? Et respōdeo illud Eccl. 47°. Dedisti maculā glie tue: tota enim est maculata peccatis: et vicijs. Et pōt dici de te illud Treno.4°. Denigrata est super carbones facies eius. Scd̄o quero a te: nunqd̄ tu sis propinquus deo obiecto aie tue? et dico: q̄ deus a te est lōge. Lōge est enim de⁹ ab impijs: ut dicit ꝓpheta. Ait enim Aug.in li°.de natura boni. Peccatū est recessus ab incōmutabili bono. Tertio quero a te: vtrum mediū inter aiam tuā: et deum: sit lucidū? et respōdeo: q̄ est tenebrosissimuz. Et verificatū est illud Tren.4°. Mutat⁹ est in tenebrā color optimus s.aie tue: et Tren.3°. Opposuisti tibi nubem.s.peccati: et nō trāsiuit oratio. Cum igit̄ dicat Augu. ut recitat Magister in p°.sen.di.2ᵃ. Sūmuz bonum: solū a purgatissimis oculis cernit̄. Ergo o peccatores purgate oculos mentis v̄re: ab oībus vicijs per ↄtritionem: Et lauate maculas aie vestre per gemituz: et lachrymas: iuxta illud Esa.p° Lauamini: mūdi estote. Ait eni saluator Mat.5°. Beati mūdo corde: qm̄ ipsi deum videbunt. Si ergo vultis ad vitā eternam puenire: ad quā nihil ingnatum intrabit Apoc.penul. Sed soluz ille qui inuenief sine macula ps̄°.14°. Oportet per verā cōtritionem: et lachrymationē: vel saltem gemitū cordis purificari aias vestras: ab oībus inquinationib⁹ peccati: et cōsequenter sanctificari. Aqua enim expiatiōis scīficat Numeri.31°. Sicut ergo ministri mense p̄ncipum: ante ministrationis offm̄ lauant̄: et ab omni immūdicia se expurgāt: alioquin abhorrent eos dn̄i videntes immūdos. Ita nos fideles: qui sumus ministri xp̄i: q: intrātes ecclīam accedimus ad mensam altaris: vbi ipse cōuiuium parauit. Sibi enim ministramus oōnes: et petitiones nostras. Si loti sum⁹: et mūdi: recipit nos libenter: si x̄o immūdi: et fedi fuerim⁹: nos repellit. Esa.65°. Recede a me non appropinques mihi: q: immūdus es. Et iō ante quam vadamus ante eum: debemus abijcere vestes immūdas: et loti aqua lachrymarū: accedere ad exercēdum ministeriū nostrum. Et facit figura Exo.40.vbi deus precepit Moysi di. Applicabis filios Aaron ad fores tabernaculi testimonij: et lotos aqua: indues vestib⁹ sanctis: ut ministrent mihi. Moyses enim figurat predicatorem diuini verbi: qui est executor: et prōūciator mādatoꝝ dei. Per filios autem Aaron: significatur fideles Christi: quib⁹ predicator suadere debet: ut veniētes ad ostium tabnaculi: idest ad penitētiam: que est eterne vite porta: studeant per [illegible] tionem lachrymaꝝ: oēs peccati sordes detergere: et veste cādida a sacerdote per absolutionem vestiti: audacter ad mensam dn̄i accedant: et ei propinent laudes debitas: atq3 gratiaruz actiones. Et sic pulchri: ac placidi apparebunt in ↄspectu dei

etiam si p̄mo fuissent multis peccatoꝝ sordib⁹ in/
uoluti. Ait enim Petrus rauēnas. Quis in secu
lo peccauit enormius Paulo? Quis in religiōe
grauius Petro? Illi tñ per lachrymaruȝ penitē/
tiam meruerūt cōsequi: nō solum ministeriū: sed
etiā magisteriū sanctitatis: hec ille. Sicut ergo sū
me execrabilis est graui morbo laborās: ⁊ cogno
scens medicinā suo morbo necessariā: si illam nō
exercet. Nullus enim ei cōpatieť: si ipse nō com
patiť sibiipsi. Ita valde reprehēsibilis est peccator
laborās mortalis peccati egritudine: si peccatū nō
defleat: cognoscens illaȝ posse sanari: ⁊ mūdari la
chrymis cōpūctionis: ⁊ penitentie: put exēplari/
ter videť per illā similes: ⁊ maiores peccatores: fu
isse mūdatos: sicut patuit de Petro: de quo Am
bro. sup Lucam. Et tāgiť in. c°. petrus. de penitē.
di. p^a. ait. Lachrymas Petri lego: satisfactiōem
nō lego. Sed qđ defendi non pōt: ablui pōt. Fle/
uit amare: ut lachryme lauarēt delictuȝ. Et nihi/
lominus peccatum Petri maximū fuit: q2 Chri
stū negauit. Debemus ergo ⁊ nos ad lachrymaꝝ
aquas accedere: ⁊ oium peccatoꝝ nr̄oruȝ memo
res existētes: lachrymas per singula effundere. Et
sic purgabiť: ⁊ mūdabiť aia nostra. Et huius fi/
gura habeť: quarti Re. 5°. vbi legiť: q Naaman
syrus leprosus existens: a puella israel serua vxo
ris: sue suasus iuit ad Heliseuȝ in samariam. Et
precepto illi⁹ descēdit in iordanem: ⁊ septies ibi/
dem lotus mūdatus est: ⁊ restituta est caro eius:
sicut caro pueri paruuli. Naaman eniȝ leprosus
denotat peccatorē: qui peccati lepra pcussus: eijciť
de sanctoꝝ cōsortio. Habet tamē puellā seruaȝ ex
hierusalē: per quam significať cōscia oia videns.
Interpretať enim hierusalē: videns deum. Hec
nāq3 suadet dn̄e sue: idest aie: ut ipse Naaman:
idest peccator cōmotus ad cōtritionē3. Naaman
enim interpretať cōmotio mea: pgat in samariā
idest ad ɔfessionem: per quam homo ɔiūgiť deo.
Samaria enim iterpretať: cōiunctio dn̄o: ⁊ acce
dat ad pphetā Heliseuȝ: qui interpretať de⁹ me/
us: ⁊ denotat sacerdotē gerētem vicem dei: sup cō
fessione peccatoris. Et ad monita eius pro pecca
tis suis doleat: lachrymasq3 effundat septies: id ē
per septem capitalia vicia discurrēdo: ⁊ pro illis
gemēdo: ⁊ sic aia ei⁹ innocētie restitueť: per ipsas
lachrymas: ⁊ ɔfessionem renouata: vnde Greg.
xj°. Mora. ait. Qui nescit lugere: qđ grauat: pro
ferre nō valet: qđ subleuat. Vox cōpunctiōis po
ros apit cordis: ⁊ pēnas virtutū fundit. Cūq3 se
studiose mens de pterita vetustate redarguit: ala
cri nouitate iuuenescit. Tertia ratio: qua pbatur
necessitas cōtritionis: diciť cōpassionis. Cum. n.
de peccatis primoꝝ: teneamur hēre displicētiam.
Ait enim glo. sup illa vba p^e. ad Cor. 12°. Si qd
patiť vnū mēbrum: cōpatiunť ei oia mēbra. Si
si doleas de peccatis primoꝝ tuoꝝ: nunq3 gaude
bis: de remissione petōꝝ tuoꝝ. Et ideo dicit Da/
uid ps°. 18°. Ab alienis parce seruo tuo: vñ dn̄s
Iesus: ut hř Luc. 19°. Videns ciuitatē: idest aiā
peccatricē: s̄m spūalem expositionē: fleuit sup eā.
Ex quo demōstrať: q quilibet debet cōpati: ⁊ do/
lere de peccatis primi: ut iquit Ambro. in li°. de of/
fi. ⁊. 86^a. di. c°. nō satis. lȝ hic dolor non possit p/
prie dici cōtritio: s̄m Tho. in. 4°. di. 17^a. art. 2°. q.
5^a. Ergo a fortiori: qlibet debet hēre displicētiaȝ de
peccatis pprijs. Ait enim Arist. 9°. Ethi. Amica
bilia que sunt ad alterū: veniunt ex amicabilib⁹
que p̄us sunt ad seip̄m. Et ideo dī Eccl. 30. Mi
serere aie tue: placens deo. Quarta ratio dī exclu
sionis: sic. Si rex ex modico defectu excluderet fi
liū suū a curia sua. Ergo a fortiori: excluderet ser
uū ignobilē: per illā regulaȝ. Si de quo minus: er
go ⁊ de quo magis. 2°. Topi. Quo p̄supposito: pe
to: an deus excluderet a celesti curia oēs noueȝ or
dines angeloꝝ: ⁊ oēs pūarchas: pphetas: aplos:
martyres: virgines: ⁊ ɔfessores: necnō ⁊ beataȝ v
ginem Mariā: si cōmitteret: vel solum vnuȝ pec
catū veniale? Et certum est: q sic: dicēte Augusti
no: in li°. d vero cultu. Et si oēs sancti mūdi sint i
cōspectu dei: tamē si vel minimum: ac leue pecca/
tum: etiā a nobis factū: eis nō displiceret: statim
ex impio diuine iustitie: oēs de celo ruerent: ⁊ oēȝ
gliaȝ: quā possidēt amitterent: hec ille. Nō si sic est
quomodo possibile est: q peccator consequať glo
riā celestem: ⁊ ingrediať regnū eternū: cuȝ macu/
la peccati mortalis: que in infinitū est grauior: ac
peior: cūctis peccatis venialib⁹? ut iqt Ric. in. 4°.
di. 16^a. art. 2°. q. 2^a. Qui etiam [illegible] eadē di. ɔcludit
q si qs cētum mille annis staret cū cōplacētia so
li⁹ culpe venialis: cētum mille annis staret: q non
posset videre faciem dei. Ergo multo magis: si nō
hēret displicētiam peccati mortalis. Quinta ratio
dī fructificationis. Videmus eniȝ: q illa terra ef/
ficiť sterilis: ad quam non pōt aqua irrigationis
deduci. Et ibi pdiť labor culture: q2 nō fruct⁹ vti/
[illegible] pducit: sed tribulos: ⁊ spinas: que nō egēt hu
mido. Et si interduȝ fructuosas arbores pducit:
efficiunť siluestres: ⁊ fructus earuȝ inutiles sunt
agrestes: ⁊ sine dulcedine. Et similiter aia nostra
sine aqua lachrymarū: ex cōpunctione est res in/
fructuosa: germinās: ac producēs punctiones pec
catoꝝ: ⁊ malarū cogitationuȝ. Et si interduȝ pro
ducit fructus bone cogitationis: non perueniunt
ad debite maturationis effectum. Quia ad pro/

minum patrie eterne nó attingunt:sed ad mêdici/
tatem remburtionis terrene. Huius autem figu/
ra habetur pri. Reg.p°.vbi legitur:ꝙ helcana ha
bebat duas vxores:quaruȝ vna erat sterilis.s.an/
na. Altera vero fecũda.s.fenenna. Festo autem sa
crificij adueniẽte:dedit ipse helchana vxori sue fe
nenne:⁊ filijs eius:ac filiabus:portionem optimã
Anne vero tristis vnam partem dedit debileȝ:eo
ꝙ nó habebat filios. Quod anna vidẽs accessit
ad templum:vbi multum lachrymata est añ deũ
Et ibi narrãs causam sui doloris sacerdoti heli:
ab ipso sacerdote accepit sobolis promissionem.
Que postmodum cócepit de viro suo :⁊ peperit
Samuelẽ prophetã domini. Unde ipsa gaudens
fecit canticum illud. Exultauit cor meuȝ in domi
no.⁊c. Spiritualiter enĩ per helcanã qui interpre
tatᷣ possessio domini:denotatur Christus:in quo
consistit possessio beatitudinis nostre. Nam in ip
so est humanitas:⁊ diuinitas:quas homo in pr̃ia
possidebit. Habet autem duplicem vxorem.s.ani
maȝ iusti:⁊ peccatoris:quas ambas sibi in baptis
mo despõsauit. Sed vna earum est fecunda:scili
cet anima iusti:que producit cõtinue merita deo
grata. Et ideo optimam a deo pre omnibus acci/
pit portionẽ:quia eterne beatitudinis premia cõ
sequetur:⁊ nihilominus recipit in presenti diui/
nam gratiam. Sterili vero:idest anime peccatrici
⁊ impenitẽti:ac carẽti lachrymis cõtritionis. Tri
stis:hoc est iratus dat miseram portioneȝ:quia bo
na temporalia tm̃. Unde anna que interpreta
tur ima:quasi deiecta. Ad seipsam rediens:⁊ cõ
siderans miserie sue statum : merore cordis in/
trinsecus sauciata:lachrymas multas coraȝ deo
ex compunctione effundit. Et sacerdoti:siue con/
fessori narrato angustie casu:idest culpa:meretur
concipere:⁊ parere Samueleȝ prophetam domi/
ni. Samuel enĩ iterp̃tatᷣ exauditio gr̃e dñi. Quia
ipsa aĩa ob sterilitatis caliginẽ:prius obnubilata
post lachrymarum effusionẽ:fit lucida:⁊ iocunda
atq̃ȝ fecunda. Ait enĩ Chriso.super Mattheum.
Nemo ad deuȝ aliquando flens accessit:qui nó
quod postulauit acceperit. Nullus ab eo dolẽter
beneficia optauit:qui nó impetrauerit. Ipse eniȝ
cõsolatur flẽtes:curat merore languẽtes:⁊ penitẽ
tes iformat:hec ille. Et Thobie.3°. Sarra filia Ra
guelis dixit deo. Post lachrymationẽ ⁊ fletum
exultationẽ infundis. Quia ergo aqua lachryma
rum:est necessaria agro cordis nr̃i:quia sine ipsa
efficitur sterile:⁊ infecũdum. Ideo dauid dicebat
deo in p̃sona peccatoris nó cõtriti:ps°.142°. Ani
ma mea sicut terra sine aqua tibi.s.est sine fructu
boni operis. Ea propter quilibet cognoscẽs se ha
bere cor aridum ad lachrymas:debet eas a dño po
stulare:⁊ ip̃etrabit. Sicut fecit ille:cui suadebat
sacerdos:ut ploraret peccata sua. Qui respondit
se nó posse flere. Cum aũt sacerdos ei diceret:ꝙ
peteret lachrymas a deo:⁊ impetraret eas. Ille vo
cauit notarium coram testibꝰ:⁊ dixit ei. Faciatis
mihi instrumẽtum publicuȝ. Et isti sint testes:ꝙ
instãter a deo lachrymas postulo. Et statiȝ in ma
ximas lachrymas ꝓrupit:inter quas spũm emi/
sit:⁊ saluus factus est. Si igitur ipsa gr̃a lachry/
marum nó habetᷣ:debet a deo precibꝰ impetrari.
Cuius figura habetᷣ Iosue.15°.vbi dicitᷣ:ꝙ sua/
dẽte Othonielle Asse vxori sue:ut apud pr̃eȝ suũ
ꝯquereretᷣ:ꝙ habebat possessionem arẽtem:⁊ cõ
sequẽter sterilem. Caleph pater eius dedit illi ir/
riguum supius:⁊ inferius. Othoniel enim qui in
terpretatᷣ signum:denotat rationis iudiciuȝ:sup
signati dei lumine:iuxta illud psalmi quarti. Si
gnatum est sup nos lumẽ vultus tui domine.⁊c.
Hoc aũt rationis iudicium suadet aĩe:siue volũ
tati:di. Ecce cor nostrũ aridum est. Suade patri
tuo:idest Christo:ut aliud tibi cõmutet. Caleph
enim interp̃tatᷣ omne cor. Et denotat Christum:
qui est oĩum cordiũ inuestigator. Ad ipsum igitᷣ
si clamabis:dabit tibi irriguum supius:⁊ inferi/
us. Supius:per ꝯtemplationẽ celestiũ. Et inferi/
us:per meditationem gehẽne. Unde ab vtroq̃ȝ
irriguo:deducentur lachrymarum aque:irrigan
tes cor nostrũ:⁊ ad fructus penitẽtie fecũdantes.
De quo inquit Grego. in registro. Irriguuȝ supe
rius accipit anima:cuȝ lachrymis regni celestis
desiderio affligitur. Irriguum ꝟo inferius acci/
pit:cum inferni supplicia flendo pertimescit:hec
ille. Hos igitur riuulos supplicãtibus nobis da/
bit deus:quibus duricies cordis nostri mutabi/
tur in molliciem. Ait enim ipse dominꝰ Ezechie.
36°. Auferam a vobis cor lapideum:⁊ dabo vo/
bis cor carneum. Sexta ratio sillis precedenti:dr̃
destructionis. Uidemus enim:ꝙ quando terra
multo tempore stat sine pluuia:vermes:⁊ serpen
tes multiplicantur:in tãtũ ꝙ semina destruunt:
⁊ aer ex hoc inficitur. Sed magna tũc subseque/
te pluuia:vermes:⁊ serpẽtes moriũtur:⁊ aer pu/
rificatur:pestisq̃ȝ:ac infectio remouetur. Et pro/
pter hoc propheta inquit psalmo.67°. Pluuiaȝ
volũtariam segregabis deus hereditati tue. Que
verba spiritualiter intelligũtur de pluuia volun/
taria lachrymarum ex cõtritione:que est necessa
ria anime peccatrici. Si enim multum stet sine
ipsa pluuia:crescunt in ea vermes:⁊ immũdicie
voluptatum. Serpẽtesq̃ȝ auaricie:⁊ cupiditatũ.
Ac infectio superbie:⁊ iniquitatuȝ:⁊ cetera vicia

ĩ tātū destruētia semĩa nascētia bonorū operū ⁊ co
gitationū: ꝙ ipsa aĩa tota inficit: ⁊ q̊dāmō mar/
cescit. Et ideo necessaria pluuia lachrymaꝝ ad re
parādū tātis malis. Cuiꝰ figura habet Geñ. 6°.
Ubi legit: ꝙ terra erat tota corrupta intātū ꝙ di/
xit deꝰ. Penitet me fecisse hoīem. Igit missuz est
magnū diluuiū aquaruz: ⁊ extincta est vniuersa
caro que erat super terrā. Et remāsit archa super
aquas: in qua saluate sunt octo ꝑsone. Et positus
est arcus in fedus: ⁊ a colūba portata est oliua vi/
rēs in archā. Spūaliter enī per terrā īfectā: intellit
hō terrenis ōditꝰ: qui deū aggrauare dr voluptā
tatibꝰ ⁊ peccatis: vñ inqt illi Esa. 43°. Prebuisti
mihi laborē in iniqtatibꝰ tuis. Et tāta īfectio cre
scit ex corruptione tali peccatorū: ꝙ nisi vnda la/
chryme ītercedat: nō remanebit in aīa qcq̄ boni
Sed si celitus mittat ad cor diluuiū lachrymaꝝ
extiguet oīs caro: idest carnalis affectꝰ. Et deꝰ re/
cōciliabit: atq̄ arcū sue ire reuoluet: vt nō possit
nos ꝑcutere: chorda ipsiꝰ arcꝰ: versus terrā posita
Et remanebūt octo btitudines viue in aīa: que re
munerabunt: de qbꝰ dr Mat. 5°. Bti mūdo cor
de. ⁊c. Et colūba: idest gīa dei: portabit oliuā virē/
tē: idest pacē aīe: ⁊ ꝯsciētie trāqllitatē: vñ Chriso.
sup Mattheū inqt. Sicut post vehemētes hym/
bres: aer mūdus ⁊ purus efficit. Ita post lachry/
marū pluuias: serenitas mētis cōsequit: atq̄ trā/
qlitas. Septima ratio dr peregrinationis. Peri
culosū enī est itinerātibꝰ vias inaquosas ꝑagere.
Nā itineris labore: mēbris interioribꝰ calefactis
si hō priuet potꝰ bñficio: est in periculo non par/
uo. Vñ cū talē qs patit sitiz: īuēto fōte ad illū ma
gna alacritate declinat: ⁊ refocilatꝰ: totꝰ īcedit hi/
laris vias suas. Spiritualiter: oēs sumꝰ viatores
tēdētes ad terminū vite nr̄e. s. ad mortē: per quaz
speramꝰ ad vitā feliciorē ꝑuenire. Sed in hac via
pñtis vite: ꝓp estū iugis tētationis diaboli succen
dunt sepe mēbra īteriora aīe per cōsēsū: ⁊ nisi hoc
īcēdiū vnda lachrymarū extiguat: lāguet aīa. Sz
refocilata dulcedine lachrymarū: hilariter ꝑgit ꝑ
viā timoris dei: quousq̄ ꝑueniat ad regnū cōso/
lationis eterne: que diligētibꝰ deū ꝓmissa est. Et fi
gura huiꝰ habet Exo. 17°. Ubi legit: ꝙ sitientem
populū isrl: Moyses ꝑcussa petra Oreb: potauit
aqua latissima. Et postmodū debellato Amalech
ꝑuenit ad mōtē synai: vbi cū deo facie ad faciem
locutꝰ est. Per Moysē enī qui iterꝑtat assūptꝰ
de aquis: ītelligit fidelis xp̄i: qui ex aq̄s baptismi
a deo assumit in filiū adoptionis. Tēdit nāq̄ iste
cū pp̄lo aīe sue: ⁊ corporis: idest cū oībꝰ viribus ⁊
sensibꝰ suis ad terrā ꝓmissionis: idest ad eternaz
glīam nobis ꝓmissā: ⁊ a xp̄o acqsitā. Uenit igitur

in Oreb: qui interpretatur siccitas: quia trāseūtes
vitā ꝑsētē: necesse est iterdū callidi hostis tētationi
bus extuare. Tūc autez petra percutit virga: ⁊ flu
unt aque: qbꝰ populus confortatur: quādo com/
punctionis lachrymas emittit. Unde totus forti/
ficatꝰ: strenue bellādo superat Amalech: idest dia
bolū. Et hilaris ac gaudēs peruenit ad montez sy
nai: qui iterꝑtatur celsitudo: per quē bene sublimi
tas celestis denotat. Ubi deus loquitur anime la
chrymāti benigne: ac se illi prebet in premiū. Qui
prius ei suum prebuerat auxilium: lachrymaruz
efficacia prouocatus: ⁊ quasi coactus: lachryme
enim loquuntur cuz deo: ⁊ eius gratias impetrāt
vñ Ecclesiastici. 35°. dicitur. Non despiciet ꝓces
pupilli: nec viduaz si effundat loquelā gemitus.
Lachryme enim vidue a maxilla eius ascendūt
vsq̄ ad celū: ⁊ dñs exauditor ē eiꝰ: hec ibi. Lachry
me ergo penitentum celos penetrare dicuntur: ⁊
semper ante dei oculos astant: ⁊ pro eis intercedūt
Et ipse deus eas libenter intuetur. Unde. ꝑs°. 55°
inquit illi Dauid. Posuisti lachrymas meas in
conspectu. Et ideo de illo qui a deo recepit gratias
lachrymarū: dici potest illud Eccli. 15°. Aqua sa
pientie salutaris potauit illū. Octaua ratio dr de/
fēsionis. Uidemꝰ enī ciuitatē obsessā: nō esse tutaz
cū illi hostes possunt aquā prohibere. Nā sitis est
ferro seuior: ⁊ armis acrius pugnat. Potest enī
homo ictuz sagitte vitare: scuti protectione valla
tus: sed cordis ariditatem potu destitutus: seda
re non potest. Et similiter anima nostra que in
vita presenti multipliciter est obsessa: dicēte Ber
nardo in quodam sermone. Heu me quid faci
am? Quo me vertar? Undiq̄ bella. Undiq̄ tela
volant. Et tamen est in tuto habens lachrymas
compunctionis. Nam per illas extinguntur ar/
dentes hostis tentationes. His vero cessantibus
arescunt virtutes: ⁊ nequeunt ipsam animam de
fendere: ac conseruare. Unde est in periculo tra/
dendi se in manus diaboli Et potest dicere illud
Genesis 8°. Diminute sunt aque. Figura autem
huius habetur Iudith. 7°. Cum eniz holofernes
obsideret Bethuliam: nihil valuit contra ip/
sam quousq̄ ciuitas abundauit aqua. Sed ho/
fernes subterranea canalia fecit obturari: ⁊ sic ci/
uitas priuata est aqua. Et tunc filij israel perter/
riti deliberauerunt sub statuto tempore: ciuitatē
tradere ipsi holoferni. Per bethuliam nanq̄
quam inhabitabant filij israel: inteligitur aīa hu
mana: quam inhabitant memoria: intelligentia
⁊ voluntas: in quibus consistit imago dei. Ergo
q̄ diu lachryme compunctionis fluunt a cor/
de: oēs ciues fortes sunt: idest anime vires ⁊ bone

operationes. Et ideo holofernes: idest diabolus stu
det obturare canalia aque. Per tria enim cana
lia lachryme ad animas fluunt. Que sunt consi/
deratio celestis glorie: meditatio infernalis gehē/
ne: ꝛ recordatio preterite culpe: his ergo canali/
bus apertis lachryme fluunt: quibus tota aīe fa
milia sustentatur: vnde Cassiodorus super illud
psalmiste. Fuerūt mihi lachryme mee panes die
ac nocte: ait. Fletus est cibus aīaꝵ: corroboratio
sensuum: absolutio peccatorum: refectio mentiū: ꝛ
lauacrū culparum: hec ille. Ex qbus patet ad ip
sius anime in bono cōseruationem: ꝛ corrobora/
tionem: necessariū esse cōtritionis gemitū: ꝛ com
pūctionem. Est enim lachryma cōpūctionis: nō
solum potus aīaum: sed etiā cibus: vnde psalmo
79°. ait propheta deo. Cibabis nos pane lachry/
marum. Auctoritatibus quoqȝ pbaſ esse necessa/
ria cōtritio peccatorum salutem. Ait eni Ber/
nardus in sententijs suis. Sine cōtritione pecca
ti: sine dolore culpe: sine displicētia iniquitatis:
ꝛ sine amaritudine preterite vite: nunqȝ acquiri/
tur celestis vita: nec remissio peccatoꝵ: ꝛ Thara
sius pāarcha .22ª.q.4ª. in caplō. actione. dicit.
Omne peccatum: bonꝰ deꝰ indulget: si qs tñ ex toto
corde doleat: ꝛ peniteat. Itē Aug. ad felicianū: ꝛ
ponit. de ↄse. di. 4ª. c°. oīs. ait. Oīs q iam volūtatꝭ
sue arbiter cōstitutꝰ est: cum accedit ad sacrm fide
lium: nisi eū peniteat veteris vite: nouā vitā gͤre in/
choare nō pōt. Et ideo Ezechie. 6°. c°. de petōri/
bus: iquit deꝰ. Displicebūt sibimetipsis sup malis
que fecerūt: ꝛ sup vniuersis abhoīationibꝰ suis: ꝛ
22°. c°. eiusdē libri etiā ait. Recordabimini viarū
malaꝵ vr̄arum: ꝛ oīum scelerū vr̄oꝵ: quibꝰ polluti
estis: ꝛ displicebūt vobis in ↄspectu vr̄o: ꝛ scietis:
q: ego dn̄s accipiā vos: cum bn̄fecero vobis. Hoc
aūt ōndit deꝰ multotiens. Maxime in qdam ci/
uitate anglie: in qua quidā ↄsanguineꝰ epī: cum
peccare appeteret: cum vna formosissima puella iu
dea: ꝛ ipsam sepiꝰ solicitaret. Illa rn̄dit. Ita sum
a pr̄e meo dilecta: ꝛ custodita: ut neqȝ ego ad te
accedere: nec tu ad me venire sine periculo possis:
nisi forte venire volueris in nocte diei passiōis xpi
vē. Tūc enim iudei: qui hic habitāt: fluxu sāgui/
nis laborāt: circa quē nimio dolore occupati: mi/
nus alijs itendere pn̄t. Et sic voto nr̄o nocte illa
potiemur. Iuuenis aūt hoc audiens: ob amoris
magnitudinē dn̄ice passionis imemor: ac sue sa/
lutis: nocte illa perexit ad vginem: ꝛ volūtatē suam
adimpleuit. Pater vero puelle de filie sue custo/
dia solicitꝰ: ante lucē surgēs: nec suo dolori par/
cens ad eiꝰ camerā perexit. Cum iuuenē illū le/
cto eiꝰ inuenisset: atqȝ ipm cognouisset exclama/
uit voce magna dicēs. Quid hic agis maledicte
xpiane? vbi ē fides? vbi religio tua? Iuro tibi: q
si nō timerē dn̄m epm: qui est mihi amicissimus
cuiꝰ tu cōsanguineus es: nūc te occiderē. Ille aūt
iuuenis totꝰ tremefactꝰ genuflectens veniā postu
lauit: atqȝ cum magna confusione eiectꝰ est. Die
aūt facta: cum eps diuinū in ecclia officium inchoa
ret: atqȝ dictꝰ iuuenis ipsi officio iteresset. Ecce iu
deus: pater puelle cum turba alioꝵ iudeoꝵ: ecclā
cum strepitu intrauit: ut querimoniā de ↄsangui/
neo suo ipsi epō pponeret. Quem ille iuuenis vi
dens: ꝛ causam aduentꝰ eius nō ignorās. Ad se
reuersus: cum ↄtritione peccati sui: leuauit mētē
ad deum di. Dn̄e deꝰ meus libera me ad hac cō/
fusione: ꝛ infamia. Et ego pmitto tibi: q de cete/
ro te nō offendā: ꝛ de hoc peccato plene satisfaciā.
O magna pietas dei: mox ut illum ↄtritū vidit:
ↄfusionē quā timebat in caput iudeoꝵ ↄuertit.
Nam cū ad p̄sentiam epi venissent: statim ut ora
ad iuuenis accusationē apuerūt: oēs obmutuerūt.
Videns ergo eps ora eoꝵ hiantia: ꝛ nulla vba re
sonātia: putauit q tali die: ꝛ hora venissent: ut di/
uino officio illuderent. Unde illos ↄfusibiliter de
ecclia eijci p̄cepit. Iuuenis aūt ille diuinam in se
expertus clementiā: cōpleto officio ad pōtificem ac
cedēs: ↄfessus est culpam suā: ac suscepit pn̄iam.
Et postmodū religionem intrauit: in qua lauda
biliter: vsqȝ ad mortē perseuerauit. Illa aūt puel
la: que cum pater eiꝰ cum dicto iuuene vba face
ret: de camera aufugerat: illiꝰ exhortatione se chri
stianam fecit: ꝛ baptizata monasterium intrauit
in quo deuote perseuerauit. O sancta ꝛ deo gra
tissima contritio: que lapsum erexit: iudeos con
fudit: ꝛ puellam iudeam ad fidē perduxit. Aliud
quoqȝ mirabile legitur: scilicet: q quidam ma/
gnus vsurarius grauiter infirmatus: ad se reuer
sus: ꝛ dolens de peccatis suis: abbatem quendam
sibi familiarem vocari fecit. Cui ꝛ dixit. Quia i/
firmitate pressus: non possum de rebus meis ali
ter ordinare: atqȝ vsuras restituere. Omnia bo/
na mea mobilia: ꝛ immobilia potestati tue subij
cio: ut aliena restitui facias: ꝛ de alijs bonis me/
is: quicquid tibi melius videbitur: sm deum fa/
cias. Et rogo: ut omnia bona mobilia: que ha/
beo: nunc asportari facias. Nō enim volo post
me manere. Postea vero me ad monasterium tu
um portari facias. Habebat autē duas archas
plenas argenti: ꝛ auri: ꝛ plurima pignora: vasa:
libros: variaqȝ ornamenta: frumentumqȝ: ꝛ sup/
pellectilem multam. Tunc abbas videns eum ve/
re cōtritū: ꝛ penitētem illi consensit. Et prius om/
nibꝰ emissis: nouissime in feretro ponēs infirmū

ad monasteriũ suum illũ portari fecit. Qui mox
ut monasteriũ intrauit: spũm emisit. Abbas ṽo
sine mora pignora reddidit: ⁊ vsuras restituit.
Multasq; ac magnas elemosynas: pro anima il
lius fecit: ⁊ residuũ in vsum monasterij cõuertit.
Positum aũt fuerat vsurarij corpus: in capitu
lo monasterij: choris monachoꝝ psallẽtium circa
illud ordinatis. Hora aũt in qua monachi pro
aĩa illius attẽtius: ⁊ deuotius orabãt. Ecce quat
tuor demones in parte sinistra feretri apparuerũt
quoꝝ p̄ñtia: fr̃es omnes territi fugierũt: vno tñ
maturo sene impauido remanẽte. Cepit ergo ille
qui prim⁹ demon videbatꝰ cãtare. Primũ versi/
culũ psalmi. 35. di. Dixit iniustus: ut delinquat ĩ
semetipso: nõ est timor dei: ante oculos eius. Se/
cũdus aũt respõdit: scd̃m di. Quoniã dolose egit:
ut inueniatꝰ iniquitas ei⁹ ad odium. Tertius ṽo
ait tertiũ versiculũ. Verba oris eius iniq̃tas: ⁊ do
lus: noluit intelligere: ut bñ ageret. Quartus aũt
addidit quartũ. Iniq̃tatẽ meditatus est in corde
suo: astitit omni vie nõ bone: maliciã autem non
odiuit. Quibus p̄missis ɔcludebãt oẽs. Ergo su
scipiamus euz: q: noster est. Et ecce subito quat/
tuor angeli a dextris feretri se locauerũt: demoni/
busq; dixerũt. Expectetis etiaz cãticum nr̃m. Et
p̄mus ait quintũ versiculũ eiusdẽ psalmi di. Dñe
in celo mĩsericordia tua: ⁊ veritas tua: vsq; ad nu
bes. Secũdus ṽo adiecit sextũ. Justitia tua sicut
mõtes dei: ⁊ iudicia tua abyssus multa. Tertius
aũt addidit sequẽtez di. Filij aũt hoĩum in tegmi
ne alarũ tuaꝝ sperabũt. Quartus ṽo dixit aliuz
versiculũ. Hoĩes ⁊ iumẽta saluabis dñe: quẽad/
modũ multiplicasti mĩsericordiã tuaz deus. Ex q̃/
bus ɔcluserũt angeli. Cuz scriptura solui nõ pos/
sit: noster est iste: qui ad deũ cõfugit: ⁊ in ipso ĩ vl/
tima hora sperauit. Et aĩam suã lachrymis ama/
cõtritionis lauit. Igitꝰ deus torrẽte volupta/
tis sue potabit illũ. Ad quã vocem demones ter/
riti ɔtinuo effugerũt. Monachi aũt de salute il/
lius certificati: ip̄m in monasterio honorabiliter
sepelierũt. Ex predictis aũt patet: q̧ cõtritio libe/
rat aĩam de potestate diaboli. Et ideo nos hortatꝰ
Ap̄lus p̄ᵉ. ad Cor. 7°. di. Emũdemus nos. s. per
ɔtritionẽ: ab omni inquinamẽto carnis: ⁊ spũs:
p̄ficiẽtes sanctificationẽ in timore dñi. Primus
enim gradus innocẽtie est: odisse nefanda. c°. fa/
cientis. 86ª. di. Et iccirco propheta: ait ps°. 96°.
Qui diligitis dñm odite maluz: ⁊ ad Romanos
12°. di. Odientes malum: adherẽtes bono. Qua/
propter inquit Aug. in ep̄la ad Vincẽtiuz. Quo
modo gaudebis vnq̃ esse correctũ: nisi prius
oderis: ⁊ doleas te fuisse puersum? Idem quoq;
August. in li°. de verbis dñi ait. Sine odio culpe
nunq̃ datꝰ infusio gratie. Et faciũt ad p̄dicta ea
que scribuntꝰ in. c°. porro. de peni. di. pª. vbi dicitꝰ.
Si pctã sua cõfiteri: vel emẽdare noluerit: deum
que hñt testem: hẽbũt ⁊ vltorem: q̧ ipsi sue iniq
tatis per volũtariã penam vltores existãt: tp̄alib⁹
penis mutabũt eterna supplicia: ⁊ lachrymis ex
vera ɔtritione fluẽtib⁹: restringẽt eterni ignis in
cẽdia: hec ibi. Qua ex re Jeremias ꝓpheta. 23°. c°
sui libri dicebat. Cõtritum est cor meũ in medio
mei: cõtremuerũt oĩa ossa mea: ⁊ Johelis. 2°. dicit
ꝓpheta. Scindite corda vestra: ⁊ nõ vestimẽta ve
stra: saluator etiã Luce. 5°. inquit. Non egẽt qui
sani sunt medico: sed male hñtes. Nõ enim veni
vocare iustos: sed peccatores ad pn̄iam: idest ad
ɔtritionez pctõꝝ: ⁊ ad alias partes pn̄ie. Et ideo
dĩ Jacobi. 4°. Emũdate manus peccatores: scilz
aqua lachrymose cõtritionis: ⁊ purificate corda
duplices aĩo. Miseri estote: lugete: ⁊ plorate. Ri
sus vester in luctũ cõuertatꝰ: ⁊ gaudiũ in merorẽ.
Humiliamini in conspectu domini: ⁊ exaltabit
vos. Y

Et psalmo. 7°. ait ꝓpheta. Nisi cõuersi fue/
ritis: gladiũ suum vibrabit arcum suũ tẽte
dit: ⁊ parauit illum. Debemus ergo facere: sicut
Ouidius: qui in li°. 2°. de sine titulo ĩquit. Mul
ta miser timeo: q: feci multa proterue. Exẽpliq;
metu: terreor ip̄e mei: ⁊ Lucanus li°. 2°. dicit. Li
ceat sperare timẽti. Nullus enim est: qui nõ habe
at causam dolẽdi. Cum oĩs homo sit peccator. pᵉ.
Joãnis p°. Et ideo ĩquit Ouidius in. 2°. li°. de re
medio amoris. Et quis nõ causas mile doloris
habet? Sed heu: q: in his tp̄ibus verificatũ cerni
mus illud: qd̃ inq̃t Juuenalis. lib°. 2°. di. Maio
re tumultu plãguntꝰ numi: q̃ funera. Et illd̃ qd̃
idem poeta ibidẽ canit. Ploratꝰ lachrymis amis
sa pecunia veris. Nõ sic aũt plãguntꝰ pctã. Ideo
inquit Augu. ⁊ ponitꝰ de pe. di. 3ª. c°. sunt plures.
Recte penitens: quicquid sordis habet: oportet: ut
abluat: saltem lachrymis mẽtis: sed satis est du/
rus: cui⁹ mentis dolorem oculi carnis nequeunt
declarare. Sed sciat se culpabiliter duruz: qui de/
flet dãna tp̄is: vel mortem amici: ⁊ dolorẽ peccati
lachrymis nõ ostendit. Nõ itaq; quis se excuset
nõ hr̃e fontem lachrymaꝝ: cuz nõnunq̃ lachry/
mis oñdat dolorem amore tp̄aliũ: hec ille. Z

Ultimo probatꝰ exẽplis: ⁊ silitudinib⁹: q̧ de/
bemus hr̃e cõtritionem. Legitꝰ enim in li°.
de ꝓprietatibus reruz: q̧ est quedã auis: que voca
tur auis paradisi: ob insignẽ eius pulchritudinẽ
cuius penne sunt mirabiles: adeo ut nullus color
eis desit: vox adeo dulcis: q̧ in homine gaudiũ: ⁊
de uotionẽ

devotionē excitat: hec auis statim vt capta fue/
rit: cōtinue plangit ⁊ gemit icōsolabiliter: donec
libertati donet. O aīa xpiana tu es illa auis pa/
dīsi pulcherrima: varijs dei grās circūdata: dum
es in grā: ⁊ sine pctō. Et iō qñ capta es a demōe
per laqueū pctī: debes plorare p ↄtritionē cordis
quousqʒ libereris. Et sis de illis vere ↄtritis: q di
cūt illō. Esa. 59°. Quasi colūbe meditātes geme
m⁹. Colūba.n. hʒ gemitū p cātu. Et siſr penitēs
dʒ lachrymādo cātare pulchrū cātū: sex notaꝝ. s.
Ut.re.mi.fa.sol.la. In qbus notis denotāť sex cō
ditiōes ṽe penitētis. Prima est vt desinat male
facere: ⁊ pponat diuina pcepta semp seruare ca
nēs cū ppheta. ps. 118°. Utinā dirigant vie mee:
ad custodiēdas iustificatiōes tuas. Scda: vt cū
amaritudie cōtritōis mediteť diligēter pctā sua:
iuxta illud. Esai 38°. Recogitabo tibi oēs annos
meos in amaritudine aīe mee. Tertia: vt totā spē
suā ponat in deo: credēs se saluandū meritis cru
cifixi: ac dicēs cū Paulo ad Gala. 6°. Mihi
āt absit gl'ari: nisi i cruce dñi nři iesu xpi. Quar
ta: faciat dignos fruct⁹ penitētie: vt pcipitur
Mat. 3°. ⁊ Lu. 3°. ita q dicē possit cū psalmista.
Feci iudiciū ⁊ iustitiā. s. ↄtra peccata: nō tradas
me calūniantib⁹ me. Itē vt imploret misericor/
diam diuinā: dicēs cū psalmista. Fac cū sūo tuo
sm misericordiam tuā: ⁊ iustificationes tuas do
ce me. Quīta: vt soluat vincula pctōꝝ: p ↄfessio
nem dicens aīe sue illud. Esa. 52°. Solue vincu
la colli: tui captiua filia siō. Sexta: vt pniāꝫ suā
⁊ oīa alia bōa opera faciat: nō timore mortis: vl
penaꝝ inferni principaliter: nec etiā vanaglo/
ria: vl'alio malo fine: sʒ ex charitate ⁊ amore dei:
atqʒ ad ei⁹ gloriam: ⁊ laudē cantāe: ⁊ dicens: cū
psalmista. Laudationē dñi loqueť os meum: ⁊
benedicat oīs caro nomen scm̄ eius: in seculuꝫ
⁊ in seculū seculi. Ad predicta aūt de necessitate
contritionis optime facientē: accipe aliam simi/
litudinem. Legiť in historijs Romanoꝝ: q cuꝫ
Titus filius Vespasiani existens in castris hiero
solime: audisset Vespasianū patrē suū de totius
senatus voluntate: ad imperij dignitatē sublima
tum: tanto affectus est gaudio: q subito mēbro/
rum corporis fortitudine destitutus: ex aptione
venaꝝ: oīa eius membra ↄtracta sunt. Quapro
pter qdam medicus prudentissim⁹: cām egritu/
dinis recognoscens: requisiuit si in toto orbe esset
aliquis emulus: cuius nomen Titus noiari ab/
horreret: ⁊ intelligens quēdam Josephū nomie
adeo Tito exosum: q in sua curia nullus eū no/
minare audebat. Fecit eum clam venire: ⁊ statu
to die: mensam lautissimam ante oculos Titi ius
sit preparari: pincernasqʒ: ⁊ dapiferos iuuenes
adunari: mandauitqʒ occulte oībus: vt nullus
ad pceptum Titi obedire presumeret. Sic autēꝫ
omnibus ordiatis: emulū Titi fecit cū omni ho
nore: ⁊ impiali magnificentia: ad mensam collo/
cari: ⁊ sibi a seruitoribus officiosissime deseruiri.
Quod Titus conspiciens statim ira magna ve
lut ignis cepit accendi: mandabatqʒ suis hoīeꝫ
illum occidere. Et cū nullus sibi pareret: sʒ poti⁹
inimico suo gratiosius seruiret: in tantū succen
sus est ira: q bene restricte sunt: ex qua restrictio
ne: prorsus ↄtraria prime apertōi venaꝝ: omnia
eius membra contracta cōsolidata sunt: ⁊ pristi/
ne sanitati restituta: quapropter illum inimicuꝫ
de cetero amplius non habuit: sed potius eum
sibi in sincerum amicum copulauit. Qua simili
tudine patet: q qui vult sanari a peccatis: que p
cōplacentiam: ⁊ delectationē: in anima sunt in/
troducta: oportet oīno: q in se recipiat displicen
tiam: ⁊ tristitiā: que ipsi complacentie: ⁊ delecta
tioni est penitus ↄtraria: ⁊ illius expulsiua. A

Aliam similitudinem ponit phūs li°. 6°. de
pprietatibus reꝝ di. q Anguis se sentiens
graui morbo: vel senio aggrauatum: plurimis
diebus abstinet a cibo: ⁊ ieiunat: vt sic pellis ei⁹
facilius a carne relaxeť. Deinde gustata quadaꝫ
herba amarissima: vi illius herbe: statim prouo
cať ad vomitum: ⁊ euomit totū humorē virulē/
tum: q fuit sue infirmitatis. Et tandē vt cuteꝫ
rigidam molificet: in aquā balneat: ac hūe/
ctat: ⁊ sic foramen angustū querens: ⁊ cū quadā
violentia transiens: penitus se decorticat: ⁊ sic so
li expositus: se desiccat: ⁊ in carnis superficie nouā
cutem recupat: sumptisqʒ uiribus clarius post/
moduꝫ videt: fortius rapit: ⁊ auidius comedit.
Spiritualr ad istud ppositum xps nobis suadet
Mat. x°. di. Estote prudentes sicut serpentes: qsi
dicat. Sicut anguis morbo vel senio grauatur:
ita aīa p peccatum spiritualr infirmať: propter
quod dicebat ppheta. Miserere mei dñe qm in/
firmus sum. Et ideo peccator vt exemplo serpē
tis sane ur: primo debet p abstinentiam carnem
suam domare: ⁊ humiditates carnalis ↄcupiscē
tie desiccare. Deinde gustet herbā amarissimam
iuxta illō. Jere. 31°. Pone tibi amaritudinē. ⁊c. s.
displicētiā: ⁊ ↄtritionē peccatoꝝ: qua euomet pec
cata p integralem ↄfessionem: ⁊ sic recipiet spiri
tualem sanitatem: dicente psalmista. Os meum
apui. s. in confessione: ⁊ attraxi spiritū. s. salutis.
Item debet aīam suā balneare aqs lachrymaꝝ.
iuxta illud Esa. p°. Lauamini: mūdi estote. trā/
sumptiue in c°. lauamini. de peni. di. 3°. ⁊ itrare

p angustã portã penitentie: de qua ait saluator Mat. 7°. Intrate angustã portã ⁊c. ⁊ sic deponere veterẽ pellẽ ꝯsuetudinis praue: ⁊ induere nouum hoiem: ⁊ renouari in vita. iuxta illud ad Roma. 12°. Renouamini spiritu mẽtis vr̃e: ⁊ induite nouũ hoiem: q̃ ſm deũ creatus est: ⁊ accede/dere ad eũ solẽ iustitie: q̃ ait Joãnis. 8°. Ego sũ lux mũdi: ⁊ sic illuminabitur: ⁊ pristinam recu/perabit sospitatem. Ex quib⁹ et similitudinibus pz: qualiter ꝯtritio: ⁊ displicẽtia de peccatis: cuilibet est necessaria ad salutẽ. Exemplo et dauid idem declarat. Qui cũ tria horrẽda peccata cõmisisset: vz adulterium: homicidium: ⁊ ꝓditio/nem: nequaquã potuit vnq̃ a deo veniam peccati inuenire: quoadusq̃ peccatũ sibi displicuit: ⁊ cordialr̃ detestat⁹ est: di. scdi. Reg. 12°. Peccaui vbi glo. ait. Cũ. n. sctũs vir verbũ: peccaui: exp̃ssit: tũc vere peccati sui odium: ⁊ displicentiã oñdit Ex qua displicentia: statim audiuit ꝓphetã Nathan a deo missum: sibi dicẽtẽ. Dñs trãstulit pec/catũ tuũ a te: ⁊ iõ ex tũc oẽ peccatũ semp odiuit. Propterea dicebat. Oẽm viã iniquaz odio ha/bui: ⁊ legem autẽ tuã dilexi. Exemplo igit istius sancti Dauid: quisq̃ dz pctã sua detestari: vt tãdez mereat ab angelo eũ custodiẽte audire. Do/minus transtulit peccatũ tuũ a te. De hoc etiam exẽplo habetũ c°. põdẽt. ⁊ i c°. vt ꝯstitueret. 50°. di. ⁊ 2°. q. 7°. §. itẽ cũ dauid: ⁊ de pe. di. 2°. de/niq̃. ⁊ di. 3°. c°. dauid. ⁊ c°. totã. ⁊ c°. ille rex. B

Aliud exẽplũ ponit in legenda sancti Ber/nardi: qui transiens papiã: ꝯiurauit quẽ/dam demoniacũ: qui coactus asseruit in se hẽre tres malignos spũs: quorum noia erant. Clau/dens marsupium: ⁊ claudẽs os: ⁊ claudens cor. Et cũ sanctus Bernardus q̃reret que officia haberent: Rñdit primus. Ego hẽo officiũ inducendi hoies ad furta faciendũ: vsuras: ⁊ iniustitias ⁊ postmodum induco totis viribus facientes talia vt nunq̃ restituant: quod ⁊ faciũt: ꝓpter qd innumerabiles ad infernũ ꝑduco. Secũdus vero dixit. Et ego o Bernarde hẽo officiũ inducendi hoies: ⁊ mulieres: ad faciendũ multa peccata sine rubore: ⁊ verecundia: deinde induco eos: vt ea ꝓ verecundia non ꝯfiteant: ⁊ ꝓpter hoc innu/merabiles damnant: ⁊ ꝑcipue mulieres. Terti⁹ vero dixit. Et ego o Bernarde hẽo officiũ ꝓpo/nendi hoibus magnã miam dei: vt peccent: postq̃ peccata multiplicauerint: induco eos vt de ipsis non hẽant ꝯtritionem: ⁊ displicentiã: proponens eis seuerissimam iustitiaz dei: ꝓpter qd cadunt magnã duritiã cordis: obstinationẽ: ⁊ desꝑationẽ: Et sic sine vera ꝯtritione morientes: quasi infiniti dãnant. Quapropter exclamat Aug. in quodã ſmone ꝯ has diaboli suggestiones di. Magna est pietas dei: qua sola cõpunctiõe peccata dimittit. Et iterz plus placet deo cordis cõtritio: q̃ totius mũdi ꝑegrinatio. Et ꝓpter oi/bus dz sũme displicere peccatum: sicut displice/bat psalmiste ait. Iniquitatẽ odio habui: ⁊ abhominatus sum. Ipse. n. cognoscebat ei⁹ mali/gnitatẽ. Interdũ nãq̃ expientia docet aliqua esse abhomiabilia: que in expta: placibilia esse iudicant: vnde pctõr corruptũ appetitũ hñs: ⁊ solaz pctĩ delectationẽ: supficialr̃ attendens: illud amat ⁊ sibi placet. Sed ꝯsumato pctõ: sentiens intrinsecã eius amaritudinẽ p remorsum ꝯsciẽ: ⁊ considerans penaz eternã infernale ei debitã: illud debet magnopere detestari ⁊ eijcere ꝯfessionẽ. Cuius figura hẽt scdi. Re. 13°. In amõ filio dauid q̃ in tantũ amabat sororẽ suam thamar: sicq̃ ei placebat: vt quasi moreret ob ei⁹ amorem. Sed postq̃ cognouit ipsam: in tãtũ abhominatus ẽ eam: vt nullatenus posset ipsam videre: ⁊ mai⁹ erat odiũ: q̃ prius fuisset amor. Ideo vocato pue suo: fecit eam eijci ⁊ excludi a se. Spiritualr̃ eni' p amon significat pctõr: p thamar vero culpa pctĩ mortalis. Nam pctõr diligit culpam añ cõmissionem: ꝓpter delectationẽ quã ibi hz: vel hẽ spat. Sed illa ꝯsumata: ⁊ ei⁹ intrinseca ama/ritudine ꝑcepta: ac sequenti pena ꝯsiderata: debz illam abhoiari: statimq̃ p famulũ suũ. i. p puraz ꝯfessionẽ ipaz eijcere a thalamo aĩe sue: ⁊ illam plus odire: q̃ amasset prius. Ad qd: Ezechie. 18°. hortat deus pctõres di. Conuertimini: ⁊ agite pniam ab oibus iniqtatib⁹ vr̃is: ⁊ non erit vo/bis vltra in ruinam iniquitas: proijcite a vo/bis omnes puaricatiões vr̃as in qbus puarica estis: ⁊ facite vobis cor nouũ: ⁊ spm̃ nouũ: ⁊ q̃re moriemini: q: nolo mortez pctõris: sz vt ꝯuerta/tur et viuat. Reuertimini ergo ⁊ viuite. ⁊ Aug. in ſmone ad heremitas dicit. O frẽs mei: sicut exhibuistis mẽbra vr̃a seruire imundicie: ⁊ iniq ad iniqtatẽ: ita ⁊ nũc exhibete mẽbra vr̃a: serui deo in sanctificationẽ. Primo. n. cor qd mala cogitauit ⁊ ꝯcupiuit: peniteat: ⁊ doleat: ac oculus fleat: os sine intermissione oret: aures audiãt ver dei: man⁹ elemosynaz porrigant: peregrinos suscipiãt: infirmos foueant: nudos induant: pe/des veniant ad eccl'iaz: genua flectent: ⁊ laborẽt q: sicut nullũ fuit membrũ qd peccando deo non displicuerit: ita nullum sit membrũ quod penitẽ/tiam non patiat ꝯdignam. Et in alio sermone idem ait. Omnis qui per pniam deleuerit pecca sua: iã angelice felicitatis particeps est. Ipsa

nāqꝫ pniā: medicamentū est vulneris: spes salu
tis p quam pctōres saluāẗ: per quā deus ad mi
sericordiam inclinatur. Dum aūt pniām feceri/
tis frēs: fundite pro peccatis lachrymas cordis:
ꝛ corporis. Nunquid nō lachrymando Petrꝰ
a xpō respiciẗ? Nunqd non Maria veniā mere
tur? Nunqd non Martha lachrymis sanatur?
Nunquid non cananea exaudiẗ? Nunquid nō
Lazarus ad vitā reuocaẗ? Laua ergo faciem
tuā lachrymis: percute pectus: exalta vocē tuam
cōfitendo: ꝛ annunciando sacerdoti pctā tua. In
alio quoqꝫ sermone ad eosdem ē dicit. Simus
ergo tantū proni ad lamenta: ꝛ fletū: q̄tum fui/
mus ad culpā audaces. Qualis fuit nobis ad
peccandū intentio: talis sit ad penitendum deuo
tio: grauissima peccata: grauissimis lamentis in
digent. O compunctio q̄ scā: q̄ admirabilis
p̄dicaris. Tu spūale lauacrū es: tu stimulus per
quē deus ad hoīem inclinatur: tu ligamen p qd
deus fortiter restringiẗ. O compunctio scā: sine
qua: adultis nō valet baptismus: sine qua: ad iu
diciū dñi corpus recipiẗ. Sine qua: īfructuosa
est oīs confessio: ꝛ oīs satisfactio est ianis. O vi/
talis nauicula: per quā naufragus redire pōt ad
portū salutis. O aqua salutaris: per quā omne
peccatū destruiẗ. O via īfalibilis: p quam ad pa
disum pueniẗ. O spūale cōduculū: per quod de
inuio ad viam transitur.

¶ Pars secunda huius sermonis: de cōtritio/
nis diuersitate.

Quo scđe partis declaratione: q̄ritur
que sit differentia inter cōtritionē: ꝛ
attritōē. ꝛ Rñdeo ẜm Ric. Tho. ꝛ
oēs alios theo. in 4°. di. 17ª. Qđ si
cut materialibus ꝛ corporalibus attrita esse
dicunẗ: q̄ aliquo modo sunt cōminuta: sꝫ nō p/
fecte: contrita vero qñ oēs partes simul: ꝛ pfecte
trite sūt. Sic in spūalibus attritio significat quā
dam displicentiā de pctīs. Sꝫ non pfectam: cō/
tritio vero pfectā. Et idē habeẗ in sūma confes.
li°. 3°. ti°. 34°. q. 18ª. Item dicit Ricar. vbi su
pra ar°. p°. q. pª. ꝙ sicut in mālibꝰ diciẗ durū: qđ
nō cedit tactui. Et ẜm phūꝫ. 4°. Metha. Diciẗ
frangi qđ diuiditur in ptes magnas: ꝛ cōminui
qđ diuidiẗ in ptes paruas. Ita per quandā silitu
dinē in spūalibꝰ: dr̄ cor hoīs durū: q̄diu diuine
īspirationi tangēti nō cedit: sꝫ obuiat psisten/
do in affectu peccandi: cui inqt apl̄us ad Ro.
2°. Scđm duriciā tuam ꝛ cor īpenitens: thesau
rizas tibi iram in die iusti iudicij dei. Frangi ve
ro dr̄: qñ a pctō recedere incipit: q̄uis nundum
plene ad deū cōuersus sit. Cōteri vo qñ in eo to/
taliẗ destruiẗ affectꝰ peccandi. Ista aūt tria. s. idu
rationē: siue obstiatiōē: attritionēqꝫ: ac cōtritio
nē: videre possumꝰ p tria exēpla. Primū ē: q2 se
men iactū in terrā durā ꝛ nō scisam: ꝛ grossā
nō crescit. Iactū vo ī terrā scisam ī ptes grossas
puū fructū reddit. Sꝫ iactū in terrā cultā: ꝛ mi
nuatī fractā: multū fructū affert. Cor igiẗ obsti
natū: ē tāq̄ terra dura: q̄ nullū fructū facit. Cor
vo attritū: ē tāq̄ terra in grossas ptes scisa: que
paruū fructū reddit. Cor aūt cōtritū: ē tāq̄ terra
minuatī trita q̄ multū gignit. Scđm exēplū ē: q2
spēs aromatica si ē ītegra redolet parū. Si vero
frāgiẗ: multū redolet. Si aūt cōteraẗ redolet plu
rimū. Et siliter cor hoīs ītegrū ꝛ durū: corā deo
nō redolet: sꝫ fetet. Scisū vo p quādā attritōē
redolet: sꝫ parū. Cōtritū aūt vehemētē dolorem
redolet multū. Tertiū exēplū est: q2 de grano īte
gro: nō pōt fieri panis. De grano vo grosso mo
diciū trito: fit panis sꝫ nō sapidus. De grano aūt
minutatim cōtrito: fit panis sapidus ꝛ delicatus.
Et siliẗ de corde integro ꝛ duro: non pōt fieri pa/
nis dei: sꝫ panis diaboli. De corde aūt attrito: ꝛ si
panis fiat: tamē non multū sapidus est. De cor
de vo contrito fit panis deo sapidus: angelis de/
licatꝰ: ꝛ penitētiū nutritiuus: dicente psalmista.
Cibabis nos pane lachrymarū. Sciendū quoqꝫ
ꝙ cōtritio est vnguētum cōfectū ex herbis vilissi/
mis: ꝛ immūdis: ac fetidis: idest pctīs ex volūta
te mala natis: sꝫ recollectis ī cōsciā: quā ī horto p
prio: quas herbas pctōr radicitꝰ oēs simul extra
hit: ita ꝙ nec radix in mala voluntate: nec folia
idest opa pmanent: sꝫ oīa cōtundit in mortariolo
cordis: ꝛ ex his succū male delectationis penitꝰ
extractum igne doloris decoqt: ꝛ sic vnguentum
vtilissimum conficit: quo oīa vulnera pecatricis
anime curantur: ꝛ sacrificiū deo suauissimū of/
fertur: dicente ppheta ps°. 5°. Sacrificium deo
spiritus contribulatus: cor contritum: ꝛ humi/
liatum: deus non despicies. Sicut etiam vnguē
tum confectū ex myrra corpus a corruptione: ꝛ
putrefactiōe cōseruat: sic amarus dolor de pctīs
aīam purgat: ꝛ cōseruat ab īpuritate pctī: ꝛ a cor
ruptiōe: ꝛ redolet corā deo. Vñ cōtritus pctōr di
cere pōt illud Eccle. 24°. Quasi myrra electa de
di suauitatē odoris. Ad confirmationē aūt p̄di/
ctorū dicit magr̄ Alex. de ales in. 4ª. pte sūme: in
tractatu de cōtritiōe: ꝙ in cōtritiōe pniē: tria sūt
attēdēda. s. qđ cōteriẗ: a q̄ cōteriẗ: ꝛ ad qđ cōteriẗ.
Qđ cōteriẗ est cor pctōris: qđ ē tāq̄ vas fictile re
pletū venēo pctī. Iuxͣ illđ Deut. 32°. Fel draconū
vinū eorū. Scđm: idest a q̄ cōteriẗ: ē duplex mol/
la: vna supiꝰ eleuās. s. spes venie ex cōsideratiōe

diuine misericordie: et bonitatis: et amor ipsius dei ad contritionem inducens. Alia deorsum deprimens scilicet timor pene: ex consideratione diuine iustitie De his autem mollis dicitur Deut. 24°. Non accipies loco pignoris: inferiorem et superiorem molam. Et Esa. 47°. scriptum est. Tolle molam: et molle farinam.

Sciendum ergo quod vt inquit Alex. de al. in. 3ª. parte summe: in tractatu de penalitatibus assumptis. q. 4ª. et magister sen. in. 3°. di. 34ª. Quadruplex timor inuenitur. scilicet mondanus: seruilis: initialis: et filialis. Filialem timorem habent beati in patria: qui est quedam reuerentia perpetua: quam habent erga deum: vt filius erga patrem. Initialis: est timor quem habent illi qui conuertuntur ad deum: timentes eum offendere principaliter amore charitatis: et dilectionis. Seruilis: autem est quem habent illi qui abstinent a peccatis propter penam: et timorem iustitie diuine. Mondanus autem est ille: quem habent homines: ne aliquid perdant: vel quem habent de terribilibus. Et addit magister in fine predicte distinctionis: alium timorem: qui dicitur naturalis: siue humanus: qui fuit in christo tempore passionis. Nunc ad propositum reuertendo: dico secundum Alex. de al. in. 4ª. parte summe. in tractatu: de penitentia in generali. Et scotum Bonau. in 4°. di 14ª. ar. 2°. q. 2ª. et Ricar. ibidem. ar. 4°. q. 2ª. quod penitentia nostra causatur a duobus: prima causa effectiua est deus. Nisi enim deus ad penitentiam cor peccatoris moueret: nullus de peccato penitentiam ageret: vnde Jo. 14°. dicit dominus. Nemo venit ad me: nisi pater meus traxerit eum. Et ibidem etiam dicit. Sine me nihil potestis facere. Alia causa penitentie est voluntas nostra: et liberum arbitrium: quia vt inquit Aug. in li°. de libero arbitrio. Qui fecit te sine te: non saluabit te sine te: voluntas autem nostra et liberum arbitrium: vt in pluribus: inclinatur ad faciendum penitentiam. Primo ex timore: et in paucis ex amore a principio: vt dicunt predicti doctores: et magister sen. in 4°. di. 14ª. tamen in hoc vt sit vera penitentia: necesse est quod non solum fiat propter timorem: sed etiam propter amorem dei: et patrie celestis adeptionem: vt dicit Augu. de pe. di. 7ª. c°. nullus. Et in li°. de penitentia dicit. Dolendum est: et dolore purgandum: non solum quia peccauit sed etiam quia se virtute priuauit: et deum offendit. Sciendum ergo: quod penitentia que fit ex solo timore seruili: et displicentia que habetur ex eo: dicitur attritio: et non contritio: Illa autem displicentia: que prouenit a timore initiali: et amore dei: dicitur contritio. Nam adeo cor conteritur: quod totus affectus peccandi effunditur ab eo. In attritione autem ex qua frangitur vas in partes maiores: remanet de odore: colore: vel sapore: veneni peccati in ipso: quia non est effusus totus affectus peccandi. In contritione vero: contrito vase in minimis partibus: nihil remanet in eo coloris: odoris: vel saporis peccati. Et hoc est tertium quod ponit Alex. de ales. scilicet ad quod conteritur cor: quia ad effundendum totum peccati venenum: et omnem affectum. Ex quibus omnibus apparet: quod si quis habeat displicentiam de aliquibus peccatis: et de aliquibus non: iste non est contritus: sed solum attritus. Unde non poterit consequi indulgentiam peccatorum suorum. Deus enim vult totum cor hominis contritum: et non partem: vnde Prouer. 21°. inquit. Fili prebe mihi cor tuum. vnde Prosper in li° epigramatum dicit. Larga dei pietas veniam non dimidiabit: Aut nihil: aut totum te lachrymante dabit. Item si quis sit malecontentus de peccatis preteritis: non tamen abstineat in futurum ab illis: vel ab aliis mortalibus: talis licet aliquo modo possit dici: attritus ratione illius displicentie: non tamen vllo modo est contritus: vnde Smaragdus inquit in. c°. ille penitentiam. de pe. di. 3ª. Ille penitentiam digne agit: qui sic preterita mala deplorat: vt futura iterum non committat. Nam qui plangit peccatum suum: et iterum admittit peccatum: est quasi quis lauet laterem crudum: quem quanto magis abluit: tanto magis lutum facit. et Isidorus in li°. de summo bono. in. c°. Irrisor eadem di. dicit. Irrisor est non penitens: qui adhuc agit quod penitet. et Aug. in eadem di. in. c°. penitens. ait. Si adhuc facis: certe non es penitens. Ad idem facit cap. m. lauamini. et capitulum. inanis: et c^m. qui ad missa: et c^m. baptizatus et c^m. in cassum. eadem. di.

Item ex superioribus patet: quod licet bonum sit timere deum: quia scriptum est Prouer. p°. Initium sapientie est timor domini. et Prouer. 8°. Timor domini odit malum. et. 13°. Timor domini bonus est: qui autem timet deum: in pace versabitur. et. 14°. Sapiens timet: et declinat a malo. Et idem habetur. 15°. et. 16°. eiusdem libri. et Ecclesiastici p°. dicitur. Timor domini expellit peccatum. Nam qui sine timore est: non poterit iustificari. Ecclesiastici. 2°. scriptum est. Qui timent dominum preparabunt corda sua: et in conspectu illius sanctificabunt animas suas: et iterum ibidem. Qui timent dominum custodiunt mandata illius. et 21°. eiusdem libri dicitur. Qui timet dominum: conuertitur ad cor suum. Tamen si quis solum ex timore seruili dimitteret peccare: et haberet displicentiam peccatorum: tantummodo propter euitationem penetralis solum esset attritus: et non contritus. Ideo hortatur dominus Mat. 3°. ad penitentiam faciendam ex amore dei: et vite eterne. di. Penitentiam agite: appropinquabit enim regnum celorum: et non dixit: effugietis enim penam eternam. Illa ergo est contritio: que est formata charitate: et amore virtutis: de quibus duabus displicentiis loquitur Oratius in epistola ad quintum di. Oderunt peccare boni: virtutis amore. Oderunt peccare mali: for

midine pene. Dicunt ergo theo.in.4°.di.17ª. ꝙ
attritio ꝓuenit a gr̃a gratis data: contritio vero
a gr̃a gratum faciente: ꝛ ideo solũ attritus nõ est
in gr̃a dei: sed ille q est contrit⁹. Dicũt tñ theolo.
vbi supra: maxie Ricar.vt ar.2°.q.3ª.ꝙ facien
ti qd̃ in se est: deus facit attritionẽ effici ɔtritõem
Deus.n.seipsum alicui negare non põt. scd̃e ad
Thimo.2°.si tñ eũ querat toto mentis affectu.
Et ideo nullus excusari põt si nõ habuerit ɔtri/
tionẽ: qꝛ ex suo defectu remanebit. Sicut si qs es
set domo vndiqꝫ radijs solarib⁹ circũdata: sꝫ
ex oi pte clausa. Si.n.non illuminat̃ sibi in puta
tur: qꝛ põt si vult fenestram ꝛ ostiũ apire: ꝛ ɔse/
quẽter lumen recipe: licet radi⁹ solis nõ sit in sua
potestate. Itẽ licet nõ sit in facultate agricultoris
ꝙ crescãt fruct⁹ ꝛ semina: qꝛ hoc est a ṽtute sup/
na: ꝛ influẽtia celesti: tñ si ager nõ fructificet: cul/
tori iputabit̃ si agrũ nõ purgauit: ꝛ disposuit: qꝛ
hoc in potestate sua fuit. Itẽ papa dans indul/
gentiã visitãti aliquã ecc̃liam que idulgentia nõ
est in potestate nostra: qꝛ tñ actus: idest ire ad ip
sam ecc̃liam ꝑ quẽ seqtur actus indulgẽtie: est in
nr̃a facultate. Ideo si non habuerim⁹ ipsam in
dulgentiã non eũdo ad visitandã dictã ecc̃liã: me
rito nobis iputabit̃: non pape. Et sic est in ꝓposi
to. Nã ꝗuis esse in gr̃a non sit in potestate ho/
minis recipiẽtis: sed solũ in potestate dei tribuẽ/
tis: qꝛ tñ hõ põt in actũ: ꝛ in opus exire. s. in pec/
cati detestationẽ: ꝑ quã ei de⁹ vult dare gratiã: si
ipsam non recepit ex sua negligentia: sibi tñ im
putandum erit. Dicit tñ Petrus de palu. in ꝑ/
dicta di. ꝙ qs inueniret qui non posset eẽ ma/
lecontentus de aliquo crimine: dꝫ facere quod in
se est: vt dolere possit: ꝛ saltẽ eẽ malecontentus: ꝛ
dolere: ꝙ dolere non põt: ꝛ deus eũ adiuuabit: si
cut fecit mr̃ magr̃i sniaꝝ: ꝛ magr̃i ꝺcretoꝝ: ac ma
gistri historiaꝝ eccl'iasticaꝝ: q ex dãnato choitu
habuerat hos tres filios: ꝛ qꝛ erant tã excellentes
viri: nõ poterat esse malecõtenta: ꝙ eos genuis/
set: etiam cũ peccato: cui sũmus pontifex dixit: ꝙ
saltẽ esset malecontenta: ꝙ malecontenta eẽ nõ
posset.

K

Sciendũ quoqꝫ iuxta sniam Petri de palu.
vbi supra. ꝛ bt̃. Tho.e.di.ar.2°.q.6ª. ꝛ Ray.
in sũma sua: vt etiã refert̃ in sũma confes.li°.3°.
ti°.34°.q.19ª.ꝙ qlibet vere cõtritus dꝫ hẽre do
lorem particularẽ de quolibet pctõ mortali: de q̊
recordat̃. De alijs aũt de qbus non recordat̃: suf
ficit hẽre displicentiã gñalem: ꝛ vniuersalẽ. Et
debet adeo esse malecõtent⁹: ꝙ poti⁹ eligere de
bet mortẽ: ꝗ̃ peccare mortalr̃: vt inqt Tho. i suo
quolibet: nõ tñ debet descendere in spãli ad hãc
penam: vel ad aliam: imo stulte faceret si quis
ipsũ: vel aliũ sollicitaret super huiuscemodi par
ticularibus penis: vt et̃ iquit Inno. ꝛ Allanus:
vt habet̃ in sũma ɔfes.eo.li°. ꝛ ti°.q.26ª. vbi etiã
dicit̃ ſm Ansel. in li°. de similitudinibus: ꝙ qs
debet magis eligere esse in inferno sine culpa: ꝗ̃
in paradiso cũ culpa: si fieri posset. Sciendũ etiã
ſm Petrũ de palu. in.4°.sen.di.17ª. ꝙ dolor: ꝛ
displicentia de pctõ necessaria ad cõtritionem:
sufficit ꝙ sit in pte intellectuali: ꝛ in volũtate: qꝛ
hec displicentia semꝑ est in potestate hoĩs: nõ au
tem dolor sensibilis: vel lachrymaꝝ. Et hoc etiã
inqt Tho.ea.di.ar.p°.q.2ª. Et sanctus Bernar/
dinus in quodã ſmone de ɔtritione. vt.n. inqt
phũs.2°. Phi. Volũtas hoĩs semꝑ ẽ i libertate
vsqꝫ ad mortẽ: vt etiam ait Bernardus in li°. de
libero arbitrio. ꝛ Aug. in li°.15°. de ciui. dei. c°.
x°. Non sic aũt est in potestate hoĩs flere: ꝛ sensi/
bilitate dolere. Et cũ hac opiõne ɔcordat Host.
vt et̃ habet̃ in sũma cõfes.eo.li°. ꝛ ti°.q.22ª. Et
hec cõtritio dr̃ sufficiens: vt inqt sanct⁹ Bernar
dinus vbi supra. De qua ait gl. sup ps̃°.50. Vbi
est vera contritio. s. displicentia volũtatis: ꝛ rõis
ibi est vera oĩuꝫ pctõꝝ remissio. Debet tñ hõ ad
dolorem sensibilẽ: ꝛ lachrymationem ꝓuoca/
re: ꝗ̃tum est possibile: vt pꝫ ꝑ Augu. de pe.di.
pª.c°.quẽ penitet. ꝛ si non põt: de hoc ipso debꝫ
dolere: ꝛ disponere potius oĩa mala in futurum
tollerare: qꝫ vni peccato mortali consentire.32ª.
q.5ª.c°.ita ne. Itẽ notandũ ſm Petrũ de pa/
lu. vbi supra. ꝛ etiã omnes theo.in.4°.di.17ª ꝙ
qs dꝫ tãto magis dolere de vno pctõ: ꝗ̃ de alio:
quãto illud pctm̃ est grau⁹. Et ideo dicit Ray.
in sũma i ti. de pe.§.18°.ꝙ cũ grauedo pctĩ mor
talis: etiã vni⁹ soli⁹ sit sũma ꝛ infinita: cũ sit ɔ sũ/
mũ: et infinitũ deũ: arᵐ. in.§.atrox. insti. de iniu/
rijs. ꝛ in c°.cũ illoꝝ.§.nos tñ. de sen.exco. Et cũ
vnũ solũ pctm̃ mortale excludat ab ĩfinito bono
ꝛ mittat ad infinitũ malũ. de pe.di.5ª.c°.fratres.
deberet qs et̃ vnũ solũ mortale pctm̃ dolere in
infinitũ: si eẽt possibile: propter qd̃ si funderet qs
lachrymas ad equalitatẽ aque maris: non possꝫ
ɔdigne dolere: tñ dolenti quãtũ põt de⁹ veniã da
bit: vnde tãto magis debet ɔteri ꝛ dolere: quãto
ğuiora ꝛ plura ɔmisit pctã. Et iõ. Iohel.2°. Cõ
uertimini ad me dicit dominus: in toto corde vr̃o
in ieiunio: ꝛ fletu: ꝛ planctu: ꝛ scindite corda vr̃a
transumptiue de pe.di.pª.c°. quẽ penitet. Ideo
dicit Ray. vbi s̃. ꝙ ɔtritio dicit̃ q̃si simul ꝛ ex to
tritio: qꝛ totũ cor quasi terit̃: ꝛ ɔterit̃: ac scidit̃
ꝑ nimia angustia ꝛ dolore pctõꝝ: vnde cor ɔtritũ
ẽ velut monticulus pulueꝝ lateꝝ: idest pctõꝝ in

mortario ꝯficie puluerizatoꝝ. Si aūt qs nō conterit in hoc mūdo: ⁊ nō hꝫ itegram displicentiā: postea hēbit sine fructu in alio: iuxta illud Eccle sia. 27°. Cōteret cū delinquēte delictum: qꝛ in inferno ꝯteret in puluerem: nō tñ vt aliud vas fi at: iuxta illud psalmi primi. Nō sic impij nō sic: sed tanꝗ̄ puluis quē proijcit ventus a facie terre. Et Sap. 5°. dicit dānati. Penitētiā agētes: ⁊ ꝑ angustia spūs gementes. Debet ergo ꝯtritio eē mō tali disposita: vt de grauioribus pctis grauior fiat pnīa: ⁊ doloris afflictio. iō Hier. ad mrēꝫ: ⁊ filiā i gallijs ꝯmorātes ait. Putride carnes ferro curant: ⁊ cauterio venena ſpētino curāt antidoto: qđ sanat volet maiori dolore expellit: hec ille. Et idē i epla ad Amādū pſbrm dicit. Nō ē medicie culpa: ſꝫ vulneris: cū crudelitati clemēti nō pcit medic⁹ vt parcat: seuit vt misereat. Quare inqt Fran. de may. in ſmone de ꝯtritōe Magdalene dicens. Maria ⁊ penosa egritudo: cura maxima idiget Deut. quoqꝫ 25°. di. Pro mēsura pctī erit ⁊ plagaꝝ modus. Cyprianus etiam in eplā ad frēs de pnīa agenda iquit. Quā magna delinqmus: tam grauiter defleamus: alto vulneri: diligēs ⁊ medicīa nō desit: penitētia minor crimine nō sit: ⁊ Hieronymus in quadā epistola dicit: pctōr ergo q sibi non parcit: a deo illi parcet: ⁊ si futuras gehēnas ppetuas i hoc parue vite spacio compēsauerit: seipsum ab eterno iudicio liberabit. Grandi plage: alta ⁊ ꝓlixa est opus medicīa: grande scelus: grādem habeat satisfactionē: hec ille. Planct⁹ aūt ꝯtriti: ⁊ penitentis triplici planctui dꝫ assimilari. s. planctui matris vnigenitū plangentis: iuxta illud Jere. 6°. Luctū vnigeniti fac tibi luctū amaꝝ. Itē planctui draconis: ⁊ struthiōis: iuxta illud Michee. 2°. Faciā planctū velut draconū: ⁊ luctū q̄si struthionū. Nam dolorosior planct⁹ iter oīa aīalia rōnalia est plāct⁹ q fit ꝓ morte vnigeniti. Inter aīalia vero irrationalia est planct⁹ draconis: ⁊ inter volatilia est planct⁹ struthionis. Qꝛ igit peccator pdidit aīam suā: ideo dꝫ plangere ad instar mulieris vnigenitū plangētis. Unigenita. n. est aīa ei⁹: qꝛ vnā tantū hꝫ. Si. n. duas aīas haberet posset vna pdita sup alia cōsolari. Scđo pdidit caput suū idest deū: ⁊ ideo dꝫ plangere ad instar draconis q q̄n elephas caput ei⁹ ꝯterit magnuꝫ planctū facit: pdidit ēt oīa sua merita: ⁊ ideo debet plangere ad instar struthionis. Struthio eni oua sua in puluere calido derelinqt vt foueātur ibidem. Sed rediens: ⁊ a bestijs illa conculcata repriēs magnū vlulatū facit. Qua aūt sunt merita n̄a: atque tūc demōes ꝯculcant q̄n ad aīaꝫ ꝯsensuꝫ itrāt. iux illđ Job. 20. Uadēt ⁊ veniēt sup eū horribiles: ⁊ iō pctōr dꝫ plāgere: ⁊ dicere cū psalmista Miseremini mei vos q̄a ꝯculcauit me hō. ℂ

O Deuoti xp̄iani vulus: qꝫ ondam vobis q̄s estis ꝯtriti: ⁊ q̄s attriti: Accipite duas similitudines. Prima est: nam si mōticulus lateruꝫ ꝯterat in puluerē: si qs incedat sup illū: remanet ibi vestigiū pedis ēt postq̄ꝫ ptransijt. Si autē illi lateres solūmō sint attriti in magnas partes ibi non remanet aliqđ vestigiū pedis si supra icedat. Ita in his q solū sūt attriti: si supaddat cōfessio: statim post pasca nullum remanēt vestigium ꝯfessionis nec bone volūtatis: ſꝫ redeunt ad pctā pristina. In ꝯtritis aūt remanēt signa etiaꝫ post pasca: ⁊ p totū annū. Illi ergo q solū attriti ꝯfitent in quadragesima dicunt: credo in deuꝫ post pasca aūt. Carnis resurrectōeꝫ. In quadragesima dicūt. Gloria patri: ⁊ filio: ⁊ spiritui scō: post pasca vero. Sicut erat in principio ⁊ nūc ⁊ semp: ⁊ i secula seculoꝝ amē. Alia similitudo ē. Nam ille monticulus puluerizatus ⁊ ꝯtritus: si sup incedat nullū emittit clamorē nec facit strepitū: si aūt solūmō sit attritus in multas partes magnas: si qs sup incedat strepitū facit: ⁊ ita in ꝓposito. Nam ꝯtritus: si sibi det penitentia licita a confessore: nō murmurat nec clamat aut recalcitrat. Attritus vero solū: reddit se difficilē ad pnīam suscipiendā. Imo murmurat ⁊ spnit eā. Et possumus dare aliā similitudineꝫ. Nā sicut vas bene plenū vino: si digito pcutiat: non emittit strepitum. Sic bene ꝯtritus: q est plenus gratia dei: si pnīa tangat a ꝯfessore nō clamat: vas āt vacuū si pcutiat digito: fortiter sonat. Sic attritus q est dei gr̄a gratū faciente: vacuus ad penitentiā iniunctā ꝯ cōfessorē exclamat. Nō sic ergo faciatis deuoti xp̄iani: sed seruate ꝯsiliū Salomonis Prouer. 4°. dicētis. Fili accipe disciplinam p̄ris tui. ⁊ Prouer. 15°. dicit. Stultus irridebit disciplinā p̄ris sui: q aūt custodit eā: sapiētior erit: ⁊ ibidē. Nō amat pestilens eū q se corripit: cor aūt sapientis oēm correctionē accipiet: ⁊ ps°. 2°. dicit Dauid. Apprehēdite disciplinaꝫ ne q̄n irascat dn̄s ⁊ pereat de via iusta. Facit ad hec capl̄m nullus. de pe. dist. p^a. ⁊ Gre. in mora. dicit Justū est vt pctōr tāto maiora iferat sibi lamenta p pnīam: quāto maiora sibi intulit damna p culpā: ⁊ Chrisosto. de pe. di. p^a. §. ecce nunc. ⁊ di. 3^a. c°. pfecta. inqt Perfecta pnīa cogit pctōrem oīa libenter sufficere: ⁊ Ambro. in c°. medicina de pe. di. p^a. ait. Qui culpā exagerauit: exageret ⁊ pnīaꝫ: maiora. n. crīa: maiorib⁹ abluunt fletib⁹. Fac ad hoc. §. ex his. de pe. di. p^a. vbi Hiero. iqt de pctōre. Preteritas delitias p q̄s deū offēderat: vite austeritate ꝯpēset. Et ēt sup Leuiti. ⁊ de

pe.di.pª.§.ꝯtrario.idē Ricar.ait. Pro q̄litate pctō
rū q̄litas opaꝛ pnie atq; bonoꝝ. H

Vnde inq̄t Host.ī sūma ī ti.de pniis ꝛ re.ꝙ
ꝓ q̄libꝫ pctō mortali regulꝛ deberet īpont
pnia septē annoꝝ.33ª.q.2ª.cº.hoc ipꝫ.ꝛ.§.seq̄nti.ꝛ
12ª.q.pª.cº.p̄dicādū.vbi glo.Tn̄ pōt sacerdos ī
pniis dispēsare:ꝯsiderata crīs quātitate:ꝛ q̄lita/
te psone:dignitate ac ꝯditiōe:sexu:officio: paup
tate:infirmitate:debilitate:ꝯsuetudie:cōplexiōe:
societate:cā:aīo ꝛ volūtate:ꝛ sic ꝓ arbitrio peni/
tētias taxare:ꝛ īponē.Et hec ē cōis opio:ꝙ pnie
sūt arbitrarie:vt ēt inq̄t Ant.de but.i.c.si qs . de
furtis.Et ꝓbanꝛ p̄dicta ī cº.significauit.ꝛ cº.oīs.
§.sacerdos.de pe.ꝛ re.ꝛ in cº.sic dignū.de homici
dio.ꝛ cº.trāsmisse.de eo q̄ co.ꝯsan.vxo.sue.ꝛ.26ª.
q.6ª.cº.tpa.ꝛ de pe.di.pª.cº.mēsurā. Et de ꝯse.
di.3ª.cº.de penitētib9. Caueat tn̄ sacerdos ne sic
arbitreꝛ vt vilis fiat auctas ecclie:ꝛ ptās clauiū
ꝯtēneꝛ. cº. absit 50.di.Facit capl'm.ꝛ iniusta.23ª.
q.4ª.Et capl'm.loci.35ª. q.8ª. ꝛ capl'm. si quis
p̄postera.di.50ª.hec Hosti. I

Ex quib9 oīb9 auctoritatib9 pꝫ:ꝙ qs nō dꝫ
respuere pniam sibi iūctam ꝓ satisfactiōe
pctōꝝ:hoc idem ꝓbaꝛ p distinctionē quā ponit
Ric.in.4º.di.18ª.ar.pº.q.5ª.in corpore q̄nis:
vbi ait.Cū q̄ritur vtꝝ q̄libet penitēs teneaꝛ ten/
tione necessitatis recipe:ꝛ explere pniā sibi pro
satisfactiōe pcti a ꝯfessore iniūctā.Rn̄deo:ꝙ aut
ꝯfessor iniūgit pniam rōnabilem:ꝛ discretā:aut
irrōnabilē:ꝛ indiscretā.Si scdo mō:penitēs nō
teneꝛ eā recipe:q: sacerdos talē pniam iniūgen
do abutiꝛ clauib9 ecclie.Si aūt primo modo in/
iūgat:dico ꝙ tentione necessitatis teneꝛ ipsā re
cipere:ꝛ pro virib9 implere:aliter peccat morta/
liter si scienter ꝛ ex deliberatōe:ꝛ absq; legitima
cā dimittat.Si aūt penitens sentiat pniam sibi
nimis graūē:ꝛ ad obsuādū piculosam:sua īfir/
mitate p̄sata:dꝫ ad illū eūdē ꝯfessorē:vl' ad aliū
q̄ illū hēe nō pt humilr recurrere:ꝛ alleuiatōē
vel ꝯmutatiōē petē:ꝛ ꝯfessor ꝯcedē:ēt si videat
ꝙ pnia alleuiata nō sufficiat ꝓ satisfactiōe pcti
Tuti9 ē.n.reſuare penitētē ī purgatorio punien
dū:q̄ ipꝫ expōnē piculo cadēdi ī mortale pctm̄
pp pnie trāsgressionē:hec Ricar.ad lrā.ꝛ idē tꝫ
Ray.ī sūma in tiº.de pe.ꝛ re. di.ꝙ sacerdos dꝫ
īducē quātū pt pctōrē ad iplēdā pniā:ostēdēdo
ei magnitudinē pctōꝝ:tn̄ nō dꝫ īponē ei nisi ta/
lē pniā quā v̄similr possit portare:vn̄ dicit Ho
sti.ī sūma:ꝙ sacerdos nullaten9 dꝫ pmittē pctō/
rē desparatū recedē pp nimiā pniā.26ª.q.6ª.cº. si
p̄sbyter:s; potius īponat vnū pr noster : vel ali/
quid leue:et ꝙ alia bona que fecerit:ꝛ mala que
tollerauerit:sint ei in pniam:ꝛ idē dicit.Ray . in
sūma.ꝛ Guliel addens.Consulo: ꝙ ad vitādā
inobediētiā: ꝛ transgressionē talibus iniūgaꝛ par
ua satisfactio sub p̄cepto. Et in hoc concordat .
Tho.in.4º.di.19ª. ꝛ Inno.ut ēt poniꝛ ī sūma cō
fes.eo.li.ꝛ.ti.q.135ª.ad finē:ꝙ aūt penitēs tenea
tur facere pniam rōnabilem cōfessoris: probaꝛ
p cᵐ oīs.de pe.ꝛ remis.vbi dī.Et iniūctā sibi pe
nitētiā studeat ꝓ virib9 adimplere:quod ēt pro
baꝛ fundamento quod ponit Philosoph9.2º.ꝛ
4º.Topicoꝝ dicēs.Si de quo minus vr ī eē:ꝛ ī
ē:ergo ꝛ de quo magis.Sꝫ ponam9 ꝙ aliqs
īfirm9 corpore:p̄fecto ꝓ recuperanda corporis
sanitate oīa faciet sine cōtradictiōe:que ei medi
c9 imponet:ut si precipiat ei radere capillos:ab
stinere a cibis aliqb9:ꝛ a vino:ꝙ nō vadat ad
aerē ī platea:ꝙ oculos teneat coopertos:ꝙ non
luxurieꝛ:ꝛ hmōi:si ergo hoc facit ꝓ sanādo cor/
pore:quod ē q̄d vile ī cōparatiōe aīe:nā anima
melior ē oīb9 corporib9:ꝛ aīe bonū:oīb9 p̄ualet
corporeis bonis.cº.cū infirmitas.de pe.ꝛ re.ꝛ.
cº.solite.de maio.ꝛ obe.Ergo multo magis de/
bet obedire medico spūali ī remediis sanationis
aīe sue.Sꝫ heu q: totū oppositū fit. Nā si medi/
c9 spūalis:idest cōfessor mulieri spūaliter infir/
me:p̄cipiat:ꝙ capillos vāos: ꝛ mortuos:ac cor
nua artificiata deponat:vestimētaq; vana:ꝛ ni
mis p̄ciosa monilia:ꝙ dimittat tripudia:ꝛ cor/
reas:ꝛ impudicas societates:ꝙ oculis honestis
incedat ꝛ hmōi:nequaq̄ vult acquiescere:s; cō
tra cōfessorē mile excusatiōes:argumēta:ꝛ rō/
nes atq; mēdacia opponit. O mulier insensata:
O mulier vana:ꝛ fatua:veh tibi:veh tibi q: p̄/
ponis corp9 tuū q̄d ē sacc9 vermiū aīe tue:que
ē imago ꝛ similitudo dei. Similiter si qs vir ad
mortē īfirmeꝛ:ꝛ medic9 ei dicat:ꝙ opꝫ eū exbur
sare cētū aureos pro faciēdo electuario:sine quo
nō pōt recipē sanitatē:certū ē ꝙ nō solū cētū s;
ēt mile si tot hēbit exbursabit: ꝓ recuperāda cor
poris sanitate attestāte. Job.2º.cº.dicēte. Pellē
ꝓ pelle:ꝛ ꝯcta q̄ possidet dabit hō ꝓ aīa sua .i.
pro vita cōseruāda. Sꝫ si cōfessor medic9 ei9 spi
ritualꝛ p̄cipiat ei:ut aliēa restituat:adulterā:ꝛ cō
cubinā dimittat ꝛ hmōi:neq̄q̄ vult obtēperare
sciāt g° tales oēs ꝙ eoꝝ confessio ē īfructuosa:ꝛ
oīo īutil' ad salutē:ex q̄ ꝓ salute aīe illō facē re/
cusāt:q̄d ꝓ ꝯseruāda corpis sanitate neq̄q̄ recu
sarēt. Jō inquit Aug.in liº.de pe.ꝛ poniꝛ d̄ pe.
di.5ª.cº.consideret.ponat se omnino penitens
in potestate iudicis:in iudicio sacerdotis: nihil
sibi reseruās sui:ut omnia eo iubēte parat9 sit fa
cē:pro recuperanda vita aīe:q̄cūq; faceret pro

euitāda corporis morte: ⁊ hoc cū desiderio: q̄r vi/
tā recuperat infinitā: que est deus: cū gaudio. n.
facere debet imortalis futurus: que faceret pro
differenda morte moriturus: hec ille. O igit̄ in/
felix peccator: cōsidera q̄ si eēs infirmus corpe:
ad p̄ceptum medici reciperes amaras mediciā
⁊ multa remedia sensualitati ꝯtraria: ⁊ aliq̄n̄ ici
sionē patereris: ⁊ decoctionē: ⁊ ꝓ aīe salute recu/
sas vel modicā pn̄iam sustinere. Et iō ꝯtra tuā
stulticiā exclamat Ouidius. 2°. de remedio amo
ris. Ut corpus redimas: ferrū patieris: ⁊ ignes:
Atq; aīo valeas: q̄cq̄ tollerare negabis. R

A Lio quoq; fundamēto: ꝓbat̄ hec veritas:
qð ponit ph̄ūs. 3°. Topi. di. Minus maluz
eligibilius est maiori malo. Que veritas hr̄. 13ª.
di. c°. duo mala. lz cautissime oīno sint p̄cauen/
da: tamē si p̄iculi necessitas perpetrare vnum ex
his cōpullerit: debemus resoluere: qð minori ne
xu noscit̄ obligari. Grego. quoq; 35°. li°. moral.
⁊ ponit̄. 13ª. di. in c°. nerui. ait. Cū mēs inter mi/
nora: ⁊ maxima pctā cōstringit̄: si oīno nullus si
ne pctō aditus pz: minora semp eligant̄: q̄r ⁊ q
murorꝝ ambitū vbiq; ne fugiat claudit̄: ibi se in
fugā p̄cipitat: ubi breuior murus īgerit̄: hec ille
patet hec regula. Nā si ꝓponat̄ alicui: aut mors
aut ꝑditio tp̄alis substantie: ⁊ necesse sit: q̄ oīno
vnū ex his eligat: clarū est: q̄ p̄eliget tanq̄ mi/
nus malum: tp̄alē substantiā perdere: q̄ vitam
amittere. Quo p̄supposito certū est: q̄ deus pro/
ponit hoī ꝓ satisfactione pctī duplicē penaz: vz
aut tp̄alem in hoc mundo: aut purgatoriā ī alio
quod dico de his: qui moriūtur cōtriti. Et hoc
hētur de pe. dist. pª. c°. medicina. Et sunt verba
Gregorij: ⁊ alias allegat̄ c^m. medicamentum. §.
si peccatum. vbi inquit. Nequaquaq̄ igit̄ vnq̄
pctō parcit̄: q̄r nullatenus sine vindicta lassatur
Et Aug. 25ª. di. c°. qui in aliud. dicit. Qui ī aliō
seculū distulerit fructū cōuersiōis: prius in futu
purgabitur igne purgatiōis: hic aūt ignis: ⁊
si nō sit eternus: miro tñ mō grauis est: superat
. n. oēm penā: quā vnq̄ passus est aliqs ī hac vi
ta: vel pati pōt: hec ille. ⁊ Ric. noster ī. 4°. di. 20ª.
ar°. 2°. q. pª. in corpe q̄ōnis dicit. Ignis purga/
torius: animas affligens magis lesiuus est: ⁊ af/
flictiuus oī nr̄o igne: qui tñ inter cetera elemēta
magis ē afflictiu⁹. vnde nulli dubium eē debet:
q̄n pena purgatorij sit grauior simpliciter: q̄ oīs
simul pena istius mundi hec Ricardus. Iō in/
quit Aug. in li°. ð pe. ⁊ ponit̄ de pe. di. 7ª. c°. nul/
lus. Studeat ergo q̄sq; sic delicta corrigere: ī pre
senti uita: post mortē nō oporteat talez
nam tollerare: sed adde: q̄ si in hac vita nō ha/
bueris contritionē: ⁊ displicentiā peccatorꝝ tuorꝝ:
ibis ad faciendū pn̄iam eternā in inferno: q̄ nū
q̄ finietur. Ideo dicit Ecclesiasticus. 7°. c°. sui
libri. Humilia valde spūm tuū ad disciplinā. i. ad
pn̄iam a cōfessore datā: quoniā vindicta carnis
ipij: ignis ⁊ vermis. Audi terribile exēplum. Le
gitur. n. in vitis p̄rum: q̄ cū quidaz sanctus pr̄
deum obnixe rogaret: ut ei ostēderet quantā penā
habeant illi qui de pctīs suis pn̄iam facere no/
lunt: statim ꝑmittēte deo apparuit: ei quidā mor
tuus: cathenis igneis ligat⁹: lamentabiliter cla/
mans: ⁊ dicēs. Cū pn̄iam de pctīs facere nolue/
rim in presenti seculo: ecce q̄ in inferno me satis/
facere opz: ⁊ ꝑfecto contentus essem stare tot an
nis in igne inferni: quot sunt gutte maris: ⁊ insu
per tot annis dietim ascēdere: per arborē rasoriis
plenā: a terra vsq; ad celum attingentē: quot sūt
gutte aque maris. Et post hec oīa deus me libe
raret: ⁊ ad vitā eternā perduceret. Sed veh mi/
hi: veh mihi: veh mihi: q̄m īpossibile est. Nā cū
stetero tot annis in īferno: quot sunt gutte aque
maris: adhuc restabūt mihi totidem anni: quot
prius. Et q̄n̄ stetero mile uicib⁹ tot annis: quot
st̄ gutte aq̄ maris: adhuc me oportebit ad p̄mū
annū reincipere: ⁊ sic nunq̄ satisfactio mea finē
habebit. Et qð mihi cōtigit: eueniet oībus pro
pctīs suis in hac vita satisfacere nolentib⁹. Et
his dictis disparuit. Aliud quoq; exēpluz refert
Beda in li. de gestis anglorꝝ: de quodā mortuo:
qui restitutus fuit vite: ⁊ statiz fugit ad heremū:
⁊ ibi flebat: ⁊ iugiter suspirabat: cela⁊ q; ibi fec
iuxta fluuium cōgellatū: ⁊ vestitus in illo se bal
neabat: ⁊ eggrediēs ꝑmittebat vestimenta ꝯgel/
lari ad carnē: ⁊ postea balneū calidissimū intra/
bat: ⁊ in hac tā arduissima pn̄ia: vsq; ad mortē
continue die noctuq; ꝑseuerauit. Cū aūt de his
a videntibus argueret̄: rn̄debat flendo: ⁊ pectus
ꝑcutiendo dicēs. O si vidissetis q̄ ego vidi: hec
⁊ maiora vos faceretis. Dico. n. vobis q̄ pena p̄
sens oīum sctōꝝ ⁊ martyrꝝ: ⁊ oīs pena que est in
purgatorio: nihil est in cōparatione penaꝝ eter/
narum inferni: q̄s ego vidi. Deinde clamabat:
facite pn̄iaz: quā si nō facietis ī hoc mūdo vbi ci
finiet̄: postea eā facietis ī īferno: vbi nūq̄ finē
hēbit. Et hoc sufficiat pro scd̄a pte nr̄i sermōis.

¶ Pars tertia de ꝯtritionis vtilitate. [I I]

[q] Uantū sit vtile hr̄e ꝯtritionē de pec
catis: pz per Alex. de ales ī. 4ª. p̄te sū
me: in tractatu de ꝯtritiōe: q dicit.
Per ꝯtritionē peccatorꝝ statiz acq/
rit remissionem ⁊ veniam ipsorum. Et idē tenet
Tho. ⁊ cōiter oēs theolo. in. 4°. di. 17ª. ⁊ Ray. in

tiº. de pe. §. 19º. q incipit. qualiter aũt. di. Quod sola cordis ↄtritiõe pctm̃ dimittit cuilibet adulto: dũ conterit̃ ⁊ ꝓponit ab illo abstinere: ⁊ ab alijs in futurũ: ⁊ de illo cõfiteri: ⁊ satisfacere: ſm iudiciũ ecclesie. Et hoc ꝓbatur de pe. di. pª. in. cº. magna. vbi Augu. ait. Magna ẽ dei pietas: vt ad solã ꝓmissionẽ pctã dimiserit: mũduz ꝓnunciat ore: ⁊ tñ deus iaz exaudit in corde. Dicit ergo. Ray. vbi. s̃. ꝙ licet qdã alij dixerit ↄditionaliter fieri remissionem per cordis contritionem. scz si postea cõfiteat̃: ⁊ satisfaciat. arᵐ. de pe. di. 3ª cº. sane. in fine. Vñ Ambro. in liº. de paradiso. ⁊ de pe. di. pª. cº. nõ põt. dicit. Nõ põt a pctõ iustificari quisq̃: nisi fuerit pctm̃ ante ↄfessus. Tñ primã opinionẽ coĩter approbãt doctores: tanq̃ veriorẽ. Et pz per exẽplũ Lazari: quẽ primo suscitauit dñs ad vitã: q̃ a discipulis solueret̃. Jo. xiº. Itẽ p decẽ leprosos: qui anteq̃ venirẽt ad sacerdotes: in via mũdati sunt. Luce. 17º. ⁊ ps. 31º. dicit Dauid. Dixi cõfitebor aduersum me iniustitiã meã dño: ⁊ tu remisisti ĩpietatẽ pcti mei: dixi. i. in aĩo firmiter proposui: hec ille. Et ꝓbat̃ per caplz. sicut. el. pº. d̃ pe. di. pª. ubi dz Luce clarius ↄstat cordis ↄtritiõe: ñ oris ↄfessiõe pctã dimitti. Et idẽ tenet Hosti. dist. ꝙ in ↄtritione dimittat̃ pctm̃: qñ fit cũ ꝓposito ↄfitendi ⁊ satisfaciendi: si tñ postea tpe debito: nõ seqtur cõfessio ⁊ satisfactio: peccatũ quidẽ dimissum non redit: sed mortaliter peccat qui omittit. Et idẽ ponitur in sũma ↄfes. liº. 3º. tiº. 34º. q. 27ª. Ex qbus oĩbus cõcludit̃: ꝙ qs qñq̃ in aliquo articulo necessitatis possit saluari sola ↄtritione: sine actuali cõfessione: nunq̃ tñ saluabit̃ sine ꝓposito implicito: vel explicito cõfessionis. Si ergo quis cõteritur sine proposito ↄfitendi: satisfaciendi: ⁊ abstinẽdi: contritio nulla est. Si aũt cũ proposito: peccata ei dimittũtur: sed si postea nõ confiteatur: pctã ei dimissa nõ redeũt: sed nouũ pctm̃ mortale cõmittit: pp transgressionẽ precepti: ⁊ tenetur de illo pctõ ↄfiteri: ⁊ de oĩbus illis que ei p contritionẽ dimissa fuerãt: que nõ fuit suo tpe cõfessus: aliter est ĩ statu dãnationis. Si ãt nõ h̃eat facultatẽ ↄfitendi: ipsa sola cõtritione saluatur. Patet per exẽplũ: qd̃ legit̃ in cronicis ordĩs minoꝝ: vbi dr̃: ꝙ cũ qdã frater Bartholome⁹ eiusdem ordinis egregi⁹ predicatoꝝ: cõtra quoddaz pctm̃ frequenter p̃dicaret: mulier quedã que illud cõmiserat: tanto dolore cõpuncta est: ꝙ subito spiritũ exhalauit. Tunc frater Bartholomeus ĩposuit populo: vt oraret ꝓ illa mortua: vt de⁹ super hoc suũ beneplacitũ reuellaret. s. quare esset mortua. Illo ergo sctõ fratre: ⁊ alijs orantibus: dicta mulier a mortuis resurrexit: ⁊ dixit: ꝙ ad iudiciũ diuinum euocata: pp cõpunctionẽ fuerat a pena eterna liberata: sed vt dictũ peccatuz ↄfiteret̃: fuerat ad vitam reuocata: ⁊ dixit inter alia: ꝙ eadez hora qua obierat: sexaginta milia hoĩum in diuersis ptibus mũdi obierant: de qbus tantũ tres purgatoriũ intrauerũt: ceteris in inferno sepultis: ⁊ excepto vno fratre minore: q per purgatoriũ: trãsiẽs sine dolore: acceptis duabus aĩabus: duaꝝ personaꝝ que ei cõfesse fuerant: cum eis paradisuz ascendit. Aliud quoqz exẽplum: ꝙ per cõtritionẽ qs acqrat remissionẽ peccatoꝝ: ⁊ vadit ad statũ salutis: recitat Petr⁹ de palu. in. 4º. sen. di. 17ª. vbi ait. Qõ in ciuitate Lugduni repertũ est a fodiẽtibus fundamẽtum cuiusdã palatij vnũ caput: cuius os: dentes: lingua: ⁊ labia erant recentia: ⁊ audierũt ab eo vocẽ dicentẽ. Ite ad epm̃ vt huc veniat ad saluandũ vnã aĩam. Igitur eps veniẽs interrogauit quis eẽt: ⁊ quid vellet. Rñdit caput. Ego fui iudex legum: ⁊ viri virtuose: ꝓut melius potui: ⁊ circa officium meũ neminez offendi: quia nullũ cõsiliũ falsum dedi: nunq̃ feci cõtra iustitiã: nunq̃ legẽ extorsi: gẽtilis fui: ⁊ absq̃ baptismo decessi: qꝛ nõ duz ĩstitut⁹ fuerat baptismus. In fine aũt vite mee dolui de oĩbus pctis meis. Quapp qꝛ ad me nõ puenerat lex dei per quam possem saluari. Misericors de⁹ aĩam meã reseruauit in hoc capite. Nũc ergo p̃ cor quo tħus aduenit: ut me baptizes. Nã suscepto baptismo aĩa mea volabit ad celũ: ⁊ hoc caput redigeť ĩ cineres. Statim ergo eps cũ suo clero afferri fecit aquã baptismi: ⁊ predictũ caput baptizauit: aĩa vero illa volauit ad celũ: ⁊ caput in cineres redactũ est. Aliud ẽt exẽplũ legit̃ in cronicis ordinis nostri. Videlicet ꝙ semel p̃dicante quodã fratre nr̃o in missa post euãgeliũ q̃dã mulier corã oĩb⁹ surrexit di. volo tibi ff cõfiteri. Cui ille rñdit: quiesce donec p̃dicauero ⁊ missam finiero: sed aliquãtuluz post hec: iterũ illa surrexit ⁊ cõfiteri postulauit: cui frater idẽ rñdit qd̃ prius. Tunc illa iclinato capite: subito mortua ẽ: qd̃ vidẽs frater valde admirat⁹ dixit populo: oremus oẽs cũ fide ⁊ deuotiõe dñm Jesum xpm̃: vt isti⁹ mulieris misereat̃. Facta aũt orone mulier illa surrexit: ⁊ corã oĩbus loquuta est di. Satis bñ est mihi: qꝛ dominus vidit cor meũ: ⁊ cõtritionẽ meã: ⁊ ideo fecit mihi misericordiã: tunc dixit frater: ergo ego peccaui: qꝛ nõ statiz audiui: cui illa. Nõ: quia ignorabas casuz meũ: ⁊ pp bonũ p̃dicationis ⁊ misse: te de⁹ excusatũ habuit: ⁊ adiecit: hoc scias p certo: ꝙ hodie mortuus ẽ frater Joãnes de or

dine tuo & portatus in paradisum: cui deus dona
uit omnes animas illorum qui erant in purga/
torio: quas in vita sua audierat in confessione:
hoc ego vidi cum essem ibi: & his dictis anima
eius requieuit. ¶

PRedicta etiā per beatū Tho. in. 4°. di. 21ª.
ar. 5°. q. pª. & Alex. de ales in quarta parte
sūme: in tractatu de iustificatione ipij: vbi pbāt
q per verā contritionē oia pctā: q̄uis magna &
horrenda remittunt: maxime qr cōtritio ē dolor
gratia gratū faciente īformatus. Sed gra gra/
[illegible] faciēs oēz culpā delet. ergo &c. Unde Sedulius
poeta de lachrymis cōtritiōis loquēs ait. Culpa
fugit: cedunt lachrymis delicta refusis. Dicit q̄qz
glosa sup illud ps. 5. Sacrificiū deo spiritus con
tribulatus: cordis ptritio est sacrificiuz: quo pctā
soluūtur: & Isidorus ait. Cōpunctio est hūilitas
mētis anihilās pctm: & Origines Omelia. 4ª. i/
quit. Quāto amplius cōpungimur: tāto amplius
pctōz relaxātur vincula. Ex qbus oibus pz pri/
ma vtilitas cōtritionis: que dr remissionis. s. pec
catoz: siue culpe. Secūda aūt vtilitas dr dimis/
sionis. s. pene eterne p mortali pctō debite q̄ mu
tatur in tpalem. Qd sic pbatur: culpa mortalis
delet per contritionē ut supra pbatū est: sed cu/
ius est delere cām: eius ēt est delere effectū neces/
sario ei cōiunctū: cū igit pena eterna: necessario
sit adiuncta pctō mortali: vt effectus sue cāe sequi
tur: q si culpa delet per ptritionē: etiā pena eter/
na delet. Unde dicit Alex. de ales: vbi. s. q licet do/
lor cōtritionis sit finitus: tn̄ cōtritio ipsa hz vtu/
tē infinitā ex gra gratū faciēte: qua īformat: & iō
valet ad deletionē culpe & pene eterne: ac ifinite.
Ex quo ēt infert q per ptritionē fit ablatio pene
tpalis eadē rōne & a fortiori: qr ḟm Aug. Que/
cunqz patimur: pctā nostra meruerūt. Imo ḟm
Alex. vbi. s. peccās mortaliter: nō solū penā tem
poralē & eternā: sed ēt penā redactionis ad nihi/
lum: vn̄ cū eo deus agit misericorditer: ipsū non
anihilās iuxta illō Tren. 3°. Misericordie dn̄i: qa
nō sumus cōsumpti: cū igit [illegible] patuit: per cōtri
tionē deleat culpa: & tollat pena eterna. A fortio
[illegible] p eandē tollet & tpalis: nā plus acceptat deus
interiorē cordis affectū: q̄z exteriorē actū: sed per
actus exteriores pnie absoluitur hō ab oi pena
tpali. Ergo multo magis p effectū interiorē. s. cō
tritiōis: qñ. s. est magna: & cū dolore sensibili & ac
tualiter frequētata: vt ait Alex. vbi. s. Que qdē
contritio ḟm eundē doctorē: posset eē tanta: q re
mitti faceret totā penā tpalem. Et pp hoc inquit
Glosa in. c°. mensurā. de pe. di. pª. q tantā cōtri
tionē posset sacerdos perpēdere in hoie: q nullā
satisfactionē exteriorē sibi iponeret. Un̄ sciendū
ḟm Alexan. vbi. s. & Petrū de palude: & Tho.
in. 4°. di. 17ª. & alios theologos ibidē: vt ēt hr in
sūma cōfessoz. li°. 3°. ti. 34°. q. 28ª. q aliqs pos/
set habere tantā cōtritionē de pctis suis: q deus
parceret sibi oēm penā quā meret in purgatorio
portare: ita q si moreret sic ptritus hūs pposituū
cōfitendi: iret recto tramite ad padisum. Et hoc
tenēt Arch. i. c°. qui bona. 17ª. q. pª. i sua magna
additione. Recitat etiā Cesarius: q predicante
quodā sacerdote de pctis: & penis iferni: quedaz
mulier simplex exclamauit ad eum di. Dn̄e: quid
fiet de cōcubinis sacerdotū? Ille vero cognoscēs
ipsam eē simplicem: rn̄dit. Nūq̄ saluabunt: nisi
clibanum ardentē igrediātur. Audiēs aūt hoc
mulier illa: que & ipsa erat cōcubina sacerdotis
nō in ioco accepit vba ipsius. Unde cū quadaz
die doleret de pctis suis: accenso clibano: cū ma
gno dolore & contritione suoz pctōz ingressa est
flāmas clibani: nullo ibi tunc presente: clausoqz
ostio statim mortua est. Post hec visa est a mul
tis ppe locū astantibus: de ore ipsius cibani ascē
dere colūba alba ad celū. Stupefacti vero de vi
sione venerūt ad clibanū: & inuenerūt feminam
mortuā: quā extraxerūt de flāmis: & tanq̄ sui cor
poris īterfectricē extra sacrū sepelierūt. Uolēs āt
deus ostendere mortē illā ñ ex malicia: sz ex obia
fuisse: candellis ardentibus ipsius tumulū illu/
strauit. Multis hoc miraculū videntibus: volēs
ondere: q cōtritio cū obia pdicatoris sibi valuit
ad salutē. Nam statim recto tramite ad celū p/
rexit. Recitat quoqz predictus Cesarius: q Pa
risius quidā scolaris habens enormia: & horribi
lia pctā cū priori scti Uictoris vellet cōfiteri: tāta
fuit in corde ipsius ptritio: & suspiria in pectore: et
ac singultus in guture: & in oculis lachryme: vt
vox deficeret: nec aliqd pferre posset. Dicente er
go ei priore predicto: vade & scribe pctā tua. Ille
scripsit & rediit: & [illegible] nō posset voce proferre: ce/
dulā illā scriptam dedit priori: in qua erant dscri
pta pctā tam grauia: q de licētia ipsius scolaris
dictus prior ad habendum consilium illam ab/
bati ostendit. Quam ipse abbas respiciens: &
nihil in ea scriptum reperiens dixit priori. Quid
possum hic legere cum nihil scriptuz sit? Quod
videns prior stupēs dixit abbati. Scias pro cer
[illegible] illum iuuenem sua peccata in hac cedula scri
psisse: & me illa legisse. Sed vt video: misericors
deus contritione suā aspexit. Tunc abbas & prior
iuueni dixerunt. Cōfide fili: qr deus & tibi omnia
peccata tua dimisit. Et cum restituisset sibi char
tam albam [illegible] signum dimissionis peccatorum

ipse cū magno gaudio recessit ab eis: lachryme enim vere cōtritiōis mundauerant aīam ei⁹ ab oībus pctīs: et serenā fecerant eā. Au. n. Chris. super Lucā. Sicut ubi vehemēs himber ꝓrūpit fit serenitas: sic lachrymis effusis apparet tranquillitas: et parit caligo reatuū. Et iō d̄ Magdalena īqt Gre. sup Lucā. Quia turpitudīs sue maculas aspexit: lauanda ad fontē misericordie cucurrit. Lachryma igit̄ ē fons diuie misericordie pctm̄ extinguēs: et infernale īcendiū: vt p3 de pe. di. p⁹. c⁹. porro. Unde legit̄ in vitis pr̄m: q̄ btūs Arsenius fuit rogat⁹ a fr̄ib⁹ sil' congregatis: vt dicēt eis aliqd̄ xbū edificatiōis. Qui fleuit di. Producāt oculi vr̄i lachrymas: et cōburāt corpora nr̄a ne in eternū cōburant̄. Itē ibidē dr̄ q̄ senex qdā flebat incōsolabilr̄ dicēs: se audisse voces inumerabiles freq̄nter dicētes: veh nobis: q̄ nō fleuimus. Predicta ēt de remissiōe pctī quo ad culpā et penā virtute ꝯtritiōis ꝓbant̄: p aliō exēplum qd̄ legit̄ de quodā scō heremita: qui intelligēs sororē suā esse meretricē: perrexit ad eā conuertendā. Qd̄ illa audiēs: ptinus iuit obuiam fratri: et ab eo ꝯuersa et de pctīs suis cōtrita: seq̄bat̄ illū ad heremū: vt faceret pniām: in via aūt cor ipsius pre dolore et cōtritione pctōꝝ scisum ē. Qd̄ illi heremite reuellatū fuit a deo: q̄ ad vitā ꝑuenerat sempiternā: virtute ꝯtritiōis ab oī macula et pena purgata. Recitat quoq3 Jacobus de vitriaco: q̄ fuit quedā iuuēcula q̄ cū pr̄e suo peccabat. Mater vero hoc sciēs filiā dure redarguebat. Quapp illa indignā m̄rē3 interfecit. S3 postq̄ pr̄ hoc malū sciuit: filiā odio habuit. Qd̄ illa cognoscēs patrē dormientem suffocauit. Et postmodū publica meretrix ē effecta. Accidit āt quadā die: q̄ qdem seru⁹ dei ipsa presente locutus est valde ꝓfunde de misericordia dei: ostēdens eam esse maximā et infinitā. Facto vero sermone illa iuit cū magna ꝯtritione ad ipsum p̄dicatorē: et quesiuit ab eo di. Est ne misericordia dei ta quantū p̄dicastis hodie? Cui ille. Est ēt multo maior q̄ dici possit. Tūc illa iam contrita īqt. Audite cōfessionē meā: et date mihi pniām: q: si verū est qd̄ dī. Adhuc ꝯfido d̄ misericordia dei: ille aūt dixit ei. Expectens quousq3 post prādiū p̄dicauero: et tunc vestrā ꝯfessionē audiam: et penitentiam vobis dabo. Illa vero inquit. Domine vt video vos desperatis de salute mea? Cui ille respōdit. Nō despero sed letor. Ex tūc vobis ꝓ penitentia iniungo: vt tantū expectetis. Predicante igitur eo: ipsa iuuenis interim de peccatis suis tantū dolere cepit: q̄ cor ei⁹ pre dolore diuisum est: et sic emisit spiritū. Quapp ille p̄dicator fecit pplm̄ orare ꝓ ea. Dū vero oēs orarent: audierūt vocē de celo dicētem. Nolite orare ꝓ illa: quia propter contritionem suam magnam quā habuit est in celo: et pro vobis orare potest: et nō indiget orationibus vestris. Eapropter de deo dicitur Judith. 8°. Indulgentia eius cū lachrymis postulemus. M M

Tertia vtilitas contritionis dicitur contribulationis. Nam diabolum conterit cum suis tentationibus: et in profundum inferni demergit. Unde contrito dici potest illud psalmiste. Contribulasti capita draconum in aquis. Dracones enim idest demones habent septem capita idest septem mortalium peccatorum tētamenta. Ipsi quoq3 diabolo dici potest de anima contrita illud Genesis. 3°. Ipsa conteret caput tuum. Quarta vtilitas dicitur potationis. Ipsa enim aqua lachrymarum potum tribuit domino nostro Jesu christo: quem ipse appetiit: ut ex verbis thematis nostri patet. Homo nanq3 diu itinere fatigatus libēter declinat ad potum: nec potest quicq̄ pro tunc delectabilius sibi propinari. Christus vero cōtinue discurrit per corda hominum: et conscientias fideliū. arguendo: inspirando: et sustinendo ne deficiāt. Unde quodammodo loquendi fatigatus ex ta labore: sitit salutem nostram. Non potest autem ei in siti sua aliquid dulci⁹: et delectabilius propinari lachryma cōpūctionis. Ait eni. Ber. Dulciores sūt lachryme penitētiū delicijs regū. Nā illis inebriatus xp̄s ad miserendū inclinat̄ atq3 aīe copulat̄. Unde talis cōtritus pōt ei dicere illō Esa. 16°. Inebriabo lachryma mea. Et p̄dicta possūt probari per figurā Geñ. 24°. Ubi puer abrahe cognouit rebechā debere esse vxorē Isaach filij dn̄i sui ad idriā: et ad propinationē aque. Et iō ad aures ei⁹ apendit donaria multa: et facta ē vxor Isaach. Per puerū eni3 abrahe significatur diuinus spiritus preuidens aīam debere eē sposam filio dei: ad cor plenū lachrymarum non solum pro eius passione: sed etiam ex contritione suorum peccatorum: et cōpassione proximorum. Et ideo apendit ad aures eius donaria maxima: idest celestes consolationes Mathei 5°. Beati qui lugent quoniam ipsi consolabuntur. Et efficitur sponsa Isaach qui interpretatur risus: quia copulatur Christo qui est risus: et gaudium omnium angelorum. Et sic patet q̄ preciose sint lachryme penitentiū in ꝯspectu dei: et q̄ gratū sibi propināt poculū. Et nō solū ipsi sed ēt angelis. Unde contritus potest dicere deo: et angelis illō Cañ. 5°. Bibite

amici mei: ⁊ iebriamini charissimi. Sentes enĩ sitientes: libẽter vadunt vbi credunt bene bibere. Nam inter oẽs delectationes vite p̃sentis sensibiles: vna de maioribus est sitibundũ bibere. Christus aũt ⁊ angeli eius multũ sitiunt lachrymas penitẽtiũ. Vñ ipse dñs ait: Luce 15°. Gaudiũ est angelis dei in celo sup vno pctõre penitẽtiã agente. Et ideo cũ igenti gaudio post pctõrẽ vadũt lachrymas portatẽ corde. Cuius figura habet Luce. 22°. Vbi dr̃: q discipuli de mãdato xp̃i iuerũt post hoiem portantẽ amphorã aque. Et in domo illius parauerũt pasca dño. Homo enĩ portãs amphoram aque: est pctõr penitens cor lachrymis plenũ ferẽs: quem sequẽtes angeli intrant ei⁹ hospitium: ⁊ parant pasca dño: ⁊ ideo inqt Ber. sup Cañ. Lachryme penitẽtiũ: vinũ sunt angelorũ: qr in ipsis est odor vite: sapor gr̃e: gustus indulgentie: sanitas redeuntis innocentie: claritas recõciliationis diuine iocũditas atq₃ suauitas p̃scie. Quinta vtilitas dr̃ inebriationis ⁊ denudationis. Lachryma. n. cõpunctionis est potus celestis inebrians aiam peccatoris amore diuino. De quo potu ait p̃pheta deo ps°. 79°. Potum dabis nobis in lachrymis in mensura: ⁊ ps° .59°. Potasti nos vino cõpunctiõis Sicut aũt ebrius nõ erubescit denudare se. Unde Geñ. 9°. dicit de Noe. Inebriat⁹ ẽ ⁊ nudat⁹ Ita ille q est vere contritus: ⁊ consequenter diuino amore ebrius non erubescit denudare peccata sua p ꝯfessionẽ. Ut. n. dicit Prouer. 31°. Nullũ est secretũ vbi regnat ebrietas. Et ideo Treñ. 4°. dicit aie peccatrici. Inebriaberis atq₃ nudaberis. De hac ẽt vtilitate ⁊ de multis alijs tãgẽs Anselmus in li°. meditationũ ait. O penitẽtie lachryma rutilantior auro: splẽdidior sole: tu respuis auariciã: extinguis luxuriã: fugas furorẽ: firmas amorem: odis maliciã: ⁊ cogis peccatorẽ oĩa peccata ꝯfiteri. Sexta vtilitas dicit seminationis siue messionis. De qua tangens Dauid p̃pheta ps°. 125°. inqt. Qui seminãt in lachrymis in exultatiõe metẽt. Euntes ibant ⁊ flebant mittentes semina sua. Venientes aũt venient cũ exultatiõe portantes manipulos suos. i. diuinarũ gr̃arum ⁊ donorũ spiritus scti. Septima vtilitas dr̃ vnctionis. Lachryma. n. ꝯtritionis est q̃si quoddã oleum suauissimũ quo vngit xp̃us. Unde de peccatore sua peccata deplorãte: põt dici illud primi Reg. x°. Tulit lenticulam olei: ⁊ effudit sup caput ei⁹. Joãnis quoq₃ 12°. de penitẽte Magdalena que vnxit pedes Jesu dicit: q domus repleta est ex odore sui vnguẽti. Quia odore vnguenti siue olei lachrymarũ: replet tota celestis ciuitas

Sicut ergo oleum est multũ dilatatiuũ. Nã parua olei guta cadẽs sup pãnum: circũquaq₃ multum dilatat. Item est valde penetratiuũ. Quia cadens calidum super poros carnis subintrat: ⁊ accedit vsq₃ ad neruos: a qbus remotis indignationibus ex frigiditate causatis: membra prius suis motibus priuata: recipiunt motũ ⁊ operatiõem pristinam. Et quanto oleũ de amariori materia efficit: tãto efficacius subintrat: ⁊ habet mollificare membra eneruata. Ita oleum cõtritionis: idest lachryma ex cõpunctione emissa. Licet interdũ videat esse modicum qd: tñ multum dilatat in conspectu dei. Et manus domini que ex nostre culpe frigiditate extẽdi p̃hibentur ad largiendum indulgentiam: vncte huiusmodi oleo mitescũt: ⁊ recipiunt pristinã ac p̃priam operationem: que est misereri semp: ⁊ parcere: ⁊ se extendunt ad bene faciendum. Deus eniꝫ porrigit manus suas adiutrices cordibus contritis. Et idõ Daniel p̃pheta dicebat sui libri c°. 3°. In aĩo cõtrito: ⁊ spiritu humilitatꝭ suscipiamur. Et cũ manu dñi tangit cor ipsius penitentis: ⁊ contriti: totum dulcedine ac suauitate quodãmodo liquescit. vnde Dauid p̃pheta taliter tactus dicebat ps° .21°. Factum est cor meum tãq₃ cera liquescens. ⁊ Prouer. 14°. ait salomõ. Cor quod nouit amaritudinem anime sue: in gaudio ei⁹ non miscebitur extraneus. Sed notandum q quanto lachryme de amariori corde progrediuntur: tãto reddunt manum xp̃i ad largiendum gratiam ⁊ consolationem magis promptam: iuxta illud quod ei inquit psalmista. Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo: consolationes tue letificauerunt animam meaꝫ. Igitur oleum lachrymarũ diffusiuũ est diuinarũ gr̃arũ: ⁊ mitigat furorẽ dei: ⁊ a piculis mortis liberat corpus: ⁊ animaꝫ. Cuius figura hẽtur quarti Reg. 4°. vbi legit: q q̃dam vidua clamauit ad heliseum di. Ecce dñe: vir meus q fuit seruus tuus mortuus est. Et venit creditor ⁊ vult duos filios meos vendere: vt sibi satisfaciat. Et sic orbata ero filijs vt sum viro. Et ait illi heliseus. Habes ne aliquid in domo tua? Que respondit. Nihil nisi modicum olei in lechito quo vngar. Uade inquit heliseus: ⁊ mutuo accipe aliqua vasa a cõuicinis: ⁊ claude te in domo: ⁊ effunde oleũ qd habes in illis vasis. Quod illa fecit: ⁊ impleta sũt omnia vasa oleo. Unde ad preceptum prophete vendidit oleum: ⁊ redemit filios: ⁊ de precij residuo habuit mulier cum filijs vnde viueret. Spiritualiter enim hec mulier destituta: viro ẽ persona preuenta peccato: que priuata visu

liberi arbitrij obligatur diabolo per peccati debitum. Nec remanet in domo sua quicq̃ virtutis: vnde viuere possit vita spiritualii: quia totum creditor diabolus surripit: vnde Beda in quodam sermone ait. Cum quis mortaliter peccat: omnia bona que fecerat in os diaboli iactat: eius seruus efficitur: et ad penam se obligat sempiternam. Exigit ergo creditor: ut vendatur vterq; filius. s. corpus: et spiritus. Utrumq; enim vult diabolus creditor ille: qui nobis suas credit tentationes: et nos illi obligamur per consensum. Sed tunc recurrendum est ad Heliseum: idest ad Christum: qui petit: an aliquid boni existat in anima nostra: per quod possit anima ipsa gratiam inuenire. Sed nihil est ibi: nisi modicum lachryme. Suadet ergo xps: ut vasa vicini accipiantur: idest plage eius et vulnera: et peccator cum illis vasis claudatur intra cor suum: et modicas lachrymas quas habet effundat: que in tantum crescent: quod preciose erunt in conspectu dei: et illarum precio pro peccato satisfaciet: ac sibi gratiam comparabit: et ab insultante diabolo liberabitur. Octaua vtilitas dicitur cognitionis. Sicut enim proprietas est turturis: et columbe: semper dare gemitum pro voce: et cantu. Et sic mutuo se cognoscunt masculus: et femina: atq; ita suo modo loquuntur. Ita penitentis anime semper est dare gemitum: pro peccatis. Et hanc vocem peroptime cognoscit: eius sponsus Christus: atq; ipsam libenter audit: vnde inquit Illud Cant. 2°. Uox turturis audita est in terra nostra. Ueni amica mea: sponsa mea: columba mea. etc. Et hoc pro tanto: quia ipse dominus Jesus nihil nouit negare anime penitenti: et sua peccata lachrymanti: ut inquit Chriso. sup Matth. Et ideo debemus lachrymabili voce clamare cum psalmista: qui ait. Laboraui in gemitu meo etc. Figura autem huius habetur Leui. 12°. Ubi legitur: quod in sacrificio offerri debebat par turturum: aut duo pulli columbarum. Et illud precipue erat sacrificium pauperum: qui non habebant facultatem emendi agnum: aut vitulum. Spiritualiter. n. per par turturum: aut columbarum: intelligitur par oculorum. s. cordis: et corporis: quod est sacrificium pauperum: idest peccatorum: qui sunt omnibus virtutibus destituti. Et non possunt ex suis meritis Christum emere agnum dei. Joannis p°. Qui tamen accedentes ad deum: cum hoc duplici gemitu: largam ab ipso consequuntur indulgentiam. Unde Cassiodorus sup illud psalmiste. Laboraui in gemitu meo: sic ait. Gemitus dicitus est geminatus luctus. s. corporis: et cordis: quem merito fideles appetunt: quoniam dolentes consolatur: penitentes emendat: diabolum fugat: et xpm reconciliat. O amaritudo dulcis lachrymarum: felices: salutaris afflictio etc. Nona vtilitas dicitur sanationis. Contritio. n. est optima medicina: sanans vulnera peccatorum. Et ideo de eo inquit propheta. ps°. 146°. Qui sanat contritos corde: et alligat contritiones eorum. Et Esa. 57°. scriptum est. Deus in sancto habitat: et cum contrito et humili spiritu: vt viuificet spiritum humilium: et cor contritorum. et. 61°. c°. eiusdem libri inquit propheta. Spiritus domini ad annunciandum mansuetis misit me: vt mederer contritos corde: et predicarem captiuis indulgentiam. Decima vtilitas: dicitur desiccationis: sicut enim tempore magni estus: cito desiccantur aque: etiam si magna inundatio aquarum precesserit. Tanta. n. est vis caloris desuper: vt aquas congregatas cito consumat. Ita tempore fluxus lachrymarum: que effunduntur ex peccati amaritudine: adueniente calore diuini amoris: per indulgentiam: anima sic madefacta lachrymis tergitur: recipiens diuinas consolationes. Apoca. 7°. Absterget deus omnem lachrymam ab oculis eorum. Unde tunc verificatur illud Josue 2°. Desiccauit dominus aquas maris: idest amaricati cordis. Figura autem huius habetur tertij Regum. 18°. vbi legitur: quod Helias constructo altari: et apposito sacrificio: appositisq; lignis: tribus vicibus aquam infudit. Et fuit tam magna quantitas aque: vt repleretur ex ipsa: vna magna fouea. Et sic coram populi multitudine: inuocato auxilio domini: statim descendit ignis: et consumpsit omnia: et adeo aquam desiccauit: ut ibi nullum aque vestigium videretur. Spiritualiter. n. per Heliam significatur xpi fidelis: qui per patientiam in aduersis: et tribulationibus: ac tentationibus: seipsum deo sacrificium facit. Et effundit triplex genus lachrymarum. s. ex desiderio celestis regni: ex timore infernalis supplicij: et ex recordatione sui peccati. Clamat igitur pro xpi auxilio: corde compuncto. Et illud sacrificium acceptans deus: mittit spiritus sancti gratiam de celis: excludentem omnes tentationes: et afflictiones: ac penas: et conferentem spirituales consolationes. Unde Ber. in sermone de contemptu mundi ait. Felices lachryme: quas benigna manus conditoris abstergit: et beati oculi: qui potius eligunt liquefieri et affligi: quam eleuari in superbia: quam omne sublime videre: et quam auaricie: et petulantie famulari. Undecima vtilitas dicitur liberationis: siue destructionis. Consueuerunt enim obsidentes ciuitatem: iuxta eam castrum ligneum erigere: aliquando eque magnitudinis: et altioris: quam sint muri ipsius ciuitatis. Et tunc ciuitas non est in tuto: quia in talibus castris sunt sagitarij: proijcientes sagittas in ciuitate. Et etiam ex ipso castro possunt proijcere ignem et multa alia offendicula in dicta ciuitate: quibus posset perdi. Summum tamen remedium est: vt secrete aqua ducatur per subterraneos meatus ad locum: vbi illud batifolium est erectum: quia cum non habeat fundamentum firmum: impe

tu aquarũ diruetur. ⁊ sic liberabitur ipsa ciui/
tas: non habentibus hostibus locum: vbi pos/
sint se tueri. Et similiter diabolus cupiens expu
gnare aiam nostrã: erigit ꝯtra nos batifoliũ co
gitationũ malaꝝ: etiã ibi collocat suos expugna
tores. s. superbiã: auariciã: inuidiã: ⁊ alia vicia.
Et i tãtũ erigit aliqñ ꝯ nos: ꝙ aia nostra nõ est i
tuto: qꝛ p sagittas ignitas cupiditatis: aliqñ sagi
tat aia: aliqñ per imundiciã carnalitatis. Et ali/
qñ per lapides ire ⁊c. Que quidem si per cõsen/
sum feriant voluntatẽ: ciuitas anime perdita ẽ.
Sũmum ergo remedium est: clam per oculos
cordis: lachrymaꝝ flumen emittere: quod si at/
tinget ad castrum illud diabolicum: diruet ipm
Et capietur ibi diabolus: in cisterna sua: ⁊ con/
fundetur. Figura autem huius habetur Nauz.
2°. vbi vidit ꝓpheta edificiũ erectum admodũ
templi: ⁊ aperte sunt porte fluuiorum: ⁊ tẽplum
statim diruptum est: ⁊ miles ibi assistens capti/
uus ductus est. Spũaliter. n. per illud edificiũ:
significat congregatio temptationũ: quã studet
diabolus erigere iuxta cor nostrum: ut ibi more
tur cum exercitu vicioꝝ: ⁊ capiat animã per cõ
sensum. Sed si fluuium lachrymaꝝ mittamus
munitiones eius: ⁊ ipsum sub laqueo captiua
mus. Exẽplum autem habemus de Magda/
lena: contra quã diabolus construxerat propu/
gnaculum magnum: ipsa tamen lachrymando
destruxit oĩa demonis offendicula. Et ideo inqt
Cyprianus in li. de agẽda penitentia. Absterge
lachrymis tuas cicatrices: sicut peccatrix mulier illa
[illegible] euangelio: ⁊ fetorẽ sui erroris abstersit. Sic. n.
culpã suam diluit: ꝙ omnibus qui volunt veniã
ꝓmereri: magisterium prestitit. Duodecima vti
litas dicit letificationis: siue cõsolationis. Con/
tritio. n. multum letificat: ⁊ iocundã facit aiam.
Unde de fluuio lachrymaꝝ ex ꝯpunctione emis
sarum: dici potest illud. ps. 45. Flumis ĩpetus
letificat ciuitatem dei. Per ipsam. n. contritio/
nẽ sanctificatur anima peccatoris. Et ideo ibi
dẽ subdit psalmista. Sãctificauit tabernaculũ
suum altissimus. Sãctificatio vero aie: [illegible] facit
hilarem: letã ⁊ serenã. 2°. ad Cor. p°. Gloria no
stra hec est: testimonium conscientie nostre. Si
cut autem nubes aliquando ex materia amara
generantur: vt patet de vaporibus eleuatis: ⁊ in
nubes condẽpsatis. Et tamẽ virtute celesti i plu
uiam redacte sunt dulcissime: ac terrã fecundãt.
Ita cor peccatoris: quod amarissimum est ama
ritudine peccati. Unde cõparat mari: Esa. 57°.
vbi dicitur. Cor impij: quasi mare feruens: qđ
quiescere nõ põt: interdum ꝟtute radij solaris.

idest diuine gratie eleuatis vaporibus: idest cõ
siderationibus peccatoꝝ suoꝝ: generat nubes do
loris ⁊ contritionis: que in dulcissimã pluuiã la
chrymaꝝ redacte: fecundant agrũ aie: ut produ
cat fructus opationis bone: deo acceptos ⁊ gra
tos. Ipse. n. deus oculo gratiositatis sue semper
intuet cor contritum: ⁊ opa ipsius penitentis ve
re contriti. Unde Esa. vltio inquit. Ad quẽ respi
ciam: nisi ad pauperculũ: ⁊ contritum spiritu.
Figura autem predictorum habetur: tertij Re
gum. 18°. vbi dicitur: ꝙ nubecula parua ascen/
debat de mari: et ecce celi contenebrati sunt: ⁊
facta est pluuia grandis: sine qua fuerat terra
multo tẽpore: propter quod fuerat esuries ma/
gna. Spiritualiter enim nubecula de mari ascẽ
dit: quando compunctio de peccatis consurgit.
Et contenebrantur celi: idest anime virtutes: ce
lestibus similes: scilicet memoria: intelligentia: ⁊
voluntas: contristantur. Tunc autem conuerti/
tur in pluuiam nubes eleuata: quando contri/
tio de corde: vsqꝫ ad oculos perueniens: resolui/
tur in lachrymas. Et per ipsam pluuiam lachry
marum fecundatur anima virtutibus: ⁊ bonis
operibus: que sterilis steterat diebus multis: q/
bus fuerat bonis operibus priuata: ⁊ consequẽ
ter remanet dulcedine: ⁊ consolatiõe plena. Un
de Bernardus in meditationibus suis alloquẽs
dominum Iesum ait. Ecce me miserum multis
meroribus plenum: dum vitam meam timeo:
dum peccata mea considero: dum iudicium tuũ
formido: dum horã mortis cogito. Dumqꝫ hec
⁊ alia mecum pertracto lachrymans. Tu conso
laturus ades solita pietate. Et inter has quere/
las: nimiosqꝫ ploratus: atqꝫ profunda suspiria
cordis: assumis mestã: atqꝫ anxiã aiã meam. Et
mentẽ sup alta montiũ deducens: locas inter pa
scua padisi: qbꝰ refocillatus diuitijs: ⁊ miseriaꝝ
oblitus: in [illegible] vera pace requiesco: hec ille. P

PRo conclusione autem huius sermonis est
sciendum ſm sanctum Bernardinum: in
quodam sermone de contritione: ꝙ aliquis po/
test habere triplicem contritionem. Prima di/
citur sufficiens: ⁊ est illa quam habent illi: qui/
bus omnia peccata sua displicent: habentes ꝓ
positum nunquã illa cõmittendi: ⁊ tempore suo
ipsa confitendi: ac satisfaciendi: ⁊ bene uiuendi:
⁊ ista contritio est necessaria ad salutem: ut. s. ꝓ
batum est. pª. parte. Secunda contritio dr emi/
nens: ⁊ hanc contritionem habent illi: qui non
solum habent displicentiam de pctis: in rõne ⁊
volũtate: sed insuper recipiunt: ⁊ in sensualitate
quandam passionem ⁊ actualem penam: que

procedit ab ipsa affectione: talis autem pena et dolor: non est necessarius ad salutem: quia non est in potestate hominis: semper illum habere. Igitur ꝙ homo magis sensibiliter doleat de peccatis suis: ꝙ̄ de amissione dilectissimi filij sui: vel totius substantie sue: libertatis: sanitatis: et proprie vite: ac omnium temporalium bonorum: hoc est congruum: et perfectionis: non autē obligationis. Si quis autem hoc habeat: dicit̄ habere eminentem contritionem: ad quam hortatur. Iere. 6°. c°. di. Luctum vnigeniti: fac tibi luctum amarum. Tertia cōtritio: dicitur superabundans: et exuperans: et hāc contritionem habent illi: qui ex charitate: non leuem: sed maximā habent in ratione displicentiam de peccatis: et in corde sentiunt dolorem maximum propter deū. Et talis contritio: his duobus modis precedentibus: adeo potest intendi: et augeri: ꝙ omnis pena quam homo meretur pro peccatis in presenti seculo: uel i futuro: ei plenarie remittitur a deo et ideo dicit Hieronymus in quodam sermone. Sola lachryma cordis: extinguit ignem infernalem: quem tota aqua non extingueret occeani. et Bernardus in sententijs suis dicit. O humilis lachryma: tuum est regnum: tua est potentia ante conspectum iudicis: non vereris accedere sola: si intraueris: quicquid petieris obtinebis: accusantibus silentium īponis: magis crucias diabolum: ꝙ̄ gehenna: de ore principis sententiam rapis. Quid plura? vincis inuincibilem: et superas omnipotentē: hec ille. Exemplum habemus in Magdalena. Luce. 7°. de qua pius dominus ait. Remittuntur ei peccata multa: quoniam dilexit multū. Ecce remissio culpe: ex charitate proueniens: que in ratione: displicentiam grauauit: quia vt dī p°. Petri. 4ᵒ. Charitas operit multitudinem peccatorum. Deinde iterum ait. Remittuntur tibi peccata tua: bis replicans remittuntur: vt in primo indicet remissionē culpe: in secundo vero vt ostendat plenariam remissionem omnis pene: vnde in fine conclusit. Vade in pace. Idem quoqꝫ contigit de latrone: cui Luce. 23°. dn̄s ait. Amen dico tibi: quia hodie mecum eris in paradiso. s. eo ꝙ sis purgatꝰ per contritionē: ab oī culpa et pena: et hoc exemplū allegat btūs Tho. in. 4°. di. 17ᵒ. ar. 5°. q. 2ᵒ. ꝑ quod ꝓbatur etiā: ꝙ per ꝯtritionē: hō acquirit gratiā dei: et gloriā: et possumꝰ et̄ ꝓbare sic. Hō absolutus ab oī culpa et pena moriēs: ad celū mox euolat. eo ꝙ in tali: nullum obstaculum reperit̄. Sed per contritionem perfectam hō recipit: nō solum dei gratiā: sed etiā remissionē: oīs culpe: et pene: ergo cōtritio aīam facit euolare ad regna celestia. Cuius cōtritionis v̄tutē: etiā nobis ille concedat: qui sine fine viuit: et regnat. Amen.

¶ Sabbato pꝰ dn̄icā: i. xlᵉ. de ꝯfessiōis obligatiōe: et dispēsatiōe. Sermo. trigesimus scd̄s. O.

Vade et āplius noli peccar̄. Io. 8°. c°. et i ep̄la occurrētis ferie. Sciēdū ē ꝙ v Tho. i. 4°. di. 17ᵒ. et oēs theolo. ibidē vt et̄ hr̄ i sūma ꝯfes. li°. 3°. ti. 34°. q. 30ᵒ. ꝙ cōfessio ꝯuenientissime diffinit̄ sic ab Aug. Cōfessio ē p quā morbꝰ latens spe venie apitur. Gre. q̊qꝫ in q̄dā Omelia sup Luc. ait. Confessio est quedam vlcerum apertio: quia peccati virus salubriter aperitur in confessione quod pestifere latebat in mente. Ray. aūt in sūma in ti. de pe. §. 2°. diffinit eam di. Confessio est coram sacerdote legitima ꝓpriorꝫ peccatorꝫ declaratio: et subdit: ꝙ confessio dicit̄: quasi simul et ex toto vel vndiqꝫ fassio. Nam ille confitetur: qui totū fatetur: glosa vero Guliel. super verbo vndiqꝫ. dicit. i. de oībus pctīs: que occurrūt memorie: et de circūstantijs eorūdem aggrauātibꝰ: in aliud genus peccati. P

SI aūt querat̄: q̄re instituta fuit ꝯfessio. Rn̄dit Alex. de ales i q̄rta pte sūme: i tractatu de ꝯfessiōe: ꝙ rōnabilr̄ fuit ordiata: maxime ꝓp tria. Pmō: vt fiat discretio gregis dn̄ici: ne lupi ascēderēt i gregē: q māducarēt agnos: iō īstitutū est: vt vulgꝰ ꝯsciaꝝ suaꝝ: oēs fideles ostēderēt suis sacerdotibꝰ: ne hētici īnocentiā paliarēt: et lupi sb pelle ouina: se abscōderēt. Iō ꝑcipit̄ cuilꝫ plato. Prouer. 27°. Diligēter agnosce vultū pecoris tui: et greges tuos considera. Scd̄a rō fuit sacre cōionis receptio: q2 oēs tenent̄ in pasca cōicare: tam ꝑfecti: ꝙ̄ imperfecti. Et ideo vt cū maiori reuerentia: et deuotione manducēt agnū pascalem: ordinatū est: ut oēs per cōfessionēꝫ purgēt̄: et mūdēt aīas suas: ne idigni ad sacrū sacrꝫ accedētes: iudiciū sibi eīne dānatiōis māducēt p°. Cor. xi°. Tertia rō fuit di nr̄i glificatio. Quilibet. n. tenet̄ deū glificare: et honorare: atqꝫ recognoscere bona q̄ hꝫ ab ipso: cū ergo nō sit hō: q nō peccet. tertij Reg. 8°. et p pn̄s nō idigeat gr̄a dei. Iō qlꝫ tenet̄ cōfiteri se pctōrez: i quo glificat deū: ostēdēs se illiꝰ gr̄a: et mīa idigere. Vn̄ glꝫ cōfessor dicē pōt pctōri illud Iosue. 7°. Da gl̄am dn̄o deo isrl̄ et ꝯfitere: atqꝫ idica mihi: qd feceris Quicūqꝫ. n. an̄ xp̄i vicariū ꝯtritus accedit: atqꝫ pcā sua ꝯfitet̄: ex pte oīpotētis dei audit v̄ba ꝓposita. s. vade et āpliꝰ noli peccare. Sup qbꝰ verbis: duas ꝯsideratiōes faciemꝰ de ꝯfessiōe. Prima dicet̄ obligationis. Secūda dispensationis

¶ Pars prima: in qua declaratur qualiter cōfessio est de necessitate salutis: ad quā obligamur: lege naturali: ⁊ mosayca: ꝓphetica: ⁊ euāgelica: apostolica: ⁊ canonica. Q

Sciendū ſm sniam Ric. ac btī Tho. ⁊ Petri de palu. sci quoqꝫ Bōa. ⁊ oīuz theo. i. 4°. di. 17^a. vt et hꝫ i su^a. c. l. bro ⁊ ti. q. 31^a. ⁊. 32^a. Et ꝑ Rav. in sūma in ti. de pe. §. supradicto. Quod cōfessio est de necessitate salutis: in eo q in peccatū actuale: mortale cecidit: ⁊ in aliquo casu eo: in q solū veniale fecit: vꝫ in pasca eo mō: quo īfra declarabit. Debetis āt scire ſm sniam Alex. de al. in 4^a. parte sūme: in tractatu de cōfessione ar°. 3°. ⁊ Ric. in. 4°. di. 17^a. ar. 2°. q. 3^a. ⁊ sci Bonauēture. ibidē. pte. 2^a. ar. p°. q. p^a. ꝙ i lege nature: necessaria erat cōfessio: nō vocalis: siue sacralis: qꝛ i cōfessione vocali: ⁊ sacrali: tanq̄ in ordinato iudicio: opꝫ aliū eē reū: ⁊ aliū iudicē: ⁊ opꝫ ꝙ re⁹ sit penitēs: qui vellit in spōtaneo iudicio spōte pctā sua ꝯfiteri. Sed iudex principalis eē nō pōt: nisi qui valeat absoluere: ⁊ ligare. Et iō iudiciū confessionis: soli deo cōpetit: qui pricipalr solus pōt pcā relaxare. Quia igit̄ tpe legis nature: creator noster erat tm̄ de⁹: ⁊ nō adhuc hō: ⁊ nō dederat alicui auctoritatē absoluēdi in foro sacrali: iō nō erat necessaria cōfessio vocalis: ⁊ sacramētalis: sꝫ tantūmodo mētalis: ⁊ occulta: q̄ fiebat soli dō: cū ꝯtritiōe cordis: ⁊ displicētia. Vn̄ Aug. in. 8°. confessionū dicit. Cū malus sum: nihil aliud est me ꝯfiteri deo: q̄ me mihi displicere. Vn̄ sup illud. ps. 55. Deus vitā meā anūciaui tibi: ait glo. Vitā deo anūciat: qui pctā deo ꝯfitet: nō deū docēs: sed seipsuꝫ pctōreꝫ agnoscēs: ⁊ damnans. R

Dicitur ñ dño Bona. vbi. s. ꝙ etiam de iure: ⁊ lege naturali: in casu qs tenebat ad ꝯfessionē vocalē: qꝛ de⁹ illaꝫ exigebat: sicut exegit ab Adam. Gen̄. 3°. di. Adam vbi es? vbi glo. īquit. verba sunt vocantis ad pn̄iaꝫ: ⁊ ad ꝯfessionem inducētis. Et ad kaiꝫ dixit Gen̄. 4°. vbi ē Abel frater tu⁹? de qb⁹ dī de pe. di. p^a. §. deniqꝫ. vt perspicue appareat neminē sine ꝯfessione a peccato mūdari. Ab ipsi⁹ humani generis principio sumamus exordiū pctō prime trāsgressionis: pmi parentes corrupti: a dño sunt reqsiti de culpa: vt pctm̄ qd̄ transgrediendo ꝯmiserant: ꝯfitendo delerent. Serpens aūt de culpa reqsitus non est: qꝛ p ꝯfessione nō reuocabat ad veniam: kaim quoqꝫ cū prime ꝑuaricationi: fricidiū addidisset: similr a dño de culpa reqsitus est: sꝫ qꝛ supbus capiti suo pctm̄ suū ꝯfiteri noluit: indignus venia iudicatus est: vnde in dispationis ꝓfundū mersus est: dūꝫ ait. Mea iniqtas maior est: q̄ vt veniam merear: vagusqꝫ ⁊ profugus erit a facie dei: significans eos q peccatū suū ꝯfiteri dissimulant: diuine miseratiōis idignos haberi. S

Secūdo obligati ad ꝯfessionē fuerūt hoīes: lege mosayca. Vnde ait Durādus nr̄ in sūma: ꝙ tpe legis scripte: ipse deus magis innotuerat hoī: ⁊ iam pontificē ꝯstituerat in terra: ⁊ ideo hoīes mandauerūt ꝯfiteri vocalr p sacerdotem: generaliter tm̄: ⁊ indistincte: p determinationē sacrificioꝝ: vn̄ dicit Leui. 16°. ꝙ postq̄ sacerdos ⁊ pontifex mūdauerit sanctuarium: ⁊ tabernaculum: ⁊ altare: tunc offerat hircum viuenteꝫ: ⁊ posita vtraqꝫ manu super caput eius: ꝯfiteatur oēs iniqtates: ⁊ vniuersa delicta filioꝝ israel. Et Leuitici. 26°. dī. Propter pctā sua affligant̄ donec ꝯfiteant̄ iniqtates suas: ⁊ maloꝝ suoꝝ recordent̄: qbus ꝑuaricati sunt in me: tūc orabunt p iniqtatibus suis: ⁊ recordabor federis mei: quod pepigi cū patribus eoꝝ. Numeri quoqꝫ. 5°. scriptum est. Vir siue mulier cū fecerit ex oībus peccatis que solent hominibus accidere: ꝯfitebitur peccatum suum. T

Tertio dico: ꝙ cōfessio est de lege ꝓphetica. vnde dicit dauid ps°. 27°. Ex volūtate mea ꝯfitebor illi. Et ps°. 31°. Dixi ꝯfitebor aduersū me iniustitiā meā dño. ⁊ Prouer. 28°. dic̄ Salomō. Qui absconderit scelera sua: non diriget: qui autem ꝯfessus fuit: ⁊ reliquerit ea: misericordiā ꝯsequet. Et ecclesiastici. 4°. dicit sapiēs. Presbitero humilia aīam tuam. Et. 17°. iteꝝ inquit. Ante mortē ꝯfitere peccata tua: ⁊ ibidē viuēs ⁊ sanus cōfiteberis: ⁊ laudabis dn̄m: ⁊ glorificaberis in miserationibus illius. Et scdi Neemie. 9°. dicit. Filij israel ꝯfitebant̄ peccata sua: ⁊ iniqtates suas quater in die: ⁊ quater in nocte: ⁊ adorabant dn̄m deū suum. Item cū Josue. 7°. dixit Josue. Achor. fili mi da gloriā dño deo tuo israel: ⁊ confitere ⁊c. Rn̄dit ille. Vere ego peccaui dño dō isrl̄: primi quoqꝫ Paralipo. 16°. hētur. Cōfessio peccatoꝝ: ⁊ magnificētia bonoꝝ coram illo. Et Job x°. c°. sui libri inqt. Loquar in amaritudine aīe mee: dimittā aduersum me eloquium meuꝫ: dicā deo: noli me ꝯdēnare. Et. 30. c°. eiusdē libri iteꝝ dicit Si abscōdi q̄si hō pctm̄ meū: ⁊ abscōdi iniquitatē meam: qs mitribuat auditorē? ⁊ Esaie. 43°. scriptū ē. Narra si qd debes: vt iustificeris. ⁊ 52°. eiusdē libri. Solue vincula colli tui captiua filia sion: scilicet in confessione. ⁊. 58°. Si abstuleris de medio tui cathenam: scilicet per confessionem: orietur in tenebris lux tua: ⁊ tenebre tue erunt sicut meridies. ⁊ Treno. 2°. caplo. Effunde sicut aquam cor tuum in conspectu dei scilicet

dei.s.per cõfessionẽ. ⁊ Osee.13°. Colligata est iniquitas ephraim: abscõditũ est peccatũ ei⁹: dolores parturiẽtis veniẽt ei. ⁊ Osee.14°. dicit. Reddemus vincula labiorũ nostrorum. quarti quoqꝫ Regũ.5°.c°. cuilibet peccatori dr. Uade ⁊ lauare septies i iordane: ⁊ recipiet sanitatẽ caro tua atqꝫ mũdaberis. ¶

Quarto dico: ꝙ cõfessio est de lege euãgelica atqꝫ diuina. Ubi est sciendũ: fm scm̃ Bona.in.4°.di.17ᵃ.ar.p°.q.2ᵃ. ⁊ Alex.ð ales in.4ᵃ. pte sũme: in tractatu de cõfessione: ꝙ cõfessio conuenĩẽter est instituta in lege euangelica: ꝓpter legis gratie pfectionẽ: que ad similitudinẽ legislatoris: idest xp̃i: oñdit humilitatẽ exercendã a subditis ipsius legis: iuxta illud Matth.11°. Discite a me: qꝛ mitis sum: ⁊ humilis corde. Maior aũt est humilitas ꝯfiteri hominibꝫ ꝙ soli deo. Unde Hugo de sancto victore ait. Plus facit q suo humiliatur propter dñm: ꝙ qui ipsi dño humiliatur: ꝓpterea confitemini alterutrũ peccata vra: hec ille. Itẽ est instituta ꝓpter diuinã reconciliationẽ: que fieri debebat humano arbitrio mediante. Et ideo cõfessio fit homini: ut hõ sit iudex: ⁊ arbiter iter peccatorẽ: ⁊ deũ. Arbiter aũt talis debꝫ esse: qui possit apponere manũ in vtrũqꝫ. Talis ỽo esse nõ potuit: quousqꝫ deus hõ factus eẽt: vñ Job qꝛ talẽ mediatorẽ non videbat: dicebat sui libri.9°.c°. Nõ est q vtrũqꝫ valeat arguere: ⁊ manum suã ponere in ambob⁹. Igit hõ deificatus datus est nobis mediator: ⁊ arbiter xp̃us: qui sacramentũ cõfessionis instituit. Cõfessio eñ prout est sacramentũ: nõ fuit i lege scripta veteri: nisi in figura: qñ scilicet sacerdotib⁹ data est auctoritas discernendi inter leprã: ⁊ leprã: ac inter scm̃ ⁊ ꝓphanũ: licet aũt xp̃us preceperit peccatorib⁹ dicens Matth.4°. Penitẽtiã agite: in quo itelligitur digna satisfactio: pro peccato: q̃ debet fieri arbitrio sacerdotis. Ad qđ requirit necessario cõfessio: tamẽ expresse nõ reperit in euãgelio: ꝙ eis mãdauerit dicẽs. cõfitemini. qđ fecit: fm sanctũ Bona. vbi. s̃. q.3ᵃ. qꝛ vt qdã dicũt: sufficit medico exponere medicinã egroto. Quia igit cõfessio sacramẽtalis que ẽ aĩe medicina: dꝫ esse voluntaria: ⁊ nõ coacta. Idõ dñs solũ eã insinuauit: ipã relinquẽs in volũtate egrotãtis. Et hoc est qđ dicit Hugo de scto vic. i li°. de sacra. Medicis dixit: ut curarẽt: sed infirmis nõ dixit: ut ad medicos curandi cã ꝯuenirent. Et hoc qꝛ certũ eẽ voluit: ꝙ egroti libẽter salutẽ quererẽt: ⁊ se curãdos offerrẽt: si medicos inuenirẽt: hec ille. Itẽ qꝛ confessio est iterabilis: ⁊ totiens quotiẽs qs cõfitetur legitime accipit indulgentiã peccatorũ: idõ nõ instituit eã expresse: ne ex ei⁹ verbis daret peccatoribus materia recidiuãdi: expresse aũt ꝑcepit ð baptismo. Joãnis.3°. qꝛ nõ est iterabilis: ⁊ tãtum semel pcipi põt. Possum⁹ quoqꝫ dicere: ꝙ Christus deus ⁊ hõ: ꝑcepit ꝙ hoies cõfiterent. Primo implicite: ut dicũt oẽs theologi in.4°.di.27ᵃ. marie Ric. noster ibidẽ.ar.2°.q.pᵃ. ⁊ hoc fuit: qñ ꝑcepit leproso mũdato: dicẽs Matth.8°. Uade oñde te sacerdotib⁹ ⁊ idẽ habet Luc.17°. Scdo hoc idẽ fecit explicite: qñ discipulis dedit ptãtẽ iudicãdi in foro cõsciẽtie. Nam promisit Petro: se datũ huiusmodi potestatẽ: Matth.16°. di. Tibi dabo claues regni celoꝝ. Et qđcũqꝫ ligaueris sup terrã: erit ligatũ ⁊ in celis: ⁊ qđcũqꝫ solueris super terrã: erit solutũ ⁊ in celis. Quã potestatẽ postea dedit illi expresse post resurrectionẽ suã dicẽs. Pasce oues meas. Joã.21°. Similiter etiã dedit oĩbus alijs aplis di. Joã.20. Accipite spm̃ scm̃ quorũ remiseritis peccata: remittunt eis: ⁊ quoꝝ retinueritis: retẽta sũt. Si ergo dedit hãc ptãtem Petro: aplis: ⁊ discipulis. Ergo dedit: ⁊ oĩb⁹ suis successorib⁹: fm Sco. ⁊ Ric. in.4°.di.17ᵃ. Cum ergo papa sit successor Petri: epi ỽo sint successores aploꝝ: ceteri ỽo sacerdotes successores sint scipuloꝝ: sicut dicũt ꝑfati doctores: vbi supra: ⁊ hꝫ 21ᵃ.di.c°. in nono. ⁊.68ᵃ.di.c°. quorum vices. ⁊ ex̃. de sacra. vn.c°. vnico. §. p frontis. ⁊ Host. idẽ dicit. in ti. de tpib⁹ ordinationũ. §.2 qualr. Ergo oĩbus sacerdotib⁹: q sunt: ⁊ qui erũt: dedit xp̃s potestatẽ absoluẽdi: sꝫ spãliter ꝯcessa ẽ Petro: ut declararet: ꝙ a sũmo pontifice: ceteri iferiores hãc auctoritatẽ recipiũt. Hic ẽ ꝙ ꝙuis hui⁹ mõi auctoritas oĩbus sacerdotib⁹ collata sit: tñ non oẽ ipsam exercere põt: qꝛ bonis respectib⁹ ab ecclia est restricta. His ꝓsuppositis concludo: ꝙ qlibꝫ xp̃ianus ex ꝑcepto diuino ⁊ euãgelico: obligat ad cõfessionẽ: ⁊ probat p fundamentũ: qđ habetur in iur. Nã cui ꝯceditur iurisdictio: ⁊ ptãs: etiã cõcessa itelligit omnis res: sine qua ipa iurisdictio: bene: ⁊ ꝯgrue ad impleri nõ põt: ut habet in.c°. preterea. ex̃. de offi. de le. ⁊.l.ij.ff. de iuris. om. iudi. Facit ad hoc cᵐ. venerabilẽ. extra. de elec. Itẽ cui cõcedit ꝑncipale: cõcedit ⁊ accessoriũ: vt probatur per.l. ad rẽ mobilem. ⁊.l. ad legatũ.ff. de procur. ⁊ ff. si vsus fruc. pe.l.i.§.p°. ⁊.ff. de serui rusti. pre.l.ᵃ.iij.§. qui habet. ⁊.ff. ð aqui. here.l. illð. Patet hec regula. Nam princeps dat iurisdictionem alicui sententiandi malefactorẽ: ex consequenti intelligitur dedisse ei auctoritatẽ: ⁊ potestatẽ inuestigandi: ⁊ cognoscendi: de maleficijs eorum. Quo pre supposito concludo: ꝙ cum christus dederit iurisdictionẽ: ⁊ potestatem: ac aucto

ritatem plenariam apostolis: et eorum successori/
bus: iudicandi in foro cõscientie peccata hoiz.
Et cũ fecerit eos iudices cõsciarũ: ut possint ab/
soluere: et ligare. Matthei.18°.di. Amen dico vo
bis: quecũqz ligaueritis etc. ergo tenentur ipsi sa/
cerdotes si debent iudicare: prius cognoscere di/
ligenter: oia crimina: et necessarias circũstantias
peccatorũ. Judicantem enim oportet cũcta rima/
ri.c°. iudicantem.30ª.q.5ª. Sed clarũ est: q̃ pec/
cata communiter scire non possunt: nisi peccatores
eis conscias suas aperiãt: et reuellent: qz ecclesia
non iudicat de occultis: fz Scotum in.4°.disti.
15ª.ar°.p°.q.4ª. vt etiam habetur in.c°.sicut. in
fi. et.c°. tua nos. extra. de simo. et extra. de senten. ex
comu.c°. a nobis.el.2°. et.32ª.di.c°. erubescant.
et.32ª.q.5ª.c°. christiana. ergo necesse est: q̃ pecca
tores reuellent sacerdoti peccata sua in iudicio sa
cramentali scilicet cõfessionis. Et per consequẽs
Christus instituens sacerdotes iudices anima/
rum: ex consequẽti precepit peccatoribus: ut eis
crimina sua reuellarent. Confirmantur hec exẽ/
plo Lazari: quẽ resuscitatum tradidit discipulis
soluendũ. Joã.xj°. vnde Augu. in lib°. de pñia. et
ponitur de peniten.di.pª.c°. quez penitet. inquit.
Lazarum de monumẽto iam suscitatum: obtulit
dominus discipulis soluendũ: per hoc ostendens
potestatẽ absoluẽdi: concessam sacerdotibus. Quarto
dico preceptũ de cõfessione esse etiam de lege apo
stolica: quod habet Jaco.5°. vbi dicitur. Confite
mini alterutrũ peccata vestra. Que verba expo/
nens Ric. i.4°.di.17ª. dicit: q̃ apostolus innuit
confessionez faciendam sacerdoti: qz pauloante
hec verba premisit. Infirmatur quis ex vobis in/
ducat pñbyteros ecclesie. Et ibidẽ Ric. ait. q̃ apo
stolus intellexit cõfessionẽ esse necessariã ad salu/
tem: qz cõcludit: ut saluemini. Similiter.2ᵉ. Pe/
tri.3°. dic r. Satagite imaculati: et inuiolati: inue/
niri [illegible] pace: scilicet per confessionẽ: vt inquit glo.
et.pᵉ. Joã.p°. dicitur. Si cõfiteamur peccata no/
stra: fidelis et iustus ẽ deus: vt remittat nobis pec
cata nostra: et mũdet nos a peccato nostro. Dicit
autem Scotus in.4°.di.17ª. q̃ apostoli hoc pre/
ceptum nunq̃ predicassent: siue fecissent: nisi il/
lud expresse in mandatis a domino Jesu christo
habuissent. Dicit autẽ Ugo de sancto vic. in lib°.
de sacramẽtis. Ipsi medici: qz negligentes in sua
curatione egrotos inuenerunt eos ad salutẽ que/
rendam: et admonitione sua excitauerũt: et prece
pto attraxerunt. X

SExto et vltimo dico: q̃ cõfessio est de precepto
legis canonice. Unde de peni.di.pª.in.c°. vi
de. dicitur. Quisquis es: qui conscius tibi es ali/
cuius erroris: quãto tempore errasse te nosti: tan/
to tẽpore humilia teipsum ad deum: et satisfacias
ei in cõfessione pñie: et in.c°. ecclesia. ea.di. dicit.
Ecclesia xpi est non habens maculã: neqz rugaz
aut aliquid huiusmodi. Qui ergo peccatorum ali/
qua sorde maculatus est: nõ potest de ecclesia xpi
appellari: nec xpo subiectus dici: possibile est aũt
ut quomodo ecclesia: que prius rugam habuit: et
maculam: atqz immundiciã: postea restituta est:
ita peccator recurrat ad medicum: idest ad con/
fessorem: qz nõ habent opus sani medico: sz ma
le habentes: vt curet vulnera ipsius: et sit de eccle
sia: que est corpus xpi. et in.c°. secunda. ea.di. di/
citur. Secunda post naufragium tabula est: cul/
pam simpliciter confiteri: Facit ad hoc cᵐ. deus
diffinitionem: et.cᵐ. si peccatum. et.cᵐ. quem [illegible]
nitet. et.cᵐ. quomodo. et di. vnde. §. alij. econtra
dicit Ambrosius: q̃ nemo potest iustificari a pec
cato: nisi illud cõfiteatur. Ambrosius etiã in quo
dam sermone.xlᵉ. et ponitur. de peni.di.pª.§. ec/
ce. alias.c°. inquit scriptura dicit. Dic tu prius ini/
quitates tuas: ut iustificeris. Quibus verbis ostẽ
ditur q̃ nunquã meretur iustificari: qui in vita
sua noluit confiteri. Facit ad hoc.cᵐ. si cui. e. di. Y

ET sciendum est q̃ ex his preceptis tenetur
quilibet peccator cõfiteri omnia peccata sua
mortalia. Unde si scienter: vel vnum peccatũ mor
tale dimitteret: aut circunstantiam necessariam:
mortaliter peccaret cõtra preceptum: et cõfessio eet
inutilis: et probatur hoc: fundamẽto philosophi
in.7°. phisicorum dicentis. Tot modis se habet
vnum oppositorum ad reliquum: quot reliquuz
ad illud. Patet regula. Nam si quis recedẽs ab
vno loco ad aliũ: fecerit mile passus: sm vltimũ
potẽtie sue: certũ est q̃ si vult retrocedere ad pri/
mum locũ a quo motus fuerat: necesse ẽ q̃ retroce
dendo faciat ẽt mile passus: sm vltimũ potentie
sue: q̃ si deficeret in vno solo passu: clarum est: q̃
non attingeret ad priorem locũ a quo recesserat.
Cum igit vt inquit Augu. in quodam sermone.
Quot peccata quisqz facit per cõsensum: tot pas/
sibus a paradiso se elongat et recedit: necesse est
q̃ volens redire ad paradisum: retrocedat p con
fessionem: omnia peccata sua mortalia anulãdo:
aliter si vnũ solũ dimittat: quod sibi non displice
at: nõ poterit ad patriam celestem pertingere. Ideo
dicit Beda in quodã sermone. Quid prodest: q̃ to
ta ciuitas custodiat: et vnũ foramẽ per qd hostes
intrent relinquat. Aliã similitudinẽ possumus ad/
ducere. Nã ponamus q̃ hõ heat mile apostoma/
ta in corpore: et oia faceret p medicinã curari: pre
ter vnũ: adhuc pp illud solũ in intimis: et secretis

pedibus corꝑis occultatū: moreref. Si xͦo educe
retur sanies illiᵘˢ cū alijs: saneref. Sic in ꝓposito
est de peccatore habēte multa apostemata peccati
mortalis q̄ nō sanaf: nisi oīa ꝑ cōfessionez detegat
cōfessori: vñ notandū est ꝙ3.b.Tho. in.4°.di.15ᵃ.
ar.3°.q.3ᵃ. ⁊ i.3ᵃ.pte.q.86ᵃ.ar.3°. ⁊.s.Bona.i.4°.
di.15ᵃ.ar.p°.q.2ᵃ. ⁊ Ric.ibidē.ar°.p°.q.6ᵃ. ⁊ Ale
xan.de ales i.4ᵃ pte sūme: in tractatu de pñia in
generali: ꝙ ad hoc ut pñia sit vera: necesse ē ꝙ sit
integra de oībus peccatis: nemine remanēte. Nā
dei ꝑfecta sunt opa. Deute.32°. Sed ꝑfectū est cui
nihil deest.3°. phisico. Cum ergo remissio pecca/
torum sit opus misericordie diuine: ad ꝑfectionē
eiᵘˢ requirif: ꝙ oīa simul remittat. vñ Augu.i li°.
de pñia ait. Quedā īpietas īfidelitatis ē: ab illo q
iustus est: dimidiā sꝑare veniā. Facit ad hoc d̄ pe.
di.3ᵃ.c°.sunt plures. ⁊.c°.pñiaz ⁊ de pe.di.5ᵃ.c°.
vltimo: vbi df. Fallaz pñia esse cōstat: cū spretis
pluribus: de vno solo pñia agif: aut cū sit agif de
vno: ut tamē nō discedatur ab alio. Et idē habe
tur in.4°.sen.di.15ᵃ.c°.penul°. ⁊ in.§.his aucto/
ritatibᵘˢ.de pe.di.3ᵃ. ⁊. Confirmanf ista per q̄
habenf in.c°.maiores.ex.de bap°.vbi dicif. Do/
minus totū hoīez saluū fecit in sabbato: vbi glo.
inquit. Nihil reputaf actū: dū aliqd superest ad
agendum.7ᵃ.q.pᵃ.c°.nihil. ⁊.38ᵃ.di.c°.que ipsis
facit ad hoc ꝙ snīa ex parte non pōt valere: ⁊ ex
parte sic.l.in hoc iudicio.ff.fami.her. Facit ⁊ ad
hoc.de cōuer.cōiu.c°.placet.in glo.arᵐ.etiam ad
hoc: q2 non valet aliquid fieri pro parte: nisi totū
fiat.l.in cause.ff.de ꝑcu. ⁊.l.iij.ff.pro dere. ⁊.l.cuz
hij.§.si pretor.ff.de transac. ⁊ confe.di.2ᵃ.c°com/
perimus. Nec liberatur pignus si soluz pro par/
te debiti satisfiat.C.de distrac.pigno.l. quādiu. Et
qui aliquid dz facere: nō liberatur faciendo solū
pro parte.ff.de verbo.obli.l in executione.§. pro
parte. Ex quibus concluditur: ꝙ peccator debet
satisfacere deo per confessionez de omnibus pec/
catis suis: ut eniz ait Hiero.de pe.di.pᵃ.c°.cōuer
timini. Solo peccato retēto in cōfessione: diaboli
filij sumus. Et ad ꝑdicta facit qd̄ dicif in.c°.desle
at.de reg.iu.l.ꝙ in vno deficiens: factus est omni
um reus. Ideo Augu.de pe.di.5ᵃ.c°. consideret.
ait. Caueat penitēs: ne verecūdia ductᵘˢ: diuidat
cōfessionez: ut diuersa diuersis velit sacerdotibus
reuellare: ⁊ vnū dicat vni: ⁊ aliud alteri: q2 hoc est
se laudare ⁊ ypocrisiz oñdere: ⁊ semp venia ca/
rere: ad quam frustra se sperat peruenire. Et su/
pradicta oīa cōfirmantur per ꝑceptū Inno.ter
tij: factū in cōcilio gñali: qd̄ habef de pe. ⁊ remis.
c°.ois vtriusq3 sexus dicēs. Ois vtriusq3 sexᵘˢ fide
li cū ad ānos i discretōis ꝑuēerit: oīa sua solᵘˢ pctā
semel in anno fideliter cōfiteatur proprio sacer/
doti: ⁊ iniunctam sibi penitentiam studeat pro vi
ribus adimplere. Scōm autem glosam: ⁊ docto/
res: quia dicitur habere ānos discretionis comu/
niter in septem annis: ⁊ quando est doli capax: ⁊
malicia supplet etatem.extra.de delic.pue.c°.pue
ris granduisculis.quod est pᵐ.cᵐ. Et sic omnes
tales tenentur ad confessionem: sub pena peccati
mortalis. Unde dicit seraphicus Bonauen.i.4°
di.17ᵃ.parte.2ᵃ. in questionibus circa litteram.
q.pᵃ.ꝙ quicunq3 crederet ꝙ ꝯfessio nō est de ne
cessitate salutis: talis esset hereticus: vñ dicit Ri/
cardus.in.4°.di.20.ar°.p°.q.pᵃ in corpore q̄stio
nis: ꝙ quinq3 sunt essentialiter necessaria ad salu
tem. Primum: est efficax dolor de omnibus prete
ritis culpis. Secūdū est firmum propositum ca/
uendi ab omnibus peccatis mortalibus in futu/
rum. Tertium: est confessio vera ⁊ integra: quādo
adest facultas confitēdi. Quartum: est satisfactio
iusta pro posse. Quintum: quod cetera grata deo
facit est: qd̄ ad hec omnia moueamur principali
ter amore dei: ⁊ non propter timorez seruilē. Z

Quod aūt dimittētes aliqd̄ peccatū sint in sta
tu dānationis: audite duo terribilia exēpla.
Primū legitur i cronicis fratrū minorū: vbi ha
betur: ꝙ cū quidā ꝯfessor nr̄i ordinis trāsiret cuz
socio: ꝑ quoddā castellū: ꝯtigit ꝙ q̄dā mulier di/
ues: ⁊ vana: a ꝑdicto ꝯfessore ꝯfiteref. Cū aūt so/
cius iuuenis colūbine simplicitatis: in quodā an
gulo oraret: vidit ab illa dña se cōfitente: tot buf/
fones ab eius ora egredi: quot peccata ꝯfitebaf:
videbat īsuꝑ quedā buffonē alijs maiorē: ⁊ hor/
ribiliorē ꝓcedere sepissime: vsq3 ad os: deinde re/
trocedere semꝑ. Tandē vidit ꝙ dña illa absolutō
ne recepta a cōfessore: resuscepit in ore suo omēs
buffones: per ecclesiā saltantes: quos prius emise
rat. Post igitur recessum illius dñe: ille iuuenis
simplex: confessori dixit. Pater mi: sic: ⁊ sic vidi.
Qui cōfessor rei seriē itelligēs: videlz ꝙ quot buf
fones illa emisit: tot culpas mortales ꝯfessa fue
rat: ⁊ ꝙ maior buffo i ore retētᵘˢ: significabat ali/
qd̄ graue peccatū: qd̄ illa ꝓ verecūdia ꝯfessa non
fuerat. Statī iuit ad domū ꝑdicte dñe: ut videret
si blādis ꝟbis: ab ea posset illud peccatū extrahe
re: s3 inueniēs eā mortuā: ⁊ a diabolo suffocatam:
statim iuit ad ecclesiam: orauitq3 dominum: ut il/
lius mulieris sibi confesse finem ei ostendere di/
gnaretur. Quid plura? Ecce domina illa sibi ap/
paruit valde horribilis: que cum esset cathenis
igneis circunligata: vlulato magno clamauit
dicēs. O me miserā: o me infelicem: o me deniq3
eternaliter a diuina iustitia reprobatam. Ecce

mi spiritualis pater ⁊ cōfessor: q̄ oībus peccatis meis tibi cōfessis: vnū tm̄ p̄ verecūdia reseruaui propter quod: nec illud: nec aliqd̄ aliorū a deo est mihi remissum: ⁊ propter hoc ad eternū ignē a diuina iustitia merito cōdemnata est. Aliud quoq̄ exemplum simile legitur: sed vltra p̄dicta dicitur: q̄ ipsa mulier apparuit suo ꝯfessori sup vnū draconem sedēs: qui vndiq̄ flāmā effūdebat: habebatq̄ p̄dicta mulier pro capillis lacertas terribiles: eius cerebrū pforātes: ⁊ in aurib⁹ suis igneas fulguris sagittas: ⁊ in oculis singulis raspos ignē emittētes: ⁊ eā terribiliter cruciātes. Circa collū autem habebat duos serpētes: qui eius verba ⁊ pectus: ac ipm̄ collū dilacerabāt. Ad manus vero habebat duos canes rabidos: eas rodētes. Cūq̄ interrogata fuisset a ꝯfessore: quare tali apareret: rn̄dit. Iste draco q̄ vndiq̄ flāmā effūdit ⁊ me iflamat: ⁊ portat: est diabolus q̄ me ne itegre ꝯfiterer induxit. Lacertas autē tā terribiles in capite patior: pro ornamētis capitis: ⁊ vanitatib⁹ factis Sagittas vero igneas in auribus: pro auditione detractionū: ⁊ v̄borū inhonestorū. Raspos aūt ad oculos patior horribiliter me affligentes: pro vanis ⁊ luxuriosis aspectib⁹. Serpētes v̄o ad collū: ⁊ ad vbera: p lasciuis āplexib⁹: ⁊ oñsiōe pectoris ac mamillar̄. Canes aūt rabidos ad man⁹ p tactib⁹ ipudicis. Et q̄a panē quē daf ōbebā pauperib⁹: dedi canibus. A quibus oībus penis libera essem: si integraliter cōfessa fuissem. Quo exēplo patet: q̄ de⁹ nō remittit peccata: nisi simul fuerit oīa ꝯfessa. Aliud deniq̄ legif exēplū: q̄ vir qdā ⁊ vxor: nō valētes filium habere votum fecerunt gloriose virgini: q̄ si filiū vel filiā eis impetraret: ad eius seruitiū illū alicui religioni māciparent Quid plura? Cōcipit filius ⁊ nat⁹ parturit: qui cū adult⁹ esset: per parētes certior fact⁹ est: qualit̄ eū deuouerāt virgini gloriose: qui stati effectus est monach⁹: mat aūt erat in elemosynis faciēdis p̄cipua. Eo tp̄e ex voto quodā: marit⁹ cepit peregrinari. Interī vero mater filium spuriū peperit: quē stati p̄ verecūdia occidit. Confitebaf pluries: ⁊ sepius in āno eucharistiā sūmebat: nec tamē vnq̄ ausa ē xp̄i vicario cōfessiōe adulteriū perpetratū prodere. Tādem graui infirmitate pressa: ⁊ cōscientia fortiter stimulata: q̄ adulterium reuellaret: decreuit potius mori sine peccati reuellatione q̄ talē ruborē in ꝯfessione suscipere: ⁊ sic mortua: est. Quod sentiēs filius: cepit missas beati Grego. pro matre celebrare: quo celebrāte: apparuit corā eo quoddā valde terribile super altari: quo viso: ille in virtute sanguinis xp̄i cōiurauit illud: vt si diceret quid esset. Tūc mr̄ illius monachi eiulādo clamauit. O fili mi: ego sū infelicissima mater tua. Cui ille. Mentiris. Cū eni mr̄ mea multas faceret elemosynas: ⁊ sepissime confiteref: ac multotiens cōicaret: nequaq̄ possibile est q̄ sit dānata. Tūc mat duo vbera a duob⁹ serpētibus crudeliter cruciata: illi ostēdens ait. Scias fili q̄ hec sunt vbera infelicia que tu suxisti: verūtamen eternis cruciatibus deputata sum: quia adulterium quoddam cōmissum: ex quo filiū spuriū peperi ⁊ occidi: nunq̄ sacerdoti reuellare presumpsi. Quib⁹ dictis: flicto ibi mario fetore: stati dispa ruit. O igitur fendi peccatores: emūdate ab omnibus vicijs consciētiā vestrā: aliter nec dei gratiā nec beate v̄ginis sperate beniuolētiā. Nā legif q̄ qdam maxima peccata cōmitebat: ⁊ tamē quotidie salutabat beatā virginē: sperās ex hac deuotione se saluādū. Quadam autē nocte apparuit ei beata virgo: ⁊ ante ipsam ibat quedā pulcherrima iuuenis: cū quodā vase pleno cibis delicatis ⁊ preciosis: coopertis quodam linteamine valde fetido ⁊ immūdo. Tūc beata v̄go hortabat eū vt comederet de illis cibis ita delicatis. Ille vero stupefactus dixit: o dn̄a: qūo possū comedē: cū illa linteamina sint adeo fetida ⁊ immūda? Tūc btā virgo dixit. Sic tue salutatōes: ⁊ deuotōes: mihi nō placent: cū sint īuolute tot vicijs: ⁊ fedissimis peccatis: ⁊ abhominationib⁹: placerēt aūt si ꝯsciētia tua esset mūda ab oībus inquinamētis peccatorū. Quib⁹ dictis disparuit: ⁊ ille peccator cōsciē suā ab omni crimine per confessionē mūdauit ⁊ in deuotione beate virginis feruēti⁹ pseuerauit.

¶ Pars secunda: ⁊ vltima: de dispensatione cōfessionis.

Pro declaratione secūde partis. Queritur: nunq̄d papa possit dispēsare cum aliquo: ne teneaf cōfiteri: ⁊ rn̄dit beat⁹. Tho. in. 4°. di. 17ª. ar°. p° .q. pª. 2ª. 3ª. ⁊ 5ª. in corporib⁹ questionū: ⁊ solutionib⁹ argumētorū: q̄ papa nō potest cū aliquo dispēsare: quin teneaf cōfiteri oīa peccata sua mortalia sacerdoti xp̄iano. Et idē dicit Ricar. nr̄ in ea. di. ar°. 2° .q. 7ª. ⁊ etiā habet in summa cōfes. li° 3°. ti° 34° .q. 34ª. ⁊ dicit Ricar. vbi sup: q̄ circa cōfessionē possumus duo cōsiderare: videlicet circūstantiā ⁊ essentiā. Quātū ad circūstantiā tp̄is determināti ab ecclesia: quia hoc est de iure positiuo: iō papa potest dispēsare: ⁊ prolongare tempus confessionis: ex causa rationabili: quia in hisque sūt mere de iure positiuo: ⁊ nō diuino: potest papa dispēsare. 82ª. di. c°. presbyter. Quātū vero ad essentiā confessionis: quia est de iure diuino: ⁊ de euāgelij precepto: vt supra probatū est: cōtra quod pa

pa dispensare nō pōtuit inqt Urban⁹ papa in. c°. sunt quidē. 25ª. q. pª. ideo papa nullatenus potest dispensare: ne aliquis teneatur confiteri. Aut enim talis cū quo dispensatur: nō habet facultatem cōfitendi: sed impossibilitatez: et tunc non indiget dispensatione. Si aūt seruare pōt: et tūc tenetur seruare: nec dispēsatio pape ipsuz adiuuare pōt: qr ut inquit Bernar. in. 3°. de cōsideratione. c°. 14°. cōtra rationē: non est fienda dispensatio. Nam papa positus est dispensator in edificationē: non in destructionez. Et ideo cōcludūt oēs theologi vbi. s. di. 17ª. quartū: q papa cū tota potentia sua: nō posset dispēsare cū aliquo: ut nunq̄ teneretur cōfiteri: nec sacramentū cōfessionis anullare: qd ē iure diuino: qr sicut vna spēs nō pōt fieri altera sm naturā: sm philosophū. pmo Posteriorū: utputa homo ī petraz mutari. Ita nec ius diuinū: pōt mutari in ius positiuum. Sz salua reuerētia Ric. et oīum theologorū: dico q ī hoc pcepto aliquis dispēsauit. Nā plerosqz vidi stetisse per tres annos: sine cōfessione: alios p qnqz: alios per decē: alios per viginti: aut in trigīta annos: qui nunq̄ cōfessi sunt: aut bene: qs nam dispensauit cū illis? Non angelus: nō papa: non legatus a latere: nō episcopus: nō sacerdos: nec quisq̄ alius clericus: nō etiā ipse deus. Sz quis fuit iste dispensator? Rñdeant ipsi: dic mihi o infelix xpiane: qui tāto tēpore sine confessione stetisti: qs dispensauit tecū? Quare nō es cōfessus? et statim dicet. Ego nō fui cōfessus: pter luxuriā: qr teneo concubinā: quā nolo dimittere. Alius dicet. Non sum cōfessus: pter auariciā: qr nolo [illegible] stituere vsuras: et male acquisita. Alius rñdebit. Sine confessione steti: pter discordiaz: et rancorem: qr nolo parcere inimico meo: sed vindictam facere oīno delibero. Cū istis ergo dispēsauit diabolus: sicut dispēsauit cū quadā iuuene: de q̄ legitur: q cū cōmisisset incestū: cū fratre carnali: nūquā ipsum peccatū cōfessa fuit: decepta a diabolo: qui cum illa dispēsauerat. Cū ergo fuisset mortua: sine cōfessione ipsius peccati: post mortē apparuit patri suo d statu illi⁹ scire dsiderāti: eratqz ligata cathena ferrea ab illo demone: qui cuz ea dispēsauerat: et exclamauit dicēs Ve mihi: qa pter peccatū tecum cōmissuz: sum sic crudeliter cruciata: et eternaliter dānata: qr nunq̄ illud cōfiteri volui. Et his dictis disparuit. Cuz luxuriosis igit dispensat diabolus luxurie: cū auaris diabolus auaricie: cū iracūdis diabol⁹ odij: et discordie o iniqua cōditio xpianoruz: o pertinacia dānabilissima: o venenata sinagoga īferni: cur salutem vestrā cōtemnitis? Confitemini ergo: et agite penitētiam: qr cōfessio instituta: est in remediū salutis nostre: sine qua nullus adultus valēs confiteri: perueniet ad vitā sempiternā. Ad quā etc.

¶ Dominica qrta in quadragesima: de cōfessionis excusatiōe: frequētatione: et reuellatione. Sermo trigesimustertius.

Ejice ancillam et filiuz eius. Gen. 21°. trāsumptiue ad Gal. 4°. et in epistola occurrentis dñice. Multos sensualitas renuens pfiteri: et diabolica suggestio a confessionis sacramēto retrahit: falsis argumētationibus ostendēs: nō esse necessariā confessionē ad salutē: maxime per dictū Ambro. sup Lucā. Qd habetur. de peni. di. pª. c°. petrus doluit. vbi dicit Petr⁹ doluit: et fleuit: qr errauit: ut homo. Nō inuenio qd dixerit: scio q fleuerit: lachrymas. n. lego: satisfactionē ei⁹ nō lego. Ad hoc rñdit Alex. de ales in. 4ª. parte sūme: in tractatu de cōfessione. Qd eo tēpore quo Petrus fleuit: adhuc non erat publicatuz pceptum de cōfessione facienda sacerdoti: vt īquit magister sen. in. 4°. di. 17ª. Nō tamē Ambro. per illa verba voluit ostendere: q tanta possit esse cōtritio: vt deleat culpā: et penā sine cōfessione: et satisfatione: ita q hō non teneatur ad cōfessionem: sed potius voluit significare: q lachryme cū confessione sunt magne efficacie. Et sic expōit Ugo de sancto victore. Scdo arguit diabolica suggestio: cōtra cōfessionē: per dictū Chriso. d pe. di. pª. c°. lachryme. dicens Lachryme lauāt delictū: qd pudor ē cōfiteri rñdit: Alex. de ales vbi. s. sm sniam Ugonis de sancto victore: q hoc intelligendū est de lachrymis secretis: q̄ fiunt in confessione secreta: facta vni sacerdoti de peccato: qd est pudor pfiteri in publico: vñ Gratianus. de pe. di. c°. non ita. ait. Non ita intelligendum est: ut sine cōfessione oris: peccata dicantur dimitti: sed sine publica confessione: secreta nāqz peccata: secreta confessione: et occulta satisfactiōe purganf: hec ille. Tertio arguit cēsualitas dicēs. Nō est necesse cōfiteri sacerdoti: nisi ad taxandū pñiaz peccati. Deute. 25°. Sed hoc sibi sufficiēter pōt taxare homo: si sit discretus: licet nō sacerdos ergo nō tenetur ad cōfessionez: rñdit Ric. in. 4°. di. 17ª. ar. 2°. q. pª. q ille qui est nimis familiaris vni parti: nō debet esse iudex in illa cā ex. de offi. deleg. c°. insinuante: qr sicut dicit glosa ibidem. Familiaritatis affectio: veritatem impedire solet: ut inquit textus in. c°. accusatores. el. 3°. 3ª. q. 5ª. vbi d hoc plene per doctores. Homo autem est nimis familiaris carni sue: et eam nimis diligit: et ideo non est rationabile: q sit iudex in

illa causa in qua agendū est [illegible] punitione: et maceratione corporis sui. Quapropter necessarium est ipsum stare iudicio alterius. s. sacerdotis. Nemo enim debet esse iudex in causa propria: neqz arbiter. ff. de iurisdi. om. iudic. l. qui iurisdictioni. et ff. de iudi. l. iulius. et ff. de arbi. l. penultima. et C. ne quis in sua causa. l. vnica. et nemo debet eē iudex: et pars: ut notatur in. §. itez obijcitur. 23. q. 4. et per Hostien. et Inno. in. c. dilectus. de pre. et per Archi. in. c. iter querelas. 23. q. 4. vel potest dici: q confessio non solum ordinatur ad taxationem pnīe: sed imo principaliꝰ ad susceptionem gratie diuine: et aliquam relaxationem pene virtute clauium: vnde qz nullus habet claues in foro conscientie nisi sacerdos: ideo necessariuz est confiteri sacerdoti. Quarto: arguit diabolica persuasio per dictuz Augu. in. c. magna. de peni. di. p. vbi. exponens illud psalmiste. Dixi cōfitebor ec. ait. Voluntas: scilicet cōfitendi remuneratur: non opus: ergo. ec. rñdit Alexan. de ales vbi. s. q licet cordis contritione peccata dimittantur q̄ tum ad culpam: tamen confessio necessaria ē: qz deus non remittit peccata in contritione: nisi contritus habeat intentionem confitendi illa: vnde dicit aposto. ad Ro. x. Corde credit ad iustitiā: ore autem confessio fit ad salutem. Facit ad hoc de peni. di. p. c. nō potest. vbi inquit Chriso. cōfessionem esse necessariam humane saluti: vnde Grego. 8. moral. inquit. Qui promereri vult qd expedit: debet malum confiteri quod fecit. et Ambrosius in. c. non potest. de peni. di. p. ait. Nō potest quisq̄ iustificari a peccato: nisi. fuerit peccatuz añ cōfessum. et Augu. i li. 5. omeliarū: omelia. 12. dicit. Quomō nob peccatoꝝ vulnera nūquā deesse possunt: sic et confessionis medicamīa deesse non debent. Non eniz ideo vult deus: ut cōfiteamur peccata nostra: qz ea ipe scire nō possit: sed qz hoc diabolus desiderat: ut inueniat quod nobis ante tribunal eterni iudicis obijciat. Ideo vult ut magis: defendere: q̄ accusare peccata nostra velimus. Ecōtrario autez deus noster: qz pius: et misericors est: vult ut ea confiteamur in hoc seculo: ne. pro illis cōfundamur postmoduz in futuro: hec ille. Ideo bene dicunt verba proposita. Eijce ancillā: idest sensualitatē renuentē confiteri: vel diabolicam suggestionē: cōfessionem detestantem: et filiū eius: idest peccatū. s. illud confitendo. Super quibus verbis: tres de confessione cōsiderationes faciemus. Prima dicet. excusationis: Secunda frequentationis: Tertia reuellationis.

¶ Pars prima: in qua declaratur qui sint excusati a confessione: et quando. C

Pro declaratione prime partis. Sciedū est fm omnes theologos in. 4. sen. di. 17. q omnes hoies mūdi tenēt ad cōfessionē: si nō sūt legitime excusati: et pz per preceptū positū in preallegato. c. omnis vtriusqz sexus. de peni. et remis. vbi terminus ponit vniuersalis. s. omnis. Qui autem totū dicit: nihil excludit: ut notatur in. c. solite. de maio. et obe. Et in. l. a procuratore. c. man. cū similibus. Vñ non intelligitur sicut quidā bestialis doctor exponebat dicens. Noto pmo. in verbo. oīs vtriusqz sexus. q solum hermafroditus tenetur ad confessionē. Preterea ibi ponit vtriusqz sexus: ut includat mares et feminas: q̄uis si posuisset tm̄modo masculinum sexum: tamē inclusisset etiā femininuz. Nam masculinū genus ɔcipit femininū. 17. q. 4. c. si quis suadente. et de elec. c. generali. lib. 6. et de cōse. di. p. c. omnes fideles. et ff. de lega. 2. l. si ita. et ff. de verbo. sig. l. j. ad ostendenduz ergo: q omnes tenentur: taz masculi: q̄ femine [illegible] cōfessionez: voluit ponere terminos particularissimos. Ideo dicit Ric. noster vbi. s. ar. 2. q. 4. Nō etiam papa tenetur ad cōfessionem faciendam sacerdoti xpiano. Si enim esset cōfessio solum de iure positiuo: non teneret de necessitate: qz par in parem non habet impiuz. c. innotuit. de elec. et c. iferior. 21. di. l. ille a quo. §. tempestiuū. ff. ad trebel. et l. nam et magistratus. ff. de arbi. et ideo non potuisset obligari per suos predecessores. Si ergo solūmodo papa fecisset preceptū de cōfessione: ipse nō esset obligatus ad eā de necessitate. Quia princeps est solutus legibus. l. pnceps ff. de legibus. sed bene de congruitate deberet illaz seruare: vt dicitur in. l. digna vox. C. de legibus. et l. ex imperfecto. C. de testa. verum qz confessio est de precepto diuino vt sup̄ visū est: ideo papa tenetur ad eam de necessitate. Quantū vero ad determinationem temporis ordinatam a concilio generali: tenetur de cōgruitate: qz ut dicitur. 25. q. p. in. c. cōfidimus. et c. institie. Iustitie ac rationis ordo suadet: ut qui a successoribus desiderat mandata sua seruari: predecessoris sui pcul dubio voluntatem et statuta custodiat. D

Similiter dicit Ric. vbi. s. q si confessio esset solūmodo per preceptum ecclesie: non tenerentur ad eam infideles: quia ad ecclesiā non pertinet iudicare: de his, qui nunq̄ susceperūt sacramentum baptismi: ut inquit aposto. p. Corin. 5. et habetur. 45. di. c. qui sincera. et c. de iudeis. xj. q. 3. c. inter verba. vnde dicit Ric. in. 4. di. 17. ar. 2. q. p. q vicario xpi con fuit cōcessa di/

recte potestas super illo qui sacramentum baptis mi non suscepit: verum qr [illegible] precepto diuino ē confessio: etiam infideles tenentur ad confessionē faciendam sacerdoti xp̄iano: cui est concessa potestas a xp̄o deo ꝛ homine.

Verum cū diuinum preceptum sit rationabilissimū: non obligat ad aliquid irrationabile: aut impossibile: quia ad impossibile nemo tenetur. ff. de reg. iur. l. impossibilium. Ideo ad obseruationē huius precepti: non tenentur illi: qui habent de non cōfitendo aliquam de infrascriptis rationabilem excusationem: quapropter solent sex generationes assignari: excepte ab huiusmodi precepto: p̄mi sunt illi qui non habent aliquod peccatum. Nam cessante causa: cessat effectus. c°. cum cessante. extra. de appella. cum similibus. Sed pro maiori declaratione. Querit̄ nunquid habens solum peccata venalia: teneat̄ confiteri: si nullum habet mortale: r̄ndit Ric. in. 4°. di. 17ª. ar. 2°. q. 4ª. in solutione primi argumenti: ꝙ homo non tenetur penitere de venialib⁹: eo ꝙ simul possunt cū gratia dei stare: nam non priuāt hominem gratia dei: ꝛ possunt post hanc vitam remitti: ꝛ ideo per se nō indigent de necessitate officio clauium: tamē per accidens: tenetur homo de illis penitere ꝛ cōfiteri: ꝓpter obseruationē statuti ecclesiastici: etiā si nullū habeat mortale. Aliqui tamē dicunt: ꝙ talis non tenetur ad dicendū sacerdoti aliquod peccatum veniale in speciali: sed tm̄ in generali: confitendo se peccatorē multorum venialium: hec Ricar. cum quo cōcordat beatus Tho. in ea. di. ar. p°. q. 3ª. in solutiōe tertij argumēti. ꝛ Petrus de taran. ibidē. ar. 4°. q. pª. ꝛ Alexā. de ales in quarta parte sūme: in tractatu de confessione. Sanctus vero Bona. in. 4°. dist. 17ª. parte. 3ª. ar. 2°. q. pª. dicit. Cum querit̄: an venialia debeant confiteri: R̄ndeo ꝙ cōgruum est maxime viris perfectis cōfiteri peccata venialia: regulariter tamē non est necessariū: nisi in duobus casibus: videlicet ꝓpter dubium: ꝛ propter statutum: propter dubiū: quando quis probabiliter dubitat: vtrū sit veniale: vel mortale: tenet̄. n. hoc casu cōfiteri aliter periculo se exponit: ꝛ agit ɔtra cōsciaꝫ: ꝛ p cōsequēs edificat ad gehēnā. c°. lītas. §. porro. de resti. spo. cū similib⁹. Et iō dꝫ confiteri illud ꝛ relinquere iudicio sacerdotis: vtrū sit veniale: vel mortale Nā in dubijs semꝑ tutior via est eligēda. c°. matthe⁹. ex. de simo. Propter statutū vero tenet̄ qlibꝫ xp̄ian⁹ semel i anno cōfiteri: etiā si nō hꝫ nisi venialia: hec ille. Si autē vlterius querat̄: si aliqs esset tante puritatis: ꝛ ꝑfectiōis: ꝙ nō remorderet eū ɔscia de aliquo veniali. Sicut fuit beata virgo Maria: an talis teneatur ad confessionem: Respondent theologi in. 4°. di. 17ª. ꝙ hoc verisimiliter non potest contingere: quia non est inuenta: nec inuenietur: nisi vna virgo Maria. Et scriptum est prime. Ioā. p°. Si dixerimus quia peccatum non habemus ipsi nos seducimus: ꝛ veritas in nobis nō est Dicit autem vbi. s. Alexander de ales: ꝙ si talis inueniretur: non teneretur confiteri: nisi ratione institutionis ecclesie: non dicendo tamē aliquid cōtra conscientiam: sed dicendo in generali se esse peccatorē: nec mendaciū diceret: iuxta illud Prouerbiorum. 20. Quis potest dicere: mundum est cor meum: purus suꝫ a peccato: Unde potest qs se confiteri peccatorem: non ex culpa actuali: quā non habet: sed ex reatu culpe que precessit: saltē ex peccato originali. Ricardus quoqꝫ noster. in 4°. dist. 17ª. ar. 2°. q. 4ª. in solutione vltimi argumenti dicit: ꝙ tali sufficeret dicere se non cōmisisse aliquod peccatum qd̄ sciat: postq̄ legitime cōfessus est. Aliqui autem dicunt: ꝙ cum carere lōgo tempore omni peccato: tam veniali q̄ mortali: non possit homini conuenire: nisi [illegible] priuilegio speciali: ꝛ statuta non se extendāt: nisi ad ea que veniunt de lege comuni. 19ª. q. 2ª. c°. due sunt. §. lex vero. vbi dicit̄: ꝙ qui lege priuata ducit̄: nulla ratio exigit: vt a lege publica constringatur. Et simile habetur: extra de regula. c°. licet. Ideo fm̄ istos: talis non habens remorsum alicuius peccati: non tenetur ad confessionē: nisi eo modo quo sup̄ scilicet p̄sentando se confessori: ꝛ vt dicit Ric. noster: in suo quolibet. ꝙ dꝫ se representare sacerdoti: vt ouem suam pastor agnoscat: ꝛ vt eius conscientiam sciat: ꝛ sacramenta ecclesiastica secura ɔscientia ministrare ei valeat: ꝛ ēt vt ipse diligentius instruatur ab eo: ꝛ claues ecclesie venerando recognoscat: hec ille. Verū cū scriptum sit. ps°. 18° Delicta quis itelligit: ab occultis meis mūda me domine. Nemo debet esse adeo temerarius: vt credat se nullum peccatum committere. Dicit enim Gregori. 3°. moral. Non solum mala que gessimus: sed etiam si qua sunt in nobis bene gesta timeamus: quia sepe in eius iudicio culpa esse deꝑhenditur: quod virtus ante iudicium putabatur. Et vnde expectatur pia merces operis: unde sequitur iudicium eterne vltionis. Ipsa enim nostra bona operatio culpa nunq̄ caret: nisi hanc destricti⁹ iudex in subtili lance examinis misericorditer pēset: hec ille. Iō dicit auctor supplemētū c°. fo. de ɔfessiōe: ꝙ valde fatu⁹ eēt sacerdos: q dicenti subdito maxime mundano: ꝙ non commisit aliquod peccatum: ꝛ non aliter confitenti

ministraret eucharistiã. Si tñ quis in vitate esset sine aliquo crimine: nõ teneret ad ɔfessionem: nisi eo modo quo supradictũ est: ut etiã dicit beat⁹ Tho. in. 4°. di. 17ª. art. p°. q. 3ª. F

SEcũdi qui sunt excusati: sunt amantes: qui nõ pñt mereri: nec demereri: sed sunt in statu in quo in amẽtia deuenerũt: ⁊ in eo itelligunt pseuerare: extra de bapt. c°. maiores. ad fi. vñ nec penitẽtiam: nec ɔfessionem facere pñt: nisi lucida habeant interualla: seu ad propriũ redeant sensum. G

TErtio: excusant ab hoc precepto muti: ⁊ loqui nõ valẽtes: qui sm Ric. in. 4°. di. 17ª. articulo. 2°. q. pª. nõ obligant ɔfiteri: nisi signo: vel nutu vel eo modo quo pñt. 26ª. q. 6ª. c°. qui recedunt. Illis aũt qui loqui possunt: ⁊ hñt sacerdotem pñtem: nõ sufficit ɔfessio per scriptũ facta: qꝛ quis per scripturã possit manifestari delictuꝫ: tñ qꝛ voces sunt note eaꝝ: que sunt in aĩo passionuꝫ: pꝰo Perier. Et principalr̃ data est lingua: ad significãdum secreta cordis: in sacramẽto cõfessionis requirit determinat⁹ modus. s. act⁹ loquendi. qñ haberi põt: vnde Magister in. 4°. di. 17ª. c°. 4°. dicit. Docuit dñs corpali pñtia peccata ɔfitenda nõ per scripturam manifestãda: nec etiaꝫ per nũcium. H

QUarto: excusant idioma nescientes: qui enĩ sm Ric. vbi. s. nõ tenent cõfiteri: nisi per signum: ut muti: quis aliqui dicãt: ꝙ tenent cõfiteri per interptem. Nam cum hoc nullo iure diuino: aut positiuo: sit ɔstitutum: nõ videt tutũ plus artare cõfitẽtem: ꝗ artet per ipa iura: qꝛ ut dicit Prouer. penul. Qui nimis emũgit: elicit sanguinẽ: trãsumptiue. 4ª. di. c°. deniqꝫ. Et ideo non tenent cõfiteri: nisi per signum: ut dictum est. Tñ si isti vellẽt ɔfiteri per scripturam: vel per aliũ: ⁊ similiter muti: possunt hoc facere: ⁊ merebunt: vnde dicit Inno. in. c°. oĩs. de pe. ⁊ remis. sup verbo. solus. Surdus: vel mutus: vel eger: qui sine piculo loq non põt: vel qui est alterius lingue: ꝗ cõfessor: potest cõfiteri per scripturã: vel per alium. I

QUinto: excusant illi: qui nõ sunt doli capaces: ut sunt coĩter pueri: infra septeꝫ annos ut notat glo. in. d. c°. oĩs. ⁊ etiam in. c°. p°. de delictis pueroꝝ. Communiter ergo pueri: ⁊ puelle: qñ hñt septem annos: qꝛ sunt doli capaces: ⁊ discretionis: obligant ad cõfessionem: ut etiam notat ĩ directoria iuris. li°. p°. tit. 15°. §. 65°. Si aũt infra illos annos haberent discretionẽ: nõ excusarẽtur ab hoc precepto: cum possent mortaliter peccare ⁊ damnari. Exẽplum habemus in li°. dialogoꝝ. beati Gregorij de puero quinqꝫ annoꝝ blasphemante deum: quem demones exportauerunt. Debent ergo parẽtes inducere pueros ad cõfessionẽ quando sunt doli capaces: et dicit Scotus in. 4°. di. 17ª. ꝙ quando puer facit ista tria: vel vnum eorum: est obligatus ad confessionem ante septẽnium. Primo: quando respondet ad propositũ cum ratione. Secundo: quando intrans ecclesiã discooperit caput: ⁊ facit signa discretionis: ⁊ deuotionis. Tertio: quando verecundatur de malis alijs videntibus. Infantia nanqꝫ regulariter iudicio caret. pª. q. 4ª. c°. placuit. ⁊ c°. sequẽti. Naꝫ infans ⁊ furiosus equiperantur: qꝛ iudiciũ animi non habent. ff. ad. l. aqui. l. sed ⁊ si. §. igitur. ⁊ §. sed est furiosus. ⁊. 15ª. q. pª. c°. illud. Unde etiam si homicidium committeret talis infans: vel furiosus: non imputaretur ei: vt in clemen. vnica. de homicidio. Et idem in dormiente. l. fi. ff. ad. l. cor. de sicca. Omnes igitur doli capaces contemnẽtes semel in anno confiteri: mortaliter peccant: tanꝗ transgressores: ⁊ violatores canonum. 81ª. dist. c° qui sunt. Ubi dicit Grego. Peccatũ paganitatis incurrit quisquis: dum se fidelem asserit: sedi apostolice obedire contẽnit. facit. 8ª. q. pª. c°. sciẽdũ. ⁊ in. c°. nulli fas. 19ª. di. idem Greg. inqt. Nulli fas sit apostolice sedis violare precepta: sit ergo ruine sue dolore prostratus: quisquis apostolicis voluerit contraire decretis. Talis enim iam damnatus a sancta ⁊ apostolica ecclesia: sua inobediẽtia: atqꝫ presumptione: a quocũqꝫ esse nõ dubitatur: hec ille. De tali dicit saluator Matth. 18°. Si ecclesiaꝫ non audierit: sit tibi sicut ethnicus: ⁊ publicanus. Et ideo sic moriens sine confessione: debet cum bestijs sepelliri: ⁊ nõ in sacro. Unde refert Cesari⁹: ꝙ quidaꝫ nunꝗ cõfitebat: imo dicebat Stultissimus oĩuꝫ mihi videtur: qui quod facit in secreto: alteri reuellat. Sed hec stulticia in caput suũ redundauit. Nam infirmatus ad mortẽ mortuus est sine confessione. Cum autem in sacro sepultus esset tanti auditi sunt in loco illo strepitus ⁊ terrores: vt solutus videret sathanas. Itẽ venerũt tempestates horribiles: omnia deuastantes. Cũqꝫ homines ad ecclesiã pergerẽt: viderũt illum miserũ porrigentẽ brachiũ extra sepulchꝛuꝫ quasi diceret. Extrahite me hinc: quia nõ sum dignus stare in loco sacro. Illi aũt strepitus: ⁊ terrores nunꝗ cessauerũt: donec illud maledictũ corpus canibus dederunt. K

SExto ⁊ vltimo: excusantur a confessione illi qui nõ habẽt sacerdotẽ cui cõfiteantur: quĩ tamen debent ⁊ tenentur inquirere. Ut dicitur in 4°. sen. di. 17ª. c°. non prius. Et illud Aug. in li°. de pe. quod ponitur. de pe. di. 6ª. in. c°. qui vult cõ

fiteri.s.si deest sacerdos:proximo:vel socio fiēda est cōfessio. Intelligendū est sm̄ Ricar. vbi supra ꝺ cōgruitate:nō de necessitate. Ualde eni3 est vtilis talis confessio:etiam si nō sit sacramētalis. Unde recitat Cesarius: ꝙ tēpore quo ibāt xp̄iani vltra mare ad passagium:accidit ꝙ multis peregrinis cum illis simul trāsfretātib⁹:adeo tempestas pma pma orta est in mari:vt omnes de vita desperarēt Tūc vn⁹ maximus peccator inter alios surrexit:ꝛ corā oībus dixit. Audite me pro amore dei: ꝛ omnes nolite perire. Credo enim certissime:ꝙ ꝓpter me tempestas sit exorta: quia maximus peccator sum:sed rogo vos omnes:vt audiatis cōfessione3 meā:tūc ille cunctis tacentibus:tanta peccata dixit:ꝛ tam diuersa ꝛ horribilia: vt aures humane horrerent audire. Audi mirabilē dei clemētiā: cōfessione facta:ꝛ ab oīb⁹ audita:stati facta est tranquillitas magna in marí:ita vt oēs mirarentur:ꝛ peruenerunt ad portum cum salute. Deus autem de memoria singuloru3 taliter illa peccata deleuit: ac si nunꝗ̄ aliquid sciuissent:nec audisset. Et ex hoc miraculo orta est consuetudo inter marinarios:vt in periculo mortis:si nō habēt sacerdotem: vn⁹ alteri ꝯfiteatur. Recitat quoq3 idē Cesarius: ꝙ quidam sacerdos occulte tenebat vxorem cuiusdā militis sue parrochie:ꝓ ꝯcubina:quod cū dictū fuisset militi:nō statim credidit:nec sine suspictione fuit:nullu3 tñ de hoc signū sacerdoti:vel vxori ostēdit. Uolēs aūt caute inquirere veritate3 rogauit sacerdotē:vt iret secū ad qōdā secretū colloquium:qui cū iuisset cū eo: duxit illū ad aliā villā:in qua dmoniac⁹ quidā oīa peccata:nō vere cōfessa improperabat hominibus. Timēs autē sacerdos ne miles propter hoc adduxisset eū:vt a dmone de facto suo ingreret:stabulū quodda3 occulte intrauit: ꝛ pedib⁹ serui militis prouolut⁹:ipsū humilit̄ rogauit:vt cōfessionē suā audiret. Facta autē cōfessione ex corde:ꝛ penitentia petita:dixit seruus sacerdoti. Quicqd alteri pro cōsili peccato iniūgeris:sit vr̄a penitētia. Quo facto:securior cu3 milite ad demoniacū perrexit. A quo cū miles qreret:si demō aliquid de sacerdote sciret: respōdit demō. Nihil mali de eo scio. Et cū hoc dixisset:sbiūxit lingua latina dicēs. In stabulo iustificat⁹ est Quod verbū solus sacerdos intelligens:ꝛ virtutē cōfessionis ac beneficiū dei in se recognoscēs: nō ingratus:seculū deseruit:ꝛ in ordine cisterciensi intrauit. Sed hic querit̄:nunqd ille qui non habet sacerdotem :teneatur scribere peccata sua:ꝛ mittere sacerdoti. Respondit Ric. in. 4°. di. 15ª. ar°. 2°. q. 5ª. in corpore q̄stionis:ꝙ nō quia hoc non inuenitur institutum. Item quia immineret periculum ne esset defectus in examinatione peccatorū:qua3 facere debet sacerdos:vt possit salubria cōferre remedia. Itē quia faciliter posset fieri reuellatio alicuius criminis. Littere eni faciliter perdi possunt aut per nūcium maliciose aperiri: aut per ignorātiam nuncij: traddi illis quibus nō mittunt̄:qui eas aperirēt. Item quia aliquis maliciosus sacerdos:posset cōtra penitentē arguere per scriptura3 suam:ꝛ eum vituperare. In absētia ergo sacerdotis:nō tenetur quis confiteri laico: nec etia3 sacerdoti per scripturam:aut nuncium : ratione necessitatis. Sed si faceret:esset superogatiōis. Hoc eni casu sufficit cōtritio:cū proposito cōfitēdi habita opportunitate sacerdotis.

¶ Pars secunda huius sermonis:de frequētatione confessionis.s. vtrum quis teneat̄ plusꝗ̄ semel in anno confiteri. II

P Ro declaratione secūde partis. Queritur:vtrum peccator in peccato mortali existens: teneat̄ habita opportunitate confessoris:suū peccatu3 confiteri: sub pena incurrendi aliud nouū peccatū mortale. Et vtrū homo teneat̄ plusꝗ̄ semel in anno cōfiteri. Ad quam questionem respondit Archidiac. in. c°. ille rex. de pe. di. 3ª. ꝛ Inno. in. c°. oīs. de pe. ꝛ remis. di. ꝙ illi qui statim nō confitentur post peccatū mortale commissu3:habita opportunitate cōfitendi nouum peccatum incurrunt. Et potest sic argui pro eorum opinione. Magis tenetur homo prouidere saluti aīe:ꝙ̄ corporis: quia anima est preciosior corpore. c°. solite. de maio. ꝛ obedi. ꝛ mors vnius anime:preponderat morti innumerabilium corporu3. c°. si habes. 24ª. q. 3ª. sed si homo habeat infirmitatē corporis mortalem:tenet̄ ꝗ̄ citius prouidere:aliter reputabitur homicida sui ipsius:qꝛ qui potuit hominē a morte liberare:ꝛ nō liberauit:eū occidit. c°. sicut dignū. §. illi etiā. de homi. Unde [illegible] habet̄ in. c°. prouidendum. 83ª di. Simach⁹ papa ait. Nō est grādis differētia an mortē inferas vel admittas. Mortē enim lāguētib⁹ probatur infligere:qui hāc cū potest nō excludit. Ergo multo magis hoc est dicendum de infirmitate mortali aīe. Nec ꝟ3 predictos doctores aliquē excusat decretalis. oīs vtriusq3 sexus. de pe. ꝛ re. quia eccl'ia intendit tp̄s artare: ꝓpter hominū negligētiam:ꝛ nō ampliare. Sicut etiam ꝓhibet ne quis vltra annū in ex comunicatione permaneat. extra de hereti. c°. excomunicam⁹ el. p°. §. qui autē. Tamen nō prebet licentiā permanendi in excomunicatione vsq3 ad illam hora3. Alij autē quidā theologi dixerūt illud:quod recitat sāct⁹ Bonauen. in. 4°. di. 17ª. parte. 2ª. ar°. 2°. q. 2ª.

ꝙ seculares ⁊ puri laici: nō tenent̄ cōfiteri regu/laritev: nisi semel in anno: nō occurēte alia necessitate. Secus aūt in religiosis qui teneatur statim cōfiteri post lapsum in mortale. De clericis autē secularib⁹ videt̄ idē dicendū: cū tota eorū vita sit tēpus penitētie: ⁊ cultui diuino deputata. Sed dimittēdo argumenta predictorū doctorū: adhereo opinioni Alexādri de ales in.4ª.parte summe: in tractatu de ꝯfessione: ⁊ Petri de taran. ac Scoti in.4°.di.17ª. ⁊ Ricar. infi ibidē ar°.2°.q.6ª. ⁊ beati Thome ea. distin. ar°.2°.q.4ª. ⁊ etiam in p° suo quolibet.q.xjª. qui dicunt: ꝙ statim ex quo qs cōmisit peccatū mortale: ⁊ de illo recordat̄: ⁊ non dolet: nec habet propositum de illo cōfitendi tēpore suo: nouā culpā incurrit: q᷑ ex quo culpa sua ei nō displicet: placere videt̄. Et in hoc cōcordāt cū predictis doctoribus. s. ꝙ quo ad propositum ꝯfitēdi tpe ab ecclesia determinato: quilibet tenet̄ post lapsū in mortale peccatū: quando de eo habet memoriā: nō autē tenetur statim cōfiteri: licet securius faceret ⁊ melius: si cōfiteret̄: ⁊ probat̄ sic arguendo. Quicunq̄ ommittit illud ad quod ex precepto tenetur opportūitate habita: mortaliter peccat: vnde s᷑ḡt. b. Tho. 2ª.2°.q.87ª.ar°.p°. Illd qd sine temporis determinatione debetur: nisi statim soluatur: obligat ad peccatū: vt probat̄ per cᵐ. eos de sen. exco. li°.6°. ⁊ in. c°. cū dilecti. de dolo ⁊ cōtumacia. ⁊ in. l. in omnibus. ff. de re. iu. Si igit̄ peccator statim post lapsum in mortale tenet̄ ad cōfessionē habita opportunitate ꝯfitendi: ⁊ nō cōfitet̄: mortaliter peccat in illo instanti: in quo recordatur: ⁊ qua ratione peccat in hoc instāti eadē ratione peccabit in sequēti: ⁊ sic sequeret̄ ꝙ multa immo quasi innumerabilia peccata mortalia cōmitteret in die: pro v cōfessionis dilatione: qd est inconueniens: ⁊ valde damnabile. Ex quo cōcludunt: ꝙ cum preceptum de cōfessione sit affirmatiuū: non obligat nisi pro loco ⁊ tempore scilicet ab ecclesia determinato: scilicet semel in anno. Ad argumētū autē incōtrariū respondet̄: ꝙ per contritionem cum proposito cōfitendi tempore debito: homo statim sanat animā suam deo medicāte: de quo dicitur. ps°.46°. Qui sanat contritos corde: ⁊ alligat contritiones eorū. ¶

Dicūt tñ p̄dicti doc. maxie. Ric. Ale. ⁊ beat⁹ Tho. vbi. s. ꝙ lȝ cōiter qs nō teneat̄ nisi semel in anno ꝯfiteri: tñ in q̄nq̄ casib⁹ obligat̄ qs ad ꝯfessionē: vltra predictū tēpus. Primo ratione statuti: quādo qs vigore alicuius statuti seu ordinationis tenet̄ cōfiteri quibusdā vicibus in anno: sicut sunt communiter religiosi: ad talia enī statuta obseruanda: obligant̄ sub pena mortalis: vel venialis peccati: sicut eos regula vel statutū obligare intendit. Et idē dī de voto: vt si quis vouisset ter vel quater in anno confiteri. Inquit enim de⁹. ps°.55°. Vouete ⁊ reddite domino deo vestro ⁊c. Secundus casus est ratione sacramenti: scilicet quando quis vult celebrare: siue eucharistiā assumere: tenetur enim confiteri: si commisit peccatū mortale: ⁊ habet opportunitatē confessoris: nisi forte de propinquo expectat alium cui deuoti⁹ ⁊ securius cōfiteatur: sic enim expectās communicare non prohibetur: si est vere penitens: vt i͛quit Ricard. vbi supra. Item suscepturus sacrū ordinem: ante debet confiteri habita opportunita cōfessoris: vt dicit Petr⁹ de tarā. in. 4°. di.17ª. ⁊ Ioānes de neapoli idem. q.6ª. ⁊ idē dicit Lādul. nea. in predicta di. Quādo vult sacramēta ministrare vel aliquē actum solēnem in ecclesia exercere: vt vt cantare euangelium: ⁊ huiusmodi ⁊. b. Tho. in p°. quolibet. Tertius casus est ratione periculi: q̄n s. immineret verisimile periculū mortis. Vt est tēpore grauis infirmitatꝫ: pestis: guerrarū: famis: nauigationis: itinerationis ad loca periculosa: ⁊ i mulieribus tpe ꝓpiquo partui: ⁊ huiusmodi: q᷑ Ecclesiastici.18°. scriptū est. Ante iudiciū. s. mortis īterrogate ipsū. s. per cōfessionē. Quartus casus est ratione dubij. s. q̄n ꝓbaliter videt: vel dubitat amplius illo anno copiā sacerdotis habere nō posse: vtputa si qs in aliquo peccato deliq̄t: de quo absolutio ad papā ptinet: ⁊ nūc habet copiā penitentiarij pape: ⁊ nō putat ampli⁹ posse hr̄e in hoc anno: tenet̄ statiȝ cōfiteri: quia vt inquit poeta. Tpe qui reb⁹ vtitur ille sapit: ⁊ iterū. Tpe cuncta suo quisq̄ peritus agit. Ait quoq̄ Boetius. Signat tempora propria singulis aptās officijs de⁹. Quintus casus est ratione stimuli. s. q̄n conscientiaȝ stimulat illico peccatū esse cōfitendū: ⁊ nō potest deponi talis cōscientia: talis enī tenet̄ ad cōfitēduȝ q᷑ omne qd fit contra conscientiā: edificat ad gehēnā. vt in. c°. per tuas. el. 2°. extra. de simo. Et hec oīa ēt habent̄ in sūma cōfes. li°.3°. ti°.34°. q.69°. In alijs aūt casib⁹ sufficit: ꝙ hō sit cōtrit⁹ de peccato suo: ⁊ proponat cōfiteri tempore statuto: ꝙ si interi inopinate moreretur: iret ad locū salutis. Tamen melius faciet statim cōfitendo: maxime si sit clericus: aut religiosus: vt dicunt predicti docto. ⁊ etiam Nicolaus de ausmo in quadriga. lib°.2°. ti°.7°. §.2°. Debemus enim vitare omnem causā incidendi in mortale peccatum. extra de simo. c° mattheus. ⁊ de homicidio. c°. penulti. Vñ Ecclesiastici.3°. dicitur. Qui amat periculū: peribit in illo: dicit autem Gregori. in moral. Peccatum quod per penitētiam nō diluit̄: mox suo pondere

in aliud trahit. Jō Aug. in pspo dicit. Remedia puersiōis ad dūm: nullis sūt ptationib⁹ differēda qui eni penitēti idulgētiā pmisit: dissimulāti diez crastinū nō spopondit. Jō dī Eccl. 5°. Ne tardes puerti ad dūz: ⁊ ne differas de die i diē. Exēplū hēmus de Dauid: de quo Ambro. ait in apologia Dauid: ⁊ hr̄. de pe. di. 3ª. c°. ille rex. Ille rex tant⁹: ⁊ potēs: nec exiguo qdem momēto manere penes se delicti passus est psciam: sz premātura pfessione: atqz imēso dolore reddidit pctm̄ suū dn̄o. Idez dicit Ambro. in li°. de peni. ⁊ hr̄. de pe. di. p°. in. c°. adam. ingt. Adam post culpā statim de paradiso deiecit de⁹: nec distulit: sz statim sepauit a delitijs: ut ageret pniam: hec ille. O peccator psidera: q si hēres vuln⁹ mortale: vel infirmitatē grauē: statim quereres medicinā. Jō cum aīa tua sit p mortale peccatū letaliter vulnerata: debes statim ad cōfessionis medicamētū recurrere. Ait eni Isido. lib° 3°. de sūmo bono. Cito corrigit culpa: que cito cognoscit: tardi⁹ aūt sanat vuln⁹: qḋ iam putrescē tib⁹ mēbris post lōgum tps curationib⁹ adhibet: hec ille. Ideo psulo oib⁹ xp̄icolis: ut saltē tribus vel qttuor vicib⁹: in anno fidelr̄ pfiteant. Et hec sufficiat pro scda parte nr̄i sermonis.

¶ Pars tertia de reuellatōe pcōꝝ i pfessiōe. N

Ertio dico: q tria gn̄a peccatorū sūt in pfessione reuellāda. s. Prīo: peccatuz manifestū: ⁊ publicū. Scdo: peccatum occultū: ⁊ secretū. Tertio: peccatū propum: ⁊ nō alienū: ut hr̄ in sūma pfes. li°. 3°. ti. 34° q. 68ª. Primo igit sciēduz est: fm Aler. de ales vbi. s. ⁊ Petrū de tarā. in. 4°. di. 17ª. ⁊ sctm̄ Bona. ibidem pte. 2ª. art. 2°. q. 2ª. ⁊ Ric. ea. di. ar°. 3° q. 4ª. ⁊ beatū Tho. ibidē. ar°. 2°. q. pª. q māifestū peccatū: est pfitēdum. Prīo ex pte pfessoris cōfessionez audiētis: ut cognoscat peccatuz: nō ut hō: sed ut vicari⁹ dei. s. per testimoniū cōscie accusantis: que est testis diuin⁹: ⁊ hoc fit per cōfessionem. Nō enim sufficit aliqd esse notū iudici: nisi sit ei notuz in forma iudicij: qr ut dī in. c°. iudicet. 3ª. q. 7ª. Judex dz iudicare fm allegata: ⁊ pbata: ut etiā hr̄ in. l. illicitas. §. veritas. ff. de offi. presi. Et iō opz cōfiteri peccatū: quantūcūqz publicum fuerit. Secundo: ex parte cōfitentis ut iustificetur. Quantūcūqz enim aliqs ab aliq̄ accuset: nō ppter hoc iust⁹ iudicat: sz magis iniustus. Sed qn̄ hō ex cōtritione accusat seipm: tūc exercet opus iustitie: iuxta illḋ Prouer. 18°. Iust⁹ pncipio accusator est sui: ut ergo qsqz iustificet: ⁊ dignus recōciliatione eccl'ie cōprobet: quantūcūqz peccatū suū sit publicū: necessaria tn̄ est in cōfessiōe ppa accusatio. Scdo principalr̄ dico: fm Aler. Bona. ⁊ Ric. vbi s. q pctm̄ occultū est pfitēduz Prīo ex pte pfessoris. Nā satisfactio iponēda est pro pctō: fm arbitriū pfessoris. Et iō necesse est: q pctm̄ occultū illi reuellet: ut cognoscat ei⁹ quātitatez: ⁊ qlitatē: ⁊ possit fuare illud qḋ dī Deu. 25°. Pro mēsura delicti erit: ⁊ plagarū modus: ut ēt hr̄ in. l. ne qd ex naufragijs. ff. de incen. rui. ⁊ nau. Scdo ex pte pfitentis: ut q nō erubuit i secreto peccare: nūc corā pfessore reuellet pctm̄ suum cū rubore. Nō enim carnalis plus erubescit oculos hoīs: q̄ dei. Itez ut pfessor sciat ei puidē: de remedijs p̄ pctm̄. Jō iqt Boeti⁹ i p°. de pso. Si opē rā medicāt expectas: opz ut vuln⁹ detegas: vn̄ dī Osee. 13°. Pctm̄ ei⁹ abscōditū: dolores pturientis veniēt ei. Quapp Oratius i epla ad qntuz dicit. Stultoꝝ incurata pudor malus vlcera celat. O

SEd hic q̄rit: nunqd radices pctōꝝ sint pfitēde: ⁊ ēt tentatiōes: ⁊ rn̄dit Aler. de ales vbi s. q nō sunt pfitende: nisi q̄tenus sunt volūtarie aliq̄ mō: ut qn̄ pcedunt ex ignorātia affectata: ⁊ crassa: tales radices pctōꝝ: vel qn̄ ex ifirmitate: q̄ cōplacet: ut ex ea hēat licētia: quedā peccadi: vel ex aliq̄ culpa nr̄a pcedūt dicte radices: seu tentationes: ⁊ hoc pōt esse tripl'r. Prīo: qn̄ qs volūtarie se tentatiōib⁹ exponit: ut faciūt quidā qui vadūt ad spectacula: ut videāt mulieres: de qb⁹ postea tētant. Cōtra quos inquit Job. 31°. c°. sui libri. Pepigi fedus cū oculis meis: ut nec qdē cogitarē de vgine. Scdo: qn̄ tentationib⁹ nō resistimus: fm nr̄az possibilitatē. Tertio: qn̄ sine oī tentatiōe: quis exponit se peccato: si huiusmodi expositio aliq̄ modo tentatio dicēda est: vn̄ de pe. di. 5ª c°. cōsideret. ingt Aug. Sūt qui nō soluz vincūtur: sed vltro peccato se offerūt: nec expectāt tentationē: sed puenūt volūtatem. Tertio: pncipalr̄ dico: fm pdictos doctores: maxime sanctū Bona. ⁊ Ric. in. 4°. di. 21ª. q debem⁹ cōfiteri peccatū propriū: nō alienum. Et qlibet in cōfessione: dz famā alterius custodire quantū pōt: sed suā consciam purgare dz. Et ideo si circūstātia que ducit in cognitionem psone: fit de necessitate cōfessionis: ut qr trahit in aliam spēm peccati mortalis: puta ge peccaret cum sorore: vel cuz mr̄e: vel huiusmodi: tūc dz cōfiteri: sp tn̄ si pōt occultādo psonā melius q̄ possit: puta si hēat q̄ttuor sorores: nō noiando i pticulari. Et idē dicit Aler. de ales vbi s. Si āt nō fit de necessitate pfessiōis talis circūstātia: debet dimittere eam: ne pctm̄ alteri⁹ prodat: vel peti licentia confiteat alteri: aut supiori: qui personam ignoret: cōcordat Petrus de taran. in. 4°. sen. dist. 21ª. Si tn̄ quis exprimat personā bona intētione: non ut diffame ⁊ sed ut penitētiarius oret

pro eo: vel eius salnti prouideat: nõ peccat: sz me-
ret. 22ª. q. 5ª. c°. hoc videt. Dicit tñ Ric. vbi supra
q; debet ei dicere extra cõfessionẽ: sed ego nõ con
dẽnarem: eum qui in cõfessione diceret: ut apud
cõfessorem esset secretius. Et predictis cõcordat
glo. Ray. ut habet in sũma cõfes. li°. 3°. titu. 34°
q. 87ª. dicit etiã Petrus de tarã. vbi supra: q; ẽt
qñ circũstãtia est necessaria: ⁊ nõ põt exprimi si-
ne piculo alterius: omittẽda est: ⁊ sufficit peccatũ
dicere sine huiusmodi circũstãtia: ut etiam habe-
tur in sũma cõfes. eo. li°. ⁊ ti°. q. 67ª. Sed cõtra
hoc faciũt multi: qui in cõfessione: cum debẽt re-
uellaf peccata propria: publicant aliena: utputa
vxor dicẽs peccata viri sui: ⁊ mater filij: ⁊ famu-
la dñe sue. Cõtra quos ĩquit David ps°. 31°. Di-
[xi] cõfitebor aduersum me iniustitiã meam dño
Iniustitiã meã dixit: nõ alienam: vestra ergo pec
cata dicite in ɔfessione: ⁊ dimittite aliena: ut ĩdul
gentiã a deo recipe mereamini. Qđ nobis cõce-
dat ipse mĩsericors dñs. Amen.

¶ Eodez die post prãdium: de cõfessoris electio-
ne: ⁊ confessionis conditione: ac fructificatione.
Sermo trigesimusquartus.

Confitemini dño qm̃ bonus: qm̃ ĩ
seculũ mĩsericordia eius. ps°. 105°.
Solent cõtra diabolicas tẽtatio-
nes: decem ⁊ octo dari remedia.
Primũ est oratio: dicẽte saluato
re Mat. 26°. Vigilate ⁊ orate: ne
intretis in tẽtationem. Sup qđ inquit glo. Ille tẽ
taf: ⁊ supaf a tẽtatione: qui nescit orare. Scdm
est ieiuniũ: dicẽte David in ps°. Cum mihi mole
sti essent: induebar cilicio: ⁊ humiliabã in ieiunio
aĩam meã. Diabolus enim ꝑualet cõtra carni de
ditos: vt inquit angelus Raphael Thobie iunio
ri: Thobie. 6°. Tertiũ: est elõgatio cause: q2 remo
[ta] causa: remouet effect9. 2°. Phi. ⁊ c°. cuz infir-
mitas. de pe. ⁊ re. Ideo dĩ Eccl'. 21°. Quasi a facie
colubri fuge peccatũ. Quartũ: est resistentia in ꝑ-
mis motib9. Ideo inquit apls Iacob9 sue cano
nice. 4°. c°. Resistite diabolo: ⁊ fugiet a vobis: ⁊
Hiero. in testamẽto suo ĩquit. Lubricus est ser-
pens: ⁊ nisi in capite teneaf subito intrat. Et idez
ad Eustochiũ ait. Nolo sinas cogitationes ma-
las intrare aĩam tuã: sed duz paruulus est hostis
allide ad petrã: petra aũt est xps. Ideo inquit Da-
uid in ps°. Beat9 qui tenebit: ⁊ allidet paruulos
suos. Quintũ: est humilitas. Naz retia paruulos
pisciculos nõ retinent: patuit exẽpluz de scõ An
tonio: qui vidit in spiritu totuz mũdum laqueis
plenũ: ⁊ audiuit vocem de celo dicẽtem sibi: q; so
a humilitas euaderet illos diaboli laqos Eapp in
quit David ps°. 114°. Custodiẽs puulos dñs: hu
miliat9 sum: ⁊ libauit me. Sextũ: est fides dicente
dño Mat. ⁊ Luc. 17°. Si habueritis tãtam fidez
sic est granũ sinapis: dicet huic mõti. Trãsi hinc
⁊ trãsibit. Et ꝺm glo. p mõtez intelligit tẽtatio. Iõ
ad Hebre. xj°. dĩ. Sãcti per fidem vicerũt regna.
Septimũ: est cogitatio passiõis xpi. Inqt. n. Gre
go. in moral. Si passio dñi ad memoriã reuocef
nihil est adeo duruz: qđ nõ equo aĩo tolleref: vñ
xps in forma crucifixi apparẽs cuidã fri nr̃o: di-
xit ei: q; qñ tentaref aspiceret ei9 plagas: ⁊ subito
libaref: ut hĩ in ɔformitatib9 scti Frãcisci: fructu
9°. ⁊ ɔformitate. 9ª. Octauũ: est ɔsideratio remu
nerationis: que daf his qui resistũt tẽtatiõib9. De
qua Iacobi. p°. dĩ. Beat9 vir qui suffert tẽtatio-
nẽ: qm̃ cum ꝓbat9 fuerit: accipiet coronã vite: quã
repromisit deus diligẽtib9 se. Et de hoc hĩ exẽplũ
in vitis patrũ: de illo iuuene discipulo cuiusdã scĩ
patris: qui hñs ab eo in mãdatis: ne vnq̃ iret dor-
mitũ: nisi pri9 habita ab eo bñdictiõe. Quodam
sero ad ipm pgẽs inuenit eũ soporatũ. Demon ãt
ei ter suggessit: ut iret dormitũ: absq; alia bñdicti
one. Cui ille nunq̃ ɔsẽsit: vñ predict9 scũs pater
visionẽ talẽ habuit. Nã post illas tres tẽtationes
a discipulo suo supatas: vidit tres fulgẽtissimas
coronas de celo descẽdere: ⁊ sup caput illi9 se fir-
mare. Vñ expgefactus: ⁊ ab illo interrogãs: qd fe
cisset: ⁊ cogitasset ipo dormiẽte. Cognouit q; pp il
larum triũ tentationũ supationẽ: tres illas coro-
nas meruerat. Nonum: est inuocatio noĩs Iesu:
nã Marc. vlt°. ipse dñs ait: de fidelibus suis. In
noĩe meo demonia eijciẽt. ⁊c. ⁊ Luc. x°. dixerũt ei
discipuli. Dñe: in noĩe tuo demonia subijciuntur
nob. Decimũ: est deuota salutatio btẽ virgĩs dicẽ
do. Aue maria. ⁊c. vel: Maria mr̃ grẽ: mr̃ misi-
cordie: tu nos ab hoste ꝓtege: ⁊ hora mortis susci-
pe. Ut enim hĩ in miraculis ipsi9 btĩssime virgĩs
demones effugiũt hoc audiẽtes. Undecimũ: ẽ ali
cuius scĩ: vel scẽ: deuota inuocatio: vñ dĩ Iob. 5°.
Uoca in celis si est: q rñdeat: ⁊ ad aliquẽ scõꝝ cõ
uertere. Duodecimũ: est dicere hũc ꝟsiculũ. De-
us in adiutoriũ meũ itẽde: dñe ad adiuuãdũ me
festina: ut dicit Ioãnes cassiodorus: in. 2ª. collatio
ne abbatis Isaac. Tertiũdecimuz: ẽ signo crucis se
munire: ut hĩ ĩ legẽda scĩ Cypriani ⁊ Iustine: ⁊ ẽt
ĩ legẽda scĩ Frãcisci: ac Basilij: vñ ps°. 85°. ait ꝓ-
pheta deo. Fac mecũ signũ in bonũ: ut videãt qui
oderũt me: ⁊ ɔfũdanf. Et iõ canit ecclia. Per si
gnũ crucis de inimicis nr̃is: libera nos deus nr̃.
Quartũdecimũ: est dicere duote. Iesu fili David
miserere mei. Hoc eni dcõ: cananea meruit a xpo
filie a diabolo liberationẽ: ut habetur Matthei

15°. Hoc etiam dicto stātes in purgatorio sancti Patritij ab insidijs diaboli statī liberanť: ut habeť in legēda ipsius sancti Patritij. Quintūdecimū est cōtinua exercitatio in bono opere: vnde Hiero. ad Rusticū iqt. Semp aliquid boni opris facito: ut te diabolus inueniat occupatū. Sextūdecimum ponit beat⁹ Hilarius pictauēsis eps dicens: se repisse in scriptis sancti Clemētis pape discipuli btī Petri: qꝫ qñ aliquis hꝫ grauē tribulatiōem: si deuote dicit illum psalmū: qui icipit. Saluum me fac de⁹: cito liberabiť. Que oīa debent itelligi: si pdicte oīones dicanť sine vlla supstitione. Decimūseptimuꝫ est cogitatio vltimi finis: vñ Eccl. 7°. di. In oībus opib⁹ tuis memorare nouissima tua: ⁊ in eternū nō peccabis. Decimūoctauuꝫ est ꝯfessio sincera: vnde Augu. ad here. ait. Cōfessio ē oppugnatrix demonum: pauor inferni: obstaculū diaboli: hec ille. Quia etiaꝫ ipse maledictus diabolus est sꝑbus. Ideo indignaťsi qs ei⁹ suggestiones reuellet: iuxta illō Eccle. 27°. Qui reuellat secreta amici sui: pdet euꝫ. Et sic dimittit tentare: ne per cōfessionē detegať. De qua cōfessione tractaturi: tres cōsideratiōes faciemus in hoc sermone. Prima diceť electionis. s. cōfessoris. Scđa cōditiōis. s. ipsius ꝯfessionis. Tertia ꝟo fructificatiōis eiusdem.

¶ Pars prima: in qua declarať qualis debeat eligi confessor. Q

Quattuor sunt necessaria in illo: q dꝫ eligi cōfessor. Prima cōditio dr̄ ptātis. Ut. s. hēat auctoritatē absoluendi. Nā ƒm durandū nr̄m i sūma. li°. p°. pte p^a. di. p^a. Ad absoluendū i foro penitētie: tria requirunť. s. qꝫ cōfessor hēat auctoritatē clauiū: exīstens sacerdos. Et qꝫ habeat auctoritatis executionem: ⁊ qꝫ executio sit libera: ⁊ nō ligata. Excommunicatus. n. non pōt ligare: nec soluere: capitulo. audiuimus. 24^a. q. p^a. Et ideo dicūt oēs theologi: marie Tho. ⁊ Ricar. in. 4°. di. 17^a. qꝫ qlibꝫ teneť ꝯfiteri ꝓꝓrio sacerdoti: vt patet expresse in capitulo. oīs. de peni. ⁊ re. Alien⁹. n. sacerdos absoluere non pōt: nec ligare. capitulo. placuit. ꝺ peni. di. 6^a. Diciť aūt ꝓꝓrius sacerdos quo ad hoc non solū parrochianus: sed etiā qlibet habēs auctoritatē absoluendi: vt declarať in sūma confessor. li°. 3°. ti°. 34°. q. 38^a. Et dicit Ricar. ⁊ Tho. vbi supra: qꝫ ꝯfessus alicui habenti auctoritateꝫ absoluendi: nō teneť postea iterum cōfiteri eadeꝫ peccata ꝓꝓo parrochiano: ut patet i extrauagāti Joānis. 22. que incipit. Uas electionis. Est ergo sciēdum: ƒm Alex. de ales in. 4^a. parte sūme: i tractatu de cōfessione: ⁊ scđm Bona. in quarto. dist. 17^a. parte. 2^a. ar°. p^a. q. 2^a. ⁊ Ricar. eadē di. ar°. 3° q. p^a. ⁊ Panor. in. d. c°. oīs. ⁊ cardinalē in clemētina. dudū. de sepul. qꝫ ꝓꝓri⁹ sacerdos multipliciter ⁊ varie accipiť. Primo eni papa in toto mūdo est cuiuslibet ꝓꝓrius sacerdos: quia est caput totius ecclesie. c°. quāto. ⁊. c°. inter corporalia: de trāsla. De quo Isi. li°. 7°. Ethimo. c°. 12°. ⁊ habeť in. c°. cleros. xxi. pontifex. 21^a. di. dicit. Pōtifex princeps sacerdotū est: vel dicitur esse qsi via seqntiuꝫ Ipse enim summus sacerdos: ipse pontifex maximus nuncupatur. Ipse eni efficit sacerdotes ⁊ leuitas: ⁊ oēs ecclesiasticos ordines disponit. Et quod vnusquisqꝫ facere debet ostēdit. ⁊c. Secundo: cuiusqꝫ est proprius sacerdos summus penitētiarius pape: vt dicit Anto. de butri. in. d. c°. omnis in verbo. proprio sacerdoti. de officio autem summi penitētiarij ⁊ aliorum penitentiariorum notat Jo. an. in cle. romani. de elec. ⁊ in. c°. p°. de tem. or. li°. 6°. Tertio: est ꝓꝓrius sacerdos minor penitentiarius pape: in curia romana: vel vbicunqꝫ ei cōmittatur per ipsū papā: cui incūbit ꝓuidere saluti oīum fidelium. 9^a. q. 3^a. c°. cūcta per mundum. ⁊ in prohemio sexti. Quarto: legatus pape in sua legatione. c°. p°. de offi. le. cū ibi nota. vnde in tota prouīcia sua potest quoscūqꝫ absoluere: tanqꝫ ꝓprius sacerdos. Quito: vicarius pape argumento capituli primi. de offi. vi. ⁊ in. c°. officium. de offi. archiep. Et melius in. c°. inter cetera. de offi. ord. Sexto: vicarius legati: vt in dictis caplis. Et intelligiť cum papa hoc cōcedit. c°. nihil. de offic. le. Septimo: penitētiarius legati: cū ipse legatus habet potestatem constituendi penitētiarios: per iura supra allegata. Octauo: oīs cui a papa cōmittitur: vbicunqꝫ cōfessiones audire est oīum: proprius sacerdos. 2^a. q. 6^a. c°. de cetero. Nono: archiepiscop⁹ dū visitat est proprius sacerdos suoruꝫ suffraganeorum: ⁊ eos absoluere potest. c°. nostro de peni. ⁊ re. Decimo: episcop⁹ in tota sua diocesi. c°. inter cetera. de offi. or. ⁊. c°. p°. ⁊. c°. quoniā. eodē ti°. Undecimo: archipsbyter ecclesie cathedralis. c°. officiū vbi glosa. de offi. archip. Duodecimo: generalis vicarius epi: qui potest audire omnes de diocesi: argumento in. l. cuꝫ pretor. ff. de iudi. Tertiodecimo: presbyter parrochialis in tota sua parrochia. c°. 2°. de parro. Decimoquarto: omnes habentes auctoritatem a predictis: auctoritatem committendi habentibus: possunt absoluere tanqꝫ proprij sacerdotes: dummodo ipsi alias non sint icapaces istius auctoritatis: ƒm qꝫ declarat Alexander de ales vbi supra: ⁊ sanctus Bonauentura: ac Thomas. ⁊ Ricar. in. 4°. di. 17^a. ⁊ Panormitanus in dicto. c°. omnis. de peniten.

re. et Archi. in c°. plectis. 15a. dist. Et ideo illi qui cōfitentur fratribus minoribus: et predicatoribus: qui habent auctoritates per priuilegia sua audiendi cōfessiones: secundum formam traditam in cle. dudum. §. statuimus. de sepul. nō tenentur petere licentiam a suo parrochiano: licet Bern. glosator super d. c°. omnis: dicat oppositum. Que glosa postea per Clementem quartum: tanquam omnino falsa: et erronea fuit damnata: in quodam priuilegio indulto fratribus minoribus: et predicatoribus: quod incipit. Quidam temere. Et fuit determinatum in eo: quod illi quibus a superioribus: puta episcopis: et huiusmodi: committitur auctoritas audiendi cōfessiōes: possint eas audire: etiam ipsis parrochianis sacerdotibus inuitis: et cōtradicentibus. Et hoc idē tenet Joan. an. in c°. si episcopus. de pe. li°. 6°. Dicunt autem predicti theologi maxime Alexāder Tho. et Ricard. vbi supra: quod quando alicui sacerdoti committitur auctoritas audiendi confessiones alienorum parrochianorum: non fit aliquod preiudicium ipsis parrochianis. Eo quod iurisdictionis potestas: nō est alicui commissa in fauorē suum: sed in vtilitatem plebis: et ad honorem dei. Quintodecimo: dicitur proprius sacerdos ille: qui est electus ab eo qui habet auctoritatem eligendi sibi confessorem prouidum: et idoneum: vt sunt episcopi: et abbates exempti: quibus permittitur a iure sibi eligere cōfessorem. c°. ne pro dilatione. de peni. et re. Et idem dico de confessore electo a quocunque habente auctoritatē eligēdi: a papa: vel ab alio: qui potest eam dare. Sextodecimo: dicitur proprius sacerdos: quilibet parrochianus sacerdos omnium vagabūdorum: qui in eius parrochia voluerūt confiteri: secundum predictos doc. Dicuntur autem vagabūdi: illi qui nō habent domicilium certum: vel habitationem: secundum glosam: et Bartho. in l. dies. §. ptor. ff. de dam. infec. et Pano. in c°. fi. de foro compe. et probatur per legem labeo. ff. ad muni. et l. heres absens. ff. de iudi. Et idem dicendum est de illis qui domicilio suo relicto nauigāt: vel iter faciunt: querentes quo se cōferant ad habitandum. ff. ad muni. l. eius. §. si quis domiciliū. Et idē dicit Panor. in d. c°. oīs. De scolaribus mercenarijs: stipendiarijs: et huiusmodi: qui in aliqua parrochia morantur licet ibi no cōtraxerit domiciliū. Quia poterūt absolui ab eo sacerdote parrochiali: in cuius parrochia habitant de presenti: quando cōmode non possunt adire proprium sacerdotem. argumēto in c°. fi. de parro. Et idē tenet gl. in cle. pa. de priui. et Panor. in c°. cū contingat. de foro compe. Quod intelligendum est: quando per maiorem partem anni ibi steterunt: vel stare intēdunt. Nam tales efficiuntur de foro: et ecclesia illius ad quem accedunt: argumēto legis. si longius. §. p°. ff. de iudi. Et idem dicit Inno. et Hostien. in dicto. c°. omnis. de pe. et re. De peregrinis: et viatoribus: ac mercatoribus: discurrentibus hinc inde. Quia si alicubi morantur per annū: vel per maiorem partem anni: presertim tempore quo tenētur confiteri: et maxime quando in pascate non declinant ad domū sui loci. Quia tunc non videntur ibi habere domicilium: vbi est eorum domus: quo ad sacramenta: sed vbi habitauerūt per maiorem partem anni. c°. questi sunt. 16a. q. pa. vel vbi deliberauerunt habitare. dicto. c°. fi. de parro. Et argumētū ad pdicta in c°. ad apostolice. de deci. Et etiam quando nō intendissent ibi habitare per totum tempus: sed habitatio: et conducta domus esset illis prolōgata: sine fraude sua vltra pascha: vt dicit Inno. vbi supra. Si vero per tale tempus ibi morā nō traxerint: vel morari non intendāt: nō poterunt a sacerdote illius parrochie absolui: nisi licentiam habeāt super hoc ab epo: vel a parrochiano suo: aut ab alio: qui possit eam prestare. Dicūt autem quidam: quod quādo eps: vel parrochianus: dant alicui licentiam peregrinandi: vel itinerandi videntur etiam dare licentiā confitendi: et alia sacramenta suo tempore recipiendi. Sed Innoc. vbi s. dicit. quod tutius: ē vt semp petat licētia i pticulari de cōfessione: et de alijs sacramētis. Illi aūt qui in diuersis locis morantur equaliter: aut in diuersis castris hūt domiciliū: nec apparet quod sit pncipale: licet Hosti. dicat quod tutius est petē licētiā ab vtroque epo: vel parrochiano: in cuius iurisdictiōe morantur. Tamen alij dicūt quod possūt cōfiteri illi parrochiano: in cuius parrochia se inueniūt: tpe cōfessiōis fiēde: argumento capli. ex pte. de foro cōpe. et facit glo. i l. ij. C. vbi de crimi. agi. Oportet q dicit quemcūque cōuenire posse: vbi degit et moratur. Q. Q.

Notādū ē aūt secundum Pan. et Host. ac alios canonistas i d. c°. oīs. et theolog. maxie Tho. in 4° di. 21a. i expositiōe lre. et sctm Bon. i. 4°. di. 19a. ar° 3°. q. pa. quod i quibusdā casibus: pōt quis cōfiteri alteri: quam proprio sacerdoti. Ut quando proprius sacerdos est indiscretus. c°. placuit. de peni. dist. 6a. sed hoc facere debet cum licentia. dicto. c°. omnis. de peni. et re. Quam licentiā si pprius sacerdos nolit dare: potest secundum Hostien. vbi supra ad alium ire. c°. licet de regula. Vel vadat ad superiorē: vt eū ad dādam licētiā cōpellat: aut ipse illam tribuat. c°. nullus de de iure patro. Similiter si quis sciat ppriū sacerdotem eē hereticū: vel scismaticū: aut excōicatū: pōt ab alio cōfiteri: nec videtur teneri ad petēdam licētiā ab eo cū etiam locutio cū talibus phibeatur. c°. cū excō/

cato.xi^a^.q.3^a^.Et idem est dicēduz:si esset interdi
ct^9^:vel suspēsus.Quia nemo potest plus iuris in
aliū trāsferre:q̄z ipse habet.c°.nemo.de regu.iur.
li°.6°.Siliter si quis cognoscat suū ꝓpꝛium sacer
dotē:esse fragilē ad malū:hoc est pronū:ad pecca
tū:qđ habet cōfiteri.Et videt ex cōfessione verisi/
militer piculuz iminere ipsi ꝯfessori:vel sibi.Aut
scit ipsum esse sollicitatorem ad maluz:siue igno
rātem:aut reuellatorē cōfessionum.Vel qñ pecca
tum qđ vult cōfiteri:est cōmissum cōtra ipsum
cōfessorem:vel suos.In his 4 silibus casibus:qñ
ꝓbabiliter iminet piculuz ꝯfitenti:vel ꝯfessori:de
bet petere licentiā ab ipso:ꝯfitendi ab alio.Si aūt
parrochianus p̄dictā licētiam dare nolit:sicut te
net.Talis pōt nō obstāte cōtradictione ipsius:al
teri ꝯfiteri.Quia priuilegiuz meret̄ amittere:qui
cōcessa sibi abutit̄ potestate.c°.licz.de regula. Et
hoc intelligit̄:qñ alium ꝓpꝛium sacerdotē hēre nō
pōt.Et si nullū qui eum absoluat inueniat:est co
ram deo excusat^9^:sicut ille qui nō habet copiā sa/
cerdotꝫ.Nec in hoc trāsgredit̄ preceptū ecclie:qꝛ
precepta iuris nō se extendūt vltra charitatē:fm
oēs theologos Dicūt tñ coiter doctores:q quādo
quis nō pōt hēre aliuz sacerdotē:ꝛ iminet neces/
sitas ꝯfitendi:ꝯfiteri debet peccatū suū in genere:
sine eo:de quo posset piculuz iminere:ut habet̄ in
sūma ꝯfes.li°.3°.titu.34°.q.39^a^.Siliter fm Ric.
in.4°.di.17^a^.in casu extreme necessitatis:qñ ali/
cui iminet piculum mortis:ꝛ ꝓpꝛium sacerdotem
habere non pōt:quilibet sacerdos eum absoluere
valet ab oibus peccatis:ꝛ casib^9^:atqꝫ excoicatio/
nibus:ut etiā tenet glo.in.c°.pastoralis.de offi.or
di.quā coiter sequunt̄ doc.Et hoc probat̄ per ca/
pitulū eos.de sen.exc.li°.6°.ꝛ ar^m^.ad hoc.in.c°.si
presbyter.ꝛ.c°.seq.26^a^.q.6^a^.ꝛ in.c°.fures.de fur.
Dūmodo talis sacerdos nō sit excoicatus:aut he
reticus:vel ab ecclesia p̄cisus:fm sanctuz Bona.
in predicta di.19^a^.quarti. R

SEcūda cōditio confessoris:dicitur sanctita/
tis.Ille enim debet esse bone:ꝛ honeste vite
cui^9^ misterio iustificant̄ impij:recōciliant̄ rei:sa
nant̄ in aīa infirmi:atqꝫ spūalr resuscitātur mor
tui:vñ Aug.sup ps°.26°.fmone.2°.ait.Talē esse
oportet sacerdotē dñi:ut qđ populus pro se apud
deū nō valet:ipse pro eo mereat̄ impetrare:qꝛ scri
ptū est. Si peccauerit popul^9^ orabit pro eo sacer
dos.Si aūt sacerdos peccauerit:quis orabit pro
eo?quasi dicat nullus:vide textum ad hoc:in c°.
fertur.§.vulnerato.p^a^.q.p^a^.vbi inter alia dicit̄.
Vulnerato pastore:quis curādis ouibus adhibet
medicinaz?Aut quomodo populū oratiōis clip/
peo tueat̄:qui iaculis hostiuz sese feriendū expo/
nit?Aut qualē fructū de se ꝓducturus est:cui gra
ui peste radix est īfecta?Maior ergo metuenda
est locis illis calamitas:vbi tales ītercessores ad
locū regiminis adducunt̄:q dei magis īn se ira/
cūdiā ꝓducāt:quā per semetipsos placare debue/
rant.Qua ex re dicit Durādus in sūma:vbi.s̄.q
talis dꝫ esse ꝯfessor:ut sit dign^9^ xpi minister:vnde
de pe.di.6^a^.c°.qui vult scriptū est. Sacerdos cui
oīs offert̄ peccatorū quē statuit̄ oīs lāguori nllo
sit iudicādus:qđ ī alio prōpt^9^ est iudicare. Iudi
cās eni aliū:qui ipe est iudicādus:ꝯdēnat seipm.
Cognoscat ergo se:ꝛ purget ī se:qđ alios videt si
bi afferre.Ex qb^9^ vbis sumit̄ argumētū:fm Du
rāduz:vbi.s̄.q existēs in mortali peccato:peccat
mortalr absoluēdo aliū:nisi p̄us peniteat.Prete
rea sacerdos in ꝯfessione debet aīas īstruere:doce
re:arguē:ꝛ a peccato quātuz pōt reuocare.Ma
lus aūt:ꝛ peccatis ipse inuolut^9^:quō hoc faciet?
Scriptuz est.n.Eccl.14°.Qui sibi est nequā:cui
alij bon^9^ erit?De aīa sua modicum curās:multo
min^9^ curabit de aliena.Et iō sepe accidit:q ma
le dispositus accedēs ad ꝯfessorem maluz:multo
magis indisposit^9^ ab eo recedit.Imo qđ peius est
aliquādo penitēs ad tales cōfessores accedit:cuz
decem peccatis:ꝛ reuertit̄ cum vndecim.Et sepe
ad ipsos vadūt aliqui bñ dispositi:ꝛ cōtriti:q ab
eis deprauati reuertunt̄:incontriti:ꝛ indispositi.
Quō.n.audebit aliū arguere de crie:ille q in eo/
dē:ꝛ maiori est inuolut^9^?Cū dicat Hiero.in trā
situ suo.Quō p̄dicabit auarus de paupertate?Lu
xuriosus de castitate?ꝛ inuidus de charitate?Tu
igit̄ sacerdos:q vis eē fons:in quo sordidi debent
lauari:p̄us purifica teipm.Quia fm Greg.Dif
ficile est fontē nō deturpari:in quo sordidus laua
tur.Tales ꝯfessores sūt:sicut aqua que quāto plu
res pānos imūdos lauat:tāto magis ipsa fedat̄.
Itē sicut cādella que quāto plus alios illuminat:
tāto magis seipsaz ꝯsumit.De ipsis q̄qꝫ dici pōt
illud:qđ ait Augu.in fmone epiphie.de iudeis.
di.Nō facti si sicut lapides a miliario:q viatori/
b^9^ aliqd ondūt:sed ipsi imobiles ꝯsistūt.Et alijs
demōstrato vite fōte:ipsi ꝑfidi moriunt̄ siccitate.
Nō solū aūt debet esse scūs ꝯfessor:ꝛ sine peccato
mortali:sed in sanctitate solidus.ꝛ firmat^9^:ꝑp il/
la que audiunt̄ in ꝯfessiōe.Et iō Ber.sup canti
cam:fmone.18°.inqt.Tu frater cui firma chari
tas nūdum est:sed adeo tenera:ꝛ arundinea:ut
omni cedat flatui.Qua fronte aliena vulnera
curare:aut ambis:aut acquiescis?Noli esse ni/
mis iustus.Sufficit tibi:si diligis proximum tu
um:sicut teipm.Nō enim salutez proximi debes
querere:in salutis proprie detrimentum:hec ille.

Propterea ab illo: qui est in peccato mortali nõ debet quisq̃ hoc sciẽs recipe sacramenta: nisi in casu necessitatis: aut qñ ab alio bono recipe nõ valet. Cuius ideo est: qꝛ ſm Durã. ⁊ Ray. ⁊ Tho. in. 4° di. 24ª. Quicũq̃ in mortali crimine executionem alicuius ordis operat̃: mortaliter peccat. Et ex ꝯsequenti: qui ad hoc eum inducit: qꝛ digni sũt morte: nõ solum qui faciũt ea: sed etiam qui ꝯsentiũt facientibus: ad Ro. p°. ⁊. 86ª. disti. c°. facientis. ⁊ 2ª. q. pª. c°. notum sit. ⁊. 27ª. q. pª. c°. 2°. ⁊ de offi. de leg. c°. p°. Ideo saluator nr̃ dixit phariseis ꝺ muliere adultera. Qui sine peccato est vestrum: primus in eam lapidem mittat Joã. 8°. ⁊ de pe. di. 6ª. c°. qui vult. Ex quo datur intelligi: ꝙ qui vult alios corrigere: ⁊ eis pñiam iniũgere: prius ab oĩ peccato mortali se debet mundare. c°. qui sine peccato. ⁊. c°. iudicet. ⁊. c°. in grauibus. ⁊. c°. postulatus. ⁊ c°. sacerdotes. 3ª. q. 7ª. O igit̃ popule mortalem elige cõfessorem: ut possis ab eo bene mundatus recedere. Si enim esses vultũ lauaturus: nõ attramento illum abstergeres: ut pulchrior fieres. Nec si mare esses trãsiturus: eum qui nunq̃ in naui fuerit pro ductore recipes. Nõ ergo debes malo cõfessori aĩam tuã cõmendare: sicut nec ouem lupo cõmendares: nec quallias: siue coturnicem accipitri: nec leporem cani: nec ebrioso vinũ: nec guloso ferculum delicatũ. Unde vulgariter dicitur. Nõ dare el bon bochone in mane del gioto. Nam mali cõfessores: nõ ex charitate ꝯfessionis audiunt: nec salutem aĩaꝝ querũt: sed honores: ac cõplacentias. Et qd̓ peius est pecunias: bursas euacuãtes: aut ad malũ sollicitãtes absoluũt: a quibus nõ possunt absoluere: nõ faciunt ꝯsciam de grauissimis peccatis mortalibus: vnde hodiernis tẽporibus tãte vanitates: tot ꝯcubinarij: tot vsurarij: tot male ꝯsuetudines: nisi propter supportationẽ maloꝝ ꝯfessoꝝ? O cõfessores: de manibus vr̃is requirent̃ aĩe pereũtium: vnde Aug. in li°. 50°. omeliarum. omelia. 7ª. dicit. Si pro se vnusquisq̃ vix sufficit in die iudicij reddere rõnem: qd de sacerdotibus futurum est: a quibus sunt oĩum aĩe requirẽde? quasi dicat: male erit: vnde o bñdicte deus procedit: ꝙ nõ est aliquis: tam sceleratus: incorrigibilis: ⁊ obstinatus: qui nõ inueniat cõfessorem? Profecto est: qꝛ tales mali cõfessores pñt dicere sibi ꝯfitenti. Domine quinq̃ talẽta tradidisti mihi: vnde dicũt ei: absorbeo te. Sãctum ergo eligite confessorem: si vultis animas vestras sanctificare.

S

Tertia cõditio cõfessoris: diciẗ claritatis. Debet enim hẽre claritatem cognitionis: ⁊ scientie: ut dĩ in. c°. oĩs. de peni. ⁊ re. ⁊ ibi glo. sup verbo sacerdoti. ⁊ glo. sup verbo. prouidum. in. c°. ne ꝓ dilatione. eo. tit°. vnde dicit Ric. noster in. 4°. d. 18ª. art. 2°. q. 5ª. ꝙ cõfessor absoluens scienter: vel ex ignorãtia crassa: vel affectata: ab illis peccatis a quibus nõ põt absoluere: peccat mortaliter. Nã Deut. 27°. scriptũ est. Maledictus qui errare facit cecum in itinere. Et ideo tales cõfessores exponũt se simili maledictiõi: que venit sup filios Heli. De quibus scriptum est primi Reg. 2°. ꝙ erant filij belial: nesciẽtes dñm: nec offiñ sacerdotum ad ppl'm. Ideo Aug. de pe. di. 6ª. c°. qui vult. ait. Caueat spũalis iudex: ut sicut nõ cõmisit crimẽ nequitie: ita nõ careat munere scie: oportet enim ut sciat cognoscere quicqd debet iudicare. Judiciaria nãq̃ potestas expostulat: ut qd̓ debet iudicare discernat: vnde glo. sup verbo. sciat. ait. Nõ ignarus iudex esse dꝫ: nisi habeat peritiã: ⁊ experimẽta causaꝝ. Quod etiam patet in autẽtico: de iudicibus. in prin. colũ. 6ª. Preterea ut dictum est: ad sacerdotem ptinet instruere subditos suos ĩ lege: iuxta illud Aggei. 2°. Interroga sacerdotes legẽ. Sed nullus artem aliquã docere presumere debꝫ: nisi prius ipse didicerit. extra de elec. c°. cum in magistrum. 59ª. di. c°. ordinatos 61ª. di. c°. miserum. ⁊. 16ª. q. pª. c°. si clericatus. Difficilior aũt ars nulla est: aĩaꝝ regimine: ⁊ cõsciaꝝ examine: ut dĩ in. c°. cum sit. de eta. ⁊ quali. Ideo inquit Gre. in pastorali. li°. p°. c°. p°. Nulla ars doceri presumit̃: nisi prius intẽta meditatione discat̃: ab impitis ergo pastorale magisteriũ: qua temeritate assumit̃: cũ sit ars artium regimẽ aĩaꝝ: hec ille. Ideo dĩ secũdi Paralip. 19°. Uidete quid faciatis: nõ enim hoĩs exercetis iudicium: sed dei: ⁊ quodcũq̃ iudicaueritis in vos redũdabit: sit timor dñi vobiscum: ⁊ cũcta cum diligentia facite: ⁊ Leui. x°. dixit dñs ad Aaron. Preceptum est sempiternũ in generationes vestras: ut habeatis sciam discernendi inter sanctum: ⁊ pphanum: inter pollutũ: ⁊ mũdum docentes filios israel oĩa legitima mea: ⁊ Leuiti. 14°. dĩ. ꝙ sacerdotes debebãt discernere inter lepram: ⁊ nõ leprã. Ideo Aug. in. d. c°. qui vult. de pe. di. 6ª. ait. Qui vult cõfiteri peccata sua: ut inueniat grãm: querat sacerdotem scientem ligare: ⁊ soluere: ne cum negligẽs circa se extiterit: negligatur a deo: qui eum misericorditer monet: ⁊ petit: ne ambo in foueam cadãt: qꝛ si cecus ceco ducatum prestet ⁊c. Mat. 15°. Luc. 6°. 36ª. di. §. ut itaq̃. ⁊ 38ª. di. c°. que ipsis. ⁊ de peni. di. 6ª. §. qd̓ aũt. ⁊ de renũ. c°. post trãslationem. ⁊ de eta. ⁊ quali. c°. cũ sit. ſm enim Alex. de ales. Scire soluere: atq̃ ligare: est scire illi ostẽdere: que requirunt̃ ad absolutionem a peccato: ⁊ ligare cũ penitentia cõpetẽti

vnde

vnde Durandus noster vbi.s.⁊ Ric.in 4°.dist.
18ª.dicitq; sacerdos in quātū deputatus est ad
celebrandū diuinum officiū:tantū debet habere
de grāmatica:ut sciat congrue:⁊ bene verba pro
ferre:⁊ ꝙ intelligat saltē ad litterā quod legat.In
quantū vero est minister sacramentoꝝ:scire te/
netur que sit cuiuscūq; sacramēti materia:⁊ for/
ma.Debet etiam nosce modum dispensandi.In
quantū vero est doctor:tenet̄ scire fidei erudimē
ta.In quantū vero est iudex in foro cōscientie:te
netur scire discernere:inter peccatū:⁊ peccatū:sal/
tem in illis peccatis:q̄ sunt notoria:⁊ penitentem
salutē dirigere.In alijs vero peccatis:de qb⁹
etiā sapiētes dubitāt:simplex sacerdos debet ha
bere tantā scientiā:ꝙ sciat de his saltē dubitare:⁊
remittere penitentē ad cōsiliū sapientioris.Nā
difficile est scire omnē materiā restitutionū:cōtra
ctuū:suspensionū:⁊ huiusmodi.Et idē dicit san
ctus Bona.in.4°.di.17ª.addens:ꝙ dz semp sci
re ad que peccata:sua potestas se pōt extendere
quo ad absolutionē.Et p̄dicta eijciunt̄ ex.c°.nul
li sacerdotū.38ª.di.Et possumus dicere:ꝙ q nō
ingerit se:sed ex obia:vel requisitus exercet se ex
charitate in cōfessionibus:nō tenetur nisi b3 pre
dicta.Sed qui obtulit se officio fortius obligat̄.
Talis enim tenet̄ de omni exacta diligentia.arᵐ.
ff.depositi.l.j.§.sepe.versi.sed ⁊ si.vbi dicit̄:ꝙ qui
obtulit se deposito:tenet̄ de leuissima culpa:vbi
alas nō teneret̄ nisi de dolo:⁊ lata culpa:cū recipi
at nō ad vtilitatē alioꝝ:vnde dicit Durādus vbi
sup̄ ꝙ quotiens qs se ingerit ad ꝯfessiones audiē
das:totiens offert se ad respondendū de peccatis
mortalibus:⁊ de p̄ceptis:de cōtractibus:vsuris:
⁊ restitutionibus.Vñ debet cōfessor quilibet sal/
tem cognoscere genera peccatoꝝ:⁊ q̄ sint morta/
lia:⁊ capitalia:saltem in comuni. ¶

Aduertendū tamē:ſm Antoninū archiepi/
scopum Florentinū:ꝙ pōt quis dūmō non
sit nimis imperitus:in tribus casibus audire cō
fessiões.Primus est:qñ periculū mortis īminet:
nec alius confessor pōt haberi:tunc enim quili/
bet confessor pōt ⁊ debet eum audire.Secūdus
est:quādo confitens est peritus sufficienter:ita ꝙ
doceat cōfessorem:quod debet intelligi:si est bo
ne cōscientie ille qui cōfitetur:ita ꝙ non sit veri
simile ꝙ debeat fallere confessorē in dicendo.Terti/
us est:quādo ꝯfitens viuit spūaliter:⁊ crebro cō
fitetur:⁊ non cōsueuit habere:nisi venialia.Qui
ergo vult recte confiteri:querat sacerdotē habē/
tem cōscientiam:⁊ sciam:q2 non omni sacerdo/
ti est cōfitendum:vnde Ecclesiastici quarto dici/
tur.Ne subijcias homini pro peccato.Et in di
cto.c°.qui vult.dicit Augu.Qui confitetur.sa/
cerdoti:meliori q̄ potest confiteat̄.Stultus enim
esset infirmus:qui sciēter se medico cōmendaret
ignoranti. ¶

Sed hic oritur dubiū.Si non inueni t̄ idone
us sciētia:⁊ conscientia:sed vnus deficit in
scientia:⁊ alius in cōscientia:quid fiendum?Ali
qui dicunt:ꝙ tutius est cōfiteri habēti sciētiam:
⁊ nō cōscientiam:q2 sciētia est necessaria ad exe
cutionem sacramēti.Alij aūt dicunt oppositum
⁊ forte melius:q2 patet ex predictis:deficiēs in
sciētia:pōt in casu necessitatis:sine peccato audi/
re cōfessionem.Sed deficiens cōscientia:nō po
test sine peccato mortali se intromittere:cui pecca
to annectit̄:qui ei peccādi occasionē prebet:cum
posset sibi aliter prouidere:ut patet ex precedēti/
bus.Et ideo Ecclesiastici.19°.scriptū est.Meli/
or est insipiētia cum timore domini:q̄ apparēs
sapiētia:⁊ stulticia.Preterea imperfectionē sciē
tie potest supplere perfectio charitatis.ex. de re/
nun.c°.nisi cū pridem.§.pro defectu.Sed imp/
fectionē inocentie nō supplet sciētia:imo quod
peius est:quāto est maior scientia tāto: est pericu
losior:sicut bonus gladius in manu furiosi:patet
in demone:qui est denoīatus a sciētia.Ideo dicit̄
prime Cor.8°.Sciētia inflat:charitas edificat.Et
idem habetur transumptiue in.d.§.pro defectu.
Audite exēplū qd accidit tpe q̄ comes Frācisc⁹
sfortia factus est dux Mediolani.Quidā enim
cōfessor sine cōscientia:discurrebat per diocesim
Mediolanēsium:dans bullas falsas:⁊ absoluēs
ab omnibus peccatis:tam preteritis:q̄ futuris.
Quidā autem hoc intelligēs accessit ad eū:⁊ pe/
tijt ab eo:ut sibi absolutionē faceret de quodā pec/
cato magno:qd volebat cōmittere:qui petijt du
catū pro dicta absolutione:qua facta i scriptis:
ille taliter absolutus sciēs predictum cōfessorem
debere discedere ab ipsa terra cū magna pecunia
rum quātitate:expectauit eū in quodā loco:⁊ tota
liter eū expoliauit omnibus rebus:qui statī per
rexit Mediolanū:⁊ accusauit expoliatorē suum
corā duce.Cū ergo pro eo misisset:ille cōfessus fu
it ꝙ eū expoliauerat.Et cū dux vellet eū tradere
puniendū capitaneo iustitie:ipse rogauit ducē:
ut audiret cām suā.Deinde interrogauit ipsū cō
fessorē corā duce:vtrū absoluisset eū a quodā pec/
cato quod volebat facere:⁊ ille q2 negare nō po/
terat:rñdit ꝙ sic.Tūc expoliator dixit.Illustrissi/
me p̄nceps:iste vadit per terras absoluendo oēs
qui dant sibi pecuniā:a peccatis etiā futuris:qua
re ego rogaui:ut me absolueret de quodā magno
peccato qd volebā cōmittere:⁊ ipse me absolu

pro vno ducato: peccatũ autẽ quod volebã cõmittere erat de dispoliando ipsum: quare cũ ab eo sis absolutus: non dz querere aliã punitionem. Quibus auditis dux: ⁊ oẽs circũstantes in risum conuersi sunt: ⁊ illũ confessorem reprobũ cum vituprio expulerũt. Nolite ergo credere oĩ ceretão dicẽ [redacted] se hr̃e auctatez absoluẽdi: sed probate illũ. Ecclia stici. 37°. A ꝯsiliario malo: serua animaz tuã. X

Quarta conditio cõfessoris: dicit̃ discretiõis. Debet eniz cõfessor diligẽter examinare cõscientiam cõfitentis cum magna discretione. Et ideo cõtra malos cõfessores dicit Dauid in ps°. Defecerunt scrutantes scrutinio. Ideo Augu. de pe. di. 6ª. c°. p°. ait. Diligens inquisitor: ⁊ subtilis inuestigator: sapienter ⁊ astute interroget a peccatore quod forsitan ignorat: vel ex verecundia velit occultare. Sunt tamẽ quedã que nõ dz nimis curiose inquirere: quãdo nõ sunt verisimilia ꝙ sint in confitente maxime de valde turpibus: q̃ quis ignorat. Tales enim cõfessores reprehendit Scotus in. 4°. di. 15ª. ⁊ Dauid in ps°. iquit. Scrutati sũt iniquitates ⁊c. Ex hoc eni frequenter adiscit penitens: que nõ nouit: ⁊ cõtingit sepius ingnari ipsum cõfessorem. Scriptũ est eniz Prouer. xj°. Inuestigator malorũ opprimet̃ ab eis. Ideo non debet talia enormia: ⁊ i cõsueta iquirere: nisi in generali: ⁊ de longinquo [redacted] quasdam circũloquutiones: ut si fecit qui cõfitet̃ itelligat: ⁊ si nõ fecit: non adiscat. Naz narrat Cesari⁹ ꝙ quedã virgo cõfitebatur sacerdoti: qui imprudens ⁊ indiscretus: de peccatis sibi ignotis cepit eã interrogare: que mox in tantum cepit tentari: ꝙ postea sicut retulit alteri sacerdoti: vix ab illis potuit abstinere. Dicit ergo Scotus vbi. s. ꝙ valde peccãt tales cõfessores: maxime si talia inhonesta libenter audiunt. Debet ergo eẽ valde astutus: ⁊ prudens cõfessor: ⁊ facere cõfitenti multas iterrogationes. Primo vtrũ anno p̃terito cõfessus sit: ⁊ an integraliter: ⁊ vtrũ cõpleuerit pñiam sibi ipositam: ⁊ vtrũ recepit corpus dñi in pascate: ⁊ si recepit: vtruz in statu gratie. Deinde dz inquirere: vtrũ seruauit decẽ precepta discurrendo per singula. Et vtruz cõmisit aliqua ex septem vicijs [redacted] pitalibus. Et an seruauit mandata ecclesie: ⁊ an custodierit quinqz sensus corporis: ⁊ fecerit opera misericordie. Deinde diligẽter discutiat circunstãtias peccatorũ. Ad hoc. n. tenet̃ sacerdos maxime quãdo qui cõfitetur est ignorãs. de peni. ⁊ remis. c°. omnis. §. sacerdos autẽ. ideo Job. 29°. c°. sui libri mistice ait. Causam quã nesciebã: diligẽtissime inuestigabam. Y

Et pro cõclusione huius partis dico: ꝙ confessor: qui [redacted] medicus spiritualis debet facere sicut medicus corporalis: septem considerando. Primũ ꝙ debet medicus ꝯsiderare ẽ quiditas: idest que sit infirmitas. Vna eniz infirmitas sanatur vna medicina: q̃ non sanat̃ alia: imo quidaz egroti recipiũt valitudinẽ vno medicamẽto: q̃ occiderent̃ ꝯtrario. Et iõ ex hoc ꝓuenit: ꝙ multi infirmi moriunt̃: qr medici sepe nõ cognoscũt infirmitates egrotantiũ. Et similiter medicus spũalis: idest cõfessor debz considerare quiditatẽ infirmitatis spũalis. s. peccati. Hoc ẽ eius genus: ⁊ speciem: ut ei prouideat de remedio opportuno. Secundo debet medicus corporalis cõsiderare temporalitatẽ infirmitatis. s. quãto tẽpore qs stetit in ea: qr inueterate infirmitati alia requirit̃ medicina: q̃ si sit ĩfirmitas recens: q̃ leniori remedio potest amoueri. Et similiter cõfessor debet cõsiderare quãto tẽpore penitens stetit in peccato. Et maxime si habet cõsuetudinẽ in ipso. Tertio dz medicus cõsiderare infirmitatũ varietatẽ. Sepe. n. in infirmo sunt egritudines contrarie: que requirunt cõtraria medicamẽta. Et ideo in hoc oportet medicũ esse prudẽtissimuz: ne remedia adhibendo vni infirmitati: faciat crescere aliã. Sicut quãdo quis habet dolores coliquos: qui requnt remedia calida: ⁊ febrẽ pestilentialẽ: q̃ requirit remedia frigida. Et similiter cõfessor debet ꝯsiderare peccatorũ diuersitatẽ. Quãdoqz enim quis hz quedã peccata que videt̃ sibi inuicẽ quodãmodo eẽ cõtraria: licet oĩa vicia tẽdãt ad peccatoris dãnationẽ: ⁊ mortẽ eternã. Nam aliqñ quis hz peccatuz auaricie: quo iducit̃ ad nõ faciendũ elemosynas paupib⁹: sz ad sibi retinẽdũ supflua. Alio aũt ex latere: hz peccatum superbie: ⁊ vanaglorie quo inducit̃ ad erogandũ de bonis suis pauperibus: ut laudet̃: ⁊ melior ac misericordior ceteris reputet̃. Debet ergo cõfessor singulis peccatis cõgruẽtia adhibere remedia: ⁊ nõ facere sicut qdã medicus qui qbusdã pillulis: siue pulverib⁹: vel quodã electuario qualẽcũqz infirmitates volebat curare. Quarto dz medic⁹ cõsiderare quantitatẽ infirmitatis. s. vtrũ sit magna: vel parua: qr vna febricula: tertiana curari põt medica abstinẽtia ⁊ dieta: vel flebotomia. Febris aũt nota: ⁊ quartana: aut huiusmodi: potentioribus remedijs indiget. Et similiter cõfessor magnitudinẽ: ⁊ paruitatem peccati dz attendere: ut maiori infirmitati idest peccato maiorẽ det penitẽne medicinã: ⁊ minori leniorẽ. Quinto dz medicus cõsiderare qualitatem. s. infirmi. s. an sit naturaliter robustus: an ꝓo delicatus: ⁊ debilior: ut det ei medicamẽta que valeat tollerare: ⁊ que ei⁹ corporis cõplexioni conueniãt. Aliqñ eni medicũ solutiui magnã opationez faciet vni infirmo: q̃ nihil faceret alteri. Sed

et oportebit dare multos scropulos diafenicon:
diaprunis:diagredi: ⁊ reubarbari ⁊c. Et similr
cõfessoꝛ ꝯsiderare qualitatẽ ipsiꝰ peccatoꝛis: vtrũ
scilicet possit dissimiliter facere pñiaȝ quã ei vult
iniungere ⁊c. Sexto debet medicus considerare
causalitatem infirmitatis: scilicet qua ex causa ꝓ
uenerit: an ex calidate: vel frigiditate: aut ex ni/
mia comestione: vel abstinẽtia: quia medicine ha
bent fieri per contraria. 2°. Ethi. Et similiter ꝯfes/
soꝛ debet considerare causalitatem peccati: an pro/
cesserit propter malam societateem ⁊ couersatio/
nem: an ex superflua comessatiõe: aut ex alia cau
sa: ⁊ confitenti interdicere ipsaȝ causaȝ. Septimo
debet medicus considerare accidentalitatem ĩfir/
matis: quia accidentia multum conferunt ad
cognoscendũ quod quid est. 2°. Priorum. Et
ideo prudens medicus non solum considerat tẽ/
pus paracismi: sed etiam multa alia inquirit: sci
licet quanto tempore perdurauit frigus: ⁊ caloꝛ fe
bris: an senserit infirmus dolorem capitis: vel sto
maci: aut spatularuȝ: an habuerit vomitũ. Utrũ
qȝ in somnis veniãt sibi multa fantasmata: ⁊ pos/
sit doꝛmire: ⁊ an habeat appetituȝ edendi: ⁊ lubri
citatem: aut stiticitatem coꝛporis. Tãgitqȝ ei pul/
sum. Respicit vrinam. ⁊c. Et similiter confessoꝛ
debet diligenter examinare circunstantias pecca/
torum. Et multa alia de quibus August. in libro
de penitentia ait. Discretio confessoris valde neces
saria est. Consideret quantitatẽ criminis in loco:
in tpe. In pseuerẽtia ĩ varietate psone: cuiꝰ fuerit
etat: cuiꝰ sapiẽ ⁊ oꝛdis: ⁊ q̃li hoc fecerit tẽtatiõe: ⁊
de ipiꝰ vicij mltiplici executiõe: hec ille. Quibꝰ oĩ
bꝰ ꝯsideratis dȝ vnicuiqȝ ĩfirmitati pbẽ ꝯueniẽtia
remedia: ⁊ nõ facere more ĩpiti medici q oẽȝ infir
mitatẽ oculoꝝ vno colirio vult curare. c°. si. 29ª.
di. Itẽ ipse medicꝰ ⁊ cõfessoꝛ dȝ eẽ talis q firmꝰ
⁊ peccatoꝛ hẽat ĩ eo ꝯfidentiã: ⁊ speȝ recuperãde
sanitatis. Aliter parũ pficiet. Et experientiã vi
def q ex duobꝰ medicis eiusdẽ sufficiẽtie ille plu
res ĩfirmos curat: in quo plures ꝯfidunt: ⁊ q ha
bet maiorẽ famã pitie: imo ẽt si sit imperitioꝛ. Ad
pdicta ẽt potest dari exẽplum de quodaȝ medico
qui patreȝ suũ grauissime infirmũ curauit. Dein
de vxorẽ eiusdẽ pr̃is sui: nouercã suã: eadẽ ĩfirmi/
tate laboꝛanteȝ: licet nõ tam grauiː nunq̄ curare
potuit. Quia in eo nõ tantũ ꝯfidebat sicut pater.
Non dȝ aũt cõfessoꝛ esse nimis rigidus: ⁊ auste/
rus in sermone: ⁊ repꝛehensione: maxime anteq̄
penitẽs pfecerit cõfessionẽ. Quia ex tali asperita/
te sermonis tollif ꝯfidentia ꝯfitenti: ⁊ non audet
postea dicere oĩa peccata sua: ⁊ sepe ꝓpter hoc fa
cit cõfessionẽ inualidã. Et ideo ipse cõfessoꝛ quã/
tum põt: ƒm deũ debet eẽ cõsolatoꝛius ipsi cõfitẽ
ti: ⁊ ipsuȝ humanis verbis attrahere: ut omnia
sua crimina cõfidenter dicat. Et tũc in eo verifi/
cabitur illud Iob. 26°. Obstetricãte manu: idest
discretione ꝯfessoꝛis prudẽtis: eductus ẽ coluber
toꝛtuosus: idest diabolus: de aĩa peccatoꝛis. In fi/
ne ẋo cõfessionis dȝ illi ostendere grauitatẽ pec/
catoꝛũ suoꝛũ: ⁊ declarare quãtã pñiam meref. Et
quantũ põt ĩducere eũ ad doloꝛẽ suoꝛũ delictoꝝ.
Et hec sufficiant ꝓ pma parte huiꝰ ƒmonis.

¶ Pars secunda in qua ponuntur cõditiões
quas debet habere vera confessio.

Z Ex cõditiones inter alias dȝ hẽre que
libet bona cõfessio. Quarũ pma dicif
rectificatiõis: vt. s. non fiat aĩo simula
to. Deus enĩ nõ irridef: vt dicit Pau
lus ad Gala. 6°. Sicut. n. simia vult oĩa simiare ĩ
derisioneȝ. Et tñ ipsa deridef: ⁊ capif ĩ suis derisio
nibꝰ. Dũ enĩ videt barbitõsoꝛẽ seipsuȝ radere ad
speculũ: ⁊ ipsa hoc facere volẽs: ⁊ sub guture rade
sibimet ĩcidit colũ. Dũ ẽt videt hoiem calciari:
vult ipsuȝ simiare: ⁊ ligatis sibimet pedibꝰ calceis
capif: ita multi in sua confessione putãt deridere
deũ: vel hoies: minuẽdo ac mediãdo peccata sua
cõmissa. Sed ipsi capiunf in ipsis. Nõ. n. deꝰ talẽ
ꝯfessionẽ acceptat: sȝ iudicat peccatoꝛẽ ac si ñ eẽt
ꝯfessus: addẽs ĩsup penã pp irrisionẽ. Cuiꝰ figura
hẽtur. scdi Regũ. x°. vbi legif: q Dauid misit nũ
cios ad ꝯsolãdũ Amõ de moꝛte pr̃is sui doleteȝ.
Sȝ ipe Amõ psuasiõe suoꝝ ƒuoꝝ apphẽdit ƒuos
Dauid: ⁊ rasa eis medietate barbe: ⁊ ĩcisis vesti/
bꝰ vsqȝ ad nates: remisit illos ad Dauid sic illu/
sos. Qð audiẽs Dauid: eos noluit intueri donec
barbe eoꝝ creuissẽt. Et tũc vestitos vestimẽtis ꝯple
tis vidit eos. Et remisit Ioab cũ exercitu suo: ⁊ ex
terminauit Amõ ð t̃ra sua: ob hãc ðrisiõeȝ. Per
Amõ. n. significaf peccatoꝛ Amõ nãqȝ ĩterpṫaf
onustꝰ: vł pplãs dolens: siue populꝰ meroꝛis: vel
populꝰ iniquꝰ: aut inutił. Orbaf. n. pr̃e. i. vsu libi
arbitrij q̊ ꝑus merebaf. Sȝ mittit Dauid ƒuos
suos ad ꝯsolãdũ ipm: q2 xp̃s ĩspirat ei noticiã pec
catoꝝ: ut illa ꝯfitẽdo ꝯualescat: ⁊ libef ab illo me
roꝛe: ⁊ põdere quo pmebaf. Sȝ adest ꝑua fami/
lia suadẽs: ut derideat ƒuos Daud: hec ãt nefan/
da familia ẽ pudoꝛ ꝯfessiõis: timoꝛ satisfactiõis:
⁊ amoꝛ ðlectatiõis. Et við qd suadeãt ipi Amõ
idest pctõri. Dicit pudoꝛ ꝯfessiõis. Peccata tua
sũt nimis lubꝛica: ⁊ turpia. Incide sibi vestes vs/
qȝ ad nates: ut media appareant: ⁊ media sint
cooperta. Rade sibi medietatem barbe: ut non
reputet te confessoꝛ tuus tam soꝛdidum. Dicit au
tem timoꝛ satisfactionis. Caue ne diuitem ex

vsura ꝯfitearis: quia oportebit te satisfacere: ⁊ re/
manere pauper. Dicit autem amor delectationis
Ne cōfitearis te talē libidinem exercuisse: ne ipsa
delectatiōe priueris. Et sic suadet hec praua fami
milia: vt peccator sua peccata diminuat. Et tunc
miser credēs decipere deū: vel cōfessorem: ipse deci
dei. Quia deus talem non respicit confessionem
medietatis peccatorum: sed integram intuetur.
Non vult enim illa videre dimidiata. Sed pro i
tegris ⁊ cōpletis punit. Unde mittit Joab qui i/
terpretatur inimicus: idest diabolū qui ipsum pec
catorē sic male cōfessum interimat. Ad predicta
etiam facit: quod scribit Uegetius in li°. de re mili
tari dicens: ꝙ nihil magis in acie custodiendū
est: ꝙ̄ vt omnes milites incedēdo ordinem seruēt:
⁊ ab inuicem nō separētur. Periculum eniȝ ab
hostibus semper sustinet grauissimum: diuisus ⁊
inordinatus exercitus. Quia nanqȝ nos dum cō
fitemur peccata nostra: pugnamus contra diabo/
lum: tot armatos milites dirigim⁹ aduersus
eum: quot peccata legitime cōfitemur. Ideo sum
mopere cauēdum: est ne talis exercitus inordina/
tus procedat: vel diuise: idest ne vnū peccatum
manifestetur ⁊ aliud taceatur: ⁊ aliquid diminua/
tur: de eo quod factum est. Sic eniȝ deficiēdo dia/
bolus nos vinceret. Ideo quēadmodū peccata
commissa sunt: ita etiā debent lachrymabiliter ꝯfi
teri: ⁊ statim diabolū superabimus. Cuius figura
habetur pri. Macha. 5°. vbi legit: ꝙ Judas ma
chabeus venit congregato exercitu cōtra Thimo
theū ducē filiorum Amō: iuxta torrentem: quem
videns Thimotheus ait pricipibus suis. Si Ju/
das transiens torrētē inuadet nos: nō poterim⁹
preualere aduersus eum. Si vero timuerit ad
nos transire: ibimus ad ipsum: ⁊ superabimus
eum. Judas autem ordinato scriba siue notario
qui omnium nomina sciebat: fecit omnes propo
nomie ⁊ cognomine vocari: ⁊ transire torrentem.
Quo facto: perteritus Thimotheus fugat⁹ est: et
exercitus ei⁹. Judas vero succēsa terra eoruȝ ascē
dit montem sion: integrum ducēs exercitum suū
sine vllo damno: et ibi dn̄o sacrificauit ⁊ obtulit
holocaustū. Per Judā enim significatur oīs pe/
nitens. Judas enī interpretatur glorificans: ⁊ ip
sa penitendo glorificat deum. Iste autem Judas
idest penitens: primo accedit contra diabolum vs
qȝ ad torrentem lachrymarum per contritionem
Sed si vult obtinere victoriam oportet ꝙ ꝓgre/
diatur: quia nō sufficit fūdere lachrymas: sed ne/
cesse est cōfiteri peccata quod cognoscens diabo/
lus dicit socijs suis. Si transierit torrētē ⁊c. Et iō
oportet ꝙ ipse Judas per notarium: idest memo
ria: que oīa peccata habet in scriptis: ꝙ̄tū ad nomē
⁊ ꝙ̄tū ad cognomē .i. ꝙ̄tū ad locū: tp̄s: ⁊ modū ⁊
quo ad omnes alias circūstantias ad verā cōfes/
sionem requisitas: faciat oīa trāsfretare singulariter
⁊ audacter: ⁊ sic omnibus peccatis trāseuntibus
torrentem per confessionem: conteritur diabolus
⁊ dissipatur habitatio eius: per quam culpam ha
bitabat i anima. Et tunc ipsa anima hac obtēta
victoria cum omnibus virtutibus suis: sine aliq̄
lesione ascendit in montem sion: ad speculandum
eternam beatitudinē. Sciens ergo diabolus Ju
dā: idest ipsā animam penitentem venisse vsqȝ
ad torrentem: idest ad lachrymabilem compun/
ctionem: congregat exercitum suarum tētationū
ad impediendum ne transeat vltra ꝑ ꝯfessionē:
vel vt saltē aliquos de socijs ipsius non permittat
transire: vt sic ipsuȝ Judā valeat superare: optime
sciens ipsum nisi omnes sui socii transierint: non
posse eius manuȝ euadere. Et ideo Origenes sup
Leuiticū: exponēs illud psalmiste. Dixi cōfitebor
aduersū me. ⁊c. nos hortat̄ ad integrā cōfessiōem
di. Uides ꝙ pronūciare peccatū: remissionē pecca
ti meretur. Preuētus est diabolus in accusatiōe
vltra nos accusare nō poterit. Si enim nostri ac/
cusatores fuerimus: nobis proficiet ad salutem: si
vero expectemus vt a diabolo accusemur: accu/
satio illa cedet nobis ad penā: diabolusqȝ eos ha/
bebit socios in gehēna: quos conuicerit criminū
socios habuisse: hec ille. Licȝ autē nō sit necesse cō
fiteri particulariter omnia peccata venialia: sȝ suf
ficiat illa confiteri in generali: sim purgatorio no
lumus pro eis atrocius cruciari. Tamen debem⁹
animam nostram studiose purgare: etiam a ve/
nialib⁹ ne per illa trahamur ad mortalia. Ait enī
Aug. in li°. de decē chordis. Nolite ꝯtemnere ve/
nialia quia minima sunt: sed timete quia plura
sunt: plerunqȝ enim bestie minute nocent. Nun/
qd nō minutissima sunt grana arene? Sed tn̄ si
amplius mittātur in naui: mergūt eam vt pereat
ꝙ̄ minute sunt gutte pluuie: ⁊ tamē flumina im/
plēt: ⁊ domos deijciūt. Timēda ē ergo ruina mul/
titudinis: ⁊ si nō magnitudinis. Que verba, inquit
Aug. qa assiduitas peccatorū venialium iterduȝ
inducit efficacē cōsuetudinē in malo: ⁊ tales fa
cit cōcurrere circūstātias ⁊ ꝯditiones: ꝙ ab ipsis
ꝓceditur ad mortales culpas: que deducūt hoies
ad eternū interitum: ⁊ propterea etiā dicit idem
Augu. in quadam omelia: ꝙ sicut gutte aque ꝙ̄/
uis minute: cōtinue fluentes in naui per sentinaȝ
nisi ipsa sentina euacuetur: tādem demergi faciūt
nauē. Ita nisi peccatorū venaliū ꝯtinu⁹ fluxus re
primat̄: ⁊ ab anima eijciat̄: ꝑducēt finaliter ipsā

ad tartarei abyssi demersionez. Et hec sufficiãt q̃ñ tum ad primã conditionẽ bone confessionis que etiã appellari põt perfectionis: vt. s. omnia pecca ta pfecte ⁊ integraliter cõfiteantur. Secũda cõdi tio dicit̃ propositiõis. Debet enim ille q vadit ad cõfessionem firmiter pponere in aĩo suo nunq̃ȝ amplius cõmittere illa peccata. Si eniȝ haberet intentionẽ recidiuãdi: in vanũ cõfiteretur: nec re ciperet gratiã dei per cõfessionem. Quia ut dicit̃ Sapiẽtie. p°. In maliuolã aĩaȝ nõ itroibit sapia. Qd aũt cõfessio sine tali pposito nõ valeat: patȝ per exemplũ qd legit̃ in miraculis sancti Constã tini cãtuariẽsis archiepi: vbi dicit̃ q celebrante missam sancto Lanphrato: quidã ei⁹ diaconus iuuenis qui in ipsa missa dixerat euãgeliũ: ibideȝ cunctis videntib⁹ fuit post euangeliũ ereptus a diabolo. Demon enim in ventrẽ eius tanq̃ȝ canis paruulus currebat: nũc sursũ ad os: nũc deorsũ ad infe riora. Et quicũq̃ȝ ad eũ accedebat: si crimẽ aliqd mortale habebat de quo nõ esset confessus: illud publice detegebat. Qua de causa nõnulli erube scentes: pure sunt cõfessi. Qui dũ se illi psentarẽt querebat demon q essent: ⁊ vnde venirẽt: nullaȝ vt prius eorũ habens noticiã. Aliud etiã exẽpluȝ recitat Cesarius dicens: q in barbãtia apparuit quidã demon: qui oĩb⁹ sibi loquẽtibus peccata cõ missa: ⁊ nõ cõfessa ĩproperabat. Accidit aũt q q dam hõ desiderans ipsuȝ audire: sed timẽs ne pec cata sua reuellaret: cõfessus est ea cũ volũtate ite rum recidiuãdi in eis. Unde hac confessione fcã iuit ad demonẽ. Et mox ut introiuit demõ i aere clamans dixit. Amice veni huc: q̃ certe bene te dealbasti. Et statim oĩa peccata sua: licet totaliter ꝯfessa: omnibus audientib⁹ reuellauit. Et q̃ tur pia erant ⁊ vilia: illũ nimis cõfudit: ⁊ damnãdũ dixit. Aũ ille tristus effectus: ⁊ ad ad se reuersus perexit ad cõfessoreȝ suũ: ⁊ ei que acciderant retu lit. Et confessionẽ reiterauit: cũ firmo pposito nõ recidiuãdi. Tunc ꝯfessor illi ait. Modo securus reuertere: q̃ amplius non poterit te confundere. Qui cũ rursus ad demonẽ iuisset. Dixit quidam de circunstantib⁹ demoni. Ecce amicus tuus cui pauloante tam turpia peccata improperasti. De mon aũt rñdit. Ego nihil isti improperaui: nec d ipso aliquid mali scio. Tunc circũstãtes existima uerunt demonẽ prius fuisse mentitũ. Et sic p vir tutem sancte cõfessionis euasit notã maxime cõ fusionis. Refert quoq̃ȝ idẽ Cesarius: q corã pre dicto demone existente quadã matrona: cuȝ filia filia sua iuuẽcula: que stuprũ cõmiserat: ⁊ de eo nõ fuerat cõfessa. Ipse demon ait illi. Putas fi liam tuã quã tenes a latere eẽ virginem? Uere tu male eã custodisti. Et si mihi nõ credis interroga petronillam: que fuit conscia stupri puelle. His aũt auditis stupens mater filiã a se repulit cũ in dignatione ⁊ cõfusione dicẽs. Recede a me me retrix: q̃ nunq̃ȝ aliqd de meo habebis. Illa vo sibi bene conscia: simulatis lachrymis eiulans eggressa ẽ dicens: demonẽ fuisse mentitũ. Inspi rante aũt deo statim ad vicinũ sacerdotem inscia matre currens cũ magna cordis cõtritione ẽ cõ fessa. Et post cõfessionẽ ad matrẽ reuersa q̃ de lo co illo nondũ recesserat: ait illi. Male fecisti ma ter sic me repellẽdo ad verbũ demonis: q est men dax. Et cepit lachrymari. Cõmota igitur mater sup filia lachrymãte dixit demoni. Quare tale cri men filie mee imposuisti? Demon autẽ rñdit. Ni hil mali locutus sum de filia tua. Bona est ⁊ mũ da: ⁊ nihil mali scio d ea: neq̃ȝ dixi d ipa. Sic igit̃ puella vere cõfessionis bñficio a stupri nota ẽ li berata: ⁊ ad matris gratiã reducta: que prius nõ vere cõfessa fuerat vituperata. Aliud etiã exẽplũ legitur in cronicis ordinis nostri. Ubi dicitur: q Parisius fuit quidã magn⁹ vsurarius: qui infir mitate grauatus: ⁊ in extremis laborãs: cuidam fratri nostro cõfessus est oĩa peccata sua: plenaȝ restituendi vsuras faciẽs cautionẽ. Et hoc fcõ de functus est: ac honorifice sepultus. Sed post ali quantulũ tpis idem frater noster in via quadam inueniẽs demoniacuȝ pcepit demoni: ut sibi dice ret quid factũ fuisset de aĩa ipsi⁹ vsurarij. Qui re spondit ei di. Nobiscũ est in inferno sepult⁹. Tũc frater nõ credens: increpauit demonẽ dicẽs eum mendacẽ: q̃ dictus vsurari⁹ oĩa peccata sua con fessus fuerat: ⁊ nihil dimiserat de his q̃ ad aĩe sa lutem ptinebant. Rñdit aũt demon. Uere qcqd ei cõsuluisti totuȝ fecit: excepto q si vixisset resti tuere nõ intendebat. Et de hoc cũ eo decept⁹ fui sti. Et similiter nos pter suã cõfessionẽ credidi mus perdidisse illũ. Sed deus q nouit abscondi ta cordis: ipsuȝ pter hoc nobis adiudicauit. Et vt indubitanter credas qd dico: scias q semp in terfui sue cõfessioni. Et quecũq̃ȝ tibi cõfessus est audiui. Et cum demon oĩa per ordineȝ enarra ret: ⁊ tempus: ac locuȝ cõfessionis: ⁊ ipsa peccata que q̃ de eis non bene fuerat confessus demon adhuc sciebat: ille confessor cogitauit sic esse veri tatem. O quot inueniuntur in talibus: de quib⁹ inquit dñs Esaia. 16°. ⁊ Matthei. 15°. Popul⁹ hic labijs me honorat: cor autem eius longe est a me. Et ideo Augu. in p°. li°. de virginitate ait. Nemo a peccato tanq̃ȝ rediturus abscedat. De bet ergo cõfessio fieri cum charitate: ⁊ dei amore. Et non solum ex timore. Unde inquit Augu. in

c°.nullus.de peni.di.7ª. Quem penitet oportet nõ solum deum timere iudicẽ:sed etiã iustũ diligere. Ut non solum penam timeat:sed etiã anxietẽ pro gloria. Ait etiã Grego.in quadã omelia. Nihil habet viriditatis ramus boni operis:si non manserit in radice charitatis:ꝓpterea scriptũ est Ecclesiastici.17°. A mortuo quasi nihil perit confessio. Ideo David ps°.53°.dicebat. Voluntarie sacrificabo tibi:⁊ confitebor nomini tuo dñe qm̃ bonum est. A

TErtia conditio cõfessionis dicit̃ discretionis. Cõfessio enim debet fieri cum magna discretione:q2 discretio est mater omniuȝ virtutuȝ.c°.p°.de officio custo.⁊.c°.presentiũ.p°.q.5ª.iõ Nicolaus de lira sup illa verba Matthei.5°.quod si sal euanuerit:ait. Sicut sale omnia cõdiunt̃ cibaria:ita discretione oĩa opera nostra ordinari debent:⁊ dirigi. Et ideo Bernard9 sup Canticã sermone.2°.dicit. Discretio quippe omni virtuti ordinem ponit:modũ tribuit:decorẽ ⁊ ꝑpetuitatem cõfert. Est ergo discretio:nõ taȝ virtus:q̃ȝ moderatrix virtutũ:ordinatrixq3 affectuũ:⁊ doctrix morum:tolle hanc ⁊ virtus viciũ erit:hec ille. Et Isidorus in sinonimis ait. Quicqd boni cum discretione feceris virtus est:qcquid sine discretiõe gesseris:viciũ est. Virtus enim indiscreta:pro vicio reputatur. Hac ergo discretione bita debet peccator grauedinẽ peccatorũ suorũ discrete considerare:⁊ grauiora prius cõfiteri:⁊ cũ maiori maturitate:ac diligentia:deinde minora. Argumentum in.c°.admonere.33ª.q.2ª. Nam vbi maius periculum intendit̃:ibi ꝓculdubio plenius est consulendũ.ex̃.de elec.c°.vbi periculũ.li°.6°. Cõtra quod faciunt quidã:qui valde ponderãt leuia:⁊ transcurrũt grauia:confitent̃ se in ecclesia sputuȝ fecisse:⁊ de acerbissimis criminib9 pertranseunt. Et talis erat cõscientia phariseorũ decimantium mentaȝ:⁊ rutã:⁊ omne olus:⁊ grauiora legis pretermittentiũ. Matthei.23°. Istorũ autẽ ꝯsciẽtia cõparatur telis araneaꝝ capientib9 paruas muscas:⁊ magnas nõ. Semp ergo incipias cõfiteri grauiora:que te magis onerãt:⁊ postea facili9 cõfiteberis minora. B

QUarta cõditio confessionis:dicit̃ esse denudationis. Unde sciendũ est:s3 Alex.de ales vbi.s.⁊ Ric.in.4°.di.21ª.ar.3°.q.4ª.ꝙ in confessiõe:debet quilib3 denudare quod fecit:⁊ nõ debet quis dicere mẽdaciũ:vel qd nõ fecit cã humilitatis:q2 si nõ licet alicui ferre testimoniũ cõtra proximũ. Exodi.20.multo min9 cõtra seipsuȝ:s3 Augustinũ.x°.de ciui.dei.c°.21°.ideo inquit Augu.22ª.q.2ª.c°.cum humilitatis. Cuȝ humilitatis cã mentiris:si non eras peccator anteq̃ȝ mentireris: mentiendo efficeris quod euitaueras. Debemus ergo dicere veritatẽ in cõfessione:ut inquit Aug.sermone.22°.super Joãneȝ. Et ideo nõ debem9 vti duplicibus verbis. Unde inquit Alexã.de ales vbi.s.ꝙ penitens:aut scit se fecisse peccatũ:⁊ tunc simpliciter obligatur ad confitendũ illud:⁊ si apponit ꝯditionem dicendo si hoc feci:nulla est cõfessio:⁊ in hoc erant multi dicẽtes. Si fecissem talem rem:dico meã culpam:quibus ipse rñderem. Et ego si te absoluo:absoluo sicut semel feci cuidam qui quasi in oĩus peccatis de quib9 confitebatur semp dicebat. Si hoc feci dico meã culpã. Si vero timet se peccasse:sed nõ scit pro certo:sed dubitat aut opinatur:d3 dicere stimulũ suũ sicuti est:dicẽdo timeo:vel dubito:aut opinor me cõmisisse tale peccatũ. Bonaꝝ quippe mẽtiũ est:ibi culpaȝ timere:vbi culpa nõ est.c°.ad eius.5ª.di.⁊.c°.2°.§.cum autẽ.de obser.ieiu.ideo Job.9°.c°.dicebat Verebar oĩa opa mea. Debet ergo certũ pro certo cõfiteri:⁊ dubiũ pro dubio. Tamẽ cauendũ est ne cõsciẽtia sit grossa:aut erronea:vl ꝓsumptuosa:⁊ ideo cũ quis suã conscientiã:cũ omni diligẽtia examinauerit:existimare d3 ꝙ multa mala cõmisit de qbus nõ recordat̃:⁊ que nõ cognoscat. Et ideo in fine ꝯfessionis d3 dicere de oĩbus istis peccatis meis cõfessis:⁊ oblitis ꝑ negligentiã:dico meã culpã:sciens ꝙ pro illis peccatis que ꝑ negligentiã obliuiscunt̃:maiores penas patietur in purgatorio:q̃ȝ si de illis esset confessus. Ideo dicebat David in ps°. Delicta qs itelligit:ab occultis meis mũda me dñe. Idẽ dicit Alex.de ales vbi.s.s3 sniam Augu.in li°.de penitentia. Et etiã beatus Thomas in.4°.di.21ª.i expositiõe lre:ꝙ nõ sufficit dicere peccata in generali:s3 necesse est dicere in particulari vni ꝯfessori oĩa peccata de quibus recordat̃:facta diligenti examinatiõe:vnde de peni.di.p°.§.alij.dicit̃. Dic tu ꝓus iniquitates tuas:ut iustificeris. Veruȝ q2 ut scriptũ est in.l.ij.§.si qd aũt.C.de veteri iure enucle.⁊ per glo.in.c°.porrecta.de cõfir.vti.vel inuti.omniũ habere memoriam:⁊ in nullo penitus errare:diuinitatis potius q̃ȝ humanitatis ẽ. Ideo qñ quis adhibuit diligentiã quã potuit in recogitãdo peccata:sufficit dicere culpã generaliter de oblitis:⁊ de9 illa reuertit. Ut inquit Ric.in.4° di.21ª.ar.3°.q.3ª. C

QUinta conditio cõfessionis dicit̃ inexcusationis:siue culpabilitatis. Unusquisq3 eniȝ d3 se inculpare humiliter:⁊ nõ facere sicut qdaȝ mulier que in cõfessione dicebat ꝙ erat vna magna peccatrix. Cũ autẽ confessor ut ꝓbaret eã rñdisset ꝙ ẽt ipse hoc itellexerat:illa indignata ait. Nõ credatis ita eẽ. Scio eni qs fuit ille scelerat9 qui male dixit vob de me. Et cepit se inocẽteȝ vel

le ondere. Nõ igitur oz quis se excusare in cõfessio ne: sed accusare: vñ Augu. in li°. 50. omeliarum omelia. 12ª. ait. Confiteamur peccata nr̃a: nõ excusemus: tu fecisti: tu re⁹ es: tibi ignoscit. Et idẽ in lib°. de verbis dñi: ſmone septimo inqt. Esto accusator tuus: ⁊ deus erit indultor tuus. Contra qḋ faciunt multi: q excusant peccata sua excusantes per errorẽ: vel ignorãtiam: qḋ fecerunt p maliciam: vel dicẽtes nescio si hoc feci: cũ error in facto ꝓprio nõ sit tollerabilis. c°. ab excõicato. de rescriptis. ⁊ C. de rescin. vendi. l. quisqs. ⁊ ff. de iuris ⁊ fac. igno. l. plurimũ. Alij retorquẽt peccatũ suũ in deũ: cũ deus nõ possit esse auctor peccati: vt inquit Augu. in. 5°. de ci. dei. Qui etiã in lib°. de vera ⁊ falsa pñia dicit. Nõ debet hõ se excusare: ne suũ augeat crimen ut Adam: cui nõ sufficiebat peccasse: sed suũ ampliabat crimẽ culpãdo vxorem: ⁊ culpã transferẽdo in auctorẽ. Non igit̃ peccantes dicamus. Non aliud potui: cũ me cõstitui fu rem: qz deus fecit me pauperẽ. Nec mirũ si dedit⁹ sum fornicationi: qz talis creatus sũ nature. Fragilitas enim mea magna: cogit me cõmittere crimina talia. Erat enim q sic fallit̃: natura nãqz talis est: ut possit qsqz resistere malo: cui se subijcit ex arbitrio: hec ille. Alij excusant se dicẽtes: ꝙ diabolus hoc eos facere coegit: qḋ est falsum. Et põt dari exemplũ de illo religioso cui cũ duo oua eẽnt data in q̃stã: ipse ill ; portauit ad celãr: ⁊ ad lucerne ignẽ decoquẽs comedit. Cum aũt ↄfitendo diceret plato suo ꝙ instigatiõe diaboli hoc fecerat: demon rñdit dicens. Mentiris: qz ego hãc maliciã inuenire nescissem. Cõtra tales inqt Augu. in li°. qnquaginta omeliarum. omelia. 12ª. Suadere: ⁊ sollicitare diabolus põt. Cogere oino nõ põt. Et Hierony. ait Debilis est hostis: q non vincit nisi volentẽ. Et ideo vnusqsqz in cõfessione: debet dicere cũ psalmista. Sana aiam meã: qz peccaui tibi. ⁊ cũ eadẽ ꝓpheta. secũdi Regũ. 24°. Ego sum dñe qui peccaui. Ego q inique egi. Multas alias cõditiones ad cõfessionẽ pertinẽtes cũ predictis ponũt theologi: maxime Tho. i. 4°. di. 17ª. quas breuitatis cã nõ multũ explanabo. Sunt aũt sedecim que i his versib⁹ cõtinent̃. Sit simplex: humilis: cõfessio pura: fidelis. Atqz freqẽns: nuda: discreta: libens: verecũda. Integra: secreta: lachrymabilis: accelerata. Fortis ⁊ accusãs: ac sit parere parata. Simplex. s. ut nõ recitet in confessione: nisi ea que ad ipsaz ptinent. Humilis: ut miserũ se ⁊ infirmũ cõgnoscat ⁊ cõfiteatur. Pura: ut recta sit eius intẽtio. Fidelis idest vera: ⁊ sine falsitate: ⁊ taz cõfitens q̃ cõfessor sit in fide catholica: ⁊ fiat confessio ſm doctrinã ecclesie: ⁊ non hereticorum: ⁊ ꝙ fiat sub spe venie. De primo habetur. de peni. dist. 6ª. c°. qui vult. De scḋo. de peni. dist ª. p. c°. quem penitet ⁊. c°. nemo. Frequens ut frequenter cadens frequenter cõfiteatur: ⁊ resurgat. c°. septies. de peni. dist. 3ª. Uel ut idem peccatum pluribus confiteatur: ut facilius pene remissionem consequatur dicto. c°. quẽ penitet. Si enim non remittetur ei in hoc seculo: purgabitur in alio. Nuda ut nõ inuoluat obscuritatem verborum. Discreta: ut maiora peccata cũ maiori põdere cõfiteatur: ⁊ discretũ querat sacerdotem: dicto. c°. q vult. Et distincte: ac separatim singula peccata confiteatur: ita ꝙ confessor bene itelligat. Non faciendo sicut quidam qui cognoscẽtes ꝙ vn⁹ cõfessor pro maiori pte dormiebat qñ audiebat cõfessiones: oẽs ibant ad illum: ⁊ qñ grauiori somno opprimebat̃ dicebãt turpiora peccata. Et finita ↄfessione excitabãt eũ a somno: ut daret eis absolutionez. Debet quoqz cõfessio esse libens. i. spõtanea: nõ coacta. Verecũda: ut ḋ peccatis erubescat: ⁊ nõ se iactet. Integra: ut oĩa peccata vni dicat. Secreta q̃ ad ↄfessorẽ: ⁊ ẽt quo ad ↄfitẽtẽ i his q̃ possent scãdalũ generare: ⁊ ut fiat in secreto. Lachrymabilis q̃ ad ↄtritionẽ. Accelerata: ut nõ differat de die in diem confiteri. Fortis: ut nihil dimittat pp verecũdiã. Accusãs seipsũ: nõ aliũ Ac sit parere parata. s. ↄfessori i acceptãda iuxta penitẽtia: ⁊ reliqs pertinẽtib⁹ ad suã salutem.

SEd istaꝝ ↄditionũ dimissa pro nũc amplio ri expositione: solũmodo dicem⁹ sextã ⁊ vltimã ↄditionẽ: quã debet habere cõfessio: que dicit̃ humiliationis ⁊ verecũdatiõis: vt eni inqt Aug. in c°. quẽ penitet. de penit. di. pª. Ille qui vadit ad cõfessionẽ debet cũ verecũdia ⁊ rubore dicere peccata sua. Et nõ facere sicut quidã qui sine dolore ⁊ verecũdia : imo sepe cũ quadã vana gloria ⁊ risu dñt pctã sua. Nõ est signũ magne idispositiõis Debetis ergo accedere ad cõfessionẽ cũ maxima humilitate: vt inquit Aug. in omelia pª. sup primã canonicã Joãnis: ⁊ in li°. de virginitate. c°. 50 i li°. de verbis dñi: sermõe. 12°. Quia vt scriptũ est in. §. taciturnitas. ḋ peni. di. pª. Sine hũilitate alicui veniã sperare non licet. Contra quod faciunt multi q tumidi: ac supbi ac sine vlla humilitate ⁊ reuerẽtia: vadũt ad cõfessionẽ magis ad laudãdũ q̃ ad accusãdũ. Sicut faciebat q̃dã mulier q̃ q̃ in ↄfessiõe dicebat. Dico meã culpã de oĩb⁹ peccatis meis. Ego sũ bona mulier: ⁊ libẽter facio opa pietatis. ⁊c. Uidẽs autem confessor ꝙ nihil aliud dicebat nisi suas laudes: dixit ei. Estis malecontenta de omnibus bonis que fecistis? Illa vero que aliquantulum surda erat. Respondit

Dñe ita. Tūc cōfessor sine aliqua absolutione eā dimittens ait. Ite ergo et dicite vnū pater noster pro penitētia. Alij pompaticis vestibus ornati tā viri q̄ mulieres: vadūt ad cōfessiones sicut ad tripudium. O nephādum facinus: o magna demētia: o stultitia immensa. Si eni mulier offendisset virum suū maxime in turpibus: volēs ab eo indulgentiā ipetrare: profecto oculis ad terram deiectis veniā postularet: tu ergo anima que es spōsa xp̄i desponsata illi per fidem. Osee. 2°. Et fornicata es cū amatoribus multis. Iere. 3°. Debes cū maxima humilitate: et multis lachrymis si fieri potest coram vicario xp̄i te prosternere deuote iuxta illud Ecclesiastici. 4°. Ante sacerdotē humilia aiā tuā: quia cor cōtritum et humiliatū deus nō despiciet. ps̄°. 50. et. c°. sacrificiū. et c°. in actiōe ò pe. pª. Et corrigia vel chorda ad collū apposita Vel saltē cū maria reuerētia dicē cū Dauid. ps̄°. 50. Miserere mei deus s̄m magnam misericordiā tuā. Et cū publicano. Luce. 18°. Deus propitius esto mihi peccatori. Et cum filio prodigo. Luce. 15°. Pater peccaui in celum et corā te: iā nō sum dignus vocari filius tuus. Fac me sicut vnum ex cenarijs tuis. Ipse vero benignus et misericors pater noster celestis oia peccata tua tibi dimittet: et diaboli potestatem super te seuientē auferet. Nā recitat Cesarius q̄ fuit vna cōcubina cuiusdam sacerdotis qui seipsū laqueo suspēdit. De cuius morte illa perterrita: monasteriū quoddam intrauit. Quā demō sepe sollicitabat ad peccandū dic. Consenti mihi: et ego faciam te magnā dominā Illa vo facto signo crucis: vel aspsa aq̄ bñdicta fugabat diabolū: sed stati reuertebatur. Tunc de consilio cuiusdam cōfessoris: quādo diabolus apparebat sibi: cepit dicere Aue maria. Et statim fugiebat diabolus veluti si sagitta fuisset percussus: et propius accederē nō audebat. Nō tamen eā ex toto relinquebat. Tandem consultum fuit ei vt generalē confessionē faceret: ad quam cū iret iter rogauit eā demon di. Quo vadis? Et illa inquit. Vado cōfundere me et te: et demō ait. Noli: noli hoc facere: sed reuertere. Cui illa dixit. Sepius me cōfudisti. Nunc autem confundā te. Ille vero nec minis nec blandicijs valens eam retrahere: sequebatur vsq̄ ad locū cōfessionis sicut miluus in aere super eā volitans. Que mox vt os ad confessionem aperuit: ille clamans et eiulās euanuit: nec vnq̄ postea visus est ab ea nec audit⁹: quo miraculo patuit q̄ non sufficit dicere Aue maria sine confessione: ad totaliter fugandū demonium. Vult eni beata virgo q̄ deuoti sui confiteantur.

¶ Pars tertia de fructificatione. Q

m Ultum vtile est: hominem frequenter confiteri: vt dicitur in summa cōfessorum li°. ti°. 3°. 34ª. q. 65ª Unde Alex. de ales in. 4°. parte summe in tractatu de cōfessione ponit nouē vtilitates: quas ille consequit̄ qui freqn̄ter et deuote ɔfitet̄. Quib⁹ vtilitatibus primo recitatis: alias nouē subiungemus. Prima vtilitas dicitur cognitionis: scilicet peccati. Nam vt supra dictū est cōfessor tenetur instruere confitentē: eiq̄ ostendere quantum potest peccatorum qualitatem. Quando. s. aliquod peccatū est mortale: et quādo veniale. Et sic et consequenter ille qui sepius sua peccata cōfitetur: clarius ea cognoscit. Et maxime quādo diuersis cōfessorib⁹ eadē peccata ɔfitetur. Quia sepe quod nescit vn⁹ aut forte nō ita bene declarat: supplet alius. Itē ꝓpter actum humilitatis quem facit cōfitens: de⁹ illuminat eius intellectū ad cognitionem suorū delictorū: ita vt cū propheta dicere possit. ps̄°. 50. Iniquitatē meā ego agnosco. etc. Et ideo dicitur Apoca. 3°. Colirio vnge oculos tuos vt videas. Coliriū enim quod ex quadā aqua et puluere cōficitur: et purgat humores oculorū: significat confessionē per quā puluere considerationis peccatorū: et aqua lachrymose cōpunctionis intellectus illuminatur: vñ Ioānis. 9°. dicebat cecus illuminatus. Abij et laui et vidi. R

Secūda vtilitas dicit̄ satisfactionis. Verecūdia eni cū qua quis peccata sua confitetur: ē quasi palium preciosum cooperiens peccatū. Vñ Ambro. in. li°. ò sancto Ioseph dicit. Plurimū suffragatur verecūda cōfessio. Et penā quā defensione vitare nō possumus: pudore cōfessionis extinguimus: et Augustinus in. li°. de penitentia: et ponitur de penitentia. distin. pª. c°. quem penitet. ait. Qui per vos peccastis: per vos erubescatis. Erubescentia eni ipsa: partē habet emissionis. Et quoniam verecundia magna est pena: qui erubescit ꝓ xp̄o fit dignus venia: hec ille. Et ideo inquit Alexander de ales vbi supra: et beatus Tho. in. 4°. di. 17ª. ar°. 3°. q. 5ª. q̄ quanto quis plures confitet̄ et diuersis: plus erubescit. Et ideo magis sibi remittitur de pena purgatorij. Tertia vtilitas dicitur securationis. Nā ille qui cōfitetur recipit securitatē mētis: et trāquillitatē ai: vñ Dauid. ps̄°. 41°. inqt In voce exultationis et cōfessionis sonus epulātis. Et ratio est: q̄a per cōfessionē aia pacificatur cū deo. Esa. 57°. Creaui fructū labiorū pacē. Itē per ipsā serenat̄ ɔsciētia. 2°. ad Cor. p°. Gloria nostra hec est: testimoniū cōscientie nostre. Et hoc ꝓbare potestis per experientiam. Nā qñ itis ad cō

fessionē videtur vobis q̄ habeatis mōtē magnū sup humeros: ꝛ maximā grauedinē. Statim vero q̄ cōfessi estis: leues estis ꝛ hilares atq̄ iocundi: quia putredinē peccatorū ab anima expulistis. Quarta vtilitas dicitur diminutionis. Nā vt di cūt doctores: maxime Ric. in . 4°. di. 18ª. Virtu te clauium ꝛ absolutionis diminuit̄ de pena pur gatorij pro peccatis debita: vn̄ dicit beatus Tho. vbi supra: q̄ quis posset totiēs idem peccatum cō fiteri: q̄ tota pena vel maior pars ei remitteretur. Dicit enī Ricar. vbi supra. ar° 2°. q. 4ª. fm Au gustinū ꝛ magistrū: q̄ claues etiam respectu eiꝰ dem peccati in numero habent efficaciam pluſq̄ semel: imo totiēs quotiens quis cōfitet̄ ꝛ absolui tur. G

Quinta vtilitas dicit̄ intercessionis. Tenent̄ enī cōfessores rogare deū: ꝛ intercedere pro illis qui eis confitentur: vt inquit beatus Tho. vbi supra. Et probat̄ in. §. ecōtra. de peni. pª. Si enī sacerdotes debēt pro populo iterpellare: ꝛ eiꝰ pec cata comedere: idest suis precibus delere atq̄ cō sumere. Osee. 4°. ꝛ. c°. ipsi sacerdotes. pª. q. pª. A fortiori tenentur orare pro animabus sibi creditis ꝛ peccata sua eis reuellantibus in cōfessione. Vn̄ dicit glosa in. c°. mēsurā. §. nō sunt. in verbo. quan to pluribus. de pe. dist. pª. Tāto plures obligat ad orandū pro se: quāto pluribus cōfitetur. Et ideo posset aliquis cū tot cōfessoribus cōfiteri: ꝛ omi bus dicere peccata sua: q̄ orationibꝰ eoꝝ liberare tur ab omni pena. Quapropter sicut leges volunt q̄ inter duos discordātes ponātur arbitri pro pa ce reformāda: prout notat̄. ff. de arbi. l. i. ita sancta ecclesia: imo Christꝰ inter deum ꝛ peccatores po suit arbitros: idest cōfessores: dicens ipsis pecca toribꝰ illud Luce. 17°. Ite ostendite vos sacerdo tibus. H

Sexta vtilitas dr̄ grē augmētationis. Unde magister in. 4° di. 17ª. ait. Quanto magis qs cōfitet̄ turpitudinē criminis: tāto faciliꝰ cōseq tur grām remissionis. Itē vt ait Alex. de ales vbi supra. Deꝰ hōi pp cōfessionem purā multiplicat gratiam suā. Et facit confitentē magis deuotum: quanto sepius confitetur: vt etiam inquit beatus Thomas in. 4°. dist. 17ª. ar°. 3°. q. 5ª. Quandoq̄ ēt hō vadit ad ꝯfessionē nō ita bn̄ cōtritꝰ: q ꝯfitē do pctā fit ꝯtritꝰ: vt ait Alexāder vbi. s̄. Septima vtilitas dr̄ decoratiōis. Qn̄. n. hō est in pctō mor tali: aīa eiꝰ est turpissima: ꝛ fedissima. Et facies idest imago dei existēs in ea: est obscurata: ita q̄ di ci pōt illud Treñ. 4°. Quō obscuratū est aurū: mutatus est color optimꝰ? Denigrata est sup car bones facies eoꝝ: ꝛ nō sūt cogniti in plateis. s. sup ne ciuitatis: a deo et ab angelis p approbatiōe: ꝛ pristinā dilectionē. Sed p confessionē aīa fit pul chra: dicēte Dauid. ps°. 95°. Cōfessio ꝛ pulchritu do in cōspectu eiꝰ. ꝛc. Nō ēt hēt̄ i. c°. totā. de peni. di. 3ª. Que vba exponēs Aug. sup pdicto ps°. ait. Pulchritudinem amas? ꝛ esse vis pulcher? con fitere: qꝛ ꝯfessio ipsa est pulchritudo. Fedus eras ꝯfitere ut sis pulcher. Peccator eras: cōfitere ut sis iustus. Et hāc vtilitatem cōfessionis: etiam de mones cōfitētur. Legit̄ enim q̄ cōfessore quodā deuoto audiēte in ecclesia cōfessiones: demon in ter alios expectantes stabat ibi in forma pulchri iuuenis. Qui post multos cōfessos: ꝛ ipse ad pe des cōfessoris se proiecit: suaq̄ peccata confiteri cepit. Et tam enormia confitebat̄ scelera: ꝛ tam multa: q̄ sacerdos admirās ait. Si mile annorū esses: nimis esset tāta cōmisisse. Ad qđ ille rn̄dit. Senior sum: q̄ mile annoꝝ. Tūc sacerdos ma gis admirās dixit. Quis es tu? Et ille. Sum de mon: qui cum lucifero cecidi: ꝛ peccata quoꝝ au ctor fui ex minima parte ꝯfessus sum. Sed si nō tederet te: libēter oīa ꝯfiterer. Cuius sacerdos ait Quid tibi est cū cōfessione? Rn̄dit demon. Sta bam nūc opposito tui: ꝯsiderabāq̄ peccatores cōfitētes: si eos possem auertere. Et vidi illos sor didos ad accedere: ꝛ mūdos recedere: q̄ q̄ in dulgētia peccatoꝝ sit eis data: propter ꝯfessionē: atq̄ vita eterna promissa. Et ideo ꝛ ego ad te ve ni cōfiteri: ut redeam ad illam patriā a qua ceci di. Tūc sacerdos ait. O creatura dei. Si vis verā pniam agere de peccato tuo: spero deū tibi igno sciturū. Cui demon. Si rationabilē mihi peniten tiā iniūges quā possim facere: libēter eā suscipiā. Sacerdos aūt dixit. Modicam volo tibi impo nere: ut eam possis facere. Uade corā altari: ꝛ ge nuflexus dicas solum ter. Peccaui dn̄e: misere re mei. Demon xp̄o ait. Nimis grauis est ista pe nitētia: ꝛ nō possum eam facere: qꝛ nō possū me humiliare: ꝛ his dict̄ euanuit. Et hoc recitat Ce sarius eps̄ in suo dialogo. Eodē quoq̄ modo re spōdit mihi alius demon: cum eum adiurarem. Nam pmittēti mihi q̄ volebat penitere de pec cato suo deus et parceret: ꝛ ad vitam eternā reuo caret: ille exclamauit. Nō possum: nō possū. I

Octaua vtilitas dr̄ euitatiōis: propter frequē tationem enim cōfessionis: melius euitātur peccata. Cum enim cogitat qs q̄ si cōmittet pec catū oportebit postea illud ꝯfiteri: abstinet a mul tis: ne subeat verecūdiā ꝯfitēdi: iuxta illud Ora tij: in epl̄a ad qntū. Oderūt peccare mali formi dine pene. K

Nona vtilitas dr̄ glificationis. Sicut enim le

ges voluntatem rõcinijs obligat⁹ rõne ꝓcuratõis vel administratiõis: nõ possit religionẽ intrare: nec ad sacros ordines ꝓmoueri: antequam ratiocinia reddiderit. c°. vnico. de obli. ad ratioci. et l. officiales. C. de epi. et cle. Sic pctõr per malã dispositionem vite sue in seruitio diaboli positus: nõ potest assumi ad gremium eccl̃ie: et ad ordines angelorũ nisi prius per cõfessionem rõcinia reddiderit. Et ideo Dauid psalmo. 99°. inquit. Introite portas eius in confessione: quasi dicat. Aliter non est intrandum. 11

Decima vtilitas dicitur celationis. Cõfessio enim occultat peccatũ diabolo. Et ita cooperit: vt i iudicio de eo qd cõfessi fuerim⁹ nihil penit⁹ obijcere possit. Et ideo ps°. 31°. ait Dauid. Beati quorũ remisse sunt iniquitates: et quorũ tecta sũt peccata: et Hiero. inqt. Quãto magis qs ↄfitẽdo peccata sua detegit: tãto magis de⁹ tegit. Et hoc patet per exẽplũ qd legitur de quadam muliere vidua romana magne sãctitatis: que cũ haberet filiũ vnicũ: quẽ permittebat dormire secum nolens illũ contristare: quia aliter dicebat se velle interficere. Tãdẽ ex eo habuit filiũ quẽ natũ occidit: stetitque per decẽ annos quod nunquam illud peccatũ cõfessa est. Tamẽ perseuerabat in suis bonis operationibus solitis: pergẽdo ad ecclias et predicationes ac faciẽdo elemosynas. Qd videns diabolus timuit ne aliqñ cõfiteretur. Unde assũpta forma cuiusdã pulchri iuuenis perrexit ad manẽdũ cũ summo pontifice. A quo cũ multũ diligeretur propter diligẽs seruitiũ Semel loquẽte papa cum cardinalibus de sanctitate predicte mulieris. Erat enĩ magne fame. Demon accusauit [illegible] de crimine predicto. Unde citata [illegible] fuit ad curiã: vt si hoc verũ esset puniretur. Cũ ergo venisset ad papã: audiẽs se accusari de predicto crimine timuit valde. Tãdem postulauit tempus respõdẽdi: dicẽs quod volebat accusatorem suum puniri de infamia sibi imposita: si nõ posset accusatõem suã probare. Interim aũt dicta mulier perrexit cũ magna cõtritione et lachrymis ad quẽdã penitẽtiariũ pape: et cõfessa est. Peracta ergo penitentia iuit ad curiam cũ parentibus et amicis suis. Tũc papa dixit illi demoni qui erat [illegible] forma iuuenis. Ecce mulier quã accusasti. Qui respondit. Nõ est illa. Hec enĩ est bona et sancta mulier Cũ ergo papa vellet facere illum apprehendi propter calũniã factam mulieri predicte. Ipse diabolus fracto palacij tecto subito disparuit. Et statim cecidit cadauer mortuum in medio dom⁹. O sãcta cõfessio. Quomodo es magne virtutis. Cum ergo omnes qui aderant obstupescerẽt. Illa mulier videns hoc mirabile suum peccatũ coram omnibus manifestauit rogans papam vt hoc miraculum predicari faceret populo ad commendationem cõfessionis. Que mulier accepta etiã alia penitentia a papa: postea sanctissime vixit. Aliud etiam miraculũ legitur de quodã bono cõfessore qui multas audiebat cõfessiones. Cũ aũt semel trãsiret per quãdã terrã: obuiauit illi demoniacus: per cui⁹ os demõ loquẽs ait ei. Tu multas audis cõfessiones sed pro certo scias quod multi et multe sũt non bene se cõfitẽtes. Et hoc hodie videbis per experiẽtiam. Nam talis dña que multotiẽs in anno tibi confitetur: hodie veniet ad te: vt scias quod nõ plene et integre cõfitetur. In reditu suo cũ trãsibit põtẽ: ego eam in fluuiũ proijciam et necabo. Et sic animam eius habebo. Factũ est autẽ vt ipsa mulier eadem die ad eum veniret vt cõfiteretur. Cui cõfessor ait. Bona mulier: cauete vobis ne aliquid dimittatis de peccatis vestris. Cui illa respondit nihil omitto dñe. Tunc cõfessor cepit ei narrare per ordinẽ omnia que audierat a demone. Quibus auditis illa stupefacta cecidit ad pedes cõfessoris: et cum timore magno et lachrymis ac vera cõtritione confessa est: dixitque quoddã peccatum horribile in quo steterat lõgo tẽpore: nec vnquam pro verecundia de il[illegible] fuerat cõfessa. Tunc sacerdos dixit illi. Ex quo pure cõfessa estis sine timore põtem transite. Qd ipsa fecit et sine lesione trãsiuit. Factum est autem cũ trãsiret postea quadam die ille demoniacus per eandem viam. Dictus confessor interrogauit demonem di. Quid fecisti de tali dña quã submergere [illegible] volebas? Tunc demon iratus cepit exclamare dicẽs. O traditor tu me decepisti. Tu mihi illã rapuisti. Illã .n. dominã pdidi pp cõfessionẽ: nec eã modo cognosco. Et vbi sit nescio. Aliud etiam exemplum legitur de sancto Augustino. s. quod dum semel quodã sero staret sup ianuam ecclesie: vidit demonẽ nigerrimũ in specie horribilis gigantis inde trãseũtem: qui habebat librum maximum sup humeros suos Quẽ cõiurãs scũs Aug. interrogauit quid esset [illegible] illo libro. Et rñdit demon: quod i eo scripta erant peccata hominum. Tunc sanctus Aug. ait. Respice si est aliquid de me. Demõ aũt statim et in ictu oculi aperuit librũ: inuenitque de eo scriptum quod semel oblit⁹ fuerat dicere cõpletoriũ ex aliqñ negligẽtia sua. Tũc scũs Augu. ꝓcepit demoni ne inde recederet quousque ipse reuerteretur. Et intrãs ecclesiam ↄfessus est defectum suum: et dixit cõpletorium. Deinde reuersus ad locum vbi erat demon: dixit ei vt rursus quereret: si aliquid de ipso erat scriptum in libro illo. Demon autem sepius reuoluens librum: nunquam inuenit aliquid nec illud quod prius scriptum fuerat: quia erat

per confessionem cācellatum. De quo demon con turbatus recessit tristis. Legit quoqꝫ de quodā clerico vite sctissime: qui tādem inuidia ꝛ procu/ ratione diaboli cecidit in fornicationē. Quem dia bolus postea assumpta forma humana accusa/ uit corā suo epō. Et statuto tpe probationis: ipse demon attulit chartam corā iudice cōtinētē lo/ cum: tps: ꝛ psonas: cū qbus peccauerat. Sed qꝛ ille clericus: post accusationē cōfessus fuerat sua peccata. Volēs demon iudici ostēdere predictam chartā: inuenit oīa deleta: que prius in ea fuerāt scripta. Et sic cōfusus euanuit. Undecima vtili/ tas dicit sanationis. Infirmitas enim corporalis sepe aggrauatur: ex grauedine peccati: iuxta illud psalmiste. Iniquitates mee supgresse sunt caput meū: ꝛ sicut onus graue grauate sunt super me. Item peccator infirmus timore inferni cruciatur ꝛ mori timet. Sed per ꝯfessionem a putredine: ꝛ grauedine peccati exoneratus letus efficit: ꝛ cōse quēter citius sanat: qꝛ animus gaudēs etatē flo ridā facit. Spūs āt tristis exsiccat ossa. Prouer. 17°. Insuper deus sepe immittit infirmitates: pro pter peccatū: dicēte Augustino: q̄ propter pecca ▪ veniūt aduersa. Et hoc affirmat sancta mater ecclia. in. c°. cum infirmitas. de peni. ꝛ re. vbi ait. Cum infirmitas corpalis: nōnunq̄ ex peccato p ueniat: dicēte dn̄o languido quē sanauerat. Ua de ꝛ amplius noli peccare: ne deterius aliqd tibi cōtingat. ꝛc. Et ideo per cōfessionem sublato pec cato recedit ipsa infirmitas: qꝛ remota causa re/ mouet effect⁹. 2°. Phisi. ꝛ. 2°. de genera. ꝛ. c°. cū cessante. de appel. Et ꝯsequenter sanata aīa sana tur etiā corpus: ut dicit in. d. c°. cum infirmitas. Et predicta vtilitas probat vno stupēdo prodigio qd̄ habet in cronicis ordinis nostri. Ubi dicit: q̄ Parisius quidā clericus lubricus: ꝛ dissolutus. sciētia tn̄ preclarus incurrit grauissimam infir/ mitatem. Tūc socij eius ad cōfessionē illū indu cere conabant: ꝛ ad recipiendū eucharistie sacra mentū. Ille xo aīo indurato recusabat. Uidētes aūt socij illum ad finem appropinquare miserūt pro quodam deuoto frē nostro: ut ipsum induceret ad pniam. Qui statim venit. Et cum illū hortare tur ad cōfessionē: ab ipso infirmo despato repul/ sus est cum iniuria. Qui reuersus ad monasteri um cepit feruēter orare: añ crucifixū pro illo de sperato. Cuius sancti frīs meritis dedit misicors deus illi infirmo hāc visionem. Uidit enim iuxta lectū suum: apertū quēdam puteum magnū. Et de puteo ipso velociter ascēdere draconem horri/ bilē cum flāma sulphurea: qui ore apto videbat velle illum infirmū deuorare. Tūc infirmus ipse timore maximo pcussus: versus celum oculos erigēs vidit in aerem dn̄m Jesum: veluti cruci af fixum. Et predictū frēm ad pedes eius orātē: vt ipsius infirmi despati: ꝛ a diabolo decepti digna/ ret misereri. Cui dn̄s respondebat di. Ueniat ad cōfessionem: ꝛ nō negabo ei veniam. Qd̄ ille in/ firmus audiens: ꝛ ad seipsum rediens disparē/ te visione: dulcoratus interius misit pro dicto fratre: eiqꝫ plenarie confessus est: veniam cū la/ chrymis petens de iniurijs ei dictis. Statimqꝫ facta confessione conualescens: ordinem nostrū ingressus est: cuius vita in ordine extitit celebris ꝛ famosa. Ex quo miraculo patuit: q̄ per virtu/ tem sancte confessionis non modo curatur ani/ ma ab omnibus infirmitatib⁹ spiritualib⁹. Sed etiam quandoqꝫ corpus sanatur ab egritudini/ bus suis mortalibus: ꝛ medicina corporea incu/ rabilibus.

Duodecima vtilitas dicit debellationis: siue supationis: ꝛ cōfusionis demonum. Sicut enim cōfessio letificat angelos: ꝛ eis ac deo est val de grata: fm Augustinū in. 8°. li°. cōfessionum. Ita valde cōtristat demones: ꝛ eos cōturbat: ac psequit: fm eūdem Augustinū in li°. de peni. Et ideo nolēt: q̄ aliquis cōfiteret. Nam cōfitēti po/ test dici illud psalmiste. Uox tonitrui tui in rota. Et ad hoc habet exēplū in cronicis ordinis nr̄i vbi dicit: q̄ cū qdā miles esset īfirmus ad mor tē: multi corui supra domum eius venerūt: ꝛ oēs qui ei⁹ domū visitandi gr̄a intrare volebāt impe/ diebāt: insurgētes cōtra eos. Qd̄ videns fili⁹ ei⁹ nūciauit patri. Qui statī fecit ad se vocari guar dianum nostri loci. Cum autē dictu guardian⁹ intrare vellet domum. Corui rostris: ꝛ alis ▪ resi stebant. Qd̄ cernens guardianus signo crucis se muniuit: ꝛ sic intrauit: ac miles ille confessus est. Et confessione expleta: nec vnus quidem ex cor/ uis ibi remansit. Aliud etiam mirabile exemplū recitat Jacobus de vitriaco dicens: q̄ quidam habens multa peccata nunq̄ cōfessus est ea. Tā dem infirmatus est ad mortem. Timens autem diabolus: ne sacerdoti confiteretur: preiit ad eū in specie sui parrochiani sacerdotis exhortans eum: vt sibi confiteretur. Unde ipse credens illū esse suum parrochianum annuit eius exhortatio ni: ꝛ confessus est ei: cum magna cordis cōtritio/ ne omnia peccata sua. Quo facto dixit diabolus frater. Ista sunt grauia peccata. Et ideo ego tibi iniungo ne alteri vnq̄ ipsa cōfitearis: quia inde multa scandala possent oriri. Deinde ipse demon recessit: ꝛ ille defunct⁹ est. Statimqꝫ venerūt demo nes dicentes angelis. Noster est: qꝛ nunq̄ cōfes/

sus fuit. Angeli vero dicebāt. Nō: q2 cōfessio eius valuit. Nā credēs cōfiteri parrochiano suo cō/ tritionē habuit: ꝛ peccata sua dixit. Tādem deus iudicauit aīam eius redire ad corpus: ꝛ iteruʒ cō/ fiteri peccata sua sacerdoti. Qd ꝛ factum est. Et sic obdormiuit in dn̄o. Aliud quoqʒ exēpluʒ reci tat Cesarius dicēs: ꝙ fuit Parisius qdā magnus theologie magister ꝛ pdicator: qui semel in came ra sua in qua erat vidit diabolū: quem adiurauit ut sibi diceret quid eēt illud: qd plus inter hoīes noceret demonijs. Cui ille respōdit. Nihil nobis tātū nocet: nec tātū eneruat vires nr̄as: quātum pura cōfessio. Quādo enim homo est in peccato mortali: oīa mēbra eius sūt a nobis ligata: ne fa/ ciat bonū. Cum vero cōfitetur peccata sua: statim remanet liber: ꝛ habilis ad omne bonuʒ facien/ duʒ: ꝛ de manibus nr̄is liberaꝛ. MM

Quia autē nos oēs habemus continue pu/ gnare cum malignis spiritibus: ut testatur Paulus ad Ephe. 6°. Voluit deus facere more boni regis. Nam ꝑpter imminēs periculū: quod cōtingit in bello: vbi quādoqʒ eque bn̄ occidi: vel vulnerari pōt dn̄s sicut subditus: q2 sagitta ita perforat carnes regias sicut rusticanas: ipse pru/ dēs rex ante belli ingressuʒ cōsueuit ordinare du cem: ꝛ viceduceʒ: ut si cōtingat ducem vulnera vel mori: non pereat exercitus regētis penuria. Siliter etenim nobis quoruʒ vita est militia sup terrā. Job. 7°. Dedit deus ducē nos in prelio diri/ gentē cōtra diabolū ꝛ vicia: scilicet suā gratiam a qua nobis prouenit subsidiū: ꝛ auxilium cōtra hostes nostros quos semper vincimus: q̄diu ta/ lis dux viget in nobis. Cognoscētes autē ipse do/ minus deus: ꝙ talis dux potest nobis deficere: ꝑ ter alicuius sagitte peccati mortalis vulneratioueʒ qua diuina grā ꝑuaꝛ aīa. Ordinauit nobis vice/ ducē: ne in pctō nr̄o ꝯprehēsi a diabolo eternaliter trucidemur. Et hic vicedux est pura ꝯfessio qua nos succūbētes hostibus nr̄is: et perditiōe diuine grē: si ad eius remediū curramus subleuamur: ꝛ vi/ cimus. Cuius figura hꝫ Judi. p°. vbi legiꝛ: ꝙ mor tuo Josue ꝛ sepulto ī sūmitate mons ephraim: fi lij israel timuerūt valde: eo ꝙ fuerat belli eorum dux: ꝛ istabat ꝯtra eos Cananeus cū exercitu suo. Sed ꝯsulētes filij israel deum: qs deberet esse eoꝝ dux ꝯtra hostes: r̄nsum habuerūt: ꝙ Judas eēt dux exercitus: q2 deus traderet terram inimicoꝝ in manu eius. Unde ipse Judas sumpto secum Simone fratre suo debellauit Cananeuʒ: ꝛ obti/ nuerunt filij israel ciuitates: ꝛ regnum eius. Jo/ sue enim qui interpretaꝛ salus: significat gratiaʒ dei: in qua tota salus nr̄a cōsistit: dicēte Paulo p°. ad Cor. 15°. Gratia dei sum id qd sum. Sed deficit interdum iste dux: in summitate mōtis e/ phraim: qui interpretaꝛ frugifer: q2 cum peruenimus ad sūmitateʒ: ꝛ superfluitatē prosporum per affectuʒ gratia dei deficit in nobis: ꝛ perdito tali duce pdi mus etiā presidiū: ꝛ adiutoriū diuinū. Unde val lati ab exercitu Cananei: idest demonis tentatio nibus: sumus in periculo interitus: ꝛ captiuitaꝭ infernalis. Debemus igiꝛ statim cōsulere deuʒ: ꝛ audiemus ipsum dicentē: Judas sit dux vester: q interpretaꝛ confessio. Iste enim probus ꝛ bonus dux assumpto secū simone fratre suo: qui iterpre taꝛ ponēs tristitiā: ꝛ significat cōtritionē: fugabit Cananeuʒ: idest diabolū: ꝛ exercitū eius: idest pec cata: ꝛ regnū de quo ipse demon egressus est: sci/ licet celū: obtinebit. Et ideo Dauid propheta spe rabat victoriā: de inimicis suis mediāte tali duce dicēs ps°. 59°. Juda dux meus. ꝛc. In figurā q̄qʒ huius: primi Macha. 5°. dr̄. Debellabat Judas filios Esau. Alia etiā figura hꝫ eiusdē libri. 7°. c°. vbi dr̄: ꝙ cum Judas machabeus expugnaret gētes Demetrij: ꝛ deuastaret terrā illius: Demetrius furore repletus misit Nichanorē cuʒ exercitu suo cum hoc mādato: ut Judā ligatū sibi pn̄taret. Ue nit ergo Nichanor ꝯtra Judaʒ. Sʒ ipse Judas animose aggressus est ipʒ Nichanorē: ꝛ exercitū illius: ac obtinuit victoriam: ꝛ fugato exercitu ce pit Nichanorem: ꝛ occidit illū. Per Demetriū enim qui interpretaꝛ nimiuʒ persequēs: significa tur diabolus persecutor terribilis humani gene/ ris. Cuius gentes: idest tentationes filij israel: idest fideles christiani mediāte duce Juda: idest cōfessione pura: expugnāt ꝛ deuastāt eius terraʒ: idest suggestionē prauam: atqʒ dn̄ationem mali/ gnam. Qd ipse diabolus valde moleste sustinet Et ideo omni conatu studet qd amisit recupare. Unde quādo vno genere peccati vincere non po test: ad aliud statim habet recursuʒ. Dicēte Gre/ gorio in mora. Antiquus hostis, ex ꝑpo certami ne dū se succūbere cōsiderat: ad alia tētationum bella festinat. Intueꝛ enim vniuscuiusqʒ mores: cui vicio sint ꝓpinq. Et illa ponit ante faciē: ad que citius spat inclinare mētē: hec ille. Et Leo pa/ pa in s̄mone octaue natiuitatis dn̄i: ait. Nō desi nit hostis antiquus trāsfiguraꝛ se [redacted] angelū lucis deceptionuʒ laqueos vbiqʒ pretēdē. Et ut quoq̄ modo fidē credentiū corrūpat instare. Nouit cui adhibeat estus cupiditatis: cui illecebras gule i/ gerat: cui apponat incitamēta luxurie: cui infun dat virus inuidie. Nouit quem merore contur/ bet: quem fallat gaudio: quem metu opprimat: quem admiratione seducat. Omnium discutit

cõsuetudine: vẽtilat curas: scrutat̃ affectus: ꝛ ibi
causas querit nocendi: vbi quẽq; viderit studio
suis occupari. Habet etenim multos: ex eis quos
tenacius obligauit: aptos artib⁹ suis: quoꝝ ad
alios decipiẽdos ingenijs vtatur: ꝛ verbis: hec il/
le. Eapropter dr̃ ĩ predicta figura: ꝙ misit nicha
norem: cũ exercitu suo: vt ꝯprehẽderet Iudã. Ni
chanor enĩ interp̃tat̃ statura lucida: ꝛ significat
pulchritudinẽ rerum mũdanarũ: ꝛ specierũ de/
lectabiliũ: quam obijcit fidelib⁹: vt eos auertat a
penitẽtia faciẽda. Et ideo dr̃: ꝙ solũ querebat ap
prehẽdere Iudã: idest impedire ꝯfessionẽ purã.
Sed ipse Iudas capit eum: ꝛ occidit: atq; exerci
tum ei⁹ in fugam cõuertit. Quia diabolũ: cũ oĩ
bus vicijs: vera cõfessio prosternit: ꝛ pplo hieru/
salẽ pacem reddit: idest cõsciẽ trãquillitatem: vn
de Augu. in li⁰. de peni. de ipsa pnia loquẽs: cuius
pars est ꝯfessio: ait. Lãgores sanat: leprosos curat
mortuos suscitat: sanitatem auget: grãm ꝯseruat
claudis gressum: surdis auditum: cecis restituit
visum: vicia fugat: virtutes exornat: mẽtem mu/
nit: ꝛ roborat. ꝛc. Et nũc v̾ificat̃ illud psalmi. 113.
Facta est iudea sãctificatio eius. Et ideo oĩbus fi
delibus dico: cum psalmista. Persequmini ꝛ cõ/
prehẽdite: scilꝫ demones per ꝯfessionem. Postq̃
enim latrones latere nõ possunt: ꝛ sunt discooper
ti: ꝛ noti: nequaq̃ amplius ibi redeunt. Timent
enim suspẽdi: ꝛ ideo lõge fugiunt. Spũaliter au
tem demones sunt velut latrones: qui per peccata
aĩam ingrediẽtes: eam oĩum virtutũ glĩa expoli
ant. Sed si per cõfessionem manifestent̃: inde ef/
fugiũt: nec audent ad eam accedere. Cui⁹ figura
habet̃ quarti Reg. 6⁰. Vbi legit̃: ꝙ postq̃ Heli/
seus ostẽdit latrunculos sirie regi hierlm fugiẽtes
inde: nõ fuerũt postmodum ausi amplius reuer
ti in samariã: cui primo tm̃ erãt infesti. Tertiade/
cima vtilitas cõfessionis: dicit̃ placationis. Hoc
enim est bonum: ac singulare remediũ ad placã/
dum irati principis furorem: in cui⁹ potestate su
mus: magna humiliatio. Unde aliqui cõsueuert
gladiũ nudum pũcta manu tenere: ꝛ genua fle
ctentes corã principe: reos se mortis clamare: ꝛ pe
tere misericordiã. Tunc enim si princeps ille esset
durior ferro: tãta humilitate flecteret̃: qꝛ vt ait sa
piens Prouerbi. 15⁰. Sermo molis frãgit iram.
Et ideo nos qui aliquãdo in tãtũ turbauimus di
uinam maiestatẽ per peccatum: ꝙ effecti sumus
filij perditionis: ꝛ digni sentẽtia capitali: nec pos/
sumus effugere manus eius: qꝛ vbiq; est: ꝛ ĩ om
ni loco nos deprehẽdere põt. Unde illi ait ꝓphe/
ta ps⁰. 138⁰. Quo ibo a spiritu tuo? aut quo a fa/
cie tua fugiam? Nullũ aliud remedium melius
habemus: q̃ recognito peccato per humilem cõ
fessionẽ: postulare veniã. Ait enĩ August. sup. ps⁰.
74⁰. Nõ est quo fugias a deo irato: nisi ad deũ
placatũ. Figura aũt hui⁹ habet̃ secũdi Reg. 24⁰
vbi legitur: ꝙ cũ Dauid vidisset angelũ tenentẽ
gladiũ in manu: ꝛ interficientem populũ: flexis
genibus clamauit. Dñe ego sum qui peccaui: ego
qui inique egi. Et statim angelus deposito gladio
ferire cessauit. Sic igitur ꝛ nos clamem⁹ ad dñm
denudando peccata nostra per purã cõfessionem
et ipse deus deponet iram suam ꝛ nobiscũ placa/
bitur nullũ aũt aliud est remediũ euadendi. Naꝫ
qui se occultat ab eo: magis patebit. Et qui per cõ
fessionẽ manifestat peccata sua: ea occultat. Et iõ
inquit Chriso. in quodã sermone. Peccatorum
indulgentiam instãti confessione mercare. Quid
horres fateri: quod libẽter ac ꝓmpte commisisti?
Cur cõfunderis dicere: quod non es ꝯfusus ppe
trare? Cur vereris deo indicare: quod veritus non
es eo presente cõmittere? An putas eum cõmissa
nescire: nisi a nobis cõfitentibus que cõmisimus
agnoscat? Peius est cõfiteri nole q̃ legem cõtẽ
nere. Niniuite confitẽtur ꝛ viuunt sodomite ob
durantur ꝛ pereũt. Quartadecima vtilitas dicit̃
honorationis. Narrat Frõtin⁹ historiograph⁹ ꝙ
romani cũ aliquis princeps honorabilem victo/
riam de hostibus reportasset: ponebãt eum ĩ cur/
ru valde adornato: ꝛ laureatum deducebant per
ciuitatem: ꝛ hoc appellabant triumphum. Et il/
le semper a populo romano erat honoratus: spiri
tualiter autẽ dico: ꝙ inter oẽs victorias: ꝛ virtuo
sas operationes quibus meret̃ a deo honorari: est
ipsa cõfessio fidelis ꝛ vera. Nã per ipsã hõ deuin
cit diabolũ de quo Iob. 41⁰. dr̃. Non est potestas
super terrã que ꝯparet̃ ei qui factus [illegible] vt nullũ
timerẽt. Ergo cõfitẽs est magis victoriosus: q̃ vn/
q̃ fuerit Cesar: vel Scipio affrican⁹. Item cõfes/
sio est dux omnium aliarũ virtuosarũ operatio/
num. Nam elemosyna: oratio: ieiunium: lectio
ꝛ peregrinatio: ꝛ cetera opera meritoria: que fiũt
a nobis: non possunt nec audent ad diuinam ma
iestatem accedere: confessione ꝑtermissa. Vbi igi
tur est vera confessio: ibi est vera salus. Ipsa vero
deficiente omnes virtutes deficiunt: sed ipsa pre/
cedẽte omnes virtutes sequuntur. Cuius figura
habetur Exod. 14⁰. additis his que narrat magi
ster historiarum. Nam cum filij israel exeuntes
de egipto venissent ad mare rubrum: non aude/
bant mare in trare: quantuncũque sentirent post
se pharaonem venientem cum magno exercitu
q̃usque tribus Iuda ꝑmo est illud ĩgressa. Sed
ipsa tribu precedente: secute sunt omnes alie. Et

per hoc liberatus est populus hierusalez: submerso ibi pharaone: cum suo exercitu. Et ex hoc tribus iuda meruit regale sceptruz. Et hoc est quod inquit Dauid psalmo. 113°. In exitu israel de egypto: domus iacob de populo barbaro. Facta est iudea sanctificatio eius. &c. Quod dicitur propter illud: quod tūc fecit ipsa tribus iuda. De quo regali sceptro predixerat Jacob patriarcha Genesis. 49°. dicēs. Nō auferetur sceptrū de iuda. &c. Spūaliter enim per tribum iuda intelligitur virtus cōfessionis: quam in exitu de peccato: & accessu ad misericordiam dei oportet omnē virtutem precedere: nam ipsa preeunte omnes alie virtutes sequūtur. Et sic diabolo submerso cum tētamentis suis: triumphat virtus cōfessionis. Et idō pre ceteris virtutibus est colēda: vnde Grego. in morali. exponens illud Job. 31. Si abscondi quasi homo peccatum meum: & celaui in sinu meo iniquitatē meam: ait. Mirent̄ in bono Job: qui volūt castitatis continētiam: mirētur integritatem iustitie: mirentur viscera pietatis. Ego in eo non minus admiror cōfessionem humilimam peccatorum: q̄ tot sublimia virtutum. Quintadecima vtilitas. dicitur germinationis. Tēpore enim hiemali: quādo terra cooperta est glacie: vel aquis in superficie: nō potest germinare. Et vna est ratio: quia radius solis nō potest terram attingere ad calefaciēdum: aquis vel glacie impedientibus. Et similiter cum ager anime nostre est coopert⁹ glacie culpe: vel aquis peccatorū: iuxta illud psalmi. 68. Saluum me fac deus: quoniam intrauerūt aque: vsq3 ad animam meam. &c. Nō potest producere fructus deo placitos: quia nō potest radius gratie diuine ad illam accedere: propter culpe occupationem. Nam gratia & culpa simul in eodem recipi nō possunt. Esaie. 29°. Iniquitates nostre diuiserūt inter nos: & deum nostrum. Et peccata nostra abscōderūt faciez suam a nobis. Sed si volumus: q̄ ager anime nostre germina bone operationis producat: necesse est: ut per cōfessionem prius culpam amoueamus. Cuius figura habetur Genesis p°. Ubi legitur: q̄ cuz terra operta esset aquis: nihil germinabat: sed semper erat inanis: & vacua. Sed cōgregatis aquis in vnum locum: & arida apparēte: mox radiis solis eaz attingētibus subsecuta est germinatio herbe virētis: & productio diuersor fructuum. Per aquas enim intelligūtur spiritualiter culpe mortalis hominis submergentes in abysso eterne dānationis. Apocalypsis. 17°. Aque multe populi multi decurrētes ad mortez. Quamdiu ergo huiusmodi aque superficiem cordis nostri per affectum cooperiūt: nullatenus valent bone cogitationes germen producere: & per cōsequens: nec dare fructuz. Sed cōgregatis huiusmodi aquis idest peccatis & culpis in vnum coram cōfessore per veram & integram cōfessionem apparet arida: idest anima pura apta & parata ad germinādum: quia radius diuine gratie: statim descēdit prohibēte remoto. Et tūc ipsa anima producit ieiunia: orationes: elemosynas: & cetera opera meritoria: circa que prius sterilis existebat: & verificatur illud psalmi. 84. Dominus dabit benignitatem: & terra nr̄a dabit fructū suuz. Extirpanda ergo sunt vicia per cōfessionem: ut possint in anima vere virtutes inseri. Ait enim Ambrosius in p°. libro. de kāim. Egressus malicie: virtutis operatur ingressum. Eodēq3 studio quo crimen expellitur: innocētia copulatur. Sextadecima vtilitas: dicitur apparitionis: siue cōformationis: scilicet cuz beatis mūdissimis. Ait enim deus Esa. p°. Mūdi estote. s. ut in cōspectu meo: sitis digni apparere: & mihi ministrare: ac cum sctīs meis habitare: & cōuersari. Indecēs enim est & vituperosum: vbi omnia mūda sunt sordiduz apparere. Ille nāq3 talis ut fedator mūdicie: est cum rubore ab alio cōsortio excludēdus. Sicut coru⁹ a pauonū societate. Et similiter in curia celestis gratie: oēs mūdi sunt. Nullus eniz sordidus manere ibi audet. Fedaret eni loca purissima: & mansiones amenas: quas sācti in pulchritudine habitāt. Numeri. 24°. Quā pulchra tabernacula iacob. Inde est q̄ statim excludit̄ cum cōfusione a domino: qui ibi accedit immundus. Esaie. 65°. Recedite inquit dominus a me. Nō appropinquetis mihi: quia immūdi estis. Debemus igitur prius nos ab omni sorde mūdare: si cupimus ad cōsortium mūdissimorū dei seruor: & ad purissimaz dei grām introire. Cuius figura habet̄ Leuiti. 5°. & Numeri. 19°. Ubi pcepit deus: q̄ quicūq3 ex tactu rei immūde efficeret̄ immūdus deberet purificari: anteq̄ alior mūdoruz cōsortio iūgeret̄. Et notāter dicit̄ ex tactu: quia nō polluitur quis nisi per tactum: idest cōsensum rerū immūdarum: vnde August. in quodā sermone ait. Tētatio quātūcūq3 immūda cor nō polluit: si ratio nō consentit. Hec autez purificatio fit per cōfessionē: per quā oīs immūdicia total'r tollit̄: & cessat̄. Nā hoc est diuinitus ordiātū: ut pctōr ipse sua pctā manifestādo deleat: taliter q̄ ampli⁹ ea nō debeat reuidē: q2 oīuz pcōr suor īmūdicia in sacco ppetui silētii: per vtutez cōfessiōis est cōclusa: vñ dr̄ Job. 24°. Significasti q̄si a sacculo delicta mea: & curasti iniqtatez meam. Decimaseptima

vtilitas dicitur euasionis: scilicet submersiõis eterne. Cadẽs eni in aqua nõ est in periculo quousqꝫ os eiꝰ nõ cooperiẽ aqua. Et ratio est qꝛ potest spirare ꝛ respirare: ꝛ sic suffocari nõ potest. Si aũt cooperiaẽ in tantũ ꝙ spiratio ꝛ respiratio deficiat stati intrinsecus calor cor vritqꝫ pulmo non potest aerẽ calidũ spirãdo emittere: ꝛ respirãdo aliũ aerẽ refrigerantẽ recipere: ꝛ ipsum cor refocilare Et similiter cadens in peccato nõ est in periculo cõbustionis gehenne quousqꝫ os habet expeditũ ad ꝯfessionẽ. Qꝛ tũc põt spirare p os caliditatẽ pcti: ꝛ p respirationẽ attrahẽ gr̃az ĩdulgẽtie: dicẽte psalmista. Os meũ aperui ꝛ attraxi spiritũ. s. grẽ. Et sic cor ꝛ aĩa refrigeranẽ ꝛ sananẽ Sed [illegible] tantũ superabũdet culpa: vt ad cõfitendũ os operiaẽ: suffocaẽ anima a peccati neqtia: ꝛ igni traditur infernali. Cuius figura habeẽ. Exo. 14°. Vbi legitur: ꝙ egyptij intrãtes mare: cooperti sunt aqꝫ ꝛ oẽs suffocati sunt. Per egyptios eni itelligũtur peccatores tenebris peccatorũ inuoluti: qui intrãtes mare viciorum: ꝛ immergẽtes se in voragine culpe mortalis: os clausũ ad cõfessionem habent ꝛ iõ moriũtur in peccatis suis. Si eni os ñ clauderent: indulgentiã iuenirẽt. Ait eni Aug. in quodã sermone. Infernus est puteꝰ profunde iniquitatis: qui nõ claudet sup [illegible] os suũ: nisi tu clauseris tuũ. Et iõ oẽs debetis os vr̃z apire in ꝯfessiõe. Et tũc poteritis dicere cum pphta ps°. 68°. Nõ absorbeat me profũdum: neqꝫ vrgeat super me puteus os suum. Decimaoctaua vtilitas dicitur liberationis. Per virtutem enim sancte confessionis liberatur homo a multis periculis ꝛ mal. Et ideo Ecclesiastici. 51°. dicit sapiens. Cõfitebor tibi dñe rex: qm̃ adiutor ꝛ protector factus es mihi ꝛ liberasti corpus meũ a perditione: liberasti me a rugientibus pparatis ad escaz. Et de manibus querẽtiũ aiaz meã: ꝛ de multis tribulationibꝰ que circũdederũt me. A pssura flãme que circũdedit me: ꝛ i medio ignis ñ sũ extuatꝰ: hec ibi. M M M

Est autem sciendũ: ꝙ cõfessio est curia misericordie dei ad quã potest appellare q grauatur a diuina iustitia: vñ Ambro. sup beati immaculati. ait. Cessat diuina vĩdicta si confessio pcurrat humana. Iustitia eniz dei huic appellationi libenter ꝛ patiẽter cedit. Quia misericordia superexaltat iudiciuz. Jacobi. 2°. Quod patet ex tribꝰ. Pⁱo ex crudelitate. Quia credit i hac curia ꝯfessiõis pcõri factũ suũ narranti: nec ibi adducit q suppleat defectũ eiꝰ: nec testis q pbet Jniũ: sz [illegible] soli i oĩbꝰ daẽ fides nec ibi locũ hz illõ qd Joã. 8° dicit. Tu de teipso testimoniũ phibes: testimoniuz tuũ nõ ẽ verũ. Scdõ pz ex libatõe: qꝛ i hac curia non feruntur sententie nisi absolutionis. Nam etsi homo fuerit sceleratissimus: absoluitur quasi latro a quo aufertur laqueus quem habet ad collum quo debebat suspendi. Tertio patet ex eterna felicitate. Naz cuz ille qui venit ad curiaz hãc dignus esset infernali supplicio: non solum remittitur ei ipsa pena. Sed etiam remuneratur eterno pmio: vt supra patuit. Et ideo hortatur nos Aug. ad penitentiam ꝛ confessionem: in liᵒ. de cõflictu viciorum. c°. 13°. di. Ecce Dauid adulterio simul ꝛ homicidio reus: de inferni faucibus misericordia domini describitur liberatus. Ecce Manasses oĩum peccatorum nephandissimus: ꝛ impurissimus: ac sordidissimus: illecebrosissimus: ꝛ sceleratissimus: per penitentiam rediit ad vitam. Ecce Magdalena innumeris fornicationũ sordibus inquinata: ad fontem pietatis anxia currens: dominiqꝫ vestigia lachrymis rigans ablui meruit. Ecce Petrus negationis sue vinculis astrictus amarissimis lachrymis infidelitatis nodos soluit. Ecce seditionis simul ꝛ effusionis fratrum sãguinis latro obnoxius: vnius hore momẽto vnaqꝫ confessionis voce: ad paradisum de cruce transijt. Ecce Saulus ecclesiam dei persequens: ꝛ multos pro Christi nomine perimens: ꝛ ut ita dixeriz martyrum cruore se totum inficiens apostolus factus: in vas est electionis commutatus. ꝛc. Quod autem per confessionem liberetur homo: a malis temporalibus: ꝛ a multis periculis patet per miraculum quod recitat Cesarius in dialogo suo dicens: ꝙ in ciuitate Acebatensi quidaz iuuenis qui ex multis diuitijs ad paupertatẽ deuenerat diuitias sibi acquirere voluit diabolo procurante. Unde accedens ad quendam aurificem dixit ad domũ suã venisse mercatorẽ: qui plurima vasa aurea ꝛ argẽtea emẽ venerat. Eapp: vt illuc vasa sua vẽdibilia ferret istãter rogauit. Qõ ille credẽs: stati vasa multa: nõ parui valoris sacculo reposita ad domũ illiꝰ portauit. Qui vt domũ igressus est ab eo fuit iterfectꝰ: ꝛ adiutorio sororis sue corpus defuncti in frustra concisum in cloachaz proiectum est. Sed cum rumor occisionis a vicinis fuisset sentitus confracte sunt fores: ꝛ ipse iuuenis homicida cum sorore captus: ac iudici traditus: tormentisqꝫ afflictus: post delicti confessionẽ iudicatur ad ignem cum illa. Puella ergo videns se ad mortem duci: dixit fratri suo. Ecce frater ꝙ vt te iuuarem ne perires: simul tecum pereo: cum nihil horum ante cogitassem. Nunc ergo audi consilium meum. Si corporea perdimus iustitia dictante animas saltem confessionẽ saluare studeamus. Cui frater desperatus ait. Ne mihi loquaris de hoc. Quid enim valet confessio: vel penitentia in hora ista? Nolo confiteri

Puella aũt corde cõtrito cõfessionez fecit accer sito sacerdote:atq3 deo animã suam cõmẽdauit. Ambo igitur simul rogo iponũtur:ꝛ ad lignum alligantur:atq3 ignis subter eos accenditur. Et iuuenẽ ipenitẽtem flãma cõsumpsit:puellam au tez cõfessam:ignis cõtingere nõ potuit:sed vin/ culis solis absolutis:ut alter Daniel in flãma ille sa permãsit. Quo viso miraculo iudices:puellaz in dei laudes prorũpẽtem innocẽtem iudicantes ignẽ exire iusserũt:ꝛ liberaz abire. Recitat quoq3 idem doctor aliud miraculũ.s. Qꝺ in argẽtina he retici quidã cõprehensi:timore mortis heresim su am se abnegare mentiebant. Iudex aũt veritatẽ noscere cupiẽs:ferro cãdenti eos probare voluit:ut qui ferrum cadẽs nõ sentiret: in veritate abnega re crederet. Cum igit heretici oẽs manibus adu stis ad ignem cõburendi ducerent. Quidaz vni eoꝝ dixit. O miser:quare sic vis mori? Cui ille re spõdit. Audiui:q3 seram pniam deus nõ suspici at. Rñdit aũt fidelis. Nunq3 pnia sera est apud deum. Tãtum ↄfitearis:ꝛ videbis clemẽtiaz eius. Vocato igit sacerdote dictus hereticus:erroreз su um confessus est:ꝛ exinde alia peccata sua. Mi ra res:sicuti cõfitebat:sic paulatim manus adu sta sanabat:ꝛ pfecta cõfessione nulla adustionis cicatrix apparuit. Punitis igit alijs:cum iudex ꝛ hũc peteret:respõsum est:puniri neminẽ debere nisi de culpa cõfiterit. Et manu ipsius ↄfessi ꝓ ducta:cum nullũ vestigiũ ignis appareret libera tus est. Tãtas ergo cõfessionis vtilitates cõside/ rans August.in quodã sermone ad heremi.inqt Cõfitemini o f[ra]es mei:ꝛ nolite differre:ad sacraz mẽsam cõfessionis accedere festinate:hec est eni salus aiaꝝ:dissipatrix vicioꝝ:restauratrix virtu/ tum:oppugnatrix demonũ:angeloꝝ tunica:eccle siaruз fiducia:dux:baculus:ꝛ spes oĩum fideliuз. O sancta:atq3 admirabilis cõfessio. Tu obstru/ is os inferni:ꝛ apis paradisi portas. O ↄfessio vi ta iustoꝝ:peccatoꝝ glia. Tu sola necessaria es pec catori:ꝛ nihilominus iustus si quis reputatur te astringere:ꝛ frequẽtare debet:nihil enim remane/ bit in iudicio:quod fuerit per cõfessionem purga tuз:hec ille. Et Bernardus super illud psalmiste Quid ẽ tibi mare.ꝛc.ait. Oĩa in ↄfessiõe lauant cõscia mundat:amaritudo tollit:mare:idest pec catum fugat:tranqlitas redditur:spes reuiuiscit:ꝛ aĩus hilarescit. Felix aĩa:cui ista ex cõfessione ꝓ/ ueniunt. Et ideo bene dicũt v̾ba thematis nostri. Cõfitemini dño qñ bonus:qñ in seculũ miseri/ cordia eius. Post enim vitam hãc:nõ valet cõ fessio:vnde Dauid in ps°.6°.iquit deo. In infer/ no autem quis cõfitebit tibi? Ideo o deuoti chri stiani:ad sanctã cõfessionez accedere festinate:ut gfam dei habeatis in hoc seculo:ꝛ gliam in futu ro. Ad quam ꝛc.

¶ Feria secũda:post quartaз dñicam in quadra gesima:de cõfessionis preparatione:explicatiõe: iteratione:ꝛ inductione. Sermo trigesimusquin/ tus. N

Omnes eiecit de tẽplo:Ioãnis.2°. ꝛ in euangelio occurrentis ferie. Sapientissimi Solonis philoso phi est sñia:philosophiam a fine solũmodo cõsecrari. Aristo.q3 2°. Phi.iquit. Finis habet ratio/ nez optimi:ꝛ est causa causaꝝ:ꝛ in.2°.ꝛ.5°. Me tha.dicit. Finẽ optimũ esse in vnaquaq3 re:q2 rei esse cõfert:ꝛ in.3°. Topi.inqt. Melior est finis:oi bus que sunt ad finẽ. Ideo cõmẽtator super.2°. Metha.hec oĩa cõsiderans dicit. Qui destruit fi nẽ:destruit omne bonuз. Et ratio est:q2 ut inquit Aristo.p°.de celo ꝛ mũdo.ꝛ.3°. Phi. Vanuз est omne:qꝺ suum nõ attingit finez. Patet hoc per experientiam. Nam medicina dr vana:ex qua nõ sequit sanitas:ꝓpter quaз data fuit. Similiter si vnus vadit centũ miliaria:ut mile ducatos acci piat ab aliquo:ꝛ post laborem itineris nõ accipi at eos dicet. In vanum huc veni:qñ finẽ meum nõ sum adeptus:propter quem veni. Sicut pñt dicere multi eũtes ad cõfessionem:ut recipiãt in dulgentiã:ꝛ nõ recipientes propter eoꝝ impreparationẽ:ꝛ malam dispositionez: talium enim cõ/ fessio est vana. Ideo oĩbus euntib9 ad cõfitendũ dicit de9 Iere.7°. Bonas facite vias vestras. Et ego vobis ideз dico:ne si impreparati:ꝛ indispo/ siti accedatis ad cõfessionem:dñs Iesus vos ꝓij ciat a gr̃a sua:ꝛ expellat:sicut hodie fecit de vẽden tib9:ꝛ emẽtibus in tẽplo. Et ideo in hoc sermõe quattuor pulchras faciemus cõsiderationes de cõfessione. Prima dicet preparatiõis:Secũda explicationis:Tertia iterationis:Quarta ꝛ vlti/ ma inductionis.

¶ Pars prima:in qua ponit ꝓparatio:que dз fieri cuilibet bone cõfessioni. O

Sciendũ est ꝺm oẽs theologos:ꝛ docto/ res. Qꝺ cõfessio debet fieri cuз magna preparatiõe:ita q̃ ante cõfessionez de/ bet quisq3 diligẽter se preparare:ꝛ dare opam:ut oĩa sua peccata:ei ad memoriã reuocẽ/ tur:ut possit illa ↄfiteri:cuз circũstãtijs suis. Qꝺ qui non facit: est in malo statu. Vnde de pe.di.p[a]. §.hinc etiã.dr. Si obliuiscaris peccatoꝝ tuorũ.l. ea cõfiteri:ut dicit glo.interlinearis:nũc eorũ re cordaberis nolẽs:qñ in toto publicabunt:ꝛ in cõ

spectu

spectu ꝓferet oĩuz:tã amicoꝝ:q̃ inimicoꝝ tuoꝝ: & sanctoꝝ angeloꝝ:celestiũq; virtutũ. Non eni ad Dauid solum dicebat. Tu secreto fecisti: & ego hoc cũctis manifestabo. Sed ad oẽs nos hoc dicitur: hec ibi. Et sũt ṽba Chrisostomi. Et iõ si qs ex sua culpa ignorat que dz cõfiteri: seu eoꝝ ẽ oblitus: dz de huiusmodi negligẽtia dolere: & cõfessor si aliquẽ impreparatũ viderit ad cõfessionem accedere: dz ipsum monere ut cũ ꝑparatiõe veniat. Ut dicitur in sũma cõfessoruz. li°.3°. ti°.34°. q. 19ª. Quã ꝑparationẽ Esaias exprimit. 38°. c°. sui libri. di. Recogitabo tibi oẽs annos meos: i amaritudine aĩe mee. In qbus ṽbis tangit tria. Primum dicit᷑ recogitatiõis: ibi: recogitabo. Secundũ totalitatis: ibi: oẽs annos meos. Tertiũ amaricationis: ibi: in amaritudine aĩe mee. Quo ad ꝑmuz dicit recogitabo: idest valde cogitabo. Prepositio eni addicta dictioni: auget significatum. l. gallus. §. ille casus indifficilis. ff. de li. & post. vbi glo. exponit. idicifficilis. i. valde difficilis. & ff. de aq plu. ar. l. j. §. i sũma. i si. expõit icrescit. i. valde crescit: & simile habet᷑. ff. de fun. istruc. l. q̃situ. §. sed si fũdus. & ad silla. l. si qs i graui. i ꝑnci. & i aũt. qũo tepor. epis. §. si qs aũt. & ff. ꝓ socio. l. cũ duob⁹. §. dãna. & d̃ Enea inqt Uirgilius in p°. eney. Ingemit: & duplices tẽdẽs ad sydera palmas &c. Ingemit. i. valde gemit. Et pariformiter dicit ꝓpheta. Recogitabo. i. iterũ atq; iterũ cogitabo. s. añq̃ ad cõfessionẽ vadã. Quia ut beat⁹ Grego. in moralib⁹ ait. Debz vniuscuiusq; mens causas suas apud deũ ꝯtra se sollicita inqsitõe discutere. Nullus enĩ prudens sindicus alicui⁹ dñi redderet rõnez sue administratõis: nisi ꝑmo apud se de oib⁹ ꝑmeditatus, eẽt: qũo: & qualr: & quãtũ expẽdisset. Preterea si dz qlibet quotidie examinare ꝯsciẽtiã suã: & videre qd boni fecerit: & qũo vixerit. Ut inqt Seneca. li°.3°. de ira dei. Multo magis tpe cõfessionis dz vnusqsq; in aliquo secreto loco diligẽter ꝑmeditari peccata sua: & examinare ꝯsciẽtiam suã: qr si q[illegible] sine examiatione cõsciẽ: & debita ꝑparatiõe accedit ad ꝯfessionẽ: hñs mile peccata mortalia: de qb⁹ oĩb⁹ cõfitet᷑: excepto vno oblito ex ignorãtia, ꝓueniẽte ex ei⁹ ĩpreparatiõe: nõ ꝯsequit᷑ veniã alicui⁹ peccati. Et ecõtrario: si quis hñs eadẽ peccata vadat ad ꝯfessionez scã debita ꝑparatiõe: & obliuiscat᷑ maioris ptis ipsoꝝ peccatoꝝ: ꝯseqt᷑ remissionẽ eoꝝ: ex gñali ipsoꝝ ꝯfessiõe: rõe bõe dispositõis & ꝑparatõis: qr q fecit qd potuit: legẽ adipleuit. l inf ci. ff. d̃ ꝓdi. & demõ. Et iõ bonũ ẽ ñ solũ semel sz sepi⁹ excogitat᷑ pctã añ cõfessiõnẽ: vt dcm̃ ẽ. Cui⁹ oppositũ faciũt m̃lti q velut bestie ad ꝯfessiõnẽ accedũt idevoti: & ĩp medi tati: sine vlla cõpũctione: sine cogitatõe aliq̃: aut recordatone peccatoꝝ suoꝝ: & sepi⁹ sabbatũ sctm̃ expectãtes vadũt ad cõfessionẽ ꝯfessori dicentes. Uis nos audire? In duob⁹ n. ṽbis expediemus nos. Qđ si ꝯfessor dicat ꝙ paululũ expectent: dicũt. Or bñ stat: hora ẽ tarda: & alia hẽm⁹ agere: si nos nũc nõ audis: ampli⁹ i hoc anno nõ ꝯfitebimur. Alij stãtes añ sacerdotẽ: qd dicere debeant ignorãt: qr sup hoc añ nõ cogitauerũt: & dicunt. Dñe iterroga nos. Nescim⁹ eni qd dicere debeamus. O insensati. Si mercator suoꝝ qnternoruz rõẽs oĩ sero diligẽt discuciunt videat qd lucrat⁹ fuit: & qd ꝑdidit: & hoc fac̃ ꝓ pecũia: q̃nto magis pcõr ꝯsciaz suã examiare & discutẽ dz ꝓ aĩa sua q̃ adeo ẽ ꝑciosa: ꝙ ꝓ ea saluãda di fili⁹ mortu⁹ ẽ? Jõ dicit Bernar. i ꝟmone passionis. Cõsidera o hõ: q̃ nobilis sit aĩa tua: & q̃ grauia fuerit vulnera: qbus ꝓ ea necesse fuit tuũ Jesuz vulnerari. ¶

Debet igit᷑ qlibet tria cogitare anteq̃ ꝯfiteatur. Primo: receptoꝝ a deo bñficioꝝ suaz ingratitudinẽ: qbus accendit᷑ mẽs ad diuinum amorẽ: ut faciat ꝯfessionẽ cũ amore. Uñ i figura. Leui. 6°. ꝑcepit dñs dicẽs. Ignis semp ardebit i altari meo quẽ nutriet sacerdos. Per ignẽ vero ardẽs dilectio designat᷑. De quo igne. Luce. 12°. inquit saluator. Ignẽ veni mittere in terrã: & qd volo nisi vt ardeat? Per altare ṽo mens nr̃a intelligit᷑: que ꝑ sacerdotẽ dz accẽdi bonis exhortationibus in cõfessione: & [illegible] cõfitentẽ debet inflãmari ex diuinoꝝ bñficioꝝ cogitatõe. Scdõ: dz penitẽs cogitare bonoꝝ amissoꝝ copiositatez. Ait enim Maximian⁹ poeta. Dura satis miseris memoratio prisca bonoꝝ. Tertio: dz cogitare peccatorum numerositatẽ: & grauedinẽ. cui d̃r Jere. 2°. Scito qr malũ & amarũ est: te dereliqsse dñm deũ tuuz. Uñ Ecclesiastici. 18°. scriptũ ẽ. Ante iudiciũ. s. ꝯfessionis interroga teipsuz. s. cogitãdo ꝑdicta: & i cõspectu dei inuenies ꝓpitiationẽ. Et Jere. 2°. dicit᷑ Uide vias tuas i ꝯualle. i. i mẽtis hũilitate: ꝯsiderãs ꝙ hõ ꝑuus d̃terior ẽ oĩ bestia. 7°. Ethi. ¶

Secũda ꝑparatio d̃r totalitas. Nõ. n. sufficit dicere maiorẽ ptẽ peccatoꝝ: sz necesse ẽ dicere oĩa in q̃tuz humana ꝑmittit fragilitas. Uñ deb; peccator dicere illõ Ouidij i ꝑmo de tristib⁹. Epistola ꝑma. Tot mala suz passus: quot i ethera sydera lucẽt. Paruaq; quot sicc⁹ corpa puluis hz Ut ẽt qsq; possit recordari d̃ oĩb⁹ peccatis: nõ solũ q̃ fecit in anno: sz i tota vita sua: dz nouẽ cõsiderare. Primo: etatẽ. s. ĩfantie: pueritie: adolescẽtie: iuuẽtutis: senectutis: & etatẽ decrepitã: si ẽ in ea: & videre que peccata i his etatib⁹ cõmisit: discurrẽdo singlos annos & q̃slibz ptes ãni: qr alia pcã fiũt in estate: & alia in hieme: & sic de alijs. Scdõ: cõsideret statũ i quo ẽ vel fuit. s. virginitatis: m̃rimo-

nij: vel viduatis: vtrū q̄ requirunt ad tales statꝰ seruauerit. Tertio: fortunā: videlȝ ꝓsperitatē: vel aduersitatē: ifirmitatē: vel sanitatē ⁊ hmōi. Quarto: officia: artes ⁊ exercitia q̄ fecit. Quito: societates: qbus .s. ꝯuersationē hūit: ⁊ i qbꝰ locis. Sexto: solēnitates: ⁊ festa quō fuauit: ⁊ qd in illis cōmisit. Septio: cōsiderare dȝ peccata cordis. Octauo: peccata oris. Nono: peccata opis. Et sic discurrendo poterit peccata sua iuenire. Caueat tñ penitēs: ne nimis morose peccata carnis cogitet. Qr Ecclesiastici. 13°. dicit. Qui tetigerit picē inqnabitur ab ea. Debȝ quocq vult diligēter ꝯfiteri: postq̄ examinauit ꝯsciam suā sup septē peccatis capitalibus: discurrere decē ꝓcepta diuina: ⁊ ēt ꝓcepta ecclesie: ꝯsiderās si illa fuauit. Itē Duodeci articulos fidei: si pfecte credidit. Et septē dona spiritꝰ sancti: si in se illa hūit. Opera quocq misericordie: corporalia: ⁊ spūalia si pfecit. Si ēt sensus corporis bñ custodiuit: ⁊ si quattuor ꝟtutes cardiales: ⁊ tres theologicas: aliasq̧ morales exercuit. R

TErtia preparatio dr amaricatiōis. De qua Iere. 31°. dr. Pone tibi amaritudinē: dirige cor tuū in viā rectā. Quā amaritudinē Dauid sentiēdo dicit in ps°. Rugiebā a gemitu cordis mei. Et alibi. Fuerūt mihi lachryme mee panes die ac nocte. Talis amaricatio meret veniā. Vñ ad hoc applicari pōt illud Ouidij in p°. de pōto. Epistola. 5ª. di. Parcendū ē aio miserabile vulnus hñti: licēt i alio sensu dixerit. Dicat ergo glibȝ añ ꝯfessionē illud Ouidij in li°. Epistolaꝝ epistola. 2ª. Heu patior tellis vulnera fcā meis. Et ploret amarissime peccata sua. Lachryme. n. quodāmodo loquūtur cū deo: ⁊ ipetrāt veniā: iuxta illō Ouidij. 3°. de pōto. Epistola pª. Interdū lachryme pondera vocis hñt. O peccatores anq̄ vadatis ad ꝯfessionē: ex toto corde lugete peccata vr̃a: ⁊ bonus ac pius saluator conuertet vobis lachrymas i ꝯsolationē. Matth. 5°. Beati q lugēt: qm ipsi ꝯsolabunt. Imo ipe lachryme pariunt quādā dulcedinē: dicēte Ouidio i. 3°. de tristibꝰ: epistola 8ª. Est qdā flere voluptas. Expleť lachrymis: egerit q̧ dolor. Iō Dauid ps°. 136°. iqt Super flumina babilonis illic sedimus ⁊ fleuimus: dū recordaremur tui sion. Babilō āt iterptat cōfussio: fȝ Hiero. Et spūaliter pōt accipi pro ꝯfusione: que sustineť in ꝯfessiōe. Ex qbꝰ apparet: q ad ꝯfessionē accedere debemꝰ cū magnis gemitibus: saltē iteriorbꝰ: sicut faceret capitali snīa dānatus: si posset ad iudicē suū ꝓ venia ⁊ misericordia ipetrāda accedere: diligēter eni se prepararet: ⁊ quid dicere deberet premeditaretur.

¶ Pars secunda in qua querit: nunquid circūstantie peccatorū debeant explicari. S

SEcundo sciēdū est: q ad bonā ꝯfessionē nō sufficit ꝯfessio in gnāli: puta dicēdo: cōmisi oīa peccata vel dicēdo: cōmisi peccatū luxurie: auaritie: ⁊c. Sȝ requirit explicatio spālis: ut inqt Ray ⁊ Hostie. i sūma. ut ēt habeť i sūma. ꝯfes. li°. 3°. ti. 34°. q. 80ª. Sȝ hic qriť: nūqd sit necessariū ꝯfiteri i particulari circūstātias peccatoꝝ. Et rñdeť fȝ Alex. d ales in. 4ª. pte sūme: i tractatu. de ꝯfessiōe. Et Ricar. in. 4°. di. 21ª. ar. 3°. q. 5ª. Et scdm Bona. ibidē. pte 2ª. ar. 2°. q. 3ª. Et beatū Tho. i. 4°. di. 16ª. Qd reperiunť in triplici genere circūstātie peccatoꝝ. Quedā sūt alleuiātes: qdā i aliud genꝰ peccati trahentes: ⁊ qdā aliquo mō aggrauātes. Circūstātias leuiātes ꝯfiteri nō ē necessariū: nec ēt bonum: nisi ad hoc ut satisfaciat alicui inqsitionē: vel vt puideať scādalo: ⁊ pturbatiōi. Utpote si timeat ꝯfessorē ex hoc accipe occasiōe ad malū: vl ēt sint i tātū diminuat ut sit i genere venialis: sicut comedere carnes in quadragesima pp ifirmitatē: cū aliq tñ gulositate. Non. n. dȝ dicere: comedi carnes in quadragesima: cum sensualitate: qr sic videreť ⁊ eēt mortale: sȝ dȝ addere q comedit pp ifirmitatē ⁊ sic solū remanet pctm̄ sensualitatis: qd ē veniale: alr̄ ꝟo nō dēbet ea ꝯfiteri fȝ Alex. ⁊ Bona. vbi s. Circūstātias ꝟo i aliud genꝰ trahētes fȝ ꝓdcōs doctores: necesse ē ꝯfiteri. ut ēt notať i sūma. ꝯfes. li°. 3°. ti° 34°. q. 81ª. ⁊ cōit sūt octo iste circūstātie. Ut ēt ponit Nico. de ausmo in qdriga sua. li°. 2°. ti°. 7°. §. 10°. Pria ē circūstātia ꝯditionis rei: vt si qs peccauit cū irrōnali aiali: ē pctm̄ bestialitatis. Si ꝟo cū rōnali: aut cū ꝟgie: ⁊ ē stuprū: aut cū maritata: ⁊ ē adulteriū: ⁊ sic d singlis. Et iō qliter cūqȝ ꝯditio ꝯfitētis: seu psōe: vl rei: cū q̄ ꝯmissuȝ est pctm̄ iducat pticularē spēȝ peccati: ē necessitate ꝯfessiōis. Scda circūstātia ē mōi peccādi. Posset. n. qs tali mō peccare q traheret i aliā spēȝ: vt si qs cū muliere ꝯ naturā peccaret: ⁊ hmōi. Et sic dicēdum est in peccatis matrimonij. T

TErtia circūstātia ē loci. Nā si pctm̄ fit i loco sacro: vl ad cltū diuinū dputato: iducit pticularē spēȝ peccati qd dr sacrilegiū: vt nō. glo. i. c°. p°. d pe. di. 5ª. Vñ hoc cāu: nō solū ꝯfitendū est peccatum: sed ēt vbi est gestum. Q

QUarta circūstātia ē tpis. Nā qñ pctm̄ mortale fit i festo ꝓcepto: inducit aliā spēm peccati: vȝ trāsgressionē tertij ꝓcepti decalogi ut dicit Nico. de lira sup Exo. 20. c°. Et tāto gñior ē trāsgressio: qñto festū ē solēniꝰ. Et idē ē fȝ aliqs: qñ fuisset cōmissū tpe ieiunij ꝓcepti: q mortale pctm̄ appellať violatio ieiunij. d ꝯse. di. 5ª. c°. nihil pdē. Alij tñ dicūt q lȝ tale ieiuniū nihil ꝓsit ad ꝓmiū ēentiale vite eterne: valȝ nihilominꝰ q ad obtustōē

pcept: i ecclie vl' ofessoris. Cui⁹ opiõis ẽ be. Tho. i 4°. di. 15ª. ar. 4°. q. pª. ꝛ Alb. i tractatu de virtutibus cardinalibus.

X

Quinta ẽ nũeri. Nã quotiẽs qs peccauit: tot diuersa pctã omisit. Vñ ẽ ofitẽdũ q̃tiẽs qs pctm̃ cõmisit. Quilibꝫ. n. nũerus adiũctus alteri nũero: cõstituit nouã speꝫ fm phũꝫ. Si ãt qs nõ recordaf: dꝫ dolere ꝛ ofiteri qꝛ ex ppria culpa nõ põt recordari. In hãc. n. obliuionẽ nõ venisset si sepi⁹ in ãno ofiteri voluisset vl' si de singulis peccatis mortalib⁹ pticularẽ memoriã fecissꝫ. Sicut faciebat qdã monach⁹: q cõtinue in sinu portabat tabulã: i q̃ notabat oẽs defectus quos omittebat. Licet aũt qs nõ recordef de numero certo peccatoꝝ suoꝝ: tñ tenef dicere aliquẽ numerum: queꝫ verisimiliter extimare posset: vl' quãto tpe i peccato pseuerauit: vtputa per vnu m annum: vel duos: ꝛ q̃ frequenter solitus erat peccare: verbi gratia: si semel: vel bis i die: aut hebdomada: vel mense.

A

Sexta circũstãtia est q̃litatis peccati: vtputa: si pctm̃ est publicũ: hoc eniꝫ cãu idducit aliã speciẽ peccati vꝫ scãdalum primi. De quo saluator Matth. 18°. inqt. Veh hoi illi p queꝫ scãdalũ venit. Vñ nõ solũ dꝫ ofiteri qꝛ pctm̃ est publicũ: sed etiã in quo sit publicũ: siue in paucis: siue in multis: qꝛ tot suo malo exẽplo offẽdũt: q̃tis suũ pctm̃ patuit. Debet ergo qs oconteri si cognoscit siue extimat: qꝛ occasione sui mali exempli sit quisq̃ ad alicuius mali: siue peccati perpetrationem adductus.

Z

Septima est iductio. Nã qui cũ aliquo peccauit: ꝛ primũ suũ ad peccandũ allexit: vltra pncipale pctm̃: homicidiũ spũale omisit: multo grauius corporali: ut dicit Augu. 22ª. q. 5ª. c°. ille qui. ꝛ talis fm Scotũ i. 4°. di. 15ª. tenef ad inducendũ illũ q̃tuꝫ põt ad pñiaꝫ: ꝛ orare p eo: nam magis eũ lesit: q̃ si tpalia ei abstulisset. c°. sũt plurimi. 6ª. q. pª. Et iõ dꝫ ofiteri: qꝛ iducit seu iducẽ õsiderauit aliũ ad peccãdũ. Octaua circũstãtia ẽ occidẽtis. Nũqꝫ. n. cũ pncipali pctõ accidũt mlta alia. Sepe. n. ut opef qs aliqð pctm̃ omittit mlta faciõ: ꝛ vbi gratiterponẽdo mediatores: vl' cõducẽdo socios ut et ad pctm̃ auxiliẽf: vl' ut simul peccẽt: seu vtẽdo adulatiõib⁹ vl' mẽdaciis ut primũ ad peccãdũ iducat: vl' vtẽdo cãtilenis: seu õbis alijs ihõestis: aut diffamatorijs: siue lrãs amoris scribẽdo: vl' muttẽdo: vl' primũ odiẽdo: seu ei inuitãdo õbie: aut scis: aut õ nocte ambulãdo: vl' arma gerẽdo: siue ifamiã alicui mlieri pp suã freqntationẽ dãdo: sicut mlti faciũt trãseũtes p q̃sdã domos sepi⁹ i die: nõ sine nota ipaꝝ: vl' eas seqndo q̃cũqꝫ õbulẽt: ꝛ sic õsilib⁹. Hec. n. oĩa debẽt cũ pncipali ofiteri: qꝛ si circũstantie i aliõ gen⁹ peccati trahentes.

A

Et notandũ fm Alex. de ales vbi. s. Qð cuꝫ hoc sit pceptũ affirmatiuũ: nõ obligaf quis semp istas circũstãtias ofiteri: sed pro loco ꝛ tpe. s. qñ cognoscit eas p se vel p inqsitionem ofessoris. Vñ sapiẽs ꝛ intelligẽs dꝫ ofiteri eas absqꝫ interrogatione: ignorãtibus võ sufficit ofiteri qñ ab ipsis confessoribus inquiruntur: si aliter hec non cognosant.

B

Circunstãtias võ aggrauãtes peccatũ: sꝫ speciem nõ mutãtes: dixerũt qdã nõ est necesse ofiteri: nisi de bono ꝛ equo. Scðm autẽ Guilliełmũ Altisidacenseꝫ: si circũstãtie sint notabilr aggrauantes: debẽt ofiteri. Nõ eni sufficit illi q mile marchas auri: vel thesaurũ sancti marci rapuit: dicere. Ego rapui aliena: qꝛ posset verificari in duob⁹ solidis vel nũmis: nec sufficit illi q aliũ gladio vulnerauit dicere: pcussi primũ: qꝛ posset verificari in leui pcussiõe maxille. Vñ sacerdos non posset bñ intelligere q̃titatem delicti: ꝛ sic de similib⁹. Hec aũt oĩa pdcta tangit Augu. in. c°. cõsideret. de pe. di. 5ª. in li°. de pñia dicẽs. Consideret q̃litatẽ criminis: in loco: i tpe: in varietate psone: ꝛ q̃li hoc fecerit tẽtatiõe: ꝛ in ipsi⁹ vicij executiõe oportet. n. penitere fornicãtẽ fm excellẽtiã sui stat⁹ aut officij: aut fꝫ modum meretricis: ꝛ i mõ opis sui: ꝛ q̃liter turpitudinẽ suã pegit: si in loco sacro: aut cui debuit excellẽtiã fidei: vt sũt dom⁹ dñoruꝫ: ꝛ aliorũ mlioꝝ: si i tpe orõnis cõstituto: vt i festiuitatib⁹ scõrũ: ꝛ tpe ieiunij: osideret ꝛ quãtũ pseuerauit: ꝛ quãto fuerit in ipugnatiõe: ꝛ pertractet secũ q̃ multiplici actiõe vicij delectabiliter peccauerit. Oĩs ista varietas oñdẽda est: cõfitẽda: ꝛ deflẽda: hec ille. Secũdũ aũt iuristas: peccatũ aggrauaf diuersimode: iuxta ptinentiã illi⁹ õsus. Quis qd: vbi: per q̃s: q̃tiẽs cur: q̃uõ: qñ. Quis: nã psona delinq̃ntis aggrauat delictũ. l. aut facta. §. psona. ꝛ l. capitalium. ff. de penis. ꝛ l. psbyteri vbi Iaco. de are. C. de epis ꝛ cle. ꝛ. C vbi senatores vel clarissimi con. l. i. ꝛ. ff. de re mili. l. ij. ꝛ. l. nõ ois. ꝛ. C de [illegible] ma tri. l. nemo. ꝛ. C. ut nemo ad suũ pfocinuũ. l. i. li°. xj°. ꝛ ibi. Gãbar. ꝛ. 32ª. q. 6ª. c°. idignanf. Exẽplũ ẽt aggrauat. ff. de re mi. l. oẽ delictum. §. q mane. psona q̃ꝫ iquã deliquit aggrauat. l. aut acta. § psona. ff. de penis. ꝛ. l. si. ff. de off. psi. ꝛ. ff. ad legem põpeiã de pari. qsi p totũ: ꝛ isti. de iiu. §. atrox. ꝛ. C. de rap. õ. l. i. §. fin aũt. ꝛ. ff. de re mili. l. oẽ delictũ. in pn. ꝛ. l. milites. §. irreuerẽs miles. ꝛ. ff. de iiu. l. ptor §. fi. ꝛ. 12ª. q. pª. c°. p°. ꝛ ibi Arch. ꝛ 27ª. q. pª. c°. nuptiarũ. Quid: ẽt aggrauat: vt si fiat gũis iniuria dicto. §. atrox. Vbi: etiam idest locus: aggrauat. dicta. lege. aut facta. §. locus. ꝛ. §. euentus. ꝛ

l.capitaliũ.§.ꝛ ob inimicitias.ff. de penis.ꝛ de incendio rui.ꝛ nau.l.qui edes.ꝛ.d.§.atrox.ꝛ.C.de icestis nup..l.iij.ꝛ.pª.q.pª.cº.placuit.ꝛ.2ª.q.8ª.§ libellorũ.ꝛ ibi Archi. Locus quoqꝫ vulneris aggrauat.d.§.atrox.ꝛ argumentũ.ff.de feri.l. eadeꝫ infi.ꝛ extra de homi.cº.presbyterũ.ꝛ.ff.de iniu.l.ꝑtor.§.fi. Per quos: etiã aggrauat delictũ: vtputa ex cõcordia multorũ.ff.ad silla.l.excipiũt. Quotiens: etiã aggrauat: iteratũ nanqꝫ delictuꝫ aggrauat.l.iij.C. de epis.audi.ꝛ.ff.de penis.l.si diutino. inglo.ꝛ.l.capitaliũ. Et de hoc tractat Bal.in aũt. sꝫ nouo iure.ꝛ in.l.quicũqꝫ.C.de ser.fugi. Perseuerãtia quoqꝫ auget peccatũ.l.iij.§.differtur.ff.de re mili.ꝛ.l.capitaliũ.§.solent.ff.de pe.ꝛ.cº.fi.de cõsue.cnr.ex motu eni ꝛ causa aggrauat delictuꝫ.ff. de his qui no.infa.l.ictus fustium.ꝛ ar.ff.mãdati l.procuratorẽ.in pri.cũ ibi nota.ꝛ.ff. de fur.l.vnꝫ ꝛ.C.de edic.di.adri.tol.l.fi.ꝛ.d.l.aut facta.§.pº.ꝛ ff.de postu.l.ex ea. Quomodo.s. per modũ ioci vel iniurie.d.l.aut.facta.§.nõ eni.ff.de penis. Quãdo: nã tꝑs aggrauat.d.l.aut facta.§.tꝑs.ff. de pe.ꝛ ad l.aqui.l.itaqꝫ.ꝛ.ff.ad.l.cor.de sic.l.furẽ.ꝛ de fur.l. ij.ꝛ de effrac.l.fi.ꝛ de incẽ.rui.ꝛ nau.l.i.in fi. Sunt etiam multe alie circũstãtie aggrauãtes: que cum predictis ponunt a theologis: qui determinant ꝙ peccata nõ sĩt in grauitate: ꝛ offẽsione paria. De quo Ricar in.2º.di.42ª.q.vlª.ꝛ Alex.de ales in 2ª.parte sũme: in tractatu de ꝯditionibꝰ pcti mortalis: ꝛ btũs Tho.pª.2e.q.73ª.arº.2º.ꝛ in.2º.scripto.di.42ª.arº.xº.ꝛ in sũma cõtra gẽtiles.liº.3º. cº.138º.ꝛ ꝓbatur hec veritas per illud qd dicitur Ezechi.16º.vbi loquẽs deus de peccato hierusaleꝫ in cõparatione ad pecatũ Sodome ꝛ gomorre. ait illi. Sceleratiora fecisti illis in omnibꝰ vijs tuis. Et saluator Joannis.19º.ait Pilato de pecca Jude: siue ppli iudaici. Qui me tradidit tibi: maius peccatum habet. Multis ergo modis ſm predictos theologos dicit vnum peccatũ grauius alio puta ignoratione. Quia grauior est culpa ꝓcedens ex ignorãtia affectata: siue crassa: ꝛ supina ꝙ ex alia ignorãtia: ſm Bona.in.2º.dist.22ª.arº. 2º.q.3ª.ꝛ Ricar.ibidem per oia: ꝛ btũm Tho.in q̃stionibꝰ disputatis de malo: q̃stione de ignorantia arº.8º.ꝛ.pª.2e.q.76ª.arº.3º.ꝛ.4º.ꝛ Alex.de ales in.2ª.pte sũme: in tractatu de diuisionibꝰ pcti. Itẽ iteratione: vt supra diximꝰ: vñ Leo papa inquit Iterata iniqtas misericordiã exinaniuit. Sicut.n. qñ mẽbrũ semel: vel sepiꝰ fuit in aliqua parte vulneratũ: postea ibidẽ iterata vulneratio magis ipledit: ꝙ si nũꝙ ibidẽ fuisset lesũ: ita ꝛ in vulneratione spirituali aie est dicẽdũ. Dignitas etiã persone auget vt diximꝰ delictũ: vñ Isi.liº.2º.de summo bono inqt. Tãto grauiꝰ peccatũ ee cognoscit: quãto q peccat maior habet.ꝛ.25ª.q.pª.cº.nulli fas. Hylariꝰ papa.ait. Siqdẽ maiori reatu delinqt q potiori honore fruit: ꝛ grauiora facit vicia peccatoꝝ: sublimitas peccãtiũ.ꝛ.50ª.di.cº.qa tua Greg.scd's inqt. Sicut minorẽ maior ꝓcedit honore: ita ꝛ crimine: vñ Juue. Oẽ ai viciũ tãto cõspectꝰ in se crimẽ habet: quanto maior q peccat habet. Et ista maioritas attẽdit circa multa.s. in splẽdore cognitionis: in ꝙtũ qs plura cognoscit ptinẽtia ad salutẽ ꝙ alij. Nã talis grauiꝰ peccat ſm Tho.pª.2e.q.73ª.arº.xº.iuxta illd. Luce.12º. Seruꝰ sciẽs volũtatẽ dñi sui ꝛ non faciẽs: plagis vapulabit multis. Sup quo Chris.dicit. Nõ similiter in oĩoꝰ oia iudicant: sꝫ maior cognitio fit maioris pene materia. Itẽ qs dr maior valore perfectionis: ꝛ iste similiter grauiꝰ peccat pp ĩgratitudinẽ: qa ĩgratitudo de dono vel bñficio sibi diuinitꝰ collato: aggrauat eiꝰ delictũ: vñ Isi.in liº.de sũmo bono ait. Crescit peccati cumulus iuxta ordinem meritorũ: ꝛ sepe qd minoribꝰ ignoscit: maioribus iputat: ꝛ Chris.sup Math.dicit. Quãto maiora sũt hoibꝰ collata bñficia: tãto grauiora sũt peccãtibꝰ iudicia. Itẽ ẽ maior supioritate: siue ꝑlatõe ꝛ iste gruiꝰ peccat pp scãdalũ vl' imitationẽ aliorũ ꝛ id Philo.pº.Reth.ait. Nõ q peccat ꝑmꝰ vl' solus: aut cũ paucis gruiꝰ peccat: ꝛ rõnẽ assignat: qa ẽ alijs cã ꝛ exẽplũ peccãdi: vñ ait Gre.i pastorali In exẽplũ culpa vehemẽter trahit: qñ ꝓ reuerẽtia pctõr honorat: ꝛ id.xiª.q.3ª.cº.ꝑcipue.di. Nõ ꝑlati gruiꝰ peccãt: qa s'bditos suos malo exẽplo occidũt. Ea pp Hiero.i epl'a ad Heliodorũ de morte Nepotiãi scripsit. In oĩuꝫ ocli dirigũt: domus tua ꝛ cõuersatõ tua: q̃si ĩ specl'a ꝯstituta ẽ magĩa disciplie. Quid feceris: id sibi oẽs faciẽdũ putant Caue gº ne cõmittas qd aut q rephẽdẽ volũt digne lacerar videat: aut q ĩmitari cogãt reliqr: hec ille. Qui ẽt sup Ezech.ait. Grãdis ẽ dignitas sacerdotũ: sꝫ grãdis ẽt ẽ ruina si peccant. Letamur ad ascẽsũ: sꝫ timeamꝰ ad lapsũ. Nõ ẽ tanti gaudij excelsa tenuisse: ꝙti ẽ meroris d' sublimibꝰ corruisse. Philo.q̃3.2º.Reth.cº.23º.dic. Nõ illa cl'pa ẽ grauior: q̃ ẽ auditoribꝰ vel vidẽtibꝰ horribilior: ꝛ abhomiabilior: ꝛ i q̃ ẽ maior ꝯfusio. Hoc ãt ẽ in peccato ꝑlatoꝝ: ꝛ eoꝝ q dberẽt ee sci. Pctũꝫ ẽt aggrauat rõne dignitatis ꝑsõe offẽse: qa q̃nto ꝑsõa offẽsa est dignior: tãto cl'pa ẽ grauior.cº.cũ illorũ.§.nos tñ.in tex.ꝛ glo ex.de sẽ.ex.ꝛ.cº.vgẽti.ex.de hẽ.ꝛ.cº.sicut q ecclias.17ª.q.4ª. Itẽ bõitas ꝛ scitas ꝑsõe offẽse aggrauat pctũꝫ ſꝫ Tho.pª.2e.q.73ª.arº.9º.hoibꝰ .n.scis ait dñs Zacha.2º. Qui vos tãgit q̃si pupillã ocli mei tãgit: ꝛ ibi glo.exponit: tãgit.i.vexat Aggrauat ẽt peccatũ rõne ꝓpinqtatis ꝑsone offẽse. Vñ occidẽs seipsũ: vl' vulnerãs gruiꝰ peccat ꝙ si

alteriꝰ ꝑsonā offēderet. Et ꝓpea Ecc. 14°. dr. Qui
sibi ē neq̃: cui alij bonꝰ erit? Et ad idez ē textꝰ i. l.
fi. §. si qs āt. ff. ð bo. eorū q mor. si ↄsci. Itez augeť
pctm̄ qñ qs offēdiť cui bñfacere teneť: sicut pr̄ a
filio: ⁊ amicꝰ ab eo cui bñficia ↄtulit. Ait. n. Phi
losophꝰ 2°. Retho. c°. 13°. Q̄ð illa culpa: vel iniu
ria ē maior: q̄ ē idignior vł irrōnabilior: talis eni
dupliciter peccat: ṗmo qr nō facit bonū qð patri
ul' amico facere teneť: scðo qr ei reddit malū ꝓ bo
no. Itē grauior ē illa offensa q̄ offenduně ꝑlres:
⁊ ꝓp hoc ēt iniuria facta ꝑlato: vł alteri publice
vł famose ꝑsone: gūior ē: qr multitudo tota euz
offendiť: vł scādalizať: ut inqt beatꝰ Tho. vbi. s.
Et iō dr̄ Exo. 23°. Pncipē ꝓpli ne maledicas. ⁊c.
Aggrauať quoq̃ pctm̄ cū iferť nocumētū vidu/
is: pupillis: orphanis: paupibusq̃: ac alijs misa
bilibꝰ ꝑsonis: vñ Eccl. 35°. dr. Lachryme vidue
ad maxillā descēdūt: ⁊ a maxilla ascēdūt vsq̃ ad
celū. Dicit quoq̃ ps̄ª. deo. Tibi derelictꝰ ē pauper:
orphano tu eris adiutor. Notādū q̃q̃ ꝙ sicut pec
catū ex malicia cōmissū gūiꝰ ē: q̃ȝ ↄmissū ex igno
rātia: sic pctm̄ ex malicia ꝑpetratuȝ: tāto est maiꝰ:
q̃ȝto ē cū maiori malignitate pactū. Et de tali pec
cāte inqt ps̄ª. Iniqtatē meditatꝰ est in cubili suo:
astitit oi vie nō bone: maliciā āt nō odiuit. Item
ꝺȝ scdm̄ Bona. Tho. ⁊ Ricar. i. 2°. di. 40ª. Tanto
pctm̄ ē grauiꝰ: q̃ȝto ē cū itēsiori: ⁊ ardētiori libidi
ne studiose cōmissū. Et iō ēt magis peccat q volū
tarie ⁊ libere delinqt: q̃ȝ ille q q̄si coactꝰ: vł' ꝑcibꝰ
aut iportunitate peccat. Itē ꝺm Tho. i. 2°. scripto.
di. 42ª. pte. 2ª. ar. 5°. ⁊ pª. 2ᵉ. q. 73ª. ar. 8°. Pecca
tū tāto ē grauiꝰ: q̃ȝto iferť maiꝰ nocumētū, primo
⁊ itelligiť de lesiōe: ac nocumento: tā corporali: q̃ȝ
spūali: ⁊ tpali. Ut eni ait Greg. i moralibus. Ad
maiorē dolorē cōmouēt dāna maiora ⁊c. Itez ꝺm
Ricar. ⁊ scdm̄ Bona. i. 2°. di. 5ª. Pctm̄ aggraua
tur iductiōe: qñ qs pctō suo alios ad peccādū in
ducit: sicut faciūt lenones: meretrices: ac mlieres
vane: depigētes vultū: ac i colo ⁊ pectore nudate:
Cōtra q̄s ait Iacoponꝰ nr. Or nō vi pensate fe
mine col vr̄o portamēto: Quāte aie in q̄sto mun
do mādati al ꝑdimēto? Or nō pēsate che grā pre
da tolete. A iesu xp̄o e dateli gran ferite? Serue
chal diauolo sollicite seruite. Scdm̄ aūt Bona. i
2°. di. 33ª. in qōnibꝰ circa lr̄aȝ: dicit. Duodeci mo
dis marie ↄsueuit vnū pctm̄ dici maiꝰ altero a do
ctoribꝰ theologicis. Pmo causalitate: ⁊ sic pctm̄
diaboli dr̄ eē maiꝰ: cuiꝰ inuidia mors itrauit i or
bez terrarū. Scðo gñalitate: ⁊ sic pctm̄ ṗmi parē/
tis dr̄ fuisse maiꝰ: qr in totū genꝰ hūanū se diffu/
dit. Tertio enormitate: ⁊ sic pctm̄ Iude dr̄ maiꝰ:
qr vēdidit deū. Quarto ingratitudine: ⁊ sic pctm̄
illiꝰ dr̄ maiꝰ q plura ꝑcepit dona grāꝝ. Quinto
ꝑiculositate: ⁊ sic pctm̄ ignorātie dr̄ maximuȝ: qꝛ
ꝑiculosuȝ. Sexto insepabilitate: ⁊ sic pctm̄ cupidi
tatis dr̄ maximū: qr cū cetera vicia cū hoie sene/
scāt: sola auaritia iuuenescit. Septio iportunita/
te: ⁊ sic supbia dr̄ maxia iniqtas: qr ēt i ipis bonis
opibꝰ cōsurgit. Octauo ꝓnitate: ⁊ sic luxuria dr̄
eē grauiꝰ pctm̄: ad quā hoies magis sūt ꝓni. No
no maioris gl'ie ipugnatiōe. Et sic pctm̄ i sp̄ȝ san/
ctū dr̄ maximū. Decimo maioris offense: ⁊ sic pec/
catū idolatrie dr̄ eē maximū. Undecio rōne facili
tatis resistēdi: ⁊ sic dicit magister i lr̄a: ꝙ pctm̄ Ade
fuit grauissimū. Duodecio rōne maioris iꝓbi/
tatis: atq̃ libidinis: ⁊ sic cuiuscūq̃ gñis pctm̄ ma/
lus pōt fieri altero: ꝯcilie. Alij aūt dicūt ꝙ circū
stātie aggrauātes ↄtineně i istis vˢibꝰ. Aggrauat
ordo: locꝰ: ꝑsona: scia: tp̄s. Etas: ↄditio: numerꝰ ⁊
mora: copia: cā. Est modꝰ in clp̄a: statꝰ altꝰ: lucta
pusilla. Que oia sic intelligi pñt. Aggrauat ordo
s. sbdiaconatꝰ: diaconatꝰ: vł ꝑsbyteratꝰ: ⁊ hmōi.
Scðo locꝰ. s. sacer: vel si qs ꝑcusserit aliquez i loco
publico ut in foro. Tertio ꝑsona. s. mr̄imonio co/
pulata: q̄ minorē excusationē hȝ si luxuriet: q̃ȝ ꝑ/
sona incōiugata. Quarto scia: qñ peccať malici
aȝ: ⁊ nō ꝑ ignorātiā. Quinto tp̄s. s. sacruȝ. Sexto
etas: minorē. n. excusationē hȝ senex ⁊ decrepitꝰ si
luxuriet: q̃ȝ iuuenis. Septimo ↄditio: vȝ si diues
furtū faciat magis peccat: q̃ȝ paup. Octauo nūe/
rus. Tanto. n. ē grauiꝰ pctm̄: q̃ȝto fit frequētius.
Nono mora. s. si stetit in pctō multo tpe: vtputa
viginti ānis: qr hoc dicēdo ↄprehēdit simul q̄dra
ginta pctā mortalia: q̄ ↄmisit i hoc tpe: nō obediē
do ṗceptis sācte mr̄is eccl'ie circa ↄfessionē ⁊ cōio
nē. Decimo copia. i. q̃ȝtū abstulit: multū aut pau
cū. Undecio cā. i. ex q̄ comedit q̄dragesima
carnes. s. ꝓp gulā: aut ifirmitatē: ⁊ sic de silibꝰ: vel
si qs offēdit eū a quo nūq̃ ↄfessus fuit: sed ab eo
bñficia recepit. Duodecimo modꝰ: tali. n. mō pos
set qs aliū ꝑcutere ꝙ eū nō offēderet: sȝ ex solacio
videreť facere. Et ecōtrario. Itē modꝰ. i. si pecca
uit manifeste: aut ↄ nām. ⁊ hmōi. Tredecio sta/
tus altꝰ. i. si regliosus vł religiosa: vł ꝑlatꝰ. Quar
todecio lucta pusilla. i. si ꝑua tētatiōe stimulatꝰ:
aut nulla: sȝ illā a se ipo: ⁊ ꝓpria iniqtate ṗuenit:
hec oia diligēter debet ↄfiteri. Un̄ Augu. ad here/
mitas inqt illis q vadūt ad ↄfessionē. Pmo talis
ordo tenēdꝰ ē: ut pctā ṗmeditemur: ⁊ ꝓferēdo tale
modū ⁊ circūstātiā pctōꝝ: deo ⁊ sacerdotibꝰ cōfi/
teamur: vt a pedibꝰ suis non onerati: sȝ alleuiati
discedere valeamꝰ. Et nolite frēs mei differre cō
fiteri pctā: naȝ q vsq̃ ad vltimū q̄dragesime diē
vł vite sue distulerit ↄfiteri: dat signū ꝙ hoc libē

ter nō facit: nō gr̄ole: nō puro corde: sꝫ coact⁹:
coacta vō ſuitia q̄tuꝫ deo vel hoīo⁹ placeāt cōſi
derate. Nō ergo de die in diē differamus pādere
cordis ſecreta: ꝓmiſit.n. de⁹ veniā penitēti: sꝫ nō ꝓ
miſit vſqꝫ in craſtinū differēti: sꝫ cū ad ꝯfeſſionē
acceſſeris tu hō: vel femīa: caue ne rideras: v'l or
nate icedas. Nō fabulas ꝓferas: sꝫ cū humilita
te capite ꝛ dorſo cinere ꝛ cilitio infuſis: ꝯfitemini
peccata vr̄a: hec ille. Cuius exhortationē multi nō
attendūt: q vadūt ad ꝯfeſſionē cū ꝓpoſito nō ꝯfi
tendi aliq̄ pctā: vel circūſtātias: niſi a cōfeſſore in
terrogent̄. Imo vadūt ad ꝯfeſſionē ſicut vipe ad
icātationē: ꝛ quodāmō coacti dicūt peccata ſua:
ꝛ opꝫ mile ingenijs: mile atqꝫ artib⁹ ꝯfeſſorē ab
eis extorq̄re multa crīa: sꝫ qđ pei⁹ ē: multi ēt iterro
gati rn̄dēt ꝙ nō cōmiſerūt talia: qb⁹ eueniet ſicē
illi mulieri: de q̄ legit̄ in cronicis nr̄i ordinis. Nō
qdā frater nr̄ fecit venire pr̄ēꝫ ꝛ mr̄ēꝫ: ac ſororē ēt
ad hitandū iuxta locū fratrum mioꝝ: ut audirēt
miſſas: ꝛ officia: ꝛ ꝯfiterēt̄ pctā ſua freq̄nti⁹. Quo
recedēte ꝓ obediētiā ad aliū locū: mortu⁹ eſt pr̄ ꝛ
ſoror: ipo neſciēte. Semel aūt cū ille oraret ꝓ pr̄ē:
ꝛ mr̄ē: ac ſorore ſua: volūtate dei aīa ei⁹ ꝑ miniſte
riū angeli ducta ē ad purgatoriū: vbi iuenit ſoro
rē ſuā ibi exiſtētē: donec mr̄ ei⁹ viua exeq̄ret̄ teſtm̄
ꝑ ipſaꝫ fcm̄: poſtea aīa illa ducta ē ad iſernū vbi
iuenit pr̄ēꝫ ſuū plorātē: ꝛ multos dolores patiētē:
ꝛ ait illi. Cur pr̄ mi es i hoc loco tormētoꝝ: cuꝫ tot
bona feceris i mūdo? Qui dixit ei multa bōa feci
ut tu ſcis: tn̄ aliq̄ pctā cōmiſi cū mr̄e tua ipudice
agēdo cū ea: ꝛ ꝯ honeſtatē mr̄imonij: q̄ pre vere
cūdia nolui ꝯfiteri ꝛ iō ſuꝫ dānat⁹: dānabit̄ etiaꝫ
mr̄ tua niſi ꝯfiteat̄ pctm̄ ſuum. Quib⁹ auditis: aīa
ei⁹ reuerſa ē ad corp⁹. Et ille obtēta licentia venit
ad mr̄ēꝫ: ꝛ oīa ei narrauit: ꝑꝑ qđ ꝯfeſſa ſalutē ob
tinuit. Iō dicit Aug. i lib°. de vera ꝛ falſa pn̄ia. c°.
xj°. Tu ergo filij aſtās corā ſacerdote: cū angelum
dn̄i eē exiſtia: ꝛ cū reuerētia apī penetraliū tuorū
abſcōditiſſima latibula: ꝛ cōſcie tue ſecretiora re
uella. Et hoc ſufficiat ꝓ ſcđa pte nr̄i ſmonis.

¶ Pars tertia de iteratione confeſſionis: ſcilicet
quādo quis teneatur recōfiteri.

Olent doctores ſeptē cāſ aſſignare qui
bus qs tenet̄ iterare ꝯfeſſionē. Prima
dr̄e recidiuationis: ꝓ cui⁹ melioꝛi itel
ligētia querit̄: nūqd ſi qs poſtq̄ cōfeſ
ſus ē: iterū cōmittat pctā de qb⁹ ē ꝯfeſſus: ṗdicta
crīa ſemel ꝯfeſſa redeāt ad ipſꝫ? Si.n. hoc eēt verū
ſeq̄ret̄ ꝙ qlibꝫ recidiuās in pctō ſemel ꝯfeſſo: te
neret̄ illō denuo ꝯfiteri. Nō qdā credētes arguūt
parabolā ſaluatoris: ſcriptā Matth. 18°. vbi i
quit: Nō regnū celoꝝ aſſimilatū ē hoī regi qui

luit rōneꝫ ponere cū ſeruis ſuis. Cū incepiſſet aūt
vnū de ṗdictis ſuis debitorē ſuū decē miliū talen
toꝝ: rogat⁹ ab eo: decē dbitū dimiſit ei. Ille aūt aliū
cōſuū ſuū repiens debitorē ſuū cētū denarioꝝ:
noluit ei miſereri: sꝫ poſuit eū i carcerē: ꝑꝑ qđ ille
rex fecit apphēdi ṗdictū ſuū: cui ṗus dimiſat de
bitū: ꝛ tradidit euꝫ tortorib⁹ donec redderet vni
uerſū debitū. Ex q̄ parabola vr̄ ꝙ dimiſſa ſemel
pctā reddeāt ꝑ recidiuationē. Et ꝓ hoc pōt allega
ri dctm̄ Augu. in li°. de baptiſmo vbi inqt. Redi
re dimiſſa pctā vbi fraterna charitas nō ē apertiſſi
me dn̄s docet. ſ. in ṗdcā parabola. Et idem inqt
magiſter ſen. in. 4°. di. 22ª. c°. p°. Et habet̄ de pe.
di. 4ª. c°. ꝯſiderādū. Facit ad hoc. cm. epūs qui
mācipiū. 12ª. q. 2ª. vbi ſuus ſemel māumiſſus: ꝓ i
gratitudinē reuocat̄ in ſuitutē. Et idē hr̄etur in. l.
ſi māumiſſori tuo. C. d obſe. patro. pſtā. ꝛ i. l. ſi ma
numiſſus. C. d lib. eo. a libe. ꝛ i autēt°. ut lib. d te.
§. hēant itaqꝫ. v. gn ēt. col. 6ª. Ergo a ſili hō a ſer
uitute peccati ꝑ dei mām liberat⁹: ꝓ ingr̄itudineꝫ
ṗori ſuituti iteꝫ ſubijci dꝫ. Sꝫ in ꝯtrium ē vitas:
quā tenet doctor ſbtilis Scot⁹ in. 4°. ſen. di. 22ª. ꝛ
Ricar. i eadē di. ar. p°. q. pª. ꝛ ſanct⁹ Bona. ibidē
ꝛ btūs Tho. i ea. di. ar. p°. vbi dicūt ꝙ pctā ſemel
dimiſſa verā pn̄iaꝫ: nō redeūt ꝑ recidiuationē
q̄tū in ſe: lꝫ q̄ntū ad aliqd dicāt̄ redit̄. Et ꝙ hoc
ſit verū ꝓbat̄ ſic: illō ꝙ oīno in nihilū recidit: ideꝫ
nūero reſūi nō pōt. 2°. d Gene. vn̄ Auicena. 5°.
Metha. in. c°. 4°. ait. Nō anihilatū eſt: oio non
reducit̄. Et idē dicūt theologi in. 4°. ſen. di. 44ª.
vbi inqunt. Nulla res anihilata pōt redire eadē
in nūero: niſi ꝑ diuinā potētiā. Cuꝫ g° pctm̄ q̄ ad
maculā: ꝛ quo. ad penā anihilet̄ ꝑ verā pn̄iaꝫ: g°
nō redibit idē ꝑ recidiuationē: sꝫ ſolū nouū pctm̄:
nec in hoc diuina potētia pōt opari: q̄ nō ē cā ef
fectiua peccati: nec eē pōt: vt dicūt theolog in. 2°.
di. 34ª. Nō aūt hec ꝯcluſio ſit vā: hr̄etur in. c°. di
uina clemētia. de pe. di. 4ª. vbi Gelaſi⁹ papa ait.
Diuina clemētia ſemel dimiſſa pctā in vltionē vl
teri⁹ redire nō patit̄. Nā nō iudicabit de⁹ bis id
ipſuꝫ. Naꝫ. p°. 81ª. di. c°. pſbyter. 13ª. q. 2ª. c°. que
ſitū. 23ª. q. 5ª. c°. qd ergo. ꝛ de pe. di. 3ª. §. ex his au
ctoritatib⁹. Nō obſtat mō parabola ſaluatoris
ꝛ dctm̄ Aug. ꝛ Magiſtri: qꝛ ꝓ tanto dicunt̄ pec
cata dimiſſa redire: q: per ea ſequēs culpa graua
tur. Si eniꝫ mihi peccāti cōtra te indulſiſti: ꝛ po
ſtea iterum cōtra te pecco: ex hoc pctm̄ illō grauī
us redit̄. Vn̄ recidiuās in peccatis ſemel dimiſ
ſis: efficit̄ ingrat⁹ de remiſſiōe ſingloꝝ peccatoꝝ.
Et q̄ ad hāc ingratitudinē dicūt redire: nō quo
ad culpā: ꝛ iō nō debem⁹ peccata ſemel expirata
ꝑ ꝯfeſſionē iterū ꝑpetrare: ꝛ reiterare. Naꝫ Sa

hená. Insanū ē ⁊ piculosū: iterato respirare aerē semel expiratū. Et silr aggrauat valdē aiaz pec catū semel emissuz: ⁊ denuo reassumptū. Qd aūt dr de fuo q reuocat in fuitutē. Rñdet q nō i ea dē: sz in aliā q fit rōne ingratitudinis: fm q° hāc opinionē q est cōis: nō ē necesse reiterare ꝯfessio nez oiuz pctōꝝ i particulari: in qb⁹ qs recidiua uit. Añ dī de pe. di. pª. §. nō ita. Nō est necesse ut q semel sacerdoti cōfessi fuerim⁹: denuo confitea mur. Et glo. d pe. di. 4ª. c°. in sūma. inqt. Nō pñt redire dimissa pctā quo ad penā: sz q ad puatio nē glie: qr p inde talis puat glia: ac si pctā ei non fuerit dimissa. Possum⁹ ēt dicere q iō dicunt pec cata redire p recidiuationē: qr recidiuāti eadē pe na ignis i genere debet q pus: lz nō in spē: maior tn q pus in q̄ztū meret ingratitudo. Licet ergo Inno. i. c°. ois. de pe. ⁊ re. videat velle ⁊ sentire: q recidiuās teneat iterare ꝯfessionē rōne ingratitu dinis: tn̄ cōiter tenet glo. Ray. in ti°. de pe. ⁊ re. §. sz nūqd pctā semel dimissa. s. q recidiuās non te net dicere spāliter ⁊ disticte ea q añ ꝯfessus ē. Añ nō est ꝯa illa snia q ait: q i q̄ttuor casib⁹ redeūt semel dimissa pctā. s. pp odiū fraternū: apostasiā a fide: ꝯtēptū ꝯfessiōis: ⁊ dolorē de pñia hita siue fcā: iuxta illō. Fratres odit: apostata fit: spnitq3 fa teri. Penituisse piget: pstia clpa redit. Nūq̄z. n. semel dimissa pctā redeūt. Et iō sufficit ꝯfiteri in generali d illis: exp̄mēdo igratitudinē suā ⁊ dicē do. De mult ⁊ magnis peccatis mortalib⁹ libera uit me dñs p penitētiā: ⁊ ego ingrat⁹ existēs: iterū i illa recidiuaui. Et h° idez notat i sūma. ꝯfes. li°. 3°. ti°. 34°. q. 71ª. Tn̄ meli⁹ ⁊ salubri⁹ est ad hoc: ut sacerdos meli⁹ cognoscat ingratitudinē peccato ris: ⁊ sciat puidere illi circa pctā i qb⁹ sepe recidi uauit: q noiet i particulari pctā: q frequēti⁹ cōmi sit: ⁊ ꝯfessus ē i alijs ꝯfessionib⁹: fz Alerā. de ales vbi sup ⁊ be. Tho. in. 4°. di. 22ª. ar. 3°. q. 4ª. O

SEcūdo tenet qs iterare ꝯfessionē rōne iuris ditiōis. s. qñ qs ꝯfessus ē sacerdoti nō hñti ptātez absoluēdi vt patz de pe. ⁊ re. c°. ois. Naz si cut iudicium datū a nō suo iudice nō valet. l. ij. ⁊ fi. C. si a nō cōpe. iudi. ⁊. l. si pr. C. ne de statu. de fun. ⁊ in tm̄ ē a iure reprobatū: q si cleric⁹ suo iu dice ꝯtēptu vadat ad iudicē secularē non suū: dz depōi. 23ª. q. vltia. c°. si qs eps. ⁊ c°. quo ausu. Sic ille deponit de statu gre ⁊ glie: q vadit ad iudicez nō suū vt ꝯfiteat: ⁊ talis ꝯfessio nō valet: fz scdm̄ Bona. ⁊ Ricar. in. 4°. di. 17ª. qr qd non est recte fcm̄: p nō facto reputat. l. quoniēs. ff. q satisdare cog. l. j. ff. si qs in ius vo. nō ie. l. j. §. pe. ff. q cuius q3 vni. l. q̄zuis. §. si ꝯuenerit. ff. ad velle. G

TErtio tenet qs reiterare ꝯfessionē pp irremis sionez. s. qñ aliqs pp aliqd ipedimētuz nō potuit absolui: puta qr erat excōicat⁹. Tūc. n. oportuit pmo recurri ad supiorē q hēat auctoritatē absol uēdi a tali excōicatione: ⁊ absolui ab illa anteq̄ absoluat a peccatis. Ut inqt Ricar. i. 4°. di. 17ª. ⁊ notat i directorio iuris. lib°. p°. ti°. 15°. §. 47°. si qs aūt nō absolueret ab excōicatōe: absolutio cō fessoris eēt nulla: posito q ipe nō hēret auctorita tē absoluēdi a tali excōicatiōe: sz soluz absolueret ab alijs pctis: qr excōicat⁹ non est capax sacroꝝ ecclesie. ex. de cle. exco. mi. c°. si celebrat. Facit ad hoc qd notat i. c°. pñti. d sen. exco. li°. 6°. ⁊ i. c°. qui cūq3. 24ª. q. pª. ⁊ lz ignorātia pbabilis pseruet eū a culpa ⁊ a pena irregularitatis: nō tn̄ facit eū nō eē excōicatū. vt iqt Ric. i. 4°. di. 18ª. ar. 9°. q. 4ª. ⁊ Petr⁹ d palu. ibidē. q. 6ª. ⁊ Durād⁹ i sūma. H

QUarto tenet qs iterare ꝯfessionē p p ignorā tiā ꝯfessoris: puta qñ ꝯfessus fuit alicui igno rāti: q nescit ligare ⁊ soluere: ⁊ discernere iter leprā ⁊ leprā. c°. q vult. d pe. di. 6ª. ⁊ d hoc tractat Ray. i sūª. i ti°. d pe. ⁊ re. §. itē q̄rit qd fmittit sacerdos.

QUinto tenet iterare ꝯfessionē: qñ qs G dimisit pñiaz sibi iniūctā pagere. Nā vt di cit Aler. ⁊ Ric. si recordat de pñia ⁊ possit refici: ⁊ reficiat eam non tenetur iteruz confiteri: nisi de negligētia omisse pñie. Nā fm Scotum i. 4°. di. 15ª. q. pª. ⁊ Ric. in. 4°. di. 18ª. ar°. p°. q. 5ª. q ex ne gligētia omittit facere pñiam mortalr peccat: qa agit ꝯ pceptū ꝯfessoris ⁊ eccle. Si aūt de pñia ñ recordat: ⁊ ad aliū ꝯfessorē vadit: vl ad eūdē qui āpli⁹ de pctis suis: ⁊ de pñia sibi iiūcta nō recor dat: tenet totā ꝯfessionē pteritā iterare. Que oīa iudicio meo debēt itelligi: qñ ꝯfessor dedit solum vnā pñiaz q dr sacramētal: ⁊ ē de necessitate ꝯfes sionis vt āntiqt⁹ fiebat. Quia vo hodie pñie sūt ar bitrarie: boni ꝯfessores cōiter dāt duas pñias: vnā sacramētalē q ē facil ad faciēdū: puta dicer pr nr ⁊ huiusmōi: quā faciūt adipleri a penitente añq̄ diuertat ad alios act⁹: ⁊ ex hoc sequit duplex bo nū. Primo: qa ñ ē op⁹ eū reiterare ꝯfessionē pp omissionē pñie cū illā statiz ipleat. Postea facta absolutōe: ꝯfessor ad hoc vt cōfessus minores pa tiat penas i purgatorio p delict suis: dat aliaz pe nitētiā adiplēdā pro tpe q si fuerit omissa: lz omit tēs peccet mortlr: aut venialiter: fm voluntatē ipo nētis: tn̄ saluo meliori iudicio: nō credo eū teneri ad reiterationē ꝯfessiōis: sz tāto maiores patiet pe nas purgatorij: quāto magis d pñia dimisit: vñ i secūda cōfessiōe sufficit ei dicere culpam de omis sione dicte penitentie. H

SExto tenet qs iterare ꝯfessionē pp malā dis positionē qñ. s. nō vult abstinere ab aliq pctō

mortali: vel quia cōfiteř sine ɔtrictōe ꝛ charitate vl q2 nō vult ṙmitteř odiū vl ſatiſ'facē: ſeu aliqd aliō ageř ad qd obligař. In his.n.caſib⁹ ɔfeſſio ñ valet.ḋ pe.di.5ª.cº.frēl.ꝛ.cº.falſaſ.ꝛ di.7ª.cº.nllus. Dicit tñ Tho. ꝛ Petr⁹ de palu.in.4º.di.17ª. ꝛ Archiepȝ flo.in sūma ꝙ lȝ in his caſib⁹ nō valeat ɔfeſſio q̄ ad virtutē ſacramēti: ꝛ remiſſionē pcōꝝ: valet tñ q̄ ad ptē ſacramēti.i. q̄ ad expſſionē vocalē.ḋ pe. ꝛ re.l.qō.qdā. vñ ceſſāte illa mala diſpoſitione: nō teneř qs ɔfiteri iterū de iā cōfeſſis: ſȝ ḋ illa mala diſpoſitōe tñ. Quoꝝ dictū pōt itelligi verū: ſi fiat eidē ɔfeſſori ꝛ de recēti: ita ꝙ hēat memoriā de pctis ṗdictis: aliter nō. Nā itelligētia dictorū ex cauſis ē aſſumēda dicēdi.cº.itelligētia.de ver.ſi. Vñ dicēdū ē ſȝ glo. Ray. vt hētur i ſumma cōfeſ.liº.3º.tiº.34ª.q.66ª ꝙ i his caſib⁹ ſi qs cōfiteař eidē ſacerdoti cui ṗus: hñti memoriā ḋ ṗdictis pctis ſufficit ei dicē clpā ſuā de ipſis pctis in gñali: ꝛ pticularit̃ de illa mala diſpoſitiōe: ꝛ de aliſ pctis poſtmodū cōmiſſis. Si aūt ɔfiteař alii ɔfeſſori: vel ēt ṗmo q oblit⁹ ſit pctōꝝ ei⁹: teneř iterař ɔfeſſionē: rōne ṗdicte male diſpoſitōiſ pp quā cōfeſſio ṗma nō valuit. Et hāc opiōnē q̄ ē ſecurior tenet ſctūs Bona. ꝛ Ric.i.4º.di 17ª. ꝛ Panor. i.d.cº.qō qdā. Archi.de peni.di.3ª.i fine. vbi dicit: ꝙ hec ē cōis opinio. I

Septimo teneř qs ɔfiteri ſemel cōfeſſa pctā: qñ ſciēter ommiſit i cōfeſſione aliqd mortale pctū: vel ēt ei⁹ neceſſariā circūſtātiā cº. quē penitet. circa ṗncipiū. de pe.di.pª. nō ſolū nō valet cōfeſſio: ſȝ nouū pctū mortale cōmittiř. Siliter dȝ iterari ɔfeſſio qñ ommittiř aliqd pctūm mortale ex ei⁹ ignorātia craſſa ꝛ ſupina: vel affectata: vel ex obliuiōe: ab ei⁹ notabili clpa pcedēte gl. ſȝ Ray. in tiº. de pe. ꝛ re.§.itē circa ṗncipes: qa lata culpa equiparař dolo.cº.vt aiarū.de ɔſti.liº.6º.ꝛ.l.qō nerua.ff.de po. Cōcludiř gº: ꝙ ſi vel vnū ſolū peccatū mortalř dimittař ſciēt i ɔfeſſiōe: fruſtra dñr alia pcā ꝛ ɔfeſſio ñ valet. Octauo addeř poſſum⁹ ꝙ ratione malignatōis iterāda ē ɔfeſſio: qñ qs ſciēter a maligno ɔfeſſore ɔfeſſus ē ſciēs eū eē i pctō mortali nā ille ɔfeſſor peccauit mortalit̃ vt pbař p.cᵐ q vult.ḋ peni.di.6ª. Qui aūt cauſā dāni dat: damnū dediſſe videř.cº.ſi clpa.de iniu. ꝛ dā.da. Et iō q eū idurit vt ſe audiret i ɔfeſſione: valēs ab alio ɔfiteri: mortalr̃ peccauit: ꝛ ɔñter abſolut⁹ nō fuit.

¶ Pars q̄rta de his qui iducūt hoiem ad cōfeſſionem. K

Tria remedia ponit Ray.i ſūma: qb⁹ i
t duci dbēt hoieſ ad ɔfeſſionē: diabol⁹.n. nitiř pſuadē hoib⁹ marie ſupbis ac hypocritis: ꝛ mulierib⁹: ne dicāt oia pcā: aū coꝝ oclos tēdēs pudorē ɔfeſſiōis. Et gº tales nō dimittāt ɔfiteri ṗ verecūdiā: tria remedia danř a doctorib⁹. Pmū ē nāle. Nā.n.dictat vt null⁹ verecūdař faceř op⁹ ṽtutiſ: ſȝ tñmō op⁹ vicioſū: qa vt inqt Ariſt.pº.liº.magnoꝝ moraliū.cº.14º. In ṽtute qdē erit laus: i malicia aūt vituptū. Si gº hō nō erubuit peccare: ꝛ facē res turpes ꝛ verecūdas: m̄lto min⁹ dȝ erubeſcē ɔfiteri: qd ē op⁹ ṽtuoſū. Iō exclamat Ber.i q̄dā ſmōe di. O nimia iſania hominū: pudet ablui: ꝛ non pudet ingnari: pudet ſordes abſtergere: ꝛ non pudet contrahere: abſtergiř caliga ꝛ dimittiř anima. Aug. q̄ȝ i liº. de vera ꝛ falſa opinione.cº.20. ait. Nō te pudeat corā vno dicē: qd te nō puduit forſitā corā mult̄ faceř. Nā humanū ē peccare: angelicū emēdare: ſȝ diabolicū ē pſeuerare. Iō exclamat dñs. Eſaie.pº. Lauamini: mūdi eſtote. Valde enī deteſtabile eſt ꝙ toto poſſe hoies laborāt ꝛ attendūt mūdicie corpis: volūt eē mūdi i facie: ꝛ in crinib⁹ ꝛ imūdiciā hñtes i vultu: vel i veſtib⁹ nō irēt i cōſpectu hoiū niſi pu⁹ eā auferāt: ꝛ ñ erubeſcūt ire aū dei ṗſētiā pleni ſtercorib⁹ īmundiſſimis peccatoꝝ. Querūt i lect̄ liteamina mūda: i mēſis munda mātilia: mūda fercla: mūda vaſa: ꝛ mūda via ꝛ ñ curāt hēre iti⁹ mūda corda. Et iō ait aplš Jacob⁹ ſue canonice.4º.cº. Emūdate manus peccatores: ꝛ purificate corda duplices aīo. Naz habeř i aūt. de leno.§.ſtatuim⁹. Inglin⁹ pōt expelli de domo: ꝛ ea ṗuari ſi ibi male ꝛ imūde ɔuerſeř vt ibi publicas meretrices tenet vel alios publicos pctōres. Cū igiř de⁹ nob locauerit aiā q̄ eſt dom⁹ ꝛ hitaculū trinitař: debem⁹ eā mūdā: ꝛ ab oib⁹ imūdicijs purgatā tenere. Ne de⁹ imūdicias abhorrēs ſe a nob elōget: ꝛ ipſā domū aīe nře tradet demonib⁹ ad icolēdū penē ꝛ tormētū. Et ōt ipā aīā nřā imaculatā faciam⁹ debem⁹ eā leuare i lixiuio lachrymoſe ɔfeſſiōis qd mediāte igne diuini amoris efficiř ex aq oclorꝝ: ꝛ cineř hūilitaſ Sicut ēt ſu⁹ volēs ex ṗcepto dñe ſue ſtupā vel camerā hñ purgař: ṗmo puluerē aq̄ ſpgit: ꝛ poſtea ſcopā ex oib⁹ āgul imūdicias ɔgregat ꝛ eijcit. Sic poſtq̄ȝ pctōr de omīb⁹ mař dolēs aq̄ȝ lachrymaꝝ ſparſit: dȝ ex omībus viribus aīe congregare pctā ad memoriā: ꝛ p ſcopā ɔfeſſiōis iteglī eijcē. Pōt⁹ q̄ȝ dici: ꝙ ṗdicta dña ē volūtas q̄ ē regina ꝛ dña i toto regno aīe: ei⁹ aūt ſu⁹ ſiue famulus ē intellect⁹: q dȝ volūtati famlari: ꝛ ad ei⁹ impiū oīa ɔmiſſa pctā: eorū malignitate cognita p cōtritionē deteſtari ac fletib⁹ ablueř. Per ſcopā vō itell̄ mēoriā: q̄ oēs pctōrū feces dȝ ad oſtiū oris reduceř. Et poſtea p badille ligue eas i ɔfeſſiōe eijceř ꝛ totalr̃ ab aīa ṗijceř ꝛ iō ṗphēta pš.76º.in

qr Meditatꝰ sū nocte cū cordē mō ꝛ exercitabar
s.p diligētē īqsitionē oīuz pcō ꝝ:ꝛ scopebā.s.p ꝯfe
sionē spūz meū:qḋ ꝛ nos facere debemꝰ ne aduer
sario nr̄o immūdiciaꝝ amatori cōplaceamꝰ.De
nullo.n.alio ita gaudet diabolus:sicut qñ detinet
pctōrē ne ꝯfiteat̄.Vñ legit̄ in cronicis ordis nr̄i:
ꝙ fuit q̄dā femia valde deuota frūz minorū:q̄ se/
piꝰ ī āno ꝯfitebat̄:sꝫ suadēte diabolo sp̄ retinebat
vnū horribilissimū petūz qḋ n̄ dicebat ex verecū/
dia .Dicebat.n.i corde suo.Ego ꝓ hoc pctō ora/
tiōes multas faciam ꝛ plorabo:ꝛ elemosynas dabo:vt deꝰ mi
sereat̄ mei.Que cū oīa ista diu fecissꝫ:tādē deo vo
lēte qdā frī minor gr̄a visitādi domū eiꝰ ītrauit:vi
ditq꜡ eā i camera sua deuote plorantē ꝛ orātē. Vi
dit q̄ꝫ diabolū sup hūeros eiꝰ ridentē ꝛ eiꝰ lachry
mis deinde vidit ꝙ voluit eā suffocar̄:sed deꝰ nō
misit.Tūc frī valde expauescēs:fecit illaꝫ ad se ve
nire.Dixitq꜡ ei.Nescio vtrū sitis bn̄ ꝯfessa:sic.n.
ꝛ sic vidi:dū eētis mō i camera vr̄a:ꝛ narrauit p
oīa q̄ viderat.Audiēs āt hoc mulier timore ꝯcus
sa illico cū lachrymis ꝛ ꝯtritiōe ꝯfessa ē ītegre:sic
q꜡ a demōe fuit lībata. Legit̄ q̄ꝫ ꝙ q̄dā Abbatis
sa deuota ꝛ scā hēbat neptē suā i eodē monasterio
q̄ ēt ipsa erat scē vite:q̄ tādē īstigāte inimico pctm̄
turpitudis ꝯmisit.De q̊ tātū doler̄ cepit:ꝛ flet̄ die
noctuq꜡:ꝙ īfirmata ē ad mortē:ꝛ nullo mō p̄ ve/
recūdia illḋ petūz voluit ꝯfiteri dicēs. Cui ꝯfiteri
potero:q̄ int̄ alias moniales tā bōa ꝛ scā reputabar?
Mortua gᵒ ē sine ꝯfessiōe illiꝰ peti.Abbatissa ve
ro d̄siderās scire qd factū eēt de aīa nepꝭ sue:p to
tū ānū rogauit btāꝫ vgīnē mariā vt sibi hoc ondēt
Vñ semel dormiētī illi appuit btā vgo di.Multuz
rogasti me vt statū nepꝭ tue tibi ondērē:sꝫ vēi me
cū ꝛ vide:tūc duxit illā ad loca diuersa īferni:vbi
vidit mltos diuersis tormētoꝝ gn̄ibꝰ cruciari.Et
cū vidēdo talia tīeret:dixit btā vgo. Ne timeas do
nec mecū eris.Vltimo duxit eā ad q̄ndā magnū
puteū de q̊ exibat ītollerabil fetor:ꝛ terribil audie
bat̄ vlulatꝰ ꝛ clamor.Et cū ītroaspexissꝫ vidit īt̄
alias neptē suaꝫ cathenis ferreis ligatā: ꝛ ignē ar
dētē vsq꜡ ad cīgulū vndiq꜡ hn̄tē:ꝛ manibꝰ ꝓpꝛijs
liguā suā ex os trahētē:ꝛ magnos rugitꝰ emittētē.
Vidēs gᵒ abbatissa neptē suā talr̄ patiētē: dolore
plena vgini dixit.Obsecro dn̄a: q̄ ē ista q̄ tā gu̇it
affligit̄ i ista gu̇issima pena? Cui btā virgo dixit.
Hec ē nepꝭ tua.Que ait.Dn̄a qūo pōt eē:cuz in
mūdo fuerit tā scē ꝛ bōe vite? Cui btā Maria di
xit.Hāc penā patit̄ ꝑꝑ vnū petūz carnis qḋ fecit:
ꝛ p̄ verecūdia illḋ ꝯfiteri noluit.Nūc apto ore lin
guā tenet i mā.bꝰ ardētē: ꝛ q̄ noluit loq secrete i ꝯ
fessiōe:mō publice rugitꝰ ꝛ clāores q̊s audit̄ emittit
Vñ dico tibi ꝙ tm̄ sustiebit istā penā:q̄ꝫtū filiꝰ me
us erit i celo:qbꝰ dict̄ Abbatissa excitata ē ab hac

visione ꝛ nūq̄ꝫ āpliꝰ rogauit ꝓ neptea sua.Aliḋ
miraclꝫ legit̄ d̄ q̄dā iuuene hōesta:q̄ tādē īimici
d̄ceptiōibꝰ fraudata pctm̄ turpitudis ꝑpetrauit.
Vñ erubescēs illḋ ꝯfiti:sicut faciūt mlti ꝛ mlte:q
n̄ ꝯfitent̄ i vitate:sꝫ mlta tacent ꝑꝑ v̄ecūdiā:ītra
uit ipa iuuenis i q̊dā mōasteriū dicēs ītra se.Tētā
pniaꝫ faciā:ꝙ d̄s pcet mihi hoc pctm̄ sine vlla cō
fessiōe.In hoc gᵒ mōasterio tātis se abstinētijs:vi
gilijsq꜡:atq꜡ alijs īnūerabilibꝰ austeritatibꝰ mace
rauit:ut ab oībꝰ monialibꝰ atq꜡ sclarībꝰ scā repu
taret̄:mltiq꜡ ad eā vndiq꜡ ꝯfluerēt visitādā:atq꜡
ꝓ bn̄dictiōe illiꝰ hn̄da:ꝛ ꝯsilio eiꝰ capescendo:illiꝰ
orōnibꝰ se d̄uote ꝯmēdātes.Tādeꝫ morit̄ sine ꝯfes
sione:vn̄ oēs ad celestia regn̄ migrasse putabāt.
Cū gᵒ mōiales scire d̄siderarēt statū eiꝰ:semel cō
gregatꝭ illis i caplō appuit i aere illa misabil mo
nacha igneis cathenis ligata:flāma horribili cir
cūdata:ꝛ exclamauit di.Hei mihi qa dānata sū.
Et inirogata q̄re:dixit.Veh mihi:qꝛ quodā pctm̄
turpitudis i sclō ꝯmiserā:de q̊ nūq̄ꝫ pre v̄ecūdia
ꝯfessa sum:ꝛ his dictis ad eternos inferni crucia/
tus reuersa est. II

SEcōm remediū ꝯ v̄ecūdiā dr̄ rōnale.Rō.n.
dictat ut de duobꝰ malis minꝰ eligat̄:ꝛ maiꝰ
euitet̄.3ᵒ.Topi.ꝛ.l.q̄ties.la.iiij.cū si.ff.d̄ re.iu.Cū
gᵒ maiꝰ malū sit ꝑpetuo in inferno dānari:q̄ꝫ hic
tpalr̄ paruā v̄ecūdiā in ꝯfessiōe sustinere:ꝓfecto
nullꝰ dꝫ tacere aliqd ex v̄ecūdia:ne sibi accidat
illḋ qḋ legit̄ de q̊dā clerico i ecclia maiori cuiusdā
ciuitatꝭ Cāpanie:q totꝰ mūdanꝰ ꝛ lasciuꝰ cū i īfir
mitatē d̄uenissꝫ:rogatꝰ a ꝑentibꝰ ut ꝯfiteret̄:oīno
p̄ v̄ecūdia ꝛ pusillanimitate recusabat.Cū ergo
morti appropinq̄ssꝫ:miser ille cepit alta voce cla/
mare.O:accusatꝰ sū.Et post paululū dixit.O:iu
dicatꝰ sū.Et post paululū altiori voce dixit. Heu
ꝯdēnatꝰ sū.Et hac voce emissa expirauit:ꝛ coraꝫ
oībꝰ raptꝰ a demōibꝰ:ā pliꝰ visus nō fuit.Tales āt
nō ꝯfitētes d̄bēt sepeliri sicut qdā vsurariꝰ in q̄dā
ciuitate Marchie:q cū eēt īfirmꝰ:rogatꝰ a sacer
dote:ꝛ a frībꝰ ordis nr̄i ut ꝯfiteret̄:ꝛ aliena resti/
tueret:assētire noluit:ꝛ sic miser mortuꝰ ē sine ꝯfes
siōe.Audi mirabile.Dū epꝭ ciuitatꝭ staret sup ca/
thedrā suā:ꝛ aliq̄ꝫtulū dormiret:āq̄ꝫ ille tristē aīaꝫ
emitteret:vidit i sōnis duos ethiopes nigerrimos
q venictes ad miserū illū:cuz gladijs apuerūt pe/
ctꝰ eiꝰ:ꝛ exerūt cor illiꝰ de pectore ꝛ posuerūt illud
i archa sup aceruū denarioꝝ suoꝝ. Quo viso epꝭ
euiglās:ꝛ sup his q̄ viderat cogitās:sbito venert̄
pētes ꝛ filij eiꝰ rogātes ipꝫ:ut sineret sepeliri corpꝰ
illiꝰ.Alij v̄o q̊s spoliauerat in ꝯtrariū astabāt.Qui
bꝰ dixit epꝭ.Ite ꝛ frēs minores i testimoniū vtraqꝫ
vobcū ducite:ꝛ illū p pectꝰ scindite:ꝛ si cor eiꝰ ibi
i ueneritis:ego faciā qḋ postulastis. Qui gauisi do

mũ festinãter venerũt ⁊ ipsũ scīdẽtes: cor minime
īuenerũt: sʒ ī archa denariorũ. Tũc ait eps̄. Nõ ẽ
dign⁹ sepultura xp̄iani: sʒ sepeliat̃ sepultura asini
⁊ sic fecerũt. Vñ in isto miraclõ ipletũ ẽ illõ salua
toris xp̄i dĩ. Matth. 6°. Ubi ẽ thesaur⁹ tu⁹: ibi ⁊
cor tuũ erit. Cõfitemini g° pctõres dũ sani estis: ser
uãtes ꝯsiliũ Eccle. 17°. c°. dĩ. Viu⁹ ⁊ san⁹ ꝯfitebis
⁊ laudab dñm: ⁊ glificabis ī miseratõib⁹ illi⁹. Ali
ter vob accidet illõ qđ euenit cuidã ī ciuitate Flo
rẽtie: q cũ ī vita ñ bñ ꝯfiteret̃: ī īfirmitate mortali
cũ eẽt: filii⁹ ei⁹ currẽs ꝑgebat ad mõasteriũ nr̃ʒ: vt
p̃reʒ guardianũ duceret ad ꝯfitẽdũ p̃reʒ suũ. Cũ g°
eẽt ī uia occurrerũt sibi duo demões ī forma duorꝫ
fratrũ nigri hĩt⁹: alteri⁹ monasterij. Et q̃rẽtes ab
eo q̃re tã cito curreret: ītellecta cã dixerũt. Nos ibi
m⁹ ad visitãdũ eũ donec veniat guardian⁹. Intrã
tes g° ī camera illi⁹ īfirmi dixerũt ꝙ volebãt eũ al
loq ī secreto. Feceruntq; exire vxorẽ ⁊ oẽs alios de
domo ⁊ clauserũt ostiũ. Post vnã ãt horã venit pr̃
guardian⁹ iterrogauitq; qđ faceret īfirm⁹. Cui r̃
spõdit vxor illi⁹ dicẽs. Cõfitet̃. Uenerũt. n. duo fra
tres õ tali mõasterio: ⁊ iã p vnã horã cũ eo sũt īclu
si. Pr̃ guardian⁹ aũt dixit. Dimittam⁹ eos donec
exeãt. Trãsacta ãt alia hora: vxor illi⁹ iuit ad ostiũ
vt audiret si cõfessionẽ explessẽt: ⁊ cũ diu auscul
tasset ñ audiuit aliquã vocẽ: vl̃ strepitũ. Tũc tre
mefacta nũciauit guardião. Ille võ dixit ꝙ pulsa
rẽt ad ostiũ. Lõgo g° tpe ad ostiũ pulsauerũt for
titer clamauerũtq; postulãtes p̃dictos fr̃es vt ape
rirẽt: ⁊ nũq̃ r̃nsuʒ hũerũt. Quapp de ꝯsilio guar
diani: cũ aliť apire ñ possẽt: cũ securi ostiũ fregerũt
īuenerũtq; illũ īfirmũ ñ eẽ ī camera. Demões. n.
ī forma dictorũ frũm apparẽtes: illũ ī aĩa ⁊ corpe
[illegible] īfernũ detulerũt: qa ꝯfiteri noluerat ī vita. Et
iõ dĩ Ecc. 4°. cuilibʒ vrʒ. Ne ꝯfũdaris ꝯfiteri pec
cata tua. Ad qđ faciẽdũ bonũ ẽ remediũ r̃corda
ri ꝙ si p̃ verẽcũdia nolueris ꝯfiti: p⁹modũ ī die iu
dicij corã toto mũdo publicabunt̃ illa horribilia
pctã q̃ mõ erubescis ī ꝯfessiõe dicere corã vicario
xp̄i. Iõ Nau. 3°. dĩc dñs. Reuellabo pudẽda tua ī
facie tua: ⁊ ondã gẽtib⁹ nuditatẽ tuã: ⁊ regnis igno
miniã tuã: ⁊ ꝓijciã sup te abhoiationẽ: ⁊ ꝯtumeli
js te afficiã. Et Iere. 20. de talib⁹ nõ ꝯfitẽtib⁹ p̃ ve
recũdia dĩ. Cõfũdent̃ vehemẽter: eo ꝙ ñ ītellexerũt
op ꝓbriũ sẽpitnũ nũq̃ delebit̃. Iõ Aug. ī trac. de
visitatiõe īfirmi: s̃mõe scđo: ingt. Heu cur erube
scis ꝯfiti: qđ nũq̃ facẽ erubuisti? Meli⁹ ẽ tibi corã
vno pati aliquãtulũ rubõris: q̃ ī die iudicij coraʒ
tot milib⁹ hoiuʒ: gui īfamia notatũ erubescẽ. Q

Tertiũ remediũ dĩ ꝯsciale. Cõscia. n. vnicui
q; dictat ut ꝯfessori suo ꝯfidẽt pcã dictar: cui
ñ dñr vt hõi: sʒ vt deo: cui⁹ ocul̃ oĩa nuda ⁊ ap
ta sũt ad Hebr. 4°. Nõ g° dñt facẽ sicut gdã di

cẽtes. Heu quõ ꝯfitear hoc pctũ tã turpe? Si ei
dicã illõ ꝯfessor pdet mihi fidẽ: ⁊ nunq̃ videbit
me bono vultu. In persona taliũ dixit Dauid in
ps°. Uerecũdia mea cõtra me est: ⁊ cõfusio facie
mee cooꝑuit me. Et tamen isti decipiuntur. Naʒ
deo sic disponẽte: confessores maiorẽ eis p̃stant fi
dem: ac illos plus diligũt: videntes ꝙ in veritate
⁊ pure cõfitentur. Ad tollẽdam aũt hanc diaboli
tentationẽ: debetis cõsiderare ꝙ ea que dicitis in
cõfessione dicitis deo: ita ꝙ illõ quod quis soluʒ
scit in cõfessione: vllo modo nunq̃ põt reuellare
sine licẽtia illius qui confessus est: cui debet dicere
rursus extra ꝯfessionẽ: ad hoc [illegible] possit postea dici
vt dñt theologi. in. 4°. dĩ. 21ª. Si qs aũt sacerdos
reuellaret pctũ dictũ in cõfessione debet deponi õ
officio: vt ingt Magr̃ sententiarũ in. 4°. dĩ. 21ª. c°
vltimo. Et tali deposito dabat̃ antiquus penitẽtia
vt omnib⁹ diebus vite sue ignominiosus peregri
nãdo ꝑgeret. Quã penitẽtiã ponit Magr̃ vbi sup̃.
Hodie aũt debet postq̃ peregrinat⁹ est per septeʒ
vel decẽ ãnos: recludi ī mõasterio arto [illegible] peragẽ
dũ ꝑpetuã penitẽtiã talis pcti: vt ī. c°. oĩs vtriusq;
sexus. de pe. ⁊ re. iũcto. c°. sacerdos. de pe. dĩ. 6ª. s̃ʒ
expositionẽ Hostiẽ. Sciẽdũ g° s̃ʒ Alex. de al. vbi
s̃. ⁊ Scot. ī. 4°. dĩ. 21ª. ⁊ Petrũ de palu. ⁊ Tho. e.
dĩ. ar°. p°. q. pª. ⁊ Ricar. ibidẽ. ar°. 4°. q. 2ª. ⁊ scm̃
Bona. e. dĩ. pte. 2ª. ar°. 2°. q. pª. ꝙ ī nullo casu lʒ re
uellare pctũʒ: qđ qs scit solũ ī ꝯfessiõe. Vñ ñ ẽ va
sitia illi⁹ xp̄ianus. Est heresis crimẽ qđ nec ꝯfessio ce
lat. Similiter qui audiret icidẽter vel alio modo
pctũ alicui⁹ quãdo cõfitet̃: tenet̃ sub pena pecca
ti mortalis illud occultũ tenere: vt dicũt theologi.
in p̃dicta dĩ. quarti. Et hec oĩa p̃dicta etiã habent̃
in sũma cõfes. li°. 3°. ti°. 34°. q. 91ª. ⁊ 92ª. Cõclu
do ergo s̃m p̃dictos doctores ꝙ si [illegible] cõfessor co
gnosceret totũ mũdũ ingnari debere pctõ infide
litatis: ⁊ heresis: ⁊ vlterius oẽs homines mundi
debere occidi ⁊ damnari eternaliter [illegible] reuellando
vnum solum peccatum quod solummodo sit in
confessione: possẽt p̃fata inconuenientia tollere te
netur illud secretũ tenere nec potest reuellare: vt
predictis malis obuiet. Bene potest dicere in ge
nerali omnibus: vt caueant se a malis ⁊ presiden
ti vt vigilet super gregem suum: aut alio modo ꝓ
uidere dictis malis: dummodo non fiat directe
vel indirecte reuellatio alicuius peccati. Nã si qs
posset omnes damnatos extrahere ab inferno: ⁊
omnes peccatores conuertere ad penitentiam: ⁊
omnes infideles adducere ad fideʒ Christi per re
uellationem vnius peccati: peccaret mortaliter
reuellando s̃m predictos doctores. Qui etiam
dicunt ꝙ si quis per obedientiam superioris simo
etiam pape cogeretur ad dicendum q̃d scit talem

ɔmisisse hoc crimē debet rn̄dere q̄ nō: si nō scit nisi i ɔfessiōe: ⁊ sil'r si cogeret̄ iurare: dʒ iurare q̄ nō scit. Ūn̄ si papa diceret: p̄cipio tibi p obediētiā: i v/tute sp̄s sci: ⁊ sb pena excōicatōis: ⁊ dānatōis eterne: ⁊ sb oi cēsura ecclīastica: ut dicas mihi si hꝰ audisti aut itellexisti: ⁊ volo q̄ dicas mihi: siue hoc scias ex ɔfessiōe: siue i ɔfessiōe: talis introgatꝰ nō dʒ facere sicut qdā q tacēt: vel dicūt: nō possū loq̄ sine stimulo: aut dicūt: nolo reuellare ɔfessiōem: ita q̄ gn̄ant suspicionē de ɔfitēte: sed dʒ rn̄dere audacť: Ego nihil scio de hoc: neqʒ ex ɔfessiōe: neqʒ i cōfessiōe. Si.n. diceret se hoc scire i ɔfessiōe mentiret̄ cū hoc nō sciat ut hō: sʒ ut de.c°.si. sacerdos.d.of.or. Eadē.n. p̄sōa f̄m nāʒ pōt affirmare aliqd i p/sonā alteriꝰ: qd̄ eēt falsū i p̄sōa p̄pa. Sicut angelꝰ loq̄ns Moysi i p̄sōa dei dixit. Ego sū dn̄s ds tuꝰ Exo.20. qd̄ nō erat, verꝰ i p̄sona p̄pa: nō ē gꝰ mēdaciū i ɔfessore dicēdo: nihil scio. Nā f̄m Guli. ⁊ p̄dcōs doctores: ut hr̄ i sūma ɔf.eo.li°. ⁊ ti°.q.92° subitellr̄.s. ut hō: vel nihil scio.s. reuellādū. Sicut Mar.13°. ⁊ Mat.24°. dixit saluator. De die āt illo ⁊ hora nemo scit: neqʒ angeli i celo: neqʒ filiꝰ: ⁊ sbintellr̄.s. reuellādū nob. Cōfitemini gꝰ secure: ⁊ nolite timē: si.n. reuellabit̄ i ɔfessiōe pctā vr̄a: deꝰ illa abscōdet ⁊ occultabit. Sicut legit̄ de q̄dā p̄uo q fecerat adulteriū cū vxore dn̄i sui: quē dn̄s suꝰ suspectū h̄ns: delibauit p quēdā icātatorē certificari. Qd̄ p̄uꝰ cognoscēs: ɔfessus ē pctm̄ suū: ⁊ diabolꝰ introgatꝰ rn̄dit se de illo nihil penitꝰ scire. Itē legit̄ de vxore cuiusdā q̄ ɔmiserat adulteriū: ⁊ cū exprobraret̄ a viro suo: illa penitꝰ negabat. Tunc dixit vir eiꝰ q̄ si teneret ferrū ignitū i manu sua sine lesiōe: crederet ei. Illa vo priꝰ ɔfessa: postea vo volēte p̄nte viro suo tenuit ferrū ignitū i māibꝰ suis: absqʒ vlla lesione. E ɔ̄rio vo si nō ɔfessi fueritis: ds reuellabit pcā vr̄a: ⁊ sciri ea faciet saltē i die iudicij: p̄ntibꝰ oibꝰ angelis: ⁊ tota celesti curia: ⁊ oibꝰ hoibꝰ mūdi p̄teritis: p̄ntibꝰ: ⁊ futuris: q oes clare videbūt illa horribilia scelera ⁊ nephādissima pctā: q̄ mō in abditis ⁊ obscuris locis pp̄etrat̄. Dicit.n. saluator Mat.x°. Nihil occultū qd̄ nō reuellet̄: ⁊ optū qd̄ nō sciat̄. Hēte ergo ɔfidētiā i cōfessore vr̄o: q2 ipē nō reuellabit peccata vr̄a. Imo nullū maiorē defēsorē hēbitis honoris vr̄i: q̄ ipso cōfessore vr̄o. Qd̄ si pur ipse eēt sceleratꝰ ⁊ reuellaret deꝰ vos adiuuabit: sicut fecit cuidā dn̄e q̄ ɔfessa sacerdoti q̄ddā crimē qd̄ fecerat ɔtra legē matrimonij: sacerdos dedit ei pniāʒ q̄ comederet i pane ⁊ aq̄ cert̄ diebꝰ: ita q̄ sup mēsā nō h̄ret aliq̄ linteamina: sʒ solūʒ paruū panis ⁊ aque. Illa vo dixit. Hoc facē nō possē sine suspicione viri mei. Cui sacerdos dixit. Faciaš hoc qn̄ nō ē in ciuitate. Cū igit̄ q̄dā die ille sacerdos v̄ba h̄uisset ɔtumeliosa cū illa dn̄a: ex iracūdia reuellauit pctm̄ suuʒ viro eius di. In huiꝰ signū dedi ei taleʒ pn̄iam quā facit qn̄ estis abs̄ns. Tūc vir eiꝰ dixit vxori sue: hēo discedē ab hac ciuitate p multos dies pp q̄dā negocia valde impotātia: habeas bonā curaʒ de domo. Mane āt facto ascēdēs equū: sicut si eēt magnū iter facturꝰ: recessit. Sʒ p̄māsit in ciuitate in q̄dā secreto loco vsqʒ ad horā qua vxor eiꝰ comedere debebat. Veniēte ergo tpe comedendi: illa posuit paruū panis ⁊ aque sup mēsam ut prādere: q̄ facto statim fuit ad portā vir eius cui fuerat nūciatuʒ secrete a quodā de domo: q̄ vxor eius volebat tūc prādere. Statim ergo q̄ fuit in domo descēdēs de equo cū ense in manu ascēdebat p scalā: ut iret in thalamū in quo erat vxor. Qd̄ audiens illa tota exterrita cōmēdauit se deo: ⁊ iuit obuiā viro suo. Et cū interrogaret q̄re redijsset tam cito. Ille rn̄dit: modo dicā tibi. Intremus prius thalamū. Intrātes ergo inuenerūt linteamia valde pulchra sup mēsaʒ: cū vino albo ⁊ rubeo: ⁊ dapibus mult̄ f̄m ɔditiōem ⁊ statuʒ illius familie. Qd̄ cernēs vir eius: credidit q̄ ille sacerdos falsum ei dixisset ex ira: ⁊ reputauit vxorē suā bonaʒ ⁊ scām. Illa vo gr̄as egit deo qui pctm̄ suuʒ qd̄ ipsa ɔfessa fuerat occultauit. Que oia ɔsiderans Aug. in quodā f̄mone ad heremitas dicit. Deprecor te o homo ut ɔfiteri nō paueas. Freq̄nter eni diabolus cor tuuʒ astringit ne ɔfitearis di. Quomodo ɔfitebor hec ⁊ illa. O homo: q̄ncūqʒ hec p̄sēseris: diaboli tentatiōem esse nō dubites. Nolite igit̄ timere pctā cōfiteri: o fr̄es. Nam illud qd̄ per ɔfessionem scio: minꝰ scio: q̄ȝ illud qd̄ nescio. Cur ɔfiteri times pctā. Peccator est q audit pctā: sicut ⁊ tu: ⁊ forsitan maior: homo est: nihil differt a te: nihil alienum habet a te: cur ergo times o homo peccator homini pctōri cōfiteri. Elige qd̄ vis. Si non cōfessus lates: incōfessus dānaberis. Ad hoc enim deus exigit cōfessiōem: ut saluet humilem. Ad hoc dānat nō ɔfitētem: ut sup̄bū puniat in eternū: hec ille. Ad hāc aūt verecūdiam abijciēdam etiā nos hortat̄ beatꝰ Job.c°.31°. sui libri: di. Nō erubui in cōspectu populi peccata mea ɔfiteri. Qd̄ etiam habet̄ in.c°. agite. de pe.di.p°. Multo ergo minus debemꝰ erubescere vultū vnius soli.s. cōfessoris nostri.

MM

QUartum remedium addere possumus: qd̄ dicitur meritoriale. Cū enim ut probat sanctus Thomas in.4°.di.17°.ar°.2°.q.2°. confiteri sit actus virtutis ⁊ valde meritorius: debet ab oibus freq̄ntari. Ūn̄ ad memoriā reducē debemꝰ: q̄ Cyprianus in quadā ep̄lā inqt. Preclara res

& diuina est ac salutaris operatio: solaciū grāde credētiū: infirmitatis nr̄e salubre p̄sidiū: munimentū spūs: tutella fidei: medella pctī: res posita i p̄tāte faciētis: res grādis & facil: & sine periculo persecutiōis: corona pacis: vex & maximū dei mun⁹: infirmis necessariū & fortib⁹ gl'iosū. Quo xp̄ian⁹ adiut⁹ p̄fert grāz spālē. p̄meret xp̄z iudicē: & deū ꝯputat debitorez: hec ille. Scōm āt btīm Tho. vbi .s. q. 3ª. Cōfessio est act⁹ mlta₂ v'tutuz. Pmo p̄nie: q₂ prout ē meritoria includit ꝯtritiōez & satisfactiōez in actu: vel in proposito: s₃m Augusti. in li°. de peni. Secūdo: est act⁹ v'tutis v'itatis: nā s₃ Tho. vbi .s. q. 2ª. i corpe qōnis: ad v'tutē v'itatis ptinet: ut qs se exit⁹ ondat: q̄lis ē it⁹: vn̄ Aug. sup canonicā p̄mā Joā. omelia 1ª. ait. Si ꝯfess⁹ fueris pctm̄: ē i te v'itas: p quā illuminari cepisti. Tertio: ē act⁹ hūilitatis se ꝯfiri pcōrez Sicut ē spēs & act⁹ supbie: se iustū velle videri qui pcōr ē. d̄ pe. di. p°. c°. taciturnitas. Quarto: ē act⁹ spei: dū q ꝯfitet spat ꝯseq idulgētiā pcōꝝ: de q̄ iqt Aug. sup Joā. s̄mōe. 14°. De⁹ largit veniā: si hō ꝯfiteat culpam suā: ē. n. ꝯfessio dei miratio: hec ille. Quinto: ē act⁹ tēpātie: dū q ꝯfitet p̄pōit & ꝯfessori p̄mittit d̄ cetō abstinē a pcō: alr̄ ꝯfessio n̄ valeret. c°. irrisor. d̄ pe. di. 3ª. Sexto: ē act⁹ prudētie: si .n. mag ē prudētia scire iuenire remedia ad sanāda vulnera corpis: maior p̄fecto ē prudētia ei⁹ q ꝯfitet: q̄ actu sanat vulnera aīe: ut dicit Aug. sup ps°. 66°. Septio: ē act⁹ timoris dei: ille .n. q deū timet: ꝯfitet ut i t̄ribili iudicio d̄i n̄ ꝯdēnet: sciēs q n̄ pōt meli⁹ fugere ei⁹ irā: q̄s p ꝯfessionē purā: vn̄ Aug. sup scdaz canonicaz Joānis ait. Vbiqz de⁹ ē. Quo g° fugies? Si vis ab illo fugē: ad ip̄z fuge ꝯfitēdo: n̄ latēdo: & sup ps°. 99°. itez iqt. Sēp ꝯfitere: sp. n. h̄es qd ꝯfitearis. Rephēde g° te: ne ille rephēdat q ꝯdēnatur⁹ ē: hec ille. Octauo: ē act⁹ iustitie: q₂ ut d̄r Prouer. 18°. Iust⁹ in p̄ncipio accusator est sui. Qd si fecerim⁹: recipiem⁹ grāz dei in p̄nti & gl'iam in futuro.

¶ Feria tertia post q̄rtā dn̄icā in .xlmª. de iudicio temerario. Sermo trigesimussextus.

Nolite iudicare s₃ faciē: s₃ iustū iudiciū iudicate. Joā. 7°. & i euāg°. occurrentis ferie. Scdz iura ciuilia p̄sūptōes: ꝯiecture: & suspiciōes: mlīplr ꝯcedūt. Vn̄ p̄mo d̄r. Qd recurrēdū est ad p̄sūptōes cū alr v'itas sciri n̄ pōt: ut p₃. ff. d̄ q̄sti. l. i. & ff. si pa here. pe. l. āti q. Scdo: q sp fuit mal⁹: sp p̄sūit mal⁹: i eodē gn̄i d̄licti. l. iij. §. idē erit. ff. d̄ suspec. tu. & l. si cui. §. p°. ff. de acc. & l. palā. §. n̄ solū. ff. d̄ rit. nup. & c°. semel. d̄ reg. iu. li°. 6°. Tertio p̄sūit qlibz amic⁹: nisi ꝯriū doceat. l. cū qdā. & l. cū pā. §. rogo. ff. d̄ le. 2° Qui āt dicat amici: h₃ i. l. late clr̄e. §. amicos. ff. d̄ vb. si. Quarto: qlibz p̄sumit bonus & benign⁹: nisi ꝯtrariū doceat. l. nō omnes. §. a barbaris. ff. de re mi. & l. oi modo. C. de inoffic. testa. & l. penul'. C. de euic. & c°. vnico. d̄ scrutinio i or. fa. Quīto: qlibz p̄sumit tal: q̄lis h₃ i opione cōi. C. ne d̄ test. ꝯfic. l. [illegible] mt. & ff. d̄ q̄sti. l. diu⁹. pi⁹. i fi. Vn̄ cū d̄ aliq̄ negocio dubitat: recurrēdū ē ad cōez opionē. l. cū de lanconis. §. asinā. ff. d̄ fū. istru. & l. i. ff. de flū. Sexto: qlibz p̄sūit ignorās: nisi pbet sciēs. ff. de pba. l. vi⁹ & C. de epis. au. l. si legib⁹. & ff. d̄ admi. tu. l. hoc āt. & isti. de legat. §. qd āt. Septio: qlibet p̄sūit soluēdo: nisi ꝯriū doceat. ff. de p̄ui. cre. l. si creditores. & C. d̄ hec. ac. l. pe. Octauo: qlibz p̄sumit tal p̄ria facie: q̄lē eū vestes idicāt. l. itē apd latronē. §. si qs v'gies. ff. d̄ iurijs. Nono: qlibz p̄sumit sane mētis: nisi pbet ꝯriū. l nec codicillos. C. d̄ cod. Decio: qlibz p̄sumit tal: q̄lē eū loq̄lla demōstrat. ff. de tu. & cu. da. ab his. l. his q. §. fi. & ff. d̄ ꝯdi. isti. l. qdā. & d̄ q̄sti. l. diu⁹ pi⁹. i fi. Vn̄ dicūt iuriste: q p exteriora cognoscūt & iudicāt iteriora. §. ceruos. isti. d̄ re. di. l. nāl'e. §. i his. ff. d̄ acq. re. do. l. fulsim⁹. §. illd sciēdū. ff. ex q. cau. i pos. eat. Que oīa s₃ ꝯsciaz itelligūt posse fieri cū aliq̄li p̄sūptiōe sine detmiatiōe iudicij q̄n st de malo. Scdz. n. Alex. de al. i. 2ª. pte sūme i tracta. de diuisiōe pcī. Suspicio & iudiciū temerariū est sūme detestandum. De quo tractaturi tres ꝯsiderationes faciemus. Prima dicet dubietatis Scda v'itatis: Tertia temeritatis.

¶ Pars p̄ma: i q ondit eē pctm̄ iudicat i deteriorem ptem aliena facta: que nobis sunt dubia.

Prima ꝯsideratio ē de iudicio dubietatis cū qs p̄mū suū iudicat malū ex opib⁹ dubijs. Nā mlta sūt opa q̄ bn̄ fieri p̄nt: & male: sicut ieiunat: orare: elemosynas facere: audire missas: visitat ecclias: & silia. In qb⁹ si diffinitiue qs iudicaret: q p̄m⁹ talia male facerz: utputa pp vanā gl'iā: aut aliquē aliū malū finē: peccaret p vsurpatōez iudicij. Idcirco i his fuāda ē regl'a q̄ ponit i gl'. sup illis v'bis: ad Ro. 14°. Qui n̄ māducat: māducātē n̄ sp̄nat: vbi d̄r. Dubia sūt i meliorē ptez iterp̄tāda: & q ita sit: probari pōt tripl'r. Pmo aucte: scriptuz ē. n. i. c°. hūisse. 33ª. di. In reb⁹ ābiguis absolutū n̄ d₃ eē iudiciuz: & .xjª. q. 3ª. i. c°. graue. Graue satis est ut i re dubia: certa det snīa. & 30ª. q. 5ª. c°. icerta. Incerta nullaten⁹ iudicem⁹: q̄usqz veniat dn̄s: q latētia producet i lucē: & illumiabit abscōdita tenebraꝝ & mālfestabit ꝯsilia cordiū. Ad hoc ēt facit. cm. iudicātē. e. q. & cā. Et idē pōit i gl'. sup. c°. nauigāti. d̄ vsur. & i. c°. ex l'ris. d̄ proba. Ad idē facit. cm. estote. ex̄ de re iu. vbi d̄r. Hoc loco nihil aliud p̄cipi estimo: nisi ut ea facta que dubiuz est quo aio fiāt: in meliorem ptem interp̄tent.

SEcūdo idez pbaṫ trib⁹ rōnib⁹. Primo: ppter diuinā maiestatem. Dubioꝝ eni꞉ ⁊ secretoꝝ iudiciū deus sibi reseruat qui dicit Jere. 17°. Prauū est cor hoīs: ⁊ inscrutabile: quis cognoscet illud? Ego dñs scrutās corda: ⁊ pbās renes: qui do vnicuiqꝫ ſm viam suā: ⁊. 32ᵃ. di. c°. erubescāt. dī. Deus secretoꝝ cognitor ⁊ iudex est. Jō 15ᵃ. q. 6°. scribiṫ. in. c°. si a sacerdotibus. Nō pñt hūano ɔdēnari examie: que de⁹ suo reseruauit iudicio. Ille ergo vsurpat offiñ dei: qui primū iudicat de cordiū secreto. Et iō 2ᵃ. q. pᵃ. c°. nonñ ps bri. scriptū est. Diuie pietatꝫ ptāti facē viderer iniuriā si illi⁹ iudiciū meo velle iudicio preuenire. O

SEcūda rō est pp pximi charitatē. Scdꝫ eni btm̄ Tho. 2ᵃ. 2ᵉ. q. 96ᵃ. Ex hoc ipso: ꝙ aliqs hꝫ malā opionē de aliq̄ absqꝫ sufficiēti cā: iniuriatur ei ⁊ ɔtēnit ipm. Nullus aūt dꝫ aliuz ɔtēnere absqꝫ cogēte cā. Jō vbi nō apparēt manifesta indicia de malicia alicui⁹: debem⁹ eū bonū reputare: dubia in meliorē ptē iterpretādo. Et diceret ꝙ iudiciū magis dꝫ eē de eo qd in plurib⁹ accidit sꝫ ut in plib⁹ accidit ut male agātꝫ: qꝛ ut dī Eccl. p°. Stultoꝝ isinit⁹ est numerus: ergo dubia magis debem⁹ iterptari in malū: q̄z in bonū. Rñdit bt̄s Tho. vbi s̄. Qd ille q in meliorē ptē alioꝝ facta iterpretaṫ: frequenti⁹ fallitur: sed meli⁹ est ꝙ aliqs frequēti⁹ fallaṫ: hñs bonaꝫ fidē de aliq̄ hoīe malo: q̄z ꝙ rari⁹ fallaṫ hñs opionē malā de aliq̄ bono: qꝛ ex hoc fit iniuria alicui: ñ āt ex pmo. Jō Senec. li°. 4°. de bñficijs ait. Sācti⁹ est pdesse ēt malis pp bonos: q̄z bonis deesse pp malos. Jō lex fauet ut patiaṫ qs poti⁹ nocētē absolui: q̄z inocentē ɔdēnari. ff. de penis. l. absentem. in pn. R

TErtia rō est pp ppam vtilitatē: qꝛ sic hō euitat iudiciū dei: ſm illō. Luc. 6°. ⁊ Mat. 7°. Nolite iudicare: ⁊ ñ iudicabimini. Notādū tñ ꝫ Alex. de ales i. 2ᵃ. pte sūme. Qd fcā primoꝝ nr̄oꝝ pñt nob̄ eē dubia tripl'r. Prio ex ignorātia pncipij: nā ut dī. ex̄ de sent. exc. c°. cū volūtate. Volūtate ac pposito maleficia distiguṅṫ. Jō nescim⁹ sepe ex q̄ pncipio pcedāt primoꝝ fcā: ppea i talib⁹ iudiciū curiosuz cauē debem⁹. Sicut. n. cec⁹ nō pōt iudicare de colorib⁹ p°. Phi. Ita nec nos de alioꝝ cordib⁹. Scdo: pōt eē aliqd dubiū ex ignorantia medij: qꝛ multotiēs mutaṫ volūtas. Nā mlti aliq̄ bona exercētes mala itētiōe mutari pñt: ⁊ econuerso: qꝛ ambulatoria ē volūtas hoīs vsqꝫ ad mortē. l. cū hic stat⁹. §. p°. ff. d do. int vi. ⁊ vx. cū si. Tertio pōt aliqd eē dubiuz ex ignorātia finis: q̄ op⁹ nr̄m appellaṫ bonū: vel malū: ſm Amb. i li° de offic. Jō dī. xjᵃ. q. pᵃ. c°. sacerdotib⁹. Nescim⁹ qs i trībili dei iudicio q̄lis sit futur⁹: ⁊ ideo Paul⁹ egregi⁹ pdicator dicit. Nolite añ tps iudicare q̄adusqꝫ veniat dñs: ⁊ hoc habeṫ. p°. Cori. 4°. Dicit g° Alex. de al'. vbi. s̄. ꝙ iudiciū ɔdēnatōis i futuro nullaten⁹ ē faciēdū: puta dicēdo iste erit dānat⁹: vñ glo. sup illō ad Ro. 14°. Nō āpli⁹ inicē iudicem⁹: ait. Nō iudicem⁹ ea q̄ nescim⁹ q̄ aīo fiāt vl' ēt si apta sint ñ ita rephēdam⁹: vt de sāitate desperem⁹. Paulus eni male cepit: ⁊ bñ finiuit: ⁊ econtra de Juda fuit. S

TErtio: pbaṫ ꝙ dubia sint in meliorē ptē accipiēda: exēplaritate. Legiṫ nāqꝫ ꝙ scūs fr̄ Leo soci⁹ bti Frācisci: dū ifirmaret i loco scē Marie de āgel' apd Assisiū: vidit i visiōe mltitudinez fratrū pcessionalr icedēnū: iter q̄s vidit vnum a cui⁹ oclis radij pcedebant lucidissimi: ⁊ q̄rēs ab vno illorū qs eēt ille cui⁹ ocli ita resplēdebāt: audiuit ꝙ erat fr̄ Bernad⁹ de qntaualle pm⁹ socius bti Frācisci: q semper de his q̄ videbat i alijs in meli⁹ iudicabat. Qñ. n. videbat aliq̄s male idutos dicebat. Isti meli⁹ suāt paupratē: q̄z tu frater Bernarde: cū vo aspiciebat diuites pciosa indumēta deferētes: cordis cōpūctiōe dicebat. Forsitā illi sub vestib⁹ delicatꝫ humiliores sūt: q̄z tu frater Bernarde. Ac hūc modū semp in dubijs bene de alijs sētiebat' his vero dictis visio disparuit.

¶ Pars secūda de iudicio veritatis. T

SEcūdo iueniṫ aliō iudiciū: qd dṙ veritatꝫ. Ipsū aūt est cū qs de manifestis vtutib⁹: aut vicijs pximi sui recte sentiṫ: de q̄ Dauid in ps°. ait. Recte iudicate. fi. ij hoīuz. Et saluator nr̄ i vbis themat nr̄i ait. Nolite iudicare ꝫ faciē: sꝫ iustū iudiciū iudicate Jo. 7°. ait. n. Aristo. p°. Ethi. Vnusqsqꝫ bñ iudicat: q̄ bñ cognoscit. Qñ g° videm⁹ aliquē fornicari: vel aliō peccatū mortale cōmittē: possum⁹ illū iudicare malefactorē. Incertū. n. nō ē loc⁹ cōiecturis. l. ɔtinu⁹. §. cū ita qs. ff. de vbo. obli. ⁊ iō in c°. estote. d re. iu. dṙ. Qd scriptū ē. Ex fructib⁹ eorū cognosceṫ eos. De māifestis scriptū ē: q̄ nō possūt bono aīo fieri: vt stupꝛuz: blasphemie: furta: ebrietates: ⁊ silia. De qb⁹ nob̄ pmittiṫ iudicare: ⁊ xjᵃ. q. 3ᵃ. c°. si qs dixerit. dī. Si qs dixerit iniustuz iustū: ⁊ iustū iniustū: vterqꝫ abhominabil' ē apd deū. Et Prouer 17°. dṙ. Qui iustificat ipiū ⁊ cōdēnat iustū abhōmabil' ē vtqꝫ apd deū. ⁊. i. c°. si qs hominē. ⁊ in. c°. veh vobis. eadē. q. ⁊. cā. iduciṫ ille. Esa. 5°. Veh vob̄ q diciꝫ bonū malum: malū bonū: ponētes lucē tēebras: ⁊ tēebras lucē. V

Verūtñ aliō ē aliena facta subtil'r ⁊ curiose iqrere ⁊ iuestigare: aliō eo qd manifesta sunt ⁊ mala illa cōdēnare. Primū. n. ē viciū ⁊ rephēsibile: vñ Ber. i q̄dā ſmone ait. Noli eē aliene vite temerari⁹ iudex: aut curiosus explorator. Scdꝫ vo etsi nō sit maliū: tñ ita faciēdū ē: ut pxio peccāti

cui⁹ pctā sit māifesta ꝯpassio, hēat. Cōtra qd̄ faciunt multi. De qb⁹ Chrisā li°. de cōpūctiōe ait. In alienis delictis seueri ⁊ amarissimi iudices reside m⁹: nr̄as aūt trabes oculi ifitas ꝓpris nō videmus. Jō Martialis coqu⁹ ait. Ad factis culpas aqle tu lumina portas. Ad ꝓpaꝫ ꝟo nulla vl' orba geris. Saluator q̄ꝫ Matth. 7°. ait. Quid vides festucā in ocl'o fr̄is tui: ⁊ trabē i ocl'o tuo nō vides? Hypocrita eijce p°. trabē de ocl'o tuo: ⁊ tūc videb eijcē festucā de ocl'o fr̄is tui. Ex hoc vlsitatū ꝓuerbiū ē. Tollet festucā q vis de fr̄is ocello. Que tua pturbat lumīa tolle trabē. Sed m̄lti repiūt̄ q magis aliena facta q̄̄ sua iudicare ꝯtēdūt. De qb⁹ Sen. li°. 2°. de ira iqt. Aliēa vicia añ oculos hēm⁹ a tergo nr̄a. Sed vt inqt Tulius. li°. 3°. tusculanarū q̄onū. Propꝛiū stulticie ē aliena vicia cernere: suorū obliuisci. Jō inqt Ber. in quodā ꝭmone. Qui sui negligēs ē̄ alios curiose circunspicit. Et ex hoc sequit̄ ꝓ̄sūptio ⁊ supbia maxima. Nā q alioꝝ facta iudicat i malū: se illis multo meliores existimat: illosq̄ꝫ despicit. Si. n. qs hēret verā humilitatē seruaret illō Senece ad Lucilliū. Semp q̄cqd dubiū ē: humilitas i meli⁹ declinat. Jō inqt Ber. cōtra tales ꝓ̄sūptuosos iudicatores i doctrina ꝓficiētiū. Que tua sūt videas: aliorū facta relinq̄. Que tibi ꝓdesse nequeūt: s̄ꝫ sēp obesse. Qui g° videt defectū i ꝓprio suo: dꝫ vt Ber. ait. diligent̄ attēdere: q̄ ipse ē forte i eodē vl' grauiori pctō: pe iusq̄ꝫ ꝯmittere pōt si eū gr̄a dei nō ꝓ̄fuet. Jō saluatoꝛ. Jo. 8°. dixit phariseis q volebāt iudicare adulterā q sine pctō ē vr̄m: ꝓ̄m⁹ i illā lapidē mittat. Sup q̄ ꝟba dicit Gre. 3ª. q. 7ª c°. q sine pctō. Ad aliena q̄ppe pctā puniēda ibāt: ⁊ sua reliq̄rāt: reuocētur itaq̄ꝫ it⁹ ad ꝯsciāꝫ: vt ꝓus ꝓpa corrigāt: ⁊ tūc aliēa reꝑhēdāt. Ad hoc facit cᵐ. iudicꝫ. ⁊ cᵐ. in gr̄auib⁹. ⁊ c°. postulat⁹. ⁊ c°. sacerdos. 3ª. q. 7ª. iō dicit Paul⁹ ad Ro. 14°. Btūs q' iudicat semetipsū. Et rō pōt assignari q̄ hētur. p°. Cor. xj°. vbi dr̄. Si nosipsos iudicarem⁹ n̄ vtiq̄ꝫ a dn̄o iudicaremur. Alia rō q̄re dꝫ qs iudicare seipsū ponit̄ ab Ugone de sctō Victo. i q̄dā ꝭmōe vbi dicit. Si te ipsū n̄ vides: nihil bn̄ vides. Sciēdū ē āt q̄ añ peccatū i ꝓ̄mis ꝑentib⁹ ocl'is erat apt⁹ ad vidēdū opa dei. Sꝫ p⁹ pctūꝫ apt⁹ fuit ad vidēdū defectū ⁊ miseriā sui: q̄a tūc apti sūt ocli eoꝝ ⁊ cognouert̄ se nudos. Gen. 3°. Mō āt i multis ē ita: q̄rū ocl's nō ē apt⁹ ad vidēdū: nec ad ꝯsiderādū opa dei nec ōfect⁹ ac miẜias suas: s̄ꝫ ē apt⁹ ad vidēdū ⁊ inestigādū defect⁹ alienos: ⁊ clausus ad vidēdū ꝓprios. Et iō dicit Ber. Egregiū istrumētū corpis eēt oculus: si sicut cetera videt: sic ēt posset seipsuꝫ cognoscē. Cōtra ꝟo eos q iudicāt temerarie dicit Paulus ad Ro. 2°. In q̄ aliū iudicas: teipsū cōdēnas eadē. n. agis q̄ iudicas. Jō debem⁹ facē sicut ille sctꝰ pr̄: q cū audiss̄ quēdā peccasse amare fleuit dicēs. Iste hodie peccauit: ⁊ ego cras. Legit̄ q̄ꝫ in vitis patrū: q̄ iuē⁹ fuit in sithi: qdā ff̄ culpabil̄: vñ fr̄es de q̄rū erat ꝯuētu ad abbatē Moysē misert vt veniret ad puniēdū illū: qb⁹ acq̄euit dū g° veniret: accepit spoꝛtā vetustimā quā iplens arena ⁊ sup dorsū suū ponēs sic onerat⁹ venit ad ff̄es q ipsū vocauerāt. Quē cū vidissēt admirātes dixerūt. Quare hoc facis pr̄? Quib⁹ ip̄e r̄ndit. Peccata mea sūt post me currentia q̄ n̄ video: cū sint a tergo: ⁊ tn̄ veni hodie pctā que sol⁹ deus nouit iudicare. X

Similiter qdā ali⁹ pr̄ sctūs fecit: vt legit̄ i vitis pr̄m: q saccū plenū arena p⁹ dorsū suū posuit: spoꝛtellā ꝟo plenā lapidib⁹ posuit añ se: ⁊ sic onerat⁹ p mōasteriū icedebat. Interrogat⁹ autēꝫ a fratrib⁹ quare hoc faceret: r̄ndit. Sacc⁹ plenus arena: pctā mea sunt que posui post dorsū meum vt illa nō videā: nec de illis doleā. Spoꝛtella autē plena lapidibus que est ante me: pctā sūt fratruꝫ eorū: que magis intueoꝛ q̄̄ mea. Sed heu q̄a de talib⁹ multi inueniuntur. Dicit eni glo. sup. 7°. c°. Matth. Uix inuenitur aliqs ab hoc vicio alien⁹ ⁊ loquitur de vicio iudicādi ꝓximum. Magna eni est copia medicoꝝ: nā oēs volūt ifirmis dare remedia. Itēꝫ cōfortātiū ifirmos ⁊ tribulatos: ac iudicū ⁊ sindicorū coīs. Cōtra aūt tales sindicos proximorū: quorū multi repereunt̄: dicit̄ Jacobi. 4°. Qui detrahit fratri aut qui iudicat fratreꝫ detrahit legi: ⁊ iudicat legeꝫ. Tu aūt qs es qui iudicas proximū? talib⁹ subtrahit de⁹ gratiā suā. [illegible] legit̄ in vitis patrū q̄ cū duo germani simul i heremo habitarēt ad seruiēdū deo ad tātā mētis puritatē atq̄ꝫ ꝑfectōēꝫ deuenerāt: vt ad placitū videret alt̄ alti⁹ gr̄āꝫ ꝓ splēdorē q̄ndā ex fulgētē sup singulo seorū. Accidit aūt vt quadā die irent ad ad visitādū pr̄es sctōs ꝑ heremū: ⁊ cū minoꝛ ex eis videret vnū ex illis pr̄ib⁹ comedēteꝫ sexta feria i hora tertia: iudicauit illū trāsgressorem ieiunij: q̄d tūc habebat̄ in ꝓcepto. Reuersus g° ad cellā ꝓpaꝫ cū maioꝛ orās optaret videt̄ solitū splendoreꝫ sup ff̄eꝫ minorē nihil videt potat: pp qd̄ vocās eū scisitat⁹ ē si i aliq̄ eū ꝯsciētia r̄morderet. Ille ꝟo diligēter ꝑscrutatā ꝯsciētiā suā: de nullo inqt recol [illegible] nisi q̄ vidēs talē pr̄ꝫ comedēteꝫ hora itiaꝫ in die ieiūij male, suspicat⁹ sū ō eo. Nō, itelligēs maioꝛ dixit. Istō temerariū iudiciū fuit cā ibtractionis gratie tue. Ille eni iustā causam potuit habere tūc comedēdi: penitentiā g° egit cū eo ⁊ ille rediit ad lucem pristinaꝫ. In hoc vicio maledicto iudicandi alios solent multuꝫ infici: ⁊ laici ⁊ seculares q sbtil' ꝑscrutari q̄runt sacerdotū ⁊ religiosoꝝ vi

tã: ⁊ ſi pctm̃ aliqd veniale ĩ eis viderit: dãnãt illos
ſpnũt doctrinã: ꝯtẽnũt ipoꝝ officia ⁊ oõnes: repu
tãt ipſos malos: ac apto ore crudelr vbiqꝫ eis de/
trahũt: nec cogitãt q̊t impietatib⁹ ipi ſint inuoluti: q̊t
piurijs: blaſphemijs: vſuris: furtis: rapinis: fornica/
tõib⁹: adulterijs: ſodomijs: atqꝫ ſilib⁹ pctis horribili
b⁹ ſint maculati. De talib⁹ igr Gre. i. c°. mlti. p^a. q.
p^a. Mſri ſclarũ hoiuꝫ: cũ pluſ ſacerdotũ vitã: q̃ꝫ
ſuã diſcutiũt: magnũ ꝯtẽptõis diuioꝝ ſacroꝝ cri/
mẽ icurrũt. Magna. n. trabe vulneratos oculos
hñtes: eãqꝫ negligẽtes: feſtucã tenuẽ i alioꝝ oclis
ꝯſpiciũt: quã dũ icaute euellẽ feſtinãt: i erroris fo
neã dilabunt: hec ille. Idcirco ſalubre ẽ documtũ:
fructuoſũqꝫ ut qlibꝫ ſuis defectib⁹ ſe accuſet ⁊ dũt
hẽtm̃ ãt alioꝝ pcã pſũptuoſe iudicet. Vñ btũs Frã/
ciſc⁹ dixit i regl'a de frib⁹ ſuis. Quos moneo ⁊ ex/
hortor ne deſpiciãt: neqꝫ iudicẽt hoies q̊s viderint
mollib⁹ veſtimẽtis ⁊ coloratis idutos: vti cibis ⁊ poti/
b⁹ delicatis: ſꝫ magis vnuſqſqꝫ iudicet: ⁊ deſpiciat ſe
metipꝫ. Ille ãt de q̊ temerarie iudicat ⁊ murmu/
rat: ſi faciat debitũ ſuuꝫ nõ dꝫ mltũ de hoc curare.
Quicqd. n. boni faciat hõ: ñ põt euadẽ falſa iudi
cia. Sicut ille q hñs vnã debilẽ ⁊ puã equã: voleſ/
qꝫ ire ad villã aſcẽdit ſup eã: ducẽs ſecũ filiũ ſuuꝫ
iuuẽculũ pedeſtrẽ. Vñ iuenit q̊ſdã q dixerũt. Que
diſcretio ẽ iſti⁹: q cũ ſit fortis ⁊ robuſt⁹ vadit eqſter
⁊ ducit illũ iuuẽculũ pedeſtrẽ? Quo audito deſcẽ/
dit de eq̃: ⁊ fecit filiũ aſcẽdẽ ſup eã: ⁊ ipſe pedeſter
ſeqbat. Vñ alij dixerũt. O ſtulticia hoĩs iſti⁹ ma/
gna: q magiſ cõpatit filio q̃ꝫ ſibi: ⁊ ipꝫ iuuenẽ fa/
cit eqtare: ⁊ ſeqt eũ pedeſter. Tũc ambo aſcẽderũt
equã: ⁊ alij dixerũt. O magna iprudẽtia: ſic onera
re illã debilẽ equã. Tũc ãbo deſcẽdẽtes ibãt pedeſtres
⁊ ſeqbãt ipaꝫ equã. Alij ãt dixerũt. Iſti ſũt ſtulti: q
magis ꝯpatiunt huic beſtie: q̃ꝫ ſibiipis. Vñ qcqd
faciebat ille bon⁹ hõ ſemꝑ iueniebat male iudicã
tes.

Pars tertia que dicitur temeritatis: in qua
oſtendit quid ſit iudicium temerarium. Y

[T]Ertiũ iudiciuꝫ q̊ qs aliũ iudicat dĩ te/
meritatis. Et ẽ cuꝫ qs male ſẽtit de ꝓxĩo
ſuo diffinitiue: ꝓpt aliqd ĩdeficiẽs ſignũ
ſuſpiciõis. Et d̃ h° iudicio fit mẽtio. 2^a
q. p^a. c°. mlti. ⁊. xj^a. q. 3^a. c°. temerariũ. Notãdũ tñ
ſꝫ Alex. d̃ al'. i. 3^a. pte ſũme: i trac. d̃ triplici ꝓceſſu
iudiciali. q. pe. ⁊ Ric. i. 4°. di. 9^a. ar. 3°. q. vl^a. Q̊d
triplex ẽ ſuſpicio: ſꝫ quã qs põt malũ d̃ ꝓxĩo pſu
mere. Pria dĩ violẽtia. ſ. cũ appẽt oĩa ſigña mali: ⁊
nulla boni: ut ſi adult hitaret cũ adultera: ⁊ ꝯcubia
ri⁹ cũ ꝯcubia: vl' ſi iueniat ſuſpect⁹ cũ ſuſpecta i lo
co ⁊ tpe ſuſpecto. Iudicat. n. illos ñ ẽ pctm̃: maxĩe
ſi iueniat nud⁹ cũ nuda: cũ alijs pdictis circũſtãti/
is: ĩ eodẽ lecto: nã h⁹ iducit ꝯdẽnatõeꝫ: tãq̃ꝫ ſit ſuf
ficienĩ ꝓbatũ. 32^a. q. p^a. c°. dixit dñs. Et ꝑ hãc ꝓſũ
ptionẽ violẽtã iudicauit Salomõ d̃ filio illi⁹ me
retricis: q alia meretrix illa dormiẽte abſtuliſſet
eũ. De qb⁹ dĩ iiij Re. 3°. ⁊ i. c°. afferte. ex͂ de pſũp.
Nã cũ dixiſſꝫ Salomõ. Afferte mihi gladiũ: ⁊ di
uidite infãtẽ viuũ: ⁊ date dimidiã ptẽ vni: ⁊ dimi
diã alti: qd̃ nõ dixit diffiniẽdo: ſꝫ poti⁹ tẽtãdo: ⁊ iq
rẽdo vitatẽ: ut dicit gl'. ſup. d. c°. afferte. Clamauit
mlier cui⁹ fili⁹ erat viu⁹ ad regẽ: mota ſũt qppe vi
ſcera ei⁹ ſup filio ſuo. Obſecro dñe: date illi infãtẽ
viuũ: ⁊ ñ occidat. E ꝯtrio illa dicebat. Nec mihi:
nec tibi: ſꝫ diuidat. Rñdit rex ⁊ ait. Date huic ĩfã
tẽ viuũ ⁊ nõ occidat. Hec ẽ. n. mr ei⁹. Licꝫ g° iu
dex ñ debeat exardeſcere aduerſ⁹ eos q̊s malos pu
tat. ff. d̃ of pſ. l. obſuãdũ. tñ vbi ẽ ſuſpicio violẽta
põt ꝓcedẽ ſꝫ formã iuris: ſicut dĩ d̃ corpe alicui⁹
infecti nãli calore frigeſcẽ: ⁊ ſãguĩe ꝯgelato: q
ſi appropinquerit interfector: ſãguinẽ nouit emittere
ut qdã aiũt: q̃ſi nã hũana velit accuſare ꝑẽptoreꝫ
ſuũ: eo mõ q̊ põt. Et hoc forte ſcriptura exꝓmẽ vo
luit. Cũ Geñ. 4°. ad kaim dixit dñs. Vox ſãguis
fr̃is tui clamat ad me de tra. In hoc tñ caſu ma/
ture eẽt ꝓcedẽdũ: qr diabol⁹ poſſꝫ facere exire talẽ
ſãguinẽ: ad ifamãdũ aliquẽ d̃ homicidio. Silr cũ
ꝓ furto plures capiãt: q ſũt bone fame: ⁊ oẽs ala
chri vultu ⁊ itrepida voce corã iudice inocẽtiã ſu
ã ꝓteſtant. Sol⁹ ãt vn⁹ male fame palleſcit int oẽs
obmuteſcit: tremit: deficit: ⁊ ſigña non pauca oñdit:
põt iudex ꝯ illũ ꝓcedere ſꝫ formã iuris. Scd̃a ſu
ſpicio dĩ leuis: qñ ſũt leuia ſigña mali: ⁊ fortia ac plu
ra boni: utputa: ſi mlier loqt cũ aliq̊ viro religioſo
honeſte ⁊ in honeſto loco: ac ꝯdecẽti: ⁊ qs iudicet
q loquant de turpibus: peccatuꝫ eſt. Z

[S]Eciẽdũ tñ ſꝫ Tho. 2^a. 2^e. q. 96^a. ⁊ Alex. de al.
i. 2^a. pte ſũme: i tractatu de diuiſiõe pcĩ. Q̊d
aliud eſt ꝓ hmõi ſignis dubitare d̃ malo ꝓxĩmi: ⁊
aliud illud affirmare. Primũ ptinet ad hũanã tẽta
tiõeꝫ: ſine q̊ ñ ducit iſta vita: ſcḋm illud apli p°. Cor.
x°. Tẽtatio vos ñ apphẽdat niſi hũana. Affirma
re xo ⁊ exiſtiare pro his ſignis malũ de ꝓxĩo ſuo
pctm̃ eſt. Vñ Aug. ſup illud p°. ad Cor. 4°. Nolite
añ tps iudicare: ait. Et ſi ſuſpiciões vitare ñ poſſu
m⁹: qr hoies ſum⁹: iudicia tñ. i. diffinitiuas ſniās
oĩo ꝯtinẽ debem⁹. Vñ auctor libri d̃ formula hone
ſte vite. c°. 2°. ait. De dubijs ñ diffinies: ſꝫ ſuſpẽſã
tene ſniãꝫ: ⁊ Caſſiodo. i li°. d̃ amicitia. c°. 9°. dicit
Meli⁹ ẽ i occultis cauſis ꝯfiteri ignorãtiã: q̃ꝫ picu
loſã aſſumẽ fortaſſis audaciã. Licet g° ſcriptũ ſit
Eccl. 13°. Cor hoĩs imutat faciẽ illi⁹: ſiue i bono: ſi/
ue in malo: ⁊. 19°. eiuſdem libri iterum dicatur.
Ex viſu cognoſcitur vir: ⁊ amictus corporis riſus

vẽtũ: ⁊ ĩ cessus hoĩs enũciat ꝺ illo. ⁊.26°.c°. idẽ sapiẽs dicit. Fornicatio mlieris ĩ extollẽtia oculoꝝ: ⁊ ĩ palpebris illi⁹ cognoscet̃. Licꝫ q̃ꝫ dicat Ouidi⁹ li°.3°. de arte amã. Sepe tacẽs cordis femia vult⁹ hꝫ. Et ĩ li°. ꝺ nuce. Et color ⁊ macies: ⁊ gestus: ⁊ ois egestas. Oñdũt q̃lr sensũ ſb pectore gestas: ⁊ Maximian⁹ canit. Certe difficile ẽ abscõdere pectoris est⁹. Pãdit̃ ĩ clauso sepi⁹ ore furor: ⁊ Prudẽti⁹ de Sichomachia.c°.x°. ait: palor in ore: Cõsci⁹ audacis facti dat sig̃ reat⁹: ⁊ Martia.coqu⁹ ĩqt. Est speculũ mẽtꝭ facies: odiqꝫ reuellãt. Qualia sint it⁹ mẽs aiusqꝫ hoĩs: ⁊ Prosp ĩ li°. epigramatũ: epigramate.21°. ait. Ex opuꝫ spe clarescũt intima cordis: ⁊ Cassiodor⁹ eplaꝝ.li°.3°. epla.9ª. ĩqt Pãdit̃ animi nã vultũ. Et idẽ dicit Isi.2°.li°. soliloqoꝝ.c°.29°. ⁊ Gual. ĩ alexãdriade.li°.p°. di. O q̃ difficile ẽ studiũ nõ pdẽ vultu. Et idẽ ĩngt Ouidi⁹ ĩ eplis dicẽs crimẽ: vbi Gualter⁹ ponit studiũ: ⁊ Matthe⁹ poeta ĩ poetria sua pte: pª.c°.19° ait. Est color iterpres mẽtꝭ vultusqꝫ pphta: ⁊ Henric⁹ samariẽsis.li.p°. pte pª. cãit. Iã facies hitũ mẽtis studiũqꝫ fatet̃. Mẽsqꝫ qꝺ it⁹ agit ĩdicat illa foris. Notãdũ tñ ꝙ p has auctates nõ ꝯcludit̃: ꝙ qs possit diffinitiuã pferre sniaꝫ ꝫ aliquẽ putãdo eũ malũ: nisi ut.s. dcm̃ ẽ: oĩa sint signa mali: ⁊ nul boni. Ubi vo st aliq̃ signa boni: licꝫ ⁊ aliq̃ mali debem⁹ vitare iudiciũ ĩ malã ptẽ: qꝛ ĩngt apls pª. Coꝛ.2°. Quis scit hoĩuꝫ q̃ st hoĩs: nisi sps hoĩs: q ĩ ipo ẽ: q̃si di. Cũ nõ possim⁹ videre aiuꝫ primi nr̃i: nõ debem⁹ de secretꝭ cordis iudicare: q̃uis aliq̃ signa mali videamus ab ex̃: qꝛ hoc ad offm̃ dei ptinet: iux̃ illꝺ pmi Re.16°. Nõ videt q̃ foris st: de⁹ ĩtuet̃ coꝛ. Sicut.n. nulli iudici: lꝫ subditũ alteri us iudicis iudicare.6ª.q.3ª.c°. pꝛio. Sic nec coꝛ hoĩs: lꝫ alicui iudicare qꝺ soli deo ẽ subditũ. Et iõ apls ad Ro.14°. ĩqt. Tu qs es q iudicas alienũ suũ. Tãto at̃ defect⁹ iste ẽ grauioꝛ quãto talis iudicãs nescit iudicare seipꝫ: dicẽte Gregorio. Durũ ẽ ut q nescit moderamẽ vite sue: fiat iudex aliene. Ad hoc at̃ adduci põt illꝺ qꝺ legit̃ ĩ vitis patrũ.s. Qꝺ qdã sãct⁹ pr̃ dicebat qñ de⁹ flagellauit egyptũ nõ erat dom⁹ ĩ q̃ nõ eẽt mortu⁹: ⁊ expõebat dcm̃ suũ di. Sicut stultũ ẽ hoĩ hñti ĩ domo sua mortuũ relicto eo abire: ⁊ flere mortuũ alienũ: ita stultũ ẽ hoĩ pctis pleno: velle se relicto iudicare de pxio. Sꝫ qdã psũptuosi ac temerarij dicũt: qꝺ scriptuꝫ ẽ pª. Coꝛ.2°. Spũal' oĩa diiudicat: ⁊ ipe a nemĩe diiudicat̃. Rñdit Alex. de ales vbi s̃. Qꝺ temerariũ ẽ ⁊ psũptuosũ: ut qs se reputet spũalẽ: nec intelligit̃ dcm̃ apli: ꝙ spũalis debeat iudicare facta hoĩuꝫ dubia. Uñ dicit Tho. sup eplas Pauli. Intelligit̃ dcm̃ apli: ꝙ spũalis bñ iudicat de ptinẽtib⁹ ad salutẽ: vtrũ.s. hoc sit bonũ: vl' malũ. Qꝺ iudiciũ nõ bñ hꝫ hõ carnalis: cũ hẽat itellectũ ĩ carnalib⁹ offuscatũ. Quotiẽscũqꝫ g° male suspicam̃ de aliq̃: peccam⁹ saltẽ venialr: qñ nõ hẽm⁹ sufficiẽtes psũptiões. Qñ vo aliqs ex leui suspitiõe iudicat: quẽ eẽ ĩ mortali pcõ: mortalr peccat. Ad soli .n. deũ ptinet cognoscẽ iteriora hoĩs: iux̃ illꝺ Act. p°. Tu solus nosti corda filioꝝ hoĩuꝫ: ⁊ ideo dicit Aug. sup Ioã. Prohibꝫ dñs iudiciũ cordis: p qꝺ de alijs male opiamur: siue credim⁹ vl' sentim⁹. A

SEd hic querit̃ vñ pcedãt tales suspiciões de malo alteri⁹. Et rñdit Alex. de ales vbi.s. ⁊ b. Tho.2ª.2ª.q.60ª.ar.3°. ꝙ ex trib⁹ causis. Pꝛio ex lõga expiẽtia. Uñ dicit Phũs.2°. Retho Qꝺ senes st maxie suspiciosi: eo qꝺ multotiẽs expti sũt alioꝝ defect⁹. Uñ ait. Senes: cachoges sũt. Est at̃ cachogia in deteri⁹ existimare oĩa. B

SEcõdo puenit tal' suspicio mali: ex eo ꝙ aliqs male afficit̃ ad alteꝝ. Cũ.n. qs aliũ ꝯtẽnit: vl' odit: facile opinat̃ malũ de ipo. Ingt.n. Iuli⁹ celsus.li°.2°. Que volum⁹: libẽt̃ credim⁹: ⁊ vnusqsqꝫ facile credit qꝺ appetit: ⁊ Aug.li°.2°. de v̾bis dñi ait. Hi maxie temere iudicãt: q magis amãt vitupare ⁊ dãnare: q̃ emẽdare ⁊ corrigere. Et h° viciũ pcedit: vel ex supbia: vel inuidia: hec ille. C

TErtio pueniit suspicio mali ex hoc ꝙ aliqs in seipo mal⁹ ẽ: ex q̃ ꝯsci⁹ sue malicie: facile malũ de alijs opiat̃. Uñ Chri. sup Mat. ĩqt. Oĩs hõ existiat: ſm se alteꝝ: nec põt meli⁹ sẽtire de alio: q̃ sẽtit de seipo: hec ille. Cui⁹ dicti rõ ẽ: qꝛ receptũ est ĩ recipiẽte modũ recipiẽtꝭ. Sicut pꝫ de dulci vino: qꝺ ĩ lĩgua febricitẽtꝭ amaro humore ĩfecta vꝫ amaꝝ. Et silr hoĩes carnalitatib⁹ ⁊ spurcitijs deditis: religiosos ⁊ sctõs viros tales eẽ iudicãt: q̃les ipi sũt. Uñ silẽs sũt metallo fuso: siue modulo recipiẽti formã quã ĩ se hꝫ. Propterea sapiẽs Eccl'ꝭ.x°. ĩngt. Stult⁹ ĩ via sua ãbulãs: cũ ipse sit ĩsipiẽs: oẽs stultos existiat. ⁊ Sene. ĩ li°. de morib⁹ dicit. Hoc at̃ hꝫ oĩs affect⁹: ut in q̃ ipe ĩsanit: ceteros putet ĩsanire. Uidem⁹ hoc p expiẽtiã. Nã auar⁹ cũ sit plenus fraudib⁹ ⁊ mẽdacijs: ĩ emẽdo ⁊ vẽdẽdo primũ decipe: oẽs vẽdentes ⁊ emẽtes silia facere credit. Luxuriosus q respicit mlieres: ⁊ loqt̃ mala ĩtentiõe: ꝺ alijs idẽ malũ iudicat. Uñ dicit Aug. sup ps°.118°. smõe.12°. Nõ mal⁹ suspicatr̃ alio: qꝺ sẽtit ĩ seipo. Tertia suspicio dr̃ temeraria: cũ qs oĩa bona ĩ malã ptẽ trahit: vñ Chri. ĩ qdã smõe ĩqt. Sũt qdã puersi q de oĩb⁹ male iudicãt. Dicũt eñi si quis studet: ⁊ humilitati vacat: hypocrita est: si recreatiõi: dissolutus est: si societati: secularis est: si refectioni: gulosus est: si simplicitati: fatuus est: si alioꝝ correctioni: presumptuosus est: si silentio ⁊ paci:

ꝛ paci: simulator ē: si patientie: timidus ē: si iusticie impatiēs ē: si prudētie: maliciosus est: si instat vigilijs: ꝛ orōnibꝰ: īdiscretꝰ ē: si cōi dormitiōi: sōnolētꝰ ē: si pdicatiōi ꝛ alioꝝ saluti: appetitor laudis ē: si adulari renuit: supbꝰ ē: hec ille. Quis ergo explicet: ꝙ m̃ltos lucret̃ diabolꝰ pp temeraria ꝛ psūptuosa iudicia. In qbꝰ tāto maiꝰ piculū imminet: ꝙto miōris culpe eē credunt̃. Euitemꝰ itaqꝫ illa ꝙtū possumꝰ: vt sic eternā dānatōez euadere valeamꝰ. Qd nobis cōcedat deꝰ nr̃ amen.

¶ Feria quarta post quartā dn̄icam in .xlme. De bonorum operū facilitate: necessitate: atqꝫ vtilitate. Sermo trigesimusseptimus.

Quiescite agere peruerse: discite benefacere. Esaie. pº. ꝛ in epl̃a occurrētis ferie. Cum libros nō solū sacre pagie ꝛ xp̄ianoꝝ: sꝫ ēt īfideliū atqꝫ paganoꝝ discurro: ab oībꝰ abhōinabile eē ociū: dtestabileqꝫ negligētiā repio. Unde inqt iurisconsultus .n.l. non .n. ff. ex quibus cau. ma. Non .n. negligētibꝰ iura subueniunt. Econtrario vero sollicitudo ꝛ diligentia ab oībus amat̃: atqꝫ vtilis reputat̃. Unde īquit legislator. in .l. pupillus. §. fina. ff. de his qui in frau. cre. Quia vigilaui: meliorē meā conditionē feci. ꝛ Eccle. vltimo inqt sapiēs. Modicū laboraui: ꝛ inueni multā requiē. In cº. quoqꝫ. clerici. pª. q. 2ª. ꝛ in .l. generaliter. C. de ep̄is ꝛ cleri. dicit̃. Qd beneficia illis clericis dari debent qui diuinis obsequijs fideliter insudāt. Sciendū ē ergo duo esse precepta legis necessaria ad salutez: que habētur. ps. 33º. vbi dicit̃. Declina a malo: ꝛ fac bonū. Que duo etiā cōprehēdit Esaias in ꝟbis ꝑpositis di. Quiescite ꝛc. Sup quibus ꝟbis: qꝛ satis supius tractauimus de vitatiōe pctōrum: tres considerationes faciemus de bonis opibꝰ. Prima dicet̃ facilitatis: Scda necessitatis: Tercia ꝛ vltima vtilitatis.

¶ Pars prima ī q̃ probat̃ ꝙ facile ē vnicuiqꝫ benefacere.

Pro declaratione prīe partis. Querit̃ vtrū sit facilius benefacere aut male. Et primo ꝙ malefacere sit facilius: pbatur multis fundamentis: ꝛ primo rōne inclinationis. Teste .n. phō pº. Phi. Unūquodqꝫ magis inclinat̃ seu mouet̃ ad illud qd īest sibi ex natura: ꝙ illud qd inest sibi ex alio Nam lapis magis inclinat̃ deorsum: ꝙ sursuz: qꝛ natura rei grauis est deorsum tendere. 4º. de celo ꝛ mundo. Cum igit̃ creatura rōnalis sit de nihilo: per ꝯñs per sui naturā est cōuertibilis ad nihilū. Qꝛ ut di. 3º. Phisi. Unūquodqꝫ naturaliter resoluit̃ in id ex quo cōponit̃. Sicut nix mediāte frigore cōposita ex aqua: ēt mediāte calore in aquā vertit̃. Unūqdqꝫ .n. de facili reuertitur ad naturā suā. l. si vnus. §. pactus ne peteret. ꝟ. qd etiā in specie. ff. de pac. ꝛ ēt notat̃ in .l. volūtate. in fi. ff. quibꝰ modis pig. vel hyp. sol. Sed ipz nihil pertinet ad peccatū: qd nihil est eēntaliter nisi defectus boni. Qd aūt hō ꝯtatur ad bonuz inest ei ab alio. s. a deo. Un̄. 2e. ad Cor. 3º. dr̃. Nō sumus sufficientes cogitare aliqd a nobis quasi ex nobis: sed oīs sufficentia nostra deo est. ꝛ Osee. 13º. dicit deus. Perditio tua ex israel ē: sed ex me tm̄ saluatio tua. Ergo facilius est hoī facere malū ꝛ tendere ad pditionē: ꝙ facere bonū ꝛ tendere ad supnā patriā. Un̄ Iuuenalis inquit. Ad mores natura recurrit: dānatos fixa: ꝛ mutari nescia ꝛc.

Secunda rō dī corruptiōis: vt .n. dicit Magister in. 2º. di. 26ª. Peccato primoꝝ parentum natura hūana corrupta ē. Sed sicut ait phūs. 3º. Phisi. Omne quod est: opatur ꝓm qd aptum est: ꝛ 9º. Metha. dicit cōmentator Auerois. Unūquodqꝫ sicut se hꝫ ad entitatē: ita se habet ad operationē. Unde natura corrupta: corrupte opatur. Inqt etiā saluator Matth. 7º. Non potest arbor mala fructus bonos facere: ergo natura nostra propter istam corruptionem facilꝰ sequetur corruptibilitatem vicioꝝ: ꝙ incorruptibilitatem virtutum. Ut .n. ait Aug. in liº. de ver. domini. Natura corrupta naturaliter habet corruptos appetitus: ꝛ eos adimplere desiderat: ꝛ ideo dicitur Gen̄. 8º. Sensus ꝛ cogitatio hominis prona est ad malū oī tpe: transumptiue in cº. oīs etas. 12ª. q. pª. ꝛ. cº. cū in iuuētute. de presump. ꝛ. §. si vero. el. 2º. in autē. de mona. vbi dr̃: ꝙ humana natura quodāmodo labitur ad delicta. ꝛ. 2ª. q. 3ª. in. cº. proclinus. dī Proclinus est cursus ad voluptatē: ꝛ imitatrix natura viciorū. ꝛ psalmi inquit. Corrupti sunt ꝛ abhominabiles facti sunt in studijs suis: nō est qui faciat bonum: nō est vsqꝫ ad vnum. Propter pdictam ēt corruptionē: exclamat dolens apl̃us ad Roma. 7º. di. Non qd volo bonū hoc ago: sed qd odio malū hoc facio. Nam velle adiacet mihi: pficere aūt nō inuenio. Uideo aūt aliā legē ī mēbris meis: repugnantē legi mētis mee ꝛ captiuātem me in lege pctī q̃ est in mēbris meis.

Tertia rō dicit̃ coniūctionis. Aīa .n. est coniuncta corpori. Corpus aūt subijcit̃ īfluentijs celestibus: vt Saturno: Mercurio: Ueneri: ꝛc. Unde videmus aliquē eē malenconicum: vt nūꝙ vel raro rideat: aliū vero luxuriosum: ut ni

hil pter carnalia cogitet. Ex cōiunctiōe igit̄ cor
poris vt̄ aīa trahi ad inordinatas affectiōes sen
suū corpaliū:qꝛ aīa cōiuncta corpi imitat̄ passio
nes corpis:vt dī in li.sexti pn.ꝛ iō inqt Salomō
affirmās predictā cōclusionē Sapie.9°. Corp⁹
qd corrūpit̄ aggrauat aīaꝫ:ꝛ deprimit terrena in
habitatio sensuꝫ multa cogitātē. Et pp hoc excla
mabat apl̄s vbi supra di. Infelix ego hō:qs me
liberabit de corpe mortis huius? H

Q Uarta rō dī obiectiōis. Teste.n. phō.p°.
Metha.ꝛ.3°.de aīa. Obiectū presens ꝛ cogni
tum:magis mouet potentiā ad actū:ꝙ̄ obiectuꝫ
remotū ꝛ incognitū. Naꝫ oculus magis mouet̄
ad delectationē [illegible] pn̄tia formosaꝝ figurarum:ꝛ
silr̄ auris ex pn̄tia dulcium melodiaꝝ:ꝙ̄ ex ab
sentia ꝛ ignoratione eaꝝ. Uñ vulgariter dr̄. Lō
ge da ochij longe da core. Et metrice. Qui pro
cul est oculis:pcul est a lumine cordis. Duo aūt
sunt obiecta in nobis.s.visibile ꝛ inuisibile. Pri
mū quotidie accidit:vt videre res delectabiles:
contrectare diuitias:audire suaues sonos:ꝛc.
De quibus hō postmodū hēt cogitatōes. Quia
ut ait Arist.in li°.de sen.ꝛ sensato. Ois cognitio
est ad sensuꝫ. Et iō ex tali cognitiōe facili⁹ trahi
tur ad amorē cogniti. Obiectū vero inuisibile est
vita eterna:ꝛ bona futura que fide tantūmō per
cipiūtur:ꝛ sunt a nostris sensib⁹ remotissima:ꝛ
nullatenus videri pn̄t:ꝛ iō ad ei⁹ amorē diffici
lius attrahūt. Sicut si qs audit de muliere for
mosa quā nunꝙ̄ nouit neqꝫ vidit:faciliter obli
uiscit̄ de ea:si aūt ipsam viderit:faciliter prum
pit in libidinē. Cū igit̄ [illegible] quod est in mundo sit
aut cōcupiscentia carnis:aut cōcupiscētia ocu
loꝝ:aut superbia vite.p°.Jo.2°. Que omia sunt
obiecta cognita ꝛ ppinqua. Ideo ad illa facili⁹
homo mouet̄:ꝙ̄ ad opposita. I

Q Uinta rō dr̄ delectatiōis. Natura.n. ma
xime fugit triste:ꝛ appetit delectabile. 8°.
Ethi.exēpluꝫ. Si.n.qs audierit ꝙ debeat decai
pitari:pre angustia tātum dolebit ꝙ canus effi
ciet̄. Ecōtrario xpo erit:si talis sn̄ia dānat⁹:fue
rit postmōꝫ liberat⁹:vel si ad regnū [illegible] fuerit de
pauptate sublimat⁹. Cū igr̄ via pn̄ie p quā itur
ad pr̄iaꝫ supnā sit arta. Mat. 7°.ꝛ sensualitati
ꝯria:atqꝫ amaritudīe plena ac aspa. Uia aūt vi
cioꝝ sit sensualitati delectabil̄ ꝛ iocūda.ergo.ꝛc.
Nā si quis petierit ab illo auaro qñ mittit ma
nū in aceruū ducatoꝝ suoꝝ:quid illi est dulcius:
an taliter cōtrectare pecuniā:an illam paupib⁹
erogare? rñdebit: Oh:oh:taꝫ dulcis est amor pec
cunie:ꝙ quodāmō poti⁹ me excoriarē:ut de pel
le facerē pecuniā:ꝙ̄ illā paupibus darē. Dic lu
xurioso quid illi est delectabili⁹:an fornicari:an
uero castitatē seruare? Anteꝙ̄ dimitteret illaꝫ fe
minā potius abnegaret xp̄m. Dic ābitioso si hec
noīa sibi placēt Spectabili:Magnifico:Reue
rēdo:ꝛc. Et sic discurre [illegible] oīa vicia:ꝛ inuenies apd
hoīes asperā eē virtutē pp laborē in ea existenteꝫ:
qꝛ v̄tus ē circa difficile.2°.Ethi. Et oīs virt⁹ exi
stēs i corpe fatigabilis est.3°.Ethicorum. K

S Exta rō dr̄ mediationis. Teste.n. expientia
videmus:ꝙ sicut dicit phūs.2°.Ethi. Diffi
cile est tenere mediū:circa qd cōsistit v̄tus. Faci
le aūt ē a medio deuiare. Sicut pꝫ in sagittātib⁹
qbus difficile ē in medio signi dare:sed facilimū
ē deuiare a signo:ergo silr̄ erit in opatione v̄tutis
que difficilis erit:ꝛ ecōtrario de viciosa opatiōe
elōgata a medio. Dic tu o dn̄a Frontosa si tenes
mediū in vestib⁹ ꝛ ornamētis tuis? ꝛ si tot pōpe
ꝛ tot iocalia cōuenuit statui tuo? Discurram⁹ ꝑ
[illegible] oēs status:ꝛ ꝯsiderem⁹ si in oib⁹ seruet̄ mediū
ꝛ inueniem⁹ ꝙ q̄si de oī statu dici pōt illud Eze
chi.15°. Medietas ei⁹ redacta ē i fauillam. L

S Eptima rō dr̄ multiplicationis. Scdꝫ.n.
phūm.2°.Ethi. ꝛ Dioni.in li°.de diuis no.
Malum se hꝫ multifarie:bonū aūt vno mō tm̄
ꝛ ex vna ꝛ pfecta cā. Sicut pꝫ i hoīe sano:ꝛ infir
mo. Nā ad h° ꝙ qs sit san⁹ oꝫ ꝙ q̊dlꝫ ei⁹ mēbꝝ
sit sanū:ꝛ ꝙ i toto corpe hō hēat sanitatē. Eꝫ vo
ē de ifirmo. Nā ifirm⁹ qs dr̄ quolibet ei⁹ mēbro
patiēte:ꝛ silr̄ ē de bono ope. Nā ad hoc vt sit bo
nū reqrit̄ ꝙ ei nō desit aliq̄ circūstantia:ut in ele
mosyna ꝙ fiat debito mō ꝛ tpe:ac xpo paupi:bo
na intētiōe:cū vult⁹ ac mētis hilaritate:abūdan
ter ꝰꝫ tuā facultatē:celeriter:ꝛ reb⁹ ñ corruptis
ꝛ de suo ꝛc. Uñ si aliq̄ istaꝝ circūstātiaꝝ desit:di
cta elemosyna ñ erit op⁹ bonū. Sed ecōtrario ē
d opatiōe mala:q̄ vna mala circūstātia iterueni
ente ē mala:lꝫ de se tal̄ opatio eēt bona. Qꝛ g° bo
nū vna ꝯditiōe corrūpit̄ ꝛ i malū ꝯuertit̄. Ideo
ipsuꝫ malū frequētius ꝛ facili⁹ ppetratur. M

O Ctaua rō dī frequētatiōis. Nemo.n. ē tam
pfect⁹:q saltē ñ cadat septies i die. Prouē.
24°.ꝛ.c°.septies.de pe.di.3°. Qd itelligit̄ d petis
uenialib⁹. Sꝫ qd dicem⁹ de illo q ē in pctōꝝ vo
lutabro imersus? Quē nō delectāt nisi obscena vi
cioꝝ? Profecto cū dicat Ari.in pdicamtis:ꝛ.2°.
Ethi. Qd ex frequētatis actib⁹ gn̄at̄ hit⁹ de dif
ficili mobil̄ a subiecto:tal̄ q̄si i ꝯtinuo motu ma
lefaciēdi ē sp. Qꝛ q solit⁹ ē aliqd facē:nālr̄ moue
tur ad illō iteꝝ faciēduꝫ:pp hituꝫ i ei⁹ aīa existē
tē. Qꝛ ut ait phūs. Ex silib⁹ hitib⁹ gn̄antur siles
actus:ꝛ ꝯsequēter ex frequētatiōe peccādi:gn̄at̄
pnitas ꝛ q̄dā quasi necessitas ad peccādū. N

Nona ratio dr tētatiōis. Diabolus eni tanq̄ leo rugiēs circuit q̄rēs quē deuoret p°. Petri 5°. Qui tāta calliditate vtit: ut vir aliqs fiat imunis a suo veneno. Vñ legit̄ i vitis pßz q sanct° Machari° vidit ipsū demonē i forma medici cū linea veste vndiq; forata: z ampulis pēdētib° plena: z interrogat° ab eo qd haberet in illis ampulis: respondit se in illis portare diuersa peccatorum venena: ut vnicuiq; daret qd ei magis placeret. Unde multi accipiunt de oleo illarum ampularum. Si .n. repis vnā mulierē honestā: īuenies cētū vanas: z sic de singul cōditionib° viroꝝ ac mulieꝝ: et iō inqt Propheta. ps°. 13°. Dñs de celo ꝓspexit sup filios hominū: vt videat si est itelligēs: aut regrēs deum. Oēs declinauerūt: simul inutiles facti sūt: nō ē q faciat bonū: nō ē vsq; ad vnū. [illegible] i ꝓuerbio vulgari pergamensium Ogniuno in so meste: pouerannente serue a de. O

Sed pro pte opposita v3: q facili° ē agē bonū q̄ malū: arguūt alij. Pro quoꝝ opinione meli° fortificanda: pono qnq; presupposita. Primū ē: q de° nō pōt eē cā effectiua pctī: fm Alex. de ales. i. 2ª. pte sūme: i tractatu. de malo. z Ricar. i. 2°. di. 37ª. ar°. 3°. q. pª. z Bona. ibidem ar°. 2°. q. pª. z Scotū i ea. di. z Tho. ibidē. ar. 3°. z pª. 2ª. q. 79ª. ar. p°. Et pbat hec vitas duplici rōne. Prima dr dilectiōis: sic arguēdo. Illd qd de° ꝓducit vl facit: amat z diligit: iuxta illd Sapie. xj°. Diligis dñe oia q̄ sūt: z nihil odisti eoꝝ q̄ fecisti. S3 de° odit pctm. Eccle. 12°. vbi dr. Altissimus odio h3 peccatores. Et Sapie. 14°. c°. dr. Abhominabilis ē deo ipi°: z ipietas ei°. Et Dauid i. ps°. 5°. iqt. Odisti oēs q opant iniqtatem Et i pª. dei iteꝝ dicit. Iniqs odio hūi. ps°. 118°. Vñ dicūt doctores i. 3°. q de° odit pctm: z hoiē peccatorē ičq̄tū pctōrē: nō ičq̄tū hoiē: q: ičq̄tū hō bon° ē iuxta illd Gen. p°. Vidit de° cūcta q̄ fecerat: z erāt valde bona. Si ergo de° diligit cūcta q̄ fecit: cū odio hēat pctm: ergo illd ipse non fecit. Et hoc ē qd dr Jo. p°. Et sine ipso factum est nihil. i. peccatum: fm glo. P

Secūda rō dr causalitatis: cui° fūdamētū ponit phūs. 2°. Metha. di. Qd ē cā alioꝝ ut sint talia: illd ē maxime tale. Si ergo de° nos faceret peccatores: z esset causa nostrorum peccatorum: ipse eēt maxim° peccator. S3 hoc est hr̄ticū dicere: cū ipse sit scūs scōꝝ. Dan. 9°. z in ipso nō possit eē pctm. ergo vā ē ꝯclusio Aug. i li°. 83°. q̄stionū. q. 21ª. di. Auctor peccati de° nō ē: z idē dicit in li°. q̄stionū noui z veteris testi. q. pª. z i li°. ꝯ Adamātiū monachū. c°. 16°. z i li°. p°. retractationū. c°. 26°. z in li°. ꝯ Fortunatum māicheū disputatiōe tertia versus finē: z hec oia intelligūtur de cā effectiua. Nō .n. pōt deus facere aliqd pctm. Unde si deus pciperet nobis aliqd qd videret pctm: ei° obsuatio rōe diuini bñplaciti: qd sp ē sāctū: esset facta bona. Q

Sciendū tñ fm Alex. de ales. vbi .s. z scūz Bona. i. 2°. di. 23ª. ar. p°. q. 2ª. z Ricar. ibidē. q. 3ª. q de° pmittit iuste mala z peccata fieri. Vñ appellari pōt cā pmissiua peccatoꝝ: z q̄re hoc faciat: multas assignāt rōnes predicti doctores. Unā aūt assignat Aug. in dialogo suo ad Orosiū: q: deus de malis scit elicere mul[illegible] bona. Unde ait idem Aug. li°. 2°. de ciui. dei. Sicut nullus hominum agit recte: nisi diuino adiuuet auxilio: ita nullus demonū aut hoīū agit iniq̄: nisi diuino eodemq; iustissimo iudicio permittatur. R

Sed hic querit quare de° cum sit oīpotens nō poti° fecit hoiem ipeccabilem q̄ peccabilem: Rñdit scūs Bona. in. 2°. di. 23ª. ar. p°. q. pª. z Ricar. ibidem q. 2ª. q hoc multis fecit rationibus: vna quaꝝ dr meritatiōis. Si eni3 homo creatus fuisset ita ut peccare nō posset nullus iust° eo q nō peccasset existimaret. In his eni3 que a natura sunt nec laudamur nec vituperamur. 2°. Ethicoꝝ. Sicut mut° nō est laudādus qa tacet: cū facultatem loquendi nō habeat: nec cecus q: oculo vago nō respicit mulieres: nec sener decrepit° aut infirm° ad mortem: qa nō luxuriat. Sed ille merito laudari debet: qui potuit facere mala z nō fecit. Eccle. 31°. Cū ergo honoꝝ sit premium virtutis. 4°. Ethicoꝝ. z virt° sit circa difficile. 2°. Ethi. Si homo facere malum nō potuisset: nulla difficultas in bono fuisset: z iō nec laus: nec meritū: nec honor ei dari deberet. Et hāc rōnem tāgit Aug. in lib°. Cur: qñ: z quō de°. c°. 2°. inter alia dicens. E q̄ rationabiliter rōnale aial in sua dimittit libertate: ut ob sue electiōis meritū: vel viuat feliciter: vel infeliciter moriat. Si .n. angelus vel hō liberi nō fuissēt iā apd deū nullius meriti eēnt Et idē i li°. de agone xpiano iqt. Deus hoiē inextimabilē fecit: z liber ei arbitriū volūtatis dedit. Nō .n. eēt optim°: nō dei pceptis necessitate nō volūtate pareret. Lactā. q̄q; i. 7°. dīnaꝝ isti. ait. Nulla la° ē nō facē qd facē nō possis: sicut nulla v° t° ē agē qd agis vrgēte necessitate. Quis famescēte aut sitiēte laudet q: bibat z cōedat: z Hie. de pe. di. 2ª. c°. si .n. §. liberi arbitrij. ait. Liberi arbitrij nos ꝯdidit de°: nec ad vtutē nec ad vicia necitate trahiur. Alioqn vbi necitas est: ibi nec

laus:nec corona.⁊ Aug.in li°:de vera religiõe i
q̄t.Tales seruos suos imo filios meliores eē in/
dicauit deꝰ si ei seruirẽt liberaliter:qđ nullo mõ
eēt:si nõ voluntate sed necessitate ei deseruirent:
hec ille.Añ vnꝰ actꝰ siue ꝯsensus spõtaneꝰ:ꝑua
let īfinitis actibꝰ procedẽtibus ex necessitate.Et
ideo Aug.in.c°.iam sunt.18ª.q.pª.dicit. Mul
fiũt ñ iubẽte lege:vł necessitate:ꝫ libera volũ/
tate.Ea āt sũt nr̄is officijs gratiosiora:q̄ cũ lice/
ret nõ īpẽdẽ:tñ gr̄a liberalitatis īpẽdimꝰ .S.

Alia quoq₃ et causa fecit deus hoīem pecca
bilẽ:q̄ dr̄ cõseruationis.Voluit .n. creator
optimus sue creature mõstrare:q̄ sicut sine ipso
facta nõ fuerat:ita sine ipso nõ põt in esse cõser/
uari:⁊ si appareret deũ nõ solum eē eēntie causa
tiuũ:sed etiã cõseruatiuũ.Ob quã cām Gre.
ait.Omnia siquidẽ in nihilũ tenderẽt:nisi ma
nus cõditoris ea teneret.Et iterũ dicit.Sic enim
natura vertibilis cõdita fuit:ut iugiter hēat ne/
cessariũ protectorem:ut que sine ipso nõ potu/
it eē:nec ēt sine ipso valeat vnico momento sub/
sistere:hec ille. ¶

Tertia ratio ostẽsionis:ut.s. oñderet dei
potẽtia.Cum eniꝫ vt ait Aug.sup Joannẽ
Maiꝰ sit hoīem iustificare:q̄ celũ ⁊ terraꝫ:atq₃
angelos:⁊ hoīes de nihilo creare.Jdeo duꝫ crea
uit deꝰ hoīem cũ libero arbitrio:⁊ eum post pec
catũ iustificauit ꝑ gr̄am:maxime ostẽdit poten/
tie sue gloriã:quã minime ostẽdisset si eum īpec/
cabilẽ creasset.Jtẽ hoc egit:ut eius sapientia cla
resceret.Sapiẽtia eniꝫ alicuius magistri preci/
pue ostenditur:qñ ex aliqua materia licet vili ali/
qđ optimum opus producit.Sicut figulus va/
sa pulchra ex luto facit ad seruitiũ regis.Nunc
aũt ordinẽ deus seruaret:cũ hoīeꝫ ex luto forma
tũ celesteꝫ fecit ac dei filiũ.Jmo ex participatiõe
diuinitatis ipsũ fecit deum:dicente.ps̄ª.Ego di/
xi dij estis:⁊ filij excelsi oēs.Sapiens quoq₃ ar/
tifex ex qualibet materia nõ tñ vnũ sed diuer/
opera facit:sicut figulus ex luto diuersa vasa
fabricat:⁊ pictor diuersas imagines:⁊ ī imagi/
ne diuersos ponit colores.Ut igitur deus oñde/
ret suã potẽtiã:diuersas spēs creaturaꝝ creare
voluit:⁊ angelos atq₃ hoīes qui peccare possẽt
cõdidit:ut ex cadentiuꝫ deformitate magis elu/
cesceret pulchritudo ꝑmanentiuꝫ.Opposita .n.
iuxta se posita magis elucescũt.p°.Elen . ⁊ 2°.de
celo ⁊ mũdo.Unde Aug.i li°. Enchiri.dicit.Ex
oībus cõsistit vniuersitas admirabilis : in qua
eminẽtius comẽdanř bona:⁊ magis placent ac
laudabiliora sũt dum cõparãtur malis.Et Jsi/
do.in li°.de sũmo bono ait.Nũq̄ ꝑmitteret deꝰ
mala aboriri:nisi ex cõtrarijs malis bone natu
re decor emaneret.Et Aug.i.xi°.đ ciui.dei inq̄t.
Sicut cõtraria cõtrarijs opposita sermõis pul
chritudineꝫ reddũt:ita quadã nõ verborum:sed
rerũ eloquẽtia contrariorum oppositione seculi
pulchritudo cõponitur:⁊ sicut pictura nigra cũ
colore nigro suo loco ꝓposita albuꝫ manifestat
ita vniuersitas rerũ ex peccatoribꝰ pulchra est:
quãuis ꝑ seipsos cõsideratos sua deformitas tur
pet.Et in li°.de natura boni ideꝫ exẽplificat di.
Sicut sermonis decentia maior est interpositio/
ne silentij:q̄ si cõtinue proferreř:sic vniuersita/
tis pulchritudo maior est ex interpositiõe malo
rũ bene ordinatorũ:hec ille.Preterea videmus
q̄ sepe vtile est domũ destrui ꝑmittere:ut meliꝰ
resartiař ⁊ reformeř.Et ideo hoc modo rationa
lis creatura sapienter ad liberum casum est or/
dinata:ut altius ⁊ melius restauretur . Et ob
hanc causam permittit deus aliquos ruere in
peccata:ut postmodũ per penitentiam resurgen
tes ad ꝑfectioreꝫ statum reducantur. Proinde
Aug.in li°.de correctione ⁊ gr̄a:ait . Usq₃ adeo
deus cooperatur in bonum:ut siqui eorũ deui/
ent ⁊ exorbitent:etiam hoc eis faciat proficere in
bonum:quia meliores redeunt atq₃ doctiores :
hec ille. Nã cecidit Petrus:⁊ perfectior est ef/
fectus:de quo Ambro.50ª.di.c°.fidelior.iq̄t. Fi
delior factus est Petrus postq̄ fidem se perdi/
disse defleuit:⁊ ideo maiorem gratiam reperit
q̄ amisit:hec ille.Cecidit etiam Magdalena:
⁊ pro maculis suis tam abundanter fleuit : q̄
non solum veniam peccatorum obtinere meru
it:sed etiam domini colloquia familiarius degu
stare:ut in eam super abundaret gratia:in qua
superabundauerat peccatum:ut ait Apostolus
ad Roma.5°. ¶

Hoc etiam egit deus ut iustitia que est pre/
clarissima omnium virtutum ſm Tulium
in 2°.de offi.⁊ philosophum.2°. Ethicorum in
ipso esse nosceretur.Est autẽ duplex iustitia ſm
Franci.de mairo.in p°.di.46ª.scilicet punitiua
⁊ ꝓmiatiua Prima persequitur malos:scd̄a ve
ro defendit bonos:prima malos vituperat:scd̄a
autem bonos cõmendat.Nunq̄ autem dei iu/
stitia cognosceretur ab angelis ⁊ hominibus:ni
si malos puniret in hoc mundo : vel in futuro :
bonos vero in vita perpetua remuneraret:ut in
quit Aug.21°.de ciuitate.dei.Qui etiam in.3°.
li°.de libero arbitrio dicit.Summo deo iustissi/
me placuit ut in ortu hominis originaliter appa
reret iustitia puniẽtis:⁊ impromptu esset mise
ricordia liberantis. X

Alia isup ex cā fecit de⁹ hoīez peccabilē q̄ ōī hūilitatōis. Qr .n. teste Grego. hūilitas ē custos oīum ɤtutū: voluit rōnalē creaturā ɤtibilē facere: ⁊ aliquos pmittē cadere: vt q aliq̄s hērent gr̄as ex hoc cāz hūilitatꝫ ⁊ timoris hērent ne eas pderēt: ⁊ calcādo supbiā ad mai⁹ ɤtutꝫ ⁊ gr̄e culmē puenirēt. Et ad hoc adduci pōt dcīm Pauli p̄ᵃ ad Cor. 12°. vbi ait. Ne magnitudo reuelationū extollat me: dat⁹ ē mihi stimulus carnis mee: angelus sathane q me collaphizet ⁊c. Et. xiᵃ. q. 3ᵃ. c°. iniustū iudiciū. Calistus papa ait. Melior ē ī malefactis apud deū humilitatꝫ scīā ɔfessio: q̄ in bonis supba gl̄iatio. Y

Vltia aūt rō p nūc dī glorificatiōis. Si .n. hō nō hrēt liberꝫ arbitriū duo mala seq̄rentur respectu future gl̄ie: p̄io .n nō plus merereť paradisuꝫ: q̄ si eēt asin⁹: q̄ remota remoueť effect⁹. 2°. Phi. ⁊ 2°. de gn̄atione. Cū .n. felicitas sit p̄miū ɤtutꝫ. p°. ⁊. x°. Ethi. ⁊ ɤt⁹ sit hit⁹ electiuus. 2°. Ethi. ⁊ electio pcedat a libero arbitrio: ergo deficiēte ip̄o libero arbitrio deficeret electio: ⁊ p ɔn̄s ɤt⁹: ⁊ ɔn̄ter nihil btitudīs posset hō acq̄rere vł mereri: vt ēt supra declaratū ē. Scōꝫ malū ē: q̄ si sine meritꝫ oēs celestē gl̄iā adipiscerenť: oēs eēnt eq̄les in gl̄ia: qō in ɔueniētissimū esset: eo q̄ in palacio cuiuslibet terreni regis diuerse sūt māsiōes: ergo multo magis hoc decet eē ī palacio eterni regis. Diuersitas .n. specieꝝ ē ad decorē ⁊ pfectionē tot⁹ vniuersi. 12°. Metha. ⁊ ideo saluator nr̄ ait Joānis. 14°. In domo pr̄is mei māsiōes mł'te sūt. Ait .n. glo. sup illa ɤba Luce. 6°. Eadē mēsura ⁊c. Nō q̄ttuor eq̄ lāce mēsurātur in celesti gl̄ia: videlꝫ charitas: gr̄a: meritū: ⁊ gl̄ia. Que q̄dē mēsuratio minime fieri posset: nisi in bonis opib⁹ libero q̄sq̄ potireť arbitrio. Magna ergo erit pulchritudo videre ɤgines: cōfessores: martyres: religiosos: ⁊ ap̄los: ac reliquos sctōs diuersis meritꝫ ⁊ p̄miis gl̄osos. Vn̄ saluator Mat. 13°. ponit silitudinē dicēs: q̄ semē sparsum fecit fructū aliō trigesimū: aliō sexagesimū: ⁊ aliud centesimum. Z

Ad p̄dicta ēt de peccabilitate hoīs adduci pōt illud qō ait dn̄s Bona. in. 2°. dī. 29ᵃ. ar. 3°. q. 2ᵃ. vbi pbat q̄ mai⁹ meritū nūc acq̄riť post lapsuꝫ p̄mi pentis: q̄ si fuisset in statu innocētie: ⁊ marie q̄ cū vbi maior ē difficultas: ibi maior sit ɤt⁹. 2°. Ethi. cū nūc hō hēat maiorē ɔrietatez a diabolo: carne: ⁊ mūdo: ēt ipsi⁹ resistētie maior ē ɤt⁹ ceteris parib⁹ q̄ tūc fuisset: ⁊ p ɔn̄s maior gr̄a: mai⁹ meritū: ⁊ maior gl̄ia. Cōcludendo ergo p̄mū p̄suppositū dico: q̄ sicut si aliq̄s dn̄s dedisset alicui suo fautori castrū i expugnabile: ⁊ ille spōte dimitteret itrare suos inimicos i castꝛ: iputareť hoc fuo nō dn̄o. Sic a silī cū de⁹ dederit hoī in expugnabile castrū aīe cū trib⁹ potēnīs .s. itellectu: memoria: ⁊ volūtate: cū qb⁹ pōt resistere oīb⁹ inimicis suis: nō est iputādū deo si se capi pmittat: ⁊ ipsis hostib⁹ suis spōte se subiciat ꝫ sibi. Et iō inq̄t Salomō sapie. 7°. Solūmō hoc ineni: q̄ de⁹ fecit hoīez rectū: ⁊ ipse īfinitꝫ se in miscuit q̄ōnib⁹. Ex quo dať intelligi: q̄ nr̄a iniquitas nō pcedit ex cl'pa dei: ꝫ ex nr̄a culpa. Eccle. quoq̄ꝫ. 15°. dī. De⁹ ab initio ɔstituit hoīez: ⁊ reliq̄t eū in mau ɔsilij sui. Et paulopost dī. Apposuit tibi ignem ⁊ aquā: ad qō volueris porrige manū. Cū ergo hēat vnusq̄sq̄ꝫ liberꝫ arbitriū faciendi bonū aut malū. vt pbat sctūs Tho. p°. pte suᵉ. q. 83ᵃ. Nō pōt q̄s excusare pctā sua dicēs q̄ de⁹ cogat eū ad peccandum. A

Secundū p̄suppositū ē: q̄ influentia celestis nō pōt cogere liberꝫ arbitriū: vn̄ falsa ē snīa Tulij li°. p°. de diuinatiōe: circa finē dicentꝫ. Fato oīa fiūt. ⁊ Ouidij in 3°. de tristib⁹: c°. 7°. dicentꝫ. Nō fati vicere nulla valꝫ. ⁊ Senece in li°. tragediaꝝ vbi ait. Regiť fatis mortale gen⁹. ⁊ eiusdē de ɔsolatiōe ad Paulinū q dixit. Mutare fata nō possum⁹: stāt dura ⁊ ierorabilia. ⁊ Lucani ī 6°. dī. Preceps agit oīa fatū. ⁊ Juuenal' li°. 3°. satira pᵃ. dicentꝫ. Uentidi⁹ q̄d eniꝫ: q̄d Tulli⁹: an aliō q̄ sydus: ⁊ occulti mirāda potētia fati. Seruis regna dabūt: captiuis fata triūphos. ⁊ idem satira. 3ᵃ. eiusdē libri dicit. Fata regūt hoīes. Si eniꝫ fata intelligam⁹ ɔstellatiōes: sicut tenent mathematici dicētes: q̄ ɔstellatio sub qua q̄s nasciť nō solū hꝫ influētiā necessariā sup corp⁹: sed ēt sup rōnē ⁊ volūtatē. Dico q̄ opīo p̄dictoꝝ est heretica ⁊ stultissima: put pbat btūs Tho. in sūma ɔ̄ gētiles. li°. 3°. c°. 73°. hoc .n. si eēt veꝝ sequerenť infrascripta incōueniētia. Prio: q̄ si aliq̄ stelle eēnt cā maloꝝ: oporteret dicere q̄ aliq̄ mō eēnt malefactrices: ⁊ hoc eēnt aut p nāꝫ: ⁊ sic de⁹ fecissꝫ res malas: q oīa creauit bōa Geñ. p°. aut eēnt male a volūtate: ⁊ hoc est falsissimū ⁊ incōueniēs: cū sint sine aīa. Scōm incōueniēs est: q̄ nō posset aliqua rō assignari: q̄re aliq̄ nati sub eadē ɔstellatiōe: sint sapiētes: ⁊ aliq̄ stulti: Aliq̄ fortunati: ⁊ aliq̄ ifortunati: aliq̄ paupes: ⁊ aliq̄ diuites: aliq̄ pulchri: ⁊ aliq̄ deformes: aliq̄ boni: ⁊ aliq̄ mali. Tertiū incōueniens est: q̄ si ex ɔstellationib⁹ q̄s necessitate eff.cereť bon⁹ aut malus: nō eēt p̄miādus: neq̄ꝫ puniēdus: q̄ in necessitatib⁹ nemo liberalis existit. l. itē legatā. ff. de adi. lega. Vn̄ frustra eēnt leges ⁊ iudices punientes fures ⁊ latrones: q̄ iniuste punirenť si aliō facere

nō possent. Imo potius deberet puniri stella cogēs ad malū. Quartū incōueniens est: qz vana eēnt hoiū ɔsilia: & circūspectiōes: & prudentie i agēdis. Vana qz eēnt studia & exercitia. Si. n. ea q̄ sūt i mūdo pcederēt necessario ex ɔstellatiōibus. Si stella daret alicui q eēt grāmatic⁹ vl' diues: absqz studio & labore: de necessitate eēt eo si non daret: satis posset laborare: studere: vl' lucrari: qz nūqz obtineret qd desiderat. Et iō tales Astrologos irridet Augu. in sermone epiphanie. Dicit quoqz Ptholomeus i suo cētiloquio. Sapiēs dominabit astris: & anima sapientis adiuuat op⁹ stellarum. B

Tertiū psuppositū ē q passio appetit⁹ sensitiui nō pōt necessitare ad peccādū: ita q sensualitas nō pōt cogere rōnem ad malū: vt pbat Tho. pª. 2e. q. xª. ar. 3°. Et iō stulte loquunt qdā q se dicūt nō posse abstinere a pctīs. Et q pp q̄sdā vehemētes passiōes: & nālē cōplexionē: cogūt q̄dāmō iuiti ad peccādū. Cōtra q̄s stat snia Giraldi odonis sup. 3°. Ethi. di. [illegible] nulla nālis cōcupiscētia quātūcūqz itensa p natiuitatē vl' p etatez: necessitat vel cogit hoiem ad esse malū & viciosuz inuolūtarie: eo q p rōnez vnusqsqz supare pōt q̄scūqz passiōes etiā potentissimas iclinātes ad malū. Et hoc pbat auctoritate scriptur Geñ. 4°. Sub te erit appetit⁹ tu⁹: & tu dñaberis illi⁹. Et iō ingt Seneca ad Lucillū. Erras: si existimas nobiscū vicia nasci: supuenerūt: igesta sunt nulli nos vicio nā ɔciliat: nos illa itegros ac liberos genuit: hec ille. Iō falsa est snia Oratij in sermonib⁹: sermone. 3°. dicens. Nā vicijs nemo sine nascit. Optim⁹ ille est: q min⁹ vrget. Ex pdictis ergo patet q nullus potest excusare peccatū suū ratione complexionis. C

Quartū psuppositū habet a btō Tho. pª. 2e. q. 80ª. ar. p°. & Alex. de al. vbi. s. & sctō Bona. i. 2°. di. 25ª. pte. 2ª. ar. p°. q. 4ª. & Ricar. ibidez ar. 4°. q. pª. vz: q lz diabol⁹ possit psuadere pctm: nō pōt tn̄ cogere liberū arbitriū hois ad maluz. Nō. n. essz liberz si cogi possz. iō Ber. in li°. de libero arbitrio dicit. Libertas p igenita sui nobilitate nulla pōt cogi necessitate. Sz ɔ hoc dicūt qdā: qn aliqs potens & sapiens pliat cū debili & isipiente: pfecto vicit & supat illū. Scriptū ē. n. in l. iij. in pn. ff. de alienatiōe. iudi. mu. cau. fa. Potentiorib⁹ pares eē nō possum⁹. Sz diabol⁹ potētior & sapiētior ē hoie: & iportune eū tentat vt malū faciat: g° eū coget ad peccādū. De sapiētia. n. diaboli loqtur Aug. in li°. de nā demonū di. Nō hz mile nocēdi artes. Nō ēt notat in. c°. sciendūz 26ª. q. 4ª. De potētia aūt ipsi⁹ dī: Iob 41°. Non ē ptās sup terrā q̄ ɔpare ei: q fact⁹ est vt nullū timeret. qd Ioānes apls dclarauit cū dicit Apoc. 12°. Ve terre & mari: qz descēdit ad vos diabolus hñs irā magnā. i. ptātem. Ad hec rñdet: q diabolus nō tentat hoiem quātū pōt: nec q̄tū scit: nec q̄tū vult: sz quātū a deo nobis benigno pmittit. Vñ ingt Paulus. pe. Cor. x°. Fidelis de⁹ q nō patit vos tentari supra id qd potestis: sz facit cū tentatiōe puentū vt possitis sustinere. Preterea vt ingt Hiero. in q̄dā epla. Debilis est hostis q non vīcit nisi volentē. Et. 15ª. q. pª. ingt Ambro. i. c°. nō est. Nō est q cuiqz naturā ascribam⁹ erūnā nisi nre voluntati. Nemo. n. nrm cogit ad pctm nisi volūtate ppria [illegible] deflexerit. Volūtariū sibi seruum diabolus auctionat. Neminē. n. iugo pctōrū astrictū possidet: nisi se prius ere pctō: vendiderit: hec ille. Semel āt diabolus a nobis victus postea non ita fortiter nos tentare psumet: imo nos sup illū ptātez recipiem⁹. Nā in Portuga[illegible] vt legit in cronicis ordis nri: puella q̄dā dux sepius i speculo [illegible] ɔtēplaret: a diabolo est inuasa. Et cū multi fri dei venissent: & multa remedia facta fuissent vt eijceret & nihil valuisset. Interrogatus demō q̄re expelli nō potuissz rñdit. Solus talis frater minor me expellere pōt: qz cū illū de luxuria fortiter tentarē: ab illo vict⁹ & ɔfusus fui. Vocat⁹ igit ille frater demonē statī expulit. Cū āt postmodū p q̄dā montiū prupta frater il[illegible] iter faceret: apparuit ipsi demon ille in specie capre terribilis aspect⁹: quē ille spū recognoscēs inquit. Vade retro sathana. Nescis qz ɔ me nihil potes? Et plus tibi dico miser: q locus quē tu de celo cadens amisisti meus est: qz [illegible] supaui in bello: vt habui [illegible] reuellatiōez: scriptū ē. n. Deut. xi°. Ois locus quē calcauerit pes vester: vester erit. vbi glo. ait. Qui demonem tentātem vicit locū quem ipse pdidit obtinebit. Qd audiens diabolus statī disparuit: & ampli⁹ ad eū tentandū accedere nō psumpsit. Ad pdicta etiā q hō cogi nō pōt ad peccandū facit dictū Bernardi in li°. de libero arbitrio qui ait. Liberum arbitrium est potentissimū sub deo: & ab aliquo agente creato sui omnino defectum non patit. D

Sequitur ergo ex predictis quintū presuppositum quod habetur ab Alexan. de ales in 2ª. parte summe: in tractatu. de malo. & [illegible] Tho. pª. 2e. q. 74ª. ar. p°. & in. 2°. scripto. di. 41ª. ar. 3°. & iterum in questionibus disputatis de malo. q. pª. ar. 6°. & Ricar. in. 2°. di. 35ª. ar. p°. q. 2ª. Et in eodem li°. disti. 41ª. ar. 2°. q. 2ª. & s. Bonauentu. in. 2°. distin. 34ª. ar. p°. q. 2ª. & distin. 41ª. eiusdez libri. ar. p°. q. 2ª. Vbi dicūt: q cū pfecti-

na ⁊ cōplectiua peccati nihil aliud ē nisi volūtas nr̃a. Et ideo inquit Hiero. in q̄stionib⁹ ad Helbidiā. Homines suo arbitrio derelicti sūt: neq3 .n. bonū necessitate faciūt: s3 volūtate. De⁹ enī3 equi cūctos sorte generauit: ⁊ dedit arbitrij libertatē: ut faciat vnusq̄sq3 qd̄ vult: siue bonū3 siue malū: hec ille. Si ergo q̄ras vn̄ ꝓcedit qd̄ aliq sūt boni: aliq vero mali: dico ꝙ prouenit ex spōtanea cuiusq3 volūtate. Unde Ari. 5°. Ethi. c°. 7°. inqt. Iustū opari oē voluntariū ē. Et in 3°. Ethicoꝝ. c°. 3°. dicit. Uirt⁹ voluntaria ē: ⁊ nihilomin⁹ ⁊ malicia. Et Seneca li°. de morib⁹ ait. Oēm pctm̄ actio ē volūtaria. Et idē ad Lucilliū scribit. Ualētior oī fortuna aīus ē: ⁊ in vtrāq3 partē ipse res suas ducit: beateq3 ac misere vite sibi cā est. Et Salusti⁹ in iugurtino dicit. Dux atq3 iperator vite mortaliū aīus est. Tuli⁹ q̄q3 i 2°. Retho. noue ait. Uoluntatē in oīb⁹ reb⁹ spectare cōuenit. Et idē3 in snīa hētur. 50ª. di. c°. si qua femina. Et c°. si qs. ⁊. c°. quātū. c°. hi q. ⁊. c° sepe cōtingit. Et ex̄ de sen. exco. c°. cū volūtate. Et. C. ad. l. cor. de ficca. l. i. ⁊. ff. de fur. l. q iniurie. in principio. Iō Aug. in li°. de libero arbitrio ait. Usq3 adeo pctm̄ est volūtariū: qd̄ si non eēt volūtariū: nullū eēt pctm̄. Facit ad hoc. 45ª. di. c°. de iudeis. ⁊. 15ª. q. pª. c°. merito. ⁊. c°. illa. ⁊. c° nō est. Et. 33ª. q. 5ª. c°. sicut. n. ⁊. 23ª. q. 4ª. c°. nabuchodonosor. vbi dī. Uasis ire nunq̄ de⁹ redderet interitū: si nō spōtaneū inueniret hō habere pctm̄. His p̄suppositis ꝯcludo: ꝙ facile ē benefacere: ⁊ abstinere a vicijs cū hec oīa ꝓcedāt a nr̃a volūtate. Et hec ꝟitas ꝓbat̃ rōne q̄ dī libertatis siue ptātis. Nihil. n. magis ē in potestate nr̃a: q̄ volūtas nr̃a. Ut iqt Aug. in li°. d̄ libero arbitrio. ⁊. 5°. li°. de ciui. dei. c°. x°. idē ait. Sūt nr̄e volūtates i nobis: ⁊ ipse faciunt qcqd volēdo facim⁹: siue bonū siue malū. Est ergo in facultate nr̃a bn̄facere si volumus. Un̄ Dauid ps°. 118°. inqt. Aīa mea in manib⁹ meis sp. Solū ergo restat ut velim⁹. Quia ut inqt Aug. in li°. d̄ libero arbitrio. Qui fecit te sine te: nō salua bit te sine te. Qd̄ ꝟo facili⁹ sit bonū agere q̄ malū: ꝓbat̃ rōne q̄ dī nālitatis: cui⁹ fūdamētū posuit. Ari. 3°. de regimine ṗncipū di. Que magis nālia sūt magis facilia sūt ad agēdu3. Facili⁹. n. hō icedit: q̄ retrocedit: Facili⁹ iacet: q̄ psallat qr ista sūt magis nālia spei hūane. Cū igit̃ virt⁹ sit magis nālis bone rei q̄ viciū: q° nāe humane q̄ bona ē. Seū. p°. facil⁹ ē ire p viam ꝟtutis ⁊ bene opari: q̄ p viā vicioꝝ ⁊ male agere. Qd̄ at viuere fm virtutē nāle sit hoī: testat̃ Tul⁹ in li°. tusculanaꝝ q̄stionum dicēs. Sūt. n. ingenijs nāis inata semina virtutū: q̄ si liceat seq: ipsa ad vitā btām pducēt: hec ille. Ad argumēta āt ptis cōtrarie dico fm Ricardū nr̃u3 i suo q̄l3: q3 i h° suāda ē snīa Hiero. dicētis. Distingue tpa: ⁊ ꝯcordabis scripturas. Qd̄ ēt ponit Aug. in. c°. si peccauerit. 2ª. q. pª. ⁊ notat̃ in. l. aduersus. C. de fur. Si. n. loq̄mur de tpe innocētie: nō est dubiu3 ꝙ facili⁹ erat hōi in oībus ꝟtutib⁹ se exercere: q̄ vnū pctm̄ cōmittere: q: nō hēbat aliqd̄ ipellēs ad malū: nec caro rebellabat spūi: s3 sbdita erat rōni p iustitiā originalē fm magistru3. i. 2°. di. 25ª. Si aūt loq̄mur de tpe nāe corrupte p pctm̄: dico ꝙ ē duplex facilitas. s. principij ⁊ sequelle: siue ꝯsequētie. Quo ad principiū: vez ē ꝙ assueto i pctis difficili⁹ ē bn̄ opari: q̄ male: ⁊ nāe nr̄e corrupte facilior ē via corruptiōis: q̄ itegrigatis ⁊ icorruptibilitatis. Quo ꝟo ad sequellā. i. postq̄ qs bn̄ agere ceperit: facilior ē via virtutū q̄ vicior: ⁊ marie vbi qs in bn̄faciēdo assuefact⁹ est sicut testat̃ Hiero. ad Celānā. Sciēdū ergo fm Ricar. nr̃3 vbi. s. ꝙ l3 p corruptionē nāe ab originali pctō sit hoī difficile in principio bn̄ opari: tn̄ parūper assueto facile vī. Ideo Apl̄us ad Hebre. 12°. inqt. Oīs disciplina in p̄nti qdē nō vī eē gaudij s3 meroris: postea ꝟo fructū pacatissimū iustitie reddet exercitatis p eā. Et Ber. in quodā epl̄a. ait. Subito ꝓcedenti de vmbra ad solē: de ocio ad laborem: graue videtur eē quod incipit: sed postq̄ ab his dissuescere ⁊ ad illa paulisper assuescere ceperit vsus tollit difficultatē: inuenitq3 facile: qd̄ difficile ante putauit. Iō saluator noster oīb⁹ xp̄ianis inqt Matth. xj°. Tollite iugū meū sup vos: ⁊ inuenietis req̄em aīabus vr̄is. Iugu3. n. meu3 suaue ē: ⁊ on⁹ meu3 leue. Hec aūt leuitas ⁊ facilitas bene operandi ēt in habente naturam corruptam: ⁊ ad malum inclinatam procedit a virtute diuine gratie: que est fortior q̄ natura: ut multipliciter probat Ambro. in libro de sacramentis ⁊ in c°. re uera. de cōsecra. distin. 2°. Sicut enim nauis habens ventū beneflantē in vellis facilime currit contra impetum aquarum deorsum currentium: ⁊ nauem trahentium naturaliter ad inferiora: sic cu3 spiritus sancti flatus sufflat in corde alicuius: ipsum per viā virtutum non obstā te corruptione ⁊ inclinatione nature facit currere sine difficultate. Permaneat ergo vnusquisq3 in gratia dei: si vult faciliter bene operari: quia verificabitur in eo illud Esa. 4°. Qui sperant in domino mutabunt fortitudinem: assument pennas ut aquile: volabunt ⁊ non deficient.

¶ Pars secunda de necessitate bonorum operum.

Q

Ro expeditiõe secunde ptis mouetur qdã pulchra qstio.s.Utrum de⁹ creaturã remuneret sola bona voluntate absq₃ operib⁹:⁊ si necessaria est bona opatio adiũcta voluntati. Oritur aũt ista qstio ex auctoritatib⁹ sibi inuicez cõtrarijs. Primo.n.vr qp nõ reqrant bona opera: dicente Bernardo i li°.de libero arbitrio. Intẽtio sufficit ad meritum:bona actio reqritur ad exemplũ Ergo videtur qp quãtuz ad meritum vite eterne nõ sit necessaria bonitas actiõis. Uoluntas.n.p facto reputat:ut in.c°. homicidiorum ⁊ c°.ois.⁊ c°.nunqd.⁊.c°.noli.⁊.c°.homicidiuz ⁊.c°.si ppea.de pe.di.p^a. Itez sup.ps°.Dixi confitebor.⁊c.dicit glo.Uotum p opatiõe reputat. Cõfirmat hoc Greg.i Omelia sup Mattheũ dicens. Nunq̃ est vacua man⁹ a munere cum archa cordis repleta fuerit bõa voluntate. Preterea i.c°.cuz voluntate.de sen.exco.di. Ampli⁹ respicit de⁹ ad spõtaneas volũtates:q̃ ad act⁹. Facit ad hoc.9^a.q.6^a.c°.vlti.⁊.15^a.q.6^a.c°.p°. ⁊.22^a.q.5^a.c°.q piurare.vbi di.De[illegible] operib⁹ nõ iudicat:sed excogitationib⁹: ⁊ ex corde. Et 14^a.q.5^a.c°.si qd.di. Deus cor interrogat: non manũ.Facit ad hoc.24^a.q.p^a.c°.odij.Et.22^a.q.2^a.c°.[illegible] vera.⁊.42^a.di.c°.qescam⁹.⁊ d pe.di.p^a c°.periculose.⁊ c°.in q̃cũq₃.⁊.c°. cõuertimini. vbi.di. Uoluntas pro facto reputat. Sz in contrariũ induci possũt alior dicta doctor. Primo Ambrosij in li°.de officijs:transũptiue.86^a.di. c°. non satis.vbi dr. Nõ satis ẽ bene velle nisi sit ẽt bñ facere.⁊ Jacobi.2°. Fides sine operib⁹ mortua ẽ.Et Joãnis:ac Marci.3°.⁊ Math. 7°.Ois arbor q̃ nõ facit fructũ bonũ excidet ⁊ i ignẽ mittet.⁊ 2^c.ad Thesa.3°.reprehẽdit apls nihil opantes.⁊.2^c. Petri p°.di.Sapiẽter agite:ut p bona opera vra certã vocationẽ:⁊ electionẽ faciatis.Ex qb⁹ oib⁹ vr cõcludi necessaria ẽẽ opera cũ bona volũtate ad merituz vite eterne.Ad hãc qstionẽ rñdeo fm Alex.de ales.i.2ª parte sũme ⁊.s.Bona.in.2°.di.40^a.ar.p°.q.3^a. qp duob⁹ modis loq possum⁹ de opibus bonis aut de illis q̃ sũt obligatiõis.De primis dico voluntatẽ bonã nõ ẽẽ sine aliq̃ merito:ẽt si sit facultas ad operandũ.Si xo nõ sit facultas sed impossibilitas tãtũ meret bona volũtas:quantum si ei iũcta eẽt bona opatio.Et hoc ẽ ver de premio eẽntiali:nõ tñ accidẽtali. Nã si mulier nupta desideret eẽ virgo ⁊ virginitatẽ seruare q̃nis illud desideriũ pmiet pmio eẽntiali:nõ tamẽ accidẽtali.s.aureola q̃ dat virginib⁹. Similiter dici põt de martyrio:⁊ de alijs opib⁹ supererogationis.De illis vero operib⁹ q̃ sũt de obligatiõe dicẽdum ẽ:qp aut ille q hz itentionez hz ⁊ facultatem bene opandi:aut nõ.Si nõ hz facultatẽ sed bonã voluntatem ⁊ rectã intentionez:tũc plenitudo sola voluntatis sufficit ei ad meritũ vite eterne absq₃ exteriori ope.Et sic habent itelligi oẽs ille auctoritates ad pmã ptez. Si autem adsit facultas:volũtas:⁊ ptãs:intentio nõ põt sufficere ad meritum absq₃ ope.Vñ Hiero.ad Eustochiuz ait.Eterna vita nõ nisi p diuinor mãdator obseruatiõez acqrit.Ut.n.inqt. Ari.i.2°. Ethi.Ad pfectionẽ virtutis tria reqrunt.s.scire velle:⁊ operari.Et Dionysius in li°. de mystica theologia ait. Nõ perfectio toti⁹ theologie est praxis:idest operatio.Ideo Aug.i smõe de dedicatiõe tẽpli dicit.Sicut.n. malis operib⁹ q̃si qbusdã seris ac vectibus:vite ianua claudit:ita bonis opib⁹ aperit.Et p^c.Jo.3°.di.Filioli mei nõ diligam⁹ vbo:neq₃ ligua:sz ope ⁊ vitate.H.

NEcessariũ g° ẽ sp bonis opib⁹ isudare. Et hoc duplici rõne. Prima di fortificatiõis fũdamẽtũ cui⁹ ponit.i.l.si vn⁹.§.pact⁹ ne peteret. ff.qd ẽt i specie.ff.de pac.l.qp vnaq̃q₃ res de facili reuertit ad nãm suã. Qd ẽt notat in.l. volũtate.in fi ff.qb⁹ mo.pi.vl ypo.sol.Exẽplũ hui⁹ hẽm⁹ i aq̃ cui si ponat obstaculũ ne possit ire p viã solitã:de facili puo fcõ foramine reuertit ad ɔsuetũ cursũ.Sz qlz ẽ pn⁹ ad maluz oĩ tpe. Geñ.8°.⁊ oẽs cõit declinãt pon⁹ ad ma[illegible] q̃ ad bonũ.Iuxta illd ps. Oẽs declinauerũt ⁊c.Cursus aũt nature nr̃e ipedit a nobis ex cõtinua carnis mortificatione:⁊ q̃tidiano feruore ut ait Greg.i qdã omelia nec xginis nec martyris:⁊ fuit snia bti pris nri Frãcisci: vt hẽtur i legẽda maiori:pte.5^a.Vñ di Prouer.12°. Man⁹ fortiũ dñabit:que ãt remissa ẽ tributis seruiet.Et Eccle.33°.Iugũ ⁊ lor curuãt collũ durũ: ⁊ seruũ pigr iclinãt opatiões assidue.Vñ qdaz dsificator ajt. Cõtinuos patiens noctuq₃ dieq₃ labores:Fit scũs:scelez q pus auctor erat. Nãq₃ rudi ⁊ modico macerat duz viscera victu.Spũritui subdit se furibũda caro.Ex pdictis g° sequtur qp si cessauerim⁹ a feruore: ⁊ vacauerimus ocio:statiz ad vomituz reuertemur:sicut qui vadit ɔ aquã vigore remuiz:si cessauerit remigare aqua euz reducet iferius:⁊ forte magis q̃ ante erat.Vñ Hie.ad Rusticuz monachuz ait. In desiderijs est omnis ociosus:⁊ Isidor⁹ in synonima dicit. Grauis libido vrit quem ociosum inuenit. Unde Aug.ad heremitas dicit. Uigilate

igit fratres: ociositatem in cunctis deponentes. Quid.n. est ociu: nisi viui hominis sepultura? Per ociositatez.n. heremuz sepe tentamur exi-re: p hac attedim⁹ sepe ad luxuriā: p hāc anima-mur ad supbiā: p hāc ducimur ad mundi gliaz p hāc tentamur dlicate pasci: p hāc suffocamur pciose vestiri: p hāc ad supfluā dormitionez tra-himur: p hāc ad secularia vba ducimur libent audire. Hec est illa pestis vere pessima: q freqn ter scōr cōuent⁹ dstruxit: pariens in eis luxuri-az: nutriens gulaz: seminās īter eos zizaniā: ge-nerās īter eos homicidia: z oia q sūt opa carnis. Nūq ciuis celor erit: q ociositatē amauerit. Et iō o frē q heremū hitas: si vis pfect⁹ esse fuge oci um: hec ille. Hisboseth .n. dormiēs fuit occisus. scdi Reg. 12°. Dormientib⁹ hoib⁹ inimic⁹ supse minauit zizaniā: Matth. 20. Et seru⁹ piger rep hensus est a dño de nō opato talento: z cōdem-nat⁹ ē, Matth. 25°. Christ⁹ redarguit ociosos Matth. 20. Jō ociosi nō merent a deo adiuua ri. Patuit exēplum de qdaz rustico cui⁹ asinus ceciderat in foueā luto plenā. Trāsiens aūt qdaz nobilis miles cōpassione mot⁹: voluit subleua-re asinū illi⁹: ipse vo rusticus stabat manib⁹ [illegible] ctis aspiciens quō hū ageret. Qd cernēs ille mi les indignat⁹ dixit. Rusticōe: ego volo adiuua-re te: z tu non vis paululuz extendē manū ad subleuādū tuū asinū: z sic discessit nō pstās am pli⁹ illi auxiliū. Et ita facit de⁹ si videt nos ne-gligētes i factis nr̄is z in bonis opatiōib⁹. G

Secūda rō q̄re nō debem⁹ vacare ocio: sz sp aliqd boni agere dr̄ comissionis. Furtū .n. cōmittim⁹ q̄ñes re nob̄ ɔcessa aliē vtimur quā vtendā accepim⁹. §. itaq3. z. §. placuit. Insti. de obli. q ex de. na. Sz de⁹ nobis dedit corp⁹ z ani maz: ut bonū facerem⁹. Gen̄. 2°. ibi. vt operaret z custodiret illuz. z. 3°. c° dixit de⁹ hoi. In sudo-re vult⁹ tui vesceris pane tuo. Itē dedit nobis tps ad acqrendaz vitaz eternā. Cū g° stam⁹ ocio si: z voluptatib⁹ hui⁹ mūdi vacam⁹: furtuz cō-mittim⁹ in corpe: qd ē pciosius cūctis opib⁹ ter renis. l. ij^a. ff. ad. l. rodiaz. de iac. z. l. penulti. ff. si q dru. pau. fe. di. Itez in aia q est pciosior corpore c°. cū infirmitas. de pe. z re. Item in tpe: qd sm Bernar. nō recipit extimationez. De quo etiā in qt Seneca ad Lucilliū. Nulli⁹ rei maior est pe nuria q̄ tpis. Quanto g° res in quibus furtuz cōmittit sūt maioris pcij: tanto maius est furtū ar^m. in. §. atrox. insti°. de iniurijs. Cū ergo fur rer tpaliū suspendat: quid faciendū est de tan to fure? Jō Jaco. 4°. dī. Scienti bonū z nō faci enti: peccatū est illi. Ea pp̄ Paulus manib⁹ p

prijs laborabat. Actuū. 18°. ut vitaret ocium. Que oia cōsiderans Aug. ad heremitas dicit. Age igit frater qd bonuz est: fuge ocium quia mors est. Aperi oculos mentis z corporis: vide bisq3 singulas creaturas ad officia singula dpu tatas nunq̄ ociari. Ecce enim sol cursū anni p-ficit. Luna etiaz mensuras z vicissitudines di-scurrit: z cetere stelle. Omnia.n. creata: sibi depu tata officia quiete exercent. Nōne aīalia bruta ad sue nature industriā ociū fugiūt? Nōne z sp laborant: ut ɔseruent in esse? Nunquid in suis necessitatib⁹ deficere z pigrescere ea videmus? absit. Omnia.n. sub obedientia sūt: omnia agūt q agere debent. Solus miser homo accidia so-poratus: ab officio suo frequenter recedit: z dei imaginem in [illegible] deturpans in accidia pseuerat. Erubesce o xp̄iane z abscōde te a facie saluato ris tui qui iumentis insipientior z formicis: ho die factus esse cōprobaris. Vade.n. ad formicaz o piger: z cōsidera semitas ei⁹: q cū pceptorem nō habeat: tanq̄ sollicita de salute sua in estate grana colligere nō desistit quib⁹ viuere possit i hieme. Formicar ergo ɔditiōes attendere debe mus: z eas sūmopere imitari. Laborare.n. sine intermissione debemus: ut fructū bonor oper acquiramus in estate pn̄tis vite: tam mirifice z z gloriose laborando: vt tpe hiemali: pre frigo-ris z iudicij nō pereamus: sz bonis opib⁹ orna ti: eternaliter reficiamur in pr̄ia. H

Ad ɔfirmationez aūt pdictorū dico: q lz vn⁹ solus tm̄ eēt saluandus qsq3 dz pro posse totis viribus conari sic virtuose viuere: ut ipse mereat esse ille saluādus: qd pbat dicto Pau-li. p^c. ad Cor. 9°. dicētis. Fratres: Nescitis q hi qui in stadio currūt: oēs qdem currunt: sed vn⁹ accipit brauiū. Si g° illi q currūt ad brauium lz sciant pro certo q vni soli dabit: tn̄ nō cessant currere: sed sperat vnusqsq3 se esse illū q paluz cōsequet: q̄to magis dz vnusqsq3 insudare: ut brauiū sempiterne glie cōseqt. Et iō subiungit apl̄s vbi. s̄. Sic currite ut ɔphendatis. Ois.n. q in agone cōtēdit ab oib⁹ se abstinet. Et illi q dez ut corruptibilē coronaz accipiant: nos vero incorruptā. I

Sed heu qr multi sūt a diabolo decepti q vi dentes se in pctis inuolutos tanq̄ despe-rati dicunt. Postq̄ oio damnabimur dimitta mus aliqd boni facere. Quid.n. valet nr̄a cōfes sio? qd pderit bona opatio? Postq̄ ego amitte m⁹ bona futuri seculi: saltē pn̄tib⁹ pfruamur: z pctā pctis addam⁹ qr oio diaboli sum⁹. O error iniqssime: o pessima opinio: o deceptio sathani

ca: quantos in inferni ꝓfundū demergis. Et iō vt hec maledicta obstinatio de cordib⁹ coꝝ tollat: ꝓpono hanc ↄclusionē: ꝙ si qs in hac vita ad huc decē milib⁹ annis viuē deberet etiāꝗ certificat⁹ ab angelo vł a deo qd oīo damnabit Et cōmittendo vnū pctm̄ mortale posset cōseq oēs mūdi thesauros: oīaꝗ bona: ac delectamēta: hitur⁹ ea ꝑ toto tpe vite sue: nō deberet dcm̄ pctm̄ ppetrare. Ait. n. Chrisostom⁹ in li°. de reparatiōe lapsi. Centū si placet annos delitijs ð mus: adde ꝛ alios centū: si placet adde ꝛ decies centies millies centū: q̄ erit ex his q̄so ad eternitatē cōparatio? Nōne oē tps vite hui⁹ labilis quo delitijs frui videmur: ꝛ indulgere libidini q̄si noctis vni⁹ somniū ad eternitatis ↄparationē vł? Quis ꝯo tā amens: q̄sue tā iprudēs erit: q vt vni⁹ noctis delectabile capiat somniū: eternā eligat amittere gl'iā: vel eternas eligat subire penas? hec ille. Et iō ingt Salomon. Eccle. xj°. Si annis multis vixerit hō ꝛ in his omnib⁹ letat⁹ fuerit: meminisse dꝫ tenebrosi tpis futuri: qd cū venerit vanitatis arguētur omnia p̄terita. Et Eccle. 21°. dicit sapiēs. Fili peccasti: ne adijcia [redacted] iteꝝ: sed de pristinis deꝑcare ut tibi peccata soluātur. Et eiusdē libri. 4°. c°. ēt dł. Cor sapiens abstinebit a pctis: ne in nouissimo duriora patiat. Ex p̄dictis igit̄ patet ꝙ nllus q̄tūcūꝗ dānādus debet addere pctm̄ pctō ne grauiores penas eternaliter patiat in inferno: ꝛ q̄to ꝓfundi⁹ demergit̄ in ꝓfundo: tāto maiorē gl'iā amittens magis elongetur a beatorum consortio. Inquit quoꝗ Hierony. sup illa verba saluatoris Math. 16°. Quid ꝓdest hoī ꝛc. Si hēres oēꝫ sapiāꝫ Salomōis: ꝛ oēꝫ fortitudinem Sāsonis oēsꝗ diuitias Crassi: ꝛ lōgitudinē vite Enoch: si dn̄iꝗ oēꝫ hēs ptātē Octauiāi: qd tibi ꝓdesset hec oīa: cū i fine caro tua dāda sit ꝟmib⁹: ꝛ aīa sit cū dm̄oīb⁹ ꝛ diuite epulōe i eternū ꝛ sine fine cruciāda? Chri. ēt i snijs suis dicit. Oīs rōnalis cogitatio die noctuꝗ: alijs a se reiectis icessanter ꝟsari dꝫ circa tpa eternitatis: siue felicia futura fint: siue tristabilia: hec ille. K

Quod aūt quilibet etiā dānandus teneatur bn̄ opꝛari: ꝓbatur aliquibus rōnibus: quaꝝ pma dī gratificationis. Nullus. n. est in hac vita adultus qui multa bona a deo nō susceperit siue tpalia: siue spūalia: vel corꝑalia: pro quoꝝ recōpensatione tenet̄ cauere ab oī eius offensione ꝛ aliqd boni facere rōne gratitudinis. Nam cū dł in. c° cum in officijs. de testa. In officijs charitatis illis p⁹ tenemur obnoxij a qbus maius nos bn̄ficiuꝫ cognoscimus suscepisse. Et phūs. 5°. Ethi. dicit. Refamulari opꝫ ei qui gratiam fecit: ꝛ rursum ipsum incipere. Ex quo dicto patet quare beneficiatus debet recōpensare aliquid pro beneficijs acceptis. s. qꝛ ipsa recompensatio est valde grata ipsi benefactori ꝛ etiam inductiua: ut alia beneficia impendat. Vn̄ Ber. ait. Gratitudo est ꝟtus deo ꝛ hoībus plurimū grata: que beneficia recepta cognoscit: ꝛ gratias danti reddit: ꝛ vicem toto posse rependit: et Cassiodo. sup. ps°. inquit. Meliora meretur suscipere qui de minoribus collatis gratus extiterit. Indignus vero ē de dādis: qui de datis reperitur igratus. L

Septem aūt sunt inter alia beneficia dei que oībus tam reprobis ꝛ dānandis: q̄ etiā electis cōiter impendit. Primū est creationis: quia hominē ad imaginem ꝛ similitudinem suā creauit Gen̄. p°. Et ipse oībus essentiam tribuit: ut etiā testatur phūs. p°. de celo ꝛ mundo. Secundum beneficiū est cōicationis. Naꝫ deus a quo oē datum optimū ꝛ omne donū perfectum descendit Jaco. p°. etiaꝫ reprobis ꝛ prescitis ac dānandis cōicat beneficia corporum celestium: ꝛ quattuor elementorum. s. terre cum fructib⁹: aīalib⁹: ꝛ thesauris suis: maris ꝛ fluminū cū piscibus. Aeris cū auibus: atꝗ ignis cū effectu suo. Teꝗ [redacted] peccator ipse deus cū tota familia tua pascit: vestit: ꝛ nutrit. De quo. ps°. ait. Qui dat escā omni carni. De cuius ēt benignitate erga hoīem admirās idem ꝓphā inquit ipsi deo. ps°. 8°. Quid est hō ꝙ memor es eius: aut filius homīs qꝛ visitas eum? Minuisti eum paulominus ab angelis: gloria ꝛ honore coronasti eum: ꝛ ↄstituisti eum sup opera manuū tuaꝝ. Oīa subiecisti sub pedibus eius: oues ꝛ boues vniuersos insup ꝛ pecora campi ꝛc. Tertiū beneficium dicit̄ custoditionis. Nam ne angelus sathane in vtero matris: vel extra vterū [redacted] suffocaret: celestē angelum ad tui custodiam deputauit vsꝗ ad mortē. Vn̄ propheta. ps°. 90. inquit. Angelis suis mādauit de te: vt custodiāt te in oīb⁹ vijs tuis. Quartū beneficiū dicit̄ cōcessionis. Ecce. n. ꝙ de⁹ sua clemētia dedit ꝛ dat tibi tot dies: hebdomadas: mēses ꝛ annos: in quib⁹ potuisti ꝛ vales ꝓmereri vitā eternā: cui⁹ tpis tāta est p̄ciositas: ꝙ vna ei⁹ vncia emi nō posset cū toto thesauro mūdi. Nam in momēto tpis posset qs facere sic bonū cogitatū [redacted] deū [redacted] amorē ꝛ desideriū: ꝙ mereret̄ eternā gl'iā. Et iō Eccl. 4°. dī. Fili cōserua tps ꝛ deuita a malo. Sed heu qꝛ de multis dici pōt illud Job. 24°. Dedit illi ds pn̄ie: ꝛ ipse abutit̄ eo in superbiā. Quintū bn̄ficium dī collocationis. Cū

enim te nasci posset facere d sarraceno z sarrace na: sua benignitate fecit nasci de xpianis: z iter xpianos educari: z baptizari: ac recipere gratiã spũs sancti: dicente aplo ad Romanos.5°. Charitas dei diffusa est in cordib⁹ vestris p spũ sanctum: qui datus est vobis. Item licet tu sis igratus spũi sctõ: tñ iugiter vocat z inspirat ad bonum. Unde Apoc.3°. inqt. Ego sto ad ostium z pulso: z Mat.5°. ait saluator. Pater meus celestis solẽ suũ oriri facit sup bonos z malos: z pluit super iustos z iniustos. Que vba nõ solum intelligi possunt de sole et pluuia materiali: sed et de sole radiãtis inspirationis sue z de pluuia grẽ. Sextum beneficiũ dr̃ redẽptionis. Equaliter.n. dei filius p mortẽ z passionẽ suã quãtũ i se fuit oẽs bonos malosqz redemit. Qt pro salute toti⁹ humani generis sanguinẽ suũ fudit. Unñ Apoc. p°. dicit Ipse dilexit nos z lauit a pctis nostris i sanguine suo. Et ad Roma.5°. Cũ adhuc inimici essemus xps pro nobis mortu⁹ est. Et ibidem. Cũ adhuc inimici essemus reconciliati sumus deo p mortẽ filij sui. Et ad Roma.8°. Qui pprio filio nõ pepercit: sed pro nobis oĩbus tradidit illũ. Septimũ bñficiũ dr̃ btificationis. Nã deus tã malos q̃ bonos ad finẽ btitudinis creauit: z voluntate añcedente vult oẽs hoĩes saluos fieri. Ber. ait. Nunq̃ creat⁹ essem: nec ego nec quisq̃ alius: nisi deus ad btitudinẽ suam me creasset. Propter pdicta igit̃ bñficia z multa alia: vt qz fecit eũ creaturã rationalẽ: nõ autẽ bestiam vel lapidẽ: tenet̃ quisqz et pscitus z dãnãdus deo gratias referre: z ad honorẽ eius in aliquã recõpensationẽ bñ operari: vt dicit btũs Tho.2ª.2ᵉ.q.106ª.ar.3°. vbi ait. Quod oĩs effectus ad suã cãm naturaliter cõuertit̃. Et iõ talis ordo requirit ut ille qui suscepit beneficiũ pcipue a deo per grãz recõpensationẽ: ouertat̃ ad suũ bñfactorẽ fm modũ vtriusqz. In deo.n. principaliter inuenit̃ cã debiti: eo qd ipse est pncipiũ oĩuz bonoꝝ nostroꝝ: a quo oĩa subsequẽter bona deriuantur. Unde phũs.p°. Topi. inquit. Deũ vtruz venerari oporteat: siqs dubitat idiget pena: sicut siqs dubitat vtrũ nix sit alba indiget sensu.

Secunda rõ dr̃ exẽplificationis: quã tangit Gre. in mora di. Nõ mediocriter laudabile est etiã malis inter bonos nõnullus fulgere vtutibus. Ait.n. phũs.p°. Ethi. Uirtus est finis pp quẽ honor z laus. Et iõ Tulius in philip. inqt. Breuis a natura nobis data ẽ vita: sed memoria bñ acte vite sempiterna est: que si nõ eẽt lõgior q̃ hec vita: quis eẽt tam amens qui maximis laborib⁹ periculis ad summã laudem gliamqz oenderet: hec ille. Qui etiam in li°. de amicitia scribit. Nihil est in hac vita vtute amabilius. Nihil qd magis alliciat ad diligendũ: qp pe qui pp probitatẽ vite eẽt quos nunq̃ vidim⁹ diligimus. Et in li°. de nã deoꝝ et ait. Nihil est virtute amabili⁹: quã qui adept⁹ fuerit vbicũqz gentiũ erit a nobis diligit̃. Et supradicta patent de philosophis moralib⁹ lz infidelib⁹: qui vsqz in hodiernũ diẽ quantũ ad ipsas vtutes morales laudant̃ z cõmẽdant̃: atqz diligunt̃: ac p vniuersum orbẽ noiant̃. Sicut et viuẽtes in honore habebant̃. Ecõtra vo est de malis z dãnb⁹ malum exẽplũ: qui in vita z post mortẽ sunt ifames z ab oĩbus vitupant̃ z detestant̃. Et iõ inqt piens. Eccle.41°. Curã habe de bono noĩe: hoc eniz tibi magis pderit q̃ thesauri multi z innumerabiles. Multas alias rõnes assignare possumus quare etiã prescitus z dãnandus debeat bene operari: que patere pñt ex dicẽdis in parte sequenti huius sermonis.

Ex predictis aũt arguere possumus q multo magis electus z predestinat⁹ tenet̃ toto tpe vite sue bñ operari: z malũ detestari: lz diuinam reuellationẽ fuisset certificat⁹ q saluabit̃: qz fm oẽs theologos.in p°.di.41ª. Nõ solũ finis vltimus cadit sub electiõe z pdestinatione: sed insup cadit mediũ a deo preordinatũ quo puenia t̃ ad illum finẽ. Et iõ Francischus de mayro.i suo cõflatili: in pdicta di.q.pª. inqt. Cũ querit aliqs z interrogat di. Si sum predestinat⁹ z ex hoc deus puidet me saluãdũ: quare ergo opz me laborare i bono ope cũ finaliter saluari debeã ex quo deus ab eterno sic puidit? Ad hoc respõdeo quadrupliciter. Primo mõ sic. Naz lz deus ñ posset aliter facere ita q necessario saluaret eũ tñ ex quo deus illum gratis ab eterno pordinauit ad gliaz: tanto magis dz conari ad cõplacendum sibi p gratitudine. Scdõ rñdeo sic. Nam deus nõ necessario determinauit ad saluanduz: nec necessario stat in illa determinatione qn posset velle oppositũ si facias malũ. Tertio rñdeo: q scia dei de futuris ɔtingẽtib⁹ nõ est ita determinata: sicut ẽ de necessarijs: sz ẽ ɔditionata. Sicut oẽs pmissiões ad Abrahã: z ad David fuerunt ɔditiõate. Quarto rñdeo: q sicut de⁹ pcognouit isti⁹ saluationẽ: ita et pcognouit oẽs act⁹ vtuosos z meritorios qb⁹ saluabit̃ z conat⁹ qb⁹ conabit̃: hec ille. Predicta vo pbant̃ silitudine. Claꝝ est eñi q de⁹ ab eterno puidit numeꝝ annoꝝ: mensiũ: z dieꝝ cuiuslz hoĩs quo viuere dz. Iuxta illõ Job.14°. Nũer⁹ mẽsiũ ei⁹ apud te ẽ: ɔstituisti termios ei⁹ q pteriri ñ poterit. Et tñ sic puidit d⁹ ɔ'il

tionaliter: q si quis diceret: ego nolo comedere: bibere: nec dormire: nec nociua corpori ac vite precauere: et ita faceret: certe talis non viueret vsque ad prefixum terminum: sed potius moreretur: et ideo sicut corporalis vita includit comestionem de necessitate secundum naturam: dicente philosopho primo de generatione. Omne animal quandiu viuit indiget alimento conuenienti sue nature ad hoc vt viuat. Sic eterna vita respectu nostri et etiam diuini ordinis de necessitate includit virtuosam operationem. Preterea nonne stultus esset infirmus qui diceret: volo comedere et bibere quod mihi placuerit: quia si sanari debeo sanabor: et si mori debeo moriar? Certum est quod sic. Cum deus ordinauerit medicinas ad recuperandam sanitatem: aliter sequeretur quod inutiles essent medicine et etiam medici: contra quod dicitur Eccl. 38°. Honora medicum propter necessitatem: enim illum creauit altissimus. A deo enim est omnis medela. ▮ altissimus de terra creauit medicinam: et vir prudens non abhorrebit eam: hec ibi. Et ideo similiter est dicendum de medicina penitentie quam deus ordinauit ad purganda peccata. Et propterea dicitur Luce 13°. Nisi penitentiam egeritis omnes simul peribitis. Item deus prouidit quod vinea tua factura est vinum: et ager tuus frumentum in abundantia: et tamen si nec vinea nec ager cultiuaretur: ac ordinaretur: nullam vel modicam collectam faceres vini vel frumenti. Quare ergo ut dicit beatus Tho. in prima parte summe q. 22ª. Deus non solum producit res in esse et ad debitum finem: sed etiam preordinauit quomodo vnumquodque perueniat ▮ debita media ad debitum finem. Ideo sicut infirmus cupiens perptatum finem sanitatis recipere: debet prius sirupos: et medicinas proportionatas recipere: et similiter volens ex vinea vel agro fructus colligere: debet prius vineam et agrum bene cultiuare. Sic et in proposito de salute anime et fructu vite eterne capescendo est dicendum. Preterea prouidit deus ab eterno quod talis dominus est habiturus victoriam de hostibus si bene dimicauerit. Posito autem casu quod talis non pugnaret: nec hosti resistentiam faceret: vel inermis contra ipsos accederet: certum est quod penitus succumberet. Et similiter dicendum est de homine qui si viriliter pugnauerit cum hostibus spiritualibus: secundum dei prouisionem victoriam obtinebit: iuxta promissionem ecclesie dicentis in officio apostolorum. Estote fortes in bello: et pugnate cum antiquo serpente et accipietis regnum eternum. Sed tamen si non pugnauerit non recipiet coronam: dicit apostolus 2ª ad Thi. 2°. Non coronabitur nisi qui legitime certauerit. Preterea licet deus prouiderit filium tuum fieri bonum legistam vel canonistam: siue medicum: ordinauit tamen quod tales scientias acquirat mediante sollicitudine studij per multos annos. Et similiter licet deus prouiderit et decreuerit aliquem debere saluari: ordinauit tamen quod potentie ipsius tam rationales quam sensitiue sint sollicite ad acquirendam salutem eternam: mediantibus virtuosis operationibus. Et ideo dicitur 2ª Petri primo. Satagite fratres vt per bona opera vestra certam vocationem et electionem vestram faciatis. O

PRedicta etiam probari possunt ratione que dicitur perfectionis. Cuius fundamentum ponit philosophus primo Phi. dicens. Unaqueque res hunc ordinem sumpsit a natura: vt quicquid imperfectum est in suo genere appetat perfici. Et in eodem libro etiam ait. Materia quamuis vna forma informata sit: semper tamen in aliam tendit perfectionem: et appetit eam non propter corruptionem forme sub qua est: sed ut magis perfectionetur. Unde quando ▮ sub forma embrionis vlterius aliam formam appetit: et sic successiue. Et sic appetitus est ratione maioris perfectionis. Hoc etiam patet de intellectu humano: quia cum est informatus vna habitate et vno habitu scientie: naturaliter appetit perfici alia scientia perfectiori: et non quiescit sub vna speculatione sed vlterius tendit ad alias speculationes vt magis perficiatur: et ideo concludendum est quod a fortiori hic appetitus debet esse in anima rationali: et precipue a deo electa respectu virtutum. Nam vt dicitur 2° Ethi. Uirtus est quedam habitus: seu bona qualitas mentis: que habentem perficit: et opus eius bonum reddit: et ideo quilibet debet semper procedere de bono in melius: et multiplicare in virtutibus. Iuxta illud. Ps. Ibunt de virtute in virtutem: videbitur deus deorum in sion. Unde Prouer. 5°. dicitur. Iustorum semita quasi lux splendens procedit: et crescit vsque ad perfectam diem. Quanto enim quisque plura bona opera fecerit: tanto in celesti palacio maiori gloria fulgebit: dicente Grego. Sicut in electis in hac vita fuit discretio operum: ita in alia vita proculdubio erit discretio premiorum. Et sicut hic alius alium virtuosa operatione transcendit: ita illic alius alium glorificatione precedet. P

PRo conclusione autem huius partis dico: quod si quis semper peccasset: et nunquam aliquid boni fecisset: si incipit bene agere et penitere: vt vsque in finem in bonis operibus perseueret: saluabitur: et in libro vite scribetur: a quo fuerat per peccatum deletus: quia Ezechielis 33°. inquit deus. Si dixero impio morte morieris: ille autem egerit penitentiam de peccato suo: feceritque iudicium et iustitiam: vita viuet et non morietur et omnia peccata que fecit non imputabuntur ei. Et ideo Salomon Prouer. 3°. hortatur dicens. Bene fac semper: et inuenies gratiam et gloriam coram deo.

¶ Pars tertia de fructificatione bonorum operum. Q.

t Ertio vidédũ ẽ de bonoꝝ opeꝝ fructifi
catõe. Quãtũ.n. sit vtile semp aliqd bo
ni facere: ꝑʒ discurrẽdo ꝑ cã scõꝝ. Per
hoc.n. qs acqrit grãm dei. vñ Actuũ.
14°. dr̃. Accept⁹ ẽ deo qcũqʒ iustitiã opaẽ. Per
hoc vicia carnis debellantur. vnde Isidorus in
Sinonima ait. Cedet aũt libido reb⁹: cedet ope
ri: cedet industrie ⁊ labori. ⁊ Ouidius in.2°. de re
medio amoris. Ocia si tolles piere cupidinis ar
tes. Ideo Aug. ad heremitas dicit. Uos fratres
meos semp occupatos esse desidero: vt brauiũ sa
lutis p grãm dei recipere mereamini. ⁊ idẽ Au
gu. ait. Nõ facile mens capiẽ a tentatione: que
semp bono vacat exercitio: vnde in ꝓuerbio di
ciẽ. In pignata che bulla nõ ĩtra mosca: ⁊ Pro
uer. 12°. ait sapiens. Qui opaẽ terrã suam satura
biẽ panibus. ⁊ Hierony. sup Esaiã dicit. Sudo
re.n. ⁊ labore nimio ad vbertatẽ fructuũ ꝑueni
mus. Non solum aũt spũalem fructũ affert bo
ni opis exercitatio: sed ẽt corporalẽ. vnde Fulgẽ
tius ait: q2 quidã sapiẽs interrogatus sic rñdit.
Honestus labor humane vite fida est custodia:
dormiẽtis nature stimulus: sopiti caloris lima:
supfluitatis ꝯsumptio: vicioꝝ fuga: morborum
mors: lãguoris medicina: lucrũ opis: iuuẽtutis
debitũ: adolescẽtie disciplina: senectutis gaudiũ:
salutis adiutoriũ: nutricis oĩum maloꝝ ocij est
inimicus. Ille ẽñ solus ab exercitio se subtrahat:
qui felicitatis gaudio carere desiderat. R

S Ciẽdũ tñ q2 ad vitã eternã ꝯseqndã nõ ꝓsũt
opa fcã pctõ mortali cũ sit sine charitate. vt
tngt Gre. i qdã omelia. ⁊ meli⁹ Paul⁹ p^c. Cor.
13°. Et ad hoc facit text⁹ i c°. vide. ⁊ i c°. teneam⁹
p^a. q. p^a. Ueritamen q2 inquit Aug. in li°. de li
bero arbitrio. Nullũ malum impunitũ: ⁊ nullũ
bonũ irremuneratũ. Ideo lʒ quis sit i pctõ mor
tali: ⁊ sciret se eẽ damnãdũ: nõ debet cessare a bo
nis operibus: vt ieiunare: orare: visitare ecclias:
facere elemosynas ⁊ huiusmodi. Non.n. quisq̃
laborabit benefaciẽdo: ẽt in pctõ mortali: qui nõ
recipiat mercedem suã. Assignat aũt Alexan. de
ales. in. 4^a. pte sue. nouem vtilitates boni facti ẽt
in pctõ mortali. Pria dr̃ delectatiõis ⁊ iocũdi
tatis mẽtis. Ait.n. Aristo. 4° Ethi. Nullus est
qui nõ gaudeat bonis opationib⁹. ⁊ 2°. Retho.
Benefacere ⁊ bene pati delectabilissimũ est ẽm
nãʒ. ⁊. 9°. Ethi. Bõi opatio studiosa ꝺlectabiẽ ẽ
ẽm seipsam. ⁊ Tulius in li°. de senectute ait. Cõ
scientia bene acte vite: multorũqʒ benefactoꝝ re
cordatio iocũdissima est. Seneca quoqʒ ad Lu
ciliũ scribit. Reꝝ honestaꝝ preciũ in ipsis est: qd
est mentis letitia. ⁊ Ber. ait. Delectationes non
ꝑdimus cum honeste viuimus: sed mutamus a
corpore ad aĩam: ⁊ a sensib⁹ ad ꝯsciam. Et Au
gu. dicit. Gaudiũ ꝟtutis est velut fons gaudij in
domo propria nascẽs. E ꝯtra ꝟo est de mala ope
ratiõe: vt enim iquid Phũs. 5°. Politi. Oppo
sitoꝝ oppositi sunt effectus. Et ideo sicut mulier
pariẽs filiũ pulchrũ cum integritate mẽbrorum:
cum videt euʒ natum gaudet: ⁊ nõ meminit ꝓs
sure propter gaudiũ: q2 natus est hõ in mundũ.
Ioãnis. 16°. Quãdo ꝟo parit horribilem ⁊ mõ
struosum: fedum: vt buffonem: seu massam car
nis: magnã tristitiã sumit. Sic a fortiori quelibʒ
aĩa ꝑturiens actum virtuosum: ineffabilem leti
tiã suscipit. Et de hoc exponi põt illd Cant. 4°.
Hortus ꝯclusus. s. cõscientie: emissiones tue pa
radisus. E cõtra aũt ꝑturiẽs malũ actũ pcti cõ
tristaẽ. vnde Boetius inquit. Nunq̃ sine pena
sunt vicia: nunq̃ sine gaudio ⁊ premio sũt ꝟtu
tes. ⁊ phũs. 9°. Ethi. dicit. Uirtuosus his q̃ sũt
ẽm ꝟtutem actionibus suis gaudet: his autem
q̃ sũt ẽm maliciã cõtristaẽ: sicut music⁹ in bonis
mellodijs delectaẽ: in prauis autem contristaẽ.
Et. x°. Ethi. de bona operatiõe ait. Delectatio na
turalr̃ sequiẽ operationẽ: ⁊ ad inuicẽ videnẽ cõ
iũgi: ⁊ sepationẽ non recipe. De mala ꝟo iquit
9°. Metha. Malũ semp subsequiẽ pena. Ber.
aũt dicit. Sicut gladius ⁊ sagitta humano cor
pori infixa cõtinuũ dolorẽ exhibẽt: sic pctm̃ infi
xum humano cordi iugiter illd excruciat. Et iõ
Iere. 9°. ait deus. Cibabo populum istuʒ absin
thio: q2 peccauit in me: ⁊ dabo ei potum aquã
fellis. Sicut igiẽ pictor de turpi imagine a se fa
cta cõtristaẽ. ⁊ e ꝯtrario gaudet de formosa. Sic
homo cõtristatur de opatiõe viciosa: turpi ⁊ ab
hominabili: ⁊ letaẽ de ꝟtuosa ⁊ bona. S

S Ecũda vtilitas dr̃ satisfactionis. Propter
opus.n. bonũ: ẽt immortali pctõ fcm̃ satis
fit ꝓceptis dei: ⁊ ecclie: ⁊ inobedientie pctm̃ vita
tur. Nã si quis in pctõ mortali existens teneẽ of
ficiũ diuinũ dicere: si illud omittit: aliud mortale
pctm̃ ꝯmittit: si ꝟo ꝓsoluit: satisfacit ꝓcepto. Et
idẽ est de laicis obligatis audire missam dieb⁹
festiuis. ⁊ sic de similibus. scdm̃ Tho. in 4°. di.
15^a. T

T Ertia vtilitas dr̃ diminutionis. Merẽtur
eñi pctõres qñqʒ nõ solũ puniri eternalr̃: sʒ ẽt
tpalr̃ flagellari sʒ pp bona q̃ faciũt de⁹ tpaẽ pene
mittigat seueritatez. Quid.n. putam⁹ factuꝝ deũ
sodomitis: vsurarijs: ⁊ sacrilegis: homicidis: bla
sphemis: ⁊ ceteris scelceratissimis hoib⁹: nisi face
rent aliqua bona? Profecto extermiaret eos de
terra potẽtissim⁹ de⁹: sed eos suffert: eos tollerat:

eiusqꝫ multa mala q̄ in pñti vita merenť suspēdit. Ideo q̄nto magis qs est in pctis inuolutus: tanto magis ds semp facere aliqḋ bonū: vt sic saltē vitare possit terribilia dei iudicia. Ait. n. de⁹ Leuitici. 26°. Si nō audieritis me. s. aliqḋ bonum faciendo: sed ambulaueritis ex aduerso mihi: ego quoqꝫ ↄtra vos incedā ꝛ pcutiā septies pp pctā vr̄a: ꝛ ad paucitatem cūcta redigam. Desertequ fiēt oēs vie vr̄e: hoc aūt postea ad impleuit. Unde ps̄°. 106°. iqt pph̄eta. Posuit terrā fructiferā in salsuginē: a malicia habitātiū in ea. Contra vo bona opatio pseruat a malis: dicēte Augu. Sicut modicū lumē in nocte pseruat hoiem: a multis pcipitiis: sic modicū bonū in nocte pcti ppetratū: a ruina multoꝝ maloꝝ pseruabit. Ait etiā phūs. Remedia adhibita a multis nociuis preseruant. Hēmus aūt exemplū de niniuitis q bonis opib⁹ euitarūt subuersionē sue ciuitatis Jone. 3°. Uidit de⁹ opa eoꝝ: ꝛ mist⁹ ē pplo suo. T

Quarta vtilitas dr̄ augmētationis. Augmētat. n. deus pp bona q̄ facimus tpales diuitias: dat salubrem aerem: fertiles agros: armenta fecūda: vberes fructus: letam familiā: amicorū copiam: sanitatis letitiā: honoris excellentiā. Ideo Esaie p°. dicit de⁹. Si volueritis bñfacere: bona terra comedetis. X

Quinta vtilitas dr̄ liberationis. Liberant eni bona opa a potestate diabolica. Quāto. n. qs magis abundat pctis: tanto maiorē auctoritatē sumit diabolus ↄ eum: vexando aīam ꝛ corp⁹. Sed cū inter tot pctā iterseritur aliqd bonum opus: pijssimus deus restringit audaciam eius: tāqꝫ magna est boni opis vis etiā in pctōribus: vt nō solū resistere diabolo: sed illū vincere valeat ꝛ expugnare. Unde tali bene opanti ingt pph̄eta. ps̄°. 90. Sup aspidem ꝛ basilicū ambulabis: ꝛ ↄculcabis leonē ꝛ draconē. ꝛ Eccle. 29°. dr̄ de elemosyna. Sup scutū potentis ꝛ lanceam impugnabit pro te inimicos tuos: ꝛ intelligitur non solū de inimicis tpalibus: sed etiā de spūalibus: idest demonibus: ꝛ de hoc habeť exemplū qḋ recitat Grego. 3°. li°. dialogoꝝ: de illo iudeo nō baptizato: qui nocturno tpe existens in quodam templo antiquo i heremo idolis dedicato: signo crucis tm̄ munitus: demones oēs q illuc cōuenerāt terruit atqꝫ fugauit. Cui demōes ipsi pp signum crucis tm̄: nullā molestiā inferre potuerunt. Y

Sexta vtilitas dr̄ dispositiōis. Ualet eni bonū factū in pctō mortali ad disponendum pctōres ad penitentiā. Unde de eo q nō est paratus pctā dimittere Grego. ait de pe. di. 5ª. c°. falsas. Nec tñ despet ꝛ interim qcqḋ poterit boni facere: hortamur vt faciat: vt oīpotens de⁹ cor illi⁹ illustret ad pniam. Hic Alex. de ales. in. 4°. pte sm̄°. cōsulit his q nō sunt parati sua pctā relinqre: vt semel in āno sm̄ ecclie statutū sacerdoti se pñtent: eiqꝫ dicāt singuli. Ora pro me deū pr̄ qꝛ tale pctm̄ hēo qḋ dimittere non ppono. Ex hoc ingt ipse: possibile est vt qui credebat ppositum malū mutare nō posse: tātam a deo ↄsequať gratiā: vt muteť in alterū virū: ꝛ de nō cōtrito fiat cōtritus. Sic ꝛ Ric. in. 4°. di. 20°. Querit an valeant indulgentie existentib⁹ i mortali: ꝛ rn̄det. Qꝫ quāuis nō possit fieri remissio pene manēte culpa: ꝛ ex ↄsequēti existentes in mortali indulgentiā nō ↄsequanť: tñ si faciūt illud qḋ ↄtineť i forma indulgētie prudēter faciūt: qꝛ bona facta in mortali pctō: pctōrem de ↄgruo disponūt ad penitentiā: ꝛ illa mediante ad susceptionē gr̄e ꝛ remissiōis pctōꝝ p diuinā mīicordiā: hec Ricar. Et ad pdicta facit exemplū qḋ legiť i vitis prm vbi dr̄: qꝫ q̄dam meretrix alexādrina noīe Maria: q̄ appellať Maria egyptiaca pp penitētiā quā fecit in egypto: decem ꝛ septem ānis libidini publice deseruiuit in Alexādria. Hec vidēs multos de ciuitate pdicta ire hierosolimā ad adorādam crucē xp̄i: pcessit cum eis non eo proposito vt a turpitudine sua desisteret: sed tm̄ vt modicū illud bonū ipsa cum eis opareť. In itinere autē nauigādo nautis corpus suū prostituit. Cū vo hierosolimā aduenisset: volens īgredi templū: tā q̄ meretrix terrepulsū passa est a dño: ita qꝫ nullo mō itrare poterat. Cognoscēs ergo hoc puenire pp sua scelera: cōtrita flere cepit cū dolore. Et qꝛ deuota erat virgīs btē: se ad eius auxiliū postulandū ↄuertit dicens. Succurre mihi o clementissima dei genitrix: ecce iā tertio ingredi volui ecclīam: vt adorarē crucem filij tui: in qua pepēdit pro me pecatrice: ꝛ viliter vt mereor eiecta sum. Succurre ergo mihi o fons pietatis: o mr̄ gr̄e: o mīicordie speculū. Que verba cū diceret cū lachrymis: audiuit vocem de celo dicentē sibi. Si trāsierris Jordanē salua eris. Qua voce ↄfortata: iterū ad ecclīā accessit: ac eā libere intrauit absqꝫ cōtradictiōe: ꝛ cū lachrymis ꝛ cōpunctiōe cordis: deosculata cruce: foras prodijt affluitqꝫ illi psona quedā venerabil̄: tot nūmos illi afferēs: qꝫ ad tres panes emēdos sufficeť potueť. Quib⁹ emptis: deserta trās iordanē petijt: ac ibi decē ꝛ septē ānis ↄtēplatiōi orōni ꝛ deuotioni īsistens: tres tm̄ illos panes cōsumpsit. Multiplicabaťt siquidem panis ille ex miraculo dei: ita qḋ toto illo tpe illā cibauit. Ibi ēt decē ꝛ septē

alijs ãnis sopuirit sine cibo ꝛ potu nãli: grã dei
ꝛ cibo celesti recreata. Cũ ergo abbas Zoçimas
deserta pcurreret in cõtemplatiõe: illa spũ, pphe
tico eũ cognoscens: noie, pprio vocauit: bñdictio
nemqꝫ popolscit: ꝛ vitã suã illi reuellauit. Postu
lauitqꝫ vt in scõ dñice resurrectiõis die ad ripã
Jordanis sctissimũ sacꝭm dñi ferret: ibiqꝫ illaꝫ
expectaret. Distabat aũt loc⁹ ille a Jordãis flumi
ne ꝑ dietas triginta. Recessit ergo Zoçimas: se
citqꝫ sicut Maria postulauerat. Et ipa die pa/
sce stãs in ripa Jordanis vidit illã venietẽ: q̃ scõ
signo crucis sup aquã siccis pedib⁹ ambulauit.
Et trãsito Jordane ▪ puenisset ad eũ: reuerẽtis/
sime coione suscepta: ꝑ cãdẽ viã rediit ad locũ vñ
recesserat. Eadẽ. n. die ꝑ angelos deportata fuit
ꝑ oẽ spaciũ illõ quo distabat loc⁹ ad quẽ rediit a
Jordane. Seq̃nti ṽo ãno ad locũ illũ Zoçimas
puenit. Viditqꝫ i terra Mariã iacẽtẽ: corpusqꝫ
exanime. Ad caput ṽo illi⁹ scripturã dicentem.
Sepeli Zoçimã Marie corpusculũ: q̃ die pasce
qua a te sacꝭm venerabile suscepit migrauit ad
dñm. Intelleritqꝫ Zoçimas q͛ ꝑ misteriũ ange/
loꝝ in vna die deportata fuerat ꝑ spaciũ triginta
dietaꝝ. Cũ ergo de sepultura illi⁹ sollicit⁹ Zoçi/
mas cogitaret: nec hẽret moduꝫ fodiẽdi terrã: vi
dit leonẽ ferocissimũ ad se gradientẽ: q̃ fortiter
cepit fodere: sepultureqꝫ locũ ꝯuenietissime ꝑpa
rauit. In qua recondito corpe scẽ leo viaꝫ suam
tenuit: ꝛ Zoçimas ad suam cellaꝫ rediit in dño
ꝯsolatus. Hec ergo meretrix ꝑ illud bonũ qͦ
facere intendebat ẽt in pctõ mortali. s. adorare
crucẽ dñi: disposita fuit ad pniam. Z

SEptia vtilitas dĩ ꝯtinuatiõis: valet. n. bo/
nũ ẽt i mortali pctõ factũ ad ꝯtinuãdũ ꝛ pse
uerandũ in bona vita. Facili⁹. n. põt pseuerare i
bono q̃ bñfacere ꝯsueuit: q̃̃ ▪ bñfacere nũq̃̃ di
dicit. Vñ Prouer. 22°. dĩ. Adolescẽs iuxta viam
suã: etiã cũ senuerit nõ recedet ab ea. ꝛ Eccl. 12°.
scriptũ est. Nõ erit ei bñ qui assidu⁹ est in malo.
te ꝯ ṽo ꝯ ꝯsuetudie ait Ouidi⁹. Fac tibi consue
scat nil ꝯsuetudine maius. A

OCtaua vtilitas dĩ aleuiationis. Posito. n.
q͛ qs in pctõ mortali faciẽs bonũ: ꝑ suaꝫ
īpenitentiã eẽt dãnat⁹: ṽtute illi⁹ boni: penã foꝛti⁹
sustineret: leuioreqꝫ ei fieret. Vñ inq̃t sctũs Bo/
na. in. 4°. di. 15ᵃ. ar. p°. q. 6ᵃ. Nõ tali quadrupl̃r
diminuit̃ pena in iferno debita. Priõ: q2 inq̃̃tũ
talis facit bonũ nõ facit malũ: ꝛ. ꝑ tũc voluntas
nõ est ita itensa ad malũ sicut si nõ faceret illud
bonũ. Scdõ: q2 cũ bonũ sit ꝯtrium malo ꝑseruat
hoiẽ a multis pctĩs q̃ faceret: ꝑ qb⁹ adaucta si
bi fuisset pena: q2 tale additũ tali facit magis ta

le. 6°. Topi. Tertio: q2 bonuꝫ qͦ facit attrahit ad
se multa alia bõa: ꝑcipue cũ illõ bonũ facit ex ꝑce
pto dei vl' eccl'ie. Et isup q2 bonũ gñat bonũ: ꝛ ma
lũ gñat malũ. Sic. n. pctm̃ suo põdẽ ad aliõ tra
hit ꝯꝫ Gre. sic bonũ siue ṽt⁹ ex põdẽ bõitatĩ sue
hoiẽ a pctĩs ꝑsuat: ꝛ ad alia bõa attrahit. Vñ
Eccle. 3°. dĩ. Ignẽ ardẽtẽ extinguit aq̃: ꝛ elemosy
na resistit pctĩs. Et sic cib⁹ nãlis fortificat corp⁹
hoĩs ifirmi: ne ifirmitas ꝛ futura mors ꝑualeat:
sic bonũ op⁹ aiam pctõris fortificat ꝯ pctm̃. Et
iõ de nũq̃̃ bñ opantib⁹ inq̃t de⁹ ꝑ psalmistã. Di
misi eos ꝯm desideria cordis eoꝝ: ibũt i adinuen
tiõib⁹ suis. Quarto: ex bono qͦ qs facit in pctõ
mortali diminuit̃ pctm̃ igratitudis: ꝛ ex ꝯseq̃̃ẽ
ti ẽt pena. Et ꝑ ꝑdicta oĩa inq̃t Aug. i li. Enchi.
Tale bonũ facit vt tollerabilioꝛ sit dãnatio. B

NOna vtilitas dĩ gloꝛificatiõis. Nã si pctõr
ꝑ pniaꝫ moriat̃ i statu salutis: ꝛ ꝑ illã obtie/
at vnũ tñ gradũ btĩtudĩs: in illo gradu erit cuꝫ
ampliori gaudio accidẽtali ꝑ bonũ qͦ in mor/
tali pctõ fecit: q̃̃ si illõ omisisset: ꝯm Ric. in. 4°.
di. 49ᵃ. ar. 5°. q. 7ᵃ. declarãdo vt ibi. Sient̃ ergo
oẽs ꝛ iusti ꝛ pctõres ad bona opa: marie aũt ea
studeat̃ facere i statu gr̃e ꝑ maximã remunera
tiõeꝫ quã expectat̃. Legit̃. n. in ꝯformitatib⁹ bea/
ti Frãcisci: q͛ beat⁹ frater Bernardus de Quin/
taualle dũ staret i choro ad missã: ꝛ leuaret̃ cor/
pus xp̃i: cecidit i extasim vsqꝫ ad nonã. Deniqꝫ
ꝯsurgẽs clamauit ad frẽs. O frẽs mei agam⁹ bo
nũ. Et sic pluries dixit: nec poterat ista dicẽs sa/
turari: ꝛ p⁹ hec reddẽs rõnẽ subiũgebat. O quã/
ta glĩa: o quãta btĩtudo: o quãta iocũditas bene
opantib⁹ ꝑparata ẽ. Agam⁹ ergo bonũ. q2 cetera
oĩa ãmittim⁹: sola bona opa nobiscũ portamus:
Vt. n. dĩ Apo. 14°. Opa illoꝝ sequunt̃ illos. Qͦ
nobis facere ꝯcedat misericors deus. Amen.

¶ Feria quinta post quartam dñicam in qua/
dragesima: de tribulatiõib⁹ ꝛ aduersitatib⁹ pa/
tiẽter portãdis. Sermo Trigesim⁹ octau⁹. A

ANima ei⁹ in amaritudine ẽ. q̃r/
ti Reg. 4°. ꝛ in epl'a occurrẽtis
ferie. Sicut sol agens nãle licet
vniformiter se hẽat: tñ ꝑpter di/
uersas materie dispositiões vari
os effectus producit. Vt habet̃.
2°. Phisic. Aliq̃. n. idurare facit ꝛ siccari. Alia
ṽo liq̃fieri ꝛ molescere. Sic tribulatio ꝑ vari/
as hominum qualitates: diuersimode operatur
in eis. Circa malos eniꝫ incorrigibiles operatur
eternã dãnationẽ: ꝛ eis ẽ pncipiũ q̃dãmõ iferni.
Iuxͣ illõ saluatoris nr̃i. Mat. 24°. Hec aũt oĩa
initia sũt doloꝝ. ꝛ Gre. sup Lu. 21°. dicẽs. Alia tri

bulatio: multis tribulationib⁹ peruenitur: τ per crebra mala que preueniunt indicatur mala perpetua que subsequũtur. At cōtra. Iustis proficit ad salutē τ magnā vtilitatē aduersitas. Unde de ipsis dr̄ Sapie. 3°. In paucis vexati: in multis bene disponētur: quoniā deus tentauit eos: τ inuenit illos dignos se. Et idō angelus dixit Thobie: vt hr̄ Thobie 12°. Quia acceptus eras deo: necesse fuit vt tentatio ꝓbaret te. Scriptū est .n. Eccle. 27°. Uasa figuli probat fornax: τ homies iustos tentatio tribulationis.

Et facit ad hoc dictū Aristo. 2°. de generatione dr̄. Quod motus solis i obliquo circulo ē cā generationis τ corruptionis. Cuius rō est quia si directe semp luceret super emisperiū nr̄m suo feruore terrā tātū desiccaret ꝙ sterilis efficeretur. Quare ad viuentium cōseruationē: necessarium est: ut q̄nq3 sol oblique resplēdeat. Sic spiritualiter: deus qui est sol iustitie: si semper lumē ꝓsperitatis emitteret: multis eēt cā sterilitatis: τ infructuositatis: ita ꝙ opa virtutū nō facerent. De⁹ g° n̄nūq3 bonos τ iustos obliq ꝓ subtractionem ꝓsperitatis respicit: τ in tenebris tribulationum ad tempus stare permittit: ut ampliorē eis gratiā τ gloriā tribuat: τ eos per patientiā meliores reddat. Ideo tribulato dicit dn̄s Esaie. 54° In modico dereliq te: τ [illegible] magnis miseratiōib⁹ congregabo te. In momēto indignatōis mee abscondi faciē meam paulisper: τ in misericordia sempiterna misertus sum tui. Quapp hortatur nos Apl̄s ad Ephe. 3°. dr̄. Obsecro vos ut non deficiatis i tribulatōib⁹. De qb⁹ tractaturi: tres cōsiderationes faciemus. Pria dicet̄ fructificationis: Scd̄a necessitationis: Tertia distinctōis.

¶ Pars prima de fructificatione τ vtilitate tribulationum.

Licet innūere sint vtilitates quas cōsequimur ex tribulationibus patiēter tolleratis: tñ breuitatis cā solum tres enodabimus. Quarꝫ pria dicet̄ liberatōis. Una .n. tribulatio plerūq3 liberat ab alia. Unde verificatur illa sn̄ia Catonis. Dolor est medicina doloris. Maxime āt tribulationes liberant a tentationibus carnalibus. Sicut legit̄ in vitis patrum de illo scō patre: cuius discipulus grauiter tentationibus carnalibus vexabatur: quem ille prudenter fecit a fratrib⁹ alijs quotidie tribulari. Unde vnus vno die eum de aliquo crimine coram suo Abbate accusabat: τ alia die accusabatur de alio: τ sic cōtinuas tribulationes sustinebat. In fine aūt anni: interrogat⁹ ab Abbate quō faceret cum tentationibus carnalibus: respondit. Nō datur mihi viuere cum fr̄ib⁹ τ sū plenus tribulatōib⁹: quō possuꝫ ātē dē cogitatōib⁹ cānalib⁹: τ sic libat⁹ fuit ꝑ tantē tribulatōis a carnali tētatōe. De hac āt vtilitate tribulatōis dr̄ Ecl. 31°. Malicia sine afflictio vni⁹ hore obliuionem facit luxurie maxime. Secūda vtilitas tribulationis dr̄ cognitionis. Pro cui⁹ declaratione videmus primo quos effectus parturiat prosperitas mundana: vt opposito intelligamus effectus aduersitatis τ tribulatōis. Cōtrariarꝫ .n. causarꝫ: trij sunt effectus. 2°. de gnātōe τ .2°. Phi. Et si vnū est cā alicui⁹: oppositū ē cā oppositi .p°. Post. τ .9°. Meth. Dico igit̄ ꝙ ex ꝓsperitate quis obliuiscit̄ conditionis sue: dicente Dauid. ps°. 48°. Homo cum in honore esset nō intellexit: cōparatus est iumentis insipientibus τ similis factus est illis. Et Seneca in ꝓuerbijs ait. Fortuna quē nimis fouet: stultum facit. Iteꝫ ex prosperitate nascitur obliuio dei: dicente Dauid. ps°. 13°. Dixit insipiēs in corde suo: nō ē de⁹ Ex quibus obliuionib⁹ homo efficit̄ superbus. Unde scriptuꝫ est. ps°. 77°. In labore hoiuꝫ nō sunt: τ cum hoībus nō flegellabunt̄: ideo tenuit eos superbia: operti sunt iniquitate τ impietate sua. Facit ad hoc illō Uirgilij. x°. Enei. circa medium dicentis. Nescia mens hominum fati sortisq3 future. Et seruare moduꝫ: rebus sublata secūdis. Et Lucanus in p°. dicit. Mores: rebus cessere secūdis. Et Ouidius li°. 2°. de arte amandi dr̄. Luxuriant animi rebus plerūq3 secūdis. Nec facile est equa: cōmoda mente pati. Si ergo ꝓsperitas est [illegible] horum malorꝫ: ergo tribulatio eius contraria erit cā cōtrariorꝫ bonorꝫ: τ sic faciet hoiem hēre cognitionem sue miserie: τ infinite bonitatis diuine: a qua omne bonuꝫ procedit: τ sine qua nihil valemus boni agere: τ ꝑ cōsequēs eum faciet humileꝫ: ac dei timoratū: τ in eo totam spem suam ponentem.

Quod autem tribulatio det homini cognitionem sui ipsius .hētur Eccle. 7°. vbi dicit̄. Melius est ire ad domū luctus: q̄ ad domum cōuiuij. In illa .n. finis cunctorꝫ admonetur hominum: ac viuens cogitat quid futurꝫ sit. Et Iere. 31°. dicitur. Castigasti me dn̄e: τ eruditus suꝫ quasi iuuenculus indomitus. Ideo ingt Boetius in li°. 2°. de cōso. c°. 15°. Plus hoībus reor aduersam: q̄ prosperam prodesse fortunā. Quō aūt tribulatio det cognitionem dei: habetur. ps°. 72°. vbi dicit̄. Cum occideret eos querebāt euꝫ τ reuertebātur: τ diluculo veniebāt ad eū. Et memorati sunt q: deus adiutor eorꝫ: τ dn̄s excelsus redēptor eorꝫ est. Gre. quoq3 in moralibus dicit.

Nisi tri-

Nisi tribulationes essent: hoies obliuiscerent̃ dĩ: tribulationes que nos hic pmũt ad deũ ire compellunt. Nã sicut equus vel asinus dũ extra viaz est: vel incedit lente a dño suo pungit̃: vt ad viaz redeat: vel velocius incedat sicut legit̃ fecisse Balaam sue asine dũ ambularet extra viã. Numeri 22°. sic etiã deus peccatorẽ pũgit per tribulatiõez vel aliquã aduersitatẽ vt ipse qui ex̃ viã charitatis ambulat p peccata: ad viã rectaz reuertat̃ per bonas operationes: ꝛ in grã ꝛ virtutibus pficiat: ꝛ pcedat. Et s3 volũtatẽ diuinã ambulet p semitam mandatoꝝ eius. De hoc aũt figurã habem⁹ Geñ. 16°. in Agar ancilla Sarre que dñam suaz despexerat: ꝛ recedens ab [illegible] fugerat in locum desertũ. Cui angelus apparens pcepit dicens. Reuertere ad dñam tuã: ꝛ humiliare sub manib⁹ ipsius. Quam figurã beat⁹ Augu. sup Joãnem tractans vt etiaz habet̃. 23ª. q. 4ª. c°. quãdo. ait. Ad hoc ancilla affligit̃ ut reuertat̃: qz ples eius sicut proles Jacob cũ fratrib⁹ hereditatẽ obtinebit. s. i regno celorũ. pꝑter qḋ dñs inqt. Osee. 6°. Jn tribulatione sua mane cõsurgent ad me. Jdez quoqz Augu. sup ps°. ait. Flagellũ interius v̉ exteri⁹ glorificat creatorez: cõpellit nolentez: erudit ignorantez: custodit virtutẽ: expellit infirmitatez: excitat torporẽ: humiliat supbientez: purgat penitentez: cruciat nocẽtem: nũciatqz mortez supuenientem. vñ Anthiocus rex qui dũ esset sanus ꝛ in psperiate: ita erat supbus qꝫ dicebat se velle facere Jerosolimam cõgeriẽ sepulchri iudeoꝝ: postea pcussus a deo plaga insanabili humiliatus est dicens. scḋi Macha. 9°. Justũ est subditũ eẽ deo: ꝛ mortalez nõ paria deo sentire. Dicit etiã Greg. 9°. mora. c°. 36°. Superna dispẽsatio iccirco nos tota sibi intentiõe fuientes carnis nr̃e permittit tẽtationibus cõcuti: ne mens nr̃a audeat in supbiam psumptione securitatis eleuari. At dũ pulsata trepidat: in solo auctoris adiutorio fidem robustius ponat: hec ille. Ecõtra vero est de hoie psperitatibus excecato: qui de deo non curat. Hoc aũt ego vidi per experientiã in quodã iuuene pulchro: atqz psperitatibus pleno: q dixit mihi cum adhuc essez secularis. Teneat de⁹ paradisuz suũ. Ego. n. nescio pulchriorẽ paradisuz isto mundo. O stulte: quis te ad tantã insaniã pduxit nisi prosperitas? Cuz ergo quis est i prosperitate: ut plurimũ nõ recordatur dei nec sanctoꝝ. Cũ vero est tribulatus: statim ad ecclesiã pergit: dicit officiuz: candellis illuminat imagines sanctoꝝ: facit elemosynas: se recõmendat suis deit ꝛ oĩa bona facere disponit: ꝛ ió Esaie. 26°. dicit̃. Dñe i angustia exquisierunt te: ꝛ de vtraqz cognitione simul habetur Prouer. 29°. vbi iquit Salomõ. Virga atqz correctio: tribuit intellectũ: ꝛ sapientiaz. Que sapientia cõsistit in cognitione sui ꝛ dei. Qḋ aũt tribulatio defendat hominẽ a superbia: ꝛ faciat stare in humilitate: habet̃ Job. x°. vbi scriptuz est. Si iustus fuero: nõ leuabo caput superbiẽdo: saturatum afflictione ꝛ miseria. ꝛ. 2ª. Cor. 12°. ait Paulus. Ne magnitudo reuellationum extollat me: dat⁹ est mihi stimulus carnis mee angel⁹ sathane qui me collaphizet. Et ps° 43°. inquit Dauid Humiliasti nos in loco afflictionis. G

Exemplũ huius habem⁹ in filijs israel: q in prosperitate supbientes: ac in deũ peccãtes: postea tribulati peccata sua cognouerũt: ꝛ ad deũ ↄuersi sunt. Numeri. 21°. Similiter in Dauid in prosperis supbiente: ac populũ per fastũ numerari faciente: qui pꝑter plagaz a dño factam in suo exercitu: mirum in modũ humiliatus est: secũdi. Regũ. 24°. Unde p°. cognouit miseriaz suaz cuz dixit: ps°. 21°. Ego autẽ sum vermis ꝛ nõ homo: opprobriũ hominũ ꝛ abiectio plebis. Deinde potentiam diuinã cuz dixit: ps°. 47°. Magnus dominus ꝛ laudabilis nimis: ꝛ magnitudinis eius non est finis. Et ps°. 46°. Omnes gẽs plaudite manibus: iubilate deo in voce exultationis. Qm̃ dñs excelsus: terribilis rex magnus super omnez terram. Quibus cognitis statim ad deum cucurrit. Unde dixit ps°. 119°. Ad dominum cuz tribularer clamaui. Et ps°. 114°. Tribulationem ꝛ dolorem inueni: ꝛ nomen domini inuocaui. Sicqz totam spem in eo posuit. Unde canit ps°. 120. Leuaui oculos meos ad montes: vnde veniet auxilium mihi? Auxilium meum a domino qui fecit celum ꝛ terram. Et ps°. 122°. Ad te leuaui oculos meos qui habitas in celis. Ecce sicut oculi seruorum in manibus duorum suorum. Sicut oculi ancille in manib⁹ domine sue: ita oculi nostri ad dominum deum nostrum: donec misereatur nostri. H

Tertia fructificatio ex tribulatione proueniens dicitur purgationis. Fundamentuz cuius colligitur in. l. seruus. ff. de manumis. vbi dicitur: qꝫ dominus non potest manutenere seruuz suum alteri obligatum donec satisfecerit illi obligationi ꝛ debito. Quo presupposito dico: qꝫ licet omnes simus serui dei: cui iquit Dauid ps°. 118°. Omnia seruiunt tibi: tamen sumus obligati alijs: quia vera est illa sententia pª. Jo. p°. Si dixerimus quia peccatum non habemus nosipsos seducimus: ꝛ veritas in nobis non est. Et tertij. Reguz. 8°. Non est homo qui nõ peccet. ꝛ Prouerbio. 24°. Septies i die cadit iustus. Et in. c°

licet. 45.ª di. scriptum est. Sine peccato nullus vi uit. Si ergo omnes sumus peccatores: sequit̃ q̃ sumus obligati ad faciendã pñiam ipsorũ peccatorum: quia peccatum est obligatio quedam per quã tenemur tollerare penam ẜm qualitatem delicti. Unde inquit Dauid ps°. 124°. Declinantes autem in obligationes. i. in peccata ẜz glo. Et hoc est qd̄ inquit Saluator Joãnis. 8°. Qui facit peccatum seruus est peccati: transumptiue in. 2°. sen. di. 25ª. Cum ergo simus omnes debitores multorum peccatorum: non conuenit deo domino nr̃o: nos seruos suos manumittere: idest a seruitute presentis vite liberare: et ad libertatem vite eterne perducere: donec satisfecerimus obligationi quã cum peccatis nostris habemus: et donec fuerimus purgati et mũdati ab omnibus nostris peccatis et defectibus. Inquit. n. Ricar. in. 4°. di. 21ª. ar. p°. q. pª. Qd̄ nullus potest habere gaudiũ vite eterne donec alicui pene obligatus est. Necesse est ergo peccata nostra per punitionẽ purgari: qr deus iustus est: et vult iustitiam exerceri dicente Dauid ps°. x°. Justus dominus et iustitias dilexit. Justitia autem vult delicta puniri. l. si longius. ff. de iudi. cum similibus. Si ergo volumus ascendere in celum necesse est purgari nostra delicta: qr nihil inquinatũ intrabit in illud. Apoca. vltimo. Sz solum ille qui ingredit̃ sine macula. ps. 14°. Et innocens manibus ac mũdo corde. ps°. 23°. Si aũt ista purgatio nõ fiat in hoc mundo: necesse est vt fiat in alio: dicente Ber. in quodã sermone. Qui in hoc mundo flagellari nõ merebitur: in alio torquebitur. Cum igitur purgationes alterius seculi sint asperiores q̃ pñtis: melius est q̃ hic purgemur de oĩbus peccatis nostris. Hec aũt purgatio non põt fieri nisi mediante afflictione et tribulatione. Quia vt inquit phũs. 2°. Ethi. x°. Metha. et 8°. Phisicorũ. Contraria contrarijs curãtur. Sicut patet de frigido qd̄ eijcit̃ a calido. Et ecõtra. Cum igitur peccatum intrauerit et intret in anima nostra mediãte delectatione: vt dicit̃ in c°. non est. cõiuncta glo. 15ª. q. pª. Necessarium est q̃ eijciatur per suũ contrarium: idest per afflictionem et tribulationẽ. Quia vt inquit. Grego. super Job. 23°. c°. Sicut aurum per ignẽ purgatur ab omni rubigine et macula corporali: ita aĩa nostra aduersitate: tribulatione et afflictione purgat̃ ab omni vicio et defectu spũali. unde Job. 23°. c°. sui libri inquit. Probabis me sicut aurum: qd̄ per ignem trãsit. vñ Grego. ait. Qd̄ lima ferro: et fornax auro: et tribula grano: hoc facit tribulatio homini iusto. Scriptum est etiã Tobie. 3°. In tẽpore tribulationis peccata dimittunt̃. Magna est ergo vtilitas hoĩs tribulati. Quia vt inquit Isidorus. in li°. de summo bono. Ideo hic flagellis atterimur: vt in iudicio purgati inueniamur. Qd̄ sciens Dauid inquit ps°. 17°. Castigans castigauit me dñs: et morti non tradidit me. Signum est ergo malũ quãdo quis nunq̃ hz tribulationem. Uñ legit̃ i legẽda sancti Ambrosij: q̃ cũ predict⁹ sanctus Romã pergeret in quadam villa Tuscie apud quẽdã diuitem hospitatus est: eũq̃ de statu suo requisiuit. Cui ille rñdit. Status meus domine semper fuit felix et gloriosus. Mam diuitias: seruos et ancillas: filios et filias habeo: et omnia ad votũ semper habui: nec adhuc quicquã aduersi mihi euenit. Quo audito beatus Ambro. vehementer obstupuit: et socijs suis dixit. Surgite camus: quia dominus non est in loco isto. Festinate: ne nos diuina vltio hic apprehẽdat. Cum igit̃ aliquantulũ processissent: subito terra se aperuit: et hominẽ illum cũ vniuersis ad se pertinentib⁹ ita absorbuit: vt nullũ inde vestigiũ remaneret. Quod cernens beatus Ambrosius dixit. Quam periculosa est ꝓsperitas mũdana. Qd̄ sciens beatus Augu. inquit in quodã sermone. Euidentissimum est reprobatiõis signum habere oĩa ad nutum: sanctus quoq̃ Grego. in. 5°. moralium hoc declarat per similitudinem di. Qd̄ medicus infirmum de cuius infirmitate desperat permittit comedere et bibere ad libitum: et cetera facere q̃ illi placent. Eum vero quẽ sanãdum credit: non pmittit viuere ad libitum: sed dat ei sirupos et medicinas: multaq̃ alia sensualitati cõtraria quib⁹ sanitas recuperat̃. Sic etiã facit deus peccatoribus obstinatis: quos videt ad mortẽ eternam ꝓperare: nec velle liberari pñia. Permittit. n. eos in hoc mũdo ꝓsperari: et habere multa ad votũ pro remuneratione bonorũ que faciunt in peccato mortali. Non. n. eis dare vult vitã eternã. At cõtra bonis et iustis qbus vitã perpetuã dare itendit multa aduersa infligit: vt a peccatorum vulneribus talibus medicinis sanentur. Sunt. n. tribulationes mordacissima medicamẽta animarum sanatiua. c°. non omnis. 5ª. q. 5ª. Et ideo sanctus Thobias de tribulatione habita gratias deo referebat sui libri. c°. xj°. di. Benedico te domine deus israel: quia tu castigasti me: et saluasti me. Et. 12°. c°. etiam dicebat. Magnus es domine in eternum: qm̃ tu flagellas et saluas &c. Et propter hãc vtilitatem deus disposuit [illegible] nulla dies sine dolore transeant. Ut dicit Seneca in lib°. de prouidẽtia: sicut etiam quelibet diem sequitur sua nox immediate. Qd̄ cum quidam rex a quodam philosopho audiret et non crederet: velletq̃ experiri cõ

trariam: fecit omnia genera solaciorum apponi vna die precipiẽs sub pena capitis vt illa die nihil triste diceretur: aut fieret coram eo. Cuz autẽ esset in palacio suo in magna gloria ⁊ leticia: ecce q̄ subito desuper vna hirũdo in oculuz regis stercus calidũ proiecit ⁊ eũ visu priuauit. Deus eni nolens vt sua frangeretur q̄ disposuit hoĩes tribulationib⁹ subdere in hoc mũdo: ne postea crucientur in futuro. Et ideo illos nõ diligit quibus nullas vnq̄ tribulationes immittit. Faciunt quoq̄ nobiles de bobus suis similiter. Nam quando bos preparatur ad occidẽdum: permittitur viuere in pascuis sine aliquo onere ⁊ labore: vt meli⁹ impinguetur. Cum vero pinguis fuerit ad macellum perducitur occidendus. Bouẽ vero vtilem ⁊ fortem semper laboribus detinent. Et sic facit de⁹ peccatori inutili ⁊ infructuoso. Permittit enim eum incrassari diuitijs ⁊ prosperitatibus: deinde momento eum ad mortem eternam trãsmittit. Illum vero qui vtilis est in laboribus hui⁹ mundi ⁊ tribulationibus continue detinet: quia sicut medicine ⁊ alie res contrarie sensualitati purgãt corpus ab infirmitatibus corporalibus: ita aduersitates ⁊ tribulationes mundant animã a vicijs ⁊ infirmitatibus spiritualibus. Ideo necesse est vt boni homines multas tribulationes patiantur: ne postea in purgatorio torqueantur pro peccatis cõmissis. Unde scriptum est ps°. 33°. Multe tribulationes iustorũ. Facere enim bonum ⁊ pati malum: recta ⁊ ĩfallibilis est via perducẽs ad celum. Quapropter beata Agata exultabat ĩ tribulationibus sciens q̄ per illa ad celestia regna migraret. Unde in eius legẽda legitur. Agatha letissime ⁊ glorianter ibat ad carcerem: ⁊ quasi ad epulas inuitata agonẽ suum domino cõmendabat. Cũq̄ proconsul Quintianus eaz faceret tormentis cruciari illa dixit. Sicut qui videt quem diu desiderauit: aut sicut q̄ ĩuenit thesauros multos: ita ⁊ ego delector in his penis corporalibus posita. Et sicut non põt triticum in horreũ reponi: nisi tecca eius fuerit fortiter cõculcata in paleis: ita ⁊ anima mea nõ potest in paradisum deĩ cũ palma ĩtrare martyrij: nisi diligẽt̃ p̄feceris corpus meũ a carnificib⁹ tuis attrectari: hec illa. I

Omnes ergo tribulati si patienter tollerauerint aduersitates maxime quas patiunt̃ pro iusticia: in vitaz eternã remunerabunt̃. Unde canitur in hymno dedicationis ecclesie. Et virtute meritorum illuc introducit̃: omnis qui ob xp̄i nomen hic in mũdo premitur. Tonsionibus pressuris expoliti lapides: suis coaptantur locis p manum artificis: disponunt̃ p̄mansuri sacris hedificij is. Licet aũt dicat Hierony. q̄ impossibile ẽ ip̄am innocentiã nõ turbari. i. nõ dolore: tñ si non pturbetur: nõ pdit mercedẽ suaz que ẽ maxia. Et ideo inq̄t saluator Matth. 5°. Bti eritis cũ maledixerint vobis hoĩes: ⁊ p̄secuti vos fuerit: ⁊ dixerunt omne maluz aduersus vos: mentiẽtes ꝓpter me. Gaudete ⁊ exultate: q̃m merces v̄ra copiosa est in celis. Et ibidẽ etiã ait. Beati qui p̄secutionẽ patiunt̃ ꝓpter iustitiã: q̃m ipsoꝝ ẽ regnũ celorũ. Et ps°. 9°. dicit deus. Cũ ipso sum in tribulatione: eripiã eũ ⁊ glorificabo eũ. Et Sapie. 3° dicitur de iustis. Si corã homib⁹ tormẽta passi sũt. spes illoꝝ ĩmortalitate plena ẽ. Facit ad hoc. l. eũ qui. ff. de iure. iur. vbi dicitur. q̄ qui ĩ vno grauatur: in alio debet subleuari. Quanto ergo quis est magis tribulatus p veritate ⁊ bono ope tanto magis d3 crẽdere se eẽ deo gratũ. Et idẽ dico de tentatiõib⁹. Ut inq̄t be. Frãcisc⁹ cuidã fr̃i tẽtato. Unde Gen. 22°. Tẽtauit de⁹ Abrahã. s. pp p̄dcãs vtilitates Sicut. n. pr̃ carnalis filiũ quez magis diligit pl⁹ corrigit: vt bñ disciplinat⁹ hr̃ditatẽ iuste possideat. iuxta illd. 23ª. q. 5ª. c°. nõ putes. Fili⁹ nõ diligit: q non disciplinat̃. Sic de⁹ pr̃ celestis hic aduersitatib⁹ filios suos corrigit ut exerceant̃ i virtutib⁹: ⁊ tãdẽ hẽant hr̃ditatẽ eternã. Unde Isido. i li°. de sũmo bono ait Tũc iustis p̄mia disponũt̃ eterna cũ i p̄nti tribulatõe p̄bãt̃. ⁊ Augu. 5ª. q. 5ª. c°. non oĩs. inq̄t. Quis nos ãpli⁹ põt amare q̄ de⁹? Et tñ nos nõ solũ docẽ suauit: ve᷑ ẽt salubriter terrere nõ cessat. Et pp hoc Seneca ad Lucillũ scribẽs epistola. 76ª. inq̄t. Uir bonus q̄cq̄d ei acciderit equo animo sustinebit. Sciet. n. illud accidisse lege diuina a qua vniuersa procedũt. Et ideo q̄daz deuot⁹ xp̄ian⁹ in oĩb⁹ sibi accidebãt sp dicebat. Oia ꝓ meliori. Quidã aũt dux q facie bat hoĩes comedi a canib⁹: h° audiẽs dixit. Ego faciã eũ a canib⁹ meis deuorari. Et videbit si hoc erit ꝓ meliori. Misit ergo ad illũ vnũ nũciũ p̄cipiẽs ei: ut ad se veniret. Quo adueniẽte dixit ei p̄nceps p̄dict⁹. Uadas cũ istis curialib⁹ meis: ille vo vadẽs cum descenderet quadaz de scala lapidea fregit tibiam cadẽdo super lapides. Et statim dixit. Omnia pro meliori. Curiales vo cõpatientes cucurrerunt ad p̄ncipez ei nunciantes casuz illius. Et ipse interrogauit q̄d dixerat: cũ tibiã fregisset. Et auditis verbis eius. dixit. Or dimittat̃ eum. Quia fuit pro suo meliori potius frãgi tibiam: q̄ a canibus deuorari. Ecclesiastici etiaz. xj°. dicitur. Bona ⁊ mala vita: ⁊ mors paupertas: ⁊ honestas a deo sunt. Et ideo cũ ea que dantur ab amicis soleãt eẽ chara: tribulationes a deo missas debemus g̃rose suscipe: ⁊ dicere cuz saluatore nr̃o

sensualitati renitenti. Calicez quem dedit mihi pater: non vis ut bibam illum? Joãnis.18°. Nõ est igitur timenda potio tribulationis: quia fidelis est domin⁹ qui nõ patietur vos tentari supra id quod potestis: sed faciet cum tentatione prouẽtum ut possitis sustinere. p°. ad Corin. x°. Et propterea dicebat Hieronymus super psalmistam. Veniant plage: veniat omnia genera malorum: dum post plagas Christus adueniat. Studeat ergo vnusquisqꝫ tribulat⁹ esse patiens: qꝛ in hoc ꝯsistit vera sapientia fm Platonem: vnde Ouidius. 4°. de tristibus ait. Fert sapiens omnes casus patienter amaros. Frena nec indomiti more recusat equi. Sicut enim aurum nobilissimuz inter omnia metalla minus sonat sub maleo: ꝛ quanto est dulcius tanto est melius. Sic vir bonus contra iugum dei non recalcitrat: sed quanto plus aduersitatibus maleatur ꝛ percutitur: tãto magis in laudem ꝛ honorez omnipotentis dei concitatur. Unde de beato Tobia dicitur sui libri 2°. c°. Non est contristatus contra dominum: ꝙ plaga cecitatis euenerit ei: sed immobilis in dei timore permansit: gratias agens deo omnib⁹ diebus vite sue. Sciebat nanqꝫ ꝙ vtiles sunt tribulatõẽs. Scriptum est enim in psalmo. 15°. Multiplicate sunt infirmitates eorum: postea accelerauerunt: scilicet ad regna celestia. Ideo multis prosperitates a deo petentibus: siue sanitatem corporis: vel diuitias: aut filios: aut dignitates: ꝛ officia: que aliquando eis essent causa damnationis Deus respondit illud Matth. xx. 20. Nescitis qd petatis. Pro vna enim hora tribulationis: deus dat etiam in hac vita quadraginta horas consolationis: ꝛ pro vno die tristitie: dat vnum annuz leticie: ut inquit Alexander de ales in. 3°. parte sũme: in tractatu de ascensione Christi. q. 5°. Ideo quãdo erimus in paradiso habebimus maximaz consolationem de recordatione tribulationum: ꝑ quas cõsecuti erimus regna celorum: iuxta illud dictum Enee: quod recitat Uirgilius in primo Eney. Forsan ꝛ hec meminisse iuuabit. Sãcti igitur in celo dicunt deo illud psalmi. 65. Induxisti nos in laqueum: posuisti tribulationes in dorso nostro: imposuisti homines super capita nostra. Transiuimus per ignem ꝛ aquam: ꝛ eduxisti nos in refrigerium. Ad cõfirmationem etiam predictorum adduci potest: ꝙ aqua salsa minus submergit ꝙ dulcis. Unde ouum in dulci aqua profundatur: sꝫ in amara ac salsa supernatat: ꝛ similiter multi in aquis dulcibus prosperitatum pereunt: qui in amaris ꝛ salsis aquis tribulationuz saluantur. Patet quoqꝫ vtilitas tribulatiõis ex ẽplo filiorũ israel qui oppressi ꝛ angustiati in egypto vt habetur Exodi. p°. postea valde multiplicati sunt ꝛ exaltati. Similiter Joseph venditus a fratribus: ꝛ tribulatus in carcere: postea mirabiliter exaltatus est. Geñ. 41°. Gaudere igit debemus in tribulationibus nostris: apostolos imitantes de quibus dicitur Actuum. 5°. Ibãt apostoli gaudentes a conspectu cõcilii: quoniã digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati Nec vnqꝫ propter tribulationes quãtuncunqꝫ maximas desperare debemus: sed dicere cũ beato Job sui libri. 13°. c°. Etiã si me occiderit: in ipo sperabo. Debemus quoqꝫ imitari romanos de quibus legitur: ꝙ nõ solum faciebant sacrificia diis suis quando victorias de hostibus ꝛ prosperitates habebãt: reputãtes eas recipisse illorum gratia: sed etiam quãdo eis eueniebant aduersitates: statim eis sacrificabant. Primo: vt eorum iram mitigarent quam se incurrisse timebant propter aliquod peccatum: ꝛ propterea tali plaga fuisse flagellatos arbitrabantur. Secundo: vt eis grãs referrent de illa aduersitate: quam illos putabant sibi immisisse pro minori malo: ꝛ ideo multo magis nos christiani debemus deo gratias agere: de tribulationibus quas nobis euenire permittit: in hoc. n. cognoscim⁹ nos a deo amari cum tribulamur dicẽte dño Apoc. 3°. Ego quos amo arguo ꝛ castigo. Per patientiã quoqꝫ ꝛ tribulationez animas nostras saluam⁹. Unde ait saluator Luce. 21°. In patientia vr̃a possidebitis aĩas vestras Dicamus ergo cũ glioso pře nr̃o Francisco qñ tribulati sumus. Tanto e il bene che io aspecto. Che ogni pena mi pare dilecto. Et cũ Paulo ad Ro. 8°. Quis ergo nos seprabit a charitate xp̄i? Tribulatio: an angustia: an psecutio: an fames: an nuditas: an piculũ: an gladi⁹? Cert⁹ sũ: ꝗa neqꝫ mors neqꝫ vita: neqꝫ angeli: neqꝫ ꝑncipat⁹: neqꝫ potestates: neqꝫ virtutes: neqꝫ instantia: neqꝫ futura neqꝫ fortitudo: neqꝫ altitudo: neqꝫ profũdũ: neqꝫ creatura alia: poterit nos separare a charitate dei que est in xp̄o Jesu dño nostro.

¶ Pars secunda huius sermonis de tribulationum necessitatione. R

s Ecundo in hoc sermone ꝓbanduz est ꝙ necesse est nos tribulationes tollerare in hoc mundo: si volumus ad vitaz eternam peruenire. Et hoc duplici ratione. Prima dicitur cõparationis. Fundamentũ cuius ponit Philosophus. 2°. Topicorum. ꝛ in. 8°. Phisicoꝝ. ꝛ Boetius in topicis suis. li°. 2° di. Si de quo magis videtur inesse ꝛ nõ inest: ergo nec de quo min⁹. Que regula est trita ꝛ famo

la etiā inter legistas. Et notat. in. l. nec ex vera. C. d acqui. pos. z in. l. relegatorū. §. cōstitutū. ff. de inter. z re. z inter Canonistas: in. c°. si paulus. circa medium: cū ibi nō. 32°. q. 5ª. z in. c°. si romanoz. 19ª. di. Hec etiā regula notat per theologos. 2°. sen. di. Ultima: quaz possum⁹ exēplificare sic z declarare: videlicet q̄ si ille qui habet maiorē euidentiaz aliquid faciendi: z tamē illud facere non potest: multo min⁹ illō facere poterit ille q̄ habet minorē euidentiā. Exempli gratia: ut omnis intelligant. Si vnus homo sanus: robustus: z fortis nō posset ire ab hac ciuitate vsq3 ad Romā: nisi equitaret. Multo minus poterit ire vnus infirmus: debilis: z cōditionatus. Facto ergo hoc fundamento: dico q̄ noster redēptor Jesus xp̄us filius dei: sine vlla macula z peccato: totus plenus virtutibus: licet haberet omnē euidentiā intrādi in gloriam vite eterne: tamē in illam intrare nō potuit q̄tum ad humanitatē: nisi mediāte via tribulationis. Iuxta illud. Luce. 24°. vbi ipsemet dixit. Oportuit pati xp̄m: z ita intrare in gloriā suam. qō qualiter intelligat nō est presentis speculationis. Ergo nos qui sumus peccatores: z pleni defectibus: qui paucā aut nullā euidentiam habemus intrandi in gloriam paradisi: multo minus intrare poterimus: nisi per viā tribulationū transierimus. Et hoc est quod inquit Bernar. in quodam sermone dicēs. Si oportuit xp̄m pati: z ita intrare in regnū suū: quomodo nos miseri intrabimus in regnū nō nostrū: nisi prius patiamur? quasi dicat. Non poterimus intrare aliter. Ideo dicitur pᵃ. Petri. 2°. Christus pro nobis passus est: vobis relinquēs exemplū: ut sequamini vestigia eius. Et. 4°. c°. eiusdez epistole etiā dr. Christo igitur in carne passo: z vos eadem cogitatione armamini. Et enī Ber. ait. Non decet mēbrum delicatū sub capite spinato eē. Tribulatio ergo ē porta per quā puenitur ad celum. Unde Dauid ps°. 117°. ait. Hec est porta dn̄i: z iusti intrabūt p eam. Non solū aūt saluator noster per viā tribulationis perrexit: s3 etiā omnes sancti z sancte dei. Primo beata virgo Maria maxime in passione filij. Iuxta illō dictū Simeonis: Luce. 2°. Et tuā ipsius animā ptrāsibit gladi⁹. Joānes quoq3 baptista decollatus est Matthei. 14°. z Mar. 6°. Stephanus lapidatus. Actuū. 7°. Petrus crucifixus: z Andreas frater eius: Paulus decapitatus: Bartholomeus decoriatus: Laurentius assatus: Job iust⁹ mirabiliter afflictus: Tobias secatus. Et breuiter loquēdo: oēs amici dei in hac vita tribulationē perpessi sunt. Hoc autē nō permisisset deus noster qui eos sūmopere diligebat: nisi tribulatiōes valde eēnt vtiles z necessarie ad salutē: ideo Paulus apostolus ad Hebre. xj°. de sanctis loquēs ait. Alij distenti sunt: alij vero ludibria: z verbera experti: insup z vincula: z carceres: lapidati sunt: secti sūt: tentati sūt in occisione gladij mortui sunt. Circuierūt in melotis: z impellibus caprinis: egentes: angustiati: afflicti: quibus dignus nō erat mūdus: in solitudinibus errātes: in montib⁹: z in speluncis: z in cauernis terre. Quasi dicat apostolus. Necesse est vt alij qui volūt ad vitā eternaz peruenire: z ipsi pergant per viā tribulationū. Et ad p̄dicta adduci potest illud qō habetur Judith. 8°. vbi dicit: q̄ quādo filij israel erant in p̄secutione Holofernis vocauit Judith p̄sbyteros z ait eis. Uos fratres qui presbyteri estis in populo dei ad eloquiū vestrū corda eorū erigite: vt memores sint quō a deo tētati sicut patres n̄ri: ut probarent si vere colerent deū suū. Memores esse debent quō pater noster Abrahā tentatus est: z per multas tribulationes probatus dei amicus effect⁹ ē. Sic Isaac: sic Jacob: sic Moyses: z oēs qui placuerūt deo p multas tribulationes transierūt fideles. Et iō dicitur Jacobi. 5°. Exemplū accipite fratres laboris z patiētie, p̄phetas: qui locuti sunt in noīe domini. Ecce beatificamus q̄ sustinuerūt. Sufferētiaz Job audistis: z finē dn̄i vidistis. Beat⁹ autez Greg. in. 3°. moraliū dicit. Du3 beati Job vulnera: cruciatusq3 cōsidero: repēte mentis oculos ad Joānem deduco: z nō sine grādissima admiratōne perpendo: q̄ ille p̄phetie spiritu intra matris vterū repletus atq3 ut ita dixerim p̄usq̄ nascere tur renatus. Ille amicus sponsi. Ille quo inter natos mulierū maior nemo surrexit. Ille tantus p̄pheta z plusq̄ p̄pheta ab iniquis in carcere mittitur: z pro paellę saltu: capite truncat. Et vir tā sanctitatis pro risu turpiū morit. Quādo autē vel in cibo peccauit q̄ locustas solūmodo mel siluestre edebat? Quid in q̄litate sui tegminis deliquit qui cameloꝝ pillis corpus operit? Quid in cōuersatione sua offendere potuit qui de heremo nō recessit? Quid illū loquacitatis reatus polluit qui disiūctus ab hoibus fuit? Quādo illū vel silentij culpa notauit qui ad se veniētes tā vehemēter increpauit: di. Genimina viperarū quis vobis demōstrabit fugere a ventura ira? Quid est ergo q̄ Job dei testimonio cōmendatur: z tamen plagis vsq3 ad sterqliniū sternitur? Quid est q̄ Joānes dei voce laudatur: z tamen pro temulentie verbis saltationis premio moritur? Quid ē q̄ omnipotens deus sic vehemēter in hoc seculo despicit: quos sic sublimiter ante secula elegit? Nisi

hoc quod pietati fidelium patet: quoniam iccir/
co sic eos premit in īfimis quos videt quādo remu
neret in sūmis. Et foras vsq₃ ad despecta deijcit
quos intus vsq₃ ad īcorruptibilia pducit. Hinc
ergo vnusq̄sq₃ colligat quid illic sint passuri quos
reprobat: si hic sic cruciat quos amat. Aut quō se
rientur qui iudicio arguēdi sunt: si sic eorū vita
premit q ipso iudice teste laudātur: hec ille. Apo
stolus quoq₃ Paulus. 2ᶜ. ad Thi. 3°. inquit. Oēs
qui pie volūt viuere in xp̄o Jesu persecutōes pa
tiuntur. De quib⁹ ipsi fideles xp̄iani debent gloria
ri: q2 eas assimilant dn̄o nr̄o Jesu xp̄o: qui licet
peccatuȝ non fecerit: nec inuentus sit dolus in ore
eius: pᶜ. Petri. 2°. tamē multas psecutiones pas/
sus est. Et ideo fidelib⁹ suis dixit Joānis 15°. Si
me persecuti sunt: ⁊ vos psequent̄. Veruȝ q2 ṡm
Gregoriuȝ cōsideratio premij minuit vim flagel
li. Et ut ait Jsido. Qui future vite premia diligē/
ter excogitat: p̄ntis vite mala equanimit̄ portat.
Jdeo apostolus nos hortat̄ ad tollerādas tribu/
lationes cū xp̄o ex consideratione retributiōis di
cens. 2ᶜ. ad Cori. p°. Sicut abūdāt passiones xp̄i
in nobis: ita ⁊ per xp̄m abundabit cōsolatio nr̄a.
⁊ sicut sumus socij passionū: sic erimus ⁊ cōsola
tionum. Nō sunt autē cōdigne passiones huius
tēporis ad futurā gloriā que reuellabitur in nob
ad Roma. 8°. H

Ecūda rō hoc pbans dr̄ meritatiōis siue pre
miatiōis. Quā rōeȝ pōit Gre. i moralib⁹. ⁊
Seraphicus doctor sanctus Bona. in. 2°. senten
tiarū di. 23ᵃ. ar. p° q. 2ᵃ. Et possumus arguere sic.
Si nulla esset pugna: nulla eēt victoria: ⁊ si nulla
victoria: ergo nulla corona. Jnq̄t. n. sanct⁹ Ma
ximus in sermone vni⁹ martyris. Corona victo
ribus datur. Si ergo homo nō esset tribulat⁹ in
hoc mundo: ⁊ nō pugnaret ꝯtra tentationes: nō
posset victoriā patientie reportare: ⁊ per ꝯsequēs
triumphū vite eterne. Et propter hoc benignissi/
mus dn̄s noster permisit ꝙ vita hominis sit con
tinua militia super terrā. Job. 7°. Unde inq̄t bea
tus Bernar. in quodaȝ sermone. Mūdus: caro.
demonia: diuersa mouēt prelia. Contra que opor
tet nos viriliter pugnare: vt coronā victorie conse
quamur. M

Uāuis g° oīpotēs de⁹ d̄ potētia absoluta pos
sit nob̄ dare coronā vite eterne sine aliquo
nr̄o merito: hoc tn̄ facē nō intēdit: ȝ vult ꝙ eā bo
nis opibus acqram⁹. Ut inq̄t sanct⁹ Bona. i. 2°.
di. 12ᵃ. ar. p°. q. 2ᵃ. ideo inq̄t Paulus. 2ᶜ. ad Thi/
mo. 2°. Non coronabitur nisi qui legitime certa/
uerit. s. cōtra tentationes: aduersitates: ⁊ tribula/
tiones mundi ⁊ diaboli. Necesse ē ergo in hac vi
ta nos aduersa tollerare: si volumus p speritatem
eternā pmereri. Ut etiā inquit Magister senten
tiarū. in. 2°. di. 29ᵃ. ⁊ sanctus Bona. eiusdeȝ lib. i.
di. 30ᵃ. ar. p°. q. pᵃ. ideo scriptū est Actuum. 14°. ⁊
fuerunt verba Pauli: que ibi recitat sanct⁹ Lu
cas. Per multas tribulatiōes oportet nos itrare
in regnū celorū. Jccirco ad heremitas Augu. in/
quit. Qui exceptus fuerit a passione flagelloruȝ:
exceptus erit a numero glorificatorū. ⁊ Herony.
ad Julianū ait. Difficile imo ipossibile est: ut pre
sentibus ⁊ futuris quis fruatur bonis: vt hic ven
treȝ ⁊ illic mentē impleat: vt de delitijs trāseat ad
delitias: vt in vtroq₃ seculo primus sit: ut in celo
⁊ in terra gloriosus appareat. Jsidorus quoq₃ in
lib°. de sūmo bono dicit. Si dulcia querimus: ne
cesse est vt prius amara tolleremus. Jdeo inquit
Paulus ad Hebre. 12°. Per patiētiā curram⁹
ad propositum nobis certamen. Et hoc sufficiat
per secunda parte nostri sermonis.

¶ Pars tertia d̄ distinctione patientie. N

p Atientiam diffinit Lactantius in. 5°
diuinarum institutionum aduersus gē
tes di. Patiētia est malorum: que aut
inferuntur aut accidunt cum equani/
mitate perlatio: ⁊ Tulius in rethorica ideȝ in sub/
stantia dicit: licet alijs verbis. Reperitur auteȝ di
uersa patientia. Prima est remissorum idest eo
rum quibus ex officio īcumbit reprehendere: cor
rigere vel punire aliena peccata: ⁊ tamen illa tol/
lerant. Contra quos est cᵐ. facientis. 86ᵃ. di. vbi
dicitur facientis proculdubio culpam habet: qui
quod potest corrigere negligit emendare. ⁊ in. c°.
error. 83ᵃ. di. scriptuȝ est. Error cui non resistitur
approbatur: ⁊ veritas cum minime deffensat̄ op
primitur. Negligere quippe cum possis perturbā
re puersos: nihil aliud est q̄ȝ fouere: nec caret scru
pulo societatis occulte: qui manifesto facinori desi
nit obuiare. ⁊ in. c°. quid enī. ibidem dicit̄. Quid
enim prodest illi suo errore nō pollui qui consen
sum prestat erranti? ⁊ in. c°. consentire. ea. di. scri/
ptum est. Consentire videt̄ erranti: qui ad resecā
da que corrigi debent nō occurrit. O

Ecunda patientia est mundanoruȝ idest eo
rum qui propter mundum quosq₃ labores
strenue tollerant: ⁊ in paruo bono opere sunt im/
patientes. De q̄bus. 47ᵃ. dist. in. c°. omnes. Gre/
go. ait. Omnes huius seculi dilectores i terrenis
rebus fortes sunt: in celestibus auteȝ debiles. Nā
pro temporali gloria desudare vsq₃ ad mortem
appetunt: ⁊ pro spe perpetua nec parum quidem
in labore subsistunt: pro terrenis lucris iniurias
quaslibet tollerāt: ⁊ pro celesti mercede: vl' tenuis/

simi verbi contumelias ferre recusant. Terreno iudici toto etiam die assistere fortes sunt. In oratione vero coram domino vel vnius hore momento lassantur. Sepe nuditatem: deiectionē: famēq pro acquirendis diuitijs atq honoribus tollerant. Superna autem laboriosa querere tanto magis dissimulant: quanto ea tribui tardius putant.

P

Tertia est patiētia stultorū. i. eorum q sciūt q peccādo mortaliter fiuūt diabolo: et tn̄ pmittūt se trahi ab illo de peccato in peccatū. Quib⁹ dicit Paulus. 2ᵉ. ad Cori. xj°. Libenter suffertis insipientes: cū sitis ipsi sapientes. Sustinetis. n. si qs vos in seruitutem redigit: si quis deuorat: si quis accipit: si qs extollitur: si quis in faciē vos cedit. Et in hac patientia stulta sunt multotiēs vxores: que viris suis in peccatis consentiūt. Et econtra viri vxoribus: et similiter serui dn̄is: ne eos turbari faciant: hec autē patientia est pessima: et supportatio iniqua.

Q

Quarta patientia est hypocritarū. De quib⁹ dicitur Matthe. 6°. Exterminant enim facies suas vt appareant hominibus ieiunantes. Quinta patientia virtuosorum. De qua modicū hodie reperitur. Assimilatur. n. hinnule que cū sit calidissima: et consequenter nō bona i estate. Tunc emittit folia latissima. Sed in hieme qn̄ esset bona absconditа latet sub terra. Dicitur aūt comuniter q patientia comeditur cum cocleari rabiei. De qua virtute Augusti. inquit in lib°. de patientia. Virtus animi que patientia dicit: tam magnum donum dei est: ut etiam ipsius qui nobis eam largitur: patientia predicetur: et Jacobi p°. c°. scriptum est. Patientia opus perfectū habet. Et. 2ᵉ. ad Cori. 6°. dicit Paulus. In omnibus exhibeam⁹ nosmetipsos sicut dei ministros: in multa patientia. Et ad Ephe 4°. ait. Cū patientia supportantes inuicem. Et ad Hebre. x°. Patientia vobis necessaria est: ut voluntatē dei facientes reportetis repromissionem. Hanc autē patientiam debemus a deo impetrare: et dicere cū psalmista. Ab ipso enim patientia mea. Et iterū. Tu es patientia mea. In quinq autem debet homo esse patiens: primo in charorū amissione. Nā multi sunt qui propter mortem amicorum indignantur deo: et seipsos cōmittunt consumandos dolori. Contra quos inquit Seneca de cōsolatione ad Paulinum. Quid tam humile ac muliebre est: q consumendū se dolori cōmittere? Jō Paulus p°. ad Thesalo. 4°. ait. Non contristemini sicut et ceteri qui spem nō habent. Tales. n. videntur non habere spem de resurrectione futura. c°. quam est preposterum. 13°. q. 2°. Sciendū tamen q aliud est afflictionem non sentire i aduersis: aliud est non sufferre. Unde Seneca vbi s. ait. Non sentire mala sua non est hominis: nō ferre non est viri.

R

Secundo debemus eē patiētes in perditione temporalium bonorum. Unde vt habetur i lib°. de moribus philosophorum. Laudatur Anasagoras qui non est contristatus quādo in patriā rediens possessiones suas desertas et dissipatas inuenit. Et ideo Tulius in. 2°. d oratore dicit. Magna laus et ad mirabilis videri solet: tulisse casus sapientis aduersos: non fractum esse fortuna: retinuisse in rebus asperis dignitatem. Ideo laudatur Job qui audiens omnes filios suos mortuos: et omnem substantiam suam sibi ereptam: non est desperatus: sed ait vt habetur sui libri. p°. c°. Nudus egressus sū de vtero matris mee: nudus reuertar illuc. Dominus dedit: dominus abstulit: sicut domino placuit ita factum est: sit nomen domini benedictum.

S

Tertio debet esse quis patiens in corporis flagellatione cum. s. corpus egritudinibus et infirmitatibus aggrauatur. Sicut de beato Francisco legitur. De quo sanctus Bonauētura in legenda maiori inquit. Cum duris corporis angeretur doloribus: illas suas angustias non penarum nomine appellabat: sed sororum. Dum autem semel grauius solito dolorum vrgeretur aculeis. Quidam frater simplex dixit ad eum. Pater ora dominum ut mitius tecum agat: manū enim suam plus debito super te aggrauare videtur. Quo audito vir sanctus cum eiulatu exclamans ait. Nisi noscerem in te simplicem puritatem: tuum ex nunc abhorrerem consortium: qui ausus fueris circa me diuina iudicia reprehensibilia iudicare. Et licet esset totus attritus grauis prolixitate langoris: projciens se in terram: ossa debilis duro casu collisit: et deosculans humum: gratias tibi inquit ago domine deus de omnibus his doloribus meis: teq mi domine rogo: ut centuplum si tibi placuerit addas: cum tue sancte voluntati adimpletio: sit mihi consolatio superplena. Et ideo etiam nos debemus patienter infirmitates tollerare. Quia virtus in infirmitate perficitur. 2°. ad Corin. 12°. M

Quarto debet esse patiens quilibet et non desperare de tentationibus: sed viriliter resistere. Nam ut ait beatus Bonauentura in .2°. disti. 23ª. ar°. p°. Ideo deus permittit hominem tentari ut fortiter et viriliter agens maiorem inde gloriam consequatur. Scriptū est enim Jacobi. p°. Beatus vir qui suffert tentationem: quoniā cum probatus fuerit accipiet coronam vite. Et ibidē etiam dicitur. Omne gaudiū existimate fratres: cum in varias tentationes incideritis. Has enī tētationes sepe permittit deus pro nostra vtilitate vnde Job. 5°. scriptū est. Beatus homo qui corripitur a domino: increpationem ergo eius ne reprobes. Quando ergo es tentatus: siue tribulatus recorderis illius sentētie que habetur Ecclesiast. 3°. vbi dicitur. Disciplinam domini ne abiscias: ne deficias cum ab eo corriperis. Quem enim diligit dominus corripit: et quasi pater in filio cōplacet sibi. Debes etiam recordari q dicitur psalmo 33°. Iuxta est dominus his qui tribulato sūt corde. Et d hoc est exēplum magni Antonij: qui dū post multas tentationes et verbera que a demonibus fuerat passus: vidisset in splēdore quodam mirabile dominū Jesum christum: dixit ad eum Vbi eras bone Jesu? Jesu bone vbi eras? Quare nō fuisti a principio ut me adiuuares a demonijs? Cui dominus ait. Antoni hic aderam: intuēs quomodo pugnares: et meo auxilio certamen superasti. Amodo autem quia viriliter pugnasti: in toto orbe te faciā nominari. Recordare etiā o tribulate et tētate q multo plures tribulationes passus est Christus pro amore tuo: quare cōueniēs est ut tu etiam aliquid patiaris amore eius. Unde inquit Paulus ad Hebreos. 12°. Recogitate eum qui sustinuit talē a peccatoribus persecutionē: ut nō fatigemini animis vestris deficientes Unde Gregorius in moralibus inquit. Si pas[sio] domini ad memoriā reuocetur: nihil est adeo durū: qd nō equo aio tolleretur.

V

Quinto debet quis esse patiens in tollerandis iniurijs: et infamijs impositis: sciens q mēdacia habent breues pedes: et veritas omnibus falsitatibus supereminens erit. Ad qd sunt quattuor remedia sm Senecam. Primum est: ipas iniurias obliuioni tradere: sicut faciebat Julius Cesar ut refert Tulius. Unde idem Seneca ait. Injuriarū remedium est obliuio. Secundum est: nō reputare se iniuriam recepisse. Unde idē Seneca ait. Sapiens colaphis percussus dicit. Sicut debuit facere sic fecit. Et de hoc laudatur Cato: qui cum a quodā fuisset in ore percussus: negauit se ab illo iniuriā recepisse. Tertiū ē: q dz dissimulare se mlta nō vidē nec audire. Unde idē Seneca ait. Non expedit omnia audire vel videre. Multe enim iniurie nos transeunt ex quibus plerasq nō accipit qui nescit. Nō vis esse iracūdus nō sis curiosus. Quartum remedium est: in ludum et solacium iniurias cōuertere. Unde idē Seneca narrat: q cū Diogenes philosophus qndam causam cum Lentulo habuisset. Lentulus attracta pingui saliua in faciem eius expuit. Ille autē faciem extergens in risum conuertit dicens Affirmabo a modo o Lētule: falli omnes qui negant te os habere. Omnes ergo christiani tenētur patienter sibi illatas iniurias ferre. Nā aliter qs non est bonus nisi sciat tollerare malos. 23ª. q. 4ª c°. cū hom°. et c°. tollerādi. et c°. q s3 carnē: vsq in. c° hec autem vita. e. q. et causa dicit Grego. Quisqs nō tollerat malos ipse sibi per impatientiā testis est quia bonus nō est. Abel enim esse renuit: quē kaim malicia nō exercet. Debent ergo boni infamationes malorū equanimiter ferre quia potius redundat ad eorum cōmendationem q vituperationem. Jmo esset nobis vituperium si a turpibus et sceleratis laudaremur: dicente Seneca in li°. de quattuor virtutibus. Paria sunt laudari a turpibus: et laudari ob turpia. Nos vero dicere possumus q paria sunt vituperari a turpibus: et laudari ob virtuosa. Jdem quoq Seneca iquit. Nimia dementia est vereri ne ab infamibus infameris: et Grego. sup Ezechielem ait. Peruersorum derrogatio: vite nostre ē approbatio. Quia iam ostēdimus iustitie aliquid nos habere: si illis displicere incipimus qui non placent deo. Et hoc ostendi potest quadruplici exemplo. Primo lucis cui nō est derogatio sed commēdatio: si eam fugiunt et odiūt vespertiliones. Sācti etenim viri sunt lux: quia habent lucidam famam p°. ad Thes. 5°. Omnes vos filij lucis estis: et filij dei. Peccatores autē sunt tanq vespertiliones quia diligunt opera tenebrarum: et odiunt opera virtutū Et ideo cum viris lucidis cōuenire nō possūt. 2ª ad Cor. 6°. Que societas lucis ad tenebras? Nō est ergo derogatio viris lucidis: si infamant ab hominibus tenebrosis. Unde cum quidam amicus Diogenis philosophi dixisset ei. Omnes vituperant te: ille ait. Oportet sapientia ab insipiētibus feriri. Secūdo hoc ostenditur exemplo odoris. Cui non est derogatio sed commendatio: si eum fugiunt serpentes. Serui enim dei sunt odoriferi fama. 2ª. ad Cor. 2°. Odorē noticie sue ma

infestant propter nos in omni loco. Peccatores autem sunt serpentini: quia virus detractionis semper portant ⁊ venenum in lingua: dicente psalmista. Venenū aspidū sub labijs eorum. Sicut autem odor virtutū bonos recreat: sic malos cōturbat. 2°. ad Cor. 2°. Alijs sumus odor mortis i mortem. Alijs vero odor vite ad vitam. Non est ergo derogatio viris odoriferis: si infamantur ab hominibus fetidis: vnde Aristoteles cum ei quidā diceret: homines te contemnunt: respondit. Et illos asini. Et ideo sicut illi nō curāt d ꝯtētu asinoꝝ ita nec ego de ꝯtentu maioꝝ. Tertio ondit exēplo coloris: cui non est derogatio: sed commendatio si ceci de illo falsa iudicāt que eū nūq̄ viderūt. Sācti etenim viri colorati sunt: albo colore puritatis nigro humilitatis: rubeo charitatis aereo celestis contemplationis: ⁊ viridi amabilis conuersationis. Peccatores autem sunt ceci. Sapientie. 2°. Excecauit eos malicia eorū. Non est ergo bonorum derogatio: si peccatores ceci de coloribus suarum virtutum male iudicant. Imo a talibus laudari ⁊ diligi est vituperatio: ⁊ odiri est cōmēdatio. Unde cum quidam iuuenis speciosus diceret Demosteni philosopho. Si homines me odirent sicut te: suspendio me perimerem. Ille respondit. Et ego me perimerem: si me queadmodū te amarent. Quod ostenditur exemplo medici: cui non est derogatio sed commendatio: si frenetici eum contemnunt. Medici enī sunt serui dei ab hominibus honorandi. Ecclesiastici. 38°. Honora medicum ⁊c. Frenetici autem sunt peccatores qui manus sibi iniciunt. Sapientie. 16°. Homo per maliciam occidit animam suam. Si igit frenetici peccatores infamant seruos dei non debent curare: sed eorū blasphemiam deridere. Unde legitur de Vespasiano imperatore: q̄ cum quidam vellet ei improperare q̄ esset auarus ⁊ senex sibi dixit. Uulpem posse pellē mutare non animū Ille autem respondit. Huiusmodi hominibꝰ debemus risum: nobis correctionem: penam vero criminosis. Et in hoc ondit generositatem animi sui Nam vt inquit Seneca in li°. de clemētia. Magni animi proprium est iniurias atq̄ offensiones spernere. Et idem in libro de prouidentia inquit. Marcet sine aduersario virtus: ⁊ Prouerbioꝝ 16°. dicit. Salomon. Melior est patiens viro forti: ⁊ qui dominatur animo suo expugnatore vrbium: ⁊ ad Lucillū inquit Seneca Equo aio audienda sunt imperitorū conuicia ait enī Cato sui libri. 4°. c°. Cum recte viuas ne cures verba malorum. Arbitrij nostri nō est qd̄ quisq̄ loquatur. Nam sicut canes cōtra nos latrantes nō possunt per hoc facere q̄ homines rationales nō simus Et q̄ ipsi bestie non sint ita bestialium opprobria non possunt efficere quin simus deo grati ⁊ virtuosi: ⁊ q̄ ipsi nō sint diabolici: ⁊ a deo maledicti Ea propter Isidorus li°. 2°. soliloquiorum. c°. 12° ait. Iniurijs nō respondeas conuicium ne retorq̄as: cū silentij patiētia tacendo cito vinces: maledicenti benedictioné oppone. Irascentem patiētia demolire: blandimento iracundiam furentis dissolue. Uince nequitiam mansuetudine: vince maliciam bonitate Ber. quoq̄ in li°. de improbatōe viciorum. c°. 4°. ait. Nobilis exuperat duras patientia linguas: vñ Joannes solobriensis anglicꝰ in polichratone li°. 4°. laudat Octauianum augustum: qui cū per ciuitatē Romā pergeret: quidā desperatus ⁊ vilis homo dixit. O tyranne. Cui illi respondit pacifica voce. Si essem non dicere ⁊ non amplius de verbis eius curauit. Laudat quoq̄ Suetonius li°. 3°. de duodecim Cesaribꝰ Tiberium cesarem qui neminem de se maledicentem vel sibi conuicia inferentem puniri volebat dicens. In ciuitate libera: linguā mentemq̄ liberā esse debere. Laudatur etiam Justinianus imperator qui in. l. vnica. C. si quis imperatori male. inquit. Si quis modestie nescius ⁊ pudoris ignarꝰ improperantiq̄ maledicto nomina nostra crediderit lacescenda: ac tumulentia turbulentus obtrectator fuerit temporum nostrorū: eum pene nolumus subiacere: neq̄ durum aliquid vel asperū sustinere. Quoniam si ex leuitate processit contēnendum est: si ex insania: miseratione dignum: si ab iniuria remittēdū. In li°. etiam de nugis philosophorum laudatur Aristipus philosophus qui cuidam sibi improperia dicēti respondit. Utinam ita tu tue lingue: sicut ego aurium mearum dominus sum. Ibidē etiam laudatur Zenophō qui maledicenti sibi respondit. Tu didicisti male dicere ⁊ ego didici maledicta cōtemnere. Quorū exempla ⁊ nos sectari debemus: nec de malorum iniurijs aut persecutionibus curare: quesi nō haberemus non essemus boni. Cum scriptum sit Ecclesiastici. 33°. Cōtra bonū malū est: ⁊ cōtra vitā mors: ⁊ sic contra virum iustum peccator. Considerat enim peccator iustum ⁊ querit mortificare eum: vt ait psalmista. Concludo ergo q̄ quilibet debet esse patiēs in omnibus aduersitatibus quātumcumq̄ asperis. Tunc enim maior est virtus quāto maior tribulatio equanimiter tolleratur: dicēte Lucano libro. 9°. Gaudet patientia duris. Ideo Virgilius. 5°. Eneydos prope finem inquit

Superanda omnis fortuna ferendo est: τ Prudē tius de sicchomatia.c°.4°.ait.
Omnibus vna comes virtutibus associatur.
Auxiliumq; suum fortis patientia miscet.
Virtus nā vidua est quā nō patientia firmat. Et Cato sui libri.c° 2°. ait.
Magna etenim morum semper patientia v̄tus.
Maxime autem debemus esse patientes de his que meruimus Ait enim Cato.c°.4°.
Quod merito pateris patienter ferre memēto.
Cūq; reus tibi sis ipsū te iudice damna.
Ideo Michee. 8°. dicit propheta in persona talium. Iram domini portabo: quoniam peccaui ei Ad patientiam quoq; hortatur Cassiodorus epistolarum li°.x°. epistola.xj^a.di. Sustinendo potius q̄ vindicando laudaberis: τ Isidorus. Soliloquiorum.li°.p°.c°.4°.ait. Qui aduersa patienter tollerat: deum sibi citius placat: τ Bernardus in li°. de improbatione viciorum.c°.4°.dicit. Illius aduersi patiens terrore mouetur. Et sua vir patiens vota videbit ouans. Mattheus quoq; poeta in poetria sua parte prima.c°.16°.ait. Patientia est conseruatiua virtutis. At autē possim⁹ esse patientes debemus seruare consilium Isidori vbi supra.c°.x°. dicentis. Patiēter leuiora portabis: si grauiorum fueris recordatus. Recordare ergo o tribulate: afflicte: τ angustiate: ꝙ multo maiores sunt τ grauiores afflictiones inferni: q̄ istius seculi: a quibus liberaberis si patienter istas tollerabis. Quod tibi concedat τ nobis omnib⁹ s. in tribulationibus gaudere: τ non desperare: tribulatorum consolator Jesus christus: cui est honor τ gloria in secula seculorū. Amen.

¶ Feria sexta post quartā dominicā in quadragessima. De martyrio Sermo trigessimusnonus. X

Eamus τ nos τ moriamur cū eo Joannis.xj°. τ in euãgelio occurrentis ferie. Et tradunt naturales philosophi Sāguis humanus fecundat lignum aridum: quia si lignum fuerit arefactum: optimum remedium est statim in principio arefactōnis apponere ad radices sanguinem humanum Unde narrat Hermes egyptius: ꝙ rosariū plātatum in terra cōmista cum sanguine ad calorē modicum ignis: omni tempore anni producit rosas. Et similiter homines qui dicuntur arbores: iuxta illud Marci.8°. Video homines quasi arbores quando sunt arescentes per peccatū τ concupiscentiam carnalium delectationū: eis sic arefactis per defectum deuotionis: τ nullum fructum boni operis facientibus: nō est melius remediū q̄ ad radicem cordis eorum apponere: calidum sanguinē Christi ob illorum salutem effusū: quia sicut elephas viso sanguine animatur ad preliū ita ipsi ex meditatiōe passionis Christi accēdētur ad amorē: qui est calor naturalis aīe: τ faciēt fructum aggrediēdo pro eius amore quecunq; ardua τ difficilia: ac etiam martyriū: dicētes ista se verba thematis nr̄i. Et ppea xp̄s facit more falcarij qui volens euolatum reuocare falconē ascēdit arborem: vel alium locum eminentem τ ostēdit illi carnem sanguinolentam. Ipse enim dei filius volēs hominem perditū τ euolatū de manibus suis ad se reuocare: ascendit arborem sancte crucis in monte caluarie: τ ostendit ei totum corpus suum vulneratum propter iniquitates eius voce magna τ clamore valido ipsum euocās. Sz multi nolunt eius vocem audire. Unde ipse conqueritur Job.19°.dic. Seruum meum vocaui: τ nō respondit mihi. Ille autem nō respōdet Christo: qui eius passioni nō compatitur: τ pro ipso p se mortuo nō est paratus mortē subire. Sed hic querunt doctores vtrum sustinere martyriū propter Christum sit in precepto? Et respondet beatus Thomas.in.4°. suo quolibet.q.3^a. ꝙ aliquid esse sub precepto potest intelligi duobus modis: vno modo conditionate: quo ad animum: sicut sub precepto est: vt August. exponit illud Matthei.5°. Si quis percusserit te in vnam maxillam prebe ei τ alteram. Quod intelligitur s̄m preparationem animi scilicet vt homo habeat animū preparatum si opus esset: τ salus aliorum exigeret ꝙ τ patienter se percuti in alia maxilla sustineret Et per hunc modum sustinere martyrium propter Christum cadit sub precepto: quia homo debet habere animum preparatum: ita ꝙ potius pmitteret se occidi: q̄ Christum negare vel mortaliter peccare. Alio modo: aliquid cadit sub precepto absolute tanq̄ d̄bitū simpliciter. Sicut amare deum: honorare parentes: τ huiusmodi. Et hoc modo sustinere martyrium non est sub precepto. Non enim tenetur quis se ingerere martyrio: qd̄ sic probari pōt. Min⁹ videtur ꝙ homo sua tribuat: q̄ ꝙ proprium corpus exponat: vt inquit. Gregori⁹ in omelia super illō Luce.x°. Ego sum pastor bonus. τc. Sed dimittere oīa sua propter xp̄m nō cadit absolute sub precepto: sed sub ꝯsilio: ergo multo minus exponere morti corpus proprium ad sustinendum martyrium: est absolute sub precepto. De quo martyrio tres cō/

siderationes faciemus. Prima dicetur cōmendationis: Secūda ꝯditionis: Tertia variationis.

¶ Pars prima de martyrij cōmēdatiōe.

Ut inquit beat9 Thomas. 2a. 2e. q. 124a. articulo p°. Subire martyriū propter Christuz est actus quattuor virtutuz. Primo charitatis ut imperātis. Unde sanctus Maximus in sermone martyruz dicit. Charitas Christi in martyrib9 suis vicit. Ex charitate enim sola habet martyriuz ꝙ sit meritorium: dicente Paulo prime ad Corinthi. 13°. Si tradidero corpus meum ita ut ardeam: charitatem autez non habuero: nihil mihi prodest. Secūdo: subire martyrium est actus fortitudinis ut actum elicientis: ꝛ timorem excludentis. Et ideo de martyrib9 inquit Paulus ad Hebreos. xi°. Fortes facti sunt in bello. De quibus canit ecclesia. Sanctoruz meritis inclyta gaudia pangamus socij: gestaqꝫ fortia. Tertio: est actus fidei: ut in deo tanꝙ in ultimo fine confirmantis: ꝛ intellectum eorum ad credendam alterius vite gloriam illuminātis. Unde beatus Maximus ubi supra: dicit de martyribus. Nunꝙ enim hanc vitam sic constanter expenderent: nisi esse aliaz incomparabiliter beatiorem perfecta diffinitiōe sentirent. Quarto est actus patientie ut sustinentis: unde de martyribus canit ecclesia. Ceduntur gladijs more bidentium: nō murmur resonat: non querimonia: sed corde tacito mens bene ꝯscia: cōseruat patiētiam.

Ex quibus cōcludere possumus: ꝙ sufferre martyrium est actus maxime perfectionis. Et potest ꝓbari ſm Thomā. 2a. 2e. q. 124a. articulo. 3°. sic. Tanto magis aliquis ostēditur esse perfectius ꝛ ardentius amare deum: quanto pro eius amore rez magis dilectā cōtemnit: ꝛ magis odiosam eligit. Cum igitur inter omnia bona sua: maxime amet homo vitam suam. Sicut scriptuz est Job. 2°. Pellem pro pelle: ꝛ cuncta que possidet dabit homo pro anima sua: idest pro vita cōseruanda. Ecōtrario vero inter omnia odibilia: maxime abhorreat mortem: sicut etiam omne aliud animal facit: ut inquit Boetius. 3°. de cōsola. Ergo sequitur ꝙ martyr qui pro Christi amore vitam cōtemnit: ꝛ mortem sustinet: est summe perfectōis ꝛ charitatis. Et hoc est quod saluator inquit Joānis. 15°. Maiorem hac dilectionez nemo habet: ut animā suam ponat quis pro amicis suis. Sed cōtra arguitur sic. Nobilius ꝛ perfectius est propter Christum dare animā: ꝙ corpus: quia anima multo nobilior est corpore. 24a. q. 3a c°. si habes. ꝛ. l. sancimus. C. de sacrosanc. ec. Sed per martyriū homo propter Christū dat corpus: et per obediētiam ꝓ anima: ꝛ propriā voluntatem deo sacrificat. c°. sciēduz. 8a. q. pa. Ergo obediētia perfectior est martyrio. Respōdet beat9 Thomas ubi supra: ꝙ martyriū ꝯplectitur illud sine quo obediētia esse nō potest: scilicet ut aliquis sit obediens usqꝫ ad mortē: ꝛ ideo martyriū est perfectius obediētia: quā in se icludit. A

Secūdo sic arguitur: melius est bonuz quod prodest multis: ꝙ quod uni soli. p°. Ethic. ꝛ. c°. licet quibusdā. de regu. Sed actus gubernādi ꝛ docēdi prodest multis: actus autē martyrij il soli qui patitur: ergo docere ꝛ presidere est perfectius martyrio. Respōdet Thomas ubi supra: ꝙ martyriū nō soli patienti prodest: sed etiaz multis alijs: unde Ambrosius in quadā epistola ait. Martyr cuz patitur nō soli sibi patitur sed etiā cuilibet. Sibi enī patitur ad premiū: cuilibet ad exēpluz: sibi ad requiē: cuilibet ad sanitatem. Exemplo enī eius didicimus in Christū credere: ꝛ mortē nō timere: hec ille. B

Ex quibus patet: ꝙ martyres sunt perfectiores doctoribus: quia ipsi docēt nō soluz verbo: sed etiā facto ꝛ exēplo. Sunt etiā perfectiores virginibus: unde Augustin9 in li°. de virginitate facit cōparationē inter perfectiorē martyrij ꝛ virginitatis. Et tādem cōcludit ꝙ ceteris paribus: perfectio martyrij ē excellētior perfectiōe virginitatis. Beat9 quoqꝫ Tho. in. 4°. di. 49a. inqt. ꝙ licet una aureola sit maior altera ſm quid: simpliciter tñ loquēdo: aureola martyrū est potior aureola doctoꝝ ꝛ ꝟginū: qꝛ cū in martyrio sit pugna difficilior: ꝛ victoria maior: dꝫ etiaz eē excellētior aureola que martyrib9 dat: vñ gl. sup illō Mat. 5°. Bti q ꝑsecutionē patiunt. ꝛc. dicit: ꝙ oēs alie btitudines ꝑficiunt in ista. Eccl'ia q3 in ꝯmemoratione scōꝝ martyres ꝑordinat ꝛ ꝑponit doctorib9: ꝛ ꝟginib9: ad ostēdēdum ꝑeminētiā eoꝝ respectu doctoꝝ ꝛ ꝟginuz. Quoꝝ martyꝝ gl'iam admirās scā mr̄ eccl'ia inqt deo. Que vox que poterit lígua retexē: que tu martyrib9 munera ꝑparas: q̄si dicat nulla. Jō cāit David ꝓpheta ps°. 115°. Preciosa in ꝯspectu dñi mors sanctorū eius: idest ſm Alexādrū de ales ibi. Chara ꝛ grata est deo mors martyrum. Cum eniz ipsi ostēderint operibus arduis: ꝙ super alios deum dilexerunt dicēte Gregorio in quadam omelia pascali. Nā probatio dilectionis: exhibitio est operis. Credendū est ꝙ deus in celesti curia illis precipui amoris signa ostēderet: eos singulari gloria decorādo.

¶ Pars secunda hui⁹ sermonis: de martyrij cōditione.

C

s Ecundo sciendū est s̄m Frācis͡cū de may. in tractatu d̄ martyrio: ꝙ ad verā martyriū tres conditōes requirūtur. Prima dicitur p̄sone discretio. s. ꝙ sit persona discreta: ne seipsū quis interficiat. Deus eni non vult aliquem seipsum interimere: ut martyr fiat: quia si precipit: ne proximū quis interficiat. Exod. 20. a fortiori inhibet occidere seipsum. Et ideo qui se occidit: crudelior est eo qui alium interemit. ff. de bonis eorū. qui. mor. si. cōsci. l. fi. & ibidē dicitur: ꝙ qui sibi nō parcit: multo minus alijs parcet: de quo loquens Augusti. super illud Joannis. 20. Qui odit animā suam &c. inquit. Uide ne tibi surrepat: ut te ip̄m velis interimere: sic intelligendo: ꝙ debeas in hoc mūdo odisse animā tuā. Hinc enim quidam maligni homi͡es atq̄ peruersi: in seipsos crudeliores & sceleratiores homicide: flāmis se donant ac p̄focāt: precipitio se collidunt & pereunt: hoc domin⁹ non precipit. Jmo diabolo precipitiū suggerēti respōdit. Uade retro sathana. Scriptum est enim. Nō tentabis dominū deum tuū. Petro autē dixit: significans qua morte clarificaturus esset deū. Cū esses iunior cingebas te: & ambulabas quo volebas: cū autē senueris: alius cinget te: & feret quo tu non vis: vbi satis expressit: non a seipso: sed ab alio debere occidi: qui vestigia seq̄tur Christi: hec ille.

D

PRopter defectū huius cause: non fuit martyr Ragias: qui seipsū p̄cipitauit & gladio vulnerauit: eligens magis nobiliter mori: q̄z subditus fieri peccatoribus: & contra natales suos: indignis iniurijs agi: ut dicitur primi Machabe. 14°. Sed contra hoc argui potest: de illis qui tēpore persecutionis christianorū se occiderūt: de quibus dicendū est s̄m Augustinū. p°. de ciui. dei c°. 2°. ꝙ illud fecerunt diuina inspiratione: sicut de illis mulieribus: que ne pudicitiā perderent: & ab insectatoribus corrūperentur: se in flumine p̄cipitarunt: quarū ecclesia memoriā veneratur in cathalogo sanctorū. Siliter & de Sansone credendū est: qui seipsū interemit: illud Judicū. 16° dicens. Moriat̄ anima mea cū philistijm. Fuit enī figura domini nostri Jesu christi: vnde de ipso dicitur ibidē: ꝙ multo plures interfecit moriens: ꝙ ante viuus occiderat.

E

SEcunda conditio martyrij dicitur intentionis rectificatio: ut scilicet nō propter aliquā mundanā & tēporalē gloriā: seu vtilitatem: mortē quis subeat: sed propter deū & vitam eternam habendā. Cuius ratio est: quia s̄m Philosophū 2°. de anima. Omnia iuste denoiantur a fine. Et s̄m Ambrosiū in libro de officijs. Intētio tua: operi tuo nomen imponit. Licet ergo aliquod opus bonū sit in se: potest tamen denoiari malū ratione male intētiōis: ut patet de ieiunante: vel faciente elemosynā propter pōpam: aut fauorē humanū. Deus enim cor interrogat: non manū. 14ª. q. 5ª. c°. si quid. & 15ª. q. 6ª. c°. si a sacerdotibus. Et propter defectum huius circūstantie: nō fuit martyr Judas machabeus: quia propter humanā reuerentiā fuit interfectus: noluit enī fugere hostes cum posset mortē sic euitare dicēs. Absit rem istā facere ut fugiamus eos: & imponam⁹ crimē glorie nostre: ut dicit̄ primi Machabeo. 9°. Ex predictis etiā patet: ꝙ ad martyriū perfectū requiritur: ut libenter non inuitus quis moriatur. Quia nullū bonū nisi voluntariū. c°. presens clericus. 20ª. q. 3ª. Et nemo inuitus bene agit etiam si bonū est quod facit: ut inquit Augustinus in p°. cōfessionum.

F

TErtia martyrij conditio dicitur cause iustificatio: ut scilicet pro aliqua iusta causa quis moriatur: nō pro culpa sua. Nam quando propter furtū aliquis suspenditur nunquid martyr vocari potest? Certe non. Hinc prime Petri. 2°. dicitur. Que enim est gratia: si peccātes collaphicati fueritis? Sed si bene facientes patienter sustinetis: hec est gratia apud deū.

G

QUapropter Aug. in sermone de inocētibus inq̄t. Quotiēscūq̄ sctōꝝ martyria celebramus: totiēs laudes saluatoris edicimus. Quotiens asserimus martyrū passiones: totiēs Christi gloriā predicam⁹. Nō enī suscepimus ꝙ passi sunt: sed ꝑ quē passi sunt admiramur. Igitur nō pena in laude: sed fides est in honore magnificam⁹: nō q2 grauioribus subiacuere supplicijs sed q2 iustitie cā grauiora tollerauere supplicia. Nam plures sceleratorū peiores penas vidim⁹ esse perpessos: sed nihil eis prosunt: quia martyres causa iustificat: sceleratos conscientia sua dānat. Et idem super psalmo 34°. sermone secūdo ait. Martyrem non facit pena: sed causa. Nam si pena martyres faceret: omnia metalla martyribus plena essent: omnes cathene martyres traherēt. Oēs qui gladio feriūtur: canonicarētur. Ego discernat̄ cā. Nemo dicat: q2 patior iustus sū: q2 ipse qui primo passus est: pro iustitia passus est.

ideo magna exceptione addidit. Beati qui persecutionez patiuntur propter iustitiā: hec ille. Qui etiam in sermone. 6°. de martyribus dicit. Nemo se extollat ꝛ glorietur de passione. Nam si attendamus solas passiones: coronantur ꝛ latrones. Si de passione gloriandū est: potest ꝛ ipse diabolus gloriari: cuius vbiqꝫ templa euertuntur: vbiqꝫ idola franguntur. Nunquid potest dicere: ꝛ ego martyr sum: quia tanta patior? Ergo homo dei primo eligat causam: ꝛ sic securus accedat ad penā: qꝛ post penam accipiet coronā: hec ille. H

ET ideo Tho. 2ª. 2e. q. 124ª. ar°. 9°. dicit: ꝙ ad martyriū proprie sumptū: requiritur ꝙ qs mortez sustineat pro Christo: iustis de causis: que sunt septē ꝫm Franciscū de may. vbi supra: ꝛ fratrem Aluarū hispanū. in li°. de planctu ecclesie. Prima causa dicit iustitia: qua suscepit martyrium Abel. d quo Matth. 23°. dicitur A sāguine Abel iusti. ꝛc. vbi August. dicit ꝙ in Abel triplex perfectio fuit. s. virginitatis: sacerdotij: ꝛ martyrij: de isto martyrio habetur. 23ª. q. 4ª. c°. nimiū ꝛ c°. q peccat. ꝛ c° si ecclia. ꝛ p°. Petri. 3°. vbi dicitur. Si quid patimini propter iustitiam: beati eritis. ꝛ Matthei. 5°. inqt saluator. Beati qui persecutionē patiuntur propter iustitiam: quoniam ipsorum est regnū celorū vbi. Chriso. ait. Quod hic accipitur iustitia pro omni virtute: sicut etiaz accipitur ab Aristotile. 5°. Ethicoꝝ. Et ideo qñ quis occiditur proter aliquod bonū opus factū amore dei: martyr est. I

SEcūda causa est pati pro lege obseruanda: sicut fecerunt machabei: secūdi Mach. 7° de quibus ecclesia celebrat festum: quia licet ante Christi incarnationez fuerint martyrizati: tamen vt inquit Bernardus. Quod negauit eis temp⁹ concessit martyrij forma: quia eo modo passi sūt: quo ꝛ martyres noui testamēti. Passi enim sunt ne transgrederentur legez dei. Sicut ꝛ isti: ne fidē euangelicam negarent. K

TErtia causa martyrij est: pati loco xpi: sicut fecerunt innocentes: in quorum singulis putabatur occidi xps: de quibus dicit beatus Tho. vbi supra ar°. p°. ꝙ martyrij gloriaz quā in alijs propria voluntas meretur: illi pro Christo occisi per dei misericordiā sunt assecuti. Naz effusio sanguinis pro Christo: vicem gerit martyrij: vnde sicut pueris baptizatis: per gratiam baptismalem: meritum christi operatur ad gloriam obtinendā: ita in occisis pp xpm: meritū martyrij. L

QUarta martyrij causa est cū quis patit pro libertate ecclesie: sicut beat⁹ Thomas archiepiscopus canthuariensis. Et [illegible] hoc martyrio hētur. 32ª. q. 8ª. c°. conuenior. vbi diuus Ambrosi⁹ īqt impatori. Si rapis: si deuoras: si accipis sustinebo. Si aūt extenderis manū tuā ad sanctuariū dei: ibi me sacerdotē inuenies. M

QUinta martyrij causa est pati ꝓpter assertionem veritatis: sicut fecerūt Esaias ꝛ Jeremias: ac Joannes baptista: de quo martyrio habetur. 23ª. q. 4ª. c°. vnusquisqꝫ. Et ideo xjª. q. 3ª. c°. nemo. dicit. Meli⁹ est pro veritate pati supplicium: ꝙ pro adulatione beneficiū. De hoc etiam loquens. Aug in ſmone de decollatione beati Joanis baptiste: ait. Discernēdum: est qui ꝛ pro quo patiantur: et erunt martyres dei: si pro veritate qui xps est patiantur ꝛ legittime coronentur. N

SExta martyrij causa est pati pro charitate: ꝛ salute alicuius: sicut Christus pro humani generis redemptione passus est: vt dicitur prime. Petri. 2°. O

SEd hic queritur nunquid teneatur quis corpus suū morti exponere pro salute anime proximi sui? Et respondit Alexāder de ales in. 3ª. parte summe: in tractatu de charitate: ꝛ Bonauētura in. 3°. di. 30ª. ar. p°. q. pª. ꝛ Tho. 2ª 2e. q. 4ª. ar°. 2°. i corpore questionis ꝙ sic: quod probatur auctoritatib⁹ ꝛ rationibus. Primo: auctoritas habetur: prime. Joannis. 3°. vbi dicitur In hoc cognouimus charitatem dei: quoniam ipse posuit animam suam pro nobis: et nos debemus ꝓ fratrib⁹ animas ponere: vbi dicit glo. Debet qsqꝫ pro fratribus: non animam ponere: sed corporis vitā: que ex anima procedit. Itē Joannis x°. inquit saluator. Bonus pastor animaz suam ponit pro ouibus suis: vbi glo. ait. Quisqꝫ. n. naturaliter est pastor animarum proximorum suorū Unde [illegible] quisqꝫ pro animabus eorum: vitam suam debet dare. Alia auctoritas est Chrisostomi dicentis super Mattheum. Proximum suū nō diligit: nec preceptum implet charitatis: qui pro salute proximi: vitā corporalem non exponit. Rationibus quoqꝫ idē probatur. Prima dicitur bonitatis: cuius fundamentum ponit Aristotiles. 5° Topi. di. Sicut simpliciter ad simpliciter: ita magis ad magis: ꝛ maxie ad maxime. Cū igitur oē bonū naturaliter sit diligibile: primo Ethi. Ergo magis bonū ē magis amabile: ꝛ maxie bonū maxie diligibile. Cum ita que in hoc mūdo reperiāt tria bona. s. bonum exterius adueniēs: quod est bonum simpliciter: bonum corporis: quod est magis bonū: ꝛ bonū aīe: quod est maxime bonū: vt idē Phi. ait. 6°. Ethi. Si homo amat bona tempalia qꝛ bona simpliciter: magis debet amare bona corporalia: qꝛ magis bona. Et maxime bona

anime que omnibus alijs bonis meliora sunt: vt ait Aristoteles. 6°. Politicorum. Et ideo cum maior sit bonitas in anima proximorum: quam sit in omni substantia temporali: et quam in propria vita corporis: magis tenetur quis diligere animam sui proximi: quam omnia bona sua temporalia: et quam corpus proprium: et per consequens obligatur corpus suum morti exponere pro salute anime proximi sui.

P

Secunda ratio dicitur qualitatis. Cuius fundamentum ponitur a Philosopho nono Ethicorum. dicens. Amicus se debet habere per omnia ad amicum: sicut ad seipsum: eo quod amicus est alter ipse. Quod etiam dominus precipit Deuteronomij. 22°. et Matthei. 6°. di. Diliges proximum tuum sicut teipsum. Quo presupposito certum est secundum Bonauenturam in. 3°. distin. 29ª. articulo. p°. q. 3ª. in solutione secundi ar. quod istud aduerbium sicut: accipitur dupliciter Primo pro quadam quantitate et commensurabilitate amoris intensi. Et hoc modo nullus tenetur diligere proximum sicut seipsum. Secundo modo accipitur pro similitudine ad eundem finem et bonum Et hoc modo quilibet tenetur diligere proximum sicut seipsum idest ad illum finem ad quem se diligit Quod si sic est: cum quilibet teneatur preponere salutem anime sue saluti corporis sui: ergo pari ratione tenetur exponere corpus suum pro salute proximi: aliter transgreditur preceptum de diligendo proximum sicut seipsum.

Q

Sed iterum queritur: nunquid ille sit martyr qui mortem sustinet pro liberatione patrie et rei publice et respondet b. Tho. 2ª. 2e. q. 124ª. ar°. 5°. quod causa martyrij est bonum diuinum non humanum sed si bonum humanum pro quo quis moritur referatur in diuinum: siue in ciuitate moriatur: siue in bello: potest martyr appellari: et coronam recipiet martyrij. De taliter morientibus dicitur in. §. filij autem. insti. de excu. tuto. Qui autem pro republica ceciderunt intelliguntur in perpetuum viuere per gloriam: ad hoc etiam potest applicari illud Petrarche in triumphis: qui dicit. Un bel morir tuta la vita honora.

R

Septima causa martyrij est pati pro fide sicut fecit Stephanus Actuum. 7°. et alij martyres noui testamenti: qui proprie martyres dicuntur: quia passi sunt propter testimonium quod pro fide Christi dederunt. Martyr enim grecidem est: quod testis latine: vt ait Augustinus in sermone. 5°. de beato Laurentio et Isidorus. 9°. Ethimo. licet, quando apostolus dicat ad Romanos decimo. Corde creditur ad iustitiam: ore autem confessio fit ad salutem: ex quo videtur innuere: quod quis non sit in statu salutis nisi aperte confiteatur fidem Christi: etiam vbi est periculum mortis. Tamen secundum quod inquit b. Tho 2ª. 2e. q. 3ª. ar°. 2°. hoc non intelligitur esse de necessitate salutis nisi pro loco: et tempore: et secundum alias debitas circunstantias quando. s. propter subtractionem huius confessionis et testificationis subtraheretur honor deo debitus: vel salus proximi impediretur: vt si quis in terro garetur de fide et taceret: et ex hoc crederetur quod non haberet fidem: vel quod fides non esset bona: vel alij propter taciturnitatem auerterentur a fide. In huiusmodi enim casibus tenetur quis ad apertam fidei confessionem non obstante mortis periculo quia potius quis tenetur mortem subire: et omnia mala tollerare: quam fidem negare: vel alteri peccato consentire. c°. ita. ne. 32ª. q. 5ª. et 22ª. q. 2ª. c°. ne quis. et 23ª. q. 8ª. c°. conuenior. et c°. quisquis. xjª. q. 3ª. ac. c°. sacris. extra quod metus can. cum similibus. Facit ad hoc quod inquit. Arist. p°. Ethi. di. Melius est mori quam agere contra bonam virtutem. Et in li° de secretis secretorum: ad Alexandrum iterum ait. Prius eligenda est mors: quam offensio preclarissime virtutis. Et eandem sententiam scribit Seneca ad Lucillum et Tulius in. p°. de officijs. Quapropter inquit glosa super illud Joannis. 4°. Timor non est in charitate. Qui charitatem Christi habet non timet mortem suscipere pro Christo. Qui timet pro Christo suscipere mortem: minime charitas Christi in eo est. Non est ergo timenda occisio propter Christum quadruplici ratione. Primo quia miles non timet exponere morti roncinum pigrum quando sperat accipere a rege dextrerium velocem. Piger roncinus est corpus nostrum ad omne bonum opus tardum et pigrum: post cuius mortem accipiemus dextrerium: velocem idest ipsum corpus gloriosum velocissimum quia: per dotem agilitatis. Sapientie. 3°. Fulgebunt iusti: et tanquam scintille in arundineto discurrent: et Esaie. 40. Qui sperant in domino mutabunt fortitudinem: assument pennas vt aquile: volabunt et non deficient. Secunda ratio est: quia libenter sustinet quis rationem grossi sacci: vt habeat indumentum bissini subtilissimi. Saccus grossus est corpus nam post cuius lacerationem induemur vestimento bissino idest ipso corpore glorificato: per dotem subtilitatis. Apocalypsis. 19°. Datum est ei ut coope-

periat se bissino splendenti et candido. Tertia ratio est: quia libenter permittit homo frangi carcerem tenebrosum q̄n sperat venire ad palaciū lucidū: carcer tenebrosus anime est corpus nr̄m: post cuius fractionem recipiemus palacium lucidum: id est ipsum corpus glorificatum per dotem claritatis. Math. xiii. 3°. Tunc fulgebunt iusti sicut sol in regno patris eorū. Quarta rō est: quia libenter permittit homo destrui domum luteam et casuram: ut possit recuperare domum lauream et eternā. Domus lutea et casura est corpus nostrum: de luto factum et morti adductum. Post cuius destructionem recipiemus domum eternam: id est ipsum corpus glorificatum per dotem immortalitatis: secunde ad Corinthi. 5°. Scimus enim quoniam si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur: q̄ edificationem ex deo habemus domum non manufactam: sed eternam in celis. Et ideo omnes christiani debent se preparare ad tollerandā mortem pro defensione fidei Christi in persecutione antichristi in proximo imminens. Nam taliter morientes potius q̄ fidem negare: gloriosam assequētur martyrij palmam: vnde Seneca ad Lucillum inquit. Fortiter pro virtute mori gliosum est.

¶ Pars tertia huius sermonis de martyrij variatione.

Quo ad tertiam partem nostri sermonis: sciēdum est scōm Franciscum de mayronē vbi supra: q̄ tria repiuntur martyrij genera. Primum est: cuius passio in anima et corpore redundat. Sicut fuit martyrium Christi: qui in anima et corpore ineffabiliter afflictus fuit: vnde in eius persona exclamat Jeremias Trenorū primo. O vos omnes qui transitis per viā attendite et videte: si est dolor sicut dolor meus. Sed hic queri potest quare dominus noster martyrium suum voluit pati in cruce? Et respondetur scōm Thomam in tertia parte summe: questione. 46ª. articulo. 4°. et magistrum Bertholomeum de pisis in conformitatibus beati Francisci. libro. 3°. q̄ multis de causis. Primo ratione satisfactiōis: ut sicut in ligno sciētie boni et mali facta est humani generis perditio: Adam et Eua de ipso sumendo: sic in ligno crucis fieret eius reparatio et redēptio: vnde deo canit ecclesia. Qui salutem humani generis in ligno crucis cōstituisti: ut vnde mors oriebatur: inde vita resurgeret. Et qui in ligno vincebat: in ligno quoq̄ vinceret: per Christum dn̄m nostrū. Et ideo de ipso dici pōt illud Sapiētie. 14°. Benedictum lignū per quod fit iustitia: voluit ergo Christus ligno crucis affigi: quasi restituens qḋ Adam sumpserat: vnde potest dicere cum psalmista. Que nō rapui tunc exsoluebā: de quo Augustinus in quodā sermone de passione ait. Cōtempsit Adam preceptum: accipiens ex arbore pomum. Sed quicquid Adam perdidit: Christus in cruce inuenit: hec ille. Unde ipse inquit homini illud Canticorum. 8°. Sub arbore mala suscitaui te. Ibi corrupta est mater tua: ibi violata est genitrix tua. Sicut ergo primi parentes multipliciter peccauerūt: sic Christus in passione sua multimode satisfecit. Nam primo contra peccatum oculorum quando curiose nimis conspexerūt lignum videntes q̄ esset pulchrum visu. etc. Genesis. 3°. ipse fuit vellatus in facie. Marci. 14°. sicut predixerat ei pater eternus Ezech. 12°. dicēs Faciē tuam vellabis: id est vellari permittes: et nō videbis terram: quia portentū dedi te domui israel. Secundo cōtra peccatū manuum in attractando et aripiēdo pomum: fuit in manibus suis clauis asperrimis perforatus. Quas plagas videntes angeli cum ascendisset in celum cum stigmatibus: interrogauerunt eum dicentes illḋ Zacharie. 13°. Quid sunt plage iste in medio manuum tuarum. Et ipse respōdit. His plagis plagatus sum in domo eorum qui me diligebant: id est in terra iudeorum qui me diligere debebāt: tanq̄ eorum messiam et regem: ac illorum stirpe natū. Tertio contra peccatum pedum quibus ad pomum vetitum perrexerant fuit in pedibus suis vulneratus: ut merito dicere potuerit illud Job 30. Pedes meos subuerterunt et oppresserunt. Quarto contra peccatum gustus: quo pomum prohibitum comederunt: fuit felle et aceto potatus: vnde inquit illud psalmi. 68. Dederunt in escam meam fel: et in siti mea potauerunt me aceto. Quinto contra peccatum narium: quo pomi fragrantiam odorauerunt: ipse in monte caluarie fuit crucifixus: vbi immundicie ciuitatis portabātur: ex quibus eius odoratus fuit afflictus: et verificatum fuit illud Esaie. 3°. Et erit pro suaui odore fetor. Sexto contra peccatum aurium: quibus suggestionem diaboli per serpentem audierunt: fuit verbis derisorijs blasphematus: iuxta illud Luce. 23°. Stabat populus expectans: et deridebāt eum principes cū eis. etc. Unde dicere poterat illud Job. 30. Nūc derident me iuniores tpe: quoꝝ p̄res nō dignabar ponē cū cāib⁹ gregis

mei. Septimo cõtra peccatum cordis: quo mīn⁹ auide pomum cõcupierunt fuit in latere lācea⁹ Joānis. 19°. Et verificatum fuit illud qd in psona eius predictū fuerat Job. 16°. Circūdederunt me lanceis suis: quorū vnus cōcidit me vulnere super vuln⁹ irruens in me sicut gigas. De hac autem satisfactione inquit Augu. in li°. de symbolo. tractatu. 3°. His gradib⁹ quib⁹ pierat humana natura: a Christo reparata est. Adam superbus: humilis xp̄s: per feminam mors: per feminā vita: per Euam interitus: per Mariā salus. Illa corrupta secuta est seductorem: hec integra pepit saluatorem. ꝛc. Secūda ratio quare xp̄s in cruce passus est martyrium suū dicit purgationis: siue mūdationis: de qua Chriso. in sermone de passione: ꝛ sup illud Joānis. 3°. Oportet exaltari filium hominis: ait. Exaltari audiēs suspēsū intelligas in altum: ut sanctificaret aerem qui sanctificauerat terram ambulādo sup eam: iuxta illud Colo. p°. Pacificās per sanguinem crucis eius: siue q̄ in celis sunt: siue que in terris: ꝛ Aug. in sermone de passione dicit. Ideo non sub tecto sed sub celo crucifixus est: ut aerem mūdaret. Aer enim mūdaē cū in altitudine crucis ouis immolabatur. Terra etiam purgabaē: quia stilabat sanguis de latere dn̄i sup eam: hec ille. Quia ergo Christus terrā sanctificauerat in ea nescendo ꝛ ꝯuersando ꝛ aquam in ea se baptizari faciendo: ꝛ sup mare gradiendo. Ignem vo sanctificaturus erat spiritum sanctū in specie ignis suis fidelibus trāsmittendo: ideo ad sanctificationē ꝛ purgationem oīum elementoꝝ cōueniebat: ut aerem purgaret ꝛ sanctificaret in eo moriēdo. Tertia ratio dicit cōmunicatiōis. Nam qꝛ aer est magis comune elemētum q̄ alia: pōt enim homo habere ꝓpriam terram: aquāqꝫ ꝓpriam: ꝛ ignē ꝓprium: sed nō ꝓprium aerem: ideo Christ⁹ voluit in aere crucifigi: ut ostenderet ꝙ sicut aer oībus est cōis: ita ꝛ passio sua fuit cōis oībus. s. illis qui sunt in celo eos reparādo: illis qui sunt in mūdo eos saluādo: existētibus vo in purgatorio ꝛ limbo eos liberādo. Et ideo in cruce poterat dicere. Accepi communem aerem. Sap. 7°. Oēm sollicitudinem faciens de comuni vestra salute. Quarta ratio dicit mediationis. Sicut enim aer est medius inter celum ꝛ terrā: sic Christus fuit mediator inter deū ꝛ hoīem: ad Gal. 4°. Mediator nō vnius est nature sed duplicis. s. diuie ꝛ humane. Et ideo sicut aer ex parte superiori habet puritatem per quā cōuenit cum celo: ꝛ ex parte inferiori habet quādaꝫ grossiciem per quā cōuenit cum terra: sic etiam xp̄s cum deo cōuenit ratione diuine nature: cum hoīe vero ratione humanitatis assumpte: ꝛ ideo ascēdit in aere super crucem: ut ostenderet se esse verum mediatorem qui ad pfectam recōciliationem faciēdam inter deum ꝛ hoīem possꝫ mittere manum suam in ambobus Job. 9°. §§

Quinta ratio dicitur attractionis. Quia enī homo in terra iacebat ꝛ sursum ascendere nō poterat: ideo xp̄s ad terras venit ut ascensum hoīum prepararet: ꝛ humanum genus ad celū per ipsum ascēdere posset. Si enim Christ⁹ semp mansisset in celo fuisset in loco nimis alto: nec homo ad ipsum se erigere potuisset: ꝙ si in terra stetisset fuisset in loco nimis depresso. Et ideo voluit pati in loco medio: idest in aere ut homo ad ipsum posset ad celum ascēdere: ꝛ propter hoc dicebat iudeis Joānis. 8°. Cum exaltaueritis filium hoīs: scilꝫ in aere ipsum crucifigendo tūc cognoscetis qꝛ ego sum: scilꝫ qui vos ad celum pduco ꝛ traho: vnde etiam dicebat Joānis. 12°. Si exaltatus fuero a terra: oīa traham ad meipm̄. Traxit nāqꝫ celestia: patrem recōciliando. Itē terrestia gētilem populum ad fidem deducēdo. Et infernalia: sanctos patres qui erant in limbo extrahēdo. Et ideo voluit in cruce exaltari ut per caput sursum: nos deo recōciliarꝫ: per pedes deorsum infernum cōculcaret: iuxta illud Esa. 54°. Qui dicit profundo desolare: per manum dextrā ad aqlonem extēsam: gentes in frigore infidelitatis positas attraheret: per manum sinistram ad austrū expāsam: iudeos in quib⁹ aliquādo calor fidei viguerat cecitatis sue merito reprobaret. Dicit qꝫ Grego. naçāçenus ꝙ figura crucis a medio contactu in quattuor extrema partita: significat vtutem ꝛ prouidētiam eius qui in ea pependit diffusam in toto orbe terrarum: ꝛ Chriso. ait: ꝙ Christus in cruce expansis manibus moritur: ut altera manu veterem populum: altera vo eos q sunt ex gentibus trahat: vel ut ostēderet se iuxta quattuor partes crucis fecisse hoīum redēptionē: angeloꝝ restaurationem: diabolice potentie subiugationem: ꝛ a limbo patrum liberationem. Lactā. vero in. 4°. diui. insti. inqt. Illa etiā precipua fuit causa cur deus crucem maluerit: ꝛ illum in cruce exaltari fuit necessitate: ut omnib⁹ gentib⁹ passio eius innotesceret. Nam qm̄ is qui in patibulo suspendit cōspicuus est omnib⁹: ꝛ ceteris altior: crux potius electa est que significaret illū tam cōspicuum: tāqꝫ sublimem futurum: ut ad eum cognoscēdum pariter ꝛ colēdum cūcte nationes ex omni orbe cōcurrerent. Deniqꝫ nulla gens tā inhumana est: nulla regio tā remota: cui aut passio eius: aut sublimitas maiestatis ignota sit. Extendit

tendit ergo in passione manus suas: orbē qȝ di/
mensus est: ut iā tūc ostenderet ab ortu solis vsqȝ
ad occasum: magnū populū ex oībus linguis ꝛ
tribubus cōgregādū: ꝛ sub alas suas eē ventuꝛ:
signū qȝ illud maximū atqȝ sublime frontib⁹ suis
suscepturū. Cuius rei figuraȝ iudei etiā nunc ex/
hibent cū limina sua de cruore agni notant: hec il
le. Crucifixus aūt noster sex modos peccatores
ad se trahit. Primo p capitis iclinationē: sic amic⁹
nutu capitis amicum vocat: vt det sibi osculum.
Qd quidē osculū valde desiderabat humanū ge
nus dicēs. Can. 8°. Quis det te fratrē meū suggē
tem vbera matris mee: ut inueniā te foris ꝛ deo/
sculer te. Tenet. g°. xp̄us in cruce caput inclina/
tum triplici ex cā. Primo rōne recōciliatōis: so
let. n. qui aliū sibi vult recōciliare caput inclina/
re: ꝛ osculū sibi dare: ꝛ ideo ipse caput iclinat vt
osculū nobis porrigat ꝛ recōciliationē faciat: qd
osculum desiderabat spōsa. Can. p°. dicēs. Oscu/
letur me osculo oris sui. Secūdo rōne eleuatōis:
solet. n. q aliū vult erigere seipsum iclinare: ꝛ illū
ad alta eleuare. Et ideo xp̄us caput suū iclinauit
ꝛ de colo scalam fecit: ac nos ad p̄riam eleuauit.
Joannis. 15°. Nemo venit ad p̄rē nisi p me ꝛc.
Tertio rōne exauditionis: solet. n. homo libenter
aurē inclinare ei quē vult benigne exaudire: xp̄s
g°. caput inclinās aurē dextrā nobis porrigit. Et
sinistrā a nobis auertit. Auris aūt dextra: est eius
misericordia quā modo nobis libēter impēdit: si
nistra vo ē ei⁹ iustitia quā mō a nob libēter auer
tit: dicere quoqȝ possum⁹ ꝙ xp̄us in cruce caput
inclinatū ad dexterā tenuit: siue vt p hoc significa
ret ꝙ patiebatur ꝓpter peccatū qd fecerāt primi
parentes cū dextera: siue vt per hoc inueret ꝙ nō
vocat hoīem ad leuā. i. ad vitaȝ temporalē: sȝ ad
dextrā. i. ad celestem vitam: siue vt per hoc osten
deret ꝙ in his que facimus nō sinistrā sed rectā
intētionem habere debemus: iuxta illō Matth.
5°. Nesciat sinistra tua qd faciat dextera tua. Se
cundo trahit ad se per brachiorū extēsioneȝ: sicut
mater trahit ad se puerū brachia aperiendo: quo
rum aptione veniēdi fiduciā ei prebet. Deus aūt
habet duo brachia. s. gratiā ꝛ gloriam que ambo
olim clausa tenebat: quia nulli pene dabat gratiā
suā: ꝛ neminē recipiebat ad suam gloriā. Tandē
aperuit brachiū sinistrū sue gratie: recipiēs i gra/
tia sua populū israel: sed tamē dextrū brachium
clausum tenebat: qꝛ nullum ad suā gloriā admit
tebat. Modo aūt ambo brachia habȝ aperta ꝛ
extensa: quia omnes ad suā gratiaȝ paratus ē re/
cipere ꝛ ad gloriā introducere. Et ideo qlibet fide
lis pōt dicere illud. Can. 2°. Leua ei⁹ sub capite
meo ꝛ dextera illius amplexabitur me. Et qlibet
beatus dicere pōt deo cū psalmista. Tenuisti ma/
num meā: ꝛ in voluntate tua deduxisti me: q̄tuȝ
ad primum brachiū gratie: ꝛ cū gloria suscepisti
q̄tuȝ ad scdm. Tertio trahit per manuū perfora
tioneȝ sicut liberalis trahit egenū ad remedium ad
se. Christ⁹. n. in cruce habuit man⁹ apertas: confi
xas: ꝛ pforatas. Apertas ad innuendum ꝙ dat oī
bus faciliter ꝛ liberaliter gratiā suam. Vñ illi in/
quit ps̄. Aperis tu manū tuā: ꝛ imples omne aial
benedictione: ꝛ ad Hebre. 12°. ait apostolus Tan
q̄ filijs offert se deus: ꝛ Sapiētie. 6° dicit. Pre/
occupat qui se cōcupiscunt: habuit etiā man⁹ cō
fixas ad innuēndū ꝙ dat imutabiliter ꝛ pseuerā
ter. Eccle. 2°. Respicite filij nationes hoīum: ꝛ sci
tote qꝛ nullus sperauit in dño ꝛ ꝯfusus est: ꝛ pmā
sit in mādatis eius: ꝛ derelictus est: pauci autem
sunt qui habeāt istā immutabilitatē: ꝛ pseueran/
tiaȝ seruiēdi ꝛ bñfaciendi. Naȝ de multis dici po
test illud ps̄. Cōfitebitur tibi cuȝ benefeceris illi.
Et Eccle. 6°. dicitur. Est amicus socius mense: q
nō permanebit in die necessitatis. Ipse vero dñs
xp̄us nō solū bonis qui ei seruiūt: sed etiaȝ malis
qui eū offendunt tribuit sua beneficia: iuxta illud
Matth. 5°. solē suū oriri facit sup bonos ꝛ ma/
los: habuit etiaȝ manus pforatas: qꝛ omnib⁹ dat
largiter ꝛ abundāter. Sicut. n. vas pforatum lar
giter effundit. sic xp̄us largiter tribuit p̄. ad Thi.
6°. Qui prestat nobis abūde: ꝛ Jacobi. p°. Qui
dat omnib⁹ affluenter ꝛ nō improperat. Non so
lum aūt est liberalis: sed quodāmodo prodigus:
qꝛ hȝ manus pforatas. Sicut dicitur de aliquo
prodigo qui nihil sibi scit retinere. Iste habȝ ma
nus pforatas: vas enim perforatum nihil retine/
re potest. Nonne prodigus esset qui pro potu pa
trimoniū suum daret: xp̄us autem pro potu aque
frigide dat patrimoniū celestis glorie Matthei.
10°. Quicunqȝ dederit potū vni ex minimis istis
calicem aque frigide: amen dico vobis non per/
det mercedem suam. Licet ergo xp̄us semper in
vita sua fuerit liberalissimus: qa multa ꝛ innu/
mera bñficia humano generi exhibuit: tamē in
fine vite sue quodāmodo fuit prodigus: quia ni/
hil sibi retinuit sed omnia alijs donauit. Nā Pe
tro dedit ecclesiam: Joāni matrem suam charissi
mam: patri dedit animam suam preciosissimaȝ: ꝛ
latroni dedit paradisum: Nichodemo ꝛ Joseph
dedit corpus proprium: nobis oībus dedit suam
carnem sacratissimam ꝛ sanguinem preciosissi/
mum in cibuȝ ꝛ potum: crucifixoribus vestimen
ta: ꝛ lanceatori restituit visuȝ. Quarto trahit per
lateris apertionem: vt suum amoreȝ ostendat.

Amor enim aliquādo ostendit ex sermone: q2 qñ cor abundat in amore: os etiam abundat in sermone Matthei. 12°. Ex abundātia cordis os loquitur. Aliquādo aūt amor manifestat in opere: quia f3. Grego. in omelia pēthecostē. Probatio dilectionis: exhibitio est operis. Iste vero amorē maior priore: & ideo .p^c. Ioānis. 3°. dicitur. Non diligamus vbo neq3 lingua. s. tantūmodo: s3 opere & veritate. Aliquādo aūt amor radicatur i corde: de quo dicitur Deute. 6°. & Matth. 22°. Diliges dñm deum tuū ex toto corde tuo: & iste amor cordialis est perfectissimus: sine quo alij amores nihil valent. Primū amorē xpus nobis ostenderat in sua salubri eruditione, & doctrina: secūdu3 etiā ostenderat in multiplici beneficio & largitiōe: sed tertium. s. cordialem amorē: nobis ostendit in lateris apertione: per quā manifestauit q̄tu3 nos dilexit: qualiter & propter quid. Quantum quia plusq̄ cor suu3: iuxta quod pro nobis voluit vulnerari. Sic eni loquitur mater filio. Fili tu es cor meum. Plus te diligo corde meo. Qualiter aūt quia ex intimo amore cordis ut. s. cor eius videamus: & q [illegible] amore cordiali nos diligat certi sim9. Sic enim loquitur amicus cum amico: vtinam videres cor meū. Et ideo Bernar. inquit. Clau9 penetrans: clauus reserans factus est mihi: quid nisi ut videam per foramē? &c. ppter quid vt ad instar columbe ab insidijs demonū in ipso foramine abscondamur. Can. 5°. Ueni columba mea in foraminibus petre. Quinto trahit per pedum affixione3: sicut amicus positus in carcere trahit amicum ad se visitandū: xpus nāq3 propter nos [illegible] incarcerari fecit: quando pro nostra salute in cruce affigi voluit. Debemus ergo ad ei9 pedes currere: q2 sicut dicitur. Deute. 33°. Qui appropiquat pedibus eius accipiet de doctrina illi9. Ad pedes igitur currant peccatores & tribulati. Nam vnus pes eius est vnctus oleo: idest eius misericordia viscerosa. Deute. 33°. Tingat in oleo pede3 suum peccator ergo ad istū pedem accedat & medellam ac sanationē inueniet. Ipse eni3 ait Esa. 16°. Spiritus domini super me: eo q vnxit me vt mederer cōtritos corde. Secūdus pes est vnct9 sanguine: & iste ē passio ei9 glosa: de quo pede ait ps°. Intingat pes tu9 i sanguine &c. & ad istū pedem debent accedere tribulati & inueniēt cōsolationem: q2 [illegible] ait. Gre. Si passio dñi ad memoriam reuocetur: nihil est adeo durū qd nō equo animo tolleretur. Amplexari igitur debemus pedes domini cōfixos in cruce: vt nobiscum pmaneat. Signū nāq3 esset perfecti amoris: si amic9 cum amico se faceret cōpediri ut secu3 maneret. Christus aūt in hoc exilio veniēs ad nos: voluit in pedibus cōfigi tanq̄ cōpeditus: vt ostenderet q nobiscū manet libēter. Prouerbio. 8°. Delitie mee esse cū filijs hoīum. Item manet vtiliter: vñ de ipsa sapientia diuina dicit Salomō sapientie 7°. Uenerunt aūt mihi omnia bona pariter cu3 illa. Manet quoq3 perseueranter. Vñ ait Matthei vltio. Ecce ego vobiscū su3 vsq3 ad ɔsumationem seculi. Sexto ad se trahit per sui corporis extensionem postq̄. n. pro nobis taliter se extendit debemus & nos ad ipsum extendi & ab ipo trahi. Nam extendit se pro nobis [illegible] celo vsq3 ad virginis vterum: de vtero in presepium: de presepio in mūdi exiliu3. In quo semper se extendit in nostrum obsequium. Primo ab infantia vsq3 ad pueritiā: quia in infantia [illegible] circuncisione sanguinem suum fudit. In pueritia vero sub parētum obedientia se extendit. Luce. 2°. Secūdo a pueritia vsq3 ad iuuentutē quia in sua iuuentute nos instruxit: miracula fecit: & beneficia multa impēdit. A iuuentute etiam sua se extendit vsq3 ad finem vite sue: quia crucem ascendit & per passiōe3 nos redemit: & sic extendit se d mūdo vsq3 ad patibulum: post mortem vero se extendit vsq3 ad limbum: & inde sanctos patres eduxit. De limbo autem iterum se extendit vsq3 ad mundu3: quando gloriose resurrexit. Postmodu3 vsq3 ad celum: quando mirabiliter ascendit. Tandem extendet se vsq3 ad iudicium: quando veniet iudicare viuos & mortuos. Extēdamus ergo nos ad ipsum per opera bona: ut ipse ad nos se extendat per sua beneficia: de quo dicitur ps°. 54°. Extendit manum suam in retribuendo. Notandu3 est aūt q quattuor sunt que naturaliter attrahūt scilicet simile sicut videmus in animalibus: & maxime in hominibus Ecclesiastici. 13°. Omne animal diligit simile sibi: & omnis homo simili sibi sociabit: d auibus quoq3 dicitur. Eccle. 17°. Uolatilia ad sibi similia conueniunt. Item vacuum attrahit sicut patet in ventosa que q̄ cito stupa p ignem euacuatur: si aere non impletur sanguinē ad se trahit. Item calidum sicut patet in calore radiorum solarium: cuius virtute attrahuntur vapores. Insuper quedam proprietates naturales rerum attrahunt: sicut patet in calamita attrahente acum ex virtute proprietatis cuiusdam naturalis. Christus ergo nos ad se attrahit. Primo per similitudinē nře humanitatis. ad Philipp. 2°. In similitudinem hominum factus &c. & ad Hebreos. 2°. Debuit per omnia fratribus assimilari et cetera. Nos igitur qui ad similitudine3 eius creati sumus. Gen. p°. debem9 ab ipso

trahere ad illuz ire per imitationem iuxta illō ad Ephe.5°. Imitatores dei estote sicut filij charissimi. Secūdo nos ad se trahit per vacuum paupertatis. Fuit.n. vacu⁹ i natiuitate: in vita ꝛ in morte. In natiuitate fuit vacu⁹ ꝛ ab oib⁹ reb⁹ necessarijs. Nō.n. habuit lectū vbi reqesceret: sed in ꝑsepio fuit reclinat⁹: nō pānos qb⁹ inuolueret sicut merebatur: sed viles tātū pāniculos: nō fuiētes qui astarēt: sed boué ꝛ asinum. ꝛc. Secundo fuit vacuus in vita qa nō habuit domū habitandum Matthei.8°. Vulpes foueas habent ꝛ volucres celi nidos. Filius autem hominis nō habet vbi caput suum reclinet: nō etiā habuit diuitias ad possidēdū.2ᵉ.ad Cor.8°. Propter nos egen⁹ factus est cū esset diues: nō cibos ad comedēduz quia sepe esuriuit: iuxta illud Matthei.21°. Mane fuerteś ad ciuitatē esuriuit. Tertio fuit vacu⁹ in morte: eius eni corpus fuit vacuū ꝛ euacuatū sāguine: ita ꝙ remāsit in cruce aridū sicut lignuz Vñ ipse dominus iquit per psalmistā. Aruit tanꝗ testa virtus mea: ꝛ anima eius fuit vacua omni cōsolatione: ꝛ plena tristitia ꝛ dolore: Math. 26°. vbi ait. Tristis est anima mea vsq; ad mortē Eius quoq; familia fuit euacuata fide: quia omnes apostoli fidē perdiderūt. Eius etiā passio fuit vacua vtilitate ꝛ valore: quia illa die tm̄ vnuz latronez est lucratus: vñ dicere poterat illud Esa. 49°. In vacuum laboraui: ꝛ vane fortitudinem meam consumpsi. Tertio trahit nos per calidū charitatis: de qua Joannis.15°. ipse ait. Maiorem hac dilectionem nemo habet ꝛc. Ipse enim dominus Christus i passione sua fuit totus calidus igne amoris: quod per quattuor signa ostendi potest: que sunt signa in aliquo vehementis caloris. Primum ē: quia valde sudauit. Quando enim quis sudat in facie ꝛ in toto corpore: signuz est intensi caloris. Christus autem sudorem tantum emisit ꝙ in terram defluebat. Luce.22°. Ex quo patuit ꝙ tantum habebat calorem in corpore: ꝙ humorem flegmaticum in sanguinem conuertebat: ꝛ in tanta abundantia: ꝙ ex poris totius corporis in modicum sudoris sanguinei exibat. Secundum signum est: ꝙ vestes ferre non potuit sed nudus in cruce ascendit: ac si ipso facto diceret. Tanto igne ardeo ꝙ vestes ferre non valeo. Et hoc figuratum fuit secundi Reguz.6°. vbi dicitur ꝙ Dauid nudus ludebat ante archā domini. Archa enim domini figurabat crucem Christi in qua profunda dei misteria continent. vbi Christus nudus lusit: quia nudus ꝛ gaudēs crucem ascendit. Tertium signum est: quia sitiuit ꝛ potum petijt: dicens sitio: Joannis.19°. quod indicium fuit magni caloris: vnde Bernardus ait. Sitio ꝛ non doleo inquit Christus: o domine quid sitis? Fidem vestram: salutem vestram: ꝛ gaudium vestrum: plus animarum vestraruz ꝗ corporis mei me tenet cruciatus: ꝛ ideo si non mei: saltem vestri misereamini. Quartum signuz est: quia totus in cruce rubicundus fuit. Homo enim qui stat ad ignem efficitur rubicundus in facie. Christus autem ad ignem charitatis non solum steterat sed ipso totus inflāmatus erat: ꝛ ipsum secum semper habebat: de quo Luce.12°. dixit. Ignem veni mittere in terraz: ꝛ adeo isto igne ardebat: ꝙ propter nostrum amorē de celesti habitatione descendit: ꝛ se ipsum in mortē dedit: iuxta illud Jere.12°. Reliqui domum meam ꝛ dimisi hereditatem meam. Dedi dilectam animaz meam in manibus inimicorum meorum. Quia autem totus ardebat in corde: ideo calorem suuz demonstrauit facie rubicunda: ꝛ totius corporis rubore. Fuit enim totus cruentatus in cruce: iuxta illud Esa.63°. Quare rubrum est indumentum tuum: ꝛ vestimenta tua sicut calcantium in torculari? ꝛ Can.5°. ait eius spōsa. Dilectus me⁹ candidus est. s. per puritatem: ꝛ rubicundus: per charitatis feruorem ꝛ calorem: ꝛ ideo isto calore omnes ad se trahere debet. Quarto nos ad se trahit per proprietatem naturalem pietatis: quia ei proprium est misereri semꝑ ꝛ parcere. Sicut enī adamas naturaliter attrahit ferruz: sic ꝛ xp̄i pietas ad se trahit omne cor duruz: iuxta illud Job 21°. Post se oēm hominē trahit qđ exponi dz sicut etiā exponit illud. Oia trahā ad me ipsuz. i. de omni genere: vt sit distributio: non ꝓ singulis generū: sed pro generib⁹ singulorꝫ: oēs ergo hoies idest de oibus hoium cōditionibus ad se trahit: vel oia ad se trahit. i. cūcta naturā humanā integrantia: ꝫm Augu. s. corpus ꝛ aiam. Rogo ergo te bone Jesu crucifixe: ut corpus ꝛ animā meam ad te trahas dicēs illud. Can.p°. Trahe me post te. SSS

Sexta ratio quare xp̄us voluit pati martyrium crucis: ꝛ super oia exaltari eam dicitur saluationis: de q̄ ipse saluator ait Joānis.3°. Sicut Moyses exaltauit serpētē in deserto: ita exaltari oportet filiū hois: ut ois q credit i eū hēat vitā eternā: ꝛ iō Ber. ꝑdcā ꝯfirmās i ꝫmone de passione dn̄i inqt. Quis non rapiatur ad spem salutis ꝛ impetrāde fiduciā: dū eius in cruce ꝯsiderat corporis dispositionē: videlꝫ caput inclinatū ad osculandū: brachia extensa ad amplexandū: manus optas ad largiendū: latus aptuz ad diligendū: pedes clauis affixos ad nobiscū ꝯmanēdū: totiusq;

corporis extēsionē ad se totū nobis impendēdū: hec ille. Predictā autem similitudinē serpentis posuit saluator: ut ostēderet ꝙ sicut aspiciētes illū serpētem eneū in altū exaltatum: qui serpens nullum habebat venenum: sed figura erat serpentis: scilicet peccati: sanabātur a veneno: ⁊ a morte liberabātur: sic illi qui aspiciūt per fidē ⁊ deuotionē ad ipm dominū in cruce exaltatū nō pro peccatis suis que nūꝙ habuit sed pro alienis: iuxta illud ad Romanos. 8°. Misit deus filium suū in similitudinem carnis peccati. ⁊c. saluātur a veneno peccati ⁊ a morte eterna: ut inquit Augustin⁹ in lib°. de baptismo paruulorū. Septimo decuit Christū mori in cruce ratione ostēsionis: ut scilicet ostēderet nullum genus mortis a suis fidelibus esse timendū: cum ipse crucis patibulum sustinuerit: qua morte nulla est dolorosior: vituperosior: horribilior: ⁊ execrabilior: vnde Augusti. in lib°. 83°. questionum. ⁊ in li°. de symbolo tractatu p°. inquit. De cruce Christi quid loquar? quid dicā? Extremū genus elegit mortis: ne aliquod genus mortis eius martyres formidarent. Octauo ratiōe perfectiōis: quia hoc genus mortis vniuersarū virtutum in Christo perfectionē demonstrat: vnde Augustin⁹ in lib°. de gratia veteris ⁊ noui testamenti dicit: ꝙ tale genus mortis elegit Christus ut ex lōgitudine: latitudine: sublimitate: ⁊ profūditate crucis: ostēderet se esse magistrū illius doctrine quā tradit discipulus eius Paulus ad Ephesios. 3°. dicēs. In charitate radicati ⁊ fundati: vt possitis cōprehēdere que sit longitudo: latitudo: sublimitas ⁊ profundū. ⁊c. Dicit quoqꝫ ibidē Augustinus: ꝙ per latitudinē crucis que ex ligno trāsuerso cōsurgit in quo extēdūtur brachia: significātur opera bona in charitate dilatata: per lōgitudinē vero crucis in qua corpus stetit: significatur perseuerātia in bono: per altitudinem autem in qua erat caput crucifixi: significatur spes supernorū bonorū: per profunditatē vo crucis: significatur humilitas: quibus virtutib⁹ anima fidelis eleuatur in celū. Nono ratione figurationis. Crux enim in veteri testamēto multipliciter est figurata: scilicet in ligno vite in medio paradisi. Genesis p°. Quia in ligno crucis pepēdit Christus: qui est vita eterna Joānis. 14°. Figurata quoqꝫ est in baculo Jacob quo transiuit iordanē. Genesis. 33°. dicēs. In baculo meo trāsiui iordanem istū: quia per virtutē crucis ⁊ memoriā passionis Christi: transimus omnē amaritudinem huius mūdi: ⁊ ideo etiam figurata fuit i ligno quod aquas Marath amaras fecit dulcorari: quod lignū ostendit deus Moysi: ut habetur. Exo. 15°. Figurata quoqꝫ fuit [illegible] virga aurea que. Hester idest humanā naturam introduxit ad Assuerum regem: idest deum sine cuius extensione ad eius aspectum non poterat introire. Hester. 4°. Item in virga Moysi: cuius virtute Pharao cū exercitu suo fuit demersus in mari rubro. Exodi. 14°. Et in virga Dauid: cum qua perrexit contra Goliam ⁊ eum occidit: primi Regum. 17°. Per virtutem enim crucis deuictus est lucifer: ⁊ cum exercitu suo idest cum sua potestate ⁊ societate [illegible] inferno demersus: ⁊ ideo potest alia ratio assignari que erit decima in ordine: ⁊ dicitur triumphationis: scilicet ꝙ Christus crucem elegit: vt cū illa ⁊ in illa de diabolo triūpharet ⁊ eum supplātaret: vnde secundum Augustinū decepit eum tanꝙ murem. Ait enim. Uenit redemptor ⁊ victus est deceptor: ⁊ quid fecit redemptor captiuatori nostro? tetendit musipulam idest crucem suam ⁊ posuit in ea escam idest sanguinem suum. Ille autem effudit sanguinem non debitoris sed redemptoris: propter quod recessit a debitoribus. Gregorius autem inquit ꝙ decepit eum tanꝙ piscem: quia carnem posuit exterius interius autem occultauit ferreum hamum idest diuinitatem. Diabolus autem voluit capere escā carnis: ⁊ capt⁹ est hamo diuinitatis: vnde Job. 39°. dicitur. An apprehendere poteris Leuiatā hamo: ⁊ fune ligabis linguam eius? Secundum vero Remigium decepit eū tanꝙ auem. Unde exponens illud Job. 40. Nunquid illudes ei quasi aui? dicit. Illusus est diabolus i morte Christi q̄si auis. Nam Christus sue carnis mortalitate abscondit diuinitatem vt laqueum quo velut auē improuidam: eum prudenti irretiuit musipula: hec ille. Hec ergo fuit vna ex causis quare Christus in aere voluit mori in cruce: vt aereas potestates idest demones qui in caliginoso aere dicūtur dominari ⁊ discurrere tanꝙ aues caperet ⁊ debellaret: ⁊ ideo Christus paulo ante passionē suā ait. Joannis. 12°. Nunc princeps huius mundi eijciet foras scilicet mediante cruce que est baculus dei Esaie. 30. A voce domini pauebit Assur virga percussus. Assur. i. diabolus. Ipsa etiam crux dr̄ vga Moysi q̄ s̄pētes deuorauit. Exo. 7°. Qr virt⁹ crucis demones prostrauit: vn̄ Chrisostomus ait. Ubicunqꝫ demones signū crucis viderint territi fugiunt: timētes baculum quo plagam acceperūt. Et ideo canit ecclesia. Per signū crucis de inimicis nostris libera nos deus noster ⁊ psalmista ait. Fac mecum signum in bonū vt videant qui oderunt me ⁊ confundantur. Est ēt crux gladius ⁊ ensis dei vulnerans demones vn̄

Origines ait. Tanta est virtus crucis q si in mé-
te fideliter habeat: nulla libido: nulla peccati ma-
cula poterit preualere: sz cõtinuo ad memoriam
eius totius peccati et mortis fugit exercitus: nul-
lus demonũ prope stare poterit videns gladium
in quo deiectus est. Et Chriso. dicit. Diabolus ti-
met crucẽ quasi ensem: in quo letale vulnus acce-
pit. Crux etiam est vexillũ imperatoris celestis: vñ
canit ecclesia. Vexilla regis prodeunt: fulget cru-
cis misteriũ etc. Et ideo sicut ad visionẽ vexilli re-
gis solent aduersarij eius fugere: sic demones ad
visionẽ istius vexilli fugierũt et sanctos patres q
erãt in limbo dimiserũt. vnde Esa. 13°. dicit. Su-
per montẽ caliginosum. i. super diabolũ leuate si-
gnum. s. crucis: et ingrediant portas. s. ciuitatis su-
perne. Duces. i. sancti patres se et alios discrete du-
centes. Et ideo Esa. 15°. dicitur xpo. Nũquid nõ
tu percussisti superbũ et vulnerasti draconẽ: et po-
suisti profundũ maris viã: vt transirẽt liberati. s.
sancti patres ex limbo educti: et ad Collo. 2°. dici-
tur de xpo. Expolians pncipatus et potestates tra-
duxit illos cõfidenter palam triumphans in se-
metipso. Undecima ratio dicitur cõgregationis.
Sicut enim omnes milites cõgregantur sub ve-
xillo imperatoris sui: sic xpus apprehendit crucis
brauiũ vt sub ipso cõgregati pugnarẽt viriliter
sui milites ꝯtra hostes dei: vnde Esa. xj°. dicitur.
Leuabit dominus signum in nationes: et cõgre-
gabit dispersos iuda etc. vt ergo victoriosi simꝰ in
prelio cõtra demones facimus nobis in fronte si-
gnum crucis: de quo inquit Aug. super ps°. 73°.
Iaz [illegible] frontibus regnũ preciosius est signũ cru-
cis q̃ gẽma diadematis. Duodecima ratio dici-
tur nauigationis. De qua inquit. Chriso. Naui-
gat ecclesia instructa fidei gubernaculo: felici cur-
su per huius seculi mare habẽs deum gubernato-
rem angelos remiges: portus choros oium san-
ctorum erecta in medio ipsa salutari arbore cru-
cis: in qua euangelice fidei vella suspendẽs: spiri-
tu sancto flante ad portũ paradisi deducitur: hec
ille. Et ideo de cruce dicere possumus illud Sa-
pientie. 14°. Exiguo ligno credũt hoies animas
suas: et transeuntes mare partem liberati sũt. ¶
T Ertiadecima ratio dicitur illuminationis: d
qua Chriso. exponens illũ Luce. xj°. Nemo
accendit lucernã et ponit eam sub modio: sz sup
candelabrũ ut luceat omnibꝰ qui in domo sunt.
ait: lucerna est diuina sapiẽtia incarnata: cãdela-
brum est lignũ crucis: lucerna igitur in candela-
bro existens: xpus est pendens in cruce: et ecclesiã
illuminãs. Quartadecima ratio dicitur sessiõis.
De qua ait Leo papa. O admirabilis potentia
crucis: o ineffabilis gloria passionis xpi in qua et
tribunal domini: et iudiciũ mundi: et potestas est
est crucifixi. In solio igitur et sede crucis xpus iu-
dicia sua exercuit: et ius suũ omnibus dedit: vnde
Ambrosius inquit. Auctor humani generis i cru-
ce existens pietatis officia diuidebat: persecutio-
nem apostolis: pacem discipulis: corpus iudeis:
patri spiritum: et virgini Marie paranimphũ.
Latroni paradisum: peccatoribus infernũ: cru-
cem penitentie penitentibꝰ xpianis delegauit: hec
ille. Sicut enim quãdo quis de morte dubitat te-
stamentũ condit: et filijs propinquis: et amicis le-
gata dimittit. Sic xpus nolens intestatus dece-
dere: sedensq in throno crucis testamentum cõ-
didit: in quo predicta legata confecit: et verifica-
tuz fuit illud quod in eius persona pdixerat. ps°.
di. Disposui testamentum electis meis. Quinta-
decima ratio dicitur doctrinationis: vt. s. crux eẽt
cathedra magistralis: vnde Augustinus ait. Li-
gnum in quo fixa fuerunt mẽbra morientis: etiã
cathedra fuit xpi docentis. Docuit enim in titulo
crucis tria genera hoium. s. peccatores ut sperent
et firmiter confidant per crucẽ saluari: et ideo di-
citur Jesus. i. saluator. Itez bonos: vt per crucem
sperent virtutibꝰ adornari: et ideo dicit nazarenꝰ
idest floridus. Itẽ beatos: ut per crucẽ sciãt se in
celestibꝰ coronari et iõ dr rex iudeoꝝ. Possumꝰ
aũt dicere q xps i cruce docuit pfectõez vite: sapi-
entie et sciẽtie. Primo vite perfectionẽ: per duodẽ-
cim gradus scale perfectionis qua ad celum ascẽ-
ditur: primus gradus est mundi abdicatio quez
ostendit dum nudus in cruce pependit: quasi dice-
ret illud Matth. 19°. Si vis perfectus esse: vade
et vende omnia que habes et da pauperibus et se-
quere me: qz eniz impossibile est aliquid eẽ simul
sub duobus actibus cõtrarijs: opposita nãq nõ
possunt simul et semel in esse eidem subiecto. 4°.
Metha. Ideo nemo potest perfecte seruire simul
deo et mundo Matthei. 6°. Secundus gradus
est abnegatio sui quẽ ostendit: quia exinaniuit se
metipsuz etc. ad Phi. 2°. Item dixit patri Mat-
thei. 26°. Fiat nõ sicut ego volo: sed sicut tu: quasi
nos instrueret dicens. Quia conformitas volun-
tatum: est principium dilectionis et amicitie sm
Tulium in libꝰ. de amicitia: ideo vbi remanet vo-
luntatis proprietas: dilectio esse non potest: qui
ergo cupit esse perfectus dei amicus: et ab eo diligi
abneget semetipsum. Matthei. 16°. et Luce. 13°.
Tertius gradus est carnis maceratio: quez docuit
[illegible] totius corporis sui maceratione: et clauorum
affixione quasi diceret. Quia contraria non con-
gruuntur contrarijs: caro autem contrariatur spiri-

tui ad Gala.5°.Deus vero spiritus est.Joan.
4°.ideo cum carnalis non possit perfecte deo con
iungi:nam qui in carne sunt:deo placere nõ pos/
sũt.ad Roma.8°.Mortificare ergo corpora ve/
stra ad Collo.3°.Quartus gradus est penitẽtia
quem ostendit in sumptione myrre:aceti:⁊ fellis:
quasi diceret.Quia peccator non reconciliat̃ deo
sine penitentia:⁊ consequenter remanet imperfe/
ctus.ideo pñiam agite Matthei.4°.⁊ Marci
p°.Facite ergo dignos fructus pñie.Luce.3°.qa
nisi penitentiam egeritis omnes simul peribitis
Luce.13°.Quintus gradus est patientia:quem
ostendit quia cum malediceretur non maledice/
bat:vt dicitur.p°.Pe.2°.quasi diceret.Quia pa
tientia opus perfectum habet.Jacobi.p°.Jdeo si
vultis esse perfecti:patientia vobis est necessaria.
ad Hebre.x°.Jn patientia enim vestra posside/
bitis aĩas vr̃as.Luce.21°.Et iõ dico vnicuiqꝫ
meorum fidelium illud Eccle.2°.Jn humilitate
tua patientiam habe.Sextus gradus est opera/
tio virtuosa:quem ostendit cum ꝓm psalmistam
operatus est salutez in medio terre:quasi diceret:
quia multam maliciam docuit ociositas.Eccle.
33°.ideo nemo debet ocio vacare.26ª.q.7ª.c°.nõ
licet.sed semper aliquid boni operis agere de con
secra.dist.5ª.c°.nunq̃.⁊ ideo si vultis esse perfe/
cti operamini opus quod non perit Joannis.6°.
Septimus gradus est humiliatio ⁊ istuz docuit
quãdo se humiliauit vsqꝫ ad tollerantiam mor/
tis.vt ait Apostolꝰ ad Philip.2°.quasi diceret:
quia deus disperdit superbos:Luce.p°.⁊ cuz hu
milibus est ꝓmociatio eiꝰ.Prouer.3°.⁊ eis dat
gratiam suã.Jacobi.4°.ideo.Humiliamini sub
potenti manu dei:vt exaltet vos in die miseratio/
nis.Octauus gradus est obediẽtia:quem osten/
dit quando patri factus est obediẽs vsqꝫ ad mor
tem crucis:vt ait apostolus ad Philip.2°.quasi
diceret:quia obediẽtia est gratior deo q̃ victime.
primi Regum.15°.⁊.c°.sciendum.8ª.q.pª.ideo
o anima fidelis hortor vt obedias deo:illiqꝫ ad/
hereas.Jpse enim est vita tua.Deute.30.Nonꝰ
gradus est ornatus virtutuz:quem ostendit dum
omnium virtutum lorica armatus:atqꝫ in equo
sancte crucis roboratus diabolũ omniũ viciorũ
inuentorẽ prostrauit.Et ideo ps°.23°.dicit̃ de eo.
Dominus fortis ⁊ potẽs:dominus potẽs in pre
lio:⁊ iterz:dominus virtutũ ipse est rex glorie.Dũ
ergo manũ confixam haberet in cruce tanq̃ soni
pedis regens habenã in prelium:dici poterat illi
id quod dicitur primi Para.29°.Jn manu tua
virtus ⁊ potentia.Jpse enim in cruce eleuatꝰ per
talem ornatũ virtuosuz nobis dicebat.Jnduimi/

ni virtute ex alto.Luce.24°.Decimus gradꝰ est
oratio:quẽ ostendit cuz ut ait apostolus ad He/
bre.5°.orauit cũ lachrymis ⁊ exauditus est p sua
reuerentia:quasi diceret.Si vis esse ꝑfectus esto i
oratione ꝑsistens cum lachrymis.s.deuotiõe:si
cut de Thobia legitur sui libri.c°.3°.Qui eniz cõ
seruat legem multiplicat orationẽ.Eccle.35°.Un
decimus gradus est cõtemplatio celestium:quẽ
ostendit in alta subleuatiõe corporis sui in ligno
crucis:q̃si dicat:ↄtẽplare in specula.Esa.21°.⁊ in
spice celum:⁊ intuere ⁊ cõtemplare ethera ꝙ al
cior te sit.Job.35°.⁊ sic contẽplando altitudinez
⁊ iocunditatẽ supernorum bonorũ:despicies dele
ctationem oĩum terrenorũ:⁊ dicere poteris illud
Jere.4°.Aspexi terraz:⁊ ecce vacua erat.s.omni
vera cõsolatione.Duodecimus gradus est recõ/
mendatio:quem ostendit cũ ait patri.Luce.23°.
Pater in manus tuas comendo spiritũ meum:⁊
q̃si diceret:cuilibz fideli suo.Jacta sup dominuz
curam tuã ⁊c.ps°.54°.⁊ dic ei.Ego aũt in te spe/
raui domine:dixi:deꝰ meus [illegible] tu:in manibꝰ tuis
sortes mee.ps°.30.Qui eni sperãt i dño mutabũt
fortitudinẽ:assument pẽnas vt aquile.s.ad volan
dum per viã perfectionis:volabunt ⁊ nõ deficiẽt
idest:vsqꝫ in finẽ perseuerabunt.Esa.40.Secun
do in cathedra crucis pendẽs xp̃us qui est sapiẽ
tia patris apud quẽ sunt omnes thesauri sapien/
tie ⁊ sciẽtie dei absconditi:ad Colo.2°.Legit plu/
res lectiones ad vestraz sapientiã perducentes:⁊
inter alias iste doctor sũmus ⁊ magister excellen
tissimus ꝓponit ⁊ probat septẽ principales ↄclu/
siones.Prima est ꝙ deus est sup oĩa diligendus
q2 ipse prior dilexit nos.p°.Joãnis.4°.⁊ tradidit
semetipsum pro nobis ad Ephe.6°.Secũda est:
ꝙ pro ipso si opus fuerit mortẽ subire debemus:
ratio:quia ipse pro nobis passus ẽ:per hoc relin/
quens exemplum ut sequamus vestigia eius.p°.
Pe.2°.Tertia est ꝙ inimicis nostris bonum pro
malo reddere debemus sicut ipse fecit:dum pro
suis crucifixoribus exorauit.Luce.23°.ratio:quia
sic faciens hosti suo ingeret carbones ignis:idest
charitatis ⁊ amoris super caput eius.Prouer/
biorũ.25°.⁊ ad Romanos.12°.Quarta est ꝙ ab
omni peccato est abstinendum:ratio:quia ipse ut
nos a peccatis nostris lauaret sanguinem suum
fudit.Apoca.p°.Quinta est ꝙ in bono incepto
⁊ si duro ⁊ difficili est perseuerandum:nec malis
suggestionibus nos retrahere volentibus est con
sentiendum:ratio:quia ⁊ ipse cum ei suggeretur
vt de cruce descenderet Matthei.27°.non con/
sensit:sz in ipsa aspera cruce voluit vitam termi/
nare.Et propterea dicit Augustinus.Crux lecꝰ

celo in quo Christus rex glorie regeuit Qui ergo vult regnare cum ipso: debet secuꝫ requiescere in hoc lecto. Sexta est ꝙ pauca loqui debemꝰ ⁊ pru denter: nec improperantium conuicijs responde re debemus sicut ipse fecit: de quo predictum fue/ rat Esa. 53°. Sicut ouis ad occisionem ducetur: ⁊ quasi agnus coraꝫ tondēte se obmutescet: ⁊ nō aperiet os suū: rō: q: nō recipit stultus v̄ba prudē tie. Prouer. p°. ⁊ 10 dr. Prouer. 26°. Ne rn̄de/ as stulto ſꝫ stultitiā eiꝰ ne filis ei efficiaris. ¶ ¶

Septima lectio est ꝙ salutem proximi ꝗtuꝫ possumus procurare debemus: ⁊ eius necessi tatibus subuenire sicut ipse fecit. Qui i cruce hu mani generis indigentias ⁊ calamitates releua/ uit. Homo enim erat imundus peccatis: ⁊ ipse sanguinem fudit in lauacrum ⁊ emundationem: iuxta illud ad Hebre. 9°. Sanguis xp̄i emūdat conscientias nostras ab operibus mortuis. Iteꝫ erat durus ⁊ obstinatus in malis: ⁊ ipse effudit sanguinem suum [illegible] emplaustrum ⁊ molificatio nem: emplaustrum eniꝫ molificatiuum fit de her bis ⁊ floribus: ⁊ speciebus aromaticis aliquo li quore super infuso ⁊ melle apposito: herba autē medicinalis fuit caro eius mortalis: iuxta illud Isa. 40. Omnis caro fenum. Flos odoriferus est eius anima omnium virtutū odore repleta: atqꝫ valde pulchra ⁊ amena. Can. 2°. Ego flos campi ⁊c. Species aromatica est eius diuinitas precio sa: liquor infusus est eius sanguis effusus. Mel dulce est eius spiritus humanus de quo ipse ait. Eccle. 24°. Spiritus meus super mel dulcis. Ex his igitur quinqꝫ generibus confectum est illud emplaustrum quod omneꝫ duriciem cordis hu mani molificat maturat ⁊ frangit. Dicitur nanqꝫ ꝙ est quidam lapis adamantinus qui frangi non potest nec malei percussione nec ignis adu/ stione nec antiqua inueteratione. Frangitur autē sanguinis appositiōe. Et sic multi sunt qui ad pe nitentiaꝫ frangi non possunt nec per diuinaꝫ co/ minationem nec per adhibitam tribulationem nec per longam senectutis confectioneꝫ. Frangū tur autem per dominice passionis recordationē vnde in figuraꝫ legitur Numeri. 20. ꝙ Moyses virga bis silicē percussit ⁊ egresse sunt aque lar gissime. Multi enim qui sarei videntur sepe ad memoriam crucis dominice ad lachrymas com mouentur. Item quia homo ex peccato erat ce/ cus: iuxta illō Sapiētie. 2°. Excecauit eos malitia eorum: ideo effudit sanguinem suum in coliriuꝫ sue illuminationis: ⁊ hoc figuratuꝫ fuit in colirio ex felle piscis quo illuminati sunt oculi Tobie vt habetur. xj°. sui libri. c°. Cōsideratio enim istius

fellis: idest amaritudinis passionis Christi tollit cecitatem ⁊ frangit duritiaꝫ humane mentis: vn̄ in passione domini petre scise sunt. Terra mota est: ⁊ monumenta operta sunt: ⁊ mortui resurre/ xerunt. Matthei. 27°. Illi ergo qui ad istud co/ lirium non sananẗ sunt lapidibus duriores: ter/ ra insensibiliores: monumentis fediores: ⁊ mor/ tuis miserabiliores. Item quia homo erat seruꝰ ⁊ captiuus peccati Ioannis. 8°. ideo Christꝰ san guinem suum fudit in precium sue redemptiōis iuxta illud ad Hebre. 9°. Per proprium sangui nem introiuit semel in sancta eterna redemptio/ ne inuenta. Fecit autem in ista emptione sicut li beralis mercator facere ꝯsueuit: qui inuento quē diu desiderauit lapide precioso sacculuꝫ pecunie studiose ligatū nō dissoluit: ſꝫ lacerat: pecuniā nō numerat: nō ponderat: nō mēsurat: ſꝫ venditori exponit ut accipiat quantū velit. Ipse. n. habuit sacculum pecunie idest corpus propriuꝫ plenum precioso sanguine: vnde de ipso dici potest illud. Prouer. 7°. Sacculum pecunie secū detulit: nō autem expectauit vt iste saccus dissolueretẗ idest comuni morte finiretur: sed in quinqꝫ partibꝰ ip sum lacerari voluit: vt thesaurus ⁊ preciū huma ne redemptionis largiter effluerent: de quo dicitur pᶜ. Pe. p°. Non corruptibilibus auro vel argen/ to redempti estis: sed precioso sanguine q̄si agni immaculati Iesu christi. Omnia quidem deus fe cit in numero: pondere ⁊ mēsura vt habetur Sa/ pien. xj°. excepto opere nostre redemptionis: vbi enim non seruauit numerum videlicet vnaꝫ vel duas guttas sanguinis daret cuꝫ vna sufficeret: non seruauit pondus vt vnam vnciam vel libraꝫ effunderet. Nō seruauit mensuram vt vnum ca licem mensuraret: sed totū dedit totūqꝫ effudit: vn̄ psalmista ait. Copiosa apud eū redemptio. Ubi Benar. inquit. Prorsus copiosa: quia nō gutta sanguinis sed vnda fluminis per quinqꝫ partes corporis emanauit: hanc autem dilacerationem corporis sui ipse dominus libenter pro nostra re/ demptione tollerauit: vnde in eiꝰ persona inquit psalmista deo patri. Conscidisti idest cōscidi per/ misisti saccum meum: ⁊ circundedisti me letitia. Sicut enim Mediolanum depingitur in forma cuiusdā boni hoīs diuitis hn̄tis bursaꝫ plenaꝫ de narijs quā tenet apertā: vt vnusqsqꝫ cape possit quātū velit. Cūqꝫ bursa ipa euacuaẗ ab exhenti bus pecūiā ipe ridet. Sic saluator nr̄ q est diues i oēs: ad Roma. x°. bursaꝫ sui corpis voluit tenē aptā i qnqꝫ locis: ut ab oi pte exhi posset pecūia sui preciosi sanguinis. De cuius euacuatione le/ tatus est cum dixit Ioannis 19° Consumatum

est. Tunc enim consumatum adeo fuit eius cor/
p⁹ ⁊ consumptum: q̄ omnia sua ossa apparebāt
⁊ dinumerari poterāt: vnde in eius persona inqt
psalmista. Dinumerauerūt omnia ossa mea: ⁊ ite
rū: ossa mea sicut cremium aruerunt. Si enim os
fuerunt igne passionis concremata: multo ma
gis caro ⁊ pellis ac nerui corporis eius. Cōsuma/
tus quoq; fuit sanguis eius quia totus fuit effu/
sus. Insuper quia homo erat peccato vulneratus
ideo Christus voluit vt corpus suum tanq̄ alaba
strum plenum vnguento frangeretur vt inde vn
guentum preciosum exiret: quo vulnera hoīs sa/
narentur ista autem vnguēta petebat sponsa Cā.
p°. vi. Trahe me post te. In odorē curremus vn
guentorum tuorum. Que quidem vnguenta sūt
suauia: quia delectant corda: ⁊ sūt sanatiua quia
curant peccata iuxta illud Ecclesiastici. 38°. Vn//
guentarius faciet pigmenta suauitatis: ⁊ vnctio
nes conficiet sanitatis. Istis autem vnguentis
sanauit Samaritanus vulneratum infun//
dens plagis eius vinum ⁊ oleum Luce. x°. San
guis enim Christi fuit tanq̄ vinum letificans pa
trem: ⁊ tanq̄ oleum ad misericordiam ipsuz in/
clinans. Item quia homo erat fetidus: ideo Chri
stus voluit corpus suū tanq̄ apothecā plenā balsa
mo in cruce aperiri: vt inde balsamū efflueret ⁊
fetidus curaret. Tūc enī illa apotheca aperta fuit
qñ vnus militū lancea latus ei⁹ aperuit. De odo/
re autem huius balsami ipse dñs ait. Eccle. 24°.
Sicut cinamomū ⁊ balsamū aromatizās odorē
dedi. Itē quia homo deū offēderat: ideo discipli/
nari debebat. Quapropter Christus discipli//
nari voluit ⁊ sic nobis deū pacificauit: iuxta illud
Esa. 53°. Disciplina pacis nostre super eū: olim nā
q; pax tribus modis initiabat ⁊ firmabat: scilicet
percussione: q̄a ad inuicē se manibus percutiebāt
Itē signi erectione quia aliquā colūnā vel pilam
lapideam erigebant ⁊ de istis duob⁹ dicit Josue
vltimo Percussit Josue in die illo fed⁹ ⁊ tulit
lapidē pergrādē di. Lapis iste erit vobis in testi/
moniū. ⁊c. Tertio aque effusione. Et de hoc dicit.
pri. Reg. 7°. Hauserūt aquā ⁊ effuderunt in con
spectu dñi: per quod volebāt innuere q̄ sicut de aq̄
nihil remanet cū effūdit: nec substātia: nec sapor
nec color: sic si aliquis pacē nō seruaret nec de il/
lo nec de his que ad ipsum spectabāt aliqd rema
neret. Ut ergo xp̄s firmā pacē cū deo nobis acqui
reret fuit disciplinatus ⁊ percussus: nō solū i ma/
nib⁹: sed etiā in pedibus fuit pforat⁹: ⁊ in toto cor
pore flagellatus. Fuit etiā tanq̄ signuz eleuat⁹ in
cruce: de quo dicit Esa. xj°. Erit radix iesse q̄ stat
in signum populorū ⁊c. Fuit insup sicut aqua ef/
fusus ita q̄ nihil sibi remāsit nec sanguis: nec aī
ma: nec vita: nec vestis: nec familia: vñ per psalmi
stā ait. Sicut aqua effusus sum ⁊ dispersa sūt oīa
ossa mea. ⁊c. Insuper quia homo erat liuidus ⁊ i
firmus: ideo xp̄s suo liuore ipsū sanare voluit iux
illud Esa. 53°. ⁊ liuore eius sanati sumus: corp⁹
enī eius fuit in morte liuidū ⁊ nigrū Apoca. 6°.
Sol factus est niger tanq̄ saccus cilicin⁹: homo
autē erat ifirmus in capite idest in itētione que ē
caput aīe: quia in his que faciebat nō habebat sa
nam intētionē: erat quoq; ifirmus in corde quia
habebat cogitationes noxias ⁊ vanas. Itē in pe/
dibus quia habebat affectionē immūdaz aut ter
renā: pes enī s̄m Augustinum dicitur affectus ⁊
amor anime: quia sicut corpus vadit pedibus: sic
anima affectibus. Erat etiā infirmus in toto cor
pore quia habebat totam vitam mundanaz ⁊ cō
uersationem vanā. Ut igit̄ suis liuoribus eum sa
naret voluit vulnerari ī capite vt sanaret ei⁹ obli/
quas intētiones: vt oīs intentio hoīs in ipsum ve
rum deū tēderetur: ⁊ ideo inqt. Tren. p°. Posuit
me quasi signū ad sagittā. Item voluit vulnera/
ri in manibus vt sanaret malas ⁊ remissas hoīs
operationes ⁊ in corde vt sanaret eius noxias ⁊
vanas cogitationes. In pedib⁹ quoq; vt sanaret
illius immūdas ⁊ terrenas affectiones: ⁊ in toto
corpore vt oīum peccatorū illius infirmitates cu
raret: de quo inquit hoī psalmista. Qui sanat oēs
īfirmitates tuas. Insup quia homo erat a deo elō
gat⁹ ⁊ fugitiuus: ideo effudit ipsū sanguinē in re
clamatoriū sue reuocationis. Sicut enim domi/
ni solēt arborē ascēdere cū frusto carnis qñ aues
ab eis euolauerūt: ⁊ tūc eas vocādo: ⁊ post eas si/
billādo ad se reuocāt. Sic xp̄s arborē crucis ascē
dēs ⁊ corp⁹ suū cruētatū ondēs ad nos sibillare
nō cessat: iuxta illud Esa. 5°. Leuabit dñs signuz
in nationibus ⁊ sibillabit ad eū de finibus terre.
Nō enī tanq̄ auis ꝯtumax a deo euolauit. Osee.
9°. Ephraiz q̄si auis auolauit. Sz notādū q̄ ali
q̄ aues ad dños suos nō reuertūt: aut q̄a sunt ni
mis replete ⁊ significāt auaros: iuxta illud Deut.
32°. Incrassat⁹ ē dilect⁹ ⁊ recalcitrauit: icrassat⁹
īpinguat⁹ dilatat⁹: dereliqt deū factorē suū ⁊ re/
cessit a deo salutari suo: aut venire cōtēnūt q̄a sūt
in deuoratione pde ⁊ cadauerū occupate: ⁊ signi
ficant luxuriosos qui figurati sunt per coruū: qui
deuorationi cadauerum deditus ad archam nō
rediit. Genesis. 8°. Aut ideo non reuertuntur
q̄z nō sūt bñ domesticate. Sūt.n. siluestres ⁊ signi
ficāt supbos. Aīalia autē domesticant̄ tribus mo/
dis: aut per flagellationē q̄z qñ canis flagellat̄ leo
domesticat̄: aut per sanguinez: q̄z aliqñ auib⁹ dat̄

sanguis:sive vinum ad domesticādū castrat per bñficior collationē. Nō est enim aliqḋ aīal ita sil uestre qḋ ex bñficijs nō fiat māsuetū ⁊ lene. Christus igit̃ qui dr̃ leo nō solū nobis domestic⁹ fuit sed ante nos canes vt nos domesticaret flagellari voluit: ⁊ vinū sanguinis sui ad bibēdum nob dedit: ac bñficia ꝯtinua nobis tribuit: ⁊ tñ aliq domesticari non pñt: nec ex flagellatione leonis: nec ex potu sui sanguinis: nec ex collatis bñficijs. Itē qꝛ hō etiam bonus erat diuersis tribulationibus agitat⁹: iuxta illud psalmi.33. Multe tribulationes iustoꝝ: ideo xp̄s tribulari voluit vt hoīes amaricati ad dulcedinē ⁊ ꝯsolationem reduceret: qꝛ vt ait Ber. Uidētes angustias dñi nr̃i leuius nostras portabimus: imo de ipsis ꝯsolationem spūalem recipiemus. Ad qḋ adduci pōt illud qḋ ait Arist. dicēs: ꝙ si vas fiat de cera noua ⁊ diligēter claudat̃ ac in mari ponatur: aqua que per poros eius intrabit dulcis efficiet̃. Istud aūt vas cereū est corpus dñicū. Sicut eni cera generat̃ ex apibus sine corruptiōe ⁊ cōmixtione: sic caro xp̄i fuit generata a ꝟgine sine corruptione. Fuit aūt caro noua: quia nulla peccati vetustate viciata. Fuit quoqꝫ clausa: qꝛ nulla diabolica tētatione fuit apta: pori ꝟo eius sunt vulnera ipsi⁹. Si igit̃ nr̃as amaritudines per recordationē ⁊ deuotionem in vulnera eius miserimus: mox in dulcedinē ꝯuertent̃. Et ideo ait ap̄ls ad Hebre.12°. Recogitate eū qui talem sustinuit a pctōribus aduersus semetipm̄ ꝯtradictionē: ut non fatigemini aīs vestris deficiētes: insup qꝛ homo erat ꝯtinue a demonib⁹ impugnatus: qꝛ militia est vita hoīs super terrā. Job.7°. Ideo xp̄s venit ad pugnādum cōtra ipsos demones pro liberāda humana natura sicut philocaptus solet qñqꝫ ire ad pugnam pro amātia sua. Et ideo ascēdit sup equū crucis: calcaria fuerūt claui: lancea fuit arūdo in manu sibi data: suprauestis caro eius sanguinolēta: galea i capite fuit corona spinea: ensis ad latus fuit plaga quā habuit in latere: cirothece eius fuerūt vulnera in manib⁹ suis. Talibus aūt armis inusitatis voluit xp̄s cum diabolo dimicare ⁊ pro amantia sua mortem subire: ⁊ sic moriēdo hostes illius ꝯsternere. Ad qḋ adduci pōt illud qḋ refert Ualerius.s.ꝙ dorēses ⁊ athenīēses dūm adinuicē decertarēt: Cosdrus rex atheniēsium de euentu belli apolinem requisiuit: q rn̄dit ꝙ si se occidi ꝑmitteret ꝑ gēs sua victoriā obtineret: cū vero hostes istud oraculū audissēt ꝓceperūt ne aliqs regē athenien sīū tāgeret. Ipe ꝟo ne cognosceret̃ rusticanū hītū accipiēs ⁊ sarmēta assumēs i humeris: ad hostes ꝓcessit. Ibiqꝫ quēdā militē cū falce ꝓuocās ab ipso ē occisus. Quo cognito dorothēses memores oraculi fugerūt: ⁊ atheniēses victoriā habuerunt. Iste aūt rex figurauit dn̄m Jesū xp̄ꝫ regē glīe: qui ne a demōib⁹ cognosceret̃ habitū serui accepit ⁊ in humeris suis baiulauit sarmēta: idest crucem in qua fuerūt diuersa ligna: ⁊ sic mortu⁹ fuit. Si eni demones eū cognouissēt nūqꝫ occidi eū ꝓcurassēt nec dn̄m glorie crucifigi fecissēt. p°. ad Cor. p°. Insup qꝛ hō erat a celo exclusus: iō ip̄e dn̄s sāguinē suū effudit: cu i⁹ virtute paradisū aperuit ⁊ eū ad celū reduxit. Sāguis eniꝫ xp̄i ⁊ crux eius fuit clauis paradisi vt ait Hiero. de qua Esa.22° ait de⁹ pr̄. Dabo clauē Dauid sup humerum eius ⁊ aperiet ⁊ nō erit qui claudat: claudet ⁊ nō erit qui aperiat. Ista eni clauis ꝫ glosā fuit crux xp̄i quā ipse super humerū suū baiulauit. Itē qꝛ hō erat adustus ⁊ accēsus igne cōcupiscētie: iō xp̄s effudit aquā ⁊ sāguinē de suo latere Joannis.19° ⁊ sic ignē ipsū extīxit: ⁊ de hac aq̄ exponi pōt illḋ Eccle.3°. Ignē ardētē extīguit aq̄ ; isup quia hō erat icarcerat⁹ quo ad sctōs p̄res in libo conclusos ideo ipse sāguinē suū sparsit: cui⁹ virtute eos de carcere eduxit: vñ illi dr̃ Zacha.9°. Tu quoqꝫ in sāguine testamēti tui eduxisti vinctos de lacu. Itē qꝛ hō per peccatū erat spiritualiter mortuus aīa eni que pecauerit ipsa moriet̃. Ezech.18°. Iō sciēs ꝙ aīa oīs carnis in sanguine est Leui.17°. voluit sanguinē suū effūdei vt eū posset viuificar̃ vñ de xp̄o dicebāt illi mortui q debebāt ab eo resuscitari ⁊ cū eo resurgere: cū itellexissēt eū mortuū viuificabit nos post duos dies: tertia die suscitabit nos Osee.6°. qḋ ⁊ factū est: ⁊ iō xp̄s assimilat̃ pellicano: vñ ip̄e per psalmistā ait. Similis fact⁹ sū pellicano solitudinis. ⁊c. Legit̃ eni ꝙ serpens valde odit ⁊ persequit̃ pellicanū: ⁊ dū pellicanus abest intrat mūdū ⁊ pullos eius occidit: pellican⁹ aūt rediēs tribus dieb⁹ plangit pullos suos mortuos. Tertia aūt die cum rostro se vulnerat ⁊ de sanguine suo pullos suos aspergit: ⁊ sic illi resuscitantur. Serpens iste est diabolus qui humanū genus occiderat: sed Christus in quinqꝫ partibus vulnerari voluit: ⁊ sic pullos suos mortuos idest hoīes ad vitā suo sanguine reuocauit. Itē quia homo priuat⁹ erat propter īgratitudinē suā hereditate paterna celestiū bonorū: ideo xp̄s in morte sua cōdidit testamētū quo eū heredē istituit: vñ ad mortē iturus dixit illud Luce .22°. Ego dispono vobis sicut disposuit mihi pr̄ regnū: vt edatis ⁊ bibatis sup mēsā meā in regno pr̄is mei. Quia vero oē testamētū cōfirmat̃ morte te-

ſtatoris: vt ait Paulus ad Hebre. 9°. de quo in l. i. ff. de teſta. vbi gloſa allegat ad hoc legē tertiā. ff de adi. lega. Ideo ſicut vetus teſtamentū ꝯfirmatum fuit ſanguine: iuxta illud quod ait Paulus vbi ſupra di. Lecto enim mandato legiſ a Moyſe vniuerſo populo accipiens ſanguinem vitulorum ⁊ hircorum: cum aqua ⁊ lana coccinea ⁊ iſopo ipſum quoqȝ librum ⁊ omnem populum aſperſit dicēs. Hic eſt ſanguis teſtamenti qd̓ mādauit ad nos deus. Ita teſtamentum ſuū nouuȝ voluit dominus noſter per ſanguinem ſuum confirmare: vñ ait Marci. 4°. Hic eſt ſanguis meꝰ noui teſtamenti qui pro multis tradetur: ⁊ Luce. 22°. iterum dixit. Hic calix nouum teſtamentum eſt in meo ſanguie. Tertio in cathedra crucis iſte doctor ſapientiſſimus oſtendit nobis perfectioneȝ omnium ſcientiaruȝ. Ipſe. n. erat deꝰ oīuȝ ſciētiarum dominus pri. Regnum. 2°. Et in ſignum huius vellum templi in paſſione ⁊ morte eius ſciſſū eſt: Matthei. 27°. Scripture eniȝ ſacre ante erāt vello obſcuritatis vellate: que per crucem ⁊ paſſionem eius fuerūt aperte ⁊ intellecte in huius quoqȝ figuram legitur Apoca. 5°. ꝙ beatus Joanneſ vidit librum clauſum ſignatū ſeptem ſigillis quē nullus poterat aperire: ſolus autē agnus occiſus pro ſalute mundi aperuit illum ⁊ ſoluit ſignacula eius.

C

Possumus quoqȝ dicere ꝙ Chriſtus crucifixus eſt liber vite in quo oēs tā idiote: ꝙ̄ ſcientifici legere poſſunt ⁊ videre in eo legem abreuiatam quia ipſe dominus in cruce perfectionem totius legis ⁊ prophetias ac promiſſiones factas ſanctis patribus opere adimpleuit: ⁊ ideo qui in hoc libro bene legit totam bibliam: omneſqȝ ſcientiaſ anime neceſſariaſ adiſcet ſicut fecit ſcūſ Bernar. ⁊ glorioſus Frācīſcꝰ qui ī locis ſolitarijs orādo ⁊ in cruce meditando profunditatem ſcientiarum adepti ſunt. ꝙ autem Jeſus chriſtus crucifixus ſit liber pȝ. Sicut enī boni libri plerūqȝ fiūt de charta agni bene raſa atqȝ inter duas tabulaſ ligata: que eſt ſcripta quaſi per totū litteris nigris Sed in principalibus capitibus eſt ſcripta litteris vermilijs ⁊ rubeis: ita Chriſtus qui eſt agnus immaculatus in cruce ſtat admodum libri. Sicut enim pellis agni quando aptatur pro faciendo libro raditur ⁊ ſubtiliatur: ita pellis Chriſti agni benedicti raſa fuit quia eius caput fuit depillatuȝ cum barba: ⁊ ipſe dominus fuit ſubtilliatus cuȝ fuit veſtibus ſpoliatus ⁊ nudus in cruce depoſitꝰ Iſta autem pellis ſic raſa ⁊ ſubtiliata nō fuit ligata ſed conclauata inter duas tabulas: ideſt inter duo ligna crucis: ⁊ erat ſcripta q̄ſi per totū vniuerſaliter litteris nigris: quia erat liuida ⁊ denigrata propter ictꝰ flagellorū: pugnorū: alaparū: ⁊ aliarū penarum: habebat autem in partibus p̄ncipalibus litteras groſſas ⁊ vermilias. ſ. plagas p̄ncipales capitis qd̓ erat totū ſāguinolētū: ⁊ vulnera manuū ⁊ pedū ⁊ plagā lateris. Qui ergo ſciētiaȝ iſtius libri adiſcet ſapientiſſimus erit: quod faciebat Paulus qui ait p°. ad Cor. 2°. Nō me iudicaui ſcire aliqd inter vos niſi xp̄ȝ Jeſū ⁊ hūc crucifixuȝ. De ipſo quoqȝ libēter p̄dicabat: vñ ait eiuſdē epl̄e. p°. c°. Predicamꝰ xp̄ȝ crucifixū: ⁊ in cruce eius gl̄iabat̄. di. ad Gala. 6°. Mihi autē abſit gloriari niſi in cruce dn̄i nr̄i Jeſu chriſti: per quē mihi mūdus crucifixus eſt ⁊ ego mūdo: q̄ſi diceret: gl̄ient̄ auari in affluētia diuitiarū iuxta illud pſalmiſte. In multitudine diuitiaꝝ ſuarū gloriātur: glorient̄ quoqȝ potētes ī potētia ſeculari ſicut faciebat Arphaſat rex medorū: de quo dicit̄ Judith. p°. Gloriabat̄ quaſi potēſ in potētia ſua. ⁊c. Glorient̄ hypocrite in ſimulata ſanctitate ſua ⁊ religioſitatis apparētia: iuxta illud ad Gala. 6°. Volūt vos circūcidi vt in carne vr̄a gloriant̄: glorient̄ etiā pctōres in malorū perpetratione: de quibus dicit̄. Prouer. 2°. Qui gloriant̄ cū malefecerit. ⁊c. Vñ cuidā ſcelerato ait. pſ°. Quid gl̄iariſ ī malicia: pſ°. 15°. gl̄ient̄ q̊ȝ milites ī armis ſuis iux̄ illd̓ Judith. 9°. Gl̄iant̄ ī ſagittis ⁊ lāceis: ego aūt ī cruce dn̄i mei gl̄iabor. De q̄ iqt Aug. Crux que p̄us erat ſuppliciū latronū trāſit ad frontes iperatorū. Aſcēdit ergo xp̄s crucē vt in hoc ſigno eſſet gloriatio nr̄a ⁊ de hoſtibꝰ nr̄is victoria: vñ Conſtātinꝰ īperator p ſignū crucis qd̓ hēbat ī dextera ⁊ ī frōte ſua ⁊ militū ſuorū deuicit Maxētiū cū toto exercitu ſuo: vt legit̄ ī offō inuētōis ſcē crucis: ⁊ ſiliter Eraclꝰ īperator p v̄tutē crucis cui ſe deuote cōmēdauerat deuicit filiū Coſdroe regis pſaꝝ ⁊ ſubiugauit ſibi exercitū eiꝰ cū toto dn̄io: vt legit̄ ī offō exaltatiōis ſcē crucis. Alia q̊ȝ de cā q̄ ē ſextadecima ī ordie pati voluit xp̄s ſuppliciū crucis ⁊ aſcēdē hoc patibulum iuxta illd̓ Job. 7°. Suſpēdiū elegit ſibi aīa mea: ⁊ dr̄ īuitatiōis: vt. ſ. oēs inuitaret ad cōpatiēdū ſibi: ⁊ iō inqt Ber. Aſcēdit ī altū vt ab oībꝰ videret̄. Fortit̄ clamauit vt lōgiꝰ audiret̄ ⁊ nullꝰ excuſaret̄: clamori lachrymas addidit: vt hō ei ꝯpateret̄. Septiadecia rō dr̄ p uiſionis: qr. n. ī mari huiꝰ mūdi fere oēs piclitabāt̄: iō deꝰ puidit hōi de triplici remedio. ſ. de naui: tabula: ⁊ ponte. Nauis eſt innocentia in qua poſitus fuit Adam: ſed hanc nauem ipſe fregit quando peccauit. In hac autem naui fuit beata virgo

que seruata innocentia ad portum paradisi per/
uenit. In hac etiam naui sunt baptizati quãdiu
seruant innocẽtiam baptismalem. Sed quia fe/
re omnes frangũt nauem innocẽtie: ideo para/
uit eis deus tabulam penitentie: de qua Hierony
mus inquit. Penitentia est secũda tabula post
naufragium. Et cum hac tabula Maria mag/
dalena peruenit ad portam paradisi. Ait enim
Bernardus. Sicut de⁹ nõ priuat bonis eos qui
ambulãt in innocẽtia: ita nec priuat eos qui am/
bulant in penitentia. Quia vero sunt multi qui
proijciunt tabulam: ideo deus parauit sibi terti/
um remedium: scilicet passionis sue meritum. Et
propterea Christus appellatur pontifex ut patet
ad Hebreos. 5°. 7°. & 8°. Põtifex autem inter/
pretatur põtem faciens. Tũc enim Christus pons
factus est nobis quãdo super lignum crucis ex/
tẽsus fuit. Ad cõstructionem autem istius pon/
tis quattuor diuersa ligna fuerũt compaginata:
quia crux quo ad trũcum siue pedem qui in terra
fixus est fuit de cedro. Stipes ꝟo qui in altum ele
uatus est fuit de cypresso: brachia siue lignũ trãs/
uersale de palma. Tabula autem superposita de
oliua. Super has ꝟo trabes strata fuit tabula: id
est caro Christi immaculata: que trib⁹ clauis vel
quattuor sm aliquos doctores fuit ibi cõclaua/
ta: & ideo nõ restat nisi ut homo super hunc põtẽ
ascẽdat: & ad patriam pergat. Per predicta au/
tem quattuor ligna significatur quadruplex cru/
cis efficacia. Prima est: quia malas cogitatiões
fugat quod significatur per cedrum cuius odor fu
gat serpẽtes. Secũda: quia in tribulatione cõstã
tiam prestat: quod significatur per cypressum que
nullius vẽti impulsu comam amittit. Tertia est:
quia de hoste triũphat: quod significatur per pal/
mam qua victores coronabãtur. Quarta est: quia
amaritudinem penitẽtie temperat: quod significa
tur per oliuam cuius liquor dolorem vulnerum
mitigat. In his ergo quattuor casibus debemus
nos maxime crucis signaculo cõmunire: vel cum
aliqua mala aut turpis cogitatio se ingerit: vel cũ
aliquod periculum subito nobis emergit: vel cum
aliquod fantasma diabolicum nostris se sensibus
obijcit: aut cum aliquis dolor vel timor nos arripit
& inuadit: possum⁹ quoque dicere q hec quattuor
ligna ad compositionem crucis sunt ɔiuncta: ad
ostẽdẽdum que per Christum in cruce sunt acta.
Pax enim est facta inter deũ & hominẽ: quod signi
ficatur per oliuam: victoria de diabolo habita: qd
significatur per palmam: per cypressum ꝟo signi/
ficatur amaritudo passionis Christi: & per cedrũ
dulcedo que a Christo oĩbus fidelib⁹ per passio/
nem suam est propinata. Decimaoctaua ratio di
citur cõsignationis: omnes enim dñi solẽt donare
arma siue insignia sua suis fidelibus seruitorib⁹
ut vidẽtes eos sic insignitos reuerẽtur & nõ offẽ/
dãt ipsos: & ideo Christus elegit sibi martyrium
crucis ut hoc insigne donaret suis fidelibus: pre/
cipiẽs demonibus illud Ezechie. 9°. Sup quem
videritis thau: quod scilicet habet formam crucis
ne occidatis eum. Et predicta sufficiãt quo ad p/
mum gen⁹ martyrij. VV

Secũdum martyrij genus est: cuius passio p/
cipaliter est in anima: sicut fuit martyrium
gloriose virginis que ut inquit Hieronymus ad
Eustochiũ. Ex dolore quem habuit de morte filij
fuit plusq martyr: ut etiã ait Ricardus in. 3°. di.
33ᵃ. articulo. 7°. q. 4ᵃ. Fuit enim verificatum in
illud Simeonis dictũ Luce. 2°. Et tuam ipsius
animã pertrãsibit gladi⁹. Tertiũ martyrij gen⁹ est
cui⁹ passio pncipalr est in corpe: sicut fuit marty
riũ bti Stephani: qui cum lapidaret & corpalr af
fligeretur: ɔsolabat aĩa eius vidẽdo celos aptos.
Act. 7°. Silr & alij multi martyres iter afflictio/
nes corpales recipiebãt diuinã ɔsolatiõem: vnde
bis Laurẽ. dicebat Decio. Disce miser qz carbo/
nes tui mihi refrigeriũ pstãt: lz aũt aliqd martyri
um dicat eẽ in aĩa: tñ intelligẽdũ est q etiã corp⁹
patit. Et silr dicẽdum est de martyrio qd in corpe
esse phibet: qz ut inqt Ari. p°. de aĩa. Oẽs passio/
nes & opatiões nõ sunt solius aĩe vel soli⁹ corpis:
sed totius cõiũcti: vnde si qs dixerit animã per se
intelligere dicit etiã eam filare & texere. Ideo au/
tẽ dicit martyriũ aĩe: qz pncipalius redundat in
ea. Et silr est de martyrio corporis. Sciẽdum qqz
est q solũ tribus sctõr generibus dat aureola. s.
martyrib⁹: vginibus: & doctorib⁹. Que aureola
est quodã pmiũ accidẽtale pncipaliter in aĩa cõ
sistẽs: ex quo resultat specialis decor in corpe. Que
glia eis dat ppter excellẽtem victoriã quam ha/
buerũt ɔtra mũdum: carnẽ: & diabolũ: ut dicunt
theologi in. 4°. di. 49ᵃ. Sicut aũt aureola virgi/
nitatis nõ dat nisi his qui pseuerauerint in vgi/
nitate vsqz ad mortẽ: & aureola doctrine non dat
nisi his qui actu docuerint. Ita aureola martyrij
nõ dat nisi his qui occisi fuerint ppter Christũ:
aut saltẽ eorũ passiões & afflictões pseuerauerint
& ɔtinuauerint vsqz ad mortẽ: ut inqt beat⁹ Tho.
in. 4°. di. 49ᵃ. X

Sed lz aureola nõ det nisi his q actualr mar
tyrizati sũt: tñ sunt alij q pmiũ eẽntiale mar
tyrij ɔsequent. Est enim aliud gen⁹ martyrij cui⁹

passio nō est carnē occidēs:neqꝫ aīaꝫ separās:qꝺ nō ꝑuaꝛ ꝑmio eēntiali. Cui⁹ qdē martyrij multe sunt spēs quas enumerat fr̄ Aluarus in li°. de plāctu ecclīe:nos vō octo possum⁹ assignare. Prima dr̄ appetitiōis.s.qn̄ qs ardet desiderio martyrij ⁊ p eū nō stat qn illud tolleret si facultas adesset. Et isto mō fuit martyr.b. Franciscus q ter ad ptes infideliū prexit ut pro ꝯuersione eoꝝ ⁊ ꝑdicatione fidei xp̄iane martyriū pateret̄. Et iō de illo canit ecclia. O martyr desiderio Francisce. Et silr est de btō Antonio de padua:q ⁊ ipse ardebat desiderio martyrij:vn̄ de ip̄o canit̄. Sꝫ hoc desideriū suū nō ipleuit:de quo rex regnātiū aliō decreuit. De btō q̊ꝫ Martino canit ecclia o gl̄iosa aīa quā ⁊ si gladi⁹ ꝑsecutoris nō abstulit:palmā tn̄ martyrij nō amisit. Et rō est qꝛ apud deū volūtas pro facto reputat̄:quando per nos non stetit qn eam opere compleremus.c°.omnis.cum simili.de pe. di.p^a. XX

SEcōa hui⁹ martyrij spēs dr̄ mortificatiōis. Et hoc mō martyrizat⁹ fuit Joānes euang^a. cui dixit dn̄s ⁊ frī suo Jacobo illō Mat.2°. Calicē quidē meū bibetis. Calicē āt passionē solet appellare vt Gre.igt. Fuit ergo martyr scūs Joānes euāgelista:qꝛ i carne fuit mortificat⁹ amore xp̄i:nō solū qn̄ in feruētis olei doliū mersus ē:⁊ postea i isula pathmos exul afflict⁹ est:sed ēt qꝛ i pn̄ia ⁊ austeritate corp⁹ suū afflixit:ut.n.ingt Ber.sup cāticaꝫ sermone.30. Genus martyrij est fcā carnis mortificare. Y

TErtia martyrij spēs dr̄ abnegatōis.s.ꝓpe volūtat̄:sicut faciūt boni religiosi abnegātes seipsos ⁊ suas volūtates:hoc.n.est op⁹ valde arduum:ut inquit Aug.in q̊dā ꝯmone:de quo martyrio loqtur saluator Mat.16°.di. Qui vult venire post me abneget semetip̄m:⁊ tollat crucē suā ⁊ sequat̄ me:q̄si diceret ꝙ abnegare seip̄m est q̊dā crux ꝯtinua:quā si portauerim⁹ vsqꝫ ad morte sequemur ip̄m in gl̄ia celesti. Z

QUarta hui⁹ martyrij spēs dr̄ obſuatiōis.s. castitat̄ in adolescētia ⁊ iuuētute:i qua etate maxie viget calor ⁊ incēdiū voluptat̄:vn̄ ingt Ambro in q̊dā ꝯmone. Martyriū ē in iuuenib⁹ castitat̄ obſuatio. Sed dolēdū est plurimū ꝙ hodiernis tp̄ib⁹ nō solū nō inuenit̄ castitas in iuuenib⁹:sꝫ neqꝫ in mult̄ senib⁹ ipudicis:q merito inueterati dierū maloꝝ appellari pn̄t. Dan̄.13°.⁊ ex̄ de ꝑsūp.c°.cū in iuuētute. Cū.n.deficiēte calore nāli deberēt eē ꝯtinētiores:⁊ quāto sūt morti vicinio res magis deberēt timē.86^a.di.c°.tāta. Ipsi senes decrepiti iāꝫ pedē in foueā hn̄tes magis sūt libidinosi q̄ꝫ iuuenes multi:vn̄ cū eoꝝ senec⁹ deberꝫ eē venerabil̄. Sap.14°.⁊.44^a.di.c°.porro.⁊.l.sp.ff. de iure imu. Propter ipsoꝝ luxuriā sūt abhoiabiles apō deū ⁊ hoiēs:ita ut maledicti pueri cētū annoꝝ icrepatiōe ꝓphetica nūcupent̄:Esa.65°.⁊.c°. paulus.2^a.q.7^a.ꝯtra quoꝝ luxuriā ingt Tuli⁹ in p°.de officijs. Luxuria cū oī etati turpis sit:senib⁹ tn̄ est fedissima. Sapiēs q̊qꝫ Ecclīasticus libri.25°.c°.dicit. Tres spēs odit aīa mea:paupeꝫ supbum:diuitē mēdacem:⁊ senē fatuum ac insensatum. A

QUinta hui⁹ martyrij spēs est tolleratiōis.s. paupertatis ⁊ egestat̄:vn̄ Chri.in quodā sermone ait. Habꝫ paupertas martyriū suū:⁊ egestas si bn̄ tollerata fuerit. Facit.n.martyrē egestas pp xp̄m nō pp necessitatem. Ber.q̊qꝫ in q̊dā ꝯmone ingt. Nō martyriū graui⁹ est q̄ꝫ inter epulas esurire:inter vestes multas ⁊ ꝑciosa vestimēta algere:inter diuitias paupertate ꝑmi. Ex qbus cōcludit̄ ꝙ ille pōt dici martyr q diuitijs affluēs pro xp̄i amore facit se paupem sua tribuēs paupib⁹:⁊ q delitijs abūdare valēs ⁊ ꝑciosis indui vestimētis parcā i potu ⁊ cibo atqꝫ indumēto vitā ducit. Ait enī Augu.in q̊dā sermone. Nō sine violētia fieri pōt ut de abūdātia ⁊ delitijs ad famē ⁊ sitim:ad abstinētiā ⁊ crucē trāseat:⁊ somno ꝑus atqꝫ ocio amicā carnē ꝯtritione vigilijsqꝫ ꝯficiat:⁊ iracūdiam patiētia:supbiāqꝫ hūilitate cōmutet:ac amore paupertatis affluētiā supet:vinolēnā sobrietate:⁊ luxuriā castitate ꝯdēnet:⁊ homo subito in virū trāsformet̄ ꝑfectū:ac q̊dāmodo alter reddatur ex altero. B

SExta hui⁹ martyrij spēs dilectōis.s.inimicoꝝ:ut nō solū faciam⁹ ꝯtra eos vindictā:sꝫ illos diligamus eisqꝫ bn̄faciam⁹:atqꝫ illoꝝ iniuriā patiēter tollerem⁹. De quo martyrio Greg.in moralib⁹ ingt. Martyres sine ferro eē possum⁹ si patientiam in aīo veraciter custodimus. Ferre nāqꝫ cōtumelias ⁊ inimicos diligere martyrium est in occultata cogitatione. C

SEptima huius martyrij species dicit̄ cōpassiōis.s.ad afflictos ⁊ tribulatos:de qua Grego.vbi supra ait. Qui dolorē exhibet in proximi necessitate:profecto martyriū noscit̄ sustinē. Sed ꝯ hec faciūt multi qui nō solum non ꝯsolant̄ afflictos:sed eos magis affligunt verbis ⁊ ꝯtumelijs:ꝯtra illud qꝺ scriptum est in.l.diuus.ff.de officio presi.scilꝫ ꝙ non debet dari afflictio afflicto. Qui igitur dolet de passione Christi ⁊ ei compatitur:huius speciei martyrij premium consequetur. D

Octaua huius martyrij species dicitur iple/tionis scilicet diuinorum preceptorum et legis euangelice consiliorum statuta: etenim mater ecclesia in officio omnium sanctorum de confessoribus sanctis inquit. Licet persecutorum non senserint gladium: tamen per vite meritum deo digni martyrio non priuantur: quia martyrium nõ tantum effusione sanguinis: sed abstinentia peccatorum et exercitatione dei preceptorum perficitur. Augustinus quoque in sermõe de beato Laurentio ait. Crux domini non tñ illa dicitur que passionis tempore ligni confixione construi//tur: sed etiam illa que totius vite curriculis cunctarum disciplinarum virtutibus coaptatur. Tota igitur vita hominis christiani si secundum euangelium viuat: crux atque martyrium est. Idem quoque Augustinus in sermone Joãnis baptiste inquit. Duo sunt abstinentie et crucis genera: vnum corporale: et aliud spirituale: vnum est a potu et epulis tẽperare appetitum gule: a dilectationibus et mollissimis sensualitatibus coherere: ab his que tactu et gustu visuque decipiunt: sensum viriliter reuocare ac violenter abstrahere. Alterum abstinentie et crucis genus est preciosius atque sublimius: motus animi regere et perturbationes illius modestie trãquilitate placare: ire ac superbie impetus quasi feram bestiam refrenare: litigare quotidie contra vicia: increpare se quadam censura et austeritate virtutis: et rixam quodammodo cum homine interiore conserere: preciosa hec in conspectu domini et gloriosa crux: cogitationes malas in potestate redigere: volũtates proprias abnegare: easque interiori examinatione discutere: et regẽtis imperio subiugare: a sermone quo anima leditur: tanquam a cibis noxijs abstinere: et sensum ab his que cõtraria sunt spirituali tẽperantia sobriũ custodire hec q facit prupto passionis muro violẽter ad celorum regna conscendit: vim itaque sibi facturam est anima vt palmã laborum quam sibi subtrahi multis inimicis aduersantibus sentit: viribus cõtẽdat eripere. Necesse est ergo cum summo labore ex hoc mundo rapere palmam salutis: et quasi excubantibus et circumiectis hostibus obsessos fructus peruigili intentione decipere et predam ad thesauros vite velut de medio seculi huius incendio areptã reportare: hec ille. O igitur deuoti christiani si non vultis vel non potestis esse martyres effusione sanguinis vestri: saltem accipite aliquã crucem de predictis et non eritis sine essentiali premio martyrij. Ad eternam etenim Christi societatem et gloriam non poterit peruenire: qui aliquã de prefatis crucibus seu speciebus martyrij noluerit acceptare: ipso dicente domino. Matthei x°. Qui non tollit crucem suam et sequitur me nõ est me dignus: et idem habetur Lu. 14°. Quam quidem martyrij palmam nobis concedat qui in secula seculorum viuit et regnat. Amẽ.

¶ Sabbato post quartam dominicam in quadragesima de pestilentie signis: causis et remedijs Sermo quadragesimus.

Dereliquit me dominus. Esa. 49° et in epistola occurrẽtis ferie. Sũt quidam qui statim vt a deo flagellant putãt se ab ipso derelictos verba pro themate nostro assũpta singuli dicẽtes qui tñ sepe falluntur quia nõ semper deus flagellat hoiem quia eũ nõ amet: immo sepe ei tribulationes immittit et infirmitates vt habeant maius meritũ: vel alijs multis de causis quas ponit magister sen. in. 4°. di. 15°. c°. p°. Aliquñ enim mittit vt merita augeantur flagellato paciẽter tollerãti: vt Job libri eius. p°. c°. vel per paciẽtiã eius detur exẽplũ alijs: sicut Thobie vt dicitur libri eius. x°. c°. vel ad custodiã virtutũ: vt in humilitate psistat: vt Paulo. 2°. Cor. 12°. vel ad corrigẽda peccata vt Marie lepra. Numeri. 12°. vel ad gloriam dei vt ceco nato Joãnis. 9°. vel ad initiũ pene vt Herodi Actuum 12°. Anthiocho secũdi Macha. 9°. quatenus hic videatur quid in inferno sequatur. Et ideo nõ possumus bñ scire qua ex causa deus mitigat flagella sua: ideo dicit Dauid. ps°. 35°. Judicia dei abyssus multa. Et vas electionis Paulus ad Ro. xj°. inquit. O altitudo diuitiarũ sapiẽtie et sciẽtie dei: quam incomprehensibilia sunt iudicia eius: et inuestigabiles vie eius: ex quibus verbis quidã voluerũt dicere quod de iudicijs dei futuris nullam possumus habere cognitionẽ. Nõ verũ est de cognitione demõstratiua et certa: possumus tñ cõiecturare ex aliquibus iditijs quñ deus velit mittere flagella sua in hoc mũdo. Immo et de die iudicij futuro signa aliqua nobis deus prius demõstrabit: iuxta illud saluatoris Luce. 21°. Erũt signa i sole luna et stellis: sed contra arguũt quidam per illud Jere. x°. A signis celi nolite timere que gẽtes timẽt. Sed rñdet Nicolaus de lira sup dictum capitulũ: quod superstitiosũ est et hereticũ credere: quod cõstellationes et signa celestia habeãt artare aiam rationalẽ ad aliquod malũ: vt probat btũs Thomas in summa cõtra gẽtiles li°. 3°. Tamẽ ex cõstellationibus et cursu syderũ causantur ea que secundum naturam fiũt in corporibus humanis vt siccitas: pluuia: vẽtus et sterilitas: infirmitatesque ac pestilẽtie. Quãobrẽ licet de futuris cõtigẽtibus nõ sit determinata veritas: vt dicit Aristoteles p°. Perier. Tamẽ ex signis celi possumus prenosticare ea que fien/

da sunt in posterum: que causatur a cursu syderum: vel a tpis qlitate: vt inquit Ptolomeus egyptius in suo centiloquio: et Messalla in libro de temporum varietate. et ideo possumus timere de pestilentia qn videmus signa naturalia ex quibus causatur. De qua in presentiarum tractatum tres considerationes faciemus Prima erit de signis: Secunda de causis: Tertia de remedijs.

¶ Pars prima in qua ponuntur signa ex quibus possumus cognoscere pestilentiam debere venire in breui. A

Pro expeditione prime partis sciendum est quod pestilentia que etiam epidemia appellatur diffinit Aliabas. 5°. theorice sue sic. Epidemia siue pestilentia est mutatio aeris in putredinem: vel pessimam qlitatem vniuersaliter et multis pestiferam. Que quando debeat euenire nullus scire possit pro certo quia hoc stat in dispositione dei: et ipse potest eam mittere in instanti: ad suum libitum nullis indicijs precedentibus: tamen qn venit ex causis naturalibus: maxime corporum celestium et aeris: possumus per aliqua signa cognoscere qn debeat euenire et ideo debemus ea attendere et diligenter intueri quia inquit Ipochras. p°. pnosticorum in principio. Videtur mihi quod ex melioribus rebus est: quod medicus vtatur preuisione idest pnosticatione secundum Galienum ibidem in cómeto suo. Et ratio huius est quia vt inquit Galienus. p° tegni: vtilitas magna est signorum significantium rem futuram: quod exponit cómetator eius Hali. dic. Per signa indicatiua scitur id quod futurum est: et preparas ei quod necessarium est. Est igitur magna vtilitas prescire futura mala ratione preparationis: vnde Cato c°. 3°. inquit. Nam leuius ledit quicquid preuidimus ante. Et versificator fabularum Esopi fabula. 20ª. dicit. Nam preuisa minus ledere tella solent. Gre. quoque in omelia plurimorum martyrum ait. Minus enim iacula feriunt que preuidentur et nos tollerabilius mundi mala suscipimus: si contra hec per prouidentie clypeum munimur. G

Est itaque primum signum quando qlitates et dispositiones temporum nó seruant naturam suam: vnde sciendum est quod naturalis dispositio autumni est quod sit frigidus et siccus: hiems vero est frigida et humida: ver calidum et humidum: estas calida et sicca: vt inquit Auicena. 2ª. primi doctrina. 2ª. c°. de naturis temporum. Qn ergo dispositiones temporum nó sunt sicut prediximus sed cótrario modo se habent illa tpa debent iudicari corrupta: et ex cósequenti aer eorum putridus venenosusque: ac pessime qlitatis: et vniuersaliter multis pestiferus. Et in hanc sniam conueniunt oés philosophi et medici: maxime Arist. particula pª. pbleumatum qn p totam. et Ipochras et Galienus. 3ª. particula amphorismo et et qn p totam: et Auicena. pª quarti tractatu. 4°. c°. de febre pestilentie. H

Secundum signum naturale et magis particulare autumno maxime in principio octobris apparent stelle cadentes. i. vapores grossi ignei admodum stellarum que videntur cadere: et ignes stantes in aere. Ex his. n. cognoscere possumus tpis autumni mutatum a sua naturali cóplexione. s. frigore et siccitate ad calidum et humidum grossum et vnctuosum aptum inflamari. Eleuantur. n. fumi grossi a terra et ab aqua in aere per virtutem solis et a caliditate que tunc est in aere cótra naturam tpis inflamantur: hec ponit. Aristo. in li° Meth. et Auerois ibi: et Albertus magnus. Ex quo possumus timere pestilentiam futuram propter corruptionem ipsius autumnalis temporis. I

Tertium signum est qn multiplicantur venti meridionales et occidentales tpe autumni diebus aliquibus Hi. n. venti laxant virtutem naturalem et turbant humores ac faciunt egritudinum recidiuationem: et generant febres putridas: vt habetur ab Auicena. 2ª. primi doctrina. 2ª. i c°. de naturis ventorum et a philosopho et a cóciliatore. i. Petro de albano. p°. pbleumatum pbleumate. 13°. et ab Ipochrate et Galieno. 3ª. amphorismorum amphorismo. 6°. K

Quartum signum est qn in autumno apparuerit aer tenebrosus et turbidus: ita quod illa die videatur velle pluere et nó pluit: et sic cótinuat tempus multis diebus: per hoc enim cognoscitur quod complexio aeris est corrupta et maxime corrumpetur in hieme sequenti. Est enim aer plenus vaporibus calidis et humidis a ventis australibus deportatis: qui existentes causa putredinis magis inficiunt aerem quam si esset pluuia hec Aristo. in pª. pbleumatum pbleumate. 23°. Que clarissime demóstrat ibi cóciliator. L

Quintum signum est paucitas pluuie in vere cum frigore: post que multiplicatur auster et conturbatur aer diebus aliquibus. Deinde clarificatur per hebdomadam vnam vel circa. Tunc enim est periculum pestilentie. Nam vt ait Aristo. pª. pbleumatum pbleumate. 9°. et Ipochras et Galienus. 3ª. amphorismorum amphorismo. 4°. Hoc est quia humores retenti in corpore et multiplicati in hieme qui ad porositates extrinsecas deberent in vere a natura expelli et a calido naturali illius temporis cósumi: existente illo aere cótra naturam frigido expelluntur a frigido aeris ad interiora et ibidem retenti putrefiunt: et superueniente austro permiscentur cum sanguine per totum corpus vniuersaliter: et ex có sequenti homines interficiant. M

Sextum signum est cum in aere accidit quod in nocte fit frigus et in die calor vehemens et prouocatio ac perturbatio: tunc. n. cito accidit pestilentia et infirmitates eorum. n. insuebita mutatio deijcit actum pptie

[illegible] 2° regi: qui est liber Galieni. N

SEptimuz signuz est quādo apparuerit estas non vehemētis caloris: sed magne cōturbationis hñs matutina alterata: ⁊ iam precesserūt i autūno stelle cadētes ⁊ ignee stātes i aere: tūc.n. iudicādū est q̄ vapores grossi existētes mīa ignitū huiusmodi ⁊ stellaꝝ cadētiū in autūno ꝑcedēte: toto tp̄e hiemis ⁊ veris i aere remāserūt: ⁊ ad estatē ꝑuenientes suffocāt calorez estatis ⁊ eum obtūdūt: ⁊ de mane ifrigidati alterāt matutina estat̄.s. ad frigidū vel meliꝰ ad calorē remissum suffocatum. Quapp aerem estatē inficiūt ⁊ corrūpūt. De natura.n. humidi est obtūdē calorē ⁊ sicci acuere 3°. Metheau. Siccitas.n. ē luna caloris vt iquit cōmētator p°. Amphoꝛ. comēto.15°. O

OCtauū signū est qñ videbis diez alterari die vno multīs vicibꝰ: ⁊ hoc itellige de q̄cūq3 alteratiōe.s. ad calidū ⁊ frigidū: humiduz ⁊ siccū: sereitatē ⁊ obscuritatē ac hmōi. Ex his.n. cognoscit eiꝰ mala dispositio: ⁊ q̄ [illegible] aere sūt multe eleuatōes maloꝝ vapoꝝ ⁊ multiplicatōes diuersoꝝ vētoꝝ: hmōi enim aeris mutatiōes corpa nr̄a alterāt ad prauas egritudīes ⁊ pestilētias: vñ ait Auicena.2ª. ꝑmi doctrina.2ª. i.c°. de impssiōibꝰ malarū mutationū aeris. Ex aere cū mutat̄ ꝑueniunt in corpibꝰ accidētia: cum enim putrescit putrefacit humores. P

NOnū signū est qñ die vno appet sol clarus ⁊ i alio ꝯturbat̄: ⁊ hꝰ nō fit pp eclipsim: hocq3 accidit multīs diebꝰ: signuz est.n. aeris q̄litatem eē male disposita. Marie qñ sol exurgit apparet q̄ hēat añ se nebulā admodū pulueris: ⁊ aer puluerulētꝰ existit ita q̄ sol nō pōt reddē lucē claraz: ⁊ hoc accidit multīs diebꝰ. Tūc.n. iudicādū est aerez eē plenū malis vaporibꝰ: ⁊ diuersis morbositatibꝰ ex qbus corrūpit̄ ⁊ est causa pestilētie ꝑm Auicenā pª. quarti tractatu.4°. in.c°. de febre pestilentie. Q

DEcimū signū est cū tp̄e estat̄ ⁊ magni caloris subito post pluuiā apparet magna quātitas ranaꝝ q̄ sunt in pte supiori coloris cineritijs ⁊ sub vētre coloris diuersi: marie citrini ⁊ aurei: arguūt.n. eo q̄ sunt humide ⁊ aq̄tice magnū humiditatē ⁊ aq̄sitatē eē in aere ꝯtra nām tp̄is. Vñ cū pp calliditatē ꝑcedētē porositates corpis sint apte: recipient̄ multa humiditate putrescibili: ⁊ p ꝯñs corpa corrūpunt̄: sicut ait. Ari.pª. Probleumatum pbleumate.21°. ⁊.22°. ⁊ eius comētator Petrus padubensis. R

VNdecimū signuz est qñ mltiplicant̄ reptilia ex putredie gñata: sicut vmes diuersi: ⁊ vipe impfecte: ⁊ alia hmōi aialia: ⁊ apparēt mures ⁊ alia aialia subtrranea fugēre de sub terra: ⁊ aq̄tica de sub aqua ⁊ manifeste exire: ita vt videant̄ fugere ab aliq̄ ꝑseq̄nte. Signum est.n. q̄ terra ⁊ aq̄ est corrupta a qbꝰ fugiūt. Naz in terre ꝯcauitatibꝰ gñant̄ qñq3 fumi venenosi a qbꝰ mures: ⁊ serpētes: ⁊ oīa alia aialia subterranea fugiūt ad supficiē terre: tāq3 a veneno mortifero. Et silr in aqa aliqñ gñant̄ morbositates a qbꝰ aialia aquatica fugiūt. Et iō piculū est [illegible] etiā aer corrūpat̄ illis morbositatibꝰ ad ip̄m ꝑueniētibꝰ. Silr qñ aialia fugiūt ab habitatiōibus suis ꝯsuetis ⁊ aues a nidis suis nullo ꝑsequēte: ⁊ aliqñ relinquūt oua sua vt fugiāt: signuz est q̄ aer ille est corruptꝰ: ⁊ ideo piculū est pestilētie: ⁊ hec oīa exponit ꝯciliator pª. Probleumatū pbleumate.22°. Hec ēt vndecim signa collegi ab Auicena pª. quarti tractatu.4°. in.c°. de febre pestilētie: l3 ea nō ita distincte ⁊ clare ponat. S

DUodecimū signum est qñ magna fames ⁊ paupertas est in terra: marie vbi est magna hoīum multitudo ita q̄ nō hñt necessaria ad victū: tūc.n. hoīes necessitate coacti comedūt multa corrupta: nociua ⁊ nature ꝯria ac abhominabilia. Sicut accidit nō multīs annis elapsis in qbusdaz mōtibꝰ ppe Comū in qbꝰ ppter carestiā ⁊ penuriam hoīes comedebāt fenū tritū: madefactū cuz aqua: ⁊ multa alia penitus nature humane horribilia ad comedēdū. Ex taliū enim comestione generātur febres putride ⁊ venenose vt colligit̄ ab Auicena pª. quarti tractatu.2°. in.c°. de febribus putridis. Corrūpūtur enim corpa que corruptis vescūtur vt ait Auicena.2ª. primi doctrina.2ª. in c°. de iudicijs ⁊ dispositionibus anni. Corruptis ꝟo corpibus: ex flatu corrūpit̄ aer. Et cōsequenter pestilētiatis paupibus etiā diuites qui eis ꝓuidere noluerūt de necessarijs pestilētia pene causat̄. Sñaliter ergo sciendum est q̄ corrupto aere corrūpūt̄ corpa peste: vñ Horrosiꝰ narrat li°.5°. q̄ post locustas inūerabiles in mari a vento suffocatas tāta corruptio aeris est subsecuta: ⁊ tam grauis pestilētia: ut in numida octinginta milia hoīuz morerent̄. Et circa oram maritimā que carthaginēsi atq3 vticensi littori adiacet: plusq3 ducenta milia. Que clades tam repētina fuit apud vticenz: q̄ sub vna die per vnam portā: plusq3 mile quingēti mortui sunt deportati. Multis etiam alijs i locis propter corruptionem cadauerū corrupto aere: secuta est maxima pestilentie mortalitas. In ciuitate quoq3 Achaia vt mihi retulerūt frēs nr̄i qui ibi fuerūt: q̄libet octauo anno corrūpit̄ aer: ⁊ sequit̄ pestis maxima que durat per sex mēses. Et q̄libet die saltem moriuntur viginquattuor milia

boium. Habet enim illa ciuitas:ut dicit viginti quattuor mile contractas: et qui nō morit nisi vnus pro cōtrata omni die reputatur parua pestilētia. Recitat quoqꝫ Orosius lib°.5°. ꝙ anno ab vrbe cōdita sexcētesimosexto:tāta rome exorta ē pestilē tia: ut ministri faciēdoꝝ funerū prio nō sufficerēt: deinde nō erāt. Erātqꝫ magne domus vacue vi uis: ac plene mortuis: largissimeqꝫ hereditates remāserent:nulli ꝑo heredes. Refert quoqꝫ ꝙ tem pore Antonij imperatoris:qui christianos perse cutus est:tanta lues est secuta:ut agricultoribus carerent. O miseri peccatores quare nō timetis offendere deū: Pestilētia enim et corruptio ae ris multotiēs mittitur a deo nullis signis precedē tibus:quando nobis irascitur pro vicijs nostris: vt enim refert Orosius.lib°.3°. et Augustinus libro.5°.de ciuitate dei.c°.18°.anno ab vrbe con dita.481°. Ingens pestilētia vrbem romam itra uit: et sybilla cōsulta respondit:illam pestem ira dei illatā. In ciuitate quoqꝫ Mediolani in.1451°. Horribilissima pestis adeo ꝓualuit:ut quasi in numerabiles homines quotidie morerētur. Tan taqꝫ erat corruptio aeris et morbositas:ꝙ accipiē tes panem recētem et callidū:tūc tunc coctū et po nētes mane ad aerem:postea in sero reperiebant totum marcidum. Quomodo [redacted] peccator faceres si veniret pestilētia: Si enim fugies ab hac ciui tate:deus faceret corrumpi aera: vbi fugies: Ip se enim dixit et facta sunt: ipse mādauit et creata sunt:psalmo antepenulti°. Ideo hoc considerans Dauid exclamat psalmo.138°. Quo ibo a spiritu tuo: et quo a facie tua fugiam: Uade ergo et recō cilia te deo: et deprecare beatam virginem:ut inter pellat pro te: et pro hac ciuitate. Legitur enim ꝙ tempore Pelagij pape: romam pestis maxima cōcussit:in qua et Pelagius mortuus est:cui suc cessit moralis Gregorius:qui vir mire sanctita tis tūc ordinauit letanias: et pergens per ciuitatē in processione eas decantabat cum clero: et facie bat deportari imaginē virginis beate ante se quā beatus Lucas depinxerat:quam ego vidi et teti gi in ciuitate rome. Cum ergo venisset ad castrū quod cōstruxerat Adrianus imperator:qui ſm Orosium.lib°.5°. et Eutropium fuit duodeci mus ab Augusto imperatore: et appellabatur ca strum Adriani. Intercedētibus meritis virginis gloriose:vidit beatus Gregorius angelum super quēdam lapidem illius castri:quē lapidem ego vidi et tetigi: et est rome [redacted] loco nostro qui dicitur ara celi. Habebat autē in manu sua ensem cruē tatum:quem in vaginam posuit:significans pe stem dei iudicio immissam cessare. Et exinde il lud castrum appellatum est castrum sancti ange li vsqꝫ in hodiernum diem. Legitur quoqꝫ ꝙ tē pore sancti Ludouici regis Frācie: venit tāta pe stis in frācia ꝙ quartam partem hominum occi dit:que pestis ardebat corpora a plāta pedis per gens vsqꝫ ad cor:admodum ignis deuorādo:do nec occideret eos: et illa infirmitas erat incurabi lis:qua ex re omnes infirmi nō habentes aliud refugium currebant ad ecclesiam beate virginis eius auxilium implorantes: et statim sanabātur. In ciuitate quoqꝫ Parisij tante erāt infirmita tes pestilētiales:ꝙ erat res horribilis ad vidēdū et audiēdum propter maximos plāctus infirmo rum. Pro vltimo autem refugio ad ecclesiā bea te virginis accedentes:quadam nocte illis appa ruit virgo gloriosa: et omnes benedicens sana uit.

Pars secūda hui⁹ sermonis de causis quare deus mittit pestilētiā.

[redacted] Ecūdo sciendum:ꝙ deus mittit pesti lentiam ut plurimum propter pecca ta:iuxta illud August. in sermone quo dam dicētis. Propter peccata venit aduersa. Et ideo audite tremenda ac terribilia verba:que dicit deus Ezechielis.14°.inquiens Si misero pestilētiam super terram illam: et effu dero indignationem meam super eam:auferam ab ea hominem et iumētum. Et si Noe et Daniel ac Iob fuerint in medio eius:viuo ego dicit do minus:quia filium et filiam nō liberabūt:sed ip [redacted] iustitia sua liberabūt animas suas. Licet au tem sint multa peccata:propter que mittit de⁹ pe stilētiam tamē causa breuitatis solummodo ali qua enarrabimus:alia pretereūdo quo ad discus sionem. Dimitto ergo quomodo deus mittit pesti lētiam propter peccatum sacrilegij:quādo fit in iuria vel dānum ecclesiasticis personis vel ecclesi is:ut habetur Ezechielis.5°. Item propter pecca tum idolatrie et incātationis:ut habetur Leuiti ci.26°. Item propter cōtemptum predicationis quādo homines nolūt ire ad predicationem: ut habetur Jeremie.3°.vbi dicit deus. Mittam in eos gladium:famem: et pestem:eo ꝙ nō audie rūt verba mea que misi ad eos per seruos meos et prophetas. Item immittit eam propter fraudatio nem decimarum quādo nō soluūtur:vel nō inte gre:ut habetur Malachie.3°.et.16°.q.p°.c°.re uertimini. et sunt verba Hieronymi. Et idem ha betur Jeremie.21°. Item propter peccatum ho micidij. Nā quia Pharao iusserat interfici om nes masculos:qui nascebātur ex filijs israel:ut ha betur Exodi.p°. Ideo omnia primogenita egy

pri fecit angelus dei mori: ut habet Exodi.12°. ⁊ dicūt aliqui doctores: φ illa plaga fuit pestilētie. Itē mittit pestilentiam propter vicium gulositatis: vt habet Numeri.xj°. Item propter peccatū murmurationis: ⁊ diffamationis: Numeri.14°. Itez propter iniusta bella ⁊ discordias: Matthei.24° vbi dicit. Cōsurget gens in gētem: ⁊ regnū aduersus regnū. Et sequitur: ⁊ erunt pestilētie ⁊ fames ⁊ terremotus per loca. Item propter mercātias dolosas ⁊ fraudolētas: ⁊ malos cōtractus in fraudem proximi: Ezechie.28°. Item propter vicium ingratitudinis: Esaie.38°. vbi Ezechias sicut dicūt doctores propter ingratitudinē percussus fuit peste: sed postea liberatus per penitētiam ⁊ cōtritionem suam. V

Dico aūt φ quattuor sunt principales cause quare deus mittit pestilētiam: prima est celestium mādatoꝝ abhominatio: secūda est mentium elatio. Tertia rapinarum vsurpatio: quar[illegible] libidinū inhonestatio. Prima ergo causa missionis pestilētie est diuinorum mādatorū abhōiatio: pro cuius dclaratione sciēdū est fm Alex. de ales in prima parte sūme: in tractatu de voluntate dei circa finem. Et scdm Bonauēturam in p°. di.48ª. arti.2°. q.2ª. ⁊ Scotum in eadē di. in pn. vbi nō mouet aliam questionē nisi istā. Et beat9 Tho. in primo scripto. eadē. dist. q.3ª. ⁊.4ª. ⁊ Lādul. neapoli. eadem dist. q.3ª. ⁊ Petrum de tarā. ibidem. arti.2°. q.pª. ⁊ Ioā. de ripa in eadem dist. circa finem. ⁊ Frāciscum de may. in p°. dist.5ª. q. vltima. Qd omnes hoies tenētur cōformare volūtatem suam cum volūtate dei quādo sciūt eum oino aliquid velle maxime in obseruādis ei9 preceptis. Et hec est cōclusio omniū: licet diuersa distinguāt de volūtate antecedente ⁊ cōsequēte ⁊ de voluntate absoluta ⁊ cōditionata: ⁊ varia distiguant de volito ipsius hois ⁊ dei: que causa breuitatis omitto. X

Dicūt etiam oēs theologi φ deus fecit hominez ad hūc finem: ut ipse obediret suo creatori: ⁊ creature ad vtilitatez hominis create: ipsi homini obtemperarēt: vnde scriptū est Genesis p°. φ dixit deus. Faciamus hoiem ad imaginem ⁊ similitudinē nostrā: ut presit piscibus maris: ⁊ volatilibus celi: ⁊ bestijs vniuerse terre. Et psalmo 8°. dicit Dauid. Oia subiecisti sub pedibus eius oues ⁊ boues vniuersas isuper ⁊ pecora campi. vnde dicit Nicolaus d lira. Geñ.2°. ⁊.3°. Quod si homo diuinis obedisset mādatis: animalia oia sibi obedissent: ⁊ cetere creature eius volūtati cōdescēdissent. Patuit hoc in beato Frācisco qui propter oimodam cōformitatem volūtatis sue: cum volūtate dei imperabat creaturis ⁊ ei obediebāt: Sicut de illo canit ecclia dicēs. Hic creaturis imperat qui nutui subiecerat se totū creatoris: quicqd in reb9 reperit delectamēti regerit in gloriaz factoris. Et ad hoc potest adduci illud Ouidij in p°. Metha. dicētis. Sancti9 his aial mētisqz capacius alte. Deerat adhuc: ⁊ qd dñari in cetera posset. Verū qz homo fuit ⁊ est rebellis superiori suo idest deo: iō inferiores sui. i. oia creata ad ei9 vtilitatem illi nō obediūt: sz rebellant. Et hoc est iustū per illā sniam legalē que inqt. Quod qsqz iuris in alterū statuerit: ipse eodem iure vtat. ff. quod quisqz iuris. p totū. Et. c°. cū oēs. ex. de consti. vñ Cato ait. Patere legē quā tu ipe tuleris. Hoc. n. pmittit iustitia: per illā aliā vulgarē sniam dicentez. Frangēti fidē fides frangat eidē. vt notat i. l. si diuersa. ⁊ in. l. si qs maior. C. de transac. ⁊ meli9 in. l. si cōuenerit. ff. pro socio. ⁊.28ª. q.2ª. c°. si ifidelis. ⁊ in. c°. puenit. el.2°. ex de iure iur. ⁊ in. l. si instituta. ff. de inoffi. testa. ⁊ in. l. cū pponas. C. de pactis. Faciūt ergo creature p suo creatore: sicut facit bonus fili9 qui videns pfem verberari: nō solū cōdolet: sz defendit ⁊ cōtra inimicos patris insurgit. Ita creature cōtra hoies creatori eoruz ptrarios insurgūt ⁊ vindictaz faciūt. Iuxta illud Sapiētie.5°. Armauit oēm creaturā ad vltionez inimicorū. Et hoc est qd inqt Greg. sup Lucaz omelia 35ª. dicens. Quia in cūctis delinquim9: in cunctis ferimur: vt impleat qd [illegible] Salomonez dx. Pugnabit p eo orbis terraꝝ cōtra isensatos. Omnia que ad vsuz vite accepim9: ad vsuz conuertimus culpe: sz cūcta que ad vsuz prauitatis inflexim9 ad vsuz nobis vertunt vltionis. Tranquillitatē qppe humane pacis: ad vsuz vertim9 vane securitatis: peregrinationē terre p hitatiōe dileximus pře: salutē corpoꝝ in vsuz redegimus vicioꝝ: vbertatis habūdantiā nō ad necessitatez carnis: sz ad puersitatē intorsim9 voluptatis. Ip[illegible] serena blandimēta aeris ad amorē nobis huius coegim9 terrene delectatōis. Iure igitur restat: vt nos simul omnia feriant que simul omnia vicijs nostris male subiecta seruiebāt. Et quod prius in mundo incolumes habuimus gaudia tot de ipso postmodum cogamur sentire tormenta: hec ille. Y

Que oia confirmantur per illam sententiaz Moysi. Deute.28°. di. Si audire nolueris vocē domini dei tui: ut custodias oia mandata eius que precipio tibi hodie: venient super te oēs maledictiones iste: ⁊ apprehendent te. Maledictus eris in ciuitate: maledictus in agro: maledictum horreum tuuz: maledicte reliquie tue: male-

dictus fructus ventris tui: et fructus terre tue: armenta boum tuorum et grex ouiū tuarū: maledictus eris ingrediens: et maledict⁹ egrediēs. Mittet super te dominus famē et esuriem et increpationem in oīa opera tua que tu facies donec cōterat [illegible] et perdat velociter. Adiunget tibi dn̄s pestilentiam donec cōsumat te de terra ad quā ingredieris possidendā: percutiet te dn̄s egestate: febre: et frigore: ardore: et estu: aere corrupto: ac rubigine: et persequetur donec pereas. Z

Secunda principalis causa pestilentiarū est mentis elatio. Et propter hanc pcussus fuit Senacherib rex assiriorum de cuius exercitu angelus domini fecit mori centū octuaginta quinqz milia hoīum: et hoc fuit ꝑpter superbiā ei⁹. Ipse vero reuersus ad ciuitatem suam Niniue a proprijs filijs occisus est quarti. Regum. 19°. Similiter percussus fuit Dauid propter elationē: secundi Regum vltimo. vt etiā habet̄ pmi Paralip. 21°. Nam motus peccato supbie fecit populum nūerari et non seruauit preceptū dn̄i. Exodi. 30. s. ꝙ añ dinumeratione populi singuli offerrēt deo precium pro animabus suis: ut nō esset plaga in eis. Fecit ergo numerari ad fastū et pompam vt gloriaretur de potētia sua. Quapropter misit de⁹ Gaad prophetam ad Dauid dicentē sibi. Hec dicit dominus. Trium tibi datur optio elige vnū ex his u faciam tibi. Aut septē annis veniet fames in terra tua: aut tribus mensibus fugies aduersarios tuos et illi te persequentur aut trib⁹ diebus erit pestilentia in terra tua. Dixit autem Dauid. Coartor nimis sed melius est incidere ī manus domini: misericordie eniz eius multe sunt: q̄z in manus hoīum. Elegitqz pestilentiam triuz dierum: quam immisit deus in populū: et mortui sūt peste septuaginta milia viri. Eleuans autem oculos Dauid vidit angelū extendentem manū super hierusalē: et exclamauit ad deū dicens. Ego sum domine qui peccaui. Ego qui inique egi. Isti qui oues sunt quid fecerūt? Vertatur obsecro ira tua cōtra me: et ꝯtra domum patris mei. Misertus est ergo dominus super afflictionē populi: et ait angelo percutienti. Sufficit nunc. Contine manum tuā. O superbi cōuertimini ad dominū ne mittat super vos pestilentiam: aut si miserit ut auferat. Ipse enim deus parcet vobis sicut pepercit Dauid cui etiā pepercit postq̄z occidi fecit Vriam: et adulterium fecit cum vxore eius: vt habet̄ secūdi Regum 12°. Nam cū pn̄ia ductus: dixisset peccaui. Respondit ei Natham propheta dicens. Et dominus abstulit a te peccatum tuum. Et in primo gradu restituit eum: et spiritū prophetie recepit. Ut habetur. 50ª. di. c°. cū exandiero. et c°. sacerdos. et c°. vt constitueret. et 3ª q. 7ª. c°. sacerdos. et de peni. di. pª. c°. et venit. et de peniten. distin. 3ª. c°. tota. et c°. Dauid. et capitulo. ille A

Sed hic querit̄ quare deus pro peccato Dauid percussit populū cū scriptum sit Gen. 18°. vbi dixit abrahā deo. Absit a te domine vt innocens pereat pro peccato rei. Est etiā scriptū Ezechielis. 18°. Filius non portabit iniquitatem patris neqz pater iniquitatē filij. et Deute. 24°. dicitur. Non occidentur patres pro filijs neqz filij pro patribus: sed vnusquisqz pro peccato suo moriet̄ de quo in c°. iam itaqz. pª. q. 4ª. Et facit exēplum illius nati de scorto qui putabat se dānandum: quod est falsū ut in c°. vndecūqz. et c°. nasci. et c°. nunq̄z. et multis alijs capitulis. 56ª. di. Alibi dicitur ꝙ pena suos debet tenere auctores: vt dicit glo. in c°. quesiuit. extra. de his que fiunt a ma. par. ca. et idem habetur in. l. sancim⁹. C. de penis. et C. ne vxor pro ma. l. ob maritorū et 16ª. q. 6ª. c°. illud. et in c°. si epi. et c°. cognouimus. et ex de sen. ex c°. Romana. lib. 6° . et pª. q. 4ª. c°. placuit. et c°. nullius. et c°. iudei. et l. si pena. ff. de pe. et c°. et si pignerationes. de iniuri. et dam. da. lib. vj°. et l. si filius. C. ne filius pro patre. Sed cōtra predicta videtur ꝙ deus debeat punire iniquitatem patrū in filios vsqz ad tertiā et quartā generationem vt ipse inquit Exod 20 et Deute. 5°. in crimine. n. lese maiestatis puniunt̄ etiam filij ꝑpter delictum parentū. vt. C. ad. l. iuliā maiestatis. l. quisquis. Rn̄deo fm. b. Bona. in. 2°. sen. di. 33ª. et sanctū Tho. pª. 2ᵉ. q. 87ª. et ar°. vl°. et Nicolaum de lira super Deute. 24°. c°. et Alexandrū de ales in. 3ª. parte sūme: in tractatu de pcessu iudicij et Joā. mo. in. c°. vsurarum. de vsu. in. 6°. Nō pena spirituali et eterna nunq̄z punit̄ pater ꝑ filio: nec ecōtra. Et ita intelliguntur auctores dicentes ꝙ pena debet suos tenere auctores. Pena vero temporali et corporali puniunt̄ filij pro parentibus a deo. Sicut patuit in diluuio Gen. 7°. et in subuersione Sodome. Gen. 18°. Et in primogenit⁹ egyptiorū interfectis. Exodi 12°. Et in habitatorib⁹ chanaā interfectis et alijs israel ex pcepto dei: qd habetur Numeri. 33°. Et implere cepit Josue in paruulis Jerico. Josue 6°. et in alijs omnibus illius regionis. In quibus q̄ttuor iudicijs mortui sunt paruuli ex peccato parentū. Filij. n. sunt quedā bona ipsorū parentū. Et ideo ex morte eoꝝ fit detrimentū patrib⁹. Quapropter deus aliqñ occidit filios ad punitionē parentū. Similiter qz populus Dauid erat illi subditus et bonus: et quodā

modo in bonis ci⁹:iō ex morte illoꝝ punit⁹ fuit David. Aliqui vero dicūt ꝙ ēt populus habebat aliqua peccata: ꝓpter que mortē3 illi intulit de⁹. Et q̄uis David diceret ꝙ illi qui interficiebant erant sicut oues: ꝙ nihil fecerāt: debet intelligi de illo peccato qđ ipse cōmiserat. In alijs tamen vicijs erāt inuoluti. Sit ergo cōclusio ꝙ quādo deus punit filios pro patrib⁹: vel seruos pro dn̄is illis quos punit facit cedere punitionē3 illam ⁊ afflictionē: vel ad augmentū meritoꝝ: vel ad purgationem anime: vel ad aliquā aliā vtilitatē. Puta qꝛ melius erat illis mori tūc q̄ȝ amplius viuere: qꝛ si vixissent effecti fuissent mali vel deteriores: ⁊ maiorem habuissent dānationem. B

SI autem queraꝭ quare moriunꝭ peste boni religiosi qui non sunt superbi: Rn̄deo ꝙ fecit hoc deus ad occultandū sua iudicia: peccatores enim nō merenꝭ intelligere ꝙ ea pestis veniat propter eorū superbiā3 ⁊ delicta. Et sic de⁹ colligit ⁊ rapit bonos esca maloru3. Ideo dicit Augustinus ut etiā scriptum est in .c°. de tirijs. 23°. q. 3°. Si ratione facti ꝓfunditatē3 iudicij dei penetrare nō possumus: manifeste tamē scimus verū esse ⁊ bonū omne qđ facit: hec ille in .p°. de ci. dei. Ubi etiā dicit ꝙ aliq̄n puniunꝭ boni simul cum malis: qꝛ eoꝝ peccata nō redarguerūt. Ipsi enim sunt speculatores qui debēt preuidere suis deuotionibus iudicia dei sup peccatores: ⁊ eis annunciare iuxta illud Ezechiel. 3°. Fili hoīs speculatorē dedi te domui israel: ⁊ audies ď ore meo verbum ⁊ anūciabis eis. Ideo q̄n nō annunciant venit sup eos illa terribilis sn̄ia dei Ezechiel 33°. di. Si speculator viderit gladiū venientē ⁊ nō insonuerit bucinā: sanguinē eorū de manu speculatoris requirā. Boni ergo religiosi sunt illi qui preuident flagella dei īminentia: ⁊ deū quodāmō tenēt suis orationib⁹ ne illa mittat. Ideo Moysi rogāti pro populo Exodi. 32°. dicebat de⁹. Dimitte me vt irascatur furor meus cōtra meos. Ille vero rn̄dit. Quiescat obsecro dn̄e ira tua: ⁊ esto placabil' super nequitiā populi tui. Quando igiꝭ religiosi nō rogant deu3 pro peccatoribus ⁊ anūciant eis īminentia mala: ⁊ eos nō reprehendūt immittit eis deus pestilentiā. Ideo precipit cuilibet predicatori deus per prophetā3 Esaie. 58°. di. Clama ne cesses: quasi tuba exalta vocē tuā3 ⁊ annuncia populo meo scelera eorū: ⁊ domui Jacob peccata eorū. Et ideo o superbi maledicti annuncio vobis ex parte dei: ꝙ si nō dimittatis superbiā veniet super vos pestilētia horribilis: que vos humiliabit ⁊ prosternet vsq3 ad profundū inferni. C

TErtia causa penitentiaꝝ dicitur rapinarum vsurpatio. Ꝓpter rapinas enī3 mittit de⁹ pestilētiā Ezechiel. 38°. Iō Exo. 9°. c°. Dixit Moyses Pharaoni. Hec dicit dn̄s deus hebreorum. Dimitte populū meū vt sacrificet mihi in deserto: alioq̄n pcutiā te ⁊ populū tuū peste: peribisq3 de terra. Pharao aūt interpretaꝭ violētia vel dissipatio: vel denudās pcussos: aut dissipans ꝑparatos vt inq̄t Hierony. Et tales sunt vsurarii denudantes pcussos: qꝛ raro vel nūq̄ȝ aliq̄s accipit ad vsura3 nisi sit ꝑcussus aliqua molestia: paupertate: ⁊ penuria. Ite3 dissipant ꝑparatos: qꝛ pauperes ad diuinū cultū ꝑparatos: pp molestiā fenoris retrahūt a diuinis: ⁊ a celebratiōe festoꝝ. S3 proh dolor: qꝛ tales nunq̄ȝ aliena restituunt dicentes. Faciā postea in morte testm̄: sed iudicio dei venit eis pestis ⁊ tollit illis intellectū: ⁊ nō pn̄t ordinaꝭ facta sua: imo nec hn̄t notariū aut testes cū in [illegible] li morbo ⁊ ab vxore ⁊ a ꝓprijs filijs relinquātur. Tunc nō possunt hr̄e cōfessorē aut sacerdotē3 q eos absoluat: ⁊ eccl̄ia ministret sacramēta. Imo sepe veniūt tumulatores ⁊ eos necdū mortuos inuenientes occidūt: aut sic semiuiuos sepeliūt: accipiūtq3 bursa3 cū claui capsaꝝ: ⁊ bona illoꝝ diripiunt q̄ cū tātis sudoribus cumularūt. Et sic nec ipsi nec sui de illis bonis gaudēt. vn̄ Esa. 3°. dr̄. Exactores sui spoliauerūt eū. Aliq̄n ēt [illegible] furore infirmitatis: aut diabolica instigatione thesauros suos i sterqlinū ꝓiciūt: sicut accidit cuidā ciui Bononiēsi qui toto tp̄e vite sue fecerat mala lucra p cōtractus illicitos: veniēs vero ad mortē ne fili⁹ illa possideret accepit pecuniā ⁊ ꝓiecit in sterqlinū ⁊ appropinquās morti clamabat. Aperite portas vt diaboli me portent. Et sic clamādo expirauit. Et demones illū ad tartara portauere. Et hoc est qđ dr̄ Ezechiel. 7°. Argētū eoꝝ foras ꝓijcietur ⁊ aurum eorum in sterquilinum erit. Argentum ⁊ aurum eorum non poterit liberare eos in die furoris domini.

D

QUarta ⁊ vltima pestilentie causa pro nunc est libidinum inhonestatio. Hec enim pestilens luxuria: imo cathedra pestilentie: de qua David psalmo primo inquit. Beatus vir qui in cathedra pestilentie non sedit. Adeo hodiernis temporibus creuit ꝙ totum mundum corrūpit: atq3 vsq3 ad sacerdotalem cathedram ascendit. Sed nolo ponere os meos in celum. Quid de sacro matrimonio loquar? De quo Paulus ad Ephesios quinto inquit. Sacramentum hoc magnum est in Christo ⁊ in ecclesia: ⁊ t'n̄ hodiernis tp̄ib⁹ horribilissime bestialitates ꝯ mr̄monij sacr3 ab vxoratis ꝑpetranꝭ: q sepe nō s'uāt nec modum

nec locū: nec tēpus: nec ordinē. Sed hic non me
extēdo: quia bene intelligēti: medium satis est ver
bum: propter hoc peccatū Her marit⁹ thamar p
cussus fuit peste a dn̄o ⁊ occisus: Gene. 38°. quia
nō seruabat qd̄ debebat in matrimonio. Quid di
cemus de vicio nephādissimo sodomie: qd̄ quasi
totū orbem repleuit propter quā innominabilem
turpitudinem: deus fere desijt incarnari: videns
naturā humanā illo horribilissimo scelere infectā
vt iquit Aug. in quodā sermone. Unde in nocte
natiuitatis sue: fecit omnes sodomitas mori peste
vt dicit Hiero. sup Esaiā. Ideo Iustinian⁹ in au
tētico: vt nō luxurient̄ cōtra naturam coll. 6ª. ait.
Propter talia peccata scilicet blasphemiā ⁊ pec
catū cōtra naturā: fames ⁊ terremot⁹ ⁊ pestilētie fi
unt: vt etiā ingt glo. in. c°. flagitia. 32ª. q. 7ª. Ideo
Iohel. 4°. clamat dn̄s di. Posuerūt puerū in po
stribulo ⁊ puellā vendiderunt pro vino: ideo con
uertā retributionē vrām [illegible] caput vestruz: ⁊ Eze
chielis. 6°. iterū dicit. Hec dicit dn̄s deus ad om
nes abhominationes malorū in israel: q: gladio ⁊
fame ⁊ peste ruituri sunt: ⁊ Ezechielis. 33°. iteruz
dicitur. Fecistis abhominationes vras: ⁊ vnus
quisqꝫ vxorē proximi polluit: ⁊ terram hereditate
possidebitis? Uiuo ego dicit dn̄s: quia qui in ciui
tatibus sunt: gladio cadent: ⁊ qui in agro: bestijs
tradentur ad deuorandum: qui autē in predijs ⁊
speluncis sunt: peste morientur. Sed hoc nō suffi
cit eis. Nā ad luxuriaz cōcitandam: artem adiue
nerūt scilicet choreas: in qbus cum tactibus ipu
dicis ac risibus dissolutis ⁊ oculorū iaculis: se ad
libidinē prouocant. Ideo exclamat deus Ezechie
lis. 25°. di. Pro eo q plausisti manu: ⁊ pcussisti
pede ⁊ gauisa es toto affectu: super terram israel.
Idcirco ego extēdā manū meā super te: ⁊ tradā te
in direptionē gētiū: ⁊ iterficiā te de populis ⁊ per
dā te de terris: ⁊ cōterā. ⁊ Ezechielis. 7°. iterū mi
nat̄ di. Ira mea super vniuersū populuz: gladius
foris: ⁊ fames ⁊ pestis intrinsec⁹. Qui in agro ē gla
dio morieť: ⁊ qui in ciuitate sunt: pestilentia ⁊ fa
me consumabūtur.

¶ Pars tertia huius sermonis de remedijs cō
tra pestilentiam. A

Accipe pplē mi nouē remedia cōtra pe
a stilētiā. Primū dicitur remedium dis
positionis. De quo Galien⁹. p°. de diffe
rentijs febriū. c°. 5°. ingt. Quia non
erit in eo dispositio: ergo corruptio nō poterit ope
rari: ⁊. 3°. tegni idē ait. Facta vero egritudo cura
biť dispositione ablata: a qua pricipaliter que fꝫ
naturā est opatio lediť. Philoso. quoqꝫ. 8°. Phi
si. dicit. Inter duos motus contrarios: necessario
intercedit quies media. Cuz igiť vt supradictum
est ex diuina iustitia: propter peccatū disponatur
vnusquisqꝫ ad pestē ⁊ cetera aduersa: remouea
mus a nobis peccatū: ⁊ remouebiť pestis: qa fm
Philo. p°. Posteriorū. Si affirmatio est causa
affirmationis: ⁊ negatio est causa negationis: qd̄
iterū habeť. p°. Perier. ⁊. 4°. Metha. Et alibi
diciť: q remota causa: remoueť effect⁹. 2°. Phi.
2°. de generatione. ⁊. 8°. Ethico. l. cū pater. §. dulci
simis. ff. de lega. 2°. l. quod dictū. ff. de pac. l. adige
re. §. quāuis. ff. de iure patro. l. i. §. serū. cū ibi no
tatis. per glo. ff. de postulādo. l. si cū filius. §. titio. ff.
de donationibus. l. i. C. de condi. ob cau. ⁊. ff. e. per
totū. c°. cū infirmitas. de peni. ⁊ remis. c°. cū cessā
te. extra. de appel. c°. ⁊ si xps. de iure iu. c°. post tran
slationē. de renun. ⁊. §. econtra. 61ª. di. Cum igiť
peccatum vt supra patuit sit causa pestis: ideo re
moto peccato remouebiť ipsa pestilētia: vn̄ Gre.
in quadā collecta inquit. Nulla nocebit aduersi
tas vbi nulla dominať iniquitas. O igitur pecca
tores si nō vultis q deus mittat vobis pestilentiā
vel q iam missam faciat cessare: cessate a peccatis
⁊ cessabit pestilentia. argumētuz in. c°. neophit⁹.
61ª. di. ⁊. pª. q. pª. c°. quod pro necessitate. ⁊. pª. q.
7ª. c°. qd̄ pro remedio. Ideo diciť in. c°. incōmu
tabilis. 22ª. q. 4ª. ⁊ de pe. di. pª. c°. nouit. ⁊ sunt ver
ba Augustini in sermōe bti Ioānis baptiste. No
uit deus mutare sententiam: si tu noueris emēda
re delictum: ⁊ ideo clamat deus Zacharie. p°. dic.
Conuertimi ad me ⁊ ego ꝯuertar ad vos. Propť
hoc etiam dicit Esaias. p°. c°. sui libri. Quiescite
agere peruerse: discite benefacere: ⁊ Dauid i. ps°. i
quit. Dixi iniquis nolite inique agere. Et ad Ro.
6°. ait Paulus. Destruatur corpus peccati. Si
enim vos innocentes feceritis per dimissionē pec
catorum: poteritis sperare de adiutorio dei contra
pestilentiam. Scriptum est enim Iob. 4°. Quis
vnqꝫ innocens perijt? Ideo dicitur Ecclesiastici
21°. Fili peccasti: ne adijcias iterum peccare: sed
de pristinis deprecare: vt tibi dimitātur. Scriptuz
est enim Ecclesiastici. 38°. Ora dominuz: ⁊ cura
bit te. vn̄ Isidor⁹ ingt. Sib⁹ malis preualet oro.
⁊ Cassiodorus in epistolis dicit. Oro est postica
per quam ira dei auertiť. Et hoc sufficiat pro pri
mo remedio. S

Secundum remedium dicitur exsiccatio hu
moris: vnde Auicena. pª. quarti: tractatu
4°. in. c°. de febre pestilentie ait. Sūma curatōis
eorum est exsiccatio: ⁊ oportet q cibi eorum sint
ex desiccatiuis: ⁊ Galienus in p°. de differentijs fe
brium. c°. 3°. ait. Conuenit corpus huiusmodi ex
siccare: ⁊ siccū ꝯseruare. Duo aūt sūt que virtuose

z meritorie corp⁹ humanū exiccāt: z in sanitate ↄseruāt. Primū est sobrietas z abstinētia ꝺ qua Eccl. 37°. dꝛ. Qui aūt abstinēs est adijciet sibi vitā. Ideo pᵉ. ad Thes. p°. dꝛ. Sobrij simus: z .2ᶜ. ad Thimo. 4°. Sobri⁹ esto. Duplex aūt est sobrietas. Prima ieiunij: de qua Hiero. ad Demetriadem ꝟginē dicit. Ieiunio sanant̄ pestes corporis. Quo ieiunio niniuite liberati sunt ab exterminio. Ione. 3°. Scđa sobrietas est somni. Nā fm Auicenā. 3ᵃ. primi. Cauēdū est a multo somno spāliter diurno. Et ideo dꝛ pᵉ. Petri. 5°. Sobrij estote z vigilate. Bonum est ergo ↄtra pestem remediū vigilare in bonis meditationib⁹ passionis xpi: z recomēdaꝛ se alicui scōꝝ: iux̄ illō Iob. 5°. c°. Voca in celis si est qui rn̄deat: z ad aliquē scōꝝ ↄuertere: z Mat. 26°. dicē saluatoꝛ. Vigilate z orate. G

Secūdū qđ meritorie exiccat corp⁹ est castitas que a peste ꝑseruat. Et pbaꝛ rōne quā ponit Philo. 7°. Metha. vbi dicit. Qđ dissimilitudo causaꝝ dissimiles ꝓducit effect⁹ in causatis. Cū ergo act⁹ luxuriosus disponat corp⁹ ad pestem fm Auic. pᵃ. quarti: tractatu. 4°. in. c°. de febre pestilētie: z Galienū in p°. ꝺ differētijs febriū c°. 3°. Ergo castitas remouebit hāc malā dispositionē z ꝑseruabit a pestilētia. Castitas enim est illa que aīas deo ↄiūgit z ei repn̄tat: vt dꝛ in. §. sancim⁹ in autētico de lenonib⁹. coll. 3ᵃ. Si aūt de⁹ pro nobis qs ↄtra nos: ad Ro. 8°. Cū ergo pestilentia sepenumero imittaꝛ a diabolo qui iudicio dei pmittiꝛ īficere aera z morbos imittere: vt iqt Aug. in lib°. de diuinatiōe demonū: z hꝛ. 26ᵃ. q. 4ᵃ. in. c°. sciēdū. Si fuerimus ↄiūcti deo p amorē nō poterit nob̄ nocere talis pestilētia ab inimicoꝝ pcurata. Incorruptio aūt facit ꝓximum deo. Sap. 6°. Et iō si casti fuerim⁹ nihil timere debemus cū habeam⁹ deū nr̄m adiutorē. Iō dicebat Iob. 17°. sui libri. c°. Pone me iuxta te z cuiusvis man⁹ pugnet ↄtra me. q. d. tūc enī nō timebo pestilētiā: nec alia flagella. H

Tertiū remediū dꝛ aptio opilationis: de quo Galien⁹ vbi supra inqt. Cōuenit opilatiōes poroꝝ aperire. Tres aūt aptiones sunt necessarie ↄtra pestem z alia flagella. Prima auriū ad ꝑdicationes: de qua Iob. 36°. dꝛ. Si audierint z obseruauerint cōplebūt dies suos in bono: z annos suos in glīa. Si aūt nō audierint trāsibūt p gladiū z cōsumenꝛ stultitia. Scđa aptio est ꝑcordiorū ad inspirationes: de qua Apoc. 3°. hꝛ. vbi dicit dn̄s. Ego sto ad ostium z pulso: si qs mihi apuerit ianuam intrabo ad illū z cenabo cum illo. Tertio aptio est labioꝝ ad ↄfessiones: iuxta illud psalmiste. Os meū apui z attraxi spūꝫ. De qua Gre. in pastorali dicit. Ulcera clausa plus cruciāt: sed cum putredo que interi⁹ feruet eijciꝛ: ad salutem doloꝛ aperiꝛ: vn̄ Cato. Doloꝛ est medicina doloris Orati⁹ quoqꝫ in epl̄a ad Quintū dicit. Stultoꝝ incurata pudoꝛ malus vlcera celat. Iō Boetius in p°. de ↄsolatiōe ait. Si opam medicātis expectas opoꝛtet vt vuln⁹ detegas: z Ambro. in quodā sermone dicit. Cōfessio aīam a morte libat. I

Quartū remediū dꝛ euacuatio supfluitatis. De quo Galienus vbi supra ait. Cōuenit corp⁹ supfluitatibus plenū euacuare: vnde dicit Auic. pᵃ. quarti: tractatu. 4°. c°. de febre pestilētie qꝫ multum est vtilis flobotomia z solutio ac euacuatio vētris ad curationē pestilētie. Et ibidē dicitqꝫ corpa plena malis humorib⁹ sunt disposita ad capiēdā pestē. Iō magister Ioānes de mugo. in pn̄. 22. c. de ordine quarūdam medicinarū ait. Laudo qꝫ hoīes sani intēdāt purgatiōibus. Ari. quoqꝫ in li°. ꝺ secretis secretoꝝ ad Alexādrū ait. Abstinere a nimia comestiōe: z supfluitatem purgare sūme sanitatis est. Triplex ergo euacuatio est necessaria ad purgādā z auferēdam pestē. Prima dꝛ ꝓprie neqtie: idest euacuatio mētis a malis motib⁹ z cogitatiōibus: qꝛ qui diligit coꝛdis mundiciā habebit amicū regē. Prouer. 22°. Et euacuare debem⁹ oculos a vanis z lasciuis aspectib⁹: aures a malis auditiōib⁹. Linguā a murmurationib⁹ z ꝟbis turpibus: man⁹ ab impudicis tactib⁹: ludis: pcussiōibusqꝫ ac malis opibus: z pedes ab iniqs gressib⁹: vnde Esa. p°. dicit dn̄s. Lauamini mūdi estote: auferte malū cogitationū vestraꝝ ab oculis meis. Scđa euacuatio est aliene substātie. Ait enim Aug. in q̊dā sermone. Si detines alienū detineris a diabolo. Iō dicit dn̄s. Matthei. 22°. Reddite que sunt cesaris cesari: z que sunt dei deo. Et Paulus ad Romanos. 13°. Reddite omnib⁹ debita. Tertia euacuatio est pie mīsericordie: scilicet per elemosynas. Ait enim Apostolus prime ad Thimo. 4°. Pietas ad oīa valet promissionē habēs vite que nūc est z future: z Thobie. 4°. dicitur. Elemosyna ab omni peccato z a morte liberat. Et idem habetur in. c°. miroꝛ. de pe. di. p°. K

Quintum remediū dicitur detestatio ociositatis. De quo Galienus vbi supra ait. Si quis moderatis laboribus vtitur omino impassibilis preseruatur. Ideo dicit Apl̄s. 2ᶜ. ad Thimotheū. 2°. Labora sicut bonus miles Iesu christi. Et ad Galathas. 6°. Dū tēpus habemus operemur bonum. L

Sextum remediū dicitur morigeratio maturitatis. De quo Galienus vbi supra ait. Si

Jere.p°.c°.vbi dr̄. Ecce ego dedi v̄ba mea in ore tuo. Paulus quoqꝫ .pᵉ. ad Thesol.2°.c°.ait. Cū accepistis a nob verbū auditu dei accepistis: nō vt verbū hoīum: sed sicut ē vere verbū dei q opaṫ in nobis. Ex quib⁹ oībus ꝯcluditur ꝙ si datur fides Aristoteli de reb⁹ nālibus sermocinanti. Et Galieno atqꝫ ypocbrati: ac Auicene de reb⁹ medicinalib⁹. Et Marco tulio ciceroni in arte oratoria: Prisciano in grāmaticalib⁹: Accursio τ Bartholo in lege ciuili: τ in singulis sciētijs doctorib⁹ sapiētib⁹ adhibetur fides: a fortiori teneṫ qsqꝫ credere v̄bo euāgelico sacre p̄dicatiōis: cuius p̄ricipalis auctor est de⁹. Et hec ꝯclusio ꝯfirmaṫ p Socratē philᵐ Atheniēsem q in sentētijs suis dicit. Auctoritas magistri ēt sine alia rōne: est digna veneratiōe: τ est sibi fides adhibenda. Sicut igiṫ cecus acqescit fideli ductori: sic sapiēs xpian⁹ debet simplr credere euāgelice v̄itati de q̄ non possum⁹ falli. Et ideo debetis seq illā sniam Ouidij li°.4°. de tristib⁹: epl̄a 3ᵃ. dicētis. Crede ꝙ est τ iurat: ac desine tuta vereri. Deqꝫ fide certa: sit tibi certa fides. Casiodor⁹ quoqꝫ Epl̄ar li°.3°. epl̄a.4°. ingt. Illi credere debens quē v fis vtilitatib⁹ arridere cognoscitꝫ: hoc aūt facit qlibet bonus p̄dicator: ergo firmiter credite que dicit.

¶ Pars sexta ꝙ mēorie debēt tradi τ paciēter suscipi ea q̄ in p̄dicatiōib⁹ audiūtur. A

[S]Exta dispositio boni auditoris dr̄ susceptiōis. Debetis eni mēorie vt supra dixi tradere q̄ dicūtur: τ nō facere sicut qdā qui ex vna aure audiunt verbū: τ ex alia dimittūt. Ideo dicit Salo. .puer.4°. Fili accipe disciplinā p̄ris tui: τ ne abijcias eā: τ.3°. eiusdē libri.c°. etiā dicit. Audite filij disciplinā patris v fū: τ attēdite vt sciatis prudētiā: τ oē bonū tribuā vobis. Sed cōtra hoc multi faciūt qui si audiūt dici aliqd verbū ociosum: seu vanas fabulas: idelebili mēorie cōmendāt. Diuina autē verba .ptinus obliuioni tradūt. Ideo dicit Oratius in quadā epl̄a ad Cesarē. Discit eni citi⁹: meminitqꝫ libenti⁹ illud. Qd qs deridet q̄ qd .pbat τ veneraṫ. De his ēt p̄dixit Paulus.2ᵃ. ad Thi.4°. A veritate quidē auditū auertēt: ad fabulas aūt ꝯuerteṫ. Debet igiṫ panis verbi dei masticari τ ruminari τ in vētre memorie mitti. Ut enim ingt Chriso. Sicut qui nō masticat cibū nō sētit odorē eius: ita nisi quis verbū qd audit masticauerit non itelliget virtutē eius. Sicut ēt illud aīal qd non ruminat est in mūdū Leui.xj°. ita ille homo est imund⁹ apud deum qui non ruminat verbū dei auditū. Alij quoqꝫ peccāt in audiēdo verbū dei: qui cū idignatiōe audiūt p̄dicatorē

cum eor vicia redarguit. Cōtra quos dicit Hieronym⁹ sup Amos .pphetam. Grāde peccatū est odisse corripientē: τ correptionē nō tollerare: maxime cū nō odio: sed amore corripiat. Salomon quoqꝫ .puer.15°.c°. ingt. Stult⁹ irridet disciplinā patris sui: qui aūt custodit īcrepatiōes: sapiētio: fiet. Et ibidē dicit. Non amat pestilens eum qui se corripit: eo: autē sapientis suscipiet correptionē. Seneca etiā li°.3°. de ira iquit. Admoneri τ corrigi semp bonus gaudet: pessim⁹ aūt qsqꝫ asprime patitur correptionē. Hinc Salo. .puer.12°. ait. Qui odit īcrepatiōes īsipiēs est. Et.15°. eiusdē libri dicit. Qui icrepationes odit morieṫ: scilicet: s̄m glosam triplici morte: videlicet: nature: grarie: τ glorie. Sapiētie quoqꝫ.3°.c°. idem dicit. Sapientiā τ disciplinā qui abijcit infelix est. Et .puer.29°. inquit. Uiro qui corripientē se dura ceruice cōtemnit: repentin⁹ sup ueniet iteritus. Malū igitur signū est de his qui murmurāt de correctionib⁹ predicator. Faciūt enim sicut equ⁹ qui hēt clauū firū in carne: qui subito vt tāgitur in illo recalcitrat. Ideo dr̄. Ecclia.21°. Audiet luxuriosus verbū prudentie τ sapiētie: τ displicebit ei: τ proijciet illud post dorsuꝫ suū. Similiter dicit Ouidi⁹ li°.p°. de remedio amoris. Impatiens aīus nec adhuc tractabilis arte. Respuit atqꝫ odio verba monētis habet. Qua ex re dico vobis illud qd scriptū est Jacobi.p°. Cū māsuetudine suscipite isitū verbuꝫ: quod pōt saluare animas vestras.

¶ Pars septima ꝙ ad effectū debent p̄duci ea que a p̄dicatorib⁹ euāgelizantur. B

[S]Eptima dispositio τ Ultima boni auditoris diciṫ opationis. Secundū eniṫ Aristo.2°. Ethi. ad p̄fectionē virtutis tria requirūtur. s. scire: velle: τ operari. Et ibidē ingt. Uirtutes scire parū aut nihil .pdest ad felicitatē. Et etiā ait. Uirt⁹ quid sit: vt sciamus nō scrutamur: sed vt opantes boni efficiamur. Et.x°. Ethi. dicit. Non sufficit virtutes scire: nisi quis opeṫ s̄m illas. Seneca quoqꝫ in prouerbijs suis dicit. Nihil .pdest faciēda didicisse τ non facere. Unde diciṫ p°. Ethi. Qd illi q sunt contenti scientia morali absqꝫ opere: sunt similes illis: qui attente medicos audiūt: sed nihil faciūt eor que dicunt. Unde non recipiunt sanitatem. Nihil enim .pdest infirmo ꝙ audire a medico qualiter debeat sanari si postea nolit recipe medicinam. Quid vero prodest alicui scire artē mercandi: si ipsam nolit postea actualiter exercere? Quid etiaꝫ prodest mulieri videre τ intelligere maculā faciei sue in speculo: nisi actualiter eam

postea abstergat? Sic erit pfecto verbū dei audiē ti: et nō postea agnitas maculas aīe erigēti. Imo hec agnitio ei ad penaz cedet. Quia ut dr Luce 12°. Seruꝰ sciēs volūtatē dñi sui: et nō faciēs: pla gis vapulabit multꝭ. Et ad hoc ēt adduci pōt il lud qꝫ dr in .c°. dispēsatio. 43ᵃ. di. vbi scriptū est. Sicut nō leue discrimē icūbit pōtificibꝰ siluisse qđ dicē cōgruit: ita his nō mediocre piculū est: q cū debeāt parē despiciūt. Qđ qdē fieri sūme appe tūt diabolꝰ. Vñ legit̄ qꝫ qdā religiosus i qdā ſmo ne: vidit demonez quē adiurauit: vt sibi dicēt qd ibi agēt. Qui rñdit. Ego [illegible] demon: et vocor clau dēs aurē: ne vbū dei audiat̄: et hēo tres socios de mōes: vnꝰ vocat̄ claudēs cor: ne peccator audiēs cōterat̄. Scđs claudēs os: ne cōfiteat̄. Tertiꝰ clau dēs bursā: ne satisfaciat. Legit̄ ēt qꝫ qdā demon assūpta forma pdicatoris: i qdā terra valde vtilē ſmonē fecit: exhortādo pctōres ad pniam. Facta aūt pdicatōe: qdā sēctꝰ vir q aderat: et p spm co gnouerat: qꝫ erat diabolꝰ eū adiurauit: ut ei dice ret qs eēt. Qui rñdit se eē demonē infernalē: q ad hoc venerat pdicare i illa fra: vt in die iudicij: nō hērēt hoies illi excusationē: qꝫ nullꝰ eis pdicaue rit. Et ut verbū salutꝭ audiētes: et nō postea opan tes magis punirēt̄. Uidete ergo dilectissimi quō nō sufficit audire vbū dei: et postea nō opari. Et facē ſm illđ. Iđ vob dico illđ qꝫ scribit̄ Iacobi p°. c°. Estote factores verbi: et nō auditores tm̄: fallētes vos metipos: qꝛ si qs auditor est verbi et factor: hic cōparabit̄ viro cōsiderāti: vultū natiui tatꝭ sue i speculo. Cōsiderauit eni se et abijt: et sta [illegible] oblitꝰ ē qlis fuerit. Qui āt pspexerit i lege pfe cte lībtatꝭ: et pmāserit i ea: nō auditor obliuiosus factꝰ: sꝫ factor opis: hic bis i facto suo erit. Ut eni ait Paulꝰ ad Roma. 2°. Nō auditores legis: sꝫ factores iustificabunt̄: et p°. Ioānis. 2°. dr. Qui ſuat vbū dei in hoc charitas pfecta est. BB

Sed. p maiori declaratōe pñtis euāgelij et p̄ dictoꝝ et ēt dicēdoꝝ i ſequēti ſmōe ē sciēdū: qꝫ verbū dei est illđ semē de quo dr Matth. 13°. Marci. 4°. et Luce. 8°. Exijt q semiat semiare semē suū et c. Iste eīi seminator est filiꝰ dei: q cū sit sapīa pñis exiuit ab eo: per eternā gñationez. Un de ait Ecclesiastici. 24°. Ego ex ore altissimi pro dij primogenita ante oēm creaturam. Qđ autē fuerit seminator ostēditur: per illud qđ ipse pre dixerat Hiere. 31°. Seminabo domū israel: et do mū iuda semine hoiuz: et semine iumentoꝝ. Se men enim hoīum: id est sapientum et intelligenti um est instructio: seu pdicatio subtilis per ratio nes et auctoritates. Semen aūt iumentoꝝ: id est ignorātum est eruditio per exēpla bona: quo du

plici modo christus suū semen seminauit: id est doctrinam suam sparsit. Actuuz p°. Cepit iesus facere et docere. Quia ergo nobilia semina de lō ginquis partibus portant̄ ad loca: in quibꝰ nō reperiūtur. Ideo videns filius dei qꝫ celeste se men non erat in mūdo: attulit illud ad nos de ce lis. Et hoc est qđ ipe inquit Ioānis. 16°. Exiui a patre: et veni in mūdum. s. ad seminādum semi na oium virtutum. Qui ergo vult bene semina re: oportet euz exire de terra carnali: et transire ad spūalem: iuxta illud Gen. 12°. Egredere de terra tua: et de cognatione tua: et vade ad terram quā monstrauero tibi. Hoc autem facit ille qui ser uat consilium Dauid pphete: dicentis psalmo 44°. Obliuiscere populū tuum et domum pñis tui: et concupiscet rex decorē suū. BBB

Sed notādum qꝫ duz iste celestis agricola se minat. Aliud semen cecidit: secus viaz et cō culcatum est: et volucres celi comederunt illud. Aliud cecidit supra petram: et natuz aruit: eo qꝫ non habebat humorez. Aliud cecidit inter spinas et simul exorte spine suffocauerunt illud. Aliud vo cecidit in terram bonam: et ortum fecit fru ctū centuplum: ut dicit̄ in euangelio hodierno: sed Matth. 13°. et Marci. 4°. dicit̄ qꝫ fecit fru ctuz bonum: aliud trigesimuz: aliud sexagesimū et aliud cētesimuz. Ex quibus verbis colligitur qꝫ de semine per christū seminato tres partes de pereunt: ut ostendat̄ qꝫ de semine sancte pdica tiōis paruus producit̄ fructꝰ: iuxta illud Esaie 5°. Triginta modij semētis facient modios tres. Qđ ex vicio seminis vel seminātis non pcedit: sꝫ suscipientis: id est auditoris. Multi enim sunt de illis de quibus dicit̄ Esa. 6°. Auditu audietis et non intelligetis. Incrassatum eni est cor po puli huius: et auribus grauiter audierūt. Mul ti nāqꝫ dicunt illud Ioānis. 6°. Durus ē hic ser mo: et quis pōt eum audire? Semen igit̄ cadēs secus viam est verbum dei: auditū ab his qui se viam malis cogitationibus faciunt: qui nec ver bo dei compunguntur: nec bene agere incipiūt: de quibꝰ dicitur Esaie. 51°. Posuisti cor tuū: quasi viā transeūtibus: et Iob. 19°. Uenerūt latrones et fecerunt sibi viam per me. [illegible] conculcatum est scilꝫ ab humanis sensualitatibus: et malis ac in honestis delectationibus Iob. 20. Uadent et veni ent super me horribiles: et Iudicum. 6°. Cum se minasset israel ascendebāt madian: et amalech et ceteri orietalium nationum: et sicut erāt in her bis cuncta vastabant. Tales quoqꝫ sunt: qui for nicationi: et voluptati: se prosternūt: vnde Eccle siastici. 9°. scriptum est. Ois mulier fornicaria q̄

si fuerit conculcabit in via. Et volucres celi co
mederūt illud .i. demones qui sunt celestis natu
re τ habitant in aere φ celum quādoq; appella
tur. De hoc aūt predictum fuit Deute.32°. Et de
vorabūt eos aues morsu amarissimo. Isti enim
sunt vanagloriosi qui ad pdicationem vadūt: τ
bona faciunt: ut laudent: de quibus Osee.8°. di
citur. Ventum seminabūt τ turbinem metēt. Nō
est in eis germen: nec facient farinaz: τ ps°. ait de
anima vanagloriosa. Et vindemiabūt eam oēs
qui pretergrediunt viaz. Volucres ergo celi .i. de
mones vanaglorie comedunt semen eius boni
opis. De quo Ezech.39°. scriptuz est. Feris aui
bus: omniq; volanti celi dedi te ad deuorandū
Ita φ paruum reportāt fructum de suis bn̄ actis
hac intētōe: τ hoc est qd dicit Aggei.p°. Semi
nastis multuz: τ intulistis parū: τ Hiere.12°. Se
minauerūt triticum τ messuerūt spinas: τ Mi
chee.6°. Tu seminabis τ non metes. Aliud semen
cecidit supra petram: τ natum aruit: τ non fecit
fructum: qz non habebat humorez .s. deuotionis.
Per petram autem significant habentes corda
dura τ obstinata ac superba: qui de sanctis pre
dicationibus: τ bonis exhortationibus: non reci
piūt fructum: τ de hoc dicitur Job.15°. Nō mit
tet in terra radicem: auferet spūs oris sui. Opor
tet ergo mittere radicem in terra .i. in humilitate
in memoria hn̄do illud Geñ.3°. Cinis es τ i cine
rē reuerteris. Cōtra tale adamātinū cor scriptuz
ē Eccl.3°. Cor durū male hēbit i nouissimo. De
tali qz idurato di Job.41°. Cor ei⁹ idurabit q̄si la
pis. Aliud semē cecidit inter spinas τ simul exorte spi
ne suffocauerūt illud. Per spinas aūt intelligunt
diuitie: que ut ait. Gre. in omelia. Acquirēdo cō
seruando: τ amittendo: animaz pungūt. Et ideo
difficile est diuitijs τ occupationib⁹ terrenis in
tentos bonis operib⁹ fructificare. Ea propter di
citur Hiere.4°. Noli serere super spinas. Sed
multi spinas istas pungitiuas existimant molles
flores Job.3°. Esse subsentibus delicias putant
Per spinas etiam intelliguntur peccata que re
trahunt τ impediunt meritum nostrorū bono
rum operum. Imo faciunt nos deduci ad eternū
supplicium. Iuxta illud secūdi Regū.23°. Pre
uaricatores quasi spine euellent: τ psalmo.117°.
de peccatorib⁹ di. Exarserūt sicut ignis in spinis
τ Esaie.33°. Spine ɔgregate igni ɔburent. Illi
ergo qui totū studiū suū in acqrēdis honoribus
ac diuitijs posuerūt: de suis laborib⁹ nō fructū: sz
dānationē τ cruciatū pcipiūt. Iuxta illud Geñ.
3°. Maledicta terra in ope tuo. Spinas τ tribu
los germiabit tibi. Quartū semē cecidit i trā bo
nā .i. i eos: q deuote audiūt vbū dei: τ ope audita
pficiūt. Et istoꝝ alij reportāt fructuz trigesimū: vt
ɔiugati. Alij sexagesimū: ut vidue τ castitatē ser
uātes licz virginitatē nō hēant. Alij vo cētesimuz
vt virgines: doctores τ martyres. Et de istis tri
b⁹ fructib⁹ hꝫ Matth.13°. τ Marci.4°. De fru
ctu āt cētesimo di Geñ.26°. Seminauit Isaac i t
ra illa τ iuenit i ipo āno cētuplū. Illi ergo q hn̄t
aiaz bn̄ dispositā q libēter audit vba scē pdicatio
nis: τ ea q audit executiōi demādat debēt letari: τ
deo grās referre de tāto bnficio. Vnicuiqz .n. illoꝝ
ait Moyses Deute.8°. Bn̄dicas dn̄o deo tuo p
tra optia: quā dedit tibi. Tales .n. fructū maximū
reportabūt de auditiōe scē pdicatiōis. Dicit eniz
dn̄s nr̄ Luce.11°.c°. Bti q audiūt vbū dei: τ cu
stodiūt illd. Qd vobis ille ɔcedat: q est bn̄s in scla
sclo. Amē.

¶ Dn̄ica in.5°. de verbi dei exhortatiōe: obligatione: τ fructificatiōe. Sermo.iij. ¶

Psi nihil hoꝝ intellexerūt Luce.18°.
Quā excellens: dignū atqz salutare sit
verbū dei i hoc saluator noster demō
strauit: q in ppria psona pdicationis
offm̄ voluit exercē. Vn̄ de ipo Matthei.4°. di.
Cepit iesus pdicare τ dicē. Pniaz agite: τ Lu
ce.8°. scriptū ē. Ibat iesus p ciuitates τ castella p
dicās τ euāgelizās regnū dei. Ad hoc et pclarissi
mū offm̄: aplos suos elegit: qb⁹ Ioānis.15°. iqt.
Ego vos elegi de mūdo: ut eatis τ fructū afferatis
τ fruct⁹ vester mācat. Post resurrectionē vo suā
appēs illis iqt illd Marci vltio. Eūtes i mūdū
vniuersū pdicate euāgeliū oi creature .i. oi hoiz
gn̄i: fz Greg^m. sup illd vbi i omelia: q iqt. Qd ec
q hō hꝫ eē cū lapidib⁹ τ reb⁹ vita carētib⁹: viuē
cū arborib⁹: sentire cū aialib⁹ τ bestijs: ac itellige
cuz angelis. Idō ois creature noie itelligit ois hō
q hꝫ i se aliqd ois creature: qd meli⁹ declarauit
idē saluator nr̄ Matthei. vltio. di. Eūtes docete
oēs gētes. Qd qdē pceptū apli: solicite fecerūt si
cut de eis pdixerat Dauid. ps°.18°. di. In oēz trā
exiuit son⁹ eoꝝ: τ i fines orb trē vba eoꝝ. Qd ɔsi
derās Eusebi⁹ pāphili .s. qrtū fructificauit pdica
tio aplorū i p°. de euāgelica pparatione iqt. Nō
n. p se q xp̄m secuti sūt mres suas nephādis co
gnoscūt nuptijs. Nō hūanis vescūt carnib⁹ sythe:
qm̄ ad eos vsqz christi pdicatio puenit: nec cha
rissimos falsa religione impulsi iugulant filios.
Hec certe ac alia pene infinita hoiz quondā vitā
vexabāt. Massagethe ac Derbices tradūtur co
gnatos atqz affines suos: qui senectute afficiebā
tur miserrimos putasse. Ac idō imolatas carnes
eoꝝ: quos plimi fecerant deuorabāt. Tibareni vi
uos seniores suos pcipitarunt. Hircani rapacis

gnis auibus ac canib⁹ pascere soliti. Que quidē oīa religiosissime se facere putabāt. Nūc vō sola euāgelica vīute vndiqꝫ hec truculētissima pestis expulsa ē hec ille. Quā qdē indubitatam vtilitatē atqꝫ scē pdicationis excellentiā nō agnoscunt hi qui ad illā accedere ꝯtemnūt. Ideo bn̄ dr̄ de eis in verbis ꝓpositis. Ipsi nihil hoꝝ ꝛc. Sup quib⁹ verb tres ꝯsiderationes deuotas faciemus: p̄ma dicet̄ Exhortatiōis. 2ᵃ. Obligatōis. 3ᵃ. ꝛ vltᵃ appellabitur Fructificationis.

¶ Pars pᵃ. huius sermonis de exhortatiōe ad audiendum verbum dei.

QUo ad primā pdicationis nr̄e ꝯsiderationē: que dr̄ exhortatiōis. Dico q̄ si nunq̄ sacra scriptura vos induceret ad audiēdū verbū dei: ad hoc vos inuitat ꝛ quodāmodo ꝯstringit desiderium nāle Fūdamentū rōnis ponit̄ ab Arist. 2°. de aīa. 2°. Phi. p°. ꝛ. 5°. Meth. qui dicit. Oīs potētia ordinata ad aliqd: nāliter appetit illud tanq̄ quid pfectibile. Et hoc patet de potētia nutritiua ordinata ad cibū: de visiua ad imagīes pulchras videndū: ꝛ sicut de singulis potētijs. Et ratio hui⁹ desiderij est: q2 ut īqt Phil⁹. 9°. Metha. Act⁹ est finis ꝛ pfectio ipsius potētie. Cum igit̄ intellect⁹ nr̄ sit nāliter ordinatus ad intelligēdas veritates: q2 eius obiectū est verū ꝓm Scotū sup p°. sen. vnde ingt Ari. 6°. Ethi. q̄ bonū intellectus est verū: ꝛ Tulius in. 3°. tuscu. qō. ait. Sapientia ꝛ veritas sanitas sūt animi: ꝛ Aug. in liᵒ. retractationū dicit. Veritas est pfectū bonū cuiuslibet humane mētis. Ergo sicut gaudet ꝛ pficit̄ potentia visiua vidēdo res formosas: ꝛ sic de reliquis. Sic intellect⁹ nr̄ dū actu intelligit veritates maxime subtiles pficit̄: ꝛ magnope ꝯsolat̄ ꝓm Ari. x°. Metha. ꝛ. 2°. de celo ꝛ mundo. Et hoc est qd̄ ait Phil⁹. nona parte ꝓbleumatū dicēs. Adiscere qdem facile est: ꝛ delectabile natura oībus est. Cui⁹ sniam ꝯfirmādo: dicit Tulius in tuscu. qō. Inest mētibus nr̄is insaciabilis quedā cupiditas veri vidēdi: ꝛ in p°. de officijs idez ait. Oēs trahimur ꝛ ducimur cognitionis sciētieqꝫ cupiditate: in qua excellere pulchrū putamus. Et ratio huius est: q2 scientia facit hoīes nobilissimos ut nō. in. l. puidendū. C. de postu. ideo Aristo. in p°. Metha. ingt. Oēs hoīes natura scire desiderāt: ꝛ rōnem assignat in lib°. de bona fortuna di. Nihil meli⁹ scia ꝛ ītellectu nisi de⁹. Si igit̄ natura nos inuitat: ꝛ q̄dāmodo ꝯstringit ad scias acqrēdas reꝝ tpaliū: iuxta illd̄ Senece ad lucillū Dociles natura nos edidit: multo magis nos cōstringit ad ꝑquirēdā sciam de aīa: que ē nobilior alijs sciētijs reꝝ nāliū: ut ingt Ari. p°. de aīa. Et ibi comētator dicit: q̄ scia de aīa p̄cedit in nobilitate ꝛ delectatiōe oēs alias scias. Quid dicā de diuina sapia? Profecto nihil sic appetit: potētia nr̄a ītellectiua: q2 est sciētia sciarū teste phil°. 8° Ethi. vbi ait. Sapia est scia honorabilissimoꝝ ꝛ diuinoꝝ: ideo h3 rōnē capitis īter oēs sciētias: ꝛ in ꝓlogo Metha. idē ait. Scia marie diuia maxime honoranda est: quā marie de⁹ hēt. Unde ꝛ dea est sciarū: ꝛ. 6°. Metha. ait licet oēs scie sint nobiles: tn̄ scia diuia nobilior est alijs: rōne nobilitat̄ subiecti. Scia etiā philoᶜ. est valde delectabilis teste Phi. x°. Eth. q̄ dicit. Philoᵃ. h3 mirabiles delectatiōes. Et. 12°. Metha. idē ait. Delectatio que ē in actu ītellect⁹ eminētior est oī delectatiōe que ē in actu sensus. De scia q̄qꝫ ciuili di in. l. j. §. pride ꝟ. ē qdē. ff. de vari. ꝛ ex. cogni. Est eni res scīssima iuris ciuilis sapia: q̄ pcio numario nō est extimāda: hijs aūt sciētijs dignior ē canonica. c°. p°. xᵃ. di. Si igit̄ tam pciose sunt he scie: pfecto sequit̄ q̄ Theologia que est sapia de deo ē mirabilissima ꝛ iocūdissima sup oēs alias scias: nō in aliquo genere tm̄: sed simplr̄ vt ingt beat⁹ Tho. pᵃ. pte sū. q. pᵃ. ar. 9°. in corᵉ. qōnis ppea dicit Philo. 12°. Metha. Maxia ꝛ perfectissima est ītelligētia optimi: ex q̄ seqtur maxia ꝺlectatio. Ex qb⁹ oīb⁹ ꝯcludit̄: q̄ nā nr̄a q̄ sūmope desiderat scia3: vos īuitat vt veniat̄ ad pdicationē q̄ ē cib⁹ aīe ꝯfortatiu⁹ ꝛ iocūdatiu⁹. De quo dici pōt illd̄ Joāni. 6°. Hic ē panis viu⁹ q de celo descēdit. Si qs māducauerit ex hoc pāe viuet ī eternū. Possum⁹ q̄qꝫ dicē deo illud Sap. 16° Angeloꝝ esca nutriuisti ppl̄m tuū: ꝛ panē de ce pstitisti eis: oē delectamētū in se hn̄tē: ꝛ ois saporis suauitatē. De me ēt vos tali pane pascēte dici poterit illud Eccli. 15°. Cibauit illū pane vite ꝛ ītellect⁹. De hoc quoqꝫ pane vbi celestis ait ipse Saluator Joānis. 8°. Si qs ꝓmonē meū seruauerit mortē non gustabit in eternū. Pascite ergo vos isto pane diuino ꝛ spirituali: q2 vt ait Augustin⁹ sup lucā. Maior est pfecto refectio mentis q̄ vētris. Et Lac. i. 5°. diui. īsti. ingt. Delectat scia mentē: gaudetqꝫ aīus in veritatis luce versari: que est aīe pabulū indicibili quadā iocūditate pfusum. Ecce ergo q̄ nāli instinctu ducti debetis frequētare pdicationes nr̄as: in quib⁹ intēdo tradere vobis scia3 de aīa: de glia padisi: de celesti dulcedine ꝛ de diuie hūanisqꝫ sciētijs. Nec excusabilis est quorūdam ꝓsumptio qui dicūt. Ego sum iurispit⁹: doctor decretoꝝ: vel Theolo. magister. Nullus eni adeo est doct⁹ quin semꝑ adiscere aliquid possit. Et ideo dicit Seneca ad

semper videt illa tuba terribilis insonare aurib⁹ meis. Surgite mortui: venite ad iudiciū. Et idē ait ad Chromatiuz ꝛ Heliodoꝛ. Ego in scelerū meorum latēs sepulchꝛo: ꝛ peccatoꝛuz vinculis colligatus quotidie illum dn̄icum clamorē expecto Hieronyme veni foras. Ego deniqꝫ oīa tuta timeo. Quid audis peccatoꝛ? qd Hieronymus dicit? Et qs ipse erat? nōne scūs? nōne probus? ꝛ virtuosus? nōne a curis terrenis penitus absolutus? Nōne penitētia maceratus? nōne in dei ope assidu⁹? ꝛ tñ clamat. Ego timeo: ꝛ cur nō times tu? o amatoꝛ seculi? o negligēs in via dn̄i? O peccatoꝛ nequissime cōtremisce: ꝛ ꝯcutiātur omnia viscera tua. Depone fatuitatē mentis tue: qua fit ut nō timeas. Et sepius mēte reuolue Hieronymi verba dicētis. Ego timeo. H

Secunda ratio illoꝝ signoꝝ: dī accusationis. Nā oēs quasi creature immutabūtur parate ad vindictā ꝯtra peccatores: iuxta illud Sap. 5° Armabit oēm creaturā ad vīdictā inimicoꝝ suorū: vnde Deutero. 31°. dī. Inuocabo ꝯtra eos celum ꝛ terrā. Nam cum deus oēs creaturas fecerit ad hoīs vtilitatem: ꝛ oēs deo obedie[...] homini seruiēdo: ipse vo homo rebellis ꝛ ino[...]ediens creatoꝛi suo extiterit. Ideo accusabūt eū [...]uasi ingratū. Clamabit nāqꝫ suo modo celuz. [...]⁹ oīpotēs: ego homini ministraui cuz plane[...]s meis influēdo sup terrā: ꝛ alia opando que iussi[...]. Ip[...] vo me offendit. Ergo vindica iustissime iudex. Clamabūt sol ꝛ luna ꝛ stelle. O deus ma[...]e: nos dedimus peccatoꝛib⁹ lucē: ut tuum prosequeremur imperiū. Illi vo in oībus ꝯtēpserūt: fac er[...]o vindictam. Clamabit hoc modo aer. Clamabit terra. Clamabūt aque: ꝛ oīa que in eis sunt. Ideo Hgo. de scō vic. ait. In die vltionis nihil habebit qd rn̄dere possit homo peccatoꝛ: vbi celuz ꝛ terra sol ꝛ luna: dies ꝛ noctes: ꝛ totus mundus: ꝛ oēs creature stabūt aduersum nos in testimoniū peccatorum meorum. I

Tertia ratio illoꝝ signoꝝ dī ꝯpassionis. Mouebūt vtiqꝫ quodā affectu pietatis: ꝛ ꝯpassionis cūcte creature ad cōpatiendū miseris dānatis: vnde Chriso. sup Matth. ait. Prefamilias moriente tota domus eius turbatur: familia plāgit ꝛ nigros se vestibus induit. Sic humano genere: circa finem cōstituto celi ministeria lugent: ꝛ cādoꝛe deposito tenebris induūtur: lꝫ eniz oēs creature suo modo accusabūt: peccata nostra dei iustitia hoc requirēte: nature tamē humane compatiētur: ꝛ eius dānationi. Plāget ergo sol eternam hoīum dānationem: plāget luna: plangēt stelle: plāgēt omnia elemēta: ꝛ vniuerse creature. O q̄ȝ durus es: o tu peccatoꝛ: q̄ȝ ferreus: q̄ȝ tibiipsi crudelis: qui te damnādum conspicis ꝛ morti sempiterne dedicādum: ꝛ non ploras. O saxeum pectus: o adamātinum coꝛ: o insensibilis mens peccatricis anime: plāge quia sol te plangēt: plāge: quia te planget luna: plāge: quia plangēt te omnia elementa. Accipe exemplum illius regis de quo legitur in historia sancti Iosaphat: qd exēplum sanctus Barlaaz illi dixit. Videt q erat quidaz: rex potētissimus qui [...] in magnis esset prosperitatibus: nunq̄ȝ tamē ridebat: nunq̄ȝ in tripudiis: aut in aliis iocis cōsolationez accipiebat. Sed semper mestus: semper timidus: ꝛ semper lachrymosus apparebat: quem frater su⁹ carnalis humaniter rephēdit di. Cuz sis ita magn⁹ rex ꝛ potēs ꝛ null⁹ ꝯtra te insurgē possit: nullūqꝫ hoīem mūdi timere hēas: nō est bn̄factū: imo reprehēdēduz illud q agis. s. sp tristari ꝛ nunq̄ȝ p cerib⁹ tuis aliquā leticiaz demōstrare. Cui ille dixit: als tibi rn̄debo. Erat aūt ꝯsuetudo: q qn̄ aliquis debebat decapitari: in sero ibāt tubicines regis ad portā ei⁹: q̄sdam terribiles iustitie sonitus faciētes. Deinde hora matutinali redibant silr faciētes: hora vo tertiaꝝ reuertētes: tertiū faciebāt signū: ꝛ ille decapitādus ad locū iustitie ducebat. Misit ergo rex illa die in sero ad domū frīs sui tubicines sonit⁹ iustitie faciētes. Quibus audis ille cepit flere ꝛ lachrymari: totāqꝫ noctē illaz duxit in somnez in anxietatib⁹ ꝛ angustiis: venientes aūt tubicines hora matutinali: silr fecerūt. Qd audiēs ille, ptinus induit se vestib⁹ nigris posuitqꝫ cinerē sup caput suū: cordāqꝫ collo apposuit ꝛ prexit ad curiā regis cum mario eiulatu: ibi expectans donec rex exurgeret. Quē diu rogantem ut coraz rege duceret: tādem rex venire fecit. Ille vo se ad terraz pijciēs mīsicordiā clamare cepit. Cui rex inquit: habuistine timorem in hac nocte postq̄ȝ audisti tubicines mortis? Cui ille inquit. Nunq̄ȝ domini: sed angustias mortis semper ab illa hora habui. Cui rex inquit. Si tu tm̄ me timuisti fratrē tuum: quē nunq̄ȝ offendisti tāmēs: ne te decapitari facerez: q̄re ego timere nō debeo expectās illū terribilē iudicij diez? In quo corā illo seuerissimo iudice apparē debeo q nullius acceptat psonaz: qui nō coꝛpali morte: sꝫ eterna ꝯdēnat delinquētes? Si tu frater mi horruisti tm̄ tubā hoīs tāti q pp illaz lachꝛymat⁹ es: quō ego possuz nō timere: ꝛ lachrymari expectās illā horribilem dei tubā: oēs ad iudiciuz aduocātē? O igit̄ stulti pcōres: o demētes hoīes: o fatui mortales. Sequimini exēplū hui⁹ regis ꝛ vīosqꝫ defect⁹ plangite in hoc seculo: vt post in eternū gaudere

valeatis in futuro. Amen.

¶ Feria 2ª post dñicā pmā in .xlª. De iudicij vniuersalis opinatione: discussione et sententiatione seu diffinitione. Sermo decimus. H

Congregabuntur ante eum omnes gētes Matth.xx.25° et in euāgelio occurētis fere: q̄ sit terribilis deus contra peccatores patet in electione angelorum peccantiū de paradiso cū pricipe eorū lucifero: de quo habet Esa.14°. Et.2ª. Petri.2°. dicit. Deus angelis peccantibus nō pepercit: sed rudentibus inferni detractos in tartarū tradidit cruciandos. Itē in sentētia lata cōtra Adam et Euam eijciēdo eos de terresti paradiso Gen.3°. In diluuio in quo oēs hoīes mortui sunt exceptis octo. Gen.7°. In quinq; ciuitatibus submersis. Gen.19°. In primogenitis egyptiorū interfectis Exodi. 12°. In pharaone multipliciter flagellato et demū in mari submerso. Exo. 14°. In amalech: cuius memoriā deleuit. Exo.17°. In duob⁹ filijs Aaron ab igne deuoratis. Leuitici. x°. In blasphemo lapidato. Leuitici.23°. In populo deuastato post carnes comestas. Numeri.xj°. In Maria lepra percussa. Numeri. 12°. In colligente ligna lapidato. Numeri.15°. In datā et abiron a terra deuoratis et ducentis quinquaginta viris thuribula in manu habētibus vt offerrēt sacrificiū: cū chore eorū duce igne de celo descēdē [illegible] peremptis. Numeri.16°. In moyse et Aaron ad aquas contradictionis qb⁹ dixit de⁹: q propter incredulitatem nolebat eos ingredi terrā promissionis. Numeri.20. Et finaliter in sexcentis milibus virorū: quorū nullus itrauit terrā promissionis: preter duos. s. Josue et caleph sicut minat⁹ fuerat dñs. Numeri.14°. In serpentibus imissis deuorantib⁹ pplz. Nume.21°. In Achor cū tota familia occiso. Josue.7°. In exterminio ppli israel in quo mortui sunt in duab⁹ vicib⁹ .xlª. milia virorū gladio: et tribus beniami pp petū gabaanitarū vbi mortui sūt .25ª milia pugnatorum. Judicū.20 In heli morte dānato cū filijs pmi Re.2°. et .4° In saul reprobato pmi Re.15°. pp cui⁹ pctā fames venit in terra et sui post mortē eius destructi sunt secūdi Re.14°. In septuagita milib⁹ hoīb⁹ occisis ab angelo secūdi Re.24°. pp supbiā dauid. Itē in centū octuagita qnq; milib⁹ occisis pp blasphemiā Senecharib q̄rti Re.19°. In pphēta occiso a leōe tertij Re.13°. In xlª. duob⁹ pueris ab vrsis occisis q̄rti Re.20. In giezi fcō leproso pp symoniā q̄rti Reg.5°. In ozia rege iuda volente adolē icē sū in altari qui fact⁹ est leprosus secūdi Parali. 26°. In pplo a caldeis captiuato secūdi Mach. 3°. In antiocho grauiter īfirmitatib⁹ pcusso pmi Macha.9°. In seruo neq; conseruum suffocāte spoliato et incarcerato. Matth.18°. In Anania et saphira subito decedentib⁹ Actuū.5°. In herode ab angelo pcusso Actuum.12°. Ideo dicitur Leuiti.25°. Unusquisq; timeat deum suū et Deute.4°. dicit deus. Discant timere me oī tempore et Deute. 6°. Dominū deū tuū timebis et ipsi soli furies. Et idem hz Josue.23°. et pmi Reguz.12°. et in multis alijs locis sacre scripture que causa breuitatis ommitto: exhortant omnes ad timendū deum. Unū secūde ad Cori.5°. inqt aplš. Timorē dñi omnibus suadem⁹: vera est. n. illa sententia Gregorij in quadam omelia di. Unū vnusquisq; de die nouissimo formidare debet quia in quo inuenerit eum suus nouissimus dies cum de hoc seculo egredietur: taliter in die nouissimo iudicabitur. De quo iudicio tres considerationes faciem⁹. pª. dicitur Opinationis. 2ª. Discussiōis. 3ª et vltima Sententiationis: siue retributionis.

¶ Pars prima. s. vtrum possit sciri quo tēpore futurum sit iudicium vniuersale. U

Ro expeditione prime partis queritur nunquid aliquis potest scire certitudinaliter diem et horā iudicij vniuersalis. Et respondet sm Alexandrum de ales in. 3ª. parte sūme in tractatu de aduētu xpi ad iudiciū. q.2ª. et beatū Bonauēturā in. 4°. di. 48ª. arti. p°. q.4ª. Q̄d nō. Et hoc probatur duplici ratione. pª. dicitur completionis siue electōnis arguendo sic. Tunc veniet finis mundi quādo cōpletus fuerit numerus electorum sz Theologos in .2°. di. pª. et 9ª. quem numerum oportet ipleri maxime vt impleantur sedes ruinose angelorum iuxta illud ps.109. Judicabit in natiōibus iplebit ruinas vn̄ hec fuit vna ex causis creationis hoīs: sz magistrū in .2°. di. pª. Sed numerus electorū est soli deo cognitus. Unū Greg. in q̄dā collecta mortuorū inqt. De⁹ cui soli cognitus est numer⁹ electorū in supna felicitate collocād⁹ ergo ipsi soli ē cognit⁹ finis mūdi et ↄseq̄nter dies iudicij. Scđa rō. dr terminatiōis pncipiū. n. et finis mūdi debēt sibi correspōdē: q de⁹ ē pncipiū et finis tot⁹ creature q ait. Apoc.p°. et vl.c°. Ego sū pncipiū et finis. Unū inqt Alex. de ales i 3ª. pte sūme i tractatu de ↄueniētia icarnatōis xpi. q.2ª sz Paulū tmegistū qd diuia eēntia ē sicut spa intelligibilis: cui⁹ cētrū ē vbiq; circūferētia vo nusq; Sic. n. cētrū finit lineas et ab ipo linee deducunt ita creator finit creaturas: et educit eas ad finez Sic ergo pncipiū mūdi soli deo fuit cognit⁹. Ad hoc vt finis correspondeat pncipio: et ipse debet

soli deo esse notus ꝛ nō alicui homini. Et hāc ra-
tionē ponit Nicolaus de lira super Mathei. 24°
c°. Ideo apostolis querentibus de die aduentus
xpi ad iudicium Actuū. p°. c°. Respōdit domi-
nus. Non est vr̄m noscere tempora vel momenta
que pr̄ posuit in sua potestate ꝛ Matth. 24°. ac
Mar. 13°. inquit saluator. De die aūt illa ꝛ hora
nemo scit. s. certitudinaliter. Hoc autē ordinauit
deus ad nostram vtilitatem p°. vt semper time-
remus. Secūdo vt semper p̄paremur ad illum
diē tanq̄ de proximo iminētē. Unde Augu. inqt
Latet vn⁹ dies vt oēs obseruent̄ dies: factuz est
eni in eo statu viuere in quo mori timeam⁹. Et
Lac. 5°. diui. insti. ait. Semper ita viuam⁹ quasi
nobis cōtinue rationē reddendam arbitremur.
Nō est ergo nobis notus dies vltimi finis mun-
di. Licet aūt scūs Methodius in li°. de p̄mis ꝛ
nouissimis temporib⁹. Et Eusebius in cronica
sua ꝛ Thelosorus p̄sbiter ꝛ heremita in li°. de sta
tu vniuersalis ecclesie opinionē multorū referāt
dicentiū finē mundi debere esse in. 7° milenario
a creatione sua: qꝛ deus per numerum septēnari-
um omnia disposuit. s. septē planetas: septē dies:
septem sacramenta ecclesie: septē signacula noui
ꝛ veteris testamenti: ꝛ. 7°. die requieuit. Vn̄ Gre
gorius inquit. Quia septē dieb⁹ oē tempus com
prehenditur: recte septennario numero vniuersi-
tas figuratur. Tn̄ hoc nō est certū. Certissimum
vero est ꝙ vnicuiqꝫ erit suus mundi finis: quādo
moriēs de hoc mundo exibit. Possumus nihilo-
min⁹ cōiecturare ex quibusdā indicijs. Quando
dies iudicii in proximo sit futurus: ante eniz ve-
niet antichristus iuxta illud apl̄i. 2°. ad Thesa. 2°.
Reuellabit̄ ille iniquus quē dn̄s iesus interficiet
spiritu oris sui. Ante aūt q̄ veniat Antichristus
tria signa apparebūt: ex quib⁹ cognoscet̄ dies iu
dicij in p̄ximo futur⁹. Primū erit tribulationes
mūdi. De qua saluator Matth. 24°. ait. Audi-
turi eni estis prelia ꝛ opiniones preliorū. Cōsur
get enim gēs in gentē ꝛ regnū aduersus regnuz:
ꝛ erūt pestilentie: ꝛ fames: ꝛ terremotus magni p
loca: que verba Grego. exponēs in omelia super
Lu. 21°. inquit. Ultima tribulatio multis tribu-
lationib⁹ preuenit̄: ꝛ per crebra mala que preue-
niunt indicant̄ mala perpetua que subsequunt̄.
Multa eni debent mala precurrere: vt maluz va
leāt sine fine nunciare. Que qdē tribulatiōes vt
dicit Grego. vbi supra pro maiori parte comple
te erant vsqꝫ ad temp⁹ suum. Unde ꝯcludit di.
Cū multa iā prenunciata cōpleta sint: dubium
nō est ꝙ etiā sequent̄ pauca que restāt. Quia se
qutiū rerū certitudo est preteritaruz exhibitio
ista autem pauca remanserant videntur nūc cō
pleri in tantis tribulationibus mūdi. Secūduz
signū dicit̄ malignationis. s. quando in mundo
fient peccata grauia ꝛ horrenda. Nō eni tenēda
est opinio Stoi. q vt inquit Tho. p°. 2e. q. 63°. ar°
2°. Dicebāt oia peccata esse paria: s̄m eni diuer-
sitatē ꝛ qualitatē circūstantiarū vnū peccatuz est
grauius altero. l. aūt facta. ff. de penis: quando er-
go in mundo fient peccata sceleratiora vt sūt. Si
monie. Sacrilegia. Adulteria. Incestus. Sodo-
mie. Periuria. Blasphemie. Rapine. Crudelita
tes: ꝛ Usure ac Homicidia: ꝛ Inuocationes de-
monum et huiusmodi. Similiter quando ho-
mines abhominabuntur spiritualia vt est ver-
bū dei ꝛ ecclesie sacramenta: tunc erit signū diem
iudicij propinquū esse. De hominibus enim illi⁹
temporis inquit Dauid in ps°. 106°. Oēz escā ab
hominata est aīa eorū. Et saluator Matth. 24°
ꝛ Luce. 21°. ait. Cū videritis hec fieri scitote ꝙ p
est in ianuis. Tertiū signum dicit̄ aggrauatio
nis. s. quādo nō solū pauci committēt illa grauia
peccata. Sed multi ꝛ quasi generaliter oēs ꝛ ma
xime quando sine verecundia peccabunt: vn̄ hoc
propositum adduci posset illud Statij in. 2°. The
ba. Nec habent extrema pudorem Q

Possumus quoqꝫ ostendere finez mundi in
proximo imminere ex consideratione finis
hominis. Naz homo dicitur Microcosmus. s°
Phisi. idest minor mundus: iuxta illud Ouidij
in li°. de vetula. Est homo maioris mūdi forma-
tus ad instar. ꝛc. Signa ergo finis minoris mū
di. s. hominis: possunt etiā intelligi de fine maiorꝭ
Quia similib⁹ idē est iudiciū. 5°. Methaphi
sice: ꝛ 2°. Topi. ꝛ l. inter cartulas C. de sue. phil.
debi. li°. x°. ꝛ c°. inter corporalia de transla. l. Ser
uis legatis. ff. s. 3°. l. non possunt. ff. de legi. l. Si li
bellū C. de diuer. re scrip. l. loci. §. Si fundus. ff.
serui. ven. ꝛ c°. in causis de re iudi. Sunt aūt in-
ter alia quinqꝫ signa ostendētia hominē cito mo-
riturū. s. temporalis decrepitas: totalis frigiditas
ciborū despectabilitas. Sēsuū obturabilitas: ꝛ ge
neralis īfirmitas. Uel sic appellari possūt. Primū
Decrepita antiquatio. Secūdū totalis frigidatio
Tertiū ciborū refutatio Quartuz sensuū amissio
Quintū generalis omniū mēbrorū doloratio ꝛ
egrotatio. Primū ergo signū mortis hominis est
decrepita antiquatio. Quādo enim hō est in de
crepita etate. s. in. 7°. vel. 8°. anno ꝛ si ignoremus
quādo moriat̄: tn̄ scimus eū nō longe posse fug
licet eni ornatu vestium ꝛ rasura barbe se repo
liat tamen habet quasi pedē in fouea: ꝛ cōtinuū
cū morte habet litigiū. Naz qd antiquat̄ ꝛ sene
scit prope

cit prope interitum est. Et dicit ad Hebre.8°.et
psalmi° ait. Dies annoꝝ nostroꝝ in ipsis septua
ginta annis: si in potentatibus octuaginta anni
ꝛ amplius eoꝝ labor ꝛ dolor. Videamus ergo in
qua etate sit mundus. Sacri.n.doctores diuidūt
totum tempus durationis mūdi in sex etates in
similitudinē etatis hominis. Prima autē etas
hominis est Infantia: vsq3 ad septem annos.l.si
infanti.C.de iure deli.in qua puer nihil bene co/
gnoscit: quia infantilis etas quicquid videt igno
rat.l.p°.C.de fal.mo.ꝛ in hac etate fuit mundus
ad Adam vsq3 ad Noe: vt dicit Augu.15°.de ci/
ui.dei.c°.2°. In qua etate que durauit vltra duo
milia annoꝝ fuit mundus sicut infans nullā ha
bens cognitionem de lege scripta diuina vel hu/
mana: sed solum sub lege naturali viuebant ho/
mines de his que terra producebat comedentes.
De qua etate inquit Boetius.2°.de consolatio/
ne. Felix nimium prior etas cōtenta fidelibus ar
uis ꝛc. Secunda etas hoīs est pueritia: durans
in feminis vsq3 ad duodecimū annum. In ma/
sculis vero vsq3 ad.14^{m}.l.q̄ etate.ff.de testa. iun/
cto.§.preterea.insti.qui.nō est pmis.fa.te. In hac
autem etate adhuc homo est purus ꝛ non habet
multam maliciā. Et in ipsa etate fuit mundus a
Noe vsq3 ad Abrahā vltra mile ꝛ.72.annos
sm Aug.vbi supra. In q̄ etate hoīes nōdū habe
bant multā cognitionem de deo. Tertia etas ho/
minis est Adolescentia vsq3 ad.25.annos: in q̄
homo crescit in cognitione: cautella: prudentia: ꝛ
scientia. In qua etate fuit mundus ab Abrahā
vsq3 ad Moysen. In qua hoīes crescebāt in co/
gnitione dei: p reuellatiōes factas Patriarchis
ꝛ p circūcisionē datā Abrahe Gen.17°. Quarta
etas ē iuuētus: vsq3 ad.50^{m}.annū. In q̄ hō ma/
gis pficit p sapiētiā ꝛ experiētiā doctorat ꝛ alijs le
git. In q̄ mūdus fuit a Moyse vsq3 ad trāsmi/
grationē babilonis sm quosdam: vel melius sm
alios vsq3 ad Dauid. In qua hoīes magis pfece
runt in cognitione dei per legē datam Moysi: ꝛ
p cerimonias eius: ꝛ p miracula facta ī Egypto
ꝛ ī solitudīe deserti. Quinta etas est senect⁹ vsq3 ad
70^{m}.vel.80^{m}.annū. In qua homo est valde pru
dēs ꝛ sensatus: vt dī Job.12°. Et in hac etate fu
[illegible] mūdus a Dauid vsq3 ad xp̄m. In quo tpe fue
rūt pphete illuminatissimi ꝛ hoīes sapientissimi
vt Salomō: ꝛ Ecclesiastic⁹ ac multi alij. Sexta
aūt etas ē Decrepitas q̄ est a.70.vel.80.anno vs/
q3 ad finē vite: q coiter est ad lōgius cēui annoꝝ
l.vt iter diuinā.C.de sacro san.ec.ꝛ.l.an vsusfru/
ctus.ff.de vsufruc. Et in hac etate hō q̄i reuertit
ad puerilē ībecilitatē: ꝛ deficiūt ei vires naturales
tremūt membra: cadūt dentes: ꝛ totū corpus se
paulatim disponit ad mortē. Et in hac etate ce/
pit esse mūdus ab aduētu christi vel pauloante
ꝛ durabit vsq3 diē iudicij. De qbus etatibus etiā
loquit. Jo.an.in phemio sexti in verbo perfectus.
De ipsis quoq3 etatibus mūdi ꝛ hoīs habetur in
c°.vnico.35ª.q.4ª. Quod aūt mundus sit in de
crepita etate patet.pª.ad Cor.10.vbi dicit. Nos
sumus in quos fines seculoꝝ deuenerūt ꝛ.32ª.q.
4ª.c°. Quis ignoret ꝛ.pª.Joannis.2°.dī. Filioli
nouissima hora est. Ex qbus auctoritatibus pa/
tet esse falsam opinionem eoꝝ qui dicūt Christū
incarnatū fuisse in media etate mūdi. Et quod
tot milia annoꝝ erunt a natiuitate xp̄i vsq3 ad fi
nem mūdi: quot fuerūt a creatione mundi vsq3
ad xp̄m. Nam ipse dominus incarnatus fuit in
vltima ꝛ finali etate. Sicut pdixerat Abachuc
propheta sui libri.c°.2°.di. Adhuc visus procul: ꝛ
ꝛ apparebit in finē ꝛc. Et ideo inquit apostolus
pª.ad Cori.7°. Tempus breue est: preterit enim
figura huius mundi. Clamat ergo mundus sm
Ber. Ego deficio: ꝛ tempus mee resolutionis in/
stat.2ª.ad Thi.4°. Jam.n.sum in vltima decre/
pitate: ꝛ amplius durare non possum. N.

Secundum signum finis hoīs dicit. Totalis
frigidatio.quādo.s.homo perdit naturalē
calorē. Tunc enim medicus dicit. Ele spaçato.
Patuit hoc in Dauid de quo tertij Regū.primo
dicitur Qd senuerat: habebatq3 etatis plurimos
annos: cūq3 operiret vestibus non calefiebat: ꝛ sic
deficiēte calore mortuus est. Similiter videmus
ꝙ qn̄ quis incipit mori frigescunt ei pedes ꝛ ma/
nus: nasusq3 ꝛ oīa mēbra. O mūde paupercule
quō stas? Putasne cū venerit medicus supnus
inueniet in te calorē diuini amoris. De quo ipse
ait Leui.6°. Ignis semp ardebit in altari meo.i.
charitas ī aīa. De q̄ igne ēt dixit ipse saluator lu/
ce.12°. Ignē veni mittere ī terrā: ꝛ qd volo nisi vt
ardeat? Heu heu.vbi ē īter hoīs charitas ꝛ amor?
Ubi dilectio pximi? profecto nūc est extinctus iste
calor charitatis in mūdo. Quia cū dn̄s deberet
diligi sup oīa Deu.6°. Nūc ab hoīe magis amat
q̄libet creatura etiā vilissima: nam iste amat plus
equū suū. Ille accipitrē: hic canē. Iste vestē: mu
lier iocalia. Auarus pecuniā. Iuuenis concubi
nā: ꝛ hoīes mundani magis delectant in terrenis
q̄3 in deo. Nā infans delectat in vberibus: puer
[illegible] ponio Rex idelitijs. Adolescēs in lasciuijs: vir
in vxore. Uxor in viro. Senex in diuitijs. Nunc
ēt nō amat hō pximū suū sicut seipsū sicut pci/
pit Math.22°. Sed eū odit: psequit: infamat: ꝛ
occidere q̄rit. O munde miserrime quō es frigi/

dus Auaritia et cupiditate et alijs peccatis? Scriptū est.n. Jere.6°. Sicut frigidam facit cisterna aquā suā ita frigidā facit malicia aiaȝ. Quia ergo dixit saluator Matthe.14°. et quoniā sup habūdabit iniqtas: refrigesset charitas multoꝝ: et tūc cōsumatio fiet. Possumus opinari mūduȝ in breui finituꝝ cum eum videamus totū infrigidatū et calore charitatis priuatum. Nūc.n.perflat ille aqlo vehemens et frigidus: qui ſm Gregoriuȝ in in mora.ē Diabolus ignē charitatis et diuini amoris extinguēs in fideliū cordibus. Unde verificatum est illud Ecclesie.43°. Frigidus ventus aqlo flauit: et gellauit christallus ab aqua: et ibidem Imbrem eius expauescit cor: et gellu effundet super terram sicut salē: et deuorabit montes et exuret desertum: et extinguet viride sicut ignē. O.

Tertiū signum mortis hoīs est ciboꝝ refutatio Qn̄ enim infirmus respuit vtiles cibos et medici ɔsilijs nō acquiescit cito mori eū necesse est. Uñ propheta ait. ps°.106°. Omnē escaȝ abhominata est aīa eoꝝ: et appropinquauerūt vsqȝ ad portas mortis. Ex quo cognoscit̄ ꝙ finis mūdi in ꝓximo debet euenire. Cuȝ videamus hoīes fastidire et respuere cibuȝ spiritualem aīe de quo dicit̄ Deute.8°. et Matth.4°. Non in solo pane viuit homo: sed in omni verbo qđ procedit de ore dei: trāsumptiue in.c°. Inter cetera.de offi.or. Unde Gregorius ait. Cibus mentis est sermo dei: et quasi cibus languente stomaco reijcit̄ quando auditus sermo in vētre memorie nō tenet̄. Quisquis ergo alimēta non retinet: huius ꝑfecto vita desperat̄: et Augu.dicit. Sicut noxiū est corpori corporeas escas nō posse percipere: sic noxium est aīe spirituales delicias fastidire. Sed heu quia venit illud tēpus qđ ꝓdixit Paulus debere euenire in fine mundi dicēs.2°.ad Thi.4°. Erit eniȝ tempus cū sanam doctrinā non sustinebunt: sed ad sua desideria coaceruabūt sibi magistros prurientes auribus: et a veritate quidē auditū auertent ad fabulas aūt conuertent̄. Quid dicā de illo cibo celesti.s.eucharistie? De quo saluator ait. Joānis.6°.vi. Caro mea vere ē cibus: et sanguis meus vere est potus etc. Et iterum. Nisi mādu⁄caueritis carnē filij hoīs: et biberitis eius sanguinem nō habebitis vitā in vobis: hodie.n.a multis reijcit̄ et despicit̄: paucıqȝ sunt qui digne hunc diuinum panem manducent. Multi vero indigne comunicant: et q̄ plures sunt qui in hoc sacramento non credunt: imo alios comunicantes derident. Et ideo signū est ꝙ mundus est in fine sue durationis propter ciborum salutarium despectionem. P

Quartū signum mortis est sensuum amissio Quādo.n.infirmus ꝑdit loquellā: auditū visum: et sensum membroꝝ: nō est amplius spes de eius sanitate. Isti eniȝ sunt legati siue cursores mortis: quos illa mittit ante se ad annunciandū aduentū suū. O mūde infelix qūo stas? certe ꝑdidisti officiū oīum membroꝝ tuoꝝ: hoīes eniȝ hodierni tēporis vt plurimū habēt insensibilitatem cordis ad bona spiritualia. De qua inqt Grego. in mora. Nō est pōdus virtutis īsensibilitas cordis: quia valde insana ꝑ stuporeȝ membra sunt que incisa nequaq̄ dolorem sentire possunt: hec ille. Cuiusmodi sunt homines moderni: qui per peccatum amiserunt omnes sensus. Primo sensum tactus: ita ꝙ etiam si a deo flagellantur vt ad penitētiam reuertantur: nō sentiunt. De quibus inqt dominus Jere.5°. Percussi eos nec doluerunt: et renuerunt recipere disciplinam. Amiserunt etiam pulsum qui continue percutit: non habent remorsum conscientie: nec sentiunt puncturas peccatorum conscientiam et animam lacerantium. Bene quidem sentiunt iniurias sibi factas. Sentiunt spinam pedeȝ pungentē. Sentit illa mulier aliqđ verbuȝ qđ sibi nō placet. Sentit: puncturam acus: et nō sentit vermes aīe que vulnerāt animam: non sentit conscientiam remordentē pro peccatis: et ideo pōt dicere illud Prouer.23°. Uulnerauerunt me: scilicet peccata: et nō doluerunt: traxerunt me et nō sensi. Amiserunt etiam peccatores visum: quia nō vidēt ꝙ facti sunt serui diaboli: et ab eo incathenati sunt: ꝙ qȝ si morerentur descenderent ad profundum inferni. De hac autē cecitate dicitur Sap.2°. Excecauit eos malicia eorum. Item amiserunt auditum. Non enim exaudiunt bonas exhortationes predicatorum et diuinarum inspirationuȝ: sed faciunt aures mercatorum. Unde Prouer.primo conquerens dominus ait illis. Uocaui et renuistis: extēdi manus meas: et nō fuit qui aspiceret. Perdiderunt quoqȝ odoratum bonorum exemplorum que vidēt in alijs: et que sequi deberēt: iuxta illud Cañ.p°. Jn odorem curremus vnguentoꝝ tuorum. Sequuntur autem odores malorum exemplorum et ad eos aliciuntur. Sicut ille purgator sterquiliniorum qui venetijs transiens iuxta apotecham aromatum cecidit quasi mortuus: et nunq̄ potuit ad pristinuȝ statum redire nisi stercoribus sub eius naribus positis. Amiserūt etiā loquellam vt non bene confiteātur: et ideo psal°. in persona peccatoris inquit Obmutui et silui a bonis: et dolor meus renouatus est. Amiserunt quoqȝ gustum omnium spiritualium cōsolatio⁄

mur iuxta illud p°. ad Cor.2°. Animalis homo non percipit que sunt spiritus dei. Et sic priuati oibus sensibus moriuntur: et figurant per illum puerum mortuum: quarti Re.4°. De quo dicitur q nō erat illi vox neqz sensus. Q.

Quintū signum mortis hominis est generalis oīum membrorū doloratio et egrotatio. Quando.n.homo infirmatur per totum corpus et vnum quodqz membrū est egrotum et doloratum. O q̄ male vadit. Sed o munde scelerate quomodo stant tua membra? Veh tibi: Veh tibi Si potest de te dici illud Esa.p°. Oē caput languidum: et oē cor merens. A planta pedis vsqz ad verticem capitis non remansit in eo sanitas. Veh tibi. Si prelati ecclesiastici non eliguntur per spiritum sanctū: sed diabolicum: non propter zelum qui in eis sit: sed ꝑpter partialitatē vel inordinatam affectionē: nō per inspirationē diuinā sed per Symoniā. Nō meliores et sanctiores: sed magis discoli et insolentes: vel dissolutorum: et in solētium fautores et ꝑmotores. Ista enim fient in fine seculorū. In quibus vt plurimū prelati et rectores animarum erunt peiores populo. Nō erunt pastores: sed lupi rapaces pascentes seipsos: auferentes ab ouibus lanam: sed de eis nō habentes bonam curam. Tunc multi presumptuosi et ambitiosi prelationes ement: et aliorum regimini se ingerent qui nescient regere seipsos. De quibus quidam vulgaris poeta inquit. Sono alquanti stulti cavaleri Che de si hā si grāde opiniōe Che non basta alor defensione prender daltrui guardia volunter. Chiamano charita lambitione. Son poi sconfiti chel vole la rasone. Perche li grandi pesi prendon per legieri. Como sia gran peso lanime guardare. Monstrano li sancti guardia tal fugendo. O vero piangendo se nō pon scampare. Unde richesto.x°. per reintendo fugiti: pero ceco et stulti mi pare chi quel non vol se.x°. va cercando. Quapropter Gregorius inquit in pastorali. Difficili est vt qui nesciut tenere moderamina vite sue: iudex bonus fiat aliene. Sed nolo ponere os meum in celum: nolo discutere vtrum verificata sit illa sententia que habetur ī capitulo. Qualis. 8ª.q.pª. scilicet. Quod nihil ecclesiam dei ita denigrat q̄ meliores esse laicos q̄ clericos. Dicam tamen q hodie q̄ plures sunt dispensatores sacramentorum dei quibus magis conueniret in capite galea q̄ mitra pontificalis vel tonsura: melius in dorso eorum staret vestis militaris: q̄ clericalis vel monastica: et in manu eorum ensis: melius q̄ calix sanguinis christi. In tempore quoqz extremo mundi erunt subditi suorum prelatorum contemptores: eorum preceptis contumaces: ipsorum diffamatores et persecutores. Ita q oportebit prelatos aut subditorum insolentium excessus contra deum et propriam conscientiam tollerare: aut si eos corrigere et refrenare voluerit seipsos ad martyrij tollerantiam preparare. Principes quoqz seculi non erūt populorum rectores: sed eorum oppressores: non domini sed tyranni. Non legū obseruatores: sed omnis iustitie et honestatis violatores. Que omnia vtrum hodiernis temporibus fiāt deus nouit. O munde suiduate: vbi est nūc ī mercatoribus et artificibus legalitas? Nūc vbiqz sunt vsure: stochi: pluria: deceptiones: mēdacia: venduntur res corrupte: colorātur res falsis coloribus: vbiqz fraudes. Nunc totus mundus positus est in maligno. pª. Joā.2°. Ubi fides matrimonij: vbi veritas in notarijs ac in iudicibus et aduocatis? Ubi iuuentutis honestas: et in pueris disciplina? Ubi in mulieribus verecundia? Ubi deuotio in multis clericis et religiosis? Heu quare hodiernis temporibus Septem inter alios errores et corruptele viciaqz ac venena vigent in mundo: que sunt signa subuersionis mundi future in proximo: de quibus ait aquila volans. Apoc.10. Uidi bestiam ascendentem de mari habentes cornua: septem. Que sunt iuuētus sine timore dei et verecundia. Senectus sine maturitate et prudentia. Mulier sine honestate et pudicitia. Rectores sine eq̄tate et iustitia: Clericus sine moralitate et scientia. Christianus sine fidelitate et reuerentia: et populus sine dilectione et beniuolentia: de quibus et alijs signis tangit. Joan. Andreas ī clemē. pª. de sta. mona. et allegat Cyprianum in libro de duodecim abusionibus. Hodie namqz a iuuenibus dissolutis totaliter amissa videtur verecūdia. De qua Bernar. inquit. Uerecundia est omnium ornatus etatum: sed in tenera etate amplius pleniusqz nitescit: et Ambrosius ait. Uerecundia comes est pudicitie: cuius societate ipsa castitas tutor est. Quid dicam senibus huius infelicis etatis? Cum enim iuuenes sint dissoluti et mali prauiqz ac tristes: non efficiuntur boni senes. Dicitur namqz in comuni ꝑuerbio. Chi e catiuo pauero nō sera bona ocha. Ex actu enim multotiēs iterato fit habitus de difficili mobilis a subiecto.2°. Ethi. Plurimi autem senes cum deberent esse maturi et prudentes sunt leues et insipientes ac viciosi: vnde Aug. in li°. de duodecim abusiōibus ingt Plus oībus religiōi dare operā senibus cōpetit q̄s p̄ntis seculi florida etas trāsacta deserit. Sicut namqz

in lignis ipa reproba arbor apparet:que post flores fruct⁹ opportunos cultori suo:nō exhibet. Sic ꝛ in hoībus ipse reprobus est quē flos iuuētutis deserit. Et in sui corpis senectute bonoꝝ opuꝫ maturos fructus ꝓferre paruipēdit:hec ille. Multis aūt mulieribus:que deberēt seruare illud apli p°. ad Thi. 2°. Mulieres in habitu ornato cū verecūdia: ꝛ sobrietate ornātes se:non in tortis crinibus:aut auro:aut margaritis:aut veste ꝑciosa ꝛc. Hodierna die dici potest illud Jeremi. 3°. Frons meretricis facta est tibi:noluisti erubescere ꝛc. Legit̄ aūt in cronicis ordinis nr̄i:ꝙ qdaꝫ frater Ugo de ꝓuincia prouincie:plenus spiritu sancto frequēter dicebat:ꝙ qñ mulieres perderēt verecūdiam: ꝛ estas ab hyeme non discerneret:nisi per folia arboꝝ:tūc tribulationū finaliuꝫ manifestissimū erit signū:qḋ an acciderit potest qsqꝫ cognoscere. Rectores vero mūdi qbus dicitur Sap. p°. Diligite iustitiā:qui iudicatis terrā an eam seruēt oēs videre pñt. Et ideo exterminium a deo expectat̄:ꝑpter eoꝝ iniustitiā:dicit̄ eni Eccl̄. 10. Regnum trāsferet̄ de gēte in gentē:propter iniustitias. Clerici autēꝫ ꝛ religiosi plurimi qui alios bono exēplo edificare deberēt peius aliis faciunt:ꝛ verificatum videt̄ illud Jere. 6°. A propheta:vsqꝫ ad sacerdotem cūcti faciūt doluꝫ. Qualis v° sit in christianis fidelitas erga deuꝫ ꝛ proximū: ꝛ in ꝑplis charitatiua dilectio:nemo ignorat. Et ideo Amos. 5°. ait de⁹. Quia ego cognoui mlt̄a scelera vestra: ꝛ fortia peccata vestra ꝓpterea in oībus plateis ꝛ vijs vbiꝗ erit planctus:ꝛ Apoc. 8°. dicit̄. Ueh:veh:veh:habitātib⁹ in terra. Propter ista enim crimina:tam gñalia ꝛ vniuersalia:deus immittit in mūdo:multa flagella inopinata:sicut etiā erit exterminatio mūdi in breui tēpore vētura. De qua pōt exponi illud Esa. 47°. Ueniet sup te malū: ꝛ nescies ortū eius Sicut eniꝫ interuenit sodomitis:qui generaliter erāt mali ꝛ scelerati: ꝛ propter peccata insensibiles facti erāt: ꝛ non putabāt:ꝙ vnꝗ̄ aliqd mali eis euenire deberet. Jmo etiam generi Loth:hoc non credebant:vnde Gen̄. 19°. dī. Nō loth inqt eis:surgite ꝛ egredimini de loco isto:qꝛ delebit dominus ciuitatem hāc: ꝛ visus est eis quasi ludēs loqui:nō poterāt enim credere:qḋ deus:tam pulchram patriā:que dicebat̄ quasi paradisus voluptatis deberet destruere.

Q.Q.

Sic etiā interuenit ciuitati hierusalē qñ generaliter oibus vicijs fuit infecta:cui⁹ destructionē fleuit: ꝛ predixit dn̄s Luc. 19°. vbi dī. Uidēs iesus ciuitatem fleuit sup eam di. quia si cognouisses: ꝛ tu. Et qdem in hac die que ad pacē tibi nūc autēꝫ abscōdita sunt ab oculis tuis. ꝛc. Quasi diceret. O hierlm plena ꝑplo. O ciuitas sacerdotalis ꝛ regia veniēt dies in te ꝛ circūdabunt te inimici tui vallo : ꝛ coangustabunt te vndiqꝫ: ꝛ ad terram prosternent te: ꝛ filios tuos qui in te sunt: ꝛ non relinquent in te lapidem super lapidem:eo ꝙ non cognoueris tempus visitationis tue:inquit autem Hieronymus in questionibus ad Helbidiā. Jn tantum hierusalem amauit dominus vt fleret eam ꝛ plangeret ꝛ pendens in cruce loqueretur. Pater ignosce illis qꝛ nesciunt quid faciunt. Jtaqꝫ impetrauit ꝙ petierat. Datum est tempus penitentie vsqꝫ ad xlii^m. annum:post qḋ perseuerantib⁹ illis blasphemia egressi sunt duo vrsi de siluis gentium romanoꝝ Uespasian⁹ ꝛ Tit⁹ ꝛ eos interfecerunt ꝛ lacerauerunt:hec ille. Prenunciauit quoqꝫ domin⁹ eiusdem ciuitatis desolationem. Luce. 21°. di. Erit pressura magna super terram: ꝛ ita populo huic ꝛ cadent in ore gladij: ꝛ captiui ducentur inter omnes gentes:hierusalem calcabitur a gentibus donec impleatur tempora nationum: ꝛ ad passionē ꝑgens mulieribus plangentibus ꝛ lamentantib⁹ eum dixit. Luce. 23°. Filie hierusalem nolite flere super me:sed super: vosipsas flete ꝛ super filios vestros:quoniam ecce venient dies ꝛ in quib⁹ dicent. Beate steriles que non genuerunt: ꝛ vbera que non lactauerunt. Tam terribile autem flagellum misit deus illi ciuitati vt valde sit ferus:qui sine gemitu vel horrore audire possit que fuit passa. Nam cum ab exercitu romanoꝝ circundata fuit hierusaleꝫ cōclusa inuenta est ibi innumerabilis multitudo ꝑpli. Refert eni Eusebius. li°. 3° historie ecclesiastice ꝙ etiam Josephus ponit ꝙ ex omni iudea populi in die solemni pasce hierosolymam velut exitiali quadam manu cogente conuenerunt iusto dei iudicio:tempore hoc vltionis electo:vt qui in diebus pasce saluatoreꝫ suum xp̄m dn̄i cruentis manibus ꝛ sacrilegis vocibus violauerant in ipsis diebus velut in vnū carcerē oīs multitudo conclusa ferialis pene exitum qḋ merebat̄ exciperet. Obsessa aūt ciuitate fecerunt romani vallū munitissimū in circuitu:ita vt nullus ciuitatem exiens illō transire posset. Ob quā causam in breui ciuitas vrgeri fame cepit tātum qꝫ excreuit penuria rerū ꝙ propter famem: vt refert Josephus:predones per ciuitatem discurrentes vi intrabant domos: ꝛ capiebant siquid inuenissent ibi comestibile:filij quoqꝫ ex ore parentuꝫ ꝛ e ꝯuerso violenter stricto manibus gutture masticatum cibum extrahebant ꝛ velut rapidi comedebant. Fimuꝫ etiam bouum aliaqꝫ imunda

famebat cibum. Multi aũt qui conabantur exire vt herbas colligerẽt ad manducãduʒ capiebantur a romanis: ⁊ tantus fuit numerus captiuorũ vt tute custodiri non possent. Quapropter statutũ fuit vt euulsis eoꝝ oculis mãibusqꝫ amputatis cõpellerent̃ sic ad ciuitatem redire. Plerīqꝫ autẽ diuites timentes ne sua iocalia ad manus romanoꝝ venirent: quos verisimiliter presumebant ciuitatem debellaturos: illa deglutinere. Cuius rei fama cum puenisset ad aures romanorũ putantes iudeos q̊s captiuos tenebãt gemmas in ventre adhuc retinere vna nocte duorũ miliũ iudeoꝝ fecerunt viscera patefieri. Multi vero formosi ⁊ delicati Juuenes in vijs: in plateis ⁊ in ꝓprijs domibus fame vexati improuisa ac repentina morte cadebant. Et sepius illi q cadauera sepeliebãt supra sepultos mortui ⁊ ipsi deficiebant. Jnuẽte quoqꝫ sunt mulieres suos proprios filios comedẽtes. Unde de quadã dicit Josephus qd cũ fame torqueret̃: nihil habẽs ad comedẽdum lactantẽ filiũ in manibus tenens dixit Jnfelicis mr̃is īfelicior fili: in bello: in fame: in direptiõe cui te reseruabo? Ueni ergo nũc o mi nate, ⁊ esto cib⁹ matri ꝑdõibus horror: seculis fabula: ⁊ his dictis filiuʒ iugulauit ⁊ coxit dimidiũqꝫ comedit: ac partẽ alterã reseruauit. Et ecce confestiʒ ꝑdones sentiẽtes odorẽ carnis cocte: in domo irruerunt ⁊ nisi carnẽ prodat: mortem ei minantur. Tunc illa detegens infantis membra inquit illis. Ecce vobis partem optimam reseruaui. At illos tantus horror inuasit qd nec loqui potuere: ⁊ illa. Meus est inqt filius meũ est peccatum: secuti comedite qa prior ego comedi quem genui. Jlli vero tremẽtes ⁊ territi discesserunt. O quot erant in ciuitate illa amarissima spectacula. Ubi videbant̃ quotidie tot moriẽtes. O quot ifantes ⁊ pueri extendẽtes manũ ad vbera matrũ ⁊ panem petẽtes q ad pedes illarum extincti ruebãt. O quot erãt ibi flebiles voces: quot lamẽta: quot singultus: quot suspiria: ⁊ tñ a deo nõ exaudiebãtur. Anno vero secundo impij Uespasiam titus eius filius qui in obsidione remanserat: cepit ciuitatẽ quã a fundamentis subuertit: vbi periere virorum vndecies centena milia fame ⁊ gladio: preter mulieres ⁊ paruulos: reliqui vero venundati sunt triginta pro denario. Ubi es ergo magna ciuitas hierusalem? Ubi es decora sion? Ubi es vrbs inclyta ⁊ gentibus referta ac domina populorũ? regibus veneranda ⁊ deo acceptabilis? Ubi est tẽplum: illud mirabile: pauimenta marmorea: porteqꝫ nitẽtes auro. Omnia vtiqꝫ euersa ⁊ a fundamentis dirupta fuere. Tempore vero helij adriani impatoris reedificata fuit. Qui Adrianus vt dicit. Orosius. li°. 7°. precepit necui Judeorũ hierosolimaʒ intrare liceret. Reedificata autẽ fuit nõ a Judeis sed a diuersarum nationum gentibus ibi cõfluentibus. O munde traditor maius est flagellum qd tu in breuissimo tẽpore expectas quando totaliter exterminaberis. Jn te. n. sunt scelera que erant in populo iudaico qñ flagellum diuinũ super ipsuʒ venit. Primuʒ aũt peccatũ erat negligẽtie. Superiores nãqꝫ ⁊ ꝑlati nõ curabãt de salute subditoꝝ quinimo suo malo exẽplo corrumpebant eos ⁊ inducebãt ad malefaciẽdũ. Et ideo conquerebatur. Jeremias 10. c°. sui libri di. Stulte egere pastores ⁊ deũ nõ exqsierunt ꝓpterea non intellexerunt: ⁊ oĩs grex eoꝝ dispersus ẽ. Et. 34°. c°. iteꝝ dicit̃. Ueh pastoribus q dispergunt ⁊ dilacerant oues pascue mee dicit dñs. Scdʒ peccatum erat iniustitie: de quo Jerem. 5°. dicit̃. Circuite vias hierusalem ⁊ aspicite ac cõsiderate ⁊ querite in plateis eius an īueniatis virum faciẽtem iudicium ⁊ q̃rentẽ fidem. Et infra causaʒ vidue nõ iudicauerũt: ⁊ causaʒ pupilli non direxerunt. Sed heu qã hodiernis tẽporibus īpletũ ẽ illud. Jsidori. xi^a. q. 3^a. c°. pauper. vbi ait. Pauꝑ dum nõ habet qd offerat nõ solũ audiri cõtemnit̃: sed reprobat̃. Cito violatur auro Justitia: nullãqꝫ reus ꝑtimescit culpã: quã numis redimere existimat. Tertiũ peccatum erat auaricie d quo Jerem. 6°. dicitur. A maiore vsqꝫ ad minoreʒ oẽs auaricie student ⁊c. Quartum peccatũ erat fraudulẽtie de quo Jerem. 9°. dicit̃. Unusquisqꝫ a proximo suo se custodiat: ⁊ in oĩ fratre suo nõ habeant fiduciã: qa oĩs frater supplãtans supplãtabit: ⁊ oĩs amicus fraudulẽter incedit. Quintũ peccatũ erat violẽtie. Non. n. seruabant illud. Eccle. 4°. dicẽtis. Noli esse sicut Leo in domo tua euertẽs domesticos tuos: ⁊ oppmẽs subiectos tibi. Sed violẽter opprimebant proximos ⁊ subiugabãt sibi ĩ famulos ⁊ famulas vt dicit̃. Jere. 34°. Sextum peccatuʒ erat luxurie de quo dicit̃ Jerem. 23°. Adulteris repleta est terra. Septimũ peccatũ erat idolatrie: de quo dicit de⁹ Jerem. p°. Dereliq̃runt me ⁊ libauerũt dijs alienis ⁊ adorauerũt opa manuum suarũ. Octauũ peccatũ erat irreuerẽtie. s. tẽpli ⁊ diuinorũ sacrificiorũ. De q̊ Jerem. 7°. dĩ Fecerunt filij iuda malũ in oculis meis dicit dñs: posuerunt offendicula sua ĩ domo in q̃ inuocatuʒ est nomẽ meum vt pollueret eaʒ. Et gñaliter oẽs erãt vicioꝝ ĩ mũdicijs ĩuoluti. Unde dicere poterãt illd Esa. 64°. Facti sumus immũdi oẽs qd quidẽ dicere possunt hoĩes huius infelicissime etatis. O munde ifelix

Oia membra tuā infirmant ad morte̅. Nūc verificata ē illa snīa. Pauli aplī.2°.ad Thi 3°.dicētis. In diebus nouissimis instabūt tēpora piculosa: ⁊ erūt hoīes seipos amātes:cupidi:elati:supbi: blasphemi:parētibus nō obediētes Ingrati scelesti:sine affectōe sine pace criminatores incōtinentes:īmites:sine benignitate ꝓditores ꝓterui:tumidi:voluptatū amatores:magis ꝙ dei:hn̄tes qdē speciē pietatis:virtutē āt eius negantes:corrupti mente:⁊ reprobi circa fidem ⁊c. Nūc quoqꝫ verificatum est:illud prophete. Oēs declinauerunt:simul inutiles facti sunt:non est qui faciat bonum: nō est vsqꝫ ad vnum. ps°.13°.⁊ Osee.4°. Nō est veritas:nō est misericordia:nō est iudicium:nō est scientia dei in terra:nam maledictum:homicidium furtuz:adulteriū:ac mendaciū inundauerunt super terrā. Item verificatuz est illud. Ouidij in.2°.de puncto qui inquit Epistola.3ª. Nec facile inuenies multis in milibus vnum. Uirtutem precij qui putet esse sui. Et in p°.de tristibus inquit. Si quotiens peccant homines sua fulmina mittat Juppiter:exiguo tempore nullus erit. Itē verificatū est illud Ouidij i.p°:Metha.di.

Protinus irrupit venerisqꝫ pnoris in euum.
Omne nephas:fugere pudor verumqꝫ fidesqꝫ.
In quorū subiere locum fraudesqꝫ doliqꝫ.
Insidieqꝫ ⁊ vis ⁊ amor sceleratus habendi.
Uiuitur ex rapto:non hospes ad hospite tutus.
Non socer a genero:fratruz quoqꝫ gr̄a rara est.
Imminet exitio vir coniugis:illa mariti.
Lurida terribilis miscent aconita nouerce.
Filius ante diem patrios īquirit in annos. Uicta iacet pietas ⁊c. Et ideo dico vobis illud. Apoc.14°. Timete deū qr venit hora iudicij eius. R.

SEd hic querit vnde ꝓcedat ꝙ pauci timent futurū dei iudicium. Respondeo ꝙ ex tribus causis hoc ꝓcedit. Prima dicit Incredibilitas. Non.n.credūt ea q̄ audiūt ꝑdicari d iudicijs dei ⁊ sic erat Balthasar rex babilonis q audiēs publice diuulgari ꝙ regnū suum debebat sibi auferri ⁊ ꝙ exercitus Darij ⁊ Ciri validissimus veniebat cōtra eū:nō credebat nec faciebat ꝓuisionē. Dum aūt obsessa esset Babilon fecit grande cōuiuiū optimatibus suis:⁊ in dei ꝯtemptuz bibebat in vasis tēpli dei que asportauerat Nabuchodonosor pr̄ eius de hierusalē. Et sic vacās epulis vidit manuz scribentez in pariete. Mane:techel:phares. Que verba interptatus ē Daniel ꝓpheta Mane:numerauit deus regnū tuū:⁊ cōpleuit illud. Techel apensus es in statera:⁊ iuentus es minus habēs:phares:diuisuz est regnū tuū ⁊ datū est medis ⁊ persis. Quod cū audisset licet honorauerit Danielē tn̄ stetit in ptinacia sensus sui. Unde eadē nocte babilon capta est:⁊ Balthasar fuit iugulatꝰ vt habet Dan̄.5°. Similiter fuit i die diluuij. Non.n.credebāt hoīes Noe illud predicāti. Ideo inqt saluator. Matth.24°. Sicut.n. erant in diebus ante diluuiū:comedētes ⁊ bibētes:nubentes:⁊ nuptui tradentes:vsqꝫ in eū diez in quo introiuit in archa Noe:⁊ nō cognouerūt donec venit diluuiū:⁊ tulit omnes. Ita erit ⁊ aduentus filij hoīs. Et luce.17°.post predicta verba ait. Similiter sicut factū est in diebus Loth: edebant ⁊ bibebant:emebant:⁊ vendebant:plantabant:⁊ edificabant. Qua die aūt exijt Loth a sodomis pluit deus ignē: ⁊ sulphur de celo ⁊ oēs perdidit. Ita erit qua die filius hoīs reuellabitur. Sicut ergo hoīes tēpore Noe irridebant eū predicantē de diluuio futuro ⁊ facientē archaz:⁊ qꝛ ꝑdicauit per centum annos:quāto diutius stabat adueniendū ipsum diluuiū: tāto magis de Noe vilipendiū faciebant atqꝫ euz stultuz extimabāt. Uacabantqꝫ ludis ⁊ correis ac lasciuijs. Sed cū cepisset descendere pluuia diluuij:cū forte corrigarent in plateis intrauerūt domos vt corrigarent sub porticis vel in thalamis. Crescēte vo aq̄ ascēderūt solaria ⁊ ibi corrigabant. Sꝫ apertis chatractis celi cū solaria replerent aqs:ascenderunt tecta: ⁊ tūc demū crediderūt diluuiū esse qn̄ ceperunt mergi. Et lꝫ tūc ad celū clamarent vt impetrarent dei misericordiā nō fuerunt exauditi:⁊ similiter fecerūt sodomite ⁊ populi aliaꝝ ciuitatū submersaꝝ. Ita erit de iudicio finali. Nam hoīes scientes ꝙ tā multis annis ꝑdicat iudiciuz vniuersale primo euentuꝝ:deridebūt predicatores: nec credent ipsum hinc ad multos annos debere euenire. Imo multi credēt ꝙ nunꝙ eueniet. Et ꝓpea mūdanis delicijs adherebūt. Et sic ex inopinato adueniēte ipso terribili dei iudicio:nihil eis ꝓderit diuinā misericordiā cū lachrymis flagitare. Licet aūt nesciamus diez aut annum iudicij. Nō.n.est certa snīa illius q dicebat. In mileqtrocēto norātaqtro nō lintenderano ne sauij ne matti. In norātacinqꝫ li soldan īsiema se taliarano le schinche. In norātasei di mali de xp̄iani sa legrarā iudei. In norantasette del gran ribaldo iseuira la secta. In norantaocto lordine del sacco nel mūdo sara noto. In norātanone di fidel xp̄iani se farā le ꝑue. In milecīqcēto d vita corrupti bil se fornira el tpo. Tn̄ ex ꝑdictis ꝯiecturis pōt opinari ꝙ m̄lti nūc viuūt q n̄ morient:anꝙ veniat anꝫxp̄s.imo erūt viui qn̄ veiet exterminiū mūdi. S

SEcūda causa dr̄ lōganimitatis. Aiūt.n.peccatores ceci. Tā diu sustinuit nos deus ꝙ

mKe nec aliter faciet. De quibus ait Aug. li°.4°. de doctrina xpiana. Plerosq3 icredulos miseratio/nis dei paciētia lōga peccare facit itrepidos qa deū nō arbitrāt suoz pctōz vltorē: s3 talib9 ingt Paulus ad Ro.2°.di. Ignoras q3 paciētia dei ad penitētiā te expectat: q̄si dicat. Si nō egeris pe nitentiā tāto terribilius punieris quanto lōgiori tpe expectatus es: z rōnē3 ibidem assignat dicēs. Quia diuitias bonitatis ei9 z paciētie ac lōgani/mitatis ɔtēnis. Expectat ergo de9 z differt iudiciu3 suū ēt ab obstiatis: vt magis eos puniat i peccatis pseuerātes: vñ in sili dicit Cato i suis documētis Indulget fortuna malis vt ledere possit. M.

Tertia cā qr nō timēt iudicia diuia dī psperitatis. Videtes.n. hoies oīa sibi succedere ad votū arbitrant licere sibi facere qcqd volūt: nec cogitāt de diuino iudicio futuro. Cōtra q̄s ingt Seneca i tragedijs. Nemo ɔfidat nimiū secūdis Et ad lucillū idē dicit. Noli huic tranqllitati ɔfi dere: momēto mare euertit: eode3 die vbi luserūt nauigia absorbētur: hīc Iere.47°.c°. Ciuitati af fluēti psperitate z n̄ timēti deū dī. Audi hec delica ta z hitās ɔfidēt q̄ dicis i corde tuo: ego sū z n̄ sede bo vidua z ignorabo sterilitatē. Veniēt tibi hec duo subito in die vna. O q3 ciuitatib9 ex iprouiso sup uenit ira dei: z vt omittam9 reliq̄ ispiciam9 qd fa ctū sit p iopinatos terremot9. Legit.n. i Cronica ricobaldi ferrarien. Nā regnāte tigrane i siria ter remotu fcō piere hoīu3 septuagītamilia z vrbes aliq̄ subuerse st. Anno q̄3 qnto Tiberij cesaris tre deci vrbes i asia ceciderūt terremotu ɔcusse. Itē i/perāte Nerōe tres alie vrbes i asia terremotu cor ruere. Anno.8°. vespasiani filij tres vrbes per ter/remotu3 ceciderunt. Anno 8°. Traiani Nicea z Nicomedia corruert. Anno eiusde3.16°. Antio/chia pene tota corruit terremotu. Imperāte dio/cletiāo terremotu fcō ap Tyrū z Sydonē multa milia hoīu3 pierūt. Tpe ɔstātini secūdi terremot9 i oriēte plurimas vrbes solo ɔstrauit. S3 hec au dita n̄ expauescūt miseri pctōres nec cogitāt q3 d die in diē expectāt horribili9 iudiciu3.s. vniuersale qd in prio erit. Sanctus.n. Frācīscus fuit ille ser uus missus a pfamilias hora cene dicere inuita tis vt venirēt ad nuptias qr parata sūt oīa. Luce 14°. Vñ legit in ɔformitatib9 beati Frācisci fru/ctu.3°. z conformitate z in Cronicis ordinis nri. Quod qdā frater minor noīe frater Bñdict9 de arecio minister anthiochie quē ad ordinē recepe rat btūs Frāciscus: tpe q̄ viuebat ipse btūs Fran ciscus dū de partibus vltra maris rediret ad ita/liā supueniēte maris tēpestate, p alleuatōe nauis forte vt alter Jonas missus ē i mari. Quē angel9 dñi suscipiēs ad paradisū delitiaz duxit: vbi du3 eēt iterrogat9 ab Enoch z Helia cui9 eēt ordis: rñdit q3 btī Frācisci. Et illi dixert. Ergo Frācisc9 venit: z eo rñdēte q3 sic: maximū ceperūt gaudiu3 facere z tripudiū: dicētes q3 ips antixpi i breui eēt z ipsoz p martyriū ad celū ascēsus: dictūq3 frēm ducētes p paradisū oīa ei oñderūt. Qui post mo rā suscept9 ab āgelo i portu añ alios de sua naui ē locat9 anchōe: hec ibi. Et sic p3 primū eē xps vni uersalis iudicij qr iā pterierūt anni.270. Ex q̄sita fuert. Fuit ergo btūs Frācisc9 missus a deo in fine mūdi cū suis frib9 ad ɔqrēdū pctōres ad penitē tiā añ iudiciū. Idō exclamabat illud Osee.9°.c°. venerūt dies visitatōis: venerūt dies retributōis. Itē dicebat illud Matth.24°. Vigilate qr qr ne/scitis q̄ hora dñs vr vēturus sit. Illō āt scitote qr si sciret pfamilias q̄ hora fur vēiret: vigilaret vti q3 z n̄ sineret pfodi domū suā. Idōq3 z vos estote parati: qr q̄ hora nō putatis fili9 hoīs veniet: legit q̄3 i crōicis ordīs nri q3 cuidā frī Bartholomeo fuit reuelatū q3 circa finē mūdi vētur9 erat vn9 fr minoz: q̄ plura faceret q̄3 fecerit btūs Frāci/scus. Et tūc ordo ad tātū culmen sctitatis ascēdet q3 tertia ps hoīu3 ad statū penitētie p mōita ipsi9 ordīs ɔuertet. Et iste scūs credit fuisse scūs Ber nardin9. Nō āt hec oīa sint vera: p3 p illō exēplū qd legit in legēda beati Dñici: z i Cronicis ordīs nri vbi dī. Nā cū xps pp scelera mūdi vellet ve nire ad iudiciu3: z hēret i manu sua tres faculas ardētes q̄s volebat, pijcere ɔ mūdū: beata virgo maria ei humiliter supplicauit vt aspectaret ali/quātulū tēporis donec veniret Frāciscus z Dñi/cus q cū suis frib9 pctōres ad penitētiā euoca/rēt. Cui9 supplicatōe dñs nr ɔcessit hoc modicū tpis vt de pctis nris agam9 penitētiam. ¶ Pars scda. De iudicij vniuersalis discussione. A.

Secūdo quo ad iudicij vniuersalis di/scussionē sciēdū est: q3 ad peragendu3 rectū iudiciū qnq3 pricipaliter reqrū/tur.s. Iudex: reus: locus iudicij: accu/sator: et testis. Prio igit i hoc iudicio aduēiet iu dex.s. dei fili9 dñs iesus xps: iuxta illō Mat.16°. Fili9 hoīs vētur9 ē cū angelis suis i glīa pris sui: z tūc reddet vnicuiq3 f3 opa sua. Angeli āt offerēt añ eū vexillū crucis: z oīa alia istrumēta passiōis miraculose reformata: vt dixim9 i pcedēti srmōe Sciēdū q̄3 q3 ante iudicē istū terribilē descendet ignis horribilissim9: q totū mūdū ɔburet. Iuxta illud. ps.96. Ignis añ ipu3 pcedet z iflāmabit in circuitu inimicos eius. De quo igne dicit Aug. in 20.li. d ciui. dei.c°.18°. z magister i q̄ sniaz di. 48°. z ēt nr Ri.i.4°. di.47°. ar°.2°.q.p°. Nā erit

ita altius sicut fuerunt aque diluuii.s.15.Cubitis super omnes mõtes:ut habetur Genesis.7°.c°. De cuius terribilitate loquẽs Deus Deuter.32°. ait. Ignis succẽsus est in furore meo ꝛ ardebit vsq ad inferni nouissima.Deuorabitq terram cum germine suo:ꝛ mõtium fundamẽta cõburet. Et iste ignis ꝓm Ricardũ in predicta di. Descendẽs incipiet purgare aerem in supiori parte in qua ẽ comunis habitatio demonũ: vsq ad iudicium.s.in medio interstitio aeris. Prius eniꝫ peccauit malus angelus q̃ȝ homo. Et ideo debet prius purgari eius habitatio.Deinde successiue descendet ipse ignis cõfragrationis purgãs inferiorem partẽ aeris:ꝛ alia elemẽta:ꝛ calore ipsius ignis descendẽtis:omnes hoĩes qui tunc erũt viui morientur:ꝛ ipsi⁹ ardore omnia mortuorũ corpora incinerabũtur. Et iste ignis purgabit in electis illud:q̃ inueniet purgãdum:ꝛ erit loco purgatorii eis:qui tunc morientes indigebant purgatione. Sicut ait magister.in.4°.di.45ª. Iuxta illud Mala.3°. Ipse sedebit cõflans:ꝛ purgabit filios leui. Et de hoc loquit Paulus.p°.ad Cor. 3°.dicẽs.Uniuscuiusq quale sit opus ignis probabit. Iste etiam ignis tpe quo durabit iudiciuꝫ cruciabit reprobos sicut ignis inferni:ꝛ post iudicium:ipsos cuꝫ oibus mũdi sordib⁹ inuoluet:ꝛ precipitabit in infernuꝫ. Et dicit Ricar.vbi.s.q. 6ª. Quod forte ignis inferni tpe iudicii non exibit de loco suo ad cruciãduꝫ reprobos:sꝫ iste ignis supplebit vicem eius. X

PRedicta aũt purgatio elemẽtoꝝ fienda per igneꝫ dicit mundi innouatio:ꝓm Ricar.in 4°.di.48ª arti.2°.q.p°. Sed hic queri posset nũquid elemẽta innouabũtur quo ad eoꝝ substãtiã anihilata ꝑori substãtia. Et p° videt q̃ sic. Di.n. 2ª. Petri.3°. Nouos celos ꝛ nouã terrã ꝓm ꝓmissa ei⁹ expectamus. Et ibidẽ etiã ait apl's. Adueniet dies dñi:tanq̃ȝ fur. In quo celi magno impetu trãsiẽt. Elemẽta ꝟo calore soluent. ꝛ Esa.65°.ait de⁹. Ecce ego creo nouos celos ꝛ nouã terrã:ꝛ nõ erũt in mẽoria ꝑorã:ꝛ Apoc.21°.dicit btũs Joannes. Uidi celũ nouũ ꝛ terrã nouã. Primũ.n.celũ ꝛ ꝑma terra abiit:ꝛ mare iaꝫ nõ ẽ. Et ibidẽ. Et dixit:q sedebat ĩ throno:ecce noua facio oĩa. Sꝫ ↄtra dĩ Eccle⁹.p°.vbi ait Salomon. Terra aũt in eternũ stat:psalmista q̃qꝫ dicit deo. Qui fũdasti terrã sup stabilitatẽ suã:nõ iclinabit in seculũ scli Ad hãc qõneꝫ rñdet Rabban⁹ sup ꝑdicta ꝟba psalmiste. Q̃ terra ꝛ alia elemẽta ꝑmanebũt:q̃ ad substãtiã. Et idẽ iqt Aug.20.de ciui.dei.c°.16° Trãsiet aũt quo ad pulchriorẽ formã ꝛ innouationẽ. Et ꝑdicta ↄfirmant ꝑ illõ Job.20. Lucet oĩa que fecit:nec tamẽ consumẽtur. Dicũt aũt Theologi in.4°.di.48ª. Quod ista innouatio mundi est fienda multiplici ratione.p°.propter hoĩs glorificationẽ: quia sicut dignũ est q̃ elementa purgentur eo q̃ infecta fuerũt per hoĩs culpas:ita dignũ est q̃ ipse mũdus innouet propter hoĩs glificationẽ. Secũdo pp hoĩs cõformationem vt m t⁹ mũdus prout possibile est glificato hoi ↄformetur. Tertio propter hominis delectationẽ: qr eniꝫ mũd⁹ fact⁹ est vt hõ in pñti per speculũ creatur cognoscat creatorem quem in sua natura videre nõ potest. Ideo in futuro oportet speculũ meliorari vt in pulchritudine creaturarũ amplius resultet species ꝛ pulchritudo creatoris:ꝛ verificetur perfecte illud q̃ inquit psalmista. Delectasti me in creatura tua:hoc aũt nõ erit ad necessitatem sed ad iocunditatẽ:vt videlicet delectatõi visionis itellectualis:addat delectatio visionis sensus in aspectu mũdi. Quarto hoc fiet propter creaturarum remunerationẽ que homini seruierũt Nã ꝓm scũm Bonauenturã in.4°.di.48°.ar°. 2°.q.p°. Aliqd est triplicit remunerabile p°. qr aptũ natũ est mereri sicut liberũ arbitriũ. Secũdo qr est ipsi merenti cõiũctũ vt corp⁹ humanuꝫ Tertio qr ad ipsum est ordinatũ sicut ad obsequium. Et ꝓm hoc premiat homo in seipso aliquando in corpore ꝛ aliquãdo in eis que sunt sibi vtilia vñ dicendo corpora celestia ꝛ elementa ꝑmiari nõ est aliud:q̃ȝ hoiem ꝑmiari in illis: quia.s. totũ mũdũ amore hoĩs faciet deus pulchrioreꝫ Et ideo propter ipsuꝫ ꝑmiabunt corpora supracelestia:ꝓm eã proprietatẽ ꝓm quaꝫ sunt consona corporib⁹ gloriosis. Dicit aũt Ricar.in ꝑdicta di. ar°.2°.q.7ª.q̃ ꝓꝫ quosdã tanta erit bonitas creata post vniuersi innouationẽ:q̃ nulla creatura siue eadeꝫ numero siue diuersa plus posset de bonitate capere. Et quãuis inter ipsũ vniuersũ innouatũ ꝛ deũ erũt infiniti gradus: non erũt tamẽ possibiles participari a creatura. Y.

SI aũt querat qualis erit ista innouatio. Respõdet ꝓꝫ Theologos: q̃ ꝑmo tra erit sicut cristallus ꝛ erit planissima:ꝛ illuminata erit nõ mõ in sua superficie:qr si in suo profundo illuminaretur impii lumẽ illud viderẽt qua visione sũt indigni. De ipsa autẽ terra tunc dici poterit illud Apoc.21°. Lumẽ ei⁹ simile lapidi precioso,sicut cristallus. Z

SEcundo aer erit clarior septies q̃ȝ nunc sit nec habebit impressiones quas patitur mõ qr nõ erũt nubes:neq̃ vẽti: neq̃ pluuie:nec ros nec grãdo: neq̃ tonitrua:neq̃ fulgura. Et tunc verificabit illud ps.17. Pre fulgore in cõspectu

q̃ aures transierũt: grãdo ⁊ carbones ignis. A

IGnis vero ⁊ aqua ferunt puriora: ⁊ manebũt et nõ solũ ſ3 substantiã. Sed etiã ſ3 qualitates suas quas nunc habent q̃tum ad habitus ⁊ nõ q̃tũ ad vsu3. Quia cũ ĩ his duobus elemẽtis magis vigeant qualitates actiue. s. frigiditas in aqua ⁊ caliditas in igne: magis sunt generationis ⁊ corruptionis principium ⁊ tales effect⁹ illorũ nõ erunt amplius. Et ideo propter hoc dicuntur interire. Uel ideo dicunt̃ ſm aliquos interire. Quia vt ait Basilius super illud psalmiste. Uox dñi intercidẽtis flãma ignis. Deus separabit ab igne illud quod est calidũ vestiuũ: ⁊ ab aqua illud qđ est frigidũ ⁊ glaciale: ⁊ faciet in infernũ descẽdere. Nã de omnib⁹ elemẽtis ignobile tendet deorsum: sicut grossũ terreũ ⁊ opacũ ac tenebrosũ ad cruciãdũ damnatos iuxta illud Sap. 5°. Pugnabit pro eo orbis terrarũ cõtra insensatos. Perspicuũ aũt in aqua: ⁊ lux in igne manebit ⁊ ascendet sursum ad letificandũ btõs. Dicit quoq3 Ricar. vbi supra. q. 5ª. Nõ cõueniẽs est q cu3 innouabitur hõ lux etiã [illegible] corporibus celestibus augeatur. Et ex ɔsequẽti qđ elementa abũdantius illuminent̃ q̃3 modo: quia ab ipsis corporib⁹ celestib⁹ recipiẽt maioris luminis influentiã nec est incõueniẽs si opinemur q vltra illã claritatẽ quã ab ipsis celestib⁹ corpib⁹ recipiẽt et alia eis claritas iprimetur. Sicut eni aĩe electorũ per lumen glorie aliquo modo angelis cõformabuntur manente tñ differentia in essentia ⁊ proprietatibus naturalibus: sic corpora ĩferiora per suã illustrationẽ aliqualiter cõformabunt̃ corporibus celestibus salua tñ differẽtia in essentia ⁊ proprietatibus naturalibus. B

EX predictis aũt patet q terminabunt̃ trãsmutatões elemẽtorũ ⁊ generationes aĩaliũ ⁊ plãtarũ. Et pp ista dicũt̃ interire elemẽta: nõ q̃3 [illegible] ad substãtia3 sed q̃tu3 ad actionẽ ⁊ passionẽ. Sed cõtra pdicta argui posset q aĩalia ⁊ vegetabilia nõ deberent destrui: quia sunt ad ornamentũ elementorũ: ergo quãdo elemẽta meliorabuntur etiã aĩalia ⁊ vegetabilia debent meliorari: nec ab eis auferri debet ornatus eorũ. Preterea sicut elemẽta seruiunt homini ita vegetabilia ⁊ aĩalia bruta: ergo sic ĩ mundi innouatione nobilitabũt̃ elemẽta: videt̃ q etiam debeant nobilitari ipsa animalia bruta ⁊ vegetabilia. Preterea vegetabilia ⁊ bruta nobiliora sunt elementis: quia elementa ordinant̃ ad mixtu3: mixtũ aũt ad vegetatiuũ ⁊ sensitiuũ: ergo mixta magis vident̃ eẽ de perfectione vniuersi q̃3 elementa: ⁊ ex cõsequenti q magis debeant remanere. Ad hec autẽ respõdet Ricar. vbi supra q. 6ª. dicens qđ creaturarũ q̃dam sunt incorruptibiles ſm se totas: vt angeli ⁊ corpora celestia. Quedã sunt corruptibiles ſ3 se totas vt vegetabilia ⁊ bruta. Quedã vero sunt ĩcorruptibiles ſm partem magis principalẽ: sed ſm partẽ minus principalem sunt corruptibiles vt homines q sunt corruptibiles ſ3 corpus: sed incorruptibiles ſm animam. Quedam vero sũt corruptibiles in partibus: ⁊ ĩcorruptibiles in toto: non q eorum natura ex parte sua tota sit incorruptibilis: sed quia propter ordine3 vniuersi nõ adest corrũpens. Et talia sunt elementa. Statui aũt incorruptibili nõ conueniunt [illegible] que ſm se tota corruptibilia sunt ⁊ ſm ordinẽ mũdi corruptibilis. Et ideo talia nõ remanebũt: cui⁹ modi sunt mineralia: vegetabilia: ⁊ bruta. Oẽs aũt alie creature remanebũt. Et que sũt in parte corruptibiles efficient̃ incorruptibiles ſm se totas. Ad primũ ergo dicas q animalia nõ sunt ad ornamentum elementorum nisi ſm corruptibilem mũdi statum. Unde in parte nobiliori aeris nõ est aliquis ornatus animalium: nec etiã in igne quia non ta3 sunt propter ornatũ q̃3 propter corruptibilis hominis statũ ⁊ necessitatem. Ad secũdũ aũt dicas q q̃uis aĩalia ⁊ plante seruiant homini sicut elemẽta: nõ tñ habent tantã aptitudinẽ ad statũ incorruptibilẽ sicut ipsa: quia ĩcorruptibilia sunt ſm se tota. Ad terciũ vero dicas q quãuis vegetabilia ⁊ bruta nobiliora sint simpliciter q̃3 elemẽta: nõ tñ quo ad durationem ⁊ perpetuationẽ. Uegetabilia eni ⁊ aĩalia intra se habent causam corruptionis sue: nec celo quiescen[illegible] possent perpetuari in esse nec eadẽ inspecie nisi per miraculum. Nõ est aũt congrua ratio q de⁹ [illegible] per miracula perpetuaret in esse. C

FIet quoq3 innouatio planetarũ ſm predictos doctores. Quia aũt orbes celestes ⁊ sydera nullã habent impuritatẽ sicut elementa: iõ nõ purgabunt̃: sed innouabunt̃. Et hoc dupliciter. s. q̃tum ad motus cessationem ⁊ splẽdoris augmẽtationẽ. Primo eni q̊ ad mot⁹ cessationẽ innouabunt̃ corpora celestia: quia tũc oĩa erunt in dispositione perfecta. Melior aũt est dispositio quietis q̃3 motus: ergo oĩa quiescent. Dicunt autem aliqui q sol remanebit in oriẽte: ⁊ luna in occidẽte vbi creata sunt iuxta illud Abachuc 3°. Sol ⁊ luna steterũt in habitaculo suo. Unde Isidorus sup illud Esa. 60. Nõ occidet vltra sol tu⁹. Et etia3 recitat Magister in. 4°. di. 48ª. c°. vltimo ait. Post iudiciũ sol laboris sui mercedẽ recipiet: ⁊ nõ veniet ad occasu3: nec sol nec luna Sed in ordie quo creata sunt stabũt: hec ille. Et

confirmãtur p̄dicta per ea que habent̃ Apoc.x°.
Ubi dicit̃ q̄ angelus iurauit per viuentē in scl'a
seculorū qui creauit celū: ⁊ terrā: ⁊ mare: ⁊ oĩa
que in eis sũt: q̄ tēpus amplius nō erit. Ex quo
textu sic arguit̃. Impossibile est esse motū sine tē
pore: quia tēpus est mensura motus. p°. Phisi.
Si ergo temp⁹ amplius nō erit: igit̃ motus ces/
sabit. Si aũt cōtra p̄dicta arguat̃ sic. Sol per sui
motum successiue illuminat diuersas partes
terre: ergo si motus eius cessaret: alique partes
terre remanerent perpetuo obscurate: qđ est incō
ueniens. Respondetur: q̄ nulle partes terre ĩsu/
perficie sua remanebunt obscure: tum quia vt
prediximus terra ipsa de se erit illuminata ⁊ cla/
ra: tum quia augebitur lux lune: ⁊ stellarum: que
sufficienter illuminabunt illam partez terre que
a sole non illustrabit̃: nec est inconueniēs q̄ vna
pars terre magis illustret̃ q̄3 alia. s. illa que fuit
ab hominibus habitata: que a sole principaliter
illustrabitur. Unde notandum ad predictorum
declarationem s̄m Ricardum in. 4°. di. 48ª. ar°
2°. Qđ in mundi innouatione cessabit mot⁹ cor/
porū celestiū nō p̄ nãz sz per volũtatē ĩtelligētiaꝝ
ipsa mouētium ⁊ obedientiũ voluntati creatoris
in desinēdo mouere. Sicut ex amore eius mō si/
bi obediunt in mouēdo. Tunc eniz placebit crea
tori vt ampli⁹ ĩtelligētie corpa celestia nō moue
ant qa tũc hēbit̃ finis mot⁹ corporū ipsoꝝ. Naz
ĩtelligētie mouēt ipsa corpora vt p̄ motū eorū fiat
ĩnouatio ĩfluētiaꝝ ⁊ cōtēperãtia q̄ reqrit̃ ad gñā
tionē ⁊ corruptionē quousq3 ipleat̃ numer⁹ ele/
ctoꝝ. Cū aũt ipse numer⁹ tp̄e iudicij fuerit cōple
t⁹: p̄dicte ĩtelligētie cessabũt mouē ipsa corpora
Quia oē qđ ꝓpter aliquē finē mouet̃: rōnale est
vt illo fine habito qescat ab ipso motu. Secũdo
aũt ĩnouabuntur planete ⁊ corpora celestia q̄3
[illegible] ad splēdoris augmentum vnde Esa. 30. dicit̃
Erit lux lune sicut lux solis: ⁊ lux solis septempli
citer sicut lux septem dierum. Ratio aũt huius au/
gmētationis erit: quia homo qui est mundus mi
nor: vt supra diximus ampliori lumine fulgebit.
Unde saluator ait Matthei. 13°. Fulgebunt iu/
sti sicut sol. Ergo etiã lux maioris mũdi debet au/
geri: vt non sit difformitas inter minorem ⁊ ma/
iorem mũdum. Que lux ⁊ formositas totius ma
chine mundialis in eternum permanebit ad cō/
solationez electorum: sicut ⁊ inferni obscuritas ⁊
turpitudo ac miseria eternaliter durabit ad ma/
lorum afflictionem. Ita mandante ⁊ decernente
superno iudice bonorum ⁊ maloruz: cum de celo
veniēs iudicabit viuos ⁊ mortuos ⁊ seculuz per
ignem. O

Qualiter autē veniet iste iudex habet̃ Apoc.
14°. vbi iquit Jo. Uidi ⁊ ecce nubē cãdidã
: ⁊ super nubē sedētē silez filio hoīs: habentem in
capite suo corōaz aureã: ⁊ i manu sua falcē acu
tã. Actuū quoq3 p°. c°. dicit̃. Uiri galilei quid ad
miramini aspicientes in celū? hic iesus qui assũ/
ptus est a vobis in celū sic veniet. s. glīosus: quem
admodū vidistis eū euntē in celū. Itē iude vni/
co c°. dr̃. Ecce veniet dñs in scīs milibus suis fa/
cere iudiciū cōtra oēs: ⁊ arguere impios de oñi/
bus operib⁹ impietatis eorū. Sciendū est autem
q̄ auctoritas iudicandi ⁊ iudictaria potestas p̄/
tinet ipsi deo s̄m Ricar. ⁊ Bonauēᵗᵘʳᵃᵐ. in 4°. di.
48ª. tamē tota trinitas hanc auctoritatē iudicã/
di dedit hoi xp̄o: vt inquit dñs Bonauen. vbi su/
pra ar°. p°. q. pª. Et hoc est quod inqt Saluator
Matthei vlt°. Data est mihi oīs potestas in celo
⁊ in terra: ⁊ Joannis. 5° . etiã dicit. Pater oē iu/
diciū dedit filio: ⁊ Actuū. 3°. scriptū est. Dñm fe/
cit deus hunc iesū potestate etiã cetera sibi subij/
ciendo: ⁊ x°. c°. eiusdē libri dicit̃. Ipse est qui cō/
stitutus est adeo iudex viuorū ⁊ mortuorū. Scl'
aũt ap̄li ⁊ oēs alij viri perfecti iudicabũt simul cū
xp̄o: nō vt principales: sed vt assessores. Ut inqt
Ricar. in. 4°. di. 47ª. ar°. p°. q. 7ª. Et hoc est qđ
habetur Sap. 3°. Judicabũt nationes ⁊ dñabũ
tur p̄plis et Job. 36°. dicit̃ de xp̄o. Judiciū pau/
perib⁹ tribuit et Matth. 19°. dicit saluator. Cuz
sederit filius hoīs in sede maiestatis sue sedebitis
⁊ vos sup sedes duodecī iudicãtes duodecī trib⁹
isrl'. Sup qb⁹ v̄bis dicit Aug. 20. de ci. dei. c°. 5°
⁊ Alex. de ales. in. 4ª. p̄te sũme ĩ tractatu de iudi
cio vniuersali. Quod per duodecī trib⁹ israel, in
telligit̃ vniuersitas iudicandorum. Et per duo/
decim apostolos omnes viri perfecti designãtur
Et ideo ait Paulus. 2ᵉ. ad Corin. 6°. An nesci
tis q2 angelos. s. malos iudicabim⁹? ⁊c. Alij aũt
qui non fuerunt ita perfecti: sed tñ saluati sũt iu/
dicabunt reprobos sentētie approbatione: quia
approbabũt sententiã iudicis iuxta illud. Apoc.
19°. Audiui vocē tubarū multarū in celo dicen/
tiū. Alleluya: laus: ⁊ gloria: ⁊ virt⁹: deo nr̃o: quia
vera ⁊ iusta iudicia eius. Et hoc mō iudicabunt
oēs electi. Dicent̃ etiã min⁹ mali iudicare magis
malos: ratione minoris sceleris perpetrati: vt in/
quit. Ric. vbi supra. Et sic intelligit̃ illđ Luc. xi°
Uiri niniuite surgēt in iudicio cū gñatione hac
⁊ condemnabunt eam. S

S I ãt q̄rat̃ nunqđ oēs resurgētes videbunt
xp̄m equali mō. Rñdeo s̄m Ric. in. 4°. di.
48ª. ar°. p°. q. 2ª. Bon. ibidem ac Alex. vbi sup̄
Qđ nullus de reprobis videbit diuinitatē xp̄i p̄ ri

sionẽ aptã q̃ sic erũt btĩ. Ut igr Ago i li°. de sacra
mẽtis. & Magister in. 4°. di. 48ª. & Aug. in p°. de
trini. c°. penul. Oculi enĩ eoꝝ erũt iproportiona
ti ad vidẽdam diuinã claritatẽ: & erũt penitus in
habiles ad hñdã aliquã delectationẽ. Essent au
tẽ beati: si xp̃m videre possent in forma gl'iosa & es
sentia diuina. Iuxta illd̃ Ioãnis. 17°. Hec est vi
ta eterna: ut cognoscãt te verum deũ: & quẽ misisti
iesum xp̃m. Dãnati tñ cognoscẽt per signa certissi
ma: & per effect⁹ manifestos: q̃ xp̃s est deus & oĩps
Et videbũt humanitatẽ ei⁹ gl'iosã. De qua tñ vi
siõe nõ recipiẽt nisi dolorẽ maximũ & penã: q: ocu
lus ĩfirm⁹ offendit videndo lumẽ maximũ. Itẽ q:
erũt in odio xp̃i idurati. Inimic⁹ aũt tristat̃ vidẽ
do gl'iã illi⁹: quẽ odit & cui⁹ inuidet. Jõ videbũt
eũ cũ ɔfusiõe & anxietate: & apparebit eis: tã terribi
lis: q̃ pot⁹ vellẽt q̃ ĩfern⁹ eos absorberet: q̃ illi⁹
vultũ intueri: & sniã expectare. De visiõe aũt diui
nitatis habet̃ Esa. 26°. vbi dr̃. Impi⁹ non videbit
gl'iã dñi. De visiõe vero humanitatis gl'iose igr idẽ
ꝓpheta ibidẽ loquẽs ipsi dño iesu de reprob̃. Ui
deãt & ɔfundant̃: & ignis hostes tuos deuoret. Et
hoc est qd̃ scriptũ ẽ Apoc p°. c°. Ecce veniet i nu
bib⁹ celi: & videbit eũ oĩs oculus: & q̃ eũ pupuge
rũt. Ecõtra ãt apparebit elect̃ vultu placabili: &
iocũdissimo: q̃ bti videbũt oclo mẽtali diuinita
tẽ ei⁹ in forma ꝓpa. Et ẽt gl'iã aĩe ipsi⁹: & oclo cor
porali gl'iã & lumĩositatẽ corpis ei⁹: cũ maxio gau
dio & leticia. Et h° est q̃ scriptũ ẽ Esa. 33°. Regẽ
i decore suo videbũt: vñ Ber. in q̃dã s̃mone ait.
Plenũ p̃sus oĩ suauitat̃ dulcedine: vidẽ hoĩem
hoĩs ɔditorem. Ecce enĩ dulce lumẽ & delectabi
le oclis: vidẽ solẽ iustitie xp̃m dñm. R

Quo ad scđm pertinẽs ad iudicium: scil3 rei
presentationem. Sciẽdum q̃ verificabitur
illud apli. p°. ad Thesa. 4°. dicentis. Ipse dñs in
iussu & in tuba dei: & in voce archãgeli descendet
de celo. Sicut etiam descẽdit in datione legis: ut
habet̃ Exo. 19°. & Matth. 24°. dicitur. Mittet
angelos suos cum tuba & voce magna: & cõgre
gabũt electos eius a quattuor vẽtis: a summis ce
loꝝ: vsq3 ad terminos eoꝝ. Unde sciẽdum est s̃m
Ricar. in. 4°. di. 43ª. arti. 5°. q. 3ª. Quod mortui
resurgẽt illis locis in q̃bus tẽpore resurrectiõis
erit pars principalior corporis: iuxta legem cũ3
in diuersa. ff. de reli. & sumpti. fu. Siue ibi a prin
cipio fuerint sepulta eoꝝ corpora: siue alibi tran
slata. Si autem illo tempore cõtinget partes cor
poris eque prĩcipales esse in diuersis locis: ut q̃a
medietas capitis & medietas cordis: & omnium
aliorũ membroꝝ: sic in vno loco & alia medietas
in alio resurgẽt in illo loco: qui erit minus distãs
a loco mortis vel iudicij. Si autẽ vtreq3 partes
in quibus erit medietas erũt eque distãtes a loco
mortis & iudicij. Tũc resurgẽt in illo loco in quo
statuet deus. Regulariter autem resurgẽt mortui
in locis in q̃bus eorũ3 corpora iacebãt sepulta si
cut dicit glosa super. 27°. c°. Matthei & probatur
per illud qd̃ inquit dñs Ezechielis. 37°. di. Ecce
ego aperiã tumulos vestros: & educã vos de sepul
chris vestris &c. Dicit aũt Ric. noster in predicta
di. articu. 3°. q. 3ª. Qd̃ causa efficiẽs resurrectio
nis corpoꝝ non erit vox tube: sed solũ causa istru
mentalis. Dicit ergo Ric. vbi supra: q̃ christ⁹ in
descẽsu suo: iubebit pulueres seu partes quascũ
q3 corporũ3 mortuoꝝ recolligi per ministeriũ3 an
geloꝝ: & ex illis pulueribus recollectis precipiet
corpa reformari: & reformatis animas vniri. Et
hoc fiet per virtutem diuinã. Uoluit autẽ de⁹ re
surrectione mortuorũ3 fieri in die iudicij: & non
ante statim post mortem: qd̃ ordinauit multis de
causis s̃m beatum Bonauẽturam in. 4°. di. 43ª
ar. p°. q. 3ª. Maxime ꝓpter nostre fidei merita
tionẽ. Multum enim meremur credẽdo nos re
surrecturos: q̃ sicut aĩalia cetera morimur. Hoc
aũt meritum non haberemus: si videremus mor
tuoꝝ corpora resurgere: q̃a ut ait Grego. in ome
lia pascali. Fides nõ habet meritum: vbi huma
na ratio prebet experimẽtum. Sciẽdum est ergo
q̃ Angeli custodes prouinciarũ3 in prouincijs
quas custodierũt clamabũt fortiter: & sensibiliter
sono articulato: cum tuba horribili vocãtes oẽs
hoĩes: ut compareãt coram iudice dicẽtes. Sur
gite mortui: venite ad iudicium. Que oĩa cõside
rãs Chriso. sup Matth. iquit. Magna est vox
illa: cui oĩa obediũt elemẽta: que petras scindit: in
feros aperit: vincula mortis disrũpit: & de profun
dis abyssi aĩas corporib⁹ liberatas assignabit. De
hac ãt resurrectione mortuoꝝ: & iudicio bonoꝝ &
maloꝝ prophetatum3 fuit Dañ. 12°. vbi dicit̃. Qui
dormiũt in terre puluere euigilabũt: alij in vitã3
eternam: alij vero in opprobrium sempiternũ. De
hac etiam cõgregatione oĩum iudicãdorũ3 loq
tur saluator Matthei. 25°. Et in euãgelio hodier
no dicẽs. Cũ3 venerit filius hominis: in sede ma
iestatis sue. Et oẽs angeli eius cum eo: tunc sede
bit super sedem maiestatis sue: & cõgregabũtur
ante eum omnes gẽtes. Bene autem dicit sede
bit: q: iudex debet sedere in sententiãdo. Aliter nõ
valeret sententia. arg. in. l. ij. §. in bonoꝝ. ff. quis or
do in bo. pos. ser. & facit. C. de offi. ciui. iudi. l. i. & in
auten. de iudi. §. sedebũt. & C. de sen. expen. reci. l.
finali. Sed contra predicta de cõgregatione om
nium gentium: videtur illud Ioã 3°. Qui credit

in eo non iudicatur. Et sic videtur ꝙ nullus bo/
nus debeat ad iudicium vocari. Et ibidē dicit.
Qui nō credit: iam iudicatus est: ergo nullus in
fidelis ad iudicium venturus est. Item paruuli:
qui nihil boni aut mali operati sunt: ex quo nihil
meruerūt: nec demeruerūt: non debēt ad iudiciū
vocari. Ad hoc respōdēdum: ſm sanctū Bona.
i.4°.di.47ª.ar.p°.q.3ª.⁊ Ric. ibidē.q.6ª. Nō
in iudicio cōsiderāda sunt duo s. disceptatio siue
discussio pro meritis ⁊ demeritis. Itē retributio
pro bonis ⁊ pro malis opationibus. Quātū ad
retributionē: oēs iudicabunt etiā angeli: tam bo
ni ꝙ̄ mali. Boni enim angeli ꝙ̄uis habeant su
am beatitudinē essentialē: tn̄ pro ministerio qđ
nobis exhibuerunt recipiēt aliquod accidentale
pmium. Siliter mali angeli pro malis suis reci/
pient: si qđ pene deest eis. Nō enim sunt totaliter
cruciati sicut debēt: sed in iudicio plenarie recipe
supplementū oīum penarum. Siliter etiā repro/
bi hoīes recipiēt augmētum penarum in resum
ptione corpoꝝ: ⁊ electi pmium ⁊ gaudiū. Et hec
est ratio quare oēs debeant in iudicio cōparere.
tam homines ꝙ̄ angeli: siue boni siue mali. Et
ſm hoc pōt intelligi illud. p°. Corinth.6°. Nescitis
qm̄ angelos iudicabimus? Quātum aūt ad dis/
cussionem nō oēs diiudicabūtur: q: ſm Grego.
26°. mora. ⁊ Alexādrū de ales in.3ª. parte sūme
in declaratione simboli aplici: ⁊ magistrū in.4°.
di.47ª. arti 3°. Alij iudicabunt ⁊ pibunt. Ut illi
qui aliqua bona habuerūt permixta suis malis:
sed mala finaliter ꝓponderauerūt. Unicuiqꝫ eni
ipsoꝝ dici poterit illud Danī.5°. Appensus est in
statera: ⁊ inuētus est minus habēs. Pōdus nā/
qꝫ ⁊ statera iudicia dei sūt Prouer.16°. Alij nō
iudicabunt: ⁊ peribūt: ut illi quoꝝ mala fuerunt
impmixta bonis sic ut illi qui fūdamēto fidei ca/
ruerūt. Alij vero iudicabunt ⁊ saluabunt: ut hi
quoꝝ merita bona fuerunt pmixta malis: sed bona
ꝓualuerūt ⁊ ꝓpōderauerūt. Alij nō iudicabunt
⁊ saluabūtur: ut hi quoꝝ merita fuerūt: ita perfe
cta: ꝙ nullis malis: aut paucissimis fuerūt per/
mixta: sed per penitētiam purgata. Ut sunt viri ꝑ
fecti: ⁊ etiam paruuli ab originali peccato purga
ti: qui decesserūt ante liberi arbitrij vsum. Simili
ter ⁊ angeli sancti: hec ibi. Quando ergo dicit: ꝙ
qui credit nō iudicat: intelligit de perfectis quo
ad discussionē: qui nulla habēt mala discutiēda
nō autem quo ad retributionē. Et quādo dicit
qui nō credit iam iudicatus est: intelligit de infi/
delibus: quo ad discussionē: vnde Alexā. de ales
sup illa verba psalmi pmi. Non resurgent impij
in iudicio inqt. s. ad hoc ut iudicētur iudicio di/
scussionis: q: tam horrēda peccata sua erūt: ꝙ di
scussione nō indigēt: tamē resurgēt in iudicio pu
nitionis. Et sequitur in predicto psalmo. Neqꝫ
peccatores in cōsilio iustoꝝ: scilicet sentētie appro
batione: tamen resurgēt ⁊ apparebūt coram iu/
dice: ut puniātur. Et rationem assignat Ricar.
in.4°.di.47ª.arti.p°.q.4ª. Quare oēs in iudi/
cio ꝑsonaliter apparebūt: scilicet ut cōsciētie sin/
gulorum in presentia iudicis singulis pateāt: ad
diuine iustitie manifestationē. Et ut viui hoc ꝓ/
sciētes debere fieri: diligētius se preparēt: ut in tā/
ta congregatione: ⁊ coram tanto iudice: extremā
non recipiāt cōfusionem. Non enim erit ibi de/
fensio per procuratorem: que nō admittit in cau
sa criminali. ff. de publi. iudi. l. penul. §. ad crimē.
⁊. ff. an per alium. cau. appel. l. i. §. p°. ⁊. C. de accu
sationibus. l. reos. ⁊. 5ª. q. 3ª. c°. in criminalibus.
De quo distingue ut per glosā ⁊ doctores in. l. ser
uum quoqꝫ. §. publice. ff. de procu. Omnes ergo
in iudicio ꝑsonaliter apparebūt: ut singuli iudi/
cem: quo ad humanā naturam videāt: ad cōso
lationē electoꝝ ⁊ reproboꝝ afflictionē āpliorē. ¶
Quo ad tertium. s. de loco iudicij in quo cō/
gregādi sunt omnes hoīes: habemus scri/
pturā Iohelis.3°. vbi inquit deus. Adducā om
nes gētes in valle Iosaphath: ⁊ disceptabo cum
eis. Pro quoꝝ declaratione sciēdum ſm Alexā.
de ales vbi supra ⁊ Ricar. in.4°.di.48ª.arti.p°.
q.7ª Quod christus non descēdet in vale Iosa/
phath: sed sup mōtem oliueti: de quo in celum
ascēdit: ⁊ residebit in aere in throno fulgētissimo
in loco alto: ut ab omnibus possit videri parum
citra locum in quo apli viderūt ipsum corporali
ter videre: quādo ascēdebat in celum hoīes autē
ꝯgregabūtur in vale Iosaphath: cui preeminet
mons oliueti: ⁊ quot in illa vale poterūt capi: tot
erūt ibi. Alij circa valem: quidam propinquius
quidam vero remotius: electis tamē ad dexteram
iudicis existētibus nō in terra: sed in aere: iuxta il
lud p°. ad Thesa.4°. Rapiemur cum illis in nu
bibus obuiam christo in aera: sed perfecti eminē
tius ⁊ magis prope iudicem erunt: reprobi vero
in terra stabūt a sinistris iudicis: ut habet expsse
Matthei.25°. Et in euāgelio hodierno: ⁊ his cō
cordat magister in.4°.di.48ª.c°. penultimo di/
cēs. Boni reperient obuiā christo in aera: repro/
bis in terram quam dilexerūt remanentibus: in
qua ut qdā pdicator ait. Iacebūt sicut vermes fe
tidi ⁊ valde lassi: sꝫ a demōib9 ꝯstrigent stare erē
cti ad audiēdam sniām perpetue dānationis sue.
Et erunt turpissimi atqꝫ nigerrimi: ⁊ valde hor
ribiles ad videndū: ⁊ a demonibus incathenati.

Et dicūt doctores q̄ magis cōgruum est: q̄ xp̄s iudicādo stet in aere sup mōtem oliueti: q̄ȝ super locū in quo passus est: q̄ passus est in forma infirma: sed iudicabit in forma gloriosa: sicut ⁊ ascendit. Dicit̄ autē q̄ iudicabit in valle Josaphath q̄ Josaphath interp̄tat̄ locus iudicij. H

AD p̄dicta pōt addi ratio: quare iudex: ⁊ iudicādi debeant ꝯuenire simul in loco iudicij In bono eni͂ iudicio: pars a parte: ⁊ iudex a partibus pōt facere interrogationes. c°. iudicātem. 30ª. q. 5ª. ⁊ extra de dolo ⁊ ꝯtu. c°. prout. ⁊ de cōfess. p̄cebē. c°. post electionē. ⁊. ff. de interro. acti. l. si sine interrogatione. Nam merita causarū partiū assertione panduntur: extra de in integrū resti. c°. cum ex l̄ris. ⁊. c°. qualiter. ⁊ q̄n. el. 2°. de accu. ⁊ C. si per vim vel alio modo. l. ij. Que oīa fient i iusto: ⁊ perfectissimo vniuersali iudicio. I

QUo aūt ad quartum. s. de accusatorib⁹: sciēdum est q̄ lȝ deus omnia sciat: ut habet̄ ad Hebre. 4°. ⁊. c°. deus oīpotēs. 2ª. q. pª. Jmo scit oīa anteq̄ȝ fiant. 26ª. q. 5ª. c°. fi. in fine. Et ip̄e scit corda ⁊ volūtates hoīum. c°. nouit. de iudi. ⁊. c°. p°. extra ne sede va. ⁊ ipse scrutat̄ cordium secreta. c°. tua nos. de simo. Et est testis oīa que aguntur in hoc mūdo. §. penult. in autē. qui. mo. na. ef. legit. ⁊. c°. ⁊ si chrīstus. de iureiurā. Jbi testis est mihi deus. Et ideo non est opus quo ad ip̄m habere aliquē accusatorem: aut testē ad faciēduȝ iudicium: tñ quia sn̄ia citra ordinem iudicioꝝ a p̄side lata auctoritatē rei iudicate non obtinet. 2ª. q. 6ª. §. Jteȝ sn̄ia. D̄ns noster iesus xp̄s: ne q̄s eū iniustum appellare queat: s̄m legum ordinationē faciet iudicium suū: q̄ q̄ȝuis crimina sint notā iudicātī non debent ab eo condēnari: nisi sint ei nota in forma iudiciali Judex enim debet iudicare: s̄m allegata ⁊ probata: ⁊ hec oīa probant̄ ff. de offi. p̄si. l. illicitas. §. veritas. ⁊. C. de iud. l. iudices. ⁊ extra de testi. c°. cum causam. ⁊. 2ª. q. pª. c°. in p̄mis. §. sed sciēdum. ⁊. §. his oībus auctoritatib⁹: ⁊ multis cap̄lis sequētibus. ⁊. 2ª. q. 7ª. c° plerīq;. ⁊. 3ª. q. 7ª. c°. iudicet. ⁊. xjª. q. 3ª. c°. coruȝ qui. ⁊. c°. summope. ⁊. 15ª. q. 5ª. c°. p̄sbyter. ⁊. 23ª. q. 4ª. c°. cum in lege. § his ita r̄ndet̄. ⁊. 30ª. q. 5ª c°. incerta. vbi dicit̄. Quāuis enim vera sint non tñ credēda sunt: nec ꝯdēnanda: nisi que manifestis iudicijs probant̄: nisi que manifesto iudicio ꝯuincant̄: nisi que iudiciario ordine publicātur ⁊ in. c°. nullū. eadem. q. ⁊ causa dicit̄. Nullū an[redacted] verā iustāq; probationē iudicare: aut dānare debemus. Et in. c°. iudicātem. ibidē dicit̄. Judicātem oportet cūcta rimari: ⁊ ordinem reruȝ plena inq̄sitiōe discutere. Facit ad p̄dicta. c™. occidit. 23ª. q. 8ª. Faciet igit̄ deus venire accusatores contra malos: qui erūt quattuor principales. Primus erit cōscientia propria: cuiusq; iuxta illud Dan̄. 7°. Milia milium ministrabāt ei: ⁊ decies cētena milia assistebant ei. Seditq; iudicium ⁊ libri apti sunt: id est ꝯscientie: ⁊ Jere. 2°. dicitur. Arguet te malicia tua: ⁊ Sap. 4°. Traducent illos ex aduerso iniq̄tates ipsoꝝ: ⁊ ad Roma. 2°. inquit Paulus. Testimoniū illis reddēte ꝯsciētia eoꝝ. Tūc enim in ꝯscientia cuiusq; patebunt oīa scelera: ⁊ qui de peccatis penitētiam nō fecerūt in cōspectu totius mūdi cōfundent̄: q̄ ut ait Ber. peccatum propriū cuiq; dicet in iudicio. Tu me fecisti: opus tuū suȝ: ego semp tecū ero. K

SEcūdus accusator erit scriptura sacra prophete ⁊ p̄dicatores Jo. 5°. Est qui vos accusat. Moyses ⁊ lex moysi. Tertius erit celū cū oībus creaturis Job. 20. Reuelabūt celi iniq̄tateȝ eius: ⁊ terra ꝯsurget aduersum eum: vnde Ugo de scō victore iqt. Cōtra pcōrē in iudicio celū dicet. Ego lucē sibi mīstraui ad solaciū. Aer dicet. Ego oē gen⁹ auiū sibi dedi ad obsequȝ. Aq̄ dicet Ego diuersa genera pisciū sibi dedi ad esuȝ. Terra dicet. Ego paneȝ ⁊ vinū sibi dedi ad nutrimētum: hec ille. Qui iterum ait. Jgnis dicet. Jn me cōburat̄. Aqua dicet. Jn me demergat̄. Aer dicet. Jn me vētilet̄. Terra dicet. A me absorbeat̄. Jnfern⁹ dicet. A me deglutiat̄: hec ille. L

QUartus erit demon: de quo Apoca. 12°. dr̄. Diabolus accusator est fratrū: qui accusabit eos ante ꝯspectū dn̄i dei nr̄i. Sed q̄nq; erunt p̄ncipales demones in iudicio. Primus erit lucifer: qui post se trahet oēs reges: imp̄atores: p̄ncipes: ⁊ barōes: comites: ac milites prauos: ⁊ omnes reliquos sup̄bos vinctos cathena ignea: apparebit aūt ipse demon: in corpe terribili assūpto nigerrimo ⁊ horribilissimo: ⁊ accusabit dictos superbos ante iudicē dicēs. Tu me pp̄ supbiam: de celo deiecisti eq̄ssime iudex: ecce isti oēs p̄ssimi leges: ⁊ p̄cepta tua ꝯtēpserunt: pupillos ⁊ viduas occiderūt ac opp̄sserūt: ut supbie sue vacarent: ⁊ satisfacerēt. Tu aūt dixisti in euāgelio Luc. 14°. ⁊ 18°. ⁊ Math. 23°. Qui se' humiliat exaltabit̄: ⁊ qui se exaltat hūiliabit̄: ergo humilia eos in profundū iferni. Jtē isti p̄ncipes hñt in legibus suis ut patet in p̄hemio istitute: ubi dr̄. Jmpatoriam maiestatē: nō solū armis decoratam: sed etiā legibus oportet eē armatā: ut vtrūq; t̄p̄s: ⁊ belloꝝ: ⁊ pacis recte possit gubernari. Et princeps romanus victor existat: non solū in hostilib⁹ p̄lijs: sed etiā per legitimos tramites: caluniātiū iniq̄tates expellat: ⁊ fiat tam religiosissimus vindex: q̄ȝ victus

hostibus triumphator: hec ibi sed isti nihil bonorum fecerunt: quinimo subditos multipliciter vexauerunt: ⁊ crudeliter tractauerunt ergo vindica eos. Tunc iudex voluens se ad sanctos prophetas ⁊ apostolos dicet. Dicatis quid decretum sit a sancto spiritu meo de istis. Tunc surget Ezechiel propheta dicens. Ego propheta ui de talibus libri mei. 22°. c°. di. Ecce principes israel: singuli in brachio suo fuerũt in [illegible] ad effundendũ sanguinem: patrem ⁊ matrẽ contumelijs affecerunt: aduenaꝫ calumniati sunt: pupillum ⁊ viduam cõtristauerunt: sanctuaria mea spreuerunt: ⁊ sabbata mea polluerunt: viri detractores fuerunt in te: ⁊ scelus operati sunt in medio tui. Propterea ecce congregabo vos in medio hierusaleꝫ congregatione argenti: eris: ⁊ ferri: ⁊ stagni: ⁊ plumbi in medio fornacis: ⁊ succendaꝫ in ea ignem ad conflanduꝫ. In igne furoris mei conflabimini in medio eius vt cõflatur argẽtuꝫ in medio fornacis. Jacobꝰ quoqꝫ apl's surget dicens. Ego scripsi. 4°. c°. mee epistole canonice: ꝙ deus superbis resistit humilibus aũt dat gratiaꝫ Quibus dictis, terribili vultu dicet xp̃s lucifero ac satelitibꝰ eius. Separate eos ad partem sinistram ⁊ sic fiet.

M

SEcundo veniet alius demon qui vocat̃ mamon ducens ante se malos aduocatos: notarios: procuratores: iudices: ⁊ potestates: ac officiales vinctos cathena ignea ⁊ dicet. Equissime iudex cõtra istos ẽ nõ solũ lex tua euãgelica: sed etiã lex eorũ imperialis ⁊ humana. Nam in aut. de mã. pri. §. Talẽ col. 3ª. scriptũ ẽ. Talẽ vo ꝓbebis temetipsũ oĩbꝰ tã publice. ꝙ̃ ꝓuati vt terribilis quidẽ his delinquentibus ⁊ indeuotis: mãsuetissimꝰ aũt ⁊ mitis oĩbus placatis ⁊ deuotis: ad paternã eis exhibens prouidẽtiã. Scriptum quoqꝫ est in l. placuit. C. de iudicijs. Placuit in oĩbꝰ rebus ꝑcipuam esse equitatis iustitieqꝫ stricti iuris rationẽ. Sed isti totũ oppositum fecerũt: vĩdica ergo eos cõtra quos etiã surget Esaias propheta di. verificatũ est illð qð scripsi p°. libri mei c°. s. Quõ facta es meretrix ciuitas fidelis: plena iudicij: iustitia hitauit in ea: nũc aũt homicide hitant i ea argẽtũ tuũ versũ est in scoriam: vinũ tuũ mix[illegible] est aqua: principes tui infideles: socij furũ: oẽs diligũt munera sequunt̃ retributiones: pupillo non iudicant: ⁊ cause vidue nõ ingredit̃ ad eos propter hoc ait dñs exercituũ. Heu consolabor sup hostibus meis ⁊ vẽdicabor de inimicis meis hec ibi. Et iterũ. x°. c°. mei libri dixi. Veh qui cõdunt leges iniquas: ⁊ scribẽtes iustitias scripserunt: vt opprimerẽt in iudicio paupes: ⁊ viꝫ facerẽt cause hũiliũ ppli mei: vt eẽnt vidue ꝑda eorũ ⁊ pupillos diriperent: qd facietis in die visitationis ⁊ calamitatis de longe venientis: ad cuius confugietis auxiliũ: ⁊ derelinquetis gliaꝫ vr̃aꝫ ne incuruemini sub vinculo: et cũ interfectis cadatis. Adducet etiã iste demõ medicos: auaros: ⁊ cupidos: ⁊ allegabit cõtra eos legẽ in aut. de tabellio. §. Nos aũt coll. 5ª. dicentẽ. Melius est parum caute agere: ꝙ̃ multis interesse piculose: cuius ꝯtrariũ isti fecerũt ꝑpter auariciã suã: ⁊ fuerunt causa mortis propter mltoꝝ imperitiaꝫ. Contra quos surget Salomõ di. illud Sap. 12°. Quõ odibilia opera faciebãt per medicamina: finis ꝯdemnationis eorũ veniet sup illos. Adducet quoqꝫ iste demon cũ satellitibꝰ suis oẽs malos mercatores: ⁊ vsurarios: ac cõtractꝰ malos faciẽtes: fures ⁊ latrones cũ raptoribꝰ: ⁊ allegabit legẽ. Nam hec natura. ff. de condi. indebi. di. Nã hoc natura equũ est neminẽ cũ alterius detrimento fieri locupletẽ. Cõtra quos surget Joãnes euãgelista dic. illud Apoca. 18°. c°. Negociatores terre flebũt ⁊ lugebũt sup illã: qm̃ merces eorũ nemo emet amplius: qui diuites facti sũt clamabũt ꝑpter timorẽ tormentorũ flẽtes ⁊ dicẽtes: veh veh veh qm̃ vna hora destitute sũt tãte diuitie. Itẽ adducet iste demõ sutores: pelliparios: cerdones: textores: aromatarios: molẽdinarios: vendẽtes oleũ: carnes caseũ: ⁊ similia: ⁊ allegabit ꝯtra eos legẽ bonã. C. de acti. ⁊ obli. vbi dr̃. Bonã quidẽ in ꝯtractibus fidẽ ꝯsiderari equũ est: cuius oppositũ isti fecerunt Cõtra quos surget Esaias dicẽs illud eius. 33°. c°. Veh qui ꝑdaris nõne ⁊ ipse ꝑdaberis: ⁊ q̃ spernis nõne ⁊ ipe sperneris: cũ ꝯsumaueris depdationeꝫ depdaberis: ⁊ cũ fatigatꝰ desieris ꝯtẽnere ꝯtẽneris. Itẽ adducet barbitõsores ⁊ oẽs laboratores tã rusticos: ꝙ̃ vrbanos: ⁊ vẽdẽtes in festis ac alia ꝓhibita faciẽtes ꝑpter cupiditatẽ. Item vacantes vanis spectaculis. Contra quos surget Amos ꝓpheta dicẽs illð eiꝰ. 8°. c°. Erit in die illa dicit dñs: ⁊ tremescere faciã terrã: ⁊ ꝯuertã festiuitates vr̃as in luctũ: ⁊ oĩa cãtica vr̃a ⁊ in planctũ. Jacobꝰ quoqꝫ apl's dicet illud canonice sue 5°. c°. scriptũ. Agite nũc diuites: ⁊ plorate vlulãtes in miserijs que veniẽt vobis: diuitie vr̃e putrefacte sunt: ⁊ vestimenta vr̃a a tineis cõsumpta sunt. aurũ ⁊ argẽtũ vestrum eruginauit: ⁊ erugo mandocauit carnes vestras sicut ignis. Item adducet iste demõ: lusores: ⁊ blasphematores: ꝯtra q̃s allegabit legẽ 2ªm. §. Senatꝰ. ff. de alea vbi dicit̃ Senatꝰ ꝯsultũ vetuit i pecũia ludẽ: cuius oppositũ isti fecerũt. Cõtra q̃s surget ꝓpheta Dauid dicẽs illð psal. 68. Fiat mẽsa eoꝝ corã ipsis in laqueuꝫ

ꝛ in retributiõe eoꝛ: ⁊ in in scãdalũ. Obscurent̃ ocu li eoꝛ ne videant: ⁊ dorsum eoꝛ semper in curua. Effunde sup eos iram tuam: ⁊ furoꝛ ire tue cõprehẽdat eos. Adducet quoqꝫ iste demon om̃es qui proximũ deceperũt: ⁊ qui crudeles ɔtra pauperes fuerunt: ɔtra quos allegabit dicens. Tu dixisti equissime iudex Matth. vii. 7°. In qua mensura mẽsi fueritis remetiet̃ ⁊ vobis. Sed isti mẽdacijs: falsitatibus: ⁊ piurijs proximos dãnificauerũt: ⁊ duri paupibus extiterunt: nolẽtes eis facere elemosynam: ⁊ in necessitatibus succurrere ergo duram cõtra eos proferas sentẽtiã. Cõtra quos surget aplus dicẽs. Ego dixi ad Ephesi. 5° Õis auarus regnum dei non possidebit. Quib⁹ oĩbus auditis dicet xp̃s. Sicut beati sũt paupes spũ Matth. 5°. Ita maledicti sint auari volũtate vel facto. Tunc dicet mãmone: separa eos ad partẽ sinistram: ⁊ sic fiet. N

TErtio veniet alius demon: qui vocat asmodeus: ligatos ducens oẽs sodomitas: adulteros: ⁊ incestuosos: ac fornicatores vtriusqꝫ sexus ⁊ omnes luxuriosos turpissimo modo stantes denudatos di. Equissime iudex: tu dixisti in preceptis tuis Exo. 20. Non mechaberis: nec cõcupisces vxorẽ proximi tui: quod isti nullatenus seruare voluerũt: non solum aũt legem tuã: sed etiã humanã ɔtempserũt. Nam scriptũ est in. §. sancim⁹. in autẽ. de leno. col 3ᵃ. Sãcimus oẽs quidẽ scd̃m ꝙ pñt agere castitatẽ: que sola põt deo: cũ fiducia hoĩum aĩas pñtare. Contra quos surget Jeremias pphta di. illud. 5°. c°. sui libri. Quia multiplicate sunt puaricationes eoꝛ: ⁊ mechati sũt in domo meretricis luxuriabant̃. Nũqd sup his nõ visitabo dicit dñs: ⁊ i gẽte tali nõ vlciscet̃ aĩa mea? quasi dicat: ido vlciscar. Siĺr Ezechiel dicit illud. 22°. c°. sui libri. Unusqsqꝫ in vxorẽ pximi sui opat̃ e abhoĩationẽ: ⁊ socer nurũ suã polluit nepharie: ⁊ ff sororẽ suã oppssit i te. Jõ dispgã te: ⁊ deficere faciã immũditiã tuã a te. Surget qꝫ Johel dicẽs illud 3°. c°. sui libri. Posuerunt puerũ in postribulo: ⁊ puellã vẽdiderũt p vino: id velociter reddã eis vicissitudinẽ suã sup caput suũ. Adducet qꝫ iste demon oẽs mulieres vanas ⁊ lasciuas: ⁊ ornãtes se more meretricio. Contra quas surget Esa. di. illud. 3°. c°. sui libri. In die illa auferet dñs ornamẽtũ calciamẽtoꝛ: ⁊ lunulas: ⁊ torques: ⁊ armillas: ⁊ mitras: ⁊ murenulas ⁊ anulos: ac gẽmas in aures: ⁊ i frõte pẽdẽtes: ⁊ mutatoria: ⁊ palia: ⁊ linteamĩa: ⁊ acus: ⁊ specula ⁊ vittas: ⁊ teristra: ⁊ erit p suaui odore fetoꝛ: ⁊ p zona funiculus: ⁊ pro crispãti crine: caluitium: ⁊ pro fascia pectorali cilicium: ⁊ merebũt atqꝫ lugebũt. Item adducet oẽs corrigeantes: qa ex corea causat̃ luxuria. Cõtra quos ɔsurget Esaias di. illud. 3°. c°. sui libri. Pro eo ꝙ eleuate sunt filie sion: ⁊ ambulauerũt extento collo: ⁊ nutibus oculoꝛ ibant: ⁊ plaudebãt pedibus suis: ab cõposito gradu incedebãt: decaluabit dñs verticẽ filiarum sion: ⁊ crimẽ earũ nudabit. Adducet quoqꝫ multitudinẽ cantoꝛ ⁊ pulsantiũ: qui sunt etiam causa luxurie. Cõtra quos surget Jo. euãgelista di. illud Apoca. 18°. Sustulit vnus angelus fortis lapidẽ magnũ: ⁊ misit in mare dicẽs. Hoc impetu mittet̃ babylon magna illa ciuitas: ⁊ vltra nõ inueniet̃. Et vox citharedoꝛ ⁊ musicorũ: ⁊ tibia canentiũ: ⁊ tuba non audiet̃ in ea ampli⁹. Adducet quoqꝫ gule deditos: que est causa luxurie: quoꝛ deus venter fuit: ut inqt aplus ad Philippen. 3°. Item oẽs ebriosos: q: ab ebrietate nascitur luxuria: s̃m illud apli ad Ephesios. 5°. Nolite inebriari vino: in quo luxuria. Luxuriosa eñ res est vinum ⁊ cõtumeliosa ebrietas. c°. luxuriosa. 35ᵃ. di. Et accusabit eos demon dicẽs. Scriptũ est ad Ephesi. 5°. Õis fornicatoꝛ: aut inmũdus: nõ habebit hẽditatẽ in regno xp̃i ⁊ dei. Quib⁹ oĩbus audit̃ dicet xp̃s demonib⁹: de quolibet ex supradictis: quãtũ in delicijs fuit tantũ date ei tormẽtũ ⁊ luctũ Apoc. 18°. Et ad sinistrã faciet eos separari. O

QUart⁹ demon: qui vocat̃ belzebub: adducet vinctos oẽs hereticos: scismaticos: ⁊ incãtatores: maleficos: ⁊ sortilegos: ⁊ indiuinos: ⁊ dicet xp̃o. Eqssime iudex: tu p̃cepisti ꝙ vnũ deum adorarẽt: ⁊ nõ facerẽt sculptilia: aut maleficia: ut pꝫ Exo. 20. ⁊ Deut. 4°. ⁊ Michee. 5°. Isti aũt oppositũ fecerũt ⁊ sacrã scripturã depꝛauare studuerũt ecclesiãqꝫ tuã: ac fidẽ ɔtaminauerunt. Tũc allegabit ɔtra eos: legẽ nullus: ⁊ legẽ: nemo c°. de malefi. Ubi phibent̃ diuinationes: incãtationes: ⁊ maleficia. Et ẽt legẽ. 2ᵃᵐ. eo. ti. vbi dicit̃ Ars mathematica dãnabilis penit⁹ interdicta ẽ. Item allegabit. cᵐ. firmissime. de here. Ubi dãnatur oẽs heretici ⁊ scismatici. ⁊. cᵐ. illud. 26ᵃ. q. 2ᵃ. Et ɔtra rebelles ecclesie allegabit. cᵐ. nõ decet. ⁊ cᵐ. p̃cepĩ. 12ᵃ. di. Ubi oĩb⁹ p̃cipit̃: ut romane obediãt eccl̃ie. Cui dicet xp̃s. Isti sũt lupi rapaces: fures ⁊ latrones: qui nõ sunt igressi p ostiũ in ouile sicut dẽbebãt Joã. 10. qui ɔdẽnati sunt. 26ᵃ. q. 2ᵃ c°. illud. ⁊ c°. qui sine. ⁊ q. 4ᵃ. c°. sciendum. ⁊ c°. Igitur. ⁊ c°. non liceat. ⁊ q. 5ᵃ. c°. nimirum. ⁊ c° episcopi. ⁊ q. 7ᵃ. c°. admoneat. ⁊ c°. non licet. Exclamabit ergo christus dicens demonibus. Separate eos ad sinistrã: nec poterunt suis incantationibus contradicere. P

Quinto veniet demon qui vocatur behemoth qui ducet omnes malos clericos presbyteros: episcopos: archiepiscopos: cardinales: et summos pontifices: et oes simoniacos. Cotra quos allegabit lege. Si quequa C. de epis: et clericis: vbi dicit q no debent emere beneficia: et qd profecto indignus est sacerdotio: qui no fuerit ordinatus innit9. Et ibide dicit. Nemo sacerdotij gradum pcij venalitate merceт. Dicet ergo demo. Dne tu elegisti istos vt facerent fructu in ecclesia tua. Isti aute hypocrite: in vestimentis ouium ambulantes: dissipauerut ecclesia potius q edificauerunt Tunc exurget Ezechiel di. illud. 34°. c°. sui libri Veh pastorib9 qui pascebat semetipsos. non ne greges pascunt a pastoribus? lac comedebatis et zonis operiebamini: et quod crassu erat occidebatis gregem aute meu no pascebatis: quod infirmu fuit no consolidastis: et quod egrotu no sanastis: quod fractu est no aligastis: et quod abiectu est non reduxistis: et quod perierat: no quesistis: sed cu austeritate imperabatis: et cu potentia: et disperse sut oues mee: eo q no esset pastor et facte sunt in deuoratione bestiaru. Ecce ego requira grege meu de manu eoru. Item adducet iste demon oes monachos et monachas ac religiosos et allegabit contra eos. §. Siquis ▪ aut. de monachis col°. p°. vbi di. Si quis futurus est monachus perfectione indiget: et diuinoru eloquioz eruditione et conuersionis integritate. Contra quos surget Dauid di. illud psalmi: peccatori aute dixit deus. Quare tu enarras iustitias meas. s. predicando bona que no facis: et assumis testamentu meu per os tuu? s. indigne comunicando. Tu vero odisti disciplinam. s. non obseruando regulam tuam et proiecisti sermones meos retrorsu. s. cotumaciter inobediendo. Si videbas furem currebas cu eo. s. paupertate no seruado: aut pdicatione vel sacramenta vendendo: et cu adulteris portione tua ponebas: votu castitatis violando. Os tuu habundauit malitia: discordias seminando. Et lingua tua concinabat dolos: officia et dignitates vsurpado. Sedens aduersus frem tuu loquebaris: murmurando: et aduersus filiu matris tue ponebas scandalu detrahendo: et bonu in malu conuertendo hec fecisti et tacui. s. vsq nunc: existimasti iniq sub vello religionis: q ero tui similis consentiens malis que perpetrasti: arguam te. s. iudicando et statua contra te facie tua: te ad inferna condenando. Quibus oibus auditis: dicet xps illud Matth. 11°. Hij plurius iudiciu accipiet: q fuerunt oib9 alijs hoib9 magis ingrati: facietq eos ad sinistra separari. Postea veniet demo: cuiuslibet peccati auctor ante iudice: quelibet singulariter accusa[ns] iuxta illud Augusti. in quada epla dicens. Pre[...] sto aderit aduersarius nr diabolus: cu recitab[un]tur verba professionis nre et obijciet nobis quecu[mque] fecerim9: et in quo loco peccauerimus: et qua ho[ra]: et quid boni tunc tpis facere debuim9 et si tales inuenti fuerim9 exultabit ille nequissim9 agens [il]le causa. Dicturus est eni diabolus. Equissime iu[dex] deiudica hunc esse meu per culpa: qui tuus e[sse] noluit per gratiam: tuus est per natura: me9 p[er] miseria: tuus per passione: meus per persuasione[m] tibi inobediens fuit: mihi obediens: a te accepit i[m]mortalitatis stola: a me criminosa hac qua ind[u]tus est tunica: tua veste dimisit: cu mea veste h[uc] aduenit: oia que huc attulit: mea ee video: me[a] concupiuit: meus ee voluit: et ideo mecu puniri de[bet]. Heu heu: poterit ne talis apire os suu: q tal[is] inuenitur vt iuste cu diabolo damnet: hec ille. Q[uinto]

Quinto principaliter in hac parte examin[a]buntur testes: quoru primus erit angel[us] cuiusq. Vn Chriso. sup Matth. inquit. Angel[i] aderut cu ipso testificantes: quatu administra[ue]runt a deo missi. Secudus testis erit filius idisciplinatus contra pre[m]: et filius spualis: contra p[re]m spirituale: et tpalis contra teporale. Ideo eccl[esi]asti ci. 41°. dicit. De pre impio conquerunt filij: q[m] p[ro]pter sut in opprobriu. Tertius testis erit clamor pupilloru: orphanoru: et viduaru: et oppssoru[m] De quib9 Sap. 5°. df. Tunc stabunt iusti i ma[g]na costatia aduersus eos qui se angustiauerut: et qui abstulerut labores illoz. Videtes turbabu[n]t timore horribili et mirabut in subitatione i[n]sper[ate] salus: dicetes itra se penitetia agetes: et p[re] angustia spus gemetes. Hi sut qs aliqn hui9 in derisu[m] et isimilitudine iproprij: nos insesati vita illoru e[xis]timabam9 insania: et fine illoru sine honore. Ecce quomodo coputati sunt inter filios dei: et inter sanctos sors illoru est. Quartus testis erit xps et passio eius: iuxta illud Hieronymi in quoda s[er]mone. Crux xpi contra te porabit. Xps per vuln[era] ▪ sua contra te allegabit: cicatrices contra te lo[]quentur claui de te coquerent. Dicturus est e[ni]m xps cuilibet peccatori: illud Aug. in li°. de vanit[ate] ▪ mundi. Ego te homo de limo terre: his mani[]bus meis formaui: et in paradisum meu qd no[n] merebaris collocaui: sed tu me iussaq mea p[ro]n[]nens deceptore sequi voluisti: vn et iusta pena d[am]nat9 in inferni supplicijs deputat9 esti: postea tu[i] misertus: carne assupsi: in terris degens vita inter peccatores habitaui: cotumelias et verbera p[ro] te sustinui vt te eriperem: collaphos et sputa sus[ce]pi: vt te honorarem: acetu cu felle bibi: vt dulcedi[]nem paradi[si]

nem paradisi degustares. Spinis coronatus: cruci affixus: lancea vulneratus: sũ pp te mortuus: in inferno positus: ad iferna descendi vt te ad paradisum reducerẽ: tartara adij vt in celis regnares. Agnosce ergo ipietas hũana quãta p [redacted] ptuli ecce liuores q̃s p te suscepi: ecce clauoꝝ foramina qbus affixus in cruce pependi: suscepi dolores tuos vt te sanarẽ: suscepi penã vt tibi darem gloriã: suscepi mortẽ: vt tu vitam haberes immortalez. O miseri peccatores quid respõdebitis dño nro Iesu xpo? Dicturus est.n. fz Chriso. sup Matth. Ego pp vos homo factus sum: pp vos alligatus delusus: cesus: et crucifixus: vbi est tantaꝝ meaꝝ iniuriaꝝ fructus? ecce sanguinis mei pciuz quez dedi in redemptionẽ animaꝝ vestraꝝ: vbi est seruitus quã mihi p pcio sanguinis mei debuistis? ego sup gloriam meã vos amaui: et vos viliorem me oibus rebus vestris fecistis. Nam oẽm rem terre vilissimaz amplius q̃z me dilexistis. Quid potui vobis facere et nõ feci? O insensati peccatores qs vester aduocatus tunc erit? Quis vos defendet cõtra furorẽ dñi? profecto nihil vobis remanebit nisi illud qđ inquit Chrisosto. vbi. s. di. Plangẽt ergo oẽs tribus terre q: nec virtus resistendi erit cõtra eũ: nec fugiẽdi facultas a facie eius: nec penitẽtie locus: nec satisfactionis tps: et angustia erit oium rez: nihilqz eis remanebit p̃ter luctũ. Que oia cõsiderans bernardus in quodã sermone inqt. Attende q̃z cito veniet dies vltima: subito veniet: et forsitan hodie erit: iaz adest: iamiã psentaberis añ xpi tribunal et tremenduz iudicẽ: accusaberis de multis et magnis offensis: et de inumeris criminibus: nõ dubijs: sz certis: nõ vno accusatore: sz tot quot sũt delicta tua: ipse iudex erit districtus accusator tuus: oẽs etiã boni et mali corã deo accusabunt te cuz eo: tot iudicibus pplis astabis: quot te pcesserũt in opere bono: tot cõuinceris testibus: quot te monuerũt bonis sermonibus: oibus pplis idicabunt iniqtates tue: et cũctis agminib⁹ patebũt scelera tua: nõ solum actuũ verũẽt locutionũ et cogitationũ: hic erũt accusantiã pctã: inde terrẽs iustitia: subtus patebit horrẽdus iferuus: desup iudex iratus: itus remorsus 9sciẽtie: foris mũdus ardens: si iustus vix saluabit: pctõr sic dep̃hensus i quã partẽ se premet? latere est impossibile: apparere intollerabile. R.

O Stultissimi pctõres q̃re nõ contremiscitis? Nõ.n. tũc btã virgo maria poterit vos adiuuare. Ad eã.n. 9uersus dñs iesus post p̃dictas discussionẽ: iterrogabit qđ fiẽdũ sit [redacted] vobis. Cui illa rñdebit. O fili bñdicte in q̃ sunt oẽs thesauri sapiẽtie dei: q̃zdiu fui in mũdo sp tue sanctissime volũtati me volui 9formare: nũc ergo q: non est ampli⁹ tps misericordie: sz iustitie: nihil aliđ dico nisi vt facias iustitiã cũ illa tñ misericordia q̃ sine piudicio iustitie fieri põt. Interrogãs ẽt angelos: aplõsqz: ac sanctos oẽs contra vos exclamabũt dicẽtes. Equissime iudex. Iustitia reqrit: vt p q̃litate delicti sit et plagaꝝ modus. l. pedius. ff. de incen. rui. et nau. Et iđ in eternũ punias hos maledictos pctõres. Que oia cõsiderans Augu. in quodã sermone ad heremitas inqt. Fratres mei dilectissimi: in oibus operibus vestris sp memẽtote q: oẽs stabimus ante tribũal xpi: vt referat vnusqsqz prout gessit in corpore suo. Cauendũz est igit̃ ne ante illud tribunal terribile: vacui vel denudati appareamus. Nõ.n. tunc sancti subuenient: q: tps miserendi: et misericordiaz ĩpetrandi nõ erit: etiã si qs confugerit ad gemmaz paradisi mariam: oẽs.n. cõtra nos erunt. Abel 9 inuidos et homicidas. Abrahã cõtra inobedientes. Isaac cõtra impaciẽtes. Iacob 9 gulosos. Ioseph 9tra incõtinentes et sortilegos. Ioannes baptista cõtra adulatores et adulteros. Petr⁹ 9 simoniacos oẽsqz ad celũ clamabũt sancti. Vindicta vindicta vidicta ĩ his obstiatis et maledict̃ pctõrib⁹.

¶ Pars tertia sermonis de iudicij vniuersalis finitiõe et sententiatiõe: siue retributiõe. S.

F Acta p̃dicta discussiõe a dño iesu xpo et collocatis bonis a dextris: malisqz a sinistris: vt dĩ Matth. 25°. c°. et ĩ euãgelio hodierno. Ex q̃ denotat̃ q: oues. i. boni q erũt a dextris debẽt saluari: edi aũt. i. mali q collocant̃ a sinistris debẽt condẽnari: iuxta illud. Prouer. 4°. Vias q̃ a dextris sũt nouit dñs: puerse vo sunt q̃ a sinistris. Benignus saluator nr̃ facie leta et vultu hilari: ad dextrã partẽ se 9uertens: aspiciẽsqz suã dulcissimam mr̃ez: in throno fulgẽtissimo ad dextrã suã sedẽtẽ iuxta illud ps. 44°. Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato: circundata varietate. Quod p̃figuratũ fuit tertij Reg. 2°. Per salomonẽ q fecit sedere ĩ throno ad dextrã suã collocato matrez suã. Suauissima voce ei dicet. O gẽtrix mea charissima. O virgo sacratissima. O mulier sup oẽs mulieres bñdicta: ecce iã tps est: vt cũctis hoibus q fuerũt in mũdo ĩnotescat glia tua: videãtqz oẽs remuneratione: quã tibi p innumeris virtutib⁹ tuis preparaui. Tu nempe es illa q̃ hũilitate tua: ad tuũ me vterũ iclinasti: tu me nouem mẽsibus in vẽtris tui tabernaculo tenuisti: tu me natũ deum et hoiez in p̃sepio adorasti: iuolusti pannis et lacte tuo mellifluo me pauisti: tu cũ lachrimãtez me cernebas lachrymabaris: cũ vigilante vigilabas: cuz paciente paciebaris: tu in brachijs sepe

portasti: et corde ac opere sp mecu fuisti: cu cruci/
figebar i corpore: tu mecu p dolor crucifigebaris in aia: et cu a toto mudo essem derelict9 [illegible] sola firma in mea fide pmansisti. En [illegible] toti mudo parit cogregati et ego excellam gliam tua qua tibi ab eterno pparaui pariter demostrabo: costituo igitur te iperatrice et dnaz angelor et scor oium: celiqz ac terre te facio regna: maiore qz tibi gliaz tribuo qz oes simul sancti atqz angeli in celesti glia sint adepti. Quibus dictis sup caput eius fulgetissima corona stellis fulgetissimis ornatam apponet iuxta illud Apoc.12°. In capite eius corona stellar duodecim: postea ad scos aplos se conuertens dicet vultu iocudissimo et voce suauissima. Vos estis discipuli mei charissimi: filij ac fres dilectissimi q reliqstis oia pp nomen meu: et pauperes ac peregrini p orbe terrar fideliter laborastis: et tande patienter morte sustinuistis: iaiam laboru vestror mercede copiosissima pcipietis. Deinde martyribus dicet. O vos feruetes martyres: q p meo amore tormeta et mortes terribilissimas sustinuistis: et mori poti9 qz me negare elegistis: nunc eternu pmiu laboru vestror recipietis. Deinde alloquet virgines di. O vos virgines q sanctam atqz illibata castitatem tatopere amastis: et vos o sancti pfessores qui corpora vra artissima penitetia macerastis. O vos oes sancti religiosi et religiose q abnegastis ppria volutatez. O deniqz vos oes ppli xpiani q opera misericordie pximis vestris exhibuistis: et madata mea fuastis: venite bndicti pris mei possidete paratu vobis regnuz a costitutione mudi. Matth.25°. O dulcissima allocutio. O verbu iocundissimu. O vox suauissima [illegible] ad eternas delicias electos aduocans Dicturus ergo. Venite bndicti a pre celesti et filio: ac spiritu sco atqz a tota celesti curia. Venite vos q fuistis pauperes ad abundantia oiuz rer sicut pphetatu fuerat Deute.8°. vbi df. Rer omniuz abudatia pfrueris. Venite vos q fuistis humiles et despecti: ad summa excellentia: et glorificationez: sicut pphetatuz est. Job.5°. vbi df. Deus humiles ponit in sublime: et 22°. c°. euisde libri scriptu est. Qui huiliatus fuerit: erit i glia. Venite vos q fuistis in penitetia tristes: ad ifinita iocuditate: sicut pphetatu e Eccl. p°. vbi habet: Usqz ad tps sustinebit patiens: et postea erit redditio iocuditatis illi9: et ps°. penul. df. Exultabut sci in glia: letabunt i cubilibus suis: et Esa.55°. habet. Leticia sempiterna sup capita eor: gaudiu et exultatione obtinebut. Venite ergo oes q i mudo laborastis et onerati fuistis: et ego reficia vos. Matth.xi°. Venite q misericordes fuistis: qr nuc et vos eternaz misericordia pseqmini. Matth.5°. Esuriui.n. et dedistis mihi maducare. Sitiui et dedistis mihi bibere: hospes era: et collegistis me. Nudus era: et coopuistis me. Infirm9 et i carcere era: et visitastis me. Quadiu.n. hec paupib9 amore meo fecistis: mihi fecistis. Matth.25°. Na qd mei ptemplatioe fit: pinde e ac si mihi fieret argum. in.l. Aditio.ff. de acq. here. et in.l. Sz si plures. §. in arrogato.ff. de vulgari et pupil. venite ergo ad me fontez oiuz bonor. Ad me padisi gaudiu: ad me summaz pulchritudine: ad me summu solaciu. Ergo.n. sum merces vra magna nimis. Gen.15°. M.

Post pmiatione at bonor: imo et i ipsa pmiatioe scelerati pctores talia audietes et videtes: vehemeter ptristabut: et tondetes pectora cuz suspirijs clamabut et dicet. Veh nobis qr vocati illis: nos no vocamur: et nobis nihil df. Veh nobis: qr eterna felicitate nunqz hituri sum9: qua si voluissem9 pauco labore sicut isti acqrere potuimus: hec.n. e maior afflictio qua hebunt pctores qa i eternu se puatos videbut glia paradisi: vt in qt Ric. in. 4°. di. 5ª. ar°. 5°. q. vltª. Clamabut et dicetes: veh nobis: qr horribilis danatiois snia z nos audire expectam9. Tuc at oes i terra genuflectetes et pstrati supplicabut dno nro iesu xpo: dicetes. Rogam9 benignissime dne: licet idigni: vt nobis parcas: et nos cuz istis sctis tuis pmanere dimittas. Quibus horribilissimo ac seuerissimo vultu terribilissimaqz voce rndes clamabit. Discedite scelerati pctores a psortio bror. Exclamabut ergo danati ad hac rnsione vociferates et dicetes. O ifelix discessio. O crudelis locutio. O terribilis separatio. Alia tn vice se psternentes rogabut iudice dicetes: postqz vis nos discedere a te o iudex seuerissime: salte da nobis bndictoez tua anteqz recedam9. Ille at horribiliori voce exclamans dicet. Ite maledicti a me et a tota trinitate ac celesti curia. Tertio at orabut dicetes. Ad minus designa nobis aliqe locu amenu: vel saltez sine aliq cruciatu quo igit vis vt pgamus? Quibus iudex asperrime dicet. Ite maledicti in igne. Tuc quarta petitione facient dicetes: vnam rogamus gratia vt tps limites istius ignis: vt non sit ppetuus: sed aliquado ide liberemur. Iudex aut admodu magni tonitrui vociferabit dicens. Ite maledicti in igne eternu. Tunc desperati pctores videntes igne inferni pparatuz ad eos deuorandos. Quinta et vltima petitione facient dicentes. Saltem da nobis aliquos bonos socios: q nos cosolent in illis maximis cruciatibus: cu qb9 ergo ibimus? Ipe aut iudex iratus exclamabit di. Cu diabolo et angelis eius q vos i eternu cruciabut.

Et causaz istius sententie terribilis assignabit dicens. Esuriui enim et nõ dedistis mihi manducare &c. Matth. 25°. q̄si dicat. Propter vias crudelitatis: hec crudelis s̄nia cõtra vos daf vbi Grego. inqt. Si tāta pena illi daf qui sua nõ dedisse conuincif: qua pena feriēdus erit q aliena redarguitur abstulisse? Nõ si pp pctā commissionis impij tot cruciatibus puniunf: quātum cruciādi erunt q scelera cõmissionis ppetrarūt? Sciēdū ergo q̄ licet de operibus misericordie tanq̄ facilioribus et ad q̄ natura magis īclinaf i iudicio dicaf xp̄s debere facere discussiōez: tñ alia peccata nõ ptransient īdiscussa. Jmo nec hora tēporis quo ad operationē: nec verbū ociosum quo ad locutionem: nec mētis vagatio quo ad cogitationē sine maxima examinatiōe ptransibit. De primo Bernar. inqt in quodā sermone. Sicut nõ peribit capill⁹ de capite: ita nec momētū de tpe de quo nõ q̄rat. Si seruatū fuit illud Eccle. 4°. Fili cõserua tp̄s q.s. nihil est p̄ciosius s̄m Bernardū. De secundo Matth. 12°. inqt saluator. De oi verbo ocioso qd̄ loquuti fuerīt hoies reddent rõnez in die iudicij De tertio Sap. p°. dicif. Jn cogitatiōibus impij erit interrogatio. Et origenes: in quodā sermone ait. Jn illa die cogitationes accusabunt aias. et Sap. 6°. di. Cogitatōes nr̄as ipse scrutabif. ¶

O Quātum tremorē tunc habebunt pctōres O quātum expauescent. O quātuz palpitabunt. Sciēt. n. q̄ s̄nia ista contra eos lata erit immutabilis. Dicit. n. deus per prophetaz in ps°. 88°. Que pcedunt de labijs meis nõ faciā irrita. Non. n. poterunt q̄rellari q̄ ista s̄nia sit data per falsos testes iudice circūuento: de quo dicif Job. 14°. Saluatorē aie tue nihil fallit: et eiusdez. 12°. Jpse nouit decipientē et eū qui decipif: non etiaz ab hac s̄nia poterūt appellare: qr xp̄us inquātum deus: nõ habet supiorē. Appellatio aūt solum fit ad iudicē superiorē. l. iperatores. ff. de appel. et. l. ad dictos. C. eodē. Non etiam poterunt vnq̄ sperare restitutionē in integrū: qr totaliter cõterentur. Vñ psalmista inqt deo. Tāq̄ vas figuli ɔfringes eos: et ipse dñs Jere. 19°. ait. Sic ɔterā ppl'z istuz sicut ɔterif vas figuli qd̄ nõ põt vltra restaurari Similiter ipsi miseri dāati nõ poterūt aliq̄ arte mutare hunc iudicē: qr in eo nõ sunt aliq̄ ex illis q̄ttuor q̄ ponunf. xi°. q. 3ª. c°. Quattuor. que cõtinenf in hoc versu. Quattuor ista timor: odiū: dilectio: cēsus: Sepe solent hoiuz rectos puertere sensus. Data. ergo hac finali s̄nia videbūt dāati ad maiorē eoꝝ dolorē bonos hoies gl̄iosos vt sol resplendētes cū cāticis et iubilo cū ipso iudice ad celestes euolare māsiones cantantes et iubilantes.

Beata. n. virgo maria īcipiet dulciter intonare. Te deū laudamus. Sctūs aūt Joseph cuz p̄re ac m̄re bte v̄ginis adiūget. Te dñz cõfitemur. Sanctus vo Joānes baptista cū sororib⁹ nr̄is dei Magdalena subdet. Te eternū p̄rez oīs terra veneraf. Angeli āt cātabūt. Tibi oēs āgeli: tibi celi et vniuerse potestates. Sz cherubī et seraphī dicēt. Tibi cherubī et seraphī īcessabili voce p̄clamāt: v̄ginū āt vna et forte Catherina canet cū socijs suis. Sctūs: sctūs: sctūs dñs de' sabaoth. Sctūs vo Frācisc⁹ cū alijs ɔfessorib⁹ decātabit. Pleni s̄i celi et t̄ra maiestat' gl̄ie tue. Petr⁹ āt cū ap̄lis canet. Te gl̄iosus ap̄loꝝ chor⁹. Dauid vo cū p̄phet' addet. Te p̄phetaꝝ laudabilis nūer⁹. Sctūs āt stephan⁹ p̄thomartyr cū alijs martyrib⁹ s̄bdet. Te martyꝝ cādidat⁹ laudat exercit⁹. Postea vo oēs scī et scē ɔcātabūt p̄it. Te p orbē t̄raꝝ scā ɔfitef eccl'ia O q̄lis iocūditas. O q̄ta exultatio. O q̄ mirabil' iubilatō: vidē illas gl̄iosas acies btōꝝ turmas suas se v̄sus celū dirigē: et ad tādiu ɔsideratas poloꝝ sedes cū idicibili ɔsolatōe festiare: et p oēs orbes plāetaꝝ et p celū stellatū ac christalinū t̄asīr et pulchritudinē illoꝝ vidē: et postmodū i celū ēpireū introire: et ibi sedes p̄pas cū scriptis aureis suoꝝ noīuz ɔcoratas īueniř atq3 i eis i eťnū iubilaf: et vnūquēq3 eoꝝ dicē: hec req̄es mea i sel'z sel'i: hic hītabo qm̄ elegi eā. ps°. 131°. Jn qb⁹ celestib⁹ māsiōib⁹ i eťnū pmanebūt i ɔtēplatōe diuie maiestat' in illa p̄ria btā: de q̄ Aug. sup Joā. inqt. Jbi pudici āgeloꝝ chori. Jbi societas supnoꝝ ciuiū: ibi dulcis solēnitas a pegrinatōe redeūtiū: ibi festiuitas sine fine: eťnitas sine labe. Eż vo dāati ab horribilissimis demōib⁹ cū cathēis igneis i p̄fūdū barathri p̄ijciēf. De q̄ Gre. i omelia iqt. Jbi erit frig⁹ ītollerabile: ignis īextiguibilis: v̄mis īmortalis: fetor ītollerabilis: tenebre palpabiles: flagella cedētiū: horrida visio dmonū: ɔfusio pctōꝝ: desp̄atio oīuz bonoꝝ: ibi erit miseris mors: sine morte: defect⁹ sine defectu: qr ibi mors sp' icipit et defect⁹ deficē nescit. O si vellem⁹ ɔtēplari lamētatōes pctōꝝ qm̄ separabūf a ɔsortio btōꝝ: et a visiōe dei et i ignē īferni p̄ijcienf: p̄fecto prumpemus i lachrymas: audiētes tā lamētabiles voces. Jbūt eniz ipsi dāati eiulantes et q̄rulantes in ignē eternuz: iusti autez in vitā eternā. Matth. 25°. Jn q̄ regnabunt cuz christo per infinita secula seculorum. Amen.

¶ Feria. iij. post p̄mā dñicā xl°. ɔ orōnis ɔmēdatiōe: fructificatiōe ac modificatōe: Sermo. xi. X.

Q Uerite dñz dū īueniri põt: inuocate euz dū p̄pe ē. Esa. 55°. c°. Mouēt doctores vnā questionem: vtrū vocalr deus sit orādus aut mentaliter. Et quibusdā

videt quod vocabitur per illud quod scriptum est Matthei.6°.c°. Ubi christus docuit orantes voce dicere. Pater noster. etc. Ideo dicit David in psalmo. Voce mea ad dominum clamaui: voce mea ad dominum deprecatus sum. Effundo in conspectu eius orationem meam: et tribulationem meam ante ipsum pronuncio. Sed contra hoc inquit Ambrosius. in li°. de sacramentis. Unde oras: noli verbis clamare. Et glo. super Matth. 6°. c°. inquit. In fide interiori oratur deus: non in strepitu labiorum. Et idem dicit Isido. in li°. de summo bono. Et ideo anna mater samuelis orando deum sine oratione vocali meruit impetrare ipsum filium tam sanctum: primi Regum. p° Talis enim oratio mentalis facta cum deuotione clamat in auribus dei. Et ideo moysi corde deum deprecanti: ait ipse dominus Exodi. 14°. Quid clamas ad me? Ad hanc difficultatem tollendam: respondet Alex. de ales in. 4ª. parte summe in tractatu de oratione. et Ricar. in 4°. di. 15ª. et Tho 2ª. 2e. q. 83ª. Quod duplex est oratio. Prima est communis: que fieri debet a ministris ecclesie in persona totius populi: qui ad horas dicendas obligantur: ut in. c°. presbyter. de cele. mis. Et talis oratio debet innotescere populo pro quo offertur: ut excitetur ad deuotionem. Ideo clerici qui obligantur ex statuto ecclesie: et religiosi qui tenentur ex voto regule: aut statutorum ordinis vigore dicere horas: debent illas voce exprimere. Et si quando contingat: ut extra chorum per se illas persoluant: ita debent verba proferre: ut ipsi saltem intelligant: quod loquuntur. Et ideo in. c°. dolentes. de cele. mis. Reprehendunt illi: qui sincopizando: et sine deuotione diuinum officium celebrant. Secunda est oratio singularis. s. que offertur ab homine: in quantum est singularis persona: siue oret pro se: siue pro alio. Y

Et quamuis non sit necessarium talem orationem facere sensibili voce: tamen vox ei adiungitur triplici ratione p°. ratione deuotionis excitande. 2°. ratione reuerentie exhibende. 3°. ratione affectionis explicande. Primo ratione deuotionis excitande: ut s. per vocem et verborum sonum: cor excitetur ad deum magis timendum: colendum: diligendum: ac desiderandum. Ex quadam. n. naturali vnione anime ad corpus motus corporis diuersimode anime affectiones excitant: et affectiones anime maxime: si sint fortes: diuersas mutationes faciunt in corpore. Ideo cum quandoque et quasi sepius contingat: quod orare volentes: propter pondus carnis et occupationes seculi: ac diaboli temptamenta mentem habeant aridam et insipidam: debilem: et de deo parum cogitantem: aut certe nihil: adiungenda est talium orationi vox viua in qua deus nominatur magnus et excelsus: bonus: pius: clemens: misericors: et huiusmodi. Ut per talem prolationem euigilent nostri sensus interiores. Idem dico de genuflexionibus. De prostratione ad terram: de tonsionibus pectoris: et similibus. Non indiget his qui omnium corda scrutatur: et videt: sed nos fimus per tales motus gestusque corporis: torpor mentis excutiatur. Et hanc rationem ponit Hugo in libro de virtute orandi c°. xi°. Secundo adiungitur vox orationi ratione reuerentie exhibende: ut deo reuerentiam impendamus non tantum corde: sed etiam lingua. Unde ut ait Ioan. damascenus li°. 4°. Ex duplici natura compositi sumus ex intellectuali. s. et sensuali. Et ideo duplicem honorem debemus deo offerre. s. spiritualem et corporalem. Si tamen quis adeo esset in contemplatione perfectus: quod vocalis oratio remitteret interiorem feruorem: tunc non esset vocaliter orandum: quia mentalis oratio est dignior vocali ut inquit Alexan. vbi. s. et san. Bona. in. 4°. di. 15° pte. 2ª. ar°. 2°. q. 3ª. Et btus Tho. 2ª. 2e. q. 83ª. ar°. 12°. Tertio adiungitur vox orationi ratione affectionis explicande. Nam ex abundantia cordis os loquitur. Matth. 12ª. propter hec omnia dicet propheta in verbis propositis Querite dominum. s. mentaliter inuocate eum. s. vocali oratione. Super quibus verbis tres considerationes de sacra oratione faciemus. Prima dicetur commendationis. Secunda fructificationis. Tertia et vltima dicetur modificationis.

¶ De orationis commendatione. Z

Quo ad primam partem dico quod oratio commendatur auctoribus et exemplis. Primo auctore prophetica. Nam Iob vlt°. c°. ostendit deus quod oratio facta ab aliquo viro sibi est grata. Unde dicit seruus meus orabit pro vobis faciem eius suscipiam: vt non imputetur vobis stulticia et Eccli. 18°. dicitur. Ne impediaris orare semper. David quoque in psalmo. ait. Voluntatem timentium se faciet: et deprecationem eorum exaudiet: et saluos faciet eos et psalmo. 37°. dicit. Subditus esto domino: et ora eum: et psalmo. 5°. Quoniam ad te orabo domine: mane exaudies vocem meam et. psalmo. 33°. Exquisiui dominum et exaudiuit me: et ex omnibus tribulationibus meis eripuit me. et Thobie. 12° Bona est oratio cum ieiunio. et Iere. 33°. Clama ad me et ego exaudiam te dicit dominus: et annunciabo tibi grandia que nescis. Secundo commendatur oratio auctore euangelica: nam Matthei. 6°. c°. dicit dominus. Tu autem cum oraueris intra in cubiculum tuum: et clauso ostio ora patrem in abscondito. Et pater tuus qui videt in abscondito: reddet tibi. Matthei. 26°. et Matth. 14°. ac Luce. 22°. dicit saluator noster vigilate et orate ne intretis in temptationem: spiritus quidem promptus est, caro autem infirma. et Matthei. 18°. Omne debitum dimisi tibi quia rogasti me. et Luce. 21°. Vigilate itaque omni tempore orantes: vt digni habeamini fugere omnia ista que ventura sunt et stare ante filium hominis. Tertio commendatur oratio auctore apostolica ad Ro. 12°. dicit Paulus. Solicitudine non pigri: spiritu feruentes domino seruientes: spe gaudentes: in tribulatione patientes: orationi instantes et. 5°. eiusdem epistole c°. Obsecro vos fratres per dominum iesum christum: vt adiuuetis mei

orationib⁹ v̄ris apd̄ deū. Et ad Philip.4°. Ni
hil solliciti sitis:s; in oī orõne ꝛ obsecratiõe cum
gr̄az actiõe petitiões v̄re ĩnotescãt apd̄ deū. ꝛ pᵉ
ad Thesal.5°.c°. Sine intermissione orate. ꝛ pᵉ.
Pe.3°. Oēs vnanimes in orõne estote. ꝛ.4°.c°
eiusdē ep̄le. Estote prudētes ꝛ vigilate ĩ orõnib⁹
Quarto cōmendat̄ auctoritate canonica. In.c°
Siquis.36ᵃ.di.ꝛ.c°.duo sunt.12ᵃ.q.pᵃ.ꝛ in.c°.
Quia sacerdotes.xᵃ.q.pᵃ.ꝛ in.c°. Si ergo.8ᵃ.q.
pᵃ. In qbus oībus iuribus exhortant̄ ad oran
dū ꝑ se ꝛ ꝓ alijs illi q deputati sūt diuinis officijs
Nō solū.n.ille q cōdemnādus ē:appellare pōt:de
rūetiã amicus ei⁹ ꝓ eo.ff.de appel.l.nō tm̄. Et idō
vnus xp̄ianus pōt ad deū appellare ꝓ alio in ora
tione. Unde Iaco.5°.c°.dī. Orante ꝓ ĩfirmo sa
cerdote:deus sanabit eū:vel ĩfirmitatē alleuabit
s.si illi expediet sanitas. Et si in peccatis fuerit:re
mittēt ei. Quĩto cōmēdat̄ auctoritate ethica.s.
philosophoꝝ moraliū. Plato.n.ĩ.p°.thimei iqt.
Nō in oībus rebus agēdis:diuinã opē inuoca
re debemus. Deinde subdit dicēs. Sit ergo n̄ris
ꝓcibus cōprehēsū maxime qdem vt ea dicant̄
a nobis q̄ placeãt deo. Boet⁹.quoqꝫ ĩ.5°.de cōso.
inqt. In deo ꝓces vestras ponite:que si recte sunt
ĩefficaces eē nō possunt. Et vidimus ad Alexᵐ.
inqt. Deus ꝓpitiat̄ oratib⁹. Sexto cōmēdat̄ au
ctoritate poetica:vnde Iuuena.inqt. Orandū ē:
vt sit mens sana [illegible] corpore sano: Oui.in primo
de arte amãdi dicit. Flectit̄ iratus voce rogante
deus. Idē quoqꝫ in li°. de ponto inqt. Cōfugit in
terdū tēpli violator ad arã:Nic petere offēsi nu
minis ĩstat opē. Septĩo cōmēdat̄ auctoritate au
tentica.s.doctoꝝ. Primo eñ Bernar.sup cãticã
dicit. Unicū nobis refugiū ac remediū:est oratio
ꝛ frequēs gemitus. Et idē Bernar.in quodã ser
mone inqt. Noli vilipendere orationē tuam:qm̄
ille quē oras non vilipendit eam:sed anteq̄ȝ egre
diatur de ore tuo:ipse eam scribi facit in libro suo
glo.etiam super illud ps. Intret postulatio mea
in conspectu tuo dn̄e:inquit. Uirtus magna pu
re orationis hic exprimitur:que quasi quedã per
sona ad deum intrat:ꝛ pergit quo caro nequit pue
nire. Chriso.etiam in quadã omelia dicit. Consi
dera quãta est tibi cōcessa felicitas:quãta gloria
attributa:orationibus fabulari cum deo:cū xp̄o
miscere colloquia. Aug.quoqꝫ in quodã sermo
ne ait. Grande miraculū:vt homo terra ꝛ cinis
in sua purissima oratione cū deo fabuletur. Et in
tractatu de oratiõe idem dicit. Quid enī est ora
tione ꝓclarius:quid vite n̄re vtilius:qd aĩe dul
cius:quid in nostra religione sublimius: Oratio
est que celū penetrat:nubes trãsit:dei aures attin
git. Oratio ē quã vniuersa desideria nostra in cō
spectum maiestatis eius effundimus. Et in.li°.de
ecclesiasticis dogmatibus ait. Nullū credimus
nisi orãtem salutem ꝓmereri. Et in quodã sermo
ne etiã dicit. Oratio est aĩe sancte presidiū:angelo
bono solacium:diabolo suppliciū:gratū deo ob
sequiū. O oratio sancta colūna sanctaꝝ virtutū
deitatis scala:angeloꝝ cognata:fundamētum fi
dei:beatus qui te amat:sed beatior qui te frequē
tat. Chriso.quoqꝫ in sermone qui ponit̄ in domi
nica.4ᵃ.in quadragesima ait. Quis enim iusto
rū non orando pugnauit:quis nō hostem oran
do deuicit:quãto enī purior frequentiorqꝫ fuerit
celebrata oratio:tãto celerior erit de inimico vin
dicta. Hiero.etiã in epistola ad Eustochiū ĩquit
Nec cibus ante sumat̄:nisi oratiõe premissa:nec
recedatur a mēsa:nisi referant̄ grē creatori. Egre
dientes hospitium armet oratio:regredientibus
de platea oratio occurrat anteq̄ȝ sessio:nec prius
corpusculū q̄ȝ aĩa pascatur. Ad oēm actum in
cessumqꝫ manus pingant crucem. ¶

Secundo principaliter commendat̄ oratio
exemplaritate. Primo gentiliū. Nam enī
Ualerius.li°.2°.c°.p°.[illegible] antiquitus:si aliquã
do intercessisset aliqd iurgij inter virum ꝛ vxorē
ambo ibant ad templum dee viriplace.i.veneris
sic noïate:qꝛ viros vt ipsi putabãt placabat vxo
ribus:ꝛ ibi faciebant solēnia sacrificia:ꝛ ꝑcipu
as orationes Et post hec colloquebant̄ mutuo:ꝛ
ꝯtentione deposita:concordes redibãt. Narrat ēt
idē.li°.5°.c°.x°.ꝙ Zenophon magnus philoso
phus faciens solemne sacrificiū ꝛ orationē secun
dū ritus antiquos:audiuit filiū suū maiorē mor
tuum esse in bello:nec ob hoc ab oratiõe cessauit
ac sacrificio: quod quidem paucissimi facerent
christiani. Secūdo commendat̄ oratio exemplo
christi qui sepius orauit:vt nos ad orationē ani
maret:vt inquit sanctus Bonauentura in.3°.di.
17ᵃ.ar°.2°.q.2ᵃ. De cuius oratione scriptum est.
Matth.13°.vbi dī. Nō dimissa turba ascendit
in mōtē sol⁹ orare:ꝛ erat pnoctãs ĩ orõne dei. Et
luce.6°.dī ꝙ exijt ĩ mōtē sol⁹ orare. Et.9°.c°.eius
dē euãgelij scriptū ē. Factã ē dū oraret species vul
tus eius altera. Omnes etiã sancti maxime apo
stoli:ꝛ gloriosa virgo:orationi instabant. De qui
bus. Actuum primo dicit̄. Hi omnes erãt vna
nimiter perseuerantes in oratiõe cū mulieribus
ꝛ maria matre iesu. O igit̄ christiani imitari stu
dete benedictã virginē:ꝛ in oībus necessitatibus
v̄ris recurrite ad auxiliū sancte oratõis:ipsamqꝫ
mitissimã celorum reginã interpellate. Legitur
enim ꝙ quidã mirabiliter reuerebatur beatam

virginem: in tãtum q amore eius oĩbus bonis suis relictis: per mundũ pergebat et ecclesias: ac loca sacra beate virginis visitabat: ac semper in oĩbus horis et factis suis deuote dicebat. Aue maria etc. Accidit autem q̃dam die vt ipse per quendam locum siluestrem transiret. Et ecce quidã latrones credentes eum pecuniã habere occiderũt eum. Et prope stratam sepelierũt euz figentes baculum quẽ manu portabat in terra super foueaz. Sz sicut deo placuit baculus in os eius intrauit: et ibi radices fecit: ac ramos emisit et frondes: et creuit in arborem magnam. Post hec cum quidam magnus clericus cũ alijs multis inde transiret ab itinere fatigati sub vmbra illius arboris quiescẽtes: viderunt in q̃libet folio eiusdem arboris aperte scriptũ. Aue maria. Stupefacti vero de tãto miraculo: querẽtesq3 a vicinis loci illius: cognouerunt de vita illius peregrini et morte. Fodientes aũt sub radicibus illius arboris: inuenerũt corpus quod lõgo tempore ibi fuerat positum sine putredine et lesiõe totum integrum: inuenerũt etiam radices illius arboris esse in ore eius. Hoc enim honore sublimauit virgo beata illũ qui ob sui reuerentiaz deuote dicebat oĩ die. Aue maria

¶ De orationis fructificatione. B

Pars secũda huius sermonis dĩ fructificatiõis. Quia eniz est iter florẽtinos quedaz vulgaris snĩa di. A fare gran cosa ciaschũo se delecta. Prima vedẽdo il fructo che nasceta. Ma quãdo che vede il fructo mancha. Dogni picol ben fare ogniuno se stancha. Ideo volẽs de vtilitatibus quas hõ acquirit ex oratiõe pertractare: qa si ad pleuz predicare de ipsis vellem: verificaret in me illud mãtuani poete in p°. Eney. Ante diẽ clauso cõponet vesper olympo: ideo breuiter primo tangam generaliter oratiõis excellentiã et vtilitatẽ: deinde particulariter eius vtilitates aliquas declarabo. Dico igit p°. fm Albertũ in tractatu de oratiõe dñica q oĩo est res virtuosa: pfecta et salutifera: virtuosa eni ẽ: adeo q hẽt maiorẽ virtutẽ q̃ angeli. Nã angeli fm philosophos et theologos i. 2°. sen. mouent celũ: sz oĩo mouet creatorẽ ipsi° celi nõ motu locali: sz virtuali: nã iclinat et mouet eũ ad nobis subueniẽdũ et miserẽdũ: iuxta illud Luc. 7°. et 15°. Misericordia motus ẽ etc. Itẽ oĩonis virtus ĩpedit celoꝝ motũ: sicut patuit ĩ oĩone Josue p quã mot° celi solis et lune cessauit p diẽ: Josue x°. Superat quoq3 oĩo virtutẽ stellaꝝ: nã fz philosophos virtute stellaꝝ generant pluuie: venti: et alie aeris ipressiões: sed virtute orationis ipediri põt pluuia ne fiat: sicut patuit in helia q oratiõe sua ĩpediuit pluuiã ne descenderet sup terram per tres annos et sex mẽses: tertij Reg. 17°. et rursuz eã descendere fecit: vt habet in c°. sequẽti. Itẽ maiorẽ habet virtutẽ q̃ natura: nã corpus hoĩs vel alterius aĩalis fm naturã nõ põt sine cibo multis tẽporibus sustentari: eo q calor naturalis cõsumit humidũ radicale: et ideo oportet q restauretur p humidũ nutrimenti. Unde dĩ in libro de aĩa: q corpus aĩalis cibo et potu alitur. Oẽ enim viuẽs quãdiu viuit ĩdiget alimento ꝯueniẽti nature sue. Primo de generati. Sz virtute oratiõis possunt corpora sine alimẽto sustẽtari: sicut patuit in Moyse: q ex colloquio diuino quadraginta diebus et q̃draginta noctibus ieiunauit: et stetit sine alio cibo. Exodi. 24°. Itẽ maiore virtutẽ habet q̃ aĩa. Naz aĩa q̃diu est cum corpore nusq̃ põt esse nisi vbi corpus est. Sz virtute orationis eleuat in altum. Ad qđ non potest corpus eleuari: sicut patuit ĩ Magdalena q̃ septies in die eleuabant in altũ et audiebat cãtus angelicos. Itẽ in Paulo q raptus fuit vsq3 ad tertiuz celuz. 2°. ad Cor. 12°. Item maiorẽ habet virtutẽ q̃ cetere creature: nã nulla creatura potest virtute ꝓpria transformari in creatorẽ: sed virtute oratiõis potest huiusmodi trãsformatio fieri: nam in missa substãtia panis et vini in substantiam corporis et sanguinis xpi cõuertitur virtute oratiõis: et cõsecrationis: vt ꝓbant theologi in. 4°. di. 12°. Secundo dico q oĩo est res perfecta quia p ipsam ĩtellectus tranquillat et perficitur. Si enim corporalis oculus delectat videndo lucẽ corpoream Eccle. xj°. multomagis oculus spiritualis. s. intellectus tranquillat et recreatur p orationẽ et cõtemplationem: pscrutando spiritualia que oculis corporis videri nõ possunt: fm eniz Augu. in sermone de oratiõe et ieiunio. Oratio est rez inuisibilium inquisitio. Itẽ per orationẽ affectus delectat. Unde Ugo in li°. de virtute orandi inquit: q oratio est conuersio in deũ: per pium et humilẽ affectũ: fide et spe ac charitate subnixa: et Bernardus in quadã epistola ait. Oratio est hoĩs deo adherentis affectio: et familiaris q̃dam ac pia allocutio: et statio illuminate mẽtis ad fruẽduz deo quãdiu licet. Oratiõe quoq3 aĩus iocundat et reficitur. Unde Ambrosius inqt. Oratio ẽ cibus mẽtis: pclaraq3 alimonia suauitatis q̃ membra non onerat: sz in ornamẽta ꝯuertit. De q̃ iocũditate inqt de° Esa. 56°. Letificabo eos ĩ domo oĩonis mee: holocausta eoꝝ et victime placebũt mihi: sup altari meo: q domus mea domus oĩonis vocabitur cunctis populis: hec ibi. Tertio dico q oratio est res fructifera. i. inumeris vtilitatibus plena: et q̃pluri-

modum fructuū productiua: de quibus solū septē fructificationes in mediū adducam. Quarū prima dicitur satisfactionis. s. pro peccatis. De q̄ Aug. in li°. de oratione dn̄ica inquit. Necessaria est nobis quotidiana oratio: vt qui quotidie delinquimus: assidua orōnis satisfactione purgemur. Et 21°. de ciui. dei c°. 27°. idē inqt. Oratio q̄tidiana dn̄s ipse docuit que dn̄ica noīatur. Delet q̄tidiana peccata: cum quotidie dr̄ dimitte nobis debita nr̄a. c°. de q̄tidianis: de peni. di. 3ª. ⁊ Ideo dicit. Ric. in. 4°. di. 15ª. ar°. 4°. q. vltima. Qd̄ inter oēs orōnes vocales dignior ⁊ vtilior est orō dn̄ica. Prio qa Jesus xp̄s eā fecit ⁊ docuit discipulos dicens: cum oratis dicite: pr̄ nr̄. ⁊c. Luc. xj°. ⁊ Matth. 6°. Secundo qr̄ est maxime substantie ⁊ cōprehensionis: ideo Augustinus in ep̄la ad p̄bam ait. Quanq̄ alia dicamus orando: nihil tamen aliud dicimus: q̄ qd̄ in oratione dominica positum est: si recte ⁊ congruenter oramus. Et p̄pterea Jsido. in libro p°. de summo bono. c°. 22°. inqt. Fidei symbolum ⁊ oratio dominica pro tota lege paruulis ecclesie ad celorum regna sufficit capescenda. Et ideo omnes tā viri q̄ mulieres vsum ratiōis habentes tenentur eā scire: vt habetur de cōse. di. 4ª. c°. vos ante omnia. ⁊ qui negligit eam discere nō pōt dici bonus xp̄ianus vt ait Aug. in q̄dam sermōe. De qua oratiōe dn̄ica tria cōsiderabimus. Primo eius excellentiā. Scd̄o eius beniuolētiā. Tertio ei⁹ p̄tinētiā. Quo ad primū dico q̄ hec oratio excedit oēs alias oratiōes multipliciter. Prio ī dignitate: qa ab ipso dn̄o q̄ orat cōposita est ⁊ nobis tradita: ex q̄ manifeste apparet q̄ nec sapiētius: nec feruentius: nec vtilius vel salubrius potuit ab alio hec orationis forma cōponi. Et nota q̄ xp̄s fecit istā orationem p̄prio ore p̄pter tria. Primo vt ei adhibeatur maior reuerētia: vnde Augustinus ait. Maxima ab omnibus fidelibus reuerentia dominice oratiōi exhibenda est: quia ab ipso summo doctore facta est: preterea si tanta reuerentia dignū est xp̄i vestimentum: qd̄ eius corpus exterius tetigit quod mortale erat: quanto magis hec sacra oratio que de christi corde exiuit ⁊ viuit: dicente ap̄lo ad Hebre. 4°. Viuus est s̄mo dei ⁊ efficax. Secundo hoc egit vt adhibeatur maior diligentia in dicendo illam: ⁊ ruminando ac saporando cum sint verba mire altitudinis ⁊ virtutis ac altissimi filij dei p̄tineant sensus: vnde Ciprianus in libro de oratiōe dn̄ica ait. Amica ⁊ familiaris est ista oratio: dn̄ē de suo rogare ⁊c. ⁊ Chrisosto. super Matth. dicit. O quā fidelis est ⁊ beata hec oratio: cuius ordinē nobis doctor vite ac magister celestis instituit. Tertio hoc fecit vt adhibeat̄ ⁊ maior cōfidentia. Quia enī deus nos exaudire nō debet: nisi in his que ad suum spectant honorem ⁊ nr̄am vtilitatem: qd̄ nos nescimus nisi ab eo instruamur. Jdeo dulcissim⁹ Jesus ne vagaremur incerti: omnium petendorum nobis in hac oratione formam dedit: vt ipsam deuote dicens cōfidenter speret postulata impetrare: iuxta illud Jacobi primo: postulet in fide nihil hesitās Unde ciprianus vbi s̄. ait. Qui fecit nos viuere: docuit ⁊ orare: vt dum oratiōe quā filius docuit apud p̄rem loquimur: facilius audiamur: ⁊ agnoscat pater filij sui verba cum precē facimus ⁊ cum ipsum habeamus aduocatū apud p̄rem p̄ peccatis nr̄is: quādo peccatores p̄ delictis nr̄is petimus: aduocati nr̄i verba promamus: hec ille Qui ergo nō orat hoc modo quem docuit xp̄us non exauditur: vnde Chrisosto. vbi s̄. dicit. Qui nō sic orat vt docuit xp̄s: non est xp̄i discipulus: nec p̄r libenter exaudit orationē: quā filius nō dictauit. Cognoscit enī p̄r sensum filij: ⁊ nō recipit verba que humana cogitatio cogitauit. Sz q̄ sapiētia xp̄i exposuit. Secūdo excellit hec orō alias in breuitate. Fecit enī illā dn̄s breuem iuxta vaticinium Esa. x°. c°. vbi dr̄. Uerbū abreuiatū faciet dn̄s sup terram: ⁊ s̄m aliā translationē dicit̄. Abreuiationem dominus deus exercituum faciet in medio omnis terre: ⁊. 28°. c°. ait idem propheta. Abreuiationem audiui a domino deo exercituum super vniuersam terrā ⁊c. Et ideo saluator monuit nos vitare verbositatem ⁊ prolixitatem orationis dicens Matthei 6°. Orantes nolite multum loqui: sicut ethnici faciunt. Putant enī q̄ in multiloquio suo exaudiantur: nolite ergo assimilari eis. Ad breuitatem autem reduxit christus orationem istam triplici ratione. Primo pro faciliori recordatione: ⁊ hoc quo ad memoriam vt scilicet in disciplina celesti discentium memoria non laboret. Sed cito que sunt necessaria adiscat: atq̄ inexcusabilis sit de illius ignorantia omnis homo. Unde Augustinus ait. paucis verbis multiplices res comprehendit: vt sic cito simplicitas fidei sufficientiam sue salutis adisceret: et prudentiam ingeniosorum profunditate misteriorum superaret. Secundo pro clariori cognitione: ⁊ hoc quo ad intelligentiam. Facilius enim intelliguntur et capiuntur ingenio breuia: quā philaterie longe. Et ideo dominus cum doceret quid sit gloria sempiterna: totum illud sacramentum breuiter complexus est dicens. Joannis decimoseptimo. Hec est vita eterna vt cognoscant te verū deum ⁊ quē misisti

iesum xp̄m: ⁊ loquitur p̄ri suo celesti. Tertio hoc fecit pro feruentiori deuotione: ⁊ hoc quo ad voluntatē: pinguedo enī deuotionis est que deo acceptū reddit sacrificiū nr̄e orationis. Unde psalmista ait deo. In noīe tuo leuabo man⁹ meas sic vt adipe ⁊ pinguedine repleatur anima mea: plerūq̄ enī per orōnis prolixitatē deuotio obtundi solet. Et ideo in collationibus p̄rum dicitur. Frequenter sed breuiter est orandum: ne immorantibus nobis inserere aliquid nr̄o cordi insidiator possit inimicus. Et Aug. ait. Absit ab orōne multa locutio: sed nō desit multa deuotio: ⁊ feruens p̄seueret intētio. Tertio hec sacra orō excellit alias in utilitate seu fecunditate q̄a quicquid est rationabiliter petibile a deo ⁊ nobis necessariuz in ipa cōprehenditur: quod quidem sic patere potest p̄z q̄ declarat Ugo cardinalis super Matthēum ⁊ Lu. Om̄e enī petibile aut est pro bonis adipiscēdis: aut pro malis amouendis: aut ad confirmationem vtriusq̄. Primo autē qd̄ peti potest pro bonis adipiscēdis pro se aut pro alijs: aut est bonum celeste aut supernaturale siue spirituale: aut est bonum temporale: idest aut est bonum glorie aut est bonū gratie aut bonū nature ad quod reducitur bonum fortune. Primo enī petimus bonum glorie ibi. Adueniat regnū tuum. Secūdo bonū gratie. Fiat voluntas tua ⁊c. Tertio bonū nature ibi: panē nr̄m. Et in his tribus petit̄ oē bonū. Secundo quod peti potest pro malis amouendis aut tenet rationem preteriti ⁊ petitur ibi: dimitte nobis: aut futuri: ⁊ petit̄ ibi: ⁊ ne nos inducas: aut presentis: ⁊ petit̄ ibi. Sed libera nos. Itē quoddā est maluz culpe siue transgressionis: quoddā vero est maluz pugne siue tentationis: ⁊ quoddā est malū pene siue tribulatiōis. Primū petitur amoueri in dimissione debitorum. Secūdū vero ī victoria tentationū. Tertiū aūt in liberatione a pressura aduersarioꝝ. Et in his trib⁹ petit̄ remotio oīs mali. Et sic hēm⁹ in hac orōne sex [illegible] titiones. Septima aūt petitio pertinet ad confirmationē siue cōplexionē aliarū petitionū: quarū tres vt visum est sunt de bono adipiscēdo: ⁊ tres de malo amouendo: ⁊ hoc petit̄ dū dicit̄. Sanctificetur nomē tuū. Tunc enī scificat̄ nomē dei in nobis: qū ⁊ bonū necessariū obtinetur ⁊ oē malū penitus amouetur. Uel possum⁹ dicere s̄m eūdez Ugonē vbi supra: q̄ istarū septē petitionū tres p̄me pertinēt ad statum vite celestis principaliter. Ibi enī cōsumabunt̄ plenarie scilicet. Sanctificet̄ nomē tuū. Adueniat regnū tuū: ⁊ Fiat volūtas tua. Sed tamē hic inchoant̄. Alie vero tres vltime pertinēt [illegible] statū vite temporalis. s. Dimitte nobis. ⁊c. Et ne nos inducas in tētationē. Sed libera nos a malo. De tēporali enī vita fit transitus ad celestē si viator bene vtitur tēporali. Media aūt petitio. s. panē nr̄m quotidianuz ⁊ est cōmunis ⁊ quasi ꝯfiniuz vtrūq̄ ꝯfortās: ⁊ dirigēs transeuntem de vita temporali ad celestē. Ex quibus oībus patet excellentia istius orōnis sacratissime de qua Alex. de ales loquēs ⁊ cōfirmans predicta in. 4ª. pte sūme. q. 37ª. mēbro. 4º. Sic ait. Huius orōnis efficacia ⁊ vtilitas: ostēditur quadrupliciter. s. Ex auctoritate dicētis. Fuit. n. prolata ore ipsius saluatoris. Os enī dn̄i locutū est cuius sermo potestate plenus est. Itē ex breuitate sermonis: multiplicē enī vtilitatem breuitas eius parit: quia ob illius breuitatē facilı⁹ scitur: melius retinetur: frequenti⁹ iteratur: minus fastidit: orantem cito exaudiri innuit: plus affectu q̄z ore orandū esse significat: ⁊ ignorantez incusat. Itē ex sufficientia petitionū q̄a in illa orat̄ p̄ bonis adipiscēdis: ⁊ malis amouēdis: pro bonis tēporalib⁹ ⁊ eternis ꝯsequendis: pro malis preteritis: presentibus: ⁊ futuris euitandis. Itē ex facilitate misteriorū: qm̄ vniuersa cōtinet sacramēta. Dan. 12º. pertrāsibūt plurimi: ⁊ multiplex erit sciētia. hec ille. De huius etiā orōnis excellentia ait Augu. in eplā ad probā. Si per oīa p̄cationū sanctarū verba discurras nihil inuenies quod in ista orōne dn̄ica nō cōtineatur. Qui enī dicit. s. secūdi Esdre. vi. Clarificare in oībus gētib⁹ sicut clarificatus es in nobis: quid aliud dicit q̄z sanctificetur nomē tuum? Qui dicit. s. ps̄. 118º. gressus meos dirige s̄m eloquiū tuū: quid aliud dicit q̄z fiat voluntas tua? Qui dicit. s. ps̄. 79º. Ostende faciem tuam ⁊ salui erimus: quid aliud dicit q̄z adueniat regnū tuū? Qui dicit. s. Prouer. 30. victui meo tribue necessaria: quid aliud dicit q̄z panē nr̄m quotidianū da nobis hodie? Qui dicit. s. ps̄. 131º. Memēto dn̄e dd̄ ⁊ oīs māsuetudinis ei⁹ ⁊: Si reddidi retribuētib⁹ mihi mala ⁊c. s. ps̄. 7º quid aliud dicit q̄z dimitte nobis debita nostra? Qui dicit: aufer a me concupiscentias ventris. s. Eccle. 23º. quid aliud dicit q̄z ⁊ ne nos inducas in tētationē. Qui dicit: eripe me de inimicis meis ⁊c. s. ps̄. 18º. quid aliud dicit q̄z libera nos a malo? hec ille. Albertus aūt magnus in expositione orōnis dn̄ice ait. Dn̄ica orō super oēs alias orōnes excellētior est ⁊ maior: q̄a ipsa est orō recta ordinata: ⁊ integra. Recta: q̄a fit in ea petitio ei q̄ solus pōt bn̄ndinē dare: vn̄ dı̄ pr̄ nr̄ q̄ es in celis. In quo innuitur q̄ habet dādi ptātē: beniuolētiā ⁊ scientiā. In hoc enī q̄ dı̄ pr̄: innuit̄ q̄ habeat potentiā ⁊ beniuolētiā: pater enī hereditatem habet

filijs elargiri: propter qd dixit dñs Luce.12°. Nolite timere pusillus grex qa cõplacuit pri vro dare vobis regnũ. Itẽ in hoc qd dĩ q es i celis datur intelligi sciẽtia. Videmus eni φ lux celi oia i fima iradiat: ꝛ si cognitionez haberet oia cognosceret v̄ ñ dr̄ Eccli.42°. Sol illuminãs per oia respicit. Cũ igit̃ de⁹ sit lux vera Joannis.p°. oia ꝑspicit ꝛ intelligit iuxta illud ad Hebre.4°. Oia nuda ꝛ aperta sunt oculis dei: ꝛ Joannis.16°. dixerũt aplĩ xpo. Nũc scim⁹ qa scis oia ꝛ nõ ẽ op⁹ vt quis te iterroget. Sic ergo patet φ oõ dñica est recta. Jtem est ordinata: naz in ea prius spũalia: ꝛ postea tpalia postulant̃. Et hoc est rõnabile Nã hõ ex duab⁹ partib⁹ ↄstituitur. s. aia ꝛ carne Aia ỽo est nobilior ꝛ prestantior carne: petunt̃ ãt spũalia propter aiam ꝛ tpalia ꝑpter carnez: ꝛ in hoc seruat̃ doctrina saluatoris dicẽtis Matthei 6°. Primũ q̃rite regnũ dei: ꝛ hec oia adijcientur vobis. Jtẽ est oõ integra qa ex septẽ petitionib⁹ ↄstat: nã p°. petit aia scã magnificẽtiam creatoris Vñ dicit: sanctificet̃ nomẽ tuũ. Secũdo petit gloriam vite celestis: ꝛ hoc cuz dicit in 2ª. petitione. Ad ueniat regnũ tuũ. Tertio petit cõformitatẽ ꝓprie voluntatis cũ diuina cũ dicit. Fiat voluntas tua. Et iste tres petitiones pertinẽt ad aiam. Secundario ỽo subiũgunt̃ quattuor petitiones temporales. Nã p°. petit necessaria vite in hoc φ dicit panẽ nr̃z quotidianũ. ꝛc. Nã panis necessari⁹ ẽ qa lõga est via adeũdi domũ celestẽ iuxta illud. tertij Reg.19°. Surge ꝛ comede: longa. n. tibi restat via. Secũdo petit pctõrũ idulgẽtiã in hoc qd dicit. Dimitte nobis ꝛc. hõ eni ad pñtiã dei quez offẽdit secure nõ accedit. Et iõ de pctis ꝑus idulgentiã petit. Tertio petit in tentatione cõstantiam in hoc qd dicit. Et ne nos inducas in tentationez Eunti eni ad deũ multe insidie ꝑparant̃ iuxta illud psalmiste. Juxta iter scãdalũ posuerũt mihi. Quarto petit ab oĩ malo libationẽ. Jbi. Sz libera nos a malo. Multa eni mala i vita ista nos circũdãt. Juxta illd psalmi. Repleta ẽ malis aia mea idest vita mea. Et sic patet φ dñica oõ est septẽ petitionib⁹ itegra qui qdẽ numerus est vniuersalis. Sicut patet in oib⁹ cõsiderãdo. Nã septẽ diebus mũdus voluit̃ ꝛ ex septẽ celis gubernat̃. Ex septẽ quoqz planetis creatura iferior generat̃. Et ex septẽ reb⁹ hõ cõponit̃. s. ex q̃tuor elemẽtis ꝛ tribus potẽtijs. Et septẽ etiã ỽtutib⁹ hõ pficit̃. s. tribus theologicis ꝛ quattuor cardinalibus: ꝛ ex septẽ sps scti aia sanctificatur: ꝛ ex septẽ sacramentis homo ad perfectũ statum reducitur: ꝛ ex septem beatitudinib⁹ homo beatificat̃: hec ille. Scdo principaliter videda est dñice orationis beniuolẽtia: de qua Augu. in li°. de sermone dñi in mõte ait. Cum in omni deprecatione: beniuolẽtia cõciliãda sit eius quem precamur. Deinde duz quid deprecemur per laudem illius ad quem oratio dirigitur solet beniuolentia conciliari: hoc in oõnis principio posuit domin⁹: in quo nihil aliud nos dicere iussit: nisi pater noster q es in celis. Multa quidem dicta sunt in laudem dei: nunq̃ tamẽ inuenitur preceptum populo israel: ut diceret pater noster: sed est eis insinuatus: ut dñs tanq̃ seruis. Sz de populo christiano apostolus dicit. In quo clamamus Abba pater: qd non est meritorum nostroruz: sed gratie ꝛc. Jsta ergo oratio facit nobis deum gratum: beniuolum: ꝛ attentum. Sed notandum est: φ ẽm Tulium in rethorica noua. Captamus beniuolentiaz ab auditore nostro ostendẽtes: aut quanta in illum: vel amicos eius nos fecerimus: aut quanta ille in nos gessit. Prima autem via nõ possumus captare dei beniuolẽtiam: quia vera est sententia psalmiste dicentis. Dixi domino deus meus es tu: quoniã bonoruz meorum non eges. Jtem omnia que facimus tenemur facere ex condicione seruitut̃. Vnde ait domin⁹ Luce.17°. Quis est vestrum habẽs seruum arãtem: aut boues pascẽtem: qui regresso de agro dicat illi statim. Transi ꝛ recumbe ꝛ non dicat ei: para quod cenem ꝛ precingere: ꝛ ministra mihi donec manducam ꝛ bibam? Nũquid gratiam habet sermo illi: quia fecit que ei imperauit? nõ puto. Sic ꝛ vos cum feceritis omnia que precepta sunt vobis dicite: serui inutiles sumus: quod debuimus facere fecim⁹. Postq̃ ergo de bonis opationib⁹ nr̃is nulla ꝑuenit vtilitas deo: sed solum nobis. Et cõsequẽter non valemus de hoc diuinã captare beniuolẽtiam: oportet ut captemus eam narrãdo bñficia: que ipe cõtulit nobis: ꝛ hoc facimus cum dicim⁹ pr̃ nr̃ ꝛc. qd exponẽs Chriso. sup Matth. ait. Vide qualr̃ suscitauit auditorem: ꝛ oĩs rememorauit bñficij in proemijs. Qui enim pr̃em dixit: ꝛ pcõꝝ dimissionem: ꝛ pene destructionẽ: ꝛ iustitiam: ꝛ scificationẽ: ꝛ redẽptionem: ꝛ adoptionẽ: ꝛ hereditatez: ꝛ fr̃nitatem: que est ad vnigenitũ: ꝛ spũs scti largitionẽ: per vnam hãc ↄfessus est nũcupationez: hec ille. Ugo aũt cardinalis sup Mattheũ inqt. Anteq̃ dñs veniat ad petitiones more boni oratoris ꝑmittit q̃si breue ꝓemiũ. In quo captat̃ beniuolẽtia. p°. a ꝑsona rogata cũ dĩ: pr̃. 2°. a ꝑsona rogãtis cuz dĩ: nr̃. 3°. a ꝑsona assessoris cũ dĩ: qui es in celis. Ponit ãt dñs in ꝑncipio oõnis sue pater non dñs: qa amari appetit non timeri. Unde Jere.3°. ait. Ergo saltẽ amodo voca me pater

me⁹ ꝛc. Quapp Ber. inqt. Oro que pr̄ dulcessi
noīe oīum petitionū mearū īpetrandarū fiduciā
mihi pstat: qa Esa. 49°. ait dn̄s. Nūquid obliui
sci pōt mr̄ īfātuli sui: vt nō misereatur filio vteri
sui ꝛc. Itē vt vocās eū pr̄ez se mōstret filiū ei⁹ p
imitationē: nō degenerās a tali p̄re qui affectu ꝛ
beniuolētia pī est: vn̄ Esa. 51°. dicit̃. Attēdite ad
petrā vn̄ excisi estis .s. per creationē ꝛ ad cauernā
laci de qua pcisi estis .s. per recreationez: ꝛ attēdite
ad abrahā pr̄em vr̄m idest ad xp̄m: ꝛ ad sarraz
que peperit vos: idest ad ecclīam. Itē vt sic excitet
ad orandū ꝛ honorandū se: qa vt dr̄ Eccle. 3°.
Gl̄ia hoīs ex honore pr̄is sui. Itē vt oñdat sic orā
tes iā nō s̄uos sed filios esse qui nō mobilia cuȝ
Ismaele: sed imobilia cū Isaac pcipere petūt: vn̄
Joannis. 15°. ipse dn̄s ait. Iā nō dicā vos s̄uos
ꝛc. sequit̃. Uos aūt dixi amicos: quia oīa q̄cunqȝ
audiui a p̄re meo nota feci vobis: hec Ago: ad q̄
pōt addi illud qđ ait aplīus ad Roma. 8°. Itaqȝ
iā nō est s̄uus sed fili⁹: q si fili⁹ ꝛ heres per deum
Sed heu qa multi sunt qui nec dicunt deo pater
nec dn̄e: qa nec amāt eū vt p̄rem nec timent vt
dn̄m. Et ideo ipse ꝯquerit̃ Malachie. p°. dicēs
Fili⁹ honorat pr̄em suū: ꝛ seruus dn̄m suū time/
bit. Si ergo pr̄ ego sū: vbi est honor me⁹? ꝛ si dn̄s
ego sū vbi est timor meus? Sciendū est aūt s̄m
Alex. de ales vbi supra: q de⁹ dicit̃ pr̄ multiplici
ter. p°. eterna generatione de qua Esa. 53°. dicit̃.
Generationez ei⁹ qs enarrabit? ꝛ hoc modo hēt
vnicū filiū .s. xp̄m. Un̄ glosa sup illa v̄ba pater nr̄
ꝛc. ait. Nemo dicat me⁹ quod soli xp̄o ꝯpetit: qui
fili⁹ est per naturā. Aliis aūt cōcedit̃ coīs gratia
adoptionis. Itē est pr̄ pdestinatiōe: ad Ephe. p°
Gr̄a vobis ꝛ pax a deo pr̄e qui pdestinauit nos
in adoptionē filiorū dei ꝛc. Itē creatione. Mala
chie. 2°. Nūqd nō pr̄ oīum nr̄m de⁹ vnus crea/
uit nos? Itē imaginis participatione: Deute. 32°.
Ipse .n. est pr̄ tu⁹ qui possedit ꝛ fecit ꝛ creauit
fec̄ iquā ad imaginē ꝛ similitudinē suā: Gen̄. p°
Faciamus hoīez ad imaginē ꝛ similitudinē nr̄aȝ
scd̄a aūt Bonauen. in declaratione orōnis dn̄ice
exponit predictā auctoritatē Deute. Fecit .s. in cor
pore: creauit in aīa: ꝛ possedit in vtroqȝ. Iteȝ est
pr̄ redēptione: Esa. 63°. Tu aūt pr̄ nr̄ ꝛ redēptor
nr̄: a seculo nomē tuū. Itē sacremētali regenera/
tione ad Thi. 3°. per lauacrū regenerationis spūs
scī ꝛc. ꝛ. p°. Pe. p°. Bn̄dict⁹ de⁹ ꝛ pr̄ dn̄i nr̄i ie
su xp̄i qui regenerauit nos in spem ꝛc. Itē fidei i
structione. Jacobi. p°. Uoluntarie idest sine meri
tis nr̄is genuit nos verbo veritatis: idest fidei. Et
Joānis p°. Dedit ptātē filios dei fieri his qui cre/
dūt in noīe ei⁹. Itē grē adoptione: ad Roma. 8°.
Accepistis spūȝ adoptionis filioꝝ dei. ꝛc. hec ille.
Qui ēt ibidē q p° mō sumit̃ pr̄ personaliter: qui
modus generādi filiū eternaliter soli pr̄i ꝯuenit.
Quīto v̄o mō et sumit̃ psonalit̃ s̄ȝ q mod⁹ redē
ptōis fuit p mortez filij. Oēs āt alij mōi pr̄nitas
ꝯueniūt trib⁹ psōis diuinis: ꝛ his mōis sūpt⁹ pr̄
toti trinitati ꝯuenit: s̄ȝ nihilomin⁹ psone q̄ ē pr̄ cō
uenit per quādā appropriationē rōne p̄me auctori
tatis. Et iō licet pdicto respectu hec orō dicat̃ fie
ri ad pr̄em cū dicim⁹ pr̄ nr̄ ꝛc. tn̄ etiā fit ad totaȝ
trinitatē: vn̄ eēntialiter tenet̃. Subdit quoqȝ pdi
ct⁹ doctor dicēs. Multiplex est rō quare magis
ꝯgruit dicere pr̄ nr̄: q̄ȝ me⁹. Una est pacis ꝯserua
tio: Gen̄. 14°. Ne q̄so sit iurgium iter me ꝛ te: frēs
eni sum⁹. Alia est superbie dehortatio: mala. Se
cūdo nūquid nō pr̄ vn⁹ oīum nr̄m? quare ergo
despicit vnusqsqȝ frēm suū? Alia est mutui auxi
lij subuentio Prouer. 17°. Fr̄ qui adiuuatur a
fratre quasi ciuitas firma: Alia ē mutui honoris
exhibitio: ad Roma. 12°. honore inuicē pueniētes
glosa. Aliter non esset fraternus amor nisi mu/
tuis se preueniāt obsequijs. Item sunt alie rōnes
s. orōnū cōicatio: inimicitiaꝝ destructio: elatiōis
cōpressio: emulationis expulsio: amoris inductio
ꝛ inequalitatis exterminatio: que ponūt̃ a Chri/
sostomo dicente sic. Erudit autem comunē pro
fratrib⁹ facē orationē: non enim dicit pr̄ me⁹ qui
es in celis: sed pr̄ noster pro corpore cōi depcatio
nes referēs: ꝛ nusq̄ȝ intēdens qđ sui ē ipsi⁹: s̄ȝ vbi
qȝ qđ est proximi. Adhuc etiā ꝛ inimicitiā dstru
it ꝛ elationē ꝯprimit: ꝛ emulationē expellit: ꝛ ma
trē bonorū vniuersoꝝ amorē iducit: ꝛ inequalita
tē humanarū causarū exterminat: ꝛ multa mon
strat regi ad pauperē honoris coequalitatē. Cipa
n⁹ v̄o i li°. de orōne dn̄ica ait: nō dicim⁹ pr̄ me⁹: s̄ȝ
pr̄ nr̄: qa pacis ꝛ vnitatis magister noluit sigilati
ꝛ particulari pcē fieri: vt quis pro se pcetur pu/
blica eni est nobis ꝛ cōis orō: ꝛ qn̄ oram⁹ nō pro
vno tantū: sed pro pplo toto oram⁹: qa tot⁹ ppls
vnū sum⁹: sic eni vnū orare pro oīb⁹ voluit: qūo
in vno oēs ipse portauit: ꝛ Chriso. sup Matth.
dicit. Pro se orare necessitas cogit: p altero autē
charitas frānitatis hortat̃. Dulcior aūt est an̄ deuȝ
orō: nō quā necessitas transmittit sed quā chari/
tas frānitatis comēdat. Aug. āt in li°. de v̄bis dn̄i i/
qt. Prim⁹ s̄mo quāre grē. Faciē tuam nō aude
bas ad celū leuare: ꝛ subito accepisti grāȝ xp̄i. Ex
malo s̄uo fact⁹ es fili⁹. Iō psume nō de tua opa/
tione: s̄ȝ de xp̄i grā. Nō ergo hic arrogātia ēst s̄ȝ fi
des pdicare qđ acceperis nō ē supbia s̄ȝ deuotio.
Ergo attolle oculos ad pr̄ez: qui te p lauacrū ge
nuit: qui te per filiū redemit: pr̄em dicas quasi fi

lius Sed noli aliqd specialiter vedicare. Solius christi specialis est pater nobis: est pater oib⁹ in comuni: qa illū solū genuit: nos aūt creauit. Et ideo fm Matth. dicit pr noster: hec ille. Ugo vo cardinalis super Mattheū ait. Inducitur autē vnusqsqz orans: ut nō solum sibi: sed oibus oret ut charitas: et vnitas eccl'ie designetur: in qua nihil propriū ee debet. Sed oia communia: ut in primitiua eccl'ia: sicut legit: Act. 4°. vbi dicit. Multitudinis credētiū erat cor vnum: et aia vna: nec quisq̄ eoꝝ que possidebat aliqd suū esse dicebat sed erāt illis oia coia: dicit ergo nr: nō me⁹: vt oñdat q nō vni⁹ sed multorum pr est: pr⁹ eni erat pr vni⁹. s. xpi. s. per naturā. Sed ex tpe factus est pr multorū per grām. Itē per hoc nos inuitat ad humilitatē vt nemo applaudat sibi de nobilitate generis. Uñ dixit Matthei. 23°. Oēs vos frēs estis: et vn⁹ est pr vr q est in celis. Itē per hoc nos īuitat ad orādū pro inuicē: vt ex amore frāternitatis vn⁹ oret pro alio q̄si pro seipso oret. Jacobi vlt°. Orate pro inuicē vt saluemini. Itē per hoc innu[illegible] q oro quāto est cōior: tāto est deo acceptior. Et ideo Matthei. 5°. pcepit eā extēdi vsqz ad inimicos di. Orate pro psequentib⁹ et calūniātib⁹ vos Itē per hoc inuit q debem⁹ fuire inuicē: iuxta illud p°. ad Thi. 6°. Qui fideles hñt dños nō ꝯdēnēt eos: sed magis seruiāt illis qa frēs sūt. Itē per hoc innuit dñs se esse frēm nrm. Aliogn nō vere dixisset: pr nr. Et in hoc subleuauit ac cōfortauit spē nrām: qui tāte sumus nobilitatis: q sum⁹ fratres filij dei. Uñ ipse potest nobis dicere illō Ge. 45°. Ego sū fr vr. Eapp dixit Matthei vl°. Ite anūciate frib⁹ meis: vt eāt in galileā. Ibi me videbūt: et Joānis 20. ait Magdalene. Uade ad fratres meos et dic eis. Ascēdo ad prem meū et prez vrm. Et ad hebre 2°. ait aplus. Qui scificat et q sanctificat ex vno oēs: pp quā causaz nō ꝯfundi tur vocare eos fres. di. Nūciabo nomē tuū frib⁹ meis. O igit dignitas excellētissima hoīum: q dei fres et filij nūcupant. O verbū suauissimū. O allocutio iocūdissima. O oro dulcissima: dicere deo pr nr. Pater eni et fili⁹ noia sunt pietatis: officiorū vocabula: vincula nature: fm Hiero. in li°. de honorādis parētibus. Nec vllū nomē est pri dulci⁹ q̄ nomē filij. l. liberoꝝ. ff. de verb. sig. Et iō hec oratio qua vocamus deū patrē nostrū. Et ꝯseqn ter nos eius filios: est ei gratissima: et sue beniuolētie nobis attractiua. Tu igit pater nr: cū oibus nobis prodesse volueris: singulos put potes iuua Et singulos releua: q et singuloꝝ onus ac solicitudinē portas. c°. clemēs. 8ᵃ. q pᵃ. Tu enim pr [illegible] luminū: a quo omne datū optimū: et omnē donū

pfectū descēdit. Jacobi p°. et c°. quā pio. pᵃ. q. 2ᵃ. et p glosaz. in. l. ij. ff. de legi. Tu es es pr noster: nō solū creatiōe: ut habet in. c°. qui abstulit. 12ᵃ. q. 2ᵃ et in. c°. oibus. 24ᵃ q. 1ᵃ. Sed etiā gubernatione et protectione. Pater eniz dicit rector: et gubernator: ut in auten. de armis. §. hec autez obseruare. Ibi patruz: id est rectoꝝ. Pater quoqz dicit defensor et curator. C. de debitoribus ciui. l. ij. libro 12°. Et ideo mōstra te esse patrez: natos reges tuos: atqz tibi semp esse fac deuotos. O igit pater noster: ama filios tuos. Filius eniz dicit a philos grece: qd est amor latine: ut notat insti. qui dari tuto. po. §. vltimo. Et pater amat summope filios suos. l. isti quidē. ff. qd metus cau. Et nullus affectus vincit paternū. l. fi. C. de cura. furio. Est autē notādum q multis ex causis meretur fili⁹ priuari hereditate paterna: que ponunt in. §. causas. in auten. ut cū de appel. cogno. et per glosam in. c°. quitauallis. de iureiurādo. Sed ut breuitati studeamus: oēs illas ad quinqz reducem⁹: scilicet iracūdiam: maliciaz: cōcupiscētiam: auariciam: et stulticiaz. Prima igit causa: quare potest fili⁹ priuari hereditate paterna: est iracundia ex qua duob⁹ modis offendi potest reuerētia paterna. Primo manuū iniectione. Ut quādo filius in patrez manus iniecit violētas nocēdi causa [illegible] iracūdia et malo animo: qd est peccatū mortalissimū: contra dei preceptū: cōtra legem nature: cōtra legem gratie: cōtra pietatez: cōtra rationem. Unde talis maledictus filius vltra penas quas sibi deus preparauit: iustissime meretur hereditate priuari in punitionem tanti criminis: et ingratitudinis: etiam fm leges humanas. Secūdo oris exprobratione. Ut cum filius blasphemat patrez: vel ei notabiliter cōuiciatur: et detrahit. Ut appellādo ipsum proditorem: furez: et huiusmodi. Pro quo crimine et supradicto: merito statuerunt leges ciuiles ipsum filiuz: posse priuari hereditate paterna. ut in. l. vnica. C. de ingra. libero. O igitur filij dei: qui expectatis cum christo hereditatem supernam possidere: videte an aliquis vestrum sit his criminibus inuolutus: quia nunq̄ eam habebit: sed in eternum illa priuatus erit. Primi itaqz filij qui ingrati de receptis beneficijs cōtra reuerentiā patris celestis peccant ex iracundia: sunt illi qui manus violētas inijciūt: et consequenter priuantur hereditate [illegible] paradisi. Et hac ratione priuati sunt iudei: q in christum violentas manus iniecerunt. De quibus verificata est parobola ipsius saluatoris nostri: Math. 21°. De colonis vinee: qui postq̄ occiderunt seruos patrisfamilias: similiter occi-

derunt eius filium dicentes. Hic est heres. Veni te occidamus eu: et habebimus hereditatem ei⁹ Et ideo sequitur sententia contra eos. Auferetur a vobis regnum dei etc. Hoc etiam modo christiani manus iniciunt in christum: quando percutiunt proximum eius: qd ratione et auctoritate probatur. Ratione sic. Si percutis mẽbrum clamat caput. Ecclesia autem est totum corpus: ad Romanos. 12°. Multi vnum corpus sumus in christo: singuli autem alter alterius mẽbra. Caput vo huius corporis est christus ad Ephesi. p°. Ipsuz dedit caput super omnẽ ecclesiam: que est corpus eius. Quando igit percutis vnũ christianum clamat christus: ac si esset ipse pcussus. Item sic. Qui pcutit imaginez christi videt christum percutere. Sicut enim reuerentia exhibita imagini exhibet illi: cuius est imago: fm Damascenum li°. 4°. et Alerã. de ales in. 3ª. parte summe in tractatu de preceptis decalogi: super primo precepto: et Ricar. ac sanctũ Bona. in. 3°. di. 9ª. et beatuz Tho. in. 3ª. parte summe. q. 25ª. ar. 3°. Sic etiaz iniuria facta imagini: intelligitur esse facta illi cuius est imago: qz contrarioz eadem est disciplina. 8ª. q. p ª. c°. sciẽdum. et l. i. ff. de his q sunt sui vel alie iur. et insti. eodem. in prin. Homo autem est imago dei. Geñ. p°. Ergo ipsum percutiens videtur deum pcutere. Et quãtuz in se est ferire. Et consequẽter priuari meretur eius hereditate. Tales autem percutiẽtes sunt similes militibus pilati: qui genuflectebant coram christo: et postea eum percutiebãt: ut habetur Marci. 15° Et hoc maxime habet locuz quando quis percutit clericos: aut religiosos: qui dicuntur patres laicorum: et appellantur christi. Dicente deo per psalmistam. Nolite tangere christos meos etc. Unde Greg. 96ª. di. c°. Quis dubitat. ait. Quis dubitat sacerdotes christi regum: et principum omniũqz fidelium patres et magistros censeri? Nõne miserabilis insanie esse cognoscitur: si filius patrem: si discipulus magistrum sibi conatur subiugare: et iniquis obligationibus illuz sue potestati subijcere: a quo credit non solum in terra: sed etiam in celis se posse ligari: et solui? Et ideo ecclesia taliuz percussores merito punit anathemate. 17ª. q 4ª. c°. Si quis suadente diabolo. Supradicta quoqz veritas probatur auctoritate: nam Actuũ. 9°. inquit christus Paulo. Saule saule quid me persequeris? Ubi confitetur se in suis fidelibus membris pati. et Matthei. 25°. dicit. Quod vni ex minimis meis fecistis: mihi fecistis. Secũdi sunt illi qui exprobrãt et blasphemant patrem suum deum: quod peccatum nunc quasi vbiqz regnat impune. Deus tamen cõqueritur de rectoribus: qui contra blasphemas non insurgunt Esa. 52°. di. Dominatores populi mei inique agunt: et nomen meum tota die blasphematur. Propter hoc sciet populus meus nomẽ meum in illa die: quia ego ipse qui loquebar: scilicet cõminando: ecce adsum. s. puniendo. Tales igitur digni sunt priuari hereditate. p°. ad Cori. 6°. Neqz maledici regnũ dei possidebunt. Scđa causa propter quam meret filius perdere hereditatem paternaz est inuidia: vel malicia. Et hoc peccatum potest cõmitti duobus modis: scilz accusando: et infamando. Si enim filius patrem suum accusauerit: et de aliquo crimine inculpauerit: eum ducens ad iudicium: exheredari meretur. Quod intellige nisi forte ipse pater in principem: vel in rempublicam deliquisset: fm glosaz in. c°. quintauallis. de iureiu. Nam tunc licitum esset filio etiam occidere patrem contra rempublicam iniuste agẽtem: ut dicit Tulius in. 2°. de officijs: et probatur per legem. minime. ff. de reli. et sum. fu. Itez si filius vite patris insidiatus fuerit: idest ei parauerit insidias ad mortem. Uel venenum ei dederit meretur priuari eius hereditate. Et his duabus causis multi perdunt hereditatem dei. Et primo detractores et infamatores proximoruz. Nam tales infamant christum per rationem predictam. Et sunt peiores furibus et latronibus. c°. ex merito. 6ª. q. prima. Fures enim solum rapiunt bona temporalia. Ipsi vo famaz proximi que preciosior est cunctis opibus: Prouer. 22°. Et tales sunt proprie filij diaboli imitantes patrem suum de quo Apoca. 12°. dicit. Proiectus est in terram accusator fratrum nostroꝝ: qui appellatur diabolus. Et ideo isti possidebunt hereditatem patris sui demonis: scilicet infernuz Tales etiam filij sunt illi: qui odio habent proximos suos: quia sic exhibent venenum christo: qui propter odium iudeorũ fuit occisus. Et ideo pᶜ. Ioãnis. 3°. dicitur. Qui odit fratrem suuz homicida est. Ille enim qui odit proximum suuz: quãtuz in se est: veneno odij christum occidit. ad Hebreos. 6°. Rursus crucifigentes christum in semetipsis. Tertia causa est concupiscentia: et hec etiã est duplex. s. thori maculatõ: et filie fornicatio Si igit filius tante temeritatis fuerit et libidinis ut ad vxorẽ: vel etiam concubinam pr̃is ingredi psumat: in penaz criminis priuat hereditate eius: qd peccatũ valde displicet deo: qui inqt Leui. 18° Turpitudinẽ vxoris pr̃is tui: nõ discoopies. Turpitudo eni pr̃is tui est. Et idẽ dicit de turpitudine concubine. Et hoc patuit in vltione absalon: q quũ

ad concubinas patris sui David igressus est: vt habetur secudi. Re.16°. Diuino iudicio p capillos suspensus interijt secudi Re.18°. Jtē si filia ante annos. 25. fornicat: meret priuari hereditate paterna dicto. §. causas τ ibi glo. in aut. vt cū de ap/pel. co. col. 8ª. Secus autē si post vigesimū quintū annū: quia tunc imputat negligentie pris vel parentū si eā nō maritāt. Tūc eni si fornicat: quāuis peccet mortaliter: tū nō infligit ei hec pena: moraliter aūt dico q multi sunt quis his causis meretur perdere hereditatē dei pris. Et isti sunt corruptores religiosarū: τ ille mulieres que cū religiosis peccant. Qua igit frōte apparebit coram xpo ille qui religiosā aliquā ei⁹ spōsā per spiritualē cōiūctionē τ fidē: per sacrilegiū corrupit τ violauit: τ aliquā ei sacratā ūginē maculauit? Qua frōte apparebit corā xpo ille religiosus qui promissam τ voto dedicatam xpo castitatē nō seruauit? Profecto isti filij τ filie fornicatores ipso iure sunt priuati hereditate supna. pᶜ. ad Corin. 6°. Neqꝫ fornicarij regnum dei possidebunt. et ad Gala. 5°. Manifesta sunt opera carnis que sūt fornicatio: immūdicia: ipudicitia τc. et concludit. Qui talia agūt regnū dei nō consequent. et ad Hebreos. 13°. Fornicatores τ adulteros iudicabit de⁹. Et hoc est cōtra illos qui dicūt fornicationē simplicē nō esse peccatū: cōtra quos est tex. in c°. meretrices. 32ª. q. 4ª. τ. q. 5ª. c°. nō mechaberis: τ cōfutat eos Tho. 2ª. 2ᵉ. q. 154ª. ar°. p°. τ 2°. Quarta causa est auaricia. Et hoc peccatū potest cōmitti multipliciter. Nā si fili⁹ phibet prēm testari ab ei⁹ hereditate repellendus est. l. ij. C. si quis ali. testa. phi. Jtē si testatoris mādata non seruat. Nā testamēti comodū meret perdere qui ei⁹ mandata noluit obseruare: vt ait Aug. in li°. de verbis dñi: τ ponit in caplo. siluester. xjª. q. pª. in caplo si heredes de testa. τ in. l. vltima in fi. C. de fideicom. Et iste fili⁹ phibens prēm testari vel nō implens ei⁹ testamentū tenet ad restitutionē oib⁹ ex hoc damnificatis. Jtē si fili⁹ prēm in captiuitate positū neglexerit redimere: vel positū in carcere noluerit in sua fideiussione suscipere: vel ifirmo pri aut indigenti nō subuenerit: vel si parētibus furiosis debitā curā nō exhibuerit: his casibus oibus qui videnť ex auaricia procedere: potest filius priuari hereditate paterna fm iura superius allegata. Et hoc nō solū dicit de filijs: sed etiā de quibuscunqꝫ alijs qbus cōpeteret hereditas: qui priuari possūt si in predictis deliquerint: τ facit ad hoc tex. i l. 3ª. ff. d his qb⁹ vt idi. Ubi patet q ille pōt priuari hereditate qui heres institutus per negligentiā vel culpā suā id egit vt testatrix moreret: τ ibi dicit glosa. medicū nō adhibēdo. τ huiusmodi. His etiam causis multi priuantur hereditate celestis patrie. s. auari: vsurarij: τ raptores qui faciunt contra preceptum patris celestis Exodi. 20. s. non furtum facies. τc. Unde ait apostolus ad Ephesios. 5°. Omnis auarus non habet hereditatem in regno christi τ dei. Fit quoqꝫ diuino iudicio etiam in hac vita. Ut sicut ipsi prohibuerunt patrem suum testari: ita filij eorum eos postea testari prohibeant Et sicut non seruauerunt patris sui testamentū ita etiam filij eorum non seruent suum testamētum. Et sicut male tractauerunt patres suos ac eos in magna miseria dimiserunt: ita filij eorum eos male tractent τ in miseria mori permittant per illam christi regulam. Qua mensura mensi fueritis remetietur τ vobis. Matthei. 7°. τ Luce 6°. τ apostolus ait. Quecunqꝫ seminauerit homo hec τ metet. ad Galatas. 6°. Alij etiam sunt qui priuantur hereditate supna. s. qui pauperibus negligunt subuenire. Jn quorum persona christus pater noster patitur in frigore in carcere: in nuditate: in fame τ siti: τ in ifirmitate: vnde Matthei. 25°. Dicet illis in iudicio vniuersali. Jte maledicti in ignem eternum. Esuriui eniꝫ τ non dedistis mihi manducare τc. Et ideo Jacobi. 2°. dicitur Judiciuꝫ sine misericordia fiet ei qui non fecerit misericordiam: hac etiam hereditate priuantur partiales τ in discordia viuentes cum proximo: quia testamentum pacis domini sui nolunt obseruare: vt ait Augustinus in libro de verbis domini. Jpse enim saluator transiens ex hoc mundo ad patrem dixit fidelibus suis Joannis. 14°. Pacem meam do vobis: pacem relinquo vobis τ sic fecit tradari testamentū solemne per suum notarium Joannem euangelistam. Qui ergo paceꝫ cum proximo habere noluerit: cum patre celeste regnare τ gaudere non poterit. Et ideo Augustinus vbi supra ait. Pacem qui habet teneat: τ qui nō habet regrat qa q in ea inuentus non fuerit exheredabitur a patre abijcietur a filio: τ a spiritu efficietur alienus. Quinta causa quare filius exheredari meretur est stulticia: que etiam ostenditur in duobus. s. in infami conuersatione: τ in incauta presumptione. Si igitur filius efficitur maleficus vt vulgo dicitur strionus: vel cum similibus conuersatur vel fit hereticus: aut cum hereticis conuersatur: potest priuari hereditate. Bona enim hereticorū ipso iure confiscantur c°. cum secundū. de here. li°. 6°. Jteꝫ si psumpserit crimen lese maiestatis committere. l. quisquis. C. ad legeꝫ iu. maie. τ. 6ª

q.p^a^.sig9.His etiā causis priuātur multi heredi tate celesti. Nā malefici incantatores diuini: et ipsis fidem dantes peccant mortaliter. Et similiter oēs heretici sunt excomunicati excomunicatione papali vt patet in processu curie et hic solus est casus quo papa excomunicari potest.24^a^.q.p^a^.c^o^.p^o^. et.2°. et de here.c^o^.ad abolendā. et c^o^.excōicam^9^.el.p^o^.et.2°.similit ō illis q ṗsumūt aliqd idignū.ō. sacramēta dei: vt abutētes corpe xpi vl oleo scō aut aq̄ bn̄dicta:qḋ est crimen lese maiestatꝫ diuine. Itē oēs q facere: ṗsumūt ɔtra sacra vota deo dicata. Naꝫ oēs tales oi iure merito ac iustissime priuantur paterna et celesti hereditate nec amplius noīari possūt filij dei sed diaboli: et sic decedētes erūt in eternū maledicti. Sed iā ad expositionē oṙonis dn̄ice reuertamur qui de dei filiatione tantope gratulamur. Postq̄ aūt saluator nr̄ docuit nos dicere deo pr̄ nr̄ ɔtinus addidit: qui es in celis: qḋ ƒm Alex. de ales in.4^a^.ɔte sūme.q.37^a^.mēbro.4°. dicitur multis de causis. Prima est illa quā ponit Ugo de scō victore in libro de sacramentis dicens. In celis deus maxime hītare dr̄ cū tn̄ vbiqꝫ sit qa p celos ītelligunt angeli et hoīes iusti ī qb^9^ maxime hītat de^9^ sicut scriptū ē. Aīa iusti sedes ē sapiētie: qḋ hētur sapientie.9°. Aug. quoqꝫ in li^o^. ō oratiōe dn̄ica exponit dicens. In celis: idest in sanctis et iustis. Non enim spacio locoꝝ cōtinetur deus. Quemadmoduꝫ ī enim terra appellatus est peccator cum ei dictum est. Terra es et in terram reuerteris Genesis.3°. Sic iustus celum e contrario dici potest. Iustis.n.dicitur templum dei sanctum est quod estis vos p^o^. ad Corinthi.3°. Et accommodatissima ista locutio est. Ut spūaliter tantuꝫ ītercsse videaƭ inter iustos et peccatores quantū inter celum et terram: et Ambrosius in.3°. de sacramentis dicit. Habes quod super celos celoruꝫ dn̄s sit quasi nō ī celis vt angeli. Sꝫ in illis de q bus dictum est. Celi enarrant gloriam dei sanctus vero Bonauentura in expositiōe orationis dominice similiter exponit. In celis: idest in angelis vel scīs qui dicuntur celi q̄drupliciter.s. vite sublimitate ad Philippen.3°. Nostra autem conuersatio in celis est. Item bonorum operuꝫ claritate ad Philippenses.2°. Inter quos lucetis sicut luminaria in mundo: verbum vite continentes et Matthei.5°. vos estis lux mundi. Sic luceat lux vestra coram hominib^9^ etc. Itē ɔpositi firmitate ps^o^.32°. Uerbo dn̄i celi firmati sūt etc. Itē deo in eis qescēte per grāꝫ q ait Esa.66° Celuꝫ mihi sedes est et psalmista ait. Dn̄s ī celo parauit sedē suā: et Ambro in.3°. de sacramētis ī qt. Celū ē vbi culpa cessauit. Celū ē vbi nulla morꝫ est vuln^9^. Alex. autē de ales aliaꝫ causā vbi supra assignat dicēs. Deus dr̄ eē in celis ut ostēdaƭ imēsitas diuine potēcie que existēs ī celis generat nos filios [illegible] adoptionē ī trīs cui^9^ ɔtrarium mali sēserūt ƒm qḋ legiƭ Job 22°. vbi dixerunt Quid nouit dn̄s: Et quasi per caliginēꝫ iudicat. Nubes latibulum eius nec nostra considerat: et circa cardines celi perambulat. Item alia est ratio: vt sic orans a terra abducatur: et in celis quantum ad celibem conuersationem affigatur Unde Chrisostom^9^ in omelia super Mattheuꝫ ait. In celis autem dicit non illic deum concludens: sed a terra abducens orantem: et in excelsis affigens regionibus et superioribus cōuersationib^9^: hec ille. Qui etiā ait. Addidit autē qui es in celis vt sciam^9^ nos hēre pr̄eꝫ celestē: et erubescant se terrenis rebus substernere: q pr̄eꝫ hn̄t in celis. Tixophilus autem exponit dicens. Nō autem dicit: qui es in celis: tanq̄ ibi circunscribatur: sed ut ad celos erigat auditorem: et abstrahat a terrenis Alexāder vero de ales aliam causam assignat dicens. Per hoc significatur q̄ celestia simpliciter petenda sunt: vnde Ugo ait. Si dixisset qui vbiqꝫ es: verum dixisset. Sed ne inepta [illegible] inania queritando mente vagemur dixit: qui es in celis: ut mente radicata que sunt vtilia queramus. In collationibus autem patruꝫ dicitur. Hoc dixit vt ad illam regionem in qua patrem nostrum cōmorari fatemur: summo desiderio properemus. Ugo vero cardinalis super Lucam ait. Quod lucas non posuit illa verba qui es in celis: ut innuat deum esse vbiqꝫ per potentiam: presentiam: et essentiam. Mattheus vero addidit: propter septeꝫ causas. Primo ut oremus in spiritu sancto et mundo: quale est celum Joannis quarto. Deus spiritus est: et eos qui adorant eum oportet adorare in spū et veritate. Secundo ut celestia petamus non terrena Joānis.16°. Asqꝫ modo non petistis quicq̄ꝫ in nomine meo: petite ut gaudium vestruꝫ sit plenum. Tertio ut ad celi habitaculuꝫ tēdamus dicētes deo Cañ.p^o^. Trahe me post te etc. Quarto vt in altissimo ɔfidamus: cui assistūt angeli dicēte psalmista. Qui ɔfidūt in dn̄o: sicut mons sion: nō cōmouebiƭ in eternum: qui habitat in hierusalē. Quinto ut sanctuꝫ imitemur Leui.20. Sācti estote: q: ego sanctus sum. Sexto ut ostendaƭ q̄ potēs est dare qḋ petitur: quasi pater existēs in celario pleno et refert: omnium bonorum affluentia. Unde cuꝫ dicimus: qui es in celis: idem est ac si diceremus: da nobis qḋ petimus: quia po-

tes. Es enim in celario tuo: vbi omne bonum affluit et redundat. p^a ad Thimo.6°. Beatus et solus potens rex regum: et dominus dominantium: qui solus habet immortalitatē &c. et ad Romanos.10. Idem deus omnium diues: in omnes qui inuocant illum. Unde sponsa congratulans ait Can.p°. Introduxit me rex in celaria sua. Exultabimus et letabimur in te. Septima ut ostenderet qualis locus nobis preparatur: et vbi de quo ipse saluator ait Joannis.14°. Uado parare vobis locum. et Joannis.17°. Quos dedisti mihi: volo ut vbi ego sum: et illi sint mecum: hec ille. Nicolaus autem de lira super Mattheum dicit. Quod ideo dicitur: qui es in celis: quia licet sit in oibus per essentiam: presentiam: et potentiam: et speciali modo in iustis per gratiam: tamen specialissime excellētia eius relucet in beatis per gloriam.

BB

Quo ad tertium principale de dominice orationis continentia oportet declarare particulariter omnes petitiōes in ea contentas. Quarum prima est: sanctificetur nomē tuum: quod exponit Nicolaus de lira vbi supra dicens. Nō petimus quod aliqua sanctitas ei accrescat: quia hoc est ipossibile: sed ut sanctitas que ei eternaliter inest reluceat amplius in creaturis. Et p°. et principaliter queratur in operibus humanis: secundum quod dicit apostolus. p^a ad Corinthios.10. Omnia in gloriam dei facite. Augu. vero dicit vbi supra. Ita dicitur deus sanctificari: sicut glificari et magnificari: et Ambrosius in.5°. de sacra. ait. Nomen eius sanctificari in nobis est eius sanctificationem ad nos puenire. et glosa Aug. sup Mattheum dicit Nomen patris petimus sctificari: nō ut ipse sanctior sit. Sed ut in nobis operetur augmentū sue sanctificationis. Et ut qui in baptismo sāctificati sumus: in eo quod e[illegible] cepimus perseuerem⁹: et iterū ait. Hic spūm sapientie oramus: ne a scitate nominis in aliquo discrepemus: sed patris nomen in filijs: vita et moribus oñdamus: et rursum inquit sanctificetur: idest ita ut est: sanctū habeatur hoibus: et ita inotescat illis: ut dies ut nō puteтur aliquid sancti⁹: et iterum ad probā scribit dicēs. Cum dicim⁹ sanctificetur nomē tuum admonemur desiderare: ut nomē eius quod sanctum est: apud hoies semper sanctū habeatur. Titus aūt expositor sup lucam ait. Sanctificetur nomen tuū: idest nota sit tua sanctitas mūdo: et laudet te deceni. Rectos enim decet collaudatio. Jussit igitur orare pro emēdatione mūdi totius: hec ille. Chrisostomus vero in omelia exponit. Sanctificetur: idest per nram vitā glificetur quasi dicat. Ita fac nos viuere: ut per nos vniuersa te glificeēt. Digna est enim deuz deprecātis oratio nihil petere ante pris gliam. Sed oia eius laudi postponere. et Greg. nisenus pdicta cōfirmās addit. Quis enim est adeo bestialis: qui vidēs i credentib⁹ vitam puram: nō glificet nomen inuocatū in tali vita? Chriso. etiam dicit. Sicut cum quis celi pulchritudinem aspicit: dicit gloria tibi dñe: sic etiam cū aspicit alicuius virtutē: quia hoie virtus multo magis quam celum glificat deum. Et iterum ait. Sāctificamus deum in nobis qn sciētes eum sanctū: eum timemus: et solicite vigilamus ne forte violemus scitatem nois eius in nobis per mala opera. Possumus etiam exponere scificetur: idest sanctus pdicetur: et manifestetur cūctis gentib⁹ sicut fecit ipse dñs qui ait Joānis.17°. Pater manifestaui nomen tuū hoibus. Scda autem petitio est. Adueniat regnum tuū: pro cuius intelligētia dicit Alexā. de ales in.4^a. parte sūme. q.37^a. mēbro.4°. Quod regnum dei multipliciter accipitur. Primo pro ecclia militante: quia regitur: iuxta illud Matth.5°. Qui soluerit vnum de mādatis istis minimis et docuerit sic hoies: minimus vocabitur in regno celorum: et Matth.13°. Mittet fili⁹ hois angelos suos: et colligēt de regno eius oia scādala Secundo accipitur pro ecclesia triūphante: quia regnat Matth.8°. Uenient et recūbent cum abrahā isaac et iacob in regno celorum. et Matth.26°. Nō bibam de hoc genimine vitis donec bibā illud in regno patris mei. Tertio pro gratia dei Luce.17°. Regnum dei intra vos est. Item pro glia speciei Matth.25°. Percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mūdi. Quarto pro intellectu scripture: Matth.19°. Auferetur a vobis regnum dei: et dabitur gēti facienti fruct⁹ eius. Quinto pro loco patrie Matth.13°. Fulgebūt iusti sicut sol in regno patris mei. Sexto ipse christus dicitur regnum dei Luce.xj°. Si in digito dei eijcio demonia: profecto puenit in vos regnum dei. et.17°.c°. eiusdem euāgelij iterum ait. Regnum dei intra vos est: quod exponitur non tantum pro gratia diuina: sed etiam pro xpo. De quolibet aūt istorum regnorum pōt exponi quod dicit. Primo enim de ecclia militāte exponit Alex. vbi supra di. In hac petitiōe petitur vt veniat regnū ecclie militantis ad regnum triumphantis vt fiat triumphās. Unde nō petitur vt regnū ecclie veniat: sed ut adueniat. Possumus etiā exponere sic. Adueniat regnū tuum idest visita: defende: et dilata ecclesiam militantē: vt amotis persecutionibus tyrannorum: hereticorum: et malorum christianorum in tranquilitate et pace seruiendo tibi in nobis cum gloria regnes. De quo regno exponi potest illud quod ait apostolus ad romanos.14°. Non est

regnum dei:idest ecclia:esca vel potus: sed insti/tia: et pax et gaudium in spiritu sancto. De regno autē triūphātis ecclesie exponit glosa sup Mat/theum dicēs. Regnuz dei semper est: sed rogatur ut adueniat: idest ut manifestet hoibus. De gra/tia autem exponit nicolaus de lira: vbi. s. di. Bñ dicit adueniat: qr nō possumus ad deum venire per gliā: nisi ipse prio veniat ad nos per grāz. Un de Aug. super Joānez ait. Ille enim venit quem gra dei puenit: et Joānis. 6°. ait saluator. Nemo pōt venire ad me: nisi pater meus traxerit euz. s. per grām. Quando ergo aīa habet grām spirit⁹ sancti: et bonā pscīam: tūc habet regnum dei glo/riosum: qr glia nra hec est: testimonium cōsciētie nostre. 2ᶜ. ad Cor. p°. Et ideo Gre. nisenus expo/nit. Adueniat regnuz tuum: idest veniat sup nos spūs sanctus tuus: et purificet nos: et Aug. in li°. de verbis dñi dicit. Tunc eniz venit in nos regnū dei: quādo eius sumus grām cōsecuti. Et in col/lationibus patrū dicit. Nouit sanct⁹ testimonio cō scientie sue: cum apparuerit regnum dei eius se futurum esse psortem: et Hieronymus ait. At tendendum est qz grādis audacie sit et pure cō/scientie: postulare regnum dei: et iudiciū nō time re. De glia aūt speciei exponit Alexā. vbi. s. di. Re gnum tuum adueniat: idest regnuz quo tu mo/do regnas in nobis per fidem pueniat ad regnū quo in nobis regnabis per speciē: idest regnum fi dei ad regnū transeat speciei: qm hec est vita eter na: ut cognoscāt et c. Joānis. 17°. De intellectu au tez scripture exponit idem Alex. ibidez di. Adue/niat regnū tuum: idest intellectus sacre scripture quo videmus modo trāseat ad intellectū quo vi debimus in te: qui es liber vite. p°. ad Cor. 13°. Uidemus nūc per speculum in enigmate. s. sacre scripture: tūc autem facie ad faciē. Et glo. super Matheū sup illa verba. Adueniat regnum tuū dicit. Hic spūs intelligentie petit quo mūdatur cor: ut deus videat. De loco aūt patrie etiā sic ex/poni pōt. Adueniat regnum tuuz: idest fac ut ge nus humanū veniat ad regnum tuū: idest ad ce luz ut illius sedes ruinosas restauret: iuxta illud ps. 109. Judicabit in nationibus implebit rui/nas. De xpo etiam exponit fm Cyprianum vbi supra: qui ait. Pōt etiam et ipse christus esse re/gnuz dei: quem venire quotidie cupimus cuius aduent⁹ ut cito nobis repñtet optamus: nā cuz ipse sit resurrectio: qr in ipso resurgimus: sic et re/gnum dei pōt intelligi: qr in illo regnaturi sum⁹. Bene aūt regnuz dei petimus: idest celeste: qr est et terrestre regnuz. Sed qui renūciauit: iam secu lo maior est etiam honoribus eius et regno. Et iō qui se deo et christo dedicat non terrena: sed cele stia regna desiderat: hec ille: et Cirillus ait. Qui hoc dicūt vident optare rursum refulgētē in mū do oium saluatorem. Mādauit aūt in oōne pe tere illud tēpus vere terribile: ut sciāt qz viuere de cet eos nō lenter vel remisse: ut illud tps nō paret illis flāmam et vindictā. Sed magis honeste fm volūtatem ipsius: ut eis tempus illud nectat co/ronas. Origenes aūt exponit. Adueniat regnuz tuū: ut. s. euacuet principatus: et potestas: et virt⁹ et regnum mūdi: quin etiam peccatū: qd regnat in mortalibus nris corpibus. Aug. etiam de ser/mone dñi i mōte ait. Hoc nō ita dictū est quasi deus nūc non regnet etiam in terra: semperqz in ea regnauerit. Adueniat ergo accipiēdū est: ut ma nifestet hoibus. Nulli autem licebit ignorare re gnū dei: cū vnigenitus eius nō solū intelligibilr sed etiam visibilr venerit iudicare viuos et mor/tuos. Tūc aūt esse futurum diem iudicij dñs do/cet: cum euāgelium predicatū fuerit in oibus gē tib⁹: que res ptinet ad scificationem nois dei. Uel gnāliter pro totius mundi: petit regno ut diabo/lus: in mūdo regnare desistat: vel ut in vnoquoqz regnet deus: et nō regnet peccatum in mortali ho minuz corpore: hec ille. Qui etiā ad probam ait. Per hoc desideriū nostrū ad illud regnū excita/mus: ut nobis veniat atqz in eo regnem⁹. Et idē in li°. de pseuerātia dicit. Cum petit adueniat re gnum tuū: qd orant qui iam sancti sunt: nisi utā ea sanctitate: que iā illis data est pseuerent: neqz enim aliter veniet dei regnum: qd his qui pseue/rant: vsqz in finem certū est esse venturum Cy/prianus do vbi supra ingt. Regnuz petimus ad uenire a deo nobis repromissuz: et christi sangui ne acqsituz: ut qui in seculo aū seruiuimus: post modū christo donante regnemus: hec ille. O igit pater celestis adueniat regnuz tuum. Debēt eniz pres thesaurizare filijs. 2ᶜ. ad Cor. 12°. et. 16ᵃ. q. pᵃ c°. pdicator. et extra de censi. c°. cum aplus. Item votū est pris res suas ad filios puenire. l. de emā/cipatis. C. de legi. here. l. scripto. ff. vnde lib. et. l. pe/nul. ff. de bonis lib. et ideo dicit. Si filius ergo he res: ut notat glo. in auten. ut hi qui obli. per. res mi. §. ut autē non demus. et insti. de here. que ab intesta. defe. §. sui autem. et. §. sed sui insti. de here. qua. et dif. Nobis ergo adueniat regnum tuum in illa beata vita de qua Cesarius ait. Beatā vi/tam illā facilius est cōsequi: qz enarrare. Cuius erit possessio sine timore: vsus sine fastidio: refec/tio sine cibo. Sub antiqs ppetuisqz gaudijs sem per noua iocūditas: et sine piculo amittēdi felici/tas. Excita tergo aīa mea: et cogita quātum potes quale et

Quale ⁊ quantū sit illud bonum. Si enim singula bona delectabilia sunt: cogita diligenter ꝙ sit delectabile illud bonum qđ cōtinet iocunditatem oīum bonorum: ⁊ nō qualem [illegible] rebus creatis sumus experti. Sed tāto differenter quanto creator differt a creatura. Cur ergo per multa vagaris homuncio q̄rendo bona aīe ⁊ corporis tui? Ama vnū bonum in q̄ sunt oīa bona ⁊ sufficit. Si delectat te pulchritudo: fulgebūt iusti sicut sol. Si velocitas aut fortitudo aut libertas corporis: erunt similes angelis dei. Si longa ⁊ salubris vita: ibi ibi erit summa eternitas ⁊ eterna sanitas. Si [illegible] cietas: saciabunt̄ cū apparuerit glīa dei. Si ebrietas. Inebriabunt̄ ab vbertate domus dei. Si melodie. Ibi cōcinunt angeloꝝ chori. Si sapientia: seipsam ōndit eis sapiētia dei. Si amicitia: diligūt deum plusꝙ seipsos. Si potestas: oipotētes erūt sue voluntatis: sicut ⁊ dn̄s sue: nā sicut poterit de⁹ que volet p seipsum: ita poterunt beati q̄ volēt. Si honor ⁊ diuitie: supra multa eos constituet dn̄s. Si securitas: certi erūt nullatenus illud bonum defuturū: hec ille.

¶ TErtia petitio ē: fiat volūtas tua ⁊c. Quā exponēs Nicolaus de lira vbi s̄. ait. Q2 illō [illegible] qđ principaliter cōsequimur beatitudinē: est ipletio voluntatis diuine p sanctā operationē: ⁊ frequenter voluntas eius ē nobis īcognita: ⁊ qn̄ cognoscitur adhuc sumus ipotentes ⁊ pigri ad implēdū Ideo tertio petimus. Fiat volūtas tua. i. inspires nobis virtutē ⁊ ppositum ad implendi tuū bene placitū. Addit̄ autē: sicut in celo ⁊ i terra. Beati enim q sunt [illegible] celo: q2 sunt immediate cōiuncti regule diuine: ideo nō possunt deficere nec deuiare a diuina volūtate: ⁊ ppea nos q sumus in via ⁊ nō sumus coniuncti: sic petimus vt diuina grā hoc supleat in nobis: tenēdo voluntatem nr̄am in cōformitate ad suā in opibus nr̄is: sicut ꝯformātur illi qui sunt i celis. Hiro. vero sic exponit di. Oramus hac petitiōe: vt libertas arbitrij nostri societ̄ per gratiā sue volūtati que est sanctificatio nr̄a ⁊ vita eterna: glosa vo Matth. 6°. ait. Hic petit̄ spūs cōsilij per quē voluntas dei ingritur vt a nobis impleat̄: ⁊ alia glosa inqt: Volūtas dei ē pceptorū custodia: ⁊ Ugo quē refert magister sententiaꝝ in p°. di. 45ª. ait. Pro pcepto dei atqꝫ cōsilio pōt accipi volūtas dei: ibi. Fiat voluntas tua ⁊c. Chrisosto. aūt super Matth. dicit: nō ait fiat volūtas tua: in me vel in nobis: sꝫ vbiqꝫ terrarum vt soluat̄ error: ⁊ plantet̄ veritas: ⁊ expellat̄ malicia vniuersa ⁊ reuertat̄ virtus: ⁊ in nullo hꝫ hoc differat iam celū a terra. Si enim hoc fiat: nihil distabunt q̄ iferius sunt ab his q̄ superius: ⁊ si natura differant: angelos alteros terra nobis ostendente: q2 hoīes erūt similes angelis. Aug. vero in 5°. sermone de verbis dn̄i ait. Fiat voluntas tua ⁊c. Hoc est vt sit pax in terra queadmodum est in celo. Idē quoqꝫ Aug. Quadrupliciter exponit p dicta vba: quā expositionē ponit glosa sup Mattheum ⁊ Alexan. de ales vbi s̄. di. Sicut in celo ⁊ in terra. i. sicut in angelis ita ⁊ in hoibus: vel sicut in pfectis ita ⁊ i peccatoribus cōuersis: ⁊ idē Augu. in li°. de dono pseuerantie recitat expositionem Cipriani martyris dicentis. Est ⁊ alius in his verbis sensus vt. s. p infidelibus qui sunt adhuc in terra: terrenum tantum hoiem portantes orare intelligātur fideles qui celesti hoie induti nō immerito celi noīe intelligunt̄: vnde sensus est. Fiat volūtas tua: in īfidelibus sicut in fidelibus: vt nō solum fidelibus augeat̄ fides ⁊ pseueret in eis sed etiam infideles eam recipiāt. Tertio exponit: sicut in celo ⁊c. i. sicut in mente: ita ⁊ in carne: vt sicut i mēte est sermo legis dei: ad Roma. septimo ita fit ⁊ in carne vt nō cōcupiscat aduersus spiritū. Uel sicut in xpo: ita ⁊ in ecclia: ita vt ecclesia sequat̄ viam ⁊ doctrinā xpi: ⁊ eius faciat voluntatem. De qua idem Aug. inqt. Uoluntas xpi est humilitas in cōuersiōe: stabilitas in fide: modestia in verbis. Justitia in factis misericordia in operibus: disciplina in moribus: pax cū fratrib⁹ amare deū toto corde: q2 pr̄ nr̄ est: timere q2 deus est: xpo nihil pponere: q2 nec ipse quicꝙ nobis pposuit: qn̄ se pro nobis ad mortem exposuit. Dicit aūt Aug. in li°. de verbis dn̄i in mōte. Fiat voluntas tua: idest sicut facta est in ipso iesu xpo tanꝙ [illegible] viro qui pr̄is volūtatē impleuit: ita fiat [illegible] terra. i. in ecclesia tāꝙ in femina: q̄ illi desponsata est Celū enim ⁊ terra conuenienter intelligit̄ quasi vir ⁊ femina: qn̄ terra celo fecundante fructifera est. hec ille. Qui ēt ait. In illo beatitudinis regno vita beata perficiet̄ in sanctis sicut nunc in celestibus angelis: ⁊ ideo post illā petitionem. Adueniat regnum tuū: sequit̄. Fiat voluntas tua ⁊c. idest sicut in angelis q sunt in celo voluntas tua [illegible] vt te perfruant̄ nullo errore obnubilante eoꝝ sapiētiam: ⁊ nulla miseria ipediente eoꝝ beatitudinem: itat fiat i sanctis tuis q sunt i terra: ⁊ de terra quātum ad corpus attinet facti sūt: vel fiat voluntas tua: sicut i iustis ita ⁊ i peccatoribus: vt peccatores ad te cōuertant̄: ⁊ faciāt voluntatem tuā. Chriso. vero super Matth. dicit. Uide cōsequentiā optimam. Quia enim cōcupiscere docuit celestia per hoc qđ dictum est. Adueniat regnum tuū: anteꝙ ad celum perueniat̄ ipsam terrā iussit fieri celum per hoc qđ dicit. Fiat voluntas tua: sicut in celo ⁊

in terra. Ciprianus aūt aitatiō petimus vt deus faciat qḋ vult. Sȝ vt nos facere possimus qḋ de/us vult: qḋ vt fiat in nobis opus ē dei volūtate. i. opera eius ⁊ protectiōe: quia nemo suis viribus fortis est: sed dei misericordia tutus ⁊ Chrisosto. addit in omelia. Virtus enī nō est nr̄i studij solū sed superioris gr̄e: ⁊ Aug. in li°. de bono pseuerantie ait. Ex hoc aūt euidēter ondit̄ contra pellagianos: initiū fidei esse donuȝ dei qn̄ pro infidelibus vt habere fidē incipiant sancta orat Ecclia: cum ēt in sanctis iam sit facta dei voluntas: cur vt fiat adhuc petūt nisi vt perseuerent in eo qḋ esse ceperunt. Chriso. ēt super Matthe. dicit. Communiter accipi debet qḋ ait. Sicut in celo ⁊ in terra. i. sanctificet̄ nomē tuū sicut i celo ⁊ in terra. Adueniat regnū tuū: sicut in celo ⁊ in terra: ⁊ fiat voluntas tua sicut i celo ⁊ in terra. Et vide ꝙ caute locutus est: nō dixit pr̄ sanctifica nomē tuū in nobis. Adueniat nomē tuū sup nos: fac voluntatē tuaȝ in nobis: nec iteȝ dixit. Sāctificemus nomē tuuȝ Suscipiam⁹ regnū tuū. Faciam⁹ volūtatē tuā: ne hoc aut dei tātū aut hoīs tātū eē videat̄. Sȝ mediē dixit ⁊ impsonalr: nā sicut hō nō pōt facere bonū nisi habuerit adiutoriū dei. Sic nec de⁹ bonū operat̄ i hoīe nisi hō voluerit: ⁊ iō dicit fiat voluntas tua: q̄si dicat. Presta nobis dn̄e cōuersationē celestē: quatenus q̄cunqȝ tu vis nos ēt velimus: ⁊ Grego. ait. Quoniā vitā humanam post resurrectiōeȝ similem dicit esse venturā vite angelice: cōsequēs ē vitā mundanā ad vitā que postmodū sperat̄ disponi: vt in carne viuentes carnaliter nō viuamus. Per hoc aūt verus medicus aīe soluit morbi naturā: vt quos occupauit infirmitas per hoc qḋ a voluntate diuina recesserant: a morbo denuo liberet copulatio ad voluntatem maiestatis diuine. Quarta petitio est. Panē nostrū supersubstātialē fm̄ Matth. ⁊ fm̄ Lucam quotidianū da nobis hodie. Hiero. ēt exponit supersubstantialē i. precipuū ac peculiarē siue egregium. Chriso. vero exponit supsubstantialem. i. quotidianum: quia. s. super terram nos quotidie de illo sumentes sustentat. Si aūt referat̄ ad panem sacramentalem. Ideo dicit̄ superstantialis quia aīam ⁊ corpus super oēm aliud cibum sustentat fm̄ Alerā. vbi supra vel sic dicit̄ fm̄ Hieronymuȝ: quia sup omnes substantias est ⁊ vniuersas superat creaturas. Unde notandū est fm̄ Alerā. de ales vbi supra: ꝙ quattuor sunt panes nobis necessarij in via: ⁊ vnus in patria. In cuius signum dominus pauit populū sequenteȝ se quinqȝ panibus. Matth. 14°. Primus panis est materialis: siue corporalis qui est ad corporis sustentationeȝ: de quo Gen. 3°. dicitur. In sudore vultus tui ⁊c. ⁊ Matth. 4°. non in solo pane viuit hō. Alius ē spiritualis. s. panis iustitie q est necessari⁹ ad corroborationē de quo. Luce. xj°. dr̄. Accomoda mihi tres panes. Isti enī tres panes significāt triplex robur. s. ad operandū bonuȝ: ad resistendū malo: ⁊ ad pseuerandū in virtutibus. Tertius panis ē doctrinalis: q ē necessarius ad eruditōeȝ vt habet̄ i. c°. iter cetera. de offi. or. ⁊ hoc vt sciat̄ qd eligendū sit: ⁊ qd declinandū: de quo pane dr̄ Eccle. 15°. Cibauit illuȝ dn̄s pane vite ⁊ itellectus: ⁊ iste panis fm̄ Glosaȝ est verbū dei. Quartus ē sacramētalis q est necessarius ad expiatōeȝ: de quo dr̄ ps°. 77°. Panē angeloꝝ manducauit hō: ⁊ Sap. 16°. Panē de celo pstitisti eis: oē delectamētū in se habentē ⁊ oīs saporis suauitatē. Quintus panis est eternalis: q est necessarius ad fruitionē: de quo ipse ait Joannis. 6°. Ego sum panis viuus q de celo descendi Si qs manducauerit ex hoc pane viuet in eternum: ⁊ Luce. 14°. dr̄. Beatus q māducat paneȝ in regno dei. Licet aūt predictis panibus indigeamus ⁊ eos petamus: tn̄ nō dicimus panes in plurali: sȝ panē in singulari pp vnitatem ordinis siue relatiōis: q: panis materialis: spiritualis: doctrinalis ⁊ sacramētalis ordinant̄ ad eternalē: ⁊ hic petuntur ⁊ dantur: vt ille qui est eternalis habeatur. hec Aleran.

Licet aūt ▪ petitiōe panis cōprehēdant̄ oīa vite necessaria fm̄ Aug. ⁊ Chri. sup Matheū: vt etiaȝ exponit Nicolaus de lira vbi s̄. Tn̄ cū magno misterio posita sunt predicta verba vt sex vicia euitemus. Primū est supfluitatis: ⁊ iō dixit: panē vt nō supflua petamus: vn̄ Chriso. super Mattheū ait. Pro pane iussit orationē facere nō pro pecunijs: neqȝ lasciuia: sȝ solum p pane q̄tidiano postulanda: ergo sunt diuinitus necessaria vite: nō ciboꝝ diuersitates ⁊ vina odorifera ⁊ cetera que delectant guttur: onerant auteȝ ventrem: ⁊ mentem perturbant: sed panis qui potest substantiam corporis sustentare ⁊c. ⁊ glosa ▪ per Mattheum dicit. Hi videntur argui q spreto victu ⁊ vestitu communi lautiora sibi pre his cū quibus viuunt alimenta querunt. Secundum vicium est rapacitatis: ⁊ ideo dixit nostrum: non alienum: qḋ quidem est omne illicite acquisitum panis ergo noster siue de iusta hereditate pceptus vel alio iusto titulo: aut de licito labore acquisitus vnde Chriso. super Mattheum ait. Dicit auteȝ nostrum: quia qui de iustitia acquisitum panem māducat suum panem manducat. Qui autem cum peccato alienum: possumus quoqȝ dicere

p dixit nostrum propter alias quinq; causas. Primo pter nostrã humilitatẽ: vnde Alexan. de ales vbi s. inqt. Dicit nrum vt nra ostẽdatur indigẽtia: pter quã indigemus huiusmodi panis refectiõe: vt sic indigentiam nram recordando humilemur. Secũdo pter coicabilitatẽ: vñ Alexã. vbi s addit. Item nrm di ut ostendat q primo indigente nõ debet ab aliquo ut pprium haberi: s; et materialis & spũalis & doctrinalis ac sacramẽtalis panis sibi coicari. Chriso. et vbi s. inqt. Dicit nru; qr oia que nobis deus dat p nos alijs dat: ut de eo quod accipimus partẽ ipotentibus faciamus. Qui ergo de laboribus suis indigẽtibus nõ prestat: nõ tantũ panẽ suũ mãducat: sed alienũ: hec ille. Tertio di nrum pter vtilitatem: vñ Alexã. vbi s. ait. Di nru; qr nos sumus causa pter quã panis materialis: spiritualis: doctrinalis: & sacramẽtalis est istitutus: ut. s. sit nre indigentie reparatiuus: nr ergo est: nõ pprietate s; vtilitate & causalitate: hec ille. Quarto pp dignitatẽ: & hoc quãtum ad panẽ sacramẽtalẽ: nam soli hoi data est dignitas cõficiendi istum pane;: & nõ angelis. s; Theolo. in. 4°. di. 13ª. Quito di nostrum pp comestionẽ: nam angeli nõ comedunt de pane naturali: nec de pane sacramẽtali corporis xpi. Licet eni verbũ dei sit panis angelorũ: tñ panis hois est verbũ: caro factũ. Secundũ enim deitatẽ inuisibilẽ deus reficit angelos: vñ Raphael dixit Thobie. 12°. Ego cibo iuisibili q ab hoib9 videri nõ potest vtor. Secũdũ autẽ deitatẽ in persona filij icarnatã reficit nos. Tertiũ viciũ est anxietatis siue nimie solicitudinis pcurandi terrena per lõga tẽpora possidẽda: cõtra illud qd apostolis ipse dñs inqt: Mathei. 6°. di. Nolite cogitare de crastino: & iõ dixit quotidianũ: vñ Chriso. inqt postulare iussit panẽ illũ. q nobis hodie sufficit vt de crastino non cogitemus: & non cõteramus nosipsos solicitudine superuenientis diei: hec ille in omelia. Qui tamen limitando predicta ait super Mattheum. Et sic prima facie videntur hec verba sonare ut qui hoc dicunt nõ habeant cibum in crastinum preparatum: quod si ita est: oratio ista aut paucis potest conuenire sicut apostolis: qui docẽdi gratia omni tempore vagabantur: aut forsitan nulli. Doctrinam aũt christi ita debemus aptare: ut omnes in ea proficiant vnde Ciprianus inquit. Diurnum cibum discipulus christi debet petere: ne in longum desiderium petitionis extendat: quia contrarium sibi fit: & repugnãs: ut querat in seculo diu manere qui petit regnum celorum velociter aduenire. Vel addit quotidianum: ut tantum quis mãducet quãtum ratio naturalis exigit: nõ quantum lasciuia carnis impellit. Si enim in vno conuiuio tantũ expendis: quantum sufficere tibi potest pro cẽtu; diebus: iam non quotidianum cibum manducas: sed multorum dierum: hec ille. Nũc ergo panem quotidianum petimus: ut corpus nostrum in dei seruitio sustentemus: non ut ipsum superfluitatibus replendo contra spiritum recalcitrare faciamus. Unde dicitur in. c°. charitas. §. Itẽ corpus de penitẽ. distin. 2ª. Et sunt verba Prosperi in libro de vita cõtemplatiua. Corpus nostrũ quia pars nostri est ad hoc nobis diligẽdum est: quatenus spiritui ordinate subiectum: ad eternã salutem accepta mortalitate & incorruptibilitate perueniat. Ubi glosa super verbum subiectum ait. Debemus adhibere iumẽto nostro saccũ: paleam & flagellum. Saccum: idest opera penitẽtie & alia bona opera. Paleã: idest necessaria ad vi. sustentationem. Flagellum vero: ad castigationem: si excesserit. Si autem intelligamus de pane sacramentali: ex hoc quod dicit quotidianum ostendit vtilitatem quã recipimus ex quotidiana comunione sicut fiebat in primitiua ecclesia ut habetur in. c°. peracta. de conse. di. 2ª. Et ita exponitur in collationibus patrum vbi dicitur. Ex hoc ostendit eum quotidie esse sumendum quia non est dies: qua non opus sit nobis huius panis perceptione: cor interioris hominis confirmãte. Aug. vero super Lucã exponit dicẽs. Vel quotidianum panem accipiamus spiritualem: precepta scilicet diuina: que quotidie oportet meditari & operari. Quartum vicium est arrogantia. Sunt enim pleriq; qui diuitias quas possident suo vel suorum labori ac solicitudini & industrie tribuentes: gloriantur & obliuiscuntur se illas suscepisse a deo: & ideo subditur. Da scilicet tu cuius sunt vniuersa: de quo inquit psalmista. Qui dat escam omni carni. Chriso. aute; super Mattheum exponit di. Dicimus da nobis: ut qd manducamus de manu dei accipiamus: qd est tãtu; sctõ: nã illi deus dat panem: qui cum iustitia preparat. Diabolus aũt ei qui preparat cum pctõ. Quintũ viciũ ẽ tenacitatis. Sũt eni multi diuites qui faciũt sibi vngulas curuas ad retinẽdu; sibi oia: & nihil paupibus erogãdũ: & admodu; milui efficiũtur: qui semper clamat: mio mio mio & ideo di. Da nobis: nõ mihi. Cõtra quos inquit Ambrosius in. c°. sicut hi. 47ª. di. esurientiũ panis est: quẽ tu detines &c. Et ibidẽ. Plusq; sufficit ad sumptus: violenter obtẽtum est. Sextũ viciũ est lõgeuitas siue imortalitas. Sũt enim quidam qui sicut nũq; mori vellẽt: sic etiam putant

se quodãmodo in perpetuum vel saltẽ diutissime victuros sicut Mathusalem: ⁊ ideo toto affectu terrenis imersi presens seculum quasi quendã sibi cõstituunt paradisũ: propter quod dicitur hodie: quasi dicat: petite que vobis sunt necessaria ad p̄sẽs tps: q̄a nescitis q̄d superuẽtura pariat. dies Aug. vero in li°. de dono p̄seuerantie: ⁊ Cipriãnus vbi supra: ⁊ Alexã. de ales: in loco preallegato: exponũt hoc verbum hodie de pane sacramẽtali dicentes. Alia est ratio moralis vt per hoc itelligat ꝙ panis iste die gr̃e: nõ nocte peccati sit accipiẽdus: nõ idigne accipiẽs corporis ⁊ sãguinis dñi reus efficiatur p°. ad Cor. xj°. Quinta petitio est. Dimitte nobis debita nr̃a ⁊c. In quib9 verbis [illegible]guntur tria. p°. diuine virtutis immensitas: ibi dimitte. s. tu deus qui solus habes potestatẽ in terra dimittendi peccata: Matthei. 9°. cui inquit ꝓpheta ps°. 31°. tu remisisti ipietatẽ peccati mei. Secũdo tangit̃ prauitatis humane comunitas ibi nobis: qui oẽs sumus peccatores: ad Roma. 3°. Oẽs peccauerũt ⁊ egent gratia dei: et p°. Joannis p°. Si dixerimus quia peccatũ hẽmus: ipsi nos seducimus ⁊ veritas in nobis non est: ⁊ Prouerbio. 20. Quis potest dicere mundum est cor meũ purus sum a peccato? quasi dicat: nullus: preter xp̄m ⁊ mr̃em ei9 vt excipit Aug. in li°. de natura ⁊ gr̃a: et Eccl̃es. 7°. Nõ est homo iustus sup terrã qui faciat bonũ ⁊ nõ peccet. Quapropt̃ Aug. in li°. de bono perseuerantie inq̄t. Hoc tello pellagiani cõfodiunt̃ heretici: qui audent dicere hominẽ iustũ in hac vita habere nullũ oĩno peccatum Tertio tangitur huiutis anguste anxietas ibi: debita nr̃a: idest peccata: ſm glosam: vnde Luc. xj° dicitur. Dimitte nobis peccata nr̃a ⁊ ita Alexan. de ales vbi supra di. Debita dicũtur peccata que nos debitores pene cõstituũt. Ut enĩ dicit Inno. nõ hic agitur de debitis pecuniariũ sed de debitis offensaꝝ. Luce. 13°. Putatis q̄a ⁊ ipsi debitores fuerunt ⁊c. hec ille: ⁊ Aug. in li°. de verbis dñi ait. Quid est debitũ nisi peccatũ? Hanc aũt petionez exponens Ciprian9 in li°. de oratione dñica inq̄t Post subsidium cibi petitur ⁊ venia delicti: vt q̄ a deo pascitur in deo viuat: nec tantũ p̄senti vite sed eterne consulatur: ad quã venire potest si peccata donentur: que debita dñs appellauit. Quare necessarie [illegible] salubriter admonemur qui peccatores sum9: dum pro peccatis rogare compellimur vñ ne quis sibi q̄si innocens placeat ⁊ [illegible] extollendo plus pereat instruit̃ se peccare quotidie: dum pro peccatis quotidie iubet̃ orare. Et titus expositor ait. Hoc aditũ est necessario: pro eo ꝙ nullus sine peccato reperitur: [illegible] ipediamur a sacra participatione propter humana peccata. Cũ eniz teneamur exhibere xp̄o oĩmodam sanctitatem qui spiritũ sanctũ habitare facit in nobis: redarguẽdi sum9 si non obseruemus ei templũ mundum Sequitur aũt in predicta petitione. Sicut ⁊ nos dimittim9 ⁊c. quod etiam habetur de peni. di. pª. c°. tres sunt. Unde est notandũ ꝙ aduerbiũ sicut ſm doctores potest hic accipi similitudinarie vt Matthei. 22°. Erunt sicut angeli dei in celo. Qui enĩ indulserit alijs: locũ vel gradũ tenebit angelorum: ⁊ qui nõ indulserit tenebit gradũ demonuz ⁊ erit soci9 eorum. Secundo accipit̃ quantitatiue sicut ad Roma. 6°. vbi dicit̃. Sicut exhibuistis mẽbra vestra ⁊c. Sicut ergo exhibuistis vos ad faciẽdam vindictã vniuersaliter: ardenter: velociter: perseueranter ⁊ frequẽter: ita debetis vos exhibere ad parcendum oĩbus remittẽdum oẽs iniurias amore dei: ⁊ cũ ardẽti feruore charitatis ac cito: ⁊ perseuerare in dilectione proximi: ⁊ non solũ semel remittere: sed septuagies septies sicut hortatur dñs Matthei. 18°. ⁊ posuit finitũ numerum pro infinito ſm Nicholaum de lira: idest: totiens quotiens offensus fueris remitte si vis peccata tua a deo tibi remitti qui ait Matthei. 6°. ⁊ Luce. 6°. Dimitte ⁊ dimitetur tibi trãsumptiue de peni. di. 4ª. c°. dicit dñs: dicit aũt Cirillus in declaratione orationis dñice. Uult enim vt ita loquar patientie quã hoĩes colunt imitatorem fieri deũ: vt qualẽ ipsi exhibuerunt conseruis bonitatem: talẽ pari lance recipere petant a deo: qui in[illegible] recumpensat: hoc igit̃ aduertẽtes: grates agẽde sunt debitoribus nostris: fiũt enĩ nobis si sapimus causa indulgẽtie maxime: ⁊ pauca exhibentes plurima reperiem9: nã ⁊ nos multa debemus ⁊ magna debita deo: quorum si minimã partem a nobis vellet exigere iã perijssemus: ⁊ Ciprianus inquit. Qui pro peccatis nos orare docuit p̄nãz misericordiã promisit: sed plane addidit legẽ cer[illegible] cõditione nos constrigens vt sic nobis debitũ dimitti postulemus: ſm ꝙ ⁊ ipsi debitorib9 nr̃is dimittimus: ⁊ Grego. x°. Mora. addit. Ut profecto bonum quod a deo compuncti petimus: hoc primuz proximo conuersi faciamus: hec ille. Notandũ est etiã ſm Alexan. de ales vbi supra: ⁊ beatum Tho. in. 4°. scripto señ. di. 16ª. in expositione littere: ꝙ ille qui in persona ecclesie dicit dimitte. nobis. ⁊c. non peccat hoc dicendo: sed tamen ei non remittuntur peccata: nisi ⁊ ipse remittat debitoribus suis: quia ait ipse dominus Matthei. 6° Si dimiseritis hominibus peccata eorum: ⁊ pater vester celestis dimittet vobis peccata vestra Si autem non dimiseritis: nec pater vester cele-

tris dimittet vobis. Tali autem retinenti iniurias et vindicare se volenti dicet dominus in iudicio. Serue nequā omne debitum dimisi tibi quoniā rogasti me: nonne ergo oportuit et te misereri cō servi tui sicut et ego misertus sum? Matthei.18° et de peni.di.4ᵃ.c°.dicit dominus: et de conse.dis. 2ᵃ.c°.panem de altari. Propterea inquit Augu. de verbis domini. Si non dimiseris: non poteris dicere dimitte nobis debita nostra: sicut et nos dimittimus debitoribus nostris: scilicet in persona propria: quia sic faciēdo potius peccas q̄ mereris: vnde Chrisostomus super Mattheum ait. Cum qua ergo spe orat qui inimicitiā seruat adversus alterū: a quo forsitan lesus est? Sicut enim ipse orans mentitur. Dicit enim remitto: et non remittit: sic et a deo petit indulgentiam et non illi indulgetur: hec ille. Dicit tamen Augustinus in libro enchiridion. Cum in oratione dicit dimitte nobis debita nostra: sicut et nos dimittimus debitoribus nostris: proculdubio verba sponsionis huius implentur: et si homo nundum ita perficit: vt diligat inimicū: tamen quando rogatur ab homine qui peccauit in eum: ut ei dimittat: dimittit ex corde: qui etiam sibi roganti vult dimitti: hec ille. Et glosa super illud: debitoribus nostris exponit: scilicet petentibus. Ex quibus verbi quidam voluerunt determinare q̄ solum veniam petentibus est remittendum: sed Alexander de ales vbi supra dicit: q̄ omnibus est generaliter venia dāda: iuxta illud Marci.xi°. Dimittite si qd habetis aduersus aliquem: scilicet qui vos lesit: licet autem etiam non petentibus sit venia danda: tamē maxime est petentibus impendenda: vnde Augustinus de sermone domini exponens predicta verba. Dimitte nobis etc. inquit. Tunc conuincimur contra istam regulam fecisse: si eis nō dimittamus qui veniam petunt: quoniā et nobis veniā petētibus a benignissimo patre dimitti volumus. Dicit autem Alexander de ales: et Nicholaus de lira vbi supra: q̄ licet iniuriam passus teneatur parcere iniurianti: remittendo ei odium et desiderium vidicte: nō tamē tenetur ei remittere damnum quod ab illo sustinuit: nec detrimentum qd passus est ex iniuria illata: imo potest illud petere iuridice: ut etiam dicit glosa in.c°. Si quis contristatus. 90ᵃ.di. per capitulum: si illic. 23ᵃ.q.4ᵃ. Rancorem tamē cordis etiam iniuriante nō satisfaciente tenetur dimittere: de peni.di.5ᵃ.c°.vltimo. Imo nūq̄ debet admittere: quia nō licet aliquem odio habere. 23ᵃ.q.4ᵃ.c°.cum in lege. Est autem perfectiōis nō solum remittere rācorem: sed etiam damnū: iuxta exhortatiōem domini dicentis Matth.5°. Qui vult tecum cōtendere et tunicam tuam tollere: dimitte ei et palium. Et ibidem ac Luce.6°. Si quis percusserit te in vnā maxillam prebe [illegible] et alteram. Q

Sexta petitio est. Et ne nos inducas in tentationem. Ubi notādum q̄ nō dicitur. Mitte nobis tentatiōes: vel permitte nos tētari: eo q̄ sumus imperfecti: et tentatiōes sunt periculose ex q̄tuor partibus. Primo ex parte hostis qui nō intendit nisi malum cum tentat. Secūdo ex parte mentis que cum nō semper sit diuine gratie auxilio roborata i bello tentatōis cadit. Unde glosa super Matth.4°. ait. Sine spiritu sancto qui ad pugnam vadit: cito cadit. Tertio ex parte tēporis nam difficile est in tota vita militare viriliter et nūq̄ deficere: de qua pugna dicit Iob.7°. Militia alias tentatio est vita hōis super terrā. Quarto ex parte finis: quia tētatio demōis: carnis: et mūdi est ad eneruādum et deijciēdum ac damnādū. Cum ergo sit ita periculosa: nō debemus [illegible] expetere: qr qui amat periculum: peribit in illo Eccle. 3°. Nō etiā dicit nō permittas fieri nobis tētationes: qr hoc esset ablatio multoꝝ bonoꝝ: vn̄ Aug. ait: periculosa tētatio est nulla tentatiōe pulsari: et ideo est qr īde proueniūt multa mala. Primū est illatio cordis. Secūdū incōsideratio sui. Tertiū īcompassio tētatorum. Quartum cōtemptus et despectio aliorum. Quintū est ignorātia agendorum: iuxta illud Eccle.34°. Qui nō est tentatus quid scit? Et propterea deus noluit ab apostolo Paulo tētationem auferre licet eam auferri postularet: ut ipse inquit. secunde ad Cor.12°. Et Thobie.12°. ait angelus Raphael ipsi thobie. Qr acceptus eras deo necesse fuit: ut tentatio probaret te. Et ideo licet considerādo fragilitatem nostram nō debeamus tētationes presumptuose expetere: tamen quādo deus eas nobis fieri permittit: eas debemus patienter sufferre: quia. Beatus vir qui suffert tētationem: quoniam cum probatus fuerit accipiet coronam vite etc. Iacobi primo: et propter hoc dicitur ibidem. Omne gaudium existimate fratres cum in varias tentatiōes incideritis etc. Dicitur autem. Et ne nos inducas in tentationem: scilicet in qua succūbamus: sed da nobis virtutem resistendi et vincendi: ut fidelis deus qui non pateris hominem tentari supra id quod potest: sed facis cum tentatione prouentum: ut possit sustinere. pᵃ. ad Cor.x°. hoc autem dicendo concordamus cum propheta q ait. ps°.17°. In te eripiar a tentatione: et in deo meo

transgrediar murum: idest omne forte prelium superando confringam. Predicta autem expositio confirmatur per glosam Matth. 6°. que ait. In tentationem inducitur: qui tentatione frangitur: et Augu. in libro de verbis domini exponit: et ne nos inducas in tentationem: quā scilicet ferre non possumus: sed quā ferre possit humana condicio. Titus quoq; ait. A diabolo non tentari est impossibile: sed ne a deo relinquamur in tentatione deprecamur: qd autem ex promissione diuina cōtingit: illud deus quādoq; facere dicitur in scriptura: et s̄m hoc nisi prohibeat tentationis inualescentiam que supra nos est: tunc nos in tentationē inducit. Maximian⁹ autem dicit: mandat deus: ut petamus: ne nos inducas in tentationem: idest non permittas voluptuosarum et spontanearum tentationum experientiam pati: et Basilius inquit. Non docet nos in orando petere afflictiones corporales. Uniuersaliter autem precepit orare non subire tentationem: sed postq̄ aliquis subijt: expedit a domino petere virtutem perferendi: ut cōsumetur ī nobis illud: Qui sustinet vsq; ī finem saluus erit: et Chrisosto. super Matheum ait. Hic docet neq; renuere agones: neq; insilire. Ita enim et victoria clarior nobis erit et deuictio diaboli derisibilis: attractos eni; oportet viriliter stare: nō vocatos autem silere: et tempus expectare agonis: ut et non vanam gloriam et virilitatem ostendamus: hec ille. Licet autem dicatur genesis. 22°. Tētauit deus abraham: et Sap. 3°. Quoniā deus tentauit eos: tamen exponi debet secundum predicta: qd etiam confirmat Augustinus de verbis domini di. Nos non in tentationem per semetipsum inducit deus: sed induci patitur: vnde Jacobi: primo dicitur. Nemo cu; tentatur: dicat qd a deo tentatur. Deus enim intentator malorum est: et ipse neminem tentat: sed vnusquisq; tentatur a concupiscentia sua abstractus et illectus. Idem quoq; Augustinus vbi supra dicit. Aliud est induci in tentatione; et aliud tentari. Nam sine tentatiōe probatus esse nemo potest: siue sibi ipsi: siue alijs: nō igitur hic oratur: ut nō tentemur: sed ut non inferamur in tentationem: tanq̄ si quispiam cui necesse est igne examinari non oret: ut igne non cōtingatur: sed ut non exuratur. Inducimur enim si tales inciderint tentationes quas ferre nō possumus. Cum ergo sic petimus: hoc rogamus ne deserti eius adiutorio alicui tentationi: vel consentiamus decepti: vel cedamus afflicti. Idem etiā Augustinus in libro de bono perseuerantie ait. Cum sancti petunt: ne nos īducas: vel īferas ī tētationem: quid aliud orāt q̄ ut ī sanctitate perseuerēt. Dicit autē Alexā. de ales vbi supra: q licet ab imperfectis et infirmis tētatio nō sit appetēda: sed paciētia et victoria si accidat. Item nec a sanctis sit vnq̄ appetēda tētatio carnis: quia vt ait glosa. 2°. ad Cor. 12°. ibi: Datus ē mihi stimulus: tētatio que fit a carne peccatum est veniale: et [illegible]ci nō cōsentiatur: tamen viri perfecti ī virtute: et experti de periculis tentationum et qui sciūt eas superare viriliter: qa sunt bene firmati in cōfidentia et amore dei: quādoq; appetunt tentari: sicut faciebat propheta dicens ps°. 25°. Proba me domine et tenta me: sciebat enim q ut dicit glosa super Matth. 6°. tentatio necessaria est ad coronam: et q vt inqt glosa super predicta verba psalmiste: nisi tētaremur negligentes essemus: et ideo Gregorius in mora. inquit. Sanctus se tentari desiderat post virtutes ne ex confidentia virtutum in peccatum cadat: hec ille. Sed vt dictum est aliud est tētari: et aliud in tentationem induci. Illud enim ut ait Augustinus in libro de verbis domini: deus in tētationē inducit quem suo auxilio deseruerit. VV

Septima et vltima petitio est. Sed libera nos a malo: quā exponit Augustinus: vbi supra di. Unusquisq; petit ut a malo: hoc est ab inimico et peccato liberetur: Sz qui deo se committit: diabolum nō timet. Si enim deus pro nobis: quis contra nos: ad Roma. 8°. et Chrisosto. in omelia ait. Malum hic diabolum vocat propter excellentiam malicie: non que ex natura est: sed que ex electione: et quia ad nos impacabile bellum habet: et Ciprianus dicit: hic protectione; dei aduersus malum petimus: qua impetrata contra omnia que diabolus et mundus operatur securi sumus. Sanctus autē Bonauentura in expositione orationis dominice ait: q hic petimus liberari a malo culpe. i. cuiuslibet peccati mortalis et venialis: vt de nobis dici possit illud ad Roma. 6°. Liberati a peccato: serui autem facti deo. Item a malo miserie ad Romanos. 8°. Creatura liberabitur a seruitute corruptiōis: ī libertatem glorie filioru; dei. Itē a malo pene: maxime īferni. Osee. 13°. De manu. s. eterne mortis: liberabo eos: de morte redimam eos. Nos aūt dicamus q generaliter ītelligitur de oi malo. Et ideo dicamus deo. Tu es q liberas ab oi malo. Sap. 16°. In fine aūt dicitur: Amen. i. s̄m Hieronymū et Bonauēturā vbi s. Uere et fideliter fiāt nobis gratie postulate. Aug. aūt vbi s. īquit. Uidetur et iste numerus petitionum septēnario beatitudinū cōgruere. Si enim

timor dei ē q̄ beati sūt paupes spū:qm̄ ipsoꝝ ē regnū celoꝝ: petamus ut sanctificet̄ i hoībus nomē dei timore casto pmanēte i secula seculoꝝ. Si pietas est q̄ beati sūt mites:petamus vt veniat regnū eius:vt mitescamus nec resistamus. Si sciētia est q̄ beati sūt q lugēt:oremus ut fiat volūtas eius si in celo ⁊ i terra:q2 cu3 corpus tāq̄ terra spiritui tāq̄ celo cōsenserit nō lugebimus. Si fortitudo est qua beati sūt q esuriūt:oremus ut panis nr̄ q̄tidianus det̄ nobis hodie:q̄ ad plenissimā facultatē venire possumus. Si cōsiliū est q̄ beati sūt misericordes:qm̄ ipsoꝝ miserebitur deus: Dimittamus debita:ut nobis nostra debita dimittantur. Si ītellectus est q̄ beati sūt mūdo corde:oremus nō iduci in tētationē:ne hēamus duplex cor:tēporalia ⁊ terrena sectādo:de qbus tētatōes fiunt in nobis. Si sapiētia est q̄ beati sūt pacifici qm̄ filij dei vocabūt̄:orem⁹ vt liberemur a malo. Ipa.n. liberatio liberos nos faciet filios dei:hec ille. Multas āt alias expositiōes ⁊ q̄stiōes circa hāc oōnē dimitto causa breuitatis: q̄s ponit Alexā. de ales in tertia parte summe: i tractatu de officio misse mēbro quarto. p cōclusiōe ꝟo dico fm sanctū Bonauē. vbi s. q i hac oratiōe petitur septē dona spūs sancti:de qbus habet̄ Esa.xj°. Ad extermināda in nobis septe3 vicia capitalia. Dicim⁹ ergo sanctificet̄ nomē tuum:q̄si dicemus. Da nobis spiritū sapiētie:idest iocūditatem iternam:ut gustemus q̄ suauis es:⁊ hoc generet i nobis pacem:⁊ hoc cōtra luxuriam:quia non est pax ossibus meis a facie peccatorum meorum. Adueniat regnum tuum:idest da nobis spiritum intellectus:quo mūdati corde intelligamus te in presenti regnare per fidem:ut in futuro videamus te regnare per speciem: ⁊ hoc est contra gulam de qua dicitur. Vinu3 ⁊ ebrietas aufert cor. Fiat voluntas tua:idest da nobis spiritum consilij:ut faciamus voluntatem tuam maxime misericordiam que perimit auaritiam:quatenus misericordiam consequamur:secundum illud:beati misericordes quoniam ipsi misericordiam consequētur. Sicut enim auaritia consistit in acquirendo ⁊ retinēdo:ita misericordia in dando ⁊ dimittendo. Quid autem prodest sepius dicere. Fiat volūtas tua: ⁊ nole iuuare? Vult deus apud te eē pauperes:ut per eos salueris: ⁊ corpore ⁊ anima. Cu3 enim defuerunt vasa:stetit oleum. Panem nostrum superstātialem da nobis hodie:idest da nobis spiritum fortitudinis qui multiplici pane roborat animam:ne deficiamus in presenti esuriendo iustitiam:per quā expellentes accidiam plena iustitia saturabimur i futuro:secūdum illud beati qui esuriūt ⁊ sitiūt iustitiam quoniam ipsi saturabuntur. Et dimitte nobis debita nostra: idest da nobis donum sciētie ⁊ virtutem luctus:quo tam nostra q̄ aliena peccata cognoscētes defleamus:ut nobis debita nostra dimittas: ⁊ ita consolationem habeamus aduersus iuidia3:que facit hoīem de alieno bono tabescere. Et ne nos inducas in tētationem.i. da nobis spiritum pietatis:⁊ māsuetudinem spiritus:ut per spiritū pietatis vincamus tētationem exercēdo nos ad pietatem: ⁊ per māsuetudinem vincamus iram nō [illegible] dendo malum p malo:ut ita beati possideamus terram viuētium quā per spiritu3 pietatis ⁊ māsuetudinē obtineamus:q2 beati mites ⁊c. S3 libera nos a malo.i. da nobis spiritum timoris q̄ vincamus mala: ⁊ per virtute3 paupertatis spiritus bona adipiscāt̄:q̄tenus exclusis vicijs ⁊ ptēptis terrenis hēamus eterna. s. beatitudinē regni celoꝝ:qđ lucifer amisit p supbiā:hec ille: ⁊ sic ꝯcordat cū Augustino in precedēti auctoritate. Vulgariter autem hec est dominica oratio.

O padre sancto che el mondo hai creato.
E stai in celo tuto glorioso.
Il tuo nome sia sanctificato.
El regno tuo iocundo ⁊ zoioso.
Per viuer ben e da noi sia acquistato.
Con el tuo adiutorio dio gratioso.
La tua volunta sempre sia seruata.
Cossi da noi di terra habitatori
Como e facta nela cita beata.
Del nostro pane consubstantiale.
Anchoi e sempre proueder ti piaza.
Senza delquale il viuere pocho vale.
Li nostri debiti pregoti ne doni.
Como da noi per lo tuo amore.
Alinimici liniuria se perdona.
Sopra le forze non ne far tentare.
E dane adiuto de non consentire.
De ogni male ne vogli liberare.
E vita eterna fane consequire. Amen.

Secūda vtilitas oōnis dī supatiua. s. dmonū ⁊ tētationū:vn̄ Isidor⁹ in.3°. de sūmo bono c°.7°. ait. Hoc ē remediū ei⁹ q viciorū tētationibus extuat:ut q̄tiens q̄libet tangit̄ vicio: totiens deo se subdat ad oōne3 recurrendo:q2 frequens oōo viciorum impugnatione3 extinguit. Hiero. q̄q3 ad saluinā de viduitate seruāda ingt. Semp in manibus tuis diuina sit lectio: ⁊ tam crebre oōnes:ut oēs cogitationū sagitte qb⁹ adolescētia pcuti solet:huiuscemōi clyppeo repellāt̄. Oōo.n.

valde cōtrariatur demonibus. Unde in legenda sancti Bartholomei legit̃. Quod quidā demō existens in corpore hominis clamabat. Bartholomee apostole: incendunt me orationes tue: ⁊ in figuram ꝙ per orōnes demones superentur habet̃ Exo. 17°. Ubi donec moyses tenebat in oratione manus extensas: populus israel debellabat ⁊ vincebat Amalech: qui interpretatur sm Hieronymum gens bruta: ⁊ significat demones de quibus Uirgilius in. 6°. Eneydos inquit. Terribiles visu forme. Similiter primi Regum. 7°. Orante Samuele filij israel debellauerunt Philisteos per quos significabantur demones. Secundum enim Hieronymum philisteus idem est ꝙ cadēs seu ruina: ⁊ conuenit demonijs de celo cadentibus. Ideo Thobie. 6°. Raphael angelus monuit Thobiam iuniorem: vt oraret ne demones in eum haberent potestatem: vnde ait Isidorus libro. 2°. soliloquiorum c°. 6°. Inmundus spiritus orationis instantia vincitur: demonia oratione deijciuntur ac superantur. E E

Tertia vtilitas dicitur placationis. Nihil enim sic deum placat: ⁊ furorem iustitie eius sedat: vt humilis ac deuota oratio: vnde glosa super Judith. 8°. ait. Oratio deū lenit. Ideo Ouidius in in. 5°. de tristi. inquit, Sepe iouem vidi cum iam sua mittere vellet. Fulmina: thure dato sustinuisse manum: ⁊ Oratius in quadam epistola ad Cesarem ait. Carmine dij superi placantur carmine manes. Et de hac admirabili virtute orationis habetur exēplū Exodi. 32°. Ubi orante moyse ad dominum valde iratum contra populum israel: ipse dominus respondit dicens. Dimitte me vt irascatur furor meus in eos. Que verba exponens glosa inquit. Deus se fatetur Moysi orationibus teneri: qui postulat se ab eo dimitti. O sancta oratio: tu es illa que vt ita loquar: deum inuincibilem vincis. Et quem totus mundus superare non valet: tu ad tua vota inclinas. Ideo Leuitici. 4°. dicitur. Orante pro eis sacerdote, propitius erit dominus. Sicut enim stimulus prouocat eum quem pungit ad ambulandum: ita oratio promouet deum ad miserendum. Est quoque oratio non solum stimulus deum incitans ad nobis benefaciendum: sed etiam vinculum ligatum tenens eius furorem ne nos flagellet. Et ideo conqueritur propheta de negligentibus orare dicens deo: Esaie 64°. Non est qui inuocet nomen tuum: qui consurgat ⁊ teneat te. F

Quarta vtilitas dicitur filiationis: quia per sancte orationis virtutem steriles pariunt vnde Isaac deprecatus est dominum pro vxore sterili: ⁊ peperit duos filios: Genesis. 25°. Anna orando deum in templo pro filio habendo obtinuit filium Samuelem tam sanctum: primi Regum p°. Heliseus hospiti sue filium oratione impetrauit quem mortuum postmodum etiam oratione resuscitauit: quarti Regum. quarto. O igitur steriles submittite dei seruos coram domino: vt suis sanctis orationibus vobis filios impetrent. F F

Quinta vtilitas dicitur liberationis. Nihil enim sic liberat a mundi tribulationibus sicut oratio: vnde Anna filia Raguelis per orationem liberata est ab opprobrio. Thobie. 3°. Item nihil sic protegit ab inimicis temporalibus sicut oratio deuota: ideo Baruch. 4°. c°. dicit dominus Clamate ad me: ⁊ ego exaudiam: ⁊ eruam vos de manu principum iniquorum. De hac virtute patuit exemplum primi Machabeorum. xi° In ionatha machabeo: qui videns ꝙ omnes socij sui exceptis paucis reliquerant eum pugnātem contra alienigenas: rogauit dominum: ⁊ postmodum hostes cum illis paucis socijs vicit. Ideo dicit quedam glosa super Judith. 4°. c°. ⁊ Origenes super librū Numeri. Plus valet vnus homo orando: ꝙ̄ innumeri homines preliādo. O tribulati prelijs. O angustiati caristijs. O afflicti persecutionibus: clamate ad dominum in orationibus: ⁊ liberabit vos. Nā Numeri. xi°. Per orationem Moysi: cessauit ignis qui deuorabat castra murmurantium: ⁊ per eiusdem orationem liberatus est populus a serpentibus: vt habetur Numeri. 21°: ⁊ Jone. 2°. dicitur. Ubi Jonas existens in ventre ceti quod ipsum deuorauerat: per orationem ad littus maris adductus est. Susanna quoque per virtutem orationis a turpissima morte ac infamia est liberata. Danielis. 13°. Que omnia considerans. Augustinus in omelia. x°. super Apoca. inquit. Quotiens persecutiones irrogantur ecclesie: sanctorum orationibus: aut amouentur aut temperantur. G

Sexta orationis vtilitas dicit̃ sanatōis. s. spiritualis aīe: de qua sanatione inquit Hieronymus. Oratione sanantur pestes mentis. Item corporalis: de qua Ecclesiasti. 23°. dicitur Fili in infirmitate tua ne despicias temetipsum: sed ora dominum: ⁊ sanabit te: de hoc habetur exemplum Numeri 12°. vbi dicitur. Quod per orationem Moysi: maria soror eius sanata est a lepra: prolongat etiam vitam oratio. Ideo dicitur Jacobi 5°. Infirmatur quis in vobis: inducat presbyte

ros ecclesie vngentes eum oleo in nomine domini: ⁊ oratio fidei sanabit infirmum: vnde Esaie. 38°. dicitur. Quod egrotante Ezechia rege iuda misit ad eum dominus Esaiam prophetam dicentem. Dispone domui tue quia morieris tu: ⁊ non viues. Ipse autem orauit ad dominum cum lachrymis: ⁊ ideo dominus mutauit sententiam ⁊ misit ad eum eundem prophetam dicens. Audiui orationem tuam: ⁊ vidi lachrymas tuas: ec [illegible] adijciam super dies tuos annos 15^m. ⁊ ciuitatem istam custodiam. Narrat quoque cesarius ꝙ quidam miles raptor ⁊ predo: iussu Federici imperatoris captus ⁊ laqueo suspensus est: die autem tertia alter miles iuxta patibulum transiens: dixit famulo suo. Quam pulcher fuit homo ille. Cui respondit famulus. Domine vir iste consanguineus vester fuit. Accedentibus ergo propius vt sepelirent eum: dixit qui fuerat suspensus Adhuc viuo: deponite me: ⁊ sic depositus dixit Ego peccator modicum obsequij impendi deo: ⁊ ideo mei misertus est. Singulis enim diebus tres pater noster sancte trinitati dicere consueui angelica salutatione premissa: quinque etiam orationes cum Aue maria pro vulneribus christi: similiter vnum pater noster angelo cui sum commissus: ⁊ vnum corpori christi quod conficitur in toto mundo: vt in fine vite mee tanto viatico mercar esse dignus: quod ⁊ mihi sua misericordia prestitit. Ideo rogo vt mihi sacerdotem vocetis ⁊ sic confessione ⁊ communione pmissa mox spiritum celo reddidit. h

Septima vtilitas sancte orationis dicitur illuminationis: vnde dicitur Actuum. xj°. Erat petrus in Joppe orans: vbi dicit Augustinus. Oratione melius soluuntur dubia: ꝙ inquisitione. Et idem in sermone 3° apostolorum petri ⁊ pauli inquit. Omnis sanctus qui orat relinquens humilia: ⁊ terrena in altum mentis extollitur: ⁊ in sublime suspensus rapitur: ⁊ cogitatione sancta celo efficitur vicinior: vnde Salomon per orationem impetrauit summam scientiam ⁊ sapientiam: tertij Regum 3°. Item beatus Bernardus vt ipse dicebat. In siluis ⁊ locis desertis orando plura didicit: ꝙ studendo: insuper quarti Regum p°. dicitur: ꝙ descendit ignis de celo ad orationem Helie. Apostoli quoque orantes inflammati sunt spiritu sancto. Actuum 2°. Sed qd vlteri⁹ dicā de orōne cū intellect⁹ humanus nō valeat idagare nec ligua enarrare imēsas ei⁹ vtilitates? De ipsa inqt Aug. in li°. de salutarib⁹ documentis. Oratio est anime vnctio: per orationes omnia nobis vtilia tribuuntur a domino: ⁊ cuncta noxia fugantur. Et ideo dico vobis illud Jacobi quinto. Orate pro inuicem: ut saluemini. Nam helias homo erat similis nobis passibilis: ⁊ oratione orauit: ut non plueret super terram: ⁊ non pluit annis tribus: ⁊ mensibus sex. Et rursum orauit: ⁊ celum dedit pluuiam: ⁊ terra dedit fructum suum: hec ibi. Pro conclusione autem huius partis dico: ꝙ oratio est deo placita: angelo grata: diabolo inimica: ⁊ homini necessaria. Primo enim est deo placita: quia est eius tributum: sacrificium: ⁊ murus. De primo inquit Chrisostom⁹ super Mattheum. De oratione est nobis sermo: quam solam quasi spirituale tributum anima offert deo: de visceribus suis. De secundo ait: idem Chrisostomus: vbi supra. Uis scire ꝙ preciosa sit oratio? nulla iusticia thimiamati comparatur: nisi sola oratio. Sicut enim thimiama bene confectum: delectat hominem odorantem: sicut oratio iusti: suauis est ante deum. De tertio autem ait Hieronymus: super Ezechielem. Sicut hosti murus opponitur: ⁊ aduersario ex aduerso venienti occurritur: ita ira dei sanctorum precibus frangitur. Que verba dixit Hieronymus exponens illud Ezechie. 13°. Non ascendistis ex aduerso: neque opposuistis vos murum pro domo israel: ut staretis in prelio: in die domini. Secundo dico: ꝙ oratio est angelo grata. Cuius signum est quod eam defert statim in celum: cum ab ore nostro processerit: vnde Chrisostomus: vbi supra ait. Uis scire dignitatem orationis? Mox ut de ore tuo processerit suscipiunt eam angeli in manibus suis: ⁊ offerunt ante deum. Tertio dico: ꝙ oratio est diabolo inimica. Et hoc triplici ex causa. Est enim scutum dei: ⁊ sagitta ac carbo eius. Est quidem scutum dei: quo tentationibus inimici resistimus: vnde Ambrosius inquit. Bonum scutum oratio: quo omnia aduersarij spicula repelluntur. Dicente psalmista. Inimici mei detrahebant mihi: ego autem orabam. Est quoque sagitta dei: ⁊ iaculum vulnerans demones. Et ideo cuilibet deuoto oranti: dici potest illud psalmiste. Emitte sagittas tuas: ⁊ dissipabis eos: fulgura multiplicabis: ⁊ conturbabis eos. Est etiam oratio carbo dei: quo diabolum incendimus. Unde Thobie sexto inquit angelus. Cordis eius particulam: si super carbones ponas fumus eius: extricat omne genus demoniorum: siue a viro: siue a muliere. De orationibus ergo deuotis potest dici illud ps. 119. Sagitte potentis acute cum car

bonibus desolatorijs. Desolantur enim demones Quarto dico q oratio est hominu necessaria. Et ideo inquit saluator noster Matthei. 26°. Vigilate et orate ne intretis in tentationem. Ubi ait glosa. Ille solus superatur a tentatione qui nescit orare. Oratio quoq pacem et quietem cõseruat prime ad Thimotheum. 2°. Obsecro primo omnium: fieri obsecrationes: et orationes etc. vt quietam et tranquillam vitam agamus. Item doceat qd sit agẽdũ: scd'i Paral. 20. Cũ ignorem' qd agẽ debeam' hoc solũ residui hẽm' vt oclos nros dirigam' ad te. Oro etiã est illa: qua acquirim' gratiam dei sicut patet Luce. 18°. vbi dr. Qd publicanus humiliter orans descendit iustificatus. Per orationem quoq eternam gloriam nobis tribuit deus: vnde Luce. 23°. scriptum est. Qd oranti latroni et dicenti. Memento mei domine dum veneris in regnum tuum. Respondit Saluator nr. Amẽ dico tibi qa hodie mecũ eris in padiso. Et hoc sufficit pro secũda pte nri smõis

De orationis modificatione.

Tertia pars dicitur modificationis: vt autem videatur qualiter debeam' orare et quomodo: debem' scire q est scriptum in c°. vnico. extra de plus. peti. et in. §. plus autem. Instit. de acti. Qd homo potest petere aliquid iniuste et inordinate quattuor modis. s. re: causa: loco: et tempore. Primo male petitur re: cum debentur decem et petuntur duodeci vel viginti: et huiusmodi est petitio vsurarij. Secũdo male petitur causa: cum promisi tibi decem: vt aliqd mihi facias: et tu illud non facis: et salarium petis. Tertio male petitur loco cum promisi tibi soluere decẽ in vno loco: et tu vis me soluere in alio ff. de eo q certo loco. per totũ. Quarto et vltimo male petitur tpe: cũ promisi tibi decem soluenda infra annum: et tu illa vis hodie: vel si promisi tibi sub condicione: et tu ante existentem conditionem petis. Ad hoc ergo vt nostra oratio nõ sit iniusta et inordinata: debet fieri cum dictis determinationibus. Et primo debet habere modificationem rei. Queritur ergo vtrum debeamus petere temporalia in orationibus nostris. Et videtur primo q non: per glosam super illud ps. Deus auribus nostris audiuimus: sic dicentẽ. Ad temporalia non exaudit deus: vt ab eo desiderentur eterna. Temporalia .n. vilia sunt: et q si nihil reputantur in comparatione eternorum hinc Iere. 4°. dr. Aspexi terrã et terra vacua erat Unde refert Seneca: q Alexander cuidam petẽti denarium dedit vrbem: et cum ille diceret: tantum donum mihi non conuenit. Nõ quero ingt Alexander quid te deceat accipere: sed quid me deceat dare: vnde Chrisostomus sup Matthẽũ inquit. Illa pete adeo que tibi expediat accipere: et illum deceat dare. Quomodo enim tibi illa prestet libenter non habenti: que si haberes admonet vt contemnas. Sed contra hoc videtur esse sententia nostri saluatoris. Matthei. 6°. c°. vbi nos hortatur orare et dicere. Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Super que verba dicit Augustinus. Panis quotidianus dictus est qui huius vite necessitatem sustentat. Ad hanc dubitationem respondet Alexander de ales in quarta parte summe in tractatu de oratione: et Ri. i. 4°. q. 4ᵃ. di. 15ᵃ. ar°. 4°. q. 4ᵃ. q illa tpralia que sunt necessaria ad vite sustentationem a deo peti possunt. Sicut etiam dicit Augustinus libro 2°. contra faustum. Sed debemus seruare illud qd dicit glosa sup illa verba apostoli secũde ad Corinthios 12°. scilicet. Ter dominum rogaui dicẽs Quãdo autẽ tpalia petitis cũ mõ petite et cũ timore illi committite: vt si prosint det: si scit obesse non det. Quod enim prosit vel obsit: medicus nouit non egrotus: principaliter ergo debemus petere a dño vt nos mundet a vicijs: et virtutib' florere faciat: ac in sua gratia conseruet. Ut iquit Augustinus in libro de salutaribus documentis et vt nos fortes efficiat contra tentationes diaboli. Ut idẽ Augustinus ait i libro 2°. de verbis domini. Super omnia autẽ vitam eternã petere debemus: sicut faciebat Dauid. ps°. 26°. di. Unã petij a domino: hanc requiram vt inhabitem in domo domini omnibus diebus vite mee. Ideo Augustinus in libro. 50ᵃ. omeliarum: omelia. xᵃ inquit. Qui vere christianus est: nõ ista tẽporalia petere debet: sed totum pondus orationis et intentionis sue ad expetendam eternam beatitudinẽ debet impendere. Ista eni tpalia bona et qñ deus dat: et qñ tollit: grẽ sibi agant. Quãdo eniz voluerit illa tribuet: et quãdo voluerit tollet: tãtũ est vt seipsum nobis non auferat: hec ille. Que omnia cõfirmat Grego. super illd Luce. 15°. hoc est preceptum meum di. Ecce alius in oratione petit vxorem: alius villam: alius postulat vestes alius sibi dari deprecatur alimentum. Et quidẽ cũ hec desũt: ab oĩpotẽte deo petẽda sũt. Sz meminisse pnũe debem' q ex mãdato eiusdẽ redẽptoris nri accepim'. Primũ qrite regnũ dei: et iustitiã ei': et hec oĩa adijciẽtur vobis. Et hec ita q petere a Iesu nõ ẽ errare: si tamẽ nõ nimie petant. Nras ergo petitiones videam' frẽs charissimi: et q ad salutẽ nrã pertinet a deo petamus gaudia salutis eterna postulemus: hec ille. H

Secunda determinatio est respectu cause. Non enim debemus ire ad orationem propter consequendam laudem humanam. Talis enim oratio est iniusta. Ideo dicit domin⁹: Mathei.6°. Cum oratis non eritis sicut ypocrite: qui amant in synagogis: et angulis platearum stantes orare: ut videantur ab hominibus. Amen dico vobis: receperunt mercedem suam. O quot inveniuntur tales ypocrite: qui vadunt ad ecclesias: tenentes officia in manibus: fortiter legentes ut ab omnibus audiantur: genua flectentes: ut videantur: et sancti reputentur: pectus fortiter percutientes: figuras sanctorum: ita anxie tangentes: ut videantur eas de parietibus velle eripere: suspirant: et flere ex devotione se simulant. Deinde ex vanagloria aspiciunt: si aliquis eos videt. Talis oratio non est deo grata. Causa autem nos ad orandum inducens: debet esse iusta: scilicet ad obtinenda nobis: vel alijs necessaria ad salutem anime: vel corporis: et ad dei gloriam: iuxta illud apostoli preceptum: prime ad Corinthios.x°. Quicqd facitis in gloriā dei facite. ¶

Tertia determinatio orationis est respectu loci. Unde queritur: nunquid in omni loco sit orandum? Et videtur q sic: per illud prophete in psalmo. In omni loco dominationis eius: benedic anima mea domino: vbi dicit glo. Ubi nō dominatur: ibi non benedicatur: vbiq dominatur vbiq benedicatur. Nullus excusatur. Sicut ergo nulla creatura: sic nullus locus a laude dei excipitur: hec ibi. Unde sciēdum fm Thomam: prima.2ᵉ.q.103ᵃ. et .2ᵃ.2ᵉ.q.83ᵃ. Quod in oratione: et adoratione dei duo considerari possunt. Aut deus qui adoratur et oratur: et sic non est aliquis locus ad orandum necessarius. Quia ut dicitur Actuum.17°. Deus qui fecit mundum et omnia que in eo sunt: hic celi et terre cum sit domin⁹ nō in manufactis templis habitat: nec manibus humanis colitur indigens aliquo: et tertij Regum.8°. ait Salomon. Si celi celorum te capere non possunt: quanto magis domus hec quam edificaui tibi? Si autem cōsiderentur homines adorantes et orantes deum: sic eis magis expedit adorare et orare in vno loco: q̄ in alio: rationib⁹ infra dicēdis. Et ideo dicit Isidor⁹.li°.3°. de summo bono. Quod licz in omni loco possit orari: tamē locus secretus est aptior: q̄ publicus: quo ad maiorem quietudinē mētis. Inter oīa autem loca: ecclesia est magis apta et idonea ad orationem fm Damascenum: li°.p°.c°.16°. et Alex. de ales in 4ᵃ. parte sūme in tractatu de oratione: et Tho.2ᵃ.2ᵉ.q.84ᵃ.ar.3°. et Ricar. in.4°. di.15ᵃ.ar.2°.q.5ᵃ. Et hoc probare possumus qnq rōnibus. Primo ratiōe institutionis. Ad hoc enim instituta est ecclia: vt ibi oretur. Et ideo.42ᵃ. di.c°. oratorium et.c°. in oratorio. dicit. In oratorio preter orādi: et psalēdi cultum: penitus nil agat: ut nomini huic et opera iugiter impēsa cōcordent. Ea propter exclamat dñs Matth.21°. et Joānis.2°. et Marci xj°. et etiam recitatur in euāgelio occurrēns ferie dicēs illud: qd̄ habetur Esa.56°. Domus mea domus orationis vocabit: vos autem fecistis illam spelūcam latronum. Secūda ratio dicitur incitationis: q: in ecclesia vnus excitat ex devotione alterius. Unde ad Colo.3°.c°. hortat apostolus di. Cōmonētes vosmetipsos in psalmis et hymnis: ac cāticis spiritualibus: cantātes in cordibus vestris deo. Tertia ratio dicitur devotionis: q: ecclesia est locus ad devotionē prouocās: Unde Chriso. super illa verba: domus mea et c. ait. Ingressus iesus vrbem primo tēplum adijt: dans formā religionis: ut quocunq imus: primo ad domum orationis: si ibi est accedamus: ut per orationem deo cōmēdati: sic ad negocia agēda transeamus hec ille. Ex qbus verbis patet: q christus iuit ad ecclīam: ut ostēderet illū esse devotiorem locum: et cōueniētiorem ad orādum. Quarta ratio dicit frequētationis Ibi enim angeli magis frequētant ob dñici corporis reuerētiam: qd̄ figuratum ē Gene.28°. Ubi iacob lapidem erexit in titulum in figurā ecclesie. Et ideo exclamauit. O q̄ terribilis est locus iste. s. cōtra eos: qui ibi nō stant devoti: sz vagātes: et dissoluti. Sequit. Vere dñs est in loco isto: et ego nesciebā: et hic nō est aliud: nisi domus dei: et porta celi. Ibi etiā vidit Jacob scalam erectā: vsq ad celos: cui dñs innitebat: et magnam multitudinē angelorum ascēdētium: et descēdētium per qd̄ figurabat: q in ecclia descendūt angeli: et postea ascēdūt in celum portātes orōnes precantium in cōspectu dei. Et hoc est qd̄ inquit Dauid in ps°. Preuenerūt .i. angeli: fm gl. cōiūcti psallētibus .i. orātibus in medio iuuēcularum tympanistriarū .i. aiarum sanctarum orātium: vel etiā sanctarum virginū: ibi cū eis aduenietiū. Quinta et vlt⁹ ratio dicit impetrationis. Faciliter enim in ecclia impetrat: qd̄ petit. Unde tertij Regum.8°. Scriptum est. Quod cum salomon deo edificasset tēplum orauit dicens. Si populus agens penitentiam venerit et adorauerit: ac deprecatus fuerit in domo hac: exaudi in celo: et dimitte populo peccatum. Cui respondit dominus: sequenti caplo dicens. Audiui orationem tuam: et sanctificaui

domum hanc: quã edificasti mihi: eruntqꝫ oculi mei: ⁊ cor meum cunctis diebus ibi. Secundi quoqꝫ Parali. 7°. dicitur. Quod apparuit dominus Salomoni dicens. Audiui orationē tuam: ⁊ elegi locum istum: mihi in domum sacrificij. Si clausero celum: ⁊ pluuia non fluxerit: ⁊ mandauero locuste: ut deuoret terram: ⁊ misero pestilentiam in populum meum. Conuersus autem populus egerit penitentiam: ⁊ me deprecatus fuerit in loco isto: exaudiam de celo: ⁊ propitius ero peccatis eorum: ⁊ sanabo terram eoruꝫ: oculiqꝫ mei erunt aperti: ⁊ aures mee erecte ad orationem eius: qui in loco isto orauerit. Elegi enim ⁊ sanctificaui locum istum: ut sit nomē meum ibi in sempiternum: hec ille. Dicit autem Albertus de natura planetarum: ꝙ celestes influentie: plus influunt in vno loco: ⁊ tempore: ꝙ̄ in alio: ſm aspectus magis directos: vel indirectos. Et similiter sunt certa loca deo dicata ⁊ magis ei grata: ⁊ ad impetrandum diuine gratie influentiaꝫ opportuna: scilicet ecclesie: ⁊ altaria. Et ideo psalmista inquit. Adorate dominuꝫ in atrio sancto eius. Sicut enim sol: ſm Ptholomeuꝫ philosophum: in propria domo idest in leone est maxime virtutis ⁊ influentie: ut patet in diebus canicularibus. Sic deus in ecclesia: quam pro speciali domo: ⁊ tabernaculo elegit maxime pietatis ⁊ charitatis influentiam nobis effundit. Sanctificauit nanqꝫ tabernaculum suum altissimus psalmo. 45°. Ad quattuor autem officiorum genera sanctificatur: ⁊ dedicatur ecclesia. Primo ut sit medicinalium vnguentoruꝫ apotheca. In ipsa enim conferuntur sacramenta: que sunt: ut species aromatice in remedium omnium morborum ⁊ defectuum spiritualium. Secundo dedicatur ecclesia: ut sit celestium ⁊ diuinorum donorum thesauraria. Nam in ipsa indulgentie: ⁊ gratie multe recipiuntur: que in ea: tanqꝫ in scrinio dei sunt recondite: atqꝫ petro ⁊ successoribus eius sunt tradite: ut fidelibus populis dispensentur. Et ideo prelatis ecclesie dicitur prime ad Corinthios. 4°. Sic vos existimet homo: ut ministros christi: ⁊ dispensatores ministeriorum dei. Tertio dedicatur ecclesia: ut sit moralium documentorum scola. In ea enim fiunt predicationes: exhortationes: misse: ac alia diuina officia: ⁊ orationes deuote: quibus omnibus placatur deus: ⁊ misericordia eius impetratur: vnde Ezechielis. x°. dicitur. Quod domus domini impleta est nube: idest doctrina salutari: ⁊ deuotione quibus corda arida irrigantur: ⁊ deus mitigatur. Quarto dedicatur ecclesia: ut sit omniuꝫ ad se recurrentium susceptrix tutissima. Constantinus nanqꝫ imperator: ut legitur in historia sancti siluestri dedit hoc priuilegium ecclesie: ut ad eam confugientes: non possent inde violenter extrahi: quod priuilegium per legem ciuilem: ⁊ canonicam fuit confirmatum: ut habetur in. l. presenti. C. de his qui ad eccle. confu. ⁊ capitulo reuꝫ ⁊ c°. diffiniuit. ⁊ capitulo constituimus. ⁊ c°. metuentes. 17ª. q. 4ª. ⁊ capit°. inter alia. de immunita. ecclesia. Et ideo ipsa ecclesia debet ab omnibus fidelibus cum deuotione frequentari maxime tribus rationibus. Primo propter diuinam maiestatem. Ut enim supradictum est deus protestatus est Salomoni: ⁊ promisit: ꝙ oculi sui: ⁊ aures: ac cor semper erunt in templo. Oculi quidem pietatis ad parcendum: aures misericordie ad exaudiendum preces supplicantium in templo: ⁊ cor charitate plenum ad eos diligendum. Licet autem deus sit vbiqꝫ: tamen in templis: ⁊ ecclesijs: specialius dicitur habitare: dicente psalmista. Dominus in templo sancto suo. Et propterea ipsa ecclesia debet haberi in magna reuerentia ratione diuine inhabitationis: quia de illa dici potest illud Apocalypsis. 21°. Ecce tabernaculum dei cum hominibus. Debet quoqꝫ venerari propter presentiam christi. Naꝫ in omni ecclesia consecrata: semper debet teneri corpus christi. capitulo. pres byter. de consecrati. distinct. secunda. Et ideo cum ibi sit in tanta gloria: sicut est in celo: conueniens est: ut omnis honor ei exhibeatur: quem honorificabant omnes angeli: ⁊ beati. Et potest dari exemplum illius rustici: cui per quendam maleficium consultum fuit: ut si vellet fieri diues in cera: ⁊ melle: corpus christi deferret ad aluearia apum. Unde cum se finxisset comunicare: statim in ore accepta hostia extraxit eam: ⁊ detulit ad prefatum locum. Apes vero protinus ecclesiunculam cum altari: ⁊ tabernaculo ei fecerunt. Ueniens autem ille rusticus: ut mel extraheret de alueario: inuenit illud mirabile: ⁊ vidit regē apum: cum alijs apibus circunstanteꝫ cum cantu ⁊ reuerentia. Propter quod stupefactus ad episcopum perrexit: ⁊ a populo ⁊ clero illa hostia cum artificio illo mirabili ad ecclesiā est delata: honoranda est etiā ecclesia: propter presentiam sanctorum: qui ibi quādoqꝫ descēdunt: vbi sunt eorum reliquie: ⁊ vbi est ecclesia ad honorē sui noīs fabricata: sicut patuit ꝺ beata Agatha que apparuit btē Lucie ad sepulchrum suū oranti. Descēdūt etiam cū ange

lis associātes corpus christi in altari collocatum
Sicut enim cardinales secuntur papaz: ꝛ came/
rarij dn̄m suū: ita sancti: ꝛ angeli dn̄m iesuz chri
stuz in sacramēto altaris venientē: iuxta illō Dan̄.
7°. Milia milium ministrabāt ei: ꝛ decies centena
milia assistebāt ei. Ea ꝓpter in ecclesia cōuenien/
tes christiani debēt dicere ipsi dn̄o iesu cum psal
mista. In cōspectu angeloꝝ psallam tibi. Adora
bo ad tēplum sanctū tuū: ꝛ cō fitebor nomini tuo
Scōo ecclesia est frequētāda ꝛ venerāda: propter
nostrā vtilitatē. In ipsa nāqz recepimus baptis/
mū ꝛ alia sacramēta: ꝛ in ea vel in eius cimiterio
sepeliētur corpora nostra: post mortē. Ibiqz ꝑma
nebūt: vsqz ad tēpus resurrectionis. Et ideo dice
re possumus cum ꝓpheta ps°. 47°. Suscepim⁹
deus misicordiaz tuā in medio tēpli tui. Et hinc
est q̄ eccl'ia fundat̄ cum ꝑeminētia: q2 nullus [illegible]
edificare pōt: nisi auctoritate diocesani: qui debet
ponere primariū lapidē: ꝛ figere crucem ad desi
gnare: cimiteriū: ꝛ etiam petere dotē sufficiētē assi
gnari sine qua cōsecrari nō debet. c°. nemo. ꝛ. c°.
placuit. de ꝯse. di. p^a. Insup eccl'ia cōsecrata am/
plius nō debet reuerti ad secularē habitationem
ꝛ prophanos vsus. 19^a. q. 3^a. c°. que semel. ꝛ. c°.
qm̄. ꝛ. 17^a. q. vltima. c°. quesisti. ꝛ de religi. domi.
c°. Ad hec. ꝛ. 12^a. q. 2^a. c°. nulli lz. ꝛ de ꝯse. di. p^a. c°
ligna. ꝛ. c°. vestimēta. ꝛ de reruz ꝑmu. c°. mācipia.
ꝛ. c°. sequenti. ꝛ. c°. semel de reg. iu. li°. vj°. ꝛ. ff. de
reli. ꝛ sumpti. fu. l. si quis sepulchrū. §. p°. Ad de/
clarandā aūt vtilitatem maximā quā ꝯsequimur
ex frequētatione ꝛ veneratione eccl'ie: est sciēduz
q̄ licz multa sint que ab hoībus desideranf: tn̄ il
la ad tria reduci possunt. Primo ad bona tepo/
ralia sine qbus homo viuere nō pōt. Unde in. 2°
[illegible] aia dicit̄. Ex eisdē nutrimur ꝛ sumus. Et pro/
pter hoc est tāta cura tꝑaliuz: ut patet in diuersis
laboribus hoīum. Nam aliq laborāt in scientijs:
alij in mechanicis artibus: alij vo in agricultu/
ra ꝛc. Sed in nullo hoꝝ tātus fructus repit̄ quā/
tus repiref: si in ecclesijs esset debita cōmoratio ꝛ
veneratio. Eccl'ia eniz est vinea dei. Unde ipse ait
Iere. 2°. Ego te plātaui vineam electā. Et ideo si
eam videret a nobis bn̄ cultiuari: ꝛ agruz suum
bn̄ coli: daret nobis fructus terre in maxima abū
dātia: ꝛ nō deficerēt nobis aliqua necessaria: dicē
te ipso dn̄o: Matthei. 6°. Primū querite regnū
dei: ꝛ iustitiā eius: ꝛ hec oīa adijcient̄ vobis. Ue/
rū q2 ecclesia male tractat̄ ab hoībus hodierni tē
poris: ideo deus eos male tractat in tꝑalibus. De
multis eni eccl'ie rectorib⁹ dici pōt deo illō Iere.
12°. Pastores multi demoliti sunt vineā tuā. Et
ipse dn̄s de malo rectore eccl'ie ait illud Iohelis.

p°. Posuit vineam meā in desertum. Ipse aūt re
ctor dicere potest illō Can̄. p°. Uineā meā nō cu
stodiui. Qibus aūt dissipantib⁹ bona eccl'ie: ꝛ eaz
nō colentibus per deuotionē ait dn̄s illud Esa. 2°
Uos deuastati eis vineā meā. Ad istā aūt ecclesie
vineā venit beata virgo maria [illegible] filio suo vt vi/
deat si bene fructificet mea per deuotionē. Dicitqz
q̄ [illegible] illud Can̄. 7°. Ueni dilecte mi: egrediamur
in agrū: mane surgam⁹ ad vineas. Uideamus si
vinea floruit. Si flores fruct⁹ parturierunt: si flo
ruerunt malla punica. Deuoto aūt suo ecclesiaz
frequentāti dicit illud qō in eodē c°. immediate
sequit̄. s. ibi: Dabo tibi vbera mea. Inter bona āt
tēporalia computat̄ pax ꝛ victoria de inimicis ꝛ
huiusmodi que oīa ꝯcedit deus frequētantibus
eccl'iam cū deuotione ꝛ [illegible] venerātib⁹. Sicut pa/
tuit de Constantino imperatore qui [illegible] habet̄ in
c°. futurā eccl'iam. 12^a. q. p^a. fabricauit ecclesiam
ad honorem duodecī aplorꝛ: de quo etiā habe/
tur in officio dedicationis eccl'ie: vbi etiā di: q̄ in
proprio lateranēsi palacio edificauit ecclesiaz ad
honorem btī Ioannis baptiste: ꝛ basilicā appe/
ditiā iuxta in balneo caloris sui ad honorem sal/
uatoris. Et fuit prim⁹ inter ꝑncipes xp̄ianos qui
edificauit eccl'iam. Similiter de Theodosio impe
ratore ꝛ de multis alijs hoc patuit: qui semper in
prelijs victores extiterunt propter templorꝛ ve
nerationem. E cōtra vero recitat Orosius de ma
gno Pompeio romano qui semper in prelijs vi/
ctoriosus fuerat: q̄ dum capta iudea venisset ad
templum dei: oēs qui ad illud confugerant de ca
pitari fecit: ꝛ ipsum templum in stabulum equo
rum suorum conuertit. Unde semper postea infe
lix fuit ꝛ nunq̄ pugnauit: quin semper vincere/
tur: ꝛ tandem ab egypti rege decapitatus est. Si
militer Iosephus hebreus cum Rome oraret
coram senatu ait. O domini romani donec re/
uerentiam deo exhibuistis ꝛ templis eius: ipse
deus semper fuit vobiscū ad debellandum inimi
cos vestros: sed cuz recessistis a veneratione eius
ꝛ templorum: ꝛ ipse recessit a vobis: ꝛ ad inimi/
cos vestros transiuit. Quapropter o milites: o ca
pitanei: o xp̄iani omnes. venerate templa si vul/
tis de inimicis vestris victoriā reportare. Secū/
dum desiderium hominum est sanitatis ꝛ vite: q̄
maxime assequi possent: si templis debitum cul/
tum impenderent: sicut patet de sanitatibus: que
quotidie recipiūtur ab infirmis visitantib⁹ deuo
te ecclesias: maxime beate virginis: vnde Mat/
thei. 21°. dicitur. Qō accesserunt ad Iesum ceci
ꝛ claudi in templo ꝛ sanauit eos. [illegible] contra vero
est de inhonorantibus templa diuina: sicut patuit

de Jeroboam rege israel tertij Regum. 13°. cu/
ius manus exiccata est propter irreuerentiã quã
exhibuit: volens prophetam in templo apprende
re. Filij quoq; Heli male mortui sunt propter
lasciuias quas faciebant ante templum domini
primi Regum. secũdo. ⁊ 4°. capitulo. Ait enim de
us primi Regum secundo. Quicunq; honorifi/
cauerit me glorificabo eum. Qui autem contem
nunt me erunt ignobiles. Tertium desideriũ ho
minum est boni spiritualis. s. gratie dei ⁊ remissio
nis peccatorum: quam quilibet deuote ⁊ reueren
ter visitans ecclesias ⁊ in eis orans recipiet: sicut
promisit deus Salomoni. Ipse enim Salomon
tertij Regum. 8°. ⁊ secundi. Para. 6°. petijt oĩa
predicta a deo dari ecclesiam visitantibus dicẽs.
Quicunq; orauerit ĩ loco isto: exaudi in loco ha
bitaculi tui in celo: ⁊ cum exaudieris propitius
eris: ⁊ si populus fugerit inimicos suos quia pec/
cauit tibi: ⁊ agens penitẽtiam venerit: ⁊ adoraue
rit in loco isto exaudi preces eorũ ⁊ reduces eos
in terram quã dedisti patribus eorum. Et si clau
sum fuerit celum ⁊ non pluerit propter peccata eo/
rum: ⁊ orantes in domo ac pñiam egerint: exau/
di eos in celo ⁊ dimitte peccata seruorum tuorũ
⁊ ostẽde eis viam bonam per quam ambulent: ⁊
da pluuiam super terram. Fames quoq; si obor/
ta fuerit in terra: aut pestilentia: aut corruptꝰ aer:
aut erugo: aut locusta: aut rubigo. Et si afflixerit
populum inimicus eius obsidens portas: omnis
plaga: vniuersa infirmitas: cuncta deuoratio ac
imprecatio que acciderit omni homini de popu/
lo tuo. Si quis cognouerit plagam cordis sui: ⁊
expanderit manus suas in domo hac: exaudies
in celo ⁊ propitiaberis. Et si ingressus fuerit po/
pulus tuus ad bellũ cõtra inimicos suos ⁊ orane
rint contra domum quã edificaui nomini tuo fa/
cies iudiciũ eorum: ꝙ si peccauerint tibi: ⁊ iratus
tradideris eos inimicis suis: ⁊ captiui ducti fue/
rint in terram inimicorum suorũ: ⁊ ibi agẽtes pe/
nitentiam orauerint contra viam templi: qđ edi/
ficatum est nomini tuo: exaudies in celo ĩ firma/
mento solij tui orationes ⁊ preces eorũ: ⁊ facies
iudicium eorum ⁊ propitiaberis populo tuo qui
peccauit tibi: ⁊ dabis misericordiã coram eis qui
eos captiuos habuerint vt misereant eis: ⁊ exau
dies eos in omnibus: pro quibus inuocauerint
te: hec ille. Cuius orationẽ deus promisit ad ple
num adimplere: vt in sequenti c°. habetur. Ter/
tio pricipaliter debent visitari ⁊ reuereri templa
propter exemplaritatẽ. Et p°. gentilium ⁊ paga/
norum: qui suorũ idolorum templa diligentissi/
me honorare studuerũt: ⁊ inhonorantes punie/
bant: vt refert Ualerius libro p°. in rubrica de re
ligione: ⁊ in rubrica de neglecta religione. Si er/
go illi mirã exhibere cõtendebant reuerentiã tẽ/
plis falsorum deorum: quãto magis nos reueren/
ter tractare debemus templa dei veri. Nam ⁊ dñs
iesus in nullo ita seuerus apparuit: sicut dum in
templo inuenit vendentes ⁊ emẽtes: quorũ men
sas euertit: proiectisq; pecunias: ⁊ flagello facto
de funiculis eos eiecit de templo Matthei. 21°. ⁊
Joannis. 2°. Secũdo ad hoc inducimur exem/
plis fidelium: omisso enim ꝙ in quauis natiõe ẽt
infideli ⁊ heretica semper fuit ⁊ est veneratio cul/
tus dei. Dico ꝙ in omni etate semper fuit aliqua
oblatio sacrificiorum: facta deo a fidelibus ⁊ in/
structo: insignum subiectionis ⁊ reuerentie ei exhibẽ
de. Primo enĩ Adã sm Gregorium sacrificiũ
obtulit: sm illius tẽporis cõgruẽtiã: sed eius sa/
crificiũ nõ legit: quia in ipso noiat origo peccati:
ne simul etiam in ipso significaretur sanctificati
onis principium: cum scriptum sit. Sapiẽtie. 10°.
Sapientia eduxit illum a delicto suo Secun/
do: Abel sacrificauit de quo dicitur Genesis 4°.
ꝙ obtulit deo de pmogẽitis gregis sui: ⁊ de adipi
bus eorum. ⁊c. Tertio: Noe de quo dicitur Ge/
ne. 8°. ꝙ edificauit altare dño ⁊ ei obtulit super
illud holocaustum. Quarto: Abraham qui edi/
ficauit altare domino ⁊ inuocauit nomen eiꝰ ibi
Geñ. 12°. Quito Isaac idem fecit Genesis. 26°.
Sexto: Jacob de quo dicitur Genesis. 33°. ꝙ ere
cto altari inuocauit super illud fortissimum deũ
israel. Septimo: Moyses consecrauit taberna/
culum dei cum magna solẽnitate. Exo. 30. Octa
uo: Aaron obtulit sacrificiũ deo in odorẽ suaui
tatis in tabernaculo vt dicitur Ecclesiastici. 45°.
Nono: Samuel de quo legitur primi Regum
7°. ꝙ edificauit altare domino ⁊ obtulit ei su/
per illud holocaustũ. Decimo: Dauid de quo di
citur Ecclesiastici. 47°. ꝙ stare fecit cantatores
contra altare ⁊ in sono eorum dulces fecit mõ/
dulos: ⁊ dedit in celebrationibꝰ decꝰ ⁊c. Undeci
mo: Salomon qui cũ maxima solẽnitate dedica
uit templum quod deo construxerat: vt habetur
tertij Re. 8°. ⁊ secundi Parali. 7°. Duodecimo
Zorobabel: de quo dicitur Ecclesia. 49°. ꝙ reedi
ficauit domum domini: ⁊ exaltauit templum san
ctum domino paratum in gloria sempiterna.
Multi quoq; alij laudantur in sacra scriptu/
ra qui dei tẽplũ venerati sunt. Inter quos comẽdat
Judas Machabeus qui templum prophana/
tum a gentibus mundauit. secundi Machabeo
rum. 10°. Locus autem diuino cultui deputatꝰ ha
bet diuersa nomina: vt notatur per Archidiaco.

in.c° primo de ɔsecra.eccl'. vel Albri.libro.6°.⁊ in clemen.pª.de in integr.restitu. Quandoqz enim dicitur basilica.ut in.c°.non oportet.42ª.distinc. vbi Archidiacono.dicitqꝫ basilica dicitur palatium regis. Basileos enim grece: rex interp̄tatur latine. Unde basilica dr̄: quelibet eccl'ia: qr palatium est sūmi regis: ⁊ in ea regi regū ministrat'. De hoc etiā mētionem facit: idez Archi.in.c°.fundamēta.de elec.lib°.6°. Scđo dr̄ tēplum.ut in.c°. ⁊ hoc diximus.16ª.q.7ª. Interp̄tat' aūt tēplum.i.tectuz amplū: s̄m Isid.15°. Ethimo.c°.4°.⁊ Archi.in dicto.c°.⁊ hoc diximus. Quia populus ibi sub vnius tecti amplitudine ɔtinet': ⁊ proprie tēpla sunt maiores eccl'ie. Vel dicit' tēplum a cōtēplādo: qa hoc ibi fieri debet. Tertio dicit' eccl'ia: ut de cōsecra.di.pª.c°. Eccl'ia: que interpretat' collectio siue ɔuocatio. Ubi dicit Archi. qꝫ ideo dicit' ɔuocatio: qr ɔtinet populum ɔuocatuz a deo per operationem sp̄ūs sancti: ad vnā fidem: ⁊ p̄miū futuri seculi. Locus autē: vbi ɔueniebat populus iudaicus appellabat' synagoga: que interpretat' cōgregatio: qr ibi populus ad audiēda verba legis veteris: que erāt aspera velut grex pecoꝝ ɔgregabat'. Quarto dicit' tabernaculū.ut in.c°.p°.de sen.⁊ re iudi.libro.6°.⁊ ibi Archi.prop̄e autē tabernaculū dicit' militare habitaculū.ut de cōsec.di.pª.in p̄n.⁊ per Archi.16ª.q.7ª.c°.⁊ hoc diximus. Quia vō militia est vita hoīs sup terram. Job.7°. Ideo eccl'ia in qua adunatur populus militās dicit' tabernaculum: ⁊ propterea psalmista inqt. Quādo transibo in locū tabernaculi admirabilis: vsqz ad domuz dei. idest ab eccl'ia militāte: vsqz ad ecclesiam triūphātem. Tabernaculum etiam dicit' a taberna: ut ait Albricus de rosate in suo dictionario: in verbo tabernaculuz.per.l.taberne.ff.de verbo.sig. Taberna aūt dicit' hospitium in quo itinerātes: ⁊ peregrini reficiunt'. Et iō ecclesia merito tabernaculuz appellat': in quo homines: qui in hoc seculo p̄egrinant': ⁊ non habēt hic p̄manētem ciuitatē: sed futuraz inquirūt: ad Hebre.vltimo. Reficiūtur pane verbi dei: ⁊ esca celesti.s.dn̄ici sacramētu. Quinto dicitur domus dei.ut in.c°.decet.de immu.eccl'iarum.libro.6°. Ipsa enim ecclesia materialis ad similitudinez triūphantis decorat' diuersitate officiorū ac ministroꝝ deo seruiētium: ut dicitur in.c°.singula.⁊ in.c°.ad hoc.89ª.di. De quibus ministris ⁊ ipsoꝝ habet' in.c°.perlectis.25ª.di. Et propter predicta omnia dicit' in dicto.c°.decet. Domum dn̄i decet sanctitudo. Decet enim ut cuius in pace factus est locus: eius cultus etiaz sit debita veneratione pacificus. Sit itaqz ad ecclesias humilis ⁊ deuotius ingressus. Sit in eis deuota cōuersatio: deo grata ⁊ inspiciētibus placida. Non immerito autez dicitur domus dei: quia in ea nihil potest malignitas diaboli. Et in signuz huius: ut refert Gregori.in libro dialo. Cum rome quedā ecclesia ab arianis prophanata ɔsecraretur: diabolus sub pedibus hominuz exiuit de ipsa ecclesia in forma porci. Et dum beatus Bartholomeus cōsecraret quādam ecclesiaz: apparuit angelus dn̄i tenēs diabolū: in quo demōstratum est qꝫ maligni spirit⁹ ab ecclesia cōsecrata fugiunt: ⁊ in ea contra hoīes potestatez suam exercere nō possunt. Ingressuri igitur hāc domum dei debēt esse mundi corde: ore: ⁊ opere: qđ demōstratum fuit Exodi.3°.vbi dominus apparēs Moysi in rubo: dū ille appropinquaret ad locum dixit ei Solue calciamētum de pedibus tuis: locus eniz in quo stas: terra sancta est. Hoc etiam demonstrauit deus: quando Exodi.30.precepit: ut quotienscunqz Aaron ingrederetur tabernaculum lauaret se: quod etiam de leuitis preceptum est Numeri octauo. Sed ad confusionem christianorum sarraceni: non nisi loti ⁊ discalciati templum intrant. Unde etiam propter hoc Salomon ante templum ordinauit mare eneum: tertij Regum.6°. Ecclesia vero ordinauit aquam benedictam ad fores templi: ut vnusquisqz ingrediens prius se illa aspergat. Dicit autem Augustin⁹ ad confirmationem predictoꝝ in sermone dedicationis eccl'ie. Quotiens fratres charissimi altaris: vel templi festiuitatem colimus: si fideliter ⁊ diligenter attendimus: ⁊ sancte ac iuste viuimus quicqd in templis manufactis agitur: totum in nobis spiritali edificatione completur. Non enim mentitus est ille: qui dixit. Templum domini sanctum est: quod estis vos. Et iterum. Nescitis quia corpora vestra templuz sunt spiritus sancti? Quibus meritis: nisi per gratiaz dei meruimus fieri templum dei? Et ideo quantum possumus cum ipsius adiutorio laboremus ne deus noster in templo suo: hoc est in nobis ipsis aliquid inueniat: quod oculos sue maiestatis offendat. Sed habitaculum cordis nostri euacuetur vicijs: ⁊ virtutibus repleatur. Claudatur diabolo: ⁊ aperiatur christo: hec ille. Debemus autem facere in omnib⁹ necessitatibus nostris sicut fecit populus israel in tribulatione holofernis: de quo dicit' Judith.6°. Cōuocatus omnis populus intra eccl'iam orauit: petēs auxiliū a deo: israel. Ad hoc aūt faciēdum hortamur: Ezechielis 44°.vbi dicit'. In vijs tēpli pones cor tuū: ⁊ Dauid.ps°.28°.di. In tēplo sancto eius omnes dicēt

gloriã. Qui etiã predictas dignitates ecclie cõsi/
derãs nos in.68°.ps°.hortat̃ dicens. In ecclesijs
bñdicite dño de fontib⁹ israel. Ibi beniamin ado
lescẽtulus in mẽtis excessu. M

Quarta ⁊ vltima modificatio orõnis dicit̃
respectu tẽporis. Unũ querit̃ quo tẽpore sit
orãdũ: ⁊ videt̃ ꝙ semp. Ait enim dñs Luce.18°
Oportet semp orare: ⁊ nunꝗ̃ deficere. Sed opor
tet: necessitatẽ inducit.ff.de verbo.sig.l.verbũ opor
tere. ⁊ ibi glo.que allegat.l.cuꝫ hi.§.arbitratu.ff.
de trãsac.ergo ⁊c. Preterea scriptum est ps°.23°.
Bñdicam dñm in omni tpe: semper laus ei⁹ in
ore meo. Sed ꝯtra Eccle⁹.3°.dicit̃. Oia tps ha/
bẽt: ⁊ suis spacijs trãseunt vniuersa: tẽpus loquẽ
di: ⁊ tẽpus tacẽdi: ergo ⁊ oratio habet tẽpus deter
minatũ: sicut ⁊ reliqua. Preterea ad impossibile
nemo tenet̃.l.impossibiliũ.ff.de reg.iur. Sed im
possibile est semp orare actualiter: q̃r nos oportet
pro magna parte tẽporis in alijs rebus occupa/
ri: maxime in necessarijs nature: ergo non videt̃
illud dñi preceptũ posse seruari. Ad hãc questio/
nẽ: respõdet Alexã.de ales vbi.s. ⁊ beat⁹ Tho.in
4°.di.15ᵃ.ar.2°.q.3ᵃ. Qꝺ illa verba dñi debẽt in/
telligi: ſm expositionẽ glosaꝝ. Unde habem⁹ glo.
sup illa verba apli pᵉ.ad Thesalo.5°.c°. Sine in/
termissione orate di. Nõ cessat orare: qui nõ ces/
sat bene facere. Ibi ergo accipit dñs orõnem pro
bono ope. Alia glo.ibidem dicit. Uitã eternã ꝯti/
nue desiderate: ipsum enim ꝯtinuũ desideriũ bo/
ni: est oratio ꝯtinua. Et alia glo.inqt. Sine inter
missione orat: qui horis ⁊ tẽporibus statutis non
desinit orare. Alia glo.exponit: ⁊ est Augu.super
ps°.33°.di. Nunqd sine intermissione genua fle/
ctimus: corpus prosternimus: aut manus leua/
mus: ut dicat apls. Sine intermissiõe orate: hoc
puto facere nõ possumus. Est ergo alia ratio si/
ne intermissione orãdi: que est desideriuꝫ. Quic/
quid igit̃ agas: si desideras supnam quietẽ: nõ in
termittꝭ orare. Si semp manet in te charitas: sem
per clamas. Si semp clamas semper desideras: si
semp desideras: semp oras: hec ille. Alio modo ex
ponit Augu.in li°.2°.ꝯtra Maximianũ.s.ꝙ ad
hoc: ut deus propter peccata nõ flagellet mũduꝫ:
oportet: ut semper ab aliqbus oret̃. Unde ipse di
cit ibidẽ.c°.9°. Nullus dies: nulla hora: nullum
momẽtũ tpis inuenit̃: in quo a sanctis oratiões
deo aliquo in loco non fundant̃: ab alijs hic: ab
alijs ibi: ita ꝙ ab orõnib⁹ nullũ tẽpus est immu
ne: quãdoquidẽ diebus ac noctib⁹: cum alij ci/
bo reficiũtur: alij quodlibet aliud agũt: seu dormi
unt: nõ vtiqꝫ desunt quos sanctũ desideriũ orare
cõpellat: hec ille. Et lꝫ quocũqꝫ tẽpore orari possit

deus: tñ ſm Bernardum tria tẽpora magis sunt
apta orõni. Primũ est aurore: iuxta illꝺ Sapie
16°.c°. Oportet ꝑuenire solẽ ad bñdictionẽ. Nã
sicut filij israel mane colligebãt mãna: Exo.16°.
Ita dulcedo spũs sancti: tali hora degustat̃. Iõ
canebat David in ps°. Mane astabo tibi: ⁊ vi/
debo: Ea propter Iob.8°.c°.sui libri: nos hortat̃
dic. Si diluculo ꝯsurrexeris ad deũ: ⁊ oipotẽtem
fueris deprecat⁹: statim euigilabit ad te: hoc eñi
tẽpore anime nr̃e sunt adhuc ieiune a curis exte
rioribus: ⁊ ideo sunt magis disposite ad orãdum
Et de hoc dedit nobis exẽplum christ⁹ Marci.
p°.c°.vbi dicit̃. Quod valde diluculo surgẽs ie/
sus abijt in desertũ locũ: ibiqꝫ orabat. Scꝺm tps
ẽ medie noctis: de quo propheta ait. Media no
cte surgebam ad ꝯfitẽdũ tibi: dicit̃ enim vulgari
ter: ꝙ nox est magistra ꝯsilij. Et de hoc dedit no/
bis exẽplum christus: Matth.6°.c°.vbi dicitur
Nõ erat pernoctãs in oratione dei. Quãtuꝫ aũt
sit vtilis: ista orõ noctꝭ demõstrat David.ps°.76°
di. Meditatus sum nocte cuꝫ corde meo: ⁊ exer
citabar: ⁊ scopebam spm̃ meũ. O si videres ser/
uos dei nocte ad orationẽ in cruce stãtes: aliqs
amaras lachrymas de passione christi fundẽtes
alios peccata tua: mi popule deflẽtes: alios ex de
uatione mẽtis etiam a terra miraculose corpora
liter eleuatos: alios magnis splẽdoribus circũda
tos: alios cum dño nostro iesu christo: vel gl̃iosa
virgine maria: aut alijs sanctis sibi in nocte ap/
parẽtibus eosqꝫ ꝯsolãtibus: dulcia miscẽtes col/
loquia: Profecto intelligeres verã esse illam sen
tẽtiam prophete: in ps°.di. Quam magna multi
tudo dulcedinis tue dñe: quã abscõdisti timenti
bus te. Ideo inqt Ber.in quadã epl'a de religio/
sis loquẽs. Multi vidẽt cruces nostras: sed nõ
vidẽt vnctiones. Tertiũ tempus aptum ad orã/
dũ est vespertinũ: quia tũc inuenimur ab impedi
mentis digesti. Unde propheta in.ps°.dicit. Diri
gat̃ dñe oratio mea: sicut incẽsum in ꝯspectu tuo
eleuatio manuũ mearũ: sacrificiũ vespertinũ: de
hoc dedit nobis exẽplum christus: de quo Mat
thei.14°.dicit̃. Quod dimissa turba ascẽdit i mõ
tẽ: ut oraret: vespe aũt facto solus erat ibi. N

Cum ergo Pithagoras philosophus dicat
Duoꝝ quippe tempoꝝ cura habẽda est: ma
ne qd acturi sumus: sero quid fecerimus. Ideo
qlibet christianus statim: ut a lecto surrexerit debet
sibi facere signũ crucis: qꝺ facit fugere oẽs demo
nes: de quo David i.ps°.85°.dicit dño. Fac me/
cum signũ in bonuꝫ: ut videant qui oderũt me: ⁊
ꝯfundãtur. Si enim signum crucis debet poni in
ꝑncipio: cuiuslibet inuẽtarij.l.fi.§.sin autẽ.c.de p°.

ꝺ.vel fi.

ꝙ.vel ſi ignarus.C.de iure.deli. multo magis in principio actionū noſtrarū debet eē primū quod faciamus ſurgētes. Deinde gratias agere debemus deo de oībus beneficijs ab eo acceptis ait.n. Seneca ad Lucil. Qui beneficioꝝ obliuiſcit̃: ingratiſſimus ē. Poſtmodū ꝓponere debem⁹ illo die abſtinere a peccatis ⁊ multa bona facere: ac ſi nunq̄ bene fecerim⁹: iuxta illō.p̄hete in.ps°. Et dixi nūc cepi. Imitariq; debem⁹ Seraphicū [illegible] trē noſtrū Franciſcū: de quo ſctūs Bonauētura in legēdo eius dixit: ꝙ ꝓponebat quotidie ſe igſ tia factuꝝ. In ſero aūt cogitare debemus qd in die fecerim⁹: ⁊ ſi aliqō peccatū in nobis ꝯſpicimus de eo cōteramur: ⁊ cogitet quiſq; ſi aliqō in eo ē mortale peccatū dicēs. Quid erit de me: ſi hac nocte repētinus mihi ſicut multis accidit veniret interitus? Deinde deuote ac corde cōtricto roget dñm cū Dauid.ps°.50.dicēs. Miſerere mei de⁹ ſecundū magnā miſericordiā tuā: ſicq; aiam ⁊ corpus quotidie marime ī mane ⁊ [illegible] ſero dño cōmēdemus. Quod facientes propitiabitur nobis deus noſter qui viuit ⁊ regnat in ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Feria.quarta poſt primā dominicam quadrageſime de impedimentis orationis. Sermo duodecimus.

Habitauit gloria domini ſuper montē ſynai. Exodi.24°. ⁊ in ꝓphetia occurrentis ferie. Sepe in ſacro eloquio per montem ſancta oratio: figuratur. Sicut eniꝫ mons eſt altus ⁊ ſublimis locus: ita oratio eſt quedam altiſſima ⁊ excellens operatio: q̄ nos altos facit per contemplationem. Ideo theologi: in.4°.di.15ª. Diffiniunt orationem dicentes: ꝙ eſt eleuatio ſiue aſcenſus mentis in deum: que diffinitio fuit originaliter Damaſceni li.3°. c°.24°. Sicut etiaꝫ difficile eſt aſcendere in mōtem: ita difficile eſt ad altitudinem contemplationis: ⁊ orationis peruenire. Et ideo in huius figuram dicitur Exodi.19°. Non poterit aſcendere vulgus in montem: homines enim beſtiales ⁊ ſōnolenti non poſſunt dulcedinem orationis degustare. Et ſicut auis nimis pinguis ⁊ carnoſa non poteſt in altuꝫ ſe eleuare: ita ſenſuales ⁊ carnales non poſſunt ad cacumen contemplatiōis aſcendere. Quemadmodum etiam in montib⁹ deſcendit magna habundantia niuis: ita in orationibus venit ad animam gratia ſpiritus ſancti: que per niuem figuratur. Sicut retulit glorioſa virgo Maria Liberio pape: vt refert ſancta mater eccleſia in officio miraculi niuis Eſt ergo iſto mōs: de quo Dauid ps°.67°.ait. Mōs dei mōs piguis: mōs ī quo beneplacitū ē deo habitare in eo: ⁊.n.dñs habitabit in finē. Licet enim aliquando nō veniat deus in principio oratiōis tamē ſi perſeueretur finaliter veniet. In monte transfigurationis ē dominus. Mathei .17°. vt oſtenderet ꝙ hō carnalis in mōte orationis ī ſpiritualem trāſformaē. Ad hūc mōtem orationis oporteret peruenire illos qui volūt ſaluari: iuxta illud Geñ.19°. In monte ſaluū te fac. Ideo cuilibet noſtrū dicit dñs Exo.24°. Accede ad me in monte ⁊ eſto ibi. Et iō bene dr̃ in verbis ꝓpoſitis. Habitauit gloria dñi ſuper montem ſynai. Secūdū.n. Hiero. ſynai interpretatur egreſſio tētationis. In monte ergo orationis aſcendite: ⁊ egredientur ab anima veſtra tētationes veſtre ⁊ gloria dñi habitabit ſuper vos: ⁊ dabit vobis lucem gratie ſue. Sed dicet quis: ego frequenter aſcendi mōtem orationis: ⁊ rogaui dñm pro aliqua gratia impetranda: ⁊ nihil potui obtinere. Huic ego reſpōdeo illō qō īquit Aug.16ª.q.pª. c°.x°. Benefacere ſemp deus ē paratus: ſed hominum malicia ꝓhibetur. Unde maligno peccatori dici pōt illō Treñ.3°. Oppoſuiſti tibi nubeꝫ ne trāſeat oratio. Et ideo in hoc ſermone videbimus tria impedimenta: qbus deus non exaudit oratiōes noſtras. Primū dr̃ iniuſtitie. Secūdū nequitie. Tertiū ⁊ vltimū appellatur īpatientie.

¶ De primo impedimento orationis quod dicitur iniuſtitie.

Primum impedimentum dicitur iniuſtitie. Eſt autē triplex iuſtitia.ſ.ex parte orantis: ex parte orationis: ⁊ ex parte eius pro quo oratur. Primo ex parte orantis: pro cuius declaratione moueē vnum dubiū.ſ. vtrum de⁹ exaudiat peccatores ī orationib⁹ ſuis: ⁊ primo videtur ꝙ non: ꝑ illud quod ſcriptū eſt Ioānis.9°. Scimus quia peccatores deus nō exaudit: ⁊ Treñ.3°.c°. dr̃. Nos inique egimus: ⁊ ad iracūdiā ꝓuocauimus te: iccirco tu es inexorabilis: ⁊ Dauid in.ps°. dicit Iniquitatē ſi aſpexi ī corde meo: nō exaudiet dñs. Chriſo. quoq; ſup Matheū dicit. Qui orat ⁊ peccat nō orat deū: ſed deludit: ⁊ talis ē ſimilis militib⁹ pillati qui xp̄o genua flectebant: ⁊ alapas ei dabant: ⁊ talis ē fenerator: qui ex vna parte orat: ⁊ ex alia fenerare nō ceſſat. Talis ēt peccator orās eſt ſimilis illi qui vellet a vulnere ſanari: ⁊ ferrū a plaga nollet amouere: vñ Iſido. ait. Sicut nullum proficit in vulnere medicamētū ſi adhuc in eo ſit ferrū: ita nihil proficit oratio illius cui⁹ adhuc peccatū in mēte: vel ꝑ odiū manet ī pectore. Itē talis ē ſimilis aui q̄ vult volare in viſcata v[el]

mole carnis aggrauata: sicut e structio: vel est laqueis irretita. Anima nãqz in viscatur p auariciã: vñ Ambro. i li. de bono mortis ait. Dũ aurũ petimus strangulamur: dũ argẽtum querimus visco eius adheremus: dũ predia inuadimus ligamur. Inflatur at anima p superbiã. Unde de superbis dr Sap. 4°. Disrumpet illos inflatos maleo. Illaqueatur vero anima luxuriã: vnde Eccles. 7° inquit Salomõ. Inueni amariorem morte mulierẽ que laqueus venatoꝝ ẽ: ⁊ sagena cor eius. Uincula sunt manus illius. Laqueo autẽ capiunt aues: sagena pisces: ⁊ vinculis ligantur hoies. Mulier ergo cepit auem qñ decepit Dauid celestia penetrãtem. Cepit maximũ piscẽ qñ decepit Sãsonẽ tã fortẽ: cepit at hoiez rõnalẽ qñ decepit Salomonẽ tã sapiẽtẽ. Ad ppositũ redeũdo dico q ille dbet peccata depõere q vult orationes suas deo gratas ⁊c. Nam peccatorib9 dicitur. Esa. 59°. Nõ est aggrauata auris eius vt nõ exaudiat: sed peccata vestra abscõderũt faciem eius a vobis ne exaudiret. s. de9: ⁊ Prouer. 15°. dicit Salomon. Longe ẽ dominus ab impiis: ⁊ orationes iustoꝝ exaudiet. Pro hac parte facit q nullus indignus debet principem salutare. C. de veteranis: vbi glo. in. l. cũ introissent. lib°. 12°. Maiori ergo ratiõe nõ debet salutari p orationẽ ille: de quo Philoso. dicit. 12°. Metha. q solus ẽ princeps in orbe terrarũ. s. deus. Si enim seruus domini terreni non reputat dignus vt pces porrigat imperatori terreno. C. de preci. imper. offer. l. Licet seruilis. a fortiore peccator q ẽ seruus diaboli ⁊ peccati: imo tot demoniorum quot viciorũ: nõ videtur dignus deũ deprecari. Propterea dicit Dauid in. ps°. Peccatori autẽ dixit de9. Quare tu enarras iustitias meas? Sz cõtra ẽ auctoritas Chrisostomi q sic glosat dictũ christi Luce. xj°. Omnis qui petit accipit: siue iustus siue peccator: ⁊ Aug. super Joan. inquit. Si peccatores nõ exaudiret deus frustra publican9 dixisset. Deu9 propitius esto mihi peccatori. Respõdeo ẽm Alexan. de ales in. 4ª. parte summe in tractatu de oratiõe: ⁊ beatũ Thomam. 2ª. 2e. q. 83ª. q orantes hoies in triplici varietate possũt inueniri. Nam aliq licet valde pauci sunt iusti sine mortali peccato: ⁊ oratio eoꝝ potentissima est iuxta illud Jacobi. 5°. Multũ. n. valet deprecatio iusti assidua. Et ideo in. ps°. 33°. canit Dauid Clamauerũt iusti: ⁊ dñs exaudiuit eos: ⁊ Esaie. 65°. inquit domin9 de iustis. Anteq̃ clamẽt ego exaudiã: adhuc illis loquentib9 ego audiã. Facit c. ipi. sacerdotes. pª. q. pª. Et iccirco cõqueritur deus de talibus nõ orantib9 p tribulatis dicẽs. Ezechi. 22°. Quesiui de eis virũ q interponeret sepem: ⁊ staret ex opposito cõtra me p terram ne dissiparẽ eam: ⁊ nõ inueni: ⁊ effudi super eos indignationẽ meã: ⁊ in igne ire mee cõsumpsi eos. Alij sunt peccatores humiliati q licet quandoqz peccẽt: tñ nõ sp retinent propositum male voluntatis: sed timẽt deũ ⁊ ob eius reuerentiam aliqua bona faciunt: hi in suis necessitatibus orantes deũ: possunt sperare q impetrabunt qd petunt si eis vtile sit: ait enim Aug. i c°. Adhuc instat. de pe. di. 3ª. Cur docuisset dominus orantes dicere. Dimitte nobis debita nostra nisi misericors ipse perseueraret: q ab hac petitione nõ vult nos deficere. Alij sũt peccatores obstinati: ⁊ indurati: ⁊ isti nõ exaudiunt in suis orationibus: ideo dicit dñs Prouer. p°. c°. Uocaui ⁊ renuistis: ⁊ extendi manũ meã: ⁊ nõ fuit q aspiceret: despexistis omne cõsiliũ meũ: ⁊ increpationes meas neglexistis: iccirco ego quoqz in interitu vestro ridebo: ⁊ subsanabo vos cũ vobis qd timebatis aduenerit. Cũ irruerit repentina calamitas: ⁊ interitus quasi tempestas irruerit. Qñ venerit super vos tribulatio ⁊ angustia: tũc inuocabitis me ⁊ non exaudiã: mane cõsurgetis ⁊ nõ inuenietis me: eo q exosam habueritis disciplinam: hec ibi. Et si aliquando isti peccatores exaudiuntur in suis orationibus: hoc vertitur in eoꝝ damnationẽ ⁊ malum: iuxta illud Aug. in quodam sermone. Deus quedam negat ppitius: que concedit iratus. Ideo dicit Paulus ad Roma. p°. de talibus peccatoribus. Tradidit illos deus in desideria cordis eoꝝ. Sicut etiaz exaudiuit demones petẽtes intrare porcos Math. 8°. Q.

SEcũdũ ipedimẽtũ iniustitie: ẽ ex parte orationis. s. quando aliquid iniustũ petit: tunc enim illa oratio est iniusta: ⁊ non exaudibilis: vt potest colligi a scõ Bonauentura in. 3°. sen. disti. 17ª. Ideo dr Jacobi. 4°. c°. Petitis ⁊ nõ accipitis: eo q male petatis. Iccirco iquit Ouidi9. 9°. Methamor. Petite qd fas est. vt enim ait Damascenus: oratio est petitio decentiũ: ⁊ Cato in tractatu de moribus dicit. Quod iustũ ẽ petito vel qd videatur honestũ. Nam stultũ ẽ petere quod possit iure negari: vnde Ualerius maximus lib°. 6°. ait. Socrates humane sapientie quasi quoddam terrestre oraculũ: nihil vltra petendũ a diis imortalibus arbitrabatur: q̃ vt bona tribuerẽt qz hi demum scirẽt qd vnicuiqz eẽt vtile: hec ille. Facit qd scriptum ẽ in. l. Nec damnosa. C. de precibus imperatori offe. vbi dicit: q nulle preces sunt audiende: nec imperatori offerẽde nisi rationabiles: ideo Math. [illegible]. c°. dicebat dominus

bijs zebedei non bene petentibus. Nescitis quid petatis: deus ergo nõ cõcedit multociens ea que petimus: quia nobis non sunt utilia ad salutem vnde Prosper in li°. epigramatu3: epigramate 99°. ait. Cu3 deus effectum precibus non pstat iniquis: Multũ cõcedit dũ nocitura negat. Sicut fecit Paulo quẽ exaudire noluit rogante3 liberari a tẽtatione siue stimulo carnis: vt ipse testat. 2°. ad Cor. 12°. De quo venerabilis Beda ait. Apostolus non in nomine saluatoris petijt: vt tẽtatione careret: quam ob humilitatis custodiam acceperat: quia si hac caruisset: saluus esse non potuisset: et Aug. inquit. Exauditur diabolus petens Job tẽtandũ: et nõ exauditur apostolus petens stimulũ carnis amouendũ. Exaudiuit deus quẽ disposuerat dãnare: et nõ exaudiuit quẽ volebat saluare. Nã et eger petit vinũ a medico: et nõ dat. Medic9 .n. ñ exaudit ad volũtatẽ vt exaudiat ad salutẽ hec ille. Ad pdicta et facit exẽplũ qd habet i vita sctẽ Petronille: quã sctũs Marcellus scripsit. s. q cum ipsa filia eẽt sancti Petri apostoli et speciosa valde: deo volẽte febribus laborare cepit: discipuli at Petri, dixerũt ei. Cũ omnes a te sanentur infirmi: quare Petronillam iacere pmittis? Quibus Petrus rñdit: q2 sic expedit ei. Verũtamẽ ne putetur ipossibilitas sanitatis eius: in noie iesu xpi illã sanabo: dixitq3 ei: surge Petronilla velociter: et ministra nobis. Que statim sanata surrexit et ministrauit eis cõpleto at ministerio. Petrus dixit ei. Petronilla reddi ad lectũ tuũ. Que statim redijt: et vt prius febribus laborare cepit. At vbi in dei amore fuit perfecta: illam pfecte sanauit. Simile et est qd legitur in vita sancti Thome epi Cantuariẽsis. Cũ .n. qdã quẽ sctũs dũ viuebat valde dilexerat grauit ifirmaret: iuit ad ei9 tũbã: et p sanitate rogauit btũ Thomã ipetrauitq3 eã ad libitũ. S3 dũ sanat9 rediret: cogitare cepit q illa sanitas forsitã aie sue non expediret. Vñ itez ad sepulchrũ rediẽs sctũ rogauit: vt si sanitas illa nõ eẽt vtilis aie sue: ptinuo ifirmitas rediret: statiq3 redijt sicut prius. Ideoq3 quicũq3 vult bñ orare oia cõmittere debet diuine voluntati. Deus eni3 licet oratio non sit iniusta: nec petatur res inutilis: quandoq3 tñ non exaudit: vt nobis melius faciat q petimus: vnde ait Isido. in li. de summo bono. Multi orantes non exaudiũtur: prouidet enim deus illis meliora q petant. R

Tertia iniustitia e ex parte eius pro quo oratur. Fiũt enim quãdoq3 orationes pro aliquibus qui non merentur beneficia dei. Ideo deus nõ exaudit seruos suos pro talibus orantes: vnde Jere. 7°. dicit dominus ipsi Jeremie de populo iudaico pessimo et obstinato. Tu noli orare pro populo hoc: nec assumes pro eis laudẽ: quia non exaudiã te: et Jere. 15° iterũ ait. Si steterint Moyses et Samuel corã me: non e anima mea ad populũ istũ. Vis ergo popule mi orationem quã facis aut alij pro [te] faciunt exaudiri? Depone peccata et efficiaris bonus. De tali enim oratione quam facit quis sine peccato: ait Dauid. ps°. 33°. Oculi domini super iustos: et aures eius ad preces eor: et Eccle. 3°. df. Qui diligit deum orabit pro peccatis: et cõtinue se abstinebit ab illis: et in oratione exaudietur. Similiter et oro cuiuslibet serui dei pro te facta a deo acceptabitur: iuxta illud qd ait dñs Job. 42°. Seruus me9 orabit pro vobis. Faciem eius suscipiã. Et hoc sufficiat pro prima parte nostri sermonis.

¶ De secundo orationis impedimento: quod dicitur nequitie. S

Secũdum principale impedimentum dicit nequitie. Sex at nequitie inueniuntur. Prima dicitur irremissibilitatis. Quando orantes nolũt primis suis qui eos leserunt veniã petentib9 indulgere: et offensas remittere: ideo df Eccle. 28°. Relinque primo tuo nocenti tibi: et tunc deprecãti tibi peccata soluẽtur: homo homini seruat iram: et a deo querit medellã? In hominẽ similẽ sibi nõ h3 misericordiã: et de peccatis suis deprecabit? Ipse dũ caro sit irã reseruat: et ppitiationem petit a deo. Quis exorabit pro peccatis suis? T

Secunda nequitia df rapacitas. De q Esaie p°. c°. dicit dñs: cũ extẽderitis manus vras auertã oculos meos a vobis: et cũ multiplicaueritis orõnẽ nõ exaudiã: manus .n. vre sanguine plene sũt: et Esa. 59°. Ecce ñ e abbreuiata man9 dñi vt saluare neq at: neq3 aggrauata e auris ei9 vt nõ audiat: s3 iniqtates vre diuiserũt iter vos et deũ vrm: et pctã vra abscõderũt faciẽ ei9 a vobis ne exaudiret: man9 .n. vre sanguie plene sũt et digiti vri iniqtate. Labia vestra locuta sũt mẽdaciũ: et lingua vra iniqtatẽ fatur. V

Tertia neqtia df inaudibilitatis: de q Prouer. 28°. dicit Salomõ. Qui declinat aure3 suam ne audiat legem: oratio eius erit execrabilis. Facit exemplum quod recitat Jacobus de vitriaco dicẽs: q fuit quidam qui nunq volebat audire verbum dei: vel loqui de deo. Qui de iudicio mortuus est: et cum ad ecclesiam delatus esset: sacerdotibus: et alijs clericis facientibus officium: cantando et legendo circa corpus: imago crucifixi que erat de metallo cunctis

videntibus manibus a cruce separatis cepit obturare aures. Quod cum omnes circunstantes aspicerent mirabantur. Tunc sacerdos dixit ad populum. Scitis quale signum est hoc? Nos nostis quod iste qui hic iacet nunquam voluit audire verbum dei: et ideo modo est in manu diaboli. Jccirco sicut obturauit aures suas ne audiret verbum dei ita deus obturat aures suas ne audiat preces quas pro eo fundimus. Et sic omnes cessauerunt orare: et ita sepultus est sepultura asini. X

Quarta nequitia dicitur crudelitatis: de qua Pro. 21°. c°. Qui obturat aurem suam ne audiat clamorem pauperis: et ipse clamabit: et non exaudietur. Facit exemplum quod retulit mihi quidam socius meus. s. quod cum quidam valde diues esset infirmus ad mortem in ciuitate Mediolani: ipse cum patre guardiano sancti Angeli iuit ad visitandum eum: et dum hortarentur eum ad confitendum et rogandum deum: vt sibi remitteret peccata sua: ipse desperatus respondebat quod erat damnatus: et quod deus nolebat sibi parcere. Et dum diu predicassent sibi de infinita misericordia dei: ipse semper respondebat quod non erat amplius sibi vlla spes salutis. Unde finaliter interrogatus quare hoc? Dixit. Quia ego durus fui pauperibus: et nolui eos exaudire clamantes in necessitatibus suis: ideo deus mihi vult esse crudelis: et non exaudit preces meas: vt verificetur quod scriptum est. Judicium sine misericordia fiet ei: qui non fecerit misericordiam. Jacobi. 2°. c°. Et sic desperatus mortuus est. O crudelis: quomodo credis quod deus debeat te exaudire in tuis orationibus: si tu non vis aurem prestare filijs suis. s. pauperibus in tantis necessitatibus constitutis? Serua igitur illud quod scriptum est Esaie. 58°. Frange esurienti panem tuum etc. Sequitur. Tunc inuocabis et ipse exaudiet: clamabis et dicet. Adsum. Y

Quinta nequitia dicitur vagationis: de qua dicit Isido. in libro 3°. de summo bono. c° 7°. Longe est a deo animus qui in oratione cogitationibus seculi fuerit occupatus: tunc ergo veraciter oramus: quando aliud non cogitamus: hec ille. Ideo Bernar. inquit: veritatem et vtilitatem orationis perdere: est aliud cogitare. Necesse est ergo ad hoc vt fructum habeat oratio nostra quod animo fiat attento: secundum Tho. in 4°. di. 15ª. ar°. 2°. q. 5ª. et 2ª. 2e. q. 83ª. ar°. 13°. et Ricardus in 4°. di. 15ª. ar°. 4°. q. 6ª. Et ideo conqueritur dominus. Esa. 29°. dic. Populus hic labijs me honorat: cor autem eorum longe est a me. Ideo metrice dicit Bernar. Ante deum stantes ne sitis corde vagantes. Cum cor non orat in vanum lingua laborat. Jccirco idem Ber. ad fratres de monte dei sic ait. Debemus nosmetipsos in oratione coram deo constituere quasi facie ad faciem. Oratio enim nostra non debet esse vanis cogitationibus patens: vt inquit Hieronymus in c°. nunquam. de conse. di. pª. Ideo dicit sapiens ecclesiasticus. 18°. c°. sui libri. Non impediaris orare semper: et ante orationem prepara animam tuam: et Chrisostomus in c°. Quando. de cons. di. pª. Quando autem stamus ad orationem fratres charissimi vigilare et incumbere ad preces toto corde debemus. Cogitatio hominis carnalis et secularis abscedat: nec quicquam tunc animus quam id solum cogitet quod precatur. Ideo etiam sacerdos ante orationem prefatione premissa parat fratrum mentes dicens Sursum corda: vt dum respondet populus: habemus ad dominum: admoneatur nihil aliud quam deum cogitare. Claudatur contra aduersarium pectus et soli deo pateat: nec ad se hostem dei orationis tempore venire patiatur: hec ille. Licet autem quando nobis veniat animi vagatio in oratione: non tamen propter hoc debemus ab ea desistere: quia et sancti viri tales vagationes aliquando patiuntur. Unde legitur quod predicante de hoc sancto Bernardo: vnus rusticus dixit: quod ipse diceret multas orationes sine vagatione animi. Tunc Bernardus ait. Si potes dicere vnum pater noster sine aliqua vagatione animi: volo tibi donare mulam meam. Incipiente igitur illo pater noster: cum necdum venisset ad medium: venit sibi vna vagatio animi: vnde dixit Bernardo. Nonne dabis mihi etiam sellam eius? Et tunc Bernardus ait. Tu perdidisti mulam quia non potuisti perficere pater noster sine animi vagatione. Cauere autem debemus: ne ex causa nostra iste vagationes nobis in oratione adueniant: vbi supra quod hec est ratio quare non exauditur oratio nostra quia non attente oramus sed vago animo. Debemus ergo facere sicut faciebat ille cecus: de quo scriptum est Luce. 18°. c°. Quod dum turbe increparent eum vt taceret: ipse multo magis clamabat. Super que verba dicit Gregorius in omelia. Quanto maiori tumultu cogitationum carnalium premimur tanto ardentius orationi insistere debemus. Z

Sexta et vltima nequitia dicitur infidelitatis. Multi enim petunt: sed non habent fidem quod debeant obtinere: et istorum oratio non meretur exaudiri. Ait enim Seneca in libro tragediarum in hippolyto. c°. 6°. Qui timidus rogat: docet negare: et Ber. in quodam sermone. Indignus celesti benedictione esse conuincitur qui deum dubio querit affectu: et Aug. li°. 2°. questionum euangeliorum.

q.pª.inquit. Nemo credat accipere qđ se acceptu rū eē desperat. Et facit ad predicta qꝫ ait Seneca in quadā declamatione di. Nihil magis prodest egro q̃ɜ ɔfidere i eum a quo curari cupit. qđ patuit p exēplū cuiusdā medici q infirmū prem suū curauit: τ postea nouercā suā eadem infirmitate laborātem sanare nō potuit: τ rōnem assignauit qꝛ ipsa nouerca nō erat eiusdē affectiōis τ cōfidentie erga ipsū: sicut pater eius: debemus ergo seruare consiliū imperatoris Justiniani in l.pº. C. de vete.iu.enuc. dicentis. Omnē spē nr̃az ad solam referre debemus sūme prouidentiā trinitatem: a qua mundi elementa processerunt: sine qua nō est armis vel ingenio cōfidendū. Itez cōsiliū prophete dicētis. ps°.36°. Spera in eo: et ipse faciet. s. illud qđ petis τ desideras: ea pp dicitur Jaco.pº.cº. Si quis indiget sapientia postulet illam a deo: postulet āt in fide nihil hesitans: τ dn̄s. Matth.21°. τ Marci.xi°. inquit. Quicqd orantes petitis credite qꝛ accipietis τ fiet vobis.

¶ De tertio orationis impedimento qđ dicitur impatientie.

Tertium τ vltimū principale ipedimētum dicit̃ impatientie. Multi.n. sunt qui faciunt sicut Leopardus cuiꝰ natura ē: qꝫ si in vno saltu vel duobꝰ aut tribus non accipit predā: amplius nō vult currere post eā. Sic faciūt quidā qui si nō exaudiūtur a deo vna orōne vel duabus: cessant protinꝰ ab oratione τ efficiunt̃ impatientes: τ murmurāt de deo: τ ad eū amplius redire nolūt: ipsū eē durū dicētes. Quibus sonare debet vox euāgelica xp̄i dicentis. Luce.xi°. Quis vr̃m habebit amicū: τ ibit ad illū media nocte dicēs. Amice accomoda mihi tres panes: qꝛ amicus meus venit ad me: τ nō habeo qđ ponā ante illum: τ ille de intus respondens dicat. Noli mihi molestus eē iam clausū est ostium: τ pueri mei mecū sunt in cubili: non possū surgere τ dare tibi: τ ille si perseuerauerit pulsans dico vobis τ si non dabit illi surgens: eo qꝫ amicus eius sit: pp importunitatē tn̄ eius surget: τ dabit illi quotquot hɜ necessarios. Et ideo dico vobis: petite τ accipietis: querite τ inuenietis: pulsate τ aperietur vobis. Que verba Augu. in sermone de verbis dn̄i in monte exponit: adducendo exēpluɜ alicuius hominis qui ad aliquē locū pergere vellet: sed īfirmos pedes haberet: τ viam nesciret: τ loci illius ianua clausa eēt. Nā oportet primo qꝫ i pedibus sanet̃. Deinde ꝓ via sibi demonstret̃: ne per deuia erret: τ postmodū qꝫ ostium sibi aperiat̃: alias nihil valeret nec ambulare potuisse: nec viam rectā tenuisse: nec ad locū peruenisse. Peccator gº qui p viā presentis exilij desiderat ad p̃riam peruenire qꝛ hɜ infirmos pedes aīe p peccatū: vnde psalmista in eius psona ait. Miserere mei deus qm̄ infirmus sum. τc. Debet primo petere sanationē τ eā accipiet: τ hoc est qđ ait saluator. Petite τ accipietis. Dicat ergo deo cū psalmista. Sana aīam meā qꝛ peccaui tibi. Secundo qꝛ peccator ignorat viā q̃ ducit ad celū: iuxta illud qđ de peccatoribus inquit psalmista. Viā ciuitatis habitaculi nō inuenerūt: ideo dɜ querere vie directionē τ eam inueniet: τ hoc est qđ subdit saluator. Querite τ inuenietis: hoc autē facit gr̃a spiritus sancti. Vn̄ psalmista ait deo. Spiritus tuꝰ bonus deducet me in terrā rectā. ps°.142°. Tertio. qꝛ porta paradisi ē peccatori clausa: iuxta illō Matth.25°. Et clausa ē ianua: ideo debet pulsare τ petere eius apertionē τ sibi aperiet̃: τ iō subdit saluator. Pulsate τ aperiet̃ vobis. ō deo .n. inquit psalmista. Jannas celi aperuit: τ Esaie.45°. ait ipse deus. Aperiā ante eū ianuam: τ porta non claudetur. Ea pp idem saluator reprehendit negligētiaɜ nō petētium dicens Joannis 16°. Vsqꝫ modo non petistis quicq̃ɜ in noīe meo petite τ accipietis: vt gaudiū vr̃m sit plenū: τ iterum ibidē ait. Amē amē dico vobis: si qd petieritis patrē in noīe meo dabit vobis: vbi dicit. Augu. Nō petitur in noīe saluatoris: qđ petit̃ cōtra rōnem salutis. Debemus ergo cōtinue saltē habitu deū patrē deprecari: ut nobis vitā eternam tribuat amore filij sui: τ hoc deuote facientes de nr̃a salute erimus securi. Si qs.n. in curia Imperatoris haberet aliquē sapientē aduocatū: vel auxiliatorē solicitū: aut fratrē vterinū: multum gauderet: τ de impetrāda gr̃a ab imperatore q̃si securus eēt. Ipse autem dei filius in curia celesti apđ Imperatorē eternū patrē suū: est noster aduocatus: de quo dī pᶜ. Joan 2°. Aduocatuɜ habemus apud patrē iesuɜ xp̄m iustū. Itē ipse ascēdit in celū ut eēt noster auxiliator solicitꝰ: τ ideo Deutero.33°. di. Ascēsor celi auxiliator tuus. Itē ē noster frater vterinus: qꝛ carnē de nostra humana natura assūpsit: vnde dixit Magdalene Joan.2°. Vade ad fratres meos τ dic eis. Ascendo ad patrē meū τ patrem vestrū: deū meū τ deum vestrū. τc. qua pp Ber. inqt. Puto qꝫ me spernere nō poterit os ex ossibus meis: τ caro de carne mea. Debemus itaqꝫ quotidie petitiones τ supplicationes nostras formare τ eas aduocato nostro dare ut eas sūmo regi offerat: vn̄ Paulus ad Phili.4°. ait. Petitiōes vr̃e innotescāt apud deū. Itē debemus nūcios orationū nr̃az

ad auxiliatorē nostrū mittere ⁊ adiutricem ma nū suā nobis porrigat ⁊ dicere ei cū psalmista. Emitte manū tuā de alto: ⁊ libera me de aquis multis ⁊c. Insuper eosdē nūcios debemus ad fra trē nr̄m dirigere: ut post se nos trahat: ⁊ vnus/ qsq; ei dicere illud Can.p°. Trahe me post te. Sed iste orationes debent fieri cū deuotione: qꝛ Augu. sup illud Matt.15°. Populus hic labi/ is me honorat. ⁊c. ait. Sicut vox sine modulatio ne ē quasi vox picarū: sic oȯ sine deuotione est q̄ si mugitus bouū. Itē debent fieri cū instātia iux ta illud Apostoli ad Roma.12°. Orationi instā/ tes. Ille āt nō instat oȯni qui primo quidē in/ cipit orare feruēter: deinde tepide: ⁊ vltimo frigi de orat: vt inqt Augu. sup psalmistā: ⁊ iō dr̄ Ec/ cle⁹.7°. Melior ē finis oȯnis q̄ʒ principiū: oȯo n̄. hʒ principiū: mediū: ⁊ finē: principiū āt dʒ fie/ ri feruenter: mediū: feruētius: ⁊ finis feruētissime. Sed multi faciūt cōtrariū ⁊ puertūt ordinē. Nā cū magno feruore incipiūt orare: sed tepide medi ant: ⁊ finem frigide cōsumāt. Tales āt sūt similes chimere cuius prima pars depigit̄ ut leo qui est animal calidū. Media vero ut capra que ē ani/ mal tēperatū. Finis vero ē serpēns qui ē animal frigidū. Debet igit̄ ille q vult aliquid a deo ipe/ trare: feruēter ⁊ nō frigide petere: ⁊ pro certo te/ nere poterit q̄ qcq̄d bonū ⁊ salubre petierit me/ rebitur obtinere. Ipse. n. deus nos ad petenduʒ inuitat. Pauci n̄ sunt qui inuitāt ut ab eis peta tur: sed multi sunt qui fugiūt ne ab eis petat̄: itē multi sunt qui petita cōcedere recusāt: vñ refert Seneca: q̄ paup tynicus ab antigono rege petijt talētū. Cui respondit rex: plus eē q̄ʒ tynicus debe ret petere. Tunc ille pauper petijt denariuʒ. Cui ipse tyrānus respōdit minus eē q̄ʒ regē deceret dare: ⁊ sic turpē viam excusandi inuenit: cū potu isset dare denariū tanq̄ʒ tynico: ⁊ talentuʒ tanq̄ʒ re⁊. Deus āt non se excusat: sed oēs ad petēdū ini tat: vñ Augu. ait. Nō tm̄ hortaret̄ ut peteremus nisi dare vellet: erubescat humana pigritia: plus ille vult dare q̄ʒ nos accipere: plus ille vult mise reri q̄ʒ nos a miseria liberari: dummodo nos cū orando seruemus illud Joannes.4°. vbi ipse ait. Ueri adoratores adorabunt patrem in spiri/ tu ⁊ veritate: ⁊ illud p° ad Cor.14°. Orabo spiri tu: orabo ⁊ mente: itē si studuerim⁹ ⁊ conabimur perseuerāter orare: qꝛ pseuerātia cōtinua in quo/ libet opere arduo vtilis est ⁊ multū pdest: ideo ait Ouidius li°.2°. de ponto. Percussu crebro saxa cauātur aquis: ⁊ li°.4°. eiusdē operis. Gutta cauat lapidem nō vi sed sepe cadēdo: ⁊ in li° de arte amādi. Quid magis ē durū saxo: quid molli us vnda? Dura cū molli saxa cauantur aquis: ⁊ Job.14°. Lapides excauāt aque: ⁊ alluuiōe pau latim terra cōsumitur. Oportet ergo nos esse fer uētes in orationibus ⁊ nō pigros ⁊ negligentes. ait. n. Ouidius. 8°. metha. Ignauis precib⁹ for/ tuna repugnat: ⁊ quamuis non ita cito habea/ mus quod petimus: non propterea debemus dif fidere sed sperare debemus: q̄ finaliter exaudi/ emur si perseuerauerim⁹: ait enim saluator no/ ster Luce.xj°. Quis āt ex vobis p̄rē petit panē nūqd lapidē dabit illi? Aut piscē: nūqd p pisce serpētem dabit illi? Aut si petierit ouū: nunquid porriget ei scorpionē? Si ergo vos cuʒ sitis mali nostis bona data dare filijs vestris: quanto ma/ gis pr̄ vr̄ celestis de celo dabit spūm bonū pete tib⁹ se? Perseuerate ergo i oȯne: ait. n. Alex. de ales vbi supra ⁊ Bonauētura. in.3°. di.4ª. ⁊ Ri car. ibidē. ar°.3°. q.pª. ⁊ in 4°. di.15ª. ar°.4°. q. 7ª. ⁊ Tho.2ª.2ᵉ. q.83ª. ar°.16°. Nō qū oȯo hʒ has quattuor cōdiciōes. s. q̄ fiat p se: ⁊ de neces sarijs cū salutē. ac deuote ⁊ perseueranter: talis oȯo exauditur a domino. B

Et si queraẗ. quare deus nō subito concedit qȯ petiẗ. Respondet btūs Tho. vbi supra. Nō multis rōnibus hoc agit. Primo ut crescat in nobis desideriū talis rei: vñ Augu. inqt. Ser uat tibi de⁹ qȯ nō cito vult dare: ut tu discas de siderare: qꝛ iuxta Grego^m. in quadā omelia. Desi deria dilatiōe crescūt: iō inqt Ouidius in eplis. Nitimur inuetitum semper cupimusq; negata. Secūdo vt meli⁹ custodiat̄ donatuʒ: ⁊ char⁹ habeatur: ait. n. Prosper in li°. epigramatum: ⁊ Epigramate.66°. Gratior ē fructus quem spes productior edit: ⁊ Cassiodorus li°.9°. epistolarū epª.44ª. inquit. Hʒ hoc humana cōdicio: ut ce leriter adepta fastidio sint: dū omne p̄ciosū vile/ scit oblatū: dulci⁹ āt accipitur qȯ sub aliqua dila tione p̄statur. Nū ergo de⁹ aliqd raro cōcedit: il lud hoibus gratius eēt solet: iuxta illud Senece ad Lucil. Nō gratū vis habere: raro effice. Ol. n. rarū chaꝝ: vt dr̄ i Autētico de cōsuli. §. p°. col. 4ª. vbi ēt dr̄. Nō ea que raro cōtingunt miracu la sunt. Facit. C. de legi. here. l. Si maior: iō versi/ ficator fabulaꝝ Esopi. fabula.22ª. inquit. Omne bōi p̄ciū nimio vilescit i vsu: Et qȯ ē raꝝ: chari⁹ esse solet: qȯ ēt h̄etur in. c°. legimus. §. sed dices. 93ª. di. vbi dr̄. q̄ oē rarū ē preciosū: ⁊ in. c°. i sctī 2ª. q.7ª. dr̄. Raꝝ ē oē qȯ magnū est. Tertio dif/ fert deus pp rōnē quā ponit Aug. sup Joan. di/ cens. Quedā nō negant̄: sed ut cōgruo tp̄e dent̄ differūtur. Nō āt differt non aufert. ff. de arbi. l. Quāuis. ⁊ de indi. l. destitisse: ⁊ insti. de fin. re. per

fideicō.rc.5.Nō ſi dñs nō dicit Chri.ſup Mat theū reprehēdēdo negligentes ad orōnez. Petē tis negligētia reprehēditur vbi de dantis miſeri cordia non dubitatur. Credite ergo firmiter ꝙ ſi pſeuerauerimus in orōne impetrabimus qđ pe timus:qñ nobis melius erit vtile. Deus.n.differt plerunqȝ pp maiorē vtilitatē noſtram:ut cōgru iori concedat tēpore. Idcirco inquit Hieronym⁹ ſuper Abacuch. Sicut ſi egrotus ⁊ ex tuans fe bribus aquā frigidā poſtulet:⁊ dicat ad medicuȝ Vſq; quo clamabo ⁊ non exaudies? Reſpōdebit ſapi entiſſim⁹ ⁊ clementiſſimus medicus. Scio quo tēpore debeā dare qđ poſtulas:nō miſereor: mo doq; miſericordia iſta crudelitas ē: ⁊ voluntas tua contra te petit. Ita ⁊ de⁹ noſter ſciens clemē tie ſue pōdera atqȝ mēſuras:interdū nō exaudi et clamātē:ut euz probet:⁊ magis ꝓuocet ad ro gādū:⁊ quaſi igne excoctū:inſtiorē ⁊ puriorē fa ciat. Ad hoc āt vt noſtra exaudiatur oratio: nō ē neceſſaria multitudo verborū:q; vt inquit Hie ro.ad philippeū. Multitudine verborū nō fle ctit deus:ideo ſaluator noſter Matthei .6°.c°. Orātes monuit nō debere multū loq. Iſido.q̄qȝ in li°.3°.de ſūmo bono.c°.7°.inquit. Neqȝ eniȝ conciliat deū multiplex orantis ſermo: ſed pura ſinceraqȝ mentis intentio:hec ille. Sed ſi vis po pule mi cito exaudiri:cū humilitate maxima: ⁊ reuerētia deum deprecare:ſcriptū eſt.n. Eccleſia ſtici.35°. Oratio humiliāns ſe nubes penetrabit ⁊ nō diſcedet donec altiſſimus aſpiciat: ⁊ Iu dith.xi°. Humiliū ⁊ manſuetor ſemp tibi placu it deprecatio. Et ps°.101°.dicit David. Reſpexit in orōnē humiliū:⁊ non ſpreuit precē eorū. Quā humilitatē cōcedat vobis deus:ut per illam in hoc ſeculo ab eo impetretis gratiam: ⁊ infuturo eternam gloriam. Amen.

¶ Feria quinta poſt primā dominicam in .xl^a. De fidei diffinitione:declaratione atqȝ impediti one. Sermo.xiij.

O Mulier magna ē fides tua:fiat tibi ſi cut vis. Matth.15°. Queſiūt ſacri do ctores vtrū fides reperiri poſſit maior in vno q̄ in alio:⁊ rñdetur ſm Tho. 2^a.2^e.q.5^a.ar°.4°.ꝙ ſic:vnū inquit Franciſcus de mai.ſuper miſſus ē:⁊ ſctūs Bonauētura. in .3°. di.25^a.ar° .2°.q.p^a.2^a.⁊.3^a. Nō maior fuit ⁊ eſt fides fidelium noui teſtamēti q̄ veteris. Funda mentū āt hui⁹ veritatis:ꝙ fides maior ſit i vno q̄ in alio:ponit Philoſo.in.5°.ethic.dicēs Vbi cunqȝ ē reperire magnū ⁊ paruū:ibi reperit etiā magis ⁊ minus ⁊ equale:ſed in fide inuenit ma gnū ⁊ paruū:ergo patet ꝓpoſitū. De fide enim parua reprehēdit xps.diſcipulos Matth.8°.di cēs. Quid timidi eſtis modice fidei? Et.16°. eiuſ dē euangelij.c°. Adhuc eos redarguit di. Quid cogitatis inter vos modice fidei? Et.14°.c° iterū reprehendit Petrū inquiens. Modice fidei q̄ re dubitaſti? De magna autē fide laudabat dñs Centurionē. Matth 8°.di. Amen dico vobis: nō inueni tantā fidem in iſrael. De hac ēt ampla fide cōmēdauit idem ſaluator nr̄ cananeaȝ mu lierem de qua legitur in euāgelio hodierno:ꝙ cū rogaſſet dominū pro liberatione filie ſue demoni ace:⁊ bis ab eo habuiſſet repulſum illa nō ceſſa uit eū rogare:illum veraciter credens poſſe ſal uare filiam ſuam. Ad quam conuerſus miſeri cors dominus ait. O mulier.⁊c. Debemus ergo ⁊ nos eſſe magni in fide ⁊ non parui: ⁊ ideo no bis omnibus dicitur.ſcđi Macha.p°. De⁹ det vobis cor omnibus:ut colatis eum ⁊ faciatis ei⁹ voluntatem:corde magno ⁊ animo volenti. Et hanc eandem fidem altam habuit Auguſti. qui in lib°.queſtionum noui ⁊ veteris teſtamenti in quit. Deus eſt hoc ꝙ nulla attigit cogitatio:plus enim eſt q̄ quicquid dici vel cogitari poteſt:⁊ in libro de vero cultu idem ait. Si queras quid ſit deus. Deus eſt quoddam bonum increatum: omnem intellectum excedens. Quid eſt deus? Deus eſt quedam poſſeſſio ſanctorum intermi nata ⁊ infinita. Quid eſt deus? Deus eſt quod dam bonum cui cōparata omnia alia bona:ma la ſunt. Quid eſt deus? Deus eſt quedam dulce do ⁊ charitas infinita. Quid eſt deus? Deus eſt quoddam ſummū bonū in ſe continens oē bo num:extra quod nullum eſt bonum. Quid eſt deus? Deus eſt quoddam bonum infinitum ſa tians ⁊ replens omnem rationalem appetitum. Quid eſt deus? Deus eſt quoddam bonum de quo plene loqui nulla lingua poteſt:⁊ nullus in tellectus percipere: ⁊ ideo. David hoc conſide rans dicebat pſalmo.41°. Quemadmodum deſi derat ceruus ad fontes aquarum: ita deſiderat anima mea ad te de⁹. Sitiuit anima mea ad de um fontem viuum:quando veniam ⁊ appare bo ante faciem dei? Anſelmus quoqȝ in eadem fide fundatus in libro Monologion ait deo. Credimus te eſſe quoddam ſumnium bonum quo nihil maius cogitari poteſt. De hac igitur magna fide tractaturi:tres ſubtiles conſideratio nes faciemus. Prima dicetur Diffinitiōis. Se cunda Obligatiōis. Tertia ⁊ vltima appellabi tur Impeditionis.

¶ De diffinitione fidei.

Uo ad primaȝ nři sermonis partē que
dicit̃ diffinitionis: quia vt dicit Phi.
p°. li°. Ethi. qui virtutes vocabulorū
ignorant de facili decipiunt̃: ꝛ vt inqt
Isidorus in li°. Ethim. Nisi nomē rei scieris co
gnitio rerū perit: propter qđ inqt iurisconsult⁹ in
l. pª. in pri. ff. de insti. ꝛ iure. iuri operā dat urū p⁹
nosce oportet vñ nomen iuris descēdat. ꝛ in. l. pª
ff. si cer. pe. etiā dicit. Bñ ē p̄usq̄ȝ ad verborū inter
p̄tationē pueniam⁹. pauca de ipsius significatio-
ne tituli referre. Idcirco est p°. sciēdū fm Hosti.
in summa: ꝛ Alexan. de ales in. 3ª. parte summe i
tractatu de fide. ꝛ scđm Bonauē. in. 3°. di. 23ª. in
questionib⁹ circa litterā: ꝙ fides duodecī modis
accipit̃. Primo modo pro sacramēto baptisma
li vt in c°. de iudeis. 45ª. di. ꝛ extra de bap. c°. de-
bitū. Secundo modo pro castitate cōiugalis tho
ri. 27ª. q. 2ª. c°. omne itaq̄ȝ. Tertio modo pro se-
curitate cōuētionali que etiā infideli seruāda est
23ª. q. pª. c°. noli. Quarto modo pro cōsciētia ex-
tra de prescrip. c°. quoniā omne. vbi dr̃ ꝙ omne
qđ nō est ex fide idest ex cōscientia peccatū est: ꝛ
ita exponit glosa ibi. Et idē ponit̃ in c°. litteras. đ
resti. spo. vbi post illa verba oē: ꝛc. subdit̃. Et qc-
qd fit cōtra cōsciētiam edificat ad gehennā. Et i
§. ex his el. 2°. 28ª. q. pª. sic dicit̃. Illud apostoli.
Oē ꝙ nō est ex fide peccatū est: nō ita itelligēdū
est vt quicqd ab infidelib⁹ fit credat̃ esse pctm̄
sed qđ oē qđ cōtra cōscientiā fit: edificat ad gehē
[illegible] ꝛ in. §. ꝛ si fides. de penitē. distin. 3ª. exponitur
oē quod nō est ex fide peccatum est: idest oē quod
fit cōtra cōsciētiā peccatū est. Deest ergo fides cū
nō subest cōsciētia hec ibi. Quinto modo acci-
pit̃ pro credulitate qua credim⁹ qđ nō videm⁹: fi
des enī est de re nō visa. de peni. di. 4ª. c°. in do-
mo. ꝛ ita exponit̃ illud Catonis. Rara fides ideo
quia multi multa loquunt̃. Et illud mōtanarij
in luna celeri. Multis fidē pauca adimūt mēda
cia: ꝛ illud Ouidij in. 3°. de tristib⁹. Tarda venit
dictis difficilisq̄ȝ fides. Sexto modo pro legalita-
te que dolo est contraria. extra de depo. c°. bona fi-
des. ꝛ de ista fide potest exponi illud Lucani in
p°. Nulla fides regni socijs: oīsq̄ȝ potestas impa
tiēs consortis erit. Et illđ Iuuenalis li°. p°. Sa-
tira. 3ª. Quātū quisq̄ȝ sua numorū seruat in archa
Tātū habet ꝛ fidei. Septimo modo accipit̃ p in-
sta sponsione siue promissione. Insti. de rer. diui.
§. vendite. ꝛ de ista etiā dicit apostolus 2ª. ad Thi.
5°. Primā fidē irritam fecerūt ꝛ Ricar. in li°. de
nuptijs. c°. 37°. de ipsa ait. Quis bonus absq̄ȝ fi-
de. Esopus quoq̄ȝ fabula 31ª. dicit. Expedit insi-
do nō irritare fidē: ꝛ Ouidi⁹ i. 4°. de pōto. Quis
labor est purā nō temerare fidē. Octauo modo
p simplicitate ꝛ inocētia ac bōitate. Et hoc mō
accepit Luc. dicēs libro x°. Nulla fides pietasq̄ȝ
viris qui castra sequunt̃ ꝛc. In comuni etiam ser
mone dicitur. Est homo bone fidei: idest non du
plex non maliciosus: sed innocēs ꝛ bonus: ꝛ ita
accipit̃ in c°. innocēs. 22ª. q. 4ª. Et de hac etiaȝ fi-
de exponitur illud Iere. 7°. perijt fides ꝛ scđa de
terra. Nono accipitur pro probabili ignorantia
ff. de acqui. re. do. l. que bona fide. Decimo pro eq
tate actionum extra de excep. c°. cum venerabilis
Undecimo pro virtute theologica. đ qua ait pau
lus ad Hebr. xj°. Sine fide impossibile est place
re deo. Duodecio ꝛ vlt°. p obiecto fidei: sȝ qđ dr̃
in simbolo Athanasij. Hec est fides catholica ꝛc.
Et isto modo dicit̃ fides articulorū. 24ª. q. pª. c°
hec est fides. De quibus duobus vltimis modis
tractare in presentiarum volentes: qa vt ait Tuli
us in p°. de offi. ꝛ Plato in thimeo. ac Aristo.
in p°. poste. Ad tradendam ꝛ habendam intelli-
gentiam ac cognitionē alicuius rei: oportet p̄mo
premittere ꝛ precognoscere quod sit illud de quo
est tractandum. Ideo est notandū ꝙ fides diuer
simode diffinitur seu describit̃ a doctoribus: quia
vnius rei est tantum vna diffinitio fm Philo-
sophum. 6°. Topi. Qđ intelligit̃ respectu eius-
dem. Nā fm diuersas causas ꝛ respectus potest
idem diuersimode diffiniri: vt patet in. 2°. de ani
ma: vbi Philo. diuersimode diffinit animaȝ fm
diuersas causas. Unde dicit idē Philoso. in. 8°.
Metha. ꝙ diffinitiones quedā sunt p materiā
ꝛ quedā per formā. Quedā vo per vtrūq̄ȝ: ꝛ ille tā
tum sunt perfecte. O O

Omissis aūt diuersis diffinitionib⁹ seu de-
scriptionib⁹ fidei: maxime illa quam ponit
Aug. sup Ioānē fmone. 34°. dicens: ꝙ fides est
v̄tus qua credunt̃ q̄ nō vident̃. Solū me extē-
dā in illa perfecta diffinitione oēs alias cōprehē-
dēte quā Paulus apl's posuit ad Hebreos. xj°.
di. Fides est sperandaꝝ substantia rerū: argumē
tūm nō apparentiū. Sed forte dicet aliquis. Hec
est valde difficilis diffinitio ꝛ multū subtilis: nī-
mia autē subtilitas est vitanda. l. Sācim⁹. C. ad
trebel. l. Sicut. §. Si debitori. ff. qb⁹ mo. pi. vel.
hpo. solui. ꝛ. l. fi. C. de iure. do. Itē minima obscuri-
tas est tollēda. l. fi. §. Sed cū antiqtas. C. de cura.
furio. Unde dicit Aristo. 6°. Ethi. Oportet diffinie
tē ꝛ demonstrātē planissima iterptatiōe vti ꝛ nō
obscura. Et iō hāc diffinitionē vobis clarissime
declarabo. Fides. n. debet declarari verbis simpli-
cib⁹ ꝛ claris nō obscuris: vt inqt glo in c°. p°. de
sūma tri. ꝛ fi. ca. Et đ hoc est tex. i c°. Qui eps. 23ª

di.2.i c°.Qñ.24ª.di. Similiter lex debet dari ver
bis claris: et nõ obscuris.c°. Erit aũt lex.4ª.di.vñ
df qd qñ repitur scriptura obscura dz hẽri .p nõ
scripta.ff.d his q̃.p.nõ scri.ha.l.ij. Alibi dr: q̃ p
bationes debẽt esse luce clariores.C.de probat.l.
fi. Pro huius diffinitionis declaratione: sciẽdũ
q̃ inqt Alex.de ales in.3ª.parte sũme in tractatu
de fide. Et sanct⁹ Bona.in.3°.di.23ª.ar°.2°.q.5ª.
et Ricar.ea.di.ar°.4°.q.pª. et beat⁹ Tho.2ª.2ᵉ.q.
8ª.ar°.pmo. Qd quãdo dicit: q̃ fides est substã
tia: nõ significat: q̃ sit in predicamẽto substãtie:
q: est in predicamẽto q̃litatis: fm Philosophũ
in libro p̃dicamẽtoꝝ. Sed ideo dicit esse substã
tia p̃ eo: q̃ sicut substãtia est subiectũ oĩum ac
cidẽtium: et causa existẽtie eoꝝ: sine qua accidens
esse nõ põt per naturam: ut inqt Ari.pmo.de ge
nera.di. Accidẽs nullum erit: substãtia nõ existẽ
te. Et in pmo Phisi.etiam dicit. Accidens nul
lũ põt intelligi: sine substãtia. Et in.6°. Metha.
Accidentia nõ stant sine subiecto: nec sunt entia
nisi q: entis. Et in predica⁹. etiam inqt. Impossi
bile est aliqd accidens esse vnq̃ sine subiecto: in
quo est vel a quo. Et eadem sñia habet ab eodẽ
Philosopho.2°.de genera.6°. Topi.et.2°. Me
thaphi. Ita a simili fides est toti⁹ edificij spũalis
fundamẽtum: et dispositio. Oẽs enim virtutes p
cedunt ab ea: ut inqt Alexã.de ales vbi supra in
tractatu de fide informi.q.pª. Homo enim ideo
sperat habere beatitudinẽ: q: credit eam eẽ: et da
ri virtuose viuẽtib⁹. Item diligit deũ: q: credit q̃
sit sũme bonus: et timet eum: timẽdoq̃ a peccatis
abstinet: et de p̃teritis penitet: q: credit eum eẽ iu
stũ: et in futuro iudicio peccata puniturũ. Recte
ergo fides dicit esse substãtia oĩum virtutũ. Vir
tutes enim oẽs hñt suũ p̃ncipium: sicut et cetere
res: q: in omni genere causarum: est deuenire ad
aliqd p̃mũ in illo genere: a quo oĩa illius gene
ris descẽdũt: ut inqt Ari.2°. Metha. Cum ergo
fides sit primũ generatiuũ oĩum virtutum: vt in
quit Alex.de ales vbi s̃.merito appellat substã
tia. Quia sicut substãtia dicit esse p̃mum ens: a
quo oĩa alia depẽdẽt: ut dicit Philosophus.4°.
Metha.et.7°. Metha. Idem Philosophus i
qt. Vna cũ comẽtatore sup.2°.de aĩa. Qd substã
tia p̃or est omni accidẽte: cognitione: diffinitiõe:
et tpe. Ita fides est p̃ma que debet esse in aĩa. Ad
hoc ut cetere virtutes sup edificari valeãt. Remo
ta enim substãtia fidei: necesse est oẽs alias virtu
tes supedificatas amoueri. Nam in quolibet ge
nere: qui nõ habet priora: nõ põt bene habere po
steriora: ut inqt Philosophus in p°. prioꝝ. Et
ideo nõ est possibile aliquẽ seruare diuina prece
pta: nisi fidẽ habuerit hoc est qd inqt Eccliã
sticus.32°.c°.di. In omni ope tuo habeto fidem
Hec est enim p̃seruatio mãdatoꝝ. Vbi glo.inqt
Nisi diuinã fidẽ in te hñeris: p̃cepta diuina vsq̃
in finem nunq̃ huabis. Jõ inqt Aug.in li°.de fi
de ad petrũ. Fides est bonoꝝ oĩuz fũdamẽtũ: sine
qua nullus poterit vnq̃ ad filiorũ dei numerum
puenire: et Paulus p°. Corint.3°.c°.ait. Vt sa
piẽs architect⁹ fũdamẽtũ posui.s.fidẽ. Et paulo
post ait. Fũdamẽtũ aliud nemo põt ponere: preter
id qd positũ est. Sup que v̾ba dicit Grego.et po
nit.pª.q.pª.c°.cũ paulus. Vbi nõ est fidei fũda
mẽtũ: nullũ potest eẽ boni opis supedificiũ. Chri
sostomus quoq̃ sup matthæum inqt. Fides est
xpiane religionis cũctarũq̃ v̾tutũ: p̃mũ et stabi
lissimũ fũdamẽtũ. Aug.etiã in libro de v̾bis dñi
ait. Fides est substãtia tot⁹ boni spũalis: sine qua
nihil est qd bonũ sit et sup Joannem idẽ inquit
Quicqd grẽ: qcqd meriti: qcqd virtutis: qcqd diui
dis aĩa susceptura est: totũ ex fidei substãtia: fũda
mẽtoq̃ p̃cedit. Dioni.i sup in sẽtẽtijs suis dicit. Fi
des est manẽs credẽtiũ fũdamẽtũ atq̃ substãtia
collocãs eos in v̾tute. Ex qb⁹ oĩb⁹ patet p̃ticula
prima diffinitionis fidei qua aplꝰs inqt: qd fides
est sperandarum substantia rerum. ¶

Secundo dicit Paulus in p̃dicta diffinitio
ne: q̃ fides est argumẽtũ. Vñ sciẽduz est fm
Bonauen.et Tho.vbi.s̃.q̃ argumẽtũ dupplici
ter accipitur. Proprie: et trãsũptiue. Argumen
tũ proprie sic diffinit a Boetio in p°. Topic. et a
Petro hispano in sua dialetica et a Joãne ver
soris doctore parisiense in commento Dialetice.
Argumentum est ratio rei dubie faciẽs fidez. i.
mediũ p̃bãs p̃clusionẽ. Vñ dr argumẽtũ: q̃si ar
guẽs mẽtẽ ad credẽdã p̃clusionẽ. Et hoc mõ fides
nõ df argumẽtũ. Alio mõ dr argumẽtũ trãsupti
ue: qcqd illd sit qd mẽtẽ arguit et illuminat ad vi
dẽdũ aliqd occultũ. Et hoc mõ fides dr argumẽ
nõ apparẽtiuz. Sicut enĩ p̃misse in silogismo
gignũt noticiã cõclusionis: fm Philoso. primo
Posterio. Quia cogntĩ illis: nihil dubitat de cõ
clusione. Ita fides dei facit intellectũ assẽtire pri
me v̾itati et articulis fidei. Vñ dicit Alex.de ales
in.3ª. parte sũme i tractatu de fide informi. Qd
cum deus habitũ fidei inspirat: sic mens nr̃a co
git credere oĩbus articulis sicut p̃mis p̃ncipijs.
Vñ sicut qs cõtra cõsciẽtiã negaret illud de quoli
bet dicit eẽ vel nõ esse: et de nullo ambo simul vel
illud omne totum est maius sua parte: quia vt
dicitur p°. Topico. Vnumquodq̃ primorũ prin
cipiorum est simpliciter sibi fides: ita contra con
scientiam qs negaret articulum fidei. Vñ beat⁹

Ignatius cu3 cogeretur ab infidelibus vt Christum negaret: respondit se non posse: quia nomē eius habebat scriptu3 in corde. Quapropter ad pbandu3 qualem impressione3 faciebat fides in mēte: post mortē eius inuentu3 est xpi nomē scriptū litteris aureis i corde ei9 hec ille Hic ille aūt Ignatius scripsit litteras virgini marie: τ beata virgo rescripsit ei. Et dum esset episcopus in antiochia. Romam perductus compellebatur a traiano imperatore horribilissimis tormētis ad negādum fidem. Ipse vo recusans: respōdebat ut supradictum est. Quapropter volēs imperator videre: vtrum veru3 dixisset: post mortem eius fecit aperiri corpus suum: τ inuenit ut predictum est in eo scriptum mellifluum nomen Jesu: τ ut legitur in legēda eius: cum in diuersis partibus cor scinderet equaliter pte inueniebatur scriptū dictū nomen. Ex quibus patet q nō immerito fides dicitur argumētum: quia arguit τ illuminat mētes nostras ad credendum inuisibilia τ nō apparentia. Unde dicit Augustinus super Joannem. Sermone. 24°. Fides est virtus qua creduntur que non videntur. Dicit etiā argumentum: quasi arguens mentem infidelium: qui nō habent eā Quapropter semper sunt tristes τ malanconici Quia vt inquit Alexan. de ales vbi supra habēt cōscientiam cauteriatam. Unde Aug. li°. soliloquior ait iussisti dñe: τ ita est: vt omnis animus inordinatus sit pena sibiipsi: τ Esa. 59°. dicitur. Cor ipij quasi mare feruens: quod qescere non potest. F

Tertio dicit Paulus. Qd fides est de nō apparētibus: quia si de articulis fidei haberēmus claram visionē: nō haberem9 fidei meritu3 Dicit eni. s. Grego. in omelia pascali. Fides non habet meritū: vbi humana ratio prebet experimētū. Si enim articuli fidei possent per silogismum demōstratiuū probari: tunc de eis nō esset fides: sed sciētia. Scire eni est rem per causam cognoscere. Et qm ita est: τ nō cōtingit aliter se habere vt inqt Ari. pmo posteri. vbi etiā dicit. Qd scientia est habitus cōclusionis demōstrate. Et in. 6° Ethicorū etiā ait. Sciētia est habitus demōstratiuus alicuius rei: qui ex necessarijs necessaria concludit. Fides ergo est de inuisibilibus: τ non apparentibus. Unde Augustinus in libro. de videndo deo dicit. Presentia videntur: credūtur absentia: τ Grego in omelia pascali ait. Que videntur: fidem non habent: sed agnitionem. Sed contra Joannis. 20 c°. vbi dicit dñs. Quia vidisti me Thoma credidisti. Respondeo s3 Augustinū τ Gregoriu3 super predictis verbis: τ Ricardu3 in. 3°. di. 24ª. ar°. x°. q. 4ª. τ scdm Bonauenturā ibidē ar°. p°. q. pª. qd Thomas vnū vidit: τ aliud credidit. Uidit eni solam humanitate3 xpi τ eius credidit diuinitate3 di. Dñs meus τ deus meus. Stat ergo firma sententia pauli. Quod fides est d nō apparētib9. Et licet de articulis fidei nō habeatur sciētia demōstratiua: habetur tamē vera certitudo per fidem: non minor qualibet demonstratione sciētiali quo ad credulitatē in his in quibus est vera fides. Et de hoc est exemplum quod legitur in historia Constantini imperatoris videlicet. Qd tēpore ipsius quidam magn9 Philo. redarguēs ipsum Imperatorē pro eo q se xpianū fecerat: dixit se velle disputare cū Alexandro Constantinopolitano epo: viro vtiq3 perfecto τ sancto: scia tamē ignaro: asserens q eum puinceret: pro eo q scientia sua erat scientia vera τ certa: fides vero xpianorū erat per oia incer τ bestialis. Quo audito imperator fecit predictū episcopū aduocari: qui pfidens in dño venit Philo9. aūt interi se preparauit ad bellū iaculis acutis sciētiarū suarū. Hor aūt cū vellet incipere disputare Alexander eps dixit sibi. Scito philosophe q vnus articulus fidei est necessario certior in intellectu humano qlibet scia naturali qd cū Philosoph9 negaret: dixit Alexāder. Precipio tibi in vtute nominis Jesu: vt credas que dico τ taceas. Cui cū Philoso9. nō acqesceret: s3 vellet loqui: statī os eius retro collum versu3 est nec vlterius loqui valebat. Ex hoc ergo exēplo patet q fides nostra ē optimū argumētū: meli9 q argumenta Aristotelica ad danda3 nobis cognitione3 de inuisibilib9. Et ideo dicit Ricardus de sancto Uictore in libro de trini. Utimur in attestatione credendorum signis pro argumentis: prodigijs pro experimentis. Et oia supradicta confirmat glo. super eplām Pauli ad Gala. vi. Fides argumentum est non apparentium: quoniam est firma inuisibilium certitudo. Ex quib9 patet q subtiliter τ eleganter diffinierit Paulus fidē vbi supra di. Fides est sperandarum substātia rerū argumētū nō apparētiū.

¶ De declaratione articulorum fidei. G

s Ecūda pars nostri smonis dicit declarationis. s. articulorum fidei. Sed pro maiori oium intelligentia. Sciendu3 q s3 sñia3 Alex. de ales i. 3ª. parte sūme in tracta. de fide informi. q. pª. τ scdm Bon. in. 3°. di. 25ª. ar°. p°. q. pª. τ Rica. in ea di. ar°. 2°. q. pª. Duodecim apostoli volentes post Ascensionem

domini et receptionem spiritus sancti per diuersas mundi partes: ad predicandum christi fidem proficisci: prius composuerunt simbolum fidei: idest credo paruum: in quo posuerunt articulos fidei: qui sunt duodecim pro eo quod quilibet apostolorum vnum posuit. Et credendum est: quod beata virgo Maria erat presens: et residebat in medio eorum: tanquam ipsorum magistra. Articulus autem secundum Alexandrum de ales vbi supra. Diffinitur a Ricardo de sancto Victore sic. Articulus est indiuisibilis veritas de deo artans nos [illegible] credendum. Unde dicitur articulus: ab artando: hi autem duodecim articuli figurati sunt: secundum Alexandrum vbi supra in duodecim lapidibus fundamenti muri ciuitatis hierusalem: Apoca. 21°. Quia isti duodecim articuli sunt fundamenta ecclesie dei. Item secundum eundem Alexandrum sunt figurati in misterio duodecim stellarum: que erant in corona mulieris. Apoca. 12°. Mulier enim significat ecclesiam: corona fidem. Duodecim stelle: duodecim articulos ab apostolis radiatos. Figurati etiam fuerunt Josue. 4°. vbi dicitur Quod duodecim viri perfecti portauerunt de medio iordanis alueo duodecim lapides: et posuerunt in loco: vbi castrametati sunt. Per duodecim namque viros de singulis tribubus: prefigurabantur duodecim apostoli: per duodecim vero lapides: duodecim articuli. Partes simboli que sunt firme et immutabiles: ex medio autem iordanis alueo accepti sunt: idest ex sacre scripture testimonio: ut infra patebit. Dicunt autem predicti Theologi: quod licet respectu apostolorum componentium: articuli fidei dicantur solum duodecim: tamen respectu rerum in eis comprehensarum: possunt in quattuordecim distingui: quia comprehendunt in se quattuordecim veritates. Que primum sic declarari: secundum predictos Theologos. Omnis enim fidei nostre veritas: aut est de deo ratione proprie nature in se: aut est de deo ratione humane nature sibi vnite. Si primo modo: aut illa veritas exprimit vnitatem essentie: et sic est iste articulus. Credo in deum: cuius sensus est talis formando explicitam enunciationem. scilicet credo quod deus est vnus: aut respicit personam patris: et sic est alius articulus. scilicet Credo in patrem omnipotentem. Et si ex hoc formetur enunciatio erit iste sensus. Deus est pater omnipotens. Aut respicit personam filii: et sic est alius articulus. scilicet Credo in iesum christum filium eius: vnicum dominum nostrum. Aut respicit personam spiritus sancti: et sic est iste articulus. Credo in spiritum sanctum. Aut respicit operationem dei: per quam res producitur in esse nature. Et sic est iste articulus. Credo in creatorem celi et terre. Aut respicit operationem: per quam deus dat nobis esse gratie: et sic est iste articulus. Credo sanctam ecclesiam catholicam: sanctorum communionem: remissionem peccatorum. Aut respicit operationem dei: per quam dat nobis esse glorie. Et sic est iste articulus. Credo carnis resurrectionem: vitam eternam amen. Ex quo potest formari hec enunciatio Deus resuscitabit carnem nostram: et dabit nobis vitam eternam. Ergo a contrario sensu bene concluditur: quod dabit malis mortem eternam. Si autem secundo modo talis veritas que est articulus sit de deo ratione humane nature sibi vnite: sic etiam sunt septem alii articuli. Primus quorum respicit christi conceptionem: et tangitur cum dicitur. Qui conceptus est de spiritu sancto. Secundus eius de virgine natiuitatem. Qui tangitur cum dicitur. Natus ex maria virgine. Tertius eius passionem: cum dicitur. Passus sub pontio pilato: crucifixus: mortuus: et sepultus. Quartus descensum eius ad inferna: cum dicitur. Descendit ad inferos Quintus resurrectionem tertia die factam: cum dicitur. Tertia die resurrexit a mortuis. Sextus ad celum ascensionem: cum dicitur. Ascendit ad celum: sedet ad dexteram dei patris omnipotentis. Septimus vero aduentum christi ad iudicium: cum dicitur. Qui venturus est iudicare viuos et mortuos. Et sic patet: quod quantum ad veritates in se contentas: simbolum fidei habet. 14. articulos. Sed duodecim dicuntur per respectum ad duodecim apostolos. Et iste numerus duodenarius: qui constat ex numero ternario quattuor vicibus cumulato significat fidem trinitatis: in doctrina quattuor euangeliorum. Ideo autem hec collectio: et compositio duodecim articulorum appellata est simbolum: secundum Alexandrum de ales vbi supra. Quia in philosophia: simbolum dicitur conuenientia: iuxta illud Aristo. in. 1°. Phisi. In habentibus simbolum facilior est transitus. Hec autem collectio facta est: ut omnes nationes in vnam religionem: et fidem conuenirent. Alia etiam ratione appellata est simbolum: a sin: quod est con: et bolle: quod est idem: quod sententia: quasi multorum apostolorum in simul sententia. Omnis enim hos articulos approbauerunt: et in eandem sententiam conuenerunt: vel idem dicitur simbolum quia verba eius ex diuersis sacre scripture sententiis collecta sunt. Ait enim Augustinus in libro. de simbolo. Ista verba per diuersas scripturas sparsa sunt: sed tamen collecta et ad vnum redacta: ne tardorum hominum laboraret memoria: hec ille. Sed dicet quis. Fac me cognoscere: que dictis: et quo in loco singule articulorum fidei partes: in sacra scriptura collecte sunt. Audi articulum primum: qui fuit Petri di. Credo. Et hoc habetur Eccle. 2°. vbi dicitur

Qui timet dominum credite illi. In deum Deu
tero.6°. Audi israel. Dominus deus noster: deus
vnus est. patrem. Jeremi.3°. Patrem vocabis
me: et post me ingredi nõ cessabis. Omnipotẽtem
Gen.17°. Ego dñs omnipotẽs: ambula corã me
et esto perfect⁹. Creatorem celi et terre: Gene.p°.
In principio creauit deus celum et terram. Secũ
dus articulus fuit Andree: qui dixit. Et in iesum
Qd habetur Abacuch.3°.c°. vbi dixit propheta.
Ego autem in dño gaudebo et exultabo in deo Je
su meo. Christum Abacuch vltimo. Egressus es
in salutem populi tui: in salutem cum christo tuo.
Filium eius vnicum. ps°.2°. dicit christ⁹. Dñs dixit
ad me: fili⁹ meus es tu: ego hodie genui te. et ps°.
88°. Ipse inuocabit me pr̃ meus es tu. Et ego p̃
mogenitum ponã illum excelsum: pre regib⁹ ter
re. Dñm nostrũ. ps°.23°. Dñi est terra: et plenitu
do eius: orbis terrarum: et vniuersi qui habitant
in eo. Et ps°.2°. Dixit deus pater filio: quem vole
bat mittere ad incarnãdum. Postula a me et da
bo tibi gẽtes hereditatem tuã: et possessionem tuã
terminos terre. Reges eos in virga ferrea. Terti
um articulũ posuit Joãnes di. Qui cõceptus est
de spiritu sancto. Et hoc habet Esa.63°. vbi dici
tur. Spũs sanct⁹ ductor eius fuit. Natus ex ma
ria virgine. Esa.7°. Ecce virgo cõcipiet et pariet
filium: et vocabit nomẽ eius emanuel: qd interp̃
tatur nobiscum deus. Quartus articulus fuit Ja
cobi maioris dic. Passus sub pontio pilato. Et
hoc habet Esa.5°. vbi inqt christus. Corpus me
um dedi percutiẽtibus: et genas meas vellẽtibus
faciem meã nõ auerti ab increpãtibus et cõspuẽ
tibus in me: Crucifixus Job.7°. Suspẽdium ele
git sibi aĩa mea. et ps°.21°. Foderũt manus meas
et pedes meos: dinũerauerũt oĩa ossa mea: Mor
tuus Esa.53°. Tradidit in mortem animã suam
et cum sceleratis reputat⁹ est: Et sepult⁹ Esa.xi°.
Et erit sepulchrũ eius gloriosum: dixit pphẽta vi
dẽs in spiritu christum de sepulchro resurgẽtem
cum gloria. Quintũ articulum posuit Jacob⁹ mi
nor di. Descẽdit ad inferos. Et hoc habet Zacha
rie.9°. Ubi propheta loquit dicẽs: futura velut p̃
terita more prophetico: vnde ait. Tu quoqz ĩ san
guine testamẽti tui eduxisti vinctos de lacu ĩ quo
nõ erat aqua. Anima enim christi descẽdens ad
inferos: vnde liberauit sanctos patres. Sextum ar
ticulum posuit Thomas dicẽs. Tertia die resur
rexit a mortuis Osee.6°. Dicebãt mortui qui de
bebant resurgere cum christo: postqz intellexerũt
illum esse mortuum: forte per annũciationẽ ange
licã. Uiuificabit nos post duos dies: tertia die su
scitabit nos: et sic se inuicem confortabãt. Septi
mus articulus fuit Philippi: qui dixit. Ascẽdit
ad celos. Et hoc habet. ps°.46°. vbi dicit. Ascen
dit deus in iubilatione: et dominus in voce tube.
Sedet ad dexteram dei patris omnipotẽtis. ps°.
109°. Dixit dominus domino meo: sede a dextris
meis. Octauum articulum posuit Bartholome
us dicens. Inde venturus est iudicare viuos et
mortuos. Et hoc habetur Esa.3°. vbi dicitur. Do
minus ad iudicium veniet cum senioribus po
puli sui: et principibus eius: et ps°.97°. Judica
bit orbem terrarum in iustitia: et populos in equi
tate. Nonus articulus fuit Mathei: qui ait.
Credo in spiritum sanctum: et hoc habetur Joh
lis.2°.c°. vbi dixit deus de spiritu sancto quem de
bebat mittere in die penthecostes. Effundam de
spiritu meo super omnem carnem: et propheta
bunt filij vestri. Decimum articulum posuit Si
mon dicens. Sanctam ecclesiam catholicam: sci
licet esse vnicam per totum mũdum: caplo.p°.
§. vna do. de summa tri. et fide. c°. et extra quam
nemo potest saluari: de qua Sophonie vltimo di
cit spiritus sanct⁹. Reddam populis labium ele
ctum: vt vocent in nomine deum: et seruiant ei
humero vno. Omnes enim christiani dicuntur
esse vnum corpus ecclesie. Juxta illud Pauli ad
Romanos.12°. Multi vnum corpus sumus in
christo. Et eadem sentẽtia habetur primo Corin
thio.12°. Licet per alia verba. Sãctorum commu
nionem. Sapiẽtie.7°. Sine inuidia communico
dicit quilibet sanctus. Et ps°.121°. dicit Dauid do
mino. Particeps ego sum omnium timentium
te: et custodiẽtium mandata tua. Undecimus ar
ticulus fuit Thadei dicentis. Remissionem pec
catorum. Et hoc habetur Ezechielis.36°. vbi di
cit deus de aqua baptismali. Effundam sup vos
aquam mundam: et mundabimini ab omnibus
inquinamẽtis vestris. ¶

Ad istum autem articulum cum precedẽti
potest applicari remissio: que fit non so
lum in absolutione cõfessoris: sed etiã illa que da
tur per indulgẽtias ecclesiasticas. Indulgẽtia au
tem hoc modo accepta est: quedam remissio pene
debite pro peccatis: post cõtritionẽ habitã de eis:
vt colligitur ex notatis in c°. quod autem. de peni.
et remis. Sed hic queri potest: vnde procedat: q
indulgẽtie ecclesie tm̃ valẽãt sine alia penali sa
tisfactione: aliquãdo ab omni pena ipsis peccatis
debita liberetur: faciẽs quod in forma indulgẽtie
cõtinet. Et dimissis diuersis opinionibus Theo.
maxime Ricardi: et Thome: ac Bonauẽ. in.4°.
di.20°. et Alexã. de ales in.4°. parte summe in tra
ctatu de indulgentijs: et canonistarum in dicto c°.

Quod aũt. de peni. ⁊ remis. ⁊ in. c°. indulgẽtie. e. ti. li°. 6°. ⁊ in Cle. vnica. de reli. ⁊ ve. san. Dico fm Frãciscum de mairo. in tractatu de indulgentijs. Quod solũ hoc ꝓcedit ex merito christi: ⁊ passionis eius: cuius minima gutta sanguinis: vel sudoris sufficeret ad expiationẽ oĩum peccatoꝝ: que vnq̃ fuerũt ꝑpetrata: aut ꝑpetrabũtur. Quia eius respectu nihil sunt oĩa. vt in. c°. Dãnamus. circa fi. de sũma tri. ⁊ fi. c°. Vere etenim ipse portauit dolores nr̃os Esa. 53°. ⁊ c°. cum marte. de cele. mis. Cuius thesauri dispẽsatio tradita est sup terram ei: qui curã habet mistici corporis: ⁊ clauẽ totius ecclesie militãtis: Matthei. 16°. ⁊. 18°. ⁊. c°. quãto. de trãslatiõe. ⁊. c°. qõcũq̃. 24ª. q. pª. Et sic nõ obstat si dicatur: q nõ est discipulus sup magistrũ: nec apl'us maior eo: qui misit illũ Joãnis. 13°. Et q inferior nõ habet auctoritatẽ in bonis superioris. c°. inferior. cum si. 21ª. di. Unde nõ põt inferior absoluere a pena imposita a superiori. d. c°. inferior. Et ideo videt q nulla pura creatura habeat auctoritatẽ sup merita christi ⁊ passionis eius: ⁊ cõsequẽter nec apl'i. Cũq̃ cuiq̃ peccato sit a deo imposita: ⁊ assignata debita pena. Et etiã post cõmissionẽ: videt q nullus sacerdos: etiam si sit summus põtifex possit dictã penam remittere: ⁊ indulgere. Quia rñdet: q ecclia siue platus ecclie: facit hoc auctoritate christi: qui cõcessit suo vicario auctoritatẽ dispẽsandi rationabilr thesauros meritoꝝ passionis sue: qui fuerũt sufficiẽtes ad infinitos hoĩes redimẽdos: cum eẽnt infinite virtutis. Et ideo de hac supabũdãtia cõferunt indulgẽtie ab ecclia. Et ad argumẽtum de superioritate rñdetur: q inferior põt absoluere a pena imposita a superiori auctoritate eius. Ar. in. c°. vltimo. 93ª. ⁊. 94ª. di. c°. p°. Qd aũt vicarius christi hẽat hãc auctoritatẽ ab ipso probat quadruplici via: seu ratiõe. Prima est talis. Quãdocũq̃ aliqs princeps cõmittit alicui vicario suo plenitudinẽ potestatis sue: nullã ponẽs in cõmissione exceptionẽ ille põt fm formã cõmissionis sibi facte: in omni materia relaxare ⁊ restringere: cũ habeat potestatẽ vniuersaliter sibi cõmissam: ⁊ nullatenus coartatã. Sed beato Petro vicario christi fuit ab eo collata potestas huiusmodi vniuersalis: ⁊ generalis: dum ▪ dixit. Quodcũq̃ solueris sup terrã: erit solutũ ⁊ in celo ⁊c. Matth 16°. Et similr etiã alijs apl'is talis potestas fuit ab ipso cõcessa Matth. 18°. nulla penitus facta exceptione. Ergo vicarius christi põt culparũ penas relaxare. Qui enim totum dicit: nihil excludit. l. a procuratore. vbi glo. C. man. ⁊. c°. solite. de maio. ⁊ obe. cũ si. Secũda ratio est talis. Quicũq̃ princeps cõmittit alicui qd maius est: etiam intelligit cõmittere: circa eãdẽ materiã illud qd est minus. Et ideo dans auctoritatem sniandi: dare etiam intelligit auctoritatẽ ingrẽdi de causa. c°. ꝓterea. de offi. dele. ⁊. l. ij. ff. de iur. om. iu. Sed circa materiã peccatoꝝ maius est absoluere a culpa: q̃ a pena: quia maius malũ est ipsa culpa: q̃ pena. Ergo cum princeps ecclesiasticus habeat plenã potestatẽ absoluẽdi a culpa: multo magis habet potestatẽ absoluẽdi a pena: que est minus malũ: cuius signũ est qa reddit pena pro culpa a deo: qui semp dat minora pro maioribus. Tertia ratio est talis. Cuicũq̃ cõmittit relaxatio maioris pene: circa eũdẽ ꝓcessum: videt q nõ sit ei negãda relaxatio minoris: qr nõ debet cui qd plus est: licz qd minus est nõ licere. l. nõ debet. ff. de reg. iur. ⁊. c°. cui licz. eo. ti. li°. 6°. Et ideo habẽs potestatẽ a prĩcipe dimittẽdi mortem: intelligit etiã habere potestatem dimittẽdi mutilationẽ vel exiliũ. Sed christus dedit ecclie plenitudinẽ potestatis remittẽdi obligationẽ ad penam eternã: vt patet in absolutiõe peccati mortalis: cum sacerdos dicit ꝯfitẽti. Ego absoluo te ab istis: ⁊ ab oĩbus peccatis tuis mortalibus: ⁊ venialib' ⁊c. Ergo multo magis dedit ei potestatẽ remittẽdi obligationẽ ad penẽ tpalem purgatorij. Nam qcũq̃ habet potestatẽ sup antecedẽs: habet etiam sup ꝯñs: qd non sequit: nisi ex illo antecedẽte. Sicut si mors nõ posset euenire: nisi preuia infirmitate: qcũq̃ posset tollere oẽm infirmitatẽ: posset etiam tollere oẽm mortem. Unde cũ in ciuilibus actio nascat ex obligatione: ex quo comuniter dicit: q obligatio parit actionem. Insti. de acti. circa prin. ⁊. ff. de procu. l. licet in popularibus. Quicũq̃ põt tollere actionẽ: põt etiã tollere obligationẽ. Et ideo cũ pena sit subsequẽs ad culpã: sicut actio ad obligationẽ: cum accepit ecclia plenitudinẽ potestatis ad tollẽdã instrumẽtaliter culpã: profecto etiã accepit potestatẽ ad dimittẽdã ipsam penã. Quarta ratio est talis. Oĩs princeps iustitie debet esse prõptior ad remittẽdum q̃ ad puniẽdũ: dicẽte dño: Ezechielis. 18°. Non est volũtatis mee mors impij: sed vt magis ꝯuertat ⁊ viuat. Et facit lex arrianus. ff. de acti. ⁊ ob. Illa aũt ad que magis est prõptus: libẽt facilius cõmittit. Cum ergo christus cõmiserit ecclie potestatẽ obligãdi ad penam: ergo multo magis ei cõmisit potestatẽ absoluẽdi ab illa pena. Nam Joãnis. 20. dixit discipulis suis. Quoꝝ remiseritis peccata: remittunt eis: ⁊ quoꝝ retinueritis: retẽta sũt. Nõ enim potestatẽ habẽt sacerdotes: retinẽdi peccata quo ad culpã: sed solũ quo ad penam: aliter possent aliquẽ inuitũ retinere in peccato mortali:

qd̄ est falsū. vba ergo xp̄i itelligunt̄ de retētione ⁊
remissiōe pene. Que qdē remissio fit p īdulgē-
tias. Ex q̄ patet ppositū. Si āt q̄rat̄ q possint cō
cedē īdulgētias: rn̄deo vt pōt colligi ex dict̄ Ri.
in. 4°.di.20ª.ar°.5°.q.3ª.⁊ scti Bona.eadē di.
ar°.2°.q.2ª.⁊ bti Tho.i.4°.scripto di.20.ar°.4°.
q.2ª.⁊.3ª. ⁊ Fran.de mairo. Ubi supra. Qd̄ so-
lus papa potest dare indulgētias plenarias i to-
to orbe: quia ipse solus assumptus ē in plenitudi
ne potestatis.c°.Cū ex eo.de peni.⁊ remissi. ⁊ d.c°
Quodcūqz.24ª.q.pª.potestasqz ei⁹ īdetermina
ta.2ª.q.6ª.c°.Qui se scit.⁊ extra de aucto.⁊ vsu.
pa.c°.Ad honorē. Legati vero domini pape pos-
sunt de iure facere perpetuas indulgētias in termi
nis sue legationis sicut ⁊ perpetua statuta de offi.
legati c°.vlt°.in textu ⁊ in glosa. Archiepi ēt i sua
puicia: ⁊ epi in sua diocesi dūmō nō excedant
sūmā q̄dragita dierū: siue sit p ānniuersario ecclie
siue p alia cā. In dedicatiōe tamē basilice possūt
concedere vsqz ad summā vnius anni ⁊ nō plus
siue dedicet̄ ab vno episcopo vel archiepiscopo si
ne a plurib⁹ vt i di.c°.cū ex eo.⁊ c°. nr̄o eodē ti°.
⁊ dicit Car.i cle.2ª.de pe.⁊ re. Qd̄ si excedāt hūc
numerū nō valēt vt in c°. Indulgentie. eodē ti.
li°.6°. Quod intelligēdū est fm glosā ibidē: quo
ad excessum: nō quo ad numerū cōcessum. Li-
mitata eni est eis potestas a Papa ne per immo
deratas concessiones, claues ecclesie cōtemnerē-
tur: ⁊ penitentialis satisfactio euacuaretur.d.c°.
Cum ex eo. Item quia facilitas venie: incentiuū
tribuit delinquendi c°. Est iniusta.23ª.q.4ª.⁊.c°
vt clericoꝝ mores.de vita ⁊ ho.cle. Alij autē pre
lati īferiores vt Abbates p̄ores ⁊ huiusmōi: non
possūt dare īdulgētias: vt notat glo.i.d.c°. Nō
nisi ex speciali cōcessione ⁊ p̄uilegio vel ex prescri
ptione ⁊ huiusmodi causa eis competat: vt in c°
Accedentibus.de exces.prelato. Sacerdotes vero
alij etiam parochiales similiter non possūt dare
indulgentias publicas ⁊ generales. Tamē fm
Aluarrū quē refert Car.in cle.religiosi.de p̄uni.i
foro penitentiali possunt dare indulgentiam illis
quos possunt absoluere. Ar.in.c°. Deus qui.de pe
ni.re.⁊ idē tenet glosa in c°. Mensuram.de peni.
di.pª.⁊ Panor.in c°. Sicut dignum.de homi.⁊
allegat capitulum. Quem penitet.de peni.di. pª.
⁊ idem tenet Inno.⁊ Bernar.in c°. Quod autē
de peni.⁊ re. Sed de quanto nō determinatur ni
si q̄ Aluarrus dicit q̄ quod possunt dare indul
gentiam annorū vel dierum sicut eis videbitur
dummodo discrete faciāt. Et idem tenet Inno.
refert ⁊ sequit̄ Archi.i.d.c°. Indulgentie de pe-
ni.⁊ re.lib:o.6°. Et ideo consilium est q̄ confes

sor semper intendat dare confitenti oēm illam in
dulgentiam quā ei dare potest. Dicit autem Ri-
car.vbi supra.q.pª.⁊ Tho.vbi.s̄.q.4ª. Qd̄ etiā
malus ep̄s pōt dare īdulgētias que qdē pferunt̄
per ptātē ⁊ iurisditionē platis ecclie traditā: ma
licia aūt nō tollit ptātē vel iurisditionē: sed solū
bonitatē. Itē plat⁹ nō dat īdulgētias nec remit-
tit penā ex vi meritorū suorū: sz ex vi meritorū re
cōditoꝝ i thesauro eccl̄ie. Sic g° mal⁹ ep̄s pōt ⁊
pctō absoluere subditū etiā potest ei īdulgētiam
cōferre: vt etiā tenet Hosti.in sūma dicēs. Qd̄ i-
dulgētie quas talis dat valent quā diu ab ecclia
tollerat̄. Et facit c^m. Dictū ē.pª.q.pª. Notādū ē
aūt fz Ale.de ales in.4ª.pte sūme in tractatu d̄ i
dulgentijs: ⁊ scm̄ Tho.i.4°.di.20ª.ar°.3°.q.2ª.⁊
btm̄ Bo.vbi.s̄.q.4ª.⁊ Frā.de mair.i tra.de īdul
gētijs. Qd̄ īdulgētie dāt̄ ad supportādā īfirmita
tē ⁊ declarādā diuinā benignitatē cui dī Sap.xi°
Misereris oīum.⁊c. Dant̄ ergo īdulgētie p dei
glīa ⁊ laude que p̄cipue relucet in scis ei⁹: vt di-
cūt cōiter doctores. Sci vo honorant̄ maxime
in cōstructione basilicarū ⁊ cōmemoratione vir
tutū suarū. Et iō recte dāt̄ īdulgētie celebrātib⁹
eorū festa: vel his qui ītersūt p̄dicationib⁹ vel vi-
sitātib⁹ eorū ecclias aut porrigētib⁹ man⁹ adiutri
ces eaꝝ cōstructiōi vel reparatiōi ⁊ huiusmodi.
Similiter dantur indulgentie pro comuni vti-
litatate ⁊ defensione fidei vel terre sancte. Itē pro
promotione studij sacre scripture ⁊ Theologie ⁊
huiusmodi que ordinantur ad predicta. Nec da
re aliquid pro hac causa vt habeatur indulgen
tia cōmittit̄ simonia: q2 tpalia nō cōsiderant̄ vt
tpalia simpliciter: sed vt ordinata ad spūalia: fz
Bona.vbi supra dicit aūt idē doctor ⁊ similiter
Alex.de ales vbi.s̄. Qd̄ sicut fit in corporalib⁹ ⁊
tpalib⁹: ita fit suo mō in spūalib⁹. In reb⁹ autē
corpalib⁹ videm⁹ q̄ thesaur⁹ regis a thesaura-
rio solet expōi duplici ex cā.s.vel ad glīa: ⁊ honorē
⁊ magnificētiā ostēdēdā regie dignitat̄ ac maiesta
tis: sicut faciūt q̄nqz reges liberales. Ut hētur de
Asuero. Hester.p°.vel pp īdigēnā cōitat̄: vt q̄n
thesaur⁹ exponit̄ ad dādū militib⁹ q exponunt se
pugne p d̄fēdēda cōitate ne ab hostib⁹ ledat̄. Et
simili spūalis thesaurus eccl̄ie p sup̄dict̄ duab⁹
causis dz expōi. Notādū ē ēt q̄ īdulgētia rite cō
cessa nō expirat morte ꝯcedent̄ sz pdurat fz In
no.i c°.qd̄ trāslationē.de offi.lega.⁊ Panor.i c°.
si.eodē ti. Ad hoc āt vt īdulgētia valeat plura re
grunt̄. Un̄ dicit Frā.de mairo.vbi.s̄.q̄ multa sūt
q̄ īpediūt ne īdulgētia pficiat. Primū īpedimen
tū ē īfidelitat̄. Ut.n.dicit Aug.p°.de doc.xpiana
Xp̄s ita dedit claues ecclie: vt q nō crederent sibi

pctā dimitti nō dimitterent eis: ⁊ q crederēt īdulgētiā pcipere: hec ille. Et iō cuidā religioso dicēti mihi. Ego nō credo: q [illegible] istas idulgētias homo euadat penas purgatorij: nisi opera penitētie fecerit. Ego respōdi. Tibi nō proderūt: quia in eis nō habes fidem. Sed bene mihi. Quia firmiter credo per eas euadi penas pro peccato debitas. Et in huius signū dicitur Luce. 7°. Sicut credidisti fiat tibi: ⁊ ibidem. Fides tua te saluum fecit: ⁊ Matth. 15°. O mulier magna est fides tua fiat tibi sicut vis. Secūdum impedimētū est defectus cōtritionis: quando scilicet quis de aliquo peccato mortali a se cōmisso nō est cōtritus. Tūc enim fm eūdem doctorē: ⁊ Ricardū in. 4°. di. 20. articu. 4°. q. pª. ⁊ Tho. eadem. di. articu. 5°. q. pª. Nō potest pcipere fructū indulgētie. Quod probatur sic. Nō potest fieri remissio pene manē te culpa: cum intētio principis sapientis non sit ut thesaurus suus inimicis suis: sed amicis dispēsetur. Existens autem in peccato mortali: pro tūc est inimicus dei: ⁊ ecclesie. de penitē. di. 3ª. c°. charitas. §. neminem. Cum ergo [illegible] nō remittatur culpa: per cōsequēs: nec pena. Talis enim nō ē susceptibilis thesauri charitatis: qui est īdulgētia cū sit extra gregem charitatis. Unde sicut mēbrū ab aliis mēbris pcisum: nō recipit influētiā corꝫ. Quia ut ait Philosophus. 2°. de aīa. Omne qđ nutrit necesse est: q habeat vitā. Sic qui est ī peccato mortali: quasi mēbrū mortuū nō suscipit indulgētiā ex meritis mēbrorꝫ viuorꝫ. Tertiū impedimētum est rōne excoīcationis: qn enim qs est excoīcatus: nō est capax indulgentie: qꝛ est a gremio eccliē sequestrat⁹. Unde nō prosunt ei sacramēta ecclīastica. c°. si celebrat. de cle. exco. mi. Et facit ad hoc qđ notat in. c°. qcūqꝫ. 24ª. q. pª. ⁊ in c°. pñti. de sen. exc. li°. 6°. Sicut enim mēbrū a corpore separatū nō suscipit bñficia corporis: ita nec excoīcatus bñficia eccliē: qꝛ est separatus a corpore christi. c°. engeltrudum. 3ª. q. 4ª. Siliter nec illis prosunt indulgētie: qui nō sunt de iurisditiōe eius: qui dedit eas. c°. qđ aūt. de peni. ⁊ re. Et per hoc nō excludunt illi: qui sunt de puincia Metropolitani dātis indulgētiā: licet nō sint de eius Diocesi. d. c°. nro. co. ti. Dicit tñ Inno. in. d. c°. qđ aūt. Qđ hñs licētiam a pprio epo pōt accipe indulgētiam in diocesi alterius epi. Alij vō cum quibus trāsit Hosti. dicūt q etiam sufficit ad hoc licētiam sui parrochiani Guil. vō in Spe. dicit q tuti⁹ est habere licētiam ab epo ppo: vel Metropolitano: qui eā pōt concedere. d. c°. nro. Et facit ad pdicta de licētia epi capl'm. Significasti. de foro cōpe. Quartū impedimētum est defect⁹ cōfessionis. Licet enim qdā dixerint: q ille qui in pasca fuit cōfessus: ⁊ postea cecidit in peccatū mortale: si habeat cōtritionē de eo: cū pposito cōfitendi tpe ab ecclīa deputato: hēbit indulgētiā. Quā opinionē tāgit Panor. in. c°. oīs vtriusqꝫ sexus. de peni. ⁊ re. ⁊ Jo. an. in. d. c°. qđ aūt. ⁊ glo. in cle. vnica. de reli. ⁊ ve. san. ⁊ Car. ibidē hoc tenet. Tñ tutius est q cōfiteat: maxie cum vix sciāt seculares bñ cōteri. Item qꝛ coīter in indulgētiarꝫ cōcessione ponit cōtritus ⁊ cōfessus. Si aūt sufficeret sola cōtritio frustra adderet cōfessus. Uerba autē nō debēt intelligi inaniter posita. c°. ad audiētiā. de decimis. Et ideo a forma priuilegij: nō est recedēdum. c°. porro. de pui. Si qs tñ nō posset cōfiteri defectu cōfessoris: vel alia rōnabili causa nō posset plene: ⁊ sufficiēter cōfiteri: credo q in hoc casu sufficeret cōtritio: cum pposito cōfitēdi: habita opportunitate. Quintū impedimētū dī in dispositionis corporalis: vel tpalis. Qñ enim dant indulgētie: sub modo ⁊ limitatione: utputa visitātib⁹ aliquā ecclīā vel porrigētibus manus adiutrices: ⁊ huiusmodi. Tales īdulgētias cōsequunt solū illi: qui actualiter visitāt: ⁊ manus adiutrices porrigūt. Infirmi aūt ⁊ debiles: qui nō pñt ipsam ecclesiā visitare: ⁊ paupes qui non pñt eccliē manus adiutrices porrigere: lꝫ habeāt bonā volūtatem visitādi: vel man⁹ adiutrices porrigēdi: si possent. Et propter hāc bonā volūtatē in cōspectu dei nō parum merēātur: tñ bñficiū indulgētiarū nō cōsequunt. Cuius ratio est. Quia q̄uis volūtas bñfaciēdi reputet pro facto q̄tū ad pmiū eēntiale: nō valēti opari. §. Itē illō p pphete: de peni. di. pª. Nō tñ reputat: pro facto q̄ ad pmiū accidētale: qđ dat solū opi facto: cuiusmodi sunt īdulgētie. Unde dicit beatus Tho. in. 4°. di. 20. Qđ nō extāte cōdicione nō pōt qs cōseq: qđ sub cōdicione cōcedit: nec obstat: q deus respicit bonā volūtatem. 14ª. 5ª. c°. si qd. Quia verū est q̄tum ad augmētū grē: ⁊ glorie: sed nō quo ad accidētalia premia requirēda opus: cuiusmodi est remissio pene. Ualet tñ [illegible] accidēs talis bona volūtas: qꝛ in quātū augmētat grām: p cōñs: ⁊ cōtritionē auget. Et ita opat ad remissionē pene. Dicit āt Ric. vbi s. ar. 3°. q. 2ª. Qđ si paup offerat vnū denariū: ⁊ hēat idulgētiā: tñ diues offerēs solū vnū denariū nō cōsequet ipsā idulgētiā: qꝛ nō decet eū [illegible] opus: tam p[illegible] ⁊ fructuosum: tā parū dare: sicut nō deceret rex alicui hoī auxiliū prestare: si ei obolū daret. Intelligunt ergo dari īdulgētie offerētib⁹ fm facultatē: ⁊ sta[illegible] suū: qñ dī q cōcedūtur porrigētib⁹ man⁹ adiutrices. Et hec opinio etiā est sci Bona. ⁊ Tho. ī 4°. di. 20. Si aūt indulgētia daret omni offerēti

aliqd. Tūc fm Frā. de mairo. vbi supra qlibet aliquid offerēs ↄsequeret ipsam indulgētiam q̄tū ad remissionē pene. Quia ut ipse ait. Indulgētie nō prosunt p̄ncipaliter ex merito opis: sed ex auctoritate: ɫ intētione dātis. Tamē fm Ric. vbi supra: magis prosunt plus offerēti quātū ad augmentū grē. Dicit aūt scūs Bona. vbi supra. Qd licȝ homo nō faciat: qd iniūgit in indulgētia: fm qd eum decet. Nō tñ debet propter hoc dimittere qn faciat illud: qd sibi placet. Quia q̄uis nō recipiat tñ de indulgētia: quātū recipet si offerret vel faceret fm suā facultatem ɫ ↄdecētiā: tñ plus habebit de remissione pene pro tali ope: q̄ haberet pro alio simili: ceteris parib9 facto: vbi nō datur talis indulgētia. Posito aūt q̄ duo offerētes nō faciāt: qd eoꝝ status ɫ facultas reqrit: lȝ non recipiāt indulgētiā plenariā: vel tpalē integram sicut alij: qui dicta indulgētia cōcessa est offerētib9 fm facultatē suā: vel porrigētibus manus adiutrices: tñ vt dictū est: recipiēt aliquā indulgētiam plus: vel minus: vnus altero fm quātitatē oblationis. Plus tñ aliquādo iudicat illud: qd realiter est minus. Et hoc ꝑpter maiorē affectionē: ɫ deuotionē dātis: ɫ propter minorē eius facultatē ut patuit in vidua que offerēs duo minuta plus reputata est a dño misisse in gaȝophilatio: q̄ alij qui erāt diuites: ɫ multū obtulerāt cum minori affectione: ɫ dispendio suo. De qua habet Luce 21°. ɫ Marci. 12°. Unusqsqȝ igit debet studere offerre ɫ facere cū deuotionis affectu omne illd: qd ↄtinet in cōcessione indulgētie. Quia fm Tho. in. 4°. di. 20. Tātū valet indulgētia: quātū sonāt eius verba que debēt inspici. Ar. in. c°. cuȝ ɫ plātare. de pui. An aūt ↄcedēs indulgētiā: si faciat illud pro quo ipsam ↄcessit habeat eā? Licet vincētius in. c°. cum ex eo. de peni. ɫ remis. ɫ Guil. in Spec. ɫ Archi. in. c°. indulgētie. de peni. ɫ remis. li°. 6°. dixerint q̄ nō. Allegātes legē vnicam. C. ne qs in sua causa: ɫ legē inqsitio. C. de solu. Tamē Theologi maxime Ricar. ɫ Tho. in. 4°. dist. 20. dicūt. Qd licet aliqs prelat9 nō possit sibiipsi primo ac principaliter ɫ directe dare indulgētiā tñ postq̄ eam dedit ɫ ↄcessit gnaliter: pōt ea vti sub eadē forma. Aliter ipse eēt peioris ↄdicionis q̄ alij. Quod fm eos videt incōueniēs. Et hāc opinionē tenet Gaspar de calderinis. in. c°. nro. de peni. ɫ re. ɫ Gemi. in. d. c°. indulgētie. Utrum aūt indulgentia possit accipi pro alio. Respōdet Tho. in. 4°. di. 45ª. Qd nō: nisi cōcedēs indulgētiā exp̄ māt q̄ vult eā posse accipi pro alio. Quia tunc ille qui pro alio facit illud quod continetur in forma cōcessionis indulgētie: obtinebit eā. Et cōcordat Alanus: vt etiā habet in summa cōfesso. libro 3°. ti. 34°. q. 188ª. An vero accipi possit pro illis qui sunt in purgatorio? Respōdēt multi Theologi in. 4°. di. 20. ɫ Hosti. in sūma. Qd indulgentie non prosunt illis qui non sunt de iurisdictione illius qui eas concessit. d. c°. qd aūt de peni. ɫ re. Illi autē qui sunt in purgatorio nō sunt sub iurisdictione prelatorū ecclie. Quia dixit dñs petro Matthei. 16°. Quodcūqȝ solueris super terrā ɫc. quasi diceret: q̄ super mortuos nō haberet iurisdictionē. Indirecte tamē ipsis mortuis prosunt indulgētie tales: inquantū existētes in hac vita faciunt pro eis illud qd cōtinet in forma Indulgentiarū qn cōcedēs expressit q̄ vult vt etiam accipi possit indulgentia pro defunctis. Dicunt tamē p̄dicti doctores: q̄ cum vt supra dictum est ipsi mortui nō sint de foro ecclie: nō consequunt remissionē penarū ex vi indulgentie: sed bona opera quib9 quis meretur indulgētiā vt elemosine: ɫ perigrinationes: valent eis sicut alia suffragia ecclesie: vt in summa cōfessorum vbi sup q. 191ª. sȝ Tho. in 4°. di. 45ª. ar° 3°. q. 2ª. ɫ 2°. ɫc. q. 191ª. dicit. Qd nō est aliqua ratio quare ecclesia non possit trāsferre merita comunia ecclesie qb9 indulgentie innituntur in viuos ɫ mortuos: nec tamē sequit q̄ prelatus ecclesie pro suo arbitrio animas possit a purgatorio liberare: quia ad hoc q̄ indulgentie valeant requirit causa cōueniēs indulgentias ↄcedendi. Albertus etiā dicit q̄ indulgentie multū prosunt defunctis si hoc in litteris remissionis ponit. Et idē tenet Innocē. in c°. Quod autem. de peni. ɫ re. Glosa vero Raymūdi dicit: q̄ licet nō habeat ligare neqȝ soluere nisi sup terram: si tamen faceret talem indulgētiā que prodesse haberet etiā defunctis: nō debemus ponere os in celum de plenitudine potestatis ei9 temere dubitando. Et idē dī in summa cōfessoꝝ vbi supra. Et dicit Auctor supplemēti in v̄bo indulgentia. Certe nō videt ratio quare ad defunctos possit transferri meritū bonorū operū: ɫ non meritū passionis xp̄i ɫ militantis ecclie. Hanc etiā opinionē q̄ papa possit huiusmodi indulgentias cōcedere pro mortuis tenēt multi doctores alij: vt refert Card. in cle. 2ª. de. peni. ɫ re. et idē tenet Augusti. de Anchona in libro de potestate pape dicens. Qd papa potest de thesauro ecclesie per coruscationem indulgentie subuenire existentibus in purgatorio: si hoc explicet in concessione indulgētie: videlicet. Qd ille qui fecerit talem elemosynam vel visitauerit talem ecclīam pro se vel pro alio viuo vel mortuo habeat tantū de indulgētia: q̄ cōsequat ille pro quo accipitur.

ɫ ad illud

Et ad illud dictũ euangelij. Quodcũq; solueris super terrã. ic. Respondetur fm Tho. dupliciter. Uno modo vt li super terrã referat ad soluẽtez: ut sit sensus. Quodcũq; tu exñs sup terrã solueris. ic. Nõ. n. papa mortuus põt soluere vel ligare sz viuus. i Mors. n. aufert auctoritatẽ eius: q oia soluit. §. deinceps in aũt. de nup. Alio mõ si referaẽ li sup terrã ad absoluẽdos ẽt põt intelligi de existentibus ĩpurgatorio. Cũ. n. oẽs purgãdi sint intra vel circa terrã possunt dici sup terrã qꝛ non sunt in celo. Sciendũ tñ q ad hoc ut Indulgẽtia valeat pro alio requirit q tã ille qui accipit q̃ ille pro quo accipit sit ĩ statu gratie. Alias nõ valet neq; p modũ indulgẽtie neq; per modũ suffragij. Ad cõfirmationẽ autem predictorũ q indulgẽtia possit accipi pro alio ẽt defũcto quando cõcedẽs hoc itẽdit posse fieri possumus adducere exẽplũ de indulgentia portiuncule nostre que ĩperpetuũ pdurat oĩ anno die secũdo Augusti in ecclesia sctẽ Marie de angelis apud assisiũ quã xpus ore proprio ꝯcessit pri nostro sctõ Frãcisco ad intercessionẽ gloriose virginis mr̃is sue. Uenetijs. n. quidã cleric⁹ cũ oĩa parasset que ad iter necessaria erãt vt indulgentiã pdictã adiret grauiter infirmatus deuenit ad mortẽ: sz pri⁹ rogauit quẽdã amicũ suum vt si eũ mori cõtingeret ipse acceptis que parauerat predictã indulgẽtiã pro se petere vellet: votũ qd pro hoc fecerat adimplẽdo. Ille autẽ rñdit q libentissime hoc ageret. Cũ aũt mortuo illo clerico ipse amic⁹ ei⁹ eẽt negligẽs ad eũdũ: apparuit ei ĩ somnis predictus clericus defunctus eumq; de neglıgẽtia ꝛ ĩfidelitate sua redarguit: ꝛ vt promissum impleret admonuit atq; rogauit. Ille autẽ amic⁹ eius expergefactus ad ipsã indulgentiaz perrexit. Cũq; indulgẽtia accepta reuerteretur apparuit ei ĩ via ille clericus multa luce clarissim⁹ atq; grãs ei retulit dĩ. Dñs tibi benedicat pro labore quez pro me cepisti: nã hora qua ecclesiã intrasti oẽz penã purgatorij liber euasi ꝛ vado ad gloriã paradisi. Ista autẽ indulgẽtia portiuncule: ẽ excellentior ꝛ dignior oĩb⁹ indulgẽtijs mũdi triplici respectu Primo respectu conferentis. Nã alie indulgentie collate sũt a vicario xpi sũmo pontifice ꝛ puro homine: hec autẽ vt dixim⁹ fuit collata ĩmediate ab ipso xpo dei filio. Secũdo respectu impetrantis: qꝛ alie indulgẽtie impetrate sunt ab aliquo viatore ĩ hac vita mortali adhuc exıstẽte. Et hoc mediãte aliquo emolimẽto tẽporali ꝛ transitorio: sed ista ĩpetrata ẽ a regina celi psentib⁹ angelis: ipso beato Francisco ei preces porrigẽti solum pro salute animaꝝ: ꝛ nõ p aliquo vel minimo subsidio tẽporali. Tertio respectu sigillantis. Quia alie indulgentie obtinẽt vigorẽ ꝛ auctoritatẽ ex bullis ꝛ sigillis apostolicis. Hec autẽ sine aliqua bulla scripta ꝛ plũbo sigillata: sz ut infra dicetur charta ipsius fuit beata virgo Maria: testes fuerũt angeli: sigilla fuerũt stigmata beati Frãcisci. Plũbator vero fuit xps. Et ideo ẽ sup oẽs alias auctẽtica: ꝛ digna. Ad quoꝝ euidẽtiam est sciẽdũ q vt legitur in cronicis ordinis nostri: ꝛ in cõformitatib⁹ beati Frãcisci: cum ipse btũs Franciscus semel in cella sua apud sctãz Mariã de portiuncula feruẽtissime oraret deũ p peccatoribus apparuit ei angelus dñi dicẽs. Qd iret ad ecclesiã qm xps ꝛ beata virgo cũ magna multitudine angeloꝝ expectabãt eũ. Quo cũ perrexisset ꝛ xp̃z cũ matre vidisset que stabat a dextris eius cũ multitudine angeloꝝ: cecidit in faciẽ suaz pre timore ꝛ reuerẽtia. Dominus ãt iesus ipsi beato Francisco sic in terrã prostrato dixit. Francisce multũ sollicit⁹ es cũ tuis socijs pro salute animarũ. Postula ergo q vis circa salutẽ aĩarũ ꝛ honorẽ ac reuerẽtiã deitatis: qꝛ datus es ĩ lucẽ gẽtium ꝛ reparationẽ ecclesie. Ipse ãt iacebat q̃si raptus in cõspectu deitatis. Et tandẽ reuersus ad cor ꝛ cõfortat⁹ dixit. Sanctissime pater nr̃ supplico ego peccator quatenus digneris facere hanc gratiã humano generi. s. cõcedere oĩbus ꝛ singulis veniẽtibus ad locũ istũ ꝛ introeũtibus in ecclesiã istã: veniã ꝛ indulgẽtiã oĩum peccatorũ suorũ vniuersaliter ꝛ generaliter de quib⁹ cõfessionem fecerit sacerdoti ꝛ mandatũ susceperint. Et supplico beate virgini Marie matri tue aduocate humani generis: vt pro hac petitione impetranda me adiuuare dignet apud tuã pijssimaz ꝛ clementissimã maiestatẽ intercedẽdo. Ipsa aũt regina celorũ inclinata benigne precib⁹ btĩ Frãcisci statim cepit supplicare filio suo dĩ. Altissime de⁹ oĩpotẽs supplico humiliter deitati tue ꝛ intercedo quatenus digneẽ se inclinare precib⁹ hui⁹ famuli tui. Ipse vero dñs respõdit dĩ. Satis grãde ẽ qd petisti: sed maioribus dignus es frater Frãcisce: ꝛ maiora habebis. Admitto igiẽ orationem ꝛ supplicationẽ tuã: sed volo q vadas ad meum vicariũ cui dedi potestatẽ ligãdi atq; soluẽdi in celo ꝛ ĩ terra: ꝛ petas ab eo ex parte mea dictã indulgẽtiã. Duodecim ãt socij beati Francisci qui erant in cellis suis oĩa predicta audiebãt: vidẽtes lumẽ magnũ in ecclesia ꝛ multitudinez angelorũ in circuitu: sed timore pterriti nõ audebant intrare ecclesiã nec cellas exire. Cũ ãt dominus iesus cũ mr̃e ꝛ multitudine angelorũ ascendisset in celũ beatus Franciscus mane sequenti

ad dominū papam Honoriū qui tūc perusij erat se cōtulit: corāq3 eo se presentās humiliter petijt ut ad honorē virginis Marie dignaretur in ipsa ecclesia portiūcule ponere indulgētiā plenariā sine oblationibus: qd nō posse se facere rñdit: qr oportet ut qui vult indulgētiā eā mereatur ponēdo manus adiutrices. Interrogauit autem pontifex beatū Franciscū quot annos vellet ibi poni de indulgētia. Qui rñdit se nō velle annos sed animas. i. ut quicunq3 dictā ecclesiā intrarent cōtriti & cōfessi plenā cōsequerētur remissionem oīum peccatorum suorum a culpa & a pena: que peccata cōmisissent a die baptismi vsq3 ad diē & horā introitus in ecclesia. Addēs qz nō ex se hoc petebat: sed ex parte xpi qui eū miserat. Tunc papa annuit & qd postulauerat cōcessit: postmodum vero ad petitionē cardinaliū eam solū ad vnam diē naturalē singulis annis i perpetuū extēdi declarauit. Egrediente aūt beato Francisco palaciū vocauit eū dñs papa di. O simplex hō qd portas de hac indulgentia? Ubi habes bullam? At ille rñdit: sufficit mihi verbū vrm. Nullū eniz de hac re volo instrumētū: sed sit beata virgo charta: notarius xps: & angeli testes. si. n. opus dei est: ipse illud manifestabit. In his aūt oībus: nō habēs beatus Franciscus diē determinatū tali modo ipsū obtinuit. Quadā. n. nocte tēpore hiemali cū oraret in dicta cella sua venit ad eū satha. di. Francisce cur te tantū affligis p penitētiā cuz adhuc sis iuuenis: & alias pniam facere possis? Tūc btūs Franciscus expoliauit se vestib9 & nudus exiens cellā intrauit per quādā sepē grossam & spinis plenam que erat iuxta dictā ecclesiā sante Marie: & ingressus ē siluā durissimā & spinosā ibi adiacētē. Cūq3 staret in ea cū carne sanguinolenta ac spinis lacerata: ut sic afflictus passionez xpi maiori cōpassione meditaretur & diabolicis blandimētis nō cōsentiret: apparuit in medio silue lumen maximū: & licet eēt tunc maximū gelu qr erat de mēse ianuarij: rose tñ pulcherrime apparuerūt ibi: viditq3 beat9 Franciscus angelorum multitudinē maximā tā i silua qz i ecclesia. Qui dixerūt ei vt cito pergeret ad saluatorē & matrez eius qui in ecclesia erāt: statim autē beatus Franciscus inuenit se indutū vestibus nouis viaq3 serico tecta & ornata videbatur: & accipiens duodecim rosas rubeas & duodecim albas iuit ad ecclesiā: posuitq3 eas super altari vbi reperit xpm cū matre sua & magno cetu angelorum: statimq3 locutus ē di. Sanctissime dñe placeat maiestate vre determinare diem pdicte indulgētie: Ipe autem dñs ordinauit ut ipsa indulgētia iciperet p9. die augusti i qua celebrat festū sancti Petri ad vincula & duraret a primis vesperis illi9 diei vsq3 ad vesperas secūde diei in qua celebratur festuz portiuncule: qua determinatione habita beatus Franciscus adiuit sūmū pōtificē cū predicens rosis petens ut etiā ipse diem prefatū eidē indulgētie assignaret: q eā ꝯfirmauit: scripsitq3 septem epis. s. Assisij: Perusij: Fulginei: Spoleti: Tuderti: Eugubij: ac Nocerie: ut i die dedicatōis eiusdē ecclie publicarēt ibi cū btō Frācisco ipsā īdulgētiā: i illo igit die btūs Franciscus pulpitū ascēdens corā magna hominū multitudine publicauit ipsā indulgētiā plenariam presentibus dictis episcopis. Qui cū vellent cōtradicere & dicere qz nō eēt plenaria i perpetuum oī anno: sed aliqs limitationes vellent ei assignare: miraculose ipediti nihil aliud dicere potuerūt nisi idē qd dixerat beat9 Franciscus: affirmantes eā eē perpetuis singulis annis duraturā: & sic postmodū eius noticia per orbez terrarū: & de generatione in generationē diffusa est: quā indulgētiā vsq3 hodie cum maiori deuotione & cōcursu frequentāt populi xpiani qz multas indulgentias papalibus bullis munitas: hec. n. vt dixim9 celestis regis sigillo fuit roborata. Sciendū. ē igitur qz qn concessa est indulgētia plenaria ab eo q eam concedere pōt: & ex rōnabili cā cum debitis modis est indulta: quilibet obseruās ea que iforma indulgentie continēt ipsā consequitur: & si tūc moreretur statim euolaret ad celū sine aliqua pena purgatorij fm Franciscum di mairo. & Aug. de Anchona vbi supra. Doctores tñ assignāt quattuor causas quare recipiētes indulgētiā plenariā aliqn retardant ab ingressu paradisi. Prima ē indulgētie taxatio: vt si dicatur i forma īdulgentie indulgētiā sibi plenariā oīum peccatorū suorū de iniunctis sibi penitētijs cōcedimus. Tūc. n. si moreretur non statim euolaret ad celū: qr maior sibi penitētia fuerat iniūgēda qz fuerit iniuncta & vigore indulgētie nō sibi remittit nisi pena sibi iniūcta a confessore: pro illa ergo parte penā que plus sibi debebat iniungi in foro penitentie luet in purgatorio. Secundū retardās est alicui9 peccati omissio per negligentiā vel obliuionē ex suo defectu procedētē: quando in forma indulgentie dicitur qz habeat remissionē oīum peccatorū: de quibus contritus fuerit & cōfessus: qr indulgentia nō extēditur ad peccata non cōfessa ex tali negligētia. Tertium ē alicui9 peccati mortalis post acceptam indulgētiam perpetratio: de illo enim licet postea confiteatur nō h3 indulgentiā. Utrū autem si reuertatur ad indulgētiam & faciat illō

qđ continetur informa indulgētie iterum illam
habebit:vndet Tho.in.4°.di.20ª.Qđ quando ē
temporalis vtputa a primis vesperis vsq̄ ad se
cundas:vel vsq̄ ad octo dies solum semel habe
tur:ēt si decies intreť ⁊ fiat qđ informa indulgen
tie continetur:nisi expresse dicatur in ea q̄ possit
recipi totiens quotiens visitetur ecclesia vel tale
quid fiat. Si autē indulgētia est perennis ⁊ ꝑpe
tua sicut est Rome in quibusdam ecclesijs:quo/
tiens quis vadit totiens indulgētiaꝫ cōsequitur
Et ista distinctio ponitur ēt in sūma confessoꝝ
lib°.3°.ti°.34°.q.183ª.Et idem tenet Cal.q alle
gat capitulū primū de filijs presbyte.li°.6°.⁊ seq
tur Jo.an.⁊ Gemi.in.d.c°.indulgētie . de peni .
⁊ re.li°.6°.Mattheus autē de Mathesolijs vt
recitat Car.in cle.pª.de priui.dicit.Qđ etiā quā
do indulgētia ē temporalis pōt recipi totiens q̄ti
ens fit illud qđ in indulgentia continet:⁊ idē tenet
ipse dn̄s Car.ibi ⁊ in cle.2ª.de peni.⁊ remis.cui⁹
opinione data pro vera sequiť q̄ q̄s nō solū se/
mel:sed pluries pōt accipere indulgētiaꝫ non so
lum pro se sed ēt pro alijs viuis ⁊ mortuis:quā/
do ad ipsos forma indulgētie extēditur:si mō sin
gula vice ⁊ pro singula ꝑsona faciat qđ ī ipsa for
ma iniungiť:credo tamē q̄ siquis postq̄ semel
accepit idulgētiā faciat vnū peccatū mortale sub
spe iterū redeundi ad ipsā indulgentiam:nō suf/
fragari sibi postea ipsā indulgentiā temporaliter
datā:⁊ ita pōt vtraq̄ opinio concordari.Quar/
tuꝫ retardans ē culpe venialis inexpurgatio q̄n̄
quis moritur cū peccato veniali:de quo non est
contrit⁹ sed fixus in affectione ei⁹:stant.n. venia
lia cū gratia:q: enim pena nō remittitur rema/
nente culpa:iō per indulgētiā nō videtur remit
ti pena quo ad ipsa peccata venialia remanēte ī
anima voluntate ⁊ affectu ac culpa ipsoꝝ: vn/
de talis decedens cū ipsis venialibus penā ipso/
rum perferet ī purgatorio.Nō.n.est intentio ec/
clesie seu vicarij xp̄i parcere siue remittere penā
alicuius peccati de quo quis non sit male cōten
tus:imo affectet in illo perseuerare:dicit autē Ri
car.in.4°.di.16ª.q̄ si q̄s staret centūmile annis
cū cōplacētia vnius peccati venialis:totidē an/
nis staret exclusus a patria celesti:dicit autē Frā
ciscus de mairo.in tractatu de indulgentijs.Qđ
ex indulgentijs proueniunt nobis varia bona .
Primo augmētatio gratie : q: cū presupponāt
hominem in gratia existentem:opera autē bona
hominis in gratia existētis mereātur gratie aug/
mentationem: ⁊ eius charitas mereatur augeri
sequitur q̄ lucrum indulgentie quod fit median
tibus operibus meritorijs nō potest fieri sine au
gmēto gratie:Scđꝫ bonū ēst accumulatio glorie
quia cū nullus possit lucrari indulgētiā nisi ha/
beat fideꝫ cui promittiť visio diuine eēntie ut pa
tet ex primo de trini.iō cū lucrū indulgentiarū
augmentať:necessario felicitatis superne gloria
nobis augetur.Tertiū bonuꝫ est dimissio siue ab
solutio pene.Si enim indulgentie forma dicať:
Remittimus tot annos vel dies de iniunctis pe
nitentijs:accipiens ipsam indulgentiam ē abso
lutus a penitentia quā tenebať facere ex imposi/
tione cōfessoris vel canonis per tot annos vel di
es.Si vero simpliciter dicať.Dam⁹ tot dies vel
annos de indulgentia ē varia opinio Theologo
rū in.4°.di.20ª.Aliqui . n.dicunt qđ accipienti
ipsam indulgētiā remittunť tot dies vel anni de
penitentia quā tenebať facere in hac vita ꝓ pec
catis suis.Alij autē dicūt q̄ remittunť illi tot di/
es vel anni de penitētia ⁊ pena quā pertulisset in
purgatorio pro suis peccatis.Alij vero dicūt q̄
talis post acceptā illā indulgentiā perinde est ac
si voluntarie egisset in hoc mūdo penitentiā tot
dierū vel annorum pro suis peccatis: penitentia
autem etiam parua in hoc mundo pro peccatis
voluntarie peracta liberat a magna purgatorij
pena s̄m Ricard.in.4°.di.15ª.Ergo indulgen/
tiarum quantuncunq̄ temporalium ⁊ paucorū
dierum vtilitas ē maxima.Ex quibus omnib⁹
patet quomodo in ecclesia dei secundum q̄ dicit
vndecimus articulus fidei fit remissio peccatoꝝ.
Duodecimum articulum posuit Mathias di/
cēs .Carnis resurrectionē .Et hoc habetur Eze
chielis.37°.Ubi dr̄ a domino mortuis resurre/
cturis.Ecce ego aperiam tumulos vestros:⁊ edu
cam vos de sepulchris vestris: ⁊ dabo spiritum
in vobis ⁊ viuetis:vitam eternam.Amen In q
bus verbis continetur virtualiter vt predictum
est etiam eterna damnatio peccatorum per ar/
gumentū ab oppositis ut dicunt Theologi in.3°
di.25ª.Et iste articulus habetur. Danielis .12°.
vbi dicitur.Qui dormiunt in terre puluere eui/
gilabunt:alij in vitam eternam alij vero in ob/
probrium sempiternum.Istos autem articulos
nō oēs Theo.attribuūt eo ordine quē assignaui/
m⁹ ipsis apostolis:sꝫ qđ nos attribuim⁹ Joāni
ipsi attribuūt Andree:vel Jacobo maiori: ⁊ sic
de alijs:sꝫ hoc nihil īportat:q: scriptura autētica
de hoc nō hēťur:vltra āt simbolū apostolicū sūt
alia duo.s.simboli sctōꝝ patrū cētū quinquagi/
ta in cōcilio Niceno s̄m aliquos:sꝫ melius ī con
cilio Cōstantinopolitano cōgregatorū.vt in. c°.
Canones.15ª.di.Et hoc factū fuit contra Ma
nicheum ⁊ Macedoniū negātes spūm sanctum

esse equalem patri ꝛ filio: ac cantatur in missa. Aliud vero qđ cantatur in prima in dñicis diebus: ꝛ fuit factū cōtra Ariū negantē filium esse pr̄i equalem: cōpositū fuit ab Athanasio excellētissimo doctore ꝛ epo. Alexādrino: ꝛ vtrūqꝫ istorū fuit editū ad declarationē primi. s. Apostolici cōtra hereticos illud male exponētes. Primum tamen est dignius tū propter cōpositorū excellentiā: tū quia oēs articulos fidei plenius cōtinet: ꝛ est magis sētētiosū q̄ alijs: vt dicūt Theologi in. 3°. distinctione. 25ª.

Isti sunt duodecī articuli fidei catholice quos quilibet xp̄ianus debet scire: ꝛ in nullo eorū errare. Nam Jacobi. 2°. c°. dicit̄. Qui seruauerit totam legem: offenderit aūt in vno. s. fidei articulo ſm sanctū Bonauenturam fact⁹ est oīuz reus. Et Salomō Eccles. 9°. ait. Qui offendit in vno. s. articulo: multa bona perdet Aug. etiam in li°. de morib⁹ ecclie inquit. Etiā si perseueraueris in oīb⁹ fidei bonis: deficies aūt [illegible] vno: iustitia dei iudicabit te: ac si nullū vnq̄ fecisses bonū. Et ideo īquit Athanasius in simbolo suo. Quicūqꝫ vult saluus esse añ oīa opus est vt teneat catholicā fidē. Quā nisi qsqꝫ integrā inuiolatāqꝫ seruauerit absqꝫ dubio in eternū peribit. Ea propter querūt Theologi vtrū quilibet xp̄ianus teneat̄ scire oēs articulos fidei explicite. Et respondet Seraphicus doctor scūs Bonauētura in. 3°. di. 25ª. ar°. p° q. 3ª. in corpore questionis: ꝛ Ricar. in eadē di. ꝛ Alexan. de ales in. 3ª. parte sūme in tractatu de fide: q̄ oēs xp̄iani post aduentū xp̄i tenent̄ credere oēs articulos. Tripliciter autē possunt credi. s. aut oēs implicite: aut quidā implicite: ꝛ quidam explicite: aut oēs explicite: credere oēs implicite ꝛ in cōfuso est fidei diminute: quia non sufficit sic solū in generali credere qđ scā mr̄ ecclia credit: vt quidā ignorantes faciunt peiores infidelib⁹ ꝛ iudeis qui nō ignorant legē suā. Adeo eni clara est quorundaz articulorū noticia: q̄ nullus habens vsum rationis potest illos ignorare: nisi per maximā ac crassā ignorantiā ꝛ culpā: quādo inter xp̄ianos est enutrit⁹. Et ideo de tali fide īplicita dicit. Ber. in sentētijs suis. Quilibet verus fidelis tenetur habere de deo magnā fidē: ꝛ de dño iesu [illegible] xp̄o: nec debet habere paruā: qa apđ deū ꝛ xp̄z qđ parū ē nō r̄putat̄. Credē q̄sdaz īplicite ꝛ q̄sdā explicite est fidei ad salutē necessarie: potest eniz ad simpliciū salutē sufficere. Ad illos eni [illegible]ticulos explicite credēdos tenentur quos manifestat eis p̄dicatio: aut vsus ecclesiasticus: sicut est de vnitate essentie diuine: ꝛ trinitate personarū: que omnia possunt cognosci ex ipso actu signationis s. In nomine patris: ꝛ filij: ꝛ spūs scī. Amen. Dicit̄ In nomine: ꝛ nō in noībus: vt significetur vnitas deitatis: ꝛ postea nominantur tres p̄sone Similiter articulus de incarnatione xp̄i ꝛ natiuitate: passione: ꝛ resurrectione: atqꝫ ascensione eius potest cognosci ex solemnitatibus quas celebrat ecclesia. Articulū etiā de remissione peccatorū: potest quilibet cognoscere ex sacramēto penitētie ꝛ ex sacra confessione: ꝛ similiter ex baptismo quod videt in ecclia frequētari. Articulum etiaz de spiritu sancto potest aliqualiter intelligere ex solēnitate Pēthecostes. Alios aūt articulos sufficit simplicib⁹ ꝛ alijs comunib⁹ personis credere implicite: ita quod nulli dissentiāt. Credere aūt oēs explicite: est fidei distincte: ꝛ iā p̄fecte. Et hoc nō est de generali fidei necessitate. Sed tantū [illegible] illos p̄tinet qui officiū predicādi in pp̄lo habent vel curā aīaruz suscipiūt. Tales eni debent eē periti. 36ª. di. c°. Qui ecclesiasticis. Et in. c°. Si qs ꝛ. 38ª. di. c°. Ignorantia. Illi ergo qui habēt curā aīarū vel p̄dicandi officiū: tenent̄ ad fidē explicitā quia debēt scire oēs articulos fidei declarare. Ut etiā inquit Tho. 2ª. 2e. q. 2ª. ar°. 6°. vbi dicit: q̄ sicut reuellatio diuina fit inferioribus angelis p̄ superiores: vt inquit Dyonisius. 4°. c°. celestis Jerar. ita explicatio fidei debet p̄uenire ad minores hoīes p̄ maiores: idest p̄dicatores ꝛ prelatos ꝛ sententia Alexādri de ales in. 3ª. parte summe in tractatu de his que pertinent ad rectitudinē intētionis. q. antepenultima. Et allegat illud p̄me Petri. 3°. c°. Parati ad satisfactionē oī poscenti vos rationez de ea que in vobis est fide ꝛ spe. O quot sunt predicatores animarū rectores qui cū teneātur alios instruere de articulis fidei: ipsi eos ignorant: aut nō bñ itelligunt. Et ideo dicit Celestinus papa in c°. Ordinatos: 59ª. di. Debet añ esse discipulus quisqs doctor eē desiderat: vt possit docere quod dicit. Credite ergo oēs articulos fidei ꝛ illos intelligere procurate. Ait enim Augustinus super Joannem. Quam magnum vas fidei attulerit qs ad fontem gratie: tantum implet de gratia ꝛ Ber. super Canti. inqt. Parua siquidē fides parua meret̄ premia. Oēs ergo xp̄iani debent simbolū ap̄licum scire. Ait enim Augu. in quodā sermone. Nescio qualiter christianū se dicat qui paucos versus simboli ꝛ orationis dñice dissimulat. Precepit eni ecclia curatis vt doceant subditos suos orationē dominicā ꝛ simbolū. c°. Deus qui. iuxta glosā. de peni. ꝛ re. Et extra de vita ꝛ hone. cle. c°. Ut quisquis. ꝛ ibi glosa. Ergo etiā [illegible] p̄sequētū precipit subditis: vt adiscant ꝛ tenentur obedire c°. [illegible] qui presbyteri. 81ª. di.

Similiter illis q leuauerũt puerũ de baptismo precipit vt ei doceãt simbolum et orationẽ domi nicam: quas et ipsi tenẽtur scire. c°. Uos ante oia de cõse. di. 4°. Itẽ precepit oĩbus adultis bapti zatis vt ipsũ simbolũ adiscant. in. c°. baptizãdos eadẽ di. Sed multi sunt ita rudes et parui animi q putãt ĩpossibile eis esse predicta adiscere: et tñ longas fabulas et cantilenas ĩdelebili memoria retinẽt: vnde accidit qd quidã cõfessor astut⁹ cũ audisset in cõfessione quẽdam valde rudẽ sz di uitẽ: pro penitentia suoꝝ peccatoꝝ voluit dare vt certis dieb⁹ diceret Pater noster. Cui ille rñ dit q illud ignorabat: et nũq̃ illud adiscere pos set: qꝛ non habebat bonã memoriã. Tunc confes sor illũ interrogauit quã artẽ faceret. Cui ille rñ dit. Qd vẽdebat blada: et frumẽtũ: et legumina. Ipse vero cõfessor iterũ interrogauit ipsũ si ali quãdo vẽdebat predicta ad credẽtiã. Et ille rñ dit q sic: imo quasi semp: qꝛ aliter bene vendere nõ posset. Tunc cõfessor dixit. Quomõ potes no mina et cognatiões illoꝝ quib⁹ vendis memorie retinere cũ nescias scribere? cui ille rñdit. Bene hoc memorie teneo: aliter male facerez facta mea nõ credatis q taliũ obliuiscar: res. n. mea agitur audiens aũt hoc cõfessor dixit. Saltẽ pro penitẽ tia tuorũ peccatorum: volo qd cõmodes vsq̃ ad annũ quibusdam pauperib⁹ certã mensurã fru menti amore dei. Ille vero rñdit: hoc faciaz libẽ tissime qꝛ facere possum. Tunc ille cõfessor inue nit certos pauperes et informauit eos vt ad illũ mercatorem irent: et amore dei et sui peterent mu tuo frumẽtũ vsq̃ ad annũ singuli ꝓut necesse habebant: et quia ille mercator interrogaret de nomine eorum: et de cognatione: tenerent hunc modũ: qd vnus iret post alium ordinatim: et pri mus interrogatus de suo nomine diceret q vo catur Pater noster: et si diceret qualis appellat̃ tua cognatio? rñderet q appellatur: q es in celis Secundus ãt diceret q vocatur. Sanctificetur nomen tuũ: et q sua cognatio appellatur. Adue niat regnũ tuũ: et sic singuli facerent vsq̃ ad com plemẽtũ Pater noster. Cũ ergo ad illum iuissẽt et habito tritico interrogarent̃ de nominib⁹ suis atq̃ predicta respõdissent: ille dixit. Que extra nea nomina sunt ista? Nũq̃ audiui talia nec si miles cognationes: et postea dicebat intra se: res vadit pro me si obliuioni trado ista nomina: vñ quasi cõtinue ruminabat ĩ mente predicta noĩa et dicebat. Primus sic vocat̃ et eius cognatio est talis. Secũdus ãt sic appellat̃: et sicut de singulis transactis ãt aliquibus mẽsibus ille cõfessor eum inueniẽs interrogauit si acõmodauerat frumen tũ illis pauperibus: et ipse rñdens q sic addidit o qualia noĩa hñt et difficilia ad tenẽdum in me moria: tñ qꝛ nolo amittere frumẽtũ: nũq̃ fui obli tus eorũ sz in recẽti memoria habeo: dixit autem cõfessor. Dic mihi ista noĩa. At ille cepit dicere. Primus vocatur Pr̃ noster: et ei⁹ cognatio est qui es in celis. ⁊c. Tũc cõfessor ait. Dimittas no minare primũ vel secũdũ: sed solum recita nomi na et cognatiões singuloꝝ per ordinẽ. Ille vero statim et celeriter cepit dicere. Pater noster qui es in celis: sanctificetur nomẽ tuũ ⁊c. Usq̃ in finẽ confessor ãt cepit ridere: et ille ait. Quid ridetis? Tunc cõfessor dixit: rideo qꝛ didicisti Pr̃ noster Tũc ille exclamauit dicẽs. Potest facere de⁹ q hoc sit Pater nr̃? Profecto nunq̃ credidissem posse illud adiscere. Est ãt mihi magis gratum hoc didicisse: q̃ si haberem decẽ aureos in ma nu mea: et ideo ipsis pauperibus elargior frumẽ tum qd eis cõmodaui amore vestri: qui me tali modo fecistis adiscere Pr̃ noster: quot huic similes reperiuntur: qui pro lucris tp̃alibus etiã difficilia queq̃ memoria cõmẽdãt: sed pro lucro aĩe et sua salute: dicũt nõ posse adiscere vel in me moria retinere simbolũ fidei: et alia necessaria ad salutẽ: et ideo ut nullus de ignorantia excusare se possit: et oẽs articulos melius intelligatis: au dite illos vulgari sermone.

Credo in dio patre omnipotẽte.
Del celo e dela terra creatore.
Si come dice Petro piscatore.
Dixe Andrea io cũ puro core.
Credo in iesu xp̃o vnico fiolo.
De dio patre nostro bon signore.
Ilquale e cõcepto del spirito sancto.
Dixe Ioanne e nato di Maria.
Uirgine secũdo la vera prophetia.
Sotto Pilato fu passionato.
Crucifixo: morto e ancho sotterrato.
Iacobo mazore di questo ha parlato.
Descese al limbo il nostro saluatore.
Li padri sancti trahendo de merore.
Come protesta Iacobo minore.
Il terzo giorno come era prophetato.
Da morte a vita e le resuscitato.
Sancto Thomaso cum mane la palpato.
Ascese in celo tuto glorioso.
Dice Philippo homo sapiente.
Sede ala dextra del patre omnipotente.
Bartholomeo tuto me fa tremare.
Perche de ogni colpa e fallo al di finale.
Christo dal celo verave a iudicare.
Nel spirito sancto creda ogni gente.

Dice Mattheo il qual veramente.
Dal patre e dal fiolo e dio procedente.
La sancta madre giesa esser sanctificata.
Cum soi sacramenti predicata.
Simone e ancho de li sancti vera cōmunione.
Secundo che Thadeo sia testificato.
Per lo baptismo sanctore la contritione.
Dio si ne remette ogni offensione.
Tutti li morti conuien resuscitare.
Et in eterno poi godero ver penare.
Li boni gloriosi in patria felice.
Li rei alo inferno come Mathia dice.
Populo mio te ho vulgarizato.
Il credo latino simbolo chiamato.
Ponelo in core con la sincera fede.
Che saluo non po esser chi altramente crede.
Credite aduncha quello che pdicato hauemo.
Se per venir volin alo superno regno.

¶ De tribus vicijs impedientibus fidem.s. Luxurie. Auaritie et Superbie. I

Tertia pars nostri sermonis dr impeditionis. Tria.n.sunt principalia vicia q̄ impediūt verā fidē. Primus est voluptatis siue luxurie: o quot a fidei federe recesserūt luxurie vinculo attracti: nā Eccle siastici.30.scriptū ē. Vinū et mulieres apostatare faciunt sapiētes. Filij israel per viciū gule et luxurie decepti sunt a Balaach.numeri.24°. Et ad i fidelitatis cultū attracti. Ibi.n.dr. q fornicatus ē populus cū filiab9 Moab: que vocauerūt eos ad sacrificia sua: et illi comederūt et adorauerunt deos moabitarum. Quis9 decipit sapientissimū Salomonē: vt tēpla idolis edificaret: et adoraret ea. Ut habet tertij Re.xj°. Nisi hoc excecatū vicium luxurie: Nā cum iā eēt senex deprauatū ē cor ei9 p mulieres: vt adoraret deos alienos: o quot infideles fecit hoc maledictū viciū: vt dicāt nō eē aliam vitam pter hāc. Et ideo immūdissim9 Machometus vt ad sectā suā multos attraheret: frena oī voluptati laxauit: vn̄ in Alchorano suo dicit suis cultoribus: vxores vre terre vre sūt: arate eas sicut vultis: o diabolice et iniquissime vir quantos his verbis ad falsissimā sectā tuā pduxisti: scriptū ē.n.secūdi Esdre.4°.c°. Fortiores regib9 mulieres: et iō de hac ipurissima luxuria scriptū ē i figurā tertij.Re.18°.c°. Qd Iezabel vxor regis Achab interfecit siue occidi fecit pphetas dei. Iezabel aūt sm Hiero^m. Interpretat cohabitatrix siue sterqliniū: et significat luxuriā q̄ cohabitat in corporib9 hoīum: et adeo ē fetidissima ut oīum putredinū et sterqulinij fetores superet hec ergo vxor Achab.i.diaboli voluptas et luxuria multos q videbant columine in ecclesia dei prostrauit: et a fide deiecit aut a religiōe sua apostatare fecit: si.n.centū exeunt ab obseruātia alicuius bone religiōis: nonagintanouē discedūt propter hoc abhominabile viciū luxurie: licet apostasiā suā diuersimode paliare studeant: et hoc est qd dr de muliere impudica: Prouer.7°. Fortissimi quiqz interfecti sunt ab ea: et qd peius ē: q voluptati ac luxurie se dederunt: difficile ad deū reuertunt: iuxta illud Osee.5°. Nō dabunt cogitationes suas vt reuertant ad dn̄m: qz spirit9 fornicationis i medio eorū et tales figurant per illū q dixit Luce.14°. Uxorem duxi: et iō nō possum venire: qua propter hortat Salomō: Prouer. 5°. ad fugiēdas mulierū cōuersationes: maxime religiosos di. Longe fac ab ea viā tuā: et ne appropinques forib9 dom9 ei9. Et rōnem assignat Aug.in quodā sermone di. Quia nō es Sansone fortior: nec Dauid sanctior: nec Salamone sapientior. Oēs.n.hy a mulierib9 corrupti sunt: et ad peccata pducti: iō Eccle^s.7°. dixit ipse Salomon postq̄ decept9 fuit a vāis mulierib9. Mulierē inueni amariorē morte: laqueus ē venatorū .i.demonū: et sagena cor ei9: vincula sūt man9 illius: q placet deo effugiet eā: qui autem peccator est capitur ab ea. K

Secūdū viciū ē auaritie: dicit.n.. Apostolus p°.ad Thi.6°. Radix oīum malorū ē cupiditas: quis .n.induxit Balaā ut doceret Balaach vt deciperet filios israel: Nūqd n̄ auaritia: vtiqz vt habet Numeri.24°. Hoc maledictū vicium fuit illud pp qd Iudas vēdidit xp̄m Matthei. 26°.c°. Et hoc ē qd detinet iudeos: ne credant in xp̄m: ne amittāt diuitias male acquisitas: hinc ē q antixp̄s pp diuitias decipiet multos et multi pp auaritiā adherebūt ei: qa Danielis.8°. Prophetatū ē. In copia eorum occidet plurimos. et.xj°. c°.scriptū ē: multiplicabit gl'iam: et dabit eis potē in multis: et terrā diuidet gratuito: hinc etiam Osee.x°. scribit. Scdm multitudinem fruct9 sui multiplicabit altaria. Iuxta vbertatem terre sue exuberabit simulacris. Que oīa cōfirmant per Esaiam.p°.c°. dicētē. Hierusalē principes tui infideles. Et reddens causā. sequit: oēs diligūt munera: sequunt retributiones: o quot inueniuntur iudices q falsas dant sentētias et fidē nō seruant his pro qbus se daturos sententiam pmiserant: ab altera parte munera accipiētes: ait.n. Heuricus samaricēsis li°.p°. parte.2^a. Deuiat a vero corruptus mūere iudex: Falsidicūqz facit ipsa gaza pinum. Et ppterea dicit Dauid ps°.25°. In quorū manib9 iniquitates sunt: dextera eorum repleta

cit muneribꝰ: ⁊ Juuenalis liͦ.pͦ. Satira.3ᵃ.in/
quit. Quantū quisqꝫ sua numoꝝ seruat i archa.
Tantū hꝫ ⁊ fidei. Exodi quoqꝫ.23ͦ. ⁊ Deutero.
16ͦ.dꝛ. Nō munera excecāt oculos sapiētū: ⁊ im
mutāt verba iustoꝝ: iō exclamat Esaias.cͦ.33ͦ.
sui libri: dı. Veh q iustificans ipiū ꝓ mūeribꝰ: ⁊
iusticiā iusti auffertis ab eo: hec ergo maledicta
auaricia: ⁊ amoꝛ pecūie ē illa iniqtas q̄ facit ho
mines ēt deū negare: ⁊ de hoc hētur exēplū quod
ponit in cōpēdio Theoˡ. Nō ab aliqbꝰ Alex. de
ales approbatꝰ. Ibi.n.dꝛ.liͦ.pͦ.cͦ.2ͦ. Nā in hi/
spania qdā leuis hō ludebat ad ludū taxilloꝝ:
⁊ ludo ꝓcedēte: cepit pecuniā suā amittere. Dolēs
ergo de amissione: corde oꝛabat deū ut eū vince/
re faceret: vel saltē amissā pecuniā recuperare. Et
quāto plus deū rogabat: plus amittebat: ēt qn ap
parebat ꝙ deberet vincere: ⁊ hēbat bonū ludū
ita ꝙ oēs mirabant: ꝙ talē ludū amitteret: amis
sa aūt i ludo tota pecunia quā hēbat: vestes q̄qꝫ
q̄s poꝛtabat: vsqꝫ ad camisiā amisit. Tunc valde
ꝯfusus ⁊ ꝯtra deū īfidelis fcūs ex auaritia: qꝛ eū
nō exaudierat: totꝰ furibūdus ad domū suā ac/
cessit: armaturasqꝫ suas: ⁊ oīa bona munimenta
sui coꝛpis q̄ hēbat accepit: ac totꝰ armatꝰ ac si cā
pū duelli itrare deberet: equū ascēdit: ⁊ ad plateā
vbi multi erāt hoīes ꝯgregati venit: ⁊ vniuersis
astātibꝰ voce furibūda dixit. Si qs ē amicꝰ ⁊ fi/
delis dei: q dicat deū esse aliqd: vadat ⁊ armet se
qꝛ ego reddā eū moꝛtuū ⁊ victū. Ego.n.dico ⁊ te
neo ꝙ deꝰ nō ē. Attoniti āt fuerūt singuli q ade/
rāt: v̄ba tā iniq̄ audiētes: nullus tn̄ ei tāq̄ furibū
do voluit rn̄dere. Sꝫ cui nō rn̄dit hō rn̄dit deꝰ.
Nā deꝰ q flagellauit Pharaonē opponēte [illegible] di
uie potētie: ⁊ eū pūiuit p muscas: misit vnā mu
scā lꝫ eēt ips hyemis: q̄ eū sic in facie iuasit: ⁊ iter
galeā ⁊ faciē se ponēs tā acriter eū aculeis suis le
sit: ꝙ opoꝛtuit eū galeā deponere: ⁊ in terra ꝓijce
re at vbi musca libeꝝ hūit accessū: sic eū passim i
facie feriebat: ꝙ se defendere nō valēs: nimis fa/
tigatꝰ ō equo ad terrā cecidit: ⁊ faciē versus terrā
ut se posset a musca tueri posuit. At musca foꝛtiꝰ
eā inuasit: nec cessauit q̄usqꝫ publice blasphemi
aꝫ quā oꝛe ꝓfano ꝓtulerat oībꝰ audiētibꝰ cum
coꝛdis gemitu reuocauit: dixitqꝫ ꝙ vere deꝰ ē: ⁊
solus ē oīpotēs: q voluit insaniā suā ⁊ blasphemi
am ad maioꝛē suā cōfusionē: p vnā muscā cōfū/
dere: atqꝫ eū p tā minimū animal supare: q̄ dicto
statiꝫ musca recessit. Et ille q pp auaritiā amise/
rat fideꝫ: hoc diuino flagello ad fidelitatē redijt: ⁊
o quot auari sūt īfideles q totā fidē ac spē suaꝫ po
suerūt i pecunia ⁊ thesauris: ⁊ iō dicit Paulus
ad Ephe.5ͦ. Nā auaritia ē idoloꝝ seruitꝰ. Facit

.n.hominē apostatare a deo: nā sicut idolatra se
hꝫ ad idola: ⁊ oēm suā ꝯfidētiā hꝫ in eis: ita aua/
rꝰ se hꝫ ad pecuniā ⁊ mūdi diuitias: ut inqt Ni
co.de lira sup p̄dicta v̄ba Pauli: ⁊ ꝯsequēter ef
ficitur multociens infidelis. Ll

Tertiū ⁊ vltimū viciū īpediēs fidē dꝛ elatio
nis ⁊ supbie. Dū.n.curiosi ea q̄ fidei sūt vo/
lūt pquirere: ⁊ nō valēt attingere pp ipsoꝝ altitu
dinē: ruūt i diuersos erroꝛes: ⁊ tūc supbi ⁊ tumi/
di: qō suis fabricauerūt fātasmatibꝰ credētes ma
gis sapiētibꝰ credē nolūt: iō ꝯtra istos exclamat
dn̄s Jere.49ͦ. dicēs hꝛtico s.ꝓbiēti: arrogātia ⁊
supbia tua decepit te: vbi glo. īquit Ois hꝛticꝰ ar
rogās: qꝛ supbia facit hꝛt: cū: nō ignoꝛātia: ut ēt
īqt Ricar.in.4ͦ.di.13ᵃ.arͦ.4ͦ.q.4ᵃ. Necesse est
gͦ illis q volūt eē fideles: ut simplicit credāt: ⁊ n̄
querāt ꝓbare p rōnes ea q̄ sūt fidei: qꝛ ut inquit
Ari.2ͦ. Metaphaˡ. Demōstrationē de oībꝰ fieri ē
īpossibile: q̄rētes.n.rōnes ad credēdos articulos
fidei: dū nō īuenūt: hꝛtici ⁊ īfideles fiūt: iō La/
ctā.in 2ͦ. diuitiaꝝ institu. aduersus gen. ait Si
credis cur gͦ rōnē reqris: q̄ pōt efficē nō credas
De hoc hētur exēplū de q̄dā sapiēte Pho: q cuꝫ
rōne demōstratiua ꝓbare nō posset ꝙ moꝛtui
deberēt resurgē cū eodē coꝛpe: nō credebat resur
rectionē moꝛtuoꝝ futurā: ad moꝛtē vero veniēs
molestatꝰ ab affinibꝰ suis ut crederet moꝛtuos de
bere resurgē: nō valēs āplꝰ sustinere eoꝝ īfesta
tionē rn̄dit. Ego bn̄ credā: sꝫ videbitis ꝙ nō erit
veꝝ: ꝙ moꝛtui resurgāt. Simpliciter ergo creda
mꝰ qō tenet scā mr̄ eccl̄ia: scriptū ē.n.de ꝯse.di.
4ᵃ.cͦ. venit sacerdos. Nō p signa ⁊ rōnes: sed p
simplicē fidē veritas colligēda ē. Itē glo. sup illō
apli ad Ro.12ͦ. Nō plꝰ sapē q̄ opꝫ sapeꝛ sꝫ sape
re ad sobrietatē. ait superbe nāe speculū hūilitaꝭ
qō ē sincera fides sine alia visibili rōne debuit ꝓ/
poni: ut a supbia ad hūilitatē trāseat. Nō.n.est
possibile ꝙ ītelligamꝰ p rōnē nāleꝫ eēntiā diui/
nā. [illegible] inqt Dyonisꝰ in liͦ.ō mistica Theoˡ. De
us q ē oīuꝫ gl̄ia: ē īuisibilis ⁊ inaccessibilis oēꝫqꝫ
intellectū: ac oēm rōnē excedēs: ⁊ Grego. sup il/
[illegible] verba Job.26ͦ.cͦ. Cū vir paruā stillā accepi/
mꝰ inqt: totū qcqd de deo pōt humanꝰ intellectꝰ
intelligere: ē quasi q̄dā stilla liquoꝛis: ⁊c Job.xjͦ.
cͦ. loquēs p antifrasim dicit istis curiosis: foꝛsitan
dei vestigia ꝯphēdes ⁊ vsqꝫ ad pfectū oīpotēteꝫ
repies: excelsioꝛ ē celo: ⁊ qd facies profūdioꝛ īfer
no: ⁊ vn̄ cognosces: ⁊ 20.cͦ. eiusdem libri inquit
vbi inuenit sapiētia. s. increata: ⁊ quis ē locus in
telligentie. s. vt ipsam increatā sapiētiam quis ī
telligat: ⁊ sequit. Abscondita ē ab oculis omniū
viuētiuꝫ. Plato q̄qꝫ in thimeo inquit. Deus est

summũ bonũ sup omnẽ substantiã oẽmqȝ natu/
rã. Paulus quoqȝ pᵉ.ad Thimo.6°.ait.Deus lu
cẽ habitat inaccessibilẽ: quã nullus hoĩuȝ vnq̃
vidit.Auicena quoqȝ.6°.naturalium inqt.Res
dei altissimas ⁊ subtilissimas:nõ potest intellect⁹
human⁹ cõprehẽdere:quia excedunt ea. Quod
aũt diuinã maiestatẽ nõ valeam⁹ cõprehendere
pbatur ratione proportionis. Inter potẽtiã eniȝ
⁊ obiectũ debet esse pportio.3°.de aĩa.⁊ x°.Ethi.
Sed maiestas diuina est infinita:iuxta illud ps.
47.Magn⁹ dñs ⁊ laudabilis nimis ⁊ magni
tudinis eius nõ est finis. Et quicquid in deo est
eternũ est:vt ait Plato in thimeo.Ergo ab intel
lectu humano qui est finite potẽtie nõ poterit cõ
prehendi: finiti eni ad infinitũ nullla est propor/
tio p°.Metha.3°.⁊.8°. Phisicorũ ⁊ p°.de celo
⁊ mundo.Infinitũ eni de se est nobis ignotũ p°.
Phisico.⁊ impossibile est infinita pertransire p°.
Posterio.Dicit auteȝ Philo.2°.Metha.Nõ
sicut se habet oculus noctue ad lumen solis:sic
habet intellect⁹ nr̃ ad ea que sunt manifestissima
in natura. Non ergo debemus curiose inqrere de
articulis fidei:qȝ sicut volẽs respicẽ curiose cõtra
solẽ amittit visũ:sic volẽs per rationẽ cõprehẽde/
re sacramẽta celestia fiet cecus mẽtaliter ⁊ ifide/
lis.Scriptũ est eni Prouer.25°.Scrutator ma/
iestatis opprimet a glia.Ideo dĩ c°.p°.de sum
ma tri.⁊ fi.c°.Nõ simpliciter est credendũ. Qui
eniȝ ambulat simpliciter:ambulat ɔfidenter: vt
scribit Prouer.xj°.propterea Ambro.in li°.de
trini.inqt.Id qd̃ recitat Magr̃ señ.in.3°.disti.
22ᵃ.di.Auferant argumẽta:vbi fides querit. In
his que sunt fidei piscatorib⁹ credit:nõ Dialeti/
cis:hec ille.Habeam⁹ ergo ⁊ teneam⁹ scãm fideȝ
catholicã:licet eã per argumẽta mũdane scientie
pbare nõ valeam⁹:nec queram⁹ ea que sunt su
per intelligẽtiã nr̃aȝ.Ait eni Vulpianus iuriscõ/
sultus in.l.Si fideiussor.§.Quedã.ff.mandati.
Bone fidei nõ cõgruit de apicib⁹ iuris disputa/
re.Et potest moraliter duci ad propositũ. Et idẽ
notat.ff.ad.l.aquili.l.ita vulnerat⁹.in fi.Et
textus Iuliani iurisconsulti.Iccirco Cato mora
lis ait in suis documẽtis.Mitte archana dei:ce/
lumqȝ inquirere quid sit. Cum sis mortalis que
sunt mortalia cura.Queram⁹ ergo intelligere cõ
sciẽtiã nr̃am ⁊ vitã:⁊ si mala est emẽdem⁹ per pe/
nitentiã:et tantaȝ habeam⁹ fidem vt pro ea mori
parati sim⁹.Vt cuilibet nr̃m dicere possit salua/
tor nr̃.Magna est fides tua: fiat tibi sicut vis.i.
habeas gratiã meam in hoc seculo: ⁊ vitam eter
nam in futuro.Amen.

¶ Feria sexta post primam dominicã quadrage
sime de reprobatione secte pagani. Machomẽti
⁊ Iudei.Sermo quartusdecimus.

Vie vestre praue sunt. Ezechielis.18°.

Fuit quorundam hereticorũ falsissima
opinio dicẽtiũ.Nõ quilibet põt salua/
ri in sua lege ⁊ fide. Quã erroneã opi/
nionẽ reprobãt oẽs Theologi maxime Alexan.de
ales in.3ᵃ.parte summe in tracta.de fide:⁊ sanctus
Bonauen.in.3°.di.23ᵃ.⁊ Ricar.ibidẽ ar°.4°.q.
3ᵃ.⁊ btũs Tho.2ᵃ.2ᵉ.q.4ᵃ.ar°.6°.Et potest sic p
bari qȝ nõ sit nisi vna vera fides.Nã inqt Phi.
2°.de generatione.Idẽ manẽs idẽ semp aptũ na
tũ ẽ facẽ idẽ:patet luce semp emittente splẽdo
rẽ ⁊ nunq̃ tenebras:⁊ in melle a quo nunq̃ pro
cedit amaritudo sed semp dulcedo.Et i igne qȝ sẽ
per emittit calorem ⁊ nunq̃ frigus. Sed deus
sẽper manet idẽ: inquit auctor in libro de cau
sis.Causa prima existit in omnibus rebus sm̃
dispositionẽ vnã:⁊ Plato in thimeo dicit. Pri/
ma causa est sine vlla variatiõe: ⁊ Philosoph⁹
12°.Methaphisice ait. De⁹ est actus purus:sim
plex:⁊ immobilis:⁊ eternus: ⁊ semp vna ⁊ sim/
plici delectatione gaudet: vt testat idẽ Philoso.
7°.Ethico.Vbi etiã dicit. Simplicis ⁊ imutabi
lis nature semp vna ⁊ eadẽ est actio: hoc presup
posito dico qȝ virtus fidei in aĩa cuiusqȝ proce/
dit a deo. Vt inqt Augu.in li°.de libero arbitrio
Et ponit de conse.di.4ᵃ.c°.Gratia.vbi dr̃ qȝ fi/
des est dei donũ.Ideo Sapiẽtie.3°.dicit. Dabit
ei fidei donũ.Cũ ergo fides sit a deo: ⁊ deus sit sẽ/
per manẽs idem inuariabilit:ergo necessario in/
fundit in aĩabus vnam solam fidem:⁊ nõ diuer
sas.Et potest adduci ad hoc propositũ illd̃ quod
dicit Philoso.8°.Politico.inquiens. Quoniã
vnus est finis ciuitatis oĩum:ideo necessariũ est
ad ei⁹ finis cõseruationẽ alias ɔsecutõeȝ eẽ vnaȝ
disciplinã:⁊ eandẽ oĩum. Paulus q̃qȝ ad Ephe
sios.4°.c°.inquit.Vnus deus vna fides: vnum
baptisma: ⁊ Augustin.in libro de verbis dñi ait.
Vna sola est fides deo grata: ⁊ hoibus salutifera
in qua omnes saluantur qui saluari debent:⁊ ex/
tra quã saluari ipossibile est:hec ille.Et ɔfirmant
predicta. Nã sm̃ Philosophũ p°.Posterioruȝ
⁊ 4°.Phi.Affirmatio ⁊ negatio nunq̃ sunt vera
de eodẽ. Ergo non est possibile:qȝ saraceni:iudei
pagani:⁊ christiani:possint omnes dicere verum
de eodem obiecto credito.s.deo cum diuersa sen/
tiant ⁊ credant. Ergo necesse est vnam tantum
esse fidem veram in omnibus hominibus. Hec
autem est fides catholica ⁊ christiana de qua di/
cit Scotus in.3°.di.25ᵃ.q.pᵃ.Quod nullus vn/
q̃ saluatus est:etiam de his qui fuerunt in veti/

ni testamento sine fide Jesu christi saltem implicita ante eius incarnationē. Et idē dicit Ugo de sācto victore in p°. de sacramētis: addēs quod sicut nullus potest esse sine creatore: ita nec reparari sine redemptore: ergo sicut fides de creatore semp fuit necessaria ad salutem: ad Hebreos. xj°. Credere enim oportet accedentē ad deum quia est inquit Paulus & Eccli. Primo dicitur. Unus est altissimus creator oium omnipotens: ita post lapsum fuit necessaria fides de mediatore: & idē dicit Augu. libro cōtra pellagium. Jmo ita fuit necessaria fides xpi īcarnādi & passionādi quod angeli qui remāserūt in celo & pugnauerūt cū angelis malis: nō aliter habuerūt victoriā nisi in virtute mediatoris & passionis eius. Unde apoc. 12° scriptū est. Factū est prelium magnū in celo Michael & angeli eius preliabātur cū dracone: & ipsi vicerūt illū propter sāguinē agni: & propter vbū testimonij sui. Dicit quoqz btūs Tho. 2°. 2°. q. p°. ar°. 7°. Quod misteriū īcarnatiōis & passiōis xpi oportuit oī tempore credere vt colligit etiam ab apso ad Gala. 3°. c°. & hoc est quod dicit Actuum. 4°. Nō est aliud nomē sub celo datū hominibus in quo oporteat nos saluos fieri. Et ideo diuersis nationibus varias sectas habētib°: & in xpo nō credētibus dicit dñs verba proposita vie vestre praue sunt. MM

Sola aūt via fidei catholice est vera: certa: & infallibilis: atqz indubitāter tenēda: qd probari potest multis fūdamētis: que ponit doctor sbtilis Joānes scotus: & alij Theologi minoriste in prologo primi sen. Et p°. propter prenūciationez propheticā. Nihil enim est in articulis fidei xpiane quod nō fuerit prius a sanctis prophetis diuino spiritu prenunciatum: vt patere potest ex dictis in sermone pcedēti parte secunda & dicendis in hoc sermone parte tertia. Unde Actuum x°. dicit de xpo. Huic omnes prophete testimoniuz perhibent. &c. Et 2°. Petri p°. ait apostolus Habemus firmiorē propheticum sermonē. Cui benefacitis attendentes. Hoc ipsum intelligētes quod omnis prophetia scripture propria interpretatione nō fit. Nō enim voluntate humana allata est aliquando prophetia. Sed spiritu sācto inspirati locuti sunt sancti dei homines. Cum ergo futurorum cōtingentium solus deus sit cognitor Unde dicitur Esaie. 46°. Annūciate que ventura sūt: & sciem° quia dij estis: & in c°. p°. 26°. q. 5°. scriptū ē futura pscire soli° dei ē. Sequitur quod oīa q̄ ad fidē nr̄az ptinēt sunt verissima: qz a sola infallibili veritate diuina fuerūt prophetis iumata: & ab eis prenūciata: & cuz pdicte prenūciationes: & pplexie: licet in maxima numerositate essentiam fuerint pro maiori parte adimplete: nō est dubitāduz: quod etiam relique adimplebunt: ut ait Aug. 12°. de ciui. dei. Sicut est de aduētu christi ad iudicium: & de eterna retributione bonorū & malorū: vnde Greg. in omelia p°. dñice de aduētu inqt. Cum multa pnūciata: iam cōpleta sint: nō est dubium: qn etiam sequētur pauca que restāt: qz sequētium rerum certitudo: est pterita: ruz adimpletio. Scdm fundamētuz qd ponit doctor subtilis est ex scripturaruz pcordia: vnde vbi supra sic arguit. Jn nō euidētibus ex terminis: nec ex pncipijs: etiam euidētiā hñtibus ex terminis nō psonāt dispositi diuersimode & mīsformiter: nisi a causa supiori eorz intellectus ad cōsensum inclinet. Sed scriptores canonis varie varioqz tēpore: & loco: dispositi ad scripturam & fidei doctrinam cōsoni fuerūt. Que tū nō habet euidētiam ex terminis: nec etiam ex pncipijs euidētiaz hñtibus ex terminis. Igit patet ppositum. Ad cuius fundamēti declarationem est sciēdū quod duplex: est ppositionum euidētia. Quedā enim habet ex terminis tm: & talis est euidētia primorz pncipiorz: que sunt ex se nota: ut illud de quolibet dicit esse: vel nō esse: & de nullo ambo simul & illud omne totū est maius sua parte. Quedā vo est euidētia: que habet nō solum ex terminis: sed etiā ex pncipijs hñtibus euidētiaz ex terminis: ut est euidētia ppositionum demōstrabiliū: sicut est illa ppositio: ois homo est risibilis: que habet euidētiaz ex pmissis & demōstrat ab eis sic arguēdo. Omne aīal ratiōale est risibile. Ois homo est aīal rationale: ergo ois homo est risibilis. Dicit g° Scotus. Jn nō euidētibus &c. quasi dicat. Quādocūqz sunt aliq propositiones: que nō sunt euidētes p°. aut scdo modo pdicto: nō ē possibile: quod multi diuersimode dispositi psonēt: & pcordēt simul in talibus propositionibus: nisi illa euidētia infundat: & ipse propositiōes eis declarētur a causa superiori: puta ab ipso deo: & hoc est manifestū. Si eni tales propositiones sunt omnino ineuidētes & obscure: quomodo poterūt tales diuersimode dispositi habere a seipsis eādem euidētiam: & decisionez de predictis propositiōib°: & maxime cū homines faciles sint ad discentiēdum: l. Jtem si vnus. §. item si in duos. ff. de arbi. Et ratio potest assignari: quia diuersitatem corporum: sequitur diuersitas animoruz. c°. quia diuersitatem. de cōces. preben. Et ideo dicitur: quot capita: tot sentētie c°. sicut in sacris. de conse. di. 4°. & quod vna quaqz prouincia abundat in sensu suo. c°. p°. de sepul. & c°. vtinam. 76°. di. Preterea si philosophi qui

de naturis rerum creatarum multa scripserunt habentes eadem principia. In multis tamen discentientes inter se fuerunt: vt patet eorum libros intuentibus: de quibus etiam inquit Lac. in p°. diui. insti. Cum inter se magna concertatione dissideant secumque ipsi plerumque discordent eorum appetiter nequaquam esse directum: profecto non est possibile ꝙ de supernaturalibus ⁊ his que non habent aliquam euidentiam ex terminis vel principijs: vt sunt illa que ad fidem catholicam pertinent scilicet ꝙ deus sit trinus ⁊ vnus: ⁊ huiusmodi homines in diuersis regionibus nati ⁊ demorantes: a seipsis euidentiam: ⁊ certam determinationem habere potuerint: ⁊ simul in eandem sententiam conuenerint. Ait enim Albumasar libro p°. coniunctionum differentia. 4ª. ꝙ lex christianorum veritates affirmat difficiles ad imaginandum ⁊ humanam noticiam transgredientes ⁊ ideo cum nostri scriptores chatolici maxime qui vtrumque testamentum sacre pagine descripserunt licet in diuersis temporibus ⁊ locis fuerunt varie dispositi tamen in tam multis propositionibus facultatem totius humane nature excedentibus concordauerint clarissimum est ꝙ a prima causa scilicet deo eorum intellectus ad consentiendum talibus ⁊ simul conueniendum fuit inclinatus: ⁊ consequenter eorum doctrina est verissima: ⁊ ad hoc argumentum facit Aug. 18°. de ci. dei. reprobando alias sectas ratione diuersitatis: ⁊ discordie scribentium ⁊ illarum auctorum. Tertium fundamentum quod ponitur a doctore subtili vbi supra est scriptorum sanctimonia. Cum enim in ore duorum vel trium testium stet omne verbum. Deute. 19°. ⁊ Matthei 18°. transumptiue in c°. p°. 2ª. q. 4ª. ⁊ c°. licet vniuersis de testi. Quanto predicti testes sunt maioris auctoritatis ⁊ sanctitatis tanto maior fides est illorum dictis adhibenda. §. in criminali. v. Item testium. 4°. q. 3ª. ⁊ l. 2ª. ff. de testi. Quo facto fundamento sic procedit predictus doctor subtilis di. Aut libri sacre scripture sunt illorum auctorum: quorum esse dicuntur: aut non. Si sunt eorum: cum mendacium in fide ⁊ moribus cum tanta seueritate condemnent: quomodo verisibile est eos fuisse mentitos dicendo sic ista esse cum aliter fuisse cognouissent? Nam qui considerat quante sanctitatis fuerit Moyses: quomodo potest dubitare ipsum scriptura sua fuisse mentitum? de quo dicitur Ecclesi. 46°. Dilectus deo: ⁊ hominibus Moyses: ⁊ ps°. 102°. ait Propheta de deo. Notas fecit vias suas Moysi: ⁊ ipse deus inquit de Moyse numeri. 12°. Ore ad os loquor ei: ⁊ palam non per enigmata ⁊ figuras videt deum: ⁊ Exo. 33°. etiam dicitur. Loquebatur Moyses cum deo facie ad faciem sicut loqui solet homo ad amicum suum: preterea quis dicere posset Esaiam: Jeremiam: Danielem: Ezechielem: ceterosque prophetas fuisse mentitos: de quibus inquit Augustinus libro. 22°. contra faustum. Dico illorum hominum non tantum linguam: verumetiam vitam fuisse propheticam. ⁊c. Quis ioannem baptistam in vtero matris sanctificatum Luce. p°. Sicut fuit Jeremias habetur sui libri. p°. c°. credet mendacia protulisse: quo quidem Joanne non surrexit maior inter natos mulierum Matthei. xj°. quique tante fuit sanctitatis vt ipse messias: ⁊ Christus esse putaretur Joannis p°. Quis hoc credet de Petro: ⁊ Paulo: Joanne euangelista: ceterisque apostolis: de quibus ait Augusti. sermone. 2°. de Epiphania. Apostoli velut alij celi enarrauerunt nobis gloriam dei: cur ergo non agnoscamus eos celos qui facti sunt sedes dei sicut scriptum est: anima iusti sedes est sapientie: per hos enim celos ille celorum fabricator: ⁊ inhabitator intonuit: quo tonitruo mundus tremuit. Sanctitas ergo istorum testium autenticam reddit fidem nostram: quia fuerunt testes omni exceptione maiores: de quibus tractatur in. l. optimam in. fi. C. de contrahen. ⁊ commit. stipu. tales enim vocantur illi qui nulla possunt exceptione repelli: secundum glo. Ber. in c°. p°. de consan. ⁊ affi. ꝙ contra predicta dicatur non istos fuisse mentitos: sed potius deceptos: respondet doctor subtilis ꝙ asserere dubium tanquam verum ⁊ certum reputatur mendacium: vel non longe a mendacio: ꝙ etiam asserunt omnes theologi in. 3°. di. 38ª. ⁊ Aug. in li°. Enchiri. ⁊ transumptiue in c°. is autem. 22ª. q. 2ª. vbi ait, nec liber est a mendacio qui ore nesciens verum loquitur. Non igitur testes fidei: ⁊ auctores sacre scripture tam assertione loquuti fuissent propter vitandum mendacium quod summopere condemnarunt: nisi de dictis suis perfectam noticiam habuissent per claram visionem: ⁊ ideo dicebat Joan. bap. Joan. p°. Ego vidi ⁊ testimonium perhibui: quia hic est filius dei: ⁊ Joannes euangelista inquit sui Euangelij c°. p°. Vidimus gloriam eius: gloriam quasi vnigeniti a patre plenum gratie: ⁊ veritatis: ⁊ in. p°. sua canonica epistola c°. p°. Iterum dicit: quod fuit ab initio: quod audiuimus: quod vidimus oculis nostris quod perspeximus ⁊ manus nostre contractauerunt de verbo vite: hoc testamur. ⁊ annunciamus vobis: ⁊ Actuum x°. inquit Petrus. Nos testes sumus omnium que fecit in regione iudeorum ⁊ in Hierusalem: qui manducauimus ⁊ bibimus cum illo postquam surrexit a mortuis: ⁊. 2ª. canonice epistole sue. p°. c°. iterum ait. Non indoctas fabulas secuti notam fecimus vobis domini nostri iesu christi virtutem ⁊ presicientiam: sed speculatores facti illius magni-

tudinis. Accipiēs enim a deo patre honorem: ⁊
gloriam voce delapsa ad eū huiuscemodi a ma
gnifica gloria: hic est filius meus dilect⁹: in quo
mihi bene complacui: ipsum audite. Et hanc vo
cem nos audiuimus de celo allatam: cum esse/
mus cum ipso in monte sancto. Quia ergo vera
omnes testes fidei nostre de visu locuti sunt: ideo
dubia pro certis non asseruerunt: q̄ si forte iterū
dicatur: q̄ propter temporalia lucra mētiti sunt:
respondet predictus doctor: hoc esse falsissimum
quia hi omnes temporalium contemptores fue/
runt. In quorum persona dicitur Matthei. 19°
Ecce nos reliquimus omnia ⁊c. ⁊ Paulus ad
Philippenses. 3°. Pro se ⁊ omnibus alijs ait.
Omnia arbitratus sum: ut stercora: ut christum
lucrifacerem. Imo pro veritatis testimonio non
solum temporalia: sed etiam vitam perdere: ⁊ in/
numera mala tolerare voluerunt: de quibus ait
Apostolus ad Hebreos. xi°. Alij distenti sunt.
Alij vero ludibria: ⁊ verbera experti. Insuper ⁊ vin
cula: ⁊ carceres: lapidati sunt: secti sunt: tentati
sunt: in occisione gladij mortui sunt: circuierunt
in melotis: ⁊ in pellibus caprinis: egentes: angu/
stiati: afflicti: quibus dignus non erat mundus.
In solitudinibus errantes: in montibus: ⁊ i spe/
luncis: ⁊ in cauernis terre: ⁊ hi omnes testimo/
nio fidei probati inuenti sunt: ⁊ Hieronymus in
epistola ad Palmachiū: ⁊ Occeanum inquit.
Esaias sera seccatur: Daniel leonibus deputatur
Joannes baptista capite truncatur ⁊c. ⁊ infra.
Et hoc totum: ut nos a peccatis sua doctrina re/
uocarent: hec ille. Si autem dicatur q̄ libri sa/
cre scripture non sunt istorum sanctorum. Sed
eis falso sunt ascripti: dicit doctor subtilis: q̄ hoc
asserere graue est: ⁊ inconueniens valde videbi/
tur esse: quia sic negabitur quicunq̄ alius liber
fore illius: cuius dicitur fuisse. Preterea aut isti
qui eorum nomina libros descripsisse dicuntur
non fuerunt christiani: aut sic. Si dicuntur non
fuisse christiani: non videtur verisimile: q̄d vo/
luerint tales libros conscribere: ⁊ alijs intitula/
re: atq̄ sectam ⁊ ritum viuendi magnificare: cu/
ius contrarium ipsi credebant: ⁊ obseruabant.
Si vero dicantur fuisse christiani: quomodo cre/
dendum est: q̄ tales libros mendaciter descripse
rint: cum lex christiana mendacium: tam seue/
re persequatur: propheta Dauid psalmo. 5°. atte/
stante: qui ait deo. Perdes omnes qui loquun/
tur mendacium. Quomodo etiam isti libri: ita
autentici extitissent: atq̄ ita diuulgati esse talium
auctorum: nisi fuissent eorum: ⁊ ipsi auctores au
tentici. Quia ergo fides nostra: tot ⁊ tales habu

it dignissimos testes: ⁊ scriptores autēticos: ideo
verissima est. Quartum fundamētum: quod po
nit doctor subtilis vbi supra: est examinantium
perscrutatio: ⁊ diligentia. Scriptura enim sacra
ita fuit a patribus antiquis examinata: q̄ nisi li/
quido perspexissent eam a spiritu sancto proces/
sisse: nunq̄ eam approbassent: ⁊ canonicassent.
Quapropter predict⁹ doctor sic arguit. Aut nul/
li credes de contingentibus: que non vidisti: ⁊
ita nō credes mūdum fuisse factum ante te: nec
locum fuisse in mundo: vel esse in quo non fue/
ris: nec istum esse patrem tuū: nec illam esse ma
trem tuam: ⁊ talis incredulitas destruet totam vi
tam politicam. Si autem vis alicui credere de
contingentibus: quod tibi non fuit euidens: ma/
xime credēdum est illis: que tota comunitas ap/
probat presertim si comunitas illa famosa sit: ⁊
honesta: ⁊ cum maxima diligentia: ⁊ examinatio
ne recepit approbata. Talis autem est sacre scri/
pture canon. Tāta nempe apud iudeos de libris
habendis in canone solertia fuit: ⁊ tanta apud
christianos de libris recipiendis: tanq̄ autenti/
cis: q̄ de nulla scriptura pro autentica habenda
tanta solicitudo vnq̄ est inuenta. Et ideo tenen
da est tanq̄ verissima: ⁊ precipue cum tam solē/
nes comunitates de scripturis istis curam gesse/
rint: tanq̄ de continentibus necessaria ad salutē
de quibus Augusti. diffuse loquitur in. 18°. de ci
uitate dei. Et ideo cuncti debent fidem adhibere
sacre scripture canonice: ⁊ per ecclesiam appro/
bate. c°. ego solis. ⁊. c°. si ad scripturas. ⁊. c°. quis
nesciat. 9°. distinc. Et a tam excellentissimis do/
ctoribus declarate: tam grecis: q̄ latinis: de qui/
bus habetur in. c°. sancta. 15°. distinct. Quintū
fundamentum est honestorum ⁊ rationabilium
continentia: ⁊ quantum ad ea que nobis creden
da proponuntur: ⁊ quantum ad illa: que nobis
facienda precipiuntur: ut patet singula discurrē/
do. Et ideo de lege euāgelica: ait Dauid psalmo
18°. Lex domini immaculata conuertens ani/
mas ⁊c. Et de christo latore ipsius dicitur Job
36°. Ecce deus excelsus in fortitudine sua: ⁊ nul/
lus est ei similis in legislatoribus. Sextum fun/
damentum est martyriorum tollerantia. Fides
enim nostra multum redditur autentica marty
rum testimonio: qui non solum verbis: sed pro/
prio sanguine: vsq̄ ad mortem ipsam defende/
re voluerunt. Quia enim ut ait Hieronymus
martyrium non est humani meriti: nullatenus
dubitandum est: non ista potuisse vllo modo per
ferre: nisi supnaturalr: ⁊ diuinit⁹ adiuti fuissent
Tāto autē magis preclara fuerūt fidei nr̄e testi/

monia: quanto innumerabiles pene fuerūt martyres pro ipsa sanguinem suum effundentes. Ait eniz Hieronymus in prologo martyrologij: ꝙ nullus est dies in anno exceptis kalēdis Januarij: in quo ecclesia nō possit festum quinqꝫ miliuz martyrum celebrare: de quibus etiam scribit Augu. 18°. de ciuita. dei. c°. 52°. ⁊ sup ps°. 118°. di. Pal[illegible] martyrum ex omni populo: tribu: ⁊ lingua: ex vtroqꝫ sexu: ⁊ ex omni etate collecta est ⁊c. Et hoc valde mirabile fuit: ꝙ in toto orbe terraruz: tanta multitudo hoium diuersoruz idiomatum pro eo queꝫ nunꝗ viderat se tātis cruciatibus exponeret: ⁊ mortē libēter sustineret. Inter quos martyres fuerūt ꝗplurimi viri sapiētissimi: ut Paulus: Dyonisius: Ariopagita: Cyprianus: Isidor⁹ Cosmas ⁊ Damianus: ⁊ alij multi: ut hec tollerātia martyrij: ignorātie [illegible]ō posset ascribi. Fuerunt quoqꝫ inter eos plurime Illustrissime psone: ut Catherina: vxorqꝫ Marētij imperatoris: ac sancta Sabina romana: ⁊ sctūs Hermes: Eustachius: Grisantus: Tyburtius: ⁊ alij plurimi. Item viri fortes: ⁊ in prelijs valorosi: ut Machabeoꝝ legio: ⁊ sanct⁹ Christoforus: ⁊ similiter de oibus hoium statibus. Et ideo beatus Maximus: cōsiderās eoꝝ mortem fuisse fidei nostre firmamētū ait in sermone martyruz. Ueneremur ergo inter tātos christi milites fidem nostram in qua isti illustres athlete subscripserūt sanguine: morte [illegible]rauerūt ⁊c. Septimum fundamētum est ecclesie stabilitas: firmitas: ⁊ pmanētia. Nam fides christiana: ⁊ ecclesia catholica inumeras passa est persecutiones: nō solum hereticoruz plurimorū: qui conati sunt diuersimode destruere fidem catholicam: de quibus habetur in. c°. qdam autem. 24ª q. 3ª. Ubi fere cētum hereses enumerātur: que ex suis auctoribus: vel ex causis nomine proprio nūcupātur: sed maxime passa est tribulationes: ⁊ psecutiones ab infidelibus tyrānis: Regibus ⁊ imperatoribus: ⁊ nō ab vno: vel duobus solum: sed a plurimis: ⁊ per vniuersuz orbem: ut a Nerone Domiciano: Traiano: Antonio: Seuero: Galliano: Juliano: Decio: Ualeriāo: Diocletiano. Maximiano: Marētio: Constātino: ⁊ alijs multis: ⁊ tamē nunꝗ potuit prosterni: seu anihilari: lꝫ persecutiones habuerit: nō solum in tēporalibus: ⁊ corporalibus bonis: sed etiā in spiritualib⁹. Imo magis semper creuit. Et ideo per hoc apparet: ꝙ a deo ordinata fuit: iuxta illud: qd̄ ait Gamaliel sapiētissimus iudeoꝝ Actuum. 5°. Loquēs de fide christi: ⁊ di. Si ex hominibus erit cōsiliuz hoc aut opus dissoluetur. Si vo ex deo est: nō poteritis dissoluere illud ⁊c. Ea propter inquit Augu. super. ps°. 40. Occisi sunt martyres ad multiplicādam ecclīaz: ⁊ valuit sanctus sanguis effusus seminationi fideliuz: multiplicati sunt magis magisqꝫ christiani: ⁊ in. 18°. de ciui. dei idem ait. Inter horrēdas persecutiones: ⁊ varios cruciat⁹: ac funera martyrum: predicatū est in toto orbe euāgelium cōtestāte deo signis: ⁊ ostētis: ⁊ varijs virtutibus ⁊ spirit⁹ sancti muneribus: ut populi gētium credētes in eum: qui pro eorum redēptione crucifixus est christiano amore venerarētur sanguinem martyrum: quē diabolico furore fuderūt Ipsiqꝫ reges quorū legibus vastabatur ecclesia: eius nomini salubriter subderētur: quod de terra crudeliter auferre conati sunt: ⁊ falsos deos inciperēt persequi: quoꝝ causa cultores dei veri antea fuerāt psecuti: hec ille. Octauum fundamētuz est captiuitas: ⁊ dispsio iudaica: de qua dicemus in 3ª. parte hui⁹ sermonis. Et ideo hic soluz dico: ꝙ ppter persecutionē: quaꝫ fecerūt iudei dn̄o Jesu ipsum crucifigi faciētes perdiderūt regnuz suum nunꝗ illud amplius habituri: ⁊ cuꝫ iudaica natio esset nobilior atqꝫ excellētior oīni alia nacōe: facta est inter oēs abiectissima: vilissima: turpissima: ⁊ ignominiosa: qd̄ cōsiderās Rabbi moyses iude⁹ scripsit summo magistro iudeoꝝ dic. Nūc dn̄e mi paueo: ꝙ illud peccatum: propter qd̄ sumus in hac desolatione: sit illud peccatū sup quo locutus est dn̄s per Amos. 2°. c°. di. Super trib⁹ sceleribus israel cōuertam: alias trāsferam: ⁊ super quartum nō trāsferam: eo ꝙ vēdiderūt iustū pro argēto. Dicūt enim christiani quib⁹ pro studio libroꝝ sanctoꝝ videt esse traditū a deo: ꝙ primū in quattuor sceleribus israel fuit vēditio Joseph a fratrib⁹ suis: ⁊ scdꝫ fuit adoratio vituli in oreb. Tertiū vo occisio pphetarū: ppter que fuimus captiuati in babylone: ⁊ dicūt ꝙ quartū scelus fuit vēditio iusti Jesu: qui ad lraꝫ fuit vēdit⁹ post trāsmigrationeꝫ de babylone: propter qd̄ sumus nūc in captiuitate: de qua loqtur dn̄s: ⁊ cominat: ꝙ nō reducet nos vltra in terrā pmissionis cum dicit. Et sup quartū nō trāsferam: qꝛ vēdiderūt iustū pro argēto: ⁊ apparet nobis: ꝙ nos sup isto qrto peccato vēditionis iusti: sumus puniti: iam sunt mile anni: in qbus nihil profecimus inter gētes: nec est spes pficiēdi amplius: hec ille. Et hoc est certissimū signū: ꝙ christus fuit verus messias in lege promissus: quo adueniente debebat cessare regnuꝫ iudaicum: ut probat Augu. in sermone de aduētu: ⁊ nos declarabimus in dicta parte. 3ª. huius sermonis. MMM

Nonum fundamētum est miraculoꝝ efficacia. Miracula enim facta p christū: ⁊ alios

sanctos in nouo testamēto fuerunt sufficiens argumētū fidei nře. Et ideo dicebat ipse dñs iudeis Joānis.x°. Opa que ego facio testimoniū phibēt de me. Et iterum. Si mihi nō vultis credere saltem opib⁹ credite: ꝛ Math.xj°. Volēs in fide sua ꝯfirmare discipulos Joannis remisit eos ad miracula di. Eūtes renūciate Joāni que audistis ꝛ vidistis. Ceci vident claudi ambulant: leprosi mūdantur: surdi audiūt mortui resurgunt ꝛc. ꝛ Joānis.15°. etiam ait de iudeis. Si opa nō fecissem in eis que nemo alius fecit peccatū nō haberēt: per ista enim opera miraculosa ostēdit se esse equalez pāi eterno: vnde ingt Joā.5°. Pater in me manēs ipse facit opa: ꝛ ibidem. Pater meus vsqȝ modo operaṫ: ꝛ ego opoꝛ: ꝛ iterū. Sicut pater suscitat mortuos: ꝛ viuificat: sic ꝛ filius quos vult viuificat. Dicit igiṫ beatus Tho.in.3°.parte sūme.q.43°.ar°.4°. Q̄d miracula que fecit christus erāt sufficientia ad ꝯfirmādam fidem. Primo ꝑpter eoꝝ speciem: qꝛ excedebāt oēm potestatem virtutis create. Et ideo non poterāt fieri: nisi virtute diuina: vnde cecus illuminatus dicebat Joānis.9°. A seculo nō est auditum: q̄ qs aperuerit oculos ceci nati. Nisi esset hic a deo nō poterat facere qcq̄. Secūdo ꝑpter modum faciendi: qꝛ ꝓpa virtute miracula faciebat: nō aūt orādo sicut alij: vnde Luce.6°. dicit q̄ virtus de illo exibat: ꝛ sanabat oēs: per qđ ostēdebaṫ: fm qđ ait Cirillus: q̄ nō accipiebat alienā virtutem: sȝ cum esset deus nāliter sup infirmos ꝓpam virtutez ostēdebat. Et propter hoc innumerabilia miracula faciebat: vnde sup illud Math.8°. Oēs male hñtes curauit: dicit Chriso. Intēde quātaz multitudinem curatam trāsierunt euāgeliste: nō vnūquēqȝ curatum enumerātes: sed in vno verbo pelagus ineffabile miraculoꝝ inducētes. Hec igiṫ miracula sufficiēter reddebāt doctrinam suam autēticā: vnde stupētes iudei dicebāt Mar.p°. Quenā doctrina hec noua: qꝛ in potestate spiritibus immūdis impat: ꝛ obediūt ei. Nō solum aūt expellēdo demones faciebat miracula: sed generaliṫ in oībus creaturis ostēdebat suā diuinitatez per opa mirāda: vnde Grego.in omelia Epiphanie ingt. Oīa quippe elemēta auctorem suum venisse testata sunt. Deū enim hūc celi esse cognouerūt: qꝛ stellam ꝓtinus miserūt. Mare cognouit: qꝛ sub plātis ei⁹ se calcabile prebuit. Terra cognouit: qꝛ eo moriēte ꝯtremuit. Sol cognouit: qꝛ lucis sue radios abscōdit. Saxa ꝛ parietes agnouerūt: quia tpe mortis eius scissa sunt. Infernus cognouit: quia hos quos tenebat mortuos reddidit ꝛc. De ipsius aūt miraculis inenarrabilibus ingt Joānes euāgelista sui euāgeliū capl'o vltimo Multa alia signa fecit iesus: que si scribanṫ per singula: nec ipsum mundum arbitroꝛ cape posse eos qui scribēdi sunt libros. Dedit quoqȝ aplis suis potestatez faciēdi miracula: vt patet Math.xr°. ꝛ Luce.9°. Imo etiam oibus in se credētib⁹ vt patet Marci vlt°. vnde ait Joānis.14°. Qui credit in me: opa que ego facio: ꝛ ipse faciet ꝛ maiora hoꝝ faciet. s. me auxiliū prestante: qꝛ sine me nihil potestis facere: Joānis.15°. Q̄d aūt maiora facta sunt miracula manifestū est. Nā ad vmbrā trāseuntis Petri sanabātur infirmi: ut habetur Act.5°. Quod maius videṫ q̄ sanari ad tactuȝ christi: vel ad vocem eius: ptranseo aūt innumerabilia prodigia que facta sunt: ꝛ quotidie fiunt a christi fidelibus: qꝛ nimis esset prolixū ea recēsere. Cum igiṫ in nulla alia secta fiant vera miracula: sed solū in fide christi: qꝛ licet quando iudei tenebāt fidem de aduētu mediatoris: tūc inter illos fiebāt prodigia: tū post aduētum eius deficiētibus eis a fide ipsius cessauerūt etiā oīa miracula: profecto ꝯstat fidem christianā eē certissimam ꝛ verissimā. Et ideo Augu.in li°.2°.de trini.ait. Dñe si decepti sumus: nō nisi a te decepti sumus Nam sunt tot: ꝛ tātis signis firmata que non nisi per te fieri potuerūt. Decimū fundamētum est fūdantiū ecclīam in potētia. s. aploꝝ qui erāt idiote ꝛc. De quo vide ▪ secūda parte huius sermonis christi. Ad maiorē aūt predictoꝝ ꝯfirmationē: in hoc sermōe ꝯfutabimus tres sectas. Pria est pagani. Scđa machometi. Tertia iudei.

¶ De secta paganoꝝ siue gētilium.

P Rima secta est paganoꝝ: qui antiquitus colebāt multos pro dijs videlȝ. Saturnum: Iouem: Mercurium: Herculem: Iunonem: Proserpinā: Paladē: Deam vestez: Cererem: Vulcanū: Bacchū siue liberū: Ianum: Quirinū: Esculapiū: Eoluȝ: Dianam: Venerez: Mineruā: Apolinem: Plutonem: Martē: Phebum ꝛ Neptunū: ac multa alia idola manufacta pro opinione quoꝝ allegāt qdam illud Apli.p°.ad Cor.8°. vbi ingt. Si quidē dij sunt multi: ꝛ dñi multi. Quib⁹ respōdet Scotus in.p°.di.2°. Q̄d aplus loquiṫ fȝ opinionē idolatrarū: vnde in eodez.c°. reprobat eoꝝ sectā di. Nam etsi multi sunt: qui vocenṫ dij: siue in celo: siue in terra: nobis tū est vnus deus. Oēs aūt dij gētium demonia. ps°.95°. Pōt etiam dici: q̄ aplus loquiṫ de illis: qui aliqđ amāt plusq̄ deum: ꝛ in eo ponūt finem suū. Hoc enim est eis pro deo: iuxta illud Aug.in quodā sermone dicētis: hoc pro deo ab hoīe coliṫ: qđ ab eo pre ceteris

diligitur: vnde de gulosis inquit. Idem apostolus ad Ephesios.3°. Quorum deus venter est. Prima tamen expositio est melior contra gentiles ac paganos: adorantes statuas manufactas pro deo: qualis erat statua aurea nabuchodonosor: Danielis.3°. Cõtra quos inquit Dauid in psalmo..113°. Simulacra gentium argentũ ⁊ aurũ opera manuũ hoium. Os habẽt ⁊ non loquent̃: oculos hñt ⁊ nõ videbũt. Aures habẽt ⁊ nõ audient: nares hñt ⁊ non odorabũt. Manus habẽt ⁊ nõ palpabũt: pedes habẽt ⁊ nõ ambulabunt: nõ clamabũt in gutture suo. Similes illis fiant qui faciũt ea: ⁊ oẽs qui cõfidunt in eis. Talia tamẽ simulacra gẽtiles sapiẽtes deridebãt: vnde refert Ambro.li°.2°.de virginibus: ꝙ Dyonisius tyrãnus: cum intrasset in tẽplũ Iouis amictum aureum: quo eius operiebat̃ simulacrũ detrahi iussit: ⁊ imponi laneum: ⁊ dixit. Aurũ hyeme est frigidum: estate ṽo onerosum. Deum autem suũ sic irrisit: ut nec onus ferre posset: nec frigus portare. Item cum esculapij vidisset barbaȝ auream tolli eam imperauit dicẽs. Incõgruum esse ipsum barbã habere: quam Apollo eius pater nõ haberet. Item simulacris tenẽtibus pateras aureas ademit eas allegãs se accipere debere quod dei darẽt. Et subdit Ambrosius. Ita ludibrio habiti sunt: vt neqȝ Jupiter vestem suaȝ defendere potuerit: nec barbã Esculapi⁹: nec Apollo pubescere adhuc ceperit: nec oẽs qui dicuntur dij defendere potuerunt pateras: quas tenebãt. Apparet aũt stulticia paganoꝝ: qui ut refert Salomon. Sapiẽtie.13°. Putauerũt eẽ rectores orbis terraruȝ ⁊ deos: solem: aut lunam: aut stellas siue aerem: aut aquam: vel igneȝ. Nam nulla rationabili causa ad hoc moueri poterãt: sed insipientia. Sicut caldei: de quib⁹ legitur in quadam historia scolastica: ꝙ cum ipsi adorarent ignem: quem appellabãt deuȝ deoꝝ: ad hoc etiaȝ alios cogebant hoc modo. Offerebãt enim qbuscũqȝ negãtibus ignẽ esse deum: ⁊ alium deum colẽtibus pugnam. Ita ꝙ si deus eoꝝ ab aliquo vinceret̃: eius culturam admitterent. Si ṽo ignis eorum deus aliorum idola consumeret: illi ad igneȝ semper colẽdum se obligarent. Quapropter canopei qui idolum belli adorabant deposuerunt de capite idoli sui coronam auream: ⁊ super caput eius quoddam vas testeuȝ posuerunt: ⁊ illud multis foraminibus perforauerunt: ⁊ cum cera obturauerunt: ⁊ illud aqua impleuerunt. Venerũt igitur Caldei ad illud idolum examinandum: ⁊ posuerunt in ignem. Statimqȝ in foraminibus cera liquefacta descendit aqua ⁊ ignem extinxit: ⁊ sic preualuisse creditum fuit idolum canopi: cuiusdam ciuitatis egypti: deo caldeoruȝ. Hec eciã gentilium secta reprobatur duplici ratione. Prima dicitur irrationabilitatis. Quid enim hac fide demẽtius. Quid hac cultura peius? Quid hoc errore irratiõabilius? O insania pessima. O demẽtia iniqua. O cecitas consumata: paganoꝝ ⁊ gẽtilium idola non deum colẽtium. Hanc enim inhonestam sectam reprobauerũt omnes Philosophi naturales firmissimis ⁊ naturalibus rationibus. Hanc etiam fidem reprobauit Socrates philosophus maximus atheniensis: qui vt habetur in libro de moribus Philosophoruȝ: ⁊ recitat Valerius maximus li°.7°. Quia predicabat Atheniẽsibus: ne colerent Apollineȝ pro deo ab eis veneno est occisus. Dicebat auteȝ Socrates: ꝙ potius canem ꝙȝ idola coleret. Quia canis est factura dei: idola autem vana sunt factura hoium. Et hoc refert Augu. in libro de vera religione. Quid dicam de maxima stulticia paganorum: ⁊ gentilium: qui ad tantam dementiam deducti erant: ꝙ non tm̃ idola colebant: in quibus demones communiter habitabant: ⁊ eis responsa dabant: sed vltra hoc eis filios proprios imolabant: ⁊ in eorum honorem occidebant: dicente propheta psalmo 105°. Imolauerũt filios suos ⁊ filias suas demonijs. O nephandissima cultura. O fides diabolica. O lex omnino detestanda.

O

Secũda ratio quare reprobãda est hec secta gẽtilium dicit̃ esse impossibilitatis. Impossibile est enim ꝙ sint plures dij: vt probãt Theolo. maxime Alexã. de ales in p^a^.parte summe in tractatu de essentia diuina: ⁊ Frã. de mairo. in cõflatu. di.2^a^. ⁊ Beatus Thomas in summa contra gen. libro.p°.c°.42°. ⁊ Ricar. ⁊ sanctus Bonauẽtura ac Petrus de aquila: ⁊ Joãnes de ripa. in p°. sentẽtiaruȝ. di.2^a^. ⁊ Scotus doctor subtilis ibidem: ⁊ .2°. Methaphi. siue. q. vltima. ⁊ Antonius andree de aragonia in questionibus suis. Et dominus Petrus de cãdia: Alexãder quintus p°. sentẽtiarum. di.2^a^. art°.3°. Et hoc probat̃ quadruplici ratione. Primo ratione diuine omnipotẽtie sic arguendo. Quam impossibile est duos esse omnipotẽtes essentialiter distinctos: tamen impossibile est duos esse deos. Cõsequẽtia ista patet: q2 quicunqȝ esset omnipotens: ille esset deus. Scriptuȝ est enim Exodi.15°. de deo. Omnipotens nomẽ eius. Ex quo dicit Ambrosius ⁊ recitat Magister sententiarum: in primo. distinct.3^a^. inquiens Fac mihi tale celum de nihilo: ⁊ [illegible]lem terram: ⁊ dicam ꝙ es deus. Ex quo demonstratur: ꝙ omni

nipotentia arguit deitatē: quia quicquid est om/nipotens est deus. Et sic patet maior. Sed pri/mum est impossibile: videlicet duos esse omnipo tentes essentialiter distinctos. Nam si hoc esset: vterqꝫ eorum posset quicquid vellet: aliter nō eēt omnipotēs. Et tunc alter posset alterum destrue/re. Et sic ille qui posset ab altero destrui non esset deus. Et cū vterqꝫ posset ab altero destrui ꝛ ani bilari non esset omnipotens. Et sic sequitur ꝙ neuter eorum esset deus. Et si nullus eorum pos set alium destruere: nullus ipsorum esset omnipo tens ꝛ consequenter nec deus verus. Ex quo seq tur ꝙ si plures essent dij: nullus esset verus deus. ꝙ est impossibile. Et ista est argumentatio sācti Bonauenture vbi supra qui ait. Stat ista sentē tia ꝙ deus sit omnipotentissimus: ergo poterit fa cere ꝙ omnis alia potētia a sua nihil possit: ergo si sunt duo dij diuersi in natura: hoc potest fa cere vnus de altero ꝙ alter nihil possit: ꝛ econuer so. Sed cui potentia potest auferri nō ē de⁹: ergo nō sunt duo nec plures dij. Petrus vero de Ag la vbi supra ait. Ponatur ꝙ sint duo dij: ꝛ vn⁹ velit petrum producere ꝛ alius non. Aut petrus producetur: aut non. Si sic ergo ille qui non vult non erit omnipotens: quia non po//test impedire productionem illius: ꝛ consequen/ter non est deus. Si non producetur: ergo ille qui vult eū produci non erit omnipotens quia non potest eum producere: ꝛ consequenter non est deus. P

SEcunda ratio fundatur in diuina infinita/te sic. Quam impossibile est duo actu eē in finita: tā impossibile est duos eē deos. Cōsequētia ista patet quia cū deus est infinitus actu. Si es/sent duo vel plures dij: essent duo vel plura infi/nita actu: tam quo ad esse: ꝙ̄ quo ad posse: ꝛ no/sce ac velle ꝛ operari. Deus enim est infinite acti/uitatis. 12°. Metha. Quo dato sequerentur in numerabilia inconuenientia que causa breuita/tis non scribo. Sed primum est impossibile scili cet duo vel plura esse actu infinita essentialiter ꝛ realiter distincta. Ergo ꝛ scđm est īpossibile vide licet duos vel plures esse deos ꝙ aūt impossibile sit plura esse infinita actu essentialiter distincta probatur sic. Si essent duo infinita essentialiter distincta: aut vnum esset in alio: aut non. Si nō habeo propositum: videlicet ꝙ illud non est infi/nitum cum sit dare aliquid in quo non esset: ꝛ sic non impleret. De deo enī dicitur ps°. 47°. Ma gnus dn̄s ꝛ laudabilis nimis: ꝛ magnitudinis eius nō est finis. Itē deus dicit Iere. 23°. Celū ꝛ terram ego impleo. Unde vbiqꝫ est deus per es/sentiam: potentiam ꝛ presentiam: vt per Thomā .pª parte summe. q. 40ª. Si autem sic esset vnus in alio ergo posset eum annullare quia in eo haberet potentiam: ꝛ ei essentiam dedisset per creationē: hoc enim modo dicitur deus esse vbiqꝫ per essen/tiam ꝛ potentiam: ergo alius non esset deus scili licet in quo taliter esset. Si vero esset in alio: alio modo: aut sicut accidens in subiecto: ꝛ sic depen/deret ab illo tam in esse ꝙ̄ in conseruari: ꝛ sic nō esset deus: cum dependere dicat imperfectionē in eo quod dependet. Aut esset in alio sicut totū in partibus: vel sicut pars in toto: aut aliquo nouē modorum positorum ab Aristotile in predica/mentis: ꝛ qualitercunqꝫ esset diceret imperfectio/nem: ꝛ sic non esset deus. Q

TErtia ratio fundatur in summa dei dilectō ne. Nam si essent duo dij essentialiter di//stincti cum felicitas eterna sit ipse deus ꝺm Theo logos in quarto distinctione. 49ª. ergo due essent felicitates essentialiter: essentialiter distin/cte Uterqꝫ enim deus ab alio essentialiter diuer/sificatus haberet vnam: aut ergo dicis ꝙ vn⁹ eo/rum non sentit nec habet felicitatem alterius er/go non est perfecte beatus: quia deest sibi vna feli citas. Beatitudo enim est nihil vbi deest boni: ꝺꝫ Augusti. in. 22°. de ciui. dei. Et est status oīum bonorum aggregatione perfectus vt inquit Boe tius. 3°. de conso. aut dicis ꝙ vn⁹ sētit felicitatē al terius. Et tunc aut vnus fruitur alio: ꝛ e contra/rio: aut vnus vtitur alio: ꝛ e contrario. Si vnus fruitur alio: ergo sequitur ꝙ beatificatur in alio ꝛ sic ei⁹ beatitudo dependet ab illo alio. Et sic ali⁹ posset facere: ꝙ iste non esset beatus subtrahen/do se sibi: aliter ipse non esset omnipotens: ꝛ sic il le nō esset beatus. Et idē posset argui de alio re/spectu istius: quo dato sequitur: ꝙ si sunt duo dij non sunt duo dij: quod implicatur ꝯtradictionē. Si vero dixeris: ꝙ neuter fruiꝭ altero: sꝫ solū vti tur illo: tunc sequitur ꝙ ille qui vtitur deo: ꝛ non fruitur est peruersus: ꝛ habet in sua volūtate ma gnam peruersitatem: quod de deo nephas est sēti re. Et probo consequentiam per dictū Ambro sij dicentis. Magna voluntatis peruersitas est vti fruendis: ꝛ frui vtendis. Temporalibus enim ꝛ creaturis solum vti debemus: frui au//tem solo deo: ꝛ non vti. Utimur enim creatis tanꝙ̄ vtilibus ad finem consequendum in bea titudinem que non est ꝛ eis. Frui autem est soli deo adherere propter seipsum tantum: ꝛ in ipso beatificari. Ut inquit Augustinus in libro de do/ctrina christiana: ꝛ recitat magister in. 2°. distin ctione. pª. R

Q Uarta ratio fundatur in rerū ad extra: debita z sempiterna ordinatiōe sic. Si essent duo eēntialiter distincti: z vterqʒ eoꝝ haberet volūtatē liberam: a volūtate alterius eēntialiter distinctam: z nullo modo ab ea dependētes. Et sic vnꝰ posset aliquādo velle pluuiā: z alter serenū: vnus frigus: alter calorē: vnus vētos: z alter nō: z vnꝰ posset velle mūdū destruere: alter cōseruare: vnꝰ istuz mori: alter viuere. Sicut dicūt poete de Junone: que volebat troianos perire. Uenus aūt volebat eos saluare. Item Juno volebat ꝑm eos: ꝙ turnus occideret Eneam: z vxorē haberet Lauinam filiā regis latini. Ecōtra vo venus: vt patet per Uirgiliū. p°. 2°. 9°. z x°. Eneidos. Et pōt congrue recitari orō Junonis ad eolum: z rūsio eius z oppositio neptuni cum verbis iniuriosis cōtra ventos z Eoluz: que habētur. p°. Eneidos. Et sic sequeretur cōfusio z destructio ordinis vniuersi: cuius oppositū ad experiētiam videmus. Naz ordine mūdum deus z ratione gubernat. Et propter hoc Philosophi deuenerunt noticiā: vnius z soliꝰ dei: vnde Philosophus. 12°. Metha. in fine sic cōcludit. Quia igitur res nolūt male disponi nō est bona pluralitas ꝑncipum: vel dñoꝝ: vnus ergo ꝑnceps: z. 8°. Ethi. iterum ait. Meliꝰ est eē vnum in vniuerso ꝑncipem: ꝙ̄ plures. Regnum enim nō capit duos: vnde Hiero. ad Rusticum z habetur in. c°. in apibꝰ. 7ª. q. pª. inqt. In apibus ꝑncipes sunt. Grues secuntur vnam ordine litterato. Impator vnus. Unus iudex puincie. Roma ut cōdita est: duos frēs simul reges habere nō potuit: z paricidio dedicatur: vnde Lucanus i. p°. ait Fraterno ꝑmi maduerūt sanguine muri. In rebecce vtero Esau z Jacob bellantur. Singuli ecclesiarum epi. In naui vnus gubernatoꝛ. In domo vnus dñs. In quouis gradu z exercitu: vnus signuz expectatur: hec ille. Multo ergo magis ad regimen mūdi: vnum solū oīum gubernatorez esse oportet. Si enim eēnt plures dij diuerse nature: cum diuersitas naturarum causet varietatē animoꝝ. c°. qz diuersitatē. de ꝯces. prebē. Inter se nō ꝯuenirēt: nec essent ꝯcordes: iuxta illud Lucani i p°. Nulla fides regni socijs: oīsqʒ potestas. Impatiēs ꝯsortis erit: hinc Lactā. in p°. diuinarum Insti. c°. 3°. inqt. Sicut enim si in vno exercitu tot fuerint impatores: quot legiones: quot cohortes: quot cunei: quot alle: primū nec instrui poterit acies: vno quoqʒ piculum recusante: nec regi facile: aut tēperari: eo ꝙ suis cōsilijs proprijs vtantur oēs: quoꝛuz diuersitas plus noceat: ꝙ̄ prosit. Sic in hoc rerum nature impioꝛ: nisi vnus fuerit ad quem totius sūme cura referatur: vniuersa soluentur z corruēt: hec ille. Confirmat hec oīa. sctus Bonauenª. in 2°. sententiarū di. pª. ar°. p°. q. pª. Oēs inquit res mūdane hñt vnū principiū productiuū: tū propter rerū varietatē: quia multitudo z pluralitas habet ortū ab vnitate: propter reꝝ mutabilitatē: quia oē mutabile est ab immutabili: tū propter rerū ordinem quia ordo habet ortum a primo: hec ille. S

P Otest quoqʒ diuine essentie vnitatis pbari ex infinitatis ratione. Nam infinito non est dare infinitꝰ. 3°. Phisicorum. Sed si plures essent dij essentialiter distincti: singuli haberēt infinitatē ab alio separatā: quia vt dicitur ps°. 47°. Magnus dñs et laudabilis nimis z magnitudinis eius nō est finis: z per cōsequens dato quolibet eorū posset assignari maioꝛ īfinitas. s. ex adunatione oīum deorum simul. Et cōfirmatur hoc argumentum per dictū Anselmi in li°. prosolo. c°. 2°. vbi ait. Qḋ deus est quoddā summū bonum quo aliqd maius nō pōt cogitari. Sʒ si eēnt plures dei: quolibet eorū aliquid maiꝰ cogitari posset quia illi plures simul aliquid maius eēnt ꝙ̄ vnus solus. Itē ꝑm Damascenū si plures essent dei: singuli eoꝝ essent vniuersaliter pfecti. Aut ergo illi oēs simul ponerent maiorē pfectionē intensiue vl' extēsiue: aut nō si sic. Sequitur ꝙ nullus eorūē vniuersaliter pfectꝰ: z per cōsequēs nō ē deꝰ. Si ergo non sunt essentialiter distincti: sed potius vnū z idē sicut diuine persone que simul nō ponūt maiorē pfectionē ꝙ̄ vna illarū. Itē quodlibet suplatiuū de vno solo dicitur. vt nota. in. l. vbi autē nō apparet. ff. de verbo. ob. z in. l. Siquid. § si. ff. de edili. edic. et in. c°. Metropolitano. 63ª. di. Superlatiuum enī idē est quod sup oīa latuz Sed esse optimū est superlatiuū. Ergo vnus solus. s. deus est optimus. Et hoc est qḋ ait cōmentatoꝛ sup p°. Ethicoruz cōmēto. 67°. vbi inducit hanc cōtradictionē dicens. Si plura sunt optima nihil est optimū: quia optimū est qḋ vni soli cōuenit: hec ille. Et propterea inqt btūs Tho. in summa cōtra gen. li°. p°. c°. 42°. Impossibile est esse duo summe bona: quia qḋ per superabundantiā dicitur: vni soli cōuenit. Sed deus est summū bonū: ergo est vnus solus. Et ex pdictis tollitur argumentū ꝙ potuisset fieri sic. Plura bona sunt paucioribus meliora. 3°. Topi. Sed plures dij sunt plura bona: ergo melius est eē plures ꝙ̄ vnū. Quia respondet sctūs Bonauenª. in p°. di. 2ª. Qḋ dictū philosophi habet veritatez bono creato z finito qḋ ratione sue finitatis recipit bonitatis augmētū per additionē alteriꝰ boni. Nō aūt intelligi potest de bono infinito: qḋ augeri nō

potest

pôt. Potest quoqȝ vnitas eẽntie diuine probari auctoritatib⁹ diuersis. Et primo gentiliũ phõꝝ. Naȝ Ari. in. 8°. Phisi. ait. Oportet eẽ vnũ princi piuȝ ⁊ nõ multa: ⁊ Plato in Thimeo iqt. Mũ dus ẽ vnus: qꝛ iuxta vnũ exẽplar ẽ format⁹. Ari sto. quo in. p°. de celo ⁊ mũdo dꝭ. Nõ sicut mun dus nõ põt eẽ nisi vnus: ita ⁊ a fortiori prim⁹ mo tor nõ põt eẽ nisi vnus: ⁊ probaꝭ sic. Si possẽt eẽ plures motores stante mundi vnitate: vel ambo mouerẽt idẽ mobile vel vnus tm̃. Si ambo. cuȝ vnus sufficiat: alter superfluit. Quia frustra fit p plura: qd̃ eque bene fieri põt p pauciora: vt nota tur in. l. p^a. in pn̄. C. cõia de lega. Si vnus tm̃ se quitur q alter pmanet ociosus: vel si nolet eẽ oci osus requiret aliũ mũdũ: ⁊ sic oporteret q duo es sent mũdi: qd̃ est ↄtra Phõs omnes naturales. Que oĩa cõfirmat Lac. in p°. diui. insti. vbi eti am ait. Sit igiꝭ nostri opis questio illa consequẽs atqȝ secũda. Utrũ ptãte vnius dei mũdus regaꝭ an multoꝝ. Nemo ẽ qui deuȝ sapiat rõnẽqȝ secũ putet: qui nõ vnũ eẽ intelligat qui ⁊ condiderit oĩa: ⁊ eadẽ qua cõdidit virtute modereꝭ. Quid enim multis opus est ad mundi regimen sustinẽ dum nisi forte arbitremur si plures sint mũ⁹ ha bere singulos neruoꝝ atqȝ viriũ: qd̃ quidem faci unt hi qui multos esse volunt: qꝛ necesse est im becilles eẽ. Siquidẽ singuli sine auxilio reliquoꝝ tante molis gubernaculũ sustinere nõ possunt. Deus ãt q est eterna mens: ex oĩ vtriqȝ parte per fecte cõsumateqȝ virtutis ẽ: qd̃ si veꝝ ẽ: vnus sit necesse ẽ. Potestas. n. vel virt⁹ absolute retinet suã ppuã firmitatẽ. Id autẽ solidũ ẽ extimãdum cui nihil decidere: idqȝ pfectũ cui nihil possit ac cedere: hec ille. Qui ẽt ibidẽ ait. Poete quãuis deos carminib⁹ ornauerint: sepissime tñ cõfiten tur vno spiritu vel mẽte vna contineri regiqȝ oĩa Idẽ quoqȝ doctor postq̃ȝ opiniones multorum gentiliũ de deo enumerauit cõcludit dicẽs. Po rũ tñ snĩa q̃uis sit incerta eodẽ spectat ut proui dentiã eẽ vnam cõsentiãt: ⁊ Philosophus. 8°. Phisi. dicit pdicta cõfirmãdo. Unum mouens magis q̃ȝ multa oportet existere. Augu. ãt in. 8°. de ciui. dei inducit Platonẽ qui ait. Deus ẽ vn⁹ verus ⁊ optimus q cũcta pcellit. Auicena ãt in pmo Metha^c. c°. 6°. inqt. Impossibile ẽ ei qd̃ ẽ necesse eẽ: sit compar aliud necesse eẽ: hec ille. Uo cat autẽ deũ necesse eẽ. Ut ẽt asserit Grego. Si gnanter aũt dixit aliud qd̃ denotat diuersitatem eẽntie: ⁊ nõ alius: q dictio denotat diuersitatẽ p sonalẽ fm Augustinũ in libro de fide ad Petrũ Termegistus etiã ad Asclepiuȝ scribit di. Quia vnus est mũdus: vnus ẽ de⁹. Sibille quoqȝ idem ptestanꝭ. De quibus Lac. vbi. s. inquit. Omnes sibille vnũ deũ predicãt. Ari. ẽt. 12° Metha^c. ait. Deus ẽ vnus eternus ⁊ nobilis infinite nobilita tis. Auctoritatib⁹ quoqȝ fideliũ pbãtur pdicta Nã ps°. 85°. ait Dauid deo. Tu es deus solus. ⁊ ipse dñs ait Esa. 44°. Absqȝ me non est deus: ⁊ Mala. 2°. dꝭ. Nũquid nõ de⁹ vn⁹ creauit nos: ⁊ Eccle. p°. dꝭ. Un⁹ ẽ altissimus creator oĩuȝ oĩ potẽs: rex metuẽdus nimis: ⁊ Judith. 9°. dĩ deo. Tu es dñs ⁊ nõ ẽ ali⁹ pter te: qd̃ cõfirmat Da uid. ps°. 17. di. Quis deus pter dñm: aut qs de⁹ preter deũ nr̃m: ⁊ Eccle. 36°. dĩ deo. Nõ ẽ alius deus nisi tu: ⁊ Esa. 45°: ait ipse de⁹. Ego dñs ⁊ nõ ẽ ali⁹: ⁊ extra me nõ ẽ deus: ⁊ idem hẽtur in. c°. p°. de su. trini. ⁊ fi. ca. ⁊. 33^a. di. c°. Qui eps. ⁊. 45^a. di. c°. De iudeis: ⁊ p^a. q. p^a. c°. hi qui. ⁊ c°. paulis niste. ⁊ p^a. q. 3^a. c°. ad mẽsã. ⁊ 22^a. q. 4^a. c°. siquis ⁊. 24^a. q. p^a. c°. loquiꝭ. ⁊. 26^a. q. 6^a. c°. nõ licet. ⁊. 22^a. q. 5^a. c°. puto. ⁊. 24^a. q. 3^a. c°. quidã. ⁊. 26^a. q. 7^a. c°. Nõ obseruetis. ⁊ de peni. di. p^a. c°. De⁹ q. ⁊ de ↄse. di. 2^a. c°. Accesserũt. ⁊. 2^a. q. p^a. c°. Deus noster omnipotens. III

Ex predictis igiꝭ patet illum eẽ insipientẽ q putat nõ eẽ deũ. de quo ppheta inquit ps°. 13°. Dixit insipiens in corde suo nõ ẽ de⁹. Nam vt s. claruit oportet eẽ vnũ rectorem vniuersi or bis: aliter oĩa ad nihilũ tenderẽt ⁊ ↄfusa essent: vnde Claudian⁹ li. p°. i Rufinũ ait. Sepe mihi dubiã traxit snĩaȝ mẽtẽ: Curarẽt supi terras: an nullus ineẽt Rector: ⁊ in certo fluerẽt mortalia casu. Sȝ cũ dispositi quesissẽ federa mũdi. Pre scriptosqȝ maris fines: animiqȝ meat⁹. Et noctis lucisqȝ vices. tũc oĩa rebãt: Cõsilio firmata dei q lege moueri Sydera: qui fruges diuerso tpe na sci. Qui variam phebem alieno iusserit igni. Cõ pleri: solemqȝ suo: porrexerit vndis Littora tellu rem medio librauerit axe: de ipso ẽt deo inquit. Ari. p°. de celo ⁊ mũdo. Deus ẽ apud quem est vita fixa: sempiterna in secula seculoꝝ: q nec fini tur nec deficit: ⁊ Auicena. 8°. Metha^c. dicit. De us est bonitas pura in desiderio oĩum. ⁊ 5°. Me thau. ait Philosophus. Ordinatio eoꝝ que sũt in mundo est ex dispositione primi principij qd̃ est deus gloriosus. ⁊ in li°. de bona fortuna dicit Deum dignificamus dñm existentem vt distri buat bona ⁊ mala: ⁊ in lib°. de regi. principum. Deo nihil est difficile: ⁊ sine eo non est possibile. Et p°. de celo ⁊ mundo inquit Diuinũ esse neces se est esse in transmutabile primum ⁊ summum hec ille. Pro conclusione autem huius partis di

cor: q eandem sectam gentilium dicentium plures esse deos: reprobant alie innumere auctoritates sacre scripture. De quibus aliquas solum causa breuitatis allegabimus: prima habetur. Deute. 6°. vbi dicitur. Audi israel: dominus deus noster deus vnus est. 2ª. Exo. 3°. vbi dixit dominus ego sum qui sum: non dixit: nos sumus: qui sumus. 3ª. ps°. 25°. Dominus omnipotens nomen illi. 4ª. Joannis. 10. Ego et pater vnum sumus dicit saluator noster. 5ª. Deuto. 32°. Uidete q ego sum solus: et non sit alius deus preter me. 6ª. Exo. 20. Ego sum dominus deus tuus qui eduxi te de terra egypti: non erunt tibi dij alieni preter me: et in ps°. etiam inquit. Non erit in te deus recens: neque adorabis deum alienum. 7ª. Matthe. 23°. Unus est enim pater vester q est in celis. 8ª. ad Ephe. 4°. Unus deus et pater omnium: qui est super omnia et in omnibus nobis: et Imperator in l. 2ª. C. de suma. tri. et fi. ca. inquit. Unius et summi dei nomen vbique celebretur.

De Secta Machometi.

Secunda secta iniqua est Machometi qui fuit Ismaelita et Idumeus: quod idem est: saraceni enim descenderunt ab Agar ancilla Abrahe que ei genuit Ismaelem: et ideo deberent appellari Agarreni: sed faciunt se appellari saracenos a Sarra vxore eiusdem Abrahe: de quorum progenie fuit Machmeth qui fuit idolatra: vnde in Alchorano suo dicitur q deus dixit ei. In errore idolatrie diu mansisti et inde eduxi te. Hic ergo ipsam gentem sarracenorum et turchorum atque multas alias decepit nationes: dans eis legem bestialem et omni inhonestate: spurcitia, ac libidine plenissimam. Hec autem secta diabolica reprobare potest p°. ratione falsitatis. Nam ipse impurissimus Machometus ponit felicitatem in delectationibus corporis: vz. ingulositate: luxuria etc. et promittit suam legem seruantibus: q in alia vita luxuriabunt et comendent res delicatas. Dicit etiam q in paradiso habebunt tria flumina. s. vnum lactis: aliud mellis: et aliud vini optimi aromatici: quibus quando eis placuerit poterunt vti et multa huiusmodi. Quo secta demonstratur esse falsissima etiam a Philosophis paganis. Nam Ari. in primo Ethicorum demonstrat q felicitas non consistit in delectationibus corporis sed anime: et ideo Auicena qui fuit de secta Machometi: despicit omnes eius promissiones: et ponit finem nostrum esse alium: quam eum in quo ipse diabolicus Machometus dicit esse. et consistere felicitatem nostram vnde in. 9°. Metha. suo c°. 9° inquit Lex nostra quam nobis Machometus dedit ondit perfectionem felicitatis circa ea que sunt secundum corpus: sed alia est promissio que solum apprehenditur intellectu: et ideo sapientibus magis fuit cupiditas ad ostendendum animarum felicitatem quam corporum: que quamuis daretur eis non tamen attendunt nec apreciant eam in comparatione felicitatis que est coniunctio prime veritati: hec ille. Ex quibus verbis innuit Auicena q Machometus errauit: et sic ipse Auicena concordat cum sententia xpi Joannis. 17°. dicentis. Hec est vita eterna: vt cognoscant te verum deum: et quem misisti Jesum xpm. Falsissima ergo est lex Macho. di. q sui sectatores habebunt in alia vita plures vxores quam nunc habent. Concessit. n. suis sectatoribus habere quattuor vxores tot concubinas quot pascere possunt: et dixit q post hanc vitam habebunt vxores virgines pulcherrimas que tamen non intrabunt paradisum nisi quando ipsi volent cum eis commiscerit: sed stabunt extra paradisum ibi prope: et semper quando ingredientur ut cum eis commisceant efficient virgies. Dixit quoque ibi q nulla mulier intrabit paradisum nisi eo modo quo dictum est. s. causa libidinis virorum faciade: et allegat quandam fatuam causam quare deus non vult q mulieres intrent paradisum: quam obmitto causa breuitatis. Hoc autem est falsissimum: quia deus non facit differentiam sexus in datione regni celorum. §. hinc autem nobis. in aut. de mona. Falsissimum etiam est illud quod inquit de vxoribus. Nam hoc est contradictum xpi in euangelio. Matthei 22°. et Marci. 12°. ac Luce. 20. vbi inquit: q in resurrectione neque nubent: neque nubentur: sed erunt sicut angeli dei. Item quod inquit de comestione est falsissimum. Nam regnum dei non est esca vel potus vt ait Apostolus. ad Ro. 14°. Si autem esset verum q dicit Machometus oporteret paradisum repleri sterquilinijs: aut ex digestione cibi celum ipsum fedari stercoribus. Ratio autem quare Machometus permittebat suos cultores luxuriari vt infra patebit: est quia ipse erat totus libidini deditus: incestuosus et stuprator: ac adulter. Unde quando violabat alterius vxores: ne maritus aliquid diceret: et ne populi eum interficerent: dicebat q angelus Gabriel preceperat ei ex parte dei q sic faceret: quia debebant nasci ab eo multi prophete et homines valorosi ex quibus patet eius diabolica malicia et populi credentis ei stultitia preterea. fidem Machometi esse nequissimam patet ex modo quo facta est: facta enim fuit per auxilium brachij secularis: et per fallaciam. Nam habebat Machometus

columbinam albam cui numquam dabat comedere nisi positis granis milij in auribus suis: et ipsa inde excipiebat cibum cum rostro: et vbicunque eum videbat: ad aures eius volabat intus ponens os ut extraheret cibum. Qua sic instructa cum esset coram populis in loco eminenti faciebat occulte ab aliquo suorum dimitti dictam columbam: et ipsa volante ad aures eius dicebat quod erat spiritus sanctus in specie columbe que eum alloquebatur cuius consilio cuncta faciebat. Item cum caderet morbo caduco propter eius luxurias et ebrietates ac innumeras bestialitates: dicebat quod tunc erat raptus: et sic cadebat quia tunc apparebat sibi archangelus Gabriel eum informans de lege quam daturus erat: multisque alijs fallacijs illos bestiales populos decepit. Inter alia dicitur in Alchorano eius: quod in die iudicij ipse transformabitur in forma arietis valde pillosi: et omnes eius legem seruantes in forma pulicum et intrabunt eius pellem pillosam: et tunc ipse cum eis saliet in celum que est stulticia et fatuitas magna. Ut autem hec porcina secta non destrueretur precepit ipse fraudulentus Machometus quod si aliquis contra legem suam predicare vel loqui presumpserit vel eum negare ausus fuerit protinus occidatur. Sciebat enim ipse diabolicus Machometus quod lex sua est contra omnem legem non solum moralem: sed etiam naturalem et diuinam: concedens omnia venerea et voluptuosa: in tantum quod etiam licentiauit vicium sodomoticum contra naturam: ut dicit Eustachius. 7°. ethico. comento. 9°. De qua spurcissima lege predixerat Ouidius qui fuit post annos. 600. et plus ante ipsum Machometum dicens in tertio de vetula. In qua si liceant quecunque licere putentur. Scripta licet nondum super hoc lex inueniatur. In quibus verbis ostendit quod debebat venire vna spurcissima etas in qua ipsa lex viciosissima concedens scelera nephandissima daretur. Et si queratur quomodo Ouidius paganus hoc sciuit respondetur quod forte legerat illud psalmiste: Constitue domine legis latorem super eos: ut sciant gentes quoniam homines sunt: vel forsitan deus per gratiam gratis datam hoc illi intelligere fecit: sicut et de alijs paganis dicit Ricardus in primo distin. 3°. quod multa cognouerunt de trinitate: iuxta illud Apostoli ad Roma. p°. Deus illis manifestauit. Prohibuit ergo Maumeth disputari de sua lege quia quicunque rationis capax eam nequissimam et irrationabilissimam posset demonstrare.

X

Fides vero christi fundata est non per potentiam aut sapientiam mundanam: sed ab Apostolis infimis et vilibus secundum seculum atque idiotis. Ideo exclamat Ber. in sententijs suis dicens. O stupendum miraculum super omnia miracula. Ecce quod minor superest maiori: et maior subest minori: cum omnes reges terrarum se apostolis infimis modicis: atque despectis submittunt et stupendum valde fuit imperitos piscatores absque litteris omnes scientificos conuicisse: ac tam paucas personas totum mundum ad vnam fidem adunasse: et hoc est quod inquit Apostolus prime ad Corin. secundo. Infirma mundi elegit deus ut confundat fortia. Et ibidem inquit idem Apostolus. Non in doctis humane sapientie verbis sed in ostensione spiritus et virtutis: predicamus ut fides nostra non sit in sapientia hominum: sed in virtute dei: magnum profecto videretur miraculum si duodecim serui abiectissimi alicuius Imperatoris totum imperium eius sine armis debellarent ac illud dictioni sue subijcerent: magnum etiam et stupendum videretur miraculum si aliqui pauci homines idiote et illitterati omnes Logicos: Philosophos: Theologos: atque Astrologos sue opinioni atque sententie acquiescere facerent. Maximum etiam atque stupendum videretur miraculum si aliqui pauci homines inhermes vniuersum mundum sibi subiectum et obedientem facerent: sed mirabilius est quod duodecim Apostoli vniuersas mundi nationes diuersarum linguarum: cum ipsi essent vnius lingue fecerint: relictis suis ritibus et culturis: et relicta antiqua fide fidem per eos predicatam accipere. Et si dicatur quod hoc fecerunt propter miracula per eos facta: quia scriptum est Matthei vltimo: quod Apostoli profecti sunt vbique predicantes: domino cooperante et sermonem confirmante sequentibus signis: ego respondeo quod ex hoc fides nostra redditur autentica: quia ut dicit Augustinus in libro de vtilitate credendi: miraculum est opus arduum super facultatem admirantis nature: et non potest fieri verum miraculum nisi per virtutem diuinam: vt inquit Tho. secunda secunde. q. 159°. et Alexander de ales in tractatu de miraculis: si vero quis dicat quod mundus conuersus est sine miraculis: dico quod hoc est reddit fidem nostram valde autenticam. vnde Augu. li°. 22°. de ci. dei. c°. 5°. ait. Si ista miracula in de xpi facta non creduntur saltem nobis vnum grande miraculum sufficit: quia [illegible] totus orbis terrarum sine vllis miraculis credidit et fidei xpiane se subiecit: hec.

ile. In fide autem maumeticha nullū vnꝗ factum est miraculum: nisi illud miraculū reputetur quod accidit cuidā Januēsi qui in partibus illis existens: desiderans〈qꝫ〉 videre quid facerent illi sarraceni siue mauri in templo suo quod moschеam apellāt: in quo quilibet xpianus intrās aut occiditur: aut fidez xpi negare cōstringitur: exposuit se periculo ꝛ latēter intrauit. Cum autem ibi esset in medio maxime multitudinis ꝛ nō posset exire: necessitas〈qꝫ〉 ei venissꝫ supfluū pondꝰ corporis deponendi stercorizauit in femoralibus: cum autem fetor esset in illa moschea: omnes circunspiciebant quis huius fetoris causa fuisset. Inuenerunt〈qꝫ〉 ipsum Januensez quez volentes occidere: ille qui forte linguam eoruz sciebat eis dixit vel per interpretē mēdaciū hoc significauit: scilicet ꝙ cū ipse nō posset per lōgum tempus habere beneficium ventris: intrauit templum vt machometo se recomēdaret: ꝛ statim habuit beneficium ventris. Hoc autem audiētes ꝛ credentes illi homines bestiales acceperunt femoralia illa stercore infecta ꝛ suspenderūt in moschea: clamātes miraculum: miraculum. y

SI quis autem querat quo tempore machometus dedit legem suam: respondeo ꝙ fuit anno dñi. 662°. Aliqui tamen dicunt ꝙ fuit circa ānos. 615°. Et alij paulo post. s. in. 621°. ab incarnatione dñi: regnante Eradio imperatore romanorum qui inuenit crucē dñi translatam in persiam per Cosdroe regem quem debellauit: sed postea ex deuotissimo pŕcipe factus est hereticus. Et dicte opinōes possent verificari si due vltime referātur ad tēpus natiuitatis eius ꝛ prima ad tempus legis per eum date. Tempore autem maledicti machometi iam mortui erant doctores ecclesie. s. Ambrosius: Hieronymus: ꝛ Augustinꝰ ac Gregorius. Nam si post eum fuissent: eiꝰ diabolicam sectā suis in opibus reprobassēt. Mortuus est autem perfidus machometus morbo epilentico: anno etatis sue. 63°. ꝛ detrusus cum diabolo inferni profundo. Alia quo〈qꝫ〉 ratio impugnat fidē machometi: ꝛ corroborat fidem nostrā. Nam lex machometi ideo habuit sectatores: qa permittit oīa delectabilia huius vite ad que oēs naturaliter inclinant. Seū. 8°. c°. omnis etas. 12ª q. pª. ꝛ c°. procliuus. 20ª. q. 3ª. vbi dicitur: procliuꝰ est cursus ad voluptatē: ꝛ imitatrix est natura viciorum. Unde dicit beatus Tho. in principio libri cōtra gentiles. Lex Maumeth tota est sꝫ delectationes carnis ad quas hoīes proni sūt: ꝛ idō a multis accepta est sicut ꝛ doctrina Epicuri de quo Lac. 3°. diui. institu. ait. Epicuri disciplina multo celebrior semper fuit: nō quia veri aliquid afferret: sed quia multos ad populare nomē voluptatis inuitat nemo enim nō in vicia pronus est: hec ille. Sed o fides xpiana quomodo cōuertisti ad te mūdum: nūquid per permissionem bonorum temporaliū ꝛ delectationuz certe nō: imo prohibes luxuriā ꝛ omnes mūdi delitias inordinatas ꝛ solum promittis beatitudinē in alia vita ꝛ facis homines relinquere temporalia: que vidēt ꝛ cognoscunt pro inuisibilibus ꝛ futuris. Et patet ꝙ hec lex est alijs omnibus melior imo nulla est bona preter ipsam hec enim fieri non possent nisi ex dono speciali diuine gratie. Ideo Augustinus in quadam epl'a ait. Quis tātam hominuz multitudinē ad peccata pronā: ad legem xpi: carni ꝛ sāguini contrariam: seruandam vnꝗ induceret: nisi deus? Et hoc idem inquit ipse Augustinus libro. 22°. de ciui. dei. c°. 5°. Preterea apparet veritas fidei nr̄e que nō est fundata per coactionē: sicut lex machometi. Nā machometꝰ cum esset falsissimus: ꝛ dolosus: ac luxuriosus: per operationem diaboli traxit ad amorē suū quādaz reginā viduā in tantū ꝙ accepit eū in maritū: quo regno adepto postea per vim ꝛ pugnas subegit multas nationes: quas etiā partim per viz: partiz ypochrisiz ꝛ deceptiones multas acquiescere fecit legi sue maxime adituꝰ a quodā monacho xpiano falso: qui existēs prelatus in ecclesia dei: missus est a sede apostolica ad predicādum illi genti: apud quas cum esset in deuotione: indignatꝰ est cōtra summum pontificē: quia noluit ei dare quandam dignitatem. Unde adunatus machometo eum predicauit vt maximum prophetam a deo missum: vt nouam legem daret: sic〈qꝫ〉 populos illos bestiales decepit. Alij autem dicunt ꝙ iste monachus qui appellabat Sergius fuit rome cōdemnatus de heresi ꝛ excomunicatus. Unde ad partes arabie fugiēs ibi〈qꝫ〉 machometo se federans vna cū quodam iudeo maligno composuit legem machometi ꝛ eaz predicauit vt bonam. Ipse enim machometus erat ignarus litterarum: nam fuerat primo custos siue ductor camellorum: licet postea per fallaciam ꝛ artē magicam peruenit ad regnum: dicunt etiam quidam ꝙ ipse machometus ducendo mercantias per vniuersas partes orbis conuersabatur cuz xpianis ꝛ iudeis a quibus didicit multa tam de nouo ꝗ de veteri testamento. Et postea fingens se prophetam a deo missum dixit: ꝙ ideo deus eum miserat vt legem mitiorem daret ꝗ esset lex euange

dica vel mosaica affirmans q erant nimis dure ad obseruandum: et sic multos decepit fallacia sua diabolica: nam per artem magicam mutabatur in facie et multa faciebat que videbantur prodigia: et a demonibus ferebatur hinc inde quocunqz volebat. Dicebatqz iudeis se esse messiam eis promissum et sic plurimos eorum ad se traxit. Omnibusqz concupiscentiis frena laxauit: vt sic bestiales homines ad bestialem suam sectam pertraheret: nec mirum si illos decepit: nam et prius erant idolatrie dediti et a diabolo possessi. Fides autem nostra non sic est fundata: sed sanguine martyrum: quod est valde mirabile. Cum enim vltimum terribilium sit mors. 3°. Ethico. Et cum etiam ferocissime bestie fugiant penas et mortem vt ait Philosophus 6°. Ethi. et Boetius in 3°. de conso. dicit. Omne animal salutem tueri desiderat: mortem vero perniciemqz deuitat. et Job. 2°. dicitur: pellem pro pelle et cuncta que habet dabit homo pro anima sua idest pro vita tuenda: et tamen tot milia hominum in principio ecclesie ne amitterent fidem potius passi sunt mortem: et horribilissima tormenta: nam Petrus crucifixus est: Paulus decapitatus: Bartholomeus excoriatus: Laurentius assatus: et alii multi et quasi innumerabiles tam diris penis sunt cruciati: q si fides hec non esset vera profecto illas nunqz sustinuissent: ideo dicit beatus Maximus in sermone plurimorum martyrum. Nunqz enim hanc vitam tam constanter expenderent nisi esse aliam incomparabiliter beatiorem perfecta diffinitione sentirent. O sancta fides catholica. O fides firmissima et stabilissima. O fides nulli hominum dubitanda: quis tibi non credat nisi penitus amens et stultus? O beata Catherina: o Agnes: o Lucia: o Agatha: quare mortem tam alacriter subistis pro fide: nisi quia est verissima: o sancte Jacobe intercise quare permisisti te membratim incidi: nisi quia verissimam fidem xpi negare noluisti? Et ideo exclamat sanctus maximus contra dubitantes de fide nostra dicens in sermone vbi supra. Nouerimus itaqz quia non sine magno discrimine de religionis veritate disputamus: quam tantorum sanguine confirmatam videmus. Magni periculi res est si post prophetarum oracula: post apostolorum testimonia: post martyrum vulnera veterem fidem quasi nouellam discutere presumas: et post tam manifestos duces in errore permaneas: et post morientium sudores: ociosa disputatione contendas.

¶ De iniquissima et obstinata secta Judeorum. Z

t Tertia secta est iudeorum. Judei enim insensati et rudes nouum testamentum condemnant. Quorum pertinaciam confutare valemus: ostendendo q xps fuit verus messias: quem ipsi expectare se dicunt. q autem xps eis promissus fuerit patet Gen. 22°. c°. vbi dixit deus Abrahe. In semine tuo benedicentur omnes gentes: hoc autem nunqz verificatum fuit nisi in xpo qui natiuitate sua totum orbem benedictione repleuit: sicut predixerat David ps°. 71° dicens. Benedicentur in ipso omnes tribus terre: omnes gentes magnificabunt eum: promissus quoqz fuit xps David. secundi. Re. 7°. c°. vbi ei dixit deus. Cum fuerint completi dies tui: et dormieris cum patribus tuis: suscitabo semen tuum post te. Quod non potest intelligi de Salomone ut voluerunt iudei quia natus non fuit post mortem David sed ante post multos annos: quinimo per David patrem suum constitutus fuit rex anteqz David moreretur: tertii. Re. p°. Sequitur ibidem. Quod semen egredietur de vtero tuo: et firmabo regnum eius: et stabiliam thronum regni eius vsqz in sempiternum. Quod etiam non potest intelligi de Salomone: quia regnum eius non fuit stabilitum vsqz in sempiternum: quoniam a filio suo Roboam fuit diuisum: quando decem tribus constituerunt supra se regem in samar Jeroboam regem Israel: nec filio Salomonis remanserunt nisi due tribus: tertii. Re. 12°. c°. Sequitur ibidem. Et fidelis erit domus tua: et regnum tuum vsqz in eternum ante faciem meam. Quod et non intelligitur de Salomone qui inueteratus amore mulierum alienigenarum fecit templa idolis: et coluit ea. tertii Re. 11°. Nec verificatur de domo sua: quoniam omnes reges fuerant idolatre vsqz ad Ezechiam. cuius filius Manases impleuit templum domini idolis: quarti. Re. 21°. Sed nec illud quod sequitur de Salomone verificatur. s. ego ero illi in patrem: et ipse erit mihi in filium: Sed recte ista prophetia verificatur de rege nostro xpo: de quo inquit deus per David in ps°. 88°. Ipse inuocabit me: pater meus es tu: et ego primogenitum ponam illum: excelsum pre regibus terre. Regem hunc magnum regem iudeorum quesierunt tres reges dicentes. Ubi est qui natus est rex iudeorum? Matth. secundo. Propter has ergo promissiones: patres veteris testamenti expectabant cum maxima anxietate saluatorem: ideo magnus patriarcha Jacob in obitu suo descensurus ad limbum dicebat deo. Gen. 49°. Salutare tuum expectabo domine: et Moyses Exodi. 4°. Obsecro domine mitte quem missurus es: et David. ps° 46°.

Emitte agnum dñe dominatorem terre: ⁊ ps°.
41°. Rorate celi desuper: ⁊ nubes pluant iustū
aperiatur terra: ⁊ germinet saluatorē: ⁊ ps°. 84°.
Ostende nobis domine misericordiam tuam ⁊
salutare tuum da nobis. ⁊ 143°. Inclina domi/
ne celos tuos ⁊ descende: ideo quasi tediatus de
mora messie dicebat. Dormitauit anima mea p̄
tedio. ps°. 119°. ⁊ causam hui⁹ tedij assignat psal
mo. 68°. di. Tu vero repulisti ⁊ despexisti. distu
listi christū tuum. Esaias quoqꝫ dicebat. c°. 62°.
Utinam disrumperes celos ⁊ descēderes: ⁊ Aba
cuh. p°. c°. Usqꝫ q̊ domine clamabo: ⁊ non exau/
dies? vociferabor vim patiens: ⁊ non saluabis?
Propterea deus ostendit sibi incarnationē xp̄i
futuram: vnde dicebat c°. 2°. sui libri idem pro/
pheta. Adhuc visus procul ⁊ apparebit in finē.
si moram fecerit: expecta eum: quia veniens ve/
niet: ⁊ non tardabit. Qui autem erit incredulus
non erit recta anima eius in semetipso. Omnes
etiam alij sancti patres clamabant dicentes. Ue
ni veni domine: ⁊ noli tardare. Similiter synago
ga que erat ante aduentum christi clamabat il/
lud Canticorum. p°. c°. di. Osculetur me osculo
oris sui quasi diceret. Iam saciata sum patriar/
chis ⁊ prophetis: veni sponse mi ut te videam in
carnatum. Quorum omnium desideriū adim/
pletum fuit per incarnationem christi. Unde ipse
dominus noster. Luc. x°. dicebat discipulis suis
Beati oculi qui vident que vos videtis dico .n.
vobis: q̄ multi prophete ⁊ reges voluerunt vi/
dere que vos videtis ⁊ non viderunt: ⁊ audire q̄
auditis ⁊ non audierunt. Abraham quoqꝫ vi/
dens in spiritu incarnationem xp̄i letatus est: de
quo saluator noster Ioannis. 8°. dixit iudeis.
Abraham pater vester exultauit ut videret diē
meum: vidit ⁊ gauisus est. A

VErum quia scriptum est Amos. 3°. c°. Nō
facict dominus verbum scilicet incarnari
quin pri⁹ loquatur ad prophetas suos. Ideo vi/
deamus principales prophetias loquentes de
xp̄o: ut cū patuerit eas eē verificatas credam⁹ eū
verum fuisse messiam: per illam sententiam Ni/
colai de lira in suo opusculo contra iudeos dicē/
tis. Quotienscunqꝫ aliqua scriptura denunciat
aliquid esse futurum ⁊ determinat tempus: locū
⁊ modum: si omnia predicta simul concurrant ⁊
veniant: manifeste patet q̄ illud quod predictū
fuerat verissimum: est prima ergo prophetia ha
bet Geñ. 49°. vbi Iacob patriarcha dixit. Nō
auferetur sceptrum de Iuda: neqꝫ dux de femo/
re eius: donec veniat qui mittendus est: ⁊ secun/
dum translationem caldaicam habetur donec
veniat messias. Sequit̄ ⁊ ipse erit expectatio gē
tium quia gentiles eius fidem recepturi erant: ⁊
hoc quoqꝫ prophetatum fuerat Dañ. 9°. vbi di/
citur. Cum venerit sanctus sanctorum cessabit
vnctio vestra: quod patet esse adimpletum. O iu
dei dicite mihi vbi habetis regem? antiquitus
enim reges vngebantur vt habetur primi. Reg.
9°. c°. Ubi est imperium vestrum? vbi est domi
natio terre promissionis quam promisit vobis de
us dimittere in perpetuum: si seruabitis legem
eius ⁊ fidem? Clarum ergo est q̄ non estis eius
fideles. Si expulsi aliquando fuistis a regno p̄/
pterea vestra peccata: postea etiā reuersi fuistis
post aliquos annos. Nunc vero sunt mile qua/
dringenti anni ⁊ plus q̄ expulsi estis: ⁊ habetis
nunc minorem spem redeundi: q̄ in principio.
Amisistis quoqꝫ regnum vestrum circa tempus
natiuitatis christi. Ablatum enim fuit vobis ab
Herode aschalonita qui fuit idumeus ⁊ auxilio
romanorum debellauit Antiochum regem ve/
strum: qui descenderat: a Machabeis: ⁊ pro/
lem regiā occidit: ⁊ libros de genealogia cōbus/
sit ne in posterum eijceretur ipse vel filij eius tā/
q̄ alienigene: ⁊ interfecit etiam legis doctores: q
dicebant in populo illud Deu. 17°. De medio fra
trum tuorum pones super te regem. Tempore
huius Herodis aschalonite natus est Christus
⁊ ideo audiens magos dicentes: vbi est qui na/
tus est rex iudeorum? turbatus est: Math. secū
do. Ipse enim Herodes vsurpauit sibi regnū iu
daicum anno incarnationis seu natiuitatis do/
mini. Ex quibus patet q̄ verificata est hec pro/
phetia. Secunda prophetia per modum p̄mis/
sionis habetur Deu. 18°. vbi dixit Moysi deus:
prophetam suscitabo eis de medio fratrum suo
rum similem tui: ⁊ ponam verba mea in ore ei⁹
loqueturqꝫ ad eos omnia que precepero illi. Qui
autem verba eius que loquetur in nomine meo
audire noluerit: ego vltor existam: hoc autem fu
it adimpletum cum iudeis non recipientibus
christum deus fecit tam horribilem vindictam
q̄ ut inquit Iosephus in lib°. antiquitatum: ⁊
Beda in lib° de temporibus: post mortem chri
sti procuratam: a iudeis: in punitionem tanti sce
leris: misit deus Titum: ⁊ Uespesianū eius pa/
trem imperatores Romanos: qui funditus sub/
uerterunt hierusalem: in qua periere de iudeis.
Undecies centena milia fame ⁊ gladio: preter
mulieres ⁊ paruulos: reliqui vero venundati
sunt triginta pro denario: quia ipsi vendiderunt

xpm pro triginta argenteis. Math. 26°.

B

Quod si dicant iudei q dicta prophetia vel promissio impleta fuit in Josue vel i alio duce aut rege: dico q falsum loquuntur. Ibi .n. loquitur deus de quodam magno propheta: qui debebat ex ore dei illis dare precepta legis: quod adimpletum fuit in nullo: nisi in christo datore legis euangelice: et ideo ut Moises ostēderet eū esse illum prophetam: de quo locutus ei fuerat deus: in trāsfiguratione christi apparuit cum il lo in mōte thabor: ut habetur Math. 17°. vbi dicit. Et ecce apparuerunt eis Moises et Heli as loquentes cum iesu.

C

Tercia prophetia scilicet q christus debe bat concipi et nasci de virgie: habetur Esa. 7°. vbi dicitur. Ecce virgo concipiet et pariet fili um: et vocabitur nomen eius emanuel: quod est interpretatum nobiscum deus: et Eze. 44°. dici tur. Uidi portam in domo domini clausam et di xit dominus ad me: porta hec clausa erit et non aperietur: et vir non transibit per eam quoniam dominus deus israel ingressus est per eam: erit q clausa principi. Que verba exponens Augu. in quodam sermone inquit. Quid est porta i do mo domini clausa: nisi q virgo Maria semper erit intacta? Et quid est homo non transibit per eam: nisi quia spiritus sanctus fecundauit eam: et dominus angelorum nascetur per eam? Et qd est clausa erit in eternum: nisi q maria virgo est ante partum: virgo in partu et virgo post partū? hec ille: et eadem prophetia habetur psalmo. 71°. vbi dicitur. Descendet sicut pluuia in vellus super que verba inquit Nicolaus de lira. Sicut pluuia in vellere recipitur: et [illegible] eo exprimitur si ne corruptione velleris: sic xps fuit conceptus et natus absq corruptione virginis. Quarta pro phetia q christus in instanti sue conceptionis debebat eē pfect⁹: et habere corp⁹ organiçatū ite gre et nō organiçādū p successū tpis sicut e de ali is hominibus: habetur Hiere. 31°. vbi dicitur. Nouum faciet dominus super terram: femina circundabit virum: super que verba inquit Ni colaus de lira. Nō fuit impletum in maria: que christum virum perfectum scientijs et virtutib⁹ ab instanti incarnationis in vtero suo circunde dit: hec ille. Et hanc eandem sententiam ponit. Franciscus de mai. super illa verba Luce pri mo. Ecce ancilla domini: et Gregorius super il lud Canticorum. 2°. Ecce iste venit saliēs: et Ri car. in 3°. disti. 3°. ar° 2°. q. 4°. Quinta prophe tia q debebat nasci de nocte: ut patet. Luce. 2°. habetur Sap. 18°. vbi dicitur. Dum medium si lentium tenerent omnia et nox in suo cursu medi um iter haberet: omnipotens sermo tuus domi ne a regalibus sedibus venit

D

Sexta q debebat nasci in Bethleem: habe tur Michee. 5°. Et tu Bethleē terra iuda nequaquam minima es in principibus Juda: ex te enim exiet dux qui regat populum meum israel: et egressus eius ab initio a diebus eternita tis. Septima q debebat nasci prope bouē et asi num: habetur Abachuc. 3°. vbi ait propheta do mino Jesu. Audiui auditum tuum et timui: et se quitur causa. In medio duorum animalium co gnosceris: et Esa. 1°. vbi dicitur. Cognouit bos possessorem suum: et asinus presepe domini sui: israel autem me non cognouit. Ueh genti pecca trici: populo graui iniquitate: semini nequam: fi lijs sceleratis. Octaua q debebat recipi a genti bus fides christi: habet Esa. 9°. vbi dicitur Po pulus qui sedebat in tenebris vidit lucem ma gnam: ambulantibus in regione vmbre mortis lux orta est eis: et postea sequitur: paruulus dat⁹ est nobis: et filius natus est nobis: et factus ē prin cipatus super humerum eius: et vocabitur no men eius admirabilis consiliarius: deus fortis: pater futuri seculi: princeps pacis: et hec aucto ritas secundum translationem caldaicam intel ligitur de messia: vnde in ipsa translatione dicit. Et vocabitur nomen eius permanens in secu la messias.

E

Nona q debebat refutari a iudeis: habetur Jere. 4°. vbi dicitur. Negauerunt dominū et dixerunt: non ē ipse: neq veniet super nos ma lum. s. ex eius negatione. Et. 14°. eiusdem libri di cit domin⁹ Stultus populus me nō cognouit: et Dan. 9°. Non erit eius populus qui eum nega turus ē. Et si queratur quare iudei cum legant p phetias: et sint docti litteris veteris testamēti: non cognoscunt xpm fuisse verum messiam: dico q p pter eorum nequitiam et malignitatem iusto dei iudicio tenetur eorum intellectus: vt non intelli gant scripturas nisi carnaliter: et non spirituali ter: sicut intelligi debent et hoc prophetatum fue rat Esa. sexto. vbi eis dicitur. Audite audientes: et nolite intelligere: videte visionem: et nolite co gnoscere.

F

Decima prophetia: habetur Jere. 23°. vbi dicitur. Ecce dies veniunt dicit dominus et suscitabo David germen iustum: et regnabit rex et sapiens erit: et faciet iudicium et iustitiam:

in terra. Et hoc est nomen quod vocabunt eum dominus iustus noster. Quod autem hec prophetia loquatur de messia: patet per translationem caldaicam: que dicit. Ecce dies veniunt dicit dominus: et suscitabo David messiam iustum. Si ergo voluerimus dicere quod adhuc non venit messias: necesse est dicere quod propheta fuit mentitus: et deus qui loquebatur per eum: cum dixerit quod dies messie cito venturus erat. Et similiter mentitus fuisset Esaias. 14°. c°. sui libri di. Prope est ut veniat tempus eius et dies eius non elongabuntur: miserebitur enim deus Jacob: et Israel saluabitur: et Malachias. 3°. c°. di. Statim veniet ad templum sanctum suum dominator quem vos queritis: et angelus testamenti quem vos vultis: et loquitur de presentatione christi in templo que habetur Luce. 2°.

G

Undecima prophetia habetur Aggei. 2°. ubi dicit pater per os prophete. Adhuc unum modicum et mouebo celum et terram: et veniet desideratus cunctis gentibus: et secundum hebreos intelligitur de messia. Unde translatio caldaica dicit. Et veniet messias: cum igitur Aggeus dixerit hoc verbum secundo anno Darij regis persarum ab illo autem tempore usque nunc fluxerunt anni. 1674. secundum computationem iudeorum et plures secundum computationem nostram. Aut est necesse dicere quod propheta mentitus est: qui dixit quod non erat nisi adhuc unum modicum usque ad aduentum messie: cum tantum temporis non dicatur unum modicum aut necesse est concludere veritatem scilicet quod messias venit: et fuit xps. Duodecima prophetia habetur zacha. 9°. ubi dicitur. Exulta satis filia syon: iubila filia hierusalem: ecce rex tuus venit tibi iustus et saluator: et ipse pauper: et sedens super asinam et super pullum asine. Et secundum glosas hebreorum super illud Canticorum p°. Exultabimus et letabimur in te etc. predicta auctoritas zacharie intelligitur de aduentu messie: et sic verissime locutus est propheta de christo: qui in die palmarum intrauit hierusalem super pullum asine ut habetur Matthei. 21°. Marci. xj°. Luce. 19°. et Joannis. 12°.

H

Tertiadecima prophetia: quod messias deberet habere nomen Jesus: habetur Abacuch. 3°. ubi dicit propheta. Ego autem in domino gaudebo et exultabo in deo Jesu meo. Item quod appellaretur christus ibidem habetur: ubi dicit propheta deo patri. Egressus es in salutem populi tui in salutem cum christo tuo. Quartadecima quod debebat adorari a magis cum muneribus: habetur Esai. 60. ubi loquitur de stella que apparuit in natiuitate christi: de qua prophetatum fuerat Nume. 24°. ubi dicitur. Orietur stella ex Jacob etc. que stella duxit magos in hierusalem ut habetur Matthei. 2°. Dicit ergo propheta ubi supra. Surge illuminare hierusalem: quia venit lumen tuum et gloria domini super te orta est: et ambulabunt gentes in lumine tuo et reges in splendore ortus tui. Et infra. Inundatio camelorum operiet te: dromedarij madian et epha. Omnes de sabba venient aurum et thus deferentes: et laudem dño annunciantes. Et psalmo. 71°. dicitur. Reges tharsis et insule munera offerent: reges arabum et sabba dona adducent. Venerunt autem isti reges a tharsis usque ad portum proximum hierusalem per naues: quia vero per aliam viam reuersi sunt in regionem suam: monitu diuino. Matthei. 2°. Ideo herodes comburi fecit naues eorum et ita intelligitur illa prophetia psalmiste. In spiritu vehementi conteres naues tharsis: secundum Nicholaum de lira. Decimaquinta prophetia de fuga xpi in egyptum habetur Esaie. 19°. ubi dicitur. Ascendet dominus super nubem leuem: et ingredietur egyptum. Et de eius reuersione habetur. Osee. xj°. ubi dicit deus. Ex egypto vocaui filium meum: et Numeri. 23°. Deus ex egypto vocauit eum.

I

Decimasexta prophetia de mirabili sapientia christi habetur Esaias. xj°. ubi dicitur Egredietur virga de radice Jesse: que fuit virgo maria: et flos de radice eius ascendet scilicet christus et requiescet super eum spiritus domini spiritus sapientie et intellectus: spiritus consilij et fortitudinis: spiritus scientie et pietatis: et replebit eum spiritus timoris domini. Hoc autem impletum fuit in christo ut habetur Lu. 2°. ubi dicitur. Stupebant autem omnes super prudentia et responsis eius: et Joan. 7°. dicitur. Nunquam locutus est sic homo in israel. Decimaseptima prophetia habetur Esa. 35° de miraculis messie ubi dicitur. Ecce deus noster veniet et saluabit nos. Tunc aperientur oculi cecorum: et aures surdorum patebunt. Tunc saliet sicut ceruus claudus: et aperta erit lingua mutorum. Hoc enim adimpletum est in christo: ut habetur Matthei. xj°. ubi dicitur. Joannes autem cum audisset in vinculis opera christi mittens duos de discipulis suis: ad certificandum eos de prophetia Esaie impleta ait illis. Tu es qui venturus es an alium expectamus? Et respondens Jesus ait illis. Euntes renunciate Joanni que vidistis et audiuistis. Ceci vident: Claudi ambulant: Leprosi mundantur: Surdi audiunt: Mortui resurgunt: Pauperes euangelizantur et beatus est qui non fuerit scandalizatus in me. Et quod

ipse dominus plura miracula fecerit et diuersa: patet. Nam Matthei.4°.dicitur. Circuibat Jesus villas et castella sanans omnem languorem et omnem infirmitatem in populo: et abijt opinio eius in totam syriam et obtulerunt ei omnes male habentes: varijs languoribus. Et tormentis oppressos: et qui demonia habebant: et lunaticos: et paraliticos et curauit eos omnes. Similiter habetur Luce.4°.vbi dicitur: quod omnes qui habebant infirmos varijs languoribus detentos afferebant eos in hierusalem et curabantur ab eo. Item Luce.6°.dicitur quod virtus de illo exibat et sanabat omnes. Decimaoctaua quod messias cognosceret secreta cordis habetur Sapien.6°.vbi dicitur. Omnes cogitationes notitias ipse scrutabitur quod adimpletum fuit in christo: vt habetur Luce.7°. vbi dicitur: quod cognouit murmurationes simonis leprosi que faciebat in corde suo. Decimanona prophetia de tentationibus Jesu christi habetur zacha.3°.vbi dicitur. Vidi iesum sacerdotem magnum. Et sequitur: sathan stabat a dextris eius: vt aduersaretur ei: et hoc impletum fuit in christo. Mat.4°.vbi dicitur. Ductus est Jesus a spiritu in desertum: vt tentaretur a diabolo. K

Vigesima de paupertate eius habetur. ps°.87°.vbi dicit Dauid Pauper sum ego quod non potuit verificari de ipso cum esset diues quando dixit predicta verba: et ps°.68°.iterum ait. Ego sum pauper et dolens. Et hoc verificatum fuit in christo qui pauper fuit: et habuit discipulos qui omnia dimiserunt. Matthei.16°. elegit quoque ad apostolatum pauperes piscatores quibus dixit Matthei.4°.Venite post me: faciam vos fieri piscatores hominum: et hoc prophetatum fuerat Jere.16°. vbi ipse predixerat. Ecce ego mittam piscatores multos et piscabuntur eos. L

Vigesima prima prophetia quod messias debebat viuere in terra sine domo et habitatione propria habetur Jere.14°.c°.vbi dicit propheta deo incarnando. Quare quasi colonus futurus es in terra: et quasi viator declinans ad manendum? Quare futurus es velut vir vagus? Et hoc adimpletum fuit in christo qui de seipso dixit Mat.8°. et Luce.9°.Vulpes foueas habent: et volucres celi nidos: filius autem hominis non habet vbi caput suum reclinet. Vigesimasecunda prophetia de iusticia messie habetur Esa.xj°.vbi dicitur: erit iusticia cingulum lumborum eius: et Jere.23°. Faciet iudicium et iusticiam in terra: et hoc adimpletum fuit in christo dicente. Matthei.22°. Reddite que sunt cesaris cesari: et que sunt dei deo: et Matthei.21°.c°.vbi cum magna iusticia eiecit ementes et vendentes in templo. M

Vigesimatertia prophetia de humilitate et mansuetudine messie habetur Esa.42°.vbi dicit deus. Ecce seruus meus: suscipiam eum: electus meus complacuit sibi in illo anima mea: dedi spiritum meum super eum: iudicium gentibus proferet: non clamabit: neque accipiet personam: nec audietur vox eius foris: non erit turbulentus: et legem eius insule expectabunt. Et hoc adimpletum est in christo: qui Matthei.xj°.dixit discipulis. Discite a me: quia mitis sum et humilis corde. Vigesimaquarta quod debebat predicare iudeis: et ab eis contemni predicatio eius: habetur Esa.65°.vbi dicitur. Tota die expandi manus meas ad populum contradicentem mihi: et Jeremi.7°.c°. Non audierunt nec inclinauerunt aurem suam. Hoc enim verificatum fuit in christo: quando dixerunt iudei Joannis.9°. Tu testimonium dicis de te ipso: testimonium tuum non est verum. Vigesimaquinta de multiplicatione fidelium: et imperio christianitatis habetur Esa.9°.vbi dicitur. Multiplicabitur eius imperium: vsque in sempiternum: et Dan.2°.c°. In diebus illis suscitabit deus celi regnum aliud quod non dissipabitur in eternum: quod non potest intelligi de aliquo imperio temporali: sed solum de imperio christi: qui dixit. Data est mihi omnis potestas in celo et in terra: Matth.vlt°. Vicesimasexta: quod debebat conuersari inter homines: habetur Baruch.3°.c°.vbi dicitur. Hic est deus noster: et non extimabitur alius aduersus eum: hic adinuenit omnem viam discipline: et tradidit illam Jacob puero suo: et Israel dilecto suo: post hec in terris visus est: et cum hominibus conuersatus est. De hoc quoque ait dominus Esa.52°. Propter hoc sciet populus meus in die illa nomen meum: quia ego ipse qui loquebar: ecce adsum. Quod autem iudei teneantur dimittere ritus antiquos testamenti veteris: et accipere cerimonias legis noue euangelice: statim post illa verba subinfert Baruch propheta: in principio sequentis capituli. Hic liber mandatorum dei: scilicet datus ab isto deo incarnato: de quo supra dixit. Et lex que est in eternum: scilicet euangelica: omnes qui tenent eam peruenient ad vitam: qui autem dereliquerint eam in mortem. Conuertere iacob: et apprehende eam hec ibi. Multe sunt alie prophetie: de passione et morte saluatoris: que in die parasceue ponentur. Vigesimaseptima: quod debebat instituere sui corporis et sanguinis sacramentum: ut patuit Matthei.26°. Luce.22°. et Marci.14°.habetur Esa.25°. vbi dicitur. Faciet dominus in monte hoc: scilicet syon conuiuium cunctis gentibus: et Zacharie.2° dicitur. Quid est bonum: et quid est pulcherrimum

nis frumentū electorum ⁊ vinum germinans ꝟgines. ⁊ Sap.6°. Sapientia edificauit sibi domū miscuit vinū ⁊ posuit mēsā. ⁊c. Uigesimaoctaua ꝙ debet ꝑdicare ⁊ docē de regno dei vt patuit Matthei.4°. ⁊ Luce.9°. habetur Esa.2°. vbi dicitur. Uenite ascendamus ad montem dei ⁊ docebit nos vias suas: quod adimpletum fuit in ipso domino docente in monte. Matthei.5°. predicatio quoqꝫ eius prenunciata fuerat Esaie.61°. vbi ait propheta in persona eius. Spiritus domini super me ad annūciandū mansuetis misit me ⁊c. Uigesimanona de eius ascensiōe ad celos habetur. ps°.46°. vbi dicitur. ascēdit deus in iubilatione ⁊c. ⁊ ps°.67°. Ascendit super celū celi ad orientem: ⁊ Michee.2°. Ascendit iter pandens ante eos. Ipse enim dominus qui assumptus est in celum, vt habetur Matthei.28°. ⁊ Actuum p°. dixit apostolis suis Joannis.14°. Uado parare locum vobis locum. Trigesima ꝙ debebat mittere spiritum sanctum suis fidelibus vt patet Actuum.p°. habetur ps°.113°. vbi illi inquit Dauid. Emitte spiritum tuum ⁊ creabuntur: ⁊ renouabis faciem terre: ⁊ Johelis.2°. Ipse ait. Effundā de spiritu meo super omnem carnē ⁊ prophetabunt filij vestri. Multas alias ꝓphetias pertranseo causa breuitatis. Maxime de resurrectione eius de qua dicam in die suo: ⁊ de sacramentis ab eo institutis inter que baptismus obtinet principatum. De aqua enim baptismali ipse predixerat Ezechielis.36°. vbi ait. Effundam super vos aquam mundam ⁊ mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris.

Uerum quia iudei indurati nolunt conuer ad legem euangelicam nec eam apprehendere: ex supradictis prophetijs moti dicamꝰ eis illud quod canit ecclesia in sequentia natiuitatis domini dicens. Si non suis vatibus credāt vel gentilibus: sibillinis versibus: hec predicta. Dic ergo beatꝰ. Thom.2ª.2ᵉ.q.2ª.ar°7°. ꝙ multis gentilium facta fuit reuelatio de christi incarnatione: de quibus aliqua dicemus in.7ª. parte marialis nostri: sermone p°. ⁊.5°. in fine. Unde Job q̄ fuit de populo gētili dicit.19°.c°. sui libri. Scio ꝙ redemptor meus viuit: ⁊ in nouissimo die de terra surrecturus sum: ⁊ rursum circundabor pelle mea ⁊ in carne mea videbo deum saluatorem meum quem visurus sum ego ipse: ⁊ oculi mei conspecturi sunt: ⁊ non alius: reposita est hec spes mea i sinu meo. Et loquebatur Job more prophetico de futuris: tanꝗ̄ de preteritis maxime quia debebant in proximo fieri. Dicit quoqꝫ beatus Thomas vbi supra inueniri in historijs romanorum. Quod tempore Constantini Augusti ⁊ helene matris eius: inuentum fuit quoddā sepulchrum in quo iacebat homo laminam auream habens in pectore in qua scriptū erat. Xps nascetur de virgine ⁊ credo in eum. O sol helene ⁊ Cōstantini temporibus iterum me videbis. In cronicis quoqꝫ regū castelle dicitur ꝙ apud Tolletum sub quoddam saxum inuentum est liber vetustus qui scriptus erat littera hebraica: greca: ⁊ latina: ⁊ in illo dicebatur. Christus filiꝰ dei nascetur de maria virgine: ⁊ pro salute hominum patietur.

Nunc ad sibillas veniamus quarum dicta recitat Augustinꝰ.19°. de trinitate ⁊ aliqua tangit.18°. de ciuitate dei. Et Lactan.4°. diui. insti. aduersus gentes. Et etiam in p°. de sibillis mentionem facit eas enumerando. Et fuerunt duodecim. Prima Persica dixit. Ecce bestia conculcaberis ⁊ gignetur dominꝰ in orbe terrarum: ⁊ gremium virginis erit salus populorum: ⁊ pedes eius in valitudine hominum: inuisibile verbū palpabit̄. Secūda Libica dixit. Ecce veniet dies ⁊ illuminabit dn̄s condensa tenebrarū ⁊ soluetur nexus sinagoge: ⁊ desinent labia prophetarum: ⁊ videbunt regem viuentium: ⁊ tenebit illum in gremio virgo domina gentium: ⁊ regnabit in misericordia: ⁊ vterus matris eius erit statera cunctorum. Tertia Delphica: que añ troiana bella prophetauit: sic ait. Nascetur propheta absqꝫ matris coitu ex virgine. Quarta Erithea i Babilonia orta: sic dixit in vltima etate humiliabitur deus: humiliabit̄ proles diuina: vnietur humanitati diuinitas: iacebit in feno agnus ⁊ puellari officio educabitur deus: ⁊ homo: signa autem precedent apud iudeos: mulier vetustissima scilicet Helisabet puerum concipiet: stella orbis mirabitur: ⁊ ducatum prestabit: scilicet magis: ad ortū scilicet christi: hic habens pedes idest annos.33. eliget sibi de piscatoribus ⁊ eiectis hominibus numerum duodenariū: ⁊ nūqꝫ diabolū scilicet iudam: non in gladio belloue: eneadem vrbem regesqꝫ subijciet: sed in hamo piscatoris delectione ⁊ paupertate superabit diuitias: ⁊ superbiam conculcabit. Et hoc predictum etiam fuit Esaias.26°. vbi dicitur ciuitatem sublimem humiliabit ⁊ conculcabit eam pes pauperis ⁊ gressus egenorū. Sequitur sibilla: huic quattuor animalia idest euāgeliste: surgēt in testimoniū: huic ꝯtradicet̄ a bestia. s. antixpo. Erit aūt bestia terribilis. s. Maumeth ab oriēte veniēs cuiꝰ rugitꝰ vsqꝫ ad gētes punicas audiet̄: hec Sibilla. Quinta fuit Samia: a Samo isula sic dicta q̄ nat. Et

de veniet dives ⁊ nascet de paupercula: ⁊ bestie terrarũ adorabũt eũ: clamabũt ⁊ dicent. Laudate eum in atrijs celoruz. Sexta Cumana: que fuit tempore tarquini prisci: dixit illud: q ponit Virgilius in bucholicis dicens. Ultima cumei: iam venit carminis etas. Magnus ab integro seclorum nascitur ordo. Jam redit ⁊ virgo: redeunt saturnia regna. Jam nova progenies: celo dimittitur alto. Tu modo nascenti puero: quo ferrea primuz. Desinet: ac toto surget gens aurea mundo. Casta faue lucina: tuus iam regnat apollo.

Septima fuit Helespontina in agro troiano nata dicens. De excelso celorum habitaculo respexit deus humiles suos: ⁊ nascetur in diebus novissimis: de virgine hebrea in cunabulis terre. Octava Phrigia inqt. Flagellabit de⁹ potẽtes terre: ex olimpo excelsus veniet: ⁊ firmabitur consilium in celo: ⁊ annunciabitur virgo in vallibus desertorum. Nona Tyburtina dixit. Nascetur christus in bethleem: annunciabitur in nazareth: regnante Tauro pacifico: ⁊ fundatore quietis: idest ẽm glosam Octaviano: q habebat taurum pro insigni: ⁊ appellatus est pacificus: quia multis annis in magna pace mundum rexit: cuius tempore christus natus est. Sequitur sibilla. O felix illa mater: cuius vbera christum lactabũt Et in hoc concordavit: cum beata Marcellina pedisequa sancte Marthe: que ut dicitur fuit illa mulier que exclamavit dicens christo: beatus vẽter qui te portavit: ⁊ vbera que suxisti: Luce. xj°. Decima sibilla: scilicz Europa ait. Ecce veniet ille: ⁊ transibit montes ⁊ colles: ⁊ latices olimpi: ac regnabit in paupertate: ⁊ dominabitur in silentio: ⁊ egredietur de vtero virginis. Undecima Agripa dixit. Invisibile verbuz palpabitur: germinabit ut radix: siccabitur ut folium: non apparebit venustas eius: circundabit eum alvus maternus: ⁊ flebit deus leticia sempiterna: ⁊ ab hominibus conculcabitur. Nascetur ex matre: ut deus: conversabitur ut peccator. Duodecima sibilla appellata est Chimica ĩ italia nata: que fuit tempore Numaspompilij secundi regis romanorum: que sic ait. In prima facie virginis ascendet puella facie pulchra: capillis prolixa: sedens super sedem stratam: puerum nutriens: dans ei ad comedendũ lac de celo missum: hec illa. Que etiam clarius dixit. In diebus illis: exurget mulier de stirpe iudeorum nomine Maria: ⁊ habebit sponsum nomine Joseph: ⁊ procreabitur ab ea sine commixtione viri: de spiritu sancto filius dei nomie Jesus: ⁊ ipsa erit vgo ante: ⁊ post partum. Qui vero ex ea nascetur erit verus deus: ⁊ verus homo: sicut omnes prophete predicaverunt. O igitur iudei increduli accipite fidez christianam: sic autenticam: ⁊ amplius non permanere in vestra duritia: ⁊ vos fideles christiani gaudete: ⁊ deo gratias agite: qui vos fideles suos fecit ⁊ permanentibus vobis in observatione fidei dabit in presenti gratiam suam: ⁊ in futuro gloriaz tribuet sempiternam. Amẽ.

¶ Post reprobationem secte iudaice non incõvenienς erit subnectere cõsilium: qđ alias feci cõtra iudeos: quod tale est.

A

i Udei in dominio Illustrissimi ducis Mediolani commorãtes: apud predictum principem accusati sunt q in libris suis: quibus vtũtur: maxime in divinis eoruz officijs: ⁊ orationibus: quas in secreto faciunt: ⁊ in synagogis suis dominuz Jesum blasphemãt. ⁊ matrẽ eius: multa vituperosa verba ↄtra eos dicẽtes: q qz christiano populo maledicunt: ⁊ principibus eius: ⁊ omnium christicolaruz exterminium imprecantur. Qua ex re sciens prefatus pñceps: q ea que cum consilio fiunt fructu non carebunt. l. humanum. C. de legibus. l. dubium nõ est. C. de repu. Meuz super hac cã consilium requisivit. Cuius pie morem volens gerere voluntati: quia ut inquit Aristotiles in primo Topi. Potentes ad vtrãqz partez dubitare: in singulis speculabimur verum: ⁊ falsum: ⁊ in. 2°. de celo ⁊ mũdo: opposita iuxª se posita magis elucescũt. Quia etiam ut inquit glo. in. l. iij. C. de summa trinita. ⁊ fi. catho. Dubitare in singulis non erit inutile. Nam disputando melius veritas invenitur iux quod notatur. ĩ. l. muneruz. §. mista. ff. de mu. ⁊ ho. Ideo primo ponam argumenta in favorem iudeorum: ut per cognitionem falsitatis opposite facilius veritas innotescat. Cognito enim vno: ex contrarijs cognoscitur ⁊ reliquum. l. prima. cum simili. ff. de his qui sunt sui: vel alieni iuris.

B

a D defensionem igitur iudeorum adduci potest q ẽm leges iudei nõ sunt gravandi: vel exagerandi: seu molestãdi. ut in. l. nullus. C. de iudeis. Imo non sunt perturbandi in suis solemnitatibus: licet christianis moribus non conveniantur. ut in. l. die sabbato. C. eo. titu. ⁊. 45ª. distinct. caplõ. qui sincera. ⁊. c°. iudei. de testi. Nec debẽt offendi in psonis aut in bonis suis sine iudicio recto terrene potestatis. l. nullus. C. de iudeis. ⁊. c°. sicut. extra. e. Nõ debẽt etiam inviti trahi ad fidem. c°. lz. c°. đ iudeis. c°. qs sincera. c°. sicut. 45ª. di. quin potius

bla~dis exhortationib9 & rationibus:ut ~uertantur
sunt inducendi:& ex eoru3 codicibus veritas eis
est intima~da:ut in dictis iuribus.in.c°.qui de me~
sa.35^a.di. Nec debent christiani eos i~pedire in re/
staura~dis synagogis suis antiquis: quin potius
in obseruantijs suis eos tollerare.re.capitulo iudei.
&.c°. Co~suluit.de iude.&.l.fi.C.eo.ti. Et ideo chri/
stiana fides sustinet eos habitare inter christia/
nos.ut in.c°.& si iudeos.de iudeis. Ut impleatur
verbum d~ni quo dicit~. No~ preteribit generatio
hec donec o~ia fiant: Matthei.24°. Debe~t enim iu
dei in fine mu~di co~uerti ad fidem: Malachie vl
timo. Et ideirco mandauit deus eos non occidi:
vt dicitur in.l.christianis.C.de sacri.pag~a. Quod
preceptu3 habet~.ps°.58°.vbi inq~t. Christus po/
pulo suo christiano. Deus oste~dit mihi super ini/
micos meos:ne occidas eos:ne qua~do obliuisca~/
tur populi mei:disp~ge illos in v~tute tua &c. Disp
sio enim iudeor~:& ablatio regni eoru3 efficacissi/
mu~ prestat fidei nostre testimonium.s.q~ christ9
noster fuit verus messias in lege p~missus:de quo
Gen~.49°.dixit Jacob patriarcha. No~ auferet~
sceptrum de iuda:neq3 dux de femore eius:donec
veniat qui mitte~dus est:& ipse erit expectatio ge~ti
um. Qua~uis aute~ ecclesia p~mittat iudeos ritus
suos obseruare:tame~ per hoc no~ peccat:ut ait Ho
stie~.in su~ma.in ti.de iude.§.in q~bus.ver.fi Quia
per hoc no~ approbat:sed ta~n p~mittit. Quod aute~
p~mittimus nolentes co~cedimus:quia malor~ ho
minum volu~tatem ad plenum prohibere no~ pos
sumus.c°.hac ratio~e.31^a.q.p^a. Si igitur ecclesia
catholica:l3 presupponat eos esse blasphemos:ut
in.c°.p°.de iude. Tame~ tollerat eos:ut in dicto.c°
& si iudeos:extra eo.ti. Ergo & nos tollerare ipsos
debemus:q2 non decet a capite vmbra discedere
c°.p°.12^a.di. &.c°.hec est fides.24^a.q.p^a. Non de/
bent ergo christiani exigere a iudeis coacta serui
tia:que non sunt co~sueti facere.c°.sicut.de iudeis
Nec co~tra eos exactionez insolitam facere:ut in
quit beatus Tho.in quadam epistola ad ducissa3
lothoringie:& Joa~nes.andre.in additio.ad Spe
cu.tit.de iudeis.super rubrica:& Innoce~.ac Pa
normita.in.c°.q~ super his.extra de voto. Similit~
sepulchra iudeoru~ non p~nt impune violari: nec
eor~ cimiteria p~turbari.c°.sicut.de iudeis. Nec de
be~t in sabbato eor~:vel alijs sole~nitatibus suis ad
iudiciu~ trahi:ut in.l.die sabbato.C.de iude.in.c°
sicut.extra eo.titu. Non etiam debe~t impediri ve~/
dere bona sua:sicut nec christiani.l.nemo.C.eo.
Nec debe~t priuari bonis suis iuste acquisitis:vel
eis competentib9. Et si ablata eis fuerint debent
officiales christiani eis facere restitui.c°.iudei.el
2°.extra de iude. Et predicta facere debent:ut bo/
num habeant testimoniu~ et ab eis qui foris sunt
idest extra fidem.p~rime ad Thimote.3°. Ne no/
men fidei christiane blasphemet~.c°.de iude.45^a.
distinct~. Judei igitur obedientes:sunt ab ecclesia
sustinendi:quantum fieri potest:sine contumelia
creatoris.c°.iudei.de testibus.c°.dispar.23^a.q.8^a
Quia de iudeis conuersis ecclesia fundata fuit
33^a.q.4^a.c°.recurrat.&.c°.nono.21^a.di. ℂ

Quod autez iudei non viuant inter christia/
nos cum contumelia christi:asserunt ipsi
& eorum defensores dicentes:q~ ille christus: de
quo in libro eorum qui dicitur talmuth:tot vitu
peria scripta sunt: non est dominus noster iesus
christus:quia ille iesus:de quo ibi scriptu3 est di/
citur fuisse filius Marie magdalene:quem ha/
buit a quodam:qui dicebatur papo. Item descri
bitur fuisse idolatra:& occisus fuisse in ludo:& la
pidatus fuisse:& habuisse quinq3 discipulos qui
etiam occisi sunt:que non conueniunt nostro do/
mino Jesu christo. Ite3 in eodem libro dicit~ ille
iesus occisus fuisse tempore Joannis summi sa
cerdotis:qui fuit per multa tempora ante aduen
tum christi. Imo plusq~ per centum annos ante
fuit enim ille pontifex tempore Alexandri regis:
ut ponit Josephus 7°.li°.de bello iudaico. Cum
igitur iudei dicant se non intendere loqui de no/
stro Jesu in dictis blasphemijs:non videntur de
bere puniri:quia blasphemia solum dicitur inq~/
tum refertur ad deum:& sanctos.c°.p°.&.2°.& ibi
docto.extra de male.& per Barto.in.l.item apud
labeonem.§.sed q~d addicitur.ff.de iniu. Si enim
voluntate ac proposito maleficia distinguntur.l.
qui iniurie.ff.de fur.c°.cu3 voluntate.de senten.
exco. Non videtur quibusdam eos debere mul/
ctari:lic3 vituperosa dicant de iesu non intenden
tes verum Jesum blasphemare. Ait enim beatus
Thomas.2^a.2^e.q.13^a q~ si intentio non respondet
blasphemie:non est mortalis. Adduci etiam po/
test ad predicta:q~ cu3 fuerint plures:qui hoc no
mine vocati sunt:quoru3 vnus: ut iudei asserunt
malefactor merito fuit ad mortem conde~natus:
l3 ipsi maledicant nomini iesu:non debent p~pter
hanc ambiguitatem conde~nari: sed absolui per
ea que in simili voluit Bal.in.l.hac co~sultissima
C.qui testa.fa.pos. Et per notata per Bartol.in.l.
demonstratio falsa.ff.de conditio.& demonstra.
Ad hoc enim ut possit quis de iure condemnari
necesse est:ut clare ~stet de eius delicto:ut inquit
Bar.in.l.fi.ff.de questi. Nam ex solis suspitioni/
bus nemo d~bet puniri:sed sanctius est impunitu~
relinqui facinus noce~tis:q~ innoce~te~ ~de~nari.l.

Absentē.ff.de penis. Et ideo nisi iudei cōfessi:vel cōuicti fuerint in dictis noībus blasphemie intēdere de nr̄o Jesu nō debēt tāq̄ blasphemi puniri iuxta notata.in.l.qui accusare. C.de edē.ꝛ in.l.sciant.C.de ꝓba.vbi etiam dicit̄:ꝙ in criminalibus ꝓbationes debēt esse luce meridiana clariores:quod etiam habetur in caplō epiphanium.5ª.q.6ª. O

PReterea dicūt qdam ꝙ etiāsi in dicto libro talmuth:ac alijs libris hebreoꝝ scripta eēnt opprobria saluatoris:eisq̄ iudei vterētur. Non vident̄ ꝓpter hoc debere puniri:ꝑdictus etenim liber ſm eos factus est ante cōpositionē codicis:ꝛ decretoꝝ atq̄ decretaliū:ꝛ impatores de eo noticiam habuerūt:ac sūmi pontifices:ꝛ rome vbi sedes aplica est:sunt tales libri ꝛ tales fiūt orationes:ꝛ tm̄ nihil aduersus iudeos propter hoc intētat̄:nec intētatuz fuit ſm eos:tam multis elapsis tꝑibus. Et ideo vidētur excusari ex tali antiqssima tollerātia:ꝛ ꝯsuetudine cum ꝑscripta ꝯsuetudo habeat vim legis.c°.fi.de cōsue.l.de qbus.ff.d legi.facit.l.i.§.deniq̄.ff.de aqua plu.arcē.ibi. Uetustatē vim legis tenere.ꝛ.l.hoc iure.§.duct⁹ aq̄ ff.de aqua quoti.ꝛ esti.ꝛ.c^m.sup qbusdam.§.preterea.extra de v̄b.sig. Ubi dī ꝙ vsus tāti tēporis cuius memoria nō est in cōtrarium vicem ꝑuilegij:ꝯcessionis seu dispēsationis obtinet. Facit ad ꝑdicta tex⁹ in.c°.cuz iam dudū.in fi.de prebē.ꝛ digni. Ubi cum multa per patiētiam tollerent̄:facit.l.i.§.penul.ff.de tribu.ꝛ extra de cogna.spi.c°.sup eo.v°. Uerū si de ꝯsuetudine habet̄:ubi in ecclesia tua dissimulare poteris ꝛc. E

IN super excusari vidēt ꝑdicti iudei:q2 ipsi nō cōposuerūt prefatos libros:sed iam antiquissimis tꝑibus editos a pr̄ibus suis receperūt:ꝛ i eis eruditi:tanq̄ in lege sua fuerūt. Et ideo in iure:ꝛ mores maioꝝ suoꝝ succedētes probabilē ignorātiam seu excusatiōez habere vidētur.l.qui in ius alterius.ff.de reg.iur. Unde etiā probato vsu ꝛ lectura taliū libroꝝ:nihil eis videt̄ de iure posse impingi argumēto eoruz:que in simili voluit glo.ꝛ Bald.in.l.fi.C.si minor se.ma.dixe.vbi inqt:ꝙ si qs probauit per falsos testes:quos credidit veros nō punit̄ de falso:quia nō sequit̄ sunt falsi testes ergo producēs cōmisit falsum:q2 potuerūt produci ab eo:qui credidit cap̄sa esse vera:ꝛ veros eē testes. Ad idem faciūt notata per eūdem Bal.in l.si aduersarius.in fi.C.de fide instru.ꝛ in.l.fi.C.si ex fal.instru.facit tex.ꝛ ibi Bal.in.l.si falsos.C.de fal.vbi inqt:ꝙ lz ex fabricatione falsi qs de falso teneat̄:secus tm̄ ex ratione simplicis vsus:qa sufficit ꝙ desistat ab vsu:ꝛ ita videtur in casu isto:ꝙ sufficiat iudeos de cetero abstinere ab vsu librorum taliū:qbus per ignorātiā hactenus vsi sunt putātes se licite illis vti posse:cum ab ipsis fabricati non fuerint. F

AD defensionē quoq̄ iudeoꝝ adduci pōt:ꝙ quecūq̄ causa etiā iniusta dūmodo sit colorata excusat a dolo:ꝛ ꝯsequēter a pena:ita ut criminaliter ꝯtra aliquē procedi nō possit.vt nō.in.l.igit̄.ff.de libe.cau.ꝛ i.l.i.ff.de abige.ꝛ in.l.plagij cris accusatio.C.ad.l.fal de plagi.ꝛ per glo.ꝛ doc.in.l.i.§.fi.ff.si qs ius di.nō ob. Et per angelū notabiliter in.l.qui rome.§.duo frēs.ff.de ver.oblig. Sed in occurrēti casu subest:nō iniusta causa:sz rationabilis ſm quosdā:excusans iudeos ab vsu ꝛ lectura talium libroꝝ:ut pretactū est vz successio in ius alterius:ꝛ probabilis ignorātia causata ex antiqtate:ꝛ supioꝝ tollerātia:ꝛ ꝑuilegiorūz concessoꝝ auctoritate:de qbus infra. Ergo videt̄ eos nō debere imputari:nec contra eos posse criminaliter procedi. G

PReterea predicti iudei hn̄t priuilegia. Illustrissimi ducis mediolāi qb⁹ ꝯcedit̄ vti posse libris suis consuetis:tam quo ad eoꝝ officiū:q̄z quo ad studiū. Cum igit̄ priuilegiū iuris obtineat auctoritatem.c°.priuilegia.3ª.di. Uidētur esse excusandi rōne dictoꝝ priuilegioꝝ. Nam ꝑuilegium seu volūtas ꝑncipis dicit̄ lex:qn̄q̄ auctoritatē.ut in.l.i.C.de his qui ve.eta.impe.ꝛ in.l.ij.C.de adop. Quādoq̄ dispēsationis.ut in.l.quidam cōsulebāt.ff.de re iudi.ꝛ in.l.barbarius.ff.de offi.preto. Et formaliter oēs virtutes legis possunt attribui rescriptis ꝑncipis.l.i.ꝛ ibi Bal.in fi.p^c.colū.ff.de cōsti.ꝑncipum. Et ideo cuz per ipsa ꝑuilegia sit eis permissum talib⁹ libris ipune vti. Iniustum nōnullis videtur eos ex vsu illoꝝ debere puniri:qa ꝙ fit lege:vel ꝑncipe ꝑmittēte penam nō meret̄.l.sancimus.C.de admi.tut.l.nemo dānum.cum ibi nō.ff.de reg.iur.in.l.graccus.C.ad l.iul.de adul. Imo si princeps eos puniret de his que fecerūt ex sui ꝑmissione:ꝛ cōcessione videretur teneri actione de dolo.l.si cuz mihi.cū ibi nō.per Bal.post Nico.matharelli.ff.de dolo. Fides enim seu fidātia data per ꝑncipem etiā hosti fruāda est.l.i.cum ibi nō.maxime per Bal.ff.de pac.Bar.ꝛ post eū. Joā.de imo.in.l.is qui reus.ff.de publi.iud.ꝛ qd̄ nō.Bal.in.l.si seruus.ff.de verb.ob. Et in sua disputatione incipiēte:lucane ciuitatis statuto cauet̄. Absonum ergo ꝛ incōueniens qbusdaz videt̄ ꝑdictos iudeos fretos auctoritate ꝑncipis:ꝛ ꝑuilegioꝝ ante eoꝝ reuocationē ꝛ intimationē eis factam ꝯtra eoꝝ tenorem decipi:ꝛ mulctari.l.i.ꝛ ibi Bald.C.de his qui ve.eta.

hre. marie emanas predictis priuilegiis ex certa scien tia principis et de plenitudine potestatis. Quicquid enim principi placuit legis habet vigorem: vt in iuribus allegatis: et in. §. Sed quod principi. Insti. de iur. na. gen. et ci. et maxime quando fit ex certa scientia que operatur: vt sic concessum nō possit in dubium reuocari. l. 2ª. C. de legi. l. pª. de offi. prefec. p. c° p° et 2°. extra de confir. vti vel in uti. Bar. in. l. conficiuntur. §. codicilli. ff. de iure co di. Bal. in titulo de pace constantie in verbo. Si quis aūt. per Panor. in c°. inter dilectos. de fide. instru. et c°. ad hec. de postu. prela. et presertim cum datur de potestatis plenitudine et nihil obuiat: vt per Bal. in c°. bone. el. 2°. extra de postu. prela. maxime autem uidentur excusandi predicti hebrei quia cum alias accusati fuissent de similibus apud predictum principem ipse faciens deferri ad se prefatos libros: et examinari ut viderit: tandem absoluit ipsos iudeos imponens perpetuum silentium super predictis libris: ita vt illos in posterum tenere possent: et illis vti impune: et hoc fecit per litteras ducales. Cum igitur ista causa semel sopita sit: non videntur prefacti iudei amplius debere inquietari quia habent exceptionem litis finite. Et sic vlterius nō est procedendū iuxta ea que habentur in c°. p°. de litis contesta. in. 6°. et per Bal. in. l. postq̄ litem. C. de pac. et ideo videtur nihil vlterius esse atemptandum cum sint muniti priuilegio principis: iuxta nota. per Bal. in. l. 3ª. C. si contra ius vel vti. pu. maxime cum hoc fecerit princeps ex certa scientia vt supra: ex quo nō ē inuestigādū cur ita fecerit vt aiūt gdā iur nō. p Bal. i extrauagāti de pace ɔstātie i v̄bo. Nō ad mittim⁹. Preterea q̄ prefati iudei nō debeāt p ecclesiam puniri propter predicta: vel alia delicta allegari pōt illō dictū apli pª. ad Cori. 5°. Quid n. ō his mihi q̄ foris sūt iudicare nā eos q̄ foris sī iudicat de⁹: qō etiā hētur in c°. Qui sincera. et i c°. de iudeis. 45ª. di. et in c°. inter verba. 11ª. q. 3ª. et in c°. Gaudemus. de diuor. Et ideo dicit. Ricardus de media villa in. 4°. sen̄. di. 17ª. ar°. 2°. q. pª. Quod vicario christi non fuit concessa directe potestas super his qui sacramentum baptismi non susceperunt. Ex quibus omnibus videtur quibusdam nihil a christianis iudicibus cōtra iudeos debere intemptari precipue propter imputationem blasphemie et maledictionis christi et beate virginis atq̄ christianorum. Nam textus in c°. Statuimus. de male. qui loquitur de punitione blasphemantium: et maledicentium: loqui videt̄ tm̄ de blasphemia publice prolata cuius contrarium ipsi se facere testātur quia blasphemias suas in orationibus secretis dicunt: vel in synagogis suis a xp̄ianis separatis.

Quibus omnibus non obstantibus in cōtrariū est veritas. s. p°. q̄ iudei vere sūt obnoxii: et culpabiles criminū blasphemie: et maledictionis: de qb⁹ iputant̄. Secūdo q̄ debent puniri. Justitia enim exigit et iubet scelera puniri et q̄ delicta nō remaneāt ipunita. l. Si lōgi⁹. ff. de iudi. l. ita vulnerat⁹. ff. ad. l. aqui. l. Stichū. et Pāphilū. ff. de solut. vt pena vni⁹ met⁹ sit multorum l. aut facta. ff. de penis. et ne facilitas venie incentiuum tribuat delinquēdi. 23ª. q. 4ª. c°. Est iniusta et de vita et ho. cle. c°. vt clericorū cū si. De q̄rū iudeorum punitione tractare volēs: q̄a clerici abstinere debent a sētētia sāguinis propter irregularitatis periculū c°. cleric⁹. et c°. sētētiā sāguinis. extra ne cle. vel mo. et c°. Ex lītis de exces. pre. et c°. Sed. 2ª. q. 7ª. Jō in oībus in hoc cōsilio scriptis: et scribēdis semp subintellectū haberi volo: me vllo pacto nō itēdere q̄ propter scripta mea procedatur ad sīniā sanguis. Sz intēdo solūmō loq de pena pecuniaria vel exilii: qua p̄dicti pfidi iudei de partibus istis eiciant̄ iuxta demerita eorum. Sunt .n. adeo peruersi ɔ xp̄ianos q̄ si i ptib⁹ istis ipi regnarēt xp̄ianos oēs ut credit̄ ptin⁹ eicē festinarēt. De his igit̄ duab⁹ penis tm̄ determinare itēdo ēt si aliq̄ lege hic allegata directe vl' idirecte de pena sāguis fieret mētio. Quāuis ēt doctores hoc cōsiliū approbātes: eos corporaliter et pena sāguinis determinent debere puniri: quorū dicta hic inserunt̄. Pro maiori autē declaratione huius questionis dico q̄ principes xp̄iani tenent̄ facere q̄ iudei seruēt ea que de eis in iure pro honore fidei xp̄iane et salute christianorum constituta sunt: et preuaricantes punire, debent et similiter officiales principum: et comunicatū: aliter ipsis negligentibus imputabuntur oīa peccata indiscussa ab eis et impunita. 2ª. q. 7ª. c°. Sicut inquit. Facit nō. per Bar. in. l. Si iudices. ff. de vari. et extra. co. et per Angelū suo cōsilio. clxxviii°. quod incipit visis. Agentes enim et cōsentientes pari pena puniuntur. l. Itē mella. §. Si alius. ff. ad. l. aqui. l. 3ª. §. diuus. ff. de sepul. vio. c°. p°. extra de offi. dele. prohibere igitur debent iudeis et interdicere ne habeāt assiduā ɔuersationē cū xp̄ianis maxime simplicib⁹: et ne trahāt eos ad sua cōuiuia vel simul cū eis bibāt c°. Null⁹. et c°. oēs 28ª. q. pª. nec pmittē debēt q̄ xp̄iāi fuiāt iudeis i domo eoz nec ēt extra domū qñ pp hoc eēt nimia familiaritas: et q̄si cōtinua ɔuersatio cū iudeis c°. Ad hec. vbi Panor. extra de iude. Jō mulieres xp̄iane nō debēt pmitti nutrire filios iudeorū in domib⁹ eorū

d.c°.ad hec. Nec etiã extra domum qñ nimia fa
miliaritas: ꝛ ꝯuersatio ex hoc ꝯtraheret: ꝛ ita li/
mitari pôt dictũ glo. ac Panor. ꝛ Joã.an. ꝛ An
to.de but.in.d.c°.ad hec. Nec debẽt iudei mederi
christianis: nec dare eis medicinas ꝑparatas.c°
nõs. ꝛ.c°.nullus. ꝛ ibi glo.28ª.q.pª. Que tñ itel/
ligitur: nisi in casu necessitatis: qñ aliũ medicũ ha
bere nõ pñt: q: tũc necessitas facit licitũ: qd alias
nõ liceret: ut in.c°.ꝯsiliũ.de obser.ieiu. ꝛ.c°.q nõ
de reg.iur. Necessitas enim nõ habet legẽ.l.i.ff.de
ꝯsu.Sr°.di.c°.si diaconus.l.aliqñ.ff.de off.proco.
Item debẽt xpiani ꝑncipes prohibere: ne iudei in
publico procedãt sine habitu distincto: vel signo
quo a xpianis discernantur. ut in.c°.in nõnullis
de iude. Et hoc tam in masculis: q̃ꝫ in feminis: ꝛ
dꝫ eẽ patẽs signũ non sub plica: vel mãtello: fm
doct.in.d.c°.in nõnullis. Nec debẽt eis ꝑmittere
ostia apta: vel fenestras tenere in triduo añ pa/
sca: maxime in die veneris sctã: aut in publicũ pro
dire.c°. Quia sup his. ꝛ.c°.in nõnullis.extra eo.
Nec pñt iudei nouas synagogas erigere.ut i.c°.
cõsuluit.de iude. Nec ꝑfici pôt quisq̃ꝫ iudeus
alicui publico officio inter xpianos: nec dignita/
tẽ aliquã seu ꝑeminentiaꝫ: vel honorẽ adipisci.c°.
ꝯstituit.17ª.q.4ª.l.si.C.de iude. ꝛ.45ª.di.c°.nul/
la. Nec pñt iudei.cuꝫ xpianis in eodem balneo
balneari.c°.null⁹.28ª.q.pª. Nec dicere testimo/
niũ ꝯtra xpianum.c°.iudei.de testi. Jmo repellũ
tur ab oibus actib⁹ legitimis.2ª.q.7ª.c°.alieni.
Que oia ordinata sunt: ꝑp maximã malignitatẽ
quam hñt ꝑdicti iudei ꝯtra nomẽ xpi: ꝛ eius oẽs
cultores. Et ideo beat⁹ Ambro.prohibuit eos ha
bere ꝑmanẽteꝫ hitatiõeꝫ in ciuitate. Mediolani
prohibent quoq̃ꝫ ꝑdicti hebrei exigere vsuras a
xpianis: ꝛ exactas debẽt cogi restituere per ꝑnci/
pes christianos.c°.post miserabilem.de vsu. Qd si
non faciũt ꝑncipes terreni debẽt per iudicem ec/
clesiasticũ cogi [illegible] idem: ut dicit Host. ꝛ Joã.an.
in nouella.in.d.c°.post miserabileꝫ: facit.c°.postu
lasti. ꝛ qd ibi notat.extra de iude. Unde ꝑncipes
terrarum peccãt nõ cogendo eos ad restituẽdum
vsuras: ꝛ christiani postq̃ꝫ admoniti fuerit: ne cõ
trahãt: siue habeant cõmertiũ cum iudeis nolẽti/
bus restituere vsuras: si ꝯtrafecerint: debent excoi
cari dicto.c°.post miserabilem. Item debent puni
ri iudei: si cõtra catholicã fidem aliqd intẽtent de
testabile.c°. ꝛ si iudeos.extra.eo. Similiter si pre
sumerẽt aliqueꝫ circũcidere: qui nõ sit sue natio/
nis: aut secte: etiam si sit coꝝ seruus debẽt puniri
pena perpetui exilij.l.vnica.C.ne christianuꝫ, mã.
Nec possunt christianas in vxores accipe.l.ne qs
C.de iude. Qd si fecerint tanq̃ꝫ adulteri puniãt

[illegible] ibidem habet. Item si catholicã fidem ꝑuerso
dogmate impugnẽt nullatenus debẽt a christia/
nis ꝑncipibus tollerari: sed puniri.l.hac victura
C.eo.ti. Item si aliqueꝫ ex suis: qui vult xpianus
esse facis: vel alio furoris gñe intẽtent debẽt acri/
ter mulctari.l.iudeis.C.e. Similiter quotiẽscũq̃ꝫ
peccauerint ꝯtra legem naturalẽ: vel veteris testa
menti possunt per eccliaꝫ puniri: ut ingt Augu.
de anchona in lib°.de potestate pape: ꝛ debent cogi
per papẽ: ꝛ alios ꝑncipes ad laborãdum manib⁹
ꝑprijs: vel aliqua licita exercitia faciẽdum: alias
papa: ꝛ predicti ꝑncipes participes erunt turpis
lucri: ꝛ peccatoꝝ que faciũt: ut predict⁹ doct.ingt
vbi.s. Quod aũt dicitur ecclesiã nõ iudicare de
his qui foris sunt: intelligit quo ad puniendum:
ipsos iudeos: vel alios infideles: si precepta ecclie
nõ seruẽt. Non aũt si offendãt christianos: vel si
faciãt contra legẽ dei: ut ingt Oldra.de lau.cõsi/
lio.21°.faciũt nõ.per glo.17ª.q.4ª.c°.cõstituit. ꝛ
28ª.q.pª.c°.sepe. ꝛ per doct.in cle.pª.de testi. ꝛ per
Joã.an.in.c°.christianos.de here.lib°.6°. ꝛ in.c°
gaudemus.de diuoꝛ. ꝛ Innoc.in.c°.q sup his.de
uoto. ꝛ Archi 2ª.q.pª.c°.multi. ꝛ qd nõ.in.c°.si.
8ª.di. ꝛ in.c°.iudei.de iude. ꝛ per Bald.in proe/
mio decretalium.

I

Dico ergo ꝑdictos iudeos blasphemantes
christũ: nullo modo esse tollerãdos: ne in/
grati ex tollerãtia reddãt christianis, pro grã ꝯtu
meliã: ꝛ de familiaritate ꝯtẽptuꝫ: ꝛ iuxta vulgare
ꝑuerbiũ. Sicut mus in pera serpẽs in gremio: ꝛ
ignis in sinu hospites suos reddãt dolentes: ut di
citur in.c°. ꝛ si iudeos.extra de iude. Et valde in/
cõueniens est: ꝛ nõ paruum vituꝑiũ ꝑncipib⁹
christianis ei⁹ dissimulare iniuriã: ꝛ opprobrias:
qui ꝑbra nrã diluit: ꝛ lauit nos a peccatis nris in
sanguine suo: Apoc.p°. Et ideo oẽs ad eius iniu
riã vindicẽdam debemus insurgere: ut ingt sum
mus põtifer in.d.c°.in nõnullis. Si ergo etiam
ex vna sola blasphemia debẽt puniri.c°.statuim⁹
extra de male. Quãto magis maiori pena plectẽ/
di sunt: qui facinorosis labijs pijssimuꝫ redẽpto/
rem [illegible] fornicatione natum: ꝛ damnatum esse: ꝛ
ꝛ in inferno cruciari asserunt quotidianus ora/
tionibus suis: diabolica iniquitate: ac malicia il/
lum blasphemantes. Et q possint puniri: exꝑsse
habetur in dicto.c°. statuimus: vbi non solum
blasphemans deum puniri precipitur: verum/
etiam si quis linguam in blasphemiam contra
aliquem sanctorum relaxauerit. Nec miruꝫ fm
Hostien. in summa: quia socij dei equali gau/
dent priuilegio.argumentum.in.l. Que religio/
sis.ff.de rei vendicatione. ꝛ in capitulo. Quanto

extra de iudi. Quali ergo dicemus pena plecten/
dos: nepharios iudeos: sacrilegos: et maledictos: qui sacratissimam dei mrem eiusque puritati: sm Ambro(m). nulla etiam purissima creatura: licet an/
gelica pot cõparari: ore coinquinato meretricẽ appellare non verent. Nam si iuxta dignitatem psõ/
ne iudicat iniuria maior vel minor. §. atrox. in/
sti. de iniu. c. cum illor. de sen. Et profecto talis iniuria cõtra matrẽ dei et gratie: que maior est: et dignior cũctis. ut in c. noua quedam. de peni. et re
mis. Nõ põt nisi tanquam maxima iudicari. ut i. c. qui cõtra pacem. 24. q. p. Et cũ ipsa sit mr mi
sericordie: ut canit ecclesia: profecto diuina mise/
ricordia se reddit indignũ: qui eius dissimulat in
iuriam. E cõtra pro que eius innocẽtiã predicãt: et defendũt: quique eam elucidãt: vitam eternam habebũt Eccle. 24. B

Quod aũt iudei blasphemẽt christum: et eius genitricẽ: manifestũ est ex lectione libri eo/
rum: qui dĩ ab eis maçor. In quolibro ptinẽtur officia eorum: et ipsi se eo vti cõfessi sunt: et ut probatum est per fide dignos testes sciẽtes legere i libris hebreorum maxime per vnum: qui fuit iudeus: et stetit in synagogis eorum per decẽ et octo annos: ce/
lebrãs officia eorum: et hoc anno est conuersus ad fidẽ et baptizatus: in dicto libro ptinẽtur multa enormia ptra fidem christi: et ad vituperium eius: et si/
cut patet per testimoniũ multorum a iudaismo conuersorum. In festo mardochei iudei differunt ollas ad synagogam: et illas conterũt dicẽtes. Sicut cõ/
tritus fuit Amã: sic regnum christianorum subito cõ
terat. Et quãdo transeũt iuxta ecclesiam christia/
norum dicũt. Domus superborum prosternat te deus: et i quadã sua oratione dicũt. Maledicãtur illi: q ado/
rãt: et flectũt genua ante suspẽsum. Quãdo vero trã
seunt per cimiteria christianorum dicunt. Erit vere/
cundia: et repudiata mr vestra: que vos pepit: qr finis christianorũ vermis est. Et hec verba dicũt mortuis ibi sepultis: oñdentes eos nõ esse resur
recturos ad vitã sempiternam. Similiter ter in die maledicũt christum Jesum: et eius discipulos: ac pncipes christianos. Item in quadã antiphona dicũt: oẽs heretici. i. discipuli naçareni subito pe/
reant. Similiter ut patet in multis libris hebreorum qbus: vtũt et p testes idoneos pbatũ ẽ dicũt: qp Jesus naçarenus est natus de femina immũda. Et qp est pdẽnatus in profundo iferni in dolio pleno fer/
uẽtium stercorum: ut dĩ in talmuth. Item in qdam oratione dicũt. Sint maledicti qui adorãt lignum marcidũ: et dei cultũ tribuũt suspẽso. Item dicũt qp illi qui sequunt legem Jesu naçareni possunt absqz peccato a iudeis occidi: et oĩa mala illis fieri. Itẽ orant qp nomen Jesu deleatur et dicunt qp Jesus nazarenus fuit istigator malorũ. Spu
rius: sceleratus: et crudelis: et asserunt panẽ cõse
cratũ esse panẽ venenosum: et euãgeliũ esse plenũ falsitate: et mẽdacijs: et qd xpiani ponũt spem suã in vno corpore fetido: et qp xpiani adorant mortuũ qui nõ est deus: sed fuit creatura: et dicunt qp Jesus voluit ostendere qp ipse esset messias: et qp mortuus est propter iustitiã: et multa alia horribilia asserũt contra fidem nrãm: et honorem dñi nrĩ Jesu xpi ac immaculate mris eius: que breuitatis causa pertrãseo: et sunt tã in alijs libris hebreo/
rum: qz in libro Talmuth: propter quas blasphemias possunt et debent puniri a xpianis principibus sm glo. in c. In nõ nullis: in verbo animad/
uersionis. extra de iude. quã glo. sequuntur omẽs doc. mar. Abbas siculus tenuit etiã hoc. glo. in c. Statuimus de male. quã sequit Hosti. in summa in titulo de iudeis. §. In quibus et in titulo de maledicis. §. Qualiter tenuit. et hãc opinionem Anto. de butrio et Henri. boic. et Panor. in dicto c. statuimus. Si enim maledicẽs pape est punien/
dus vt in c. p. de male. Quanto magis oĩpotẽti deo: et eius gl'ose matri maledicens: quia vt di/
cit textus in auten. Gazaros. C. de here. et in c. vergẽtis: extra. e. ti. grauius est eternã: qz tempo/
ralem ledere maiestatẽ. Et elegãtissime dicit Imperator in auten. vt nõ luxu. cõtra naturã col. 6. Si enim cõtra homines facte blasphemie ĩpunite non relinquuntur multo magis qui ipsum deũ blasphemat dignus est supplicia sustinere. Et infra propter talia enim delicta fames: ac terremotus: et pestilentie fiũt: et propterea admonemus abstinere ab huiusmodi illicitis: vt nõ suas pdant aĩas hec ille. Et in hoc est mirabile: qp cũ in cau/
sa propria nullus sit idoneus testis aut iudex: vt in c. p. et 2. et in c. Accusatores. 3. q. 5. et in l. p. C. Ne quis [illegible] sua causa. tamẽ in destinatione blasphemie: et maledictiõis: potest papa sibi maledicentibus penam imponere: et iniuriam suam vĩdicare vt nota. in dicto c. p. de male. Facit capitulum olim de iniu. et capitulũ. grauis de resti. spoli. C

Ex quibus omnibus apparet qp licet hebrei de ne viuentes: et iniuriã fidei nostre nõ sacientes sint fauorabiliter tractandi: tamẽ per hoc permittendũ nõ est eis cũ iniuria xpianorũ inter xpianos degere. Et qzuis tollerent in cerimonijs legis antique: nõ tamẽ supportare debent xpiani illos: ceri monias legis euãgelistę simul cum xpo et omnibus xpicolis blasphemare. Imo propter hoc spiritualiter admonentur: ne ex aliqua idul
gentia

gentia forsitan contra christianos insolescant: ut inquit Imperator in l. nullus. C de iude. Nec in ipsa sola admonitione consistit sed ulteriꝰ ad punitionē procedit idem Imperator variis penis affligēdo dictos iudeos xpiane fidei iniuriā faciētes: ut notat̄ i l. iudei ⁊ in. l. iudeoꝝ: ⁊ in l. iudeos C. eo. ti. Similiter Inno. papa inqt in. c°. ⁊ si iudeos. extra. e. Multa iudei detestanda: ⁊ nephāda: ac inaudita contra fidem catholicam cōmittunt propter que cavendū ē fidelibꝰ: ne divinaz indignationem incurrant cum eos perpetrare ꝑmittant que fidei xpiane confusionem inducunt ⁊ in. c°. in nonnullis. eo. ti. idez ait. Illud autem districte inhibemus iudeis ne in contumeliam creatoris prosilere presumāt: ꝑcipiētes huiusmodi presumptores per pꝛicipes seculares animadversionis adiectione compesci ne crucifixū ꝓ nobis aliquatenus blasphemare presumant: hec ille.

¶ NOn obstat ergo qd̄ supra dicebatur. s. Ecclesiam reputare eos esse blasphemos ⁊ supportare: ut in c°. p°. ⁊. c° .. Cum sit. de iude. qꝛ respondet̄ q ibi accipit̄ blasphemus large: ex eo q non sunt xpiani. Nam q non ē mecuz cōtra me est: ut ait salvator Luce. xj°. Et sic loquitur textꝰ in. l. celicolaꝝ. C. de iude. ubi dicit̄ q quicquid deviat a fide xpiana censetur cōtra fidem xpi. Nō igit̄ ecclesia tollerat blasphemias iudeorū: sꝫ eas punit: etiam ad hoc invocando brachium seculare: ut patet in. d. c°. statuimus de male. ⁊ in. c°. In nonnullis de iude. Non obstat etiā qd̄ dictū est supra. s. in talmuth: non blasphemari nostrū Jesuz: sed aliū: ⁊ hoc ꝓpter predictas differentias circūstantiarū: quia respondet̄ q de nullo alio loquitur talmuth nisi de nostro dn̄o Jesu: dū dicit eum fuisse suspensum in ligno ⁊ damnatum ⁊c. Naz Rabi Salomon appellat eum ibi naçarenū. Et id [illegible] predicto libro: ⁊ in aliis libris iudeorū christiani appellant̄ naçarēi sive anoseri qd̄ idem ē. Et hoc est propriū eorū nomen: ⁊ particulare: ⁊ dicūt iudei q xpiani traxerunt hoc nomen a dicto Jesu naçareno. Cū igit̄ in dicto li°. talmuth nō fiat mētio de alio Jesu naçareno nisi de illo qui fuit suspensus: a quo dicti sunt naçareni eius discipuli: nec alius unq̄ȝ fuerit qui reliquerit post se adoratores suos qui ab eo denominati fuerint: cōstat expresse: q loquit̄ de salvatore nro: ⁊ nō de alio. Nō obstat mō q ille iesus: de quo ibi dr̄ fuisse tpre Joannis: sive ianei sacerdotis qꝛ rn̄det̄ q illi q cōposuerūt librū talmuth fuerūt plusq̄ȝ q̄dringētis annis an̄ passionē xpi: ⁊ possibile ē q ꝑꝑ antiquitatē tpoꝝ erraverit i cōputatiōe annoꝝ: ⁊ aliis circūstātiis circa generationē: ⁊ vitā: ac passionē xpi. Evāgeliste vero q scripserūt historiā recētē: quā viderāt: vel audierant ab his q p̄ntes fuerāt nō erraverūt i cōputatione tpis: ⁊ aliis circūstātiis: vel meliꝰ loquēdo credo q illi q cōposuerūt talmuth imitātes vestigia patrū suoꝝ: ⁊ odio hn̄tes xpm: scientesq̄ȝ q ꝑꝑ peccatū crucifixionis xpi destructa erat Hierusalē: ⁊ ipsi erāt dispersi per orbē: volētes removere a posteris hanc causam destructiōis sui regni: ⁊ ostēdere q Jesus nō fuerat verus messias: post cuiꝰ adventū cito debebat anihilari regnū iudeoꝝ: dixerūt Jesu naçarenum ꝑcessisse destructionez Hierusalē ꝑ cētū annos ⁊ plus: ⁊ illū mortuū eē sub Joanne sūmo sacerdote: ⁊ ita ꝑꝑ peccatū occisiōis eiꝰ nō fuisse tēpluz ⁊ civitatem destructā. Et hoc pꝫ ꝑ ea que hn̄tur i quadā cronica hebraica antiq̄ in qua postq̄ȝ descripta sunt gesta Jesu naçareni filii marie: de quo i talmuth fit mētio sic dicit̄ Secūdū eos q scribunt historias hirl̄m Jesus naçarenꝰ filiꝰ marie: ⁊ papos: q fuit suspēsus fuit tpe Joānis sūmi sacerdotis: sꝫ [illegible] illos q scribūt historias gentiū ⁊ nationū fuit tpe Octaviani iperatoris: natꝰ sub Herode: mortuꝰ sub Archelao filio eiꝰ: ⁊ sub iperatore Tyberio: ⁊ sic differūt i computatiōe tpis plusq̄ȝ ꝑ cētum annos: ⁊ pōt eē q illi q describūt memoriā nationū: depingētes res sub mō: dicūt Jesū naçarenū fuisse tpe Herodis: ut ꝓ cā destructiōis domꝰ dei ⁊ Hierusalē assignēt mortē eiꝰ: qꝛ destructio Hierusalē fuit facta nō multū post mortē eiꝰ: hec ibi. Ex q̄ cronica hebraica apparet unā: ⁊ eādē ꝑsonā fuisse illū Jesū quē talmuth dicit fuisse tpe Joānis sacerdotis: ⁊ quē dicūt xpiani fuisse tpe Herodis: ⁊ q talmuth anticipavit tps ut removeret verā cām destructiōis Hierl̄m: quā assignāt xpiani: vꝫ mortē xpi. Itē i eadē cronica dr̄ q Cōstantinꝰ q dilatavit fidē xpi ⁊ fūdavit eccl̄ias xpianorū sive naçareoꝝ: fuit s̄m illos q scribūt memorias gētiū post trecētos ānos a Jesu naçareno. Ex qbꝰ pꝫ q idē Jesus ē ille quē nos naçarei. i. xpiani adoramꝰ: ⁊ quē i talmuth iudei blasphemāt.

Nec obstat q ibi dr̄ filiꝰ Marie magdalene: sive magdale ex papos fornicatiōe generatꝰ qꝛ cōpositores ꝑdicti talmuth: volētes improbare evāgeliū: ⁊ fidē xpi: ⁊ vituperare matrem eius: ⁊ ostēdere dominū Jesum nō esse natum de spiritu sācto: talia finxerunt scientes Mariam magdalene fuisse peccatricem: ⁊ id̄o dixerunt eaz fuisse matrem eius. Non etiā obstat: dū ibi dr̄ q fuit lapidatus ⁊ postea suspensus: qꝛ verum est secundū quosdam devotos doctores: q Jesus anteq̄ȝ cru.

cifigeretur fuit lapidatus a iudeis.s.quando ab Herode fuit tanq̃ demẽs reputatus q: nihil sibi respondere voluerat: ⁊ vestib⁹ albis indutus per ciuitatẽ vectus a populo fuit luto: ⁊ lapidibus inuasus. Itẽ ut legit' Joan.8°.c°. Iudei voluerũt Jesũ lapidare: ⁊ miserũt lapides ut iacerẽt in eũ: ⁊ pp hoc d'r in talmuth eum fuisse lapidatũ: q: hoc fuit verũ quo ad intentionẽ iudeorum sed melius loquẽdo dico q̄ iudei cõpositores talmuth finxerunt eũ lapidatũ fuisse: vt ostenderẽt eũ fuisse sceleratissimum. Nõ obstat etiã dum dicitur ibidẽ q̄ habuit quinq̃ discipulos: quia nõ negat' qn habuerit plures: quia si habuit septuaginta duos discipulos: habuit ⁊ qnq̃. In maiori enim sũma minor inest.l.diem.§.si plures.ff. de arbi.l.p°.ff.de in.li.iu. ⁊.l. Item querit' in prin. ff.de pecu. Similiter ad maiorẽ eius ignominiã dicitur ibi dictos qnq̃ discipulos eius fuisse suspensos: vt oñderet' non solus Jesus fuisse malefactor: ⁊ sceleratus: s; ẽt ei⁹ discipuli: põt etiã esse q̄ illos duos latrones cũ xp̄o suspensos appellant p̄dicti cõpositores discipulos eius: qui cum Petro: Andrea: ⁊ Philippo: q ⁊ ipi postea fuerunt suspensi qnariũ numerũ discipulorũ complent. Vñ non dicit talmuth q̄ illi quinq̃ discipuli fuerint simul cũ xp̄o suspensi: sed solum dicit q̄ habuit qnq̃ discipulos q fuerũt suspensi Nõ obstat ẽt dũ dicitur q̄ iste Jesus fuit suspensus i Lud: q: potest esse q̄ locus ille qui tpe passionis xp̄i appellabat' Mons caluarie siue golgota: postea appellat⁹ sit Lud post quadringentos annos: sicut ciuitas que appellabat' Ticiniũ mõ appellat' Papia: põt ẽt dici q̄ Lud significat idẽ q̄ locus vinculati: vel testificationis: qd idẽ est q̄ locus iustitie: vt dicit. Hiero. in lib°. de habraicis nominib⁹: ⁊ sic Lud ẽ nomẽ generale vñ idẽ est ac si diceret q̄ Jesus fuit suspẽsus i loco iustitie ad denotandũ q̄ erat dignus morte. Que oĩa scripserũt p̄fati compositores ut maiorem cõtumeliã ei inferrẽt. Et sciẽdũ. q̄ ante passionẽ xp̄i erat compositus quidã liber a iudeis q appellabat talmuth: in quo descripte erant traditionel iudeor: phariseor: ⁊ scribarũ: de quib⁹ traditionibus mẽtionez facit saluator Matth. 15°. Sed post passionem christi per quadringentos annos videntes perfidi iudei imperium xp̄ianorum p̄sperari: ⁊ fidẽ Jesu xp̄i in dies augeri volentesq̃ q̃tũ illis possibile eẽt catholicã fidez p̄sternere: reformari fecerũt dictũ librũ traditionũ in quo multa scripserũt que facta ⁊ dicta erãt ante aduentũ xp̄i: ⁊ multa de natiuitate: ⁊ passione eius: ⁊ multa alia facta post eius passionẽ mul

tpa: quor cõpositor istius libri q appellat' talmuth excellentiores fuerũt ⁊ p̄ncipales duo doctissimi: sed scelera tissimi viri.s. Rabina ⁊ Rabasa: q multa fabulosa: ⁊ falsissima in eo posuerunt maxime ad destructionẽ fidei nr̄e. Et iõ eor mẽdacijs nõ attentis circa circũstãtias p̄dictas sufficit q̄ cõueniunt in psona Jesu naçareni. Falsa enim demõstratio qualitatis: nõ viciat nec anullat dictũ: dũmodo cõstet de corpe ⁊ psona.l. falsa ⁊.l. demõstratio.ff.de condi. ⁊ demon.l.sigs i fũdi vocabulo.ff.de lega.p°. ⁊.l. ex positio. C.si cer. pe.l.si diuortio. ⁊ ibi Jacob de are.ff. de verbo. obligatio.

Ex quibus concludit' falsas esse excusatiões iniqssimorũ iudeorum dicentiũ se blasphemare aliũ iesũ naçarenũ: q̃ nostrũ. Cũ.n. in oĩonibus suis cõquerant': ⁊ lamẽtationes faciãt deo q̄ Jesus naçarens destruxit sectam eor: nõ põt hec lamẽtatio intelligi de alio: sed solũ de nostro: qa per nullũ aliũ Jesuz destructa fuit synagoga iudeor nisi per fidẽ dñi nostri Jesu xp̄i. Et sic nõ obstat q̄ fuerint plures hoc nomine appellati: q: nullus fuit Jesus naçarenus a quo denominati fuerint credentes in euz: qui a iudeis occisus fuerit nisi noster Jesus. Nec obstat etiã q̄ ille iesus de quo in talmuth habetur d'r fuisse idolatra qa dicti cõpositores ita scandaliçare voluerunt i hac fictione sicut in alijs. Item appellabant idolatras omnes qui nõ sequebant' traditiones suas: isti perfidi iudei: ⁊ iõ qa Jesus ipsas in multis iprobabat: appellabãt eum idolatrã. Qd aũt dicit' iudeos non habere intentionẽ blasphemãdi xp̄m negatur: q: per exteriora indicant' interiora. Unde quidã versificator inquit. Ex operum spe clarescũt intima cordis. Que sñia nõ.i.§.cernos.insti.de re.di. ⁊ in.l. naturalem.in.§.in his. ff.de acq.re.do.ac in.l. Fulcinius.ff.ex qui.cau.in pos.ea. Et ideo de iudeis inquit dominus Matth.7°. Ex operibus eorum cognoscetis eos. Si igitur attendamus quid fecerint in preteritum p̄fidi iudei contra fidez christi: ⁊ christianos: ⁊ qd quotidie faciant: cognoscemus eos non ex ignorantia: sed malignitate peccare: multos enim occiderunt christianos in contumeliã christi. Imo ut dicitur in libro qui dicitur fortalicũ fidei: quolibet anno aliquem christianum si eum habere possunt occidunt in die veneris sancti. Et ut in eodem libro habetur plures occiderunt in Francia: pp quod: ⁊ alia multa scelera eiecti sũt a partibus frãcie per Philippum regem: ⁊ ibi habitare non possunt: etiam vsq̃ in hodiernum diẽ. Ibidem etiam habetur quomodo alios occide

runt similiter in Alamania: Hispania. Italia: et alijs prouincijs: et de eorum multis sceleribus perpetratis: et que perpetrant in orationibus suis: et in medicinis datis christianis cum veneno. Taceo de beato Simone paucis annis elapsis ab eis tam crudeliter perempto: et de quampluribus alijs maleficijs: que dietim in christianos exercent.

O

Ex quibus apparet quanto odio habeant christum ob cuius contumeliam predicta suis cultoribus faciunt. Cum enim dicat Aristo. 2°. Metha. si propter vnumquodque tale: et illud magis apparet manifeste: quod si possent iterum dominum Iesum crucifigerent: et cum eo omnes christianos. Si igitur semel malus semper in eodem genere delicti presumitur malus. l. si cui. §. iisdem. ff. de accu. l. Cassius et ibi Bar. ff. de sena. l. 3ª. §. idem erit ff. de suspec. tu. Quid dicemus de istis maledictis iudeis totiens in istis blasphemijs deprehensis: et conuictis: profecto qui dicunt eos benefacere et bona intentione: timere debent diuinam sententiam. Esaie. 5°. dicentem. Veh qui dicitis malum bonum: ponentes tenebras lucem etc. Quod etiam habetur in. c°. Si quis hominem. et c°. Veh vobis. xjª. q. 3ª. et ibidem in. c°. Si quis dixerit scriptum est si quis dixerit iniustum iustum: abhominabilis est apud deum: blasphemie. n. et homicidia: et alia similia delicta: que committunt iudei contra christianos: et fidem christi non possunt bono animo fieri. c°. estote. de regu. iu. Quod autem dicitur Imperatores ac summos Pontifices habuisse noticiam libri qui dicitur talmuth: respondetur quod licet habuerint generalem cognitionem non tamen particularem. s. de abhominationibus particularibus contra fidem nostram in eo contentis cum sit scriptus littera hebraica: quam ipsi ignorant: et similiter de alijs libris vel melius dicendum quod dictus liber alias fuit per ecclesiam condemnatus: ut inquit Sidra. de lau. in quodam consilio suo. Non ergo tollerat ecclesia romana: nec Imperatores quod iudei predictis libris vtantur contra fidem catholicam: sed si deprehensi quandoque fuerunt: puniti sunt per principes ecclesiasticos: et seculares ut patet in dicto fortalitio fidei: et per Io. an. in. c°. et si iudeos. de iude. vnde Papa Grego. et Inno. iusserunt comburi tales libros ut plenos heresibus: et blasphemijs: ut refert Innocen. in. c°. quod super his. de voto.

P

Et posito sine veri preiudicio quod vsque in hodiernum diem fuissent tollerati in talibus blasphemijs: et sceleribus: dico quod ex tali longa tollerantia: et consuetudine blasphemandi non excusantur: quia consuetudo peccandi maxime cum tanta malicia et iniquitate non alleuiat sed aggrauat peccatum: iuxta illud poeticum. Auget non minuit mala consuetudo reatum. Quod etiam non. in. l. capitalium §. solent. ff. de penis. l. desertorem. § si plures: et. l. non omnes. §. desertor. ff. de re. mi. l. nemo. C. de episco. au. et c°. non debet de consan. et affini. c°. fina. de consu. et de eo qui duxit in ma. quam po. per adul. c°. cum haberet. male enim consuetudines nullo tempore conualescunt. c°. mala. 8ª. distin. et in autentico: ut nulli iudi. §. p°. colum. 9ª. et de sen. et re. iu. c°. causa. et c°. cum tanto. de consue. et. l. fi. C. que sit lon. consue. in nullo igitur excusari possunt iudei propter talem consuetudinem blasphemandi christum: et christianos: et cetera faciendi contra decreta ecclesie: quia consuetudo que sacris obuiat institutis nullius debet esse momenti. c°. ex literis. et c°. cum venerabilis extra de consue. et de vsu. pa. c°. Tuarum. et de officio Archi. c°. cum satis. et de iura. c°. ceterum. ac de vita. et ho. cle. c°. cum decorem. et de statu mona. c°. ea que. et de symo. c° in tantum. et. c°. tua nos. et de consue. c°. consuetudinem. lib°. 6°. et de censi. c°. quamquam. in. 6°. licet enim iudex sciens quem esse furem non tamen statim eum suspendi faciat: sed multis annis differat sententiam non potest ille fur propter hanc tollerantiam excusari: si in furto perseuerет: immo magis acriter debet puniri ab ipso iudice qui iuxta Valerij maximi sententiam: tarditatem supplicij debet pene grauitate compensare: et secundum Hieronimum super Iere. prophetam maior debet esse pena peccati: quod nec longitudine temporum potuerit edomari. Ita de iudeis: tanto tempore in blasphemijs perseuerantibus est dicendum. Ad illud vero quod dicitur iudeos qui nunc sunt non composuisse dictos libros: respondetur verum esse: sed ipsi quod a patribus et antiquis suis scriptum est de blasphemijs christi: et virginis beate: atque iniuria christianorum opere compleuerunt: peiores dictis compositoribus effecti: et quanto iuniores tanto sceleratiores: vnde appellari merito possunt genimina viperarum: ut inquit saluator Mathei. 23°. Nec quia a patribus suis predictos libros receperunt: et in eis sunt instructi: excusari possunt ex ignorantia. Aliter excusati essent omnes infideles quia ipsi non composuerunt librum legis Maumetior vel aliarum legum

sed ab antiquo editos receperunt τ in eis instru/cti: τ eruditi fuerũt. Que tamẽ ignorãtia eos nõ excusat. Et ideo nec iudeos: imo minꝰ: cũ ipsi habeãt noticiã prophetaꝝ: τ scripturarũ: que de xpi natiuitate: vitaq; ac passione eius loquunt̃: τ de iperio xpiano. Et licet de iudeis qui erãt tpe passionis xpi fuisset prophetatũ ꝙ nõ debebãt intelligere scripturas propter eorum duriciam τ ceci/tatẽ: iuxta illud Esa. 6º. Audite audiẽtes: τ nolite intelligere: videte visionẽ: τ nolite cognoscere. Tamẽ de iudeis qui nunc sunt potest dici ꝙ vel nolũt intelligere scripturas: vel intellectas ex malicia nolũt adimplere: cũ videãt τ cognoscãt fidẽ xpianã per totũ orbẽ dispersã: τ tãtis martyribus pro ea coronatis mirabiliter fundatã: τ prophetias eorũ in xpo adimpletas: vñ sunt in ignorantia crassa τ suppina: que nõ excusat i delictis: vt iquit glosa: τ ibi Bal. in cº. pº. qui mo. feu. amit. Est aũt ignorãtia crassa: τ suppina: qñ factũ publicũ oĩbus ab aliquo ignorat̃: que neminem excusat. Et ideo iudei dicunt̃ nõ excusari qa xpm adhuc venisse ignorãt. pª. q. pª. §. vltimo τ. 12ª. q 2ª. cº. qui diuinis. τ. 23ª. q. pª. cº. paratus. τ. xjª. q. pª. cº. Cure. τ. 8ª. q. pª. cº. Lz ergo. τ di. 20ª. cº. Si decreta. τ cº. Nõ dicitis. 16ª. di. Et ideo cum nõ habeant aliquã causã verisimilẽ ignorãtie q̃re dictas blasphemias in dictis libris legãt: vel legi faciãt nõ possũt excusari de dolo: quia lata culpa equiperat̃ dolo. l. Nõ nerua. ff. de po. Ex quo possunt cõdẽnari. Q

Ad illud vero qd̃ dicit̃ predictos hebreos habere priuilegia qbus impune vti possunt pfatis libris. Respondetur qd̃ ipsa priuilegia: τ q̃cunq; alia habuerũt a xpianis: τ ideo offẽdẽdo xpianos oĩa prorsus corruãt: qa priuilegiũ meret̃ amittere: qui cõcessa sibi abutit̃ potestate. §. Nos aũt. in autentica. de tabe. τ. l. qui sine. ff. de neg. gef. τ cº. vbi. 74ª. di. l. iudeos. C. de iude. τ cº. priuilegiũ. xjª. q. 3ª. ex quo nõ possũt pdicti hebrei deffendi virtute ipsorũ priuilegiorũ argumẽtũ i cº. Tuarum cũ si. extra de priui. Cũ igit̃ pfidi iudei ex culpa sua in ppetuã seruitutẽ sint redacti: τ donum libertatis qd̃ a xpiana pietate acceperãt per igratitudinẽ pdiderint: vt notat̃ in dicto cº. Et si iudeos. de iude. per ea que habẽtur in cº. fi. de dona. τ in cº. Octaua discussio. 12ª. q. 2ª. τ in. l. fi. C. de reuo. do. tanq̃ serui ipso iure sunt oĩbus priuilegiis: gratiis: τ bonis spoliati iuxta legẽ iure ciuili. ff. de condi. τ demõ. Et propter hoc inquit Alex. de ales in. 3ª. parte summe in tractatu de septimo pcepto decalogi. q. 5ª. Quod iudei possunt expoliari a principibus christianis: omnibus preter necessariis. R

Preterea posito sine veri preiudicio ꝙ non essent propter predicta omnibus priuilegiis priuati: dico ꝙ in illa generali concessione ꝙ possunt vti libris suis impune: nõ intelligitur ꝙ vti possint in contumeliam christi: τ matris eius ac christianorum: in generali enim concessione non intelliguntur concessa ea que in spirituali non concederentur. cº. in generali: de regu. iu. liº. 6º. Et hoc etiam patet quia concessiones: τ priuilegia intelliguntur fieri sine alterius iniuria. l. 2ª. § Si quis a principe. τ. §. merito. ff. Ne quid in loco pu. τ. l. Si decem. ff. de statu li. l. fi. cº. de sta. τ ima. l. cũ filius. ff. de mili. testa. l. fi. ff. de aqua plu. ar. preterea dici potest iudeos non posse ipsis priuilegiis vti quia sunt subreptitia. Licet enim in littera ducali diceretur ꝙ princeps fecit videri τ examinari dictos libros: τ postea concessit ꝙ hebrei illis vti possent impune: hoc est falsum. Naz licet delati fuerint predicti libri: vel aliqui eorum non tamen fuerunt examinati: nec determinatuz fuit ꝙ in eis non essent blasphemie saluatoris τ christicolarũ. Et hoc ego certissime scio qui fui cõmissarius in dicta causa. Sed quia iudei dicebant in illis libris non contineri illa de quibus imputabantur: predictus princeps concessit ꝙ libere vti possent ipsis libris. Cum ergo significauerint falsum: τ hoc priuilegium datum fuerit illis quia princeps credebat sibi verum annunciatum esse: constat predictum tanq̃ subreptitium nõ tenere: nec iudeos excusare: iuxta nõ. per Jo. an. in cº. dudũ. de priuile. τ per Bal. in cº. pº. per quos fiat inuesti. Fuit ergo error scriptoris: qui quia viderat libros iudeorum delatos fuisse: videns postea principem absoluere iudeos de iputatis ratione librorum: credit libros ipsos esse examinatos: τ approbatos. S

Sed posito sine veri preiudicio ꝙ predictus princeps proprio motu: τ ex certa sciẽtia: ac de plenitudine potestatis concessisset iudeis vti posse impune dictis libris: dicens illos ab eo examinatos: imponensq; perpetuum silentium sup imputatione dictorum librorum. Respondeo ꝙ hoc priuilegium est nullum τ non potest iudeis adiutorium prebere: quia etiam si imperator vel papa hoc priuilegium fecisset: cum in dictis libris sint tot enormia contra christum: τ beatam virginem: τ fidem catholicam: atq; contra euangelium: ipsum priuilegium esset nullum: τ dispẽsatio vana: quia papa non potest dispensare contra fidem: τ euangelium: seu contra legem diuinam. 25ª. q. pª. cº. Sunt quidam. Tale ergo pri/

uilegiū principis nullius esset penitus momen/ti:q: lex siue ordinatio contraria bonis moribus nullū hȝ vigorē.c°.nō licet.ꝛ quattuor capitulis sequētib⁹. x^a.di.Sed absit dicere de hoc xpianis simo principe ꝙ voluerit ꝑ tales litteras cōcede re iudeis:ut vti possint predictis libris ī ꝯtume/liā creatoris. Per verba.n.generalia nō itelligū tur cōcedi expresse ꝓhibita.l.ex testamēto .ff. de mili.testa.l.nā si miles.vbi Bal.ff.de iniusto ru/pto.q.ꝛ.te.Angelus in.l.ambiciosa.ff.de decre. ab. or.fa.cū ergo verba generalia nō icludant illici/ta.l.si procurator.ff.de cōdi.īde.ꝛ.l. Paulus.§. penul.ff.ad muni.Jmo nec icludāt odiosa.l.3^a. § si ꝓcurator.ff.quodqꝫ iuris:ꝛ ibi Barto.l.si pr.ff.de his q̄ in fraudē cre.ꝛ.C.de mune.ꝛ ho.l. p^a.li°.x°.ꝑfecto cōstat ꝓdictū principē nō intel/lexisse ꝙ iudei ex suis ꝓuilegijs predicta scelera cōmittere possent īpune:qꝺ ēt si facere intēdisset ei⁹ cōcessio nō habuisset robur:nec vigorē. Nō enim valet statutū:vel decretū quo ordinaᷓ ut iu stitia non fiat: ut inquit Bal.in.c°.que in eccle siarum.de consti.

¶ AD illud vero qꝺ dr de fide seruanda a prin/cipe ut nō puniantur iudei:qui vsi sunt li/bris ſm concessionem eius. Rñdetur ꝙ imo vsi sunt cōtra eius voluntatē:ut pȝ ex predictis. Et posito sine veri ꝑiudicio ꝙ illis cōcessisset vti ip/sis libris absqꝫ limitatione:ꝛ cōtra ordinationeȝ ecclesie:dico ipsum nō teneri ad obseruantiam predicte cōcessionis:ēt si eam iuramento firmas/set. Quia inquit ecclesia. Jn malis ꝓmissis resci de fidem: ꝛ in turpi voto muta decretū. Jmpia eni est ꝓmissio que scelere adimpleᷓ.22^a.q.4^a. c°.in malis.cū multis capitulis sequētibus. ꝛ idē dr in.c°.diffinitio. Diffinitio incauta laudabili/ter ē soluēda. Ad illud qꝺ dicitᷓ semel eē litem fi/nitā:rñdetur negādo:q: princeps absoluit predi ctos iudeos de ꝓdictis cōmissis:puniens eos pe na pecuniaria:nō aūt liberauit eos a futuris de lictis:vñ cū de nouo peccauerīt:debēt nouis sub iacere penis:q: q̄ de nouo emergūt:nouo īdigēt auxilio.l.de etate.§.ex causa.ff.de interro.ac.ꝛ ad nouū factū debet adhiberi nouū remediū .ff. de ven.inspi.l.p^a.in prin°.C.de ve.iu.enu.l.2^a.§. sȝ q:ꝛ notat glo.in.c.pastoralis de excep. Et posito sine veri ꝑiudicio ꝙ ꝑ predictas litteras nō pos set princeps punire iudeos de maledictionibus cōtra se factis ab eis ex lectiōe taliū libroꝝ:tñ te/neᷓ eos punire de blasphemijs christi ꝛ bte vir/ginis:ꝛ opprobrio fidei xpiane:hoc.n.eis remit/tere nullatenus debet:iuxta nō.23^a.q.4^a.c°. ꝙ ꝓbus.§.p°.ꝛ in.c°.inter querellas.§.sed obijciᷓ ꝛ c°.se.ꝛ 90^a.di.c°.discordātes:ꝛ ꝑ.glo.i.c°. contin git de sen.exco. Nec opȝ ꝙ dictis iudeis ante fue rit intimatū:ne vterenᷓ dictis blasphemijs:ꝛ ma ledictionib⁹ in libris eoꝝ cōtentis:aliter puniren tur quia ipsi bene sciebāt se facere cōtra volūta/tē predicti principis:ꝛ oīum xpianorū:ꝛ contra determinationē ecclesie:blasphemādo xp̄m ꝛ be atā virginē:ac maledicēdo christicolas:scienti au tē nō debet fieri denunciatio de necessitate: iuxta nō.in.l.si delegatio.ꝛ ibi Cynus.C.de noua.ꝛ.ff. ad tre.l.p^a.ꝛ ibi Jaco.de are.ꝛ in.l.aliud.ff. de so lu.ꝛ in.l.qui ferias.ff.ad.l.acq.ꝛ ꝑ Bal.in.c°.cuȝ inter vniuersas.de elec.ꝛ in.l.p^a.C.de peric.ꝛ.co. rei ven. Qui eni certus ē: certiorari non debet.l. Tutor.in fi.ff.de pigno.ac.l.in sentētie.ꝛ ibi. Ja/co.de bel.ff.de.ac.em.ꝛ in.l.p^a.§.si intelligat.ff.de edi.edic.

¶ NOn obstat mō qꝺ dr textū in.d.c°.statuim⁹ de male.loqui de blasphemia publice ꝓla/ta:cui⁹ cōtrariū iudei se facere dicūt:q: rñdeᷓ ꝙ text⁹ibi dū dicit:qñ publice ꝛc.ſm Hosti.ꝛ Pa nor.ponit spēm publici distinctā a notorio:ꝛ sic dr publice fieri:qñ coraȝ pluribus ꝑsonis fit blas phemia:ꝛ licet non transierit in notoriū:satis est ꝙ probari pōt ar^m.in.l.palam.ff.de verb.signi. preterea licet iudei nō blasphement ī ꝑñtia chri stianoꝝ:blasphemant tñ publice in sinagogis su is:ꝛ solemniter ī oꝛonib⁹ suis in ꝑsentia oīuȝ sue nationis:ꝛ iō cum hoc ad noticiam veniat chri stianoꝝ debēt eos punire:q: non debent ex dolo suo ꝛ malicia īpunes euadere:debent igiᷓ prin/ceps xpiani istos sceleratissimos iudeos punire: ꝛ cōburi facere omnes libros īcātationū:ꝛ male ficioꝝ:quos ꝑfati hebrei hñt:eisqꝫ cōtra christi/colas vtunᷓ:librosqꝫ omnes cōtra fidē catholicā ꝛ in qbus scripte sunt blasphemie christi:ac pu/rissime virginis:ꝛ sanctoꝝ:necnō maledictiones christianoꝝ:similiter in ignē mitti:ꝛ deleri facere iuxta possibilitatē suā:aliter ipsi ꝑncipes reddēt rōnem dño de predictis maleficijs:que ex sua ne gligētia īpedire neglexerūt:ꝛ ꝑinde punienᷓ:ac si ipsi ea cōmisissent:q: error cui nō resistiᷓ appro/baᷓ:ꝛ veritas cū minime defensaᷓ opprimiᷓ:ne/gligere qppe cuȝ possis ꝑturbare ꝑuersos:nihil aliud est q̄ȝ fouere:nec caret scrupulo societatis occulte q manifesto facinori desinit obuiare. c°. error.c°.quid eni ꝛ.c°.cōsentire.83^a.di.ꝛ.xi^a.q. 7^a.c°.negligere.ꝙ si hec vera sūt de alijs crimi/nib⁹:multo magis de blasphemia:que sceleratis simum genus ē peccati:quo nihil ē horribili⁹ vt inquit Ricar.de scō victore ī quodā sermone:ꝛ nō tñ iudeos:sȝ ēt xpianos blasphemātes debēt

punire qz igr Aug. i quodā sermone. Plus pec cāt blasphemātes xpm regnātē i celis:ꝗ q cruci fixerūt ambulātē in terris. X

Ex predictis igit oībus cōcludit ꝙ pp ꝓdictos defect⁹ pñt ⁊ debent ꝓfati iudei puniri pecunialiter ablatione oīum bonoꝝ: ⁊ debent eijci de istis partib⁹:sicut a multis ꝓuincijs christianitatis eiecti sūt pp similes defect⁹ sicut i Sabaudia:⁊ Anglia:⁊ in Francia ut pꝫ p Uincētiū in speculo historiali li°.3°.c°.25°. vbi dicit: ꝙ in 2183 . expulsi sunt p Philippū regem de regno Francie pro simili causa. Et lꝫ forte alijs seculari b⁹ consultoribus maiores penas videant ꝓmereri. Rogo Illustrissimū ducez ꝙ dictas penas corporales siquas forsitan merent velit i penam ꝑpetui exilij cōmutare:pōt.n.princeps penaruz cōmutationē facere.iuxta nō. in.l. seuerioꝛ. ⁊ ibi Bar.C.de his q nō.infa. ⁊ in.l.quid ergo.§. pena grauior.ff.eodē. ⁊ vtrobiqꝫ Bal.⁊ in.l.lꝫ.C.de iudi.⁊ ibi Guil.⁊ Angelū in.l.si seruuz.ff.si ex noxa.cau.aga. Et p Hosti. i.c°.i archiepatu.ꝺ rapto.⁊ Inno.i.c°.q̄liter de accu.hec āt pena ꝓprie cōuenit punitioni iudeorum . Nā exiliuz ē canonica pena.quā ecclesia iponit i malicia obstinatis.16ᵃ.q.pᵃ.c°.probinū.⁊.50ᵃ.di.c°.accedens.⁊.2ᵃ.q.pᵃ c°.i primis. Nulli autē magis reperiunt i malicia obstinati:ꝗ iudei: ⁊ iō oīo sūt ab istis partibus effugandi. Quo vero ad penā pecuniariā:dico ꝙ si iudei hñt aliqd bñ acqsituz vltra vsuras:illud debet pp tales defectus applicari his qbus applicant alia bona:taliter delinquētiū. Uez si nihil hñt preter vsuras:illicite extortas licet dñi terrarum possint ꝓdicta bona ex vsuris habita ab eis extorquere:tñ nō possūt ea sibi retinere:ut expresse tenet venerādus doctor scūs Thomas i epl'a ad ducissā Lothorīgie. Sꝫ ea ꝑmo debēt reddi his a qbus sūt extorta : vel eoꝝ heredib⁹:q si nō appareāt debēt i pias causas:⁊ vsus salutares aīab⁹ eoꝝ ad quos ꝓdicta bona spectarēt consumari:diuidēdaqꝫ sūt inter pauperes xpi:put tenet cōis schola theologoꝛuz in 4°.sen.di.15ᵃ. ⁊ canonistaꝝ in.c°.cū tu.⁊ i. c°. post miserabilē. de vsu.⁊ Jo.an.i.c°.peccatū. de regu.iu.li°.6°.⁊ in.c°.cū sit.de iudeis. Et omnia predicta eē vera:⁊ debere fieri dico ⁊ cōsulo ego frater Bernardin⁹ de Busti ordīs minoꝝ: ⁊ in fidē ꝓmissoꝝ manu ꝓpria me subscripsi:nullatenus tñ cōsentiēs in aliquā penā corporalē dictis iudeis inferēdā. Sequūtur subscriptiōes doctoꝝ approbāntiū supra scriptū ꝯsiliū. P⁹. autez doctor sic ait. Y

Licet sola auctoritate:sciētia:ac prudētia:subscripti Reuerēdi patris.d.fratris Bernardini de Busti ordinis minoꝝ: fret⁹ ad ipsi⁹ cōsilij subscriptionē p me deueniēdū eēt eo maxie cū oīa superi⁹ p reuerētiā suā adducta:sint optimis fundamētis:iurib⁹:auctoꝛitatibus: ⁊ rōnib⁹ cōprobata. Attamē ꝓ corroboratione eoꝝ:que per ꝓfūnitatē suā in mediū adducta sunt:si vera sunt in facto:que superi⁹ cōtra hebreos recitant:⁊ de eis cōstet veridicas ꝓbationes:ꝓfecto talia ꝺlicta nō debēt ipunita relinq. Et licet aliq velint crimen blasphemie tūc demū debere puniri qñ publice ꝑpetratuꝫ ē:tñ sufficit ēt si in camera mltis audientibus:facta seu ꝓlata fuerit ipsa blasphemia.c°.penul.de maled.⁊ excel.pla.c°. inter dilectos.⁊.c°.quā sit. ⁊ sufficit ꝙ blasphemās cōfiteat: vel si negat:cōuincat.c°.si cōstiterit. de accus.⁊.d.Jo.de ana.i.c°.fi.de maled.in.iiij.col. versi.nō.ꝙ ad hoc.lꝫ operepciū videndū esset an qñ iudei p blasphemiā vel aliter eternalez ledunt maiestatē puniēdi sint iudicem ecclesiasticum vel tēporalē:seu secularē:in quo ar°. cōmunis dr esse doc.opinio:ꝙ tale delictū puniri possit ⁊ debeat p iudicem secularē . Et ita consuluit Petrus de ancha.cōsilio suo qd incipit vr.pᵃ. facie. Quē refert:⁊ sequit.d.Jo.de ana.in Rubrica de iudeis. in colᵃ.peᵃ.in pn.versi.adde predictis. Idē tenet ipse.d.Jo.de ana.in.c°.fi.de maled.in col.18ᵃ.versi.circa predicta.⁊ ēt in .c°. postulasti.extra de iudeis: in sexta col.ver.vlti.quare.vsqꝫ ad finē illi⁹ capituli:⁊ in locis ꝓdictis alleg.multos doctores tenētes hāc opinionem lꝫ Cald.in ti.de iudeis.i cōsilio.2°.visus sit tenendū cōtrariū ⁊ male:vꝫ ꝙ imo punitio cris blasphemie cōtra iudeos spectet soli iudici eccle°. nō āt iudici seculari:nisi eaten⁹ quotiēs iudex ecclesiasticus iploraret auxiliū brachij secularis i subsidium. Z

Sc̄do ēt ē vidēdū q̄ pena vērat puniēdus ille blasphemat:vñ repio p°. Cal i.dicto cōsilio.2°.qd incipit. Jude⁹ dolose:scienter: ⁊ appēsate:q dicit ꝙ sicut eternalis maiestas ledit p heresim:sic ēt p blasphemiā: ⁊ ibi subdit:ꝙ hoc crimen blasphemie sapit heresim:si scienter ⁊ appensate fit:⁊ maxime si sepi⁹ fit:⁊ iterat. Nā hereticꝰ est q male dogmatiçat de fide:vel ei⁹ arᵐ. 24ᵃ.q.5ᵃ.inter scisma. Et lꝫ iudeus ꝓprie nō possit dici heretic⁹.cle.pᵃ.de vsu.vbi glo.tñ quādo iude⁹ ꝓfert verba isana:⁊ male sentit ꝺ ar. fidei pōt eadē pena puniri:qua pōt heretic⁹ puniri propter offensā dei:⁊ ꝓximi in hoc scādaliçati. Et ita cōcludit. Cald.in dicto cōsilio in.pᵃ.co

tum. et eius fm̃ ius ciuile talis pena ē cõfiscatio-nis bonorum ꝓbata accusatione. l. pª. C. de apo. Et d. Jo de ana. i cº pe. de iudeis. in fine. Et ꝙ hoc casu pp blasphemiā iude⁹ possit puniri pena q̄ puniunt̃ heretici. tenet. d. Jo. de ana. in. cº. postulasti. de iudeis. in. 6ª. col. versiculo vlti. quer̃. et subdit. d. Jo. de ana. in dicta Ru. de vsu. in col. penul. ꝙ et eo ꝙ qdā iude⁹ ꝓiecit q̄ndā im-mūdiciā sup crucē: i qua erat sculpta figurā dñi nr̃i Jesu xp̄i i modum crucifixi: attēto ꝙ ista iu-ria: seu offensa ē facta deo: ob hoc ipsi iudeo de-bet iponi pena corporalis. s. sacrilegij. l. sacrilegij. ff. ad. l. iuliā pecu. et. l. pª. C. nemi. licere signū sal-uatoris dñi nr̃i iesu xp̄i: et ibi ad hoc allegat mul-ta iura: et ibi cōcludit hanc penam esse imponē-dā ꝑ iudicem secularē.

A

Et ꝙ iudei ligēt̃ lege impiali. tenet. Jo. an. post Host. in. cº. gaudem⁹. de diuor. et Inno. i. cº. ꝙ sup hijs extra de voto. s3 in casu nr̃o sup hoc articu. an pp blasphemiā hodie sit ipo-nēda pena capitalis: tex. in auctē. vt nō lux. cōtra naturā. parificat peccatū cōtra naturā et peccatū blasphemie: et vult vtrūq3 delictū capitali pena puniri. s3 p tex. i. cº. fi. de male. videt̃ illa pena eē imutata: s3 ille tex. in. cº. fi. nō h3 obstare: quia il-la pena ē spiritualis: et de iure cano. itroducta: ut dñt. Ja. de bel. et Bar. i dicto aūt. ut nō lux. et una p aliā nō est sublata: nō glo. i dicto. cº. fi. et glo. in-fra. cº. si quis p capillos. 22ª. q. pª. dñt ꝙ de iure ciuili: qui blasphemat deum et sanctos vltimo supplicio damnari debet: quod tamen declarat Sal. et Saly. in. l. 2ª. C. ad. l. iuliam maiestatis: et c. Pe. et Cy. in. l. 3ª. C. de re. cred. verum esse q̄n quis ex cōsuetudine: et in cōteptum blasphe-mat deū: et sctōs: ꝓut fuit i casu nr̃o: qr hoc casu pena vltimi supplicij puniri d3: sec⁹ si vna luce seu duab⁹ vel trib⁹ vicib⁹ blasphemasset: qr tūc miti⁹ eēt puniendus: et deberet poni ad torturā: vel aliter puniri arbitrio iudicantis: et ita ēt dicit Joā. de ana. cº. dicto. fi. i. col. 14ª. i. fi. et. i. col. 15ª. i ꝓn. et ibi dicit Host. ēt hoc tenere.

B

Hic dixit notabiliter Ang. in. l. fi. et sena: ⁹. ff. ad. l. cor. de sica. ꝙ Imperator Federicus fe-cit quandā extrauagantē: in qua edidit quādam cōstitutionē cōtra reos lese maiestatis diuine et iperij: quā approbauit ecclia: et ē apud iqsitores hereticoꝝ sub bulla papali: et dicit ipse Ang. hāc cōstitutionē retulisse i. l. qsqs. cº. ad. l. iuliā maie-statis. Cū ergo isti iudei ēt graui⁹ deliquerit con-tra dñm nr̃m Jesū xp̄3 et ei⁹ mr̄em gliosā virgi-nē Mariā: uti i facto ꝑsupponit̃ ꝙ sint casus q̄ i facto ꝓponūtur p doc. i locis supi⁹ allegatis: et istō fecerit i cōteptu3 et ex cōsuetudine negari nō pōt: qn acriter puniēdi sint: et si pnceps vult be-nignitate vti: et penā cōmutare: saltē eēnt de do-minio eijciēdi et baniēdi: et maxime hij q publi-cū fenus exercēt: et sanguinē paupeꝝ demulcent ꝑsertim cū cause supi⁹ expresse i propositione ca-sus sint nedū iuste: s3 iustissime pro expellēdo eos cū et hic cōcurrat vtilitas publica q̄ ꝑferri deb3 vtilitati puate ipsoꝝ iudeoꝝ. Faciūt. n. ifinitas ex-torsiōes vsuraꝝ: et pignorū alienatiōes: ꝯtra pau-peres: et xp̄ianos: et eis expulsis hec oīa cessabunt subsistente enim aliqua legitima causa: vel ali-quo periculo scandali: vel aliqua necessitate vel quādo pacifice non viuitur ut est in casu nr̃o vbi non cessant quotidie blasphemare deū: et beatā3 virginē: et sanguinē pauperum demulcere: pos-sunt: et debent p principem de suo dominio expel-li. cº. et si iudeos. de iude. et ibi late per doc. et ma-xime p d. Jo. de ana. in. 2ª. et. 3ª. col. Et ibi mul-tas allegat ad hoc concor. Et qr bona eorū sunt per usurariā prauitatē extorta: eēnt restituēda hi-is quibus sunt extorta. Et ita ut supra dictū est dico: et consulo ego Ludouicus Cacia iuris vtri-usq3 doctor Nouariensis in cuius rei testimoni-u3: me manu propria subscripsi: et solito sigillo si-gillaui: saluo semp iudicio cuiuslibet recti⁹ sentiē-tis. laus Jesu christo.

C

Secūdus doctor sic scripsit. Reuerende pa-ter. Et si sola subscriptione determinatio-nes vestras comprobare decentius esset: q̄ ad-ditione aliqua: ne solē faculis illustrare velle vi-dear. Cū tot iuribus: totq3 rōnibus: tam subti-liter: tāq3 limate positis fulcite sunt: ut nihil sup-fluu3: nihilq3 diminutū in eis inueniri possit. At tamē ne incōsulte ad ꝯfirmationem eaꝝ accede-re velle videar. Quedam pauca: que lic3 necessa-ria nō videant̃: indecora tñ non iudicāda cen-seo. Et ne res hec sine disputatione oino transeat quo clarius elucescat: premittā vnū argumētum pro ipsis iudeis: cum qbusdā ratiōibus: que pro ipsis stringere videntur: quibus tamen dabitur responsum. Impetrato prius auxilio domini no-stri Jesu christi: eiusq3 gloriosissime virginis ma-tris Marie: pro quorum honore presens labor assumitur.

D

Et primo clarū ē in iure: ꝙ cōsuetudo ꝯtra legi vincit legem. l. diuturna ff. de legibus. l. de quibus: et ibi per Barto. eodem titulo. et. cº. primo de constitutio. in sexto et ibi etiam per ca-nonistas: sed sic est ꝙ quicquid dicant iura per

Rubr. §. allegata: maxime textus in aũt. vt nõ luxurietur contra naturã: qui textus loquitur de pena vltimi supplicij: ⁊ alia iura loquentia de pena amissionis bonorũ per vos allegata: videntur sublata per cõtrariã cõsuetudinẽ totius Jtalie: ergo dicemus iudeos ipsos tanq̃ blasphematores dñi nři Jesu xpi: eiusq̃ gloriosissime virginis mřis: nõ esse penis legalibus plectẽdos. Sed mitius cum eis agẽdũ: argumẽto capituli in penis de re. iur. li. 6°. ⁊ c°. edita. eodẽ ti. q̃ aũt dictus tex. in aũt. vt nõ luxurietur cõtra naturã: nõ seruetur de cõsuetudine hoc clare determinat dñs August. de Arminio in tractatu Malleorũ in verbo. verba cõtumeliosa in adictionibus suis: ⁊ cũ sit doctor illustris attestatur de hac cõsuetudine ei standũ videtur iuxta glo. notabilẽ in. l. dos a patre. C. solu. matrimonio. ⁊ posito q̃ ipse nõ attestaretur de hac cõsuetudine: nõne ita de facto obseruari videmus. Nam quotidie iurari videmus per corpus ⁊ sanguinẽ: ⁊ per mẽbra dei huiusmodi scelerata iuramẽta: que dicuntur proprie blasphemie: sm Bar. in dicto autentico vt nõ luxurietur cõtra naturã: ⁊ ibi est tex. apertus ⁊ tamẽ nullus punitur pena vltimi supplicij: neq̃ amissionis oĩum bonorum: sed penis statuarijs que comuniter vigẽt per oẽs ciuitates: que mitiores ⁊ leuiores sunt. Nã si oẽs punirentur hac pena qui iurant per corpus dei: ⁊ per sanguinem: ⁊ huiusmodi similia: exiguo tpe nullus esset iuxta illud. Si quotiens peccant hoĩes sua fulmina mittat. Jupiter exiguo tpe nullus erit. Nã secũdũ statuta ciuitatis nře cõmutata ẽ pena istorum blasphemãtiũ i penã librarũ decẽ impialiũ: ⁊ sic videtur recessũ a pena capitali. l. qui cũ vno. §. post desertorẽ. ff. de re. milita. Standum ergo videtur huic cõsuetudini itroducte post legẽ conditã tanq̃ rationabiliori: ⁊ benigniori: dicto c°. in penis. ⁊ c°. odia supra allegatis ⁊. d. l. diuturna. ¶

SEd hijs tamẽ nõ obstãtibus puto cõtrariam sententiã de iure veriorẽ videlicet: q̃ iudei ipi maledici: blasphematores: sacrilegi: atq̃ heretici possint puniri pena amissionis bonorũ per tex. in autẽtico: vt defunctorũ funera. §. p°. col. 6a. vbi inquit tex. Qui enĩ hoĩs naturã nõ erubuit: dignus est ⁊ pecunijs: ⁊ gloria: ⁊ oĩbus condemnari: hoc idẽ voluit Hostiẽsis in ti°. de maled. in sũma sua §. Jtẽ pena vltimi supplicij. per tex. in dicto autentico vt nõ luxurietur cõtra naturam: stantibus tñ pro veris in facto hijs que exposita sunt. ¶

NOn obstat cõtraria cõsuetudo allegata quoniam ꝑstatus dñs Augu. qui de dicta consuetudine attestatur: mouetur ex dicto. Bal. in. l. 2a. C. de rebus creditis. circa finem: qui Bal. loquitur quando per statutũ esset iposita pena pecuniaria: quo casu videtur recessũ a pena capitis sm Petrũ de bellapertica per tex. in. l. qui cum vno. §. post desertorẽ. supra allegatũ: que sententia nõ est oĩno vera: nam cõtra hanc sententiã visus est tenere. Bar. in. l. pa ff. vi. bo. rap. Sed hec committẽda cẽseo: cum nõ sint presẽtis speculationis: cũ iudei ipsi non possint gaudere bñficio statutorum: quoniã pro forensibus cẽsentur: ⁊ cũ nõ sustineant onera [illegible] locis quibus degunt: nõ debẽt etiã gaudere bñficio talium statutorũ: vt in. l. secũdũ naturã. ff. de re. iur. Remanent ergo sub dispositione iuris comunis: videlicet dicti autẽtici vt nõ luxurietur cõtra naturã ⁊ maxime in casu proposito: vbi habẽt ex cõsuetudine eorum scripta maledicẽdi ter in die xpm Jesum: ⁊ eius discipulos: ⁊ principes xpianos. Et dicit Hostiẽsis q̃ adeo puniũtur blasphemẽtes deum: q̃ etiã si quis calore iracũdie blasphemauerit deum tenebitur hac pena: cõtra Gofredũ qui voluit blasphematores calore iracũdie blasfemãtes nõ teneri ea pena: posset tamẽ secundũ ipsum esse tãta iracũdia q̃ demẽtie equipareretur: ⁊ tunc esset mitius agẽdũ: ⁊ ita intelligendũ esse Gofredũ: dixit Idẽ Hostiensis in ti°. de maledicis in. § qualiter quodlibet genus puniatur in versiculo puto: q̃ contra irascentes deo vel plasphemantes ipsum calore iracũdie ⁊c. Jn summa sua ⁊ in titulo de iudeis vbi dicit q̃ nõ solum de iure ciuili [illegible] etiã de iure canonico pena vltimi supplicij: puniẽdi sunt tã xpiani q̃ iudei per potestatẽ tẽporalẽ: exponẽs vba põtificis: videlicet cõdigna aiaduersionis adiectione. Nã secũdũ ipsũ aiaduersio denotat merum imperiũ. ff. de iurisdic. oĩ. iudi. l. 3a. vñ aiaduertere est animã a corpore vertere. Jta determinat ipse Hostiẽsis in titulo de iudeis. §. ⁊ in quibus grauẽtur: in versiculo. sed que ẽ pena. ¶

ET subdit postea in versiculo sequenti quandam questionẽ que multũ facit ad ꝑpositam materiam: quam dicit semel de facto coram ipso contigisse. Nam dicit q̃ cum semel quidam iudeus redderet cõputum corã eo in capella sancti Metrij dñe comitisse prouincie: dictus iudeus iratus leuauit manũ versus crucem: ⁊ dixit: potius vellem esse suspẽsus sicut ille fuit q illic pendet: q̃ vnq̃ magis redderem computum coram vobis: dicebat enim hoc se intellexisse de quodam homine qui pendebat in patibulo extra ciuitatem: ⁊ stabat tam crucifixus: q̃ suspensus: merito dicit ipse ipsum fuisse condemnatum: quia licet ista verba esset sub isto ãbiguo ꝑlata ⁊ posset: referri ad vtrũq̃: imo potius viderentur referẽda in fauorem ipsius rei per regulã: fauorabiliores: tñ quia in his

que sunt mala ex se: et de natura sui et a malo ho/
mine proferuntur nõ debet presumi nisi malum: capitulo osius. de electione. et c°. p°. de clericis nõ residentibus: et in hijs que fiũt contra ius nõ põt nisi malus anim⁹ psumi. c°. p°. de psumptionibus. et c°. et si xpi. de iure iurando: merito decidit ipsum fuisse iure cõdẽnatũ: per quas rationes: et que iura videt etiam posse decidi alius articulus videlicet q iudei ipsi dum in officijs suis maledicunt Jesũ: et blasphemant dicẽdo cõtra eu3 multa detestabilia: et horribilia de quibus supra dictum est in cõsilio que nõ cõueniũt nec cõuenire possunt alij persone: q̃ psone Jesu xpi saluatoris nři. Nã nõ refert proprio nomine quez appellari an digito: aut vocabulis quibusdã demonstrei: quatenus mutua vice res fungant: que tantundem prestent. Sufficit enim rem ea demonstratione monstrari que nominis vice fungat. l. certum. ff. si certũ petat: possunt pena vltimi supplicij odẽnari. Si enim iudex ex presumptione violẽta etiam si presumptio nõ probetur nec allegetur per partes: potest peruenire ad sententiam diffinitiuam: et satis est q iudex ex varijs circunstantijs in iudicio intellectis illam presumptionem percipiat: seu elliciat: fm Panor. in c°. afferte. extra de presuptione: et in c°. tertio loco. de probationibus. et notatur per Bal. in. l. Sciant C. de reprobationibus. Quis erit iudex tã excors qui omnibus istis que supra dicta sunt in vnu3 collectis non iudicet eos iudeos: in tot et talibus blasphemijs sentire de domino Jesu saluatore nostro et non de alicui nullo modo pdicte blasphemie cum talibus demonstrationibus conuenire possunt. Nam in malefactis presumitur malus animus: et dolus. l. p°. C. de sicarijs. et c°. p°. extra de presump. iuxta illud. Omne malum factum praue presumitur actum. c°. si omnia. 6°. q p°. et maxime circa idem genus mali: vt in regula: semel malus. Nam constat iudeos contra istud nomẽ semp fuisse: et esse maledicos et blasphematores: et l3 dñs Hosti. in ti. de psump. in sũma: circa finẽ videat tenere: q in magnis criminib⁹ qs nõ possit dãnari ex violentis psumptionib⁹: quales videnť esse istetñ reor Hostiensem sensisse de psumptionibus: que relinquũt aĩum iudicis aliquo modo nutatẽ. De iudicijs vero indubitatis seu psumptionib⁹: qualia sunt ista presuppositis istis pro veris in facto tenẽt oẽs: etiam in magnis criminib⁹ posse ad diffinitiuã sniam peruenir. Bal. in. d. l. sciant. C. de pbat. Et canoniste in. d. c°. 3°. loco. de proba. et in. c°. afferte. de presumptionibus. Et ita [redacted] supra cõclusum est dico: et sentio de iure teneri cum suprascripto Reuerẽdo pře: et prestãtissimo doc. d. [redacted]udouico cacia: ego Bartholomeus de lapotra iuris vtriusq3 doctor. Jn cuius rei testimoniũ manu ppa me subscripsi. Solitoq3 meo sigillo sigillaui: submittens me iudicio cuiuscũq3 rectius sentiẽtis. H

TErtius doctor sic dixit. Et [redacted] copiose: ac elegãter per Reuerẽdum dominu3 přem fratrem Bernardinũ de Busti: more suo solito: res tacta et disputata sit. Et subsequenter p Spec. doctores dños Ludouicum de cacijs: et Bartholomeum de lapotra: adeo ut modica: vel nulla opus sit additione: nihilominus aliqua dicã: ne illotis ut ita dixeri3 manibus: pertrãsire videar: ut dicit iurisconsultus in. l. i. ff. de origi. iuris. Et qz fides veritatis verboꝝ adminicula nõ desiderat. l. i. C. si ut se ab heredi. absti. Breuius quoad potero rem perstringã. Unde primo vidẽdum est: an maledicere sit blasphemia. Secũdo qua pena: et per quos puniri debeat. I

CJrca primũ dico: q maledicere de deo: et sãctis eius est blasphemia. Jta dicit Bar. in. l. item apud labeonem. §. sed qð adijcit. ff. de iniurijs Angel. Jmo. et alij in. l. his verbis. §. p°. ff. de heredi. instit. et probat. c°. p°. et. 2°. extra de male. Dum ibi tractat de maledicis: et tñ apparet: q maledictio dicit blasphemia in deum: et scõs ei⁹: probat etiam aptius in. c°. si qs per capillũ. 22°. q. p°. Cum ergo isti pfidi iudei maledicãt de deo: de virgine Maria: et de aplis eius: nimiru3: si indicabit blasphemia. K

CJrca scõm dico: q iudei q prosilire audent cõtra creatorem: et crucifixum sunt puniẽdi per principes seculares odigna aĩaduersione: hoc est pena arbitraria: ut dicit text⁹. in. c°. in nõnullis. in. §. fi. iũcta glo. in verbo aĩaduersione. extra de iudeis. quam glo. sequitur doc. Amplius dicit Panor. q est pena capitalis: fm legẽ in autenti. vt non luxu. contra natura3 coll. 6°. Et hoc etiam dicit tex. in c°. Statuim⁹. extra de male. q blasphemantes deum et sanctos eius: maxime vginem Mariam puniuntur pena ecclesiastica: et pena temporali seu seculari per iudices seculares: et dicit ibi Panormi. speciale vt cõcurrant ambo pene videlicet ecclesie: et secularis fori: et ambo iudices concurrunt ad puniendum idem delictum: nec vna pena impedit aliam: quod secus est regulariter vt ibi habetur. Nec obstat qð ibi dicitur publice: quia vt ibi dicit Panor. fm Host. publice dicitur etiam fieri quod fit coram multis personis: ita q probari possit: vt in casu nostro presupponitur: ut sit differentia inter pu/

blicu3 seu manifestū: et notoriū: qd plus ē q̄ pu-blicu3: vt habetur in .c°. vestra de coha.cle. et mu li.per glo. et cano. et per Bar.in.l.de minore. §.tor menta.ff.de questi.

II

Secundum leges est pena capitalis vt supra dictum est. Mihi placet illa opinio cano. q̄ pena huius blasphemie quā committūt iudei [illegible] arbitraria: et iudex secularis possit arbitrari vsq̄ ad mortē: s̄m glo.in.§.in sūma.insti.de iniuri-is. et arbitretur ad penam exilij: prout supra pri-mo cōsultū est per reuerēdum fratrē Bernardi-nū: quoniā tale vulnus imedicabile adeo factu3 est: vt alio modo sibi mederi nō possit: iuxta illō sed immedicabile vulnus ense residendu3 est et c. nā si velit punire pena pecuniaria: difficile erit to-tiens punire: quotiens fiet blasphemia. Si pena capitali: que requirit dolu3 vt habet̄ in.l.p°.ff.ad l.cor.de sica.et.l.p°.§.nō aūt.ff.si quis te liber. esse ius fu. vbi Bar. cū si.certe excusabunt̄ illiterati: et mulieres ac paruuli seu minores.ar .l.athlete. §.de rusticis.ff.de excu.tu. et .l.regula. §.p°.et.2°. et.3°.ff.de iuris et fac.igno.vnde soli eorum sacer dotes qui sunt in dolo essent digni pena capi-tali nisi forte per attrocitatē criminis agētes: et cō sentientes pari pena punirent̄ iuxta ea que habē tur in c°.si concubine.de senten . excommunicatio. et c°.quante.eodem ti°. et cle.p°.de penis. De qua materia latius tractat̄ per glo. et cano.in c°.p°.de officio dele. et ideo melius est ire ad arborē cū ra-dice: et ipsam euellere: et ita bonus vir arbitrari d̄ beat q̄ expellantur: quoniā licet tex. legum et ca-nonū dicāt q̄ debeant tollerari: et de hoc forte ha-beant priuilegia: nō tamē sunt tollerandi in vili pendiū fidei nostre quā defensare debem⁹: aūt.sta tuimus. C.de episcopali au. et autē.gazaros. C.de hereticis et.l.christianis.C.de paga. cum si. et fa-cit in ar.c°.apostolica de cōsecra.di.p°. vbi ibi sta re precipitur: cū sacra euāgelia celebrant̄: in qb⁹ cōsistit fides nostra vt simus prompti ad defēsio-nē fidei: possēt multa allegari que breuitatis cā p̄ tereo: et his paucis pro nunc ero cōtentus: saluo semper saniori cōsilio. Et ita vt supra conclusu3 est dico: et consulo. Ego Baldasar de brusatis iuris.v. doctor Nouarensis: et in fidē premissorū subscri psi: et solitum sigillū meū apponi feci.

M

Quartus doctor sic ait: viso consilio stupēdo et elegāti vt supra edito per reuerendū patrē fratrē Bernardinū de Busti ordinis minorum summo honore venerādū: et obseruādū cōtra iu-deos blasphemātes deū et eius pijssimā matrē vir-ginē Maria3: qui subtiliter: abūde: et ornate hāc hesitationē enucleauit: vt nil vlli⁹: nil pstāti⁹ nil d̄ niq̄ subtilius: dici aut adduci potuerit ita: vt in trepide tenēdū sit qd per suā paternitatē cōclusū et consultū fuit. Attamen quia maiores nr̄i illud quemquem scire arbitrati sunt: q̄ aliqua ra-tione demonstrasset vt in c°.ego solis.9°.distinc. Ideo cōtra ipsos iudeos occurrit mihi talis ra-tio: videlicet quia negari non potest q̄ ipsi non de bent gaudere maiori prerogatiua q̄ christiani put nō.d. Panor.dixit i c°.post mirabilē d̄ vsu ris in antiquis: et Jo.de ana.in c°.postulasti.eo. ti°. et comprobat̄ per ea que notat.Bar.in.l. om nes.la.2°.C.de decurio.li°.x°. et i.l.fi.C. de iudeis: et in.l.generaliter.§.p°.ff.de decurio. Cum ergo i dubitati iuris sit q̄ christiani blasphemātes deū et eius gloriosissimā virginem matrem Maria3 veniant puniendi pena vltimi supplicij: vt signā ter voluit glo.iuris canonici in c°. Statuimus.i verbo blasphemiam.extra de male. et in c°. Si qs per capillos.22°.q.p°. per tex.in autentico: vt non luxur.contra naturam col.7°.§. et quoniam qui dem.vbi de hoc est textus apertus ex quo nulla debet esse iuris dubitatio [illegible] dicit Bal.in.l. Ancil le.C.de fur. Et hanc sniam secut⁹ est Bal.in.l.iu ris iurandi.C.de re.cre. et iureiura. et Panormi. i.c°.in nōnullis: de iudeis: et vt plenissime: et abū dātissime deductum fuit in dicto cōsilio: certe ne-cessario dicēdū venit iudeos puniri debere eade3 pena cu3 nō debeāt gaudere maiori prerogatiua vt supra.

N

Preterea si aliter dicerem⁹ sequeret̄ absur-dū videlicet q̄ xp̄iani quos xp̄s cruce rede-mit: vt in c°.p°.de iudeis.qui debent esse melioris cōdicionis: q̄ iudei c°. cū sit nimis graue.de iu-deis. et per supra notata in locis preallegatis: es-sent deterioris condicionis: quod nō est dicendū cum sic sit: q̄ absurdum et inconueniens semper est euitandum: caplo quemadmodum. de iu-reiuran.c°.cum inter.de excep.c°.solite.de maior. et obedi.l.siue hereditaria. ff. de neg.ges. l. si quis ex argentarijs.§.prohibet.ff.de edendo.l.obsidius ff.de lega.3°.facit.l.aliud.§.absurdum .ff.de regu lis iuris. Unde dicimus q̄ valet argumentum ab absurdo euitādo.c°.cu3 satis. d̄ officio archi. et c°.clericos.de officio vicarij: et est bona glo.in c°.dudum.de preben.libro sexto ex quo dixit Pa normitan⁹ i caplō gaudemus .de diuor. q̄ sēper capiēdus est intellectus per que3 absurditas eui-tetur. Igit̄ ut talem absurditatem euitemus: ne-cesse est fateri: q̄ iudei blasphemātes dn̄m nr̄m iesum christū: et eius pijssimam genitricem sem-

per virginem Mariam puniendi sint pena vltimi supplicij: per tex. in dicto. §. τ quoniam quidē. in autenti. vt non luxurient contra naturaȝ. Et hoc si attēdimus: τ consideremus legalem dispositionem. Si vero cōsideremus canonicam sanctionem dicēdum videt̄ penam esse arbitrariam cum nō reperiat̄ certa pena limitata: cum dicat tex. in. c°. in nōnullis. circa finem: de iudeis. tales blasphematores puniendos fore: τ per principes seculares cōpesci debere cum digne aīaduersiōis adiectione: non exprimendo: qua pena puniendi sint: ex quo recursuȝ est ad arbitrium iudicis: qa vbicūqȝ certa pena non statuitur: ad arbitrium iudicis imponit̄. c°. de causis. de officio deleg. τ bene facit lex. p°. in fine. ff. de iure deliberādi. τ notat glo. in. c°. sane. de celebra. missarum. τ in. c°. super his. de accu. Et vbi pena est arbitraria: debet imponi inspecta τ cōsiderata qualitate delicti: cause τ psone offense. c°. sicut dignum. de homicidio. τ notat glo. in dicto. c°. de causis. in verbo arbitriū. τ Specu. in ti. de accu. in. §. 2°. circa principium τ dicit Innocētius in dicto. c°. de causis. q̄ debet imponi pena: que magis timet̄. Et tanto maior debet esse: quanto maior est offensa respectu persone: que offendit̄. §. sed pena. iuncto. §. atrox iniuria. insti. de iniurijs. Sȝ que maior potest dici offensa: q̄ȝ offendere dn̄m nostrum iesum christū: τ eius piissimam matrē virgineȝ Mariā: Profecto tam grauis est: ut nō sit pena: que cōdigna censeri debeat: tam grādi offense. Et ꝓpterea poterit talis pena arbitrari in expellēdo ipsos iudeos a dn̄o Illustrissimi principis nr̄i: τ in auferēdo eoꝝ bona: nam vbi pena est arbitraria pōt arbitrari τ imponi pena: ne dum vsqȝ ad relegationem. l. i. in fi. ff. de extra c. τ expi. Sed etiā vsqȝ ad mortem inclusiue prout voluit glo. notāda. in. §. in sūma. insti. de iniurijs. τ de pena relegationis notat etiam Bar. in. l. fi. ff. vbi pupill⁹ educari debeat. Sed q̄ de iure canonico non imponit̄ pena capitalis. c°. cum nō ab hoīe. ex̄ de iudicijs. Specu. in titu. de accusationibus. §. 2°. in. 2°. colū. in ver°. Itē criminalia. arbitriū versabit̄ in pena pecuniaria: vȝ in ablatione bonoꝝ: ut supra. Nam vt dictū est ex psona iudicat̄ pena parua: vel magna: ut notat etiam signāter glo. in. c°. p°. in ℞ ho officio. circa finem: extra de clerico venatore: τ ꝓpterea poterūt ipsi iudei expelli a dn̄o ducis: τ sibi poterūt auferri eoꝝ bona: ſm Innoc. in. c°. q̄ sup. extra de voto: quē seqt̄ ibi Panor. vbi dixit ex mente Inno. q̄ si iudei sunt infesti christianis: vel aliter delinquūt ꝯtra legeȝ nature: pn̄t expelli: τ sibi auferri eoruȝ bona: ut supra per xp̄ianos: seu ꝑncipes seculares: τ dicit ēt ibi Panor. q̄ talib⁹ pōt papa indicere bellū: τ eos ꝑuare bonis suis. Cū ergo delictū blasphemie: τ ꝯtra legeȝ nature eq̄parent̄: τ eadē pena puniant̄: ut in. d. §. τ qm̄ qdeȝ. in autē. ut nō luxurient̄ ꝯtra nām. Statutū in vno ex parificatis: cēset̄ statutū τ in alio. l. si qs seruo psuaserit. C. de furtis. iuncta. l. τ nō tm̄. §. p°. ff. de seruo corrupto.

O

Et ꝑdicta cōprobant̄ etiam a lege mosaica qua cauet̄: q̄ qui maledixerit: τ blasphemauerit nomē dn̄i morte moriat̄: lapidib⁹ opp̄mat eū oīs multitudo pp̄li: ut i Leuitico hȝ. c°. 20. τ i Exodo. c°. 21°. dī. Qui maledixerit patri suo: aut m̄ri: morte moriat̄: τ Moyses i Deuteronomio c°. 27°. ait. Maledict⁹ qui nō honorat pr̄eȝ suū τ m̄reȝ: τ Salomon in ꝓuerbijs. c°. 20. Qui maledixerit pr̄i suo: τ m̄ri sue: extinguet̄ lumē eius in medijs tenebris: modo autem esset vidēdum per quem tales blasphematores puniendi sint. Sed qa plenissime: τ abūdantissime dictuȝ fuit τ conclusum in dicto cōsilio. Ideo videtur vlterius non insistendum: cum sit verissima illa sententia: q̄ puniri possunt: ne dum per iudicē secularē c°. in nōnullis. circa finem: de iudeis. Sed etiaȝ per iudicem ecclesiasticū. c°. in archiep̄atu. de rapto. τ notat Panor. post Inno. in. c°. q̄ super. de voto: τ in. c°. gaudemus. de diuortijs. Nec obstat illa auctoritas Pauli: quid ad nos: de his qui foris sunt iudicare τ c. q̄ intelligitur τ procedit quo ad penas spirituales: q̄ in illis iudei nō subsūt ecclesie: secus vero quo ad penas temporales prout notatur per dn̄ȝ Panor. post ceteros i iuribus ꝑallegatis: τ comprobat̄ ratione. Nam iudei delinquēdo sortiunt̄ foruȝ ecclesiasticuȝ: τ iurisditioni ecclesiastice se submittūt: sicut christiani: qui delinquūt contra legeȝ diuinā: vel iuramēto sortiunt̄ foruȝ ecclesiasticū: ſm dn̄m Panor. in. c°. post mirabilē. in fine: extra de vsuris. τ Ioānē de anania i. c°. postulasti. de iudeis. ne alīs gaudeāt maiori ꝑrogatiua: q̄ȝ xp̄iani ſm doctores in locis ꝑallegat̄: τ ita ꝯcludēdū est dictū delictum blasphemie eē mixti fori: τ ꝯīter posse puniri: taȝ per iudicem secularē: q̄ȝ ecclesiasticum: ut in iuribus preallegatis. Et ita ut superius scriptum est dico: τ ꝯsulo i iure eē. Ego Melchion de cacijs iuris vtriusqȝ doctor Nouarieñ. In cuius fideȝ me ꝓp̄a manu subscripsi. Sigillūqȝ meū appo-sui ꝯsuetum. Saluo tn̄ semp ꝯsilio saniori. Quintus doctor sic ꝯfirmauit dicēs. Et ita ut supra per nos graues τ intelligētes viros: quoꝝ oculi nō fallūt: nec fallunt̄ ꝯclusuȝ est: dico: τ ꝯsulo ego Ber-

nardinus de Terçago legu doctor. In cuius rei testimonium me ppa manu subscripsi: et sigillo meo solito sigillaui: saluo semp iudicio cuiuslibet meli' sentientis. OO

In noie dni nri Jesu christi: ac ei' gliose virginis mris Marie: ac bti Antonini martyris patrocini nri: ac bte Catherine martyris totiusqz curie celestis triuphatis. Uiso elegati: ac saluberrimo totius fidei nre psilio Reueredi patris fris Bernardini de Busti ordis minor obseruatie i fauorem saluatoris nri: ac eius gliose mris virginis Marie: ac oium scto: et no minus totius eccle militatis: necno pncipu: ac etia oium christianor. Et licz absqz alijs verbis approbada sit subscripta pclusio psuppositis pro veris: que i facto exponunt vna cu additionibus pclarissimoru iuris psultor: qui postea cu aliqb' additionibus eade coprobarut. Attame ne videat alienu Uenerabdu3 collegiu doctor iudicu Placentine ciuitatis: ab adiutorio oneris tot' religiois christiane in cuius gremio etiam ipsi aggregant: hec paucula pro iuris corroboratione: circa predicta annectere voluit breuitatis gra: qz si oia occurretia exprimere voluisset certe no allegatioes: sz magnos codices coposuisset: vltra ea que copiose: et elegatissime dicta sunt: ut apparebit ex iurib' infra deducendis.

Premittedu igit pro clariori enudatione: infra dicedor: ac totius materie. Qd tuc demum blasphemia di sm beatu Ambrosiu: cum vel deo attribuit: qd ei no puenit: vel cu ab eo remouet: qd ei puenit: lz hec negatio: vel affirmatio non: diuersificet specie3: beat' vero Tho. addit in. 2a. 2e. q. 13a. arti. p°. v3 cum attribuit creature: qd appropriat deo. Et istud peccatum mortale repugnat charitati diuine ex directo. Ea pp sume detestat sm leges: et canones allegat. in ipso psilio. Et vltra preallegata iura: q ab vtroqz iure corripiat habetur per glo. in capitulo. si quis per capillum. 22a. q. prima.

Ex casu aut ppposito apparet: tam ex libris hebreor: q appellant Talmuth: et Maçer: q etia3 ex alijs libris: et eor oronibus et gestis: no modo semel: sed sepius dnm nostru Jesum christu: virgine Maria: ac scos blasphemare: que blasphemie: et maledictioes hic no repetunt: eo qz adeo detestabilia sunt: ut no mereant pluries repeti: sz meli' est tacere: q loq: ut probat tertij Reg. 21°. c°. et Job. c°. p°. Ob hac causam iudei qn audiebat blasphemia: in signu horroris et detestationis: lacerabat vestimeta sua: ut fecit Caiphas: Mathei. 26°. c°. Et aliqn ne audiret blasphemare co tinnerunt aures suas. Act. 9°. c°. Et in sili habet per Bar. et doc. in sodomia in. l. cu vir nubit. C. de adul. Jo sanius est tacere: q loq. Cu g° dicat mul enormia: q puerut cu diffinitioe blasphemie et expsse appeat: io alr noiari no pnt: nisi blasphematores. Et io debet subijci penis: de qb' i. d. autetico. ut no luxu. ptra na. §. et qm. col. 6a. et de in cano. i. c°. i nonullis de iude. et S. de duchsp do. Melchione cacia. Szilli addedu ad declaratione illor verbor: cu digna aiaduersioe copescant notado illud verbu aiaduersione: quo tertus ille vtitur: qz aiaduertere nihil aliud est: q corpus aiatu3 tollere: vt no. in. l. imperiu. ff. de iur. om. iu dic. Ad idem est bona. et no. glo. in. c°. sepe. 28a. q. pa. Que voluit iudeos aliqd opprobriu3 fidei christiane molietes de madato epi: vel principis verberari: vel aliter corporaliter mulctari: subijciens spirituali pena puniri no posse: quia nihil de his que foris sunt ad nos attinet. Nam qui in ecclesia no est: ab eccla separari non pot. vt in. c°. ois christianus. rj. q. 4a. Circa aut materiam tacta de intellectu glo. in. §. in suma. insti. de iniur. de pena arbitraria videat. d. Bartho. cipo. in repe. l. si fugitiui. C. de seru. fugi. col. 7a. Et sequentibus vbi solenissime in casu pposito: idem cocludit in sua loga distinctione pp ter enormitate criminis Nec dicat ecclesia pena sanguinis non imponit. Quia rndet q exeplo clerici degradati: tradi debet iudici seculari. c°. cum no ab hoie. de iud. Et ita in terminis firmat psulendo. d. Pe. de anch. psilio. 15°. incip. In christi noie. Ame. Spiritualis iudex: in quo psilio per optima iura: et pcludetes rationes firmat iudeu3: q in dedecus fidei nostre proiecerat certas immuditias sup venerabilem figura sancte Crucis: dum letanie per ciuitate3 Cesene decatarent debuisse capitaliter puniri et talis delicti punitionem pncipaliter ad iudice3 secularem spectare: et data eius negligetia ad ecclesiasticu: facit. cm. cum sit. c°. lz ex suscepto. et c°. ex tenore. de foro ppe. Et dicti psilij elegantissima fundata no sunt hic transcribenda: qz videri pnt ab oibus. Eadem et questionem termanat luculeter idem Pe. de ancha. in repe. c°. ea que. i. rj. char. in. 8a. q. de reg. iur. Et idem q in dicto cosilio relat opi. concludit. Aliq tn talis blasphemie: et iniqssime imprecationis punitionem iudici ecclesiastico pncipaliter spectare affirmat: ut Inno. in. c°. q sup his: de voto. et aliqui distingut: ut Abbas ibi: et tradit per aliquos scribentes in. c°. p°. de psti. videat Bal. in psilio. 265°. in. 3°. volumine incipiente. In christi noie. Amen. Judeis tutella: et se remittit ad psilium Joa. de lign. subscri

ptum per plures doctores: qui videntur concludere: quod ab ordinario suppleri potest per Albe. in rubri. C. de iure. circa fi. tam ecclesiastico: quam seculari. Et maxime attenta atrocitate criminis non potest denegari iudex secularis: ut per Joan. an. in c°. fi. de penis. li. 6°. in gl. i verbo admin⁹. Et est tex. in c°. si vos contra. et in c°. sunt quedam. et in c°. de liguribus 23ª. q. 5ª. Cum multis alijs capitulis: ubi de iure in quibus iuribus habetur de penis etc. Et potissime: quia isti iudei qui taliter agunt contra fidem christianam faciunt: et in eius opprobrium: et dedecus: ista est communis iniuria ecclesiasticorum et secularium. l. item apud labronem. §. conuicium. ff. de iniur. Et hoc casu crimen iniuriarum est publicum. Quia quod in religionem diuinam committitur: in omnem infertur iniuriam. C. de here. l. manicheos. Et cum domini nostri Jesu christi sit terra et plenitudo eius: orbis terrarum et omnes vniuersi hec Bal. in preallegato consilio. 265°. in. 3°. volumine. Cum ergo dicte blasphemie: et maledictiones tendant ad subuersionem fidei christiane: et maximum dedecus summi creatoris: et eius virginis matris: ac omnium sanctorum posset potius imputari principibus secularibus: et vltra allegata in primo faciunt nota. in reg. culpa caret. ff. de reg. iur. vbi glo. allegat contra. faciunt. c°. non inferenda. c°. ostendit. 23ª. q. 3ª. videatur omnino Albe. in dicta rubri. C. de iude. Qui assignat rationem quare iudei non ita vexantur a demonibus sicut christiani: et multa alia pulchra dicit in tota hac materia: maxime circa expulsionem cum causa: concludens in affirmatiuam multis de ductis hincinde. Et quod ratione delicti sortiuntur forum: nec debent esse melioris conditionis: quam christiani delinquentes. Sed quia hoc supra tactum est. Ideo non reiterandum. Addatur tamen Alexan. de neuo. in suo tractatu contra iudeos. in secundo dubio principali: prepositis Mediolani in c°. gaudemus. de diuor. in glo. 3ª. Inno. Abbas. et doc. in c°. Non sup his preallegato: dum concludunt. Quod principes seculares possunt expellere iudeos de regnis suis: et eos bonis omnibus spoliare: si sunt infesti christianis: vel aliter delinquunt contra legem nature: vel legem licitam. Ita Oldra. consi. 87°. incipien. Queritur an princeps. Et idem solenniter firmauit. d. Pe. de anch. in per. c°. peccatum. in. 8ª. charta. in versi. Sed hic quero vtrum princeps sine peccato. de regu. iur. in. 6°. Sed non multum curandum ad presens per quem puniantur dummodo puniantur.

¶ Additur etiam ad illud dum dicebatur: quod quelibet causa etiam falsa excusat a dolo. per. l. igitur. ff. de libe. cau. cum concor. de quibus in consi. Quia aduertendum quod illa reg. non procedit: vbi alias probatur dolus. Ita d. Christofor. de nicellis conciuis noster Pla cen. in. l. pª. §. Per seruum qui in fuga. ff. de acqr. pos. Hinc dicimus: quod vna presumptio tollit aliam. l. diuus. de in integ. resti. c°. litteras. de presump. Sed maior tollit minorem glo. in. c°. cum inter. R°. se niorem. de elect. in glo. epus. Et sic probando tale enorme delictum probatur dolus: vel aliter soluit Ja. de but. et quasi in idem recidit in. l. plagij la. 3ª. C. ad l. fla. de plag. Non illud procedit quando quis non errat in iure naturali: et sic in his que non sunt de genere prohibitorum: ut hic: et ita limitantur illa iura: et contra in primo consi. allegato. de quo per Ang. Insti. vi bono. rap. in. §. p°. Alex. suo consilio. 92°. in primo col. pe. Pau. de cast. consilio. 192°. incipien. In causa mercatorum. Ludo. in rub. de arbi. Feli. in. c° cognoscentes. de consti. barba. in consi. 29°. Bartho. cipo. vo. in consi. 71°. col. fi. qui omnes allegant contra. Sed ita ut supra debent intelligi et limitari. Negari etiam non potest quin dicatur iudei in dolo malo: quia ille qui facit id quod quis scit se non debere facere: vel econtra semper dicitur dolosus. l. dolus. ff. man. c°. ut inquisitionis. §. fi. de hereti. in. 6°. Modo sic iudei sciunt [illegible] non debere blasphemare: ut supra. Late etiam habetur Leuiti. 24°. c°. vbi dixit dominus. Educ blasphemum extra castra: et ponant omnes qui audierunt manus suas sup caput eius: et lapidet eum omnis populus. Unde lex generalis: nunc facta est ex ore dei: quod qui blasphemauerit nomen dei morte moriatur etc. Christum etiam sciunt venisse pro redemptione peccatorum: prout eis protestatus est sanctus Joannes baptista: ut habetur Joannis primo. c°. Quo casu illud dicitur sciri: quod fuit auditum glo. communiter approbata in. l. si tutor. C. de peri. tu. Item sciunt adimpletas prophetias et totam legem: et per alia christi opera. Item sciunt per vocem apostolorum: iuxta illud. In omnem terram exiuit sonus eorum: et in fines orbis terre verba eorum ut in psalmo. 18°. et Panor. in rubri. extra de summa tri. et fi. ca. Item successiue per diuini nominis precones dignissimos inter quos hic frater Bernardinus primus consultor: et alios qui vsque in hodiernum diem palam per totum orbem inter christianos hoc predicant et docent. Ideo si nesciunt noluerunt edoceri: ergo sunt in dolo: ut habetur per Bal. in. l. quicunque. C. de seruis fugi. et profecto si ignorarent penitus tales nephandi generis blasphemias non facerent: nec scirent: sed sunt in calliditate: fallacia: et machinatione: et si possent ad circumueniendum: fallendum: decipiendum omnes christianos: concurrerent. Ideo clarissime sunt in dolo constituti. l. i. ff. de dolo malo. Refert pulchre Joan. and. in regula sciens: extra de reg. iur. in. 6°. Et ex diabolo sunt Joan. 8°. c°. Talis ergo dolus malus illos reos facit: et ignorantia crassa et suppina ipsos non excu-

fac: & maxime vt s. dictū est in delictis q̄ arguūt dolū ex sui natura & ex vbi platiōe blasphemie prout dicit̄ de furto & similib⁹. Ita Bal. in. l. Aurelius. §. de seya. ff. de lib. leg. in. l. nec exēplū. C. ad l. corne. de fal. Ang. in repeti. l. Si vagantia. C. de bo. vac. li°. x°. Bal. in. l. p^a. C. de cōfes. cū sy. Ergo sūt in dolo malo & puniendi sunt deliquēdo 3 le[illegible] naturalē & 3tra testamētū vet⁹: & subijciūt̄ penis legalibus. Ita dominus Francisc⁹ de Are. in cōsilio. 158°. & Albri. vbi supra.

¶ Preterea licet n̄ sit semp tutū dicere. Q̄ lata culpa equperet̄ dolo in delictis in penis corporalibus: vt late habet̄ per dn̄m Bar. cipo. in suo cō si. 30°. col. p^a. & sequē. & cōsi. 33°. & 35°. & 44°. p^a. col. in cōsilijs sup criminalib⁹: tamē saltē tāta est eorū culpa vt legitime possint relegari perpetuo ex delicto culposo minuēdo penā. Et ideo nō imerito Princeps nr̄ excellētissim⁹ eisdem scelestissimis iudeis ad p̄ces p̄fati venerādi p̄ris fratris Bernardini solum exiliū indixit. Facit ad predicta. d. C. de liguri b⁹. & ad principes spectat purga[illegible] prouinciā malis hominib⁹. l. cōgruit. ff. de offi. presi. Licet reuera sint dolosi. Preterea aduertēdū q̄ ex̄ delicta alia in fide n̄ est tollerabilis ignorantia. Probat̄ sic: quia in facto non ignorāt vt [illegible] probatū est. In iure aūt nō admittit̄ excusatio vt in Regula. Ignorātia. [illegible] regu. iur. in. 6°. & in. l. pe. & fi. C. de iur. & fa. igno. & i. l. p^a. & in. l. regula. ff. eo ti. & dicit Jo. an. i regl̄a p̄sumit̄ i. 6° Q̄ ea q̄ publice fiūt nō p̄sumunt̄ ignorari & maxime in diuinis: quia qui [illegible] que dei sūt sapiūt a dn̄o sapiunt̄: & q ea que dei sūt nesciūt: a dn̄o nesciunt̄. c°. qui ea. 38^a. di. vbi allegat̄ sententia Pauli dicens Ignorās ignorabit̄: & qui stult⁹ fuit in culpa: sapiens fit in pena: nec in hoc excusatur mulier: minor: rustic⁹: miles: & similes p̄sone: quia in dāno euitādo nunq̄ excusant̄: nisi vbi exp̄sse reperitur in iure p̄uisū. vt nō. in di. l. fi. & pulchre p̄po. Mli nūc Cardinalis meritissim⁹: in. c°. non debet. col. fi. extra de cōsāg. & affi. vbi cōcor. d. Jason in. l. fi. pe. charta. de iu. emphi. Et hoc potissime p̄cedit: quia ipsi 3sētiūt peccatis parētū suorum qui in passiōe xp̄i voluerūt sāguinē xp̄i spargi su[illegible] eos & sup filios suos. Ideo agentes & 3sētiētes &c. Ut abūde in p°. cōsilio. Ideo multo min⁹ in delict̄ nō admittit̄ excusatio per predicta.

¶ Circa vo p̄uilegiū allegatū per eos licet satis sit respōsū in p°. tn̄ pōt addi. Q̄ nō ē verissimile q̄ Papa vel Imperator seu alius p̄nceps cōcesserit p̄uilegiū 3tra fidē & ad peccātū: qa in generali 3cessione: sicut in generali mādato nūq̄ venit delictū. Idē in q̄cūq̄ dispositione. Ita Bart. per illū tex. & glo. i. l. Si p̄curator. ff. de 3di. inde. referūt nouis po⁹ glo. in. l. pupillus. ff. de acq. poss. vbi cōcor. nec peccatū qa esset cōtra ius diuinū nūq̄ reputū limitatū & sine causa. Sed in dubio semp videt̄ velle qd̄ leges volūt. §. Oēs in autentico de iudi. & ibi cōcor. Jmo concessa in opprobriū nō tenent̄ fuare: nec excusant̄ a penis. Propterea de hoc est solēnis tex. in cle. p^a. de testi. & ibi glo. & doc. Itē p̄uilegiū nunq̄ intelligit̄ 3cessum cōtra seipsū: videlicet qd̄ debeat dici 3tinuo maledici ex malignitate. vt voluit Jo. an. in dicta regula in generali in. 6°. & cōtra Li. Si qs Impe. male. C. forti⁹ dicendū. Q̄ debuisset fieri exp̄ssa mētio & cū clausula nō obstante tali lege vt late habetur in. l. fi. C. si contra ius vel vti. publi. per oēs doc. Forti⁹ dicit̄ q̄ cū oī clausula etiā expressa nō posset quisq̄ viuens cōcedere contra ius diuinū. Bar. in prohe. ff. & in d. l. fi. C. [illegible] contra ius. & ibi cōcor. per Alex. & docto. prepo. Mediolani in c°. fi. de spon. duo. per cano. maxime p Feli. amplissime in c°. que in ecclesiarū. de consti. Quia inferior non pōt tollere legē supioris. &c. & nō valēt ipso iure vt in regula: que contra ius fiunt de reg. iur. in. 6°. Plus dicit̄ q̄ data sed nō cōcessa validitate: q̄ 3cessa propter pub. vtilitatē reuocarent̄. Ita Barba. in cōsilio. 13°. Incipiēte: sapiēter scripsit Plato. col. 2^a. habet̄ per prefatū p̄po. Mediolani in p̄allegato c°. nō debet. de cōsang. & affini. in p°. nō. col. 2^a. qui dicit q̄ recedit̄ etiā a iure cōmuni q̄ nō ita de facili tollitur sicut p̄uilegiū vt habet̄ in autē. de nō alie. §. quia vo. per Sali. & doc. i aūt. Sacramēta puberū. C. Si aduer. vēn. glo: & doc. in. §. Itē sacramenta. in. ti°. de pace. iur. fir. in vsi. feu. & alibi sepe tn̄ dicit q̄ recedit̄ a iure cōi p̄pter necessitatē & euidētē vtilitatē vt hic. Plus dr̄ q̄ etiā si in viz cōtract⁹ trāsiuisset vbi alias per p̄ncipē nō posset reuocari tanq̄ astrictū lege naturali: quia ex contractu: vt late per Alex^m. qui allegat cōcor. in cōsilio p°. in. 2°. volumie i. 2°. dubio. col 6^a. p Bar. in. l. q̄ semel. ff. de decre. ab ordie fa. q loqtur i cōmunit. habet̄ i. l. digna. vox. C. de leg. p Ang. i consilio. 134°. Barba. i 3silio. 26°. i. 2°. volumie p Feli. i c°. p°. de proba. in c°. cuz oli. col. 3^a. ex̄. de re iud. Panor. i c°. sugestū. de deci. Alex. in cōsilio. 101°. i p°. volumine. Que oīa iura limitant̄ nō p̄cedē Jmo posse rūpi pp pub. vtilitatē et p̄ sferiorem. Ita p dn̄z Alex. pulchre i dicto 3si. 101°. i p°. volumie: & Cōsi. 217°. i 2°. volumie: que publica vtilitas cōcurrit i casu nr̄o: qa dī 3sistē i ecclia & reb⁹ ecclie vt dicit glo. i c°. qd g°. 23^a. q. 4^a. & q̄ nō debeāt gaudē dict̄ p̄uilegijs tanq̄ abusi sintpu[illegible]

chre determinat Albe.in.d.Rubri.C.de iude.sed in pñti materia ppitiꝰ de nullitate pp decisionē.d.de.pᶜ.de test.que expsse decidit hāc materiā.

¶ Circa vltimā ptē de vsuris addēdus esset tractatꝰ dñi Alexā.de neuo.vincētini cōtra iudeos: qui illam materiam expedit per quinqꝫ dubia: ꝛ ibidem subijciūtur impugnationes dñi Ang.de castro:que laudabiliter a dicto dño Alexā.soluūtur ꝛ corripiuntur.

¶ Ex predictis firmiter tenēdū cēsuit venerādū collegium dñoꝝ iudicū ꝛ doctoꝝ ciuitatis Placētie:ut supra conclusum est Reuerēdū fratrē Bernardinū de busti.Et in fidē premissoꝝ pfati dñi Doctores mādarūt sigillo soluto prefati collegij sigillari: ꝛ per priorem subscribi.

¶ Ego Antonius de nicellis iuris vtriusqꝫ Doctor: ꝛ Prior prefati collegij:manu propria me subscripsi.

¶ Sabbo post pmā dñicā i.xlᵐᵃ.de fidei Cōmēdatōe:Signatōe:ꝛ Deuiatōe.Sermo.xv.

Hic est filius meus dilectꝰ:in quo mihi bñ ɔplacui Mat.17°. Dicit Pau.ad Ro.14°. Omne qđ nō est ex fide peccatum est.Qđ exponēs Augu.ibidē dicit.Ois infideliū vita peccatū est.Ubi eni deest agnitio veritatꝭ eterne: falsa virtꝰ est etiam in optimis moribꝰ.Que verba Aug.expones scūs Bonauētura in secūdo sen.di.41ᵃ.in questionibus:circa lrām ait:qꝫ ideo Augu.dicit:qꝫ ois vi infideliū est peccatum:qꝛ per nullam actionez quam agūt liberātur a culpa:qđdiu permanēt in infidelitate: ꝛ ideo estꝰsensus.Ois vita infideliuz est peccatum:idest non sine peccato: ꝛ absqꝫ vllo merito:etiam si ea que agūt sint bona de se pᵃ.q.pᵃ.cᵒ.non sanat.28ᵃ.q.pᵃ.in pnci.de resti.spo.cᵒ.lrās.Jđ dicit Greg.nonꝰ.eꝝ de sū.tri.ꝛ fi.ca.cᵒ.pᵒ.Una est oiuz fideliū vniuersalis ecclia:eꝝ quā nullus oio saluaꝝ:ꝛ.24ᵃ.q.pᵃ.cᵒ.qcūqꝫ dī.Quicūqꝫ ab vnitate fidei:ꝛ societate Petri ꝛ Pauli se separauerit:tales nec a viculis pctoꝝ absolui:nec ianuā regni celestis igredi poterūt.Et eadez cā.ꝛ.q.cᵒ.vbi sana.dī.Ubi sana fides nō ē ñ pōt eē iustitia: ꝛ Aug.sup eplāz Pauli ad Gal.iqt. Nullū iplet mādatū:nullūqꝫ opꝰbonū facit:q fidē nō hꝫ.Jtē Gre.i moralibꝰ iqt.Et ponꝝ.24ᵃ.q.pᵃ.cᵒ.qꝛ ex sola.Nisi qs fidei soliditatē tenuerit diuinā pñiā nūqꝫ agnoscet.Et iteꝝ ait Gre.vbi s.Sicut rami sine ꝟtute radicis oēs arescūt:ita qlibet opa:lꝫ bona videanꝝ:nulla sī.Si a fidei soliditate disiūganꝝ.Unñ falsa fuit virtꝰabstinētie:i Euripide philosopho:q ut philosophie itēderet abstinuit a carnibꝰ: ꝛ ab oibꝰ coctis:ut dī in liᵒ. de moribꝰp hilosophoꝝ.Sed vera fuit ꝟtꝰ abstinētie in Daniele: ꝛ socijs eiꝰ renuētibꝰ comedere de cibis regis nabucdonosoꝛ.Et potiꝰ crudis leguminibꝰ se pascētibꝰ Dañ.pᵒ.Unñ oibus philosophis: ꝛ magis sapiētiores facti sunt:ut ibidem dī.Scđo falsa fuit virtꝰcastitatis in Tulio:q sororē hirtij pncipis renūciauit vxorē accipe:dicēs se nō posse vxori: ꝛ philosophie pariter opam dare:ut dī in.d.libro:de vita ꝛ moribꝰphilosophoꝝ Sed vera virtꝰcastitatis fuit in Joāne euāgelista qui ꝟgo vocatꝰ a dño ex nuptijs:Joānis.2ᵒ. Uirgo in euum pmāsit: ꝛ verā philosophiaz obtinuit dū supra pctꝰ dñi recubuit: ꝛ secreta celestia penetrauit.Tertio falsa fuit virtꝰɔtēplatiōis Talesmilesij:qui oculos ita fixos habebat ad sydera:qꝫ vbi poneret pedes obliuiscebaꝝ:ut in eodē liᵒ.habeꝝ.Sed vera virtꝰɔtēplationis fuit in Dauid:q ait ps°.122°.Ad te leuaui oclos meos:q habitas in celis.Et iteꝝ psᵒ.24ᵒ.Oculi mei semp ad dñz qm ipse euellet de laqueo pedes meos.Quarto falsa fuit virtꝰ patiētie in Socrate:q clamorem Xātipis vxoris sue iniuriasqꝫ: ꝛ ipropia:atqꝫ cōuicia: ꝛ ɔtumelias sustinuit: ꝛ aque sup caput effusionē,pp̄ter exercitiū patiētie tollerauit:ut dicit Ageliꝰliᵒ.2ᵒ.ꝛ Laertiꝰ.Sꝫ vera ꝟtꝰpatiētie fuit i Job.q post oīa mala: ꝛ aduersa tollerata patiētiꝰ ceteris:sustinuit ꝟba vxoris dicētꝭ.Bñdic deo ꝛ morē:cui rñdit Job di.Quasi vna de stultꝭ mulieribꝰlocuta es.Jn oibꝰhis nō peccauit Job labijs suis Job.pᵒ.cᵒ.Quito falsa fuit ꝟtꝰpauptatis i Pictagora: ꝛ discipulis eiꝰ: q iussu magrī sui viuebāt i cōi: ꝛ nō habebāt ,ppꝛiū: ꝛ inuicē se amabāt.Sꝫ vera virtꝰpauptatis fuit in xpo:q ait Uulpes foueas hñt ꝛ volucres celi nidos:filiꝰautē hoīs nō habꝫ:vbi caput suū reclinet:Matth. 8ᵒ.Et in discipulis eiꝰ:q dixerūt.Ecce nos reliqmus oīa: ꝛ secuti sumus te:Matth.19ᵒ.Sexto falsa fuit virtꝰsapie:in Platone:q per mūdū pegrinabaꝝ amoꝛ phie:pro qua capi ꝛ venūdari a pirratꝭ passus ē:ut dicit Hie.i eplā ad Paulinū sꝫ vera ꝟtꝰsapie fuit i Paulo q amore xpi Jesu p oēs ecclias circuibat cū maximis piculis:ēt latronū.2ᵉ.ad Coꝛ.12ᵒ.Septio falsa fuit ꝟtꝰpietatꝭ q̄ Pictacus infectorē ,ppꝛij filij absoluit a morte dicēs:qꝫ idulgētia ē potioꝛ siue fortioꝛ vindicta ut dīc Laertiꝰ.Sꝫ vera ꝟtꝰpietatꝭ fuit i Joseph q,ppꝛios frēs sui ipsiꝰ vēditores:nō solū absoluit ꝛ ditauit:sꝫ ēt cū fletu ɔsolatꝰ ē dicēs:nolite timē p salute.n.vīa misit me dñs añ vos: Geñ.45ᵒ.

Octavo falsa fuit virtus cõstãtie sive iustitie in Torquato q amore reipublice.ppriũ filiũ victorẽ interfecit:eo q̃ cõtra iudicauit p̃rem forti filio:q̃ p̃rãz mil tari disciplĩa careretur dicit Valeri⁹ li°. 2°. Sil'r falsa fuit v̄t⁹ cõstãtie ⁊ iustitie:in Bruto: qui cõperiẽs duos suos filios in cõspiratiõe cõtra libertatem reipublice:in cõspectu suo palluz ligatos virgis mãdauit cedi: ⁊ postmodum decollari: cuius supplicij filiorum ipse pater erat spectator: nullius doloris indicium:siue signũ ostendens:vt dicit Valerius libro. 5°. ⁊ Titus liuius 2°.de origine vrbis:⁊ Virgilius.6°.enei.⁊ Augustinus. 5°.de ciui.dei.c°.18°. Sed vera virt⁹ constantie fuit in Abrahã quando ad mãdatũ dei: filium suum dilectissimum Isaac proprijs manibus occidere voluit ⁊ ipse Isaac eius filius similiter constantissimus fuit: quando tali morti se exposuit Gen̄.22°. Mater quoq; septem filioꝝ machabeorum cõstantissima fuit: que hortabaꝰ eos ad moriẽdum pro obseruatione legis secundi Machabeorũ.7°. Nono falsa fuit virt⁹ religionis Oratij qui propter bonũ reipublice sororem suã occidit que mortuo viro suo inimico romanorum fleuit:vt dicit Titus liui⁹ li°. p°. Sz vera virt⁹ religionis fuit in Jepte qui ex voto ꝓpter habitam victoriã de inimicis populi dei ꝓpriam filiam in holocaustũ deo obtulit Judicuz xj°.nõ per corporaliter occiderit vt dicũt quidam doctores sed quia eius virginitatẽ deo consecrauit: ⁊ ipsam filiã suã perpetuis dei obsequijs deputauit:vt tenent doctores hebrei ⁊ Nichola⁹ de lira super p̃dicto capitulo. Sola igitur illa est vera virtus que catholica fide decoraꝰ. Et ideo Ricardus poeta in libro de nuptijs c°. 37°. inq̄t Virtutes alias frustra conaris habere. Si virtus fidei defecit ipsa tibi. Ideo Mar.vl°.c°. Saluator ait. Qui non crediderit cõdemnabitur. Econtra vero de fide dicit:q̄ est vita hominis. Unde Abachuc.2°.dicit. Justus ex fide viuit. Et idez habetur ad Heb.x°.⁊.24ª.q.p°.c°. vbi sana. de sacra vncti.c°.vnico.§.Quia vero. Item ex fide charitas procedit p°.ad Corin.13°.ad Galat.5° ad Thimo.p°.⁊ Jacobi p°. Ideo dicit dominus Qui credit in me habet vitã eternam Jo. 6°.trãsumptiue de peni.di 2ª.c°.charitas.fides etiaz est illa que nos filios dei constituit.iuxta illud Joã. p°.Dedit potestatẽ filios dei fieri his qui credũt i nõie ei⁹. Et.iõ cuilibz fideli dicit de⁹ v̄ba ꝓposita hic ẽ fili⁹ ⁊ c.sup q̄b⁹ v̄bis:tres tñmõ cõsideratõnes faciemus. Prime dicit Comendationis. Secunda Signationis. Tertia ⁊ vltima appellabiꝰ Beatitudinis.

Pars prima huius sermonis de comendatione fidei catholice. Q.

Ex tribus precipue fides catholica cõmendatur. Primum dicitur nobilitationis. Secunduz superationis. Tertium ⁊ vltimum appellatur excessionis. In tribus autẽ nobilitat fides hominẽ. Primo in cognitione. Scientia enim fidei excedit in dignitate omnez aliã sciẽtiã: vnde sup illa verba Prouer.vltimo. Multe filie cõgregauerũt diuitias: tu vero supgressa es vniuersas dicit glosa. Oẽs sciẽtie sunt q̃si diuitie q̃dã. Sciẽtia v̄o fidei oẽs diuitias scientiarum supergreditur. Jõ dicit Ricar.in proemio primi sen̄.q. 5ª.in corpore questionis:q̄ fides est nobilior oĩbus sciẽtijs practicis. Et hec veritas probari potest ex fundamẽto Aristo.⁊ comẽtatoris in p̄mo de aĩa.⁊.8°.Topicoꝝ:vbi dicit:q̄ illa sciã:vel disciplina est melior que versaꝰ circa nobilius subiectũ. Sed si queratur subiecta oĩum sciarum nullũ inueniꝰ nobilius subiecto fidei. Subiectũ enim grãmatice:est oratio cõgrua ⁊ pfecta. Subiectũ rethorice ẽ oratio ornata. Subiectuz logice est silogismus:siue argumẽtatio fm alios. Subiectũ libri Phisicorum: est corpus mobile. Subiectũ libri de celo ⁊ mũdo:est corpus mobile ad locũ. Subiectum libri de generatione ⁊ corruptione:est corpus mobile ad formaz. Subiectũ libri Methauroꝝ:est corpus:mixtũ ⁊ impfectuz veluti ros:pruina:grãdo:⁊ huiusmodi. Subiectũ libri mineraliuz: est corpus minerale:idest corpus mixtũ ⁊ perfectuz sed inanimatũ:ut plũbum:auruz: ⁊ huiusmodi Subiectũ libri de aĩa: est corpus aĩatum:vel anima. Subiectuz libri de vegetabilib⁹ et plantis:est corpus vegetabile. Subiectũ geometrie:est linea vel quãtitas cõtinua. Subiectum pspectiue:est linea visualis. Subiectum arismetice:est numer⁹ siue quãtitas numeralis. Subiectum astrologie est corpus celeste. Subiectũ totius Methaphisice:est ens in q̄ntum ens. Tu vero:o fides sancta o fides catholica:o fides orthodosa: dic queso q̄d est subiectum tuũ: ⁊ a quo progrederis: ⁊ alias rationales desceñdis? Et certe pro te clamãs respõdeo. Deus eternus:deus gloriosus:deus oĩpotẽs est subiectũ tuum:⁊ cõnter es nobilior oĩbus sciẽtijs Et hoc est:q̄ dicit Augusti.p°.de tri.c°.2°. Fides est virt⁹ quedaz:ab vna substãtia dei simpliciter procedẽs. Et ideo dicit idem Augu.in li°.de fide ad petruz. Nihil est certius homini sua fide:⁊ cõsequẽter dicũt doctores:q̄ scientia fidei est excellẽtior oĩbus alijs sciẽtijs: ⁊ certior. Et hoc probat sãctus Bonauẽtura in.3°.di.23ª.arti primo.q.4ª. magis

et Tho. 2a 2e. q. 4a. arti. 8o. et Alexander de ales in prima parte sūme. q. pa. arti. 2o. et in. 3a. parte in tractatu de fide. q. an fides sit certior sciētia. Et hoc pōt probari sic. Quod cognoscit lumine prime veritatis increate: certius cognoscit: q̄ illud qd noscit lumine veritatis create. Sed qd cognoscit fide: noscit lumine veritatis prime. Nam fides infundit a deo: ut habet Sap. 3o. ergo sciētia et cognitio fidei est certior omnibus alijs cognitionibus. Sciētie enim naturales causant in nobis p magis nota s̄m naturā: ut inquit. Philosophus. 7o. Metha. 3o. de aīa. po. Phisi. et in libro de sensu et sensato. Scia aūt fidei causat a deo [illegible] supra. Cū ergo nobilior cā nobiliorem producat effectū: ut habet po. de aīa. et in libo. de causis. go etc. Et hoc ē qd inqt Comētator sup xio. Meth. Scientia nr̄a causata ē a rebus: sz scia dei causat res: preterea certius est quod scitur testimonio spiritus sancti: q̄ quod scitur testimonio creature sed quod scitur per fidē: scit testimonio spiritus sancti: ad Ro. 8o. Ipse spūs sanctus testimonium reddit spiritui nr̄o. etc. prime ad Thessa. 2o. dicit apostolus Paulus. Cū accepistis a nobis verbū: accepistis illud nō ut verbū hominū: sz sicut verbū dei: ergo licet ea que scimus p fidem: nō scimus p demōstrationē naturalē: tn̄ cognitione supernaturali certius scimus q̄ alia: qz a certiori doctore: cognitio. n. nr̄a de fide quā habemus vel per inspirationē: vel p lectionem sacre scripture: sine dubio procedit a deo: cū scriptū sit de his qui fecerūt sacrā scripturā. 2e. Petri. po. Spiritu sancto inspirati locuti sūt sancti dei homines. O scia fidei quantū es nobilis cū magistrū habeas deū. O sancta fides quātū scientificū facis fidelē: cum sis excellentior omnibus scientijs. Et iō quilibet verus fidelis licet ignorās et idiota: quo ad mundanas scientias: a deo reputat doctior omnibus doctoribus: et astrologis nō habētibus veram fidē. Nō eni attendit deus nobilitatē sanguinis sz virtutū: vn̄ Ouidius in libo. de vetula inqt. Nobilitas hois mēs et deitatis imago. Nobilitas hois virtutū clara ppago. Qua ex re inquit sanctus. Bona. in. 3o. di. 23a. aro. po. q. 4a. Melius est vel modicū quid de deo scire: q̄ oīum celestiū simul et terrestrū noticiam habere: iō metrice d. Qui xp̄m bene scit satis ē si plurima nescit. R

SEcūda nobilitatio fidei dicit meritationis. Quātū. n. sit meritū illius q sinceriter credit: et hz verā fidē: ponit Aug. in lio. de verbis domini. dicēs. Nulla maior virtus fide: nulla maior scientia: nulli maiores thesauri: nulla maior excellentia et dignitas in p̄nti vita inueniri pōt: hec ille: et Bernardus in sentētijs suis idem confirmat dicens. Nulla maior nobilitas ē in mūdo q̄ nobilitas fidei xp̄iane: que aīam sic nobilem facit et sublimat: ut ēt digna sit sedere a dextris virtutis dei: et Salo. Sap. 7o. inquit. Optaui et datus ē mihi sensus. s. fidei. et inuocaui: et venit in me spiritus sapientie: et pposui illā regnis et sedibus: et diuitias nihil eē duxi i cōparatione illius: nec cōparaui illi lapidē preciosum: qm̄ oē aurū i cōparatione illius arena est exigua: et tanq̄ lutū extimabitur argētū in cōspectu illius: et infra. Infinitus ē. n. thesaurus hominibus: quo qui vsi sunt participes facti sūt amicitie dei. O igit fides nobilissima: O fides dignissima: O fides excellentissima quātū nos dignificas. Certe ē nobilior quo ad deum et celestē curiā pauperculus fidelis: q̄ oēs reges et Imperatores mūdi nō habētes verā fidē. Cōsidera o xp̄iane fidelis: si tam excelsa virtus est fides: quantū meriti acquiris: si eaz vsqz ad mortē sinceriter tenes: certe dignissimam coronā tuo in capite ponet deus in alia vita: propter virtutē fidei. Ideo ipse saluator noster Apo. 2o. inquit. Esto fidelis vsqz ad mortem: et dabo tibi coronam vite. S

TErtia fidei nobilitatio d filiationis. Cuius fundamētū ponit auctor in libo. de causis. dicens. Quanto aliquid ē propinquius et similius prime cause: tanto ē melius et nobilius: quo presupposito certum est: q quasi nulla ē maior similitudo et cōiunctio cum aliqua re: q̄ filiatio ad paternitatē: dicente Philosopho. 8o. Ethico. Magna ē similitudo generantis ad genituz: vn̄ in. l. fi. C. de impu. et ali. sub. d q pater et filius cēsentur esse quasi eadem persona. et insti. de inuti. sti pu. §. ei qui dicitur: vox patris: vox filij. Sz manifestū ē q fides sanctissima facit hominē filium dei: ut habet ad Galathas. 3o co. vbi dicit. Omnes eni filij dei estis per fidē Jesu xp̄i. et pc Jo. 5o. dicit. Omnis q credit qm̄ xp̄s est filius dei: ex deo natus ē. Ergo nihil pene nos deo magis facit similes: q̄ fides: et consequēter nobiliores. O christiani deuoti: audite quam vobis fides confert dignitatē: ait enim Augu. super Joan. po. co. Qui serui dei eē digni nō sumus: in filios p fidem nos adoptauit. Non solum autem filij dei sunt fideles: ut etiam habetur prime Joannis tertio: et ad Roma. octauo. ad Galatas quarto. sed etiam dei nuncupantur. Ideo vobis omnibus habentibus veram fidem dicit Dauid in. ps. Ego dixi dij estis: et filij excelsi omnes. T

SEcundum ex quo cōmendatur fides dicitur superationis: p cuius declaratione sciē

p

dum: q vera est illa sententia Job septimo c° vbi dicitur. Militia ē vita hominis super terrā. et Hiero. ad Eustochiū. Stadiū et pugna est hec vita mortalibus. vnde Augustinus in quodam Sermone inquit. Premonitos vos esse volo: neminem super terrā sine tētatione varia victuruz et cui forte tollitur aliqua: aliam vsqz ad mortez securus expectet: hec ille. Propter quod Ecclesiastici secundo dicit. Fili accedens ad seruitutē dei sta in iustitia et timore: et prepara animā tuā ad tētationē. s. mundi: carnis: et diaboli. Si ergo queras quod ē scutū: et que armatura sit potens ad deffendenduz nos ab his impugnationib⁹. Clamans respondeo. Fides: fides: fides: q enim fides vincat impugnationes et tētationes mundi patet prime Joannis 5°. vbi dicitur Omne qd natum est ex deo. s. per fidem: vincit mundum: et hec est victoria que vincit munduz fides nostra. De victoria demonuz habetur ad Ephe. 6°. vbi inquit Apostolus. In omnibus sumentes scutū fidei: in quo possitis omnia tella inimici ignea extinguere: vbi glo. ait. Nulla ē tam valida hostis tētatio que non fidei fortitudine velociter subcumbat. Et prime Petri quinto post enarratā diaboli rabiē dicit. Cui resistite fortes in fide. De victoria aūt carnis hētur Esa. xi°. vbi dicitur. Erit fides cinctoriū renū eius. vbi glo. inquit. Omnis lumbor concupiscētia deuincitur: dum scutum fidei in anima iugiter possidetur. Alia quoqz gl. super illud Jere. 5°. Circuite uias Hierusalem &c. inquit. Fidelis deus nullum habētem fidem i tētatione deserit. Anselmus insuper in li°. de similitudinibus ait. Hoc priuilegio christiana fides gaudet q quoruncunqz inimicorum tētationem psternit et deuincit: habeat igitur vnusqsqz i molestijs tētationū fidē xpi: et leuiter vincet omnem potestatem inimici: hec ille. O fides fortissima tu es illa lancea validissima: que oēs tētationes et plia inimicorum nostror concutis et impugnas et ideo Bernardus in quodaz sermone ait. Mūdus: caro: demonia: diuersa mouent prelia: quos tunc omnes faciliter deuincimus: si scutum fidei in manibus cordis nostri tenemus.

T

TErtium qd cōmendat fidē dr excessionis. Oēs. n. nature naturate potētias excedit virtus fidei. Per virtutē enim nature non pōt qs ambulare super aquas: quod tamē facere potest per virtutē fidei: vnde Petrus habēs fidem ambulauit super aquas maris. Cū autem inciperet aliquantulū titubare in fide cepit mergi: et ideo ei dixit dominus Matthei. 14°. Modice fidei quare dubitasti? Beat⁹ quoqz Joannes de capistrano ordinis nostri: cū necesse haberet transire padum pro quibusdam rebus concernēntib⁹ honorem dei: et portinarij eum nolent nauigio trāsfretare: forte quia volebant ab eo pecuniā quam pauperculus non habebat: posuit et extēdit mantellum suum super aquas ipsi⁹ padi: qui ē fluui⁹ pfundissimus: quia alia flumina Italie qplurima in eum deriuantur: et ideo appellatur rex fluminum: et alio nomine appellatur eridanus: iuxta illud Virgilij. Fluuiorum rex eridanus. Extenso autem mantello interrogauit socium si haberet fidem q deus posset eos facere transire fluuium illū super illo mantello. Quo respondente q sic. Ipse intrauit fluuium ponens se super ipso mantello simul cum socio: et tanqz esset sub vna optima naui transiuit ipsum fluuium: hoc etiaz anno scilicet. 1493. de mense aprilis. Unus frater noster vltramontanus laicus existēs Rome et non habens socium cum quo posset reuerti ad partes suas: faciebat se associari de loco ad locum a fratribus ordinis nostri. Cū autem esset vltra padum in loco nostro apud viquerias guardianus illius loci eum associauit duob⁹ fratribus: qui habebant transire vltra ipsum flumē ut irent papiam: ipsi vero fratres habebant bulletaz transeundi: quia propter suspitionez pestis portinarij habent preceptum sub pena furce ne tranfretent aliquem venientem de loco suspecto et qui non habeat ipsam bulletam. Deo autē permittente ille frater vltramontanus qui nesciebat q oporteret habere dictam bulletam perrexit cū ipsis fratribus sine illa: vnde portinarij cum recepissent in portu illos duos socios eius: qui habebant bulletam, interrogauerunt eum vbi haberet bulletā suam. Ipse autem frater quia erat laicus nesciebat bene loqui latine: nec etiam vulgariter in lingua nostra. Sed humiliter signis et verbis quibus poterat rogabat amore virginis ut eum transire permitterent. Illi vero consentire noluerunt: vnde ipsum solum in ripa dimiserunt. Tunc cogitans iste pauperculus q omnino oportebat eum transire: si volebat ire ad partes suas: extraxit tunicam quā habebat sub habitu. Et quia habebat peram in qua deferebat duos panes cum vno vasculo vini ut posset per viam prandere: ligauit dictam peram ad colluz deinde misit tunicam super aquam padi: et postmodum salijt super ipsam tunicam. Sed deo sic disponente fundum petijt ipsius fluminis: et inde super aquas venit: et medius super aquas stans ac medius sub aqua: pergebat ab alia par

te fluminis: et quia illa pera quam habebat ad collum impediebat ipsum dissoluit eam: et posuit super humeros: et pergebat recto tramite versus portum nihil descendendo: quamuis velocissime et cum maximo impetu curreret predictus fluuius qui est ibi valde latus. Uidens autem tunicam suam deorsum ferri ab impetu aquarum cucurrit post eam et ipsam apprehendit et secum detulit: et rediit pergens contra aquas ad iter quod ceperat habens manus iunctas ad deum cum corde eleuatas: et sic transiit ipsum fluuium citius quam portinarii cum naui: quis ante ipsum incepissent transfretare: et ipse moram traxisset in extrahendo tunicam et se aptando. Item in eundo post tunicam suam: quod miraculum multi viderunt qui erant in naui. Et ipse frater a papia venit ad istum locum sancti Angeli apud Mediolanum: associatus a duobus fratribus prouincie Janue: et ab isto loco fuit associatus ab aliis duobus fratribus versus partes suas. Multa alia stupenda: et super totius nature facultatem facta sunt per virtutem fidei: de quibus solum aliqua referam causa breuitatis: peto ergo a te o natura: an cum omni potentia tua: et omnibus influentiis celestibus possis ceco visum restituere? Et certe clamat Aristoteles. de quo inquit Commentator super tertio de anima. Creditur quod iste homo fuit regula in natura: quem natura inuenit ad demonstrandum vltimam perfectionem in scientia totius nature: hec ille. Dicit ergo ipse Aristo. cognitor virtutis nature in post predicamentis. A priuatione ad habitum: impossibilis est regressus per naturam. Sed o fides sanctissima: nunquid tu potes cecis lumen prestare? Certe sic: et dimissis aliis quasi innumerabilibus exemplis: ponam illud quod habetur in legenda sancti Dionisii philosophi atheniensis ariopagite: scilicet quod cum Paulus athenis disputaret cum Dionisio: tunc in illa ciuitate doctore: et magistro excellentiore: et cum conaretur ad fidem Christi conuertere. Semel disputantibus illis accidit quod quidam cecus a natiuitate quem Dionisius cognoscebat: inde transitum fecit: tunc Dionisius dixit Paulo. Si mediante fide tua: huic ceco lumen confestim restituis: ad fidem tuam me conuertam. Cui Paulus subridens ait. O Dionisi: hoc facere minimum est fidei christiane. Sed tamen quia hoc petisti: volo tibi fidei nostre virtutem demonstrare. Uerum quia si ego verba aliqua dicerem ad restituendum lumen huic ceco: forte alicui superstitioni imputares. Dic tu hec verba. O cece: precipio tibi in virtute fidei Christi ut visum recipias. Que verba statim ut Dionisius dixit: ille cecus illuminatus est. Et ipse sanctus Dionisius ad fidem Christi conuersus: doctor christianorum est effectus.

X

Secundo peto a te o natura potentissima an possis facere cessare solem et lunam a suo motu: ita quod generata non corrumpantur et destruantur? Et clarum est quod non. Nam inquit Philosophus secundo de generatione. Motus solis est causa generationis et corruptionis omnium rerum. Et in octauo physicorum. Motus est vita quedam omnibus natura subsistentibus: quo remoto nulla natura subsistit. Ex predictis ergo patet quod natura non potest facere cessare motum celi quin omnia generata destruantur et pereant. Sed o fides potentissima: nunquid tu hoc efficere potes? et clarum est quod sic. Nam Josue decimo legitur: quod in virtute fidei Josue precepit soli et lune ut se firmarent: et non currerent: vel mouerentur: donec ipse victoriam de hostibus obtineret dicens. Sol contra Gabaon ne mouearis: et luna contra Hailon: stetitque [redacted] in medio celi et non est motus per spacium vnius diei: et similiter luna. Et tamen cessante motu predicto virtute fidei: non cessauit generatio rerum: nec aliquam res create passe sunt molestiam.

Y

Tertio peto a te o natura potentissima: an facere possis quod ignis in corporibus inferioribus sibi iunctis non immutat calorem? et clarum est quod non: dicente Philosopho primo Methaphisice quod vnunquodque naturalium entium semper vtitur natura sibi propria: et septimo Physicorum idem ait. Agens naturale agit necessario: ut ignis semper calefacit. Et quarto Ethycorum dicit. Qualis quisque est: talia operatur. Ex quibus patet quod natura facere non potest: quin ignis calefaciat illa que in eo ponuntur. Sed o fides sanctissima: nunquid tu hoc efficere vales? et certum est quod sic. Legitur enim Danielis tertio quod cum Ananias Azarias et Misael nollent adorare statuam quam fecerat Nabuchdonosor: ipse rex fecit eos proiici in fornacem ardentissimam: qui fidem habentes in deo: ignem fornacis ingressi non senserunt calorem: nec in aliquo lesi sunt: sed in fornace tanquam in rosario manentes: deum laudabant.

Z

Quarto peto a [redacted] o natura. Nunquid

vales facere vt montes per se a seipsis moueantur ⁊ ad alia loca contra naturaꝫ transferantur? ⁊ clarum est ꝙ non. Nam nihil agit contra naturam suam. pˢmo. Phisi. Natura autem mōtium est grauis: ⁊ grauia semper tendunt deorsū vt inqt Aristo. in. 4°. de celo ⁊ mūdo: ⁊ ideo non possunt eleuari ⁊ transire de loco ad locuꝫ per potentiam naturalē. Sed o fides potentissima: nūquid tu hoc facere potes? ⁊ clarum est ꝙ sic. Nā Matthei. 17°. dixit dominus. Si habueritis tātam fidem sicut granuꝫ sinapis: ⁊ dixeritis huic mōti: transi hinc trāsibit: ⁊ nihil impossibile erit vobis: ⁊ Mar. 9°. etiam dixit. Si potes credere omnia possibilia sunt credenti. Que verba probantur exemplo Alexandri magni: qui cum venisset ad montes caspios: ⁊ petissent filij captiuitatis decem tribuum: licentiam ⁊ adiutoriuꝫ ab eo exeundi inde: cognita causa inclusionis eoruꝫ s. ꝙ quia adorauerant vitulos aureos quos fecerat Jeroboam rex Israel ⁊ recesserāt a deo: deus eos ibi incluserat. Alexāder respondit ꝙ artius eos includeret. Cūqꝫ eos includere vellet: videns difficultatē maximā ⁊ humanam potentiam nō sufficere: orauit cum magna fide deum Israel: vt opus illud compleret: ⁊ ecce statim accesserunt ad se inuicem prerupta montium: ⁊ factus est locus immeabilis. Et hoc miraculum habetur in gestis Alexandri: ⁊ idē testatur Josephus dicēs Quid facturus est deus pro fidelibus suis: si tantum fecit pro infideli charitatē nō habēte. Aliud exemplum habetur. s. ꝙ dum infideles quasdam vrbes christianorū sibi subiecissent quaruꝫ vna dicit̄ Baldac: ⁊ alia thaurisiū: ⁊ sunt inter armeniam ⁊ persidaꝫ site: permittebant tn̄ eos xp̄iano more viuere dūmodo soluerēt tributuꝫ. Quadā autē die rector illius regionis: volens extinguere xp̄ianos: vocauit ep̄os xp̄ianorum dicens. Christus vester dixit in euangelio Matthei. 21°. Nō si habueritis fidem dicetis mōti ꝙ proijciat se in mare: ⁊ obediet vobis. Nūc ergo aut hūc montē faciatis proijcere se in mare: aut oēs vos īterfici faciam. Quibꝰ dictis cū ep̄i ⁊ alij xp̄iani starent malenconici. Quidā xp̄ianus simplex ⁊ idiota: sꝫ veracē hn̄s fidē interrogauit ep̄os: an christꝰ hoc dixerit in euangelio. Quibus respondentibꝰ ꝙ sic: ille inqt. Ex quo xp̄s hoc dixit: eamus ⁊ precipiaꝰm mōti ꝙ proijciat se in mare: ⁊ sine dubio obediet nobis. Euntes ergo oēs xp̄iani cū episcopis ille bonus ac simplex xp̄ianus plenus fide cū martello mōtē percussit dicēs. O mons precipio tibi in nomine dn̄i nostri Jesu christi ⁊ in ꝟtute fidei xp̄iane: vt proijcias te in mare: statimqꝫ cūctis fidelibus: ac infidelibus aspicientibus: idē mons in mare se proiecit. Ex quo prodigio ipse rector predicte regiōis nomine calissus: qui erat pontifex summus illius gētis: ad fidem christianam cum populo suo cōuersus est: ⁊ baptiçatus Et hoc miraculū retulit Marcus Nicolai po[…] uenetus de visu: qui tūc erat in partibus illis. O igit̄ potentia ingētissima fidei nostre. O virtus incōparabilis. O excellentia inexplicabilis: profecto omnem nature create potentiam precellis.

A

Q Uinto peto a te o natura: nūquid cuꝫ omni potētia tua: possis demones ab obsessis corporibus effugare? Et certū est ꝙ non. Nam dicitur Job. 41°. de diabolo. Nō est potestas super terraꝫ: que cōparetur ei: qui factus est vt nullum timeret. Sed tu o sanctissima fides: nūquid hoc efficere: vales? Et clarū est ꝙ sic: sicut testat̄ dn̄s noster Marci vltimo. Et omissis alijs exēplis capiamus illud: qđ ponit Grego. in pˢ. liᵒ. dialogoꝝ. s. ꝙ matrona quedaꝫ nobilis habebat nurum: que infra breue tēpus: quo filium eiꝰ acceperat: cum eadem socru ad dedicationē oratorij sancti Sebastiani fuerat inuitata: nocte vero eadeꝫ voluptate carnis deuicta: se a viro suo abstinere nō potuit. Mane autē facto: licet cōsciētia sibi dictaret: ne ad dedicationem cum illa immūditia iret: tamē verecūdia mota: ⁊ magis erubescēs homines: ꝙ̄ deum: perrexit ad dictam dedicationem: mox aūt vt oratorium intrauit, arrepta a diabolo: ⁊ multum vexata suum crimē publice omnibꝰ referebat. Tūc parentes eius inde noti eam duxerūt ad maleficos: qui incantatiōibus suis illum demonem: cum expellere vellēt: diuina virtute vna legio demonum in illam intrauit: ⁊ ex tūc cepit tot diuersas emittē voces: quot eam demones possidebāt. Tunc parētes penitentia ducti: eam cum maxima fide ad Fortunatuꝫ ep̄m perduxerunt. Qui cum ingenti fide deum orās: ⁊ nihil in fide hesitans: illos a muliere demones effugauit: ⁊ liberam parentibus reddidit. O magna fidei potentia: que vno ictu. 6666. demones effugauit.

B

S Exto peto a te o natura: an possis mortuos suscitare: cum omni potentia tua? Et certuꝫ est ꝙ non: dicente Aristotile. in libᵒ. de secretis secretoruꝫ ad Alexādrum. Ne quāꝙ per naturaꝫ est redditus vite post corporis corruptionem. Sed tu o fides sanctissima: nunquid potes mortuos ad vitam reuocare? Et clarum est ꝙ sic: nā Matthei. xiᵒ. dicitur. Mortui resurgunt: scilicꝫ in virtute fidei christiane. Et omissis multis exē

plis referamus illud quod legitur in collationi/
bus Joannis cassiani scilicet ꝙ cum quidā Phi
losophi dicerent scientiam suam esse certiorē ꝙ
fidem christianam. Abbas panutius: vel ſm
alios Abbas Macharius dixit. O Philo/
sophi probate quod dicitis per resuscitationem
alicuius mortui: ⁊ ego similiter probabo fidē me
am. Responderunt Philosophi dicentes. Non
possumus ait enim Princeps noster Arist. 4°.
Methaphisice hoc esse impossibile per naturā.
Tunc predictus Abbas congregato populo iuit
ad cimiterium vbi iacebant corpora mortuorū
⁊ in presentia totius populi faciens extrahi cor/
pus vnius mortui clamauit dicēs. O anima hu
ius mortui precipio tibi in virtute fidei christia/
ne: ut venias in hoc corpore: ⁊ a morte ad vitam
resuscites illud. Mirabile dictu: statim precepto
facto ille resurrexit: q diu mortuus extiterat. Quo
miraculo supra omnem nature virtutem facto:
Philosophi ad fidem conuersi sunt. Ex quibus
omnibus patet excellentia fidei catholice. ¶

Quantum enim placeat deo: patet per illud
quod inquit Dauid ps°. 32°. Omnia ope/
ra eius in fide: ⁊ loquitur de deo. Omnia etiam
magna opera meritoria sunt in virtute fidei fa/
cta: ut inquit Paulus ad Hebre. xj°. Fide enim
Abel offerebat primitias deo. Geñ. 4°. Et ex hoc
illi placuit. Fide Noe per archam saluatur. Ge/
nesis. 6°. ⁊. 7°. Fide Abraham egreditur de terra
sua Geñ. 12°. Fide Loth de sodomis liberatur.
Geñ. 19°. Fide Ysaac imolari erat cōtentus. Ge
nesis. 22°. Fide Joseph vxori domini sui non con
sensit. Geñ. 39°. Fide Moyses flumina egypti ī
sanguinem vertit. Exodi. 7°. Fide ipse cum po/
pulo israel mare trāsijt siccis pedibus. Exodi 14°.
Fide aquas Marath amaras dulces fecit Exo
di. 15°. Fide aquā de petra eduxit. Exo. 17°. Fi/
de Jordanis siccatur. Josue. 3°. ⁊ hierico cadit.
Josue. 6°. Fide Josue fecit stare solem ⁊ lunam
īmobilem per diem naturalem. Josue. x°. Fide
Gedeon cum. cccc. viris. centū viginti milia ma/
dianitarum superauit. Judic. 7°. Fide sterilis
peperit Sansonem. Judic. 13°. Fide Sanson mi
le viros strauit: ⁊ aquam de maxilla habuit. Ju
dic. 15°. Fide Anna concepit. primi Regum pri/
mo: ⁊ Helias fide fecit descendere ignem de ce/
lo. quarti Re. primo: ⁊ Heliseus fide suscitauit
filium sunamitis. quarti. Reg. quarto. Fide sol
decem gradibus retrocedit. quarti Regū. 20. ad
orationem Esaie factam: ad petitionē Ezechie
regis Juda. Fide Thobias illuminatur. Thobie
xj°. Fide Daniel cū tribus socijs stetit in fornace
ignis illesus. Dañ. 3°. Fide Daniel de lacu leonū
liberatur. Dañ 6°. Fides omnia impetrat. Ideo
Centurioni dixit dominus. Matthei. 8°. Uade
⁊ sicut credidisti fiat tibi: ⁊ Matthei. 9°. dixit
mulieri sanguiflue Fides tua te saluā fecit. Et
leproso curato idem dixit. Luce. 17°. Et eadē ver/
ba dixit ceco illumīato Luc. 18°. ⁊ Marie mag
dalene. Luce. 7°. Ex predictis igitur possumus
cognoscere fidem esse deo gratissimam pro qua
tam mirabilia operatur: e contra vero est de infi
delitate quod patet quia infidelibus cōminatur
eternam damnationem: vnde Eccle. 17°. dicitur
In gentem i credulā exardescet ignis. ⁊ Apoca.
21°. scriptum est. Timidis autē ⁊ incredulis pars
illorum erit in stagnum ignis ⁊ sulphuris: ⁊ ar/
debunt in secula seculorum. In tantum autem
fides est deo grata: ꝙ propter illam dat nobis be
nedictionem suam: vnde Saluator ait. Luce.
x°. Beati qui non viderunt ⁊ crediderunt: vnde
Paulus ad Galathas. 3°. inquit. Qui ex fide
sunt benedicentur cū fideli Abraham. Nec mirū
si fides tātū chara est deo. Nam per ipsā homo
totaliter subijcit ei id qđ est precipuū in ipso. s. in
tellectū: dum credit ea que sūt supra capacitatē
intellectus humani: seruans illud 2°. ad Cor. x°.
In captiuitatē redigētes oēm intellectum in ob/
sequiū Christi. Item per fidem anima nr̄a pur/
gatur a peccatis ⁊ fit mūda. iuxta illud Actuū.
15°. Fide purificans corda eorum transūptiue de
cōse. di. 4°. c° verus. Qui autē diligit cordis mū
diciā: habebit amicū regē: scilicet celestem Pro/
uer. 22°. Item fides est ānulus quo anima despō
sat deo: iuxta illud Osee. 2°. Desponsabo te mihi
in fide: vbi dicit glosa. Sola fides est: que in spiri
tuali matrimonio animā deo copulat: ⁊ sibi spō
sam facit. Idē enim ius seruat in spōsa ⁊ vxore
C. de bōis que libe. l. nō sine rōne. Annulus ergo
fidei ē euidens signū despōsationis aīe cum deo.
ar°. in. c°. nostrates. 30°. q. 5°. Et ideo sicut spon/
sus diligit sponsā suā: iuxta illud Esa. 62°. Gau
debit sponsus sup spōsam: ita de⁹ diligit fidelē
aīam: per fidem etiam deus inhabitat in aīab⁹
nostris: vnde Apostolus ad Ephe. 3°. ait. Exīsti
mo enim xp̄m habitare p fidem in cordib⁹ no/
stris: ⁊ ideo etiā īquit fidelib⁹. 2°. ad Cor. 6°. Uos
estis templū dei viui: o fides sanctissima tu es il/
la que oratiōes nostras facis a deo celeriter exau
diri: dicēte domino Marci. xj°. ⁊ Matthei. 21°.
Quicquid orātes petitis: credite quia accipietis
et fiet vobis. E contra vero fides multum displi/
cet diabolo: cui summe displicet illud quod val/
de placet deo. Nec mirū quia diabolus dr̄ spirit⁹

immundus. Matthei 12°. ⁊ Luce. xj°. ⁊ idō sibi placent imundicie: ⁊ displicent mundicie: ⁊ per/consequēs anima munda per fidē. Item qꝛ diabolus est adulter aiaꝝ: faciens eas fornicari per peccatū: non vellet qđ in anima eēt ānulus fidei exquo impeditur cū ea cōmisceri: iuxta illđ Job. 24°. Oculus adulteri obseruat caliginē: sequitur autem in eodē c°. de demonibus. Si subito ap/paruerit aurora arbitrantur vmbrā mortis. Fi/des enim est aurora verū solem precedens: ⁊ idō diabolus eam exosam habet: ⁊ maxime qꝛ ipse fur ⁊ latro: querit spoliare animā suis donis: gratijs ⁊ virtutibus: qđ facere nō potest: quādo ho/mo habet in se lumen fidei: per quod videt insidias diaboli: ⁊ se ab eis custodit: ⁊ ideo Saluator ait Joannis. 3°. Omnis q male agit odit lucem ⁊ non venit ad lucem: vt non arguantur opera eiꝰ. Que verba possunt exponi de diabolo ⁊ de luce fidei. Scit etiaꝫ diabolus ꝙ fides est oculus anime: ⁊ ideo quia ipse vult cōtinue pugnare cū ea: cum qua habet colluctationem vt dicitur ad Ephe. 6°. Querit semper eruere ipsum oculum homo cecatus nō videat quō debeat se ab deffendere. Et facit sicut coruus: qui semꝑ primo currit ad extrahendum oculum cadaueris: ⁊ si/militer ipse currit ad eruendū oculū nostre mentis: de quo Chriso. super Mattheū inquit. Fides religionis catholice lumen est anime: ostiuꝫ vite eterne: ⁊ totius veritatis stabile fundamentum. Ideo etiā diabolus exosam habet fidem: qꝛ per eam expulsus est a mundi dominio. Nam ante fidem Christi regnabat ⁊ colebatur idolatriaꝫ nūc autem verificatum est illud Joannis. 12°. vbi saluator ait de fide sua. Nūc princeps huius mūdi eijcietur foras. Et ideo sicut canis timet baculū quo percussus ē: ita diabolus fidem: mari/me qꝛ per eam expellitur ab aīa hoīs. Fides eniꝫ in arce aīe ponit signū regis celestis ⁊ introducit ipsum in aīa: ⁊ ideo fugat diabolum: ⁊ verificatꝛ illud Luce xj°. Cum fortis armatꝰ custodit atrium suū in pace sunt oīa que possidet. Cū autem fortior eo superuenerit ⁊ vicerit eum: oīa spolia eiꝰ diripiet ⁊c. ⁊ ideo inquit Aug. in li°. de baptismo paruulorū: ⁊ ponit Magister. in. 3°. di. 19°. c°. p° di. Si recte fidei intuitu in illū respicimus q pro nobis pependit in ligno: a vinculis diaboli soluimur. Eiectus quoqꝫ fuit diabolus a corporibus ab eo possessis fidem Christi: vt patet Matthei. 12°. ⁊ Marci. 7°. de filia cananee: ⁊ de Apostolis eijcientibus demonia in virtute fidei Christi. Luc. 9°. Abhorretꝛ etiam fidem ipse diabolus sciens ipsā eē stabilissimū salutis nostre funda/mentū de quo inquit glosa super. xj°. c°. epistole Pauli ad Hebre. Fides ē fundamentū omniuꝫ bonorū: qđ nemo mutare pōt: sine quo non ē bo/na edificatio: ⁊ Aug. super Joanneꝫ ait. Fūda/mentū iustitie est fides que medicatꝛ corda iusto/rū: ⁊ iterū in li°. de fide ad Petrum dicit. Fides ē oīum bonorū fundamentū: ⁊ humane salutis initium: ⁊ idem in li°. 12°. cōtra Faustuꝫ scribit. Sicut oīs laus attribuenda ē radici fructuꝫ nutrienti: ita ⁊ fidei oēm virtutē perficienti. O bea/tissima fides tu es illuminatio cordiuꝫ nostroꝝ que nos videre facis deum: quē sine te videre nō possumus: ⁊ ideo dixit saluator cecis illuminādis corporaliter: ⁊ spiritualiter Matthei. 9°. Secū/dum fidem vestraꝫ fiat vobis: ⁊ aperti sunt ocu/li eoruꝫ. Si enim etiam de se visibile ⁊ optime coloratum non pōt videri sine lumine: etiā ab ocu/lo clarissimo: quia vt ait Philosophꝰ. 2°. de anima. Color non est visibilis sine lumine. Multo minus deus a nobis inuisibilis: potest videri si/ne lumine fidei. Lumen nāqꝫ rationis nostre nō est tante acuitatis ut possit credere naturalia: ⁊ supnaturalia illustrare nisi quantuꝫ lumine fidei adiuuatur. Facit enim fides credere nō visa. c°. in domo. de peni. di. 4ª. ⁊ vbi ratio non pōt atti/gere ipsa supplet defectū eius. c°. reuera. de cōse. di. 2ª. Nulla enim lux clarior recta fide: ut in epistola. inter claras. C. de sūma trini. ⁊ fi. ca. de qua inquit Chriso. sup Mattheū. Fides est lampas quia sicut lampas illuminat domū: ita fides ani/mam. ⁊ Aug. dicit. Fides est illuminatio mentis ad summā veritateꝫ: vnde Ber. super Cañ. ait. Quid non inueniet fides? attingit inaccessa: deprehendit ignota: cōprehendit inmensa: appre/hendit nouissima. Ipsam deniqꝫ eternitatē suo illo amplissimo sinu circūcludit. Trāsgreditur qꝫ fides rationis humane fines: ⁊ nature vsum: ac terminos experientie: hec ille. Ipsa quoqꝫ fides animam nostram charitate ⁊ diuino amore in/flāmari facit: vnde Grego. super Ezechielē: ⁊ ponitur a Magistro in. 3°. di. 23ª. ait. Nisi fides pri/us teneatur nullatenus ad spiritualem amoreꝫ attingitur: non enim charitas fidem: sꝫ fides charitatem precedit: quia nemo potest amare qđ nō credit: hec ille. Et similiter facit nos bene opera/ri cum charitate: quia fides per dilectionē operatur: ad Gala. 5°. ⁊ 28ª. q. pª. c°. vxor. ⁊ de sacra vnctio. c°. vnico. §. quia vero. Fides quoqꝫ ē illa sine qua nullum opus nobis valet ad salutem c°. firmissime. de here. ⁊ prima. q. prima. c°. firmissime. ⁊ 26ª. q. prima. c°. omnis. §. ex his. ⁊ de summa trini. ⁊ fide catholica. c°. firmiter. §. vna est.

⁊ probat Augustinus.19°.de ciuitate dei.c°.23°. Adueniente autem fide:omnia opera nostra nobis proficua sunt ⁊ viua atq; meritoria:si tamen sint de genere bonorum: ⁊ bene circunstantiata vnde Augustinus super illud apostoli ad Roma.3°. Arbitramur iustificari hominem per fidem ait. Bona ante fidem inania sunt:vbi enim fides non est:vere bonum opus non est: ⁊ iteruȝ dicit. Si bona videbantur anteq̄ crederes: currebas quidem:sed preter viaȝ currendo errabas potius q̄ perueniebas. Vbi autem vera fides est necesse est charitatem esse. Vbi autem charitas est:omnia opera placita sunt deo. Fides etiam viuificat animam nostram:vnde saluator ait. Joannis.xj°. Qui credit in me etiam si mortu⁹ fuerit viuet:est autem fides similis calori solari:cui⁹ virtute reuiuiscunt plante. Item cordi toti corpus viuificanti: ⁊ radici totius arboris vitaȝ cōseruanti. Fides etiam distinguit electos a reprobis:iuxta illud ad Roma.4°. Signum accepit circūcisionis:signaculum iustitie fidei. Fideles g° semper portant insignia dei: in signum q̄ sūt ex parte eius. Infideles autem insignia diaboli qa sunt de illis de quibus inquit Salomon Sap. secundo. Imitantur autem illuȝ qui sunt ex parte illius:ea propter maximum damnum incurrit qui ipsam fidē amittit:vnde Seneca ad Lucillum scribit. Fidem qui perdit: non potest vltra perdere: ⁊ iterum ad eundem Epistola.37°. ait. Fides sanctissimum humani pectoris bonum est. Separat quoq; fides sapientes ab insipientibus:iuxta illud Apoca.14°. Hic est fides ⁊ sapientia sanctorum qui custodiunt mandata dei: ⁊ fidem Jesu. Sicut ergo fides ostendit qui sunt milites Christi: ⁊ qui diaboli:quia ait dominus Luce.xj°. Qui non est mecum scilicet per fidem:contra me est. Quod etiam notatur in.L. celicolarum. C de iude.ita etiam demonstrat q̄ sint sapientes ⁊ stulti. Radix enim sapientie est fides. Ecclesiastici primo. Fides etiam impetrat nobis remissionem peccatorum:vnde Act. decimo dicitur de Christo. Huic omnes ꝓphete testimonium perhibent remissionem peccatorum accipere per nomen eius:omnes qui credunt in eum: ⁊ Matthei.8°. Scriptum est q̄ videns Jesus fidem illorum qui offerebant sibi paraliticum curandum:dixit ei. Confide fili remittuntur tibi peccata tua:vbi glosa inquit. Ecce quantum valet apud deum fides propria:cui tantuȝ valuit aliena. Has autem omnes ⁊ multas alias fidei vtilitates considerans Augustinus inquit in libro de verbis domini. Nulle maiores diuitie:nulli thesauri:nulli honores:nulla huius mundi maior est substantia:q̄ fides catholica que peccatores homines saluat:cecos illuminat: infirmos curat:cathecumines baptiçat: fideles iustificat:penitentes reparat:iustos augmentat: martyres coronat:virgines ⁊ viduas conseruat: clericos ordinat:sacerdotes consecrat: ⁊ in eterna hereditate cum sanctis angelis collocat:hec ille. Qui etiam in libro. de speculo .c°. primo rogat deum dicens. Obsecro misericordiam tuaȝ: ⁊ supplex imploro cunctorum fons ⁊ origo:bonorum largitor: ⁊ conseruator virtutum deus adauge mihi fidem:sanctam: rectam:immaculatam: fideȝ eruditam:catholicam: ⁊ prudentissimam: feruentem: insuperabilem: ⁊ orthodoxam: que ī me omne quod tibi placet per dilectionem: ⁊ humilitatem operetur:que vinci nequeant inter verba altercationis:in die persecutionis ⁊ necessitatis:adiuua domine credulitatem meam. Sciebat enim Augustinus q̄ fides est illa que tenet hominem in gratia diuina:iuxta illud secunde. ad Cor.primo. Nam ⁊ fide statis. Item q̄ deus apparet eis qui fidem habent in illum Sapientie primo. ⁊ q̄ beneplacita est ▪ fides ⁊ mansuetudo. Eccle.primo. Nos igitur fideles gaudeamus de dono fidei nobis a deo collato: dicentes cum beato Thobia sui libri.c°.secundo. Vitaȝ illam expectamus quam dominus deus daturus est his:qui fidem suam nunq̄ mutant ab eo.

¶ De signis quibus cognoscitur verus Christianus.

SEcunda pars nostri sermonis dicitur signationis:videlicet quib⁹ signis possumus cognoscere illos qui habent veram fidem: ⁊ licet dicat dñs. Mar. vltimo. Signa autem eos qui crediderint hec sequentur. In nomine meo demonia eijcient: linguis loquentur nouis:serpentes tollēt. Et si mortiferuȝ quid biberint:nō eis nocebit. Sup egros manus imponent ⁊ bene habebunt. Tamē si qs non habeat hec signa:non per hoc debet reputari non esse fidelis:hec enim miracula erant necessaria in primitiua ecclesia que erat fundāda: modo vero iam stabilita fide:nō sunt ita necessaria vt inquit Nicola⁹ de lira sup predicta verba saluatoris. Septē ergo alia signa īueniunt: ex qb⁹ cognosci pōt an quis hēat magnam vel paruam fidem. Primū est deo in oibus obedire:etiā valde arduis:que videantur esse contra rationem: ⁊ huiusmodi fuit fides Abrahe: qui cum esset senex: ⁊ in senectute habuisset filium vnicum legitimum:per quem dixerat ei de⁹ q̄ semē ei⁹ erat

multiplicandum: postea cum precepisset ei deus vt ipsum filiũ quem summopere diligebat occideret: vt habetur Gen. 22°. voluit dictũ filium iugulare: et tamen etiam sperabat ex dicto filio semẽ suum multiplicari debere secundum promissionem diuinam. Et ideo de eius immensa fide dicitur Gen. 15°. Credidit Abraham deo et reputatum est illi ad iustitiam. Quod etiam recitat paulus ad Roma. 4°. in magnam Abrahe commẽdationem vbi etiam ait: quod ipse Abraham cõtra spem in spem credidit. Illi ergo qui deo nõ obediũt nõ sũt xpiani veraces. Ideo Luce. 6°. dicit dñs. Quid vocatis me domine: et nõ facitis que dico? Et talibus negans regnum celorum. Matthei. 7°. ait. Nõ omnis qui dixerit mihi dñe dñe intrabit in regnũ celorum: sed qui fecerit volũtatem patris mei qui misit me intrabit in regnũ celorum. E

Secũdum signum est propter deum temporalia contemnere. Quomodo enim in deũ credit: qui solicitudine nimia temporalia querit? Cum ipse dicat Matthei. 6°. Nolite soliciti esse aĩe vestre quid mãducetis: neque corpori vestro quid induamini. Scit enim pater vester quia his oĩbus indigetis. Primum ergo querite regnũ dei et iustitiam eius: et hec omnia adijcientur vobis. Qui ergo nimis soliciti sunt de acquirendis diuitijs: maxime religiosi nõ sunt veri fideles. Cum dicat dñs Matthei. 6°. Nõ potestis deo seruire et mammone: vbi glosa inquit. Mammone seruire: deum negare est. E cõtra autem signum est magne fidei parum curare de temporalibus bonis: sed sperare in domino: iuxta illud propheticũ Iacta cogitatum tuum in domino et ipse te enutriet: et hoc faciunt veri religiosi dicentes illud apostoli p°. ad Thi. vltimo. Habentes alimẽta et quibus tegamur his cõtẽti sumus. Et hanc magnam fidem habuit Moyses de quo dicit Paulus ad Hebr. xj°. Fide Moyses grandis effectus est: negauit se esse filium filie Pharaonis: magis eligens affligi cum populo dei: quam temporalis peccati habere iocunditatem: maiores diuitias existimans thesauro egyptiorum improperiũ xpi. F

Tertium signum est in aduersis de deo confidere: sicut fecit Ionathas vadẽs cum solo armigero in exercitu inimicorum: vt eos interficeret dicens. Nõ est difficile domino saluare in paucis: sicut in multis. primi Re. 14°. Et idem dixit Asa rex Iuda secũdi Parali. 14°. et Iosaphat eiusdem libri 20. et Iudas machabeus primi Machab. 3°. hãc etiã mirabilem fidem habuit Dauid vadẽs in nomine domini cũ baculo cõtra philisteum: primi Regum. 17°. et Esdras magis confidẽs in oratione quam in cõductu regum: primi Esdre. 8°. et socij danielis dicẽtes. Quod deus poterat liberare eos de camino ignis ardentis. Danielis 3°. G

Quartum signum magne fidei est deo ad lõgam credẽtiam bona sua tradere. Magni enim principes: magnam et longam volũt credẽtiam. Et ideo signum est parue fidei: cum benefaciens vult sua benemerita statim a deo remunerari. Contra quem dicitur Eccli. 20. Hodie feneratur quis et cras expetit: odibilis est homo huiusmodi: et Prou. 20. c°. scriptum est. Hereditas ad quam festinatur in principio: in nouissimo benedictiõe carebit. Ideo canit propheta. Expecta dominum: et viriliter age: et confortetur cor tuum et sustine dominum. H

Quintum signum magne fidei est in postulatione nõ deficere: licet nõ ita cito exaudiamur. Et ideo laudatur Cananea que totiẽs repulsa non destitit clamare di. Miserere mei fili dauid. Matthei. 15°. Quãdo ergo sumus in aliqua tribulatione signum est magne fidei si de deo nõ desperemus: licet nõ ita cito liberemur. Et hãc fidem habuit beatus Iob dicens. 13° sui libri c°. Etiam si me occiderit in ipso sperabo. Sine hac fide nullus potest ingredi regnum celorum. Omnes enim sancti per hanc fidem gloriam celestem cõsecuti sũt: in tribulationibus et in infirmitatibus nõ deficientes: de quibus ad Hebr. xj°. dicitur. Sancti per fidem vicerunt regna operati sunt iustitiam adepti sunt repromissiones: obturauerũt ora leonum: extinxerũt impetum ignis: effugauerũt aciẽ gladij: conualuerũt de infirmitate: fortes facti sũt in bello: castra verterũt exterorum. etc. I

Sextum signum magne fidei est oẽs articulos fidei non timere: cõfiteri etiam vbi est periculum mortis. Et ideo dicit Tho. 2a. 2e. q. 3°. ar° 2°. quod quotiẽscunque aliqui tacẽdo et nõ manifestãdo se esse christianos: cognoscerent quod ex hoc subtraheretur honor debitus deo vel proximo: damnũ infidelitatis sequeretur: vtputa. Si quis interrogaretur de fide et taceret ac ex hoc crederetur quod non haberet fidem: vel quod fides non esset vera: vel alij propter taciturnitatem eius auerterẽtur a fide talis peccaret mortaliter. Et hoc est quod inquit apostolus ad Roma. x°. Corde creditur ad iustitiam: ore autem cõfessio fit ad salutem. Ideo in c°. firmiter. de summa. tri. et fi. ca. dicitur firmiter credimus: et fideliter confitemur. Quapropter Matthei. x°. dicit dominus. Qui me cõfessus fuerit coram hominibus: confitebor et ego eum coram patre meo. K

Septimum magne fidei signum est ad bono rem dei multa bona facere. Cum enim fides sit in anima: non potest cognosci a nobis q̃ quis habeat magnam aut paruam fidem nisi per actus exteriores per quos inferiores cognoscũtur vt ait Aristoteles in .2°. Priorū: et in .2°. de anima inquit. Habitus cognoscuntur per actus. Et in 4°. Metha. ait. Opus bonum et malum ab extra idicat quale sit in anima: et .4°. Ethi. Qualis quisq3 est: talia dicit et operatur et sic viuit. Et in 12°. Metha. Actus specificat habitus. Et in p°. de anima etiam dicit. Anima simplex et intellectualis cognoscitur per motum et sensum: et per operationem sui corporis. Et ibidem. Accidẽtia magnam partem cõferunt ad cognoscendū quod qd est: et .27ª. q. pª. c°. nec aliqua. dicit glossa. Per exteriora interior volũtas dignoscit: facit. §. ceruos. insti. de re. di. l. naturalem. §. in his ff. de acqui. re. do. l. Fulcinius. §. illud sciendū. ff. ex quibus cau. in pos. eatur. Et Ambrosius in libro de officiis ait. Habitus enim mẽtis per statū corporis cognoscit. Prosper quoq3 in libro Epigramathum: epigramathe .22°. inquit. Ex operũ specie clarescũt intima cordis. De actibus enim exterioribus habent homines iudicare. Cle. exiui de paradiso. §. cupientes. de. ver. signi. Quãdo igitur quis non bene operatur: signum est q̃ nõ est verus fidelis. Scriptum est enim Jacobi. 2°. Fides sine operibus mortua est: transumptiue in c° fertur. et c°. sicut vrgeri. et. §. opponitur. p°. q. pª. et de peni. di. 2°. c°. si enim. et di. 3ª. §. illud. et de sacra vncti. c°. vnico. §. quia vero. Ex quibus omnibus colligit quidam predicator q̃ aliqui sacro baptismate renati: habent fidem viuam sed tenuem: ac macram: quia cum fides viuat ex bonis operibus: ipsi eam pascunt tenuissimo cibo: et potu spirituali: et vilissima refectione: non dantes ei nisi modicum aque et panis ordei: aut milij: vel similaginis: seu fulfuris: idest modicis et parui meriti operibus eam cibantes. Alij vero habent fidẽ viuam et pinguem: quia eam optime pascũt abũdantissimis ferculis: et delicatissimis cibarijs: idest multis et maximi meriti operationibus. Alij aũt habent fidem mortuam: quia illam nullis operibus bonis pascentes mori fame permiserunt. Sed alij istis deteriores non solum fidẽ suam spiritualis cibi inedia extingunt: sed etiam iniquis actionibus tanq̃ venenosis cibarijs eam prefocantes interimunt. Et isti licet temerarie nomẽ sibi christianitatis vsurpent: xpi tñ cẽsẽtur inimici. Et io ingt Paulus ad Thi. p°. de talib' xpianis. Confitentur ore se nosce deum: factis autem negant. Super que verba Augusti. inquit. Multos in christianis inuenimus antichristos: qui nõ verbis et corde: sed tñ factis Christū negant. Talis est fides non christianorum: sed demonum: hec ille. Eapropter dicit Magister sen. et omnes Theologi in .3°. di. 23ª. et Alexã. de ales in .3ª. parte sũme in tractatu de .7°. precepto decalogi. q. 5ª. q̃ aliud est credere deo: aliud credere deum: aliud credere in deum. Credere deo: est credere vera esse que dicit: qd etiam mali faciunt. Credere deū: est credere illum esse: qd etiam demones credũt: et contremiscunt. Credere in deum: est credẽdo amare et ei vniri: ac illius amore bene operari. Ideo Gregorius in quadam omelia inquit. Ille veram fidem habet: et vere credit: qui exercet operando qd credit. E contra vero de non bene operãtibus dicitur Jacobi 2°. Sicut corpus sine spiritu mortuum est: ita sine operib' fides. O igitur maledicti peccatores dicite mihi. Nũquid vos estis christiani? Vultis q̃ ego respõdeam pro vobis? Clamans cũ lachrymis dico: q̃ nõ estis fideles Christi: sed diaboli filij. Scriptum est enim Joãnis. 8°. Cuius opera quis facit: huius et filius est. Si desideras itaq3 cognoscere fideles ab infidelib': ad opera respice. Ait enim dñs Matthei. 7°. Ex operibus eorum cognoscetis eos. Ideo dicitur prime Joãnis. 2°. Qui dicit se in Christũ credere: debet sicut ille ambulauit et ipse ambulare. II

Fidelis ergo christianus cognoscitur triplici signo principali. Primum dicitur immitationis. Tenẽtur enim omnes christiani immitari ipm̃ Christũ magistrũ suum: q ait Joã. 13°. Exẽplum dedi vobis ut queadmodum ego feci ita et vos faciatis: et eiusdem euãgelij .14°. c°. etiam dicit. Qui credit in me opera que ego facio: et ipse faciet: et maiora horum faciet: qd dictum intelligitur nõ solum de operibus miraculosis: sed etiam de virtuosis. Videamus ergo que virtuosa opera Christ' nobis immitãdo proposuerit: et que virtutis exempla nobis dederit: ut intelligamus: q̃ cum christianus a Christo dicat. c°. vnico. §. quia vo. de sacra vnctio. Eū tenemur q̃tum possumus imitari. Dedit autem hic dux: preceptor: et doctor noster. p°. exẽplum obediẽtie: iuxta illud ad Philip. 2°. Christus factus est pro nobis obediẽs: vsq3 ad mortem: mortem autem crucis: et Joãnis .13°. ipse dicebat. Sicut mandatum dedit mihi pater sic facio. Unde in horto tẽpore passionis dicebat patri illud Matthei 26° Fiat non sicut ego volo: sed sicut tu: dic de guttis sanguinis fluentibus in terram ex representatione passionis: quã potius voluit sustinere: q̃ obe-

dientiam in aliquo preterire. Unde Bernar. ait Christus ne perderet obedientiam perdidit vitam Non est ergo verus obediens: qui non desiderat lambere illum sanguinem in terra effluentem etc. practica tuo modo. Sed [redacted] dicit Paulus ad Hebr. 12°. Nos mundum usque ad sanguinem restitistis De ipso etiam saluatore nostro dicitur Luce. 2°. Et erat subditus illis. Humilitatis quoque exemplum dedit nobis dicens Matthei. xi°. Discite a me quia mitis sum: et humilis corde. Item patientie: unde Esa. 53°. de ipso dicitur. Tanquam agnus coram tondente se obmutuit: et non aperuit os suum. Et ideo dicit nobis Luce. 21°. In patientia vestra possidebitis animas vestras. Ipse autem humiliter et patienter opprobria: et contumelias ac aduersa sustinuit: ut nos humilitatis et patientie haberemus exemplum: ut dicitur in c°. dominus noster. 63ª. di. Castitatis etiam exemplum dedit. Unde Apoc. 19°. de eo dicitur. Erat scriptum in femore eius rex regum: et dominus dominantium. Et ideo dixit nobis Luce. 12°. Sint lumbi vestri precincti. Item paupertatis: dum ait Matthei. 8°. et Luce. 9°. Vulpes foueas habent: et volucres celi nidos. Filius autem hominis non habet ubi caput suum reclinet: et dum voluit reclinari in presepio etc. Luce. 2°. pacificabilitatis quoque dum ait Joannis 14°. Pacem meam do vobis: pacem relinquo vobis. In persona autem eius inquit ps. Cum his qui oderunt pacem eram pacificus: cum loquebar illis impugnabant me gratis. Item dedit nobis exemplum remissionis iniuriarum: dum Luce. 22°. ait. Pater ignosce illis quia nesciunt quid faciunt. Item consolationis afflictorum: dum post resurrectionem suam per dies quadraginta apparens discipulis consolatus est eos. Actuum. p°. Multa quoque alia opera virtuosa ostendit nobis: de quibus dicam in 2ª. parte principali huius operis sermone. 34°. vide ibi. Si ergo cuius opera quisque facit: eius et filius est: Joannis. 8°. profecto qui non facit opera Christi sed diaboli: non christianus sed diabolicus appellari debet: secundum Ambrosium super Joannem: unde et Augustinus in libro de doctrina christiana ait. Miser est qui se aduocatum litteras nescientem audeat confiteri. Quis tam insanus ut se militem confiteatur cum nec dum sciat arma gestare? Nemo enim quodcunque nomen sine causa sortitur. Sutor vel artifex dicitur qui illius artis ministerium nouit. Quomodo christianus appellari possit in quo nullum christianitatis signum apparet? Christiani enim nomen: nomen est humilitatis: patientie: castitatis: et asperitatis: penitentie: paupertatis: et obedientie. Christianus omnino non est qui non facit opera Christi: hec ille. Differunt enim secundum Philosophum. 2°. Ethicorum. in primis ea que habemus a natura ab his que habemus ab arte: quia in his que habemus a natura potentie precedunt operationes: nam multum videre non tribuit visum: sed potentia eius. Sed in his que habentur ab arte: operatio tribuit habitum. Citharista enim fit per citharizare. Et sic christianus per christiane viuere. Ideo Ambrosius in c°. cauete. 22ª. q. 5ª. inquit. Mendacium est se christianum dicere: et opera Christi non facere. facit lex 2ª. §. seruius. ff. de origi. iu. di. Turpe est patritio et nobili: et causas orantibus in quo versatur ignorare. Veniamus ergo ad practicam Ubi nunc sunt veri christiani? O superbe quomodo christianus appellari potes: cum christi humilitatem non immitteris? O luxuriose: concubinarie: fornicator: et sodomita: quomodo vos christiani estis: qui contra Christi doctrinam: carnales delectationes amplectimini? O usurarie: auare: raptor: O filij inobedientes: o qui precepta dei contemnitis. O vos qui odium in corde portatis. O guelphi: et gib linj: et alij partiales: animarum vestrarum proditores. O vindicatores: quomodo vos omnes christiani dici potestis: qui Christi doctrinam malis operationibus vestris improbatis? O vos qui nunquam iniuriam remittitis: cum magister vester Christus dicat Joannis. 13°. In hoc cognoscent omnes quod discipuli mei estis si dilectionem ad inuicem habueritis: profecto vos non discipuli Christi sed diaboli estis. Nam magister vester a discipulo traditus: a iudeis persecutus: alapis cesus: flagellis percussus: depillatus: consputus: irrisus: toto corpore laceratus: denudatus: spinis coronatus: cruci affixus: aceto et felle potatus: omnibus membris destitutus: crudelissime tractatus: morti propinquus: et mala pro bonis et beneficijs collatis recipiens: iuxta illud quod in persona eius inquit psalª. Retribuebant mihi mala pro bonis: et odium pro dilectione mea. Quid dicit? quid clamat? [redacted] cor induratum? An forte vindictam: vel maledictionem ipsis inimicis suis minatur? Certe non: sed pro eis patrem suum deprecatur. Tu autem cor lapideum: tigride crudelius: et incudine durius: tu cor obstinatum: cor marmoreum: cor adamantinum: cor diabolicum: inuidiam contra proximum retines: iniurias remittere recusas: et nunquam parcere statuisti vel iurasti. Profecto aut vitas mendax est que mentiri non potest aut vos perfidi peccatores: non estis discipuli christi: et per consequens nec christiani: sed autem impossibile sit hominem assimilari christo deo: similitudine equalitatis tamen possumus ei assimilari assimilatione immu

tationis pro modulo humano fragilitatis nostre᷑m beatum Bonauēturam.in.2°.dist.5ª.ad qđ hortatur ipse dominus dicens: Matthei.5°. Estote perfecti: sicut et pater vester celestis perfectus est:idest estote perfecti vt homines sicut ipse perfectus est:vt deus. Qđ vero sceleratissimi peccatores christiani recte nūcupari non possint:pbatur per dictum sancti Tiburtij martyris: qui dixit Fabiano iudici de quodam malo christiano nomine torquato. Diu est q̄ torquatus christianum se esse mētitur.Uirtus enim ipsa nominis sancti grauiter fert:et moleste suum nomen a nō suis moribus vsurpari.Re vera eniz illustrissime hoc christianum vocabulum diuine virtutis est sectatorū:scilicet christi:qui vere philosophi facti sunt:et qui ob terendas libidines fortiter dimicarūt.Ne credas illustrissime:hunc christianuz esse:qui in lenocinio sui moliēdo capitis fimbrias emittit:qui tōsorem diligit: qui scapulas molliter gestit: qui flurum gressuuz improbo visu distēdit:qui viros diligēter agit:feminas diligētius intuetur. Nunq̄ tales pestes Christus dignatus est habere seruos:hec ille. Patent etiaz predicta per ea que legūtur de sancto Hieronymo:cui legēti libros Ciceronis cum nimia auiditate:vt ipse refert dictum fuit. Ciceronianus es:nō christianus:de quo habet in.c°.legimus.37ª. dist. Nomē ergo christiani neminem saluum facit:sed imitatio operū Christi.

Secūdum signuz veri christiani dicitur supportationis. Quilibet enim quāuis iustus et innocēs:q̄scūq̄ penas et tribulatiōes tenet tollerare amore Jesu christi:qui tāta pro nobis tollerauit:vnde Grego.in Mora.ait.Si iusta placere deo scimus:pati autez nulla nisi que deo placuerint possumus:iusta sunt cuncta que patimur:et valde iniustum est:si de iusta passione murmuramus:hec ille.Ad tollerādas autem passiones nos hortatur Petrus apostolus exemplo Christi dicēs:prime canonice sue.2°.c°.Christus pro nobis passus est:vobis relinquēs exēpluz:vt sequamini vestigia eius.Quod etiaz monet Paulus ex expectatione premij:qđ dabit patiēter tollerātibus aduersa dicens:ad Roma.8°. Non sunt cōdigne passiones huius temporis ad futuram gloriam:que reuelabitur in nobis.Debemus ergo seruare ꝯsilium:qđ datum fuit Enee:vt refert Uirgilius.5°.Enei.vbi dicit. Nate dea:quo fata trahūt retrahūtq̄ sequamur. Quicquid erit:superāda omnis fortuna ferēdo est. Et eniz inquit Jacoponus noster. La patiētia giamai non se troua. Se nō ali colpi e le gran batalie. Uirtu non cōbatuta pocco vale. Etia dūcha lhomo fermo e non se moua. Che senza pena a virtu non si salle. Tāto lhomo e bono quāto sa patir male. Non enim ad patriā celestem peruenitur corrigādo:et sensualitates sequēdo:sed mala tollerādo:vnde Actuum.14°.dicitur. Per multas tribulatiōes oportet nos intrare in regnū celoꝝ.

Tertium signuz veri christiani dicitur obseruationis. Pro cuius meliori declaratōe est sciēdum: q̄ querunt doctores:an promittens aliquid affirmatiue:vel negatiue:teneat sub pecca[redacted] mortali ad promissi solutionem.Uerū q2 inquit Ari.2°.elen. Qđ ad omne quesitum respōdetur:vel per interēptionem:vel per distinctionez. Jdeo circa hoc distinguēdum est:s᷑m Ricar.in.4°.di.38ª.et in suo quolibet:et beatum Thomam 2ª.2ᵉ.q.89ª.et.110ª.et Hosti.in sūma.in ti.de iureiurā.q̄ aut promissio est solēnis:aut nuda:et simplex. Solēnis obligat:et de ea oritur actio in foro iudiciali. Si autē est nuda:aut promittēs tempore promissionis nō intēdebat soluere:licet pmitteret:et tūc de tali promissione non oritur obligatio in foro cōscientie.Et facit cap.lm:litteraturaz extra de voto:nisi forte per accidēs si cederet in detrimētum eius:cui promissum est.Aut promittēs intēdebat se obligare:et tūc concludūt q̄ talis promissio obligat in ꝯscientia obligatione necessaria:si vult saluari.12ª.q 2ª.c°.q̄cūq̄.et.q.5ª.c°.quia Joānes.et.27ª.q.pª.c°.hec vero.et.22ª.q.5ª.c°.iuramēti.vbi dicitur. Qđ inter iuramētuz et simplicē loquellam:deus nō facit dāiam:qđ est intelligēdum:s᷑m Joā.an.in.c°.p°.de pac.Ut cōparatio sit in genere:non in quātitate.i.q̄ vterq̄ peccat mortaliter:sed tamē grauius frangens iuramētum.Et idem dicit Abbas siculus. Et de hoc est glosa solēnis in ipso.c°.Et facit ad predicta textus in.c°.noli.23ª.q.pª.vbi dicitur. Fides quādo promittitur etiam hosti cōtra quem bellum geritur:vsq̄ ad mortem attendēda est. Et ī c°.ita ne.32ª.q.5ª.etiam dicitur. Tāta debet eē fidelium cōstantia:vt potius vita:q̄ fides auferatur. De qua dicit in.l.i.in pn.ff.de pac. Nihil sic cōgruit fidei humane:q̄ cōuenta seruare.Et in c°.3°.de pac.Scriptum est.Studiose oībus agēdum est:vt que promittuntur opere cōpleantur facit etiam ad predicta capitulum:sacerdos.pª. q.2ª.vbi dicitur.Expedit mihi magis mori: q̄ vt gloriam meam quis auferat. Sacri autez canoniste.c°.primo.de pactis. aliter distingunt dicentes. Quod est quoddam pactum nudum:et qđdam vestitum. Est aūt vestitum aliqñ stipulatione:que fit p̄cedēte interrogatiōe:et subsecuta

responsione. ut in. l. i. z. §ᵃ. ff. de verbo. obligatio. z instit. eodem. in prin. Quandoqz ex cirographo ut in ti. de litterarum obliga. Quādoqz consensu ut in cōtractibus iurisgētium: qui solo consensu perficiūtur. ff. de iusti. z iure. l. ex hoc iure. Quandoqz interuētu rei: ut si do tibi decem: ut pro me aliquid facias. Nudum autem pactū stat in meris finibus conuentionis: in qua non intercessit aliquid extrinsecum. Et ponitur regula de iure ciuili: q ex nudo pacto nō potest agi: sed excipi: quia oritur obligatio naturalis per cōsensum: ut in. l. iurisgētium. §. igitur. ff. de pac. vbi dicitur. Igitur nuda pactio obligationem nō parit: sed parit exceptionem. Fallit tamē etiam de iure ciuili in aliquibus casibus. Sed Ioā. andre. vbi supra dicit q cum illi casus non videātur habere magnam rationem specialitatis: idem deberet esse in omni pacto. De iure autem canonico communiter tenetur: q ex nudo pacto datur actio: per ipsum capitulum primū. Nam vbicūqz ius approbat conuētionē semper datur actō ex illa: ut in. l. legitima ff. de pac. Sed ius canonicum approbat hoc pactum quātumcūqz nudum. Ergo ex eo pōt agi: maxime cum habeat cōcursum iuris diuini dicēte psalmista. Que procedūt de labijs meis nō faciam irrita. Preterea vbicūqz ius mādat aliquid fieri: semper datur actio z exceptio. ut in. l. vnica. ff. de cōdi. ex le. z in. l. statuas. ff. d acquirē. re. domi. z notat glo. in. cᵒ. cum liberum. de sepul. z in. cᵒ. si canonici. de offic. ordi. libᵒ. 6ᵒ. Sed ius canonicum mādat seruari ista pacta: ergo datur actio z exceptio. Et hanc opinionem tenet glo. z Hosti. ac Ioā. and. z Anto. de butri. z Archid. 12ᵃ. q. 2ᵃ. in. cᵒ. quicūqz suffragio. Et idem tenet Panor. lz autem Inno. in. cᵒ. nouit. de iudi. videatur velle: q nō detur actio: sed officij iudicis imploratio: tamē etiam fm eum cōcluditur: iudicem ecclesiasticū posse etiam laicos precise cōpellere ad nudi pacti obseruātiā.

Notādum tamē multos esse casus in quibus nō tenetur quis ad promissionem etiā quomodocūqz firmatam. Primo si cedat in detrimētum anime vel corporis: vel sequatur peccatū mortale aut veniale. Tūc enim non obligat promissio: nec votum: nec iuramētum: nec pactum: nec cōsuetudo: nec lex: nec preceptum: nec aliud vinculum. cᵒ. quintauallis. de iureiur. z. cᵒ. i malis. ac. cᵒ. inter cetera. 22ᵃ. q. 4ᵃ. z. l. pacta. C. d pac. vbi dicitur. Pacta que contra leges cōstitutionesqz: vel contra bonos mores fiunt: nullam vim habere indubitati iuris est. Secūdo non obligatur: quādo obseruatio est in detrimētum superioris. Unde dicit Geminianus in. cᵒ. animarū. de sepulturis. libᵒ. 6ᵒ. Quod ille qui facit actum ex precepto superioris: quē iurauerat se non facturum non dicitur venire contra iuramētum. Unde si iuraui non exire domum: exire possum citatus a iudice. Et similiter nō tenet promissio vxoris in mariti detrimētum: z idem de alijs similibus est dicēdum. Tertio non obligatur quis ad seruādam promissionē. Si tēpore solutionis immutate sunt cōdiciones personarum: negociorum: z tēporum. Dicit enim Seneca in libᵒ. de beneficijs: q ad hoc vt homo teneat facere qđ promisit requirit: q omnia immutata permaneant. Unde si alicui promisi dare gladium: z efficiatur furiosus non teneor [illegible] dare. 22ᵃ. q. 2ᵃ. cᵒ. ne quis. Item frāgenti fidem mihi: nō teneor fidem seruare. cᵒ. sicut. z. cᵒ. peruenit. el. 2ᵒ. de iureiurā. Item si quis alicui promittat dare filiam suam vxorem: z illa non cōsentiat nō tenetur: cum alienum factum precise promitti non possit. cᵒ. ex litteris. de spon. Item [illegible] facultas desit: puta quia quis iurauit reddere pecuniam: z tēpore solutionis non potest. cᵒ querellam. de iureiurā. Item quādo promissio est cōdicionalis z non venit cōdicio. cᵒ. peruenit. el. 2ᵒ. de iureiurā. Item quādo ille cui promitit remittit. cᵒ. pᵒ. z. cᵒ. sicut. de iureiur. Legitimo autē impedimēto cessante z alterius preiudicio: promissio de re licita legitime facta obligat in foro consciētie. Sed quorsum hec tam lōga? non ob aliud nisi vt intelligatur quantum sit erga deum christianorum obligatio. Qui tamen ea que in baptismo promiserūt non attēdunt: nec obseruant. Omnes enim in iniquitatibus concepti nascuntur filij ire ad Ephesi. 2ᵒ. Sed quia sine fide christiana saluari nemo potest: portatur ad ecclesiam baptiçādus rogatus patrinis comitatus. Cui Christi vicarius sacerdos obuiā veniēs inquit. Quid queris? Et patrini in persona eius dicunt. Uolo effici christianus. Et ille inquit. Abrenūcias diabolo z operibus eius? Et ille respōdet. Abrenuncio. de cōsecra. di. 4ᵃ. cᵒ. primum. Et iterum interrogat sacerdos dicēs. Abrenūcias mundo z pōpis eius? Mūdus autem fm Alexᵐ. de ales in 2ᵃ. parte sūme. in prin. dupliciter accipitur. Primo pro ipsa creatura: z sic homo ea vti potest ad necessitatē suam: nec ei renūciare tenetur. Secūdo accipitur pro mundana conuersatione. De qua dicit pᶜ. Ioā. 2ᵒ. Omne quod est in mundo aut est concupiscētia oculorum: aut concupiscentia carnis: aut supbia vite: z huic mundo renūciare tenetur z pōpis eius: que sunt diaboli possessiōes. Sicut patuit per exēplum illius iuuenis vanitati

exhortatus a confessore vt relinqueret pompas di-
xit. Tollat diabolus quod in me suum est. Et sta
tim venit diabolus: et oīa eius iocalia asportauit.
Respondent ergo patrini pro baptizando ad in
terrogationem predictam sacerdotis dicentes in
persona eius. Abrenuntio et tunc dicit sacerdos
Memor esto sermonū tuorum et a corde tuo nū-
q̄ abscedant: quasi dicat. O anima que ad sacra
mentum baptismi venisti: ecce domin⁹ iesus xp̄s
redemptor tuus brachijs in cruce extensis te su-
scipere teq̄ȝ amplecti paratus est: sed cum his pa
ctis q̄ inimicie suis renuncies ex corde. Anima
autem ipsa sponte et voluntarie promissionem fa-
ciens in presentia testium vocatorum et rogato-
rum in manu sacerdotis loco notarij stipulantis
profitetur dicens. Abrenuncio: idest accepto q̄-
cunq̄ȝ pacta et consuetudines domini et saluato-
ris mei Jesu christi et ea vsq̄ȝ ad mortez seruare
promitto. Quibus peractis cathecizatur et bapti-
zatur: et in numero fidelium ascribitur: et omniuȝ
ecclesie meritorum particeps efficitur. O contu-
max anima: seruasti promissionem tuam vsq̄ȝ
adhuc? Ecce quanta est promissio tua: q̄ solem-
nis: q̄ licita: q̄ iusta: et q̄ sancta professio. Et iō
preparet se vnusquisq̄ȝ seuero imperatori et iu-
stissimo redemptori rationez de infideli obserua-
tione promissi districtissime redddere. Unde Au
gustinus in c°. scimus. 12^a. q. p^a. ait: videat vnus-
quisq̄ȝ ne policitationez suam irritam faciat: sed
quod deo promisit fideliter custodiat ne damna
tionem sed premium acquirat. Grauius enim
puniūtur qui votum fecerunt et non seruauerūt
et qui fidem acceperunt et in malo finierunt: q̄
qui sine voto et fide mortui sunt: hec ille. Et Ber. in
quit. Melius est fidem non agnoscere q̄ post
agnitam recalcitrare: et Hieronymus dicit. Heu
heu quot sacro renati baptismate christiano fū-
guntur nomine: quibus melius foret non fuisse
christianos: est enim gehennalis pena paganorū
multo minor q̄ malorum christianorū p^e. Pe
tri. 2°. dicitur. Melius fuisset illis non cognosce
re viam iustitie q̄ post agnitionem retrorsuȝ cō
uerti ab eo quod illis traditum est sancto man-
dato. Contigit enim illis illud veri prouerbium.
Canis reuersus ad suum vomitum: et sus lota in
volutabro luti. Et iterum ibidem dicitur. Facta
sunt eis posteriora deteriora prioribus. Facit ad
predicta exemplum de capite pagani inuento in
deserto a beato Machario: de quo dicam in. 2^a.
parte principali huius operis. Sermone 21°. par
te. 2^a. Adulti enim tenentur ad ea que pro ipsis
patrini eorum spoponderunt de conse. distin. 4^a.
c°. paruuli. vbi glo. ait: dignū est vt qui per aliuȝ
liberātur: per aliū etiam obligētur. Si autem in-
ter mercatores fallens fideȝ grauiter peccare cre
dit̄. vnde in. l. p^a. ff. de consti. pecu. dicitur: q̄ gra-
ue est fidem fallere. Quid dicendum est de ma-
lis christianis qui deo fidem frangūt? Ideo dicit̄
in c°. viduas. 37^a. q. p^a. Si inter homines solēt
bone fidei cōtractus nulla ratione dissolui: quan
to magis policitatio quam cum deo quis pepigit
sine graui vindicta solui nō poterit? Et idē quasi
habet̄ in c°. ananias. 17^a. q. p^a. Consideret ergo
vnusquisq̄ȝ vitam: suam et videat quod fide pro
testatur operibus obseruat. Ait enim Greg. super
Marcū. Tūc veraciter fideles sum⁹ qd̄ sum⁹: si
qd̄ labijs p̄mittim⁹: operib⁹ implem⁹. In die qp
baptismatis oībus nos antiqui hostis operib⁹
oībusq̄ȝ pompis abrenūciare promisimus. Ita-
q̄ȝ vnusquisq̄ȝ vestruȝ ad ꝯsiderationē sue mentis
oculos reducat: et si seruat post baptismum qd̄ an
spopondit: certus quia fidelis est gaudeat. Sȝ
si quod p̄misit minime seruauit: studeat cito plā
gere quod errauit. Augustin⁹ in libro de vita xp̄i
ana īquit. Nec quisq̄ȝ iudicet se xp̄ianū: nisi q̄ do-
ctrinā xp̄i sequit̄: et immitat̄ exemplū. An tu illū
xp̄ianū putas cuius nūq̄ pane saturat̄ esuriēs?
Cuius potu nullius sitis extinguit̄: cuius mēsaȝ
nemo cognoscit: sub cuius tecto nec aduena: nec
peregrinus aliquādo succedit: cuius nemo nudus
tegitur vestimētis: cuius pauper nullus fouet̄ au
xilio: cuius bonum nemo sentit: cuius misericor
diam nemo cognoscit: qui in nullo immitatur bo
nos: sed irridet potius et subsanat? Absit vt huius
modi xp̄ianus dicatur. Absit vt dei filius possit
appellari qui talis est. Christianus est qui vitaȝ
sequit̄ christi: qui in oībus misericordiam facit:
qui omniū mouet̄ iniuria: qui opprimi pauperē
se presente nō patit̄: qui miseris subuenit. Qui ī
digentibus succurrit: qui cū merentibus meret:
qui dolorem alterius quasi proprium sentit. Qui
ad fletibus prouocatur alienis: cuius domus co-
munis est omnibus: cuius ianua nemini claudi
tur: cuius mensam pauper nullus ignorat: cuius
omnes bonū norunt et nemo sentit iniuriam: qui
deo die noctuq̄ȝ seruit: qui in desinenter eius pre
cepta meditatur et cogitat: qui pauper mundo ef
ficitur vt deo locuplex fiat. Qui inter omnes ha-
betur inglorius: vt coraȝ deo et angelis gloriosus
appareat: qui in corde suo nihil simulatum vide
tur habere nec fictum: cuius simplex et immacu
lata est anima: cuius conscientia fidelis et purat
cuius tota mens in deo est: cuius omnis spes in
christo est: qui celestia potius q̄ terrena deside-

rat: qui humana sprevit vt possit habere diuina. Nam his qui hoc seculum diligunt: ⁊ qui in presenti tempore gloriantur ⁊ complacent Apostolus inquit. Nescitis quia amicitia huius mūdi inimicitia est dei: ⁊ quicunqꝫ voluerit amicus eē huius seculi: inimicus dei cōstituet̄: hec ille. Nō ergo gloriet̄ malus christianus: quia licet in numero christianorum reputetur: est tamen extra ecclesiam quo ad meritum. Unde pᵃ.q.pᵃ.in c°. vt euidenter .dicitur. Is quem sacerdos in eccle[illegible] tollerat: est tamen extra ecclesiam si nō est corpꝰ eiꝰ: cuiꝰ caput est christꝰ. Imo talis falsus christianus est peior īfideli: quia peccata facta ex cer[illegible] scientia sunt grauiora peccatis per ignorātiam ppetratis.6ᵃ.q.pᵃ.c°.quero. Cuiusmodi sūt multa peccata infidelium. Item infideles patēter inimicantur fidei christiane. Isti autem mali christiani latenter. Inimicus autem domesticus peiꝰ facit q̄ꝫ apertus: nec est deterior amicus: q̄ꝫ fictus nec odium grauius: q̄ꝫ familiaris inimici: cū sit vt ignis in sinu: ⁊ serpens in gremio: ⁊ mus in pera: c°. ⁊ si iudeos.de iudeis.

De deuiatione hereticorum a fide.

P

Ertia pars nostri sermonis dicitur. Deuiatio scilicet a fide vera ꝑm enim beatum Thomam in tractatu de articulis fidei. Tota fides catholica circa diuinitatem ⁊ humanitatē christi versatur. Et ideo Ioannis.14°.dicit dominus. Creditis in deuz ⁊ in me credite. Ideo videamus hereticoꝝ errores quibus deuiāt a fide. Et licet sint quasi innumerabiles: tamē solum aliquos maiores ⁊ peiores ponemus: incipiēdo ab erroribus versātibus circa humanitatē Christi. Primꝰ ergo error fuit Carpochratis: ⁊ Ebionis: qui dixerūt christū fuisse purū hominez. Cōtra quos ad Roma. 8°.dicit̄. Ex quibus Christus ꝑm carnem super omnia benedictus deus. Amen.

Q

SEcūdus error fuit Manicheorum qui dixerunt christum nō habuisse verum corpus sed fantasticuz. Contra quos est sentētia Christi Luce vltimo c°. vbi reprehendit discipulos: qui conturbati existimabant spiritum se videre dic. Palpate ⁊ videte: quia spiritus carnē ⁊ ossa nō habet: sicut me videtꝭ habere: ⁊ Matthei.14°. vbi discipulis videntibus euz ambulātem supra mare: ⁊ credētibus q̄ esset fantasma Christus dixit: habete fiduciā. Ego sum: nolite timere. Et ex hoc errore ꝯcludebant ipsi maledicti manichei: q̄ in veritate xp̄s nō est passus mortem cum haberet corpus fantasticū ꝑm eos. Contra quos Esa.53°.dicit Vere lāgores nr̄os tulit ⁊ dolores nr̄os ipse portauit. Et ibidē scriptū est. Tanq̄ꝫ ouis ad occisionē ductus est. Et in hoc errore etiam fuit Gallanus q dixit Christum solum habuisse vnam naturam incorporalem ⁊ immortalem: ⁊ licet ostenderet se esse corporeum ⁊ passibilem: ⁊ hunc errorem tenent mauri ⁊ sarraceni. Contra quem est illa sententia apostoli dicentis. Christus semel pro peccatis nostris mortuus est.pᵉ. Pe.3°. Tertius error fuit Valentini qui dixit Christuz celeste corpus attulisse: nihilqꝫ de virgine assumpsisse: sed per illam tanq̄ꝫ per riuum ⁊ fistulam sine vlla de illa assumpta carne transisse. Contra quem dicitur ad Gala.4°. Misit deus filium suum factuz ex muliere.

R

QUartꝰ error fuit Euticij qui posuit in Christo vnam naturam compositam ex diuinitate ⁊ humanitate. Contra qd̄ est illud ad Phi. 2°. Cum in forma dei esset formam serui assumpsit. Ubi manifeste apparet esse in eo duas naturas: scilicet diuinam ⁊ humanaz. Quintus error fuit monetelitarum dicentium in Christo esse solum vnam voluntatem. Contra quod Matthei 27°. dixit dominꝰ Jesus patri suo. Uerumtamē non sicut ego volo: sed sicut tu: vbi manifeste demonstrat in ipso fuisse duas voluntates: vnam humanam: ⁊ vnam diuinam: que est communis patri ⁊ filio.

S

SExtus error est Nestorij: qui dixit Christū deum perfectum: ⁊ hominem perfectum: ita tamē q̄ alia est persona dei: alia hominis in Christo: Et q̄ nō est facta vnio dei ⁊ hominis in vna ꝑsona Christi: sed solum comunicatio gratie: ita q̄ negat beatam virginem esse matrem dei: sed dicit esse solum matrem hominis Christi. Cōtra quod est illud Luce p°. Quod ex te nascetur sanctum: vocabitur filius dei.

M

SEptimꝰ error est Caupochratis qui habuit etiam hunc errorem: q̄ Christus natus sit ex Maria ⁊ Joseph. Cōtra quod est illd̄ Matthei p°. Anteq̄ꝫ conuenirent inuenta est in vtero habens de spiritu sancto. Octauus error est Claudij qui dixit: q̄ postq̄ꝫ virgo peperit Christuz plures alios filios genuit ex Joseph. Cōtra quod est illud Ezechielis. 44°. Porta hec clausa erit in eternum: ⁊ non aperietur: ⁊ vir non transibit per eam. Nonus error attribuitur Origeni scilicet q̄ Christus iterum est passurus pro salute demonum ⁊ allegat illud psalmiste. Homines ⁊ iumēta saluabis dn̄e: itelligēs per iumēta demones ꝑ quibꝰ dicebat dēbē xp̄z iterū pati. Cōtra qd̄ ē illd̄ ad

Ro. 6°. Xps resurgens ex mortuis iā nō moritur mors illi vltra non dominabitur. V

Decimus error est solētianorū dicentium: saluatorem nostrum non sedere ad dexteram patris. Cōtra qd est illud Marci vlt°. Dominus quidē Jesus postq̄ locutus ē assumpt⁹ est in celum: & sedet a dextris dei. X

Circa essentiā diuinam sunt etiā plures errores hereticorū: qui fecerūt contra sententiam Dionisij in lib°. de diuinis noībus. c°. 2°. vbi ait. Theologia quedam nobis tradidit vnitiue: quedam xo distinctiue. Et nec vnita licet diuidere: nec discreta cōfundē. s. vnitatē deitatis & trinitatē psonarū. De qua inqt Augu. in p°. de trini. Cum querit vnitas trinitatis: nec periculosius alicubi errat: nec laboriosius aliquid querit: nec fructuosius aliquid inuenit. Et ideo de hac re summa: & excellētissima cum modestia: & timore agēdum est: & attētissimis auribus atq̄ deuotis audiendū: hec ille. Jn quib⁹ verbis tria tangit. Primo periculositatē dum ait: nec piculosius alicubi erratur. Sicut enim ille qui fixis oculis: vult ituer i solem: qualis sit ponit se in periculo incurrendi cecitatē: ita ille qui curiose vult inuestigare misterium trinitatis ponit se in periculo incurrēdi in heresim: & in cecitatem mētis. Quia Prouerbi. 25°. dicit. Scrutator maiestatis opprimet a gloria. Et ideo dicit Eccle. 3°. Altiora te ne quesieris: & forciora te ne fueris perscrutatus. Scdo tāgit difficultatem dum ait: nec laboriosius &c. Dicit enim Dionisius in li°. de diuinis noībus. Trinam dei vnitatē: neq̄ dicere: neq̄ cogitare ē possibile: & Prouer. 3°. inqt Salomon. Quis ascēdit in celum? scilicet ad perscrutādum misterium trinitatis: q̄si dicat: nemo: & Sapiētie. 9°. iterum ait. Difficile extimamus que in terra sunt: & que in prospectu sunt inuenimus cum labore. Que autē in celis sunt: quis inuestigabit? quasi dicat: nullus. Et ideo Eccle. p°. inquit diuina sapiētia. Altitudinem celi: idest sanctissime trinitatis: que dicit celum: q: eius immēsitas omnib⁹ est celata quis dimensus est? scilicet suo ingenio comprehendēdo. Respōdet autem eadem sapiētia Eccl. 24°. Girum celi circuiui sola: q: ipsa sola perfecte cōprehendit suam eternam deitatē. Et ideo dicit Augusti. ad here. Sufficiat nobis de misterio trinitatis scire quātū nobis Christus p̄dicauit & docuit: & Ambr. inqt. Mihi est impossibile scire generatiōis diuine secretū. Mens deficit: vox silet: non mea tm̄: sed etiam angelorū. Unde ecclesia canit in officio trinitatis. Caligat hic scrutinium: non sufficit ingeniū: tam ardua rimari. Ait enim Auicena. 9°. Metha. sue. c°. vltimo. Operatio intellectus nr̄i ad supiora est: sicut oculi ceci ad colores: & aures surdi ad auditum. Et auctor in libro de causis dicit. Prima causa est superior omni narratiōe: & Plato in suo Thimeo ait. Genitorem veritatis: tam difficile est inuenire: q̄ inuentum impossibile est effari. Jn quibus verbis affirmat: q̄ deus genuit veritatem: idest filium suum: qui ait Joannis. 14°. Ego sum veritas. Transumptiue in caplō. si consuetudinem & c°. qui contēpta. 8°. distinc. Salomon quoq̄ Prouerbio. 30. inquit. Tria sunt mihi difficilia: quia trinitatis misterium intelligere perfecte nō potuit. Et ideo inquit Dionisius in li°. de di. no. Non est audendum dicere aliquid nec cogitare de supersubstātiali occulta diuinitate preterea que diuinitus nobis ex sacris eloquijs sunt expressa: & Bernar. in sermone de trini. inquit. Jnquirere de trinitate peruersa curiositas est. Credere & tenere sicut sancta ecclesia tenet fides & securitas est: videre autem eam sicuti est perfecta: & summa felicitas est. Hilarius insuper in libro de trini. Predicta de difficultate cognitionis sancte trinitatis approbās dicit. Non putet homo sua itelligentia sacramētum generationis: & processionis se posse consequi. Ad predicta etiam confirmanda adduci possent plura exempla. Primū est de beato Augustino de quo legitur: q̄ cum vellet in libro suo de trinitate describere misterium trinitatis diuine: quendam puerulum in littore maris inuenit: qui cum quodam cocleari argenteo aquam maris in quandam paruam foueam refundebat dicens: se velle totum mare in illam foueam includere. Cui cum Augustinus dixisset non posse hoc fieri cum mare sit magnum: & coclear modicum ac fouea parua. Respondit ipse qui erat domin⁹ Jesus. Facili⁹ est mihi hoc agere: q̄ tibi id quod cogitas adimplere. Cogitas enim in libro tuo misterium trinitatis comprehendere. Cum liber tuus sit parua fouea ad recipiendum: ingenium tuum modicum coclear ad inquirendum: & trinitas ipsa immensum pelagus ad exhauriendum. Et his dictis disparuit. Secundum exemplum legitur in libro de vita & moribus philosophorum: vbi dicitur. Quod quidam philosophus nomine aristodem⁹ multis annis in solitudine stetit: & cōtinue inuestigauit naturam apis: nec intelligere eam perfecte potuit. Minus ergo trinitatis eterne maiestatē qs poterit indagare? Tertium exēplum est qd narrat Tulius in li°. de natura deorū: vbi ait. Quod quidam rex quesiuit ab vno philosopho: quid es-

fiet deus. Philosophus aũt inducias triũ die/
rum petijt respõdendi. Et expleto triduo: alterum
aliud triduũ postulauit. Et post maiorem termi
num ad quesitũ non rñdit. Cui rex ait. Ut video
me deludis. At ille. Dñe mi, non. Quia deus est
tam immensus: ꝙ quãto plus de eo cogito: tanto
plus deficio. Et qd rñdeam nescio. Tertio tangit
Augu. in verbis ꝑdictis fructuositatē trinitatis
cognite dum ait: nihil fructuosius inuenitur. In
alias aũt vtilitates quattuor ꝯsequnt̃ illi qui de/
uote colũt sanctissimã trinitatem per fidē cogni/
tam. Prima dicit̃ eleuationis. s. ad celestia cõtẽ
plãda: et terrena despicienda: iuxta illud Esa. 40
Quis appendit trib⁹ digitis molem terre? quasi
dicat: nullus nisi deus trinus in sua potẽtia. Sa/
pientia et mĩsericordia: qbus quasi tribus digitis
molem terre: idest põderositatem corporis appẽ
dit sursum eleuãdo ad ꝯtẽnendū terrena: et sup
na speculãda. Et sic appensus et eleuatus erat sã/
ctus Augu. de quo legit̃: ꝙ cum libros de trinita
[redacted] scriberet: et quedam vidua tribulata ad eũ va
dens ipsū salutasset: ipse ei nihil rñdit. Unde il/
[redacted] tristis recessit. Sequenti vo die cum eius mis/
sam audiret: facta est in extasi mentis: et rapta in
celũ ibidem vidit Augustinū facie inclinata de
trinitate disputãtem. Factaqȝ est vox ad eã dicẽs.
Cum ad Augustinū iuisti: tũc de trinitatis glie
attentissime disputabat. Et ideo ꝙ ibi fueris nõ
aduertit. Secũda vtilitas dr̃ propulsionis. s. ad/
uersitatem. Nam sicut Joãnes damascenus li°.
4°. Cũ apud cõstantinopolim grauis pestis eẽt:
de medio populi: qdam puer in celum rapt⁹ can
ticũ sancte trinitatis. s. Sãcte deus: sancte fortis:
sancte et mĩsericors saluator: miserere nobis ab an/
gelis est edoctus. Qd cum rediens decãtasset co/
rā populo: mox oĩs pestilentia est effugata. Ter/
tia vtilitas dicit̃ expulsionis. s. demonum. Nam
legit̃: ꝙ cū apud ꝯstãtinopolim: qdam magus
duxisset vnũ fidelem notariũ ad ꝯspectum ma/
xime multitudinis demonū. In qua erat vnus
sedẽs in throno: tanꝗ̃ ꝑnceps: et ille demon īter/
rogasset ipm notarium: an seruus eius fieri vel/
let: notarius ipse signãs se signo crucis respondit.
Ego sum seruus sanctissime trinitatis. Et statī
illa multitudo demonũ disparuit. Et iste due vti
litates tãgunt̃ Exo. 5°. vbi Moyses inqt. Deus
hebreoꝝ vocauit nos: ut eamus viam triũ dierũ
in solitudine: idest per fidem trinitatis et in hac
vita in qua ꝑegrini sumus: seruiamus: ne forte
accidat nobis pestis: aut gladius. Per pestē au
tem põt intelligi tentatio a carne: per gladiū vo
tẽtatio ab hoste. Quarta vtilitas dicit̃ ꝯuersiõis
s. maloꝝ. Refert nãqȝ Bonifaci⁹ in libro suo: quẽ
scripsit ad comitissam maltildam: ꝙ cum qdam
archiepũs obrucinẽsis simoniacus: per testes con/
uinci nõ posset: preceptũ est ei a quodam legato
pape viro sancto: ut versiculum trinitatis diceret
s. Gloria patri et filio et spũi sancto. Et cum ille sã
ctã trinitatem: et maxime spūm sanctū noiare nõ
posset: deprehensus: et cõuictus de crimine: humi
liter peccatũ suum cõfessus est ac penitẽtiā petijt
et se emendauit. Istum aũt versiculũ fecit Syno
dus Nicena. Beatus aũt Hiero. et postea Gre
go. ordinauit: ut in fine psalmoꝝ diceret̃. Legit̃
autem ꝙ cum qdã vir sanct⁹: cum alijs psallen
tibus esset in ecclesia: vidit beatã virginẽ illuc ad
uenientem: et ad gloria pãi profunde se inclinãtem
qui cum eã de hoc interrogasset: rñdit ꝙ quãdo
cũqȝ ille versiculus trinitatis ab ecclesia dicit̃: to/
[redacted] curia celestis sancte trinitati: se inclinat: et eã
specialiter reueret̃. E cõtra vero legit̃ de quodam
religioso: qui nunꝗ̃ se inclinabat ad gloria pãi.
Cum aũt mortuus esset: hec ei est assignata peni
tẽtia. s. ꝙ vsqȝ ad diem iudicij: stet sup vna altis/
sima colũna in medio maris eleuata: et semp qñ
dicit̃ in ecclia: gloria patri: illa colũna iclinatur
valde profunde: et [redacted] videt̃: ꝙ debeat in abyssum
demergi. Multa quoqȝ alia miracula et signa fa
cta sunt in testimoniũ sanctissime trinitatis. Nã
vt refert Eusebius: in die natiuitatis xpi: tres so
les in oriente apparuerũt: qui paulatim in vnū
solem sunt redacti: de qbus videt̃ facere mentio
nē Virgili⁹. 3°. eneidi di. Tris adeo incertos ce/
ca caligine soles. Erramus pelago et c. Aliud aũt
ponit Eutropius. s. ꝙ dū qdã arrianus quẽdã
baptiçaret: et formā trinitatis ꝑuerteret: mox aq̃
disparuit. Ipse enim hereticus dicebat. Ego te ba
ptiço. In noie patris per filiũ: in spiritu sãcto: vo/
lens per hoc ostẽdere: ꝙ filius et spũs sanct⁹: non
essent patri equales. Uiso aũt miraculo: ad gre/
miũ ecclesie catholice cõfugit. Refert etiā Sigil
bertus: ꝙ circa annos dñi. 550. Cū intra gallias
arrianã heresis pullularet: que filium et spm scm
minores patre affirmat in vrbe nastensi: a se va/
sacensi: dum epũs eiusdẽ vrbis missam celebraret
vidit tres guttas clarissimas de celo descendere
que sup altare se ponentes: et ad inuicem appro/
pinquãtes: vnã gẽmam pulcherrimã effecerunt:
quã cum in medio cuiusdã auree crucis [redacted] qua
multe gẽme erãt posuisset: ille tãtā eius excellen/
tiā: nõ ferẽtes de cruce protinus ceciderũt. In im
mũdis aũt hoibus videbat̃ obscura: et horribilis
Mũdis vero et puris delectabilis: et clara: mul/
tisqȝ infirmis prestitit sanitatem: et adorãtibus
ipsam

ipsam crucē aucti virtutē: τ ideo Ricar. in p°. de trini. ait. Utinā attēderent iudei: vt unam aduerterent pagani cū quāta ꝯscientie securitate ꝓ hac fide trinitatis ad diuinum iudicium poterimus accedere. Nōne cum omni confidentia deo dicere poterimus. Dn̄e si error: est a teipso decepti sumus. Nam hec fides tantis signis τ prodigijs cōfirmata est que non nisi per te fieri possunt: τ certe a sūme sanctitatis viris est nobis tradita: atq₃ summa τ autētica attestatione probata: te ipso cooperante: τ sermonem confirmante: sequentibus signis: hec ille. Licet autem Philosophi nō cognouerit perfecte misteriū diuinarū psonaꝝ per propria que sunt paternitas: filiatio: τ processio: ſm illud Apl̄i. p°. ad Cori. 2°. Loquimur dei sapiētiā quā nemo principū hui⁹ seculi nouit: idest Philosophoꝝ: ſm glosā tn̄ cognouerūt q̄dā eēntialia attributa: que appropriant̄ diuinis psonis sicut potētia approp̄at̄ pr̄i: sapiā filio: τ bonitas spūi scō. Ipsi enim philosophi cognouerunt deū p creaturas: q̄s ipse fecit: iuxta illud Macrobij. in li°. de somno Scipionis dicētis. De⁹ q prima cā vocatur: oīum que sūt: dn̄s τ origo ē. Et iō vidētes magnitudinē: pulchritudinē: τ bonitatem creaturaꝝ deuenerūt ī cognitionē creatoris dei. s. q sit potētissimus: sapientissim⁹: τ optimus artifex: τ hoc ē qd ait Salomon Sapie. 13°. A magnitudine speciei τ creature cognoscibiliter poterit creator hoꝝ videri: τ ad Roma. p°. inquit Paulus. Inuisibilia dei per ea q̄ facta sūt intellecta cōspiciuntur: sēpiterna quoq₃ virt⁹ eius τ diuinitas: vnde Ambro. τ Augusti. quos refert Magister i. p°. di. 3°. dicūt: q philosophi cōsiderātes celū τ terrā τ alia mirabilia creata: cognouerūt illū eē sup oēm creaturā: q ea fecit que nulla creatura facere pōt: vel destruere. Itē ex creaturarum eternitate: vt est celorum τ planetarū: ac stellarum cognouerunt eternitatem creatoris: τ ex eoꝝ magnitudine ei⁹ oīpotētiā. Et ex eoꝝ ordinatione τ gubernatione eius sapientiā τ bonitatem. Et sic cognouerūt in deo trinitatem perfectionū. Unde Ari. in 12°. Metha. ait. Dicim⁹ deum esse animal sempiternum: bonum τ optimū cuius duratio in infinitum est: in quo est summ⁹ intellectus: summum intelligibile τ intelligere: sūmaq₃ voluntas: sūme voluptuosa τ gaudiosa. Ubi eius Comentator comento. 37° probat τ affirmat q in deo est intellectus: τ voluntas: τ actus eorum: τ in fine dicti comenti replicat q ī deo est trinitas perfectionum: adiungens q quidam putauerunt esse trinitatem suppositorū vt Plato τ multi alij: sed ipse comentator eam negat: in quo [illegible] Hereticus cēsendus. Idez quoq₃ Aristo. p°. de celo τ mundo ait. Omne τ totum ponimus super tria. Per hunc enim numerum adhibuimus nos ipsos magnificare deum vnū eminentem proprietatibus eorum que sunt creata. Plato etiā incipiens librum quē fecit de mūdi creatione dicit. Unus: duo: tres. Deinde ꝓsequitur librū suum. Per hoc ut ait. Fran. de Mairo. in sermone de trini. quasi intēdēs: q trinitas ē principiū totius vniuersi: dicit quoq₃ Augu. 7°. confessionū: se legisse in libris Platonis totū illud Joannis p°. In principio erat verbum τc. vsq₃ ibi. Fuit hō missus a deo. Et idē euangelium posuit Platonicus ei⁹ discipulus in li°. quem cōposuit: vsq₃ ad verbū caro factum ē: τ si nō ordinate saltem in sententia: vt idez Augu. refert. Qui etiam inqt. x°. de trini. c°. 3°. τ. 13°. q Porphirius q fuit philosophus paganus: confessus ē scām trinitatem: τ appellauit paternū intellectum deū filiū: τ horum medium amorē spiratū. Et. 2°. de tri. c°. 6°. etiam ait Augu. q Plato q tantis seculis ante puerperiū virginis fuit: summe trinitatis atq₃ vnitatis predicator in gentib⁹ extitit: vnde vnitatez ac trinitatē predicans cursu mirabili: oculoq₃ clarissimo dilucidauit: quesiuit: inuenit: τ prodidit patrem deū: paternantez mentem: τ vtriusq₃ amorem mutuum: τ vnam summaz equitrinam: τ indiuisā deitatē: nō solū oportere credi docuit: sed ita esse ratiōe conuicit. Trimegistus etiā inquit. Monas gignit monadem: τ in se suum reflectit amorē: idest pater de⁹ gignit filium deū: τ in se habēt spiritū scm̄. Ista tamē verba a quibusdā attribuunt̄ Porphirio philosopho. Hermes quoq₃ philosophus vt refert Augu. in li°. contra qnq₃ hereses fecit librū qui dr̄ verbum perfectū: in quo sic ait. Hic fili⁹ benedicti dei: τ Auicena. x°. sue Metha. c°. 13°. Plura dicit de spū scō. Ex qbus patet trinitas diuinaꝝ psonaꝝ. Uera est enim illa poetica sententia. Numero deus īpare gaudet. Hoc autem misteriū trinitatis credidit Noe quādo in archa saluatus ē. Gen̄. 7°. idest in celesti gloria: cum tribus filijs: idest cū fide sancte trinitatis: credidit etiā Abraham dn̄ vt dr̄ Gen̄. 18°. tres vidit scilicet personas diuinas: in corporea imagine sibi apparentes: τ vnū. s. deū adorauit. s. in illis trib⁹ psonis. Isaac quoq₃ idē credidit qn̄ effodit tres puteos: vt dr̄. Gen̄. 22°. Jacob etiaz credidit qn̄ vidit scalam triū graduū. Gen̄. 28°. Joseph quoq₃ credidit qn̄ vidit tres palmites in vna vite. Gen̄. 40. Credit etiam Moyses qn̄ tres solemnitates ꝑcipuas instituit: ad quas conuenire de-

debant oēs iudei. Exodi. 23°. Credidit insup Jeremias propheta dum ait sui libri. p°. c°. A. a. a. Dñe deus. Lū. n. 3°. dicit. A. designauit trinitatē psonar: qꝫ aūt ait. Dñe deus: designauit vnitatē eēntie diuine. Credidit etiā hoc Daniel ꝓpheta qui: ut habetur libri sui. c°. 5° . interpretat⁹ ē scripturā trib⁹ digitis factā. i. ab vno deo q in manu. i. eēntia sua hꝫ tres digitos. i. personas. De quib⁹ dr. Esa. 40. Quis appendit tribus digitis molē terre? De⁹ enim trinus ꝛ vn⁹ terrā ꝛ vniuersum orbē creauit ꝛ gubernat. Jmago āt vnitaꝫ ꝛ trinitatis diuine reperit in oībus creaturis. Naꝫ oēs creature habēt vnū esse: ꝛ tñ singule habent modū: speciē: ꝛ ordinē. Item oēs creaturas fecit de⁹ in pōdere: numero: ꝛ mēsura. Sapie. xj°. Jtē creature oēs sunt in triplici numero: nā alique sunt pure spirituales: ut angeli: alie pure corporales: ut elemēta: ꝛ celi. Quedam vero miste: vt hoīes. Jn angelis etiaꝫ est designata trinitas: naꝫ vt dicit Dioni. in li°. de celesti Jerarchia. Tres sūt Jerarchie angelorum: item in qualibet ierarchia est triplex ordo: ꝛ in quolibet ordine sunt aliqui angeli supremi: aliqui medij: ꝛ quidam infimi: ut ait Dioni. eiusdē libri. c°. 4°. Et de his distinctiōib⁹ angeloꝝ tractat Ricar. i. 2°. di. 9ª. ar°. 4°. q. 2ª. Jn creatura etiam pure corporali inuenitur trinitatis misterium. Et p°. in incorruptibili vt sunt celi: q tripliciter sūt distincti. Nā aliqd ē mobile ꝛ disforme: ut sydereū ꝛ plāetarꝫ: aliud ē mobile ꝛ vniforme: vt cristalinū. Et aliud ē vniforme ꝛ immobile: vt celū empireū. Jn planetis etiam ē triplex circulus. s. differens: equās ꝛ epiciclus. i. paruus circulus positus sup maiorem circulū: ita vt epicicli centrū sit in linea maioris circuli: ꝼm expositionē quā facit catholicon. Jn sole quoqꝫ cū vnitate eēntie apparet lux: splēdor ꝛ calor: ita qꝫ splendor generatur a luce: ꝛ calor ab vtroqꝫ procedit. Item in sole considerari pōt quātitas: figura: ꝛ splendor: in eadē substātia: ut diffuse declarat Fran. de Mairo. in sermone quodā de trinitate. Jtē ignis alius ē purus in propria spera: alius ē ignis flāma: ꝛ alius ē ignis carbo in aliena materia. Jtē ignis hꝫ specieꝫ: calorem: ꝛ splēdorem. Jtē aer hꝫ supremum: mediuꝫ: ꝛ infimū. Jtē aqua alia ē condensa: ut in nube: alia congellata: ut in glacie: alia liquida vt in fonte: riuo ꝛ stagno ꝛ sicut riuus hꝫ aquaꝫ a fonte: sic fili⁹ immediate a patre: ꝛ sicut stagnum hꝫ aquā a fōte ꝛ a riuo: sic spūs sanct⁹ procedit a patre ꝛ filio. Terra ēt ē trifarie diuisa. s. in Asiaꝫ: Africam: ꝛ Europā. Jn corporalibus quoqꝫ corruptibilib⁹ patet misteriū trinitatis: quia quolibet corp⁹ habet triplicē dimensionē. s. longitudinem latitudinē: ꝛ ꝓfunditatē. Jtē creatura mixta viuēs est triplex: qꝛ quedam ē vegetabilis soluꝫ: planta: quedam sensibilis vt brutū animal: ꝛ quidam intellectiua: ut homo. 2°. de anima. Vegetatiua insuper habet tres potētias. s. nutritiuā ad ꝓpriū subiectū ꝯseruādū: augmētatiuā ad pficiendū: ꝛ generatiuā ad sibi simile ꝓducēdum. Sēsitiua ēt habet tres potētias. s. apprehēsiuā: cognitiuā: ꝛ ꝼm locum motiuā. Aīa quoqꝫ hoīs habet tres potētias. s. intellectū: memoriā: ꝛ volūtatem: ꝼm quas ē facta ad imaginē ꝛ similitudineꝫ dei. Jn aīa ēt tria sunt: ut ait Aug. 9°. de trini. s. mēs noticia: ꝛ amor. Mens nouit se ꝛ amat se: ꝛ cuꝫ se cognoscit noticiā suā gignit: ꝛ est parēs sue noticie: ꝛ tertiū est amor qui de ipsa mente ꝛ noticia procedit cuꝫ mens se cognoscēs diligit se. Jn hominibus quoqꝫ representatur trinitas qꝛ aliqui sunt supremi: ut domini ꝛ magnates: quidam infimi: ut populares: ꝛ alij medij: ut nobiles ꝛ ciues. Jn corpe etiā humāo idē representatur: nā brachiū vnū existens habet tres iūcturas: ꝛ similiter in vnitate digiti sunt tres iūcture: hoc ēt patet de pedib⁹: tibijs ꝛ cruribus: sup quib⁹ tribus homo firmatur. Jtem in arborib⁹ idem patet q pululant folia ad sui virorē: flores ad decoreꝫ: ꝛ fructus ad dulcorē. Jtē hoc reperit in scia. Nam oīs scientia tripliciter diuiditur. s. in naturalē: rationalē: ꝛ moralē. Nālis quoqꝫ diuidit tripliciter. s. phisicā: methamaticā: ꝛ methaphisicā: siue diuinā: ꝛ simil rōnalis diuidit i grāmaticā q respicit sermonū cōgruitatē: rethoricā q respicit venustatē: ꝛ dialeticā q respicit veritatē. Similiter moralis diuidit in ethicam: que respicit ordinationē singularis persone: iconomicam que familie: ꝛ politicam que ordinationē respicit ciuitatis vel regni. Grāmatica ēt hoc insinuat: ut dicit Faustus in li°. de fide catholica: qm̄ inter partes orationis declinabiles: non nisi tres personas assumit. s. primā de se loquentē: que significat patrem ꝛ secundā ad quam prima loquitur: ꝛ significat filiuꝫ: ꝛ tertiaꝫ de qua prima loquit ad secūdam: ꝛ hec significat spiritū sanctū. Jnuenit etiā vna dictio que ē vnica in voce: ꝛ triplex in significatione: ut hec dictio amor. Nā potest eē nomen proprium alicuius: ꝛ est nomen comune: ꝛ est verbū. Jtē grāmatica ipsa in nomine nō nisi tres articulos distinguit: ꝛ in numero triplicē numeruꝫ scilicet singularem: dualem: ꝛ pluralē. Rethorica quoqꝫ tria genera causaꝝ assumit. Deliberatiuū demōstratiuū: ꝛ iudiciale. Eius etiā suasio trib⁹ locis diuiditur: scilicet honesto: vtili: ꝛ possibili.

Dialetica quoqꝫ in silogismo tres terminos assumit: tres propositiones constituit: quas ꝑ tres figuras ordinat ⁊ distinguit. Arismetica insuper numero trinario vtitur: ut perfecto: qui est in diuinis ꝑsonis. Geometria etiam tres dimẽsiones metitur scilicet longitudinem: latitudinem: ac ꝓfunditatem: siue altitudinem: que trinitati conueniunt. De quo dicitur Job. xi°. Excelsior celo est ⁊ profundior inferno: ac longior terra: ⁊ latior mari mensura eius. Astronomia etiam trinitatem exprimit que de stellis ⁊ planetis atqꝫ de signis celestibus edisserit. Medicina quoqꝫ idem insinuat dum in preseruando: conseruando: ⁊ curando: virtutem suam demonstrat. Medicinarum enim alia est preseruatiua: alia conseruatiua: ⁊ alia curatiua. 3°. Ethicorum. Tres etiam virtutes theologice: de quibus dicitur prime ad Corinthi. 13°. Nunc autem manent fides: spes: charitas: tria hec: satis nobis demonstrant personarum diuinarum trinitatem: vnde Bernar. in sermone de trinitate ait. Est trinitas ꝑ quam homo resurgit scilicet: fides spes: charitas: fides preceptorum articulorum: ⁊ sacramentorũ: spes venie: gratie: ⁊ glorie. Charitas [illegible] corde puro: cõscientia bona: ⁊ fide non ficta: hec ille. Per fidẽ illuminatur intellectus: per spem memoria delectatur: per charitatem inflammatur voluntas. Tres quoqꝫ sunt partes penitentie: scilicet contritio: confessio: ⁊ satisfactio: ut per Theo. in. 4°. di. 17°. Item tres partes satisfactionis: scilicet oratio: ieiunium: ⁊ elemosyna: ut habetur in. 4°. di. 15°. Ex quibus omnibus concluditur ꝙ deus ẽ vnus in essentia: ⁊ trinus in personis. Contra quam catholicam veritatem. Primus error fuit Sabellij qui posuit vnam essentiam dei: sꝫ negauit trinitatem personarum dicens: ꝙ vna persona quandoqꝫ dicitur pater: quandoqꝫ filius: quandoqꝫ spiritus sanctus. Contra quem est illud primo Joannis vltimo. Tres sunt qui testimonium dant in celo: pater verbum: ⁊ spiritus sanctus: ⁊ hij tres vnum sunt: ⁊ Sapientie primo de trinitate dicitur. Peruerse cogitationes separant a deo: ecce pater. Et in maliuolam animam non introibit sapientia: ecce filius: spiritus enim sanctus discipline effugiet fictum: ecce spiritus sanctus: ⁊ ps°. 66°. dicit Dauid Benedicat nos deus deus noster: benedicat nos deus: ⁊ metuant eum omnes fines terre. Trina enim dei nominatione significauit trinitatem personarum cum vero singulariter subiungit: metuant eum: non eos: vnitatem eẽntie ostendit: ⁊ Esa. 6°. dicitur. Audiui seraphin clamantia: sanctus: sanct⁹ sanctus: dominus deus sabbaoth. Ter enim dicit sanctus: ⁊ semel dominus eadem de causa: ⁊ Matthei. vltimo dicit saluator noster. Euntes docete omnes gentes: baptiȥantes eos. In nomine patris ⁊ filij: ⁊ spiritus sancti. ¶

Quod autem deus sit trinus in personis: ꝓbant eleganter Theologi in primo sententiarum di. 2ᵃ. maxime. Ricar. ⁊ sanctus Bonauentura. ea. di. ar°. tertio. q. prima eo scilicet probationis modo: quo humana fragilitas potest de tam arduis argumentationem facere. Augustinus quoqꝫ de fide ad Petrum. c°. tertio hũc errorem improbat dicens. Una est enim essentia patris ⁊ filij ⁊ spiritus sancti: ꝗ̃uis personaliter sit alius pater: alius filius: ⁊ alius spiritus sanctus. Et hoc probatur primo ratione perfectionis: ait enim Dionisius in libro de diuinis nominibus. Qui de deo recte sentiunt: omnia ei attribuunt: idest perfectiones omniũ creaturarum quod etiam affirmat philosophus. xi°. Methaphisi. Tunc sic ait Aristotiles secũdo de anima. Naturalissimum est omnibus viuentibus perfectis ⁊ non orbatis: generare tale quale ipsum est: ut homo hominem. Animal animal: planta plantam. Ideo hec perfectio debet deo attribui scilicet ꝙ simile generauit: vnde ipse. Esa. vltimo inquit. Nunquid ego qui alios parere facio ipse non pariam? Ego qui alijs generationẽ tribuo: ipse sterilis ero dicit dominus? Quasi dicat non. Et si dicis ꝙ non generauit: aut hoc putas quia non possit: ⁊ sic negas eius omnipotentiã: aut qꝛ nesciat: ⁊ sic negas eius infinitã sapientiã aut qꝛ nõ velit: ⁊ sic negas ei⁹ indicibilẽ clementiam ⁊ bonitatẽ. Et dicere necesse habes deũ. Inuidũ: qui nõ velit sibi similẽ ⁊ equalẽ: sicut Põpeius de quo Lucanus in p°. ait. Cesar ve priorẽ: Pompeius ve parem. Necesse ergo habes dicere ꝙ deus pater generauit filiũ deũ sibi equalem: ⁊ coeternũ. Tũc sic generãtis ad genitũ naturalis ẽ amicitia. 7°. Ethi. Ergo ab eterno pater amauit filiũ: ⁊ cũ amor debeat eẽ reciprocus. 9°. Ethi. Filius ab eterno amauit patrem: hic autẽ amor ⁊ charitas increata procedens a patre ad filium: ⁊ econtra: est spiritus sanctus: ut inquit. Hieronymus super spalmo. 17°. Hic enĩ amor nõ põt eẽ accidẽs: qꝛ ẽ etern⁹: accidẽs ãt nullũ est eternũ: qꝛ põt adesse vel abeẽ: ut inqt Petr⁹ hyspanus ĩ sua dialetica: hic aũt amor patris ad filium ⁊ ecõtra: nunꝗ̃ põt abesse. Preterea nullum accidẽs potest esse in deo: sꝫ quicquid est in deo est substantia: ut inquit. Boetius in libro de trinitate. ⁊ Tho. prima parte sũme. q. 19°. Et ideo hec

charitas increata que est inter patrem ⁊ filiū: est
tertia persona in trinitate: ⁊ est deus eiusdem sub
stantie: cum patre ⁊ filio. Unde p^c. Joānis. 4°. di
citur. Deus charitas est. Et possunt predicta sic ēt
declarari. Ubicunq3 est vera ⁊ perfecta ac īfinita
dilectio: est vā pfecta ⁊ infinita reciprocatio: qa
nemo ,ppͥe ad semetipsū charitatē hēre dr: sed
ipse dilectionē3 in alterū tēdit: vt eē charitas pos/
sit: fm Gre. in omelia q̄dā sup Joānē. Sz deꝰ
ē charitas īfinita: vt ait Au. i li°. de vō cultu. Uñ
canit ecclesia. Ubi charitas ⁊ amor deꝰ ibi est. Er
go est necessarium dicere ꝙ in eo sit perfectissima
amoris reciprocatio. Hec autem nō pōt esse in
creatura: quia oīa creata sunt in numero: ponde
re: ⁊ mēsura: vt dicit Sap. xj°. Oportet ꝙ īuenia
tur persona que amet deū infinite ⁊ intēsiue: sicut
ipse amat īfinite: alter nō est vera ⁊ pfecta recipro
catio: nisi amatus amet eodē modo quo amatur
9°. Ethi. Et ideo oportet dare personam cū patre
eternā: ⁊ sic habeo prem ⁊ filiū. Medius aūt est
amor quo alter tēdit in alterum. Et sic habeo spi
ritum sāctum: ⁊ cōsequēter sanctā trinitatem. In
amore enim tria necessario requiruntur. s. ille qui
amat: ⁊ qui amatur: ⁊ ipse amor qui est nexꝰ am/
borum. Et ideo inquit Hieronymus vbi supra.
Spiritus scūs nec pater est: nec filius: sz dilectio
quam pater habet ī filium: ⁊ filius in patrē. Et
probātur hec Luce. 3°. vbi dicit. Quod cū xps
baptizaret a Joāne baptista: audita est patris di
cētis. Hic est filius meus dilectꝰ. Et sic habeo pa
trē diligētem: ⁊ filiū dilectū: de spū aūt sancto dici
tur ibidem: ꝙ descēdit corporali specie sicut colū
ba in ipsum. 2°. idē probat ratione diffusiōis. Nā
inquit Dionisius. 4°. de ange. ierar. Bonū natu/
raliter est sui ipsius diffusiuū: ⁊ communicatiuū
Cū ergo deus sit bonitas infinita: vt īquit Pla/
to in p°. thimei. Ergo in infinitū debuit communi/
care bonitatē suā. Et si dicis ꝙ ,pter hoc nō est
necessarium ponere filiū: neq3 spiritū sanctū: cū
deus communicauerit bonitatem suam angelis ho
minibus: ⁊ alijs creaturis. Respondeo ꝙ cū deꝰ
sit summe bonus: nō potuit se diffundere totū in
tota simul creatura: quia oīs creatura simul non
potest capere totā bonitatē diuinā. Et ideo opor/
tuit ꝙ eam diffūderet in aliū sibi equalē capacē
eternitatis: ⁊ totius essentie diuine: aliter esset da/
re aliquid ociosum in deo. s. bonitatē nō communi
catam: quod est falsum. Quia ergo ad diffusionē
requirunt tria necessario. s. diffūdēs in quo diffū/
ditur: ⁊ ipsum diffusum: ita in trinitate diffūdēs
est persona patris: in quo diffundit est filius: ⁊ ip
sum diffusum: est spiritus scūs: ⁊ bonitas diuina.

Ex quo colligit: ꝙ omnes tres psone sunt eiusdē
substātie ⁊ nature. Preterea in deo est immensa
iocūditas: fm Philosophū. 12°. Metha. Et io
in eo necessario requirit personarū pluralitas: qa
nullius boni sine socio iocūda est possessio: ut in/
quit Seneca ad Lucillū. Et ideo canit sācta ma
ter ecclia in officio trinitatis. In maiestatis solio
tres sedent in triclinio: nam nō est cōsolatio per/
fecta solitario. Et hec argumēta sufficiāt. Qui au
tem pōt cape capiat: Matth. 19°. Et qui habet
aures audiēdi audiat: quid spiritus dicat eccle/
sijs. Apoca. 2°. A

Hec etiam psonarū trinitas declarat Gene.
p°. vbi dicit. In pncipio creauit deus celum
⁊ terrā. Exponitur enim ab Augustino ⁊ alijs
doctoribus. In principio: idest in filio: creauit de
us pater. Et subdit. Et spiritꝰ domini ferebatur
sup aquas. Et psalmo. 32°. dicit. Uerbo domini
celi firmati sūt: ⁊ spū oris eius: oīs virtus eorū.
Uerbū autem dñi filius est patris: ut inquit Gre
go. in sermone de apostolis. B

Secūdus error fuit Arrij: qui posuit tres per
sonas: sed negauit vnitatem diuine essentie
di. filium esse alterius nature a patre: ⁊ esse crea/
turam: ⁊ minorē patre: sibi nō coequalem: ⁊ nō
coeternū. Cōtra qđ est illud dictum Christi: Joā/
nis. x°. Ego ⁊ pater vnum sumus. Sup quibus
verbis Augustinꝰ inquit. Nō dicit vnum: libe/
rat te ab arrio: q autē dicit sumus pluraliter: li
berat te a sabellio: ⁊ Joānis. 14°. iterum ait salua
tor. Ego in patre: ⁊ pater in me est. Item Gene/
sis. 2°. c°. dixit deus. Faciamus hominē ad imagi
nem: ⁊ similitudinē nostrā. Super que verba di/
cit Augustinꝰ in libro de fide ad petrum. Si uñ
esset vna persona patris ⁊ filij: ⁊ spiritꝰ sancti: nō
dixisset faciamus: nec ista locutio dirigit ad an/
gelos: quia ipsi nō sunt creatores. Et si tres essent
essentie: nō dixisset imaginē ⁊ similitudinē: sed
imagines ⁊ similitudines. Et ideo in eo: qđ dicit
faciamus: ⁊ nostram: pluralitatem personarum
ostendit. In eo autem: qđ dicit imaginē ⁊ simi
litudinem: vnā esse dei naturam declarat: hec il
le. Teneamus ergo firmiter deum esse vnum: ⁊
trinum: vnum per essentiam: ⁊ trinum in perso/
nis: scilicet patrem: ⁊ filium: ⁊ spiritum sanctum.
Et huius trinitatis dant Theologi: exemplū de
anima: scilicet: ꝙ ut inquit Aristotiles. 3°. de ani/
ma. Licet anima rationabilis habeat tres poten
tias: est tamen vna sola anime essentia. Unde ait
Scotus in. 2°. distinct. 15°. q. 2°. Nō quelibet po
tentia anime dicit totam substantiā: anime licet
diuersimode. Unde intellectus est anima: memo/

ria est anima: voluntas est anima. Et tamen nõ est nisi vna anima. Et ita pater est deus: filius ẽ deus: spiritus sanctus est deus: et tamen non est nisi vnus deus. Si quis autem dicat: cum pater generat filium: et ex patre et filio procedat spiritus sanctus: quomodo est possibile: q filius sit coeternus patri: et spiritus sanctus sit coeternus patri et filio? Cum generans naturaliter precedat tẽpore generatum: et causa effectum suum. Respõdeo: q hoc non est veruz semper: q omne quod dat alteri originem illum precedat tempore etiã in rebus creatis. Et potest dari tale exemplum qđ ponit Augu. in quodam sermone. Si eniz accendatur ignis in candela: statim et sine medio tẽporis: q̃ primum ille ignis est accensus: ibi ẽ etiam lux flãmea: et calor: licet ergo ab illo igne originem trahat illa lux flãmea: et ab ambobus calor causetur: tamen in eodem instanti temporis quo est vnum: est etiam vtrunqz aliorum. Unde si ignis ille accensus in lumine esset eternus: coeterna quoqz esset lux flãmea cum calore: dicit etiam Augu. sic ad litteram vbi supra: sicut ex igne causatur splendor: et ex utroqz calor. Sic ex patre generatur filius: et ex vtroqz procedit spiritus sãctus. Da mihi ignem sine splendore et calore: et ego dabo tibi patrem sine filio: et spiritu sancto: hec ille. Qui etiam ait in li°. de trinitate. Credimus in sanctam trinitatem: scilicet patrem: et filium: et spiritum sanctum: vnum deum omnipotẽtem: vnius substantie: vnius potestatis: vnius essentie: creatorem omnium creaturarum: a quo omnia: per quem omnia: et in quo oĩa. Credimus patrem a semetipso nõ ab alio: filium a patre genitum: deum verum de deo vero: lumen verũ de lumine vero: non tamen duo lumina sz vnuz lumen. Credimus spiritũ sanctũ a patre et filio equaliter procedentem: consubstantialem: et coeternum patri et filio. Pater est plenus deus in se: filius est plenus deus a patre genitus: spiritus sanctus est plenus deus: a patre et filio procedens. Nõ tamen tres deos dicimus sed vnũ deũ omnipotentem: eternũ: inuisibilem: et incõmutabilẽ. Innocentius autem tertius in. c°. fi. de summa tri. et fi. ca. inquit. Pater ab eterno filiũ generando: suã substantiã ei dedit. Dici autẽ non põt q partẽ substantie illi dederit: et partẽ ipse sibi retinuerit cũ substantia patris indiuisibilis sit: utpote omnino simplex. Sed nec dici põt q pater in filium transtulerit suã substantiã generando: q̃si sic dederit eam filio: q nõ retinuerit eã sibi: alioquin desisset esse substãtia. Patet ergo q sine vlla diminutione filius nascendo substantiaz patris accepit: et ita pater et filius habent eandem substantiã. Et sic eadem res est pater: et filius: nec non et spiritus sanctus: hec ille. Sicut enim sol illuminat orbem: et tamẽ in se remanet totus lucidus: ita dici põt in proposito. Equalitas autem triũ personarum diuinarum declarata est in tribus pillis paruis: que reperte sunt in corde siue ĩ pectore beate clare de monte falco tertij ordinis sancti Francisci. Naz vna illarum tanti erat põderis quanti erant due: et tanti tres simul: et non plus: quanti vna sola. Et ego ipsas proprijs oculis vidi. In corde etiam ipsius beate inuentus ẽ sculptus crucifixus: cum omnibus misterijs passionis: que omnia ego vidi. Ipsa enim beata habebat continuam mememoriã passionis Christi et perfectissimam fidẽ equalitatis trium personarum diuinarum: et vnitatis diuine eẽntie: et semper toto corde coluit trinitatem: que deus est: de conse. di. 3°. c°. vlti. in fine: et dicitur trinitas quasi trium vnitas: ut notat. d. Cardi. in. c°. p°. de summa trini. et fi. ca. in. 6°. Teneamus ergo catholicam fidem trinitatis reijciẽtes heresim arrianã et Sabellianã que est diabolica: vnde legitur. in testimoniũ veritatis fidei nostre: illud qđ recitat Grego. in. 3°. dialo. s. q in partibus africe cum quidam Rex vuandalorũ arrianus multos catholicos episcopos cepisset: eosqz ad Arrianam perfidiã conaretur attrahere: illi in fide constantes catholica: validissime ipsam fidem disputando defendebant. Cunqz rex iniquus imponere vellet illis silentium: fecit eis linguas extrahi: ut non possent amplius de catholica fide disputare. Mirabile dictu: linguis extractis ita clare loquebantur: et distincte disputabãt contra regem sicut prius cum linguis fecerant: qđ fidei nostre maximũ miraculum: et argumentũ extitit. ℭ

Tertius error fuit Macedonij: qui dixit spiritum sanctum esse creaturam. Contra quẽ: 2c. ad Corin. 2°. dr. Dominus autem spiritus est ƀm autẽ Nicolaum de lira super Iere. 23°. Ubi nos ponimus dominus: in hebreo ponit nomẽ dei thetagramaton: qđ est nomen significans: vnã solam essentiam diuinam: ut ĩquit rabi Salomon. De ipso etiã spiritu sancto habetur Esa. 48°. vbi ait propheta. Misit me dominus deus et spiritus eius. Et sic ostendit q ipse spiritus sanctus misit eum: ut deus: et nõ ut creatura. Quartus error est grecorum qui dicunt spiritũ sanctũ procedere solũ a patre: et non a filio. Cõtra quos Joannis. 14°. dicit dñs. Paraclitus aũt spiritus sanctus quẽ mittet pater in nomine meo: quia scilicet eum mittit pater tanq̃ spiritũ filij: a filio

⁊ a se procedentē: ⁊ Joannis.15°.etiam ait. Cū autē venerit paraclit⁹ quē ego mittā vobis a patre spūm veritatis: ⁊ Joannis.16°.inqt. Ille me clarificabit q2 de meo accipiet. Et ad Gala.4°. dr. Misit deus spūm filij sui in corda nr̄a: ⁊ idō dr̄ in simbolo Niceno: siue Cōstantinopolitano Qui ex p̄re filioq3 procedit. Et in simbolo Athanasij. Spūs scūs a patre: ⁊ filio: nō fact⁹: nec creatus: nec genit⁹: s3 procedēs. Et hāc opinionem tenet ecclesia occidentalis confutās opinionē grecoꝝ: ut hētur in p°. sententiaꝝ di.xj°. ⁊ ibi Scotus ⁊ in.c°. firmiter. ⁊ in.c°. finali de sūma tri. ⁊ fi.ca. ⁊ in.c°. de spiritu. de cōse. di.15°. D

QUintus error ē Atropomositaꝝ dicētiū: ꝙ vnus ē de⁹: s3 corpore⁹. Cōtra quos Joānis.4°. dicit̄. Spūs ē deus. Ideo cōtra illos qui depingūt trinitatē faciētes tres figuras hominis dicit̄. Esa.40. Cui similē fecistis deum: aut quā imaginem ponetis ei? quasi dicat: non potest depingi. E

SExt⁹ error est Manicheoꝝ q dixerūt duo fuisse principia reꝝ: vnū. s. deū creasse res incorporeas ⁊ inuisibiles: lucemq3: ⁊ delectabilia. Alia vero facta esse a diabolo: ut tenebras: ⁊ res corporeas: ⁊ res penales. Contra quos ē illō ad Hebreos.xj°. Fide intelligim⁹ aptata eē secula verbo dei: ut ex inuisibilibus visibilia fierēt: ⁊ Eccle.xj°. Mors: ⁊ vita a dn̄o deo est: ⁊ Esa.45°. Ego dn̄s: ⁊ n̄ ē ali⁹ formās lucē: ⁊ creās tenebras faciēs pacē ⁊ creās malū: ⁊ Amos.3°. Nō ē ma[illegible] i ciuitate qd̄ n̄ fecerit dn̄s. Qd̄ itelligit̄ ꝑm Augu.i. p°. retractationū: ⁊ Magr̄m sniaꝝ i.2°. di.37°. hoc mō. v3. ꝙ de⁹ ꝑm iustitiā suā: affligit malo[illegible] pene: vbi eē cōspicit malum culpe. F

SEptim⁹ error ē Arist. Qui negauit deū oīa fecisse de nihilo. Vn̄ cū legisset illud q scripsit moyses de creatiōe mūdi. Gen̄.p°. subrisit dicēs. Iste Moyses multa dicit s3 nihil probat. Dicebat āt Ari. ꝙ ex nihilo nihil fit. 8°. Phisicoꝝ: ⁊ p°. de celo: ⁊ mundo. Contra quē est illud ps̄.148. Ipse dixit ⁊ facta sunt: ipse mandauit ⁊ creata sūt: ⁊ ps̄°.113°. Oīa quecunq3 voluit fecit. Creare autē ē de nihilo facere: ut dicūt Theo. in 2°. sniaꝝ di.p°. Et ex h° reprobat̄ heresis Anaxagore qui dicebat mūdū quidem a deo factū: s3 ex preiacente materia. Similiter ex hoc reprobatur error Democriti. Qui dixit mūdū factū eē a casu per concursum corpoꝝ indiuisibiliū: que dicebat esse reꝝ principia. Contra quem etia3 dicitur. ps̄°.32°. Verbo dn̄i celi firmati sunt: ⁊ spiritu oris eius oīs virtus eorum. i. ꝑm rationē: ⁊ nō a casu: sequitur etiam ex predictis falsum dixisse Aristotilē. in li°. de vegeta. ⁊ plan. ⁊ in p°. Phisicoꝝ. Ubi videtur tenere mūdū fuisse ab eterno Fuit enim a deo creat⁹: nō ab eterno: ⁊ nō semp fuit mūdus: ut ꝓbant Theo. maxime scūs Bonauētura. in.2°. di.p°. ⁊ btūs Tho. p°. pte sūme q.45°. Et contra hanc heresim ēt est sacra scriptura Gen̄.p°. di. In principio creauit de⁹ celū ⁊ terrā. Et ex his etia3 reprobatur error simonis magi: ⁊ Menādri eius discipuli di. Qd̄ de⁹ nō fecit mūdū s3 angeli. Contra quos etiā ē scriptū Act.i°. Deus qui fecit mundum ⁊ omnia que in eo sunt ⁊c. G

OCtauus error est epichureoꝝ dicētiū3. Qd̄ deus per se nō gubernat mundū: sed p alias intelligētias: ⁊ alij heretici dixerūt. Deū nō habere ꝓuidētiā de reb⁹ inferioribus: ⁊ contra primos dr̄ Job.34°. Quē cōstituit aliū sup terraꝝ? aut quē posuit sup orbem quē fabricat⁹ est? qua[illegible] dicat nullū. Cōtra āt secūdos.p°. Pe.vlti. dicitur. Oēm solicitudinē vestram proijciētes in eū: qm̄ ipsi cura est de vobis. H

NOnus error ē pellagianoꝝ: qui negauerūt peccatū originale esse in paruulis. Contra quos: ad Roma.15°. dicit̄. Per vnū hoiem peccatū intrauit i mūdū: ⁊ ps̄°.50. Ecce. n. i iniquitatibus cōcept⁹ sum: ⁊ in peccatis cōcepit me mater mea: similiter eoꝝ error secundus: dum dicebant ꝙ homo pōt incipere bene agere sine gratia dei: cōfundit̄. per illud ad Phi.2°. Deus ē q operat̄ in nobis velle ⁊ perficere: pro bona voluntate. I

TErtius quoq3 error ipsoꝝ dicētiū: ꝙ deus cogit̄ nobis dare gratiā suā ꝑm merita nostra Cōfundit̄ per illud ad Roma.xj°. Si autē gr̄a: iā nō ex operib⁹: alioquin gr̄a iam nō est gratia. Decim⁹ error imponit̄ origeni di. Qd̄ aie simul create sunt cū angelis in celo: ⁊ pro diuersitate eorū q̄ ibi gesserūt: quosdā hoies vocari a deo per gratiā: quosdā in infidelitate relinq: contra quos dicit Paulus ad Roma.9°. de Jacob ⁊ Esau: cū nōdū nati essent aut aliqd boni vel mali egissent: dictū ē ꝙ maior seruiet minori. K

VNdecim⁹ error fuit dicētiū qd̄ nō plus meret̄ faciēs opa ꝑfectiōis: ꝙ n̄ faciēs: vn̄ Jouinian⁹ eqbit i merito ꝯiugatos ꝟuātib⁹ ꝟginitatem: ꝯ quē tenet Paulus p°. Corin.7°. ⁊ vigilanti⁹ eqbat possidētes diuitias: paupratē seruātib⁹ propter xp̄m: contra quē est snia Christi Matthei 19°. di. Si vis perfect⁹ esse vade ⁊ vende vniuersa que hēs ⁊ da pauperibus. L

DUodecimus error ē dicētiū: quasdā aias eē male creatiōis ⁊ nature: ⁊ nō posse nō pec

care.cōtra quos dr̄ Sap.7°.De⁹ fecit hominez rectū: ⁊ reliqt eū i manu cōsilij sui.⁊ p°..Joānis 2°.Hec scribo vobis:ut nō peccatis:ingt Apo: Tertiusdecim⁹ error ē p̄scilianistar: ⁊ Mathematicor dicētiū:hoies eē fatalib⁹ dispositiōib⁹ ⁊ ɔstellatiōib⁹ subiectos ad bn̄faciēdū ⁊ male:ɔ q̄s Jere.x°.dr̄ A signis celi nolite timere. M

Decimusquart⁹ error ē dicētiū:hoiez qui semel hn̄erit charitatē ap̄li⁹ nō posse peccare.ɔ quos Apoc.2°.dr̄ Charitatē tuā p̄mā reliq̄sti.Decimusqnt⁹ ē Ualētini q negabat resurrectionē mortuor futurā:ɔ quez ē snia Pauli.p°. ad Cori.15°.dr̄.Oēs qdē resurgem⁹.Et ex hoc ēt reprobat̄ heresis Zenonis: ⁊ alteri⁹ q dicebat̄ Arabs:q dicebāt q̄ mortuo corpe:morit̄ ēt aīa: cōtra quos ē ēt illud Apoc.6°.Uidi sub altare dei aīas interfector.Decimussext⁹ error ē Hermogenis:q dixit hoies dānatos ⁊ demones:adhuc posse ɔuerti ad bonū: ⁊ angelos bonos ad malū: cōtra quē ē illō Matth.25°.Ibūt hi i suppliciuz eternū:iusti āt in vitam eternam. D

Decimusseptim⁹ error ē dicentiū:oēs penas dānator eē eqles: ⁊ premia bonor equalia ɔ quos Matthei.xi°.dr̄.Tyro ⁊ Sydoni remissi⁹ erit in die Judicij:q̄ȝ vobis.⁊ p°.Cori.15°.dr̄. Sicut stella a stella differt in claritate:sic erit ⁊ resurrectio mortuor.Decimusoctau⁹ error ē dicentiū:neminē saluari posse:sine seruatiōe legis veteris. Et īter hos fuit Corinth⁹ ⁊ Ebiō: ⁊ Nazarei cū eis cōcordant:cōtra quos ad Ro.3°. dicit Paulus. Arbitramur iustificari hoiem absq̄ operibus legis. O

Decimusnonus ē dicētiū:nō eē aliā vitā preter istā:nec aliquā p̄miationē virtutū:vl'viciorum punitionē post hāc vitā:ɔ quos ē illō Luce.16°.Mortuus ē diues ⁊ sepult⁹ in inferno: ⁊ Matthei.8°.de bonis dr̄.Recūbēt cū Abrahā Isaac ⁊ Jacob in regno celor.Uigesim⁹ ⁊ vltim⁹ p nūc ē quorūdā hereticor:d qb⁹ dr̄.2°.Pe.3°.Ueniēt i nouissimis dieb⁹ illusores i dceptionē dicētes.Ubi ē nūc p̄missio ⁊ aduēt⁹ ei⁹.s.ad iudiciū:q̄si.di.nō erit vniuersale iudiciū.Sunt g° aliq heretici q dicūt ecclīaz predicare vniuersale iudiciū solū ad terrorē:nō q̄ dēat euenire: cōtra q̄s ē illō Matth.16°.Fili⁹ qdē hois vētur⁹ ē cū angelis suis i glīa p̄ris sui: ⁊ tūc reddet vnicuiq̄ s̄m opera sua.Et iste error ē cōtra diuinitatez ⁊ humanitatē xp̄i. Qui i q̄ntū de⁹ ⁊ hō:ē iudicatur⁹ vniuersū mūdū:vn̄ Act.x°.c°.dr̄.Hic ē qui cōstitut⁹ ē a deo iudex viuor ⁊ mortuor.O diabolici hr̄tici audite qd saluator nr̄ dicat Matthei.25°.Cū venerit fili⁹ hois in maiestate sua: ⁊ oēs angeli ei⁹ cū eo tūc sedebit sup sedē maiestatis sue: ⁊ ɔgregabūt̄ ante eū oēs gentes: ⁊ sepabit eas ab īuicē:sicut pastor segregat oues ab edis: ⁊ statuet oues qdē a dextris:edos āt a sinistris.⁊c. Teneam⁹ ergo fidē catholicā reijciētes oēs hereses:ut cū ouib⁹ collocari mereamur ad dextram dei:qd nobis ille concedat:q per oīa secula viuit ⁊ regnat Amē.

¶ Dominica scd̄a in q̄dragesima de preceptis. primo in generali.Deinde de primo in particulari.Sermo sextusdecimus. P

Etris q̄ p̄cepta dederiz vobis p dn̄m iesū.p°.ad The.4°.Scdz oēs leges supiorib⁹ obediēdū ē i licitis ⁊ honestis: vn̄.ff.de re.iudi.l.ɔtumacia dr̄. Cōtumacia eor q ius dicēti nō obtēperāt:litis dāno coarceat̄: ⁊.C.d of.p̄.p̄to. affri. l.p°.i fi.dr̄.Si qs ex q̄cūq̄ pte ausus fuerit iussiones nr̄as execrari: ⁊ nō festināter cū dei timore eas s̄uare:nō solū dignitat̄ ⁊ s̄be piculū sustinebit:s; ēt vlt°.supplicio subiacebit: ⁊.ff.d re.mili.l. miles.§.i bello dr̄.In bello q rē p̄hibitā adduci fecerit:aut mādata nō s̄uauerit:capite puniat̄ ēt si res bn̄ gesserit.Si igit̄ tā districta aīaduersione puniūtur:q mortaliū principū p̄cept̄ contumaces existūt:q̄tā credēdū ē vltionē recepturos q oīpotēti deo rebelles eē voluerit: Ut igit̄ vt scriptum est.ff.de iuris .omni.iudi l.fi. ⁊ xi°. q.3°. c°. qui resistit ⁊ extra.de ɔstitutio.c°. ut animarum li°.6°.Obediētia se extēdit s̄m ptātē iudicis p̄cipiētis.Si de⁹ ē super oēs habēs ptātē:ad omnia ei est sūme obediēdum: quia potētissim⁹ ē iobediētes punire: ⁊ obtēperātes p̄miare. Jō inquit Uirgili⁹ in li°. Geor.Est legū seruanda fides:suprema ptās.Qd mādat fieriq̄ iubet parere necesse ē.Inobediētib⁹.n. minatur de⁹ Numeri. 14°.dr̄.Qui nō obedierint voci mee:nō videbūt terrā pro qua iuraui patrib⁹ eor: ⁊ Deut.xi°.ingt Moyses. Propono i cōspectu v̄ro hodie benedictionē ⁊ maledictionē:benedictionē si obedieritis mādatis dn̄i dei v̄ri:maledictionē si nō obedieritis: ⁊ Deuto.12°.etiā dicit deus. Quod precipio tibi hoc tantuz facias:nec addas quicquā nec minuas.De preceptis ergo dei tractaturi:tres considerationes perutiles faciemus: Prima dicetur Declarationis: Secunda Adorationis: Tertia Offensionis.

¶ Declaratio breuis decē p̄ceptorū decalogi. Q

Uo ad primam partē nostri sermonis quia inquit Philosoph⁹ in prohemio Phisico, q̄ a comunioribus semper est incohandum:De singularibus eniz

q

nō hētur scientia .p^o. Poste. Intellectis aūt cōmunioribꝰ faciliter intelliguntᷣ pticularia qa generalibus particularia insunt. l. semper. ff. de regu.iu. Ideo de ipsis preceptis pmo in generali illa enumerando in hac parte aliquid dicemꝰ ostendendo quomō excedūt leges humanas. Decē aūt sunt pcepta decalogi: nec debuerūt esse plura vel pauciora: vt probat Alexan. de ales in 3^a. parte summe in tractatu de lege Moysi: ⁊ Bonauen. in. 3°. di. 37^a. ar^o. 2°. q. p^a. quoꝝ rōnes causa breuitatis omitto. Oia vero pcepta continentᷣ in his versibꝰ.

Unū cole deū: ne dicas vana per ipsum.
Sabbata sanctifices: habeas in honore parētes.
Nō sis occisor: fur: mechus: testis iniquus.
Alterius nuptam: nec rem cupias alienā.

Primū pceptū qd̄ habetᷣ Exo. 20. dicit. Nō habebis deos alienos: prohibet oēꝫ idolatriā: diuinationē ⁊ recursū ad ariolos: ac magos indistincte: ⁊ quacūqꝫ ex causa: ⁊ hoc Leui. 19°. expsse phibetur. Et in hoc: pceptū istud excedit leges humanas: que licet puniāt icātatores ⁊ maleficos: tn̄ si icantationes faciāt cōtra grādines: aut infirmitates huiusmodi: non vlciscuntᷣ: sed assentiūt. C. de malefi. l. eorum. R

Secūdū preceptū dicit. Nō assumes nomē dei in vanū. Exodi. 20. Quo pcepto phibetᷣ ois piuratio: ⁊ iuramentū sine causa: vt ingt. Nicholaus de lira sup pdicto c^o. Et ideo hoc mādatū excedit leges humanas qbus licitū est corrūpere accusatorē in causa sāguinis. l. fi. ff. de puarica. Tertiū pceptū ingt. Memēto vt diē sabbati scifices. Sex diebꝰ operaberis ⁊ facies aia opera tua: septimo aūt die sabbati dn̄i dei tui: nō facies oē opus tu: ⁊ filiꝰ tuꝰ: ⁊ filia tua: seruus tuꝰ: ⁊ ancilla tua aut imētū tuū. Exodi. 20. hoc aūt pcepto prohibetᷣ in festo opꝰ seruile: fm Nicholaum de lira vbi supra. Et ab hoc pcepto nō discrepat lex humana vt infra patebit. Quartū preceptū dicit in eodē c^o. Honora p̄rem tuū ⁊ m̄rem tuā. Ubi etiā inclusiue pcipitᷣ parētibꝰ filios diligere ⁊ nutrire. Et in hoc excedit leges impiales: que filios spurios: ⁊ ex dānato coitu generatos: ab oi bn̄ficio p̄rno excludūt. Ut in aūt. quibꝰ mo. natu. effi. sui. § fi. ⁊ C. de incestis nup. aūt. ex cōplexu. ⁊ C. de naturali. li. aūt. licet. Et hoc est nimis durū licet factū sit bono respectu. Et ideo eporum interest dare operā: q̄ vterqꝫ parētū talibꝰ necessaria subministret fm eorū facultatē. Extra de eo q duxit in ma. quā po. per adul. c^o. cū hēret. Preterea hoc pcepto pcipitᷣ etiā honoratio patrū spiritualiū. s. sacerdotū ⁊ religiosorū: vt ingt Alex. de alea in 3^a. pte sūme: in tractatu huiꝰ pcepti. Leges autē humane sepe pmittūt fieri cōtra hoc pceptum s. exigi pedagia ⁊ gabellas a religiosis ⁊ clericis: p rebꝰ eorū quas nō causa negotiationis: sed pro victu suo defferūt. Qui oēs hoc faciētes peccant mortaliter ɔtra hoc pceptū. Et si sunt singulares psone sūt excōicati ipso facto. Et si est collegium vel vniuersitas talia faciens statuta: ipso facto subijcitᷣ iterdicto: nec a pdictis absolui poterūt nisi satisfecerit ⁊ plene restituerit: extra de cēsi. c^o. quā q̄ꝫ li^o. 6°. in textu. ⁊ per doc. S

Quintū pceptū est. Nō occides: ⁊ ponitᷣ vbi alia pdicta. Et cōtra hoc pceptū pmittunt leges impiales: qbꝰ licitū est viro: occidere adulterū vxoris deprehensū in adulterio: si est persona cui nō debet reuerētiā. ff. de adul. l. pf. ⁊. l. nec i ea. ⁊. l. qd̄ ait. Similiter latronē ⁊ populatorē agrorū inuētū in maleficio. C. qn̄ liceat vnicuiqꝫ. l. p^a. ⁊ 2^a. Sextū pceptū dicit. Nō furtū facies: quo phibetᷣ ois acceptatio rei aliene iniusta: siue per furtū: siue per vsurā: vel dānificationē: vel alio modo. Cōtra qd̄ faciūt leges impiales pmittētes vsuras saltē leues. C. de vsu. l. eos. ⁊ q̄ ɔtrahētes possint se decipere in precio. l. in cause. la. 2^a. §. idē pomponiꝰ. ff. de mino. ⁊. l. iteꝫ si precio. §. fi. ff. locati. Secūdū aūt legē diuinā si nō seruatᷣ eq̄litas in ɔtractibꝰ: qui plus habet debet recōpēsare damnificato c^o. per tuas. extra. de dona. Itē fm leges nō reqritᷣ bona fides in pscriptione lōgissimi tēporis l. si qs emptionis: ⁊. l. cuꝫ notissimi. C. de psc. 30^a. vel. 40^a. anno. Scd̄m aūt deum ⁊ canones est secus. c^o. possessor: de regu. iu. li^o. 6°. ⁊. c^o. vigilanti. extra de. prescrip. T

Septimum preceptū dicit. Nō mechaberis Quo precepto ois actus carnalis sine matrimonio phibetᷣ. Cōtra qd̄ pmittūt leges impiales: cōcedētes hoi soluto tenere mulierē solutā in cōcubinā. Ut in auten. quibꝰ modis natura. ef. legi. §. si qs aūt. Et tamē est pctm̄ mortale. Preterea fm leges: licet vxorē in multis casibꝰ repudiare: ⁊ m̄rimoniū rite cōtractū dissoluere. Sed fm legē diuinā nō est licitū. Ut notatᷣ. x^a. di. c^o. lege. ⁊ 27^a. q. 2^a. c^o. sunt qui. ⁊ Matthei 19°. dicitᷣ. Qd̄ deꝰ cōiūxit hō nō separet. Itē fm leges impiales damnatᷣ qui dephēsaꝫ in adulterio detinet in vxorē. C. de adul. l. crimē ⁊. l. castitati. Sed fm deum potest illā tenere absqꝫ vlla pena: dū modo illa velit ab adulterio recedere. 31^a. q. p^a. c^o. subauditur ⁊ c^o. illud vero. Preterea si mulier infra annum mortis viri sui nubat: efficitᷣ ifamis ⁊ punitᷣ. C. de secūdis nuptijs. l. p^a. ⁊ 2^a. sed nō sic fm deū: p^a Cori. 7°. vbi dicitᷣ. Nubat libere cui vult: melius

est enim nubere q̄ viri. ꝛ extra. de secūdis nup. c°. fi. Itē ſm leges hō vnius generis: potest copulari in matrimonio cū muliere alteri⁹ generis. Et ecōtra. vt in aūt. de nup. §. inter eas. ꝛ. C. de nup. l. nemini. Sed ſm deū hoc est illicitū: ꝛ tales debēt penit⁹ separari. 35ª. q. 2ª. c°. progenie. ꝛ de cō san. ꝛ affi. c°. non debet. ¶

OCtauum p̄ceptū dicit. Nō falsū testimoniū dices: quo prohibet̄ oē mēdaciū: ꝛ falsa testificatio: ac promissio nō ſuata. Sed huic p̄cepto cōtrafaciūt leges imperiales. Nā ſm illas si pmitto aliqd nudo pacto: nō teneor: quia nō oritur ciuilis actio. ff. de pac. l. iuris gētium. §. sed cū nulla. ꝟ. igit̄ nuda pactio. Sed ſꝫ deū recedēs a pacto: peccat mortaliter: ꝛ est obligat⁹ ex nuda promissione c°. p°. extra. de pac. Nonū p̄ceptū dicit. Nō cōcupisces vxorē pximi tui. Quo phibetur oīs affect⁹ deliberatus libidinis carnalis. ¶

DEcimū ꝓo ꝛ vltimū p̄ceptū dicit. Nō cōcupisces rē alienā: quo phibet̄ oē inordinatū desideriū rei aliene. Hec aūt duo p̄cepta lex ciuilis nō habet: q̄ nō punit maleficia cogitatiōis ff. de penis. l. cogitatiōis. Scḋm aūt diuina mandata punit̄ oē peccatū: tā cogitationis q̄ facti: de pe. di. pª. c°. oīs iniqtas. ꝛ c°. nūqd ꝛ c°. homicidiū. ꝛ c°. ppea ꝛ c°. si cui. ꝛ 33ª. q. 2ª. c°. oīs Ex qb⁹ patet excelētia p̄ceptorū decalogi: qb⁹ nō solū phibet̄ actus malus sed etiam affectus. ¶

LEx igit̄ diuina incōparabiliter excellētior ē q̄ humana. Si aūt q̄rat̄ quare lex humana punit oīa q̄ punit lex diuina. Respondet Albric⁹ de rosate: in suo repertorio: siue dictionario in verbo: lex. Qꝛ finisque itēdit lex humana ē pax humani generis iteresse: vt in prohe. decreta. §. ▪ lex. ꝛ. 4ª. di. §. facte sunt aūt leges. Finis aūt legis diuine est pacificatio humani generis cū deo Quia ergo lex humana nō punit nisi ea que cōtrariāt̄ fini suo. Jō q̄dā reliquit īpunita que punit lex diuina: qꝛ nō cōtrariant̄ fini ei⁹. s. paci hoīs cū deo. Et sic lex humana respectu diuine est īperfecta. Ubi aūt lex humana aliqd pmittit vel precipit: qḋ si cōtra legē diuinā ꝛ cōsequēter nō possit seruari sine peccato: nō est ei obediendum. Quia obedire oportet deo magis q̄ hoīb⁹. Actuū. 5°. ꝛ. xjª. q. 3ª. c°. si domin⁹. ꝛ. 15ª. q. 7ª. c°. iuratos. ꝛ de sen. exc. c°. relatū. At enim inqt Aug. in p°. li°. de libero arbitrio. Nō videt̄ esse lex: que iusta nō fuerit. Nam ut dicit Isi. in. c°. cōsuetudo. pª. di. Lex est omne qḋ rōne ꝯsistit. Et ꝯsequēter nihil est seruādum pro lege: nisi qḋ est iustū ꝛ rationabile cuiusmodi sunt p̄cepta decalogi. De quibus loquēs Aug. in libro de decē chordis igt. Decalogus legis decem precepta habet: quoꝝ tria pma ptinēt ad deum: ꝛ septē alia ad hoīes. Hec decē precepta sunt decē chorde psalterij: quas tāgēdo feras peccatoꝝ occidis. Quib⁹ occisis securus: ꝛ innocēs in dilectione dei: ꝛ humana societate versaris: hec ille. Et iō Dauid dicebat deo ps°. 143°. In psalterio decachordo psallā tibi: qḋ exponēs Aug. vbi s. ait: q̄ qdam istud psalteriū portāt: sed in eo nō psallūt: qꝛ precepta dei ex timore seruant. Portare aūt psalterium: ꝛ nō cātare in eo onus qdem habet: sed nō delectationē: qꝛ timor penam habet. Alij aūt portant ꝛ cantāt: qꝛ mādata dei ex amore seruāt. Licet enim sit labor in portando: est tamē delectatio in cantādo: iuxta illud psalmiste. Cantabiles mihi erant iustificationes tue. Alij ꝟo nec portāt: nec cantāt: sed pijciunt: qui scilꝫ mādata dei: nec ex amore: nec ex timore seruāt. Melius est aūt: ut ibidem dicit August. psalteriū portare: ꝛ cantare: q̄ tm̄ portare: ꝛ rursus: melius est portare ꝛ nō cantare: q̄ proijcere Quia melius est precepta dei ex amore: q̄ ex timore facere. Et rursus: melius est facere ex timore: q̄ nullo modo facere. Pōt aūt addi: q̄ sunt aliqui: qui nō portāt sed cantāt. s. qui dicūt ꝛ non faciūt. In psalterio qdem decē chordarū cantāt qꝛ de preceptis dei: alijs predicāt: sed nō portant: qꝛ ea non seruāt: de quib⁹ dicit̄ Matth. 23°. Alligāt onera grauia ꝛ importabilia: ꝛ imponūt ▪ in humeros hoīuꝫ: digito aūt suo nolūt ea mouere. Et hec de decē p̄ceptis in gn̄ali dicta sufficiant pro pma pte nr̄i ſmonis. Uulgariter aūt sūt ista

Uno solo dio debi hauere.
Amar ꝛ adorar cum tutta mente.
Cercar con ogni forza: e lui timere,
Il suo nome non debi nominare.
Sença casone: ne quello de li sancti.
Fa che non giurire mai non biastemare.
Sanctifica le feste: che sono comandate.
Oldendo messa: e li officij sancti
Lassa li vicij: giocchi ▪ balare.
Il padre e la madre: debi honorare.
E prouedere a loꝛ necessitade.
Se a mala morte: non voi capitare,
Non infamare: occidere ne hauere,
In odio o rancore: alcuna creatura,
Ma quanto poi defende e fa piacere.
In te non sia vicio ne brutura.
Dalcuna luxuria che se po vsare,
Nel matrimonio serua la drittura.
Quello che daltrui non te appropriare.
Per furto: vsura: o uer per rapinare.
Per che saresti tenuto a satisfare.

Guarda che falso non testificasse.
Per odio:pagamento:o per amore.
Non affirmare quando dubitasse.
Lacia da te li mali pensamenti.
E non desiderar laltrui moglia.
Se voi fugire li eternal tormenti.
Di cose daltri non venga voglia.
Ne anche de roba de male acquisto.
Per auaritia la to mente innoglia.
Quello christiano che obserua questo.
Che sopra e dicto campara le pene.
Di possidere gloria li protesto.

¶ De primo precepto adorationis dei. Z

Ecūda pars nr̄i sermonis dicit̄ Adorationis. Primū eni p̄ceptū est. Dn̄m deū tuū adorabis: de quo etiā ps̄°. 71°. dr̄. Adorabūt eū oēs reges terre: oēs gētes seruiēt ei: ꝛ Johelis. 2°. Sacrificiū est libamē dn̄o deo nr̄o: s̄m enī Aristo. in p̄dica. ꝛ in. 5°. Metha. Relatiua dicunt̄ ad aliq̄d: sicut pr̄ alicui⁹ filij: pr̄ dicit̄. Si igit̄ est dn̄s alicui⁹ serui ip̄m dn̄z esse oportet. Igit̄ vbi est ꝓpria ratio dn̄ij: ibi debet esse specialis ꝛ ꝓpria ratio s̄uitutis. Cuz ergo dominiū ꝯueniat soli deo s̄z quandā excellētiā singularē: q̄a est creator: saluator: ꝛ gubernator toti⁹ orbis. Igit̄ ei specialis seruit⁹ ꝛ reuerētia debet̄ ꝛ nō alteri: hec aūt reuerētia ꝛ seruit⁹ appellatur religio: vn̄ Tuli⁹. 2°. Retho. inq̄t. Religio est qua reuerēti famulatu cerimonie diuini cult⁹ exhibētur. Et hec reuerētia est de iure naturali. ff. de iusti. ꝛ iu. l. veluti. Cū ergo vnicuiq̄z regno vnus solus p̄nceps p̄esse debeat: vt dr̄. ff. de ori. iu. l. 2ª. §. nouissime: ꝛ in aut̄. q̄uo opor. episc. circa p̄ncipiū coll. pª. ꝛ Philo. 12°. Metha. idē dicit. Ideo illi sūmo p̄ncipi: ꝛ dn̄o toti⁹ orbis vniuersali: qui est de⁹ debet̄ sūma ꝛ excellētissima veneratio: que nulli alteri fiat. Et iccirco ipse Deute. 5°. c°. iq̄t. Ego dn̄s de⁹ tu⁹: nō adorabis deos alienos in ꝯspectu meo. Ea propter Alex. de ales in 3ª. p̄te sūme in tractatu de p̄ceptis. p̄cepto p°. ꝛ Ricar. in. 3°. di. 9ª. ar°. p°. q. pª. ꝛ 2ª. ꝛ scūs Bonauē. in e. di. ꝛ Tho. 2ª. 2e. q. 84ª. ar°. 2°. ꝛ Scot⁹ in. 3°. di. 9ª. dicūt q̄ solus de⁹ adorādus ē adoratiōe latrie. Latria aūt s̄m Aug. x°. de ciuitate dei. c°. p°. est s̄uit⁹ que p̄tinet ad colēdū deū: latria enī grece: idem est q̄ religio latine: siue cult⁹ soli deo debit⁹: s̄z eūdē Aug. vbi supra. H.

Adorādus est ergo de⁹ hac veneratione latrie vt principiū ꝛ finis oīum Apoc. p°. ꝛ vlti°. c°. ꝛ vt dn̄s dn̄antium Exodi. 13°. Et ideo sicut esset proditor regis qui auferret ei q̄d illi debetur: ita magnā deo facit iniuriā qui non exhibet ei specialē sup oēs reuerētiam. Et iccirco Imperator C. de summa trini. ꝛ fi. ca. l. 2ª. precipit di. Trini ꝛ sūmi dei nomē vndiq̄z celebret̄. Adorandus est autem deus corde: ore: ꝛ opere: vt potest colligi ab Alex. de ales in 4ª. parte summe. in tractatu de oratione. ꝛ Ricar. in. 4°. di. 15ª. ꝛ Tho. 2ª. 2e. q. 83ª. ꝛ ab Ugone in libro de virtute orādi c°. xj°. Sup oīa āt debet adorari charitate: ꝛ singularissima dilectione: iuxta illō Deute. 6°. Matthei. 22° ꝛ Luce. x°. Diliges dn̄m deū tuum ex toto corde tuo: ꝛ ex tota aīa tua: ꝛ ex tota mēte tua: ꝛ ex tota fortitudine tua: ꝛ ex oībus virib⁹ tuis. B

Si xp̄o q̄rat̄ q̄ adoratōe adorāda ē hūanitas xp̄i: dico q̄ iquātū ē ꝯiūcta diuinitati: dz adorari adoratōe latrie: s̄z Sco. i 3ª. di. 9ª. ꝛ petrū aureoli ei⁹ discipulū: ibidē circa finē. ꝛ Alex. de ales i. 3ª. p̄te sūme: i trac. de p̄cept̄ p̄cepto. p°. ꝛ Ricar. in. 3°. di. 9ª. ar°. 2°. q. pª. ꝛ scūm Bonauenturā ibidez ar°. p°. q. pª. ꝛ Tho. in 3ª. parte sūme. q. 25ª. ar°. p°. ꝛ 2°. Btā āt virgo debet adorari adoratione iperdulie. Nā dulia ꝓprie sūpta: est adoratio que fit rationali creature. Et ista adorandi sūt scti ꝛ angeli: q̄a vt inq̄t iurisconsult⁹ in. l. pª. §. deniq̄z. el. 2°. ff. de aqua pluuia. ar. Seruādū est semper inferiorē superiori s̄uire: iperdulia vero est aliquid supra duliam. Et ista adoranda est btā virgo. s. honore alijs maiore: ꝛ dei honore minore. Et hoc inq̄t Tho. vbi. s̄. ar°. 5°. ꝛ Ric. in. 3°. di. 9ª ar°. 2°. q. 4ª. ꝛ sctūs Bonaue. eadem. di. ar°. p°. q. 3ª. C

Sed querit̄ de cruce dn̄i an adoranda sit. Et respondeo s̄m Ricar. in 3°. di. 9ª. ar°. 2°. q. 3ª. ꝛ Bonauē. ibidē ar°. p°. q. 4ª. q̄d illa crux in qua xp̄s pepēdit absolute ꝯsiderata: nō debet adorari adoratione latrie: sed venerari sicut p̄ciose reliquie: propter contactū sacrorū membrorū xp̄i: ꝛ propter multa beneficia que in illa per mortē saluatoris nobis sunt exhibita. Ut etiā iquit Damascenus li°. 4°. c°. 3°. Et similiter dicēdū est de clauis: vestib⁹: ꝛ oīb⁹ xp̄i reb⁹. Si. n. reliq̄e scōꝝ sūt venerāde. ex̄. de reli. ꝛ vene. scōꝝ. c°. cū ex eo. multo magis reliq̄e xp̄i. Si. n. ꝯsideret̄ in relatiōe ad xp̄z i ea pēdētē: debet adorari adoratōe latrie: q̄a hec adoratio refert̄ ad xp̄z: s̄m p̄dictos doctores ꝛ ēt Tho. i. 3ª. p̄te sūme. q. 25ª. ar°. 4°. in corpe q̄stionis. Alie aūt cruces q̄ de aliq̄ materia fiūt tn̄ sūt adorāde: iquātū sūt figuratiue ꝛ rep̄sētatiue xp̄i crucifixi: s̄m Damascenū li°. 4°. c°. 3°. D

Sed iterū q̄rit̄ de imagie xp̄i depicta vel sculpta. Rn̄deo: declarādo s̄m Ri. in 3°. di. 9ª. ar°. 2°. q. 2ª. ꝛ Bo. ibidē. ar°. p°. q. 2ª. q̄ imagies xp̄i: virginis: ꝛ aliorū sanctorū: itroducte fuerūt

triplici de cāpͦmo ꝑpter simpliciū eruditionem ut qui non possunt scripturas legere: in picturis possint sacraméta nr̄e fidei cernere: ut dicitur. de ꝯse. di. 3ͣ. cͦ. ꝑlatum. Secūdo ꝑpter deuotionis excitationē: ut qui nō excitant̄ cū aliqua audiūt de scōꝝ memoria: saltē moueant̄ cū ea cernūt in picturis: quasi pn̄tia: plus enim excitat̄ affect⁹ per ea que videt: quā per ea que audit: iuxta illḋ Oratij in poetria. Segni⁹ irritāt aīos demissa per aures. Quā que sūt oculis ifixa fidelib⁹: ⁊ in. §. fi. in fi. de gra. dī. Veritas magis oculata fide: q̄ꝫ p aures aīs hoīum infigit̄: vn̄ Macrobi⁹ de somno scipionis. liͦ. pͦ. inqt. Facilior ad intelligēdū per oculos via est: q̄ꝫ per sermonē. ⁊ libͦ. 2ͦ. eiusdem opis etiā dicit. Hic facili⁹ illabit̄ ꝯcepta ratio descriptiōe: q̄ꝫ sermone. Ideo Terrēti⁹ in adelphis ait. cͦ. xjͦ. Inspicere tanq̄ꝫ in speculo vitas hoīū iubeo: atqꝫ ex alijs sumere exēplū sibi. Tertio depingunt̄ imagines scōꝝ: ꝑp memorie labilitatē: qꝛ ut dī. C. de veteri iu. enu. l. ij. §. si qd aūt. Omnium hēre memoriā: ⁊ nulli⁹ obliuisci diuinitatis: potius: q̄ꝫ humanitatis est. Et hec rō tāgit̄. de ꝯse. di. 3ͣ. cͦ. venerabiles. his ꝑsuppositis: dico ſm Ric. Bona. ⁊ Alex. vbi. s̄. ⁊ Tho. in. 3ͣ. pte. q. 25ͣ. arͦ. 3ͦ. ꝙ imagines Christi: ⁊ sctōꝝ sūt adorāde in relatiōe ad rem repn̄tatā per illas: alr̄ nō. Unde sic adorādo pōt adorari adoratiōe latrie imago salvatoris: alie aūt imagines scōꝝ adoratiōe dulie: ⁊ btē virgis yperdulie. Et sic adorādo imagines nō picturā: sed picture repn̄tationē veneramur: vel meli⁹ rem repn̄tatā. cͦ. placuit. de ꝯse. di. 3ͣ. vn̄ metrice dī. Effigiē christi cū trāsis ꝓnus adora. Nō tn̄ effigiem: sed qḋ designat honora.

Verum qꝛ hodiernis tpib⁹ demones faciunt hoīes idolatrare: appētes eis i forma Christi: vel btē vgis: aut alicui⁹ scī: ⁊ ab eis adorant̄: marie a mulierculis: ⁊ viris ipitis. Jō sciēdū est ſm scm̄ Bona. i. 3ͦ. di. 9ͣ. arͦ. pͦ. q. 6ͣ. ⁊ Alexm. de ales i. 3ͣ. pte sūme: i tractatu de pmo ꝑcepto decalogi: ꝙ tales sic adorātes demonia loco xp̄i: vel alteri⁹ scī: non excusant̄: ꝑp ignorātiā. Quia pmo qlibet xp̄ian⁹ est pmonit⁹ per diuinā scripturā: ꝙ diabolus trāsfigurat se i angelū lucis. 2ͣ. Coꝛ. xjͦ. ⁊ trāsūptiue. 26ͣ. q. 5ͣ. cͦ. epi. ⁊ cͦ. nec mirū. ⁊ pͤ. Coꝛ. 4ͦ. dicit aplš. Nolite credē oī spūi: sꝫ ꝓbate spūs: vtrū ex deo sint: ⁊ Mat. 24ͦ. dicit dn̄s. Multi venēt i noīe meo dicētes. Ego sū Christ⁹: ⁊ iō qlibet xp̄ian⁹ tenet̄ pmo discutē: ⁊ nō statī credere. Scdo peccat: qꝛ hꝫ remediū ōonis: quā debet pmittē huic adorationi: nā si deū toto corde oraret: ut ondēderet ei vitatē: nō sineret eū decipi: qꝛ ꝓmisit saluatoꝛ nr̄ Joā. 16ͦ. di. Si qd petieritis pātē in noīe meo dabit vobis: hoc est ſm Aug. qd ptinet ad salutē: patet ergo: ꝙ q nō orat: nō adhibet oēm diligētiā. Tertio peccat: qꝛ qlibet debet se reputare indignū huiusmodi visiōib⁹. Et iō poti⁹ debet illas timere: q̄ꝫ affectare. Narrat̄ enim de q̄dā scō pātre: ꝙ cū diabolus ei in forma Christi apparuisset: clausit oculos ⁊ dixit: nole se xp̄m videre in hac vita. At diabol⁹ ei⁹ hūilitate ꝯfusus euanuit. Debem⁹ ergo adorare tal̄r nobis appa rētē: cū hac ꝯdicione. Adoro te: si es xp̄s: vel btā virgo: alr̄ nō: donec simus certi: qd sit. Et hoc sufficiat ꝓ scda pte dicta adoratōis. s. ꝙ debem⁹ adorare: amare: ⁊ venerari deū: sup oēs creaturas: ⁊ illi obedire: iuxta illḋ Deut. 6ͦ. ⁊ Mat. 4ͦ. Dn̄m deū tuū adorabis: ⁊ illi soli suies: vn̄ Cato moralis in suis documētis inqt. Si de⁹ ē aius nob ut carmia dicūt. Hic tibi ꝑcipue sit pura mēte colēd⁹.

¶ De offensionibus circa hoc ꝑceptum.

Multis modis circa hoc ꝑceptū offenditur de⁹: pmo idolatria: ſm eni Tho. 2ͣ 2ͤ. q. 94ͣ. arti. 2ͦ. ⁊ scm̄ Bonauē. Ric. ⁊ Sco. in. 3ͦ. di. 37ͣ. ⁊ Alexā. de ales in 3ͣ. pte sūme sup hoc ꝑcepto: ⁊ Nico. de lira super Exo. 20. Jdolatria est peccatū mortale: ⁊ directe est ꝯtra pmum mādatū decalogi. Scriptū est eni Exodi. 20. Ubi ꝑcipit deus ꝯtra idola dicēs. Nō adorabis ea. s. exteri⁹: neqꝫ coles. s. interi⁹: ſm gl. Si qs ergo adoret diabolū pro deo: aut aliquod idolū: siue creaturā: ei tribuēs honorē diuinū peccat mortal̄r. 26ͣ. q. 5ͣ. cͦ. nō liceat.

Secūdo peccāt mortal̄r diuinatores. Et notādū: ſm Tho. 2ͣ. 2ͤ. q. 96ͣ. artͦ. pͦ. ⁊ Bona. i 2ͦ. di. 7ͣ. pte. 2ͣ. arti. pͦ. q. 3ͣ. ⁊ Alexm. de ales i. 3ͣ parte sūme in tractatu de sciētia demonū: ꝙ tūc aliqs dicit̄ diuinare ꝯtra hoc ꝑceptū: qn̄ indebito modo: vult ꝑdicere de futuris ꝯtingētibus: ut puta de his que dependēt ex libero arbitrio: vel q̄ per accidēs ꝯtingunt in rebus humanis: que solius dei est ꝑscire: vnde Esa. 41ͦ. dicit̄. Annūciate que futura sunt: ⁊ sciem⁹ qꝛ dij estis: ⁊. 26ͣ. q. 5ͣ. cͦ. pͦ. scriptū est. Futura ꝑscire soli⁹ dei est. Quātū aūt sint exosi tales diuini deo: ⁊ ad eos recurrētes: hꝫ Leui. 19ͦ. vbi ꝑcipit̄. Nō declinetis ad magos: nec ab ariolis aliqd sciscitemini: ne polluamini per eos: ⁊. 20. cͦ. eiusdē libri scribit̄. Anima que declinauerit ad magos: ⁊ ariolos: ponā faciē meā ꝯtra eā: ⁊ interficiā eā de medio ppl̄i mei. Et ibidē dī. Vir siue mulier in qb⁹ phitonis: siue diuinationis fuerit spirit⁹: morte morietur: lapidibus obruent eos: ⁊ Deuteronomij. 18ͦ. cͦ. dicitur Nō inuenie t̄ in te: qui phitones ac diuinos ꝯsulat: aut q̄rat a mortuis veritatem: oīa enim abho-

minabit dñs. Similiter prohibet diuinatio lege canonica.26ª.q.5ª.c°.si quis.⁊.c°.nec mirum:⁊ etiã lege ciuili.ut in.l.nullus.⁊.l.nemo.C.de maleficis.⁊ mathematicis. H

TErtio offendit deus cõtra hoc p̃ceptum:inuocatione demonũ. Ubi sciẽdum est:fm Bonauẽ.in.2°.di.7ª.pte.2ª.ar°.2°.q.3ª.q̃ hõ põt aduocare demonẽ duob⁹ modis:vno modo vtute diuina ei impando aliqd licitũ ⁊ honestũ:vñ Act.16°. Paulus ĩpauit diabolo exire de puella ⁊ exiuit eadẽ hora. Et hoc fiĩr eẽ posset:qñ de⁹ suo iusto iudicio:diabolũ sbijceret hoĩ,put de qbusdã viris scis narrat. Ñã etsi demon nõ ĩuocat⁹ alicui scõ viro occurreret:posset eũ in vtute diuina cogẽ ad aliq̃ vera dicẽda ad vtilitatẽ alioꝝ. Alio modo põt qs ĩuocare diabolũ ei supplicãdo. Et hoc est mortale peccatũ. Scriptũ est.n.26ª.q.5ª.c°.epi. A diabolo captiui tenent:q relicto creatore:diaboli auxiliũ q̃rũt. Tales aũt ↄsulẽtes demonẽ ab corpleriũq tãdẽ in suũ exitiniũ decipiunt Sicut ille cui demon ait. Andariti tornariti no: sareti p̃so. Isti aũt p̃diti hoĩes nõ tñ faciunt cõtra hoc p̃mũ p̃ceptũ:qr nõ adorãt deũ:sed diabolũ:s3 etiã faciũt ↄtra oĩa alia p̃cepta. In vanũ eñi nomẽ dei assumũt:qr illud ĩuocationib⁹ demonũ ⁊ ĩcãtationib⁹ suis ĩmiscẽt. Itẽ qr sepe piurãt:idolatre eñi iuramẽta nõ seruãt:⁊ male iurãtes:cito piurãt:ut dĩ Sap.14°. Cõtra etiã tertiũ p̃ceptũ faciũt:qr festa nõ scificãt:imo [illegible] p̃cipuis festiuitatib⁹ maleficia sua magis exercẽt. Quartũ ẽt p̃ceptũ trãsgrediunt:qr nõ honorãt:sed vitupãt p̃rẽ celestẽ:ei⁹ honorẽ diabolo tribuẽtes:nec etiã honorãt scãm m̃rẽ ecclĩã:cui⁹ p̃cepta:⁊ sacra ↄtẽnũt ⁊ accipe nolũt. Uñ isti malefici:maxĩe qui vadũt ad ludũ diabolicũ:nunq̃ aqua bñdicta:se aspergũt:s3 qñ intrãt eccl'ias accipiũt aspges:⁊ dãt alijs aquã bñdictã:se aũt illa non tãgũt:vel aspgere se ośdũt:⁊ aquã desup caput p̃jiciũt:hi aũt irreuerẽtes p̃ri eterno:⁊ m̃ri eccl'ie:multo magis sũt irreuerẽtes p̃rib⁹ carnalib⁹:qr [illegible].c°.nõ põt.2ª.q.7ª.dĩ. Ñõ põt hoĩb⁹ eẽ fidelis:qui deo extiterit ĩfidelis. Cõtra q̃ntũ mãdatũ etiã faciũt:qr multa homicidia ppetrãt. Cõbusta eni3 fuit rome:q̃da3 malefica tpe scti Bernardini noĩe facinella:que ↄfessa est:q̃ occiderat.65.pueros. Et alia cõbusta est pusij.1445.noĩe sanctucia. Uidebat enim vna sãcta:sicut coĩter sunt tales malefice:que frequẽtãt eccl'ias:⁊ simulãt se stare in orõnib⁹ ⁊ deuotionib⁹:occulte tñ diabolũ adorãtes:ac cruce3 xp̃i pedib⁹ ↄculcãtes:baptismoq3 ac sacris ecclesie:renũciãtes ac fidẽ catholicã negãtes. Hec aũt maledicta femĩa ↄfessa est se.50ª.pueros occidisse. Cõtra sextũ etiã p̃ceptũ faciũt:qr coĩter tales sũt meretrices:vel adulteri ⁊ adultere:⁊ m̃rimonij leges violantes:ac mechie:⁊ ĩpudicitie dediti ut dĩ Sap.14°. Cõmittũt etiã viciũ sodomiticũ ⁊ oẽs alias spurcitias ppetrant:maxime illi ⁊ ille que vadũt ad ludum:qui dĩ barilotti: in quo p̃rẽs cũ filiab⁹:⁊ filij cũ m̃rib⁹:ac sorores cũ f̃rib⁹:ac ⁊ cognati cum ↄsanguineis:carnaĩr cõmiscent. Isti quoq3 si ex antiq̃tate non pñt p̃dicta scelera ppetrare,p̃curãt illa ab alijs cõmitti. Cõtra septimũ etiam p̃ceptũ faciũt:qr coĩter sunt fures. Idẽ ut p̃ximos suis bonis spoliẽt:eis diuinationes:⁊ incãtationes faciunt ad inueniẽdos thesauros:⁊ furta ⁊c. Hinc ap̃ls ad Ephe.5°. Uocat auariciam seruitutẽ idoloꝝ. Cõtra octauum p̃ceptũ siĩter faciunt:qr pleni sunt mẽdacijs: vnde Salomon Sapien.14°.dicit:q̃ vaticinant falsa:⁊ sic multos innocẽtes inculpãt:⁊ infamãt de furtis:⁊ proditionib⁹ ac alijs vicijs sequẽtes diabolum: qui est mẽdax:⁊ mendacij pater:ut ait saluator Ioãnis.8°. Ex predictis quoq3 patet q̃ etia3 faciunt cõtra alia duo p̃cepta:nam qui actualiter quãdo possunt furant:⁊ tollunt aliena:⁊ cũ aliena vxore mechant:perpetrãdi p̃dicta facinora desiderium semper retinẽt:⁊ in eo perseuerãt. Alia etia3 innumera ⁊ abhominabilia scelera perpetrãtes:hos enim maritatos suis maleficijs impediũt:ne possint cõiungi. Illos ne possint filios generare. Alijs procurant abortus. Alteri faciunt ne possit vxorem bono vultu intueri: ⁊ similiter de vxore peragũt:ut nõ valeat maritum suũ:nisi torua facie aspicere: atq3 asperis verbis alloqui. Ait enim Salomon Sapiẽtie.14°. Infandoꝝ idoloꝝ cultura:omnis mali causa est:⁊ initium ac finis. I

QUarto cõtra hoc primũ p̃ceptum offendit deus dando fidẽ somnijs:volẽdo interp̃tari per somnia illa que sunt futura:qd est peccatum fm Bonauẽ.in.2°.distinc.7ª.parte.2ª.artĩ°.p°.q.3ª.⁊ beat⁹ Thomas.2ª.2e.q.95ª.artic.6°.⁊ habet.26ª.q.7ª.c°.non obseruetis. Ideo ĩquit moralis Cato. Somnia ne cures:na3 mens humana qd optat. Dum vigilat:sperat:per somnũ cernit idipsum. Ideo scriptu3 est Deutero.18°. Ñõ inuenient in te:qui obseruet somnia. Ñõ ergo debemus facere:sicut quidã qui in bonu3:vel malũ euẽtum accidere putant:si qs somniet se inuenire pecunias:vel dentes ab ore sibi cadere: ⁊ huiusmodi. K

QUinto peccatur tentando deum:fm Nicolau3 de lira super Matth.4°.⁊ Thomas 2ª.2e.q.97ª.arti.p°.⁊ Astesanu3 parte pª.li°.p°.

ti°.16°. qui dicit. Nō temptare deū est experiētiā de eius potētia ⁊ maiestate querere sine necessitate. Sic faciebāt pharisei Matthei.12°. signum de celo querentes. Et hoc modo peccaret ille qui existens in solario: nolet descēdere per gradus scale: sed se precipitaret credēs ꝙ deus ipsuz incolumē seruare debeat. Similiter si quis infirmať ⁊ renuit remedium naturale: volēs ꝙ deus faciat miraculum euz sanādo: cui dř Ecclesiastici.18°. No le esse tentās deum: ⁊ Deute.6°. Nō tentabis dnz deū tuū: qđ etiā habeť Matthei.4°. Et talis fuit quidā scolaris vltramōtan⁹ qui in ciuitate Papie infirmatus mortu⁹ est. Nā cum vellēt medici dare ei medicinam recusabat illā dicēs: xp̄s medicina. Et cū vellēt cordi eius īponere pictimā: nolebat eam dicēs: Christus pictima: ⁊ hoc fuit tēporibus nostris. L

SExto offēditur quādo qs credit certitudinaliter ⁊ determinate ꝙ omnes cogātur ad bonum vel malū ex cōstellationibus ⁊ planetis: sub quib⁹ nati sūt: hoc enim hereticum est ⁊ prohibitum. 26ª.q.2ª.c°. illud. ⁊ capl°. illos. ⁊ ea. cā. q. 5ª.c°. non liceat. Et per Thomam .2ª 2ᵉ.q.95ª. ar°.5°. M

SEptimo offēditur: qñ quis obseruat cursus stellarum: aut lune pro domo faciēda: vel ad cōiugia sociāda. 26ª.q.5ª.c°. nō liceat. Vñ peccāt illi qui ad faciēdas armaturas expectāt punctuz astrologie: ⁊ tūc pcutiūt maleo ⁊ dāt aliquos ict⁹ Deinde aliū pūctū expectāt: ⁊ credūt ꝙ postea talis armatura sit fatata: qsi eēt Hectoris: vel Achillis. Alij vero volētes itinerare tenēt equū paratuz cū sella: habētes calcaria ī pedib⁹ ⁊ vnū pedē ī staffa: ⁊ in pūcto astrologie ascendūt equū etiā si pluuijs ⁊ turbinib⁹ aer esset exagitatus. O astrologe expecta etiam pūctū astrologie quādo morieris: vt facias iter prosperū. Et fac vt tua vxor expectet punctū astrologie ad pariēdū tibi filiuz: qñ est in illis dolorib⁹ vt faciat filium felicē. O stulticia maxima per quam ꝙplures a diabolo tenētur captiui. Et similiter si quis obseruat tempora ⁊ mēses egyptiorum: vel horas ad aliqd inchoādū vel nō. 26ª.q.7ª.c°. nō obseruet; ⁊ c°. sequen. Talis autē erat quidā medicus qui quodam die duz rogareť vt visitaret infirmos: ait. Hodie est dies ociarius in quo nō debemus ambulare: aliter nobis eueniet aliqd mali. Sed oportet quiescere ⁊ stare in lecto. Dū ergo sic staret accidit ꝙ dormiens ⁊ se super lectū reuoluēs cecidit: ⁊ crurifragium pertulit: qđ ei nō euenisset [illegible] dies ociarios nō obseruasset. Si autem quis obseruet cursum lune ad icidēda ligna: vel si vtatur cōsideratiōe astrorum ad prenoscēdum futura: que ex celestibus corporibus causantur: puta siccitates: ⁊ pluuias: nō est illicitum: ſm Tho. vbi supra. Et notat Archidia. 26ª.q.5ª.c°. si quis clericus. Licet etiam rusticis per ventos: ⁊ dispositiones lune: cōsiderare tempus seminādi. Et medicis tempora potionum: ⁊ aliarū rerū medicinalium. Et generaliter possumus vti cōsideratione astroruz ⁊ lune: in his que procedūt naturaliter ex influentijs eorum: vt notat glo. ⁊ doctores in dicto c°. nō liceat. N

OCtauo offendiť cōtra hoc preceptū quando in kalendis Januarij: vel alio die: quasi pro bono augurio: aliquid donatur. 37ª. di. c°. legāt ⁊. 26ª.q.7ª.c°. non obseruetis. Item [illegible] tali die aliquid plus noui faciat quis propter bonuz annū: ⁊ bonam fortunam habendā. 26ª.q.7ª.c°. si qs. Item si in kalendis Maij vacauit lauro: aut viriditate arboruz domos cinxit: hec enim obseruātia paganorum est. 26ª.q.5ª.c°. nō liceat. Itez si quis superstitiones alias obseruauit puta suspēdēdo carbones natiuitatis domini cōtra grandinem: vel accipiēdo in malū signum: si quis exiēs domum pedez offēderit: ⁊ si mulier vadēs ad maritum: in superliminari offenderit pedē: vel si qs a lecto surgēs sternutauerit. Et huiusmōi alia superstitiosa ⁊ pestifera timēdo: vtputa si panis natiuitatis domini marcuerit infra annū: credere ꝙ debeat mori principalis de domo. Hec enī oīa ⁊ similia prohibenť. 26ª.q.2ª.c°. illud. Item si ex effusione olei de lucerna: vel garritu aliquaruz auium: aut magnitudine ⁊ continuatione ventoruz vult iudicare de venturis contingentibus. Hoc enim est superstitiosū ſm Tho. 2ª.2ᵉ.q.95ª. ar°. 7°. Et similiter credere ꝙ apparente cometa debeat mori princeps illius patrie. Licet enim de⁹ quandoqz illam propter predictam causā faciat apparere. Nō possumus tamen hoc scire nisi ipse reuellet per se: vel per alium: nō est ergo vera sētentia Lucani in p°. dicentis. Mutantez regna cometem. ⁊c. Nisi hoc modo vt potest colligi ex dictis magistri Pauli veneti in sūmeta sua sup librum Methauro. videlicet ꝙ cometa siue alij ignes apparentes in aere: dant nobis sepe intelligere ꝙ aer est mutatus a sua naturali qualitate. Nam aer medie regionis deberet esse frigidus: ⁊ tunc est calidus: contra naturam suam. Et ideo inflamat illos vapores a terra: vel ab aqua eleuatos virtute solis: ⁊ delatos vsqz ad ipsam mediam regionem aeris: ⁊ cōsequenter per ipsaz aeris corruptam dispositionem: multa hominum corpora corrumpuntur ⁊ moriuntur. Quia ve/

ro sepe accidit quod principes in victu et luxuria sunt magis dissoluti quam alij. Item magis delicate com/plexionis ideo citius moriuntur quam alij. Mortuis ergo multis ex illa aeris infectione: et similiter ipso principe: dicunt populares quod cometa illa pro/pter eius mortem appparebat. Item ex vento/rum agitatione commouetur colera hominum secundum Avicenam 2a. primi doctrina. 2a. in c°. de natu/ris ventorum: et consequenter prouocantur ad iracun/diam: et ex illa iracundia sequuntur bella et proditio/nes. Vulgares autem dicunt quod illi venti denotant pro/ditiones esse in aere: et errorem suum confirment ex sequentibus: cum tamen illi venti hoc non significa/rent: licet fuerint causa dispositiua proditionum et bellorum. Corui quoque habentes meliorem odo/ratum: quam homines: vt dicitur in li°. de animalibus de longe sentiunt odorem fetidum corporis mori/turi: quem tamen homines prope stantes non be/ne sentiunt. Et ideo super tectum domus in qua iacet infirmus volitant et crocitant: volentes ingredi vbi est illa corruptio quam sentiunt. Populares vero dicunt quod ibi apparent in signum: quod ille infirmus de/bet mori: quod non est verum. Sepe tamen deus permit/tit demones apparere in forma coruorum: et aliorum animalium: super domos vel in domibus morientium qui bestialiter vixerunt. Similiter quis peccat contra hoc preceptum dando fidem augurijs: et alijs qua/si inumeris stulticijs que hodie fiunt. Memeni enim dum secularis essem: et cum vno meo affine equita/rem: et quandam muregulam in via inuenissemus: que viam ipsam ante nos transuersauit: ille statim tres passus equum retro traxit: dicens quod illa bestia transuersando malum signum dabat alicuius mali: ad quod euitandum sic oportebat facere. Quidam autem si talem bestiam vel similem taliter transuersantem inuenerint: nunquam inde recedunt nisi postquam illam inue/nerint et occiderint. Alij vero si vinum casu in mensam effundatur pro optimo augurio accipiunt. Econ/tra vero si effundatur sal. Refert quoque Augu. in libro de doctrina christiana: quod cum quidam auguria obseruaret et futuri mali magnum indicium cre/deret: si mures in domo aliquid corroderent. Cum semel mures eius caligas corrosissent: super hec interrogauit Catonem qui eum deridens ait. Non est mirum si mures caligas corroserunt. Sed hoc fuisset futuri mali magnum indicium: si mures a caligis fuissent corrosi. O

Nono offenditur deus contra hoc preceptum vten/do sortibus diuinatorijs: et consultorijs. 26a. q. 5a. c°. sortes. et tribus capitulis se. Et habetur per Tho. 2a. 2e. q. 65a. ar°. 8°. Antiquitus vero non vi/debatur illicitum vti sortibus diuinatorijs: vnde Josue sortibus deprehendit Achior: Josue. 7°. et Saul Jonatham qui comederat contra preceptum suum: primi Re. 14°. et Jonas deprehensus fuit sor[redacted] a nautis quod propter eum venerat tempestas. Jo/ne. 2°. et Mathias sorte electus est ab apostolis. Actu. p°. et xja. di. c°. cleros. Modo tamen non est licitum nisi vt infra dicetur. Nam licet scriptum sit in c°. sors 26a. q. 2a. Sors non est aliquid mali: sed in re hu/mana dubia: diuinam indicans voluntatem: tamen quia ple/runque male eis vtuntur homines: sortes prohibentur: vt in. §. his ita. 26a. q. 2a. vbi dicitur. Antequam euan/gelium claresceret: multa permittebantur: que tem/pore perfectionis sunt penitus eliminanda. Et ideo scriptum est in c°. non stati. 26a. q. 2a. quod in electionibus eccle/siasticis non debemus exemplo apostolorum sortibus eligere: quia ipsi fecerunt hoc spiritu sancto: vt dicitur in c°. non exemplo. eadem causa. et. q. et in c°. hi qui e. q. Aug. reprobat diuinam inquirentes voluntatem per sortes. In electionibus tamen temporalibus: vbi non potest aliter bo/no modo fieri: tunc inuocare dei voluntatem cum reue/rentia et oratione premissa: sortes proijciendo sine su/perstitione est licitum vt inquit Aug. ad honoratum. Vti autem sortibus diuersorijs est licitum: vt in c°. finali de sortilegijs. Facere vero experientiam de ferro ignito vel aqua feruenti ad cognoscendum aliquod peccatum: vt olim fiebat: est illicitum secundum Tho. 2a. 2e. q. 95a. ar°. 8°. in re/sponsione vltimi argumenti. Et de hoc est textus in c°. con/suluisti. 2a. q. 3a. P

Decima contra hoc preceptum peccat qui facit vel fieri consentit aliquod maleficium propter quamcun/que causam. Deute. 18°. et. 26a. q. 5a. c°. nec mirum. Et qui potest tollere maleficium meretur: destruendo opera dia/boli. vt inquit Scotus in. 4°. di. 34a. ar°. 2°. q. pa. Q

Undecimo offenditur deus contra hoc preceptum: cum quis facit incantationem vel fieri procurat vel ad inue/niendum furta aut amissa: vel ad aliquid sciendum: vel ad recuperandam sanitatem: et semper est mortale peccatum et grauius si fiat cum rebus sacris vel sacramentalibus: vt cum aqua benedicta: vel oleo sancto et huiusmodi. Quotiens/cunque ergo aliquis querit sanitatem: vel aliud per incantationem quocunque fiat: semper peccat mortaliter: si est sciens hoc esse prohibitum: siue incantatio fiat verbis: et inspiratio/nibus siue fiat signaturis: ac ligaturis: seu alijs reme/dijs que medicorum disciplina condemnat. 26a. q. 2a. c°. illud. et. Deut. 18°. et tales incantatores dicuntur inimici christi vt in c°. pueit. 26a. q. 5a. si vero ex simplicitate igno/ranter faciat: credens bonas esse orationes: vel verba ve/niale videtur: nisi sit ignorantia crassa et supina que egeratur dolo. l. quod nerua. ff. de po. neutro tamen casu absoluendus est nisi velit in futurum abstinere. Nec ideo quia quandoque malefici et diuini predicunt futura et eueniunt credendum est eos in his aliquid virtutis habere: sed permissu

dei fit:vt illi qui hoc audiũt:vel vidẽt ꝓbent qualit fide ⁊ deuotione sint erga deuz.26ª.q.5ª.c°.nec mirum.⁊ Deute.13°.c°. Nõ ergo debemus querere sanitatem:per remedia prohibita:sed vbi non sufficiũt remedia naturalia:recurramus ad auxiliũ diuinũ. Ait enim Dauid.ps°.39°.Beatus vir cuius est nomẽ dñi spes eius : ⁊ non respexit in vanitates: ⁊ insanias falsas. Isti ergo incantatores debẽt expelli de ecclesijs:⁊ a cõsortio christianoꝝ.26ª.q.5ª.c°.epi. Et non debent absolui nisi cõburant libros nigromãtie: ⁊ artis notorie. Oẽs eni his artibꝰ operã dãtes sũt filij diaboli. R

Duodecimo offendit cõtra hoc preceptum:quãdo qs portat breuia:aut facit ea:vel fieri procurat:quãdo sunt supstitiosa:sicut communiter accidit.Et ideo est peccatuz:sm Tho.2ª.2e.q.96ª.articulo.4°. Si in eis est aliquid pertinens ad inuocationẽ demonũ:vel si aliqd falsitatis ꝯtineãt:vel aliqd illicituz sub ignotis noibꝰ lateat in ipsis:vel etiã si sint ṽba diuina:⁊ bona:sed cuz eis misceant aliqua vana:puta aliq caracteres ṕter signũ crucis:aut spes habeat in modo scribendi:puta in charta non nata:vel in vno tpe:vel loco magis q̃ȝ i alio:aut per vnã psonã magis q̃ȝ aliaz puta ꝙ scribãtur a ieiuno:vel tpe misse:vel in ecclesia:vel per virginem:vel in fine dicatur. Quicũqȝ portauerit super se istud breue : non peribit in aqua:vel igne. Hec enim omnia superstitiosa sunt:ut notat Archidia.26ª.q.5ª.c°.non liceat. Qui autẽ talibus credunt:scribunt:portãt:seu docent grauiter peccant.26ª.q.7ª.c°. non obseruetis:vbi habetur:ꝙ nõ licet portare:nisi simboluz ⁊ orationez dominicã: ⁊ verba euãgelij:vel similia: ⁊ hoc sine aliqua supstitione. Similiter ut dicit Thomas:vbi supra:in respõsione tertij argumẽti licitũ est portare:super se reliquias sanctorũ ex deuotione:aut nomen Jesu:seu alias deuotas orationes : dũmodo fiat sine aliqua vana obseruãtia:tamẽ caute in his est ambulãdum:qr multe fiunt deceptiones:sub ṕtextu deuotionis. Naz quidã maleficus dedit vnum breue cuidaz dño: sambuco:cõtra oẽs febres huius tenoris.Dio ve salui miser sambuco:pane e sale io ve adduco.
Febre terçana:e febre q̃rtana:e febre de ogni di.
Tollitela voi:che non la volio mi. Item quedaz dña Joãna laborãs febre quartana:portabat sup se qõdã breue in quo putabat eẽ bona ṽba:cum legẽ nesciret:qdã aũt frater nr ꝯfessor eiꝰ apiens hoc breue iuenit scriptũ sic. Madona gioãna da la febre q̃rtana.Dio ve mandi lo malo anno:e [illegible] mala septimana.Et fr̃ Vincẽtiꝰ socius sctí Bernardini iuenit qõdã breue huiꝰ tenoris.Dogliate il capo che doler te sole.Doglia a te:e a chi ben te vole.Dogliate li ochi:e dogliate li dẽti.Dogliate il corpo isiema cõ il vẽtre. Vãne al mar [illegible] fate icãtare che cẽto demõi ti possano portare.Ecce g° q̃ta est deceptio in his breuibꝰ.Et iõ talia breuia portãtes grauiter peccãt:nisi fuerit adeo simplices:ꝙ ignorãtia debeat eos excusare:que tñ eos nõ excusat:cuz sup hoc fuerint moniti ⁊ istructi. Et talia breuia supstitiosa hñtes nõ debẽt absolui:nisi ea destruãt.Sũt.n.diabolica opa. Naz ṕdicãte me i ciuitate hipporigiẽsi:qdam portabat vnuz breue paruissimũ ligatũ qbusdã filis diuersi coloris:ꝙ ei dederat:vnꝰ captatꝰ.Cuz aũt eiꝰ ꝯfessor ipm breue appuisset:statiz de eo exiuit qõdã aĩal grossiꝰ ipo breui fortiter vociferãs ⁊ euolãs:⁊ credo:ꝙ eẽt diabolus in eo habitãs. In illo aũt breui erãt scripti tãtũmodo aliq caracteres. Et idez per oĩa accidit ṕdicante me in ciuitate Laudẽsi. S

Decimotertio offendit in hoc precepto:cuz qs credit aliquã creaturã posse realiter trãsmutari in aliã speciẽ:puta in gatae:vel huiusmodi:hoc enim est hereticuz.26ª.q.5ª.c°.epi.Et notat Augu.18°.de ciuit.dei.c°.18°. Apparente vo pót fieri virtute demonũ:ut patet de Samuele:de quo in.c°.nec mirũ.26ª.q.5ª.Et idem habet per Tho.pª.pte sũme.q.114ª.Itẽ si qs credat quasdã mulieres:seu hoĩes ad luduz:cum diana nocturnis tpibus ire:⁊ deferri sup bacculum vnctũ:seu sup quasdã bestias:ac multa terrarũ spacia trãsire. Hec enim oĩa falsa sunt:⁊ talia fantasmata a maligno spiritu mẽtibꝰ infideliũ irrogant:ut habet plene in.c°.epi.26ª.q.5ª. Item si qs credat ṕdictas mulieres intrare ostia clausa:⁊ interficere paruulos : ⁊ qñqȝ a pñibus:vel mr̃ibus eoruz vulnerari:hoc enim est falsum: ⁊ erroneum:sed demon hoc facit sm Augu. ⁊ Hiero. ⁊ etiã Tho. vbi.s.arti°.4°.Et ṕdicta ꝯfirmant per illud:ꝙ accidit i territorio hipporigiẽsi:vbi quedã iuuenis sepius incitata a quadã vetula diabolica:ut ad ludũ diane secum pgeret.Cum ei semel inter alia diceret:ꝙ nũq̃ȝ talia solacia viderat:nec habuerat:tãdem consensit.Cũqȝ illi vetula diceret:ꝙ talibus spectaculis:⁊ cõsolationibus interesse non poterat:nisi fidei christiane:⁊ baptismo atqȝ omnibꝰ sacramẽtis ecclesie renũciaret. Illa omnia fecit:quibꝰ peractis:cum esset in quodã agro statim apparuit ei:ꝙ esset ducta in quodaz pulcherrimo atrio sericis strato:atqȝ miris odoribꝰ pleno. Ibiqȝ videbantur esse iuuenes pulcherrimi vestibus aureis: ⁊ argenteis induti:corriçantes cum feminis eũtibus ad ipsum luduz: ⁊ filr femine pulcherrime tripudiãtes:cũ viris. Ibiqȝ

videbatur audiri soni et cantus mellifini. Cum autē et ipsa iuuenis tripudiaret. Uidit quādam vetulā decrepitā et curuā: deformissimāqz: tripudiātem: et post correā velle turpia agere cū vno iuuene: propter qd̄ stupefacta illa iuuenis cepit clamare dicens. O Jesu: et statim oīs illa illusio disparuit: ipsaqz in eodem agro et loco se reperit: ut postea ꝯfessori suo retulit. Ad ꝯfirmationem q̄qz p̄dictoꝝ faciunt ea que legunt̄ de sancto Remigio. s. q̄ cum semel esset hospitat⁹ in quodā hospitio vidit nocte parari mēsas: cū plures cum ferculis. Quapropter aduocās patronū illius hospitij interrogauit eum qb⁹ p̄pararet cibaria in illa hora. Ipse aūt r̄ndit: q̄ p̄parabat his qui vadūt ad ludum: qui debebāt venire tali hora noctis et ibi epulari. Cum aūt venissent in magna multitudie: sanct⁹ Remigius interrogauit predictū patronum hospitij: an illos viros et mulieres cognosceret: quo r̄ndēte: q̄ sic: sanct⁹ Remigius misit statim ad domos eoꝝ: et inuenti sunt oēs in lecto dormiētes. Ipsis tn̄ tunc videbat̄: q̄ in dicto hospitio in simul essent: et ibi epularent̄. M

DEcimoquarto violat̄ hoc p̄ceptū peccato blasphemie: de quo: qr in sequenti sermone intēdo tractare. Ideo ad p̄ns ꝑtranseo. Hoc aūt solū dixisse sufficiat: q̄ si nō adorās: nec honorās deum: ac scōs trāsgredit̄ hoc mādatū: multo grauius offēdit ille: qui impudico ore ipsos blasphemat. Et ideo d̄r Esaie. p°. Ueh gēti peccatrici: populo graui iniqtate: semini nequā: filijs sceleratis. Blasphemauerunt sanctū israel &c. Quintodecimo qs peccat ꝯtra hoc preceptum: qn̄ diligit plus corpus suum: filiū: aut filiā: vel vxorem: aut vxor maritū: vel aliā creaturā: seu nūmos: q̄ deū hoc enī sapit idolatriā: ƀm ap̄lm ad Col. 3°. Et ad Ephe. 5°. Ait enim Hiero. in quadā epistola. Quod qs plus venerat̄ et amat: hoc illi deus est. O quot sunt qui alios h̄nt deos: q̄ deū verū. Gulosus enī et luxuriosus habz vētrē pro deo: de qb⁹ voluptati carnali dedititis ap̄ls dicit: ad Philip. 3°. Quoꝝ deus venter est. Nō ergo adorem⁹ res tp̄ales pro deo: sed toto corde et omni deuotione ī oībus necessitatib⁹ n̄ris: recurramus ad deum: et ipse nos exaudiet: qr ingt Jere. 29°. Inuocabitis et adorabitis me: et exaudiā vos. Tūc aūt veraciter deū adoremus: cum bonis opib⁹ eius maiestati seruimus. Ait enim Aug. 18°. de ciui. dei. c°. 13° Deum per iustitiā ac castitatem aliasqz virtutes adoramus. Quod facere ille nobis cōcedat: qui in eternum viuit et regnat. Amen.

¶ Eodem die post prandium. De secundo precepto decalogi. Sermo decimusseptimus. U

Citis que precepta dederim vobis per dn̄m Jesum. p°. ad The. 4°. Ad obedientiam diuinoꝝ mādatoꝝ exhortatur Moyses Deute. 28°. di. Si audieris vocē dn̄i dei tui: ut custodias mādata ei⁹: faciet te excelsiorē cūctis gentib⁹: et p̄mi Re. 15°. dicit Samuel. Nūquid vult dn̄s holocausta et non potius: ut obediatur voci sue: et Salomon Prouer. 19°. ingt. Qui custodit mādatum: custodit aiam suā: et Deute. 28°. ac Leuit. 26°. ingt deus. Si in p̄ceptis meis ambulaueritis et mandata mea custodieritis: et feceritis ea: dabo vobis pluuias tp̄ibus suis: et terra gignet germē suum et pomis arbores replebunt̄. Apprehēdet messiū tritura vindemiā: et vindemia occupabit sementem: et comedetis panem vestrum in saturitate: et absqz pauore habitabitis in terra vestra: dabo pacem in finib⁹ vestris: dormietis et nō erit qui exterreat. Auferam malas bestias a vobis: et gladius non trāsibit terminos vestros: ꝑsequemini inimicos vestros: et corruent corā vobis: ꝑsequentur qnqz de vestris centū alienos: et centū ex vobis decem milia: cadēt inimici vestri in ꝯspectu vestro. Respiciā vos et crescere faciā: et firmabo pactum meū vobiscū: et comedetis vetustissima veterum et vetera nouis supuenientib⁹ proijcietis. Ambulabo inter vos: et ero vester deus: vosqz eritis populus meus: hec ibi. Ea propter scriptū est. p°. Joānis p°. In hoc scimus: qm̄ cognouimus deum: si mādata eius obseruamus. De qb⁹ tractatur: qr de p̄mo in sermone supiori dictum est: modo de secūdo loquemur: qd̄ ingt. Non assumes nomē dei tui in vanū. Exodi. 20. et Leui. 16°. scriptū ē. Nō polluies nomen dei tui: et Eccl. 23°. d̄r. Noiatio dei: nō sit assidua in ore tuo: et noīb⁹ sanctoꝝ nō cōmiscearis: qm̄ non eris imunis ab eis. Cōtra hoc igit̄ preceptū fit quattuor modis p̄ncipalibus: de qbus in p̄nti sermone disseremus.

¶ De vana dei nominatione. X

PRimo ut patet ex predictis cōtra hoc mādatū facit: qui nomen dei: aut gloriose virginis: et sāctoꝝ in vanis fabulis: aut turpibus eloquijs assumit: vel in rebus illicitis noiat. Nullus enī noiare debet hec sancta noia dei: et sanctoꝝ nisi cum reuerētia: et honore. Et hoc est qd̄ innuit ap̄lus Petrus sue canonice p̄me. c°. 4°. dicēs. Si qs loquit̄ quasi sermones dei: ut in oībus honorificet̄ deus ꝑ Jesum christū. Ideo Exo. 20. dicit̄. Nec enim insontem habebit dn̄s eū: qui assumpserit nomē eius frustra: et Deute. 5°. scriptū est. Non vsurpabis nomen dei tui frustra: quia nō erit impunitus: qui

super re

super te vana nomen eius assumpserit.

¶ De iuramento licito: et illicito. y

Secundo cótra hoc pceptū facit qs iurãdo sine cã: Pro cui⁹ expeditione q̄rit̄ nūquid sit licitū iurare: et p° videt̄ q̄ sic. Primo dei exēplo qui sepi⁹ iuenit̄ iurasse: vñ Gen̄.22°. Per memetipsū iurauí dicit dñs. et ps°.109.di. Iurauit dñs: et non penitebit eū. transumptiue in.c°. et Christ⁹. de iuiuran. et Iere.44°. Ecce ego iuraui in nomine meo magno ait dñs: et Amos.4°. Iurauit dñs deus in sancto suo: et Luce p°. iusiurandum qd̄ iuēit ad Abrahā patrē nostrū daturum se nobis. Secundo videtur licitū iuramētū exemplo Christi: qui multotiēs in euãgelio iurauit dicēs. Amen dico vobis. i. in veritate: sm Nicolaū de lira: et de hac iuratione habet̄ Ioānis.5°. vbi inquit Amen amen dico vobis: et Math.19°. similiter iurauit dicēs Amē: et Luce.4°. dixit. In veritate dico vobis: que locutio est iuratoria: sm Inno. in.c°. et si Christ⁹. de iu.iu. Tertio idē pbatur exēplo angelico. Nā ut habet̄ Apoc.x°. Angelus bon⁹ iurauit per viuētē in secula. Quarto probat̄ exēplo antiquoꝝ patrū veteris testamēti Nā Iosue.14°. Caleph retulit Iosue iuramētū qd̄ sibi fecerat Moyses dicēs. Iurauit Moyses in die illo dicēs: terra quā calcauerit pes tu⁹: erit possessio tua. Et Iudicū.21°. dr̄. Iurauerūt filij israel i masphath: et secūdi Re.21°. iurauerūt Dauid ei⁹ socij dicētes. Iā nō egredieris nobiscum i bellū: ne extinguas lucernā israel: et secūdi Paral.15°. di. Qd̄ filij israel iurauerūt dño voce magna. Quinto probat̄ licitū eē iuramentū exēplo apostolico. Paulus eni iurauit ad Phil.p°. di. Testis ē mihi de⁹: que locutio fuit iuratoria: sm Augu.22ª.q.pª.c°. non ē. Sexto pbat̄ idē exemplo viridico. Nā sm leges ordinata sūt iuramenta in multis casib⁹: vt reffertur i clementina. Romani principes. de iu.iu. vñ dr̄: q̄ iurāti succurrit̄. vt in.l.pª.§. si quis argētū. ff. de po.et.c°. vnde vi.l. si qñ similiter a iure canonico istituta sūt iuramēta in quibusdā casibus: ut notat̄ in.c°. Ego berlengari⁹. de ɔse.di.2ª. et ex̄ de here.c°. ad abolēdā. et de elec.c°. significasti. Septimo idē pbat̄ testimōio autētico: omisso.n. de gētilib⁹ q cū vel aliquā vitatē isinuare iurabāt: vñ eneas iurauit didoni: ut refert Virgili⁹.6°. Eneidos. di. p sydera iuro: Per supos: et si q̄ fides tellure sb ima ē Septimo dico q̄ sacra scriptura approbat iurationē: imo vr̄ pcipere: vñ Deu.6°. dicit. per nomē illi⁹ iurabis. s. dei. et x°. eiusdē libri iquit. Iurabis i noie ei⁹: et ps°.62°. dicit Dauid. Laudabunt̄ oēs q iurāt in eo: lex ēt canonica. dicit iuramētū nō eē peccatū.22ª.q.pª.c°. nō ē. et.c°. oē et c°. in nouo testō. et i.c°. ut noueritis. et i.c°. ita q° et.c°. tu malū nō facis. et.c°. iurabūt. et.c°. ɔsidera. ac c°. si peccatū eēt. Sꝫ ē auctoritas saluatoris. Math.6°. di. nolite iurare oio.: sit āt sermo vester ē: et nō: qd̄ āt his habūdāti⁹ ē: a malo ē: et Iacobi.5°. dicit Apostolus. Añ oīa frēs mei nolite iurare. Eccle. quoqꝫ.23°. dr̄. Iuratiōi n̄ asuescas os tuū: multi eni casus i illa. vir multū iurās iplebit̄ iniqtate: et nō discedet a domo ei⁹ plaga: trāsūptiue i.c°. et si xp̄s. de iure.iu. iō Isidorus li.2°. Ethimologiaꝝ.c°.35°. iqt. Vsus iurādi periuriū iducit: sit i ore tuo est: sit in ore tuo nō ē: vitas eni iuramēto nō idiget. Rñdeo ad hāc q̄stionē sm Aug. in li°. de mēdacio: et i ep̄la ad plebicolā: q̄ i his imediate pcedētib⁹ auctoritatibus nō phibet̄ iuramētū i quocūqꝫ casu: sꝫ iterdicit̄ imoderat⁹: et nimi⁹ vsus ei⁹: ne sic pueniat̄ i piuriū: et idē inqt Nico. de lira sup Mat.6°. Per iuriū.n. psupponit iuramētū: sicut puatio psupponit habitū: ut nō. ff. de edi. edic. l. bouē. §. fi. et de iniusto ruptoqꝫ te.l. nā et sub cōdicione. § fi. In aliqb⁹ q° casib⁹ licitū ē iurare: qñ fit cū trib⁹ circunstantijs scilicet condicionis: modificatiōis: et causationis. z

Primo igit̄ iuramētū dꝫ hēre triplicē cōdicionē positā Iere.4°. vbi dr̄. Iurabis in veritate: iudicio: et iustitia. et dicit gl. iterlinearis has triplices cōdiciōes dꝫ habere iuramentū: et dicit Hiero.22ª.q.2ª.c°. animaduertēdū. q̄ si he cōdiciōes defuerint nequaqꝫ iuramētū erit: sꝫ periuriū: et idē hētur de iu.iu.c°. et si xp̄s. et 22ª.q. pª.c°. iurabūt. Que cōdiciones declarantur sm Alex. de ales. in.3ª. pte sūme: sup hoc pcepto 2°. et Tho.2ª.2e.q.89ª. ar°.3°. et sctū Bona.i.3°. di. 39ª. in q̄stiōib⁹ circa litterā. i pncipio: et Ray. ac Hosti. i sūma. Primo requirit̄ cōdicio vitatis. s. q̄ qs iuret illud qd̄ ɔsciētia sibi dictat eē verū Nā si qs iuraret qd̄ est veꝝ: qd̄ tñ putaret esse falsū: piur⁹ quo ad deū reputat̄: ut inqt Magister sniaꝝ in.3°. di.39ª. et habet̄ 22ª.q.2ª.c°. hoies Secunda cōdicio dr̄ iudicij. i. discretiōis: et mature cōsideratiōis: ut bñ ppēdat eē veꝝ qd̄ iurat et iō ille q iurat aliqd eē veꝝ qd̄ nescit: vtrū verū vel falsū: qꝛ ponit se picalo periurandi peccat mortaliter sm Scotū. in.3°. di.39ª. Tertia cōdicio ē iustitie: et hec accidit i iuramēto pmissorio oportet.n. ut iurans aliqd facere: iuret de re licita et iusta: aliter grauiter peccat: et non dꝫ seruare iuramētū. l. pª. et in auct. sacramēta puberū. C. si aduersus vē. et.c°. cū ɔtingat. de iur.iu. et auct. qd̄

tis.C.de nupti.ut si iuraret interficere hominem nō relinqre adulterā: τ hmōi.22ᵃ.q.4ᵃ.cᵒ.in malis.τ.cᵒ.si aliqd.τ.cᵒ.vnusqsqꝫ.τ ex̄ de his q̄ fiūt a ma.p ca.cᵒ.cū i cūctis.τ de his q̄ vi.metꝰ ve. cā.fi.cᵒ.cū dilectꝰ.τ de iu.iu.cᵒ.si vero.τ in autē. scenicas. nō solū si fideiussores prestent.coll.5ᵃ.i principio. Promissio.n.de re turpi nō ē obligatoria ēt de iure ciuili.l.generaliter.τ.l.veluti.ff.de verbo.ob. Itē iuramēta cōtra legē facta nō tenēt l.nō dubiū.in fi.C.de legi.τ.l.iurisgētiū.§.τ generaliter.ff.de pac.τ iō ꝫ Bona.τ Ricar.in.3ᵒ.di.39ᵃ. Qui aliquid turpe iurat se facturum: non solum peccat iurando: sed etiam si iuramentum non frangat. A

SEcunda circūstātia principalis dī modificatiōis. Modus.n.honestus ē i iurando seruādus: vñ si qs iuret [illegible] verba turpia τ ihonesta peccat mortaliter: τ ē blasphemia si nominet i iurādo aliqd in xpo: vel btā virgine: aut alijs sāctis: qđ in alijs hominibꝰ cēsef in honestū.22ᵃ.q.pᵃ.cᵒ.si quis p capillū.τ ibi Archi.de quo etiā hētur i autē.vt nō luxu.ꝯ na.circa mediū. Item si quis iuret modo gentiliū: at qdā faciūt.d.mehercle.vel p deos imortales: ꝯ quos ē preceptum dñi Exo.23ᵒ.di. Per noīa dop exterop ñ iurabis qđ ēt hꝛ in.cᵒ.τ [illegible] xps.§.licet.n.de iureiu. Quotienscūqꝫ ēt aliquis iurat p celū: aut terrā: vel solē aut lunā: seu p aliā creaturā ē blasphemia: τ nō tenet iuramētū.l.3ᵃ.§.fi.τ.l.nō erit.in prin.ff.de iureiu. τ dat exēplū Bar.in.d.§.fi.de iurāte per machometū: dicit quoqꝫ Bal.in.l.2ᵃ.in fi.C.de rebus credi.q̄ illi q faciūt iuramēta siue sacramēta scelerata: ēt si verū dicāt debent puniri: qꝛ talia iuramenta sunt redacta ad instar blasphemie: τ hoc maxime in his q ex ꝯsuetudine illa faciunt. Itē iuramētū hꝫ vim blasphemie ꝑm Ambrosiū in liᵒ.đ paradiso: qñ quis attribuit deo qđ ei ñ ꝯenit: vt si iuret ad corpus vel p sanguinē dei: intelligēs p deuꝫ nām diuinā: τ sic eā affirmās corpoream: cū spiritꝰ sit deꝰ Joannis.4ᵒ. τ de hac blasphemia tractaf in autē.ut nō luxu.ꝯ na. circa mediū.τ in.cᵒ.si qs per capillū.22ᵃ.q.pᵃ. Ad hanc quoqꝫ circūstātiā reducif q̄ iuramētū non debet fieri in diebꝰ dominicis: aut alijs festis nisi pro pace: vł alia emergēti necessitate.ex̄ de feri.cᵒ.pᵒ. Congruūqꝫ ēut iuramēta a ieiunis fiant 22ᵃ.q.5ᵃ.cᵒ.honestū. Et hoc ut sobrij habeāt in dicēdū ratiōis magis libeꝝ: τ cū maiori reuerentia nomen dei nominēt: ꝑm Bona.in.3ᵒ.di.39ᵃ. Insup modus habēdus ē in iuramēto: ut habeatur respectꝰ ꝑsonis ecclesiasticis τ religiosis: maxime sacerdotibus: τ prelatis: q licet possint τ debeant in qbusdā casibꝰ iurare: quos refert Ray. in sūma: tñ nō debēt ita cogi ad iurādū sicut laici: maxime in iudicialibus.2ᵃ.q.5ᵃ.cᵒ.si quis presbyter. simplici enim eorum verbo credenduꝫ ē si sint bone fame. B

TErcia principalis iuramēti circunstātia dicif causationis: ꝑm Hosti.τ Alex.de ala vbi.š.triplici de causa licitū ē iurare: primo rōne boni inducēdi septupliciter. Primo cā veritatis ꝑsuadēde: sicut iurauit Paulꝰ 2ᵃ. Cor.xjᵒ.di. Testis ē mihi deꝰ qꝛ nō mentior. Secūdo cā dicti sui autēticādi: sicut faciūt testes deponētes cū iuramēto dictū suū: ꝑm.n.iura testis dꝫ eē iuratꝰ ex̄ de elec.cᵒ.significasti.τ.14ᵃ.q.2ᵃ.cᵒ.q̄ꝗ.τ.l. iusiurandi.τ.l.si qñ.C.de testi.τ in autē.de sanctis.epis.§.nulli. Tertio cā amicitie ꝯhendē: sicut Geñ.26ᵒ.dixit rex gerare Isaac. Sit iuramentū īnt nos τ ieamꝰ fedus. Quarto cā pacis reformāde: ut Geñ.3ᵒ.vbi Jacob iurauit Laban per timorē pr̄is sui Isaac: τ de hac cā hētur: ex̄ đ iudi.cᵒ.nouit.τ.22ᵃ.q.pᵃ.cᵒ.oē. Quita cā ē fidelitatis seruāde: ut scđi Reg.5ᵒ.vbi dicif. Venerunt filij israel ad regē: τ percussit cū eis fedus corā domino: τ de hac hētur.ex̄ qđ.me.cā.cᵒ.pᵒ.τ.15ᵃ.q.6ᵃ.cᵒ.aliꝰ. Sexta cā ē obediētie τ sbiectiōis recognoscēde: sicut abbates epis: τ episcopi metropolitanis faciūt.vñ Judicū.xjᵒ.df Iurauert ꝑncipes galaad ad Jepte dicētes. Deꝰ qui hoc audiunt ipse mediator τ testis ē: q̄ nr̄a promissa faciemꝰ τ de hac cā habetur in dicto capitu. significasti de elec.τ in.cᵒ.nullus.de iureiu.τ in.cᵒ.q̄ꝗ.23ᵃ. di. Septima ē legis obseruāde cā: de q̄ Exo.24ᵒ. df q̄ postq̄ dñs p Moysen legē ꝑmulgauit: filij israel iurauerūt se [illegible] seruaturos. C

SEcūdo lꝫ iurare rōne mali vitādi: sicut qñ fit iuramētū de calūnia: qđ [illegible] i ꝑncipio cause: ne ali qs [illegible] litigātibꝰ calūniose se defēdat vel litiget. De q̄ habef ex̄ de iuramēto ca.p totū.τ.C. eo.ti.p totū.τ.2ᵃ.q.pᵃ.cᵒ.in primis. D

TErtio licet iurare rōne mali purgādi.s. infamie: vñ Deu.21ᵒ.df. Si inueniat i terra cadauer occisi hoīs τ ignoref reꝰ: seniores τ maiores natu egredienf: τ iurabūt dicētes: manꝰ nr̄e nō effuderūt sanguinē hūc: de hac materia habef ex̄ de pur.ca.p totū.τ.2ᵃ.q.5ᵃ.cᵒ.ꝑsbr.his gᵒ casibꝰ τ similibꝰ cū modis predictis licitū ē iurare. In alijs vero ꝑm Alex. vbi.š. peccaf contra hoc ꝑceptū. In quo vicio multi sūt īuoluti: q nil q̄ aliqd dicūt sine iuramēto: imo eis vr̄ q̄ nō iurando nō reputarenf eē homines viriles ac magnanimi. Alij vero imiscēt iuramēta suis dictis q̄ñ q̄dā ornamēta sermōis: q nō excusanf a mor

tali peccato. Tñ sciẽdũ est φ si aliqs iuret ex sur/reptiõe ⁊ icaute p discursũ lingue aliqd licitum idifferẽs seu nulli⁹ ipoꝛtãtie: ut de eũdo cras ad villã: ⁊ hmõi veniale ẽ. 25ª. di. §. criminis. si vo iurauit aliqd ẽt licitũ sʒ idiscrete ⁊ male. i. sine ne cessitate vel vtilitate: moꝛtale ẽ: si deliberate ⁊ ex ꝓposito iuret: ut i dicto. §. apparet. ⁊. c°. tua nos de iureiu. et pmo Optimeqʒ circa hoc distinguit sanct⁹ Bonaª. i. 3°. di. 39ª. ar°. p°. di 3ª. di. φ nõ reffert qlicũqʒ mõ iuret: siue p deũ: siue p sancta dei euãgelia: vel per sacras reliqas: siue iuret fi/dẽ meã: vel ꝓmitto coꝛã deo: qꝛ idẽ ipoꝛtãt vel parũ differũt: ut nõ. Inno. in. c°. ⁊ si xps. de iu. iu. ⁊ Ray. in suª. ⁊ Archi. 22ª. q. pª. c°. nõ ẽ. ⁊. e. cã. q. 5ª. c°. iuramñti. ⁊ Durãd⁹ i sũma. i. e. ti. q. 69ª. et se. Et quotiẽs ex ꝓposito ⁊ deliberate iurauit: totiẽs moꝛtalr̃ peccauit: nisi vno ipetu ⁊ cõtextu vboꝝ ꝯtinuatio: pluries iurauerit qa tũc vr̃ solũ vnuʒ peccatũ. ff. ad. l. acq. l. illõ ⁊. ff. de pua. dlic. l. 2ª. cũ ibi nõ. Facit ad hoc qd dicit Joan. an. i regª. dli ctũ. de reg. iur. li°. 6°. i mercurialib⁹. vbi tenet φ ꝑcutiẽs clericũ pluries vno cõtextu ⁊ ipetu: nõ i/cidit nisi vnã excõicatiõis sniam: hoc tñ iuramẽ erit tãto graui⁹: ⁊ similr̃ dicendũ de excõicatio ne: quãto pluries iurauit: vl̃ ꝑcussit lʒ vno ꝯtextu

¶ De periurio.

Tertio ꝯ hoc ꝑceptũ fit p ꝑiuriũ quod diffinit magr̃ i. 3°. di. 39ª. di. Periuriuʒ ẽ mẽdaciũ iuramento firmatum. Hugo vo de sancto victoꝛe dicit φ periuriũ ẽ falsa vel idiscreta iuratio: seu transgressio iuramẽti: ⁊ has diffinitiões sequũt Theo. maxime Scot⁹ Ricar. ⁊ Petr⁹ aureoli i eadeʒ di. ⁊ Goff. ac Hosti. i sũma i ti°. de iu. iu. ⁊ Astẽ. pri/ma pte sue sũme. li°. p°. ti°. 19°. q. pª. in ꝑncipio. Quotiẽs ergo qs iurat falsũ sciẽter moꝛtalr̃ pec/cat: ẽt si faceret ex ioco: vel coacte: aut ẽt ex lapsu lingue: dũmodo aduertẽter. Sec⁹ si nõ aduertit ut nõ. Tho. 2ª 2e. q. 89ª. ar°. 3°. ⁊ Archi. 22ª. q. pª c°. hẽmus. ⁊ hoc ẽ qd ꝓhibet de⁹ Leui. 19°. di: Nõ ꝑiurabis in noĩe meo. Itẽ si aliqs iurat se aliqd facturũ: qd tñ nõ itẽdit facere: moꝛtalr̃ peccat 22ª. q. 2ª. c°. p°. ⁊ est text⁹ Augu. Moꝛtalr̃ ẽt pec cat priuata ꝑsona: exigẽs ab aliq iuramẽtũ queʒ sciebat vel credebat falsũ iuratuꝝ. 22ª. q. 5ª. c°. il/le q. ⁊ sunt vba Aug. i sermone sancti Joannis baptiste: vbi ait. Ille q hoĩem ꝓuocat ad iurandũ: ⁊ scit eũ falsũ iuratuꝝ: vincit homicidã: qꝛ homicida occidit coꝛp⁹: ipse vo animaʒ: imo duas. s. ei⁹ quẽ ꝑiurare pꝛouocauit: ⁊ suã ꝓpriã: vnde narrat de quodã q aliũ ꝓuocauerat ad sic iurandũ: φ nocte fuit adductus coꝛã terribili iudice in visione: ⁊ ab eo interrogat⁹ quare hoĩem pꝛouocasset ad ꝑiurãdũ: rñdit φ iõ hoc fecit qꝛ nega/bat sibi rẽ suã: cui iudex dixit. Nonne meli⁹ erat φ rẽ tuã ꝑderes: φ aĩam illi⁹ falsa iuratione ꝑimeres: Et his dictis ipsũ pꝛostratũ iussit cedi: ⁊ tã grauiter: ut i doꝛso ei⁹ euigilãtis vestigia plaga/rũ appareret. Dictũqʒ ẽ illi. De cetero caueas ne sic facias: si vo nõ credebat ipsũ iuratuꝝ falsum licet nesciret debere iurare verum: moꝛtale nõ videtur: si habet aliquam causam postulandi iuramentum. Sed si exigens iuramentum sit publica persona: ut iudex: ⁊ ratione publice iustitie iuxta oꝛdinem iudiciarium cogebatur exigere: po/test sine peccato: ⁊ tenetur fm Alexan. de alex in 3ª. parte summe. di. 32ª. ⁊ Tho. ac Ricar. ⁊ Bo/nauentura ⁊ Asten. vbi. s. contra hoc quoqʒ ꝑ/ceptum facit qui iurat alicui aliquid sic esse: vel no esse: intendens verba aliter φ sonent: nam si hoc dolose: ⁊ in fraudem ac damnum alicuius facit: moꝛtaliter peccat. 22ª. q. 5ª. c°. quacunqʒ arte. Verba enim intelliguntur fm intentionem interrogantis ex causa legitima. ff. de inter. ac. l. de etate. §. qui interrogatus. Si vero simplici/ter ⁊ sine dolo iurauit: vel coactus ab eo cui iu/ramentum de iure pꝛestare non tenebatur: tunc non facit contra hoc pꝛeceptum: quia deus acci/pit iuramentum: fm intentionem iurantis sine dolo: ut in. d. c°. quacunqʒ arte. ⁊. c°. hoc videtur ea. cã. ⁊. q. vbi nõ. glo. ⁊ Archidia. ⁊ in hoc con/coꝛdat Alexã. de ales. ⁊ Tho. vbi supꝛa. Similiter cõtra hoc pꝛeceptũ agit: qui iurauit aliquid secretum tenere: ⁊ postea aduertẽter ⁊ ex pꝛoposito reuelauit: si erat res que cum bona cõscientia poterat secreta teneri. Et eodem modo etiã inducens ad reuelãdum secretuʒ sciẽter: ⁊ dolose: peccat moꝛtaliter: fm Ricar. in. 4°. di. 21ª. arti. 5°. q. 4ª. Iteʒ si quis iurauit fuare aliqua statuta iusta loci: vel ciuitatis: trãsgrediẽdo scienter: moꝛtaliter peccat nisi eis sit abrogatum per cõtrariam consuetudi/nem distinct. 4ª. §. leges. Si quis etiam pꝛomittit cum iuramento: se aliquid facturuʒ: quod scit se non posse agere: moꝛtaliter peccat: fm Theolo/gos. in. 3°. distinc. 39ª. Si vo illud potest facere ⁊ non facit in termino: licet ei sit incõmodum: trãsgressoꝛ est huius mãdati: nisi ille cui pꝛomisit ante terminum relaxaret iuramentuʒ: qd facere potest: extra de iureiur. c°. p°. ⁊. c°. sicut. Et hoc verũ si pꝛomissum solũ vertat in vtilitatẽ eius. Sec⁹ si tal̃ ꝓmissio ꝯcernat honoꝛẽ di vl̃ sctõꝝ: aut vtilitatẽ cõeʒ: vl̃ alteri⁹ iniũ: ut nõ. plene dñs An. de bu. in. c°. pꝛeterea. extra de spon. ⁊ Jo. de imo. in clem. grauï. de vsu. Si autem quod pꝛomisit

nō potuit implere excusaṫ a peccato quousqȝ poterit. F.

O Quot sunt qui multa iurādo ꝓmittūt ⁊ postea nihil faciūt: profecto isti sunt peiores īfidelibꝰ: qui iuramēta facta per deos suos seruant. Refert enī Ualerius maximus liᵒ. pᵒ. ⁊ Eutropius liᵒ. 2ᵒ. ⁊ Aug. 5ᵒ. de ciui. dei. cᵒ. 18ᵒ. ꝙ Marcus Attilius regulus romanus: captus est a carthaginēsibus eius inimicis: missus ab illis romā pro legatione quadā: que vertebaṫ in detrimētuȝ reipublice romane. s. de relaxādis carthaginensibus captis a romanis loco sui: ipse hortatꝰ est romanos ne hoc facerent: ⁊ rogatus a romanis ne rediret: ipse quia iurauerat eis ꝙ rediret: omnino voluit redire: ne frangeret iuramētū q̄uis sciret debere crudeliter ab illis occidi: qa contra eos hortatus fuerat romanos. O maxima abusio xpianorum: O cōfusio grādis: O maxima abhominatio multorum: qui iuramenta facta in nomine dn̄i dī veri nō seruant: cum faciliter possint obseruare. Quid dicemus de his qui periurāt pro quolibet minimo lucro? O sceleratissimi: O iniquissimi: O diabolici periurātes: expectate grauissimaȝ dei vltionem. Hoc enī est grauissimum peccatuȝ vt habeṫ. xjᵃ. q. 3ᵃ. cᵒ. vnicuiqȝ. ⁊ in cᵒ. ad apostolice. de sen. ⁊ re iu. ⁊ gloᵃ. liᵒ. 6ᵒ. Grande enim scelus est periuriū vt diciṫ in cᵒ. predicādum. 22ᵃ. q. pᵃ. ideo ꝑcipiṫ 6ᵃ. q. pᵃ. cᵒ. quicunqȝ sciēter periurauerit. 40ᵃ. dies in pane ⁊ aqua: ⁊ per septem sequētes annos peniteat: ⁊ nunq̄ sit sine penitētia hec Fabianus papa. De his maledictis periurantibꝰ facit deꝰ horribilē vindictaȝ. Refferebat eniȝ beatus pater frater Jacobus de marchia ordinis nr̄i: ꝙ temporibus suis in Ungaria quedā mulier fugiens extra quādam vrbem timore inimicorū: bona sua dedit cuidā ciui cōseruāda: que postmodū reuersa dū peteret pecuniam suā: ille negabat: ⁊ cū ad iurandū perductus manuȝ vellet ponere sup librū: volēs falsū iurare stati mortuꝰ cecidit: ꝯsiderate gᵒ diligēṫ qn̄ iurare vulṫ ne falsitatē dicatis: ⁊ accidat vobis sicut alteri in episcopatu ananie: qui cū ꝓximo suo de q̄dā differentia ꝯtēdēs dixit mēdaciter. Si ita nō est diabolus asportet filiam meam: quam vxor mea lactat: statimqȝ diabolus puellam de sinu matris visibiliter eripuit ⁊ asportauit: cuius postea corpus mortuum nō lōge venatores in nemore inuenerunt. Et hoc fuit circa annos dn̄i. 1466. legitur etiam in legenda sancti pr̄itii ꝙ quidā negans debitum verum suo creditori: coactus est per iudicē iurare sup altare scī Patritij: qđ cū miser faceret atqȝ manuȝ sup altare posuisset: ad se eā amplꝰ retrahere nō potuit sed mortuus cecidit. Jn legēda quoqȝ beati Nicholai legitur: ꝙ quidā xpianus negās verū debitū cuidā pagano: ad istātiā ipius pagani coactus est iurare super altare scī Nicholai. Jlle autē xpianus volēs eū decipere reposuit aurū contētū vltra summā debiti in quadā arūdine: ⁊ eā bene obseruauit ⁊ dedit eā in manu illius pagani corā iudice dicēs. Tene hāc arūdinem donec iurem ⁊ tūc iurauit ꝙ ei plus dederat q̄ esset debitum: intelligens fraudulenter de arundine. : ⁊ sic pro tunc liberatus est. Dū aūt domū letus pergeret statim in medio itinere tanto somno corripiṫ: ꝙ in media via se ad dormienduȝ posuit. Et ecce currus cū īpetu superueniēs: arūdinē cōfregit: ⁊ auꝝ effudit ⁊ illū periurū occidit. Trāsiēs autē per viā illā ille paganꝰ qui de xpo: ⁊ sancto Nicholao prius erat scādalizatus: hoc miraculo ad fidem conuersus est: ⁊ baptismum recepit. Nolite ergo o xpiani iurare fraudulēter: vel cum proximi damno: sicē multi faciūt qui ꝓ lucrando vno aureo centū facerent falsa iuramēta: nec qn̄ aliqđ cum iuramento promittunt fidem datā attēdunt. Uos vero cū aliqđ facē iurauerit̄ qđ illicitū nō sit illđ sruate s̄ȝ dei ꝑceptū Leu 19ᵃ. di. Redde dn̄o iuramēta tua ⁊ idē habeṫ in cᵒ. ⁊ si xp̄s. de iu. iu. ⁊ in cᵒ si peccatū. 22ᵃ. q pᵃ. G

S Ed queriṫ nūqđ coactus ad iurādū excusetur. Rn̄deo s̄m Asten. vbi supra ⁊ sanctū Bonauen. in 3ᵒ. di. 39ᵃ. ꝙ nō. Unde scriptum est 22ᵃ. q. 5ᵃ. cᵒ. qui compulsus. Qui compulsus a domino sciens periurat: vtriqȝ sūt periuri: ⁊ dn̄s ⁊ miles: dn̄s quia precipit: miles quia plus dn̄ȝ q̄ animā dilexit. Sed iterū queriṫ: nūquid coactus ad promittendum aliqđ per iuramentū teneā seruare promissū? Hanc questionē tractat. s. Bona. vbi supra arᵒ. 3ᵒ. q. 2ᵃ. ⁊ Alexā. de ales vbi supra ⁊ Tho. 2ᵃ. 2ᵉ. q. 89ᵃ. arᵒ. 7ᵒ. ⁊ Joānes glo. ac Bernardus extra de his que vi metusue cau. fi. cᵒ. abbas ⁊. de iu. iu. cᵒ. ad aures. Et licet diuersimode loquanṫ: tn̄ eorū dicta ad cōcordiā reducēdo vel interpretando: videṫ dicēdū ꝙ in his in quibus de essentia contractus: requiriṫ voluntas omnino libera: ex tali iuramēto coacto nō nasciṫ obligatio vt in matrimonio coacto: qđ ipso iure est nullum nec debet rescindi actione quod metus cā. vt ingt Panor. in cᵒ. cū locū. de spon. Et dicit: ꝙ hoc est comunis opinio doctoruȝ. Jn alijs vero que licet requirant voluntatem cōtrahentiū: nō tn̄ de essentia requirūt voluntatem oīno liberam: vt in casu nr̄o. Si promitto dare decē: vel aliqđ opis facere: dico: ꝙ si nō itēdo seruare iuramētū: nec me obligare licet peccem mortaliter: tamē nō teneor: adi

plendū promissū quo ad deū:ideo aūt pecco morta
liter:qꝛ poti⁹ debeo qȯlibet malū corporale ꝛ tē
porale sustinere:ꝙ piurio aut alteri peccato con
sentire:ut in.c°.sacris.de his q̄ vi.met⁹ue.cā.fi. ꝛ
32ª.q.5ª.c°.ita ne.si vero itēdo me obligare poti⁹
ꝙ piurare.i.poti⁹ ꝙ iurare:qȯ facē nō itēdaꝫ:lꝫ
taliter iure coact⁹ qȯ nullo mō libere facereꝫ: tñ
ꝭm p̄dictos doctores teneor:ex hoc iuramento ꝛ
hoc ēt tenet Ray.p.cm.si vo.ex̄ de iureiu.ꝛ cm.
ad audiētiā ex̄.qȯ me.cā.ꝛ rō ē qꝛ de⁹ respicit vo
luntatē iteriorē:que nō pōt cogi oīo. Et iō dī ꝙ
coacta volūtas:volūtas ē.15ª.q.pª.c°.merito. ꝛ.
ff.qȯ me.cā.l.si mlier.§.si metu.sꝫ si q̄raꝛ cui tene
or soluere:omisso qd sit de foro iudiciali:dico ꝙ
i foro ꝯsciē:talis me cogēs nō pōt petē alqd nec
si soluā sibi retinere:qꝛ fraus nulli dꝫ patrocina
ri:nec ex sua iniqtate qs dꝫ lucrū reportare.ex̄ de
dolo.ꝛ ꝯtu.c°.ex lr̄is.ꝛ.c°.sedes.ꝛ.c°.ex tenore de
rescrip.ꝛ.ff.man.l.hoīeꝫ ꝛ.ff.de vsu.l.3ª.§.fi.ꝛ.C.
de excep.rei.iu.l.si lōginqu⁹. Nō ēt possuꝫ mihi
retinere:qꝛ semel cū iuramēto ꝓmisi hñs intētio
nē me obligādi:poti⁹ ꝙ piurādi:ꝛ iō ista ꝓmissa
debent iudicio meo paupib⁹:i foro ꝯsciē: qb⁹ de
bent ea q̄ subiacēt restitutiōi:qñ nesciꝛ qb⁹ debe
anꝛ:ꝭm notata in.c°.nō sane.ad fi.14ª.q.5ª.ꝛ in
c°.cuꝫ tu.de vsu.

¶ De Blasphemia.

q Uarto fit ꝯ hoc p̄ceptū p blasphemiā:
hoc aūt maledictū viciū ē ꝯ p̄mū p̄ce
ptū:quo de⁹ p̄cipiꝛ honorari:ꝛ cōse
quēs ēt sancti. Nihil ergo ē tā ꝯ p̄muꝫ
mādatū:sicut blasphemia q̄ vilipēdit deū ꝛ san
ctos:sed nō min⁹ ē ꝯ scȯꝫ p̄ceptū quo precipiꝛ ne
nomē dei nomineꝛ i vanū:qnto ergo magis pro
hibeꝛ assumi ad blasphemādū. Et iō hoc iniqs
simū viciū poniꝛ ab irrefragabili theologo Ale.
de alex.ꝯ scȯm p̄ceptū:ut pꝫ in.3ª.pte.sūme eius.
i tractatu scȯi p̄cepti. De quo ēt itēdo tractare in
3ª pte p̄ncipali hui⁹ opis sermōe.4°.pte.2ª. iō
ad p̄ñs:ut sciaꝛ qd sit blasphemia:dico ꝭm Ale
xan.d'ales i.2ª.pte sūme.q.148ª.ꝙ blasphema
re ē ꝯtumeliā deo aut sanctis iferre:lꝫ āt blasphe
maꝛ ꝓprie fit ꝯ deū:tñ ēt dr̄ cōmitti blasphemia
ex ꝯtumelia:vl' ꝯuiciosanctoꝝ:q̄ruꝫ blasphemia
vl' maledictio siue irreuerētia redūdat i blasphe
miā: ꝛ maledictionē:ac irreuerētiā dei:qꝛ sicut de⁹
laudaꝛ in sāctis suis.ps°.vl.ita blasphemaꝛ i eis
ꝛ probaꝛ p caplm.statuim⁹.i p̄n.d male.sicut.n.
iuria filij reputatur iniuria pr̄is.l.pr̄.ff.de iiu.ꝛ
ignominia illata nūcijs siue legatis p̄ncipis:non
min⁹ ad aiuꝫ reuocaꝛ:ꝙ si ipsi p̄ncipi eēt isłicta.
2ª.q.pª.c°.omnis.ꝛ 2ª.q.7ª.c°accusatio.ꝛ per
glo.in.c°.reuertimini.16ª.q.pª.item sicut iniu
ria episcoporum:dr̄ iniuria xp̄i cui⁹ legatiōe fū
guntꝛ.3ª.q.2ª.c°.nulli.i fine:ita iuria facta sctīs
dr̄ iniuria dei:ꝛ maxime iuria facta v̄gini glorio
se:ut pꝫ p dictū capitulū.statuim⁹.ibi: ꝛ maxime
btām v̄ginē:ꝛ facit ad hoc ꝙ qñ fit iuria sponse
accusatio daꝛ spōso.l.itē apȯ labeonē.§.spōsuꝫ
ꝛ qȯ ibi nō.ff.d iiu. Itē si vxori fiat iuria:daꝛ ac
cusatio marito.insti.de iniu.§.patitur.facit ēt ad
hoc:ꝙ mr̄ gaudet p̄uilegio filij.l.isolitū.C.ad
gē corꝫ.de fal. Facit ēt ad hoc ꝙ si fili⁹ nō honorat
mr̄eꝫ suā:pōt appellari ipi⁹:iuxta notata Bal.
in.l.ꝯgruēti⁹.i fine.C.de pr̄ia po.vl' alio mō igra
t⁹:ut i simili hētur p Bal.in.l.pª.C.de igra.libe.
dicit āt idē Bal.singulariꝛ in.l.si familia.ff.de iu
ris.oiuꝫ in.ꝙ blasphemia ē duplex dicendo. Al
despecto de dio e de la v̄gine Maria:ꝛ iō dupli
ci pena puniꝛ. Et hoc qñ statutū dicit ꝙ ꝓ q̄libꝫ
vice blasphem⁹ puniaꝛ. Sec⁹ āt si diceret simpli
citer:si blasphemauerit puniaꝛ:q tūc ꝓ vna soluꝫ
blasphemia punieꝛ:qñ vno ꝯtextu v̄boꝝ simul
plures blasphemie ꝓferūtur:ut nō. Bar.i.l.nū
ꝙ plura.ff.de p̄ua.delic.ꝛ i.l.illud.ff.ad.l.acq. si
cut ēt pcutiēs clericū pluries vno cōtextu:nō ici
dit nisi vnā excōicatiōis sniaꝫ:ꝭm Jo.an.i.c°.de
lictū.de reg.iu.li°.6°.i mercu.lꝫ tāto grauiorē qñ
pluries pcussit:ꝛ parisormiꝛ tanto grui⁹ peccat
blasphemās:ꝙto plura v̄ba blasphemie ꝓfert
ꝛ ꝯsequēn grau⁹ puniri dꝫ.dicit ēt Bar.i.l.iteꝫ
apȯ labeonē.§.ait ptor.ff.de iiu.ꝙ maledictū
de deo:vl' de sctīs ē blasphemia:ꝛ idē dicit Host.
i sūma.itē blasphemia dr̄ v̄bū ipie dcm̄:ut an
tē.ut nō luxu.ꝯ na.colla.6ª.dicit ēt Angelus de
pusio i.l.pª.C.si qs impera.ma.ꝙ blasphemia ē
oīe v̄bū vituperosū.s.de deo vl' de sctīs si nō
maledicaꝛ de⁹:ꝭm autē btm̄ Ambrosiū in li° de
paradiso:blasphemia ē cū deo attribuiꝛ qȯ ei nō
ꝯuenit:vel ab eo auferꝛ:qȯ ei ꝯuenit. Theo.autē
addūt aliā differētiā blasphemie.s.cū attribuitur
creature:qȯ soli dȯ appropriaꝛ:de qb⁹ differētijs
blasphemie tractat Alexan.de ales vbi.s̄.ꝛ.b.
Tho.2ª.2ᵉ.q.13ª.ar°.p°. Tūc aūt qs dr̄ attribuē
deo qȯ nō ꝯuenit:qñ dicit v̄ba despectiua:vel
maledictiones ꝯ ipsū sicut ei diceret. Maledecto
sia dio:ut dicit Ang.vbi.s̄.ꝛ Bal.i ꝯsilio suo ici
piēte:statuto ciuitaꝛ castelli. Itē qs blasphemat
si dicit. Al despecto de dio.ꝭm Ludouicū roma
nū in singularib⁹ suis i v̄bo blasphemia.v̄.sta
tuto caueꝛ. Itē qñ dicit deū iiustū:vel partialem
aut crudelē:vel alia hmōi. Et qȯ dr̄ de blasphe
mia debēt intelligiꝛ de blasphemia v̄ginis:ꝛ ali
oꝝ sanctoꝝ dū illis attribuiꝛ qȯ de⁹ ex grā sua de

claranit nolle in eis eē:vel cū turpiter nominan
tur aut vituperanᷓ. Secūda differētia blaſphe/
mie dei ē:ut.s.dixim⁹ qñ ab eo remoueᷓ qȯ ei cō
uenit:⁊ hoc peccatū cōmittiᷓ multis modis:aliq
eni blaſphemāt deū:ei⁹ ꝓuidētiā negādo dicētes
ipſū nō hēre ꝓuidētiaꝫ de actib⁹ humanis:ſed
oīa euenire a caſu:⁊ a fortuna. Alij blaſphemant
eū negantes ipſi⁹ potētiā dicētes. Deus non pōt
hoc facere. Alij vero eū blaſphemāt:negādo ipſi
us ſapiētiā aut miſericordiā:vel aliā ꝟtutē:⁊ ſiliᷓ
blaſphemanᷓ ſctī cū ab eis remoueᷓ:qȯ de⁹ de/
claranit in eis eſſe. Tertia differētia blaſphemie
ē ut diximus:cū creature attribuiᷓ qȯ ſoli deo ap/
propriaᷓ:ut qs diceret aliquē hominē poſſe da
re alteri felicitatē:vel ſcire futura q̄ depēdēt ex li/
bero arbitrio:aut ꝑ accidēs ꝯtingūt ī reb⁹ huma
nis:q̄ ſolius dei ē ꝓſcire:ut hētur Eſa.4°.⁊.26ᵃ.
q.4ᵃ.c°.quodā loco.ſciēdū ē ēt ꝙ blaſphemia de
ſe:⁊ ex gñe ſuo ē peccatum mortale:qa repugnat
charitati diuine:ut ait Alex.⁊ Tho.vbi .s. pōt āt
eē veniale ſi fiat ex ſubreptiōe ſine deliberatione
ut cū qs ea que dicit nō aduertit eſſe blaſphemi
aꝫ:ſꝫ ex aliqua paſſione in ꝟba blaſphematoria
ſubito ꝓrūpit:quoꝝ ſenſū nō attēdit ſiue ſignifi/
cationē. Cū āt aduertit verba eē blaſphemato/
ria:licet ſubito ex ire īpetu hoc faciat:nō ꝑꝑ hoc
excuſaᷓ a mortali:ēt ſi de cōmiſſo cito doleat:ſicut
nō excuſaᷓ ab homicidij reatu q hoīeꝫ occidit ex
ſubito ire motu cū aduertit qȯ facit:lꝫ eni calore
iracūdie cōmiſſū homicidiū miti⁹ puniaᷓ:q̄ꝫ ſi
cōmiſſū fuiſſet aīo qeto:⁊ nō turbato:tñ nō ex/
cuſaᷓ a mortali peccato:⁊ puniri dꝫ.l.graccuſ.C.
ad legē iu.de adul.⁊ faciūt notata ꝑ gloſā.in.l.qȯ
calore.ff.de reg.iu.⁊ q̄ notanᷓ in.l.ſi ex plagis.
§.tabernari⁹.ff.ad le.aeq.ad cōfirmationē aūt ꝓ
dictoꝝ dicit Panor.ī.d.c°.ſtatuim⁹.12ᵃ.coll.ꝙ
ſi qs blaſphemaret calore iracūdie:vel ebrietaᷓ
hoc nō excuſaᷓ a peccato:⁊ lꝫ ideꝫ Panor. di
ſtinguat di.ꝙ ſi calor iracūdie fuit ex iniuſta cau/
ſa puta qa ī ludo amiſit nō excuſaᷓ blaſphemās
a pena illi⁹ ſtatuti:argumētū in.c°.inebriauerunt.
15ᵃ.q.pᵃ. Si vero calor iracūdie ꝓceſſit ex cā iu/
ſta excuſaᷓ a dicta pena:qa difficilimū ē iuſtū do
lorē tēperare.l. ſi adulteriū cū iceſtu.§.īperato/
res.ff.ad le.iuliā.de adul.. Itē ignoſcēdū ē ei q ꝓ
uocat⁹ ita facit.l.q cū maior.§.ſi libert⁹.ff.de bo
nis li.itē ꝙ ſi ebri⁹ dedit cām ebrietati nō excuſa
tur a dicta pena blaſphemādo. Si vero nullam
dedit cām excuſatur:tñ eius diſtinctio non tollit
qn ille peccet mortaliter qui ex iracundia blaſ/
phemat:ēt ſi ex iuſta cā ſit cōcitat⁹ ad iracūdiaꝫ
imo ipſe Panor.affirmat euꝫ mortalit peccare

dum dicit ꝙ licet talis peccet grauiter:tñ nō pu/
nieᷓ pena illi⁹ ſtatuti:vñ innuit ꝙ dꝫ puniri alia
pena arbitraria ꝑꝑ tale peccatū:qȯ ēt innuit eſſe
mortale dum dicit grauiter:qȯ īportat idē quod
mortaliter.c°.ſi celebrat.cū ibi nō.de cle.exco.mi.
itē qȯ calor iracundie nō excuſet a peccato:affir
mat idē Panor.ī.c°.ſicut ex litteris.de iureiu.in
ꝓn.niſi forte eēt talis ⁊ tāta turbatio que ſaperet
quādam mētis alienationeꝫ:argumēto gloſe no/
tabilis in.c°.dudum.de cōuer.coniu. ſuper ver/
bo.calore.⁊ facit.d.lex quod calore.ff.de regu.iu.
⁊.l.3ᵃ.ff.de diuor. Item ſi quis blaſphemat ioco
ſe:vel temerarie peccat mortaliter:ſi deliberate fa
cit ⁊ aduertenter:quia talis blaſphemia reſpicit
contēptum dei:qui cōtemptus nō viciaᷓ ex ioco
ſitate vel temeritate:⁊ facit ad hoc qȯ notat Pa
nor.in.c°.tua nos. el primo.de iureiu.dicens ꝙ
ꝑiurans ex iocoſitate:vel temeritate peccat mor
taliter:⁊ idem tenet Archi.in.c°.habemus.22ᵃ.
q.pᵃ.dicens:ꝙ ſi quis tranſgreditur iuramentuꝫ
ſcienter peccat mortaliter:etiam ſi iocoſe iurane/
rit:ꝙ ſi hoc eſt verum de ꝑiurio:multo magis de
blaſphemia que eſt grauius peccatum:quod ꝓ
batur ex pena:pena enim declarat atrocitatem
delicti.l.reſpiciendum.ff.de penis.minor autem
pena debetur periurio:q̄ꝫ blaſphemie:quod pa/
tet per illud quod inquit imperator.in.l.2ᵃ.C.de
re.credi.di. Iuriſiurandi cōtēpta religio ſolum
deum vltorem habet:ſcilicet pena ordinaria:de
blaſphemiis autem dicit idem imperator in autē
ti.ut non luxu.contra natu.col.6ᵃ.circa mediuꝫ
ꝙ iracundiam dei prouocant:⁊ ꝙ propter talia
delicta ſcilicet ſodomiam:⁊ blaſphemiaꝫ:fames
⁊ terremotus:ac peſtilentie fiunt:⁊ ꝙ in talibus
delictis inuoluti primum quidem indignos ſe/
metipſos faciunt dei miſericordia:poſt hoc autē
⁊ legibus conſtitutis ſubijciuntur tormentis:⁊
ſubdit īperator. Precipimus glorioſiſſimo per/
fecto regie ciuitatis permanentes in predictis il/
licitis actibus:poſt hanc admonitionem:⁊ com
prehendere ⁊ vltimis ſubiacere ſupplicijs:ut nō
ex contēptu talium inueniatur ⁊ ciuitas:⁊ reſpu
blica per hos impios actus ledi:⁊ ibidem etiam
dicit:ſi enim contra homines facte blaſphemie
impunite non relinquuntur:multo magis qui
ipſum deum blaſphemant:digni ſunt ſupplicia
ſuſtinere:hec imperator. Mala autem conſue/
tudo blaſphemandi non excuſat:imo aggrauat
peccatum ſicut ⁊ in alijs delictis.l. capitalium.
§.ſolent.ff.de pe.⁊ c°.cum tanto. de conſue.cū ſi.
iſtos autem blaſphemos ſuper alios peccatores
magis offendere deum probat magiſter Ioan/

neo alamanus ordinis minorum in suo quadragesimali:sermone.63°.di.Quod alij peccatores inferunt contumeliam deo rebus suis vel seruorum suorum sicut fur:homicida:raptor & ceteri: blasphemus autem contumeliam infert deo in propria persona:vel sponse sue:ac filiorum suorum scilicet virginis Marie:& sanctorum.Ibidem etiam dicit quod blasphemus est peior idolatra:quia idolatra honorem suum aufert deo ex ignorantia:blasphemus autem non solum aufert honorem:sed etiam infert ei contumeliam & scienter. Item peior est hereticis:qui loquuntur ea que credunt esse vera:blasphemus autem contra suam conscientiam de deo dicit quod scit non esse dicendum. Item peior est iudeis qui ut ait beatus Hierony. super Mattheum: scindebant vestimenta sua cum audiebant blasphemiam: ut tali signo ostenderent dolorem cordis de iniuria dei: sicut fecit princeps sacerdotum cum putauit xpm blasphemasse:sicut patet Matthei 26°. Christiani autem audientes deum blasphemari:non modo non ostendunt signa doloris: sed sepe rident:& etiam ipsi blasphemant. O diabolici blasphematores uos vestris blasphemijs xpum flagellatis:vnde Aug.in quadam omelia ait. Xps flagellatus flagellis iudeorum:flagellatur blasphemijs falsorum xpianorum.Uos etiam quantum est in vobis sagittas blasphemie arcu lingue vestre dirigitis in cor xpi:& beate virginis ac sanctorum: vnde de vobis dici potest illud pri. Para.12°. Fundus faciētes & dirigētes sagittas: & illud Hiere.6°. Extēderūt liguas suas quasi arcū:& ibidē.Sagitta vulnerans lingua eorum: & illud psalmiste. Filij hominū dentes eorum arma & sagitte: & ligua eorum gladius acut⁹. Qua propter dicere potest deus de blasphemante ipsū illud Tren. 3°. Posuit me quasi signū ad sagittam.Itē de blasphemantib⁹ sanctos dicere possum⁹ deo illud secūdi. Reg 11°. Direxerūt sagittarij iacula in seruos tuos. O impie blasphemator expectato diuinam vltionem. Abreuiabitur enim vita tua:& mors accelerabit:& eris sicut pomū marcidū quod de arbore cadit antequam maturescat: scriptū namque est Job.22°. Impij sublati sunt ante tempus suum & Prouer.10°. Anni impiorum breuiabuntur. O temeritas maxima blasphemantium. Si enim ut dicitur in epistola Jude apostoli: & etiam habetur in.c°. si igitur .24ª.q.3ª. cū sctūs Michael altercaretur cum diabolo maledictionis omnis dignissimo:noluit eum maledicere:quomodo audet maledic⁹ homo deū:ac sanctos blasphemare:atque eis maledicere? O perditi blasphematores cum deus sit pater omnium per creationem: quem quotidie salutare debemus:sicut boni filij patrem suum:alijs dicentibus pater noster qui es in celis:sanctificetur nomen tuum: vos dicitis:maledicatur nomen tuum: & ideo de quolibet vestrū conqritur deus di. Mala.p°. Si ego sum pater tuus:vbi est amor meus? & Deut.32°. Deum qui genuit dereliquisti:& oblitus es domini creatoris tui. Nobis aūt qui eum non blasphemam⁹ inquit Psalmista:ego dixi dij estis:& filij excelsi oēs:pro maiori aūt predictorum declaratione nō silentio pretereundum censeo:quantam penam mereatur blasphemans in inferno: cum etiam in hac vita:maxima sit pena taxata: vnde extra de male.c°. statuimus. Greg.9°.ait. Statuimus vt qsquis cōtra deū:vel aliquē sctōr suorum & maxime beatam virginem:linguam in blasphemiam publice relaxare presūpserit:per episcopum suum pene subdatur inferius ānotate: ut videlicet septem diebus dominicis pre forib⁹ ecclesie in manifesto dum aguntur missarum solemnia:blasphemus existens vltimo illorum dominico:palium & calciamenta nō hēat: ligatus corrigia collū:septēque pcedētib⁹ ferijs in pane & aqua ieiunet:ecclesiā nullaten⁹ igressur⁹ &c. Sequtur:cui si renuerit recipere ac peragere penitentiā sup dictā:ecclesie iterdicatur igressus: & in obitu ecclīastica careat sepultura:hec ibi. Blasphemātes et exemplo apostoli per excomunicationem debent sathane tradi. c°. qui peccat.23ª.q.4ª.&.c°. apostolice.24ª.q.3ª. O blasphemi maledicti:qui polluto ore turpiter de altissimo deo:& beata virgine:ceterisque sanctis:iniuriosa verba profertis: considerate quam horribilem expectatis sententiam. Si enim iniuriosa pferens verba de aliquo mortali homine etiam priuato:acriter puniri debetur in.l.lex cornelia.ff.de iniu. Et multo magis si talia dicat cōtra imperatorem:ut in.l.famosi.§ hoc tamen crimen.ver.quanquam enim.cum ibi nō.ff. ad le.iul.maie. Quid erit de blasphemātib⁹ deum ac sponsam eius virginem gloriosam? Profecto cum imperator velit augustam coniugem suam gaudere suis priuilegijs:ut in.l.princeps.ff.de legi. Non minus multotiens punit deus blasphemos ipsius pijssime matris sue:quam suos. Immo cū sepe dissimulet iniuriam suam expectādo conuersionem peccatoris:ut dicitur Sapiētie.11° quod etiā facit imperator terrenus:ut in.l.vnica.C.si quis imper.ma. Tamen sustinere non vult iniuriā factam matri: vnde refert Cesarius:quod dū duo luderent ad taxillos:vn⁹ horribiliter deū blasphemare cepit:deinde cepit iniuriosa vba de vgine bndcā:pferre & stati

audita est vox Christi dicentis. Iniuriam meaʒ patienter tuli: sed iniuriam factam matri mee ferre non possum. Et subito ille miser a deo percussus: cecidit mortuus: ꝛ a diabolo ad infernum est portatus. O igitur deuoti christiani nolite aduocatam nostram fidelissimam blasphemare. Legitur namqꝫ ꝙ quidaʒ gloriosam virginē in diuersis membris blasphemauit: qui statuʒ illa membra perdidit in proprio corpore: deinde desperatus crepuit medius: infelicem animam diabolo tradens.

I

O Iniquissimuʒ blasphemie vicium: tu es illō qō nō remittit deꝰ: neqꝫ ī hoc sclō neqꝫ ī futuro: vt inquit dñs Matthei. 12°. quod tamen exponendum est ſm Bonauenturam in. 2°. di. 43ª in questionibus circa litterā: ꝛ Alexander de ales in 2ª. parte summe in tractatu de blasphemia ar° vlt°. ꝙ aliō est blasphemia: aliō est spiritus blasphemie. Blasphemia enim si procedat ex quadaʒ aduertentia vel humana fragilitate: est remissibilis. Spiritus autem blasphemie pro eo ꝙ immediate spirat ad odium dei: ꝛ directo est contra bonitatem: ꝛ clementiam spiritꝰ sancti: dicit̄ irremissibilis: sed quia nō habet secum aliquā causaʒ vel materiaʒ ad remissionē: vnde Ugo de sācto victore: de hoc peccato loquens inquit. Hoc malum eo ꝙ nihil habet in se excusationis: nō meretur habere remissioneʒ. De huius maledicti vicij punitione: reffert Gregorius in 4°. dialogorum ꝙ quidam puerulus quinqꝫ annorum: in ciuitate Roma blasphemare cōsuetus: semel existens in brachijs paternis: vidit venire ad se demones: ꝛ cepit clamare dicens. Adiuua me pr̄: quia mauri veniunt vt me auferāt. Quo dicto nomē dei blasphemauit: ꝛ statuʒ diabolus euʒ de manibus prīs eripuit: ꝛ ad eterna supplicia portauit: qr ſʒ hosti. habebat vsum rationis ꝛ discretionis. Legitur etiam ꝙ miles quidaʒ in diocesi remensi: cū quadam die ī cena deum blasphemaret statim percussus morbo caduco coram astantibus cadens: ac per totam sequentem diem horribiliter propriuʒ corpus dillacerans: miserabilem animam diabolo commendans expirauit. Nauta quoqꝫ cuʒ natando deum blasphemasset: statim submersus fuit: quem frater eius postea in littore mortuum reperiens inuenit sine lingua. Legit̄ etiam ꝙ imperante Anastasio. 528 anno post Christū apud carthaginem olimpius quidam Arrianus sanctā ecclesiā catholicā in balneis blasphemans tale excepit iudicium. Nam statim tribus igneis iaculis ab angelo dei desuper missis visibiliter combustus est. Quidam etiam Iosias nomine partialis ꝛ blasphemus: cum a patria sua expulsus a parte vagaretur: in quodam hospitio infirmatus equum quem habebat vendidit pro expensis. Post aliquot dies cum tabernarius mercedem suam pro alijs expensis peteret: dixit ille. Ego nihil amplius habeo nisi diploidem ꝛ caligas accipe eas. Sed faciat quicquid vult proditor iste deus: qui me hic relinquit sic desolatum: ꝙ velit nolit intrabo in domuʒ meam: ꝛ tot mala faciam ꝙ diabolus erit: quod audiens quidam nobilis eum reprehendit dicēs. Noli sic loqui frater quia si totus mundus eēt pro te nō poteris inuito deo domum intrare. Ille autē dixit. Etiam dico ꝛ replico: ꝙ velit nolit deus ego ītrabo. Mirabile dictu statim discerpens se a diabolo rapitur ꝛ laceratus ad tartara portatus est: quod ille nobilis vni fratri nrō postea retulit. Narrat quoqꝫ Petrusdamianus: ꝙ in Burgundia: quidam clericus bñ pbendatus audiēs legi in missa illō euāgeliū: qui se exaltat humiliabitur: derisit Christū dicens. Si ergo humiliatus fuissē inimicis meis nō haberem hodie tot prebendas. Quo dicto: venit statim de celo sagitta: que in os eius intrās: eū miserabiliter occidit. Refert quoqꝫ idē Petrusdamianus: ꝙ in Bononia duo socij ad mensaʒ comedentes gallum: vnus ex illis diuisit minutiꝫ membra eius: ꝛ proiecit super illum piperatā: alius vero videns illum sic minutū diuulsuʒ inquit Certe socie mi: ita minutum diuisisti: ꝙ sanctus Petrus nō posset reintegrare. Et ille respondit: non solum sanctus Petrus: sed nec etiam Christus. Quo dicto: statim gallus redijt viuus: plenus pennis: ꝛ cantans: ꝛ percutiens alas proiecit de illa aqua impiperata super illos plasphemos: qui ɔtinuo effecti sunt leprosi: ꝛ nunq̄ sanati sūt: imo hec lepra descendit in posteros coruʒ. O christiani quare deum vestrum blasphematis: cuʒ saraceni non blasphement machometuʒ suuʒ: imo nec Christuʒ: aut btām virgineʒ. Quinimo si quis eos blasphemaret ſm legem corū: deberet per medium secari: ꝛ crudeliter interfici: ſm etiam leges imperiales blasphemus debet eadem morte: eadē mori cum sodomito. Ut in autentico. vt nō lux. contra naturam col. 6ª. circa medium. In veteri quoqꝫ testamēto horribilis mors ordiata est blasphemis. Unde legitur Leui. 24°. ꝙ quidam blasphemus adductus est ad Moysem vt puniret: qui posuit eum in carcerem consulens dominuʒ qua morte eum deberet punire. Rñdit aūt ei dñs Educ blasphemū extra castra: ꝛ ponāt oēs q audierunt manꝰ suas sup caput eius: ꝛ lapidet euʒ vniuersus populus. Et ad filios israel loqueris

homo qui maledixerit deo suo: portabit peccatū suum: et qui blasphemauerit nomē domini: morte moriat: lapidibus obruet eum oīs multitudo populi: siue ille ciuis fuerit siue peregrinus: hec ibi. O maledicti blasphemi vos estis canib⁹ peiores: qui non latrant contra dominos suos. Et ideo de vobis conqueritur dominus dicens per psalmistam. Retribuerunt mihi mala pro bonis: et odium pro dilectione mea. Nolite ergo deum vestrū tam pium: tam benignum: tam clementem: blasphemare: nec alicui sanctorum maledicere: vt a penis eterni supplicij liberati: cum ipso deo et sanctis eius: in celesti gloria in eternum gaudere valeatis ipsumque deum vna cum angelis et beatis omnibus in eterna secula benedicatis. Amen.

¶ Feria secunda post secundam dominicam in quadragesima. De voti diffinitione: excusatione: et dispensatione: ac obligatione. Sermo decimusoctauus.

[E]xaudi domine: placare domine: attende et fac. Dan. 9°. Querunt nonnulli doctores vtrum emissio voti pertineat ad primum preceptū decalogi: an vero ad secundum. Et primo videtur: q pertineat ad primū. Quotienscunque enim quis deum veneratur adimplet primum decalogi preceptum: quod precipit dei venerationem. Exo. 20. et Deute. 6°. ergo emissio voti: cum sit quidam actus latrie: videtur ad primū preceptum pertinere: q aūt ad secundum pertineat potest probari per ea que inquit Tho. 2ª 2e. q. 89ª. ar°. 8°. et Ricar. in. 4°. di. 38ª. ar°. 5°. q. 2ª. vbi dicūt: q votum factū deo magis obligat q̄ iuramentum factum homini: iuramenta autē promissoria facta hominibus: cadūt sub secūdo pcepto ergo et votum. Et ideo sicut transgrediēs iuramētū est transgressor secundi precepti: quod prohibet assumptionē nominis dei in vanum: ita trāsgressor voti: qui in vanū deo promisit: quod postea seruare noluit: ex quibus omnibus colligitur: q cū diuersis respectibus votorū transgressio contrarietur. p°. et 2°. decalogi pcepto: nō pōt eē nisi maximum peccatum. De his aūt transgressoribus multi inueniuntur: qui in necessitate constituti: vota faciunt dicentes deo verba proposita prothemate nostro: que postea obseruare nolunt Et ideo de his votis tres in presentiarum considerationes faciem⁹. Prima dicet diffinitiōis. Secunda causationis et dispensationis. Tertia et vltima appellabitur obligationis.

¶ De voti diffinitione.

[Q]uo ad diffinitionē voti est sciendū: q magister sententiarum in. 4°. di. 38ª. votum diffinit dicens: votum est testificatio quedam promissionis spontanee que deo: et de his que sunt dei fieri debet. Et hanc diffinitionem originaliter posuit Hugo de sancto vic. li°. 2°. de sacramentis. pte. 12ª. c°. 3°. Tho. vero. 2ª. 2e. q. 88ª. ar°. p°. sic votum describit. Uotū est conceptio melioris propositi: animi deliberatione firmata. Ric. aūt in. 4°. di. 38ª. ar°. 3°. q. 2ª. sic describit. Uotum est propositi supererogati boni promissio deo facto: pp bonū finē ex deliberatione firmata: cū intētiōe obligādi se ad implēdū pmissum: et hec diffinitio videt plenior: et ptinet septem cōditiōes que ad votū requirunt. Primum ergo necesse est: q votū fiat deo: quia cum vouere sit act⁹ latrie: soli deo debetur fm Ricar. in. 4°. di. 38ª. ar° 3°. q. p°. et Tho. vbi. s. et Asten. parte. pª. sue sūme. li. p°. ti°. 20. ar°. 2°. q. pª. et sanctū Bonauenturam in. 4°. di. 38ª. Si autem queratur quid de votis que fiunt sanctis: Rñdetur q nō habent plenā rationē voti: nisi in tantū in quantū pmittit ipsi sancto: tale votum adimplere amore dei: et ita q principalis obligatio respicit deū magis q̄ sanctū: vt inqt Ricar. vbi. s. in rñsione primi argumenti. Nā pp vnumquodque tale et illud magis p°. Posterior. et 2°. Methaphisice.

SEcunda condicio voti ē q fiat de re bona et nō mala: fm Tho. vbi. s. ar°. 2°. et ēt Ricar. vbi supra. arti. 3°. q. pª. et sanctū Bona. in. 4°. di. 48ª. et Asten. vbi supra. artic. 3°. q. pª. Et hoc est qđ scriptum est. 22ª. q. 4ª. c°. in malis. Et est sumptum ab Isi. in sinonimis. libro. 2°. c°. 16°. vbi inquit. In malis promissis rescinde fidem. In turpi voto muta decretum. Si quid incaute vouistis ne facias. Impia enim est promissio que scelere adimplet. Nam et Jepte: qui fm opinionem aliquorum: propter votum filiam suā interfecit: Iudicū. xj°. fm. Ricar. vbi supra: in vouendo fuit incautus: et in reddēdo votum impi⁹: tamē qa postea de hoc penituit: et in bono pseuerauit: enumerat a Paulo inter sanctos: ad Hebr. xj°. Aliorum tamē verior videt opinio: q non interfecit eam: [sed] eius virginitatē dño dedicauit. Tale etiam votum de re turpi dānat Seneca epla. xª. ad Lucil. Similiter inqt Tho. et Bonaª. et Ric. vbi supra: et Asten. etiā vbi supra. q. 2ª. Nō votum nō debet esse de inutili: et vano et minus bono: sed de maiori bono. Tertia cōdicio voti est: q fiat propter bonū finem: ad excludēdum votum: qđ fit ppter malū finem: quāuis sit de re bona: qđ non tenet: fm Ricar. vbi supra. articu. p°. q. pª. et 2ª. et

Aste. vbi supra arti. p°. q. pª. Finis enim est causa causarũ. 2°. Metha. t. 2°. Phisicoꝝ. Et ideo actus dicit bonus: si habet bonum finem: ⁊ ecõtra: ut inqt Ambrosius in libro de officijs: q aũt nõ teneat tale votuz probãt: sic predicti doctores. Ait enim sperat ꝓpter illud votum: se posse cõsequi illum malũ finẽ: aut nõ. Si sic: maxime errat qꝛ ẽm Aug. li°. 83°. questionũ. q. 3ª. Impossibile est: q deo volente: fiat homo deterior: deterior autem efficit per cõsecutionem finis mali. Error vero circa principale motiuũ alicuius facti: impedit cõsensum in ipsum factum. Si autem nõ intẽdit se posse cõsequi illũ malum finem: cum electio nõ sit impossibilium ẽm Philo. 3°. Ethicoꝝ c°. 5°. Nõ videt se obligasse faciẽdo votũ pro re impossibili: ẽm eorum opinionẽ mortaliter tamẽ peccant. Quidã aũt doctor inqt: q cuz nemo peccet nisi deo permittẽte: vt ait Augu. 2°. de ciuit. dei videt tutius q adimpleat votũ ꝯsecuto tali fine. Quarta cõditio voti dr deliberationis: ẽm enim Tho. vbi supra ar°. p°. ⁊ Ricar. in 4°. di. 38ª. ar° 2°. q. 2ª. ⁊ Aste. vbi supra ar°. 2°. q. 2ª. sicut in nobis est duplex velle. s. plenũ: quod est deliberatum ⁊ semiplenũ: quod est velle ex subreptione: sic etiã est duplex votũ. s. votũ quod habet plenã rationẽ voti: ⁊ de ratione talis voti est q fiat ex deliberatione. Est etiam votum quod nõ habet plenã rationẽ voti: vt est votum factũ ex subreptione: ⁊ tale nõ obligat de necessitate: sed potius ex quadã cõgruitate. Et ideo ẽm Ricar. in. 4°. di. 38ª. ar°. 3°. q. 3ª. qñ aliqs nude promittit aliqd sine iuramento: nõ intẽdens se obligare nõ orit obligatio. Argumẽtũ extra de voto. c°. litteraturã. ⁊. ff. de actí. ⁊ obli. l. obligationũ. Si vero habebat aiũz obligãdi se tenet implere promissũ: si cũ deliberatione fecit etiam ex nuda promissione Argumẽtũ. 22ª. q. 5ª. c°. iuramẽti. ⁊. 27ª. q. pª. c°. he vero. Si vero sine deliberatione fecit votũ: nullũ est: vt dicit gloª. in c°. litteraturã. de voto. Et ideo carẽs vsu rationis non potest vouere extra de regu. caplo. sicut tenor.

N

Sed hic querit de votis factis a mulieribus in doloribus partꝰ: vel a viris in suis angustijs proprijs vel suorũ: ⁊ rñdet Thom. vbi supra q si habent itẽtionẽ obligãdi se cogitãtes de causa vouẽdi. s. de dolore vel periculo a quo itẽdebãt per votuz liberari tenent adĩplere: ẽm Ambro. 17ª. q. 4ª. c°. sunt qui opes. Si aũt dubitẽt: vtrũ intẽderẽt se obligare: tutiꝰ est q impleãt: qꝛ dubijs securior pars est eligẽda: vt dicit extra de homi. c°. ad audiẽtiã. ⁊ l. semper in dubijs. ff. de regu. iu. Jõ mõtanarius in luna celeri dicit. In dubio sapiẽs cernit quod tutius intret. Si vero sciuit q sine deliberatione: sed solum ex subreptione: et nimietate doloris ⁊ angustie: incõsiderate vouerũt qd deliberate nõ fecissẽt: nõ tenent. Ista tamen deliberatio nõ reqrit magnũ tractũ tpis: ẽz Theologos in. 4° di. 38ª. ⁊ ideo possumus dicere q illa deliberatio que sufficeret ad obligãdũ diabolo per peccatum mortale: sufficit ad obligãdũ deo: per votũ. Similiter si quis iratꝰ calore iracũdie: faciat iuramentũ vel votum: quod nõ fecisset ẽm vsum rationis: nõ tenet adimplere: quia qd calore iracũdie fit: pro nõ facto debet haberi: vt dicit in. l. quicquid. ff. de regu. iu. ⁊ in. l. 3ª. ff. de diuor. Difficillimũ est enĩ iustũ dolorẽ tẽperare: vt dr in. l. si adulteriũ icestu. §. impatores. ff. ad. le. iu. de adul. qd verũ ẽ si iracũdia totalit ĩpediu vsũ rõnis. Si qs vo aliqd votũ emittat cũ aliqli deliberatiõe lz nõ plena tutiꝰ est q obseruat aut dispẽsationẽ qrat. Quinta ẽm Bona. ⁊ ceteros doctores vbi supra: ad votũ reqrit ꝓmissio. s. vel vocalis: d qua psalª. ait. Reddã tibi vota mea: que distīxerũt labia mea: aut mẽtalis: que obligat quo ad deũ: q solus ituet corda. pmi Re. 16°. ⁊ 14ª. q. 5ª. c°. si quid. Quapp Ric. ⁊ Tho. vbi supra: q ꝓpositũ solũ ad faciẽduz aliqd bonũ: nõ facit votũ: sz ꝓpositũ ꝓmissione firmatũ. Et iõ has oẽs ꝯditiões tãgẽs Ray. i sua sũma diffinit votũ di. Votũ est aliciꝰ boni cũ deliberatiõe: deo facta ꝓmissio. Sexta ꝯditio voti ẽ q fiat bis q supererrogatõis ⁊ nõ necessitat: vt potest colligi a mgro señ. i. 4°. di. 38ª. c°. 2°. ⁊ Ric. ea. di. ar°. 3°. ⁊. Ast. vbi. s. q. 2ª. et Tho. 2ª. 2ᵉ. q. 88ª. ar° 2°. q. pª. ⁊ in. 4°. scripto. di. 38ª. ar°. 2°. q. pª. Et iõ dicit magr señ. vbi. s. q votoꝝ: aliud ẽ cõe: qd oẽs i baptismo faciũt: cũ spõdẽt p se vel p aliũ renũciare diabolo: ⁊ põpis eiꝰ: vt habet de ꝯse. di. 4ª. c° pma igit. ⁊ c°. pmũ iterroget: ⁊ tale votũ qꝛ fit de necessarijs ad salutẽ: nõ hẽt ꝓpriã rõnẽ voti. Singulare aũt votũ ẽ cũ aliqs spõte ꝓmittit se facturũ aliqd bonũ: ad qd nõ tenebat añ votum: ⁊ de hoc voto dr Aug. 17ª. q. pª. c°. sũt qdã. Sũt qdã q nisi voueri mꝰ: nõ debemꝰ: sed postq̃ ea deo ꝓmisimꝰ: necessario reddẽ cõstrigimur: hec ibi. Si qs tñ aliqd voueret ad qd tenet ẽt sine voto tãto gruiꝰ peccat ꝯfaciẽs: quãto duplici vinculo ẽ inodatꝰ. Argm. in. §. penul. i aũt. de ꝯsã. ⁊ vte. fra. ⁊ i. §. si vo. isti. de adop. ⁊ i. l. fi. C. de edic. diui. adri. tol. Septima voti ꝯditio ẽ discretio. Discretio. n. ẽ mr oiũz vtutũ: vt i c°. p°. de offõ. cu. ⁊ pª. q. 5ª. c° pñtiũ. Debz g° votũ fieri discrete: prudẽter: ⁊ moderate: qa sicut ꝓhibita ẽ idiscreta peniteñtia vt dicit apostolꝰ ad Ro. 12°. ita ⁊ votũ idiscretũ. Et iõ inqt Tho. 2ª. 2ᵉ. q. 88ª. q vota illorum qui voue-

rit non comedere de capite: vel de pedibus ani/
malis: vel nō lauare manꝰ: ꝛ huiuſmodi: ſunt po
tius deridēda: ꝙ ſeruanda: tutius tamē puto: ꝙ
qui taliter vouiſſe ad cautelam abſolui faciat.
Ex predictis ergo colligitur quāta in vnoquoqꝫ
debet eſſe maturitas: quātaqꝫ prudētia in vouen/
do. Et hoc de prima nr̄i ſermonis parte ſufficiat

¶ De voti excuſatione ac diſpēſatione.

O
p
Ro expeditione ſecūde partis: notan/
dum eſt: ſm Tho. 2ª. 2ᵉ. q. 88ª. articu.
1º. ꝛ Bonauētura. 3i. 4º. di. 38ª. arti. 2º
q. 3ª. ꝛ Ricar. ea. di. arti. 9º. di. pª. Qꝫ
cōuenięter in voto poteſt fieri diſpēſatio: ſi cōmu
tetꝫ in aliquid quod ſit magis ad honorem dei: nō
autem poteſt diſpēſari ſimpliciter: id eſt ut vouēs
nihil teneatur facere. cº. non eſt. extra de voto. Et
ideo in cōmutatione voti tria debent cōſiderari:
ut in. cº. magne. extra de voto: ſcilicet qꝺ licet: qꝺ
decet: ꝛ quod expedit: ſcilicet ut ſit melius. Sicut
enim obligatus ad ſoluēdum ſolidum ſatiſfacit
cum donat librā: que eſt maioris valoris: ſic etiā
ille qui eſt obligatus deo ad aliquod obſequium
tēporale: puta peregrinationis: vel ieiunii: aut al/
teriꝰ opis pietatis: ſi ꝯmutetꝫ ei in meliꝰ non fran
git votum. Unde accidit caſus: ꝙ quidā vouit vi
ſitare ſepulchꝛū dominicū: ꝛ poſtea mutans pro
poſitum factus eſt monachus: de quo interroga/
tus papa: an ſit reus voti fracti: reſpōdit ſic. Re/
us fracti voti nullatenus habetꝫ: qui tēporale obſe
quium in perpetuā noſcitur religionis obſeruāti/
am cōmutare. cº. ſcripture. extra de voto. In di/
ſpēſatione autem nō ſufficit: ꝙ ſit eque bonū: ali
ter vterqꝫ peccat: ſcilicet diſpēſans: ꝛ ille qui diſpē
ſatꝫ: ſi hoc ſciat: ſm Hoſti. Quo aūt ad diſpēſan/
tem: ſeu cōmutātem: ſciēdum eſt: ſm Ric. vbi ſu
pra. articulo. 8º. q. prima. ꝛ Aſten. vbi ſupra. ar/
ticu. 1º. q. prima. ꝙ ꝗuis in votis poſſit fieri cō/
mutatio: ut habetꝫ extra de voto. cº. magne. ꝛ de iu
reiur. cº. puenit. el. 2º. Non tñ fieri debet auctorita
te vouentis: qꝛ nemo iudex in cauſa ꝓpria. C. ne
quis in ſua cauſa. l. i. Et ideo ſi queratꝫ quis poſ/
ſit vota diſpēſare: ſeu cōmutare: rñdet Tho. vbi
ſupra arti. 12º. ꝛ Ric. vbi ſupra. artic. 9º. q. 2ª. ꝙ
ſūmus pōtifex: qui gerit plenarie vicē xp̄i: in to
ta eccleſia: ipſe habet plenitudinē diſpenſandi: in
omnibꝰ diſpēſabilibus votis. Epiſcopis ꝟo cō
mittitꝫ diſpenſatio in votis que cōiter fiunt: ꝛ in/
digent frequēti diſpenſatione: ut habeant de facili
hoīes ad quos recurrāt: ſicut ſunt vota communiū
peregrinationum. arᵐ. ad hoc. extra de voto. cº. pº.
Et ideo vota terre ſancte: ꝛ crucis: ꝛ religionis: re
ſeruātur ſummo pōtifici. extra de voto. cº. ex mul
ta: cum capitis ſequentibus. Et idem ſm Hoſti.
24ª. q. pª. cº. quotiēs. Et in his nō debet papa di
ſpenſare: niſi propter aliquā maximā eccleſie vti
litatem: vel neceſſitatem: ut in dicto. cº. ex multa.
Et idem habetur per Tho. in. 4º. diſtinc. 38ª. ꝛ
Ricar. in eadem diſt. articu. 9º. q. pª. ꝛ Innocē.
ꝛ Hoſtiē. ꝛ communiter oēs canoniſtas in. cº. cū
ad monaſterium. extra de ſta. mo. In aliis ꝟo vo
tis: que ſibi papa non reſeruat ex conſuetudine:
vel decreto: poſſunt epi diſpenſare: non autem in/
feriores prelati: niſi ſpecialiter eis fuerit cō ceſſū.
Exceptis prelatis religioſorū: qui diſpenſare poſ
ſunt in votis ſubditoꝝ ſuorum: ut infra patebit.
In cōmutatione vero debet cōſiderari perſone ꝗ/
litas: ꝛ cōmutationis cauſa rationabilis: extra de
voto. cº. pº. Et ſi eſt peregrinatio: debent cōſidera
ri expenſe que fierent in ea: ꝛ in alios pios vſus
cōuerti: ut in dicto. cº. pº. ꝛ. cº. ſcripture. extra de
voto. In voto vero abſtinētie: ꝛ ſimilibus cōſide
randa eſt aſperitas ſeruationis voti: ꝛ alioꝝ que
in voto cōprehenſa fuerūt. Item affluentia vo/
uentis: ut in dicto. cº. pº. Similiter dicēdum vi/
detꝫ de diſpenſatione iuramentoꝝ. Nam ad quē
pertinet votum cōmutare: ſiue diſpenſare: ad eū/
dem etiam ptinet iuramenta diſpenſare: ſeu cō/
mutare: ſꝫ Inno. i. cº. debitores. ex̄ de iu. iu. P

O
Uārum ad ſm particulam huius cōſide/
rationis: ſciendū ſm Theologos in. 4º. diſt.
38ª. ꝙ tria excuſant a voti ꝯpletione: pº. impoſſi
bilitas. Nam ſi qs fecit votū de impoſſibili: nō te
netꝫ: qꝛ ad impoſſibile nemo tenetꝫ: ut in. l. impoſſi
bilium. ff. de reg. iur. Sed vouendo peccauit gra
uiter: ſm Ricar. in predicta di. arti. 5º. q. pª. Si
ꝟo fecit votum de poſſibili: qꝺ poſtea factum eſt
impoſſibile: nō tenetur ſeruare: niſi inꝗtum po/
teſt. Si autem oīno ſit impotens: in toto liberatꝫ:
donec poterit. Qꝺ ſi ſua culpa impoſſibilitatē in/
currit: grauiſſime peccauit: ſm Ric. vbi. ſ. Et te/
netꝫ facere qꝺ in ſe eſt: ut poſſit: ꝛ habere promptā
volūtatem faciēdi: quādo poterit: ſm Tho. 2ª. 2ᵉ.
q. 88ª. arti. 3º. Preterea notādū eſt: ſm Ric. in
4º. di. 38ª. articu. 5º. q. pª. in rñſione ſecūdi argu
mēti: ꝙ ſi quis vouit monaſteriū aliqꝺ: vel religio
nem intrare: debet dare opam quātum pōt: ut ibi
recipiatꝫ: ꝛ ſi habuit intētionē obligādi ſe ad reli/
gionē in gn̄ali: ſi ibi non pōt recipi: tenetur aliā
intrare: etiā ſi habuerit particularem affectionē
ad vnā. Si ꝟo ſolum intēdebat intrare vnā reli/
gionem: vel locū: nō tenetꝫ aliam intrare: ſi ibi re/
cipi non poteſt. Si ꝟo non appareat de eius in/
tentione: lꝫ optaret intrare aliquam in particula
ri: in hoc dubio tenetur intrare aliquam aliam

religionem:nisi in ea recipi non valet:fm communiter docto.in.38ª.dist.quarti. Item fm Augo.32ª.q.vltima.cº.non solum. Si quis fecit votum:de carnibus non comedēdis:vel de nō bibēdo vino ⁊ huiusmodi:⁊ postea infirmet:⁊ a medicis dicat ꝙ in maximū discrimen sibi erit tale votum obseruare:pōt cōtrauenire maxime ex auctoritate superioris.cº.cōsiliū.§.fi.de obser.ieiu. voto enim videt inserta condicio tacita.s.si necessitas non obuiet: q2 qd nō est licitum ex lege ⁊c.cº. quod nō est.de regu.iur.Et alibi dicitur.Qd ea que de nouo emergūt:nouo indigent auxilio.l.de etate.§.et causa.ff.de inter.acti. Q

Secūdo ab impletione voti:excusat superioritas:fm enim Bonauēturaz in.4º.dist.38ª articu.pº.q.3ª.Cum votū procedat a libera volūtate:soluz ille qui liber est potest vouere:nō autem seruus.l.quod attinet.ff.de regu.iur.in argumentuz:vbi dicit.Quod attinet ad ea que sunt iuris ciuilis:seruus pro nihilo reputat.Et ideo ille qui in aliquo subest alteri:in eo nō pōt vouere:vnde notādum est fm Ricardū:vbi supra articu.4º.q.pª.⁊ Tho.2ª.2e.q.88ª.arti.8º.⁊ Astē. vbi supra artic.6º.q.pª.Qd sunt quedam persone quoꝝ vota nō sunt obligatoria: nisi ratificent ab illis:a quib9 possunt irritari. Et ideo non debent seruari illis cōtradicētibus:primi sunt epi: qui sine licētia pape nō possunt vouere:ita ꝙ dissoluatur vinculū:quod est inter eos:⁊ ecclesiam. extra de renūci.cº.nisi cum pridē.Epi enim sunt spōsi ecclesie.ut in.cº.inter corporalia.extra de trāsla.epi vel electi.Item nō possunt emittere vota: que essent in preiudiciū sue cure. i.cº.magne. extra de voto.Secūdi qui non possunt vouere sūt clerici beneficiati: qui vouere nequeunt peregrinationē:aut aliud propter qd habeant relinque ecclesiā suam:sine licentia prelati sui:ut de cōsecra.distinc.5ª.cº.nō oportet.⁊ extra de voto.cº. magne.⁊ extra de renū.cº.admonet. Uotum tamē religionis facere possunt sine licentia epi.19ª q.2ª.cº.due sunt.Et similiter de accipiēdo crucez ut extra de voto.cº.fi.Alia ꝓo vota que non vergūt in preiudicium ecclesie sue:utputa abstinētie ⁊ orationis dicēde:⁊ huiusmodi:possunt facere sine licētia epi:⁊ similiter epi:sine licētia pape:arm 8ª.q.pª.cº.clemens.⁊ extra de testib9.cº.relatuz el.2º.⁊ extra de voto.cº.magne.§.pº.Tertio non potest vouere religiosus professus:circa que sit in ꝓiudicium obediētie prelati sui:vnde dicit Innocē.⁊ glo.ac communiter docto.in.cº.monachis. 20ª.q.4ª.ꝙ i alijs que nō preiudicāt prelato suo: aut religiōi potest vouere:⁊ tenet seruare:nisi cōtrarietur sibi a prelato suo.Et hoc etiā asserit Bonauentura.⁊ Tho.vbi supra.In his vero ex quibus esset aliquale periculū:circa integram obseruationem sue regule:⁊ professionis:vel redderetur onerosus prelato suo:vel alicui ex fratribus: vel alicui illoꝝ scādalum generaret ex dicto voto:tale votum nō tenet:⁊ ita intelligitur.cm.monachis.20ª.q.4ª.vbi dicitur.Monacho non licet vouere sine consensu abbatis sui:si autem nerit frangēdum erit:hec ibi. Tante enim altitudinis est religionis votum:ut omnia alia vota in eo transmutari possint.extra de voto.cº.scripture. Et ideo ecclesia cōsiderans hanc altitudinez religionis:⁊ humanam fragilitatez noluit religiosos posse supaddere alia vota:sine ꝯsensu superioris:aut si facta fuerit:voluit ꝙ possent a prelatis irritari: propter periculū transgressionis:vitanduz:facit ad hoc.33ª.q.5ª.cº.noluit.Quarto pueri ante annos pubertatis: scilicet masculus ante 14m.annum:⁊ puella ante.12m.completū:nō potest vouere:quia ut plurimū patiūtur defectuz rationis:⁊ sunt in potestate parētum:vel tutoꝝ.Et ideo si vouent potest a parentibus:vel tutoribus irritari eoꝝ votuz:⁊ fm Guil.Si pater vel tutor primo cōtradixit:⁊ postea assentit:nō reuiuit votum.Item si impubes intrat religionem:pater vel tutor potest eum reuocare infra annuz.20ª.q. 2ª.cº.puella.⁊ extra de regu.cº.2º. Post annos vero pubertatis:quo ad ea que pertinēt ad personam eoꝝ:possunt vouere:⁊ tenētur seruare:etiā inuitis parentibus:puta de ingressu religionis:de abstinētia:de cōtrahendo matrimonio:⁊ huiusmodi.Sed quātum ad illa que pertinēt ad dispēsationem domesticam:nō possunt sine consensu patris vouere:puta de dāda elemosyna.l.si gsrez §.voto.ff.de pollicita.Nisi habeant peculiū castrēse:vel quasi.De ipso enim possunt vouere:⁊ tenētur seruare:etiam inuitis parētibus:quia in ipso habēt plenum dominiuz:ut habetur in.l.j.§.fi. ⁊.l.2ª.ff.ad mace.⁊.C.de inoffi.testa.l.fi.Et generaliter nō solum pueri impuberes:sed etiam omnes alij non habētes vsum rationis:⁊ liberi arbitrij nō possunt vouere.caplo.sicut tenor.extra de regu. R

Quinto serui nō possunt vouere cōtra volūtatem dominoꝝ:aliquid quod impediat eorum seruitium:ut de ingressu religionis:vel peregrinationis:⁊ huiusmodi.54ª.di cº.ex antiquis ⁊.cº.si seruus.possunt autez vouere illa:ex quib9 nō fit preiudiciū dn̄is.Sexto vir seu mulier non pōt vouē sine ꝯsensu alteri9 ꝯiugis:seruare castitatez.In hoc enīz est equalis mulier viro suo.pª.

Corin. 7°. ⁊ 23ª. q. pª. c°. si qs vxorē. ⁊ q. 5ª. c°. ꝓ ce pit. ⁊ c°. xpiana. tñ si aliquis cōiugū vouerit castitatē nō pōt petere debitū: licet teneat̄ reddere alteri petēti. c°. qdā. ⁊ c°. placet. de cōuer. cōiu. In aliis vero que ꝑtinēt ad regimē familie: ⁊ dispēsatione domus: mulier est subiecta viro suo ⁊ nō ecōtra. Et ideo de illis: mulier nō potest uouere: sine licētia viri sui. 33ª. q. 5ª. c°. manifestū. ⁊. c°. noluit ⁊ c°. mulierē. Ideo nō pōt vouere facere elemosynā de rebus viri. In aliis vero ex quib⁹ nō fit ꝑiudiciū viro: potest vouere: tñ si marit⁹ nolit: tenet̄ frangere. Scriptū est enī Numeri. 30. vbi ingt de⁹. Si vouerit vxor ⁊ iuramēto se cōstrixerit: vt ꝑ ieiuniū: vel ceterarū rerū abstinētiam affligat animā suā: in arbitrio viri suerit: vt faciat: siue non faciat. Uir quoqꝫ nō pōt facere votū per qd̄ generet̄ ꝑiudiciū vxori quo ad debitū reddēdū: qa vt supra dictū est quo ad hoc sūt pares. c°. gaudem⁹ de diuor. Sciēdum ē aūt ꝙ si vxor vouerit facere elemosynā d̄ re propria: in qua vir nihil iuris habet: ſm Theo. in. 4°. di. 38ª. debet adiplere votuꝫ etiā nō ꝯsētiēte viro: cū ei nullū ex hoc ꝑiudiciuꝫ subsequatur.

Tertium quod excusat a voto dicit̄ condiciōnalitas: ſm enī Asten. n ſm pª. parte summe li°. p°. ti°. 20. ar°. 2°. q. 2ª. ⁊ magistrū in. 4°. di. 38ª c°. 2°. ⁊ Ric. ea. di. arti°. 3°. ⁊ Tho 2ª. 2ᵉ. q. 88ª. ar° 2°. q. pª. ⁊ in. 4°. di. 38ª. artic°. 2°. q. pª. Aliud est votū absolutū: aliud ꝯdicionatū: votū absolutuꝫ ē: ⁊ cū qs vouet se facturuꝫ aliqd absolute: ⁊ simpliciter: sine ꝯdicione aliqua: vel determinatione: ⁊ tūc tenet̄ statim adimplere: cū poterit: qꝛ scriptuꝫ est in. l. in oibus. ff. de reg iu. In oib⁹ obligationib⁹ in qb⁹ dies nō ponit̄: p̄ñti die debet̄: vñ qui vouit religionē intrare: statim tenet̄ cū pōt: nec sufficit itrare in fine vite sue: qꝛ votū itrādi religionem: residuū vite sue deo dicauit: ut dicūt ꝓdicti Theologi vbi s̄. Silr qui vouit cū aliqua muliere ꝯtrahere mr̄imoniuꝫ: nō sufficit semel ꝯtrahere: ante mortē: quia ad hoc fit mr̄imoniū: ut simul viuāt: vnde Genesis. 2°. dicit̄. Relinquet homo patreꝫ ⁊ matrem: ⁊ adherebit vxori sue: vnde dicitur in l. prima. ff. de ritu. nupti. ꝙ matrimonium est cōsortiū oīs vite. Si quis autem vouit: ⁊ diem apposuit: tenet̄ die determinato: ⁊ nō ante. l. cedere diem. ff. de verbo. oblig. Uotum aūt ꝯdicionatuꝫ est cum qs ꝓmittit aliquid sub cōdicione: puta si ab ifirmitate libet̄: ⁊ huiusmodi: ⁊ tali ꝯdiciōe nō extāte: nō tenet̄. 32ª. q. 8ª. c°. nō solū. Et hoc itelligit̄: siue sit ꝯdicio expssa: ut ex̄ de ꝯdi. appo. c° veruꝫ. ⁊. c°. de illis. siue sit tacita: que ex sui natura iest voto: ut si potero: ⁊ huiusmōi: ſm Gof. Si tñ aliqs voueat ex duab⁹ causis: ⁊ sub diuersis ꝯdicionib⁹: respiciēdū est ad ei⁹ intētionem: si intēdebat se obligare: q̄libet illaꝝ ꝯdicionum extāte: ſm Ray. ⁊ Rodo. in sūma. Itē notandū: ſm Ric. in 4°. di. 38ª. arti. 5°. q. pª. ⁊ Astē. vbi. s̄. arti. 7°. q. 6ª. ꝙ si aliqs horrēs aliqd̄ magnū scelus: qd̄ est tētatus ꝯmittere voueat: ꝙ si cōmittet intrabit aliquā religionē: quā tñ horret intrare: si cōmittat tale delictū: tenet̄ intrare dictā religionē: qꝛ votū sub ꝯdicione factū de re bona: ⁊ pp bonū finē: est obligatorium extāte ꝯdicione: siue illa ꝯdicio sit bona siue mala. Itē si aliqs voueat aliquā rem in particulari: puta talē equū: vel talē librū: ⁊ postea sine sua culpa moriat̄ equus: vel furet̄ liber: talis est excusat⁹: nec tenet̄ ad aliqd: ſm coiter doc. qa ꝓmissor alicuius rei determinate: liberat̄ ab obligatione interitu dicte rei. ff. de ver. ob. l. si ex legati causa. Et hoc verū nisi fuisset in mora. ff. si cert. pe. l. qd̄ te. ⁊. ff. de po. l. ꝙ si in asia. §. fi. Et hoc sufficiat pro scd̄a parte nostri sermonis.

De votorum obligatione.

Tertia pars nr̄i sermonis d̄r obligationis. Multi enī scelerati dū sūt in ifirmitatib⁹ ⁊ angustiis: multa deo ꝓmittunt: si liberent̄: ⁊ postea acceptis gratiis nolūt adimplē: ſuātes illud Ouidii in p°. arte amādi. Promittas facito: qd enī ꝓmittere ledit? Pollicitis diues: qlibet eē pōt. Et in libro eplaꝝ epistola 7ª. vbi inquit. Perdere verba leue est. Isti iniquissimi proditores ⁊ infideles deo ⁊ sanctis: seruant illud vulgare prouerbiū. Passato il ponto agabato il sancto. Cōtra quos iquit Ric. in. 4°. di. 38ª. ar°. 5°. q. pª. ⁊ Tho. 2ª. 2ᵉ. q. 88ª. ar° 8°. ꝙ tales mortalit peccāt: ⁊ grauissimā dei offēsā committunt. quod sic probat̄. Graue est fidem fallere erga homines: vt ait glo. in. l. pª. ff. de cōsti. pecu. ergo multo fortius peccat qui deo frāgit fidē Sed qui nō seruat votū promissū: est huiusmōi ergo. ⁊c. Tenet̄ ergo quilibet facere qd̄ vouit: vñ glosa super illud psalmi. 55. vouete ⁊ reddite: ait Uouere est cōsilii: reddere necessitatis: ⁊ bñ. Naꝫ nihil tā ꝯgruū est fidei humane: q̄ꝫ que semel placuerunt custodire. ff. de pac. l. pª. ⁊. C. de transacti. l. non minorem. Alibi etiam dicitur. Quod semel approbatum est: amplius reprobari non debet. C. de inoffi. testa. l. parentibus. ⁊. ff. eo. l. penul. Quod enim semel placuit: amplius displicere non debet: c°. quod semel. de reg. iu. li°. 6°. ⁊ Instit. de excu. tuto. §. sicut ⁊. ff. de serui. rusti. predi. l. per fundum ⁊: C. de testi. l. si quis te. Quod enim ab initio est voluntatis: ex postfacto est necessitatis. ff. cōmo. l. in commodato. Et ideo scriptū est

.20ª.q.pª.c°.puelle. vbi Leo papa inquit. Am[illegible] nō potest crimē esse magnū: vbi ꝛ prop ositū deseritur: ꝛ consecratio violatur. Nam si humana facta non possunt impune calcari: quid de eis dicendū qui corrumpunt federa diuini sacramēti: hec ille. Quantum vero quis teneat ad votum adimplendum: ponit idem Leo papa. 20ª.q.3ª.c°.p°. ꝛ de hoc etiam habet.27ª.q.pª.c°. viduas ꝛ c°. nuptiarum. ꝛ extra de vo.c°.licet. vbi dicitur licet vniuersis liberum sit arbitrium in vouendo vsq; adeo necessaria est post votū obseruatio: vt sine proprie salutis dispendio: alicui nō liceat resilire. Ad obseruationem etiam voti nos inuitant exēpla gentilium: maxime de quodā qui vocabatur Marcellus: de quo scribit Ualerius li°.p°. qui fecerat votum deo virtutū: ꝙ si obtineret victoriam de hostibus illi faceret templum: postea obtenta victoria: duo templa edificauit: ꝗuis nō teneretur: nisi ad vnum. Quid ergo facere debent christiani. Et ideo dicitur Leui.8°. si votū quispiam obtulerit hostiam: eadem die edetur: ꝛ.27° eiusdem libri dicitur. Animal quod potest imolari si quis vouerit: sanctum erit: ꝛ mutari nō poterit: scilicet nisi in meliori bono. ꝛ Judicum.xj°. dixit Jepte. Aperui os meū ad dominū scilicet vouendo: ꝛ aliud facere non potero. ꝛ Job.22°. Rogabis dominum ꝛ exaudiet te: ꝛ vota tua reddes ꝛ Prouer.7°.c°. gaudet Salomon di. Reddidi vota mea. ꝛ Prouer.20. ruina est homini deuotare: ꝛ post vota reddere nolle: ꝛ Ecclesiastes. 5°. Si quid vouisti deo: ne moreris reddere: displicet enī ei infidelis ꝛ stulta promissio: multoq; est melius non vouere: ꝗ post votum promissa reddere nolle: ꝛ Malac.p°. dicitur. Maledictus dolosus qui habet in grege suo masculum: ꝛ votum faciēs imolat deo debile. Et ideo dicit Moyses Deute. 23°. Cū votū voueris dn̄o deo tuo: nō tardabꝭ reddē: qa requiret illō dn̄s deꝰ tuꝰ: ꝛ si mortuū fuerit reputabiꝭ tibi ī pctūꝫ. Ea pp dicebat Dauid. ps°. 21°. Uota mea dn̄o reddā ī ꝯspectu timētiū eū. ꝛ ps°.61°. reddā vota mea de die ī diē. ps°. q̄q; .49° exhortaꝭ di. Redde altissimo vota tua: vt sic faciēs hēas eiꝰ grāꝫ in p̄nti ꝛ gliāꝫ in futuro. Amen.

¶ Feria tertia post secundā dn̄icā in q̄dragesima de sacrorū festorū cōmēdatione: obligatione: ꝛ excusatione. Sermo decimusnonus.

Unus est pr vr: qui ē in celis Matthei.23°. eloquētissimi Ciceronis est sententia in tuscu. q̄stionibus li°. p°. di. Nemo hominū est taꝫ immanis cuius mentē non imbuerit diuinitatis opinio. Et idem libro primo de legibus inquit. Nulla gens est tam in mansueta: tam fera: que non etiam si ignoret qualem habere deum debeat: non tamen habendum sciat. De quo deo inquit Anselmus in libro prosologorum. Deus est pulchritudo que non videtur: odor qui olfatu non pcipitur: sapor qui non cognoscitur: bonitas que non sentitur: ꝛ Gregorius in mor. dicit. Deus est viuificatrix virtus: causa causarum: vita viuentium: ratio rationabiliū creaturarum: ꝛ Albumsar in maioribus introductionibus inquit. Deus est mouēs oīa: immobilis: incorruptibilis: altissimus: cuius nomē est benedictum ꝛ exaltatum: exaltatione maxima. Aristotiles quoq; .12°. Methaphi. de eo loquēs ait. Deus est nobilissimus omnium entium: ꝛ nihil eo nobiliꝰ. Et in eodeꝫ loco etiam ait. Dicimꝰ autem deum esse sempiternū: bonum: ꝛ optimū cuius duratio in infinitum est: in quo est summus intellectus: ꝛ summum intelligibile: summaq; voluntas: summe voluptuosa: ꝛ gaudiosa. Cassiodorus quoq; super psalmum illum. Magnus dominus ꝛ laudabilis nimis inquit. Deus est virtus inexplicabilis: pietas incomprehensibilis: sapientia ineffabilis: cuius vera diffinitio est finem in suis laudibus non habere. Boetiꝰ quoq; in libro de trini. ait. Deus est esse pulcherrimū fortissimumq;: vere vnum in quo nullus numerus: nihilq; est in [illegible] aliud: preterꝙ id quod est De hoc etiā deo nostro loquitur sapiēs Ecclesi.p° c°. dicens. Unus est altissimus creator omnipotens: rex metuendus nimis. Ex quibus omnibus cōtemplari possumus infinitam dei clementiam qui cū sit tā excellens: ꝛ tā excelsus: de quo Dauid ps°. 81°. īquit. Tu solus altissimꝰ in oī terra. Nō dedignaꝭ nos vilissimos ꝛ īfimos: in suos filios acceptare. Uñ bn̄ dicunt verba ꝓposita. Unꝰ est eni ꝛc. Hic aūt deꝰ nr a nobis maxime coliꝭ per sacrorū festorū venerationē: de qbꝰ tractaturi: tres viles ꝯsideratōes faciemꝰ: p̄ma diceꝭ comēdatiōis secūda obligationis: tertia excusationis.

¶ Pars prima. De cōmendatione sacrorum festorum.

Quā excellēs sit hoc p̄ceptū de festorū veneratiōe: p3 ex verbis dei. Exo.20.c° vbi inqt. Memēto ut diē sabbati scīfices. Nulli enim alteri precepto decalogi addidit hoc verbum memento: nisi huic: ꝛ ratio assignaꝭ ab Alexand. de ales in. 3ª. pte sūme: in tractatu huiꝰ p̄cepti. Et a scō Bonaª. btō Tho. ꝛ Ricar. in.3°. sen. di.37ª. ꝛ a Petro lombardo ī eadē di. q inquit. Quia hoc preceptū quodammodo fu

cibat ad aliorū mādatorum integram impletio
nem:q2 dū homo vacat sibi ⁊ deo: melius cogno/
scit quid agendum sit: propterea p̄mittitur huic
mādato specialiter memento:quia in eius recor/
datione:cetera ad memoriam reuocantur: ⁊ hāc
eandem rationem assignat Nicolaus de lira sup
Exodi.20.c°.Qui ergo bene seruat hoc preceptū
obseruabit etiā reliqua precepta:que debet in fe/
sto ad memoriam reducere:vnde Petrusioan.
in.3°.senten.distinc.37ª.dicit: q̄ qlibet tenetur
deum recognoscere in dominica die in aliqua ho
ra:licet non in qualibet: ⁊ habere tenetur contri/
tionem de suis peccatis mortalibus: ⁊ habere p̄/
positum illa confitendi: ⁊ diuina precepta obser
uandi. Y

SEd forte aliqs dicat. Cū deus p̄ceperit san/
ctificari sabbatū:quare ecclia mutauit hoc
p̄ceptum in diem dn̄icam? R̄ndeo fm̄ Alexā.de
ales vbi supra:⁊ Bona.⁊ Ric.in.3°.sen.di.37ª.
⁊ Tho.2ª.2ᵉ.q.113ª.q̄ hoc factū est triplici ratiōe.
P̄ria dicitur cōpletionis:ut enim inqt August.
libro.4°.sup Gene.ad lrām. Sabbatū fuit pre/
ceptum iudeis:in vmbra ⁊ figura future requie/
tionis christi in sepulchro:q2 sicut deus requieuit
septimo die ab omni opere:qd̄ patrarat Gen̄.2°.
c°.idest fm̄ Nico.de lira ibidem cessauit a crea/
tione nouarū specierū:q2 licz quotidie deus creet
aīas de nouo:nō tamē creat nouas rerū species.
Sicut ergo septimus dies fuit ille:in quo de⁹ re/
quieuit a noua creatione:ita septimus dies fuit
ille in quo Christ⁹ requiescere debebat cōpleta mū/
di redēptione.s.in sepulchro:sicut p̄pixatū fue/
rat ps̄°.15°.vbi dicit̄ in p̄sona Christi. Caro mea
requiescet in spe.Quia igitur preceptum de sabba
to erat quedā figura:ideo adueniēte figurato de/
buit cessare:⁊ in diem dn̄icam trāsmutari:q2 sab
batū significabat quietem aīarum futurā:dn̄ica
do nō solū significat:quietē aīa⁊:sed et corpo⁊
vnde de cōse.di.3ª.c°.sabbato.Innoc.papa tan/
gēs hāc rationem dicit:diem dn̄icā ob venerabi/
lem resurrectionē dn̄i nostri Jesu christi:non so/
lū i pasca celebram⁹:verūetiā per singulas hebdo
madas:ipsi⁹ diei frequētamus imaginē. In xp̄o
nāq3 residet exēplar:⁊ causalitas generalis resur
rectionis: ⁊ iam in ipso sicut in capite: requiescit
humana natura. Z

SEcūda ratio:quare trāsmutatum fuit sabba
tum in dn̄icā:dicitur exclusionis.Nā apud
gētiles dies dn̄icus primus est:cum principio
illius diei incipiat dn̄ari:primus planeta:⁊ prin
cipalis:scilicet sol propter qd̄ vocabant eum diē
solis:ut habet̄.C.de fer.l.ijª. Et ideo ut inqt Leo
papa in sermone.33°.Exhibebant gentiles reue/
rētiam soli:per capitis inclinationem:⁊ adoratio
nem.Quapropter ut iste error excluderet̄:sancta
mater ecclesia spiritu sancto inspirata:ordinauit
ut hic dies sanctificaret̄ in honorem Christi:qui
est sol iustitie: ⁊ lux mūdi Joānis.8°.c°. Itē ut
christiani relinquerēt ritus iudeo⁊:⁊ cerimoni
as illorū:licet enim preceptum de sabbato sit mo
rale:quo ad hoc:ut homo vacet deo : iuxta illud
psalmi.45.Uacate ⁊ videte:quoniā ego sum de
us:tamē quo ad determinationē tēpo⁊is est figu
rale:ut supra dictum est.Et ideo dies sabbati po
tuit ab ecclesia trāsmutari : cetera cerimonia/
lia: ⁊ figuralia : prout inqt Nicolaus de lira su/
per Exodi.20.c°.Ex quibus cōcluditur:q̄ male
faciunt quidam christiani:qui die sabbati:post
nonam cessant a laboribus suis:seu opere:quibus
sepe diabolus apparet:in specie gloriose virginis
aut alicuius sancti:precipiēs:ne post nonam la/
borent in die sabbati: ⁊ hoc agit:ut faciat eos iu/
daiçare:quib⁹ dicit apostolus ad Collo.2°.Ne/
mo vos seducat in cibo:vel in potu:vel in p̄te diei
festi:aut neomenie:aut sabbato⁊:que sunt vm
bra futurorum:hec ille. Cōtra istos clamat Au/
gustinus.de cōse.distinc.3ª.c°.peruenit.di.Per
uenit ad me quosdā peruersi spiritus homines:
praua inter vos aliqua: ⁊ sancte fidei aduersa se/
minare:ita vt in die sabbati aliquid operari pro/
hibeant:quos quid aliud nisi predicatores anti/
christi dixerim:qui veniens diem sabbati atq3 do
minicū:ab omni faciat opere custodiri:quia enī
mori se: ⁊ resurgere simulat:haberi vult in vene/
ratione dominicū diem: ⁊ quia populum iudai/
çare compellet:ut in exteriorem legis ritum reuo
cet: ⁊ sibi iudeo⁊ perfidiā subdat:coli volet sab/
batum:hec ille.Ideo dicit Hostiē.in.c°.licet.ex/
tra de fer.Qd̄ in sabbato:magis q̄ i alio die opa
ri debemus:ne iudaiçare videamur. A

TErtia ratio quare mutatum fuit sabbatum
in dominicā diem:dicitur multiplicationis
scilicet priuilegio⁊.Hec enim dies dominica
duodecim est priuilegiis:maxime decorata:ut di
cunt Theologi in.3°.distinc.37ª. Primum est:
quia fuit prima omniū dierum.Secūdum:quia
erit vltimus dies p̄sentis vite:in fine seculi. Ter/
tium quia illam diem:nulla precessit nox.Quar
tū:quia fm̄ quosdam:nulla nox subsequetur
Quintum:quia in ea creauit deus celum ⁊ terrā
Sextū:q2 in ea oēs angeli sunt creati:⁊ boni qui/
dem sunt glificati:mali xp̄o peccantes ad inferos
detrusi.Septimū:qa fm̄ Orosium p̄cepta data
sunt eadem die dn̄ica filijs israel.Octauū: quia

[illegible] ea Christus incarnat⁹ est. Nam ut testaꝛ ma
gister historiaꝝ:ea die qua dixit:fiat lux:visitauit
nos oriens ex alto:ꝛ Christus incarnatus est. Et
ideo in huius figurā:datum fuit māna in dñica
die:sic ait Origenes sup Exo. Nonū pͥuilegiū ē
qꝛ in die dñica:xp̄s destructis clausis inferni clau
stris:scōꝝ aīas de limbo eripiens:triūphaliter a
mortuis resurrexit. Decimū qꝛ in eadē die spiritꝰ
paraclit⁹ xp̄i apl̄is:ꝛ discipulis dat⁹ est. Undeci
mū qꝛ ī hac die erit gn̄alis mortuoꝝ resurrectio ī
q̄ xp̄s reddet vnicuiqꝫ ƀm opa sua. Duodecimū
qꝛ in ea erit initiuꝫ nr̄e beatitudinis complete:in
aīa ꝛ ī corpe. Et pōt addi decimūtertiū pͥuilegiū
In hoc.n.sacro die reuelata fuit apocalypsis:bea
to Joāni apl̄o:vnde ipse dicit Apoc.p°.ego Joā
nes fui in sp̄u in dñica die. Ex quib⁹ priuilegijs
apparet excellētia hui⁹ diei dñice. Et ideo Aug.
sermone.7°.de resurrectione dñi inqꝫ. Quomo
do maria virgo mater dñi inter oēs mulieres pͥn
cipatum tenet:ita inter ceteros dies:hec oīuꝫ die
rum maior est. Hec est illa dies in qua synagoga
finiꝛ:ꝛ ecclīa nasciꝛ:vniuersa enim sabbati gr̄a:
ꝛ antiqua illius populi festiuitas iudeoꝝ:in diei
istius solēnitate mutata est. Leo quoqꝫ papa in
c°.ꝙ die dñica.75ᵃ.di.inqt. Dñica dies tātis diui
narum dispēsationum misterijs est cōsecrata:ut
qcqd a dño est insigniter institutū:in huius diei
dignitate sit gestum. Et in hac die mūdus sump
sit exordiū. In hac etiam per resurrectionē mors
interijt:ꝛ vita accepit pͥncipium:hec ille. B

Sed hic queriꝛ quare ecclesia addidit alia fe
sta? Et r̄ndetur:ƀm Alexā.de ales ꝛ Bona.
vbi.s.ꝙ hoc fecit:pͥmo ratione gratificatiōis:ut
in talib⁹ diebus ad memoriā reuocemus benefi
cia nobis a deo in illis data:vel interuētione scō
rum nobis impetrata. Et de talibus gr̄as refer
ramus. Ideo Ualerius libro p°.ti.de religiōe di
cit:ꝙ antiq romani statuerunt celebrari solēnes
festiuitates:ꝛ cerimonias:maxime ad gr̄as agē
das dijs de bn̄ficijs acceptis:ꝛ aliqd ab eis im
petrādum. Et ex his pōt colligi ratio secūda intro
ductionis hoꝝ festoꝝ:que diciꝛ impetratiōis. Si
cut eniꝫ principes terreni in die natalis sui:vel in
quo impium adepti sunt:libētius dona seruis su
is largiunꝛ:ita dñs Jesus in solēnitatibus festo
rum suoꝝ:maiora nobis elargiꝛ dona. Siliter ꝛ
reliqui sancti oēs in talib⁹ diebus feruētius orāt
pro nobis:eoꝝ festa celebrātibus. Et pp h° diciꝛ
Job.5°. Ad aliquē scōꝝ ꝯuertere. Ideo Dauid
in spiritu hoc videns dicebat psalmo.120. Leua
ui oculos meos in mōtes:vnde veniet auxilium
mihi. In mōtes.i.in sanctos:ꝛ Apoc.xi°.de san
ctis dicitur. Hi habēt potestatē sup aquas gra
rum:scilicet pro nobis impetrādas:maxime aūt
beata virgo Maria:pro nobis impetrat īfinitas
dei gratias. Ipsa enim est gn̄alis dispēsatrix oīuꝫ
gratiaruꝫ. Sicut enim oīa que fluunt a capite in
corpus:necesse est descēdere per collum:ita mora
liter:cum caput nostruꝫ sit Christus:ut diciꝛ ad
Coll.p°.c°. Collum ꝟo nostruꝫ:ē beata virgo:iō
nulla gratia [illegible] nos descēdit:nisi per mediuꝫ ipsi⁹
virginis bn̄dicte. Ideo de ipsa diciꝛ Cañ.7°. Col
lum tuū sicut turris eburnea. Eius igiꝛ festiuita
tes sūma deuotione celebremus:quas etiā angeli
in celo sūmis solēnitatibus colunt:vnde legiꝛ:ꝙ
antiqtus cū christiani adhuc nō celebrarent na
tiuitatem eiusdē gloriose virginis: qdam sanctꝰ
vir in nocte in oꝛone ꝯtēplando celestia:audiuit
in celo magna angeloꝝ cātica:ꝛ festiuitates:ꝛ vi
debaꝛ sibi:ꝙ tota celestis curia specialibus exul
taret solēnijs. Quapropter iste vir sanctꝰ:ꝓpter
maximam ꝯsolationē:quā habuit illa nocte:me
morie cōmēdauit noctem illā in qua talē habuit
visionem. Et alio sequēti anno in eadem nocte si
miles cātus audiuit:ꝛ sic per multos annos idē
accidit. Ea ꝓpter recogitans hoc esse maximum
aliqō misteriū:cum multa deuotione rogauit de
um:ut sibi notificare dignareꝛ:qdnam hoc eēt:ꝛ
subito illi respōsum fuit:ꝙ tota curia faciebat fe
stum:qꝛ in tali die nata fuerat beata virgo Ma
ria:ꝛ subiūxit vox illa:ꝙ etiam christiani debēt
hūc diem deuotissime celebrare. Et ideo scā ma
ter ecclesia statuit:ut tale festū:ꝛ alia beate ꝟginis
solēnia honore debito celebrenꝛ. Tertia ratio intro
ductionis alioꝝ dī exclusionis. Quidam eniꝫ he
retici dicebāt:aīas sanctoꝝ ante diem iudicij nō
ascēdere in celum. Ad ostēdēdum ergo ꝙ tales
mentiunꝛ:statuit ecclesia sanctoꝝ festiuitates ce
lebrari:pͥdicās illos in celesti regno gaudere cuꝫ
xp̄o:ꝛ ideo decātat. Gaudent in celis aīe sanctoꝝ
ꝛ Greg.in.4°.dialogoꝝ ait. Justoruꝫ aīe mox ut
huius carnis claustra exeunt:in celestib⁹ sedib⁹
recipiuntur. Et idem habeꝛ.de peni.di.7ᵃ.c°.qui
egerit.ꝛ.c°.cum marte.de celebra.mis.ꝛ extra de
bap.c°.debitū. Quarta ratio hui⁹ introductiōis
diciꝛ recordationis:ꝛ imitationis:ut ait Augu.i
libro cōtra faustum. Et ideo dicitur Jacobi.5°.
Exēplum accipite frēs mei laboris:ꝛ patientie:a
ꝓphetis:qui locuti sunt in noīe dñi. Ecce beatifi
camus:qui sustinuerūt ꝛc. Dicit quoqꝫ Augu.
vbi supra:ꝙ festa scōꝝ celebramus:ut meritis
eoꝝ associemur. Sācti enim merita sua partici
pant his qui illos honorant. Debemus igiꝛ in fe
stis ad memoriaꝫ reuocare virtutes scōꝝ:ꝛ illas
imitari

imitari quantum valemus: ut Augusti. inquit in quodā sermone. di. Quotiēs dies natalicios sanctorum celebram⁹: totiens virtutes eorum recolimus qb⁹ claruerūt in terris: ut ad gloriā ei⁹ a quo totū habuimus referam⁹: et idē in sermone de martyrib⁹ ait. Quotienscūq fratres charissimi sāctorū martyrum solēnia celebram⁹: ita ipsis intercedētib⁹ spectem⁹ a dño consequi tēporalia beneficia ut ipsos martyres imitādo accipere mereamur eterna. Ab eis enim in veritate scōrum martyrum festiua gaudia celebrantur: qui ipsorum martyrū exempla sequuntur. Solēnitates enim martyrum exhortationes martyriorum sūt: vt imitari nō pigeat qd celebrare delectat. Sed nos volum⁹ gaudere cum sanctis: et tribulatiōes mūdi nolumus sustinere cū illis. Qui enim scōs martyres vel iquantum potuerit noluerit imitari: ad eorum beatitudinem nō poterit puenire. Aliā quoq rōnem assignare possum⁹. s. qꝫ sicut cōuenit ad honorē principis diē natiuitatis sue: vel principiū iperij adepti solēniter celebrare. l. fi. C. de feri. ita et multo magis cōuenit diē natalicium quo qs pnceps spiritualis nascit ad regnū eternū: et ad societatē iūgit beatorum: solēniter et cū gaudio celebrari. Et iō in multis festiuitatib⁹ itroit⁹ misse incipit gaudeam⁹ oēs rc. Unde legit i legēda btē Agnetis qꝫ cum post passionē eius parētes sui ad sepulchrū ipsius vigilarēt: viderūt chorum virginū aureis vestib⁹ radiātē: iter quas erat btā Agnes simili veste refulgēs: hñs a dextris suis agnū niue cādidiorē q̄ ait illis. Uidete ne me q̄si mortuā lugeatis: sed congaudete mecū et congratulamini mihi: qr cum his oībus lucidas sedes accepi. B B

Sed hic ē notādū qꝫ aliq faciunt festa scōrum alij vo festa idolorum et demonū: humiles faciūt festū angelorum: q sūt tāte humilitatis qꝫ nob abiectis mīstrare dignant. ad Hebre. primo. Oēs sūt administratorij spūs rc. Illi ergo celebrāt festū angelorum: q per humilitatem honorant deū: iuxta illud Eccle. 3°. Magna potētia dei solius: et ab humilib⁹ honoratur. E contra vo festum luciferi faciunt superbi: ipse enim ē rex sup oēs filios superbie: vt dr̄ Job. 41°. Secūdo festū pñarcharum faciūt misericordes et pij. Eccl. 44°. Hi sūt viri misericordie: quorum pietates ñ defuerūt rc. E contra vo festū mamone faciūt auari: Matth. 6°. Nō potestis deo seruire et mamone. Tertio festū pphetarum faciūt despecti: q ad instar reorum se despiciūt pp deū: iuxta illō ad Hebre. xj°. Circuierūt i mellotis: et i pellib⁹ caprinis rc. Festū autē beelphegor: q interpretat de⁹ vestit⁹: faciūt vanagloriosi. Eccle. xj°. In vestitu ne vanaglorieris. Quarto festū apostolorum faciūt fraternā salutē zelātes: sicut fecerūt ipsi aplī: de qbus dr̄ ps°. 18°. In oēm terrā exiuit son⁹ eorum et i fines orbis terre verba eorum. E contra vo festū beelzebub: q iterptat de⁹ muscarum: faciūt detrahētes q ad imunda. i. ad aliorū defect⁹ semp volant: aliqñ mulierib⁹ se detrahentes: Matth. x°. Si prēfamilias beelzebub vocauerūt: quāto magis domesticos ei⁹: Quinto festū martyrū faciūt patiētes: de qb⁹ canit ecclesia. Nō murmur resonat nō q̄rimonia rc. E contra vo festū martis: q ē de⁹ belli: faciūt iracūdi et īpatiētes. Jacobi 4°. litigatis et belligeratis rc. Sexto festū cōfessorum faciūt abstinētes: de qb⁹ dr̄ 2ᵉ ad Cor. 6°. In fame: et siti: ac ieiunijs multis rc. E contra vo festū beel q iterptat deuorator: faciūt gulosi et epul' exutētes. Dan. 14°. Nō tibi vr beel de⁹ viuēs: an nō vides quāta comedat et bibat q̄tidie: et ad Philip. 3°. Quorum de⁹ vēter ē. Septimo festū virginū faciūt puri et cōtinētes: pme ad Thesa. 4°. Sciat vnusqs vrum vas suū possidere i sāctificatione: et honore. E contra aūt festū asmodei faciūt voluptatē sectātes. Ille. n. demō: ut habet Thobie 3°. Odit matrimonia: et diligit adulteria. Isti autē in huius festi celebratione dicūt. illud Sap. 2°. Nullū pratum sit qd nō ptrāseat luxuria nostra. De istis itaq dici potest illō primi Reg. 30. Comedentes et bibentes: et quasi festū celebrantes rc. E contrario autē boni christiani cū deuotione magna agūt festa dei: et sanctorum: de qbus iquit propheta ps°. 75°. loquens deo. Reliquie cogitationis diē festū agēt tibi. Ultra festa autem particularia que fiunt singulariter sanctis quibusdā: ordinauit sancta mater ecclesia cōmune festū omnium sanctorū: quadruplici ex causa: ut dicit in rationali diuinorum. Prima ratio sumitur ex parte basilice consecrate vt enim legitur in historia ecclesiastica: sanctus Bonifaci⁹ quartus a beato Gregorio episcop⁹ Romanus impetrauit a foca imperatore: donari ecclesie christi templū Rome: quod ab antiqs pantheon antea vocabatur quia hoc quasi simulacrum omnium videbatur: eē deorum. In eo enim erant idola omnium regionum: in quo ipse pontifex eliminata omni spurcitia: fecit ecclesiam in honorem sancte dei genetricis: et omnium sanctorum: et ordinauit: ut in capite kalendarū nouembrium in ea celebraretur festum omnium sanctorum: qd postea etiam fuit decretum fieri debere per omnes ecclesias totius orbis. Secūda ratio sumitur ex parte nostre insufficientie: sā

eti enim sunt quasi infiniti: ideo quia non possemus particulare festum celebrare singulis eorum statutu fuit: ut saltem vnu festum fiat communiter omnibus: vnde dicitur Leui. 26°. Comedetis vetustissima veteru: et nouis superuenientibus vetera abijcietis. Vetustissima veterũ sunt tres in trinitate persone: que principio carẽt et fine: que debemus comedere cũ auiditate idest eis cũ deuotione reuerẽtiã exhibere: ut sibi p amorem incorporari possimus. Vetera autẽ sunt patres veteris testamenti quos possumus abijcere idest ab eorũ festiuitatibus abstinere. Noua vero sunt patres noui testamẽti: quos debemus per anni circulũ recolligere: et eis laudes impendere nõ tamen valemus hoc singulariter omnib⁹ agere propter eorum multitudinem. Sicut eniz scribit Hier. i eplã ad heliodoz et chromatiũ. Nullus dies est i anno in quo nõ sint martyrizati vltra quinqz milia martyrũ. Et hoc sufficiat p prima parte nostri sermonis.

¶ Pars secunda de obligatione obseruationis festorum. a

Ecũda pars dr obligatiõis. Tota eniz sacra scriptura nos ad sacroz festorũ celebrationem astringit. Ultra enim p ceptum quod habetur Exo. 20. Ubi etiã alia ponuntur precepta: etiam multis in alijs locis: preceptũ de sanctificatione festi habetur vñ Exo. 26°. dicitur Sex dieb⁹ colliges manna: die autẽ septimo sabbatũ ẽ domini. Et 31°. eiusdẽ libri. c° dicit dñs. Uidete: ut sabbatũ meum custodiatis: quia signũ est inter me et vos: in generationibus vestris: ut sciatis quia ego dñs qui sanctifico vos: custodite sabbatum meũ: sanctum ẽ enim vobis: qui polluerit illud morte moriatur: et Leui. 26°. habetur sanctificate ergo sabbata et custodite dei precepta: ut bene sit vobis. et Iere. 17°. di. Hec dicit dñs. Custodite animas vestras et nolite portare pondera in die sabbati: nec inferatis per portas Hierusalez: et nolite eijcere onera de domibus vestris. Et in eodem c°. dicitur. Si sanctificaueritis dié sabbati: ne faciatis in ea omne opus: habitabitur hec ciuitas in sempiternum: et Ezechielis. 20. dicit dominus. In preceptis meis ambulate: et iudicia mea custodite: et facite ea: et sabbata mea sanctificate: ut sciatur qz ego dñs deus vester. Leges quoqz ciuiles sanctificationem festorũ iubent: ut in. l. oẽs dies. C. de feri. et in. l. fi. eo. ti. dicit imperator. Dies festos diee maiestati altissime dedicatos: nullis volumus voluptatibus occupari: nec vllis exactionuz vexationibus prophanari. Dominicũ itaqz diem semper honorabilem ita decernimus venerandũ: ut a cunctis executionibus excusetur: nulla quemqz vrgeat admonitio: nulla fideiussionis flagitetur exactio: taceat apparitio: aduocatio deliteat: fit idem dies a cognitionibus alienus: pconis horrida vox silescat: respirent a cõtrouersijs litigantes: et habeant federis interuallum simul: et ad se veniant aduersarij nõ timentes. Et infra. Nec tamen huius religiose diei ocia relaxantes obscenis quẽqz patimur voluptatib⁹ detineri. Nihil eodẽ die sibi vindicet scena theatralis: vel circense certamen: aut ferarũ lachrymosa spectacula etiam si in nostrum ortum: aut natalem celebranda solẽnitas inciderit: differatur: et pagani quoqz festiuitates sanctorum habebant. ideo Ouidi. in li°. de fastis inquit.

Prospera lux oritur: linguis animisqz fauete.
Nũc dicenda bono: sunt bona verba die.
Lite vacent aures: insanaqz protinus absint.
Jurgia: differ opus: liuida turba tuum.
Tibullus quoqz libro secundo inquit.
Luce sacra requiescat hum⁹: requiescat arator.
Et graue suspenso vomere cesset opus.
Solute vincla iugis: nunc ad presepia debent.
Plena coronato vertice stare boues.
Omnia sunt aperta deo: non audeat ulla
Lanificam pensis imposuisse manum.
Uos quoqz abesse procul iubeo: discedat ab aris
Cui tulit externa gaudia nocte venus.
Una dié celebrẽt: nec festa luce madẽ. Est rubor errantis: et male ferre pedes. hec ille. b

Sed circa hanc obligationem celebratiõis festi queritur quid homo facere prohibetur in tali die. Et respondetur fm Alexandrum de ales vbi. s. et Nicolaum de lira. Exodi. 20. et beatũ. Tho. Bonauenturam. Ricar. et Petrum ioan. in. 3°. di. 37ª. Nõ homo tenetur euitare i festo opus seruile: et manuale: et opus culpe: vt enim inquit Nico. de lira: et Alexan. vbi. s. Qui tali tempore peccat: duobus peccatis peccat: vno actu: non ratione actus: sed ratione reatus. Sicut qui deflorando virginem interficit eam dupliciter peccat vno actu: interficiendo. s. et stuprãdo: et ideo peccans mortaliter in festo: dicitur esse trãsgressor festi: et festa taliũ nõ placẽt deo. Ideo Esaie p°. c°. talibus dicit deus. Ne offeratis vltra sacrificiuz frustra: incensum abhominatio ẽ mihi: neomeniam: et sabbatuz: et festiuitates alias non feram: iniqui sunt cetus vestri: kalẽdas: vestras: et festiuitates vestras odit anima mea: fa

ta sũt molesta mihi: laboraui sustinẽs: ⁊ Amos 4°.c°. etiam dicit. Hodie proieci festiuitates ve/stras: ⁊ non capiam odorem cetuum vestrorum. Nõ si obtuleritis mihi holocausta: ⁊ munera non suscipiam. ⁊ vota pinguium vestrorum nõ respiciam Debemus ergo i festo audire missas: vt nobis precipit i c°. missas. de cõse. di. p^a. Et ire ad audiendum diuina officia: ⁊ in oratione per/stare: ⁊ solum in bonis actibus occupari: vnde de conse. di. 3^a. in. c°. ieiunia. dicitur. Die dominica nihil aliud agendũ est: nisi deo vacandũ: nul/la operatio in illa die nisi sancta agatur: tñ in hymnis: psalmis: ⁊ canticis spiritualibus: dies il/la transigatur. Similiter in hoc die festo: debe/mus vacare ab omni opere seruili: ⁊ manuali: exceptis tribus casibus: qui in tertia parte dicen/tur: vnde scriptũ est Exodi. 20. c°. Septimo au/tem die: sabbatum domini dei tui est: non facies in eo omne opus. Et extra de fer. c°. p°. dicitur. Omnes dies dominicos a vespera in vesperam cum omni veneratione decernimus obseruari: ⁊ ab omni illicito opere abstineri: ut mercatum in eis minime fiat: neqꝫ placitum: nec aliquis ad mortem: vel ad penam iudicetur: nec iuramen/ta nisi pro pace: vel alia necessitate p̃stent. ¶

SEd hic queritur qua hora incipiat festũ: ⁊ videtur ꝙ debeat celebrari a vespera in vesperam: ut patet in preallegato c°. ⁊ Leui. 23°. ⁊ de conse. distin. 3^a. c°. pronunciandum: ⁊ ita vi detur incipere festum dominice: immediate post 24^{am}. horã sabbati: ⁊ durare vsqꝫ ad completi/onem. 24^e. hore diei dominice: ⁊ similiter alia fe sta. nã Geñ. p°. dicitur. Factum est vespere: ⁊ ma ne dies vnus: vbi Nicola. de lira dicit. In vespe re completur dies artificialis: sed notandum s̃m Tho. in 3^a. parte summe. q. 80^a. ⁊ etiam habetur in summa confessorum li°. 3°. ti. 24°. q. 65^a. ⁊ no tatur in directorio iuris. lib°. 4°. ti°. 31°. Nõ quo ad ieiunium ⁊ esum carnium: dies computatur a media nocte: vsqꝫ ad aliam mediam noctem. More enim Romano dies a media nocte inci/pit. l. more romano. ff. de fer. Quo autem ad celebrationem festi: dies incipit immediate post occasum solis diei precedentis: vsqꝫ ad occasum solis diei sequentis: potest tamen consuetudo au gere festum: siue solemnitatem: preterꝗ̃ in domi nica: cuius solẽnitas non debet incipere ante so/lis occasum diei sabbati: ne videamur iudaiza/re: ut dicitur in dicto. c°. pronunciandum. vnde in. c°. quoniam. extra de feri. dicit Alexander. 3^s. Licet scriptum sit: de vespera in vesperam cele/brabitis sabbata vestra: festorũ tamen principi um ⁊ finis iuxta eorum qualitatem: ⁊ diuersarũ regionum consuetudinem debet attendi: ⁊ sicut magnitudo dierum exigit prius incipere: ⁊ tar/dius terminari: hec ibi. Hoc tamen dictum qui dam male accipiunt: ipsum allegantes diminu/tiue: dicentes: ꝙ per consuetudinem festum po/test diminui: cum tamen clare constet ꝙ non lo/quitur diminutiue: sed augmentatiue: dicendo p̃ us incipere: ⁊ tardius terminari: dicit tamen Ar chiepiscopus florentinus in suo interrogatorio ꝙ vbi est de more generali aliquorum artificum ut tonsorum: ⁊ huiusmodi: ꝙ in sabbato: vel vi/gilijs festorum laborant per duas horas noctis quia tunc magis concurrunt homines: ꝗ̃ alijs temporibus: potest tollerari talis mos: quia etiã de sero festi quando licet laborare: die transacta non laborant vsqꝫ ad mediam noctem: ⁊ sic vi/detur admitti compensatio consuetudine sic agẽ te: ⁊ dominus Eugenius quartus super hoc re/quisitus dicitur dispensasse: sed prima opinio securior est: videlicet: ꝙ post 24^{am}. horam vigi/lie festi debemus a laboribus cessare: cõtra q̃ faciunt multi: qui vsqꝫ ad mediam noctem labo rant: vel alios faciunt laborare: ⁊ multotiens cã curiositatis: sꝫ quid dicã de illis q etiam in die fe sto ad nihil aliud tẽdũt nisi ad lucra: ꝓfecto isti sũt peiores infidelib⁹: ipsi nãqꝫ festa sua magis so lẽnuter celebrãt ꝗ̃ nos: iudei quoqꝫ ⁊ machome tani meli⁹ sciũt ⁊ seruãt ꝑcepta sue legis: ꝗ̃ ꝓfidi xpiani. De antiqs ṽo Romãis gẽtilib⁹ dicit Var ro i vlt°. volũine rer diuinar: ꝙ p°. die iãuarij ce lebrabãt festũ iani. Jan⁹ ṽo fuit qdã q regnauit ĩ ptib⁹ illis: vbi ẽ Roma: a q̃ mõs ianiculus dict⁹ ẽ. Et ex dictis Ouidij i lib°. de fastis colligit: ꝙ eo dẽ mẽse celebrabãt festũ Minerue: q̃ erat dea bellorum: ⁊ in februario habebant festum dee felicitatis ⁊ festum fauni: quem dicebant deum montium: in martio agebant festum martis dei bellorum: in aprili festum fortune quam dicebãt esse deam: in maio festum dee flore: que fuit mini stra veneris: ⁊ dicebant eam habere potestatem super flores. Erant eis ⁊ alia festa: que solẽnissi/me celebrabant: iniquissimi vero christiani de fe stis parum: aut nihil curare videntur. Ad quo/rum tamen celebrationẽ: debet nos animare il/lud ꝑclarissimũ exẽplum machabeor: de qb⁹ pri mi. Machabe. 2°. dr. ꝙ tanta diligẽtia obserua bãt sabbatũ: ut ea die nolẽt se defẽdẽ ab ĩpugnãti b⁹. Contra tales laborantes in festo dictum Ne emie prophete: qui ut habetur. 4°. c°. sui libri vehemẽter arguit calcãtes torcularia: ⁊ portãtes onera die sabbati. Mortalissime ergo peccant

non seruantes festa. O perfidi festoru3 violatores audite quod de vobis iudicium dominus facturus est: audite terribile exemplum quod scriptum est Numeri 15°. vbi dicitur. Dū cum inuentus eēt homo colligens ligna in die sabbati: per Moysen et Aaron reclusus est in carcerem: dixitq3 dominus ad Moysē. Morte moriatur homo iste: obruet eum lapidibus omnis turba extra castra: et sic factum est. Et hoc sufficiat pro secunda parte nostri sermonis que dicta est obligationis.

¶ Pars tertia de his que excusant laborantes i festis. H

Tertia pars dicitur excusationis: s3 enim Theologos in 3°. di. 37ª. triplex causa excusat hominem a mortali culpa: si laborat in die festo. Prima est necessitas Secunda pietas: Tertia paucitas: Primo ergo excusat laborantem necessitas: et hoc tripliciter scilicet in aliquo casu, seu tempore: in aliqua psona: et in aliquo loco. Primo enim licet laborare in aliquo casu: et videlicet pro aliqua necessitate que non possit differri: vt patet extra de feri. c°. conquestus. et ibi glo. super verbo. necessitas. dicit: puta si res esset paritura: et sunt plura exempla. ff. de feri. l. pª. 2ª. et 3ª. et vbi res celeritate3 desiderat: de quo ff. de dam. infec. l. pª. et i pposito nostro possumus exemplificare vt si iacentibus segetibus in agris: aut fenis in pratis: imminet tēpestas: vel pluuia que corrumpat: vel deterioret: vel tempore vindemiarum: vel messiu3: imminet periculū hostium: aut inundationum aquarum: et huiusmodi: licitum est enim hoc tempore portare res suas ad locum securum: vel facere foueas: vel machinas pro defensione sua contra hostes etiam in die festo. Similiter vendere ea que sunt necessaria proximo sicut faciūt aromatarij: et alij plures artifices: quā cōmode in alium diem transferri non potest. Similiter barberij: et ferratores equorum: laborantes in festis propter aliquam necessitatem proximoru3: que differri non possit. Et similiter dico de omnibus alijs opificibus: si non principaliter faciunt propter questum: sed propter necessitatem proximi excusantur in hoc casu laborantes: seu vendentes in festo. Similiter facere in festo necessaria ad vitam: vel prosequi opus inceptu3: quod si quis vellet differre corrumperetur: sicut est de tingentibus lanam: vel pannos: precipue in tinctura gualdi: si in festo laborant propter huiuscemodi necessitatem: ne res corrumpantur non peccant: extra de fer. c°. fina. G

Secundo vero licitum est alicui persone laborare in festo per necessitatem: quando aliter non potest acquirere victum et necessaria pro sustentatione nature sue vel suorum. c°. remissione3 §. fi. pª. q. pª. vbi dicitur. Necessitas non habet legem: sed ipsa sibi facit legem. Sed notandu3 est: fm Alexandrum de ales vbi supra: q oportet vt magna necessitas: ad hoc vt possit quis in festo laborare: que si sit magna et notoria: posset quis auctoritate propria laborare: maxime vbi nō potest habere recursum ad superiorē. Si autem sit dubia: standum est consilio boni viri: et securius est semper facere: cum dispensatione superioris: fm Guilelmum: et Alexandrum vbi supra. Tertio licet laborare propter necessitatem alicuius loci vel tēporis: de quo in c°. licet: extra de fer. vbi Alexander tertius ait. Indulgemus vt liceat parochianis vestris in diebus dominicis: et alijs festis preterq̄ in maioribus anni solemnitatibus. Si alletia terre se inclinauerit: eius captioni igruente necessitate intendere: ita q post facta3 capturam ecclesijs circumpositis: et Christi pauperibus congruam faciant portione3: hec ibi. Alletia aūt est genus piscis quod raro apparet: et certis diebus tantum: ex quo apparet q papa videt concedere: vt quis sibi acquirat diebus festiuis: ea q̄ alijs diebus acquirere non potest: vel ratione loci vel alterius cause. H

Secūdo pncipaliter excusat a peccato pietas Licitum est enim diebus festiuis opera facē pietatis: vt portare lapides ad edificādas ecclias et hospitalia: siue domos religiosas: que vix et fere nunq̄ aliter edificarentur. Et generaliter oīa alia opera que fiunt propter charitatē et pietate3: possunt fieri in festo c°. fi. extra de fe. dūmō qs nō ommittat diuina officia pp illa exercitia: nec per totā diē laboret: fm Guilelmum: et Alexandru3 vbi supra. In opibus eni misericordie dierū distinctio non est habenda: vt patet. 76ª. di. c°. vtinā. et de cōse. di. 5ª. c°. nunq̄. Et ideo dicit Prosper in libro epigramatum.

Non recto seruat legalia sabbata cultu.
Qui pietatis opus credit in his vetitum.
Nullia dies actus boium non damnat iniquos.
Omnia conueniunt tempora iustitie.
Non corrumpuntur virtutibus ocia sancta.
Tantum a peccatis libera corda vacent. I

Tertio excusantur laborantes diebus festiuis propter paucitatem laboris: modicum eni3 pro nihilo reputatur. l. quod minimū. ff. de re. iu. notat in c°. re vera. de cōse. di 2ª. modicus eni excessus non habetur in cōsideratione. l. cōtinuus. in pmo. ff. de verbo. obli. et notat in. l. duos. §. duo. ff. de duobus reis. et in c°. et si questiones. extra de si/

mo. In omnibus alijs casib⁹ quis laborans i fe
stis mortaliter peccat. Quid ergo dicem⁹ de in
felici hac etate: in qua pauci reperiunt̃ q bene [illegible]
sta obseruēt. Hoc eni tēpore in dieb⁹ festiuis at
tendit̃ solū pōpis: ꝛ vanitatibus. Tūc mulieres
conant̃ suis vanitatibus vnam alterā superare
iuxta illud Esaie. 3°. Eleuate sūt filie sion: ꝛ am
bulauerūt collo erecto: ꝛ nutib⁹ oculoꝝ ibāt: com
positoq3 gradu incedebāt: hec ibi. Quo fastu in
cedant: q̄ se pulchriores putant: quis verbis ex
plicet? ait. n. Ouidius in p° de fastis. Fastus inest
pulchris sequit̃ superbia formā. Hoc ēt tempore
in festis vacāt homines cantib⁹: correis: lasciuijs
ꝛ spectaculis: vbi uisu: auditu: tactuq3 mētes ca
piunt̃ hominū. ideo Ricar. in. 3°. di. 37ᵃ. ar°. 2°.
q. 3ᵃ. dicit: ꝙ qui diebus dominicis correas du
cūt: ꝛ hastiludia peragūt: mortaliter peccant. De
torneamētis aūt: ꝙ ꝓhibeantur hr̃. c°. p°. ex̃ de
torne. Corree vō in festis prohibentur. C. de fer. l.
fi. ideo in. c. irreligiosa. de conse di. 3ᵃ. dr̃. Irreligi
osa cōsuetudo est: quā vulgus p sanctoꝝ solēnita
tes agere cōsueuit: populi q debēt officia attende
re diuina: saltatiōibus turpibus inuigilant. ꝛc.
His ēt festiuis dieb⁹ illi q per totā hebdomadā
laborauerunt ad tabernam currūt: officijs diui
nis pretermissis: ibiq3 se ingurgitant p totā diem
quā expēdūt in murmurationib⁹: blasphemijs:
ebrietatibus: ludis: ꝛ cōtumelijs: cōsumūtq3 i ci
bo ꝛ potu: totius hebdomade lucrū: vel in ludo
amittūt. Jō dr̃ Exodi. 32°. ꝛ p°. Corin. x°. Sedit
populus manducare: ꝛ bibere: ꝛ surrexerūt lude
re. Quid dicā de illis qui in talibus dieb⁹ luxuri
[illegible] inuigilant? O iniqssimū peccatū. Contra istos
clamat deus Amos. 8°. c°. di. Cōuertā festiuita
tes vestras in luctū: ꝛ oīa cantica vestra in plan
ctū. Alij vero cupidi: ꝛ scelerati hoīes totū tem
pus festiuū expēdūt in videndis libris suoꝝ con
tractuū. Et mercātiaꝝ faciūt mercata: ꝛ laborāt
diuitias diuitijs cumulātes: ut sibi videat̃ mun
dus deficere debere: si in festis aliqd nō lucrantur.
Cōtra quos Asculanus poeta inquit O ciechi
il tanto affanchar che giona. Tutti tornati ala
gran madre antiqua. Il vostro nome a pena
se ritroua. Non ergo ita faciatis generosi ci
ues: sed seruate illud Senece ad Lucillū dicens
Festis maxime dieb⁹ aio īperandū ē: ut tūc vo
luptatib⁹ solus abstineat: cū in illas oīs turba ꝓ
cūbitait eni dñs Esa. 56°. c°. Omnē custodiētē
sabbatū: ne polluat illud: ꝛ tenētē fedus meū ad
ducā i mōte sācto meo. i. in paradiso. Ad quē ꝛc.
¶ Feria quarta post scdam dominicam i. xlᵐᵃ.
de honore parētū. Sermo vigesimus. R

Ecessit ad eū mr̃ filioꝝ Zebedei cū
filijs suis. Matth. 20. c°. Iuriscō sul
tī ē snīa. i. l. liberoꝝ. ff. de vbo. sig. dicē
tis. Jō filios filiasq3 cōcipim⁹: ꝛ ꝓ
cream⁹: ut ex coꝝ ꝓle diuturnitatis
nobis memoriā in euū relinq̄m⁹. Et ex hoc ꝓce
dit: ꝙ nō tm̄ dolet qs cū morit̃: si aliquē h3 sup
stitē filiū: qz dicit Eccľi. 30. c°. sui libri. Mortuus
ē pr̃ ei⁹: ꝛ q̄si nō ē mortuus: similem. n. reliqt sibi
post se. s. filiū: ꝛ ob hāc cām parentes optāt filios
suos post se viuē. vñ Anchises hortabat̃ filium
suū Eneā i destructiōne troie: ut se relicto fugeret
ne secū moreret̃: ut habet̃ per Virgiliū 2°. Eney
dos. dicēs: Vos agitate fugā: ꝛ reb⁹ seruate secū
dis. Ipse manu mortē īueniā: miserebitur hostis
Exuuiasq3 petet: facilis iactura sepulchri. Pe
nolope quoq3 scribēs ad vlixē dicebat f̄m Oui
diū in eplis. Dij precor hoc iubeant: ut eūtib⁹ or
dine fatis. Ille meos oculos cōprimat ille tuos.
. s. Talamach⁹ eoꝝ fili⁹: magis ergo diligit pr̃ ꝛ
mr̃ filiū q̄3 eō: ut ait glosa i. l. isti qdē i fi. ff. qd me
t⁹ cau. ꝛ. C. de ioffi. testa. l. liberi. ꝛ i liberoꝝ in fi. ff.
de vbo. si. ¶ allegat legē. nā ꝛ si parētib⁹. i pn. ff. de
inoffi. te. ꝛ. l. scripto. ff. vñ li. rō autē hui⁹ ē qz res
plus durature magis diligūt. Diuturnitas āt fi
ue memoria magis ꝯseruat̃ i pr̃e p filiū: q̄3 eō: de
hoc quoq3 Chri. sup Matth. 19°. c°. dicit. Hu
mor de radice ascendit ad ramos: s3 a ramis ad
radicem nō flectit̃. Sic charitas de parentib⁹ ad
filios sed nō reuertit̃: hec ille. Pater eni3 ꝛ ma
ter ē radix filij: fili⁹ vō ē flos vel fructus ei⁹. 33ᵃ.
q. 5ᵃ. c°. tūc saluabit̃. Tres aūt rationes assignat
philosoph⁹. 9°. Ethi. Priā pōt dici ꝑuētionis.
Amor. n. parētū erga filios ē antiqor q̄3 ecōtra: ꝛ
iō ē vehemētior: ꝛ melior: sicut oleū quāto ē vetu
stius: tanto ē meli⁹. Ante. n. q̄3 cōciperentur filij
desiderabāt eos: ipsi parētes. Conceptis āt eis ga
uisi sūt: ꝛ multo magis i natiuitate eoꝝ ꝛc. Scd'a
rō dr̃ certificationis qz parētes plus sūt certi ꝙ
fili⁹ sit su⁹ q̄3 e cōtra. Fili⁹ eni3 hoc nescit nisi per
signa. Tertia ratio dicit̃ participationis: qz natu
rale ē ꝙ totū plus amet partē q̄3 e cōtra. Part⁹
aūt est pars viscerū. l. pᵃ. ff. de ven. īspi. ꝛ. c°. si ad
matris. de cōse. di. 4ᵃ. ergo ꝛc. Licet autē fili⁹ ha
beat totum esse a patre ꝛ matre simul: tamē f̄m
philosophum maior portio de substantia ma
tris est in corpore filij: q̄3 de substantia patris: [illegible]
ideo eu3 plus diligit: quia in eo plus de suo eē co
gnoscit. Item quia f̄m Augustinum Amicitia
trahitur ex cōsuetudine cohabitādi ꝛ colloquen
di ꝛ cōuersandi. Matres autē cu3 filijs magis
consueuerunt habitare: colloqui ꝛ conuersari q̄3

patres. Item quia mulier communiter plures habet defect⁹ q̄ vir: sepe a viro odio vel contentui haberetur: sed propter filios quos generat suppor tatur: et ab eo diligitur: maximū .n. et pcipuū mun⁹ feminarum est concipere et tueri cōceptū. l. queritur §. si mulier. ff. de edi. edic. quod ipsa cognoscens sibi euenire propter filios: ipsis maiori dilectione afficitur. Item quia illud pro quo plus laborauim⁹: plus diligimus: mater q̄ plus laborauit i portādo: pariēdo: et educādo filios q̄ pater: plus diligit eos. Est et alia rō quare matres magis sūt tenere filiis suis q̄ patres. s. quia mater semp ē certa q̄ sint sui filij: pr̄ vero dr̄ is: quē nuptie demōstrāt. l. quia semp. ff. de inius vocan. Notādū tū est q̄ patres soli hn̄t filios in ptāte sua: vn̄ Imperator īstituta de patria ptāte in fi. inquit. Qui ex te: et vxore tua nascitur: in tua ē potestate: hoc ēt hētur. ff. de his q sūt sui vel alieni iuris. l. itē in ptāte: et. l. nā et ciuium. Et olim tanta fuit hec ptās q̄ licebat patrib⁹ occidere filios. ff. de liberis et posthumis. l. i. fa. is. et. C. de patria ptāte. l. fi. sed hodie nō licet patri hoc facere: nec etiā vendere aut pignorare: vt dr̄ in. l. p⁰. C. de patrib⁹ qui fi. distraxerūt: tamē maxima famis vrgēte necessitate: posset eū vendere et pignorare: ut in. l. 2ª. cōiūcta glosa. C. eo. ti⁰. Si aute pater occiderit filiū punit. l. p⁰. ff. ad legem pom. de pari. et insti. de publi. in. §. alia deinde lex. Ex his tū nō est ablata patria potestas a patrib⁹: que est inextimabilis: ut dr̄ in. l. filius. §. fm formā. ff. de leg. p⁰. Matres vero nunq̄ habuerūt filios i potestate: nec hn̄t. insti. de adoptionib⁹. §. femine. et de heredū q̄litate et differētia. §. ceteri. Tū licet nō sit equalis ptās: par et equalis reuerentia debet patri et matri. l. furiose. ff. de cura. furio. Ideo in. l. p⁰. ff. de obseqiis a liberis et libertis pstan. dicit iuriscōsultus: patrem et matrē venerari oportet. De qua veneratione: tres considerationes faciemus: prima dicetur Distinctio: secunda Obligatio: tertia Declaratio.

¶ Pars prima de septem parentibus honorandis. I

Quo ad primam partē: sciendū est q̄ septem sūt q paterno digni sūt honore. Primus ē pater celestis: cui debem⁹ dicere: et possumus illud Matth. 6⁰. c⁰. Pater noster q es ec. vn̄ Deute. 32⁰. dr̄. Ipse enim ē pr̄ tuu⁹ q possedit: et fecit: et creauit te: et ad Ephe. 3⁰. dicit Paulus. A quo omnis paternitas in celo: et in terra nominatur: et iō Deute. 6⁰. et Matthei. 4⁰. scriptū ē. Dn̄m deū tuū adorabis. Adorare. n. fm Alexan. de ales. Exo. x⁰. Est actu exteriori honorare: quapp cōqueritur ipse pr̄ celestis Malachie p⁰. di. Si ego sū pr̄ tuus: vbi est amor me⁹? Sed heu quia pōt multis dici illud Deute. 32⁰. Deū q te genuit dereliquisti: et oblitus es dn̄i creatoris tui. Secūdo honorandus ē pr̄ spiritualis. s. sacerdos parochian⁹ a quo accepimus sacramēta: vn̄ dicitur. Ecclesiastici. 7⁰. c⁰. Honora deū ex tota anima tua: et honorifica sacerdotes. Ipsi enim sunt patres oīum fideliū. c⁰. quo dubitet. 69ª. di. Itē illi qui nos de baptismo susceperunt patres nostri spirituales dicuntur: de cons. distin. 4ª. c⁰. vos ante omnia. Et ideo honorādi sunt. Tertius est pater temporalis: ut reges: et domini temporales: vnde quarti. Reg. 5⁰. dr̄: q̄ accesserūt ad Naaman serui eius cum esset indignat⁹ cōtra Heliseū: et dixerunt ei pater: et si rem grandē dixisset tibi propheta certe facere debuisses: et sic appellant eum patrē ratione superioritatis. Ideo prime Petri. 2⁰. dr̄. Deum timete: regem honorificate. et ad Ephe. 6⁰. Serui obedite dominis cum omni timore: in simplicitate cordis vestri: sicut xpo: maxime autem honorandi sunt boni: quia prauus honore non est dignus: ut Aristo. ait. 4⁰. Ethicorum. fm autem leges puniuntur grauiter iniuriantes prelatis suis tēporalibus. ff. de re. mili. l. omne delictum. §. p⁰. et. l. miles eo. tit⁰. dicitur. Qui manus intulerit preposito: capite plectendus est: honorandi sunt ergo superiores a subditis: et inferiorib⁹. ff. de aqua pluuia. ar. l. p⁰. §. deniq el secondo Tanto autē magis honorandi sunt prelati spirituales: quāto spiritualia temporalibus preferuntur. l. sancimus. C. de sacrosancta eccle. Quartus est pater doctrinalis. s. doctor in theologia: vel in alia scientia licita. Omnis enim sapiētia a domino deo est. Ecclesiastici. p⁰. vnde Ecclesiastici. 38⁰. dicitur Honora medicum pp necessitatem enim illum creauit altissimus: et ideo lex imperialis iubet tales doctores honorari. C. de professo. qui in vr. constan. l. p⁰. li⁰. 12⁰. ait enim Plato. Si sapientie forma oculis corporeis videri posset: ad amorem sui maxime incitaret. Super autem omnes doctores et magistros honorandi sunt confessores et predicatores: qui nobis tradunt scientiam de anima et de salute nostra: quia non est nobilior scientia in rebus naturalibus fm Aristo. et commentato. in. p⁰. de anima. Omnes etiam magistri qui nos in aliqua arte vel scientia instruxerunt honorādi sunt tanq̄ patres: vnde Aristo. 8⁰. Ethicorum. ait. Magistris nō pōt equiualens reddi. Quint⁹ ē pater antiqualis. s. senex qui honorandus est ratiōe prudētie que in ipso est: vel debet esse: vn̄ Job. 12⁰. dicitur. In antiquis ē sapientia

tia: et in multo tempore prudentia. Ex quo senes sūt cōiter boni consilij: ppter qd dicit in prouerbio cōi pgamensium. Uale va quella casche de vegio non sa. Job Deute.32°.di. Interroga patrez tuum et annūciabit tibi: maiores tuos: et dicēt tibi: de isto patre di. Leui.19°. Corā cano capite consurge: et honora psonā senis: et.ff.de iure imunitatis .l.semp.di.semp in ciuitate nostra senectus venerabilis fuit maiores nāqz nři pene hunc honorē senibus quē magistratib⁹ tribuebant: et in.l.testa. C.de testa.di. Mos nāqz retinēdus ē antiqssime vetustatis. Sext⁹ est pr virtualis.s. vir iustus et sanctus qui honorādus ē.ait.n. Aristo.4°. Ethicor. Uirtuti pfecte nō fit cōdignus honor: et ibidē et ait: qp honor ē exhibitio reuerentie in testimonium virtutis: et tō in auten.de mona.§.illud. coll. p^a.di. Uir deo amabilis i cōuersatiōe sancta lōgeuū vite sue peragēs tps: pollens animi virtutibus: et corporis operatiōib⁹ venerec: quia i eo gratia dei relucet. Septim⁹ ē pater corporalis q maxime honorandus ē: de quo honore ait Imperator in auten.vt cuz de appella. cognoscit.§. considerare. coll.8^a. Cōsiderare debēt parentes qz et ipsi filij fuerūt: et eadē a parentibus suis sperauerūt. Similiter et qui nūc filij sunt: debēt studere parentū aïas sanare: qui et ipsi parētes fieri desiderāt: et a suis optant filijs honorari: hoc autē precipit lex naturalis iubēs fieri alijs qd qs vellet sibi fieri: et nō facere alijs: qd sibi nollet fieri. c° p°.p^a.di. Aristo.quoqz.9°. Ethicor.ait. Patrez vt hō magis debē venerari: qz se ipsū. M

DE hoc habemus exemplum Christi Luce.2°. vbi dicitur: qp erat subditus illis. Itez Salomonis exemplum habemus. tertij. Reg. secundo. qui iuit in occursum matris sue venientis ad eum: ut loqueretur ei pro adonai adorauitqz eam: et fecit poni thronum ad dexteram suam: in quo fecit matrē sedere: q ait. Deprecor deprecationē vnā et c. dixitqz ei rex: Pete mater mea. neqz.n.fas est ut auertā facie³ meā a te. Tertiū exēplum habem⁹ Coriolani romani: de quo scribit Eutropi⁹: qp cū fuisset ꝯsul vrbis Rome: postqz deuicit volscos et coriolos: vñ postea nomē accepit: et exiliuz mittit a romanis: ad ipsos quos vicerat: ut ab eis occideret. Taliter.n. remūerat mūdus sibi seruiētes: vnde vulgariter dr. Chi fa bene ha vno carro di feno. Chi fa male ha vno carro di sale: sed Coriolan⁹ cū eis gratiose viuēs ab eis ꝯ romanos dux factus ē: et post multas ciuitates: et terras captas ad fossas quinqz miliū passuū ab vrbe castra posuit. Secūdus post Tarquinuz supbū q ꝯ pfiam duxit exercitū: populatur inde romanū agrū: et multa mala fecit fm Frōtinū in li°.de re militari q̄res cōmouere discordias iter pfes: et populū: q pp romani ad ipsū oratores miserūt: quos ipse remisit sine vlla audientia. Deinde missis alijs nō recipiūtur i castris: q pp missi sūt sacerdotes cū suis insignib⁹ vellati: q min⁹ fecerūt qz pmi. Tūc matrone: ut scribit Ualeri⁹.li°.5°.rubrica de pietate erga parentes. ad vecturiā matrē Coriolani: voluniamqz vxorē ei⁹ cōueniūt: ut ipsa mater: et vxor Coriolani duos ei⁹ filios in hostiū castra ducerēt: et vrbē precibus liberarēt: quā armis tutari difficile erat. Cuz ergo ad castra ventum est: nunciatur Coriolano adesse ingens mulierum agmen: qui spreuit eas: mox quidam familiarium inquit. Nisi me decipiunt oculi mater tua: et coniunx: et liberi tui adsunt. Tunc Coriolanus cum matri amplexū ferre vellet: dixit mater: priusqz amplexum accipiam dic an ad hostem: an ad filium venerim: et vtrum captiua in castris tuis sim? In hoc me longa vita: et senectus traxit: ut exulem te: deinde hostem viderem: potuisti populari hanc terram que te genuit et nutriuit? Si ego te non peperissem Romano oppugnaretur: si filium non haberem libera in patria mortua essem. Tunc ad matrem conuersus Coriolanus ait. Expugnasti o mater et vicisti iram meam: patriam ergo vtero tuo dono: repenteqz agrum romanuz armis hostilib⁹ liberauit. O christiani si tantam impēdit infidelis iste matri sue reuerentiam: quare vos non honoratis parentes vestros? Profecto saraceni ceteriqz infideles: maiorem exhibent parentibus reuerentiam: qz perfidi christiani. N

SEd hic queritur que est causa: quare quidā habent filios ita contra se peruersos. Et respondeo qp hec peruersitas quandoqz prouenit ex peruersitate parentum: qui male eos tractant Nam communiter dicitur: qual carne: e tale cortello. Qui igitur vult a filijs bene tractari debet et ipse illos bene tractare: et qui vult habere bonos subditos: debet esse bonus princeps: et prelatus: c°.esto subiectus.95^a.di. hec tñ malignitas filiorum erga parentes potest ab alijs quinqz causis prouenire. Primo ex auaritia sicut pz de absalon qui de regno expulit patrem suum: ut habetur secundi Reg.15°.et.47^a.di.§.necesse. Scdo ex supbia: vñ in psona taliū parētū dr. Esa.p°. Filios enutriui: et exaltaui: ipsi āt spreuerūt me. Tertio ex luxuria: vñ Lac.i.2°. diuiaz isti aduersus gentes ait. Ex luxuria ut vicia: oīa ita ipietas aduersus deū et parētes nascit. Quarto ex diuia iustitia qz eos ex adulterio: vl' adulterio affectu gēne

runt: vel non correxerunt: vel plusquam deum dilexerunt. Qua ex re patienter dicat pater: illud Esa. 46°. c°. ego feci ⁊ ego feram: ⁊ portabo. Quinto: hoc prouenit ex condigna vindicta: quando scilicet ipsi fuerunt rebelles parentibus: vnde Matthei. 7°. ⁊ Luce. 6°. dicit dominus. In qua mensura mensi fueritis: remetietur ⁊ vobis. Eandem enim falsam filij parentibus dant: quam ipsi patribus suis dederunt. Unde legitur: quod in ciuitate astensi quidam iuuenis habens patrem senem: cum haberet vxorem diuisit lectum patris: ⁊ coniunxit medietatem illius cum lecto suo: dixitque patri: sufficiat vobis illa medietas. Ego enim bene volo requiescere cum vxore mea in lecto magno. Audi mirabile: cum iste iuuenis haberet filium infantem qui tunc incipiebat aliqua verba proferre: videns ille puerulus tantam sui patris crudelitatem erga auum accepit gladium: ⁊ sicut potuit ascendit lectum patris sui cum illo gladio: quod videns pater ⁊ mater eius: interrogauerunt eum quid facere vellet: ipse vero respondit irata voce. Uolo diuidere lectum vestrum: ⁊ seruare medietatem eius ⁊ coniungere cum lecto meo quando accipiam vxorem: sic enim tractastis auum meum. Quod audientes compuncti sunt: ⁊ bene tractauerunt illum pauperem senem. Alius quoque filius multa bona promisit patri: si omnia bona sua renunciaret in manibus: quo facto: primo patrem in quadam camera per se stare fecit: deinde eum senescentem in illa camera sustinere nolens: ipsumque camera eijciens iuxta ostium aule sibi lectum parauit. Adueniente igitur hieme dum frigore cruciaretur: rogauit puerum filij sui: vt patrem suum rogaret: vt panniculum aliquem sibi concederet ad se tegendum: ne sine tegumento iacens moreretur: puer vero vix duas vlnas burrilli obtinuit. Cum autem alie due vlne superessent cum lachrymis instabat eas sibi dari. Et interrogatus quid de eis facere vellet respondit. Reuera seruabo illas: ⁊ cum decrepitus fueris nihil amplius a me habere poteris: quando frigore cruciabis. Quibus verbis ille de peccato suo penitens: deinceps patrem honorauit. Similiter legitur: quod quidam in ciuitate alexandrie habuerat patrem quem male tractauerat iudicio autem dei: postea ⁊ ipse habuit filium: qui eum peius tractauit. Unde semel filius eius accepit eum per capillos: traxitque eum per quandam stalam: ⁊ postea per totam domum trahebat. Cum autem peruenisset ad quandam columnam: dixit ille qui trahebatur: ha fili miserere mei: ego enim non traxi patrem meum nisi huc usque. Ipse autem respondit: ha scelerate pater. Ego volo trahere adhuc quattuor brachia vt te peius tractem: quam tractasti patrem tuum. Obedite ergo parentibus vestris o filij: ne in talem sententiam ⁊ vos incidatis cum eritis patres. Et hoc sufficiat pro prima parte nostri sermonis.

¶ Pars secunda de obligatione filiorum erga parentes.

SEcunda pars nostri sermonis dicitur obligatio. Quantum enim filij obligati sint parentibus: probatur tripliciter. Primo ratione acceptionis sic. Beneficiatus tenetur rependere vices benefactori suo. 3°. Topicorum ⁊ 9°. Ethicorum: vt etiam est textus in c°. cum in officijs. extra. de testa. Et ideo secundum Tho. 2ª. 2ᵉ. q. 101ª. ar°. p°. homo diuersimode est alicui debitor secundum beneficia ab eo accepta. Quanto enim maiora recepit bona tanto magis ei tenetur. Tunc sic nullus potest in hoc mundo inueniri: a quo plura beneficia quis acceperit: quam a parentibus. Primo enim ab eis accepit esse: de quo Aristo. inquit 2° de anima. Omnia esse appetunt: ⁊ pro ipsius esse conseruatione: omnia secundum naturam operantur. Et ratio est: quia hoc esse: donum adeo est maximum: quod sine ipso nihil habere potest homo. Est enim fundamentum omnium bonorum: scilicet spiritualium: corporalium: ⁊ temporalium. O fili considera quod non haberes vitam: non virtutes non diuitias: non scientiam: non pulchritudinem non gratiam dei: non denique posses habere vitam eternam: nisi prius haberes esse: quod tam excellentissimum munus habuisti post deum a parentibus tuis. Propter quod debes eos honorare ⁊ diligere. Nam si quis largiretur tibi vestem pulchram aut diuitias multas: eum diligeres ⁊ honorares. Et ideo Ecclesiastici. 7°. dicitur. Honora patrem tuum: ⁊ genitus matris tue ne obliuiscaris: memento quod nisi per illos non fuisses: ⁊ retribue illis quomodo ⁊ illi tibi: hec ibi. Post esse: necessaria sunt plura viuenti alimenta ne pereat: precipue in tenera etate: indumenta: ⁊ alia plura. Et quis ista tibi tribuit o fili: nisi pater ⁊ mater? cogitastine vnquam quomodo te in tenera etate nutriri necesse erat: ⁊ quod per te non poteras: ipsi ministrauerunt? Nam mater tua tibi lac de pectore suo exhibuit: cogita quot dolores in vtero habens: ⁊ in pariendo portauit: ha fili ingrate: quare tantorum beneficiorum es immemor? O patres ⁊ matres: omnia fere que agitis: propter filios facitis: vnde dicit imperator. C. de legitimis here. l. emancipatis. Uotum est patris res suas ad filios peruenire: ⁊ ff. de bonis liber. l. penul. dicit iurisconsultus. Omnia que nostra sunt liberis nostris ex voto paramus. O fili

quis te loqui docuit? quis te nutriuit? ⁊ ab omnibus contrarijs cum esses infantulus protexit? qs tibi de victu ⁊ tegumento prouidit? quis immundicias tuas abstersit vel abstergi fecit? quis te adiscere sollicitauit? quis [redacted] ad studium cū magna impensa tenuit? quis te artem quam scis adiscere fecit? nonne hoc egerunt parentes tui? Audi ergo Hieronymum quid tibi dicit in libro de honorādis parentibus. Memento parentum: quia tales es: quorum manibus incrementa sumpsisti: si ergo tū quis est debitor alicuius: quanta ab eo beneficia accepit: cogitate o filij quantam habetis erga parentes vestros obligationem: ⁊ licet ius naturale velit paria beneficia referri benefactori l. sed ⁊ si lege. §. cōsuluit. ff. de peti. here. ⁊ c°. de forma. 22°. q. 5°. tamen quia parentibus non potest equiualens reddi: vt ait Aristo. 8°. Ethicorū sufficit filio facere pro posse. Nam qui fecit quod potuit: legem adimpleuit. l. iure ciuili. ff. de condi. ⁊ demo. Debetis quoqꝫ o filij considerare exemplū quod legitur in libro de proprietatibus rerum: scilicet: ꝙ Pellicanus dum conspicit filios a serpente venenatos ⁊ occisos expandit alas suas: ⁊ seipsum rostro ferit in pectore: sanguinēqꝫ effundit super filios ex quo reuiuiscunt. Qui viuificati cernētes patrem debilitatum ex sanguinis effusione: ita ꝙ exterius procedere nō potest: exeunt omnes ⁊ cibum querentes patrē nutriunt ⁊ fouent. Idē enim vos facere debetis parentibus vestris senibus ⁊ infirmis: qui omne tempus suum in laboribus expenderunt: vt vos educarēt ⁊ ditarēt. ¶

Secunda ratio dicitur dilectionis. Nam vt dicit. 9°. Ethicorū amor debet esse reciprocus: ⁊ Leui. 19°. preceptum est. Diliges amicū tuum sicut teipsum. Sed dicite o filij quis est qui vos magis in hoc mundo amet? Profecto clarū est veram esse sententiam que ponitur in. l. cum furiosus. C. de curato. furio. §. ꝙ nullus affectus vincit paternum: nec etiam maternū. Et dicit in. l. videamus. ff. de in litem iurando. Ideo dicitur in l. si quidem. §. fi. ff. quod me. cā. ꝙ parētes magis diligūt filios: ꝙ̄ seipsos. Patuit exēplū d̄ amore paterno erga filiū: secundi Re. 18°. c°. Cū enim Absalon temptasset prem suum Dauid de regno expellere: ac Dauid cōtra eum mouisset exercitū Ipseqꝫ Dauid remansisset in porta ciuitatis: precepit Ioab ⁊ Abisai: quibus commissa erat sūma belli dicens. Seruate mihi puerum Absalon. itaqꝫ egressus est populus contra Absalon ⁊ suos in campum: ⁊ factum est prelium: debellataqꝫ ē ab exercitu Dauid: gēs Absalōis. Accidit autem [redacted] Absalon occurreret seruis dauid sedēs mulo: cūqꝫ ingressus fuisset mulus subter cōdensam quercum: adhesit caput eius quercui: ⁊ illo per capillos suspenso: mulus cui insedebat pertransiuit. Quod cum nunciatum fuisset Ioab: tulit tres lanceas in manu sua: ⁊ infixit eas in corde absalonis. Cumqꝫ adhuc palpitaret concurrerunt decem iuuenes armigeri Ioab: ⁊ interfecerunt eum. Cum vero nūcius curreret ad Dauid qui sedebat inter duas portas: ⁊ speculator diceret: video quendam venientē: dixit Dauid. O si bonus est iste nuncius? Et appropinquans nuncius ad Dauid: ait. Salue rex. Benedict⁹ dominus deus: qui disperdit omnes cōtrarios regi meo Et ait rex. Estne pax puero absaloni? Qui respondit: ꝙ mortuus erat. O Dauid pater pijssime: O genitor cordialissime: O paterni amoris affectio immensa: non cogitauit absalonis rebellionem: non dixit: volebat filius meus surripere regnum meum: non dixit: merito interfectus est ⁊ punitus: sm nequitiā suā. Imo paterno amore deuictus: constrictus est amarissimas lachrymas fundere: ⁊ ascendit cenaculum porte: ⁊ fleuit: ⁊ sic loquebatur. Fili mi absalon: absalon fili mi: quis mihi tribuat: ut ego moriar pro te? absalon fili mi: fili mi absalon. O crudeles filij: considerate immensitatem amoris: quo vobis afficitur: pater ⁊ mater: ⁊ honorate eos. Ait enim Hieronymus: vbi supra: cuilibet vestrū. Sit tibi gra[redacted] vita illorum: quibus charior est vita tua: ꝙ̄ propria: redde amoris vicem colende pietatis. ¶

Tertio ꝙ debeatis diligere ⁊ honorare parentes ostendit exemplo brutorū: ⁊ irrationabilium animaliū. Ipse etenim seuissime fere: ⁊ aīalia siluestria: serpentes feroces: volucresqꝫ rapaces: ad parentes suo modo pietatem exhibent ⁊ amorem. In libro etiam de aīalibus legitur: ꝙ filij balach cuiusdā auis: cibant parentes suos in senectute. Et filij moroth alterius auis: cibant parentes: nō solum in senectute: sed quādocūqꝫ indigent. De ciconia quoqꝫ in libro eodem legit Qd̄ senescens pater: aut mater eius: ab ea nutritur: alis fouetur: ⁊ ciconia filia quecūqꝫ potest beneficia parentibus indulget: quia ut dicit Ambrosius in exameron. Omelia. 5°. Auis pia romanoꝝ antiquo more appellari solebat. Coruus etiā quādo senio deplumat: eum filij sui plumis ⁊ pēnis suis vestiunt. Elephas quoqꝫ senio grauatus: atqꝫ ex dbilitate cadens clamat: ad cuius vocem iuuenes elephantes currūt: ⁊ eum de terra eleuāt. Ecōtra do canes rabidi: dum parui sunt: ⁊ lacte matris viuūt diligūt eam: etqꝫ ad-

herent: sed q cito sunt maiores facti: et habent acutos dentes: si os in medium proijciatur: illud de ore patris ac matris eripere conant et contra eos insurgunt: ut ergo non simus sicut canes rabidi: debem⁹ esse parentibus nostris obsequētes et gratiosi. Ad hoc etiam nos incitare debet exemplum gentilium. Refert enim Ualerius libro. 5°. q quedaz mulier romana: capitali sententia damnata a ptore: in carcerez posita est ut fame moreretur. Custos aūt carceris concessit filie ut eam visitare posset: diligenter tamē obseruans ne quid ad eaz afferret: que mulier damnata cum multis dieb⁹ superuiueret: dictus custos admirat⁹ obseruauit filiam: et inuenit q matrem suo lacte sustentabat que nouitas: matri remissionez ipetrauit. Et subiungit prefatus doctor. Hoc contra naturam factum crederetur: nisi diligere parētes prima lex nature esset. Exemplū etiam simile quasi per omnia refert Solinus de quodam patre sene et grandeuo: taliter a filia i carcere sustētato. Refert quoqz in eodem libro. Ipse Ualerius: de alia que patrem suum pre infirmitate et senectute comedere non valentem: velut infantem pectoris sui alimonia enutriuit: quod cum fuisset cōpertum: in memoriam tanti preconij corpus femine fuit a corruptōe pseruatū: aromatibusqz et mirra psecratū

¶ Pars. 3ª. s. ad qd teneāt filij parētib⁹ suis. R

Ertio principaliter hic querit: ad quid specialiter tenent filij erga patrē suuz et matrē: et respōdeo sm Alexandrum de ales in 3ª. parte summe: super hoc pcepto: q ad sex tenent filij parentibus. Primo n. tenent eos diligere: quod sic probatur: scriptuz est Deuterono. 6°. Matthei. 22°. Mar. 12°. Luc. x° 23ª. q. 4ª. c°. ea vindicta circa finē et c°. debet homo. et eadem cā. q. 5ª. c°. si non licet. de pe. di. 2ª. c°. charitas. et de sacra unctione c°. vnico. §. hoc vnguento. vbi dicitur diliges proximum tuum sicut teipsum. Sed o fili: quis est tibi magis proximus patre? qui cuz filio censetur esse vna et eadem persona. l. fi. C. de impuberum. et ali. sub. Et ideo dicit Ugo in libro de sacra. Primum preceptuz secūde tabule ad patrem pertinet hominem: sicut primum prime tabule ad patrē pertinet deum: utrobiqz paternitas preponitur: vtrobiqz principij dignitas honorat. Sicut ergo sup oīa deū amare debem⁹: ita sp oēs hoīes parētes nros diligē tenemur: et amorē cordis etiā opib⁹ ōmōstrare: ut dicere possimus cum domino Jesu illud Joānis. 14°. Ut cognoscat mundus quia diligo patrez. etc. Et notādū est q appellatione parentum itelliguntur oēs ascēdētes et n solū pr et mr: sz et auus et auia et reliq et appellatione liberorū itelligūtur nō soli filij et filie: sed etiam omnes nepotes et descēdentes vt in autētico. vt liceat matri et auie. §. illud quoqz coll. 8ª. et l. appellatiōe pris. et l. liberoz appellatione. ff. de verbo. signi. sed heu: heu: heu: qa hodiernis temporibus raro inuenitur pietas et amor filiorum erga parentes: imo q plurimi maledicti et crudelissimi filij: parentibus suis mortez desiderant: vt eorum numos accipere possint. Et alius dicit: q diu viuet iste maledictus senex: alius quando morietur ista maledicta vetula? Ita q verificatum est illud Ouidij in p°. Methamor. dicens. Filius ante diem patrios inquirit in annos. Victa iacet pietas. Sed o filij: nolite tales esse: sed imitamini pium Eneam: de quo refert Uirgilius. 2°. Eney. q cum pater suus Anchises rogaret eum: vt aufugeret ab hostibus se relicto neqq assētire voluit. Vn ipse Eneas dicit eo.

Rursus in arma feror mortem miserrim⁹ opto.
Nam quod consilium: aut que fortuna dabatur
Mene efferre pedem genitor te posse relicto
Sperasti: tantumqz nephas patrio excidit ore.
Alterum in alterius mactatos sanguine cernaz

qsi dicat tecū poti⁹ pr volo mori: q sine te viuē. S

Ecūdo debēt filij timē parētes. Scriptū est enim Leui. 19°. vnusquisqz patrem suum et matrem suam timeat. Nō ut efficiatur: debent patres taliter conuersari cum filijs scilicet grauiter: et honeste: ac exemplariter: vt reuereantur: nimia enim familiaritas contemptum parit. ff. de officio presidis. l. obseruandum. Debēt ergo ita conseruari superiores cum inferioribus: ne contemptibiles videantur. ff. de officio proconsulis. l. nec quicquam. §. circa aduocatos. et 86ª. di. c°. quando necessitas. Similiter debent patres seruare illō Ecclesiastici. 33°. vt possint timeri: ait enī sapiēs vbi. s. Ne des ptātē filio sup te in vita tua et ne dederis alijs possessionem tuaz: ne forte peniteat te: et postea deprecceris pro illis: hec ille. Unde Jacobus bñuētanus. 55°. c°. sui libri inquit. Dū retinere potes dñatū nō dabis vlli. Te viuente tuū nulli pbebis honorē. Sz tibi pserua char⁹ vt esse qas. De his duab⁹ obligationib⁹. s. amandi et timēdi: ait Hierony. vbi supra. Prebeat paritib⁹ amor: mixtaqz formido T

Ertio tenēt eis obedire. Vn ad Ephe. 6°. dic apls. Filij obedite parentib⁹ vris in dño: hoc .n. iustū ē: vn habet i puerbijs philosophoz. Socrates dicebat: filio modesto nunq videt graue qd pr iubet. et ad Col. 3°. dr. Filij obedite parētib⁹ vris p oīa. s. honesta: sm Alex. de ales in. 3ª. parte summe super hoc precepto. Quarto tenent illos

honorare ⁊ reuereri: vnde Aristo. 9°. Ethico. ait. Filij debent parentibus honorem. Solon quoq; Philosophus: in suis legibus dixit. Deum honora: parentes reuerere: non tamen quẽlibet honorem tenẽtur filij exhibere parentibus: sed ſm illorum statum: ⁊ cõditionem. Sed heu: quia quasi nullus honor: ac nulla reuerentia hodiernis tẽporib⁹ habetur parẽtibus. O ingrati filij: an nescis ꝙ honor parentis est tuus? Ecclesiasti. 3°. Ideo Ambrosius super Matth. xi. 15°. c°. inquit. Primus gradus pietatis ẽ: ut quos auctores tibi deus voluit: honores obsequijs: abstineas cõtumelijs: nec vultu ledẽda est pietas parẽtũ. Quinto tenẽtur filij non cõtristare vnq̃ parentes: factis: vel dictis: aut signis: vel quocũq; alio modo: sed debent eos semper cõsolari in omnib⁹ tribulationibus: ſm possibilitatem suam: vnde Eccle. 3°. dicit. Fili suscipe senectam patris tui: ⁊ non cõtristes eum in vita ipsius: ⁊ si defecerit sensu: veniã dato: ⁊ ne spernas eum in virtute tua: que verba sunt multum põderãda. Primo enim dicit suscipe: idest amoroso affectu: ⁊ gaudioso osculo: ⁊ amplexu cõsolare. Secũdo dicit senectam multũ siquidem alijs: sed multo magis sibi tediosam: ⁊ laboriosam. Et ideo Thobias. 5°. c°. sui libri: vocat filium suum baculũ senectutis sue: q̃a in senectute filius debet esse baculus patris sui. O q̃ dulce vocabulũ pater: aut mater: o q̃ gratũ verbũ filius: aut filia: hinc Hieronymus: vbi supra Mater ⁊ filia: nomina pietatis: officiorũ vocabula: vincula nature: vnde dicitur in. l. liberorũ. ff. de verbo. signi. ꝙ nullum nomẽ dulcius est: q̃ nomẽ filij. Tertio subditur in predicta auctoritate patris tui: vel extranei: nõ inimici: sed illi⁹ qui te genuit: nutritoris tui: ⁊ cordialis dilectoris tui: vnde Hieronymus: de honore parẽtũ ait: foueatur parẽtum senectus: ⁊ factis eorũ vicissitudo reddat: videant liberi vestri: quid faciãt: vicem similem reddituri. Quarto subinfert. Et nõ contristes eũ in vita ipsius: nõ inquam cõtristes factis: nõ signis: nõ modis: nõ verbis: vnde Hierony. vbi supra. Nemo aspis verbis patris ledat affectum sonet qcqd lingue dixerint filiorũ: qđ parentes delectat audire. Quinto subdit: ⁊ si defecerit sensu veniã dato. i. si nõ recte fecerit aliqua: vel dixerit ridicula: siue puerilia ⁊ stulta: non irrideas eũ nõ dicas iniuriã: vnde Hiero. vbi supra. Habet quãdam senectus infantiam: quasi dicat: recole puerilia infantie tue: ⁊ recole in eis patiẽtiam erga te: quãdo enim tu fiebas: turbabas domum inquietabas dormientes: ⁊ alia faciebas quibus infantilis etas solet esse molesta. Ipsi tibi alludebant: blandiebantur: ꝙ ut a planctu reuocarent ⁊ miserias suas patienter tollerabant. Noli ergo irridere patrem tuum: sicut cham: qui maledictus fuit a Noe patre suo: quia dormiẽtem eũ discoopertum irrisit Genesis. 9°. Sexto concluditur. Et ne spernas eum in virtute tua. Multas nanq; naturales virtutes habet iuuentus: que inexperta malis: pauperes senes talibus carentes despicit: ⁊ contemnit. Noli igitur o fili iuuenis spernere patrem tuum senem: tu sanus infirmum: tu fortis illum debilem: tu iocundus: illum tristem: tu sensibus vigens: illum cecum: fetidum: ⁊ dentibus priuatum. Ideo dicitur Ecclesiastici octauo. Ne spernas honorem in senectute sua: etenim ex nobis senescunt: ⁊ Prouer. 16°. dicitur. Corona dignitatis senectus.

VLtimo pro nunc dico: ꝙ tenentur filij subuenire ⁊ seruire parentibus in omnibus necessarijs: ſm possibilitatem suam: vnde scriptũ est Ecclesiastici. 3°. c°. Qui timet deum honorabit parentes: ⁊ quasi dominis seruiet his qui se genuerunt in opere ⁊ sermone: ⁊ in omni patientia. In quibus verbis consideramus tria seruitia: scilicet primo operis dum dicit: in opere: vnde Hieronym⁹: vbi supra ait. Exsolue fili quod debes: ⁊ officia debita qualicunq; exhibe famulatu: quia parentibus non potest reddi quod debetur. Primo itaq; in mane cum de lecto surgit pater: considera o fili si aliquid necessarium sit ei ut calefacere pãnos in hieme: si est senex: ⁊ idem dico de matre. Si est inualidus pater: vel ita senex: ut non possit se induere: adiuua illum: sustẽta illum: si opus est: adiunge te lateri eius: ⁊ intrantem ecclesiam comitare presertim in festis: si aliquando pater reuertitur domum balneatus: lutosis pedibus: siue dolore aliquo correptus: siue sudoribus madefactus: vel frigore astrictus: inter filiorum manus excipiatur: ⁊ se quisq; existimet feliciorem alijs: qui precurrit: ⁊ plura circa parẽtes facit. Secũdus modus seruiendi est oris s. cum dilectione ⁊ dulcedine: ⁊ reuerẽtia: cũ eis loqui: ⁊ rñdẽ: sicut serui faciũt cũ dñis suis: ⁊ dicere cũ Paulo Act. 9°. Dñe quid me vis facere? Tertius modus subdit cum dicit: in omni patiẽtia. s. cordis: hoc est dicẽ: ꝙ in seruitijs multis parẽtibus exhibit: nõ frangantur filij illorũ rephensionibus: improperijs ⁊ cõuicijs. Non dedignent: nõ male rñdeant: aut dure. Imo turbatos parẽtes cõtra se: humili patientia pacificare debent: ⁊ dulcibus verbis. Sic enim facere serui dominis suis solent: nam Prouer. 15°. scriptũ est. Patiẽtia lenitur princeps. Si ergo turbat⁹ est pater: vel

mater suauitate verborum placet. Nam ut dicitur Prouerbiorum .15°. Responsio mollis frangit iram: et lingua eucharis in bono homine abundabit. O filij seruite parentibus vestris: et scitote: quod si per mille annos eis serueritis: non poteritis eis debite satisfacere. Ipsi enim vos nutriuerunt de propria carne: et de propria substantia. Audite Ambrosium super Luc. 18°. dicentem. Si paueris matrem: non reddidisti cruciatus quos pro te passa est: non obsequia quibus te gestauit: non alimenta que tibi tribuit: vero pietatis affectu immulgens labijs vbera non famem: quam ipsa pro te tolerauit: ne quid quod tibi noxium esset comederet: ne quid quod lacti nocere hauriret: tibi illa ieiunauit tibi comedit: tibi illa cibum quem voluit non accepit: tibi quem noluit cibum sumpsit: tibi vigilauit: tibi fleuit: et tu illam egere patieris? Illi debes quod habes: cui debes quod es: hec ille. O maxima peruersitas filiorum: qui parentes suos non nutriunt: eis non prouident de necessarijs: profecto tales grauiter puniri debent: vnde dicit Lactantius p°. diuinarum institutio. aduersus gentes. Iustissime quidem pari vindicta parentum: ac deorum violatio expianda est. Tenemini ergo: o filij alere parentes vestros. Scriptum est enim. ff. de liberis agnoscendis. l. si quis. §. si impubes. Si impubes filius sit emancipatus: patrem inopem alere cogitur. Iniquissimum est enim patrem egere: cuius filius sit in facultatibus. et C. de alen. liber. ac paren. l. parentum. dicitur. Parentum necessitatibus liberos succurrere iustum est. X

Ad quorum declarationem notandum est: quod peculium dicitur: quasi pusilla pecunia: siue patrimonium pusillum: ut dicitur in. l. depositi. la. p°. §. peculium. ff. de pecul. Item est sciendum: quod peculium filij potest esse quadruplex: quoddam dicitur castrense: cum occasione militie aliquid in militia acquisiuit: quoddam quasi castrense: quando ex aliquo officio publico acquisiuit: ut aduocatus medicus: notarius: et huiusmodi. Similiter quod euenit clericis ex officio suo: et in his pater nihil iuris habet. Immo ipse filius: ut paterfamilias in eo censetur. ff. ad mace. l. p°. §. fi. et l. ij. et C. de inoffi. testa. l. fi. Quoddam peculium dicitur profecticium: quando ex rebus patris: vel earum occasione aduenit: et in eo nihil iuris habet filius: sed est patris insti. per quas personas no. acqui. §. p°. Quoddam est aduenticium: quando ex aliqua hereditate aduenit filio: vel alio titulo a matre: vel ab alia persona extranea: vel alijs operationibus: et laboribus filij: et in hoc seruatur proprietas filio: et pater habet vsumfructum dicto. §. p°. Tamen quod viuente patre filius non potest illud alienare: nec de eo testari. c°. licet. extra de sepul. li°. 6°. In omnibus his peculijs: etiam in quibus nihil iuris habet pater: filius etiam emancipatus tenetur sub pena mortalis peccati alere indigentes parentes: vnde. 86ª. di. c°. ceterum. ait Ambro. Ceterum dei traditio est: ut prius pascas parentes: nam iuxta dominum contumelia parentum morte luitur: quanto magis fames: que multo grauior est: hec ille. Est etiam sciendum: quod quadruplices reperiuntur filij. Quidam sunt naturales et legitimi: de honesto matrimonio procreati: extra. qui filij sint legi. c°. cum inter iohannem. Si tamen in facie ecclesie contraxerunt: credentes se legitime copulatos: vel etiam si tantum alter eorum credebat: licet sit aliquod impedimentum matrimonij inter eos: nihilominus filius pro legitimo reputatur: et succedit vtrique c°. ex tenore. extra qui fi. sint legi. Secus si clandestine contraxerunt. extra de clan. despon. c°. cum inhibitio. Ad hoc autem prodest filios esse legitimos: quia succedunt parentibus: ut in auten. qui mo. na. effi. le. §. quoniam. Alij sunt adoptiui et legitimi. Adoptari autem potest: tam masculus quam femina: dummodo sit tamen minor tempore patre adoptante: quod eius filius naturalis esse posset. ff. de adop. l. adoptio. Et filij adoptiui: sicut filij naturales: et legitimi habentur: et etiam ab intestato adoptanti succedunt. C. de adop. l. penult. et ff. eo. l. si pater. et insti. de here. que ab intesta. de se. §. item adoptiuos. Alij sunt filij naturales tantum. l. concubine: qui de soluto et soluta: que eius vxor esse possit nascuntur: qui filij legitimari possunt per sequens matrimonium inter eos: et per specialem licentiam pape: extra qui filij sint legi. c°. per venerabilem. Vel si pater offerat filium curie imperatorie: fiatque curialis: ut in auten. qui mo. na. effi. le. §. si quis igitur. col. 7ª. Aut si pater moriens nominet eum in testamento filium suum heredem legitimum: et ipse offerat postea principi testamentum: fit legitimus: ut in. d. auten. §. si vero is qui. vel si pater non habet ascendentes: tunc posset instituere naturales filios in solidum sibi heredes C. de natu. liber. auten. licet. Debent tamen naturales filij pasci arbitrio boni viri: etiam si alij filij legitimi existant: et succedant patri: dicta auten. licet. Quidam vero sunt filij spurij nati de adulterio: vel incestu: aut aliter secundum leges damnato coitu: qui ab omni beneficio excluduntur: secundum leges imperiales: ut habetur in dicta auten. licet. et in auten. ex complexu. C. de incest. nup. Episcoporum tamen interest facere ut vterque parentum: talibus filijs necessaria subministrent: secundum competentiam facultatum suarum extra de eo qui duxit in ma. quam poll. per adul. c°. cum haberet. Quilibet horum filiorum tenetur honorare

parentes: et si enim nō sint legitimi: tamen habuerunt esse a parētib⁹. Et idō ēt naturales filij debent genitores suos venerari. ff. de in ius vocādo. l. parentes. Quapropter dico cuilibet vestrum illō qō dixit Pio philosophus: vt habet in Cronica de magis philosophorum. c°. 31°. Talis fias parenti bus tuis quales optares erga te fieri natos tuos. Quod si feceritis ad vitam perueniettis eternam. Ad quam. &c.

ℭ Feria quinta post secundam dominicam in q̄dragesima de retributione bonorum et malorum filiorum Sermo vigesimusprimus. Y

Fili recordare quia recepisti bona in vita tua. Lu. 16°. Ari. li°. 8°. Ethic. c°. 3°. inquit Parētes diligunt filios vt sui ipsorum aliquid existētes. Et libro. 9°. eiusdem operis. c°. 7°. etiam dicit. Quilibet proprium opus diligit magis q̄ diligatur ab opere suo: et etiam in libro. 2°. magnorum moralium. c°. 78°. ait. Omnes ad illud quod ipsi fecerunt: quodammodo beniuoli sunt: pater igitur beniuolus est ad filium: eo ipsius existēte factore: propter quod magis pater filium amat: q̄ filius patrem. Quia enim parentes de natura sua propria dederunt filijs corpus proprium: filij autem parentibus in generatione nihil dederunt. Ideo filij non tantum diligunt parentes: sicut ab eis amant. Qui diligūt eos vt opera sua: vt carnem suam: et vt membra sua hac de causa deus non precepit patribus sicut nec precepit: homini vt diligat seipsum. Que considerans Salomon: in prouerbijs suis c°. 6°. inquit. Fili conserua precepta prīs tui: quasi dicat propter maximam dilectionem nō precipiet tibi nisi bonū. Et subdit: et ne dimittas legē m̄ris tue: liga eā in corde tuo iugiter. Z

Que tamen intelligenda sunt de bonis preceptis. Nam in his que sunt contra deum: nulli est obediendum. xj°. q. 3°. c°. non enim semper. cum octo capitulis sequentibus. Ideo dicit Ugo de sancto victore. Obedire debemus parentibus in omnibus: exceptis his in quibus dilectio prīs offenditur. et Hieronymus ad furiam inquit. Honora patrem tuum: si te a vero patre non separat. Tam diu scito sanguinis copulam: q̄diu ille suum nouerit conditorem: alioquin tibi Dauid p̄cinnes clamat et dicit. Audi filia et vide: et obliuiscere populum tuum et domum patris tui: et concupiscet rex decorem tuum. In bonis ergo obediendum est parentibus: vn̄ Thobias precipiebat filio suo: vt hr̄. 4°. c°. sui libri di. Honorē habebis m̄ri tue: oīb⁹ dieb⁹ vite tue. In cronica q̄m de magis philosophorum. c°. 3°. dī. q̄ solon: q fuit vn⁹ ex septem sapiētibus ait. Parētes reuerere: et merito enim sunt fideliores amici: quos habeat quis in hoc mūdo. Ideo dicebat Stati⁹ in lib°. theba. Prolis amor crudelia vicit pectora. Et scitote filij: q̄ magna virt⁹ est habere pietatem parentib⁹ iuxta illud Patronij poete. O maxima rerum: et merito pietas tutissima virt⁹: ut ergo vos ad hāc pietatem incitem: q2 dr̄ in comuni prouerbio: q̄ oratio breuis penetrat celū: sermonem breuem faciemus de septem retributionib⁹: quas facit deus bonis filijs pro seruitijs: que impendūt parētib⁹: et similiter breuissime ostēdemus septem terribiles punitiones: quas faciet filijs inobedientibus: et malis.

ℭ De p̄ma retributione. s. viuificatiōis. A

Est ergo sciendū quo ad primā partem nr̄e p̄dicationis: que dicit viuificationis. Ad q̄uis mors sit patienter tollerāda: vnde Aristo. in li°. de regi. p̄nci. ait. Sapiens debet gl̄iari de morte: et non dolere: et Ualerius. li°. 7°. inq̄t. Cum ab atheniensib⁹ iudicatū esset: ut Socrates hausto veneno periret: delatum sibi mortis poculū: non aliter: q̄ medicamētum immortalitatis accepit: et de mortis ꝯtemptu: vsq3 ad vite exitum libero aīo disputauit. Et plato in phedrone ait mortem philosophantib⁹ appetēdam: tn̄ ut inquit Aristo. 8°. Ethico. Oēs eam nāliter fugiūt. Et ideo si vultis fili lōgeuam ducere vitā: honora parētes. Nam scriptum est Exo. 20. c°. Honora prēm tuū: et m̄rem tuā: ut sis lōgeuus sup terram: et Deute. 5°. Honora prēm tuū et m̄rem tuam: ut lōgo viuas tpe: et bn̄ sit tibi: et Eccl. 3°. dī. Qui honorat prēm suū: vita viuet lōgior. At cōtra de his qui male tractāt parentes: dī Deuter. 21°. c°. q̄ tales debent lapidari et interfici: et Exo. 21°. scriptū est. Qui percusserit patrem: aut m̄rem morte moriat: et 31°. c°. eiusdem libri. Qui maledixerit prī: vel m̄ri: morte moriat sanguis eius in ipso erit: et Deute. 27°. Maledictus: qui nō honorat prēm suū: et m̄rem suam: et dicet oīs populus Amen. Prouer. quoq3. 20. dicit Salomon. Qui maledixerit prī: vel matri: extinguet lucerna ei⁹ in medijs tenebris: et 28°. c° eiusdem libri inq̄t. Qui subtrahit aliquid a patre suo: vel matre: et dicit hoc nō est peccatum: particeps homicide est: et Ezechie. 22°. c°. dicit. Patrem et matrem cōtumelijs affecerunt: propterea dedi eos in opprobria in gentib⁹: et vniuersis populis in derisum. Tales etiam iniquissimi filij debent a iudicibus secularibus acriter puniri: ut p̄cipitur in l. prima. ff. de obse. a libe. prestā. Ma-

lus ergo filius breuē habebit vitam: patet de Absalone secūdi Re.18°. de quo supradictū est. Legitur etiam q in cathelonia nr̄is temporibus in quadā ciuitate prope Ualentiam. Quidam ioannes nomine: annorum decem et octo: parentibus inobediens: latro effectus suspensus est: et postq̄ mortuus fuit cum adhuc esset in patibulo: paulatim emisit barbam magnam: qui ante penitus erat imberbis: mutauit faciem: capilli eius creuerunt cani: barba alba facta est canine: vsq ad effigiem senis nonaginta annorum. Currens autem episcopus ciuitatis spiritu sancto edoct⁹ ait. Nostis hunc iuuenem fuisse rebellem patri: et inobedientem. Scitote: q si fuisset obediens vixisset vsq ad etatem nonaginta annorum. Sed quia fuit rebellis: hoc terribile iudicium de eo fecit de⁹ vt verificetur illud psalmi. Uiri sanguinum et dolosi: non dimidiabunt dies suos.

¶ De secūda retributiōe .s. multiplicationis. B

Secūda retributio dicitur multiplicatōnis: de qua Ecclesiastici.3°. dicitur. Sicut qui thesaurizat: ita qui honorificat matrem suam: quod potest intelligi: nō tn̄ de diuitijs tēporalibus scilicet denarijs: et possessionibus: quas deus dat filijs honorificantibus parentes suos: sed etiam de bonis temporalibus: vt formositate: sanitate: et fortitudine: insuper et de spiritualibus vt scientia: ratione sensata: ac maturitate: et virtutibus. At cōtra est de filijs qui nō bene tractant parentes suos. Illis enim deus dat maximam paupertatem. Unde scribitur Ecclesiastici.41°. Filiorū malorū pibit hereditas: et cū semine eorum hereditas opprobrij. Et iterū Ecclesiastici.7°. habetur. Generauit filium qui in summa egestate erit. Et ideo in autentico: vt cum de appel. cognoscitur. §. causas. col'.8ᵃ. assignantur cause: quibus filius amittit hereditatem paternā quas etiam ponit glo". in c°. quintanall'. extra de iureiu. et sunt iste. Si parentes verberauit: Si inhonestam iniuriam eis ingessit: Si in fama eos lesit: Si cum malis conuersatus fuit: Si maleficus efficitur: Si vite eorum insidietur: Si cū cōcubina patris: vel nouerca carnaliter peccauit. Si delator et accusator contra eos fuerit. Si pro patre fide iubere noluit: Si testamentum facere illum prohibuit: Si contra voluntatem patris cum arenarijs conuersatus fuit: nisi forte pater eius sit huius conditionis: si filia vitam luxuriosam duxit propter quod a matrimonio impediat: si parentibus furiosis remedium non adhibuit: si parentem captiuum: cito non liberauit pro posse. O benedicte deus: q̄ pauci inueniuntur filij: qui digni sint hereditate paterna: hodierno namq tempore rarissimi inueniuntur: qui debitum suum erga parentes faciant: sed dicet quis: ego facio reuerentiā patri meo: nō sufficit hoc o fili: nisi postea illi subuenias in necessitatibus suis. Ait enī Hie. super Matth. Honor in scripturis: nō tn̄ in salutationibus: et officijs defferēdis: quantū in elemosynis: ac munerum obligatione sentitur. C

Et ideo si casus contingat: q filius cū vxore et duobus filijs habeat etiā patrē et matrem: nec habeat panem: vel cibum alium: ad sustendandam vitam: nisi pro quattuor personis: tenetur potius sustentare parētes: et permittere mori filios: q̄ econtra: s̄m Theologos et do. precipue Hieronymum et Ambro. et habetur in.3°. sen. di.39ᵃ. et hanc questionem mouet sanctus Bonauentura ibidem ar°. p°. q.4ᵃ. et ita determinat Cynus in.l.2ᵃ. C. de patribus. qui fi. dif. D

Et de hoc q debeamus seruire parētibus vsq ad mortem: dedit nobis exemplum dominus noster Jesus christus: qui vt scribitur Joan.16°. commendauit matrem suam Joanni: et inde dixit matri. Ecce filius tuus: scilicet Joannes: quasi dicat: s̄m Nicolaum de lira ibi. Usq nunc fui tibi ad obsequium: de cetero Joannes erit loco mei. Deinde dixit discipulo. Ecce mater tua: quasi diceret. Deputo te ad eius obsequium. Super que verba Chrisostom⁹ inquit. Docet nos Christus vsq ad mortis vltimā respirationem honorare parentes: et eorū diligētiā habere. Sed quid dicam de diabolicis filijs hodierni tēporis qui nō solū nō habēt curam parētū: imo sunt eis peruersiores: q̄ extranei et inimici: eos nō diligūt imo odio habēt: et nō possūt eos nisi toruis oculis aspicere: nō obediūt eis: imo vident studiose omnia contra eorum voluntatem facere: nō honorant: nō faciunt reuerentiā illis: sed irrident: et paruipendunt: et illos fatuos existimant et appellant dicentes: q plura sciunt iuuenes q̄ senes: et q qui senescit stultus efficitur: non consolāt eos in tribulationibus: imo afflictis afflictionem augēt ꝯtumeliosa ꝯtra eos v̄ba p̄ferūt: nō fuiūt illis: ꝯtēnāt eos: et in necessitate mori patiūt: p̄fecto si īperiales leges s̄uarent: multi p̄nis h̄ditatib⁹ p̄uarent: sed qd dicā de illis qui parētib⁹ mortē īferūt: Heu horribile facin⁹. O sceleratissimum flagitiū: O diabolica crudelitas: qn̄ fili⁹: veneno vel gladio: vel alio mō parētes īterficit. Nr̄is nāq tp̄ib⁹ ī ciuitate barri. s. 1470. īuēt⁹ fuit fili⁹ qui occiderat propriam matrem. O sathanici filij crudeliores tigrib⁹ et leonib⁹. Nō. n. reperit aliq belua tam fera que sic male suos possit tractare

quis vtatur vita decora impassibilis est. Debetis ergo viuere morigerati: et nō esse dissolutiui deordinatis comestionib⁹: et ducere vitam ordinataȝ: et omni honestate ac virtute decoram. Ait eni Inno. in c°. venerabilis. de preben. et digni. Non loci aut generis: sed vtutū nobilitas viteqȝ honestas: gratum deo faciūt et idoneū seruitorē. M

Septimū remediū est euitatio ɔtagionis. Dicūt eni medici ꝙ pestis est morb⁹ contagiosus: et ꝙ hō dȝ cauē a ɔuersatiōe cū a morbatis: et nō tāgere res eorū. Qui eni tetigerit picem iquinabitur ab ea Ecclesiastici. 3°. Ego autem dico vobis: ꝙ cauere debetis a consortio malorum: qa sciptū est. 28ᵃ. q. pᵃ. c°. sepe. Sepe malorū consortia etiā bonos corrūpūt. Ideo seruate preceptum apli. pᵉ. ad Cor. 5°. di. Ne cōmisceamini cum fornicarijs. Moyses quoqȝ dicit vobis Numeri. 16° Recedite a tabernaculis hominū peccatorum: et nolite tāgere que ad eos ptinēt ne inuoluamini in peccatis eorum. N

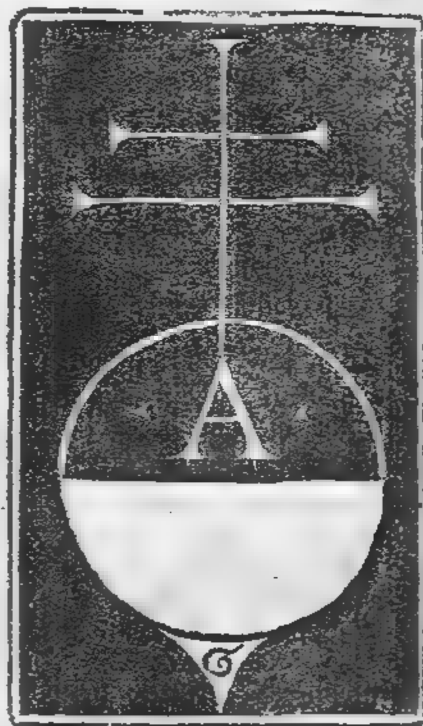
Octauū remediū est elōgatio corruptionis. i. a loco vbi corrupt⁹ est aer. Unde medici dicere solent. Fuge: fuge [illegible] cito ac lōge vade. Jō dico vobis illud Ecclesiastici. 21°. Quasi a facie colubri: fuge peccatum. Nonum remediū: est tardatio reuersionis ad locum pestiferum donec cessauerit pestilētia. Sic ego dico vobis: nolite reuerti amplius ad locū pestiferū peccatorū. Dixit eni [illegible] uator nr̄. Joā. 5°. paralytico curato. Uade et amplius noli pecare: idē dixit adultere. Jo. 8°. Thobias quando dixit filio suo. Thobie. 4°. Omnibus diebus vite tue: deū in mente habe: et caue ne aliqn̄ consentias peccato. Faciaȝ ab hoc cᵐ. ille penitentiaȝ: et cᵐ. nihil prodest: et cᵐ. inanis. de. pe. di. 3ᵃ. O igit̄ pessimi peccatores: si vultis fugere pestem: et alia flagella: accipite ista remedia: et facite hāc receptā quā vobis nūc dabo. Accipite quantum plus potestis de amaritudine mētis ɔtra peccata commissa: et de vera cordis cōtritione: anna magis libram ꝙ̄ vnciā: et predicta misceatis cuȝ aqua lachrymarū faciēdo sirupū et bibēdo illum et faciatis vomitū per nudā cōfessionē et purgabitur pestiferū venenū delictorū. Tūc remanebit totus leuis et cōsolatus spūs vester qui erat aggrauatus: et apostema pestiferū peccatorum euanescet. Deinde recipite suauissimū et refrigeratiuum electuariū corporis et sanguinis dn̄i nr̄i Jesu xp̄i post hec vngite partes sēsuales oleo scō: que vnctio ordiata est ab ecclia ad sanitatē aīe corporis. Jacobi. 5°. Hoc eni est melius remedium totius mundi. Quo non solum recipitur sepenumero [illegible] nitas in p̄sēti: sed etiaȝ immortalitas in futuro seculo. Quā nobis cōcedere dignet̄ ipse dn̄s nr̄ Jesus christus: qui cū patre et spiritu sācto per infinita seculorū secula viuit et regnat deus. Amē.

¶ Explicit prima pars sermonum predicabiliū quod Rosariū appellatur.

Registrum huius prime partis.

a b c d e f g h i k l m n o p q r s t v x y ȝ et ɔ ꝑ aa bb cc dd ee ff gg

Omnes sunt quaterni preter gg qui est duern⁹.

Impressum Venetijs per Georgiuȝ Arriuabenis sub anno domini nice incarnationis. 1498. p̄die kalēdas Junias.

Secunda pars rosarii de Bustis.

1 In nomine domini nostri Iesu xpi: ⁊ beatissime virginis Marie. Incipiũt rubrice partis secũde quadragesimalis: qđ rosariũ sermonũ nuncupatur. Hec aũt pars icipiẽs a dñica de passione ptendit vsqꝫ ad secundã feriã post pentecostem inclusiue.

conscientie fructificatione: ac contrarsatione: scilicet peccati mortalis: quod lepre assimilatur: et ibi de regulis cognoscendi peccatum mortale: et in vltima regula ponitur de fraterna correctione. In exordio autem sermonis ponuntur .12. leges peregrini. Sermo trigesimustertius.

¶ In ascensione domini qualiter xps ascendit in celum per viam quadraginta virtutum: quas nobis ostendit exemplo suo. s. humiliationis: obeditionis: dilectionis: priuationis. s. temporalium saltem quo ad affectum. custoditionis. s. castitatis: orationis conuersationis. s. cum bonis: superationis. s. demonum et temptationum: tollerationis. s. tribulationum: mortificationis. i. penitentie: locutionis: accessionis. s. ad ecclesias: veridictionis: iudicationis vt. s. non iudicemus proximum de occultis: discretionis: ostensionis. s. boni exempli: recordationis. s. mortis: operationis. s. bone: prelationis. s. quo debeat officium exerceri: sanctificationis: iustificationis purificationis: miserationis: gratificationis: lachrymationis: receptionis: glorificationis: doctrinationis: ministrationis: adimpletionis: separationis: attentionis: vitationis. s. dignitatum huius seculi: confessionis: communionis: abnegationis: remissionis: profectionis: scilicet de bono in melius: saluationis: ac correctionis fraterne: et perseuerationis. Sermo trigesimusquartus.

¶ Eodem die post prandium de sacomano paradisi: et de bono milite. Sermo trigesimusquintus.

¶ Dominica infra octauam ascensionis de mortis quiditate: vtilitate: generalitate: et terribilitate. Sermo trigesimussextus.

Eodem die post prandium de excommunicationis diffinitione: inflictione: iustificatione: obseruatione: malignatione: participatione: et absolutione. Sermo trigesimusseptimus.

¶ In die pentechosten de spiritus sancti veritate: processionalitate: personalitate: nominatione: cognitione: apparitione: donatione: operatione: et dispositione. s. ad recipiendam eius gratiam. Sermo trigesimusoctauus.

¶ Feria secunda de amore dei erga peccatores. Ubi ponuntur duodecim signa diuine dilectionis erga illos. Sermo trigesimusnonus.

¶ Feria tertia de duodecim excellentijs diuini amoris. Sermo quadragesimus et vltimus.

Absentatio christi a matre cum ire vellet ad passionem fuit valde dolorosa. sermo. 15°. parte 5ª. per totam.

Absinthium significat contritionem et penitentiam. sermo. 9°. parte 2ª. O.

Absolui ab excommunicatione pot quis post mortem qui in morte ostendit signa contritionis. sermo. 37°. p. 5ª. L.

Absolutio excommunicationum ad quos spectat. Eodem sermo. parte 7ª. per totam.

Accidia quid sit et quid mali faciat. sermo. 7°. p. 3ª. M.

Accidens sine subiecto potest deus esse conseruare et ab eo sequestrare sicut facit in hostia consecrata. sermo. 13°. par. 2ª. O.

Accusatio xpi coram pilato. ser. 15°. par. 8ª. P.

Adoptiui filij succedunt adoptanti. sermo. 7°. p. pª. V.

Aduocati esse non possunt multe persone. sermo. 29°. parte. 4ª. P.

Aduocatis dantur consilia que seruare debent. Eadem parte per totam.

Aduocati quales esse debent. Ibidem.

Aduocare volens debet studuisse per quinque annos et esse probatus a doctoribus. Ibidem. Q.

Aduocatorum salarium. Ibidem. X.

Aduocatum debet iudex dare non habenti. Ibidem. Z.

Aduocatorum fallacie et deceptiones. Ibidem. A. et. B.

Aduocatorum dignitas. Ibidem. C.

Adulationis peccatum. sermo. 4°. parte. 2ª. O. et sermo. 31°. par. 2ª. H.

Adulatores sunt euitandi quadruplici ratione. sermo. 4°. parte. 2ª. O.

Affectionis et sanguinis habenda est ratio. sermo. p°. in exor.

Affectio inordinata damnabilis est marie in predestis. sermo. 26°. p. pª. T. vsque in finem illius partis.

Agens requirit dispositionem bonam patientis. sermo. 3°. parte. 2ª. in prin.

Agnum pascalem non poterant comedere quattuor genera personarum. sermo. 14°. parte. 3ª. N.

Agni pascalis caput et pedes cum intestinis comedi debere cur precipit deus. Ibidem. R.

Agriculture exercitium qualiter fieri debetur. ser. 32°. parte. pª. G. la. 2ª.

Alteratio rei quomodo reddat venditionem nullam. sermo. 32°. parte. 3ª. B.

Aliqui homines sunt pauperes aliqui diuites et alij nec diuites nec pauperes. sermo. 30. par. pª. M.

Altitudo et magnitudo celorum. ser. 2°. par. 2ª. Y.

Aliud est corripere. aliud corrigere et aliud monere. sermo. 33°. parte. 3ª. G. el. 2°.

Ambitio quid sit. et quomodo sit peccatum. sermo. 9°. parte. 2ª. H. et. K. et sermo. 26°. parte. 4ª. C. circa medium.

Ambitio totum mundum conturbat. sermone 31°. parte prima.

Ambitio est detestanda ibi. N.

Amicitie commendatio. sermo. 5°. par. 3ª. X. et. par. 4ª. S. vsque ad. X.

Femine

Finis.

¶ Incipit secunda pars quadragesimalis: editu per fratrem Bernardinū de Busti ordinis minorum: ac verbi dei predicatorem: quod Rosariū sermonum appellatur.

A

Solēt generosi ciues: hi qui nouam ptrahere amicitiam vel antiquam confirmare affectant: aliqd ad amoris inditiū suis amatoribus ac beniuolis elargiri. Ait. n. Ouidius. 2°. de arte amandi. Aurea nūc vere sunt secula: plurim⁹ auro Uenit honos: auro conciliatur amor. vnde vulgaris est sententia ꝙ ex datione ac receptione munerum: conseruatur, atqꝫ corroboratur amicitia. Ea propter eximi⁹ ille patriarcha Jacob: anteqꝫ ad fratris sui Esau aspectum accederet: cum de Mesopothamia reuerteretur: ei dona nō modica premisit: vt ad amorem sui: illius animū inclinaret: vt Gene. 32°. habet. Unde ut sequēti caplo scriptū est: cum ei obuiam Esau accessisset interrogauit illū quare tot sibi munera transmisisset: Cui Jacob respondit. Ut inuenirem gratiam coram domino meo. Que munera suscipiens Esau fratrem suum Jacob magis qꝫ antea dilexit. Qua instructus experientia patriarcha predictus: cum post nō nulla temporum curricula: filios suos in egyptū mittere statuisset: vt in conspectu principis terre illius gratiam inuenirent: precepit eis illud Genesis. 43°. dicens. Sumite de optimis terre fructibus: et defferte viro munera. Tertij qqꝫ. Reg. x°. c°. dicit. ꝙ cum regina Sabba Hierusalē ingressa esset: vt videret Salomonem: atqꝫ ei⁹ sapientiam audiret: centum ac viginti talenta auri illi obtulit: et aromata multa nimis: gēmasqꝫ preciosas: quod proculdubio ad amoris effecit augmentum. Que omnia ego considerans cupiensqꝫ iādiu contractam vobiscum amicitiam ampliare: atqꝫ singularem erga vos dilectionem: qua vobis afficior: aliquibus beniuolentie inditijs demonstrare deliberaui pro complemento incepti operis quedam etsi non inaudita: perutilia tamen ac necessaria documenta vobis tradere: sperans nostris in sermonibus poeticum illud adimpleri. Oratij in poetria dicentis. Decies repetita placebunt.

¶ Dominica de passione: de morientiū religiosa sepelitione: atqꝫ de eorundem testamētaria dispositione. Sermo primus.

B

Abraham mortuus est: et propterea Joānis. 8°. c°. et in euāgelio occurrentis dominice. Sententia est iurisperitorum quā notant in. l. si dom⁹. §. qui confitetur. ff. de lega. 1°. et in. l. aurelius. §. titius. ff. de li. le. et in. l. si seruus. in fi. ff. de ser. expor. dicentes: ꝙ affectōis et sanguinis habenda est ratio. Qua ex re cōcludi potest licitum esse: mortē amici sui deflere: dūmodo ille fletus non excedat limites rōnis: et rō consentiat voluntati diuine. Unde vt dicitur Gen. vltimo. Duodecim patriarche cum magnis lachrymis sepelierunt Jacob patrem suum. Similiter scriptum est Actuum. 8°. ꝙ sepelierunt Stephanum viri timorati: et fecerunt planctum magnū super eum. Dominus quoqꝫ noster Jesus christus Lazarum mortuum fleuit. Unde dicebant iudei hoc videntes. Ecce quomō diligebat eum: vt habetur Joānis. xi°. Amicus. n. debet communicare et sētire pmoda et icōmoda amici sui. ff. fami. her. l. item ex diuerso. in fi. Laudabile igitur et deo gratum est ad funera defunctorum accedere: et eorum consanguineos atqꝫ affines de illorum obitu dolentes et afflictos consolari: et hoc est quod inquit sapiens Eccle. 7°. Ne desis plorantibus in psolatione. Super quibus verbis: duas psideratiōes faciemus. Prima dicetur religiose sepelitionis: Secunda appellabitur testamentarie dispositionis.

¶ Pars prima de morientium religiosa sepelitione.

C

Pro expeditione prime partis queruntur septem dubia. Primo vtrum cōgruum sit et laudabile mortuos sepelire: Et respondent quidā ꝙ non. Ait enim Seneca in li°. de remedijs fortuitorum. Si nihil sensio: non pertinet ad me iactura corporis in sepulchro: si sentio: sepultura mihi tormentū est. Et Tulius in tusculā. qōnibus dicit. Quod Socrates et Anaxagoras crediderunt sepulturas esse superuacuas: nihilqꝫ mali aut honesti [illegible] iacere cadauer inhumatum: quem ritum eē seruant Caspij. Diogenes insuper Cinicus iussit se inhumatum proiici volucribus: canibus: et feris dicens. Quid ferarum mihi nil sentienti oberit laniatus. Refert quoqꝫ Eusebius pamphili in primo de Euāgelica preparatione: ꝙ hirca[illegible] corpora defunctorum rapacis generis auib⁹ proijcere consueuerunt. Anchises etiam pater Enee videbatur parum curare de sepultura dicens: vt habetur in 2°. Eneydos. Facilius iactura sepulchri. Et Lucanus libro 7°. sui operis i-

quit. Celo tegitur qui non habet vrnam. Sed ptra pdicta q sint irrationabilia: e ois scriptura tā scōꝝ q̄ moraliū phōꝝ. Naz Geñ.23°. laudat Abrahā de pietate: qz sepeliuit Sarrā vxorē suaz mortuā in Ebron: in terra Chanaā: in spelunca duplici. Et Geñ.25°. ꝛ.13ª. q.2ª. c°. ebron dr: q Jsaac ꝛ Jsmael sepelierūt abraham prem eorum in eadē speluca. Et Geñ.35°. hr: q Esau ꝛ Jacob sepelierūt Jsaac prem suū: ꝛ posuerūt in eadē speluca: vt et dicit in eodē c°. ebron. Scriptuz quoqz est Geñ.49°. Quod Jacob i extremo vite sue: pcepit filijs suis dicēs. Ego congregor ad pplm meū: sepelite me cū pribus meis i speluca duplici: que est in agro Ebron in terra Chanaā quā emit Abrahā. Jn qua sepultus est Adam ꝛ Eua: Abrahā ꝛ sarra: Jsaac ꝛ rebecha: Jacob ꝛ Lia: ꝛ postea Joseph filius ei⁹ vt ibidē dicitur. Et Josue vltio hr qualr eo mortuo sepelierūt [illegible] filij israel i finibus possessionis sue. Jbidē etiam dr: q ossa Joseph que tulerant de egypto: sepelierunt in Sichen. Jtē q Eleazarū filiū Aaron sepelierunt in Gabaath: fratres ꝛ filii eius. Judicum quoqz.16°. fit mentio de sepultura Sansonis. Et primi Reg.25°. de sepultura Samuelis Et primi Macha.9°. de sepultura Jude machabei. Et secundi. Reg.2°. dixit dauid viris Jabes Galaath. Benedicti vos a dño qui fecistis misericordiā hanc cū dño vr̄o Saul ꝛ sepelistis eū. Thobias qqz laudat qz sepeliebat corpa mortuoꝝ vt hēt ei⁹ p°. ꝛ.2°. c°. Et pcepit filio suo ut eū mortuū sepeliret: ꝛ vxorē suā mrēzeiusdē filij pe eū Thob.4°. Laudat qqz Judas machabe⁹ iterfectoꝝ corpa sepeliēs. scdi Mach.12°. ꝛ discipuli Joānis eum sepeliētes. Marci.6°. ꝛ Matth.14°. Saluator quoqz nr̄ vnguētū sepulture sue fuari iussit. Joānis.12°. Cōmēdat et Joseph ab arimathia cū Nichodemo qz Christū sepelierunt Matthei.28°.

Leges qqz ciuiles approbāt ꝛ puilegijs decorāt sepulturas mortuoꝝ. vñ i.l. ossa. i pn°. ff. de reli. ꝛ sūpti. fu. dr: q si ossa mortui sepeliant i agro alieno: nō pōt dñs agri eijcē illa nec extrahē sine licētia pncipis vl pōtificū: aliter ꝯ eū potest agi actiōe iiuriaꝝ. Et i.l. sūt psone. circa finē eo. ti°. igt iuriscō sult⁹: q pp publicā vtilitatē: cadauera mortuoꝝ sepeliūt. Quapp dicit glosa i c°. alias. §. nūc añt.21ª. di. q si qs mādaret corp⁹ suū nō sepeliri: sicut fecit Marcellin⁹ papa in ꝯtestationē idolatrie cōmisse: nō ē iplēdū ei⁹ mādatū. Et idē hētur i.l. qdā. ff. de ꝯdi. isti. Ad officiū ergo pietatis ptinet mortuos sepelire. Ea ppter Valeri⁹ maxim⁹ li°.5°. ti°. de igratis: reprehēdit atheniēses q Melciadē i carcere mortuū sepeliri nō pmiserūt: nisi Cimo ei⁹ filr⁹ carcerē p eo itrasset. Vñ sic iqt idē Valeri⁹. Nec te Cimo silētio iuoluā: q pri tuo sepulturā volūtarijs vinculis emere nō dubitasti. Et i li°. p°. ti°. de somnijs: pdict⁹ Valeri⁹ narrat qliter Simonides poeta peregre vadēs: cū nauis i qua erat applicuisset [illegible] litt⁹: ꝛ corp⁹ ihumatū iacēs vidisset sepulture tradidit. Quo beneficio is q sepult⁹ fuerat mot⁹ nocte sibi i sōnis apparuit: eūqz ne pximo die nauigaret amonuit. Qui sōnio parēs i terra remāsit. Jlli vo q inde recesserūt: nauigātes i ei⁹ cōspectib⁹ procellis ꝛ fluctibus absorti sūt ꝛ suffocati. Et ipse letat⁹ est: quia vitam suā magis somnio q̄ naui cōmiserat. Jdem quoqz Valeri⁹. li°.5°. ti. de humanitate comēdat Cesarez: qui caput sui hostis pōpei sibi per regē egypti destinatū: honorifice cremari ꝛ sepeliri fecit: fleuitqz vidēs illud: de quo Franciscus petrarcha in suis triūphis ait. Cesar da poi chel traditor de egypto. Li fece el dono de honorata testa. Pianse cō gliochij lachrymosi e mesti. Jdez et Valeri⁹ ibidē laudat affricanū Annibalez q successiue tres rō anos duces: Paulum. s. gracchum ꝛ marcellum hostes ipsius honorifice fecit sepeliri.

Secundo queritur quare corpora mortuoꝝ sepeliuntur? Et respondet Ric. in 4°. dist. 45ª. ar.6°. q.2ª. q propter tria. Primo ppter astruendam futuram resurrectionem: propter quam Paulus appellat mortuos dormientes. pª. ad Thesa.4°. vt ergo subleuet spes ad resurrectionē vere fiendam: corpora sepulture traduntur. De qua resurrectione dicitur. Dañ.12°. Qui dormiunt in terre puluere euigilabunt. Alij in vitam eternam: alij vero in opprobrium sempiternum. Dicuntur autem mortui dormientes trib⁹ de causis. Primo: propter spem resurrectionis: qz sicut de dormiente est spes q debeat euigilare: ꝛ sic de mortuo est spes q debeat resurgere: ꝛ ideo ait apostolus prime ad Thesalo.4°. Nolumus vos ignorare de dormientibus: vt non contristemini: sicut ꝛ ceteri qui spem non habent. Scdo propter facilitatem resurrectionis. Ait. n. Aug. Dominus tanta facilitate excitat de sepulchro: quanta tu excitas dormientem de lecto. Tertio: ppter meliorationem imutationis. Sicut eniz dormientes surgunt meliorati: idest in melius mutati: sic ꝛ mortui boni resurgent in melius muti. Unde pª. ad Cor.15°. ait Paulus. Seminat in corruptione: resurget in incorruptionem. Et ideo nemo debet nimiuz ꝯtristari de morte amici

eorum cum eos non amittamus: sed premittamus. c°. quam est preposterum. 13ª. q. 2ª. vnde dicitur: quia qui nimis tristatur de suorum morte: videtur desperare de futurorum bonorum resurrectione. c°. habent. 13ª. q. vltª. et c°. vbicunque. eadem questione et ci vbi etiam dicitur: quod talis contristatio et luctus inordinatus: prouenit ex pusillanimitate. Secundo sepeliuntur corpora defunctorum: propter amouendum horrorem. vnde Quintilianus li. 5°. declamationum ait. Ad operiendum feditatem: subtrahendamque dolori materiam: mortuus viuentium causa sepelitur. F

Tertio sepeliuntur defuncti propter meritationem: vt illos sepelientes propter talem misericordiam magnam in celesti gloria retributionem mereantur: vt inquit Aug. p°. de ciui. dei. c°. 14°. G

Tertio queritur: vtrum prosit in charitate morientibus ecclesiastica sepultura: qui habent aliquid purgabile? Et respondet Ric. in. 4°. di. 45ª. ar. 6°. q. pª. quod sic: non per se: sed per accidens. Et hoc propter tria. Primo propter inspicientium excitationem: inquantum proximi et amici ipsorum mortuorum conuenientes ad ecclesias in quibus sepulti sunt: et inspicientes sepulturam eorum de his recordantur: et deum pro illis deprecantur. Et hoc inquit Grego. in. 4°. dialogorum: et habetur in capitulo. cum grauia. 13ª. q. 2ª. Ideo locus sepulture dicitur monumentum: eo quod moneat mentem. scilicet ad orandum pro defunctis. vt inquit Aug. in libro de cura agenda pro mortuis. Et secundum hoc potest intelligi illud poeticum quod refert Glosa in ca°. vbicunque. 13ª. q. 2ª. Melius ossa cubant manibus tumulata suorum. Dicit autem quilibet mortuus illud Eccle. 38°. Memento iudicii mei: sic enim erit et tuum. Mihi heri: tibi hodie. H

Sciendum est quoque quod cultus exequiarum et cerimonie que in eis fiunt non modicum prosunt defunctis. Et [illegible]°. secundum Tho. i. 4°. di. 45ª. Cera et oleum prodest defunctis inquantum offertur ecclesie vel pauperibus datur: et inquantum in reuerentiam dei expenditur. Unde dicte cerimonie velut quoddam holocaustum sunt deo accepte: secundum Damascenum. Secundo: prosunt eis circundantia feretrum inquantum ex ipsis ecclesia decoratur: quia fiunt ex eis paramenta: vel pauperes ex ipsis fructum capiunt: vnde ad rogandum deum pro defuncto obligantur. Tertio: pecunie distribute in sepulturis: inquantum ex eis ecclesie edificantur vel restaurantur: aut ministri ecclesie sustentantur et pro hoc ad orandum pro defunctis ipsis incitantur. Quarto incensum: inquantum per hoc apparet quod sacrificium defuncti et orationes pro eo facte sunt accepte in conspectu domini: et ad illum diriguntur: dicente psalmista. Dirigatur domine oratio mea sicut incensum in conspectu tuo. Quinto aqua benedicta: inquantum per aspersionem eius a peccatis venialibus purgatur. Sexto: campana pulsans: vt populus audiens oret pro defuncto. Septimo: amici associantes corpus: et pro defuncto orantes. Nam quia caro est pars hominis. 2°. de anima. Ideo naturaliter homo ad carnem suam afficitur: iuxta illud apostoli ad Ephe. 5°. Nemo vnquam carnem suam odio habuit: et similiter afficitur ad carnem amici et videns eam mortuam ad compassionem commouetur. Octauo predicator: inquantum per eius predicationem homines incitantur ad patiendum defuncto: et per consequens ad orandum pro eo. Nono propinquus plorans pro anima et pro corpore: licet in domo defuncti post ablationem corporis remanens. Lachryme enim moderate et ex pietate effuse: sunt deo grate. Et ideo dicitur Ecclesia. 7°. Modicum super mortuo plora. Decimo officium sepulture ab ecclesia ordinatum: et deuote adimpletum. Undecimo: cruces que ante feretrum portantur. Duodecimo: clerici ac sacerdotes et religiosi funus associantes. Nam omnia hec videntes incitant ad deuotionem: et ad orandum pro defuncto. Secundo principaliter prodest mortuis sepeliri in locis sacratis: maxime vbi sunt deuoti ministri: ratione impetrationis. Licet enim omnes clerici et religiosi teneantur orare pro mortuis. Immo omnes christiani: precepto charitatis. Tamen magis particulariter tenentur ministri ecclesiarum: siue religiosi: orare pro defunctis sepultis [illegible] cimiterijs eorum: vt inquit Ric. vbi supra. Quanto autem ipsi fuerint deuotiores: tanto facilius exaudiuntur a deo. pª. q. pª. c°. ipsi sacerdotes. et citius liberant a penis purgatorij animas defunctorum pro quibus deprecantur. I

Tertio prodest mortuis ecclesiastica sepultura: ratione interuentionis: quia sancti ad quorum honorem fabricate sunt ecclesie: orant pro illis qui sepeliuntur in suis ecclesijs: vel cimiterijs: vt inquit Augu. 13ª. q. 2ª. capitulo. non exti-memus. K

Quarto queritur: nunquid quilibet possit eligere sepulturam? Et respondet magister Gratianus. 12ª. q. 3ª. § econtra. et capitulo sequenti: quod vbi quisque sit tumulandus: in voluntate sua constituitur: immo potest quis eligere sepulturam in loco minus religioso: relicta sepultura antiqua. extra de sepulturis capitulo. cum quis. libro sexto. licet hoc esset illicitum de iure

antiquo.ex̃.e°.firmitatẽ.Melius tñ est ut eli gat qſqꝫ sepulturam in locis deuotis:rõnib⁹ su pradictis. Religiosi tñ nõ possunt eligere sepul turã:ſꝫ in suis ecclesijs ꝛ monasterijs debent tu mulari. Possent tñ eligere si qñ moriũtur adeo ſũt remoti:ꝙ cõmode portari non possunt ad sua monasteria.ex̃.de sepul.c°.religiosi. lib°. 6°. Impuberes etiam non possunt sibi eligere sepl turam:sed parentes eorum possunt eos sepeliri facere vbicunqꝫ voluerint si cõsuetudo patrie hoc habeat:alias non.ex̃ de sepul.c°.in nostra. in textu:ꝛ ĩ glosa Et idẽ dicit glosa in.c°.de vxo re.e.ti.Item qui non est compos mentis:nõ po test eligere sepulturam.ex̃ de succes.ab itesta.c°. cum dilectus. L

Quinto queritur:vbi debet sepeliri ille qui moritur sine electione sepulture?Et respõ det.Jo.an.in.c°.animarum.de sepul.li°.6°.dbe re sepeliri in sepulchro maiorum suorum. Exẽ plo patriarcharum.13ᵃ.q.2ᵃ.c°.ebron. Et ex̃ de sepul.c°. nos instituta. ꝛ .c°.fraternitatẽ. vbi est textus ad litteram:vel in parrochiali ecclesia si sit cõsuetudo.Et de hoc etiam habetur in. c°. is.q de sepul.li°.6°.Si autem decedens nõ ha beat aliquod sepulchrum in quo sepeliri cõsue uerunt maiores sui:debet sepeliri in parrochia li ecclesia nisi aliud velit consuetudo patrie q̃ habetur pro lege:de quibus.ff.de legib⁹.Si aũt moriens sit alienigena vel viator debet sepeliri apud ecclesiam in cuius parrochia mortuus est:quando non elegit sepulturam specialẽ.13ᵃ. q.pᵃ.c°.ecclesias.vel in ecclesia cathedrali si sit consuetudo.16ᵃ.q.pᵃ.c°.p°.Hostiensis autẽ di cit ꝙ si de facili sine fetore portari posset tumu landus est cum suis parentibus.ex̃ de sepul.c°. p°.ꝛ.c°.fraternitatem.nisi cõtraria consuetudo appareret:cui standum esset.vt inquit etiã Ri car.in.4°.di.45ᵃ.Et iõ ut ait Innocẽti⁹ in.c°. p°.ex̃ de sepul.Hec oĩa discretõ iudici cõmitũt Clerici quoqꝫ si nõ elegerint sepulturam debẽt sepeliri in ecclesia in qua ſũt clerici ſm Innocen tiũ:ut notatur in ſũma.cõfes.li°.p°.ti°.16°.q. xᵃ. facit.16ᵃ.q.pᵃ.c°.p°.Item ille q habet domicili ũ in ciuitate vel castro:licet moriat in villa in qua ierat cã recreationis:vel ut ruralia exerce ret:debet sepeliri in sepulchro maiorum suorũ vel in parrochiali ecclesia ſm superiorem deter minationẽ:ꝛ non in ecclesia dicte ville in q̃ mor tuus est.Ut inquit Archi.ꝛ Jo.an.in.c°.is qui. de sepul.li°.6°.qd intelligitur si cõmode porta ri põt:alias nõ:arᵐ.in.c°.religiosi.eodẽ li°.ꝛ titu lo.Itẽ mulier que moritur sine electiõe sepultu re debet sepeliri in sepulchro cũ viro suo.dicto c°.is qui.ꝛ .c.vnaqueqꝫ mulier.13ᵃ.q.2ᵃ.Si aũt habuerit plures viros debet sepeliri ĩ sepulchro vltimi viri vt inqt glosa.in dicto.c° . vnaqueqꝫ mulier.Sicut enim accepit domicilium vltimi viri.l.filij.§.p°.ff.ad mũici.ita debet accipere re quiem in tumulo vltimi viri:quando alibi non elegit sepulturam:ut expresse dicitur in dicto.c°. is qui.de sepul.li°.6°. M

Sexto queritur:nunquid obsit ecclesiastica sepultura in peccato mortali decedentib⁹. Et respondet Ricar.in.4°.di.45ᵃ.ar°.6°.q.pᵃ. ꝙ impio non nocet ecclesiastica sepultura : nisi in quantum hanc sepulturam sibi indignam ꝓ curauit.Et ita intelligitur illud quod scriptum est.13ᵃ.q.2ᵃ.c°.quibus.ꝛ.c°.cum grauia.vbi di citur.Impijs nocet in sacro sepeliri.Et Grego rius.in.4°.dialogorum ait.Quos grauia pec cata deprimunt:non ad absolutionẽ:sed ad ma iorem damnationis cumulum eorum corpora in ecclesijs ponuntur. N

Septimo queritur quibus prohibeatur ec clesiastica sepultura?Et respondẽt theolo gi in.4°.di.45ᵃ.ꝙ morientes in malo statu nõ debent in sacro sepeliri. Primo:nullus infide lis aut hereticus.ex̃ de here.c°.sicut.Et de con secra.distin.pᵃ.c°.ecclesiam.ꝛ.c°.se.Imo si etiã post mortem appareat de eius infidelitate vel heresi:dꝫ ei negari ecclesiastica sepultura . 24ᵃ. q.2ᵃ.c°.sane profertur.Et si tumulatus fuerit de bet exhumari:ꝛ proijci extra sacrum.c°.quicũ qꝫ.de heredi.libro.6°.Secundo moriens in tor neamento non debet in sacro sepeliri:ꝛ etiam si ibi non moriatur sed vulnus letale accipiat : li cet postea aliquibus diebus superuiuat quis de peccato peniteat:ꝛ ei eucharistia non nege tur:carebit tamẽ ecclesiastica sepultura si mori atur propter illud vulnus.c°.p°.de tornea . Et ibi Hostien.Hoc tamen intelligitur de illo qui venit causa exercendi se in torneamento.Et eti am ſm Guilelmum de armigero eius qui ei in armis seruiuit:extra de torneamen.c°.3°. Sec⁹ de astantibus cum curiositate.Tertio:prohibe tur sepultura illis qui se ipsos occiderunt.23ᵃ. q.4ᵃ.c°.placuit. Quod intelligendum est ſm Guliel si interfecerunt se ex desperatione vel ira cundia:secus si ex insania: qꝛ non habent vsũ rationis:vel a casu ꝛ fortuito.Unde dicit Ber nardus glosator i.c°.ex parte.de sepul.ꝙ siquis propter fugam precipitaret se in aquam: quia inde credebat sic euadere non imputabitur ei quo ad sepulturam:si contrarium eueniat.arᵐ.

ad hoc in c°.nerui.13ª.distin.&.23ª.q.4ª.c°.de
occidendis.& concordat Hosti.in sūma Quar/
to prohibetur sepultura illis qui non confiten/
tur: vel non cōmunicant semel in anno:extra de
penitē.& remis.c°.omnis. Et hoc intelligitur
nisi in articulo mortis signa contritionis & emē/
dationis ostendant.

Quinto monachus & religiosus qui repe/
ritur proprietarius in fine vite sue: debet
proijci in sterquilinio & ibi sepeliri.extra de sta/
tu.mona.c°.super quodam Sexto blasphemus
si moriatur absq penitentia:postq̄ blasphema
uit non debet sepeliri in loco sacro.c°.fina.de ma
le.Septimo excomunicatus priuatus est eccle
siastica.sepultura.24ª.q.2ª.c°.sane.quod super
Et extra de priui.c°.episcoporū. libro 6°.Exco/
municatus etiā iniuste non debet in sacro sepe/
liri:quando est notorie excomunicatus: & non
constat manifeste q̄ excomunicatio sit nulla:vt
non extra de resti.expo.c°.litteras.circa fi.Octa/
uo q̄lz notorius peccator vt manifestus'vsura
ri⁹ phibet in ecclesia sepeliri:extra de vsuris.c°.
quia in omnibus. & c°. quāq̄ .eo.ti°.li°.6°.No
no nullus raptor qui moriatur sine satisfactione
debet sepeliri in ecclesia:imo q̄uis ad mortem
veniens sit male contentus de rapina: & vellet
restituere si posset:licet ei eucharistia ministre/
tur:tn̄ sepultura denegatur ad aliorū terrorem:
quando vsq ad mortē in malicia perseuerauit
licet tunc peniteat.ex̄ de rapto.c°.super.eo.

Decimo tēpore interdicti non potest quis
in sacro sepeliri.Et hoc intelligitur de lai
cis & secularibus quibus interdicitur sepultura
etiā si penitentiā acceperint & confessi fuerint.de
pe.& re.c°.quod in te.quia īterdicti sūt etiā si pec
catores non sūt ar^{m}.in.c°.miror.17ª.q.4ª.cum
ibi nota.per glo.& doc.Debēt ergo in loco nō sa
cro sepeliri: & si mortui fuerint ut boni xpiani:
post ablatū interdictū taliū corpora erūt ad ec/
clesiā transferenda.ar^{m}.in.c°.cū illoꝝ. et in . c°.
a nobis.el.2°.de sen.exco.Clerici tamē qui non
sunt specialiter interdicti:quando interdictum
est generale tantūmodo possūt sepeliri sine pul/
satione cāpanaꝝ dicto.c°.quod in te.& c° . alma
in argumētū.eo.ti.li°.6°.dūmodo officium se/
pulture fiat submisse ianuis clausis:& interdictis
exclusis.Si aūt clerici eēnt īterdicti:vel ecclesie
essent specialiter interdicte:non possent in eccle/
sia sepeliri Ex quibus oib⁹ patet q̄ grauissime
peccāt illi seculares qui tēpore interdicti portāt
nocte ad sepeliendū in cimiterijs corpora defun
ctorum. fm eum Inno.& Hosti.in sūma peccant
mortaliter: & debēt per ecclesiā puniri:vt etiā di/
citur in sūma.confes.li°.3°.ti°.33°.q.254ª.Sa/
cerdos vero sepeliēs vel sepeliri permittēs ī suo
cimiterio fm Hosti.ī sūma:irregularis fit & su/
spēsus.ex̄ de cle.ex.mi.c°.postulastis.§. vlti° .et
de sen.ex.c°.is qui.li°.6°.& remouēdus est a be
neficio.ut in.d.c°.postulastis.

Sciēdū etiā q̄ quilibet sepeliēs in sacro tēpo
re interdicti in casib⁹ nō concessis:est inter
dict⁹ ab ingressu ecclesie.c°.episcopoꝝ.de priui.
li°.6°.Licet aūt antiquit⁹ quilibet sepeliēs in sa
cro tēpore interdicti nō esset ipso facto excomu
nicat⁹;hodie tamē excomunicationē incurrit
ipso facto:p clemētinā.eos.de sepul.De portanti
b⁹ aūt ad sepulturā nō tamē sepeliētib⁹:& de co
mitātib⁹ fun⁹:& fodiētibus vel aperiētib⁹ sepul
turā: & de planis:clericis vel ministris ecclesiaꝝ:
in quoꝝ cimiterijs sepeliunt:qui id nō prohibēt
cum p ossent: & de clericis portātibus crucē & si
milia faciētib⁹:vtrū sint excōmunicati dicit glo
sa ordinaria.Io.an.in dicta cle.eos.q̄ hoc ma/
gis indiget pape declaratiōe:q̄ glosatoꝝ.Dein/
de ponit opinionē quorūdā dicētiū q̄ nō sint
excomunicati.Et vltimo subiūgit dicēs.In cō/
trariū ē q: esset hec cōstitutio ludibrio:si vnus
solus ribaldus vel seruicē per quē poterit id im
pleri dicat ligari:religs vsitatis pōpose & solem
niter expeditis:hec ille.Et huic opinioni videt
magis adherere: cū doctores comuniter in fine
ponāt opinionē que eis magis placet . Hanc
etiā opinionē q̄ sint excomunicati: tenet Pau/
lus de lazarijs in dicta cle.. eos.dicēs q̄ nō so/
lū predicti:sed etiā dicētes diuinū officiū super
funus:& omnes mādātes & cooperantes:aut dā
tes cōsiliū auxiliū vel fauorē.c°.mulieres . & c°.
nuper.& c°.quanto.& c°.si concubine.de sen.ex/
co.Facit.c^{m}.sicut dignum.§.illi.de homi. vnde
dicit Lapus & Stephanus super dicta cle.q̄ ī
hoc non est dubium:cū omnis participans in
crimine criminoso incurrat eandem penam cū
principali:vt in dictis iuribus. Franciscus ta/
men zamba.in dicta clemen.eos.& in.c° . vnico
de bap.tenet contrarium.Et Joannes cal . in
suo tractatu de ecclesiastico interdicto sic dicit.
Si tempore interdicti in casu non permisso a iu
re quis cum diuino officio sepeliatur:oēs predi
cti scilicet sepulchrum aperientes:fabricantes:
aut fodientes:vel associantes funus:& non pro
hibentes & similes sunt excomunicati.Facit c^{m}.
precipue.xjª.q.3ª.Si vero sine officio clericorū
talis defunctus sepeliatur in cimiterio a laicis
licet sit tutius dicere omnes predictos fore liga/

tos excomunicationis sententias: tamen licet trepidus credo istos non ligari dicta pena: sed ꝙ videtur contēnere generalē prohibitionē ecclesie poterunt arbitraria pena puniri per iudicez ecclesiasticū. 3ª.q.4ª.c°. engeltrudam: hec ille. Pro hac opinione facit ꝙ dicta cleª. solū nominat sepelientes. Et ideo quibusdam videtur nō debere extendi ad alios: quia pene sunt restringende. l. interpretatione legū. ff. de penis. Et. c°. odia. de reg. iu. libro. 6°. Pro declaratione autē huius questionis dico: ꝙ cū multi doctores dicant hos esse excomunicatos etiā si non interfuerit aliquis clericus: cū in dubijs tutior pars sit tenenda. c°. ad audientiā. de homi. c°. illud. de cle. ex. mi. c°. iuuenis. de spon. Qui predicta cōmisit: ad cautellā debet se facere absolui ab excomunicatione. Sciendū tamen ſm omnes doc. in dicta cle. eos. ꝙ non solū ignorantia facti: sed etiā iuris excusat ab hac excomunicatione illas personas que nō tenentur scire iura. Tales eniz non sunt excomunicati. pª.q.4ª. §. notādū. ⁊ de sen. ex. c°. cū illorū. R

Concludo igitur quo ad prohibitionē sepulture: ꝙ quilibet moriens in peccato mortali debet priuari ecclesiastica sepultura: quando eius peccatū est notū. 13ª.q.2ª.c°. non extimemus. ⁊ c°. quibus. ⁊ c°. pro obeuntibus ⁊ hoc verū est nisi talis sit reconciliatus ecclesie: vel saltē fecerit aliquod signū penitentie: tūc eniz sepeliri potest: ⁊ heredes tenentur satisfacere pro eo. extra de sepul. c°. parrochiano. ⁊. c°. a nobis. el 2°. de sen. exco. nisi in illis casibus in qbus etiā post penitentiā negatur sepultura: ut supradictū est de raptore. Similiter si quis excomunicatus in morte ostendat se contritū: ⁊ moriatur anteꝙ̄ absolui possit: non debet sepeliri in sacro nisi prius absoluatur ab excomunicatione extra de sen. exco. c°. a nobis. el. 2°. Si autē iā fuerit sepultus [illegible] sacro talis excomunicatus non debet exhumari: sed ibi absolui pōt post mortē: vt notatur i dicto c°. a nobis. quando in morte ostendit signa contritionis ⁊ penitentie: vt etiā dicitur in suma confes. libro. 3°. titulo. 33°. q. 121ª. Quando autē aliquis dicatur ostendisse signa contritionis sufficit probare ꝑ vnū testez. 26ª.q. 5ª.c°. qui recedunt. ⁊. c°. se. et ibi nota. glo. quia ex hoc nulli preiudiciū generatur. arᵐ. in c°. placuit. Et c°. cū itaqꝫ. cū ibi nota. per glo. de con. distin. 4ª. Et idez notatur in sūma confes. libro p°. ti°. 16°. q. 3ª. O benedicte de⁹: qt scelleratissimi hoīes morientes i pctīs mortalib⁹: ⁊ publici pctōres publice i ecclesijs sepeliuntur cū maximis honoribus. Profecto clerici seu religiosi tales sepelientes mortaliter peccant. extra de rap. c°. 2°. Et taliū corpora si possunt ab alijs discerni: debent exhumari ⁊ pijci extra sacrū. c°. sacris. de sepul. ⁊ ecclesia siue cimiteriū debet reconciliari. c°. consuluisti. de con. ec. vel al. Secundū tamē Hostien. Ray. et Gof. ut nota. in sūma. confes. vbi s. occulti peccatores possunt sepeliri nisi sint excomunicati vel heretici: quia quibus non comunicamus viuis: nec mortuis comunicare debemus. c°. sacris. de sepul. ⁊. c°. sane quod super. 24ª.q.2ª. ⁊ c°. a nobis. el 2°. de sen. exco. Alij autē christiani quibus non est prohibita sepultura: nec ratione peccatorū suoꝝ: nec ratione interdicti debent sepeliri a viuis [illegible] diligentia. Unde dicit Ricar. in. 4°. di. 45ª. ꝙ illi qui sepeliūt mortuos suos cū honore: licet faciant aliquā pōpā in exequijs: dūmodo solū id faciant ſm consuetudinē patrie: ⁊ nō excedant statū suū nō sunt reprehendendi: ut enim dicitur in. l. si quis sepulchrū. §. sūpt⁹ funeris. ff. de reli. ⁊ sum. fu. Sūptus funeris debet fieri ſm facultatē ⁊ dignita[illegible] defūcti. Et ut habetur in. l. ⁊ si qs. codē ti. Sācti⁹ ē testatorē funerari de suo: ꝙ̄ legatarios legata cōsequi vel heredes. Talia nāqꝫ funeralia sunt opera pietatis ⁊ misericordie. l. ⁊ si qs §. sed interdū. ff. de reli. ⁊ sūptibus fu. cū ibi no[illegible]. Hoc etiā vertitur in magna consolationem viuorū: ⁊ honorē mortuorū: ⁊ est opus laudabile. vnde laudatur magnus Alexander q ut inquit quintus curtius inuento dario inimico suo a proprijs seruis derelicto: vulnerato ⁊ mortuo in vehiculo suo fudit lachrymas: ⁊ fecit eū more regio sepeliri. Et hec sufficiant pro prima nostri sermonis.

¶ Pars secunda de morientiū testamentaria dispositione. S

Circa secundaz partē huius sermonis de morientiū testamentis: ⁊ vltimis dispositiōib⁹ querūtur tria dubia. Primo nunquid omnia testamenta debeant seruari? Et videtur prima facie ꝙ sic. Nā dicitur in. c°. iudicante. alias. indicante extra de testa. voluntas testatoris debet ꝑ omnia adimpleri. Facit ad hoc cᵐ cōsideranto. ⁊. cᵐ. admonere. 16ª.q. pª. vbi idē habet. Leges quoqꝫ ciuiles fauēt vltimis defūctoꝝ volūtatib⁹: vn̄ dī ꝙ attēdēda sp̄ ē volūtas testatoris. l. si mihi ⁊ tibi. i si. ⁊. l. ab oīb⁹ heredib⁹. §. p°. ff. de lega. p°. sed ꝯtra argui potest. Nā dicit glo. in. c°. admonere. 16ª.q. pª. super verbo. pie. ꝙ si voluntates

testamentorum nō sunt pie seruari nō debent.17ª. q. vltima.c.quicunqȝ.z.ff.de reli.z sum.fu.l.si quis §.huius actio. ℣.quid ergo.z.l.quidam.ff.con/di.institu.z.l.non oportet.ff.de his quibus vt in/di. Ad hanc questionem respōdet Ricardus in 4º.di.45ª.ar.4º.q.prima dicens: ꝙ testamēta rationabiliter facta debent seruari: z nullo modo infringi. Non autem quando continent irratio/nabilitatem. Est autem testamētum irrationabi/le tripliciter. Primo ratiōe testatoris.s. quando nō potest facere testamētum: vt sunt clerici: qui nō possunt testari de rebus ecclesie: vt īquit glo. in.cº.quia nos.de testa. Et notat dominus Do/minicus de sancto geminiano in.cº. presenti. de officio or.liº.6º.z Antonius de butrio in.cº.rela/tum el.2º.de testa.z Innocen.in.cº. cum in offi/cijs.eo.tiº.per dictum capīm. Et per capīm. ad hec.de testa.z per cm.pm.12ª.q.3ª. Dicit tamē glo. in dicto cº.presenti.de officio or.post Hostiē. ꝙ clerici possūt testari z disponere de redditib⁹ quos percipiūt solum vt stipēdia personalia. Et ita vi/detur esse de cōsuetudīe. Et idem īquit Panor. in dicto.cº.cum off.cijs.de testa. vnde de distribu/tiōibus quotidianis que sibi proueniūt pro sti/pendio personali testari possunt z disponere.cº. vnico.de cle.non resi.liº.6º. possunt etiam testari de bonis acquisitis intuitu dignitatis clericalis: vt pro missis dicendis: z huiusmodi secundum Petrum: quē sequitur Cinus in aut.licentiaȝ. C.de episco.z cle. Et hanc eandem sententiam te/nent Hostiē.z Innocē.in.cº. quia nos. de testa. vbi dicunt: ꝙ si clericus ratione officij aliqua ac/quisiuit: vtputa: quia fuit capellanus alicuius principis qui ei multa donauit: potest de talibus donatis ad libitum disponere: z multo magis de acquisitis intuitu persone vel ex successiōe co/gnatorum: aut donatione amicorum: vel indu/stria propria: vt pur doctrina vel exercitio licito: vt in dicto.cº. quia nos.z quod ibi nota. De alijs autem rebus mobilibus ecclesie: z de fructibus perceptis ex beneficijs habentibus dotē assigna/tam: licet dicat Alde.vt refertur in summa cō/fes.liº.2º.tiº.5º.q.12ª. ꝙ de ipsis clerici possūt te/stari: vbi est ꝯsuetudo: quam opinionem etiam tenuit Hostien. z Lau. in.cº. si episcop⁹.12ª.q. 5ª. tamen tutius est tenere ꝙ non possint per iu/ra preallegata: nisi dimitterent causa elemosyne pauperibus: vl' religiosis locis z huiusmodi.cº. ad hec.z.cº. relatuȝ.el 2º.de testa. vel causa remu/nerandi seruitia honesta tam a consanguineis: ꝙȝ ab extraneis recepta: dicto capitulo. relatum §.licet. Ultra prefatos autem casus potius dicē/da est corruptella: ꝙȝ cōsuetudo: z ideo est repro/bāda: quia quicquid habēt clerici de talib⁹ redditi/bus ecclesie est pauperum: z debet distribui ī pi/os vsus.cº.clericos.pª.q.2ª.z.cº. aurum.12ª.q. 2ª.z.cº.fi.16ª.q.pª. possent tamē de predictis bo/nis testari ad libitum si tantundem expendis/sent de proprijs bonis in vtilitatem ecclesie: vt in/quit Panor.in dicto cº.cum in officijs.per ca/pitulū.si quis.12ª.q.2ª. Et capitulū. si episcop⁹ 12ª.q.5ª. Limito tamen hoc: z illud quod dictuȝ ē supra: scilicet clericos posse testari de redditib⁹ quos perceperunt tanꝙȝ stipendia personalia z huiusmodi: non esse verum: quādo dicti clerici essent obligati reddere ipsi ecclesie: vtputa: quia dolo vel culpa sua etiam leui damnificauerunt ecclesiam: tunc enim tenentur satisfacere dicte ec/clesie.fm Ber.z Hostiē.in.cº.ea que. de officio archi. Et de hoc videtur esse textus apertus in l.quicquid.C. arbi.tu. Facit lex si res.ff.de admi. tu. Item si de bonis ipsius ecclesie alicui fecerūt gratiam: fm Innocen.in.cº. cum in officijs.de testa.allegat.l.ostendimus.ff.de fideius.tu.z.l.ij. z vltimam.C.eo. Item si passi sunt propter ne/gligentiam suam rem ecclesie prescribi: fm Pa/nor.in.cº. ex presentium.de pignoribus. z alle/gat capitulū.placuit el.2º.16ª.q.3ª. Item si red/ditus ecclesie in vsus inhonestos cōsumauerūt 12ª.q.4ª.cº.pº. In his enim casibus z similib⁹ tenentur satisfacere ecclesie anteꝙȝ aliud dispo/nant. Et dicit Panor. in.cº. cum secundum de preben.z dicēs ꝙ debent satisfacere de patri/monio vel aliunde.12ª.q.4ª.cº.pº.z.2º. quia de altari viuere debent: non luxuriari. Et accipi/tur luxuria pro omni luxu: seu illicita concupi/scentia.43ª.disti.in principio. Et ideo aliter te/stari de predictis non licet.

M

Religiosi quoqȝ profitentes tria vota substā/tialia testari non possunt.19ª.q.3ª. cº. quia ingredientibus.z in autē.de mona.§.illud.z.C. de sacrosanc.eccle.auten. ingressi. Et.cº.2º.de te/sta.z.12ª.q.2ª.cº.non dicatis. Salua tamen de/terminatione capituli.si qua mulier.19ª.q.3ª. z §.si qua mulier.in auten. de san. episcopis. vbi cōceditur patri: qui ingressus est religionem: an/tequā disponeret de bonis suis postea diuidere dicta bona inter filios. Religiosi tamen nouitij anteꝙȝ fecerint professionem: testari possūt: cum etiam ad seculum reuerti valeāt. extra de regu. cº.statuimus.

U

IMpubes quoqꝫ idest masculus ante quar/tūdecimū annū: ⁊ femina ante duodecimū annū: nō pōt cōdere testm̄. Si tñ tetigerit vltimū annū: quartūdecimū .s. i masculo: ⁊ duodecimū in femia: potest testari. l. qua etate. ff. d testa. ⁊ .§. preterea. ⁊ ibi glo. Insti. quib⁹ non est per. fa. te. fatuus etiā nō potest testari nec furiosus si non habet lucidū internallū. §. itē nec furiosi. insti. e. ti° et c°. cum dilectus. de suc. ab intesta. Et. c°. fin. de testa. ⁊ .l. furiosum. C. qui testa. fa. pos. Item nec filiusfamilias nō habēs peculium castrensem nec quasi castrense. Insti. quibus nō est. per. fa. te. in princi. ⁊ .§. p°. ⁊ .C. eo. l. penul. ⁊ c°. licet. de sepul/tu. libro sexto. X

SErvus quoqꝫ non potest testari. insti. eo. in prin. ⁊ .c°. illud .13ᵃ. q. 2ᵃ. facit lex. qd̄ atti net. ff. de re. iur. Item nec ꝓdigus cui est administratio bonorum īterdicta. l. is cui. ff. de testa. ⁊ .§. item prodigus. Insti. eo. Itē nec mutus qui nihil loqui potest: ⁊ surdus qui oīno nil audit: vt patet. Insti. quibus nō est per. fa. te. §. itē mutus Si tñ predicta impedimenta insanie vel prodi/galitatis: aut surditatis ⁊ huiusmodi: venerunt postqꝫ confectum fuit testamentū: non viciatur per hoc nec frāgitur: vt pꝫ. Insti. e. §. sed siquis. In aliquibus etiā casibus surdi ⁊ muti possunt facere testamentū: qñ sunt litterati ⁊ sciunt scri/bere. §. sepe. Insti. quib⁹ nō est per. fa. te. Cecus quoqꝫ pōt testari cuꝫ solemnitate que habetur. C. qui testa. pos. l. hac consultissima. Testamenta etiā vsurarioꝝ publicoꝝ non valent: sed sunt irri ipso iure. c°. quāquā. de vsu. li. 6°. s. qñ non fe/cerunt prius cautionē: seu satisfactionē: ſm for/mā ibi traditam. Quādo igiť testamentū est fa/ctum a supradictis: vel ab alijs quibus a iure ꝓ hibitum est testari nō est seruandū. Item siquis faciat heredē incapacē ut sunt fratres minores. c°. exijt qui seminat. de ỽbo. si. ⁊ per Bar. in mi/norica sua. Y

SEcundo testamentum est irrationabile: qñ aliquis testatur de quā non habet nec habere potest. Nemo enim in aliū transferre potest: quod nō habet. l. nemo. ff. de reg. iu. Et tale fuit testamentū lipitochi: qui fecit testamentū i quo multa milia ducatoꝝ reliquit ad pias causas. Et cum interrogarent eum circūstantes quomo/do possent solui tante pecunie: Respō dit hic stat punctus. Ideo dicit vulgariter. Qua sta pū/cto: disse lipitocho. Similiter non valet testamē/tum de re que acquisita fuit per rapinā: vel aliuꝫ malum contractuꝫ: quando debetur personis cer/tis. Secus vero quādo illorum restitutio est in/certa: qꝛ tunc pōt relinqui ad pias causas. c°. cū tu. extra de vsuris. Z

TErtio testamentum est irrationabile ratiōe modi testandi: putà cuꝫ quis exheredat suos filios: qui exheredari non meruerūt: ⁊ totuꝫ dat alijs. Et ideo inquit Aug. in sermone de vita cle/ricoꝝ: ⁊ habeť. 17ᵃ. q. vltima. caplo. quicūqꝫ. Quicunqꝫ exheredato filio heredem facit eccle/siam querat alium qui suscipiat: non Augusti/num. A

QUādo autem testamentū nō est illicitum ex his tribus causis debet seruari etiāꝫ si non sint testes qui requiruntur de iure ciuili: vt in caplo. cum esses. ⁊ .c°. relatum. extra de testa. vbi duo vel tres testes sufficiunt: ⁊ maxime ad pias causas. Ut etiā habeť in suma cōfes. li°. 2°. ti°. 5°. q. 104ᵃ. Vñ dicit dñs Ant. de bu. in dicto c°. cum esses. qꝫ probatio duorum testium ido/neoꝝ: videtur reddere oīno certam voluntatem defuncti: ⁊ qualitercūqꝫ constet pro certo de vo/luntate testatoris: oīno debet seruari in foro ꝯscie/tie si legitima est: qꝛ non potest cōtrauenirí sine peccato. 13ᵃ. q. 2ᵃ. caplo. vltima. vbi dicit vltima voluntas testatoris modis oībus seruari debet ⁊ sunt verba Gregorij: hec ille. B

SEcundo queritur: nūquid executores testa/mentoꝝ teneantur statim adimplere volū/tatē defuncti. Et respondet Ric. vbi. s. ar. 5°. q. 2ᵃ. Quod aut testator determinauit tēpus infra quod vult testamentū executioni demādari: aut nō. Si primo modo nō tenētur executores ten/tione necessitatis ante illud tēpus testamentuꝫ executioni demandare: nisi viderint citius explē/do maiorē posse facere defuncto vtilitatē: tūc. n. ⁊ si in foro iudiciali cōpelli nō possint ad citius implendū. l. cedere diē. ff. de ỽbo. si. tamē ad hoc eos conscia debet cōpellere: quādo id facere pos/sunt sine detrimēto: qꝛ presupponendū est qꝫ vo/luntas defuncti fuit: vt illo modo: ⁊ illo tēpore te/stamentū implerent: quo eēt expedienti⁹ ⁊ vtili⁹ aie sue. Si aūt nō determinauit tēpus: aut exe/cutores habēt libere bona de qbus possent statiꝫ testamentū exequi: ⁊ tenētur qꝫ citius possūt exe/cutioni demandare. l. in oībus. ff. de reg. iur. vbi dicit in oībus obligationib⁹ in qbus dies non ponitur: presenti die debeť: prolongātes aūt solu/tionem: minus dicūtur soluere. l. si cui. in fi. ff. de ỽbo. si. vbi Paulus iuriscōsultus ait. Minus soluit: qui tardius soluit. Nam ⁊ de tpe min⁹ sol/uitur: qui aūt cito dat: bis dat: vt nō. in. §. item si ille. Insti. de fidein. plus aūt soluere dicit: qui aūt tps soluit. §. plus aūt. Insti. de acti. Singit testa/

[illegible] executores: īfra annū ab admonitōe epī
pias defunctorum voluntates non adimpleue/
rint cum possent: per epm debēt adipleri ⁊ exeq:
extra de testa. c°. eos quidē. ⁊. c°. tua nobis. ⁊. c°.
Ioannes. Et hoc etiā si testator īterdixerit: ne epi/
scopus se itromittat. Ut in dicto. c°. tua nobis. ⁊
in summa confes. li°. 2°. ti°. 5°. q. iii^a. fm Hosti. ibi
⁊ eo. ti°. q. 97^a. fm Ray. ⁊ glo. Si vero non hñt
bona in promptu: nō credo inquit Ric. vbi. s. ꝙ
deuoluaꝛ post annū potestas ad epm. Tenentur
tamē facere quod in se est: vt bona hēant ⁊ distri
buant suo tpe. Quod si nō fecerint: tenētur solue
re penas quas in testō testator īposuit heredib⁹
suis nō exequentibus voluntatē suā in tpe. Et
illa pena pōt licite accipi. §. pene quoqꝫ nomen.
versiculo. sed huiusmodi. Insti. de legatis. Imo i
§. itē mixta. Insti. de acti. vers. quod ille qui relicta
ecclesijs vel alijs venerabilib⁹ locis dare distule
rit: vsqꝫ dum in iudicio voceꝛ ipsum relictū da/
re cōpellitur: ⁊ aliud tantūdē pro pena. Tales he
redes non adiplentes voluntatem defuncti: pos/
sunt priuari hereditate: vt notat. d. Antoni⁹ de
butrio in. c°. si heredes. extra de testa. ⁊ oēs doc.
in. c°. Ioannes. eo. ti°. C

TErtio queritur an talis dillatio preiudicet
aīabus defunctoꝝ. Et rñdetur fm Tho. in
quadā questione de quolibet. Et Ricar. in. 4°.
di. 45^a. ar. 5°. q. 4^a. ⁊ vt etiā habetur in sūma cō
fes. eo. li°. ⁊ ti°. 1°. q. 113^a. ꝙ anime defūctoꝝ ꝓpter
hoc patiunꝛ aliqd detrimentū: qꝛ operatio exte
rior vltra operationē act⁹ interioris valet ad ali
qd accidētale premiū. Ergo a simili executio vo
lūtatis testatoris: vltra bonā volūtatē quā habu
it valet sibi ad aliqd alleuamen: quo priuatur ꝑ
dillationē. Itē quāto cit⁹ ecclesie ministri ⁊ pau
peres recipiūt legata: tanto cit⁹ pro illis defun
ctis orant cū ad hoc teneanꝛ. Similiter quan/
doqꝫ ipsi testatores fuerūt negligentes in facien
dis illis elemosynis quas facere tenebanꝛ vel i
restituēdo male ablata: ⁊ ideo diuino iudicio se
pe permanere cogunꝛ in purgatorio: donec ab
eoꝝ heredibus sit satisfactū. vnde legiꝛ in croni/
cis ordinis nr̄i de quodā qui tenebaꝛ ab ingres
su paradisi: quousqꝫ facta fuit restitutio ad quā
tenebaꝛ. Si tñ legata sua nunqꝫ soluerentur: nō
tñ propter hoc perpetuo remanerent in pena: li
cet tardius ab ea liberenꝛ defūcti ⁊ de hoc ha/
betur exēpluꝫ quod accidit non sūt adhuc vigī
tiquinqꝫ anni in ciuitate Mediolani. Nā in q̄/
dā domo habitabat quedā aīa quē duob⁹ die/
b⁹ in hebdomada videbatur de nocte admodū
magni fanthasmatis: ⁊ cuiusdaꝫ magni gigan/
tis nigri. In ea autē domo habitabat quedaꝫ vi
dua que cōfitebaꝛ fratrib⁹ nostris: vꝫ pr̄i fri Ia/
cobo de castiliono: ⁊ hēbat filium vigintiquinqꝫ
annoꝝ deuotū ordinis nr̄i: qui cū esset īfirmus
⁊ quadā nocte deberet recipe medicinā: tenebat
lucernā in camera tota nocte: ⁊ similr matre ei⁹
que dormiebat in anticamera cum ancillis ha/
bebat aliam lucernam accēsam. Cum auteꝫ di/
cta vidua vellet surgere ad preparādā medicinā
filio vidit dcm̄ fanthasma trāsire ꝑ camerā suaꝫ:
ex quo multū timuit. Intrauit aūt dicta aīa in
camerā filij eius qua vidēs ille iuuenis cepit in
uocare dn̄m vt ipm adiuuaret. Hoc vero ipsa
aīa cepit aloqui ipm di. Noli timere qꝛ non ve/
[illegible] vt tibi noceam. Tūc ille assumpꝑ animis iter
rogauit qs esset. Et rñdit: ego sum anima talis
nobilis cuius fuit hec domus: ⁊ venio ad facien/
dā penitētiā in hoc loco de peccatis meis bis in
hebdomada: ⁊ ēt vado ad domū filioꝝ meoruꝫ.
Et quia sunt scelerati ⁊ male viuunt: ⁊ ad infer
num ibunt si non emēdent vitam: facio eis mul
ta mala: frango lebetes ⁊ alia que sunt in domo
dissipo: ⁊ hac nocte talia ⁊ talia mala eis intuli.
Que omnia ille postmodum intellexit ⁊ cogno/
uit esse verissima. Et post multas interrogatiōes
quas ei fecit de mortuis audiente omnia matre
sua cum ancillis: ille interrogauit ⁊ dixit. Quid
est de tali patruo meo? Anima auteꝫ respondit.
Est in purgatorio. Tūc ille dixit. Quomodo hoc
esse potest: cuꝫ iam per decē annos mortuus fue
rit ⁊ tot misse pro anima eius dicte sint? Respō/
dit illa aīa. Tuus patruus bene mortuus est: ⁊
iaꝫ esset liberatus a purgatorio: sed quia duꝫ vi/
ueret fuit negligens in tali restitutione faciēda:
ideo in purgatorio moratur diuino iudicio: do/
nec filij eius restituantur. Tunc ille iterum dixit.
Unde procedit ꝙ consanguinei mei filij istius
mei patrui cum habeant equalem possessionem
cum mea que est in eodem loco: continue quoli/
bet anno venit eis tempestas: ⁊ terra eoruꝫ non
fructificat: mea autem est fertilis ⁊ non venit in
ea tempestas Item illi consanguinei mei mul/
tas faciunt mercantias: propter quas multas
deberent habere diuitias: ⁊ tamen continue ef/
ficiuntur pauperiores ⁊ semper sunt debitis ple/
ni? Respondit illa anima. Hoc ideo procedit: qꝛ
pater eorum sciens se remanere in purgatorio:
quia ipsi non satisfaciunt legatis ⁊ restitutioni/
bus per ipsum ordinatis: omni die dat eis ma/
ledictionem. Et cum sit in gratia dei exauditur
ab eo: ⁊ veniunt dicte maledictiones super fi/
lios: ⁊ tandem venient ad nihilum nisi satisfa

ciant voluntati patris. Quibus dictis pulsantibus matutinis anima disparuit. Pater vero eius postq̄ ille senatus est: misit eum ad locum nostrum sancti Angeli: qui hec oīa fratribus enarrauit me presente. Ideo dicit in .c°. qui oblationes .13ª. q. 2ª. Qui oblationes defunctorū negant ecclesijs aut difficulter reddunt: tanquā egentiū necatores excōicentur: hec ibi. Imo etiā mortuorum sunt proditores vt patet ex precedētibus. et in caplō sequēti. eadē qōne et cā dicitur. Qui oblationes defunctoꝝ retinent et qui ecclesijs tradere demorant: vt infideles sunt ab ecclesia eijciēdi. Sed audite aliud terribile exemplū. Nam in quadam terra que dicitur Salbiate: q̄ est prope burgum leucis diocesis mediolanēsis: et est in monte briantie: mortuus quidā qui multa bona reliquit ecclesijs et pauperibus: Frater autem eius nolens adimplere voluntatē defuncti: omnia illa bona sibi vsurpabat: et faciebat ecclesias litigare. In quo peccato dū permaneret: vxor eius concepit ex ipso filium: qui natus habebat effigiem senis: et narrauerunt mihi fratres nostri qui eum viderunt viuum: q̄ videbatur vnus senex decrepitus. Et hoc fuit a viginti annis citra. Cum autem ego in vigilia pēthecostes transirem per illas partes: errans in via perueni in sero in illam terram. Unde rogatus a socio p̄dicaui in illa terra illis tribus diebus penthecostes. Ultimo autem die cum discedere vellē multi nobiles me associantes narrauerunt mihi de hoc puero: quomodo illa die erat mortuus et adhuc non erat sepultus. Quod audiēs perrexi ad domū in qua erat puer mortuus qui adhuc nō habebat nisi tres menses: et permittente matre eius vidi eum nudum. O terribilis dei sententia super malos testamentorum executores. Nam ille puerulus habebat effigiē senis decrepiti nonaginta annorum: et non solum in vultu: sed etiā in toto corpore omnia membra eius: et pellis eius videbatur vnius senis valde antiqui: et apparebat similis illi latroni desperato qui depingitur in cruce cum Christo: et hoc terribile miraculū ostendit deus: vt declararet quod ille puer vixisset vsq; ad illud tempus. s. nonaginta annorum si pater eius implesset voluntatem defuncti. O perditi heredes: quot inueniūtur qui habēt multas obligationes legatorum non solum patris: sed etiam superiorum. Profecto vos estis perfidi fures et latrones. arᵐ. in caplō. clerici. 13ª. q. 2ª. et c°. amico. 12ª. q. 2ª. vbi etiam dicitur q̄ sacrilegi estis: et scitote q̄ taliter facient heredes vestri vobis sicut vos facitis mortuis vestris: dicente domino Mathei. 7°. Qua mensura mensi fueritis: remetietur et vobis. Quod notatur ī c°. cum omnes. de consti. Econtra vero: si erga defunctos vos pietatē exercebitis: dabit vobis deus heredes pios: qui suis elemosynis et pijs operibus vos a purgatorio liberantes: ad requiē peruenire facient sempiternam. Ad quā ille nos p̄ducat qui sine fine viuit et regnat. Amen.

¶ Eodem diem post prandiū de suffragijs mortuorum. Sermo secundus.

Mortuo ne prohibeas gratiā. Scribuntur hec verba Eccle. 7°. translatiue. 13ª. q. 2ª. cap°. in ecclesiastico. Cum nequeāt defuncti viuentiū lachrymis ad vitam reduci nō debet quis de morte alicuius nimiū contristari vel dolere exemplo sanctissimi Dauid prophete: de quo legitur secundi Regum. 12°. q̄ cum filius eius quem pepererat ei primo Bersabee vxor Urie esset infirmus: ieiunabat et faciebat penitentiam segregatus ab alijs: et male indutus: iacensq; super terram. Cum autem intellexisset ipsum filium suum esse mortuum postulauit vestes regales: et soluto more iussit conuiuia preparari. Quapropter dixerunt ei serui eius. Quis est sermo quem fecisti? Propter infantē dum adhuc viueret ieiunasti et flebas. Mortuo autem puero surrexisti et comedisti panem. Qui ait. Propter infantem cum adhuc viueret: ieiunaui et fleui. Dicebam enim. Quis scit si forte donet eum mihi dominus et viuat infans? Nunc autem cum mortuus sit quare ieiuno? Nunq̄d potero eum reuocare amplius? Ego vadam magis ad eum. Ille vero nō reuertetur ad me. Aliud quoq; exemplum recitat Ualerius maximus libro sexto. q̄ Anaxagoras cum a quodam audisset mortuum esse filium suum. Respondit: nihil mihi nouum vel inexpectatum nūcias. Ego enim illum ex me natum sciebam illum eē mortalē. Non solū autem propter reuocandi impossibilitatem et moriendi consideratam necessitatē debet patienter tollerari mors amicorū: sed etiā propter dei beneplacitum et voluntatem. Et hec sola causa etiā si alia non esset: deberet sufficere. Unde Hiero. ait. Resurgere credimus nostros et plangimus. Quid faceremus si mori tantum preciperet deus? Uoluntas eius vtiq; sola sufficiat ad solaciū: cui nullū preponere debemus affectū. Item propter seruiendi deo maiorem facultatē: vnde Hiero. ad Paulam scribit de sancta Melodia: q̄ mortuo sibi marito: et adhuc eius corpore calido: et necdum sepulto: cum per-

dixisset duos filios nõ est cõturbata: sed stetit i/
mobilis atq3 obuoluta christi pedibus ait. Ex/
peditius tibi seruitura sum dñe: quia tãto onere
me liberasti. Itē propter miseriarũ huius mũ
di euasionē ꝛ imortalis vite adeptionē. Unde re
fert Solinus: ꝙ apud plurimos luctuosa sunt
puerperia: ꝛ leta sunt funera. Quãdo eniz puer
nascitur parentes ꝛ amici faciũt magnum plan
ctum: ex quo ꝙ in istum mundum venit: in quo
passurus est multiplicitatē miseriarũ: sed quan/
do moritur faciũt magnũ festum: ex eo ꝙ de mi
serijs hui⁹ mũdi exijt: ꝛ ad vite imortalitatē va/
dit: hec ille. Requiescit eniz a laboribus suis ꝛc.
Apoc.14°. ꝛ verificatur illud Esa.14°. Et erit
in illa die cum requiez dederit tibi dñs a labore
tuo quē patiebaris: ꝛ a concussione tua ꝛ a serui
tute dura qua ante seruiuisti: ꝛc. Et ideo inquit
Ambro. in li°. de bono mortis. Si plena miseria
est omnis vita: vtiq3 finis alleuiamentũ est aleui
amenti autē bonũ. Mors ꝯ finis. Ergo mors ē
bona. Et ideo vt inquit Cyprian⁹ ad Fortunatũ.
Christiani debent desiderare ꝯ corpore fragili exi
re, vt possint ĩ anima stollã glorie possidere: sicut
desiderat nauta exire de naufragio ꝛ peregrinus
de exilio: ac habitator de hospitio ruinoso. Qui
bus oĩbus consideratis dimittendo superfluas
lamentationes ꝛ lachrymas de morte amicorũ:
que viciose ꝛ reprehensibiles sunt cum terminos
rationis excedunt: deberis pot⁹ querere quomo/
do illis aliquod spirituale adiutorium impende
re valeatis. Ait enim Iuuenalis libro.5°. satira
pª. Ponam⁹ nimios gemitus. Et Auctor libri
qui dicitur pamphilus.30.cap°. sui operis dicit.
Stulte quid insanis cum dolor vrget inanis:
Acquirit gemitus premia nulla tuus.
Temperet ergo tuũ modus ꝛ prudentia fletum.
Terge tuas lachrymas: prospice quid facias.
Scilicet pro liberando animas ipsorum defun/
ctorum a penis purgatorij mediãtib⁹ suffragijs.
De quibus in presenti sermone tres considera/
tiones faciemus. Prima dicetur distinctionis:
Secunda liberationis: Tertia ꝛ vltima fructifi/
cationis.

¶ Pars prima huius sermonis de distinctiõe
locorũ ad que vadunt anime cum egrediuntur
de corpore: ꝛ quando pro eis debeant fieri suffra/
gia: ꝛ quando non. Q

q Uo ad primam partem nostri sermo
nis. Sciendum est ſm Ricar. de me
dia villa in.4°. dist.45ª. ar°.2°. q. pª.
Et Tho. eadem di. ar°.2°. q.4ª. ꝙ aĩe
decedentium ex hac vita aut vadunt in paradi/
so: vel in limbo: aut in inferno: vel in purgatorio
In paradiso vadunt statiz post mortē tres spe
cies hominũ q̃ sũt significate p illos tres hoĩes
qb⁹ apertũ ē celũ. Primo apertũ ē xpo bapti/
zato Luce.3°. p qð significat ꝙ celũ aperit ba/
ptizatis. Quicũq3 eteniz recte baptizati sũt siue
paruuli siue adulti: si decederēt statiz post bapti
smũ: ad celos recto tramite euolarēt: baptism⁹
.n. virtute passiõis xpi mũdat ab oĩ pctõ: tã ori/
ginali q̃ actuali ſ3 Aug. i li°. de baptismo puu
lor: vt ēt hēt i.c°. p baptismũ. de ꝯse. di.4ª. ꝛ
magistrũ i.4°. sen. di.4ª. Secũdo aptũ ē celuz.
Stephão lapidato ꝛ martyrizato. vñ dixit Act.
7°. Ecce video celos aptos: p qð significat ꝙ ce
lũ apit oĩb⁹ martyrib⁹: ita ꝙ statĩ post mortē e/
uolant ad celos: ꝛ oĩa pctã q̃ hñt falce martyrij
resecãt q̃ ad oēz penã. c°. baptismi vicē. ꝛ. c°. ca
thecuminũ. de ꝯse. di.4ª. ꝛ. c°. firmissime.15ª. q.
pª. Tertio aptũ ē celũ Ioãni euãgeliste viro pfe
ctissimo: vñ ipse dixit Apoc.4°. Uidi ostiũ ap/
tũ i celo: p qð significat ꝙ viris pfectis q totalr
pniaz de pctis cõpleuerũt: vel nulla pctã morta
lia cõmiserũt: ꝛ siq̃ venialia fecerunt a feruore
charitatis ptin⁹ absorta sũt: celũ ipsũ cõtinuo
apit: ꝛ mox i illð ppetuo regnaturi igrediũt: ut
hētur Apoc.14°. vbi dicit aqla voliẽs. Audiui
vocē de celo dicētē mihi scribe: Beati mortui q
i dño moriũt. Amõ.n. iã dicit spũs ut requiescãt
a laborib⁹ suis. Opa.n. illoz sequũt illos. R

Concludo igit ſ3 Ric. ꝛ Tho. vbi supra ꝛ
Aug. i li°. Enchi. ꝙ suffragia nõ debēt fie
ri p existētib⁹ i padiso: cũ ipsi ex nr̃is orõib⁹ ñ
possint pcipē aliq̃ vtilitatē: cũ sint imũes ab oĩ
idigẽtia ꝛ hēant qcqd hĩc cupiũt. ſ3 oēs Theo.
i.4°. di.49ª. Idõ dicit Aug. vbi supra. Iniuriaz
facit martyri: vel beato q orat p ipso: tamen si
qs orauerit p aliquo q sit in paradiso de cuius
statu nõ ē cert⁹: nõ amittit mercedē suã qꝛ orõ
ei⁹ ut ait. psalmista. i sinu suo ꝯuertet. S

Secũdo dico ꝙ ad limbũ vadũt oēs illi q
moriũtur soli cũ pctõ originali ſ3 pdictos
Theologos. v3. Ric. ꝛ Tho. vbi supra. Et sciēdũ
ē ſ3 Ric. i.4°. di.45ª. ar°. pª. q.2ª. ꝙ subter trã
sũt q̃ttuor loca. Un⁹ supra alteꝝ: q̃ oĩa pñt apel
lari iferni: q̃si iferi⁹ generalr accipiendo: s3 pti
cularia hñt noĩa. Nã vltim⁹ dr̃ isern⁹ pprie.
Scðs ppe ipsũ dr̃ limb⁹. Tertius purgatoriũ
Quart⁹ sin⁹ abrahe. Leui.16°. In q̃ nũc ñ ē ali
qs s3 ibi steterũt sci pres ante xpi aduētũ: ꝛ ali/
quãdo ēt appellat limbus. Qui ergo vadũt ad
limbũ sũt morientes sine baptismo sine aliquo
actuali peccato. Et p his nõ debemus suffra/

cia facere quia nihil eis prosunt: sicut probat. Fráciscus de may. in tractatu suo de suffragiis. Et pót sic pbari. Fundamentum oium sacramẽ torũ est baptismus: de. ɔse. di. 4ª. c°. cũ itaqȝ. ⁊ sine eo alia sacramẽta ɔferri nõ possunt. pª. q. pª. c°. siqs per ignorantiã. Cũ ergo in limbo nõ sint nisi illi q nõ sunt baptizati: ⁊ p pctõ origiali pũiuntur pena damni. s. carentia visionis diuine: ergo nõ poterunt adiuuari p suffragia cũ nõ sint vniti p baptismũ corpori mystico eccl'ie. Ex quo apparet q̃ graue sit pctm̃ illorũ qui occidunt pueros ante baptismũ: qr nũq̃ possunt restituere illis quod auferunt. s. vitam eternã ⁊ gloriã celestẽ. Et hec carentia est maior pena q̃ pena sensus: vt inquit Ricar. in. 4°. di. 50ª. ar. 5°. q. vltima.

h

TErtio ad infernũ descendũt oẽs illi qui moriuntur cũ pctõ mortali. Jdõ cuilibet sic morienti dr̃. Esa. 14°. Ad infernũ detraheris in profundũ laci. Et de his sciendũ ſm Augu. in li°. Enchiri. ⁊ magr̃m in. 4°. di 45ª. ⁊ sctm̃ Bona. Scotũ ⁊ Ric. ⁊ Tho. eadẽ di. ⁊ habetur extra de cele. mis. c°. cũ marthe. ⁊. 13ª. q 2ª. c°. in presenti. ⁊. c°. p obeũtibus. q pro damnatis nõ debẽt fieri suffragia: qr nihil eis pdesse possunt. Nã sicut mẽbra pcisa a corpore non possunt recipere alimentũ de cibo assumpto ab ipso corpore: ita dãnati [redacted] sint precisi a corpore mystico ecclesie: quia nõ habẽt charitatẽ p quã mẽbra corporis mystici vniunt: non poterũt sentire aliquod iuuamen p suffragia ecclesie. Unde cõcludit sctũs Bona. in. 4°. di. 46ª. ar. p°. q. pª. q in iferno nulla est redẽptio: nec quo [redacted] totalẽ liberationẽ: nec quo ad pene diminutionẽ vel mitigationẽ: nec quo ad tẽporis suspensionẽ: nec quo ad fortificationẽ ad leuius tollerandũ. Et hoc est q dr̃. Prouer. 11°. Mortuo hoie impio nulla erit vltra spes. Et dicit sctũs Bona. vbi. s. q ecclesia non itendit vllo modo p dãnatis orare: quia nec ipsi nec alij possunt p eis deo satisfacere. Quãuis eni ipi dãnati semp ieiunabunt: tamẽ hoc illis nõ erit [redacted] meritũ: sed ad supplicium. Jere. 14°. Cũ ieiunauerit nõ exaudiã preces eorum ⁊c. Nõ etiam poterunt satisfacere deo per orationẽs. Prouer. p°. Tũc inuocabũt ⁊ ego non exaudiã dicit dominus: vnde de dãnato ait ps̃ª. Et orõ eius fiat i pctm̃: nec ẽt p opera misericordie. Non enim poterũt aliquẽ iduere qr ipsi erũt totaliter denudati. Ezech. 16°. Eris nuda ⁊ cõfusione plena. Nõ cibũ vel potum alicui porrigere: qr erunt ppetuo fame ⁊ siti afflicti. Esa. 65°. Ecce serui mei comedent ⁊ vos esurietis ⁊c. Nec hospitio aliquos recipere: qr erũt a ciuitate dei bãniti. Apoc. 22°. Foris canes ⁊ venefici ⁊ impudici ⁊c. Nec infirmos visitare: qr iacebunt ppetuis doloribus cruciati. Esa. 50. Jn doloribus dormietis ⁊c. Nec ad incarceratos ire: qr erunt ppetuis vinculis cõpediti. Sap. 17° Uinculis tenebrarũ ⁊ longe noctis compediti ⁊c. Nec aliquos sepelire: qr ipsi erunt in iferno in eternũ sepulti. Lu. 16°. Mortuꝰ est diues ⁊ sepultus in iferno. Nec etiam sancti poterunt eis veniam impetrare: dicente domino Jere. 7°. Tu noli orare pro populo hoc: nec assumas pro eo laudem quia non exaudiam te. Sȝ contra predicta inducũt aliq exẽpluȝ Gregorij: de quo legit in vita eius: q cũ semel trãsiens per forum traiani recordaretur de eius mãsuetudie. Nam cũ quadaȝ die ipse traianus festinaret ad bellũ: vidua quedã occurrit ei di. Obsecro vt sanguinem filij mei innocentis perempti: vindicare digneris. Cumqȝ traianus dixisset: q si sanus reuerteretur vindictam faceret. Tunc vidua dixit. Quis mihi hoc prestabit: si tu in prelio mortuꝰ fueris? Respõdit traianus. Jlle qui post me imperabit. Cui vidua. Et quid tibi proderit si alter mihi iustitiã fecerit? Respõdit traianus. Utiqȝ nihil. Et vidua ait. Nonne melius est vt tu mihi iustitiã facias: q̃ alteri trãsmittas. Tunc traianus pie cõmotus de equo descẽdit: ⁊ vidue iustitiã ministrauit. Jnuenitqȝ q filius suus dum per vrbẽ equitãdo nimis lasciue discurreret: filiũ vidue interemit. Quare traianus filium suum qui hoc fecerat vidue loco filij sui defuncti tradidit: ⁊ magnifice eam dotauit. Quam mansuetudinem cõsiderans btũs Grego. in ecclesia sancti Petri: pro anima traiani amarissime fleuit. Et ibi diuinitus sibi responsum fuit. Ecce petitionem tuam compleui: ⁊ traiano penam eternam peperci. De cetero autem caue ne pro damnato aliquo preces fundas: hec omnia habẽtur in legenda beati Grego. Damascenus autȝ in quodam sermõe dicit: q Gregorius audiuit vocem sibi diuinitus dicẽtem vocem tuaȝ audiui: ⁊ traiano veniam do. Ex quibus videtur cõcludi: q oratio Gregorij profuit traiano damnato. Sed super hoc diuersi varia senserunt. Aliqui enim dixerunt: q traianus fuit reuocatus ad vitam: ⁊ fecit penitentiam: ⁊ sic veniam meruit: ⁊ gloriam obtinuit. Sed hec responsio non tollit argumentum. Alij dixerunt q anima traiani non fuit simpliciter a reatu pene eterne absoluta: sed eius pena vsqȝ ad tempus: idest vsqȝ ad diẽ iudicij fuit suspẽsa. Et ẽt hec rñsio ñ tollit argumẽtũ: qr dictũ ẽ in superioribꝰ q nullũ adiuto/

etiam possunt dare suffragia dānatis. Joānes dyaconus qui vitam beati Gre. descripsit sequitur: q̄ nō legit Grego. orasse: sed fleuisse pro aīa traiani imperatoris: et frequēter de⁹ miser⁹ cōcedit: q̄ hō quāuis desiderās petere nō presumit. Et ideo sequit q̄ aīa traiani nō fuit ab iferno liberata: et ī paradiso posita: sed tm̄ ab iferni cruciatibus facta erēpta. Pōt. n. anima in iferno existere et inferni cruciatus per dei misericordiam nō sentire. Hec tamē opinio nō tollit argumētum: vnde aliorum est opinio verior et cōior: q̄ traian⁹ nō nō fuerat damnatus a deo per diffinitiuam sententiam. Diuina enim sapiētia preuidēs beatum Grego. debere orare pro traiano: ex singulari dispēsatiōe distulit sentētiam diffinitiuaz. Et ideo oratione beati Grego. pepercit traiano penaz ad quā merebatur damnari: et gloriam eternam illi cōcessit. Et ideo nō est dicēdum ex hoc vnico et singularissimo exemplo: q̄ damnatis p diffiniti/uam sententiam suffragia ecclesie prosint cū nec in minimo possint eis fauere. Jus enim singulare non trahit ad consequentiam. l. quod vero contra. ff. de legibus. I

Et quis dicat. Scotus in. 4°. di. 21ª. q̄ pro peccatis venialibus ex sui natura: vel etiā mortalibus factis venialibus: per contritionez damnati tollerando penam illam temporalem liberantur ab ipsa pena post terminuz: vsq3 ad quem talia peccata merebantur torqueri: et nō patiuntur penas eternas pro illis peccatis venialibus: quia quando passi sunt illam penam quam dicta peccata merentur ſm se: deus non facit illis misericordiam: permittendo eos liberari ab illa pena peccatorū venialium. Jmo in iustitia hoc requirit: cū plus non meruerint: tamē per suffragia ecclesie non possunt adiuuari nec liberari ab illa pena: etiam pro peccatis venialibus sibi debita. Quia talis liberatio per suffragia nō potest fieri sine gratia et misericordia dei cui⁹ non est capax qui est in mortali. Et hoc inquit Ricar. in. 4°. di. 21ª. ar. 2°. q. 3ª. et s. Bona. i 2°. di. 42ª. ar. 2°. q. 2ª. Jdeo ingt Salomō Ecclesiastes. 9°. Quodcūq3 potest manus tua facere: instanter operare: q2 nec opus: nec ratio: nec scientia: nec sapientia: erit apud inferos quo tu ꝑperas. K

Dicit ergo Aug. in li°. Enchi. de suffragijs que fiunt pro malis. Talia oīa: et si ꝓ valde malis nulla sint adiumēta: qualescūq3 tamē sunt ꝯsolatiōes viuorū: hec ille. Pro ꝯclusione ergo quo ad hoc dico: q̄ q2 nescimus sepenumero vtrū quis sit saluus vel dānatus. Et multi sūt qui videntur boni: et in morte credūtur trāsire ad celū: et tamē vadūt ad purgatoriū ꝓp aliqua peccata secreta que nō purgauerūt. Alij vero q sem per fuerūt mali: aliquādo in morte accipiūt talez ꝯtritionē: q̄ ab iferno liberātur: et ad purgatoriū mittūtur: et de eoꝝ cōtritiōe nobis nō cōstat: possumus rogare deum cū cōditione. s. si sunt in tali statu: q̄ nostra oīno illis prodesse valeat: et tales orōnes nō erūt frustratorie: q2 si non proderūt illis: proderunt nobis: iuxta illud saluatoris dictum Mat. et Luce. x°. c°. Si ibi fuerit filius pacis: requiescet super eū pax vestra; sin autem ad vos reuertetur. L

Quarto dico ſm ꝓdictos doctores: q̄ aliq aie vadūt ad purgatorium: et sūt ille que moriūtur cū pctīs venialib⁹ solū: vel siqua mortalia ꝯmiserūt: et tpe mortis cōtritōez habuerūt: sed penitentiā debitā non impleuerunt. Tales. n. non debent ire ad infernuz: q2 non sunt mortui in pctō mortali: nec ad limbū: q2 sunt baptizati: nec paradisum possunt itrare: q2 scriptum est in c°. non potest. de pe. di. pª. Nō pōt quisq3 gratiaz vite celestis accipe nisi purgatus fuerit ab oi labe peccati. Scriptū est. n. Apoc. penultimo. Nihil coingnatū itrabit in illā: vnde dicit Ric. in 4°. di. 21ª. ar. p°. q. pª. q̄ nullus pōt de lege cōi intrare vitā eternā donec est obligatus alicui pene. Q2 ergo iustitia reqrit: vt pctā purgentur et puniātur. l. si lōgius. cū similibus. ff. de iudicijs. Jdeo necesse est dicere q̄ tales aie que i hoc mūdo nō fuerūt purgate: et nō supportauerūt penas quas meruerūt pro peccatis: postmodū vadunt ad aliquem locū in quo purganī. Et ille locus dicitur purgatoriū a purgādo: vt sequit Frācisc⁹ de may. in suo tractatu de purgatorio. Unde de igne purgatorij pōt exponi illud quod dr̄ Numeri. 31°. Omne quod pōt trāsire p flāmas: igne purgabitur. et illud Prouer. 25°. Aufer rubiginem de argento: et eggrediet vas purissimū. Sz notandū ſm Ric. in. 4°. di. 21ª. ar. p°. q. 3ª. et di. 45ª. ar. p°. q. 2ª. et s. Bona. in. 4°. di. 20ª. ar. p°. q. 6ª. q̄ est vnū purgatoriū cōe et gnāle sub terra sup iferniū: ad qd cōiter vadūt aie purgāde. Sūt et alia purgatoria pticlaria: ad q̄ aliqn̄ aie a deo mittūtur ad faciendā pniaz: ēt in hoc mūdo. Et hoc facit ꝯ3 ꝓdcōs doc. qnq3 de causis. Pmo ꝓp eaꝝ leuiorez punitiōez: q2 aliqn̄ nō meruerunt horribilia tormenta purgatorij cōis: et iō mittūtur i hoc mūdo: vt eoꝝ pctā leuia sic purgenī: vn̄ Grego. in. 4°. dialogoꝝ refert aliqb⁹ reuellatuz fuisse: aīas quorūdā defunctoꝝ esse in vmbra ad faciendā pniaz. Et cuidā sctō pr̄i reuellatū fuit:

animā cuiusdā defuncti esse in glatie ad faciendam penitentiam. M

SEcundo propter earum celeriorem liberationem: ut possint viuis suam indigentiaꝫ reuellare: ⁊ eos ad orandum pro ipsis prouocare: vnde retulit mihi quidam frater noster: ꝙ in ciuitate Mantue in quodam pulchro pallacio non poterat habitari: ad huc non sūt quadraginta anni: quapropter quidā iuuenes papienses Marchionis camerarij ⁊ armigeri: quoꝝ vnꝰ hoc retulit: ad dictū pallaciū cū armis petrerūt: sed propter strepitū ⁊ lapides iactos stare nō potuerūt non eniꝫ videbant qui eos iactabāt. Deinde in eo pallacio accessit qdam q sotulares aptabat: q igne magno accenso in quadaꝫ principali camera aptabat sotulares suos. Media autem nocte post magnū auditū strepitum vidit venire tres sericis vestitos: qui se ad igneꝫ cū illo posuerunt: nihil dicētes sed sedentes. Deinde vnꝰ ex eis videns ꝙ ille pseuerabat in suendo: surrexit ⁊ proclinꝰ ante eum stetit: aspiciēns quō bene laboraret: quasi vellet adiscere: deinde cū ipse non desisteret ab incepto lꝫ trepidaret: ille surrexit ⁊ cū alijs loqui cepit: sed eorū loquellā ipse pauper non intelligebat: tādē aīos assumēs rogauit eos: ut dicerēt ei q essent. Qui promitti sibi fecerūt ab eo ꝙ faceret vnam eis grattā. Quo promisso dixerūt ꝙ erāt tres Marchiones illiꝰ terre q faciebant ibi penitentiam sed si ipse pmittebat ire pro eis qbusdā vicibus ad quādaꝫ ecclesiaꝫ sancte Marie campestrem extra illam ciuitatē ⁊ hoc nudis pedibꝰ: statim intrarēt gloriam paradisi. Quo promisso: statiꝫ disparuerūt ⁊ amplꝰ ibi terremotꝰ nō fuit. Tertio mittit eos deꝰ in hūc mūdum ad penitentiā faciēdaꝫ: ut nobis aliquid dicant: vel nos de aliquo instruant: vnde in ciuitate Mediolani ad huc non in. 1481°. Cuidā Juueni annoꝝ octo ⁊ decē apparuit quodam sabbato hora scda noctis pater suꝰ: qui erat mortuꝰ ⁊ indutꝰ erat vestibꝰ albis. Et cū cepisset velle allog illam: ipsa cecidit quasi mortua. In die etiam dominico hora prima noctis apparuit eidem cū esset cū alia puella: ⁊ vocauit eam dicens. Bianchina? quia sic erat nomen eius: q̄re statim cecidit in terraꝫ quasi mortua. Alia aūt nocte cū illa iuuenis eēt in lecto non dormiens: ⁊ esset ostium camere clausuꝫ ipsa audiuit patrem suum prope lectū venientem: qui ibi cū accessisset dixit Bianchina? At illa tremefacta: exclamauit voce tremebūda. O Jesus quis est iste? Et ille inquit. Noli timere qꝛ sum pater tuus. Et postea addidit. Uocaui te bis duabꝰ noctibꝰ preteritis ⁊ noluisti mihi respondere: sed nūc non potes fugere. Tūc illa inquit. Quid vultis? Ipse vero ait. Dic domine Joanne amite tue: ꝙ faciat fieri annuale pro anima matris tue: qꝛ transiuit tempus: ⁊ ipsa eo indiget. Interrogatꝰ aūt quare potiꝰ ipsa non apparuisset. Respōdit qꝛ ita fuit dei dispositio ut ego venireꝫ. Postea interrogatꝰ quomō staret ipse ⁊ quidam alij sui consanguinei mortui. Respondit. Nos omnes bene stabimꝰ i breui: qꝛ exibimꝰ a purgatorio: sed facias fieri orationēs pro nobis ⁊ amplꝰ nō apparebo. Et his dictis disparuit. Mane autem facto misit predicta domia Joannina de ruffinis ad scm̄ Angelum: ⁊ fecit fieri annuale pro anima matris illius puelle: ⁊ fecit fieri oratiōes pro illis mortuis predictis: maxime pro illo qui apparuerat: ⁊ amplius non apparuit mortuꝰ. Et hanc veritatē mihi narrauit dicta Juuenis cui apparuerat mortuꝰ: ⁊ mecū erat pater frater Justꝰ de Yppo regia cōfessor dicte puelle: ⁊ ipsa domia Joannina erat pn̄s. Quarto hoc facit deꝰ vt ondat grauitas penaꝝ purgatorij: ⁊ diuine iustitie cōtra eos q dicūnt non esse purgatoriuꝫ: sed ꝙ presbyteri fecerūt hāc ad iuentionē: ut captēt elemosynas. De veritate aūt huiꝰ purgatorij habet exemplꝫ fratris mei Bartholomei q mortuꝰ ē octo annoꝝ. Et post mortē eiꝰ in camera in qua mortuꝰ est: dormientibꝰ duabus nutricibꝰ pueroꝝ cū quibusdaꝫ alijs mulieribꝰ: ⁊ propter periculū puerorum tenētibus lucernam accensam tota nocte: veniebat dictus frater meus ⁊ extinguebat lucernam omni nocte: licet ab aliquo non videretur. Deinde dicebat alta voce. Pater noster: ⁊ credo in deum: ⁊ quasdam alias orationes: cuius vocem audiebant omnes qui erāt in camera predicta ⁊ cognoscebāt eā. Quibꝰ dictis discedebat. Et sic ꝯtinuauit multis diebus Ideo autem ibi dicebat predictas oratiōes qꝛ mater nostra nobis precepisset ut ante ꝙ lectū itraremꝰ ipsas diceremꝰ: ipse fortassis illas dicere aliquotiens ꝑtermiserat. N

QUinto mittunt mortui ad aliquē locuꝫ particulareꝫ ad peragendā penitētiaꝫ ut ibi satisfaciāt per penā vbi deliquerunt. Quod etiā ē de iure quo determinatū est latrones debere suspendi in loco maleficij l. capitaliū. §. famosos. ff. de penis. Et hoc ponit Ugo de scō Uictore li. 2°. li°. de sacramentis. parte. 15ᵃ. c°. 7°. ⁊ de hoc habetur exēplū. Nā in ciuitate papie quedā anima habitabat i domo cuiusdā doctoris q appellabat dn̄s Matheꝰ de curte: ⁊ tātū strepitū fa.

videbat i nocte i camera ipsi⁹ doctoris: ꝙ nō sine
bat eū dormire: ⁊ multū terrorē ei imittebat. Tā
dē ille doctor rogauit quēdā nepotē suū: sociū no
strum: qui ⁊ ipse erat doctor: vt dormiret secum.
Dormiētibus autē illis simul venit ille mortuus
magnū faciēs strepitū in illa camera in qua fa
ciebat pniaz. Deinde incepit trahere pānos qui
bus illi cooperiebanť qꝛ erat tp̄s magni frigoris.
Illi autē duo doctores ceperunt manib⁹ ⁊ pedib⁹
neqꝫ dētibus tenere pānos: ne discoopirētur: sed
ille mortuus ꝑualuit: ⁊ dimisit eos nudos. Qua
ex re ille iunior doctor surgens cōiurauit illum
mortuum dicēs. Si es aīa alicuius mortui que
indigeat aliquo suffragio: vade ⁊ amplius noli
reuerti ad locum istum: ⁊ cras in mane faciem⁹
dicere missas pro te: ⁊ elemosynas paupib⁹ ero
gabimus: vt a penis eruaris. Quibus dictis: il
la aīa discessit. Mane autē facto fecerunt cele
brare missas pro aīa illa. Et sic liberata fuit a pe
nis: ⁊ nūqꝫ ibi amplius rediit. Et hoc mihi nar
rauit ille doctor iuuenis: qui fecit hanc cōiura
tionē: qui tūc erat meus socius. Nunc autez est
frater noster predicator: ⁊ appellať frater lucas
de papia. Scitote quoqꝫ ꝯm sniam Ricā. in. 4°.
di. 45ᵃ. ar. p°. q. 3ᵃ. ꝙ aīe quādoqꝫ exeūt de para
diso: ⁊ veniunt in hūc mundū diuina dispensa
tione ad aliquid faciendum. Quādoqꝫ exeunt
de inferno: aut de purgatorio ⁊ postea ad sua lo
ca reuertunť: vnde in ciuitate Gaiete quidā vsu
rarius mortuus erat deportatus in quodā mōa
sterio: vt in die sequenti sepeliretur. Cū ergo duo
fratres in nocte corpori facerent custodiā: come
dentes ⁊ dissolutiones facientes: vnus voluit in
ore eius bolum cibi calidi ponere. Quapropter
ille defunct⁹ surgens accepit candelabruz de me
tallo ibi existētē: ⁊ insecutus est eos: vnus autē
ex illis fratribus in quādam capellā fugiēs mor
tuus est. Alius fugiens ad sacristiā cum apertu
isset ostium: ille defunctus proiecit candelabruz
post illuz cum tanto impetu: ꝙ illud in ostio fre
git: ⁊ adhuc apparent signa in ostio: ⁊ monstra
tur illud candelabrum ruptum in testimonium
huius rei. Que omnia vidit qdaz frater noster
qui hec mihi narrauit. Ille vero frater insecut⁹
a mortuo: infra vnū diē vel duos mortuus est:
⁊ ille mortuus amplius non est visus. In ciui
tate ēt Papie mortuus ē quidā noīe matthe⁹
de lothonib⁹ qui post mortē suā apparuit duob⁹
de domo sua stans in porta dom⁹: quē illi viden
tes preterīt ad illū. Ille aūt vidēs eos venire re
cessit longe: forte p. 50ᵃ. brachia: ⁊ deinde reuol
uit se aspiciens eos. Et illis sequentibus preiit

paulbante ⁊ similiter retrospexit: ⁊ sic fecit quo
usqꝫ peruenit ad ecclesiam in qua erat sepult⁹.
Et illi sequentes viderūt eum disparere in loco
sepulchri sui: de quo tremētes ⁊ attoniti: domum
peruenientes se proiecerunt in lectum. Et narrata
hac visione: mortui sūt paucis diebus elapsis.
Et hoc narrauit mihi quidā ciuis papiensis no
mine. d. Hiero. de lothonibus frater dicti mat
thei: q presens erat morti illorum duorū: q ex pa
uore mortui sūt: ⁊ hoc ei dixerunt. Quidā etiam
iuuenis mediolanensis transiens cū armis pro
pe quodam cimiterium iuxta Mlm: vidit vnū
mortuū surgere de sepultura armatuz: ⁊ contra
se venientē: cōtra quē cū ille iuuenis gladiuz vi
brasset: ille disparuit. Et iuuenis ad domū suaz
reuersus: infra biduū mortuus est. Et hoc mihi
retulit quidā frater noster: eiusdem iuuenis ger
man⁹. Itē in quodaz monasterio prope Mlm:
ante horā matutini: euigilatus fuit sacrista cum
socio suo: a mortuis dicentibus horā esse matu
tini. Illi ꝟo credētes se vocatos fuisse ab aliquo
fratre viuo surrexerūt: ⁊ intrantes ecclesiam in
uenerunt chorum plenum fratribus mortuis p
multos annos ante: qui habebant in manibus
luminaria: ⁊ caputia vsqꝫ ad oculos: ⁊ dicebant
officiū. Quorum aspectu territi: infra paucos di
es ambo mortui sunt. In ciuitate quoqꝫ Noua
rie: cū esset mortua in quadam domo quedā ve
tula: nocte quadā descendente per quandaz sca
lam eiusdem domus vna puella. 18°. annorum
inuenit illam mortuam: quā videns cepit fuge
re dicta iuuenis: illa autem mortua apprehen
dens eam per vestes: tantū ei terrorem imisit: ꝙ
ad lectum se ponens: sanguine ad cor currente:
infra paucos dies expirauit. Et hoc fuit nō sūt
ad huc decem ⁊ octo anni: ⁊ ego illam puellaz
agnoui. Legitur quoqꝫ ꝙ quidam de nocte vo
lens consurgere: in maxilla a quodā mortuo per
cussus est. Et forte hoc fuit: qꝛ pro anima eius
non orabat: aut orari faciebat: sicut tenebatur.
Retrulit quoqꝫ mihi quidam frater noster: ꝙ
tres armigeri transeuntes ꝑ locum in quo erat
vn⁹ ꝑ gulam suspensus: interrogabant eū deri
sorie si vellet ire cum eis. Ipse autē respondit: vo
lo. Et fugientibus illis clamabat currens post
eos dicens. Expectate: expectate. Tandem illi
introierunt in quandam ecclesiam: ⁊ ibi se clau
serunt cum porta: ⁊ lapide grandi ibi reperto.
Ille autem ad ianuam clamabat dicens. Ape
rite mihi: ⁊ sic fecit tota nocte. Mane autem fa
cto: venientes multi ad dictam ecclesiam in
uenerunt corpus illius suspensi ad ianuam.

Illi autem armigeri erāt intus inclusi: nec pote
rant amouere lapidē a ianua: licet illud ipsi po/
suissent ibi: timore illis viris dante: vnde ꝑ fene/
stram intrātes multi cum magna difficultate la
pidem amouerūt: vtrū autem illo corpore itra
uerit aīa sua diuina dispensatione ad terrorem
videntium mortuos: an diabolus: nescit. Dici/
tur quoqꝫ: ⁊ mihi retulit qdam frater nr: ꝙ in
quadam terra oī nocte per singula ostia ibat q/
dam pulsans ⁊ percutiens: ⁊ non videbatur qs
esset. Quidam autem custodiens vigilias super
quādam turrim: ex qua poterat videre supra ci/
miterium ecclesie: aspiciens supra dictum cimi/
terium: vidit de quodā tumulo surgere mortuū:
qui depositis linteaminibus quibꝰ erat inuolu/
tus: ibat singula ostia pulsando. Quibus vi/
sis: ille descendit de turri: ⁊ ibi asportauit lintea/
mia illius mortui. Qui mortuus reuersus: ⁊ nō
inueniēs linteamia sua: statim affuit sup dictam
turrim: vbi erant. Et dixit illi qui abstulerat ea.
Quare abstulisti linteamina mea? Ex quo tan/
tum terrorem ille habuit: ꝙ tota pellis ex eiꝰ cor
pore exiuit: ⁊ per multum tempus infirmus ste/
tit. Ille autē mortuus reuersus est ad tumulum
suum.

O

Ex qbus apparet ꝙ mortui mittunt multo
tiens a deo in hūc mūdum: ad nostraz pu
nitionem. Et nō solum illi qui sunt in purgato/
rio: sed etiam qui in īferno sunt: ex aliqua specia
li dispositiōe diuina aliquādo ad tempus exeūt
inde: ƀꝫ Ricar. in. 4°. di. 45ª. ar. p°. q. 3ª. non ta
men iterim mutato loco carēt sibi debito suppli/
cio. Predicta autem de egressu aīarum de lo/
cis penalibus probari possunt multis exemplis.
Nam in quadam terra nouariēsis diocesis que
dicitur Trechate. 1482°. interfectus fuit quidaz
sutor: pꝰ cuiꝰ mortez qntodecim die: vnꝰ eiꝰ famu
lus noīe frāciscus: dum per quēdam agrum per
geret: vnus quē nō videbat eum retro impelle/
bat. Et cum conaretur anteire: ille magis eū re/
trocedere cogebat. Quapp predictus frāciscus
inquit illi mortuo quem nō videbat. Quis eras
vnus? Rñdit ille: sum Jacobinus: qui fui iter/
fectus. Et postea subiūxit. Si alias tibi acciderit
ꝙ retro impellaris: noli anteire. tūc Franciscus
dixit. Quomodo stas? Et ille rñdit. Nō possuz
tibi dicere nec alicui anteꝗ̄ venerit tempus: in
quo nāsr debebam mori. Ille vero domū rediēs
cū magno tiore ⁊ tremore ac febre: qͦtidie desic/
cabat. Et post sex mēses totus desiccatus mortuꝰ
est. Rettulit aūt mihi quedam deuota mulier: q̄
hec ab ipso frācisco audiuit. Et etiam ipsa dixit
mihi: ꝙ dum ille Jacobinus esset vulneratus
vixit per aliquos dies: ⁊ nūꝗ̄ voluit cōfiteri. No
cte vero precedēte mortem eius: dum dicta mu/
lier sibi faceret vigiliam: ille media nocte roga/
uit illam: vt eum aliquatenus leuatum sustēta/
ret. Quo facto: ille oculis toruis terribilem faciē
reuoluēs: leuauit pugillos: ⁊ signa faciebat qua
si percutere vellet aliquos. De qua re timēs dicta
mulier dixit. O iesu. Et ille dixit. Noli timere.
qꝛ nō offendā te. Ipsa vero rogabat eum: vt cō
fiteretur. At ipse ait. Jam preterijt tempus. Et
sic mortuus est. In valle sicida quidā post mor/
tem prime vxoris: duxit aliā. Nocte autem qua
duxit eam: apparuit in ea domo vxor prima: di/
scurrēs per totam domum apperiēs ostia: cla/
mās ac vocās nominatim duos filios: qui erant
fratres ordinis nostri: quasi vellet cum eis lamē
tari de iniuria sibi facta a patre eorum: ⁊ videba
tur lamētari: ⁊ multum dolere de hoc. Et hoc mi
hi retulit quidam frater noster: nepos illius mu
lieris: q audiuit eam clamātem. Item in ciuita/
te Ipporegie. 1483°. die octauo nouēbris: appa
ruit in nocte cuidam Joāni noīe quidam magi
ster Christoforus barbitōsor mortuus: habēs se
cum quēdam presbyterum fratrem suum etiam
mortuū: ⁊ apprehēdit brachiū eius. Ille autem
īterrogauit eū quid vellet? Respōdit: ꝙ faceret
dicere aliquā missam pro eo: quod ipse promisit:
de qua promissione ille valde gauisus recessit.
Alii quidam homo notabilis ⁊ magne nobili
tatis mortuus: per multos dies in domo sua in
forma porci apparuit: ⁊ cū verberaretur ⁊ eijce/
retur: dicebat. Nō far che sono el tale. Et hoc mi
rabile multis innotuit. Ipse autem fuerat volu
ptatibus deditus.

P

Audite quoqꝫ aliud terribile exēplū quod ac
cidit nondum multis ānis trāsactis. Nam
cum ī quodam cōuentu essent duo magistri in
theologia q ꝯtinue erāt in rixa simul: ⁊ multas
iniurias sibi ītulerāt: vnus ex eis veniēs ad mor
tem: fecit rogari alium vt sibi parceret de iniu/
rijs illatis: ⁊ secum reconciliaret. Cui alius fecit
rñderi: ꝙ nolebat parcere. Quod audiens ille
positus in desperatiōe dixit. Nec ego sibi parco:
sed vindictā faciā: ⁊ sic desperatus mortuus est.
Postꝗ̄ autē fuit sepultus quotidie apparebat
per claustrum monasterij: pillā lapideā magnā
pedibus proijciens: que adeo erat grauis: vt qͣ
tuor viri eam mouere nō possent. Ipse vero eaz
quasi penā leuabat: ⁊ sic faciendo perseuerauit ꝑ
multos menses: nūꝗ̄ aliquid dicēs alicui: nec re
spōdens. Qua de re fama huius rei procedēte

deliberauerunt

te liberauerũt fratres illi⁹ ordinis facere ibi suũ
cap[illegible] aliquo modo intelligerẽt quidnã hoc
significare vellet. Cũ aũt quadã die vocales illius
capli prãderent in quodã cenaculo super solariũ
e posuissent custodes ad ianuas: cũ seris ostia
claudentes: ne ille mortuus intraret. Jlle venit
ad dicta ostia: ⁊ baiulãs dictũ lapidẽ ↄtra clau/
suras: aperuit oĩa ostia. Et cenaculũ intrãs per/
rexit vbi erat ille magister inimic⁹ suus q ⁊ ipse
prandebat: ⁊ eũ sic allocutus est. O maledicte: tu
noluisti mihi parcere in morte mea: ex quo ego
desperat⁹ dãnatus suz. Nũc ego faciã vindictam
meã. Quib⁹ dictis baiulãs dictũ lapidẽ super ca
put illi⁹ totũ penit⁹ ↄfregit: ⁊ quasi ad nihilũ re/
degit. Sicq; ille mortuus est: ⁊ secũ ad tartara p
rexit. Jn loco quoq; nostro sancti angeli apud
Mediolanũ: quadã nocte in dormitorio appa/
ruit cuidã fratri vn⁹ defunctus vestitus veste ni
gra: cũ multis alijs silr̃ indut⁹. Jpse aũt frater ne
sciebat eũ mortuũ eẽ: nã erat suus familiaris de
terra varisij. Tamẽ ex hac apparitiõe suspicãs
eũ esse mortuũ: videns illũ ad se venire intrauit
ecctiam in qua se posuit ante sacramẽtum alta/
ris: ⁊ ille mortuus ibi semp cũ socijs deambula/
uit. Demũ pulsato matutino recessit: ⁊ ille frater
quasi mortuus ex timore remansit: inuentũq; est
illũ qui apparuerat ea nocte mortuũ fuisse. Jn
ciuitate quoq; Mediolani adhuc nõ sunt decẽ
anni accidit hoc quod mihi narrauerũt quidaz
fratres nostri. s. quod in quadaz domo morabat̃
quidã pauper qui habebat vnicã filiã paruã ⁊ cũ
essent ambo infirmi iacebãt i eodẽ tugurio. Mor
tuus est aũt pater illius puelle ⁊ sepult⁹: post cu
ius sepulturam oĩ nocte audiebat̃ magnus stre
pitus in illa camera in q̃ mortuus erat. Quidaz
aũt dormiẽtes desup illã camerã audiebãt quẽdã
per illam camerã pergentẽ: ⁊ ad lecticã pulsantez
⁊ percutientem: deinde audiebãt vocẽ illius pu/
elle infirme di. Deus: pater mi dimittatis me ali
quantulum dormire. Jlle aũt magis percutiebat
postmodũ aũt illi descendẽtes in illã camerã inue
nerunt ⁊ ipsam puellã mortuã. Jn territorio Jp
poregie die. 8°. nouẽbris. 1483°. quidã qui fue/
rat interfectus ab hostibus: bis apparuit vxori
sue. Et hoc fuit duob⁹ diebus ante predictũ diẽ
Supradicto aũt die iterũ apparuit ei cũ candel
la in manu ⁊ interrogatus ab ea quid facere vel/
let de illa candella: ridit. Jsta est candella quam
posuisti ante imaginẽ virginis marie in ecclesia
maiori Jpporegie pro anima mea. Et postea di/
xit. Fac aliquid boni pro me: ego. n. sum in pur/
gatorio: ⁊ q2 nõ faciebã elemosynas ꝓ p̃re meo

ipse vsq; nunc remansit in purgatorio: sed mõ ẽ
liberatus: q2 deus dedit sibi oĩa bona que ego fe/
cerã pro me: ⁊ voluit ꝙ irent ꝓ aĩa illius: ⁊ ego
nunc remaneo in purgatorio. Dicas ergo filijs
meis, ꝙ benefaciant pro me: aliter deus faciet
eis sicut fecit mihi: ⁊ in signũ huius dicas illis:
ꝙ crepuit eis hoc: ⁊ vas plenũ vino euacuatuz
est: ⁊ effusuz est vinũ in terra. Quod factũ ẽ illis:
q2 nõ recordãt̃ de me. Et ex his dictis disparuit.
Jlla autem mulier venit vt diceret mihi hãc ap
paritionẽ: sed cum nõ potuisset me alloqui: voca
to patre guardiano loci nostri Jpporegiensis in
quo eram: narrauit sibi hec oĩa: ⁊ ipse postea mi
hi retulit. Aliud etiã mihi narrauit quidã p̃sby
ter secularis socius meus. s. ꝙ dũ q̃dã nocte eui/
gilasset a sõno sensit in lecto ad pedes suos iace/
re quẽdã valde frigidum: quẽ interrogauit: qs
esset. Et ille respondit. Ego suz p̃r vester: ⁊ statiz
discessit. Qua re ille sacerdos de mane ꝓ aĩa pa
tris sui celebrauit: ⁊ ab alijs celebrari fecit. Et il/
le amplius nõ cõparuit. Et hoc sufficiat ad pri
mam considerationem de suffragijs.

¶ Pars secunda huius sermonis de liberatiõe
aiarum a penis purgatorij. Q.

s Ecunda ↄsideratio dicit̃ liberatiõis.
Pro cuius declaratiõe propono hãc
ↄclusionẽ s̃m canonistas in ca°. cum
marthe. ex̃ de cele. missaz. ⁊ Franciscuz
de may. in tractatu de suffragijs ⁊ magistrũ Pe/
truz lõbardũ in. 4°. sen. di. 45ᵃ. Et ibi. s. Bona.
⁊ Ric. ar. 2°. q. pᵃ. ⁊ b. Tho. i eadẽ di. ar. p°. q. 2ᵃ
ꝙ aĩe in purgatorio existentes: possunt viuoruz
suffragijs adiuuari itelligẽdo purgatoriũ: siue se
cundũ legẽ cõem: siue s̃m diuinã dispensationẽ.
Et hoc probat̃ sic. Jngt comẽtator Auerois in
ꝓhemio phisi. Sicut in nãlibus: ita suo mõ ĩ spi
ritualib⁹. Quo p̃supposito dico s̃m sniam pau/
li ad Roma. 12°. ꝙ multi vnũ corpus sumus in
xp̃o: singuli aũt alter alterius mẽbra. Et p°. Cor.
12°. dicit idẽ apostolus. Sicut corpus vnum est:
⁊ multa habet mẽbra: oĩa aũt membra corporis
cũ sint multa: vnũ corpus sunt: ita ⁊ nos in xp̃o.
Et. n. vno spiritu oẽs nos in vnũ corpus sumus
baptizati: ⁊ omnes vno spiritu potati sum⁹. Ec
ce ergo ꝙ de mente Pauli est ꝙ silitudo q̃ est i
ter mẽbra vni⁹ corpis nãlis illa est iter oẽs xp̃ia
nos fideles: s3 iter mẽbra nãlis corpis ista ẽ vni/
tas: ꝙ ad r̃mediũ adhibitũ vni mẽbro redũdat
in oĩa mẽbra. Et cib⁹ aut medicina sũpta pro
vno mẽbro adiuuat aliq̃liter oĩa mẽbra ⁊ ꝓdest
toto corpi. Jtẽ vnũ mẽbrũ dat auxiliũ alteri mẽ
bro: ergo a sili in corpe mystico qđ est vniuersa

multitudo xpianoꝝ:cui⁹ caput ē xp̃s:vt ait Apostolus ad Ephe.p°. Suffragia ecclie que sūt cibaria ꝛ medicamīa spūalia q̄ quotidie fiūt:psunt oib⁹ mēbris. Et vn⁹ hō pōt adiuuare alterū:sicut vnū mēbrū adiuuat aliud:ꝛ ei ꝺꝫ cōpati ꝛ succurrere i necessitatib⁹ spūalib⁹. Et hoc ē q̄ ingt Apl's.vbi s̄.s.p°. Cor.12°.di. Pro inuicē sollicita sint mēbra: ꝛ siqdem patiẽ vnū mēbrū cōpatianẽ oīa mēbra:siue gl'iaẽ vnū mēbrū cōgaudeāt oīa mēbra. Uos aūt estis corpus xpi ꝛ mēbra de mēbro:cū ergo aīe existētes i purgatorio sint mēbra viua ipsi corpi ecclie vnita p vinculū charitatis:q̄ morte corpis nō finiẽ:iuxta illō p°.ad Cor.13°. Charitas nūq̄ excidit. Jā ē p vnionē gr̄e diuine:seqtur q̄ oēs medicine spūales: quas assumit ecclia ꝛ facit:ipsis aīabus psunt. Et p ɔ̃ns oēs oōnes ꝛ elemosyne viuoꝝ psunt illis p qbus fiūt. Jō Aug.in li°.Enchi.c°.65°. ꝛ ponit [illegible] magistro sen.in.4°.di.45ª.c°.2°.ꝛ a Gratiano.13ª.q.2ª.c°.obeuntib⁹.ꝛ.c°.in p̃nti. et hẽ in c°.tbs.eadē qōne ꝛ cā:dicit. Nō est negandum aīas defunctoꝝ pietate suoꝝ viuentiū relenari:dū pro eis sacrificiū mediatoris offerẽ vel elemosyne in ecclia fiūt:sed hec illis psunt q cuꝫ viuerēt:hec eis [illegible] postea possent pdesse meruerūt: hec ille. Ex cui⁹ dictis [illegible] rñsio ad auctoritatē q̄ posset in oppositū allegari Eccle.9°. vbi dicit de mortuis q̄ nō hñt partē in ope qō sub sole geritur:q2 suffragia viuoꝝ que fiūt p existētibus in i purgatorio dicunẽ opa eoꝝ:in quātū in hac vi[illegible] meruerūt vt eis pdesset si pro eis fierēt: vl'dicendū q̄ lꝫ tali opi nō coopenẽ actualiter:habēt [illegible] partē i fructu ipsius opis rōne p̄dicti meriti. Ad ɔfirmationē quoq3 p̄dictoꝝ facit q̄ hẽ in.l. is q suis.ff.de manumis.s.q̄ seru⁹ pōt redimi ñ solū opib⁹ pprijs sed ēt alienis. Mod⁹ āt liberādi aīas ē q̄druplex vel q̄druplicit reducibilis. Nā scriptū ē.13ª.q.2ª.c°.diē defunctoꝝ.ꝛ sūt v̄ba Greg. Aīe defunctoꝝ. q̄ttuoꝛ mōis soluūtur:aut oblatiōib⁹ sacerdotū: aut oōnib⁹ scōꝝ:aut charoꝝ elemosynis:aut ieiunio cognatoꝝ: ꝛ idē hẽ i c°.nō extimem⁹.eadē.q.ꝛ cā. Jō Aug.i s̄mone de cathedra scti Petri.ait. Ɔ̃ndaꝫ hoīb⁹ q̄ rōne defunctoꝝ suoꝝ aīas iuuare vtili⁹ possint. Orēt quotidie p charis suis:īterpellēt deū voce flebili dep̄cenẽ p ei⁹ erroꝝ veniā:lapsuū remissionē:pascant esuriētes:vestiāt nudos:ꝛ [illegible] qd hoꝝ defunctoꝝ negligētia minus actum est: fide viuētium suppleaẽ. Adhibeat quoq3 vnusq̄sq3 pro charis suis scōꝝ p̄ces:sacrificia offerat:ꝛ sacerdotali eos ɔsecutiōe dño comēdet: hec eniꝫ sunt q̄ charos nostros iuuare possunt:hec sunt refrigeria quiescētiū:hec remedia defunctoꝝ:hec ille. De qua ꝛ ille inclyt⁹ dux Judas machabeus laudaẽ. scd' Macha.12°.vbi hẽ. Uir fortissim⁹ Judas collatione facta duodeciꝫ milia dragmas argēti misit Hierosolimā:offerri eas ibi pro pctis mortuoꝝ: iuste ꝛ religiose de resurrectione cogitās. Nisi.n. eos qui ceciderant resurrecturos sparet:supsluū videreẽ ꝛ vanū orare pro mortuis. Sed q2 cōsiderabat q̄ hi [illegible] cū pietate dormitionē acceperāt optimā haberēt repositā gr̄am. Sācta ergo ꝛ salubris ē cogitatio p defunctis exorare vt a pctis soluantur:hec ibi. Et iō ꝺꝫ vnusq̄sq3 sollicitare vt oōnibus ꝛ elemosynis atq3 alijs bonis opibus aīas defunctoꝝ absolui faciat a vinculis penaꝝ:iuxta illud ad Hebre.13°. Memētote vinctoꝝ tanq̄ simul vincti:ꝛ laborantiū tanq̄ ꝛ ipsi in corpe morantes. Ad hoc aūt nos inducere ꝺꝫ exēplū aīaliū [illegible] irrationaliū se inuicē adiuuātiū ꝛ subleuātiū in necessitatibus. Aues quoq3 videntes socias suas debiles ab estu ꝛ calore solis terre pstratas:opponūt se radijs solarib⁹ ꝛ faciunt eis vmbrā donec resūptis viribus resurgāt. Et iō ꝛ nos debem⁹ pximis nostris in purgatorio existentib⁹:ac maximo penaꝝ feruore pstratis nostris suffragijs apud diuinā clementiā facere vmbrā donec resūptis virib⁹ resurgāt a loco penaꝝ ꝛ miserie:vnde Job.12°.di. Jnterroga iumēta ꝛ docebūt te volatilia celi ꝛ indicabunt tibi. Propterea si ex p̄cepto diuino exhibenda ē cura iumento cadenti:iuxta illud Deute.22°. Si videris asinū aut bouē fratris tui in via cecidisse:nō despicies sed subleuabis eū. Multo magis debemus pximos nostros q in penis purgatorij ceciderẽt subleuare: maxie cū ipsi per seipsos nō possint exurgere:cū sint extra statū merendi per bona opa:iuxta illud Joā.9°. Uenit nox in q̄ nemo pōt opari. Nos vō possumus satisfacere deo p pctis eoꝝ ꝛ p illis pniaꝫ agere: vñ legiẽ in cronicis ordis nr̄i q̄ i puincia marchie accidit q̄ vn⁹ magn⁹ pcōr venit ad mortē:sed i ifirmitate ɔfessus est cū magna cōtritiōe oīa pcā sua. Cui cōfessor pro satisfactiōe iniūxit vt diceret q̄dā psalteria:ꝛ aliquib⁹ diebus ieiunaret: ac faceret nullas disciplias:cū āt guardian⁹ nr̄i cōuētus p⁹ cōfessionē illū visitaret:ꝛ qūo se hẽret q̄reret:ille rñdit. Grās ago deo q2 sine pnia ñ morior:ſꝫ de hoc doleo q̄ pniaꝫ p pctis mihi iīunctā iplere nō possuꝫ. Tūc guardian⁹ ɔfortauit eū di. Ne timeas fili:ego.n.p te faciā satisfacē: statimq3 abiēs vocatis frīb⁹ suis rē exposuit: ꝛ ad charitatē hortat⁹ ē eos:q libēter ipsaꝫ pniam susceperūt atq3 eā sil' cū ipso guardiano facere cep

vit. Tunc ipse guardianus ad infirmū reuersus dixit Ex quo sua mala pnia ē a me ⁊ fratrib⁹ meis ꝑ te accepta ⁊ cito pficiet: pge secur⁹ qꝛ a penis purgatorij liberaberis. Ille igit mortu⁹ postea fr̄ibus ipsis ꝑ se orātib⁹ apparuit di. Gras vobis ago pr̄ guardiane ⁊ vobis oib⁹ fr̄es: qꝛ vr̄am charitatiuam penitentiā a vobis pro me factam deus acceptauit ⁊ ideo liberatus a pena purgatorij ad celum euolo. R

SEd hic q̄rit: nūqd suffragia fcā pro vno ꝑ sint equalr̄ oibus i purgatorio existentib⁹? Et rn̄det ꝓpositiu⁹ cū seq̄cib⁹ suis ꝙ sic: dās exēplū de candella q̄ accēsa pro vno reddit lumē oibus existētib⁹ i eadē camera cū illo. Silr̄ lectio lecta ꝑ vno oib⁹ ꝓdest cū illo existētib⁹: qꝛ vox oibus cōicat̄. Ergo sic dicendū videt̄ et de suffragijs. Sꝫ hec opīo ē falsa: ꝯ quā tenet magi sen. i 4°. di. 45ª. ⁊ ibi Ric. nr̄ ar°. 2° .q. 3ª. ⁊ s. Bona. ibidē p diare Franciscus de may. i tractatu ō suffragijs. ⁊ b. Tho. i. 4°. di. 45ª. ar°. 4°. q. 2ª. ⁊ Petrus de palude i eadē di. ⁊ doctor subtilis i suo q̄libet di. 20. Et hec snīa ꝓpositiui est ꝯ Aug. i li°. de cura agēda ꝑ mortuis: ⁊ Gregoriū ad Bonifaciū. Et ꝯ ꝯsuetudinē ecclie q̄ erraret si opio ipsius prepositiui esset vera. Nam ecclesia quandoqꝫ facit officium pro vno defuncto particulariter: ⁊ quandoqꝫ pro pluribus: quod esset inutile si oē suffragiū gnālr̄ oib⁹ defūctis ꝓdesset. Nō ē ergo tenenda opinio ꝓpositiui q̄ ē ꝯ rōnez nālez. Nā virt⁹ vnita fortior ē multiplicata. Ut ait auctor i li°. de cāis. Et iō suffragiū fcm̄ pro vno efficaci⁹ opat̄: q̄ȝ si ad mltos extēderet̄. Nā oē suffragiū est bonū limitatū: nullū aūt bonū limitatū pōt eē eqlis ꝟtutis ad plura ⁊ ad vnū: suffragia nāqꝫ sūt ad soluēdā penā seu reatum. Sꝫ plus ē satisfacere ꝑ debito multoꝝ q̄ȝ vni⁹ tm̄: ⁊ facili⁹ satisfit ꝑ debito vni⁹ q̄ȝ multoꝝ. Ergo plurib⁹ suffragijs idigēt duo q̄ȝ vn⁹: si āt diuidūt̄ iter eos vterqꝫ min⁹ hꝫ. Preterea eadez rōne q̄ suffragiū posset ꝓdesse duob⁹: possꝫ ⁊ trib⁹: ⁊ q̄ttuor: ⁊ centū: ⁊ sic i ifinitū. Cū n̄ sit magis dare rōez i vno q̄ȝ i alio: g° finitū suffragiū hēt ifinitū valorē qđ ē ipossibile: itē si hoc eēt verū ꝙ suffragiū tm̄ valēt ꝑ plib⁹ q̄ȝ tm̄ ꝑ vno: ⁊ ꝙ fcꝫ pro vno defūcto ꝓdesset gnālr̄ oib⁹: seq̄ret̄ ꝙ q̄libet die posset tot aīe liberari q̄t sūt i purgatorio cū oia suffragia quotidiana toti⁹ ecclie videant̄ suffice pro vna quātūcūqꝫ scelerata: ⁊ sic seq̄ret̄ ꝙ null⁹ starꝫ i purgatorio vltra vnū diē: ⁊ ꝑ ꝯns ecclia erraret q̄ ordinauit septia: trigesima: ac anniuersalia fieri ꝑ defunctis: ⁊ quolꝫ āno ꝯmēorationē gnālez oīuz defunctoꝝ. Dicunt ergo ꝓdicti doctores ꝙ pōt diminui pena alicui⁹: vel per diminutionē virtutis ex pte agentis: vel ꝑ diminationē dispositiōis ad patiēdū ex pte sustinētis: qꝛ act⁹ actiuoꝝ sūt in patiēte bn̄ disposito. 2°. de aīa Et videm⁹ ista ꝑ experiētiā. Nā pena magnum on⁹ portātis diminui pōt: vel ꝑ diminutōez grauitat̄ oneris: vt si qs ipꝫ onus auferat in toto vel i pte: vel ꝑ aliquā ꝯfortationē ꝟtutꝫ illi⁹ q portat on⁹ q̄ minuit̄ i ipo disposito [?] patiēdū ab onere: vt siquis eū fortificet ꝑ cibū vl̄ ꝑ aliqđ bonū nouū: quo reddat̄ fortior ad on⁹ ipꝫ portādū: lꝫ aliq̄ten⁹ nō auferat̄ ab eo nec diminuat̄ grauitas oneris in se. Et sic dico i proposito ꝙ suffragia fcā determinate pro vno tm̄: nō prosūt alijs q̄ ad diminutionē pene eis debite: sꝫ tm̄ illi pro q̄ fiūt: qꝛ solū illi subtrahit̄ quātitas pene pro mō suffragioꝝ. Quātū vo ad diminutionē doloris ⁊ grauedis q̄ ꝓuenit rōe ꝯfortatiōis: bn̄ ꝓsūt oib⁹ alijs: qꝛ se pfecte amāt cū sint i charitate ꝯfirmati. Et iō videtes pxios suos ꝑ suffragia liberari a penis: tātū gaudēt ꝙ pena sua eis tollerabilior efficit̄ rōne hui⁹ ꝯsolatiōis ⁊ leticie. Sicut. n. multū disposit⁹ ad tristitiā ex modica cā fortiꝰ tristat̄ ꝫ Aui. 6°. nālū. c°. vlt°. Ita leticia mētis facit supportari meli⁹ afflictiōes ⁊ n̄ tātū sētiri eap tristitias: ꝫ phūꝫ 2°. Ethi. Nō obstat mō argumētū ꝓpositiui: qꝛ rn̄det Ric. vbi. s. ꝙ lumē cādelle ⁊ vox doctoris se cōicāt [?] nāe necessitatē: suffragia āt cōicāt̄ ꝑ suffragātis itētionē. Et iō dicit Magr̄. sen. i. 4°. li°. di. 45ª. ⁊ beat⁹ Tho. i 2°. suo q̄libꝫ. ar°. 14°. Qō ille citi⁹ exibit ō purgatorio ꝑ q̄ fiēt plra suffragia: dato ꝙ i eodē istāti plres itrauerit eq̄lib⁹ pēis obligati. Et i h° valde vtile ē hr̄e hr̄des deuotos: posset .n. eē ꝙ duo existētes i purgatorio mereāt̄ penanē ibi ꝑ centū ānos: ⁊ ꝑ vno fiēt tot suffragia ⁊ elemosyne ꝙ ifra horā liberabit̄: ab illis penis. Et alius pro quo nulla fiēt suffragia pticularia pmanebit ibi ꝑ multos annos. S

SI aūt queraf qua ex cā fiunt septima ⁊ trigesima. Respōdet beatus Ambro. i libro de obitu Theodosij iperatoris: ⁊ habet̄. 13ª. q. 2ª. c°. qꝛ alij. ꝙ qꝛ filij israel luxerūt septē dieb⁹ post sepulturam Jacob patrē suū: vt habetur Gen̄. vltimo: ⁊ Moysen triginta dieb⁹. Deuteronomij vltimo. Ideo adiuncta ē hec cōsuetudo. Sed meli⁹ ē q̄ȝ citi⁹ pōt facere officia ⁊ elemosynas pro mortuis ⁊ non expectare ut post multa tempora fiant. Si enim qs eēt ifirmus ⁊ grauibus anxiaretur dolorib⁹: nō eēt cōtent⁹ expectare ut i seq̄ti āno ꝑ medico vel medicinis mitteret̄. Itē si qs q̄tidie i eculeo torq̄retur:

nō esset cōtentus vt vsq3 ad annū expectaretur
ad ipetrandā ei⁹ liberationē. Et sic̄ habēs filiū
īfirmū: ⁊ cruciatib⁹ ⁊ tormētis angustiatū q̄z ci
ti⁹ ei posset subuenire pcuraret. Meli⁹ ē quo
q3 missas ⁊ officia celebrari facere ⁊ elemosynas
distribuere ī vita: ut statī post mortē ipsa bona
inuenias: ⁊ nō expectare vt ab alijs fiant. Si.n.
eris negligēs ī vita facere bona p aīa tua: mul
[redacted] erūt negligētiores heredes tui. Et ad predcā
pōt adduci exēplū qd legit̄ de quodā vsurario
q tres habēs filios diuisit inter eos pecuniā su
am faciēs quattuor partes de ea et vnā tm̄ par
tē sibi reseruans. Postmodū vero ad quandā
pdicationē cōuersus misit pro eis rogās ut sa
tisfacere vellēt ⁊ restituere pecuniā ipsā male ac
qsitā ne ipse damnaret̄. Maior autē fili⁹ eius
pmisit ei magna magnalia facere: ut capellas
facere edificare ⁊ dotare: atq3 missas cellebrari
facere: ⁊ hmōi multa. Secūdus vero promisit
puellas multas nuptui tradere ⁊ q̄plura simi
lia bona p ei⁹ aīa facere. Minor autē noluit
pmittere se p aīa ei⁹ aliqd factuȝ: sed eum cū
fratrib⁹ suis ad cenā īuitauit quā splēdidissime
parauerat: paruāq3 cādellā tm̄ posuit ī mēsa an
te patrē suū: retro vero cereū magnū atq3 lumi
nosū post cortinā: cū aūt patrē suū ad comedē
dū īuitaret: ille dixit. Ego lumē nō video. Quid
ē q tam abūde mēsā preparasti ⁊ cibis reple
sti: ⁊ nō plura luminaria s3 vnā paruā tm̄mo
do cādellā in mēsa posuisti? Ad quē fili⁹ inquit.
Respice retro pater: amoueq3 cortinam: ⁊ vide
bis ibi cereū magnū positum. Cui pater ait. Et
qd mihi pdest nisi ante me posueris? Ita inqt
fili⁹ minimū bonū qd ante mortē tuam feceris
plus pderit tibi: q̄z multa ⁊ magna q̄ post mor
tē tuā p te reliqueris faciēda. Quapp noli a
spicere q pro te quicq̄z boni facturus sim post
mortē tuā: imo nec volo: nec pmitto. Bona ve
ro oīa q̄ mihi dedisti cū tua sint accipe: ⁊ de eis
dū viuis fac qcqd boni tibi vr̄: qd audiens pr̄
oīa abstulit nō solū ab eo s3 etiā ab alijs filijs ⁊
restituit illis qb⁹ [redacted] vsurā abstulerat: sicq3 ab in
ferno aīā suā liberauit. Dū ergo sani estis ⁊ fa
cultatē hētis facite manib⁹ vr̄is q ab heredi
b⁹ vr̄is fieri post mortē optaretis: ⁊ mittite can
dellā ante vos. Ad qd adduci pōt exēpluȝ qd
legit̄ de quadā visiōe quā hūit qdā bon⁹ here
mita. Vidit enī vnū defūctū sedētem ⁊ ante se
habētē mēsam repletā oībus bonis post terguȝ
aūt eius vidit mēsam vacuā. A quo querēs qd
significaret: r̄ndit. Mēsa hec q̄ stat ante me: sūt
opa misericordie ⁊ alia bona q̄ feci ante mortē
⁊ filijs bonis mō vtor. Mensa vero post me po
sita: sūt bona ⁊ elemosyne q̄ mādaui vxori ⁊ fili
is: ⁊ amicis ac heredib⁹ meis fienda post mor
tē meā ut aīe mee subuenirēt. Et ecce hec mēsa
adhuc stat vacua: qr mei obliti sūt. Et iō qdā
sapiēs ait. Fac bene dū viuis post mortē viuere
si vis. Et iterū. Munera q̄ donas moriens hec
munera nō sūt. Ad pdicta ēt facit qd elemosy
na est ad istar candelle lumē pbentis. Et iō de
ea dī Thobie. 4°. q nō patitur ire ī tenebras.
Qui igit̄ tm̄ post mortē elemosynas vult facere
eius aīa cū de corpore egredit̄ lumē h3 post ter
gū suū: ⁊ iō viā q̄ itur ad celū nō pōt clare vi
dere. Itē oculos h3 post caput suū: ⁊ iō sepe cō
tingit ī foueā purgatorij ipsū incidere. Prete
rea bona facta in vita custodiūt aīā ne ī ipsā
purgatorij foueam cadat: ⁊ ne in carcere pur
gatorij includatur ⁊ ne in igne ipsius purga
torij cōburat̄. Bona aūt facta pro ipsa aīa post
hāc vitā adiuuat eā ut ab ea ipa fouea resurgat
⁊ [redacted] a carcere purgatorij educat̄: ⁊ ut post com
bustionē ab igne liberet̄. Meli⁹ āt ē in foueā nō
cadere q̄z inde resurgere: ⁊ nō icarcerari q̄z de
carcere educi: ⁊ nō cōburi q̄z post cōbustionē
ab igne liberari. Ergo multo meli⁹ est ī vita q̄z
post mortē bona p nobis fieri. Utile tm̄ ⁊ lauda
bile ē ēt aliq̄ suffragia ordinare q̄ post mortem fi
ant. S3 illud qd vultis fieri p lōga tpa: ordina
[redacted] ut post vr̄ū decessuȝ q̄z citius fiat. Vñ si de
sideratis p vobis dici centū missas: statuite q
dicātur in die vr̄i obit⁹ vel sequēti si possibile sit.
Et āniuersalia q̄ vultis fieri vsq3 ad vigīti ⁊ tri
ginta ānos facite celebrari ī vigīti vel triginta
dieb⁹: ut veloci⁹ exire possitis de tormētis. Illi
nāq3 q ordināt ut vsq3 ad cētū ānos vel ī perpe
tuū fiat pro eis ānuale. Vr̄ habere aīā seu īten
tionē pmanēdi vsq3 ad illud tps ī purgatorio:
a quo tāto citi⁹ liberabunt̄ q̄zto veloci⁹ a viuis
adiuuabunt̄. Et iō stult⁹ dici pōt q magis q̄
rit cōmoda heredis sui ī elemosynis pro se faci
endis: q̄z liberationē aīe sue a tormentis. M

Quod aūt vez sit mortuos a penis p suffra
gia liberari patet p exēplū qd ponit Gre
go. 4°. dyalogoȝ dicēs: q cū qdā monach⁹ su⁹
nomine Iustus ad extremū veniēs tres se ha
bere occītos aureos īdicasset ⁊ d' hoc īgemiscēs
mortu⁹ fuisset: pcepit Grego. fratrib⁹ ut corpus
eius cū trib⁹ aureis ī sterqlinio sepelirēt: tū cui
dā e fratrib⁹ Greg. pcepit ut vsq3 ad dies 30ª.
oī die pro eo corporis xp̄i hostiā īmolaret. Qui
[redacted] iussa cōplesset is q defunct⁹ fuerat in die tri
gesimo cuidā fratri sibi germāo apparuit. Qui

germanus requisiuit dicens quod es? Cui ille respon/
dit. Ducis eos male fuiss ia mo bn sum qz hodie
orationem accepi. Quia vero virtute triginta missa
rum ex ipositione beati Gregorij dictarum anima illa fuit
liberata a penis purgatorij: non laudabilis consuetudo
inter christianos exorta est ut pro defunctis suis faciant cele
brari triginta missas: que dicuntur misse sancti Greg. pp pre
dictam causam: que nihil gratius facere possunt ipsis mortuis:
Sicut Greg. in predicto li. ostendit quantum orationes prosint
existentibus in purgatorio. Narrat. n. de Pascasio q
cum vir mire scientie et virtutis extiterit: et suo tempore duo
fuissent summi pontifices electi: conuenissetque tandem ec/
clesia in vnum: ipse tamen Pascasius quasi ex errore alium
papam pretulit: et in hac sententia usque ad mortem permansit
Qui cum esset defunctus et dalmaticam super feretro super
positam demoniacus tetigisset: statim sanatus est: post mul
tum vero temporis cum germanus capuanus episcopus balneum ob
gratiam sanitatis petisset predictum Pascasium diaconem
ibi stantem et obsequentem inuenit. Quo viso vehementer
extimuit: et quid illic tantus vir faceret inquisiuit. Qui pro
nulla alia causa se in illo loco penali deputatum asseruit
nisi quia in illa causa pontificis plus iusto sensit. Et addi/
dit dicens. Queso te deprecare deum pro me: atque in hoc
cognosces quod exauditus sis si huc rediens me non in
ueneris. Qui cum pro eo orasset: et illuc post paucos
dies redijsset predictum Pascasium in eodem loco non inue
nit. Legitur quoque quod in quodam monasterio unus deuotus frater
sepe dicebat missas et officia pro mortuis: ita quod multum
tempus consumebat in dictis officijs. Et prohibuit eum
prior suus ne tanta officia diceret. Nocte vero sequenti
dum iuxta cimiterium predictus prior pergeret audiuit mor
tuos clamantes. Dimitte nobis adiutorem nostrum: red/
de nobis aduocatum nostrum. De quo territus ille prior prece/
pit ei ut solita officia diceret: minati namque fuerant
ei mortui quod si eis procuratorem suum non restituisset il
lum mori faceret. In ciuitate etiam Mediolani mortuus est q/
dam doctor qui appellabatur dominus Jacobus de arzoni/
bus: et morabatur prope parietem meum: quem doctorem ego vi
di portari ad tumulum veste purpurea indutum. No
cte vero trigesimi sui dictus mortuus apparuit ad
ostium presbiteri illius ecclesie in qua erat sepultus: et ibi pulsa
bat. Quia vero predictum ostium erat per medium domus
patris mei: quidam de domo nostra dormiens in quadam ca
mera respiciente versus portam sacerdotis: audiens pul
sari ad dictum ostium: surrexit: et aspiciens vidit illum
doctorem mortuum qui indutus veste purpurea pulsa/
bat et vocabat presbiterum dicens. O domine surgite et prepa
rate vos ad faciendum meum trigesimum. Ite et dicite
vxori mee quod faciat elemosynas pauperibus pro anima
mea. Et his dictis redijt ad ecclesiam. Et iste doctor
fuit pater cuiusdam fratris nostri predicatoris. In ciuitate
quoque Ferrarie sicut retulit mihi quidam fide dignus

socius meus tunc doctor nunc autem frater noster predicator. In
quodam palacio non poterat habitari propter terribiles stre
pitus ibi factos. Quidam autem scolaris vltramontanus
animosus promisit domino ipsius palacij ibi habitare: dum/
modo permitteret eum morari ibi per decem annos sine so/
lutione alicuius pensionis: de quo ille fuit contentus. Perre
xit ergo dictus scolaris ad dictum palacium faciens por
tari libros suos: et omnia que habebat: et quia in mane sequen
ti debebat facere quandam disputationem: posuit se ad stu
dendum tota nocte in quadam pulchra camera: et habebat
candellas benedictas: quarum lumine studebat. Cum autem
per modicum temporis ibi fuisset: audiuit horribilem stre/
pitum per totam domum. Deinde audiuit venire quendam qui
habebat multas cathenas circumquaque: qui cum magno
strepitu ascendit scalas et intrauit illam cameram in qua ipse
erat. Aspiciens autem ille scolaris quis esset: vidit quoddam
magnum fantasma admodum statue magne et nigre
quod venit prope eum ad sedendum super quoddam scannum. Ille
autem scolaris non dimisit studium suum sed voluebat li
bros sicut prius. Tunc ille mortuus qui apparebat di
xit illi. Quid queris? Respondit scolaris. Quero talem
legem quia volo facere vnum argumentum pro tali dispu/
tatione. Dixit autem ille mortuus. Si vis bene disputare
istam materiam: vide talem doctorem in tali loco: et multa pul/
chra puncta ostendit ei in materia illius disputationis: post/
modum sonantibus matutinis: ille surrexit. Que de/
scendere videns scolaris precessit post eum cum candellis be/
nedictis: et tandem peruenit ad quoddam penu et vidit in quodam
loco eiusdem disparere illum mortuum: et posuit in illo
loco candellam benedictam. Mane autem facto vocatis socijs ce
pit fodere ibi terram et inuenit corpus vnius mortui: quod
fecit ut decebat ad ecclesiam portari et sepeliri: et pro
anima illius fecit missas celebrari: et amplius strepitus non
fuit auditus in illo palacio. Et idem exemplum quasi per omnia
accidit in ciuitate Thaurini ut mihi retulit qui/
dam frater noster. V

Quia ex re nos debemus esse solliciti circa sepultu
ras mortuorum: hoc. n. non solum placet deo: sed
etiam virgini gloriose rem gratam facimus mortuos sepeli
entes marie deuotos suos. Unde legitur quod quidam cleri/
cus deuotus virginis: quotidie ante altare eiusdem deuo
te dicebat aue maria: sed tamen erat illaqueatus in rebus
mundanis: et multa mala committebat. Unde quadam die
ab inimicis suis occisus est: et quia malam duxerat vi/
tam presbiteri noluerunt eum sepelire in sacro: sed posuerunt
eum in loco prophano: post triginta autem dies gloriosa virgo
maria apparuit sacriste ecclesie in qua beneficium habebat il/
le clericus mortuus: et dixit ei. Quare fecistis tantam
iniustitiam contra famulum meum ponentes eum extra cimiterium? Et
ille dicens dixit. Quis est ille famulus vester? Respondit domina. Il
le clericus qui iam triginta diebus elapsis sepultus fuit in
loco prophano. Ite ergo cito et extrahite eum de loco il

lo: ⁊ ponite i loco cõdecẽti ⁊ honesto. Fuit .n. sp me⁹ fidelis seru⁹ ⁊ cũ deuotione me salutabat q̃tidie añ altare meũ. Mane ãt sc̃o hora tẽpestiua oẽs clerici preterũt ad dcm̃ corp⁹ ⁊ excauãtes ipm̃ iuenerũt i ore ei⁹ vnũ pulchrũ florẽ ⁊ linguã ei⁹ sanã: pulchrã ⁊ itegrã. Et q̃ glosa virgo significare voluit q̃tũ sibi placuit angelica salutatio: quã bñdicãs virginẽ p nr̃is mortuis hac oõne deuota rogitem⁹. O maria cãzellera del etno creatore. Tu hai cossi zẽtil mainera cho ogniun porta amore. O maria nr̃a guerrera ꝯ li inimici forti. No lassar la bruta fera deuorar nr̃i morti. O madona tu poi cauarli fora dogni agonia. Voglia adũcha adiutarli o pia virgine maria.

¶ Pars Tertia huius sermonis de fructificatione ⁊ vtilitate quã cõsequũtur faciẽtes suffragia ⁊ elemosynas pro mortuis. X

Tertia ⁊ vltima ꝯsideratio de suffragijs est fructificatiõis. Magnas.n. ꝯsequũt vtilitates ille q facit aliq̃ bona p mortuis. Sz due sũt pncipales. Prima est adiuuatiõis. Adiuuãt.n. nos tã tpalr q̃ spũalr Vñ ẽ sciẽdũ q illi q sũt i purgatorio sciũt bõa q̃ fiũt a viuis. Et hoc duob⁹ mõis fz Aug. i li°. de cura agẽda p mortuis: ⁊ hẽr i.c°. fatẽdũ. 13^a.q. 2^a. s. aut relatiõe eoꝝ q moriũt ⁊ ea sciũt: aut relatiõe angloꝝ maxie illoꝝ q hũt eos i cura sũt solliciti d illoꝝ salute ⁊ ꝯsolatiõe: q2 dẽnt ppe eos stare i celo. Et iõ eis referũt bona q̃ p illis fiũt ⁊ a q̃b⁹. Doctores ãt i.4°.di.45^a. addũt duos modos: vz i ispiratiõez diuinã: q2 dñs h° facit eos itelligere. Et penaꝝ sbtractionẽ: q2 cũ deberent multo tpe stare i purgatorio ⁊ pati magnã q̃titatẽ penaꝝ: vidẽt sibi subtrahi penas ⁊ diminui tps: et quo itelligũt suffragia p se fcã ab amicis suis. Vñ cũ sint i gr̃a dñ depcant eũ p illis: ⁊ obtinẽt illis dona spũalia ⁊ tpalia. Imo ipsi q̃nq3 apparẽtes ex pmissione diuina eos defẽdũt a periculis. Vñ legit d q̃dã q sp q̃n trãsibat p q̃dã cimiteriũ dicebat De profũdis p illis mortuis q ibi iacebãt. Quadã ãt nocte cũ deberet ide trãsire inimici ei⁹ volẽtes ipsũ occidẽ sup dcm̃ cimiteriũ expectabãt. Cũ ãt ille veniret ⁊ cepisset dicẽ de profũdis: statĩ apparuerũt cũ eo mlti mortui i forma hoiũ armatorũ. Quos vidẽtes inimici ei⁹ territi abierũt. Legit ẽt d q̃dã alio q quotidie dicebat oõnes p mortuis: q semel d nocte rediens domũ associat⁹ fuit cũ q̃ttuor lũinarib⁹: duob⁹ añ ⁊ duob⁹ p⁹ ipsũ: ⁊ nõ videbat q ea portarẽt. Cũ ãt puenisset ad domũ suã audiuit voces dicẽtẽ sibi. Vade i pace q2 nos sum⁹ mortui q te sociauim⁹: ⁊ nisi nos fuissem⁹ iterfect⁹ eẽs: ⁊ statĩ illa lũinaria discesserũt. Nõ solũ ãt defũcti existẽtes i purgatorio p talib⁹ orãt: sz ẽt oẽs scĩ: q2 oẽs diligãt illos q si i purgatorio: gratissima bñt suffragia q̃ p eis fiũt. Nã ex libatõe illoꝝ augent nũs scõꝝ: ⁊ iõ ꝯtiue regãt deũ p his defũctis opa pietatis exhibẽt. Et cũ sint i gr̃a dñ ab eo exaudiũt: fz Theo. i. 4°. di. 45^a. ⁊ ibi Ri. ar°. 7°. q. 2^a. ⁊ scm̃ Bona. e. di. ar°. 3°. q 2^a. Marie ãt orabũt p nob ipe aie a pẽis librate suffragijs nr̃is q̃n erũt i paradiso. Et iõ igr Aug. i smõe ad here. Ora g° p defũctis ut dũ fuerit i etna vita p te orare ñ negligãt. Expectãt.n. nos: nã ips orãdi iã pfugit ab eis. Clamãt igr quotidie q iacẽt i tormẽtis: sz pauci sũt q rñdeãt. Vllulãt ⁊ nõ ẽ q ꝯsolet eos. O q̃ grãdis crudelitas fres mei: o q̃ grãdis i hũanitas. Clamãt ad nos quotidie q dũ vixerũt mlta p nob sustinẽ voluert: nec eis subuenire curam⁹ de magna ihũanitas. Ecce.n. ifirmus iacet ⁊ medic⁹ ꝯsolat: cadit asin⁹ ⁊ oẽs eũ sbleuare festinãt: sz clamat i tormẽtis fidelis ⁊ nõ ẽ q rñdeat. Ecce nostra inhumanitas fratres. Eya ergo non sic: sed memento te fratres q sancta ⁊ salubris ⁊ pia ⁊ felix: ⁊ suauis deo ⁊ angelis: ẽ cogitatio p defunctis exorare ut a penis quas patiunt soluantur: hec ille. Y

ET iõ eccl̃ia ordiauit ut i oĩb⁹ horis canonicis q̃ndie fiat oõ p defũctis: ⁊ dicat: Fideliũ aie p misericordiã dĩ requiescãt i pace. Itẽ istituit diẽ cõmemoratiõis oiũ fideliũ defũctoꝝ. Cuius cãz assignat auctor rõnalis diuinoꝝ officioꝝ li°. 7°. dicẽs q sicut festũ oiũ scõꝝ ordinatũ ẽ mltis de causis: maxime propter omissorũ festoꝝ suppletionẽ: quia propter ipsarũ multitudinẽ de omnibus specialiter festiuare non valemus. Itez pp negligẽtiaꝝ i festis q̃ celebram⁹ cõmissaꝝ expiationẽ. Vñ i smõe oiũ scõꝝ dĩ. Decretũ ẽ ut die ista oiũ scõꝝ mẽoria hẽat: ut qcqd hũana fragilitas ignorãtiã: aut negligẽtiã: vl p occupationẽ rei familiaris i solẽnitatib⁹ scõꝝ min⁹ pegisset: i hac scã obsuatõe psoluat. Ita pifomi cõmemoratio oiũ fideliũ defũctoꝝ istituta ẽ fieri ab eccl̃ia tali die ut gnalib⁹ bñficijs adiuuẽt q spẽalia hĩe nõ pñt. Sicut.n. Petr⁹ dãian⁹ ait. Scũs hedibo ꝯpiẽs q apd vulcanũ cecilie crebre voces ⁊ vlulat⁹ demonũ audiebat lamẽtãtiuz: p eo q aie defũctoꝝ p elyas ⁊ oõnes d locis pẽalib⁹ eripiebãt: ordiauit i suis mõasterijs ut p⁹ festũ oiũ scõꝝ fieret cõmẽoratio defũctoꝝ: q° fuit postmõ3 a tota eccl̃ia approbatũ. Et iõ talẽ diẽ expectãt mortuoꝝ aie mario desiderio sperãtes a penis eripi per fidelium suffragia in totum vel in parte. Z

SEd hic q̄ri posset vtrū suffragia fcā p d̄fun ctis ab illis q sūt i p̄ctō mortali eis ꝓsint cui q̄stiōi r̄ndet Tho.i.4°.di.45ª.ar°.p°.q.2ª.ꝛ Ric.i eadē di.ar°.2°.q.4ª.ꝛ cōīr alij theologi in p̄fata distīctiōe ꝙ talia faciēs aut hec agit ut mi nister: aut ut auctor noīe ꝓpo. Si p°.mō: ēt di stīguēdū ē:ꝙ aut agit hec ut minister p̄blic⁹ oīuȝ sicut sacerdos q ē sicut sindic⁹ toti⁹ eccl̄ie: ꝛ mini ster gn̄alis a dō ordiat⁹ p sacrificijs offerēdis:et ipsi⁹ opa sacr̄alia ut missa:offm̄ mortuoꝝ ꝛ hu iusmōi s̄lia ꝓsūt d̄fūctis:qꝛ illa a dō nō ab opan te efficaciā hn̄t. Itē qꝛ malicia mistri nō tollit ef ficaciā opis boni auctoris:nec sacr̄a pn̄t pollui aut ifici malicia mistrāꝫ: vn̄.p°.q.p°.c°.dn̄s. di. Dn̄s d̄clarauit̄ i vno cetu hoīuȝ eadē sacr̄a suffi cit nō obesse mūdis aliquoꝝ imūdiciā: hec ibi. Spūs.n.sctūs dat sacr̄is efficaciaȝ p quoscūqȝ ministrentūr c°. multe ꝛ.c°.ita sit ꝛ tribus capi tul̄ seq̄ntib⁹ ꝛ.c°.nō nocet.eadē q̄ne ꝛ cā. Et iō ipa sacr̄a ab immūdis mistris iqnari neq̄unt. c°. remissionē pctōꝝ.p°.q.p°.nā alicui⁹ malicia nō ꝓphanat sacr̄a.c°. nōne.eadē q̄ne ꝛ cā. Et sa cr̄a v̄tutē suā nō amittūt si p mali mistrū i for ma eccl̄ie exhibeāt̄.33ª.di.§.vez.ꝛ.§.porro.ꝛ p°. q.p°.c°.si fuerit.ꝛ.c°.seq̄nti vsqȝ ad finē. De⁹.n. i admistratione sacr̄oꝝ nō pēsat merita mistro rū sȝ officia.p°.q.p°.c°.cū scriptura. Aut v̄o tal̄ est mister alicui⁹ p̄ticularis psone:ꝛ tūc ēt distin gūt p̄dci doctores.s.ꝙ aut talis psona q̄ sibi p̄ cepit tale op⁹ erat i charitate aut nō. Si p°.mō ꝛ tūc dcā opa pietatꝫ ꝓsūt defūctis siue tal̄ man dās viuat siue nō:qꝛ h° op⁹ p̄ncipal̄r ipsi⁹ ē q il lō fieri mādauit. Qui.n.mādat solui:ipse soluere vi. Et q p aliū facit p seipsū facere vꝫ. Lita & .§. gessisse.ff.d admi.tuto.ꝛ.l.1°.§.deiecisse.ff. de vi ꝛ vi ar. Sicutg° s̄u⁹ i pctō mortali exn̄s p̄t op⁹ meritoriū facere n̄ ꝓut ē suū sȝ ꝓut illō op⁹ fa cit ex p̄cepto dn̄i sui charitatem hn̄tis:ita oīo ꝛ alia suffragia pctōris cuiuscūqȝ quāuis nō sint meritoria ex pte sui:sūt tn̄ meritoria ex pte p̄nci pal̄ agēt:qꝛ ille itelligit̄ agē cui⁹ vice v̄l noīe fiūt dicit Dio.13°.c°.celestꝫ hiera. Sil̄r si aliqs i cha ritate d̄cedēs p̄cipiat sibi suffragia fieri:illa suf fragia sibi ꝓderūt quāuis illi p quos fiūt sint in pcō mortali. Si v̄o psona q̄ suffragia fieri man dauit erat i pctō mortali:dn̄t p̄dci doctores ꝙ aut h° erat q̄ mādauit fieri aut q̄ op⁹ executi oni.fuit d̄mādatū. Si p° mō dn̄t ꝙ talia suffra gia n̄ ꝓsūt q̄uis sit i charitate eo tpe quo ei⁹ mā tū adipiscit̄:nisi illō iteꝝ fieri mādet:aut d̄māda tionē fcāȝ d nouo acceptet:qꝛ op⁹ illō f̄ȝ eos n̄ ē ipsi⁹ i gr̄a exn̄tis nisi iōq̄tū illō fieri mādet v̄l fieri acceptet i gr̄a:si v̄o erat i pcō mortali q̄ op⁹ il lō d̄mādatū fuit executiōi:sȝ erat i charitate q̄ p̄cepit fieri:dn̄t ꝙ prodest d̄fūctꝫ pro qb⁹ fit:qꝛ ta le op⁹ ē marie a p̄cipiēte rōne illi⁹ act⁹ volūtatꝫ quā hūit q̄ illō fieri mādauit. Magis tn̄ ꝓdes sēt suffragia si mistri ēt forēt i charitate:qꝛ tūc me ritoria eēnt ex vtraqȝ pte. Si āt tal̄ faciēs suffra gia nō alieno sȝ ꝓpo noīe hec agat ut p̄ncipal̄ actor:dn̄t ꝙ nō prodest d̄fūctꝫ:qꝛ oīo pctōris ca ret celesti gr̄a ꝛ dei amicitia ac spirituali vita: ꝛ peccatores de⁹ nō exaudit. Joānis.9°. Vn̄ Gre go.i pastorali ait. Dū is q displicet ad interpellā dū mitit̄ irati iudicis aīus ad deteriora prouo cat̄:hec illi. Sed Scotus in.4°.di.45°.ꝛ Fran ciscus de mayro.in tractatu de suffragijs ar°.5°. tenent de directo oppositū dicentes ꝙ a quibus cūqȝ existētib⁹ in peccato mortali fiant talia suf fragia pro animabus defunctoꝝ prosunt eis: qꝛ licet sint mortua:tamē f̄m omnes doctores bo na facta in peccato mortali prosunt ad bona tē poralia: ꝛ ad penas temporales euadendas ac mitigandas. Cū igitur pene purgatorij sint tem porales tn̄:sequitur ꝙ talia opera valeant ad ipsas mitigandas ꝛ euadendas:hec illi. Quo rum dictū potest corroborari per illud quod ait beat⁹ Tho.in.4°.di.45ª.ar°.2°.q.p°.i solutiōe p̄mi argumēti di.ꝙ oīo ꝛ alia suffragia acceptā tur a deo magis ꝓ mortuo q̄ȝ ꝓ viuo: qꝛ magis īdiget mortu⁹ cū nō possit sibi auxiliari sicut pōt viu⁹. Dicit tn̄ Frāciscus de mayro.vt sup̄:ꝙ si bo na sūt eq̄lia semp ꝓsūt magis a meliori fcā:qꝛ sūt magis meritoria. Si aūt sint īeq̄lia plus ꝓmere ri possūt quo ad hoc ēt a deteriori:qꝛ ēt mali hoīes t̄palia possūt ꝓmereri. Auctor quoqȝ rōnalis di uinoꝝ vbi.s̄.reprobat opinionē dicētiū ꝙ suffra gia a mal̄ fcā nihil ꝓsint defūctis: ꝛ ait sic postq̄ȝ eoꝝ argumēta recitauit. Veꝝ cū pauci sine crimi ne viuāt talis sn̄ia q̄ miāȝ ꝛ tot suffragia defun ctis adimit ꝛ viuoꝝ charitatē ad illos refrigesce re facit:ē nimis dura: ꝛ iō non seq̄nda v̄r. Si.n. oīuȝ quos ꝯscia culpe arguit suffragia ꝯdemna mus:illi paucoꝝ suffragijs iuuabunt̄. Et iō dicē dū v̄r ꝙ quācūqȝ suffragia ei⁹ qui ꝛ si nō i charita te tn̄ i fide ē:illi q i charitate decessit nō prosunt ex merito vite agētꝫ:supplet tn̄ meritū fidei: ꝛ cha ritas eccl̄ie talia dictātis:ac defūcti capacitas su scipiētꝫ:necnō ꝛ liberalitas dei miserentis: qui f̄ȝ Ambrosiū beneficia nō reuocat:imo cumulo li beralitatis amplificat: ꝛ sua liberalitate opus ab alio fcm̄ proinde reputat ac si per illum pro quo sit factum esset. Nam f̄m iura aliquo alieni debi tum exoluente ipse debitor liberatur. Et si seruo

legata sit libertas:si titio decē ꝑstiterit quocūqȝ il
la decē ꝑstāte liber ē. Sed ꝛ ꝓ eū q capax ē nō ē
aliū legatū ꝛ hēditas acqri pōt. ꝛ ſ͡z aug. Quācꝫ
ī lapideo canali nil gn̄et tn̄ aqua inde trāsiēs ter
rā fecūdat. Et Hie. inqt. Si qn̄ viderit iter mul
[illegible] opa pcōꝝ queqꝫ facē aliq̄ q̄ iusta sūt:nō ē taz
iniust⁹ ds:ut ꝓꝑ multa mala paucoꝝ bonoꝝ obli
uiscat̄:hec auctor rōnalis diuinoꝝ. Et iō oēs nō
solū boni ſ͡z ēt̄ scelerati pcōres debēt ꝓ defunctis
orare ꝛ ieiunare atqȝ elemosynas:ꝛ alia opa pie
tatis facere. A

Scda vtilitas dr̄ meritatiōis: vn̄ sciēdū ē ſ͡z
Tho. i. 4°. di. 45ª. vt ēt h̄r i suma ꝯfes. li°. 3°.
ti. 34°. q. 166ª. q̄ faciēs suffragia ꝓ mortuis mul
tū meret̄:ꝛ possum⁹ sic ꝓbare. Nā sicut tāto ma
gis demeret̄ qs ꝛ peccat:q̄to mai⁹ dānū ifert ꝓ
rio. Arᵐ. i. §. atrox. cū gl. insti. de iiur. ꝛ ꝓbat̄ i. l.
aut scā. §. q̄ttitas. ff. ď pe. ꝛ i. l. ꝓdi⁹. §. p°. ff. ď icē.
rui. ꝛ nau. ꝛ in. l. iª. §. p°. v̄. ſ͡z ꝛ q. ff. ď abigeis. Er
go q̄to qs maiorē vtilitatē ꝛ charitatē ipēdit ꝓ
rio:tāto mai⁹ h̄z meritū:ꝛ maiorē ꝯseqt̄ gr̄az di
uinā ꝛ gl̄iaz etnā q̄ acqrit̄ ꝑ opa charitat̄. pᶜ. ad
Thi. 4°. Cū g° ꝑ suffragia liberēt̄ aie ab horribi
lissio igne purgatorij: g° q illď faciūt maiorē eis
gr̄az ꝛ charitatē ipendūt:q̄ si illis viuis ꝛ idigē
tib⁹ totū mūdū largirēt̄: darent. n. mile mūdos
imo cētū mile milia si tot h̄ēnt: ut possēt ab illis
cruciatib⁹ liberari. Nā ut iqt Gre. i. 4°. dialog.
Sub eodē igne electus purgat̄ ꝛ dānat⁹ cremat̄
De quo igne iqt idē Gre. vbi. s̄ q̄ est corpore⁹ ꝛ
mālis:vt ēt refert. b. Bona. i. 4°. di. 21ª. ar°. 2°. Et
iō nāliter ex sua virtute n̄ posset aias sepatas cru
ciare:qꝛ vt [illegible] p°. de gene. Oē corporeū agēs agit
ꝑ ꝯtactū:ꝛiter ignez āt ꝛ spm̄ nō pōt eē ꝯtact⁹: qꝛ
ut. 5°. phisi. dr̄. Illa se tāgūt quoꝝ vltia sūt simul: i
spū āt nō ē assignare primū vel mediū aut finez:
g° i eū nō pōt ignis nāliter agere:ſ͡z vt dicit Frā
cisc⁹ de may. i quodā s̄mōe ꝛ Ric. i. 4°. di. 44ª.
agit i aias ꝛ eas cruciat in q̄tuz ē istr̄z diuie iu
stitie. Ex q̊ appet grauitas ꝛ acerbitas ipsi⁹ pur
gatorij. Nā quāto agēs est vigorosi⁹:tāto actio ē
vigorosior. De⁹ āt est vigorosior agēs q̄ sit aliqua
creatura. Et iō illa actio q̄ fit ab eo imediate aut
mediāte aliq̄ c̄fatura:vigorosior ē. Et iō crucia
tus purgatorij ex pte agētis est vigorosissimus.
Itē ex pte patiētis. Quāto. n. nā patiēs est nobi
lior:tāto ipsa passio est vigorosior. Vn̄ si nobilis
ꝛ delicatus patit̄ febre ut duo:ꝛ rusticus ut tria:
maior ē passio p̄mi q̄ scdi. Cū igit̄ i purgatorio
patiant̄ aie q̄ oib⁹ corpib⁹ nobiliores sunt. 24ª.
q. 3ª. c°. si h̄ēs. ꝛ. 22ª. q. 5ª. c°. Ille q. seqtur verā eē
sniaz Aug. i s̄mone de igne purgatorij di. Ignis
ille asꝑior ē q̄ q̄cqd in sclo penaꝝ aut videt̄ aut
sentire aut cogitare quis potest. B

Si aūt q̄rat̄ cui⁹ misterio pena purgatorij i
fligat̄:r̄ndet Ric. in. 4°. di. 2ª. ar°. 2°. q. 3ª. ꝛ
scūs Bona. eadē di. ar°. p°. q. 5ª. q̄ nō vi ꝯueni
ens nec ꝓ̄isile q̄ demones exerceāt hoc ministe
riū. Nā nō decet eū q iuste de aliq̊ triūphauit po
stea puniri per ipm̄: ꝛ illi subijci p⁹ triūphū. Sȝ
aie q̄ sūt in purgatorio iustitie adherēdo diabo
lū deuicerūt:ꝛ de eo triūphauerūt i hac vita: g°
nō ē rōnabile q̄ ei⁹ misterio puniat̄. Iniustūqȝ
ē q̄ diabolus h̄eat sup ipsas ptātez p⁹ hāc vitā.
Preterea istā penā purgatorij sciūt demōes in
dubitāter eē vtilē illis q ibi cruciāt̄:qꝛ ad hoc pu
niunt̄ vt purgēt̄ ꝛ ad deū itroducant̄:ſ͡z demōes
vtilitatē hoīuz nō q̄rūt ſ͡z dānū:abhorrētqȝ aiaꝝ
liberationē ꝛ purgatiōez:ergo talē punitionē nō
administrāt sed fugiūt. Itē ali⁹ est q punit filiū:ꝛ
ali⁹ q punit latronē. Nā filiū punit dn̄s dom⁹ ꝛ
doctor:ſ͡z latronē punit cōmissari⁹ ꝛ tortor. Sed
demōes sunt tortores:ꝛ iusti sūt sicut filij: ꝛ ideo
n̄ est ꝯueniēs illos a demōib⁹ puniri. Preterea
ut Aug. iqt:si diabolus cognouissȝ patiēz Iob:
ꝛ q̄ de ei⁹ tētatiōe debebat ꝓficere: neqꝫ ipsuz
vexasset:g° cū sciat certis signis q̄ ille aie iuste n̄
sūt sue: ꝛ q̄ ex pena sunt meliorāde:nō vi q̄ eas
villatenus vexet. Si aūt q̄rat̄ vtrū hoc fiat miste
rio bonoꝝ angeloꝝ: R̄ndet. s. Bona. vbi. s̄. q̄ nō
qꝛ nō est ꝓ̄uisile q̄ ipsi tā grauiter affligāt ꝯciues
suos. Cruciāt̄ ergo illi q sunt in purgatorio nul
lo alio ministerio eos torquēte:sed solū illa pena
vt istr̄o diuine iustitie ipsos cruciante. Et iō exi
stēs in purgatorio inqt illud Iob. 19°. Manus
dn̄i tetigit me. Ipse tn̄ aie iuste cū exeūt ď corpis
ergastulo ꝑ misteriū angeloꝝ deferūtur ad pur
gatoriū:si h̄nt aliqd purgandū ꝛ finita purgatio
ne educūt̄ ab eisdē ꝛ ad celū deferunt̄:ita q̄ ipsi
angeli boni sūt p̄dictaꝝ aiaꝝ solūmodo adiuto
res ꝛ non tortores. C

Iste aūt ignis purgatorij quātuz sit terribilis
h̄r. de pe. dis. 7ª. c°. nullus. §. hic aūt. vbi dr̄. hic
[illegible] ignis ꝛ si eternus nō sit:miro tn̄ mō grauis ē
Excedit. n. oēz penā quā vnqꝫ aliqs in hac vita
passus sit. Nūqꝫ i carne iuēta ē tāta pena etsi mi
rabilia passi sint martyres tormēta:hec ibi. Et sūt
v̄ba Aug. i li°. de pnīa. ꝛ eadez snīa q̄si [illegible] oīa h̄r
25ª. di. c°. qui i aliud. et idē dicit. Magr̄ sen. i. 4°.
di. 21ª. ꝛ ibi. s. Bona ar°. p°. q. 2ª. ꝛ. b. Tho. i eadē
di. ar°. p°. q. 3ª. Et Frācisc⁹ de may. i tractatu de
purgatorio. Ric. q̊qȝ n̄r in. 4°. sen. di. 20ª. ar°. 2°.
q. pª. dicit q̄ pena cāt̄ dupl̄r. s. ex abn̄ia bōi ama
[illegible] ꝛ p̄n̄tia mali oditi. Et vtroqȝ istoꝝ mōꝝ pena

purgatorij ē maior q̄ʒ pena tp̄alis: declarando vt ibi et eadē di.q.se.ait: q̄ par de pena quā hō vo lūtarie assumit i hoc mūdo liberat eum a magna porcōe illi⁹ pene q̄ ē i purgatorio. Algazel q̄3.5°. li°. phi.c°.4°. de pena purgatorii dicit q̄ ē cruciat⁹ ineffabilis. Uñ scri. Jaco.ep̄s tusculan⁹ q̄ qdā mortu⁹ p̄cib⁹ cuiusdā sc̄i fuit erept⁹ ō purgatorio ad agendā pn̄iaʒ in terris. Qui postmōʒ ita se affligebat q̄ i sepulchris h̄itabat: ⁊ i igne ac niue ⁊ glacie se inuoluebat. Uñ īterrogat⁹ cur hoc faceret: r̄ndit. Si lac⁹ an̄ ecc̄iaʒ tot⁹ igneus eēt: eligerē in eo eē vsq̄ ad diē iudicij: vt possem euadere penā purgatorij. Itē legit̄ de.b. Gre. q̄ postq̄ȝ orauit p̄ Traiano appuit ei angel⁹: ⁊ ait. Qr pro dānato rogasti: duoꝝ tibi dat optio. Aut i purgatorio duob⁹ dieb⁹ cruciaberis: aut toto tp̄e vite tue fatigaberis dolorib⁹ ⁊ infirmitatib⁹: qd ipse poti⁹ elegit q̄ȝ duob⁹ dieb⁹ i purgatorio cruciari. Legit̄ q̄q̄ȝ de q̄dā sc̄o viro q̄ cū eēt īfirm⁹ ad mortē: pp quedā pc̄ā q̄ adhuc n̄ purgauerat dedit ō s hāc illi electionē q̄ aut staret p̄ bo raʒ in purgatorio: aut septē ānis i h⁹ mūdo cū magnis ⁊ ꝯtinuis īfirmitatib⁹. Quo eligēte purgatoriū: cū ibi fuisset p̄ spaciū minimū cepit clamare ad angelū q̄ eū detulerat. Tu nō suasti p̄missū: naʒ me dimisisti huc p̄ annū: ⁊ q̄ dicēte q̄ nō steterat nisi p̄ mediū vni⁹ aue maria: ille poti⁹ elegit reuerti ad corp⁹ ⁊ stare septē ānis i h⁹ mūdo cū oī b⁹ penis p̄nīb⁹ q̄ȝ illic illud pax tp̄is qd residuū erāt. O deuoti xp̄iani si vos vultis: potestis facilr̄ liberare mortuos v̄ros a tātis tormētis.s. orōnib⁹ elemosynis atq̄ȝ ieiunijs: ac alijs suffragijs. Legit̄.n.i cronicis ordis n̄ri q̄ qdā fr̄ n̄r mortuus appruit b̄to Cōrado de offida eiusdē ordis: ⁊ iterrogat⁹ ab eo q̄ō staret. R̄ndit q̄ erat i purgatorio: s; rogabat eū ut pro eo faceret aliquā orōneʒ Tūc.b. Conrad⁹ dixit vnū pr̄ n̄r p̄ aīa ei⁹. Quo dicto ille mortu⁹ dixit. O pr̄ charissime quātam cōsolatiōnē dedit mihi orō via: certe v̄ȝ mihi q̄ magnas penas mihi abstulerit: ita q̄ suʒ valde alleuiatus. Tūc.b. Cōradus dixerit iteꝝ centū pr̄ n̄r pro q̄b⁹ finitis dixit ille mortu⁹. Grās vobis imēsas ago p̄r venerāde qr̄ p̄ orōnes v̄ras suʒ liberat⁹ ab oīb⁹ penis purgatorij: ⁊ vado ad gloriā celestē: ⁊ his dictis ad celos ascēdit. Legitur quoq̄ȝ in eiusdē cronicis q̄ dux.b.fr̄ Joānes de aluerna eiusdē ordis i die mortuoꝝ missaʒ diceret p̄ eis. Vidit q̄si infinitas aīas de purgatorio exeūtes ⁊ p̄adisuʒ ascēdētes tā q̄ȝ scintillas de ardēti fornace exeūtes: ⁊ i aera trāsuolātes. O si possem⁹ aures ad os purgatorij ponē audirem⁹ p̄fecto mortuos n̄ros clamātes in igne horribili ⁊ dicētes. O q̄ȝ terribil̄ ē ista flāmatio q̄ȝ crudele icēdiū: o q̄ȝ ardētissim⁹ ignis. Quis nobis aliqd refrigeriū p̄stabit. Ut.n.iq̄t Gre.4°. dialo. Nō ē d̄fa iter ignē purgatorij ⁊ īferni: nisi q̄ illi q̄ sūt i purgatorio h̄nt speʒ aliq̄n exeūti ide: quā nō h̄nt dānati. Clamāt g° p̄res ⁊ m̄res i purgatorio dicētes. O filij igrati q̄b⁹ bona n̄ra dimisim⁹: succurrite nobis. Clamāt mariti: vxores vocātes ⁊ dicētes. O vxores īpie i q̄b⁹ ꝯfidētiā h̄ntes diuitias n̄ras vobis dimisimus: ⁊ dotes accreuimus atq̄ȝ oñas n̄roꝝ bonoꝝ vos reliq̄mus: subuenite miseris ⁊ nos adiuuate vt eruamur ab his atrocissimis penis. Ubi ē amor quē nobis oñdebatis. Bene apparet q̄ vera ē sn̄ia illa q̄ dicit. Chi e longe da ochij e longe da core. Heu nobis q̄ alibet nostrū dicē pōt cū.ps°. Obliuioni datus suʒ tāq̄ȝ mortuus a corde. Et de nobis p̄phetauit idē.ps°.di. Perijt mēoria eoꝝ cū sonitu.s.cāpanaꝝ: ⁊ fletuū i morte: ⁊ sepelitiōe n̄ra. O igit̄ p̄pinqui ⁊ affines n̄ri. Si nos diligitis oñdite mō in tātis calamitatib⁹ n̄ris. Clamāt q̄q̄ȝ alij mortui dicētes. O cōmissarij n̄ri: o executores testōꝝ n̄roꝝ: expedite fidelr̄ q̄ vobis cōmisimus. Audirēt profecto singuli si possent ad purgatoriū dscēdere mortuos suos plāgētes ⁊ dicētes. illud Job 19°. Clamat.n.q̄libʒ mortu⁹ dicēs. Miseremini mei: miseremini mei saltez vos amici mei: q̄r manu⁹ dn̄i tetigit me. Prio dicūt miseremini.s. q̄ ad effectū. q̄r p°. Joā.3°. d̄r. Qui viderit fr̄eʒ suū necessitatē h̄re ⁊ clauserit ab eo viscera mie: q̄ō charitas dei manet i illo. Scd̄o addunt miseremini alia vice.s. q̄ ad effectū: q̄r dn̄s Mat.18°. dicit. Nōne ⁊ te oportuit misereri cōserui tui: sicut et ego tui miser t⁹ suʒ. Tertio assignāt hui⁹ ꝯpassionis rōneʒ dicētes. Saltē vos amici n̄ri. Qui etenī tp̄e diligit qui amicus est. Prouer.17°. Et sm̄ phūʒ.9°. Ethi. propriū amici est alteri cōpati ⁊ probatio dilectiōis exhibitio ē opis: vt inquit Gre. in omelia pascali. Uñ Montarius i luna celeri iq̄t. Quisq̄s amat seruit. Habete ergo cōpassionē defunctis v̄ris: ⁊ bñfacite p̄ eis: scriptuʒ est.n. Mat.5°.c°. Beati misericordes: q̄m ipsi miaʒ ꝯsequentur. Ad quā ⁊c.

¶ Feria secunda post dominicam de passione de elemosyna. Sermo tertius.

Odit deus opa eoꝝ ⁊ misertus ē pp̄lo suo: Ione.3°. ⁊ i ep̄la occurrētis ferie. Inq̄t moralis Sene. ad Lucil. li. Nō pōt q̄sq̄ȝ beate degē: q̄ se vnū ituet: q̄ oīa ad vtilitates suas ꝯuertit: alteri viuas oꝫ si vis viuere tibi. Et idē i li°. de beā vita ait. Ubicūq̄ȝ hō ē bñficio

locus est: fm. n. Alex. de ales i 4ª. pte sūme i tractatu de elemosyna. q. 3ª. Et Ric. i. 4°. di. 15ª. ar°. 2°. q. pª. 7 Tho. ibidē ar°. p°. q. 3ª. Facere būficiū 7 elemosynā prior est act⁹ magne virtutis. Ideo Tuli⁹ in p°. de officijs inqt. Quicqd sine detrimēto cōmodari pōt: id tribuat̄ cuiqꝫ vel ignoto. Et Plato in thimeo ait. Bonos viros decet cōmodos eē. Ouid. quoqꝫ i li°. 2°. de pōcto inquit. Regia crede mihi res ē succurrē lapsis. Cōueniens dei ē hoiez fuare voluptas. Qð sciēs xpianissim⁹ iperator Justinian⁹ iqt in. l. p̄uilegia. §. fi. C. de sac. san. ec. Hūanitatis nr̄e ē egenis prospicere 7 dare oprā vt paupib⁹ alimēta ñ dsint. Ait. n. Dauid. ps°. 40. Btūs vir q itelligit super egenū 7 paupez. Et Thob. 12°. dr̄. Bōa ē oro cū ieiunio 7 elemosyna. Et Eccle. 7°. Facere elemosynā ne despicias. Et Isa. 58°. Frāge esurienti panē tuū: 7 egenos vagosqꝫ iduc i domū tuā. Cū videris nudū opi eū: 7 carnē tuā ne despexeris. ait enīz. Dic. 86ª. di. i. c°. qui clemēnā. Qui clemen- nō hꝫ nec idutus ē viscera mie: q̄uis spūalis sit nō adiplet legē xpi. Et i. c°. i singulis. eadē di. iqt Amb. Mie cois ē v̄sus: eō pceptū cōe est: oib⁹ officijs: oibus etatib⁹ necessaria 7 ab oib⁹ deferenda. Nō publican⁹: nō miles excipit̄: nō agricola nō vrbanus: diues 7 paup oēs i coi admonent̄: vt pferāt ñ hñti: hec ille. De q̄ elemosyna tractaturi tres psideratōes faciem⁹. Pria dicet̄ fructificatiōis: Scda obligatiōis: Tertia pditionis.

¶ Pars pria de elemosyne fructificatione.

Sciendū ē fm magiz. i. 4°. se. di. 15ª. et oēs Theo. ibidē: 7 Alexā. de ales: vbi supra: q tres sūt ptes satisfactiōis: vꝫ orō: ieiuniū 7 elemosyna. Maior āt 7 efficacior istar satisfaciēdū pro pctīs nr̄is est elemosyna vt iqt Ric. nr̄. i. 4°. di. 15ª. ar°. 2°. q. 3ª vbi hoc pbat p rōnes. Et Petr⁹ de tha. ea. di. ar°. 2°. q. pª. Et. b. Tho. ibidē ar°. p°. q. 2ª. Arch. q̄qꝫ i c°. ñ sufficit. de pe. di. pª. dicit q elemosyna pl⁹ valꝫ q̄ orō: 7 orō plusq̄ ieiuniū. Et iō pma fructificatio elemosyne dr̄ satisfactionis. Ea pp dicit saluator nr̄ Luc. 11°. Date elemosynā 7 ecce oia mūda sūt vob. Et Thob. 4°. dr̄. Elemosyna ab oi pcō libat. Añ Daniel. 4°. iqt Daniel Nabuchdonosor regi. Pcā tua elis redie: 7 iniqtates tuas miscordijs paupuz. trāsūptiue i. c°. quā obrē. 7 i. §. hec g° secreta. d pe. di. pª. Iō Lact. i 6°. diuinar istōnuz aduers⁹ gētes. c°. 12°. iqt. Magna ē mie merces cui ds pollicet̄ oia se pcā dimissur. Ea pp iqt Aug. i smōe. 2°. d ieiunio. xlᵉ. Ieiunia nr̄a elar pinguedo pmēdet: qꝛ tale ē ieiuniū sine elya: q̄lis sine oleo ē lucerna. Nā sic si lucernā sine oleo accēdis fumigare pōt lumē āt hre nō pōt: ita ieiuniū sine elemosyna carnē qdē cruciat: sed charitatis luie aiaz ñ illustrat. Petrus ēt rauēnas ait. Qð elya pueniū ieiunio: sic oleuz lucerne: 7 sicut sol diei: ac sicut aia corpi. Amb. q̄qꝫ i quodā sermone. vt hr̄ de pe. di. pª. i. c°. medicina. dicit. Medicina mie tollit magna pctā: hēm⁹ p̄la sbsidia qb⁹ pctā nr̄a redimim⁹. Pecuniā hēs: redime pctā tua. Nō venalis ē dn̄s sꝫ tu ipse venal̄ es: 7 pctis tuis venūdat⁹: redime g° te opib⁹ tuis 7 pecunia tua: cria. n. elemosynis redimūt̄. Sapiēs ēt Eccle. 3°. iqt facienti elyaz. Sicut i feno glacies soluent̄ pctā tua. Chriso. quoqꝫ vt hētur i pdcā di. i. c°. medicamētū. iqt. Medicamētū fortī⁹ qð marie i pnia opat̄ ē elemosyna. Patēt ista p ethimologiā elemosyne. Elemosyna. n. dr̄ ab elis q ē miseri: 7 moysis q ē aqua q̄si aq̄ mifationū diluēs pctā. Vel dr̄ ab eli qð ē de⁹: 7 moysis q ē aq̄ q̄si aqua dei extiguēs pctā. Iō scriptū ē Eccle. 3°. Ignē ardētē extinguit aq̄ 7 elemosyna peccatum.

Secūda fructificatio elemosyne dr̄ gratiositatis. Facit. n. hoiez g̃tū dō 7 hoib⁹. vñ Eccle. 29°. dr̄. Elemosyna viri q̄si saccul⁹ cū eo 7 g̃ram ei⁹ q̄si pupillā pseruabit. Quātū. n. hēat g̃tū dn̄s elemosynas fcās amor suo oñdit. Matt. 25°. c°. vbi dic. Qð vni ex minimis meis fecistis mihi fecistis. At āt dr̄ i pformitatib⁹ bti Francisci: xps appens ipi btō Frācisco ei reuellauit q illa v̄ba pncipal̄r itellexit de frib⁹ miorib⁹. Vñ tūc pphāuit de ordie frūz mioꝝ q̄n dixit q i indicio dicet elect̄. Amē dico vobis quādiu fecistis vni ex his frib⁹ meis minimis mihi fecist̄: 7 q reprobis dicet. Amē dico vob quādiu nō fecistis vni de minorib⁹ his: nec mihi fecistis. Per ista tñ v̄ba ēt subseqnter itellexit de oib⁹ alijs religiosis 7 paupib⁹. Vñ Diero. ad Nepotianū. ait. Mēsaz tuā paupes 7 pegrini si nouerint: 7 tu cū illis xpm cōniuā noueris. Iō iqt Augu. sup ps°. 123°. Cū damus elemosynā paupi nō dam⁹ q̄si ð nr̄o: sꝫ tāq̄ de dono xpi nec dare debem⁹ q̄si mendico sꝫ tāq̄ pñi. Qð āt hec sint v̄a: pꝫ p exēplū sci Martini: q dū paupi nudo ptē clamidis sue dedisset: nocte seqnti vidit xpꝫ illa vestitū: audiuitqꝫ eū dicentē magne m̄ltitudi āgeloꝝ q̄ eū circūdabat. Martin⁹ adhuc cathecumin⁹ hac me veste pterit: sic legit̄ i cronicis ordis nr̄i q btūs Frācisc⁹ adhuc secularis existēs cuidā paupi militi vestē nouam quā i dorso hēbat dedisset: nocte seqnti xps pulcherrimū palaciū ei oñdit plenū armis fulgētib⁹ crucis signaculo isignitis di. Dec oia tua erūt militūqꝫ tuoꝝ. i. tuoꝝ frūz. Legit̄ quoqꝫ i le

gẽda Joãnis elemosynarij: ꝙ dũ ꝙdã die ꝗdam
die petrꝰ optimis vestimẽtis īdutus pegrīo cui
dã naufrago ⁊ nudo vestimẽtũ suũ dedisset: ille
accipiẽs illđ: stati vẽdidit. Quapp petrꝰ de hoc
tristitiã hũit di. Nõ fui dignꝰ vt mẽorã mei hẽ/
ret egenꝰ. Et ecce dũ dormiret: vidit quẽdã fulgẽ
tẽ sup solẽ hñtẽ īdutũ vestimẽtũ qđ ille tradide/
rat egeno: q dixit ei. Quid ꝯtristaris petre? cogno
scisne vestimẽtũ istud? Cũ gͦ ille rñderet ꝙ bene
cognoscebat. Rñdit xp̄s. Ego illo vestior ex quo
dedisti paupi amoꝛ meo. Legit quoqꝫ ꝙ quadã
vice xp̄s appuit btõ Gre. ī specie pegrini petens
sibi dari sex argẽteos: quos ⁊ accepit. Qui ⁊ eadẽ
die iteꝝ redĩẽs: scutellã vnã argẽtea valde gratã
btõ Gre. petijt: quã btũs Greg. amore xp̄i illi de
dit: postea xͦo appuit xp̄s btõ Gre. di. Ego eram
paup ille cui scutellã argẽteã dedisti. Recitat ẽt
Petrꝰ damianꝰ ꝙ abbas ꝗdã fecerat emi vnã
lampredã vigiti nũmis parisiẽsibꝰ: que cũ essꝫ co
cta: ⁊ illi apposita ad mensam: ecce paup ad ia/
nuam venit petẽs sibi dari pro elemosyna illud
ꝙ abbati appositum erat. Abbas ergo pietate
motꝰ misit ei totũ piscẽ ītegrũ. Ecce mirabile di
ctu. Illico paup cũ parapside plena pisce ī sub/
lime se extulit ⁊ celũ cũctis vidẽtibꝰ penetrauit.
Multotiẽs ꝙqꝫ legit xp̄s appuisse ī forma pere
grini aut leprosi ⁊ ī domo deuotoꝝ suoꝝ hospita/
tus: ut cognoscãt fideles se recipe xp̄ꝫ ī paupibꝰ
Jõ petrꝰ rauẽnates ī quodã s̄mõe ait. In regno
celi corã oībꝰ angel in ꝯuẽtu resurgẽtiũ: ꝙ Abel
passus sit: ꝙ Noe mũdũ saluauit: ꝙ Abrahã fi/
dẽ custodiuit: ꝙ Moyses legẽ tulit: ꝙ petrꝰ cru
cẽ scẽdit: dñs tacet ⁊ clamat ꝙ paup cõedit. ❡

Tertia fructificatio dr̃ ml̃tiplicatõis. s. bonoꝝ
tingt. n. saluatoꝛ. Luc. 6ͦ. Date ⁊ dabit vob.
⁊ Matt. 19ͦ. Cẽtuplũ accipietis ⁊ vitã eternã possi
debitis. ⁊ Prouer. 11ͦ. ait Salomõ. Alij diuidũt
ꝓpa ⁊ diuites fiũt: alij rapiũt aliẽa ⁊ semp ī ege/
state sunt. Jõ eiusdẽ libri. 19ͦ. cͦ. idẽ ait. Feneratꝛ
dño q miseret paupis: ⁊ vicissitudinẽ suã reddet
ei. ⁊ Prouer. 28ͦ. Qui dat paupi nõ īdigebit: q
ãt despicit depcãtẽ sustinebit penuriã. Sit ͦg hec
verissima ꝯclũo ꝙ hoī pietatis opibꝰ dedito nõ deerũt
ad vitã pñtẽ necessaria: ⁊ postea vitã ꝯsequet eter
nam. Qđ patuit ī illo gẽtili de q legit ī viridario
oꝛonis: ꝙ cũ fuissꝫ a ꝙdã ep̄o baptizatꝰ: ⁊ audiẽs
ab eo p̄dicari illđ euãgelij. Cẽtuplũ accipietis ⁊c.
dedit ei trecẽtos ducatos faciẽs sibi fieri ab ep̄o
scripturã mãu ipiꝰ fcãꝫ: ꝙ ꝓ ill ducatis dãdis pau/
pibꝰ amoꝛe dei: redderet ei cẽties tondẽ ī vita eter
na. Vñ ad morte veniẽs iussit ī mãu sua poni illã
scripturã cũ poneret in monumẽto. Sꝫ pꝰ aliqͦs
dies appuit ep̄o di. se recepisse ꝓmissũ ⁊ multo plꝰ.
Vñ ep̄s cũ filijs illiꝰ fecit apiri sepulchꝛ eiꝰ: ⁊ ī
uenit illã scripturã mãu ꝓpa dicti mortui recenter
subscriptã: ī q ꝓtestabat p̄dicta. Ista ẽt fructifi/
catio pꝫ dcõ ps̄c. q ait. Nũqꝫ vidi iustũ derelictũ:
nec semẽ eiꝰ ꝗrẽs panẽ. Pꝫ quoqꝫ ▪ exẽplũ qđ
recitat Petrꝰ damianꝰ di. ꝙ fuit ꝗdã pꝛfamili/
as magnas faciẽs elemosynas. Cũ ãt semel tãtũ
hẽret vnũ nũmũ de q emere aliqd ad comedẽdũ
cũ pane ītẽdebat: vẽit paup elemosynã postulãs.
Cui ille dcm̃ nũmũ dedit. Cũ gͦ prandẽ cepisset
⁊ solũ panẽ ad comedẽdũ haberet: ecce vir ꝗdã
ignotꝰ festinꝰ vẽit: ⁊ vigiti solidos ī manu eiꝰ po/
suit di. Dñs meꝰ eos misit vob: ⁊ stati discessit: ⁊
amplꝰ nõ fuit visus in illis ptibꝰ. Legit quoqꝫ
ꝙ ꝗdã ep̄s valde mĩsicoꝛs ⁊ piꝰ dũ semel sitiret:
sibi vinũ afferri p̄cepit. Cũqꝫ picerna totũ illud
qđ erat ī vasculo hausisset ⁊ potũ ep̄o detulisset:
ecce subito paup vnus illđ sibi dari postulauit
amore dei. Ep̄s itaqꝫ p̄cepit vinũ illi dari. Et cũ
postea ep̄s ãplꝰ sitiret ꝙ̃ antea: iussit iteꝝ in vas
vinariũ īspici si aliqd forte supesset: ⁊ repti ẽ ple
nũ vino. Ac ꝯ de illis q nolũt facẽ elemosynã tio/
re ne eis deficiat. Legit exẽplũ de ꝙdã hortulão
solitario bone vite: q totũ laborẽ suũ ī pios vsus
ꝯuertebat vir sibi victũ retinẽs. Qđ vidẽs hũa/
ni gñis inimicꝰ: inuidẽs bonis opibꝰ illiꝰ: ipsum
tẽtare cepit dicẽs ī corde illiꝰ. Cõgrega ī iuuẽtu/
▪ vt possis ꝓuidet tibi ī senectute: ⁊ īfirmitatibꝰ.
Cui ille ꝯsensit: ⁊ magnã ꝙ̃titatẽ pecũie collegit:
⁊ ab opibꝰ mie cessauit. Cõtigit ãt deo ꝑmitten/
te vt putresceret pes eiꝰ: ꝯsũptisqꝫ nũmis suis in
medicis ⁊ medicis: liberari nõ valuit: sꝫ cuiusdã
boni medici ꝯsilio vt viuere posset: pedẽ abscidi
fecit. Eadẽ vͦo nocte cũ ad sereuerius fleret: appa
ruit ei angelus di. Vbi sũt nũmi quos colegisti: ī q/
bꝰ posueras spẽ tuã ꝙ te adiuuarẽt ī senectute ⁊
īfirmitate? Et ille iqt. Peccaui: ⁊ si potero labo/
rabo: nec aliqd ꝯgregabo de cetero. Tũc angelus
vidẽs ipm penitere de auaricia tetigit pedẽ eiꝰ ⁊
sanatꝰ ẽ. Medicꝰ aũt mane ad ipꝫ rediẽs: iuẽit
eũ ī agro opãtẽ ⁊ deũ laudãtẽ. Aliđ miraculũ ꝙ
mltiplicẽt bona tã tpalia ꝙ̃ etna faciẽtibꝰ elemo
synã. Legit vꝫ ꝙ vnꝰ archiep̄s ⁊ ꝗdã ep̄s sil ꝑ/
gebãt ad qđdã ꝯciliũ. Accidit ãt quodã sero eos
hospitari ī vno paupe hospitali: hospitalariꝰ aũt
petiuit elemosynã ab archiep̄o amore dei pro lo/
co suo releuando: q decẽ libras dedit ei ꝓ elemo/
syna: qđ vidẽs ille petiuit ẽt ab episcopo vt sibi ꝓ
uideret in aliquo. Ep̄s vero plus pre verecũdia
archiep̄i ⁊ alioꝝ ꝙ̃ pietate motus: tristis ⁊ dolẽs
dedit illi qnqꝫ libras. Cũqꝫ mãe pter ad ciuitatẽ

venissent: ⁊ vnusquisq3 [illegible] se hospitiū acciperet. Archiep̄s p quodā negocio misit quēdā3 suū clientem ep̄o: q inuēit illū tristitia plenū. Cuius cāz cū q̄reret a familia: didicit illū tm̄ tristari pp pecuniā quā dederat hospitali. Archiep̄s āt audiēs hoc fecit eū ad se vocari rogās, vt accepis quinq3 libris vēderet ⁊ ꝯcederet sibi meritū elemosyne quā dederat hospitali. Qđ miles fecit: ⁊ pecuniā recepit. Nocte āt sequēti ille ep̄s vidit in sōnis quēdā angelū ducentē ip̄3 i quēdā locū pulcherrimū in quo erāt oia [illegible] i corde hoīs pn̄t ꝯsiderari. Ubi iter alia vidit q̄dā palaciū pulcherrimū ⁊ magnū i cuius anteriori pte erat titulus sic scriptus: noīando ip̄3 ep̄3: hoc palaciū ē tal' ep̄i q pecūiā dedit hospitali. Quē titulū añq3 recederet vidit ab angelis abradi ⁊ sic scribi: hoc palaciū est tal' archiep̄i q ip̄3 emit ab ep̄o tali. Vidēs v° ep̄s, nomē suū abradi: ⁊ subscribi nomē archiep̄i vehemēter doluit q̄ tale palaciū sic vēdēdo pdidit. Et in his excitatus: statī [illegible] ne mora ad archiep̄3 iuit: ⁊ ei qđ viderat indicauit. Et sic vēditōez quā fecerat p̄cib⁹ multis recuperauit. Recitat q̄q3 btūs Gre. i li°. dialo. q̄ qdā raptus fuit i spū ⁊ vidit i paradiso ex lateribus aure [illegible] edificari pulchrū palaciū die sabbati. Et audiuit vocē dicētē sibi: hec dom⁹ ē tal' oparij: q qcqd p totā septimanā acqrit paupib⁹ erogat. Dēs. n. elemosyne q̄ fiūt ex charitate: scribūt in celo lr̄is aureis ⁊ ēt noīa eas faciētiū ab angel' corā deo recitant vn̄ Thobie. 12°. dixit angelus. Qñ orabas cū lachrymis ⁊ sepeliebas mortuos: ego obtuli orationem tuam domino.

h

Quarta vtilitas elemosyne dr̄ liberatōis: liberat. n. ab oi malo tā tpali q3 eīno: vn̄ dauid ps°. 40. de faciēte elemosynā iqt. In die mala liberabit eū dn̄s: ⁊ Prouer. 21°. ait salomō. Munus abscōditū extiguit iras: ⁊ donū in sinu indignatōez maximā. Appellat' āt elemosyna mun⁹ abscōditū q2 a laude hūana dz abscōdi: qđ qdē mun⁹ cū3 deo offerim⁹: ei⁹3 nos irā mitigamus. Vn̄ Thobie. 4°. dr̄. Elemosyna a morte eterna liberat. Quapp in die iudicij nos defensabit ⁊ aduocata nr̄a erit: dicēte dauid ps°. cxi°. Iocūdus hō q miseret' ⁊ cōmodat: disponet smones suos i iudicio: q2 i eternū nō ꝯmouebit'. ⁊ Thobie. 4°. dr̄. Elemosyna nō pmittit ire i tenebras. s. iferni iō. Eccl'. 29°. dicit sapiēs. Cōclude elemosynā i sinu paupis ⁊ orabit p te: ⁊ liberabit te ab oi malo: patēt ista [illegible] exēpla. Legit'. n. i cronicis ordinis nr̄i q̄ qdā fr̄ mior elemosynā ab vna mulier' petijt q̄ illi p2ādiū obtulit ⁊ amore dī dedit. Erat āt huic mulieri filia q̄ pissima dom⁹ i cista ex̄ portabat vt de altissima ripa deijceret. Cū v° ad ripā venissz nō aduertēs vbi pedes pōeret: cū cista de ip̄a de ripa i pfūdū cecidit tota lacerāda ēt si vt sic dixeri ferrea fuissz. Et ecce i medio cāu sibi apparuit fr̄ ille mēc illo a mr̄e ei⁹ cibat⁹: q cadentē filiā apphēdēs eā illesā i terra posuit. Sicq3 sana domū fuersa mr̄i retulit quāta magnalia elemosyne v̄tute dei⁹ sibi fecissz: ⁊ q̄uō eā ab horribili morte libassz. Legit' q̄q3 i legēda Ioānis elemosynarij q̄ qdā noīe petr⁹ valde diues s3 dur⁹ paupib⁹ i tm̄ hēbat eos exosos q̄ ad domū suā accedētes cū idignatōe maxia spellebat. Quadā āt die cū paupes sil' loq̄rent' de duritia ist⁹: vn⁹ ex eis dix. Ego vobiscū facio pactū: q̄ hodie ab ip̄o recipiā elemosynā3. Facto āt pactū ⁊ pignore posito: paup ad domū ill⁹ iuit ⁊ elemosynā petiuit. Quē cū petr⁹ videret p̄ forib⁹ stātē: circa se aspiciēs cū lapidē iuenire nō possz: panē vnū siliginis scm̄ p canib⁹ accepit i mālb⁹ ⁊ cū furore ⁊ idignatōe piecit paupi: paup v° illū accepit: ⁊ p elemosyna se accepisse ab eo socijs retulit. Post duos āt dies ifirmat⁹ ē petr⁹ ad mortē ⁊ vidit se duci corā iudice: deide venire q̄sdā ethiopes portātes oia mala q̄ fecerat i scriptis ⁊ ponētes i statera: ex altera aūt pte erāt duo viri dealbati tristes: dicētes nihil se hēre: qđ ibi ponerēt nisi vnū panē siliginis quē dederat paup l3 coact⁹ ⁊ cū idignatōe: quē posuerūt sup staterā. Et cū nō eēt fcā eq̄litas āgeli dixerūt ei. Adauge aliqd ad siliginē hāc: alioqn ethiopes te apphēdēt. Quib⁹ dcīs reuersus ē sp̄s ei⁹ i eo ⁊ sanat⁹ ab ifirmitate dixit. Si vna siligo quā furore iactaui tātū pfuit q̄ dānat⁹ n̄ fui: q3to magis pderit facē mltas elemosynas. Quapp mutat⁹ i alteꝝ viꝝ elemosynari⁹ scūs ē magn⁹. Nō solū āt liberāt elemosyne faciētes a mal': s3 ēt eos p qb⁹ siunt: vn̄ legit' in eadē legēda Ioānis elemosynarij q̄ cū qdā capt⁹ fuissz ab hostib⁹ sil' cū multis alijs: tādē aliq ex ꝯcaptiuis suis ad p̄riā3 illi⁹ reuertētes: dixerūt ip̄3 eē mortuū: q2 sic eū3 sibi sepeliri viderāt: ⁊ illū eē putabāt. Parētes g° illi⁹ singul' ānis q̄si p mortuo elemosynas faciebāt: post q̄ttuor āt ānos ille redijt: ⁊ cū cognouisset ea q̄ p eo fcā fuerāt dixit se illo tpe quo elemosyne fiebāt a quodā3 cādidato solutū fuisse a vīculis ferreis qb⁹ erat ligat⁹: ⁊ totā die liber' ambulasse. Et sic fiebat singulis ānis in die elemosynaꝝ.

I

Legit' quoq3 q̄ q̄dā bōa dn̄a q̄ credebat virū suū defunctū: q2 cū foderet auꝝ sub rupe q̄dam q̄ super eū ceciderat videbat' ipossibile eū esse viuū: quotidie p aīa ei⁹ offerebat sacerdoti vnū panem: ⁊ vnam cādelam misse apponebat. Qui postea trāsito mlto tēpore viuus repert⁹ est ⁊ dixit q̄ omni die cū esset oppressus lapidibus

in illa cauerna obscurissima panem illū reci pie bat ad manducandū: z candelā accensam cuz qua videbat. Legit quoqz aliud exēplum quo pz valere defunctis elemosynas ad liberationez penaz. Nam cū quidā miles tpe Karoli magni. belli intrare deberet et rogauit cognatū suū: vt si in bello moreref equū suū venderet z preciū paupi bus daret. Quo mortuo equus illi placuit: z ipz p se retinuit: z postmodū grauiter infirmatus: equū vendi fecit z paupibus preciū distribuit: qd nō fecisset si viuere credidisset: hoc facto ille defū ctus tanqz sol fulgēs apparuit cognato suo infir mo di. Cognate tu me per octo dies fecisti penas purgatorij pati pp equū cui pciū sicut dixeraz paupib nō dedisti: sed nō feres ipune: qz aiam tuā portabūt demōes i infernū. Un sequenti no cte venerūt qdā demones sicut corui nigerrimi: z sustulerūt eū i aere clamātes sicut leones: lupi z vrsi: z postea illū dimiserunt cadere: z sic miser expirauit: z perdidit aiam pp elemosynā quā da re noluerat. R

REuertendo ergo ad ppositū: si vultis libera ri ab oibus piculis habete curā pauperuz. Sicut. n. habens bonū factorē studet eū lōgo tpe retinere: z eū tuet z defendit quātuz pōt: ita de facientes elemosynas paupib: qui in hac distri butione sūt eius factores lōgo facit viuere tēpo re: z vitā illis plōgat: z ab aduersitatib z ma lis deffendit. Et iō di Thobie. 4°. Noli auertē faciē tuā ab vllo paupe: ita. n. fiet ut nō auertat a te facies dñi. Ex quo dat itelligi q de habet specialē curā faciētiū elemosynas: elemosyna. n. aduocat paupes ut patronos coraz deo. Unde Bernardus ait. Pauperes nō sunt cōtēnēdi: vt egeni sz exorādi ut patroni. Elemosyna quo qz est armatura fortis ad defendēdū nos cōtra diabolū z alios hostes. Un Eccle. 29°. di. Ele mosyna sup scutū potētis z lanceā ipugnabit p te inimicos tuos. Hiero. i quadam epla ait Nō memini me mala morte vidisse mortuū q misericordē duxerit vitā. Et Aug. ad heremi tas igt. Fratres mei charissimi nunqz recordor me legisse mala morte perijsse illū q libenter in hac vita opa pietatis z charitatis voluit exerce re: hec ille. Et rō hui ē qz misericordia hoiez sē associat z egrediētē aiaz de corpe comitat. Un Ambro. inqt. Nō sūt hominis opes qs se cuz ferre nō pōt: sola misericordia comes ē dñū ctoz. At cōtra de illo q ē crudelis pauperibus psalmographus canit. Dispereat de terra memo ria ei p eo q nō ē recordat facere misericordi am. Scriptū ē. n. Jacobi. 2°. Judiciū sine mise ricordia fiet ei q nō fecerit miaz. Probatur hoc p exēplū q retulit mihi qdā soci me pdicatō. Nā adhuc nō sūt viginti āni q qdā nobilis valde diues i ciuitate Mōli ifirmat ad mortē: visitat fuit a pdcō socio meo. Qui cū hortaret eū ad ɔfessio nē z pniaz: ille despat dicebat. Nō possū ɔfiteri: qz suz dānatus. Cū ergo lōgo tpe ei pdicasset de mia dei: ille semp dicebat: sū dānat. Tādē ille so ci me qsiuit cām sue dānationis ab eo. Qui rñ dit. Qz fui durus paupib. Ideo durus ē mihi de. Et qz nō habui mīcordiā ad paupes: ideo nō possū miaz a deo ipetrare. z sic despat mortu ē. Aliud quoqz terribile exēplū accidit i puincia terre laboris: vbi qdā diues sz erga paupes ipi eēt mortu: z solemniter ad ecclīam deporta tus atqz sepeliri deberet. Ecce canis terribilis ni gerrim aduenit z ad cadauer appropinquans mox illō ac si frustuz panis dilaniādo deuorauit quo fcō disparuit: nec corp: nec canis āplius visi sūt. In cronicis ēt ordīs nři legit q i anglia iter lā doniā z oxoniā erat hospitale celeberrimū i quo por hospitalis cū qttuor socijs erat. Sero āt ibi applicuerunt tres paupes frēs a scō Francisco missi i angliā ad pdicādū z hospitiū petierūt: sz p illū porē sine mia repulsi sūt. Juuenis aūt qdā ex socijs poris hoc vidēs mia cōmotus ē: z clā por tinario dixit. Cū por ierit dormitū itroduc eos in domū fenariā: z ego de reliqs puidebo: qd z fcm ē. Stātib igit frib sup fenū: iuuenis ille panē z aquā portauit: z se eoz orōnib ɔmēdauit: ac i le ctū suū itrauit. In p°. aūt sōno hāc hūit visionē: Uidit nāqz xpz i throno terribili ad iudiciū cun ctos euocātē: z singulr audiuit citari rectores illi us hospitalis. Cūqz adducti fuissēt oēs: vidit quē dā pauperē i habitu illoz frūz añ iudicē cōquerētē z dicētē. Justissime iudex clamabat ad te sāguis frūz meoz: q ista nocte p istos rectores i tāta necēita te hospitiū petētes sine cibo z potu repulsi sūt. Cuz tñ ipi frēs p amore tuo cūcta reliqrint z huc ve nerit vt aias tuo sanguie pcioso redēptas ad te ɔuertāt: z isti bonis tuis negauerūt q ioculatorib: canib: z accipitrib tribuūt. Tunc xps terribili vultu rectores illos respiciēs ait. O bonoz meo rū ifideles dispēsatores z dissipatores: sic dispē sat res vobis p me cōmissas? Et illis obmutescē tib pcepit iudex vt suspēderent oēs: qd z fcm ē. Juuēis āt ille hoc vidēs ad pauperē illū corā iu dice cōquerētē q erat scūs Frācisc abijt dicēs. O pr roga p me obsecro: ego. n. feci qd potui fri b tuis: z mihi displicuit seueritas z ipietas isto rū socioz meoz. Cui dixit btūs Frācisc. Ne ti meas fili. Ego. n. te i meū frēm recipio ex nūc: z

cepit illum amplectari. In cuius amplexu iuue-
nis ille excitat⁹ est: ⁊ totus territus ex tali visiōe
ad prioris camerā cucurrit vt hec illi nūciaret: ⁊ in
trās camerā: illū repit dformiter suffocatū ⁊ mor
tuū. Quo magis territ⁹ ad alios socios pperauit
⁊ ipsos siīr repit strāgulatos: qd videns veritatē vi-
siōis iudiciarie cognouit: ⁊ frūz pedib⁹ obuolut⁹
ff mīor effect⁹ est: ⁊ scē pseuerauit i ordie. Cū
fama tāte rei diuulgata esset: multi magni viri ⁊
nōnulli epī ordinē itrauerūt. Ex quo pdigio pa
tet duo: pmo seueritas dei ꝯ nō faciētes miaz pau
perib⁹: ⁊ scdo ei⁹ benignitas erga misicordes re
spectu illi⁹ iuuenis frib⁹ subueniētis. O igit scta
elemosyna quāta ē potētia tua: pfecto tu es illa
q̄ oia nobis bona ipetras: tu es illa q̄ placas deū
vt nō mittat nobis flagella q̄ p pctis nris mere
mur. vñ Eccle. 3°. dī. Elemosyna paupis nō eriti
obliuiōe. Nā pro ea restituet tibi bonū: ⁊ iustitia
edificabit tibi: ⁊ i die tribulatiōis ꝯmemorabit.

Quita fructificatio elemosyne dī ipetratiōis. Fa
cit. n. oōnes nras exaudiri. Vñ glo. sup illud ps.
Iudica me de⁹ ⁊ i fine ait. Si oōnē tuā vis vola
re deū fac duas alas sibi: ieiuniū ⁊ elemosynā
iō Esa. 58°. dī. Frāge esurienti panē tuū ⁊c. seqt.
Tūc iuocabis ⁊ ipe exaudiet te: clamabis: ⁊ di-
cet adsuz. Facit q̄qz nobis grās diuinas ipetrare
⁊ bñdictōez. vñ Prouer. 12°. scriptū ē. Qui pn⁹
ē ad miaz bñdicet. Dicit. n. de⁹ paupi illō Ruth.
2°. Sit bñdictus q miseͭus ē tui. M

SExta fructificatio elemosyne dī illūinatōis.
Illuminant. n. hoīes a deo pp elemosynas.
Patuit de Cornelio cēturiōe. Actuū. x°. q cū eēt
gētil': qr opib⁹ mie ⁊ elemosynis isistebat: misit de⁹
angelū ad ipz: q dixit ei. De⁹ misit me ad te vt an
nūciē tibi q elemosyne tue ascēderūt in ꝯspectu
ei⁹. Vade ergo ad simonē petz ⁊ dicet tibi qd te
oporteat facē. Et sic mediāte elemosyna illūinat⁹
fuit i fide ⁊ saluat⁹. De q̄ illūinatōe fit mētio i c°.
deide. circa finē. 26ª. di. De h° hēt aliō exēplū
qd legit i miracul' vgis Marie: vz q q̄dā mu
lier xpiana deuota ipi⁹ vgis hēbat viz paganū:
q hñs q̄sdā denarios dixit vxori sue. Bonū eēt q
nos darem⁹ hos denarios ad vsuraz vt aliqd lu
craremur p vita nra. Cui rñdit vxor. Rogo te vt
ꝯcedas hos denarios deo xpianoz: ⁊ ipe reddet
tibi cētū p vno. Cui ille dixit. Et vbi iueniā istū
deū xpianoz? Rñdit illa. Vade ad ecclīā xpiano
rū ⁊ oīb⁹ paupib⁹ q amore xpi ⁊ mris sue petent
elemosynā ꝯcede istos denarios. Ipe aūt de⁹ nr
restituet illos nob qū necessitatē hēbim⁹. Qd au
diēs pdict⁹ gētil' oēs denarios paupib⁹ erogauit.
Cū āt idigeret p⁹ aliq̄s dies: dixit vxori sue. Vellē
q iste de⁹ xpianoz nob reddēt aliquā ptē pecūie
sibi ꝯcesse. Et illa rñdit. Vade ad ecclīā ⁊ ibi inue
es aliqd. Cū āt itrassz ecclīā statī inuēit denariū ar
gēteū: ⁊ mag cū letitia portauit vxori. Illa āt dix.
Sufficit h̄ dnari⁹ p nūc: vade g° ⁊ eme nob ne
cessaria. Perrexit igit ⁊ emit piscē i cui⁹ corpore
inuenit lapidē pciosū: quē de ꝯsilio vxoris portās
artificib⁹ gemarijs vēdidit eis p ducētis sive trece
tis aureis. Tūc dixit illi vxor ei⁹. Ita remunerat
de⁹ nr illos q faciūt elemosynas amore suo. Rñ
dit āt ille. Vere bon⁹ ⁊ pi⁹ ē de⁹ iste ⁊ mr sua ple-
na ē mie: ⁊ iō volo effici xpian⁹. Et sic illumina
tus i fide i elemosynis faciēdis pseuerauit. N

SEptia fructificatio elemosyne dī pmiatiōis.
Magnā. n. remūeratōez ⁊ gliā recipiem⁹ i
regno celoz p elemosynis scriptū ē. n. Eccle. 16°.
Mia facit locū vnicuiqz sz meritū opuz suoz.
Quadruplr āt de⁹ remūerat faciētē elemosynā.
Nā ei q p amore suo dat bōa tpalia paupi: ipse
dat bōa tpalia ad sustētatōez. Corpalia ad ꝯso-
latōez: ⁊ spūalia ad iustificatōem: ⁊ ac celestia ad
glorificatōez. vñ Esa. 58°. dī. Frāge esurienti panē
tuū ⁊c. ⁊ seqt: ⁊ sanitas tua citi⁹ oriet: qd refert
ad bōa corpalia: ⁊ añ facie tuā ibit iustitia tua:
qd refert ad bōa spūalia. Et glia dñi colliget te:
qd refert ad bōa celestia. Et eris q̄si hort⁹ irrigu⁹
cui⁹ nō deficiēt aq̄: qd refert ad bōa tpalia q̄ sic
a deo elemosynaz largitiōe ꝯtinuant vt nūq̄ de
ficiāt. Iō igt Augu. in tractatu de oōne ⁊ mia
Mia tātū efficacie obtiet: vt auctorē suū sine p
mio eē patiat. Scriptū ē. n. Eccl. 12°. bñfac iu
sto ⁊ iueies retributōez magnā ⁊ si nō ab ipo: certe
a dño. Nec miz si de⁹ tātū honorat faciētes elyas
cū ipe ab eis honoret dicente salomōe. Prouer.
14°. Honorat dñz q miseret paupis. O scā elemo
syna: tu es illa q̄ valde placet dō. vñ Prouer. 21°.
dī. Facē miaz magis plz dō q̄ victie. ⁊ Osee. 6°.
igt dñs. Miaz volo ⁊ nō sacrificiū: trāsūptiue d
pe. di. p°. c°. libent. ⁊. 50ª. di. c°. pōderet. ppea igt
pphā Michee. 6°. Indicabo tibi hō qd sit bonū
⁊ qd dñs requirat a te: vtiqz facere iudiciū ⁊ diligē
miaz. De q̄ mia igt Tulli⁹ i oōne scā p laude Ce
saris: vt recitat Au. li. 9°. d. ci. di. c°. 9°. ⁊ ad Ana
tiū. c°. x°. Nulla d vtutib⁹ plurimis gnoz aut ad-
mirabilior ē mia. Hoies. n. ad dos nulla re ppi⁹
accedūt: q̄ salutē hoib⁹ dādo. Idcirco igt saluator
Luc. 6°. Estote misericordes sic ⁊ pr vr celestis mi
sericors ē: trāsūptiue i. §. ex his. 23ª. q. 4ª. Btī. n. mi
sericordes qm̄ ipi miaz ꝯsequntur. Mat. 5°. Facite g°.
vob aicos d mamona iniqtatis: vt cū defeceritis reci
piāt vos i etna tabernacla. Luce. 16°. Scriptū ē
eni. p°. ad Thimo. 4°. Pietas ad oia vz pmis-
sionez hñs vite q̄ nunc est ⁊ future.

¶ Pars secunda de obligatiōe elemosyne. O

Secūdo i isto s̄mōe ut videam⁹ q̄l̄r teneamur facē elemosynaz: sciēdū ē pri⁹ f̄z Aler. d al. i. 4ᵃ. pte su⁽ᶜ⁾. i tractatu d elemosyna. q. 4ᵃ. r btm̄ Tho. 2ᵃ. 2ᵉ. q. 32ᵃ. q septē sūt opa mie corpalia: r septē spūalia. corpalia ɔtinēt i h⁹ v̄su. Uisito: poto: cibo: redio. tego: colligo: cōdo: de p°. ope scriptū ē Eccl. 7°. Nō te pigeat visitare ifirmū. ex hoc. n. i dilectio ne firmaberis. Et Jac. 5°. Religio mūda r imaculata apd deū r p̄rez h̄ ē: visitaꝛ pupillos r viduas i tribulatiōe eoꝝ. Uñ ut dī i vit̄ p̄ruz: ff qdā i terrogauit quēdā senē di. Duo ff̄es sūt q̄ꝝ vn⁹ ieiunat ser dieb⁹ i hebdōada m̄ltū laborās. Ali⁹ xo fuit egrotātib⁹ cui⁹ op⁹ magis acceptū ē deo? Rñdit senex. Si ff ille q ser dieb⁹ laborās ieiunat: appēdat se p pedes ñ pt eē eq̄lis illi q ifirmātib⁹ d̄s uit. Scda elemosyna ē potaꝛ sitiētē: iuxꝛ illd Prouer. 25°. r ad Ro. 12°. Qui sitit potū da illi. Et d hac saluator. Matth. x°. ait. Qui potū dederit uni ex mīnimis istis calicē aque frigide tm̄ i nomine discipuli: amē dico vobis nō pdet mercedē suā. Tertia elemosyna ē cibare esuriētē. Et d hac. Thob. 4° dī. Panē tuū cū egenis r esuriētib⁹ comede. Talib⁹. n. pascētib⁹ paupes dicet xp̄s i die iudicij illd Matth. 25°. Esuriui r dedistis mihi mādu care. Quarta elemosyna ē redimere captiuos soluēdo pro eis dbita ipsoꝝ: ut v̄ificeꝛ illud ad Hebre. x°. Nā r vinctis cōpassi estis. Jtē dſcēdēdo ipotētes r paupes ab opp̄mētib⁹ eos. Et d hac Eccle. 4°. Scriptū ē. Libera eū q iiur iā patiꝛ d manu supbi. Quita ē vestire nudū: de q̄ Luc. 3°. dī. Qui hz duas tunicas det vnā ñ h̄ñti. Serta ē colligē hospites: d q̄ dī. Esa. 58°. Egenos vagosq3 iduc i domū tuā. Et d hac mia comēdaꝛ abrahā. vñ ut h̄eꝛ. Geñ. 18°. recepit i domo sua angelos: imo ipsū dñz: cū putaret se recipere peregrinos. p

Legiꝛ q̄qz i vitis p̄ruz q qdā Martin⁹ noīe mōach⁹ valde honorabili i suo mōasterio: visitatōis gr̄a ad alid mōasteriū pgebat. Jn via āt leprosū quēdā repit: volētē ad suū hospitiū pdire: s3 p lassitudīe ñ valētē. Uir āt di eiusdē leprosi lassitudinē mirat⁹: paliū q̄ vestiebaꝛ i t̄rā p̄ticit r expādit: ac dſup leprosū posuit: eūqz suo palio vndiqz ɔstrictū sup hūez leuauit: secūqz reuertēs detulit. Cūqz iā mōasterij forib⁹ appropinq̄ret: abbas eiusdē mōasterij magnis vocibus clamare cepit. Currite fratres r ianuas mōasterij cit⁹ aperite: q2 ff martin⁹ venit portās dñz Jesū xp̄z. Stati xo ut martin⁹ ad monasterij portā pueñit is q leprosus eē putabaꝛ de collo ei⁹ exiliēs: r i ea spēappens q̄ r cognosci ab hoīb⁹ solet saluator nr̄ ad celū aspiciēte Martino redijt: eiqz ascēdēs dirit. Martine tu non erubuisti me sup terrā: r ego te nō erubescā sup celos. Cū āt pdict⁹ sāct⁹ vir monasteriū. igressus eēt dirit illi abbas. ff Martine vbi est ille quē portabas? Cui ille rñdēs dirit. Ego si sciuisse3 qs erat tēuissē pedes ei⁹. Et narrabat q dū eū portabat nullū pōdus sētiebat. De h° ēt laudāꝛ illi duo discipuli xp̄i eūtes i ema⁹ q eū: coger ūt ad hospitādū secū credētes ipsū eē pegrinū. Uñ meruerūt eū cognoscere i fractiōe panis ut habeꝛ Luce. 24°. Hospitalitatis āt xp̄s maxime cōmēdaꝛ i. c°. p°. 42ᵃ. di. Septima elemosyna ē mortuos sepelire. De q̄ laudaꝛ Thobias ei⁹ p°. c°. vbi dī. Mortuis atqz occisis sepulturā sollicit⁹ exhibebat. Ad has septē elemosynas reducūtur oēs alie subuētiōes corpales q̄ possunt fieri proximo: ut inquit Beat⁹ Tho. vbi supra. Q

Sunt āt alie septē elemosyne spūales q̄ ɔtinētur i hoc v̄su. Cōsule: castiga: solare: remitte: fer: ora. Et iste elemosyne spūales sūt digniores corpalib⁹. Ut igt Aler. de ales. vbi. s. Et sb pria dictiōe. s. ɔsule: coprehēdūꝛ due elemosyne v3 docē ignorātē r ɔsulē dubitātē. De qb⁹ dī Jacobi vl°. Fr̄es mei si qs er vobis errauerit a veritate r ɔuerterit qs eū: scire d3 q q ɔuerti fecerit pctōrē ab errore vie sue saluabit aīaz eius a morte: scriptū quoqz ē i. c. īter opa. ex d spō. vbi Clemēs terti⁹ igt. Jnter opa charitatis nō minimū ē: errantē ab erroris sui semita reuocare. Btūs igiꝛ ille q errāti seu dubitāti ꝑrio dicit illd terti Re. p°. Accipe consilium a me: r salua animaz tuam. Tertia elemosyna ē castigare delīq̄ntē cū charitate: d q̄ i. c°. tria sūt gn̄a. 45ᵃ. di. dī: q elemosyna ē dlīquētes corrigē: r errātes i viā deducere v̄itatis. Quarta ē remittē iiurias: de q̄ dī i dcō. c°. tria. q magna ē elemosyna pct̄ illis q offēderūt. Et i. c°. due sūt. 45ᵃ. di. r sūt verba Aug. i li°. 50. omeliaꝝ omelia 6ᵃ. scriptū ē Elemosyna cordis ē dimittē aꝗ qs lesus ē: multa qz maior ē hec elemosyna: q̄ꝫ corpis. Quita elemosyna ē cōsolari tristes de q̄ Eccle. 7°. dī. Ne desis plorātib⁹ i ɔsolatiōe r cū lugētib⁹ ambula. Et pᵉ. ad Thesa. 5°. Cōsolami pusillamines r inicē edificate alterutꝝ igt Apo. Serta ē supportare defect⁹ proximi. iuxta illd ad Gal. 4°. Supportate inicē i charitate: r eiusdē ep̄le. 6°. c°. iteꝝ ait ap̄ls. Alt̄r alt⁹ onera portate: r sic adīplebit̄ legē xp̄i. Septia ē oraꝛ p viuis r dſūct. Jaco. 5°. ait ap̄ls. Orate p inicē ut saluemi r Mat. 5°. ait dñs. Orate p psēq̄ntib⁹ r calūniātib⁹ vos. De āt elemosyne tā spūales q̄ꝫ corpales ɔtineꝛ i his v̄sib⁹ vulgarib⁹. Et p̄mo corporales hec sūt.

Sia sollicito linfermi visitare.
Li debili: antiqui: e conditionati.
Quanto tu poy cerca de adiutare:
Non lassar alchuno di fame cruciare.
Da a [redacted] poveri quel che superfluo hai.
Se vita eterna desideri aquistare.
Alhomo sitibundo porge [redacted] beveragio.
Sia benigno verso li captivati.
Per liberarli paga il presonagio.
Il povero nudo da te sia vestito.
In casa tua ricevue il peregrino.
Fa che il morto sia bẽ sepelito.
He autem sunt spirituales elemosyne.
Officio di quello ilquale e sapiente.
Si e comunicare il suo intendimento.
Ebene amaestrare lo insufficiente.
Cõsiglia quelli che non son periti
Driçando per via della eterna vita.
Adiuta lanima per cui christo morite.
Con charitade corregi il peccatore.
Avisa il proximo de [redacted] suoi errori.
Prega non voglia offende il creatore.
Perdona alinimico de core non simulato.
Diniuria receputa non te aricordare.
Colui che remette [redacted] cielo e sublimato.
Al homo tribullato harai pietate.
Consola lassanato se hai charitate.
Sol a [redacted] vero amico monstra ladversitade.
Supporta il compagno ilqual che oneroso.
Vive in pace fra [redacted] contentiosi.
Farai cosa grata alo eterno sposo.
Per vivi e per li morti prega lomnipotente
Li dia paradiso: perdoni li tormenti.
Nõ sei ĩ charitade se fai altramẽte. R

His ita declaratis querit̃ utrũ hõ teneat̃ ad faciẽdũ elemosynã sub pena pcti mortalis. Clarũ est. n. q̄ semp quis peccat saltẽ venialr qñ põt subvenire pximo idigẽti et nõ subvenit ṡm oẽs doctores. Nã homo hoi obsequiũ et officium debet. l. in comodato. §. sicut. ff. como. l. si nõ sortẽ §. libertus. ff. de cõdi. inde. et. l. servus ea. ff. de servis expor. et Rñdeo ṡm Ricar. in. 4°. di. 15ª. et communiter oẽs Theo. in e. di. q̄ cũ pceptũ de elemosyna sit affirmativũ: lz obliget semp: nõ tñ obligat ad semp: sz pro loco et tpe ṡm doctrinã datã a theologis de pceptis affirmativis ut hẽtur per Tho. 2ª. 2ᵉ. q. 150ª. ar. 2°. i solutiõe scdi. ar. et p scm̃ Bona. in. 2°. di. 29ª. in qõnib⁹ circa lraz. et Scotũ in. 3°. di. 9ª. et Ricar. in. 4°. di. 26ª. ar. 3°. q. 3ª. et Alexã. de al. in. 3ª. pte sũme: in explanatiõe decalogi. c°. p°. Et iõ iquit Ricar. nt̃ ubi supra q̄ ɔsiderãda ẽ facultas hñtis et miseria idigẽtis. Si enĩ hõ hz aliqd qd nõ sit necessariũ sustẽtatiõi sue nature: nec illorũ quib⁹ tenet̃ subvenire: sicut est uxor: filij: servi et ancille: et sit cã necessitatis seu notabil' idigẽtie ex pte illi⁹ cui dãdũ ẽ: ita q̄ imineãt pbabilia signa extreme necessitatis: nũc tenet̃ subvenire idigẽti ex pcepto. Si xᵒ hõ hz aliqd supfluũ nõ tñ sustẽtatiõi nãe sz ẽt decẽtie sui status: tenet̃ de illo facere elemosynã paupib⁹: ẽt si nõ inveniant̃ q sint ɔstituti i pdcã necessitate. Cõclusio ergo ẽ q̄ i casu extreme necessitatis: vl' qsi qs tenet̃ subvẽire idigẽti qñ põt: ut iquit Tho. 2ª. 2ᵉ. q. 32ª. Et hẽtur i sũma ɔfes. li°. 3°. ti°. 8°. q. 4ª. Ad hoc. n. qsqz tenet̃. Pmo lege divina. Unicuiqz. n. de⁹ mãdavit de primo suo. Eccl. 17°. Ide⁹ charitas est et q manet i charitate i deo manet et de⁹ i eo: p° Joã. 4°. Et iõ q nõ facit opera charitatis ɔtrius est deo ut dĩ i. c°. abijt. xiª. q. 3ª. Scdo ad hoc tenet̃ lege nãli: q̃ dicit ut qsqz faciat alteri qd ɔsiderat fieri sibi: Thobie. 4°. et hẽtur i. c°. humanũ gen⁹. di. pª. Et iõ btũs Job hortat̃ nos ad miam exẽplo oium creaturarũ dicẽs sui libri. c°. 12°. Interroga iumẽta et docebũt te: volatilia celi et idicabũt tibi: loquere terre et rñdebit tibi: et narrabũt tibi pisces maris. Pmo igitur nos mittit ad iumẽta. Et istud pz i elephãtibus: qz si un⁹ cadit ceteri currũt ad sublevãdũ eũ: pz ẽt i equab⁹: qz si mr̃ uni⁹ pulli morit̃: alie suscipiũt filiũ ad nutriẽdũ. Deide mittit ad volatilia et istud pz in ciconijs q̃ parẽtes senes i nido collocãt et nutriũt. Itẽ i aqla q̃ predã sola nõ comedit: sz avib⁹ se sequẽtib⁹ partẽ dimittit: pz etiam i chobar: de quo dicit phũs i li°. de aialib⁹ q̄ aqla qñ tres pullos hz nimis gravat̃ i pascẽdo illos: et iõ unũ a nido eijcit: et avis que arabice dĩ chobar eũ suscipit ad nutriẽdũ: deide mittit ad terrã: de qua iquit Ambro. Noli eẽ deterior i sensibili elemẽto. Terra illos fruct⁹ quos affert nõ suis usib⁹ vẽdicat: sz tuis ministrat obsegijs. Tu vero fruct⁹ illi⁹ invadis et tibi soli ɔcludis. Deide mittit ad pisces. Et istõ pz i delphinis q hoies mortuos i mari ad littus portãt: patet ẽt i ɔchis marinis q̃ semp sũt clause. Quidã aũt piscis ad eas pastũ defert: ad cui⁹ tactũ ille se apperiũt: q pastũ in eas pijcit et recedit. Albert⁹ aũt i tractatu de ɔtutib⁹ policitis i. c°. de misicordia diffusius declarat pdicta dicẽs. Hec ɔtus nobilissima medullitus sic ẽ nature ipressa [redacted] eã doceat et õndat ois natura creata sive sit celestis vl' terrena. Nam ut taceã de divina misicordia qua plena ẽ terra: et de misicordia angelica ad humanã naturaz veniam⁹ ad aliã. Nã corpa celestia q̃uis nõ vivãt: nec sentiãt nec itelligãt: nob̃ tñ ifluere nũq̃ cessant nos

cessant res vite necessarias gnando: ⁊ eas quan
tũ necesse ẽ ↄseruãdo. Itẽ planete ⁊ oẽs stelle no/
bis nõ cessant fulre nocturnas tenebras repellẽ
do: aerẽ depurãdo: vniuersa illũinando: frigida
calefaciẽdo: nimis calida frigore tẽperãdo: sicca
nimis humectãdo: ⁊ nimis humida vt expedit
dessiccãdo. Itez qs vlla exprimere lĩgua posset:
quãta nobis auxilia ferat ignis sine quo hõ viue
re nõ posset? Itẽ aer quo ad momẽtũ carere nõ
possum⁹. Quis enũciet vtilia aquaꝝ: mariũ: ⁊
fluminũ: fontiũ ⁊ puteoꝝ. Quis dicere possit ver
bo quãta nobis grana terra gignit? Mũera si po/
tes aues aeris: ⁊ fruct⁹ ⁊ gña ⁊ aĩalia terreni cor
poris. Itẽ ↄsidera quãta sit mĩsicordia ĩter mun
dani corporis mẽbra ĩter se tã distãtia: tã diuersa
dum superiora influũt media: mediaqꝫ ĩ infima:
⁊ omnia mutuo sibi sunt seruiẽtia. Nã luna lu/
men quod a sole recipit terris ĩfundit. Itẽ terra
oẽ qd̃ ꝟtute celestis influẽtie gignit aĩalib⁹ tribu
it: similiter aqua ⁊ aer facit. Ulterius ↄsidera mi
noris mundi membra in quibus ꝑfecta apparet
misericordia: dum vnum mẽbrum sic totũ alte/
ri se impendit ꝙ gladijs pro alijs se exponit: pro
alio sponte se vulnerari facit: ꝙ taz sollicite vnũ
alteri seruit: ⁊ ꝙ vnum de altero vindictam nõ
expetit. Mirabile valde: qꝛ nunq̃ꝫ inter eiusdez
corporis mẽbra vlla oritur discordia: vlla ad al/
terũ inuidia: vlla respectu alterius arrogãtia: sed
semp cõpassio pia ⁊ misericordia vera ex ĩtimis
medullaꝝ creata. Nam cor mẽbroꝝ nobilissimũ
creatione primũ: carne solidũ: motu cõtinuũ: vir
tute ꝑmaximũ oĩbus mẽbris corꝑis vitã admi/
nistrat ⁊ motum. Itẽ oĩa corꝑis mẽbra cordi sũt
seruiẽtia ⁊ ei obtẽperantia: ⁊ dolenti cõdolentia
⁊ mortificato ↄmoriẽtia: ⁊ est notabile ꝙ ↄsi cor
pora superiora ⁊ celestia nulla ab inferioribus ⁊
terrenis recipiant seruitia: ipsis tñ influere nũq̃ꝫ
cessant queqꝫ bona. Item aĩa influit in corpus
sensum ⁊ vitam quãuis ab eo multum sit ꝑgra
uata. Imo aĩa in tm̃ corpori suo cõpatitur vt
corpore inciso ipsa nõ incisa doloris gladio perfo
retur: ⁊ que nunq̃ꝫ comedit: nunq̃ꝫ bibit ⁊ nũq̃ꝫ
dormit. Ista tamẽ corpori ĩdigenti appetit. Qui
bus subtractis corporis ↄpassione tabescit. Nõ
ergo dei se credat eẽ qui hac tanta caret virtute.
Nec diuino igne se credat ardere: q cor piũ se in
uenit ad proximũ nõ habere. Nam constat ꝑ se
ꝙ ferrũ est durius humano corde: nec min⁹ cõ
stat eternum ac diuinũ ignẽ hoc creato igne po/
tentiorẽ existere: imo ipsuz in virtute in infinitum
excedere. Et tñ hic materialis ignis dũ in ferruz
agit: ipsum vtiqꝫ molle facit: ⁊ si eius actio fuerit
fortis ipsum dissoluẽs penitus liq̃facit. Igit̃ mul
to magis cor qd̃ diuinus ignis ĩcẽdit: duꝝ vtiqꝫ
esse negt: sed totũ pietate liquescere ĩcipit. Ergo
tu q cor duꝝ ⁊ nõ piũ hẽre te sentis: scias certis/
sime ꝙ in te diuinũ ĩcendiũ nõ existit. Nõ eniz
põt esse cor ferreũ vbi diuinũ ardet incẽdiũ. Fer
ro ergo durior eẽ cognoscit̃ q proximo suo patiẽ
ti nõ ex toto corde cõpatit̃: nec cũ infirmãte non
infirmat̃. Itẽ nobilior ⁊ potẽtior est sanguis hu/
manus q̃ꝫ hircin⁹. Sed adamas hircino sãgui/
ne rumpit̃. Ergo cor illud adamãte est duri⁹ qd̃
humano sanguine nõ molit̃. Et hoc de sanguĩe
redẽptoris verũ eẽ ostendit̃. Itẽ maior est ↄiunctio
mẽbroꝝ spũaliũ in corꝑe spũali: q̃ꝫ corꝑaliũ in
corporali: qꝛ corpus spũale ẽ lõge nobilius corpo
rali. At vbi maior vnio: maior est cõpassio: qꝛ ñ
est aliud dolor: teste phõ: q̃ꝫ partiũ diuisio. Et iõ
dolorosius sepant̃ que fortius vniũtur. Ergo ma
ior ẽ cõpassio mẽbri spũalis ad spũale q̃ꝫ corpo
ralis ad corꝑale. Sed oĩo est ĩpossibile vt patiat̃
mẽbrũ aliqd̃ corꝑale sine oĩum alioꝝ ↄpassione.
Ergo magis est ĩpossibile si dici valeat in spũali
corꝑe. Est ergo certissimũ nec ducendũ ĩ dubiuz
ꝙ qui dolorẽ fratris sui nõ sentit: mẽbrũ spũalis
corꝑis nõ existit: qꝛ nec mẽbruz paralyticũ vel a
corpore oĩno precisum est doloris corporis sensi/
tiuum. Rideãt ergo miseri qñ audiũt proximuz
cecidisse. Nã hoc est signũ certissimũ qd̃ sũt mẽ/
bra diaboli ⁊ nõ Christi: mia. n. ẽ medulle simil/
lima que ẽ ossiuz duriciei vngitiua ⁊ mitigatiua
ac ariditatis tẽperantiua. Nũc aĩalium ponãtur
exẽpla. Nam passeres filios nutriunt alienos si
cut ⁊ suos: ⁊ si vn⁹ sit captus ab alijs ei toto pos
se succurrit̃: ⁊ ab eis in ipsis vinculis enutritur.
Itẽ colũba filios aliaꝝ nutrit: ⁊ si vna aliã erran
tẽ ĩuenerit: eã ad se reducit ⁊ recolligit. Itẽ quod
magis est: falco auis prede: cui deberet eẽ nãliter
cor crudele: filiũ quẽ aquila abijcit ex pietate re/
colligit: ⁊ cũ filijs suis in nido ponit ⁊ vt propriũ
nutrit. Itẽ lupa fera crudelissima voracitati ⁊ ra
pacitati assueta ĩuenit̃ ad ĩfantulos eẽ pia. Naz
si puerũ vagientẽ a matre derelictũ ĩueniat: ipsũ
vt dicit̃ nutrit ⁊ lactat. Unñ Aug. ꝟm vnã opinio
nem dicit ꝙ Remus ⁊ Romulus vrbis romãe
ↄditores: quos mater qꝛ virgo credebat̃ proiecit
lupa nutriuit: quãuis alij dicãt ꝙ fuit quedam
meretrix sic vocata a qua meretricum loca dicta
sunt lupanaria. Item Leo seuissima fera nescit
hoĩ quasi irasci: maxime si ab eo lesus nõ fuerit:
sed ad hominẽ nãliter pius existit: quẽ si aspera
fames nõ coegerit prostratis hoĩb⁹ parcit. Et si
captiuos hoĩes obuios habuerit: illesos abire ꝑ

mittit ⁊ eos p desertū associās viā illis ostendit. Sed proh dolor quia parcit homini leo: ⁊ non parcit homini homo. Plorat cocodrillus natura sceuissimus postq̄ hominem occiderit: sed ridet homo natura mansuetus postq̄ suos proximos vulnerauerit: vel ad mortem adducit. Elephas si hominē in deserto inuenerit: primo ne eum terreat aliquantulū de via se subtrahit ⁊ gressum figit: deinde paulatim ipsum precedit ⁊ illi viam ostendit. Et si draco illis occurrerit pro defensione hominis se draconi opponit ⁊ eum pro posse defendit. Uide porcorū clemētiam ad alios: nam dum vnus clamat omnes ad illum iuuandum accellerant. Itē nota admirabilem pietatem quorundam auium ad parentes. Est enim ciconijs eximia erga filios pietas: ⁊ similiter filiorum ad parentes. Nam quantum expendunt temporis in filijs educandis: tantum dum senescunt ab eis vice reciproca adiuuantur. Cornices quoq̄ cum genitores suos pro senectute a pēnis nudari cōtingit: eos fouent pennis proprijs ⁊ eis sollicite querunt escam: eosq̄ tam diu pascunt donec pennas et vires ad volandum ressumunt. Quo facto ipsos parentes suis alis subleuant ⁊ ad volandum excitant: ut in pristinos vsus membra dissueta reducant. Upupa auis cum ita senescit ut videre ⁊ volare non possit: pulli eius euellūt sibi pennas inualidas ⁊ liniunt [illegible] oculos quibusdam herbarum succis: ⁊ suis [illegible] fouent sub alis donec penne eius creuerint ⁊ visum receperit ⁊ ad pristina officia redierit. Glires quoq̄ longi mures admirabili pietate genitores suos in senectute adiuuant: quibus alimenta sollicite administrant. Ecce quāta viget pietas ī brutis que vtinam inueniretur in nobis: ut releuaremus necessitatem [illegible] proximis. Nam misericordia est oleo simillima cuius virtus est ciborum conditiua: vulnerū curatiua: ⁊ dolorum mitigatiua: ⁊ semꝑ loci superioris appetitiua. Quia misericordia opera nostra dulcorat: vulnera anime curat: dolores omnes mitigat: ⁊ ad eterna premia sursum leuat: vnde notabile valde est ꝙ dominus de monte oliueti celos ascendit: in quo intelligi voluit ꝙ nemo nisi filius misericordie fuerit in celum ascendere poterit: ⁊ ideo in fine mundi de solis operibus misericordie iudicabit: hec ille. Qui etiam in eodem. c°. in principio ait. Misericordia est virtus nobilissima omni homini necessaria: q2 omnino nulli salus est sine ipsa. Ipsa est enim virtus diuine iracūdie placatiua. Ignis sine sempiternalis incendij extinctiua: peccatorum rubiginis abstersiua: ⁊ misericordie proximi releuatiua. Predictus etiam doctor in. c°. sequenti inquit. Misericordie opponitur imisericordia: duricia: crudelitas: ⁊ sceuitia: quibus plena est hodie omnis terra. Sunt enim corda hominum lapidibus duriora que licet sint valde solida: ferro tamen frangi possunt vel alia forti materia. Ualde durus est adamas: sed sanguine rūpitur hircino: ⁊ inter plumbum positus frangitur si maleo feriatur. Ualde forte est ferrum: sed si a strutione degluciatur sui stomaci calore digeritur. Que est ergo duricia hominis: ut nec percussa dometur: nec Christi sanguine diuidatur: nec diurno incendio maturetur? Uere misericordia hodie recessit ab aula: ⁊ regnat crudelis duricia mortalisq̄ sceuitia: sub iustiniana clamide paliata: sub pelle enim ouina crudelitas lupina tenetur inclusa. Similiter murilegus si murem ceperit cum eo ludendo se amicum ostendit: sed qualem ad eum animum mente gerat post ludum aperit: quia eum confractis carnibus ⁊ ossibus totū rodit. Lupus quoq̄ si puerum inuenit: prius cum eo ludit ac pietatem ostendit: sed vltimo eum occidit ⁊ comedit. Cocodrillus etiam prius lachrymas fundit quando hominem occidit: sed post lachrymas eum deuorare non desinit. Tanta etiā hodie est humana crudelitas ut nec ad suos habeat pietatem. Sunt enim multi similes aquile: que filium de nido abijcit ⁊ ei alimenta non tribuit: quod mulieres quedam faciunt dum filios suos proijciunt: ⁊ bestijs deuorandos exponunt. Porca etiā est tante crudelitatis ꝙ quādo multos filios parit: omnes preter primum aliquando comedit: quod etiā alique mulieres fecerunt: que sicut historie referunt proprios filios comederunt. Scorpio quoq̄ postq̄ multos filios genuit quasi omnes occidit ⁊ comedit: sed dū vnus ex filijs sagacior ceteris q̄ hec perpendit: super matrem ascendit: ⁊ in vltionē fratrum sanguinis eam occidit. Item attende crudelitatem humanam. Est enim generale in auibus ꝙ nulla auis quantumcunq̄ predalis auem sue speciei comedit. Unde accipitres accipitribus parcunt: ⁊ falcones falcones non comedunt: ⁊ idem bestie faciunt: sed homines se inuicem deuorare non desinunt: vnde narrat Hiero. se vidisse gentem scotorum carnibus vesci humanis: ⁊ cum haberent greges porcorū

et armenta omnium: illis dimissis incidebant matres pastorum et mamas mulierum: et illis in cibum pro delitiis vtebantur. Crudelitas etiam humana non solum proximorum filios non pascit sicut facit natura bruta: sed inueniuntur femine et non pauce que occulte fornicantes dum nolunt videri grauide filios dum adhuc in ventre sunt: quibusdam medicinis vel herbarum succis occidunt: vel postquam pepererunt eos interimunt: quod bruta non faciunt. Nam Aper quamuis sit crudelis: filios tamen in tantum diligit quod pro eis morti se exponit: et crudelissimo morsu eorum inuasores inuadit. Et hoc idem facit leena quamuis sit crudelissima fera. Lupus quoque portat super se filios quando eum oportet fugere venatores. Item simia miro modo filios diligit: et quando venatores fugit: vnum super se ponit et alium quem magis diligit portat in brachijs. Sed homines nostri temporis sequuntur naturam canis. Nam quando aliquis canis percutitur: ab alijs omnibus laceratur. Sic et modo si quis cadat non solum alij eum non iuuant: sed omnes ei insultant et clamant ut pereat: hec ille. Ex quibus omnibus patet quod qui proximo non miseretur beluis et irrationabilibus animalibus: ceterisque creaturis deterior reputatur: quia contra naturalis legis instinctum operatur. Tertio principaliter dico quod ad misericordiam proximo exhibendam quisque tenetur lege Mosayca. vnde Deuteronomij. 15°. dicit Moyses. Precipio tibi ut aperias manum tuam egeno et pauperi. Quarto ad hoc tenetur lege euangelica dicente domino Luce 12°. Vendite que possidetis et date elemosynam. Et Luce sexto Omni petenti te tribue. Et Matthei quinto. Qui petit a te da ei vbi dicit glo. Si deest facultas da affectum: obsequium vel verbum. Et Luce sexto dicit Saluator. Quod superest vobis date elemosynam Si enim ad hoc non teneretur quis sub pena peccati mortalis quando in necessitate extrema est proximus: non diceret dominus in iudicio illud Matth. 25°. Ite maledicti in ignem eternum. Esuriui enim et non dedistis mihi manducare etc. Quinto quisque tenetur lege apostolica. Scriptum est enim pe. Joan. tertio. Qui habuerit substantiam mundi huius et viderit fratrem suum necessitatem habere: et clauserit ab eo viscera misericordie: quomodo charitas dei manet in illo? quasi dicat: nullo modo manet. Sexto quis tenetur ad hoc lege canonica dicente Ambrosio in capitulo pasce. 86ª. dist. Pasce fame morientem: si non paueris occidisti. Septimo quis tenetur ad hoc lege ciuili. Scriptum est enim in l. necare. ff. de libe. agno. Necare dicitur qui alimenta denegat. Que omnia sciens Ambrosius inquit in capitulo. sicut hi. 47ª. distin. Non minoris est criminis quam habenti tollere: cum possis et abundans sis indigentibus denegare. Esurientium panis est quem tu detines. Viduarum indumentum quod tu recludis. Miserorum redemptio et absolutio pecunia quam tu in archa fodis: tot ergo scias bona inuadere quot posses prestare. Et in eodem capitulo etiam dicit. Nemo proprium dicat quod comune est: plus quam sufficit ad sumptus violenter obtentum est. et i. c°. primo. 42ª. distin dicitur. Aliena rapere conuincitur qui vltra necessaria sibi retinere probatur. Dicit tamen Tho. in quadam questione de quolibet quod quis non obligatur sub precepto querere positos in necessitate: quia esset nimis onerosum: sed sufficit satisfacere eis quando quis cognoscit necessitates eorum: tunc enim tenetur eis prouidere. Unde Chrisostomus super Matth. inquit. Quando venis ad ecclesiam ad orandum: munera tecum in manibus porta. Infirma est enim oratio que elemosynarum largitate non est munita. Date ergo elemosynam o auari: quia inquit Augustinus in quodam sermone. Quicquid pauperibus dederimus ipsum integre possidemus. et Thobie quarto dicitur. Fiducia magna est coram summo deo elemosyna omnibus facientibus eam.

¶ Pars tertia huius sermonis de conditione elemosyne.

T Ertio circa elemosynam dico quod ad hoc vt sit deo grata debet fieri cum nouem conditionibus et circunstantijs. Prima dicitur Gratiositatis: idest cum hilaritate et suauitate et leto animo. Scriptum est enim Ecclesiastici trigesimoquinto. In omni dato hilarem fac vultum tuum. Et secunde ad Corinthios. 9°. inquit Apostolus. Non ex tristitia aut ex necessitate: hilarem enim datorem diligit deus: quod etiam habetur. 32ª. questio. 6ª. §. et his. vbi dicitur. Ad bonum autem quisque inutiliter cogitur: cum coacta sacrificia deus aspernetur. Ideo Hieronymus ad Julianum loquens de illa vidua de qua

habetur Marci.12°.et Luce.21°.inquit. Pau percula vidua duo era misit in gazophilatium et quia totũ contulit quod habebat:omnes dicitur in oblatione munerũ dei superasse locupletes:quoniã non pondere suo:sed offerentium voluntate pensatur. Debet etiã fieri elemosyna cũ cõpassione et affectu ad pauperes:ut inquit Alexan.de ales.in.3ª.parte sũme.in tractatu de preceptis beneficẽtie iuxta illud Esaie.58°. Cũ effuderis esurienti animam tuã etc. Sicut faciebat beatus Job qui ait sui libri.30.c°. Flebam super eum qui afflictus erat:et anima mea cõpatiebatur pauperi. Cũ benignitate itaque fieri debet elemosyna:et non cũ asperitate. Ideo dicitur Eccle.4°. Inclina pauperi aurẽ tuam sine tristitia:et ibidem. Congregationi pauperũ affabilem te facito. Et in eodem.c°.etiã scriptum est. Nonne ardorẽ refrigerabit ros: sic et verbum melius quam datũ. Contra quod faciunt quidã: de quibus Greg.in quodã sermone inquit. Sunt nonnulli qui mox ut ab egenis fratribus fuerit necessaria postulata prius in eos contumeliosa verba iaculantur:qui et si rebus ministeria pietatis efficiunt:verbis tamen cõtumeliosis humanitatis gratiã perdunt. Ita ut plerũque videantur iniurie illate satisfactionem exoluisse:cũ post contumelias dona largiũtur:hec ille. Ideo Ecclesiastici 20.dicitur. Datũ insipientis non erit vtile tibi:exigua dabit et multũ improperabit: et apertio oris illius inflãmatio est:et odibilis est homo huiusmodi. III

Secunda conditio elemosyne dicitur celeritatis. Non enim debetis dare repulsã pauperibus quia scriptũ est. Prouer.28°. Qui despicit deprecantẽ sustinebit penuriã:velociter ergo dare debemus quod petitur: vnde Prouer.3°. dicit Salomon. Ne dicas amico tuo vade et cras dabo tibi cũ statim possis dare. Ait enim Seneca li°.2°.de beneficijs. Ingratũ est beneficium quod diu inter dantis manus hesit. Et ut ait Macrobius li°.2°.saturnaliũ. Pars beneficij est si quod petitur cito neges. Quapropter dicit Seneca vbi.s. Nihil carius emitur quam qd multis precibus cõparatur. Et Ecclesiastici. 4°.c°.inquit sapiens. Cor inopis ne afflixeris: et ne protrahas datũ angustiãti. Et de hoc gloriabatur Job.31°.c°.sui libri dicẽs. Non negaui qd volebãt pauperibus:et oculos vidue spectare nõ feci. Cõtra qd faciũt multi qui pauperibus ad ostia eorum pulsantibus et clamãtibus diu nihil rñdent:et demũ dicũt. Ite cũ deo:qd quidẽ verbũ licet i se sit bonũ nõ tamen quod vadãt sine pane: et alijs necessarijs bonũ est eis.nec illis qui eos taliter licẽtiãt:vel post multas preces aliquid dant. Et ideo qui vult deo placere debet quam primum potest quod postulat pauperi dare:et postea mittere eũ cũ deo et omnibus sanctis. Nã Aug. in li°.quinquaginta omeliarum omelia.40ª.dicit. Perfecta misericordia est ut ante occurrat esurienti cibus quam roget mendicus. Non est perfecta misericordia si precibus extorquetur. Quantum vero placeat deo cito facere elemosynam patet per exemplum quod legitur de quadam muliere valde deuota et pia:que cum esset in ecclesia in qua cantabatur missa:accessit ad eam pauper quidam nudus frigore et algore grauiter cruciatus elemosynam petens:quem cum mulier aspexisset:cogitauit quod si pro veste accipienda iret domum:perderet missam. Si autẽ missam finiri expectaret: pauper algore cruciaretur. Qua de re ad angulum quandam ecclesie perrexit:clamque se pelliceam exuit et pauperi dedit. Mirabile dictu:cum per tractum temporis stetisset in exuendo vestes et remittendo: postea ad missam rediens inuenit sacerdotem dicere eadem verba et esse in eodem passu in quo erat quando discessit pro facienda elemosyna. Estote ergo veloces in dãdo pauperibus quod petunt:quia dicitur in cõmuni Prouerbio. Qui cito dat bis dat: vt nota.in.§.item si ille.insti.de fideius.et in.§.plus autem.insti.de acti. Ad hoc etiam faciendum natura nos inuitat que quando aliquod membrum leditur:statim ad eius adiutorium mitit sanguinem ad locum lesionis. Et ideo similiter debet homo quando videt indigentiam proximi:statim ei necessarium subsidium subministrare. Ait enim Seneca libro.4°.de beneficijs.gratissima sunt beneficia hoi facilr occurrẽtia et facilia: vbi nulla mora est nisi recipientis verecundia. Sic autem non faciunt qui anteque pauperi petenti denarium offerant:decies vultum auertunt. Et ideo inquit idem Seneca. Vidi quod non tulit gratis qui cum precibus accepit. Molestum enim verbum est et onerosum demisso vultu dicere rogo. Et propterea dicitur Ecclesiastici.14°. Ante mortem benefac amico tuo:idest noli expectare ut moriatur vel deficiat in necessitatibus: sed statim et citissime subueni illi. Et sequitur idem Sapiens ibidem. Secundum vires tuas exporrigens da pauperi. Exporrigens idest celeriter porrigens. Ait enim Augustinus. Qui dat ut careat tedio interpellantis:non ut reficiat viscera indigentis:et rem perdit et meritum.

Debet igitur elemosynam faciens imitari illam mulierem fortem de qua dicitur Proverbio. vltimo. Manum suam aperuit inopi et palmas suas extendit ad pauperes. In quibus verbis promptitudo τ celeritas elemosyne designatur.

V

TErtia conditio dicitur charitatis. Nihil enim prodest ad vitam eternam elemosyna: nisi fiat in charitate ut inquit beatus Tho. p°. F. q. vltima. ar°. vl°. τ in 3ª. parte. q. vltª. ar°. 5°. τ in. 4°. senten. distin. 17ª. ar°. 8°. Ideo inqt. Aug. 21°. de ciuita. dei. c°. 27°. Qui facere vult pro peccatis suis elemosynas: prius eis incipiat facere in seipso. Et ideo in communibus sermonibus sermone. 23°. ait. Elemosyna tunc animam liberat: si criminosus mortifera peccata iam deserat. Et in. c°. in grauib⁹. 3ª. q. 7ª. dr̄. Dona iniquorum non probat altissimus: nec respicit in oblationibus eorum: nec in multitudine sacrificiorum: eorum propitiatur peccatis. Et idem dicendum est de alijs partibus satisfactionis: que nihil iuuant ad premium essentiale vite eterne sine charitate. Unde elemosyne facte in statu gratie sunt tanq̄ mel: sed facte in peccato mortali sunt sicut fel. Orationes quoq̄ facte in gratia sunt tanq̄ vinum optimum: facte vero in peccato mortali sunt sicut acetum: similiter ieiunia facta in gratia sunt sicut balsamum: sed facta in mortali peccato sunt sicut absinthium hec autem intelligenda sunt comparatiue: plus enim valent elemosyne: orationes: τ ieiunia vnius diei facta in charitate: q̄ centum annorum in peccato mortali τ ideo dicit sapiēs Eccle. 30. Miserere anime tue placens deo.

X

QUarta conditio elemosyne dicitur largitatis. Unde laudatur Zache⁹ qui dimidium bonorum suorum dedit pauperibus Luce. 19°. Ideo Thobie. 4°. dicitur. Si multum tibi fuerit abundanter tribue. Hic autem oritur dubium: vtrum liceat oia distribuere pauperibus amore dei. Et respondet Alexan. de ales in. 4ª. parte summe: q̄ licitum estimo valde meritorium. Unde Augustin⁹ in libro de Ecclesiasticis dogma. ait. Bonum est facultates cum dispensatione pauperibus erogare: sed melius pro intentione deum sequendi insimul omnia donare. τ ablata sollicitudine egere cū Christo: hec ille. Onustus eni diuitijs non potest pauperem christum seq c. sochrates 12ª. q. 2ª. Quia igitur medium sapit naturam extremorum p°. Phisy. cum pauperes nascamur τ moriamur vita nostra que est medium inter principium τ finem: debet etiam in paupertate foueri: τ maxime quia vita nostra est continua colluctatio cum diabolo: ut dicitur [redacted] Ephe. 6°. qui est nudus q̄tum [redacted] bona temporalia: τ ideo etiam nos debemus denudari [redacted] volumus victoriose cum ipso luctari. Unde Grego. inquit. Nudi ergo cum nudo luctari debemus: quia si vestitus quisq̄ cum nudo luctetur: citius ad terram deijcitur: quia habet vnde teneatur. Serpēs enim ut dicit Magister hysto. hominem nudum fugit: sed insilit in vestitum. Et similiter diabolus serpens antiquus pauperes fugit: τ in diuites tentatione sua insilit: qui enim volunt diuites fieri incidunt in tentatione τ laqueum diaboli: prime ad Thimo. 6°. Opus igitur magne virtutis τ perfectionis est omnia ex charitate pauperibus elargiri τ christum pauperem sequi: ipso dicente Matth. decimo. Quecunq̄ habes vende τ da pauperibus: vbi glo. ait Omnino omnia: non partem ut Ananias. Ideo apostoli hoc fecerunt qui relictis omnibus secuti sunt eum. Unde Matth. 19° τ Mar. x°. τ Lu. 18°. dixerūt Christo. Ecce nos reliquimus omnia [redacted] secuti sumus te. Petrus quoq̄ Actuum. 3°. dicebat. Argentum τ aurum non est mihi: ex quibus omnibus concluditur q̄ large τ abundanter sunt facienda elemosyne: propterea inquit. Paulus. secunde ad Cor. 9°. Qui parce seminat: parce τ metet: qui autem seminat in benedictionibus: de benedictionibus τ metet. Super quib⁹ verbis dicit Alexāder de ales. Nota q̄ elemosyna semini comparatur decem rationibus. Prima quia semen occultatur in terra vt fructificet. Matth. sexto. Te autē faciente elemosynam nesciat sinistra tua τc. Et Ecclesiastici. 29°. Conclude elemosynam in sinu pauperis τc. Secunda quia bone terre committitur: τ sic elemosyna bonis pauperibus: Thobie secundo. Uade: adduc aliquos de tribu nostra timētes deum τc. τ. 4°. c°. Panē tuum τ vinum tuum super sepulturam iusti constitue: τ noli ex eo manducare τ bibere cum peccatoribus. Et Ecclesiastici duodecimo dicitur. Da misericordi τ ne suscipias peccatorē. Da bono: τ ne receperis peccatorē. Bene fac hūili: τ ne dederis ipio. Sicut autem quando quis non inuenit terram bonam: tamen in mala seminat. Sic bonis non inuētis: ēt malis tribuitur elemosyna. Luce sexto Omni petēti te tribue. Tertia quia sicut semē

aqua irrigatur ut crescat:sic elemosyna compū
ctione ꝛ lachrymis compassionis. Job. 30. Fle
bam super eo qui afflictus erat:ꝛ compatieba/
tur anima mea pauperi. Et Isa. 58°. Cum effu
deris esurienti animam tuam ꝛc. Et sicut plu
uia qua semen irrigatur celitus venit: sic dono
dei ꝛ inspiratione fit elemosyna. Quarta quia
cum iacitur semen perdi videtur: sed tempore
congruo multiplicatur ꝛ recipitur:ꝛ sic elemosy
na. Ecclesiastici.29°. Perde pecuniā propter
fratrem ꝛ amicum:ꝛ ne abscondas eam sub la/
pide in perditionem:ꝛ proderit tibi. Nam ele/
mosyna viri quasi sacculus cum eo:ꝛ postea re
surget ꝛ retribuet illi retributionē in caput eius
Quinta quia sicut semen in vno anno semina/
tur ꝛ in alio colligitur:sic elemosyna in hoc an/
no gratie seminatur: ꝛ in anno glorie inuenie/
tur. Ecclesiastes xi°. Mitte panem tuum super
transeuntes aquas:quia post multa tempora in
uenies illum. Sexta quia magis preciosa semi/
na in anno quo seminantur non colliguntur:
sed in alio:sed viliora in eodem. Et similiter ele/
mosyne facte in charitate ꝛ ex charitate: in pre/
senti vita non remunerantur integre:sed in futu
ra:facte vero in mortali peccato remunerantur
in presenti totaliter Matthei sexto. Amen dico
vobis receperunt mercedem suam. De aliis au/
tem Ecclesiastici.36°. Da mercedē domine su
stinentibus te. Septima quia semen gelu com/
pressum ꝛ retardatum magnam fructuum co/
piam facit:sic elemosyne gelu aduersitatis ꝛ tri/
bulationis cōpresse. Unde ut patet Exo. primo
Filii israel quanto magis opprimebantur: tāto
magis multiplicabātur ꝛ crescebant. Octaua
quia agricola de parte seminis viuit: ꝛ aliam
reseruat ad seminandum: sic ſm Ambrosium
super secundam epistolam Pauli ad Cor. 9°.
c°. Elemosyna partim remuneratur hic:ꝛ par/
tim in futuro. prime ad Thi. 4°. Pietas ad om
nia valet promissionem habens vite que nunc
est ꝛ future. Nona quia sicut semen non in vno
tm̄ loco iactatur:sed per multa loca dispergitur
ita elemosyna. Unde psalmista ait. Dispersit de/
dit pauperibus: ꝛ hec est contra auaros qui ni/
hil de suo dispergunt sed congregant aliena. A/
bacuch. secundo. Veh qui multiplicat non sua
ꝛc. dicit etiam dedit:idest donauit:non vendidit.
Luce sexto. Mutuum date nihil inde speran/
tes: pauperibus:non diuitibus. Decima quia si/
cut tria impediunt semen ne fructificet scilicet
cum seminatur secus viam: vel super petrosa ꝛ
vel inter spinas. Matthei.13°. Sic elemosynā
tria impediunt: scilicet duricia cordis. cum sine
compassione cordis: imo cum amaritudine da/
tur: quod notatur per petras. Item inanis glo/
ria: ꝛ hoc notatur in via: vbi fit conculcatio a
transeuntibus. Item peccata propria rodentia
conscientiam eorum a quibus fiunt quasi spine
vel cum ex diuitiis male acquisitis fiunt de alie
no: quia diuitie spine sunt: hec Alexan. vbi su/
pra. Danda est ergo abundanter pauperibus
elemosyna quia ait Chriso. super Mattheum
Elemosyna amica dei semper ante eius regale
solium consistit:ꝛ semper ei propinqua est. Et
pro quibuscunq; voluerit facile munus gratie
impetrabit: vincula peccatorum ipsa dissoluit:
fugat tenebras:et extinguit ignē inferni. Mul/
cum multa fiducia porte celi aperiuntur ꝛ ve/
luti regina intrante nullus ianitorū: nullus cu
stodum qui assistunt audet dicere quid queris?
Aut vnde venis? Sed omnes eam e regione su
scipiunt: hec ille. Aimo ait inquit. Sicut calor
solis ꝛ humor pluuiarum omnibus communiter
tribuitur a deo: sic que in terra nascuntur: com
muniter dispensentur ꝛ communiter vtantur ꝛc. Cy
prianus quoq; in Epistola ad fratres de ope et
elemosynis dicit: ꝙ quis non debet dimittere fa/
cere elemosynas magnas timens ne veniat ad
paupertatem. Et idem ait Augustinus in libro
de decem chordis. Et etiam in libro de elemosy
na idem ait. Metuis ne forte patrimonium de/
ficiat: si ex eo operari largiter ceperis. Quando
enim factum est ut iusto deesset subsidia: cum
scriptum sit. Non occidet fame dominus ani/
mam iustam: patent ista per exemplum scilicet
ꝙ deus nunꝗ permittit mori egestate facien/
tes largas elemosynas. Nam quidam presby/
ter Jacobus parrochianus casalis que est terra
montis briantie: cum ad eum venissent fratres
nostri petentes vinum pro quibusdā laborato
ribus incidentibus ligna pro loco nostro leuci.
Ille respondit. Nihil habeo vini: nisi quid val/
de modicum: ꝛ iam subleuatum est vas ꝛ illud
vinum est floridū: tamen volo vobis dare par
tem. Cumq; soror eius contradiceret: inquiens
ꝙ nimis modicum erat pro ipso: ipse eam repre
hendit dicens. Vade ꝛ fac elemosynam large de
illo modico quod habemus. Cum ergo misisset
ad vas ꝛ extraxisset spinaculum: ecce cum ma/
gno impetu erupit vinum non floridū sed pul
cherrimum: optimiq; odoris ꝛ saporis. Qua ꝓ
pter viso hoc miraculo illa incepit clamare. Ac/

terrent autem ille predictus presbyter et accipi ens virgam ponensque in vase reperit plusque semiplenum quod prius erat vacuum: hoc autem miraculum fecit deus ut ostenderet quantum sibi placeat facere elemosynam abundanter et propter necessitati aliquid subtrahere pro dando pauperibus. Et istud miraculum accidit a 40. annis citra. Et aliud simile exemplum euenit Rome: ubi quedam domina nomine Francisca: que nunc in sancta Maria noua sepulta est et miraculis claruisse dicitur: cum esset valde dives et grano et vino abundaret: videns pauperes egentes tempore magne caristie: misericordiam eis faciebat: et unicuique granum ac vinum distribuebat pro ut necesse habebat. Hoc autem agebat clam fratre suo qui de ipso grano ac vino multas pecunias facere credebat. Cum autem ipsa domina Francisca in faciendis elemosynis celaria grani et vasa vinaria euacuasset: predictusque frater eius qui ipsum granum ac vinum vendere disposuerat hoc reperisset: cepit valde contristari: clamare et conqueri: atque cum ea rixari. Cui domina Francisca ait. Ne contristeris frater mi. Fieri enim non potest ut ita sint vacua sicut tu dicis. Quis enim potuit ea auferre? Cumque ille magis furens affirmaret illa esse euacuata: intulit ipsa. Videamus unde exijt vinum. Et accedentes ad celam vinariam inuenerunt omnia vasa repleta optimo vino: et insuper pergentes ad granaria adeo impleta repererunt ut ostia aperiri non possent. Quo confusus frater nesciebat quid diceret. Ipsa vero domina Francisca ait illi. Ecce frater mi. Magis dites es ex elemosynis factis quam ex venditis rebus et hec potior et utilior negociatio. Et hoc miraculum publicatum est Rome. In regno quoque aragonie ciuitate Ilerda fuit nobilis valde diues domine Raymundus qui cum fratres nostros vidisset qui ad illuc predicandum accesserant pietate cõmotus illos hospitio suscepit. Quorum statu et vita plenius itellecta. Cũ i loquẽdo deuotionẽ magnã eis ostẽderet: ispirãte deo rogatus fuit a fratribus ut eis locũ diuitijs suis edificaret: promiseruntque ipsi fratres quod deus ad sufficientiã ei pecuniã cũ diuitiarum suarũ augmẽto ministraret. Quibus ipse credẽs locũ eis edificare cepit extra ciuitatẽ Crescẽtibus aũt expẽsis ut i huiusmodi cõsueuit: scrinia ducatorum eius euacuata sũt. Operarij tñ mercedem suã postulabãt. Mittit ergo Raymũdus nũciũ ut afferat pecunias: qui properans et nihil inueniens in capsis: omnia consumpta esse domino suo renunciauit: et de thesauris suis nil amplius extare: quod ille audiens ad fratres prius currens in eorum improperia prorupit dicẽs. O infideles hoies: ubi ẽ promissio quã fecistis? ecce propter vestra verba oẽs mee capse euacuate sũt. Frẽs xpo humiliter rñderũt. Ne idignemini dñe quia ut diximus ita dñs iplebit. Queratis diligẽter i capsis. Tũc cũ nũcio suo iuit Raymũdus personaliter iterumque fratribus oratibus. Mira res. Aperiẽs Raymundus scrinia propter laborãtiũ euacuata: oĩa ducatis plena iuenit. Quo viso corã fratribus prostratus culpã suã recognouit: et totũ edificiũ cu magna deuotiõe cõpleuit. Et hoc miraculũ hẽtur i cronicis ordis minorum. Ad cõfirmatiõnẽ ẽt pdictorum additur ei põt auctoritas sacre scripture. Nã Prouer. 3º. ait Salõn. Honora dñm de tua substãtia et de primitijs frugũ tuarum da paupibus: et iplebũtur horrea tua saturitate: et vino torcularia redũdabũt Refert ãt Cesarius quod cũ fres cuiusdã monasterij multũ habũdarẽt et multũ paupibus eẽnt liberales. Tãdẽ elemosynas dimiserũt et ipsi egere ceperũt: qđ cũ cuidã viro scõ referrẽt: ille ait. Duo [illegible] cij i isto monasterio 9sueuerũt hitare. s. fr date et fr dabitur vobis: sed quia repulistis primũ: scđs quoque recessit a vobis: noluit. n. sine socio suo remanere Aliđ ẽt exẽplũ recitat Gre. 2º. li º. dialogorum de bonifacio fodẽsi epo. Cui largiẽti abũdant paupibus: deus miraculose multiplicauit vinũ collectum ex paucis uuis. Aliđ miraculũ accidit i terra belinçone adhuc nõ sũt. 26. ãni. Cũ. n. eẽt i ptibus illis magna caristia: ibique essent duo fres hñtes magnã copiã frumẽti: faciebãt. n. de eo mercãtiã dixit iunior seniori. Fr da mihi ptẽ frumẽti mei ego. n. volo facere elemosynã de eo. Cui rñdit senior. Tu mihi videris stultus: mõ ita car ẽ frumẽtũ qđ valet oculũ: et vis illud pro nihilo distribuere. Vẽdamus illđ et efficiemur diuites. Rñdit ille. Nõ sum stultus: sed volo acqrere diuitias vite eterne pro terrenis rebus. Accepto ergo frumẽto suo et mẽsurato fecit fieri panẽ i magna copia: et quotidie dabat large oibus paupibus. Deide sciẽs necessitates pauperũ distribuebat frumẽtũ prout sibi videbatur: alicui dãs modiũ vnũ: alicui duos et sic pseuerauit p duos vel tres mẽses: qtidie sic distribuendo. Cũ aũt venisset tps messiũ et iam cessasset carestia: perrexit ad granariũ ut videret quãtũ sibi remãsisset de frumẽto. Audi mirabile Cũ. n. itroisset reperit granariũ totũ plenũ sicut erat prius. Faciẽsque mẽsurari frumẽtũ: tantum inuenit eẽ quãtũ erat anteque aliqd daret paupibus. Et iõ igr Cyprianus vbi. s. Si tibi fuerit copiosa

substātia ex illa fac elemosynam: si exiguum habueris: ex hoc exiguo comunica: et ne timueris cum facis elemosynam: premium bonum repo-nis tibi in diem necessitatis: quia elemosyna a morte liberat: et non patitur ire in tenebras: munus bonum est elemosyna omnibus qui faciunt eam coram deo: hec ille. De hac liberalitate laudat Hierony. Paulam in epistola ad Eustochium que cum esset nobilissime familie: magnasque haberet diuitias: tanta liberalitate omnia pauperibus est largita: vt ad egestatem pene vltimam puenire t. Grego. quoque in iii°. dialogorum laudat Paulinum episcopum: qui cū oīa pauperibus dedisset: et quid vltra daret minime haberet: seipsum cuidam mulieri donauit atque vendi permi-sit pro liberatione filij illius.

Y

SEd heu quia hodie amissa videt esse charitas iā q̄si in totum pietas exulauit: quia pauci sunt volentes nō dico multa: sed vel pauca pauperibus dare. Imo quanto ditiores: tanto minus sepe elemosynas faciunt. Unde plerunque euenit quod largiores elemosynas faciūt pauperes q̄ diuites. Et ideo sicut malum esset signum arboris que posita in terra aquis irrigua et bona non ita bene fructificaret: sicut illa arbor que est sita ī terra deserta et inculta. Ita malum et pessimū signū est diuitum: qui in vbertate diuitiarum positi minores faciunt fructus misericordie q̄ egeni et pauperes. Et ideo de illis ait dominus Matth. 19°. Facilius est camellum per foramen acus transi-re: q̄ diuitem intrare in regnum celorum.

Z

QUinta conditio dicit bonitatis: quia pauperibus debēt dari: nō dico optima: sed bona: non corrupta neque nociua. Ideo Prouer. 3°. dicitur. De primitijs frugum tuarū da pauperibus. Et Eccle. 35°. dicit sapiens. Noli offerre munera praua. Non enim suscipiet illa deus. Contra quod faciunt multi dantes pauperibus res putridas et marcidas ad comedendum: quibus īfir-mantur. Tales elemosynas abhominatur deus. Propterea Geñ 4°. dicitur. Respexit deus ad Abel et ad munera eius ad kaim autem: et ad munera eius non respexit. Et ratio fuit quia kaim mala: Abel vero bona offerebat. Quia igitur ipse deus bona et nō mala nobis donauit: idō pariformiter a nobis bona requirit. Unde Ecclesia. 35°. dr. Da altissimo s̄m datū eius: vt magis ac magis multiplicet tibi dona sua. A

SExta conditio elemosyne dicitur sinceritatis

Oportet enim quod fiat cum sinceritate cordis et recta intentione: quia plus deus pensat animum purum q̄ datum. 42ª. distin. capitulo. quiescamus. Et etiam inquit Aug. super psalmo. 25°. et magister senten. in. 4°. distin. 16ª. cap°. p°. Nam regulariter dicitur quod finis imponit nomen operi: ut ait Ambro. in libro de officijs. Unde philosophus. 2°. de anima inquit. Omnia iuste dominantur a fine. Et etiam notatur in. l. si is qui quadraginta. §. si opus. ff. ad legem falci. Qui ergo elemosynam meritoriam facere vult: rectam habeat intentionem: quia deus non ex operibus iudicat: sed ex cogitationibus et ex corde. 14ª. q. 5ª. capitulo. si quid. 22ª. q. 5ª. caplo. qui periurare. et 32ª. q. 5ª. caplo primo. Aliter autem facta elemosyna non valet: nec a deo acceptatur: ut inquit Hieronymus in caplo. odi. 24ª. q. prima. Nam non sacrificiorum magnitudinem: sed offerentium merita causasque diiudicat. 14ª. q. 5ª. caplo scriptum. et eadem causa. q. 6ª. capitulo vltimo. et de peniten. distin. 5ª. capitulo. consideret. Et idō saluator noster Matthei. 6°. ait. Cum facis elemosynam noli tuba canere ante te: sicut hypocrite faciunt in sinagogis et in vicis vt honorificentur ab hominibus. Amen dico vobis: quia receperunt mercedem suā. Sed heu quia multi sunt de talibus qui nunquā faciunt elemosynam nisi propter vanamgloriam: ut boni reputētur et misericordes: aut ad alium malum finem. De quo loquens Hieronymus ī capitulo. vide. pª. q. pª. inquit. Huic operi non tam premium: q̄ pena debetur: et perfidie magis tormenta q̄ corona victorie. Idō saluator noster Matthei. 6°. ait. Te aūt faciēte elemosynā nesciat sinistra tua: quid faciat dextera tua. q. d. Noli eā publicare ex vanagloria et laude humana: neque facias elemosynā propter pompam et fastum: ne tibi accidat sicut illi diuiti de quo refert Cesarius quod post mortem suā apparuit vxori dicens se esse damnatum. De quo illa stupefacta: dixit ei. Quomodo hoc est possibile cum tantas elemosynas feceritis: et tot hospitalitates exhibueritis? Cui ille respondit. Heu mihi: quia nihil omnia ista profuerunt ad salutem et vitam eternam: quia non ex amore dei illas elemosynas et alia pietatis opera feci: sed pp vanamgloriam.

B

SEptima conditio dicitur liberalitatis. Nam elemosyna libere debet dari pauperibus. Et non eis vendi: sicut quidam faciūt: maxime mulieres quedam que feminis pauperibus elemo-

synas ideo dant: ut aliquibus seruitiis ab eis remunerentur. Aliqui etiam dant aliquid modicum pauperi quasi pro elemosyna: ⁊ postea tantum faciunt ipsum laborare ꝙ multo plus meretur. Alij vero in domo sua hospitantur pauperes ⁊ eos pascunt sub specie pietatis: sed hoc principaliter intendunt ut sibi donationem fieri faciant de aliqua vinea aut possessiuncula quam habent. Cōtra quos inquit Hieronymus ad Nepotianum. Sunt qui pauperibus parum tribuunt ut multum accipiant: ⁊ sub pretextu elemosyne diuitias querunt: que magis venatio ꝙ̄ elemosyna appellanda est. Sic bestie: sic aues capiuntur: ⁊ pisces dum modica hamo esca apponitur. Ideo Ecclesiastici vigesimonono dicitur. Super humilem animo fortior esto: ⁊ pro elemosyna non trahas eum ad seruitium tuum. Propterea Luce. 14°. ait dominus. Cum facis conuiuium voca pauperes ⁊ debiles: claudos ⁊ cecos: ⁊ beatus eris quoniam non habent tibi retribuere. Retribuetur autem tibi in retributione iustorum. Que verba exponens Leo papa in sermone de aduētu inquit. Sed dicet aliquis. Ergo amicos ⁊ parentes non debeo ad conuiuium inuitare? Vocandi sunt parentes ⁊ vicini sed rarius vocandi sunt: ⁊ non nimis sumptuosa ⁊ delicata: sed tam parua ⁊ sobria ac honesta illis debent conuiuia preparari: ut remaneat vnde possint pauperes refici. Et aliquid possit indigentibus elargiri: hec ille. Qui etiam ibidez ait. Licet expediat nobis semper facere elemosynas precipue tamen in sanctis solemnitatibus ſm vires nostras abundantius debemus erogare. Pauperes ante omnia frequentius ad cōuiuium euocemus. Non est enim iustum ut in sancta solemnitate in populo ad vnuz deum pertinente alij inebrientur. Alij vero famis pericu[illegible] crucientur. Et nos: ⁊ omnis populus vnius domini serui sumus. Uno precio redempti: ⁊ pari conditione in hunc mundum intrauimus. Similiter etiam exitu migraturi sumus. Et si bene egimus in eandem beatitudinem pariter veniemus. Et quare pauper non accipiat tecum cibum: qui tecum accepturus est regnum? Quare pauper nō accipiat vel veterem tunicam: qui tecum recepturus est immortalitatis stollam? Quare pauper nō mereatur panem tuum: qui tecum meruit accipere baptismi sacramentum? Cur indignus sit accipere reliquias ciborum tuorum: qui tecum ad conuiuium vocatus est angelorum? hec ille. Ex quibus patet ꝙ elemosyna non debet fieri expectatione retributionis: sed instinctu charitatis. Unde inquit Lactan. sexto diuina. institu. aduer. gen. capitulo duodecimo. Tenendum est omnino ut ab officio misericordie spes retributionis absit. Nam si ab homine expectetis: iam non humanitas erit illa: sed feneratio beneficij. Et ibidem etiam ait. Nihil a viro iusto faciendum est nisi quod sit beneficium. Beneficium autem [illegible] refertur interit ⁊ finitur. Nec enim id possumus habere integrum cuius precium nobis persolutū est. Seneca quoque in libro de beneficijs inquit. Nihil venali misericordia turpius.

O Ctaua cōditio elemosyne dicitur proprietatis. Non eniz debet fieri de rapina vel vsura: aut de rebus alienis nisi habita licentia expressa: vel verisimiliter intemptata: quod dico pro religiosis ⁊ filijs ac seruis ⁊ famulis: qui sine peccato faciunt aliquando elemosynam de rebus aliorum: habentes licentiam ab eis: aut verisimiliter eos esse contentos existimantes: ſm ꝙ dicit Alexander de ales in quarta parte summe in tractatu de elemosyna. Aliter autem facere elemosynam de alieno est peccatum. Et ideo dicitur Prouerbiorum tertio. Honora dominuz de tua substantia: quasi dicatur: non de aliena. Et Thobie quarto. Ex substantia tua elemosynaz fac. Et Isaie quinquagesimooctauo. Frange esurienti panem tuum. ⁊ cetera: ⁊ decimosexto eiusdem libri dicitur. Ego dominus odio habens rapinam ⁊ holocaustum: ⁊ Ecclesiastici vigesimoquarto. Immolatus ex iniquo: maculata est oblatio eius. Et ibidem. Qui offert sacrificium de substantia pauperis: quasi qui victimat filium in conspectu patris sui. Et ibidem habetur prima qōne prima capitulo. non est. vbi Gregorius ait. Non est putanda elemosyna si pauperibus dispensetur quod ex illicitis rebus acquiritur. Qui hac intentione male accipit vt bene dispensetur grauatur potiusquā iuuatur. Quicquid enim in dei sacrificio ex scelere offertur omnipotentis dei non placat iracundiam: sed irritat: hinc scriptum rursum est. Honora dominum de tuis iustis laboribus. Qui ergo male tollit ut quasi bene prebeat: constat ꝙ sine dubio dominum non honorat. Ex quibus verbis concluditur ꝙ non est faciendum aliquod turpe lucrum ad hoc vt postea detur pauperibus: vt ait glosa super predicta verba: quod patet etiam trigesimasecunda questione quarta.

capitulo sic non sunt: et vigesimasecunda questione secunda. capitulo. ne quis: et in decimaquarta questione quinta capitulo. nolite. et in capitulo. elemosyna. eadem questione et causa Gregorius ait. Elemosyna redemptoris nostri oculis illa placet: que non ex illicitis et iniquitate congeritur: sed que de rebus concessis et bene acquisitis impenditur. Facit ad hoc decimaquarta distin. capitulo. quod ait. et trigesima questione prima. capitulo. nosce. et trigesimasecunda questione vltima capitulo. non solum: et trigesimatertia questiõe quinta capitulo. si dicat. et vigesima septima questiõe secũda capitulo. si tu abstines. Ideo in capitulo. forte. decimaquarta questione quinta. inquit Augustinus. Forte aliquis cogitat et dicit. Multi sunt christiani et diuites auari et cupidi. Non habeo peccatum si suum illis abstulero et pauperibus dedero. Unde ipsi nil boni agunt mercedem habere potero. Sed huiusmodi cogitatio ex diaboli calliditate suggeritur. Nam si totum tribuat quod abstulerat: addit potius peccatum quam minuat. Facit ad hoc capitulum. qui habetis. eadem questione et causa. Non tamen ex predictis innuitur quin de male acquisitis possit fieri elemosyna quando aut sũt incerta aut non debentur alicui particulari persone. Hoc enim casu licitum est dare pauperibus. capitulo. cum tu. de vsuris. Sed hec intelliguntur quando sunt debita alicui certe persone: quia illi debent restitui: et aliter faciens non meretur sed peccat: vt inquit Augustinus libro secundo de verbis domini. ser. duodecimo. et in libro. 50. omeliarum. Omelia quarta. et in libro de vita christiana vbi ait. Abhominatur et reprobat deus quod de lachrymis: et laboribus prestatur alienis.

O

NOna conditio elemosyne dicitur modalitatis. Debet enim eam facere volens considerare quibus faciat: vt non det diuitibus: sed indigentibus. Unde ait Bernardus in quodã sermone. In vacuo liquore elemosyne fundate nõ in pleno: quia quarti Regum quarto dicitur: quod vacua vasa precepit Heliseus impleri: non autem plena. Ideo Gregorius in morali. inquit. Iniuriam facit bortis: stillam proijciens in mare. Et Isaias quinquagesimooctauo dicitur. Cũ effuderis esurienti animam tuam et cetera. Et ideo multi in hoc errant qui elemosynas inconsiderate tribuunt. Non enim omni questori et cerretano danda est elemosyna. Imo tales simulatores paupertatis: et deceptores hominum debẽt dure puniri secundum leges: et in seruitutem imperatoris redigi. l. vnica. C. de mendi. vali. libro vndecimo. Sunt enim quidam qui questorum exercent officium: et postea in tabernis et in locis inhonestis ac turpibus expendunt omnia in commessationibus: ludis: et luxurijs: et cum meretricibus: que per diuersas simulationes et adinuẽtiones ac innumera mendacia de manibus simplicium virorum ac mulierum extorserũt. Blasphemantque et irrident eos qui ipsis elemosynas fecerunt. Ideo dicitur capitulo. cum ex eo. de penitentia et remissione. Melius est cum seueritate diligere quam cum lenitate decipere. Utilius enim esurienti panis tollitur si de cibo securus iustitiam negligat: quã esurienti panis frangitur vt iniustitie seductus acquiescat: hec ibi. Mercator enim prudens pecunia sua in certis nundinis indigens non accommodat eam hominĩ qui ad ipsas nundinas non est venturus. Nec illi aduocato damus salarium: quem nobis contrarium fore dubitamus. Sic nec passim omnibus est largiẽda elemosyna. Sciẽdũ est autẽ secundum Ricar. nostrum in quarto sententiarum. distin. 15ª. articu. secundo questione octaua. et beatum Tho. in eadẽ di. quod in homine malo possunt duo considerari scilicet natura et vicium. Quo ad naturam debemus benefacere etiam malis inquãtum sunt homines: et ratione creationis sũt fratres nostri: et maxime christianis: et illis precipue qui sunt in extrema necessitate. Omnibus enim est subueniendum in tali articulo. Et ita intelligitur capitulum. pasce. et capitulum. non satis. 86ª. distin. et capitulum. quam pio. pª. q. 2ª. Imo etiam inimicis nostris debemus subuenire in tali cãu. Iuxta illud Prouer. 25°. et ad Roma. 12°. Si esurierit inimicus tuus ciba illum: et si sitierit potum da illi. Quantum vero ad vicium nullo modo debemus benefacere malis: quando videmus quod per elemosynã efficiunt̃ peiores: et perseuerant in malo. Et ideo reprehenduntur illi qui faciunt elemosynas histrionibus: et filibus turpibus personis ad fomentum peccati. capitulo. qui venatoribus. 86ª. di. Si ergo non possumus facere elemosynã oĩbus pauperibus et in necessitate existẽtibus: debemus potius benefacere iustis quam peccatoribus data pari necessitate. Et ita intelligitur illud Eccle. 12°. Da iusto: et ne dederis peccatori. Similiter debemus potius benefacere nostris quam extraneis. Unde in communi Prouer

bio dicitur. Fa bene ali toi;e po a li eltri se tu poi Hoc autem faciendum esse natura edocet. Cor enim magis et prius infundit de calore membris sibi proximis: quam remotis. Et ideo etiam nos magis et prius debemus benefacere propinquis nostris datis paribus quam alienis: et propterea inquit Seneca. Quamuis omni petenti dare debeas: tamen in beneficio spectandi sunt recipientium mores: animus: habitatio: societas: et obsequia nobis impensa. Et diuus Ambro. in. c°. ceterum. 86ª. di. ait. Ceterum dei traditio est vt prius pascas parentes. Nam si iuxta diuinum oraculum contumelia patris morte luitur: quanto magis fames que grauior est? Et in li°. de officijs idem Ambro. ait illud quod habetur in. c°. non satis. 86ª. di. scilicet. Est etiam alia probanda liberalitas vt proximos seminis tui non despicias: si egere cognoscas. Melius enim est vt ipse subuenias tuis quibus pudor est ab alijs sumptum deposcere: aut alicui postulare subsidium necessitatis: hec ille. Non ergo debemus facere elemosynas illis qui nolunt laborare: nec volunt aliquid boni facere. Sed viuere appetunt solum de bonis crucifixi: cum tamen sint mali et scelerati. Ait enim apostolus secunde ad Thessa. 2°. Qui non vult operari non manducet. et notatur in. l. si et duobus. ff. de noxa. et prima questione secunda capitulo fina. quod intelligendum est non solum de corporalibus operibus: sed etiam de spiritualibus: sicut sunt opera religiosorum secundum Ambrosium super Lucam. c°. 2°. et Hieronymum super Job. et Augustinum in li°. de opere monachorum. Licet autem non debeamus esse nimis curiosi in discutiendo vitam pauperum elemosynas petentium: vt inquit Greg. in capitulo. quiescamus. quadragesimasecunda distin. Tamen ad hoc vt cum discretione faciamus elemosynam debemus considerare illud Ambrosij. in. §. ite considerada. 86ª. distinctio. vbi ait. Consideranda est etiam in largiendo etas atque debilitas: nonnunquam etiam verecundia que ingenuos prodit natales: vt senibus plus largiaris qui sibi iam nequeunt victum querere. Similiter etiam debilitas corporis est promptius adiuuanda. Tum presertim si quis de diuitijs cecidit in egestatem: et maxime si non suo vicio: sed aut latrocinijs: aut proscriptione: aut calumnijs que habebat amisit: hec ille. Quas conditiones elemosyne si obseruauerimus verificabitur in nobis illud psalmi. cxi. Dispersit dedit pauperibus: iustitia eius manet in seculum seculi. Quod nobis facere concedat omnipotens deus. Amen.

¶ Feria tertia post dominicam de passione de peccato lingue sermo quartus. GG

Murmur erat de eo in turba. Joannis septimo. et in euangelio occurrentis ferie. Cum animaduerterem imperatorem dicere in. l. fina C. de donatio. Uerba superflua respuenda esse censemus. et in. §. illud vero. in prohemio digestorum. Oportet primum animas: postea linguas fieri eruditas. Et iurisconsultum hortari et dicere in. l. labeo. §. fina. ff. de suppel. lega. Nemo dicat nisi quod prius mente agitauerit. Magnum mihi desiderium in mentem venit intelligere in particulari causam horum consiliorum. Sciebam enim in generali leges esse factas ad persuasionem boni et prohibitionem mali. l. i. et l. legis virtus. ff. de legi. et capitulo. priuilegia. §. officium. tertia dist. et distinctio. quarta capitulo. facte. In hac ergo existens anxietate cepi perambulare amenissimum viridarium sacre scripture a quo collecti sunt omnes pulchri flores: non solum qui in libris christianorum reperiuntur: sed etiam paganorum et gentilium. Sperabamque aliquem reperire qui dubitationi mee satisfaceret. Et ecce visum est mihi habere obuiam Dauid prophetam cantorem spiritus sancti regalibus vestitum indumentis: qui habens citharam auream in manu: dulci modulatione sonabat et cantabat illum versiculum psalmi. 33. Quis est homo qui vult vitam: diligit dies videre bonos? Cui cum ego respondissem quod hoc summe desiderabam. Ipse rursus cepit canere versiculum sequentem dicens. Prohibe linguam tuam a malo: et labia tua ne loquantur dolum. Quibus verbis ego cognoscens quod custodia lingue facit hominem pacifice viuere: et vitam quodammodo beatam ducere: consequenter cognoui causam propter quam leges imperiales prohibent eloquium superfluum et inconsideratum: et multo magis viciosum. Et ideo in hoc sermone tres perutiles considerationes faciemus ad linguam pertinentes. Prima quarum dicetur refrenationis: Secunda blasphemationis: Tertia vero murmurationis siue detractionis.

¶ Pars prima de refrenatione lingue. F

Tripliciter probatur linguam debere refrenari scilicet rationibus: auctoritatibus: et exemplis. Primo rationibus: quarum pria dicitur exemplaritatis. Que sic declaratur. Exteriora indicant interiora. §. ceruos. institu. de rerum di. et ibi glosa. l. naturalem. §. an his. ff. de acqui. re. domi. cum similibus multis. Unde ait philosophus secundo priorum. Per signa corporis nobis nota silogiçamur dispositiones anime nobis ignotas. Maxime autem hoc fit per verba que sunt note earum que sunt in animo passionum: vt iquit Aristotiles primo Perier. et auctor in li°. sex principiorum. Et ideo dicunt iuriste quod ex sermonibus et loquella cognoscitur stultus et sapiens. l. his qui. §. fina. ff. de tuto. et cu. da. ab his. l. quidam. ff. de condutio. institu. et l. diuus pius. §. fina. et alias allegatur. l. de minore. ff. de questi. Bonus ergo sermo bonam conscientiam ostendit. Et econtra. Qui male loquitur detrahendo: blasphemando: aut verba viciosa dicēdo: et huiusmodi: malam se ostēdit habere conscientiam. Unde Ambro. in sermone de moribus et vita honesta sic ait. Morem hominis lingua pandit: et qualis sermo ostenditur: talis animus comprobatur. et Augusti. ad here inquit. Uanus sermo vane conscientie est index. Quia qualis in mente talis verbositas depingitur in ore. et Jsa. 32°. dicitur. Fatuus fatua loquitur. et Eccle. 21°. scriptum est. Labia imprudentum stulta narrabunt. Uerba autem prudentum statera ponderabuntur. Tenemur ergo loqui moderate et verba edificatoria ac virtuosa vt edificemus proximum: et fugere verbositatem ac verba iniqua ne eum scandalizemus. Sicut enim per loquellam cognoscitur quis an sit theutonicus vel italicus: aut de territorio francie: et vtrum sit pergamensis aut Januensis et huiusmodi. Jta per verba cognoscitur vtrum quis sit ciuis regni celestis: an inferni. Et ideo ille qui tacet cum discretione: edificat proximos et ab eis honoratur: dicente Ecclesiastico sui libri. 21°. c°. Tacitus et sensatus honorabitur. et Prouer. 17°. inquit salomon. Stultus quoque si tacuerit sapiens reputabitur: et si compresserit labia sua intelligens. Et hoc patuit per exemplum cuiusdam stulti romani de quo refert glosa in. l. 2a°. circa prin. ff. de origi. iu. quod cum romani petissent ab athenienisibus sibi concedi legem duodecim tabularum. Ipsi athenienses miserūt Romam vnum sapiētem vt exploraret an essent digni eam recipere. Quod cognoscentes romani posuerunt quendam stultum ad disputandum cum eo: vt si vincerent haberent omnes victoriam. Si autem perderet dicere possent eum esse stultum. Et sic nō essent in derisum apud grecos. Jlle igitur grecus atheniensis volens nutibus disputare: eleuauit digitū volens per hoc ostendere quod vnus solus est deus. Stultus vero credens quod vellet dicere quod erueret illi vnum oculum: eleuauit duos digitos: et cum eis inaduertenter etiam policem: sicut fieri naturaliter consueuit. Et ex ipsorum digitorum eleuatione volebat ille stultus dicere greco quod erueret sibi ambos oculos. Jpse autem grecus per hoc intellexit quod vellet illis tribus digitis denotare trinitatem diuinarum personarum. Et tunc eleuanit palmam manus: tenens ipsam manum apertam: volens per hoc significare quod omnia nuda sunt et aperta deo. Jlle autem stultus credens quod dicere vellet. Dabo tibi maxillatam. Eleuauit pugnum: volens dicere. E [illegible] daro vno mostazone. Grecus vero intellexit quod dicere vellet: quod deus mūdum pugillo continet. Uel secreta dei iudicia nobis esse clausa ac ignota. Et admiratus de actibus istius stulti: iudicauit romanos sapientes esse: ac dignos recipere legem predictā. Et ipse stultus quia tacuit ab atheniensibus prudentissimus ac doctissimus reputatus est. Ideo Job dicebat amicis suis qui venerant eum visitare et nimis loquebantur sui libri. c°. 7°. Utinam taceretis vt putaremini sapientes. Contra autem verbosos inquit Augusti. in sermone ad heremitas. O verbose erubesce. Nam omnino cognosceris quid agis. Tua enim conditio est occulta manifestare. Nota in conuentibus predicare. Sed si nescis. sumis inaudita. Fingis scire quod non scis vt libenter audiaris a cunctis. Et in eodem sermone idem ait. Loquētes laudare non audeo: sed tacentes beatos predicare presumo. Juriste autem notant in. l. si. ff. ad legem ro. de iac. et in. l. sed et si quis. §. quesitum. ff. si quis cau. et in. l. vt responsum. C. de transac. quod ille est reprehendendus qui loquitur indistincte. Jccirco auctor libri qui dicitur Pamphilus inquit. 8°. c°. Uerbi principium finem quoque respice verbi. Et melius possis premeditata loqui. Et auctor Afro labij canit. Prouidet ante diu quid recte dicere possit Uir sapiens: stultus imeditata refert. G

Secunda ratio quare debet lingua refrenari dicitur euitabilitatis. Si enim aliquis habet leonem in domo aut aliquam bestiam ferocem tenetur claudere illam in aliquo lo-

co: vel ligare:ne extra domū fugiens alicui nocere: vt vm docto:.in.l.i.§.sed et si canis.ff.si quadrupau.fe.di. Et similiter fieri dʒ de furiosis.l.congruit.§.furiosi.ff.de offi.psi. Sed lingua nō refrenata nō mō potest afferre mortem corporalē proximo sed etiā spūalem:faciendo eū peccare mortaliter. Imo etiā īfert mortē spiritualē ipsi maledicēti:et etiā audienti.c°.non solū.xi^a.q.3^a. Item pōt īferre infamiā proximo:quā boni magis timent q̄ mortem.l.isti qdem.§.si.ff.qd me.cau. Bona aūt fama est p̄ciosior cūctis opibꝰ mundi. vt ait Alex.de ales in.2^a.pte sūme. Unde dī q melius est nomen bonū q̄ diuitie multe: Prouer.22°.et Ecc cle.41°.et notat.in.l.si qs stipulatus.in si.ff.de v.ob.et in.l.iulianus.ff.si quis ois.cau.te.et in.l.scire opoztet.ff.de tuto.et cu.da.ab his. Item mala lingua est causa multotiens q quis amittit omnia bona sua et est causa multorum bellorum et homicidiorum atqʒ depopulationum: aliorumqʒ malorum: dicente Augustino ad heremi. O lingua:tu periculum imminens luctum producis: discordias sepe spargis: procuras venenum: detractiones paris: et ad infernum qui tibi credunt conducis:et cetera. Cum igitur sit q vbi maius est periculum ibi cautius est agendum.c°.vbi periculum.de elec.li°.6°.l.i.ff.de car. edic.et in auten.de testi.§.hec omnia ver.sed et si quis.col.7^a. Ergo tanto magis lingua est refrenanda:quāto magis periculosa est: q̄ leo aut canis rapidus:aut aliqua alia bestia et quicūqʒ furiosus. Et confirmatur hec ratio sic. Quilibet tenetur vitare causam mali: vt inquit sanctus Bonauentura in.2°.senten di.25^a. in questionibus circa litteram. Et facit.l.qui occidit.§.in hac.ff.ad legem aqui.et l.pretor ait.la.2^a.§.hec autem.ff.vi bonorum rapto.et l.facere opoztere ff.de ver.sig.vnde Eccle.21°.dicitur. Quasi a facie colubri fuge peccatum. Sed lingua non refrenata facit vt quis licet baptizatus: non sit verus christianus:et vt ille qui in religione votum fecit non sit verus religiosus: quia scriptum est Jacobi p°. Si quis putat se religiosum esse non refrenans linguam suā:huius vana est religio. Ergo magno studio debet ipsa lingua refrenari. H

QUapropter diuus Ambro.vbi supra ait. Retine verbum quod non edificat. Quia qui ociosum verbum non reprimit:cito ad noxia transit. Uanus sermo cito polluit mentem: et facile agitur quod libenter auditur. Hoc profe ratur ex labijs quod aures non polluat audientis. Prouer.quoqʒ.25°.dicitur. Sicut vrbs patens absqʒ murorum ambitu:ita vir qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum. Qua ex re inquit Gregorius in mora. Mens que nō habet murum silentij:de facili penetratur iaculis inimici. Et in comuni Prouer. dicitur q ille qui non potest refrenare os suum: est sicut domus sine ostio:in qua nullus intrare prohibetur imo omnes eius hostes ad libitum intrare possunt. Et sicut possessio non habens sepē: de qua dicitur Eccle.36°. Ubi nō fuerit sepes diripietur possessio.et Prouer. x°.ait salomon. In multiloquio non deerit peccatum. Qui autem moderatur labia sua prudentissimus est. Eccle. quoqʒ 20.dicitur. Odibilis est qui procax est ad loquendum. Et ideo Aug.ad here.inquit. Ecce lingua egredi querit:motum perquirit. Tu vero o monache per temperantiam ipsam refrena. Apone ei pesulum rationis. Circunda eam maturitate discretionis. I

TErtio probatur linguam debere refrenari ratione vtilitatis:sic arguendo. Bonūʒ est argumentum a contrario sensu.l.i.§.huius rei.ff. de officio eius cui man. est iuris.l.si procuratorem.§.si ignorantes.v.igitur si ignorauerunt.ff. man. Et tangitur de hoc in.l.conuenticulam.C. de episcopis et cle.et in.l.ij C.de condi.in ser.et.8^a. q.p^a.c°.sciendum. Sed lingua non refrenata est causa omnis mali vt supra patuit. Unde Prouer.25°.dicitur. Os lubricum operatur ruinas. Ergo si refrenata fuerit erit causa multorum bonorum. Ait enim Aristo.2°.Phisi.et.5°.Methaphisice. Idem aliter se habens est causa contrariorum. Ideo Teren.3°.dicitur. Bonum est prestolari cum silentio salutare dei nostri. et Esa. 32°. Cultus iustitie silentium:et securitas vsqʒ in sempiternum.et Prouer.13°.ait salomon. Qui custodit os suum:custodit animam suā:qui autem inconsiderate loquitur: sentiet mala. Transumptiue.5^a.q.5^a.§.sʒ aliud. K

SEcundo principaliter linguam debere refrenari probatur auctoritatibus. Ait.n. Aug. ad heremitas. Stultus valde est qui non prius verbum ducit ad limam rationis:q̄ ad linguā oris. Maxime autem hoc debent facere religiosi:dicente Hieronymo in suo testamento. In ore sacerdotis vel monachi nullum sit verbū in quo non sonet nomen christi. Quia vt inquit Ber.in quodam sermone. Inter seculares verba ociosa nuge sunt:in ore autem sacerdotis blasphemie. Dicit quoqʒ sanctus Bonauentura in.2°.sententiarum.di.21^a.ar.3°.q.p^a. Q verbum ociosum: et mendacium iocosū:ac risus dissolutus de sui

natura sunt peccata venialia. Saluator etiā no/
ster ait Matth. 12°. De omni verbo ocioso quod
locuti fuerint homines reddent rationē in die iu
dicij. Ex verbis enim tuis iustificaberis. Et ideo
dicitur Eccle. 25°. Beatus qui lingua sua non
est lapsus. Unde sciendum ꝙ dominus dedit ho
mini linguam multiplici de causa. Primo ad
notificandum conceptum cordis. Iuxta illud
Augusti. in li°. Enchiridion. Verba propterea
sunt instituta non vt per ea homines [illegible] inuicem
fallant: sed vt per [illegible] in alterius quisqȝ noticiam
cogitationes suas proferat: contra quod faciunt
illi qui proximum suum mendacijs ⁊ verborū
fallacijs decipiunt. Scḋo dedit linguā ad erudi
endum proximum: iuxta illud Esa. 50. Domi/
nus dedit mihi linguam eruditam vt suscitarē
eum qui lapsus est verbo. Contra quod faciunt
qui proximum hortantur ad malum: vel ipsum
de illicitis instruunt. Tertio dedit deus homini
linguam ad consolandum. Iuxta illud Eccle.
40. Tibie ⁊ psalterium suauem faciunt melo/
diam: ⁊ super vtrunqȝ lingua suauis. Contra
quod faciunt illi qui verbis suis proximum ad
iracundiam prouocant: eum irridendo vel con
uicia illi inferendo: quod peccatum grauiter pu/
nietur in inferno. Ait enim saluator. Math. 5°.
Qui dixerit fratri suo fatue: reus erit gehenne
ignis. Quarto dedit deus homini linguā ad ac
cusandum: vt scilicet seipsum reprehenderet ⁊
accusaret per confessionem quando peccatum fe
cit. Sicut faciebat beatus Iob qui sui libri. 42°
c°. inquit. Idcirco me reprehendo ⁊ ago peniten
tiam. Iustus enim in principio accusator est sui.
Prouerbi. 18°. Contra quod faciunt illi qui de
peccatis suis nolunt confiteri. Quinto ⁊ princi/
paliter dedit deus homini linguam ad laudan/
dum scilicet ipsum. Qui ait Esa. 43°. Populū
istum formaui: laudem meam narrabit. Sed
hoc non obseruant peccatores qui eum blasphe
mant: ⁊ verbis turpibus inhonorant. Quibus
dicit apostolus ad Roma. 2°. Nomen dei per
vos blasphemabatur inter gentes. Sciendum
quoqȝ ꝙ est triplex lingua scilicet diuina ac cele
stis ⁊ angelica: ⁊ istius lingue officium est lo//
qui de pertinentibus ad salutem: ⁊ ad proximi
vtilitatem: ac [illegible] dei laudem: ⁊ ista est lingua p/
fectorum. Inter quos fuit Ecclesiasticus qui
51°. c°. sui libri ait. Dedit mihi dominus lin//
guam: in ipsa laudabo eum. Istam autem lin/
guam super omnes habuit Saluator noster cui
dixit Petrus Ioānis. 6°. Verba vite eterne ha/
bes. Secunda lingua dicitur humana cuius est
loqui de mundanis: ⁊ ista est imperfectorum.
De quibus dicitur prime Ioannis. 4°. Ipsi de
mundo sunt: ⁊ ideo de mundo loquuntur: ⁊ mū
dus eos audit. Tertia lingua dicitur diabolica si
ue infernalis: cuius est detrahere ⁊ mendacia di
cere: sicut facit diabolus De quo dicitur Ioā/
nis. 8°. Cum loquitur mendacium ex proprijs
loquitur: huius etiam lingue tertie est discordi/
as seminare. De qua dicitur. Eccle. 28°. Lingua
tertia mulieres viratas deiecit scilicet a gratia
virorum suorū: ⁊ priuauit eas laboribus suis:
hanc autem linguam habentes signum est ꝙ
sunt diabolici. Unde inquit saluator Mathei
12°. Progenies viperarum: quomodo potestis
bona loqui cum sitis mali? Ex abundantia enī
cordis os loquitur. Bonus homo de bono the/
sauro cordis profert bona: ⁊ malus homo de ma
[illegible] thesauro cordis profert mala. Quantum au
tem displiceat deo hec diabolica lingua: maxi//
me illa que discordias concitat reportando: ostē/
dit Salomon Prouerbio. 6°. di. Sex sunt que
odit dn̄s: ⁊ septimum detestatur anima eius.
Oculos sublimes: linguam mendacem: manus
effundentes innocium sanguinem: cor machi/
nans cogitationes pessimas: pedes veloces ad
currendum in malum: proferentem mendacia
testem fallacem [illegible] eum qui seminat discordias
inter fratres. Ex quo apparet grauitas huius
criminis: quia est illud septimum vicium quod
deus tantopere detestatur. De hac quoqȝ lin//
gua dicitur Iacobi. 3°. Lingua constituitur in
membris nostris que maculat totum corpus: ⁊
inflammat rotam natiuitatis nostre inflamma/
ta a gehenna. Ex predictis autem patet ꝙ sunt
tres totius mundi prouincie: in singulis qua//
rum est vnum linguagium: scilicet prouincia ce/
lestis terrestris: ⁊ infernalis. Linguagium ve
ro prouincie celestis est laudare ⁊ benedicere de
um. Iuxta illud psalmiste. Beati qui ambu/
lant in domo tua domine: in secula seculorum
laudabunt te. Linguagium autem prouincie
terrestris est de terrenis tractare. Iuxta illud
Ioannis. 3°. Qui de terra est de terra loqui//
tur. Sed linguagium prouincie infernalis est
deum maledicere ⁊ blasphemare. Iuxta il
lud Esaie octauo. Cum esurierit irascetur: ⁊
maledicet regi suo ⁊ deo suo. Cognoscatur igi//
tur quilibet de qua prouincia sit ad loquellam
suam. Unde dictum fuit Petro Matthei.
26°. Galileus es nam ⁊ loquella tua manifestū

de sacb. Et dominus qui erat de prouincia celesti: inquit Johnis. 8°. Quare loquellam meam non cognoscitis? Est insuper notandum q̄ fm Jsidorum: & Remigium: lingua hebrea fuit prima quam habuit Adam & Eua: & erit etiam vltima: quia post iudicium solum ipsa vtemur in loquendo Et dicit Rabi Moyses: q̄ in illa lingua nullum vocabulum est adnominandum aliquid inhonestum. Ex quo apparet q̄ vocabula turpitudinum non fuerunt ab institutione diuina: sed ab inuentione humana: & q̄ multum displicent deo verba scurrilia q: ea ponere noluit in lingua quam homini concreauit. Quia ergo mali homines non vtuntur lingua ad id propter quod eam deus illis dedit. Ideo ipsi taliter ea abutentes digni sunt priuari priuilegio ipsius lingue: quia priuilegiū meretur amittere qui concessa sibi abutitur potestate. c°. licet. de regula. 11ª. q. 3ª. c°. priuilegium. & 25ª. q. vltima. §. his ita. & 74ª. d. c°. vbi ista. & C. d iudeis. l. iudeos. in fine: & ibi glosa. Et in signum huius multi in articulo mortis loquellā amittunt: vt in eo puniantur in quo peccauerunt. Sicut diues epulo qui in lingua cruciabatur. vt habet Luce. 16°. Quod ideo erat quia in ea peccauerat. Unde Petrus rauēnas ait. Lingua magis ardet que pauperi insultauit: & nūc degustat cruciatus: quia preciosos cibos & odorata pocula degustauit. Et Chrisosto. inquit. Qui in conuiuando magis in loquacitate peccauerat: in lingua atrocius ardebat. Ex quibus omnibus patet q̄ loquacitas est vitāda. Unde Hieronym⁹ in capitulo. quotiens. 22ª. q. 5ª. ait. Quotiens loquimur aut non opportuno tempore: aut nō opportuno loco: aut vt non conuenit audientibus totiens sermo malus procedit de ore nostro ad destructionem eorum qui audiunt. Consideremus itaq: quid loquamur: quia pro omni ocioso verbo reddituri sumus rationem in die iudicij: hec ille. Et Calistus papa in caplo. ponderet. 50ª. distin. inquit. Ponderet vnusquisq: sermones suos: & quod sibi loqui non vult: alteri non loquatur. Sed sciendum q̄ sicut dicit Isidorus in libro de summo bono. Quadripartita est loquēdi ratio: vel q: bonū bene: vel malū male: seu bonum male: seu malum bene profertur. Bonum quippe bene loquitur qui ea que recta sunt humiliter annunciare videtur. Malum male loquitur qui quodlibet flagicium suadere conatur. Bonum male loquitur qui rectum aliquid aroganter predicare sentitur. Malum autem bene loquitur qui aliquod vicium narrando detestatur vt ab eo homines auertantur: hec ille. Si autem omnes debent refrenare linguam multo magis iuuenes: dicente Ecclesiastico. 32°. capitulo sui libri. Adolescens loquere in tua causa vix cum necesse fuerit. Si bis interrogatus fueris: habeat caput responsum tuum. In multis esto quasi inscius: & audi tacens simul & querens: & loqui in medio magnatorum non presumas: & vbi sunt senes non multum loquaris. Fugiamus ergo multiloquium: maxime nos religiosi: quia sanctus Franciscus in admonitionibus suis ait. Beatus ille religiosus qui non habet iocunditatem in alio nec leticiam: nisi in sanctissimis eloquijs domini: & cum his prouocat homines ad amorem dei. Sed vbi illi religioso qui delectatur in verbis ociosis & inanibus: & cum his prouocat homines ad risum. Ideo Bernar. in quadam epistola inquit religioso. Cum aliquid dicis: verba tua sint rara: vera: ponderosa: & de deo. Augustinus quoq: ad heremitas sic ait. Itaq: fratres obsecro vt non peccetis: custodite linguas vestras: seruate eas: claudite cum vecte ferreo: quoniam sermo vanus in vacuum non ibit: sed de omni verbo ocioso in die nouissimo reddituri sumus rationem.

II

Tertio principaliter probat exēplis linguā esse refrenandam: vt enim inqt Albertus i tractatu de virtutibus politicis. Ualde turpe est & extraneum a rōne vt lingua canis sit medicinalis: & lingua hominis sit mortalis & loquacitas est nature contraria. Nam natura inter cor & linguam collum longum posuit vt verba cordialia prius ad limam procederēt q̄ ad linguā vt prius essent examinata q̄ ad vsum loquendi adducta. Item natura que dedit omnibus animalibus magni corporis ora lata: & linguas vt plurimum longas homini os modicum contulit: cui modicā linguam impressit: in quo docere voluit: q̄ non multum loquendum sit. Natura etiā omnes sensus: sicut oculos: aures: & nares i homine duplicauit: duasq: manus ac duos pedes ei contulit: sed vnū: os solum & vnicam linguam dedit. In quo ostendit minus esse in duplo loquendum: q̄ audiendū: vel alijs sensibus vtendum. Natura insuper que nares & aures homini patulas dedit: linguā inter duo claustra collocauit: eamq: infra dentes & labia conclu/

sit. In quo demōstrare voluit: q͡ homini raro lo-
qui cōuenit. Exemplis etiam sacre scripture: lo-
quacitatis dispendium innotescit. Naz propter
loquacitatem Eue cum serpente totū genus hu-
manum interfectū est. Gen. 3°. Itez Sanson: q2
cum Dalida cōcubina nimis locutus est: capt9
est ab hostibus. Judicū. 16°. Ideo Oratius i epi
stolis inquit. Nec retinent patule cōmissa fideli
ter aures. Et semel emissum volat irreuocabile
v͛bum. Ideo debet quisq͡ bene conspicere cui
nellet secreta sua. Unde inqt Cato. 3°. c°. Consi-
lium archanū tacito comite sodali. Ait. n. Oui-
dius li°. 3°. de arte amandi. Conscius assiduos
cō missi tollet honores. Quis minor est aūtq͡ ta
cuisse labor? Ideo Michee. 7°. dicit. Ab ea que
dormit i sinu tuo custodi claustra oris tui. Et Se-
neca in li°. de moribus ait. Quod tacitū eē vis
nemini dixeris. Si tibi ipsi non iperasti: quomō
ab alio silentium spas? Ideo legit in vitis patrū:
q͡ abbas Macharius semel videns fratres in
heremo loquētes insimul dixit. Fugite fratres: fu
gite: et ait ei vnus frater. Pater quomodo ha-
bemus fugere amplius a solitudine ista? Et ille
posuit digitū suū in ore dicēs. Istud est quod fu
giendum dico. Sicut. n. modestia loquendi val-
de vtilis est: sicut patet in Abigail: que ex discre-
tione locutionis iram Dauid temperauit: primi
Regum. 35°. Ita econtrario indiscreta locutio ē
valde nociua: et omnibus odiosa. Ideo auctor
libri qui dicit Facetus c°. 2°. dicit. Maxima ru-
sticitas: turpia v͛ba loqui. Et Montanarius in
luna celeri. c°. 16°. dicit. Turpia sinceros corrum
punt famina mores. Et fuit snīa Pauli. p°. ad
Cor. 15°. dicentis. Corrūpunt bonos mores col-
loquia mala. Quapp abbas Arsenius sciēs vti
litatem refrenationis lingue: dum moriens ro-
garetur: vt aliquid notabile diceret iquit. Nihil
melius video q͡ tacere. Q

Quappter Dauid psalmo. 141°. dicebat deo.
Pone dn̄e custodiā ori meo: et ostium cir-
cunstantie labijs meis. Salomō quoq͡ Prouer.
29°. ait. Totum spiritū suum profert stultus: sa-
piens vero differt et reseruat in posterum. Et Eccl.
5°. dicitur. In multis sermonibus inuenit stul-
ticia. Et ideo legitur q͡ Solon phūs cuz alijs lo
quentibus taceret: iterrogatus si ideo taceret q2
loqui nesciret: vel q2 stultus eēt. Respondit. Nul
lus stultus tacere potest. Nam stultus v͛ba mul
tiplicat. Eccle. x°. Xenochrates v͛o phūs inter-
rogatus quare alijs sermocinantibus nō ēt ipse
loqueretur ait. Quia os vnū et aures duas a na
tura accepimus: quasi diceret. Multa debem9
audire: et pauca dicere. Iuxta illud Iacobi p͡i
mo. Sit autem omnis homo velox ad audiendū
et tardus ad loquenduz. Idem quoq͡ phūs cui
dam verboso dixit. Si nostris aurib9 audires
taceres. Pictagoras vero videns quendaz in-
dutum nobilibus pannis indecēter loquentem
dixit illi. Aut loquere sermōe ꝓportionato tuis
vestibus: aut induas pannos proportionatos
tuis eloquijs. Plato vero dicebat. Qd sicut va-
sa aurea probantur per sonos quos reddunt in
sua percussione cum experiuntur vtrum sint soli
da vel cremata: sic probant homies suis eloquijs
quibus eorum cognoscitur sensus et prudentia.
Et sicut vasa terrea sono probantur si sint inte-
gra vel fracta: sic homo ex luto confectus sono lo
quelle sue cognoscitur. Unde Hiero. in epistola
ad Paulinum vt habetur in c°. si cupis. 16ª. q.
pª. ait. Christianum quem senseris semper aut
crebro de nūmis loquentē: institorem potius ha
beto q͡ monachuz. Debemus ergo totis studijs
inuigilare custoditioni lingue sicut faciebat ab-
bas Paphnutius: de quo legit li°. 9°. historie tri
partite. Quod cum esset sine litteris accessit ad
quendam vt adisceret: et cū venisset ad illuz v͛si
culum. ps°. Dixi custodiam vias meas: vt nō de
linquam in lingua mea. Posui ori meo custo-
diam etc. dixit se satis didicisse: et q͡ non opor-
tebat eum amplius adiscere si illam lectionē pos
set bene scire. Sed ipsius exemplum nō imitan
tur multi. De quibus ait Albertus in tractatu
de virtutibus politicis. Quidam non humanā
linguam habent: sed potius serpentinam ac ve-
neno maledictionis plenam. De quo inqt psal
mista. Uenenum aspidum insanabile. Que qui
dem lingua nunq͡ a feriendo pōt esse quieta:
sed continue mota semper est alterum ferire pa-
rata: et tales sunt cornicule similes: que est auis
semper garrula: et auibus prede supra modum
infesta: ita etiam post aquilam clamoribus suis
impetit: et sepe ab ea percussa mortez incurrit. De-
tractores autem indigerent sepe comestione alei:
q2 dum aleum manducatur fetor oris tunc non
sentitur: eo q͡ ab odore alei superetur. Item de-
tractores et bilingues quorum os fetens est: mē
ta indigerent que est herba odorifera et stomaci
confortatiua ac i aceto cocta fetoris ē diminu-
tiua: hec ille. De detractoribus enim inquit psal
mista. Sepulchrum patens est guttur eorū. Nā
sicut sepulchrum patens recipit corpus cuiusli-
bet mortui: et quia non est clausum fetorem suū
omnibus expandit: et omnes approximantes in
ficit. Ita detractor cuius domus: idest anima:
est sine

⁊ sine oris ostio:omnes primos euaporatōe mur murationis inficit:⁊ quoscūq; viros ⁊ mulieres in ore suo fetido per detractionem recipit:et quia caret operculo nihil celare potest. Sicut autem vt habetur Numeri.19°. Uas quod nō habebat operculum imundū erat. Ita os quod per loquēdi moderantiā non fuerit ligatū neq; per custodiam fuerit coopertum:habebit anelitum fetidū detractionis ⁊ immundum erit coram deo ⁊ hoībus:quibus quādo credet placere murmurādo tūc sūme displacebit. Iuxta illud Esopi. Displicet iprudens vnde placere putat. Unde assimulatur coruo:de quo referūt fabule poetaꝝ: q̄ cū esset albus naturaliter:postea q̄ Ioui retulit malum de quadā sua amica ex quo ipse Iupiter eā occidit ipsum coruū in penā istius male relationis perpetua nigredine damnauit:⁊ vt de cetero malorum rumorum esset nunciator instituit. De quo coruo Ouidius in.2°. Methamor. eū alloquens ait. Cum candidus ante fuisses Corue loquax:subito nigrantes versus in alas. Nam fuit hec quōdam niueis argentea pēnis Ales:vt eq̄ret totas sine labe colūbas. Lingua fuit damno. lingua faciente loquaci. Qui color albus erat. nunc est cōtrarius albo. Et iterum ibidem in qt. Sperantemq; sibi nō falsa premia lingue. Inter aues albas vetuit cōsistere coruum. Tales autē linguosi ⁊ detractores debent expelli a cōsortio hominum:quia perturbant pacem humanam:⁊ [illegible] ciunt ꝯtra leges imperiales que facte sunt ad pacem hominum cōseruandam.c°.facte sunt autē leges.4°.di.⁊.§.ideoq; lex.in prohemio digestorum. Cum ergo leges precipiant ne aliquis alteri noceat:⁊ ne vicinus vicinum perturbet. Unde vt habetur.ff.de reg.iur.l.domum. Non debet qs aliquid in domo sua facere quod proximo noceat. Nam siquis ī domo sua fumo facto apes alienas fugauerit vel necauerit:causā mortis prestitisse videtur:⁊ tenetur ad satisfactionem.l.siquis ff.ad legē aquil. Multo magis prouidendū est detractioni que rem publicā perturbat:amicitiā ciuium destruit ⁊ vicinum a vicino diuidit. Imo fumus ipsius detractionis simplices ⁊ innocētes fugat ⁊ occidit. Unde Ecclesiastici.9°.dicitur. Terribilis est in ciuitate sua homo linguosus. Et iō propter p̄dicta omnia eiusdē libri.c°.28°.idē [illegible] piens dicit. Ori tuo facito ostia:⁊ seras auribus tuis. Cato quoq;.c°.2°.ait. Uirtutē primā esse puto cōpescere linguā. Proximꝰ ille deo est qui scit rōne tacere. Matheꝰ quoq; poeta ait in poetria sua.c°.5°. Lingua loquax odiū pariet. faciet tibi hostem. Effreni lingua surgere bella solēt. Et ibidē.

Ob linguā multi iā periere viri. Et auctor Astrolabij dicit. Copia verborum cui nō est copia sensus. Et ibidē: Preualet in lingua:qui nō est fortis in armis. Nullus in hac pugna plus meruisse pōt. Multe alie auctoritates de prudentia loquēdi habent̄ tam in libris sacre scripture q̄ paganorū. Unde Ecclesiastici 20.dicit̄. Hō sapiēs tacebit vsq; ad tp̄s:lasciuus aūt ⁊ imprudēs nō seruabit tēpus. Et.22°.eiusdē lib. Musica in luctu:importuna narratio qui narrat verbum non attendenti:quasi qui excitat dormientem a graui somno. Et.32°.c°. Ubi auditus nō est:nō effundas s̄monē. Et Prouer.18°.ait Salomō. Qui prius r̄ndet q̄ audiat:stultū se esse demonstrat. Et 26°.eiusdē libri. Ne r̄ndeas stulto iuxta stulticiam suā:ne similis ei efficiaris. Cuius cōsiliū est seruandum quādo stulti dementia est nota:⁊ eius verbis nō datur fides. Si autem nō eēt cognita eius stulticia:⁊ ipsius verba putarent̄ vera ita q̄ facerent sapiētes videri stultos:esset ei r̄ndendum. Et ideo predictus Salomon in eodē c°.inquit. R̄nde stulto iuxta stulticiā suam:ne sapiens sibi videatur. De hac etiā loquēdi discretione dicit̄ Ecclesiastici.5°. Si est tibi intellectꝰ r̄nde proximo:sin autē sit manus tua super os tuū ne capiaris in verbo indisciplinato ⁊ confundaris. Et in.l.iulianus.§.p°.ff.de act.emp. iuriscōsultus inquit. Non debꝫ qs facile asserere:q̄ ignorat. Prouer.n.28°.c°.inquit Salomon. Uidisti hoīe velocem ad loquendū? Stulticia magis speranda est:q̄ illius correctio. Ideo Ambro.lib°.p°.de officijs.c°.8°.ait. Sapiens ut loquat̄ multa prius cōsiderat. Quid dicat:cui dicat:quo ī loco ⁊ tēpore. Ecclesiastici.n.14°. dicitur. Beatus qui nō est lapsus in verbo. ⁊ Ouidius 2°.lib°.de arte amandi dicit. Exímia est virtus p̄stare silentia rebus. At cōtra grauis est culpa tacenda loqui. Semp igitur debemus bona verba proferre. Ait.n Ricar.in li°.de nuptijs c°.9°. Pacē sermo bonus gignit:⁊ gaudia mestis Cordibꝰ īfundit:leticiāq; parit. Sermo bonꝰ q̄nq; magis q̄ facta perorat. Nil sermone bono gratius esse solet. At cōtra de male loquētibus dicit̄. Ecclesiastici 2°. Ueh labijs scelestibꝰ. ⁊ Ric. vbi.s.ait. Sermo quidē prauꝰ:hoīes accēdit ad irā. Leticiam turbat:iurgia magna mouet. Mores quippe bonos s̄mo corrūpit iniquꝰ. Soluit ⁊ accēsis arma cruenta parat. Discordare facit cōcordes:scādala gignit. Sermo magis prauꝰ q̄ mala facta nocent. Unū dicit̄ in cōi prouerbio. La lingua non ha osso ma [illegible] rūper [illegible] dosso. Ode vede ⁊ tace:se tu voi viuere in pace. At contra [illegible] bona lingua

dicitꝰ. Prouer.22°. Lingua sapientū sanitas est.
Et.25°.c°.eiusdē libri. Lingua cōfringit duritiē.
Et.18°. Mors ⁊ vita in manu lingue. Et Eccle
siastici.5°. Honor ⁊ glia in ſmone sensati: ligua
vo imprudentis subuersio ipsiꝰ est. Et.20.c°.eius
dem li. Sapiens in verbis seipsum amabilez fa
cit. Et hoc sufficiat pro pma parte nri ſmonis.

¶ Pars secunda huius sermonis: que dicitur
Blasphemationis.

N
Sciendum est ꝙ multa alia sunt pecca
ta lingue: vtputa: ꝓditio. De quo pec
cato valde piculoso dicitꝰ in cōi ꝓuer
bio. Da chi me fido me guardi dio: Da
chi ñ me fido me guardero bē io. A quo scelera
tissimo vicio nos abstinere hortatꝰ Jacobꝰ bene
nentanus.c°.9°.di. Hoc ego [illegible] moneo: fugias ut
ꝓditionez. Turpius hoc omni crimine crimē ad
est. Proditor ⁊ nullus tibi cōiungatur amicus.
Spe sub amicitie mors inimica datur. Et auctor
Astrolabij dicit. Proditor alteriꝰ nec tibi fidus
erit. Propter hoc aūt solet dici ꝙ ꝓditiones pla
cēt pncipibꝰ: sz nō ꝓditores. Omnes igitꝰ. Prin
cipes debent proditores ēt inimicorū suoꝝ execra
ri. Vñ Ambrosius in lib°.de officijs: laudat Fa
briciuz ducē Romanoruz ad quē cum medicus
Pirrhi regis venisset asserēs ꝙ medicinā itosic
cataz pirrho daret: ⁊ sic rege mortuo ipse victoriā
obtineret. Jussit eū Fabricius ligari ⁊ ad dñz suū
remitti. Propter qđ pirrhus cū eo ad libituz cō
posuit ⁊ eiꝰ amicus factꝰ est. Eapropter inqt Sa
lomon. Prouer.3°. Nō moliaris amico tuo ma
luz: cū ille in te habeat fiduciā. Quia.n.atrociꝰ est
hoiem veneno extinguere ꝗ̃ ferro necare.l.j.C.đ
malefi. Ideo dolosus inimicus q sub specie pieta
tis ⁊ amicitie nocet hominiꝰ: peior est ꝗ̃ q aperta
malicia eū offendit. De quo Philosophus.9°.
Ethi.ait. Qui fingit se amicū ⁊ nō est: peior est eo
qui fingit falsaz monetā: ⁊ isti sunt illi de qbus in
qt ps°. Qui loquuntꝰ pacē cū proximo suo: mala
autem in cordibus eorum.

O
Aliud peccatū est adulatiōis qđ hodie valde
frequētatur. Dicitꝰ.n.i cōi prouerbio. Si qs
honorari desiderat atqz ditari. Discat adulari: qa
tales mō sunt chari. Hos aūt adulatores a nob
esse vitandos docuit xp̄s qui vt habetꝰ Matth.
22°. Cū pharisei volētes eū capere i ſmone misis
sent ad eū discipulos suos cū herodianis dicētes.
Magister scimꝰ q: verax es: ⁊ viam dei i veritate
doces ⁊ nō est tibi cura de aliquo ⁊c. Ipse cogni
ta eoꝝ neqtia: illos reprehēdit dicēs. Quid me tē
tatis hypocrite? Sicut.n.dicit Augu.sup psalmi
staz. Duo sunt genera ꝑsecutorū.s.lingua adulā
tium: ⁊ manus ꝑsequētiū: sz plus ꝑsequitꝰ lingua
adulatoꝝ: ꝗ̃ manꝰ ꝑsecutoꝝ. Debēt igitꝰ adulato
res rōne q̃druplici euitari. Prio q: sunt sicut au
cupes aias capientes. Juxta illud. Prouer.29°.
Homo q fictis blandisqz sermonibꝰ amico loqui
tur: rete expādit gressibus eiꝰ. Sed debemꝰ eē ocu
lati vt fallacias eiꝰ ꝑpendamꝰ. Dicitꝰ.n. Prouer.
p°. Frustra iacitꝰ rete añ oculos pēnatoꝝ. Vñ qui
dā P philosophꝰ nepos Platonis cuidā adula
tori dixit. Desine adulari. Nihil.n.proficis cū te
intelligā. Scđo adulatores sunt sicut fricatores.
Fricāt.n.sermonibꝰ blandis quē nō possunt vin
cere minis. Sicut ponit exēpluz Chriso. đ tauro
quē si nō pōt quis virībꝰ subiugare: fricat mani
bus ceruicē eius ⁊ sic eū apprehēdit. Similiter q
vult porcū qui vulgaritꝰ dr sençato iterficere: ma
nu eū sub ventre fricat: ⁊ ille se ad terrā ꝓsternit
⁊ dū in illa dulcedine ⁊ sensualitate delectatꝰ: ma
cellarius ei gladiū i gutture figit. Nō dz ergo ali
quis sustinere vt qs eū fricet vel oleo impinguet
adulationis: sz dicat quilibz cū ps°. Corripiet me
iustus in misericordia ⁊ increpabit me: oleū autē
peccatoris nō impinguet caput meū. Tertio sunt
adulatores sicut sirene dulces: aias i peccatis dor
mire facientes. Juxta illud Isa.13°. Sirene in de
lubris voluptatis. Sirene aūt sūt pisces maris:
hñtes a supiori parte spēm mulieris q̃ ita dulci
ter cantāt ꝙ nautas obdormire faciūt: ⁊ sic nau
fragiū patiuntꝰ. Sz sapiētes naute aures claudūt
⁊ sic euadūt. Et similiter adulatores obdormire
[illegible] peccatis faciūt auditores. Juxta illud Isa.3°.
Popule meꝰ q te btm̄ dicūt ipsi [illegible] decipiunt. Et
iđ debemꝰ claudere aures spiritus.i.reprehēsionibꝰ
duris. Juxta illđ Eccle.28°. Sepi aures tuas spi
nis: ⁊ noli audire liguā nequā. Vñ Hiero.iquit.
Nos ergo ad pr̄iaz festinātes mortiferos sirenaꝝ
cātus surda debemꝰ aure ptrāsire. Quarto sunt si
cut scorpiōes ⁊ apes. Scorpio.n.facie blāditꝰ sed
cauda pūgit. Apis ꝯo mel portat i ore: sz pūgit a
posteriori pte. Et silr̄ adulatores laudāt hoies i fa
cie: ⁊ i absentia vitupant. Et iđ tales serpentes ⁊
scorpiones sunt expellendi. Ait.n. Hiero.in ep̄la
ad mrēz ⁊ filiā. Quis vnꝗ̃ iuxta viperā securus
sōnū capit? Que si nō ꝑcutiat certe sollicitat. Se
curiꝰ est perire nō posse: ꝗ̃ iuxta piculū nō ꝑijsse.
Seneca q̊qz ait. Hz suū venenū adulatio. Ma
gnū ē ergo nocumētū adulatiōis. De quo Pro
uer.27°.dr. Meliora sunt vulnera diligētis: ꝗ̃
fraudolēta oscula blādiētis. ⁊ Ouidiꝰ li°.p°.đ ar
[illegible] amādi dicit. Impia sub dulci melle venena la
tēt. Iđ Cato c°.2°.ait. Noli hoies blādo nimius
ſmone ꝓbare. Fistula dulce canit: volucrē dū de

capit anceps.⁊ Esop⁹fabula.64ᵃ. Bládítie plus/ q̄ vira nocen a nocér. Et Montanari⁹ luna ce len dicit. Sugit adulator lac pectóris ad vber. P

Tertiū peccatū est simulatiōis. De quo Job. 36°.dr. Simulatores ⁊ callidi puocát irā dei. Dicebat āt qdā Laudēsis La çachara he la piu iusta cosa del mondo: p che va dreto a chi la fa. Salamō aūt inqt. Prouer.xj°. Simulator ore decipit amicū suū. Et Vegetius de re militari lib°. 3°.c°.3°.inqt. Frequēti⁹ cōuentóes: pacisq3 simulator credulis nocuere q̄ arma. Et Cato c°.2°. Qui simulat ṽbis nec corde ē fidus amic⁹. Tu q̄q3 fac simile: sic ars deludit arte. Et Esop⁹fabula.64ᵃ. Pacis amatorē simulat se p̄fid⁹ hostis. Cautius vt vuln⁹ crudale ferat. Hoc aūt viciu3 ē quasi idē cū peccato proditionis: qd̄ qdē3 cōmittunt illi q ex inimicitia simulátes se reconciliatos expectát t̄pe vindictā3 faciēdi. Et ideo dr Eccle. 12°. Nō credas inimico tuo i eternū. Et si humiliatus vadat curuus abijce eū ⁊ custodi te ab ipso. Oculis.n. suis lachrymabit inimicus: ⁊ si inuenerit t̄ps non satiabit sanguine. ⁊c. Et ideo dicit in cōmuni puerbio. A repudiata muliere ⁊ inimico recōciliato libera nos domine. Q

Quartum peccatum dicit maledictionis.s. creaturarū. Quod quātu3 sit prohibitū patet ex hoc q etiā diabolus in quantū est creatura dei nō d3 maledici. Unde dr in ep̄la Jude. Cum altercaret Michael cū diabolo maledictiōis dignissimo: noluit tñ eū angelus maledicere. Ideo 24ᵃ.q.3ᵃ.c°.si igit. Dicit Hiero. Si igit Michael nō fuit ausus diabolo iudiciū inferre blasphemie: q̄to magis nos ab oi maledictiōe puri esse debem⁹. Et hoc est ꝯ quosdā: q aut ex q̄dā leuitate vel surreptiōe: seu iocose: bestialit tñ: nesciūt loqui cū socio sine maledictiōe. dicētes. Sis suspensus p gulli: nascat tibi vermis: ⁊ similia. S3 quid dicem⁹ de illis q ex liuore ⁊ odio: ac malo aío tales maledictiōes fulminát? Profecto mortalissime peccát. Jō nō debem⁹ dicere alicui: sicut Ouidi⁹ in p°. de amādi.c°.8°. Dij tibi dēt nullosq3 lares: in opemq3 senectam. Et longas hyemes: perpetuamq3 sitim. Et in lib°. de Ibide.
Terra tibi fruges: mare cūctas deneget vndas.
Deneget afflatus vent⁹ ⁊ aura suos.
Nec tibi sol clar⁹: nec sit tibi lucida phebe.
Destituāt oculos sydera clara tuos.
Nec se vulcanus: nec se tibi prebeat aer.
Nec tibi det tellus: nec tibi pontus iter.
Exul inops erres: alienaq3 limina lustres.
Exiguūq3 petas: ore tremēte cibum.
Nec corpus querulo: nec mēs vacet egra dolore.
Noxq3 die grauior: sit tibi nocte dies.
Sisq3 miser semper: nec sis miserabilis vlli.
Gaudeat aduersis femina virq3 tuis.
Accedat lachrymis odium: dignusq3 puteris.
Quot mala cōmiseris plurima plura feras.
Sitq3 quod est rarū soluto defecta fauore.
Fortune facies inuidiosa tue.
Causaq3 nō desit: desit tibi copia mortis.
Optatā fugiet vita coacta necem.
Luctatusq3 diu cruciatus spiritus art⁹.
Deserat: ⁊ lōga torq̄at añ mora. Et ibidē et iqt. Sit frigus mortis causa famesq3 tue. Ille autem cui dicerentur iste iprecationes: posset respōdere illud Ouidij in.3°.de remedio amoris.c°.xj°.s. Quere aliū pro me qui velit ista pati. Nos igitur o deuoti xp̄iani nō debem⁹ aliquē maledicere: sed seruare illud apostolicū: ad Roma.12°. Bñdicite psequentib⁹ ⁊ calūniātib⁹vos: benedicite ⁊ nolite maledicere. R

Sed dimissis his peccatis ligue: aliqd de blasphemia dicamus: vltra ea que diximus in sermōe de scdo precepto decalogi. Dico igitur ꝺm Ricar. de sancto Victore in quodam sermone q sceleratissimū gen⁹ peccati est blasphemia. Unde glosa super illo verbo Isaie.18°. Ad populu3 terribilē.⁊c.inqt. Oē peccatū blesphemie cōpatū leuius est. Et iterum. Nihil est horribilius blasphemia: que ponit os suum in celum. Sciendu3 igit q tria peccata horribilia supat blasphemia Primum est paganorum seu infideliu3. Quia vt ait Tho.2ᵃ.2ᵉ.q.13ᵃ. Infidelis ea de deo dicit ⁊ loquitur que licet falsa sint: tamē credit esse vera. Christianus vero blasphemans: loquitur contra veritatē quā credit. Secundum peccatum est homicidarum: vt enim dicit Tho. ibidem. Quantu3 ad nocumētū: maius peccatū est homicidiū q̄ blasphemia eo q magis nocet homini interfecto: q̄ blasphemus deo blasphemato: cui nihil nocere potest. Sed q̄tū ad obiectū: maius peccatum est blasphemia q̄ homicidiū: qa homicida l3 iterficiēdo hoīe3 offēdat deū: tñ p̄ncipalit itēdit offēdere hoīe3. S3 blasphem⁹ ⁊ maledic⁹ itēdit p̄ncipalit ⁊ directe offēdere ipsu3 deū. Tertiū ē pctm̄ iudeoꝝ crucifigētiū xp̄3: vñ Aug. iqdā ꝺmone iqt. Plus peccāt blasphemātes xp̄m triūphāte3 i celis: q̄ q crucifixerūt eū ābulātē i t̄ris. Et rō ē ꝺ3 Alex. de Al.i 2ᵃ.pte sūme: q2 iudei nō bñ cognouerūt ip3 eē deū dicēte ap̄lo.p°.ad Cor.2°. Si cognouissēt nunq̄ dn̄3 glie crucifixissēt. Sed q nunc blasphemāt cognoscūt ip3 eē deū. Itē iudei ñ pmiserūt ei fidē in baptismo sic xp̄iāi: ⁊ iō ē maior iiuria rōe maioris stat⁹: q2 gue ē fidē fallē.l.s.ff.d'ꝯsti.pe.tē mai⁹ē.

peccatū ratione maioris ingratitudinis quia bñ/ficia maiora receperunt christiani a deo ⁊ beata v̄gine ⁊ ab alijs sanctis q̄ iudei. O maledicti blasphematores quid mali fecit vobis deus noster: q eū taz crudeliter blasphematis? Quid fecit vobis piissima virgo Maria: q̄ eā tā vituperose laceratis? Quid fecerunt vobis sancti? in quo nocuerūt vobis? Nōne assidue pro vestra salute intercedūt ad dominū? Nonne virgo illa humanissima mater gratie ⁊ fōs misericordie pro vobis indefessa est aduocata? O ingratissimi: o furentes animi: o ve/nenosa ⁊ amarissima lingua: o deniqz perditissimi homines profecto beata virgo cū oībus sāctis potest dicere illud ps. Retribuebāt mihi mala p̄ bonis: ⁊ odiū pro dilectione mea profecto vos estis peiores bestijs. Videtis eni per experientiā q̄ aues celi: pisces maris: ⁊ bestie terre: suo mō laudāt deū vn̄ Augusti. in sermōe vni⁹ martyris dicit. Omnia quecunqz fecit deus: laudāt deum: celestia: terrestria: āgeli: homines: luminaria celi: arbores terre: flumina maria. Quicquid deus creauit: siue i celo: siue in terra: siue in mari: laudat deū: hec ille. O blasphemator ingrate: feralis mens: o impudica lingua: tū deus fecerit tibi vnum singulare beneficiū: dans tibi loquellam: dansqz tibi linguam rationabiliter effari valentē: quod alteri nō fecit animali. Tu de hoc non solū non agis gratias: sed cum illa lingua quaz tibi pro singulari gratia concessit illaz crudeliter maledicis ⁊ blasphemas facisqz sicut ille seru⁹: cui domin⁹ donauit gladiū pulchrū ⁊ ipse in pectore domini sui stati illū trāsfixit. O blasphematores iniquissimi: vos estis si/miles dānatis: de quibus dr̄ Apoca. 16°. Blasphemauerunt deum celi pre doloribus ⁊ vulneribus suis: sciatis ergo vos esse: filios diaboli: ⁊ non dei. Bonus enim filius nō pōt supportare iniuriam patris sui. Unde legitur q̄ cum quedam mulier irata cum marito suo: dixisset ei q̄ ex tribus filijs quos putabat se habere ab illa: non habebat nisi vnum tandem mortua ipsa: maritus ⁊ ipse veniens ad mortem fecit testamentum: relinquens totam hereditatem suam illi qui erat suus verus filius. Cū ergo quilibet diceret se esse illum: prīceps regionis dedit sententiam vt mortuus ille pone/retur ad paluz: ⁊ sagittaretur ab his qui putabāt se eius filios. Qui autem in corde eum rectius sagittasset: totā haberet hereditatē. Primus ergo ⁊ secūdus audacter sagittauerunt vt melius q̄ potuerunt: tertius vero qui erat minor: ⁊ verus fili⁹ sentiens nimiam teneritudinem mentis: dixit q̄ nullo modo posset sagittare patrem suum: vnde potius volebat perdere totam hereditatem. Quapropter iudex dixit. Hic est verus filius: ⁊ eum cōstituit heredem. Sic profecto esset de nobis si essemus veri filij dei: quia contra eum blasphemies sagittas nō iactarem⁹. Ideo dicitur Isaie p°. Ueh genti peccatrici: populo graui iniquitate: semini nequā filijs sceleratis. Et sequitur propheta causaz dicēs. Blasphemauerūt deū israel. Et ideo vobis o maledicti blasphemi dici potest illud Ioannis. 8°. Uos ex p̄re diabolo estis. Sz vobis p̄fecto veniet terribile iudiciū dei. Legit̄ enim q̄ in ciuitate Mediolanensi: quidā qui amiserat magnas diuitias in ludo: desperatus accepit pugionem ⁊ infixit illū cū magno impetu in terraz: ac blasphemans deū dixit. O maledicte xp̄e vtinaz te potuissem ita transfigere in ventre matris: sicut transfixi terram. Audi mirabile: cū extraxisset pugionem ecce q̄ sanguinolētū inuenit totū cūctis videntib⁹ De quo miraculo nō ↄtritus preiit domū statiqz domus super caput eius cecidit: eumqz totū con/quassauit ⁊ sic a demonibus ad īfernum depu/tatus est. Corrigatur igitur vnusquisqz blasphe/mator ne sibi accidat sicut Senacherib: ob cui⁹ blasphemiam: angelus vna nocte exercitū ei⁹ aggrediens. 185ᶜ. milia hominum interemit: vt ha/betur quarti Regum. 19°. vbi etiam dicitur: q̄ post istam plagam a proprijs filijs interemptus est. Et ideo seruate consilium Thobie dicentis sui libri. 4°. c°. Omni tempore benedic deum: ⁊ Ecclesiastici. 39°. Benedicite dominum in omnibus operibus suis, ⁊ Dauid ps° 33°. Benedicam do/minum in omni tempore: semper laus eius in ore meo.

¶ Pars tertia de peccato detractiōis ⁊ murmurationis. §

Aliud est lingue vicium quod dicit̄ detractionis ⁊ murmurationis: de quo quattuor cōsiderationes faciemus: scilicet detractionis: modificationis: remediationis: ⁊ restitutionis. Est autē detractio fm Plutarchum: corruptio vel diminutio fame al/terius circa bonos mores. Quo ad primam dico valde detestabilem esse detractionem. Ideo Prouer. 4°. dicit̄. Remoue a te os prauum: ⁊ detrahētia labia sint procul a te: ⁊ 24°. eiusdē libri: ratio/nem assignat dicens. Abhominatio est hominū homo detractor: ⁊ Ecclesiastici. x°. dr̄. Si mordeat serpens in silētio: nihil eo minus habet qui in oc/culto detrahit: ⁊ Iacobi. 4°. scriptū est. Nolite detrahere alterutrum: ⁊ Leui. 19°. Nō eris crimi/nator nec susurro i populis: ⁊ Prouer. 22°. Qui seminat iniquitatem metet mala: ⁊ Ecclesiastici 5°. Susurratori: odium inimicitia ⁊ cōtumelia

Et.11°.eiusdē libri. Susurro coinquinabit animā suam et in omnib9 odietur. Et.28°. idem sapiens ait. Vir peccator turbabit amicos et in medio pacem habentium mittit inimicitias. Susurro et bilinguis maledictus: multos enim turbauit pacē habentes. Lingua tertia multos cōmouit: et dispsit illos de gente in gētem. Ciuitates muratas diuitium destruxit: et domos magistratorū effudit. virtutes populorum concidit et gentes dissoluit. Ideo Gualterius de castelione lib°.p°.ait. Consulto: procerum seruos contemne bilingues. De murmuratoribus enim dicitur ps°.13°. Sepulchrum patens est gutturū eorū: linguis suis dolose agebant: venenum aspidum sub labijs eorū. Ideo ps°.30°. dicitur. Muta fiant labia dolosa: qr scriptum est ps°.56°. Filij hominum dentes eorū arma et sagitte et lingua eorum gladius acutus. Et ps°.63°. Linguas eorū exacuerunt ut gladiū intenderunt arcum rem amaram ut sagittent in occultis immaculatū. Subito sagittabunt eum et non timebunt: firmauerunt sibi sermonem nequam. et ps°.60. Acuerunt linguas suas sicut serpentes. Ideo Dauid ps°.140. rogabat deū dicēs. Domine libera animam meam a labijs iniquis et a lingua dolosa. Mali enim detrahunt bonis ꝓpter inuidiam: iuxta illud psalmi.36. Qui retribuunt mala pro bonis detrahebant mihi qm̄ sequebar bonitatem. Hoc autem est signum stultitie. vnde Job.19°. dicitur. Stulti quoqꝫ despiciebant me: et cum ab eis recessissem detrahebant mihi. Et Ecclesiastici.19°. scriptum est. Audisti verbum detractionis de proximo moriatur in te. Sz melius est facere quod dicitur Ecclesiastici.28°. Sepi aures tuas spinis et noli audire linguā nequā. O murmuratores audite quid dicat Apost. ad Roma.p°. Detractores deo odibiles. Ideo ad Gal.5°. ait idem Paulus. Si inuicem mordetis et comeditis: videte ne inuicem consumamini. Detractores enim dicuntur comedere carnes proximorū iuxta illud Jere.19°. Unusquisqꝫ carnes amici sui comedit. Et in hoc sunt peiores lupis qui non comedunt seipsos. Sed isti detractores inueniunt alios lupos nequiores se: qui eos lacerant non solum verbis sed etiam factis. s. potentiores se de quibus murmurauerunt. Ideo dicitur Ecclesiastici.x°. In cogitatione tua regi ne detrahas: et in secreto cubilis tui ne maledixeris diuiti: quia et aues celi portabunt vocem tuam: scilicet: propter quā punieris. Ideo inquit Augustinus i p°. sermone de quadragesima. Omnino abscide a lingua tua detractionis vicium: alienam vitam ne laceres. Detractio enim graue peccatum est. Et Hieronymus ad Rusticum ait. Nulli detrahas: nec in eo te sanctum putes si ceteros lacesces: accusamus sepe quod facimus: cōtra nosmetipsos: diserti in nr̄a vicia inuehimur. Si me vis corrigi delinquentem aperte increpa: tamen ne occulte mordeas. Et super Jsaiā iterum dicit. Quid mihi prodest si alijs mala mea referas: si me nesciēte peccatis meis: imo d̄tractionibus tuis alium vulneres: et cum certatim omnib9 narres: sic singulis narres: q̄ꝫ nulli alteri dixeris: hoc est non me emendare: sed vicio tuo satisfacere: hec ille. Ideo.6ª.q.pª.in c°. deteriores. Anacletus papa inquit. Deteriores sunt qui bonorum vitam moresqꝫ corrumpunt: his qui substantias aliorumqꝫ preda diripiunt. Ipsi enī ea que extra nos sunt: licet nostra sint auferunt: nostri vero detractores: et morum corruptores nostrorum proprie nosipsos decipiūt. Facit ad hoc cᵐ. sunt plurimi eadem.q. et causa. Ideo in c°. ex merito.6ª.q.pª. Grego. inquit. Parcant singuli detractioni lingue: custodiantqꝫ sermones suos: sciantqꝫ quia cuncta que de alijs loquūtur sua sententia iudicabuntur. Et ideo Augustinus.xjª.q.3ª.c°. nemo. ostendit grauedinem huius peccati di. Nemo putet ꝙ minus sit peccatū in verbis lingua mentiendo: q̄ꝫ manibus sanguinem fundendo. vnde de peni. disti.pª.c°. homicidiorum. scribitur. Homicidiorum tria esse genera dicebat beatus Petrus: et penam eorum parem esse asserebat. Sicut enim homicidas interfectores fratrum ita detractores eorū: eosqꝫ odiētes homicidas eē māifestauit: hec ibi. Facit ad hoc Adriani pape decretum.2ª.q 3ª.c°. qui nō. Et.5ª.q.6ª.c°. omnes. Et decretum Sixti pape 2ª.q.8ª.c°.q crimen. Et concilium Arelatense.3ª.q.10ª.c°. eos Et decretū Stephani pape.3ª.q.xjª.c°. negāda. Et decretum Anacleti.6ª.q.pª.c°. si omnia. Ideo Tulius contra Salustium de malignitate huius peccati inquit. Sepe vidi grauius offendere animos auditorum eos qui aliena vicia aperte dixerunt: q̄ꝫ eos qui cōmiserunt. III

SEd heu quia hoc viciū est adeo hodie multiplicatum ꝙ verum est quod inquit Ualerius lib°.4°.di. Nulla tam modesta felicitas ē que malignitatis dentes vitare possit. Qui alienis malis sicut suis bonis letantur: diuites sunt alienis iacturis: locupletes calamitatibus. Ideo Ouidius p°. de arte amandi inquit illis qui ob vicium vnius toti congregationi detrahūt. Parcite paucoꝝ crimen diffundere i omnes. et Clau-

dianus ait. Ne cunctos paucorum crimine dā/nes. Naz vera est snia eiusdē Ovi. pmo de reme dio amoris dicentis. Et mala sunt vicina bonis: errore sub ipso. Pro vicio virtus crimina sepe tu lit. Ideo Prosper in li°. epigramatuz dicit. Cul pare in quoquam que non sunt nota malignum est. V

Quando autem tales scelerati detrahunt nobis nō debemus contristari: imo debem⁹ pro malo habere si tales laudant nos. Ait enim Seneca in. li°. de quattuor virtutib⁹. Paria sūt laudari a turpibus: & laudari ob turpia. Ideo ad Lucillum scribens idem inquit. Magna demē tia est vereri ne ab infamibus infameris. X

O Detractores sceleratissimi: nullus mirari debet si semper de aliquo murmuratis. Mal⁹ enim homo de bonis bene dicere non consueuit. Unde dicitur in cōmuni pverbio El malo vcel/lo sempre canta la mala canzone. Judicium est autez q quis est bonus quādo mali detrahūt: atqz ipsum vilipendunt. Ait enim Salomon. Prouerbio. 14°. Ambulās recto itinere ac timēs deum despicitur ab eo qui infami graditur via. O maledictum detractionis vicium: tu es illud de quo inquit glosa super illis xbis. Prouerbio. 24°. Cuz detrahentibus ne cōmiscearis. dī. Propter hoc vicium periclitatur fere totuz humanū genus. Et Hierony. ad Celantiam ait. Raro inuenies qui ita irreprehensibilem velit exhibere vitaz suam: ut non libenter reprehendat alienā. O iniqua rabies detractionis. Tu es illa que sanctum Joseph iniuste a domina sua infamatum in carcerari fecisti. Geñ. 38°. c°. Propter tuam malignitatem multa milia hominum perierūt in deserto: quia murmurauerūt vt habetur. Numeri. xj°. Tu es illa cruēta bestia que nemini parcis. Unde inquit dominus Matth. xj°. & Luce 7°. Uenit Joannes nō manducans neqz bibens: & dicunt: demoniuz habet. Uenit fili⁹ hominis mā/ducans & bibens & dicunt. Ecce homo vorax: & potator vini: peccatorum & publicanorum ami/cus: quasi dicat. Nullus potest linguā detractorū euadere qui sunt bestijs peiores. Unde ait Jacobus Apost. 3°. sue canonice c°. Omnis natura bestiarum & volucrum atqz serpentium domatur a natura humana: linguam autem hominis null⁹ domare potest. Est enim inquietuz maluz & plena veneno mortifero. Y

O Detractor impudētissime tu es similis porco qui nulli immunditie parcit. Nam & tu/os tuum omni verbo abhominabili fedas. Et sicut porcus amenum intrans viridarium plenuz pulchris floribus ō illis nō curans: si qua ibi sūt stercora diligēter inquirit: ita & tu de virtutibus tui proximi loqui renuens: solum ad illius vicia exquirenda insudas. Et quēadmodum porcum a luto & stercoribus non faciliter amouemus: qz in illud se totum proijcit & inuoluit: ita & te a nepharijs detractionibus proximi in quibus sui/no more extendis: amoueri difficillimum est. De hoc crudeli peccato inqt Alexander papa. 6ª q. pª. c°. summa iniquitas. Sūma iniquitas ē detrahere quia omnis qui detrahit fratri suo homicida est: quod intelligitur per quandam similitudinem. Quia sicut homicida extingit proximi corpus: ita & famam detractor. Bartholome⁹ autē brixiensis ibi super verbo. detrahit. assignat rationem dicens q detractor quantum in se est: priuat animam que est melior pars hominis vita sua: dum negat virtutes quibus anima viuit.

Z

Et ex hoc comparatur leoni deuorāti humanas carnes. Unde Ezechiel. 18°. dicit. Leo factus est: didicit rapere predam & comedere homines. Et Gregorius 13°. li°. moralium exponēs illud Job. Quare persequimini me sicut deus: et carnibus meis saturamini? ait. Hi sunt q aliene vite detractione pascuntur: & aliorum proculdubio carnibus saturantur. Cum talibus nemo debet conuersari dicēte Salomone. Prouerbio. 23°. Noli esse in conuiuijs peccatorum: nec in comessationibus eorum qui portant carnes ad vescendum: qd exponit glosa de detractorib⁹ dicēs. Carnes ad vescendum portare est in locutiōe detractionis vicissim vicia proximi dicere. Hoc sapientis consilium seruans beatus Augustin⁹ neminem detractorem ad mensam suam comedere pmittebat: añqz talia metra dscribi fecerat. Quisqs amat dictis absentū rodere vitam. Hanc mēsam indignam nouerit esse sibi. Nec miruz si tam topere detractores Augustinus fugiebat. Ut eniz inquit Hieronymus in quadaz epistola. Nemo cum scorpionibus aut serpentibus securus inhabitat. Quib⁹ similes sūt detractores. Et hoc ostē di potest per illud quod ponit Ouidius secundo Metha. s. q Cadmus seminauit dētes serpentis noxei quibus statim nati sunt milites armati q ad inuicem contra se insurgentes se occiderunt. Per dentes serpentinos significantur morsus detrahentium: ex quibus rixe & contentiones seminantur inter homines: & sepe homicidia crudelissima generantur. A

Verum sapientes viri faciunt quod scriptū est ps°. 90. Super aspidem ꝛ basiliscum ambulabis: ꝛ conculcabis leonem ꝛ draconem. Despiciunt enim serpentina detrahentiū verba reputantes eos personas vituperabiles iuxta illud Ecclesiastici 5°. Denotatio pessima sup bilinguē. Ideo inquit Seneca in li°. de remedijs fortuitorum. Male de me loquuntur homines: sed mali: mouerer si de me marimus Cato: si Lelius sapiens: si Scipiões duo ista loquerent. Refert quoqꝫ Valerius marimus li°. 7°. exemplum ad propositum de Diogene philosopho. Cui cū quidā dixisset. Te amici cuncti vituperāt. Rñdit. Oportet sapientiā ab insipientibus feriri. Esse enī me horem iudicat mala lingua quē carpit. Isti murmuratores sunt ceci ita ꝙ albedo virtutis proximi illis videtur nigrescere per viciū. Unde Gregorius. xj^a. q. 3^a. c°. inter verba. ait. Quod enim aliud detractores faciunt nisi ꝙ in puluerē sufflant: ꝛ in oculos suos terrā exciunt: vt vñ plus detractiõis perflant: inde minus veritatis videatur: hec ille.

B

Non igitur debet aliquis fidem dare murmurantibus: sed eorum maledicta reijcere tanꝗ̄ suspecta. Detractor enī ad testificandū ꝛ accusandum non debet admitti. c°. detractores. 3^a. q. 4^a. ꝛ. c°. nullus. 3^a. q. 5^a. Ratio est ꝙ detractor facit se suspectū testem cum se offerat ad testificandum non requisitus: quod a iure reprobatum est. c°. testimonium. de testi. Sicut igitur iudices nimis festini in dāda snīa recusari possunt quia faciunt contra legem. si finita. ff. de dam. infecto. vbi dicitur ꝙ iudices non debent esse festini neqꝫ currentes: sed plena cū deliberatione procedere. Et Prouerbio. 8°. scriptum est. Nō melior est iudex lētus: ꝙ̄ iudex currens: ita dtractores qui de omnibus que vident: dilacerare proximum festinant: non debent admitti ad condemnandum seu corrigendū proximum. Cum enī correctio fieri debeat ex charitate. 23^a. q. 5^a. c°. prodest. Et tunc talis corrigens non potest dici maliuolus sed amicus. c°. non vos iudicetis. 2^a. q. 5^a. profecto cum detractor moueatur ex prauitate ꝛ inimicitia non est appellandus corrector: sed proditor. 2^a. q. p^a. c°. si peccauerit. ꝛ ideo debet tanꝗ̄ perfidus ꝛ infamis a testimonio repelli.

C

Marime autem detestanda est detractio contra personas religiosas ꝛ prelatos qui in sacra scriptura dij appellantur: quibus inquit Dauid in ps°. Ego dixi dij estis ꝛ filij excelsi omnes. Ideo Exodi 22°. dicitur. Dijs nō dtrahes. Quapropter inquit Alexander de ales. in 2^a. parte summe: in tractatu de vicio dtr actiõis articu°. 4°. ꝙ cū oīs detractio sit pniciosa: in istis tñ ē pniosior. Isti diabolici dtractores dñt acri puniri: Sicut. n. accusans obligat ad talē penā qlē accusat⁹ sustinere deberet qñ i accusatiõe dficit. c°. qs/qs. ꝛ c°. q nō pbat. 2^a. q vl^a. Sic dtractor diuino iudicio sustinebit illā calūniā ꝛ ifamiā: q iudicat dignū illū cui detrahit. Ex de cali c°. cū dilect⁹. Quo aūt in futuro [illegible] puniat demōstrat Anaclet⁹ papa i c°. accusatio. 2^a. q. 7^a. di. Si detractores quorūcūqꝫ grauiter iudicant ꝛ i pditionis laqueū cadūt: multo magis laceratores ꝛ dtractores: atqꝫ accusatores famulorꝫ dei dānant: ꝛ i barathrū nisi se correxerit ꝛ satisfactionē ac pnīā cōdignā fecerint: idubitāter cadunt: ꝛ eternis flammis excruciuntur: hec ille.

D

Secūdo circa detractionē ꝗ̄rēda ē ei⁹ modificatio. Vñ sciēdū ē fꝫ Alex. d ales vbi. s. ꝛ be. Tho. 2^a. 2^e. q. 73^a. ꝙ multis mōis hoc maledictū dtractōis viciū ppetrat q ad tres c. i breuitaꝫ reduci pñt. Prim⁹ dr iniqu⁹: scōs astut⁹: terti⁹ simulat⁹: pm⁹ mod⁹. s. iniqu⁹ triplicit ꝯmittitur. Prio cū qs pctā secreta primi publice reuellat: ꝛ alijs ea ignorātib⁹ inotescē facit: agēs ꝯ pceptū euāgelicū d correctōe fraterna Math. 18°. scriptū: vbi inqt dñs. Si peccauerit i te frater tuus: vade ꝛ corripe eum inter [illegible] ꝛ ipsum solum. Secundo committitur hic modus iniquis fugiendo mala de proximo: que non fecit: ꝛ de illis eum imputando: ꝙ est contra iustitiam ꝛ rationem. Nemo enī debet damnari: quem culpa non grauat. l. sancimus. C. de penis ꝛ. l. fi. C. de modo mul. Tercio committitur sicut hodie fieri solet. Innectiuas ꝛ cantilenas: lenocinio verborum fucatas componendo: vel famosos libellos contra proximum scribendo: quod ꝙ̄ graue sit peccatum: patet per punitionem legis ciuilis. Tales nanqꝫ non solū facientes libellos: sed etiam inueniētes ꝛ non corrumpentes ꝛ destruentes: sed continentiam eorū manifestantes: decapitari debent vel deportari. l. vnica. C. de famo. li. ꝛ. c°. hi qui. 5^a. q. p^a. Secundum autem canones: flagellari debent ꝛ excommunicari: dicto. c°. hi qui. ꝛ c° quoniam in alterius. ea. q. ꝛ causa. Et possunt deponi cū sit graue crimē ꝛ damnatione dignissimū. 25^a. di. §. nunc autem.

E

Secundus modus pricipalis detrahendi dr astut⁹. Sūt enī aliq cū astutia detrahentes: et hoc ēt fit tripliciter. p°. tacēdo. Nā cū irrogat d alicui⁹ virtutib⁹ licet nullū malū dicat tacēt tñ verū ꝛ bonū qd sciūt dicēqꝫ deberēt. Sicut si quis interrogaret de aliq puella nubili: an eēt honesta

z ille sciret sic eē z tñ taceret: aut diceret. Nō me interpono de alienis factis. Talis eni z si nō dire cte: tñ indirecte proximi sui famā lederet. Jō dice bat Silbert⁹ porretan⁹. Grauis rapacitas est cuz verā alteri⁹ gliam z mēdacio non corrūpis silē tio pteris. Scdo astuti detrahūt negādo. Cum. s. z si malū nō dicāt de proximo negāt tñ bonuz qd de illo ab alijs narraẛ. Et hoc ex inuidia procedit: vnde Silbert⁹ porretanus verū dicebat. Liuor excellētiaz propaz semp cogitās obscurat alienā. Tertio astuti detrahūt venenādo cum. s. multa bo na dicūt de aliquo venenādo cum aliquo malo i terposito: sicut multi faciūt semp addentes sed: vel si. Dicūt enim. O si talis nō hēret illum defectū: vl illum: tot virtutib⁹ quib⁹ floret laudareẛ a cūctis vel dicūt. Talis est doct⁹ vel probus: sed defficit in humilitate z huiusmodi. Sicqz detrahēdo ne vi deātur loqui ex malignitate laudāt vt magis vi tupent: z simul cuz melle porrigūt ad bibendū ve nenū: de quib⁹ iquit Hiero. in quadā epl'a. Vene na nō dant nisi melle abscōdita. F

Tertius modus principalis detrahēdi dicit simulat⁹ z fit etiam tripl'r. Et est prope hypo critaz: qui pmo detrahunt dolēdo. Fingunt nāqz voce: vultu: verbis: gestu: ac suspirijs dolēter z ex charitate referre criminationes z infamationes proximoꝝ suoꝝ: cum tñ id faciūt ex impietate: li uore z inuidia. Et hoc est qd Bernar. super Cañ. sermone. 24°. inquit. Detractores quodā simula to verecūdie fuco pceptam malitiā quam retine nō possunt adūbrare conanẛ. Videas a detra ctore alta pmitti suspiria cum quadaz grauitate z tarditate: vultu mesto: demissis supcilijs: z voce plagēti: egredi maledictiōem: z quidem tāto per suasibiliorē quāto credit ab his qui audiunt cor de inuito: z magis cōdolentis affectu q̄ malitio se proferri: hec ille. G

Scdo ctrahunt hypocrite prouocādo. Simu lāt enim se defendere velle erroreȝ proximoꝝ z eos excusare dicentes. Talia dicūtur de tali: sed meli⁹ est nō credere: z ista dicunt ut alios prouo cent ad maledicēdum. Interdū etiam laudāt ali quem vltra vitatē z maxime coram inimicis ei⁹ vt eos magis prouocēt ad cdicendū z infaman dū illum. Cum eniz inimicus nequeat bono aīo pati: q eius emulus laudeẛ de virtutib⁹ quas ha bet: q2 eas reputat vicia esse z defect⁹: dicēte Cas siodoro super psalmistā. Menti furore ebrie: om ne qd rectuz ē peruersum videẛ: multo min⁹ po terit supportare: q de virtutibus quas nō habet magnificeẛ. Tertio detrahūt hypocrite amplian do z paliādo suas detractiones. Incipiunt enim pmo laudare auditores de his que in alijs volūt damnare: vt eos magis incitent ad credendum. Deinde simulant se ex zelo veritatis z iustitie di cere: vnde fm Bernardum vbi supra: dicit hypo crita cū infamare vult proximuz. Doleo vehemē ter pro eo: q diligo eum satis: z nunq̄ potui cor rigere eum. Et aliquando etiam dicit bene mihi compertum fuerat hoc: sed per me nūq̄ inotuis set sz quoniaz per alterum res patefacta est verita teȝ negare nō possuȝ dolēs dico: z vera ita est. Et adiungit. Grande damnuȝ est: nam alias quidē in plurib⁹ valet. Ceterum in hac parte: vt verum fatear excusari minime potest: hec ille. Et sic isti hy pocrite ampliādo z augēdo crimē proximi: eum vituperāt multa falsa inserētes: z quod non audēt voce dicere: signis: z nutibus faciunt: minimum proximi delictum valde aggrauantes. Nam non solum lingua: sed etiā factis z signis animi con ceptus exprimitur. c°. cum apud. z. caplo. me. de spon. O hypocrite neqssimi profecto in hoc osten ditis vilitatem z ambitioneȝ vestram. Ait enim Hieronym⁹ in quadam epistola. Vilium sane ho minum z suam laudem querentium est: alios vi les facere: quia alterius vituperatione: se lauda ri putant: qui z si suo merito placere nō possunt placē volūt in cōparatione peiorū. H

Tertio principaliter circa detractionē viden da sunt noueȝ remedia. Primo tria ex par te eorū qui detrahūt quorū primuȝ dicitur. Cha ritatiua dilectio. Cum eniz detractio procedat ex odio vt supra diximus: profecto nihil ita militat cōtra eā sicut dilectio charitatiua: que est ei con traria. Ait eni Aristo. x°. Me: ha. q ꝯtraria mu tuo se expellūt: z vno existēte in subiecto aliō pua lere nō potest. Si igiẛ habebim⁹ charitatē erga p ximū z amabim⁹ eū sicut nos ipsos: fm pceptuȝ dñi Matt. 22°. Nō ꝯtrahem⁹ illi: sicut nec alios vellemus detrahere nobis: imo de proximo bñ quemur. Hoc eni est signū charitatiue dilectiōis Vnde secundus philosoph⁹ dicebat. Pricipiuȝ amicitie est bene loqui. Maledicere autē est ini micitiarū exordiū: hanc dilectionem habebat Da uid qui q̄uis Saul vsqz ad mortem perseq reẛ tamē audita ei⁹ morte: vt habeẛ secūdi Reg. p°. scidit vestimēta sua z plārit euȝ: atqz alios ad plāgēdū iuitauit: multa i laudē inimici sui dicēs. In signū q mētē suam in ciuitate locauerat. De hoc remedio loquiẛ Hieronym⁹ in trāsitu suo di cens. Vbi charitas vera est: ibi inuidia nulla est: ibi ambitio nulla cognoscitur: nec murmuratio aut detractio. I

Secūdū remediū diciẛ bona sociatio. Naȝ si

cũ detractoribus quis cõuersef: quandoq3 cũ detrahere quodãmodo necesse erit. Jnqt enim Augustin⁹.18ª.q.pª.c°.sepe.⁊.13ª.q.4ª.c°.qsquis. Sepe malorũ cõsortia etiã bonos corrũpũt: quãto magis eos qui ad vicia ꝓni sunt. Jdeo Ari. 3°.Ethico.dicit. Jncorrigibilis homo tollẽdus ẽ de medio socioꝝ. Tertiũ remediũ est proprie conscientie examinatio. Et de hoc loquif Jsido.in quodã sermone dicẽs. Nũq̃ detrahes si te bene prospexeris. K

SEcũdo ex parte eorũ qui audiũt detractionẽ sunt tria remedia. Primũ dicif vultus cõtristatio. Debem⁹ eni detractoribus tristũ vultũ ostẽdere: vt a murmuratione desistãt. Quia vt inquit Anterius papa.6ª.q.pª.c°.ex merito. Nemo inuito auditori libẽter refert: ⁊ ideo Hieronymus ad Rusticũ monachũ ait. Nõ minus auribus q̃ lingua fugias detractionẽ. Nã sicut si sagitta mitaf ꝯtra durã materiã. Nõnũq̃ i mittẽtẽ reuertif: ⁊ vulnerat vulnerãtẽ. Et si quis mittit in altũ lapidẽ: sepe recidit in caput eius. Jta detractor cũ tristẽ viderit faciẽ audiẽtis imo ñ audiẽtis qdẽ: s3 obturãtis aures suas ne audiat iudiciũ sãguis illico cõticescit: palet vultus herẽt labia: saliua siccaf: hec ille. Ait eni sapiẽs Prouer. 25°. Vẽt⁹ aqlo dissipat pluuias: ⁊ vultus tristis linguã detrahẽtẽ. Debet ẽt audiẽs detractores reprehẽdere qñ nõ immineret maius scandalum. Et hoc ostendit Christus exẽplo suo rephẽdens discipulos de Magdalena murmurantes. Joan. 12°. Dauid quoq3 inquit in ps°.100. Detrahentez secreto proximo suo: hũc per sequebar: ⁊ Job.29° sui libri dicit. Contereba3 mollas iniqui: idest detractoris: ⁊ de dentibus illius auferebaz pdã. L

SEcundum remedium est recessio. Si enim sine scandalo fieri potest: cum quis detrahere incipit: stati debet audiens verba eius recidere aut ab eo recedere qa vt ait. Hier. Si deest auditor: ñ ẽ ⁊ detractor: hoc ãt quisq3 facere debet cogitans q̃ mortaliter peccat: qui libẽter detractores audit. vñ Bernar.ad Eugeniũ scribit. Detractor ⁊ detractionis auditor: vterq3 diabolũ portat: ille in lingua: iste in aure. M

TErtiũ remediũ est cordis stabilitio vt non cito credaf malũ qd di. Qui.n.cito credit leuis est corde Eccli.19°. Jdeo Cato in suis documẽtis inquit. Rara fides ideo qa multi multa loquunf. De isto remedio Hieronym⁹ in quadã epistola ingt. Si nõ passim detractorib⁹ crederemus: iã detrahere oẽs timerẽt: q̃ si ita notuz sit viciũ primi: vt aliter credi nõ possit: debem⁹ ei cõpati: ⁊ audita nõ publicare. Sed seruare illud Pauli cõsilium.pª.ad Cor.12°. Si quid patitur vnũ membrũ: cõpatianf alia mẽbra. Cõsiderare etiã debem⁹ illud quod Lactãn⁹ inqt in. 6°.diui.insti.aduer.gentes di. Nemo est tã circũspectus: aut prudẽs qui ñ aliquãdo labaf. Et idõ quilibet magis timere debet de suo lapsu q̃ d peccatis alienis gaudere. N

TErtio ex parte eoꝝ quibus detrahif: sũt alia tria remedia. Primũ dicif puisio: quia homo debet pmo puidẽ: vt ab eo tollaf occasio detractionis. Quod nõ faciũt quidã dicẽtes. Sufficit mihi conscientia mea: qa inquit Paulus.pª ad Thessalo.vl°. Ab oi specie mali abstinete vos. Et idõ debem⁹ ita bñ viuẽ: vt nõ dem⁹ alicui materiã de nobis detractionẽ faciẽdi. Secũdũ remedũ dif recordatio. Meminisse enim debem⁹ q̃ patiẽter tollerãtes detractiones iniuste de nobis factas: facti socij xpi: ac btẽ ꝟginis: aliorũq3 scõrũ: qui diffamati sepius fuerũt ab iniqs: cõsequemur pmium de quo Saluator ait Matthei.5°. Beati eritis cũ maledixerũt vobis hoies: ⁊ dixerit oẽ malũ aduersũ vos mẽtiẽtes ꝓpter me: gaudete ⁊ exultate: quoniã merces vestra copiosa est in celis. Recordari ẽt debem⁹: q̃ deus ꝓ vtilitate anime nre ⁊ ꝯseruatione in humilitate: pmittit nobis detrahi: vñ inquit Gregori⁹ in.c°.sũt aũt plurimi.6ª. q.pª. Sũt aũt plurimi qui vitam bonoꝝ fortasse ampli⁹ q̃ debẽt laudãt: ⁊ ne aliqua elatio d laude subrepat: pmittit omnipotẽs de⁹ malos in obtrectationẽ ⁊ obiurgationẽ ꝓrũpere: vt si qua culpa ab ore laudãtiũ in corde nascif: ab ore vituperãtiũ suffocef. Debem⁹ quoq3 seruare illud cõsiliu3 eiusdẽ Gregorij sup Ezechi.di. Sicut liguas detrahẽtiũ nro studio nõ debemus excitare: ne pereant: ita per suam malitiã excitatas: debemus eq̃nimiter tollerare vt nobis meritũ crescãt. O

TErtiũ remediu3 di recursio. Debemus nãq3 adimplere illud Gregorij documẽtũ: in. c°. iter ꝟba.xjª.q.3ª.qui dicit. Jnter ꝟba laudãtiũ siue vituperãtiũ: ad mẽte3 sp recurrẽdũ ẽ. Et si in ea ñ iuenif bonũ qd de nob di magnã debet nob tristitiã generare. Rursus si in ea nõ inuenit malũ quod de nobis homines loquuntur in magnã debemus licentiam prosilire: q̃ si non omnes laudant ⁊ conscientia liberos nos esse demõstrat: habem⁹ Paulũ dicẽtẽ. Gliã nra hec est testimoniũ ꝯsciẽtie nre. Job quoq3 dicit. Jn celo testis meus si g° ẽ nob testis i celo: ⁊ testis i corde: dimittam⁹ stultos foris loqui: quod volunt: hec ille. P

VLtimo circa detractionem: videnda est ei⁹ restitutio ⁊ satisfactio: que est valde difficilis. Quia sicut semel anihilatum non reddit idẽ

numero: vt ait Aristoti. 2°. de generatione: ita fama proximi sublata nō faciliter ei restituit̄: plus eni attēdūt hoies: quod est in opinione: q̄ qd in veritate. l. his qui heres. in. fi. ff. de acq. here. l. barbarius. ff. de officio pro. Ideo vera est illa Merici poete sententia li°. p°. parte p^a.
Qué semel horrēdis maculis infamia nigrat.
Ad bene tergēdū multa laborat aqua. Ouidi⁹ ēt in. 6°. de fastis ait.
Rumor vt est velox: agitatis peruolat alis. s. ad infamādū proximum. Et ideo vera est illa poete sententia.
Fama malū: quo nō aliud velocius vllū.
Mobilitate viget viresq3 acqrit eūdo
Parua metu primo mox se se attollit in auras
Ingrediturq3 solo z caput inter nubila cōdit. z sunt verba Virgilij. 4°. Eney. O diabolica lingua o ligua serpētina: o lingua maledicta: que tantos infamasti: meli⁹ stares in ore accipitris: vt ab eo medereris: q̄ in ore humano. O quot docti viri ppter detractores reputan̄t indocti: quot virgines creduntur corrupte: quot vidue cōtinētes z caste luxuriose tenen̄t z vane: quot penitētes hypocrite: quot dn̄i iustitie amatores tirāni: quot boni mercatores z probi viri: censētur mali z iniqui. O susanna cōtinentie amatrix: quis te infamauit de adulterio: nisi male perfidorum senum lingue? Dan̄. 13°. O perditum genus detractoru3 audi quid de te Salomon Prouerbi. 30. inquit Est generatio: que pro dentibus gladios habet z comedit molarib⁹ suis: vt comedat inopes de terra z pauperes ex hominibus. Hoc autē vos dtractores facitis: cū bonam proximorum famaz annullatis de qua inquit Tulius in. 2° . de oratore. Bona extimatio: diuitijs prestat. Ideo dicitur. l. vnica. in. fi. C. de his qui po. no. q̄ ille dicitur prodigus qui pro nihilo habet famā suaz. Hanc famam preciosaz: destruunt lacerant: z feriunt lingue murmurantium: que sunt omnibus ensibus acutiores. Unde interrogatus Salomon philosophus quid acutius gladio? Respondit praua hoīs ligua. Itē īterrogat⁹ secūdus philosophus. Quid est ligua? Rn̄dit flagellū ē: z bn̄ flagellum dicitur: quia illos quos attingere nō possunt oēs gladij qui reperiūtur in mūdo attigit maledicta lingua detrahentiu3. Et ideo interrogatus Anacharsis philosophus: quid est in hoīb⁹ bonū aut malū. Respondit lingua est enim optima ad comedendū: sed pessima ad detrahendū z obloquēdū. Itē optima quando bene loquitur: sed pessima quando male sermocinat̄. Vn̄ de illa dici pōt illud. q̄ de Origene ait Hierony. s. q̄ vbi bn̄ nemo melius: z vbi male nemo peius. Et ideo ipsa lingua ne polluta locutione putrescat debet sale discretionis z premature considerationis condiri. Unde legitur inquirenti cuidā a Demosthene: quomodo posset optime dicere ait. Si nihil dicere nisi qd optime scieris. Hoc autem consilium non seruant detractores qui non solum nō loquūtur ea que bene sciūt sed potius dicunt que nesciunt. Et quod deterius est aff. rmāt illa que ipsi ex iniquitate sua confixerunt: qui nunq̄ absolui poterunt: nisi famam proximo restituant: s̄m determinationem Scoti ac Ricardi: z aliorū3 theologorum in. 4°. di. 15^a. Q.

Tripliciter autem potest quis auferre famaz proximo. Primo verum crimen imponēdo non seruatis debitis circūstātijs. s. ordinis: z modi: vt puta: manifestando id quod verum est: sed occultū. Talis autē l3 grauiter peccet reuellādo secreta crimina: nō tamē tenetur dicere se falsu3 dixisse quia mentiretur. Nemo eni mētiri debet: propter quodcūq3 bonum proximo suo reddendum quia vt dicitur ad Ro. 3°. Nō sunt facienda mala vt eueniant bona. Tenet̄ tamē aliquo modo licito reddere famam: hec vel similia verba dicēdo. Non credatis hunc hominē esse talē: male dixi: fatue locutus sū. Et quidē hec vera sunt: quia illa proposuit non seruato ordine iuris. Proposuit eni in publico: quod non erat publicū. Consimilis quoq3 persuasio est: si dicat. Non reputetis eū esse malū. Quilibet nāq3 p̄sumēdus est bonus donec probet̄ cōtrariū. c°. vnico. de seru. in or. fa. vbi dicit̄. Humana fragilitas: illū quē indignū eē nō nouit: dignum debet extimare. Cū ergo nō sit p̄bat⁹ malus corā istis: nō ē reputādus ab eis malus. Debet igit̄ vnusq3q3 tractare diffamationes p̄ximi. Nā magne sapiētie est reuocare hoīe3 qd male locut⁹ est. 22^a. q. 4^a. c°. magne. z s̄m Tho. in predicta di. q̄rti. z Ricar. ibidē ar°. 5°. q. 3^a. in corpore q̄stionis: tenetur talis infamās īfamato: ad recōpēsationez aliā in equalēti: si possibile est: q̄n famā restituere nō pōt: vel aliter ad arbitriu3 boni viri satisfacē d3 si equalens reddē n̄ valet ar^m ī c°. 2°. ex̄ ne lite. pē. Scd̄o dānificat qs p̄mū in fama veru3 crimē sibi īpositū ab aliq̄ ī iudicio: publice negādo: z tal̄ q̄uis peccet: qa mēnt̄ negādo vitatē z notādo accusatorē de īfamia īpositiōis falsi crimīs: tn̄ n̄ tenet̄ postea: itēriōe necessaria ad salutē accusatori r̄stituē famā: r̄cognoscēdo crimē sibi īpositū verū eē: vt ingt Sco. z Ric. vbi s. Nā cū accusator non s̄uauerit iustitiam in accusatione vel denunciatione: quia proposuit corā iudice quod proponēdū nō erat z quod probare nō pa

terat sibi imputare debet. Ipse etenim fuit prima et principalis causa ifamationis sue. Licet aūt nō teneatur quis cōfiteri in iudicio crimen de quo nondū est cōuictus: qꝛ posset esse tale propter qḋ suspēderetur: vel alias grauiter puniref: et sui fi-lij exheredarētur. Tamē fm Ricardū vbi supra: tenetur per aliqua sobria verba restituere famaꝫ quam abstulit et indirecte euꝫ imputādo de calū-nia: vtputa: dicēdo. Nō habeatis ipsuꝫ pro calū-niatore: qꝛ forte imponendo mihi hoc crimen ha-buit bonā intentionē: vel credebat sic esse. Ad eui tationē autē mendacij in his accusationib⁹: dan da est respōsio iurisperito ꝛ: scilicet nego proposi-ta: vt proponuntur. Hoc enim sine mēdacio dici pōt: qꝛ proponunf in publico et vt publica: et nō publice probāda. Sic autē sine mendacio negare potest: qui scit ea in publico nō posse probari: ꝙ si iudex vrgeat eum: ut ipositū crimen fateaf: vel vt publice negēt: respōdere potest: ꝙ ipse ad accu sationeꝫ sufficienter respōdit. Attamē etiā in tali casu tutissimū est post huiusmodi abnegationeꝫ penitere: qꝛ bonaruꝫ mentiū est ibi culpā cogno-scere: vbi culpa nō est. c°. ad eius. 5ª. di. R

Tertio dānificat quis proximū in fama falsuꝫ crimen īponendo: et hoc dupliciter ꝯtingere potest. Aut malū a se inuentū narrādo: aut dicen do quod ab alio audiuit. Primo modo tenetur talis detractor retractare simpliciter verbū suum: et hoc publice vel secrete: sicut proximuꝫ diffama-uit. Alias nō seruat iustitiā que vult reddi proxi-mo quod suuꝫ est. l. iustitia. ff. de iusti. et iur. Et in sti. eodē in prin. Et dicit Raymūdus in sūma: ꝙ eodē modo quo proximū infamauit: debet illi re-stituere famā suā dicendo ꝙ mentit⁹ est. c°. inter sollicitudines. §. precipias. de pur. cano. Quod in-telligendū est nisi ex tali retractatiōe aperte facta magis diffamaref infamatus. Nō dicat ergo de tractor. Ego de tali crimine infamaui taleꝫ speci-ficando peccatū: qꝛ forte amplius nō recordātur et sic illis ad memoriā reduceret. Sed dicat. Ego infamaui taleꝫ apud vos de quodā crimine: si nō habetis de eo memoriā bonuꝫ est: si autē de eo re-cordamini: sciatis ꝙ ego adinueni hoc mendaci um. Nō dicat auteꝫ ꝙ falsum dixit: sed ꝙ mētit⁹ est: qꝛ cōtra menteꝫ dixit proximū infamando: de eo quod putabat esse falsum: et tamē poterat esse verū. Et dicit Scotus et Ric. vbi supra: ꝙ q̄uis magis teneaf quis seruare famā suā: q̄ꝫ alienam ceteris paribus: tamē detractor qui iniuste abstu lit famā proximo magis teneť illi restituere famā iniuste: q̄ꝫ seruare ppriā famā iniuste. Et dicit Ray mū. et Hostiē. in sūma: ꝙ nisi rationabilis causa obstet: tenetur infamās ab infamato veniā postu lare. arᵐ. in. c°. p°. 14ª. q. 6ª. et in. c°. quidā. 5ª. q. pª. Secūdo autē modo diffamat proximū quis narrādo quod ab alio audiuit: nō affirmādo pro certo ita esse veritatē. Et tunc si ex leuitate: aut in cōsideratione nō malignitate: et animo ledenti ta lia loquaf videť veniale: cuꝫ humana lingua in lubrico sit posita. Jacobi. 3°. Et de tali sic loquen-te per auditū potest dici illud vulgare prouerbiū. Chi parla per oduta: pare vna bestia coruuta. Si autē aio infamādi murmuret et detrahat: etiā loquendo per auditū: nō videtur excusari a mor tali peccato: nō tamē teneť ad reuocandū dictuꝫ suū: quando solū dixit quod audiuit ab aliis: fm Scotū: et Lādulfum neapolitanuꝫ in. 4°. distin. 15ª. Si tamē ad audita addidit aliquid ex quo de nigrata sit fama proximi: vel si per talē relationeꝫ etiā nō addēdo aliquid sequaf infamatio alicu-ius: teneť talis referens bono modo restituere fa-mā ablatā: fm Astēsem nostrū in sūma. O quot milia hoīum propter istas maledictas detractio-nes ad tartara descēdunt: nolētes propter verecū diam reuocare diffamatōes proximorꝫ: sine qua-rū retractatione nō possunt absolui. Scriptū est eni in. c° [illegible]ricus. 46ª. di. Clericus maledic⁹ ma xime de sacerdotib⁹ cogaf ad postulandū veniā: si noluerit degradef: nec vnq̄ꝫ ad offm̄ sine satisfa-ctione reuocetur. S

Pro ꝯclusione igiť hui⁹ fmonis: dico ꝙ tāta mala ex ligua ꝓcedūt: ut v̄bis exꝑmi nō pos sint. Et tñ pauci sūt: q illā bñ regere sciāt: vñ Ja-cobi. 3°. di. Qui nō offēdit ī v̄bo: hic ꝑfect⁹ ē vir. Nō est igiť mirū: si pauci saluanf. Cū. n. mlti ꝓ-ximorꝫ suorꝫ: de opione hoīum auferāt famā: de li bro viuētiū delēt aīam suā. Et lꝫ magnū dānū fa ciāt ꝓximo: maius tñ suppliciū est: qḋ eis paraf in inferno. Jō Eccl. 28°. di. Flagelli plaga liuorē fa cit plaga āt lingue ꝯminuet ossa. Multi cecide-rūt i ore gladij: sꝫ plures īterierūt ꝑ linguā suā: hec ibi. Seruare igiť ōbem⁹ documētū qḋ ponit Cato 3°. sui libri. c°. di. Nō pudeat socios prudēs cela-re memēto. Et seq. c°. iterꝫ īqt. Producť⁹ testis: ser ua tñ aīi pudorē. Quātūcūqꝫ potes celato crimē amici. Salomō q̄ꝫ Prouer. 25°. ait. Que videre ocli tui [illegible] ꝓferas cito ī iurgio: ne postea emēdaf nō possis cū dēhonestaueris amicū tuū. Propter ꝓdicta igiť dāna incōsiderate locutiōis euitāda: Sochrates philosoph⁹ raro loquebaf: vñ semel interrogat⁹ cur taceret. Rñdit. Quia me loquutū esse aliqñ penituit tacuisse nunq̄ꝫ. Est ergo ꝓpuꝫ sapiētis verba irreprehēsibilia loqui. Ideo Ma crobi⁹. 3°. saturnaliū ait. Nihil est tam ꝯgruum

sapie:q̄ locis ⁊ tpib⁹ aptare sermones. Et sapiēs Paulus ad Ephesi.3°.iquit. Ois sermo malus de ore vrō nō procedat. Quod quidā salutare cōsiliū adiplere nobis ille ɔcedat: qui sine fine viuit ⁊ regnat. Amen.

¶ Feria quarta de charitate dei ⁊ proximi. Sermo quintus. M

Eges meas custodite. Leuit.19°. Scdm Phi.sniam in.3°.de anima. Aia nostra tres hȝ potentias vȝ intellectū: memoriaȝ: ⁊ volūtatem: quib⁹ illustraſ: illuminaſ: ⁊ nobilitaſ: ac perfecta dī. Sine quib⁹ aia rōnalis esse nō pōt. Quaruȝ vna est ceteris nobilior .s. volūtas. Qd patet q: potētia determinās est nobilior determinata: sed volūtas habet determiare actū intellect⁹ ⁊ memorie ſm Aristo. ⁊ comētatorē.7°. Metha. Ergo dignior est itellectu ⁊ memoria. Itē potentia que est libera per essentiā est nobilior. Sed volūtas est huiusmodi dicēte Anselmo in li°. de cōceptu ꝟginali. Voluntas est regina ⁊ dn̄a in toto regno aīe: ergo ⁊c. Jo Ric. de scō victore: in lib°. de libero arbitrio dicit. Volūtas est potētia nobilissima. V

Sicut aūt ad pfectionē aīe rōnalis ⁊ ei⁹ eēntiaȝ necessarie sunt he tres potētie: ita sūt tres ꝟtutes fundamētales in his potētijs fundate sine quib⁹ aīa in gr̄a dei viuere nō pōt: vel ad sūmuȝ bonū puenire .s. fides: spes ⁊ charitas. Fides fundaſ in itellectu: Spes in memoria: Charitas in volūtate: ſm theologos in.3°.di.27ᵃ. De pria illaruȝ virtutū dī ad Hebre.xj°. Sine fide īpossibile est placere deo. De secūda ad Roma.8°. Spe enim salui facti sumus. De tertia ad Roma.12°. Charitatē fraternitatis inuicē diligētes. Ipa eni est via qua pueniſ ad deū. Aug quoqȝ in lib°. de spū ⁊ aia.c°.xj°.ait. Charitas est via dei ad hoīes ⁊ via hoīum ad deū. De hac etiā d pe.di.2ᵃ.c°. hec est charitas dicitur. Sicut sine via nullus peruenit quo tēdit: ita sine charitate que dicta est via n̄ ambulare hoīes pn̄t sed errare. Sicut ergo inter alias aīe potentias volūtas est prestātior: ita charitas in ea fūdata: ceteris fundamētalibus virtutibus est dignior: q: qualia sunt pdicata: talia cōueniūt esse subiecta: vt dicit gl. in.c°. dudū. de deci. ex nobilitate ergo subiecti ostēditur nobilitas predicati. Et pariformiter ex nobilitate voluntatis demōstraſ nobilitas charitatis in ea fundate. Et ideo Paulus p°. ad Cor.13°. inquit. Nūc aūt manent fides: spes: charitas: tria hec: maior autē hoꝝ est charitas. Est aūt charitas dilectio qua deus diligiſ propter se: ⁊ proximus propter deum vel in deo ut dicunt theologi in.3°.dist.27ᵃ. Et in hoc duplici mādato .s. de dilectione dei ⁊ proximi tota lex pendet ⁊ prophete: vt ait saluator. Mathei.22°. Et ideo vt diuinas leges custodire valeamus. De hac dignissima charitatis virtute quiqȝ pulchras speculationes contēplabimur. Quarū pria dicetur dignitatis: Scda vtilitatis: Tertia necessitatis: Quarta ordinabilitatis: Quita cognoscibilitatis.

¶ Pars pria de charitatis dignitate. X

Uo ad primā partē que dicitur dignitatis. Fuit īter hoīes questio sepius disputata videlicet que esset maior nobilitas istius mundi: ⁊ diuersi varia senserunt. Quidā enim dixerūt qꝫ est dignitas tēporalis ut esse regē: vel imperatorē: vel spiritualis vt esse cardinalem: seu papā: ⁊c. Quoruȝ opinio est falsa. Nā ut dicitur in.c°. nō loca.40ᵃ. disti. Nō loca aut ordies creatori nostro nos proximos faciunt: sed nos ei aut merita bona cōiunguntur aut mala disiungūt: ⁊ in.c°. sicut.23ᵃ.q.4ᵃ. dī. Apud deū non gradus elegātior: sed vite melioris actio cōprobaſ. Et in.c°. homo christian⁹.40ᵃ. dist. inquit. Chri. Nō xpianus fortiter cadit in peccatū pp duas causas: aut pp multitudinē peccati: aut pp altitudinē dignitatis. Alij ꝟo posuerūt nobilitateȝ in generositate sanguis: qd etiā est falsum. Scriptū est eni in.c°. illd.40ᵃ.di. Nō loci: nō generis nobilitate: sȝ ꝟtute vnusqsqȝ gr̄am ɔparat sibi. ⁊ in.c°. venerabilis. de pbē. ⁊ di. dī. Nō gn̄is sed ꝟtutū nobilitas moruqȝ honestas: gratū deo faciūt ⁊ idoneū seruitorē: ⁊ iō Gre. in.c°. nos qui 40ᵃ.di.ait. Nō ex locoꝝ aut generis dignitate sȝ moꝝ nobilitate inotescē debem⁹. Alij aūt dixerūt illū esse nobiliorē qui maiores habuerit diuitias qd ēt est falsissimū: ut eni ait Apl's. p°. ad Thi.6° Qui volūt diuites fieri icidūt in tētationes varias ⁊ laqueos diaboli q̄ demergūt hoīes in iteritū ⁊ pditionē: ⁊ iō ait saluator Luc.6°. Veh vobis diuitib⁹ qui habetis ɔsolationes vr̄as: vn̄ mortuus est diues ⁊ sepult⁹ in iferno. Luc.16°. ⁊ iō Eccl. 13°. dī. Que pars bona diuiti? Alij ꝟo dixerūt qꝫ nobilitas ɔsistit in explēdo appetitū carnalē: ut i epulādo: luxuriādo: delitijs pfruēdo: ⁊ in mundi hui⁹ delectatiōib⁹ gaudēdo: ⁊ suo modo viuēdo: qd etiā est falsuȝ: q: ut ingt Gre. Momētaneū est qd dlectat: etnū ꝟo qd cruciat: ⁊ Aug. ad here. ait. Post mūdi gaudia sequūſ etna supplicia. Alij aūt dixerūt ipaȝ nobilitatē ɔsistere in corporis sanitate ac fortitudine: ɔtra q̄s est dictū xpi qd refert Paulus.2°. ad Cor.12°. vbi ait. Nā virt⁹ in infirmitate pficiſ. Unde ipse apostolus ibideȝ de

seipso inqt. Cum infirmor tūc fortior sum. Alij au
tē posuerūt nobilitatē in glīa humana: vel in for/
mositate: ɔtra quos inqt Salomon Prouer. vl/
timo. Fallax glīa ⁊ vana est pulchritudo. Quidā
ꝟo putauerūt hāc nobilitatem cōsistere in amici
tia hominū: cōtra quos dī Jere. 17°. Maledictꝰ
homo qui cōfidit in hoīe ⁊ ponit carnē brachium
suū. Alij aūt ipsam nobilitatē crediderūt stare ī
sciā: cōtra quos ait Apl's pᵒ. ad Cor. 8°. Sciētia
inflat: charitas edificat: trāsumptiue in. c°. nisi cū
pridē. §. pro defectu. de renū. Alij ꝟo in alijs mū/
di rebus ipsam nobilitatē cōsistere putauerūt se
quētes sniam Persij poete dicētis. Mille hoīuʒ
species ⁊ rerū discolor vsus. Uelle suū cuiqʒ est
nec voto viuit vno. De qbꝰ omnibꝰ errātibꝰ ait
psalmista. Errauerūt in solitudine: viam ciuitatꝭ
habitaculi nō inuenerūt: ꝙ enim in aliqua mū/
dana ⁊ trāsitoria ꝓsperitate nō cōsistat vera nobi
litas probat per Salomonem qui ait Eccl'. pᵒ.
Uanitas vanitatū ⁊ oīa vanitas: ⁊ infra. Ego ec
clesiastes fui rex israel: ⁊ ꝓposui in aīo meo quere
re ⁊ inuestigare sapiēter de oībꝰ que fiūt sub sole:
⁊ ecce vniuersa vanitas ⁊ afflictio spūs. Et locu/
tus sum in corde meo dicēs. Ecce magnus effectꝰ
sum ⁊ ꝓcessi oēs sapiā qui fuerūt ante me in hie
rusalē: ⁊ mens mea ɔtēplata est multa sapiēter ⁊
didici. Dediqʒ cor meum ut scirē prudētiā atqʒ
doctrinā: errores atqʒ stulticiā: ⁊ agnoui ꝙ ī his
quoqʒ esset labor ⁊ afflictio spūs: eo ꝙ in mlta sa
piētia multa sit indignatio: ⁊ qui addit sciā: ad/
dit ⁊ laborē: hec ille. Qui in seqnti. c°. iterum ait.
Dixi ergo in corde meo: vadam ⁊ affluā delitijs ⁊
fruar bonis. Et vidi ꝙ hoc quoqʒ eēt vanitas: ri
sumqʒ reputaui errorē ⁊ gaudio dixi: qd frustra
decipis? Et infra. Magnificaui opa mea. Edifi/
caui mihi domos: ⁊ plātaui vineas: feci hortos ⁊
pomeria: ⁊ conseui ea cūcti generis arboribꝰ. Ex
truxi mihi piscinas aquaꝝ ut irrigarē siluā ligno
rū germinātiū. Possedi seruos ⁊ ancillas: mul/
tāqʒ familiā habui: armēta qʒ ⁊ magnos ouiū
greges: vltra oēs qui fuerūt ante me in hierusalē
Coaceruaui mihi argētū ⁊ aurū: ⁊ substātias regū
⁊ prouinciaꝝ. Feci mihi cātores ⁊ cātatrices: ⁊ de
litias filioꝝ hominū: scyphos ⁊ vrceolos in mini/
sterio ad vina fūdenda: ⁊ supgressus sum opibꝰ
oēs qui fuerūt ante me in hierl'm. Sapiā quoqʒ
pseuerauit mecum: ⁊ oīa que desiderauerūt oculi
mei nō negaui eis. Nec prohibui cor meū qn oī
voluptate frueret ⁊ oblectaret se in his que para
ueraʒ. Cūqʒ me ɔuertissem ad vniuersa opa que
fecerūt manꝰ mee: ⁊ ad labores in qbꝰ frustra su/
daueraʒ: vidi in oībꝰ vanitatē ⁊ afflictionem ani/
mi: ⁊ nil pmanere sub sole: ⁊ iccirco tedauit me vi
te mee vidētē mala vniuersa esse sub sole: ⁊ cūcta
vanitatē ⁊ afflictionē spiritꝰ: hec ille. Nobilitas
ergo vera est illa de qua inquit Ouidꝰ in libro de
vetula. Nobilitas hoīs virtutum clara propago.
⁊ Juuenalis. Nobilitas sola est atqʒ vnica ꝟtꝰ
Sed hic querit que sit illa ꝟtꝰ que ceteris est no
bilior: ⁊ in qua cōsistat maior nobilitas: hec autē
q̄stio similiter multotiēs fuit vētilata: ⁊ circa ip/
sā verificatū fuit illud qd dicit in. c°. cū in sacris.
de cōse. di. 4ᵃ. §. quot capita tot sentētie. Aliqui enī
dixerūt hāc esse humilitatē que est radix omniuʒ
ꝟtutū: sed hoc nō est verū: quia humilitas potest
viciose exerceri: iuxta illud Eccle. 19°. Est qui ne
qter se humiliat ⁊ iteriora eiꝰ plena sūt dolo. Alij
vero dixerūt ꝙ est fides sine qua nemo saluari po
test: sed hoc est falsū: qa etiā in malis reperit vnde
etiā de demonibꝰ dicit Jacobi. 2°. Demōes credūt
⁊ cōtremiscūt. Quidā vero dixerūt ꝙ est pruden
tia: ex eo ꝙ Salomō sup salutē ⁊ oēm pulchritu
dinē dilexit eā Sap. 7°. Sed hoc siliter est falsum
qa q̄dā ē prudētia spiritꝰ ⁊ alia carnis q̄ est vicio
sa: vt dicit ad Rom. 8°. Et prudētia huiꝰ mūdi
stulticia ē apd deū pᵒ. ad Cor. 3°. Alij aūt dixerūt
ꝙ est ꝟginitas que dicit soror angelorū: sed hoc ē
falsū qa cū ea pōt qs dānari: vt patuit de virgini
bꝰ fatuis. Matthei. 25°. Quidā vero dixerūt ꝙ ē
spes. Ait enim ꝓpheta. ps°. 39°. Beatꝰ cuiꝰ est no
mē dñi spes eiꝰ: ⁊ Job. xj°. dicit. Habebis fiduciā
ꝓpter spē. s. ꝙ peruenies ad vitā eternā: sʒ hec opi/
nio est etiā falsa: qa etiā mali habent spē de qbus
dicit Prouer. x°. Spes ipsorū peribit. Alij vero
dixerūt: ꝙ est iustitia que a philosopho sūme co
mēdat. 5°. Ethicorū. Et vnicuiqʒ dat quod suuʒ
est. Sed hoc est falsū: quia de iustitia hoīuʒ in cō
paratione iustitie dei potest dici illd Jsa. 64°. Si
cut pannus mēstruate sūt oēs iustitie nr̄e. Jtē in
exercendo iustitiā pōt qs peccare: vñ Ecclesiastes
7°. ait Salomō. Noli eē iustꝰ multū: ⁊ Prouer
bi. 24°. et dicit septies in die cadit iustus. Alij āt
dixerūt. ꝙ est patiētia que opꝰ pfectū habet Ja
cobi pᵒ. Sed hoc est falsū: qa patiētiā habēs po
test esse inuolutꝰ in alijs criminibꝰ: vñ Apoc. 2°. d
qt dñs. Patiētiā hēs ⁊ sustinuisti pp nomē me
uʒ ⁊ nō defecisti: sʒ hēo aduersū te ꝙ charitatem
tuā pmā reliqsti. ⁊c. Alij ꝟo dixerūt ꝙ ē fortitu/
do de qua dr̄ Neemie. 8°. Gaudiū dñi fortitudo
vr̄a: sʒ hoc ē falsū. Nā qs cū fortitudine pōt eē su
pbꝰ: vñ dicit dñs Jsa. 13°. Arrogātiā fortiuʒ hu/
miliabo. Jtē fortitudinē hñs pōt dānari ⁊ dicere
illd Jsa. 49°. Uane fortitudiē meā ɔsūpsisti. Alij
āt dixerūt ꝙ est misericordia que facit vnicuiqʒ

locū in celo. Eccle. 16°. sed hoc est falsū: qa potest quis facere opera misericordie et pietatis in peccato mortali: et cōsequēter illa misericordia siue pietas nō erit accepta deo. c°. in grauib⁹. 3ª. q. 7ª Alij aūt dixerūt q est tēperātia quā Tuli⁹ in oratione pro decotaro rege dixit esse maximā virtutē sed hoc etiā est falsū. Multi eni philosophi habuerūt ꝟtutē tēperātie et similiter alias virtutes morales qui tamen damnati sunt deficiente in eis charitate. Et ideo ꝯcludēdū est q charitas ē dignissima iter oēs ꝟtutes: de qua Greg. 20. mora. ait. In sola dilectione oīs vi⁹ ꝟtutis nomē accepit: et in eadē oium ꝟtutū bona cōsistūt: hec ille. Qd autem charitas sit nobilior oium ꝟtutū. Probat primo ratione finalitatis. Fundamentū cui⁹ ponit philosophus. 2°. Phisi. et p°. Ethic. 2°. de anima. et 3°. Topicorū dicens. Nobilior est finis oibus que sunt ad finē: patet hec regula: nā sanitas est melior oibus medicinis ad eā ꝯsequēdā ordinat. Sed charitas est finis oiu ꝟtutū vt habet. p°. ad Thi. p°. et ad Ro. 13°. et i. c°. charitas de pe. di. 2ª. g° est nobilior oium ꝟtutū. Scdo pbat rōne ꝓpīqtatꝭ. Nā ꝟtutes theologice sūt nobiliores ceteris ꝟtutib⁹ eo q magis attigūt deū et magis imediate habent deū. ꝓ obiecto: vt dicūt theo. i. 3°. di. 23ª. et Th. 2ª. 2ᵉ. q 23ª. ar°. 6°. iter theologicas āt ꝟtutes charitas magis attigit deū: qa idē ē q de⁹. p°. Joā. 4°. Ergo alijs ꝟtutib⁹ ē dignior. Et iō Paul⁹. p°. ad Cor. 12°. appellat charitatē viā excellētiorē. Et ponit trāsumptiue in. c°. charitas de pe. di. 2ª. in tātū aūt excellit alias virtutes q sine ipsa nulla alia ꝟtus dici potest vt probat Tho. 2ª. 2ᵉ. q. 23ª. ar°. 7°. Ea ꝓpter Hieronym⁹ in tractatu fidei: de charitate loquens sic ait. Vides in hac ꝟtute vniuersa legis cauta pēdere: vere si quis hāc habet iā de⁹ et dei fili⁹ dici pōt. Gregori⁹ quoq in omelia sup illud Joānis. 15ª. Hoc est ꝓceptū meū et c. sic dicit. Cū cūcta sacra eloqa plena sint dominicis ꝓceptis: qd est q de sola dilectōe quasi de singulari mādato dn̄s dicit. Hoc est preceptū meū vt diligatis inuicem sicut dilexi vos: nisi qa oē mādatū de sola dilectione est et oia vnū ꝓceptū sunt: qa qcqd ꝓcipit in sola charitate solidat: vt eni multi arboris rami ex vna radice ꝓdeūt: sic multe virtutes ex vna charitate generant: nec habet aliqd viriditatis ramus boni operis si nō manet in radice charitatis: ꝓcepta ergo dn̄ica et multa sūt et vnū. Multa per diuersitatē operis: vnū in radice dilectionis. Y

Tertio idē probat ratione formalitatis. Nā illa virt⁹ est dignior que est forma aliarum tanq̄ illa que alijs dat essentiā. Forma enim dat esse rei. 7°. Phi. 2°. de anima: et. 7°. Methaph. Et notatur in. l. iulian⁹. §. sed et si qs. ff. ad exhiben. Sed charitas est forma oium virtutum: vt dicūt theologi in. 3°. di. 27°. ergo est alijs aib⁹ ꝟtutibus excellētior: vt eni ait Aristoti. p°. Phisico. Forma est qd diuinū et appetibile in natura. et. 2° Phisico. etiā dicit q forma est magis natura q̄ materia: qa vnūqdq mags dicit ꝑm q est in actu: q̄ ꝑm q est in potētia. Z

Quarto idē probat rōne durabilitatis. Nā quāto aliqd est ꝑmanētius tāto nobili⁹ est in eodē genere vt ait Philosoph⁹. 3°. Phisico. sed charitas magis perdurat q̄ fides vel spes: ergo est nobilior illis. Fides eni [illegible] patria cessabit ꝑ clarā dei visionē: quia vt inquit Gregorius in q̄dam omelia pascali. Que videntur fidem nō habent sed agnitionē. Spes etiā cessabit. Dicit enī Paulus apl̄s ad Roma. 8°. Spes autē que videt nō est spes. Nā quod videt qs: qd sperat? De charitate aūt inqt Apl̄us p°. ad Cor. 13°. Charitas nunq̄ excidit: trāsūptiue in. c°. charitas nūq̄ de peni. di. 2ª. imo vt ait sctūs Bona. in. 3°. di. 31ª. ar°. 3°. Charitas nostra in celesti patria dillatabit et perficiet. Ergo est alijs virtutib⁹ excellētior: quia in actu perpetuo isti⁹ virtutꝭ ꝯsistit tota felicitas nostra. Ait eni scūs Bona. in. 2°. di. 38ª. in q̄stionibus circa litterā. Nihil aliud est vita eterna: q̄ charitas consumata. A

Ea propter cōsiderans Augusti. excellentiā charitatis inquit in libro de verbis domini Quicūq ꝑm regulā vere charitatis viuit: nō homo vel angelus: s; de⁹ cēsēdus est. Et rursū ait. Attēde quāta est charitas: que si desit frustra hn̄tur cetera: si adsit hn̄tur oia. Ubi eni charitas adest qd est: qd deesse possit? Ubi ꝟo deest qd est qd possit prodesse? et in. 15°. de trini. iterū dicit. Charitas est donū dei: quo nullū est excellētius. et in lib°. 83. questionum. q. 37ª. etiam dicit. Charitas in oib⁹ dei donis ita excellit: vt etiam deus dicta sit. Bernardus quoq in sermone de charitate iquit. Sicut aurum superat oia metalla: et oleū supeminet omnibus liquoribus: sic charitas superat oia bona mundi: omnem artem: omnemq virtutem. Et Ugo de sancto victore in quodā sermone ait Nescio qd mai⁹ in laude tua dicere possim: q̄ q deum de celo traheres: et hominem de terra ad celum eleuares. O virtus excellentissima charitatis. Tu es illa propter quam omnia facta sunt et creata: dicente Augustino in libro de verbis domini. Sicut deus omnia que fecit per charitatem fecit: sic omnia ad finem charitatis reduci voluit. Et in libro de doctrina christiana iterum ait.

Sola charitas est que vincit omnia ꝛ que vbicūq; fuerit trahit ad se oīa: ꝛ iō oīuz ꝟtutum est regina ꝛ eas excedit sicut ꝓbāt theologi in.3°.di. 27 ꝛ mult̄ alijs rōnibus quas breuitas cā omitto.

¶ Pars scd̄a de charitatis vtilitate. B

Quātū vtilis sit charitas nō pōt hūanis declarari ſmonib⁹: sūt.n.q̄si innumerabiles ei⁹ vtilitates: quaꝝ pria dī recepti onis. Dñs.n.charitatē est receptaculū tot⁹ trinitat̄ ꝛ in eo hītat de⁹. Et hoc est qd̄ dī p°. Joā.4°. Deus charitas est ꝛ qui manet i charitate in deo manet ꝛ de⁹ i eo. Trāsūptiue in.c°.abijt. ij.q.3ª. ꝛ Joā.14°. dicit dñs. Qui diligit me diliget a pre meo: ꝛ ego diligā eū: ꝛ ad eū veniemus ꝛ māsionē apud eū facie m⁹. Statim ergo ꝙ charitas in nos venit ips̄ scūs sacrariū suū nos efficit atq; in nos descēdit. Juxta illd̄ ad Ro.5°. Charitas dei diffusa est i cordib⁹ vr̄is per spm̄ sctm̄ qui dat⁹ est vob. Nullus ergo ditior: nullus potētior: nullus glīosior reperiri pōt illo q charitatē pfectaz hꝫ: cū hēat deū qui est oē bonū. Exo.33°. vn̄ canit eccl̄ia. Ubi charitas ꝛ amor: de⁹ ibi est. C

Scd̄a vtilitas dī purgationis.s.pctōꝝ: de qua scriptū est p°. Petri.4°. Charitas opit multitudinē pctōꝝ. Et idem hr̄ Jacobi vlt°. ꝛ.23ª.q. 4ª.c°. ipsa pietas. ꝛ.2ª.q.vlª.c°.quēadmodū. ꝛ de pe.di.3ª.c°.in tātū. ꝛ eī de bap.c°.maiores. Prouerb.quoq;.x°.dī. Uniuersa dlicta opit charitas. Jō de Magdalena ingt dñs Luc.7°. Remittūtur ei pctā multa: q̄m dilexit multum. D

Tertia vtilitas dī cumulatiōis.s.meritoꝝ: vñ de ipsa pōt dici illd̄ Prouer.vlt°. Multe filie ꝯgregauerūt sibi diuitias: tu vero supgressa es vniuersas. Eapp Jsaac de syria i suis ſmonib⁹ dicit. Maioris est meriti apd̄ deū solus affect⁹ cuz amore: q̄ tot⁹ mūdi cēsus sine charitate: ꝛ Aug. in ſmōe quodā de charitate ingt. Nō numerositas opuz: nō diuturnitas tēpoꝝ: sed maior charitas mai⁹ auget meritū. Ex qb⁹ ꝯcludit̄ ꝙ magis meret̄ ille qui est i charitate audiēdo vnā missaz: q̄ ille qui est in pctō mortali audiēdo decē milia missarū: plus meret̄ ieiunās vna die i charitate: q̄ ieiunās mile annis sine charitate. O preciosa charitas tu es illa q̄ nos ad bona opa accēdis: ꝛ innumerabilib⁹ ꝑmijs glīosos reddis: dicēte Gregorio in q̄dā omelia. Charitas si semel mētē ceperit ad innumerabilia opa extendit. E

Tantā deniq; tāq; ardētē posset hō hre charitatē: ꝙ plus mereret̄ in vna die: q̄ ali⁹ tepidus in centū annis. Ul ingt Hiero.in quodā sermone de charitate. Noli fidē pensare tpib⁹ neq; idcirco meliorē te putes ꝙ ꝑus xpi ſuitio cepe ris militare. Charitas eni est ſm quā op⁹ mensurat̄ ꝛ attenditur. F

Quarta vtilitas dī ipetrationis.s.gr̄aꝝ a deo. Ut eni dicūt doctores: vna aīa existēs i charitate orās deum pro aliq̄ gr̄a: citi⁹ obtinebit illā q̄ viginti milia hoīuz sine charitate. Jō Aug.in regula sua ingt. Plus valet apud deuz oīo vni⁹ iusti: q̄ decē mile ꝯteptoris. Et ꝙ existēs in charitate facilr̄ ipetret gr̄am a deo, ꝓbat̄ fūdamēto qd̄ ponit Phi.8°. Ethi. ꝛ auctor in li°. de causis di. Quāto magis aliqd appropinquat ꝑme cause to plus accipit de virtute eius. Exēplum patet de igne: cui magis appropinquās magis accipit de ei⁹ calore. Silr̄ quāto quis magis appropinquat pape per gr̄am vel sanguinē: tanto magis ob eo impetrabit qd̄ requirit. Cum ergo existēs in charitate sit vnit⁹ deo vt patuit supra: sequit̄ ꝙ quācūq; volet gr̄am aie sue vtilem ab illo facilr̄ impetrabit. Unde dicūt doctores in.4°. dist.15ª. ꝙ ille qui in charitate aliquid a deo petit semp accipit vel illud: vel qd̄ meli⁹ ꝛ salubrius est aie sue. G

Quinta vtilitas dī decorationis: de qua inquit Bernar.in ſmone de charitate. Sicut pulchra vestis corpus mirabilr̄ decorat: ꝛ lapis preciosus ānulum venustat: sic charitas in aīa posita reddit eam mirabilem in pulchritudine ꝛ sanctitate. H

Sexta vtilitas dī fortificatiōis: scilicet ad pugnāduz: vnde ad Roma.8°. dicit Paulus. Quis nos separabit a charitate Christi? ꝛ Cañ. 8°. dī. Aque multe nō potuerūt extinguere charitatē: nec flumina obruēt illam. Et ratio est illa q̄ ibidem ponit̄.s. Fortis est ut mors dilectio. Homo igit̄ per charitatem perfectā dicit̄ fieri quodāmodo impeccabilis peccato mortali. de pe.dist.2ª. §.ex premissis. I

Septima dī aspnationis.s.mūdialium voluptatum.p°. Joā.2°. Si quis diligit mūdum nō est charitas dei in illo: vñ Gregorius in quadā omelia inquit. Sicut mors corpus īterimit: sic charitas vite eterne ab amore tpaliuz mētē auertit. Nam mētem quā perfecta charitas absorbuerit: ad terrenā foris desideria īsensibilē reddit. K

Octaua dī ꝯsolatōis: de q̄ dī ps°.132°. Ecce q̄ bonū ꝛ q̄ iocūdū: hitare ſr̄es in vnū. Nona dī tolleratōis.s.oīs laboris pro deo.p°.ad Cor.13° Charitas patiēs est: benigna est. L

Decima dī custoditōis.s.mūditie: ad Ephe. p°. Elegit nos de⁹ an̄ mūdi ꝯstitutiōem: ut essemus mūdi ꝛ imaculati i ꝯspectu eius in charitate. Undecima dicit̄ fugatiōis.s.timoris seruilis prime Joānis.4°. Timor nō est in charitate:

sed pfecta charitas foras mittit timorē. Trāsum/
ptiue in. c°. qs nos. 23ª. q. 4ª. Duodecima dī co/
pulatiōis. s. aīoꝝ. Amor enim est vis vnitiua co/
pulās amātem cum amato: ut inqt Dyonisi⁹. 4°
c°. de diuinis noib⁹. Ideo dicit Apls ad Colo. 3°
Sup oīa aūt charitatem hñtes: que est vinculū
aīoꝝ. Eapropter Aug. diffiniēs charitatem i li°.
de spū ⁊ aīa dicit. Charitas est vita copulās amā
tem cum amato. Ugo de sancto victore inqt.
Scio aīa mea ꝙ qcqd diligis in ei⁹ similitudinē
trāsformaris: ⁊ Augusti. dicit. Unusqsq3 talis est
qualis est dilectio sua. Si deū diligis deus es. Si
terrā diligis terra es. De Aristotile etiam legit̃ ꝙ
interrogat⁹ qd esset amicus: rñdit ꝙ est q̄si eadē
aīa cum amato. M

Tertiadecima dicit̃ executionis. s. diuinorum
mādatoꝝ. p°. Joā. 4°. Hec est charitas dei vt
mādata ei⁹ custodiatis. Quartadecima dī dire/
ctionis. s. cordiū: vnde. 2°. ad Thes. vl°. dicit Pau
lus. Dñs aūt dirigat corda ⁊ corpa nr̃a in chari/
tate. Quintadecima dī pductionis. s. ad vitā eter
nam. Ideo dī ad Ephe. 3°. In charitate radicati
⁊ fūdati vt possitis cōprehēdere. s. vitā eternam
cū omnib⁹ sctis. Ber. q̃q3 [illegible] sermone de charita
[illegible] ait. Sicut nō hñti charitatē clauditur ianua re
gni celestis: sic hñti charitatē apit̃ ianua paradi
si. Dicit q̃q3 beat⁹ Aug. in li°. de vbis dñi. Et decla
rat Tho. 2ª. 2ᵉ. q. 2ª. art. 9°. ꝙ oēs act⁹ qui eliciun
tur a charitate sūt meritorij de cōdigno vite eter/
ne: vnde sup illa vba Pauli ad Roma. 8°. Dili
gētib⁹ deū oīa cooperant̃ in bonū: glosa inqt. s. vi/
te eterne. Hiero. q̃q3 in testamēto dicit. Qui ma
net in charitate iam in celo cepit habitare: ⁊ Aug.
in li°. de morib⁹ eccle. c°. 28°. inqt. Nihil tam du/
rū tā q3 ferreū est: ꝙ non amoris igne vincat̃ q̄
se aīa eleuat in deū: ⁊ a carnis grauedine libera vo
litat pēnis pulcherrimis atq3 integris: qb⁹ ad dei
amplexū amor castus innitit̃. Ideo Ber. in sermo
ne de charitate ait. Dilatemur in affectu charita/
tis vt exaltemur in glia celsitudinis: qr ad illā ne
mo puenit nisi qui hic dilectionē dei ⁊ proximi de
uota mēte tenuerit. N

Prosper etiā in li°. de vita contēplatiua: ⁊ po/
nit̃ de pe. di. 2ª. c°. charitas. in laudē hui⁹ vir
tutis inqt. Charitas est recta volūtas ab omnib⁹
terrenis ac pñtib⁹ prorsus auersa: iūcta deo i/
separabilr: ⁊ vnita igne quodā spūs sancti: a quo
est ⁊ ad quem refert̃ incēsa: inquinamēti oīs extra/
nea: corruptionis nescia: nulli vicio mutabilitas
obnoxia: sup oīa que carnalr diligunt̃ excelsa: af/
fectionū omnū potētissima: diuine cōtēplationis
auida: in omnib⁹ semp inuicta: sūma actionū bo

narū: salus morū: finis celestiū preceptorū: mors
criminū: vita virtutū: virt⁹ pugnātiū: palma vi/
ctorum: arma scāꝝ mentiū: causa meritoꝝ: premiū
pfectorū: sine qua nullus deo placuit: cū qua nec
potuit aliqs peccare nec poterit: fructuosa in peni
tentib⁹: leta in pficientib⁹: gloriosa in perseuerā
tib⁹: victoriosa in martyrib⁹: operosa in oīb⁹ fide/
lib⁹: ex q̄ qcqd est opis vinitur: hec ille. Charitas er
go est virt⁹ a qua oīa bona procedūt. p°. ad Thi.
p°. ⁊ extra de reg. iur. c°. licet. in fi. Ideo Hiero. in
tractatu fidei dicit. Est ergo dilectio vinculū aīo/
rum: casta ⁊ sincera sine emulatione charitas: cō
sumatio omniū mādatoꝝ: breuis clauis oīum p̄
ceptorū: quam quis cū habuerit oīa habet: ⁊ sine
hac remanet impfect⁹. O sancta atq3 vtilissima
charitas tu es illa que nos ad regni celestis altitu
dinē trahis: dicēte dño Osee. xj°. Traham vos in
vinculis charitatis. Tu es illa que dei secreta nos
intelligere facis: ⁊ cōprehēdere que sit longitudo
altitudo: sublimitas ⁊ profūdū: vt dī ad Ephe.
3°. Tu es illa q̄ nobis viam pñie suauē facis. Ait
enim Aug. in lib°. cōfessionū. Qui amat nō labo/
rat. Oīs enim labor nō amātib⁹ grauis est. So/
lus amor est qui nomen difficultatis ignorat. Et
iterū inqt. O iugum scti amoris q̄ feliciter one/
ras: q̄ dulciter illaqueas: q̄ suauiter stringis: q̄
vtiliter vris: q̄ subtiliter vulneras: ⁊ q̄ salubrit̃
sanas. Et in li°. de pfectione idem ait. Amor non
sentit amaritudinē sed dulcedinem: qr soror amo
ris est dulcedo. Et p°. Joā. 5°. dī. Mandata dei
grauia nō sūt: vbi glosa ait. s. amāti.

¶ Pars tertia huius sermonis: de charitatis ne/
cessitate. O

P Ro declaratione tertie partis. Sciēdū
est ꝙ charitatē esse saluti nr̃e necessa/
riā probari pōt tripli̅r. Primo ergo
probat̃ via auctoritatis, ꝓphetice: euā
gelice: aplice: canonice: autentice: philice: ⁊ politi/
ce. Auctoritates ꝓphetice sunt quasi innumerabi/
les. Scriptum est enim Exo. x°. Facio misericor/
diā inquit dñs his qui diligūt me: ⁊ Deutero. x°.
Et nūc israel quid dñs de⁹ tu⁹ petit a [illegible] nisi ut di/
ligas eum ⁊ ambules in vijs ei⁹? Et. 30. eiusdē
libri. Diligas dñm deū tuū in toto corde tuo ⁊ in
tota aīa tua vt possis viuere. P

Auctoritate et euāgelica ondit̃ necessitas cha
ritatis. Ait enī dñs Mar. 12°. ⁊ Mat. 22°.
⁊ Luce. x°. Diliges dñm deū tuum ex toto corde
tuo: ⁊ ex tota aīa tua: ⁊ ex tota mēte tua. Et idem
hr̃ Deut. 6°. Que verba exponit Chri. sup Mat
theum sic. Ex toto corde diligas deū: idest fac vt
cor tuū ad nulli⁹ rei amorē magis sit inclinatum
q̄ dei

¶ de: tota aia.i. vt certissimũ animuz habeas in veritate ⁊ firmissimũ in fide: tota mente: idest ut oẽs sensus tui vacẽt circa dei voluntatẽ.s. intellectus: cogitatio: sapiẽtia ⁊ memoria: vel sic toto corde vt oẽs cogitationes in deũ dirigas: tota aia ut oẽs affectiones in deũ retorqueas: tota mente vt oẽs bonas opationes ꝓpter deũ facias iuxta illõ pᵉ. ad Cori. xᵒ. Oia in gloriã dei facite. Et hec etiã est expositio Chrisostomi vbi.s. Ugo vero de sancto victore sic exponit. Ex toto corde.i. deuotione quo ad virgines: tota aia.i. discretione quo ad cõfessores: tota mente.i. perseuerãtia quo ad martyres. Gregorius vero dicit. Toto corde: tota aia: et tota mente.i. sup omnia. Et est cõculcatio verborũ que significat excellentiã amoris. Nicolaus d' lira super Deute. 6ᵒ. sic exponit. Ex toto corde.i. ex toto motu voluntatis: que hic designat noĩe cordis: quia sicut cor mouet alia mẽbra: sic volũtas alias animi potẽtias ad act⁹ suos. Ex tota aia.i. ex totu intellectu ⁊ appetitu sensitiuo: vt ex motu dilectiõis intellect⁹ sit deo subditus marie in his que ꝑtinent ad fidẽ: ⁊ appetitus sensitiuus sit s3 ordinẽ dilectionis regulatus. Ex tota fortitudine ꝑ quã designat vis exterior executiua. Nõ sit cu3 ex diuina dilectione actus noster exterior exequit imperij voluntatis diuine prõpte ⁊ expedite. Sãctus autẽ Bernardus sic exponit in libro de diligendo deũ. Toto corde: idest sapienter ⁊ prudenter.s. vt nõ diligamus aliquid supra deũ vel sicut deũ: sed omnia infra deũ. Tota anima: idest dulciter qr quilibet debet deũ diligere cum dulcedine. Dulcedo autẽ constat in benedicẽdo: regratiãdo ⁊ accepta beneficia recognoscendo: ⁊ sepe recogitando: tota mente: idest fortiter nõ deficiendo ab eius amore: vel ab eius seruitio ꝓpter timorem aut verecũdiã: vel asperitatẽ laboris: aut imminẽtia3 periculi: iuxta illud Martialis libro vndiq3 suscepto. cᵒ. 6ᵒ. Nescit amor vehemens ad queq3 pericula rũpi. vt enim dicitur in cᵒ. hec est charitas. de pe. di. 2ᵃ. ⁊ sunt verba Prosperi in libᵒ. de vita contẽplatiua. Si charitate3 deo exhibeam⁹ omnia que difficilia sunt humane fragilitati vel aspera etiã cũ dilectione perficimus. Q

AUgustin⁹ xᵒ o i pᵒ. de vita xpiana expõit. Toto corde.i. itellectu sine errore. Debem⁹ ergo captiuare intellectũ nostrũ ad obsequium xpi ⁊ totũ studiu3 nostru3 primarie xpo dare: ⁊ ad visione3 dei toto desiderio ãnellare iuxta illud 2ᵉ. ad Cori. xᵒ. In captiuitate3 redigentes omne intellectum in obsequiũ xpi. Secundo exponit Augustinus tota anima.i. sine cõtradictione qr nunq3 ꝓpter aliquod cõmodũ vel incõmodu3 amor dei est dimittendus: sed est seruandus tã in aduersitate q3 in prosperitate. Iuxta illud Jacobi beneuentani. cᵒ. 34ᵒ. sui libri. Putari nescit imoderatus amor. Tota autẽ mente debet diligi: idest sine obliuione: quia amor dei de alio q3 de deo diu cogitare nõ sinit. vnde Bernardus super Cantica3 dicit. O amor ĩpetuose qui preter te aliud cogitare non sinis. Ricardus vero de media villa i suo quolibeto. q. 32ᵃ. dicit q deus posuit in hoc ꝑcepto: toto corde: tota anima: ⁊ tota mente: rõne molificationis cordis nostri duri. Quia ut dicit Chriso. Sicut clauus vno ictu ⁊ vna percussione nõ figitur in materia dura: sic in corde humano indurato ⁊ obstinato non infigitur bonum ⁊ vtile preceptu3 vna tñ iussione. Quapropter videns deus cor humanu3 vt adamantẽ: posuit hec verba replicatoria vt cor nostru3 molificaret ad eius amorẽ. R

SCiendũ est autẽ q Luce xᵒ. additur. Et ex omnibus viribus tuis. Et sic ponuntur ibi quattuor modi diligendi deu3: q3uis Deute. 6ᵒ. non posuerit deus nisi tres. Et dicit Ugo cardinalis super Lucã: q Lucas attẽdit quattuor rationes propter quas diligendus est deus: ⁊ propter quãlibet super omnia. Pria qr est creator ad eẽ. Secunda qr cõseruator in esse. Tertia qr est redẽptor ⁊ reparator i bene esse. Quarta qr est glorificator in optimo esse: vel quattuor ad tria reducũtur ut istud mẽbru3 ex omnibus viribus: referatur ad quodlibet aliorũ triu3 quasi modus: vt [redacted] sensus. Diliges dominũ deu3 tuum ex toto corde tuo: ⁊ tota anima tua: ⁊ ex tota mẽte tua: ⁊ ex omnibus viribus tuis.i. ex oibus viribus totius cordis: totius anime: ⁊ totius mẽtis: Alexãder autẽ de ales: ⁊ Jacobus de alexandria sup 3ᵒ. sen. dist. 17ᵃ. exponunt hec verba tripliciter ꝑmo mõ sic sm Gregoriũ nisenu3. Toto corde idest per totã virtutẽ vegetatiuã: que ꝓprie viget in corde. Tota anima.i. per totã virtutẽ sensitiuã: que viget in aia. Unde aiatu3 ab inaiato proprie dignoscitur sensu. Tota mente.i. per totã virtutẽ rõnale3 ⁊ intellectiuã: que viget in mẽte. Ita ut quicqd viuimus: qcqd sentimus: quicqd intelligimus totu3 ad dei amorẽ ordinemus ⁊ referamus. Uerũ qa oẽs iste virtutes simul collecte debent viriliter ad deu3 ordinari: ideo adiungitur. Et ex oibus viribus tuis. Unde Theophilus ait. Per hoc. intelligendũ est q oportet nos oẽm virtutẽ aie amori diuino subijcere viriliter ⁊ nõ remisse. Debem⁹ ergo deũ amare toto effectu cordis: aie ⁊ mentis: ita ut oia q sũt i corde hois dẽt ipsi deo. Exẽplo Dauid q dicit in psᵒ. In corde meo exgsiui te: ne

E

repellas me a mandatis tuis. Dicit aūt Basili⁹. Qd̄ dicit̄ tota mente tua in cetera non recipit sectionez. Nam quātācunqꝫ dilectionē in īfimis expēderis: hoc tibi necessario a toto deficiet. Sicut enim in vase aliquo pleno liquore inquantū emanat foras: tantuz necesse est plenitudini derogari. Sic ꝛ in aīa inquantū emanauerit ab ipsius dilectione ad illicita: intantū minui necessariuz est amorē ad deū. Nihil autez gratius dari pōt deo ab homine. Nam ꝛ diabolus hoc habere querit. Unde legit̄ ꝙ quidā interrogauit demonez quid habere magis desideraret ab oībus. Cui diabol⁹ respondit. Uellez ꝙ mihi darent lunaz vacuaz ꝛ solem cū manicha rote. Et cōiuratus vt exponeret quid dicebat ait. Luna vacua est sicut vnum C. sol est sicut vnum O. manicha rote est sicut. 2. Uellē. n. cor hominis. Uñ dicit xp̄o illd̄ Geñ. 14°. quod dixit rex sodomorū ad abraham. Da mihi animas: cetera tolle tibi. O igitur christiane noli dare cor tuū diabolo sed creatori tuo qui illud a te petit. Unde metrice dicit̄. Dimidiū spere sperāz cū principe rome. Postulat a nobis totius cōditor orbis. Et alibi etiā dicit̄. Tolle caput ceruix caput ouis viscera cerui. Offer ista deo: inde beat⁹ eris. Inquit eniz. Prouer. 23°. Fili p̄be mihi cor tuū. Cui obtemperabat Dauid dicēs in ps̄°. Cor meū ꝛ caro mea exultauerūt in deū viuum. S

Secūdo mō exponit̄ a p̄dicꝭ doctorib⁹ vt p toto tum cor penes quod residet appetitus rei desiderabilis: intelligatur sic debere nos amare deū: vt in corde nostro non remaneat amor auaritie ad res tēporales. Per totā animā apud quā residet ꝯcupiscibilis virtus ad delectabilia intelligatur dei amor sic debere occupare aīaz: vt nulli praue cogitationi relinquat̄ locus. Per totā mentez apd̄ quā residet quedā eleuatio hominis supra se intelligatur amor dei sic debere desiderari ab hoīe vt in ipso solo totaliter glorieēt. Unde sanctus maximus ingt. Cū hac intentione trinā ad deū dilectionem lex pertractat: vt auellat nos a trina mūdi habitudine: qua respicitur ad possessiones: ad gloriā ꝛ ad voluptates: hec ille. Ut sic per totum cor excludatur auaritia amando deum super oēs res tp̄ales. Per totā animā excludat̄ concupiscētia carnis amando deū sup oēs creaturas. Per totā mentem excludatur superbia ꝛ vanagloria: amando deū super oēs honores. Ista enim sunt tria peccata quibus plenus ē mūdus. Unde p°. Joānis 2°. dicitur. Omne qd̄ est in mundo aut ē cōcupiscentia carnis: aut cōcupiscentia oculorū aut superbia vite. T

Tertio exponitur ab eisdē. Ex toto corde. i. intellectu quē debemus totaliter subiugare ad credendum oīa que dicunt̄ i sacra scriptura de deo ꝛ ad inuestigandū diuinū beneplacitum. Ex tota anima idest voluntate qua debemus velle omnia que vult deus: ꝛ cōtentari de omnib⁹ que deus facit. Ex tota mēte. i. memoria qua debemus reminisci omnium operū dn̄i: iuxta illd̄ Trenorū 4°. Memoria memor ero ꝛ tabescet ī me aīa mea. Subditur aūt ex oībus viribus tuis: ad exprimendū vniuersalez conatū quo debemus interius ꝛ exterius in deū ferri per amorē. Ad quē etiā nos teneri probat̄ auctoritate apostolica. p°. ad Corin. 13°. vbi inquit Paulus. Si linguis hoīuz loquar et angelorū charitatē aūt non habeā factus sum velut es sonās: aut cimbalū tinnens. Et si habuero p̄phetiā: ꝛ nouerim misteria omnia: ꝛ oēz sciētiā. Et si habuero oēm fidē ita ut montes transferaz: charitatē aūt non habeam nihil sum. Et si distribuero in cibos pauperuz oēs facultates meas: et si tradidero corpus meū ita ut ardeā: charitatem aūt non habeā nihil mihi p̄dest. V

Auctoritate etiā canonica probat̄ necessariaz esse nobis charitatē: per c^m. nullus. de pe. di. 7ª. vbi dicitur: neminē sine charitate posse saluari. Itē auctoritate autentica Ambrosij ad Rufinum qui ait. Reus fit oium qui cōtra charitatez facit in qua pendent oīa: ꝛ tanto quis ī peccato inuenitur minor: quāto in diligēdo deū ꝛ proximuz inuenitur maior. Et tanto in ꝑpetratione peccati inuenit̄ maior quanto in delectione dei ꝛ p̄ximi inuenitur minor. X

Auctoritate quoqꝫ phisica probatur necessitas charitatis. Nā ut patet ex p̄dictis: charitas est amicitia quedā ꝛ beniuolentia quā habemus deo ꝛ proximo. Ad amicitiā aūt oēs philosophi ꝛ etiaz oratores ac poete nos venire iubēt. Ideo inquit Arl'. 8°. Ethi. Amicitia maxime necessaria est in vita. Unde sine amicis nullus eligit viuere: etiaz si oīa alia bona habeat: ꝛ Quintilianus 5°. declamationū dicit. Non reperio qd in rebus humanis excogitauerit natura prestantius amicitia: ꝛ Tulius in li°. de amicitia ait. Amicitia oībus rebus humanis preponēda est: nihil est. n. tā nature aptū: tāqꝫ conueniens ad res secundas vel aduersas ꝙ̄ amicitia. Et Ouidius in lib°. de ponto canit. Nomē amicitie barbara corda mouet. ꝛ Boetius in 2°. de cōsolatione ingt. O felix hoīuz genus: si vestros aīos amor quo celum regitur regat. Theophrastus ēt philosophus dicebat. Quanti est sine aīa corp⁹: tāti sine amicis est hō. Auctoritate ēt politica. i. ciuili ꝯmēdat̄. Quā tū. n. sit necessaria amicitia oñdit glo. Accursij in

rilcō̄siki.l.l.late c̄lpe.§.amicos.ff.d ver.si.dicēs Nō amic⁹ vt̄ q̄si ai̅ custos. Si g° necessari⁹ ē ami cus mortalis ad custodiam animi nostri: multo magis amicitia dei que ē charitas necessario no/ bis habēda est: quia ipse deus non solum est ani mi custos: sed creator ipsius animi: et vite conser vator. Ideo inquit Cato in suis documētis.
Si deus est animus nobis vt carmina dicunt.
Hic tibi precipue sit pura mēte colēdus. Y

Secundo principaliter probatur charitatē esse necessariā via rationabilitatis: prima ratio dicitur acceptionis. Fundamētū cuius po/ nit Philo. 4°. Ethico. di. Nullū obsequiū ꝛo/ pue dicitur bonū nisi liberale sit. Vn̄ beat⁹ Bona. in. 3°. di. 27ª. ar°. 2°. q. pª. iqt. Nullū obsequiū est meritoriū vel deo acceptū nisi qd̄ fit liberaliter s̄3 certū ē q̄ nihil fit lībali̅t nisi q̄ fit ex amoꝛe et cha ritate: q̄a amoꝛ est donū in quo omnia alia dona donant̄: s̄3 theologos in. 3°. di. 2 7ª. ergo sine cha/ ritate nullū opus est deo acceptū. Secūda ratio dicitur correspondentie. Ut eni̅ ait Augustinus i libro de moribus ecclesie. Premiū correspondet merito. Sed clarū est q̄ meritū dependet a chari tate: dicēte Bernardo in li°. de diligēdo deū. Se/ cūdū mēsurā amoris datur mēsura eterne retri/ butionis: ergo sine charitate habere nō possum⁹ mercedē superne felicitatis. Tertia ratio dicit̄ me ritationis. Illud eni̅ nobis est sūme necessariu3 sine quo nulla operatio nostra est vite eterne me/ ritoria: sed sine charitate omnis operatio nostra ē inutilis quo ad cōsequendam eternā retributio/ nem. pª. q. pª. c°. vide. et c°. teneamus. Sine cha ritate. n. omnes alie virtutes nihil nobis prosunt ad salutem. de peni. di. 2ª. §. opponitur. et §. euide3 ter itaq3. et di. 3ª. c°. si quis aute3. et de cōse. di. 4ª. c°. solet queri. Ergo et c. Z

Quarta ratio dicitur contrariationis. Illud enim nobis est necessariū: sine quo contra/ rij et inimici dei sumus. Sed sine charitate cōtra/ riamur deo. Ergo charitas est nobis necessaria. Maioꝛ patet: minoꝛ probatur. Inquit. n. domi/ nus Luce. xj°. Qui nō est mecū: cōtra me est: qd̄ dictu3 etiā habetur in. l. celicolaꝝ. in fi. C. de inde. Sed deus charitas est: et qui manet in charitate in deo manet et deus in eo: vt patuit supra. Ergo qui est sine charitate: nō est cū deo: et consequen/ ter est ꝯtra deū: ergo inimicus dei: et sic ad eternā nō perueniet vitā. A

Quinta ratio dicitur impugnationis. Illud enim valde nobis est necessariū quo inimi cos nr̄os crudelissimos impugnare valem⁹. S3 cōtra principes et potestates tenebraꝝ habemus cōtinuam colluctationē. Ut dicitur ad Ephe. 6°. Quos terribilissimos hostes nō possumus me/ lius debellare q̄ per virtutē charitatis: que eis cō/ trariatur: et quā sūmopere timēt. Ergo illā ample/ cti debemus. Quantū eni̅ timeat diabolus chari tatem ostendit Gregorius sup Ezechiel. di. Anti quus hostis castitatem in nobis nō timet: q2 ipse carne nō premittitur: ut luxuria dissoluatur. Ab stinentiā nō timet: quia ipse cibo nō vtitur: q̄ ne cessitate corpoꝛis nō vrgetur. Distributionē terre narum reꝝ nō timet: si eidē operi charitas desit: quia diuitiaru3 subsidijs nec ipse eget. Ualde aūt in nobis charitatē verā. i. amoꝛem humilem quē nobis vicissi3 impedimus timet: et nimis cōcor/ dit inuidet: q2 hanc nos tenemus in terris: qua3 ipse tenere nolens amisit in celo. Nec curat anti/ quus hostis: ut terrena nobis tollat: sed ut chari/ tatem in nobis feriat: hec ille. Scit enim diabo/ lus q̄ paꝝ nobis prodest fidē xp̄ianam habere si nō habemus charitatē. Inquit. n. glo. super illud Pauli ad Galla. 5°. Fides per dilectionē opera/ tur: sicut lampas sine oleo nihil proficit ad illu// strandum: sic fides sine charitate nihil proficit ad saluandū. Itē alia glo. super p°. c°. ad Roma. ait. Fides dicitur informis et indigna ad salutē eo q̄ sociā nō habeat charitatē. Et Augustinus sup epi stolam Jacobi inqt. Sicut coꝛpus sine aīa moꝛ/ tuu3 est: ita fides sine charitate que est vita ipsius moꝛtua p̄fecto reputat̄. Et idem in li°. de fide ad Petrū ait. Opus fidei et p̄fectio est ipsa dilectio: sine dilectiōe aūt fides est inanis. Cū dilectōe ē fides est xp̄iani: sine delectione aūt fides est demo nis. Ex quib⁹ oībus possum⁹ cōcludere incōuin cibiliter q̄ charitas est necessaria: et q̄ sine ip̄a ne mo saluabitur etiā si haberet oēs alias virtutes. Ait. n. philosophus. 8°. Phi. et recitat bea. Tho. 2ª. 2ᵉ. q. pª. ar. p°. q̄ causaꝝ essentialiter oꝛdinata/ rū remota p̄ma remouētur posteriores: et ecōtra: stāte p̄ma stāt et posteriores: exēpli gr̄a. Radix ar boris est p̄ma cā: trūcus vo et rami sunt cāe suboꝛ dinate que insimul cōstituūt arborē. Radix autē influit in trūcum: truncus in ramos: rami in fo/ lia: et folia in flores: ac flores in fructus. Ecce q̄ omnia predicta sunt essentialiter oꝛdinata ad in uicem. Sed prima causa est radix. Ponatur er/ go: q̄ radix abscidatur: statim truncus arescit et rami: et per consequens folia et flores ac fructus deficient. Et ratio ē prima causa. s. radix que erat origo et fundamentum omnium alioꝛū est amo ta. Si autem solum absciderētur rami: et radix permaneat necesse est q̄ viuat trūcus. et c. Illud quoq3 fundamentū ad p̄positū nostrū ponit idē

philosophus. 2°. Metha. dicēs. In quolibet ge/
nere rerū nō est ire in infinitū: sed oportet venire
ad vnū pncipiū a quo oīa illi⁹ generis procedūt.
Quo deficiente oīa simul cū suo pricipio deficiēt
⁊ patet exēplo. Nā ciatus habet aquā a vase: vas
a fōte: fōs a flumine: flumē autē a mari ⁊ vltra
nō est procedere: quia [illegible] ait Salomō Ecclesia/
stes p°. Oīa flumina a mari exeunt: ⁊ ad ipsū re
uertūtur. Tunc sic. Deficiēte mari deficeret aqua
fluminis: ⁊ deficiēte flumine: deficeret aqua fōtis
⁊ sic vsqꝫ ad vltimū. Aliud etiā fūdamētū ponit
idē philosophus. 8°. Phisi. dicens. In mouēti/
bus ⁊ motis nō est ire in infinitū: sed est deuenire
ad aliquē motorē primū a quo omnia moueant̄
⁊ quo cessante oīa cessabunt. Exēplū. Nos vide
mus ꝙ manus mouetur virtute brachij: ⁊ bra/
chiū virtute cordis ⁊ corporis: ⁊ cor ⁊ corpus vir
tute anime. Et ideo remota anima a corpore defi
cit om̄is virtus in corde ⁊ brachio. His presup
positis ⁊ declaratis concluditur ꝙ remota chari
tate que est prima causa: super quā om̄is structu
ra virtutū cōsurgit: ⁊ que est causa gratie ⁊ meri
ti ⁊ premij vt supra probauimus: oportet ꝙ oīa
posteriora remoueantur. Unde remota ipsa cha
ritate ab homine remouet̄ gratia: ⁊ remota gra/
tia remouetur meritū: ⁊ remoto merito: remoue
tur premiū: ⁊ remoto premio: remouetur beatitu
do ⁊ felicitas vite eterne. Et sic a primo ad vlti/
mū est bona cōsequentia: ꝙ remota charitate re
mouetur ⁊ gloria. E cōtra vero stāte charitate sta
bit gratia: ⁊ stāte gratia stabit meritū ⁊ stāte me/
rito stabit premiū. ⁊c. Et sic a primo ad vltimū
stante charitate habebit̄ gloria. Aliud quoqꝫ fū/
damentū ad probandū predicta potest sumi ab
eodē philosopho. 2°. de aīa vbi ait. Quod vna/
queqꝫ res sortitur nomē ⁊ speciē a sua forma. Nā
cultellus totā pulchritudinē quā habet sortitur a
forma que facit illū apparere cultellum. Si vero
frāgat̄: tūc tota species deperit qa ei⁹ forma ē abla
ta: ⁊ sic de alijs. Nā ablata forma que dat essētiā
rei: res ipsa desinit esse fm̄ philosophū vbi supra
⁊ auctorē in li°. sex pncipiorū. Cū eni hō ɔstet ex
corpe vt mati̇a: ⁊ aīa vt forma: separata aīa a corpe
desinit eē ille hō. Et i hoc errauit Mgr̄ sentē. in
3°. di. 5ª. dicēs Christū fuisse verū hoiē in illo tri
duo quo eius corpus mortuū stetit in sepulchro
Nā reprobat eū Alexā. deales in. 3°. sūme in tra
ctatu de assūptione humane nature. q. 6ª. ⁊ san/
ctus Bonauētura in. 2°. di. vltima: in questioni/
bus circa litterā. ⁊ Scot⁹ in. 3°. di. p°. in pª. q. Et
ideo pariformiter cōcluditur ꝙ ablata charita/
te que est forma oīū virtutū ⁊ dat illis nomē vir
tutis non remanebit amplius virtus. Et corro/
boratur predicta per illud quod ait beatus Tho
mas. 2ª. 2e. q. 23ª. in fine vbi dicit: ꝙ charitas est
mater omnium virtutum: que ex appetitu finis vl
timi concipit omnes actus aliarum virtutū im/
perando ipsis. Sicut ergo impossibile est ꝙ ho/
mo generetur sine matre sic impossibile est vt ali/
qua sit virtus sine charitate. Quia sicut dicitur i
predicamentis Aristo. Non potest dici pr̄ nec
mr̄ nisi sit filius aut filia: quia sunt correlatiua.
Et ideo nulla potest dici virtus sine eius genitrice
que est charitas. Ex predictis etiam inferre pos/
sumus ꝙ cum charitas sit causa oīū nr̄aꝝ bona
rum operationū: quāto quis habebit maiorē cha
ritatem tanto ex sua operatōe cū tali charitate fa
cta habebit maius meritum: ⁊ consequenter ꝑ/
miū: quia vt inquit Auctor in. li°. de causis. Ubi
est plus de causa: ibi etiā est plus de causato. Si
cut patet per experiētiā. Nā vbi est plus de igne
ibi ēt plus de calore. E contra vero vbi minor est
charitas ibi etiam est minus meritum ⁊ premiū
⁊ hoc probatur per illud quod legitur in cronicis
ordinis minorum: scilicet ꝙ erant in religione ip
sa duo fratres carnales quorū vnus videbatur
multū spiritualis ⁊ deuotus. Alter vero hilaris
erat ⁊ iocundus: ⁊ quasi dissolutus ab omnibus
putabatur. Cum autem essent ambo mortui re
uellatū fuit cuidam fratri: ꝙ ille hilaris transie/
rat ad paradisum: quia semper fuerat plen⁹ cha
ritate. Alter vero ierat ad purgatorium. Quia
quamuis faceret magnam penitentiā: tamē non
habebat magnum feruorem charitatis. De⁹ au/
tem non tantum respicit laborem quantum ma
gnam charitatem. Predicta etiam patent per il
lud quod legitur in vitis patrum de illis duabus
cognatis in ciuitate alexandrie commorantibus
que propter mutuā charitatem excedebant vel
saltem equabant merita sancti Macharij: qui p
tot annos in deserto solum radices comederat.
Aliud quoqꝫ terribile accidit a non multis ānis
citra in quodam monasterio monialiū. In quo
defuncta cum esset quedam monacha que om̄es
alias excedebat in penitentia ⁊ austeritate vite: ab
omnibus vt sancta venerabatur. Contigit autē
ꝙ post eius sepulturā vno transacto die cū alie
sorores penes sepulchrū pergerent: ipsum sepul
chrum totaliter adustum viderunt. De quo stu/
pefacte ⁊ attonite remanserunt. Abbatissa autē
accersiri fecit prouincialem prelatum suum qui
reserari fecit sepulchrum: ⁊ nihil ibi repertum fu
it preter cineres adustas que fetebant vt diabo/
lus: ⁊ intellexerunt eam esse in inferno collocatā

Ipse autem prouincialis volens causam damna-
tionis eius indagare: secrete interrogauit Abba-
tissaʒ de vita ipsiꝰ. Que respondit. Ego in ea nul
lum defectum prorsus cognoui: nisi ꝙ sepe con-
tendebat: ⁊ referebat mihi verba ⁊ facta aliaruʒ:
⁊ frequenter erat causa infringendi mutuaʒ cha-
ritatē in nob. Tūc dictus ꝓuincialis dixit. Vere
ista est sepulta in inferno: quia si habuisset maio
res gratias ꝗ̄ habuit beata virgo sine charita-
te: tanto profundius fuisset in inferno demersa ꝓ
pter ipsarum gratiarum ingratitudinem: ⁊ om-
nes eius virtutes: si tamē virtutes appellari pos-
sunt nihil penitus ei prodesse potuissēt. Nam di
citur in capitulo. nisi cum pridez. §. quippe. extra
de renun. Quippe si quantumcunqʒ virtutū flo-
re refulgeas charitatem autē in te non habeas:
nihil habere comprobaris. Et in capitulo. vbi sa
na. 24ª. q. pª. scriptuʒ est. Vbi charitas nō est: nō
potest esse iustitia. Et in capitulo. ad aures. de tē-
por. ordi. dicitur. Non in sublimitate graduum:
sed in amplitudine charitatis acquiritur regnuʒ
dei. Ambrosius quoqʒ in libro de vita beata ait.
Quicunqʒ charitatem in corde nō gerit: recogno
scat se veram penitentiā non posse peragere per
quam ad eternam vitam valeat peruenire. ⁊ Au
gustinꝰ ad heremitas dicit. Habete fratres cha-
ritatem: sine qua nullus faciem dei vnꝗ̄ poterit
intueri. ⁊ Abbas Isaac de siria in sermonibꝰ suis
ait. Si cupis esse sapiens: stude veram sapienti-
am. Si cupis eē diues: stude veras diuitias pos-
sidere. Vera autem sapientia: vereqʒ diuitie consi
stunt in sola charitatis possessione: quam qui ha
bet: ⁊ si nullas alias diuitias habeat ditissimus ē:
quam sapientiam qui habet: ⁊ si nullam aliaʒ sci-
entiam habeat sapientissimus est: quaʒ qui nō
habet: ⁊ si omnem aliam scientiam habeat stultis
simus est: hec ille.

B

TErtio principaliter probatur charitateʒ esse
nobis necessariam via exemplaritatis. Pri
mum exemplū ponit apostolus de Esau: ad He
breos 12°. dicēs. Nō non inuenit a deo locuʒ pe-
nitentie: nec remissionem peccatorum: nec salu-
tem: ꝗ̄uis cum lachrymis a deo eam postulasset.
Et rationem assignat beatus Bonauentura in
4°. distinctio. 14ª. parte 2ª. articu°. p°. q 3ª. Quia
non dolebat respectu charitatis ⁊ dei offense: sed
simpliciter ex timore future pene. Secundum
exempluʒ habetur secundi Machabeorum. 6°.
De rege Antiocho qui cum ex merito scelerum
suorum percussus fuisset insanabili plaga: eo ꝙ
vermes scaturiebāt de corpore suo ⁊ comedebāt
carnes eius cepit ad agnitionem veritatis venire
⁊ dixit. Iustum est subditum esse deo: ⁊ mortalez
non paria deo sentire: ⁊ orabat ad dominū a quo
non erat misericordiā consecuturus. Et dicit bea
tus Bonauentura vbi supra. ꝙ ideo non me-
ruit exaudiri quia erat sine charitate: ⁊ non ora-
bat ex amore: sed timore tm̄. Tertium exemplum
ponitur figuratiue Matthei 21°. De ficulnea in
qua requisiuit dominus fructum: ⁊ cum inuenis-
set in ea solum folia sine fructu: fecit eam aresce-
re dicens. Nunꝗ̄ nascatur ex te fructus in eter-
num. Similis quoqʒ figura habetur Luce. 13°.
De illo patrefamilias: qui cum inuenisset ficulne
am aridam que per tres annos non fecerat fru-
ctum dixit. Succidam ergo illam: vt quid etiam
terram occupat? Ista ficulnea significat animā
que tunc est arida ⁊ sine fructu: quando est sine
charitate: quam deus faciet succidi: ⁊ ignibꝰ eter
nis deputari. Ait enim Matthei. 7°. ⁊ Mar.
3°. Omnis arbor que non facit fructum bonum
excidetur ⁊ in ignem mittetur.

C

QVartum exempluʒ habetur Matthei. 22°.
De illo qui accessit ad nuptias non habēs
vestem nuptialez: qui ligatis manibus ⁊ pedibꝰ:
missus est in tenebras exteriores. Hec enī vestis
purpurea ⁊ nuptialis est charitas: sine qua nullꝰ
ad cenaʒ agni prouidi poterit peruenire. Dicitur
auteʒ charitas vestis nuptialis triplici ex causa.
Primo quia christus in suis nuptijs eam con-
texuit. Nam in cruce nuptias fecit: vbi carnem
pro pane: ⁊ sanguinem pro vino apposuit: vt re-
ficeret angelos in celo eos reparādo: homines in
mundo eos redimendo: patres in limbo eos libe
rando. In istis autem nuptijs vestem charitatis
contexuit: non de pilis animalium: non de cortici
bus herbarum: non de interioribus vermiuʒ:
sed de interioribus suorum viscerum: ⁊ hoc quā
do lateris apertione amoreʒ cordis patefecit. Vn
de Bernar. inquit. Clamat vulnus: patet archa
num cordis per foramen corporis. Secundo di-
citur vestis nuptialis quia qui ea idutus nō fue-
rit non poterit vt diximus intrare ad nuptias ce
lestes. Quod figuratum est Hester. 4°. vbi dici-
tur: ꝙ non licebat intrare aulam Assueri regis
indutum sacco: per saccum autem significatur ti
mor seruilis cum quo nullus intrabit regnum ce
lorum. Abijciendus est ergo iste saccus: ⁊ vestis
nuptialis texenda: iuxta illud Prouerbiorum
vltimo. Stragulatam vestem fecit sibi: byssus et
purpura indumentum eius. De quo autem sit
hec vestis texenda ibidem ostenditur cum dici-
tur. Quesiuit lanam ⁊ linum: ⁊ operata est consi
lio manuuʒ suaruʒ. Vnde sciendū est ꝙ christus

dicitur agnus iuxta illud Joannis p°. Ecce agnus dei. Huius autem agni lana sunt eius beneficia Dicitur etiam herba ratione carnis: iuxta illud Isaie. 40 Omnis caro fenum: huius autem herbe linum fuit candor sue innocentie. Texenda est ergo ista vestis ex lana et lino: quia charitatem nostram inflammare debent christi beneficia: et eius innocens vita. Tertio dicitur vestis nuptialis: quia in magnis nuptijs: idest in die iudicij sole sponse christi hac veste indute erunt. Unde Apoca. 19°. dicitur. Venerunt nuptie agni et uxor eius preparauit se: et datum est ei ut cooperiat se bissino. etc. Adultere enim anime nude erunt: et turpitudinem earum cuncti videbunt. Et ideo in eodem c°. dicitur. Beatus qui custodit vestimenta sua ne nudus ambulet: et videant omnes turpitudinem suam. Illud exemplum in figura ponitur in forma precepti. Leuitici 6°. vbi inquit dominus. Ignis semper ardebit in altari meo: quem nutriet sacerdos ligna semper apponens. Per altare enim significatur anima: vel cor hominis: per ignem intelligitur feruor diuini amoris qui semper in nobis ardere et crescere debet: quem continue debemus augmentare. Istum ignem charitatis venit accendere in mundo filius dei. Qui Luce 12°. dixit. Ignem veni mittere in terram: et quid volo nisi vt ardeat? Super que verba inquit Ambrosius. Sicut ignis terrenus omnium terrenorum rubiginem consumit: sic ignis diuini amoris omnem rubiginem peccatorum a se expellit. Et ideo si in anima tua debet infundi forma virtutum necessarius est ignis diuinus: qui amota conscientie rubigine eam venustet et decoret: hec ille. Sicut enim ignis inflammat: sic charitas mentem incendit incendio dilectionis. Ideo dicit dominus Apoca. 3°. Suadeo tibi emere a me aurum ignitum. Et sicut ignis frigidos carbones reaccendit: sic charitas mentem peccato mortuam et frigidam: ad gratie vitam suscitando accendit. Unde dicit apostolus prime Joannis 3°. Nos scimus quoniam translati sumus de morte ad vitam: quoniam diligimus fratres. Sicut etiam ignis oleum seruat a mure: qui ad ardentem lampadem accedere propius non audet: quam extinctam prospiciens: mox eius oleum bibit. Sic charitas quamdiu in animo ardet: oleum gratie a maligno spiritu custodit. Et sicut olle feruenti musce non appropinquant: iuxta illud vulgare prouerbium. Impignate chu bugia no intra mosca. Sic beelzebub qui interpretatur dominus muscarum. i. tentationum repellitur per charitatis feruorem.

¶ Pars quarta huius sermonis de charitatis ordinabilitate.

Quo ad quartam partem huius sermonis. Sciendum quod inquit philosophus xj°. Metha. quod bonum vniuersi consistit in ordine. Et ideo ait apostolus ad Ro. 13°. Que a deo sunt ordinata sunt. Et Sapient. c. xj°. dicit: quod deus fecit omnia in numero: pondere: et mensura. Si ergo deus ordinauit omnia corporalia et temporalia: multomagis voluit reginam virtutum scilicet charitatem esse ordinatam. Propterea sponsa Canticorum. 2°. dicit. Ordinauit in me charitatem. In charitate ergo ponendus est ordo: vt probat beatus Bonauentura in 3°. distinct. 30ª. et sanctus Thomas 2ª. 2e. q. 25ª. et in 3°. distin. 29ª. Quis autem ordo sit in charitate seruandus ponit Aug. i p°. de doctrina christiana di. Quattuor sunt ex charitate diligenda. Primum quod est supra nos. scilicet deus. Secundum quod sumus nos: Tertium quod est iuxta nos scilicet proximus: Quartum quod est infra nos. scilicet proprium corpus: hec ille. Primo igitur deus super omnia diligendus est De cuius dilectione dicitur Ecclesiastici primo. Dilectio dei honorabilis est. Et dominus Joannis 15°. ait. Manete in dilectione mea. Et prime ad Corin. 16°. ait Paulus. Si quis non amat dominum nostrum Jesum christum: anathema sit. Augustinus quoque in primo de doctrina christiana. c°. 9°. dicit. Deus propter seipsum et amplius omnibus hominibus diligendus est. ¶

Hec autem veritas probatur per theologos in 3°. dist. 29ª. maxime per sanctum Bonauenturam et Ricardum ibidem. ar. p°. q. 2ª. et beatum Thomam. 2ª. 2e. q. 26ª. ar. 2°. Et primo dici potest quod multiplici de causa mouetur homo ad diligendum aliquid: scilicet quia bonum: quia pulchrum: quia delectabile: quia vtile et honestum ac simile. Unde cum in deo sint in summo omnia predicta: ideo est summe diligendus. In eo enim est summa bonitas iuxta illud prophete ps°. 72°. Quam bonus israel deus etc. Item summa speciositas: iuxta illud Sapientie 7°. Speciosior est sole. Unde beata Agnes de eo dixit. Cuius pulchritudinem sol et luna mirantur. Item summa delectabilitas: dicente psalmista. Delectationes in dextera eius vsque in finem. Item summa vtilitas et honestas: iuxta illud quod de diuina sapientia dicitur Sapientie. 7°. Venerunt autem mihi omnia bona pariter cum illa: et innumerabilis honestas per manus illius. Item in eo est nostre nature conformitas: iuxta dictum apostoli ad Philippen. 2°. In similitudinem hominum factus et habitu inuentus vt homo. Quia enim superioris ad inferiorem est habere beniuolentiam: et inferioris ad superiorem est habere reuerentiam. Equalis vero ad equalem est habere amicitiam. Unde philoso-

Arist. in .8°. Ethicorum dicit: q amicitia est inter equales et similes: et Hier. sup duodecim pphetas i q. Amicitia pares aut accipit aut facit. Jdo deus ne aliqd deesset i amicitia hois erga ipsum et ecotra pi ectione factus est homo: et sic factus equalis vocat se eius amicum dicens Joannis .15°. Uos autem dixi amicos etc. O deus meus quanta est benignitas tua: q magna clementia et q stupenda humilitas: q hominem qui est cinis et vermis appellas amicum tuum. Et ideo et ipse homo debet te super alios amicos diligere: et amore infinito si esset possibile. Quod potest probari fundamento quod ponit philosophus primo Politicorum dicens. Quod queritur tanq finis: sine termino et mensura querendum est: quod vero queritur ad finem: est cum fine et mensura querendum: et hoc patet exemplo. Na sanitas querenda est sine termino: sed medicina querenda est cum termino: aliter homo moreret vnde sperabat viuere. Et propterea simili modo dicendum est de amore. Nam deum qui est finis noster debem9 diligere sine termino ac mensura. Corpus vero et animam nostram et proximorum: et cetera creata oia cum termino et mensura: quia sunt ad finem amanda. Sed pro maiori huius veritatis declaratione. s. q deus est super omnia diligendus: possum9 arguere quinq rationibus. Prima dicitur communicationis: fm enim philosophum 3°. Phisicorum. Ubi est magna affinitas: ibi cotrahitur magna amicitia. Quapropter magis se debent diligere fratres carnales: q cosobrini: et magis mariti et vxores: q fratres: quia sunt duo in carne vna. Gen. 2°. et Mathei .19°. Et qui vxorem diligit: seipsum diligit. ad Ephe. 5°. Sup omnes aut homines mundi tenentur filij amare parentes: q sunt eis propinquiores. Nam pater et filius censetur vna et eadem persona. l. fi. C. de impube. et ali. sub. Jn tantu aut nati parentibus obligantur q fm leges in casu necessitatis potest pater vendere filium in seruum. l. ij. C. de patri. qui. fi. dis. Si ergo magis debem9 diligere patrem: quia ab ipso habemus corpus: concluditur q sup oes alios debemus diligere deum: qui est pncipalis pater. Si enim dixeris q habes corpus de substantia patris: dico tibi q no nisi mediante influentia solari. Quia ut ait Aristo. 2°. Phisicorum. Sol et homo generant hominem. Sed hoc no facit sol nisi mediante potentia et influentia diuina. Quia omne agens agit in virtute pmi actiui 8°. Phisicorum et p°. Phi. dicitur q motus prime cause est ca motus secunde. Si ergo deus non daret virtute celestem: no possent se mouere ne c influere in ista inferiora: et consequenter cessaret omnis generatio. Ex qbus arguitur q si es obligat9 patri: q ab eo habes corp9: multo plus teneris deo: q ipse est pncipalis ca que plus influit in effectum: q oes cause secundarie: vt inquit Auctor in li°. de causis. Hinc est q ait Aristo. 8°. Ethi. Dijs et parentib9 no potest equales reddi. Primo. n. dixit dijs et post parentibus: ad demonstrandu q multo magis obligamur deo q parentib9. Quod confirmat Augu. in quoda fmone di. Diligendus est genitor: sz pponendus est creator. et Hiero. ad Furia de viduitate seruada ait. Honora prez tuu si te a vero parente no separat: tatu diu scito sanguinis copulam: q diu ille suu nouerit auctorem. Alioquin Dauid tibi protinus decantat. Audi filia et vide et inclina aure tuam: et obliuiscere populum tuum et domu patris tui: et cocupiscet rex decore tuum: q ipse est dominus deus tuus: hec ille. Non solum autem deus nobis dedit corpus sed etiam anima n fam creauit vt di i c°. nasci. 56°. di. q e multo nobilior corpore c°. solite. de maio. et obedientia. Nec tm dedit corp9 et aiam: sz et nos pseruat i ee. Ait enim Aristo. 16°. de animalibus dicens. Primus motor dat ee oib9: et coseruat oib9 entib9 ee. Jdo Greg. sup illo Job. 34°. Si retraxerit spm suu deficiet omnis caro simul et homo in cinere reuertet ait. Cito oia ad nihilu tederet nisi man9 conditoris ea teneret. Hec at e no minor opatio ac donatio seu gra. s. conseruare nos in ee: q dare esse vt probat Ricardus in p°. distin. 39°. et Thomas in p°. distin. 43°. Et ad hoc potest applicari illud poeticum. Non minor est virtus: q querere parta tueri. Ergo valde tenemur deum diligere supra patrem et omnes homines mundi: a quo habem9 quicquid sumus. Jdeo Bernar. in libro de diligendo deum inquit. Jnexcusabilis est etiam omnis infidelis: si non diligit dominum deum suum: toto corde suo: et tota mente sua. Clamat nempe ei intus innata et non ignota ratio iustitie: quia illu debeat dilige a q totu se no ignorat habere. ¶

Secunda ratio dicitur reciprocationis. Ait enim Philosophus. 8°. Ethicorum. Amicitia est mutua beniuolentia in comparatione. Et ideo. 9°. Ethicorum etiam dicit. Quod amor debet esse reciprocus: et Theophrast9 dicebat. Amico exhibere ea decet que tibi velis exhiberi. Unde et re interrogatus Diogenes: que amicis offerre debemus respondit. Ea que nobis optamus fieri: scilicet propter reciprocationem. Si igitur vnus te amat iusto amore: debes eum amare. Dicit eni Seneca in libro de beneficijs. Qui non diligit diligentem se vicium ingratitudinis incurrit: et Bonauina. in p°. feriarum di. i°. ar°. p°. q. i°. ait. Qui

nō amat vicissi3 amātē se recte ꝛ liberaliter: aut ē
iniquus ingratus. Sed deus diligit oīa que fecit
iuxta illud Sapiētie.xj°. Diligis domine oīa que
sunt ꝛ nihil odisti eorū que fecisti. Oīs enim arti
fex diligit opus suū. 9°. Ethico. ꝛ in libro de cau/
sis dicitur. Oīs causa naturaliter diligit effectu3
suū. Cū ergo deus sit sūmus artifex: sapiēs: ꝛ bo/
nus: cuius effectus est creatura: ergo eā diligit p̄/
cipue rationalem q̄nto aliis est dignior. Si igitur
amor debet esse reciprocus: sequitur ꝙ omnes de
bemus deu3 diligere: quia vt dicitur prime Joan
nis. 4°. Ipse prior dilexit nos. Tanto aute3 amo
re nos amat: vt dicat Bernardus in lib°. de dili/
gendo deū. Quod oīs amor sanctorū amori dei
cōparatus nihil est. Cuius veritatis fundamen/
tū ponit Philosophus in. 3°. de aīa dicens. Qd̄
propriū est vnicuiq3 forme agere: s̄m propriā na
turam. Et primo Metha. ait. Qd̄ vnūquodq3
entiū nititur natura sibi propria. Et comentator
9°. Metha. inquit. Qd̄ vnūquodq3 sicut se ha/
bet ad entitatē: ita se habet ad virtutē ꝛ operatio/
nē. Cum ergo omnes creature sint finite: cū men
sura operatur ꝛ amant: quia vt dicitur in libro d̄
causis. Nullus act⁹ excedit virtutē sue cause. De
us vero qui est infinite potentie: infinito amore di
ligit. Ideo doctores in. 3°. distinct. 32°. dicūt. Qd̄
dilectio dei est eterna. Quia igitur s̄m Philoso/
phū in p̄rio de celo ꝛ mundo. Finiti ad infinitū:
nulla est proportio. Sequitur ꝙ sine cōparatio/
ne maior est amor dei ad animā: q̄3 amor omniū
sanctoꝝ ad deū. De hoc amore inquit Augustin⁹
super Joannē. Incōprehēsibilis est dilectio qua
nos diligit deus. Diligamus ergo eū super omnia:
quia nec sic diligendo valemus impendere vi/
cē dilectionis. Maxime autē ad amore3 sui nos
inducere debet charitas saluatoris nostri domini
Jesu christi: que superauit oēs amores mundi.
Primo enim superauit amorē naturale3: qui est
inter patrē ac matrē ꝛ filiū. Nulla enim mater fi
liū suū intantū dilexit quantū ipse dominus nos
amauit. Et ideo inquit Ysaie. 49°. Nūquid obli
uisci potest mater infantuli sui: vt non miserea/
tur filio vteri sui? Et si illa oblita fuerit: ego non
obliuiscar tui. Ecce in manibus meis descripsi
ꝛc. Nunq̄3 autē fuit aliq̄s pater aut aliqua ma/
ter tantū diligens filiū suū: vt nomen eius in ma
nibus suis pingi vel scribi faceret: vt sic die ac no
cte continuā eius memoriā haberet. Christ⁹ au/
tē die ac nocte in manibus suis scriptos nos por/
tat: vt semper memoriā nostri habeat. Et illa scri
ptura non fuit facta cum calamo: vel attramēto
artificiali: nec in charta animalis mortui: sed ca/
lami fuerunt acutissimi claui: attramentum eius
sanguis preciosus: scriptores perfidi iudei ac mi/
lites pillati: charta vero ipsius caro delicata ī cru
ce extēsa: litere minores istius scripture fuerunt
flagelloꝝ liuores ꝛ percussure: psalmi vero ꝛ ami
niature fuerunt quinq3 cicatrices in manib⁹ ac
pedibus ipsius ꝛ latere. Secūdo eius amor exces
sit amorem matrimonialem qui est inter viru3 ꝛ
vxore3. Et hoc maxime in duob⁹. Primo in hoc
ꝙ vxor fornicatur a viro suo repudiata vlteri⁹
vt communiter non recipitur. Sed si aīa hoīs xp̄m
spōsum suu3 deserit ꝛ diabolo adultero consentit
Christus tn̄ eā penitentē semper recipit. Et ideo
in cruce manus extensas tenet: ad innuendu3 ꝙ
peccatores ad se reuersos protinus amplectatur.
Unde inquit Jere. 3°. vulgo dicitur. Si dimiserit
vir vxorem suā: ꝛ recedēs ab eo duxerit virū alte
rū: nunq̄d reuertet̄ ad eā vltra? Nūquid non pol
luta ꝛ cōtaminata erit mulier illa? Tu āt fornica/
ta es cu3 amatoribus multis: tn̄ reuertere ad me
ꝛ ego suscipiā te. Secūdo amor xp̄i excessit ipsū
amorē matrimonialē in hoc ꝙ si est aliqua vxor
que habeat maculas in corpore vel in facie: ꝛ nō
possit ab eis mundari nisi vir ei⁹ se vulnerari fa
ciat vt in suo sanguine se balneet vxor: nō est ali/
quis vir qui vxorē suā intātū diligat vt ista susti/
nere velit. Aīa aūt nostra xp̄i spōsa maculis pec
catorū erat plena. Et ideo xp̄s in quinq3 partib⁹
vulnerari fecit: imo per totū corpus: ꝛ sanguinē
suū vndiq3 fudit in quo sponsa sua se balneauit
ꝛ ab oībus maculis mundata fuit. Et hoc est qd̄
dicitur Apoca. p°. Ipse dilexit nos ꝛ lauit nos a
peccatis nostris in sanguine suo. Et ad Ephe. 5°.
ait apostolus. Viri diligite vxores v̄ras: sicut ꝛ
christus dilexit ecclesiā: ꝛ tradidit semetipsū pro
illa vt eā sanctificaret: mūdans ea3 lauacro vite
vt exhiberet sibi gl̄iosā ecclesiā n̄ hn̄tē maculā ne
q3 rugā: aut aliquid huiusmodi: sed vt sit sancta
ꝛ imaculata. Tertio amor christi excessit amore3
socialē: qui est inter amicū ꝛ amicū. Nullus eni
hō inueniretur qui vellet mori pro suo inimico.
Vix aute3 inueniretur qui vellet mori pro amico
bono ꝛ simplici ꝛ fraudulenter decepto: ꝛ hec est
perfecta charitas. Joannis. 15°. Maiorē hac di
lectionē nemo habet vt aīa3 sua3 ponat quis pro
amicis suis. Nos autem non eramus iusti neq3
boni: sed eram⁹ impij ꝛ dei inimici: ꝛ tamē Christ⁹
pro nobis voluit mori. Et hoc est quod dicitur
ad Romanos. 5°. Cum adhuc infirmi essemus
xp̄s pro impijs mortuus est. Vix enim pro iusto
quis moritur. Nam pro bono forsitan quis au/
deat mori. Commendat autē deus suam charita

tem in nobis quonia cum adhuc peccatores esse/ mus christus pro nobis mortuus est. Posset au tem dici q christus habebat vnum amicum scilicet deum patrem: et vnum suum et patris inimicu. s. genus humanum. Ut igitur inter istos pacez fa ceret se mediatorem interposuit vnde dicitur. p. ad Thimo. 2°. Unus est mediator dei et hominum homo christus Jesus: qui dedit semetipsu in rede ptionem pro omnibus. Sepe autez contingit: q quando aliquis inter duos trahentes se interponit ab vtroq vulneratur. Et ideo ipse Christus vul neratus fuit a patre qui ait. Isa. 53°. Propter sce lus populi mei percussi illum. Uulneratus etiaz fuit ab homine. Unde ipse ait illud Zacha. 13°. His plagis plagatus est in domo eorum qui me diligebant. Quarto. Amor eius excessit amorez animalem qui est inter animam et corpus. Ani ma. n. in tantum diligit corpus q ab eo separari renuit et omne corporis laborez fugit et vitat. Ani ma autem christi in tantum animas nostras dile xit q a corpore suo pro nostra salute voluit sepa rari. Unde ipse inquit Joanis. x°. Ego animam meam pono pro ouibus meis. In tantum etiam dilexit q passa est cum multa letitia corpus suu in quinq ptibus lacerari: et in omnib9 membris cruciari: vt sic precium nostre redeptionis abu/ danter efflueret. Unde patri suo dicit per psalmi/ stam. Conscidisti saccum meuz et circundisti me letitia. Quib9 omnib9 consideratis et nos in amo re ipsius debem9 oiuz alior amores supare. ¶

Ipse. n. mot9 charitate venit ad hoiem sicut philocaptus vadit ad amantia sua. Qui pri mo solet indui vestibus coloratis: secudo solet por tare girlardas floreas in capite: tertio poma ali/ qua vel rosas: aut aliquos flores i manibus: quar to: ire catado et vba electiua ad amore dicedo: qn to solet ostendere bursam plena pecunijs et aper/ tam: et ostendere gaudiuz: sexto portare calciame ta multum bene sculpta et ornata: ac rubra: mo/ rella aut alba: septimo solet inclinare caput: salu tare et alia signa amoris ostendere. O bone Jesu amator cordialissime: in signuz veri amoris tu primo voluisti esse vestitus purpureo vestimeto et secundo ferre girlandam spineam: sicut dicitur Joannis. 19°. Exijt Jesus portans spineam coro nam et purpureum vestimentum: tertio o bone Jesu tu portasti rosas vermilias in manibus. s. ci/ catrices: quarto verba magni amoris dixisti ad/ eo dulcia: q omnia corda deberent ad te trahere et molificare maxime quado dixisti Joannis. 19°. Sitio: quod fuit verbum feruetis charitatis. Ut enim inquit Ber. Per hoc voluisti ostendere: q sitiebas nostram salutem et nostruz profectum ac nostrum amorem: quinto o saluator amorose tu in signum largitatis habuisti latus apertuz vt cor tuum omnibus demonstrares: sicut inquit Ber. sexto pro calciamentis rubeis habuisti pedes perforatos: et saguine rubricatos: septimo signa amoris ostendisti in cruce caput inclinando vt homines salutares: os claudendo vt eum oscula/ reris: manus et brachia extendedo vt ipsum am plexareris: pedes fixos habendo vt cum eo mora reris. Ex latere sanguinem et aqua emitedo vt ei dares lauacru salutis. Et ideo ad tati amoris ha/ bendam memoriam te inuitat dicens Treno. 3°. Recordare paupertatis et transgressionis mee. i. amoris transgredientis omnes alias dilectiones De quo etiaz. Aug. in li°. de virginitate ingt. Aspi ce vulnera pedetis: sanguine morietis: pciu re/ dimetis: et cicatrices resurgetis. Et hec quata sint cogita et in statera cordis tui apede vt totus tibi figatur in corde: qui totus pro te fixus fuit in cru ce. Sed heu qa p spinea corona mulieres hodie portat cornua vel aurea serta: pro sputis vultum christi deturpantib9: sibi faciunt fucamenta: pro vita seu binda oculorum: portat infrote formalia et alia in capite iocalia: pro sanguine per facie de currete hebet beleta siue alia vngueta: pro carne dealbanda: et pro capillis artificiadis: pro clauis manuuz annulos pciosos: pro clauo pedu calcia meta acuta et planellas delicatas: pro corda ad col luz vittam siue binda de veluto: aut torquem vel collana p veste alba in qua fuit derisus: preciosa et vana vestimenta: pro signo crucis sallas et loca amena ad corrizaduz: et lecta sensualia ad luxu/ riadu. O ingratum genus humanu quod deum tatopere amantem no amas sed contemnis. ¶

Tertia vero ratio quare deus est super omnia diligendus dicitur assimilationis. Fudame tum cuius ponit philosophus. 8°. Ethicoruz di. Similitudo est causa dilectionis. Ideo secun/ do Phisicorum dicitur. In habitantibus simbo lum: facilior est transitus: et. 3°. d regi. primi. Om nia similia coniungutur et. Eccl. 13°. dicitur. Om ne aial diligit simile sibi: ea propter Ari. 8°. Ethi corum mouet difficultate propter qd si q duo re periuntur homines qui nunquam se viderunt et qn primum insimul coueniunt contrahunt in/ ter se amicitiam: simul conuersantur: et vnus ne/ scit ab alio discedere. Et rndet ipse q est propter similitudinem. Sed dicit duplicem esse similitu dinem: occultam videlicet et expressam: et quauis omnes homines sint similes similitudine expres/ sa: non tamen occulta que cosistit in similitudine

proporti one humorum et complexionum. Ideo vnus magis inclinatur amare istum: quã alium. Cũ ergo inter deum & homines sit similitudo occulta scilicet s3 animam: quia vt habetur Gene. p°. Homo factus est ad imaginem & similitudinẽ dei: concluditur q̃ super omnia eum diligere debet. Nã propterea & non alia de cã dedit ei hanc similitudinem suam vt eum diligat: cognoscat: & amando honoret. Et hoc est quod inquit Aug. in li°. Enchiridió. Quod etiã recitat Magister in. 2°. di. p^a. Fecit deus rationalem creaturã vt summum bonũ intelligeret: intelligendo amaret: amando possideret: possidendo frueretur. H

Quarta ratio dicitur conditionis scilicet bonitatis diuine: fundamentum cuius ponit philosoph^9. 2°. de anima di. Omnis potẽtia naturaliter appetit & diligit suũ obiectũ. Sed obiectũ voluntatis humane est bonu3 simpliciter. Ut ait Ari. 6°. Metha. Ergo quilibet homo naturaliter appetit & amat bonũ: iuxta illud primi Ethicorum. Bonum est quod omnia appetunt. Unde beatus Dionisius ait. Omnia bonu3 & pulchru3 desiderãt. Tunc sic. Quanto res plus habet de bonitate: tanto plus habet de diligibilitate. Unde dicitur in 3°. Topicoru3. Maxime bonũ: maxime hoies appetũt. Cũ g° de^9 sit sũmũ bonũ cũcta i se cõtinens bona. Ut inquit Aug. in lib°. d vero cultu. Cũq3 sit solus bonus per essentiam vt dicitur Luce. 18°. Nemo bonus nisi solus dñs alia autẽ sint bona per participationem diuine bonitatis a qua omne bonum pcedit. Iaco. p°. & c°. quã pro. p^a. q. 2^a. Cum etia3 ipse deus sit bonitas infinita Ut ait Plato in p°. sui Thimei. Omnes aũt creature sint bonitatis finite: vt ait Dionisi^9 ipse deus sit non tantu3 bonus sed omnibonus: & super bonus. Cũq3 ipse deus sit primũ & vltimum bonũ comunicabile nobis: & finis nr̃ ad que3 ordinati sumus. Qui inquit Apocalip. p°. Ego sum principium & finis: omniaq3 fine3 suum appetant. 2°. Phi. Cunq3 ipse deus sit felicitas nostra: qui dixit Genesis. 15°. Ego sũ merces tua magna nimis Sequit̃ incõuincibiliter concludendũ: q̃ eũ super omnia amare debemus: quia ipse est quoddã summum bonum: quo nihil melius cogitari potest. Ut inquit Anselmus in libro. Monologion. I

Quinta ratio dicitur receptionis scilicet beneficiorum. Quilibet enim tenetur diligere benefactore3 suũ: & ei esse gratus. l. sed & si lege. §. cõsuluit. ff. de peti. here. c°. cũ in officijs. extra d testa. c°. de forma. 22^a. q. 5^a. Et tanto magis tenetur ei q̃to plura ab eo beneficia recepit. Ut declarat beatus Tho. 2^a. 2^e. q. 106^a. ar°. p°. De qua gratitudine loquẽs Ari. in. 9°. Ethi. dicit. Beneficiatus quilibet dñt in aliquo benefactorẽ suũ recompẽsare. bñs Tho. 2^a. 2^e. q. 106^a. ar. 6°. ait: q̃ lege gratitudinis tenetur excedere beneficiũ: quia recõpensare equale nõ videtur facere gratis: sed solu3 reddere qd accepit. Unũ Sene. li°. 2°. de bñficijs inqt. Ingratũ ẽ bñficiũ quod gratis beneficium non credit. Omissis ergo quã innumerabilib^9 beneficijs a deo nob collat̃ marie qd dedit nob eẽ cũ iscibilib^9 creaturis. Uiuere cũ vegetatibus: sentire cum animalibus: intelligere cum angelis. Et sic posuit in nobis proprietates omniu3 creaturarum: propter quod homo quoq3 appellatur omnis creatura: vt inquit Greg. in quadam omelia: super illõ Marci vltimo. Predicate euãgeliũ oi creature & ideo Arist. 8°. Phisi. appellat hoie3 microchosmũ. i. minorẽ mũdũ. Tria tñ referem^9 dei beneficia: quibus ad eũ diligẽdũ astrigi debem^9. Primũ est beneficium creationis. s. oiu3 creaturaru3 que ad vtilitatẽ nr̃am creauit. Ideo Aristo. 1°. de aia. & 2°. Phisico. inquit. Finis quodãmodo oium est homo: & Magr̃ in 2°. sentẽtiarũ. di. p^a dicit. Oia vt ait apostolus nr̃a sũt superiora: equalia & inferiora. Superiora quidẽ nostra sũt ad fruendũ idest deus. Equalia ad conueniendũ & ministrandũ ac custodiẽdũ idest angeli. Inferiora ad seruiendũ scilicet inferiores creature. Quapropter sanctus Bonauentura in. 2°. di. 15^a. ar°. 2°. q. p^a. inquit. Deus oia inferiora creauit pro nobis Aliqua creauit ad nostrũ vsum & vtilitatem: vt panẽ & vinũ & huiusmodi similia. Aliqua ad nostrã recreationẽ: vt aues: accipitres: canes: & huiusmõi. Aliqua in nr̃3 adiutoriũ: vt boues: equos & similia. Aliqua ad nr̃3 exercitiũ: vt serpẽtes: pulices: & similia: hec ille. Arist. quoq3 p°. Politico. dicit. Natura fecit oia alia pp hoiem. & ps°. 8°. inquit Dauid. Oia subiecisti sub pedibus ei^9 oues & boues vniuersas insuper & pecora campi. Uolucres celi & pisces maris: qui perambulãt semitas maris. Ideo Geñ p°. dixit deus. Faciam^9 hoiem ad imaginẽ & similitudinẽ nr̃a3: vt presit piscib^9 maris: & volatilib^9 celi: & bestijs vniuerse terre: oiq3 reptili qd mouet̃ in terra. & in. l. in pecudũ. ff. d vsuris. dicit̃. Absurdu3 videt̃ hoiem in fructu esse cũ oẽs fruct^9 rerũ nã hoiu3 gr̃a cõ parauerit. Et q̃ de^9 oia pdicta creauerit pp vsũ & vtilitatẽ hoiũ p3. Nã vt Ric. declarat. i. 4°. di. 48^a. ar°. p°. q. 4^a p^9 iudiciũ oẽs iste creature cessabũt: q3 hic ĩpsi^9 ñ egebit hõ. Et iõ anihilabũt̃ oẽs pter elemẽta & celos: q tñ cessabũt a motu: q ĩpli^9 nõ erit hoi necessarius. Licet ergo de^9 pncipaliter creauerit oia

ad ostendendū bonitatē: potētiā et gloriam suam: vt declarat beat⁹ Bona. in. 2°. di. 15ª. art. 2°. q. pª. Tū secūdario pdicta creauit ad hoīs ꝯmoditatē. Unde Lactāti⁹ p°. li°. de ira dei. c°. 8°. inqt. Oīa eni q̄b⁹ ꝯstat qcqd generat ex se mūdus: ad vtilitatē hoīs accōmodata sunt. Et Ugo in li°. de arra spō se ait. Respice vniuersuz mūdū istū et cōsidera si aliquid in eo sit qđ tibi nō seruiat: oīs natura ad hoc dirigit cursuz suū: vt obsequijs tuis famulet̄ et tue vtilitati deseruiat: vtq; delectamētis pari ter et necessitatib⁹ ſm affluentiā indeficiētez oc currat: hoc celū: hoc terra: hoc mare: hoc aer: cum hisque in eis sunt vniuersis explē nō cessant: hec ille. Totiens ergo tenemur deo grās referre: cūq; diligere: quod speciales creaturas ad nostrā vtili tatē ꝯdidit. Que oēs vt deū creatorē oīum super oīa amemus clamāt. K

S Ecūdo nos ad hoc obligat bñficiū redēptio nis qđ nō est minus bñficio creatōis: vt de clarat beat⁹ Bona. et Ric. in. 3°. di. 20ª. Quia vt canit eccl'ia in sabbato sancto. Nihil nobis nasci ꝓfuit nisi redimi placuisset. Debemus ergo reme morari de hac indicibili charitate dei erga nos: qui pro liberāda aīa nr̄a ab eterna morte ꝓprio filio nō pepercit: sed pro nobis oīb⁹ tradidit illum. Ut ait apl's ad Roma. 8°. Ideo canit eccl'ia vbi supra. O mira circa nos tue pietatis dignatio: o inestimabilis dilectio charitatis: qui vt seruū re dimeres filiū tradidisti. Unde licet alia a deo no bis collata bñficia magna sint: hoc tñ est illud qđ aīos nr̄os ad eius amorē magis accēdere debet: atq; ad tollerādā mortē pro eius amore. Ait eni Joānes climachus i. 23°. gradu: vbi tractat đ su perbia. Si milies mortē qs passus esset: siue quo tidie pateret̄ ꝓpter xp̄m: necdū rem egisset mor ti xp̄i equalē: aut que gutte soli⁹ sāguinis ei⁹ ad eq̄ret̄. Alterior. n. res ē i īfiniti xp̄i sāguis q̄ sāguis seruor̄ suor̄. Maiori īsup charitatꝫ atq; amoris vinculo: xp̄s sanguinis guttaz effudit: q̄ toni san guinē suū gen⁹ humanū simul effūdē posset. L

T Ertio nos inducit ad amādū deum bñficiuz glificationis. De quo Jacobi p°. di. Accipiet coronā vite quā repromisit deus diligētib⁹ se. Il le eni solet diligi et reuereri: qui liberalis est remu nerator suor̄ amicor̄ et seruitorū. Diligam⁹ ergo deū ex oīb⁹ viribus cordis nr̄i: q2 nec oculus vi dit: nec auris audiuit: nec in cor hoīs ascēdit que preparauit de⁹ diligētibus se p'. ad Cor. 2°. Pro pter q̄ bñficia inqt Aug. in li°. soliloquior̄. c°. 18° loquēs deo. Ideirco dñe de⁹ iussisti lege tua: vt di ligā te oībus horis et momētis quib⁹ fruor miseri cordia tua: q2 semp perirē nisi semp me regeres: et semp morerer nisi sp me viuificares: et omni mo mēto miꝯcordia tua magna bñficia p̄stas. Si cut ergo nulla hora est vel pūct⁹ in oī vita mea q̄ bñficio tuo nō vtar: sic nullū dz esse momētū quo te nō habeā añ oculos in memoria mea: et te non diligaz ex oī fortitudine mea. Sed nec hoc valeo nisi tu dederis mihi: cui⁹ est oē donū pfectū. Nō eni volētis neq; credētis est: sz tui miſantis vt di ligā te. Tuū est dñe hoc donū. Iube ergo te diligē: da qđ iubes: et iube qđ vis. O ignis q sēp ardes: et nunq̄ extingueris. O amor qui sp vris: et nun q̄ tepescis. Accēde me: et accēdar. Accēdar inquam tot⁹ a te: vt tot⁹ diligā te solū. Min⁹. n. te amat q tecuz aliqd amat: hec ille. Qui ēt in li°. de ꝯtēpla tiōe xp̄i. c°. 17°. ait. Da speciosissime p̄ filijs hoīuz vt amē te quantū volo et quātū debeo. Immēsus eni es: et sine mēsura debes amari: p̄sertī a nobis q̄s sic amasti: sic saluasti: pro q̄b⁹ tāta et talia feci sti. Dulcis Jesu accende me totū igne tuo: amore tuo: dulcedie tua: desiderio tuo: iocūditate tua: vo luptate ac suauitate tua: vt tot⁹ flāma tue chari tatꝫ accēs⁹: diligā te deū meū dulcissimū et pulcher rimū ex toto corde meo: ex tota aīa mea: et ex tota ṽtute mea: cum oī reuerētia et tremore hñs te in corde et ore: et p̄ oculis meis semp et vbiq;: vt nul lus adulterini amoris pateat locus. M

S Ecūdo principaliter ex ordine charitatis de bet homo diligere seipsuz. Nā licet dicat Gre gorius in quadā omelia super Lucā. Binos in p̄ dicationē dominus discipulos mittit q2 duo sunt precepta charitatis: dei videlicz amor et proximi. Et minus q̄ inter duos haberi charitas nō po test. Nemo eni prope ad semetipsuz habere cha ritatē dicitur: sed dilectionē ipse in alterū tēdit: vt esse charitas possit. Hoc eni loco: ut dicunt theo logi in. 3°. di. 28ª. loquitur Gregorius: ſm comu nē amicitie rationē: que amicitia proprie loquē do nō est hominis ad seipsuz. Nam veraciter po test et debet homo habere charitatē ad seipsum: vt probat Ricar. in predicta di. tertij ar. p°. q. 2ª. Et Petrus aureoli in. 3°. dist. 12ª. art. 2°. q. 2ª. et Tho mas. 2ª. 2e. q. 25ª artic. 4°. Unde vulgariter dici tur. Quod pria charitas incipit a seipso: iuxta il lud Ecclesiastici. 30. Miserere anime tue placēs deo: et probatur in. c°. qui vult. de peni. dist. 3ª. vbi ait Aug. Qui vult ordinate elemosynā dare: a se ipso debz incipere: et eā sibi prio dare: et in. c°. si nō licet. 23ª. q. 5ª. dicit̄ q regula diligēdi proximū a seipso incipere debet. Si autē queratur: quare de us non dedit explicite mandatuz homini de dile ctione sui ipsius? Respondet beatus Bonauentu ra in. 3°. distinc. 28ª. in questiōibus circa litterā

Nō hoc fecit triplici ex causa. Primo ratiōe na
turalis inclinationis: quia quilibet naturaliter se
amat. Nemo enim vnq̄ carnē suā odio habuit:
sed nutrit ⁊ fouet eā: vt dicitur ad Ephesios.5°.
Unde Tulius in p°. de officijs ait. Primo enim
generi animantiū omni a natura tributū est: vt
se vitā corpusq̄ tueatur: declinetq̄ ea que noci/
tura videntur: ⁊ omnia quecūq̄ ad viuendū sunt
necessaria inquirat ⁊ paret. Nō etiam per Phi/
losophū in.3°. Ethico. cōfirmatur vbi ait. Natura
maxime appetit delectabile: quod est esse: ⁊ fugit
triste: qđ est non esse. Et.2°. de aīa inquit. Omne
animal naturaliter appetit sui permanētiam sem
piternā. Si ergo irrationabilia se diligūt ⁊ amāt:
quanto magis homo ratione pollens se naturali/
ter diligit? Ergo nō fuit necessariū dare hoc pre/
ceptū. Secūdo fuit omissum hoc mandatū ratio
ne reuerberationis: quia dicēdo. Diliges proximū
tuū sicut teipsum: reuerberādo posuit etiā dilectio
nē tui. Ut inquit Aug. in primo de doctrina chri
stiana. c°.2°. ⁊ Ricardus in.3°. dist.28ª. articulo
p°. q.2ª. Tertia ratio dicitur inclusionis. Funda/
mentū cuius ponit Philosophus p°. Phisi. di
cens. Frustra fit per plura: qđ fieri potest per pau/
ciora. Quod etiā notatur in. l. cū fundus. §. seruum
tuū. ff. si certū peta. ⁊ in. l. domin⁹ testamento. ff. de
de cōditio. indebi. ⁊. l. videamus. ff. si cui plusq̄.
per le. fal. ⁊. C. de comunia delega. l. i. in prin. cū si/
milibus. Sed deus ⁊ natura nihil agunt frustra
p°. de celo ⁊ mūdo. ⁊.3°. de aīa. Ergo cū preceptū
de amore sui ipsius includatur in precepto dei: fru
stra datū fuisset in particulari hoc mandatū. Et
hanc rationē tangēs beat⁹ Bonauētura vbi su/
pra subiūgit. Diligere deū toto corde: est seipsum
spiritualiter amare. Ille aūt se spiritualiter amat
qui corpus ⁊ animā ad honorē dī totaliter exponit:
hec ille.

N

Et ideo sciendū ꝙ amare seipsū tūc est lau
dabile: quādo homo [illegible] spiritualiter diligit.
Ut inquit Thomas.2ª.2ᵉ. q.25ª. articulo.4°. Et
dicit Ricardus ī suo quolibet. q.28ª. ꝙ ille amor
dicitur spiritualis ⁊ perfectus ac sanctus: quo ho
mo diligit corpus propter aīā: ⁊ animā propter
deū: oīa [illegible] ipsum referens: sic ꝙ animā ⁊ corpus
diligit: vt possit seruire deo. Unde Aug. ad Ma/
cedoniū ait. Tunc quisq̄ seipsum diligit: cū bene
diligit. Qui enim aliter se diligit: potius se odisse
dicendus est. Eapropter inquit Thomas vbi su
pra: ꝙ amare seipsū nō propter deū: sed propter
[illegible] solū: vel propter aliā creaturā est valde vitupe/
rabile. Sicut faciūt mali qui se diligunt nō spi/
ritualiter ⁊ s̄m rationē: sed solū sensualiter ⁊ s̄m
carnalitatem: cui obtēperant ad votum. De qui/
bus inquit Apostolus: secūde ad Thimo.3°. In
diebus nouissimis instabunt tēpora periculosa: ⁊
erūt homines seipsos amantes. ⁊c. Dimisso ergo
isto amore sensuali ⁊ bestiali: dico s̄m sententiam
Ricardi in.3°. distinct.29ª. articulo p°io. q.3ª. ⁊
Petri aureoli: ac sancti Bonauēture in eadem
distinctiōe. ⁊ Thome.2ª.2ᵉ. q.26ª. articu.4°. Nō ho
mo debet se magis q̄ aliū diligere. Unde Augu.
in lib°. Enchiridion dicit. Qui vult ordinate ele
mosynam dare: a seipso debet incipere: ⁊ eam pri
mo sibi dare. Et Philosophus.9°. Ethic. dicit.
Studiosus condolet ⁊ condelectatur maxime si
biipsi: ⁊ Seneca li°.2° de beneficijs ait. Dabo ege
ti: nō vt ipse egeam: succurrā pariturō: nō vt ip/
se pereā. Martialis quoq̄ lib°. vndiq̄ suscepto
c°.3°. canit. Ne noceas tibi: sic alijs prodesse me
mento. Et Cato in suis documētis. c°.3°. ait. Dili
ge sic alios: vt sis tibi charus amicus. Et Cassio
dor⁹ li°. p°. epistolarū epl̄a.14ª. dicit. Tūc de alijs
est cogitandū: cū se ratio proprie necessitatis ex/
pleuerit. Esopus etiā fabula.63ª. canit. Cui⁹ sem
per eges rē nulli tradere debes. Et Jacobus Be/
neuētanus sui libri. c°.32°. dicit. Cur onus alteri
us humeris imponere velles Nate tuis? Et Ri/
cardus in li°. de nuptijs. c°.28°. inq̄t. Plus alios
q̄ se genuisi stult⁹ amat?

O

Terti⁹ ordo charitatis est: ꝙ magis debes di/
ligere animā proximi: q̄ corpus propriū: ⁊
oīa tēporalia: vt probat Petr⁹ aureoli: in.3°. di/
stinc.29ª. ⁊ Ricar. eadē disti. art. p°. q.4ª. ⁊ Tho.
2ª.2ᵉ. q.26ª. arti.5°. Quorū rationes omitto: quia
de hoc tractaui in p°ia parte huius operis: in ser/
mone de martyrio. Breuiter ergo cōcludo: ꝙ illud
est magis diligendū ex charitate qđ principali/
ter potest participare beatitudinē per cognitionē
⁊ morē: q̄ illud quod nō potest participare nisi
per redūdantiā: quia p°ia participatio est melior
⁊ nobilior: q̄ secūda. Sz aīa proximi potest par/
ticipare beatitudinē p°io modo. Corpus vero no
strū nō nisi secūdo modo. Ergo plus tenemur di
ligere animā proximi: q̄ corpus propriū. Et hoc
est qđ Augu. in p°. de doctrina christiana. c°.7°.
inquit. Amplius alius homo diligēdus est: q̄ p
priū corpus nostrū: quia potest nobiscū deo frui:
quod nō potest corpus. Quod autē debeamus di
ligere proximū probatur auctoritatibus: rationi
bus: ⁊ exēplis: p°io auctoritatibus. Scriptū est
eni Leui.19°. Diliges amicū tuū sicut teipsū. Et
Eccl̄i.13°. Oīs homo diligit proximū sibi: ⁊ oīs ca
ro ad similē sibi cōiungitur: ⁊ oīs hō simili sibi as/
sociabitur: ⁊ Mat.22°. Diligere proximū tanq̄ se

maius est omnibus holocaustomatibus: et sacrificijs. Et Joānis. 13°. Mandatū nouū do vobis ut diligatis inuicē sicut dilexi vos. In hoc enim cognoscent omnes q discipuli mei estis: si dilectionē ad inuicem habueritis. Et. 15°. c°. eiusdē euangelij. Hoc est preceptū meū ut diligatis inuicem et Matthei. 22°. et Marci. 12°. ac Luce. x°. precepit dn̄s dicēs. Diliges proximū tuū sicut teipsum: idest diliges in proximo tuo quid diligis in teipso: scilicet naturā: imaginē: et similitudinē dei: non viciū eius. c°. odio. 86°. distinc. Itē sicut teipsum: idest ex quo charitatis affectu et effectu teipsum diligis. Ut ait August. in lib°. 50°. omeliarū. Omelia. 5°. vel sicut teipsum: idest in quo teipsum: sm̄ Augusti. in epistola ad Marcianū: idest in deo et amore dei. Uel sicut teipsum: idest ad quod teipsum diligis: scilicet ad gratiā in presenti: et gloriam in futuro. Ut ait August. super epistolā ad Galathas di. Oībus pari dilectione vita eterna optāda est: si non oībus eadē possunt exhiberi dilectionis officia. Uel sicut teipsum: idest quo ordine diligis teipsum: idest supra res et supra corpus propriū: et infra deū. Ut inquit Augusti. in li°. de moribus ecclesie. c°. 31°. Uel sicut teipsum: idest q̄diu teipsum diligis: idest omni tēpore. Amicus enim est qui omni tēpore diligit. Prouerbi. 17°. Uel sicut teipsum: idest in opere et veritate: nō verbo tm̄ vel signo. Ut dicit Augusti. in lib°. de vera religione. c°. 85°. Uel sicut teipsum: idest sine spe retributiōis. Uel sicut teipsum: idest nō quia frater: vel cognatus: sed quia homo: et tecū glorificandus in celesti patria. Et iste due declarationes precedentes habētur in. c°. proximos. de penitē. dist. 2ª. Et dicūt theologi in. 3°. distic. 29ª. Nō hoc aduerbium sicut: nō īportat equalitatē in quātitate amoris: sed similitudinē de q. de pe. di. 2ª. c°. proinde scriptū est. Sicut nos proprios nostros diligimus: quādo ad bonos mores et vitā eternā cōsequendā: sicut nobis eorum saluti cōsulimus: quādo nos ī eorum peccatis et periculis cogitamus: et sicut nobis subueniri optaremus: iuxta eis subuenimus: aut si facultas defuerit: voluntatē subueniēdi tenemus. Quapropter charissime: tota proximi dilectione satage: vt bonū quod tibi cōferri vis: velis et proximo: hec ibi. P

De hac quoque proximi dilectiōe inq̄t Paulus ad Romanos. 12°. Dilectio sine emulatiōe: odiētes malū: adherentes bono: charitatē fraternitatis diligētes. Et. 13°. eiusdē epistole. c°. Nemini quicq̄ debeatis: nisi vt īuicē diligatis. Qui enī diligit proximū: legē adimpleuit. Et ad Galathas. 5°. Oīs enim lex in vno sermone cōplet. Diliges proximū tuū sicut teipsū: et p°. Joānis. 3°. Si diligamus nos inuicē: deus manet in nobis: et charitas eius in nobis pfecta est. Et eiusdē epistole. 4°. c°. Qui non diligit frēm suū quē videt: deū quē nō videt quō potest diligere? Et ibidē. Si quis diligit fratrē suū: ex deo natus est: et. p°. ad Cori. 16°. ait. Paulus Sectami charitatē. et ad Ephe. 5°. Ambulate in dilectione. et ad Philipen. p°. Oro vt charitas vestra magis ac magis abūdet. et p°. ad Cor. 6°. Omnia opera vestra in charitate fiant. et ad Ephe. 4°. supportātes inuicē in charitate: et p°. Joannis. 4°. Qui diligit: legē īpleuit: et Ecclesiastici. 16°. Dilige proximum suū: et cōiūge fidē cū illo. Augu. aūt in sermone ad here. ait. In charitate paup est diues: sine charitate vero diues est paup: hec in aduersis tollerat: in prosperis temperat: in duris passionibus fortis est: in bonis operibus hilaris est: in tēporalibus ditissima: in hospitalitate: latissima inter bonos fratres letissima: inter filios patiētissima: in Abel sacrificio lata: in Noe diluuio secura: in Abrahā peregrinatione fidelissima: in Moyse īter iniurias lenissima: in Dauid tribulationibus mitissima: in tribus pueris blandos ignes innocētissima pstat: in Machabeis seuos ignes fortiter tollerat: casta in Susāna: supra modū in Anna post virū: in Maria preter virum: libera in Paulo ad arguēdū: humilis in Petro ad obediendū: humana in xp̄ianis ad confitēdum diuina in xp̄o ad ignoscēdū. Quid dicā de charitate? Ipsa enī est oīs philosophie virtus: sacramētorū salus: sciētie stabilimentū: fidei fructus: diuitie pauperum: et vita morietiū: hec ille: et Ber. inquit. Uere dulcis et suauis cibus est charitas que fessos allcuat: debiles roborat: mestos letificat: esuriētes reficit: ociūdat reficiētes: et diuersis diuersa exhibēs sic filios diligit vniuersos. Hec. et ī q̄dā omelia dicit. Qualiter autē ista dilectio sit tenenda ipse insinuat qui in plerisq̄ scripture sue sententijs: et amicos iubet diligi in se: et inimicos diligi propter se. Ille enim veraciter charitatē habet: qui et amicū diligit in deū: et inimicū diligit propter deū. Et hec sententia colligit ex illo dicto apostoli. p°. Joannis. 4°. Hoc mandatū habemus a deo: ut qui diligit deū: diligat et proximū: scilz ab eodem deo procreatū. Et hec est prima ratio probās necessitatem dilectionis proximi: que dicitur creationis. Omnes enī qui ab eodē sunt procreati debent se diligere. Et ideo cum oēs hoīes sint a deo creati: graue peccatū est si se inuicē nō amant Ideo Malachie. 2°. dicitur. Nunq̄d nō pr̄ vnus est oīum vr̄m. Nūq̄d nō deus vnus creauit nos? Quare ergo despicit vnusquisq̄ proximū suum? Q

SEcūdo debem⁹ diligē primū rōne ꝓpagatōis qa ab eisdē parētib⁹ ſ₃ carnē descēdim⁹: vñ Aug. i li°. d doctria xpiana ait. Si putam⁹ nos eē prios: nisi q de eisdē parētib⁹ nascunt Adā ⁊ Euā attēdam⁹: ⁊ oēs frēs sum⁹. Capp inqt Hier. sup epistolā Pauli ad Galat. Quē refert Alexā. de ales i.3ᵃ. pte summe i tractatu de lege euāgelica in gulis: ꝙ qnqꝫ mōis nomē frīs accipit. Primo ex nā ⁊ ex eisdē parētib⁹ vt Esau: ⁊ Jacob: Geñ. 25°. Secūdo ex gēte: vt oēs iudei: Deuter. 5°. Si emeris fratrem tuum qui est hebreus. ⁊c. Tertio ex vna familia ⁊ radice: vt Abraham ⁊ Loth. Genesis. 13°. Non sit rixa inter te ⁊ me: fratres eni sumus. Quarto affectu ⁊ baptismo ac redēptione: vt omnes christiani: iuxta illō ps. 132. Ecce q̄ bonum ⁊ q̄ iocundū habitare fratres in vnū: ⁊ saluator Matthei vltimo ait. Ite annūciate fratribus meis. Quinto origine: vt omnes homines ex Adā ⁊ eua: vnde dicitur Actuū. 17° Fecit ex vno oē hoīum genus. Que considerans Augustinus vbi supra inquit. Omnes quidem fratres: ſm ꝙ homines sumus: q̄to magis ſ₃ ꝙ christiani sumus. Ad id qd homo es: pater vnus fuit Adā: vna mater fuit Eua. Ad id quod christianus: ⁊ vnus pr est de⁹ vna mater ecclesia. ¶

TErtia ratio dicitur inclinationis. Quilibet enim naturaliter appetit diligi ab alijs: ergo debet alios diligere ſm inclinationē ⁊ ꝓceptū legis naturalis dicentis. Hoc facias alijs: quod velis ipse tibi. Matthei. 7°. ⁊ Luce. 6°. ac Thobie. 4°. ⁊ c°. humanū genus p°. di. ⁊. 74ᵃ. di. c°. quorūdā. ⁊ 2ᵃ. q. 6ᵃ. c°. decreto. ⁊ extra de maio. ⁊ obe. c°. dilecti. Quādo ergo non diligimus alios: de⁹ nature institutor facit nos ab alijs nō amari. Juxta illud Martialis lib°. vndiqꝫ suscepto c°. 2°. Nulli charus erat crodinus: ⁊ sibi nullus. Et in eodē c°. idē poeta ait. Miraris ꝙ nullus amat te ceciliane. Nunquid amas vllum? dilige char⁹ eris. Et in hoc concordat cū Ouidio in. 2°. de arte amandi dicens. Ut ameris amabilis esto. ¶

QUarta ratio dicitur connexionis. Multi enim vnum corpus sumus in Christo: singuli autem alter alterius membra: vt dicitur Ad Roma. 12°. Et ideo sicut vnum membrū alteri compatitur ⁊ diligit eum. p°. ad Corint. 12°. Ita nos debemus amare inuicem ⁊ cōpati. Et ad cōfirmationem predictorum facit illud quod legit in libro de proprietatibus rerum: scilicet ꝙ Arpia que est auis ferocissima habēs vultū similem homini si ferocitate aliquem hominem interfecerit videns se habere eius similitudinē maxime dolet. Multo ergo magis homo ratione predit⁹ dolere debet se lesisse verbo vel facto sibi similem: ⁊ maxime christianum cum sit commembrum suum. Quinta ratio dicitur consolationis: siue iocunditatis. Est enim maxima iocunditas amicitie. De qua Prouer. 27°. di. Unguētis ⁊ varijs odorib⁹ delectatur cor. Et bonis amici ꝯsilijs aīm⁹ dulcorat: ⁊ Tulius in li°. de amicitia ait. Quoniam humane res fragiles sunt ⁊ caduce: semper acqrēdi sūt q̄s diligam⁹ ⁊ a qb⁹ diligamur. Charitate. n. beniuolētiaqꝫ sublata: oīs ē e vita sublata iocunditas: ⁊ ibidem solem de mundo tollere videntur: qui amicitiam que est vita tollunt: quia nihil a deo melius: nihilqꝫ iocundius habemus: hec ille. Hieronymus quoqꝫ ad Ruffinum scribens ait de viculo ⁊ charitate amicitie. Picthagorica sunt hec: amicorum omnia esse communia ⁊ amicum esse se alterū. Unde fingunt poete: ꝙ erant tres sorores que omnes simul in totū habebant vnum solum oculum: quem vna cōcedebat alteri quando indigebat ⁊ erat eis communis. ¶

EXemplis quoqꝫ hec vera esse demonstrantur. Nam Auicena de seipso scribit: ꝙ intātum quendam suum dilexit amicum vt firmiter crederet: ꝙ in duobus corporibus: vna anima esset. Refert quoqꝫ Albertus magnus in tractatu de virtutibus politicis: in. c°. de amicitia: ꝙ cū qdā paup se laudaret apud Socratem: ꝙ hēbat quēdā amicū diuitē. Ille rñdit. Si tu⁹ amic⁹ est qūo tu paup es? q̄si dicēt: si tu⁹ amic⁹ eēt oia sua tecū diuidēt. Recitat q̄₃ idē Albert⁹ vbi. s. ꝙ cū qdā oia sua in mari pdidisset: ⁊ ꝓ verecūdia lateret vn⁹ ei⁹ amic⁹ eū inueniēs duxit ad ꝓpa: ⁊ g medīū oia sua bona sua diuisit cū eo: legit ēt ꝙ duo discipli picthagore fidelē iter se amicitiā ꝯtraxerāt: q̄rū vn⁹ dimō: alr phitias vocabat: cūqꝫ Dionisi⁹ tirān⁹ vellet vnū eorū occidē: ⁊ eū i carcē ⁊ vicul' posuisset. Ille añqꝫ occideret cupiēs domū suā dispōnē: nec valēs licētiā eundi hre nisi obsidē ꝓ se daret q ad mortē se obligaret si ipe ad designatū t̄minū nō rediret. Jntimauit hoc amico suo q stati ⁊ spōte se i carcerē posuit: ⁊ hilari facie se ad mortē ꝓ eo obligauit. Cū g° aliquātulū t̄minū ꝓterisset ille ad mortē tet'ibat: q̄si ad epulas inuitat⁹ s₃ stati alr rediijt. Et audiēs illū amicū suū ꝓ se ad mortē trahi cucurrit ad locum: ⁊ morti se obtulit: rogabatqꝫ carnifices: vt sociū dimitterēt seqꝫ iterficerēt. At ꝯ ille ꝓ amico suo mori ꝯsiderās dicebat socio. Tu pacti regal' t̄minū ꝓteristi ⁊ iō a morte debes libari. Egoqꝫ ꝓ te occidi: qui me hac lege si ad t̄minū ñ redires: ad mortē deputaui. Cūqꝫ sic iter ꝯtēderēt: ⁊ vn⁹ ꝓ alio mori

velz rex ad regē ōlata ē:q admirat⁹ tā fidelē amicitiā vtrūq₃ absoluit: ⁊ vt eū i suā reciperet amicitiā supplicauit. V

Refert quoq₃ Albertus vbi sup̄a: q̄ cū quidam ad mortē duceretur qui falso de homicidio imputatus erat: quidā eius amicus superueniens carnificibus dixit. Ego sum qui hominē illū occidi: qua re carnifices illū dimiserūt: ⁊ alterū ligauerunt. At ille econtra clamabat. O viri quid fecistis? Ego sum qui homicidiū feci: hic autē est omnino innocens: sed se ideo accusauit vt p̄ me mori possit. Cū ergo de hoc miraretur omnes: ⁊ res in dubiū versa foret: quesitum est de veritate: ⁊ eos non esse culpabiles est inuentū. Sicq₃ factum est: vt nemo eorū moreretur: dū vnus pro alio mori vellet. Sed iam ad exempla sacre scripture veniam⁹. Primū est de Abraham qui tantū dilexit etiā sodomitas: vt pro eorū salute sepe importunitatē quodāmodo fecerit deo. Genesis. 18°. Secundū est d̄ Moyse: qui pro salute populi sui petebat a deo se deleri de libro vite. Exodi. 32°. Tertiū est de Dauid: qui luxit inimicū Saul: quando audiuit eū mortuū: secūdi Reg. primo. Beatus quoq₃ Stephanus pro lapidantibus exorauit. Actuū. 7°. Et saluator noster pro crucifixorib⁹ suis. Luce. 23°. Quā ob rem ⁊ nos debemus proximos nostros cordialiter amare. Refferet enim Hieronymus super epistolā Pauli ad Galathas. Q̄d Joānes euangelista cū Ephesi senex vix inter discipulorū manus portaretur: nil aliud ad singulas solebat proferre collectas: nisi filioli diligite alterutrū. Discipulis autē querētib⁹ quare id diceret: tā frequēter. Rn̄dit. Q: preceptū dn̄i est. Et si fiat solū sufficit. X

Ut autē sciatur quali amicitia ⁊ amore debemus diligere proximū: est notandū. Q̄d antiquit⁹ apud Romanos amicitia depingebatur in forma iuuenis discooperto capite: qui erat tunica rudi indut⁹. In cuius fimbria scribebatur: mors ⁊ vita: fronte: in estas ⁊ hyems: habebatq₃ latus apertū: vsq₃ ad cor: ⁊ brachiū inclinatū: ⁊ digitū cor ostendentē. Et ibi scriptū erat: longe ⁊ prope. Juuenis significat: q̄ amicitia semp debet esse recens ⁊ iuuenis: ⁊ nunq̄ tepescere. Tunica rudis: vt ostēdat se preparatū ad tolleranda quelibet ardua pro amico. Discoop̄to capite: vt omnibus pateret: ⁊ nunq̄ verecūdaretur amicū suū confiteri. Vita ⁊ mors: quia qui vere diligit vsq₃ ad mortē amat. Estas ⁊ hyems: quia tā in prosperis: q̄ in aduersis seruat amicitiā. De quib⁹ pauci reperiūtur. Ait nāq₃ Esop⁹ poeta. Si fueris felix multos numerabis amicos. Tēpora si fuerint nubila solus eris. Lat⁹ apertū: quia nihil amico celat. Brachiū inclinatū: vt opus correspondeat cordi ⁊ verbis. Longe ⁊ prope: quia loci distantia nō tollit amicitiā. Ait enim Philosophus. 8°. Ethico. Uera amicitia nulla vi excluditur: nullo tēpore abolet: sed quecūq₃ se verterit semper firma perdurat: nec loci distantia amicū separat. Et ideo Albertus vbi supra dicit. Uera amicitia semper manet: sēper floret: ⁊ semper feruet: ⁊ sicut in presentia sic ⁊ absentia diligit: ⁊ sicut in prosperis: sic etiā in aduersis. Est enim similis illis plantis que nullo tpe. s. estate vel hyeme spoliant foliis: sed sui seruant cōtinue vim viroris: hec ille. Qui etiā ibidē ait. Amicitia iuxta Boetij nostri doctrinā: nō inter vicia: nec inter fortune bona est cōputanda: sed inter virtutes nobilissimas est ponenda: cū sit charitati simillima: tanq̄ ei⁹ filia ab ea generata: nutrita ⁊ cōsumata. Sed nota q̄ illa sola est vera amicitia: quā creat charitas increata: sine charitas fr̄na: hec ille. XX

Qui etiā de societate bonorū ibidē loquēs: ait. Q̄d est valde vtilis: q: dū bonū addit bono totū fit magis bonū ⁊ amplius virtuosum. Nā ⁊ scrupus ex diuersis cōposit⁹ simplici inuenit esse v̄tuosi⁹: ⁊ ad opandū efficaci⁹: q: dū v̄tus v̄tuti adiūgit ex vnione fortificat: pp̄ qd̄ duo hoīes facile lapidē mouēt quē vnus mouere nō poss₃. Ob hāc causā boues ad currū ⁊ ad aratrū vniunt: ⁊ equi in q̄driga: vt q̄d nō pōt virtus diuisa possit vnita: pp̄ qd̄ sapiēs Salomon docet eē meli⁹ duos simul eē q̄ vnū: ⁊ p̄fectā eē societatē triū: eo q̄ triplex funiculus nō facile dissoluit. Itē dū plures cādelle vel ignes simul vniūt: ⁊ calor simul ⁊ lumē auget. Itē plures hoīes nauē ducūt quā pauci mouere nō p̄nt. Itē vbi vnus apud p̄ncipem nō admittit: sepe p̄ces multitudīs audiunt: ga ⁊ lapis ab ea vna gutta cadēte nō mollit: ⁊ tamē a guttar̄ multitudie excauat. Itē ferrū qd̄ ad vnū ictū malleī nō plicat sub multis ictib⁹ dilatat: ⁊ solidat: ⁊ ad cōgruū instr̄m adaptat. Itē stelle quāto plures sūt vnite ⁊ ampli⁹ sibi p̄xime: tāto sunt maioris v̄tutis ⁊ luminis effectiue: sicut apparet i cōstellatiōe pliadū: ⁊ circuli galatie: vbi stelle licet sint parue: q: tn̄ sūt vicine mlte sūt apparētie: ⁊ pulchriores apparēt singlē alijs counite: nā qd̄ vnilumie deest alia lumie suo supplet. Ob hāc ēt cām de⁹ nature sensus vt oculos: aures ⁊ nares: ⁊ mēbra quasi omnia: ⁊ venas ac neruos ⁊ ossa plurificauit in corpore: vt quod vnus non posset: alteri suppleret: ⁊ virtus singulorū fortior redderetur. Nullū enim est mēbrū in corpe humano quod non egeat altero. Unde cor nobilissimum omniū

membrorum deficeret nisi de aere sibi pulmo serviret: nec pulmo aerez attrahere posset nisi ei cor versa vice vitā ꝛ motum infunderet. Nemo etiā est qui sibi sufficiat: ꝛ opus amico nō habeat. Un de Esopus canit. Nemo sibi satis est: eget omnis amicus amico. Si nō vis alijs credere: crede tibi. Quis eni rex quantuncūqꝫ magnus: potēs ꝛ dives sibi sufficiēs est? Imo quomodo rex erit si servos non habuerit quorum servitio uti possit? Est ergo querēda bonoruz societas: ut se mutuo fulciant ꝛ defendāt. Nā de agno dicitur ꝙ quando celū tonat si solꝰ invenit facile moritur: qua[illegible] semper tutius in grege tenet: quia ex societatis presentia aiatur. Itē colūbaz que cum alijs tuta vadit: facile accipiter separatā invadit. Bonus etiā panis fit ex multis granis: ꝛ bonum vinū ex multis acervis generatur. Unde vinū cōditū ex admistione aromatuz est virtuosissimū ꝛ nature proficuū ac amicū: ꝛ sapore delectat gustū: odore olphatū: ꝛ aromaticitate caput ac stomacum: ꝛ est sanguinis purificativum magis satis ꝙ simplex vinū. Potentior etiam est Tiriacha que ex pluribus est cōfecta: ꝛ ad pellendū venenū ꝛ ad cōferendū auxilium: hec Albertus ubi supra: qui etiā ait. Ecce quā utile sit bonis se sociare. Naz ꝛ ciconie ꝛ hirūdines diligunt cuz hoibus habitare: quanto ergo magis homo cuz hoie: sanctus cū sancto debet vivere? Ibidē etiā sic dicit de benivolentia: quā habere debent hoies adinvicē. Si tan[illegible] est bruti aialis ad hominē amicitia sicut ꝓbat certa experientia: quanta debet esse hois ad hominē benivolētia? Nā invēti sunt canes ꝛ equi qui in suoruz mortibus dñoruz: non solū lachrymas effuderūt: sed eis supervivere noluerūt ꝛ mori se permiserūt. Dicitur etiā ꝙ quidā fuit infantulus in mari se balneare assuetus: ad quē quidam piscis veniebat: ꝛ cuz [illegible] in aqua ludebat. Tantūqꝫ amorem ad ipsuz puerū piscis ille conceperat: ꝙ eum semper usqꝫ ad litus associabat: ꝛ tristis de eius recessu remanebat. Cumqꝫ puer semel se ex more balnearet: ꝛ cum pisce colluderet: casu factum fuit ꝙ ipse puer in tantuz est attractus ab aquis ꝙ redire non potuit: sed natando defecit: quod cuz piscis asperit tristis eum ad litus adduxit ꝛ iuxta eum mortuus remansit. Est etiaz magna amicitia delphini ad hominez. Nam sepe ad naves venit ꝛ iuxta eas ludit ꝛ psallit: ac nautis huiusmodi signo pericula imminentia prenunciat tempestatis. Hic etiam piscis si hominem in mari invenerit non soluz ipsuz non comedit: sed ne ab alijs piscibus comedatur obsistit: eūqꝫ ad litus adducit. Dicitur tamē ꝙ si homo ille de delphino comedit: piscis hoc ex odore cognoscit ꝛ sic de illo homine comedit: quasi in eū vindicans ꝙ amicitiam non servavit: hec ille. Ad cōfirmationem etiaz predictoruz adduci potest quod legitur de quodā cane: qui semel pergens cū domino suo: cuz ab inimico euz expectante in certo loco ipse dominus occisus fuisset: ipse canis vidēs illuz mortuuz se apud corpus eius prostravit ꝛ ibi suspiria ꝛ lamenta emittens ex dolore defecit. Alius quoqꝫ canis duz similiter cuz domino suo pergeret qui cum multis pecunijs in mantica de chorio positis equitabat: accidit ꝙ ipse dominus aliquantulū de via declinavit: forte [illegible] comederet ad umbrā: vel alia corporis necessaria ageret. Interim tamē equuz per pratū pasci dimisit: sed mānticā ipsam de ipso deposuit quo levior esset: quā ipse canis ne ab aliq̊ auferretur custodiebat. Postmoduz vero cuz equus aliquantulū longe a mātica recessisset ipse dominus post ipsuz pergens ꝛ de pecunijs oblitus equuz ascendit ꝛ iter suū perfecit. Cuz autē domum suā reversus manticā ipsam sibi deficere cōperisset: non poterat imaginari: unde hoc ei accidisset. Tandez post multos dies recordatus est: ꝙ in illo loco eaz deposuerat: ut equū in pascuis leviorez redderet: statimqꝫ ad ipsuz locū properavit: ꝛ eam ibi invenit ac canē il[illegible] supra ipsam mortuū reperit: quia potius mortē ex fame: ꝙ pecuniā domini sui incustoditā relinqueret sustinuit. Et ideo de hoie fideli dici solet. Iste est fidelis sicut canis. Sed notanduz ꝙ Aristotiles. 9°. Ethicor ponit quinqꝫ signa vere amicitie. Primuz est ꝙ amicus velit ꝛ desideret amicuz suū esse ꝛ vivere: secundū ꝙ ei bonū desideret: tertiū ꝙ operetur ad ipsuz bona: quartū ꝙ convivat cū illo delectabiliter: quintū ꝙ concordet cū eo eisdē bonis delectatus: ꝛ malis cōtristatus: hec ille.

Quartus ordo charitatis est ut diligamus corpus nostrū: quia est beatificabile cū anima per redūdantiā: ꝛ ideo est a nobis diligenduz ex charitate: ut probat Petrus aureoli in. 3°. distinc. 28ª. articulo. 2°. q. 2ª. ꝛ sanctus Bonaventura. eadē di. ꝛ Thomas. 2ª. 2e. q. 25ª. articulo. 5°. Et hoc faciendū esse innuit Paulus ad Ephesios. 5°. dicēs. Viri diligite uxores vestras: sicut corpora vestra: ꝛ de hac dilectiōe tractatur in. c°. corpus nostruz. de peni. di. 2ª. Tenemur ergo diligere corpus nostrū magis ꝙ oia terrena: quia corpꝰ nostrū liberuz non recipit extimationē: ꝛ est inpreciabile. l. ex hac lege. ff. si qua. pau. fe. di. l. finali. ff. de his qui deie. vel effu. ꝛ institutis de obligat. que ex quasi delic. nas. §. ob hominē. Plus autē debemus diligere

mus diligere aiaz nostrã celo digniorẽ:iuxta illud
Ouidij in.3°. Methamoz. Celoqz aius prestã
tio: oi. Ideo inqt Aug.sup Joã.sermõe.5°. Cũ
ergo talis articulus aduenerit: vt hec conditio
ponatur:aut faciendũ cõtra dei preceptũ: aut ex
hec vita migrandũ:quoz duoz homo cogatur
alterũ eligere:cõminãte morte psecutore: magis
eligat deo dilecto mori q̃ offenso viuere. Ibi ode
rit in hoc mũdo vitã suam:vt in vitã eternaz cu
stodiat eam. Licet aũt vt supradiximus qlibet
teneaẽ diligere primũ in deo vel pp deũ. Tñ ali
quãdo põximo teneẽ aliqd agere pp quod non
diligeẽ a proximo sed odieẽ. Pro cuius declara/
tione est sciendũ:q̧ quilibet teneẽ ita viuere τ fa
cere quantũ est in se:vt nemo habeat iustã cãm
irascẽdi cõtra ipsum:sed debet ita virtuose τ lau
dabiliter cũ omnibus cõuersari: vt a cũctis dili
gatur:iuxta illud aplĩ p°.ad Cor.x°. Placete oĩ/
bus per oĩa:sicut τ ego oĩbus per oĩa placeo. Et
tunc talis erit sicut Moyses. De quo dĩ Eccle.
45°. Dilectus deo τ hoĩbus cui⁹ mẽoria in bene
dictiõe est. Sed hoc perrarũ est vt q[illegible] a deo τ ho
minib⁹ cũctis diligaẽ. Multi aũt reperiunẽ q di
ligũtur ab hoĩb⁹:τ odiũtur a deo.s.amatores mũ
di:iuxta illud Jaco.4°. Quicũqz voluerit ami/
cus eẽ hui⁹ mũdi:inimicus dei constitueẽ. Qui
dã vero odiũẽ a deo τ ab hoĩb⁹ sicut supbi: quia
odibilis est deo τ hoĩb⁹ supbia. Eccle.x°. Alij ãt
diligũtur a deo τ odiũtur ab hoĩb⁹:inter quos vt
plurimũ sunt iusti q odiũtur ab iniustis:τ boni
a malis:de qbus inqt dñs Lu.21°. Eritis odio
oĩbus hoĩb⁹ pp nomẽ meũ. Nõ debẽt ergo boni
cessare a bonis opib⁹:τ attẽdere prauis actioni
bus:vt diligãtur a prauis qb⁹ nõ placẽt nisi dis
solutiones τ mala opa. Vñ seruãduz est ꝯsilium
Martialis poete dicẽtis. Predicat Hermago/
ras nõ oĩbus eẽ placendũ. At rectis placeas pre
dicat hermagoras. Et ita itelligẽ illud quod ait
apsus ad Gal.5°. Si adhuc hoĩb⁹ placerez xpi
seru⁹ nõ essez. Septẽ aũt sunt signa quib⁹ cogno
scẽ vera amicia:q̃ est ex charitate dei. Primũ ẽ
qñ amicus amicũ iratũ mox recõciliat: sicut fe/
cit Aug.erga beatũ Hiero.scribẽs ei. Si qd ve/
re me tenere vel scio:vel credo:vel ẽt puto in quo
tu aliter sentis:sine tua iniuria conabor asserere:
qd aũt ptinet [illegible] offensionẽ tuã cũ te indignatuz
sensero nihil aliud q̃ veniã deprecabor. Scõm
est qñ amicus ab amico reprehẽdi affectat:sicut
faciebat idẽ btũs Aug.a sctõ Hiero. cui scripsit
dicẽs. Ledis me si tacueris errorẽ meũ:quẽ for/
te inuenies in libris τ dictis meis. Nã ego ami/
cissimã reprehẽsionẽ tuã si tranquillius accepero

nõ dolebo ꝛc. Tertiũ signũ est quãdo amic⁹ oẽm
occasionẽ inimicitie τ offensiõis vitat τ resecat:
sicut faciebat btũs Hieronymus erga sctũ Au/
gu.scribẽs ei. Superest τ diligas diligentẽ:τ in
scripturaꝝ cãpo iuuenis senẽ nõ prouoceẽ. Nos
nostra hũimus tpa: τ cucurrim⁹ quãtuz potui/
mus:nũc te currẽte τ longa spacia trãsmeãte no
bis detur ocium. Quartũ est q̧ amic⁹ amico sua
secreta reuellet:sicut faciebat btũs Hiero.cũ san
cto Augu.scribens ei de amicitia. Ois tollẽda
suspitio est:τ sic cũ amico quasi cum altero se lo
quendũ. De isto etiã signo scribit btũs Aug. ipsi
sctõ Hieronymo dĩ. Cũ hoĩem charitate xpiana
fragrãtez atqz mihi fidelẽ amicũ fratrẽqz meuz
sentio:quicqd consilioꝝ meorũ cogitationumqz
ei cõmitto. Quintũ signũ est qñ amicũ absentez
τ ignotuz facie amat:sicut faciebat btũs Augu.
qui beato Hieronymo scripsit dĩ. Si enĩ ppea te
nõ nouimus q: faciẽ corporis tui nõ videmus
hoc modo nec ipse te nosti: nã tu quoqz faciem
tuã nõ vides. Si aũt tibi nõ ob aliud notus es
nisi q̧ nosti aium tuũ:τ nos eũ non mediocriter
nouimus ex litteris tuis quib⁹ deũ benedicim⁹:
qui nobis τ omnibus qui tua legũt talez dedit.
Sextũ signũ est quãdo amicus amici absentiaz
moleste portat. Sicut faciebat btũs Aug. q san/
cto Hieronymo scripsit dĩ. Nihil eqdẽ molesti⁹
fero in oĩbus angustijs meis quas patior:q̃ taz
longinquã tue charitatis absentiã:cũ si fieri pos
set quotidie te presentẽ habere vellem. Septimũ
signuz est cũ amicus de amico frequẽter loquiẽ:
τ eum libẽter noiat:sicut faciebat btũs Hiero.q
sctõ Aug.scripsit dĩ. Omni tpe beatitudinẽ tuaz
eo q̧ decet honorari veneratus sum:τ habitantẽ
in te dilexi dominũ saluatorẽ. Sz nũc si fieri pos/
[illegible] aliquid addimus τ plenius:vt absqz tui noĩs
mentione nec vnam quidẽ horam preterire pa/
tiamur:hec ille. Possumus q̊qz dicere q̧ amor
per quattuor signa mãifestaẽ. Primo per verba
quando eniz cor est plenum amore: tũc os abun
dat τ redũdat in sermone:q: ex abundantia cor/
dis os loquitur. Luce.6°.τ Matt.12°. Secun/
do per collata beneficia:τ istud est maius q̃ pri
mũ. Multi eniz bona ꝟba dicerẽt: qui tñ non
seruirent de rebus suis:τ istoruz nõ est vera ami
citia:τ ideo dicẽ p°. Joan.3°. Non diligamus
verbo neqz lingua tñ:sz opere τ veritate. Tertio
cognosciẽ amicitia p obsequia psonalia: τ istud
adhuc est maius. Multi eniz seruirent de sub/
stantia sua:qui nõ seruirent de persona: sicut fe/
cit Jacob. De quo dicẽ Gen.29°. Seruiuit Ja
cob pro Rachel septẽ annis:τ videbanẽ ei dies

pauci pre amoris magnitudine. Quarto cognoscitur per aduersa qñ quis pro amico paratus ē mori: ꝛ omnia aduersa pati sicut faciebat apl'us dicēs. 2ª. ad Cor. 13°. Libenter impendā ꝛ super impendar egoipse pro aīabus vr̄is ꝛ isto signo nō inueniū̄ maiꝫ: sed paucissimi reperiūtur talium amicoꝝ. Multi. n. diligūt proximū nō rōne ꝟtutis aut charitatis: sed rōne sue vtilitatis ꝛ ista nō est vera amicitia. Naꝫ in. 3°. de offi. ait Ambro. Vera amicitia ꝟtutis est ꝛ nō questus. ꝛ Tulius in li°. de amicitia inqt. Si vtilitas glutinaret amicitiā eadē cōmutata dissolueret. Et Boetius in li°. 3°. de cōso. di. Quē felicitas facit amicū: infortuniū facit inimicū: ꝛ iō Sre in mora inquit. Cum quis in prosperitate diligitū̄ icertum valde est vtrum prosperitas vel psona diligatur. Amissio anteꝫ felicitatis vim interrogat amoris. Qui enim in aduersitate ꝑmū despicit: aperte cōuincitū̄ ꝙ ipsum in prosperis ñ amauit. De tali amico dr̄ Eccle. 6°. Est amic⁹ socius mense: ꝛ nō permanebit in die necessitatis. Vera est enim snīa Ouidij in p°. de tristibus qui ait.
Donec eris felix multos numerabis amicos.
Tempora si fuerint nubila solus eris.
Et iterum ibidem inquit.
Scilicet vt fuluum spectatur in ignib⁹ aurum.
Tempore sic duro est inspicienda fides.
Dum micat ꝛ vultu ridet fortuna secundo.
Indelibatas cūcta sequuntur opes.
At simul intonuit fugiunt nec noscitū̄ vsquam.
Agminibus comitū qui modo cinctus erat.
Et in secundo de poncto id poeta canit.
Diligitur nemo nisi cum fortuna secunda est.
Et Esopus fabula. 28ª. dicit.
Nullus amor durat: nisi fructus seruet amoreꝫ.
Et fabula sexagesimasecunda.
Nam refugit viso turbine falsus amor.
Dum fortuna tonat fugitiuos terret amicos.
Quis amet ꝛ quis non sola procella docet.
Et auctor libri qui dicitū̄ facetus. c°. 6°. inquit.
Qui fuerit felix multis veneratur amicis.
Sed miser effectus solus ad ima cadit.
Et Henricus sāmariēsis canit.
Cum zephir⁹ flabat multis venerabar amicis.
Nunc oēs aquilo turbine flante fugat.
Non sic autem est de veris amicis.
Ait. n. Jacobus beneuētanus. c°. 34°. sui libri.
Mutari nescit īmoderatus amor. ꝛ Martialis li°. vndiqꝫ suscepto. c°. 6°.
Nescit amor vehemens: ad queqꝫ picula rūpi.

YY

Est autem triplex amicitia. Prima est bonorū cū bonis: ꝛ ista sola est vera amicitia. Ait enim Tulius in li°. ō amicitia. Virtus amicitiā ꝛ gignit ꝛ cōtinet. Nec sine virtute amicitia vllo pacto esse pōt: ꝛ iterū inqt. Hoc primū sentio nisi in bonis amicitiā eē nō posse. Dicūt. n. naturales: ꝙ qñ aurū debet argento per malleationē incorporari: oportet a tribus precaueri. s. a vento: puluere: ꝛ humore: q2 si aliqd istoꝝ se interponit perfecta vnio fieri nō poterit. Si igitū̄ aliq volūt ꝑ amicitiā iungi: oportet ut caueant ne inter eos sit aliquis ventus supbie: vel puluis auaritie vel humor luxurie: q2 inter supbos: auaros: ꝛ luxuriosos ꝟa amicitia esse nō pōt. Nō. n. pōt eē alicui verus amicus qui sibi est inimicus. Juxta illud Eccl'. 14°. Qui sibi ē neqꝫ: cui alij bon⁹ erit? Unde metrice dicitū̄. Qui sibi nō parcit: mihi vel tibi quō parcet? Secunda amicitia est bonoꝝ cū malis: ꝛ ecōuerso: ꝛ ista bonis est periculosa: q2 ex maloꝝ familiaritate aliqñ corrūpunt̄ in vita: inquinātur in ꝯscia: ꝛ obfuscanū̄ in fama. De primo est textus in c°. sepe. 28ª. q. pª. vbi dicitū̄. Sepe maloꝝ consortia etiā bonos corrūpuntur. Pecus enim morbosuꝫ inficit totū gregē. ff. de aqua quoti. ꝛ esti. l. p°. §. item querit. ꝛ de statu. mona. c°. vltimo. in prin. ꝛ. 45ª. di. c°. sed illud. Et modicū fermentū totā massam corrūpit. pª ad Cor. 5°. ꝛ notatū̄. ff. de pac. l. si vnus. §. pactus. ꝛ. 32ª. di. c°. hospitiolum. ꝛ. 32ª. q. 5ª. c°. nec solo. De hoc etiā dat exēplum Chriso. sup Mattheū di. Quod quādo vinū miscet̄ aceto: vinū nō corrūpit acetū: sed acetū vinū. Acetū aūt dicuntur mali: q2 deum in suis operib⁹ exacerbant: dicente psalmista. Exacerbauerūt deū excelsū. Vinum ꝟo dicūtur boni q2 deū letificāt ꝑ bonā ꝯscientiā ꝛ proximū edificāt per bonā famā: iuxta illud Judicū. 9°. Nūquid deserere possuꝫ vinū meuꝫ qḋ letificat deū ꝛ hoīes? Qñ igitū̄ boni miscent̄ cuꝫ malis ꝙuis mali aliquando meliorentur: boni tamen sepe in vita corrūpuntur. Corrūpunt enī bonos mores colloquia mala pª. ad Cor. 15°. De secundo etiam ponit exēplum idem Chriso. vbi supra. Quia si admisceat̄ farina cum luto: farina nō coinquinat lutum: sed lutum farinā. Boni autem dicuntur farina: quia molla timoris ꝛ amoris se conterunt: ꝛ ad candorem cor suū deducunt: iuxta illud Jsaie. 47°. Tolle mollam ꝛ molle farinam: ꝛ sic suauem deo panem faciunt per mundam conscientiā: iuxta illud Osee. 7°. Ephraiꝫ factus est subcinericius panis qui nō reuersatur. Lutum autem dicuntur mali i conspectu domini fetidi ꝛ īmundi: ac pedibus demonum conculcandi: ꝛ in cloacam infernalem pro

diendi. De quibus dicit dominus secundi Regum.22°.et ps°.17°. vt lutum platearum delebo eos. Quando igitur boni miscentur cum malis: quamuis mali quandoque dealbentur: tamen boni sepe in conscientia inquinantur: iuxta illud Numeri.20. Qui tetigerit immundum: immundus erit. et ps°.17°. dicitur. Cum peruerso peruerteris. et Plato in Thimeo circa finem ait. Si malis commiscearis perdes hereditatem et intellectum: et Ecclesiastici decimotertio dicitur. Qui communicauerit superbo: induet superbiam. Et Jacobus beneuentanus. caplo.7°. sui libri canit. Qui iacet in ceno: non sine sorde manet. De tertio autem ponit exemplum Gregorius. di. Quod si aurum argento misceatur: argentum ad auri claritatem aliqualiter exurgit sed aurum palescit. Aurum autem dicuntur viri sancti fulgidi in fama et preciosi in vita: iuxta illud Ecclesiastici quinquagesimo. Quasi vas auri solidum: ornatum omni lapide precioso. Argentum vero dicuntur mali qui tactu suo alios denigrant. De quibus dicitur Jere. sexto. Argentum reprobum vocate eos. Quando igitur boni miscentur cum malis quamuis mali videantur lucere: tamen boni in fama palescunt: et potest de eis dici Trenorum.4°. Quomodo obscuratum est aurum: mutatus est color optimus? Conuersans enim cum malis reputatur malus. Dicunt namque homines: quod omne simile appetit sibi simile.8°. Ethicorum capitulo tertio. et ut ait Terentius. Pares cum paribus veteri prouerbio facile congregantur. Aliquando tamen accidit quod boni cum mali miscentur: et tamen nec boni malos conuertunt: nec mali bonos corrumpunt. Quod per tria exempla videri potest. Vinum enim est cum fece: et tamen fex nec aufert vino suam dulcedinem: nec vinum feci suam acetudinem. Similiter rose morantur cum spinis: et tamen nec spine auferunt rosis quin redoleant: nec rose spinis quin pungant. Similiter aurum quandoque occultatur a luto: et tamen lutum non aufert auro suum valorem: nec aurum luto suam vilitatem. Et similiter quandoque boni morantur cum malis: et tamen mali non auferunt bonis suam sanctitatem: nec boni malis suam iniquitatem. Tertia amicitia est malorum cum malis: et ista est nimis periculosa. Mali .n. sunt igne concupiscentie inflammati. Et ideo insimul conuersando amplius inflammantur: iuxta illud Prouer. 6°. Nunquid potest quis abscondere ignem in sinu suo ut non comburantur vestimenta eius? Item sunt luto auaritie infecti: et ideo amplius inuicem inficiuntur. De quo luto exponi potest illud Abacuch secundo Aggrauat contra se densum lutum. Item sunt pice superbie inquinati: et ideo amplius mutuo inquinantur iuxta illud Eccle.13°. Qui tetigerit picem: inquinabitur ab ea. Sed dimissa hac diabolica malorum amicitia queratis esse boni: et cum bonis amicitiam contrahere. Ait enim Phus.8°. Ethicorum. c°. 3°. Perfecta est bonorum amicitia et secundum virtutem similium: et Tulius.3°. li°. de offi. c°.27°. igt. Omnium societatum nulla prestantior: nulla firmior quam cum viri boni moribus similes sunt familiaritate coniuncti. Circa predicta autem de dilectione proximi est sciendum: quod Augu. in li°. quinquaginta omeliarum dicit quod reperitur quadruplex dilectio. Una est carnalis que est inter virum et vxorem. Et ista licet sit licita: tamen de se non est meritoria: quia et in brutis animalibus inuenitur. Unde inquit Augustinus vbi supra. Passeres coniugia habent: nidos faciunt: oua confouent et pullos nutriunt. Quamuis autem ista dilectio de se non sit meritoria: potest tamen fieri meritoria quando vir diligit vxorem quia bona est: vel ut bona sit: tunc enim non diligit vxorem ut vxorem: sed deum diligit in vxore: iuxta illud ad Ephe. quinto. Viri diligite vxores vestras: sicut Christus ecclesiam. Secunda dilectio est naturalis qua pater diligit filium: et ista etiam licet sit licita tamen de se non est meritoria. Unde subdit Augustinus. Pro magno laudaturus sum in homine quod video in tigride? Serpentes et lupi amant filios suos. Non est laudandus qui amat filios: sed detestandus qui non amat. Si filios amas serpentibus compararis. Si non amas a serpentibus vinceris. Potest autem hec dilectio fieri meritoria quando pater diligit filium quia bonus est: vel ut bonus sit: tunc enim non diligit filium ut filium: sed diligit deum in filio: seruans illud Apostoli ad Ephe. 5°. Vos patres nolite ad iracundiam prouocare filios vestros: sed educate illos in disciplina et timore domini. Tertia est dilectio socialis que contrahitur ex consuetudine cohabitandi: colloquendi: et conuersandi: et ista quoque licet sit licita tamen non est meritoria quia est etiam inter animalia. Unde subdit Augustinus. Duo equi manducant in simul desiderant se videre ad aliam diem: precedit vnus: festinat alter: vir regitur a sessore: et tam diu impetu suo se prouocat donec ad amicum perueniat. Cumque peruenerit quasi in loco suo requiescit: quamuis autem ista dilectio de se non sit meritoria tamen potest fieri meritoria quando quis diligit socium

quia bonus est: vel vt bonus sit: tunc eniz eũ nõ diligit vt sociũ: sed in eo diligit deũ: ꝛ talis dilectio sicut ꝛ precedentes hoc modo reducitur ad preceptũ de dilectiõe primi. De tali aũt amico dĩ. Eccle. 6°. Amicus fidelis medicamentũ vite ꝛ imortalitatis: qui metuunt dominũ inueniunt illũ. Quarta dilectio ẽ rationis qua quis diligit aliquẽ propter fidẽ ꝛ veritatẽ: ac bonitatez ꝛ ista nõ põt esse inter animalia que ratione carent: ꝛ est valde meritoria. De q̃ dilectiõe inquit. Tulius li°. p°. de natura deoꝝ. Nihil ẽ virtute amabilius: nihil qd̃ magis alliciat ad diligendũ. Cũ propter veritatẽ ꝛ probitatẽ etiã quos nunq̃ vidimus diligamus. Et iterũ ait. Tanta est vis probitatis ut eã etiã in his quos nunq̃ vidimus vel quod maius ẽ in hoste diligamus.

¶ Pars quinta huius sermonis de charitatis cognoscibilitate. Z

Pro expeditione huius partis: queritur nunqd homo possit scire ꝛ cognoscere quãdo est in charitate? Et respõdet Alex. de ales. in. 3ᵃ. parte sũme in tractatu de gratia ꝛ Tho. in p°. scripto. di. 17ᵃ. ar. p°. q. 3ᵃ. ꝛ in. 3°. di. 23ᵃ. ar. 2°. ꝛ pᵃ. 2ᵉ. q. 113ᵃ. ꝛ sctũs Bona. i p°. di. 17ᵃ. ar. p°. q. 3ᵃ. ꝛ Ricar. ea. di. ar. p°. q. 5ᵃ. Quod aliquid possumus cognoscere tripliciter scilicet certitudinaliter: reuellabiliter ꝛ cõiecturaliter. Primo possum⁹ aliqd scire certitudinal'r: sicut illud cuius species sentitur in sensu aut intellectu fm q̧ ait Philosoph⁹. p°. Posterioꝝ. Scire ẽ rẽ per cãm cognoscere: ꝛ qm̃ illi⁹ ẽ causa: ꝛ aliter nõ potest se habere: ꝛ. p°. ac. 2°. Metha. Tũc vnũqd̃q3 scire arbitramur cũ causas ei⁹ vsq3 ad elemẽta cognoscimus. Et 7°. Metha. idẽ ait. Qd̃ nõ habem⁹ sciẽtiã nisi ꝑ magis nota. Et p°. Metha. iterũ dicit. Ad intelligẽdũ innata ẽ nobis via a sensus. Et in. 3°. de aĩa. Nihil ẽ in intellectu quin pri⁹ fuerit i sensu. Isto ergo modo nõ põt cognosci charitas: qd̃ probaꝛ sic. Secũdũ Aristo. i. 2°. Metha. Intellect⁹ nr̃ ad ea que sunt manifestissima in natura se hz: sicut oculus noctue ad radios solis. Et ideo sicut lupus nesciret distinguere inter lumẽ diei: flãme: ꝛ lune. Ita intellect⁹ noster hebes ad spiritualia: nescit discernere inter lumẽ gratie gratis date: ꝛ gratũ facientis. Cũ ergo fm Theo. sit quidã amor naturalis acquisitus ꝛ alter infusus a deo in aĩa vt sit perfecta. Et hic amor est charitas. Cũ homo non possit scire ex certa sciẽtia vtrũ diligat deũ amore naturali quo quilibet diligit benefactorez suũ: sicut etiã faciũt bruta aĩalia vel acquisito aut ꝑfecto charitatis: qui causaꝛ a deo: ꝛ ab eo procedit: qui propter sui excellentiã est nobis ignotus: q: lucẽ habitat inaccessibilẽ. pᵉ. ad Thi. vlᵒ. Cõcluditur q̧ de lege cõmuni nõ possum⁹ scire certitudinaliter ꝛ sciẽtifice quando i nobis est charitas. Et hoc est qd̃ Aplus ait pᵉ. ad Cor. 4°. Nihil mihi cõsci⁹ suz: tñ in hoc iustificat⁹ nõ suz. ꝛ Eccle. 9°. inq̃t Salomon. Sũt iusti atq3 sapientes ꝛ opa eoꝝ in manu dei: ꝛ tñ nemo scit vtrũ amore an odio dignus sit: sed oĩa in futuro reseruãtur incerta. Et Luce. x°. dixit dñs discipulis. Neminẽ ꝑ viã salutaueritis. i. fm Nicolaũ de lira. Neminẽ in hoc mũdo saluũ esse dixeritis. Unde ibi inquit Glosa. De lege cõmuni nullus viator potest scire certitudinẽ sue salutis. A

Secũdo possum⁹ aliqd scire reuellabiliter: scilicet per dei reuellationẽ: ꝛ hoc modo sciuit Paulus se esse in charitate quãdo dixit ad Roma. 8°. Cert⁹ sum q: neq3 mors neq3 vita. ꝛc. poterit me separare a charitate dei. Et hoc idẽ fuit reuellatũ beato Francisco: de quo canit ecclesia. Quadrans quoq3 nouissim⁹ culpaꝝ sibi celitus dimitti reuellatur. B

Tertio possum⁹ aliquid scire cõiecturaliter Sicut est cognitio de aĩa. De qua ait Philosoph⁹ in. 2°. de aĩa. Anima nostra videtur cognoscibilis per sensuz ꝛ motũ: ꝛ hoc mõ qs põt per circunstantias: signa ꝛ cõiecturas cognoscere vel melius opinari se esse in charitate. Signa autẽ sunt Duodeciz. Primũ dicitur Affectionis: quãdo. qs affectat mori pro xpo. Ipse enim ait. Joan. 15°. Maiorẽ hac dilectionẽ nemo habet: ut animã suã ponat quis ꝑ amicis suis. De hoc Origenes super Cant. ait. Uolũtas patiẽdi probat: q: veraciter amat: ꝛ tãto erit altior amor quãto volũtas patiendi pro xpo fuerit paratior hec ille. Ueraciter ergo deũ amant qui pro eius amore saluti sue non parcũt: ꝛ mortẽ corporis libenter excipiũt. de peni. di. 2ᵃ. §. charitas. Secũduz signũ dicꝛ subuẽtionis scilicet necessitatem patientib⁹ ꝑ amore xpi cuz affectu pietatis. De quo Origenes vbi. s̃. ait. In exhibitione pietatis probat qs magnitudinẽ amoris. C

Tertiũ dĩ ãnellationis. i. qñ qs ex vehementia amoris ad xpm cupit mori ut cũ eo cõiũgaꝛ. dicẽs cũ Paulo ad Philip. p°. Cupio dissolui ꝛ esse cũ xpo ꝛ rogãs deũ ac dicẽs cũ ꝓpheta. ps°. 141°. Educ de custodia animã meaz ad cõfitẽduz nomini tuo. Me expectãt iusti donec retribuas mihi. Ad predictaz aũt cõiecturã facit quod ait Greg. in omelia pentecostẽ dicẽs Qui integra mẽte deũ desiderat: profecto iã habet

dei quem amat. Quartum signum dicit contem
ptionis. s. temporaliũ amore xpi sicut faciebat.
Paulus dicẽs ad Phili. 3°. Omnia arbitrat⁹
sum vt stercora: ut xpm lucrifacerem. Quanto
enim corpora habent minus de materia: tãto sũt
leviora: ⁊ magis sursum tendentia: secundo de
celo ⁊ mundo. Cum igitur pondus anime sit a/
mor: vt inquit Augu. in. xj°. de ciuitate dei. Ideo
quanto magis quis terrena appetit: tanto min⁹
in deum per charitatem tendit. Et e contra. Un
de Augustinus i decimo Confessionũ ait. Per
fecta charitas est: vbi nulla ẽ cupiditas. Amor
enim dei omnem cupiditatem consumit. De pe/
nitentia distin. ij. c°. si sermo. D

Quintum signum dicitur despectionis sci/
licet propinquorum ⁊ amicorũ seculi ad
uersantia nobis in amore dei: qui inquit Luce
14°. Si quis venit ad me ⁊ non odit patrem su
um: ⁊ matrem: ⁊ filios ⁊ fratres ⁊ sorores: adhuc
autem ⁊ animam suam: non potest meus esse di
scipulus. Unde Gregorius dicit ostendens qua
liter hoc preceptum intelligi debet. Quos proxi
mos nouimus diligamus: ⁊ quos aduersarios
in via dei patimur: odiendo ⁊ fugiendo nescia/
mus. Quasi enim per odium diligitur: qui car/
naliter sapiens dum praua nobis ingerit nõ au
ditur. Augustinus quoqz in libro. 50ᵃ. Omelia
liarum Omelia. 35ᵃ. ostendit hoc signum perfe/
cte charitatis dicens. Amandus est deus ita ut
si fieri potest nosipsos obliuiscamur: sic q dicere
valeamus cũ Paulo ad Gala. 2°. Uiuo autẽ
iam nõ ego: viuit vero in me Christ⁹ scilicet per
amorem. Sextum signum dicitur aggressionis
Charitas enim facit hominem aggredi ⁊ intra
re quecunqz ardua pro dei amore sine timore.
Quia ut dicitur Canti. 8°. Fortis est ut mors di
lectio: ⁊ aque multe. s. tribulationum non potue/
runt extinguere charitatẽ: nec flumina. s. aduer
sitatum ⁊ tentationum obruent illam. Uñ Chri
sosto. super Matth. inquit. Qui deum perfecte
amat: timorem sue carnis a se funditus euellit.
Tunc ergo signum est q deum amamus: quan/
do omnia ardua ⁊ difficilia pro eius amore per
ficimus. De penitentia distin. 2ᵃ. c°. Ergo si cha
ritatem. E

Septima signũ dicitur dilectionis scilicet ꝓ
ximi ⁊ cõpassionis in eius malis. Solem⁹
enim dilectorum nostrorũ amicos diligere: ⁊ de
eorum bonis gaudere: ⁊ econtra de eorũ aduer
sitatibus contristari. Et ideo si hoc erga homi//
nes dei creaturas ab eo dilectas facimus: signũ
est q deum diligimus. Per contrarium autem
est: si e contrario faciamus. Unde Aug. ad Hyp
ponenses ait. Qui non dolet de malo ꝓximi nõ
est in eo charitas xpi. F

Octauum signũ dicitur executionis scilicet
diuinorum mandatorum. Scdm enim Philoso
phũ secundo Ethicorum. Uirtus est habitus men
tis bonus qui habentẽ perficit: ⁊ opus eius bo
num reddit. Sed ut idem Philosophus ait se/
cũdo Phisicorum. Naturalia semper agũt neces/
sario. Nam ignis semper calefacit. Sol semp il/
luminat: ⁊ mel dulcedinem semper gustantibus
eum reddit. Si ergo virtus est habitus mentis
bonus: tunc inesse cognoscitur quando impel/
lit ad actum. Qui enim habet habitum pieta//
tis in corde videns aliorum calamitatem eis cõpa
titur. Cuius ratio est qz ẽm Philosophũ septi/
mo Ethicorũ. ⁊ 7°. Phisycorum. Uirtus in di/
spositio perfecti ad optimũ. Et secundo Ethico/
rum idẽ Philosophus dicit. Quod ad ꝑfectionẽ
virtutis tria requirũtur. Scire: velle: ⁊ operari. ⁊
x°. Ethico. iterũ ait. Non sufficit virtutes scire
nisi quis operetur ẽm illas. Cum ergo ut inquit
Aristo p°. Phisy. ⁊ xj°. Mathaphysice. Ope
ratio faciat cognosci formam. Tuncqz opus lau/
det magistrum: ut notatur in prohemio institu/
tionũ: ⁊ saluator dicat Matth. 7°. Ex operibus
eorũ cognoscetis eos: patet q signũ potissimum
virtutis est cũ homo libenter ⁊ gaudiose exequi/
tur voluntatẽ dei: per eius mandatorũ impletio
nẽ. Quod si infirmitate vel alio impedimẽto nõ
põt: plurimũ de impedimẽto dolet: exequiqz de
siderat. Nam ioãnis. 14°. dicitur a domino. Si
quis diligit me mandata mea seruabit. Ubi Gre
gori⁹ ait. Probatio dilectionis exhibitio est ope
ris. Qui ergo nõ exequitur dei mandata nõ est
i charitate. Unusquisqz ergo cõsideret si vere de
um amat: nec sibi tamẽ persuadeat quicquid si/
bi animus sine operis attestatione respondeat.
De dilectione cõditoris: mens: lingua ⁊ vita re/
quiratur. Nunqz est amor dei ociosus: operat
enim magna si est: si aũt operari renuit: amor nõ
est. Et iterum ibidem ait. Deum profecto nõ di
ligit: qui ei in sua volũtate contradicit. Interro/
get vnusquisqz mẽtẽ suam: ⁊ videat si volũtatis
feruorem vbi ẽ charitas tm̃ habeat: q paratus
sit q̃tum in ipso est dei exequi voluntatẽ. Et tũc
dicat qz charitatem habet. Et possit cũ prophe/
ta dicere. Uiam mandatorum tuorum cucurri cũ dilla
tasti cor meũ. s. infusione charitatis. G

Nonum signũ dicitur directionis scilicet in
tentionis. Omnia enim iuste denominant
a fine. 2°. de anima. Et finis iponit nomẽ operi

ut ait Ambro. in li°. de officijs. Et omnis mot⁹ trahit speciē ꝛ ðterminationē a termino [illegible] quē 5°. Phisico. Qui ergo nō solū bona exercet opera: sed omnia ad bonū finē dirigit: hic charitatē habere credēdus ē. Ut enim ait Tho. 2ª 2ᵉ. q. 3ª. ar°. 2°. Ad pfectionē virtutis requirit potentia utputa volūtas: habitus: puta charitas: actus de se bon⁹ ꝛ utilis ꝛ ultim⁹ finis. s. ut fiat ad implēda dei mādata: ꝛ exequēdā ei⁹ voluntatē: ac cōsequēdū eternū premiū: nō timore seruili ac formidine mortis vel penaꝝ: vel pp humanā cōplacētiā vel laudē: q2 tūc nō procederet ab habitu charitatis. Si autē faciam⁹ oīa opera nr̄a pro amore dei: ꝛ cōstituam⁹ finē nr̄m in deo qui ē charitas: poterim⁹ credere nos eē i charitate ꝛ eē bonos. Cuius. n. finis bonus ipsū quoqꝫ bonū. 3°. Topicoꝝ. Et hoc est qd̄ iquit Paulus. 2ᵉ ad Corin. 5°. Charitas xp̄i vrget nos: [illegible] oīa ad dei gloriam faciam⁹. H

Decimū signū dī purgationis. s. cōscie ab omni labe peccati. Nihil eniꝫ obstat charitati nisi peccatū: qd̄ directe ei opponit̄ s̄ʒ Scotū. Ricar. ꝛ Bona. in p°. di. 17ª. ꝛ Tho. 2ª 2ᵉ. q. 13 2ª. ar°. 3°. Cū ergo cōtraria mutuo [illegible] expellant. x°. Metha. ꝛ vnū succedat alteri. c°. cū renūciatur. 32ª. q. pª. Sequit̄ q ubi ē reiectū peccatuꝫ a cōscientia: in illā itrat charitas. Et q̄uis nemo possit scire de cōmuni lege se eē sine pctō: iuxta illud Prouer. 20. Quis pōt dicere: mūdū ē cor meū: pur⁹ sum a pctō? Et Job. 9°. Si iust⁹ fuero: ꝛ hoc ipsū ignorabit aīa mea. Tamē qn̄ quis fecit qd̄ potuit ingrēdo pctā ꝛ [illegible] cōfessionē ꝛ satisfactionē purgādo: pōt credere se esse in charitate: quādo nullū hꝫ remorsū cōscie de mortali pctō. Ut ingt. Tho. in. 4°. di. 9ª. Et iō debet gaudere: iuxta illud. 2ᵉ. ad Cor. p°. Gloria nr̄a hec est testimoniū ɔscie nr̄e. Et ps°. 4°. canit Dauid Signatū ē sup nos lumē vult⁹ tui dn̄e: dedisti leticiā in corde meo. I

Undecimū signū dī dispositionis: qn̄ qs sic de oībus peccatis mortalib⁹ dolet: q hꝫ firmū ppositū nunq̄ cōmittēdi aliqd̄ mortale peccatū: ꝛ illud in abhominationē hꝫ: ꝛ nō solū suū sed etiā alienū pp dei offensaꝫ. Qui. n. aliquē diligit: dolet q eū offenderit ꝛ cōtristatur qn̄ videt ab aliquo ei iniuriā fieri. Et ideo habens zelum de dei honore: ꝛ displicētiā de eius offensione potest credere se esse in charitate: ꝛ habere spiritū sanctū sicut Dauid qui dicebat in ps°. Uidi preuaricantes ꝛ tabescebā q2 eloquia tua non custodierunt. K

Duodecimū signū dī delectationis. Qn̄ qs delectatur primo cogitare libenter de deo Dicit eniꝫ dn̄s Matth. 6°. Ubi est thesaur⁹ tuus: ibi ꝛ cor tuū erit. Jō Ber. i suis meditatōib⁹ hortat̄ di. Cogita de dō qcqd meli⁹ potes ꝛ de te qcqd deterius vales. Oē. n. tp̄s i quo de deo nō cogitas hoc te cōputa pdidisse. Secūdo si delectat̄ audire verbū dei. Nā libenter audim⁹ loq de dilecto nr̄o. Jō dicebat dn̄s iudeis Joannis 8°. Qui ex deo est: v̄ba dei audit: propterea vos nō auditis: q2 ex deo nō estis. Tertio si delectat̄ loqui de deo. Unusqsqꝫ eniꝫ libēter loquit̄ de dilecto suo: ꝛ nō pōt amoreꝫ suū insecreto pectoris sui occultare. Unde in vulgari prouerbio dicit̄. L'amore e la tosse nō se po ascōdere. Ea propter sup epsam ad Roma. Chriso. ait. Amantiuꝫ mos est: ut amorē suū tacere nequeāt: sed necessarijs ꝛ charis suis⁹ efferāt ꝛ prodāt: flāmasqꝫ suas intra pect⁹ suū cohibere nō possint. Enarrāt frequēt⁹ ut ipsa assiduitate narrandi solaciuꝫ amoris sui captēt: ꝛ refrigeria immēse dilectionis assumāt: hec ille. Sꝫ si vis o popule mi clari⁹ scire: vtrū sis [illegible] charitate: cōsidera si in te sūt ille q̄litates quas vera charitas h̄re dꝫ. Inquit. n. Paulus pᵉ. ad Cor. 13°. Charitas patiēs est benigna ē: charitas nō emulat̄: nō agit pperā. i. puerse: nō inflat̄: nō est ambitiosa: nō querit q̄ sua sūt: non irritatur: non cogitat malū: non gaudet super iniquitate: congaudet autem veritati: omnia suffert: omnia credit: omnia sperat: omnia sustinet. Charitas nunq̄ excidit. Quas cōditiones charitatis si habueritis: cum alijs sanctis itroducemini ad nuptias eterni regis. Qui est benedictus in secula seculoꝝ amen.

¶ Feria quinta de cōuersione peccatoris ad penitentiam. Sermo sextus. L

In animo contrito ꝛ spū humilitatis suscipiamur Danielis. 3°. ꝛ i epistola occurrētis ferie. Recitat hodierna die scā mater ecclesia historiā ɔuersiōis Marie magdalene. De qua loquēs btūs Gregorius i omelia occurrēti inquit. Cogitāti mihi de marie pnia flere magis libet quā aliquid dicere. Cuius. n. vel saxeū pectus ille huius peccatricis lachryme ad exēpluꝫ penitendi nō emolliūt. Cōsiderauit nāqꝫ quod fecit: ꝛ noluit moderari qd faceret. Super cōuiuātes ingressa est: nō iussa venit: inter epulas lachrymas obtulit. Discite quo dolore ardet que flere etiam iter epulas nō erubescit: hec ille. Sciebat. n. hec peccatrix verā esse spūs sancti sen

[...]tium per os Dauid prophete dicētis. ps°.33°. Juxta est dn̄s his qui tribulato sunt corde: et hu miles spū saluabit. Quapp vt qui in malis secu ti sunt hanc peccatricē: illā in cōuersione comitē tur. In presenti sermone ptractabimus de q̄tuor inducētibus ad peragendā penitentiā. Primū dicit̄ pcti malignatio: Secūdū dī diuersa voca tio: Terciū imensa fructificatio: Quartum conti nua habilitatio.

¶ Pars pria ḋ pcti malignitate quā euitare vo lentes debent ad penitentiā conuerti. M

Quanta sit pcti malignitas apparet ex dāno q̄d toto generi humano intu lit pctm̄ primoꝝ parentū. Cum eni creasset deus hoīem in agro Dama sceno: vt dicit magister in historia scolastica: po suit eū in paradiso voluptatis. vt hr̄ Gen̄. 2°. de quo loco amenissimo ingt Damascenus. li°. 2°. Paradisus in oriente positus est: oī terra excel sior: tēperato et tenuissimo: ac purissimo aere ful gens: plātis semꝑ floridis comatus: bono odore plenus: luminеq; repletus. Quō autē stetisse mus in paradiso terrestri oñdit Jsidorus in li°. de trinitate: quē reffert magister in. 2°. di. 19ª. di cens. Si homo in paradiso innocenter vixisset. nec ignis eū vreret: nec aqua mergeret: nec aeris absentia suffocaret: nec oīa que nocent mortali bus ipedirent. Et Aug. in. 14°. de ciuita. dei. c°. 26°. ait. Uiuebat itaq; homo i paradiso sicut vo lebat: quod deus iusserat: viuebat fruēs deo. Ex quo bono bonus erat: viuebat sine vlla egestate semper ita viuer̄ habēs in potestate. Cibus ade rat ne esuriret: potus ne sitiret: lignum vite ne il lum senecta dissolueret. Nihil corruptiōis i cor pore: vel ex corpore vllas molestias: vllis ei⁹ sen sibus ingerebat. Nullus internus morbus nul lus ictus metuebatur extrinsecus. Sūma i cor pore sanitas erat: in animo trāqllitas. Et sicut in paradiso nullus estus aut frigus: sic in eius ha bitatione nulla ex cupiditate vel timore accide bat bone voluntatis offensio: nihil oīno tristē: ni hil aderat inaniter letum: gaudiū verum perpe tuabatur ex deo: in quem flagrabat charitas ex corde puro et conscientia bona et fide non ficta: atq; inter se coniugū ex honesto amore societas: concors mētis corporisq; vigilia: et mandati sine labore custodia: nō lassitudo fatigabat ociosum: nō somnus premebat inuitū: etc. Et in eodē li°. ca. i. dicit ibi aeris puritas et serenitas aderat: ibi humus sponte suos fruct⁹ gignebat: ibi aīalia et volucres celi homini deo obediēti obediebāt. N

Et si diceret̄ q̄ Gen̄. 2°. scriptum est. Quod deus posuit hominē in paradiso vt opare tur. Respondet idē Aug. sup Gen̄. Quod opa tio illa nō erat laboriosa: nec tediosa: sed solacio sa et delectabilis: qualis nūc eē solet in his q plā tulas quasdam irrigāt aut flores colligunt. Dicit quoq; Aug. in li°. questionū noui et veteris testa menti. Deus hominē fecit: ut quādiu non pecca ret: immortalitate vigeret. Et in. 13°. de ciui. dei. c°. tertio. iterum inquit. Fatēdum est primos ho mines ita fuisse istitutos: ut si nō peccassent: nul lum genus mortis experirentur. Et dicūt docto res sup Gen̄. 2°. c°. Quod postq̄ homo fuisset i tam felici statu in paradiso terrestri illo tpe quo placuisset diuine bonitati: postea in corpore et aīa gloriosus ad patriā celestē translatus fuisset. Et idem ponit magister in. 2°. sniaꝝ di. 20ª. O male dictū peccatū: tu fuisti illud q̄d hoīem a statu in nocentie originalis: et ab omnibus predictis bo nis deiecisti. Ita q̄ verificatum est illud Job. 13° Homo natus de muliere: breui viuens tempore repletus multis miseriis: qui quasi flos egredi tur et conteritur: et fugit velut vmbra: et nunq̄ in eodem statu permanet. Et ideo hec malignitas dicitur deiectionis. O

Secunda appellatur occisionis. Triplicē. n. mortem nobis intulit et infert maledictum peccatum. Prima est mors corporis quam pro pter peccatum originale incurrit totum gen⁹ hu manum: iuxta illud ad Roma. 5°. Per vnum hominē peccatum intrauit in mūdum: et per pec catum mors. O diabolicum peccatum propter te: abbreuiatur vita hominis: et mors accellerat̄. Sicut poma marcida de arbore cadunt anteq̄ maturentur. Unde Job duodecimo dicitur. Im pij sublati sunt ante tempus suum. Et Dauid in psalmo inquit. Uiri sanguinum et dolosi non dimidiabūt dies suos. Et Prouerbiorum deci mo scriptū est. Anni impiorū breuiabuntur. P

Secunda mors causata a peccato est spūalis .s. anime. De qua inquit Paulus ad Ro ma. 6°. Existimate vos mortuos quidē esse pec cato: et ad Ephe. 2°. iterum ait. Cum mortui esse tis in delictis et peccatis vestris etc. Quinq; autē de causis dicitur peccator mortuus et mortuo as similatur: primo rōne frigiditatis: eo q̄ istar mor tui est frigidus. Et ista frigidas causat̄ a duob⁹ Primo a frigida suggestione diaboli. De qua di citur. Eccle. 43°. Uentus acquilo flauit et conge lauit cristallum ab aqua. Iste enim ventus acq lonaris tentatio ē illius q dixit Jsaie. 14°. Sede bo i laterib⁹ acqlonis: ex cui⁹ tētatōe frigida aīa

que erat cristallus inquantū ad dei imaginē est creata tota efficitur gelida. Secūdo causaē a frigida natura peccati. Peccatū.n. de se est frigidum cū sit venenū serpentis infernalis. Intantū autē est frigidū q extinguit calorē cordis: ⁊ animā frigescere facit: iuxta illud Iere.6°. Sicut frigidā facit cisterna aquā suā: ita frigidam facit malicia animā. Itē extinguit ignē diuini amoris. Amor enī dei ignis est. De quo inquit saluator Luce.12°. Ignē veni mittere in terrā. ⁊c. Ubi Chrisostomus inquit. Qui nō habet istū ignē de quo dicit dominus: in hyeme est si fuerit in media estate Secūdo peccator assimilatur mortuo propter ponderositatē. Nihil est enī pōderosius peccato: qđ patet: quia deus habet immēsam fortitudinē: iuxta illud Iob.9°. Si fortitudo queritur robustissim⁹ est. Celum habet firmissimā soliditatē. Iob.37°. Tu forsitan cū illo fabricatus es celos qui solidissimi quasi ere effusi sūt. Itē terra habet magnā solitatem dicente Salomone Eccle.p°. Terra autē in eternū stat. Et tamen peccatū ita est ponderosum q nec deus ipsum potest portare. Qui ait Ieremie.23°. Uos estis onus mihi. Et eiusdem libri.43°. iterū inquit. Prebuisti mihi laborē in iniquitatibus tuis. Nec celū potuit ipsū sustinere. Sicut patet in lucifero cuius superbia sic fuit ponderosa q celū fregit ⁊ ipse subito cecidit: vnde Isa.14°. dicitur. Quomodo cecidisti lucifer q mane oriebaris? Et Luce.x°. ait saluator. Uidebā sathanam sicut fulgur de celo cadētem. Nec terra ipsū potuit tollerare sicut patuit Numeri.16°. in Dathan ⁊ Abiron: qr terra sub eorū pedibus rupta est: ⁊ illos deuorauit. Adeo enim graue ⁊ ponderosum est peccatū q subito ad infernum demergit. Unde si omnes mōtes essent plumbei ⁊ super aliquē iustū caderent ipsū ad infernum trahere nō possent: quod tamen faceret peccatū iuxta illud Isa.14°. vbi dicitur peccatori. Ad infernū detraheris in profundū laci. Unde Iob.21°. scriptum ē. In puncto ad infernū descendūt. Et de peccatoribus egyptijs dicitur Exodi.15°. Descenderūt in profūdum quasi lapis. Et ibidē. Submersi sunt quasi plūbū in aquis vehementibus. Ecce ergo q peccatū est adeo ponderosum q pre sui grauitate deum premit: celū frangit: ⁊ terrā scindit. Tertio assimilatur mortuo ratiōe obliuionis: iuxta illud psalmiste. Obliuioni datus sū tanq̄ mortu⁹ a corde. Quia enim peccator obliuiscitur dei in mundo: ideo deus obliuiscetur eius in inferno. Iuxta illud Osee quarto. vbi ait dominus. Quia oblit⁹ es legis dei tui obliuiscar ⁊ ego tui: ⁊ ob hanc causā infernus dicit terra obliuionis. Deus.n. obliuiscetur peccatorū in inferno q̄tum ad effectū misericordie. Iuxta illud Iob.24°. Usq ad infernū peccatū illius. Obliuiscatur eius misericordia scilicet dei. Ipsi ṽo obliuiscentur dei q̄tū ad spem venie. Iuxta illud Michee.p°. Desperata est plaga eius: ⁊ vnusquisq obliuiscetur sui ipsius propter immēsitatē pene. Unde legitur q Aristotiles cuidā discipulo suo apparuit dicēs q totā scientiā suā oblitus erat: ⁊ nihil aliud sciebat nisi penā suam. Unde Ecclesiastes nono ait Salomō. Mortui nihil nouerūt āplius. Quarto Peccator assimilaē mortuo propter vermiū corrosionē. Habet enim vermē remorsus cōscientie qui etiā in inferno nō moritē. Iuxta illud Isa. vltimo. Uermis eorū non morietē. ⁊ Iob.30. Qui comedūt me nūq̄ dormiūt scilicet remorsus peccatorū: ⁊ recordatiōes atq afflictiones demonū. Unde Ambrosius inqt. Que pena grauior q̄ interi⁹ vuln⁹ cōscientie? Nonne hoc magis fugiendū est q̄ mors: q̄ dispendiū: ⁊ q̄ exiliū? Alij vermes sunt ipsa vicia ⁊ pecata que cōtinue affligūt animā. Iuxta illđ. Iere.30. Propter multitudinē iniquitatis tue dura facta sunt peccata tua. Et ibidem. Insatiabilis ē dolor tu⁹ propter multitudinē iniquitatis tue. Q

Quinto Peccator assimilatur mortuo propter fetorē: sicut enim mortuus fetet corporaliter: ita peccator spiritualiter. Sūt aūt quattuor propter que cadauera mortuorū multū fetent. Primū est locus scilicet quando cadauer est in loco alto: tūc enim fetor magis diffūdit: ⁊ signat superbiā q̄ corā deo ⁊ angelis fetet. Iuxta illđ Iohelis.2°. Ascēdet fetor ei⁹: qr superbe egit Scđm ē calor: qr magis sentitur fetor cadaueris in calore q̄ in frigore: ⁊ signat carnalē cōcupiscē q̄ corā deo fetet. Iuxta illud. Isa.34°. De cadauerib⁹ eorū ascēdet fetor. Tertiū ē vētus q fetorē ad lōginquas partes defert: ⁊ signat detractionē que semp in ore habet fetorē. Unde de detractoribus inqt ps^a. Sepulchrū patēs ē guttur eorū: linguis suis dolose agebāt. ⁊c. Tūc.n. detractor fetorem ad instar venti defert quādo aliorū defectus refert. Quartū est tpis diuturnitas: quia q̄to magis cadauer fuerit diuturnum: tāto est magis fetidum. Iuxta illud Iohelis primo. Computruerūt iumēta i stercore suo. Est aūt ɔsciā peccatoris fetida: qr ē latrina diaboli: in qua porci infernales libēter voluntant. Uñ demōes nō petierūt mitti i columbas: qr nō amāt simplicitatē: neq i turtures: qr ñ diligūt castitatē: neq i agnos

in cenoque nō amant innocentiā: sed in porcos: vt hr Matthei. 8°. Mar. 5°. et Luce. 8°. qr diligit imunditiā Et ideo dr Job. 40. Quod ipse diabolus habitat in locis humentibus. i. lutosis e fetentibus sicut porcus in ceno. Est etiā cōscia peccatoris fetida: qr est sentina pcti et spurcitie vicioꝝ habitās in ea. Jurta illud. Numeri. 19°. Manebit spurcitia eius super eum. R

Sed notandum qꝫ xp̄us tres mortuos suscitauit. Unū in domo. s. filiā Archisinagogi. Mat. 9°. Alium extra domū. s. filiū vidue ciuitatis Naim. Luce. 7°. Alium vero sepultum e fetidum in monumēto. s. Laçari Joā. xi°. Per quos mortuos significant tres differentie peccatoꝝ ꝫm Bedā et etiā Augustinū in li°. de sermone dn̄i in monte. Per mortuū eniꝫ resuscitatū in domo: significat pctōr qui solo cōsensu peccauit e extra nō exiuit per opationē. Per resuscitatū aūt extra domū: significatur pctōr qui peccauit p extrinseciā opationē. Per resuscitatū vero i sepulchro fetido: significat pctōr cōsuetudinarius: q mala assuefactione tanqꝫ mole graui premitur e tenet clausus in fetore pcti. Sed notāduꝫ est et qꝫ filia archisinagogi fuit suscitata eiecta multitudine: vt significaret qꝫ pcōr occultus qui deū offendit in secreto: debet facere pniam in occulto vt deū placet. Filius aūt vidue fuit suscitatus corā multitudine: qr peccator manifestus qui deuꝫ offendit e proximū scandelizauit debet facere penitentiā manifestam vt deū placet e proximū edificet. Laçarus vero fuit resuscitatus corā multitudinē: ea flente. Nam fleuit Martha Magdalena: Jesus: et iudei. Quia pctōr cōsuetudinarius qui deū offendit e prīmū scandalizauit e a deo se nimis elōgauit debet facere pniam manifestam: e acqrere sibi scōꝝ viroꝝ suffragia: vt sic placet deū: edificet proximū: e paulatiꝫ possit appropinquare ad deū. Item debet plangi ipse peccator. Nā plangit ab angelis qui sicut gaudent de eius cōuersiōe. Luce. 15°. ita tristant de ipsi⁹ preuaricatione. Unde Jsai. 33°. dicit. Ecce videntes clamabāt Angeli pacis amare flebunt. Ite plorandus est a seipso: iurta illud Jere 6°. Luctum vnigēiti fac tibi luctū amaꝝ. Et Michee p°. Facias tibi planctū velut draconum e luctuꝫ qsi structionū. Sicut. n. mulier amarissime plorat qn̄ vnigēitū suū amittit: e draco plāgit qn̄ elephas caput suū cōterit: e structio vlulat quādo oua sua pdit: sic pcōr debet flere quādo diabolus aiam suā vnicā exuit: e caput suū. i. xp̄ꝫ ab eo sepauit: ac oīa merita sua eū pdere fecit. Debent quoqꝫ eū flere oēs xp̄iani: iuxta illud Eccl. 22°. Super mortuū plora: defecit. n. lux eius. Unū Aug. ait. Sunt ne in te o xp̄iane viscera misericordie: qui plagis corpus a quo recessit aīa: e nō plāgis aīam a qua recessit deus? Ad predicta et cōfirmanda adduci pōt illud qd̄ inqt Beda di. Quāto grauior ē mors aīe: tāto acrior penitentie feruor insistet. Unde iacentē in cōclaui mortuaꝫ leui voce resuscitat. Delatū foras iuuenē pluribꝫ dictis corroborat: ad quatriduanū vo suscitandū fremuit spiritu: lachrymas fudit: e voce magna clamauit: hec ille. Qui iteꝝ ait. Sꝫ e hic notandū qꝫ publica nora: publico eget remedio: leuia pctā secreta querūt pnia deleri. Puella i domo iacens paucis arbitris resurgit: iuuenis extra domū turba multa comitāte suscitat: Laçarus de monumēto vocatus. multis populis innotuit. Dicit aūt Philippus mōchalerius super Lucā: qꝫ resurrectio istoꝝ triū mortuoꝝ fuit probata diuersimode. s. puelle per māducationē: cū vt hr Marci. 5°. Christ⁹ post ei⁹ suscitationē pcepit ei dare manducare: lazari vo per ambulationē: cū ut habet Joānis. xi°. xp̄s dixit apostolis Soluite illū e sinite abire. Filij vero vidue p locutionē: dum Luce. 7°. dicit: qꝫ cepit loqui. Et hoc factū fuit ad significandū qꝫ cum deus resuscitat hoiem a pctō: debent e ipso dirigi e regulari oēs vires e potētie aīe: q̄ generaliter sūt tres. s. vegetatiua: sensitiua: e intellectiua. Directio et vegetatiue intelligit in manducatiōe: sensitiue i ambulatione: intellectiue vo in locutione. S

Est etiā sciendum qꝫ tria sunt sepulchra peccatoris: vnum scilicet materiale in quo sepelietur eius corpus mortuuꝫ de quo psalmista ait Sepulchra illorum domus eoruꝫ in eternū. Secundum est corporale scilicet corpus suuꝫ in quo eius anima mortua iacet sepulta: quod quidem licet a foris videatur speciosum: intus tamen est plenum spurcitijs peccatorum dicente domino Matth. 23°. Ueh vobis scribe e pharisei hypocrite q similes estis sepulchris dealbatis q̄ a foris apparēt hominibus speciosa: int⁹ aūt plena sūt ossib⁹ mortuorū e oī spurcitia. Tertiuꝫ vero sepulchrū est infernale in quo sepelietur corpus e aīa ipsius peccatoris: iuxta illud Luce. 16°. Mortuus est diues e sepultus in inferno. M

Si autē queratur q sint portitores ad ista sepulchra. Respōdeo qꝫ portitores ad sepulchrū materiale sūt quattuor elemēta ex quibus corpus est cōpositū: que tam diu adinuicem pugnant donec in corpore dissolutionē iducāt. Ibi tamē deus mulū posuit de terra e paꝫ de cete

teris elemētis. Elementū enim aque apparet in humorib⁹ et sanguinib⁹: elemētū aeris inspiratiōe flat⁹: elemētū ignis in calore naturali: elemētū vero terre i carne: neruis et ossib⁹: et sic patet q multo plus ibi posuit de elemēto terre q̄ ceteroꝝ. Si eniz posuisset multuz de igne homo fuisset nimis iracūdus vel auarus: si multuz de aere nimis superbus fuisset: si vero multum de aqua nimis fuisset libidinosus. Sed multuz ibi posuit de terra que est elementum infimum: ut homo non superbiat: sed in humilitate consistat. Portitores autē anime ad monumentū corporale similiter sūt quattuor: que in peccato hominē perseuerare faciunt. Primus est fiducia lōgioris vite que tamē hominē sepe decipit. Unde dicit Isa. 38°. Dū adhuc odirer succidit me. Secūdus est consideratio culpe aliene. Ecclesi. 32°. Homo peccator vitabit correctionē: et scdm volūtatē suā iueniet cōparationē: Tertius est fiducia de venia quam aliquis cōcipit ex magna dei misericordia: contra qđ dr̄ Eccle. 5°. Ne dicas miseratio dei magna est: multitudinis peccatoꝝ meoꝝ miserebitur. Quartus ē adulatio blanda: de qua Isa. 3°. dr̄. Popule me⁹ qui te beatū dicūt ipsi te decipiūt. Portitores vero corporis et anime ad sepulchrū infernale: ſm Ambro. super Lucā sūt q̄ttuor spiritualia elementa. Quidaz enim illuc portāt a terra propter appetitum terrenoꝝ sicut auari. Alij ab aqua propter appetitum delitiaruz sicut luxoriosi: alij ab aere propter appetitū ambitiosū sicut superbi: alij āt ab igne pp appetitū ire et vindicte sicut iracūdi. ¶

SI vero queratur per quam portā peccator mortuus ad sepulchruz defertur: rñdeo: q est ſz doctores sup Lucā aliqs de qnqz sensib⁹. Iere. 9°. Mors itrat p fenestras nr̄as. Ná q videt mulierē [redacted] cōcupiscēdū eaz extrahitur mortuus p portā visus. Qui autē detractionib⁹ aurē: et litigijs linguā accōmodat extrahit mortu⁹ per portaz auditus et oris: et sic de singulis. Et ad hoc exponi posset spiritualiter illud quod dicitur. Jeremie. 39°. Egressi sunt nocte per portam: que erat inter duos muros: q: quilibet sensus hz duo organa i ministerium. Sequitur. Et egressi sunt ad viam deserti. Cū enim qs mortaliter peccat a deo deseritur: et a demonibus inhabitatur. Unde de tali anima dici potest illud Jeremie. 49°. Facta est habitatio draconum et deserta vsqz in eternum: quando scilicet in ipso peccato de hac vita decedit. X

PRo declaratione autē predictorū de morte spirituali vt melius intelligatur. Unde cātur ē sciendū q sicut corporalis vita causatur ex vni[redacted] anime et corporis per viuificationem: ita vi[redacted] anime ex vnione ipsius et dei per gratie inhabitationem. Unde ad Roma. 6°. inquit Paulus. Gratia dei vita eterna in christo Jesu domino nostro. Et Augustinus super ps°. 61°. et habetur de peni. distin. p^a. c°. resuscitatus. ait. Cum deus sit vita anime: anima vero vita corporis: sicut corpus sine anima viuere non potest: ita nō nisi deo presente anima viuere valet: hec ibi. Tunc enī veraciter anima viuere dicitur cuz deuz diligit: et eius mandata obseruat. Unde Deut. 30. inquit Moyses. Elige vitā vt et tu viuas: et semen tuuz: et diligas dominū deū tuum: atqz obedias voci eius. Ipse enim est vita tua: quia ergo ſm phm̄. in. 4° topicoꝝ. Sicut se habet ppositum ad ppositū: ita oppositū i opposito. Seqī q sicut corporalis mors ꝓuenit ex separatōe aīe a corpore. Ita mors anime prouenit ex separatione ipsius et dei. Unde Augustinus. 13°. de ciui. dei. c°. 2°. ait. Mors anime fit cum eam deserit deus sicut mors corporis cuz illud deserit anima. et Remigius super epistola ad Ephe. dicit. Sicut recedente anima moritur corp⁹: ita recedente deo moritur anima. Cū igitur solū deus recedat: et separetur ab anima cū peccato cōsentit: Iuxta illud Sapientie. prio. Peruerse cogitatiōes separant a deo. Concluditur q peccatuz est illud propter quod anima spiritualiter moritur. Ideo dicitur sapiētie. 16°. Homo per maliciā occidit animā suā. et Augustinus in. 4°. de trini. c°. 4°. ait. Anime mors: impietas est. Eapropter scriptuz est. Ezech. 18°. Anima que peccauerit ipsa morietur. Trāsumptiue in. c°. iam itaqz. pria. q. 4^a. Et 24^a. q. 3^a. §. his ita. et de cōsecra. di. 4^a. c°. queris a me. Licet ergo peccator videatur corporaliter viuere: tn̄ spiritualiter mortuus est. Unde Apoca. 3°. dicitur peccatori. Nomen habes q viuas et mortuus es: vbi Augustinus inquit. Multi i corporibus viuis animas mortuas portare noscuntur. Et super Joānez sermone. 46°. itez ait. Quomodo moritur caro amissa anima que vi[redacted] eius est: sic moritur aīa amisso deo qui est vita eius. et sermone. 48°. etiā dicit. Omnis qui peccat moritur: sed mortez carnis oīs homo timet: mortē anime pauci: pro morte carnis que sine dubio: q̄ndoqz ventura est: curant oēs ne veniat. Laborat eniz ne moriatur hō quandoqz moriturus: et non laborat ne peccet homo ineternuz victurus. Si eniz peccare nollet: modicum laboraret: et viueret ineternum. Ad hoc facit illud Ouidij in. 2°. de remedio amoris. Ut corpus redi-

mas ferri patieris ⁊ ignes: Utq; a͡io valeas quic q̄ tolerare negabis.

Y

Tertia mors est eternalis ⁊ iฺfernalis. De qua inq̄t dominꝰ Joānis. 8°. In pctō vr̄o moriemini. De hac ēt dicit̄. in ps°. 48°. Sicut oues in iferno positi sūt: mors depascet eos. Prima mors est mala ⁊ terribilis. 3°. Ethico. Ultimuz terribiliū est mors. Cum. n. occidat corpus qḋ ē bonū sequit̄ q̄ hec mors dicēda est mala. Boni enī mala est corruptio: vt dicit̄. 2°. Topi. Aristotilis ⁊ Boetij. Secūda mors est peior q: perimit a͡iaz que est melior corpore. 24°. q. 3°. c°. si habes. Melioris. n. peior ē corruptio. Tertia vero ē pessima q̄ a͡iaz simul ⁊ corpus eterna occisiōe interimit. De qua dicit̄ in ps°. 33°. Mors pctōꝝ pessima. Si. n. quis ēt cuz vno solo pctō mortali moꝛit̄: ad eternos deputat̄ cruciatus infernales: vnde Prouer. xi°. scriptū est. Mortuo homine impio: nulla erit vltra spes. De hac morte inq̄t Augu. in. 13°. de ciuitate dei. c°. 2°. Illa aūt mors est grauior ⁊ oīum maloꝝ pessima: que non fit separatione a͡ie ⁊ corporis tm̄: sed in eterna penā potius vtriusq; cōplexu. Ibi enī erūt hoīes semp in morte: ac p hoc nunq̄ viuētes: nunq̄ mortui: sz sine fine morientes. De qua morte inq̄t saluator Matthei. x°. Eū timete q pōt a͡iaz ⁊ corpꝰ pdere in gehēnaz. ⁊ Jere. 17°. dicit̄ deo de peccatoribus. Duplici cōtrictōe ꝯtere eos.

Z

Tertia peccati malignatio dr̄ elongationis. Elongat̄. n. homo a deo per peccatuz: ⁊ deus ab eo: nō locoꝝ spacijs: sed affectibus vt inquit Hiero. in ep̄la ad Damasuz papā. Ideo de filio prodigo scriptuz est Luce. 15°. q̄ profectus est i regionē longinquā. O igit̄ maledicte pctōꝛ: scias te longe esse a deo. Juxta illud Prouer. 15°. Lōge est dominus ab impijs. Et ideo nisi reuertaris ad eternā puenies dānationē. Scriptū est. n. ps°. 72°. vbi Dauid inq̄t deo. Ecce qui elongāt se a te pibunt. De hac etiā separatiōe ⁊ elōgatione dei a peccatoribꝰ dicit̄. Isa. 19°. c°. Iniq̄tates nostre diuiserūt iter nos ⁊ deū nostrū: ⁊ peccata nostra abscōderunt faciez eius a nobis ne exaudiret: ⁊ Eccle. 15°. Iniq̄tates vr̄e diuiserūt iter vos ⁊ deū vr̄z. ⁊ ps°. 118°. Lōge a peccatoribus salus. Qz autē peccator se elōgat a deo: ideo sepe errat de paradiso. Nimia. n. elōgatio b̄z Basiliū facit errare circa tria. Pri° circa quātitatē: ⁊ ponit exēpluz in sole ⁊ in isulis. Nā sol cuz sit saltez octies maior terra: tamen propter nimiaz elongationē videtur esse paruus. Insule etiā maris cuz sint magne: propter magnā elongationez videntur esse parue columne. Secūdo circa qualitatez: ⁊ ponit exēpluz de vellis nauiū que sunt albe: sed propter nimiā distantiā vident̄ esse nigre. Tertio circa figuras: ⁊ ponit exēplū in turribus ciuitatuz que cuz sint quadrate: tamen propter nimiā elōgationez videntur esse rotunde. Et eodez modo cū peccator sit nimis a deo elōgatꝰ nō cognoscit euz quātus sit. i. q̄ potens ⁊ q̄ imensus: q: si cognosceret eū timeret: Juxta illud Jere. x°. Quis non timebit te o rex gentiuz? Timent enī eius potentiā angelice potestates. Juxta illud Job. 26°. Colūne celi pauent ⁊ contremiscunt ad nutū eiꝰ. Timent etiaz eū demones: de quibus dicit̄ Jacobi. 2°. Demones credunt ⁊ contremiscūt: ⁊ tamen eū non timēt insensati peccatores. De q̄bus dicit̄ p psalmistā. Non est timor dei ante oculos eoꝛuz. Secundo nō cognoscit peccator qualis sit deus: idest quā sapiēs ⁊ clarus: quia si hoc cognosceret corā eo ⁊ ipso vidente peccare erubesceret. Cū scriptū sit Eccle. 23°. Oculi domini mlto plus lucidiores sunt sole: circūspicientes oēs vias hominū ⁊ profundū abyssi: ⁊ hoīuz corda intuentes. ⁊ Boetius inquit. Magna est vobis idicta necessitas probitatis cū ante oculos agitis iudicis cuncta cernentis. Tertio non cognoscit qualis figure sit idest quā misericors ⁊ pius: q: si eiꝰ misericordiā cognosceret nūq̄ desperaret. Est. n. eius misericordia quadrata. i. quattuor angulos habens. Primus est quia peccatorē longanimiter expectat. Secundus est q: reuertentē stati recipit. Tertius est quia oīuz peccatoꝝ prioꝝ amplius non recordatur. Quartus est quia eū a casu custodit. Quia igit̄ peccator a deo auersus ⁊ elōgatus euz non cognoscit. Ideo iquit ipse dominus. Jere. Quarto stultus populus meus me non cognouit ⁊ propheta ait. ps°. 91°. Uir insipiens non cognoscet ⁊c. Sciendū est aūt q̄ sicut homo se elongans ab oriente appropinquat ad occidētē: ⁊ elōgās se ab austro appropinquat ad ad aq̄lonē. Ita ille qui p pctm̄ se elongat a mia dei puenīēte appropinq̄t ad eiꝰ iustitiā vlciscētē: ⁊ q elōgat se ab eiꝰ gr̄a subseq̄nte appropinquat ad eius potentiā punientē. In deo. n. q̄si oriēs ⁊ occidens sunt eius misericordia ⁊ iustitia: ⁊ auster ⁊ aq̄uilo sunt eius gratia ⁊ potentia. Et patent p̄dicta per illud quod hētur Jone primo. de ipso Jona qui fugere voluit deuz precipientez ⁊ inuenit eum punientez. O igitur peccatores reuertimini ad deuz per penitentiaz: ⁊ ipse reuertetur ad vos per gratiaz. Juxta illud Jacobi. 4°. Appropinquate deo ⁊ appropinq̄bit vobis. Cōsiderare. n. debetis q̄ q̄n eratis i gr̄a ⁊ charitate tota trinitas i vobis hītabat tāq̄ i tēplo suo: q:

vt scriptum est p°. Jo.4°. Deus charitas est: ⁊ q
manet in charitate ĩ deo manet ⁊ deus in eo. Ad
ueniẽte autẽ in vobis peccato statim a vobis di
scessit ⁊ diabolus intrauit. Si igiᷓ vos pro ma/
gna iniuria haberetis ꝙ aliquis vos expelleret de
domo vr̃a ⁊ ĩtromitteret porcũ vel asinũ. Cogita
te o perfidi peccatores quãtã iniuriã facitis deo
cũ eum expellitis ab aĩa ꝑ peccatũ ⁊ ĩtroducitis
ĩ ea diabolum. Vos enim estis de illis de quibus
dicitur Job.21°. Qui dixerũt deo recede a nobis
⁊c. Sed audite quid ipse dominus de talibus [illegible]
cat Osee.9°. Veh eis cum recessero ab eis. Naz
cõtra ipsos a q̃bus recedit deus: ⁊ qui a deo rece
dũt ꝑ peccatũ preualet diabolus qui eis ante ob/
esse nõ poterat. Juxta illud Judith.5°. Nõ fuit
qui ĩsultaret populo isti nisi quãdo recessit a cul/
tura dei: ⁊ Jdeo cõqueriᷓ de hoc Moyses repre
hẽdẽs populuz Deuᷓ.32°.di. Deũ q̃ te genuit de
reliquisti: ⁊ oblitus es domini creatoris tui. Con
tra quẽ etiam clamat Jeremias.2°.c°. sui libri: q̃
ĩquit. Deputatus es cum descendẽtibus in ĩfer/
num: q: dereliquisti fontẽ sapiẽtie. ⁊ p̄mi. Reg.
8°. dĩ. Si dereliqueris eum: proijcet [illegible] in eternũ.
⁊ primi Paralipo.28°. scriptũ est. Furor eius
sup omnes qui dereliquũt eum. ⁊ Eccle.19°. Veh
vobis impijs qui dereliquistis dominũ: si enim
mortui fueritis: in maledictiõe erit pars vr̃a. ⁊
Baruch.3°. ĩquit domin⁹. Veh illis qui recesse/
rũt a me. O igitur anime deuote dicite in cordi/
bus vr̃is illud Josue.24°. Absit a nobis: vt re/
linquamus dominũ: ⁊ vos peccatores plorate: ⁊
dicite illud Daniel.3°. Peccauimus: inique egi
mus: recedẽtes a te. Adeo.n. est graue damnum
recedere a deo vt nullum maius esse possit. Cuz
eni deus sit sũmũ bonũ cui cõparata oĩa alia bo
na: mala sunt: vt ait Augu. in li°. de vero cultu.
Patet ꝙ nullũ põt esse maius detrimentuz: q̃z
deũ ꝑdere hoc aũt facit homo ꝑ peccatũ: quod vt
ait Augu. ĩ li°. de libero arbitrio. Nihil aliud est
q̃z spreto incõmutabili bono: bonis cõmutabili/
bus adherere. Eapropter cõsiderãs sancta Su/
sanna grauedinem peccati: potius elegit pati ĩfa/
miã ⁊ mortẽ: q̃z peccato ꝯsentire. Daniel.13°. An
selmus quoqz in li°. de similitudinibus hãc pec/
cati malignitatẽ aduertẽs ĩqt. Si hic ĩferni hor/
rorẽ: ⁊ illic cernerẽ pc̃i pudorẽ: ⁊ vni eoꝝ necessa
rio deberẽ immergi: pri⁹ ĩ ĩfernũ me mergerẽ: q̃z ĩ
me pc̃m̃ dimitterẽ. O igiᷓ ꝑditi pc̃õres cognosci
te vecordiam vr̃am. Si.n. ꝑdidissetis vestem: vl
pecuniam: aut aliã rem charã: sollicite discurre/
retis ingrentes siquo modo rem ꝑditam inueni
re valeretis. Si etiam infirmitatẽ oculorum vel
auriũ seu lingue vel alicuius mẽbri sentiretis
medicos curaretis ꝯsulere: ⁊ q̃zdiu duraret infir
mitas in tristitia essetis. Cuz ergo deũ vr̃m ꝑdi
deritis: tam imensum bonũ: vt sine ipso nullum
sit bonũ: quare non queris eum recuperare? Ef/
funde ergo lachrymas pro amissione sponsi tui o
aĩa peccatrix: vt possis cũ Dauid ꝓpheta dicere.
Fuerũt mihi lachryme mee panes die ac nocte:
dum diciᷓ mihi quotidie vbi est deus tuus. A

Quarta peccati malignitas diciᷓ extinctiõis.
Homo.n. ꝑ peccatũ q̃ztum in ipso est occi
dit deum p̄rem: ⁊ crucifigit filiũ: ⁊ extinguit spiri
tũ sc̃m̃. De primo inq̃t Ber. in sermone sc̃e Lu/
cie. Permanẽs in iniquitate tua: pc̃m̃ tuũ vis
esse impunitũ: vnde vis deuz esse iniustum. Exi
git enim iustitia eius vt vnicuiqz reddat sc̃z ope
sua. Qui aũt vult deũ eẽ iniustũ: vult deũ nõ eẽ
deũ: q̃ aũt desiderat deũ nõ eẽ q̃ztũ ĩ ipso est deuz
occidit. ergo ⁊c. Amplius dico ꝙ ꝑ peccatũ nega
tur de⁹. vnde Hiero. xi^a. q.3^a. c°. extimãt. inquit.
Quotiẽscũqz vincimur a vicijs atqz peccatis: to
tiẽs deuz negamus. Secũdo ꝑ peccatũ diciᷓ chri
stus iteꝝ crucifigi: iuxta illõ ad Hebre.6°. Rur
sus crucifigẽtes in semetipsis filiũ dei ⁊ ostentui
hñtes. Vbi glo. ait. Christũ crucifigũt ⁊ cõtume/
lie hñt: qui gratiã eius vilipendentes: in peccatis
iacent. Nam cum dei filius pro salute humana
sanguine suũ fuderit: cum quis mortaliter pec/
cat perinde est ac si sanguinem eius pedibus cõ
culcaret: ⁊ in lutuz seu in stercus proijceret. Hie
ronymus quoqz ad Pathmachiũ ⁊ occeanum
dicit: ꝙ pc̃m̃ mortale cõmittẽtes: diciunᷓ cuz iu/
da tradere: ⁊ occidere xp̄m. Et idez inquit Beda
sup Mattheũ. ⁊ habeᷓ. xi^a. q.3^a. c°. abijt iudas.
imo glo. sup epistolã ad Hebre. dicit: ꝙ mai⁹ est
peccatuz illoꝝ qui ꝑ mortale peccatũ nunc of/
fendunt christũ regnantẽ in celis: quã fuerit co/
ruz qui [illegible] crucifixerũt ambulantẽ in terris. Ter/
tio peccator diciᷓ extinguere spiritũ sc̃m̃: contra
illud prime ad Thesa.5°. Spiritũ nolite extingue
re. vnde Augustinus ad Bonifaciũ ait. Non
ideo hoc dicit apostolus: ꝙ spiritus sanctus qui
vnius est substantie cum patre ⁊ filio extingui
possit: sed quantuz in ipsis est extinctores merito
vocanᷓ: qui ita agunt vt extinctũ velint. Spiri
tum ergo sanctum qui datus est nobis nõ inq̃z
tum in [illegible] est: sed inq̃ztuz in nobis extinguimus
dum peccando a nobis illum fugamus: hec ille.
Et Bernar. inquit. Quid est peccatuz nisi vene
num quoddam: ⁊ gladius quantuz in se est in/
terimens patrem ⁊ filium ⁊ spiritum san/
ctum.

Quinta peccati malignitas dicit abhominationis. Licet eni deus amet oes creaturas. vt dicitur Sapie. xi°. Tn si in eis sit peccatu: eas odio habet. Iuxta illud David ps°. 5°. Odisti oes qui operant iniquitate. z ps°. 138°. dicit. Perfecto odio oderā illos: z inimici facti sunt mihi. z Prouer. 15°. Abhoiabilis est deo impius z ipietas eius. z Eccle. 12°. Altissimus odio habet peccatores. z Judith. 5°. Deus illoru odit iniquitate. Quatu aute exosuz sit deo peccatu: patet qz no pter aliud odit diabolu vt dicit Aug. 11°. de ciui. dei. c°. 3°. Ite qz vt destrueret peccatu: mori fecit filiu suu vnigenitu: vnde ipse inquit Isa. 53°. Propter scelus populi mei percussi illu. Signu eni est q quis sumope odit inimicu qn vt illu interimat: e ptentus simul interimere filiu suu vnicu. Ipse vo dns Jesus tatopere odit pctu: vt p eius interceptione libenter descenderit ad tolerandas innumeras vite huius miserias: z horribile morte crucis: z hoc est qd dicit Isaie vbi supra. Posuit aiaz sua pro pcto: ex quo apparet grauitas z malignitas pcti. Ideo iquit Bernar. in sermone de passione. Considera o ho q grauia fuerunt cria: quibus necesse fuit pro aia tua tuu Jesuz vulnerari. Voluit ergo Jesus vedi: vt nos a pcto redimeret: ligari vt nos ab ipso absolueret: sanguine suu fundere: vt nos p ipsuz a pcto lauaret: dānari: vt peccatu dānaret. O igitur ingrata aia: quare tatu diligis peccata: que te inimica dei faciut: z abhominabile creatori tuo: qui ta horribile passione tollerauit: vt te a pcto vinculis liberaret. De quo dicit Isaie vbi supra. Ipse vulneratus est pp iniqtates nras: attritus est pp scelera nra. O diabolice pcto audi qd Grego. in quadā omelia dicit. Christus mortuus est: vt tibi imortalitate donaret: esuriuit vt te sua carne satiaret: sitiuit ut te proprio sanguine potaret: sup asinu sedit: vt te sup cherubin sedere faceret: baptizatus est: vt te lauaret: alapis cesus est: vt te a seruitio liberaret: viator factus est: vt te sine labore faceret: ho appellatus est: vt te deu vocaret: filius hois dict9 est: vt te in filiu dei adoptaret: orauit: vt te fidele faceret: hec ille. Augu. aut in sermoe ad heremitas adiugit. Pro nobis ligatus est: vt nos absolueret: tetatus est: vt nos a tetationib9 liberaret: humiliatus est: vt nos exaltaret: spoliat9 est: vt nos tegeret: spinis coronat9: vt nos coronaret: felle z aceto potatus: vt nobis fontes mellifluos aperiret: occisus est: vt eternaz nobis vita donaret: hec ille. Apostolus aut paulus ad Collo. 2°. dicit Qd xps deleuit cirographum decreti qd erat ptrarium nobis: affigens illud cruci: vt nos mortuos in delictis viuificaret. Tanta. n. est malignitas pcti: z tam grandis abhoiatio illius ante deu: q si in aliquo scto pz: vel etiā in beata virgine: aut in hūanitate xpi si possibile esset inueniret aliqd mortale pctm: protinus de celo illu deijceret: z in inferni pfundo demergeret. Item si aliquis in pcto mortali existens: z se emēdare nolens: oia opera de genere bonoz faceret: deo tamē placere no poss: scriptu est. n. Prouer. 15°. Victime impioz abhominabiles dno. z Eccle. 34°. Dona iniquoz no pbat altissimus: nec respicit in oblationibus eoz: trāsūptiue i c°. in gradibus. 3a. q. 7a. z c°. imolās. 14a. q. 5a. Est ergo existens in pcto mortali inhabilis ad agendu aliqd opus meritoriu. Sicut. n. ille q est i charitate z gra dei facit oia opera sua viua: sic econtrario habens mortale pctm: z psequenter existēs sine charitate z gratia dei: facit oia opa sua mortua z infructuosa quo ad uitā eternā: etiaz si plures actus vtuosos ageret: q vnq fecerit xps z beata vgo z oes scti simul. Et ideo de tali aia peccatrice dici pot illud Gen. p°. Terra aut erat inanis z vacua: z figurat p vxore Loth: que vt habetur. Gen. 19°. Quia retroaspexit conuersa e in sal: qd est infructuosuz: per qd datur intelligi qd auertens se a deo p pctm: admodu salis fit sterilis z infructuosus in oibus operibus suis. Qui imo oia opa eius viua que prius in charitate z gratia dei fecerat: statim adueniente pcto mortali mortificant z peunt quo ad ipz si no reuertatur ad penitetia: z ipsius merita dant a deo alijs saluandis qui sunt in gra vt ait sanctus Bonauentura in. 4°. dist. 14a. ar. 2°. q. 3a. Sicut enim quādo quis corporaliter moritur fratres z ppinqui eius succedut in bonis ipsius: sic etiaz fit quādo aliquis moritur spūaliter p pctm de bonis ei9 spūalibus. Et idem ponit btus Tho. in p°. dist. 40a. q. 4a. vbi exponens illud Apocal. 6°. Tene quod hes ne alius accipiat coronam tuā: sic dicit. Hoc potest intelligi de duplici corona: videlicet presenti z futura. Si intelligit de corona presentis iustitie dicit alius coronā alterius accipere dum opera ipsius in charitate facta que sibi z alijs proderāt. Sz q spiritus charitatis facit omnia bona sanctoz comunia: ipso peccāte sibi prodesse desinit ad meritu vite eterne: eoz tamē fructus in illis manet qui in charitate perseuerant. Si autē intelligit de corona glorie: similiter exponitur: quia sancti in patria existentes gaudēt de meritis omniuz sanctoruz qui sunt in hoc mundo. Unde aliquo peccante cuius multa merita precesserunt: gaudia illorum meritorum in eter-

nuz manebãt in ipsis beatis que ipse peccando amisit: hec ille.

C

NOn solum autem deo abhominabile est peccatum: sed etiam angelis: qui vt iquit Bernar. in sermone de angelis. Ualde de peccato a nobis commisso contristantur: sed eorum contristari est admodum contristantium se habere. Non enim potest in eis esse passio afflictiua cum sint beati. Item eorum tristitia de peccato est nolle peccatum committi. Ut inquit Petrus aureoli. in secundo distinctione quadragesimaprima De hac tristitia iquit Augustinus in libro Soliloquiorum capitulo vigesimooctauo. Quotiēs bene agimus gaudent angeli: ⁊ tristantur demones. Quotiens vero a bono deuiamus diabolū letificamus: ⁊ angelū suo gaudio fraudamus. De hac angelorum abhominatione habetur exēplum in vitis patrum. Quod cum quidam senex ambularet per desertum vidit duos angelos secum pergentes: vnum a dextris ⁊ alterum a sinistris. Et cum inuenissent cadauer hominis mortui fetidum senex obturauit nares: non valens fetorem sustinere. Angeli vero non obturauerunt nares: erant enim in forma hominū. Cum autem obuiassent cuidam iuueni ornato ac dissoluto obturauerunt nares ⁊ cum senex quereret causam: dixerunt angeli. Tu cum sis caro: sentis fetorem carnis. Nos vero cum simus spiritus: nihil huiusmodi sentimus: sed solum fetorem peccati. Capropter inquit Anselmus in quodam sermone. Tollerabilius fetet canis putridus hominibus: q̄ anima peccatrix deo ⁊ angelis eius. Ideo Augustinus in libro meditationum capitulo vigesimoquarto exclamat dicens. Heu peccatum horrendum: heu res detestabilis nullo modo comparabilis. O maledictuum peccatum: tu es illud quod animam turpissimam facis. Ideo peccatori dicitur Trenorum quarto. Denigrata est super carbones facies tua. ⁊ Ecclesiastici quadragesimoseptimo Dedisti maculā glorie tue.

D

SExta malignitas peccati dicitur subiectionis: de qua breuibus hic me expediā: quia diffuse de illa pertractabo in sermone de victoria suiipsius. Dico igitur ꝙ peccatum subijcit hominem miserabili seruituti: vt enim aiunt Theologici in secundo distinctione vltima. Si peccatum non fuisset nulla in mundo seruitus esset: sed omnes essent liberi libertate virtutis ⁊ innocentie originalis. Unde interrogatus secundus philosophus que esset vera libertas hominis: respondit ꝙ est innocentia. Ergo econtrario nulla est maior seruitus q̄ peccatum ⁊ seruire peccato ac diabolo: homo enim superatus a diabolo per peccatum eius seruus efficitur: ita ꝙ ei ad nutum obedit. Et ideo inquit Gregorius in capitulo. miramur. vigesimaquarta questione prima: ꝙ ipse diabolus habet potestatem super peccatorem sicut pastor super gregem suū. Unde beatus Franciscus vidit vnum demonē super turrim ciuitatis Aretine qui solus sufficiebat ad custodiam inhabitantium in ea: quia ipsius sequebantur habenas vt postea fuit eidem sancto reuellatum a deo. Nam peccator est vt ceruus: de quo dicunt naturales philosophi ꝙ ex quo vincitur ab aliquo alio ceruo semper postea illum quasi dominum suum veneratur: ⁊ cum illi occurrit caput inclinat: ⁊ cornua dimittit in signum subiectionis ⁊ seruitutis. O igitur serue neq̄: o scelerate peccator: o subdite diaboli inimici tui: qui seruis libidini: qui delectaris in confusione tua: qui contra naturam factus es seruus: cum dominus esse deberes. Ait enim imperator insti. de iure perso. §. seruitus. Seruitus est constitutio iuris gentium qua quis dominio alieno contra naturam subijcitur. Et in. l. manumissiones. ff. de iusti. ⁊ iu. dicitur. Iure naturali omnes homines liberi nascebantur: nec erat nota manumissio cum seruitus esset incognita. Libertas autem est adeo preciosa vt dicatur. in. l. paulus. ff. de fideicommis. liber. Nihil prestari potest gratius libertate. O igitur famule diaboli: o serue nequissime: scias ꝙ quicquid acquirit seruus: acquirit domino: ⁊ tu diabolo. Nam insti. de his qui sunt sui vel alieni iuris. §. primo scriptum est. Itaq̄ in potestate dominorum sunt serui: ⁊ quodcunq̄ per seruum acquiritur: domino acquiritur: quia autem quanto persona cui seruitur est vilior: tanto seruiens ei est vituperosior. Ideo vituperiosius est tibi esse seruum diaboli q̄ esse seruum vnius porci vel asini: vel cuiusuis hominis pauperis ⁊ abiecti: quia vero per peccatum es etiam seruus ipsius peccati: vt testatur dominus Joannis octauo. Hec subiectio peior est q̄ esse subiectum diabolo. Peccatum enim est deterius ipso diabolo. Nam diabolus est aliqua substātia que inquantum creatura dei: est bona. Omne

enim quod fecit deus est bonum Gen. primo. Peccatum autem nihil est: dicente Augustino in libro de natura boni. Peccatum non est substantia aliqua: sed simpliciter defectus et privatio boni. et Anselmus in libro. de conceptu virginali ait. Peccatum ita se habet ad esse: sicut cecitas ad oculum recte. Scias quoque o maledicte peccator quod ita diabolus te habet incathenatum et astrictum sue servituti: ut difficulter possis ad operandum bonum exire. Cuius ratio est: quia sicut habens pedem claudum non potest bene et recte ambulare: ita cum affectus mentis sit pes spiritualis anime: si per peccatum sit inordinatus et distortus: non poterit faciliter per salutis semitam proficisci. Et huius figura habetur Actuum duodecimo ubi dicitur. Quod Petrus erat in carcere dormiens inter duos milites vinctus cathenis duabus: et custodes ante ostium custodiebant carcerem. O perdite peccator tu es ille incarceratus: carcer est concupiscentia: duo milites inter quos dormis: sunt accidia et ignorantia: due cathene quibus ligatus es: sunt difficultas penitentie: et delectatio presentis vite: custodes ante ostium custodientes carcerem sunt tentationes mundi: carnis et diaboli. Et ideo oportet quod angelus dei idest predicator percutiat latus Petri idest peccatoris dicens. Surge velociter scilicet a peccatis. Quapropter o miseri peccatores ut cadere possint cathene de manibus vestris: ego dico vobis illud Michee secundo. Surgite et abite: quia non habetis hic requiem scilicet in sceleribus vestris. Exite ergo de carcere viciorum et servitute diaboli: et ad virtutum libertatem properate: quia ut inquit versificator fabularum Esopi fabula. 55.

Dicior est liber mendicans divite servo.
Libertas predulce bonum: bona cetera condit.
Libertas animi cibus est et vera voluptas.

Est autem vera libertas illa. De qua dicitur secunde ad Corinthios tertio. et extra de regulis capitulo. licet. et. decimanona. questione secunda capitulo. due sunt. Ubi spiritus domini est: ibi libertas. et Hieronymus ad Celantiam ait. Sola apud deum libertas est: non servire peccatis. et Boetius primo de consolatione inquit. Obtemperare iustitie summa libertas est. Et ideo eam omnes acquirere debent. Ait enim philosophus tertio de regimine principum. Nam libertas habet extimationem suam super omnia bona: quod patet. Nam si haberes omnia bona mundi sine libertate: essesque incarceratus vel servus alterius omnia dares pro habenda ipsa libertate. Similiter avis restricta in aliqua camera vel cavea: licet pasceretur zucharo et aliis quibuscunque sibi placitis cibis: quos non haberet in libertate: tamen si aperires ostium cavee diceret si loqui sciret et intellectum haberet. Tene tuum zucharum pro te. Magis enim mihi placet vermiculus in luto cum libertate comestus: quam omnia tua bona in servitute.

G

Septima peccati malignitas dicitur immutationis: de qua etiam brevius me expediam quia de ea diffusius tractabo in predicto sermone de victoria sui ipsius. Dico igitur quod peccatum immutare dicitur hominis naturam. Unde Tullius in paradoxis inquit. Voluptas animum a sede sua et statu dimovet. Ex quo infert quod homo deditus voluptatibus et viciis dici potest bestia. Ideo Macrobius in libro saturnalium ait. In pecudum ferarumque numero habetur: quisquis voluptatibus vacat. De hoc etiam loquitur Aristotiles primo Ethicorum dicens. Multi quidem sunt omnino bestiales vitam pecudum sibi eligentes. O igitur infelix peccator erubesce: quia per peccatum bestia et peior omnibus bestiis factus es Earum enim bestialitas est sine offensa dei et vicio. De hac bestialitate peccatoris dicitur in psalmo quadragesimo octavo. Comparatus est iumentis insipientibus: et similis factus est illis.

H

Octava malignitas peccati dicitur inductionis. Unum enim peccatum inducit ad aliud. Unde inquit Mar. in secundo distinctione trigesimasexta. Et ibi beatus Bonaventura articulo primo questione prima: quod peccatum est causa peccati. Sunt ergo septem precipitia sive gradus: per quos prava conscientia peccatoris ruit: nisi per penitentiam cito resistat Primus gradus dicitur importabilitatis. Nam peccato commisso prima vice videtur sibi importabile: quia menti insuete peccatis: facto uno peccato videtur quod omnes sciant peccatum suum et adeo videtur deforme et importabile quod non reperit requiem. Iuxta illud Iere. 2º. Scito quia malum et amarum est te dereliquisse dominum deum tuum. Huic autem facile est reverti ad penitentiam: quod si non facit: sequitur quod dicit Gregorius

super Ezechi. Peccatū quod per pniaȝ non di/
luitur:mox suo pondere ad aliud trahit. Et hu/
ius exēpluȝ hēmus secūdi Reguȝ. xi°. in Dauid
qui prio vidit Bersabee ⁊ eā cōcubiuit. Secun/
do cōmisit adulteriuȝ:⁊ tertio fecit homicidium
vrie. Similiter vt hꝫ Mat. 26°. Petrꝰ prio ne
gauit xp̄m:secūdo periurauit:tertio vero anathe
matizauit. Peccator ergo nō penitēs de primo
pctō:⁊ cōsequēter perpetrās aliud pctm̄ cadit in
secūduȝ gradū. Secūdus.n. gradus est ꝙ ꝯmis
so peccato secūda vice sibi videtur graue: q̄uis
nō videat̄ iportabile sicut primū. Pōt ergo ta/
lis peccator dicere cuȝ ꝓpheta ps°. 37°. Iniqui/
tates mee supgresse sunt caput meū:⁊ sicut onus
graue grauate sunt sup me. Ab hoc tn̄ gradu ēt
facile est resurgere:ad quod faciendū hortat̄ apo
stolus ad Hebre. 12°. di. Deponētes oē pondus
⁊ circūstans nos pctm̄. Et sic iste gradus dī gra
uitatis. Tertiꝰ vero appellat̄ leuitatis. Nā pctm̄
quod prio videbat̄ iportabile:secūdo graue: ter
tia vice ꝯmissuȝ tātope ipsi pctōri videbitur ale
uiari:vt quasi non sentiat onus eius:tn̄ qn̄ cogi/
tat de illo scit illud eē malū. Sȝ qꝛ nō sentit gra/
uedinē eiꝰ:ideo de eo raro cogitat:⁊ sic illud pur
gare per pniam nō curat:sed est sicut ille q̄ dice/
bat. Cras crastinādo bene faciā:nescio qn̄. Et iō
transit ad quartū gradū peiorē qui dicit̄ insensi/
bilitatis:postea eniȝ nullā sentit grauedinē pcti:
ita ꝙ ad pniaȝ nō cōmouet̄ nec predicatōe:nec
flagello dei:nec cōscie remorsu:nec diuina inspi/
ratione. De quibꝰ peccatoribꝰ dicit̄ Iere. 5°. Per
cussisti eos ⁊ nō doluerunt:afflixisti eos ⁊ renue/
rūt accipere disciplinā. Indurauerūt facies suas
supra petrā:⁊ noluerūt reuerti:hec ibi. Hanc eni
malignitatē habet peccatū ꝙ indurat cor. Ideo
de peccatore dicit̄ Iob. 41°. Cor eius indurabit̄
quasi lapis. Et sic talis peccator induratus ⁊ in/
sensibilis factus taliter est circundatus ⁊ liga/
tus cathena peccatorū:ꝙ valde difficile est eum
resurgere. Unde pōt dicere cū psalmista. Funes
peccatorū circūplex sunt me. Uera est.n. illa sen
tentia. Prouer. 5°. Funibus peccatoruȝ quisqȝ
constringit̄. Et ideo peccator existens in hoc gra/
du pōt dicere de pctīs illud Prouer. 23°. Uulne
rauerunt me ⁊ nō dolui:percusserūt me ⁊ nō sen
si. Sicut aūt insensibilitas corporalis est signum
mortis corporalis:similiter insensibilitas spūalis
est signū mortis eterne. Unde talis est similis ca
ni:qui nō sentit lapidē [illegible] collo donec extra nauē
i aquā proijcitur ⁊ submergit̄. Quintus gradus
dicit̄ iocunditatis. Postmodū.n. nō solū nō do/
let de peccato:sed i eo delectat̄ ⁊ gliat̄. De talibꝰ
peccatoribus dicit̄ Prouer. 2°. Letant̄ cū male
fecerint:⁊ exultāt in rebꝰ pessimis. Sextus gra
dus dicit̄ appetibilitatis. Adeo.n. peccatuȝ pp
consuetudinē malā fit ei appetibile ꝙ sine vlla te
tatione incitat seipsum:⁊ querit quō illud ꝯmit
tere possit:⁊ sic vltro se offert pctō:nec expectat te
tationē:sed preuenit eam ⁊ inducit. Sicut inquit
Aug. in c°. cōsideret. de pe. di. 5ᵃ. Et ideo cadit i
septimū gradū:qui dicit̄ defensabilitatis:qꝛ despe
ratus de venia suū defendit crimen tanq̄ bonū.
De quo Prouer. 18°. dicit̄. Peccator cū in pro
fundum peccatorum venerit:veniā ꝯtēnit. G

NOna principalis malignitas peccati: dicit̄
delectationis. Ut.n. inquit Aug. 4°. de ciui.
dei. Demones delectant̄ ⁊ gaudēt:qn̄ vident pec/
catū cōmitti:pp qd̄ hoies ad eternā dānationeȝ
trahunt̄. Unde recitat Greg. in. 3°. Dialogorum
de quodā iudeo qui de cāpania pergēs Romaȝ:
cū quadā die se reperisset ꝓpe ciuitatē fundanā:
ad vesperascente die se in quodam apolinis tem
plo cōtulit. Ibiqȝ cum staret in nocte: vidit ma
lignoꝝ spirituū turbā principē suuȝ comitantiū:
qui sedens cepit examinare quātum malū fecis/
sent perpetrari. Uenit ergo vnus qui dixit ꝙ cō/
mouerat Andreā ep̄m illius ciuitatis in magnā
tētationē carnis de quadā sanctimoniali quā se/
cum habitare ꝑmiserat:cōfidens in virtute sua:
ita ꝙ preterito die hora vespertia:ex lascinia illi
blādiens super collū eius manū posuerat ⁊ ala/
pam ei dederat. Subiūxitqȝ ille neq̄ spūs: ꝙ de
lapsu eius subito sperabat. Quapp ille princeps
maximā ostēdit leticiā:exhortatusqȝ est illū vt in/
ceptū opus ꝑficeret ꝓmittēs ꝙ tali facinore ma
ximā inter alios spūs palmā reportaret. H

DEcima pctī malignitas dicit̄ alienatiōis:
siue infatuationis. Facit.n. hoiem stultuȝ
⁊ fatuū. Sed de istis fatuis plenus est mundus.
Naȝ Eccleˢ. p°. dicit̄. Stultorū infinitus est nu
merus. Et ideo nō possum illos [illegible] plenū demō
strare:quia impossibile est infinita ꝑtrāsire. p°.
poste. Et infinitū est nobis ignotū ⁊ magnitudie
⁊ multitudine. p°. Phisi. Dicit̄ aūt ꝙ secunduȝ
phūm sunt sexagintatres species ꝑncipales stul
ticie. De quibus licet aliquas quis hēat non tn̄
reputatur stultus sed dicit̄ karlezare. Quando
aūt hēt multas spēs stulticie puta decē vel vigin
ti:tunc stultus ab oībus appellat̄: maxime cuȝ
proijcit lapides per viā ⁊ huiusmōi. De ipsis au
tem sexagintatribus speciebꝰ dementie loquēdo
etiā aliquas alias referemus. Prima quaꝝ di/
citur conuersionis. Stultus nāqȝ eēt qui sponte
consentiret ⁊ eēt cōtentus cōuerti in bestiā: sicut
facit peccator

sicut peccator qui per peccatū efficitur bestia vt supradiximus. Nōne stultus eēt ille qui esset ɔtentus effici canis vel porcus? Certe sic. Et tamē homo per peccatū dicit̄ effici canis ⁊ porcus. Unde saluator ait. Mat. 7°. Nolite sanctū dare canibus neq; mittatis margaritas ante porcos. Per canes aūt ⁊ porcos intelligit peccatores: peccator eni dicit̄ canis multiplici rōne: pmo pp suā ipudentiā. Sicut .n. canis etiā corā rege nō erubescit facere feditatē suā: sic nec peccator corā deo erubescit perpetrare iniquitatē: cū tamen de⁹ oia videat ⁊ cernat vt dicit̄. Eccle. 23°. Secundo pp iracūdiam. Canis .n. si aurib⁹ trahit̄ statim irascit̄: iuxta illud Prouer. 26°. Sicut qui apprehendit canem auribus: sic qui irascitur ⁊ impatiēs ɔmittit̄ rixis alteri⁹. Si q̄s vō blanditur cani: mox cauda applaudit. Si aūt baculo vl̄ lapide ei minetur territus fugit. Et similiter stultus peccator in reprehendentē se irascit̄ ⁊ ipsum odit iuxta illud Amos. 5°. Odio habuerūt in terra corripiētem: sʒ blandientē ⁊ applaudentē diligit: cum tñ dicatur Isa. 3°. Popule meus qui te btīʒ dicūt ipsi te decipiunt. Cōminantē vero ⁊ flagellantēʒ timet ⁊ saltē timore cōpescit: iuxta illud Oratij in epistolis. Oderunt peccare mali formidine pene. Unde Prouer. x°. ait Salomon. Uirga in dorso eius qui indiget corde. Tertio pp insaturabilitatem: iuxta illud pphete. ps°. 58°. Famē patientur vt canes. Peccator .n. nunq̄ satiat̄: sed vbiq; famē patit̄. Nā superbus patitur famē ambitionū auarus famē diuitiarū: luxuriosus delectationuʒ carnalium: ⁊ sic de singulis. Quarto pp mordacitatē. Mordet .n. peccator proximū cū ei detrahit ⁊ eius famā lacerat. Unde ille cui detrahit̄ potest dicere cū pphēta ps°. 21°. Circūdederunt me canes multi. ⁊c. ⁊ infra. Aperuerūt sup me os suū. s. detrahendo. Sicut .n. lingua canis rabidi ē nocina quia est venenata: ita lingua d̄tractor. De q̄bus dicit psalmista. Uenenū aspiduʒ sub labijs eoʒ. Quinto propter reiector deuorationē. Peccator .n. ea que reicit per cōfessionē iterū resumit per iterationem: iuxta illud Prouerbio. 26°. Sicut canis qui reuertit̄ ad vomitum suum: sic imprudens qui iterat stulticiam suam: ⁊ .2°. Pe. 2°. dicitur. Canis reuersus ad vomitū suum. Tales aūt canes ab hoībus sūt cauēdi. Unde ait apl's ad Phili. 3°. Uidete canes: videte malos operarios. Tales etiaʒ canes sunt a societate bonorum ammouendi: iuxta illud Eccle. 13°. Que cōicatō hois sancti ad canem? Imo tales canes sunt a ciuitate celesti penitus excludendi. Unde dicitur. Apoca. 22°. Foris canes ⁊ impudici ac venefici. Illis .n. petentibus vitam eternā dicet xp̄s illud Mat. 15°. ⁊. Marci. 7°. Non est bonum sumere panē filioʒ ⁊ mittere canib⁹.

I

Secunda species stulticie dicit̄ mutationis. Sicut enim stultus nō stat in proposito sed sepe mutatur: iuxta illud Eccle. 27°. Stultus vt luna mutabit̄. Ita peccator si aliquādo bene agere ⁊ se emendare deliberat: cito bonum propositum derelinquit. E contra vero sapientis inditiū est pseuerare in bono proposito sicut faciebat Razias Hierosolimitanus. De quo dicit̄ s'cdi Machabeoʒ. 14°. Hic multis temporibus continentie ppositum tenuit: corpus ⁊ aiam tradere contētus pro perseuerātia. Tertia stulticie species dicitur irregulationis. Stultus .n. nec seipsuʒ regere scit nec vult ab alijs regi ac gubernari. E contra vero facit sapiens: de quo ait Phūs p°. Methau. Ad sapientē pertinet bene regere: ⁊ bene regi. Quarta species dicit̄ perturbationis. s. in aduersitatibus. Unde Prouer. 14°. dicitur. Qui patiens est multa gubernatur prudentia: qui auteʒ impatiens est exaltat stulticiam suam. Et [illegible] inquit Pamphilus poeta. c°. 3°. homini impatienti. Stulte quid insanis cuʒ te dolor vrget inanis. ⁊c. Quinta species stulticie dicitur occultatiōis. Peccator vero a diabolo dementatus occultat sua peccata ɔfessori sicut stultus sua viscera medico coporali: iuxta illud Oratij in epistola ad Quintuʒ. Stultorū incurata pudor malus vlcera celat. Sexta species dicit̄ locutionis. Nā scriptum est Prouer. 29°. Totū spiritum suum profert stultus sapiēs aūt differt ⁊ reseruat in posterum: ⁊ Isa. 32°. Fatuus fatua loqtur: ⁊ Ecclesia. 5°. In multis sermonibus inuenit̄ stulticia. Et x°. c°. Stultus verba multiplicat. Et. 21°. c°. eiusdem libri dicit̄. Labia imprudentum stulta narrabunt. Et iterum in ore fatuorum cor illorum. In corde vero sapientum os illorum. Et Prouer. 15°. ait Salomon. Os fatuorum ebulit stulticiam. Septima species stulticie dicitur iniuriationis. Scriptum est enim Prouer. x°. Qui pfert contumeliam insipiens est: ⁊ eiusdem libri. 14°. In ore stulti iurgia superbie. Et. 17°. caplo. eiusdem libri dicitur. Omnes stulti miscent̄ contumelijs: ⁊ 18°. capitulo. Os stulti iurgia prouocat.

K

Octaua species dicitur percussionis. Stulti enim postquam iniurias dixerunt proximo veniunt ad verbera: ⁊ se dum alios volunt verberare ipsi verberantur. Unde dicitur in prouerbio. Molti fan da ben venuto che ando per batere fu el batuto: ⁊ Prouer. x°. dicitur. Stultus

labiis ceditur idest ppter delictum labiorum. Et Eccl. x°. Labia insipientis precipitabūt eū. De hac aūt specie stultitie ait Salomō Prouer. 18°. Labia stulti immiscent [redacted] ricijs: et os stulti attritio eius. Aliquando autem stultus propter verbera resipiscit: iuxta illud Prouer. 18°. Pestilēte flagellato stultus sapientior erit. Unde dr̄ i cōi prouerbio. El mato da po [redacted] damno fa pacto. Sepe etiam vnus stultus castigat alium stultuz Sicut accidit in ciuitate Bononie in q̄ erat vnus stultus qui percutiebat cuz baculo omnes quos obuios inueniebat. Quadā autem die in ipsa ciuitate venit alius stultus qui similiter facere solebat. Semel autem isti stulti inuicem obuiauerunt et nullus eorum sciebat alterum esse stultuz Unde ceperūt se inuicem percutere: et tam diu perseuerauerunt in percussionibus q̄ quilibet eoruz reliquit alterum quasi mortuū. Cum autem postea tandē reuenissent: surgētes in diuersas vias se direxerunt: et nunquā amplius aliquē verberauerunt. Et si aliquando se inueniebant alicubi: statim vnus ibat ab vna parte strate et alter ab alia. Et vnus quisq3 eorum dicebat alijs de altero. Obseruate vos ab isto: q2 [redacted] stultus et percutit sibi obuiantes. L

Nona species stultitie dicit̄ creditionis. De qua dicitur Prouer. 14°. Stultus credit oī verbo et Eccle. 19°. Qui cito credit: leuis est corde Decima vero species dicitur risionis. De qua Eccle. 21°. Scriptum est. Fatuus in risu exaltat vocem suam. Unde in cōi prouerbio dicit̄: q̄ risus abundāt in ore stultorum. Et metrice cantitur. Per risum multum poteris cognoscere stultuz. Undecima species stultitie dicitur laudationis. Stultus enim desiderat laudes. Unde glosa in. l. i. §. persuadere. ff. de seruo cor. dicit. Qui laudat stultum facit ipsum currere multum. et in communi prouerbio dicitur. Lauda el mato e fal saltare Duodecima species dicit̄ presumptionis: de qua Prouer. vltimo dicit̄. Stultus transilit et confidit. Terciadecima dicitur consolationis. Stultus enim gaudet quando debet dolere. Vñ Prouer. 3°. ait Salomon. Stultoruz exultatio ignominia Et. 15°. eiusdez libri capitulo. Stultitia gaudium stulto. Et Eccle. 4°. dicit̄. Cor stultorum vbi leticia. Dicit tamē Seneca in libro de tranquilitate animi. Aliquando insanire iocundū est. Et veruz dicit [redacted] referatur ad illos qui amore Jesu christi quodāmodo insaniunt: vel se faciunt [redacted] stultos propter deum reputari: dicētes cuz aplo. p°. ad Cor. 4°. Nos stulti propter xp̄m: etc. Uel ad eos q ex alicuius periculi euitatione: aut alio bono fine simulant se esse stultos. Sicut fecit Dauid qui coram Achis rege geth se simulauit stultum: vt habet primi Regum. 21°. Ait enim Cato Stultitiam simulare loco prudentia sūma est. Et propter predicta dicebat quidam facetus predicator: q̄ sunt quidaz stulti a natura. i. a natiuitate: alij vero efficiuntur stulti casualiter: vtputa ex aliquo humore malenconico: vel aliquo maleficio: aut et nimio amore alicuius mulieris et huiusmodi: iuxta illud Ezechi. 23°. Insaniunt libidine amatorum suorum. Aliqui vero qui fingunt esse stultos: dicuntur vulgariter fa matti: vel mati appellati. Et istorum stulticie ostensio non est damnabilis si procedat ex rōnabili causa: et nihil per hoc fiat quod sit peccatum. Unde Cato ait. Insipiens esto cuz tempus postulat aut res. Aliquādo. n. accidit q̄ nisi quis ostenderet se esse stultum vel paruinge nij male sibi eueniret. Unde dicebat quidam facetus sermocinator: q̄ in quadā terra semel pluit quedam aqua: qua oēs qui tacti fuerunt stulti effecti sunt. Quidam autem prudēs homo in illa hora erat dormiens in domo: vnde non insaniuit quia aqua illa eum non tetigit. Cum autez exurrexisset et videret homines illius terre nudos currere: et alia puerilia facere admirat⁹ aspiciebat. Illi vero putantes eum esse stultuz ceperunt oēs post eum currere manus collidentes et eum insanum vocantes. Quapropter cū ille inter eos pacifice viuere nō posset inuestigauit vnde illa stulticia eorum processisset: et intellecta causa: quesiuit [redacted] de illa aqua aliqua portio inueniri posset: et in quadam fouea modicum illius aque inueniens se cum ea balneauit et caput suum lauit: et sic cum alijs insaniuit. Hec autem parabola siue facetia potest ad multa spiritualia applicari: et postea allegari illud apostoli p°. ad Cori. 3°. Si quis vult sapiens [redacted] in hoc seculo stultus fiat: vt [redacted] sapiens. M

Decimaquarta spēs stulticie dr̄ opinionis stultus enim se putat sapientiorem alijs. Et ideo dicitur q̄ est primū capitulum libri stultorum se reputare sapientem. De qua specie inquit Salomon. Prouerbioruz duodecimo. Uia stulti [redacted] recta in oculis eius. Et eiusdez libri c°. 30. Sapientior sibi videtur stultus septem viris loquētibus sententias. In comuni autem prouerbio dicitur. Ogni mato in suo core e santo. Et patuit de quodam viro magne reputationis qui effect⁹ stultus ibat per lutum in medio viarum. Cum autem tandem esset sanatus cuz interrogaretur quare per lutum pergebat respondebat q̄ tunc in illa stulticia sua vere credebat se esse Papam

τ videbatur sibi φ omnes vie eēnt tapijs coop/te φ ipse super illa incederet cum per lutū pgebat. Et videbatur ei φ populi τ tube que eū deridebant sibi honorem vt summo pontifici impenderent. Alius autem stultus qui quondie p plateas currebat τ saltabat multis pueris sociatus τ cum irritantibus: semel in tali furia fuit a quodam cū baculo percussus in capite: quo fracto statim expirauit quidam vapor admodū fumi: τ ille subito sanatus est. Hoc.n.ē bonū remedium ad curationē stultitie facere euaporare caput iuxta illud poeticū. O medici mediam capitis pertūdite venam τc. Videns autem ille sic sanatus se esse in medio puerorū erubuit. Et inter/rogatus quid cogitabat in illa dementia: Respondit φ putabat se esse imperatorem mūdi: τ multa bella facere τ pugnare valentius quā fecerit Cesar vel Alexander magnus: τ φ credebat illos pueros esse armigeros suos. N

Decimaquinta species stultitie dicit refutationis. De qua Salomon inqt Prouer. 18°. Non recipit stultus verba prudētie nisi dixeris ea que versantur in corde eius. Unde facetus poe/ta canit dicēs. Nemo placet stulto nisi dicat qđ placet illi. Et malus efficitur qui sociat ei. Sextadecima species dicit incredditionis. Stultus eniz non credit de alia vita: que dicitur in scripturis sacris: iuxta illud prophete psalmo. 13°. Dixit in/sipiens in corde suo nō est deus. Et ideo Luce 24°. inquit saluator. O stulti τ tardi corde ad credendum in omnibus que locuti sunt prophete. Decimaseptima species dicitur iratōis De qua Salomon Eccle°. 7°. inquit. Ira in sinu stulti requiescit. τ Prouerbio. 12°. Fatuus statiz indicat iram suaz. τ Job. 5°. dī. Virum stultum interficit iracundia. O

Decimaoctaua species dī intimorationis. De qua Aristo. inquit li°. p°. magnorum moralium. c° 32°. Stultissimus ille est qui non timet terribilia que supra hominez sunt hec autē sunt diuina flagella: τ dānatio eterna. Ex quo ostēditur demētia peccatorū. Cuz eni omnis scriptura cōminetur peccatoribus mala: iuxta illud psalmi. 31. Multa flagella peccatoris. τ psalmi. 128. Dominus iustus concidet ceruices peccatoruz. Apparet eos esse stultos: eo φ non timent eter//na tormenta. P

Decimanona species dī despectionis. s. ver/bi dei. De qua scriptū est Prouer. p°. Sapientiā atqz doctrinā stulti despiciunt. Uigesima vero dī electionis. s. male vie. Dementes enim potius vadunt per lutum φ per viam pulchrā τ nitidā: τ ideo Stultus profecto reputandus est peccator: qui valens ire per viam bonam virtu//tū ducentē ad patriā celestem: vadit per viaz malaz τ fallacē viciorū que ducit ad mortē eternaz. Et de hoc scriptuz est. Ecclesia°. 6° Quid habet amplius stulto sapiēs: nisi vt pergat illuc vbi est vita? Ad hoc etiā facit glo. insti. quod cū eo. §. ce/terū. di. Nota quē esse stultū si eligat malū cum possit eligere bonū. vt in autē. qui mo. na. effi. sui. §. p°. Uigesimaprima species stultitie dī curatōis. Nā peccator stultus est qui maiorē curā gerit de re vilissima: corruptibili τ vana: φ de impreciabili thesauro paradisi. Itez stultus est qui pro paruissima delectatione corporis se priuat eter//nis celorū gaudijs: τ perpetuis se deputat tor//mentis. Unde Gregorius in quadaz omelia in/quit. Quid insanius φ pro modica delectatione carnis eternis se obligare supplicijs? Uigesima/secunda dicitur illaqueationis: peccator eni stultus est: quia seipsum ligat: τ sponte se illaqueat in manibus sui inimici diaboli: iuxta illud Job decimooctauo. Misit in rete pedem suum. Ui/gesimatertia dicitur adhesionis. s. maligno dño relicto optimo. Et ideo pctōr stultus est: qz relicto deo qui est summum bonum: τ remunerator magnificus sibi seruientiū: seruit diabolo qui de tali seruitio eū cruciabit in eternuz. De hoc Gregorius. in quadam omelia inquit. Stultum est offēso deo seruire diabolo: qui nullo placatur obsequio: qui quanto plus ei seruierit: tanto amplius eum torquebit. Q

Uigesimaquarta species dicitur filiationis. Stultus eniz esset filius regis qui vellet ef/fici filius hominis vilissimi τ abhominabilis: τ ideo multo stultior est peccator qui cum sit fili/us dei τ consequenter celestis imperatoris per creationē: iuxta illud Deut. 32°. Ipse enim ē pa/ter tuus qui possedit τ fecit τ creauit te: vult effici filius diaboli: dicente ipso domino peccatori/bus. Vos ex patre diabolo estis: nam pater ve//ster diabolus est Joannis. 8°. Uigesimaquinta species stulticie dicitur deuorationis. Stultus nā/φ esset qui sponte se bestijs deuorandum expo/neret: sed stultior est peccator qui se in cibum demonibus prebet per peccatum. Dictum quippe fuit diabolo Gen. 3°. Terrā omni die manducabis idest peccatores terrenis intentos. R

Uigesimasexta species dicitur deificatio//nis. Stultus enim esset qui posset effi//ci deus τ vellet effici diabolus. Sed homo virtuose viuens dicitur effici deus: dicēte nobis

ps°. Ego dixi dii estis. &c. Ergo qñ per peccatũ se facit diabolũ stultissimus ẽ. Sicut fuit iudas de quo inquit dominus apostolis suis Joãnis. 16°. Nonne duodecim vos elegi: et vnus ex vobis diabolus est? S

Vigesimaseptima species dicitur hospitationis. Stultus eniz esset qui posset in domo sua hospitari Papã vel imperatorẽ mũdi qui pro tali hospitio ei centũ mille aureos quotidie solueret: et potius vellet hospitari vnũ carnificẽ hominũ qui eum per gullaz suspenderet. Et ideo stultissimus est homo qui cũ in gratia et charitate viuẽs possit deũ in se hospitari qui ei pro ta[illegible] hospitio eternos et infinitos reddet thesauros potius vult per peccatũ hospitari diabolũ qui crudelis carnifex eũ eterna morte mulctabit. De quo Augustinus in quodã sermone ait. Diabolus ita amat peccatorẽ ut puniat: sicut gluto porcel[illegible] ut comedat. De anima aũt peccatrice dicitur Apoc. 18°. Facta est habitatio demoniorum et omnis spiritus immũdi. Vigesimaoctaua species dicitur deglutionis. Stultus nãq; esset qui sponte deglutiret et in ventre traijceret scorpionez vel aspidẽ aut aliũ serpentẽ qui eũ interimeret. Sz multo stultior ẽ qui per peccatũ i anima sua deglutit diabolũ qui euz eternaliter pereptum i infernũ proijciet. Sicut ostensũ fuit in figuram in grege porcorum quẽ intrans precipitauit in mari ut habetur Marci. 5°. T

Vigesimanona species dicitur degustatiõis stultus eniz esset cui magis sapida et odorifera viderentur putrida et insipida ac fetentia cibaria quam saporosa et aromatica. Sz stultior ẽ peccator cui peccata amarissima videntur dulcia: et vicia fetentia apparent odorifera. E cõtra vero virtutes melle dulciores et omnibus aromatibus fragrantiores apparent amare et fetentes et ad hoc applicari potest illud Esopi. Tu gallo stolidũ: tu iaspide pulchra sophie. Dona notes: stolido nil sapit ista seges. De hac etiã degustatione ait Apl's p°. ad Cor. 2°. Animalis .i. bestialis hõ non percipit ea que sunt spũs dei. V

Trigesima species dicitur supbitionis. Ar enim scia mũdana inflat ut ait Apl'us p°. ad Cor. 8°. Ideo homini tali sciẽtia inflato dici põt illud Actuũ. 26°. insanis. Multe littere te ad insaniã cõuerterũt. Merito enim ille stultus apparet qui eidẽ scientie totaliter inheret: et consequẽter p superbiaz tumet. Stultus nãq; ab oĩbus putaretur qui aliquid studiose comederet quo ventrẽ suuz hydropici more intumescere faceret. Et ideo propter hoc Jere. 51°. dicit. Stultus factus est omnis homo a scientia sua. Et p° ad Cor. 3°. ait Paulus. Sapientia huius mundi stultitia est apud deum. Et ad Roma. pmo. Dicentes se esse sapientes stulti facti sunt. Et in hoc sensu potest allegari illud Senece in libro de tranquillitate animi qui ait. Nullum magnum ingenium sine mixtura dementie fuit. X

Trigesimaprima spẽs dr luxuriationis. Luxuria enim tollit homini intellectum. Et ideo inquit Dauid. ps°. 31°. Nolite fieri sicut equus et mulus quibus non est intellectus .s. per luxuriã. Equus enim et mulus est valde luxuriosus. Trigesimasecunda species dicitur iudicationis. De qua ait Tulius in tusculanis questionibus. li° 2°. Proprium stultitie est aliorum vicia cernere: suorum obliuisci. Trigesimatertia dicitur indiscretionis. Stulti enim sunt [illegible] omnibus indiscreti. Et ideo dicitur in cõi puerbio. Chi vsa dimeto ale persiche: poi el cacia cum le persiche. Trigesimaquarta species dicitur secundationis .i. psperitatẽ huius mundi. De qua stultitia ait. Seneca in prouerbijs suis. Fortuna quẽ nimis fouet stultum facit. Y

Trigesimaquinta species dicitur recollectionis. Si eniz quis nolet seminare et crederet colligere fructum agri non seminati diceret stultus: quia causa naturaliter precedit effectuz suũ vt dicitur in libro de causis: et ex nihilo nihil fit. 3°. 28°. phisico. Peccator igitur est stultus qui non vult seminare semina virtutũ et opera bona et credit recolligere fructuz vite eterne: cum dicat apostolus. scđe ad Cor. 9°. Que enim seminauerit homo hec et metet: et qui parce seminat parce et metet. Insanus etiam est ipse peccator q de spinis et tribulis peccatorũ credit recolligere fructum supernarum delitiarum: cum dicat dominus Mat. 7°. Nunqd colligũt de spinis vuas: aut de tribulis ficus? Trigesimasexta species dicitur vocationis. Stultus enim est qui vult ocio vacare: et sic ad magna premia putat peruenire. Cum vt ait Gregorius in quadam omelia. Ad magna premia peruenire non possit nisi per magnos labores. Unde metrice dicitur. Absq; labore graui non possunt magna parari. Et propter hoc inquit Salomon. Prouer. 12°. Qui sectatur ocium stultissimus est. Z

Trigesimaseptima species dicitur edificationis. Nam stultus esset ille qui edificaret domum super arenam: quia a ventis et pluuijs deisceretur: ut ait saluator Matthei septimo. Sed stultior est peccator qui domuz suam edificat super rebus trãsitorijs et vanis huius mũdi: qui

non habet aliquã stabilitatẽ: dicente Salomone Ecclesiastes primo. Vanitas vanitatũ ⁊ omnia vanitas: ⁊ nihil stabile sub sole. Trigesimaoctava species dicitur dilectiõis. De qua Chrisosto. super Mattheũ inquit. Omnis qui diligit periculũ ⁊ ruinã stultꝰ est. Ex quo apparet dementia peccatoris: qui propter peccatũ cõtinue stat in periculo cadendi in infernũ. Unde dicere potest cũ propheta psalmo .114°. Pericula inferni invenerũt me: ⁊ tamẽ ñ vult discedere ab ipso peccato: sed delectaẽ stare in illo. A

Trigesimanona species dicitur fatigationis. Stultus enim est ille qui fatigatur in vanũ ⁊ sine aliqua remuneratiõe laborat: sed stultior ẽ qui fatigatur ⁊ laborat i opere pro quo recepturus est maximã punitionẽ. Et ideo stultissimꝰ est peccator qui in operibꝰ peccatorũ fatigaẽ pro quibus eternã recipiet damnationẽ. Unde illi dicere possumꝰ illud Exodi .18°. Stulto labore consumeris. Quadragesima species dicitur despectionis scilicet sapientum ⁊ bonoꝝ. Stulti enim despiciũt sapientes. Unde Job .19° .c° . sui libri dicebat. Stulti quoqꝫ despexerũt me: ⁊ inter alios fuit vxor eiꝰ: cui ipse dixit eiusdẽ libri .2° . c°. Quasi vna de stultis mulieribꝰ locuta es. Ipsa enĩ eũ irridebat ⁊ despiciebat verbis suis. Quadragesimaprima species dicitur inorationis scilicet eorum que necessaria sunt ad salutem: iuxta illud psalmiste. Vir insipiens nõ cognoscet ⁊ stultꝰ nõ intelliget hec Et Jere .5°. Stulti sunt ignorãtes viã dñi. Quadragesimasecũda spẽs insecutionis. Stultꝰ eniꝫ esset qui spõte sequeretur aliquẽ eũ ducẽtem ad mortẽ. Et ideo demẽs est peccator qui sequiẽ sensualitatẽ ⁊ libidineꝫ ipsũ ducentẽ ad ꝑpetuũ interitum: iuxta illud Prouer .7°. Sequiẽ eaꝫ quasi bos ductꝰ ad victimã: ⁊ quasi agnꝰ lasciviẽs ⁊ ignorãs q ad vincula stultꝰ trahaẽ: donec transfigat iecur eiꝰ sagitta: velut si avis festinet ad laqueũ ⁊ nescit q: [illegible] periculo anime illiꝰ agiẽ. Quadragesimatertia species diciẽ imaturationis. Nihil enim agit stultꝰ mature vel sẽsate. Uñ Prouer .x°. dicitur. Quasi per risũ stultꝰ operaẽ. Quadragesimaquarta diciẽ subiectiõis de qua Prouer .xj°. scriptũ ẽ. Qui stultꝰ est serviet sapienti. Quadragesimaquinta diciẽ responsionis. De qua Prouer .18° ait Salomõ. Qui priꝰ rñdet q̃ audiat: stultum se esse demõstrat. Quadragesimasexta diciẽ detentionis De qua diciẽ Prouer .18°. Qui tenet adulterã stultꝰ est ⁊ insipiens. De quibus multi hodie inveniuntur qui retinẽt in domo vxores adulteras facientes eis cornua ceruis lõgiora. Unde ab oĩbꝰ digito demõstranẽ ⁊ hirci appellantur. De quibꝰ dici potest illud secũdi. Esdre 4°. Demẽtes facti propter vxores suas. B

Quadragesimaseptima species stulticie dicitur ambulationis. De qua dicitur Ecclesiastes secũdo. Stultꝰ in tenebris ambulat. Ex quo apparet stultitia peccatoris qui in viciorum tenebrositate delectatur habitare ⁊ ambulare. Quadragesimaoctava diciẽ existimationis. De qua diciẽ Ecclesiastes .x°. Stultꝰ in via sua ambulans cũ ipse sit insipiẽs oẽs stultos existimat. Et Seneca in libro de moribus ait. Hoc habet omnes affectꝰ ut in quo ipse insanit: ceteros putet insanire. Quadragesimanona diciẽ auscultationis. De qua inquit sapiens Ecclesiastici. 21°. Stultitia hominis auscultare per ostiũ. Quinq̃gesima diciẽ respectionis. De qua [illegible] predicto .c°. scriptũ est. Stultꝰ a fenestra respicit in domum scilicet proximi sui ut eius facta ⁊ secreta cognoscat. Quinquagesimaprima diciẽ indisciplinationis. De qua scriptũ ẽ Eccle .15°. Homines stulti nõ apprehẽdent illam .s. sapientiã. Et .21° . c°. Cor fatui quasi vas cõfractũ: omnẽ sapiẽtiam nõ tenebit: ⁊ ibidẽ. Cõpedes in pedibus stulto doctrina: ⁊ quasi vincula manuũ super manum dexterã. Et in sequenti .c°. diciẽ. Cũ dormiente loquitur qui narrat stulto sapientiã: ⁊ in fine narrationis dicet. Quis est hic? Quinquagesimasecunda diciẽ litigatiõis sive cõtẽtionis. Stulti enim habẽt caput obstinatũ [illegible] suis opinionibꝰ ⁊ cũ omnibus volũt cõtendere. Et ideo Aplus 2°. ad Thimo. secũdo inqt. Stultas ⁊ sine disciplina q̃stiones devita: sciẽs q generãt lites. Et ad Titũ .3°. iterũ ait. Stultas q̃stiões ⁊ cõtentiões legis devita sũt enim inutiles ⁊ vane. Quinquagesimatertia diciẽ deceptionis. Stulti enim ab oibꝰ decipi possũt: iuxta illud Prouer. 5° . In multitudie stultitie sue decipieẽ. Et eiusdẽ libri c° .30. Stultitia hoĩs supplãtat gressus eiꝰ. C

Quinquagesimaquarta diciẽ apertiõis. De qua Prouer .13°. ait Salomõ. Qui fatuus ẽ aperiet stultitiã suã. Quinquagesimaquarta dĩ cõfidatiõis. De qua Prouer .17°. idẽ Salomon inquit. Expedit magis vrse occurrere [illegible] ptis fetibꝰ: q̃ fatuo cõfidẽti sibi [illegible] stultitia sua. Quinquagesimasexta dĩ cõsiliationis. Nullum eniꝫ bonũ cõsiliũ dare possunt stulti. Et ideo ait sapiẽs Ecclesiastici .8°. Cũ fatuis cõsiliũ nõ habeas. Nõ eniꝫ poterũt diligere nisi que ipsis placẽt. Quinquagesimaseptima dĩ aggravatiõis. De qua Eccle .21°. dicitur. Narratio fatui quasi sarcina in via. Et Prouer .16°. Doctrina stulti

fatuitas. Et eiusdem libri. c°. 26°. ait Salomõ. Quomodo pulchras frustra hz claudus tibias sic indecẽs ẽ in ore stultoꝝ parabola. Quinquagesimaoctaua dicit̃ discursionis. De qua sapiẽs inqt Eccle. 21°. Pes fatui facilis in domo proximi. Quinquagesimanona dicit̃ reuolutiõis. De qua idẽ sapiens ait eiusdem libri. c°. 33°. Precordia fatui quasi rota carri: ꝛ quasi axis versatilis cogitat⁹ illi⁹. Sexagesima species stultitie dicitur machinationis. De qua Prouer. 16°. ait Salomõ. Uir insipiens fodit malũ: ꝛ ĩ labijs ei⁹ ignis ardescit. Sexagesimaprima dicit̃ perditionis scilicet amicoꝝ. De qua Eccle. x°. dicit̃. Rex insipiens perdet populũ suũ. Et eiusdẽ libri. c°. 20. scriptũ est. Fatuo nõ erit amic⁹. Sexagesima secũda dicit̃ improperationis. De qua eiusdez libri. c°. 20. inqt idem sapiens. Datũ insipiẽtis nõ erit vtile tibi. Oculi enim ei⁹ septemplices sunt exigua dabit ꝛ multa ĩproperabit: ꝛ apertio oris illi⁹ inflamatio est. Sexagesimatertia dicit̃ vigilationis. Stulti enim ex vacuitate cerebri multũ vigilant in fantasmatib⁹ suis: iuxta illud Sapientie. 14°. Uigilias plenas ĩsanie habẽtes: ꝛc. Et per hoc ostenditur demẽtia peccatoruz qui multũ vigilant in mũdi vanitatibus. Sexagesimaquarta species dicit̃ oditionis. De qua Prouerbioꝝ. 12°. dicitur. Qui odit increpatiões insipiens ẽ. Sexagesimaquinta dicit̃ turbationis. Stulti. n. faciẽ hñt turbatã sicut [illegible] hñt turbationẽ cordis: iuxta illud. ps. 75. Turbati sũt oẽs [illegible] sipiẽtes corde: ꝛ significant stultitiã peccatorũ q cauteriatã habent cõscientiam.

Sexagesimasexta dicit̃ obscuratiõis scilicet intellect⁹. Unde stulti in multis errantes p deuia pergũt: ꝛ quid agere debeãt nesciũt: ꝛ talẽ obscuritatẽ intellectus facit peccatũ in anima: iuxta illud ad Roma. p°. Errauerũt in cogitationib⁹ suis: ꝛ obscuratũ est insipiens cor eorũ. Et ideo propheta inquit. ps°. 91°. Nescierũt neqꝫ intellexerũt. In tenebris ambulãt. In quib⁹ vbis tangit duplicẽ ignorãtiaz scilicet. Primo naturalẽ ꝛ generalẽ. Ibi nescierũt scilicet ex natura: neqꝫ intellexerũt. s. ex gr̃a. Scdo criale ibi in tenebris ambulãt scilicet errorum ꝛ peccatorum. Et hec duo mystice designant̃. Luce. 18°. vbi dicitur ꝙ cecus sedebat secus viam scilicet huius mũdi: in quo notatur ignorãtia naturalis ꝛ generalis: ꝛ postmodum subdit̃ mendicãs. ꝛc. ex quo notatur ignorãtia criminalis. Per illũ eni cecuz ut ait Gregori⁹ intelligit̃ genus humanũ. Unde notandũ ꝙ ista ignorantia prouenit ex peccato primoꝝ parentũ ĩ cũctis hominib⁹. Et ideo de primo hoie inquit idem psalmista. Homo cum in honore esset nõ itellexit. ꝛc. Et Job 3°. dicitur circũdedit eum dominus tenebris: [illegible] licet ignorantiea quo cũ nos habeamus originẽ: naturaliter sum⁹ ignorantes: precipue circa septẽ. Unde Job. 37°. in psona omniuz dicitur. Nos quippe inuoluimur tenebris: scilicet propter peccatũ originale. Primo. n. ignorat hõ preterita. s. qd fuerit ante se. Uñ Eccle⁹. 8°. ait Salomõ. Multa ẽ hoĩs afflictio qr ignorat preterita. et. c°. x°. iterz inquit. Ignorat homo quid ante se fuerit. Et hec ignorantia maxime ẽ nobis damnosa. Nã secũdum Salomonẽ Eccle⁹. p°. Futura [illegible] sũt sicut preterita. Et ideo si quis preterita nosceret: multa bona operaret̃ ꝛ multa mala cauerẽt: quia Preteriti ratio scire futura facit. Secũdo ignorat homo q̃ futura sũt. Uñ Eccle⁹. 8°. dicit̃. Futura nullo põt scire nũcio. Et. c°. x°. eiusdẽ libri dicit̃. Quis post futurũ est illi qs potenti dicare? quasi dicat̃: nullus. Ex quo apparet magna hoĩs miseria. Uñ Jacobi. 4°. ait apostolus. Ecce nunc dicitis: hodie aut cras ibim⁹ in illaz ciuitatẽ: ꝛ faciem⁹ qdẽ ibi ãnũ: ꝛ mercabimur ꝛ lucrũ faciem⁹: qui ignoratis quid sit in crastinũ. Et Prouer. 29°. inqt Salomõ. Nõ glorieris ignorãs qd superuẽtura pariat dies. Tertio ignorat hõ qd sit intra se. Nã sepe in corpore habet ĩfirmitates quas nescit: ꝛ in aĩa multas passiones sub specie rõnis: ꝛ multos defect⁹ sub colore virtutis. Et ideo dicebat deo ps^. Ab occultis meis mũda me dñe. Et Job. 9°. dicit̃. Si insi⁹ fuero: hoc ipsũ ignorabit aĩa mea. Et p°. ad Cor. 4°. ait ap̃lus. Nihil mihi cõscius sum: nisi hoc iustificat⁹ nõ sum. Quarto ignorat hõ que sũt iuxta se: idest intẽtiõez ꝛ voluntatem proximi sui: ſm ap̃lum p°. ad Cor. 2°. Uñ nõ potest cauere a proditionib⁹ ꝛ adulatiõib⁹ ꝛ huiusmodi. Et ideo dicit̃ Jere. 9°. Unusquisqꝫ se a proximo suo custodiat: ꝛ in oĩ fratre suo nõ hẽat fiduciã qr oĩs frater supplãtãs supplãtabit: ꝛ oĩs amic⁹ fraudulẽter incedet: ꝛ vir fratrẽ suũ deridebit: ꝛ veritatẽ nõ loquet̃. Quĩto ignorat q̃ sũt supra se scilz celestia: ut deũ: celos ꝛc. Uñ de deo iqt ps^. Posuit tenebras latibulũ suũ. Et sapie. 9°. ait Salomõ. Difficile extimam⁹ q̃ ĩ terra sũt: ꝛ q̃ ĩ pspectu sũt ĩuenim⁹ cũ labore: q̃ ãt ĩ celis sũt qs ĩuestigabit? Sexto ignorat q̃ ĩfra se sũt. Nã cũ deus oĩa creata ad hoĩs vtilitatẽ subiecerit sub pedib⁹ ei⁹ vt testat̃ pph̃a. ps°. 8°. tñ hõ pp pctũ origiale penitus ignorãtia ñ põt eoꝝ vtiĩas proprietates ꝛ rex dñas idagare aut explicare. Uñ Eccl⁹. p°. di. Cũcte res difficiles: ñ pt eas hõ ex

plicare sermone. Septio ignorat hõ naliter oia. Unde salomon inquit Ecclesiastes.8°. Intellexi q oium operũ dei nullaz possit homo inuenire ratione eorũ que fiunt sub sole: et quãto plus laborauerit ad querendũ: tãto minus inueniet: hec ille. O maledictũ peccatũ: tu es illud qd ita dementes et itellectu obscuros facis homines: vt dicere possint illud primi Para.9°. Ignoram⁹ quid agere debeamus. E

Secunda ignorantia dicit criminalis que procedit partim ab originali peccato: et partim ab actuali. De qua Bernar. in epistola ad magistrum Uincentiũ ait. Multa scieda nesciũtur: aut sciendi incuria: aut discendi desidia: et verecũdia iquirendi. Et qdem hec ignorãtia nõ habet excusatione: et Cesarius in quodaz sermone inqt. Quãuis sit melius facere q nosce: prius tamẽ est nosce q facere. Audi scripturam dicentẽ. Omnis qui nõ didicerit iustitiã super terrã: veritatẽ nõ faciet. et iterũ. Zelus apphendet populũ eruditũ: hec ille. Aristotiles aũt tertio Ethicoruz dicit. Qd ois ignorans est malus: et intelligit de ignorantia procedente ex culpa: maxime de ignorantia crassa et supina: que sic vocat per quãdaz methaphoram. Qr sicut homo multuz crassus vel supinus iacens non videt ea que ante pedes habet prepeditus pinguedine: ita homo bestialis et mũdanus stultitijs ac vanitatibus deditus: nõ curat que scire tenetur intelligere. De quo psalmista ait. Noluit intelligere vt bene ageret: et hec est stultitia maxima. Si quis eniz optans peruenire ad aliquã ciuitatẽ nolent adiscere viam per quã peruenitur ad eaz: et sine qua non potest peruenire: profecto stultus reputaretur. Et ideo stultus est peccator q cũ naturali desiderio appetat peruenire ad eterne patrie felicitatem: non curat cognoscere viã mandatorũ dei et virtutũ sine qua ad illam nõ potest peruenire. De istis autez stulis loquit Job sui libri. c°.21°. dicẽs. Qui dixerũt deo: recede a nobis: viam scientiarũ tuarum nolumus. Hec aũt maledicta ignorantia est mater cunctorũ errorũ. c°. ignorãtia.38°. di. vñ Jsido. inqt. Nihil stultitia peius: nihil insipientia deterius: nihil ignorãtia turpius et ignominiosius: que est mater et nutrix omniũ vicioru. Quid sit malũ culpe nescit insipiẽs: quotidie peccat et ignorat: hec ille. Et ad predictaz stultitiã potest applicari illud qd inqt psalmista dicens deo. Posuisti tenebras et facta est nox: in ipsa pertransibũt oẽs bestie silue. Peccatores eni obtenebrati vicijs trãseunt bestialiter de peccato in peccatum: et propter ignorantiã tanq amentes non sentiunt mala sua: iuxta illud Prouer.23°. erit sicut dormiẽs in medio maris: idest in magnis periculis: et quasi sopit⁹ gubernator amisso clauo. Et ideo ipsi peccatores sic demẽtati faciliter capiũtur in omni periculo: iuxta illud Jsa.5°. Captiuus ductus est populus meus quia nõ habuit sciẽtiaz. De hoc etiã loquit apostolus ad Ephe.4°. Ambulant in vanitate sensus sui: tenebris obscuratũ habẽtes intellectũ. Alienati a via dei per ignorantiã que est in illis propter cecitatem cordis eoruz: hec ille. F

Ex quib⁹ infertur sexagesimaseptima species stulticie que dicit excecationis. Stultus eniz esset qui sibi erui vtrũq oculũ permitteret. Et ideo stultus est peccator qui se per iniquitatẽ permittit excecari a demõibus et ita orbari vt in eternũ nõ videat lumen gratie nec glorie. De peccatorib⁹ eni dicitur Sopho. primo. Ambulabũt vt ceci qr domino peccauerũt. et Sapiẽtie.2°. scriptũ est. Ex cecauit eos malicia eorũ. et de quolibet peccatore dicũt demões illud psalmiste. Usq in eternum nõ videbit lumen. Quilibet ergo peccator dicit cecus et priuatus vtroq oculo: qr per peccatum priuatus lumine cognitiõis iacet in tenebris culpe et ignorãtie. vt inqt Ugo cardinalis super Lucã. Cecitas aũt peccati originalis figurat per cecum a natiuitate. De quo hẽtur Joannis.9°. Quia oẽs nascimur filij ire. ad Ephe. 2°. et consequenter ceci. De ceco autem per peccatum actuale inquit Deus Jsa. quadragesimosecundo. Quis cecus nisi seru⁹ meus? et Matth. 15°. ait saluator. Sinite illos: ceci sunt et duces cecorũ. Et Apocali.3°. Nescis quia tu miser es: et miserabilis: nudus: pauper et cecus? Sicut eniz ceci nesciũt dirigere gressus suos: iuxta illd psalmiste. Errauerũt in solitudine: viã ciuitatis habitaculi nõ inuenerũt: imo sepe vadunt per viaz malãrita et peccatores: vnde damnati dicũt illud Sapiẽtie quito. Ambulauim⁹ vias difficiles et c. Et de ipsis dici potest illud Sapientie duodecimo. In erroris via diutius errauerũt: et ideo ipsi peccatores propterhoc cognoscuntur esse stulti. Nam de stultis dicitur Ecclesiastes decimo. Labor stultorum affliget eos: quia nesciunt i vrbem pergere. Sicut etiam ceci non cauent ab offendiculis vel precipitijs: ita peccatores non precauent offendicula criminũ: que si viderent: ab eis aufugerent: iuxta illud Naum tertio. Omnis qui viderit te resiliet a te. Ceci etiaz offendũt pedes i via plana: et silr pctõres i creatura: Jux

illud Sapientie .14°. Creature dei in laqueū facte sunt. Itē cecus ducens cecum eū secum ducit in foueā: sicut dicit Matthei .15°. Si cec⁹ ceco ducatum prestet tc. Et idem habet in c°. cum sit. de etate et qua. t in c°. que ipsis .38°. di. Et similiter vnus peccator ab altero trahitur in profundum inferni: t de pctō in peccatum: iuxta illud Isa. 5°. Veh qui trahitis iniquitatē in funiculis vanitatis: t quasi vinculum plaustri pctm̄. Itez ceci volentes percutere porcū: sepe percutiunt hominem: ut fecit Lamech. Geñ. 4°. t sicut [illegible]det in porco quem omni anno donat quedaz comunitas Italie cecis: qui ligatur ad colūnaz per funus: t postea datur baculus in manu cuiuslibet ceci: ut qui eum occiderit illius sit. Nam illo porco huc illucq3 discurrente ceci multotiens percutiunt se inuicem cum volunt iterficere ipsuz porcū. Et figurant philocaptos. Sūt eniz ceci: t sepe vnus alter interficit. Et ideo amor depingit cecus. Vñ Ouidius in epistolis ait. Qui necat non videt vllus amans. Cecus etiam si velit cibare aliquē: quod debet ponere [illegible] ore ponit multotiens in aure. Et sic faciunt multi predicatores ceci t mali qui debent predicare ad pastum cordium: t predicant ad pruritum auriuz: t ad fauorem a populis percipienduz: qui dicūt illud Isa. 30. Loquimini nobis placentia. De quibus ait apls. 2°. ad Thi. 4°. Ad sua desideria coaceruabunt sibi magistros prurientes aurib⁹: t a veritate quidem auditū auertent: ad fabulas autē conuertētur. Sed Isa. 4°. dicit. Loquimini ad cor hierusalem: quasi dicatur: non ad aures. Et ideo dicit Ugo cardinalis: vbi supra. Sicut ridiculum est ponere cibū in aure t non in ore: ita ridiculum est ad fauorem predicare t non ad vtilitatem. De talibus aūt predicatoribus dr Isa. 56°. Speculatores eius ceci omnes. Possunt tamen per speculatores hos itelligi prelati ignorantes t mali quos sibi eligūt dissoluti: t ad suā custodiam ponunt vt non arguant ab eis. Et. 2° secūdi Regū. 5°. dicit. Non ingredieris huc nisi abstuleris cecos t claudos. G

De hac antez cecitate peccati quattuor possunt videri. s. eius causalitas: grauitas: sanitas: siue curabilitas: t eius sanabilitas. Circa primū aūt dico q̃ sunt decem causatiua t inducentia corporalem cecitatē: t similiter spiritualē. Primuz est magni luminis inspectio vt patet: si quis inspiciat rotam solis que dissoluit oculos t excecat. Eccl. 43°. Sol refulgēs radijs suis obcecat oculos. Et ratio est: quia vt ait phūs. i li°. de sensu t sensato. Excellentie sensibilium corrū-

p ūt sensum. Et ideo illi qui transeūt montes vbi sunt continue niues deferūt in manu ramū oliue ne videndo solum niues excecentur. Spiritualiter autem peccatum presumptionis t curiositatis excecat animam. Presumptuosus n. t coriosus dum vult figere oculum sui intellect⁹ in rotam diuinitatis t eterne maiestatis diuine t eam inuestigare t comprehendere nititur: heretica cecitate opprimitur t excecat: iuxta illud Prouerbior. 25°. Scrutator maiestatis opprimetur a gloria. Et ad Roma. primo ait Paulus. Euanuerunt in cogitationibus suis tc. Et psalmo trigesimooctauo dicit Dauid. Attenuati sunt oculi me suspicientes in excelso. Et propterea inquit Paulus ad Roma. 12°. Nō plus sapere q̃ oportet sapere: sed sapere ad sobrietatez. Et Eccle. tertio dicitur. Altiora te ne quesieris: t fortiora te ne fueris perscrutatus. Secundum inducens cecitatem est longa in tenebris habitatio: q2 vt ait philosoph⁹. Opus nature est opus intelligentie. Et ideo natura non mittit virtutē suam ad membrum quod nō operatur: sicut ad illud quod operatur: sm eūdem philosophum i libro. de sen. t sensato. Et propter hoc virtus visiua in oculo clauso manente seu in aspiciendo non se exercente deficit: sed ad membrum quod operatur multam virtutem ipsa natura trāsmittit. Unde philosophus dicit: q̃ scriptores habēt oculos meliores: t fabri habent brachia alijs fortiora: t cursores crura alijs duriora t fortiora. Et ad idē vadit q̃ homo aliquādo propter senium amittit visum. Sicut dicitur de Isaac Geñ. 27°. Senuit Isaac t caligauerūt oculi eius: t videre non poterat: q2 organum visus. s. oculus senio debilitatur: t non potest recipere lumen visus. Et ideo natura ad eum non transmittit: siue non transmittere potest virtutem videndi: q2 actus actiuorum sunt in patiente bene disposito 2°. de anima: hoc autem figurat peccatum cōsuetudinis. Unde psalmista ait. Comprehenderunt me iniquitates mee: t nō potui vt viderē. Quādo enim homo inueteratur in tenebris peccatorum: omnino excecatur: quia suprema intelligentia aufert ei gratiam per quam posset videre: t quo ipsa non vtitur: iuxta illud Luce decimonono. Auferte ab eo mnam: t date illi qui decem mnas acquisiuit: quia omni habenti dabitur t abundabit: ab eo autem qui non habet etiam quod habet auferetur. Tertiuz est multi fumi receptio que multum oculis contrariatur. Prouer. x°. Sicut acetum dentibus t fumus oculis: sic piger his qui nutriunt illum t significat pec-

catum inclusta illud. ps. 17. Ascendit fumus in ira eius: q sicut fumus ascendit in altum: ita ira ad cor. Secundum eniz Damascenum ira e ebullitio sanguinis circa cor. Unde Goffredus i poetria ait. Ira genus flame: materq furoris ab ipso Felle trahens ortu: cor et iteriora venenat. Ex ista vero ebulitione fumositates ascendunt: que oculos mentis obnubilant. Unde Cato inquit. Impedit ira animum ne possit cernere verum. Sicut autem cecus ita et iratus percutit non solum inimicum sed etiam amicum: parentes et filios: et quandoq seipsum occidit. Sicut fecit Achitophel: vt habetur secundi Regu. 17°. Et hoc figuratur etia per Lamech qui occidit kaiz cum esset cecus. Lamech enim interpretatur percutiens vel percussus: quia iratus sepe alios percutit: et percutitur ab eis. Quartum est pulueris in oculos insufflatio: et significat peccatum vanagloriae: et superbie. Nam habens in oculis metis pulverem honorum mundalium et ambitionum: non potest videre viam ducentem ad regnum celorum que est via humilitatis. Et ideo dominus ait discipulis Matthei decimo. Excutite pulverem de pedibus vestris. Sicut autem cecus credens ascendere sepe cadit: ita vanagloriosus et superbus. De quo habemus exemplum Luciferi qui vt scriptum est Isa. decimoquarto dicebat in corde suo. In celum ascendam et ero similis altissimo. Unde ibi subditur. Quomodo cecidisti lucifer qui mane oriebaris? De hac autez excecatione dicitur psalmo qdragesimooctauo. Homo cu in honore esset no intellexit comparatus est iumentis insipientibus: et similis factus est illis. Et talis cecus figuratur per heli sumum pontificem. De quo dicitur primi Regum tertio. Caligauerunt oculi eius nec poterat videre lucernam domini: donec extingueretur. Possumus quoq dicere q istud quartum inducens cecitatem est tumoris inflatio: quado scilicet oculi inflantur et tument: et significat tumorem superbie. De quo Gregorius inquit. Tumor mentis est obstaculum veritatis. Et iste tumor totu humanum genus occupauit. Primo eniz habuit ortum in celo: quando Lucifer contra deum intumuit. Et ideo superbia dicitur nature celestis. Unde viros scelestes quandoq inuadit. Deinde de celo veniens in paradisum iuit: et ibi primos parentes inuasit: qui supra seipsos se eleuauerunt et contra deum intumuerunt. Deinde de paradiso in mundum: et vndiq se diffudit. Superbire enim dicitur quasi super alios ire. Lucifer ergo superbiuit: quia supra deum ire voluit. Adam superbiuit quia super seipsum iuit dum scientiam dei appetijt. Homines vero superbiunt quia super alios ire volunt. Deus autem superbire non potest qui super aliuz ire no valet eo q super se nullum habeat. Ad predicta etiam adduci potest q inquit philosophus in libro de animalib9 scilicet q oculus preeminens est debilis visus. Profundus vero est boni visus et fortis: et subtilia ac distantia meli9 videt. Et similiter humiles melius et clarius vidēt diuina q superbi: iuxta illud Prouer. xj°. Ubi humilitas: ibi sapientia. Dicit etiam philosophus q homo existens in puteo profundo videt stellas in die: per quod datur intelligi q homo humilitate preditus ad diuina suscipienda est magis idoneus: dicente domino Matthei xj°. Confiteor tibi pater domine celi et terre: quia abscondisti hec a sapientibus et prudentibus: et reuelasti ea paruulis.

Quintum inducens cecitatem est nimia ad lumen vigilantia ex qua oculi conturbantur: et significat nimiam sollicitudinē qua homo habet in temporalibus administrandis et conseruandis. De qua dicitur Eccle. 5°. Saturitas diuitis non sinit ipsum dormire. Et talis figuratur per Sedechiam regem iuda qui ut habetur quarti Regu. vltimo. Excecatus fuit in reblatha quod interpretatur multuz hic: vel multum iste comisit. Sextu vero est simile predicto scilicet oculorum impletio siue depressio et significat auaritie depressionem. Adeo enim oculos hominis auaritia deprimit: ut eos ad celum leuare non possit. Et ideo [illegible] auaris inquit psalmista. Oculos suos statuerunt declinare in terram. Auarus enim semper portat terram in oculis. Et ideo est stult9 iuxta illud Prouer. 17°. Oculi stultorum in finibus terre. Auarus enim adeo est excecatus et stultus: q vendit animam suam diabolo: iuxta illud Eccle. x°. Auaro nihil est scelestius: hic enim animam suam venalem habet. Et talis cecus figuratur per Tobiam qui ut habetur sui libri. c°. 2°. Stercoribus hirundinum fuit excecatus. Stercora enim sunt omnia bona temporalia: iuxta illud ad Philip. 3°. Omnia arbitratus sum ut stercora. Et primi Machabe. secundo. Omnis gloria eius stercus et vermis. Excecat ergo animam nimia fertilitas et crassitudo terrene substatie: iuxta illud Job. 15. Operuit facie eius crassitudo. Et hinc est q Ephraim et Manasses fuerunt fratres. Ephraim interpretatur fertilitas: et Manasses obliuiosus: q nimia fertilitas seculi inducit obliuionem dei.

Sicut enim pisces aliquando ex nimia pingue/
dine excecantur: ⁊ sicut anseribus oculi con/
suuntur ne ex multitudine rerum visarum ab
impinguatione retrahantur: sic homines ex ni
mia abundantia rerum in anima excecantur.
Et sicut madefactio ⁊ nimia pinguedo impe//
diunt ne candella accendatur sic nimie delitie
terrene ipediūt ne gratia dei in ipsa anima reci/
piatur: iuxta illud prime ad Cor. secundo. Ani/
malis homo non percipit ea que sunt spirit⁹ dei
Septimum inducens cecitatem est humor cali
dus in oculos descēdēs: siue nimius calor ignis
aut alterius calefacientis. Et ideo in Ethiopia
multi propter calorem perdunt visum. Et hoc
significat humorem luxurie: ⁊ ignē libidinis: ac
carnalis concupiscentie: excecantis animam: iu
xta illud psalmiste. Supercecidit ignis: ⁊ non vi
derunt solem. De luxuria enim dici potest illud
Job. 21°. Ignis est vsq; ad consumationē deuo
rans. Sicut ergo vrsus excecatur ad peluim cā/
dentem: ita libidinosus ad concupiscentiam ar/
dentem. Sicut autem cecus non discernit inter
pulchrum ⁊ turpe: q2 cecus non iudicat de colo
ribus primo Phisicorū: ita luxuriosus habens
oculos infectos humore calido carnalis concu/
piscentie: sepe dimittit vxorem nobilem: pulchrā
⁊ sapientem: pro meretrice turpi: vilissima: ⁊ in/
sipiente. Octauum inducens cecitatem est orga
ni deuastatio: vt quando oculus perforatur vel
eruitur: sicut fecerunt Philistijm Sansoni. De
quo dicitur. Judicum decimosexto. Eruerunt
oculos ei⁹. Et talis excecatio figurat eos qui ha/
bent inuidiā Ecclesiastici: decimoquarto. Ne/
quam est oculus inuidi. Itē figurat eos qui ha
bent odium contra proximum. De quo pecca/
dicitur prime Joannis tertio. Qui non dili//
git in morte manet. Talis autem priuatus cha/
ritate dicitur esse sine oculo dextro: quo anima vi
det deum. Et ideo diabolus semper querit hos
oculos eruere: dicens partialibus ⁊ inimicitias
tenentibus illud primi Regum vndecimo. Eru
am omnium vestrum oculos dextros: ⁊ cetera.
Nonum est lucis coopertio quando quidā pan
niculus super lumen oculi generatur: ita ꝙ lux
est cooperta ⁊ intus abscondita: nec videri po//
test: ⁊ significat peccatū accidie vel pigritie: quā
do quis abscondit talētum a deo acceptum: nec
operatur in eo: iuxta illud Prouerbiorū vnde/
cimo. Qui abscondit frumenta maledicetur in
populis. Diabolus autem lumen fervoris que/
rens occultare ⁊ suffocare nube torporis inquit
illud Ezechielis trigesimoscdo. Solem nube
gam. Decimo quis excecatus ex sanguine in ocu
los descendente vel de corpore in magna copia
exeunte. Et per hoc figurantur illi qui excecan/
tur: ⁊ superbiunt ex nobilitate sui generis ⁊ san
guinis: ⁊ isti vt dicit Ugo cardinalis super Jo/
annem figurantur per cecum a natiuitate. De
quo habetur Joannis nono. I

Quo ad secūdum de grauitate cecitatis: di/
co ꝙ grauior est cecitas mentis q̄ʒ corpo/
ris. Nam quāto res est nobilior: tanto eius cor/
ruptio est peior: secūdo topicor. Anima vero est
nobilior omni corpore. caplo. si habes. 24^a. q. 3^a.
⁊ c°. cum infirmitas. de peni. ⁊ remi. ⁊ per conse
quens ei⁹ potentie sunt nobiliores potentijs cor
poralibus. Preterea cecus corporaliter cōtinue
conat̄ habere ducem: vel saltem baculum in ma
nu sine quo non vadit. Sed cec⁹ spiritualiter de
duce non curat. Unde Seneca ad lucillū ait. Ce
ci ducem querūt: nos sine duce erram⁹. Et Tren.
4°. dicit̄. Errauerūt ceci in plateis. Imo talis ce
cus expellit ducem. s. deū ducentem ad paradi
sum: iuxta illud Job. 21°. Qui dixerūt deo recede
a nobis: ⁊c. Et illud Luce. 5°. Exi a me domine
quia homo peccator sum. Sequitur vero diabo
lum ducentem ad mortē. Et si pur vult ducem:
sequitur alium cecū: idest mala exempla aliorū.
Item totaliter cecus corporaliter nō potest am/
plius peiorare. Peccator aūt quotidie in cecita
te crescit. Item cecus corporaliter cognoscit ceci/
tatem suā: ⁊ confitet̄ se esse cecū: ac querit lumē
recipere ⁊ illuminari: sicut faciebat ille cecus. De
quo dicitur. Luce. 18°. ꝙ interrogatus a christo
quid vellet. Respondit. Domine vt videā lumē.
Sciebat enim quod dulce est lumen: ⁊ delectabi
le oculis videre solem. Ecclesiastes. xi°. Reputat
etiam cecus se infelicem dicens illud Tobie. 5°.
Quale potest mihi esse gaudium qui in tenebris
sedeo ⁊ lumen celi non video? Cecus vero spiri/
tualis non cognoscit suam cecitatem: iuxta illud
Isa. quadragesimotertio. Educ foras populum
cecum oculos habentem: surdum ⁊ aures ei sūt
Talibus etiam surdis ⁊ cecis dicitur Isa. sexto.
Audite audientes: ⁊ nolite intelligere: videte vi
sionem ⁊ nolite cognoscere. Et ibidem etiam
dicitur. Exceca cor pupili huius: ⁊ aures eius
aggraua: ⁊ oculos eius claude ne forte videat
oculis ⁊ auribus suis audiat: ⁊ corde suo intelli
gat. scilicet se esse cecum. Imo talis cecus re/
putat se videntem ⁊ alijs sapientiorem ⁊ ideo
magis peccat. Unde dicitur Joannis nono. Si
ceci essetis non haberetis peccatum: nūc vero q2
dicitis videmus: peccatum vestrum manet. Et

ad Roma. primo ait Paulus. Dicentes se esse sapientes stulti facti sunt. Tales etiam ceci non curant illuminari per predicationem. De qua. ps°: 124°. dicitur deo. Lucerna pedibus meis verbum tuum: et lumen semitis meis. Et in persona predicatoris iterum idem psalmista ait peccatoribus. Accedite ad me et illuminamini. etc. Imo iste cecus despicit: et deridet videntes: iuxta illud Prouerbiorum vigesimonono. Abhominantur impij eos qui recta gradiuntur via. Preterea cecus corporaliter quod videre non potest palpat: sicut faciebat Isaac dicens filio suo Jacob. Genesis vigesimoseptimo. Accede huc vt tangam te: et probem vtrum sis filius meus an non. Et ideo vulgariter dicitur quod qui non videt, palpare debet. Cecus vero spiritualis penas futuras quas oculo fidei non videt nec credit: nec etiam oculo cogitationis discutit: aut pensat: nec vult hic aliquam penam experiri per penitentiam: vt probet si penas eternas sustinere valebit: iuxta illud Isa. 33°. Quis ex vobis habitare poterit cum igne deuorante: et cum ardoribus sempiternis? Non sic autem faciebat ille heremita qui vt habetur in vitis patrum tentatus a quadam meretrice comburebat sibi digitos: vt videret si posset sustinere infernale incendium: quod pro peccato luxurie erat sustinendum: et sic a tentatione fuit liberatus.

K

Quo ad tertium scilicet de curatione cecitatis est sciendum quod saluator noster sanando in hominibus sensus corporales sanauit etiam spirituales. Unde ipse ait iudeis Joannis septimo. Totum hominem sanum feci. Nam quando reddidit surdo auditum corporis: reddidit etiam ei auditum mentis: illum scilicet de quo dicit psalmista. Audiam quid loquatur in me dominus deus. Quando etiam sanauit mutum dans ori corporis ut proferret verbum: dedit etiam cordi vt dei dulcedinem pregustaret: de qua psalmo trigesimotertio dicitur. Gustate et videte quoniam suauis est dominus. Quando vero illuminauit cecos vt viderent corporaliter: illuminauit etiam eos ut viderent spiritualiter. Tria autem collyria sunt curatiua cecitatis. Primum est amarum simpliciter: et fit de felle. Unde Tobie vndecimo. Tobias cecus illuminatus est felle piscis: et significat amaritudinem contritionis per quam cecitas mentis illuminatur: iuxta illud Job decimoseptimo. In amaritudinibus moratur oculus meus. Libera me domine. etc. Et Jeremie trigesimoprimo dicitur. Pone tibi amaritudinem: dirige cor tuum in viam rectam. Secundum collirium est totum dulce et fit de melle: quo sanata est cecitas Jonathe. De quo dicitur primi Regum decimoquarto. quod ipse ait. Vidistis ipsi quia illuminati sunt oculi mei eo quod gustauerim paulum de melle isto? Et per hoc collirium figuratur charitas et dilectio dei ac proximi. De quo remedio dicitur Apocalipsis tertio. Collirio vnge oculos tuos vt videas. Tertium collirium est mistum ex terra et saliua: et consequenter est partim amarum et partim dulce: nam saliua est dulcis: terra vero amara. Et hoc fecit dominus ceco nato. Joannis nono. Sicut enim solo verbo illuminauit cecum illum: de quo habetur Luce decimooctauo. vt ostenderet se esse illum qui dixit et facta sunt: mandauit et creata sunt. psalmo antepenultimo: ita luto voluit illuminare cecum a natiuitate: vt declararet se esse illum qui de luto plasmauit primum hominem. Gene. secundo. Et hoc ait Chrisostomus super Joanne. Per lutum autem figuratur fragilitas et vilitas humana quam cecus peccator considerare debet: iuxta illud Gene. tertio. Memento quod puluis es: et in puluerem reuerteris. Per saliuam vero que fluit de ore: figuratur confessio per quam peccator eijcit causam cecitatis sue: scilicet peccatum. Et ideo si vult illuminari debet in confessione lauari aqua lachrymarum: iuxta illud Isaie primo. Lauamini: mundi estote. Dicitur autem Luce decimooctauo. quod clamante ceco ad dominum vt illuminaret eum: illi qui ipsum dominum preibant: et qui sequebantur increpabant ipsum cecum vt taceret. Ipse vero multo magis clamabat. Super quo Gregorius. ait. Quanto maiori tumultu carnalium cogitationum premimur: tanto ardentius orationi insistere debemus. Dicitur quoque in predicto euangelio: quod stans Jesus iussit illum adduci ad se: quod fecit secundum Hieronymum vt daret exemplum magnatis audiendi benigne pauperes et mendicos: sicut erat ille cecus: iuxta illud Ecclesia. quarto. Declina pauperi aurem tuam sine tristitia: et redde debitum tuum: et responde illi pacifice in mansuetudine. Possumus quoque dicere quod collirium fellis representat christum prout fuit in crucis patibulo: vbi tanquam piscis fuit assatus et felle potatus. Et ista amaritudo passionis christi debet sanare cecitatem causatam ex carnali voluptate: quia seruus non debet delectationes querere quando videt dominum suum amaritudinibus repletum. Ut enim ait Augustinus. Non decet sub spinato capite deli

catum mēbrū3 esse. Istud etiā3 collirium debet frangere duritiā3 nostre mentis. In passione enī christi petre scisse sunt: terra mota est: ⁊ monumenta aperta sunt: ac mortui surrexerunt. Et ideo illi qui non mollificantur isto collirio scilicet recordationis amaritudinis christi sunt lapidibus duriores: terra insensibiliores: monumētis fetidiores: ac mortuis miserabiliores. Colliriū vero ex fauo mellis significat christū prout est ī celo ac regno suo: vbi est totus dulcis: iuxta illud Eccle. 24°. Spūs meus super mel dulcis: ⁊ hereditas mea super mel ⁊ fauū. Mel qdem in superficie est dulce: in medio dulcius: in profundo autē dulcissimū. Et significat christū in quo est triplex substantia. s. caro que est quasi superficialis: anima que est quasi media: ⁊ deitas que ē profunda. Mel igitur est dulce in superficie: qꝛ sctī ex visione corporis christi hñt consolatiōes dulces ⁊ suaues: est dulcius in medio: quia ex visione aīe eius hauriunt cōsolationes ⁊ delectationes dulciores ac suauiores. Est dulcissimū in ꝓfundo: quia ex cōtemplatione deitatis eius hauriunt delectationes dulcissimas ⁊ suauissimas. Et talis dulcedo omnē dulcedinē humanā facit insipidam: dicente Chrisostomo. Vere non habet quod sup terrā amet qui donū celeste in veritate gustauerit. Item expellit cecitatē causata3 ex tēporaliu3 cupiditate ⁊ affectione: qꝛ secundū Augustinū. Oēs diuitie deberent cōtemni: vt saltem vna hora posset videri facies dei. Collirium vero partim amarū ⁊ parti3 dulce significat christu3 prout erit in iudicio: vbi erit amarus reprobis: ⁊ dulcis electis ac bonis. Et istud collirium debet expellere cecitatem inductā [illegible] tumore superbie ⁊ elationis: quia tūc superbi humiliabuntur ⁊ deprimentur. Isa. 2°. Dies domini exercituum super oēm superbū ⁊ excelsum: ⁊ super oēm arrogantem ⁊ humiliabitur. Est autē sciendu3 ꝙ qꝛ peccator erat insipidus. Ideo ad curationē eius xp̄s in terram expuit: per saliuā autē que est sapida ītelligitur dei sapiētia que spūalia facit dulcescere. Sicut enim saliua ex ore fluit: ita diuina sapiētia ex ore altissimi processit vt ipsa ait Eccle. 24°. Tunc ergo christus saliuā in terrā expuit quādo diuinā sapientiā homini terreno infundit. Quia vero peccator erat superbus: ideo lutū super oculos ceci liniuit. Lutū. n. linire est vtilitate3 humanā homini ad memoriā reducere: ⁊ talis reductio est hoī causa humilitatis: iuxta illud Michee. 6°. Humiliatio tua in medio tui. Mediū enī presupponit vtrūq3 extremū: quasi dicat. Causa3 habes humilitatis si respicias tuā natiuitatē: vita3 ac mortē. Unde quidā interrogauit quēdā philosophum dicēs. Quid fui: quid sum: ⁊ quid ero? Et ille respōdit. Sperma fetidum: saccus stercorū: ⁊ cibus vermiū. Quia autē peccator erat immundus ideo precepit ipsi ceco vt se lauaret ⁊ mūdaret per penitētiā: iuxta illud Iere. 4°. Laua a malicia cor tuum vt salueris. L

Quo ad quartum de cognoscibilitate curationis istius cecitatis est notādum: ꝙ dicitur Ioānis. 9°. de ceco illuminato. Abijt ergo ⁊ lauit ⁊ venit videns. In quibus verbis innuuntur tria signa ad cognoscendū quādo peccator sit spiritualr̄ illuminatus. Unū est quādo recte vadit ⁊ icedit. s. per viam mādatoꝝ dei: iuxta illud Isa. 26°. Semita iusti recta est: ⁊ rectus callis eius ad ambulandū. Quādo vero aliquis distorte incedit per viā peccatorū: vel [illegible] via errat: non est perfecte illuminatus: ⁊ ideo admonet apostolus ad Roma. 13°. di. Rectos gressus facite pedibus vestris: vt non claudicās quis erret: magis autē sanetur. Secundū aūt signū ꝙ quis illuminatus sit est quādo oēs maculas etiā minimas in se aduertit ⁊ eas abluit. Propter primū autē signum dicit̄ in predictis verbis. Abijt ergo. s. recte incedendo: propter. secundu3 vero subditur: ⁊ lauit. Quāto enī qs magis illuminatus ⁊ sanctus fuerit: tāto magis omnes maculas etiā minimas deprehendit: quod ōndi potest per tria exēpla. Primū est s3 Chrisostomū: qꝛ in loco pulchro ⁊ mūdo modice īmundicie statim apparēt. In loco autē imundo etiā magne imundicie nō multum apparent. Secundū prout ponit idē Chrisosto. qꝛ in veste alba modica macula stati videt̄. In veste autē nigra ēt magne macule paru3 videntur: ⁊ sepe non apparent. Tertium est qꝛ in aere radio solari perfuso minuti pulueris conspiciuntur. In aere vero non radiato non cōspiciuntur. Sed quia paru3 prodest maculas aspicere ⁊ cognoscere ⁊ eas nō lauare. Ideo signāter dicitur. Abijt ⁊ lauit. Tertiu3 signū ꝙ peccator sit illuminatus est quādo oīa clare videt ⁊ cognoscit. Et ideo in verbis predictis subditur. Et venit videns. Ista autem cognitio principaliter in duobus consistit: scilicet in cognoscendo deum ⁊ seipsum: quā cognitione3 desiderabat habere beatus Augustinus qui in li°. soliloquiorum orabat dicens. Deus fac vt semper nouerim te ⁊ me.

M

Sexagesima octaua species stultitie dicitur acceptionis. Si quis. n. in manu sua sponte acciperet ferrum candentem ⁊ ignitum: vel

ignem: aut in ardenti fornace se proiiceret stultus ab omnibus putaretur. Sed stultior est peccator qui se in ignem peccati sponte proijcit. Scriptum est enim Isa 9°. Succensa est quasi ignis impietas: et vepres ipsos ac spinas vorabit: idest peccatores. Unde subditur. Et erit populus quasi esca ignis. De peccatoribus etiam ipsis inquit. ps°. Exarserunt sicut ignis in spinis. Sexagesimanona dicitur transitionis. Stultus enim esset qui vellet transire ultra pontem subtilissimum et lubricosum cum onere magno in dorso: potens transire levis ac sine aliquo onere: vel qui crederet intrare sive transire per paruulum foramen posse cum corpore valde grosso ac pingui: vel cum corpore gravi et oneroso per spacium. 25. brachium in altum se elevare psaltando. Sed stultior est peccator qui oneratus peccatis gravissimis vult transire per pontem subtilissimum ac lubricosum presentis vite cum possit si vult levis transire ea deponendo per confessionem sicut hortatur dominus per prophetam. Isa. 52°. di. Solue vincula colli tui etc. Et eiusdem libri. c°. 58°. Dissolue colligationes impietatis: solue fasciculos deprimentes. Vult etiam stultus peccator sive credit posse transire sive intrare per portam artissimam et angustissimam salutis. De qua inquit salvator Matth. septimo Intrare per angustam portam. Arta est enim via que ducit ad vitam: cum habeat corpus pinguissimum et grossissimum. De quo inquit ps°. Incrassatus est dilectus et recalcitrauit: incrassatus: dilatatus: impinguatus. Dereliquit deum factorem suum: et recessit a deo salutari suo. Item cum sit valde ponderosus diversis iniquitatibus que sicut onus grave gravate sunt super eum: secundum prophetam. ps°. 35°. tamen putat quod poterit ad celum psalere ac volare: atque dicere cum eodem propheta in morte. Quis dabit mihi pennas sicut columbe et volabo et requiescam. ps°. 54°. Septuagesima stulticie species dicitur preparationis. Stultus enim esset qui habens morari in aliqua via solum per spacium unius hore: vel per tantum temporis quo recipiat unam refectionem: vellet ibi edificare unum maximum palacium quasi nunquam alias esset habitaturus. Et tamen habens stare per mile annos in aliqua civitate nollet in ea sibi aliquod hospitium sive habitaculum preparare. Sed stultior est peccator qui cum habeat in hoc mundo stare per momentum temporis in comparatione ad eternitatem alterius seculi: tamen omne studium suum occupat in preparando sibi in hac valle miserie habitaculo: et ██ illa celesti patria in qua si bene vixerit in perpetuum habitabit nullum satagit dignum hospitium bonis operibus sibi fabricare. Immo edificat sibi palacium in civitate infernali per peccatum: et ad illam inhabitandam se preparat: iuxta illud Abacuch secundo. Veh qui edificatis civitatem in sanguinibus: et preparatis urbem in iniquitate. N

Ad predicta autem potest adduci exemplum quod legitur de quodam rege potente qui edificauit duas civitates: unam in montanis ad quam erat via stricta et lapidosa et tria certamina. Primum per desertum in abstinentia Secundum per rupes vestimentorum laceratione. Tertium vero per aquam macularum ablutione: sed vicens ista certamina optime recipiebatur in civitate ad omnia solatia et gaudia inennarabilia Secunda civitas in vallibus erat situata ad quam ducebat via delectabilis habens tria hospitia in primo optime recreabatur hospes: in secundo vestibus et honoribus exaltabatur: in tertio vero diuitijs et lapidibus preciosis ditabatur: sed cum ad civitatem veniebat in carcere imperatoris cruciabatur et postea occidebatur. Conspirantis autem duobus socijs quorum unus prudens et sapiens erat: et alter stultus: cum ad biuium venissent: statua in medio stans continebat utrarumque civitatum conditionem dirigens in viam rectam licet artam ad civitatem gaudij et honoris: et sapiens ait. Hec est via recta per quam incedere debemus. Fatuus autem ait. Non sed melior est plana et delectabilis in qua bene tractabimur. Prudens igitur propter societatem secutus est fatuum. Unde post breuem illius vie delectationem ad civitatem peruenientes: ambo capti sunt a iudice civitatis et ad suspendium ducti. Excusante autem se sapiente de fatuo quod propter societatem fuerat eum secutus. Respondit iudex. Tu cum sapiens sis sequi non debueras fatuum sed ipse te: et sic ambo suspensi sunt. Isti autem duo socij sunt spiritus et caro inuicem confederati. Spiritus est naturaliter sapiens: corpus fatuum: due civitates sunt regnum celorum et infernus: sed arta est via que ducit ██ regnum. In qua oportet pugnare per abstinentiam cibi et potus: per depositionem preciosarum vestium et purgationem peccatorum. Alia autem est lata et delectabilis in qua homo in principio optime recreatur: in medio ditatur et prope finem honoratur. Sed postquam ad civitatem peruenerit eternaliter cruciatur. Statua autem in biuio posita est sacra scriptura que dicitur statua a stando quia stabit firma in perpetuum: dicente domino Matth. 24°.

Celũ ⁊ terra trãſibũt: verba aũt mea nõ pteribũt: que quidẽ ſcriptura cõtinet cõditionez vtriuſqȝ ciuitatis: ⁊ viã perueniendi ad eas. Licet autem ſpirit⁹ cũ ſit naturaliter prudẽs cognoſcat ꝙ potius eſt eundũ per viam aſperã que ducit ad eternã felicitatẽ: tamẽ tanta amicitia eſt ↄfederatus carni ꝙ eius amore dementatus eam ſequit̃ ad eternũ interitũ. Multe quoqȝ alie ſunt ſpecies ſtultitie quas quidam philoſophi ſtoici deſcribebant in quodã arbore magno habente ramos ꝗ̃ plurimos: dicentes ꝙ ſinguli rami vnam ſpeciẽ ſtultitie cõtinebant: ⁊ quod vnuſquiſqȝ ad aliquẽ ipſoꝛuz ramoꝝ ſe appendit: ſed tamẽ nõ appellantur ſtulti niſi illi qui amplectuntur truncũ ipſius arboris vel ramos groſſiores. Sed de his ſpeciebus pro nunc breuitatis cauſa pertranſeo. Et ideo dicitur in comuni Prouerbio O quanti matti paſce el pane. De quolibet enim pctõre dici poteſt illud primi Regũ.25°. Stulticia eſt cuz eo: ⁊ ideo o homo audi quid dicat ſapiens Eccle.7°. Noli eſſe ſtultus ne moriaris i tempore nõ tuo. Ego autem dico vobis peccatores illud Judicum.19°. Ceſſate ab hac ſtultitia veſtra. Et illud pſalmi.93. Intelligite inſipiẽtes in populo: ⁊ ſtulti aliquãdo ſapite. O

Ndecima peccati malignitas dr̃ vulnerationis.ſ.anime ⁊ cõſcientie. Sicut eniz pla[illegible] nõ purgata opp̃mit corpus quotidiana moleſtia: ita peccatum cõſcientiã aſſidue pungit. Et ideo Auguſtinus in quodã ſermone ĩquit. Sicut mali cruciabuntur in die iudicij in manifeſto: ita nunc cruciantur in occulto. Et in ſermõe de innocentibus de peccato loquens iterũ ait. Lucruz in archa: damnũ in cõſcientia: ⁊ in primo confeſſionum etiã dicit. Juſſiſti dñe ⁊ ita eſt: vt omnis animus ĩoꝛdinatus ſit pena ſibijpſi. Et in li°. de vera innocentia inquit. Nulle ſunt grauiores cruces in vita iſta: ꝗ̃ mala cõſcientia. Ideo Iſa.57°. ſcriptũ eſt. Coꝛ impij quaſi mare feruẽs qđ quieſcere nõ poteſt. Eapropter Auguſtinus in quodã ſermone ait. Melioꝛ eſt modica amaritudo in faucibus: ꝗ̃ eternũ tormentũ in viſceribus. ⁊ Jere.2°. dicitur. Vide ꝗ̃ malum ⁊ amarum eſt te dereliquiſſe dominũ deuz tuuz. ⁊ Boe. 3°. de cõſo. proſa.7ª. inquit. Triſtes eſſe voluptatum exitus ſi quis reminiſci libidinũ ſuarum volet intelliget. ⁊ Eccleſia^s.2°. de peccatoꝛe dicit̃. Cũcti dies eius pleni ſunt doloribus ⁊ erumnis. Sicut enim mulier contra naturam pariens monſtrum valde contriſtatur: ita a foꝛtiori anima pariens pctm̃ contra naturã ⁊ gratiã neceſſario cruciatur: ⁊ ſicut viſio ipi⁹ mõſtri ↄtinue renouat triſtitiã mulieri que illud pepererit: ita recoꝛdatio peccati cõmiſſi nouo cruciatu affligit aĩam que illud perpetrauit. P

Duodecima peccati malignitas dr̃ priuationis. Priuat.n. aĩam omnibus virtutibus ac oĩbus bonis. Cum.n. vt inquit Plato in thimeo. Nihil ſit deo ſimilius: ꝗ̃ vir innocẽs. Hanc bonitatẽ predatur peccatũ: qđ facit hominẽ ſimilez diabolo per maliciã. Itẽ vulnerat aĩam plaga hoꝛribili de qua ſcriptũ eſt. Jere.30°. Inſanabilis eſt plaga tua. Et de hoc i figura habet̃ Luce.10°. de illo qui deſcendebat ab hieruſalẽ in hiericho: ⁊ ĩcidit in latrones: qui deſpoliauerunt eũ: ⁊ plagis impoſitis abierũt eo ſemiuiuo relicto: hieruſalẽ enĩ ĩterpretatur domus pacis: ⁊ ſignificat pacificã conſciam: hierico ĩterpretatur domus lune i. terribilitatis: ⁊ ſignificat peccati ſtultitiã: qꝛ ſtultus vt luna mutabitur. Eccle.16°. Ex qua figura patet ꝙ deſcendẽs ad peccata ab hoſtibus demonijs vulnerat̃: q euz etiã expoliant omnibus bonis: qꝛ per peccatũ homo ſpoliatur oĩbus meritis. Sicut enim remoto vel coꝛrupto pꝛioꝛi remouentur ⁊ coꝛrumpuntur oĩa poſterioꝛa. 8°. Phiſicoꝝ. Nã vt p experiẽtiã videtur remota vel coꝛrupta radice: remouent̃ ⁊ coꝛrũpunt̃ fructus ⁊c. Ita per peccatũ coꝛrupta vel remota charitate q̃ eſt radix oĩum virtutũ ⁊ meritoꝝ ſecundũ Grego. coꝛrũpuntur ⁊ remouentur omnes virtutes ⁊ merita: ⁊ ſicut moꝛs coꝛpoꝛalis priuat hoĩem omnibus bonis tempoꝛalib⁹ Job.27°. ita moꝛs ſpiritualis.ſ. peccati ſpoliat aĩaz omnibus bonis ſpiritualibus.i. virtutibus ⁊ meritis. ⁊ ideo dicitur. Eccleſia^s.9°. Qui offenderit i vno multa bona perdet. Omnis enĩ virtus detrimẽtũ patitur ab vno peccato: ⁊ qui offenderit in vno factus ẽ omniũ reus. c°. defleat. de. re. iur. ⁊ Jacobi.2°. c°. ⁊ Ezech.18°. ſcriptũ eſt. Si auerterit ſe iuſtus a iuſtitia ſua ⁊ fecerit iniquitatem: oẽs iuſtitie eius quas fecerat non recoꝛdabunt̃. Item expoliant eum gratia dei: ⁊ priuãt ſpiritu ſctõ qui diſcedit ꝓpter peccatũ. Sapiẽtie p°. Spiritus ſanctus diſcipline effugiet fictũ: ⁊ auferet ſe a cogitationibus que ſunt ſine ĩtellectu. Peccatũ etiã priuat hoĩem aſpectu dei: iuxta illud pſalmi.5. vbi inqt deo propheta. Neqȝ habitabit iuxta te malign⁹: neqȝ permanebũt iniuſti ante oculos tuos. Priuat quoqȝ eũ vita eterna: quia impoſſibile eſt aliquẽ in celum aſcendere cum aliqua macula peccati. Scriptum eſt.n. Apoca. penultimo. Nihil coinquinatum intrabit in illud. Quapropter debes o peccatoꝛ ad penitentiam conuerti: ⁊ mundare animam tuam ab omni peccato. Beati

[illegible] mundo corde: quia ipsi deū videbūt. Mat thei quinto.

Q

Tertiadecima peccati malignitas dicitur offensionis. Scire enim debes o peccator quod peccando septem offendis. Primo enim grauissime offendis deū cuius voluntati cōtrauenis: et eius proditor ac rebellis efficeris. Que offensio preualet offensioni oium creaturarum simul: prout dicitur in c°. vergentis. de here. Ubi scriptū est. Grauius est eternam quam tēporalem ledere maiestatem. Et propterea inquit Anselmus. Forsitā paruū putas aliquod peccatum. O vtinam districtus iudex paruum existimaret peccatū tuū. Nonne omne peccatū deum per preuaricationem exhonorat. Deum autem exhonorare qui omni preualet dignitati quomodo paruū est: hec ille. Secundo ex peccato cōtristari dicitur et offendi totus paradisus: vtputa: omnes angeli et sancti. Sicut enim frater carnalis plangit mortem fratris vel sororis: sic omnes angeli et sancti dicuntur spiritualiter plangere mortem spiritualem peccantis: iuxta illud Jere. 33°. Angeli pacis amare flebant. In hoc etiam dānificari dicuntur quia priuantur premio accidentali quod eis accreuisset ex salute illius si non peccasset. Tāto enim maior erit consolatio accidentalis omnium beatorū: quanto maior erit numerus electorū ex mutuo consortio et amicitia. Tertio grauiter offendit proximus per peccatum quem peccans suo malo exemplo et consilio sepius ducit ad infernū. Unde Augu. in libro de pastoribus inquit. Omnis qui male viuit quantū in ipso est omnes a quibus attēditur letaliter occidit. Quarto seipsum grauiter offendit peccans: quia cum peccato quasi cū quodam gladio se spiritualiter occidit. Scriptum est enim. Ezechiel. 18°. Anima que peccauerit ipsa morietur: Et psalmista propter hoc inquit. Qui diligit iniquitatē odit animā suam. Et de seipso iterū ait. Peccatū meū contra me est semper. Et ideo si crudelis est qui se corporaliter interemit: multo crudelior est qui animā suam occidit. Quinto grauiter offenditur totū purgatorium: pro eo quod tales peccantes eos sic efficaciter iuuare non possunt suis orationibus et elemosynis sicut fecissent si in gratia stetissent. Sexto grauiter offendit infernus: quia si talis per peccatum damnatur augetur accidentaliter pena omniū damnatorum secundum Augustinū. in c°. multi. in fine. 2ª. q. pª. Et ob hanc causam diues damnatus rogabat Abraham vt Lazarum mitteret ad monendos suos fratres viuentes ne et ipsi irent ad illum locū tormentorū. Luce. 16°. Non enim hoc dicebat ex charitate qua priuatus erat: sed ne sibi accresceret accidentalis pena si dānarentur. Septimo grauiter offendit totus mundus idest omnes creature tam rationales quam irrationales. Et ratio est secundum Gregorium quod sicut offensio capite offendūtur omnia mēbra sic offenso creatore ex peccato intelligitur offensa omnis creatura. Et ideo peccator in morte sua habebit oēs angelos et sanctos: et oēs creaturas contra se clamantes: iuxta illud Sapientie. 5°. Pugnabit pro illo scilicet deo orbis terrarum cōtra insensatos. Et ibidem dicitur de ipso deo. Armabit omnē creaturā ad vltionē inimicorum.

R

O Maledictum peccatū tu es illud quod trāsgrederis preceptum celestis imperatoris dicēte Ambrosio. Peccatum est preuaricatio legis diuine: et celestiū inobedientia mandatorū. Et ideo abhominabile es non solum celestibus sed etiam omnibus inferioribus creaturis. Nam cum omnis creatura habeat speciem modum et ordinem: vt oia predicta contaminas: dicēte Augustino in libro de natura boni. Peccatum est corruptio speciei modi et ordinis. Et ideo merito ab omnibus impugnaberis.

S

Decimaquarta malignitas peccati dicitur falsificationis. Cum enim anima sit ad dei imaginem et similitudinem facta: et adeo pulchra et decora etiam in suis naturalibus bonis: quod secundum Gregorium super Ezechielem. Si possibile esset quod homines ipsam aspicerēt: eam quasi deum adorarent: nec quodāmodo arbitrari possent deum ipsa anima esse pulchriorem. Istam similitudinem ac pulchritudinē totā maculat: corrūpit ac falsificat peccatum: adeo quod de similitudine dei facit peccantē transire ad similitudinem diaboli: et omnem eius formositatem aufert. Unde dicitur. Ezechiel. 16°. Recessit ois decor a filia sion. Si igitur magnam penā merentur illi qui falsificant sigillū alicuius principis vel pontificis. De qua habetur in. c°. ad falsariorū ex. de cri. fal. Multo maiorem profecto meretur qui falsificat sigillū totius trinitatis.

T

Decimaquinta malignitas dicitur irrecuperationis. Qui enim peccatū cōmittit innocētiam perdit quam nunquam recuperabit. Sicut enim corrupta mulier de cetero nunquam erit virgo. c°. si Paulus. 32ª. q. 5ª. ita semel peccans nunquam se nō peccasse gaudebit. Sicut etiā semel vulneratus semper dici pōt fuisse vulneratus: et qui semel furatur: semper dicitur furita et qui semel peccauit semper peccasse dici pōt. Sicut Simon quē dns a lepra curauit semper postea leprosus dictus est. Et mulier que semel in adulterio deprehēsa fuit semper adultera vocata est.

V

Decimasexta malignitas dicitur impartícipationis. Sicut enim gratia existēs principat

de oībus bonis ecclie militantis: dicente ps^a. deo. Particeps ego sum omnium timentium te: et custodientiū mandata tua. Sic econtrario existens in peccato mortali non potest participare de aliquo merito vel bono ecclie militātis vel triūphātis: nec de merito passionis christi. Unde i c° quēadmoduz. 23°. q. 7^a. dicitur. Quēadmodum membrū cuz pciditur ab hoīs viui corpore non potest habere spiritum vite: sic qui separatus est a corpore ecclesie nō potest habere spūm influentie eius et gratie.

Septimadecima malignitas dicit satisfactionis. Nā licet pctm̄ cōmissum postea per cōtritionem de mortali fiat veniale: tamen nisi dolor cōtritionis sit equivalens remanet obligatio ad penā temporalē. Sicut etiā primū vulnerās seu iniuste sua auferens licet ab eo iniurie remissionē accipiat: tamē tenet de damno satisfacere: et similiter est de pctōre penitente: iuxta illud Mathei. 18°. Nō exibit donec reddat vniuersuz debitum vsqz ad minimū quadrantē: et Augustinus de peni. dist. p^a. in. c°. nullus. inquit. Nullus debi[illegible] grauioris culpe accipit veniaz nisi qualencūqz et si longe minorez soluerit penam: et Luce. 13°. dicitur. Nisi penitētiaz egeritis oēs simul peribitis. Ex quibus patet qp ille qui peccauit: quamuis sit malecontentus et sic moriat: tamē nō ita cito intrabit in celum sicut fecisset si nō peccasset. Et de hoc habet figura scdi Regū. 25°. de Absalone filio regis David: qui postqz patri suo fuit reconciliatus stetit tamē per duos annos anteqz faciem ipsi^9 patris sui posset videre: et similiter talis peccator stabit per aliquod tēpus et forte multuz in purgatorio: anteqz ad videndam faciē dei transferatur in celo. Y

Decimaoctaua malignitas dicit irreuocatiōis videlz tēporis amissi. Nam tēpus cōsumptū eo tēpore quo quis peccauit: et quo in peccato stetit cum sit anihilatuz nunqz amplius reuocari seu recuperari pōt: nec in eo aliquid mereri. Unde Jere. 7°. dicitur. Qui vendidit. s. tempus diabolo: ad id qd vendidit non amplius reuertetur: et Ber. inquit. Euolat emissum irrecuperabile tempus: et Apoca. x°. dicit. Jurauit angelus per viuentē in secula seculoꝝ: qp temp^9 amplius non erit. Decimanona malignitas dicitur fastiditiōis. Nā post cōmissionē pcti virtus que primo summe placebat fit ei abhominabilis et fastidiosa. Unde de peccatoribus inquit psalmista. Oēm escā abhominata est aīa eoꝝ. Tales enim dicūt illud Numeri. 21°. Anima nr̄a nauseat super cibo isto leuissimo. Plus eni eis placet grauitas peccati qz leuitas virtutis. De qua inquit saluator Mathei. xj°. Jugum meum suaue est et onus meum leue.

Vigesima malignitas dicitur insusceptionis. Durāte enim peccato in aīa nō pōt deus cū omni sua ordinata potentia et sapientia infundere gratiā suā in ea: eo qp pctm̄ et gratia cuz sint cōtraria nō possunt simul stare in eodem subiecto et ideo sapientie primo dicitur de spiritu sancto. Nō nō habitabit in corpe subdito pctis: et Mathei. 7°. ait saluator. Non est bonuz dare sanctum canibus: nec margaritas mittere ante porcos et hanc malignitatē tangens beatus Stephanus inquit iudeis Actuu3. 7°. Dura ceruice et in circuncisi corde: vos semper resistitis spiritui sancto. Scriptū quoqz est ad ꝯfirmationē predictoꝝ in c°. non potest. de cōse. di. 4^a. Nō potest quis gratie celestis gloriā accipere nisi purgatus fuerit ab omni labe pcti. et Ber. super Cañ. ait. Gratia dei balsamū purissimū est: et ideo purū: solidū: et profundū vas requirit.

Vigesimaprima malignitas dr inexauditionis. Quia eni vt diximus qñ qs peccat efficitur inimicus dei: iccirco preces eius nō sunt exaudibiles in ꝯspectu ipsius dei. Unde Treno. 3°. dicit peccatori. Opposuisti tibi nubē vt nō transiret oratio. Sicut eni pncipes terreni minime solent preces inimicoꝝ suoꝝ exaudire: ita et deus: iuxta illud Joannis. 9°. vbi cecus illuminatus ait iudeis. Scimus quia peccatores deus nō exaudit. B

Vigesimasecunda malignitas dr diminutionis. Nam peccatū cōmissum dato qp quis postea peniteat: tñ diminuit in peccante feruorē charitatis et amoris dei. Sicut etiā ex eclipsi solis terra reddit infirmior et debilior ob radioꝝ solariū subtractionē. Proinde tertij Regū p°. figuratiue habetur: qp David senuerat: et cū operiretur vestibus non calefiebat. Vigesimatertia malignitas dicit maledictiōis. Quia. n. pctōr vt dictum est factus est proditor dei: et hostis eius: ideo a to[illegible] celesti curia maledicitur. Dicunt. n. omnes angeli et beati illud Jsa. 26°. Jn terra sanctoꝝ iniqua gessit: tollatur impius ne videat gloriā dei. Ecclesia quoqz militans eum quotidie maledicit dum in quotidiano officio de peccatoribus dicit deo illud ps^c. Maledicti qui declinant a mandatis tuis domine.

Vigesimaquarta malignitas dicit corruptionis. Peccatum eniz corrūpit et alterat omnes potentias et vtutes anime scilicet intelligentiam: memoriam: voluntatem: affectionem. et c.

Unde de

Unde de peccatoribus dicit David. ps°.13°. Corrupti sunt ⁊ abhominabiles facti sunt in studijs suis. Et Michee.2° de aia per peccatū maculata dicit᷑. Propter imundiciā ei⁹ corrūpet᷑ putredine pessima. Tāta aūt est corruptio peccati ꝙ dicitur facere aiaꝫ febricitare. Et ppterea per febrē significat᷑ peccatū mortale. Sicut dicūt doctores sup illud Luce.4°. Socrus autē Simonis tenebatur magnis febrib⁹. Et Joānis.4°. Hora septima reliquit eū febris. Inter cetera enim incōmoda que patit᷑ febricitās est ꝙ habet pallatū inordinatū: ppter quod dulcia sibi videntur amara ⁊ insipida. ⁊ ecōuerso. Et similiter peccator habet inordinatū pallatū anime: ita ꝙ oīa spiritualia sibi videntur amara ⁊ insipida. Et hoc ostēdit Chrisostomus sup Mattheū per tria exēpla. Primū est quia si leoni ostendat᷑ pratū virens nō excitatur eius appetitus: qꝛ de natura sua nō est comedere herbas virētes sed carnes. Et similiter si luxurioso ac voluptuoso peccatori ostendantur herbe virētes: idest si predicantur ei amenitates celestes nō excitatur eius volūtas [illegible] eas desiderādū: quia non est moris sui desiderare spūalia ⁊ celestia: sed carnalia ⁊ voluptuosa. Ut.n.dicit᷑.pᵉ.ad Cor.2°. Animalis hō non percipit [illegible] q̄ sunt spūs dei. Et Eccle.21°. Audiet luxuriosus.s. vbū castitatis: ⁊ displicebit ei: ⁊ projiciet illud post dorsum suū: ⁊ Esop⁹ ait. Stolido nil sapit ista seges. Secūduꝫ exēplū est ꝙ si pluuia cadit sup lapideꝫ: lapis quidē foris balneatur: intus aūt sicc⁹ manet. Et similiter peccatores indurati ⁊ obstinati hn̄t cor lapideū: ita ꝙ si deus pluuiā gratie sue vel inspirationis interne imiserit eis: cor eorū exterius quidē tangit: sed interi⁹ nō intrat: ⁊ ideo remanēt aridi ⁊ sicci ab omni humore gratie: iuxta illud Job.41°. Cor eius indurabit᷑ quasi lapis. Magna aūt est gratia quando deus ex misericordia sua tale cor induratū mollificat: vt gratia ei⁹ intrare valeat: iuxta illud Ezechiel.36°. Auferam cor lapideū de carne vestra: ⁊ dabo vobis cor carneū ⁊ spiritū meū ponā in medio vestri. Tertiū exemplum est ꝙ si in aliquo vase pleno aceto aut felle gutta mellis infunditur: ⁊ mel pditur: ⁊ acetū siue fel nō dulcoratur. Et similiter peccatores terrenis dediti habēt cor acetosuꝫ ⁊ felleū: ⁊ multis amaritudinib⁹ repletū.s. amaritudine laboris in acquirendo: timoris in custodiēdo: ⁊ doloris in amittēdo. Et ideo diuitie dicūtur spine. Luce.8°. et eo ꝙ cor eas possidētiū pūgunt. Si igitur melidest verbū celeste: vel inspiratio diuina in taliū corda imittitur: ⁊ verbū perdit᷑: ⁊ cor eoruꝫ nō mutatur. Unde talib⁹ predicātī dici pōt illud Ouidij i epistolis. Quid facis Oenone? quid semina mandas arene? Non profecturis littora bobus aras. Ut enī dicit᷑ Eccle.21°. Nō est sensus vbi ē amaritudo: scilicet peccati. Et ideo faciendū est qđ dicit Augustinus qui ait. Disce nō diligere mundū vt diligas deū: diffunde vt implearis: auerte vt cōuertaris. Alia quoqꝫ est causa per febrē significatur peccatuꝫ: qꝛ sicut febricitās modo patit᷑ frigus ⁊ mō estum: sic peccator modo patitur timorē qui ē frigus anime: ⁊ mō cupiditatē que est calor aīe. Unde Augustinus sup illud psalmiste. Incēsa igni ⁊ suffossa: ait. Omnia peccata due res faciūt.s. timor ⁊ cupiditas: timor facit fugere oīa que sunt carni molesta: cupiditas vero facit appetere oīa que sunt carni suauia. ¶

Sicut aūt diuerse sunt species febriuꝫ: ita diuerse sūt species peccatorū. Sꝫ breuitatis cā nō enumerabo oēs species ipsarū febriū de qbus tractat Auicēa p°. q̄rti: tractatu. p°.2°.3°.⁊.4°. ⁊ Galienus.p°.⁊.2°. de differētijs febriū. Solū aūt septem species febriū declarabo: ⁊ ponā remedia ad curandum eas: quaꝝ pma dicit᷑ quotidiana: ⁊ significat peccatū gulle: ppter quotidianā exactionē: iuxta illud Isa.56°. Uenite sumamus vinū ⁊ impleamur ebrietate: ⁊ erit sicut hodie sic ⁊ cras ⁊ multo amplius: ⁊ sūt verba gulosi loquētis cuꝫ socijs suis. Et ideo cōparatur sanguisuge: iuxta illud Prouer.30. Sanguisuge due sunt filie dicentes: affer affer: qꝛ gulosus: post vnū ferculū dicit affer aliud. Et sicut febris quotidiana de facili mutat᷑ in aliā: sic ⁊ gulla cito transit in luxuriā. Unde Hierony. ait. Venter mero estuās cito despumat in libidinem. Vel febris quotidiana aīe sunt peccata venialia: que quotidie agim⁹: iuxta illud Prouer.24°. Septies i die cadit iust⁹. trāsumptiue in c°. septies. de penitē. dist.3ᵃ. ⁊ assimilantur s̄m Augustinum in libro.50ᵃ. Omeliarum guttis aque ⁊ arene ac scabiei: guttis aque quia feruorem charitatis remittunt. arene: quia sepe a bonis operibus animam sterilem faciunt. Scabiei quia decorem anime diminuūt. Et dicit Augustinus ibidem. ꝙ sicut multe gutte implēt fluuium ⁊ naui faciunt naufragium. Et multa grana arene faciunt onus ponderosum. Et multitudo scabiei corpus reddit corruptum: sic etiaꝫ venialia peccata quando continuantur sepe sua multitudine: ponderositate: ac deformitate ad peccatum mortale disponunt. Hec autem febris curanda est medicina Petri apostoli dicentis sue prime canonice c°.5°. Fratres sobrij estote: cōtra gullam: ⁊ vigilate: scilicet cauendo quantuꝫ potestis etiaꝫ a venialibus peccatis. Secunda febris

dicitur effimera: q̃ sic dicit̃ ab effimero pisce ma/
rino: qui eodẽ die quo nascitur moritur: ⁊ signi/
ficat subitum motũ ire: qui debet finiri ante solis
occasum: iuxta illud ad Ephe 4°. Sol non occi/
dat super iracũdiam vestrã. Ubi glosa exponit. i.
ira non duret. Subitus enim ire motus quasi na
turalis est. Et ideo dicit Hierony. Qui nulla ani
mi perturbatione mouetur lapis est. Huius aũt
medicinã ponit David ps°. 4°. di. Irascimini et
nolite peccare. Tertia febris est erratica que non
accidit determinatis horis: ⁊ significat inuidiam
que quãdo quis laudatur accedit: ⁊ cũ vituperat̃
recedit. Nõ eni habet horã determinatã: sʒ quãdo
cũqʒ renouant̃ laudationes renouant̃ etiã acces
siones. Quod patuit primi Regũ. 18°. De Saul
qui inuidebat David. Nã quãdo audiebat mu
lieres canẽtes in laudẽ David ⁊ dicẽtes. Saul p/
cussit mile: ⁊ David decẽ milia: tunc patiebat̃ ma
gnam accessionẽ: ⁊ quotiens audiebat de sua pro
bitate: totiẽs laborabat illa accessione. Quando
aũt David publicum ⁊ canẽ mortuũ se nomina/
bat tũc illa accessio recedebat. Ista eni febris nõ
nascitur nisi de felicitate siue bono alterius: q2 sola
miseria caret inuidia. Unde dixit quidã. Omni/
bus inuideas: inuidet nemo tibi. Et ideo inuid9
significatur per Hely sacerdotẽ: de quo dicitur pri
mi Regũ. 3°. q̃ non poterat videre lucernã dñi
añq̃ℨ extingueretur. Lucerna accensa lucet: extin
cta vero fetet. Lucerne aũt accensa sunt viri [sa]
cti ⁊ virtuosi. Unde de Ioãne baptista ait salua/
tor Ioãnis. 5°. Ille erat lucerna ardens ⁊ lucẽs.
Lucerna vero extincta sunt peccatores fetidi. In
uidus ergo nõ potest sine magna afflictione susti
nere vel videre viros virtuosos. Libenter autem
videt miseros ⁊ afflictos: ⁊ ista febris multũ affli
git eum qui ipsã habet. Unde metrice dicit̃. In/
uidus inuidia cõburitur intus ⁊ extra. Et iõ di/
cebat Sochrates. Utinã inuidi in omnib9 ciuita
tibus oculos ⁊ aures haberent ut de cunctorum
felicitatibus torquerẽtur. Hec autẽ febris curan
da est medicina Pauli apostoli ad Roma. 12°.
Gaudere cũ gaudentib9: ⁊ flere cũ flentibus: qđ
est proprie contra inuidiã que tristatur de alienis
bonis: ⁊ gaudet de malis. Quarta febris est tertia
na: que vno die venit ⁊ altero non: ⁊ significat in/
stabiles: qui vno die proponũt multa bona face/
re ⁊ altero mutant̃. Et ideo apostolus p°. ad Cor.
15°. apponẽs eius medicinã ait. Fratres stabiles
estote ⁊ imobiles: vel possum9 dicere q̃ febre ter/
tiana laborant illi qui de peccatis suis nolunt deo
satisfacere per tres partes penitẽtie. s. per cõtrictio
nem: confessionẽ: ⁊ satisfactionẽ. Unde cum qui/
dam demoniacus adductus eẽt ad quẽdã san
ctum virũ: ille interrogauit demonẽ de nomine
suo. Cui respondit. Nos sumus tres socij quorũ
vnus vocatur claudẽs cor: alius vero claudens
os: ⁊ tertius claudẽs marsupiũ: officiũ meum est
claudere cor peccatoris ne cõteratur: q̃ si cõtera
tur laborat alius vt a cõfessione impediatur. Si
vero conterat ⁊ cõfiteatur laborat alius socius vt
eũ a satisfactione retrahat: ⁊ per hũc modũ mul
tos lucramur. Tertius tamẽ impediẽs satisfactio
nem plures omnibus lucratur. Hec autẽ febris
curanda est medicina xpi Matthei. 4°. dicẽtis.
Penitentiã agite: appropinquabit enĩ regnum
celorũ. In penitentia enĩ includitur cõtritio: cõ
fessio: ⁊ satisfactio. c°. pfecta. đ peni. di. 3ª. Quinta
febris est continua: ⁊ ista febre laborant auari ⁊
maxime vsurarij. Ceteri enim peccatores interpo
lationẽ faciunt in peccatis. Usurarius vero conti
nue peccat. s. quolibet die: ⁊ qualibet nocte: ⁊ qua
libet hora: ac momẽto: ⁊ quolibet festo: ⁊ ideo vi/
detur esse deterior q̃ iudas. Ille enim tantũmo/
do vendidit xp̃m. Ipse vero vendit xp̃m: beatã vir/
ginem: ⁊ oẽs sanctos ac sanctas: ⁊ angelos: quia
eorũ festiuitates computat in vsuris. Et ideoqʒ
similis fuit iude in culpa: similis etiã erit illi in pe
na. Iudas. n. in aere qui est medius inter celum
⁊ terrã interiit: ad innuendũ q̃ neqʒ in celo debet
stare cum angelis: neqʒ in mũdo cum hoibus: sʒ
in aere cum demonibus. Et similiter vsurari9 nõ
habitabit in celo: quia deum ⁊ beatam virginem
⁊ sanctos omnes offendit: nec in mundo: quia ho
mines conturbauit: sed in inferno cum demoni/
bus quos per auaritiam adorauit. Auaritia eni
est idolorum seruitus. Ad Colo. 3°. ⁊ appellatur
idolatria: in c°. idolatria. 28ª. q. pª Ista autem fe
bris continua: scilicet auaritia occidit hominẽ:
quia tollit tria que sunt causa vite: scilicet cibũ
somnum ⁊ quietem. Auarum enim non audet
comedere: iuxta illud Ecclesiastici. 14°. Non sa/
ciabitur pane: ⁊ in tristicia erit super mensam su/
am: nec potest dormire: iuxta illud. Ecclesi. 2°. Cũ
cti dies eius pleni sunt laboribus ⁊ erumnis: nec
per noctem mens eius quiescit: iuxta illud Pro
uerbiorum 4°. Non enim dormiunt nisi malefe
cerint: ⁊ non rapitur ab eis somnus nisi supplan
tauerint: nec potest quietem habere: sed die ac no
cte est in labore ⁊ fatigatione: iuxta illud Ieremie
49°. Pre sollicitudine quiescere non poterunt.
⁊ Ecclesiastici. xi°. Saturitas diuitis non sinit ip/
sum dormire. Auari ergo parum viuunt: sed fru
gales ⁊ liberales multum. Nam Prouerbiorũ
28°. dicitur. Qui odit auaritiam longi fient dies

cius. Hec autem febris curanda est medicina psalmiste dicentis. Diuitie si affluant nolite cor apponere. Sexta febris est quartana qua patiuntur leones: ⁊ significat superbiam propter quattuor eius species. De quibus dicit Gregorius. Quattuor species timoris sunt: cum vel aliquis bonum quod habet a se habere se existimat: vel pro suis meritis datum sibi putat: vel cum iactat se habere quod non habet: vel cum despectis ceteris appetit singulariter videri habere quod non habet. Vel potest significare luxuriam que per corpus expletur quod ex quattuor elementis componitur. De qua Ambrosius super Lucam ait. Febre flagrantior est libido. Vel potest significare consuetudinem longam peccandi: vt prima dies sit mala cogitatio siue cogitationis delectatio. Secunda malus consensus. Tertia mali opus: quarta vero mala consuetudo. Ista autem triplex species quartane difficulter curatur. Superbia enim difficulter curatur quia semper est in ascensu: dicente psalmista deo. Superbia eorum qui te oderunt ascendit semper: nec mirum si ascendit quia in celo orta fuit. Eius autem curationis medicinam ponit saluator di. Luce 18°. Omnis qui se exaltat humiliabitur: ⁊ omnis qui se humiliat exaltabitur. Alia etiam species: scilicet luxuria difficulter curatur: quia in anima ⁊ in carne minus radicatur. Ipsa enim radicatur in anima: de est in memoria per turpium imaginationem: in intellectiua per turpium meditationem: ⁊ in voluntate per turpium affectionem. Radicatur etiam in corpore: quia ipsum totum inflammat: iuxta illud Job. 31°. Ignis est vsque ad consummationem deuorans: et omnia eradicans genimina. Item ipsum totum conuulnerat iuxta illud Job. 16°. Conuulnerauit lumbos meos. Item ipsum totum corrumpit ⁊ fedat: iuxta illud Johelis. p°. Computruerunt iumenta in stercore suo. Ubi Gregorius ait. Iumenta in stercore putrescere: est carnales homines in fetore luxurie vitam finire. Cuius medicinam ponit apostolus ad Ephe. 5°. di. Fornicatio ⁊ omnis immundicia non nominetur in vobis. Mala etiam consuetudo difficulter curatur: quod significatum est Joannis xj°. in Lazaro quatriduano quem dominus cum quadam difficultate ostendit se resuscitare: scilicet cum oratione ⁊ cum clamore: ⁊ cum sui conturbatione: ac cum lachrymarum effusione. Unde dicit philosophus 9°. Ethi. Non facile est homini ab antiqua consuetudine transmutari. Ratio autem quare hec febris consuetudinis sit difficilis curationis est illa quam ponit Isidorus in p°. soliloquiorum. c°. 9°. dicens. Assidua consuetudo in naturam vertitur ⁊c. Naturalia autem dicuntur immutabilia. §. sed naturalia. insti. de iure. na. gen. ⁊ ci. Cuius medicinam ponens sapiens Ecclesiastici 12°. di. Non erit ei bene qui assiduus est in malo: ⁊ saluator vbi. s. exclamat Lazare veni foras. i. exi de mala consuetudine. Septima febris est ethica que est radicata in medullis ⁊ naturalem humiditatem consumit: siue humidum radicale: ⁊ significat accidiam ⁊ tristiciam: ⁊ maxime illam de qua dicitur 2°. ad Corin. 7°. Tristicia seculi mortem operatur. Talis enim tristicia exsiccat ossa. i. virtutes anime iuxta illud. Prouer. 17°. Spiritus tristis exsiccat ossa. Et ideo dicitur Eccle. 38°. Ne dederis in tristitia cor tuum: sed repelle eam a te: quia a tristicia festinat mors: ⁊ cooperit virtutem: ⁊ tristitia cordis flectit ceruicem. ⁊c. Cuius medicinam ponit apostolus ad Romanos. 13°. dicens. Spiritu feruentes: domino seruientes. Ugo autem cardinalis super Joannem dicit: quod per febrem intelligitur cupiditas. Nam sicut in accessu febrili calor est immoderatus interius circa cor: sed tamen febricitans sentit frigus exterius. Interius autem calorem non sentit. Ita cupidus intra se ardet igne cupiditatis: nec tamen sentit illum ardorem: quia non intelligit suam auariciam: sed bene sentit frigus exterius: quia semper credit fame mori: ⁊ semper credit parum habere: ⁊ ea habet que timet ammittere. Unde ⁊ manus habet adeo frigidas ⁊ quasi contractas: quod eas non potest per elemosynam extendere ad pauperes. Item pedes adeo habet frigidos ⁊ omnia alia membra: quod ea non potest extendere ad bona opera. Prouer. 20. Propter frigus piger arare noluit. Et de tali frigido ⁊ timore pleno dici potest illud Job. 15°. Sonitus terroris semper in auribus illius: ⁊ cum pax sit: ille semper insidias suspicatur: habet tamen interius caliditatem nimiam auaritie: quia cupiditas est sicut ignis qui nunquam dicit sufficit. Prouer. 30. Unde Eccle. 23°. dicitur. Anima calida quasi ignis ardens non extinguetur donec aliquid glutiat: ⁊ Apoca. 16°. scriptum est. Estuauerunt homines estu magno. Contra autem omnes febres ⁊ alias infirmitates generale remedium est euitare contraria sanitati: ⁊ procurare ac facere conseruatiua eius. Quod spiritualiter ostendit faciendum propheta Dauid. ps°. 33°. di. Declina a malo ⁊ fac bonum.

Ex predictis autem omnibus potest inferri conclusio verissima: scilicet quod propter tantas peccati malignitates nullus debet mortaliter peccare pro quocunque comodo vel bono habendo: nec pro quocunque malo seu damno euitando vt inquit sanctus Bonauentura. in quarto

Unde notādū est: q triplex repif bonū. s. corporale: corpale: et spūale: et silr dicere possumus de malo: qz si repif vnū oppositoꝝ in natura repif et reliquum .2°. de celo et mūdo. Et. 5°. Metha. Bonū aūt corpale diuidif i quattuor differētias: scilz essentialitatis: vitalitatis: sensibilitatis: et rationabilitatis In pria dr̄ia que dr̄ essentialitatis comprehēdunf oīa bona creata corpalia: que hñt simpliciter purū esse sine aliqua vita et aīa: prout sūt lapides pciosi: aurū: argentū: ac alia metalla: domꝰ possessiones: quattuor elemēta: stelle: et oīa corpora celestia: vna cuz celo empireo. Nā licet aliqui āriq philosophi: inter quos fuit Auicena. 9°. Metha. c°. 2°. dixerint. Qꝫ celi hñt aīas: et q celū est magnū aīal: et q mouetur a ppria forma pfectiua: idest aīa. Tamē theologici inter quos est Ric. noster in. 4°. dist. 14°. et sanctꝰ Bonauētura ibidē. artic. 3°. q. 2°. tenēt cōtrariuz sequētes dictum Damasceni qui ait. Celi oīno sunt inanimati et insensibiles. In secūda differētia boni corpalis que dicif vitalitatis cōprehēdunf oīa vegetabilia: vt herbe: flores: arbores: et plāte producētes euchaꝛ: balsamū: cinamomū: et alia aromata: ac fructus varios. Habēt enim aīam vegetabilē qua viuūt et crescūt. Et quantū ad hoc sunt nobiliores omni lapide precioso et auro. In tertia differētia que dicif sensibilitatis ꝯprehēdūtur omnia aīalia: pisces: aures et cetera quadrupedia: vt boues: equi rc. et reptilia oīa. Et ista que habēt aīaz sensitiuā sunt ceteris creaturis insensibilibꝰ digniora. Unde Augustinꝰ iquit Qꝫlibet viuēs digna rōnis equitate pualet omni nō viuēti. Et Ecclesiastes 9°. dicif. Melior est canis viuus leone mortuo. Et. 16°. de aīalibus ait philosophus. Anima melior est omni corpe: et aiatuz inanimato: ac viuuz mortuo: et ens nō ente. In quarta differētia q̄ dicitur rationabilitatis cōtinētur oīa corpora humana aīata aīa rationali: que preualēt oibus aliis corporalibus: et sunt inextimabilia: vt habef in l. penulti. ff. si quadru. pau. fe. di. l. liber homo. ff. de verbo. oblig. l. et liberi. ff. cōtra emp. l. scientiā. ff. ad l. aquil. et. l. ij. ff. ad legē rod. de iac. Posito ergo casu q quis [redacted] cōmittat vnū peccatū mortale possit acquirere oēs thesaures mūdi: et nō solū eos qui sunt: fuerūt et erūt: sed infinitos alios. Itē q possz habere oīa predicta bona corpalia et fieri dominꝰ totius mūdi: et oīum celoꝝ: et nō soluz mūdi huiꝰ et celoꝝ qui sunt: sed alioꝝ infinitoꝝ et multo pulchrioꝝ et digniorūz. Dico q nullatenus debet cōsentire peccato quo perderet animā suam que est incomparabiliter melior et nobilior oibus predictis: iuxta illud Ouidij in. 3°. Metharmorph. Celo qz animus prestantior omni: vnde Saluator Matthei 16°. ait. Quid prodest homini si vniuersū mūdū lucretur: anime vero sue detrimētū patiatur aut quam dabit homo cōmutationem pro anima sua? Item ponamus q quis si nō cōsentiat peccato debeat occidi: dico q potius debet mortem sustinere: et omnia alia mala et penas ac supplicia et amissionem omnium rerum corporalium: q̄ꝫ peccato consentire. c°. ita ne. 32°. q. 5°. et c°. sacris. extra quod me. cau. Imo si quis cum filijs suis omnibꝰ parentis ac cognatis: omnibusqz sibi attinentibus deberet occidi: si non consentiat peccato potius debet sustinere suam et ceterorum mortem: imo omnium hominum mundi etiaz si essent in infinitum multiplicati: q̄ꝫ consentire peccato. Ait enim Augustinus super Ioānez. Magis eligendum est deo dilecto mori: q̄ꝫ offenso viuere. Et ideo in. c°. cuz infirmitas. d̄ peni. et remi. precipit ecclesia medicis ne pro sanitate corporali infirmorum dent eis vel faciant aut fieri concedant aliquid quod vertatur in dētrimentū anime. Mors enim vnius anime per peccatum est maioris damni q̄ꝫ innumerabilium mors corporuz c°. si habes. 24°. q. 3°. Et ideo dicunt Theologi q si daretur casus pro possibili: q beata vgo vel xp̄s deberet occidi: vel a paradiso exulari nisi tu peccares mortaliter: nullatenus deberes ipsi peccato cōsentire.

S Ecundum bonum pro quo consequēdo vel opposito vitādo: non debet quis peccare mortaliter dicitur temporale. In quo continef amicitia libertas: sanitas: sapientia: prosperitas: bona fama: nobilitas: et dignitas: ac cetera huiusmodi. Si enim quis perpetrando vnum peccatum posset contrahere amicitiam cum omnibus hominibus mundi: qui sunt fuerunt et erunt: si omnes viuerēt: imo cū infinitis alijs: et cū omnibus angelis et sanctis [redacted] possibile esset hoc fieri: non deberet illud committere: imo potius subire deberet inimicitiaz omniuz predictorū q̄ꝫ offendere deum. Ait eni philosophus. p°. Ethico. Pro amore vtutis necesse est omnē amicitiam deserere. Et saluator Luce. 14°. inquit. Qui amat patrem aut matrem super me non est dignus. Item si qs posset cōmittendo vnum peccatum mortale subijcere sue seruituti omnes homines mundi: et totum mundum: quod si non cōmittat deberet incarcerari et seruituti subijci cum omnibus filijs et amicis suis vsqz ad diem iudicij: non deberet illō perpetrare: quia deterior est seruitus peccati q̄ꝫ omnium hominum. Unde inquit Tulius in paradoxis: q improbus et viciosus est nephandissimus

sermus etiā ſi ſit de nobiliſſima ac digniſſima familia ortus. Si etiā quis peccando poſſet acquirere ⁊ cōſeruare omnē ſanitatē: ⁊ fortitudinem atqꝫ pulchritudinē ſuā vſqꝫ ad diē iudicij: imo per infinita tempora. Quod ſi nō cōmittat deberet ſubire omnē infirmitatē imaginari poſſibileꝫ: omnēqꝫ debilitatē: ac deformitatem: atqꝫ turpitudinem: nullatenus deberet cōſentire peccato. Deterior: enim incōparabiliter eſt infirmitas: turpitudo: ⁊ debilitas vniꝰ anime peccatricis: q̄ ſimul omniū corporū. Item ſi quis peccando poſſet acquirere omnē ſapientiā: ſcientiā: eloquentiā: ingenioſitatem: ⁊ omnē induſtriā: omneſqꝫ artes liberales: philoſophiaꝫ: aſtrologiā: ius canonicum ⁊ ciuileꝫ theologiam: ⁊ nō peccādo omnes predictas ſcientias perditurus eēt. Dico ꝙ peccare nō deberet: quia vt dicitur Eccle. 19°. Melior eſt inſipientia cū timore domini: q̄ apparēs ſapiētia et ſtulticia. Si etiā quis poſſet peccatū perpetrādo acquirere omnē proſperitatē haberi poſſibilē: vt familie: ſubſtantie tēporalis filiorꝫ ⁊ ceterorum omniū: ⁊ ecōtrario ſi non peccaret deberet omnibus predictis priuari: ⁊ in omni aduerſitate conſtitui vſqꝫ ad diē iudicij. Dico ꝙ nullatenꝰ deberet peccare. Ait eni pſalmiſta. Melius eſt modicum iuſto ſuper diuitias peccatorꝫ multas. Et Salomon inquit. Prouer. 13°. Eſt quaſi diues cum nihil habeat: ⁊ eſt quaſi pauper cuꝫ in multis diuitijs ſit. Itē multo melius eſt acquirere regnuꝫ celorū per tribulationes: iuxta illud Actuū. 14°. Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnū celorum: q̄ ſe ſubdere eternis tormētis peccando: ⁊ acquirendo proſperitates. Iteꝫ ſi quis omnē famā per vniuerſuꝫ mundū: omnēqꝫ dignitatē: taꝫ eccleſiaſticā q̄ temporalē: omnēqꝫ nobilitateꝫ acquirere poſſet peccando: ⁊ econtra non peccando deberet efficiꝰ infamis in toto orbe terrarꝫ: ⁊ ab omnibus contēni: reijci ⁊ abhominari: nullo modo deberet ꝯſentire peccato: ⁊ ratio eſt quia incurreret maiorē in infinitū vilitateꝫ: infamiā: ⁊ ignobilitatē: atqꝫ ignominiā per peccatū vt patet ex precedentibus. H

TErtium bonum pro quo habendo vel non amittendo non debet quis mortaliter peccare eſt ſpirituale: in quo cōtinentur oēs virtutes ⁊ cetera bona ſpūalia: vt innocētia: puritas: pietas ⁊ huiuſmodi. Poſito ergo caſu ꝙ quis poſſet acquirere omnē innocentiā puritatē ⁊ virtutē omniuꝫ ſanctorꝫ ac ſāctarū: cunctorūqꝫ ſpirituum beatorꝫ: cōmittendo vnuꝫ peccatuꝫ mortale: ⁊ econtra non perpetrando illud priuaretur omnibus predictis iam habitis: non deberet peccare: quia maius maluꝫ eſſet cōmiſſio peccati contra deum: q̄ acquiſitio oīum predictorum. Item poſito ꝙ quis poſſet cōmittendo peccatū conuertere animas omniū peccatorū ad penitentiaꝫ ⁊ ad ſalutem eternā: ⁊ liberare de damnatione omnes dānatos: tam homines q̄ demones: ⁊ illos iuſtificatos perducere ad gloriam: ⁊ omnes animas educere de purgatorio atqꝫ omnes īfideles ac hereticos reducere ad veraꝫ fidem: dico ꝙ nullatenus peccare deberet mortaliter: imo potius deberet permittere ꝙ oēs angeli ⁊ beati eijcerentur de paradiſo: ⁊ ꝙ omnes creature anihilarētur q̄ peccare. Unde ait Anſelmus in libᵒ. de ſimilitudinibus. Magis preeligenda eſt mors ⁊ anihilatio omniū creaturarū: tam celeſtium q̄ terrenarum: q̄ offenſio veritatis. Et idem in liᵒ. pᵒ. Cur deus ⁊ hō. iterum inquit. Fateor ꝙ pro cōſeruāda tota creatura nihil facere licet contra voluntatem dei creatoris noſtri. G

PRedicta aūt veritas: ſcilicet ꝙ pro nullo cōmodo habendo vel incōmodo vitando peccare licet mortaliter: probari poteſt rationibꝰ: auctoritatibus: ac exemplis. Prima ratio eſt bonificationis. Quinqꝫ etenīꝫ leges indicāt maius bonū eſſe magis diligendū ⁊ eligendum minori bono. Prima ē lex naturalis de qua philoſophꝰ 2°. de generatione ⁊ cor. ait. Natura ſemper eligit ⁊ ꝯſiderat quod melius eſt. Et. 3°. Topi. ēt dicit. Maxime bonū maxime omnes appetunt: ⁊ tanto malū eſt magis euitandū quanto peſſimum. Secūda lex eſt moralis que imitatur naturalē. De qua philoſophus vbi. ſ. proxime inquit. Eligendū ē de duobus oīno ſimilibꝰ id ex quo maiꝰ bonū ſequitur. Et. 5°. Ethi. ⁊ ait. Duorū bonorū appoſitorū melius eſt ſemper eligendum. Tertia lex eſt canonica. De qua de conſe. di. 5ᵃ. in c°. non mediocriter. Hierony. inquit. Non mediocriter errat qui magno bono prefert minus bonū. Et ſimilis ſentētia ponitur in c°. duo mala 13ᵃ. diſt. ⁊ 22ᵃ. q. 4ᵃ. c°. iurauit. ⁊ c°. non ſoluꝫ. Et facit capituluꝫ. ſic viue. 16ᵃ. q. p°. vbi dicit ꝙ de bonis debemus ſectari meliores. Quarta lex eſt euāgelica. in qua oſtenditur melius eſſe querendum dū ait ſaluator Matthei. 6°. Nonne aīa plus eſt q̄ eſca: ⁊ corpus q̄ veſtimentū? Querite ergo regnuꝫ dei ⁊c. ⁊ Luce. x°. Cōmendauit Magdalenam que maius bonū eligerat duꝫ dixit. Maria optimaꝫ partē elegit que nō auferetur ab ea. Quinta lex eſt diuina q̄ meliora iuxta ſe magis locat. Aū Dioni. in libᵒ. de Angelica ierar. dicit ꝙ excellentiores angeli magis iuxta deū reſident: ⁊ quo ad miniſteria ⁊ quo ad gloriā. Concordat etiā. Lex

ciuilis cum supradictis: et sic lex Theologica. H

Acto igitur hoc fundamento ponatur nunc q in vno latere sit omnis bonitas rerū creatarum tam celestium q̄ terrestrium. Ab alio vero latere sit simpliciter sola bonitas diuina: et clarum est q bonitas dei est incomparabiliter maior omni bonitate creata: quia ipse deus dedit rebus creatis bonitatem quā habent Geñ. p°. Qd autem est causa aliorum vt sint talia illud est maxime tale. 2°. Methapha. Item omnis creata bonitas est finita. Nam vt dicitur Sapiētie. xj°. Deus fecit omnia in numero pondere et mēsura. E cōtra vero bonitas dei est īfinita: vñ Plato in Thimeo ait. Deus est summum bonum super omēz substantiā oēmqz naturam: cum sit infinite perfectionis. Finiti autē ad infinitum nulla est cōparatio. p°. d celo et mūdo. 3°. et 8°. Phi. et p°. Metha. Sz qd plus est. Dico q nulla est bonitas oīum creaturarum respectu dei. Nam saluator noster vt habetur Luce. 18°. dixit. Nemo bonus nisi solus deus: et Matthei. 19°. iterum ait. Unus est bonus de⁹. De quo loquēs Aug. in li°. questi. noui et vete. testa. dicit. De⁹ est bonū quoddaz qd nulla attingit opinio: nulla attingit ratio: nullus capit intellectus: et quod a nulla queuis creatura capi potest: plus enī est q̄ quicquid dici vel cogitari potest. Et idē in li°. de speculo. c°. 18°. inquit. Deus est summū bonuz supra qd nihil: extra qd nihil: sine quo nihil: sub quo totū: cuz quo totuz: a quo omnia: cuz quo omnia: et p quem omnia. Et Anaxagoras dixit. Deus est bonitas incogitabilis: mens īmortalis: incōtemplabilis celsitudo: forma non formata: sed forma omniū formaruz: impossibilis inquisitio: insopitus oculis: lux indeficiens: ens optimū atqz perfectum: ad cuius narrationē deficiunt oēs lingue: hec ille. Cum igitur deus sit bonitas in infinitū excedens omnem aliam bonitatē: sequitur q nemo debet peccare: et cōsequenter ipsum relinquere et perdere propter cōsequendum quodcūqz aliud bonuz vel cōmodum. Et per eandem rationē non debet peccare ꝑpter euitandum quodcunqz aliud malum vel incōmodum: quia si omnia mala et incōmoda simul ponantur: nullum est tale sicut amittere deū: et exulari a paradiso: ac eternaliter damnari in inferno: quod quidez maluz acquiritur per peccatum. Ait eniz philosophus. 8°. Topi. q maximo bono maximū maluz opponitur. Cuz ergo deus sit summum bonum: sequitur q qui perdit euz incurrit malum ei contrarium quod est maximum. I

Secunda ratio dicitur dilectionis: ſm enim oēs Theologos in 3°. di. 28°. Unusquisqz dz preponere salutē anime sue saluti omniū aliarum animarum. Unde philosophus. 9°. Ethico. dicit. Unusquisqz sibi ipsi magis q̄ alijs naturaliter ē amicus: quia amicabilia que sunt ad alterum veniunt ex amicabilibus que sunt ad seipsuz. et Augustinus in. 2°. de doctrina xpiana ait. Regulam diligendi proximos a seipso primū dilector accepit: et idō nulli licet ꝑ charitate aliorū peccare pro eo q ipse peccando offenderet charitatē propriā quam magis tenetur habere q̄ ad proximuz. Et beatus Tho. 2ª. 2e. q. 27ª. articu. 4°. inquit. Homo ex charitate magis debet diligere seipsum q̄ proximuz. Cuius signum est quia homo non debet subire aliquod malū peccati quod contrariatur participatione sue beatitudinis vt proximū liberet a peccato: hec ille. Scotus etiā in 3°. disti. 9ª. dicit. Qd pro eē nulli⁹ creati saluādo: est peccādū mortaliter. Et confirmantur predicta per illud quod ait Apostolus ad Roma. 3°. c. q non sunt facienda mala vt eueniāt bona. Itez per dictum glose. in c°. apostolicā. extra de simo. vbi ait. q sub pretextu pietatis nō est impietas cōmittenda. Argumentum in c°. non est putanda. pª. q. pª. Unde non licet facere vsuras et furta vel rapinas: vt fiāt elemosyne. c°. neqz eniz. et c°. forte. 14ª. q. 5ª. Nec similiter licet adulterari causa generādi filios ad cultū dei. 32ª. q. 4ª. c°. sic non sunt. et. 22ª. q. 4ª. c°. inter cetera. Pro nullo ergo cōmodo vel incōmodo licet cōmittere peccatum quo perditur aīa que preualet omnibus bonis. Ait enim Dantes. Solo el petó e q̄llo che la disfrancha. Facendola partir dal sūmo bñ. Si che del suo veder pocho se imbiancha. Se non reimpie doue colpa vota. Contra mal delectar cō iuste pene. K

Tertia ratio dicitur electionis. Teste eniz philosopho 3°. Ethi. et 3°. Topi. Duobus malis appositis quorū vnū est maius altero: min⁹ semper est eligendū: vt etiā habetur in c°. duo mala. 13ª. di. et. 14ª. di. c°. p°. et notat̄ i. l. j. §. penultimo. ff. de peri. et cō. rei ven. et in. l. quotiēs la. iiij. ff. de regu. iur. et in. l. j. §. p°. ff. de ven. in pos. mit. et in. §. cum igitur. in autē. de nō eli. se. nu. cos. pª. et in c°. non soluz. 22ª. q. 4ª. Et patet hoc exēplo naturali. Nam homo vt saluet caput exponit brachia et alia mēbra discrimini. Exemplo serpentis qui vt saluet caput totuz corpus percutienti exponit. Dicit ergo Augustinus in lib°. de doctrina xpiana. q pro capite nostro qui est xp̄s instante necessitate dz quisqz xpianus morti exponere corp⁹ suuz: et sic patet propositū: quia pro conseruanda vita corporali non debet quis mortaliter peccare negādo xp̄m: vel aliam mortalē culpaz perpetrando. Debet enim potius eligi mors corporalis que est

minus malū q̄ mors spiritualis. Unde dicit Augustinus in Omelia super Joannē: que ponitur in officio sancti Laurentij. Cum autē cause articulus venerit vt hec conditio proponatur: aut faciendum esse cōtra dei preceptū: aut ex hac vita migrandū: quorum duorū homo cogatur alterū eligere: cōminante mortem persecutore: ibi eligat pot⁹ deo dilecto mori q̄ offenso viuere. Ibi oderit in hoc mundo animā suam: vt in vitā eternā custodiat eam: hec ille. Cum ergo minus sit malum perdere corpus & omnia tēporalia q̄ perdere animā: sequitur q pro cōseruatione ipsius anime debemus ipsum corpus & omnia que hoc in mūdo haberi possunt exponere. Unde Job. 2°. dicitur. Pellem pro pelle & cūcta que possidet dabit homo pro anima sua. Item cum peccatū mortale sit maius malū q̄ quelibet pena tēporalis: & quā queuis pena purgatorij & inferni secundum Franciscū de maironis in sermone de gratia dei: qui ait. q magis eligerent anime beatorū esse in inferno sine peccato q̄ in paradiso cū vna mortali culpa. Et idem facerēt omnes angeli: sm eūdem doctorem ibidē: quia pena in se non est simpliciter mala: sꝫ ipsū peccatū est simpliciter malum: imo est pessimū: quo nihil est horribilius: detestabilius: ac maligni⁹. Ideo dicit beatus Tho. in quolibeto. Q̄ omnis vere cōtritus tenet magis velle esse in inferno q̄ deū offendere. Et Ricar. in. 4°. di. 50ª. ar. 4°. q. 2ª. determinat q damnati magis debent velle non esse q̄ esse in peccato: & ibidem assignat inter alia rōnem quare beati & damnati magis debeant velle esse in inferno sine peccato q̄ in paradiso cū offensa dei dicens: q ex eo q quisq damnatus vel beatus tenetur magis diligere deum q̄ seipsum: cū sit in infinitum maioris bonitatis: per cōsequens etiam magis tenetur velle malū propriū q̄ diuinā offensam. Quapropter cōcluditur q & nos idē velle debemus. Et ideo Anselmus in li°. de similitudinibus. Et Augustinus in sermonib⁹ comunib⁹. sermone p°. inqt. Mallē purus & innocēs gehēnam intrare: q̄ sorde pollutus celestia regna tenere. Cum cōstet solos malos in inferno torqueri: & solos bonos in celesti beatitudine foueri. II

Hec etiā veritas probatur auctoritatib⁹. Ait enim Augu. in sermonē 3°. de vno martyre. Duo sunt q̄ homines ad peccata aut ducunt aut īpellunt: voluptas & dolor: voluptas allicit: dolor impellit. Ut ergo habeant hoīes voluptatē & non patiant dolorē peccāt. Et ideo deus cōtra ista duo quodā vnū ē in blāda pmissione & alterū ī terribili cōminatiōe & pmittere dignat⁹ ē & terrere. Pro mittere regnū celorū: terrere de supplicijs infernorū. Dulcis ē voluptas: sꝫ dulcior ē de⁹. Malus ē dolor tpalis: sꝫ peior ē ignis etern⁹. Habes quod ames p mūdi amorib⁹: imo p īmūdis amorib⁹. Habes qd̄ timeas p mūdi terrorib⁹: hec ille. Qui ēt ī c°. faciat. 22ª. q. 2ª. .. ait. Faciat hō p tpali salute hoīs qd̄ pōt. Cū aūt ad hoc vētū fuerit vt tali saluti nisi peccādo ꝯsulē non possit: iā se existimet nō hre qd faciat. Et idē hētur ī c°. seqnti. & ī c°. si qs ad te ꝯfugerit. cadē qōne & cā vbi dr. Si quis ad te ꝯfugerit q̄ d̄ mēdacio tuo possit a morte liberari: nō ei mētitur⁹. Os. n. qd̄ mētit occidit aīā. Cū g° mētēdo vita eterna amittat: nūq̄ p cuiusq̄ vita corpali & tpali mētēdū ē: hec ibi. Facit ēt ad hoc illō qd̄ ait Alex. papa ī c°. sup eo. de vsu. di. Cū sacra scriptura phibeat p alteri⁹ vita mētiri: multo magis ē hō phibēdus ne p redimenda vita captiui vsurar voragine inuoluat. O nephādissimū pctm̄ tu es adeo horribile q p te d̄mones colunt ut ait Hiero. ī c°. ī eo. 32ª. q. 4ª. Qui ēt in c°. ꝯuertimini. d̄ pe. di. pª. ait. Solo pctō diaboli filij sum⁹. Et iō debem⁹ illō sup oīa euitare. Exēplo pīarchar: pphetar: aplor: martyr & aliorū sctōr: q poti⁹ voluerūt amittē vitā q̄ pctm̄ ꝯmittere. In q̄rū psona inqt Paul⁹ ad Ro. 8°. Quis nos sepabit a charitate xpi? Tribulatio: an angustia: an psecutio: an fames: an nuditas: an piculū: an gladi⁹? Et sbdit. Cert⁹ sū q: neq mors: neq vita: neq angeli: neq pncipat: neq ptātes: neq vtutes: neq instātia: neq futura: neq fortitudo: neq altitudo: neq pfundū: neq creatura aliq̄ poterit nos separe a charitate dei q̄ ē in xpo Jesu dño nr̄o. Exēplū ētō hoc hēm⁹ pticularit d̄ Abraham q poti⁹ voluit imolare filiū suū q̄ facē ꝯ dei pceptū Geñ. 22°. De q̄ hētur. 22ª. q. 2ª. §. qñq. & c°. nō. n. Item Susaneq̄ poti⁹ voluit se exponē piculo īfamie & lapidatiōis q̄ adulteriū ꝯmittere. Dañ. 13°. Et silr possum⁹ exēplificare d̄ alijs sanctis. Ūn si petes. O Stephane cur lapidari voluisti? O Laurēti cur cremari te pmisisti? O Petre: O Andrea q̄re crucifigi voluistis? Et sic d̄ singul'oēs rñdebūt. Ne creatorē nr̄m offenderem⁹. Silr q̄q exēplificare possum⁹ d̄ v̄ginib⁹. Ūn si īterroges. O Lucia: O Agatha: O Catherina: O Agnes: O Ursula. Et sic d̄ alijs: q̄re tot cruciat⁹ & mortē sic accerbā sustinuistis? Rñdebūt pfecto. Ne peccarem⁹ ī dñū deū nr̄ū. Exēplū ēt hēm⁹ religiosor & hrmitar. Ut d̄ Paulo p̄io hrmita. De sctō Antonio de btō Hilariōe. Itē d̄ Augustino. Basilio: Bñdcō: Frācisco & Dñico. Qui tot ieiunijs: vigilijs: ac alijs austeritatib⁹ carnē suā macerauerūt & ab oīb⁹ carnalib⁹ d̄lectatiōib⁹ abstine

rint [illegible] deũ offenderet. Quid dicã de beato Joãne baptista: qui in q̃nto anno p̃rexit ad heremũ ꝓpter eãdẽ causam? Unde de ipo canit ecclia. Antra deserti teneris sub annis: ciuiũ turmas fugiẽs petisti: ne leui saltẽ maculare vitã famine posses. Exẽplũ quoq; habem⁹ saluatoris nr̃i qui triginta trib⁹ annis voluit pegrinari: ac sufferre famẽ: sitim: frigus ⁊ calorẽ: ⁊ tandẽ sustinere vituposaz ac crudelissimã mortẽ crucis ne patris sui obedientiã offenderet. De quo Aps̃ ad Phili. 2°. ait. Christ⁹ humiliauit semetipʒ fact⁹ obediẽs vsq; ad mortẽ: mortẽ aũt crucis ⁊c. Sed dimissis exẽplis fideliũ: veniamus ad philosophos morales: paganos ac gẽtiles: qui licet nõ habuerint cognitionem de xp̃i natiuitate: nec spem de futura resurrectiõe: tñ dixerũt ꝙ quisq; dʒ esse tãte fortitudinis ac ꝯstãtie: vt potius mortẽʒ eligat: q̃ꝫ virtutem offendat: ⁊ ꝙ maius malũ est pctm̃: q̃ꝫ seruit⁹: ⁊ q̃ꝫ pditio oĩs dignitatis: amicitie ⁊ diuitiaꝝ: ⁊ q̃ꝫ ipsa mors. Unde Tulius in 2°. de officijs ait. Nemo bon⁹: nemo iust⁹ eẽ põt qui exiliũ: qui egestatẽ: ⁊ qui mortẽ timet: ⁊ qui ea que sunt his cõtraria iustitie anteponit: ⁊ Philosoph⁹ p°. Ethi. dicit. Meli⁹ est mori: q̃ꝫ agere cõtra virtutẽ: ⁊ pro salute veritatis necesse est oẽm amicitiã deserere. Inter ceteros aũt philosophos morales laudat Sochrates: q vt refert Valeri⁹ li°. 8°. ⁊ Boeti⁹ in p°. de ꝯso. ⁊ Aug. in li°. ð vera religiõe: poti⁹ voluit mortem sustinere: q̃ꝫ idola adorare. Laudat quoq; Tuli⁹ in p°. de offi. ⁊ Aug. i p°. de ciui. dei. Marcũ atiliũ Regulũ romanũ cõsulẽ qui potius voluit horribilissimã mortẽ pati: q̃ꝫ fidẽ dataz athenienſibus violare. O igit̃ pditi christiani qui pro vno aureo: vel solido falsum iuratis: ⁊ pro q̃libet vel modico solacio: vel cõmodo ꝯsequẽdo: vel incõmodo euitando deũ offenditis: ⁊ mortaliter peccatis. Scitote ꝙ in iferno crudeli⁹ puniemini q̃ꝫ gẽtiles ⁊ pagani. Et ideo vlla tenus nolite cõsentire pctõ. Ait eni dñs Exo. 30. Si quis peccauerit ante me: delebo eũ de libro vite in quo scriptus est. Seruate igit̃ ꝯsiliũ ꝙ vobis dat̃ Leuiti. rj°. vbi dĩ. Nolite ꝯtaminare aĩas vĩas. i. per peccatũ. Scriptũ est enim Eccl̃. 41°. Ueh vobis impijs qui reliq̃stis legẽ dñi altissimi. Nam si mortui fueritis in maledictiõe erit pars vĩa. Et dñs ait. Osee. 7°. Ueh illis qui recesserũt a me. Scriptũ est etiã ꝑmi Macha. 2°. Nõ est nobis bonũ relinquere legẽ ⁊ iustitiam dei. Ipse eni ait Prouerbi. 8°. Qui in me peccauerit ledet aĩam suaʒ. De malignitate aũt peccati dĩ Treno. p°. Peccatũ peccauit hierlm̃: ꝓpterea instabilis facta est: ⁊ Prouer. 29°. Peccãtẽ viruʒ iniquum inuoluet laqueus: ⁊ Eccle. 16°. In finagoga peccãtium exardescet ignis: ⁊ Tobie. 12°. Qui faciunt peccatũ ⁊ iniquitatẽ hostes sunt anime sue. Et ideo Tobias admonebat suũ filiũ eiusdem libri. 4°. c°. dicens. Caue ne vnq̃ꝫ consentias peccato. Scriptũ est eni Prouer. 14°. Miseros facit populos peccatũ. Et ideo dicitur Eccle. 21°. Quasi a facie colubri fuge peccatũ. Scriptuʒ nanq; est Iere. 5°. Peccata vestra prohibuerunt bonum a vobis: ⁊ Prouer. 13°. Peccatores persequetur maluʒ: ⁊ Ecclesiastes. 2°. Peccatori dedit deus afflictionẽ ⁊ curã superfluam: ⁊ Amos. 9°. ait dominus. In gladio morientur omnes peccatores populi mei: ⁊ Isa. p°. iterum inquit. Ueh genti peccatrici populo graui iniquitate: semini neq̃ꝫ: filijs sceleratis: ⁊ Sapientie. rj°. Per que peccat quis: per hec ⁊ torquetur. Et ideo ait Sapiens Ecclesiastici. 20. Fili peccasti ne adijcias iterum peccare: sed de pristinis deprecare vt tibi dimittantur. Et eiusdem libri. c°. 17°. iteruʒ inquit. Conuertere ad dominũ: ⁊ relique peccata tua: ⁊ minue offẽdicula. Scriptũ est enim in ps̃°. 140. Cadẽt in retiaculo eius peccatores: ⁊ ps̃°. 144°. Et omnes peccatores disperdet: ⁊ Ezechielis. 33°. Iustitia iusti nõ liberabit eũ in quacunq; die peccauerit. Non solum autem scriptura detestatur peccatum: sed et pagana que omnes malos dicit esse stultos ⁊ stulticie filios: vnde Tulius in libro. 2°. artis noue. c° 6°. ait. Omnium malorum stulticia est mr̃ atq; materies: hac autẽ stulticia nihil est deterius: vnde idem Tulius in tusculanis questionibus lib° 3°. ait. Insipientia nulllum maius malũ est adeo autem est peccatum detestabile vt omnino illicitũ sit oĩbus legib⁹ vnde in. l. filius. ff. ð condi. isti. inquit iuris consultus. Ea que ledunt pietatẽ: extimationem: aut verecundiam: ⁊ vt generaliter dixerĩ: que cõtra bonos mores sunt nec facere nos posse credendum est. Ad euitationẽ etiaʒ peccati hortatur dñs dicens paralytico curato Joannis. 5°. Ecce sanus factus es iam amplius noli peccare: transumptiue ð peni. di. 2ª. c°. p°. ⁊ di. 3ª c°. adhuc instat. Et de peni. ⁊ re. c°. cũ infirmitas. Item in adulterio depħense mulieri dixit. Uade ⁊ amplius noli peccare. Joannis. 8°. Transũptiue in. c°. ponderet. 50ª. di. ⁊ 32ª. q. pª. §. qđ autẽ. ⁊ de peni. di. 3ª. c°. si apostolus. ⁊. §. hac auctoritate. Apostolus quoq; hortat̃ dicens. Non regnet peccatum in vestro mortali corpore: ad Roman. 6°. ⁊. 50ª. di. c° ponderet. ⁊ de cõse. di. 4ª. c°. nõ ex quo. ⁊ Jacobi. 4°. dr̃. Mundate peccatores manus vestras ⁊ purificate corda vestra duplices animo. ⁊ p°. Petri. 3°. Satagite immaculati inueni

et in pace. Dicamus ergo omnes cum beato Tobia ⁊ rogemus dominum dicentes. Mundam serua animam meam ab omni cōcupiscētia. Tobie. 3°. Et possimus dicere cum beato Job. Non reprehendit me cor meum in oī vita mea. Job. 27°. Solus enim ille ingredietur amena celi tabernacula qui reperietur sine peccati macula: vt testatur Dauid. ps°. 14°. Et innocens manib⁹ ⁊ mundo corde. ps°. 23°. Et idem propheta inquit. ps°. 36°. Nouit dominus dies immaculatorum. ⁊ ps°. 118°. iterum ait Beati immaculati in via: ⁊ Prouer. 21°. dicit Salomon. Qui diligit cordis mundiciam habebit amicū regem scilicet celestem: ⁊ Lactantius li°. de ira dei. c°. 27°. ait. Nō faciunt beatum mortifere ac viciose voluptates: non opulentia libidinum incitatrix: non inanis ambitio: non caduci honores: quibus illaqueat⁹ animus humanus ⁊ cor mācipatus eterna morte damnatur: sed sola innocentia: sola iustitia cuius legitima ⁊ digna merces est imortalitas: quā statuit a principio deus sanctis ⁊ incorruptis mētibus que se a vicijs ac ab omni labe terrena integras inuiolatasqꝫ cōseruant. Proinde vniuersos oportet sapientes: qui homines merito dici volūt fragilia contemnere: ⁊ terrena calcare: vt possint cum deo beatissima: necessitudine copulari: hec ille.

¶ Pars secūda huius sermonis de diuersis vocibus inuitantibus peccatores ad penitentiā. Q

S Eptem sunt voces ad penitentiam inuitantes quenlibet peccatorem. Prima est dei qui quinquupliciter inuitat. Primo voce scripturarū. Unde. ps°. 2°. inquit per os Dauid. Apprehendite disciplinā nequādo irascatur dominus: ⁊ pereatis de via iusta: ⁊ Matthei. 3°. Facite dignos fructus penitentie: ⁊ Matt. 4°. Penitentiā agite appropinquabit enim regnum celorum: ⁊ Luce. xj°. Contēdite intrare p āgustā portā: ⁊ Mat. xj°. Uenite ad me oēs qui laboratis ⁊ onerati estis: ⁊ ego reficiā vos ⁊ Apoca. 2°. Memēto vnde excideris: ⁊ age penitentiam: ⁊ prima opera fac. Secūdo vocat de⁹ inspiratione: iuxta illud Joannis. 3°. Spirit⁹ vbi vult spirat: ⁊ ad Ephesios. 5°. Surge qui dormis ⁊ exurge a mortuis ⁊ illuminabit te xp̄s. s. per intrinsecam inspirationem. Unde ipse dominus inquit Apocali. 3°. Ego sto ad ostium ⁊ pulso. Clamat ergo illud quod scriptum est. Can. 6°. Reuertere reuertere sunamitis: reuertere reuertere vt intueamur te. N

T Ertio vocat predicatione: iuxta illud psalmi 147. Emittet verbū suū: ⁊ liquefaciet ea: flabit spiritus eius ⁊ fluent aque. Predicatores enī sunt nuncij ⁊ apostoli dei: quos mittit deus vt per verbum predicationis faciant peccatores plangere peccata sua: ⁊ venire ad nuptias eterni regis prius anima purificata per penitentiā. Et hoc est quod in figura scriptum est. Luce. 14°. qr quidam homo fecit cenam magnam: ⁊ misit seruos suos hora cene. dicere inuitatis: vt venirent quia parata sunt omnia. In ista autem cena debet peccator ponere tria fercula scilicet contritionem confessionem ⁊ satisfactionem: que sunt partes penitentie. De quibus habetur in. c°. perfecta. de peni. di. 3°. Deus autē ponit tria alia scilicet, remissionē culpe: collationem gratie: ⁊ promissionē glorie. Et propter hoc inquit Apoca. 3°. Si quis mihi aperuerit intrabo ad illum: ⁊ cenabo cū eo ⁊ ipse mecum: scilicet ad scotum: vt ipse ponat de suo si vult comedere de meo: iuxta illud quod notant doctores in. c° quoniam simoniaca. extra de simo. maxime. Hostiē. ⁊ Ber. s. Porta tecū si vis viuere mecū. O

Q Uarto vocat deus peccatores ad penitentiam beneficiorum collatione: vnde inqt Augustinus in libro d verbis domini sermone. 3°. O magna bonitas dei: cui cū p pditione reddere debeamus obsequia: vtpote serui domino: mancipia redemptori: famuli deo: amicitiarum premia nobis repromittit: vt a nobis obsequia debite seruitutis extorqueat: vt quos nole seruire conspicit sponte beneficiorum suorū possit promissionibus inuitare. Omnia igitur bona que habes: cōtinue in auribus tuis mentalibus clamare debent vt diligas deū ⁊ ei seruias: vnde Gregorius in quadā omelia inquit. Tanto ergo esse humilior atqꝫ ad seruiendū deo promptior quisqꝫ debet ex munere: quanto obligatiorem se esse conspicit in reddenda ratione. P

Q Uinto vocat percussione postqꝫ enim dulcibus verbis inuitauit peccatores ad penitentiā clamans illud qd scriptum est Johelis. 2°. Cōuertimini ad me in toto corde vestro: in ieiunio ⁊ fletu ac planctu: ⁊ scindite corda vestra: ⁊ nō vestimenta vestra: ⁊ Jere. 31°. dicit anime peccatrici Reuertere retro virgo israel: vsqꝫ quo diuitijs dissolueris? Uidens illos obstinatos in peccatis nolle ad eum blanditijs reuerti: eos flagellis ⁊ percussionibus astringit. Sicut bonus pastor qui postqꝫ ouem suam sepe vocauit: videns eam per deuia currentem: cum baculo veniens ad semitā ducit. Ideo de hac vocatione inquit Dauid. ps°. 15°. Multiplicate sunt infirmitates eorū: postea accelerauerūt. s. ad penitētiā. Q

Secūda vos inuitans ad penitentiam est an
geli: vnde sciēdū est. ꝙ illi qui bene agūt ⁊ fa
ciunt penitētiā sunt milites Christi. Ideo dicebat
Paulus. 2ª. ad Thimo. 2°. Labora vt bonꝰ mi/
les Jesu christi. Peccatores autem sunt milites
diaboli iuxta illud. Sapiētie. 2°. Inuidia diaboli
mors intrauit in orbem terrarū. Imitanť autem
illum qui sunt ex parte illius. Quādo autē quis
de peccato ad penitentiā se cōuertit: idē est ac si de
diaboli grege ad Christi exercitum confugeret: ⁊
diuine militie ascriberet. Quo fit vt angeli vidē/
tes diabolicū exercitum per penitētiā peccatorū di
minui atqꝫ debilitari: ⁊ dei militiā augeri atqꝫ ro/
borari tanq̄ꝫ optimi milites plurimum letanť de
multiplicato iperatoris sui exercitu: ⁊ diminuto
hostiū suorū grege: quia peccatores qui erant mē
bra diaboli: iuxta illud Joānis. 8°. Uos ex patre
diabolo estis. ⁊ in. c°. nullus. 38ª. dist. dicit. Qui
rebelliter viuit diaboli mēbrū esse ostendit. Per
penitentiā efficiūt mēbra Christi: ⁊ socij angelo/
rū. Item letantur angeli de conuersione peccato/
rum: vt inquit Aug. in libro soliloquiorū. Quan
do vident animam nostrā cuius curā habēt: spre
[illegible] diabolica suggestione ad penitentiā ꝯuerti: qa
eis crescit premiū accidētale de multiplicato nu
mero beatorū: ⁊ maxime illorum qui suis exhorta
tionibus ad penitentiā cōuersi sunt. Quelibet enī
anima habet angelum ad sui custodiam deputa
tum: vt inquit Hieronymus super Mattheum
18°. c°. Tertio gaudent angeli quia vident de pec
catoribus conuersis angelicam ruinam repara
ri: iuxta illud Prophete. ps°. 109°. Judicabit in
nationibus implebit ruinas. Propterea inquit
saluator. Luce. 15°. Gaudium est angelis super
vno peccatore penitentiā agente. Ex quo appa
ret q̄ꝫ sit preciosa penitētia peccatoris de qua an
geli faciunt tantum festum. Nō enim dicuntur
gaudere de tam gloriosa dei visione: de qua dicit
pª. Petri. p°. In quem desiderant angeli ꝓspice
[illegible] nec de sua tam iocunda iubilatione: de qua in
quit ipse dominus Job. 38°. Cum me laudarent
astra matutina: ⁊ iubilarent omnes filij dei nec d
sua [illegible] dulci epulatione. De qua inquit angelus
Raphael Tobie. 12°. Ego cibo inuisibili ⁊ potu
qui ab hominibus videri non potest vtor. Sed
commemorantur gaudere de peccatoris conuer/
sione. Non solum autē gaudent ⁊ exultant om/
nes angeli ⁊ sancti ⁊ tota curia celēstis: sed etiam
tota trinitas scilicet pater ⁊ filius ⁊ spiritus san/
ctus: ⁊ ꝑmo deus pater. Multū enī gaudet rex
terrenus quando filius ei concipitur: sicut letatꝰ
est Abraham quando vxor eius sarra cōcepit fi/
li Isaac Geñ. 21°. Item multum gaudet quan
do sibi filius nascitur: sicut gauisi sunt Zachari
as ⁊ Helisabeth in ortu precursoris Joānis. p°.
Multum etiam gaudet quando filius ablacta/
tur: vnde Abraham fecit magnum conuiuium
in ablactiōe Isaac filij sui. Geñ. 21°. Multū qꝫ
gaudet qñ grādis effectꝰ ad mensā suā recipitur.
Pater igiť celestis de filio sibi spiritualiter, conce
pto: nato: ablactato: ⁊ ad mēsā recepto multū
gaudet. Cōceptio aūt attēdiť in ꝯtrictiōe: siue in
boni ꝓpositi ꝯceptione: natiuitas vero in ꝯfessiōe
vel bonorū operū ostēsione. Et ita intelligitur illud
Isa. 26°. A facie tua concepimus ⁊ parturiuimus
spiritum salutis. Sed de multis dici potest illud
Isa. 37°. Uenerūt filij vsqꝫ ad partū: ⁊ virtꝰ part
endi nō est. Ablactatio aūt attēdiť in vite perfe/
ctione qñ. s. hō in tantū in virtutibꝰ proficit ꝙ iā
non indiget lacte paruulorꝫ sed cibo solido perfe/
ctorꝫ. De quo dr ad Hebre. 5°. Perfectorū est so
lidus cibꝰ. Ad mēsā vero receptio attenditur in
celesti refectione: iuxta illud Luce. 22°. Ut edatis
⁊ bibatis super mēsā meā in regno meo. Scdo d
ꝯuersiōe pctōris gaudet filius triplici de cā. Pri
mo qa ex hoc videt effectū sue passiōis. Et hoc no
tať in pabola de oue pdita ⁊ iuēta. Luce. 15°. De
qua Greg. ait. Una ouis perijt qñ hō peccādo vi
te pascua dereliqt. In humero aūt suo eā xp̄s po/
suit qa pctā nr̄a i corpe suo ipse portauit. Secū/
do gaudet qa in pctōre ꝯuerso videt reformatio
nē sue imaginis. Et hoc notať in parabola d dra
gma pdita ⁊ iuēta Luce. 15°. In q̄ dragma ima
go regis refulget. Decē. n. dragme sūt nouē ordies
angelorꝫ: ⁊ decimꝰ hoīuꝫ: q ad dei imaginē sūt crea/
ti. Sed dcima dragma pdita fuit qñ hō peccauit
sed xp̄s eā q̄siuit ⁊ suā imaginē reparauit. Tertiō
gaudet ex eo ꝙ videt resuscitationē sui frīs. Qd
notať in parabola de filio ꝓdigo. Lu. 15°. de q dr
Epulari ⁊ gaudere oportebat: quia frater tuꝰ pe/
rierat ⁊ reuixit. Tertio principaliter de conuersio
ne peccatoris gaudet spiritꝰ scūs triplici d causa.
Primo quia recuperat templū suū quod debet
inhabitare: iuxta illud pª. ad Corint. 3°. Nescitis
qa tēplū dei estis: ⁊ sp̄s dei habitat in vobis. Uitaꝫ
aūt nō posset nisi priꝰ malignꝰ ꝯcederet: iuxta illd
2ª. ad Cor.. 6°. Que autē cōuētio xp̄i ad belial.
Quis aūt ꝯsēsus tēplo dei cū idolo. Secūdo gau
det qa recuperat mēbrū suū quod debet viuifica
re: iuxta illud. pª. ad. Cor. 6°. An nescitis quoniā
mēbra vr̄a templū sūt spiritus sācti: qui in vobis
est: quē habetis a deo: ⁊ nō estis vestri. Uidemus
aūt ꝙ membrū precisum vel putridum: vel para
lyticum non viuificatur a spiritu humano. Et ē

de modo nec peccato: a spiritu diuino: tuz qa di/ missus est ab eo: iuxta illud Isa. 59°. Iniquitates vestre diuiserut inter vos et deum. Et p°. ad Corinthi. 6°. Omne peccatuz extra corpus est. s. mi/ sticu: q: facit peccante no esse de corpore ecclesie qd viuificat spiritu sancto: tu q: putrefactus est in peccato: iuxta illud Johelis p°. Computruerunt iumenta in stercore suo: tu quia paralyticus est ex motu inordinato. No enim habet sensum amo/ ris. De quo di Sapiente p°. Sentite de dno i bo/ nitate: nec habet motu ordinatuz boni operis: sed inordinatu operis mali: iuxta illd psalmiste. Tur/ bati sunt et moti sunt sicut ebrius. Tertio gaudet q: recuperat vas suu quod debet implere. Opor/ tet aut q istud vas sit vacuuz ab amore mudi si debet impleri amore dei. Unde Aug. super Joane inquit. Vas es: si plenus es: funde qd habes vt re cipias qd no habes: funde amorez seculi: vt im/ plearis amore dei. Et hoc signatu est quarti Re/ gu. 4°. In Heliseo qui vacua vasa fecit impleri. De isto aut festo et gaudio qd facit deus: ingt Ori genes super libru Numeri. Habet sua festa deus. Est eniz magna festiuitas salus humana: puta per singulos fideles qui couertutur ad deu: et in fide proficiut. Festiuitas orit quado letificat eum im pudicus si fit cast9: et iniustus quado iustitia que rit. R

SEd notadu q ingt saluator Luce. 15°. Gau du erit in celo super vno peccatore peniteti am agete: magis q supra nonagintanouem iu/ stis: qui no indigent penitetia. Et ideo querit nu quid deus magis gaudeat de peccatore penitete q de iusto semper bene operante: et similiter ange li. Et prio videt q sic: per dicta verba. Item qa ibidem dicit: q filius senior per que significat iu stus bon9 laborator ecclesie non tm gaudiu fecit patri sicut iunior penites. Ad hanc aut questio/ nem respodere possumus: q aut loqmur de iu/ stis tepidis: aut de feruentib9. Si primo modo. Veruz est qd supra dicit. Et super hoc ponit Gre gori9 duo exepla dicens. Maius de peccatore couerso: q de stante iusto gaudiu fit in celo: q: et dux in prelio plus illu milite diligit qui post fuga reuersus hostem fortiter premit: q illu qui nuq terga vertit: et nuq aliqd fortiter fecit. Sic agri cola illam terra magis amat que post spinas vbe res fruges profert: q eam que nuqz spinas ha/ buit: sed nuq fertilem messem producit. De hoc etiam sic dicit Aug. in libro contra Faustu. Agri/ cole plus placet agri qui spinis magnis eradica/ tis centesimu fructu proferunt: q qui nullas spi nas vnq habuerunt et vix ad trigesimu peruene/ runt. Dico igitur q frequenti9 accidit: q illi qui surgut de maximis peccatis per penitetiaz: postea comparato et acqsito habitu opposito fiut feruen tiores in virtutib9 et diuino amore: q illi qui de paruis aut nullis surrexerut: sed semper steterut. sicut patet naturaliter i ferro frigido et duro. Na quato materia et substantia est magis frigida: et contraria igni: si igne accedit et ignitur: tato calidi or et feruetior efficit et calorem diuti9 conseruat. Ferru naqz ignitum ferventi9 est ligno. Et eodez modo sepe fit de peccatore couerso et charitate i/ censo: sicut accidit in Magdalena: et multis ali/ is. Si aut loquamur de iustis feruentib9: dico q datis parib9 deus plus amat iustu nunq caden tem: q peccatore penitetem: et maius gaudiu est in celo d innocentia iusti feruentis coseruata: q de peccatoris penitetia. Nullus eniz peccator est de cui9 conuersione tantu gaudeat deus et ange/ li in celo: quantu de innocetia beate virginis que nunq cecidit: vel de Joane baptista: qui sanctifi/ cat9 in vtero fuit. Ceteris ergo parib9 feruentior plus diligit a deo. Posset aut penitens esse tam feruens in dilectione et in operib9 virtuosis q ex/ cederet nonagintanoue iustos qui nunq cecide runt. Et de talib9 loquit saluator. Possumus qqz distinguere inter affectu et effectum. Nam melio ri maior tribuendus est effectus: scdm Bernar/ dum: sed magis indigenti maior tribui solet af fectus. Uidemus enim q si aliqua mater habeat decem filios: si vnus infirmatur et postea sanatur maius gaudiu ostendit de sanitate istius recupa ta: q de sanitate in aliis coseruata. Super hoc et Augustin9 in libro cofessionum ponit tria exem pla dicens. Triuphat imperator et vincit: sed nisi pugnasset non vicisset: et quanto maius periculu fuerit in prelio: tanto maius est gaudiu in trium pho. Jactat tempestas nauigantes: minatur qz naufragium: omnes futura morte pallescut: tran quillat celuz et mare: et exultant nimis qui timue rut nimis. Charus aliquis infirmat: omnes ani mo egrotant cum eo: postq xo conualuerit: fit ei et omnibus tale gaudium recte: quale ante non fuerat: hec ille. Notandum est etiam q ingt eua gelium hoc gaudium fieri non de peccatore peni/ tentiam cogitante: que est penitentia procrastina tium: contra illd Prouerbiorum. 3°. Ne dicas amico: idest Christo: vade: et cras dabo tibi: cum statim possis dare. Nec etiam dicit, Penitetiaz docente: que est penitentia verbosoz predicatoru: iuxta illd Math. 23°. Dicut eni et no faciut. Et Nec dixit. Penitetiam ostedete sicut hypocrite et simulatores. De qb9 saluator ait Matth. 7°.

Veniūt ad vos in vestimētis oviū. ec. Sed dixit. Penitētiā agēte que est penitētia devotoꝝ. De q̄bus dī Luce. 3°. Facite dignos fruct⁹ pnie. Tūc aūt fiūt digni fruct⁹ pnie: qñ servat̄ illud Deute. 25°. Pro mēsura delicti erit & plagarū modus. Quia eni pctm̄ mortale cōmissuꝫ est grauissimū ideo grauis & amara dꝫ esse pnia: qꝛ meli⁹ curat pctā q̄ levis: qđ oñdit Chriso. sup Mat. per tria exēpla dicēs: q̄ medicina aspa melius curat malos humores: q̄ levis: & rostrū ferreuꝫ meli⁹ eradicat malas herbas q̄ ligneū: & malos nodos lapidum melius prescindit maleus ferreus: q̄ plūbeus. RR

Tertia vox ad pniam invitās est paradisi. Ex cui⁹ ꝯsideratione debēt pctóres spretis oib⁹ mūdi voluptatibus ad dnm̄ ꝯuerti. Ut eni inqt Grego. in quadā omelia. Oia mūdi bona vilissima sunt in cōparatione supnoꝝ. Quarta vox dī stimuli: scilicet ꝯscie que cōtinue remordet aiam pctōris: vt ad pniam cōuertat̄. Unde Hiero. in quodā s̄mone inqt. Cum de pctis habet̄ cōscientia: torquēt hoiem & corrodūt: vt genimina viparuꝫ matrē suā: hec ille. Naꝫ vipe filijs in vtero positis: lacerata perimit̄. Et ita nos pungūt pctā nr̄a ad pniam incitantia & lacerāt: nisi penitētiā egerimus: ad eternā dānationem ꝯducētes. S

Quinta vox est mūdi. Ait eni Bernar. ī quodā sermone. Bona que facere negligim⁹ nobis deus ab alijs fieri demonstrat: vt qui p̄ceptis nō attēdimus saltē exēplis incitemur atqꝫ in appetitu rectitudis: nihil sibi mens ipsa difficile existimet qđ pfecte ab alijs fieri videt: hec ille. Exēplo igit̄ totius mūdi ad pniam inducimur. Uidemus eniꝫ s̄m sniam Salomonis Eccl'. p°. Qđ oīa flumina ad vnū locū vnde veniūt revertunt̄. Similiter aqua quāto cadēdo dscēdit: tāto ex pte opposita ascendit: vt iuxta mēsuraꝫ casus: sit mēsura ascensus. Sol etsi in occasum tēdit ad oriētē tn̄ mox redit. Sic homo in occasu: idest in peccato remanere nō debet: sed ad oriētē gr̄e debet festinare. TT

Ignis quātūcūqꝫ premat̄ ad ima: tn̄ semp se erigit ad supprema. Arbor vento agitata aut aliter depssa: se postea adhuc erigit. Avis in rete ꝯclusa: statim exire laborat. Ex qbus oībus colligere possumus: q̄ si aīa in manibus diaboli illaqueata liberari per penitētiam nō curat: est bestijs peior: & insensibilibus creaturis vilior. V

Sexta vox invitās ad penitētiam dicitur vox viri. Pmo peregrināntis & cursoris: qui attēdūnt lōgitudinem vie & asperitatem: & tēpus ad itinerandum valde breue. Et ideo mane surgūt ante lucem: & festināt q̄ citius ad locum ad quem pergūt pervenire: eo q̄ bono hospitio semper caret & cena qui ad illud accedit tarda hora. Et ita peccator qui est viator tendēs ad patriaꝫ supernaꝫ: nō debet morari in peccato: sed statim surgere per penitētiam: & incedere per viā virtutum: vt in illo verificetur illud psalmiste. Ibunt de virtute in virtutem. Uidebitur deus deoruꝫ in sion. X

Item vox viri agricole ad penitētiam invitat. Quis enim est agricola cui si fuerint vno anno fructus avulsi: agrum dserat & eum amplius non excolat? Sepe accidit q̄ arbor casu impedita vno anno fructus nō affert: sed in sequēti duplicatos reportat. Sic & homo aliquādo resurgēdo a peccatis: in plures & meliores fructus virtutū resurget: vox etiam viri bellātis ad penitentiaꝫ inducit. Quis enim princeps semel devictus arma mox abijcit? Uera est enim illa sētētia quā ponit Cato in suis documētis. c°. 3°. Victorē a victo superari sepe videmus: & Ovidius li°. p°. sine titulo. Mars dubius: nec certa venus: victiqꝫ resurgūt. Quosqꝫ neges vnq̄ posse iacere cadunt. Ideo dī in vulgari proverbio. Chi la dura si la vince. Octavianus eni imperator sepe devictus: nunq̄ arma proiecit: sed semp post casum resurgere studuit. Unde in fine totū mūduꝫ suo imperio subiugauit. Quis in terrā cadit: & non statim resurgere molit̄? Resurgam⁹ ergo & nos a casu pctī per penitētiam. Y

Septima vox invitās peccatores ad cōuersionē est ignis inferni. Cogitare enim debent peccatores q̄ si nō fecerint in p̄senti penitētiā: in profundo postea inferni plāgent sua peccata sine fructu: iuxta illud Sap. 5°. Penitentiā agētes & pre angustia spūs gemētes. Unde Aug. in li°. de fide ad Petrū ait. Qui in hoc seculo penitētiam nō fecerit: habebit illā in futuro seculo: sed indulgētiā in cōspectu dei sibi nō inveniet. Etsi eni erit ibi stimulus penitudīs: nulla tn̄ ibi erit correctio volūtatis. A talib⁹ nāqꝫ ita culpabit̄ iniqtas sua vt nullatenus possit vel diligi: vel desiderari iustitia. Uolūtas eni eoꝝ ita erit & talis vt habeat in se semp malignitatis sue suppliciū: & nunq̄ tn̄ possit recipe bonitatis affectuꝫ. Capp dī in. §. Quis. de pe. di. 7°. Studeat ergo qsqꝫ sic delicta sua corrigere: vt post mortē nō oporteat eū penā tollerare. Clamat etiam quisqꝫ dānatus in illo igne terribili & dicit cuilibet peccatori illud Ecclesia. 38°. Memēto iudicij mei: sic enim erit & tuū. Apphēdite ergo o peccatores medicinā pnie sine qua saluari nō potestis. Figurat̄ enim penitētia p ar-

cos hoc vt dicunt doctores: quia illi qui in eam intrauerunt fuerunt saluati. Et e contrario. Illi qui in eam non intrauerunt fuerunt submersi. In hoc tamen differt illa archa ab ista secundum Chrisostomum in l°. de laudibus Pauli. Quia in illam archam lupus intrauit et lupus exiuit. Coruus intrauit et coruus exiuit. Homines intrauerunt: et homines exierunt. Unde illa archa nec lupo potuit auferre suam rapacitatem: nec leoni suam ferocitatem: nec coruo suam voracitatem: nec hominibus suam humanitatem. Sed quicunque intrat in hanc archam penitentie secundum eundem Chrisostomum si erat lupus mutatur in agnum: quia si erat raptor vel auarus dimittit rapinam et induit innocentiam: quia nulli nocet sed omnibus prodest. Si erat leo idest superbus mutatur in ouem: quia efficitur mansuetus per humilitatem. Si erat coruus appetens carnes idest carnales voluptates mutatur in columbam et appetit grana pura idest spirituales refectiones. Si instar corui differebat suam conuersionem per cras instinando. Iuxta illud Sopho. 2°. Vox cantantis in fenestra coruus in super liminari: modo facit eam gemitibus ad deum clamando: iuxta illud Isa. 59°. Quasi columbe meditantes gememus: vnde Aug. ait. Ista res est que multos occidit: dum dicunt se per cras et cras: et clauditur ostium et manent foris cum voce coruina: quia noluerunt habere gemitum columbinum. Item homines secundum eundem Chrisostomum in ista archa penitentie mutantur in angelos. Angeli enim ex natura habent excellentem puritatem: et isti puritatem mentis et corporis seruantes habent per gratiam quod habent angeli per naturam. Sciendum quoque quod penitentia dicitur nauis quadruplici ratione Primo ratione materie. Nauis enim construitur ex tabulis cum clauis firmatis et bitumine linitis. Et similiter nauis hec spiritualis penitentie tribus tabulis principalibus construitur scilicet contritione: confessione et satisfactione. Clauus autem est timor domini super illud ps°. Confige timore tuo carnes meas. Nisi enim penitens isto clauo firmetur: nauis penitentie cito dissoluetur: iuxta illud Eccle. 27°. Si non in timore domini tenueris te instanter: cito subuertetur domus tua. Bitumen vero est charitas que animam coniungit deo: cordi suo et proximo. Qui enim non habet vinculum charitatis est diuisus a deo: a corde suo et a proximo: sed charitas ista omnia coniungit: iuxta illud ad Collo. 3°. Super omnia habete charitatem que est vinculum perfectionis. Secundo dicitur nauis ratione forme. Nauis enim in principio et in fine est stricta: et in medio lata: est etiam superius aperta et inferius clausa. Penitentia enim in principio conuersionis videtur esse angusta propter experientiam et temptationum frequentiam iuxta illud Eccle. 2°. Fili accedens ad seruitutem dei sta in iustitia et timore: et prepara animam tuam ad temptationes. In fine similiter dicitur stricta propter districtam rationem reddendam: iuxta illud 2°. ad Corin. 5°. Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi: vt referat vnusquisque prout gessit siue bonum siue malum. In medio autem est lata propter charitatem diffusam: iuxta illud ad Roma. 5°. Charitas dei diffusa est in cordibus vestris. etc. et ps°. ait. Viam mandatorum tuorum cucurri cum dilatasti cor meum. Debet etiam penitens habere cor apertum a superiori vt diligat celestia: et clausum ab inferiori: vt non amet terrena. Et ideo cor hominis superius est latum: et inferius strictum ad innuendum quod debet esse latum ad superiora: et strictum ad inferiora. Sed multi dicere possunt illud Trenorum. p°. Submersum est cor meum in memetipso. Tertio dicitur nauis ratione finis. Nauis enim propter istum finem [illegible] vt hominem per pelagus ad portum deducat. Et similiter penitentia data est homini vt per pelagus mundi ad portum paradisi ipsa deducente perueniat. Cum enim deus primum hominem creasset atque eum in naui innocentie posuisset: fracta ab ipso homine naui innocentie: deus illi prouidit de alia naui scilicet penitentie: vt quicunque in eam ascenderit ad portum salutis pertingat. Et quicunque extra ipsam inuentus fuerit ab vndis infernalibus absorbetur. Sicut autem homo in naui existens: dormiendo: comedendo: et quiescendo semper vadit ad portum: sic et verus penitens et dormiendo et quicquid aliud agendo, vadit ad celum. Nam secundum Gregorium somnus sanctorum non vacat a merito. Ideo enim dormiunt vt ad laudandum deum fortius assurgant. Imo et ipsa sanctorum somnia aliquando sunt meritoria iuxta illud ps°. Reliquie cogitationum diem festum agent tibi. Reliquie enim cogitationum sunt somnia que viris sanctis accidunt ex bonis meditationibus quas vigilando habuerunt: que deo faciunt magnum festum Similiter comedendo vadunt in celum. Ideo enim gestiunt vt fortiores sint ad seruiendum deo et bene operandum: iuxta illud p°. ad Cor. x°. Siue manducatis siue bibitis omnia in gloriam dei facite. Similiter quiescendo vadunt in celum. Ideo enim quiescunt vt fortiores sint ad laborandum. Sicut enim mali vtuntur sua fortitudine ad malum: iuxta illud Isa. 5°. Veh qui potentes estis ad bibendum vinum: et viri fortes ad miscendam ebrietatem: sic et boni ad ea vtuntur ad bonum. Et ideo dicebat ps°. deo. Fortitudinem meam ad te custodiam. Quarto dicitur nauis ratione regiminis. Nauem enim regit naucleros a posteriori. Pars autem posterior

hois est mors. Naucler9 g°.i. meditatio mortis clamat ad auaros ne amēt diuitias: quia nō portabūt inde nisi vnum vilissimū saccū iuxta illud Job 16°. Saccum consui super cutem meā: clamat ad voluptuosos vt dimittant delitias: quia eorum caro cito erit cibus vermium: iuxta illud Job.21°. Simul in puluere dormient et operient eos vermes. Clamat etiam ad superbos vt dimittant ambitiones suas: quia illi qui volunt eleuari super alios per elationē: cito bestie super eos ascēdēt per conculcationē: iuxta illō Eccle.x°. Cū morief homo hereditabit serpentes et bestias ac vermes.

¶ Pars tertia huius sermonis de immensa fructificatione pñie. Z

Septem inter alias consequitur vtilitates qui pñiam facit. Prima dicif meritationis. Homo eni existēs [illegible] peccato mortali nō potest mereri vitam eternam quia cū gratia dei sit radix omnium meritorum: deficiente ipsa radice in anima deficiet fructus: per illam regulam que habetur in.2°. Phisico. et in c°. cū infirmitas. de pe. et re. cessante causa cessat effectus. Et ideo dicit beatus Tho. in.4° di.14ª. ar°.3°.q.2ª. q̄ illa opera dicuntur proprie mortua q̄ fiunt in peccato mortali. Qui ergo vult facere opera viua: oportet q̄ prius destruat peccatum per penitentiam: quia vt dicitur.2°. Phisic. Non potest introduci forma noua: nisi prius destruatur antiqua. Unde inquit Augustinus in libro de penitētia. Nemo sue voluntatis arbiter cōstitutus potest nouam vitam inchoare nisi eū veteris vite peniteat. Et ideo dico vobis o peccatores: vt possitis in omnibus operibus vestris mereri: seruate illud apostoli ad Roma.13°. Abijciamus ergo opera tenebrarum et induamur arma lucis. A

Secunda vtilitas penitētie dicitur restitutionis vt eni dicunt Theologi in.4°. di.14ª. statim q̄ peccator conuertitur ad penitentiam: deus restituit omnia merita bonorum operū que fecerat ante peccatum mortale. Ideo glosa super illō. Isa.52°. Solue vincula colli tui. et c. inquit. Ut graui onere liberata recipias ornamēta pristina. Ea propter Augustinus in libro. de pñia ait. Pñia est res optima: omnē defectū reuocās ad perfectū et ratio est qa accessoriū suū debet seq pricipale. c° accessoriū. de re. iu. li°.6°. et l. cum pncipalis. ff. de re. iu. Cū igitur per pñiā recipiat hō grām dei q̄ est causa omnium meritorum vt.s. Sequif q̄ etiā merita debent illi rest. tui: facit ad hoc quod dicit glosa. in. l. ex his. ff. de legi. et in. l. seru9 effectus. ff. de acti. et obli. l. q̄ mortuo q resuscitaf ad vitā sit restitutio oīū bonoꝝ suorū q̄ prius habuerat. Cū ergo per pñiā hō restituaf ad vitā spiritualē qui prius mortu9 erat per peccatū: restituta ei vita et grā: debēt restitui et merita et alia bona: et signū hui9 inqt saluator. Luce.15°. q̄ filio prodigo ad prem reuerso: pcepit pris suis pr dicens. Cito pferte illū stolā pmā: idest grām et merita. B

Tertia vtilitas dicitur delectationis. Est em penitētia miro mō aie delectatiua. Cū.n. sm theologos aīa nr̄a de sui natura non possit stare sine aliq delectatione in hac vita: et agēs pñiam priuef oī gaudio tpali: carnali et mundiali. Sequif ipsā repleri gaudio spūali: vn̄ Greg.xi°. Moral. inquit. Spūs deficit: vbi caro regescit: vt.n. caro mollib9 sic aīa asperis nutrif. Illā blādā refouēt: hanc aspera exercēt. Illa delectationib9 pascif: hec amaritudib9 vegetaf. Et sicut carnē dura sauciāt: sic mollia spiritū necāt. Et sicut illā laboriosa interimūt: sic istā delectabilia extīgūt. Et idē in.31°. Moral. ait. Quo plus caro pmif eo ō celesti spe aius securi9 letaf. Tāto.n. meli9 mēs ad supna appetēda ponif qnto ab illicitis corp9 artius edomaf: hec ille. Est igif pñia sicut hort9 oīb9 delitijs plen9 et arborib9 delectabilib9 cōsit9 rosis: et florib9 ornatus: sz foris pūgētib9 spinis sept9. Nā pñia videf exteri9 spinis plena: et viris mūdanis videf amara: sed intus aīa ē dulcissima: et aqs grāꝝ irrigua: et magnis ꝯsolationib9 plena. Assimilaf et pñia amigdale que hz radicē amarā: et fructū dulcē. Sic.n. pñia in pncipio hz amaritudinē doloris: et in fine dulcedinē grē et vtutis. Jō in psona penitētiū inquit. Ber. in qdā smone. Multi vident cruces nr̄as sed non vident vnctiones. C

Quarta vtilitas dr pacificatiōis: hō.n. i pctō existēs est in multiplici bello: nec hz pacem aut requiē cū deo vel pximo: nec cum seipso. Scom ppham.n. Isa.56°. Nō est pax impijs: vn̄ Aug ingt. in.c°. parat9.23ª.q.pª. Nihil est ifelici9 ifelicitate peccātiū q̄ penalis nutrif ipunitas: et mala voluntas velut interior hostis roboraf. E cōuo faciēs pñiā acqrit pacē mltiplicē maxie ꝯscie sue: q quāte sit ꝯsolatōis hēf Eccli.30.c°. vbi dr. Nō ē ꝯsolatō .s. cordis gaudiū. Jdeo i natiuitate dn̄i canebāt angeli illō Luc.2°. Glia i excelsis deo: et i tra pax hoīb9 bone volūtatis. Dauid q̄z q de adulterio Bersabee et homicidio vrie ethei fecerat pñiā: canebat ps°.4°. di. In pace i idipm dormiā et requiescā. D

Quita vtilitas penitētie dr pticipatiōis: hō .n. ꝯtrict9 de pctīs suis: et faciēs pñiam participat de oīb9 bonis opib9 q̄ fiūt i ecclīa militāte vn̄ dicē pōt cū ppheta. ps°.118°. Particeps ego sum oīū timētiū te: et custodiētiū mādata tua. E

SEcta vtilitas dē satisfactionis. Ut enim di/
cūt theologi in. 4°. distin. 14°. Penitētia est
oium peccatoꝝ purgatiua: ⁊ oium penarū satisfa
ctiua. Et dicit Ricar. noster in p̄dicta disti. Nō
tanta posset esse penitētia interior ⁊ exterior: q̄ re
mitterēt tota pena peccatori debita pro peccato:
ita q̄ audire mererēt cū meretrice: de qua habe/
tur in euāgelio hodierno: cui dixit dñs illud Lu
ce. 7°. Remittunt̄ tibi peccata tua. Ubi eniz abū
dauit delictū superabūdauit ⁊ gratia: vt dicit̄ ad
Romanos. 5°. Hec aūt peccatrix ideo in presenti
euāgelio nō noiatur particulari noie ad denotan
dū s̄m morē sacre scripture: q̄ in statu peccati nō
erat deo cognita per approbationē: sicut nec vir/
gines fatue quib⁹ dicet. Nescio vos. Mat. 25°.
Sic ⁊ Luce. 16°. exprimitur nomē Lazari iusti:
⁊ tacetur nomē diuitis reprobati: licet aūt aliqui
doctores greci tenuerint: q̄ hec peccatrix non fuit
Maria magdalena: dicētes incōueniens vide/
ri credere q̄ tam nobilis mulier q̄lis fuit Mag
dalena ad tantā infamiam turpissimāq̄ vitam
deuenerit. Inter quos doctores fuit Origenes di
cēs. Nō tres fuerūt mulieres que vnxerūt Chri/
stū: de quaruz vna habetur in presenti euangelio
scripto Luce. 7°. De alia vero Matthei. 26°. ⁊
Marci 14°. De tertia autē Joānis. 12°. Tamē do
ctores latini communiter tenēt q̄ semper fuerit ea/
dē mulier: scilicet Maria magdalena soror La
zari ⁊ Marthe. Et argumētis in cōtrarium ad/
ductis respōdēt clarissime: maxime Petrus Jo
annis super Mattheū. c°. 26°. Et idez dicit Au/
gustinus in libro de cōsensu euāgelistarū. Sicut
ergo nemo negat Petrum principez apostolorū
quē tamē scimus Christū ter etiā cum iuramen
to negasse: ⁊ Paulū doctorez gētium ⁊ fidei lu/
mē ⁊ vas electionis quez scimus fuisse maximū
persecutorez christianoruz. Et Dauid sūmū pro/
phetaruz quem legimus adulterū: homicidam:
proditorē: ac superbū quandoq̄ fuisse. Ita Ma
riaz magdalenā laudibus efferimus: cuius quā/
to iniquitas fuit abūdantior: tanto satisfactio ac
penitētia virtusq̄ fuit copiosior. Tribus autez re
spectibus bonum est predicare de peccatis Ma/
rie magdalene. Primo ad reuelādū corda pecca
torū: ne polluti in dsperationis laqueum incidāt:
sed Magdalene exēplo veniaz sperent. Secūdo
vt qui fornicātem sunt secuti: imitētur ⁊ peniten/
tem. Tertio vt homines cognoscant diuinā boni/
tatē que tam abūdanter in corda penitētiuz se ef/
fundit. Magdalenaz igitur fuisse peccatricē ma
gnā tenet Aug. sup Joānē: ⁊ Cesarius sermone.
7° Tenet quoq̄ hoc sancta mater ecclia que in
festo eius legit euāgeliuz hui⁹ peccatricis. Ex quo
significat q̄ fuit ipsa peccatrix: de qua in ipso euā
gelio fit mētio. In historia etiā ipsi⁹ Marie mag
dalene habet̄: q̄ ipsa reuellauit cuidaz sacerdoti
qui eā in heremo inuenit: se fuisse illā famosaz pec
catricez de qua in hoc euāgelio recitat̄. Nicolaus
quoq̄ de lira ex textu euangelioꝝ declarat Mag
dalenā fuisse istam peccatricē. Nam Joānis. xj°.
dicitur Maria erat que vnxit dominū vnguen
to: ⁊ extersit pedes eius capillis suis: cuius frater
Lazarus infirmabat̄. Marci aūt vltimo dicit̄.
Surgēs Jesus mane p̄ia sabbati apparuit pri/
mo Marie magdalene: a qua eiecerat septez de/
monia. Et ideo Gregori⁹ in omelia hodierna ait.
Hāc quam Lucas peccatricē mulierez: Joānes
Mariā noiat: illam aūt esse Mariā credimus
de qua marcus septē demonia eiecta fuisse testa/
tur. Et qd per septē demonia nisi vniuersa vicia
designant̄? Quia enim septē diebus omne tēpus
cōprehendit̄: recte septēnario numero vniuersi/
tas figurat̄. Septē ergo demonia Maria habu
it que vniuersis vicijs plena fuit. Habuit ergo
Magdalena primū demoniū in facie illā pillan
do ⁊ fucando: qd est graue peccatum: vt dī in. c°.
fucare. de cōsecra. di. 5ª. Dic de illa vana muliere
que post sepulturā suam exhumata: inuēta ē ha/
bere caput plenū argento viuo qd in vnctionib⁹
fuerat quas quotidie i facie sua faciebat: vt pul/
chrior appareret. Ipsa aūt Magdalena ex hac
sua fucatiōe cū pulchritudine nāli multos incita
bat ad luxuriā. Scriptū est. n. Eccl. 9°. Propter
speciē mulieris multi perierūt. Scdm diabolū ha/
buit in ore cātādo luxuriose cātilenas: ⁊ incitādo
ad amorē viciosum: qd est graue pctm̄: ex q̄ mul
ta mala oriunt̄. Jō Prouer. 5°. dī. Fauus distil/
lās labia meretricis: ⁊ lingue ei⁹ q̄si gladius acu
tus: nouissima aūt illi⁹ amara q̄si absinthiū. Ter/
tiū diabolū habuit in crinib⁹ ⁊ capillis dealbatis
⁊ artificiat̄: qd est mortale pctm̄ s̄m Alex. de ales
in. 4ª. p̄te sūme: in tractatu de eucharistia. Quar
tū diabolū habuit i oculis: multotiēs iuuenes aspe
ctibus ad ꝯcupiscētiaz attrahēdo. Et hoc p̄p̄e est
offiīm meretricis. Unī Eccl. 26°. dī. Fornicatio mu
lieris i extollētiā oculoꝝ: ⁊ in palpebris illi⁹ cogno
scet̄. Quītū diabolū habuit in vestib⁹ pōpatice ve
stiēdo: ⁊ nouas adinuentiōes vestiū deferēdo. De
quo inqt Joānes Apoc. 17°. Uidi mulierē sedē/
tē plenā noīb⁹ blasphemie. Sextū diabolū habu
it i manib⁹ ⁊ pedib⁹ corrizādo: ⁊ ad luxuriā puo/
cādo: qd ē graue pctm̄: ⁊ mltoꝝ cā maloꝝ. Jō Ec
cle. 9°. dī. Cū saltatrice nō sis assidu⁹: nec audias
v̄ba illi⁹. Septimū diabolū hūit i pectore ⁊ collo

ipsuz nudū ondēdo. Et hoc est etiā offīm meretricis. De quo Prouer. 7°. dī. Ecce mulier occurrit illi ornatu meretricio: preparata ad capiēdas animas: garrula ⁊ vaga: quietis impatiēs: nec valēs [illegible] domo cōsistere pedibꝰ suis. De his q̄qꝫ Magdalene vicijs loquēs Bernar. in sermōe d̄ gratia xp̄i iqt. Maria magdalena cū sorore sua Martha loq dedignabaṫ: in oculis erat vagabūda: in crinibꝰ: in vestibꝰ: in gula ⁊ in corpe nihil aliud erat q̄z luxuria. Ex quibꝰ patet nō esse verā sniāz illoꝝ q dixerūt: q̄ Magdalena nō peccauit carnaliter actu sed solū volūtate ⁊ corde. Que etiaz opio reprobaṫ auctoritate eccl'ie: que in festo eiꝰ nō facit offīm virginū: cū tn̄ ꝓm oēs doctores mētalis virginitas recupeṫ per penitētiā. Si ergo vt isti dicūt Magdalena fuisset virgo corpe ⁊ carne: licet ꝑdidisset mētalē ꝟginitatē: postea ea recuperata per penitētiā debuisset honorari offō virginū. Nā ꝓm determinationē Theo. in. 4°. distic. 49a. vbi Ric. art. 5°. q. 4a. Integra corpe sꝫ corrupta mēte si peniteat recipiet aureolā virginuz. Cōtra istos etiaz facit q̄ eccl'ia nō iudicat de occultis: sed de manifestis. c°. erubescāt. 32a. di. ⁊. 32a q. 5a. c°. xp̄iana. ⁊. c°. a nobis. el. 2°. de sentē. exc. ⁊ c°. sicut. in fi. ⁊. c°. tua nos. de simo. Cū ergo euangelista eā noiet peccatricē ⁊ in ciuitate notā: seqṫ q̄ de manifestis eius peccatis: ⁊ nō tm̄ de secretis scripserit. Licet aūt quidā tenuerint q̄ Magdalena eēt publica meretrix per dictuz Chrisostomi super Mattheū: q ait de ea. Tūc illa prostituta lupanar eriuit: q̄si discipulus gehēnā intrauit. Et Hieronymꝰ ad furiā dicit. Meretrix illa in euāgelio que pedes dn̄i lachrymis lauit: ⁊ crine ∂tersit: ⁊ cōfessionis sue honorauit vnguēto: manifeste depingit ecclesiā de gētibꝰ cōgregatā. Et idem in prologo Osee prophete inqt. Hec est illa mulier meretrix ⁊ adultera: de qua loquiṫ dn̄s ad iudeos di. Meretrices ⁊ publicani precedēt vos i regno celorū. Mat. 21°. Tn̄ videṫ verior opio q̄ ipsa nō inhabitaret in lupanari publico: q2 non est verisimile nobilissimā: atqꝫ potētē: ac ditissimā dominā: loca spurcissima pro questu ac precio ihabitasse. Sed pro eo a doctoribꝰ dī fuisse publica meretrix: qa in domo propria: taz lassiua erat atqꝫ dissoluta: ⁊ oibus libidinibꝰ sic inuerecūde dedita: vt ab oibꝰ tanq̄ȝ publica meretrix reputareṫ: ⁊ digito tanq̄ȝ infamis mōstrareṫ. Si aūt queraṫ que fuerint cause vt in tātis peccatis corrueret. Rn̄deo q̄ fuerunt multe. Pria formositas ⁊ pulchritudo. Erat eni pulchra atqꝫ formosa naturaliter: ⁊ pulchritudinē illā ampliabat cū ornatu vano atqꝫ inhonesto: ⁊ gestibꝰ impudicis. Et ideo verificata fuit snīa Theophrasti q ait. Mulier pulchra cito adamaṫ: ⁊ difficile est custodire quā multi amāt. Et Prouer. vltio dī. Fallax species ⁊ vana est pulchritudo. Propter qd̄ Hieronymus in ep̄la ad Furiā taliū mulieꝝ ornatū reprehēdit di. Ornatus iste nō dn̄i est velamē: lꝫ antichristi: lingua personat castitatē: ⁊ totuz corpus prefert impudicitiā: ⁊ idem ad sacras virgies de ∂tinētia virginali iquit. Propheticus ꝯmo nos proferaṫ de vobis. Filie eoꝝ cōposite: circūornate vt silitudo tēpli: ⁊ dealbate ab extra vt monumēta que auro relucēt: intus ∂o plena sunt ossibus mortuoꝝ. Hē nō filie regis Christi: sed regis thiri: hē semper in muneribꝰ vultus impudicitia diuites plebis ⁊ capiūt ⁊ capiūtur. Impudicissimꝰ mulierū affectus semper in auro: semp in gēmis: semper in ornamētis extrinsecus gloriā ponit. Nō sufficit eis libido innata nature: sed occasionē q̄rūt explēde libidinis. Affectant proculdubio vt oculi viroꝝ aurum contēplātes ⁊ gēmas: tandez figanṫ in faciē: ⁊ furtiuis oculoꝝ suoꝝ nutibꝰ facilius incitētur ad libidinosum incēdiuz: hec ille. De hac etiam causa libidīs loqtur Frāciscus petrarcha in suis triūphis di. E [illegible] ∂cordia che sira [illegible] al mundo. Cō sūma pudicitia alma beltade. Et Iuuenalis idem canit di. Rara est cōcordia forme atqꝫ pudicitie. Ouidius vero in ep̄lis ait. Lis est cū forma magna pudicitie. Et Prouerbio. xj°. dī. Circulus aureus in naribus suis mulier pulchra ⁊ fatua. Nam sicut sus habēs i naribus suis circulū aureum: imergit se in lutum ⁊ fedat. Sic mulier pulchra ⁊ fatua seipsaz maculat per immūdicias suas. Secūda causa fuit nobilitas: propter quā nemo illā icrepare audebat. Item q2 vt nobilis ⁊ potēs de dictis iferioꝝ nihil curabat. Ait enim Philosophus. 6°. Politico. Preeminētes nihil curant. Tertia causa fuit prosperitas: ⁊ vbertas atqꝫ abūdātia bonoꝝ tpalium qbus in oibꝰ voluptatibꝰ vtebaṫ: sumptuose comedēdo: ac potādo: supflue dormiēdo: atqꝫ ocio vacādo. Ait eniz Frāciscus petrarcha vbi supra. La gola [illegible] somno e le ociose piume: hano dal mūdo ogni virtu sbādita. Et Ezechie. 16°. diciṫ. Hec fuit iniqtas sodome sororis tue: saturitas panis abūdātia ⁊ ocium. Et pc. ad Thi. 5°. ait Paulꝰ. Vidua que in delitijs est: viuēs mortua ē. Quarta fuit libertas: ꝓm enim Augm in libo. de decem chordis. Quattuor sunt custodie mulieris qbus adiuuaṫ vt honeste viuat. Prima est timor dei. Prouer. vltio. Mulier timēs deum ipsa laudabiṫ. Secūda est timor legū adulteras puniētiū. Tertia societas viri. Quarta ꝟecūdia viri. Hieronymus

[illegible] autem ad Furiā ait. Tenera res est in feminis fama pudicitie: ⁊ quasi flos pulcherrimus cito ad leuem marcessit auram: maxime vbi etas consentit ad vicium: ⁊ maritalis deest auctoritas cuiꝰ vmbra tutamē ē vxoris. Magdalena igitur nec deuz nec leges timens atqꝫ in libertate sua existens: ac sine viro: omni impudicitie operam dabat: erat enim nemini subiecta. Nam Lazarꝰ eiꝰ frater militie vacabat. Martha vero Bethanie morabat: ⁊ ipsa in Magdalo oppido quod eiꝰ dominio subiectū erat. A quo Magdalena appellata est. Quinta causa fuit mala ⁊ inhonesta societas: ait eniz Berna. Cū mulieribus inhonestis: ⁊ cū iuuenibus impudicis conuersari ⁊ non peccare: maius miraculū est ꝙ̄ mortuos suscitare. Et Hiero. in transitu suo inquit. Ego iudico ꝙ si cum viris femine habitauerint: viscariū diaboli non deerit. Et Prouer. 6°. dicitur. Nūquid potest quis abscōdere ignē in sinu suo: vt vestimenta eius non ardeant: aut ambulare super prunas vt nō comburantur plante eiꝰ. Sextam causaz addūt alij dicentes: ꝙ Magdalena erat sponsa Joannis euangeliste: quem Christus de nuptijs ad apostolatuz vocauit. De quibꝰ nuptijs habetur Joannis secūdo. Et ideo Magdalena licet tūc eēt bona: tamen indignata contra Christū eo ꝙ sibi abstulisset sponsum suuz: postea quicquid potuit cōtra doctrinā eius fecit: ⁊ tanꝙ̄ desperata omnibus voluptatibꝰ se immersit. ait eniz Lectantius firmanꝰ libro. 4°. de beata vita. Tria sunt que homines i omnia facinora precipites agūt ira: cupiditas: ⁊ libido. Sed non est verisimile ꝙ Christus fuerit causa sue ruine. Item non ē verisimile ꝙ Magdalena nobilissima· utpote que erat de regali stirpe ⁊ filia ducis: atqꝫ potēs ac diues: accepisset i spōsū Joannē pauperē ⁊ filiū piscatoris si ipsa fuisset hōesta ⁊ bona. Posito gº sine p̄iudicio [illegible] ꝙ ipsa Magdalena fuerit spōsa Joānis: pōt dici ꝙ eū accepit qꝛ erat pulcher iuuenis: nec comparem sibi in nobilitate ac diuitijs sponsum inuenire potuisset: cū esset infamis tanꝙ̄ meretrix publica ut prediximus. Et forte deus preceperat beato Joanni dicens illud Osee primo. Sume tibi vxorez fornicariaz. Joannes quoqꝫ licet esset pauper: tamen erat de stirpe regali ex parte matris sue. Dominus autem in ipsis nuptijs ex miraculo aque in vinum conuerse cū sponsum eius conuertisset ad virginitatem conseruādaz: etiam ipsam Magdalenam aliqualiter cōmouit: ⁊ sic postea ad ipsum alia vice cucurrit ⁊ penitentiā fecit. Et ad hanc opinionem facit ꝙ legitur de cōuersione eiꝰ scilicet ꝙ postꝙ̄ Magdalena multis temporibꝰ predictis voluptatibꝰ operā dedit: volens eam Christꝰ ex sua misericordia cōuertere hanc ei fecit habere visionē. Dormiens enim mulierē quandam pulcherrimam vidit: que ei filiū suū pulcherrimū ostēdit dicens. Vis filiū meū pulcherrimū: ditissimū ac potētissimū habere i spōsum? Magdalena autem eum studiose intuēs in eiꝰ mox amorem succensa respōdit. Volo. Et domina subiūxit. Non habebis eum nisi vitam quaz nūc habes relinquas: ⁊ vitā sequaris quā Jesus predicat. Que euigilata super hac visione cogitare cepit. Et ideo postea adueniente tēpore nuptiarū vidensqꝫ beatam virginē in illis nuptijs cū filio suo: ⁊ eorū effigies recognoscēs quas in somnis viderat: postea ēt viso miraculo ⁊ ipsa vitā mutauit.

Bernardus vero in sermone de gratia Christi dicit: ꝙ predicante Jesu in hierusalem Martha ad eius predicationem quotidie pergebat ⁊ deuote stabat: sollicitabatqꝫ sororem suam Magdalenam: vt ⁊ ipsa venire vellet: que superba responsione eam increpabat. At Martha nullo labore fessa a predicatione rediens sepe illam in lecto reperiebat: dicebatqꝫ ei de doctrina Jesu melliflua: ⁊ inter alia dixit eum esse pulcherrimum pre filijs hominum. Tandem autem Magdalena sororis importuna sollicitudine ac tedio deuicta: [illegible] p̄dicationē abijt tota vanitatibꝰ ornata: Martha ipsaz sequente tanꝙ̄ pedissequa: sedensqꝫ verba saluatoris quasi nolēa audiebat: atqꝫ iuuenes in circuitu existētes aspiciebat. Saluator āt ipsam cōuertit multipliciter. Primo sue sanctitatis attractione. Et per hoc figuratꝰ ē per patherā: de quo dicit Isi. 12°. libro Ethimo. ꝙ omniū animaliū ē amicꝰ excepto dracone quem valde odit propter venenum ⁊ draco ipsū fugit. De quo etiā inqt Piniꝰ li°. 8°. c°. 18°. ꝙ maxima color varietate decoratur: ⁊ quādo emittit vocē exit ab ore eius odor aromaticꝰ valde suauis: propter cuius suauitatem omnia animalia ipsū sequūtur. Ipse enim saluator varietate omniū virtutū decoratꝰ ⁊ omniuz hominū amicꝰ ⁊ draconis. i. diaboli aduersarius: ex ore suo mellifluo emittebat vocez super omnia aromata odoriferam: cuius virtute ad se corda hominuz attrahebat. Unde ipse dixit Joannis. 12°. Omnia traham ad meipsū. Secundo conuertit eam ⁊ ad se traxit sua amabili visione. In eius enim facie splendor diuinitatis relucebat qui ad se peccatores trahebat. Uñ Hie

ronymus inqt. Certe fulgor et maiestas diuinita
tis occulta etiã in humana facie relucebat: et q̃
ad se vidẽtes trahere poterat aspectu. Et iõ qui
libet eũ vidẽs dicere illi poterat. Ualde admira
bilis es tu domine: et facies tua plena ẽ gratiarũ
Hester decimoquinto. Tertio conuertit et tra//
xit eam ad se sua potenti dignatione. Unde Hie
ronymus subdit. Si in magnete lapide hec vir
tus esse dicitur: vt annulos et festucas sibi co//
pulet: quanto magis dominus omnium crea/
turarũ ad se trahere poterat quos volebat. Si
cut [illegible] magnes quadã occulta virtute ferrũ ad
se trahit. Sic de⁹ occulta virtute bonitatis sue
affectũ mentis humane ad [illegible] reducit. Quarto
traxit eã interna inspiratione. Unde Gregorius
in omelia hodierna ait. Quid miramini fratres
Mariã venientem: an dominũ suscipientẽ dicã
an trahentem? Meli⁹ dicã suscipientẽ et trahẽ/
tẽ: q2 nimirũ ipse eã per penitẽtiã traxit int⁹: qui
p misericordiã suscepit foris. Quinto traxit eã
sua odorifera conuersatione. Unde ipsa Ma/
gdalena illi dicere poterat illud Cantic. primo.
Trahe me post te: in odorem curremus vn//
guentorum. etc. Sexto conuertit eam sua beni/
gna respectione. Sicut enim vt dicitur in libro
de proprietatibus rerum. Animal quod dici/
tur Linx radio suorũ oculorũ corpora opaca
ca penetrat: et radius solaris terrã penetrãs au/
rũ generat: et columba in aqua respiciẽs vmbrã
accipitris considerat: et eius insidias vitat. Ita
xp̃s cor Magdalene suo respectu fũdit⁹ pene/
trauit: et tali respectu i corde illi⁹ aurũ sue grẽ ge
nerauit: et aquã suarũ lachrymarũ cõsiderãs dmo
nes ab ea eiecit. Septimo eã cõuertit sua feruẽ
ti p̃dicatione. Ei⁹. n. verba erãt ignita et medu/
las cordis penetrãtia. Sermo enim dei est viu⁹
et efficax ac penetrabilior omni gladio ancipiti.
Ad Hebre. 4°. Dicũt autẽ doctores q Christ⁹
sex sagittis vsus est in predicatione ista. Pria
dicit dulcoratiua. Peccatores enĩ verbis dul/
cib⁹ meli⁹ a peccato retrahunt q asperis. Et iõ
cepit p̃dicare de misericordia diuina allegans il
lud Iere. 3°. Uulgo dicit. Si dimiserit vir vxo/
rẽ suã et recedẽs ab eo duxerit virũ alterũ: nun/
qd reuertet ad eam vltra? Nũquid nõ polluta
et cõtaminata erit mulier illa? Tu autẽ fornica/
ta es cũ amatorib⁹ multis: tamen reuertere ad
me: et ego suscipiã te. Leua oculos tuos in dire
ctũ et vide vbi nũc prostrata sis. In vijs sedebas
expectãs eos quasi latro in solitudine. Polluisti
terrã in fornicationib⁹ tuis et in malicijs tuis.

Quãobrem phibite sunt stille pluuiarũ et hym
ber serotinus nõ fuit. Frons mulieris meretri/
cis facta est tibi: noluisti erubescere. Ergo saltẽ
amodo voca me: pater meus: dux virginitatis
mee tu es. etc. Item dicebat illud Ezechi. 18°.
Quacũq3 hora ingemuerit peccator oĩum ini/
quitatũ eius quas operat⁹ fuerat non recorda/
bor. Nolo enim mortẽ peccatoris: sed vt magis
cõuertatur et viuat. Et breuiter dixit passionem
quã latur⁹ erat pter peccatores. Exclamabat
autẽ domin⁹ Iesus dicẽs. O anima mea p cu
ius amore deus homo fact⁹ sum: cur me perse/
queris: cur creatorem tuũ ita cõtemnis? Reuer
tere reuertere sunamitis: reuertere reuertere vt i
tueamur te. Cant. 6°. Reuertere ad me qui te
patienter expecto: dulcissime inuito: et clemẽtissi
me suscipiã. Ueni ergo ad me secura. Ueni dile
cta mea: et remittã tibi oĩa peccata tua. Nõ enĩ
veni vocare iustos sed peccatores ad penitẽtiã
Matth. 9°. Ad hec aũt verba cõmota sũt om
nia Magdalene viscera: et dixit itra se: Anima
mea liquefacta est [illegible] dilect⁹ locut⁹ est. Can. 5°.
Statim autẽ ad p̃dicta verba saluatoris cepit
Magdalena lachrymas effundere: et vanitatẽ
crinũ destruere: et pect⁹ suũ tondere. Ipse autẽ
domin⁹ vidẽs eã cõtritã: sagittauit eã secũda sa
gitta amaricatiua: declarãs ei malignitatẽ pec/
cati: et eius horribilitatẽ: ac seueritatẽ vniuersa
lis iudicij: et eternas penas inferni peccatoribus
preparatas: vnde ipsa magis flere cepit: cuius
lachrymas Christus laudabat dicens. O bone
lachryme que imundam animam lauant. etc.
Tertiam quoq3 sagittam confortatiuam subiũ
xit dicens. O paupercula anima que peccatis
tuis letificasti demones: qui ad te deuorandam
erant preparati: et valde contristasti angelos de
tua damnatione dolentes: confortare quia hac
contrictione tua demones ipsos confudisti: et to
tam celestem curiam iubilare fecisti. Quia gau/
diũ ẽ angelis dei. etc. Luce. 15°. Quartã isup sa
gittam vibrauit que dicitur despectiua: eã nã/
q3 animauit ad mundanas vanitates contem/
nendas: ostendens q amicitia huius mundi
inimicitia est dei. Iacobi quarto. Et vt Grego/
rius ait. Quicunq3 inimicus est dei: inimicus ẽ
totius celestis curie. Quinta autem sagitta dici/
tur recordatiua. Ad memoriam enim [illegible] redu/
xit gaudia eterna paradisi que dabit deus agẽ/
tibus penitentiam. Matthei quarto. Et q so//
lo peccato etiam veniali detentus nunquam po
terit in illam patriam celestem intrare: nisi ab

to fuerit purgatus de consecratio. distinctio .4ª.
cº. non potest. Sexta sagitta dicitur electionis.
Ait enim illud Eccle. 15º. Ante hominem vita
⁊ mors: bonū ⁊ malū: quod malluerit dabit ei.
Ecce tibi aperta est porta inferni si in tātis abho
minationib⁹ perseueres: ⁊ ianua paradisi si īcep
tam pniam perficies: ⁊ ad me saluatorem tuum
reuertaris. Elige ergo anima mea poti⁹ pati cō
fusionem in terra q̄ eternaliter confundi in īfer
no: potius carere transitorijs vanitatibus seculi
q̄ infinitis gaudijs paradisi. Finita aūt p̄dica/
tione ecce q̄ Magdalena tota lachrymis ma/
defacta capillis p spatulas sparsis: ⁊ ab imo pe/
ctore singultus ac suspiria trahēs pergebat ꝯlus
domū: ⁊ dissolutos iuuenes per viā reperiens: q
forte eam more solito infestabant ⁊ ad malū īui/
tabant: ipsa ab eis veniam postulabat: pro eo q̄
fuerat causa eorum damnationis pp suas vani/
tates: ⁊ eos ad pniam inuitabat di. Nonne au/
disti bonū magistrū de penis inferni vobis p̄pa
ratis tam terribilia: ⁊ econtra de triumphi para
disi penitentiā agentibus dandis predicantē? O
fratres mei nolite perdere animas vestras: s; ite
ad eum ⁊ veniā postulate. Ad domū igitur suaz
rediens statim vt cognouit q̄ Jesus accubuisset
in domo pharisei. s. Simonis leprosi: tulit alaba
strum vnguenti: vt dicitur in euangelio hodier
no: ⁊ stans retro secus pedes domini lachrymis
cepit rigare pedes eius: ⁊ capillis capitis sui ter
gebat ⁊ osculabatur pedes eius: ⁊ vnguento vn
gebat. Ex quibus patet q̄ bene Magdalena sa
tisfecerit pro peccatis suis. Unde Gregorius in
omelia hodierna inquit. Sed iam textum san/
cti euangelij percurrentes ipsum quoq; ordinez
quo venerat sananda videamus: liquet enim q̄
illicitis actibus prius mulier intenta vnguentū
sibi pro odore sue carnis adhibuit: quod ergo si/
bi turpiter exhibuerat: hoc iam domino lauda/
biliter offerebat. Oculis terrena concupierat: s;
hos iam per penitentiam conterens flebat. Ca/
pillos ad compositionem vultus exhibuerat: sed
iam capillis lachrymas tergebat: ore superba di
xerat: sed pedes domini osculans hoc in redemp
toris sui vestigia figebat. Quot ergo in se habuit
oblectamenta viciorum: tot de se iuenit holocau
sta virtutum. Conuertit ad virtutes numerū cri
minum: vt totam seruiret in penitentia quicqd
ex se deum contempserat in culpa: hec ille. Qui
etiam ait. Quia turpitudinis sue maculas aspe
xit: lauanda ad fontez misericordie cucurrit. Cō
uiuantes non erubuit. Nam q̄ semetipsam gra
uiter erubescebat intus: nihil esse credidit quod
verecundaret foris. O beatissima Magdalena
profecto cum esses immunda: in fonte lachryma
rum tota es purificata ⁊ mundata. Ait. n. Chri
sostomus. Sicut postq̄ vehemens himber erū/
pit fit serenitas: sic lachrymis effusis apparet trā
quilitas: ⁊ perit caligo reatuum. Unde Gen. pº.
dicitur. Spiritus domini ferebatur super aquas
idest lachrymas: ⁊ psalmista ait. Flabit spiritus
eius ⁊ fluent aque: scilicet lachrymaꝝ. O Mag
dalena tu fecisti spirituale lixiuium: in quo pro
aqua posuisti lachrymarum abundantiam: pro
cinere humilitatem profundam. Unde in euan
gelio dicitur. Stans retro secus pedes domini.
Non enim te reputabas dignā stare a parte an
teriori: pro igne autem posuisti amorez feruentē.
Unde de te ait dominus pharisco: quoniam dile
xit multum. Item pro ipso igne posuisti dolorem
vehementem. Ait enim Augustinus q̄ lachry/
me sunt testes doloris. Quod ergo in corde tuo
esset maximus dolor lachrymis tam abundāter
fusis ostendisti: que in tanta exiterunt copia q̄
ad lauandos domini pedes suffecerunt. Ut enim
christus tibi donaret tuoꝝ peccatorum veniā: oīa
ei liberalitatis munera īpendisti: ut patet ex euā
gelio presenti. Primo munus a corde cum dici
tur de te. Dilexit multum. Secundo munus ab
ore cum dicitur. Osculabatur pedes eius. Ter/
tio munus a manu: cuz dicitur. Unguēto vnge/
bat. Quarto munus ab obsequio cuz dicit. La/
chrymis cepit rigare pedes eius: es autez appel
lata Maria quasi magnum mare lachrymarū:
vel quasi amarum mare: ex amaricatione cōtri/
tionis: ut ait Fran. de mairo. ī sermōe hodierno.
Lz aūt o Magdalena nihil recitet in euāgelio
q̄ verbo expresseris: q̄ pre doloris magnitudine
forte loqui nō poteras: puto tamen q̄ saltem in
corde tuo ipsum dn̄m alloquebaris dicēs. O bo
ne Jesu: o pastor animarum: o spes vnica salu/
tis mee: miserere mei. Ego enim sum illa infelix
⁊ ingrata peccatrix que tantū offendi maiestatē
tuam: que lassiuo gestu: vano aspectu: ⁊ meretri
cio ornatu: multorum animas illaqueaui ⁊ per
didi. Ego sum illa misera que pompas mundi
⁊ diaboli plusquā te deum creatorem meum di/
lexi. Heu mihi quia dereliqui fontem aquaruz
viuentium [illegible] dominum saluatorem meuz. Ego
sum illa que infernalem gehennam promerui:
quia iniquissime egi ⁊ peccaui. Sed tu domine
quia pius misericors es indulge mihi. Ecce pe/
des tuos teneo: qui me peregrinando quesierūt.
Tu ergo qui ad cōuertendos peccatores venisti:
qui nō despicis cor cōtritum ⁊ humiliatum. O

Jesu dulcissimo Jesu clementissime: o fili dei bene
dicti: sana animam meam: suscipe penitentem: et
consolare lachrymantem. Ad te veni: ad te con/
fugi: ad [redacted] totis visceribus clamo: miserere mihi
peccatrici que parata sum de cetero obtempera
re tue voluntati. Jesus autem iocunda facie ad
eam conuersus ait illi. Remittuntur tibi pecca/
[redacted] tua. Vade in pace. O verbū Magdalene io
cundissimū: o vox suauissima: o allocutio melli/
flua: cor ipsius dulcorans: quod prius erat ama
ritudine plenū. Illa autem vt creditur capite i
clinato: et manibus canzellatis: benedictionem
Christi accipiens: gaudio plena est ad domum
reuersa. O admirabilis penitentie virtus quan
[redacted] diuine maiestati es accepta. O peccatores cō
siderate quantū penitentia deū delectat: quantū
qꝫ domino nostro Jesu Christo grata est. Nec
enim tam famosa meretrix ad deū per penitenti
am conuersa adeo illi placuit quod eius excusa/
tor factus est contra phariseū de ipsa murmu
rantem: vt patet in euāgelio hodierno quod ha
betur Luce septimo cui de Magdalena loquēs
ait. Remittuntur ei peccata multa. Item defen/
sauit eam quando Martha de ea conquereba
tur: quia eam non adiuuaret. Luce. x°. Ipsa ve/
ro Magdalena que ad pedes Jesu omne bonū
inuenerat dicebat. Regula certa datur: qui stat
bene non moueat̄. Christus autē eā excusauit
dicēs. Martha Martha etc. Item defendit eā
a murmurationib⁹ discipulorū quando vnxit
caput. Jesu Matth. 26°. Fecit quoqꝫ eam soci/
am matris sue: et suā hospitē in cui⁹ domo habi
tabat. Primo etiā illi apparuit post resurrectio
nē quā alicui apostolorū. Marci vltimo. Post
passionē vero domini anno. 14°. cū [redacted] iudei Ste
phanū pthomartyrē occidissent: et mr̄ dei in ce/
lū eēt assūpta: diuersas gentiū discipuli subierūt
nationes verbū domini predicātes. Erat autē
tūc tēporis cū apostolis btūs Maximin⁹ vn⁹
de septuagita duob⁹ discipulis domini: cui a be
ato petro Maria magdalena fuerat ꝯmēdata.
In hac igit̄ dispersiōe beat⁹ Maximin⁹: mag/
dalena: Martha: Lazarusqꝫ earū frater: atqꝫ
Marcellina siue maximilla Marthe pedisse/
qua: que dixerat Christo btūs vēter q te porta/
uit etc. Luce. xi°. Necnō beat⁹ Celidoni⁹: q ce/
cus a natiuitate extiterat sed a dn̄o fuerat illumi
nat⁹: et cū ipsis plures alij christiani ab infideli/
bus in mari vt submergerent̄ sine aliquo guber
naculo positi sūt: sed diuino adiutorio Marsili
am aduenerunt. Ubi cū nullum qui eos vellet
recipere inuenissent sub quadam porticu que
phano gentis illi⁹ ꝑerāt morabant̄. Sed predi/
cante Magdalena: Marsilienses cum suo pn/
cipe ad fidem christi cōuersi sunt destructis ido
lis: et ecclesijs edificatis ad honorem dei et scōr.
Et ibi Lazarus eius frater de cōi oium consē
su est eps ordinatus. Nō est aūt mirū si Mag
dalena predicādo conuertebat populos et melli
flua verba eructabat illis labijs quib⁹ benedi/
cti Jesu pedes nō tm̄ viui: sed etiā mortui tā de
uote osculata fuerat: et que predicandi normā et
doctrinam ad ipsius pedes sedēs didicerat. Dic
de peregrinatione ducis marsilie cū vxore sua q
conceperat filium ipetratum precibus magdale
ne: et de morte ipsius vxoris etc. Uide in legenda/
rio sctōꝝ: in vita magdalene. Fundata aūt fide i
vrbe marsilie postmodū ad Aquensem ciuitatē
profecti sunt: et similiter ibi conuerso ad fidē xpi
populo: et btō Maximino ibidē epo ordinato:
Maria magdalena affectās vitā contemplati
uam ducere: ascendit in montē in quo nec aqua
rum fluēta: nec arboꝝ nec herbaꝝ erāt solacia: et
ibi stetit triginta annis per angelos enutrita. Et
hec oia habentur in legenda beate Marthe: et
ut dicitur in legenda eius per illos triginta an/
nos suis capillis miraculose crescentibus et den/
satis est coopta. Septiesqꝫ in die in horis cano/
nicis ab angelis i ethera eleuabat̄. Audiebatqꝫ
corporeis auribus celestiū agminū mellifluos
cantus: tantaqꝫ erat Magdalene consolatio vt
dicere posset cū David pphā in ps°. Secūdum
multitudinē doloꝝ meoꝝ in corde meo: ꝯsolatio
nes tue letificauerūt aiam meā. Sciens āt Mag
dalena horā transitus sui: misit ad btūm Maxi
minū quēdam presbyterū a quo inuenta fuerat
rogās vt in die resurrectiōis dn̄i solus oratoriū
eius ingrederet̄. Quod et fecit. Inuenitqꝫ in ora
torio Magdalenā spacio duoꝝ cubitoꝝ eleuatā
a terra: stantē in medio angeloꝝ. O quātum fuit
Magdalene gaudiū: qn̄ postremo cōuocato vni
uerso clero ab ipso epo: sctissimū corpus dn̄i cū
multa lachrymaꝝ inundatiōe suscepit: et [redacted] alta
[redacted] sctissimā aiam effudit. O si quis audisset dn̄m
Jesum q et cū matre sua: et multis angeloꝝ ac sā
ctorū agminibus apparuit: melliflua voce illi di
centem. Ueni apostola mea: veni sponsa mea cha
rissima: veni hospita mea. Profecto huius pec/
catricis exēplo ad pniam cōuerteret̄: que a dn̄o
Jesu cū maximis iubilis et cantu suauissimo in
eternis polorum gaudijs est recepta. R

Septima et vltima vtilitas pnie dī glorifica
tionis. De qua Aug. in li°. de pnia igt. Hec
est que hoies ad angelos ducit: creaturā reddit

creatori. Ipsa ouē pditā mōstrauit querenti: hec dissipatore filiū ad patrem reduxit: et vulneratū a latronibus custodi curandū tradidit. In hac omne bonū inuenit: p hanc oē bonū conseruat. Fugat tenebras: inducit lucem. Ipsa est ignis peccata consumens. G

Omplexanda gaudenti animo pnīa. Tu es illa sine qua nullus q peccauit pōt //nuā regni celestisītrare: sicut scriptū ē in.c°. nō pōt. de pe. di. p^a. Tu es p illā scalā figurata quā vt legit. Geñ. 28°. Uidit Jacob patriarcha que vsqz ad celū pertingebat: atqz per illā angeli descendebant: vt. s. in cōspectu dei penitētiam orationes pntarent. Tu es illa q̄ letabūdā peccatoris animā facis: iuxta illud Eccle. 3°. Nihil ē melius q̄ letari et facere bonū. Et ideo dico tibi o penitēs illud qd̄ Deut. 33°. scriptū ē. Letare in exitu tuo. s. de hac miserabili corporis seruitute qa ad eternam peruenies vitā.

¶ Pars quarta huius sermonis de continua habilitatione quam habet peccator ad penitentiam faciendam. H

Ullus ē adeo scelerat⁹ et inueteratus peccator: qui si velit ad pniam cōuerti etiaz in vltimo vite articulo nō possit. Quod verū eē pbatur rationibus auctoritatib⁹ et exēplis. Prima ratio dicit miserationis: precepit eniz dn̄s ut qlibet faciat misericordiā proximo suo: oēs iniurias remittēs. Unde Math. 18°. dicit. Dimitte vsqz septuagies septies. Ubi fm Hieronymū et Nicolauz de lira ponitur numerus finit⁹ p īfinito. Cū ergo īfinita sit dei misericordia: et ipse faciat maiorem misericordiā homini q̄ pcipiat: qr miserationes eius sup oīa opera ei⁹. ps°. 114°. Sequit q si infinities hō peccasset a benigno deo veniam īpetrare penitendo valeret. I

Secūda ratio dicit preceptionis. Precepit eni de⁹ indistincte oīb⁹ peccatorib⁹ vt penitētiaz agerēt. Unde Leui. 23°. scriptū ē. Ois anima. s. peccatrix que afflicta nō fuerit: peribit de populis suis. Et Ezech. 3°. dī. Penitemini et cōuertimini vt deleantur pctā vr̄a. Cū igit ut Augu. ingt in quodā sermone. Seruū pigrū dominus nō dānaret: si que fieri nullo mō poterat īperaret. Cōcludit quēlibet ēt maximū peccatorē posse ad pniam cōuerti. K

Tertia ratio dicit dilectiōis. vt. n. dicūt Theolo. i. 3°. di. 27^a. Oēs ex charitate tenēt diligere primos suos: siue sint boni: siue sint mali: quia quilibet hō dū3 ē in hac vita ē habilis ad participādā bonitatē diuinā. Sed illi q sūt maliq̄z diu sūt ī pctō nō possūt participare. Ergo cum tamen sint diligendi: signū est q possint a peccato resurgere. L

Quarta ratio dicit adiuuationis. s. diuine. Pro cui⁹ declaratiōe sciendū ē fm Tho. p^a. 2e. q. cxi^a. ar°. 9°. Et iterū in. 2°. senté. di. 28^a. ar°. p°. Et fm Bonauenturā. e. di. ar°. 2°. q. 3^a. q nullus pōt bene operari nisi sit adiut⁹ gratia diuina. Fundamētū cuius veritatis ponit Aristo. 3°. de anima. di. In oium rerum natura semper ē aliqd qd̄ pōt facere omnia illi⁹ generis: super que verba dicit Tho. In quolibet genere rerū est venire ad vnū primū a quo omnia illius generis descendūt. Patet exēplū de motu. Nā omnis mot⁹ causat a motu primi mobilis: vt ait Aristo. primo Metha. Similiter dicenduz ē de motore. Unde inquit Philosophus. 7°. Phisico. In mouētib⁹ et motis nō ē processus in infinitū: sed necesse est venire ad aliquē motorē primū. Similiter ergo dicēdum est de bonis operib⁹ que necessario hūt procedere ab influētia bonitatis prime. Unde Plato in Thimeo dicit. Sicut omne eē est a primo esse: et omne verū ē a primo vero: sic omne bonū ē a primo bono. Et Aristo. in p°. de regimine principum ait. Sine deo nihil ē possibile. Propterea igt Paulus. 2^e. ad Cor. 3°. Nō sumus sufficiētes cogitare aliqd a nobis quasi ex nobis: sed ois sufficientia nostra ex deo ē. Et ad Phi. 2°. iterum dicit. De⁹ ē qui operat in nobis velle et pficere. Dominus quoqz nr̄ Joānis. 15°. ait. Sine me nihil potestis facere. Qua ex re Augu. in libro. de naturali gratia ingt. Sicut oculus corporis plenissime sanus nisi candore lucis sit adiut⁹ non potest aliqd cernere. Sic homo etiā perfectissime iustificat⁹: nisi eterne iustitie luce diuinitus adiuuetur non potest recte viuere: nec aliquid bene operari. M

Sciendū quoqz est fm sniaz Theo. maxime Bona. in. 2°. di. 28^a. ar°. p°. q. p^a. Et beat⁹. Tho. p^a. 2^e. q. 109^a. ar°. 7°. q homo ī pctō mortali existēs: nō pōt ab eo resurgere sine adiutorio diuine gratie. Et hoc quattuor exēpla ostēdi pōt. Primū est Anselmi q dicit: q homo in foueā vel in puteū per se pōt precipitari: sed nō pōt per se exire. Secūdū exemplū est Chrisostomi qui ait: q sicut nauis fracto gubernaculo illuc vbi tempestas impullerit ducit: sic homo pdito auxilio. gre dei nō facit qd̄ ipse vult: s3 qd̄ diabolica tētatio. Unde de tali dicitur Prouer. 23°. Eris sicut dormiēs in medio mari: et quasi sopit⁹ gubernator amisso clauo. Tertium exem

plū ē similiter Chrisosto. q dicit: q ante q̄ homo peccet liber ē: sed si semel opib⁹ malis se diabolo obligauerit: iā nō poterit ppria virtute liberari. Sic. n. populus facit regē: sz iā factū deponere nō pōt: q: in sua ptāte fuit eū facere: sed iā i sua ptāte non ē expellere. Sic postq̄ hoīes thronū diaboli i suis cordib⁹ posuerūt: iā null⁹ pōt eū eijcere nisi de⁹. De diab°. n. dī Job. 41°. Ipse ē rex sup oēs filios supbie. Quartū exēplū ponit Aug⁹ dicēs: q hō pōt se ipsū occidē: sed postea nō pōt se resuscitare: ⁊ simil͛r, hō p pctm̄ pōt iterimere spūal͛r aiā suā: iuxta illō. Sapie. 16°. Hō p maliciā occidit aiā suā. Sz postea n̄ pōt eā viuificare: hec quoq̄ vitas pbari potest rōne. Fūdamētū cui⁹ ponit Aristo. i post pdicamētis di. A puatiōe ad habitū ipossibilis est regressus p naturā. Pz hoc experientia. Quia lumē corpis nō pōt nāliter recupari a ceco p v̄tutē toti⁹ nature: sz ad ei⁹ illuminationē req̄rit virt⁹ supnālis. Cū igit̄ p pctm̄ aīa fiat ceca dū puat̄ lumie ⁊ cognitiōe v̄itat̄: dicēte Aug°. i li°. ō nā ⁊ gr̄a. Preuaricatorē diuine legis lux dserit vitaq̄ q̄ desert⁹ vtiq̄ sit cec⁹. ⁊ Sap. 2°. ō pctōrib⁹ dī. Excecauit eos malicia eoꝝ. Cūq̄ talis cecitas q̄ fit p pctm̄ sit maior ⁊ peior cecitate corpali cōcludit̄ q ad illuminādū talē cecū. i. pctōrē req̄rit̄ a fortiori v̄t⁹ supnālis diuine gr̄e: q quā n̄ solū illūinat̄: sz ēt resuscitat̄ a mortuis. Et iō sāct⁹ Bona. i. 2°. di. 26ᵃ. i q̄ōnib⁹ circa l͛rā diffiniens grāz inq̄t. Grā ē pscā iustificatio ⁊ remissio pctōꝝ. Hoc āt. s. iustificare pctōrē ē tā arduū op⁹: q iq̄t. Aug i li°. ō libero arbitrio. Mai⁹ op⁹ ē: ut ex impio iust⁹ fiat: q̄ creare celū ⁊ terrā. N

Si āt a me q̄ras o peccator. Utrū de⁹ parat⁹ sit te sua grā adiuuare ad bn̄faciēdū ⁊ ad resurgēdū a pctis? Dico tibi illō Dionisij i li°. de diuinis noīb⁹. Sicut sol n͛r nō rōcinās neq̄ eligēs eq̄l͛r diffūdit radios suos i corpa iferiora: sic sol iustitie diffūdit i oēs radios bonitatis sue. Jō Jsa. 55°. Oēs pctōres ad grāz vocant̄ a dn̄o dicēte. Oēs sitiētes venite ad aq̄s. s. grē. Et Eccl. 24°. iterū iq̄t. Trāsite ad me oēs q ↄcupiscitis me: ⁊ a gnātiōib⁹ meis adiplemini. Scias g° pctōr sz sniaz Theo. i. 4°. di. 14ᵃ. q mia dei se extēdit ad oē gen⁹ pctī: ⁊ excedit oiuz pctōꝝ malignitatē. Et iō si vn⁹ fecisset tot milia pctōꝝ quot sūt i celo stelle: vel gutte aquaꝝ i mari: seu frōdēs in arborib⁹. Et si possibile eēt q aliq̄s h̄ret ānos Mathusalē q fuerūt. 969. vt h̄r Genesis. 5°. Et sp i illis ānis offēdisset deū: ⁊ ifinita pctā commisisset ⁊ nūq̄ fecisset aliqd boni. Jtē si q̄s commisisset oīa pctā i spūm scm̄: q̄ ut ait Saluator n͛r Math. 12°. dn̄r irremissibilia i p̄nti seculo ⁊ i futuro: pp eoꝝ maximā grauitatē: tn̄ si corde ↄtricto vellet ad pniāz reuerti: de⁹ parat⁹ est illi grāz suā elargiri: ⁊ eū adiuuare. Scriptū ē. n. 2°. Petri. 2°. Nō vult de⁹ aliquos perire: sz oēs ad pniāz reuerti. Et Paulus p° ad Thessalo. 4°. iq̄t. Hec ē volūtas dei scificatio v͛ra. O

Quinta rō dī cōditiōis. s. hūane. Et q̄ q̄s pōt ad pniāz ↄuerti. vn̄ sciēdū ē sz Theo. in. 2°. di. 25ᵃ. Maxime scm̄ Bona. ibidē ar°. 2°. q. 3ᵃ. Et btūz Tho. i sūma. ↄ gētiles li°. 3°. c°. 11°. Et itez in q̄ōnib⁹ disputatis de malo questione vtrū peccatum diminuat bonū nature. Et i p°. parte sūme. q. 48ᵃ. ar°. 4°. ⁊ iterū q. 83ᵃ. ar°. p°. q licet aīa spōte cōmittat grauissima ⁊ quasi infinita peccata: tn̄ de⁹ nō pmittit q libertas liberi arbitrij ita corrūpat̄ ⁊ peruertat̄: q̄n semp possit de malo ad bonū redire in hac vita. Fundamētū cui⁹ veritatis ponit cōmentator super. 9°. Methaphysice. ⁊ beat⁹. Tho. in. 2°. di. 25ᵃ. dī. Manente semp natura rei: necesse est naturalia nō moueri: patet. Nā si natura lapidis duraret in eternū: ēt eius grauitas q̄ illius est pprietas naturalis durationē h̄ret eternā. Quod si talis pprietas naturalis a lapide auferret̄: nequaquā lapis āplius vocaret̄: dicēte eodē commentatore vbi. s. Qui tollit a rebus pprietatē suā: tollit ab eis suā essentiam. Cū igitur anima hominis sit imortalis ⁊ incorruptibilis vt inq̄t Aristo. in. 2°. ⁊. 3°. de anima. Ergo ⁊ ei⁹ proprietas naturalis. Naturalis aūt proprietas anime itellectualis est libertas arbitrij. Ait enim Hiero⁹. i q̄stiōib⁹ ad Elbidiā. Deus eq̄l͛r cunctos sorte generauit: ⁊ dedit singulis vsq̄ i finē arbitrij libertatē vt faciat vnusq̄sq̄ quod vult: siue bonū siue malū. Si ergo manēte substātia rei manet eius proprietas naturalis ut etiā inq̄t Aristo. 2°. Phisi. ⁊. 9°. Metha. Ergo vera est sentētia Bernardi i li°. de grā ⁊ libero arbitrio qui inquit. Humana aīa in libero arbitrio cōstituta: quod semel accepit nulla vnq̄ iniquitate pdere pōt. Quāuis autē anima nūq̄ sit futura sine libero arbitrio: tamē si exeat a corpore i mortali peccato ei⁹ liberū arbitriū ligatur. Sicut ē in demonibus qui habēt liberū arbitriū i malo obstinatū ⁊ ligatum: ut dicūt theologi. in. 2°. di. 7ᵃ. Et ibi beatus Bonauētura. ar°. p°. q. pᵃ. Ligata enim anima peccatoris vīculis dānatiōis eterne: eius quoq̄ naturalis pprietas ē ligata: ⁊ iō eius liberū arbitrium similiter est ligatum. Sed dū est i corpore rōne humane fragilitatis de⁹ ex misericordia sua illi reseruat habilitatē ad

bonū. Et hoc est qđ ait Aristo. 3°. de regimine prin
cipū di. Liberi sum⁹ oēs vsq; in finē: ad hoc ꝛ ad
illō: vz ad bonū ꝛ ad malū: ad vicia ꝛ virtutes:
hec ille. Et sic intelligit glo. sup illō psalmi. 118.
Aīa mea in manib⁹ meis semper: q̄ ait. Licet vo
lūtas hominis obliquet per peccata: tamē salus
sua semper est in manib⁹ libertatis sue. Ex qbus
apparet: ꝙ qlibet etiā maxim⁹ peccator potest a
peccatis resurgere rōne liberi arbitrij: adiuuante
tñ illū diuina grā quā hēre potest si ad deū ꝯuer
sus fuerit: vt supra patuit: qđ si nō faciat hoc p
cedit q: liberū arbitriū in malo exercuit. Et de
hoc exēplū habem⁹ de supbissimo Nabuchdono
sor: ꝛ de Pharaone de qb⁹ inqt Aug 23ª. q. 4ª.
c°. nabuchdonosor dicēs. Nabuchdonosor peni
tētiā meruit: q: post inumeras impietates flagel
lat⁹ penituit: ꝛ regnū qđ pdiderat rursus accepit.
Pharao aūt ipsis flagellis durior est effect⁹ ꝛ pe
rijt: hic mihi rōnem reddat q diuinū cōsiliū mi
n⁹ alto sapientiq; corde dijudicat. Cur medica
mētū vni⁹ medici manu confectū alij ad interi
tū: ꝛ alij valuerit ad salutem: nisi q: christi bon⁹
odor: alijs est odor vite in vitā: alijs est odor mor
tis in mortē. Quātū ad naturā ambo hoīes erāt:
quantum ad dignitatem ambo reges: quantum
ad causam ambo captiuum dei populū posside
bant: quātū ad penā ambo flagellis clemēter ad
moniti. Quid ergo fines eoꝝ fecit esse diuersos:
nisi ꝙ vn⁹ manū dei sentiens in recordatiōe pro
prie iniqtatis ingemuit: alter libero cōtra dei mi
sericordissimā pietatē pugnauit arbitrio: hec il
le. Auctoritatib⁹ quoq; hec veritas declarat: vn
de Aug. libro primo retractionū. c°. 18°. inqt. De
quocūq; pessimo in hac vita constituto non est
desperādū. Et idē habet in. c°. nemo. de pe. di. 7ª.
Et in li°. de verbis domini iterū ait. Cor impeni
tens quādiu in hac vita viuit iudicari nō pōt:
de nullo. n. est desperandū quā diu patiētia dei ad
penitētiā illū inducit: ꝛ Ezechiel. 33°. dicit. Im
pietas impij nō nocebit ei in quacūq; die ꝯuer
sus fuerit ab impietate sua. Et in li°. de penitētia
Aug. dicit. Uidemus quotidie in ecclesia sepe fe
bricitātes: sepe languidos: sepe passionib⁹ captos
sepe liberari: vt appareat totiens op⁹ liberantis:
vel miserantis: quotiens confessio fit penitentis:
qūo. n. corp⁹ qđ vilius est sepe sanaret: ꝛ aiam di
gniorē ac redemptā non totiens liberaret: Me
dicū se vocat ꝛ nō sanis sed male habentib⁹ op
portunū. Qualis esset medic⁹ q malū iteratū ne
sciret curare: Medicorū enim est centies infir
mari: centies curare: hec ille. Transūptiue in. c°.
adhuc instat. de peni. di. 3ª. Et cyprianus in epi
stola secūda ad Demetrianū inqt. In isto mūdo
manēti penitētia nulla sera est: patet ad indulgē
tiā dei aditus: ꝛ q̄rentib⁹ atq; intelligentib⁹ veri
tatē facilis est accessus. Et in li°. de vita christia
na Aug. dicit. Nōnullos scim⁹ ꝛ legim⁹ q antea
aut ignorātie cecitate: aut cā perfidie: aut adole
scentie vanitate decepti: multiplici ꝛ vario pecca
torū genere tenebantur obnoxij: sed per sustinen
tē dei clementiā: ad penitentiā postmodū ab erro
re cōuersi: maiora adhuc opera fecere iustitie q̄
ante peccata cōmiserāt: patet hec veritas etiā per
exēpla. Legit enī [illegible] legenda scti Andree de quo
dam sene noie Nicolao q per. 70ª. ānos luxurie
deseruierat: qui adeo erat in peccato inueterat⁹ ꝛ
mala cōcupiscētia inflammat⁹: ꝙ licz aliquan
do pponeret ampli⁹ nō peccare statim tñ reuerte
bat ad opus solitū. Qui tādem orōnib⁹ scti An
dree se recomēdās ꝛ seipsum ieiunijs affligens p
virtutē penitētie est saluat⁹. Aliud exemplū ha
bemus in latrone: de quo Hierony. i epistola ad
paulam de dormitione blesille ait. Nunq̄ est se
[illegible] ꝯuersio: vox hec pmū in latrone dedicata est.
Amē dico tibi: hodie mecū eris in paradiso. Et
idē ad Damasuz papā. Et ponit de peni. di. pria
c°. importuna. Christus inqt de cruce in paradi
sum latronē tulit. Et ne qs aliquādo seram con
uersionē putaret: fecit homicidij penā martyriuz.
Julius quoq; papa in. c°. si presbyter. 26ª. q. 6ª.
dicit. Uera confessio in vltimo tempore potest eē
quia domin⁹ nō solū temporis: sed etiā cordis in
spector est. Sicut latro i vnius momēti tempore
meruit esse i paradisum in hora vltime cōfessio
nis. Et papa celestin⁹ in. c°. cognouimus ea. q. ꝛ
cā ait. Perdidissz latro i cruce pmiū ad xpi dexte
ram pēdens: si illū hore vnius penitētia nō iuuis
set. Cū esset in pena penituit ꝛ pro vnius ꝯfessio
ne sermonis: habitaculū paradisi eo penitēte pro
meruit. Uera enim ad deū cōuersio in vltimis po
sitoꝝ mēte potius est extimāda q̄ tempore: pro
pheta hoc taliter asserente. Cū conuersus fueris
ꝛ ingemueris: tūc saluus eris: hec ille. Propte
rea dātes in. 3°. c°. purgatorij inducit quendam
petōrez loquētē ꝛ dñtez. Horribil furno li pecca
ti miei: Ma la bonta diuia ha si grā bracia. Che
prēde cio che se riuolge a lei. O amplissima dei
mīa: [illegible] largissima charitas sūmi creatoris q̄ tan
[illegible] est: ꝙ si hō oia peccata cōmisisset que omnes
hoīes mūdi ꝛ oēs demones simul in die iudicij
inuenient cōmisisse: tamē eū benigne recipet peni
tentē: eūq; libēter amplexabit: ēt si ad sūmū pue
nisset maloꝝ: atq; illū ad statum pristinum reuo
cabit: vt inquit Chrisostomus in capitulo. talis.

de peni.di.3°. Redite ergo preuaricatores ad cor ⁊ conuertimini ad dominū: qui nō tm̄ semel sed milies milium: ⁊ totiēs quotiēs ad eū per pnīaʒ conuersi fueritis: vobis grām suā prestabit in pn̄ti ⁊ gloriā in futuro seculo. Amen.

¶ Feria sexta de spe ⁊ desperatione: sermo septimus

S

Pes mea tu in die afflictionis. Jere.17°. Et epl'a occurrētis ferie. Ut inqt Francisc⁹ noster de maironis doctor illuminatus ī tractatu de charitate. Hō non debet tanq̄ mercenari⁹ deo seruire nec illū amore mercenario diligere. Sed sciendū est ꝺm doctrinā seraphici Bonauēture. in 3°.di.27ª.ar.2°.q.2ª. ꝙ duplex ē mercenarius. s. malus ⁊ bonus. De malo loqtur Franciscus vbi supra ⁊ ē ille q pricipaliter deo seruit ⁊ illū amat amore ⁊ expectatione retributionis tpalis ð quo saluator inqt Joānis.x°. Mercenarius aūt fugit qr mercenari⁹ est. Mercenarius vero bon⁹ est ille qui seruit deo: ⁊ illū diligit nō principalr rōne retributiōis sed pp seipsum: qr est summe bonus ⁊ diligibilis. Et scđo pp retributionē eternaʒ. Qr ipse ē merces nostra magna nimis. Gene.15°.c°. Et iste est de illis mercenarijs de qbus parabolice dicit̄ Lu.15°. Quot in domo patris celestis abundant panib⁹. s. fidei. spei ⁊ charitatis. Unde inqt Ambrosius sup Lucā exponēdo p̄dicta verba. Multi sūt boni mercenarij q spe eternoꝝ deo seruiūt. Oēs ergo boni xp̄iani hoc respectu pn̄t dici mercenarij: de qbus inqt Aug⁹. i libro de v̄bis dn̄i sermōe.3°. Ois xp̄ianoꝝ spes i futurū tp̄s extendit̄: ut qr seruim⁹ hic deo: alibi seruisse letemur. Hic.n. pposita sūt nobis certamina: sed in futuro seculo certaminū p̄mia reseruata. Juste siquidē ⁊ prouide diuina sapīa parauit tp̄s laboris ⁊ premij: hic ergo laborem⁹: hic seruiamus deo ⁊ mādata eius seruem⁹: ut in futuro seculo eterna p̄mia capiamus: hec ille. Bonuʒ ergo est hr̄e spē future retributōis. Uñ Quintilianus in li°. declamationū declamatōe.7ª. ait. Nihil magis interesse hoium puto: q̄ ut spes i hoīe tam longa q̄ vita sit. Ut.n. idē inquit declamatione quinta. Inculta cura est que spem non habet. At cōtra ð spe Lucanus in p°.li°. canit. Spes saltē trepidas mentes leuat. Et Ouidius in epistolis. Spes bona dat vires. Et Tibullus li°.2°. Spes mouet in melius: ⁊ Gualterus in alaxādriade li°.7°. inqt: Est spes in dubijs semper comes optima rebus. Ea pp inquit Cato in suis documētis.c°.3°. Spem retine: spes vna hominē nec in morte relinquit. Et ca°.5° iterū ait. Rebus in aduersis melius sperare memento. De qua spei v̄tute tres in presenti sermōe cōsiderationes faciemus. Prima dicet̄ distinctiōis: Secūda fructificationis: Tertia oppositionis.

¶ Pars prima huius sermonis de spei distinctione.

Q

Uo ad primā partē sciendū est ꝺm ꝙ ait scūs Bonauētura in 3°.dist.26ª. Spes est nomē virtutis ⁊ affectiōis. Primo mō diffinit̄ a magistro in p̄dicta di. in cōparatiōe ad solū obiectū sic. Spes est virtus qua sp̄ūalia ⁊ eterna bona sperantur. Scđo diffinit̄ ab Haimōe glosatore Pauli ad Roma.5°. in cōparatōe ad obiectū ⁊ principiū hoc mō. Spes ē certa expectatio future btitudinis ex dei grā ⁊ meritis p̄ueniēs. Tertio diffinit̄ ab Aug°. in cōparatōe ad obiectū ⁊ habitū p̄ambulū sic. Spes ē virtus qua qs ad id qđ credit se p̄uenire p̄sumit. In quātū vero spes est nomen affectiōis diffinit̄ ab Aristo. in.2°. rhetorice hoc mō. Spes est futuri boni mēoria ⁊ expectatio. Ex qbus diffinitiōib⁹ colligi pōt ꝙ est q̄daʒ spes bona: quedā vero vana ⁊ mala. Bona spes ē illa q̄ est virtus ⁊ ī deo ponit̄: vel rōne grē: qr in oī necessitate sperat hō grāʒ a deo iuenire: vel rōne venie: qr sperat ꝯseq veniā delictoꝝ suorū: vel rōne glīe: qr sperat oēʒ glīaʒ suā a deo recipere. Et de hac dulcissima spe dr̄ Eccl.2°. Respice filij natiōes hoiuʒ: ⁊ scitote qr nullus sperauit in dn̄o ⁊ ꝯfusus est. Hāc aūt speʒ hēbat Justinianus iperator qui ait in.l.i.C.de ve.iu.enuc. Oēʒ speʒ nr̄am ad solā referre debem⁹ sūme p̄uidētiā trinitatis: a q̄ mūdi elemēta p̄cesserūt. Sine q̄ nō est armis vel īgenio ꝯfidendū: hec ille. Sciebat nāq̄ ꝙ Salomō ait Prouer.16°. Qui sperat i dn̄o btūs ē. Et.ps°.24°. iqt Dauid. Nō erubescā qm̄ spaui i te. ⁊.25°. In dn̄o sperās n̄ ifirmabor. ⁊.ps°.31°. Sperātes i dn̄o mīa circūdabit: ⁊.33° Gustate ⁊ videte qm̄ suauis ē dn̄s: btūs vir qui sperat i eo. ⁊.36°. Spera i eo ⁊ ipse faciet. ⁊.39°. Btūs vir cui⁹ est nomē dn̄i spes eius. ⁊.56°. In umbra alaꝝ tuaꝝ sperabo. ⁊.61°. Sperate in eo oīs cōgregatio populi: ⁊ effūdite corā illo corda vr̄a. Et.70. Ego aūt semp sperabo: ⁊ adijciā sup oēm laudē tuā. ⁊.83°. Beatus hō q spat in te. ⁊ 90. Qm̄ tu [illegible] dn̄e spes mea: altissimū posuisti refugiū tuū. ⁊.144°. Oculi oīum i [illegible] sperāt dn̄e: ⁊ tu das escaʒ illoꝝ in tpe opportuno: ⁊ Prouer. 28°. dr̄. Qui spat i dn̄o saluabit̄. Et primi Machabeoꝝ.2°. Oēs qui sperāt i eū nō ifirmantur: ⁊ secūdi Regū.22°. Scutū est oīum sperātiū in se.

& Judith.13°. Nō deserruit sperātes i se. & Daniel.13°. Qui saluat sperātes i se: & ad Roma.8°. Spe.n.salui facti sum⁹. & 15°.c°.eiusdē eplē. Per cōsolatione scripturarū spem hēamus. & 1 p°. Pe. 1°. Sperate in eā que offert̄ vobis grām. & 2°. ad Cor.15°. Scimus.n.qm̄ si terrestris nr̄a hi/tatio dissoluat̄: q edificationē a deo hēmus nō manufactā eternā in celis. Ad hāc aūt iocundis/simā spem inducimur exēplo scōrum qui nūq̄ sic mundū sprevissent: nec eius voluptates fugissēt: nisi spem dulcedinis vite eterne habuissent: de quibus ait Paulus ad Hebre.11°. Secti sūt: tētati sunt: in occisione gladij mortui sūt: &c. Certe si i/terrogares eos. O gloriosi sancti quare tot aduer[redacted] passi estis? rñderent: pfecto nō propter aliud nisi ob gustum spei de vita eterna. Et hoc est qd̄ iquit scūs Maximus in sermone pluriū marty rum dicēs. Nūq̄.n hanc vitam sic cōstanter ex penderēt: nisi eē aliā incōparabiliter beatiorē [redacted] fecta diffinitione sentirent. Quid dicemus de do mino nr̄o Jesu xp̄o q semp ondit in hac vita nō eē btitudinē dnz per viā tribulationū incedē vo/luit: ut demōstraret in alia pria felicitatē a nobis esse sperandā Et id Lactā. in 3°. diui. isti. circa finē ait. Pater.n.noster ac dn̄s qui condidit for mauitq celū: qui solē cū ceteris syderib⁹ idurit: qui liberatē magnitudine sua terrā vallauit mō tibus mare circundedit amnibusq distinxit. Et qcqd i hoc mūdi ope cōstauit: atq pfecit ex nihi/lo: pspectis errorib⁹ hoium ducē misit q nobis iu stitie iura pāderet. Hūc seqmur oēs: hūc audia m⁹: huic dūotōe paream⁹: qm̄ sol⁹ ut ait Lucr. Veridicis hoium purgauit pectora dictis.
Et finem statuit torpedinis atq timoris.
Expositq summum bonum quo tendimus oēs.
Quid foret: atq viam mōstrauit limite paruo.
Quo possemus ad id recto conscēdere cursu.
Nec nō monstrauit tm̄: sed etiā pcessit: ne qs dif ficultas gratia iter virtutis horreret: hec ille. S

Sed hic q̄ri posset. Nūqd i btis sit spes? Et rñdet fm̄ Ricar.i 3°.di.26ᵃ.ar°.5°.q.2ᵃ. Et scūs Bona.ea.di.i qōnib⁹ cᵒ. liaz. Et petrū aureo li i ea.di. Et Tho.2ᵃ.2ᵉ.q.18ᵃ.ar.2°. q spes pprie sūpta nō est in btis: qz iā habēt qcqd volūt de es/sentiali btitudine. Adueniēte.n.sperato & expecta to: cessat spes & expectatio. Cū.n.bti hēant & ap/te cotēplent̄ illud qd̄ desiderabāt nō pōt in eis eē spes: sed hn̄t bitū nobiliorē.s.securitatē pfectaz. Et hoc ē qd̄ ait Aug.1°. de ciui.dei.c°.25°.dicēs. Tanta ē i ipsis certitudo btitudinis. qz nullā spez hic cognit̄. Et hāc veritatē affirmat Paul⁹ ad Roma.8°. qui inquit. Spes que videtur nō est spes. Quod.n.videt qs quid sperat? potest tn̄ dici [redacted] q licet in eis non sit spes proprie dicta fm̄ q est expectatio pmij eēntialis: est tn̄ i eis spes lar/go mō sūpta: p q̄cūq expectatiōe. Expectāt.n. glificationē corpis q̄ dr̄ secūda stolla: & quodā p/miū accidētale ex cōsortio beatificandorū: & hu/iusmodi ut ait glo. Apo.6°. Illi v̄o q sūt in pur/gatorio hn̄t spē pueniēdi ad gliā ppetuā ut de/clarat Ricar. & scūs Bonauē. & Petr⁹ aureoli i pdcā di. terti. Et tāto firmiorē quāto sūt certi ac securi q eternā cōsequēt̄ felicitatē. Et simili/ter hēbāt eā illi q ante xp̄i aduētū erāt i limbo: d qb⁹ inqt magr̄ i.4°.di.pᵃ.dicēs. Sci pres felici spe igressū ianue celestis expectabāt. S

Si v̄o q̄rat̄ vtrū dānati hēant aliquā spez. Rñdēt pfati doctores vbi.s. Et Tho.2ᵃ2ᵉ. q.18ᵃ.ar.3°. q i iferno nūq̄ fuit nec erit spes: qz dānati ad cumulū sue dānatiōis sūt certi d ppe/tuitate supplicij sui: & ipossibilitate salutē conse/quēdi. Et hoc ē qd̄ dr̄ Job.15°. Nō credit q re/uerti possit de tenebris ad lucē. Et ad illud ver bū qd̄ hētur. Job.40.s. Ecce spes ei⁹ frustrabit̄ eū. Rñdet Ricar. & Tho. vbi.s. Et Aug.8°. de ci ui.dei. Et Grego.33°. mora. q ita dz itelligi d diabolo ut referri ēt ad corp⁹ ei⁹ possit. Si aūt de eo exponat̄: dz accipi p spe respectu victorie quā sperat hic de scīs viatorib⁹: vel pro expecta tiōe dilatiōis iudicij: qd̄ nō tātū plōgabit̄: quā tū sperat: q āt i dānatis nō sit spes ēt pbat̄ p il/lud Prouer.11°. Mortuo hoie ipio: nulla erit vltra spes. Et 14°. Nō hn̄t futurorū spē mali. Si āt querat̄ vtrū mali ipetis obstinati hn̄tes intē/tionē pseuerādi: possint hic in tali statu spē pue/niēdi ad vitā eternā? Sūt.n. multi scelerati q di cūt q ita credūt & sperāt saluari: sicut alij qlibet ēt religiosi: de qb⁹ dr̄ Eccl°.8°. Sūt ipij qui ita securi sūt q̄si iustorū fcā habeāt. Sz hoc vanissi/mū indico: hec ibi. Rñdet magr̄. i.3°.di.27ᵃ. dicēs. Sine meritis aliqd sparenō spes sz psū/tio dici pōt. Et Gregori⁹ i q̄dā omelia iqt. Qui vestigia xp̄i dedignāt̄ seq: qua temeritate sprēt ad ei⁹ beatitudinis gaudia puenire? Inueniēt ergo tales se a sua expectatiōe & opinione frau/datos: iuxta illd̄ Job.8°. Spes hypocrite peri/bit. Et Prouer.1°. Expectatio iustorū leticia spes ipiorū pibit. Et Sap.2°. Spes ipij q̄si lanugo ē que a vēto rapit̄: & q̄si spuma gracilis q̄ a pcel/la dispergit̄. Et eiusdē libri.c°.3°. iterū dr̄. Vana ē spes illorū: & labores sine fructu. E cōtra vero de bono xp̄iano dicitur Prouer.14°. Sperat autē iustus in morte sua. Hanc spem habebat Paulus qui 2°. ad Thi.4°. dicebat. Bonū cer

tamen certaui: cursū consumaui. In reliquo reposita est mihi corona iustitie. Illi ergo proprie dicitur hēe bonā spem qui bene viuūt: iuxta illō p^c. Joānis. 3°. Ois q habet spem in eo sanctificabit se. Et ad hoc applicari pōt illud Ouidij i epistolis. Quecunqz ex merito spes venit equa venit.

T

Est aūt et alia spes vana et mala et hec ē multiplex. Prima est eius qui in diuitijs suis vel in alijs mūdialib⁹ prosperitatib⁹ ponit spem suā: de quo inquit Dauid. ps^c. 51°. Sparauit i multitudine diuitiaꝝ suarum: et preualuit in vanitatib⁹ suis. Ideo dicebat Paulus. p^c. ad Thi. 6°. Diuitibus hui⁹ seculi pcipe superba nō sapere nec sperare in icerto diuitiarū suaꝝ: sꝫ i deo viuo. Diuitie n. nō possunt hoiem a morte marie eterna liberare. Unde legit̄ q qdā valde diues aliuꝫ nesciebat deum nisi pecuniam: et in ea oēm spem suā posuerat. Cum aūt infirmatus ad mortē videret q ipe diuitie eū liberare nō poterant: fecit eas ante se portari: illasqꝫ allocutus est di. O false et falaces diuitie: ego vos semper ardentissime amaui: vos confidentia mea: vos refugium meū et spes ac cōsolatio mea semp fuistis: et nunc me in tanta necessitate iuuare nō potestis? Non igit̄ vos post me dimittā: sed vos mihi extra hāc vitā viam facietis. Nec amplius in vobis speꝫ ponā sed i deo solo. Ipse erit spes mea: ipse solus a modo erit confidentia mea. Morqꝫ christi pauperibus aduocatis oīa eis distribuit: et sic in domino feliciter obdormiuit. Secūda spes vana ē illius qui ponit fiduciā suā in aliquo homine: de quo dr Jere. 17°. Maledictus homo qui cfidit in homine: et ponit carnē brachium suū. Que verba exponens Augustin⁹ in epla secūda ad macedoniū ait. Si maledictus homo est qui cōfidit in homine: ergo nec in seipso quisqꝫ debet ponere spem: qr et ipse homo est. Signū est aūt q ille nō habet spem in deo: qui ponit eam in hoie vel i rebus mundialibus dicēte Ambrosio sup Marcum. Incūbit virtuti seculi: qui desperat de adiutorio dei. Ad hoc aūt facit exēplum quod legitur de quodam seruo: qui oēm spem suam et amoreꝫ posuerat in domino suo: ita q deum creatorē suū penitus ignorabat. Infirmatus vero ad morteꝫ dixit domino suo. Quid est domine mi q me q vobis sic fidelis fui nō liberatis a morte? Cui ille ait. Ego multa libenter expenderem vt te liberare possem: sed in hoc casu mea potentia nihil valet. Cui seruus dixit. Estne aliquis qui me⁹ iuuare possit? Et ille. Solus deus. Cui seruus. Et qs est iste deus? At ille ait. Noster est creator et tot⁹ mundi dominus. Tūc seruus dixit. Illi deo quē vsqꝫ nūc ignoraui me totum cōmitto: et eiqꝫ promitto q si me potentia sua liberauerit: ipsi soli de cetero seruiā. Quo dicto ab infirmitate liberatus factus est seruus dei.

V

Tertia spes vana est illius qui nō credit esse aliam vitam qui dicit. Quis vidit paradisum? Quid possumus scire de alia beatitudie: cū nihil videamus nisi tpalia? Hic ergo faciamus paradisum. Hic constituamus finem nostrum. Sed hanc opinionem esse falsaꝫ probaui supra in prima parte huius operis sermone. Septi⁰ ostendens post hanc vitam miserabilem eē aliā beatam. Et ideo solū ad presens dico q hāc spē vanā esse ostendit beatus Joannes. p^c. canonice sue. c°. 2°. dicens. Mūdus transibit et cōcupiscentia eius. Et Salomon Ecclesiastes. 2°. inqt. Magnificaui opa mea: edificaui mihi domos: plantaui mihi vineas: feci hortos et pomeria: et conseui ea cunctis generibus arborum: et ꝯstruxi mihi piscinas aquarū ut irrigareꝫ siluā lignorum germinantium: possedi seruos et ancillas: multamqꝫ familiam habui. Armenta quoqꝫ et agnos: ac ouium greges: vltra omnes qui fuerūt ante me in hierusalem. Coaceruaui mihi argentum et aurum: et substantiam regum et ꝓuinciarum: feci mihi cantores et cantatrices: et delitias hominum habui. Syphos et vrceolos in ministeria ad vina fundenda: et supgressus sum opibus omnes qui fuerant ante me in hierusalem. Sapientia quoqꝫ perseuerauit mecuꝫ: et omnia que desiderauerunt oculi mei non negaui eis: nec prohibui cor meum quin omni voluptate frueretur et oblectaret se in his que preparaueram. Cūqꝫ conuertissem me ad vniuersa opera que fecerāt manus mee: et ad labores in quibus frustra sudaueram: vidi in omnibus vanitateꝫ et afflictionem animi et nihil permanere sub sole: hec ille.

X

Quarta spes vana est illius qui nunqꝫ se cogitat moriturum: sed credit saltem multis temporibus viuere. De qua stulticia inquit Hieronymus in quadam epistola. Nemo est taꝫ fractis viribus et decrepite etatis: vt nō se putet adhuc annum superesse victurum. Et idem dicit Tulius in libro de senectute. Sed hec spes vanissima apparet: dum repentina morte sepe subtrahitur. Ita quod verificatur illa Ouidij sententia in epistolis. Fallitur augurio spes bona sepe suo. Ideo hortatur Salomon Prouerbioꝝ. 27°. dicens. Ne glorieris in crastinum: ignoras enim quod superuentura pariat dies. Debemus ergo

dimissa spe vana et stulta veram spem amplecti:
que in solo deo est. De qua David i psalmo 117°.
ait. Bonum est confidere in domino: q̃ȝ confide
re in homine. Bonum est sperare in domino q̃ȝ
sperare in principibus. Y

QUod autem vnusquisqȝ nostrū bene ope
rans possit pro certo sperare q ad eternā
proueniet vitam: vltra ea que copiose dicā infra
in sermone quarte ferie post pasca. Idez probo
vnico fundamento quod dicitur successionis.
Pro cuius meliori declaratione presuppono q
licet omnes homines mundi possint dici filij dī
ratione creationis et gubernationis: iuxta illud
Deutoromij. 32°. Ipse enim pater tuus qui pos/
sedit et fecit et creauit te. Tamen particulariter
Christiani sunt veri filij dei adoptiui et confra/
tres Jesu Christi quibus: dicit Paulus ad Ro
manos. 8°. Non enim accepistis spiritum serui
tutis iterum in timore: sed accepistis spiritum
adoptionis filiorum: in quo clamam⁹ abba: pa
ter. Et ibidem dicitur. Quos prescinit hos et p/
destinauit conformes fieri imagini filij sui: [illegible] sit
ipse primogenitus in multis fratribus. Et p°.
Joannis. 3°. etiam iquit apostolus. Uidete qua/
lem charitatem dedit nobis deus pater vt filij
dei nominemur et simus. Facto igitur hoc fun/
damento dico: q ad successionem et hereditatē
patris nostri celestis debemus quadruplici iure
peruenire scilicet diuino: naturali: canonico: et
ciuili. Primo iure diuino. Deus enim ut ait
Paulus ad Hebreos. p°. Filium suum vnige/
nitum constituit heredem vniuersoruz. Ipse ve
ro dominus Jesus deus et homo: cui per baptis/
mi sacramentum fratres facti sumus coheredes
suos nos fecit et successores ordinauit bonorum
suorum dum de hac vita transire deberet. Cui⁹
ordinationis siue testamenti notarius fuit Lu/
cas euangelista qui scripsit. 22°. capitulo sui euā/
gelij: verba ipsius saluatoris nostri dicētis. Ego
dispono vobis: sicut disposuit mihi pater regnuz
vt edatis et bibatis super mensam meam in re/
gno meo. Cum ergo vltima voluntas defuncti
modis omnibus seruari debeat. c°. vltima. 13°.
q. secunda. Cumqȝ deus nec fallere possit ne vel/
lit: sequitur q si erimus eius boni filij: absqȝ du/
bio ad eius hereditatem perueniemus. Ut ingt
Paulus ad Roma. 8°. Et ideo dicebat christ⁹
apostolis Luce. 12°. Nolite timere pusillus grex
quoniam complacuit patri vestro dare vobis re
gnum. Concludo ergo: q cum filij adoptiui suc
cedant adoptanti. l. penultima. C. de adopti. Et
. l. si pater. ff. e. et instit. de heredi. que abintes. de.
§. item adoptiuos. profecto dei hereditatem con
seqmur. Et hoc est quod dicit Paulus ad Ga
latas quarto. Si filij et heredes per deum. Secū
do debetur nobis hereditas regni celestis iure
naturali. Ratio enim naturalis dictat q sicut
filius succedit in locum persone patris: sic succe/
dat in bonis eius: quia plus est persona q̃ȝ bōa.
Quando enim pater relinquit filium post mor/
tem suam videtur adhuc pater viuere in filio:
eo quod filius representat personam patris: imo
eadem persona esse censetur. l. fi. C. de impube. et
ali. sub. Unde Ecclesiastici 30. dicitur. Mortu⁹
est pater eius et quasi non est mortuus: similem
enim reliquit sibi post se. Eadem quoqȝ videtur
esse vox patris et filij. §. ei qui. insti. de in vti. sti.
A fortiori ergo videt̃ q multo magis ad bōa suc
cedere debeat ex vi nāl̃is rōnalis: que ad succes/
sionē parentū filios ordinauit. Unde in. l. scripto. ff.
vnde liberi. dicitur. Non sic parentibus libero/
rum vt liberis parentum debetur hereditas.
Parentes enim ad bona liberorum ratio mise/
rationis adducit: liberos vero nature simul et pa
rentum comūne votum: hec ibi. Quando ergo
filius premoritur patri: ex miseratione succedit
pater in bonis filij prius defūcti sine filijs: ne ad/
datur afflictio afflicto. Contra legē diu⁹. ff. offō.
presi. Sed vt qui in vno aggrauatur: in alio sub
leuet̃. l. cū q. ff. de iureiurā. Nō autē succedit pa/
ter filio ex natura: qz naturali cursu deberet ipse
pater premori. Et nō econtra. Unde. 2°. ad Cor.
12°. ingt Paulus. Non debēt filij parētib⁹ the/
saurizare: sed parētes filijs. Qua ex re cū pater
succedit filio dicit̃ turbari ordo naturalis: vt in/
quit textus in. l. naz et si parētibus. ff. de inoffi. te/
sta. Et ideo quidā bulgarus legum doctor cum
successisset filio suo premortuo dixit. Ordine tur
bato succedis bulgare nato. vt recitat glosa i pre
dicta lege. Nam et si parētib⁹. Ex qua rōne pȝ q
de iure naturali ad nos pertinet hereditas cele/
stis patrie. Z

TErtio de iure canonico idem deberi probat̃.
per capitulū. raynutius. de testa. et capitulū.
si pater. eo. ti°. li°. 6°. Unde nō debet pater ex he/
redato filio elemosynas facere: vel paupes here/
des relinquere. ideo Augustinus. in libro. de vi/
[illegible] clericorum. Et habetur in capitulo. quicun/
qȝ. [illegible] secundo. decimaseptima questione quarta
ait. Quicunqȝ ex heredato filio heredem fa/
cit ecclesiam: querat alium qui suscipiat non

augustinum. A

QUarto idem ostenditur deberi de iure ciuili: quod disponit ante omnes alios vocari filios ad hereditatem patris: autentica in successione. C. de suis. et legi. et institu. de heredi. qua. et dif. §. sed sui. Et in tantum debentur bona parentum filijs quod in. l. in suis. ff. de libe. et post. inquit. Jurisconsultus. In suis heredibus euidentius apparet continuationem dominij eorum perdurare: vt nulla videatur hereditas fuisse: quasi olim domini hi essent: qui etiam viuo patre quodammodo domini extimantur. Unde etiam filiusfamilias appellatur sicut paterfamilias: sola nota hac adiecta: per quam distinguitur genitor ab eo qui genitus sit. Itaque post mortem patris percipere hereditatem non videtur: sed magis liberam administrationem consequitur: hec ibi. Ubi etiam dicit Angelus: quod statutum artans pro hereditate percepta soluere gabellam: non trahitur ad filium qui succeßit patri quia non est proprie hereditas.

B

PAtet ergo omni iure quod filius succedit in bonis patris. Ex qua conclusione infero correlarium: quod ius ciuile vel statutum municipale non potest priuare filium totaliter paterna hereditate: vel legitima sibi debita: que dicitur debitum bonorum subsidium. l. si totus. C. de inoffi. dona. Puta statuendo quod primogenitus succedat in totum exclusis alijs filijs: qui non merentur exheredari per aliquam ex illis causis que ponuntur in. §. causas. in autem. vt cum de appella. cogno. col. 8°. et recitat glosa in c°. quintaualle. de iureiurando. Est autem legitima pars tertia omnium bonorum si sunt quattuor vel pauciores filij. Si vero sunt quinque vel plures est media pars. aut. nouissima. C. de inoffi. testa. Ratio autem quare pater non possit filium priuare legitima est: quia cum de iure naturali et diuino debeatur hereditas patris filio: non poterit per ius scriptum tolli: quia ciuilis quidem ratio ciuilia iura perimere potest: naturalia vero non vtique. insti. de legit. agna. tu. §. fi. et. ff. de re. iuris. l. iura sanguinis. Et ideo nec contraria consuetudo hoc poterit: c°. frustra. 8ª. di. et. c°. fi. de consue. et. c°. rainutius. de testa. Et hoc tenet Dinus in. c°. indultum. de reg. iur. li°. 6°. et Albericus. in. l. quoniam in prioribus. C. de inoffi. testa. et Cinus in. l. sancimus. C. de nup. et Bal. in. l. cum lege leoniana. C. de epis. et cle. facit ad hoc autentica presbyteros. C. eodem. ti°. An autem valeat statutum disponens quod exclusis filiabus feminis: masculi tantum succedant: dotatis ipsis filiabus secundum conditionem et facultatem parentum: ac consuetudinem patrie: dubitari potest: quia Bal. in dicta lege. cum lege. tenet quod valet. Dinus vero vbi supra contrarium tenet. Hec autem materia habetur melius i. l. fi. C. de liber. pre. vel exhe. vbi Imperator dicit. Accusatores esse nature eos qui faciunt differentiam inter masculum et feminam. Sed tamen communis opinio est quod talia statuta valeant: et sic communiter sustinetur in statutis Italie: quia fundantur super ratione conseruandi bona in familia et agnatione. Per masculos enim conseruatur agnatio. l. prima. §. penultimo. ff. de ventre inspi. et. l. sunt autem. ff. de legiti. tu. Deus autem pater non facit differentiam inter masculum et feminam: sed equaliter eis dat suam hereditatem. §. hinc autem nobis. in auten. de mona. col. prima. Ad confirmationem quoque predictorum: scilicet quod hereditas patris debetur filio: potest adduci illud quod habetur i. l. si vnquam. C. de reuo. dona. vbi ait imperator. Si vnquam libertis patronus filios non habens: bona sua vel partem aliquam facultatum: fuerit donatione largitus et postea susceperit liberos: totum quicquid largitus fuerat reuertatur in eiusdem donatoris arbitrio ac dictione mansurum: hec ibi. Et sic reuocatur donatio. Et idem esset si quis donasset alteri extraneo: vt inquit glosa ibidem: et archi. in capitulo. quicunque. el secundo. decimaseptima. q. vltima. et Bal. in lege prima. C. de inoffi. dona. et in. l. si totas. eodem ti. et in autentica. si qua mulier C. de sacro sanc. eccle. et in. l. cum acutissimi. C. de fidei commisso. et Innocen. in capitulo. fi. de dona. et Barto. in. l. ticia. §. imperator. ff. de legatis. secundo. et ibi communiter doctores. Secus vero esset si donasset filijs vel loco pio: qui reputatur loco filij vt inquit Archidia. vbi supra: quia tunc solum reuocatur legitima filij postea nati: secundum Archidia. et Barto. ac Bal. vbi supra per legem si totas. C. de inoffi. donatio. et. d. c°. quicunque. Ad predicta etiam facit. l. cum acutissimi. C. de fidei commis. vbi irritatur substitutio facta filio post mortem eius: propter natiuitatem nepotis ex eodem filio: quem ipse filius reliquit post se. Et ad idem etiam facit quod habetur in capitulo si. decimasepima questione quarta. vbi Augustinus reddidit bona donata ecclesie ab eo qui non habebat filios tempore donationis: sed postea habuit: vbi dicit textus. Quod licet Augustinus posset illa bona retinere iure fori: non tamen iure poli: scilicet quo ad legitimam filiorum: vt ait ibi glosa. et doctores. Eadem etiam ratione si pater exheredasset filium sine rationabili causa posset

filius patris rũpere testamentũ per querelam in officiosi: ex quã nõ dicit̃ testamentũ nullũ: sed inofficiosum: idest contra officiũ pietatis factũ. l. hoc colore. ff. de inoffi. testa. Si vero ipsum preterit in testamento: idest nullã mentionem de eo facit: potest dicere testamentũ ipsum nullũ de iure ciuili. l. p°. ff. de iniusto rupto q̃ testa. vel rescindere per contra tabulas de iure pretorio. l. vt liberis. C. de colla. Filius quoq̃ adoptatus habet querellam inofficiosi testamenti. vt in. §. adoptiui. insti. de exhe. libe. vbi dicit̃. Adoptiui liberi quãdiu sunt in ptãte patris adoptiui eiusdẽ iuris habent cui⁹ sunt iustis nuptijs acquisiti. Ex qbus oibus patet ꝙ nobis qui sumus dei filij iuxta illud ps̃. Ego dixi dij estis: ⁊ filij excelsi omnes: debetur hereditas regni celestis omni iure si boni permãserimus. Est aũt hereditas nihil aliud ꝙ̃ successio in vniuersum ius quod ille cui succeditur habuit. l. nihil aliud. ff. de verbo. sig. O igit̃ felix hereditas: o sublimis possessio: o dignissima successio. Gaudete filij tantoꝝ heredes thesaurorum: per virtutem sancte spei illos consequentes. Et ideo debemus semp deo patri nostro gratias refferre cum Petro apostolo: primo sue canonice caplo dicentes. Benedictus deus ⁊ pr̃ domini nostri Jesu xp̃i qui secũdũ magnã misericordiã suam regenerauit nos in spẽ viuam: per resurrectionẽ Jesu xp̃i ex mortuis in hereditatẽ incorruptibilẽ: ⁊ incontaminatã: ⁊ imarcessibilez conseruataz in celis. Et cũ Paulo ad Collo. p°. qui ait. Gratias agentes deo patri q dignos nos fecit in partẽ sortis sanctorum in lumine qui eripuit nos de ptãte tenebraꝝ ⁊ trãstulit in regnuz filij dilectionis sue. Et ad Ephe. p°. idẽ apls inquit. Benedictus deus ⁊ pater domini nostri Jesu xp̃i: qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in celestibus in christo: qui predestinauit nos in adoptionem filioꝝ: ⁊ glorificauit nos in dilecto filio suo: in quo etiã sorte vocati sumus vt simus in laudem glorie eius: quia sperauim⁹ in ipso. Jllam ergo felicem hereditatem expectamus: de qua Dauid. ps̃°. 126°. inquit. Cum dederit dilectis suis somnum: ecce hereditas domini filij merces fructus ventris. Predicta autez considerans Bernardus inquit super Pater noster. O ineffabilis ⁊ incomprehensibilis bonitas: o mira suauitas: o altitudo: latitudo: sublimitas ⁊ profundum charitatis diuine. Vilissimus lutum sum: ⁊ detestabilis sanies: ⁊ tamen rex regum ⁊ dominus dominantium dicit se patrem meum. Cum oratis inquit dicite. Pater noster qui es i celis: ⁊ cetera. Ex quo ergo ipsa veritas hec dicit: firmiter credo. De tanto ergo patre eleuabitur cor meum: vt aquila: ⁊ iam heres celi inferiora contemnaz. Quid vltra mihi de terrenis diuitijs ꝙ̃ filio imperatoris in fimo equoꝝ suorum? Quid mihi de terrenis delectationib⁹: qui eternarum delitiarum heres sum? Detestabilius est mihi inquantuncunq̃ alectiua creatura affici: ꝙ̃ filio imperatoris infetidissima sanie. Quid vltra mihi de terrenis honorib⁹ qui celestis glorie heres sum? Turpius est mihi quãtuncunq̃ maximos appetere honores: ꝙ̃ filium imperatoris officium latrine: hec ille.

¶ Pars secunda de spei fructificatione.

Multe sunt que ex virtute spei proueniunt vtilitates. Prima dicitur operationis. Facit enim hominem delectari in opere bono: ⁊ illum continue incitat ad bene operandum. Unde inquit Origenes super Exodum. Spes futurorum laborib⁹ requiem parit. Nam si vna spe bonorum temporalium tot grauia ⁊ onera ardua mortales tollerant infelices: quomodo laborare vsq̃ ad mortem difficile videri potest his qui expectãt regnũ celorum? Quare diebus ac noctibus varijs curis homines mundi indefesse insudant: nisi quia aliquid sperant adipisci? Laborãt nanq̃ sperãtes magnifice dominari. Laborãt milites sperãtes gloriam acquirere tẽporalem. Laborãt mercatores sperantes diuitias adipisci. Laborãt artifices ⁊ agricole victum vestitumq̃ sperãtes recipere. Sed multo fortius laboribus insisterẽt si finaliter vitam eternam sperarent: hec ille. Cui⁹ similem sententiam ponit Gregorius: in moralibus: ⁊ habetur transumptiue i capitulo. omnes. 47°. di. 2°. Spei vtilitas dicitur introductionis. Per ipsam enim anima introducitur quodãmodo ante tempus in possessionem regni celestis. Unde glosa super illud ad Hebre. 6°. Spe incedentem vsq̃ ad interiora: sic dicit. Per spez intratur ad videndum quod creditur. Nã spei fit promissio illa Jsa. 58°. Sustolam te sup altitudinem terre: ⁊ cibabo te hereditate Jacob patris tui: idest celesti cõsolatione. Nam Jsaac pr̃ Jacob interpretatur gaudium.

Tertia vtilitas dicitur contrictiõis cui⁹ ipsa est fundamentum. Nam sicut frumentum bene conteritur in mollẽdino inter duas mollas sic cor hominis in mollam spei ⁊ timoris. Est. n. spes inferior molla que cor eleuat ⁊ sustinet. Timor autem est molla superior que totum conterit cor: vt spiritum contrictum ⁊ humiliatũ de⁹ non despiciat. ps̃. 50. His duabus mollis cõtere

batur Dauid dicens in psalmo. Ab altitudine diei timebo: ego vero in te sperabo. De ipsis etiā dicitur Deuteronomij.24°. Non accipies loco pignoris inferiorem: et superiorem mollam idest non subtrahas timorem relicta spe: nec e cōtra. Quarta vtilitas dicitur fortificationis. Nam propter fortuitos casus: et diuersas afflictiones mundi carnis et diaboli sepe tribulamur: sz spes nos confortat et tollerare facit cū recordamur de alia vita omnib⁹ iocunditatibus plena: ad quam tollerando temporales aduersitates peruenire speramus. Et ideo Eneas in fluctibus maris anxiatus confortabat socios suos spe future consolationis: licet esset temporalis. Ut refert Uirgilius in primo Eneydos dicens. Per varios casus per tot discrimina rerum. Tendimus in latium: sedes vbi fata quietas Ostendunt illic fas regna resurgere troie. Durate et vos met rebus seruate secundis. Sed Tobias tribulatus confortabat se et familiam suam spe eterne felicitatis dicens sui libri.c°.2°. Uitam illam expectamus quam dominus deus datur⁹ est his qui fidem suam nunq̄ mutāt ab eo. G

Quinta vtilitas dicitur exauditionis. De⁹ enim exaudit orationes in se sperantium iuxta illud Trenorum.3°. Bonus est dominus sperātibus in eū. Ideo Ouidius licet īfidelis dicebat in li°. de ponto. Quāuis sit meritis semper īdebita nris. Magna tñ spes est in bonitate dei. Hester quoq̄.4°. dī. Exaudi dn̄e voces eoꝝ qui nullā spem hn̄t nisi in te. Sexta vtilitas dicit̄ liberationis. Deus.n. liberat in se sperātes ab inimicis eoꝝ: iuxta illud psalmi.21. In te sperauerūt et liberasti eos: ad [illegible] clamauerūt et nō sūt cōfusi. Et ideo dauid qui erat firmus ī spe dicebat psalmo 27°. de se ipso. In ipso sperauit cor meū et adiutus sum. Et iterum dicebat deo ps°.30. In [illegible] domine speraui nō confundar in eternū. Et dominus de sperāte in se īquit psalmo.90. Quoniam in me sperauit liberabo eū: protegā eum qm̄ cognouit nomē meū. Septima vtilitas dī lucrifactionis. Sicut.n. fiscus lucrat̄ de alioꝝ amissiōe et dāno: vtputa: de homicidio: furtis: et huiusmōi vt hētur. C. de iure fisci.et.ff.eo.p totū. Ita bonus homo per virtutē spei de oībus malis sibi illatis lucrat̄: qꝛ de psecutione ac iniustitijs sibi factis: alijsq̄ dānis: expectat magnā sibi gloriā dari. Et ideo gaudet et lucrat̄ dicēte Gregorio in moralibus li°.x°. Bonoꝝ mens quo duriora pro veritate tollerat: eo felicitatis premia certius sperat. Ideo dicebat Paulus prime ad Coꝛ.2°. Nos patimur vt spes nr̄a sit firma. Et ad Roma.12°. nos hortatur di. Spe gaudentes: in tribulationibus patientes. F

Octaua vtilitas dicit̄ letificationis. Spes.n. est cōsolatio xp̄iani dū hic viuit: quia sicut ille q nō possidet in re nisi vnā domūculā pus: sperās hēre maiorē et pulchriorē: magis gaudet de illa in spe q̄ de ista i re. Sic virtuosus q̄cq̄d in hoc seculo possidet: parū extimat respectu eoꝝ que sperat: de quib⁹ continuā consolationē hēt. Et ad hoc applicari pōt illd̄ Ouidij in.x°. Metha.di. Spes est que capiat: spes est que pascit amātem. Ideo dicebat Paulus ad Roma.5°. Gloriamur in spe glorie filioꝝ dei. De hac quoq̄ ɔsolatiōe sancte spei dici pōt illud Prouerbio.14°. In gaudio eius nō miscebitur extrane⁹. G

Nona vtilitas dicit̄ sustentationis. Spes.n. est quasi baculus sustentās nos ambulātes in ista pegrinatiōe et ad patriā tendētes: quo sustētati ad illā tādem perueniemus vsq̄ in finem in bonis opib⁹ perseuerātes. Ideo dicit̄ Isa.40. Qui sperāt in domino mutabūt fortitudinē: assumēt pēnas vt aquile: volabunt et non deficient. Paulus quoq̄ ad Hebre.6°. iquit. Fortissimū solacium hēmus nos qui cōfugimus ad tenendam propositā spem: quam sicut anchorā aīe habemus tutam ac firmam. H

Decima vtilitas dī glorificatiōis. Securus enī est hō p virtutē spei: q a[illegible] gliam puenit et sempiternā: iuxta illud Sap.3°. Spes illorum īmortalitate plena est. Et Prouer.29°. Qui sperat in deo subleuabit̄.s. ad vitā eternā. Deus.n. saluat illos qui spem verā in eo habēt: de quo inquit dauid psalmo.16°. Qui saluos facit sperantes in se. Illi ergo qui veraciter in domino sperāt nō timent sed desiderant mori: firmiter credentes q ad supernam felicitatem peruenient. Sicut Paulus qui dicebat ad Philipē.p°. Cupio dissolui et esse cū xp̄o. Ea ppter aīa nr̄a pōt cōparari matri habēti tres puellas: quas [illegible] maritū mittit vestitas de serico: vt ab ipso induant̄ auro. Anima enī nr̄a hēt tres potentias quas necesse est ī hoc mūdo vestiri tribus vestibus theologicis: scilicet fide: spe: ac charitate: vt in paradiso induātur a suo celesti sponso tribus dotibus glorificātibus. Intelligentiam ergo debemus hic īduere firma fide: vt in paradiso induatur clara dei visiōe: voluntatem vero charitate: vt in vita eterna induatur pfecta dei fruitione. Memoriam autem spe vt in celo īduatur irrefragabili sue felicitatis certitudine et tentione. I

Boni tñ viri etiā in hoc seculo hēnt per virtutē spei quādam de sua beatitudine certitu

[...]ideo leti moriunt. Sicut nepotianus de quo ad Heliodor scribit Hierony. di. Nā cum extuaret febribus: et morti vicinus esset let⁹ erat: et parentis circa ipsū plorātibus solus ipse ri/debat: videbat enī quod alij nō videbāt: et quasi in occursum aduenientiū se erigebat: ita vt nō vi/derēt mori sed migrare: et mutare amicos nō re linquere tibi ille. Moriunt ergo boni cum ma/gna animi exultatiōe: mali vero cum maxima anxietate anime et corporis. Unde legit in vitis patrū: qd quidā sanctus vir et bonus heremita de siderabat videre qđo anima peccatoris et iusti e/xeat de corpore: quē volēs deus ɔsolari misit vnū lupū: qui intrās eius cellam apprehēdit eius ve/stes dentibus et extraxit eū de cella: ostēdens per hoc qd debebat eū sequi. Cū ergo ille lupus per/duxisset eū vsqz ad ciuitatem propinquiorem re cessit: ille vero intrauit quoddā monasteriū extra ciuitatem in quo inuenit quendā solitariū valde famosū infirmū ad mortē: pro cuius funeralib⁹ parabantur multi cerei: erantqz ciues illius vr/bis valde dolētes de eius morte: quasi per ipsum deus omnes nutriret. Et videbat eis qd propter illius mortē omnes deberēt valde damnificari. Iste ergo bonus heremita expectat finez eius vi/te. Cū igitur tēpus ei⁹ mortis venisset: vidit veni re maximā demonū multitudinē multū terribilē cū vncinis igneis. Audiuitqz vocem de celo dicē tem demoni qui habebat vncinū terribiliorem. Sicut ista aīa nunqz permisit me in ea habitare etiā per horā: ita tu illaz de corpore sine misericor/dia extrahas: post quā vocē statim demon illa/cerauit illius cor cū vncio: et cū maximis tormē/tis extraxit aīam. Qua re terribili visa ille here/mita intrauit ciuitatē: et in platea inuenit quedam pauperē peregrinū infirmū: quē nullus hospitio recipere voluerat: et pietate motus stetit cum illo p vnū diem cōfortando illum et illi seruiēs. Cuz ergo ille peregrinus venisset ad mortē: vidit ipse heremita sctm̄ michaelē archangelū: et sctm̄ Ga brielem pro aīa illius venire: ac vnū illoz ad ca/put infirmi: alteꝝ vero ad pedes eius se ponere: vi debat qz illi heremite qd rogarent aīam illius pe regrini vt secure de corpore exiret: sed illa nō vi/debatur velle exire. Tūc dixit angelus Gabriel sancto Michaeli. Apprehende hanc aiam: et de/feramus eam in celuz. Cui respōdit sanct⁹ Mi chael. Deus precepit vt sine dolore extrahamus eam: et ideo non debet violēter extrahi. Postmo dū archāgelus Michael alta voce dixit. O do/mine deus quid vis fiat de hac anima que non vult de corpore exire? Et vna vox de celo audita est dicens. Ego mitto dauid cū psalterio et alijs cantoribus: vt illa aīa audiēs dulcissimas melo/dias plena dulcedine exeat de corpore: attracta cantus ac soni suauissimi iocunditate. Statim qz veniens dauid cū cantoribus multis cantansqz circa illum peregrinuz dulcissimos hymnos: ani ma illa cū indicibili iocūditate de corpore exijt. Et a sancto Michaele ac alijs sanctis cum mi rabilibus canticis in celum est delata. Gaudete igitur o deuoti christiani et firmiter sperate: qd et vos si bn̄ egeritis ad infinita polorū gaudia: post huius vite miseriā ascendetis. O si quis videre posset aīas bonorum xp̄icolaruz de hac vita mi grātes profecto cerneret eas ita letanter exire: si/cut qui de tenebrosissimo carcere in quo multis annis ligatus et inclusus fuisset exiret. Ita gau/denter videret illas proficisci sicut letanter solēt hi qui diu in maris naufragio periclitarunt ad portum applicare. Audit enī in morte aīa iusti vocem sui spōsi celestis illā inuitātis: et dicentis illud Cātico. 2°. Iā hiems trāsijt: himber abijt et recessit: surge amica mea: colūba mea: formosa mea et veni: videt quoqz talis aīa dominum Je/sum sole milies splendidiorem: cū celestiū agmi/nuz multitudine ad se venientē. Ideo quidaz bo nus religiosus in transitu suo exultans iocunda batur sicqz dicebat.

Hormai si appropinqua laurora:
Vedo lucifero che gia fiamegia:
Con le sue corne che geta fora.
E quel gran pianeta che lampegia:
Chel lume deli altri in se restringe:
Gia loriente mio par che biancgegia.
La sua claritade si depinge:
Le confine hormai del viuer mio:
Le tenebre pian pian soluendo spinge.
Hormai adimpirasse il mio desio:
Hormai contemplaro quel gentil sposo:
Lagnello immaculato el grande idio.
Tosto lassaro el corpo tenebroso.
Che ala sua matre antiqua sia dato:
E vestirome vn pallio glorioso.
Jo benedico el giorno che fui nato:
Jo benedico el prete: el sacro fonte:
El giorno: el hora che fui baptizato.
La cresma che insignita mha la fronte:
Jo benedico et anche lolio sancto:
Del qual le membre mie sono vncte.
Jo benedico el tempo che ho pianto
La passione de christo: el mio peccato:
Laltro tempo ben speso tuto quanto.
Jo benedico chi mha consigliato:

Dintrare questa sancta religione.
Che da leterno foco mha cauato.
Jo benedico le sancte lectione:
Le messe sancte e lofficio diuino:
Li boni penseri facti a la oratione.
El vigilar da sera e matutino:
Contemptu: patientia: e humiltade:
Felice hora farano il mio camino.
Benedeta la streta pouertade:
Chio ho seruata e seruo a tute lhore:
La sancta obedientia: e castitate.
Benedeto il silentio: el gran feruore:
Tanti ieiunij: discipline tante:
La charitade e laltro mio sudore.
Le mie deuotione secrete e sancte:
Cotante genue: tante corone:
Jo le benedico tute quante.
Ecco lautuno el tempo de messone:
Presto recogliaro centuplicato
Il fructo de le bone operatione.
Presto presto saro remunerato
Copiosamente dogni mia fatica.
E con christo saro glorificato.
Rumpe quel fillo o morte chara amica:
Che la mia debil vita anche ritene:
Dissoglie el lacio e rompe la pedica.
Presto desiderata hormai vene.
Che senza il mezo tuo non posso hauere
Quella palma e quello infinito bene.
E voi padri che me stati a vedere:
Per me prego che non vi sconfortatis
Donde meco doueresti gaudere.
Prego hormai che piu non ritardatis
El mio felice e optato camino:
E altra refectione piu non mi dati.
In me gia sento quel foco diuino:
Gia vedo quei ragi glorificati:
Scintilarme dal cielo cristallino.
Jo gia contemplo il chor de li beati:
E vedo hierusalem apzir la porta.
E gli angeli che sono tuti aschierati.
Ecco Maria: ecco la mia scorta:
Ecco la rosa: ecco quel biancho ziglio:
E langel bono andar me conforta.
Ecco el suo dolce benedeto figlio:
Ecco Jesu: ecco el mio desio.
Che dolcemente si me fa del ciglio.
Dolci patri mei statiui con dio.

Quibus expletis feliciter migrauit ad dominū. Et ideo dico cuilibet vẽm illud ps.36. Spera in domino et fac bonitatem et in habita terram: et pa sceris i delitijs eius.

Pars tertia huius sermonis de opposito spei scilicet desperatione. B

Sanctissime spei directe opponit desperatio pprie dicta fm sententiā Theologoꝝ in.2°.di.43ª. et Alexā de ales in secūda pte sūme i tractatu de peccato desperatiōis. Et idem tenet Aristo.in.4°. Ethico. De qua desperatiōe tres breues cōsideratiōes faciemus. Quaꝝ prima dicet demōstratio. s. eius grauitatis et malignitatis. Pro cui⁹ expeditiōe sciendū est: q̄ vt iquit magister in.2°.di.43ª. Desperatio est qua quis penitus diffidit de dei bonitate existimās suā maliciā diuine bonitatis magnitudinē excedere. Et idē ait Alexā. de ales vbi supra. et Tho.2ª.2ᵉ.q.20ª. Et talis desperatio dicitur pctm̄ i spm̄ scm̄: vt dicit magister i pdicta di. scdi. Et beatus Bona. ibidē. vn̄ ait glo. sup Leuitici.x°.c°. Pctm̄ i spm̄ scm̄ ē in scelerib⁹ vsqz in finem vite sue pseuerare: et de salute sua desperare. Ea ppter hoc est grauissimū et valde piculosū pctm̄: ita q̄ rōne difficilis curatiōis di incurabile. Jdeo dicit desperato Jere.30. Jnsanabilis fractura tua: pessima plaga tua. et scdi. Regū.2°. dixit Abner pīceps militie populi israel ad Joab pīcipem populi iuda. An nescis q̄ piculosa sit desperatio? et Prouer.18°. scriptū est. Jmpius cū in pfundū cogitationum suarū venerit veniā cōtemnit: et sequitur eum ignominia et opprobriuz. et Jere.18°. dicebāt desperati. Despauim⁹: post cogitatiōes nostras ibim⁹: et prauitatē cordis nostri faciemus. et Jsido. in li°.2°. de sūmo bono inquit. Perpetrare flagitiuz mors aīe est: sed desperare est descendere in isernū. Et leo papa de peni. di.3ª i c°. sceleratioꝛ. ait. Sceleratioꝛ oibus o iuda et infelicioꝛ extitisti: quē penitētia nō reuocauit ad dominum: sed desperatio traxit ad laqueū. O maledicta desperatio: sicut spes est causa innumerabilium bonorum: sic tu es causa oium maloꝛz. vnde sup illa vba Prouer.14°. Si dspaueris de venia in die angustie iminuetur fortitudo tua: dicit glosa. Sicut spes est illa qua omnia mala imminentia constanter et libenter sustinentur: ita nullum peccatum tātum minuit fortitudinē mentis q̄ desperatio. Unde nihil est execrabilius desperatione: quam qui habuerit in laboribus huius vite succumbit. Et q̄ peius est in fidei certamine constantiam perdit: hec ibi. Sed de hoc periculo desperationis ac de eius grauitate breuius pertrāseo: quia aliqua dixi supra in prima parte huius operis sermone septimo parte vltima.

SEcunda consideratio dicitur causationis: sci licet vnde ipsa desperatio causet. Et respon det Tho. 2ª 2ᵉ. q. 20ª. arº. 4º. q͛ oritur ex tribus. s. luxuria: tristitia: et accidia. Primo ex luxuria: q͛ homini dedito carnalitatibꝰ apparent bona spūa lia valde ardua: et quasi impossibilia adipisci: et ex hoc in desperationem venit. Ideo super illa verba apostoli ad Ephe. 4º. Desperantes semetipsos tra diderunt impudicitie: īquit glosa. Ut nihil quod immundū sit pretermiserint quia nunq̄ luxuriā do saciantur: quorū voluptates termino carent. Secūdo oritur desperatio ex tristicia. Sicut eniȝ homines in gaudio existentes efficiunt̄ maioris spiritus in tristitia existentes in desperationē labū tur: ut inquit Aristo. 2º. rhetorice. Ideo Apo. 2ᵉ. ad Cori. 2º. ait. Consolamini ne forte abūdantio ri tristitia absorbeatur qui huiusmodi ē. Ubi glo sa Ambrosij inquit. Ne nimia tristitia. s. despera tionis faciat eū ꝯuerti ad cōmittēda peccata. ¶

TErtio causatur ex accidia. Cum enim acci dia sit tedium interni boni: vt Augustinꝰ dif finit super psalmistā. De qua etiam Gregorius in quadā omelia ait. Accidia est de virtutū lauda bili exercitio: vtriusq̄ hominis lāguida deiectio. Et Bernardus in quadā epistola dicit. Accidia est quedā animi langor quo lege non libere orare non delectat: meditationes sollicite nō sentiūtur. Ideo talis accidiosus faciliter prorūpit in despe rationem: q͛ omnia bona spiritualia ei veniūt in abhominationē et fastidiū. Ea propter d̄ accidio so dici potest illud psalmi 106. Omnē escaȝ abho minata est anima eorū: transierūt vsq̄ ad portas mortis. s. per desperationē. ¶

TErtia et vltima consideratio dicitur remedia tionis. Quia enim vt inquit Augustinus in cº. compiantur. 24ª. q. 3ª. Non est de aliquo despe randū: donec est in hoc corpore constitutus: vt ēt habetur in cº. ancillā. 32ª. q. 2ª. et in cº. pº. de peni. di. 7ª. vbi assignat rationē di. Quia nō nunq̄ qd̄ diffidentia etatis differtur consilio maturiore per ficitur. Quia etiā inquit Augustinus in libº. de vera innocentia. Non est desperandū de malis: sȝ pro ipsis ut boni fiant studiosius supplicandum: quia numerus sanctorū semper auctus est de nu mero impiorū. Et in eodē libº. etiam dicit. Pri ma salus est declinare peccatū. Secunda: non de sperare de venia. Naȝ ipse se in eternū perimit: qui apud misericordē iudicem ad penitentie lamenta non recurrit. Ideo peccatoribus volo tradere tria contra desperationē remedia. Primū est redem ptionis nostre meditatio: vt enim ait Alexan. de ales in 2ª. parte sūme in tractatu de peccato despe rationis arº. vltimo. Remediū principale contra desperationē est confidentia de xp̄o passo pro hu mano genere: quod erat in peccato. Unde super illud ad Roma. 5º. pro impijs mortuus est: inq͛t glosa. Ne desperes de eius potentia: cuius appa ret talis in morte beniuolentia: a quo tales arras accepimus qui donauit impijs mortē suam: qui seruat iustis vitā suā. Et ideo Augustinꝰ in liº. de contemplatione Jesu xp̄i. cº. 30. dicit. Quan to potentior est deꝰ ad saluādū: tāto securior ego sum. Peccaui grande peccatū: multorū sum mi hi conscius delictorum: nec sic tamē despero: q̄m vbi abundauerunt delicta: ibi abundabit et grā. Qui desperat de venia peccatorū: negat deuȝ esse misericordē. Magnam ergo iniuriam deo facit: q̄ de eiꝰ misericordia diffidit: quantū in se est negat eū habere charitatē: veritatem: et potestateȝ: in qui bus cōsistit tota spes mea. s. in charitate adoptō nis: in veritate promissionis: et in potestate redem ptionis. Et in eodē libº. 2 cº. etiam inquit. Nullū taȝ potens tamq̄ efficax est medicamentū cōtra impetū desperationis: q̄ mors dei redemptoris. Extendit enim brachia sua in cruce: paratus in amplexus omniū peccatorū. Bernardus quoq̄ in quodā sermone ait. Peccaui peccatū grande: ꝯscia mea turbatur sȝ nō ꝑturbabit̄. s. vsq̄ ad de sperationem: quia vulnerū dn̄i recordabor. ¶

SEcundū cōtra desparationē remedium est scripturarū admonitio. Nam admonemur in sacra scriptura ne desperare debeamus. Unde Ecclesiastici 2º. dicitur. Ad amicū etiā si produxe ris gladiuȝ ne desperes reuerti: quia est regressus ad amicum. s. xp̄m: absq̄ conuicio et improperio. Omnes etiā sancti ad sperandū de venia nos hor tantur. Intra quos Augustinus in sermone pº. de penitētia ait. Iniquitatē tuā si tu agnoscis: deꝰ recognoscit. Nemo ergo desperet. Male autē de sperat qui credit q͛ etiā si penitentiā agat pro pec catis suis diuina misericordia nō īdulgeat. Ma le etiaȝ sperat qui se post multa tp̄a ad penitentie medicamenta reseruat. Et idē in liº. 5ª. omeliaꝝ omelia. xiª. dicit. Peccatū cum desperatione cer ta mors est. Nemo ergo dicat. Ego dānatus suȝ. Talibus malis deus nō ignoscit. Cur non addo peccata peccatis? Fruar seculo in voluptate lasci uia: in cupiditate nephanda: iaȝ ꝑdita spe repara tionis. Uel hic habeā qd̄ video: si nō possum hre qd̄ credo. Deus. n. noster sicut cautos fecit eos q̄ nō ceciderūt: sic desperatos eē nō vltra illos q̄ ce ciderunt: hec ille. Et Chriso. in liº. de reparatiōe lapsi inquit. Illius eterne ciuitatis ianuas nobis desperatio claudit. Spes aperit: fiducia latū ꝓbe

ingressũ: ⁊ Isidorꝰ in .2°. de sũmo bono ait. Nemo desperare debet de venia: etiã si circa finẽ vite ad pe nitẽtiã cõuertatur: vnũquẽqꝫ enĩ deus ꝺ suo fine nõ de vita preterita iudicat. Et ibidẽ addit. In vi[illegible] hominis finis querẽdus est: qm̃ deus nõ respi cit quales antea vixerimꝰ: sed quales circa finem vite erimus. Augustinꝰ etiã in .c°. agnouimꝰ. 26ª q. 6ª. reprehendit desperãtes di. Horremꝰ tãte im pietatis aliquẽ reperiri: vt de dei pietate desperet q̃ si nõ possit ad se quouis tẽpore cõcurrẽti succur rere ⁊ periclitãtẽ sub onere peccatorũ hominez re dimere. Quid ergo hoc aliud est q̃ꝫ morięti mo[illegible] addere: eiusqꝫ aiam sua crudelitate ne absolu[illegible] esse possit occidere: cũ dñs [illegible] subueniẽdũ pa ratissimꝰ inuitet ad pñiam: ⁊ promittat cõuerso peccatori veniã quacũqꝫ hora ingemuerit: nec ve lit mortẽ peccatoris: sed magis vt cõuertat̃ ⁊ vi uat. Et idẽ habetur. 26ª. q. pª. c°. de his. ⁊ c°. alli gãt. ⁊ i multis alijs locis q̃ cã breuitat̃ õmitto. ¶

Tertium cõtra desperationẽ remediũ est exẽ plorum cõsideratio: habet̃ enim exemplum secũdi Regum. xj°. de Dauid. Unde ibidem in quit glosa de statu suo. Dauid cadente nemo su perbiat: ⁊ de lapsu etiam resurgente Dauid ne mo desperet. Mirabiliter scriptura ⁊ superbos premit: ⁊ humiles leuat: hec ibi. Exemplũ q̃qꝫ habemus de Raab meretrice: ⁊ de latrone: de quibus Chriso. vbi. s. ait. Raab meretrix erat: sed saluata est: latro homicida fuit: sed paradisi ciuis factus est: hec ergo cõsidera ⁊ nunq̃ꝫ despe res: hec ille. Ad ꝑdicta etiam adduci potest illud qꝺ legitur in cronicis minorũ fratruz: vbi habet̃ q̃ cũ beatus Franciscus per reuellationẽ intelle xisset fratrẽ Heliam esse dãnanduz tantũ exinde ipsum abhorrebat q̃ eũ euitabat: ⁊ [illegible] illo non lo quebat̃: qꝺ aduertẽs frater Helias humili ĩpor tunitate a sancto cãm quesiuit: ⁊ ille oẽm reuella tionẽ exposuit: quo audito frater Helias territus lachrymisqꝫ perfusus pedibus eiꝰ prouoluitur di. Rogo te pater: ne ouẽ ꝑditã derelinquas: sꝫ mo re pij pastoris eã collige: quia nouit deus mutare sñiam: si peccator nouerit mutare delictũ. Et ego tantã fidem habeo in te q̃ si i inferno essez ⁊ pro me orares aliqꝺ refrigeriũ sentirẽ. Unde obsecro roga pro me. Motus igit̃ pietate beatus Fran ciscus pro reuocãda sñia dãnationis eius ferue n ter orauit: ⁊ a deo ĩpetrauit q̃ dãnatus nõ esset: sꝫ tamen voluit deus q̃ in punitionẽ suorũ delictoꝝ extra ordinẽ moreretur: ⁊ sic factũ est: naꝫ extra ordinẽ mortuus est cũ esset extra ordinẽ: sed tamẽ in ip sa morte penituit: ⁊ sic damnatus nõ fuit. Refert quoqꝫ Iacobus de vitriaco q̃ quidã princeps la tronũ desperatus de sua salute in quadã contrata morabatur: atqꝫ totã illam regionez depredabat̃: nunc hos spoliãs: nunc illos iugulãs: quod audi ens quidã sanctus abbas perrexit ad eũ: quẽ ipse latro statim cepit cũ socijs suis. Abbas xp̃o sic ca ptus quesiuit ab eo qd vellet. Et ille dixit. Equoz vestꝛ ⁊ vestes. Rñdit abbas. Bona dei sunt cõta. Iam annis pluribꝰ his rebꝰ vsus sum: iustũ ẽ vt vos eis nũc vtamini. Tũc dixit ipse princeps la tronũ. Hec omnia hodie vẽdemus: ⁊ necessaria nobis ememꝰ ad victuz. Cui abbas dixit. Quare tãtũ laboras fili: ⁊ te ꝑiculis exponis tã magnis p victu tuo? Ueni mecũ ad mõasteriũ: ⁊ ego tibi ꝺ victu ꝓuidebo. Cui ille. Ego nõ possez comedere fabas vr̃as ⁊ holera: nec bibẽ ceruisiã vr̃az. Ab bas xp̃o rñdit. Ego dabo tibi pisces bonos: ⁊ car nes: ⁊ vinũ bonũ. Uix tãdẽ tot bonis ꝓmissis acqe uit ire ad mõasteriũ ad ꝓbãdũ qd ei abbas face ret. At ille fecit sibi pari vnã pulchraz camerã: ⁊ bonũ lectũ: ⁊ assignauit sibi vnũ bonũ monachũ q ei seruiret: ⁊ oia q̃ vellet sibi paret. Si ãt die post q̃ꝫ latro comederat ille monachꝰ corã eo comede bat panẽ tãtũ mõ ⁊ aquã bibebat: qꝺ cũ pluribꝰ diebꝰ fecissꝫ: latro semel eũ iterrogauit q̃re tã ard pñiaz faciebat: ⁊ vtꝝ hoies iterfecissꝫ: vl̃ fornicatõ nẽ fecisset: aut adult'iũ: siue sacrilegiũ: mõachꝰ ĩ pre admiratiõe cepit se signare dicẽs. Dñe qd m cis? Ego a puericia hoc mõasteriũ ĩtraui: ⁊ nũq̃ꝫ mlĩerẽ tetigi: nec aliquẽ hoiez vnq̃ꝫ ꝯtristaui: nec aliqd istoꝝ q̃ dicis feci. Cui latro. Quare gͦ tãtũ te affligis? Qui ait. Ut deũ ꝓpitiũ mihi hẽaz. Tũc latro cõpũctꝰ iter se dixit. Quare mis̃ ⁊ ĩfelix ego q tot mala feci. s. furtũ: adulteriũ: homicidiũ: rapi nas: sacrilegia: ⁊ oia pctã nõ ieiuno: ⁊ ꝑ pñiaz me ñ affligo? Et statĩ vocato abbate cecidit ad pedes eiꝰ ⁊ pñiã accipiẽs mõachꝰ factꝰ ẽ: ac postea tãtaz pñiaz fecit ĩ religiõe: q̃ oẽs alios ꝺ mõasterio su pauit. Multa alia exẽpla ponã ĩfra ĩ s̃mone q̃rte ferie pꝰ pasca: ĩ qbꝰ ostẽdã qualr̃ deꝰ oẽz peccatores ad se ꝯuersũ recipit: ⁊ ei ĩdulget: qꝛ piꝰ ⁊ mĩsericors ẽ: vt patet. 50ª. di. c°. qꝛ tua. Et c°. si qs. Et pª. q. 7ª. c°. si qs. Et 2ª. q. pª. c°. multi. ⁊ 7ª. q. pª. c°. qui negãt. ⁊ 22ª. q. 4ª. c°. vnusqsqꝫ. ⁊ c°. ĩcõmutabile. ⁊ c°. nõ sp. ⁊ c°. oẽ. ⁊ 23ª. q. 4ª. c°. hec aũt vita. ⁊ c°. ipsa pietas. ⁊ c°. si illic. ⁊ c°. duo ista. ⁊ 23ª. q. 5ª. c°. si nõ licꝫ. ⁊ c°. ad fidẽ. ⁊ c°. relegẽtes. ⁊ 26ª. q. 6ª. c°. is q. ⁊ 23ª. q. pª. c°. apꝺ mĩsicordez. ⁊ 33ª. q. 2ª. c°. admonere. Et ꝺ pe. di. pª. c°. libẽter. ⁊ c°. multi plex. ⁊ c°. iportuna. ⁊ c°. nouit. ⁊ c°. quãobrẽ. ⁊ c°. qꝛ diuinitatis. ⁊ c°. ꝑdixerat. ⁊ c°. medicina. ⁊ c°. quẽ penitet. Et de peni. di. 3ª. c°. minuite. ⁊ c°. ille rex. ⁊ c°. talis. Et c°. adhuc instat. In quibus ca

plectis ostenditur q magna sit erga peccatores conuersos dei misericordia. Et ideo reprehédédi sūt illi qui dicunt illud Job 7°. Desperaui: nequaq̄ vltra viuam. s. vita gratie. Et per consequés: nec vita glorie. Et illud Jere. 15°. Plaga mea renuit curari: scilicet per desperationem. Alij autē aut nimium presumunt: aut in baratrum desperationis ruunt. De quibus iquit propheta. Ascendūt vsq3 ad celos: scilicet presumendo: et descendunt vsq3 ad abyssos: scilicet desperando. Sicut fecit quidā in ciuitate Nordicensi: qui multis malis iplicatus cū a q̄dā suo socio bono viro hortaref ad pñiā faciédā: et corrigédā vitā suā: ipse illū deridebat et tātā dicebat eē dī misericordiā q sibi sufficeret i fine vite sue i mortꝭ articulo penitere. Tādem iste miser infirmatus est. Socius aūt eiꝰ vidensq cū morti proximū hortabatur ipsuz ad confessionē: rogans vt dei misericordie recordaretur: de qua sanus multū presumebat: sed ipse diabolo desperationé suadenti magis attendebat. Nocte vo mortis ipsius visio talis socio eius mōstrata est. Vidit eni3 dn̄m Jesu3 indutū clamide coccinea: capite spinis coronato: manibꝰ pedibusq3 vulneratū: ac totū sanguine madefactū: et in sinistra manu crucē tenentem: rubro vulnere lateris cū humero denudato corā lecto socij infirmantis astare: et hec sibi blādis verbis dicere. Ecce quales pro tui amore pertuli passiones. Cerne caput meū spinosū: vide corpus totū sanguine cruentatū: et lateris aperturā: pete igitur misericordiaz meā magnā. Nam licet ingratus sis et eā non merueris: tamē tibi concedā veniā delictorū. Ad hec ille demonibus plenus rñdit. Scio dñe misericordiam tuā esse magnā: et nihilominus scio q iustitia tua nō est frustra. Vñ licet ad me saluandū fortasis tua misericordia te iclinet: nequaq̄ iustitia tua hoc pmitteret. Et ideo meritis meis nullis existentibꝰ s̄m iustitiā tuā saluari nō possum. Fons aūt misericordie xp̄s adiunxit. Jmo petere debes misericordiā meā: q: licet iustus sim et obstinatos in peccatis puniā: tñ penitentibꝰ misericordiam semp impartiri paratus sum. Jlle aūt miser incepit denuo disputare ꝯtra dei misericordiā asserens se dei iustitia cōdemnatu3 non velle vllo modo misericordiā postulare. Recipiens ergo saluator sue pietatis repulsam: volenti dānari iuste versus est in seuiciā. Vñ accepta manu dextra in vulnere lateris imersa et cruore repletā extraxit proiectoq sanguine in faciē morientis dixit. Ecce miserrime sanguis meus i die vltiōis erit signū cōtra te monstrandū q habere potueras misericordiam: et illā repulisti. Socius igiꝭ ex hac horribili visione stupefactus et territus currens ad socium illū infirmū ut ei narraret ipsā visionem: inuenit eū mortuū faciē versam ad parietē tenentē: et totū eius corpus frigidū et extensū. Vultusq3 ipsiꝰ vndiq3 recēti sanguine cruentatū: qué nec aqua frigida nec calida abluere vnq̄ potuit: in signu3 sue damnationis. Quo prodigio xp̄s mōstrauit quantū sibi displiceat q peccator quantūcunq3 maximꝰ de venia ac misericordia sua desperet. Et a peccato se vnq̄ resurgere posse diffidat. Licet ergo quandoq3 quis a vicijs superetur: nō debet tamen spem resurgendi amittere. Ait. n. Seneca ad lucil. Tolle spe3 nemo victus tentabit arma. Sed debemus sperare q a peccatis resurgemus. Ait. n. Salomō. Prouer. 8°. Sapientia vincit maliciā: et nō solū gratias et dona dei per peccatū pdita nobꝭ deꝰ restituet si ad eū ꝯuersi fuerimꝰ: s3 et maiora dōabit ut ingt Ambro. sup Lucā. Q.

SJ ergo nō cessauerimꝰ a bonis operibꝰ verificabiꝭ in nobis illud Ouidij in eplis. Grata superueniet que non sperabiꝭ hora. Qñ. n. videbitur nobis q simus in maiori piculo cadendi: tūc deꝰ nobꝭ dabit victoriā ꝯ hoste nr̄o diabolo q valde debilis ē: cū nō possit nos supare nisi volētes: vt ait Hiero. in q̄dā epl̄a. Jpsi. n. demones dicunt hoibꝰ illō Jsaie 51°. Jncuruate ut trāseamꝰ q̄si. d. Nō possumꝰ trāsire ad hitandū in vobis p peccatū: nisi volūtarie iclinetis vos ad ꝯsentiēdū nobis. Preterea sine pmissiōe dei nō pñt in nobꝭ hr̄e ptātē: vñ nec in grege porcoru3 potuerūt intrare: nisi pmissiōe xp̄i Matth. 8°. nec tentare et affligere Job nisi ꝯ licētia dei. Job p°. Jō debemꝰ in deo sperare et eius adiutoriū firmiter expectaꝭ. Hāc aūt spe3 hēbat ille iclytꝰ dux Judas machabeꝰ dicēs pmi Macha. 3°. Nō ē difficile deo [illegible] uare i paucis sicut in multis. Et iō cū paucis socijs multos superauit: vt ibi habeꝭ. Silia quoq3 verba dixit Jonathas filꝰ Saul. pmi. Regum. 14°. Et Assa rex iuda. scdi Parali. 14°. Et Josaphat etiā rex iuda. scdi Paralip. 20. Dauid q̄q3 magnam spe3 i deo habuit: vadēs ꝯtra philisteū cū baculo in noie dñi. pmi. Regū. 17°. et ideo illū superauit. Sic ergo et nos diabolū supabimꝰ si ꝯ eū viriliter et cu3 spe resistemus: vñ ad Ephe. 4°. inquit apost. Resistite diabolo et fugiet a vobis. Daniel quoq3 cu3 socijs suis quia sperauit in deo liberatus est ab ardore ignis. Daniel. 3°. Et a leonibus in lacu. Daniel. 6°. Et Susanā per virtute3 spei liberata est a morte. Dañ. 13°. Magnam etiā spem habuit Esdras magisꝭ cōfidens in oratiōe q̄ i ꝯductu regū pmi. Esdre. 8°. Job quoq3 qui in suis tribulationibꝰ dicebat sui libri c°. 13°.

Etiā si me occiderit in ipso sperabo. At contra populus isrl̄ egressus de egypto cū existēs in deserto nō speret posse igredi terrā ꝓmissiōis: nec eā acquirere posse: q2 in ea erāt gigātes ⁊ hoīes robustissimi: ac ciuitates fortissime: ꝑp defectū spei non meruit itrare ipsam terrā: per quā figurabatur vita eterna: sed soli Josue ⁊ Caleph de oīb9 qui egressi sunt de egypto intrauerūt dictā promissiōis terrā: q2 ipsi habebāt spem in deo: ꝙ illā3 eis subijceret. Propter quā virtutē spei: deus dixit Numeri.14°. ꝙ ipsi soli ipsam intrarent: ⁊ sic factū est. Quāuis ergo de9 sepe differat dare qđ speramus: nō debem9 tñ deficere a spe: q2 qđ differt nō aufertur. insti. đ singu. re. ꝑ fidei. re. §. ita q3. ꝟ. ꝙ si dn̄s. vbi glo. hoc notat. ⁊ ff. de arbi. l. q̄uis. Cōcludendo igit hūc sermonē: dico ꝙ licet semp dū sum9 in hac piculosa vita debeamus stare in timore: q2 vt dicit Hiero. sup Johelē. Nūq3 tuta est humana fragilitas: ⁊ ideo quāto virtutib9 crescim9: tāto magis timere debem9 ne de sublimibus corruamus. Tñ semp timori debem9 spem imiscere: fundo Esopi ↄsiliū fabula.29a. di. Sic timeat qcūq3 timet ne mole timoris. Spe careat: grauis est spe peunte timor. Speret qui metuit: morientes viuere vidi. Spe duce victuros: spe moriente mori. Ideo exclamat Augustin9 in quodam s̄mone ad heremitas in laudē hui9 sacratissime virtutꝫ spei di. O spes celestis glie: propter [illegible] p̄triarche patienter mala sustinuerūt: ꝑp te prophete cuncta mala supportauerūt: propter [illegible] apl̄i gaudētes ad mortē preexerūt: propter [illegible] martyres afflicti sūt: ꝑp [illegible] virgines cōbuste sunt: propter te cōfessores vituperia tollerauerūt: propter te vidue castitatē astrīgūt: propter [illegible] maritate lumbos restringūt: per te pupilli: lāguētes: ⁊ orphani sperant redire: per [illegible] pauperes cōfidūt gaudere: per te pegrini sperant ad terminū laboris puenire. O spes tu omnia facis dulciter ⁊ suauiter. Eya ergo fratres mei: hāc amate: hāc tenete: nō tamē sine timore: q2 q spe rat ⁊ nō timet negligens est. Qui aūt timet ⁊ nō sperat despsus est: ⁊ descēdit in profundū quasi lapis. Qđ a nobis auertat de9 noster. Amē.

¶ Sabbo de iustitia: fortitudine: tēperātia ⁊ prudētia. Sermo octauus. R

Ixerūt impij ad inuicem. Cogitemus cōtra iustū cogitatiōes. Jeremi.18°. ⁊ in epl̄a occurrēti: vt inquit Aristo. in.5°. Ethic. Justitia largo modo sumpta cōprehendit oēs virtutes: ⁊ accipit pro omni bono opere. Et idem dicit Ricardus in.3°. distinc. 33a. ⁊ beatus Thomas.2a. 2e. q.58a. ⁊ pa. 2e. q.112a. Et isto modo accipit ab ipso Aristotile in pmo Politicorum. c°. p°. vbi ait. Sicut homo perfectus est oium aīaliū optimus: ita separat9 a lege ⁊ iustitia ē pessimus oium hoc etia3 modo accepit Saluator: qñ dixit Matthei.5°. Nisi abūdauerit iustitia vestra plusq̄3 scribarū ⁊ phariseorū nō itrabitis in regno celorum: ⁊ Matthei.13°. ⁊ Luce.4°. di. Decet nos implere oē3 iustitiā: ⁊ Deutero.24°. cū dicit. Hēas iustitiā cora3 dn̄o deo tuo. Hanc iustitiā semp ꝑsequunt mali: vt patet ex verbis propositis vnde in. c°. fortis. in. fi. de verbo. si. dicit. Justitia cu3 scelerato nō potest habere cōmerciū. De qua iustitia generaliter sūpta: quatuor in p̄nti sermōe misteria ↄtēplabimur. Primū dicit specificatiōis: Secūdū fornicatōis: Tertiū moderationis: Quartum vero discretionis.

¶ Pars prima de iustitia ꝑprie dicta. S

E iustitia specialiter ⁊ ꝑprie dicta tres cōsiderationes in hac parte faciemus Prima appellabit comēdationis. Secūda partitionis. Tertia ↄtrariationis. Quo ad primā cōsiderationē: quātū sit comēdabilis iustitia: patet rationibus: auctoritatibus ⁊ exēplis. Prio rōnib9 quarū pma dī superatiōis vt eni declarat beat9 Tho. 2a. 2e. q.58a. ar°. vl°. Justitia proprie dicta: est nobilior oium virtutū moraliū: ideo inqt Aristo. de ea. 5°. Ethico. Preclarissima oium virtutū videt esse iustitia: ⁊ neq3 hesperus neq3 lucifer ita admirabilis. Et addit iustitia: virt9 est maxime perfecta: qm̄ pfectio virtutis vsus est: ⁊ in ipsa simul oīs virt9: hec ille: ⁊ Tullius in. p°. de officijs ait. Justitie splēdor est maximus: ex quo boni viri nominant. Et idē i.3°. eiusdē operis dicit. Justitia est vna oium dn̄a regina q3 virtutū: ⁊ in autē. vt oēs obediāt iudicib9 ꝑncipio coll. 5a. df. Unā quidē esse oium perfectissimam virtutē arbitrādū est hoibus: que iura oibus distribuit: ⁊ hac causa cognominata est iustitia. Est igit iustitia vt inquit iurisconsultus in. l. iustitia. ff. de iusti. ⁊ iure. Cōstās ac perpetua voluntas animi: ius suū vnicuiq3 tribuēs. Et idē ait imperator insti. eo. in ꝑncipio: ⁊ Tulius in.2°. rhetorice dicēs. Justitia est habit9 animi: suā cuiq3 tribuēs dignitatem. Cū ergo cetere virtutes morales vtplurimū: sint solū h̄nti vtiles: iustitia vero sibi: ⁊ alijs: imo omnibus in mūdo existētibus est vtilis: quia vt dicitur in. l. iustitia. §. p°. ff. đ insti. ⁊ iure. ⁊ in. §. iuris precepta. insti. eo. iuris pcepta sunt hec. Honeste viuere: ecce vtilitas ad seipsum. Alterū nō ledere: ⁊ sua vnicuiq3 tribuere ecce vtilitas ad omnes. Sequitur ꝙ alias virtutes excedit: ⁊ nulla eam: ita ꝙ [illegible] obtinet principalē

gradum bonitatis: iuxta determinata in simili: in l. vbi autem. ff. de verbo. ob. Cum enim bonum commune particulari preponatur: vt ait. Aristo. p°. Ethicorum. Et idem habetur. C. de cadu. tol. l. vnica. et ff. de regu. iur. l. si cōuenit. manifeste apparet iustitiam esse alijs virtutibus moralibus preponendam: per quam bonorum salus et communitas procuratur. l. proinde. C. de ferijs. Unde Ambrosius in li°. de officijs de illa inquit. Justitia que vnicuique quod suum est tribuit alienam non vendicat vtilitatem: propriam negligit vt cōmunem vtilitatem custodiat: hec ille. Aristo. quoque p°. rheto. loquens de fortitudine et iustitia ait. Fortitudo tamen est vtilis in bello: iustitia vero in bello et pace. II

Secunda ratio qua iustitia cōmodatur dicitur cōseruationis: quia respublica absque iustitia conseruari non potest. Unde Augu. in 7°. de ciui. dei c°. 19°. sapientum sententias recitans cōcludit hoc verissimum esse. Uidelicet sine iustitia rempublicam regi non posse. Nam Lelius dixit. Nihil sic inimicum quam iustitiam ciuitati: nec omnino nisi magistra iustitia regi aut stare posse rempublicam. Et Macrobius in p°. li°. de sōno Scipionis ait. Sine iustitia nō solum respublica: sed nec exiguus hominum cetus: nec quidem parua domus cōstabit. Et Salustius in cathilinario dicit. Labore ac iustitia respublica excrescit. Et Cyprianus in li°. de duodecim abusionibus ait. Justitia est pax populorum: tutamen patrie: imunitas plebis: munimentum gentis: et gaudium hominum. Et merito. Nam respublica per iustitiam tempore pacis ac belli optime gubernatur: ut habetur in prohemio institutionum. Per iustitiam namque mali terrentur et boni conseruantur. ff. de penis. l. capitalium. §. famosos. et l. aut facta. §. fi. Nam per ipsam cum punitur vnus malus: reliquis incutitur metus: et isto modo pax et tranquillitas conseruatur. C. ad. l. iuliam. re. l. j. et ff. de custo. et exi. reo. l. diuus. T

Tertia ratio ostendens iustitiam cōmendabilem dicitur oppositionis. Cum enim iniustitia sit maximum peccatum quia deus eam in magna abhominatione habet: iuxta illud Deutero. 25°. Deus aduersatur omnem iniustitiam. Et ps°. 5°. inquit Dauid deo. Non permanebunt iniusti ante oculos tuos. Et Ecclesiastici x°. dicitur quod regnum de gente in gentem transferretur propter iniustitias. Ergo arguendo ex oppositis quod argumentum est validum: et eo vtitur ecclesia: vt patet in c°. sciendum. 8ª. q. pª. vbi dicitur. Ex aduerso melius ostenditur quid de eius laude sentiatur. Sequitur quod iustitia tanto est virtus excellentior: quanto eius contrarium vicium est deterius. X

Auctoritatibus quoque iustitia cōmendatur primo sacre scripture. Nam ps°. 33°. inquit Dauid. Oculi domini super iustos et aures eius in preces eorum. Et 36°. Melius est modicum iusto super diuitias peccatorum multas. Et ibidem Justi autem hereditabunt terram: et inhabitabunt in seculum seculi super eam. Et in eodem ps°. Salus autem iustorum a domino: et protector eorum est in tēpore tribulationis. Et 63°. Letabitur iustus in domino: et sperabit in eo: et laudabuntur omnes recti corde. Et 67°. Justi epulentur et exultent in conspectu dei et delectentur in leticia. Et 91°. Justus vt palma florebit: sicut cedrus libani multiplicabitur. Et 105°. Beati qui custodiunt iudicium et faciunt iustitiam in omni tempore. Et cxj°. In memoria eterna erit iustus: ab auditione mala nō timebit. Et 117°. Hec est porta domini: et iusti intrabunt in ea. Et ibidem. Uox exultationis et salutis in tabernaculis iustorum. Prouer. quoque x°. ait Salomon. Justitia liberabit a morte. Et ibidem. Justitia simplicis diriget viam eius. Et iterum. Justitia rectorum liberabit eos: et in insidijs suis capientur iniqui. Et 14°. eiusdem libri. Justitia eleuat egentem. Et 15°. In abundanti iustitia virtus maxima est. Et ibidem. Qui sequitur iustitiam diligetur a deo. Et 16°. Melius est parum cum iustitia: quam multi fructus cum iniquitate. Et 20. Justus qui ambulat in simplicitate sua beatos post se filios relinquet. Et Sapientie p°. Justitia perpetua est et imortalis. Et 3°. eiusdem libri. Justorum anime in manu dei sunt: et non tanget illos tormentum mortis. et 4°. c°. Justus si morte preoccupatus fuerit in refrigerio erit. Et ibidem. Fulgebunt iusti et tanquam scintille in arundineto discurrent. Dauid quoque ps°. x°. inquit. Justum deduxit dominus per vias rectas et ostendit illi regnum dei. Et 17°. Retribuet in dominus secundum iustitiam meam et secundum puritatem manuum mearum in conspectu oculorum eius. Et 145°. Dominus erigit elisos: dominus diligit iustos. Salomon etiam Prouerbio. x°. ait. Justus in eternum nō cōmouebitur. Et xj°. eiusdem libri. Justus de angustia liberatus est. et tradetur impius pro eo. Et 12°. Domus iustorum permanebit. Et ibidem. Non contristabit iustum quicquid ei acciderit. Et 13°. Justis retribuentur bona. Et 28°. Justus quasi leo confidens absque terrore erit. Et ibidem. In exaltatione iustorum multa gloria est. Et 29°. Rex iustus eriget terram. Et Ecclesiastici primo dicitur. Fili concupiscens sapientiam serua iustitiam: et deus prebebit illam tibi. Et 4°. eiusdem libri c°. Pro iustitia agoni-

ʒare pro anima tua: ⁊ vsq; ad mortem certa pro iustitia: ⁊ deus expugnabit pro te inimicos tuos. Et 16°. Sacrificium iusti acceptum est: ⁊ memoria eius non obliuiscetur dominus. Et 27°. Si sequeris iustitiam proteget te in sempiternuz. Et Mathei 5°. dicit dominus. Beati qui esuriunt ⁊ sitiunt iustitiam: q̄m ipsi saturabuntur. Et ibidem. Beati qui persecutionem patiuntur ꝓpter iustitiam q̄m ipsorum est regnum celorum. Et 13°. Justi fulgebunt sicut sol in regno patris mei. Et 25°. Jbunt iusti in vitam eternam. Et prime Joannis 2°. scriptum est. Omnis qui facit iustitiam ex deo natus est. Et psalmo 26°. ait Dauid. Junior fui etenim senui: ⁊ non vidi iustum derelictum: nec semen eius querens panem. Et 54°. Nō dabit in eternum fluctuationez iusto. Et iterum. Prouerbiorum 30. dicit Salomon. Habitacula iustorum benedicentur. Et 50 eiusdem libri c°. Benedictio domini sup caput iusti. Per iustitiam enim honoratur deus sicut per sacrificiuz misse. Unde comuniter dicitur ꝙ ita bene stat latro super furcas: sicut sacerdos bene paratꝰ ad altare. Y

Secundo cōmendatur iustitia auctoritate canonica. Scriptum est enim 12ᵃ. q. 2ᵃ. c°. cuz deuotissimam. Summum in rebus bonuz est iustitiam colere: ⁊ sua vnicuiq; iura tribuere. Jtez auctoritate autentica. Ait eniz Augustinus 4°. de de ciui. dei. c°. 4°. Remota iustitia quid sunt regna nisi magna latrocinia? Unde Alexādro magno quidam apprehensus pirrata respondit. Nā cum idem rex hominem interrogasset. Quare sic mare haberet infestum: ille libera contumelia inquit. Quare tu orbem terrarum? Quia eniz ego exiguo nauigio predor: latro vocor: Et qꝛ tu magna classe: diceris imperator: hec Augustinꝰ. Ambrosius quoq; in exameron ostendens iustitiam excellere alias virtutes inquit. Ubi est prudentia ibi interdum est malicia: vbi fortitudo ibi iracūdia: vbi temperantia ibi impatientia: plerūq; ⁊ alia vicia: vbi autem iustitia ibi ceterarum virtutum concordia. Auctoritate etiam philosophica comēdatur. Un̄ Tulius in 3°. de officijs ait. Qui veram gloriam adipisci vult: iustitie fungatur officijs. Et plato in libro de legibus dicit. Nullum supplicium lege factum ad malum tendit: sz duorum alterum semper fere solet efficere. Nam aut melior aut minus prauꝰ qui penas edidit factꝰ est. Et Seneca in li°. de quattuor virtutibus inquit. Quid est iustitia nisi diuina lex ⁊ vinculuz societatis humane? Quisquis hanc sectari desideras: time deū prius ⁊ ama vt ameris a deo. Z

Auctoritate quoq; politica iuris ciuilis comēdatur iustitia. Ait nāq; vulpianus in l. j. circa principium. ff. de iusti. ⁊ iure. Jus autē est ars boni ⁊ equi: cuiꝰ merito quis nos sacerdotes appellat. Justitiaz nāq; colimus: boni ⁊ equi notiā profitemur: equū ab iniquo separantes: licitū ab illicito discernentes: bonos non solū metu penarū verūetiam premiorū quoq; exhortatione meliores facere cupientes: verā nisi fallor phiam nō simulatā affectantes: hec ille. Jmperator etiam in autē. vt iudi. si quoquo. sufra. §. itaq;. coll. 2ᵃ. Et C. de custo. ⁊ exi. reo. l. j. exhortatur oēs ad iustitiaz maxime ministros iustitie: vt inocentes adiuuēt malosq; castigēt. Et in autē. de nō eligē. 2°. nubē. col. pᵃ. in. §. fin autē. idez ait. Equalitatis enī ⁊ iustitie sumus amatores: quam in omnibus volumus obtinere. A

Multis insuper exemplis potest iustitia comēdari: ita ꝙ dicere possum illud Ouidij 2°. de remedio amoris. Quid moror exemplis quoꝝ me turba fatigat? Primo exēplo diuino. Deꝰ enī iustus est ⁊ iustitiaz diligit: vt inquit Dauid psalmo x°. vnde Ouidius 13°. Methamor. ait. Aspiciunt oculis superi mortalia iustis. Secūdo exēplo gentili ⁊ pagano. Refert. n. Helmandus i gestis romanorū ꝙ cū Traianꝰ imperator equuz ascendisset ad bellū profecturus: vidua quedaz apprehenso pede eius flens iustitiā sibi administrari petijt de filio suo innocente occiso. Cui īperator dixit. Cuz rediero tibi satisfaciā. Cui illa. Quid si non redieris? Et ille. Successor meus tibi satisfaciet. Jlla vero inquit. Quid tibi proderit si alius mihi iustitiā monstrauerit? Ad que verba motꝰ imperator descendit de equo: ⁊ inueniēs filiū suū occidisse filiū illius vidue: dedit eū ipe vidue loco filij sui amissi: eāq; multis donis contentaz reddidit. Quapropter in ipsiꝰ imperatoris honorē romani foro statuam erexerūt in huiꝰ rei memoriam. Et in senatu clamatū fuit. Non alter felicior augusto: nec melior traiano. Aliud habemus exēplū de romanis qui propter zelū ⁊ affectionez quā habebant iustitie edificauerunt pulcherrimum templuz in honorem ipsius virtutis ⁊ tāq̄ sanctissimum ⁊ consecratum illud venerabantur: vt dicitur in lege. j. §. cumq;. C. de veteris iu. enuc. Refert etiam Ualerius maximus libro 6°. quendam iudicem corruptum pecunia iniuste iudicasse: quem rex Cambises decoriari fecit ⁊ occidi. Et super sedem in qua iudicabat fecit corium illius poni. Deinde filiuz ipsius iudicis loco patris sui substituit: ⁊ super illam sedez iudicare iussit: vt sic exemplum ministrande iustitie ca-

peret. Refert quoq; Tulius liuius libro 2°. ab vrbe condita. Qd' expulso tarquino rege a romanis quidam iuuenes inter quos erant filij bruti qui luxuriose cum filijs tarquini soliti erant viuere: tractabant de reductione regis. Sed cu3 fuissent a quodam seruo detecti: brutus consul proprios filios ad pallum ligatos in conspectu suo occidi fecit: nullum doloris signum ostendens. De quo exemplo sic Ualerius libro 5°. inqt. Brutus exuit patrem vt consulem ageret: orbusq; viuere i. filijs priuatus quam publice vindicte deesse voluit. De hoc etiam Uirgilius in 6°. Eneydos ait. Natosq; pater noua bella mouentes. Ad penam pulchra pro libertate vocabat. Et subdit Uincit amor patrie laudu3q; immensa cupido. Recitat etiam Augustinus in 5°. de ciui. dei. de Manlio torquato qui filium suum occidi fecit: quia cum ipse imperasset ne aliquis bellum cum hostibus iniret: ille licet ab vno hostium prouocatus esset: & speraret de hostibus victoria3 reportare decertauit. Unde q̃uis de hostibus triumphauerit fecit tamen eum pater interimi: quia obediens fuit. B

Exemplis etiam irrationalium animaliu3 ad ad iustitiam animamur. Unde Albert9 magnus in tractatu de virtutibus politicis c°. de iustitia. inquit. Qd' rex apum iuxta se tenet quasda3 apes fortissimum aculeum habentes: quibus pu niat delinquentes. Stellio insuper sic dictus a stella: quia lucet sicut stella qui tenet superioris personam: tum quia habitat in domibus regum: tum quia habet quandam virtutem supernam sibi diuinitus datam qua videtur facere mirabilia: du3 in sua rima quiescit: si accipitrem predone3 aeris super volare conspexerit: quadam occulta vi eu3 ad se trahit: & ipsum dilanians auibus deuorandum exponit: quasi diceret ipso facto. Ecce q alios predabaris exigente iustitia aliorum effectus es preda: hec ille. C

Secunda consideratio de iustitia dicitur partitionis. Licet enim Aristo. dicit in 5°. Ethicorum q̃ due sunt partes iustitie. s. comutatiua que habet locum in comutationibus. Et distributiua que habet locu3 in distributionibus: licet etiam a Macrobio in libro de sono Scipionis: & a Tulio in libro de officijs: & ab Alber. vbi. s. diuerse partes iustitie assignentur: nos tame3 de tribus tm̄ principalibus dicemus. Prima quaru3 dicitur innocentia: de qua Lactantius libro 3°. diui. insti. ait. Inter summas hominis virtutes innocentia numeratur. Et Tulius in tuscu. q̃stio. dicit. Innocentia est affectio talis animi que nemini noceat. Et idem habetur 22ª. q. 4ª. c°. innocens. Ad hanc innocentiam spectat odio habere peccata. Unde 86ª. di. c°. culpam. dicitur. Primus gradus innocentie est odisse nephãda. Ad ipsam etia3 pertinet loco & tempore defendere bonos & cohibere malos. Ideo Ambrosius in 2°. de officijs inquit. Iustus vt sis non solum non nocebis: sed etiam nocente3 prohibebis. Quapropter non fuit iustus nec innoce3s pillatus: q̃uis diceret: innocens ego su3 a sanguine iusti hui9. Mat thei 27°. quia poterat xp̄m a morte liberare vt ipse dixit. Ioãnis 19°. & non liberauit. De hac innocẽtia iquit Augustin9 in epigramatib9 Prosperi: epigramate. 15°. Paru3 est nemini nocere nisi studeas multis prodesse. Bernard9 quoq; in libro de ip̃robatione victori c°. 3°. ait. Uir sapiens prodesse cupit nõ ledere quẽquã. Hec eni3 innocentie iustitia multu3 placet deo. Uñ dauid dicebat deo ps°. 40. Me aũt ꝓpter innocentiã suscepisti: & cõfirmasti me in cõspectu tuo eternu3. Et ps°. 83°. iteru3 de deo inquit. Non priuabit bonis eos qui ambulant in innocentia. Tales innocentes intrabunt regnu3 celoru3: iuxta illud psalmi. 14. Dñe quis habitabit in tabernaculo tuo? aut quis requiescit in monte sancto tuo? Et sequit᷑. Innocens manibus & mũdo corde. D

Secũda pars iustitie dicit᷑ fidelitatis de qua Tulius in p°. de officijs. c°. x°. inquit. Fundamẽtu3 iustitie est fides idest cõuentoru3 cõstantia. & in. 2°. eiusdẽ operis iteru3 dicit. Nulla res vehementius rempublicã cõtinet: q̃ fides. Ideo ingt Ouidi9 in p°. de arte amandi. Reddite depositu3 pietas sua federa seruet. Sed de hac fidelitatis iustitia hodie paru3 reperit᷑. Uera est enim sentẽtia Iuuenalis li°. p°. satira. 3ª. dicentis. Quãtu3 qsq; sua nũmoru3 seruat in archa. Tãtu3 habet & fidei. De hac virtute comendat᷑ Crassus romanus ciuis a Ualerio in. 6°. li°. ti°. de iustitia: qui scriniu3 carbonis inimicissimi sui sibi ab eius seruo delatu3 in quo plura ꝯtinebant᷑: qb9 dict9 inimic9 su9 facile opprimi posset ita vt erat signatu3 cu3 seruo cathenato ad eu3 remisit. Hec virt9 fidelitatis necessaria est inter oẽs hoies cuiuscũq; cõditionis existãt. Sed heu quia de hoib9 nr̃i tp̄is dici potest illud Deutero. 32°. Generatio peruersa est: & infideles filij. Et illd Isaie p°. Pricipes tui infideles socij furu3: oẽs diligũt munera: sequunt᷑ retributiones: pupillo nõ iudicãt: & causa vidue non ingreditur ad illos. E

Tertia ps iustitie dr̃ seueritas. Dupliciť ãt accipit᷑ seueritas. Prio i malã pte. s. p crudelitate: & sic accipit᷑ cu3 dr̃ q̃ pius claudi9 i senatu

de pirrhi captiuis seuerissimã ꝛ tulit sententiã idest crudelissimã: vt scribitur. ff. de postu. l. i. §. quãuis autẽ. Secũdo accipitur in bonam partẽ scilicet pro debita punitione delictoꝝ. Et sic accipit̃. C. de vete. iu. enuc. l. ij. §. septimus. ꝛ C. de sepul. vio. l. sepulchra. Et hec est virtus debito supplicio cohercens maleficia. Et dicitur seueritas a seuicia ꝛ veritate. Unde seuerus quasi seuus ꝛ verus: vt ait Isidorus in libro ethimologiarũ. Debẽt ergo illi qui ex officio habẽt facere iustitiam illam executioni demandare ꝛ delinquentes punire. l. si [illegible]gnus. ff. de iudi. l. ita vulneratus. ff. ad. l. aquili. ꝛ C. de penis. l. si operis. ꝛ l. sicut aut pãphilum. ff. de solu. Timore enim penarum refrenantur mali a multis flagitijs. Et ob hanc causã facte sũt leges c°. facte. 4ª. di. vt eni inquit Montanarius in [illegible]na celeri. c°. 72°. Omne frequentari facit impunitio crimen. Peccata enim impunita sunt causa destructionis terrarũ ꝛ prouinciarum: qꝛ ex hoc multiplicantur mali incorrecti: ꝛ ideo debent puniri. 23ª. q. 8ª. c°. legi. Nã peccata impunita audaciã prestant. c°. si audieritis. 23ª. q. 4ª. Ferro igitur abscindenda sunt vulnera: que fomentoꝝ non sentiunt disciplinam. 81ª. di. c°. quia aliquanti. ꝛ de offi. or. c°. irrefragabili. quia vt ait Grego. 45ª. di. c°. sed illud. Dum vni parcunt vniuerse ecclesie moliuntur interitũ. Que est ergo ista bonitas: ꝛ misericordia vni parcere: ꝛ omnes in detrimentũ deducere. Polluit̃ eni ex vno peccatore populus sicut ex oue morbida vniuersus grex infirmatur: hec ille. Facit c^m. resecande. 24ª. q. 4ª. ꝛ c^m. est iniusta. 23ª. q. 4ª. ¶

Debet tamẽ ille qui aliquẽ vult punire habere quinqꝫ conditiones. Prima dicit̃ obseruationis. Debet enim obseruare leges quas ab alijs vult obseruari: ꝛ quorum transgressores intendit punire. Scriptuꝫ nanqꝫ est in. c°. cũ illorũ de sen. exco. Alijs legẽ imponere non debent quã ipsi negligunt obseruare. Ideo inquit Cassiodorus libro. 6°. epistolaꝝ epistola. 21ª. Prima equitas est a se presules ichoare: vt criminosi neqãnt: illos similes eis reperire. Nullas eniꝫ in se culpas timet reus: quas habere conspexerit cognitorem: suos enim actus nullus dãnat in altero: quia natura est humani animi: vt nitatur partius vindicare: quod se cognouit admisisse. Ea propter Augustin⁹ in. 5°. de ciui. dei. 16°. c°. laudat romanos qui viuebant sub legibus quas alijs gentib⁹ obseruandas tradebant. Ideo inquit imperator i Lex imperfecto. C. de testa. Nihil tam propriũ imperij est: qꝫ legib⁹ viuere. Facit lex. digna vox. C. de legibus. Concludo ergo ex predictis: ꝙ iudex transgressor legis recte alios iudicare non potest: 3ª. q. 7ª. c°. sacerdos. vbi dicit̃. Criminosus criminis alterius iudex esse nõ potest. Nam seipsũ damnat: dũ in alterius crimẽ sententiã profert. Et in c°. iudicet. ea. q. ꝛ causa dicit Ambrosi⁹. Judicet ille de alterius errore: qui nõ habet quod in se ipso condemnet. Judicet ille qui nõ agit eadem que putat i alio punienda: ne cũ de alio iudicat in se ferat sententiã: hec ille. Facit ad ideꝫ c° antiquũ 32ª. q. 6ª. O quot inueniuntur iudices hodiernis temporib⁹: qui magis merẽtur laqueo suspẽdi vel decapitari: qꝫ illi quos ad supplicium iudicant ꝛ condemnant: quia ratione dignitatis ꝛ officij: eorum culpa est grauior: iuxta illud Juuenal' li°. 3°. satira 2ª. Omne animi vitium tãto conspectius in se Crimẽ habet: quanto qui peccat maior hẽtur. Et ideꝫ hꝫ in c°. qa tua. 50ª. di. ꝛ c°. nulli fas. 25ª. q. pª. ꝛ c°. pcipue. xjª. q. 3ª. dꝫ qͦ ille qui alium vult iudicare: prius peccata sua punire: ꝛ vitam suam emendare: exemplo galli: qui antequam vocem cantus emittat: prius alis seipsum verberat: quod exempluꝫ ponit Albertus magnus in tractatu de virtutibus politicis. ¶

Secunda conditio dicit̃ indistinctionis. Debet enim facere iustitiam omnibus: ꝛ nõ solum aliquib⁹ in particulari: quia piclitatur respublica: ꝛ non bene regit̃: quando iustitia fit vni ꝛ non alteri. Hic enim non est actus vere iustitie Nam ẜm philosophũ. p°. Ethi. Justitia est virt⁹ per quã singuli habent que sua sunt: nõ acceptãs personas hominum: sed equaliter omnes diiudicans: pauperem sicut diuitem: ꝛ ciuem intranei sicut extraneum. Sicut enim sol equaliter stat in medio planetarũ: ꝛ lumen suum equaliter diffũdit inter eos: sic etiam iudex debet esse media persona inter reum ꝛ actorem: amicuꝫ ꝛ inimicum paruum ꝛ magnum: pauperem ꝛ diuitem: inter quos equaliter debet diuidere lumeꝫ veritatis ꝛ iustitie. Et non facere sicut iaspis qui est lapis de q dicitur in lapidario. c°. 4°. ꝙ nõ bene exercet virtutẽ suaꝫ nisi inuoluatur auro vel argento. Hodiernis nanqꝫ temporibus licet causa pauperis sit clara: non tamen expeditur nisi manus procuratorum ꝛ iudicum auro vel argento beneinungat̃. De quo inquit Gre. in c°. qui recte. xjª. q. 3ª. Qui recte iudicat ꝛ pmium remunerationis expectat: fraudem in deum perpetrat quia iustitiã quam gratis impartiri debuit acceptione pecunie vẽdidit. Et ideo o iudices seruate illud Deuter. 2°. Ita paruũ audietis vt magnuꝫ: nec accipietis cuiusqꝫ personaꝫ: quia dei iudicium est. Sed hec cõditio in multis plaris hodie nõ reperitur: qui vt

inquit Albertus vbi supra faciūt sicut aues viuē tes de rapina. Nam nocentibus sepe parcūt: et innocentes occidunt. Accipiter enim parcit aui p̄ datorie: sed nō parcit columbe vel turturi inocēti. Jtē lupus sepe parcit vulpi fraudulētissimo animali: nunq̄ tamē parcit innocentissime oui. Unde in communi puerbio dicitur. El lupo nō mangia lupo. Hodie iustitiam obtinere nō possūt nisi diuites et potētes: pauperibus reiectis: iuxta illud Ouidij li°. 3°. amorum. Curia pauperibus clausa est. Hodie iudices et prelati supportantes malos gaudent q̄ ab eis laudantur: tanq̄ boni pastores: d̄ quibus inquit Anacletus papa in. c°. nihil. 83ᵃ. di. Nihil illo pastore miserius qui luporū gloriatur laudibus: quibus si placere voluerit atq̄ ab his amari diligēterit hic ouibus magna pernities. Nullus igitur pastor placere lupis et gregib⁹ ouiū potest. H

Tertia cōditio dicit̄ rectificationis: scilʒ vt omni postposito humano respectu: sed in oībus habēs deū pre oculis: pferat iudex punitiōis sententiā: sicut p̄cipitur in. c°. cum eterni. de sentē. et re. iudi. li°. 6°. I

Quarta cōditio dicit̄ inquisitionis: vt scilicet magna maturitate īquirat de veritate anq̄ aliquem puniat: et nō leuitate aut furore ductus: sententiā p̄cipitet. c°. sūmopere. xjᵃ. q. 3ᵃ. et ideo nō debet esse nimis facilis ad credēdū: quia qui cito credit leuis est corde: vt dr̄ Ecclesia. 19°. Naʒ deus duas dedit aures hoī: vt cum audierit vnam partē audiat ex altera aliā. Ait enīʒ Seneca in libro tragediarū in medea. c°. 4°. Qui statuit aliquid parte altera inaudita: equum licet statuerit haud equus fuit. Nō ergo debet punitionis proferre sentētiā contra aliquē: nisi prius de eius delicto apte cognouerit: vt pbat̄ per. cᵐ. sp. et. cᵐ. de⁹ nf. 2ᵃ. q. pᵃ. K

Quinta cōditio dr̄ discretionis. Licet enī d̄beat eē seuerus et punire delicta: q̄ꝛ vt dr̄ in c°. p°. 83ᵃ. distic. Mortē languētibus probat̄ infligere: qui hanc cū potest nō excludit. Et ideo debet q̄ cit⁹ potest delicta refrenare: iuxta illd̄ Oratij. Cōtinuo culpam ferro cōpesce priusq̄ Dira per incautū serpant cōtagia vulnus. Et ideo nō est differēda correctio sine legitima causa: ne ira dei cōcitetur. 23ᵃ. q. 4ᵃ. c°. si ea. Tamen cū discretione talis punitio est fienda. Quādoq̄ enim est aliquid detrahendū seueritati ꝓpter multitudinē delinquentiū. 9ᵃ. q. prima. c°. ordinatiōes. vbi Aug. inquit. Ubi multoruʒ strages iacet ibi subtrahendū est aliquid seueritati. Et ad ideʒ est qd̄ habetur in. c°. si. de trāsac. et in. c°. vt constitueret. 50ᵃ. distinct. Et notat̄ per glosaʒ in. l. aut facta. §. fi. ff. de penis. Et ad idem est text⁹ in. c°. comessationes. 44ᵃ. distinct. et in. c°. plerūq̄ xjᵃ. q. 3ᵃ. et in. c°. noli. in fine. 23ᵃ. q. pᵃ. Quādoq̄ ratione etatis vel alijs ex causis seueritati iustitie detrahitur: s̄m leges ciuiles: vt in. l. et si seuerior. C. ex quib⁹ cau. infa. irro. et in. l. quid ergo. §. pena grauior. ff. eo. tit°. Aliquādo v̄o ecōtra auget̄ ipsa seueritas et iuste: vt propter frequentiaʒ delictorū: vt in dicta. l. aut facta. §. fi. ff. de penis. Comuniter ergo loquēdo semp debet misericordia cū iustitia cōmisceri. Quia vt ait Hiero. ī trāsitu suo. Justitia sine misericordia crudelitas est. Faciat ergo minister iustitie: sicut docet Seneca in li°. de penarū varietate dicēs. Jta rectorē procedere decet: vt primo mollibus verbis cōciliet aīos: deinde penas leuiores decernat: ad vltimū scelera vltimis supplicijs puniat. Et ad hoc facit documentū quod dedit Anchises pater Enee: vt recitat Uirgili⁹ in. 6°. Eneydos dicens. He tibi erunt artes pacis imponere morem. Parcere subiectis et debellare superbos. Non ergo semper est vtendum seueritate: iuxta illud Lucani in. 8°. Facere omnia seue non impune licet. Nam vt inquit Gregorius in. c°. vera 45ᵃ. disti. Uera iustitia compassionem habet: falsa vero dedignationem. L

Exemplum autem q̄ rei puniri debeant cuʒ misericordia ponit Albert⁹ vbi supra dicens q̄ si castanea non intercisa ponat̄ in igne sine spiraculo: mox crepanda et sonitum non modicum faciendo ab ignere silit: et sepe totum corticem a se pellit. Mustum etiam si absq̄ spiraculo in vas ponitur: vas licet nouum fuerit frangit. Aliud exemplum ponit Gregorius in. 20. moralium et habetur in. c°. disciplina. 45ᵃ. distin. vbi ait: q̄ ideo in archa tabernaculi erat virga et manna: quia prelatus debet habere virgam districtionis: cum manna dulcedinis: vnde dicebat Dauid in ps°. Uirga tua et baculus tuus ipsa me consolata sunt. Per virgam enim intelligitur punitio iustitie per baculum sustentantem cōsolatio misericordie. M

Quando tamen non est spes correctionis per leuia remedia: debet seueritas officio suo fungi: vt dicitur in. c°. legi. 23ᵃ. q. 8ᵃ. nam nimia mansuetudo crudelitas est. 23ᵃ. q. 4ᵃ. c°. ipsa pietas. vt enī ait Seneca in li°. de morib⁹ Bonis nocet qui malis parcit. Debet ergo ille qui aliquē vult punire seruare illud Ouidij in. 2°. de remedio amoris qui inquit.

Sed quoniam variāt animi: variabimꝰ artes.
Mile mali species: mile salutis erūt
Corpora vix ferro quedā sananſ acuto.
Auxiliū multis succꝰ ꝛ herba fuit.
Uerum quia de hac punitione ꝛ correctione intendo tractare infra: sermone. 25°. parte. 2ª. ꝛ sermōe. 26°. pte. 5ª. ꝛ ſmone. 29°. pte. 2ª. ad pn̄s solū dico ꝙ ſꝫ q̄litatē criminis: ꝛ cōditionē psone offēdentis: debet fieri correctio punitiōis. c°. quia tua. 50ª. distinctio. ꝛ. l. pomponius. ff. de nego. gest. ꝛ. c°. sicut dignum. de homici. vbi dicitur. In excessibꝰ singulorū nō solū q̄ntitas ꝛ q̄litas delicti: sed etas scientia: sexus: atqꝫ conditio delinquentis sūt attendenda: cum idem excessus sit quādoqꝫ magis in vno q̄ȝ in alio puniendus: hec ibi. Unusquisqꝫ igitur pro crimine in quo fuerit deprehensus modū congrue seueritatis accipiat: vt dicitur in. l. ne quis. C. de penis. ꝛ in auten. de non ali. aut permu. re. ec. §. quia vero. N

Tertia consideratio de iustitia dicitur cōtrariationis. Sunt enim iustitie multa contraria: sed precipue quattuor: videlicet amor: odiuꝫ timor ac cupiditas. De quibus inquit. Gregorius. xiª. q. 3ª. c°. quattuor. dicens. Quattuor modis humanum iudicium peruertitur. Timore dum metu potestatis alicuius veritateꝫ loqui pertimescimus. Cupiditate: duꝫ premio animuꝫ alicuiꝰ corrūpimꝰ. Odio vō̄ ꝫ quēlibet aduersariū molimur. Amore: dū amico vel ꝓpinq̄ ꝓstare cōtēdimꝰ hec ille. De timoꝛ īqt Aug. i. c°. qcūqꝫ ea. q. ꝛ causa. Quicunqꝫ metu cuiuslibet potestatis veritatem occultat iram dei super se prouocat: qꝛ magis hominem q̄ȝ deum timet. Et ideo dicitur Ecclesiastici. 7°. Noli querere fieri iudex nisi valeas virtute irrumpere iniquitates: ne forte extimescas faciem potentis. Debet igitur quis potius mortem subire: q̄ȝ timore alicuius supplicij inique aliquem damnare. c°. nemo. xiª. q. 3ª. ideo inquit Cassiodorus libro. x°. epistolarum: epistola. 19ª. Illa sunt vera iudicia: vbi neminem comprimit vlla timiditas. De cupiditate vero quomodo contrarietur iustitie: ꝛ recto iudicio quia īfra tractare intendo in sermone. 29°. in capitulo de documentis datis iudicibus: ad presens solum refferam quid Isidorus in. p°. soliloquiorum. c°. p°. dicat. Ait enim. Pereunt leges auaritia iudicāte. Nam premia ꝛ dona legibus vires tollunt pecuniaqꝫ venale iudicium facit hec ille: ꝛ Augustinus. Usqꝫ adeo cupiditatis inoleuit malum: vt iam ex consuetudine vendantur leges: corrūpantur iura: ꝛ sententia ipsa venalis sit: ꝛ nulla iā causa possit esse sine causa. Odium autem ꝛ inimicitia ꝙ rectum impediat iudiciuꝫ: demonstrat Cato in suis documentis dicēs. Ira impedit animū ne possit cernere verum. ideo inquit Cassiodorus libro. 11°. epistolarum: epistola pª. Quam periculosum est pati iudicem iratum ꝛ illum de fortunis tuis decernere: quem te constat grauiter irritasse. De amore autem inquit Tulius in. 3°. de officijs. Neqꝫ contra rempublicaꝫ neqꝫ contra iusiurādū: aut fidem: amici sui causa vir bonꝰ faciat. Naꝫ si omnia facienda sunt que amici velint nō amicitie tales: sed coniurationes putande sunt: hec ille. De istis duabus vltimis iustitie contrarijs dicit Chrisostomus. Priuatus amor ꝛ priuatum odium rectum iudicium non cognoscūt. Inquit quoqꝫ Ptolomeus in centiloquio c°. 11°. Beniuolentia ꝛ maliuolentia hominem in iudicijs errare faciunt: de quibus etiam ait Augustinus in. c°. quicunqꝫ. xiª. q. 3ª. Quicūqꝫ consanguinitate: aut amicitia: vel hostili odio: aut inimicitijs in iudicādo ducitur peruertit iudicium Christi qui est iustitia ꝛ fructuꝫ illius vertit in damnationis amaritudinem. Ideo Ualerius maximus libro. 6°. laudat. Zalentum qui in vrbe lucrentinꝫ cum saluberrimas leges dedisset populo: ſꝫ quas adulter vtroqꝫ oculo erat priuandus: deprehenso filio eius in adulterio: volebat ꝙ ei oculi eruerentur. Sed rogante populo: vt penam illaꝫ adolescenti remitteret: aliquādiu repugnauit: ad vltimum populi precibus deuictꝰ suo prius: deinde filij oculo eruto: vsum vidēdi vtriqꝫ reliquit. Et sic nec propter filij affectionem: aut suipsius sensualitatem: a iustitie rectitudine declinare voluit sine qua omnia regna cito ad nihilum veniunt: Unde Montanarius in luna celeri. c°. 13°. inqt Gens sine iustitia sine remige nauis in vndis.

¶ Pars secunda de virtute fortitudinis. P

Marcus tulius in. 2°. rethorice diffiniēs fortitudinē ait. Fortitudo est ꝯsiderata piculoꝝ susceptio: ꝛ laborū ꝑpessio. phi losophꝰ libro. 3°. Ethi. dicit. Fortitudo ē aggressio t̄ribiliū cā boni. Aug. āt i li°. de moribꝰ ecclīe īqt. Fortitudo ē amoꝛ facile oia tollerās [illegible] illō qd amaſ: de q̄ ꝟtute tres ꝯsiderationes facie mꝰ. Prima diceſ exhortatōis: scḋa ꝑtictōis: tertia do fructificatōis. Quo ad pͥmā ꝯsideratiōeꝫ dico ꝙ ad fortitudinē exhortamur auctoritate diuina autētica: phisica: ꝛ poetica Diuina auctoritate. Iosue p°. vbi dī Confortare ꝛ esto robustꝰ ꝛ noli timē: ꝛ scḋi Para. 15°. Cōfortami ꝛ ñ dissoluāſ manꝰ vr̄e: erit. n. merces operi vr̄o. Et. 19°. eiusdē

libri.c°. Cóforamini ⁊ agite diligẽter ⁊ de9 erit vobiscũ i bonis: ⁊ Tobie.5°. Forti aĩo esto: i primo .c. vt a deo curetis. Et Prouer.xj°. Manus fortium diuitias parat. Et.x°. eiusdẽ libri.c°. Manus fortium dominabit̃: ⁊.15°. Domus iusti plurima fortitudo: ⁊.20. Exultatio iuuenum fortitudo eorum ⁊.31°. Mulierem fortem quis inueniet: procul ⁊ de vltimis finibus precium eius: ⁊ ibidem. Accinxit fortitudine lumbos suos: ⁊ roborauit brachium suum: ⁊ iterum. Fortitudo ⁊ decor indumentum eius: ⁊ ridebit in die nouissimo: ⁊ ibidem. Manum suam misit ad fortia: ⁊ Sapientie prio dicitur. Sit fortitudo vestra lex iustitie: ⁊ Ecclesiastici.5°. Ne sequaris in fortitudine tua cócupiscentiam cordis tui: ⁊ Isaie prio. Erit fortitudo vestra vt fauilla stupe. Et loquitur malis ⁊ dissolutis: ⁊.30. In silentio ⁊ in spe erit fortitudo vestra: ⁊ ibidem. Ululate naues maris: quia deuastata est fortitudo vestra: ⁊.49°. In vacuũ laboraui sine causa: ⁊ vane fortitudinem meam consumpsi: ⁊ Dauid psalmo.17°. Diligam te domine fortitudo mea: dominus firmamentũ meum: ⁊ refugium meum: ⁊ liberator meus: ⁊ 117°. Fortitudo mea ⁊ laus mea dominus: ⁊ factus est mihi in salutem: ⁊ Neemie.8°. Gaudium eteni domini est fortitudo vestra: ⁊ Job 6°. Nec fortitudo lapidum fortitudo mea: nec caro mea enea ẽ: ⁊.17°. Tenebit iustus viam suam: ⁊ mũdis manibus addet fortitudinẽ: ⁊ Ecclesiastes.9°. Ego dicebam meliorem esse sapientiam fortitudine: ⁊ Amos.3°. Detrahitur fortitudo tua ex te: ⁊ primi Machabeorũ.2°. Filij confortamini: ⁊ viriliter agite in lege ⁊ gloriosi eritis: ⁊ Luce.xj°. iquit dominus. Cum fortis armatus custodit atrium suum in pace sunt omnia que possidet: ⁊ Actuum 6°. Stephanus autem plenus gratia ⁊ fortitudine faciebat signa magna ⁊ pdigia in populo.

P

Auctoritate etiam autentica doctorũ ad fortitudiné animamur: vnde Ambrosius in libro prio de officijs ait. Non mediocris animi est fortitudo que sola defendit ornamentũ virtutũ: ⁊ iustitiam custodit: que inexpugnabili prelio aduersus omnia vicia decertat inuicta. Et idé libro 5°. eiusdem operis dicit. Re vera iure ea fortitudo vocatur: quando vnusquisqȝ seipsum vincit: iram continet: nullis illecebris emollitur: nec flectitur: non aduersis perturbatur: nec extollitur secũdis. Et Augustinus in epistola ad Hieronymũ ait. Qui vera virtute fortis est: nec temere audet nec inconsulte timet. Hieronymus etiam super Jobelem inquit. Justi ⁊ fortis viri est: nec aduersis frangi: nec prosperis subleuari: sed in vtroqȝ moderate cóseruari: ⁊ idem super Amos ait. Fortitudo corporis imbecillitas est anime: ⁊ imbecillitas corporis fortitudo est anime. Et Gregorius in 5°. moralium dicit. Tãto se vnusquisqȝ ad fortitudinem peruenisse verius demonstrat: quanto aliena mala robustius tollerat. Nã minus in se conualuit quem iniquitas cósumit: qui in eo qꝫ ferre ꝯtrarietatem non valet pusillanimitatis sine gladio cófusus iacet.

Q

Auctoritate etiã phisica idem ostẽditur. Nã Aristo. in.3°. Ethicorũ dicit. Fortitudo est laudabilior qȝ temperãtia: quia laus virtutis est in hoc qꝫ aliqs bene operetur circa difficilia. Difficilius autem est sustinere tristia quod est fortitudinis: qȝ abstinere a delectationibus quod est temperãtie: hec ille. Et Tulius in p°. de officijs ait. Fortis animi est nó turbari in rebus asperis: nec a gradu deijci: ⁊ idẽ libro.5°. rethorice veteris dicit. Et non multum potest obesse fortuna: qui sibi firmius in virtute qȝ in casu presidiũ collocauit: ⁊ in secundo Tuscu. q̃stio. idem inqt. Qui id qȝ vitari non potest metuit: is viuere animo quieto nullo modo potest: q autem mortem nó timet magnũ presidium ad beatam vitam comparat: nũqȝ ingemiscit vir fortis ⁊ sapiens nisi forte vt se intẽdat ad firmitatem. Et Seneca in li°. Trage. in hercule furẽte dicit. Quẽcũqȝ fortem videris miserũ neges. Et in Medea. c°.3°. Fortuna fortis metuit: ignauos premit. Fortuna opes auferre: non animum potest. Idem in li°.13°. epistolarum: epistola.7ª. Sapiens vincit virtute fortunam: ⁊ libro.14°. epistola secũda. Nó affligitur sapiens liberorũ amissione vel amicorũ. Eodem enim animo fert illorũ mortem: quo suam expectat. Et ratio huius potest assignari illa quam idẽ ponit li°.15°. epistola.4ª. di. Iniquũ est queri de eo qȝ vni accidit: ⁊ omnibus restat. In li°. quoqȝ de prouidẽtia idẽ ait. Ignis aurũ probat: miseria fortes viros.

R

Poetica etiam auctoritate ad fortitudinem exhortamur. Unde Oratius in sermonibus libro.20. sermone.2°. inquit. Uiuite fortes.

Fortia diuersis opponite pectora rebus. Et Ouidius in p°. de fastis.

Omne solũ forti patria est vt piscibus equor.
Ut volucri vacuo quicqd [illegible] orbe patet. Et Lucanus libro.7°.

Fortissimus ille est:
Qui próptus metuẽda pati: si quo minus instẽt.

Et differre pōt. Et Iuuenalis li°.4°.
Fortē pasce aīuz mortis terrore carētē. Et Martialis li°. vndiq̃ suscepto.c°.2°.
Sub quocūq; onere: strepitu omniue labore.
Rectū stare lica glīa nō modica est. Prosp q̄q; li°. epigramatū epigramate.35°.
Rectorum est aduersa pati: τ tollerare modeste.
Nec querula in quenq̃ voce mouere deū. Et epigramate.49°.
Nāq; bonos non blāda inflant: nec aspa frāgūt.
Et epigramate vltimo.
Nō metuo exiliū: mundus domus oib⁹ vna est.
Et Cato.c°.3°.
Rebus in aduersis animū submittere noli. Et Bernardus in libro de īprobatiōe viciorꝫ.c°.6°.
Non turbant aduersa pios: nec prospa tollunt: τ Gualteri⁹ de castilione li°.5°.
Est animi fortis stantē ꝯtēnere mortē.
Degeneres animi: pectusq; ignobile sūmuz.
Credūt esse bonum diuturna viuere vita: τ Matheus poeta in historijs Tobie.c°.2°.
Lubrica fortune nō [illegible] ꝑmant alea: viuas.
Maior est, i aduersis: ꝓspitate minor: τ Henricus samariēsis li°.2°.
Cōtra fortunā sis ꝯstans: sis patiēs: sis
Ferreus in aduersis: te neq; frāgat hiems. S

Quo ad secundā cōsiderationem de fortitudine est sciendū: q᷑ fortitudo ƀm Ricardū in.3°. distinct.33ᵃ. τ Tho.2ᵃ.2ᵉ.q.128ᵃ. τ Albertuz super.3°. Ethico. Diuidit̄ in quattuor partes pn̄cipales: scilȝ in fiduciā: seu securitatē: magnificentiā: constātiam: siue perseuerātiam: que paruz differūt ƀm Thomā.2ᵃ.2ᵉ.q.138ᵃ. τ patientiā. Fiducia aūt siue securitas dicit̄ per remotionem timoris: vt inquit Tho.2ᵃ.2ᵉ.q.130ᵃ.art°.7°. vnde Aristo.3°. Ethico. ait. Fortis est intimidus mali. Et i hoc assimulat̄ leoni: iuxta illud Prouerbio.28°. Iustus vt leo cōfidens absq; timore erit. Et.30. eiusdē libri.c°. Leo fortissimus bestiaruz ad nullius pauebit occursum. Sciendū tū̄ q᷑ ƀm Thomā vbi supra: quedaz est securitas comēdabilis: quedā ꝟo vituperabilis. Laudabilis est illa que prouenit ex bona cōscientia: τ que nō timet nō timēda: d̄ qua Prouerbio.15°. d̄r. Secura mens quasi iuge cōuiuiū. De hac etiaz Gregori⁹ in moralib⁹ dicit. Quisquis ad secture vite precepta se dirigit priusq̃ vite eterne premia percipiat: hic tam initia secuture in perpetuuz felicitatis degustat. Quasi enim cōtinuatio est refectionis securitas trāquillitatis. Bona ergo est securitas virtuo[illegible] vite: de qua Gregori⁹ vbi supra ait. Duz virtutes mēti leticiaz pariūt: quādam etiā securitatem gignūt. Securitas ꝟo reprehēsibilis est eorū qui sic sunt securi in hoc procelloso mari: quasi iaz essent in portu. De tali securitate inqt Gregori⁹ vbi supra. Sepe quem certamē tentationis superare nō valuit: sua deterius securitas deijcit. Iō Hieronymus i quadā epistola dicit. Nulla securitas est vicino serpēte dormir̄. Qui habȝ hāc securitatem facile a diabolo superat̄. Ex hac securitate ꝓsumptuosa fit homo negligēs: vnde Gregori⁹ in quadā omelia inquit. Duz mens secura redditur in torporē laxatur: ideoq; mater negligentie solet esse securitas. Reprehēsibilis quoq; est illorū securitas: qui futura pericula nō prouidēt. De quibus d̄r Iob.21°. Domus eorū secure sunt τ pacate: τ ita ducūt in bonis dies suos: τ in poncto ad inferna descendūt. Illa etiā est reprobāda securitas: de qua Aristo.in p̄rio magnorū moraliuz. c°.4°. iquit. Si quis adeo sit impauidus q᷑ deuz nō timeat: nō fortis sed insanus est. Et iterū eiusdē libri.c°.32°. dicit. Si quis nō timet ea que supra homines sūt: nō fortis est sed insanus. Illorū etiaz est vituperanda securitas: qui sine legitima causa periculis mortis se audacter exponunt: hec eni temeritas appellatur. De qua Tuli⁹ lib°.5°. artis noue.c°.21°. ait. Temeritas est animi incōsiderata dolorū perpessione gladiatoria periculorū susceptio. Et Seneca in libro tragediarꝫ dicit. Temeritas est que petit casum ducē. III

Secūda pars fortitudis dicitur magnificētia quam describit Tulius in p̄ria rethorica dicēs. Magnificētia est rerum τ excellsarū cuz animi ampla quadā τ splendidissima propositione inchoatio atq; administratio. Et Macrobi⁹ in libro de somno scipionis dicit: q᷑ magnificētia est negociorū difficiliū: τ preclarorꝫ cōsumatio. Hec tamē magnificētie fortitudo que est aggressio rerū difficiliuz: debet esse discretione regulata: quia vt ait Albert⁹ in tractatu de virtutibus politicis. Uir audax quādo prudēter nō attēdit ad ardua dū credit ascēdere magis ruit ad ima. Unde cornicula lȝ multa vigeat audacia: ita vt aues de ꝓda multū infestet: tū̄ q̄z temerario ausu etiam aggredit̄ aqlaz: accidit q᷑ ipsa aquila occidit eam. Falco ꝟo auis regia magne est fortitudis: τ magnifici cordis: extante tamen prudētie erutit: vt eo die qua aquilam in aere sentit: suam fortitudinē temperet a predando: ne forte duz predatur alia alteri⁹ fieret ipse preda. Draco aūt de sua fortitudine dum cōfidit elephantē inuadit: sed accidit vt dum elephantem vexat ipse pereat: τ quando

est occidit ipse cū occiso intereat. Elephas enim dū cadit suū occisorē occidit: quē sub se cadendo cōminuit: hec Albertus vbi supra. Debem⁹ ergo nos esse audaces ꝛ magnanimi vt nō timenda for midem⁹: iuxta illud Prouerbi.14°. Sapiens ti met: ꝛ declinat a malo: stultus transilit ꝛ cōfidit. Si quis autē timeret vbi nō est timendū: hic eēt pusillanimitatis peccato īfect⁹: qđ fortitudini cō trariatur vt declarat beatus Tho. 2ª.2ᵉ.q.133ª. de quo peccato inquit Dauid in ps°. Deū nō inuoca uerunt: illic trepidauerūt timore vbi non erat ti mor. Tales pusilanimes dicit Albert⁹ vbi supra esse similes leporib⁹ ꝛ cuniculis: qui in omnib⁹ de sola fuga confidūt. Itē similes sūt cuidā gene rationi miluorum: qui in ꝑncipio capiūt auicu las: sed tp̄e procedēte: timore crescēte adeo pusi lanimes fiunt: vt vix muscas inuadāt: ꝛ sic penit⁹ omnē animositatē deponūt ita ꝙ fame moriū tur: hec ille. Est ergo pusillanimitas directe op posita magnanimitati: vt ait Aristo. 4°. Ethicoꝝ. Sed qa de magnanimitate ꝛ audacia: deo dante infra aliqua dicā sermōe.29°. parte pª. Ideo hic ptranseo. V

Tertia fortitudinis pars est cōstātia: vt autē colligit̄ ex dictis philosophi in.4° Ethi. Cō stātia est stabilitas ai firma: ꝛ in bono ꝓposito per seuerans que attēdit̄ circa res terribiles: ꝛ ad su stinendū difficiles. Et sunt ille de quibus loqt̄ur. Greg.7°. Mora. dicēs. Iustoꝝ fortitudo est car nē vicere: ꝓprijs voluptatibus contrahire: delec tionē ꝑsentis vite extinguere. ꝛc. Sicut enī3 bona lorica militē facit securū ad aggrediēdū ardua ꝛ sustinēdū iacula: sic fortitudo militū xp̄i securos ꝛ audaces atq3 ꝯstātes reddit eos in spiritualib⁹ ꝑlijs. Hāc aūt stabilitatē non habēt qui in pecca to sunt. Scriptū est enī Tren.p°. Peccatū pecca uit hierusalē: ꝓpea instabilis facta est. E cōtra ve ro est de habēte cōsciētiā bonā ꝛ mūdā: ideo Job xj°. dicit̄. Si iniqtatē que est in manu tua abstu leris a te: tūc leuare poteris faciē tuā: ꝛ eris stabi lis. Hāc quoq3 cōstātiā nō habet ille qui nunq3 ī eodē ꝓposito ꝑmanet de quo metrice dr̄.

Quod petijt spernit: repetit quod nuper emisit.
Diruit: edificat mutat quadrata rotūdis.

Tales nō immerito potest stultus appellari. Ait enī Seneca libro.7°. epistolarum epistola quarta. Stulticie nihil constat: nihil diu placet: hanc enī cōstantiā nō habet ille qui diu in aliquo loco cōsistere nō valet: ita vt argētū viuū videat̄ sub pedib⁹ habere. De quo Martialis li°. vndiq3 in scepto.c°.5°. ait.

Cur adeo gaudes motu Jouiane locali?
Cur tā sepe salis? an qm̄ leuis es?
Signat enī mētis motus mutatio tāta.
Quod nō cōcordes: nec tibi cōuenias.
Pōdus habet stabile: cū pōdere gleba geta est.
Diripit̄ puluis pro leuitate sua.
Nec natura loci tibi recte viuere donat.
Sed mēs discreta ꝓpositūq3 tenat. X

Quantum autem noceat talis mutatio loco rum ostendit Seneca libro p°. epistola rum epistola.2ª. dicēs. Nō conualescūt plāta que sepe trāsferūt: ꝛ Martialis li°. predicto.c°.4°.

Nō bene firmatur radix que sepe mouet̄
Nec multa hospitia pignus amoris habēt.

Quia igitur inquit Hieronymus in quadā epi stola. Nō hierosolimis fuisse: sed hierosolimis be ne vixisse laudabile est. Ideo dico vobis illō Lu ce.x°. Nolite transire de domo in domū. Et enim ait Aristo. li°.2°. magnorū moraliū. c°.29°. Vita neq3 est hospitari de domo in domū. Ideo dicitur Ecclesiastici.xj°. Cōfide ī deo ꝛ mane in loco tuo. Scriptum est enim Jere.14°. Dilexit mouere pe des suos ꝛ non quieuit: ꝛ domino non placuit Ideo pᵉ. ad Corinthios.15°. dicebat Paulus fra tres stabiles estote ꝛ immobiles: ꝛ pᵉ. ad Thesal. 4°. Rogam⁹ vos fratres vt operā detis vt quieti sitis. Et hec de cōstātia sufficiāt. De perseuerantia autē tractabimus infra sermone.34°. parte vlti ma. Y

Quarta pars fortitudis est patiētia. De qua qa supra tractaui in sermone.38°. ꝑme par tis huius operis: ꝛ etiā intēdo aliqua dicere īfra sermone.11°. Ideo ad presens duas tātū cōtēpla tiones faciem⁹. Prima dicet̄ inductionis: Secū da remediationis. Quo ad primam inducunt nos ad patientiam. Primo auctoritates sacre scripture. Scriptū est enī ps°.9°. Patiētia pau perū nō peribit in finē. Ideo Dauid ps°.37°. dice bat. Ego autē in flagella paratus sum: ꝛ ps°.61° Quoniā ab ipso patiētia mea: ꝛ.70. Tu es patiē tia mea dn̄e: ꝛ Prouer.14°. inqt Salomō. Qui patiēs est multa gubernat sapiētia: ꝛ.15°. Vir ira cūdus ꝓuocat rixas: qui autē patiēs est mitigat suscitatas: ꝛ.19°. Doctrina viri per patiētia3 nosci tur: ꝛ Ecclesiastes.7°. Melior est patiens: arro gante: ꝛ Ecclesiastici.p°. scriptū est. Usq3 ad tem pus sustinebit patiēs ꝛ postea erit redditio iocūdi tatis illius: ꝛ.2°. eiusdem libri.c°. In humilitate tua patientiam habe: ꝛ pᵉ. ad Tesaloni.5°. Pa tientes estote ad omnes ꝛ pᵉ. Petri.2°. Hec est enim gratia si propter deum sustinet quis tristiti as: patiens iniuste: ꝛ ad Romanos.8°. Nō sunt condigne passiones huius temporis ad futuras

gloriam: que revellabitur in nobis: ꝛ. 2ᵉ. ad Corinthios. p°. Sicut abundat passiones christi in nobis: ita ꝛ per christum abundat consolatio nostra. Et ibidē. Scientes: quoniam sicut socij passionum estis: sic eritis ꝛ consolationis: ad Romanos. 5°. Tribulatio patientiam operatur. Patiētia autē probationem: ꝛ ad Ephe. 4°. Cū patientia supportantes inuicem in charitate: ꝛ ad Hebreos. x°. Patientia nobis necessaria est: ꝛ Jacobi. p°. Patientia opus perfectuz habet. Sed heu quia multis dici potest illud Job. 4°. Ubi est patientia tua? pauci enim sunt qui habeant eam in effectu: licet multi in verbis illam ostendant. Unde equiperatur patientia inule: que tempore estatis: quando non est necessaria propter nimiam suam caliditatem dillatat folia ꝛ extendit: tempore autez hiemis quando esset valde vtilis: abscōdit se sub terra. Sic quoqꝫ faciunt multi qui pro quacunqꝫ tribulatione cuz sint ipatientissimi: tēpore prosperitatis de patientia gloriantur: ꝛ dilatant philateria aliosqꝫ afflictos consolantur. Uera enī est illa sentētia tuliana. Facile oēs cū valemꝰ: recta cōsilia egrotis damus. A

Si autem queratur quid sit patientia: vltra diffinitionē Lactantij positaz supra in dicto sermone. 38°. pᵉ. partis: diffinit eam Gregoriꝰ super Lucam di. Patientia est aliena mala equanimiter perpeti: ꝛ nullo malo animo in aliquē ad vindictam moueri: ꝛ Tulius in pᵃ. rethorica dicit. Patientia est vtilitatis siue honestatis causa rerum arduarum: ac difficilium voluntaria perpessio. Augustinus vero in libro de patientia inquit. Patientia est virtꝰ qua mala equo animo tolleramus. Ad quam virtutem exhortamur etiā auctoritate autēnca: vnde Cyprianus in epistola ad fratres: d bono patientie ait. Patientia ē que nos deo comendat ꝛ seruat: ipsa est q̄ iraz tēperat linguam refrenat: mētē gubernat pacē custodit: disciplinam regit: libidinis impetuz frangit: tumoris violentiam comprimit: incendium simulatis extinguit: cohercet potentiam diuitum: inopiam pauperum refouet: tuetur in virginibus beatam integritatem: in viduis laboriosam castitatem: in maritatis indiuiduam charitatez facit humiles in prosperis in aduersis fortes: contra iniurias ꝛ contumelias mites: docet delinquentibꝰ cito ignoscere: tentationes expugnat: persecutiones tollerat passiones ꝛ martyria consumat. Ipsa est que fidei nostre fundamenta firmiter ponit: que incrementa spei sublimiter prouehit. Ipsa efficit vt efficiamur filij dei dum christi tollerantiam imitamur: ꝛ Hieronymus in tractatu de fide inquit. Est ergo patiētia oīuz iniuriaꝝ ꝛ passionū tollerātia: quā si qs hūerit: bona oīa i se ꝯtinet: ꝛ Aug. vbi. s. dicit. Uirtꝰ aī q̄ patiētia dr tā magnuz donum dei est vt ꝛ ipsius qui eaz nobis largitur patientia predicetur. Si quis autem querat quare deus sāctos permittit in hoc mundo tribulari: rēpondeo q̄ multis de causis maxime quinqꝫ. Primo vt mundus ipse cum delectationibꝰ suis sit eis tedio: ꝛ ex hoc feruentius deum diligant. Scdo ut venialia eoꝝ peccata in hac vita purgētur ne purgatorij penis grauioribus crucientur quia quod lima ferro facit auferendo rubiginem hoc aīe facit tribulatio. Tertio vt nullus murmuret contra deum si in mundo affligitur cum amicos ipsius dei videat diuersimode tribulari: sciens q̄ tribulatio patienter portata sine fructu nō erit. Quarto vt cognoscantur quales sunt: ꝛ excitentur ad melius operandum. Et ad hoc potest applicari illud quod fit Placentie in quibusdā nundinis: in quibus venduntur multi sues: venditor autem laudat eos dicens: hic habet tantuz lardum ꝛ tam altam pinguedinem: ꝛ tantā longiam: ꝛ tantam carnez: emptor vero ait. Nō credo quod habeat tantum larduz vt dicis. Et mercator dicit. Ala proua. Habet autem sub corrigia sugulam quandam quam infigit in ilio sue. Durando vero illo lardo sus non sentit: sed cum tangit carnes tunc clamat: ꝛ sic habetur mēsura de lardo. Per suem autem intelligitur sensualitas quaz naturaliter quisqꝫ etiam sanctus habet dū est in hac vita. Tunc ergo deus cognoscere facit quantū quilibet habet de lardo ac longia idest de patientia quando eū tangit in viuo. Sus quidoqꝫ quandiu non tangit in viuo cū illa sugula semper tenet vultum versando in terra: sed dum tāgitur super viuuz eleuat caput: et similiter facit homo qui dum nulla tribulatione pongitur: in terrenis dlectat. Dū aūt affligit: ad celestia erigitur: ꝛ ad eoꝝ desideriū iflamatꝰ eleuat. Quinto deꝰ sctōs tribulari permittit vt ex afflictionū tollerātia gl'iosius eos coronare possit. Nā vt Hiero. i liᵒ. de vīdicta ꝛ iuramēto inqt. Future vite glīa pn̄tis vite incōmodis cōparat. Et iō nō debet qs desperare de tribulationibꝰ mūdi q̄ multū sūt vtiles: vn̄ Gre. i mor. dicit. Fugiēdus est mūdus si prospis nos demulcet: q ergo tot calamitatibꝰ pulsat qd aliō q̄ȝ vt deserat clamat. Et idē i p°. li°. eiusdē opis ait. Nōnūq̄ȝ qs nec p̄ p̄terita nec p̄ futura culpa p̄cutit: sed vt sola diuine virtutis potētia ex amputata p̄cussiōe mōstret. In q̄ manifestatiōe qd agit: nisi vt ex flagello meritoꝝ virtꝰ augeat ꝛ vbi nulla p̄terita iniqtas igit: magna de patiētia

ciat. Et iterum idē Greg. ait. Aduersitas que bo-
nis viris obijcitur probatio virtutis est: nō iudi
cium reprobationis. Ferrū quippe nostre mentis
ad acumē nō potest puenire veritatē: nisi hoc exar
serit alterius lima prauitatis. ꝛ Aug. in. 3°. de tri-
ni. inqt. Mala que ab iniquis fideles pferūt: ip-
sis vtiqꝫ prosunt: vel ad emenda peccata: vel ad
exercitādā probādāqꝫ iustitiam: vel ad demōstrā
dam huius vite miseriā. Ideo Hieronym⁹ super
psalmistā dicit. Ueniāt plage: veniāt omnia gene-
ra malorū: dūmodo post plagas Christus adue-
niat. Et ad Marcum presbyterū scribit. Apud
christianos nō miser est qui patit contumeliā: sed
qui facit iniuriā: ꝛ Chriso. sup epl'a ad Hebreos
ait. Nihil ita ɔfusam facit iniuriā agētis sicut for
tis ꝛ mitis patiētia tollerātis: ꝛ neqꝫ in openeqꝫ
in lingua se vindicātis. B

Auctoritate q̄qꝫ politica ad patiētiā icitamur
vñ Lactāti⁹ in. 5°. diuinaꝝ insti. inqt. Ma-
gna nāqꝫ ꝛ pcipua virt⁹ est patiētia: quā pariter
vulgi publice voces: ꝛ philosophi ꝛ oratores sū-
mis laudib⁹ celebrāt: ꝙ si negari nō pōt qn sum
ma sit virt⁹: necesse est iustū ꝛ sapiētē virū i pote
state eē hoīs iniusti: vt capiat patiētiā. Tuli⁹ etiā
in p°. Retho. dicit. Patiētia est virt⁹ ɔtumeliaꝝ
oium aduersitatūqꝫ impet⁹ equanimiter portās:
ꝛ Plato in suis sentētijs inqt. Toti⁹ phie robur
est patientia. Sochrates aūt [redacted] suis sententijs ait.
Uiri boni est scire pati: nec facē iniuriā. Uictoria
eni sine aduersario breuis est laus. C

Exemplis insup ad patiētiā exhortamur. Sꝫ
dimissis exēplis sctōꝝ de quib⁹ in predicto
sermone. 38°. dixim⁹: maxime btī Tobie: ꝛ Job de
quib⁹ dī Tobie. 2°. Hāc aūt tētationē: ideo pmi
sit de⁹ euenire illi: vt posteris daret exēplū patien
tie ei⁹: sicut ꝛ btī Job. Et loquit ō Tobias: venia-
mus ad exēpla. Prio rerū nāliū que ad patiēti-
am nos puocāt: vñ iquit Albert⁹ magn⁹ vbi su-
pra: ꝙ quāto vir patiēs patitur plura mala tāto
ampli⁹ eius virt⁹ redolere probat. Sicut species
aromatice: quāto forti⁹ ɔterūt: tāto ex eis maior
odor sentit: vnde nec redolēt nō cōtrite: nec sunt
bñ odorifere: nisi cum fuerint pillo attrite. Item
exēplū habem⁹ de amigdala que si sterilis sit fecū
da fit si clauis in radice foret. Sunt eni pene mul
toꝝ meritoꝝ accumulatiue si fuerint patient por-
tate: que ꝛ si aliqñ videant amare predulces fiūt
patiētie igne decocte. Nam ꝛ poma imatura ma
turant ꝛ dulcorant si in igne coquant. Ignis q̄ꝫ
a vēto non extinguit: sed fortius inflāmat. Et in-
cus quāto magis malleis tundit: tāto ampli⁹ soli
dat. Adamas flāmis excoct⁹ fortior reddit. La
pis lateris in fornace positus nō consumitur: sed
quanto diutius ibi tenetur tāto amplius solidat.
Aurū in igne positū in valore non minorat: sed
pulchrius ꝛ preciosius reddit: ꝛ si habet aliquid
immixtum impuritatis: dum ignis [redacted] eo agit ab
illo solam scoriā tollit: eius vo substantiā nō cor
rumpit. Sic patientie virtus aduersitatibus nō
deijcit: sed fortior redditur. Sicut sol magis ca-
let in mari: vbi est aqua calori cōtraria: ꝙ in ter
ra. Alia quoqꝫ naturalia adduci possunt exēpla.
Nam frumentū pulchrū nunqꝫ reponi potest in
horreis: nisi prius multis ictibus separet a pal-
leis. Nec ex grano cōficitur panis nisi prius for-
titer cōteratur in mollis. Nec vinū collocatur [redacted]
dolijs: nisi prius vue cōculcentur in torcularib⁹.
Illa vero cassia apud medicos nō comendatur:
que faciliter rumpit: sed que non faciliter frāgi-
tur. Quo exēplo impatiētis vilitas ostendit vir-
tusqꝫ patientis demōstratur. Nux etiam quanto
fortius vno anno pertica verberatur quando fru-
ctus eius excutiūtur: tāto in anno sequenti am-
plius fructificare mōstratur. Sicut ergo camel-
lus genua in terra ponit quādo onera super se ac-
cipit: sic patiens de illatis sibi grauaminibus deo
gratias agit: quia ex eis non modicas vtilitates
reportare intendit. Sciens ꝙ vt dicebat quidā
facetus predicator. In celum non itur nisi tripli-
ci via: scilicet aut per terram que est plena malis
hominibus: aut per aquam vbi sunt magni flu-
ctus tētationum: aut per aerem qui est plenus de
monijs. Et ideo oportet nos vbiqꝫ subiacere mo
lestijs. Exēpla etiam gētiliū multa habemus ad
patientiā inducentia. Unde recitat Hieronym⁹
quem refert Albertus vbi supra: ꝙ quidā filius
philosophi cuiusdam a suo pceptore hortat⁹ est
vt tribus annis sibi iniuriantib⁹ premiū daret
vt sic patiētie assuescere posset. Elapso igitur trie
nio athenas ad philosophādum perrexit: in cui⁹
ciuitatis porta quidam senex sedebat: qui omnes
intrare volentes magnis iniurijs appetebat. Et
quos patientes esse cernebat libere intrare pmit-
tebat. Impatientes vo tanqꝫ philosophorū cō-
sortio indignos repellebat. Cum igitur senex ille
multis cōtumelijs iuuenem predictū impetisset
ꝛ ipse rideret: multūqꝫ gauderet admiratus se-
nex ad iuuenem ait. Quid habes ꝙ in tantis in-
iurijs rides? Cui iuuenis respōdit. Quare nō ri
deam? qui trib⁹ annis pciū dedi: vt iniurias pos-
sem audire: ꝛ nūc nullo pcio dato a te audio qd
expeto. Tūc senex ait. Ingredere fili: qr dign⁹ es.
Recitat quoqꝫ Albert⁹ vbi supra exēpliū patien
tie Catonis romani sapiētissimi: q mortuū filiū

suū audiēs nō plorauit: nec vllas lamentabiles voces dedit: sed tm̄ hoc ait. Reddidit tributuz qd̄ ex necessitate nature reddere tenebat̄. Exēplū habem⁹ Sochratis. De quo Laerti⁹ ait: q̄ semel ictu calcis a quodā pcussus: nec in aliquo cōmo t⁹: de ei⁹ patientia mirātib⁹ dixit. Si asin⁹ me per cussisset calce: nūqd in iudicio eū cōuenirē? Cur ergo nō sustineā sic ict⁹ hoīum sicut bestiar̄? Cui dam etiā alteri sibi dicēti talis maledixit tibi. Respōdit. Ideo maledixit: quia bn̄ loqui non didicit.

D

DE Aristipo quoqz philosopho legit̄ q̄ cuidā dicenti ei: hoīes ptēnūt: rn̄dit. Et illos asini: sed sicut illi de asinor̄ ptēpta non curāt: nec ego de illor̄. De patiētia etiam Diogenis philosophi refert Seneca. li°. 3°. d̄ ira. qui semel cōuicijs dhonestat⁹ cuz nihil iniuriāti sibi rn̄deret. Interrogāti d̄ causa dixit. Nō possem ego illi tantā dehonestatē inferre respōdēdo: quātā ipse sibi intulit loquēdo. Et alteri dicēti sibi: q̄ oēs eū vituperabant: respōdit. Oportet sapientiā ab insipientib⁹ impugnari. Esse enī meliorē indicat mala ligua quē carpit. Magna ergo est christianor̄ pfusio si patientiā nō habēt expectatōe eterne glīe: quaz gētiles habuerūt ostēsione ɔ̄tutis: ⁊ acqsitōe laudis humane.

E

SEcūda ptemplatio de patientia dr̄ remediationis. Quia enim difficilis est aduersitatuz tollerātia tria vobis trado remedia cōgrua. Primuz dr̄ oōnis. Cū enim patiētia sit donū dei vt supra patuit a deo per oōnem est īpetranda. Nā ⁊ dn̄s Jesus appropinquāte passionis tēpore: ad oōnē accessit: ⁊ discipulos ad orandū inuitauit: vt habet̄ Matthei. 26°. c°. Scriptū est enī Isaie. 19°. Clamabūt ad dn̄m a facie tribulātis: ⁊ mittet eis saluatorē. Ideo. 3ᵃ. q. pᵃ. c°. nulli dubiū. dr̄. Nulli dubiū est quin boni a malis semp psequātur: propter qd̄ nos oportet humiliari sub potenti manu dei: vt nos liberet a tribulationib⁹.

F

SEcūdum remediū dr̄ meditatiōis. Debem⁹ enī meditari quid patiant̄ multi mundani vt bonū aliqd̄ tēporale cōsequātur: vnde Jacobi 5°. scriptū est. Ecce agricola expectat fructū terre patienter ferēs: donec accipiat tēporaneum ⁊ serotinū. Et ideo multo magis nos debem⁹ patienter ferre aduersa: vt adipiscamur bona etna. Debemus etiā meditari exēpla scōr̄: qui desiderabāt pro Christo pati ⁊ affligi: scietes q̄ psecutores sūt tanq̄ apes. Nam licet pungāt per penā: tm̄ mellificāt pparādo dulcedinē eternā. Vn̄ psalmista ait. Circūdederūt me sicut apes. Sūt etiā sicut fabri: q: licet feriāt: tm̄ coronā eternā nobis fabricāt. Unde idem psalmista iterū inqt. Supra dorsum meum fabricauerūt peccatores. ⁊c. Sūt etiā sicut cōflatores: q: licet argentū ponāt ad flāmā: tm̄ illud purgāt ab omni imūdicia: iuxta illud Mala. 3°. Sedebit cōflās ⁊ emūdās filios leui. Bonū ergo est remediū recordari de tollerātia sācto. Ad qd̄ hortat̄ Grego. in quadā omelia di. Facta precedētiū patrū consideremus: ⁊ nō erūt grauia que tolleram⁹: ⁊ Hiero. in quadā eplā ait. Quis sanctor̄ sine patientia coronat⁹ est? A cunabulis enī ecclesie nō d̄fuit iniqtas premēs ⁊ iustitia patiens. Uera est enī snīa Pauli. 2°. ad Thi. 3°. Oēs qui pie viuere volūt in Christo iesu psecutiones patiunt̄. Debem⁹ etiam cōsiderare nr̄os defect⁹: propter quos digni sum⁹ a dn̄o flagellari: dicentes illud Gen̄. 42°. Merito hec patimur: q: peccauimus. Et illud Michee. 7°. Irā dn̄i portabo: q̄ peccaui ei. Ideo Grego. in moralib⁹ dicit. Tunc illata cōuicia bn̄ tolleram⁹: quādo in secreto mētis ad male ppetrata recurrim⁹. Tātoqz patienti us qs ferrum medici tollerat: qn̄ putridū esse cōspicit qd̄ secat.

G

TErtium remediū dr̄ premiatōis recordatio. Et hec est tertia cōsideratio principalis quā de fortitudine proposuim⁹ que appellat̄ fructificationis. Per tollerātiā enim passionuz hui⁹ vite: euitat̄ cruciat⁹ terribilissimus future: vn̄ Gregori⁹. 5°. moraliū ait. Boni si qua deliquerūt: hic punitionē recipiūt: vt ab eterna pleni⁹ dānatiōe liberent̄. O tribulati gaudete: q: signū est q̄ deus vos diligit cū peccātes punit. Scriptum est enim Prouer. 3°. Quē diligit dn̄s corripit: ⁊ quasi pater in filio cōplacet sibi. Letare etiā tu qui bn̄faciēs persecutiones tolleras: q: in hoc filius dei filio pprobaris: qui Luce. 6°. inqt. Si me psecuti sūt ⁊ vos psequent̄. De fortitudīs aūt ⁊ patientie ɔ̄tute ac de ei⁹ vtilitatib⁹ loqn̄s Albert⁹ vbi supra dicit. Nō pūo est rerū arduarū tolleratiua ⁊ appetitiua. Quis enim generosus miles est ⁊ prob⁹: qui nō querat certamina: vt ei⁹ appareat potētia clarescat ⁊ fama? Nā de Julio cesare a quo alij imperatores postea cesares appellati sunt: vt dicūt doctores in rubrica prohemij digestor̄. Legit̄ q̄ cū Pōpeium suū aduersariū mortuū audisset: doluit: ac suspirās ait. Doleo q: non habeo de cetero cū quo bellē. Dī enim q̄ cupiebat semp noua bella inuenire: vt ei⁹ virt⁹ posset clarescere. De isto loquens Lucan⁹ in. 2°. inqt.

Cesar in arma furens nullas nisi sanguine fuso.
Gaudet habere vias: q̄ nō terat hoste vacantes.
Hesperie fines: vacuosqz irrūpat in agros.
Atqz ipm nō perdat iter consertaqz bellis

Bella gerat

Bella gerit:nō tam portas intrare patentes.
Quā fregisse iuuat:nec taꝫ patiente colono.
Arua premi q̄ si ferro populetur ⁊ igni.
Cōcessa pudet ire via ciuēq; videri. Si ergo tā strenuosus ac fortis reperit̄ aīus amore tēpora-lī ⁊ trāsitūis glorie quāto:fortior vꝫ eē aīus xp̄i amor p acq̄sitōe felicitatis infinite.

Secūdo dicit Albert⁹ vbi. s. ꝙ fortitudo sine patiā ē aliaꝝ virtutuꝫ ꝓbatiua et examinatiua. Ait enīꝫ Seneca in li° de ꝓuidentia. Tūc apparet quāta sit hoīs virt⁹:quantūq; pollet:cū quid possit patiā ostēdit. Tertio ē pctōꝝ purgatiua:vñ similis ē arene cui⁹ virt⁹ ē colloca-tiua:⁊ aque salse ⁊ amare purgatiua ⁊ dulcorati-tiua. Aqua n. que p arenā collatur purior ⁊ dulcior redditꝛ. Similis etiā ē igni:q dū materiā aliquā iflāmat ab omnib⁹ sordibus eā purgat. Jō dicit̄ Eccle. 2°. In igne ꝓbatur aurū ⁊ argētuꝫ: hoīes vero receptibiles ī camio humiliationis. Quarto ē hostilis ꝑfidie expulsiua:vñ Cecilius firman⁹ ī li°. de btā vita. c°. 4°. ait. Malorū victrix ē fortitudo. Jō dicit Albert⁹ vbi. s. ꝙ patiā ē similis gēme que dꝛ alectoria: cui⁹ virt⁹ eē dꝛ cōstantē hoīeꝫ facere:⁊ iuictū reddere ī certamine. E cōtra vero ē de ipatientia. Jō Albert⁹ ibidē dicit:ꝙ ipatiētes sūt vitro similes:qꝺ percussū statꝫ cōfringit̄:imo sūt vitro fragiliores: q: vitrū nō nisi tactū frangit̄:sꝫ hō ipatiens ad solū verbū ɔ frūpit̄. Sūt ēt similes sali qꝺ ī igne positū statꝫ stridet:in aqua xͦo statꝫ fluit ⁊ euanescit. Lignū ēt castanee si ponat̄ ī igne acriter clamat ⁊ sp clamādo scintillat. Quib⁹ exēplis figurant̄ ipatientes q vl vnū verbū sustinere nō possūt:sꝫ verbo vno cētū rñdēt verba:⁊ addunt facta si possūt sūt:ñ aliq q dū potētiā se vindicare nō pñt ad astutiā se cōuertūt. Vñ vulpes q̄ cū taxo cōtinuū bellū gerit:cū illū vēre ledere nō possit pp duriciē pellis:diligenter cōsiderat quādo taxus suā cauernā exeat:⁊ eam itrās vrina ⁊ stercorib⁹ totā fedat:qꝺ cū tax⁹ rediēs cernit:cauernā ipsā derelinqt eo ꝙ fetorē sustinere ñ possit. Hec Albert⁹ vbi. s. Qui ēt addit ꝙ leopardus quē mirabiliter leo odit:eo ꝙ ɔ vxore adultera nat⁹ ē:leonē vbiq; fugit:eo ꝙ cū illo virib⁹ bellare nō possit:sꝫ qꝺ potētia efficere nō potest astutia obtinet. Parat. n. sibi cauernā orificiuꝫ duplex hñteꝫ:vnū p qꝺ intrat ⁊ aliꝺ p quod exeat. Et hec fouea ī vtroq; orificio ē valde lata: sꝫ ī medio valde stricta. Leone igit̄ veniēte q grossior ē leopardo:leopardus ad foueā fugit quem ꝑsequēs leo foueā cursꝫ itrat:sed ad mediū veniens pp stricturā fouee vltra trāsire nō valet:nec retro bene se vertere pōt. Leopardus xͦo p aliud orificiū exiēs ⁊ post eū veniēs a tergo eū pongit ⁊ mordet. Est ēt qdā spēs vnicornis q̄ oēm rubeū colorē mirabiliter odit. Vñ venator se rubeis induit ⁊ ad bestie locū accedit:quē dū bestia cernit ī ipetu sui furoris ut eū occidat occurrit: sꝫ dū post arborē se abscōdit illa cornu suo tam fortiter ī arborē ferit:ꝙ vltra trahere cornu nequit. Accidit ergo vt dū p ipatiāꝫ alteri⁹ mortē q̄rit ī ill⁹ man⁹ incidat q ei⁹ vite nō parcit. Sepe igit̄ accidit hoī ipatiēti qꝺ euenit leoni ⁊ vnicornuq; dū vindictā sup alterū q̄rit ipse vulnus ⁊ mortē icurrit:⁊ ī laquꝫ cadit quē alteri ipse parauit:hec Albert⁹. Et sic verificat̄ illud psalmi septimi. Lacū aperuit ⁊ effodit eū ⁊ incidit ī foueā quā fecit. Et. 56°. Foderūt ante faciē meam foueā ⁊ inciderūt ī eā: ⁊ Eccle. 27°. Qui fodit foueam incidit in eā:⁊ q laqueum alteri ponit peribit ī illo:⁊ q statuit lapidē ꝓximo offendet in eo. Et Prouer. 26°. Qui emittit lapidē reuertet̄ ad eū. Jō dicit vulgare ꝓuerbiū. Molti sano da bēuenuto. Che ando p battere e fu batuto.

¶ Pars tertia De virtute temperantie siue moderationis. I

Quia supra ī parte p̄ma hui⁹ opis mlta dixi ī laudē abstinētie ⁊ vituperationē gulositatis:q̄ pñt applicari ad pñteꝫ materiā:de qb⁹ hētur ī sermone. 4°. ⁊. 5°. Et etiā sermōe. 6°. in. c°. de pctō gule. Jō hic breui⁹ me expediā. Sciēdū g° ꝙ Tuli⁹ in. 2°. rethorice diffiniēs temperāiā inqt. Tēperātia ē rōnis in libidinē atq; in alios non rectos mot⁹ aī firma ⁊ moderata dominatio: hec ille. Sicut enīꝫ equ⁹ p frenū dirigit̄ ⁊ refrenat̄: ita sēsualitas a rōne p tēperantiā moderat̄ ⁊ reprimit̄:iuxta illud psalmiste. In chamo ⁊ freno maxillas eoꝝ cōstringe ⁊c. Aristo. aūt li°. p°. magnorū moraliū. c°. 39°. dicit. Temperātia ē circa delectatiōes ⁊ tristitias ī gustu ⁊ tactu scās. Et in primo rhetori. c°. 13°. idem ait. Temperātia est virt⁹ pp quaꝫ ad delectationē corporis ita se homo hꝫ ut lex precipit:incōtinētia vero ɔtrarium:hec ille. Veruꝫ q: Albert⁹ magn⁹ ī tractatu de virtutib⁹ politicis. c°. de tēperantia. diuidit hanc virtutē ī tres partes di. ꝙ est tēperātia quo ad gustū: ⁊ ē tēperātia quo ad tactuꝫ: ⁊ alia tēperantia quo ad mūdū: volens ostendere quantū sit hec virt⁹ comendabilis a temperātia gust⁹ incipiā ad quaꝫ hortatur Salomō Prouer. 25°. di. Mel inuenisti:comede quātū sufficit tibi:ne forte saturatus euomas illud. Et Ecclesiastici. 29°. dicit̄. Initiū vite hoīs aq̄ ⁊ panis

Et trigesimoprio eiusdem libri. Utere quasi homo frugibus que tibi apponuntur. Et primi. Macha. primo. Multi de populo israel elegerunt magis mori quam cibis coinquinari. Et prime ad Thimotheum quinto inquit apostolus Noli adhuc aquam bibere: sed modico vtere vino propter stomacum et frequentes infirmitates tuas. Et ad Thimotheum secundo Juuenes hortare ut sobrij sint. Et Tulius in oratione pro deiotaro rege. Frugalitatem idest modestiam et temperantiam virtutem maximam iudico. Augustinus vero in sermone tertio quadragesime ait. Abstinentia corpus macerat: sed cor impinguat: carnem debilitat: sed animam confortat. Et idem ad heremitas scribit. O magna et admirabilis abstinentie virtus: per quam homines filij dei efficiuntur: per quam vicia expelluntur et demones: per quam non solum salus animarum agitur: sed etiam corporum sanitas possidetur. Et iterum ad eosdem de ieiunio loquens ait. Audistis frequenter fratres Charissimi: quod ieiunium est res sancta: opus celeste: ianua regni: forma futuri seculi: quod si quis iuste perfecerit: dei socius extimabitur: quia dum sibi coniungitur celestis efficitur. Per ieiunium fratres mei prosternuntur vicia: augmentantur virtutes: humiliatur cor: diabolice vincuntur potestates. O sacrum ieiunium: tu corpus refrenas ne insurgat: tu virtutes incitas ut resurgant: tu corpus sanas vt viuat. O ieiunium: tu suaue es bonis: sed odibile malis: tu delectabile es sanctis: sed detestabile prauis. O sacrum ieiunium: tu misteria diuina pandis: que sapientie et prudentie sunt agnoscis: recordari preterita facis: ordinare presentia non negligis: prouidere futura festinas: hec ille. Sed heu quia verificata est sententia eiusdem Augustini in predicto sermone dicentis. O quam plures sunt ex vobis qui prius tabernam visitant: quam templum: prius corpus reficiunt quam animam: prius demonem sequuntur quam deum. Tales vacantes commessationibus et ebrietatibus: et luxurijs deberent lapidari: iuxta legem positam Deutorono. vigesimoprimo. Ideo dicitur Prouer. vigesimotertio. Noli esse in conuiuijs peccatorum: nec in commessationibus eorum qui carnes ad vescendum proferunt. Uera est enim sententia Salomonis predicti libri. c°. vigesimoseptimo. Anima saturata calcabit fauum idest spiritum sanctum. Et Deuteronomij. tregesimoprimo dicitur. Incrassatus est dilectus et recalcitrauit. Et Osee. decimotertio. dicit dominus. Ad impleti sunt et saturati sunt et leuauerunt cor suum et obliti sunt mei. Propterea abstinere a gulositate nos hortatur ecclesia in c°. sexto die. et c°. luxuriosa. trigesimaquinta distinctio. et capitulo. delitie. et capitulo. quisquis. quadragesimaprima distinctio. et capitulo. non liceat. quadragesimaquarta. distinctio. et de consecratio. distinctio. 5ª. c°. nihil. Et de vita et honestate cle. c°. a crapula. que breuitatis causa pertransco. Sed o gulosi audite quid Ambrosius in sermone de ieiunio dicat. Male domine seruitur gule que semper expetit: nunquam explet. Quid enim insatiabilius ventre? Hodie suscipit: cras exiget. Et idem in sermone quadragesime ait. Fames amica est virginitatis: inimica lasciuie: saturitas vero castitatem perdit: nutrit illecebras. Ideo precipit Augustinus in regula sua dicens. Carnem vestram domate ieiunijs et abstinentia esce et potus quantum valitudo permittit. Abstinentiam quoque commendabilem reddit nobis saluatoris exemplum: qui quadraginta diebus: et quadraginta noctibus ab omni cibo et potu in deserto abstinuit. Math. quarto. Et sancti Nicolai qui etiam puerulus: quarta et sexta feria a lacte abstinuit. K

Philosophorum quoque gentilium habemus exempla maxime Platonis qui valde fuit abstinentia decoratus. Unde ait Tulius in tuscu. questio. li°. primo. quod cum Thimotheus athenis clarus: et princeps ciuitatis: cenasset apud Platonem: post triduum ait illi Tenue cene: non solum in prima: sed etiam postera die iocunde sunt. Refert quoque Hieronymus. quod Epicurus licet totius voluptatis esset assertor omnes libros suos repleuit pomis et vilibus cibis: asserens eis esse vtendum quia carnes et exquisite epule: ingenti nimium cura et sollicitudine preparantur: et maiorem habent penam in acquirendo: quam voluptatem eis abutendo. Addens quod sapientie operam dare non possumus: si de mense abundantia cogitamus. L

Sed dimissis exemplis hominum: veniamus ad exempla bestiarum que magis gulam refrenant quam homines. Unde inquit Albertus vbi. s. quod licet Leo gulosum sit animal: tamen quando vna die bene se pascit: per tres dies sequentes a cibo quiescit: et quando venatores adesse presentit si cibo grauatum se percipit ut currere bene non possit: cibum quem come-

dit ad fauces reducit: et cum branchia omne superfluum foras trahit: et sic leuis ad bellum accedit. Item predictus Leo rex quadrupedum bestiarum adeo liberalis est quod numquam predam solus comedit: sed de ea semper animalibus eum sequentibus derelinquit. Et idem facit Aquila auium regina. Sed gulosi sunt similes cani: cui si aliquid cibi superfluit: sollicite illud in aliquo loco reponit: et quamdiu aliquem sentit: numquam illud derelinquit: sed contra omnes appropinquantes insurgit. Item canis in tantum gulosus existit: quod etiam fetidissima comedit. Similis etiam est gulosus porcis: qui pascuntur de stercoribus et immunditijs. Ideo inquit Albertus vbi. s. quod gula est res feda et vnctuosa. Unde refert quod rex quidam valde pinguis Philosophum quendam ad cenam inuitauit: quem ad mensam intra se sedere fecit. Cumque rex sicut porcus comederet: et barbam totam vnctam haberet: et Philosophus spuere vellet: omnemque locum sericis ornatum videret sup barbam regis sputum fecit. Cumque omnes occidere eum vellent: rex prohibuit: et causam huius rei ab eo quesiuit. Cui Philosophus nihil timens ait. Cum spuere necesse haberem: nec loca honesta inficere vellem: cum nullum locum turpiorem tua barba viderem: in ea statui iure esse spuendum. Quod rex dum audiuit in melius vitam mutauit. Et hec de temperantia quo ad gustum dicta sufficiant.

M

De temperantia vero quo [illegible] tactum: quia multa dicere intendo infra sermone vigesimooctauo vbi de virginitate et castitate tractabitur. Ideo hic solum aliqua in commendationem continentie maxime virginalis adducam. Hec est enim illa virtus cui maximum retribuit deus premium. Iuxta illud Sapientie tertio. Felix sterilis et incoinquinata: que nesciuit thorum in delicto: habebit fructum in respectione animarum sanctarum. Hec est illa que facit animam sponsam dei. Ideo in figuram dicitur tertij Regum primo. Queramus domino nostro regi adolescentulam virginem et stet coram rege. Hec est illa que facit eam habentes socias virginis Marie: psalmo quadragesimoquarto. Adducentur regi virgines post eam. Hec est que reseruatur ab interitu damnationis eterne. Unde in figura precepit deus Numeri trigesimoprimo. Et Iudicum vigesimoprimo dicens Mulieres que cognouerunt viros interficite; virgines autem reseruate. Hec est illa preciosa Margaritha cuius valorem soli eam habentes bene intelligunt. Unde Hieronymus ad filiam Mauritij [illegible] epistola igitur. Quisque pudicitiam aut nullius pretij aut parui existimat: certum est illum aut ignorare: aut non voluntarium eius ferre laborem. Nam illi semper castitati derogant qui eam aut non habent: aut habere coguntur inuiti. Hec est illa que se habentem facit esse hortum delitiarum in quo habitat deus. Unde ipse ait sponse sue virgini Cantico. quarto. Hortus conclusus: fons signatus: emissiones tue paradisus. Surge aquilo et veni auster. Perfla hortum meum et fluent aromata illius. Hec est que [illegible] habentes ornat mirabiliter maxime mulieres vt habetur in auten. quomodo oportet epis. §. oportet enim. collumna secunda. Hec est quam leges ciuiles semper colendam preceperunt. l. si qua illustris mulier. C. ad senatus consul. orfi. Unde inquit imperator in autenti. quibus modis nati efficiantur legitimi. §. illud. ver. nouimus enim. Nos enim castitatis sumus amatores. Hec est illa virtus que facit beatam virginem cum sanctis: imo etiam dominum Iesum de celo descendere ad introducendam animam ipsa ornatam in eternis polorum tripudijs. Unde inquit Hieronymus ad Eustochium. Qualis erit illa dies cum tibi Maria mater domini choris occurret comitata virgineis. Cum post rubrum mare cum suo exercitu Pharaone submerso timpanum tinens precinerit. Cantemus domino: gloriose enim magnificatus est: equum et ascensorem proiecit in mare. Tunc tecla in tuos leta volabit amplexus. Tunc et ipse sponsus occurret et dicet. Surge speciosa mea columba mea et veni hec ille. Hec est illa virtus excellentissima cui in regno celorum nullus [illegible] clausus locus. Unde idem Hieronymus ad filiam Mauritij inquit. Magnus est pudicitie labor: sed maius est premium: temporalis custodia: sed remuneratio eterna. De his etiam Ioannes apostolus loquitur dicens. Quod sequuntur agnum quocunque ierit. Quod ita intelligendum puto. Nullum scilicet eis locum in celesti curia claudendum: et cuncta illis diuinarum mansionum habitacula reserata. Hec Hieronymus. Hec est illa preclarissima virtus quam semper Christus mirabiliter exaltauit: dum non de corrupta: sed de virgine nasci voluit: dum Ioannem Uirginem super ceteros discipulos amauit: et ei fluenta euangelij reuellauit: et cui matrem virginem vir

gini cōmendauit. Jo.19°. Paulum insuper sin
gulari electione propter virginitatē vocauit: licȝ
esset ecclesie persecutor: de quo dixit. Uas electio
nis est mihi iste. Actuū. 9°. Joannē quoqȝ bap
tistam virginē: suum precursorem eē voluit: de
quo dixit. Inter natos mulierū non surrexit ma/
ior Joāne baptista. Matthei. xi°. Ideo Grego.
in moralib⁹ ostēdens dignitatē virginitatis inqt.
Gaudeat magis puella nobilis gnē: sȝ nobilior
sanctitate: qꝫ sit per diuinū cōsortiū precipuā i ce
lis cōsecutura sublimitatē: q̄ȝ [illegible] eēt per humanū
cōnubiū: prolem in terra genitura sublimem.
Btūs quoqȝ Aug. in sermone ad heremitas de
castitate loquēs exclamat di. O castitas ornamē
tum nobiliū: exaltatio humiliū: nobilitas igno
bilium: pulchritudo vilium: solamen merentiū:
augmentū pulchritudinis: decus sancte religio/
nis: minoratio criminū: multiplicatio meritorū:
dei amica: angelorū cognata: patriarcharū vita: p
phetarū corona: aplorum cingulū: martyrū auxi/
lium: confessorum vehiculū: virginum speculū
viduarū refugiū: ꝛ cunctorū bonorū gaudium ac
solaciū. Hec est illa virtus que nos deo cōmen/
dat: que nos angelos facit: que nos sup sydera ex
tollit: hec ille. Qui etiā ibidē addit. Ecce ego iam
epus hipponēsis cū quibusdā seruis xpi: ethio/
piā perrexi: ut ibi sanctū euangeliū xpi predica
rem: ꝛ vidimus ibi multos hoīes ac mulieres n̄
habētes capita: sed oculos grossos fixos i pecto/
re. Inter quos sacerdotes eorū vidimus vxora/
tos: tante [illegible] abstinētie: qꝫ nisi semel in anno vxo
res suas tangere volebāt: qua die ab omni sacri/
ficio abstinebāt. Uidimus etiā in iferioribus par
tibus ethiopie hoīes oculū vnum tm̄ habentes
in fronte: quorū sacerdotes cōuersiones holuȝ fu/
giebant: ꝛ ab oī libidine carnis abstinebāt: ꝛ in
septimana in qua dijs suis thura offerre delibe/
rabant: nihil sumebant nisi metā aque per diem
ꝛ sic cōtenti manētes: sacrificiū dijs suis offere/
bant. O grādis xpianorū miseria. Ecce pagani
doctores fideliū facti sunt: ꝛ peccatores ac mere/
trices precesserunt fideles in regno dei. Hec Au
gustinus.

Nunc de tēperantia quo ad mundum eēt di
cendum. Uerum qꝛ intēdo multa dicere q̄
ad ipsam applicari pn̄t infra sermone. 27°. par
te. 2ª. vbi tractabit̃ de contēptu mūdi. Et etiam
sermone. 30. vbi loquar de nocumento diuitiarū:
ꝛ de laudib⁹ paupertatis. Ideo hic cā breuita/
tis solum dico qꝫ debetis euitare omnes supflui/
tates ꝛ excessus. Quia vt inquit Aristo. 2°. Ethi
corum. c° 3°. Corrūpitur tēperantia ex supabun
dantia. Quapp Cassiodorus. libro. 9°. epistolarū.
epla. 15ª. inquit. Omnia decet sub ratione mo/
derari. Nō. n. possunt dici iusta que minima sūt.
Et epla 25ª. eiusdem libri iterum dicit. Indubi/
tata gloria morū ꝛ custodire mensurā. Et Isido
rus libro. 2°. soliloquiorū. c°. 46°. ait. Etiam i bo
nis imoderatus esse nō debes. Omnia. n. in suo
modo perfecta sunt. Bona vero imoderato vsu
noxia efficiuntur: ꝛ nimietas omnis in vicio de/
putat̃. Et Henricus samariensis libro. 2°. cant
Preualet i cūctis modesta discretio reb⁹. Qua
sine virtutū grande peribit opus. Ideo in vul/
gari prouerbio dicit̃. La cosa moderata dura: e
ogni tropo noce. Chi ha mensura p amica: se ca
ua dogni briga. Chi tuto vole: tuto perde. Chi tro
po abraza: pocho strenze: Chi tropo parla: spesso
falla. Chi piu monta che nō debbe: piu tosto ca
de che non crede. Tanto e il tropo: quāto e il mē
te. Chi tropo mesura: pocho labora. Chi ha tro/
po pipero: ne mete nele rape. Chi tropo tira: la
rompe. Eapp inquit Jacobus beneuētanus sui
li. c°. 22°. hoc decet omnes: Actibus in cunctis
semper habere modum.

Pars quarta huius sermōis de virtute pru
dentie.

O
Dicitur qꝫ quidā summus pontifex cō
gregato consistorio pposuit vnum du
bium. s. que eēt melior via peruenien/
di ad vitā eternā. Nam in vnū quoqȝ
genere est aliqd precipuū qd̄ oīa alia excedit: sm
phūm. x°. Methaphisice. Sicut iter metalla au
rum: inter lapides preciosos onichinus siue to/
pacius: vel carbūculus sm quosdā: inter sericas
cremesinus: inter pannos purpura siue scarlata.
Et ideo inter oēs vias ad celū perducētes debet
esse vna alijs oibus singularior ac preciosior. Di
xit aūt predictus Pontifex cardinalib⁹ ꝛ cleri/
cis: ac religiosis: ceterisqȝ fidelibus christicolis i
simul congregatis. Quia nos suscepimus curā
pascendi gregem dn̄i: ut in c°. nisi cum pridē. ꝑ.
pp maliciā. de renū. Et nō tantū clericorū: sed etiā
laicorū vtilitatibus subuenire debemus. vt l. c°.
quia presulatus. p°. q. 4ª. Et nobis incūbit pro/
uidere saluti omnium fidelium. c°. cūcta p mun
dū. 9ª. q. 3ª. ꝛ in phemio sexti. Idō ad pfectū oiuȝ
fideliū volumus per sapientes diligēter inquiri ꝛ
discuti que sit rectior semita ad eternā felicitatem
perueniendi. Quia vero veritas quo magis fue
rit exagitata ampli⁹ elucescit. cap°. si. 35ª. q. 9ª.
Ideo vt melius appareat: volum⁹ vt vnusqsqȝ
dicat opinionē suā. Primo aūt locutus est qdā
canonista dicens sibi videri ordinē sacrū eē viā

per quā rectius ad deū inceditur pp cuius administrationē ⁊ executionē dignitas sacerdotalis oib⁹ alijs ē sublimior: ita q̄ q̄nq̄ȝ appellant̄ dij ⁊ aliq̄n angeli ipsi sacerdotes: vt in .c°. sacerdotib⁹. xj^a. q. 3^a. Et equiperant̄ soli. c°. solite. de maio. ⁊ obe. Vñ Aug. in li°. de ecclesiasticis dogmatib⁹ ait. Nulla maior dignitas ē sub celo q̄̄ sacerdotis qui ē ad celestia sacramenta ptractāda cōsecrat⁹. ⁊c. Ad ordinē quippe sacrū pertinet pdicare ⁊ deo sacrificia offerre: q̄ que sūt maxime necessaria humane saluti: vt in .c°. inter cetera de offi. ordi. ⁊ i cle. si dñm. de reli. ⁊ ve. san. ⁊ in .c°. inter opa. de spon. Jtē ad ipsū p tinet ministrare sacramēta ecclie hoibus q̄ sūt ad eorū salutē instituta: ut p Theologos in. 4°. di. p^a. Secūdo locut⁹ ē legista dicēs. Mihi v̄r q̄ hec via sit pax: propter quā leges sūt emanate defendentes innocētiā. ut i. c°. facte. 4^a. di. ⁊ in prohemio decretaliū. Et iō imperator in aūt. vt iudi. sine quoquo suf. in pricipio col. 2^a. dicit se noctes ducere insōnes ut subditi in oī q̄ete cōsistāt: ⁊ i autē. ut diui. iussi. col. 8^a. ēt ait. Volūtarios labores appetim⁹ ut alijs q̄etē pparam⁹. Et iō si fm canonistas sacerdotiū cūctis ē pferendū: via legalis p quā pax cōseruat̄: ut patet i phemio insti. Profecto ē dignissima cui⁹ administratores appellant̄ sacerdotes: ut in. l. p^a. ff. de iusti. ⁊ iu. Vñ ista ē via regia ad quā instruēdā venit fili⁹ dei. ut in. c°. nisi bella. 23^a. q. p^a. Et ipse appellat⁹ ē rex pacific⁹: ⁊ disposuit suos subditos ēt eē pacificos: ut in phemio decretaliū: ⁊ ipsā pacē suis fidelib⁹ in testamēto reliq̄t. Jo. 14°. Tertio locut⁹ ē medic⁹ dicēs. Mihi v̄r q̄ curatio infirmorū sit melior via. Nā altissim⁹ creauit medicinā ut dī. Eccl. 38°. Et a deo ē ois medella: ut ibidē dī. Et ideo ibidē ait sapiēs. Honora medicū: ppter necessitatē enī illū creauit altissim⁹. Jtem xp̄us se verū medicū demōstrauit sanādo infirmos a diuersis langorib⁹. Jteȝ q̄n honorat aliquē sanctū facit miracula p eū in sanādis infirmis: q̄ vero ars medicine sit via pducēs ad salutē pp exercitiū pietatis apparet: q̄ q̄̄ plures ex medicis sūt ab ecclia canonizati: ut sācti⁹ Lucas euāgelista. Joannes Chrisostom⁹ q ēt dicit̄ Joānes mesue: sācti Cosmas ⁊ Damian⁹ frēs: cū multis alijs. Jtē hec ars ē magis vniuersaliter necessaria hoib⁹ q̄̄ alie. Et iō quāto bonuȝ ei⁹ est communi⁹ tāto ■ ē diuini⁹. p°. Ethicorum ⁊ quāto aliqs i bonis suis ē communior ⁊ vniuersalior tāto ē deo similior: ut ait Plato in Thimeo. Quarto Philosoph⁹ dixit. Mihi v̄r q̄ cōtēpt⁹ diuitiaȝ sit hec via q̄ sicut auaritia est radix oiuȝ maloȝ. c°. bonoȝ. 47^a. di. ⁊ de peni. di. 2^a. c°. q̄ radix. ⁊ in autē. ut iudi. sine quoquo. suf. §. cogitatio. Jta a cōtrario q̄ ē fortissimū argumētū. l. 1^a. §. hui⁹ rei. ff. de offi. ei⁹ cui man. ē iuris. Et c°. sciēdū. 8^a. q. p^a. ⁊ c°. hospitioluȝ. 32^a di. Cōtēpt⁹ ipsi⁹ causabit omne bonuȝ. Et ideo Pithagoras audiēs oīa bona sua dissipata eē dixit. Jubet me fortuna expediti⁹ philosophari. Quinto fratres Basilij: Augustini ⁊ Dominici dixerūt scientiā eē illā semitā rectissimā qua ad supernā sapiētiā ptingim⁹: q̄ sicut ignorātia est mater omniū maloȝ. c°. p°. 38^a. di. Jta e cōtrario scientia ē m̄r oiuȝ bonoȝ. Vñ i cōstitutionib⁹ ordinis n̄ri factis p Joānē cardinalē auctoritate Martini pape q̄nti dī. Cū scia donuȝ dei sit. Armatura ad defensādā sāctā fidē catholicaȝ corona ordinis: lumē veritatꝭ et via in tenebris ambulātiū populoȝ ⁊c. Sexto frēs Benedicti dixerūt cōtēplationē eē illā p quā deo cōiungimur. Vñ tert⁹ in. c°. nisi cū p̄ridē. de renū. dicit. q̄ cōtēplatio ē pulchrior ⁊ securior vita. Et glo. in aūt. de mona. in pn. col. p^a. dicit. q̄ vita cōtēplatiua ē latior ⁊ celsior oibus. Et ideo dñs de Magdalena cōtēplatiua inq̄t. Luce. 19°. Maria optimā ptē elegit q̄ nō auferet̄ ab ea. Septimo. Fratres minores dixerūt q̄ ē humilitas: q̄a Gregori⁹ in omelia quarte dominice de aduentu ait. Qui ceteras virtutes sine humilitate cōgregat: quasi puluerē in manu ante facieȝ venti portat: ⁊ vnde aliq̄d ferre cernit̄: inde deterius excecatur: e cōtra vero de humiliāte se dicitur. Prouer. 21°. Sapientia humiliati exaltabit caput eius. Et Ambrosius ait: q̄ humilitas ē clauis que aperit regnū celorum: ⁊ reserat misteria scripturarū. Jtē scientia que per consanguineos nostros ē cōmendata nihil valet sine humilitate. Unde Jacoponus noster canit. Scientia acquisita da mortal ferita: se de humilita nō he vestita. ⁊ Ber. in libro de gratia humilitatis: ⁊ ponit glo. si. in cle. p^a. de reli. domi. dicit. Gloriosa res est humilitas qua ipsa quoq̄ȝ supbia palliari appetit ne vilescat. Legit̄ ēt in vitis patrū q̄ diabolus dixit sctō Machario. Tu vigilas: ⁊ ego nūq̄̄ dormio: tu abstines: ⁊ ego nūq̄̄ comedo. Sola humilitas tua me vincit. Hāc virtutē xp̄s verbo docuit ⁊ exemplo: ut dicit textus in. c°. domin⁹. 93^a. di. vbi dicit̄. Humilitatem nos humilis docuit. ⁊ in. c°. cōtra morē. 100^a. di. scriptum est. Nihil magis fulget i episcopo q̄̄ humilitas. Beda quoq̄ȝ super Lucam ait. Nō nisi per virtutem humilitatis quis ad sorteȝ potest redemptionis attingere. Octauo Fratres

cartusienses dixerunt ꝙ est silendum: quia dicit᷑
Prouer. 13°. Beatus qui custodit linguam in
omni tempore. Et ideo dicitur Jacobi p°. Sit
autē omnis homo velox ad audiendū: tardus
vero ad loquēdum. Nam ex lingua prorūpit vni
uersitas iniquitatis. Jacobi. 3°. E cōtra vero de
taciturnitate dicitur. Ysa. 32°. Cultꝰ iustitie silē/
tium ⁊ securitas vsqꝫ in sempiternū. ⁊ Prouer.
18°. Mors ⁊ vita ī manu lingue. Et Treñ. 3°.
c°. scriptum est. Bonum est prestolari cū silētio
salutare dei. Sedebit solitarius ⁊ tacebit: ⁊ leua
uit se super se. Nono heremita dixit ꝙ est oratio
sine qua nihil potest obtineri etiā de his que pre
destinata sunt. c°. obtineri. 23ª. q. 4ª. vbi dicitur
Ea que sancti viri orando efficiunt ita predesti
nata sunt ut precibus obtineant᷑ ⁊c. Et ibi di/
cit glosa ꝙ xp̄s quartum mortuum nō resuscita/
uit: qꝛ non fuit de hoc rogatus: de quo est textus
in. §. christus. de peni. di. pª. De orōne autē inqt
Augustinꝰ ⁊ recitat Jo. an. in fine glose magne
in cle. si dñm de reliqui. ⁊ ve. san. ꝙ est oranti p̄/
sidium: aduersario incendium: angelis solaciū
animo gaudium: ⁊ deo gratū sacrificiū. Decimo
diuites dixerūt ꝙ est elemosyna. Ait enim domi
nus Luce. xj°. Date elemosynam: ⁊ ecce omnia
munda sunt vobis: transūptiue in. c°. medica//
mētū. de peni. di. pª. Et Tobie. 4°. dicit᷑. Elemo
syna non patiet᷑ ire in tenebras. transūptiue in
c°. quam obrem. de peni. di. pª. E cōtra vero di/
citur negare xp̄m qui non facit elemosynam. c°.
omnis. 7ª. q. pª. Vndecimo mercator dixit. Mi
hi videt᷑ ꝙ hec via sit corporalis exercitatio: ⁊ ī
laboribꝰ viuere: quia de non laborantibus inqt
psalmista. In labore hominum nō sunt. ⁊c. Et
subdit. Ideo tenuit eos superbia: operti sūt ini/
quitate ⁊ impietate sua. Et ideo 2ª. ad Thesa. 3°. di
citur. Qui nō laborat nō māducet: ⁊ notat᷑ in. l.
si ex duobus. ff. de noxa. ⁊ pª. q. 2ª. c°. fi. ⁊ de pe.
ni. di. 4ª. c°. si impiꝰ. Et alibi dicitur: ꝙ q minꝰ
laborat minus meretur: ut in autē. contra qui p̄
priam. C. de nō nume. pe. item dr̄ ꝙ vigilātibus ⁊
nō dormientibus iura subueniunt. l. pupillus. ff.
de his que in frau. cre. ⁊ pª. ad Cor. 3°. ait aposto
lus. Vnusquisqꝫ propriā mercedem accipiet sꝫ
suū laborē. Et saluator inquit Matth. xj°. Ve/
nite ad me oēs q laboratis ⁊ onerati estis ⁊ ego
reficiam vos. E contra vero dicitur: ꝙ ocium ⁊
voluptas sunt arma hostis antiqui. c°. nisi cum
pridem. in prin. de renun. De vita autem actiua
inquit glosa. i. c°. sancta quippe rusticitas. 2ª. q.
pª. ꝙ licet sit magis laboriosa q̄ꝫ contemplatiua
tamen est magis fructuosa. d. c°. nisi cum pridē

in fi. vbi dicitur ꝙ figuratur in Lia que fecun
cunda licet non esset ita pulchra sicut Rachel
sterilis: ⁊ respectu istiꝰ fructuositatis preferatur
cōtemplatiue ut ait glosa in predicto. c°. sancta.
Et allegat c^m. scias. 7ª. q. pª. ⁊. c^m. in scripturis.
8ª. q. pª. Duodecimo. Pauper dixit sibi videri
ꝙ abstinentia sit hec via regia: quia sicut gula
de paradiso deiecit hominem: ita abstinentia ad
paradisum ipsum reuocauit. c°. sexto die. 35ª. di
stin. ⁊ Hieronymꝰ in. c°. sint tibi. de cōse. distin.
5ª. ait. Jeiunium curat vulnera delinquentis: cu
ratosqꝫ sanctificat. OO

His autem omnibus auditis in tanta opini
onum diuersitate ait papa. Incertiores fa/
cti sumus q̄ꝫ prius: sed bonum nobis videtur
eligere aliquem sapientem theologum qui exa/
minatis his opinionibus determinet quid tenē
dum sit. Nam iudicantem oportet cuncta rima
ri, ⁊c. c°. iudicantem. 30ª. q. 5ª. ⁊ oportet ꝙ sciat
cognoscere quicquid debet iudicare. Judiciaria
enim potestas expostulat: ut quod vult iudica/
re discernat. c°. qui vult. Et c°. caueat. de penitē.
di. 6ª. ⁊. 38ª. di. c°. nulli. ⁊. c°. sequenti. Tunc cete
ri omnes dixerunt. Fiat. Electus igitur fuit q/
dam sūmus Theologus qui accepta benedictio
ne Pape incepit loqui dicens. Licet omnes pre
dicte opiniones sint bone: tamen melior est opi/
nio illa de qua legitur in vitis patrum. Vbi dici
tur: ꝙ congregati sancti patres coram sancto
Antonio ceperunt in simul discutere que esset
virtus qua mediante homo melius euaderet in
sidias diaboli: ⁊ citius veniret ad statum perfe/
ctionis: ⁊ quibusdam dicentibus ꝙ erat castitas
⁊ alijs diuersas virtutes preferentibus: ipse An
tonius conclusit ꝙ erat discretio que [illegible] condi/
mentum ⁊ custodia omnium virtutum. Et hec
determinatio confirmatur per parabolam sal/
uatoris Matth. 25°. de decem virginibus: de
quibus quinqꝫ ingresse sunt cum sponso: ⁊ alie
foris remanserunt. Licet enim omnes essent vir
gines: ⁊ omnes haberent lampades: tamen sole
virgines prudentes que ex prudentia sua acce/
perunt oleum in lāpadibus suis acceptate sunt
fatuis virginibus exclusis. Ex quo concluditur
prudentiā eē viā regulatricē oīum virtutū. Vnde
Ber. super Canti. dicit. Discretio non tam vir/
tus est q̄ꝫ quedam moderatrix virtutum ⁊ au/
riga: moderatrix ⁊ doctrix morum. Hec autem
veritas clarius patebit discurrendo omnes pre
dictas opiniones. Primo enim qd̄ dixit canoni
sta verissimū ē offim̄ sacerdotis ⁊ p̄dicatoris est
dignissimū: sed tamen sine discretiōe nihil valo

Unde ait Augustinus i c°. ante omnia. 40ª. di. Episcopi: presbyteri: aut diaconi officio nihil est apud deum miserius: tristius: ac dānabilius: si perfunctorie atqȝ adulatorie res agitur. Et ideo dicit i. §. ecce. e. l. 3°. pª. q. pª. ꝙ maiori discretiōe indiget sacramentum ordinis ꝙ̄ cetera. Similiter officium predicatiōis indiget discretionis sale. Unde discipulis suis ait saluator Matthei. 5°. Vos estis sal terre: quod si sal euanuerit i quo salietur? ꝛc. Et ideo inquit Gregorius in pastorali: vt habet in c°. sit rector. 43ª. di. Sit rector in silentio discretus: ꝛ vtilis in verbo: ne aut tacēda proferat: aut proferēda reticescat. Nam sicut incauta locutio errorem protrahit: ita indiscretum silentium hos qui erudiri poterant in errorem derelinquit. Debet ergo ṗdicator esse discretus: ita ut accōmodet sermonem suum ſm qualitatem audientium. c°. oportet. 8ª. q. prima. ꝛ c°. in mandatis. 43ª. di. Sacerdos quoqȝ debet eē discretus in dispensando iuxta merita ꝛ contritionem delinquentium. c°. p°. ꝛ 2°. extra qui cle. vel vo. Et ibi per Panor. ꝛ alios: ꝛ nō passiȝ dispensare: vt in c°. si quis prepostera. ꝛ in c°. tua. ꝛ in caplo. studeat. ꝛ caplo. hi qui. 50ª. di. Item in confessionibꝰ quas audit debet esse diligens inquisitor: ꝛ subtilis inuestigator: ut prudenter ꝛ astute interrogaret a peccatore quod forsitā ignoraret: vel ex verecundia vellet occultare. c°. qui vult. de peni. di. 6ª. Secūdum vero quod ait Legista de pace est verum: qꝛ sine ea non possumus scandere regnum pacis. Sed tamē pax sine discretione nihil valet: qꝛ cum omnibus non est pax habenda. Unde dicit Bal. de pace constā. in vsi. feu. ꝙ pax non est cum his qui in dolo sunt. Et Isidorus [illegible] libro de summo bono ait: ꝙ cōcordia malorum contraria est bonorum: ꝛ ideo sicut optādum est ꝙ boni adinuicem Pacē habeant ita optādū ē: ꝙ mali ad inuicē sint discordes. Item nō debet haberi a patre cum filio indigēte correctione. c°. non osculatur. 5ª. q. 5ª. ꝛ caplo. licet heli. de simo. ꝛ c°. legant. 37ª. di. Item nō debet haberi a prelato cum subdito delinquente: qꝛ disciplina ꝛ misericordia multuȝ destituitur: si vna sine altera teneatur. caplo. disciplina. 45ª. di. Et ideo dicitur ꝙ iusti solent recte peccatoribus indignari caplo. vera iustitia. eadem di. Item pax per collusionem facta cum aduersario reprobatur. caplo primo. de collu. dete. Cum malis etiaȝ pacē hēre nō debemus qñ ex ea sequitur iniuria dei: sed eorum peccata debemꝰ odio habere: exēplo psalmiste: qui ait deo. Nonne qui oderunt te domine oderam: ꝛ super inimicos tuos tabescebam? Perfecto odio oderam illos: ꝛ inimici facti sunt mihi. Tertium quoqȝ quod ait medicus de pietate circa infirmos est bonum. Sed sciendum est ꝙ medicina sine discretione nihil valet qꝛ vnū remedium non debet omnibus infirmitatibus adhiberi: sed ſm diuersitatem infirmitatum debent esse diuersa genera medicinarum. l. i. ff. de ven. inspi. ꝛ capitulo. necesse. ꝛ 29ª. di. ꝛ capitulo. vt constitueretur. 50ª. di. Item medicus debet considerare causam morbi: quam si ignorat sanare non potest. Sicut dicit Galienus. Et etiam Joan. an. in capitulo primo. de cle. egro. libro sexto. ꝛ specu. in ti. de aduo. §. 3°. circa prin. Itē debet abscindere vulnera que fomenta medicine non sentiunt: ꝛ sic nō debet mederi incurabilia. 82ª. di. capitulo. qꝛ aliquanti. ꝛ 16ª. q. pª. capitulo. in canonibus. Item prudēter debet inducere infirmum ad cōfessionem. c°. infirmitas. de peni. ꝛ remis. Non debet etiam facere differentiam in hominibus: quia etiam pauperes debet gratis curare. caplo. prouidendum. 83ª. di. Iteȝ debet mederi vbi est fixum vulnus. pª. q. pª. c°. ventum. Et quādo dubitatur de medicina ꝙ debeat sibi nocere potius debet infirmuȝ relinquere in manu creatoris: ꝙ̄ eius vitaȝ committere incertitudini. l. quod si nolit. §. culpam. ff. de edi. edic. Item nō debȝ īfirmo facere aliquod remedium quod vertatur [illegible] detrimentum salutis. d. capitulo. cuȝ infirmitas. ꝛ c°. illud. 26ª. q. 2ª. nec semper debet cōsiderare precepta medicine: que cōtēr sunt contraria vite spirituali caplo. ꝯtraria. de conse. distin. quinta. Quartum etiā quod ait philosophus de contemptu diuitiarum ē bonum: sed sine discretione nihil valet. Et ideo oēs philosophi pagani ꝛ infideles licet omnia contempserint sunt dānati: quia non fecerunt hoc discrete ꝛ debito fine. Unde dixit sanctus Joannes euangelista vt legitur in vita eius cuidaȝ philosopho qui appellabatur Craton: qui faciebat discipulos suos mundū contēnere ad acquirendam gloriam temporalem. Stultus est iste mūdi contemptus: qui hominum ore laudatur: sed diuino iudicio reprobatur. Quintum vero qđ dixerunt fratres Basilij ꝛ alii de scientia est similiter bonum: sed tamen sine discretione nihil valet: quia non passiȝ omnia oportet legere: sed illa que sunt anime vtiliora. Unde prohibetur studium legum ꝛ medicine clericis: vt in capitulo magnopere. ꝛ i caplo. super specula. extra ne cle. vel mo. Et ideo Hieronymus fuit verberatus qꝛ lȝ post multas lachrymas studebat i libris Platonis ꝛ Ciceronis. ꝛc. vt hꝫ i capitulo. legimus.

tiam.c°.non mediocriter.eadem di. vbi dicitur. q talis ieiunãs cõmittit furtũ de rapina. Et iõ ait apostolus ad Roma.12°. Rationabile obse/quiũ vestrum. Concludo igitur cum Gregorio in.c°. hinc tenim.49ᵃ.di.q ait. Per nasum quo odores fetoresq3 discernimus discretio exprimitur: p quã virtutes eligim⁹: et delicta reprobam⁹. His autem dictis omnes assenserunt. Et insuper eu3 rogauerunt vt ipse qui omnibus sapientior est inuentus: aliquid de ipsius prudentie quiditate e excellentia: ac vtilitate eis predicaret: qui inuocata gra spũs sctĩ sic incepit. P

PRudentiam diffinit Tulius in.2°. Rethorice di. Prudentia est rerum bonarũ et malarum verarũq3 scientia. Aristotiles xo.6°. Ethicorum dicit. Virtutes omnes ierunt: si prudentia fuerit. Quare nulla erit virtus: prudentia nõ existente: quia prudentia est recta ratio agibilium: sine qua nulla virtus recte operatur. Aug. etiam in libro.83. Questionum inquit. Prudentia ẽ cognitio rerum appetendarum et fugiẽdarum. Et in primo de libero arbitrio.capitulo.14°. dicit. Prudentia est appetendarum et vitandarum rerum scientia. Et ibidem. Prudẽtia est affectio anime vel motus quo intelligit eterna superiora esse et magis appetenda q̃ temporalia: que nouit esse inferiora. Et ibidem in libro de moribus ecclesie ait. Prudentia est amor circa ea quib⁹ adiuuatur homo: ab eis quibus impeditur sagaciter eligens. Et iterum ibidem dicit. Prudẽtia est amor bene discernens ea quibus adiuuatur ad tendendum in deum: ab his quibus impediri potest. Juriste autem diffiniunt prudentiam dicentes. Prudentia est diuinaru3 humanarumq3 rerum notitia: iusti atq3 iniusti scientia: vt habetur in.l.iustitia.§.iuris prudentia. ff. de iusti.et iur. Et insti.eodem.§.primo. Aristoteles insuper libro primo magnorum moralium. capitulo.41°.dicit. Prudentia est circa operabilia: in quibus est electio et fuga. Et in secundo libro.c°.7°.ait. Neq3 absq3 prudentia alie virtutes fiunt: neq3 prudentia perfecta est absq3 aliis virtutibus: sed cooperantur quodammodo ad se inuicem consequentes prudentiam. Et in primo Rethorice capitulo.13°. dicit. Prudentia est virtus intellectus: s̃m quam bene consiliari potest de bonis et optimis dictis ad felicitatem. De qua virtute tres considerationes faciemus. Prima quarum appellatur commendationis. Ait enim Aristotiles in libro primo magnoru3 moralium capitulo octuagesimoprimo. Prudentia sicut architector virtutum est. Et Tullius in tuscu.questionibus libro primo. Nihil est hominis prudentia dulcius. Et Cassiodorus.libro.6°.epistolarum: epistola.xᵃ. Sola est prudentia que rebus omnib⁹ preponitur: quãdo in homine feliciter inuenitur. Et idem libro 12°.epistola.3ᵃ. Ubiq3 probatur necessaria eẽ prudentia quoniam rebus omnib⁹ videtur adhibere commoda. Unde Prouer.2°.iquit Salomon. Prudentia seruabit te ut eruaris a via mala. Et eiusdem libri.9°.c°. Ambulate per vias prudentie. Homo in caute et prudenter solet incedere in via lubrica: fossata et illaqueata. Via autem huius mundi est lubrica per luxuriam. Unde de luxuriosis dicitur Jere.23°. Via illorum erit quasi lubricu3 in tenebris. Item est fossata per auariciam: iuxta illud psalmiste. Foderunt ante faciem meam foueam etc. Item est illaqueata per superbiam. Unde psalmista ait. Jn via hac qua ambulabã absconderunt superbi laqueũ mihi: et funes extẽderũt in laqueũ: et iuxta iter scãdalum posuerũt mihi. Et iõ hortatur apostolus ad Ephe.5°.di. Videte fratres quomodo caute ãbuletis: nõ quasi insipientes s3 ut sapiẽtes etc. Jlle aũt ẽ sapiẽs q est prudens. Unde Salomon iquit Prouer.14°. Jn corde prudentis requiescit sapientia. Et.16°. Qui sapiẽs corde est appellabitur prudens. Et Jbidẽ etia3 hortatur dicens. Acquire prudẽtia3: quia preciosior est argẽto. Et.19°. Custos prudentie inueniet bona. Et.24°. Sapientia hedificabitur domus et prudentia roborabitur: et.28°. Dux indigens prudentia multos opprimet per calumniam. Et Sap.5°. Melior ẽ sapientia q̃ vires et vir prudens q̃ fortis. Et Eccl.x°.dicitur. Ciuitates inhabitabuntur per sensum prudentium. Et.20.c°. Homo prudens placebit magnatis. Hec prudentia est illa que semper hominẽ regere debet ne in aliquo labatur. Unde metrice dicitur. Non de ponte cadit qui cum prudentia vadit. Licet autem in omnibus hominibus esse debeat: quia ut ait Aristo. in secundo de anima. Homo est prudentissimũ animalium: tamen magis reperitur in vno q̃ in alio. Jnquit enim Aristo.in libro problematum parte.30ᵃ. Parui capitis prudentiores sunt eis qui sunt magni capitis. Magis etiam est i senibus q̃ in iuuenibus. Unde Aristo.in.6°. Ethicorum ait. Juuenis expertus non est: et ideo iuuenes non videntur esse prudentes. Multitudo autem temporis facit experientiam et prudentiam. PP

SEcunda consideratio de prudentia dicitur

distinctionis. Duplex enim invenitur prudentia
scilicet proprie dicta et improprie. Prudētia pro
prie dicta est virtus cardinalis: ut probāt Tho.
in.3°.di.33ᵃ. Et ista solum in bonis reperitur. vñ
ait Aristo.6°.Ethico. Impossibile est aliquem
prudentem esse non bonū. Et ideo beat⁹ Tho.
2ᵃ.2ᵉ.q.47ᵃ.ar°.13°. pbat triplici rōne: q̄ ꝑfcā
prudentia in peccatorib⁹ non est. Dicit quoqȝ ꝑ
dictus doctor in ꝑdicta questione: q̄ est alia pru
dentia improprie dicta que in peccatoribus re/
peritur: nō tamen est virtuosa nec meritoria. Et
hec est triplex. Prima falsa et mala: sicut ē astu
tia illius qui propter obtinendū malū finē scit
ordinare aliqua media illi fini. Sicut cōsuevit
dici. Ille prudens latro quia scit cōveniētes vi/
as invenire ad furādum. Et de hac calliditate et
versutia dicitur Jere.4°. Sapientes sunt ut faci
ant mala. Et loquit̄ de sapientia et prudētia ma
quā habent avari in acquirēdo divitias: luxu
riosi in acqrendo delitias: et superbi in acquirē/
do honores: et alij maligni in decipiendo proxi/
mos. De qua etiā dicit̄. Jacobi.3°. Non est ista
sapientia de sursū descendens sed terrena: et hoc
quo ad avaros. Animalis: quo ad luxuriosos:
et diabolica quo ad superbos et proximos decipi
entes. Tales prudentes ad malū dicit Albertus:
in tractatu de virtutib⁹ politicis.c°. de iprudētia
esse similes lupo: qui ut canē aliquē capiat lupos
plurimos advocat et insidias illi parat. Alijsqȝ i
insidijs collocatis ipse solus ad locum ubi est ca
nis vadit: quasi cum eo solus bellare velit. Cū/
qȝ canis nihil cogitans de insidijs eum invadit
ille simulans tam diu fugit donec eum ad insidi/
as traxerit. Et sic fallaciter eum lupis comeden
dum exponit. Sunt etiam similes vulpi que est
animal fraudulentum: cuius iter semper est tor/
tuosum et nunq̄ȝ rectum. Hec dum multum fa/
mescit in terra rubea se involuit et quasi mortua
et sanguine cruēta super terrā se ponit. Quod dū
aves aspiciunt eam secure conveniunt: sȝ dū
illam depillare rostris incipiunt fraudulentam
vulpem morsibus mortiferis esse ꝑsentiūt. Sūt
etiam similes ceraste serpenti fallaci: qui ut deci/
pere possit aviculas totū corpus sub arena oc/
cultat: et cornua sua vermibus similia avib⁹ mō
strat. Ad que dum tāq̄ȝ comesturi vermes aves
veniunt non cibum optatū sed anguē decepto/
rem inveniunt. Q

Dicit ēt Albert⁹ ubi supra q̄ bona pruden/
tia et mala semꝑ īter se pugnāt: sȝ bone pru/
dentie cedit in fine victoria: q̄uis mala pruden
tia multa ingerat ei ꝑicula. Et ad hoc iducit exē

plū de tigri que est admodū sagitte in cursu ve
locissima: varijsqȝ maculis suppicta: significans
hanc malā prudentiā ad cursum malū ꝓmptissi
mā: et maculis maliciaꝝ plenā. Hui⁹ tñ fraus et
malicia ꝑ hoīs prudentiā vincit̄. Dū eni ab ho/
mine sui catuli rapiunt̄ odore raptorē persequit̄:
q equo velocissimo transportat̄. Qui dum audit
strepitū bestie sequentis unū de catulis sibi pro/
ijcit. Quē illa in via inveniens rapit et ad nidū
reducit. Et interim raptor navē ascendit: et in al
tū mare se trahit: ad quē locū bestia non accedit.
Si autē venator oēs catulos velit habere: in via
specula post se abijcit. Que illa intuens dū suam
imaginē ibi cernit filios esse credit. Et dū ꝓ acci
piendis filijs morā trahit prudens venator eva
dit: hec ille. R

Est secūdo alia prudentia improprie dicta
q̄ appellatur industriosa: et est illorū qui in
agibilib⁹ mūdi sunt sagaces. De q̄bus inq̄t salva
tor Luce.16°. Filij hui⁹ seculi.i. peccatores prudē
tiores sunt filijs lucis.i. iustis: in gñatione sua.i.
in negocijs secularibus. S

Tertia prudentia dicit̄ vana: et est illoꝝ q de
ꝑtinentib⁹ ad vitā corporalē bene sciunt cō
siliari et providere: sed nō de pertinentibus ad sa
lutem: ut īquit Aug. in li°.83.q̄ōnum. Et ista ap
pellat̄ prudentia carnis: de qua ait Paulus ad
Roma.8°. Prudentia carnis mors est. Possu/
mus quoqȝ q̄rtam prudentiam fatuā adiūgere:
que est illoꝝ q bene alijs consulere sciūt: sibiipsis
aūt minime. Tales dicit Albert⁹ ubisupra esse si
miles cāpane vel cithare que dū alijs pulchꝝ so
nū reddit seipsā consumit. Sūt etiā similes oculo
cūcta vidēti et alijs oñdenti: sȝ seipsū non aspici
enti. Itē candelle alios illuminanti: seipsā vero
cōsumēti. Et aque alios lavāti: seqȝ ipsā inficiē
ti. Dicit ergo ꝑdict⁹ doctor q̄ turpe est ut q sibi ce
cus est: alijs de colorib⁹ velit iudicare. M

Tertia ꝯsideratio de prudentia dē operationis.
Scdm̄ eni Augustinū in ꝟmone ad here.
ut ēt īquit Tulius in.2°. Rheto. Ad prudentiā
ꝑtinet tria operari. Primo preterita ad memoriam
reducere. Scdo ꝑsentia ordinare. Tertio futura
ꝓvidere: iuxta illud Deut.32°. Gens absque cō
silio est et prudentia: utinam saperent scilicet pre
terita: et intelligerent scilicet presentia: ac novissi
ma providerent. Et ideo prudentia depingi so
let cū tribus capitib⁹: quoꝝ uno respicit ante se:
alio sursum: et altero post se. Primū igitur offi/
cium prudentie est revocare ad memoriā ꝑteri
ta: qd nobis triplr est utile. Primo ne supbiamus
Et ad hoc fac̄ quod refert Hierony.l. q̄ romanis

principibus de bello cū victoria redeūtib⁹ magn⁹ honor exhibebatur: qui triumphus dicebatur. De quo fit mētio in pĥemio institutionū in prīci. pio. Tot⁹.n. populus victori redeūti cū leticia magna occurrebat: oēs quoqꝫ captiui ligati currū sequebant: τ ipse victor tunica Jouis indutus sedebat sup currū ornatissimū: quē trahebāt q̄tuor equi albi: τ sic cū gloria ducebat ad capitoliū. Sed ne his honoribus superbiret qdā vilissimus homo collaphizabat eū di. Cognosce te ipsū τ noli superbire de tanto honore. Respice ad eos q ante te fuerūt: τ hoiem te esse memento: scilicet moriturū. Secūdo pdest reminisci p̄teritoꝝ vt presentia melius intelligamus: vñ iuriste dicunt propter hoc ꝙ q in p̄terito fuit malus: etiā in p̄senti talis p̄sumit. l. si cui. §. hisdem. ff. de accu. Et ecōtra. Qui in p̄terito fuit bon⁹ etiā in presenti talis p̄sumitur. l. non oēs. §. a barbaris. ff. de re mili. Jō Grego. volens comēdare Maximū episcopū dicit in. c°. mandata. extra de presum. Ex trāsacta vita tua didicim⁹ qd de sequenti tua conuersatione sentiam⁹. Tertio prodest talis memoria vt futuris prouideam⁹. Facta.n. in preterito possūt extimari etiā debere fieri in futuro. c°. scribā. extra de p̄sum. vnde Esopus fabula. 50°. inqt. Preteriti nō scire futura facit. Jmo ēt aīalia irrationabilia ex p̄teritis actis p̄sumunt similia debere agere in futuro. Insti. de rer. diui. §. ceruos. τ. ff. de acq. re. do. l. naturalem. §. ceruos. vbi habet ꝙ ceru⁹ q ex consuetudine solit⁹ est ire ad siluas: τ postea redire domū: p̄sumit ꝙ ita faciet in futuꝝ. Recordent ergo filij quid in parentes egerūt vicē p oīa recepturi: vt inqt Hierony. in li°. de honorādis parentib⁹. Et certe de filio percutiente patrē potest dici illud qd̄ h̄etur in. l. nemo C. de epis. audi. ꝙ semper fecit semper expectet: vnde legitur ꝙ in ciuitate Mediolani quidā patrē interfecit: qui postea a proprio filio est interfect⁹: τ ille postea a filio suo: τ sic in multos gradus peruenit hoc factū. Tandem vltim⁹ videns se patrē interfecisse noluit vxorē ducere ne τ ipse interficeret: τ sic domus illa ad nihilū deuenit. Cōtrariū vero exēplū de recordatōe bonoꝝ p̄teritoꝝ: τ exhibitione similiū habet in annalib⁹ romanorū de Nerua imperatore: q cū omnib⁹ etiam popularib⁹ adeo se familiarē exhiberet: vt nō imperator sed amicus cū amico videret. Interrogatus quare sic faceret: respondit: qꝛ aliquando homo priuat⁹ fui τ tūc optabam mihi imperatores familiares esse. Nūc ergo cū sim imperator volo talis esse subiectis: quales ego existēs subiect⁹ optabam erga me esse impatorē. De hac quoqꝫ recordatiōe p̄teritoꝝ loq̄ns Arist. in. 6°. Ethicorū dicit. Necesse est plurimoꝝ p̄teritoꝝ habere memoriā: τ videre qd in eis acciderit vt in pluribus. Et ex his cōiici poterit a prudēte qd̄ accidere debeat in futuro. Qua ex re Mathathias machabe⁹ confortabat filios dicens. Filij estote emulatores legis: τ memētote operū patrū nostrorū q̄ fecerūt in generationib⁹ suis: τ accipiet glo riam τ nomē eternū: p̄mi Machabeoꝝ. 2°. Sic Judas machabe⁹ videns valida castra inimicorū contra quos pugnare debebat: potestas patrū victorias ad memoriā socijs reduxit dicēs. Mementote quomodo salui facti sūt patres nostri in mari rubro: cū sequeret eos Pharao cū exercitu multo. Et sic animauit eos. primi Machabeorum. 4°.

¶ Secundū officiū prudentie ſm Tuliū vbi supra est ordinare p̄sentia τ discernere: τ sic habet discretionē que est mater omniū virtutū. c°. primo. de officio custo. τ. c°. p̄sentiū. p°. q. 5°. τ in Cle. 2°. §. verū qꝛ de sen. τ re iudi. Per discretionem autē separat homo τ discernit iustū ab iniusto: τ licitū ab illicito. ff. de iusti. τ iu. l. i. Per hāc discernit inter bonū τ malū: bonū tenēdo τ malū fugiendo p°. ad Thi. 4°. Per hanc discernit inter mai⁹ bonū τ minus: vt maius eligat τ preferatur minori: τ publicū priuato. C. de pcu. l. exigendi. Et. ff. de furtis. l. si seru⁹ communis. §. ꝙ vero. Item per hanc discernit inter maius τ min⁹ malū: vt de duobus malis minus incurratur. l. absentem. p°. respō so. ff. de pe. τ. l. ita vulneratus. in fine. ff. ad legem aqui. τ. 22°. q. 4°. c°. non solū. τ. c°. p°. 13°. di. τ. l. i. §. p°. ff. de ven. in pos. mittē. τ l. quotiens. la quarta. ff. de reg. iur. Per hanc insuper discernit ad sequendū τ qd̄ fugiendum sit. Unde Aug. in sermone ad here. ait. Prudentia tibi est necessaria: qꝛ docet quid fugiendum sit τ quid sequendū. Docet enim vt non superbias de rebus transitorijs cū sint caduce: sed ea que possides tanq̄ aliena possidere auertas. Docet etiam vt ea que non potes perpetuo retinere: fructuose permittas abire. Docet quoqꝫ vt in cunctis idē sis tam in prosperis q̄ in aduersis: sicut manus que eadem est cum in palma extenditur τ cum in pugnum restringitur. Prudentia etiam docet te quomodo reprehensibilis sit nimia laudatio: τ immoderata vituperatio. Jllam quidem adulationem: τ istam suspectam malignitatem. Prudentia quoqꝫ testimonium veritati nō amicitie reddit. Prudentia cum discretione promittit: promissum accelerat: τ amplius q̄ promiserat prestat. O beatus τ felix qui prudens

in omnibus inuenit. Nam si cuncta que hz amisit clamat. Oia mea mecũ sunt scilicet virtutes. Cum enim prudens in seipso contentus sit: omnia secum habens in omnibus sufficiens est: hec ille. Per prudentiam quoqz discernit homo inter verum ⁊ falsum: dum prudens cognoscit naturam cauillationis: de qua in .l. natura cauillatiõis. ff. de regu. iur. per hãc etiã discernit inter rectitudinem ⁊ simulationẽ ac deceptionẽ: ita vt non possit fraudari. Unde inqt auctor libri de formula honeste vite. c°. 2°. Prudens fallere nõ vult: ⁊ falli non potest. Debet enim qsqz facere pposse ne fallat aliũ: nec ipse fallat. l. fi. C. de ponderatione auri. li. x°. Habeat ergo prudens astutiã serpentinã ne decipiat ⁊ simplicitatẽ colũbinam ne decipiat. c°. si cupis. 16ª. q. pª. sicut precepit dñs Math. x°. dicens. Estote prudẽtes sicut serpentes ⁊ simplices sicut columbe. Ut enĩ ait Augu. in sermone ad here. Simplicitas sine prudentia stultitia reputat. Astutia vero sine simplicitate supbia appellat: ⁊ ideo nec simplicitas debet esse sine prudentia: nec prudentia sine simplicitate. Albertus vero vbi supra in capitulo de prudentia dicit: qz sicut serpens p cõseruatione capitis totũ corpus exponit: ⁊ dũ incãtari vult vnã aurem terre infigit: ⁊ aliã caude imissione claudit ⁊ sic vocẽ incãtantis effugit. Sic nos pro capite nostro xpo debemus vitã exponere: ⁊ pro salute anime corpus. Et ne audiamus vocẽ diaboli incãtantis: ⁊ mala suggerentis aurem terre debemus infigere. i. nostrã misericordiã considerare: iuxta illud Geñ. 3°. Memẽto homo qz cinis es: ⁊ in cinerẽ reuerteris. Hoc autẽ faciebat Archalada rex sicilie: qui natus fuerat ex patre figulo paupere: vnde semp vtebat vasis fictilibus: ⁊ nõ aureis vel argenteis: vt in humilitate persisteret sue pme conditionis nõ oblitus. Aliam vero aurẽ debemus cauda ꝯcludere. Quia. n. cauda est pars vltima corporis: p eam significat mors que ẽ finis hominis: quã debemus pmeditari ⁊ semp ante oculos cordis hẽre. Dicebat. n. Plato. Oium sapientũ vitã meditationem esse mortis: hec ille. Nos vero aliam serpẽtis astutiã siue prudentiaz addere possumus scilicz: qz quãdo senescit ⁊ prurigine corpus suũ grauari sentit: ad angustũ foramẽ alicuius petre vadẽs p illud trãsit: ⁊ ibi pellem veterẽ oino relinqt ⁊ sic renouat ⁊ sanatur. Petra autẽ est christus cuius foramina sunt ipsius pluria vulnera. Cũ ergo veterẽ pellẽ idest nostrã preteritã cõuersationẽ corruptã ⁊ abhominabilem deponere volumus: deuota cõtemplatione ⁊ recordatione passionis christi per illa foramia transeamus. Ipse enim ait illud Exo. 33°. Ponam te in foramine petre ⁊ protegam te dextera mea. X

Tertium prudentie officium est futura prouidere fm Tulium vbi supra. De quib' omnibus iquit Seneca in li°. de quattuor virtutib'. Si prudens est aius tuus tribus temporibus dispenset: preterita recordare: psentia ordina: futura prouide. Sciendũ tamẽ qz prouidere futura p viam scientie non possumus. ff. de iudi. l. sed ⁊ si restituatur. §. fi. Futura enim prescire soli' dei est. 26ª. q. 5ª. in principio. puidere aũt futura per viam prudẽtie sũma virtus est: que habet ex memoria preteritorũ ⁊ intelligẽtia presentiũ. De qua Terẽtius in adelphis. c°. xi°. ait. Illud est sapere non quod ante pedes modo est videre: sed illa q futura sunt prospicere. Et Tulius in arte veteri. li°. 2°. inquit. Prouidentia est per quã futurorum aliqd videtur ante qz fiat. Et Seneca epistolarũ li°. 15°. epistola. 4ª. dicit. Nihil nob improuisi esse debet. ⁊ idem li°. 17°. epistola. 3ª. ait. Quodcunqz lesurum est multo anteqz accidat speculare ⁊ aduerte. Ut enim dicebat serapion. Uanum est consilium consumata lite. Boetius quoqz li°. 2°. de consolatione inquit. Neqz enim quod ante oculos situm est sufficit intueri rerum exitus prudentia metit. Et Gregorius in pastorali. c°. 57°. dicit. Dum contra ictum quisqz paratior redditur: hostis qui se inopinatũ credit eo ipso qz preuisus est eneruatur: hec ille. Sicut autem galea militis caput defendit ab ictibus: sic prudentia rationem que caput est anime bene dirigit ⁊ cauet ne a malicia vulneretur. Y

Debemus ergo facere sicut leo q [illegible] per viã incedit: ne a venatorib' inueniri possit sua vestigia cauda destruit. Quod exponens Albertus vbi supra ait. Qui sunt venatores nisi demones? Quid est cauda vestigia trãsacta delere? nisi factis posterioribus priora destruere? Hericij quoqz astutiã imitandaz predictus doctor addidit: qui dũ quicquã contrariũ sibi sentit: se in globum conuertit ⁊ tanta se fortitudine constringit vt saluo corio aperiri vix possit: ipsisqz aduersarijs suas spinas opponit. Item ponit exemplum de columba que residet iuxta aquas: ⁊ semper est suspecta nec vnqz secura nisi in foraminibus petre. Sic vir prudens vbiqz timere debet: ⁊ iuxta aquas lachrymarum residere: christiqz auxilium implorare ac in eius vulneribus versari ⁊ de eis meditari: iuxta illud Canticorz. 2°. vbi inuitat dominus di. Ueni columba mea in foraminib' petre: in cauerna macerie. Z

Dicit etiā Albertus vbi supra φ officium prudētie est nō solū sibi:sed ēt alijs precauere ⁊ prodesse:iuxta illud Prouer.14°. Prudens indoctos quosq3 erudiet. Unde dat exēplū de aquila:que ut possit ab oibus venenosis defendere filios:preciosum quēdā lapidē inuenit:quem [illegible] nido cum filijs ponit:⁊ oēmq3 venenositatē ab eis excludit. Sic ergo quilibet prudēs pr̄familias debet lapidē charitatis inter filios ponere: quos si viderit a via veritatis declinare ⁊ a virtutibus degenerare:debet a se remouere. Nā ⁊ aquila cuius nature est solem in eius rota respicere:⁊ ī eo visu plurimū delectari:volens filios cognoscere: vtrū sint nobiles vel forte degeneres: eos vngue capit ⁊ contra solē exponit ⁊ vt in solē respiciant rostro cogit. Quē ergo absq3 lachrymatione solem respicere viderit:ipsū tanq̄ sue nature participē in nido reponit ⁊ sollicite eum pascit:si3 cuius oculū lachrymari cōspexerit:illū tanq̄ degenerem ⁊ a sua natura extraneū abijcit ⁊ nō pascit. Reffert etiā ibidem de astutia henricij in pascendis filijs qui vitē siue pomū ascendit:vuasq3 seu poma deijcit:sup quibus postea se inuoluit:vt suis pinniculis infigant̄ ⁊ sic escam deferat filijs. Est quoq3 prudētie offm̄ nocia p̄cauere. Debēt eni3 prudentes esse sicut illi de quibus glosa in. l.papinia.§.sed nec.ff.de inoffi.te.ait φ h̄nt mātellu3 [illegible] oēm ventum. De hac aūt prudentia precauēdi nocia dat Albertus vbi supra exēplum dicēs de mugine pisce:φ dum retia piscatorū presentit:mox retro redit: ⁊ supra aquam virtute magna se eleuans retia trāsilit:quasi volans. Quid est ergo:o homo φ tu diabolica retia effugere nescis:qui oib9 piscibus dn̄aris:hec ille.

Addens φ ad prudentia3 etiā spectat aduersarij potētiā astute superare. Unde refert φ quidā miles vltramontanus dextreriū habebat que3 maxime diligebat. Cumq3 cerneret eū macrescere:⁊ a scutifero didicisset φ annona3 ⁊ oia necessaria quotidie illi daret:voluit itelligere:vñ hoc procederet. Cumq3 in sero ī stabulo latitaret statim post annonā data3 mures maximi ī multitudine grādi [illegible] presepiū descenderūt: ⁊ quasi ī momento annonā comederūt equo stupescente: ⁊ se quātu3 poterat a presepio elongāte. Cūq3 gatum illuc attulisset:illi sup murilegū se voluētes tam atrociter vulnerauerūt. Gatus igit̄ p octo dies nō cōparuit. Tandē cum multitudine gatorum rediit:stabuliq3 mirantib9 cūctis ante noctem introiuit:⁊ more humano [illegible] diuersis locis insidias ordinauit. Cumq3 latentib9 gatis muri vt solebāt descendissent, gati de insidijs exeuntes eos sic valide inuaserūt φ oēs perimerūt ⁊ maximū ex eis aceruū fecerunt. Si ergo tanta ē brutorū industria ad sua vitanda pericula:arguitur plurimū humana prudentia si sua nō se tuetur ab aduersarijs demōib9 sapiētia:hec Albertus. Qui iterū dicit:φ ad prudentiā pertinet contra egritudines querere remedia. Nā est quedā species lactuce:cuius succū accipitres scalpando extrahunt ⁊ ex eo suco sibi oculos liniunt: ⁊ sic a [illegible] cecitatē expellunt quā senescētes icurrūt. Stelio quoq3 quedā bestiola tergo depicta lucens quasi stella:tota hieme quasi dormit ⁊ in obscuro quiescit:ppp quod cecitatē icurrit. Sed dū tp̄s ɔgruū aduenit locū querit vnde soles orientem respicere [illegible] possit. In quē dū respicit dessicat̄ humor qui creuerat in oculis: ⁊ sic lumen pristinū recipit. Serpēs quoq3 ⁊ vrsus du3 ex longo sōno hebetātur in uisu medicinā sciunt querere qua sanātur. Subdit insup prefat9 doctor φ offm̄ prudētie ē necessaria sibi pro futuro tēpore,puidē exēplo formice de qua inqt Salomon Prouer.6° Uade ad formicā o piger ⁊ cōsidera vias eius ⁊ disce sapientiā:que cū nō h̄eat ducem nec preceptorē:nec principē:parat estate cibū sibi: ⁊ ɔgregat ī messe quod comedat ī hieme:hec ille. Sic ergo ⁊ nos bonorū operū fruct9 in estate vite p̄sentis cōgregare debem9:quib9 ī hieme future vite in qua ampli9 tp̄s metendi non erit viuere valeam9. Ex predictis autē oibus pōt colligi φ prudētia bene ordinat hominē quo ad:seipsum: ⁊ quo ad deū:ac quo ad ,ximū:cui9 virtutis defectu ut legit̄ in vitis patrū q̄ plures q erant de numero scōrū patrū:⁊ multis virtutibus florere videbant̄ a sanctitatis tramite deuiauerūt ⁊ male finierūt. Pro conclusione aūt huius sermonis vltra ea que ad prudētiam nos ī citāt ex documento nature: dico φ debemus ea3 arte acquirere. Ait eni3 Aristo.in li°.de aialib9 φ natura que cūctis aialib9 arma cōtulit:homini illa negauit ut sibi per artem acquireret tāq̄ aial prudens quod natura non daret. Et iō demosthenes philosophus vsq3 [illegible] canos prudentiam quesiuit. Et cū [illegible] cētū ⁊ septē annorum eēt ⁊ moreret̄:se solum de hoc dolere dixit:quia tūc adiscere incipiebat. Plato quoq3 octuaginta ⁊ ⁊ vno anno viuens:nec ab inquirēdo nec a scribēdo cessauit. Sochrates etiā nonaginta noue3 annis quibus vixit semp scripsit ⁊ docuit : ita φ nec in carcere a disputatione cessauit. Cato censorin9 vir sapiēs:in senectute litteras grecas discere nō erubuit:que oia testatur Albert9 vbi supra:⁊ ad hoc ,ppositū adducit. Quib9 exem-

phis patet ꝙ quilibet ad acquirendam prudētiā debet insistere. Ad quod hortaꝛ nos Salomon Prouer.2°. dicens. Inclina cor tuū ad cognoscendam prudentiam: ⁊ dominꝰ dabit tibi sapiētiā: qua.s.eius gratiā cōsequeris ī presenti seculo ⁊ gloriam in futuro Amē.

¶ Dominica in ramis palmaꝝ de superbieꝰ detestatione: filiatione: ⁊ de eius oppositione. s. humilitate. Sermo nonus.

Humiliauit semetipsuz. ad Philip.2°. ⁊ in epl̄a occurrētis dn̄ice Sicut supbia facit hoiem deo rebellē. vt scribiꝛ Eccle.x°. ubi dꝛ. Initiū supbie hoīs apostatare a deo: qm̄ ab eo qui fecit illū recessit cor eius. Ita hūilitas facit hoīem deo subditū ⁊ obedientē: ac q̄rentē in oībus nō gl̄iaz ꝓpriaz sed diuinū honorē: iuxta illud Eccl.3°. Magna potentia dei soliꝰ ⁊ ab hūilibꝰ honoraꝛ. Cuz ergo hūilitas honeret deū: merito honoraꝛ a deo: vñ inqt dn̄s primi Regū.2°. Quicūq3 honorificauerit me glificabo eū: qui aūt ɔtēnunt me erunt ignobiles. Sicut ergo supbia deo ⁊ hoibꝰ odibilis est: ut dꝛ Eccle.x°. ita hūilitas ē grata. Ait.n. Hiero. in quadā epl̄a. Nihil est ꝙ hoibus nos ita gratos ac deo faciat: q̄ si vite merito magni humilitate simꝰ infimi. Propterea ī ps°.137°. dicitur Excelsus dn̄s humilia respicit ⁊ alta a longe cognoscit. Respicere aūt s3 vguitionē ⁊ alios grammaticos est retro vel iterum aspicere. Et q2 rem multū dilectā solemus iterum ⁊ frequenter īspicere: hinc est ꝙ in sacra scriptura solet dici ꝙ deus respicit cū multū diligit. Vñ Gen̄.4°. diciꝛ Respexit deꝰ ad Abel ⁊ ad mūera eiꝰ: ad kaim aūt ⁊ ad munera eiꝰ nō respexit. A lōge vero cognoscere in sacra scriptura idē est qd̄ reprobare. Solemus.n. rē nobis despectā a nobis elōgare. Hinc ē ꝙ aliqd dꝛ elongari a deo cū illud reprobat ⁊ ɔdēnat. Vñ ps°.72°. inqt Dauid loquens deo. Ecce qui elōgāt se a te ꝑibunt. Et Prouer.15°. ait Salomon. Lōge ē dn̄s ab impijs. Humilia ergo dn̄s respicit.i. amat: approbat ⁊ magnificat. Alta xo.i. supbia a lōge cognoscit.i. reprobat ⁊ ɔdēnat. Nā qd̄ hoibꝰ est altū abhoīatio ē apd̄ deū: vt iqt saluator. Lu.16°. q̄ēt ait Mat.23°. ⁊ Luc.8°. Oīs q se exaltat hūiliabiꝛ: ⁊ oīs q se hūiliat exaltabiꝛ. Btā q3 vgo Maria. Lu.p°. cecinit dī. Deposuit potētes d̄ sede ⁊ exaltauit humiles. Quapp ut ad fugiēdā supbiā ⁊ seq̄ndā humilitatē dn̄i nr̄i Jesu xp̄i ⁊ mr̄is eiꝰ aiemur: tres ī p̄nti s̄mōe ɔsideratōes faciemꝰ: Prīa dicetꝛ de testatōe eiꝰ: scd̄a filiatōe eiꝰ: tertia xo oppositione eiꝰ.

¶ Prīa ps de supbie detestatione. ¶ Supbiā diffinit Aug.4°. de ciui.dei.c°.15°. dī. Supbia est pu̇erse celsitudinis appetitꝰ. Et idē li°.2° ɔ̄ manicheū inqt. Quid est supbia nisi deserto secreto cōscie foris velle videri quod nō est: Et [illegible] li°. de innocētia iterum dicit. Supbia est inordinatꝰ amor ꝓprie excellentie. Que diffinitio trāsūptiue ponitꝛ a magro in.2°. sen.dī.42°. Cui concordat Bernardus in quodā s̄mone dī. Supbia ē ꝓprie excellē tie appetitꝰ. Btūs xo Thō.2ª.2e.q.162ª. eā diffinit dī. Supbia ē q̄dā extollētia p quā qs se extollit supra id ꝙ est ei prefixuz a diuina regula. Cōtra illud qd̄ diciꝛ.2e. ad Cor.x°. Nos nō imensū gl̄iamur: s3 s3 mēsurā regule quā mēsus ē nobis deꝰ. Alij āt sic eā diffiniūt. Supbia est ꝓprie cōditionis presūptuosa extimatio: vt refert beatus frater Michael de carchane in p°. quadragesimali de peccato sermōe.36°. parte secunda. Est autem sciendum ꝙ superbia est quoddam triuiuz: eo quod habet tres vias: prima est in affectu: secūda ī itellectu: ⁊ tertia ī actu. Prīa q̄ ē ī affectu cōsistit in appetitu excellētie: ⁊ ista ortū hūit ī celo: qn̄ Lucifer voluit dn̄ari: ⁊ vsq3 ad celi altitudinē exaltari dicēs illud Isa.14°. In celū ɔscendā ⁊ super astra celi exaltabo soliū meū: ⁊c. Et q2 supbia ē orta in celo iō sepe viros spūales ⁊ celestes inuadit sicut iuasit aplos. Luce.9°. vbi dꝛ. Intrauit aūt cogitatio in eos qs eoꝝ eēt maior. Itē qn̄ Jacobus ⁊ Joānes q̄rebāt sedere vnꝰ ad desterā ⁊ alius ad sinistrā xp̄i in regno eiꝰ. Mat.20. ⁊ Mar.x°. Scd̄a supbia ē ī itellectu: ⁊ ɔsistit ī appetitu vane ⁊ mūdane sciē: ⁊ ista ortū habuit in paradiso terrestri: qn̄ primi parētes voluerūt hr̄e sciaz dei. Gen̄.3°. vbi dixit eis diabolus. Eritis sicut dij sciētes bonū ⁊ malū. Ista aūt superbia multos iuadit: q2 multi sūt supbi in suo sensu. Et iō dꝛ Isa.4°. Veh qui sapiētes estis ī oculis vr̄is: ⁊ corā vobis metipsis prudētes.⁊c. Tertia supbia est ī actu cōsistit in irrogatiōe iniurie ⁊ ista est sparsa p totū mundū: q2 supbi ⁊ potentes opprimūt ⁊ sequūtur bonos ⁊ hūiles: iuxta illud Abacuch.p°. Impius ꝑualet aduersus iustū ⁊c. Vñ Sapie.2°. dicūt supbi pcōres. Opprimamus pauperē iustū ⁊c. Sed nūc videamus ad q̄s fines iste vie ꝑducūt. Prīa via supbie ꝑducit ad profunditatē infimā: vñ dictū fuit Lucifero. Ad infernū detraheris in ꝓfundum laci: Isa.14°. Scd̄a vero ducit ad eternā ignorantiā iuxta illud Eccl°.9°. Nec rō nec sapia erit apd̄ inferos quo tu ꝓperas. Tertia xo ducit ad eternā cruciationē. Mali.n. ꝓsequūtꝛ bonos aliqā[...]

plena vsq ad sanguinē: r isti sāguie ire dei inebriati būt iuxta illō Apoc. 8°. Sāguinē scōr r pphār ef fuderūt r sanguinē dedisti eis bibē vt digni sūt: r 14°. eiusdē libri. c°. dī. Hic bibet de sanguie ire dei. Legit q Thamaris regia caput Ciri regis i vtrē sanguinē plenū misit dī. Satiare sanguine quē sitisti. Aliqñ xo psequūt bonos i terrēa substātia: r isti i vētre scidenf: r i auro liqfacto pcre mabunt iuxta illō Job. 20. Diuitias qs deuorauit euomet: r de vētre illi extrahet eas de. Legit q Nero ipator q fuit alienaz rez raptor: visus est apō iferos balneare se in auro liqfcō: r cū vidisset cuncos aduocatoz dixit eis. Uēite ad me vēa le gen boiuz: r mecū balneamini q: vob optimā ptē reseruaui. Aliqñ aūt psequunt bonos i fama: eis falsa crimia iponēdo: r talib oia sua crimina i collo ponent r ab oib cognoscent. iux illō Treno. p°. Uigilauit iugū inigtatū meaz: r in manu dñi inuolute sūt: r iposite collo meo. r Naū. 3°. ait de supbo. Reuellabo pudēda tua i facie tua: r ondā cūctis gētib nuditatē tuā: r cūctis regnis nuditatē tuā: rc. Quātū xo sit detestabile hoc maledictū supbie viciū dclarat rōnib: auctoritatib r exēplis. Pria rō dī auersiōis. Tāto. n. pctm ē grui r magis detestabile: quāto magis hoiez auertit a deo: q: hec ē pncipalis malignitas pcti auertere a deo: fz snia; Aug. i li°. d libo arbitrio. Sz pctm supbie magis auertit a deo. q: i alijs pctis hō auertit a deo: vel pp ignorātiā: vel pp ifirmitatē: seu pp fragilitatē aliquā: vel pp cupiscētiaz alteri boi: p supbiā āt auertit a deo: ex eo q non vult subijci deo nec ei pceptis: vt declarat Alexā. de al'. i. 2°. pte sūme i tractatu de supbia. Et btūs Tho. vbi. s. Ergo supbia ē grauissimū pctm. Jō sup illō ps°. Emūdabor a delicto maxio ingt glo. hoc est a peccato supbie. D

Scōa rō dī opatiōis. Jllō. n. q oibus pctis grauitatē iponit ē grui: p illā regulā positā i p°. Posterioz. r 3°. Topicoz. pp vnūqōqz tale: r illud magis Si. n. pricipātia cū igne sūt calida: ergo ignis marie calidus erit. Sz superbia aggrauat pctm: q: tāto vnūqōqz pctm ē grauis: qto [illegible]etum fuerit cum maiori superbia r contemptu: Ergo rc. E

Tertia rō dī origīatiōis. Jllō. n. qd ē origo oium pctoz r cā eoz ē maximū oiuz: p illā regulā phi. i. 2°. Metha. Qd ē cā alioz vt sint talia illō ē marie tale: sz supbia ē origo oiuz pctoz. Scriptū ē. n. Eccle. x°. Jnitiū ois pcti ē supbia: q tenuerit eā replebit maledictis: r subuertet eum i finē. Ergo ē grauissimū pctm. Et hoc ē qd ingt gl. sup illō ps°. Supbi inique agebant vsqueqz di. Maximū pctm i hoie ē supbia: q: inde manauit nři delicti origo. Ea pp scus Tob. dicebat filio suo sui libri. c°. 4°. Supbiā nūqz i tuo sensu: aut in tuo xbo dñari pmittas: q: in ipsa initiū sumpsit oium perditio. F

Quarta rō dī pmissiōis: sic arguēdo. Apud deū r mūdū pmitit min malū vt euitet r extirpet maximū: vt colligi pōt ex snia Aristo. in 3°. Topico. Uñ sapiēs medic i remediū maioris morbi patit ifirmū icidere i minorē r leuiorē morbū. De qqz i veteri testō pmisit libellū repudij dari vt euitaret vxoricidiū: r leges humane supportāt postribulū vt euitet adulteriū. Q: pctā pdcā gruiora sūt. Sz i remediū pcti supbie pmittit de hoiez irruere i pctā grauia r turpia: vt ingt Greg. i moralib. vñ Augu. 14°. de ciui. dei. c°. 13°. dicit. Audeo dicere supbis eē vtile cadere i aliqd aptū manifestūqz pctm: vt sibi displiceāt q iā sibi placēdo ceciderāt. Et Jsido. in li°. de sūmo bono ait. Qui detinet supbia r nō sentit labit i carnis luxuriā vt p hāc humiliat pfusione exurgat. Ergo concludendum est superbie vicium esse grauissimum. G

Quīta rō dī oppositiōis. Jllud ē grauissimū pctm qd marie se oppōit deo. Sz supbia ē hmōi: dicēte Greg. i moralib. Qd cū oia vicia fugiāt a deo: sola supbia oppōit se illi. Sicut fecerūt ex Noe descēdentes [illegible] voluerūt turri erigere ptingentē vsqz ad celū: vt dī Geñ. xi°. Ut si forte iterz de mitteret diluuiū possēt ab eo se ōfendere: r nō submergi: ac possent cū dō pugnare. Sz de illoz supbiā pfudit p diuersitatē linguaz: ita vt se mutuo non itelligerent: r sic ab edificanda turri cessarent. Ex qb patet grauitas supbie q contra deū isurgit. Et iō de supbo dī Job. 15°. Tetēdit aduersus deū manū suā: r p oipotētē roborat ē: cucurrit aduersus eū erēcto collo r pigui ceruice armat ē. Q: aūt supb ē deo pri nō pōt eē sibi ipsi pacific: iuxta illud Job. 9°. Quis resistit ei r pacē hūit: qsi dicat: nullus. H

Sexta rō dī offensiōis. Nullū ē. n. pctm q ita offendat diuinā maiestatē sicut supbia: per quā vult hō eqri deo: dū affectat pesse: r nulli subesse: qd ē pprium dei. De q ingt Aug. i speculo. c°. 18°. De ē. s. quē nihil: sine quo nihil: sub q totum: cū q totū: in q totū: a quo oia: p quē oia: r i q oia. Supb āt hāc pemiēntiā desiderat: affectās oēs alios pire. Et ideo marie deo iniuriat: vsurpare volens eius pprietatē. Et hoc est qd scriptū est secūde ad Thesa. 2°. Qui extollit sup oē qd dicit deus. Quod licet pricipalr itelligatur de antixpo potest etiā intelligi de quolibet supbo: vnde super

illa verba inqt Ber. Ois supb⁹ extollit supra deū vult eni deus fieri volūtatē suā: vult ⁊ supb⁹ suā fieri. Iā videt equalitas: sed vide male cōgruam ꝓportionē. Deus.n. in his que ratio approbat suam vult fieri volūtatē: supb⁹ ꝯo cū rōne: ⁊ contra rōnem: hec ille. I

Septia rō dr subiectiōis.s. diabolice. Superbia.n. hoiem speciali seruitute diabolo subditū facit: qr vt dr. Job.41°.c°. Ipse est rex sup oēs filios supbie. Octaua rō dr destructiōis.s. oiū virtutū ⁊ grāꝝ. vnde Grego in quodā sermōe ait. Sicut humilitas oia vicia extirpat: oēsq virtutes colligit ⁊ roborat: sic supbia oēs virtutes destruit ⁊ eneruat: hec ille. Sicut ergo qdā aues nō valētes comedere nucleū nucū donec ē iclusus cortice: nec ostreas marinas qdiu in cōchis ⁊ testis suis latētī alto eas eleuāt: ⁊ deijciētes ad ima sup durū lapidē frangūt ⁊ postea deuorāt. Sic demōes nō valētes grās ac virtutes hoīs deuorare donec latitant sub cortice ac testa humilitatis: in altū eū ꝑ supbiā eleuare cōtendūt: vt in ꝓfundū īferni ꝓijciāt ⁊ frāgant. Iō dicebat Job in ꝑsona supboꝝ sui libri.c°.30. Eleuasti me ⁊ qsi supra ventū ponēs allisisti me valide. Hanc aūt rōnē tāgēs Isido. in li°. de sūmo bono dicit. Sicut supbia ē origo ⁊ radix oiū criminū: ita ē ruina oiū virtutū. K

Nona rō dr iniuriatiōis. Supbia.n. nocet ⁊ iniuriat ꝓximo: iuxta illō psalmi 19. Dū supbit ipi⁹ icendit paup. Vn̄ iquit Dauid ps°.118° Cōfundant supbi qr iniuste iniqtatē fecerūt in me. Solēt.n. supbi ꝓximos cōtemnere ⁊ coangustare. Scriptū ē.n. Prouer.xi°. Ubi fuerit superbia ibi erit ⁊ ꝯtumelia. Et.22°. eiusdē libri.c°. dr. Arma ⁊ gladij in via supbi. Et.24°.c°. Qui se iactat ⁊ dilatat iurgia ꝯcitat. Ideo inqt Innocētius in li°. de vilitate cōditiōis humane. Ambitiosus stati vt est ad honorē ꝓmot⁹ in supbiā extollit: in iactātiā effrenat. Nō curat ꝓdesse: s gloriat ꝑesse: ꝑsumit se meliorē: qr cernit se supiorē: ꝑores dedignat amicos: notos ignorat: externos comites cōtemnit antiqs: vultū auertit: ceruicē erigit: fastū ondit: grādia loqtur: sublima meditatur: subesse nō patit: p̄eesse molit: subditis onerosus: oib⁹ īfestus: p̄ceps: molestus: arrogans: grauis ⁊ iportun⁹: hec ille. Multipłr ergo molestat supb⁹ ꝓximū suū: maxie verbis ꝯtumeliosis. scriptū ē.n. Eccle.xi°. Sicut eructāt ꝑcordia fetētiū: sic ⁊ cor supboꝝ. Nā sicut stomacus vētositate īflatus eructare solet: sic ⁊ hō supbia plen⁹ vētosa verba emittit: ⁊ cū ꝓximis litigat. Scriptū ē.n. Prouer.13°. Inter supbos semp iurgia sūt. Ideo.14°. moraliū Grego. inqt. Cūctis nāq superba apud se cogitatiōe tumētib⁹ inest clamor in locutiōe: amaritudo in silētio: dissolutio in hilaritate: furor in tristitia: inhonestas in actiōe: erectio in [illegible] īcessu: rācor in rn̄siōe: hor mēs semp ē ad irrogādas ꝯtumelias valida: ad tollerandū īfirma: ad obediēdū pigra: ad lacessendū alios importuna: hec ille. Sic̄ ergo fum⁹ supra domū est signū īterioris fumi ⁊ ignis. Et sicut signū vini vl alteri⁹ rei venalis facit bonā iuris ꝑsumptionē q talia sint venalia. C. de emp. ⁊ vē. l. nec emere. vbi lex ꝑsumit q vbi est signū ibi sit ⁊ signatū. Ita signa supbie exteriora idicāt eē in hoīe supbiā interiorē: que nō facilr pōt occultari sed ad exteriora signa p̄rūpit: vn̄ in ꝑsōa supbi dr: Job.32°. Plenus sū sermōib⁹ ⁊ coartat me spūs ventris mei. vēter me⁹ qsi mustū absq spiraculo: qd lagūculas nouas disrūpit. L

Decima rō demōstrās detestationē supbie dr abhominatiōis. Valde.n. abhomiat eā de⁹ tāq rē fetidissimā. Vn̄. Joelis.2°. scriptū est. Ascēdet fetor ei⁹: ascēdet putredo ei⁹ quia supbe egit. ⁊ Amos.6°. inqt dn̄s. Detestor ego supbiam Jacob ⁊ dom⁹ ei⁹ odi. ⁊ Judith.9°. dr deo. Supbi nō placuerūt tibi ab initio. ⁊ Prouer.8°. Arrogātiā ⁊ supbiā ego detestor ait dn̄s. Et.16°. eiusdē libri.c°. Abhomiatio dn̄i est oīs arrogās. M

Undecima rō appellat expulsiōis.s. a regno celesti. Inqt.n. de⁹ ꝑ ps^am. Nō hītabit i medio dom⁹ mee q fac supbiā. ⁊ Iō btā virgo cecinit Luce p°. Dispsit supbos mēte cordis sui. N

Duodecia rō dr pūitiōis: valde.n. pūit de⁹ supbos: vn̄ Deut.17°. dr. Qui supbierit nolēs obedire sacerdotis īpio moriet. ⁊ Nūeri.15°. Aia q cōmisit aliqd ꝑ supbiā: pibit de pplo suo. Et ps°.3°. inqt Dauid. Retribuet abūdāter facientib⁹ supbiā. ⁊ Prouer.15°. Domos supboꝝ demolit dn̄s. ⁊ Eccle.x°. Sedes ducū supboꝝ destruxit deus: ⁊ radices gētiū supbaꝝ arefecit: ⁊ ꝑdidit memoriā eoꝝ. ⁊.21°. eiusdē li°.c°. Substātia supbi eradicabit: ⁊ Malachie.3°. Erūt oēs supbi sicut stipula: ⁊ īflamabit eos dies veniēs dicit dn̄s exercituū: ⁊ nō relinquet eis radicē nec germē. O

Scdo ꝓbat detestādā eē supbiā auctoritatibus. Et p°. sacre scripture. Nā ps°.17° īqt Dauid deo. Oculos supboꝝ humiliabis. ⁊.88°. Tu humiliasti sicut vulneratū supbū. ⁊.93°. Redde retributiōes supbis: ⁊ Job.2°. Si ascēderit vsq ad celos supbia ei⁹ ⁊ caput ei⁹ nubes tetigerit qsi sterquilinū in fine ꝑdetur. ⁊.35°. eiusdē libri.c°. Clamabūt ⁊ nō exaudiet pp supbiam malignoꝝ. ⁊ 4°.c°. dr. Disꝑge supbos in furore tuo: ⁊ respiciens oēm arrogantē humilia: respice cūctos supbos ⁊ confunde

⁊ cōfunde eos. Et. Prouer.16°. Melius est hu/ miliari cū mitib⁹: ꝙ̄ diuidere spolia cū supbis. Et Eccle.3°. Sinagoge supborū nō erit sanitas ⁊.xj°. Sicut capra i laqueū sic ⁊ cor supboꝝ ⁊.27°. Et fusio sanguinis i rixa supborū: ⁊ maledictio eorū auditus grauis. Et ps°.58°. Cōprehendant in supbia sua. ⁊ 82°. Superbia eorū q te oderūt as/ cendit semp. Et 100. Seperbo oculo ⁊ insatiabili corde cū hoc nō edebaz. ⁊ iterū. Prouer.14°. ait Salomon. In ore stulti iurgia supbie. ⁊ 21°. eius/ dē libri c°. Supbus ⁊ arrogans vocat idoct⁹: qꝫ in ira operat supbiaz. Et Sapiētie.5°. dicūt dā/ nati. Quid nobis pfuit supbia: aut diuitiarū iactā tia qd cōtulit nobis? Et iterū Isa.5°. scriptū est. Dies dn̄i exercituū sup oēm supbuz ⁊ excelsuz: ⁊ sup oēz arrogantez humiliabit: ⁊ oculi sublimiū deprimet ⁊ x°. eiusdē libri c°. Excelsi statura suc/ cidēt ⁊ sublimes hūiliabunt. ⁊ 13°. Requiescere fa/ ciaz supbiā infideliū: ⁊ arrogātiā fortiū hūiliabo ⁊ 23°. Dn̄s exercituū cogitauit vt detraheret sup/ biā oīs glie: ⁊ ad ignominiā duceret oēs inclytos terre ⁊ 28°. Ueh corone supbie: qꝛ pedib⁹ concul cabit. ⁊ 37°. Supbia tua ascēdit in aures meas ponā ergo circulū i narib⁹ tuis: ⁊ frenū i labijs tu is. ⁊ Ezechiel.31°. Eleuatū est cor ei⁹ in altitudie sua: ⁊ tūc tradidi eum i man⁹ fortissimi. ⁊ Abdie p°. Si exaltat⁹ fueris vt aqlia ⁊ iter sydera posue ris nidū tuū: inde detrahā te dicit dn̄s. ⁊ scḋi Ma cha.7°. Tu vo iustas penas dei iudicio superbie tue exolues. ⁊ Matthei.18°. Nisi cōuersi fueritis ⁊ efficiamini sicut paruuli nō itrabitis in regno celorū. ⁊ Jacobi.4°. Supbis deus resistit humili bus aūt dat grāz suā. Uñ dicebat beat⁹ frat nr̄ ter gidius soci⁹ beati Frācisci: ꝙ sicut rex magn⁹ vo/ lens mittere dilectā filiā suā ad maritum nō ponit eā sup equū indomitū: ⁊ calcitrosuz: sꝫ sup māsue tuz: ita deus nō ponit grāz suā sup supbū ⁊ arro gantē: sed sup humilē. Non est aūt mirū si de⁹ ita īpugnat superbiā: qꝛ ipse eā nō fecit: sꝫ diabol⁹ eā adinuenit. Uñ dr̄ Eccle.x°. Nō est cōcreata hoi/ bus supbia. Et ideo sicut demones abhominat ꝓ pter superbiā: ita supbos hoies abhorret de⁹ iu/ xta illud Eccle.16°. Execratus est illos pp super/ biam eorum. P

Auctoritate quoqꝫ sanctorū doctoruz detestat superbia. Inqt.n. Greg.31°. mora. Radix cū cti mali ⁊ regina oium vicioꝝ supbia est. Et Au gustinus in epla ad quēdā comitē dicit. Subpia ex angelis demones facit: ⁊ vt euidēter ostendat. Ipsa est peccatorū oiuz initiū: finis: ⁊ cā: qm̄ non solū est peccatū ipsa supiba: sꝫ nullū pctm̄ eē po/ tuit aut poterit sine illa: hec Aug. Auctoritate qꝙꝫ canonica detestat supbia. Scriptū est.n.i c°. sicut 18.p°.q.6°. Qui nitit ad altiora cōscēdē qd aliō agit nisi vt crescēdo decrescat: ⁊ ascēdendo exteri us iteri⁹ in pfundū descēdat? Et 40°.di.c°. mul ti.dr̄. Unusqsqꝫ qrat nō qūo alijs maior appare/ at: sꝫ qūo oībus iferior videat: qm̄ nō qui maior fuerit in honore ille est iustior: sed qui fuerit iusti/ or ille est maior. Q

Quili ēt auctāte idē declarat. Nā.C.de pna/ tis carce.l.j. inqt imperator. Jubem⁹ viris cla/ rissimis puīciaꝝ rectorib⁹ dare operā semp vt ne phandissioꝝ hoīuz arrogātia modis oībus cōpri matur. Philosophi quoqꝫ supbiaz detestant: vñ Tulius i p°. de officijs ait. Etiam i reb⁹ psperis ⁊ ad volūtatē nr̄az fluētib⁹: supbia magnope atqꝫ arrogātia fugiēda ē. Pictagoras aūt dicebat: vt legit i vitis philosophoꝝ. Liber nō ē quē supb⁹ istat anim⁹. Et Plaut⁹ i aularia inqt. Res nimi um singularis est hō parē ferre nō valēs: mino/ res naqꝫ despicim⁹: maiorib⁹ iuidem⁹: ab equali/ b⁹ dissentim⁹. Poete ēt supbiā detestādā oñdūt. vñ. Prudēti⁹ i li°. ꝯ ꝯflictu vicioꝝ ⁊ v̄tutū dicit. Desine grande loqui: frangit deus omne supbuz. Magna cadūt: inflata crepāt: tumefcā pmunt. Disce supercilium deponere: disce cauere. Ante pedes foueā quisqs sublime minaris. Peruulgata viget nostri snia xpi. Scādere celsa humiles ⁊ ad ima redire feroces. Et Claudian⁹ li°.p°. Inqnat egregios adiuncta supbia mores. Et Ouidi⁹ li°.2°. ꝯ arte amādi. E/ rue fast⁹. Curā māsuri qsqs amoris hēs. Et Se neca i li°. tragediaꝝ. Uos qb⁹ rector maris atqꝫ terre: ius dedit magnū necis atqꝫ vite: ponite īfla tos tumidosqꝫ vult⁹. Quicqd a vobis minor ex pauescit: maior hoc vobis dn̄s minat. Oē sub re/ gno grauiore regnū ē: quē dies vidit veniēs sup/ bū: hūc dies vidit fugiēs iacētē: hec ille. Sed heu qꝛ nō solū dn̄i: sꝫ ēt fui sunt supbi. Ait.n. Juue/ nalis li°.p°. satira 5°. Maxia queqꝫ dom⁹ fuisē plena supbis. O maledicta supbia tu es illa que a nobis pacez ac trāqllitatē auferes: vñ̄e Mar/ tiale li°. vndiqꝫ suscepto.c°.2°. Etherea pacē ven tus ⁊ supbia tollūt. Auctor qꝙꝫ Austrolabij con trat supbiā inqt. In sua fit pceps discrimina qs/ qꝫ supbus. Intollerabili⁹ nihil ē ꝙ̄ vita supbi. Jō Gualteri⁹ de castelioē li°.p°. ait. Parcite morta/ les aios extollere fastu Collasqꝫ opib⁹ aspnariqꝫ mi nores. Et auctor libri q dr̄ facetus.c°.2°. inqt. At placeat cūctis nullū decet eē supbū. Qui sic istat desinit eē bonis. Debem⁹ ergo sūmope fugere sup biā ⁊ humilitatē seq: qꝛ vt dr̄ i vulgari puerbio. Chi non se pigha se rumpe.

L agnello huuse tetta la sua mse e laltrui. R
AD hoc etiã faciendũ hortamur exẽplis. Et p°.
luciferi ⁊ alioꝝ angeloꝝ supbiẽtiũ: quos sta
tiʒ de celo deiecit deꝰ: vt scribit̃ Isa. 14°. Et Apoc.
12°. Et ideo timenduʒ est nobis: q: vt scribit̃ in. l.
j. C. ad. l. iuliã. repe. Pena vnius debet eẽ metus
multoꝝ. S
SEcundũ exẽpliũ habet̃ de Saul rege israel: q
cũ eẽt humilis in oculis eiꝰ electꝰ est rex. Sʒ
postq̃ supbiuit adeo deiectus ẽ: vt scriptũ est pri
mi Regũ 15°. Tertiũ exẽpliũ est de Dauid pp cuiꝰ
supbiã deus pestilẽtia mori fecit septuagita mi/
lia viroꝝ bellãtiũ scd̃m Regũ vlti°. Et p̃mi Pa/
ral. 21°. Quartũ exẽpliũ est de Sẽnacherib rege as
sirioꝝ: pp cuius supbiã occidit angelus dñi cẽtũ
octuaginta quinq̃ʒ milia viroꝝ. Et ipse rex super
bus postea a suis filijs occisus ẽ q̃rti Reguʒ 19°.
Quintũ exẽpliũ est de Nabucdonosor qui pp sup
biã de regno deiectus ẽ: ⁊ cũ bestijs fenũ vt bos se/
ptẽ annis comedit. Dañ. 4°. Sextuʒ exẽplum de
Aman supbo qui idignabat̃ q: mardocheus sibi
nõ assurgeret ⁊ reuerẽtiã exhiberet: q tandẽ suspẽ
sus est i patibulo: quẽ ipse parauerat mardocheo.
Hester. 4°. Septimũ exẽpliũ ẽ de Antiocho rege
supbissimo ɔtra deũ ⁊ pp̃luʒ israel supbiẽte: qui
adeo pcussus ẽ ita horribili plaga: vt ex eiꝰ carne
viuẽtes ṽmes scaturirẽt: ⁊ fetore suo eiꝰ exercitus
aggrauaret taliter q nemo eiꝰ putredinẽ poterat
tollerare. Et sic miserabil̃r defunctꝰ est: scd̃m Ma
cha. 9°. Octauũ exẽpliũ h̃etur de magno põpeio
q adeo supbus erat vt nullũ parẽ vellet. Ut Lu
canus refert li°. p°. Audiẽs aũt venire Cesarẽ ɔt
se: ex arrogãtia ait. Si terrã pede cõcussero totum
orbẽ ad arma ꝓuocabo: vt recitat Plutarchꝰ in
historia illiꝰ. Sʒ postmodũ miserabil̃r a Ptolo
meo rege egypti iterfectus ⁊ decapitatꝰ est: cuiꝰ ca
put inimico suo Cesari predictꝰ rex p̃ñtari fecit.
Nonũ exẽpliũ h̃etur i officio exaltationis sancte
crucis de Cosdroe rege persarũ q se adorari facie
bat vt deũ: atq̃ʒ appellari regẽ regũ ⁊ dñm dñan
tiũ. Morabatq̃ʒ in turri argentea: in q̃ erat sol:
⁊ luna: ac stelle ex auro purissima: residebatq̃ʒ in
throno aureo gẽmis lucẽtibus ornato. Cũq̃ʒ di/
cta turris artificiose moueret̃: tonitruũ facere vi/
debat̃: ⁊ per occultas fistulas aquã trahẽs q̃si deꝰ
pluere videbat̃. Quẽ superbũ regẽ humilis ipe/
rator romanoꝝ Eraclius iterfecit ⁊ oĩa abstulit.
Decimũ exẽpliũ est de Sabor rege psaruʒ: de quo
legitur in historia tripartita lib°. 4°. q cũ roma/
nos superasset: iperatorẽ romanũ Ualeriũ captũ:
qñ equũ ascẽdere volebat sibi sub pedibꝰ proster
ni faciebat atq̃ʒ per superbiã ascẽdẽdo equũ euʒ
cõculcabat. Propter cuiꝰ superbiã in eius exer
citu misit deus culices ⁊ cinifices: q intrãtes i na
res equoꝝ ⁊ elephantiũ: ⁊ in aures ⁊ nares homi
nuʒ: totum illum superbum exercitũ fugauerunt
⁊ dissipauerunt.

¶ Pars secunda de superbie filiatione. M

d IMissis quattuor spẽbus supbie de q
bus tractauimꝰ sup̃ in pte. p^a. s̃mone.
7°. dico s̃m s̃niaʒ Alex. de ales i 2^a p/
te sũme i tractatu de supbia ⁊ beatum
Tho. 2^a. 2^e. q. 162^a. q duodecĩ sũt filie supbie: q̃ã
quartũ ẽ extollẽtia. qñ. s. aliqs pp dona nature spi/
ritualia: aut corporalia: aut tp̃alia: vtputa: pp di
uitias: generis nobilitatẽ: corporis formositatẽ: ro
bur ⁊ fortitudinẽ: elegantiã: subtilitatẽ igenij: fe/
cunditatẽ: capacitatẽ memorie: ⁊ similia deificat
seipsum ⁊ deũ cognoscere negligit. Sicut faciebat
ille rex tiri cui dictũ est Ezechiel. 28°. Eleuatũ est
cor tuũ: dixisti deus ego sum. Jdõ inqt deus Jere.
9°. c°. Non glorie̅t sapiẽs i sapiẽtia sua: nec fortis i
fortitudine sua: nec diues in diuitijs suis: sʒ i hoc
glorie̅t scire ⁊ nosce me. In hac extollentia pecca/
bat Atreus q superbia elatꝰ dicebat. Equalis astris
gradior ⁊ cũctos supo: altũ supbo ṽtice attingẽs
celũ. Talis fuit superbia romanoꝝ. de qbus Aug.
in p°. de ciui. dei c°. p°. inqt: q ad tantã extollẽtiaʒ
deuenerãt vt se in numero deoꝝ extimari vellent:
optarẽtq̃ʒ i suis laudibꝰ dici. Parcere subiectis
⁊ debellare supbos. Talis etiã fuit supbia Domi/
tiani impatoris q ut refert Orosius li°. 7°. deuʒ
ac dñm se iussit appellari: ⁊ i ɔctis primordijs sua
rũ l̃rarum scribebat. dñs ⁊ deus d̃r Domitianus
iperator ita mãdat: qui tandẽ a cubicularijs suis
interfectꝰ est. Ad hãc quoq̃ʒ extollẽtiã ascenderat
Herodes agrippa: de quo refert Josephꝰ 19°. li°.
antiqtatũ: q cũ cesareã aduenisset: ⁊ ad eũ totius
ꝓuincie viri vnanimiter ɔuenissent: ille veste fui
genti ex auro ⁊ argẽto mirabiliter ɔtexta indutꝰ
icipiẽte die ꝓcessit ad theatrũ vbi cũ p̃mos solis
radios vestis argẽtea suscepisset: repercusso splen/
dore duplicatã spectãtibus lucẽ fulgor metalli vi
brantis effudit vt intuẽtibꝰ perstringeret acieʒ ⁊
terreret aspectꝰ. Illico aũt adulãtis vulgi cõcre/
pãt voces dicẽtis: vsq̃ʒ nũc te vt hoieʒ timuimꝰ:
sʒ ex hoc iã sup̃ humanã naturã te eẽ fatemur. Et
dũ adulatoribꝰ demulceret̃ honoribꝰ: ⁊ oblatos si
bi diuinos honores nõ respueret: repẽte mortife
ro viscerũ dolore corripit̃: ⁊ dũ p manꝰ suoꝝ depor
taret̃ dicebat. En ego ṽr deus ducor ad mortem.
Sicq̃ʒ infra qnq̃ʒ dies ṽmibꝰ eiꝰ viscera corrodẽti
bus expirauit. Et v̆ificata fuit s̃nia Senece i li°.
tragediaꝝ dicẽtis. Supbos sequit̃ victor a tergo

terra. Laũ penitẽt. sicut fecit Rimor⁹ rex q̃ cũ flo
rẽret maria potẽtia īperij sui iussit collocari sedil
le suũ ī litore maris: ⁊ alloquẽs mare dixit. Impo
nit ne ascẽdas terrā meam: nec vestes aut mẽbra
mea madefacere p̄sumas: s; tñ mare ascẽdit ter
ras ⁊ pedes ei⁹ madefecit. Quo fcõ resiliẽs rex ō se
dili ait. Sciãt oēs habitatores terre ⁊ orbis: vanū
⁊ friuolū eẽ oē regnū: ⁊ vanā regū potẽtiā: nec re
gis noīe quēpiā dignū p̄ter eū ad cui⁹ nutū celū ⁊
terra ac mare obediūt. Et deponēs coronā aurea;
de capite iposuit capiti saluatoris dei dicēs. Tua
ē potētia: tuū regnū dñe. Nec vnq̄ postea capiti
suo coronā iposuit cū tñ rex eēt normādie: datie: ⁊
anglie. Ad extollētiā ēt ptinet qdā grad⁹ supbie q
dr singularitas: q̄ ē vt inqt Bernar. i quodā ser
mone qñ hō facit aliqd vltra cōia ⁊ p̄sueta vt p̄
ceteris reputet̃ ⁊ excellētior appareat. In hoc autē
vicio erat Juli⁹ cesar. q vt refert Plutarch⁹ cu;
eēt cū alio socio p̄sul roman⁹: nō pmittebat sociū
exire de domo: s; ipse faciebat ⁊ vsurpabat totu;
offm̄: ⁊ sol⁹ volebat tenere vicē duoꝝ. Vñ i litteris
suis scribebat. Juli⁹ ⁊ cesar p̄sules. U

SEcūda filia supbie ē arrogātia p quam hō
p̄ualpēdit primos ⁊ i pctis dictis suis: gestis:
ac motib⁹ supbe se h;. Arrogās. n. supbe icedit: su
perbe loquit̃: supbe comedit: supbe oīa facit: ⁊ cu;
clamore ac strepitu: ac minis contumelijs. Talis
oīb⁹ fit exosus Ait. n. Tuli⁹ li°. p°. artis veteris c°.
i4°. Ex arrogātia odiū solet euenire. Et Boetius
li°. 3°. topi. Ex arrogātia fit qsq; odiosus. Jō iqt
Sapiēs Eccle. 3°. Quāto maior es: tāto magis te
humilia ī oīb⁹: ⁊ coram deo iuenies grã;. Et Oui
dius i 3°. de arte amãdi ait. Non natet i vultu dā
nosa superbia vro. Et Cassiodorus in eplis. Or
namētū oīu; bonorū est sincera bñgnitas. Igit̃ si
tu gradu: aut dignitate: aut v̄tute supas reliq̄s
noli illos pedib⁹ p̄culcare: sis amabilis: affabilis re
vultu facieq; placidus. Tulius quoq; i q̄dā orō
ne ad Cesarē ait. Crede mihi cesar nihil est tā po
pulare q̄ bonitas. Et Seneca ad lucilliū. Sic cū i
feriore viuas quēadmodū tecu; superiorē viuere
velles. Sed cōtrariu; huius faciūt arrogātes: q
bus iqut dñs Ezechiel. 38°. Vos cu; austeritate
imperabatis eis ⁊ cū potētia. Hoc aūt viciū i magi
stris ⁊ p̄ceptorib⁹ supbis marie inenit̃. De quibus
Greg. i4°. mora. Et hētur 46ª. di. i c°. hoc h;. in
quit. Hoc h; pp̄riū doctrina arrogātiū: vt humili
ter nesciāt iferre q̄ docēt: ⁊ recta q̄ sapiūt recte mi
nistrare ñ possint. In v̄bis. n. eoꝝ prodit̃. Nā cu;
docēt q̄si quodā sibi videt̃ sublimitatis culmīe
residere: eosq; quos docent vt lōge ifra se positos:
velut ī imo respiciunt q̄b⁹ nō cōsulendo loqui: s;

vir dñando dedignant̃: hec ille. Et ideo inquit au
ctor libri de formula honeste vite c°. 2°. Non eris
arrogans: sed que nosti sine arrogantia prestolan
ti imparties. X

TErtia superbie filia est vanagloria. S; quo
modo vanagloria dicatur plerisq; audire cu
piunt. Nam si loquamur de gloria celesti de qua
in ps°. penul°. dr̃. Exultabūt sancti in gloria: cer
te vana nō est: quā cūcti desiderare tenent̃. Tēpo
ralis aūt gloria vana nō ē cum virtuti faueat: ⁊
eā crescere faciat vt iquit Ouidi⁹ in li°. de pōcto.
Unde dicit Tuli⁹ in tuscu. qōnib⁹. Honos alit ar
tes. Itē gloria tpalis naturali iclinatiōe appetit̃:
vt ait Claudian⁹ li°. p°. ⁊ a v̄tuosis marie ōsidera
tur. Vñ Seneca ad Lucilliū scribit. Nulla ē tā ex
celsa v̄tus q̄ dulcedine glīe nō tangat̃. Et Tuli⁹ i
orone p Archia poeta dicit. Trahim⁹ oēs studio
laudis atq; optim⁹ qsq; marie glīa ducit̃. Ex q
bus nō vr̃ rephendēd⁹ q glia; appetit: marie cu;
ex his q̄ a natura isunt nemo debeat vituperari 2°.
Ethico. Preterea glīa ⁊ fama aium roborat ⁊
fortē facit ad quecūq; ardua ⁊ difficilia: vt inquit
Ouidius in 5°. de tristib⁹. Vñ Augu. in 5°. de ci
ui. dei. c°. i8°. ait. Hec sunt duo illa: libertas ⁊ cu
piditas laudis humane que ad facta compulere
mirāda romanos. Econtrario aūt īfamia hoīe;
deiicit ⁊ p̄sternit: vñ ait auctor rudiū li°. 2°. Ne
glector fame: fiet neglector honoris. Et merito cū
eris ille neglect⁹ erit. Et iō dicit Ric. i. 4°. di. i9ª.
ar°. 3°. q. pª. q fama nō est qcq̄ ā p̄ciosius iter tē
poralia ⁊ multū est vtilis ad sp̄ūalia: qa multi a
pctō retrahūtur timore īfamie. Sed qñ hoīes se
īfamatos cōsiderāt magis sine freno peccāt: vnde
glo. super illud Matthei. i8°. Corripe eū inter te
⁊ ipsū solū ait. Ne publice correct⁹ verecūdiam
amittat: qua perdita i peccato remaneat: hec ille.
Ea pp̄ dī q oībus licitū est defēdere dignitate; ⁊
reputationē suā. ff. de postu. l. i. in p̄ncipio. Itē qui
libet debet parcere pudori suo ⁊ honestati. ff. man
dati. l. quint⁹ muti⁹. Et de procu. l. que oīa. Nam
quilibet p̄sumitur talis prima facie: qualis est in
comuni opinione. C. ne de statu. defū. l. si mī ⁊ ff. ō
questi. l. diuus pius. §. fi. vnde quotiēs de aliquo
negocio dubitat̃: recurrēdū est ad comunem opi
nionem. ff. de fundo instruc. l. cum de laneonis. §.
asinam. ⁊ de flumi. l. i. imo tam efficax est comu
nis opinio: vt quandoq; plus valere dicat̃ q est
in comuni opiniōe: q̄ q in veritate. l. his qui pu
tat. ff. de acquiren. here. ⁊. l. barbarius. ff. de offici.
preto. Ideo inquit philosophus. 7°. Ethi. Fama
quam multi famāt non omnino deperdit̃. Solēt is
etiā fama facit fidē. §. in criminali. 4ª. q. 3ª. bona

insuper fama vtilis videt̃ ad beatitudinē ꝯseqn/dā. Ait eni͂ Jacob⁹ beneuētan⁹ sui libri. c°. 2°. Jl/lis erit cui bona fama viget. Oēs ergo charaȝ hēre debēt famā suā. Qui enim eā negligit crudelis est. xj^a. q. 3^a. c°. nō sunt. Et homicida reputat̃. c°. nolo. 12^a. q. p^a. Ait ēt Grati⁹ in ep̃la ad Quintū. Falsus hono: iuuat ⁊ mēdax īfamia terret. Et iō sapiēs Eccl̃. 41°. inqt. Curā habe d̃ bono noīe qꝛ magis tibi ꝓderit: q̃ mile thesauri p̃ciosi ⁊ magni. Qd̃ ꝯsiderās Paulus dicebat p^c. ad Cori. 9°. Expedit mihi magis mori: q̃ vt gl̃iam meaȝ quis euacuet. Y

Sed pro p̃dictoruȝ declaratiōe est sciēdū ſm Alex. de ales vbi s̄. ⁊ btm̄ Tho. 2^a. 2^e. q. 132^a. qd̃ gl̃ia tpalis pōt appeti ordiate ⁊ sine pctō: imo cū merito: p:io cū qs cogitat bonū suū dignū laude ⁊ approbat illd̃ tanq̃ v̓tuosuȝ: cupiēs illd̃ laudari ab alijs pp diuinū honorē. Et in hoc adimplet p̃ceptū dn̄i Mat. 5°. dicent̃. Sic luceat lux vr̃a corā hoīb⁹: vt videāt bona opa vr̃a ⁊ gl̃ificēt prẽȝ vr̃m q in celis est. De hac gl̃iatione ait ap̃ls 2^e. ad Cor. x°. Qui gl̃iat̃ in dn̄o gl̃ie. Scd̃o pōt qs desiderare opus suū laudari pp ꝓximi vtilitateȝ. Et hoc est ēt meritoriū: ad qd̃ hortat̃ ap̃ls ad Ro. 12°. di. Prouidētes bona nō solū corā deo: ſȝ etiam corā oīb⁹ hoīb⁹. Et p^c. ad Cor. x°. Placete oīb⁹ per oīa sicut ⁊ ego oīb⁹ per oīa placeo: vn̄ dī. 12^a. q. p^a. c°. nolo. q̄ bona ꝯscīa est nobis necessaria quo ad deū: ⁊ bona fama quo ad proximū. Scd̃o pōt qs desiderare laudē inordiate. Et hoc dupl̃r: p:io cuȝ peccato veniali: vt cū qs laudari appetit de his que nō sūt laude digna: vt de diuitijs: pulchritudīe: honorib⁹: ⁊ alijs tpalib⁹: nolēs tn̄ pp hoc offendere deuȝ vel proximū. Talis eniȝ peccat per vanagloriam: qꝛ oīa tpalia vana sunt. Eccl^s. p°. Et iō in eis laus q̃ri nō debet. Est etiā vanagl̃ia pctm̄ veniale qn̄ nō deliberate appetit̃: sed solū ex subreptiōe. Et significat̃ per pulůereȝ de quo dn̄s dixit ap̃lis Mat. x°. Excutite puluerē de pedib⁹ vestris: ⁊ bt Greg. dicit. Predicatio vix sine aliqua pulueris īmixtione trāsit. Nā p̃dicās aut ad indignationē trahit̃ si ꝯtēnat̃: aut ad quātulācūq̧ gloriaȝ: si ab auditorib⁹ honorat̃: si aūt qs de virtutib⁹ vel de gratijs quas nō hēt: vel magis q̃ habet laudari appetat: licet dicant aliq eū mortal̃r peccare: tn̄ sic distinguit p̃dicator qdā ordis ñ: q̄ si hoc affectat citra ꝯtemptū dei ⁊ proximi: nec in tali laude ponit finē suū: peccat venialiter: sed grauī⁹ q̃ in predictis casib⁹. Si v̓o hoc appetat vt alijs magis virtuosis preferat̃ ⁊ exaltetur: peccat mortaliter. Unde glo. sup illd̃ Joā. 5°. Gloriā ab inuicē expectātes aīt. Magnū viciuȝ est humāe laudis ambitio que vult de se estimari quod non habet: ⁊ super alios efferri: hec illa. Secūdo peccat homo mortaliter per vanagloriaȝ. Et hoc tripliciter. Primo quādo querit gloriam de eo qd̃ est peccatū mortale. Sicut luxuriosus d̓ carnalitate: iracūdus de vindicta ⁊ huiusmodi. Quē reprehēdit ps̄^a. di. Quid gloriaris in malicia qui potēs est in iniquitate? Secūdo quādo appetit laudari in cōtēptū ꝓximi vel dei: suā magis gloriā affectās q̃ diuinam de vanagloriosis dicit̃ Joā. 12°. Dilexerūt gloriam hoīum magis q̃ dei: ⁊ isti sunt fures: ⁊ raptores ꝓprietatis dei cui competit honor ⁊ gloria: qui inqt Jsa. 42°. Gloriam meā alteri nō dabo: de quo etiā inqt Ap̃ls p^e. ad Thimo. p°. Soli deo honor ⁊ gloria. Z

Tertio peccat mortaliter quādo qs est parat⁹ peccare mortaliter vt aliquā laudē vel gloriā acqrat aut ne eā amittat: vel in tali laude finē suū constituit: vt inqt Hēric⁹ de gandano in p°. suo quolibet. Et ideo iqt saluator. Mat. 6°. Attēdite ne iustitiā vestrā faciat̃ corā hoīb⁹ vt videami ab eis. Jō. n. fatue v̓gines nō potuerūt īrat̃ ad nuptias eterni regis. Matthei. 25°. qꝛ oīa opera sua propter humanā laudē faciebāt: vt inquit Gregori⁹ in quadā omelia. Dicit aūt Chriso. sup Mattheū: q̄ vanagloria potest accidere aut in principio aut in medio aut in fine. Tūc aūt venit in p̃ncipio: quādo qs aliquēd opus bonū ex sua vanaglia facere īcipit: ⁊ istud op⁹ dī viciosū qꝛ ex viciosa radice processit: ⁊ est potius intermittēdum q̃ ꝓficiēdū: hoc eni͂ opus prohibet dn̄s in verbis p̃allegatis. Aliqn̄ v̓o vanaglia est in medio operis. Sicut quādo qs ex recta intētione aliqd̃ bonum opus incepit: ⁊ in ꝓsecutione aliqs motus vanagloríe se īgerit: ⁊ tale opus nō est intermittēdū sed perficiēdū: maxime cū sit sepe potius inimici tentatio: q̃ alicui⁹ vaneglie passio: vnde legitur de sancto Bernardo q̄ cū semel gratiose p̃dicaret ⁊ ex hoc aliqs mot⁹ vaneglie se īgererent: tentationi respondit: nec per te īcepi nec per te dimittā. Aliqn̄ aūt in fine operis accidit homini quoddam gaudiū mētis ⁊ complacētia cordis: pro eo qd̃ tale op⁹ bn̄ cōpleuit: ⁊ talis cōplacētia opus p̃cedēs viciare n̄ potest: qꝛ naturale ē q̄ gliter delectat̃ in operibus ⁊ sermonibus suis: iuxta illud. Prouer. 15°. Letat̃ homo in sententia oris sui. Jmo etiā sancti viri habēt magnū gaudiū de bonis operib⁹ que faciūt propter deū: vn̄ super illud ps̄^e. Jn custodiendis illis retributio multa: dicit glosa. Non tn̄ pro eis in futuro redditur p̃miuȝ sed etiā hic eis magnū est gaudiū seruire illi cui seruire regnare est. A

Dixit quoq; idē Chriso. q vanagloria diffi/ culter vincit triplici de cā. Primo qr ō bo/ no nascitur. Sicut.n.ex vestimento tinea nascitur que vestimentū rodit: ⁊ ex ligno vermis: ⁊ ex ole/ ribus eruca exterminās ⁊ corrūpēs illud ex quo nascitur. Sic ex bonis operib⁹ aliqñ vanagloria nascitur: que ipsa bona inficit ⁊ maculat. Secun do qr cū oīa alia vicia habeāt bona cōtraria per que vincunt: sicut fornicatio vincit per castitatē: superbia p humilitatē: ⁊ iracūdia per māsuetudi nē: sola vanagloria nō hz aliqđ bonū p qđ supet. Tertio qr quāto plus cōpescit tanto ampli⁹ auge tur: ⁊ rō est fm eūdē Chriso. qr oē malū ex malo nascit: sola aūt vanagloria de bono procedit: ⁊ iō nō extinguit per bonū sz magis nutrit. Dicit etiā ibidē ipse Chriso. Nullū remediū pōt eē cōtra vanāgloriā nisi ōio sola: ⁊ adhuc ipsa vanitatem habebit: nisi caute effusa fuerit. Hoc nāq; inanis glorie viciū adeo est subtile: vt ēt i viris probis: saltē quādo solū est veniale peccatū sepe intret: vñ Hierony. ad Sabinianū ait. Naturali ducim⁹ malo adulatoribus nr̄is libēter fauem⁹: ⁊ ꝙuis nos rñdeamus indignos: ⁊ calidus rubor ora p fundat: tamē ad laudē sui intrinsec⁹ anima letat. Et Chriso. super Matth. inquit. Cū cetera vi/ cia locū habeant in fuis diaboli inanisgloria lo/ cum etiā hz in fuis xpi. Et ideo iquit Paul' ad Gal'. 6°. Non efficiam⁹ inanisglorie cupidi. Ut aūt falsis laudib⁹ quis nō extollat dz fuat ɔsiliū Catonis dicētis c°. 2°. Cū [illegible] aliquis laudat tuus iudex esse memēto. Plus alijs de te ꝙ tu tibi cre dere noli. Itē debet respicere ad vitā suā preteri tam: pñtem ⁊ futurā. Si.n. respicit ad vitā suam preteritā inueniet se multa cōmisisse: de quib⁹ dz erubescere: iuxta illud ad Roma. 6°. Quē ergo fructū tūc habuistis in illis: ī quib⁹ nūc erubescē/ tis? Si vo respicit ad vitā pñtē inueniet se eē in loco exilij ⁊ in magno periculo: qr hītat inter ma los. Vñ de hoc debet multū dolere ⁊ dicere cum psalmista. Heu mihi qr īcolatus meus prolōga/ tus est: habitaui cū habitantib⁹ cedar ⁊c. Si aūt respicit ad vitā futurā inueniet super se dei iudi/ cia de quibus dz multum timere. Sicut faciebat ps°. dicēs deo. A iudicijs.n. tuis timui. Nullus er go in hac vita [illegible] velle laudari postꝙ habet cām tanti ruboris: doloris ⁊ timoris. B

Quarta superbie filia est iactātia de qua duo videnda sunt. Primū est diffinitiōis. Dif/ finit aūt a philosopho 2°. ⁊ 4°. Ethi. q ait. Iactā/ tia est ostentatio ꝓprie laudis cū veritas nō sua/ det. Et fm Astesanū nostrū in 2°. li°. sue sūme. hac rōne dicit iactantia qr sicut cū quis a lōge vult aliquid iactare: manū ī altū eleuat: ita q cu/ pit se laudare: verbis in altum se extollit. Et ut ait Alexā. de ales in 2ª. parte sūme. Iactātia procedit ex supbia ⁊ inani gloria. Notādū tñ fm Alexan dri sñiam vbi.s. q aliqs potest se laudare tripli/ citer. s. meritorie: venialiter ⁊ mortaliter. Merito rie etiā tripliciter. Primo cū laudat se quis pro/ pter charitatē dei ac illi⁹ gloriā: gratias sibi a deo concessas nō ad se sed ad dei honorē referēdo. De hoc inquit Cyprian⁹ in epl'a ad Donatū. Odiosa iactatio est: ꝙuis nō iactatū eē possit sed gratū quicqd nō hominis virtuti ascribit: sz de dei mu/ nere predicat. Sic fecit gloriosa ✠go: que cecinit Luce p°. Magnificat aīa mea dñm ⁊c. Sequit. Quia respexit humilitatem ancille sue: ecce.n. ex hoc beatā me dicēt oēs generationes. Secūdo po test quis cū merito se laudare ꝓpter charitatem proximi: vtputa: ne scādalizet pp verba detrahē/ tium. Nam vt dr. 6ª. q. pª. c°. sunt plurimi. Sūt plurimi qui vitā moresq; bonoꝝ ampli⁹ ꝙ debēt laudāt. Ideo pmittit de⁹ malos in obtrectatiōes ⁊ obiurgationē prorūpere: vt [illegible] qua elatio ab ore laudantiū in corde nascit: ab ore vituperantium suffocet: hec ibi. Qua de re: qr sepenumero de bo nis viris ⁊ iustis pusilli maloꝝ diffamationibus scandalizant: licitum est qñq; proprias virtutes aperire. Sicut fecit beatus Augustin⁹ qui in ser/ mone qui legitur in festo ei⁹ dixit. Charitati vse de nobis ipsis hodie sermo reddendus est. Quia enim vt ait apl'us. Spectaculū facti sumus mūdo angelis ⁊ hoibus qui nos amāt: querunt qd lau/ dent in nobis. Qui vero nos oderūt: querūt quid detrahant nobis. Nos aūt in vtroq; medio cōsti tuti: adiuuāte deo vitā ⁊ famā nr̄ā sic custodire debem⁹: vt nō erubescant de detractorib⁹ laudato res: hec ille. Cuius doctrinā sequi volētes: debent fuare ɔsiliū qd ponit auctor rudiū li°. 2°. dicēs.

At quisquis famā cupiat retinere celebrem.
Omnibus hic studeat: gratus adesse bonis.
Sit mitis cūctis: tractabilis: atq; benignus.
Subleuet vt nomē prospera fama suum.
Et si displiceat prauis non sollicitetur.
Quis nisi sit prauis nemo placere potest.
Uerum profiteor simul omnibus opto placere.
Si nequeo: saltem glisco placere bonis.

Nō est ēt peccm̄ se comēdare p edificatiōe ꝓximi vñ si qs alijs hñs ṗdicare aliq̄ narrat ō se lauda bilia: vt audiētes īcitent: ⁊ deuoti⁹ ac efficaci⁹ ei⁹ doctrina recipiat: vel vt maloꝝ ṗdicatoꝝ ab au/ diētib⁹ dogmata respuāt: nō peccat sz meret. Sic enī fecit Paul. 2°. ad Cor. xj°. ⁊ 12°. vbi scribit se raptū vsq; ad tertiū celū: ⁊ audisse archana q̄ nō

licet homini loq. Et multa alia in sui comēdatio nē pfert. Qd̄ fecit ſʒ Nico. de lira p⁹ beatū Hiero nẏ sup dictā eplā3:q2 Corithi q sūt Achaij a Paulo ad fidē ɔuersi p⁹ recessuʒ ei⁹ a qbusdam pseudo ꝓplxtis seducti erāt q Paulo ɔtraxerāt: vt ei⁹ pdicationē ɔtēpni facerēt. Et iō ipe Paulus zelo ⁊ charitate salutꝭ eoꝝ duct⁹: mirabilia de se refert vt eos ad fidē veram reuocaret. C

TErtio pōt qs se laudare meritorie: pp charitatē sui. s. qñ tribulationib⁹ est oppssus vel calūniatus: ⁊ ne i desperationē incidat: recogitat ac rememorat sua bñfacta ad suā ɔfortationē. Et ob hāc cām vt iquit Greg. i moralib⁹ beat⁹ Job tribullat⁹ ⁊ ab amicis calūniat⁹ se laudauit: sui libri c°. 29°. dicēs. Ocul⁹ fui ceco: pes claudo: manus debilis: ⁊ pr erā quodā pauperū. Si qs etiā se laudaret nō deficiēdo a vitate: nō tñ pp iactātiaʒ sed vt aliqd periculū vel malū euitaret. Sicut fecit Paulus qui se ciuē romanuʒ esse dixit, ꝓpter qd̄ fuit dimissus liber qui tenebatur captiuus vt hētur. Actuū 25°. laudabiliter faceret. D

SEcūdo pōt qs se laudare cuʒ veniali peccato ſm Alexā. vbi. s. ⁊ Tho. 2ª. 2ᵉ. q. 112ª. arti°. 2°. cū. s. aliqd dicit in sui cōmendationē qd̄ est veꝝ: ⁊ nō iniuriaꝝ deo uel ꝓximo: cū aliqua tñ inaniglo ria. Et ab hoc peccato pauci inueniunꝝ imunes: vt ait Grego. i 31°. mora. Tertio pōt qs se iactare cū mortali peccato ⁊ hoc multipliciter ſʒ pdictos doctores. Primo cū quis se iactat ɔtra honoreʒ dei sicut Sēnacherib dicēs: q2 de⁹ nō possʒ libare ꝓpluʒ israel ab ei⁹ potētia: qͥ Regū 19°. Scd̄o cū qs se iactat in ɔtumeliam ꝓximi: sicut pharise⁹ se laudās: ⁊ vituperā publicanū. Luce. 18°. Et Golias dicēs. Ego exprobraui agminib⁹ isrl̄ hodie. Qui suo proprio gladio a Dauid capite truncatus est: vt habeꝝ primi Regum 17°. E

TErtio cū qs se iactat de peccato mortali de quibus reperiūꝝ mlti faciētes sicut dicit Salomō Prouer. 2°. c°. dicēs. Qui gliāꝝ cū malefecerit: ⁊ exultāt i reb⁹ pessimis. Et Jsa. 3°. dr Peccatū suū qsi sodoma pdicauerit. Quarto cuʒ qs se iactat ⁊ laudat vt aliquē decipiat: vt puta: dicēs [illegible] eē medicū vl' aduocatū: ⁊ magna fecisse: vt sic se ponāt hoīes i māib⁹ suis cū dāno ⁊ piculo eoꝝ. De tali iqͭ Arist. 4°. Ethi. Turpior ē q cā lucri se iactat: q̄ q cā glie: vl' honoris. Et ibidem dicit phūs. Jactator fingit de se maiora existētib⁹ qñq3 meli⁹ gr̄a. i. ex vanitate: qñ ꝑ gr̄a honoris ⁊ glie: qñq3 gr̄a argēti. Si qs tñ narraret solēnes curas ifirmoꝝ [illegible] cū factas: ⁊ doctas disputationes: ⁊ lecturas i quib⁹ cōmēdat⁹ fuit ꝺ scia sua. Et artifex artificia ab ipso fcā [illegible] lucreꝝ: dicēdo vitatē ⁊ nō derogādo alijs eiusdē ɔditiōis: tūc se nullū pctm̄ vt ſm pdcōs doctores. Et i hoc vificari pōt illa vulgaris snīa dicēs: q2 licitū ē laudare se apd̄ eos quibus qs ē ignotus: vel ꝓ tales se hoc mō laudantes cōiter excedūt: plus dicētes q̄ sit vitas: vñ phūs vbi. s. ait. Jactator simulat sibi iesse aliq̄ que nō sūt: vl' si isunt simulat eē maiora q̄ sint. Si ergo hoc facit cū alioꝝ dāno est peccatum mortale vt dicunt prefati doctores. F

HUic iactātie vicio associaꝝ vnū pctm̄ ei simile: quo ad finē s. yronia q ſʒ Tho. 2ª. 2ᵉ. q. 113ª. est qñ aliqs dicit de se aliqs defect⁹: qs tñ i se non recognoscit vt hūilis reputeꝝ ⁊ ab alijs laudetur. Contra hos defect⁹ inquit Cato i suis documentis. c°. 3°. Nec te collaudes nec [illegible] culpaueris ipse. Hoc faciūt stulti quos gloria vexat inanis. G

SEcundū pncipale de iactātia vidēdū dr abhominatio. Jnqͭ. n. Aristo. 4°. Ethi. Jactator maxie vituperādus ē. Et i cōi ꝓuerbio diciꝝ. Laus i ꝓprio ore sordescit. Paul⁹ q̄q3 de seipos laudāt: b⁹ ait ad Roma. p°. Dicētes se eē sapiētes stulti facti sūt. Et Cicero i p°. ꝺ officijs ait. Turpe ē de seipso pdicare. Et Quintilian⁹ li°. 8°. de oratoria istitutiōe. Viciosa ē iactatio i' ceteꝝ audiētibus nō mō fastidiū: sʒ et plerunq3 odiū. Jō dr q2 iactator nocet ñ solū sibi sʒ et alijs. p°. q. 2ª. c°. si qs. Jsti iactatores dicūt se hr̄e malos vicinos: q cuʒ eos nō laudēt volūt seipos laudare: ⁊ miranda se iactāt facturos. Et postea vificaꝝ illd̄ quod iquit. Orati⁹ i poetria. Parturiēt mōtes: nasceꝝ ridiculus mus. Tales ondūt se eē vanitate plenos. Ait. n. Bernar. i li°. de iprobatōe vicioꝝ. c°. 2°. Vana supboꝝ vacuat iactātia mētē. Ea pp iquit Seneca li°. 2°. de bñficijs. Retrahēda ē inanis iactatio. Res loquāꝝ nobis tacētib⁹: dr. n. i vulgari ꝓuerbio. Lopa lauda el magro. Et Paul⁹. 2ᵉ. ad Cor. x°. ait. Nō. n. q seipm cōmēdat ille ꝓbatus ē: sed quē de⁹ cōmēdat. Debet g° vnusqsq3 ifra se diceꝝ illd̄ qd̄ dr Joānis. 5°. Si ego testimoniū phibeo de meipo testimoniū meū nō ē veꝝ. Jtē seq̄ dʒ cōsiliuʒ Ambrosij i c°. imitare. 6ª. q. p°. dicēns. Nemo dʒ se iactare. Nā si Petrus lapsus ē q dixit. Et si oēs scādelizati fuerit i [illegible] sʒ nō ego: qs ali⁹ iure de se ꝑsumat. Deniq3 ⁊ Dauid q dixerat. Ego dixi i abūdātia mea nō mouebor i eternū: cā falsse iactātiaʒ cōfiteꝝ dicēs. Auertisti faciē tuā a me ⁊ factus sum cōturbatus: hec ille. Jdeo hortatur nos sapiens Prouerbioꝝ. 26°. dicēs. Laudet te alius ⁊ nos oe tuū: altena labia ⁊ nō lingua tua. Et primi Regum 2°. di. Nolite multiplicare loq sublimia gloriātes. Gualfredus quoq3 i poetria ait. Cuʒ fueris maior alijs te finge minorē. Et ꝺ

re menire tibi ne sic i abyssum. Delicias alios vt re sup ubera tollas. Uincat opus verbu: minuit iactantia famã. Notandũ est aũt q̃ non solũ in re bus magnis et sed etiã in vilib⁹ et abiectis põt esse iactantia: vñ Augu. in li°. de verbis dñi ait. Non in solo rerũ corporearũ nitore atq; pompa: sed et in ipsis rebus luctuosis põt esse iactantia: et eo pe riculosior quo sub noie seruitutis dei decipit. R

Quinta filia supbie ẽ ambitio: de q̃ loquẽs au ctor libri de vita et morib⁹ phõrum ait. Am bitio ẽ inordinat⁹ appetit⁹ honoris terreni et ãplitu dinis dignitatis. Et i c°. miramur. i fine. 61ᵃ. di. dr q̃ ambitio ẽ ad honores mũdi sine suffragio tẽpo ris: et sine merito laboris velle ꝓmoueri. Et iõ est pctm̃ s̃m Tho. 2ᵃ. 2ᵉ. q. 131ᵃ. ar°. p°. et Alex. d' ales in 2ᵃ. pte sũme. i tractatu d' ãbitiõe. Et cum honor sit ꝓmiũ virtutis 4°. Ethi. Ambitiosus ɔ̃siderat ꝓsi dẽtiã et regimẽ q̃ nõ debet nisi virtuosis. Et p ɔ̃ns nõ sibi. Imo et si eẽt sanct⁹ ex ãbitiõe fit idignus p°. q. pᵃ. c°. ꝑncipat⁹. In signũ aũt q̃ soli virtuosi debẽt ad dignitates ꝓmoueri: antiq romani vt refert Augu. 4°. de ciui. dei: duo ɔ̃struere tẽpla cõ tigua in vrbe: vnũ dee virtutis: aliud dee honoris. Ita tñ vt ad tẽplu3 dee honoris nõ eẽt ascẽsus ni si per tẽplũ dee virtutis. Ex hoc ostẽdentes q̃ ad honores nõ recte ꝑueniũt nisi p opera virtutũ. Uñ dicit in l. contra publicã. C. de re mili. li°. 12°. Ad honoris augmentũ nõ ambitione sed labore vnũ quẽq3 cõuenit euenire. Sine labore aũt et v̈tute ad honores ꝑueniẽtes sunt isecuti⁹ maledicta ambi tione: q̃ est cathedra pestilẽtie: de q̃ inquit Dauid ps°. p°. Beat⁹ vir q in cathedra pestilẽtie nõ sedit. Sup q̃ v̈ba ait Augu. Non ẽ fere q̃sq̃ q careat amore dñandi: et humanã nõ appetat gl̃iam. Hec aũt ambitio: ut idẽ Aug dicit i li°. de vera religio ne: pcedit ex supbia et cupiditate: et ẽ ɔ̃trat chari tatẽ que nõ est ambitiosa. p°. ad Cor. 13°. In quo qdẽ vicio multi iueniunt inuoluti. Ait. n. Ambro. sup Lucã. Sepe quos vicia nulla delectãt: quos nulla potuit mouere luxuria: nullaq3 auaritia fa cit ambitio curiosos. I

Sed tales se defendũt per dictum apli. p°. ad Thimo. 3°. dicẽtis. Qui epatũ ɔ̃siderat bonũ opus desiderat. Quibus rñdet Tho. 2ᵃ. 2ᵉ. q. 185ᵃ. ar°. p°. q̃ in epatu tria ꝑñt desiderari. Primũ est principale et finale. s. epalis opatio: p quã vtilita ti proximoꝝ itendit s̃m illud Joãnis vltio. Pasce oues meas. Et hoc s̃m se ẽ laudabile et meritoriu3: vel q: talis act⁹ epalis h3 annexã celsitudinẽ gra dus: hodie ꝓsumptuosu3 vr: q̃ aliqs preesse ap petat ad hoc vt subditis prosit: nisi manifesta ne cessitate vrgente: q: locus superior sine quo popu lus regi nõ põt: et si ita administretur vt decet: tñ indecẽter appetitur 8ᵃ. q. pᵃ. c°. qui epatum. T a tiquitus vero ut ingt Tho. vbi s̃. q: epi erãt pau peres et primi ducebant ad tormenta: et primi in laboribus affligebantur: erat licitum appetere hoc si ne: vt pro xp̃o et salute proximi paterent: vñ dicit Grego. in pastorali. Tũc laudabile erat epatu3 q̃ rere: quãdo per hunc quẽq3 non erat dubium ad supplicia grauiora peruenire. Alia aũt duo con siderãda in epatu sunt excellentia gradus: q̃ epi scopus sup alios cõstituit et reuerẽtia ac honor exhibitus. Et ista appetere est ꝓsumptuosu3. Uñ īquit Chriso. sup Matth. Opus qdẽ desidera re bonũ: bonũ est: primatũ aũt honoris cõcupisce re: vanitas est. Primatus. n. fugientem se deside rat: ɔ̃siderantẽ se horret. Jõ vt dñs ɔ̃trat ambitio nem pharisæorũ ingt Matth. 23°. Amant pri mos accubit⁹ i cenis: et ꝓmas cathedras i sinago gis: et salutari i foro: et vocari ab hoĩb⁹ rabbi. Cõ trariũ v̈o hortat facere discipulos: dũ ait Mat thei. 20. Si qs voluerit maior fieri inter vos: sit vr̃ minister. Ad auctoritatẽ ergo apli ɔ̃trariã: et rñdet Augu. in dicto c°. qui epatum. 8ᵃ. q. pᵃ. q̃ apostol⁹ voluit p illa verba exponere qd sit epus: q: nomen est operis: non honoris. Interpretatur eni epus supintẽdẽs. s. saluti proximorũ. Nõ autẽ peccatũ sit appetere dignitatẽ vel prelationẽ osten dit Chriso. 40ᵃ. di. c°. multi dicẽtes. Quicũq3 de sideraueit ꝓmatũ in terra: iueniet ɔ̃fusionẽ in cę lo: nec inter seruos xp̃i cõputabit: qui d' primatu tractauerit: et in c°. ꝑncipat⁹. pᵃ. q. pᵃ. ingt Leo papa. Pricipat⁹ quẽ met⁹ extorsit aut ambitus occupauit: et si actib⁹ suis vel morib⁹ nõ offendat ipsi⁹ tñ initij sui est ꝑnitiosus exẽplo: et in c°. sicut. is. pᵃ. q. 6ᵃ. ait. Grego. Sicut qui inuitat⁹ renuit: q̃situs refugit est sacris altarib⁹ admittẽdus: sic q vltro ambit vel importunũ se igerit ꝓculdubio ẽ repellẽdus. Et idẽ habet in. c°. in scripturis. 8ᵃ. q. pᵃ. Debet ergo hõ seruare ɔ̃siliũ apli ad Hebr. 5° di. Nemo sibi assumat honorẽ: s3 q vocat a deo tã q3 aarõ. Solũ ergo debet plato assumi per obedi entiã dei vel plati superioris: s̃m illõ qd dr in. c°. ni si cũ ꝓdẽ. d' renũ. vbi scriptũ est. Tũc in te verã hu militatẽ custodies: cũ per eã locũ sublimẽ effugies et p obediẽtiã nõ dimittes. Dicit. n. Gre. i. c°. i scri pturis. 8ᵃ. q. pᵃ. q̃ is q valet ꝓpotẽtis dei renuit pascere oues ɔ̃ndit se sũmũ nõ amare pastorem. Talis aũt suscipiẽs prelationẽ debet alios in vir tute ac scientia et bonis morib⁹ supare. c°. vlti. s. sim⁹. pᵃ. q. pᵃ. et c°. cũ in cunctis. de elec. et c°. non oportet. pᵃ. q. 7ᵃ. K

SEd heu q: totũ oppositũ fit: imo hec imanis bestia ambitiõis: totũ fere mũdũ ꝯturbat: de
niqȝ ecclĩã destruit: vñ dĩ in. c°. nihil. de elec. Ni
hil est ꝙ ecclie dei magis noceat: q̃ꝫ ꝙ ĩdigni as
sumũt ꝓlati ad regimẽ aiaꝶ. Nõ solũ aũt isti am
bitiosi dãnificãt ⁊ vitupant ecclĩã dei: sȝ ẽt seipos
pp insufficientiã suã: q: ad altitudinẽ prelationis
ascẽdẽtes profũdius q̃ꝫ alij ruũt: ⁊ sunt tanq̃ꝫ si
mie posite sup perticaȝ: que posteriora depillata q̃
ante nõ ita bñ videbant̃ cũctis ostendũt. Ma
gnũ qȝ est dedecus ecclie dei tales in cathedra pa
storali residere. Unde vulgariter dĩ. Nõ he decẽte
al lupo esser pastor. Ne ancke a lasino i cathedra
sedere. Et ideo ad fugiẽdas prelatiões tanq̃ꝫ peri
culosas hortamur. Eccl'. 7°. vbi dĩ. Noli querere
ab hoie ducatũ: nec a rege cathedrã honoris. Et ra
tio põt assignari illa que hĩ Sap. 5°. vbi dĩ. Iu
diciũ durissimũ his qui presũt fiet. Et ideo hono
res ⁊ prelationes appetẽ nõ debemus: vñ dicebat
beat⁹ Frãciscus in admonitionibus suis: ꝙ illi q
sunt sup alios cõstituti tãtũ de illa prelatione de
bent gliari: quãtũ [illegible] eẽnt deputati officio abluẽdi
pedes fratrũ: ⁊ quãto magis turbarent̃ de ablata
eis prelatiõe: q̃ꝫ de ablato officio abluẽdi pedes:
tãto magis loculos ad piculũ aie sibi cõponunt.
Itẽ vt hĩ in legẽda maiori parte. 6ᵃ. dicebat. In
ꝓlatiõe casus: in laude ꝑcipitiũ: subditi aie lucrũ
est in hũilitate. Cur ergo piculis plusq̃ꝫ lucris at
tẽdim⁹: cũ tps ad lucrãdũ accepim⁹? Eapp debe
mus fugẽ ꝓlatiões exẽplo xpi qui cũ iudei vellẽt
eũ facere regẽ fugijt Ioã. 6°. Moyses ẽt cũ eum
vellet deus mittẽ vt esset dux ppli sui excusauit se
dicẽs: ꝙ erat ĩpeditioris lingue Exo. 4°. Et Iere
mias cũ euȝ vellet deus ꝯstituẽ sup reges ⁊ regna
ad annũciãdũ vbũ dei: dixit: per hũilitatẽ se sub
trahẽs. A: a: a: dñe de⁹: nescio loq: q: puer ego [illegible]
Iere. p°. Marcus etiã euangelista vt Hiero. re
fert in prologo euãgelij ei⁹ sibi amputasse policẽ
dĩ: vt sacerdotio reprob⁹ haberet̃. Greg. etiã ma
gn⁹ elect⁹ in papã. Et silr Ambrosi⁹ in archiepm
Mediolani a toto pplõ fugijt: vt ꝓlationẽ euita
re posset. Et idẽ fecerunt plures alij scĩssimi viri.
E cõtrario xo Chore ⁊ cõplices ei⁹ ambiẽtes re
gimẽ ppli detraxerũt Moysi: ⁊ a dño crudeliter
ĩterfecti sunt. Numeri. 16°. Itẽ Absalon ambitio
sus patrẽ e regno fugauit: sed horribilr occisus ẽ
scdi Re. 18°. Abimelech q̃qȝ cũ esset illegitimus:
vt sibi ducatũ vsurparet: septuaginta frẽs suos [illegible]
gitimos occidit: sed tãdẽ mirabiliter fuit ĩterẽpt⁹
Iudicuȝ. 9°. Romulus etiã vt solus regnaret fra
trẽ suum Remũ occidi fecit super muros rome:
de quo Lucanus in p°. ait. Fraterno primi ma
duerunt sanguine muri. Recitat quoqȝ fabulo
se. Ouidi⁹ in. 2°. Methamor. ꝙ Pheton fili⁹ so
lis cõcupiuit ⁊ ambiuit regere quadrigã ipsi⁹ so
lis: quã videbat auro ⁊ argento ac smaragdis ⁊
⁊ gẽmis ornatã ⁊ rutilãtẽ: qḋ tãdem ĩportunitate
sua a patre obtinuit: vñ solares radios capiti suo
ĩposuit. Sed cũ currũ ⁊ equos regere nesciret: q̃si
vniuersũ mũdũ destruxit. Quapropter ipse am
bitiosus ⁊ ꝓsũptuosus in mari ꝑcipitatus itern.
Que qdẽ fabula posset moraliter exponi de am
bitiosis querẽtib⁹ habere ꝓsidẽtias ⁊ regimia alio
rũ: qui sũt cã destructionis sue ⁊ eorũ quoꝝ guber
nationẽ suscipiũt. Prelatio eni est ãbitiosis sicut
gladius q̃ in suo pectore trãsfigant̃ ⁊ alij vulnerẽ
tur: ⁊ sicut venenũ quo ipsi cũ alijs occidant̃: ⁊ si
cut laque⁹ quo suspẽdant̃: ⁊ sicut oleũ in quo duȝ
suauiter natare credũt demergant. Nã aũt ambi
tiosus adepto aliquo honore diu desiderato canit.
Gaude ⁊ letare: quia qḋ q̃sisti inuenisti: põt sibi
dici: plãge miser ⁊ cõtristare: q: dat⁹ es in posses
sionẽ inimici. Est ergo ambitio innumerabilium
mr̃ viciorũ de qua Bernardus in quodã sermõe
inqt. Ambitio subtile malũ: secretũ vir⁹: pestis oc
culta: doli artifex: mr̃ hypocrisis: liuoris parẽs: vi
ciorũ origo: tinea sanctitatis: excecatrix cordium.
Et idẽ li°. 3°. de cõsideratione ad Eugenium ait.
O ambitio ãbientiũ crux: tu oẽs torques ⁊ omni
b⁹ places: nihil tñ acri⁹ cruciat: nihil molesti⁹ in
quietat: nihilqȝ apud miseros mortales crebrius
est: hec ille. Sed sciãt ambitiosi ꝙ male ꝯsolati re
manebũt de prelatiõib⁹ suis q: difficile ẽ vt bono
peragantur exitu que malo sũt inchoata ambitiõ
nis principio. p°. q. p°. c°. pricipat⁹. Ille eni casuȝ
q̃rit qui per ambitionẽ ad honoris fastigia p ab
rupta ꝯscẽdit. c°. sicut. 43ᵃ. di. ⁊ p°. q. 6ᵃ. c° sicut.
Nec talẽ ĩpetrata obediẽtia excusat: q: vt ait Gre.
in. c°. sciẽdũ. 8ᵃ. q. p°. Obediẽtie meritũ nõ ꝑcipit
q in hoc obedit ad qḋ libido ambitionis trahit. II

SExta filia superbie est hypochrisis s̃m autẽ
Isidorũ in li°. ethimologiarum. Hypocrita
grece: idẽ est qḋ simulator latine. Et dr̃ ab hypo
qḋ est falsũ ⁊ crisim qḋ est iudiciũ: q: cũ sit intus
malus: se bonum hominibus indicat ⁊ ostendit
Nicolaus autẽ de lira sup Mathei. 6°. ait Qḋ
dr̃ ab hypos qḋ est sub: ⁊ crisiȝ qḋ est aurũ: quasi
sub auro sanctitatis tenẽs plumbum falsitatis
paliatũ. Hypocrita .n. in exteriorib⁹ operib⁹ co
nat̃ se ostẽdere sãctũ: sed intus in cõsciẽtia plenus
nus est iniqtate. Diuersa aũt sũt hypocritarũ ge
nera: primi sũt demones se trãsfigurãtes in ãgelos
lucis. 2°. ad Cor. xj°. ⁊ c°. ep̃i. ⁊ c°. nec mirũ. 26ᵃ. q.
Unde apparẽt in forma xpi ac btẽ virginis ⁊ an

gelorũ:vt simplices decipiãt. Secũdi sũt pctã que se sub specie virtutũ ostẽdũt. Nã vt ait Grego. in quodã sermone. Tenacitas se ostendit esse per si/moniã: pdigalitas liberalitatẽ: furor zelũ: remissio misericordiã: z indiscretio abstinẽtiã. De isto hypocrita dicit xps Lu.12°. Partẽ ei⁹ cũ hypocritis ponet:idest peccata sequẽtẽ damnabit cũ demonib⁹ Terti⁹ hypocrita est caronfa que simulat se infirmã ac debilẽ z nõ posse ieiunare zc. Itez ostẽdit se nõ habere stimulũ ɔcupiscẽtie: vt securũ hominẽ facili⁹ decipiat piculis expositũ. Et sic semper suis fraudib⁹ z simulationibus aduersatur spiritui ad Galathas.5°. Et ideo ẽ magna hypocrita. Alij vero hypocrite sicut illi q sãctitatẽ simulãdo primos decipiũt. Et ideo cõtra eos exclamat domin⁹ Mat.23°. dicẽs. Veh vobis scribe z pharisei hypocrite qui similes estis sepulcris dealbatis que foris parẽt hominib⁹ speciosa: intus vero plena sunt ossib⁹ mortuoꝝ: z omni spurcitia. Taliũ hypocritaꝝ fallacias: licet ostẽderit dñs cognoscere dicẽs. Mat.7°. Ex opib⁹ eorum cognoscetis eos: vt n. inqt Aug. in li°. de ɔflictu vicioꝝ. c°.3°. Verba sãctoꝝ habet hypocrita sed vitã nõ habet. Tamẽ qꝛ sunt dolo pleni: nõ facilẽ noscere valemus: vnde ait henricus samariẽsis. li°. p°. pte.2°.

Quã grauis hic labor: z q̃ magna idustria mẽtẽ.
Noscere veraci cognitione bonos.
Sepe bonos mẽdax mẽtẽ opinio prauos.
Atq₃ ecõtrario ɔuchit ipsa malos.
Vis que niueo volucris plumescit amictu.
Nõ est si simulet vera colũba tñ.
Sepe sub agnina latet int⁹ pelle licaõ.
Subq₃ catone pio pfidus ille nero.
Multa vides igiẽ falsis circũda figuris.
Que se lõge aliter: q̃ videanẽ habẽt.

Et iõ inqt dñs Mat.7°. Attẽdite vobis a falsis prophetis qui veniũt ad vos in vestimẽtis ouiuz: intrinsec⁹ aũt sũt lupi rapaces. LII

PRo quoꝝ v̾borũ declaratione est sciẽdu₃ qꝺ triplex inueniẽ ꝓphetia: vna est pterito: sicut illa Geñ.p°. In pncipio creauit de⁹ celũ z terraz. Alia est de futuro: sicut illa Isa.7°. Ecce v̾go cõcipiet zc. Alia vero est de preseti occulto: sicut illa Ioã.p°. Ecce agn⁹ dei: z ꝓm pdictos modos prophetãdi accipiẽ multipliciter falsus ꝓpheta quoꝝ maloꝝ ꝓphetarũ solũmõ septẽ enumerabimus cã breuitatis. Prim⁹ falsus ꝓpheta est diabolus q ꝓphetat de pterito. Suadet eni hoĩ stare in pctõ supbie luxurie: z auaritie adducẽs i exẽplũ quosdã pteritos qui peccauerũt: z tñ multũ a deo exaltati fuerũt. Sicut paulus qui peccauit pctõ supbie: z tñ fact⁹ est aplũs. Dauid quoq₃ qui peccauit peccato luxurie: z tñ fact⁹ est ꝓpheta ꝑ eximi⁹ z Magdalena: q̃ tñ ẽ in magna celorũ glia: z Mattle⁹ qui peccauit peccato auaritie: z tñ fact⁹ est dei euãgelista elect⁹. Et ex his arguit diabolus qꝫ ista peccata sũt leuia z a deo leuiter puniunẽ: z qꝫ pp alĩ qꝺ peccatũ hoĩes nõ morienẽ eterna morte dicẽs illud Geñ.3°. Neq̃q̃ moriemini. Sed ista ꝓphetia continet quattuor falsa. Vnũ est qꝛ pdicti viri nõ sũt nobis dati in exẽplũ vt peccem⁹: sed vt si peccauerim⁹ de dei misericordia cõfidam⁹: vñ legiẽ in historia tripartita: qꝫ cũ Theodosius imperator quẽdã excessũ cõmisisset: z in sui excusationẽ Dauid qui peccauerat adduxisset: dixit ei Ambro. Qui secut⁹ est errantẽ: sequere z penitẽtẽ. Refert quoq₃ Aug. in epistola ad Hieronymũ qꝫ cũ qda₃ in quoddã puteũ cecidisset: z alius superueniẽs eũ iterrogaret qũo illuc ceciderat ait. Nõ q̃so queras qualiter hic ceciderĩ: sed ingre diligenter qualiter me possis liberare. Nullus ergo debet iterrogare qualiter ceciderit talis: sed qualiter resurrexerit. Secũdũ similiter est falsũ: qꝛ peccata nõ sũt leuia sed grauissima z põderosa: iuxta illud Iere.46°. Graue malũ cõtra aias nr̃as: z Iob.6°. Quasi arena maris hec grauior appet. Que verba exponi possũt de grauedine culpe mortalis pcti. Tertiũ quoq₃ est falsũ. s. qꝫ talia pctã de⁹ leuiter puniat. Nã pctũm supbie in angelis puniuit ĩfernali icarceratione. Isa.14°. vbi supbiẽti angelo dictũ est. Ad infernũ detraheris in pfũdũ laci: peccatũ autẽ auaritie puniuit ꝑpetua mẽdicatione sicut patet Luc.16°. In diuite qui guttã aque mẽdicauit z habere nõ potuit. Peccatũ luxurie puniuit fetẽti odore: sicut patuit Geñ.19°. in sodomitis. Quartũ etiã falsũ. Nã Eze.18°. dĩ. Aia que peccauerit ipsa morieẽ. s. eterna morte. Secũdus falsus ꝓpheta ẽ caro z sẽsualitas: q̃ ẽ ꝓphetia de futuro. Suadet. n. hoĩ vt i carnalib⁹ delitijs cõgescat z alio tpe poterit penitere: z in sua senectute deo fuire. S₃ ista ꝓphetia ɔtinet tria falsa vnũ qꝫ gescat [illegible] delitijs cũ in eis nõ sit qes qꝛ purgũt aiam nimia amaritudine. Prouer.5°. Nouissima illi⁹ amara q̃si absinthiũ nec i diuitijs: qꝛ pũgũt nimia sollicitudine: z ideo Matt.13°. appellanẽ spine: nec in honorib⁹ qꝛ pũgunt multiplici anxietate z timore. Iob.15°. Sonitus terroris in aures ei⁹. zc. vñ refert Tuli⁹ in tusculanis q̃stionib⁹ qꝫ dũ qdã Dionisiũ in tot delitijs: diuitijs: z honorib⁹ ɔstitutũ videret z diceret eẽ beatũ. Ille ip₃ in throno aureo iussit eleuari z mẽsã cũ oĩb⁹ delitijs añ eũ poni cũ sonis z canticis circũ circa: gladiũ añt acutissimũ cũ seta eqna sup caput ei⁹ appẽdi. Cũ vero ille nõ comederet: sed in timore ma

ximo esset dixit ei Dionisius. Talis est vita mea quã tu beatã putabas. Secũdũ similiter est falsũ qꝫ .s. alio tpe penitebit: homo enĩ per se potest ĩ peccatũ ire: sed nõ redire vt supra ꝓbauimꝰ ſmone 6°. parte. 4°. N

Tertiũ quoqꝫ est falsũ qꝫ .s. sufficiat dare deo senectutẽ suã. Est enĩ iuvẽtꝰ sicut vinũ purũ. Senectꝰ vero sicut vinũ mixtũ: qꝛ senectꝰ multas miserias habet admixtas. Qui ergo deo suã iuuẽtutẽ dãt: vinũ purũ sibi ꝓpinãt: qui vero senectutẽ vinũ mixtũ. Peccatores aũt in suis fecibꝰ requiescũt Iere. 48°. Requieuit in fecibꝰ suis. Et iõ in pctis manẽtes dãt deo feces viciorũ: ꝛ similiter deus habet tres calices in pñti vita: ꝛ tres in alia qbꝰ diuersimode potat. Primꝰ calix ẽ plenꝰ balsamo .s. grãe ꝛ inocẽtie: de q̃ bibit xp̃s: ꝛ btã vgo q fuerũt pleni innocẽtia ꝛ spũs scti gr̃a biberũt etiã apli in die pẽthecostes: qñ spiritũ sc̃m receperunt De ipso etiã bibũt oẽs iusti qui habẽt grãm dei. Sũt aũt tria signa per que cognoscit qñ qs bibit d̃ hoc calice. Primũ est mũdane sitis extinctio: iuxta illud Ioãnis. 4°. Qui biberit ex aqua hac sitiet iterũ: qui aũt biberit ex aqua quã ei dabo non sitiet iã eternũ. ꝛ Chriso. ait. Uere nõ habet qꝫ super terrã amet: qui donũ celeste in veritate degustauerit. ꝛ Aug. dicit. Qui biberit de fluuio paradisi: cuiꝰ gutta maior est occeano: restat vt in eo sitis mũdi huiꝰ penitus extincta sit. Uocat autẽ Aug. Fluuiũ paradisi amorẽ spiritus sancti. Occeanũ vero collectionẽ oĩuꝫ amorũ mũdanorũ. Qñ igit vna gutta amoris spũs sancti in cor hoĩs venit: totã collectionẽ amorũ mũdanorũ extinguit. Secũdũ signũ est mẽte in celestibꝰ habitatio: qui .n. calicẽ spũs sãcti bibit: frequẽter in celũ per desideriũ salit Ioãnis. 4°. Aqua quã ego dabo fiet ĩ eo fõs aque saliẽtis .i. salire faciẽtis in vitã eternam. Et taliter saliebat paulus qui dicebat ad Phili. 3°. Nostra aũt cõuersatio in celis est. Tertiũ est mentis exultatio. Sicut enĩ supra nubes est serenũ. Infra vero nubes est turbulẽtia ꝛ imperꝰ vẽtorũ sic in cordibus sanctorũ virorũ semp est serenitas ꝛ iocũditas cordis. In cordibus vero terrenorũ: semper est turbulẽtia cogitationis. De serenitate aũt ꝛ iocũditate bonorũ potest exponi illõ. ps̃. Uinũ letificat cor hoĩs: ꝛ Prouer. 15°. Secura mens quasi iuge cõuiuiũ: de turbulẽtia vo terrenorum potest exponi illud Iere. 25°. Turbo magnus egredieť a sũmitatibus terre ꝛ illud Iob 3°. Noctẽ illã: idest aiaꝫ obscurãtenebrosus turbo possideat. O

Secũdus calix dei est plenus absinthio de quo bibũt illi qui faciũt cõdignã penitẽtiaꝫ sicut Magdalena ꝛ alij vere penitentes. Si enim ille qui biberat de calice balsami diuine gratie perdiderit ipsam gratiam accedere debet ad hunc secundum calicem: ꝛ bibere de absinthio amare penitẽtie: que quanto fuerit amarior tanto erit virtuosior. Nam inquit Chrisostomus qꝫ aspera medicina melius curat morbos q̃ leuis. Item sicut absinthium aptat stomacum: ita contritio animam ꝛ eam sanat a morbo peccati: ꝛ ideo dicebat Dauid. ps̃°. 115°. Calicem salutaris accipiam. ꝛc. Istud tamen absinthiũ amare penitentie debet dulcorari per spem celestis glorie considerando qꝫ dicitur Mathei. 3°. Agite penitentiam. Appropinquabit enim regnum celorũ. Dicẽ q̃ꝫ possumꝰ qꝫ iste secũdus calix est plenus sanguine: ꝛ iste est calix passionis ꝛ martyrij de quo ipse Christus bibit sicut predixerat filijs zebedei. Matthei. 20. dicens. Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum? Biberunt etiam martyres de isto calice: de quibus dicitur. Apoc. 7°. Hij sunt qui venerunt ex magna tribulatiõe ꝛ lauerunt stolas suas in sanguine agni. De hoc etiam calice bibunt illi qui carnem suam crucifigunt cum vicijs: ꝛ ↄcupiscentijs: vt hortať apostolus ad Gala. 5°. Tertiꝰ vero calix est maledictionis ꝛ ire dei de quo dicit Apoc. 16°. Date ei calicẽ indignationis ire dei: ꝛ Iere. 48°. Inebriate euꝫ calice ire dei: ꝛ de hoc calice dat deus potum impenitẽtibꝰ pctõribus qui credũt huic falso ꝓphete .s. carni ꝛ sensualitati ↄsulẽti nõ agẽ pñiaꝫ. P

Habet quoqꝫ deꝰ tres alios calices post hanc vitã quorũ pmꝰ est plenus vino mero: ꝛ iste est celũ in quo est pura gloria beatorũ: ꝛ de ipso bibũt aie sctõrũ que celesti gloria inebriant: iuxta illõ. ps̃. Inebriant ab vbertate domꝰ tue: ꝛ torrẽte voluptatis tue potabis eos. Quibus deꝰ porrigẽs hunc calicẽ mere glorie ait illud Can. 5°. Bibite amici mei ꝛ inebriamini charissimi. Calix vo secũdus est plenꝰ vino mixto: ꝛ potať ĩ purgatorio in quo bibũt illi qui habẽt aliquid purgãduꝫ cũ exeunt de hac vita. Locus enĩ purgatorij dicitur calix vini mixti: qꝛ ibi est consolatio de securitate glorie cõsequẽde: ꝛ de visitatione angelorũ: sed est desolatio de pene acerbitate: ꝛ de demonũ vicinitate: ꝛ anxietas de ipsius glorie dilatione. Itẽ ibi est pena mixta cuꝫ gratia: vnde ille qui est in purgatorio dici potest illud. Isa. p°. Uinum tuum mixtum est aqua: ꝛ de ipso ait aplus. p°. ad. Corin. 3°. Ipse saluus erit: sicut tamen quasi per ignem. Q

Tertius vero calix est plenus fece: ꝛ iste est infernus in quo bibent aie in peccato mortali

recedentes quē credētes ipsi falso prophete nolue runt facere penitētiam. In cloacam enim infernalē plenam putredine proijcietur post iudiciuz vniuersale oēs feces elementoꝝ. Item oēs alie immūdicie ꝛ feces. Sunt autez sex que in hac vita appetūtur ab hominib⁹: ꝛ habēt feces suas: scilicz pulchritudo: sanitas: gaudium: vita: lux: ꝛ diuitie. Fex autē pulchritudinis est feditas: ꝛ deformitas: ac turpitudo: fex sanitatis est infirmitas: fex gaudij est dolor ꝛ tristitia: fex vite est mors: fex lucis est tenebra: fex vero diuitiaruz est paupertas. Deus igitur post resurrectionez leuabit vinuz de fece: ꝛ totū vinū purum. s. pulchritudinē: sanitatē: gaudiū: vitā: lucē ꝛ diuitias: ꝛ oīa bona ponet in calice brōꝝ: de quo ipe ait ps°.22°. Et calix meus inebriās ꝙ̄ preclarus est. Feces aūt idest turpitudinem: infirmitatem: dolorē: mortē: tenebras ꝛ paupertatē in cloacaz proijciet infernalez: ꝛ de isto calice potabit illos qui fidē dederunt huic falso prophete: ꝛ tūc poterit dici vnicuiqꝫ dānato illud Jeremie.50. Bibisti de manu dn̄i calicē ire eius: ꝛ vsqꝫ ad profundū calicis soporis bibisti: ꝛ potasti vsqꝫ ad feces. De istis autez tribus calicibus ait propheta psalmo.74°. Calix i manu domini vini meri plen⁹ mixto. Et inclinauit ex hoc in hoc: qꝛ in secūdo calice penalitatis: penitentie: vel martyrij: atqꝫ austeritatis vite: ꝛ purgatorij: immiscuit cōsolationez sue gratie: vnde bibentes de ipso calice possunt dicere deo cū ps°. Secūduz multitudinē doloꝝ meoꝝ in corde meo cōsolationes tue letificauerūt aīam meā. Sequit̄ Dauid i pdicto ps°.74°. Uerūtamē fex ei⁹ nō est exinanita: bibēt oēs pctōres terre: ꝛ hoc quo ad tertium calicem. R

Erti⁹ aūt falsus propheta est mūdus qui ꝓphetat ē pn̄ti. Cum eni in se hēat tria. s. cōcupiscētiā carnis: ꝛ ꝯcupiscentiam oculoꝝ: ac supbiaz vite: vt dr̄ p°. Joan.2°. suadet homini vt ista diligat: ꝙdiu viuit. Sꝫ est falsa suasio: qꝛ ipse mūd⁹ cito deficit hoi quātū ad oīa pdicta. Propter qd hortat̄ aps̄ p°. Joā.2°. di. Nolite diligere mūdū: neqꝫ ea que in eo sunt: qꝛ mūdus trāsit ꝛ cōcupiscētia ei⁹: ꝛ pmi ad Cor.7°. Tp̄s breue est. Preterit eni figura mūdi hui⁹. Et Naum.2°. qd ostēdit Naum.2°. vbi supbis morientib⁹ dei sorte dr̄. State state: idest vos qui cōsueuistis tam potēter stare: modo state: idest flatū ꝛ spūm cōtinete ꝛ in mūdo remanete si potestis: ꝛ subdit: nam non est qui reuertat̄: idest qui ad vitaz possit redire post mortē. Deinde ꝓpheta ibidē alloquit̄ auaros morientes di. Diripite argētum: diripite auruz: quasi diceret. Ad regionem ignotā pgitis: de vestro auro ꝛ argēto portāte vobiscuz si potestis. Et postea subdit. Nō est finis diuitiarū ex oībus vasis desiderabilibus: idest mors: que est finis hoīs: nō est ꝯputata ad diuitias deferēdas: nec ad vasa argētea ꝛ aurea asportāda. Quid aūt fiet de ipso auaro subdit. Dissipata est. s. ei⁹ substantia a parētibus: scissa est. s. eius aīa a demonib⁹: dilacerata ē scilꝫ eius caro a vermib⁹. Deinde alloquit̄ delitiosos di. Cor tabescens ꝛ dissolutio geniculoꝝ: ꝛ defectio in cunctis renib⁹. Hoc est: vos delitiosi qui habuistis cor tam letū: habebitis illō accerbitatem penaꝝ plenū: ꝛ quib⁹ erit tabescēs ꝛ stupidum. Et qui habuistis genua non infirmata a ieiunio sed īpinguata pre nimio cibo: habebiꝭ ea lassa ꝛ dissoluta pre nimia fame ꝛ esurie in iferno. Et habuistis renes inflāmatos igne male cōcupiscētie: habebitis eos ꝯsumptos igne gehēne. Deinde ponit quid fiet de oīb⁹ taꝫ supbis ꝙ̄ auaris: ꝛ delitiosis di. Facies eoꝝ quasi nigredo olle. Oēs enī habebūt facies nigras pre nimia ignis adustiōe: nigriores pre nimia famis attenuatione: ꝛ nigerrimas pre nimia infernalis fumi obfuscatione. Quart⁹ ꝓpheta falsus est malus pdicator adulterās verbū dei: ꝛ demulcēs aures populi ꝛ ei adulans: ꝛ euꝫ nō rephendēs. Jere.5°. Stupor ꝛ mirabilia facta sunt in terra: prophete ꝓphetauerūt mēdaciū: ꝛ sacerdotes applaudebāt manib⁹ suis: ꝛ ppl's meus dilexit talia. Propterea admonet deus dicēs Isa.3°. Popule meus qui te btīn dicūt: ipsi te decipiūt. Et Jere.27°. ait. Nolite audire verba prophetaꝝ dicētiū vobis. Non seruietis regi babylonis: qꝛ mendaciū ipsi loquunt̄ vobis. Ezechie.13°. Quasi vulpes in deserto: prophete tui hierusalē. Et Jere.23°. iteꝝ ait. In prophetis hierusalē vidi silitudinez adulterātium: ꝛ iter mēdacij: ꝛ cōfortauerūt manus pessimoꝝ vt nō cōuerterent̄ vnusqsqꝫ a malitia sua: facti sunt mihi oēs vt sodoma: ꝛ habitatores eius quasi gomorra: ꝛ ab eis egressa est pollutio super oēm terrā. Nolite ergo audire vba prophetaꝝ qui prophetāt vobis ꝛ decipiūt vos. Uisionē de corde suo loquunt̄: nō de ore dn̄i. Dicūt his qui blasphemabāt: pax erit vobis: ꝛ oībus qui ambulāt in prauitate cordis sui: nō veniet sup vos malū: ꝛ ecce turbo dn̄ice indignatōis egredietur: ꝛ tēpestas erūpēs sup caput impioꝝ: hec ibi. Oēs igit̄ isti prophete sunt falsi ꝛ stulti: de quib⁹ dr̄ Treñ 2°. Prophete tui viderūt tibi falsa ꝛ stulta: nec apriebāt iniqtatē tuā: vt te ad pniam prouocarent. Uidebāt aūt tibi assumptiōes falsas. Et Ezechie.22°. dr̄. Prophete eius liniebāt eū absqꝫ tempamēto: videntes vana: ꝛ diuinātes ei mēdacium. S

Quintus pseudopropheta falsus est quilibet malus xpianus. Omnes enim mali xpiani sunt falsi prophete: vestimenta autem ouium quibus se induunt: sunt opa que de genere bonorum faciunt: que quia in mortali pctō faciunt nihil eis prosunt ad salutem. Sunt. n. respectu operum que fiunt in charitate sicut homo pict9 vel mortuus respectu veri et viui. Et sicut lignum putridum in nocte lucidum respectu vere lucis: que tamen opera in die iudicij putrida apparebunt: iuxta illud pᶜ. ad Cor. 4°. Illuminabit abscōdita tenebrarum. Item sunt sicut auricalchum et plumbum respectu veri auri vnde Bernar. ait. Meli9 est palēs aurum quam fulgēs auricalchum. Item sunt sicut flores respectu fructuum et sicut homo de omnibus florib9 vni9 viridarij nō posset refici semel: sic de quibuscunque talib9 opibus nō posset ad momentum paradisi dulcedine saciari. Sicut autem flores fruct9 producunt: sic talia opa se [?] ad gratiam disponunt. Et sicut flores vinearum bufones fugant: et dominum vinee recreant: sic talia opa in quantum disponunt ad gratiam diabolo displicent: et deo ac angelis multum placent. M

Sextus falsus propheta est omnis hereticus vt inquit Origenes sup Mattheum. Heretici enim sunt falsarij lrarum regalium: nam lras summi regis idest sacram scripturam falsificant et male exponunt: quam dei fili9 per quinque bullas. i. per quinque vulnera roborauit: quas bullas ipsi falsificant dum xpm non vere passum: sed fantastice fuisse affirmant. De quibus falsis prophetis saluator tria tangit in verbis pallegatis. Primo eorum fraudulentiam cum ait. Veniunt ad vos in vestimentis ouium. Ista autem vestis ouina est triplex. Prima est simulata locutio: lupus enim vt dr in liᵒ. de aialib9: aliquando fingit vocem canis: vt nō lup9 sed canis esse credatur. Canes vero dei sunt pdicatores qui hnt linguam medicinalem: iuxta illud psᶜ. dicentis deo. Lingua canum tuorum et cetera. Heretici autem aliquando fingunt se habere verba pdicatorum dicentes aliqua vera: vt sic trahant ad falsa: iuxta illud ad Ro. 16°. Per dulces smones et bndictiōes seducunt corda innocentum. Et ideo Apoc. 9°. assimilantur scorpionib9: qui in facie: idest in pncipio dicunt verba blanda: sed in cauda pungunt: quia in fine dicunt verba venenata: vnde August. ait. Vestimenta ouium sunt verba blanda: glosa vero sup Mat. dicit. Heretici quidam pietatis veste tecti venenato aio sunt rapaces vt lupi. V

Secunda vestis est simulata cōuersatio: quia ptendunt magnam mansuetudinem. Dr autem in libᵒ. de aialib9: quod lupus aliquando emittit voces humanas: vt nō lup9 sed homo videatur. Et similiter heretici ptendunt se habere conuersationem humanam. i. humilem et mansuetam: homo enim naliter est aial mansuetum: rōnale et mortale: heretici vero mansuetam discretionem et desiderium moriendi pro xpo simulant: et ideo assimilantur sepulchris exteri9 depictis et intus fetentibus et turpib9 Matth. 23°. X

Tertia vestis est simulata operatio: quia per ieiunia: orōnes: et elemosynas: suam malitiam tegunt: legitur autem in liᵒ. de aialib9: quod lupus subt9 folia virentia se abscōdit vt oues venientes ad ea carpendum rapiat et occidat: folia autem virentia sunt sctōrum virorum opa in charitate facta: sub quib9 heretici se abscōdunt: quia hec eadem faciunt vt simplices decipiant: iuxta illud. 2ᶜ. ad Thimo. 3°. Habentes quidem speciem pietatis: virtutem autem ei9 abnegantes. Et ideo assimilantur veneficis qui dum venena offerunt melle inuoluunt. Y

Secundo ponit saluator eorum seuitiam dum dicit. Intrinsec9 autem sunt lupi rapaces: quod exponit glo. vel spualiter corrumpendo: vel si pnt corpaliter [?] sequendo vt patuit in arrio cui9 cōsilio oēs epi catholici in exilium fuerunt missi: vt vix tres inuenirentur qui fidem defenderent: de quo predixerat apostol9 Act. 20. di. Scio quod post discessum meum intrabunt in vos lupi rapaces nō parcentes gregi et cetera. Cōtra tales autem lupos necessarij sunt canes latrantes: vnde refert Petrus comestor: quod dum Philippus rex macedonum obsideret athenas: dixit atheniensib9. Date mihi decem oratores quos ex vobis elegero: et cōfederatus recedam. Cui rndit Demostenes pitissimus orator. Lupi dixerunt pastorib9. Tota causa discordie inter nos et vos sunt canes. Date ergo nobis canes et amici erimus: quod cum fecissent: dormientibus pastoribus lupi in gregem ad libitum deseuierunt. Ex quo patet quod magnum periculum est quando canes: idest predicatores gregem deserunt vel latrare negligunt: de quib9 dicitur Isa. 56°. Canes muti nō valentes latrare. Sicut enim mansueto in homine est laudabilis: et ira vituperabilis: sic econuerso est in cane: vnde Dyonisi9 ait. Mansuetus in omnibus factus canis iam non est canis. [?]

Tertio ponit saluator eorum notitiam cum ait. A fructibus eorum cognoscetis eos. Nō enim cognoscuntur a vestimentis simulatis sed a fructibus apertis: qui sunt tres. Primus est doctrina pestifera: quia dicunt diabolum esse creatorem omnium visibilium: et multa alia talia diabolica et puersa: contra quos dr Job. 13°. Ostendam vos fabricatores eē mendacij et cultores puersorum dogmatum. Secundus est simulata vita. Multum. n. intendunt illis per que pnt reputari sancti: sicut exterminationi faciei et prolixitati orōnum: sicut testatur saluator Mat. 6°. et 23°. Terti9 vero est ples impia: quia oēs credentes ab eis geniti sunt vsurarij: pditi: et multis sceleribus pleni. Sapientie. 4°. Ex iniqis oēs

qui nascunt filij testes sunt nequitie aduersus parentes. A

Septimus falsus ,pp̄heta est hypocrita ꝛ iste ecclesiā periculose impugnat. Olim eni passa est bellū tirannorū: sed illud vicit per patiētiā. patit etiā quotidie bellū hereticorū: sed illud vicit per sapiētiā. Bella aūt hypocritarū vincere: nō potest q̄ꝛ est occultū domesticū ꝛ itestinū. Et ideo premisit dn̄s attēdite. Super quo ait Chriso. Ubi res est certa respicit: vbi aūt est icerta attēditur idest caute ꝯsideratur. Induunt eni se hypocrite vestimētis ouiū idest operib⁹ virtuosorū itus aūt sūt lupi rapaces: q̄ꝛ malo aīo hec faciūt. Uel pōt dici q̄ fideles sunt vestimēta xp̄i dicēte propheta ps°.44°. Mirrha ꝛ gutta ꝛ cassia a vestimētis tuis.ꝛc. Ab istis eni vestimētis fluit gutta idest lachryma cōpūctionis: gutta eni est species aromatica que lachrymas stillat. Fluit etiā cassia idest pudor cōfessionis. Cassia eni habet folia purpurea: ꝛ significat pudore confessionis. Fluit quoqꝫ mirrha: idest labor satisfactionis: vbi multiplex amaritudo notat. Et q̄ꝛ hypocrite fingunt se aliq̄n lachrymas fundere: ꝛ cōfessionē promere: ac satisfactionem facere: ideo difficiliter cognoscuntur. B

Dicit tamē Chriso. super Matthæū: q̄ lupus tectus pelle ouina per tria cognoscitur. Primo per actū q̄ꝛ ardētib⁹ mordet: ouis vo neminē morsib⁹ ledit. Secūdo per vllulatū: q̄ꝛ ꝟsus celū vllulat: ouis vero versus terrā. Tertio: per pastū q̄ꝛ carnib⁹ delectat: ouis ꝓ herbis pascit. Sic hedus aliquo istoꝝ modorum cognouit lupū: dicens vt refert Esopus. Rimula qua video te docet esse lupum. Et eodē mō ipsi hypocrite cognoscunt. Primo per actū q̄ꝛ bonos mordēt ꝛ eis detrahūt: de q̄b⁹ ait Paulus ad Gala.5°. q̄ si inuicē mordetis ꝛ comeditis: videte ne ab inuicē ꝯsumamini. Ille eni qui mordet partē subtrahit ꝛ partē relinqt: ꝛ similiter aliq̄n d̄tractor in parte laudat ꝛ i parte vituperat. Ille vero qui comedit cibū masticat ipsū ꝛ sibi icorporat. Et similiter multi ꝯtra alioꝝ vicia murmurāt: ꝛ tū eadē faciendo sibi incorporāt. Ille aūt qui cōsumit: nec de pelle: nec de carne: nec de osse aliqd dimittit: ꝛ siliter pleriqꝫ sūt qui cōdēnāt vitā: famā: ꝛ ꝯsciam aliorū. Secūdo cognoscunt p voces: vnde Chriso. vbi supra ait. Qui vocē humilitatis ꝛ vere confessionis emittit ouis est. Qui vero cōtra veritatē blasphemans vllulat cōtra deū: lupus est: iuxta illud ps°. Iniquitatē in excelso locuti sunt. Tertio cognoscunt per cibū: q̄ꝛ boni pascunt herbis virētib⁹ idest celestib⁹ amenitatib⁹: mali aūt carnalib⁹ voluptatib⁹: iuxta illud ad Roma.8°. Qui in carne sūt que carnis sūt sapiūt. C

Assimilat ergo hypocrita lupo pp rapacitatē. vn̄ Prudēti⁹ ingt. Latitat lupus ore cruēto Lacteolā mēti⁹ ouē: sub vellere molli: ꝛ Greg. i mora. ait. Hypocrita iustus esse nō appetit sed videri. Et iccirco raptor est: q̄ꝛ cū iniqua agat de sāctitate desiderat venerari: ꝛ laudē vite rapit aliene. Nō solū aūt appellati sunt lupi hypocrite q̄ꝛ rapiūt simulationib⁹ suis laudes quas nō merētur: sed etiā pp rapinā elemosynarū quas ostēsiōe sanctitatis a simplicib⁹ extorquēt. Et ideo exclamat Saluator Matthæi.23°. Ueh vobis scribe ꝛ pharisei: qui comeditis domos viduarū orones longas orantes. D

Assimilant etiam simie de qua dicūt philosophi naturales q̄ licet nullū aīal sit magis simile homini in exteriorib⁹: tamē intus est magis dissimile. Sic hypocrita exteri⁹ angelus videt: interi⁹ vero est diabolo similis. Itē assimilant structioni de quo dr̄ Job.39°. Pēna structiōis similis est herodij ꝛ accipitris: sup q̄ ꝟba ingt Greg. q̄ accipiter ꝛ herodi⁹ ꝛ reliquas aues sui volacitate transcēdit. Structio aūt penne corū similitudinē habet: sed volatus corū similitudinē nō habet. A terra eni eleuari nō valet: ꝛ alas quasi ad volādū erigit: sed tū nūq̄ꝫ a terra se volādo suspēdit. Ita sunt oēs hypocrite: qui dū bonū simulāt: apparētiā qdem sāctitatis habēt: ꝛ q̄si alas extēdūt sed veritatē scē actionis nō habēt: ꝛ viciorū pōdere grauati nullaten⁹ a terra subleuant: hec ille. Assimilant etiā vulpi: vn̄ Ale. de ales sup ps°.62° ponit decē ꝛ octo cōparatiōes hypocrite ad vulpē sup illa verba partes vulpiū erūt. Sed dimissis multis causa breuitatis: dico hypocritā assimilari vulpi: q̄ꝛ sicut vulpes foueas habēt Matthei. 8°. ita hypocrite meretrices in occulto. Prouer. 23°. Fouea ,pfūda meretrix. Et sicut vulpes non vadūt via recta sed per anfract⁹: ita hypocrite de q̄b⁹ dr̄ Prouer.2°. Quorū vie peruerse ꝛ īfames gressus eoꝝ. Et sicut vulpes habēt caudā magnā ꝛ pilosā: ita hypocrite post se trahūt magnā cōmitiuā diuitū huius mūdi: iuxta illud Isa.9°. Propheta docēs mēdaciū ipse ē cauda. Et iō dr̄ Ece. 13°.c°. Quasi vulpes in deserto ,pphete tui erāt. Sicut etiā caro vulpis: mali saporis est: ꝛ comedit p podagra quā patiētes īfirmitatē iuncturarū hn̄t. Ita carētes charitate q̄ est vinculū aīorū .i. pctōres hypocrisi pascunt: q̄ ē cib⁹ a diabolo iuēt⁹: de quo ps°. ait. Dedisti eū escā pplis ethiopū. Tales eni sine charitate existētes fauēt ipsis hypocritis ꝛ ab eis cōficiūt: q̄si ab eis podagra aie sue detrat

sanari. Et sicut vulpes in taxi fouea stercora pi/
scit: quibꝰ odoratis taxus ab ea recedit: sic hypo/
crisis cōtāinatiōe aīa īfecta: spiritꝰ scūs recedit ab
illa: iuxta illud Sapie. p°. Spūs sctūs discipline
effugiet fictū: ⁊ sicut vulpes se in terrā ꝓsternit ⁊
mortuā esse simulat vt auiculas decipiat ⁊ come
dat: sic hypocrita se austerū ⁊ mortificatū ostēdit
vt mulierculas maxime dūotas ac demissas: sub
specie sanctitatis decipiat: ⁊ ad mortifera facino/
ra attrahat. Ideo inqt Oratiꝰ in poetria. Nūꝗ̄
te fallāt aī sub vulpe latētes. Item vulpes est ani
mal dolosū. Et similiter hypocrita. De quo Eccle
siastici. 19°. dī. Interiora eiꝰ plena sūt dolo. Et iō
hypocrite inqt Persiꝰ. Pelliculā veterē retines
sed frōte politus. Astutā rapido seruas sub pecto
[illegible] vulpē. Vulpes etiā valde destruunt vineas. Iō
dī. Cañ. 2°. Capite nobis vulpes paruulas: que d̄
moliunt̄ vineas. Et de hoc habet̄ exēplū iudicū
15°. de trecētū vulpibꝰ a Sāsone insimul ligatis
que destruxerūt segetes: oliueta: ⁊ vineas philisti/
norū. Sic q̊ꝗ̄ hypocrite destruūt vineā dñi q̄ est
ecclesia. Ait eni Aug. in c°. nemo. 83ª. di. Nemo
nocet amplius in eccl̄ia dei: ꝗ̄ qui peruerse agēs
nomē vel ordinē scitatis vel sacerdotis habet. ¶
ET cū hac sentētia cōsonat dictū Tulij in p°.
de officijs dicentis. Totius iniustitie nul/
la capitalior est: ꝗ̄ eorū qui cū maxime fallāt: id
agunt vt boni viri esse videant̄. De talibus autē
multi reperiunt̄: de qbꝰ inqt philosophꝰ. p°. Elē/
corū. Quibusdā est magis opereꝑciū videri esse
sapientes: ꝗ̄ esse ⁊ nō videri. Ideo inqt Seneca
ad Lucillū. Quod loqmur sentiamꝰ: concordet
sermo cū vita. Et iterū ad eundē. Multo magis
ad rē pertinet qualis tibi: ꝗ̄ qualis alijs videa/
ris. Et beatus Ambro. in. 2° . de officijs. c°. 9°. ait.
Quales haberi volumꝰ tales ⁊ simus. Inqt eniꝫ
Augu. super. ps°.. 63°. Simulata eqtas nō est eq
tas: sed duplex iniquitas: q̄r ⁊ iniquitas est ⁊ simu
latio: ⁊ Chriso. super Mattheū ait. Nulla res sic
exterminat bonū sicut simulatio. Nam malū sub
specie boni celatū: dū nō cognoscit̄ nō cauet̄. Et
in hoc sensu loquit̄ glo. sup Isa. 16°. c°. dicēs. Le
nius est aperte peccare: ꝗ̄ sanctitatē simulare. Iō
dr̄ Eccli. p°. Ne fueris hypocrita in cōspectu dñi:
vt eni scriptū est Iob. 8°. Spes hypocrite peribit.
Et. 20. eiusdē libri. c° . dicit̄. Gaudiū hypocrite
ad instar pūcti. Et ideo est semꝑ timidus ⁊ pa/
uens maxime tēpore mortis: iuxta illud Isa. 33°
Possidet tremor hypocritas. Ois ergo hypocri
ta est neꝗ̄ Isa. 9°. Et cōgregatio hypocrite steri/
lis erit. Iob. 15°. Et ī cōspectu dei nō veniet ois hy
pocrita. Iob. 13°. vt eni dicit̄ in prouerbijs sapiē/
tū. Malus vbi bonū se simulat pessimus est: ⁊ in
§. itē. taciturnitas. de peni. di. pª. scriptū est. Speci
es superbie est velle se iustū videri qui peīor est: ⁊
hic hypocrita esse cōuicit̄. ⁊ in. c°. nolo. 12ª. q. pª.
inqt Aug. Vnicuiꝗ̄ hypocrita est: mortuus est sci
lꝫ q̄ ad deū. Et idē ī li°. Enchiridiō ait. Oē malū
ordinat deꝰ in bonū: hypocrita aūt bonū opus per
malā intētionē deformat: ⁊ quasi ꝯuertit in viciū.
Ad hoc aūt hypocrisis vicio tanto diligētius ca/
uē debemꝰ ꝗ̄to est cauere difficilius: ⁊ cōmunit̄
frequētiꝰ. Ait eni Hiero. li°. 2°. cōtra pellagianos
Quāuis alijs vicijs carere valeamꝰ: hypocrisis
maculā nō habere aut nullorū aut paucoꝝ ē. ¶
SEptima superbie filia est ꝑtinacia ⁊ obstina
tio que a superbia procedit vt ait Grego. in
pastorali. Est aūt pertinax ille qui ita suo sensui
firmiter heret: vt nemini valet acquiescere: sed se
quat̄ proprias opiniones ⁊ iudicia spretis consi/
lijs sapiētū ⁊ amicorū. Ne igit̄ qs sit pertinax de/
bet tria pricipaliter obseruare: primū est illud qd̄
scribit̄. in. c°. ne innitaris de consti. vbi dicit̄. Ne
īnitaris prudētie tue: prudētie aūt sue innititur
qui ea q̄ agēda vel dicēda vident̄: patrū sn̄ijs an̄
ponit. Secūdū est vt ab his que ceperat credens
esse bona si postmodū cognoscat esse mala se sub/
trahat. Scriptū ē. n. i. c°. diffinitio. 22ª. q. 4ª. Diffi
nitio īcauta laudabilr̄ ē soluēda: nec ē ꝑuaricatō
sꝫ temeritatꝫ emēdatio: hec ibi. Tertiū ē vt quātūcū
ꝗ̄ hō sit sapiēs: ī ꝑagendis tn̄ rebꝰ maxie arduis
vtat̄ maturis ꝯsilijs. Que. n. cū ꝯsilio fiūt: fructu n̄
carebūt. l. hūanū. C. de legi. l. dubiū n̄ ē. C. de repu.
Eꝫ dō Prouer. 15°. dr̄. Dissipāt̄ cogitatōes vbi
n̄ ē ꝯsiliū: vbi āt fuerit plures ꝯsiliarij ꝯfirmāt̄. Iō
sꝑ illō Isa. 3°. Cōsiliariꝰ n̄ ē tibi iqt Hier. Greci
poete laudabil̄r sapie: dixeīt ꝑmū eē btūꝫ q ꝑ se sa/
piat: 2ꝫ dō q sapiētē audiat: q āt vtroqꝫ caret: hūc
īutilē eē tā sibi ꝗ̄ alijs. Ea pp Tobie. 4°. dī. Cōsi
liū a sapiēte semꝑ regre: ⁊ Eccl'. 27°. Añ oēꝫ actū
stabile ꝯsiliū ꝑcedat te: ⁊. 32°. eiusdē li. c° . sine ꝯsi/
lio nihil facias: ⁊ pꝰ fcm̄ n̄ penteibit: ⁊ Prou. 11°
Salōn. Erit salꝰ vbi mlta ꝯsilia: ⁊. 12°. eiusdē li. c°
q sapiēs ē audit ꝯsiliū: ⁊. 13°. Qui agūt oīa cū ꝯsi
lio regūt̄ sapia. ⁊. 27°. Bōis amici ꝯsilijs aīa dul
corat̄: ⁊ ī aūt. hita. C. ne filiꝰ ꝑ pr̄e: dī. Sapiētū ꝯsi
lio mūdꝰ illūinat̄. Quapp lꝫ Salōn eēt sapiētissi
mꝰ ꝯsiliarios [illegible] hūit: q̊rū ꝯsiliū: q̄r roboā filiꝰ eiꝰ re
ligt magnā ptē regni amisit: vt hētur scōi Para.
4°. c° . De romāis ēt scribit̄ ī policratoīq romu
lꝰ ꝯdita roma cētū ex seniorībꝰ sapientiorībꝰ ele
git quos senatores appellauit: quorum nomina
lr̄is aureis cōscribi fecit: appellabant̄ qꝫ patres
cōscripti: quorum cōsilio omnia agebat. Hester

quodq3 ptio scribit: q septe sapiẽtes semp aderãt cum rege Assuero: sciẽtes leges ac iura maioru3: quoꝝ ꝯsilio cũcta agebat. At ꝯtra de Xerse poten tissimo rege: sed supbissimo refert Ualerius maxi mus: q bellatur⁹ ꝯtra grecos ꝯuocatis baronib⁹ suis ait: vos parate obedire ⁊ nõ cõsulere: qui ab ipsis grecis vict⁹ ⁊ cõfusus est. G

Octaua supbie filia est ĩgratitudo de qua dr i li°. de morib⁹ medicoꝝ.c°.12°. Ingratos ho mines iflata supbia reddit. Et Seneca ad lucil liũ li°.13°. eplaꝝ: epła.6ª. inqt. Ingrat⁹ est qui bñficiũ reddit sine vsura: ingrat⁹ est qui bñficiũ ne gat qd accepit: ingrat⁹ est qui dissimulat: ingrat⁹ est qui nõ reddit: ingrat⁹ est qui oblit⁹ est: hec ille. Et talis fuit ille scolaris discipulus cuiusdã ma gistri sapiẽtissimi: quẽ ipse magr sũme diligebat ⁊ studiosissime istruxerat atq3 enutrierat. Quẽ vo lẽs probare vtru3 esset grat⁹ de receptis bñficijs. Quadã die dũ simul pgerẽt dixit ei pdict⁹ magr. Ecce charissime multa bona feci tibi vt nosti: si nũc eẽt dei volũtas vt in papã: vel in magnũ pla tũ ecclesie tua scia sublimaret: qd de me faceres? Ille aũt discipulus rñdit. Magr reuerẽde: ego vos nũq̃ dimitterẽ: sed illũ honorẽ vobis resigna rẽ: ⁊ sp vobis seruirẽ: vel ad min⁹ facerẽ vos dñm ⁊ magrm curie mee. Tũc ille magister per artem magicã fecit venire eqtes multos cũ fistulis ⁊ tu bis: ac auriga aurea ⁊ maximis triũphis: q̃s cu3 interrogasset quo pgerẽt rñderũt. Eps ratisponẽ sis defũct⁹ est: ⁊ alter ad locũ eius sublimat⁹ est: ⁊ elect⁹ noie talis: ⁊ noiabant discipulũ eius: qui bus rñdit magister. O dñi: hic est discipulus me us iste. Quẽ3 gl'iose ⁊ honorifice illũ suscipiẽtes in auriga cum magna solẽnitate v̈sus ratisponã de ducebãt. Magister aũt ille pedester cũ per lutu3 seq̃ns inuocabat di. O dñe episcope memẽto mei. Ipse aũt ingrat⁹ ⁊ oblit⁹ oium bñficioꝝ nõ exau diebat suũ magistrũ: propter qd cũ talib⁹ honori bus dedit⁹ exultaret: pdicta illusio cessauit: ⁊ ille discipulus se in luto repit: ⁊ sic de ingratitudis vi cio cõfusus fuit. Sciendũ est aũt qd ille ingratis simus est: qui mala pro bonis reddit: de quo ait sa piẽs Prouer.17°. Qui reddit mala pro bonis: nõ recedet malũ de domo ei⁹. Et Esopus fabula 8ª. Nil prodest prodesse malis: mens praua ma loꝝ: Immemor accepti nõ timet esse boni. Et fa bula xª. Reddere gaudet homo nec̃ pro melle venenũ. Pro fructu penã: pro pietate dolum. Si cut fecit quidã serpens de quo fabulose recitar in gestis romanoꝝ: q cu3 quidã impator post meri diẽ ad venãdũ equitaret: inuenit eum a pastorib⁹ captũ ⁊ ad arborẽ ligatũ. Ipse aũt serpẽs horribi liter clamabat: vnde impator pietate motus sol uit eum: ⁊ in sinu suo posuit vt illum calefaceret: serpens aũt cum esset calefactus incepit mordere imperatorẽ: ⁊ cõtra eum proiicere venenũ suum. Cui ait imperator. Quid facis ⁊ cur mihi malũ pro bono reddis? Data autẽ voce serpenti ipse re spõdit. Qd natura dedit nemo tollere potest. Tu fecisti quod in te fuit: ego vero ẽm naturã meam feci: semp enim ero inimicus homini: qr propter eũ punitus sum. Illis autẽ cõtẽdentibus vocat⁹ fuit quidã philosophus vt inter eos esset iudex. Qui ait. De hac cõtẽtione nolo iudicare nisi pri us serpẽs ligetur vt erat pri⁹: ⁊ dñs imperator sit liber: ⁊ tunc iudicabo pro vtraq3 parte: ligato igr serpẽte ad arborẽ: ait ei Philosophus. Ia3 es li gatus soluas teipsu3 si potes ⁊ recedas: respõdit autẽ serpens. Nõ possum. Et philosophus dixit. Morieris ergo: qr ingratus semp homini fuisti. Et ait impatori. Dñe iam liber es: venenũ de sinu tuo excutias: ⁊ amodo de tali fatuitate nõ te in tromittas: quia serpẽs nihil aliud poterit facere nisi qd cõsueuit. Multi autẽ homines reputãtur ingrati vt serpentes: cũ tamẽ philosophus dicat: q inter alia vicium ingratitudis pessimũ est. [illegible] cito obliuiõi tradũt beneficia recepta: vnde simo nides philosophus interrogat⁹ quid inter hoies facile cõsenesceret respõdit. Bñficiu3. Et Sene ca in lib°. de bñficijs ait. Memoria bñficioꝝ la bilis: iniuriarũ vo tenax est. De talib⁹ ergo igra tis põt dici illud psalmiste. Obliti sunt bñfactoꝝ eius ⁊c. Tales ẽt ingrati nõ referũt grates de bñfi cijs: cum tñ dicat Seneca vbi supra. Nõ referre grãs de bñficijs turpe est. Vñ recitat gl.in.c°. pru dẽtis. de dona. verba Martialis poete rephẽden tis q̃ndã ingratũ ⁊ dicẽtis. Sceuola tu comedis apud oẽs: nullus apud te. Alterius siccas pocula nemo tuũ. Aut [illegible] redde vices: aut desine velle vo cari. Dedecus est semp sumere: nole dare. Mul ti etiã nõ solum nõ referũt grãs bñfactori suo: s3 ei improperant ⁊ eum exasperãt: vnde de illo dici põt illud Eccl.29°. Hospitabit ⁊ pascet ac pota bit igratos: ⁊ adhuc amara audiet ab eis: ⁊ tales ĩgrati sunt siles mulo: qui postq̃ ei dñs suus de dit bladũ: soluit ⁊ remunerat eu3 calce. Solet au tem dici q magnum beneficiũ remunerat ma gna ingratitudine. Sicut faciũt quãdoq3 aliqui principes qui suos seruitores post multa illorum seruitia ex aliqua indignatiõe iubẽt suspẽdi per gulam vel decapitari. Est ergo cõsuetudo super be mentis ⁊ ingrate: vt quanto ei quis plura cõ fert beneficia: tanto illum sibi magis obligatum putet. Ideo dicitur in vulgari prouerbio.

Chi lava il capo a lasino perde il sapone.
Chi serue a rio signore: na rio guidardone.
Chi despica il ladro: lo impica lui.

Tales igrati merent puari accepto bn̄ficio pp igratitudinē qua reuocari pōt bn̄ficiū. c°. fi. de dona. l. fi. C. de reuo. dona. et §. sancim⁹. insti. de dona. Vn̄ s̄m leges seruus a seruitute liberat⁹ per patronū: pp ingratitudinē reuocat̄ in seruitutē. l. si manumissori tuo. C. de obsequijs patro. pre. Et in autē. vt liberti de cetero. §. qz ēt. et. 12^a. q. 2^a. c°. eps̄ q manumissum. et c°. libertū ecclie. et c°. seq̄nti. et in auten. de nupt̄. §. ingratitudinē. coll̄. 4^a. et. ff. de iossi. testa. l. papirian⁹. §. meminisse. et. ff. qui et a qb⁹. l. nō fiunt. et. C. de liber. et eoꝝ libe. l. si manumissus. vbi dī. Si manumissus ingrat⁹ extiterit circa patronū suū: et q̄dā iactātia vel ꝯtumacia ceruices aduersus eū erexerit: aut leuis offense culpā ꝯtraxerit a patrono rursus sub impio dictiōeqz mittat̄: filijs etiā qui postea nati sūt seruituris. Ingratitudo ergo legū et canonū auctoritate dānat̄. c°. octaua. 12^a. q. 2^a. Quapp inqt Cato. c°. 2°. Offitii alteri⁹ multis narrare memēto. Atqz alijs cuz tu bn̄feceris ipse sileto. Et iterū. Exiguū mun⁹ cum dat tibi pauper amic⁹. Accipito placide et plene laudare memēto. Qui enim sūt ingrati: irrationabilib⁹ bestijs peiores esse noscunt̄ q̄ suis sūt grate bn̄factorib⁹. Sicut recitat Esopus de illo leone a quo qdā pastor extraxit spinā quā habebat ī pede: qui postea capt⁹: et cū alijs multis bestijs in q̄dā theatro missus. Cū q̄dam die pastor ille cōdēnat⁹ ad mortē iter predicta aīalia eēt exposit⁹: vt ab eis deuoraret̄: statim leo eū agnoscēs: protexit illum ab alijs aīalib⁹. Et sic a morte propter hoc mirabile factū liberat⁹ fuit. Siīe quoqz est exēplū de leone sci Hieronymi qui pp curationē mali pedis ex spina extracta: toto tpe vite sue ī futuū fratrū et beati Hiero. remāsit. H

Elephas ēt vt refert Albertus in tractatu de virtutib⁹ politicis in. c°. de gratitudine suo bn̄factori est grat⁹. Nā venatores faciūt foueaz ī qua cadēte elephāte: et exire nō valēte: vn⁹ eorū baculo eū fortiter pcutit. Quo clamāte ali⁹ venator currēs illū verberātē pcutit et fugat. Deide elephāti cibū tribuit et a fouea illum extrahit. Qui grat⁹ existēs eū postmodū tanq̄ dn̄m suū diligit et tanq̄ agn⁹ post eū vadit. Legit̄ quoqz de q̄daz leena in vitis patrū: que cecos h̄ns filios ad sanctū Machariū illos adduxit: signo innuēs et rogās mō quo poterat: vt eis lumē daret. Quod vidēs scūs vir: eos crucis signaculo ad lumē reduxit. At illa cū filijs ad speluncā reuersa: oēs pelles ouiū q̄s fuerat ab antiquo pdata: accepit et ei detulit in signū gratitudis. Quib⁹ exēplis debēt omnes suis bn̄factorib⁹ grati eē: vt eni inqt Esopus fabula. 42^a. Accepti memores nos decet esse boni. I

Nona filia supbie est inobediētia per quā filij parētib⁹: subditi plātis: et iferiores supiorib⁹ obedire ꝯtēnūt: marie cum se bonos reputātes eoꝝ malā vitā ꝯspiciūt. Cōtra quos igt Alex. de ales in. 3^a. pte sūme: in qōne vtruz boni subijci teneant̄ malis: q̄ subesse tenent̄: nec debēt rebellare ꝯtra eos. Ait eni Ambrosi⁹ sup epsam ad Ro. Si bon⁹ est princeps bn̄ operātē nō punit: sz diligit. Si malus est nō nocet bono: sed purgat euz. Et iō dī p^c. Petri. 2°. Serui subditi estote in omni timore dn̄is: nō tm̄ bonis: et modestis: sed etiaz discolis et malis. Et ad idē est text⁹. xj^a. q. 3^a. c°. iulian⁹. et. c°. qui residet. et c°. si ei. et c°. si bonū. et c°. iperatores. et c°. quid ergo. Vn̄ in licitis et honestis eis est obediēdū: dicēte dn̄o. Mat. 23°. Super cathedraz Moysi sederūt scribe et pharisei. Oia ergo que dixerint vobis facite et seruate: s̄m xo opera eoꝝ nolite facere. Ois eniz potestas a dn̄o deo est: et qui potestati resistit: dei ordīationi resistit: ad Ro. 13°. Ideo inqt Grego. in c°. si qui sūt p̄sbyteri. 81^a. di. peccatū ariolādi est nō obedire: et scelus idolatrie non aquiescē. Peccatū igit̄ paganitas incurrit qsqs dū se christianū eē asserit: sedi apostolice obedire ꝯtēnit. Et idem h̄r p^a. q. 4^a. c°. ecclesia. et. 8^a. q. p^a. c°. sciendū. et de maio. et obe. c°. illud. Spernētes eni obedientiā supioꝝ: spernūt deuz: qui prelatis dixit Luce. x°. Qui vos spnit me spernit. Ideo i. c°. absit. xj^a. q. 3^a. Eleutheri⁹ papa ait. In lege veteri h̄r q̄ quicūqz sacerdotib⁹ non obtēperasset: aut extra castra posit⁹ a populo lapidabat̄: aut gladio subiecta ceruice ꝯtēptū expiabat cruore. Nūc xo inobediēs spūali aīaduersione trūcat̄: idest eterne dānationis pena: aut eiect⁹ de ecclesia rapido ore demonum decerpitur: hec ibi. K

Inobedientia ergo q̄nqz punit̄ per excōicationē: vt etiā h̄r. di. 18^a. c°. decernim⁹. et 34^a. dist. c°. quorūdā. in fi. et xj^a. q. 3^a. c°. si aūt. cum trib⁹ capitulis seq̄ntib⁹. Item punit̄ per depositionē et degradationez. xj^a. q. p^a. c°. si quis sacerdotū. et 34^a. di. c°. quorūdā. in fi. Item per corpalē afflictionez 2^a. q. p^a. c°. deniqz. vbi ponit̄ exēpluz prophete q propter inobediētiā dei occisus est a leone. Scdm̄ etiā leges militares inobediēs suo capitaneo ī bello dz decapitari. l. iij. §. in bello. ff. de re mili. O igitur iobedientes paternis iussionib⁹ seueris debēt puniri vindictis. c°. iustū est. 23^a. q. 3^a. et cōtumacia est puniēda. l. si plures. i si. ff. de admi. tuto. et l. si tutor.

Si tutor.ff.de in litē iurā. Et crescente ɔtumacia debet etiā crescere pena.c°.cū nō ab homine.de iu di.z.l.relegati.in fi.ff.de penis. Duriūq; est contra stimulū calcitrare. Actuū.9°. vñ in vulgari prouerbio dr. El ne vsa male lasino p repetare. Jō qlibet debet seruare supiorū obediētiā: de qua inquit Grego.8a.q.pa.c°.sciendū. Sola ē que fidei meritū possidet obiecta: sine qua infidelis qsq; eē cōuincitur etiā si fidelis esse videatur. Et in c°.nulla. 93a.di.dr. Porro a deo donū sūmi muneris consequuntur: qui suis doctorib⁹ libēter obediūt. Magna eni ē virtus obediētia: ut ait glosa.i.l.deserto rez.§.in bello.ff.de re mili. vñ scriptū est pmi Regū 15°. Melior est obediētia q̄ victime ac sacrificia. L

UT aūt sit meritoria: debet fieri Primo hilariter z libēter: hilarē.n. datorez diligit deus 2°. ad Cor.9°. Ait.n. Augu. in quodā sermone. Incōposito corporis inequalitatē indicat mentis. Nemo.n. libēter imperat homini tristitiā essanti. Secundo celeriter ē obediēdū. Et ideo beat⁹ Franciscus vt legitur in legēda eius antiqua: dicebat fratribus suis. Fratres charissimi ad primū verbuz pceptū implete: nec expectetis iterari qd dicitur vobis: nihil etiā impossibilitatis causemini siue iudicetis eē in pcepto: qz etiā si sup vires ego vobis mandarē: obediētia viribus nō careret. Et scitote q̄ ille qui pcepto obediētie festinanter nō obedit: nec deū timet nec hoies reueretur. Tantus autē est obediētie fructus: q̄ illi qui iugo ipsi⁹ colla submittit: nihil tpis sine lucro transit: hec ille. Et ideo sine tardatione mandatū supioris est implendū: vnde dz subditus dicere prelato: sic Paulus ait. Actuum.9°. Dñe quid me vis facere? Et primi Regū.3°. dixit Samuel deo. Loquere domine qz audit seru⁹ tuus. Et Isa.p°. ait propheta. Ecce ego: mitte me. Obedientē.n. celeriter laudat deus per psalmistā dicentē. In auditu auris obediuit mihi. Quod quantū sit ei gratū patuit i illo monacho qui cū scriberet in cella vocat⁹ ab abbate reliquit statiz scripturā ut ad eū pergeret: z reliqt vnū o iperfectū pro dimidia parte. Quā lfa3 postea inuenit p angelū ex auro cōpletā. Ideo Prouer.22°. dicitur. Vidisti hominē velocē in ope suo? corā regibus stabit. Ea pp Bernardus in q̄dam epla ait. Verus obediens nescit morā: mādatum nō pcrastinat: sz parat aures auditui: oculos visui: man⁹ operi: pedes itineri: totūq; se recolligit vt ex toto mandatuz ipleat imperātis. Ideo dixit dñs Luce.19°. Zachee festinans descēde. At ille festinans descendit z suscepit illū gaudēs. Mora.n. est culpa z peccatū: cū qs aliqd facere tenetur c°. mora. de regu.iu.li.6°. Quod viciū nō hēbāt illi d qbus inquit virgili⁹ in 3°. Eneydos. Quiq oēs impio leti parent ac iussa facescunt. M

TErtio est obediendū patiēter.i. sine murmurationib⁹ z lamētatione: aliter esset obedientia demonium: de quibus dicitur Luce.4°. Exhibāt demonia z multis clamātia.s. ad pceptū xpi. N

QUarto dz obediri simplr.i. sine distinctione vel inqsitiōe cause pcepti vel obediētie: qz inquit Greg. i quodā sermone. Nō licet subditis discernere: sz debēt stati simplr obedire. Nō.n. debet subdit⁹ dicere plato suo. Cur magis mihi hoc imponis q̄ illi? Sicut nō faciebāt Romani de qb⁹ dr pmi Macha.8°. Oēs obediūt vni z zel⁹ z inuidia nō ē iter eos. Vñ Aug. ad here. ait. Nō placet deo disceptatrix obediētia: q̄rēs cur: q̄rez quā obrē pcipiatur. Et iō Hiero. ad Rusticū mōachū scribit: illū ad obediēdū simplr exhortās z dicēs. Prepositū monasterij timeas vt dnm: diligas vt parētē: credas tibi salutare qcqd ille pceperit: nec de maioris snia iudices: cui⁹ officij est obedire: dicente Moyse. Audi israel z tace. Quinto dz obediri iuariabiliter: vt [illegible] vnū pcipiatur nō fiat aliud sine pcipiētis volūtate expssa: vl verisilr interpretata ab eo q rōnabiliter pōteā iterpretari aliquo inopinato casu supueniēte. Aliter aūt faciēs: etiaz si bene faciat dz puniri: vñ dr in.l.iij.§.in bello.ff. de re mili. q̄ q cōtra pceptū impatoris pugnauerit decapitari dz: ēt si vicerit. Ideo dicit de⁹ Deutero.12°. Quod pcipio tibi hoc tm̄ facias: nec addas quicq̄ nec minuas. Sexto dz obediri integraliter. Non.n. sufficit aliqd fieri solū pro parte nisi totū fiat cū fieri pōt: qñ aliqs est obligat⁹ illud facere.l.in cause.ff. de procura.l.cuz hi.§.si pretor. ff. de transac. z.l.in executionib⁹.§.plura.ff. de verbo.obli. z extra de penis c°.summa. O

SEptimo est obediendū veraciter.s. vt qs non impellat platum ad pcipiendū sibi propter iportunitatē. Ait.n. Grego. in quodā sermone. Si quis aperte vel occulte satagit: vt hoc ei prelatus precipiat quod sibi placet: non ipse prelato: sz prelatus sibi obediēs est. Et hoc itelligitur de obediētia rerū sensualiū vel honorabiliū. Nam licitum est: imo valde meritoriū est ipetrare obediētias laboriosas: vel ex quibus sequitur ipetrāti abiectio: vt ait Grego.8a.q.pa.c°.sciendū. P

OCtauo debet obediri feruenter z non desidiose ac negligēter: seu cū corpore: qz scriptū est Iere.48°.c°. Maledictus q facit opus dñi fraudulenter z desidiose. Nono constanter: vt non turbetur pp asperitatem obedientie: sed dicat cū psalmista. Paratus sum z nō turbatus vt custodiā

mandata tua. Unde Bernardus in sermone de
obediētia ait. Manū tuā misisti ad fortia. Agē
dum est tibi viriliter ⁊ cōstanter obediendū: nec
inter asperitatē verborū tā regalis est semita reli
quenda. Decimo humiliter. de quo Hiero. super
Jere. dicit. Cū magister pcipit obediēns indiciū
est: si demisso versus eū audiat capite: si aūt ter
ga vertat: signū est cōtēpnentis. Undecimo since
riter: vt nō superficietenus solū ipleat verbū obe
diētie faciēs aliqua malicia ꝯtra voluntatē impe
rantis. Hoc. n. eēt agere contra obedientiā. l. non
dubiū. C. de legi. Itē debet habere sinceritatē ī obe
diendo: vt nō velit propter illa que facit ī hoc mū
do remunerari: nec melius alijs tractari: ne sit de
illis de qbus dixit dñs Matthei 6°. Amen dico
vobis receperunt mercedē suā. Non ergo querat
a prelato mercedē: nec credat illū: ꝑpter factam
obedientiā ei obligatū: sed seruet dñi cōsiliū Lu
ce. 17°. dicētis. Cū feceritis oīa que precepta sunt
vobis dicite: serui inutiles sumus. Q

Duodecimo debet obediri perseuerāter. s. vsqꝫ
in finē. Non enī sufficit obedire decem vel
viginti annis nisi obediatur vsqꝫ ad mortem: nec
incipere obedire nisi vsqꝫ in finē pseueretur: qꝛ in
cassū currit qui anteqꝫ ꝑuenerit ad metā cursus
deficit: de peni. di. 3ª. c°. in cassū. ⁊ extra de renū.
c°. p°. Ideo inquit apostolus p°. ad Cori. 9°. Sic
currite vt cōprehendatis. R

Ad obedientiā vero hortamur nō solū exēplo
xpi: qui sue matri ⁊ patri putatiuo parebat.
Luce 2°. Et precepta patris sui celestis seruabat
Joānis 6°. Sed etiā exemplo sanctorū maxime
beati Francisci qui dicebat: ꝙ inter alias gratias
hanc illi dñs ꝯcesserat: ꝙ ita libēter ⁊ simpliciter
obediret vni nouicio vnius hore si ei prelatus da
retur: sicut antiquissimo ⁊ discretissimo patri. Itē
dicebat ꝙ subditus prelatū suum non hoīem cō
siderare debet: sed illū pro cuius amore subiectus
est. Item dicebat. Tolle corpus exanime ⁊ illud
vbi placuerit pone: ⁊ videbis non repugnare mo
tum: non murmurare situ: non reclamare dimis
sum: ꝙ si cōstituatur in cathedra nō alta sꝫ ima
respiciet. Si collocetur in purpura in duplo pale
scit. Et similiter verus obediens cur moueat̄ non
diiudicat: vbi collocetur non curat: vt transmu
tetur non instat. Erectus ad officia solitam tenet
humilitatem: plus honoratus: plus se reputat in
dignum: hec ille. Exemplo quoqꝫ animaliū irra
tionabilium ad obediendū prelatis animamur:
que suos duces ⁊ principes sequuntur vt ait Hie
ronymus 7ª. q. pª. c°. in apibus. Et dicit Alber
tus in tractatu de virtutibus politicis. iij c°. d obe
dientia. Qd cum leo rex animalium rugit: omne
mox animal gressum figit: ⁊ expectat timidus: qd
suus rex velit. Licet autem in peccatis nō sit vlli
obediendum. c°. non. n. semper. cū multis capitu
lis sequētib⁹. xjª. q. 3ª. qꝛ obedire opꝫ deo magis qꝫ
hoībus. Actuum 5°. ⁊ c°. cū in ecclesijs. de maio.
⁊ obe. ⁊ illud mandatum non obligat qd est con
tra bonos mores: insti. de manda. ptin. §. illd quo
qꝫ. Tamē in dubijs debet obediri prelatis: ⁊ bonū
obediētie excusat. c°. quid culpatur. 23ª. q. pª. ⁊ bo
num opus debet propter obedientiam intermitti.
c°. quid ergo. xjª. q. 3ª. de cuius merito ait. Aug.
in li°. de opere monachorum. Citius exaudietur
a deo vna oratio obediētis: qꝫ decē milia contem
ptoris. Quam quidem virtutem laudat Augu.
in sermone ad here. dicens. Hec est illa obedien
tia que concordiā seruat in angelis: pacem nutrit
in monachis: tranquillitatē generat in ciuibus: si
ne qua respublica stare non pōt: nec aliqua fami
lia regi. O qꝫ enorme vicium qd obedientie con
trarium fuit. Per hoc. n. diabolus celū perdidit:
per hoc homo paradisū amisit ⁊ Saul regnū: ac
Salomon amorē diuinum. O sancta dei sponsa
obediētia. Tu perfecta scala qua celū ascendit̄: tu
quadriga qua Helias ductus est in paradisum:
[illegible] porta paradisi fideliū: ⁊ clausura īferni. O san
cta obedientia tu humilitatē nutris: tu patiētiā
probas: tu mansuetudinem examinas. Eya ergo
fratres mei qui iugo dei submissi estis: et sublata
licētia peccandi cathena obedientie in proposito
bono retineri possitis: estote ī omnibus obediētes
vt deum placare possitis de peccatis cōmissis. Tā
to enim citius homo placat deum: quanto repre
hensa sui arbitrij superbia gladio pcepti se imo
lat. Maior. n. est obediētia qꝫ victime: qꝛ in vi
ctimis aliena imolatur caro: sꝫ in obediētia volū
tas propria ⁊ caro mactatur: hec ille in diuersis
sermonibus. S

Decima filia supbie est curiositas. Dicit autē
Augu. in li°. de vtilitate credēdi. Curiosus
est qui ea requirit que nihil ad se pertinēt. Mul
tipliciter vero aliquis dicitur curiosus sꝫ Tho. 2ª.
2ᵉ. q. 167ª. pmo cū qrit scire ꝙ supra vires eius
est: de quo sufficiēter diximus supra in prima par
te huius operis: sermone 13°. parte vltima. Curio
sitas ergo supba est de rebus diuinis archanisqꝫ
cōsilijs velle profunda rimari: de qb⁹ Lactāt⁹. i
p°. diui. insti. dicit. Veritas ⁊ archanū summi dei
qui fecit omnia: ingenio ac ꝓprijs sensib⁹ nō pōt
ꝯprehēdi. Alioqn nihil īter deū hoīemqꝫ distaret
si ꝯsilia ⁊ dispositōes illi⁹ maiestatis eterne cogita
tio assequeret̄ humana: hec ille. Idō qbusdā curio

si querentib[us] in quo loco hitabat deus: qñ celum, & terra ac alia elemēta nondū erāt: & quis eū amabat cognoscebat & honorabat: seruiebatq[ue] ei qñ nōdū erāt angeli vel hoīes aut aliq̄ rōnales creature: & qd faciebat añq̄ mūdū crearet. Respondet Aug. in quodā s̄mone: q eternā dānationem curiosis pparabat. Et iō vnusq̄sq[ue] dz fugere curiositatem & seruare illud apostoli ad Roma. xi°. Noli alta sapere s[ed] time: excellēs.n. sensibile ōstruit sensum. 2°. de anima. Et similiter excellentia diuinorū curiose inuestigata destruit lumē intellect[us]: & excecat curiosos tenebrosis heresib[us]. Talib[us] aūt curiosis interrogātibus de diuinis facultatē ingenij humani excedētib[us] dz dari rñsio: quam dedit xp̄s curiosis phariseis ipsuz interrogātib[us] Mat. xxi. 21°. vbi ait. Interrogabo & ego vos unū s̄monez. Est.n. curiosis questio pro qōne reddēda: vt nō possunt rñdere ad minima & māifesta: desināt inuestigare profunda sicut dicit Albertus in tractatu de virtutib[us] politicis i fine. De his aūt minimis & manifestis aliqua exēpli gratia pponam[us] que Aug. in 21°. lib°. de ciui. dei ducit in medium. Primo.n. querit vñ procedit: q cū tria sint lucidissima. s. oleū: argentū & ignis: & nihil habeant in se nigredinis: tamē dant alijs qd nō hñt: nā oleuz lucidum maculas nigras īfundit: argentū candidū lineas nigras tingit: & ignis fulgidus ligna & paleas nigras facit: & oīa que lamberit teterrima reddit. Secūdo querit qd est q palee tante sunt caliditatis: q poma cruda maturāt: & tante frigiditatis q niues in media estate cōseruant ne fluāt? Cum tamē calidū & frigidū sint contraria: & duo cōtraria in eodē subiectio eē non possint? Tertio querit de quedā ficu egyptiaca que si ponat̄ i aq̄ mox funduz petit vbi madefacta & aqua repleta ad supficiez redit & ibi cōsistit? Quarto querit de calce in quo ignis latēs cōtinetur: & cū naturaliter aqua ignē extinguat & oleū nutriat: tñ si quis aquā in calcē infundat: mox ignis latēs vrere incipit: & si oleū adhibeat̄ mox illuz ignē extinguit? Quinto querit de adamāte qui ferro frangit̄ nulloq[ue] igne cōsumitur: & tñ hircino sanguine frangi perhibet̄? Dicitur etiā q in ethiopia est quedā calamita que ferrū nō attrahit sed repellit: & quedam alia que i vno angulo ferrū attrahit & i alio repellit. Sexto querit de duob[us] fontib[us]: quoꝝ vn[us] est in Epiro: in quo faces extingunt̄ accēse: & reaccendunt̄ extincte. Et alius est apud garemātas calidus in nocte vt tangi nō possit: & tā frigidus vel in die bibi nequeat: hec Augu. Que oia etiam refert Albertus vbi supra: & multa alia addit dicens. Tu q rimaris altissima: & scrutaris diuina: ac tibi queris aperiri secreta celestia: prius tibi videndum est si intelligis minima & terrena: que diuinis comparata sunt quasi nulla. Stultus enīz est & laborat dementia: qui querit maxima: si deficiat intellectu ad ima. Prius enim pueri quia intellectus sunt modici laborant discere grammatice elementa: q̄ ea que ex litteris componūtur: vt sit processus ab elementis ad silabas: a silabis ad dictiones: & a dictionib[us] ad orationes. Et nullus hominum adeo vnq̄ stultus fuit: qui prioribus relictis a posterioribus incipiendum esse docuerit. Nunquid non stultus esset qui domuz edificare volens a tecto inciperet? Nonne amentia laboraret qui frumenta recolligere vellet: que prius non seminasset? Et vineā producere vuas vellet quā prius nō plantasset? Alterius stultus esset qui edentulo panem comedendum tribueret: qui primitus lacte nutriēdus eēt: vnde aquila docente natura prius pullis suis sanguinem tribuit: quibus adultis solidas carnes apponit. Nam qui ferre non potest modicum palee: quomodo ferre poterit multum plumbum? Alterius cum philosophus dicat: q intellectus noster se habet ad manifestissima nature: sicut oculus noctue ad radios solis: si ad manifestissima nature intelligenda deficimus & quasi ceci sumus: quales sumus ad nature secretissima creata? Quales vero esse possumus ad occultissima increata. Unde & Salomō ille sapientissim[us] hoīum: & oīuz philosophoꝝ doctissim[us] ait. Cuncte res difficiles: nō pōt homo eas explicare sermone. Si ergo sermone nō possunt explicari terrena: quomodo poterunt enarrari diuina. Maxime cū dicat̄ de cā pma q est superior oī narratione: & q deficiunt lingue a narratione ipsius. Itez addit sapientissimus rex ille: se de omnibus rebus subtiliter īuestigasse: & hoc soluz inuenisse q omnium operum dei nullam posset homo inuenire rationem eorum que sub sole sunt. Quanto autem minus eorum que super solem sunt abscondita? Si ergo sic omnino deficimus circa terrena creata in numero: pondere: & mensura: quid faciemus dum querimus increata que sunt simpliciter infinita: & sic intellectu nullo possunt esse conclusa? Nonne omnium iudicio stultus esset: qui totam terram suo pugillo concludere vellet? Quid sic de mari: & de toto aere: & igne: ac celo: & toto mundo hoc facere vellet? Nonne stultissimus esset? Cum ergo totus hic mundus pugillum hominis in infinitum non excedat: cum vterq[ue] in mensura creatus sit. Constat illum esse stultissimum qui suo intellectu tam paruo: &

sic [illegible] hec minima defectino: infinitū bonuȝ ⁊ dei
magnalia concludere querit? Tu igiť qui queris
diuina: ⁊ rimaris illa principia que sunt immēsis
sima: ⁊ ibi queris causā vbi nulla est omnino cau
sa: cū teste philosophia sit stare i causa ꝓma que si
causaȝ haberet vtiqȝ prima nō esset: ꝓus si potes
attende meis questionibꝰ respondere: ad quas si
defeceris: desinas de cetero scrutari de summis: nec
querere audeas de balēa si respondere nō poteris
de formica: ⁊ qui nō potes vincere pulicē timeas
cōtendere cuȝ leone. Attende ergo ꝙ cū ignis sit
elemētum omniū aliorū actione fortissimū: rerū⸗
qȝ omniū consumptiuū: tamen cū in auruȝ agit
ipsuȝ vtiqȝ liquefacit: sed nihil ex eo cōsumit nec
in pondere minuit. Est quoqȝ quedā species rubi
qui ignem quē suscipit nō dimittit nec ex eo tn̄ vl
la mconsuptioneȝ accipit: sed in sua ominino vi⸗
riditate persistit. Item de taxo arbore inquit Dia⸗
scorus ꝙ [illegible] ignē arripiat: in extinguibile absqȝ sui
cōsumptione cōseruat. Dic ergo quid ibi ignem
nutriat cū nihil cōsumatur. Item tima sunt que
dā ligna ꝓciosissima: cādida valde ⁊ fulgentia: ⁊
ad speculi istar polita: ita vt sint imaginū repsēta
tiua: sed nō cōburūtur in igne posita: nec resoluū
tur in aqua: que omnia videnť impossibilia. Ani⸗
mal quoqȝ quod diciť salmādra viuit in igne: ex
cuius pelle fiunt ad vsus regū cincture: que facte
vetuste si ꝓijciant in ignem non solū non exurūť
sed ad statū pristinū renouātur. Ex pelle etiaȝ sal⸗
mandre [illegible] licinia fiant in lampadibꝰ nullo vnqȝ
incendio ꝯsumunť: sed in eis ignis ꝑpetuo cōser
uať. Albeston etiaȝ lapis ferrei coloris semel accē
sus nūqȝ extinguiť: nec tn̄ ab igne cōsumiť. Itē
zelacia gēma candida tante frigiditatis existit: vt
calefieri ab igne non possit. Itē dr̄ de adamāte ꝙ
nō calesit ab igne. Itē ethna ē mōs i sicilia semp
ardēs: ⁊ flāmas emittēs: sȝ ad ꝯsūptionē nūqȝ ve⸗
niēs nec diminutionē acciptēs: quō ergo ignis ar
det vbi nullū pabulum habet? Preterea nullus
ignorat ꝙ aqua ignē extiguit ⁊ oleuȝ ipsū fouet ⁊
nutrit. Quid est ꝙ gͦ gagates lapis ꝓciosus si po
nať i aqua accēdiť: si vero accēsus in oleo ponať
extiguiť. Iteȝ etritopia est viridis gēma: q̄ posita
i aqua ⁊ radijs solis exposita ebulire facit aquaȝ
in vase positam: ⁊ eaȝ resoluit in nebulam: ⁊ tādē
[illegible] pluuiam. Item hec gemma [illegible] peluiȝ posita in
aqua calida radios solis mutare ⁊ obūbrare vi⸗
detur eorū claritatē: ⁊ quēdam inducere in aere
sanguineum colorem: vt sicut interpositione ali⸗
cuius corporis ad solem: sol quasi eclipsiȝ pati vi
deatur. Item pronites alius lapis contra naturā
omnis lapidis: more animalis suo more concipit
⁊ suo tempora consimilem sibi lapidem parit. Dic
ergo quomodo hoc esse posit? Iteȝ in hibernia est
quidam lacus in quē si palum immerseris: pars
que terra coopitur in durum ferrum conuertitur
qcquid autem latet sub aquis in lapidem duruȝ
transit: quod autē ex eo super aquas existit: naturā
propriam nō amittit. Item volo vt mihi respon
deas de operibus fulminis. Quid est ꝙ eiꝰ sagit⸗
ta aliquādo manū hominis ferit: ⁊ tamē cirotecā
in qua manus erat non ledit. Item argentum in
marsupio liquefacit ⁊ marsupium ipsū non vrit
Item aliquādo vinum ex vegete fluere facit: sed
dolium tn̄ nullo confringit. Item aliquando vas
ꝑcutit ⁊ confringit: ⁊ tamē vinū quod nature li⸗
quidioris existit per tres dies fracto vase nō fluit
Item quādoqȝ vestimētum hominis: ⁊ brachas
incendit ⁊ consumit: ⁊ tamen carnem hominis in
nullo contingit: ne vllum eius pillum adurit.
Item scriniū clausum aliquādo intrat: ⁊ sciphos
argēteos in eo existentes liquefacit: ⁊ tamē vnde
intrauerit vel vnde exierit nullus est q cognoscat
Item audi alia mirabilia. Cuȝ eni humana cor
pora sint natura mortalia ⁊ corruptibilia: qd est
ꝙ in hibernia est quedam modica insula: in qua
homines nūqȝ moriunť: sed quando senio vel in
firmitate premunť: vt mori possint extra insulaȝ
transferunť? Et ibi etiā sub quedam loca vbi nū
qȝ corpora mortuorū putrescuut: sed absqȝ om⸗
ni corruptione ꝯuantur? Iteȝ in india sunt homi
nes quinqȝ cubitorum qui nūqȝ expuunt: nun⸗
qȝ dolorem in capite vel in dentibꝰ sentiunt: nul⸗
lum oio languorē incurrūt: ⁊ ab in moderato ca⸗
lore solis eorū corpora nō ledunť: sed tm̄modo
indurantur. Item in fine indie sunt homines sine
ore: ex solo odore herbaruȝ viuentes: ⁊ nihil peni
tus comedentes. Item in ethiopia sunt homines
qui caput non habent sed oculos fixos in pectore
in quo etiaȝ habent vnum foramē a quo vitalem
hauriunt aerē. Iteȝ ibidē sunt homies vnū pedē
tantū habentes: qui sunt adeo veloces vt i cursu
canibus adequētur. Iteȝ ibideȝ sunt arbores bis
in anno fructus faciētes. Iteȝ arundines sunt ibi
tam magne vt fiant [illegible] singulis nodis nauicule
que possūt singule tres homines simul ferre. Iteȝ
sunt ibidem formice ad canū magnitudineȝ que
auꝝ custodiunt tanta auiditate vt ab eis vis va
leat auferri sine morte. Item ibi sunt mōtes au⸗
rei quos leones ⁊ griffones sic auide seruant vt
non nisi cum ꝑiculo inde quicquam auferri va
leat. Reddant ergo rationem de his minimis et
terrenis: qui summa ⁊ diuina requirunt: ⁊ cum
supari [illegible] videant ab humanis: gaudeant si vin

cantur a diuinis. Si enim deficit humana intelligentia ad terrena: quid mirū si deficiat ad diuina que sunt simpliciter infinita: cū illa sint certis limitibus coartata? Absit ergo vt ille deus eē credatur: qui humano intellectu cōcluditur: cū oē cōtinens maius cōtento eē probet: hec Albertus. Desināt gº curiosi inqrere magnalia diuine maiestatis: cū humana cognitio sit adeo debilis ꝙ nullus philosophus vnꝗ̄ potuit naturā vnius musce perfecte cognoscere. M

Secūdo quis ē curiosus: qn̄ alioꝝ facta q̄ ad ipsū nō pertinēt scire querit. Ait. n. Bernardus in quodā sermone. Qui sui negligēs est alios curiose circūspicit: de quo inqt Tulius i tuscu. qōnibus. Propriū stultitie est aliena vicia cernere: suoꝝ obliuisci. Tertio ē curiosus: qn̄ vult addiscere vana ⁊ īutilia: ⁊ multū tpis in illis ꝯsumit: vt ait Hiero. i cº. ita ne. 37ª. di. Quarto qn̄ querit discere propter vanāgloriā: ⁊ humanā laudē habēdā: vt ait Aug. in liº. de morib⁹ ecclesie. T

Quinto qn̄ per studiū minus vtile retrahit: a magis vtili ac necessario: vt si hn̄s curā aiarum nesciēs qd spectet ad tale officiū: insistet studio philosophie vł legū ciuiliū: vel oratorie artis seu poetice. De quo Hiero. in cº. sacerdotes. 37ª. di. inqt. Sacerdotes dei omissis euāgelijs ⁊ ꝓphetijs videmus comedias legere: amatoria bucolicorum versuum verba cantare: tenere virgiliū in manibus: ⁊ id quod in pueris est causa necessitatis: crimen in se facere voluptatis: hec ille. Talia enim metra multū incitant mentem ad libidinem: vt ait Isidorus in libº. senten. ⁊ habetur in cº. ideo. eadē di. propterea Hieronymus ad Eustochiū scribēs refert: ꝙ grauiter fuit verberat⁹ cū esset ante tribunal dei adductus. Et inter verbera audiuit vocem dicentem sibi: cū dixisset xpianus sum. Mentiris: quia ciceronianus es. Nā delectabatur studio oratorum ⁊ poetarum: ⁊ sibi horrebat sermo incultus prophetarum: vt etiam habetur in cº. legimus. 37ª. di. Quapropter religiosis ⁊ clericis in sacerdotio ac dignitate constitutis prohibetur sub pena excomunicationis studium legum: ac philosophie: ⁊ medecine: vt magis possint vacare studio theologie ⁊ canonum. cº. vltimo. extra ne cleri. vel mo. Illi etiam peccāt ⁊ dicuntur curiosi: q suos filios ecclesiasticis sumptibus potius secularibus scientijs q̄ salutarib⁹ erudiunt. cº. legant. 37ª. di. X

Sexto quis ē curiosus cū scire querit quod addiscere est peccatum: vt artem notoriā: ⁊ artesq̄ magicas: vt declarat beatus Bonauentura [illegible] 2º. di. 7ª. Hoc enim prohibitum est per legem diuinā. Leuitici 20. ⁊ humanā: vt habet. 26ª. q. 5ª. cº. si qs. ⁊ cº. q diuinatōes. ⁊ cº. nō liceat. Y

Septimo cū querit aliquid scire ab eo a quo non debet: vputa a demonibus: vel maleficis: ac diuinis: quod est prohibitū. Leuitici. 19º. Deute. 18º. Ideo Augustinus in libro de vera religione ait. Nescio qua dementia impediuntur aliqui a fide vicio curiositatis. Propterea. n. xpus demones confitentes ipsum deum increpabat vt tacerent: vt nos doceret non esse querendū a demonibus etiam pro cognitione veritatis. Hō enim aliqua vera dicūt vt homines allecti eis credant: ⁊ tandem ad aliquod malum illos deducāt. De diuinationibus autem ⁊ maleficijs que fiunt inuocationibus demonum: ait idem Augu. in cº. nec mirum. 26ª. q. 5ª. His portentis per demonū fallaciam illuditur curiositas humana: quando [illegible] ꝯueniēter appetitur scire: quod mala eis ratione conuenit inuestigare. Z

Undecima filia superbie [illegible] contentio. Superbi enim sunt contentiosi: atq̄ ad omnia parati ꝯdicere: suasq̄ opiniōes per phas ⁊ nephas etiam contra veritatem defendere conantes: ac cum omnibus litem facientes: iuxta illud Prouer. 16º. Homo peruersus suscitat lites. Et 17º. eiusdē libri. cº. dicitur. Semp iurgia querit malus: angelus autem crudelis mittetur contra eū. Et enim inquit Augu. in quodam sermone. Nihil ita simile est actibus demonum: sicut litigare. Et ideo litigiosi vel contentiosi prohibentur ordinari episcopi vel clerici. 46ª. di. §. ecce. ⁊ cº. seditionarios. Seruum ⁊. n. domini non oportet litigare: sed mansuetum esse ad omnes. 2ª ad Thi. 2º. licet autem contentio sit generaliter vitanda cū omnibus: q inquit Seneca liº. 2º. de ira. Cū pari contendere anceps est: cū supiore furiosū: cū inferiore sordidū. Tamē sup oīa vitanda est cum malis: iuxta illud Prouer. 13º. Ne cōtendas cū pessimis. Quia vt dr̄. Eccle. 27º. Effusio sanguinis in rixta luporū. Et Prouer. 16º. Uir ipius fodit malū: ⁊ in labijs eius ignis ardescit. Itē nō dꝫ cōtendi cū potētiorib⁹. Eccle. 8º. Non litiges cū hoie potēte: ne forte incidas in man⁹ illi⁹. Nō etiā cū hoie verboso: vn̄ Cato. cº. 2º. Contra verbosos noli ꝯtendere vbis. Lis minimis vbis: interdū maria crescit. Et Eccle. 8º. dr̄. Nō litiges cū hoie linguato: ⁊ nō strues ignē i lingua illi⁹. Itē nec cū stultis. Prouer. n. 29º. scriptū est. Uir sapiens si cū stulto ꝯtenderit: siue irascat: siue rideat: nō inueniet requiē: vt. n. dr̄ Prouer. 18º. Os stulti iurgia ꝓuocat. Nō ēt dꝫ litigari cū diuite. Eccl̄. 8º. Nō ꝯtēdas cū viro locuplete: ne forte ecōtra

ↄstituat tibi litē. Itē3 nec cū amico. Vñ Cato c°. 4°. Litē inferre caue cu3 quo tibi grā iuncta est. Et.n. ait Jacobus bñuētan⁹. c°. 19°. Questio res minuit: odiū creat: incitat ira3. Pro lucro dānu3 ducere sepe solet. Et. C. de iudi. l. pperandū. in pn̄cipio scriptū est. Sepe cause pecuniarie criminalibus materiā creare noscuntur. A

Quia vero ex cōtentionib⁹ accenditur ignis odij: ire ꝛ furoris: quo ebulit aīus ad nocendum primo: debem⁹ prudēter ignē ipsu3 extinguere. Qđ maxime effici pōt tribus modis. Primo.n. extigui valet ignis: ꝛ aqua buliēs frigefieri p subtractionē lignoꝝ. Prouer. 26°. Cū defecerit ligna extinguet ignis: ꝛ susurrone subtracto iurgia cōquiescēt. Et similiter subtractis verbis ↄtumeliosis ꝛ cōtentiosis: que ꝓuocant ꝛ accendūt ignem discordie. Prouer. 15°. Sermo durus suscitat furore3: cessabit ipsa discordia: ꝛ erit homini hoc facienti gloria: dicēte Gregorio. Imitatiōe xp̄i gloriosus est irā tacēdo fugere: q̄3 respondēdo superare. Secūdo appositionē aque frigide cessat ebullitio ꝛ feruor ignis. Et sic p dulcedinē rñsionis humane extinguit furia indignationis: iuxta illud Prouer. 15°. Rñsio mollis frāgit ira3. Et Eccle. 18°. Nōne ardorē refrigerabit ros: sic ꝛ verbum melius q̄3 datū. Tertio frigescit aqua buliens per subtractionē vasis in quo est ab igne. Sic per discessum hois a loco cōtentionis: ꝛ a pñtia cōtendere volētis: frigescit iracundia. De quo nobis dedit exemplū xp̄s. Vñ Grego. ait. Exemplo nobis dominus loquit vt irā supbiētium declinemus. Et hoc faciētes laude3 merent. Vñ. Prouer. 20. dicit. Gloria est hoi qui separat se a cōtentiōib⁹. Ideo Ouidi⁹ li°. 2°. de arte amādi inqt. Esto ꝓcul lites: ꝛ amare ꝑlia vites. Et Eccle. 28°. ait sapiēs. Abstine te a lite: ꝛ minues peccata. Et Cato. 2°. c°. Rumores fuge ne incipias nouus auctor haberi. vt.n. scriptū ē Eccle. xj°. Ab vna scintilla augetur ignis: ꝛ a doloso augetur sanguis. Et 28° eiusdē libri c°. dr̄. Lis festināns effudit sāguinē. B

Duodecima superbie filia est p̄sumptio que cōmittit: qñ qs aggredit vl exequit que sunt sup facultatē ꝛ cōditionē sua3: vt ait Aristo. 4°. Ethi. ꝛ beatus Tho. 2ª. 2e. q. 130ª. Et Seneca i lib°. de q̄tuor v̄tutib⁹. De tali aūt p̄sūptuoso dr̄ Iere. 48°. Quia plus fecit q̄3 potuit: iccirco periit. Et Ouidius li° p°. de tristib⁹ ep̄ls. pª. ait. Du3 petit infirmis nimium sublimia pennis. Icarus equoreis noīa fecit aquis. Tales aūt p̄sumptuosi sunt similes simie: que quicqd videt fieri ab hoie vult etiā ipsa facere. Vñ quedā simia videns barbitonsorē sibiipsi barbam radentē: ꝛ sub gutture ꝓprio pillo incidentē voluit etiā ipsa similiter agere. Sed sibi guttur precidit ꝛ mortua est. Presumptuosu3 ergo est ꝛ miserū ei fieri magistrū: qui nūq̄3 fuit discipulus c°. miserū 16ª. di. dicit eni3 i c°. ordinandus. 59ª. di. q d3 añ eē discipulus q magister fieri desiderat: ꝛ sic docere pōt q didicit. Et 16ª. q. pª. c°. sic viue. scriptū est. Multo tēpore disce que postmodū doceas. Et in c°. si clericatus. e. q. ꝛ cā dr̄. Non ante sis miles q̄3 tiro: nec ꝑus magister q̄3 discipulus. Et in c°. cū in cūctis. de elec. habet. In magistrū assumi non d3: qui formā discipuli nō assumpsit: p̄sumptuosus ergo est: q alios regere vult: cū seipsu3 regere nō possit. l. fi. C. de legi. tuto. Itē p̄sumptuosus est q de sua iustitia ꝛ sanctitate ita cōfidit: vt se periculis peccādi exponat: vt ait Hiero. in quodā s̄mone. Idō inquit Leo papa in s̄mone. xlc. Nemo de sui cordis puritate cōfidat: q3 peruigil ille hostis acriorib⁹ pulsat insidijs: quos magis nouit abstinere peccatis. Presumptuosus quoq3 ē: qui cū sit malus: ad vitam eternā puenire se credit: qđ signū est magne superbie. Ideo Eccle. 37°. dr̄. O p̄sumptio neq̄ssima: vñ creata es? Et rñdet glosa. De supbia. Et Hierony. ad Eustochiū ait. De nulla re ita irascit de⁹: quomō si peccator p̄sumptuosus superbiat. Dicit quoq3 magister i 3°. sen. di. 27ª. Sine meritis aliquid sperare nō spes: s3 p̄sumptio dici pōt. Presumptuosus ēt est qui se ponit ad faciendū exercitiu3 vel artē quā facere nescit. Culpa.n. est īmiscere se rei ad se nō pertinēti. l. culpa. ff. de regu. iur. ꝛ c°. non est sine culpa. eo. ti°. li°. 6°. Ideo inquit balbo. c°. 19°. Nō vltra vires discāt p̄sumere viles. Ait.n. Esop⁹ fabula. 36ª. Qui plus posse putat: sua q̄3 natura ministrat. Posse suu3 supans se min⁹ ipe pōt. Iccirco hortat Gualfred⁹ i poetria. c°. 31°. dicēs. Et vires metire tuas: si fortis es aude Grandia: si fragilis: humeris īpone minora. Si mediocris: ama mediocra. Et auctor libri de formula honeste vite. c°. 2°. ait. Nō altiori rei te īponas: in qua stati3 tibi ascēdenti timendus descendendi casus est.

¶ Pars. 3ª. de supbie oppositiōe. s. hūilitate. C

Superbie opposita ē humilitas: quā diffinit Bernar. in li°. de duodeci3 gradibus humilitatis di. Humilitas ē v̄tus qua hō v̄issima sui cognitiōe sibiipsi vilescit. Et idē in q̄da3 ep̄la ait. Humilitas ē ↄtēpt⁹ ꝓpe excellētie. De q̄ v̄tute tres ↄsiderationes faciem⁹. Pria q̄rū dr̄ comēdationis. Comēdat eni p°. rōnib⁹ qua3 pª. dr̄ liberatōis. s. ab oib⁹ peccatis: sic arguēdo. Duo ꝑfecte ↄtraria nō pñt i eodē instāti cōcurrere in eodē subiecto: vt dr̄ 2°. Topi.

⁊ x°. Prouer.i vltimis obis. Et i li°. pdicamēto
rū i pdicamēto quātitatis. Et notat i. l. si. ācilli. ff.
de visu.ca.p suo.vñ admisso vno ex 9rijs:necesse ē
aliud excludi 2°. Topi. ⁊.l.cū ptor.i pn.ff.d iudi. Et
l.hec vba.ff.de ver.sig. Cū ergo vtutes ⁊ pctā sint
9ria 4°. Topi. nō pñt simul hitare i hoie de pe.di.
2ª.§.ex pmissis. Quāobrē statī vt itrauit: vtus ne
cesse ē vt exeāt vicia. Et 9.c°.cū renūciat.22ª.q.
pª. Intrāte ergo i hoie vtute hūilitatisq ē funda
mētū 9seruatiuū oiuz vtutū: vt ait Alex.d al.i 3ª.
pte sūme i tractatu d fide ifor mi.q.pª.q ē ⁊ ē vicio
rū fugatrix: de pe.di.2ª.c°.si qs. ⁊ q est 9ria supbie
causatrici oiuz viciop. Eccle.x°. ⁊ cui oia vicia fa
mulāt: vt ait Aug.9°.d ciui.dei.c°.6°. Cū 9ria 9
rijs curent.2° Ethi. necesse ē dicere hoiez q veraz
humilitatē suscipit ab oi peccatop sorde liberari.
Jō Dauid ps°.114°.ait. Custodiēs puulos dñs:
hūiliat9 suz ⁊ libauit me. Exēplū hēm9 d publica
no:q q se hūiliauit: fuit iustificat9 Luce.18°. Le
git quoq 4ºrti Regū vl°.q Nabucdonosor potē
tes.i.supbos traxit i captiuitatē paupibus.i.hu
milibus dimissis.

Secūda rō df gratificatiōis.s. diuine. Sicut
enī 9to pute9 ē pfundior tāto ei9 aq est sua
uior ita 9to qs ē hūilior tāto deo ē gratior ⁊ ama
bilior. Silitudo.n.est cā dilectōis.8°. Ethi. Et oē
simile diligit suū sile. Eccle.13°. Facit lex.ver.ff.p
socio.vbi df q societas hz ius frnitatis. Et subdit
glo.q socij rep tpaliū diligūt se vt fres. Ergo tāto
magis socij vtutuz spūaliū:q spūalia sūt tpalib9
efficaciora.l.sancim9.C.de sacrosanc. eccle. Cur
igit xps sit humilis:q inqt Matthei x°. Discite a
me q mitis suz ⁊ humilis corde. Ergo diliget hu
miles sibi siles ⁊ socios. Jō dicebat Matt.18°.
Sinite puulos venire ad me. Et Judith.9°.df.
Hūiliū ⁊ mansuetop sp tibi placuit depcatio. Et
ps°.101°.ait Dauid. Respexit i ozonē hūiliū ⁊ ñ sp
nit pces eop. Et i hui9 figurā Helise9.i.de9: vascu
[illegible] vacua.i.hūilia corda pcepit ipleri oleo.i.gfa.
4ºrti Regū 4°. Ad 9firmatōez āt pdcop ē sciēdū:
q qlibz bon9 magr sepi9 rplicat discipul' suis illā
lectionē:q sibi ē grata ⁊ ipis discipulis fructifera:
ut eā citi9 ⁊ tenaci9 adiscēt:ná clau9 q freqñi ma
leo pcutitur asseri pfundi9 ifigit. Ex actu.n.mul
totiēs iterato fit habit9.2°. Ethi. Et iō dñs Jesus
sepi9 discipulis suis replicauit lectionē d sacra hu
militate q ei ē gratissima ⁊ nob vtilissima: ac dia
bolo aduersario nostro 9rijssima. De ipsa.n.legit
Mat.23°. ⁊ Luce.14°. ⁊.18°. vñ dī i c°.dñs.93ª
di. Hūilitatē nos xps hūil' docuit. Pzio.n.do ml'
eē placzq: eū honorat ut dī Eccl.3°. Jtē q ei9 irā
⁊ idignatōez sedat ⁊ supportat: ⁊ ē sicut plātule
⁊ arūdines tenere: que a vētis et validissimis nō
franguntur nec eradicant: qñ arbores alte ⁊ fortes
atq frōdose extirpant ab ipis vētis: ⁊ ratio ē q
ipse arūdines cedūt vētis ⁊ iclināt se ad quācūq
partē flauerit: ⁊ significant humiles qui ad oēm
dei inspirationē se flectūt. Alte vero quercus duri
tia ⁊ inflexibilitate sua resistentes ventis fortissi
mis nec sinentes eos pertrāsire: violēter eradican
tur ⁊ osternūtur: ⁊ significāt supbos qui diuine i
spirationi cedere nolunt. De hac aūt vtilitate hu
militatis ait Hieroni. O felix humilitas que gla
diū diuini furoris mittit in vaginaz. Secūdo est
homini vtilissima. Nā pmo ei meret gratie imple
tionē. De9 in humilib9 infundit gratiā suā Jaco
bi.4°. vñ ñ inqt ps°. Qui emittit fōtes in cōualli
bus idest gratiā suā pstat humilib9. Inter mediū
mōtiū ptrāsibūt aque. Duo aūt mōtes sūt due spe
cies supbie: quarū vna nascit ex re tpali: ⁊ alia ex
re spirituali: inter quos duos mōtes est vallis hu
militatis: nō declinās ad aliquā spēciē superbie: ⁊
[illegible] isto medio pertrāsibūt aque gratiarū. Secūdo
humilitatis gre iplete augmētationē: ⁊ hoc ostē
di pōt per tria exēpla. Pzimo per exēplū pupille
q sm Greg. quāto pupilla est nigrior ⁊ minor tā
to est lucidior: ⁊ similiter homo quanto est despe
ctior seipso: tāto est maior coram deo Cañ.p°. Ni
gra sū.s.reputatione mea: sed formosa. s.in cōspe
ctu dei. Secūdo per exemplū candelle: que quan
to plus iclinat: tāto magis iflāmatur. Et similiter
homo quanto magis coram [illegible] inclinatur per hu
miliationē tāto magis in dei charitate accenditur
per amorem. Tertio per exemplum aque que quā
[illegible] plus descendit: tāto etiā plus ascēdit: vñ Aug.
ait. Descēdite vt ascēdatis ad deū: cecidistis eniz
ascendendo contra eum. Et similiter homo quā
to plus descēdit se humiliando: tanto magis ascē
dit gratiam dei recipiendo. Tertio humilitas me
retur gratie augmentate conseruationem: ⁊ hoc
etiā ostenditur per tria exēpla. Pzimo per exem
plū cineris. Sicut enī cinis 9seruat ignē: sic hūi
litas grām spiritualē: ⁊ taliter 9seruādo docet. Ec
cle.x°. vbi dī. Quid superbis terra ⁊ cinis? ⁊ tali
ter cōseruabat grām Abrahā qui dicebat Gene.
18°. Loquar ad dñm meū cū sim puluis ⁊ cinis.
Secundo per exēplū arboris. Rami enī arboris
qui sunt in imo positi sunt securi: sed qui sunt
in alto sepe franguntur a violentia venti. Et ideo
lucifer corruit: quia in imo stare noluit: quod est
contra superbos qui [illegible] ecclesijs: ⁊ in 9uiuijs ritāt
de loco supiori: marie mulieres q volūt alias pce
dere vel saltē eq̄re q sūt similes rane de q fabulose

legit̄: q̄ videns bouē bibere mltū: voluit ⁊ ipsa tātū potare vt grossa efficeret̄ sicut bos: ⁊ sic potare volēdo crepuit. Isti ptēdētes de loco eminētiori sunt siles supbis phariseis de qb⁹ ingt saluator Luce 14°. q̄ amāt pri͡os accubit⁹ i cenis ⁊c. Tertio idē ōndit̄ p exēplū pulueris. Uirtutes.n. sine hūilitate: sūt sicut puluis: sȝ cū hūilitate sūt sicut terra firma ⁊ solida. Uñ Greg. 22°. moral. ſn ait. Qui ceīal ↄtutes sine hūilitate ↄgregat: q̄si puluerem ↄtra vētū portat. Quarto hūilitas meret̄ gr̄e augmentate glificationē. Et hoc ōndit̄ etiaȝ p tria exēpla. Primo per exēplū turris. Ait.n. Ber. Cogitas magnā fabricā ↄstruere i altitudie: de fūdamēto cogita hūilitat̄. Qui.n. vult turrē ↄstruere p quam ascēdat ad celi celsitudinē: ponat pro fūdamēto hūilitatē: qd̄ fūdamētū ponit apl̄s p°. ad Cor. 3°. di. Dei edificatio estis: vt sapiēs architect⁹ fundamētū posui. Scd̄o p exēpluȝ arboris: vñ Ber. ait. Arborē attēde: figit radicē in hūili: vticē tēdit ad celū. Sine radice auras petit: ruina est nō icremētū. Qui igit̄ figit radicē i imo hūilitatis faciet fructū sursū celestis sacietatis: iux̄ illd̄ qrti Re. 19°. Qdcūqȝ reliquū fuerit de domo iuda mittet radicē deorsuȝ ⁊ faciet fructū sursum. Tertio p exēplū etatis: vñ Ber. iqt. Uis magn⁹ eē: a minimo incipe: hō eni pri⁹ est puer ⁊ postmodū etatē crescit: ⁊ fit magnus: vt eni dicit phūs li°. de somno ⁊ vigilia: pncipia oīa parua sūt. Ex paruo.n. grano fit arbor maxima: ⁊ de parua materia magnū aial gñat̄. Et silr ex humili corde hō magn⁹ in ↄspectu dei effici: ⁊ ideo inqt ip̄e de⁹ sauli primi Re. 15°. Nōne cū paruulus eēs in oculis tuis: caput fact⁹ es in tribub⁹ israel: vñ ⁊ Math. 18°. di. q̄ aduocās xp̄s paruulū statuit eū in medio discipulor̄ suor̄ ⁊ ait illis. Quicūqȝ humiliauerit se sicut paruulus iste: hic maior est in regno celor̄. Est ēt vtilis humilitas hōi: q2 ppter ip̄am de⁹ dat sibi secretor̄ suor̄ cognitionē: dicēte patri suo ip̄o dño. Mat. xj°. Abscōdisti hec a sapientib⁹ ⁊ prudētib⁹: ⁊ reuelasti ea paruulis.i. humilibus: vt eni dicit Grego. Sicut pupilla nigra videt: ⁊ albuginē tollerāe nō videt: sic hō nigrū idest humilē ⁊ abiectū recognoscēs diuina itelligit: q̄ue supb⁹ cognoscere neqt: q2 vt ingt ps̄. De⁹ intellectū dat paruulis: vñ Ptolomeus philosophus dicebat: q̄ qui inter sapiētes humilior ē: sapiētior existit: sicut lacus profundior ceteris est aqua copiosior. Ait eniȝ Salomon Prouer. xj°. Ubi humilitas: sapiētia. Ecōtra ↄo Didim⁹ ad Alexā scripsit. Deus p̄sto est largiri tibi sapiam: sed nō habes vbi eā recipias: qd̄ dicebat q2 Alexāder erat superbus: q2 ↄo Salomon humiliter petijt sapiētiaȝ a deo: impetrauit eam. tertij Re. 3°. Orō eni humiliantis se nubes penetrat: ⁊ pro eius auditiōis suffragio deū adit: ⁊ nō discedit donec altissim⁹ aspiciat. Eccle. 35°. Humilitas ēt hominem ↄseruat a peccatis: ⁊ pp̄ hoc figuratur p balsamum. Sicut eni balsamū fundū petit ⁊ a corruptiōe custodit: sic hūilitas animā ad virtutes inclinat: ⁊ a peccator̄ corruptione custodit. Et iō isto balsamo humilitatis debemus inungere oēs opatiōes nostras. Ait eni Greg. Perit oē q̄ agitur si nō sollicite in humilitate custoditur. Item humilitas facit nos habere ius i regno celorū: vñ de ait Ber. Apud deū fratres ius habere non possumus: quoniā in multis offendimus oēs. Sed nec fallere euȝ quis pōt: qui nouit abscōdita cordis: nec resistere viribus: quia oīpotens est. Quid ergo restat nisi ad humilitatis remedia tota mente cōfugere: Ut quicquid in alijs minus habem⁹ de ea supleamus. Tertio dico q̄ humilitas est diabolo contrarijssima: quia eius caput conterit Gen. 3°. Ipsa cōteret caput tuū. Caput eni diaboli est superbia. Iteȝ humilitas diaboli laqueos euadit vnde vt legitur in vitis patrū cuȝ beatus Antonius totū mundū laqueis plenū vidisset ⁊ interrogasset quis eos euadere posset: audiuit q̄ sola humilitas. Sicut eni aper hominem iacentē in terra nō ledit: sic nec diabolus aper inferni humilitate prostratum ledere potest. Et sicut piscis paruulus non tenetur: nec capitur rete sic nec humilis rete diabolice deceptionnis potest apprehendi.

Commendatur etiaȝ humilitas tertia ratione principali: que dicitur exaltatiōis scilicet eterne glorie. Quicquid enim statuit de pricipali statuitur etiaȝ de accessorio: vbi est eadē ratio statuendi. l. i. ff. de peculio lega. l. cum principalis ff. de regu. iu. c°. accessoriuȝ. eodem. ti°. li°. 6°. vbi dicitur. Accessorium naturā sequi congruit principalis. Sed christus dux ⁊ pricipalis noster propter humilitatem est exaltatus: ad Philipē. 2°. vbi dicitur. Christus exinaniuit semetipsuȝ factus obediens vsqȝ ad mortem: propter quod de⁹ exaltauit illuȝ. ⁊c. Ergo ⁊ de nobis idem fiet si humiles fuerimus. Cum enim corpus sequatur naturam sui capitis l. cum diuersis. ff. de reli. ⁊ sumpt. fu. Sequitur q̄ si caput nostruȝ christus propter humilitatem exaltatus est: ⁊ nos qui sumus membra eius exaltabimur: si eum in humilitate imitabimur: qui Joānis. 12°. ait. Ubi suȝ ego illic ⁊ minister me⁹ erit: cui etiaȝ dicit Dauid. ps̄°. 17°. Populum humileȝ saluū facies. Job quoqȝ. 5°. dicitur. Deus humiles ponit in sublime. Et 22°.

eiusdez libri. c°. Qui humiliatus fuerit erit in gloria. Prouer. 5°. ait Salomõ. Gloriã ꝑcedit humilitas ⁊ eiusdẽ libri. c°. 19°. Humiles spiritu suscipiet gloria ⁊ p°. Petri. 5°. dicit. Humiliamini sub potenti manu dei: vt exaltet vos in die miserationis. A

Actoritatibus quoqꝫ cõmendat humilitas vnde Gen. 29°. dixit Lia. Uidit deus humilitatem meam: nunc amabit me vir meus. Et de Achab rege israel dicitur tertij Regũ. 21°. Quia humiliatus est non inducam malum in diebus eius. Et secũdi Parali. 12°. dixit deus de filijs israel. Quia humiliati sunt non disperdaz eos ⁊ ps°. 35°. dicit Dauid. In humilitate nostra memor fuit nostri. Cassiodorus autem. li°. 4°. epistolarũ epistola. 4°. ait. Humilitas tam rara: quam chara est. Et Bernadus in li°. de improbatiõe viciorũ. c°. 3°. canit. Mitibus ⁊ gratis nemo nocere potest. ⁊ c°. 4°. Mitia pacificã pariũt precordia vitaz. Ambrosius quoqꝫ quẽ refert glo. in clemẽtina p°. de religio. do. ait. Humilitas est clauis q̃ aperit regnum celorum: ⁊ reserat mysteria scripturarũ. Et Greg. 27°. morali. Ego Dauid plus saltantem stupeo q̃ȝ pugnantem. Pugnãdo enim hostes subdit: saltando autem coram domino seipsuz vincit. Qui ait. Ludam vt fiam vilior q̃ȝ factus sim: eroqꝫ humilis i oculis meis: hec ille. Et Aug. in epistola ad Dioscorum dicit. Nulla alia ad capescendam veritatem est via quam humilitas: ⁊ quotiens interrogares: hoc dicerem: q2 nisi humilitas omnia quecũqꝫ bene facimus ⁊ precesserit ⁊ comitata ac consecuta fuerit: iam nobis de aliquo benefacto gaudentibus totum extorquet de manu superbia. Uicia quippe cetera in peccatis: superbia vero ⁊ in recte factis timenda est: ne illa que laudabiliter facta sunt ipsius laudis cupiditate amittantur. Sicut ergo rethor ille nobilissimus Demostenes cum interrogatus quid eẽt ei in eloquentie preceptis videretur precipuum: pronunciationẽ dicitur respondisse. Et cũ quereretur quid. Secundo eandem pronunciationem dicitur respondisse. Et cum quereretur qd. Tertõ nihil nisi pronunciationem dixit. Ita si tu iterro gares de preceptis christiane religionis: nihil me aliud responderem nisi humilitatem liberet. Et idẽ in libro de salutaribus documentis ait. Humilitas virtutum sublimitas est. Acceptus enim est deo vir humilis: ⁊ in se deum gestat. Et licet habitu vilis sit: gloriosus tamez est apud deuz. Scriptum quoqꝫ est in. l. fi. C. de dona. inter vi. ⁊ vxo. Nihil est tam peculiare imperiali maiestati q̃ȝ humilitas per quaz sola dei seruatur imitatio.

Et ideo beatus Leo socius beati Francisci erat contentus amborum amittere lumẽ oculorum: vt humilitatem recipere mereretur. Legitur quoqꝫ in vitis patrum: q̄ diabolus dixit sancto Machario. Tu ieiunas interdũ: ⁊ ego nullo vnq̃ȝ cibo reficior: tu sepe vigilas me nũq̃ȝ sopor oppssit humilitas tua sola me vicit. Albert⁹ autẽ magn⁹ vbi. s. in. c°. de humilitate ait. Sicut om̃es aque naturaliter fluũt ad valles ⁊ ad loca humilia nec illa prtãseũt nisi ꝑus fuerit repleta: sic diuina gr̃a illuc igredit vbi humilitatis vallis ⁊ concauũ iuenit: vñ Aug. in li°. de v̈bis dñi ait. Quãto humili⁹ sedebat Maria: tãto ampli⁹ capiebat. Cõfluit. n. aqua ad humilitatẽ vallis de supcilio mõtis. Sicut ẽt arbor quãto plus radices in terra ifigit: tãto de humore plus trahit: ⁊ in altũ magis ascẽdit. Sic quãto qs per humilitatẽ descẽdit iferi⁹: tãto maiorẽ dei gratiã recipiẽs per virtutes ascẽdit sublimi⁹. Ideo inqt dñs. Luce. 14°. Cuȝ iuitat⁹ fueris ad nuptias: recũbe in nouissimo loco: vt cũ venerit qui te iuitauit dicat tibi. Amice ascẽde superi⁹ ⁊ erit tibi gr̃a corã discũbẽtib⁹. G

Et subdit idẽ Albert⁹ di. Humilitas est bonorũ oĩuz cõseruatiua: eo q̄ eoꝝ ẽ occultatiua. Species eñi trite multũ sũt odorifere sed euanescũt citissime: nisi teneant icluse vt nequeãt respirare. Nullũ etiã est vinũ adeo ꝑciosũ qd̃ non fiat vanũ: nisi in vase teneat iclusũ: vñ cõsueuerũt clausoria a vegete remoueri qñ hõ vult vinuz in acetũ ↄuerti. Ignis quoqꝫ extinguit: nisi diligẽter sub cinere reponat. Nõne mercator depdari desiderat qui thesaurũ publice corã latronib⁹ portat. Radix ẽt q̃ȝ diu sub ira latitat: toti arbori vitã donat ⁊ ↄseruat: quã si supra terrã extraxeris ipa ꝑ ma oĩuz perit: ⁊ qcqd erat pulchrũ in arbore eius nescit. Humilitas aũt est radici simillima: eo q̄ hẽat vilitatẽ in situ: turpitudinẽ in aspectu: asperitatẽ in tactu: s3 directionẽ i motu: ⁊ v̈tutẽ maximã in effectu. Dñ. n. arborẽ i altũ directã: florib⁹ adornatã: folijs vñqꝫ vestitã: ⁊ fructib⁹ plenã attẽdis: plurimũ admiraris. Cũ tñ in tãta pulchritudine nihil existat: q̄ de radicis humilitate nõ procedat. Nobilis ergo ẽ humilitas: licet exteri⁹ vilis ⁊ q̄si nihil appareat. Nã ⁊ piper est mole modicũ s3 v̈tute permaximũ: est exteri⁹ deforme ⁊ nigrũ s3 iteri⁹ albũ. Est tactu frigidũ: s3 actu ac potẽtia calidissimũ: sapore acutũ: odore aromaticũ: cui⁹ v̈t⁹ nõ sẽtit dũ ẽ itegrũ: s3 dũ ẽ atritũ ⁊ dẽtib⁹ masticatũ. Adamas quoqꝫ ẽ lapis paru⁹ ⁊ idecorus color ferrigene⁹: s3 v̈tute ẽ maxim⁹: ⁊ oĩ gẽma reↄcõciliatiõis ⁊ amoris. H

Granũ ẽt sinapis q̃ntitate ẽ modicũ s3 v̈tute

pmatimum: vñ Pictagoras dicit q̃ inter oēs herbas tenet pncipatū: qꝛ humores grossos extenuat: serpētes fugat: demonia cor icto sanat: fūgorū venena supat: dentiū dolorē mitigat: cerebrum valde purgat: lapidē in renib⁹ dissipat: apetitū puocat: stomacū ꝯfortat: epilēticos iuuat: atq; idropicos curat. Sic ēt humilis: lȝ exteri⁹ videat vilis: est tñ iteri⁹ magne ꝟtutis: hec ille. I

Exēplis q̃ȝ ad humilitatē aiamur. Sȝ causa breuitatis omissis exēplis gētiliū ꝛ paganorū qui supbiā totis virib⁹ effugerūt: ꝛ ▪ pfunde humilitati dederūt: de qb⁹ diffuse tractat Valeri⁹ maxim⁹: vt pȝ de Valerio publicola. li°. 4°. ti°. p°. c°. p°. ꝛ de Manlio li°. 6°. tit°. 4°. c°. 3°. ꝛ de Pitacho mileteno eodē libro. tit°. 5°. c°. 12°. ꝛ de Marco rutilio cēsorino. li°. 4°. tit°. p°. c°. 5°. ꝛ de Fabio maximo ibidē: ꝛ d̄ Scipiōe aphricāo eodē ti°. c°. 6°. ꝛ eiusdē libri. tit°. 3°. c°. 8°. ꝛ de Epimanūda thebano li°. 3°. ti°. 7°. c°. 24°. ꝛ de Platōe li°. 8°. ti°. 13°. c°. 3°. ꝛ d̄ Genutio pico. li°. 5°. ti°. 6° c°. 5°. ꝛ de Attilio regulo. li°. 4°. ti°. 4°. c°. 8°. ꝛ d̄ multis alijs ad ꝯfusionē xpianoꝝ: accipiam⁹ exēplū dñi nr̄i Jesu xp̄i: q̄ hūilitatis cā noluit nasci de regia vl' iperatrice: sȝ de paupcula ꝟgine. Nec voluit nasci i atrio regio: sȝ i diuersorio. Nō i lecto aureo vel eburneo reclinari: sȝ i p̄sepio. Nō iuolui sericis vel purpureis ac bissinis idumētis: aut p̄ciosis lintheaminib⁹: sȝ vilib⁹ pānicul: ñ hēre ml'titudinē suoꝝ ministrātiū: sȝ bouē ꝛ asinū suis afflatib⁹ eū calefaciētiū Lu. 2°. Jtē voluit suis parētib⁹ eē sbiect⁹: vt ibidē dr̄. Et i magna pauptate viuē nō hñs vbi suū cap reclinaret. Luce. 9°. ꝛ Matt. 8°. Jteȝ ad euitādā iactātiā sua miracula publicari phibebat. Mat. 9°. ꝛ. Mar. 7°. Visionē q̃ȝ trāsfiguratiōis sue manifestari vetuit donec resurgeret a mortuis. Mat. 17°. ꝛ dignitates ac honores fugijt. Joā. 6°. Jtē i maxima abiectiōe sui mori voluit: vñ de ipso dr̄ Jsa. p°. Cōsiderauim⁹ eū nouissimū virorū: ꝛ pcussū a deo ac humiliatū. Jō exclamat Bernard⁹ i ep̄la ad Adā monachū. Erubesce supbe puluis ꝛ cinis: de⁹ se humiliat: ꝛ tu te exaltas: de⁹ ie hoib⁹ subdit: ꝛ tu dñari hoib⁹ gestiēs: tuo te p̄ponis auctori. Quotiēs enīȝ hoib⁹ p̄esse desidero: totiēs deū meū p̄ire cōtēdo: ꝛ Aug. sup illa ꝟba apli ad Phil. 2°. Xp̄s hūiliauit semetip̄m. ꝛc. ait. Ecce hēs hūilitatȝ exēplū ꝛ supbie medicamētū. Quid igit̄ itumescis hō? O pellis morticia qd tēderis? O sanies fetida qd īflaris? Princeps tu⁹ humilis ē ꝛ tu supb⁹: caput humile ꝛ mēbꝛū superbū. Ex q̄ igit̄ ille q̄ sic erat magn⁹ sic est humiliat⁹: docuit hoies quātūcūq; magnos deb̄r hūiliari. Ipse ēt dñs nr̄ humilim⁹ sedit sup asinā cū itreuit in hierl'm in die palmaꝝ Mat. 21°. qd fecit. p°. vt supbiā p̄latorū multoꝝ ꝯfūderet: qui delectant̄ i nullis ꝛ magnis equis: ꝛ frenis argēteis: in sellis depictis: ꝛ calcarib⁹ deauratis ac alijs pōpis. Et iō inqt ip̄e dñs. Zach. 9°. Disp̄gā q̄drigā de ephraim ꝛ equū de hierusalē vñ Ber. ait. Ministri xp̄i sunt ꝛ seruiūt antixp̄o In ipsis. n. viget mētrici⁹ nitor: histrionat⁹ habit⁹ ac regi⁹ apparat⁹: plus calcaria q̄ȝ altaria fulgēt: hītu sūt milites: q̄stu rustici: ꝛ tñ nec vt milites pugnāt: nec vt rustici laborant: nec vt clerici euāgelizāt. ꝛc. Secūdo hoc egit vt sup māsuetos ꝛ humiles se regescere demōstraret ꝛ nō sup dextrerios. i. supbos: nec sup palafredos. s. vanaglorios: sȝ sup asinā. i. sup aīam humilē ꝛ māsuetaȝ vñ Chrisost. ait. Nō sedet i curru aureo p̄ciosa purpura fulgēs: nec ascēdit sup feruidū equū discordie amatorē ꝛ litis: sȝ sup asinā: humilitatȝ ac tranqlitatȝ ꝛ pacis amicā. Fugiam⁹ ergo supbiā: sicut faciebat btūs Hier. q̄ ad Abigauū hispanuȝ scribēs ait. Quāq̄ȝ multorū mihi sīȝ cōsci⁹ pctōrū: ꝛ quotidie in orōnib⁹ loquar: delicta iuuētutis mee ꝛ ignorātias meas ne memineris: tamen sciēs dictū ab aplo. Ne inflat⁹ i supbiā icidat i iudiciū diaboli nihil ita a pueritia vitare conat⁹ sū: q̄ȝ tumētē aiuȝ ꝛ erectā ceruicē: dei cōtra se odia puocātē: hec ille. Greg. q̄q; 22°. mora. hortat̄ dicēs. In cūctis que agis radicem boni operis humilitatem tene. Nā ꝛ si quelibet adsint opera: nulla tamen sunt: nisi ex humilitate cōdiant̄. K

Secūdo de humilitate vidēda est ei⁹ gradatio: vt eni inqt Bernard⁹ in li°. de gradibus humilitatis: duodecim sūt ei⁹ gradus: q̄s ponit sāctus Benedict⁹ ▪ sua regula. Primus est in oculorum mortificatione: tenēdo eos dep̄ssos in terra: iuxta illō Job. 22°. c°. Qui iclinauerit oculos suos ipse saluabitur. Sicut aūt demissio oculorū ē signū humilitatis: ita ecōtrario eleuatio eorū est signū supbie. De qua supba generatiōe dr̄ Ecclesiastici. 30. Est generatio cui⁹ excelsi sūt oculi ꝛ palpebre ei⁹ in alto subrepte. Secundus gradus ꝛ signuȝ humilitatis: est corporalis cōpositio ꝛ morigeratio. s. in icessu: locutiōe: in gestu: ꝛ amictu corporis: oēm ostēstatiōnē deuitando. Nā vt dicit glo. in. c°. cuȝ in cūctis. de elec. Cōpositio corporis: q̄litatem indicat mētis. 41°. di. c°. cleric⁹. ꝛ Eccli. 9°. dr̄. Ex visu cognoscit̄ vir: ꝛ ab occursu faciei cognoscit̄ sensat⁹. Terti⁹ grad⁹ est prioꝝ honoratio. s. eoꝝ ꝟtutes laudādo: eisq; p̄ȝ eoꝝ exigētiā reuerētiā exhibēdo: iuxta exhortationē apli p°. Petri. 2°. dicētis. Oēs honorate: f̄ r̄nitatē diligite. Et ad Ro. 12°. Honore iuicē p̄uenētes. Quant⁹

gradus est alioꝝ doctrinã ꝛ ꝯsilia libẽter audire ꝛ nõ erubescere ab aliis discere: q̃ qs ignorat: iuxta ꝯsiliũ Catonis. c°. 5°. di. Ne pudeat q̃ nescieris te velle doceri. Scire aliqd laus est: culpa nil discere velle. Ad qđ facit capl̃m. null⁹ ep̃s. 38ª. di. vbi dr̃. Nullus ep̃s pp opprobriũ senectutis: vel nobilitatẽ generis: a puulis vel minimis eruditis inquirere ꝛ discere negligat ꝛc. Et hũc gradũ humilitatis hẽbat bt̃s Aug. qui in. c°. si hẽe. 24ª. q. 3ª. ait. Ego senex a iuuene: ꝛ ep̃s tot annoꝝ a colega: necdũ anniculo parat⁹ sũ doceri. Et iđ auctor libri đ formula honeste vite c°. 4°. dicit. Que nescis sine occultatiõe ignorãtie tibi postula ĩpartiri. V

Quint⁹ gradus est ꝓprias laudes tacere: nec aliqd dicere vel facere pro hũana laude hñda: sicut humilis xp̃s faciebat: q Joãnis. 8°. dixit. Ego gloriã meã nõ quero. VI

Sextus gradus est reputare alios meliores ꝛ digniores: iuxꝫ illđ ad Phil. 2°. Supiores ĩuicẽ arbitrãtes. Septim⁹ gradus est ꝯtumelias ꝛ opprobria patiẽter sufferre: vt enĩ ait Greg. i mora. Qui laudes nõ q̃rit ꝯtumelias nõ sẽtit. Octauus est vilib⁹ exercitiis se libẽter occupare ꝛ offerre. Sicut fecit abigail: q̃ cũ Dauid eã vellet ducere ĩ vxorẽ ait. Ecce famula tua sit tibi ĩ ãcillã: vt lauet pedes suoꝝ dñi mei: pmi Re. 25°. Qđ qdẽ faciebat humilis Frãcisc⁹: q vt refert bt̃s Bonauẽtura ĩ legẽda ei⁹: leprosoꝝ obsequiis se mãcipabat: illoꝝ pedes lauãdo: vlcera ligãdo: ꝛ cetera humilitat̃ officia faciẽdo. De isto ãt gradu dr̃ ĩ c°. si qs. de pe. di. 2ª. Exercitia humilitatis sũt: si se viliorib⁹ officiis l̄ bdat: ꝛ misteriis ĩdigniorib⁹ tradat. Sicut fecit btã ꝟgo Maria: q trib⁹ mẽsib⁹ seruiuit sue cognate Elisabeth. Luce pmo. De qua ait Hiero. ĩ s̃mone ad Paulã ꝛ Eustochiũ. Btã dei genitrix a filio suo nõ didicit celos fabricare: angelos creare: mira deitatis ĩsignia opari: sꝫ tm̃ humiliari: ceteraq꜠ ꝟtutũ documẽta sub humilitatis custodia aggrauare. Legit̃ quoq꜠ in legenda antiqua beati Frãcisci in c°. ꝑfectiõe humilitatis: q̄ ipe sctũs Frãciscus dicebat q̄ propter prelationis officiuꝫ ꝛ solicitudinẽ predicãdi: f̃res nõ debẽt dimittere ire pro elemosyna: operari aliquãdo manibus suis: ꝛ alia humilitatis opa facere: sicut ꝛ alii fratres ꝓpter bonũ exẽplũ ꝛ lucrũ animaruꝫ suaꝝ ꝛ alioꝝ. Nonus gradus est honores ac dignitates fugere. c°. nisi cum pridẽ. de renũ. Unde legit̃ in vitis patrũ: q̄ cum qdaꝫ sanctus heremita iret ad quãdam terraꝫ: multosq꜠ homines sibi obuiaꝫ aduenire ad honorandũ eum ex instigatione sui discipuli intellexit: finxit se esse stultum ꝛ expoliãs vestimenta sua: in flumen descẽdit. Et stans nudus lauabat ea: de quo ille discipulus erubescẽs dixit populo. Reuertimini: qa iste senex infatuat⁹ est. Deĩde rediẽs ad senẽ interrogauit eum di. Quare sic fecisti: q: oẽs dicũt. Demoniũ habꝫ senex. Qui rñdit. Et ego volebã hoc audire: magis quã honorẽ quẽ facere volebãt recipe. Beat⁹ quoq꜠ frater nr̃ Junipus de quo scũs Frãciscus sepe dicebat. Utinã multi eẽnt tales in nipi in hortis nr̃is. Cũ semel iret Romã ꝛ multi ei obuiã venirẽt ꝓpter famã scitatis sue: eos declinare volẽs: iuũt se ad ludẽdũ cum vno puero ad vnã tabulã: que dũ leuabat̃ ab vno capite: deprimebat̃ ĩ alio. Qđ illi vidẽtes reputauerũt eũ leueꝫ ꝛ fatuũ: ipe ꝟo ibilla spe vanagloriã euitauit. X

Decimus gradus est se vilẽ ꝛ abiectũ reputare: sicut faciebat Dauid di. ps°. 21°. Ego aũt sum ꝟmis ꝛ nõ homo: opprobriũ hoium ꝛ abiectio plebis. Gedeon quoq꜠ cũ vellet deus eũ iudiceꝫ populi cõstituere dixit. Ecce familia mea minima est. Judicũ. 6°. Maximum aut humilitatis signũ est: cuꝫ qs existẽs bonus ac scũs reputat se peccatorẽ. Sicut faciebat Paulus qui prĩe ad Thimo. pmo dicit. Dñs nr̃ Jesus xp̃s venit in hũc mundũ saluos facẽ peccatores: quoꝝ pmus ego sum. De btõ insup Frãcisco dicit scũs Bonauẽtura vbi. s̃. Oium ꝟtutũ custos ꝛ decor humilitas: copiosa virũ dei vbertate repleuerat. In ꝓpria quidẽ reputatiõe nihil erat nisi peccator: cũ in veritate speculũ esset oimode scitatis. De ipso etiã vere humilitatis speculo beato Frãcisco legit̃: q̄ cuꝫ semel se diceret essꝫ latrone viliorẽ: interrogatus quare sic putarꝫ: rñdit. Quia si deus latroni tantã cõtulisset grãm quãtã mihi: forte magis laboraret in eius seruitio: ꝛ ei gratior esset de recepto bñficio q̃ ego. Frater quoq꜠ Egidi⁹ eius socius de hoc gradu loquẽs dicebat. Si qs eẽt sanctior hõ mũdi: ꝛ se putaret vilioreꝫ de mũdo: in hoc eẽt vera humilitas. XI

Undecimus gradus est sua peccata apte cõfiteri ꝛ nõ excusare. Scriptũ est eniꝫ ĩ c°. in iustũ. xi. q. 3ª. Melior est in malefactis humilis ꝯfessio: q̃ in bonis supba gl̃iatio. Iđ dr̃ Eccl̃. 4° Presbytero humilia aiam tuã. XII

Duodecimus gradus est alioꝝ volũtati ꝛ imperio se sbdere: ac illis studiose parere: iuxta illđ Eccle. 4°. Magnato. ĩ. plato tuo humilia caput tuũ. Glosa ꝟo in clemẽ. pª. de reli. domi. dicit tresecẽ humiliatis gradus. Primus est se l̄ bdere maiori: ꝛ nõ ꝑferre se equali. Facit. 22ª. di. c° cõstãtinopolitana. in fi. Scđs subdere se equali: nec preferre se minori. Terti⁹ subdere se minori. Facit de peni. di. 2ª. c°. p°. Pria humilitas di suf

ficiēs τ necessaria:scōa abūdās:tertia supabundās:hec illa. Que etiā referēs Bernardū in li°. de gradib⁹ humilitatis dicit. Gl'iosa res est humilitas:qua ipa quoqȝ superbia palliari se appetit ne vilescat. Facit.8ª.q.pª.c°.in scripturis.in fi. Sed de talib⁹ dī φ sub agni specie:lupū gerūt abscōditū:de here.c°.vt offm.li°.6°. Supradictos autem gradus hūilitatis habebat beat⁹ Frā.de quo sanct⁹ Bona.vbi supra ait. Studebat qdē sūmope in oculis suis aliorūqȝ vilescere: τ defect⁹ in se latētes publica cōfessione detegere:donaqȝ datoris pectoris archano celare:vt nequaq̄ pateret glie qd occasio poterat esse ruine. Sane vt pfecte humilitatis oēm ipleret iustitiā:seipm adeo studuit nō solū supiorib⁹:verūetiā inferiorib⁹ subdere:φ τ socio itineris quātūlibet simplici obediētiā pmittere solitus erat:vt nō tanq̄ plātus ex auctoritate pcipet:sȝ tanq̄ mīster τ huus ēt subditis ex humilitate parere:hec ille. Vn̄ huauit btūs Frācisc⁹ illd Eccl'.3°. Quāto maior es:tāto te humilia i oībus. Sicut arbor fecūda quāto magis abundat fructib⁹:tāto iclinat se ad terrā profūdius. P

TErtiū qd de humilitate vidēdū est dī inductio. Ad humilitatē nāqȝ iducimur ex ɔsideratōe triplicis mīsie nr̄e. Pria est spūalis. Inhabiles eni sum⁹ quātū in nobis est ad oē opus bonū:vt dī.2ª.ad Cor.3°. Et iō humiliari sūmope debemus. Tāta est eni obligatio nr̄a ad deū ēt ex vno solo bñficio:φ nunq̄ ad minimā ptē satisfacere ei valem⁹. Multo min⁹ equalēs reddere:fȝ phm̄.8°.Ethi. Cū ergo oēs gr̄as τ ɔ̄tutes habeam⁹ a deo:debem⁹ magis humiliari τ nō superbire:vn̄ ait apl's pª.ad Corin.4°. Quid hēs qd nō accepisti? Si aūt accepisti:qd gl'iaris:q̄si nō acceperis? q̄si dicat. Imo debes plus humiliari:qr vt ait Greg.in q̄dā omelia. Cū crescūt dona:rōnes etiam crescūt donor. Tāto ergo eē humilior atqȝ ad huiēdū deo pmptior q̄sqȝ dȝ ex munere:quāto obligatorē se eē ɔspicit in reddēda rōne. Preterea multa pctā cōmisim⁹ τ q̄tidie cōmittimus:vn̄ dī in c° licet.45ª.di. Sine pctō nullus viuit. Itē in oī momēto tpis possumus in grauib⁹ labi scelerib⁹:nec scire pro certo valem⁹ vtrū simus in statu salutis:vt hī Eccl's.9°. Et iō valde humiliari τ timere sp debemus:nec ɔtra alios superbire:eos nobis iferiores reputādo:sicut faciūt qdā ita de suis ɔ̄tutib⁹ ɔ̄sumētes vt videat eis φ sol nō luceat nisi in domib⁹ suis. Cū dicat Aug.i li°. de ɔ̄ginitate φ sepe aliq hn̄t multa bona exteriora:sȝ alii hn̄t alia bona interiora:que ɔ̄ualēt oib⁹ illis. Et iō fm φ ingt Grego.in mora. Semp dȝ hō minus extimare dona sua q̄ dona alteri⁹. Q

SCōo nos ad humilitatē iducere dȝ ɔsideratio mīsie tpalis. Nam tpalia magno labore acquirunt:multo timore possident:τ magno dolore relinquunt. Quapp nō est in diuitijs cā superbiēdi:que in breui dimittent:saltē per mortē:iuxta illud Eccl'.x°. Rex hodie est τ cras morit. Jō dicit Paulus.2ª.ad Thimo.6°. Precipe diuitib⁹ huius scl'i supbe nō sape. Que ɔsiderās Innocētius terti⁹ i li°. de mīsia humana ingt. Quid psunt frater diuitie? qd vanagl'ia? qd mūdi solacia? cū nō liberēt hoiem de morte:nec defendāt a crimie:nec eripiāt a fetore? Ecce eni qui sedebat heri gl'iosus in aula:nūc iacet despect⁹ in tūba:τ qui vescebat delitijs in cenaculo:modo ɔsumit a ɔ̄mib⁹ in sepulchro. R

TErtio ad humilitatē nos iducere dȝ ɔsideratio mīsie corpalis τ vilitatis:de qua Ber.in suis meditationibus ingt. Si diligēter ɔsideres:qd per os τ nares ceterosqȝ corporis meat⁹ egreditur:vili⁹ sterquliniū nunqȝ vidisti. Si singlās ei⁹ miserias velis cōsiderare:q̄ onerata pctis irretitaqȝ vicijs:pruriēs ɔcupiscētijs:occupata passionib⁹:prona sp ad malū:ad oē viciū pcliuis:plena oī ɔfusiōe τ ignominia. Et ifra. Nihil est aliō hō:nisi spma fetidū:sacc⁹ stercorū:cib⁹ τ esca ɔ̄minū:post hoiē ɔ̄mis:post ɔ̄mē fetor τ horror. Et sic i nō hoiē ɔ̄tit ois hō. Quid g° supbis hō? Attēde φ fuisti vile semē τ sāguis coagulat⁹ in vtero:deide mīsijs hui⁹ mūdi exposit⁹ τ pcō:postea vermis τ cib⁹ ɔ̄miū futur⁹ i tumulo. Quid supbis hō puluis τ cinis? cui⁹ ɔcept⁹ culpa:nasci mīsia:viuē pena:τ mori est āgustia? Cur carnē tuā pciosis reb⁹ ipinguas τ adornas:quā post paucos dies ɔ̄mes deuoraturi sūt i sepulchro. Aiā ɔ̄o tuā nō ornas bonis opib⁹:q̄ deo τ āgelis ē p̄ntāda in celi:hec ille. Qui ēt sup Cañ.fmōe.38°.ait. Quō nō hūiliabit aīa i ɔ̄ra cognitiōe sui:pius:cū se pcepit pcīs oneratā:molle mortal' corpis aggrauatā:terrenis curis circūdatā:carnaliū desideriorū fece infectā:cecam:curuā:infirmam:implicatam multis erroribus:mile piculis expositam:mile timoribus trepidam:mile difficultatib⁹ anxiā:mile suspicionibus obnoxiā:mile necessitatibus erūnosam:pclinaȝ ad vicia:τ inualidā ad virtutes. Idē quoqȝ Bernardus ait. Uide vnde veneris τ erubesce:vbi sis τ ingemisce:quo vadis τ cōtremisce: τ iterū ad Eugeniū scribit. Salubris fit copulatio vt cogitans te sūmū pontificem attēdas te pariter villissimū cinerē:nō fuisse sed esse. Unde Xerses potētissim⁹ rex:cū infinitā multitudinē sui exercitus ex alto cōspiceret: fleuisse dicitur eo φ ifra centū annos illa multitudo in cinerē esset

cõnectenda dicẽs. Regem me vocant exercitus tam potentis. Ego autem fateor me esse regẽ pulueris. Ad istaz autem humiliationẽ inducit nos pphẽta dicẽs Michee .6°. Humiliatio tua in medio tui. Legit quoqꝫ ꝙ Aristoteles: morti appropinquans rogatus discipulis vt aliquod verbuz sententiosuz eis p testamento relinqueret: ingemiscẽs ait. Humiliatus in hũc munduz intraui: anxius viui: ꝛ cõturbatus eggredior: inscius ꝛ ignarus. Ad humilitatez etiaz inducimus exemplo pauonis: d quo Albertus vbi supra in c°. d supbia ait. Pauo est auis admirabilis venustatis in pẽnis ꝛ ide valde gloriosus icedit: maxime dũ caudam erigẽs rotã facit. Tũc enim in giro se voluit rotãqꝫ circũspicit quã erexit: ꝛ quasi glians alijs se ostẽdit. Sed mirũ valde existit: qꝛ mox vt oculos ad suorũ turpitudinẽ pedũ vertit caudã vict⁹ humilitate deponit: glorie oblitus omnino prioris. Hoc idem homo faceret si sepe apud se ruminaret de ꝙ̃ vili materia sit generatus: quali sit cibo in ventre nutritus cũ qua vili veste sit natus: quib⁹ in omni vita sit curis expositus ꝛ ad quẽ finez vltimo sit ventur⁹: hec ille. Sũmis ergo studijs humiliemur qꝛ sine humilitate nemini põt eẽ salus de peni. di. p^a. §. itẽ taciturnitas. vnde ait Bernard⁹. Sup missus est. Audeo dicere ꝙ sine humilitate nec virginitas Marie deo placuisset. Ideo dicit. Eccli. 3°. Humiliare deo ꝛ expecta manus eius. s. vt det tibi gratiã suam in presenti gliam futuro seculo. Amen.

¶ Eodem die post prãdium de nobilitate anime Sermo decimus.

Venite audite oẽs qui timetis deũ ꝛ narrabo quãta fecit aie mee. ps° 65°. Et si scientie oẽs sint dignissime vt inqt Aristo. p°. d aia: tamẽ iter oẽs naturales sciẽtias: nobilior est sciẽtia de aia: vñ Philo. 9° Ethicorũ dicit. Optimũ bonũ in homine est itellect⁹ ꝛ cognitio sui: ꝛ in p°. de aia inquit. Valde vtilis ẽ scia d aia: ẽt ad oẽm aliaz vitatẽ: vnde fm Ric. nr̃m in suo q̃libet necessaria est hec sciaz pp viciorz cessationẽ: qꝛ vt ait Ber. sup Cañ. Quãto magis cognoscet hõ originẽ aie sue: tãto magis verebit aiam hñe degenerẽ: tũ pp dilectionez: qꝛ vt ait Ari. p°. de regi. pn. Cognitio alicui⁹ boni est cã amoris illi⁹. Iccirco quãto maiorem hꝫ aia sui cognitionẽ: tanto maiorẽ hꝫ ad seipam dilectionẽ: ꝛ tõ magis est sollicita in bonis opib⁹: que necessaria videt ad suã salutẽ. Quapp iquit Ber. in li°. de ꝯsideratione ad Eugeniuz. Monens licꝫ oia misteria: lata terre: alta celi: profunda maris. Si te nescieris: sillis eris edificãti sine fundamẽto: ruinã nõ structurã facies. Ideo Augu. x°. li°. ꝯfessionũ ait. Eunt hoies mirari alta mõtiũ: ꝛ ingẽtes fluct⁹ maris: ꝛ altissimos lapsus fluminũ: ꝛ oceani ambitum: ꝛ giros syderũ: ꝛ relinquũt seipos nec mirant: quasi di. Et ideo sunt pigri in bonis opationib⁹. Hugo etiã li°. p°. de aia dicit. Melior es si teipm cognoscas: ꝙ̃ si te neglecto cognosceres cursus syderuz: vires herbaz: cõplexiones hoiuz: naturas aialiũ: celestiũqꝫ ꝛ terrestriũ sciam hñes. Multi eniz multa sciũt: ꝛ seipos nesciũt. Qua ex re Ber. i quodã fmõe inqt. Stude hõ ante oia teipꝫ cognoscẽ. Ait eni Macrobi⁹ li°. de somno scipionis. Delfici vox hec fuit oraculi: ꝯsulẽti ad btitudinem quo itinere puenire posset: si te inqt noueris. Ad hãc cognitionez ꝛ sciam nos hortat Dauid in xbis ppositis di. Venite ꝛc. Sup quib⁹ verbis tres ꝯsideratiões faciemus. Pria dicet creationis: Scda pditõis: Tertia vero dilectionis.

¶ Pars pria hui⁹ fmõis d aie rõal creatõe.

Circa primã ptẽ: prio videbim⁹ de quo ꝛ a quo aia sit creata: ac quot modis noiet. Scdo qñ ꝛ vbi sit creata: ꝛ quid est ipa aia. Tertio q̃lr ꝛ ad qd sit creata. Quo ad primã pticulã pme ptis: dixerũt qdã heretici iter q̃s fuerũt manichei: ꝙ aia nr̃a est de sba diuina fcã: sꝫ hec opio est falsissima: qꝛ ponit d um eẽ eiusdẽ nãe cũ creatura: ꝙ est ipossibile: vt Aug. de fide ad Petrũ ait. Nõ vni⁹ nature pñt eẽ: qui fecit ꝛ qd factũ est. Dico g° fm sciam oiuz theo. maxie Bona. in. 2°. dist. 17^a. art. p°. q. p^a. Et Alex. in. 2^a. pte sũme: i tractatu de aia. ꝛ Tho. in sũma: ꝯtra gẽtiles. li°. 2°. c°. 84°. ꝙ aia non ẽ d sba dei: nec d terra: vel alia mã: sꝫ de nihilo creata. ¶ Circa scdaz particulã: vꝫ a quo sit facta siue creata aia nr̃a: dixerũt qdã philosophi aias eẽ pductas a deo mediãte itelligẽtia. Et hui⁹ opiniõis vr fuisse auctor de causis: ꝛ Plato cũ suis seqcib⁹: qui opinati sũt: ꝙ de⁹ simplicissim⁹: cui⁹ act⁹ est itelligere pduxit solũ itelligẽtiã primaz ꝛ vnicã. Illa vero pp distare a p°. intellexit se ꝛ primũ. Et ita aliquo modo fuit cõposita. Et sic pduxit orbẽ suũ ꝛ intelligentiã secũdi orbis. Et sic deinceps vsqꝫ ad orbẽ lune ꝛ intelligẽtiã decimam que fm eos iradiat sup aias rationales. Sed hec opinio est falsa ꝛ reprobat a theologis in. 2°. di. p^a maxime a Bonauẽtura ibidẽ ar°. 2°. q. 2^a. qꝛ quãto aliqd est simplici⁹ tãto est potenti⁹: ꝛ quãto potẽtius tãto potest plura. Ergo de⁹ simplicissim⁹ ꝛ cõsequẽter potẽtissim⁹ potuit creare oẽs intelligẽtias ꝛ oia creata: qd ꝛ fecit.

Secūda opinio fuit aliquorū hereticorū dicē tiū: q̄ aīe ꝓductio est per traductionē: vt aīa traducat̄ ex aīa: sicut caro ex carne. Sed hāc opinionē dānāt canoniste. in. c°. quod vero. vbi glosa ꝛ in. c°. moyses. vbi d̄ hoc est text⁹. 32ª. q. 2ª. Ipsā quoqꝫ improbāt theologi in. 2°. disti. 18ª. maxime Bonauētura ibidē dicēs. Si aīa traducit̄ ex aīa aut ex tota: aut ex pte: nō ex pte: q2 aīa est simplex Si ex tota ergo cū quis aliū generat: si totā aīaꝫ dat: ipse aīaꝫ desinit habere: quod est erroneū. Dico ergo ꝑm oēs theologos maxime Bonauēturaꝫ in. 2°. [redacted]. 18ª. ar°. 2°. q. 3ª. ꝛ Ric. ibidē. q. 2ª. ꝛ Alexādrū vbi supra. ꝛ in. 3ª. pte sūme: in tractatu d̄ p̄ceptis. p̄cepto. 3°. mēbro. 3°. ar°. 3°. ꝛ Tho. pª. parte sūme. q. 90ª. ar°. 3°. ꝛ in sūma ɔtra gētiles li°. 2°. c°. 86°. q̄ aīa non est ex traduce: sed a solo deo creat̄ sine alio medio. Et ideo dicebat illa scā mater Machabea filijs suis secūdi. Macha. 7°. Neqꝫ eniꝫ ego spiritū ꝛ aīam donaui vobis: sed mūdi creator. ꝛc. De quo inqt ps̄ª. Qui finxit sigillatim corda eorū: idest aīas creauit vt exponit glosa: vn̄ ipse de⁹ iqt. Ysa. 57°. Oēm flatū ego feci. Ex his g° apparet q̄ excellēs sit aīa cū sit creata a nobilissimo agēte. Cā. n. nobilior sp̄ nobiliorē ꝓducit effectū. p°. de aīa. ꝛ i li°. de cāis. Et iō vt ondēt de⁹ excellētissimā dignitatē aīe: voluit eā p̄ seipsū creari: vn̄ Geñ. 2°. dr̄. Formauit de⁹ hoīeꝫ de limo ire ꝛ inspirauit in faciē ei⁹ spiraculū vite. i. aīaꝫ de qua inquit Aug. in li°. de spiritu ꝛ aīa. Aīa ꝑꝫ sui corporis effect⁹ varijs nūcupat̄ nōib⁹: dr̄. n. aīa dū vegetat: spirit⁹ dū cōtēplat̄: sensus dū sētit: aius: dū sapit: mēs dū itelligit: rō dū discernit dū recordat̄ memoria dū cōsentit volūtas. Y

Secūdo p̄icipaliter in hac ɔsideratione q̄ritur qñ: ꝛ vbi creat̄ aīa. Circa qd̄ fuit pª. opinio Platonis ꝛ seq̄ciū maxime Macrobij i li° de sōno scipionis: q̄ aīe fuerūt simul create cum stellis: ꝛ post formatis corporib⁹ sibi idoneis: ad hec corpa viuificāda: descēdūt p̄ lacteū ꝛ alios orbes planetarū. Et postmodū ruptis corpib⁹ illuc reuertūt̄. Deīde suo loco ꝛ tpe iteꝝ descēdunt: sed cū descēdūt omniuꝫ p̄us cognitoꝝ obliuiscūt̄ ꝛ cū ascēdunt obliuiscunt̄ malorum q̄ i corpe hūerūt Sꝫ hec opinio ꝑꝫ Bon. poti⁹ fuit sōniū qd̄dā: q̄ dictū autēticū q2 absurdū ē talē circulationē aīarū ponere. Et hāc opinionē dānat glosa in. c°. qd̄ Ro. 32ª. q. [redacted]ª. isup tollit btītudinē d̄ cui⁹ rōne est ppetuitas: ꝑꝫ theologos i. 4° . dist. 46ª. vn̄ dr̄ ps̄°. 33°. Justi āt i ppetuū viuēt. Ex q̄ pꝫ falsā eē q̄ ad hoc opinionē Ouidij dicētis i. 15°. Methamor. Morte carēt aīe sempqꝫ p̄ore relicta.

Sed e nouis domib⁹ viuūt hītantqꝫ recepte.

Oīa mutant̄ nihil iterit: errat ꝛ illinc.

Huc venit: hinc illuc: ꝛ quoslibet occupat artus.

Spūs eque feris humana in corpa trāsit.

Inqꝫ feras nr̄: nec tpe deꝑit vllo.

Utqꝫ nouis facilis signat̄ terra figuris.

Nec manet vt fuerat nec formas ꝑuat easdē.

Sed tn̄ est eadē aīam sic semp eandē.

Esse sed in varias doceo migrare figuras. Z

Secūda opinio fuit q̄rūdā hereticorū: maxie manicheoꝝ q̄ aīe humane simul fuit create i celo cū āgelis: ꝛ ibi peccauerūt ꝛ merito illi⁹ pcti sūt detruse i his corpib⁹ tāq̄ i carcerib⁹: vt sic purgētur: ꝛ cū purgate fuerīt ad celestē p̄riaꝫ reuocent̄. Sꝫ hec opinio ē ɔ̄ philosophiā. Nā ꝑꝫ Arist. i. 2° de aīa. Aīa nr̄a ē tāq̄ tabula rasa i q̄ nihil ē depictū. Qd̄ nō eēt veꝝ si in celo aīe nr̄e fuissēt añq̄ itrarēt corp⁹: ꝛ ibi peccassēt. Itē nulla aīa nālē hēret iclinationē ad corp⁹: sicut ad suū sodalē. Imo i illō remanē recusaret: ꝛ eggredi pquireret tāq̄ de carcē: qd̄ est manifeste falsū. Itē ꝑꝫ hāc opinionē seq̄ret̄ nullā aīaꝫ debē dānari: qd̄ ē hēticū. Dico g° ꝑm oēs theologos maxie. b. Tho. pª. pte summe. q. 90ª. ar°. 4°. ꝛ Ricard. i. 2°. di. 18ª. ar°. 2°. q. 3ª. ꝛ Bona. ibidē. q. 2ª. q̄ aīe nō sūt create añ corp⁹: sed simul cū corpe creant̄ ꝛ creādo ifūdūtur. Cōcludit̄ g° ꝑꝫ Aug. i. c°. moyses. 32ª. q. 2ª. ꝛ i li°. de ecclīasticis dogmatib⁹: q̄ aīa tūc creat̄: qñ iā tre mr̄is orgāizatū ē corp⁹ ꝓlis ꝛ creādo simꝉ ifūdit̄ a deo. Et sic pꝫ scōa ptīcla p̄ncipalꝭ p̄me pꝭ. l. qñ ꝛ vbi creat̄ aīa. Lꝫ aūt ph̄us dixerit i p°. de aīa: q̄ oīo ꝛ penit⁹ difficillimorū ē cognoscē qd̄ sit aīa. Tn̄ postea in. 2°. eiusdē libri eā diffinit dupli. Prio materialit̄ dr̄. Aīa ē act⁹ p̄m⁹ corpis phisici organici i potētia vitā hn̄tis. Secūdo formaliter sic aīa est p̄ncipiū vegetādi: sētiēdi: itelligēdi: ꝛ ꝑꝫ locū mouēdi: theologi ꝟo ꝑm diuersas cōparatiōes diuersimode diffiniūt: siue describūt ipsaꝫ aīam ꝓut refert Alexāder de ales i. 2ª. pte sūme: i tractatu de aīa: ꝛ p°. in cōparatiōe ad causā efficiētē sic. Aīa est deiforme spiraculū vite: ꝛ accipitur ex eo qd̄ dr̄. Geñ. 2°. q̄ de⁹ ispirauit in adam spiraculū vite. Secūdo i cōparatiōe ad corp⁹ qd̄ ipsaꝫ suscipit: ꝛ diffinit eā Augu. in libro de spiritu ꝛ aīa sic. Aīa est substātia q̄dā rōnis ptīceps: regendo corpori accōmodata. Tertio respectu vtriusqꝫ diffinit̄ a Cassiodoro sic. Aīa est substātia spūalis a deo creata: ꝓpria sui corpis viuificatrix. Quarto in cōpatiōe ad suū finē diffinit̄ a seneca sic. Aīa est sp̄s itellectualis ad btītudinē i se ꝛ i corpe ordinat⁹. Quito in cōparatiōe ad vires quib⁹ agit in corpe diffinit̄ a Damasceno ꝛ ēt ab Augustino vbi. s. sic. Aīa est sp̄s itellectualis: q̄

nalis sp viuens: sp in motu: bone maleqz voluntatis capax. Sexto ẽm quãdã puenictiá ei⁹ ad oia dissinit ab Augustino vbi.s.sic. Aia est oium silitudo: hz enim vires qb⁹ oia cõprehẽdit z inuestigat z oib⁹ silis existit. s. celis z elemẽtis ac alijs inaiatis z isensibilib⁹ per eẽtiá: vegetabilib⁹ per vitaz: aialib⁹ per sensum z imaginationẽ: hoib⁹ per rationẽ: angelis per itellectũ: z deo per intelligẽtiam. Septimo diffinit̃ in quãtũ est sepabilis a corpore sic. Aia est sba spũalis: simplex z idissolubilis: incorporea: passibilis atqz mutabilis: z a corpe separabilis. Quia vo vnius rei vna sola dz esse ppa diffinitio. 6°. Topi. Jõ videt̃ q̃ ipa aia sic possit gñalr̃ diffiniri. Aia est sba spũalis: icorpea: rõnalis: itellectualis: simplex: imortalis: passibilis atqz mutabilis: oium silitudo: ad viuificationez: z regulationẽ sui ppriq corpis humani organizati a deo creata z creãdo in ipo corpe infusa tanq̃ ei⁹ forma pfectibilis: a quo est per mortez sepabilis. Que est ad finez btitudis in se z in corpe ordiata z ẽm merita vel demerita eternalr̃ glificãda vl' dãnãda. Primo in se: deinde post resurrectionẽ cuz suo corpe. Et hec diffinitio distinguit aiam ab angelis z ab oi alia re: z oẽs supradictas diffinitiones seu discriptiões cõprehẽdit. Z

SI aũt q̃rat̃ q̃re de⁹ aiaz in corpe collocauit: rñdeo q̃ multiplici ex cã: quaz duas assignat Gregori⁹ naçãçen⁹. Pria est vt ipa aia i carne z p carnẽ merita multa pgrat. Plura.n. sũt i qb⁹ aia per carnez meret̃ in qb⁹ sine carne mereri nõ posset: sicut ẽ ptra carnales pcupiscẽtias decertare: ieiunare: vigilare: pegrinari: z martyriũ sustinẽ. In alijs ãt in qb⁹ sine corpe põt mereri sicut i diligẽdo deũ: z i cognoscẽdo z cõmemorãdo ipm: ac meditãdo de illo: itez est vtile aie eẽ piũctã corpori rõne gliosioris triũphi z pmij: q2 cũ corpus ipz qd corrũpit̃ aggrauet aiaz: z depmat terrena ihitatio sensũ m̃lta cogitãtẽ. Sap. 9°. Per hoc ipa aia i pdictis se virilr̃ exercẽs gliosior erit: q̃to.n. aliqd bonũ est difficili⁹ tãto ẽ btuosi⁹. 2°. Ethi. Secũda cã ẽ vt aia carnẽ ipaz tãq̃ fidelis custos deo pseruet z custodiat: z eã ad supnas sedes puenire faciat. Caro.n. p se nõ est susceptiua btitudis: nisi mediãte aia stolã imortalitat̃ iduat. Est ergo aia piũcta corpi vt hõ maiorẽ gliã pcipiat. Si.n. aia fuisset a corpe sepata: tãtũ glificari posset in cõtẽplatiõe diuinitat̃: nũc aũt hõ glificat̃ in aia p eterne maiestatis diuie speculationẽ z in corpe an visione gliose hũanitatis xpi. Tertia cã est vt nobis oñderet quãta erit psolatio aie cũ erit in celo piũcta ipi creatori suo p insepabilẽ charitatẽ: que cũ corpe et luto originẽ hñte: atqz corruptibili z vilissimo: hz tam grãtã societatẽ pp mutuã vnionẽ. Tũc.n. cũ ipo corpe btificata cãtabit cuz pphta ps°. 39°. Eduxit me de lacu misie z de luto fecis. Quarta cã est vt opa sua de⁹ pficeret. Opa enim diuina sũt pfecta. Deut. 32°. Et iõ cũ fecisset nãm pure spũalẽ vt angelũ: z nãm pure corpalẽ vt lapidẽ: lignũ z hmõi: pgruũ fuit vt ĩfra ẽẽt dicer̃ q̃ faceret naturã mixtã ex vtraqz: z iõ ipaz animã spũalẽ corpi piũxit: vt ad decorẽ vniuersi eẽt creatura spũ z carne cõposita: vñ Ber. siluester i microchrosmo iqt d hoie. Mẽtẽ d celo: corp⁹ trahit ex elemẽtis. Vt ĩras hitet corpe: mẽte polũ. Mẽs corp⁹ diuersa licz iũgũt̃ i vnũ. Vt sacra pplacitũ nexio reddat op⁹. Diuus erit: ĩrenus erit: curabit vtrũqz. Cõsilijs mũdũ: religiõe deũ. Naturis poterit sic rñdẽ duab⁹. Et sic pricipijs pgru⁹ eẽ suis. Cũ supis cõe bonũ rõis hẽbit. Distrahet a supis linea parua hoiez: hec ille. Licet aũt pp pctm̃ gña sit discordia inter carnẽ z spũm ẽm sniam apostoli: ad Gala. 5°. tñ deus cõiunxit carnez spũi: z ecõtra vt vtriqz eoz bene eẽt propter alterũ: z simul deo seruirẽt: z caro eẽt tanq̃ bona vxor spiritus ac subiecta obediret: z cum eo gliã eternaz cõsequeret̃: q2 vxores debẽt coruscare radijs maritoz. l. femine. ff. de sena. z. l. filij. §. p°. ff. ad munici. z. l. mulieres. C. de digni. lib°. 12°. z in auten. de psuli. §. si vo. z alias allegat̃. §. hec itaqz. vnde dr̃ in. l. fi. C. de nup. Vxor marito concrescat z sentiat ei⁹ fulgorẽ: qd põt moralr̃ exponi de carne i quã redũdabit fulgor spũs. A

QUo ad tertiã pticulã hui⁹ prie ptis q̃rit̃ q̃liter z ad qd sit creata aia. Et rñdet̃ ad pmuz q̃ creata ẽ ad imaginẽ z silitudinẽ dei. Vñ Gen. p°. dixit de⁹. Faciam⁹ hoiem ad imaginẽ z silitudinẽ nr̃az. Qualr̃ aũt hoc itelligat̃ hr̃ ab Alexãdro de ales i. 2ª. pte sũme: i trac. de aia: z a btõ Tho. i pª. pte sũme. q. 93ª. z a scõ Bona. i. 2°. di. 16ª. arti. p°. q. pª. z a Nico. de lira sup Gen. p°. q iqt. Imago dei psistit i aia quãtũ ad pprietates nãles. s. memoriã: itelligẽtiã z volũtatẽ. Ex q̃ pz q̃ nõ tãtũ vir: sz ẽt mulier creata ẽ ad imaginẽ di. Vñ Gen. p°. ait Moyses. Creauit de⁹ hoiez ad imaginẽ z silitudinẽ suã. Ad imaginẽ dei creauit illũ masculũ z feminã creauit eos. Nec huic obstat qd ait apls pª ad Cor. xj°. di. Vir nõ dz vellar̃ caput suũ: q2 imago z glia dei ẽ. Mulier ãt glia viri ẽ. Et i. c°. hec imago. 33ª. q. 5ª. iqt Aug. Mulier ad imaginẽ dei nõ est facta zc. Quia rñdet Alexã. de ales vbi supra. q. 55ª. membro. 5°. dicens: q̃ cõditio imaginis non est propria masculi: sed vtriusqz. Et ad dictum apostoli dicit q̃ ẽm glosam ordinariam accipit ibi apls imaginẽ ppter hoc q̃ homo sui

quodámodo pncipiũ oium hoium: et etiã eua formata est de latere ei⁹. Et ita quãdã imaginẽ tenet dei qui est pncipiũ ois creature. Nõ sic aũt fuit ꝺ muliere. Et ideo nõ dr̃ imago: hec ille. Scd̃s q̃ꝫ Bona. i. 2°. di. 16ª. ar°. 2°. q. 2ª. dicit ꝙ quãtũ ad illud qd̃ est ꝺ esse imaginis: ita est mulier facta ad imaginẽ dei sicut vir. Que imago cõsistit in aia'li qua nõ est distinctio sexus. Sed quãtũ ad bñ eẽ dr̃ esse maior rep̃sentatio imaginis in viro: q̃ꝫ in femina: siue quãtum ad rationem presidendi: siue quãtum ad rationẽ principii: quia vt ait apl's vbi supra. Caput mulieris est vir. Et vir nõ est ex muliere: sed mulier ex viro. Et nõ est creat⁹ vir propter mulierẽ: sed mulier propter virũ. Et ideo inquit Augu. vbi s̃. Hec imago dei est in hoie: vt vnus fact⁹ sit dñs ex quo ceteri oriant̃: habẽs imperiũ dei quasi vicari⁹ eius ꝛc. Cõcludẽdũ est ergo ſm predictos doctores: ꝙ in omni aia rõnali est imago dei quãtum ad nãles proprietates ipsius aie. Siĺitudo aũt est in gratuitis. Et ideo siĺitudo est q̃dam p̃fectio imaginis: q2 gr̃a p̃ficit naturã. Judei xo glosatores quos refert idẽ Nicolaus vbi. s̃. sup̃ illud psalmi. 4. Signatuꝫ est sup̃ nos lumen vultus tui dñe: ponũt quasdã' siĺitudines aie ad deũ quib⁹ quedã alie a xp̃ianis addite sunt: et sunt iste vꝫ: ꝙ sicut deus habet' ꝯuenientiã cum oibus: propter qd̃ dr̃ mũdus archetipus idest maior. 8°. Phisi. vnde Boeti⁹ illi ingt. Tu cũcta supno ducis ab exẽplo: pulchrũ pulcherrim⁹ ipse. Mũduꝫ mẽte gerẽs similiq̃ꝫ imagie formãs: sic aia habet siĺitudinẽ cum oibus. Itẽ sicut deus est spũs. Joã. 4°. ita et aia: vt ait Aug. in li°. de spũ ꝛ aia. Dan. 3°. Bñdicite spũs ꝛ aie iustoꝝ dño. Item sicut deus est imortalis pᶜ. ad Thimo. p°. Regi seculoꝝ imortali ꝛ inuisibili soli deo ꝛc. Ita ꝛ aia vt in sequẽti parte probabit̃. Sicut ẽt deus est impalpabilis: q2 vt dr̃ Joãnis. 20. Spũs carnẽ ꝛ ossa nõ habet. s. palpabilia. Ita aia rõnalis palpari nõ p̃ot cum sit incorporea: nã mediuꝫ in tactu est caro vt dr̃. 2°. de aia. Et iste sũt assimilationes fideliũ. Judei aũt addũt dicẽtes: ꝙ sicut deus nõ inqnat̃ sordibus orbis: ita nec aia sordibus corpis. Et sicut deus oia videt ꝛ non videt̃: iuxta illd̕ qd̃ ip̃e inquit. Exo. 33°. Nõ videbit me homo ꝛ viuet. Sic aia videt exteriora: ꝛ ip̃a non videt̃. Et sicut deus vnicus est in vniuerso mundo per ip̃m rector: ita aia rõnalis vnica est in suo corpe qd̃ ip̃a regit. Nõ est enim vera opio dicentiũ: ꝙ in corpore humano sunt tres aie. s. vegetatiua: sensitiua ꝛ intellectiua: lꝫ enim verum sit qd̃ ait Philosophus. 16°. de aialib⁹: ꝙ embrio primo viuit vita plãte. s. vegetatiua: deinde vita aialis. s. sensitiua: ꝛ deinde vita hois: idest aia intellectiua. Nam illa massa generata: primo habet formã ꝛ siĺitudinẽ lactis aliquis dieb⁹: deinde similitudinẽ sanguis: deinde assumit formã corpis humani ꝛ paulatim format̃ ꝛ organizat̃: ita ꝙ si est mascul⁹ infra. 40ª. dies. Si xo est femina in. 80ª. diebus organizat̃ ſm Phisicos: de quo etiã notatur in. l. gallus. ff. de libe. ꝛ postu. ꝛ. 5ª. di. in pnci. Tñ statiꝫ intrãte aia rõnali desinit esse ibi aia sensitiua: sicut intrante sensitiua cessat vegetatiua: vt probat Tho. in pª. parte sũme. q. 76ª. ꝛ. 118ª. Affirmãs ꝙ cum generatio vnius forme sit corruptio alterius preexistẽtis: necesse est dicere: ꝙ tam in hoie: q̃ꝫ in aliis aialibus quando perfectior forma aduenit: fit corruptio p̃oris. Ita tñ ꝙ seq̃ns forma habet qcq̃d habebat pria: ꝛ adhuc amplius. Quapropter cum aia intellectiua creatur ꝛ infundit̃: simul est sensitiua ꝛ vegetatiua corruptis formis p̃existentib⁹: hec ille. Ex quib⁹ patet propositũ. Iteꝫ sicut deus replet totũ mũdum: iuxta illd̕ Jere. 23°. Celũ ꝛ terram ego impleo dicit dominus: ita aia replet totũ corpus. B

Notãduꝫ est aũt ꝙ de sede principali anime quattuor p̃cipue fuerunt opiones. Quidaꝫ enim dixerunt eam esse in capite: ꝛ hoc ostendere voluerũt auctoritate Gen. 2°. Inspirauit deus in faciẽ ei⁹ spiraculũ vite: idest aiaꝫ. Et Joã. 19°. Inclinato capite tradidit spũm. Itẽ per rõnẽ: q2 oẽs sensus vigẽt in capite. Nam aia in capite videt: audit: odorat: sentit ꝛ gustat. Alii xo dixerũt eaꝫ esse in corde: ꝛ hoc voluerũt oñdere per auctoritatẽ Mat. 15°. De corde exeũt male cogitatiões ꝛc. Cũ enim cogitatiões exeãt ab aia: ergo ipsa aia ẽ in corde a quo dicunt̃ exire cogitatiões. Item per rationeꝫ: q2 cor est fons vite. Nam in corde incipit ac radicat̃ ꝛ finit̃ vita: vnde Hiero. ad fabiolam ait. Queris vbi principale sit aie: plato in cerebro: xp̃s monstrat in corde. Alii aũt dixerunt ipsam eẽ in sanguine qd̃ probare voluerũt auctoritate. Leui. 17°. Aia oĩs carnis in sanguine est: ꝛ in c°. moyses. in fi. 32ª. q. 2ª. dr̃. Sp̃s in sicco habitare nõ p̃ot: sed in sanguine fert̃ habitare. Itẽ rõne q2 si q̃s p̃dit sanguinẽ p̃dit vitã. Plato xo vt hr̃ i p°. de aia posuit aiaꝫ diuisibilẽ esse ſm subiectũ ita ꝙ virt⁹ itellectualis sit in cerebro: ꝯcupiscibilis in corde: nutritiua in epate ꝛc. Alii autẽ dixerũt eam esse totã in toto corpe: ꝛ totã in q̃libet parte corpis: qd̃ probare voluerũt auctoritate: secũdi Re. p°. vbi ait Saul. Adhuc tota aia mea est in memetip̃o: nõ eniꝫ dixit: adhuc est tota i cerebro meo: vel in sanguie: vel in corde: sꝫ tota in memetip̃o: idest in corpore meo. Itẽ rõne: q2 cum aia sit

p̃fectio

pfectio corporis organici ut supra diximus nō erit vnius mēbri tm̄ sed oīum: 7 cōsequenter totius corporis. Ad hanc autē dubitationē respō deo fm̄ qḋ determinat. b. Tho. in sūma ꝯtra gē tiles li°. 2°. c°. 71°. 7 . p^a. parte sū^e. q. 8^a. ar°. 2°. ꝙ aīa q̄ntū ad eēntiaȝ suam ē tota i q̄libet pte corporis. Et ad hoc solet dari exēplū de albedine: que fm̄ totā rōnē spēi vel eēntie albedinis: ē tota i toto suo subiecto 7 tota in qualibet parte ei⁹. Et fm̄ hāc declarationē de eēntia aīe: intelligi' dcm̄ Aug. in. 6°. de trini. q inquit. Aīa est tota i toto corpore 7 tota i qualibet parte corporis. Quantū vero ad potentias suas: dicit Tho. vbi. s̄. ꝙ aīa nō dꝫ esse tota in qualibet pte corporis. Non enim potentia memoratiua dr̄ residere i manu vel in pede: sed in posteriori pte cerebri. Quelibet ergo potētia aie non tm̄ rōnalis ꝫ ēt sensitiua: dꝫ cōsistere in illa parte corporis in qua viget: 7 que ꝓ portionata ē ad operationē ipsius potentie. Et sic potentia intellectiua p quā aīa discernit spēs intelligibiles: dꝫ residere i media cellula capitis: que dꝫ logistica siue rōnalis. Potētia vero viuificata residet in corde: auditiua in aure: 7 visiua i oculo: 7 sic de alijs. Et ad hoc adduci pōt exēplū de rege qui dꝫ esse in toto regno suo p dominiuȝ 7 gubernationē: licꝫ sit in aliqua parte regni p actualē residētiā. De⁹ quoqꝫ lꝫ sit vbiqꝫ p eēntiā: principaliter tamen dicitur esse in celo per glorie redūdātiā iuxta illud psalmi. 10. Dñs in celo sedes eius. Ex quib⁹ omnibus patet ꝙ anima hominis creata ē ad similitudinem dei.

Q Uantū vero ad imaginē: sciendum ē fm̄ Tho. i p^a. parte sūme. q. 113^a. ar°. p°. ꝙ duplex reperitur imago: p^a ē nature 7 idēptitatis: ut est imago regis i filio ei⁹ qui est eiusdē nature cū patre. Et fm̄ hāc imaginē solus chrīst⁹ dr̄ imago dei: q2 pp idēptitatē nature cū p̄re: perfecte representat illuȝ cui⁹ est imago. Jdeo de ipso domino nr̄o Jesu xp̄o ait apl̄s. ad Collo. p°. c°. Qui est imago dei inuisibilis. Secūda est imago figure 7 similitudinis: sicut ē imago regis i sigillo ip̄ressa vel minimo: que ipsū regē representat. Et tali modo dꝫ aīa creata ad imaginē dei: nō propter idēptitatē nature: ꝫ pp quandaȝ ꝓportionē 7 similitudinē quā habet ad deuȝ. Et hoc ponit Aug. i li°. de decē chordis: vbi etiam dicit ꝙ aīa rōnalis ita ē similis deo 7 eū representat tanq̄ ei⁹ imago: sicut representat regem imago illi⁹ que relucet i speculo. Sicut. n. i vna dei substantia sūt tres psone ut testat' Joannes apl̄s. sue p^e. canonice. 5°. c°. Jta [illegible] vna essentia aīe: sunt tres potentie rōnales. s. memoria: intelligētia 7 volūtas: ut ait Aristo. 3°. de aīa. Et q̄libet harꝫ potentiarū fm̄ Scotū in 2°. sententiaꝝ. di. 15^a. q. 2^a. dicit totam substantiā aie: licet fꝫ aliū 7 aliū modū. Ex quo apparet ꝙ aīa nostra est creata ad imaginē sāctissime trinitatis 7 vnitatis diuine. Maxime q2 sicut ex parte generatus ē filius: 7 ex p̄re 7 filio processit spirit⁹ sanct⁹ Jta ex memoria q̄ attribuit' patri oritur: intelligentia que attribuit' filio: 7 ex vtraqꝫ procedit amor: qui attribuit' spiritui sancto: ut declarat. b. Tho. in p^a. parte sūme. q. 93^a. ar°. 5°. Jtē alia rōne dꝫ aīa esse creata ad imaginē dei: q2 sicut deus seipsū intelligit 7 amat: 7 est plen⁹ omni bonitate ac felicitate ita aīa rōnalis pōt deū diligere 7 amare: ac de ei⁹ felicitate participare. Et hanc rōnē tangēs Aug. 14°. de trini. ait. Anima dꝫ ad imaginē dei creata 7 q2 pōt meminisse: intelligere 7 amare deū. Et iterū ibidem dicit. Eo quippe imago eius ē quo capax illius est: eiusqꝫ particeps eē pōt. Jdeo idē Aug. in li°. de diffinitione aie ait. Anima est substantia creata inuisibilis 7 imortalis deo simlima: imaginē nullam habens nisi creatoris sui. Dicit' aūt ꝙ in domo aie sūt tres camere. i. tres potentie in quibus tota trinitas habitat. Nā in memoria habitat p̄r in intelligentia fili⁹: in volūtate aūt spūs sanct⁹ Et ista est vna ratio pp quā trinitas beatissima creauit animaȝ nostraȝ ad imaginē suaȝ: ut ipsam in nobis recipiam⁹ 7 illi hospitiū preparem⁹: de quo dicit' psalmo. 92°. Domū tuā domine decet sanctitudo i lōgitudineȝ dieꝝ. Secunda ratio ē ut patrē nostrū celestē tenerius amem⁹. Nam licet naturalis amor sit inter patrem 7 filiū. 7°. Ethi. tamē tenerior solet eē cū filius ē simul patri: q2 similitudo ē causa dilectionis. 8°. Ethi. Et iō Aug. ait. Amandus ē genitor: sed ꝓponendus ē creator. Aīa igit' nr̄a que rōne creationis ē filia dei: eius habēs similitudinem debet ipsuȝ tenerrime diligere. Tertia rō est ut cognito tanto beneficio gratias ei pro illo referamus. Qui enim nō recognoscūt magnitudineȝ hui⁹ beneficij sūt similes bestijs: dicente psalmista. Hō cū in honore eēt nō intellexit: cōparat⁹ ē iumētis insipientib⁹ 7 similis factus ē illis. vn̄ Ber. ait. Humane nature ista cōditio ē. ut tūc tm̄ ceteris rebus excellat cū se cognoscit. Cū āt se nosce desierit irrōnabiliū gregib⁹ icipiat aggregari. Quarta rō est ut imagini dei i nobis debitā reuerētiā exhibeamus: iuxta illud. Eccle. x°. Jn mansuetudine serua aiaȝ tuam: 7 da [illegible] honorē fm̄ meritū suū. i. dignitatem suaȝ.

Indignũ est.n.vt creatura rõnalis ĩ hoc deuz ĩ honoret ĩ quo deus ipsã p̄re ceteris honorauit. Et si nephas ẽ imaginẽ crucifixi d̃uastare multo magis ẽ nephas imaginẽ trinitatis imũdicia peccati inq̃nare: vñ Aug. sup illud psalmiste. In ciuitate tua imaginẽ ipsoꝝ ad nihiluz rediges ait. Merito imaginẽ ipsoꝝ ad nihil rediget dñs in ciuitate celesti q: ipsi in terrestri sua ciuitate imaginẽ eiꝰ ad nihilũ redegerũt. Quinta rõ ẽ vt de pulchritudĩe iterioꝛi magisq̃ de exterioꝛi curaremus. Nõ est.n. valde cõmẽdabil' illa pulchritudo q̃ necesse hz pellibꝰ muricũ [illegible] ster:coꝛibus vermiũ adiuuari. Sed nõ sic est de pulchritudine aĩe: quoniã oĩs glĩa eiꝰ ab intꝰ in fimbrijs aureis circũamicta varietate.s. virtutũ psalmo. 44°. Sexta rõ ẽ ut ei cui similes sumꝰ nãr: similes efficiamur grã ꝛ glĩa in qua pfectio nature cõsistit: vñ glosa sup illõ psalmiste. Signatũ ẽ sup nos lumẽ vultꝰ tui dñe exponit. Lumẽ vultꝰ tui.i. grã illuminatiua rõnis que ẽ q̃si vultꝰ seu facies in nobis diuine similitudinis Et hoc lumẽ ẽ totũ ꝛ veꝝ hoĩs bonũ quo signat' ut denariꝰ imagine regis: vñ dñs in euãgelio inquit. Reddite que sũt cesaris cesari: ꝛ q̃ sunt dei deo.s. suã imaginẽ. Aĩaz videlicet lumine vultꝰ eiꝰ illustratã ꝛ signatã iuxta illud ad Ephe. p°. Signati estis spiritu ꝓmissionis sctõ hec glosa. Quia ergo aĩa nr̃a est ad diuinã imaginẽ creata: iõ nõ transitorijs rebꝰ sed diuinis dz eẽ intẽta. Beatꝰ.n. Bernardus ĩ s̃mõĩs suis dicit. Ad imaginẽ q̃ppe dei facta est aĩa rõnalis. Ceteris oĩbus occupari põt: repleri oĩo nõ põt. Capax .n. dei est. Et qcq̃d deo minꝰ ẽ: nõ eã iplebit. O igit' aĩa dignissima: O anima excellẽtissima: O aĩa eminẽtissima ad imaginẽ ꝛ similitudinem dei creata: nolite peccatis villificare: noli pulchritudinẽ tuã fedar': ne d̃ te dici possit illõ Trenoꝝ. 4°. Denigrata ẽ sup carbones facies eoꝝ: ꝛ nõ sũt cogniti ĩ plateis.s. sup̃ne ciuitat̃. O

Quo ad secũdũ q̃situ ĩ hac p̃ticula.s. ad q̃d sit aĩa creata. R̃ñdeo q̃ deꝰ illã creauit p° ad manifestationẽ sue glĩe: ut ait Alexã. de ales ĩ. 2ª. p̃te sũme: ĩ tractatu de aĩa. 2°. ad reparationẽ nature angelice ut dicit magr̃ sentẽtiaꝝ ĩ 2°. distinctio. pª. c°. 2°. S

Sed hic queri põt nũq̃d si angeli nõ peccassẽt deꝰ hoĩez creasset: ꝛ p cõsequẽs aĩaz rõnalẽ? Et r̃ñdeo q̃ sic: vñ magr̃ sentẽtiaꝝ. ĩ 2°. di. [illegible]ª. c°. de hoĩe ait. De hoĩe sepe ĩ scriptura inuenitur q̃ factꝰ sit ꝓpter reparationẽ angelice ruine qõ nõ ita intelligẽdũ ẽ q̃si nõ fuisset hõ factus si nõ peccasset angelus: sz q: inter' alias cãs p̄recipuas: hec ẽt nõnulla cã extitit: hec ille. Dico igit' q̃ deꝰ ẽt nõ peccãte angelo creasset hominẽ pp sex respectꝰ: p̄rimꝰ d̃r letificatiõis quẽ tangit Anselmꝰ ĩ li°. cur deꝰ ꝛ hõ. ꝛ ĩ li°. de cãu diaboli di. Si p̄cisa rõ q̃re hõ ẽ creatꝰ eẽt ruina angeloꝝ. Sicut hõ nõ posset nõ letari de sua creatiõe ꝛ btĩficatiõe ꝛ acq̃sitiõe felicitat̃ illoꝝ: ita nõ posset nõ letari de ruina ipsoꝝ angeloꝝ. Qua ꝓpter ẽt si angelus nõ peccasset: hõ vtiq̃z eẽt creatꝰ ꝛ btĩficatꝰ fuisset: hec ille. Secũdo hoc fecisset respectu p̄fectiõis. Cũ.n. deꝰ ut dicit Plato in thimeo sit p̄fectũ ꝛ ĩfinitũ bonũ: ꝛ illõ simpl'r sit p̄fectũ cui nulla suaꝝ partiũ deest 3°. Phisicorũ. Ex quo deꝰ cuiꝰ p̄fcã sũt opa. Deu. 32°. creauerat p̄ma die creaturã pure spũalẽ ꝛ ĩtellectualẽ.s. angelicos spũs: ꝛ silr̃ creaturã pure corporalẽ.s. celos ꝛ terrã. Gen. p°. ꝛ silr̃ alia ĩferioꝛa mãlia: restabat ad p̄fectionez vniuersi ut ẽt crearet creaturã mixtã.s. hũanã q̃ cõponit' ex s̃ba spũali.s. aĩa ꝛ corpali.s. corpe. Qua creata cũ eẽt capax btĩtudinis. Seq̃t' q̃ deꝰ eã btĩficasset ẽt si angelus nũq̃ peccasset. Et hoc ɔfirmat scũs Bona. ĩ. 2°. di. 9ª. ar°. p°. q. 7ª. di. Si angelus nũq̃ peccasset: adhuc hõ factꝰ fuisset: ꝛ ad btĩtudinẽ p̄ueniret. Tertio h° fecisset respcũ gratificatiõis. Sicut.n. hẽt'. 45ª. di. c°. de iudeis. Coacta seruitia nõ placẽt d̃o: ꝛ rõ ẽ q: ut d̃r 2°. Ethi. v̄tus ẽ habitꝰ electiuꝰ: cũ g° necessitas tollat electionẽ: ꝛ p ɔñs nomẽ v̄tutis seq̃t' q̃ nihil coactũ d̃o placet. Proĩde ph̃us 2°. Ethi. dicit. Necessitas nõ meret' laudẽ nec vituperationẽ. Si g°. deꝰ nõ fecisset hoĩez nõ peccãte ãgelo ꝛ ɔñr eũ nõ btĩficasset: sz illũ solũmõ creasset ut ruinã angelicã restauraret: videret' quodãmõ ex q̃dã necessitate eum creasse ꝛ btĩficasse: ꝛ sic talis creatio ꝛ btĩficatio nõ hẽret plene nomẽ v̄tutis. Q: ĩ necessitatibꝰ nemo liberalis existit. l. rẽ legatã. ff. de adimẽ. lega. Ob quã cãz posset hõ dicẽ deo. O deꝰ oĩpotẽs: o creatoꝛ eterne: ex quo nec grat̃ nec liberalr̃ me creasti: sz potiꝰ ex q̃dã q̃dãmõ necessitate: ut restaurares seu reparares tuũ celũ ẽpireũ: nõ teneoꝛ tibi tãtũ amoꝛẽ ĩpẽdere: q̃tũ obnuissez si me g̃tis creasses ꝛ btĩficasses. Sz q̃m ut ait Anselmꝰ ĩ li°. cur deꝰ ꝛ hõ. Optimi ẽ optĩa facere: iõ deꝰ optimꝰ ex sua liberalitate ꝛ infinita clemẽtia homines creasset ꝛ btĩficasset: dato q̃ ãgeli nunq̃ corruissẽt: pp qõ ex tali liberalitate valde comẽdãdus ꝛ diligẽdus ẽ: iuxta illõ qõ ait Aug. 28ª. q. pª. c°. iã nũc. di. Multa fiũt nõ iubẽte lege vl' necessitate: sz libera ꝛ spõtanea volũtate. Ea aũt ĩ nr̃is officijs sũt gratiosioꝛa q̃ cũ liceret nõ ipẽdere: grã tñ dilectionis ĩpedimꝰ. R

QUarto hoc fecisset respectu ordinatōis seu
manifestatiōis sue glīe ⁊ sapīe. Teste eniz
phō.2°. Phi. Oē agēs ſm rōnez agit pp finem:
⁊ vt ait idē phūs.2°. Methau. Nullū agēs siue
nālesiue artificiale:siue morale:siue supnāle:ab/
soluit ab intētōe finis.⁊ in.2°. Phi.⁊ p°.de celo
⁊ mūdo.ac.3°.de aīa dī. Deꝰ ⁊ nā nihil agūt fru
stra. Quo cōcesso claꝝ ē: ſ3 Bedā ⁊ theolo.i.2°.
sen.di.p^a.ꝙ p^a.die deus creauit simul ꝗttuor de
nihilo.s.angelos:celū empireū:māz reꝝ.s. celorū
⁊ ꝗttuor elemētoꝝ: Eccl.18°. Qui viuit i eternuz
creauit oīa simul:⁊ tpe. Sexta vero die cōpletis
oībus ⁊ creatis:fecit ⁊ creauit hoīez ad imaginē
⁊ similitudinē suā. Peto igit̄ cur deꝰ creauit ce/
los cum sole:luna:ac ceteris planetis: ⁊ syderibꝰ
ac influēcijs eoꝝ? Itē cur creauit quattuor elemē
ta:tot spēs arboꝝ ⁊ fructuū:auiū:piscīū: aīaliuz:
⁊ thesauroꝝ terre:⁊ clarū est ꝙ nō pro se cuz his
nō indigeret:sicut nec anꝗ̄ crearet ea:his idige
bat nec vtebat̄: nec ēt pp angelos illa creauit: cū
sint substātie itellectuales ⁊ spūales : que carent
sēsibꝰ aptis natis ad vtendū sīlibus bonis: ꝙ si
ista nō creauit pro se nec ꝓ angelis:ergo ea crea
uit pp hoīez:qđ cōfirmat phūs.2°. Ethi. dicēs.
Nos sumꝰ finis quodāmō oīum: ⁊ vtimur tāqꝫ
pp nos oībus ꝗ̄ sūt:⁊ ppea ingt ꝓphā.ps°.8°.lo
quēs deo de hoīe. Minuisti eū paulominꝰ ab
angel: glīa ⁊ honore coronasti eū:⁊ cōstituisti eū
sup opa manuū tuaꝝ. Oīa subiecisti sub pedibꝰ
eius:oues ⁊ boues vniuersas:insup ⁊ pecora cā/
pi. Volucres celi ⁊ pisces maris qui perambulāt
semitas maris:vnde Geñ.p°ait. Faciamꝰ hoīez
ad imaginē ⁊ similitudinem nostrā: vt presit pi/
scibꝰ maris:⁊ volatilibus celi:⁊ bestijs terre: vni
uerseqꝫ creature:oīqꝫ reptili quod mouet̄ in ter
ra:⁊ ibidē sequitur. Creauit deus hominem ⁊c.
Ea ꝓpter sanctus Bona.in.2°.di.p^a. parte scđa
ar°.2° q.2^a.dicit. Cum querit̄ vtrū creature oēs
inferiores condite sint pp diuinā gloriā: vel pro/
pter vtilitatem propriā hoīs:rñdeo:ꝙ finis con/
ditionis oīum rerum creatarum principaliter ē
dei gloria:siue bonitas:ꝗ̄ creature vtilitas. Si/
cut.n.dicit̄ Prouer.16°. Uniuersa pp semetipꝫ
creauit ⁊ operatus est dñs:sed nō pp suā vtilita/
tē vel indigētiā:cū ꝓphā dicat.ps°.15°. dixi dño
deus meus es tu:quoniā bonorum meorum nō
eges. Ergo propter manifestandā ⁊ cōicandam
gloriā ⁊ bonitatem suā:in cuius manifestatione
⁊ participatione attendit̄ sūma vtilitas creature
vꝫ eiꝰ glorificatio ⁊ beatificatio:hec ille. Qui ēt
in eodem li°.di.15°.ar°.2°.q. p^a. postꝗ̄ conclusit
ꝙ oīa sensibilia ⁊ inferiora facta sunt pp hoīem
eo modo quo supradictū est:addidit dī. Notan/
dum est aūt ꝙ aliter aīalia ordināt ur ad hoīem
ſm statum innocentie:⁊ aliter ſm statuz nature
lapse. Scđm.n.statum inocentie ordinantur ad
illū: ſm rōnem quadruplicē. Prima ratio ē ad
manifestandū eius imperiū: quod manifestabā
tur dū ei oīa obediebant. Secūda ratio est ad de
corandū hoīs habitaculum:qđ debuit aīalium
multiplicatione:⁊ nō solum arboꝝ decorari. Ter
tia rō est ad excitandum hoīs sensum: vt ipsoꝝ
aīalium naturis diuersis contēplaret̄ hō multi/
formitatē sapīe cōditoris. Quarta rō est ad mo/
uendū eius affectū:vt duz hō videret animalia
ſm rectitudinem sue nature currere ⁊ amare:id
ad quod facta sunt:ex hoc excitaret̄ ad amandū
deum. Et ꝓpter has rōnes nō solūmodo deꝰ fe/
cit iumenta ⁊ bestias ⁊ pecora: sed etiam cuncta
alia inferiora que omnia faciunt ad hoīs vtilita
tem ſm rōnes predictas. Secundū ꝟo statū na
ture lapse ordinant̄ ad releuandā hoīe indigen/
tiā:quātum ad cibū ⁊ vestitū ac obsequiuz: sicut
sunt oues:boues:equi:asini:⁊ huiusmodi: ⁊ quā
tum ad solacium sicut sunt quedā aues ⁊ catuli
⁊ similia. Similiter bestie ⁊ alia animalia ordi/
nantur ad hominē ſ3 quadruplicē rōnem:⁊ vti
litatem:quā ponit Aug. super Geñ. ad litteram
vbi ait:ꝙ aut penaliter ledūt:aut salubriter exer
cent:aut vtiliter probant:aut ignorāter docent: ⁊
sic patet ꝙ bestie:reptilia:fructus: ⁊ iumenta fa/
cta sunt oia pp hoīem:siue in statu innocētie : si/
ue in statu nature lapse:hec sanctus Bonauen
tura. Ex qua distinctione patet:ꝙ deus oīa infe
riora creauit pp finem hoīs:hominem vero crea
uit pp se:vt tam in hoīe ꝗ̄ in rebus creatis ma/
nifestaretur diuina bonitas:charitas ⁊ sapiētia.
Ergo non propter restaurationē angeloꝝ prin/
cipaliter:⁊ consequenter ipsum creasset ⁊ beatifi
casset:etiam si angelus non peccasset. G

QUintus respectus dī ꝓdicionis. Secūduz
enim Bernardū quē recitat Ale. de ales ī
3^a. parte sume:ī tractatu de īcarnatiōe xpi. Lu/
cifer imediate post creationē suaz ex diuīa irra
diatione cognouit filium dei incarnādum:de ho
mine plasmādo sexta die:cum tñ ipse fuisset crea
tus prima die:quando dixit deus Geñ. primo.
Fiat lux. Quando ergo ipse lucifer hoc cognouit
nondum peccauerat ⁊ tamē homo creādus erat
⁊ ipsum creandum cognouerat et deificandum:
vnde inuidia motus fuit cōtra eū:ergo ⁊c. Pre
terea ſm opinionē rectius sentientiū de qua dif/
fuse tractabo i.5^a.parte pricipali marial: ſmōe
4°.pte p^a.ꝑ totā:⁊ ſ.5°.parte p^a. Q.R.A.⁊.B.

& si homo nõ peccasset dei filius incarnatus fuisset:non ut redemptor:sed vt amator & beatificator. Rationes aũt ibi ad hoc allegande militant etiam si angelus nõ peccasset :ergo nõ tantũ pp ruinã angelicam restaurandã homo factus est:& cõsequẽter ẽt illo nõ peccante creatus esset. H

SExtus respectus dr superationis. Clarũ est enim q multi hoies sancti excesserunt & excedũt ac excessuri sũt in merito & gloria multos choros angelorum. Illi enim qui habẽt equalẽ charitatẽ cum archangelis:excedũt in merito & gloria oẽs angelos primi chori:& sic ascẽdẽdo possemus exẽplificare & pbare q homo nõ solũ põt excedere in merito & gloria multos ordines angelicos:sed etiã põt puenire vsq ad suppremũ:vt probat.b. Thomas in pria pte sume.q.108.ar.8.in solutione tertij argumẽti. Ex quo ergo humana natura est tãte capacitatis: nõ est dubitãdum:q deus eã creasset etiã si angelus non peccasset:qz ita est capax diuinitatis sicut angelica: vñ inquit scũs Bona.in.2.di.p.ar.3.q.2.q licet natura angelica que est mere spũalis dignitate nature excedat humanã:que est cõposita ex spũali & corporali:tñ quantũ ad finẽ sunt pares: qz ad eundẽ finẽ beatitudinis ordinãtur:nec homo quãtuz ad hoc pp angeluz est factus:nec angelus pp hoiem:& iõ cõcludendũ est q homo ẽt angelo non peccãte creatus & btificatus eẽt. Reuertendo aũt ad propositũ dico q aiam deus tertio creauit ad participandũ gaudium felicitatis eterne. Et hoc est quod Aug.in li. Enchiridion inqt:quẽ refert magister sen. vbi.s.di. Fecit deus rõalez creaturã:vt sũmũ bonũ intelligeret:intelligendo amaret:amando possideret:possidẽdo frueref. Quare igitur ifelix aia pro acqrendis celestibus triũphis creata:ad eterna paradisi gaudia preparata:ab oibus angelis & sanctis cum magno desiderio expectata: tantũ i his momentaneis ac transitorijs rebus delectaris? Cur mortẽ vite: carcerẽ ac seruitutem libertati: exiliũq prie aiiponis? Profecto est magna stultitia tua. Ideo deus hortatur rõnalem aiam di.

O anima a mia imagine creata.
Capace del celestial thesoro.
De la ruina angelica restoro.
Al linfiniti ben predestinata.
Non te curar del corruptibil oro.
Che altra richeza tagio apparechiata.
Doue tinuito in la cita beata.
A iubilare nel triumphante choro.

¶ Pars secunda huius sermonis de trib conditionibus anime rationalis. K

E aia nra tres declarabim cõditiones dignissimas:prima dicif imortalitatis: scđa liber tas:tertia đo nobilitatis. Quo ad primã cõditionez Quia inquit Lactãt i p.diui.insti.aduersus gen. Dũ extimãt nulli nos deo nõ eẽ cure:aut post mortẽ nihil esse futuros:totos se libidinib adiciũt. Et dũ licere sibi putant:hauriẽdis volu ptatibus scienter icumbũt:per quas iprudentes laqueos eterne mortis icurrũt. Aug.quoq i li.de fide ad petrũ ait. Quia siquidẽ hui mũdi mala & peccata iõ pueniũt:qz fides de eterna vita tanq dubia & icerta habetur. Si.n. homines futurã vitã firmiter crederẽt nũq peccarẽt hec ille. Ea ppter eũ dubius in fide:ifidelis dicaf:ex de here.c.p. Ne homines hac ignorãtia vel ut ita loquar diabolica versutia i peccatis remaneãt:pbabim rõnib:auctoritatib & exẽplis:aiaz nostrã eẽ imortalẽ:atq post hãc vitã:vel in gfia eternaliter victuraz si bona fuerit:vel ppetuis cruciatib torqndaz si i mortali peccato ex hac vita transierit. Et hec pclusio verissima pbaf Ricar.nruz in.2.di.19.ar.p q.p.& scm Bona.ac Landulfuz neapolitanũ: eadẽ di.& beatũ Thomã i sũma cõtra gẽtiles li.2.c.78. Et in p.pte.sũme.q.75.ar.5. Prima rõ nãlis iclinatiõis. Fundamentũ cui posuit Aristo.3.de aia & 2. Phisi.ac p.de celo & mũdo:dicẽs q desideriũ nãle nõ põt eẽ frustra vñ comẽtator.2. Metha.dicit. Desideriũ nãle ñ põt eẽ frustratoriũ:sz oẽs hoies nãlr appetũt beatitudinẽ: vt declarat Aug.31.de trini.c.8.& Aristo.p.Ethi. Hec ãt beatitudo nõ põt haberi i hoc mũdo:qz ut ait Boeti i.3.de cõsolatiõe. Btitudo ẽ stat oiuz bonorum aggregatiõe pfect. Et sm scm Aug.22.de ciui.dei. Btitudo ẽ vbi nihil adest mali:nihil q abest boni:& ẽ stat ppetu & etern nõ iuenif in hoc seculo ut ẽt i decimo argumẽto oñdef. Ergo necesse ẽ cõcludere q hãc felicitatẽ cõseqmur i alio seculo si bñ vixerim. Et sic mortuo corpore nõ morif aia. Aliter desideriũ nruz nãle eẽt frustratoriũ:qđ ẽ ipossibile ut.s.pbatũ ẽ. Et iõ cõcludẽdũ ẽ aiaz esse imortalẽ:ut eternã possit cõsequi felicitatẽ:naturali desiderio affectatã. L

SEcũda rõ dr pportiõis. Nã cũ iter potentiã & obiectũ:sit necessaria pportio ut ait Aristo.2.de aia. Si obiectũ ẽ corruptibile: potẽtia erit corruptibilis:sicut patet de potẽtijs sensitiuis. Sz si obiectũ ẽ incorruptibile: potentia erit incorruptibilis. Cũ ig.f itellect rõnalis habeat veritatem pro obiecto que est in corrupti

Usserunt pbat Aug. i liᵒ. soliloquiorū. Cū sit talis naturecꝙ ipsa negatio veritatis: veritatē ponit. Sequit ꝙ ipse itellectꝰ ē icorruptibilis. Et p cō sequens anima itellectiua. M

TErtia rō dī iputatiōis. Nā cū ẜm volunta tē dei teneat qlsqꝫ potiꝰ mortē corporalem tollerare: ꝙ̄ peccato cōsentire. cᵒ. ita ne. 32ᵃ. q. 5ᵃ. qḋ ēt ē secūdū phiaꝫ moralē: vt patet p Aristo. 3ᵒ. Ethico. Si talis amore virtutis ⁊ p iustitia corporalē necē sustinēs: ⁊ i aīa moreret: videret diuina bonitas ⁊ eqtas posse iputari: q̄ bene ⁊ iuste factū pmitteret vergi i finē ⁊ exitū ifelicē. Itē sci martyres nō se subiecissent morti: pp deū nisi in alio seculo viuere credidissent i ppetuū. Unde btūs Maximꝰ i sermōe ḋ ipsis iqt. Nā ꝙ̄ hāc vitā sic cōstāter expēderēt nisi esse aliā be atiorē pfecta diffinitione sentirēt. Quarta rō dī remorsiōis. l. stimuli ɔsciētie. Si. n. mortuo cor pore moreret aīa supuacuū videret ⁊ vanū ut i bonis opibꝰ saltē occultis gauderemꝰ: ⁊ i mał cōsciētia grauaret. Cū igit ita sit ẜm Hierony mū ad dmetriadē virginē: ꝙ i oī bono ope: leti cōstantesqꝫ ⁊ itrepidi sumꝰ. Ad oē aūt peccatū erubescimꝰ aut timemꝰ: ⁊ culpā facti: nūc rubo re vultꝰ: nūc palore mōstramꝰ: ac trepidāte aīo in delictis ēt minimis testē fugimꝰ: ⁊ cōscientia remordemur. Seqt ex hoc aīaꝫ eē imortalē: qa natura sua mōstrat ipsā expectare sempiternū gaudiū de bonis ⁊ eternā penā de malis. N

QUinta rō dī retributiōis. Cū. n. deꝰ sit iu stus ⁊ iustitiā diligat: ut dī psalmo. xᵒ. iō ipsū decet retribuere vnicuiqꝫ ẜm qḋ meret: qr hoc ad iustitiā ptinet. l. iustitia. ff. de iusti. ⁊ iure ⁊ insti. eodē i pn. ⁊ ppterea mali debēt ab eo puniri de pctīs que nō cōuenit remanere ipu nita. l. ita vulneratus. ff. ad legē aq. ⁊. l. si longiꝰ. ff. de iudi. cū filibꝰ: ⁊ virtutes debēt pmiari. l. ⁊ virtutū. C. de statuis ⁊ ima. cū suis cōcordātijs qr autē p mēsura delicti dꝫ eē plagaꝝ modus. Deu. 25ᵒ. Iō offēsa dei q̄ ifinita cēset respectu i finite maiestatꝭ diuine offēse. ar. i. §. atrox. insti. de iiu. dꝫ puniri pena ifinita: ⁊ ecōtra eiꝰ serui tiū dꝫ pmiari remuneratiōe ifinita. Si aūt mor tuo corpore moreret aīa: nō hēret locū i hac vi ta iustitia diuina: cū videamꝰ plerosqꝫ malos p sperari ⁊ tpaliter bene hēre: ⁊ bonos ifelices esse. Ergo seqt ꝙ opꝫ eē aliā vitā i qua pctā prauoꝝ ẜm ꝙ meruerūt eternaliter puniant: ⁊ e contra virtutes bonoꝝ phēniter remunerent: ⁊ cōsequē ter ꝙ aīa sit imortalis: aſr contra iustitiā multa mala remanerēt ipunita: ⁊ multa bona irremu nerata. Et iō iqt Paulus pᵉ. ad Cor. 15ᵒ. Si i hac vita tm̄ sperātes sumꝰ i xpo: miserabiliores sumꝰ oībꝰ hoībꝰ: ⁊ [illegible] cōsequēs deꝰ eēt iniustus melius tractās pessimos hoīes ꝙ̄ sanctos: quos i hac vita diuersas facit pati anxietates: ⁊ ma los pmittit gaudere ⁊ psperari. gᵒ. ⁊c. NN

SExta rō dī fortificatiōis. Nā si aīa rōnalis corrūperet p corruptionē corporis: oporte ret ꝙ eius eē debilitaret [illegible] debilitatē ipsius cor poris. Et sicut cū tēpore corpꝰ paulatim cū suis potentijs tēdit ad interitū ⁊ amittit vigorē: ita ⁊ aīa cū suis potentijs. s. itellectu ⁊ reliqs paula tim debilitaret cum tēpore. Cuiuslibet. n. corru ptibilis substātie operatio duratione debilitat: ⁊ deficit vigor operandi vsqꝫ ad vltimum defe ctū q est corruptio vel mors. Sed totum oppo situm euenit. Nā ut experientia videt quāto ma gis corpus attēnuat ⁊ debilitat: tanto plerunqꝫ spiritus fortior efficitur: dicente Paulo 2ᵉ. ad Cor. 12ᵒ. Cū infirmor tunc fortior sum. Trāsū. tiue in. cᵒ. nisi cum pridē. §. alia vero cā. ḋ renū. vbi etiam dī ꝙ non nunꝙ̄ corporis infirmitas fortitudinē cordis augmentat. Itē videmꝰ ꝙ [illegible] nescente corpore ⁊ mittente vigorē suoꝝ sensuū ut visus: ⁊ auditus ⁊c. Aīa nō amittit suas po tētias: nec ipse potentie debilitant: imo plerūqꝫ fortificant. Et operatio anime que est intellige re ⁊ sapere: duratione iualescit ac pficit etiā de bilitato corpore. Multi enim debiles corpore ⁊ infirmitatibus corporeis attēnuati sunt per spicaciores ⁊ acutioris ingenij ꝙ̄ eēnt sani. Un cato inquit. Corporis exigui vires contemnere noli. Cōsilio polet cui vim natura negauit. Itē multi senes imo cōiter oēs quāuis ex senectute deficiāt eis vires corporee: tn̄ non amittūt intel lectū ⁊ prudentiā: imo sapiētiores sūt ꝙ̄ eēnt i iu uentute qn̄ erant fortes corpore: dicēte Iob. 12ᵒ. cᵒ. sui libri. In antiquis ē sapientia: ēt in multo tempore prudētia. Et iō Uirgiliꝰ canit. Nec tar da senectꝰ debilitat vires animi: mutatqꝫ vigo rē. Unde iqt etiā Salustiꝰ loquens de regimi ne rei publice. Delecti qbus corpus annis infir mū: ingeniū sapia validū erat: rei publice cōsu lebāt. Et Tuliꝰ in liᵒ. de senectute ait. Temeritas florescētis ē etatis. Prudentia vero senectutis. Nā nisi cōsiliū: rō ⁊ scientia essent in senibꝰ: nō sūmum consiliū maiores nri appellassent sena tum. Apud lacedemonios quidem hi qui am plissimum magistratum gerunt: ut sunt: sic etiā appellantur senes: ꝙ si legere ⁊ audire volue ritis externa: maximas res publicas per adole scentulos labefactas: a senibus vero sustētatas reperietis: hec ille. Qui iterum ibidem inquit.

Nõ viribus: aut celeritate corporũ res magne gerũtur: sed cõsilio ꝛ auctoritate ꝛ scia: quibꝰ nõ modo nõ orbari: sed etiã augeri senectꝰ solet. Ex qbus oibus patet ꝙ cũ aia nõ debilitet cũ suis potentijs debilitato corpore: imo plerũqꝫ fortifi cet: ꝙ nõ etiam corrumpitur corrupto corpore. Septima rõ dicitur participationis. Medium eni participat naturã extremoꝝ ꝭm phũm. 4°. Topi. Sed hõ est medius iter intelligentias spi rituales. s. angelos: ꝛ pecora. Ergo participat de naturis vtriusqꝫ hoꝝ duoꝝ extremorum. Quã tũ. n. ad corpus habet qd comune cũ belluis: sed quantum ad aiam hꝫ quid comune cũ itel ligẽtijs. Vñ Crispus Salustiꝰ i cathilinario in qt. Sed nr̃a ois vis in corpore ꝛ in aio sita est. Animi iperio corporis seruicio magis vtimur. Alterũ nobis cũ dijs: alterum cũ belluis comu ne ẽ: hec ille. Habet igit hõ corruptibile corpꝰ cũ belluis. Animũ veruꝫ seu spiritum imorta lẽ: cũ intelligẽtijs. Idest sicut itelligẽtie sunt im mortales: ita ꝛ aius nr̃ q tenet infimũ gradum i itelligentijs: ꝭm comẽtatorem ẽ imortalis. Et hãc rõnẽ tãgit beatꝰ Grego. in. 4°. dialogorum di. Homo sicut i medio creatus ẽ ut esset iferior angelo: superior iumẽto: ita aliqd hꝫ cuꝫ sũmo comune: aliqd cõmune cũ ifimo. Immortalita tẽ. s. spiritus cũ angelo: mortalitatẽ vero corpo ris cũ iumẽto: hec ille. Põt quoqꝫ aliter forma ri hec rõ sic. Tres spiritus creauit oipotẽs. Unũ q nec carni vnit nec morit: ꝛ iste est spiritꝰ ange licus. Aliũ q carni vnit: ꝛ cũ carne pariter exti guit: et iste est spiritus iumẽtoꝝ. Ergo dat me diuꝫ iter hec duo. Uidelicet spiritꝰ hominis q carni copulat nec tñ cũ carne moritur. Inter ex trema eniꝫ necessario dat mediũ ꝭm phũm. 5°. Metha. ꝛ. 4°. Phiũ. Et ista est rõ Gregorij vbi. s. Octaua rõ dr̃ assimilationis: ꝛ ẽ magi stri in 2°. di. 19ª. quã ibi cõmemorat sanctꝰ Bo na. que est talis. Aia rationalis ẽ imago ꝛ simi litudo dei: ut declaratũ ẽ in precedẽti pte huius sermonis. Ergo ipsi deo assimilat ꝭm naturam suã: ergo ẽ imortalis. Non. n. esset imago dei si mortis termino clauderet. Deus. n. ẽ imortalis ꝛ nullo tpore defecturus: dicẽte ei ꝓpheta. ps°. 101°. Tu aũt dñe in eternũ pmanes ꝛc. Et iterũ ibidẽ. Tu aũt dñe idẽ ipse es: ꝛ anni tui nõ defi cient. Nona ratio dr̃ meliorationis. Ut enim di cit phũs. 2°. Phisi. ꝛ. 3°. Topi. Melior est finis oibus que sũt ad finẽ. Sed homo est finis vni uersi post deum: iuxta illud phi. 2°. de aia. ꝛ 2°. Phisi. Finis quodãmodo oium ẽ hõ. Cuꝫ ergo quattuor elemẽta sint semꝑ duratura quo ad eo rũ substãtiam ꝭm theologos in. 4°. di. 48ª. ꝛ si militer corpora celestia sint icorruptibilia ut ꝓ bat phũs in liº. de celo ꝛ mũdo. Sequit ꝙ aia hois q̃ ẽ nobilior ꝛ melior oi corpore. c°. si hẽs. 24ª. q. 3ª. cũ similibꝰ: ꝛ dignior oi celo ꝭm ꝙ te statur Ouidius in. 3°. Metha. amor ẽ imortalis. Nobilitas. n. ꝛ bonitas rei attendit ꝭm eiꝰ du rationẽ ꝛ incorruptibilitatẽ. Si autẽ moriente corpore hois: morere etiã eius aia: seqretur ꝙ famuli ꝛ ministri hois eẽnt suo dño digniores ꝛ prestantiores hoie: q ẽ dignissima creatura ut dr̃ in. l. iustissime. ff. de edili. edic. vbi glosa alle gat ad hoc virgiliũ ꝛ Ouidiũ. Quia vero de ho mine dicit deo ꝑ prophetã ps°. 8°. Gloria ꝛ ho nore coronasti eũ: ꝛ cõstituisti eum super ope ra manu tuarum. Omnia subiecisti sub pedibꝰ eius ꝛc. Seqtur ꝙ eius aia ẽ imortalis ꝛ incor ruptibilis: ꝛ cũ corpore post mortẽ resurrecturo in eternum victura: qꝛ ꝭm phũm in liº. de regi. ꝓn. nõ dꝫ deteriori cõditione tractari dñs q̃ fa mulus. Decima ratio dr̃ cõsecutiõis siue finitio nis. Nam clarũ est ꝙ vltimus rõnalis creature finis ꝓpter quem creata est a deo: est beatitudo perfecta ꝛ eterna felicitas: dicente Augustino in liº. Encheri. sicut ẽt recitat magister i. 2°. di. pª. Fecit deus rationalem creaturam ut sũmum bonum intelligeret: intelligẽdo amaret: aman do possideret: ꝛ possidendo frueretur: ꝛ in. 22°. de ciuitate dei. Finis noster est peruenire ad il lud regnum cuius nullus est finis. Et sic patet ꝙ felicitas ꝛ beatitudo est status perpetuus ꝛ eternus nunq̃ habens finem: ut etiam ostẽdit phũs decimo Ethi. Sed in vita ista nõ põt hõ habere felicitatem istã: nec statum perpetuum: qa nihil est stabile sub sole. Eccl. pº. de quo ple nius dicam in sermone. 31°. huius partis rosa rij parte secunda. Et hoc etiã ꝓbat Augu. 13°. de trinita. c°. 8°. sic. Moientẽ vita ista deserit. Si beata: aut ergo volentem deserit: aut nolen tem: aut neutrum. Si volentem. Quomodo est beata vita que ita est in voluntate ut non sit in potestate. Si autem nolenteꝫ. Quomodo vita beata erit quã noluit ꝙ habebat. Si dicas neu truꝫ scilicet nec nole nec velle. Non est illa vita beata que talis est ut quem beatum faciat amo re eius indigna sit: hec ille. Ergo necesse est dice re ꝙ istam vitam beatam habebimꝰ i alio secu lo: ꝛ cõsequenter ꝙ aia nr̃a q̃ ẽ capax beatitu dinis ut etiam tenuerunt omnes pene phi gre ci: latini: babilonij: assirij: caldei: arabes ꝛ egy ptij: post recessum a corpore recipiet ipsam fe licitatem: ꝛ consequenter ꝙ est immortalis.

Hec enim duo repugnãt ĩmortalitas τ btitudo. Et dicit scũs Bona.in.2°.di.19ª.q̃ hec rõ est demonstratio quedã: τ sumit̃ ex dictis Augustini in.12°.de tri. Ubi inquit q̃ potissima rõ diuidendi in cognitionez ĩmortalitatis aĩe sumitur ex ratione finis. Quia finis ĩponit necessitatem his q̃ sunt ad finem.2°. Phisi. Sublato aũt fine vltimo oẽs humani actus vani sunt: τ oẽs humane operationes friuole sunt τ vane: q̃r vanuz est oẽ quod suũ attingit finẽ.3°. Phi. Si ergo finis vltimus operationis humane qui est status felix τ btũs: hẽri nõ posset: sicut nõ haberet̃ si moriente corpore ẽt aĩa moreret̃: profecto quecũq̃z facit aĩa faceret frustra: inaniterq̃z τ incassum laboraret. Et oĩs eius actio quantũcunq̃z v̄tuosa τ sancta esset ridiculosa τ inanis. Hoc aũt esset valde indecens deo: qui ₰m psalmistã reddit vnicuiq̃z ₰m opera sua: τ cõsequẽter virtuosis dabit premium suum: quod est felicitas: dicente phõ p°. Ethi. q̃ felicitas est premiũ virtutis: τ in primo libro magnoꝝ moꝛa. Viuẽtes ₰z virtutes felices erimus: τ habebimus perfectum bonũ τ finez. Ergo tenẽdum est indubitãter q̃ deus virtuosis dabit finem suũ.s.felicitatem. Unde Anselmus ĩ li.cur de⁹ homo.inquit. Nõ decet sũmaz firmitatẽ τ firmissimã stabilitatem suũ firmũ ꝓpositum infirmari: nec decet sũmaz bonitatẽ ꝑmitte [redacted] nobilissimas creaturas fraudari suo fine. Ergo cõcludendũ est cõuincibiliter q̃ aĩa nostra ẽ ĩmortalis: q̃r aliter nõ posset esse btã. Ut .n.dicit Aug. vbi.s̃. Btũs eẽ nõ põt qui bonũ quod hz põt amittere: q̃r hoc ipso iaz habet vnde timeat τ vñ ẽt doleat: τ ita vnde miser existat. Si ergo aĩa nr̃a esset corruptibilis τ mortalis: neq̃z capax neq̃z ꝑticeps beatitudinis eẽt posset: que est sempiterna ꝑfectio: sũmũq̃z ac indeficiẽs bonum q̃d ille nõ põt habere: cui mors aut corruptio aliq̃ põt accidere. Est.n.ĩplicatio contradictionis: q̃ aliquid sit vere btũ: τ q̃ bonuz quod habet: ꝑꝑ mortem vel ꝑꝑ aliã quãuis' cãm possit amittere. Hanc aũt rõnem tangit Hẽricus de gan. ĩ suis quolibetis di. Palã est q̃ tota species nõ caret suo fine comuniter: quin illũ in aliquo ĩdiuiduo cõsequat̃. Sed notũ τ cõpertũ est nãliter: btitudinẽ esse finẽ speciei humane. Ergo notũ ẽ hoiez posse cõsequi illã saltẽ [redacted] aliquo ĩdiuiduo. Aliter in vanũ creasset deus hoiem ad finẽ: ad quẽ pertingere nõ posset: quod nõ est verũ. Unde psalmista illi inquit. Nunq̃d vane constituisti filios hoium? quasi dicat nõ. Vane.n. hoies deus constituisset si ad corruptionem corporis aĩa pariter corrũperet̃: τ sic ad finẽ suuz ꝑꝑ quem creata est peruenire nõ posset. Cum ergo necesse [redacted] aliquã humanam aiam consequi suũ finem quẽ in hac vita hẽre nõ põt: ergo hẽbit illũ in alia: τ consequenter moriẽte corꝑe nõ morit̃: sed ẽ ĩmortalis: q̃r sine ĩmortalite nõ põt eternã felicitatẽ obtinere: que ẽ eius finis. Si aũt dicatur. Ergo saltem ille anime que nõ consequentur istum finez erũt corruptibiles: non sequitur. Quia corruptibile τ incorruptibile sunt differentie entis: differentie autem ipse speciem variant. Si ergo ille anime que suum finem consequũtur sunt incorruptibiles: per naturam sunt corruptibiles: sequeretur q̃ specie differrent: τ sic non omnes hoies eiusdem essent speciei: quod dicere est absurduz. Restat ergo ut dicamus q̃ tam ille anime que finẽ suum nõ consequẽtur: q̃z ille q̃ ipsuz ꝯseq̃nt̃ oẽs sunt ĩmortales τ incorruptibiles ꝑ nãm: ut τ ĩ illis iustitie diuine seueritas: τ ĩ istis misericordie benignitas oñdat̃: dicẽte psalmista. Uniuerse vie dñi misericordia τ veritas. Et iterũ. Misericordia τ veritas obuiauerũt sibi: iustitia τ pax osculate sunt: hec ille. Legit̃ aũt q̃ Cato maior cuidã nõ credẽti ĩmortalitatẽ aĩe rõnalis dixit. Aĩa nr̃a aut est mortalis aut ĩmortalis: si mortalis ẽ: τ credimus eã eẽ ĩmortalẽ: nõ erunt post hãc vitã qui nos ignorãtie vel ĩpitie redarguãt: aut qui de ꝯtraria opiniõe nos ꝯfundãt. Si v̄o sit ĩmortalis: nos q̃ sumus hui⁹ opiniõis poterim⁹ eos cõfundere qui ꝯtrarie opiniõis sũt: ergo melius est vt teneamus ipsaz aĩaz eẽ ĩmortalẽ: q̃r nunq̃z ꝑiculũ ĩminebit q̃ aliq̃s post hãc vitam de hac opinione nos redarguat: vl̃ reprehẽdat: hec ille. Tulius vero ĩ li.de senec. ꝓ ĩmortalitate anime sic arguit di. Sic mihi persuasi: sic sentio: cum [redacted] celebritas animorum sit: tanta memoria preteritorum: futurorum prudentia: tot artes: tot scientie: tot inuenta: nõ posse eam naturaz que res eas cõtinet esse mortalem. Cunq̃z aĩus semper agitetur nec principiuz motus habeat: quia ipse se mouet: nec finem quidem habiturũ motus: q̃r nunq̃z se ipse sit relicturus: τ cum simplex animi natura sit: nec habeat in se quicq̃z admixtum dispar. Preterea si mortuo corpore: mortua esset anima: non haberet homo timorem de mortuis quãuis pessimis: nec iuxta cadauera eorum de nocte solus stare trepidaret: sicut nõ habet timorem de alijs animalibus quãcunq̃z terribilibus defunctis: quorum corpore mortuo moritur anima. Ex quo timore naturali quem habet homo de mortuis declaratur immortalitas anime rationalis sui atq̃z dissimile: nec posse eum diuidi: nec posse interire: hec ille. O.

AUctoritatib⁹ quoq3 ondit̃ imortalitas aie: ⁊ p°. diuinis. Ait n. Dauid. ps°. 33°. Justi aũt i ppetuũ viuent ⁊ apud dñm est merces eoꝝ. Qð eẽt falsum si mortuo corpe: moreret̃ aia. Salom quoq3 Eccle°. vltimo inqt. Donec reuertat̃ puluis in terrã suã vnde erat: ⁊ spũs redeat ad deuz qui dedit illũ. Et ibidẽ dicit. Ibit homo i domo eternitatis sue. Et ideo saluator Luc. 12°. hortat̃ nos di. Nolite timere eos qui occidũt corp⁹: aniam aũt occidere nõ possunt. Scriptũ est. n. Sapiẽtie. 3°. Justoꝝ aie in manu dei sunt ⁊ nõ tanget illos tormẽtum mortis. Uisi sũt oculis isipiẽtium mori: illi aũt sunt in pace. Et si corã hoib⁹ tormenta passi sunt: spes illoꝝ imortalitate plena est. Joãnes quoq3 Apl's. Apoc. 6°. inqt. Uidi sub altare dei aĩas interfectoꝝ pp verbũ dei: ⁊ clamabant voce magna dicẽtes. Usquequo dñe sanctus ⁊ verus nõ vindicas sanguinẽ nostruz de his qui sunt in terra? Et date sunt illis singu[redacted] stolle albe: ⁊ dictũ est eis ut requiescerent tẽpus adhuc modicũ: donec impleatur numerus fratrum suorum: qui interficiẽdi sunt sicut ⁊ illi.

AUctoritate ẽt canonica imortalis esse aia demonstrat̃. vt in c°. pro obeuntibus. ⁊ in c°. aie defunctoꝝ. ⁊ i c°. 1ps. 13ª. q. 2ª. vbi dicit̃. Tps quod inter hoĩs mortẽ ⁊ vltimã resurrectionem interpositũ est: aĩas abdictis receptaculis continet sicut queq3 digna est: vel requie vel erũna: p eo quod sortita est in carne dum viueret. Sãctorum quoq3 doctoꝝ idẽ confirmat auctoritas. vñ Grego. in. 4°. mora. ait. Tres vitales spũs creauit oĩpotens. Unũ qui carne nõ tegitur. s. angelorum. Secundũ qui carne tegit̃: ⁊ cuz carne moritur. s. brutoꝝ. Tertiũ qui carne tegit̃: ⁊ cum carne nõ morit̃. s. hoĩum: hec ille. Et Aug. in li°. de quãtitate aie dicit. Aia filis facta est deo: qꝛ imortalẽ ⁊ dissolubilẽ fecit eã deus. Et in li°. de spũ ⁊ aia idẽ ait. Immortalis est aia: ne a creatoris sui similitudine discedere videat̃. Non. n. posset esse imago ⁊ similitudo dei si mortis termino clauderetur. Ambro. aũt in libro de bono mortis. capl'o 14°. ait. Non mori aiam cuz corpore manifestũ est. Et Hiero. ad Rumeriũ ⁊ Alexandrũ monachos ait. Anima que xp̃i pcepta seruauerit etiaz si corpus mortuum fuerit viuet in eternũ. Et tñ concludit Lactã. in. 7°. diui. insti. di. Unum [redacted] igitur sũmũ bonũ imortalitas: ad quã capiendã ⁊ formati a pncipio ⁊ nati sumus. Ad hãc tendimus: hãc expectat hũana natura: ad hãc nos prouehit virtus: hec ille. Auctoritatibus quoq3 phõꝝ idẽ probatur. Et primo mercurij termegisti philosophi: qui ad Asclepiũ scribit. Aie post dissolutionem corporis cogẽtur credere penis: q̃ in hac vita noluerunt credere verbis. Et Anaxagoras in extremis laborãs: interrogat⁹ vbi vellet tumulari ⁊ an ad patriaz suam vellet corpus suũ deferri. Rñdit. Nihil interest. Eundi enim ad inferos tantundem vbiq3 est via. Archyta quoq3 tarentinus vt refert Tulius in secũdo de senectute dicebat: mentem nostram eẽ quoddam diuinum numen: ⁊ sic imortalitatem sortiri. Et Plato in phedrone quem librum de imortalitate anime edidit arguit dicẽs. Anima ex se mouetur: quod ex se mouetur: pncipium motus est. Quod principium motus est. Natum non est: quod natum non est imortale est: ergo anima est imortalis. Et ibidez etiã dicit. Perfectus ⁊ purgatus hinc transiens: cum deo habitabit. Et in Thimeo iteruz inquit. Anima nostra est imortalis: ⁊ fm ꝙ vicerit passiões: vel victa fuerit premiabitur: vel punit̃ post hãc vitam. Et Aristo. 15°. li. de animalibus iquit. Relinquitur ergo intellectum solum de foris aduenire: ⁊ diuinum eẽ solum. Uel ut alij codices habent. Solus intellectus intrat ab extrinseco. Et in libro de proprie. elemen. iterum dicit. In nato fit spiritus uite iussu dei. In quibus verbis ostendit ꝙ anima rationalis est substantia a deo creata: per se subsistens: habens esse absolutum: non dependens a corpore: ⁊ consequenter non est corruptibilis cũ corpore. Et in libro de morte ⁊ pomo idem ait. Ueh anime peccatrici que non habet posse redeundi ad locum suum: qꝛ turpia opera delectationis corporis impediunt eius ascensum sursum. Idez quoq3 Aristo. primo de anima ait. Intellectus videtur esse quedam substantia que non corrumpitur. Et in secundo eiusdem operis. Separatur hoc ab hoc: idest anima a corpore: tãq3 perpetuum a corruptibili. Et in tertio iterum dicit. Anima separata hz aliũ modũ itelligẽdi: q̃ cum est corpori coniuncta. Et in libro de secretis secretorum ad Alexandrum ait. O Alexander noli illð appetere qð est corruptibile ⁊ trãsitoriũ ⁊ quod te oportet cito relinquere: sed quere diuitias immortales: regnum eternum: vitãq3 immutabilem. Que omnia vera non essent si anima esset mortalis: ⁊ mortuo corpore moreretur. Empodocles etiam philosophus: vt refert Aristote. in libro de vegetalibus ⁊ plantis dixit. Future felicitatis appetitu nihil esse felicius. Et Apuleius in libro de deo socratis ait. Homines sunt ratione pollentes: immortalibus animis gaudẽtes. Et Pithagoras pdicauit in grecia animas

esse immortales: vt refert Hieronymus libro se/
cundo cōtra Jouinianum. Galienus quoqꝫ in
libro de spermate dicit: q anima nostra incorru
ptibilis ē. Et Sochrates scripsit animam esse i/
mortalē: que summo bono potest eē beata. Et vt
refert Tulius in libro de senectute. Toto die vlti
mo vite sue de anime immortalitate disputauit.
Et Seneca ad Lucil. ait. Mors quaꝫ pertime
scimus ꝛ recusamus iter mutat: vitam non eri/
pit. Et ideo ideꝫ in libro de naturalibus questio/
nibus dicit: q quando homo venit ad mortem
debet animam cum omnibus bonis idest virtu
tibus emittere ꝛ dicere: vade inquam: vade for/
titer: vade feliciter nihil dubitans: fac quod quā
doqꝫ faciendum est. Ecce rerum natura que [redacted]
generauit expectat: ꝛ locus ille melior ꝛ tutior ē.
Et Tulius in pmo tusculanarum questionum inquit.
Non est lugenda mors quam sequitur immor/
talis. Et iō ereamus [redacted] vita leti: ac grās agētes p
eamus. eripiqꝫ nos e custodia ꝛ eleuari vincu//
lis arbitremur: vt in eternam ꝛ plane in nostraꝫ
domum remigremus. Non enim temere ꝛ for/
tuito facti sumus. Portum itaqꝫ nobis para//
tum ꝛ perfugium putemus quo prouehi liceat.
Et in libro de senectute iterum dicit. Ex hac vi/
ta discedo tanqꝫ ex hospitio: nō tanqꝫ de domo.
Commorandi enim natura dedit diuersorium nō
habitandi. O qꝫ preclarum illum diem cum ad
illud diuinorum animorum concilium cetumqꝫ
proficiscar. Et ibideꝫ. Ego patres nostros viros
clarissimos viuere arbitror ꝛ [redacted] quideꝫ vita que
est sola vita nominanda. Nam dum sumus īclu
si in his propaginibus corporis: munere quo/
dam necessitatis ꝛ graui opere pfungimur. Est
.n. celestis aīus ex altissimo domicilio depssus ꝛ
quasi demersus in terram locum: diuine nature
eternitatiqꝫ contrarium. Sed credo deos immor//
tales spirasse animas in humana corpora vt es/
sent qui terra vterentur: quiqꝫ celestium ordineꝫ
contemplantes imitarētur cum vite merito atqꝫ
constantia: hec ille.

Q.

Et Macrobius in libro de somno scipiōis
ait. Anima ipsa nō deficit: quippe que im
mortalis atqꝫ perpetua est. Et iterum ibideꝫ di/
cit. Sic habeto oībus qui patriā seruauerūt cer/
tū eē in celo diffinitū locuꝫ: vbi beati sempiterno
euo fruunť. Juris ēt ciuilis auctoritate imortali
tas aīe declarať: vñ in autē. vt cū de appel cogn.
§. fin aūt. coll. 7ª. dī. Sin aūt pro cāis corpalib⁹
cogitam⁹: quāto magis p aiaꝝ salute puidētia
est nře sollicitudinis adhibēda. Et [redacted] .§. sanci/
m⁹ i aūt. de leno. ait iperator. Sancimus oēs q
dem fm q possūt agere castitatē: que sola possi
bilis est: deo cū fiducia hominū aīas presentare.
Et insti. de excusa. tu. §. filij autē. v. sed si in bello
idem dicit. Qui enim pro republica ceciderunt
intelliguntur viuere in ppetuum per gloriam.
Plotinus quoqꝫ phūs vnus de magnis comē
tatorib⁹ Aristo. ut refert Simplici⁹ i comēto p
dicamētoꝝ: fm q Macrobi⁹ testať dixit. Nō
videť i homine mortale ē: aīa vero: ab oī cōdi
tione mortalitatis ē aliena. Itē Porphirius di
scipulus Platonis inqt. Nō ē mirum si anima
que ē substātia incorporea separať a corpore si/
ne corruptione: quoniā ꝛ sol sine corruptione ab
aere discedit. Et eandē sententiā posuit Galien⁹
vbi supra. Alpharabi⁹ vero i tractatu de intelle
ctu ꝛ intellecto ait. Aīa a corpore separata intel
ligit res p eēntiaꝫ suam: sicut alie intelligētie ab
stracte mouētes orbes. Isaac aūt in libro suaꝝ
diffinitionū dicit. Cū tres sint ordines aīaruꝫ .s.
vegetatiua: sensitiua: ꝛ intellectiua: harū excellē
tior ē intellectiua: qñ a sūma ītelligētia est crea
ta: ꝛ ē simul nature ipsi⁹: ꝛ ob hoc homo capax
ē doctrine ꝛ discretionis inter bonū ꝛ maluꝫ ut
pp hoc damneť: ꝛ pp illud saluet. Et algazel in
suis comētarijs super libros phisicoꝝ ait. Cum
aīa separata fuerit a corpore durabit eius cohe
rētia cū intelligētia agēte: ꝛ delectabiť delectatio
ne cui⁹ eē explicari nō pōt. Et idē ponit in suo
tractatu de naturalib⁹. Et Genaldus phūs in
qt. Sola aīa intellectiua ē p se stans: que exuta
corpore viuit. Et oēs sensus suos secuꝫ portat.
Nō .n. cū carne moritur: qr cū carne nō semina
tur. Et rabi Moyses hebre⁹ dixit. Aīa a corpo
re separata nō moriť. Sꝫ si passiones corporis
secuta nō fuerit speculabiť primuꝫ ens: ꝛ volu/
ptates capiet ieffabiles: quas nullus ītellect⁹ ca
pere: nec mortaliū lingue pñt enarrare. Chrisip/
p⁹ aūt phūs cū moreret: suo discipulo de mor/
te ei⁹ sollicito dixit. Sicut i hanc vitā nō nostra
venim⁹ volūtate: ita rursus ex hoc corporis do/
micilio quo eundū nobis sit assignatū ē. Nam
eiusdē iussu recedēdū ē q nos i hoc corpore īdu
xit: ꝛ tā diu habitaturos qꝫ diu iubeat emitti. Aꝫ
petragoras ēt i p⁹. astrologie sue: narrat de quo
dā phō mortuo q pductus fuerat ad cōsortiū
ītelligētiaꝝ. Narrat quoqꝫ Herodot⁹ libro .5⁰
q traces circa natalia atqꝫ obit⁹ suorū hoc fa/
ctitare solebāt. Edito in lucē puero: propinqui
eum circūsedentes comploratione prosequebā
tur: recēsentes q vitam ingressus sit perpeti hu
manas calamitates: hominem vero facto fun/

ctum per lusum atqꝫ leticiā terre demādabant: referentes ꝙ malis liberatus in oi felicitate futurus sit. Et idē recitat Ualerius maximus li°. 2°. de institutis antiqs. Et Salustius in ꝓlogo iugurtini ait. Ingenij egregia facinora sicut aīa īmortalia sunt. Josephus quoqꝫ hebreus inquit li. vj°. de bello iudaico. Corpora quidem cūctis mortalia sunt ex caduca materia facta. Anima vero semper īmortalis est. Lucanus aūt poeta cecinit di. Regit spirit⁹ artus orbe alio. Et Propertius libro quarto ad Cinthiā dicit. Sunt aliqui manes: letuꝫ nō oīa finit. Luridaqꝫ euictos effugit umbra rogos. Silius aūt italicus li. 15°. de. 2°. bello punico introducit voluptatē ꝛ virtutem scipioni illi affricano apparuisse postq̄ locuta est voluptas virtutē dedisse responsum. Uñ ait. Tunc virtus. Quisnaꝫ iuuenem florentibus inquit. Pellicis in fraudes annis: viteqꝫ tenebras. Cui ratio ꝛ magne celestia semina mentis: Minerue sunt cōcessa deū: mortalib⁹ alti. Quātum celicole: tantūdem aialibus isti Precellūt cūctis: tribuit nāqꝫ ipsa minores Nos terris natura deos: sed federe certo Degeneres tenebris animas damnauit auernis. At quis etherei seruatur seminis hortus Celi porta patet. Martialis etiā idem tenet dicens in suis epigrāmatibus Si redeant veteres ingētia nomina pīes. Elysiuꝫ liceat ▮ spoliare nem⁹. Magnus ab īfernis reuocet tulius vmbris ꝛc. Franciscus autē petrarcha in triumpho mortis laurā mortuā his secū verbis loquentē introducit.

La morte ▮ fin duna ꝑgion e obscura.
A gli animi gentili: a li altri e noia.
Chan posto nel fango ogni lor cura.
Et hora el morir mio che si ta noia.
Ti sarebe alegrare se tu sentisse.
La milesima parte di mia gioia.

Aueroīs etiaꝫ sup. xj°. metha^{c}. dicit Anima manet post mortē corporis: ꝛ finis ꝓsperitatis eius erit si iūgat̃ ꝑmo motori. Et Auicena. 5°. parte naturaliū ait. Cū aīa liberabit̃ a corpore ꝛ ab accidētib⁹ corporis: tūc poterit cōiūgi itelligētie agēti: ꝛ inueniet ī ea pulchritudinē itelligibilē ꝛ delectationeꝫ ꝑhēnē. Et vocat deū ītelligētiā agēteꝫ: ꝛ in 6°. eiusdē operis dicit. Anima a corpore separata clarius videbit veritateꝫ q̄ coniuncta. Ouidius quoqꝫ. 3°. Methamo. inqt. Ultima sp. Expectāda dies hoī: diciqꝫ beat⁹: Ante obitum nemo: supremaqꝫ funera debet: ꝛ. 15°. Metham. etiam ait. Morte carent anime. Uirgili⁹ quoqꝫ idē testat̃ ouꝫ in. 6°. Eneydos ponit eternas penas quas anime dānate patiunt̃ in īferno post ꝑñtē vitā. Et idē ponit Ouidi⁹. 9°. Methamor. qñ testat̃ excellētes viros post hāc vitaꝫ fuisse deificatos. Reges ēt pagani ꝛ gētiles hāc vitatē crediderūt. Uñ Didimus rex bragmanoꝝ ad Alex. magnū scripsit. Nimiū vecordes vos ꝛ misabiles iudicam⁹: q originē nr̃aꝫ eē celestē nō suscipitis: magnāqꝫ cū deo hr̃e cognatōeꝫ. Et iteꝝ. Nos nō sum⁹ hui⁹ mūdi īcole sꝫ aduene: nec ita ī orbē terraꝝ venim⁹: vt in eo libeat ꝯsistere: sꝫ transire. Properam⁹ ad ꝑrīa hilares: nllis delictoꝝ ponderib⁹ ꝑgrauati. Nuda qppe ꝯsciē frōte ꝓgredimur: vt expediti ac faciles spaciuꝫ propositi curramus itineris: hec ille. R

Item cirus maior moriens: vt refert tullius in libro de senectute cōuocatis filijs suis ait. Nolite arbitrari filij mei charissimi me: quādo a vobis discessero nunq̄ aut nullum fore. Nec eni qñ erā vobiscū aīuꝫ meū videbat̃: sꝫ cū essem ī hoc corpe ex his reb⁹ q̄s apud vos gerebā adesse itelligebatis. Eūdē āt eē arbitroꝛ ꝛ si eū nō videritꝭ: hec ille. Et Tulli⁹ ī orōne ꝓ marco marcello de illo loqn̄s ait. Quāq̄ iste his angustijs q̄s nā nobis ad viuēdū dedit: ꝯtent⁹ fuerit: semp tñ īmortalitaꝫ amore flagrauit. Nec. n. tuta vita dicēda est: q̄ corpore ꝛ spiritu cōtinet̃. Illa inq̄: illa vita est que viget memoria omnium seculoꝝ: quā posteritas alet: quā ipsa eternitas semp tuebitur. Et idem in lelio suo dicit. Neqꝫ enim assentior his qui nuper disserere ceperunt: cum corporibus simul animos interire: atqꝫ omnia morte deleri. Plus enim apud me antiquorum valet auctoritas dicentium animos hominum esse diuinos: hisqꝫ cum e corpore exierint reditum ad celum patere: opinio cuiqꝫ ꝛ iustissimo expeditissimum. Ualerius etiam maximus in secundo libro titulo quinto dicit: ꝙ indorum femine certant mori cum maritis: vt in alia vita cuꝫ eis fruant̃. Et ibidē ait. Immortales esse aīas mos gallorū approbat qui pecunias mutuatas apud īferos se recepturos sperant. Preterea immortalitatē aīe fatebant̃ etiaꝫ gentiles: qui in sepulchris suis faciebant reponi thesauros suos siue vt in alia vita sibi ꝓuidere possent de necessarijs. siue vt in resurrectione corporis inuenirent eos preparatos suis obsequijs. S

Credēdum ergo est firmiter aīam nostram ī alia ita beatificādā: si in gratia dei a corpore exierit. Et hoc est quod Lucretius poeta: quē refert Lactātius in. 3°. diui. insti. inquit. Cedit idē retro de terra quod fuit ante In terrā: sed qđ missum est ex etheris oris. Id sursum: celi fulgentia tecta receptāt. Et ideo qui ait̃ credūt: tanq̄ here

tici damnabũtur de quibus Dantes in.7°.cantu.p°.comedie iquit. Suo cimiterio da q̃sta parte hano. Cõ epicuro tutti i soi, sequaci. Che lanima col corpo morta fano. Exẽplis quoqꝫ anime imortalitas declarat̃:sꝫ dimittẽdo recitat̃ de mortuis in veteri ꝛ nouo testamẽto resuscitatis. Itẽ ꝙ xp̃s nõ tollerasset sic horribilẽ mortẽ pro animarum salute nisi essent immortales. Et ꝙ martyres non subijssent tam terribilia supplicia: nec sancti sic se penitẽtia macerassent si mortuo corpore moreretur aĩa. Dicente beato maximo i quodam sermõe. Nũq̃ hãc vitam sic cõstanter impenderẽt:nisi esse aliam icõparabiliter beatiorẽ perfecta diffinitiõe sentirent. Dimisso etiam illo quod legitur in vita pauli primi heremite cuius animam vidit beatus Antonius ad celũ ab angelis deportari. Et de multis animabus que post trãsitum a corpore apparuerunt:vel ad celũ ascẽdere vise sũt. Dic de illa mõiali sancte clare Assisi cui apparuit vna monialis que erat mortua: ꝛ cũ ea locuta est ꝛ stetit in cella p spaciũ multũ: ꝛ ipsa hoc mihi retulit: ꝛ etiam alia monialis q̃ eas colloquentes audiuit. Item Exemplũ habemus de beatis apostolis petro ꝛ paulo: q postq̃ fuerũt martyrizati:eodem die visi sunt itrare vrbem romã gloriosi. De quibus ait Dyonisius in epistola ad Thimoteum di. Attende miraculũ vide prodigiũ frater mi thimotee:presto fui in tẽpore victimatiõis eorum. Post mortem vero illorum vidi eos inuicem manu ad manũ itrãtes portas vrbis ꝛ indutos veste luminis: ꝛ coronis claritatis: ꝛ lucis ornatos:hec ille. Legit̃ quoqꝫ in legẽda pauli:ꝙ ipse apostolus cũ duceret̃ ad mortẽ:cuidam matrone noĩe plantille discipule sue obuiauit:que flens oratiõibus illius se recõmẽdauit. Cui paulus ait. Plãtilla accommoda mihi vellum quo caput tuũ tegis: ꝛ cum eo oculos meos ligabo: ꝛ postmodũ illud restituã tibi. Cum ergo illa sibi vellũ capitis sui dedissꝫ. Perueniẽs paulus ad locũ passionis. p°.extensis manibus versus celũ orauit:deide imposito vello plantille ad oculos suos extẽdit collũ ꝛ suscepit coronam martyrij. Percutiẽte autem carnifice ꝛ amputante caput pauli:ipe beatissim⁹ apostolus in ipso ictu explicauit vellũ ꝛ collegit sanguinem proprium in vello ꝛ obuolutum tradidit femine. Reuerso autem carnifice cũ socio:dixit ei plãtilla. Ubi dimisisti magistrum meũ paulum? Respondit ille. Jacet extra ciuitatem i valle pugilũ: ꝛ vello tuo vellata est facies eius. Illa autem iquit. Ecce nunc itrauerũt ciuitatẽ petr⁹ ꝛ paulus induti veste preclara ꝛ coronas fulgẽtes in capitibus suis habentes. Statimqꝫ ipsa plãtilla protulit vellum suũ sanguĩe cruentatũ: quod ei reddiderat paulus:propter quod multi sunt conuersi ad christum. Habemus etiã exempla philosophorum gentiliũ:sed dimisso de theobroto discipulo platonis:de quo refert Augusti. 22°.de ciui.dei:ꝙ cum legisset librum platõis de imortalitate anime desiderio illius vite seipsum iterfecit. Et similiter fecit marcus cato roman⁹: vt refert Lactãtius in.3°.diui.insti. Dicit etiam tullius in tuscu.q̃stio. ꝙ diogenes philosophus cupiditate immortalitatis seipsum occidit. Et idem refert Seneca ad lucillum de Zenone philosopho. Cleantes etiam ꝛ Crisipius idem fecerunt vt recitat Lactãtius animabus iustis vbi supra. Quibus exemplis dimissis q: peccauerũt seipsos occidẽdo: audi quod refert theophastus phũs discipulus Aristotelis dicẽs: ꝙ cum ipse Aristo.esset in articlo mortis:in hec verba prupit. Tu q suscipis animas diuꝫ phõꝝ suscipe animã istam. Nos vero christiani quãdo morimur debemus cũ propheta dicere. ps°.4°. In manus tuas dñe comendo spiritũ meũ.

¶ Secũda cõditio anime dicitur libertatis: scilicet liberi arbitrij:de qua q: tetigi aliqua supra sermone. 6°.parte vltima: ideo hic breuius me expediam. Hanc autem anime dignitatem ac excellentiã demonstrat sapiens Eccle. 15°.di. Deus ab initio cõstituit hoĩem ꝛ reliquit eum in manu ↄsilij sui.i.fꝫ glo.i libertate sui arbitri. Sequitur. Apposuit tibi ignẽ ꝛ aquã:ad qd̃ volueris porrige manũ tuã. Ante hoĩeꝫ vita ꝛ mors:bonũ ꝛ malũ:qd̃ placuerit dabit̃ illi. De hoc ẽt ingt Augu.i.5°.de ciui.dei.c°.x°. Sũt nr̃e volũtates i nobis: ꝛ ipse faciũt qcqd volẽdo facim⁹:qd̃ nõ fieret si nolem⁹. Et Hiero.i qd̃nib⁹ ad helbidiã iqt. Oẽs suo arbitrio derelicti sũt:neqꝫ.n.bonũ necessitate faciunt:sꝫ volũtate. Et de peni.di.2ª.c°.si.n. di. Liberi arbitrij nos cõdidit de⁹:nec ad virtut ẽ nec ad vicia necessitate trahimur:alioqn vbi necessitas nec corõa ẽ. Si q̃rat̃ qd sit libeꝝ arbi. Rñdet Aug.i li°.de grã ꝛ libero arbitrio:quẽ recitat magr̃ i.4°.di.24ª.di. Libeꝝ arbitriũ ẽ facultas rõnis ꝛ volũtatis:q̃ bonũ eligit̃ gr̃a dei assistẽte: ꝛ malũ gr̃a desistẽte:si ãt argueret̃ qd̃ ex hac diffinitiõe seq̃ret̃ qd̃ i deo nõ eẽt libeꝝ arbitriũ:nec similr̃ i angelis:nã de⁹ ꝛ angeli bõi nõ pñt eligẽ malũ. Angeli ãt mali nõ pñt eligere bonũ: q: hñt liberũ arbitriũ i malo obstiatũ: vt dr̃.i.2°.sen.di. 7ª. sicut boni angeli hñt illd̃ i bono confirmatũ. Respondet̃ ꝙ in deo est liberum arbitrium perfectius ꝛ nobilius q̃ in aliqua creatura: fm omnes

theologos i.2°.di.25ª.vbi Tho.ar°.p°.et i pª. par [redacted] summe.q.19ª.ar.x°.et Alexã. de ales in.2ª. pte sũme: in tractatu de libero arbitrio: qr liberum arbitriũ est eo⁊ que non ex necessitate vel naturali instinctu volumus sed libere: quod maxime cõuenit deo. Et id Ambro.in li°. de trini.inqt de spiritu scõ qui [redacted] deus. Spiritus sctũs diuidit singulis put vult.i.libere volũtatis arbitrio: non necessitatis obsequio. Preterea aliqs dicit̃ habere liberũ arbitriũ: p hoc q est domin⁹ suo⁊ actuũ: sed hoc maxime cõpetit pmo agenti.s.deo: cui⁹ actus ab alio nõ dependet. Item vt dĩ p°. Metha. Illud est libe⁊ qd sui causa est: qd nulli competit nisi prime cause que est deus: ergo liberũ arbitriuʒ maxime ⁊ pfectissime est in deo. Simil̃r et in angelis beatis est liberũ arbitriũ perfectius q̃ in hominibus: vt pbat Alex.de ales vbi supra et Tho. in pria parte sũme.q.59ª.ar°.3°. vñ Damascen⁹ li°.2°.c°.3°.inqt. Angelus est substãtia itellectualis semp mobilis: arbitrio libera: incorporea: deo ministrãs: gratia nõ natura imortalitatem suscipiens. Dicit autẽ Tho.in questionibus disputatis de libero arbitrio.q.3ª.q posse eligere malum vel posse peccare nõ est de rõne liberi arbitrij: nec pars eius vt inqt Anselmus: sʒ tamẽ posse eligere malũ et sic peccare consequit̃ liberũ arbitrium: s̃m quod est i natura creata possibili ad defectũ. Cõcludit ergo Tho.vbi supra. et in sũma contra gentiles li°.p°.c°.88°.q ad rõneʒ liberi arbitrij non pertinet vt ĩdeterminate se hẽat ad bonuʒ et ad malũ: qr liberũ arbitriũ p se est ordinatũ in bonum. Cũ bonũ sit obiectũ volũtatis: nec in malũ tendat nisi [redacted] aliquẽ defectũ qui aprehendit̃ vt bonum: cũ voluntas non sit nisi boni vel apparentis boni: vnde dicit beatus Bonauẽ.in.2°.di.25ª. parte.2ª.ar°.p°.q.3ª.q s̃m comuneʒ rõnem s̃m quã libe⁊ arbitrium reperitur in creatore et creatura obiectũ eius est bonũ et equũ. Malum vero nõ est obiectũ eius quod intendit liberũ arbitrium p actũ propriũ: nisi inquãtum illud respuit et detestatur. Ex qbus patet q liberũ arbitriuʒ est excellentissime in deo: et in angelis magisq̃ in hominibus: qr in ipsis est perfectio⁊ electio boni et detestatio mali. Accipiendo ergo libe⁊ arbitriũ generaliter put cõuenit deo: angelis et hominib⁹ sic diffinit̃ ab Anselmo i li°. d libero arbitrio. Liberũ arbitriũ est potestas seruandi rectitudinem pter se.i.pp ipaʒ rectitudinẽ. Illa aũt diffinitio Augustini s̃m Alexã. vbi supra pprie est, put liberũ arbitriũ est in hoĩe: i quo proprie remanet electio boni [redacted] gratiaʒ: et mali p se sine gratia: potest tamen s̃m eundem etiam referri ad angelos ratione primarij status. Tunc enim potuerunt eligere bonum gratia assistente: et malũ gratia desistente: sicut mõ possũt homines viatores in quorum arbitrio est adherere bono vel malo. Quare autẽ deus non fecit hominem impeccabileʒ: sʒ reliqt eum in libertate peccandi et non peccandi. Et quare creauit eos quos preuidebat peccaturos et damnandos: declarabo infra: sermone.13°. parte.2ª.circa fineʒ: et aliqua dixi supra in parte pª.huius operis: sermõe 37°.parte pª. Magna ergo est excellentia aie rõnalis: sine cui⁹ volũtate: ac cõsensu deus nõ saluat eã: dicẽte Augustino vbi supra. Qui fecit [redacted] sine te.s.efficiente: non saluabit [redacted] sine [redacted] scilicet consentiẽte: vt exponit Alexan.de ales vbi supra. Et in li°. de agone xpiano idẽ Aug.ait. Deus hoĩem iestimabilem fecit et ei libertatis liberum arbitrium dedit. Non enim esset optimus: si dei preceptum necessitate non voluntate seruaret. Ideo inqt sctũs Bonauẽ.in.2°. di.24ª.ar°.p°.q.pª.q si libe⁊ arbitriũ ita artaret̃ q non posset facere malum: non esset liberuʒ nec opus eius esset meritorium. In tali ergo dignitate cõstituta est anima rationalis: q nec deus de potentia ordinata liberum eius arbitrium cogere potest: aliter liberum arbitrium nõ esset vt probat Alexan.de ales in.2ª.parte summe: i tractatu de libero arbitrio. Et sctũs Bona.in.2°.di.25ª. parte.2ª.q.5ª. Et Ricar.nr̃ in eadem di. Et btũs Tho.ibidẽ. Quãuis auteʒ aliqui libero arbitrio male v tant̃: tamẽ hoc non debet vel potest deo imputari: qui fecit hominẽ rectum: vt dicit̃. Sapie 7°. et nemini mãdauit ĩpie agere: et nemini dedit spacium peccãdi: vt ait Sapiẽs. Eccle.15°. Nec propter hoc nõ debuit deus dare homini liberuʒ arbitrium. Cuius rei exẽplum et similitudinẽ ponit Augustin⁹ li°.2°.de libero arbitrio di. Uides quãtũ bonũ desit corpori: cui desunt manus: et tamen manibus male vtitur: qui eis seua vel turpia operatur. Si aspiceres aliquẽ sine pedib⁹ fatereris deesse integritati corporis plurimum bonum: et tamẽ qui eis vteret̃ [redacted] nocẽdum cuiq̃: vel ad dehonestandũ seipsum: male euʒ vti pedibus nõ negares. Quãtum bonum deest in facie vbi desunt oculi: et tamen oculis quis male vtitur. Et sic de alijs sensibus. Quemadmodum ergo probas ista in corpore: et non intuens eos qui male vtuntur: in his laudas illum qui hec dedit bona. Sic liberam voluntatem sine qua nemo potest recte viuere: oportet esse bonum etiam diuinitus datum. Et potius eos esse damnandos qui hoc bono male vtuntur: q̃ eum qui dedit dare non debuisse fatearis: hec ille. Quamuis

vero nō possit quis benefacere: nisi adiutus di/uina gratia ut supra probaui sermone sexto parte vltima: qr bona operatio nr̄a principalr̄ a dei adiutorio dependet: qui nos ad benefaciendum suis inspirationib⁹ attrahit: iuxta illud saluatoris dictū Joānis. 6°. Nemo venit ad me nisi pater meus traxerit illū. Et iō sap. 8°. ait Salomō. Scio q̄ aliter nō possum esse continēs nisi deus det. Tamen ad bonā operationē requirit̄ secūda no liberi arbitrij nostri cōsensus. Ideo igt̄ Augu. in li°. de predestinatione. In oī opere sancto prior est voluntas dei: posterior liber arbitrium. qr enim prior opatus est deus: coopatur homo: hec ille. Ex quibus apparet q̄ si nō bene facim⁹ prouenit ex indispositione nostri liberi arbitrij. Quia semper nos deus adiuuaret: si nostra malicia eius gratiam nō impediret: iuxta illud Augu. 16^a. q. p̄ma. c°. decime. Benefacere semp̄ de⁹ est paratus: sed hominū malicia prohibet̄. V

Et ad hoc declarandū pōt adduci tale exēplū. Homo est cōpositus ex materia & forma f̄z philosophū. 2°. de anima. i. ex corpe & aīa. Aīa aūt informat corpus: & est tota in toto corpore: & tota in qualibet parte eius: vt supra declaratum est. Ipsa ergo anima est illa que facit aurem audire: oculū videre: manuz palpare: os gustare: & nares odorare. Est enim cā hor̄ sine qua nō: qr si tollatur aīa: isti sensus non habebūt operationes suas. Quāuis aūt in quolibet sensu sit anima: nō tamē pōt operari f̄m dispositionē sui organi. Et sic auris nō pōt habere operationez oculi: nec econtra. Similiter oculus ceci: quāuis in eo [illegible] anima non potest tamen videre: qō non procedit ex defectu anime: sed indispositiōe ipsi⁹ oculi. Sic ergo & deus qui est vita aīe eam viuificans: atq3 illam viuificare cupiens: si illā nō viuificat: non procedit ex eius defectu: sed ex indispositione liberi arbitrij. Causa enim prima eq̄liter diffundit bonitatem suā in hec inferiora f̄m eorum dispositionem: vt ait auctor i libro de causis. Aliud quoq3 potest dari exemplum. Naz oīa metalla sunt eggressiōes terre: & ibi generantur per influentiam solis per radios perpendiculares ibi fluentes: vt ait Aristo. 4°. Methauror̄ Et tn̄ oīa metalla nō sunt eq̄lia. Nā aliō est aurū: aliud est argentū: aliud auricalchuz: vel ferrū: & huiusmodi: quod nō p̄cedit ex defectu solis: sed ex dispositione illius terre seu mōtis i quo metalla generant̄. Et ita spiritualiter deus ē sol lucens oībus hoībus equaliter in quātuz oībus offert & preparat gratiā suam: sed f̄m diuersas dispositiones eoruz. Alios facit aureos. i. perfectos alios argēteos idest minus perfectos. Et sic quālibet animam perficit f̄z liberi arbitrij sui dispositionem. Ideo Osee. 13°. ipse inquit. Ex te perditio tua israel: tantū in me auxilium tuū. X

Quo ad tertiā conditionem anime que appellatur nobilitatis anime patet ex tribus scilicet ordine: magnitudine: & pulchritudine. Primo ordine: qr in supremo loco ordinatā est. Nam quia bonum vniuersi consistit in ordine. xi°. Metha. primo deus i infimo loco posuit terraz & terrena grauia. Secūdo loco superiori posuit aquam: tertio aerem: quarto ignem quem pp̄ calliditatem a nobis elongauit: post ignez posuit lunam: deinde Merchuriū: post Venerem: deinde Solem: Martē: Jouē: Saturnū: celum stellatum cum duodecim signis: & quasi septuaginta duabus cōstellationibus: & in numeralibus stellis quo ad nos. Post firmamentū siue celū stellatū: posuit celū cristallinum: & vltimo celum empireum. Ad hunc autem locū de⁹ aīam nostram ordinauit. Cum igitur natura ordinet ignobiliora iferi⁹ nobiliora vero superius: patet aīaz nr̄az esse nobilissimā ipso ordine: qr ut finaliter collocet̄ in nobilissimo loco ordinata est. Y

Secūda magnitudīe: qr magna est terra: vt patet: vn̄ dixerūt Theodosius & Euristenes phī q̄ lōgitudo terre ē triginta & vnū milia miliarior̄: & mile passus faciūt vnū miliare: l3 aūt terra sit tante magnitudinis: tn̄ maior in decuplo est aqua: & sic semp̄ ascēdendo qōlibet elemētū est maius altero in decuplo. Et silr̄ vnū celuz altero. Et iō celū empireū est idicibilis altitudīs & magnitudinis: vn̄ dicūt quidā q̄ si massa plūbea a celo empireo descēderet: vix in q̄ngentis annis vsq3 ad terrā veniret. Nam ut refert Rabi Moyses magn⁹ phūs: quolibet celū cuiuslibet planete h3 i spissitudine viā q̄ngētor̄ annor̄. i. tantum spaciū quātu3 qs posset ire de via plana in q̄ngētis ānis. Et dē phūs dicit: q̄ iter celū & celū silr̄ est distātia vie q̄ngētor̄ annor̄: vn̄ f̄m euz a cētro terre vsq3 ad ocauum celi saturni ē via. 7700^a. annor̄. i. tantū spatiū quātū de via plena aliq̄s iret in. 7700^a. ānis si tātū viueret: ita q̄ quilibet annus cōponat̄ ex. 365. dieb⁹: & iter cuiuslibet diei sit. 40^a. miliarior̄ & quolibet miliare sit duor̄ miliū cubitor̄. Si aūt tāta est distātia a terra vsq3 ad celū saturni qō est septimū celū. Quāta erit vsq3 ad decimū. s. empireū. Utrū aūt p̄dicta i oībus vera sint deus nouit: q oīa fecit i pōdere: nūero: & mēsura. Sap. xi°. Indubitāter tn̄ est tenēdū q̄ celū ip3 empireū est maximū & altissimū in loco āt illo maxio collocabit̄ aīa nr̄a. Uñ

ipsa dicere pōt illud Isa.66°. Celū sedes mea: et illud Eccle.24°. Ego in altissimis hītaui: et hoc est qđ dī Baruch.3°. O israel quā magna est do/ mus dei: et ingēs locus possessiōis ei⁹: magnus et nō hn̄s cōsumationē: excelsus et imensus. Ex quo apparet nobilitas aie in tam excellētissimo loco collocande. Z

Tertio patet aie nobilitas ex eius pulchritu dine et preciositate: de qua Aug. in epla ad deodatū iqt. Aie nā: nec terra: nec maria: nec sy dera: nec luna: nec sol: nec qcq̄ oio qđ tangi aut videri pōt: nō deniq̄ ipsū qđ a nobis videri ñ pōt celū: meli⁹ eē credendū ē. Imo hec oia lōge deteriora eē q̄ est q̄libet aia rō certa conuincit: hec ille. Ex pdictis ergo p3 q̄ nobilior est aia q̄ oēs alie creature pter angelicā. Qđ etiā sic pbat. Nobilior est finis his que sūt ad finē. 2°. phi. S3 finis quodāmō oium est hō. 2°. de aia. Quodā/ modo dixit: qr vt hī p°. Ethi. duplex ē finis. s. pn cipalis et secūdarius: siue finis sub fine. Si loqui mur de fine pricipali dicit dn̄s Bona. i. 2°. di. 5ª. ar°. 2°. q. pª. et Ricar. eiusdem li. di. pª. ar°. 5°. q. 3ª. q̄ deus ē finis oiū creaturaꝝ q̄s ad sui gliā creauit. Prouer. 16°. Si āt loqmur de fine secū dario sic hō est finis oiū. vn̄ Gen̄. 2°. dixit dn̄e. Dominamini volatilib⁹ celi: piscibus maris: be stijs terre etc. Si ergo hō ē finis aliaꝝ creatura rū: ergo ē nobilior illis. Pars aūt hois dignior: ē anima. vn̄. Aug. 8°. de ciuita. dei. c°. 15°. dicit. Oī corpori pferunt aie. Et idē i li°. sollilogorū ait. Quicqd celi ābitu ptinet: hūana aia iferius est. Et Ouidius 2°. Metha. canit. Celoq3 aius pstātior oi. Et sic aia dignior ē celo empireo in quo ē collocāda. Nam et plerūq3 contētū digni us ē cōtinēte: sicut lapis preciosus suā capsellā valore trāscēdit. Ideo de aia loquēs in libro de de quātitate aie Aug. ait. Queadmodū fatēdū ē aiaz humanā nō esse qđ de⁹ ē: ita presumen/ dum est nihil inter omnia que creauit: ipsi deo esse propinquius: hec ille. Item Criso. i li°. de lapsu mūdi dicit. Quanto celū terra pulchrius tanto anime pulchritudo oēm formā quamuis pulcherrimā superat. Et ibidem ait. Si fieri posset vt corporalib⁹ oculis anime pulchritudi nē videremus deridderemus omnia hec que ex terrea sba decora esse videntur. Quod autem anima preciosior sit omnibus alijs rebus et cor/ poribus habetur etiam de peniten. et remis. c°. cum infirmitas. 12ª. q. pª. c°. precipim⁹. 24ª. q. 3ª. c° [illegible] hēs. et c°. sedulo. 38ª. di. et c°. solite. de ma ior. et obedien. hoc idem. C. de sacrosanc. eccle. l. sancimus. Ecce ergo q̄ mirabiliter est aia nr̄a preciosa et dignissima. Imo etiam in quibusdā priuilegijs est magis nobilitata q̄ natura ange lica: quia de⁹ et creator non suscepit naturā an/ gelicā in vnitate psone: sicut aiam humanā. Ita qđ vere est dicere: q̄ de⁹ est hō et nō angelus rōne humānitatis assumpte. O igit infelix aia q̄ magis extimas aurū q̄ teipā. Agnosce nobilitatē tuam et cōditionē. Et hoc scias p certo q̄ sicut nūc in grā dei existēs es pulcherrima et pciosissima. Sic ecōtra si pctō mortali labefacta ex hac vita trāsie/ ris: tāto turpior: despectior atq3 vituperabilior eris iuxta illud Treno. 4°. Qm̄o obscuratū est aurū: mutatus est color optimus: qr sicut pposituū in p posito: ita oppositū in opposito. 4°. Topi. Sicut ergo vinū bonū quāto est dulcius: tāto cū in ace tū vertit efficit acrius. Et sicut quāto aliqd ē no/ bilius et magis delicate cōplexionis: tāto cū cor/ rūpitur et putrescit magis fetet. Ita tu quāto [illegible] maiori es dignitate et bonitate creata: tanto hor ribilior atq3 fetidior per mortale peccatum effecta i inferno torquēberis.

¶ Pars tertia huius sermonis de dilectiōe dei erga animam. A

Triplici rōne cognoscere valem⁹ deum sūme diligere aias nostras. s. Custodi tiōis: Redēptionis: et Glorificatōis. Quo ad primā rōnē dico: q̄ res viles pua diligētia solēt custodiri. Ecōtra aūt fit de pre ciosis et multū dilectis. Quātū igit sit pciosa aia nr̄a et a deo dilecta: ondit [illegible] hoc q̄ ipse de⁹ de ip sa aia specialē curā gerit: eāq3 custodit: iuxta illđ psalmi. 96. Custodit dn̄s aias sctōꝝ suorū: et de manu pctōris liberabit eas. Et psalmo. 144°. ite rū ait dauid. Custodit dn̄s oēs diligentes se. Cu stodit ēt aiam nostrā p ministeriū angeloꝝ: vnde inqt dauid psalmo. 90. Angelis suis mandauit de te: vt custodiāt te i oībus vijs tuis. Cū igitur ad custodiā psone vilis: nō deputet psona [illegible] ex cellētissima dignitate ↄstituta: videam⁹ p° digni tatē angeloꝝ: vt ex ↄn̄ti cognoscē valeam⁹ digni tatē aiaꝝ ab ipsis angelis custoditaꝝ. Ideo sciē/ dum est sm Dyonisium in li°. de angelica hierar chia: q̄ nouē sunt angeloꝝ ordīes: vt ēt hētur de peni. di. 2ª. c°. ois lapis. in pn. Et idem dicit Ra banus in li. de misterio crucis. Sūt aūt tres hie/ rarchie angeloꝝ vt ait Dyoni. vbi. s. Est aūt hie rarchia sm eundē: vt etiā hētur in. 2°. li°. de pro/ prie. rez. Rez sacrarum et rōnabilium ordinata potestas in subditis debitū retinens principatū. Quelibet autē hierarchia habet tres ordines an gelorum. In primo ordine sunt seraphin. De q̄/ bus inqt Grego. in omelia de distinctiōe nouem

ordinū. Seraphin ardentes vel incēdētes vocan
tur:q̄ ita deo cōiuncta sūt:vt inter hec ⁊ deū:nulli
alij spūs intersint. Et tāto magis ardēt:quāto il/
li vicinius vidēt. In scđo ordine sūt cherubin.
De qbus ait Grego. vbi supra. Sublimiora illa
agmina:ideo cherubi vocata sunt:q2 tāto pfectio
ri sciētia plena sunt:quāto claritatē dei vicinius
cōtemplant. In.3°.aūt ordine sunt throni. De
quibus dicit Grego. ibidem. Throni quoq3 illa
agmina sunt vocata:quibus ad exercendum iu/
diciū semp oipotens deus presidet. In.4°.vero
ordine sunt dñatiōes. De qb⁹ vbi supra ait Gre/
go. Ea angelo⁊ agmina que potius pminēt: p
eo q̄ eis cetera ad obediēdū subiecta sunt dñatio
nes vocātur. Quintus ordo est pricipatuū:quo/
rū gradū declarans Grego. ibidē dicit. Princi/
patus vocātur q ipsis quoq3 bonis angelo⁊ spiri
tibus psunt:q subiectis alijs dū que sint agenda
disponūt:eis ad explēda diuīa misteria principā
tur. Sextus ordo est potestatū. De quibus Gre.
go. in eadē omelia inqt. Potestates vocātur: hi
qui hoc potentius in suo ordine preceperūt:vt eorū
dictioni ꝟtutes aduerse subiecte sint:quo⁊ pote/
state refrenant:ne corda hoīum tm̄ tentare vale
ant quātum volūt. Septimo in ordine sunt ꝟtu
tes de quo⁊ dignitatem Grego. vbi supra. ait. Vir
tutes vocant hi nimirū spūs:p quos signa ⁊ mi
racula fiunt. Octauus ordo est archangelorū de
quibus ibidē Grego. scribit. Qui sūma annun/
ciant archangeli vocant. Hinc est q̄ ad mariaz
virginē nō quilibet angelus sed Gabriel archā
gelus mittit. Nono in ordine sunt angeli:de qb⁹
iqt Grego. vbi supra. Hi qui minima ānunci
ant angeli vocant. Quante aūt sint dignitatis an
geli ostēdit Aug. xi°. de ciui. dei in.c°.14°. di. An/
gelica natura cetera oīa que de⁹ cōdidit:nature
dignitate pcellit. Qz igit oīs artifex i pricipio ma
gis conat suam sapiētiam in effectibus suis de/
monstrare. Sic deus volens se ostēdere artificez
dignissimū:specialiter se in creatiōe angelo⁊ ostē
dit. Qz vero sm̄ q̄ ait phūs.2°. de celo ⁊ mūdo: ⁊
p°. Elen. Opposita iuxta se posita magis eluce/
scūt. Ideo in pricipio pduxit duo extrema s. no/
bilissimā creaturam:⁊ vilissimā. s. naturā angeli/
cā ⁊ materiā informē:vnde Geñ p°. dī. In prin
cipio creauit deus celū ⁊ terrā. Per celū.n. desi/
gnant angeli. de peni. di.2°. §. q̄ aūt. B

De nobilitate vero ⁊ natura angelica inqt
Anselmus in quodā sermone:q̄ si vn⁹ an
gelus staret in celo stellato:⁊ tot essent soles quot
sunt stelle:claritas istius solius angeli obfuscaret
oēs illos soles sua claritate. Sic modo claritas
solis obfuscat claritatē stellarū. Et iterum ibidez
dicit:q̄ ille angelus tantū transcendere nosceret
pulchritudinē solis:quantū sol transcendit pul/
chritudinē terre:imo magis i cōparabilr. Et ista
nobilitas est oībus angelis cōcreata. Et ideo di
cit Dyonisius vbi supra:q̄ demones hēnt orga/
na splendidissima:sz p habitus viciosos depres/
sa sunt. Sicut si sol cuz caldari nigro esset detect⁹
In angelis autē bonis tanq̄ in speculo claro ⁊
mundo relucent omnia inferiora. Et ideo Dyo/
nisius in li°. de diuinis noībus vocat angelū spe/
culum splendidissimū. Ad istos ordines angelo
rum vnaqueq3 sancta anima est sublimāda:sm̄
qualitatē meritorum:vñ Grego. vbi supra ait.
Distincte cōuersatiōes hominum:singulorū or/
dinum angelorum dignitatibus congruūt: ⁊ in
eo⁊ sortem vel ordinem per cōuersatiōis similitu
dinē deputantur. Concludit ergo Magister in
2°. sententiarum. di. 9°. q̄ quia de oībus ordinib⁹
angelicis cum lucifero multi ceciderūt. Ideo il/
le sedes ruinose de animabus iustis in xp̄o cre/
dentibus cōplebūtur:vñ Augustinus i li°. En/
chiridion dicit. Superna hierusalem mater no/
stra:dei ciuitas:nulla ciuium suorum numerosi
tate fraudabit. Nam in locū immūdorum de/
monum succedentes filij catholice matris in ea
pace de qua illi ciciderunt sine vllo temporis ter
mio permanebūt. Origenes quoq3 super li°. Nu
meri omelia.19°. dicit. Agunt angeli diem festuz
letantes super his que refugiētes cōsortia demo
num:per exercitia virtutum angelicis festinant
sociari consortijs. Hos autem angelos tam nobi
les:deus hominū ministerio deputauit. De quo
angeloruz ministerio habetur Ecclesiastici.18°.
vbi dicitur. In vnaquaq3 gente posuit rectores:
glosa. i. angelos:vnde Isidorus in libro de sūmo
bono ait. Boni angeli ad ministeriū salutis eter/
ne deputati sunt vt cunctis mūdi hominib⁹ ad/
ministrēt:⁊ regant omnia iussu dei. Et Bernar/
dus in sermone de angelis dicit. Benignus es
domine:qui non es contentus nostra fragilitatē
sed ipsis hominibus custodientibus angelicam
custodiam superponis. Idez quoq3 Bernardus
super Cañ. sermone.5°. ait. Angelus curat sata/
gitq3 in libertate spiritus administrare officium
pietatis futurorum bonorum:promptum mor/
talibus:alacremq3 sese ministrum exhibens: vt
pote suis in eternum futuris ciuibus ⁊ coheredi
bus supne iocūditatis:hec ille. C

Duodecim autem sūt erga aīas officia āge/
lorum. Primo nāq3 deputati sūt angeli bo
ni ipsis aīabus ad militandum:q2.n. vt dicitur

Job.7°. Militia ē vita hoīs sup terram. Sicut eunti tironi ad bellū de bono puidet magistro: q sciat oīa ad bellū necessaria illi ostēdere: vz qua ex parte hostē aggredi debeat: qualitercūq3 ictus cauere possit. Sic misericors deus humanā fragilitatē cognoscēs eē inexpertā ⁊ ineptā ad bellandū: ⁊ resistendū pitie ⁊ astutie sathane: ne ab illo fallat ⁊ vincat: dedit hoī bonū angelū magistrū expertū scientem oīa necessaria ꝓ humana salute: vt eū defenderet cōtra malū angelū tenebrarū: iuxta illud Eccle.33°. Contra malū bonū. De cuius demonis ptāte scriptū est Job.41°. Non ē potestas super terrā q̄ cōparet ei q factus est ut nullum timeret. His autē demonib⁹ fortiores sunt boni angeli: ⁊ eoꝝ audaciā ⁊ potētiā possunt refrenare: vt ait Augusti.3°. de trini. vnde Apoc.20. dicit beatus Joānes. Vidi angelū descendentem de celo: ⁊ apprēdit draconē serpentem antiquū q est diabolus ⁊ sathanas ⁊ ligauit eū.

Indicibilis ergo est angelica fortitudo. Nam vnus angelus reuoluit totū celū stellatum: ⁊ singuli angeli alios orbes. Cū ergo sol excedat terram in magnitudie ⁊ multe etiā stelle sint ea maiores: apparet angelicam fortitudinē esse maximam: vñ legit ꝙ vnus angelus vna nocte interfecit cētū octuaginta qnq3 milia hoīum pugnatorū in exercitu sēnacherib regis assiriorū. quarti Reg.19°. In signū aūt ꝙ angeli nos defendūt ⁊ pro nobis pugnāt: hētur i figura secūdi Macha.11°. vbi dicit ꝙ cū Judas machabeus vidisset fortissimū exercitū hostiū: rogauit dominū: vt mitteret ei angelū bonū in adiutoriū. Qui statī venit: ⁊ auxiliū prestans suos aduersarios iudas cū paucis socijs prostrauit. Debem⁹ ergo nos deuote quotidie ꝯmittere angelo nostro dicētes cū auctore libri rudiū. Angele qui meus es custos patiōe supna: Me tibi cōmissum serua: defende guberna. Vt.n. ait Hierony. i omelia scti michaelis: non possz tuta eē humana fragilitas iter tot ⁊ tanti hostis insidias nisi sanctoꝝ angeloꝝ muniret auxilio. Demones.n. nos suffocarēt ⁊ occiderent nisi angelus nobis deputatus eos cohrceret. Jmo ēt in vētre matris occidisset nisi ab ipo angelo ꝓhibitus eēt [illegible] ait Fran. de mairo. in sermone de angelis. Secūdo deputati sūt nobis angeli ad custodiēdum: vnde Hierony. sup illud. Matth.18°. Angeli eorū semp vidēt faciē patris. ait. Magna ē dignitas aiarū vt vnaqueq3 hēat ab ortu sue natiuitatis angelū [illegible] sui custodiam deputatū: hec ille. Et glo. ibidē dicit. Non sunt hoīes cōtemnēdi ad quoꝝ custodiam mittunt angeli. Sed sciēdum ꝙ ē duplex natiuitas. scilicet in vtero quādo creatur ⁊ infundit anima in corpore: ⁊ natiuitas ex vtero: quādo homo exit de ventre matris: vt ingt scūs Bonauē. in.2°. di.11°. in q̄stionibus circa litterā. ⁊ Alexā. de ales in 2ª. parte sūme: in tractatu de aīs. Angelus vero vt dicūt predicti doctores ibidē: deputatur in prima natiuitate: nec debet differri: qꝛ et tunc potest aīam adiuuare ⁊ defendere. Quidā tñ alij doctores opinati sūt ꝙ donec ē in ventre matris custodiat per angelū eiusdē matris custodie deputatum tanq̄ vnū [illegible]ca: sed prima opinio ē verior. De hac custodia dicit dominus Exodi.23°. Ecce ego mittam angelū meum: q perducat te ⁊ custodiat in vis. Ideo Judith sui libri. c°.13°. ait. Viuit dominus: qꝛ custodiuit me angelus ei⁹: ⁊ hic euntē ⁊ ibi cōmorantē: ⁊ inde huc reuertētē. De hoc angeloꝝ bñficio dicit domin⁹ cuilib3 aīe: cū eam mittit in corpus illud Mala.3°. Ecce ego mitto angelū meum q preparabit viā ante facie tuā. Et hoc est rōnabile: vñ ingt btūs Tho. in pma parte sūme. q.113ª. ar°.9°. homo in statu vite istius cōstitutus est quasi in quadā via: qua tendere debet ad patriā. In qua quidē via pericula multa hoī iminēt tam ab interiori q̄ ab exteriori: s͡m illud psalmi.141. In via hac qua ambulabam abscōderunt superbi laqueū mihi. Et ideo sicut hoibus p viam nō tutā ambulātibus dantur custodes ⁊ ductores ita ⁊ cuilibet hoī q̄diu viator ē: custos angelus deputat ⁊ ductor. Quādo aūt iam ad terminū vie peruenerit: iam non habebit custodem: s3 [illegible] regno hēbit angelum cōregnantē. In inferno autē demonē punientē: hec ille. Dicit aūt Alex. de ales in secūda parte sūme q.19ª. mēbro.3°. ar.2°. in fine. Angeli existētes in celo sunt custodes hoīum q sunt habitatores terre. Distātia.n. localis huiusmodi nō impedit qn possit cognoscere ea que aguntur in terra: s͡m ꝙ accipiūt a v̄bo eterno: vel rōne pspicacitatis naturalis possūt ēt cognoscere p̄sentia q̄ tamē remo[illegible] sunt [illegible] loco: hec ille. Et ita exponit illud saluator Matth.18°. Angeli eoꝝ in celo semper vidēt faciē patris mei. S3 tamē possumus ēt dicere ꝙ qꝛ vbi ē papa ibi ē roma: vt notat Archi. in c°. ꝓsenti. de p̄bē. ⁊ di. ⁊ in. c°. scire. 7ª. q.pª. ⁊ Inno. in c°. ego. n. de iureiurā. ⁊ in. c°. quodcūq3. 24ª. q. pma. Ideo dicunt angeli aīarum custodes in celo videre deum: qꝛ semp eum vidēt q ē vbiq3: ⁊ vbi videt deus: ibi ē paradisus. Aristotiles quoq3 in li. de secretis secretorum ad Alex. ingt. Nescis ꝙ teste hermogene egregio doctore: duo sunt spūs q te custodiūt: quoꝝ vnus stat ad dexteram ⁊ alius ad sinistrā: custodientes ⁊ scientes opera

tua ⁊

tes ꝛ referētes factori tuo qcqd feceris. Hoc solū ī veritate dēbꝫ o Alexander te retrahere ab omni inhonesto opere: hec ille. Qd̄ hec intellexit de bono ꝛ malo angelo: quē vnus quisqꝫ hꝫ: vel qꝛ Alexāder erat prelatus hēbat duos angelos bonos custodes: vnū pro se ꝛ aliū pro regimine subditoꝝ: vt dicūt qdā doctores īter quos ē Fran. d̄ mayro. in quodā sermone. Aug. quoqꝫ in libro solilogoꝝ. c°. 29°. ait. Facis dn̄e angelos tuos spūs sup me: qbus mādasti vt custodiāt me in oīb⁹ vijs meis: ne forte offendā ad lapidē pedē meū. Hi sunt custodes sup muros noue hierusalē: ꝛ montes ī circuitu ei⁹ vigilātes ꝛ custodiētes vigilias noctis super gregē suuꝫ: ne qñ rapiat vt leo aīas nr̄as ille antiqu⁹ aduersarius noster: q̄si leo rugiens circuit q̄rens quē deuoret: hec Aug. Et ibidē iterū dicit. Magna sunt dn̄e beneficia qb⁹ nos honorasti: dans nobis angelos ī ministeriū nostrū. Desideras. n. nobis qcqd celi ambitu cōtinet: ꝛ quasi parua eēnt hec que sub celo sunt: addis illa que sunt sup celū. Et Bernardus inqt. Magna dilectio charitatis. Quis: qbus: de quo: ꝛ quid mandauit. Siquidē deus angelis mādauit. De ho mine mādauit: ꝛ custodiāt te ī oībus vijs tuis mādauit. Quantā tibi dꝫ hoc verbū inferre reuerentiā: afferre deuotionē: ꝛ ꝯferre fiduciā: reuerentiā pro p̄ntia: deuotionē pro beniuolētia: fiduciaꝫ pro custodia: hec ille. Et ideo ꝯsiderātes φ angelica custodia est nobis necessaria ꝛ valde vtilis: qꝛ p ipsaꝫ defendimur a malis ꝛ multiplicamur ī bonis: vn̄ dicere possum⁹ illud Tobie. 12°. de angelo nos custodiēte. Bonis oīb⁹ cū repleti sum⁹: debemus ipsorū angeloꝝ ꝑsidia deo efflagitare cū sancta mr̄e ecclesia canētes. Angelū pacis michael ad istā celitus mitte rogitam⁹ aulaꝫ: nob vt crebro veniente crescāt ꝓspera cūcta. Angel⁹ fortis gabriel vt hostē pellat antiquū volitet ab alto sepius tēplū veniēs ad istud visere nostrū. Angelū nobis medicū salutis: mitte de celis raphael vt oēs sanet egrotos: pariterqꝫ nr̄os dirigat act⁹. Est aūt inter alios angelos deuot⁹ Michael exorādus cū eadē sancta mr̄e ecclesia deprecādo ꝛ dicēdo. Princeps gloriosissime Michael archangele: esto memor nr̄i hic ꝛ vbiqꝫ: semp ꝓcare ꝓ nobis filiū dei: vt. n. ī officio ei⁹ canit. Hic est Michael archangelus ꝓnceps militie angeloꝝ: cui⁹ honor ꝓstat bn̄ficia populoꝝ: ꝛ oīo ꝑducit ad regna celoꝝ: ꝛ ibidē de eo dī. Archangel⁹ Michael ꝓpositus paradisi quē honorificāt angeloꝝ ciues. Tertio deputaꝝ angelus hoī ad remouēdū. s. ne cadat in malūꝫ culpe. Et hoc facit tripliciter. Primo increpādo de peccato preterito: vt ab eo nō recedat: vt patet Judicū. 2°. Ubi cū angelus filios israel icrepasset ipsi eleuauerūt vocē cū fletu ꝛc. Scd̄o eripiēdo a peccato p̄nti: vt patet ī eductione loth: ꝛ vxoris eius de sodomis. i. de peccati cōsuetudine. Gen̄. 19°. Tertio impediēdo peccatū futurū ne fiat: vt patet. Nūeri 22°. i balaaꝫ q ad maladicēduꝫ israel ꝓgens: ab angelo ipeditus est. Quarto deputaꝝ angelus nobis ad īducēdū. s. ad bonū grē. Et hoc facit tripl'r. Primo ꝯē ipedimētuꝫ ad bonū remouēdo: vt patꝫ Exodi 12°. vbi angelus pcussit ꝓmogenita egyptioꝝ: q populuꝫ dei retinebāt ne iret ad terrā ꝓmissiōis. Et sic eos abire ꝑmiserunt. Scd̄o a pigritia excitando: vt patet Zacha. 4°: vbi dicit ꝓpheta. Angel⁹ dn̄i excitauit me q̄si hoīeꝫ q excitaꝝ a sōno: ꝛ ad laudādū deuꝫ cōmouēdo dicēte. ps⁴. Preuenerūt ꝓncipes. i. angeli ꝯiūcti psalētib⁹: vnde idem propheta inquit deo. In ꝯspectu āgeloꝝ psallā tibi: adorabo ad tēpluꝫ sc̄m tuū: ꝛ ꝯfitebor noī tuo. Tertio in via penitētie ꝯducēdo ꝛ reducēdo: vt patet Thobie. 5°. ꝛ xj°. vbi angelus duxit Thobiā ꝛ reduxit.

Quinto deputaꝝ angeli ad iustificādū: ꝛ hoc tripl'r. Primo mouēdo ad ꝯtritiōeꝫ: vt patet. Judicuꝫ. 6°. vbi āgelus eduxit ignē de petra. Nā sepe de hoīb⁹ dictis angel⁹ eduxit ignem ꝯtritionis: ꝛ Tobie. xj°. vbi ad documētū angeli: de felle p qd̄ intelligiꝝ ꝯtritio: liniuit Tobias pr̄is oculos. s. cordis. Scd̄o purgādo labia ad ꝯfessioneꝫ: vt patet Jsa. 6°. vbi p angelū labia Jsaie purgaꝝ. Tertio gaudēdo ad satisfactiōeꝫ. Luce 15°. Gaudiū est angelis sup vno peccatore p̄niaꝫ agēte: qd̄ ēt hētur ī c°. qꝛ tua. 50ᵃ. di. Sciūt. n. hoīeꝫ eē factū pro reparādis eoꝝ ordinib⁹. de ꝯsecra. di. pᵃ. c°. hi duo. Et iō exultant cū facit penitentiā per quam appropinquat regno celoꝝ. Matthei 4°.

Sexto deputaꝝ angel⁹ ad protegēdū nos. Et hoc tripl'r. Prīo ꝓtāteꝫ demonis refrenādo: vt patet Tobie 8°. vbi angel⁹ religauit demoneꝫ ī deserto supiori. Scd̄o ꝯcupiscētiā debilitādo: ut patet Gen̄. 32°. Ubi angel⁹ tetigit neruū femoris Jacob: ꝛ emarcuit. Tertio memoriā passiōis xp̄i nostris mētib⁹ iprimēdo: p quā libamur a demonio ꝑcutiēte: vt patet Ezechiel. 9°. de angelo signante Thau sup frōtes viroꝝ gemētiū. Septio deputātur angeli ad liberādū nos a tētationib⁹: tribulationib⁹ ꝛ inimicis: vn̄ Angel⁹ dn̄i Petrū de carcere eduxit. Actuū 12°. Ubi ēt ad ꝯfirmationē ꝓdictoꝝ dī. Erat Petr⁹ ī nocte dormiēs iter duos milites: vinct⁹ cathenis duab⁹: ꝛ ecce angel⁹ dn̄i astitit: ꝛ lumē r̄fulsit ī habitaculo carceris: pcussoqꝫ latere petri excitauit eum dicēs. Surge velociter. ꝛ ceciderūt cathene de manib⁹ eius: vn̄ Petrus

P

liberatus ab angelo dixit. Nūc scio vere q̄r misit dn̄s angelū suū: ⁊ eripuit me d̄ manu herodis ⁊c. Et iō Ber. sup Cātica dicit. Quotiens grauissima cernit surgere tētatio: ⁊ tribulatio vehemens imminere: angelū inuoca custodē tuū: adiutorium tuū i oīb9 opportunitatibꝰ tuis. In tribulatiōe enī nō dormitat: sed qn̄qȝ ad tps dissimulat: hec ille. In huius autem signuȝ exclamabat angelus Apoc. 7°. Nolite nocere terre ⁊ mari neqȝ arboribus. Terra sūt pueri nouiter de terra nati: mare sūt adolescētes ⁊ iuuenes i mare ↄcupiscētiaꝝ feruidi ⁊ instabiles. Arbores sūt senes i vita prolongati. De hoc ēt fructu angelico ait psalmista ps°. 33°. Immittit dn̄s angelū i circuitu timētiuȝ eū ⁊ eripiet eos. Patet hoc ꝑ exēpluȝ qd̄ ponitur Dan̄. 6°. Ubi dr̄ ꝙ angelus dn̄i ↄclusit ora leonū ne deuorarēt Danielē: ⁊ ꝑ illud qd̄ scriptū ē Gen̄. 32°. Ubi hētur: ꝙ cū Jacob valde timeret Esau: angelos sibi obuios hūit: ipsum adiuuare paratos: ⁊ ait. Castra dei sūt hec. Heliseꝰ quoqȝ cōfortans discipulū suū de adiutorio angeloꝝ ꝯ ꝑsecutores suos dixit. Noli timere: q̄r plures sūt nobiscū: q̄ȝ cū illis: q̄rti Re. 6°. ⁊ vidit discipulꝰ eiꝰ exercitū angeloꝝ i adiutoriū eis astare. Et iō illi q̄ hȝ angelicuȝ adiutoriū: ait ꝓpheta. ps°. 90. Sup aspidē ⁊ basiliscū ābulabis: ⁊ ↄculcabis leonē ⁊ draconē. Per aspidē. n. q̄ aurē i terra figit itelligitur auaritia siue demō tētās de ea: ꝑ basiliscū q̄ hȝ visum venenosuȝ itelligit̄ luxuria q̄ aspectibꝰ inflāmat: ꝑ leonē itelligit̄ supbia: ꝑ draconē xo q̄ caudā iuoluit itelligit̄ ↄsuetudo mala: licet aūt ēt alij angeli nobis auxiliū ꝑstēt: tn̄ archāgelꝰ Micha[illegible] q̄ hūit i celo victoriā de lucifero ⁊ sequacibꝰ eiꝰ: iuxta illud Apoc. 12°. Factū est ꝓliū magnū i celo: Michael ⁊ angeli eiꝰ ꝓliabant̄ cū dracone: ⁊ ꝓiectꝰ est draco ille magnꝰ serpēs antiquꝰ q̄ vocatur diabolꝰ ⁊ sathanas in terrā: ⁊ angeli eiꝰ cū eo: audaciꝰ isurgit ꝯ malignos spūs: ⁊ nobis victoriā de illis exhibet: vn̄ sic ab eo liberatꝰ q̄sqȝ pōt dicere illud Dan̄. x°. Michael vnꝰ de ꝑncipibꝰ ꝑmis veni in adiutoriū meū. Huiꝰ aūt archāgeli adiutoriū nobis ꝓmittit̄ i tpe tribulatiōis ⁊ tētatiōis diabolice Dan̄. 12°. vbi ait deꝰ. In tpe illo ↄsurget Michael ꝑnceps magnꝰ: q̄ stat pro filijs populi mei vt ꝓliet̄ cū dracone. Est aūt sciēdū ꝙ sanctꝰ Michael fuit ꝑnceps sinagoge: Dan̄. x°. Nemo mihi adiutor ē i q̄t angelus iudeis: nisi Michael ꝑnceps vester. Sȝ postq̄ȝ iudea dn̄ȝ crucifixit: factꝰ est ꝑnceps ecclīe. Vn̄ refert Josephꝰ ꝙ audite sūt voces angeloꝝ dicētiū. Trāseamꝰ ab his sedibus. Et iō sancta mr̄ ecclīa canit. Collaudamꝰ venerātes oēs celi milites: sȝ ꝑcipue primatē celestis exercitꝰ Michaelē i virtute ↄterētē zabulon. Quo custode ꝓcul pelle rex xp̄e pijssime omne nephas inimici: mūdo corde ⁊ corpe: paradiso reddē tuo nos sola clemētia. Hic ē. n. ille de quo iterū canit̄ in offō eiꝰ. Magna magnalia d̄ Michaele archāgelo q̄ fortis i ꝓlio fecit victoriā. Et i missa eiusdē ēt rogamꝰ eū dicētes. Sancte michael archāgele defende nos i ꝓlio vt nō pereamꝰ i tremēdo iudicio. Alij tn̄ angelici spūs ēt ↄbellāt pro nobis aereas ꝑtātes. Sūt. n. milites dei: de q̄bꝰ dr̄ Job. 25°. Nūqd ē numerꝰ militū eiꝰ: q̄si dicat n̄. Sicut aūt videmꝰ ꝙ i curia terrestris regis sūt q̄dā milites regē associātes ⁊ coram illo decātantes. Alij vero q̄ castra ⁊ ciuitates custodiunt: ⁊ alij q̄ hostes regis ⁊ amicoꝝ eiꝰ expugnāt. Sic i curia regis celestis sūt q̄dā angeli q̄ ipm regē associant: ⁊ corā eo decantāt sicut cherubin ⁊ saraphin: d̄ q̄bꝰ dr̄ Isa. 6°. Clamabāt alter ad alterū sanctꝰ: sanctus: sanctꝰ: dn̄s deꝰ sabaoth: ⁊ Job. 38°. ait deꝰ. Cū me laudarēt vt astra matutiā ⁊ iubilarēt oēs filij dei. Alij xo custodiūt ꝓuicias sicut ꝑncipatꝰ: vel ciuitates ac loca spālia sicut archāgeli: vel ꝑsonas singulares sicut angeli: iuxta illud Isa. 61°. Sup muros tuos hierusalē ↄstitui custodes: tota die ac nocte nō tacebūt. Alij aūt ꝯ demōes hostes dei ⁊ hoiuȝ amicoꝝ eiꝰ decertāt ⁊ ꝓliant̄: atqȝ ipis hoībꝰ auxiliū ꝑbent: vn̄ ad hoc significāduȝ dicit̄ Exodi 14°. ꝙ angelꝰ dn̄i ꝓcedebat castra filiorꝰ israel. Propheta ēt iquit deo. ps°. 103°. Qui facis angelos tuos spūs: ⁊ ministros tuos ignē vrentē .s. ad exurendū ⁊ cruciandū demones. h

Octauo deputant̄ angeli ad ministrandū: iuxta illud ad Hebre. p°. Oēs sūt administratorij spiritus i ministeriū missi pp eos q̄ hēditatē capiūt salutis. Propter qd̄ Bernardꝰ i q̄dā ꝓmone ait. Dn̄e qd ē hō q̄r inotuisti ei: aut filꝰ hois q̄r reputas eū: Deniqȝ mittis [illegible] vnigenitū tuum: īmittis spūs tuū: ꝓmittis vltū tuū: ⁊ ne qd vacz i celestibꝰ ab ope sollicitudinis: illos ēt btōs spūs pp nos mittis i ministeriū nr̄uȝ: hec ille. Et iō q̄r angelꝰ cuilibet nr̄uȝ deputatꝰ: sp ē nobiscū. Ait Bernar. sup Can̄. In q̄uis diuersorio: i q̄uis āgulo: reuerētiā exhibe angelo tuo: ne audeas illo ꝑnte: qd̄ me presente nō auderes. Debemꝰ ēt diligēter attēdere ne angelū nr̄uȝ malis opibꝰ ad idignationē prouocemus: ne postea sit ꝯ nos i die mortis ⁊ dicat deo illd̄ Jere. 51°. Curauimꝰ babilonē ⁊ nō ē curata. Nihil. n. dimittūt angeli qd̄ ad nr̄aȝ ptineat salutē. Saraphin. n. opant̄ ad cordiū iflāmationem: ut patet q̄rti Re. 2°. i angelis q̄ in curru igneo ⁊ equis igneis apparuerūt Helie. Et Isa. 6°. ait ꝓpheta. Uolauit ad me vnꝰ de saraphin. Cherubi opant̄

ad scientiarū eruditionē: vt patet Apoc. x°. in angelo qui hēbat manū i manu. Et Apoc. xx°. Joānes. Sustulit me angelus in spiritu in montem magnum & altum: & ostendit mihi ciuitatem sanctam hierusalē. Et Actuum x°. habetur quomō angelus illuminauit in fide cornelium centurionem: & Apoc. p°. c°. habetur: q̄ deus per angelū suū reuellauit Apocalipsim seruo suo Joāni. Et 38°. c°. &t habet de angelo a cui⁹ claritate terra illuminata est. Angelus. n. ſm Dionisiū h̄z virtutē illuminatiuam: purgatiuam: & perfectiuam: vnde rationem in nobis illuminat: affectionem purgat: & memoriam perficit ac confirmat. & Apoc. 22°. Ubi misit deus angelum suum ostendere seruis suis que oportet fieri cito. Throni vero operātur ad iudicij informationem. Informant enim iudices vt leges intelligant: vnde dicitur. Actuū 8°. Accepistis legem in depositione angelorū. & ad Gala. 3°. Lex ordinata fuit per angelū in manu mediatoris. Dominatiōes operantur ad sensuz sub dominio rationis subiugationem: vnde Geñ. 16°. angelus dixit Agar vt ad dominā suaz rediret: & se ei humiliaret: ꝟtutes nobis obsequūtur ad miraculorum operationem: vt patet Tobie. xj°. De raphaele angelo qui Tobiam illuminauit & filiuz eius a deglutione piscis eripuit. Et Joā 5° dicitur q̄ angelus domini ſ̄z tempus descendebat in piscinam: & mouebatur aqua & sanabatur vnus: & beatus Joannes euangelista rogabat per manus angelorū preciosos lapides restaurari: vt in eius legenda habetur. Potestates operantur ad demonum & tentationum repressionez: vt patz Exodi 13°. Ubi angelus domini interposuit se inter egyptios persequentes filios israel & ipsum populum dei. Principatus operātur principum & prelatorum instructionem: vt patet Dañ. x°. Ubi habetur quomodo angelus domini instruxit tres princeps: scilicet persaruz: grecorum: & iudeorū. Archangeli operantur ad maiorum secretorum reuellationem: vnde Gabriel archangelus natiuitatem christi virgini nunciauit. Luce primo Angeli operantur ad singularium personarum corroborationem: vt patet tertij Regum 19°. Ubi angelus portauit Helie subcinericium panez & vas aque: & comedit: & ambulauit in fortitudine cibi illius vsq3 ad montem dei oreb. Et Daniel 14°. habetur q̄ angelus ministrauit Danieli cibum cum esset in lacu leonū: tollēs Abacuch per capillos &c. Matthei quoq3 q̄rto d̄r q̄ post tentationē diaboli. quā dederat xpo: accesserunt angeli & ministrabant ei. Nono deputant̄ nobis angeli ad ꝯsolādū. Ipsi enim sunt ꝯsolatores tribulatorꝝ: vñ Zacha. p°. dicit ꝓpheta. Angel⁹ loquebat̄ i me v̄ba ꝯsolatoria & bona. Et Tobie 5°. dixit angel⁹. Gaudiuz sit tibi: forti aīo esto. In proximo ē ut cureris. Annūciauit quoq3 angel⁹ gaudiū natiuitatis xp̄i pastorib⁹: dicēs Luce 2°. Annūcio vobis gaudiū magnū: q: nat⁹ ē hodie saluator mūdi. Et mulieribus annūciauit ei⁹ resurrectiōez dicēs. Nolite timē: Scio. n. q̄ Jesum queritis. Surrexit. non est hic &c. Marci vl°. Beato q̄q3 Frācisco cū eēt nimia ifirmitate grauat⁹ affuit angel⁹ dñi cū cithara &c. Dañ. quoq3. 3°. habet̄ quomō angel⁹ dñi cū trib⁹ pueris i fornacē d̄scēdit: & fecit mediū fornacis q̄si ventū roris flantē. Itē Judicū. 6°. angelus cōfortauit gedeonē. Dañ. quoq3. 9°. habet̄ q̄ cū Daniel orasset dñz vt dimitteret sibi & populo israel peccata: apparuit ei angel⁹ ꝯfortās eum & dicēs. Ego veni vt idicarē tibi. s. pctā eē dimissa: q: vir d̄sideriorꝝ tu es. In eodē &t c°. d̄r q̄ cū Daniel corruisset i terrā: tetigit eū angel⁹ dicēs. Noli timere: pax tibi: ꝯfortare: & esto robust⁹. Decimo nob deputant̄ angeli ad p̄sentādū: vñ Bernard⁹ super Cañ. dicit. Discurrit angel⁹ medius iter dilectuz & dilectā: vota offerrēs: & refferēs dona: excitat istaz: placat illū: hec ille. Angeli enī desideria nr̄a offerrūt deo: vnde. Thobie. 12°. dixit angelus. Qñ orabas cum lachrymis & sepeliebas mortuos: obtuli oōnē tuā dño. Et ꝓpea dicit̄. Geñ. 28°. q̄ p scalā quā vidit Jacob angeli ascēdebāt & descēdebāt. Qō exponit Frā. de mayro. in sermone de angelis di. Angeli ascēdunt portātes oōnes nr̄as & bona opa corā deo. Et descēdūt ad nos mysteria fidei & gr̄e que vident i deo nobis reuellādo. Jō Augu. loquēs deo li°. soliloquiorꝝ. c°. 29°. dicit. Hi sūt ciues btē ciuitatis ꝑpetue hierusalē a [illegible] missi: vt cōfortēt & moneāt nos: & oōnes filiorꝝ offerāt in cōspectu maiestatis tue. Et ibidē etiā dicit. Diligūt nempe angeli ciues suos: per quos sue ruine scissuras istaurari expectāt. Jō q3 magna cura & vigilāti studio adsūt nobis oīb⁹ horis & locis: succurrētes & ꝓuidētes necessitatib⁹ nr̄is & sollicite discurrētes iter nos & te dñe: gemit⁹ nr̄os & suspiria nr̄a referētes ad te: vt ip̄etrēt nobis facilē tue benignitatis ꝓpitiationē: & referāt ad nos desideratā tue gr̄e bn̄dictionē. Ambulāt nobiscū i oīb⁹ vijs nr̄is: itrāt: & exeūt nobiscū attēte cōsiderātes: q̄z pie q̄z honeste in medio ꝑuaricatiōis cōuersemur: quā [illegible] studio: quātoq3 desiderio q̄ram⁹ regnuz tuuz & iustitiam eius quanto timore & tremore seruiamus tibi & exultem⁹ in letitia cordis nostri. Adiuuant laborātes: protegunt quiescentes: hortāt̄ pugnātes: coronāt vincētes: ꝯgaudent gaudētib⁹

cōpatiūtur patientibus: grādis est eorū cura de
nobis: ⁊ magnus feruor dilectiōis eorū erga nos
⁊ hoc totū propter honorez tue inextimabilis cha
ritatis qua dilexisti nos: diligūt enim quos tu di/
ligis custodiūtqꝫ quos tu custodis: hec ille. H
Undecimo deputantur nobis angeli ad alle/
gādū ꝓ nobis: iuxta illud Job. 33°. Si fuerit
pro eo angelus loquēs vnū de similibꝰ vt anūciet
hominis equitatē: miserebit̃ eius. Ideo Zacha.
p°. dixit angelus. Dn̄e exercituum vsquequo tu
non misereberis hierusalē ⁊ vrbiū iuda qbꝰ ira
tus es? Iste iā annus septuagesimꝰ est. I
Duodecimo deputantur nobis angeli ad de/
portādū. s. in celū iuxta illō Exodi. 23°. Ecce
mitto angelū meū q introducat te in trā quā ꝓmisi
pr̄ibꝰ tuis ⁊ eiusdē libri. c°. 33°. habet̃ ꝙ deꝰ dixit.
Mittā precursorem tui angelū vt eijciat cana/
neū: ⁊ intres terrā fluentē lac ⁊ mel: portāt autem
aīas valde reuerēter: vnde dicūt̃ eas portare nō
in humeris sed in manibꝰ dicēte ꝓphēta. ps°. 90.
In manibꝰ portabūt te. ⁊c. Itē portant diligēter:
qr eas ab oībus offendiculis custodiūt: ⁊ ideo se
quitur: ne forte offēdas ad lapidez. ⁊c. Itē portāt
gaudēter cū cāticis ⁊ iubilationibus: iuxta illud
Isa. 55°. In letitia egrediemini ⁊ in pace dedu
cemini: ⁊ mōtes ac colles: idest maiores: ⁊ mino/
res angeli cantabūt corā vobis laudem. Portāt
quoqꝫ humiliter: quia paupes ⁊ abiectos non de
spiciunt: vnde Luce. 16°. dicit̃. Factū est vt more
retur mendicus: ⁊ portaretur ab angelis in sinu
Abrahe. Predicta autē omnia angelorū mini/
steria cōprehēdēs Aug. in sermone ad heremitas
ait. In supernis spiritibus non solū admirabilis
dignitas ⁊ dignatio adamabilis inuenitur: sed
tāta gloria est: ꝙ lingua vel cor humanū nullate
nus dicere valet vel cogitare. Ipsi enim deo sem
per assistunt: domestici dei sunt: celi ciues: prīcipes
paradisi: scientie magistri: doctores sapientie: illu
minatores animarum: custodesqꝫ earū: zelatores
corporum: ⁊ defensores bonorū. Ipsi sūt ꝓuiciarꝫ
rectores: dignitatesqꝫ nostras tam spūales ꝙ tpa
les oī diligētia custodiētes. Itē sūt cōtra fomitez
imperātes: ⁊ pro nobis cōtra demonē victoriam
obtinētes. Ipsi sūt per quos ad fletuz contritionis
penitētie ⁊ orationis īducimur: per quos ab impe
dimētis ⁊ tribulationibꝰ liberamur: per quos nr̄a
facta vel cogitata ad celuz hilariter portant̃. Ipsi
sūt fratres nr̄i qui valde nos diligūt: nosqꝫ vbiqꝫ
instruunt: in cūctis nos ꝓtegūt: nr̄m aduentū ex/
pectātes ad celuz: ⁊ sedes paradisi per nos repleri
affectātes. Isti sunt sanctissimi spiritꝰ qui nobis
dormiētibꝰ adsunt custodes: adsunt tripudiātes

orātibus. Quis ergo frēs angelorum memoria in
mēte carebit? quis eos nō diliget? quis nō venere
tur? Isti sūt per quos sustētamur: per quos in ma
ri ⁊ in terra iuuamur: per quos frequēter ab infir
mitatibꝰ liberamur: per quos ⁊ a qbꝰ in extremis
in fide solidamur: ⁊ a maligno spiritu defēsamur.
Et obtēta victoria ad paradisū vel ad purgatori
um per eosdē deportamur. Et dū purgamur sepe
nos visitare dignant̃: ꝓmittētes nos ad celestem
ciuitatē hierusalē ingressuros: hec ille. Prīcipali
ter aūt archangelus Michael est a deo ordina/
tus ad suscipiēdas aīas d̀ hoc seculo migrantes.
Unū vt canit eccl̄ia dixit illi deꝰ. Archāgele micha
el cōstitui te prīcipē sup oēs aīas suscipēdas. Itē
ipse archāgelus Michael sm̄ ecclesie picturas:
habet officiū pōderādi aīas: de qua pōderatione
dicit̃ Prouer. 16°. Pōdus ⁊ statera iudicia dei
sūt. Sed veh illi cui dicet illud Dan. 5°. Appen/
sus es in statera ⁊ iuētꝰ es minꝰ habēs: veh aūt
maius illi cui dicet. Appēsus es. ⁊c. ⁊ iuētꝰ es ni
hil habēs. s. meriti: gaudiū aūt magnū erit illi cui
dicet. Appēsus es in statera ⁊ iuētus [illegible] satis vel
multū habens. Ministrāt autē ⁊ seruiūt angeli
hominibꝰ cum magna diligētia: attēdētes ꝙ di/
uina natura associata est humane in eadē perso
na: ⁊ ideo homo est frater dei: ⁊ honor qui exhibe
tur homini: in xp̄m fr̄em refundit̃. Sciūt quoqꝫ
ipsi angeli: ꝙ licet sint digniores hoīe propter na
ture simplicitatē: tamē homo est dignior propter
assumptā a diuinitate humanitatē: ꝓpter qd̄ ho/
mo magis attinet xp̄o ꝙ angelus. Primo quia
deus nō solū fecit hoīem de ꝓgenie sua: quādo eū
ad imaginē suā creauit sicut ⁊ angeluz: sed insup
seipsū de ꝓgenie humana fecit qn̄ verbū caro fa/
ctū fuit. Maxima quidē esset homini cuilibet di
gnitas ⁊ gl̄ia atqꝫ nobilitas: si imperator mundi
vel papa de eiꝰ se faceret ꝓsapie ⁊ parētella. Mul
to aūt maior nobis est gloriatio ꝙ deus se nostra
fecit progenie ⁊ cognatione. Secūdo quia ange/
lus tantū attinet xp̄ ex parte patris qui est pater
xp̄i per eternā generationē: ⁊ angelorū ac hominū
per temporalem creationē: sed homo attinet xp̄o
etiā ex parte mr̄is: que nō est angelice nature sed
humane: ad Hebr. 2°. Nusqꝫ eni angelos appre/
hēdit sed semen abrahe. Tertio quia deus contra/
xit parentellam cuz angelo solūmodo dādo. Quā
do. s. filiā suā. i. imaginez ei dedit: quā etiā homini
cōcessit: sed cū homine cōtraxit parētellā etiā reci
piēdo: quia sororē eius. s. animā rationalē: ⁊ ma/
trē ipsius. s. humanā naturā sibi copulauit. Ex p̄
dictis aūt cōcludere possumꝰ ꝙ hoīes dnr̄ ange/
lis maiores in quātū habēt deū frēm suū: quē an

geli hñt dñm τ nõ cognatũ. Sed τ alia ex cã eos excedũt: q: beatitudinẽ hñt in visione humanitatis xpi i quã desiderãt angeli pspicere. p^c. Pe. p^o. τ i ptẽplatione diuinitatꝫ quã angeli solũ hñt i cõtẽplatione diuinitatꝫ. Itẽ q: hũana natura ẽ deificata. Nõ aũt angelica. Itẽ q: ipsa hũana natura est sup oẽs angeloꝝ choros exaltata: vt patet i humanitate xpi τ mřis ei⁹. Sũt aũt angeli maiores hoib⁹ donec sũt i hac corruptibili vita rõne sue icorruptibilitatꝫ: vñ Aug. ait. Quilibꝫ spũs melior est q̃ corruptibile corp⁹: τ Mat. xj^o. de Joanne baptista inqt saluator. Qui mior ẽ in regno celorũ: maior ẽ illo. Et iõ d̃ hoïe loquẽs Dauid ps^o. 8°. inqt. Minuisti eũ paulomin⁹ ab angelis: gloria τ honore coronasti eũ: τ cõstituisti eũ sup opa manuũ tuaꝝ. Dicit̃. n. hõ i hac vita aliquãto minor angelis pp mortalitatẽ: sꝫ p⁹ hãc vitã adepta imortalitate erit cõpar τ soci⁹ angeloꝝ: iuxta illõ Mat. 22°. c^o. Erũt hoies sicut angeli dei i celo: τ iõ cũ Joãnes apl's vellet adorat̃ angelũ q sibi apparuerat: ille ait. Uide ne feceris: pseru⁹. n. tu⁹ sũ τ fratrũ tuoꝝ: vt habet̃ Apo c. 22°. c^o. Ex qb⁹ oïb⁹ apparet hũane nature excellẽtia τ nobilitas. Itẽ imensa dilectio dei erga aĩam rõnalẽ: q: tam excellentes ac dignos ministros ei dedit. M

SEcundo oñdit̃ dilectio dei erga aĩaꝫ nřaꝫ rõne redẽptiõis. De pditiõe. n. rei vilis nõ multũ dolem⁹: nec pro ei⁹ recupatione multũ laboramus. Eꝫ aũt est de re pciosa τ chara. Quia igit̃ ieffabiliter diligebat de⁹ aĩaꝫ nřaꝫ: eã pditã multis cruciatib⁹ reparauit. Tripl'r aũt cognoscit̃ qñ qs diligit rẽ pditã. Primo qñ nõ aliũ mittit: sꝫ solus ipse eã reqrit. Secũdo qñ ad q̃rẽdũ illã longum iter facit. Tertio qñ pro ea iueniẽda τ rehabẽda multos labores sustinet τ multa erogat. O bone Jesu tu vidẽs aĩaꝫ nřaꝫ spõsaꝫ tuã p peccatũ perditã τ a regno celoꝝ expulsaꝫ: i his trib⁹ actibus amorẽ tuũ erga illã oñdisti. Non. n. ad querẽduꝫ eã angelos vel archãgelos misisti: sed tu ipse de celo descẽdẽns: cũ multis laborib⁹ τ sudorib⁹ eã quesisti. O igit̃ igrata aĩa que creatori tuo: sponsoq; tuo amoris vicẽ nõ rĩpẽdis: vade. n. ad cruceꝫ τ vide redẽptoreꝫ tuũ in ea suspẽsum τ toto corpore laniatũ τ interroga eum dicẽs. O amãtissime atq; elegãtissime iuuenis: qd q̃ris? qd facis i hoc horrendo patibulo? q̃re tot cruciat⁹ pateris? Cur sicut altũ ascẽdisti? Et ip̃e rñdebit tibi. Ego quero te aĩa mea: sponsa mea dilecta: q: perdita es: τ mortali vulnere sauciata. Ego expecto te vt reuertaris ad me creatorẽ tuũ: factorẽ tuũ: amatorem tuũ: τ saluatorem tuũ. Jn altũ ascendi vt oẽs me viderẽt: brachia extendi vt oẽs ad me venientes suauiter ãplexarer. Reuertere ergo ad me τ ego suscipiã te. Et hoc est qđ inqt Bernardus i quodam ſmone dicẽs. Ascendit in altũ: vt longi⁹ audiretur. Fortiter clamauit: vt nullus excusaretur: clamori lachrymas addidit vt hõ ei cõpateret̃: hec ille. Ut ẽt oñderet pciositatem aĩe nře: eã multo precio cõparuit: vñ inquit Paulus apl's p^c. ad Cor. 6°. Empti. n. ẽstis pcio magno: glorificate τ portate deuꝫ in corpore vestro. Et p^c. Petri p^o. dicit̃. Scientes q̃ nõ corruptibilibus auro vl' argento redẽpti estis: sed precioso sanguine Jesu xpi. O insensibilis aĩa: o ingratissimũ genus humanum: o obstinati peccatores: respicite in cruce dñm vestrũ sanguine madefactũ: τ a capite vsq; ad pedes vulneribus plenũ: clamãtẽq; τ dicẽteꝫ. Sitio. Interroga ergo illũ o aĩa deuota: o aĩa tantuꝫ a deo dilecta: o aĩa preciosa: τ dic ei. Quid sitis dñe mi? Quid fles o creator angeloꝝ? plasmator seculoꝝ gaudiũ beatoꝝ? Et ipse tibi rñdebit. Non habeo sitim aque vel alterius potus: sꝫ sitio salutis tue desiderio. Sitio [illegible] eripere de iferni supplicio: τ glõsam te facere in paradisi palacio: q: te cõperaui precio sanguine meo. Quod cõsiderãs quidã frater noster versificator i quadã sua epistola iquit. Heu heu q̃ sacro redemit sanguie xps. Noli noli aĩe proditor eẽ tue. τ iõ curã illius habe Luce. x^o. N

TErtia rõ qua ostẽdit̃ singularis erga animã nřaꝫ dei dilectio dr̃ glificatõis. Scdꝫ. n. Gre. in omelia pascali. Probatio dilectõis exhibitio est opis. Et ille q aliquẽ cordialiter diligit ei pciosa τ magni valoris dona largit̃. Ex quo cognoscitur quãtũ deus diligat aĩaꝫ: cui ieffabilia bona in celesti glĩa tribuit. De quo amoris idicio tãgit ppheta dicẽs Jsa. 64°. Oculus nõ vidit de⁹ absq; [illegible] que pparasti expectãtib⁹ te. Et p^c. ad Cor. 2°. ait Paulus. Nec ocul⁹ vidit: nec auris audiuit: nec in cor hoïs ascẽdit: q̃ pparauit de⁹ diligẽtibus se. Et Bernard⁹ in quodã ſmone ait. Merces aĩarũ tã magna est q̃ nõ põt mẽsurari: tã multa q̃ nõ põt numerari: tã copiosa q̃ nõ põt finiri: taꝫ pciosa q̃ nõ põt extimari. Et iõ in li^o. de gaudijs paradisi exclamãs ideꝫ ait c^o. 3°. O aĩa insignita dei imagine: decorata silitudine: desponsata fide: spe dotata: redẽpta sanguie: deputata cũ angelis: capax veritatis: heres bonitatis: rõnis particeps: Quid tibi cũ carne? Quidaꝫ ẽt nř frater v̄sificator in q̃dam sua epl'a inqt.

Quid tibi terrenis his cũ pereũtib⁹ inquã.
Quẽ manet i supis vita beata chor e?
Sperne igit̃ fictos mũdi fallacis honores.
Elige q̃s nũq̃ pdere possis opes.

Quas nob̄ elargiri dignet̄ mi̅ſicor̄ ds nr̄. Amē.

¶ Feria secunda post dn̄icā in ramis palmaꝝ de aduētu antixp̄i sermo vndecimus. O

q Ualis est aduersarius meus: Isa. 50. ꝛ in epistola occurrētis ferie. Quia in supiori ſmone declarauimus q̄uo aīa quelibꝫ hꝫ angeluꝫ ad sui custodiā deputatū: nō īmerito queri pōt: nūq̄d aduersarius xp̄i antixp̄s hēbit ꝛ ipse angeluꝫ bonū sui custodē. Ad quā dubitationeꝫ r̄ndet Alex. de al. i 2ª. parte sūme: in tractatu de aīa: ꝛ beat⁹ Tho. i 2°. di. xjª. ar°. 3°. Et in pª. pte sūme. q. 113ª. ar°. 4°. ꝙ etiā ipse neq̄ssimus antixp̄s angelū bonū habebit. Cuius rō est. Quia lex cōis pp vnū mutari non dꝫ: ꝛ in hoc ei⁹ pena iustioꝛ apparebit: qꝛ bn̄ficia toti hūane nature prouisa non accepit vt debuit. Nō tn̄ erit oīno frustra angeli custodia qꝛ ꝛ si ad bonū nō cōuertet̄: tn̄ a multis malis cessabit: retractus ab angelo custode: vt etiā dicit Tho. in [illegible]ma theologice veritatis. Dicit tn̄ Petrus aureoli. in 2°. di. xjª. ꝙ qn̄ ita obstinabit̄ in malo: q̄ dicet se eē deū: tūc deseret euꝫ angelus: ꝛ ex toto non hēbit eū postmodū ad custodiaꝫ: ſꝫ ad accusationeꝫ: dicet illud Isa. 51°. Curauim⁹ babilonē ꝛ nō est sanata. Derelinquam⁹ eā. Et in hoc sensu itelligi pōt illud Damasceni in quodā ſmone dicētis. Antixp̄s carebit angelico p̄sidio. De quo antixp̄o qnqꝫ cōsiderationes [illegible] p̄senti ſmone faciemus. Prima dicet̄ prenūciationis: Secūda noiationis: Tertia signationis: Quarta persecutionis: Quinta v̄o appellabit̄ finitionis.

¶ Pars p̄ma de p̄nūciatione antixp̄i. P

h Ic multa p̄termitto de quibus diffuse tractauit magr̄ Radulph⁹ ordis nr̄i ī li°. quē edidit d̄ antixp̄o. Et frat̄ Nicola⁹ lector argētine ordinis p̄dicatoꝝ ī tractatu de aduētu xp̄i ꝛ antixp̄i. Et frater Ugo castri noui in li°. de antixp̄o qui icipit. Nō suꝫ p̄pheta nec filius prophete. Ommitto etiā plurima que scripsit magister Joānes de viterbio ordinis p̄dicatoꝝ in li°. de futuris xp̄ianoruꝫ triumphis ī quo nititur probare: ꝙ antixp̄s de quo locuti sūt sācti iaꝫ venit ꝛ mortu⁹ est. Et ꝙ fuit maumeth. Cuius opinio nō est vera in hac pte. Quia vt infra videbit̄: antixp̄s negabit aliquē eē deū preter se. Nec volet aliquē aliū adorari pro deo. Ipse āt maumeth licet fuerit diabolic⁹ ꝛ sceleratissim⁹: tamen non dixit se eē deū: sed dei nunciū. N[illegible] p̄hibuit deū celi adorari: imo ipse eū adorauit: ꝛ in lege sua adorari precepit: ac oīones illi fieri quotidie. Itē licet dixerit xp̄m nō esse deū. Tamē confessus est eū fuisse hoīem sctīn ꝛ sp̄ūs sancti operatione conceptū: vt patet in alchorano lege ei⁹ in qua multa continent̄ de eo que nullo mō possunt cōpetere antixp̄o. Huius ēt erroris demōstratur magnitudo: ex eo ꝙ ſm dictū saluatoris tempus antixp̄i paruo tpe durabit. Unde ait Mat. 24°. Nisi breuiati fuissent dies illi: nō fieret salua oīs caro: sed pp electos breuiabunt̄. Tempus autem maumethice secte iā durauit per octingentos annos. Predicte quoqꝫ opinionis falsitas melius patebit ex infra dicēdis. Pro declaratione auteꝫ prime partis nr̄i sermonis est sciēdū: ꝙ aduētus antixp̄i multimode est prenūciatus. Et p̄mo i sacra scriptura: que i aliquo falsa eē nō potest: ꝛ de cuius dictis nullaten⁹ est dibitanduꝫ. c°. quis nesciat. 9ª. di. Un̄ Job 21°. dicit̄. In die p̄ditiōis seruatur malus: ꝛ ad diē furoris adducet̄. Et loquit̄ de antixp̄o vt exponit Greg. in mora. Item Isa. xj°. loquēs propheta multa de xp̄o: ꝛ de virtutib⁹ eius: subdit. Et spiritu labioꝝ suoꝝ iterficiet ip̄ius idest antixp̄ꝫ vt exponit glosa. Ideo Paulus 2°. ad Thesa. 2°. ait. Reuellabit̄ ille iniquus quē dn̄s Jesus iterficiet sp̄ū oris sui: ꝛ d̄struet illustratōe aduētus sui. Daniel q̄qꝫ. 7°. c°. postq̄̄ descripsit propheta visionē quā habuerat d̄ diuersis bestijs: maxime de quarta que hēbat decē cornua: p quā significatur imperiū romanū sub quo sunt decem p̄ncipalia regna: subiungit. Et ecce cornu aliud paruū ortū est de medio eoꝝ: ꝛ tria de cornib⁹ p̄mis euulsa sunt a facie ei⁹. Et ecce oculi q̄si oculi hoīs erāt in cornu isto: ꝛ os loquēs ingētia: hec ibi. Que verba exponens magister Albertus alamanus in postilla super Danielē ait. In his verbis describitur iniquitas antichristi. Ibi. Et ecce cornu aliud. Et bene aliud: qꝛ adulterinum. Bene aliud: scilicet ab omni bono. Ubi glosa interlinearis dicit. Non putemus antichristum qui designatur per cornu paruum: demonem esse sed vnuꝫ de hominibus in quo sathanas habitabit. Et subdit paruum: scilicet simulatione humilitatis. Nicolaus autē de lira super Danielem exponit dicēs. Et ecce cornu aliud paruum ortuꝫ est: idest antichristus qui erit paruus quantū ad potestateꝫ in principio: sed postea crescet diaboli adiutorio. Uel paruum duratione: quia paruo tempore durabit regnum eius. Uel ſm glosaꝫ cornu paruum dicitur: quia surget de gente que tunc erit modica: vilis ꝛ despecta scilicꝫ de tribu Dan. Nulla enim est gens magis vilis ꝛ abiecta q̄̄ hebrea que est priuata decore regio ꝛ sacerdocio: vt testatur Paulus ad Hebreos. 7°. ꝛ habetur etiam in. c°. translato. de consti. Item est vaga ꝛ

[in]stabilis. Quod ei euenit propter peccata. Tren. p°. Peccatū peccauit hierusalē: propterea insta bilis facta est. Et iō hec bestia antixpi dicit Apoc. 13°. Ascēdere de mari. i. de hebrea natiōe que est i stabilis q̄si mare. Et p̄dicte expositōes ꝓbant p il lud qd̄ habet Dañ. xj°. vbi dr. Et stabit i loco ei9 vilissim9 ⁊ idign9 decore regio. Veniet clā: ⁊ obtine bit regnū i fraudulētia: ⁊ i paucis dieb9 pteret. Q.

Sequitur prophetia Dañ. 7°. Et tria de cor nibus p̄mis euulsa sūt a facie ei9. Qd̄ glosa exponit ⁊ Hiero. ibidez di. Quia antixp̄s tres re ges ð decē p̄sentia ⁊ eminētia sue ptātis humilia bit: scilicet regē aphrice: Egypti ⁊ ethiopie. Qui bus interfectis septez alij reges victori colla sub mittent. Sequitur prophetia. Et ecce oculi quasi oculi hoīs: erāt in cornu isto. Qd̄ expōnēs Alber tus vbi. s̄. dicit. Hi oculi significāt astutiā ⁊ pro uidētiā humanā ac diabolicā que erit i antixp̄o: iuxta illud Eccle. 20. Oculi eius septēplices sunt. Quia intētio antixpi erit multiplex ⁊ varia con tra xp̄m ⁊ fideles eius. Nicolaus xo de lira vbi s̄. ait. Et ecce oculi quasi oculi hoīs erant in cor nu isto: quasi diceret. Licet antichristus faciet tā ta mirabilia ut ab aliquib9 credatur deus. Tamē erit homo purus. Sequitur in prophetia. Et os loquēs ingentia. Quod exponit Albertus vbi. s̄. di. idest superba cōtra deū ⁊ sanctos eius. Cōtra illud psalmi. 74. Nolite extollere in altuz cornu vestrum: nolite loqui aduersus deū iniquitatem. Quod aūt hec prophetia loquatur de antixpo: pa tet: quia immediate post predicta xba subdit ꝙ post hec vidit filiuz hominis: idest xp̄m venientez in nubibus celi ad iudicandū orbem. Et interfe cta est bestia illa horribilis: scilicet antichrist9. De hac autem expositione non est dubitandū. Nam in eodē c°. dicit Daniel: ꝙ de hac visione horruit spiritus eius: ⁊ tertius interrogauit vnū de astā tibus: scilicet angelis: quid dicta visio significa ret. Maxime de quarta bestia: ⁊ de illo cornu vlti mo ante quod ceciderant tria cornua: ⁊ habebat os loquens grandia: ⁊ maius erat omnibus: ⁊ fa ciebat bellum aduersus sanctos: ⁊ preualebat eis donec veniret iudiciū p qd̄ sācti obtinuerūt regnū. Et r̄ndit angelus. Bestia q̄rta erit regnū quartū in terra qd̄ maius erit oībus regnis. Et deuorabit vniuersaz terrā: ⁊ conculcabit ⁊ comminuet eā. Que verba exponit Nicola9 de lira vbi. s̄. de regno ro mano qd̄ ab oībus regnū quartū appellat: ⁊ vni uersi orbis impiū obtinuit. Sequit aūt angel9 in predicta declaratiōe. Porro decez cornua ipsius regni decē reges erūt. Quod exponit Nicola9. de lira vbi. s̄. dicens ꝙ tēpore quo veniet antixp̄s nō obtinebit vnus solus iperiuz romanū qd̄ dn̄atur toti orbi: sed decē reges p̄ncipales in orbe dn̄atio nez habentes. Sequit quoqz angelus in declara tione. Et alius cōsurget post eos. Et ipse potétior erit prioribus. s. antixp̄s: vt exponit Nicola9 de li ra vbi. s̄. Et tres reges humiliabit. Ubi idē Ni colaus ait. Quia rex aphrice: egypti: ⁊ ethiopie: subijciet in primis antixp̄o: vt extra exposuit sup̄ dictus Hirony. Sequit insup angelus in decla ratione. Et s̄mones ꝯtra excelsuz loquet: idest cō tra deum s̄m glosaz. Et sanctos altissimi cōteret. Glosa. Quia electos dei maxime persequetur. Et inter alios interficiet Enoc ⁊ Heliam. De cuius helie missione ait deus Malachie vltimo. Ecce ego mittam vobis Heliam prophetaz anteꝙ̄ ve niat dies dn̄i magn9. Et ꝯuertet cor patrū ad fi lios ⁊ cor filiorū ad patres eorū. De eius quoqz aduētu cōtra antixp̄m habet Mat. 17°. vbi dr. Helias quidē venturus est: ⁊ restituet oīa. Et idez etiā habet Marci. 9°. De Enoch aūt habet Eccle. 44°. vbi dr. Enoch placuit deo ⁊ trāslat9 ē in paradisuz ut det gētib9 sapiētiā. Est aūt hic no tā dū ꝙ licet antixp̄s occidet sāctos: ⁊ tot mala fa ciet: tn̄ i aiosuo ꝯfūdet tripl'r. P̄rio ex sctō⁊ pa tiētia ⁊ supportatōe. Jp̄os. n. de9 fortis iteri9 ꝯforta bit in q̄rū psona ait p̄s. deo. Scd̄z m̄ltitudinē do loꝝ meoꝝ i corde meo ꝯsolatiōes tue letificauert aiam meā. Secūdo Enoch ⁊ helie p̄dicatione ⁊ disputatiōe. De qb9 di Apoc. xj°. ꝙ habebūt po testatē super aquas: idest scripturas diuinas in telligendas ⁊ declarandas. Unde tanta subtilita te ⁊ sapīa p̄dicabūt: ꝙ cōuertēt plurimos ad tol lerādū martyriū pro xp̄o: ⁊ anixp̄z ita ꝯfutabūt ꝙ eis n̄ poterit r̄ndē. Ait eni dn̄s. Lu. 21°. Dabo vobis os ⁊ sapiam cui nō poterūt r̄ndere oēs aduersa rij vr̄i. Tertio ꝯfūdet ipsorū resurrectione. Nā vt habetur Apoc. xj°. Postꝙ̄ anxp̄s iterfici fecerit. Enoch ⁊ Heliā: faciet ꝓijci corpora eoꝝ in pla tea ciuitatis hier'l3: ⁊ nō sinet ea sepeliri. Qd̄ fiet deo sic p̄mittēte ad maiorē ipsi9 antixpi ꝯfusionez qa vt ibidē dr. Tertia die r̄surgēt a mortuis imor tales ⁊ ipassibiles: ⁊ vidētib9 eos inimicis ipsorū ascēdēt in celū. Predicta aūt tāgit qdā fr n̄r ver sificator di.

Tunc autē plures xp̄i pro noīe mortē.
Et mala flagrabūt dānaqz cūcta pati. Et hoc ad quo primā ꝯfusionē. De duab9 vero alijs subdit.
Terreus iterea paradisus mittet helia.
Exiet atqz Enoch iclytus ille comes.
Hi duo cōuertēt sacci vellamine tecti.
Natorū ad p̄res corda benigna sues.
Confundent libero antichristi dogmata vultu.

Et simul insanã quam dabit ille fidem:
Bestia post trinos hos pdi imaniter annos.
Et sua mãdabit corpa vãda feris.
Ast illũ innumeris pplis cernẽtibus ambo.
Surgẽtes pariter regna btã patẽt. R

SEqtur quoq3 angelus in declaratõe visiõis
p̃dicte. Et putabit q̃ possit mutare leges ꝛ
tpa: idest ƀm Nico. de lira vbi. s. modum viuẽdi
ꝛ cultũ diuinũ quem sibi queret vsurpare. Seq-
tur angelus. Et tradenẽ scti in manu eius vsq3
ad tps ꝛ tpa: ꝛ dimidiũ tẽporis donec iudiciũ veni
at ꝛ auferaẽ potẽtia eius: ꝛ pteraẽ ꝛ dispeat. Qd
exponẽs Albertus alamanus vbi. s. ꝛ Nicolaus
de lira ibidẽ: dicũt q̃ psecutio antixp̃i durabit so
lum per tres annos cũ dimidio. Qui tñ anni ƀm
Nico. de lira Dañ. 12°. non sunt cõputandi ab eo
tẽpore quo se demõstrare icipiet: ꝛ aliquos ad
traxere. Sed a tẽpore quo iam adẽpta magna po
testate se exhibebit adorãdũ pro deo: ꝛ faciet cessa
diuina sacrificia: qa dĩ Dañ. 12°. q̃ a tempore
quo ablatum fuerit iuge sacrificiũ: ꝛ posita fuerit
in templo abhominatio desolationis erunt dies
1290ª. ꝛc. Et post ipsius antichristi mortem erit ci
to vniuersale iudicium vt ifra videbitur. Octa-
uo quoq3 Dañ. c°. cum vidisset ipse Daniel aliã
visionem de antichristo: ꝛ desideraret eam itellige
re: apparuit ei angelus di. Ego ostẽdam tibi que
futura sũt in nouissimo maledictiõis quãdo ha
bebit tẽpus finem suũ: cu3 creuerint iniquitates.
Glosa. Idest in vltimis diebus in qbus istabũt
tẽpora periculosa ꝛ hoies erũt peruersiores: vt di-
cit apls p°. ad Thimo. 3°. Cõsurget rex ipudens
facie. Ubi Nicolaus de lira exponit: idest antixps
qui ad omne malum erit inuerecũdus. Seqtur.
Et itelligẽs propositões. Quod glosa Nicolai ex
ponit dicẽs: q̃ antichristus erit callidissimus ige
nio naturali ꝛ auxilio diaboli: q2 habebit diabolũ
p̃ncipem. Seqtur. Et roborabitur fortitudo eius:
sed nõ in virib9 suis. Qd glosa Nicolai exponit:
q2 nõ in ꝟtute p̃pa sed diabolica potestate ꝛ arte
mirabilia operabiẽ. Seqẽ. Et supra q̃ credi põt
vniuersa vastabit: ꝛ prospabiẽ ꝛ faciet: ꝛ iterficiet
robustos ꝛ populũ sctõꝝ ƀm volũtatem suã. Glo
sa. Quia eos interfici faciet qui erũt fortes i fide:
ꝛ eu3 nolẽt adorare. Seqtur. Et dirigeẽ dolus in
manu eius. Glosa. Quia multos falsis portentis
ꝛ miraculis seducet. Seqtur. Et cor suũ magni-
ficabit. Glosa. Dicẽs illud Ysa. 14°. Silis ero al-
tissimo. Seqtur. Et in copia rerum omniũ occi-
det plurimos. Quod exponit Nicolaus de lira.
Quia per fortitudinẽ ꝛ multitudinem militũ. Et
abũdãtiam thesauroꝝ atq3 diuitiaru3 naturaliũ
ꝛ artificialiũ ad cultũ suũ multos adducet ꝛ cõ-
sequẽter ad eternã mortem. Sequitur ꝛ econtra
principẽ principũ cõsurget. Glosa. Idest deum.
Quia in tẽplo dei sedebit tanq̃ deus esset se ado-
rari faciens. Sequitur. Et sine manu conteretur.
Glosa. Quia dñs Jesus eũ iterficiet spiritu oris
sui vt supra dictũ est. S

VNdecimo etiã eiusdẽ libri. c°. dicit Daniel
q̃ apparuit ei ãgelus qui reuellauit sibi vẽ
tura in nouissimis dieb9. Inter alia dicẽs infra-
scripta verba que exponuntur a doctorib9 de an-
tixp̃o di. Et tũc eleuabiẽ rex: ꝛ faciet iuxta volũta
tẽ suã. Et magnificabitur aduersus omnem deu3
ꝛ aduersus deũ deorũ loqueẽ magnifica: ꝛ deũ pa
trũ suorũ nõ reputabit. Glosa. Idest deu3 hebreo
rum a quibus descendet. Sequitur. Et erit i cõ-
cupiscentijs mulierum. Ubi dicit Nico. de lira q̃
antixps erit valde luxuriosus: licet simulabit se
esse castum. Sequitur. Nec quenq̃ deorum cu-
rabit: sed aduersus vniuersa cõsurget. Deũ aute3
maozim in loco suo venerabitur auro ꝛ argento
ꝛ lapide precioso: vt muniat maozim: vbi Nico-
laus de lira ait q̃ licet antixps pala3 se faciet ado
rari pro deo: tamen in aliquo loco priuato adora
bit ipse demonem suũ cuius potestate ꝛ presidio
atq3 adiutorio faciet prodigia. Qui demõ appel-
labitur maozim. Maoz enim interpretaẽ presi-
dium vel habitaculum fortitudinis. Et in illo lo-
co ponet antixps thesauros suos: ac ibi conserua-
bit tanq̃ in forti presidio. Sequitur angelus. Et
multiplicabit gloriam: ꝛ dabit eis potestatem in
multis: ꝛ terram diuidet gratuito. s. antixps culto
rib9 suis. De hac etiã pessima bestia antixp̃i loqẽ
Joãnes apls sue p°. canonice. c°. 2°. di. Filioli no
uissima hora est: ꝛ sicut audistis antixps veniet. Sã
ct9 quoq3 Methodius quẽ cõmendat Hier. in
prologo super Danielẽ. De quo etiã meminit ma
gister historie scolastice. c°. 4°. super Genesim: de
antichristo ita dicit in libro de primis ꝛ nouissi-
mis tẽporib9. Ueniet filius pditionis qui dẽ anti
xps. Et putãs q̃ sit deus exaltabit cornua sua ni-
mis. Et Damascenus li°. 4°. sentẽtiarũ suarũ ait.
Decet scire qm̃ oportet antixp̃m venire. Et Aug.
20. de ciui. dei. c°. 19°. inqt. Nõ veniet ad viuos ꝛ
mortuos iudicandos xps: nisi prius venerit ad se
ducẽdos in aĩa mortuos aduersarius ei9 antixp̃i s
hecille. Dicit autẽ Nicola9 de lira sup Dañ. xj°. q̃
omnes qui persecuti sunt sinagogam vel tẽplum
dei fuerũt figura antixp̃i: sicut Antiochus: de quo
habeẽ pri. Macha. p°. Et similiter tiranni perse
quentes ecclesiam: vt dicit Aug. 20. de ciui. dei de
Nerone. Et omnes heretici vt dicit Nicolaus de

lira super primã epistolã Joãnis. c°.2°. de ebione & cherintho. Figurauerũt hãc bestiã antixpi: & fuerũt quedã fauille & pnũcij ei⁹.

¶ Pars secũda huius sermõis de denominatione antichristi.

Secũdo in hoc sermone de ipso maledicto xpi aduersario antixpo vidẽda est eius denominatio. Unde sciendũ est q̃ multis nomib⁹ in sacra pagina appellatur. Nã primo appellatur malus vt patet Job 21°. Secũdo impius. Jsa. xj°. Tertio vinculũ colligatum. Jsa. 25°. vbi dicitur Precipitabit dñs i monte isto. s. sion vel oliueti: faciem vinculi colligati super oẽs populos: & tellã quam ordit⁹ est sup oẽs nationes. Quarto appellatur cornu. Apoca. 17°. & Dañ. 7°. Quinto appellat̃ bestia. Apoc. 13°. Sexto: pseudo propheta & pseudo xps: Mathei. 24°. Septimo gog & magog. Ezechielis. 38°. & Apoc. 20. Octauo: iniquus & ministeriũ iniquitatis. 1ª. ad Thesa. 2°. Nono: maledictio. Dañ. 8°. Decimo: rex aglõis. Dañ. xj°. Undecio a suis discipulis & sequacibus appellabit̃ xps: vt inuit saluator Mat. 24°. Et multis alijs nõib⁹ appellabitur. Uñ inquit sanct⁹ Uincẽti⁹ ordĩs pdicatorũ in suis sermonib⁹ q̃ assumet sibi oĩa nomina redẽptoris faciẽs se appellari angeluz: pphetam messiã. &c. Sed tamẽ nomen Jesu nolet assumere sed illud persequetur quãtũ poterit. Et dedignabitur dici filius dei: sed volet deũ deorũ appellari: ƀz Ambrosiũ qui allegat illud quod ait saluator Joannis. 5°. di. Ego veni in nomie patris mei: & nõ me recepistis. Alius veniet in nomine suo: & illũ recipietis. Jn quib⁹ verbis ƀm ipsũ Ambro. nos reddit cautos dñs Jesus vt nomẽ suũ libere confiteamur maxime tẽpore antichristi. Jpse eni ait. Marci. 8°. & Luce. 12°. Qui me cõfessus fuerit corã hominib⁹ cõfitebor: & ego eũ corã patre meo qui in celis est. Quattuor tamẽ sũt alia principalia noĩa antixpi in ipsa sacra scriptura expressa. Quorũ primũ est duodecimũ in ordie supra posito est q̃ appellat̃ hõ peccati quia oĩbus peccatis plen⁹ erit. Nã sicut christus fuit & est sanct⁹ sãctorũ Dañ. 9°. Jta ipse erit pessim⁹ oĩum malorũ Et sicut in xpo fuit plenitudo grẽ. Joãnis p°. Jta in ipso erit plenitudo malicie. Tertiodecimo: vocat̃ fili⁹ perditiõis. Et his duob⁹ nominib⁹ appellat eũ Paulus. 2ª. ad Thesalo. 2°. Quia eũ faciet diabolus generari ad perditionez hoiũm. Et suis malignitatibus non solũ ipse perdetur: sed alios innumerabiles perducet ad eternam perditionẽ. Uita enĩ sua ita erit omni vicio deturpata & pessima: q̃ nõ poterit reperiri peior. Et sicut christus vocatus est saluator. Luce. 2°. Jta iste homo peccati & filius perditionis: deterior omni homine: caput viciorũ & destructio totius sanctitatis. Unde figuratur per serpentem qui appellatur salamandra. Quia alij spẽtes suo veneno vnũ inficiũt: sed illa omnes. Nam qui de aqua putei in quo ipsa fuerit biberint: vel comederint de fructu arboris cui i lla inhęserit: omnes stati inficiuntur. Cuius est tanta frigiditas vt ab igne nec corium ei⁹ immutetur: sed illa omnem ignem extinguit: vt dicit Plinius & Jsid. Et similiter iste serpens antichristus omnem ignem spiritus sancti extinguens, portionaliter omni homini virus sue malicie infundet. Quartodecimo appellatur abhominatiõ desolationis: vnde Danieli reuellauit angelus. 9° c°. sui libri dicens de tempore antichristi. Et tũc deficiet hostia & sacrificiuz: & erit in templo abhominatio desolationis: idest antichristus ƀm glosam. Qui prohibebit sacrificium deo. Et in templo diuino se faciet adorari pro deo. De quo inquit apo 2ª. ad Thesa. 2°. Qui aduersatur & extollitur super omne quod dicitur deus aut colitur: ita vt in tẽplo dei sedeat ostendens se tanq̃ ipse sit deus. De hoc quoq; tangit predictus frater noster versificator dicẽs de antixpo. Destruet atq; omnes diuini numinis aras. Offerri vt nequeat hostia sacra deo. Et sibi diuinos rapiet sceleratus honores. Blasphemans summi nomina sancta dei. Et de predictis nos p̃monuit dominus noster Jesus christ⁹ Matthei. 24°. di. Cum videritis abhominationem desolationis que dicta est a Daniele propheta. Tunc qui in iudea sunt: idest in terra fugiant ad mõtes: idest ad sanctos: & ad scripturas sacras ne seducantur ab antixpo per diabolicas illusiones. Et qui legit intelligat: vbi Ambro. ait. Qui legit & intelligit nõ seducit̃ vt accipiat falsa p̃ veris. Ait eni deo propheta p̃s°. 85°. Jlluminãs tu mirabiliter a montibus eternis. Et ideo in illo tẽpore dicet quilibet fidelis cum eodem propheta. p̃s°. 120. Leuaui oculos meos in montes: vnde veniet auxilium mihi? Possumus etiã hic dicere q̃ cum sint tres status ecclesie. s. continentium: p̃latorum: & coniugatorum. Christus in predicto c°. 14°. Matthei dat omnibus consilium pro tẽpore antichristi. Continentibus enim qui sũt in iudea: idest laude deitatis. Nam iudea ƀm Hieronymum confessio vel glorificatio dei interpretatur: dat consilium vt fugiant ad solitudinez mõtiũ iuxta illud psalmiste. Ecce elongaui fugiens: & mansi in solitudine. Ait eni de⁹. Job. 29°. Dedi ei in solitudine domũ. Circũspicit montes pascue sue: & virentia queq; perquirit. Tẽpore nãq;

antichristi confugient sancti in arabia deserta petētes vt dicit Hieronymus super Danielem. Unde dicitur Dan. xj°. He sole saluabuntur de manu eius. Edom et Moab: et principium filiorum Amon. Has enim terras antichristus relinquet intactas sm quosdam expositores. Uel dicēdum est sm Nicolaum de lira q per Edom qui interpretatur sanguineus: significant martyres. Per Moab qui interpretatur de patre significantur innocentes in fide parentum baptizati. Per principium autem filiorum Amon qui interpretatur filius meroris significantur penitētes qui persecutione antichristi non peribunt quo ad vitam eternam: sed saluabūtur. Secundo prelatis qui sunt in tecto superioritatis et regiminis circunspicientes actus subditorum. Unde Petrus ecclesie rector ascendit in superiora domus Actuum. 4°: et Matthei. x°. ait saluator apostolis. Predicate super tecta: et Luce. 12°. iterum ait. Predicabitur in tectis. Antiquitus enim predicabat super tectis que erant plana vt dicit Nicolaus de lira. Et vigilans prelatus cum psalmista ait. Uigilaui et factus sū sicut paser solitarius i tecto. Dat consilium vt non descendant: sed persistant: exemplo Abacuch dicentis. 2°. c°. sui libri. Sup custodiam meam stabo: et figam gradum super munitionem et contemplabor vt videam quid dicatur mihi: et quid respondeam ad arguentem me. Cōtra istos enim prelatos quasi lupus rapax maxime armabitur antichristus sciēs q percusso pastore dispergētur oues gregis: vt dicitur Zacha. 13°. et Marci. 14°. O igitur prelate in illa persecutione noli descendere de tecto regiminis: vt aliqd tollas de domo tua et fugias. Sed sta fortis i acie et pro ouibus tibi recommissis vitam ponas: sicut bonus pastor facit qui animam suam dat pro ouibus suis. Mercenarius autem et qui nō est verus pastor videt lupum venientem et dimittit oues et fugit: et lupus rapit et dispergit oues. Joānis. x°. Tertio cōiugatis qui sunt in agro: idest in labore scilicet vite presentis: iuxta illud psalmiste. Labores manuum tuarum quia manducabis etc. Dat consilium vt non deserant agrum matrimonij nec reuertantur ad dissolutionem ipsius quasi volentes tollere tunicam continentie. Antichristus enim et discipuli ei⁹ dānabunt nuptias: iubentes dissolui quod deus coniunxit: contra diuinum preceptum. Matthei. 19°. et Mar. x°. Ad confirmationem autem predictorum de nomine antichristi ait Ambrosi. super Lucam. Abhominatio desolationis execrabilis aduentus antichristi: eo q sacrilegijs infaustis mentium interiora contaminet: sedens iuxta historiā in tēplo vt sibi diuine vendicet solium potestatis. Juxta autem interpretationem spiritualem pulchre dicitur stare eo q in affectibus singulorum vestigium perfidie sue confirmare desideret ex scripturis disputans se esse Christum: hec ille. Et Augustin⁹ super Mattheum inquit. Antichristus ideo abhominatio dicitur q aduersus deū veniens honorem sibi dei vendicabit. Desolationis autem abhominatio appellatur: quia bellis et cedibus terram desolaturus est. Quintodecimo appellatur antichristus ipse Christi aduersarius: ab anti q est contra: quia in omnibus erit ipsi christo contrarius. Dicit autem magister Guilhelmus varilō in. 4°. senten. distin. 48°. Non est imaginandum illum sic vocari nomine proprio: sed ex effectu hoc nomen sibi conueniet. Aliud enim proprium nomē habebit. Si ergo vera est illa sententia. Qui non est mecum contra me est. l. celicolarum. C. de iude. Et facit lex. qui non facit. ff. de reg. iur. et l. si eū §. penul. ff. de fideicommis. l. ij. et l. si cui pure. §. p°. ff. ad treb. et habetur Luce. xj°. vbi hoc dixit saluator: et illud Ecclesiastici. 33°. Contra bonum malum: et contra vitam mors: et contra iustum peccator. Quanto magis antichristus scelerassimus: et omnium virtutum inimicus: erit contrarius sanctissimo domino nostro Jesu christo. Ea propter apud grecos ipse antichristus vocatur anthemos: quod interptat deo cōtrarius. Jtē appellatur arnoxome: quod interpretatur: nego: q Christum et fidem eius negabit. Appellatur etiā theytā: qd iterptat sol vel gigas: q ipse antxps dicet se eē solē iustitie: et illū gigātē gemine substantie diuine et humane: de q dī. ps°. 18°. Exultauit vt gigas ad currēdā viā: a sūmo celo egressio ei⁹. Et occursus ei⁹ vsq ad sūmū ei⁹: nec ē q se abscōdat a calore ei⁹. De xpo igit et antxpo verificabit illō philosophi. p°. de celo et mūdo. p°. Perier. et. x°. Meth. s. Unū vni ɔrīū est: lz ipse hoc ad aliō dixerit. Diabolus. n. p electis a deo missis et positis ad edificādā ecclesiā suā: posuit destructores. s. p adā herodē: p Noe neronē: p fideli Abraham ɔstātinū arrianū: p Moyse maumeth: p Dauid henricū pmū germanū: p Joāne baptista saladinū: p saluator aūt mūdi dño nro Jesu xpo ponet subuersorē orbis aduersariū ei⁹ antxpm: q i oibus ei ɔrī⁹ erit. Et p°. in natiuitate: q ipse dñs Jesus nat⁹ ē ī bethleē q iterptat dom⁹ panis q viuit hō: et q vt ait ps°. cor hois ɔfirmat: q xps venit viuificare hoies: et i diuia lege cōfirmare. Antxps āt vt cōiter teneē nasceē i babilone. Est āt duplex babilō vna i qua regnauit nabuchodonasor: et

assiriorum: et alia in egypto que nunc appellatur babilonia. Dicit autem glosa super illud 2°. ad Thessa. 2°. Nisi reuelatus fuerit homo peccati. Nascetur in babilone antichristus. Et idem asserit Hiero. super Danielem. Licet quidam dicant quod illa babilon magna cecidit et facta est inhabitabilis. Et ideo secundum eos non est verisimile quod ibi debeat nasci: nisi intelligamus babilonem mystice prout confusionem significat. Methodius vero vbi supra dicit: quod antichristus nascetur in corozaim et nutrietur in bethsaida et regnabit in capharnaum. Et persuadetur ista opinio per illud dictum comminatorium saluatoris Matthei. xi°. et Luce. x°. vbi ait. Veh tibi corozaim: veh tibi bethsaida. Et infra. Et tu capharnaum: nunquid vsque ad celum exaltaberis? Ad infernum descendes etc. Sed sequendo opinionem Hieronymi: dico quod in babilone que confusio vel confundens seu transferens interpretatur conuenienter nascetur perditus antichristus: quia in toto orbe confusionem faciet: et homines a cultu dei translatos ad se colendum perducet. Possumus quoque per babiloniam intelligere romam. Unde super illud p°. Petri. 5° Salutat vos ecclesia que in babilone collecta: ait glosa. Romam appellat babiloniam propter confusionem multiplicis idolatrie. Et nos dicere possumus: propter confusionem multiplicis malicie. In qua forte nascetur antichristus ex aliquo malo pontifice qui fuerit alicuius sancte religionis professus: sed inobseruator et preuaricator regule sue. Et ipse antichristus postea per operam diaboli transferetur ad partes vltra marinas. Et etiam saluator noster natus est in oriente: quia bethleem est in partibus orientis. Et hoc ad insinuandum quod cum ipso nascente orta est et inchoata salus nostra. Unde Zacharie. xi°. dicitur. Ecce vir: Oriens nomen eius: et eiusdem libri c°. 8°. ait deus. Saluator populum meum de terra orientis. Et Isa. 41°. dicitur. Suscitauit ab oriente iustum. Ita econtrario secundum aliquos antichristus nascetur in occidente: vt ostendatur quod veniet ad occidendas animas eternaliter. Et ad hoc exponi potest illud quod ait saluator Luce. 12°. Cum videritis nubem orientem ab occidente: statim dicitis. Nimbus venit. Et ita fit. Et alii dicunt quod ideo Christus crucifixus est contra occidentem vt ostenderet quod ille venturus est de occidente contra eum. Alii autem dicunt quod antichristus nascetur in partibus aquilonis: vt ostendatur quod suis turbinibus conturbabit totum mundum: iuxta illud Jeremie p°. Ab aquilone pandetur omne malum super omnes habitatores terre. Et. 4°. c°. eiusdem libri dicit deus. Malum ego adduco ab aquilone. Et. 6°. c°. dicitur. Malum visum est ab aquilone. Et. 46° c°. Stimulator ab aquilone veniet: et. 51° c°. etiam dicitur. Ab aquilone venient predones. Et Ezechie. 38°. et dicitur. Uenies de loco tuo de lateribus aquilonis. Et in huius figuram Numeri. 2°. dicitur quod Dan castrametatus est ab aquilone: quia vt ibi dicetur antichristus nascetur de tribu Dan. Secundo erit contrarius Christo in effigie et in corporis dispositione. Nam enim saluator noster fuit speciosus forma pre filiis hominum. psalmo. 44°. Ita est econtrario creditur quod antichristus erit turpissimus. Et ideo appellatur abhominatio: quia abhominabilis erit ad videndum viris iustis. Prouerbio. 29°. Abhominantur viri iusti impium. Malis autem occultabit diabolus illius turpitudinem. Qui enim transfigurat se in angelum lucis licet sit angelus tenebrarum: secundum illud ad Corinthi. xi°. et c° episcopi. et c°. nec mirum 26°. q. 5°. etiam transfigurabit antichristi faciem in oculis peruersorum: vt videatur pulchra quamuis sit valde deformis. Sanctis autem hominibus turpitudo eius non contegetur: Prouer. 6°.

V

Tertio erit contrarius Christo in progenie. Christus enim descendit de tribu iuda regali et legitima: que diuino cultui precipue semper fuit dedita. Antichristus vero descendet de tribu Dan que fuit filius concubine Jacob: scilicet Baal que erat ancilla Rachel: vt habetur Genesis. 30. Hec autem tribus Dan fuit a deo reprobata et maledicta. Unde dicit magister in speculo naturali de proprietatibus humane nature: et Petrus ioannes super Apocalypsim quod ideo tribus Dan non numeratur cum aliis tribubus: de quarum singulis dicuntur duodecim milia signati Apocalyp. 7°. quia ex ea nascetur antichristus: qui omnino cum suis ab hoc numero signatorum est exclusus. Quod cernens Jacob patriarcha Genesis. 49°. prenuncians futura dixit. Fiat Dan coluber tortuosus in via cerastes in semita. Sed iudei vt refert Nicolaus de lira super Genesim: et magister in historia scolastica dicunt: quod hoc predixit de Sansone qui fuit de tribu Dan: vt dicitur Judicum. 13°. Et decepit philisteos ac eos sepe prostrauit. Et ideo subditur ibidem. Mordens vngulas equi vt cadat ascensor eius retro. Quia sicut mordens vngulam equi facit cadere equitem absque eo quod tangat eum. Sic Sanson amplexatus columnas atrii fecit cadere domum super philisteos et occidit eos absque quod tangeret illos: vt habetur Judicum. 16°. Sed glosa ordinaria super dicta prophetia dicit quod intelligitur de antichristo qui nascetur de tribu Dan: et ideo appellatur coluber: quasi colens vmbras. s. peccatorum. Item appellatur cerastes qui est serpens cornutus: per quod antixpi seuitia designatur qui contra sanctos morsu

pestifero ⁊ cornu potestatis armabit. Et sicut cera
stes habet quattuor cornua arietinis silia. Ita an
tichristus habebit quattuor regna. s. orientis: occi/
dentis: septentrionis: ⁊ austri. Nã vt dicit Hiero/
nymus super Danielẽ. Solus in toto orbe regna/
bit antichristus. X

PRedictaz quoqz prophetiã de antixpo expo/
nit Aug. in li°. de ortu antixpi: dicens de illo.
Concipiet plenus diabolo ex tribu Dan sicut in
Genesi legit. Fiat Dan coluber in via. Et ita etiã
exponit Gre. in. 3°. mora. Et ideo Jacob prophe
tãs post predicta ṽba ait, Salutare tuuz expecta
bo dñe: quasi diceret ƀm glosaz. Licet iste serpẽs
tortuosus antichristus multos seducet: ⁊ a popu
lo israel adorabit quasi deus: ⁊ messias quem ipi
expectant. Ego tñ expectabo deũ saluatorem dñm
Jesum ⁊ in ipo sperabo: sicut etiã inqt Abacuch
propheta c°. 3°. sui libri di. Ego autẽ in dño gau
debo ⁊ exultabo in deo Jesu meo. Ambro. quoqz
idem affirmãs in li°. de benedictiõe patriarcha/
rum ait. Antichristus futurus est de tribu Dan:
seuus iudex ⁊ tyrãnus imanis qui pplm iudica
bit: ⁊ tanq̃ sedẽs in via serpẽs dijcẽ tẽtabit eos
qui viam ambulãt ṽitatis: hec ille. Sicut enĩ duo
decim fuerũt apli de quoꝝ numero cecidit vnus
scilz iudas: loco cuius successit Mathias. Act.
p°. Sic in numero duodecim tribuũ filioꝝ israel
vna trib9 ruit. s. Dan que in antichristo persequet
Christũ: loco cuius Apoc. 7°. in visione bti Joã
nis supplet tribus Manasen qui fuit filius Jo
seph: vt patet Geñ. 38°. Sibilla etiam tiburtina
inqt. In illo tẽpore surget pnceps iniqtatis de tri
bu Dan qui vocabit antichrist9. Hic erit filius p
ditionis: caput superbie: magr erroris: ⁊ plenitu/
do malicie: q subuertet orbem ⁊ faciet prodigia ⁊
signa magna: pfiãs simulationes: ⁊ eludet per ar/
tez magicã mulieres: hec illa. Quã prophetiã reci
tat Theophor9 presbyter ⁊ heremita in li°. de sta/
tu vniuersalis ecclesie. Et pdicta probant Jere.
4°. vbi di. Vox annũciãtis a Dan. Et notũ faciẽ/
tis idolũ de monte ephraim. Quia antichrist9 fa
ciet se adorari. Et. 8°. c°. Jere. etiaz dĩ. [illegible] dan au
ditus est fremit9 equoꝝ eius. [illegible] voce pugnatorũ
ei9 cõmota est omnis terra: ⁊ venerũt ⁊ deuoraue
rũt terrã ⁊ plenitudinem ei9. Abbas quoqz Joa/
chim in sua prophetia dicit. Antichrist9 nascet ð
semine israel: de tribu Dan. Et erit diabolice pote
stati tradit9 ac ei9 obsequijs dedicat9. Y

QUarto erit antixps contrari9 christo in gene
ratione. Christ9 enim generat9 fuit de sctissi/
ma virgine: ⁊ per opationẽ spũs sancti. Antichri
stus ꝟo cõtrario modo generabit. s. interueniẽte
diabolica operatiõe. Licet enim tenentes ꝙ anti
christ9 nascet de adulterio. s. de cõiugata dicũt ꝙ
sicut Christ9 voluit suũ aduẽtum ⁊ natiuitatem
ex virgine celare per matrimoniũ diabolo ei9 ad/
uentũ cognoscere satagẽti: ita diabolus occulta/
re volet aduẽtum antichristi nasciturí ex dãnato
choitu: faciẽs eum nasci ð cõiugata ex adulterio.
Tamẽ alij dicũt ꝙ sicut Christus nat9 est ex de/
spõsata ratione predicta: ita cõtrario modo na/
scet antichrist9 ex indespõsabili: scilz ex aliqua re
ligiosa solẽniter professa: ⁊ ꝯsequẽter inhabili ad
cõtrahẽdum matrimoniũ. clemẽ. eos. ð sen. exco.
Et hoc vt totaliter sit ipsi Christo cõtrari9. Unde
sciẽdum est ƀm sentẽtiam sancti Bonauẽture in
2°. dist. 8ᵃ. art°. pmo. q. 2ᵃ. ꝙ tam boni q̃ mali an
geli ðo permittẽte possunt sibi formare corpora q
bus vtũtur: sicut instrumẽtis ⁊ organis ad operã
dũ. Sed vt ait idem doctor in eadẽ distic. art°. 2°
q. pᵃ. Talia corpora sumpta ab angelis nõ habẽt
verã cõplexionem corpoꝝ: sed solũ effigiem: ⁊ di/
cit idem doctor in eadẽ distic. ⁊ arti. q. 2ᵃ. ꝙ talia
corpora formãt dẽ materia elemẽtali nõ simplici
nec plene mixta: sed medio modo: vtpote ex aere
vaporali. Si aũt querat an demones in tali cor/
pore assumpto possint generare? Respõdet idem
doctor in eadẽ distic. articu. 3°. q. pᵃ. ꝙ nõ. Acci
piẽdo generationez proprie: qꝛ in tali corpore nõ
hñt opatiões proprias aĩe vegetatiue. Habẽt tñ
aliquo modo operationes his cõformes. Et ideo
possunt esse medij opatores generatiõis ex trã/
fusione seminis alieni. Accipiũt enĩ qñqz formaz
mulieris: ⁊ viro se prostituũt. Et ppter hoc appel
lant succubi. Suscipiẽtesqz semẽ virilẽ: arte ⁊ po
testate sua illð cõseruãt incorruptũ: ac postmodũ
assumũt formã viri: ⁊ cũ muliere se cõmiscẽtes:
ex trãsfusione predicti semis generare hoies pũt
vt dicit Scotellus ĩ predicta di. Et tali actu ap/
pellant icubi. Diabol9 ergo assũpta forma mulie/
ris se psternet viro religioso ab obseruãtia regule
sue apostatato ⁊ pessimo. Et postea trãsformãs se
in forma illi9 religiosi fornicabit cuz monacha: ⁊
ipa ab obṽuantia regule sue apostatata ⁊ mala.
Et de illo semie ab ipo religioso suscepto: ⁊ i illaz
monachã trãsfuso gñabit antixps ƀm quorũdaz
opionẽ. Et iõ appellabit fili9 meretricis ⁊ diaboli
nat9 de sacrilegio p diabolicaz opationẽ. Uñ glosa
sup illð. 2ᵉ. ad Thesa. 2°. Dicetur fili9 pditiõis. ait.
Idest diaboli mõ pdicto. Iste aũt religiosus ⁊ ẽt
monacha ipsa ab aliquo de tribu Dan faciliter
poterit descẽdisse: puta per fornicationez alicuius
hebrei de illa tribu cum muliere christiana. Uel
etiam poterunt traxisse originem ab aliquo de

illa tribu iā multis tēporib⁹ ad fidem xpi cōuer/
sa. Licet ipsi hoc forsitā ignorabunt. Et istū mo/
dū generationis antichristi.s. per operationē dia/
boli videt̄ tetigisse Paulus.2ᵉ.ad Thesa.2°.dicēs
de illo. Cuius aduētus est ꝛ͂m operationē sathane.
Et Damascen⁹ li°.4°.ait. Ex fornicatione gene/
rabit̄ antichristus: ⁊ suscipiet oēm actū sathane.
Frācisc⁹ tñ de mayro.in ꝓmōe de antichristo di
cit ꝙ nascet̄ ꝺ adulterio: ⁊ modo naturali. Et idē
tenet magister Guilielm⁹ varilon vbi.s. Ubi etiā
inquit ꝙ Aug.in.20.de ciui.dei dicere videtur ꝙ
antichristus erit christian⁹: idest baptizatus in fi
de xpi per suos parētes. Exponens ad hoc illō 2ᵉ.
ad Thesa.2°. Qui tenet nunc teneat donec de me
dio fiat. Et ad idem pōt adduci illud pᵉ.Joā.2°.
Ex nobis prodierūt: sed nō erant ex nobis.s.ꝑde
stinatis. Sicut enim vinū quāto est melius: tāto
cum in acetū vertit̄ fit acrius: ⁊ cib⁹ delicatior cū
in stercus vertit̄ fit fetidius. Ita cū quis christia/
nus apostatat a religiōe christiana fit aliis peior
c°.quātūlibet.47°.dist. Et ideo antichristus erit
hebreus ⁊ christianus apostata a lege ⁊ fide vete
ris ⁊ noui testamēti: ⁊ aduersus oēm sectā cōsur
get vt dicit predictus magister Guilielmus vari
lon vbi supra. Qui etiā ibidem inq̄t: ꝙ antichri
stus erit rex potētissimus: ⁊ monarcha fiet toti⁹ or
bis. Presuppositis aūt predictꝭ posset opinari ꝙ
aliqua magna regina non habēs filiū a viro suo
rege: per adulteriū siue sacrilegiū ꝯcipiet filiū qui
erit antichristus. Quem rex credēs esse suum fi/
liuꝫ faciet baptizari: ⁊ aliquo noīe christiano ap/
pellari. Et ista regina cuꝫ adultero siue sacrilego
poterunt descēdisse de tribu Dan modo predicto.
Uel forte illi regi ⁊ regine nō valentibus habere
prolē masculinā appellabit diabolus in forma ꝟ/
ginis Marie: vel angeli: aut in forma alicui⁹ san
cti: dicēs eis ex parte dei ꝙ eis vult donare vnuꝫ
filiū qui erit imꝑator totius mūdi. Et imponet re
gine ꝙ ostēdat se grauidā vsqꝫ ad nonū mēsem.
Deinde fingat se parturire filiū. Quo tꝑe adueni
ente diabol⁹ occulte portabit antichristuꝫ tūc tūc
nati modo ꝑdicto de sacrilegio ex aliqua monia
li apostata: vel ab alia scelerattissima femina. Et sic
pōt cōcordari opinionū diuersitas. Quia illi qui
dicūt ꝙ antichristus erit parue potestatis a ꝑn/
cipio debēt intelligi quo ad eius originē: q2 ꝺ pa
rētibus nō potentibus: ⁊ vilissimus genere nasce
tur. Sed qui dicūt ꝙ erit rex potētissimus itelligi
debēt propter acquisitū regnū ex tali suppositiōe
⁊ fraude diabolica. Non enim erit rex verus illi⁹
regni primi cuius cōsequet̄ dñium quasi ex suc/
cessione paterna. Nec erit de stirpe antiquorū re/
gū. Primo aūt subiugabit sibi xpianitatē: vel ma
gnā partē ei⁹ vi debellādo ⁊ occupando aliq̄s dña
tiones. Multas vero faciliter obtinebit: quia por
tabūt sibi claues ciuitatū nō tātū metu crudelita
tū quas faciet fieri illis qui ei ꝯtradicere volent.
Sed ꝑncipaliter hoc faciēt propter tirannicas in
angarias: quibus afflicti populi vt eas euadant
se submittēt ipsi antixpo. Et ideo dicit̄. Eze.38°.
ꝙ ascendet ad terraꝫ absqꝫ muro. Et ibidē dꝛ de
illis qui ei se submittent. Hi omnes habitāt sine
muro vectes ⁊ porte nō sūt eis: vbi dicit Nicola⁹
de lira: ꝙ ita faciliter eorū vrbes accipiet: ac si es/
sent sine muro ⁊ munitione. Et hoc eodē mō dia
bolicus maumeth fecit sectaꝫ suā vt refert epūs bur
gēsis sup Apoc.c°.13°. Nā Eracli⁹ imperator ro/
manorū habita victoria de persis intātū supbiuit
⁊ insolēs fact⁹ est: ꝙ illos populos qui nūc sūt sub
lege maumethica: vehemēter affligebat ⁊ tiram/
nizabat. Quapropter desiderātib⁹ illis rebellare:
⁊ se a ꝟuitute illa grauissima liberare. Ipse mau/
meth dolosus ⁊ fraudulentus se fecit eorū ducem
Et sic illi vidētes ei⁹ animositatē: ⁊ similiter opera
mirāda que arte magica faciebat: ipsi se submise
runt ⁊ eius legem receperūt [illegible] iterū sub predicti
iperatoris potestate redigerent̄. Subiugata aūt
xpianitate vel maiori pte ei⁹ ipse antixp̄s brachio
xpianoruꝫ debellabit infideles. Quibus debellatis
dicit se esse messiā in lege ꝓmissū ad mūdū reno/
uandū. Et sic iudeos sibi applicabit maiori fideli
tate. Licet eni ipse erit de tribu Dan: tamen dicet
se esse de tribu iuda que est regalis: cui promissus
fuerat messias. Et in hoc etiā imitabit̄ diabolicuꝫ
maumeth: qui cū esset de stirpe agar ancille abra
ham denominauit se ⁊ gentē suā a noie sarre vxo
ris ipsius abrahā. Unde appellant̄ sarraceni qui
deberēt vocari agareni. Uidētes aūt xpiani deuoti
ipsū cōsurgere cōtra fidē xpi volētes ei rebellare
cui pri⁹ se subderāt spōte nesciētes illuꝫ esse anti/
christū. Sed ipse brachio ipꝫoꝝ hebreorū ⁊ alio/
rū peruersorū hominū cōtra eos cōsurgēs debella
bit ⁊ occidet eos. Et hoc modo antixp̄s bis veniet
cōtra xpianitateꝫ.s.p°.pacifice quo ad multos q
ei sine aliqua cōtradictione: imo volūtarie se sub
dēt: ⁊.2°.violenter. Et hec ꝓbari vident̄ per ea q̄
habent̄ Dan.xi°.vbi dici videt̄ ꝙ antixp̄s bis ve/
niet ⁊ in secūda vice cōsurget cōtra sanctuariuꝫ
dei: ⁊ ꝙ romani contra eum mouebuntur in pre/
lium: sed tādē ab [illegible] conterentur. Quod auteꝫ de
damnato coitu nasci debeat antichristus osten/
ditur per illud quod dixerunt iudei. Joā.7°.s. Xp̄s
idest messias a nobis acceptandus cum venerit
nescimus vnde sit. Et bene. Nam ꝛ͂m iura spuri⁹

non dicitur habere patrem: vt notat. Hosti. in [illegible]ma in ti°. de ꝯsan. ⁊ affi. ⁊ facit text⁹ in. l. hac parte. ⁊ in. l. si spurius. ff. vnde cogna. ⁊ in. §. vulgo q̄sitos: vbi textus ad litterã. insti. de suc. cogna. Et facit etiam lex. quia semper. ff. de in ius vo. vbi dicitur: ꝙ pater est ille quē nuptie demõstrant. ⁊ in l. vulgo concepti. ff. de sta. ho. vbi dicitur. Vulgo concepti dicuntur qui patrem demonstrare non possunt vnde dicit glosa in. §. si aduersus. insti. de nup. Cui pater est populus pater est sibi nullus ⁊ omnis. Cui pater est populus nõ habet ille patrem. Et tibi in textu dicitur ꝙ vulgo concepti patrem non habere intelliguntur: quia est incertus. Predicta etiam probantur per textum in. c°. dicat aliquis. 32ª. q. 4ª. vbi dicitur: ꝙ natus alicui ex damnato choitu nec heres nec filius est: quia non est successor hereditatis eius nec sanguinis. Dicitur autem spuri⁹ ille qui natus est de damnato choitu sicut de sacrilegio: vel incestu: aut de adulterio vt p ȝ p legē. vulgo ꝯcepti. ff. de sta. ho. ⁊ per r. cᵐ. nisi cum pridem. §. persone. de renun. ⁊ ⁊ cᵐ. transmisisse. qui fi. sint le. Quinto antichristus erit contrarius christo in appetitione. Nam dominus Jesus nõ appetijt regna tẽporalia: sed ea contempsit: vt patet Joannis. 6°. vbi dicitur ꝙ fugijt quãdo iudei voluerunt eum facere regeȝ Et Joannis. 18°. dixit pillato. Regnũ meũ nõ est de hoc mũdo. Similiter etiam fidelibus suis trãsitoria non esse appetẽda ostendit Matthei. 19°. Sed antichristus regnum temporale ambiet: ⁊ bona temporalia suis sequacibus dabit Danielis. xj°.

Z

SEd circa predicta quidam dubitant nunquid antichristus erit diabolus incarnatus sicut Christus fuit ⁊ est deus. Et quibusdam videtur ꝙ sic: ⁊ suam opinionem roborant⁹ dicto [illegible]cti⁹ Gregorij in. 6°. lib°. mora. vbi ait. Caput iniquoꝝ diabolus est qui in vltimis dieb⁹ illud vas ꝑditiõis añxp̄s vocabit. Sȝ tenẽda est snīa Hiero. sup Dañ. 7°. c°. q inqt ꝙ añxp̄s nõ erit diabolus icarnat⁹ sed hõ diabolic⁹: qa i eo corporaliter hītabit diabolus. s. nõ p asũptionẽ ⁊ vnionẽ i supposito sed per totalē illius hoīs possessionẽ. Et ad hũc intellectũ trahẽda sũt verba Gregorij. Joannes quoqȝ damascen⁹ vbi. s̄. dicit. Presciẽs de⁹ in iniquitateȝ future volũtatis ei⁹: cõcedet in illo hītare sathanã: iuxta illud Job. 37°. Ingredietꝛ bestia latibulũ suũ: ⁊ in antro suo morabitꝛ. Sup quo idē Grego. ait. 27°. mora. c°. 24°. Antiquus hostis velut bestia latibulũ suũ igredietur cuȝ in fine mũdi damnatũ illũ hominē qui antichristus vocatur inuadet. Vas quippe illud diaboli antrũ ac latibulum bestie est: hec ille. Ex quibus patet ꝙ antichristus erit spelunca diaboli ratione simulationis. Qui etiã erit diaboli cauda rõne vltime persecutionis. Cauda enĩ vltimũ est aīalis: de diabolo autē dicitꝛ Job. 40. Stringit caudaȝ suam quasi cedruȝ dicitur quoqȝ Isa. 9°. Propheta docens mendaciũ ipse est cauda: scilicet diaboli. Itē Job. 41°. vbi Grego. 33°. mora. c°. 34°. ait. Quia sternutatio maxime caput cõcutit diaboli sternutatio vocatur illa eius extrema cõmotio: qua diuinatũ hoiem ingreditur: ⁊ per eũ reprobis principatur: quia tanta tũc se commouebit virtute: vt membra etiam si fieri potest electa perturbet. Iteȝ erit alitus diaboli ratione pestifere inspirationis. Job. 41°. Alitus eius prunas ardere facit. Item erit collum diaboli ratione inflexibilis obstinatõnis. Job. 41°. In collo eius morabitur fortitudo ⁊ eiusdē li. 15°. c°. Tetendit aduersus deũ manum suam: ⁊ contra omnipotentem roboratus est: cucurrit aduersus deum erecto collo: ⁊ pingui ceruice armatus est. Item ipse antichristus erit diaboli gladius ratione ire ⁊ peruerse suggestionis. Job. 41°. Cum apprehendet gladium subsistere non poterit neqȝ asta neqȝ torax. Per astam autem ẜm Gregorium predicationis iaculum: per toracem vero fortitudinem patientie intelligim⁹. Neutrum nanqȝ istorum poterit subsistere ante hunc gladium: quia vt dicit Grego. Diabolus veniens in antichristum tante virtutis apparebit: vt si supernum desit auditorium: ⁊ predicantiũ lumen obtundat: ⁊ longanimitatem patientium destruat. Item ipse antichristus erit nox diaboli de qua dici potest illud. Job. 3°. Noctem illam tenebrosus turbo possideat: ⁊ obtenebrentur stelle caligine eius. Unde Ambrosius super illud. Luce. 17°. In nocte illa duo erũt in lecto. ⁊c. ait. Bene noctem dixit: quia antichristus hora tenebrarum est: eo ꝙ peccatoribus hominũ tenebras erroris infundat. Et in sermone d̄ aduẽtu dñi ad iudiciũ idē Ambro. inqt. Frequẽter audiuim⁹ sacris litteris predicantĩ: priusqȝ dñs Jesus veniat antixp̄m regnaturũ: qui ita tenebras hũano gñi sue ꝑuitatis effũdet vt lucē xp̄iãi nemo respiciat ⁊ caligine ꝓp̄a opiens mẽtes hoiuȝ cecitatē q̄ndã spiritualibus oculis exhibebit. Nec mirum si diabolus emittat iniquitatis tenebras: cum nox ipse sit omnium peccatorum: hec ille. Qui etiam super secundam epistolam Pauli ad Thessaloni. 2°. c°. ait: ꝙ sicut filius dei diuinitateȝ suam demonstrauit signis ⁊ miraculis in humanitate quam assũpsit ita diabolus ipsũ antixp̄ȝ inuadet ⁊ inhabitabit: ⁊ vt p eũ signa m̄dacij faciat ac se deũ oñdat.

Pro cõclusione aūt isti⁹ partis dico q̄ iste pditus antichrist⁹ ex ꝑsortio diaboli multa scire ꝛ facere poterit. Demones eni licet facē nō possint vera miracula: tñ possūt facere mirãda ꝛ prodigiosa excedētia facultatē humanā: ꝛ sensus hoium excedētia: que ipsis hoibus apparēt miracula: vt ait Alerā. de ales in. 2ª. parte sūme: in tractatu de miraculis. Et scūs Bona. in. 2º. di. 8ª. pte. 2ª. art. pº. q. 3ª. ꝛ beat⁹ Tho. 2ª. 2ᵉ. q. 179ª. art. 2º. Et in pª parte sūme. q. 114ª. Et scūs Aug. in liº. octuaginta trium questionū. Et hoc modo videbit̄ facere miracula antichrist⁹. De quo Paulus. 2ᵉ. ad Thessa. 2º. ait: q̄ faciet multa per opatiōez sathane in omni v̄tute ꝛ signis ꝛ prodigijs mēdacibus: ꝛ in omni seductiōe iniqtatis his qui peunt. Et Gre. 29º. mora. dicit. Sicut cedrus arbusta cetera i altum crescēdo deserit: ita antichrist⁹ mūdi gloriaꝫ tpaliter obtinēs: mēsuras hoium ꝛ hoies culmine ꝛ potestate trāscendit. Spūs quippe in illo est qui in sublimib⁹ positus potētiam nature sue nō pdidit vel deiectus. Cuius iccirco v̄tus nūc minime ostēdit̄: q: dispensatiōe diuine fortitudis ligatur: hec ille.

¶ Pars tertia hui⁹ s̄monis de signis qbus cognosci potest antichristū in proxio vētur ū.

Tribus modis iter alios cognoscē possumus antichristi aduētū in proximo affuturū. s. scripturaruꝫ admonitione: oium scelerū ppetratiōe: ꝛ scōꝝ pdicatione. Quo ad pmū sciendū est q̄ sex sunt etates hois qui est microcosm⁹: idest minor mūdus s̄m Phūm. 8º. Phisi. Videlicet īfantia que durat vsq̄ ad septimū annum. l. si īfanti. C. de iure deli. Pueritia que durat vsq̄ ad duodecimū annuꝫ in feminis: ꝛ vsq̄ ad quartū decimū in masculis l. qua etate. ff. d testa. iucto. §. ꝑterea. insti. quibus nō est per. fa. te. Adolescentia que durat vsq̄ ad annuꝫ vigesimūquintū: iuuent⁹ que durat vsq̄ ad qnquagita annos. Senectus que durat vsq̄ ad septuaginta annos. Et etas decrepita que est aliarū etatum termin⁹. l. vt inter diuinū. C. de sacrosan. ec. Et pariformiter etates mūdi sunt sex. Quaruꝫ pma durauit ab Adam vsq̄ ad Noe: secūda vsq̄ ad Abrahā: tertia vsq̄ ad Moysen: quarta vsq̄ Dauid: vel s̄m aliquos vsq̄ ad trāsmigrationē babylonis: qnta vsq̄ ad aduētū xp̄i: sexta ꝛ vltima que est nūc: durabit vsq̄ ad fineꝫ seculi: de quo ēt loqt̄ Joā. an. in pheīnio sexti: sup tbr. ꝑfectus. Nō aūt hec sit vltima etas mūdi: dimissis paganoꝝ sentētijs qui ēt hoc dixerūt: inter quos fuit Virgili⁹ qui in bucolicis ait. Ultima cumei iam venit carmis etas ꝛc. Ūndo per sacras scripturas Christū incarnatū fuisse in vltima ac nouissima etate mūdi. Nam inqt aplūs ad Titū pº. Uerbū abscōditū: idest verbū diuinū reuelatum est: scilꝫ per incarnationeꝫ istis nouissimis tpibus. Et pᵉ. Petri pº. dī. Redēpti precioso sanguine Jesu christi precogniti qdē ante mūdi cōstitutionē. Manifestati autē nouissimis tpibus. Et pᵉ. ad Cor. xº. ait Paulus. Nos sum⁹ in q̄s fines seculoꝝ deuenerunt. Et pᵉ. Joā. 2º. ait apl̄s. Filioli nouissima hora est. Et Apoc. pº. dicit ideꝫ apl̄s: q̄ oportet fieri cito ea que scripta sunt in illo volumine. Inter que est visio de aduentu antichristi: ꝛ de fine mūdi. Et Apoc. vlº. loq̄ns Christus de aduētu suo ad iudiciū ait. Ecce venio cito: ꝛ merces mea mecū est dare vnicuiq̄ s̄m opa sua. Et de hoc predictuꝫ fuit Deute. 32º. vbi dī de die iudicij. Juxta est dies pditionis: ꝛ adesse festinant tpa. Judicabit dn̄s populum suū: ꝛ in suis suis miserebit̄. Sancta quoq̄ m̄r ecclia idem affirmās decantat in officio ascēsionis dn̄i di. Jesu n̄ra redemptio: amor ꝛ desideriū: deus creator oīum: homo in fine tēporū. Cum ergo de hac etate nouissima iam p̄terierint. 1495ᵉ. patet ꝑsecutionem antixp̄i: ꝛ finē mūdi in proximo adesse. Sicut enim synagoga habuit septeꝫ sigilla. Ita etia presens ecclesia totidē habebit. Primū autem sigillum fuit apertū quādo deus misit filiū suuꝫ in mundū: scōm qñ xp̄s misit aplōs: tertiū qñ misit martyres: quartū qñ misit doctores: qntū qñ misit monachos. s. basiliū: bñdictum: ꝛ alios: sextum qñ misit Frācīscum ꝛ Dn̄icuꝫ vt innouarēt mundū per pn̄iam: predicātes ꝛ dicētes populis illud Luce. 13º. Nisi pn̄iam egeritis oēs simul peribitis. Septimum v̄o sigilluꝫ aperiet̄ tpe antichristi: ꝛ iudicij ac finis mūdi. Cum igit̄ iam qnq̄ sigilla in totum trāsierint. De sexto aūt iam ducēti ꝛ nonaginta sex anni p̄terierūt: seq̄tur proximū eē tēpus septimi ꝛ vltimi sigilli. s. aduentus antichristi. Beatus eni Bernardinus n̄r de senis putat̄ fuisse vltim⁹ scūs sexti sigilli: quē deus misit ad annūciandū finē mūdi: ꝛ vltimū repertorū vna cū discipulis suis. Ūn in liº. q dī de mūdi fabrica in quo depicta sunt mirabilia a pncipio ipsi⁹ mūdi vsq̄ nūc facta: ꝛ que vētura sunt vsq̄ i fineꝫ s̄m prophetias scōꝝ. Ultimus sanctus depict⁹ est ipe sanct⁹ Bernardinus. Et post istū sūmum pōtificeꝫ Alerādrū sextū relicta sūt tātūmodo tria folia vacua depingenda. Et postea ōpicta est ꝑsecutio antixp̄i: sicut in breuissimo tpe futura. Ego tamē hoc ꝛ alia que iseri⁹ describā que de sacra scriptura nō habent testimoniuꝫ: non affirmo tanq̄ vera. Sed solū prout inueni censui esse describēda:

& fideliter recitãdã: & idez dico de precedentibus filibus. Uidi quoqz librũ quẽdã iam multis annis ab vno excellẽtissimo astrologo factũ: in quo tractat de malignitatibus que acciderũt ex cõiunctiõe saturni & iouis ad scorpionẽ. Nam accidẽ [redacted] tali cõiũctione: post paucos annos venit diluuium. Siliter post ipam cõiũctionem venit mahumeth: qui fidẽ Christi pro magna parte deleuit: & christianis plurima mala itulit. Post ipam etiã coniũctionẽ dicit debere venire antichristũ. Quã quidẽ coniũctionẽ asserit incepisse in .1464°. die 9°. aplis: ita q de illa iam trãsierunt .31. anni. Dicit tñ ipam coniũctionẽ durare per aliquos annos. Unde nõ põt sciri an antichristus dbeat nasci in pncipio ipius cõiunctiõis: an in medio: an ꝑo circa finẽ. Unde ex pdictis si vera psupponantur: apparet antixpm in breui debere apparẽ. Legit quoqz in quadã pphetia quã dr reuellasse sanctus Frãciscus suis socijs: quã frater Leo vnꝰ ex pdictis socijs beati Frãcisci scripsisse fert de verbo ad verbũ prout dicebat ipe scũs Frãciscus a spiritu scõ edoctus. In qua iter alia dixit q hinc ad ãnũ .1498m. cõpletũ. Quidã rex potẽs faciet creari vnũ pseudo papã & mistruz antichristi: qui puersus põtifex faciet vnã prauã & dolosam expositionẽ sup regulam ipius beati Frãcisci: & acriter psequetur oẽs qui sue electiõi nõ cõsentient: & ei nõ adherebunt. Maxime ffes minores eius declaratiõem & obediẽtiã nõ seruãtes. Et erit tanta psecutio & scisma in christianitate q maior pars xpianitatis recedet ab obediẽtia veri vicarij Christi. Sed tãdẽ deo auxiliãte ecclesia dei reformabit per vnũ scm̃ papam de ordine minoꝝ simul cuz impatore christianissimo: qui tũc erit eidez summo pontifici adherẽs. Et postea veniet antichristus.

B

Est tñ sciẽdũ ẽm quosdã doctores q anteqz veniat antichristus recupanda est terra sancta a christianis. Et hoc ait abbas Joachim sup Jeremiã: allegãs sibillam erithrẽã. Ubi etiã dicit q destruẽt turchos: & vsqz ad hismaelitas penetrabũt absqz resistẽtia: & causam huius assignat di. Futurũ est vt oriẽtales exercitus iter se discideãt: & sub romane reipublice pncipe veniant. s. ppter mutuam discordiã. Sãctus quoqz Norseus patriarcha antiochenus de quo aiũt armeni q prophetauit fere circa initia maumeth: dicit clarissime q capta cõstãtinopoli & grecia a turchis. Postea adiutorio & cõsilio aliquoꝝ ex ipis turchis: sine alijs infidelibꝰ: nõ solum ipa cõstãtinopolis & tota grecia recupabit a christianis: sz ẽt tota asia & siria & multe alie prouincie ifideliũ. Christiani

eni terra mariqz collecto exercitu pdictas terras inuadẽt. Que oĩa in breui tpe videnf debere accidere: cũ iter ipos ifideles sint discordie & bella magna. Itẽ q: multi xpiani reges & pncipes sunt ad recupandã terrã scãm & alias xpianoꝝ terras aiati. Scdo apparet tps antichristi & finis mũdi primũ esse oĩum scelerũ ppetratõe: & mũdi ipius cõturbatiõe. De quo signo q: satis dixi in pria parte pncipali huiꝰ opis fmone .1°. pte prima: ostendẽs illõ esse cõpletũ. Ad pñs solũ dico verificatuz ẽẽ qd pdixit dñs Mat. 24°. Ubi ait q tũc abundabit iniqtas & refrigescet charitas multoꝝ. Jaz eni incepit ille diabolicꝰ aglo insufflare. Uñ videmus adipletã esse hodiernis tpibꝰ illã Bernardi sniam: q in disciplina scolastica dicit. Recessit lex a sacerdotibꝰ: disciplina a scolaribꝰ: iustitia a pncipibꝰ: defensio a militibꝰ: cõsiliũ a senibꝰ: timor a iuuenibus: patiẽtia a paupibꝰ: pietas a diuitibꝰ: bonitas a ciuibus: vitas a mercatoribꝰ: religio a clericis: deuotio a religiosis: humilitas a nobilibus: fides a pplo: charitas a mũdo: amor a parẽtibꝰ: obediẽtia a filijs: custodia a platis: reuerẽtia a subditis: eqtas a iudicibꝰ: legalitas a cõsulibꝰ cõcordia a ffibus: familiaritas a sororibꝰ: fidelitas ab oparijs: mãsuetudo a potẽtibus: scĩa a doctoribꝰ: modestia a cõiugatis: pudicitia a viduis: integritas a virgibꝰ: fiducia a cũctis: nũcqz xps alienꝰ hr ab oibꝰ: hec ille. Sciẽdũ est aũt q sicut saluator nr venit tpe pacis & cõcordie: vt pz Luce 2°. ita ecõtrario ipe antixps veniet tpe scismatis & discordie. Uñ dicit Paulus .2e. ad Thessa. 2°. q añ aduẽtũ antixpi fiet discessio in ecclia dei. Ubi dicit glosa q multi nõ obediẽt pceptis aplicis ẽt de psonis ecclíasticis. Sz potiꝰ sũmo põtifici rebellabũt atqz illũ & romanã ecclĩã vexabũt atqz molestabũt. Et hoc videmꝰ ipletũ in grecia: psia: arabia: caldea: & qsi in oibus ptibꝰ oriẽtis. Uñ de ipa ecclia põt dici illõ Treñ. p°. Dña gẽtiũ fcã est sub tributo. Itẽ pe. ad Thi. 4°. itez igt. Paulus apls. In nouissimis diebꝰ discedẽt qdã a fide atẽdẽtes spiritibꝰ erroris & doctris demonioꝝ in hypocrisi loqntiũ mẽdaciũ: & cautiatã cõsciam hñtiũ. Et dicit glosa sup Apocalypsim. Et Albtꝰ magnꝰ i cõpẽdio theologie libro .7°. c°. 7°. q fiet discessio ab vtroqz impio romano. s. spũali & tpali: & idẽ tenet Aug. 20. de ciui. di. & Ambro. sup Lucã. Que quidẽ i pñti qsi cõpletã cõspicimꝰ. Cũ videamꝰ i christianitate multas dñatiões: pncipesqz ac reges: & & cõitates: ac particlares psonas nõ obedire sedi aplice nisi in his q̃ eis placẽt. Quinimo excõicationes: & interdicta: ac alias censuras ecclesiasticas paruipẽdunt. Imo oportet q papa obediat eis ad nutũ:

tis ad nutum: & volunt in dominationibus suis esse velut pape: & ecclesiastica quibus volunt distribuere beneficia. Ita q papa videtur nūc eē sicut circulus ad tabernam. Multi quoq3 heretici cōtra ecclesiam catholicam insurgūt: falsa dogmata disseminantes. Quorum vnus in partibus vltramontanis habens multos discipulos: nunc publice disputat contra statum ecclesie romane: cuius errorem multi sequuntur. Ut autem suam perfidam doctrinam plures suscipiant: incedit vestitus more apostolico. Ita q verificata est illa sententia quam predixit dominus de tēpore antichristi. Math. 24°. Tūc surgēt multi pseudo prophete & seducent multos. Pertranseo hic de hereticis qui nunc sūt in partibus pedemontanis sub ducatu subaudiensi: qui quasi innumeras hereses pertinaciter tenēt contra romanam ecclesiam: & appellant valdenses: & sūt circa quadraginta milia hominum. Quid dicam de scolis que sunt in multis ciuitatibus italie in quibus docetur q mortuo corpore etiam moritur anima: & q non est alia vita preter istam: ita q concludunt non esse paradisum nec infernum. Multi quoq3 de prelatis ecclesiasticis: imo etiam de cardinalibus nō obediunt sūmo pontifici nisi quādo eis placet: imo contrariantur quantum possunt. Imperatori quoq3 romano temporali pauci obedientiam prestant. Ita q videtur posse dici de eo q sit sicut potestas sinagalie &c. Leges etiam imperiales a paucis seruantur. Et ideo in breui expectatur debere verificari illud qd ait Ambro. i omelia quadam. s. Veniet antichristus regno deficiente romano: qui interficiet sanctos reddita romanis libertate: sub suo tamen nomine. Preterea inuenitur scriptura quedam que dicitur ꝓphetia abbatis Joachim qui fuit iam elapsis ānis quadringentis & plus: quā ego vidi. In qua inter alia dicitur q quidam potentissimus rex xp̄ianitatis qui erit prope tēpus antichristi: insurget contra ecclesiā romanam: & illi ingeret multas tribulationes: & illius tempore erit scisma in ecclesia dei in creatione pape: q2 plures creabuntur. Inter quos erit vnus qui eliget per operā predicti regis: sed non erit verus papa. Persequetur tn̄ verū papā & illi obedientes. Et plures obedient ipsi antipape q̄ vero sūmo pontifici. Sed tādē male finiet ipse falsus papa: & verus papa remanebit pontifex. Ecclesia quoq3 romana deo fauēte liberabit de manibus ipsius regis: brachiū & potentiā alterius regis xp̄ianissimi q veniet in adiutoriū ipsius ecclesie romane. Nā licet ab exercitu predicti regis capiet ipse bonus rex & incarcerabit ab ipso rege malo: aut ita obsidebitur in aliquo loco q tanq̄ incarceratus erit. Tamē adiutorio beate virginis Marie liberatus: tandē post multa pericula & labores victoriam reportabit. Quem regem papa angelicus. i. bonus & sanctus qui tunc erit coronabit imperiali corona. Et ambo simul reformabūt ecclesiam Christi in statu euangelice paupertatis: erigentes duodecim colūnas: idest duodecim cardinales paupertatis zelatores & perfectissimos hoies qui euangelicā vitā seruabunt & alijs predicabunt. Et tempore huius regis & imperatoris veniet antixp̄s: hec prophetia. De predicto aūt malo rege & de antipapis ac de vero papa predixit sibilla Samia dicens sic. Exiet in insidijs sponse agni: idest ecclesie ſm glosā: de paupertatis cultū eius. s. ille rex malus. Et erunt sponse agni tres adulteri simul: idest ſm glosam tres antipape vnusq3 legitimus idest verus papa canonice electus. In cantu debili: scilicet dum adulteris resistere non poterit. Unusq3 adulter reliquos deuorabit: idest persequet & superabit: vel quia alij adulteri secum concordabunt: & ei cedent. Cui erunt tria nomina blasphemie scilicet heresis: ambitionis: & simonie: et cantus eius abhominatio ascendens in conspectu altissimi: & finis eius interitus quia: scilicet male finiet: & eternaliter damnabitur. Deinde cātabit gallus optimus: idest papa angelicus apostolicam sedem gubernabit. Fietq3 restauratio: idest ecclesie renouatio: hec sibilla. Cuius verba ad litterā ponit Thelophorus presbyter & heremita in libro de statu vniuersalis ecclesie: & ipsā sibillam allegat. Iste enim heremita ut ipse refert in principio dicti libri: cū sepius deum rogasset ut sibi reuellare dignaretur que futura sūt in nouissimis tporibus. Tandem post multas lachrymas: orationes & ieiunia: apparuit ei angelus: qui dixit sibi orationes suas eē a deo exauditas: & q ea que ipse querebat: deus prius reuellauerat seruis suis prophetis. s. cirillo presbytero & heremite mōtis carmelli: & abbati Joachim: & multis alijs: precepitq3 illi angelus ex parte dei q predictorum scripta perquireret: & postea alijs reuellaret. Quapropter discedente angelo ipse Thelophorus cum socio suo Eusebio vercellensi: in ciuitate Thebarum & cusentia vnde oriundus erat prefatus abbas Joachim: & in alijs vicinis locis diligenter requisiuit opera ipsius Joachim et aliorum. Et deo operante inuenit librum cirilli qui incipit. Domini totius diuine: cuius libri

verba angelus domini in duabus tabulis ar//gentels: continentia futura vsq; ad finem mũdi ipsi cirillo dedit. Itẽ dicit se reperisse omnes libros dicti abbatis Joachim. Maxime libros missos henrico imperatori sexto: et librum qui intitulatur de flore: de summis pontificibus ab innocentio quarto: vsq; ad antichristum. Qui incipit. Tempore colubri leene filij. Item aliud librum de summis pontificibus a nicolao tertio vsq; ad angelicum pastorem. Qui in//cipit. Omnipotens opifex. Item dicit se repe//risse librũ reuellationum merlini de sũmis pontificibus: qui incipit. Glorioso patri. Item libellum reuellationum rabani de sũmis pontificibus: qui incipit. Genus nec3: Item quandam reuellationẽ de scismate futura circa finem mũdi factã beato Francisco: que incipit. Socij sancti Francisci. Item alias prophetias et visiones aliorum sanctorũ: quarum vna incipit. In vigilia ascensionis: et alia incipit. Scitote quoniã. Itẽ prophetias Ambrosij et Merlini ac sibille erithee et tiburtine ac elespõtine de presagijs futurorũ. Item extractiones prophetiarum continentes ea que ventura sunt ab anno dñi. 1200. vsq; ad finem antichristi. Ex quibus omnibus dicit se fideliter extraxisse omnia que posuit in ipso libro: et nihil de suo adiunxisse. Inter alia autem ibi dicit q; sicut habetur in sexto et septimo. c°. libri cirilli. Ille qui erit verus pontifex tempore scismatis appellatur a spiritu sancto roboam. Pseudo autem pontifex appellatur Jeroboam. Dicens q; verus pontifex in ortu siue inceptione scismatis habebit de duodecim partibus christianorum solum duas partes: et pseudo pontifex decem partes: sicut roboam et Jeroboam habuerunt in scismate populi israel post mortem Salomonis: ut habetur tertij Regum. x°. Sed tamen omnes veri cubicularij: idest cardinales et custodes romane ecclesie sequẽtur roboam. Mali vero Jeroboa3: hec predict⁹ Thelophorus in dicto libro de statu vniuersalis ecclesie quem composuit in. 1386°. in quo etiam libro dicit q; quidam rex francie nomine karolus veniet romam et accipiet a vicario Christi vero summo pontifice coronam non auream: sed spineam: qua volet coronari ob reuerentia3 Christi coronati spinea corona. Et istum regem fecit depingi predictus Thelophorus in libro predicto quem in ciuitate Mediolani ego vidi in charta scriptum antiquitus: ita ut appareat iam ab annis centum fuisse scriptus: nam litere eiusdem libri sunt in multis locis et vetustate caduce: et alium librum eiusdem tenoris et picturarum vidit vnus frater noster in ciuitate Nouarie: qui hoc mihi retulit: et alium similem vidit Reuerendissimus dominus Petrus barrocius episcopus paduanus ut ipse mihi dixit. Est autem predictus rex karolus in ipso libro depictus in forma iuuenis parui habentis modicam barbam bifurcatam: cum vestibus liliorũ insignibus redimitis. Et ibi dicit idem Thelophorus heremita: q; iste karolus recuperabit terram sanctam: et deponet coronam sui regni et imperij super sepulchro domini. Et de ipso rege exponit illud Apoc. sexto. Ecce equus albus: et qui sedebat super illum habebat arcum: et data est ei corona: et exiuit vincẽs ut vinceret. Et subdit q; regnante ista karolo veniet vltimus antichristus. Item ibidem dicit q; s̃m multos theologos asserentes se a dei spiritu loqui: in anno a natiuitate domini 1495°. Alamani: franci et hispani et itali erunt in bellis: et nominat ibi particulariter predictum karolum regem francie. Et dicit q; non tantum fideles: sed etiam infideles cõmouebuntur in bellis. In eodem quoq; libro dicit s̃m prophetiam abbatis Joachim in libro concordie: et in li°. de vltimis tribulatiõib⁹ q; iste tribulatiões ecclesie q̃ erũt ante tp̃s antixp̃i erunt similes illi tribulationi que fuit tempore machabeorum. In quorum tribulatione sũmũ sacerdotiũ fuit occupatum a Jasone: Menelao: lisimacho et alchimo. Quibus tribulationibus finitis Christus princeps pacis natus est et Octauianus a populo romano recepit mundi monarchia3. Et similiter ante aduentum antichristi romanam sedem tenebunt aliqui sũmi pontifices non per instinctum spiritus sancti electi: et post istas tribulationes consurget nouus summus pontifex angelicus appellat⁹: quia ab angelis custodietur: et nouus imperator in temporalib⁹ i mundo: qui simul sedabunt omnes tribulationes vsq; ad aduẽtum vltimi antichristi qui accipiet monarchiam totius mundi. Et sicut sũmum sacerdotium vacauit per mortem Onie tempore machabeorum: et tunc fuerunt multi antisummi sacerdotes. Sic infra hanc tribulationem ut habetur in quinto et sexto. capitulo libri cirilli presbyteri et heremite montis carmelli: vacabit sedes apostolica circa annum cum dimidio. Quo tempore clerus intantum erit tribulatus et afflictus: q; tonsuram abscondet: et se clericum negabit: et similiter

faciet quasi omnis ecclesiastica persona. Quando ergo videbimus venire predictas persecutiones ecclie et bella ac scismata: que in proximo ventura creduntur. Expectare poterimus in breui aduentū antichristi. Post longā. n. aeris serenitatem cito expectat magna pluuia: et post longeuam sanitatem grauis infirmitas: et post magnam abundantiam et fertilitatē grādis penuria et sterilitas: et similiter post pacez ecclesie que durauit multis temporibus: cito aderit tribulatio vltima tādiu expectata.

C

Tunc autem citissime aderit antichristus: quando super crucifixi solium sedebit draco et serpens antiquus humani generis inimic⁹. In fine quoqz mundi verificabitur prophetia eiusdem abbatis Joachim: quam recitat magister Bartholomeus pisanus in conformitatibus beati Francisci: fructu primo et conformitate prima: parte secunda dicens de ordine nostro quem appellat columbinum ꝓpter habitum: et etiam propter eius puritatem. Ordo columbinus vsqz ad nouissima tempora duraturus viriliter se opponet contra angelum mortis: idest antichristum ſm glosam: et contra eum predicando maxima multitudo de filijs ipsius ordinis martyrio ad dominū transibit: hec ille. Qui etiā ait. Hirūdo turpissima et venenosissima clericorum iniquitas opponet se contra ordinez columbinum: et ipsum calcare et calcitrare tentabit nec poterit. Dominus enim visitat ipsum ordinem: et conseruat: ac gubernat in necessitatibus et laboribus suis. Mansio ipsius ordinis et habitatio solida est ī angelo sanctitatis et eterne stabilitatis. Item ordo coruinus opponet se contra ordinem columbinum per inuidiam manifestā: et clamabit cōtra eundem ordinē in impetu et furore. Rauce facte sunt fauces eius: more vtiqz coruino. Hi sunt de quibus dictum est in euangelio. Cauete vobis a falsis prophetis. Ordo vero coruinus tempore pseudo prophete: idest antichristi anihilabitur: quia tempore persecutionis elongabitur a nauicula Petri durissime fluctuante. Tunc enim ipse ordo: coruinus erit ei contumax et rebellis: hec ille. Ipse enim ordo ut quidam opinantur tenebit cum antipapa. Quo regnante et verum papam persequente: ordinem columbinum vero pape obedientem persequetur: tanqͣ scismaticum hereticumqz atqz excommunicatum. Ipse enim antipapa habens potētiam brachij secularis et multas diuitias: trahet ad se multos homines doctos et scientificos taz seculares qͣ religiosos: partim muneribus: et partim dignitatibus eis collatis: et omnes discolos ex oībus religionibus quos permittet viuere in spiritu libertatis. Facietqz magnas persecutiones contra ordinem columbinum: et affligendo omnibus modis quibus poterit obseruatores regule ipsius: et non solum eijciet eos de locis suis: sed etiam illos occidi' mādabit: dabitqz potestatem sequacibus suis eos interficiendi. Unde noster beatus Franciscus de becharia ꝓuincie sancti Francisci: qui sepius loquebatur cum domino nostro Jesu christo: et per multos annos quotidie locutus est cum beata virgine Maria sibi apparente: et multa prophetando predixit que omnia euenerunt temporibus suis. Inter alia dixit suo confessori fratri Joseph: qui nunc est valde antiquus: et sunt plus qͣ triginta anni qꝫ hoc dixit: scilicet qꝫ in refectorio sancte Marie de angelis apud Assisium decapitabūtur duodecim fratres minores: et transibunt ad dominum cum palma martyrij. Et ipse frater Joseph erit vnus illorum. Unde cum nunc sit decrepitus sicut ego hoc anno ipsum vidi: oportet predicta in breui accidere: et creditur fuisse locutus de persecutione ipsius antipape: et ordinis coruini. Hic tamen ordo coruinus tandem vero preualente papa cum ipso antipapa deficiet a gremio sancte matris ecclesie: ut dictum est: et ordo columbinus erit in flore sanctitatis: et ut prophetauit predictus abbas Joachim. Regina austri: idest virgo Maria defendet eum per mare aquilonare transeuntem: idest per varias tribulationes: et consolabitur in amaritudinibus suis. De predictis autem mentionem faciens predictus frater noster versificator: atqz ipsum regem alloquens: quez opinatur debere cū papa angelico reformare ecclesiam christi ait.

Te modo cum nostre sit subruta norma salutis
 Extulit in mundo iam pereunte deus.
Presul vt angelicus rabidus ꝓtectus ab hoste:
 Per te apostolicas tunc bene pascat oues.
Sed sathan humani generis seductor amarā
 Illi tentabit et tibi ferre necem.
Insuper et sanctos francisci queret alumnos
 Perdere: qꝫ veri presulis arma ferant.
Coruus et insontem rostro mordente columbam
 Percutiet: falsi ductus amore ducis.
Nam qui apostolicam rapiet sine numine sedē
 Cernet: ut hos partes nole tenere suas.

Otius īmerite ꝓperabit tradere morti:
Atqꝫ columbinum dilacerare gregem.
Hic tamen [illegible] petri sic naufragante carina
Persistet: rabidis non paucfactis aquis.
Tunc lupus obsequium xp̄o conferre putabit:
Dentibus innocuam dum iugulabit ouem.
Proteget hos austri regina piissima fratres:
Gustabunt quāuis pocula amara prius:
Illorum plures patris pia vota secuti:
Martyrij palmam pro pietate ferent.
Nec tantū fratres: quin sūmi culminis almum
Pontificem: rabido teqꝫ furore petet.
Te tamen atqꝫ illū genitrix sanctissima christi
Eruet a cunctis hoste dolente malis.
Tu quoqꝫ ꝑ meritis post tā pia gesta supremuꝫ
Accipies illo [illegible] coronante gradum.
Tunc pius ⁊ christo similis: sine crimine pastor
Excupiens domini pauperis acta sequi.
Quā cito bissenas in paupertate columnas
Eriget: ⁊ cleris esse vetabit opes.
Tunc velut in primo surgens ecclesia cetu:
Incipiet purā sancta tenere fidem: ⁊c.

Idem quoqꝫ abbas Joachim sup̄ Jeremiā vbi multa ꝓphetauit de btō Francisco: ⁊ de eius ordine futuro: etiā predixit ꝙ in fine mundi veniet alius ordo saccū pro indumento portantiū. Qui ordo ita parū durabit sicut tp̄s antichristi. Hos aūt portantes saccū pro indumento multi viderunt. Et ego locutus sum cū illo qui primus cepit dictū saccū portare. Et cognoui eū ambulare in veritate: ⁊ cum magna puritate ac feruore: et aiaduerti vitam suā ⁊ aliorum sociorum suoruꝫ esse valde austeram: ac maxime abstinentie. Interrogaui quoqꝫ illū quomodo sic cepisset portare dictum saccum: qui rogatus rn̄dit: ꝙ sepius visum est ei ꝙ de celo tale indumentū sibi ostenderetur: ⁊ mitteretur: atqꝫ diceret: ꝙ illud assumeret ac portaret. Et ideo ipsum suscepit. Itē dixit mihi ꝙ fuit Rome: ⁊ cubicularij pape voluerunt eū introducere ante papā: ac ei bullam aliquarum gratiaꝝ īpetrare: sed ipse noluit. Dixit quoqꝫ quō fuit pluries cum illo sacco ad visitādam terrā sanctaꝫ: ⁊ semel iuit per viā terrestreꝫ ac trāsiuit per multas regiones infideliū: ⁊ ab eis captus fuit: ⁊ seruus māsit cuiusdā dn̄i multis annis: ac semꝑ detulit ipsum saccū. Tandē liberatus a seruitute perrexit hierusalē: ⁊ ibi euꝫ vidit vnus frater noster qui hoc mihi dixit. Priō tamē fuit in lamech vbi corpus maumeth erat. Ad quē locum licet nullus christianus accedere possit. Et si aliquis christianus ibi reperiatur: oportet ipsum aut negare xp̄m: aut mortē subire. Tamen ipse existens in comitatu sarracenorum inter quos multis annis steterat seruus: ⁊ propter bonum seruitium erat ab eis dilectus: liber [illegible] perrexit cum illis: seruiens ipsis in via ac adiuuans eos in omnibus que poterat: maxime in onerando iumenta ⁊ curam habendo de sarcinis. Interrogaui autem illum quomodo fecit quando omnes genuflectebant ante corp⁹ maumeth. Qui respondit ꝙ etiam ipse genuflexit non adorando machometum: sed dominuꝫ Jesum christum: faciens ei solitas deuotiones ⁊ dicens orationes suas consuetas. Obsecransqꝫ ipsum dominum Jesuꝫ ut cadere faceret archā in qua erat corpus ipsius maumeth: atqꝫ eius sectam destrueret. Cuius orationem exaudiuit deus. Nam ut intellexi archa illa cum corpore maumeth fulmine de celo adueniente postmodum exterminationi subiacuit. Sectam vero suam in breui exterminandam ipsi sarraceni affirmant se habere ex quibusdam prophetijs. Et iam exterminata est in partibus granate: ī qua regnauit secta maumethica per octingentos annos. Predictus quoqꝫ primus sacci delator q est Cremonensis diocesis: iam annis septem elapsis a me interrogatus de tempore quo cepit deferre ipsum saccum: respondit: ꝙ iam erant viginti duo anni ꝙ indutus erat sacco. Licet autem quidam dicant non esse illum ordinem qui est venturus in fine mundi: quia non est per ecclesiam approbatus. Et quia inceptus tanto tempore non creuit in maiori numero ⁊ fama. Ego tamen reseruando determinationem huius sancte matri ecclesie: opinor hunc esse illum ordinē quia non erit alijs ordinibus similis: sed dissimilis. Cum eniꝫ iste ordo debeat ita parū durare. Sicut non habebit loca particularia ad habitanduꝫ: nec aliquid temporale ad viuendum ita nec a sede apostolica volet aliquod priuilegium. Et ideo isti sic induti sacco: portantes ī manu crucem paruam ligneam: habentesqꝫ cingulum ex viminibus: capite discoperto ac nudis pedibus ambulantes: vadunt quotidie per mūdum tanq̄ꝫ peregrini ⁊ aduene omnes ecclesias visitantes: ⁊ pro se ac pro populo christiano orātes: semelqꝫ tantum in die comedentes: a carnibus semper abstinentes: ⁊ vinum nunq̄ꝫ bibētes: ⁊ vbi se reperiunt in sero dormientes. Nec iste est ordo noue religionis qui non potest fieri sine sedis apostolice licentia speciali: ut in. c° vnico. de reli. domi. li°. 6°. Quia ut ibidem ait. Glosa: intelligitur illa ꝓhibitio de inuenientibus nouum ordineꝫ: vel religionem vel de defe-

rentibus nouum habitum quando volunt si mul viuere in congregatione: et esse de eodem collegio: ac facere aliquã professionem. Isti vero non viuunt in congregatione: nec aliquos vestiunt tanq̃ in ordine vel religione: nec aliquam professionem faciunt. Et ideo solum est ordo habitus penitentialis quem quilibet per se accipere potest ad faciendam penitentiam ante aduẽtum seueri iudicis ad iudicium vniuersale. Sicut fecerunt viri niniuite ad euitandam vrbis subuersionem ut dicitur Jone: tertio. Ut etiam factum fuit a centum et decem annis citra tempore maxime pestilentie: quo homines induti linteaminibus albis pergebant clamando misericordiam. Unde etiã nunc dicitur tempus alborum. Ad deferẽdum autẽ talem habitum saccinũ in expectatione vltimi exterminij hortatur deus tertij Hesdre decimosexto dicens. Precingite vos saccis et cilicijs: et plangite: quoniam appropinquat contritio vestra. Et quia iste ordo: et melius loquendo ordinatus a deo modus penitentie durabit paruo tempore sicut tempus antichristi. Ideo non mirum si vsq̃ nunc non diuulgatur. Sicut enim dominus Jesus stetit per triginta annos post suam natiuitatem anteq̃ eligeret discipulos: et aperta miracula sua hominibus demonstraret. Sic etiam antichristus faciet: qui permanebit vsq̃ ad tempus etatis triginta annorum anteq̃ incipiat apertam et terribilem illam persecutionem suam contra christum ac fidem catholicam. Unde ipse antichristus donec peruenerit ad trigesimum etatis sue annum non cognoscetur esse filius perditionis. Nec homines scient pro certo ipsum esse natum: sed bene erunt opiniones que non credentur: donec effectus videbitur: scilicet cum in ipso trigesimo anno incipiet mundum vniuersum conturbare. Quapropter forte nunc est natus et trigesimo anno proximus: nobis tamen hoc nescientibus vel non credentibus. Solum autem tribus annis cum dimidio perdurabit eius aperta persecutio ut supra dictum est: et etiam inferius videbitur. Et sic erit de ordine isto portantium saccum: qui licet inchoabitur in illo anno in quo antichristus nascetur: tamen non multum diuulgabitur: nec habitus eius assumetur a magna multitudine nisi per tres annos vltimos cũ dimidio. In quibus veniet Enoch cum Helia et predicabunt contra antichristum induti saccis: ut expresse patet Apoc. vndecimo. vbi christus loquitur de templo quod est in hierusalem et de ciuitate sancta que debet conculcari et violari per antichristum: et gentes eum sequentes. Et ait Joanni apostolo. Ne metiaris illud scilicet templum: et eius atrium: quoniam datum est gentibus: et ciuitatem sanctam conculcabũt mensibus quadraginta duobus: qui sunt tres anni cum dimidio. Et sequitur. Et dabo duobus testibus meis fidelibus: vbi dicit glosa: scilicet Enoch et Helie: Et prophetabunt diebus mille ducentis quinquaginta amicti saccis etc. In quibus verbis cõmendantur primo in locutione: dum dicitur. Dabo duobus testibus meis fidelibus et prophetabunt. Secundo in perseuerãtia dum dicitur. Diebus. 1250. Tertio quo ad vestitum: dum dicitur. Amicti saccis. Quarto quo ad affectum dum subditur. Hi sunt due oliue: scilicet respectu pietatis. Quinto quo ad charitatis ardorem: dum sequitur. Et duo candelabra. Sexto quo ad intentionem: dum additur lucentia ante dominum. Septimo quo ad fortitudinem dum dicitur: stantes scilicet contra antichristum. Octauo quo ad feruidam predicationem dum dicitur. Si quis voluerit eis nocere ignis de ore eorum exiet: idest ignita predicatio detegens antichristi malitiam: et verbum deuote orationis ad inimicos conuertendum. Nono quo ad miracula vera contra falsa antichristi. Et ideo sequitur. Hi habent potestatem claudendi celum ne pluat: quia tunc sinagoga antichristi que videbatur celum cessabit a suis miraculis. Et habent potestatem supra aquas: idest exponendi scripturas diuinas: et percutere terrã idest sẽsus terrenos philosophie antichristi. Decimo quo ad gloriosam resurrectionem post mortem dum ibidem dicitur: q̃ post tres dies et dimidium spiritus vite a deo intrauit i eos: et steterunt super pedes suos: et audita est vox magna de celo dicens. Ascendite huc: et ascenderũt in celum in nube etc. Ex predicta etiam prophetia patet q̃ Enoch et Helias non perdurabũt in predicatione contra antichristum per totum triẽtum cum dimidio: sed interficientur ab ipso antichristo per quod aliquod paruum tempus ante expletionem illorum quadraginta duorum mensium persecutionis eius. Unde de morte eorum sequitur in dicto c°. Et cum finierint testimonium suum bestia que ascendit de abysso: idest antichristus s̃m glosam: faciet aduersus eos bellum et occidet eos. Aliqui etiam dicunt q̃ de nouo testamẽto venient cũ Enoch et Helia duo alij testes: quos dominus viuos re

seruat vsq; ad illud tempus. Quorum vnum asserunt esse Joannem euangelistam dicentes: q de se tacuit in Apocalipsi ex humilitate: sicut etiam fecit in euangelij sui vigesimoprimo capitulo reticens nomen suum cum loqueretur de discipulo a Jesu dilecto Et opinionem suaz isti probant: quia de ipso ait dominus Jesus Joānis.21°. Sic eum volo manere donec veniaz .s. ad iudicium ſm eos. Et Matth.16°. iteruz inquit. Sunt quidam de hic stantibus qui nō gustabunt mortē: donec videant filiū hominis venientē in regno suo scilicet ad iudicandum viuos & mortuos. Alij autem inter quos fuit Frāciscus de mairo. in sermōe de antichristo: dicūt q Enoch veniet pro illis qui fuerunt in tēpore quo homines erant sine lege & gratia pro maiori parte. Helias autem pro illis qui fuerunt tēpore legis sine gratia. Joannes vero pro tempore legis gratie. Unde Apoc. decimo dictum ē ei. Oportet te iterum prophetare gētibus multis. Quorum sanctorū vtinam concederet mihi deus esse famulum & seruum ac socium predicationis & martyrij Nā ipsi predicabunt contra antichristum induti saccis: & ab eo interficientur. Sed prius per eoruz confortationem christianorum titubantiū corda solidabuntur. Nam sicut deus prouidit mūdo huic q nunq̄ sit sine aliquo luminari contra tenebras: dans ei lunā & stellas vt illuminent noctem: & solem vt clarificet diem. Sic in tempore tenebroso antichristi prouidebit de istis clarissimis viris qui illuminabūt ecclesiaz suam. Ad confirmationez etiam predictorū facit visio illi⁹ pueri mātuāi nepotis vnius fratri nr̄i qui puer a qnq; annis vsq; ad duodeciz quotidie i missa: aut statiz post cōsecrationē corporis xp̄i: videbat duos angelos tenentes vnā coronā i capite sacerdotis: vsq; ad receptionē sacramēti: aut rapiebaſ & imobilis ac insēsibilis remanebat: & terribilia dei iudicia ei oſ̄debanſ. Sed hēbat dei p̄ceptū ne alicui q̄ videbat reuellaret. Anno xp̄o.1493°. a natiuitate domini. Jā cōpletis annis duodeciz fuit similiter raptus & ad paradisuz deductus & terribilia vidit q̄ vt reuellaret in mādatis habuit. Unū inter alia dixit q hic ad.1500. morieſ maior pars oīuz viroꝝ & mulierū: & q in breuissimo tp̄e veniet antixp̄s. Et nō mitteſ a deo alius renouator mūdi. Sz Enoch & Helias in breui veniēt. Et ordo sacci erit celebris p mūdū: ac cito erit finis mūdi. Cū āt pr̄ ipsius pueri his nō crederet. Ille ait. In signū q ego fui i paradiso: dico vobis q ibi inueni talē q fuit socius vester: q dixit mihi q vos salutarē ex parte sua & dicerē vobis q recordemini vos cum ipso semel sic fecisse. Tūc ille his auditis credidit: q2 ille socius eius erat mortuus per multos annos ante natiuitatem ipsius pueri: & de illo predictus puer nullam vnq̄ habuerat noticiam. Et illud quod fecerāt simul nemo sciebat nisi ipsi & deus. Quibus omnib⁹ consideratis apparet q nō longe sumus ab aduentu antichristi. Et hoc etiā probaſ ſctōꝝum predicatione. Nunq̄ enim deus mittit cōtra mundū sua flagella: & iudicia terribilia: ac vniuersalia nisi prius ānunciet per suos predicatores: iuxta illud Amos.3°. Non faciet dn̄s verbū qn prius loquatur ad seruos suos & p̄phetas. Sicut ergo ānunciauit diluuiū per Noe centum annis añ: vt patet Gen̄ 7°. Et exterminium sodome & gomorre ānūciauit Abrahe: Gen̄.18°. & flagellū Pharaonis Moysi: Exodi.7°. & 8°. & hierico excidiū prenunciauit Deute. vltimo. ac Josue primo. Et amalechitarum: primi Regū.15°. Et flagellum samarie: quarti Reguz.6°. Et sēnacherib: quarti Reguz.19°. & Isa.38°. Et niniue. Jone.3°. Et Nabucdonosor: Danielis.4°. & hierusalem: Luce.19°. & Matthei.23°. Sic etiam prenunciauit vltimū mundi exterminium non per vnum tantum: sed per predicatores quasi innumerabiles. Misit enim Joannem baptistam qui hoc prenunciauit: Luce & Matthei tertio: capitulo di. Jam securis ad radicem arboris posita est: & cetera. Misit quoq; apostolos & doctores ecclesie qui de aduētu antichristi & iudicij finalis predicauerunt dicentes illud Matthei quarto. Penitentiam agite appropinquabit enim regnum celorum. Misit postmodum beatum Franciscum ac dominicum qui inuitatis ad eternas nuptias ānunciarent q2 parata sunt omnia. Matthei vigesimosecundo: & Luce quartodecio. Postremo misit sanctum Bernardinum qui fuit ille angelus de quo Apocalip.14°. inquit beatus Joannes q habebat in manu euangelium eternum. Nullus enim sanctus fecit librum qui appelletur euangelium eternum nisi ipse sanctus Bernardinus. De cuius predicatiōe ait ipse sanctus Joannes vbi supra: q clamauit voce magna di. Timete deū & date illi gloriā & honorem: quia venit hora iudicij eius in signum autem q ipse sanctus Bernardinus erat ille angelus: in primo suo sermone quem populo fecit accepit pro themate illud psalmiste. Nisi conuersi fueritis: gladium suum vibrabit: arcum suum teten-

dit ⁊ parauit illum. Super quibus verbis pre/
dicantur de flagellis dei ⁊ de iudicio vniuersali.
Ultimate videns deus homines inuitatos ad nu
ptias esse negligentes: ⁊ non venire misit quasi i/
numerabiles predicatores ad annunciandum
finem mundi dicens eis illud Luce quartodeci/
mo. Ite in vicos ⁊ plateas: ⁊ quoscunqꝫ inuene
ritis compellite intrare: scilicet feruore predica/
tionis. Non est enim quodammodo terra i qua
non vadant predicatores annunciantes tempus
antichristi ⁊ vltimi iudicij in proximo adesse.
Quanto enim propinquius est flagellum: tan/
to plures mittuntur ad anunciandum. Quod fi
gurat ecclesia que ante vltimam dominica3 ad/
uentus ponit tantum vnum prophetam. Sed
in vltima dominica quasi in fine ponit duode/
cim prophetas. Et predicta confirmantur: quia
abbas Joachim ut habetur in conformitatib9
beati Francisci prophetauit: ꝙ multi fratres mi
nores instante tempore finis mundi per mundu
discurrent predicantes quotidie. Quod hodier/
nis temporibus videmus impletum. Preterea
illud est credibile de quo est publica vox ⁊ fama
sm glosam in. l. at si natura. §. cum me absente.
ff. de negocijs gestis. Sed iam per totum mun/
dum est publica vox ⁊ fama antichristum i pro
ximo venturum: ergo: ⁊ cetera. Unde retulit mi/
hi quidam frater noster ꝙ existens in terra san/
cta interrogauit quendam fratrem nostrum qui
fuerat sarracenus: que opinio esset inter sarrace/
nos de antichristo. Et ipse respondit ꝙ in hieru
salem: ⁊ i chairo: ⁊ in lamech: publice dicebatur
natum esse quendam puerum qui suam sectam
debebat destruere: que in breui tempore sm suas
prophetias est fintenda. Et propter hoc no plan
tant vineas aut viridaria: nec edificant de nouo.
Similiter iudei dicunt natum esse suum messia:
⁊ [illegible] partes vltramarinas multi pergunt ut eu
inueniant. Hoc etiam anno in. 1495°. die tertio
nouembris in ciuitate Mediolani quidam de/
mon adiuratus an tempus antichristi esset pro
ximum: respondit. Cito: cito: cito: adueniet. Re/
tulit etiam mihi quidam nobilis fide dignus se
vidisse quedam librum antiquissimum factum
vltra montes ante christi aduentu3 per multos
annos: in quo predicta sunt multa que fieri debe
bant vsqꝫ ad finem mundi: ⁊ omnia que ibi di/
cta sunt de christo ⁊ de alijs euenerut. Et in ipso
libro scriptum est ꝙ finis mundi erit in. 1500. ni
si deus aliter disponat. A duobus quoqꝫ annis
citra mortuus est quida3 patruus meus nomine
magister Mattheus de busti: qui erat doctissi/
mus medicus ⁊ astrolog9 ⁊ dicebat ꝙ infra pau
cos annos debet regnare quedam constellatio i
qua aut mudus destruet: aut vita hominum: ⁊
modus viuedi mutabitur. Quida quoqꝫ Astro
logi dicunt ꝙ in. 1500. vel circa debet regnare q̄
dam constellatio in qua omnes leges date sunt
scilicet lex Moysi: lex christi: ⁊ lex maumethica:
⁊ alie. Et ꝙ tunc debet dari alia lex noua. Alia
autem lex noua non dabitur nisi lex antichristi.
A non multis etiam annis citra quidam discur
rens per quandam ciuitatem Italie in spiritu ex
clamans dicebat. In mili cinquecento el mun/
do fornira el so tempo. Huius quoqꝫ opinionis
sunt multi qui illud dictum saluatoris Actuu.
primo. Non est vestrum nosce tempora vel mo/
menta que pater posuit in sua potestate: exponut
scilicet reuellanda in tempore opportuno. Nam
dicunt non fuisse opportunum hoc reuellare te/
pore apostolorum: quia cum tot generationes ho
minum adhuc deberent esse ante finem mundi
no fuisset timor predicti exterminij nisi i vltima
generatione ⁊ in fine eius. Quod non fuisset vti
le ipsis generationibus. Unde cocludunt ꝙ sicut
tepus primi aduetus xpi fuit reuellatu: ut patet
per numeru hebdomadaru3 que describuntur:
Dan. 9°. Unde reprehendit xpus iudeos Luce.
12° di. Hypocrite: faciem celi ⁊ terre nostis proba
re: hoc aut tepus quomodo no pbatis? Ita etia
tempus secudi aduetus eius. s. ad iudicium fuit
sm eos reuellatum tempore opportuno. Un ex/
ponut. No est vestru: s3 supple aliorum: quibus
ipse pater postea reuellabit quado expediet: sicut
dicut eum postea fecisse. Et ad illud Mat. 24°.
⁊ Marci. 13°. De die illa ⁊ hora neo scit: ⁊c. Rn
dent ꝙ intelligit de scietia pprie sumpta. Quia
scire est rem per cam cognoscere: ⁊ quoniam ita
est ⁊ no cotingit aliter se habere: vt dicitur in p/
mo Posteriorum. Et exponunt etia: nemo scit
.s. reuellandu tuc tpis: ⁊ dicut ꝙ n dicit. Neo sci/
et pdicta ex ca. Dex q: vtru pdicte reuellationes
siue prophetie fuerint a deo facte ⁊ inspirate: no
bene constat nobis pro certo: ego de anno ⁊ tem
pore ipsius antichristi ⁊ finis mundi nihil certi/
tudinaliter affirmo. De opinatione aute3 loquar
quod nobis est a deo concessum. Nam ipse do/
minus Jesus dedit nobis signa post que possu/
mus opinari cito esse futurum finem mundi di
cens. Matthei. 24°. Cum videritis hec omnia
scitote quia prope est in ianuis: ⁊ ide dixit Mar
ci. 13°. Et ideo Dan. 12°. postqua angelus dixit ꝙ

clausi sunt signatiq3 sermones: addidit. Non intelligent omnes impij. Porro docti intelligent. Ubi Nicolaus de lira ait: q multa futura et secreta que deus occultat malis: iuxta illud Sapiētie primo. In maliuolam animam non introibit sapientia: reuellat bonis eum rogantibus et in sacra scriptura se exercentibus. Propter quod rogabat psalmista dicens. Reuella domine oculos meos: et cōsiderabo mirabilia de lege tua. Qua ex re perscrutando sacram scripturam: et signa pdicta aliasq3 coniecturas dico: q opinor multos de his qui nūc viuūt victuros corporaliter vsq3 ad tempus persecutionis antichristi et finis mūdi: iuxta illud saluatoris Matthei. 24°. Non pteribit generatio ista donec omnia fiant. Scriptum nanq3 est Apoca. x°. q beatus Joannes euangelista vidit angelum descendentem de celo qui iurauit per viuentem in secula seculorum: q tempus amplius non erit: et consequenter q cito veniet finis mundi. Et Apoca. 14°. dicitur: q alius angelus exiuit de templo clamans voce magna ad sedentem super nubem. Mitte falcem tuam et mete: quia venit hora vt metatur: quoniam aruit messis terre. Et misit qui sedebat super nubem falcem suam in terram et messuit eam. Et alius angelus exiuit de templo quod est in celo habens et ipse falcem acutam: et alius angelus exiuit de altari: et clamauit voce magna ad eum qui habebat falcem acutam dicens. Mitte falcem tuam acutam: et vindemia botros vinee terre: quoniam mature sunt vue eius: hec ibi. Et ideo armemus nos isto tēpore periculoso armatura penitentie de qua ait apostolus ad Ephe. sexto. Induite vos armatura dei vt possitis stare aduersus insidias diaboli: sc3 tempore persecutionis antichristi.

¶ Pars quarta huius sermonis de persecutione antichristi.

Licet quicunq3 offendit christum: et eius preceptis cōtrariatur: antichristus dici possit sm apostoli sententiam prime Joannis. 4°. et secunde eiusdē apostoli primo capitulo. Unde verum est illud quod idem Joānes euangelista prime canonice sue secundo capitulo dicit. Et iam antichristi facti sunt multi. Sicut enim aduentū magni pncipis ad aliquem locum precedunt eius famuli: et seruitores ei preparantes hospitium. Ita aduentum antichristi in mundum precedunt multi scelerati eius discipuli conturbantes ipsū mūdum: et disponentes eum ad recipiendam predictam legem ipsius antichristi. Unde Isi. in libro pmo de summo bono: capitulo. 26°. ait. Antequā veniat antichristus multa iam eius mēbra precesserunt: et praue actionis merito caput pprium preuenerunt. Et iterum dicit. Omnis qui sm pfessionis sue normam nō viuit: aut aliter docet antichristus est. Sed nos de proprio antichristo nunc loquentes: duo declarabimus de eius persecutione. Primum dicetur seductionis: Secundum vero cruciationis. Que duo denotantur in predicta prophetia Jacob. Gene. 49°. ubi Dan coluber tortuosus: et cetera. Ubi glosa ait q antichristus erit: vt coluber fallax blandicijs et deceptionibus: et erit ut cerastes exterminans tormentis et terroribus. Cuius serpētis cornua sūt admodum vermiculorum. Qui abscondens se totum sub puluere monstrat solum cornua: que credentes aues esse vermes et appropinquantes vt comedant ab eo occiduntur. Primo ergo antichristus seducet multos benignitate ficta: et pdicatione callida. Predicabit enim legem christi esse falsam: atq3 illam destruere conabitur mittens suos predicatores per vniuersum orbē predicantes ɔtra christum et fidem eius. Ipsumq3 antichristum verum deum affirmātes. Et christum non esse natum ex virgine nec filium dei: sed seductorem et hypocritam: atq3 pro suis iniquitatibus crucifixum: et verificabitur illud Isa. vigesimonono. Corruit i plateis ṽitas: et cetera. Et ipse antichristus dabit cultoribus suis bestialibus legem nouam in perditionem eorum. Et hoc preuidit spiritu prophetico Dauid psalmo. nono: cum dixit deo. Constitue legislatorem super eos: scilicet antichristum: vt sciant gētes quoniam homines sunt. s. bestiales et damnandi. Auferet etiam ipse perditus antichristus diuinum officium et celebrationem missarum: ut inquit Gregorius in moralibus. Et hoc prophetauit Daniel sui libri septimo capitulo dicens. Robur datum est ei contra iuge sacrificium: et prosternetur veritas in terram. Et octauo capitulo etiam dicit. Egressum est cornu modicum et factum est grande: et magnificatum est contra fortitudinem celi: et deiecit de stellis: et conculcauit eas: et vsq3 ad principem fortitudinis magnificatus est: et ab eo tulit iuge sacrificium: et deiecit locum sanctificationis eius. Et Johelis primo dicitur. Perijt sacrificium et libatio de domo domini: et luxerunt sacerdotes ministri domini. De

populata est regio et cetera. Ostendet quoque antichristus se esse verum messiam a iudeis expectatum: et ideo incarnatum esse vt eos bonis temporalibus in hoc mundo abundare faciat. Unde super illud Danielis octauo. Ueritas in terra prosternetur ait Gregorius. Quia tempore antichristi fides celestium ad desiderium vite temporalis declinabitur. Et hoc modo ipse perfidus antichristus seducet iudeos reedificans templum Salomonis in hierusalem: et in eo se adorari faciens vt deus et messias. Precipietque cerimonias iudeorum obseruari: et homines circuncidi: et ipse etiam in hierusalem se faciet circuncidi: ut ait Albertus magnus in compendio theologie: libro septimo: capitulo septimo. Et predicabit licitum esse iudeis fenerari alienis. Item iubebit coli sabbatum: ut dicitur in capitulo. per uenit. de consecratione distinctione tertia. De ista autem seductione predictum fuit Apocalypsis decimosexto: vbi dicit apostolus. Uidi de ore draconis: et de ore bestie: et de ore pseudo prophete exire tres spiritus immundos admodum ranarum. Primus spiritus est draconis: idest diaboli: qui per os antichristi et sequacium predicabit omnem subtilitatem vltra humanum intellectum: falsificando scripturas. Secundo spiritus est bestie: quia predicabit omnia scelera esse licita: et bestiales ac carnales voluptates et delectationes: imo esse opera meritoria. Tertius spiritus est pseudo prophete: idest hypocrite: quia ipse antichristus finget sanctitatem et pudicitiam ac castitatem: secundum Hieronymum super Danie. qui etiam ibidem ait: quod tantam sanctitatem simulabit ut eos quos cruciauerit martyres sui comparatione iniquos faciat apparere. Et Gregorius trigesimotertio mora. capitulo trigesimosexto inquit. Per hypocrisim sanctitatis eam quam ipse dominus veraciter habuit: singularem sibi inesse sapientiam mentietur et vitam. Et sub agni specie auditoribus reprobis serpentinum virus infundet. Et de hoc predictum fuit Danielis septimo: vbi dicitur: quod habebit os loquens ingentia. Et Job quadragesimoprimo scriptum est. Non fugabit eum vir sagittarius. Quod exponens Gregorius trigesimoquarto libri moralium: capitulo vndecimo inquit. Quid sagittas nisi verba predicatorum accipimus? quibus non fugabitur antichristus: quia quisquis ab illo apprehenditur: verba predicantium audire contemnit: hec ille. Et ista erit maxima pena ipsorum predicatorum. Unde Origenes ait. Que maior tribulatio quam videre fratres nostros seduci? Propter predicta autem dicitur de antichristo psalmo nono. Cuius maledictione os plenum est et amaritudine et dolo.

¶ Secundo seducet multos miraculorum apparentium licet falsorum ostensione. Et non solum ipse operabitur talia miracula et faciet miranda: sed etiam eius discipuli virtute diabolica. De quibus inquit dominus Matthei vigesimoquarto. Surgent enim pseudo prophete: et dabunt signa magna et prodigia: ita ut in errorem inducantur si fieri potest etiam electi. Et hoc etiam tangit predictus frater noster versificator dicens. Tantaque tunc pseudo facient miranda prophete. Electi ut timeant iam titubare viri. Augustinus quoque vigesimo de ciuitate dei capitulo decimooctauo ait. Tunc soluetur sathanas qui per ipsum antichristum in omni virtute miracula quidem: sed mendaciter operabitur. Ipsi enim discipuli antichristi ad inuocationem nominis eius diuina permissione facient descendere spiritum malignum in forma spiritus sancti super credentes in ipsum antichristum ut loquantur varijs linguis sicut apostoli faciebant post receptionem spiritus sancti. Et ipse antichristus ascendet in montem oliueti ut infra dicetur. Et dicet se velle ascendere in celum: et sibi credentes ducere ad eterna gaudia. Et abscondet se per triduum: ac mortuum se simulabit: et postea apparebit et dicet se resuscitatum. Et hoc dicit glosa super illud Apoc. tertiodecimo Uidi vnum de capitibus suis quasi occisum in mortem: et plaga eius curata est. Exponens sic. Unum. scilicet antichristum: quasi occisum: quia simulabit se mortuum et postea discipuli eius predicabunt eius resurrectionem futuram. Et tunc antichristus surget ac faciet se arte magica portari in aera: ita vt videri non possit quasi in celum ascendat. Et ideo sequitur ibidem scilicet Apoc. tertiodecimo. Et admirata est vniuersa terra post bestiam: idest antichristum Et adorauerunt draconem: idest diabolum qui dedit talem potestatem bestie: scilicet resurgendi. Et adorauerunt bestiam dicentes: Quis similis bestie? Et quis poterit pugnare cum ea? Tunc ergo cum ostenderit antichristus se in celum ascendisse: faciet descendere demonem in specie ignis tanquam spiritum sanctum super omnes discipulos suos in conspectu populi. Et ideo predicatores antichristi iactabunt se et dicent: quod meliores sunt et digniores apostolis Christi: g

receperunt spiritum sanctum nō in aperto sicut ipsi: sed in conclaui. Faciet quoqꝫ antichristus ⁊ discipuli eius loqui infantes vnius hore: demonibus eorum linguam mouentibus. Dicit etiaꝫ glosa super Apocalipsiꝫ terciodecimo: ꝙ antichristus faciet magica arte statuam loqui: ⁊ predicere futura. Et ideo propter predicta inquit Gregorius trigesimosecundo libro moralium: capitulo vigesimosexto. Nec fideles nostri mira faciunt cum peruersa patiuntur. Sed antechristi satellites etiam tunc cuꝫ peruersa inferent mira facturi sunt. Pensemus ergo que erit humane mentis tentatio illa quando pius martyr corpus tormentis subiicit: ⁊ tamen tortor ante eius oculos miracula facit. Cuius tunc virtus non ab ipso cogitationum fundamento quatiatur: quando is qui flagris cruciat signis corruscat? hec ille. Qui etiam libro trigesimotertio eiusdem operis capitulo decimoseptimo inquit: ꝙ visis tantis signis antichristi ⁊ predicatoruꝫ eius electi ipsi quoddam dubietatis nubilum patient: sicut dicitur Job quadragesimo primo. De naribus eius procedit fumus. Quia de miraculorū eius insidijs ad momentuꝫ caliginosa dubietas etiam in electorum corde generabitur: sed tamē eorum constantia a rectitudine non mouebitur Dicitur tamē Matthei. [illegible]igesimoquarto ꝙ stelle cadent de celo: idest multi homines docti ⁊ magistri theologie atqꝫ predicatores: qui dicuntur stelle Daū. duodecimo: cadent de celesti cōuersatione ⁊ a vera fide. Unde dicitur. Apoc. duodecimo: trahet secum tertiam partem stellarum. Et hoc deus ideo permittet ꝺm sanctum Uicentium in sermonibꝰ suis: vt per que quis peccauit: per hec ⁊ puniatur. Sap. vndecimo ⁊. capitulo. pastoralis. de iure patro. ⁊. capitulo fi. de imu. ec. Et notatur in l. heres. ff. de his qui vt indi. ⁊. in. l. ex facto. §. Julianꝰ. ff de vul. ⁊ pupil. Quia enim non curauerūt de sacra scriptura: sed conuersi sunt ad fabulas: secūde ad Thi. quarto. Et si pur delectati sunt [illegible] sacra scriptura: inflati sunt per superbiam et scientia: pᵉ. ad Cor. 8°. ⁊ c°. nisi cum pridem. §. pro defectu. de renun. Uel fuerunt adulterantes verbum dei: ⁊ mala vita sua destruxerunt quod predicauerunt. Ideo permittet deus ꝙ ad predicationem ⁊ prodigia antichristi decipiantur. Fides enim christi non est in sapientia hominum sed in virtute dei. prime ad Corinthios secundo. Unde Daniel. vndecimo. dicitur ꝙ plurimi ꝺ eruditis corruent. Et Ezechie. trigesimooctauo ait deus. Commouebuntur pisces maris: ⁊ volucres celi: ⁊ bestie agri: ⁊ omne reptile quod mouetur super terram: cunctiqꝫ homines qui sunt super faciem terre: ⁊ subuertentur montes ⁊ cadent sepes ⁊ omnis murus corruet in terram. Ubi dicit Nicolaus de lira ꝙ vacillabunt a fide de quolibet statu ecclesie militantis. Per pisces enim maris significantur lubrici in aquis voluptatū. per volucres celi significantur superbi: per bestias agri homines simplices: per reptilia sup terraꝫ cupidi: per homines vero significantur astuti ⁊ prudentes in mundanis negocijs: per montes autem significantur principes ⁊ prelati. Et per sepes doctores: per muros vero religiosi: quorum plurimi tempore antichristi commouebuntur a fide christi. Est autem sciendum ꝙ vera miracula non possunt fieri nisi virtute diuina: vt declarat Alexander de ales in secunda parte sū me: in tractatu de miraculis: ⁊ beatus Tho. secūda secunde. q. 159ᵃ. Et ideo nec discipuli antichristi nec ipse antichristus facient vera miracula: sed bene facient signa admiranda per cooperationem diaboli. Que ideo dicuntur miracula: quia modo imperceptibili fient: sicut quādo magi pharaonis fecerunt serpentes arte magica. Exo. septimo. Demones enim talia possunt modo imperceptibili facere: vt declarat sanctus Bonauentura in secundo. distin. septima. articulo secundo questio. 2ᵃ. Uel appellabuntur miracula propter eorum raritatem vel nouitatem: quia que raro fiunt miracula dicuntur. §. hec omnia. in auten. de tonsu. col. quarta ⁊ facit lex. si maior. C. de legi. here. Quāuis autem multa signa ficta per illusiones faciet ipse antichristus ⁊ discipuli eius: sicut sepe faciunt demones qui suis artibus magicis illudunt sensus hominum: facientes apparere que non sunt: vt habetur per theologos in 2°. di. 7ᵃ. Tamen aliqua vera signa prodigiosa facient que possunt facere demones: vt ait sanctus Bonauentura vbi supra. Sicut realiter fecit diabolus descendere ignem super oues Job: vt habetur Job primo capitulo. Erunt tamen signa non veracia: per respectum ad finem malum: quia illa signa facient vt persuadeant falsum: ⁊ mendacium inducant. Licet autem talibus falsis miraculis decipientur mali ⁊ instabiles in fide Et maxime hi qui vsi sunt artibus magicis ad consequenda sua desideria: aut ad inueniendo ablata per furtum. Uel amissa:

qui ad sciendum futura: vel ad recuperandam sanitatem ꝛ huiusmodi: o mittentes deum ꝛ ad magos ꝛ astrologos recurrẽtes. Quos deus permittet seduci incantationibus ꝛ artibus magicis ipsius antichristi ꝛ discipulorum eius: vt per ea puniantur per que peccauerunt. Tamen electi non decipientur: quia eos christus preadmonuit Matthei vigesimoquarto: dicens. Ecce predixi vobis ꝛcetera. Isti enim quãuis tunc sol idest christus. Malachie prio. obscurabitur: Matthei vigesimoquarto: scilicet in cordibus multorum. Et luna idest ecclesia non dabit lumen miraculorum: ꝛ antichristiani faciẽt predicta signa: tamen imobiles persistent: nec seducentur miraculis: nec imutabuntur tormentis: dicentes cum propheta psalmo quadragesimoquinto. Deus noster refugium ꝛ virtus: adiutor in tribulationibus que inuenerunt nos nimis. Propterea non timebimus dum turbabitur terra: ꝛ transferentur montes cor maris: in cor maris scilicet per antichristũ ꝛ discipulos eius: qui precipient mõtibus vt eleuent se ac proijciãt in mare: ꝛ statim opere diabolico se eleuabunt ꝛ proijcient in ipso mari. Inter alia autẽ admiranda ipse antichristus ambulabit supra mare demonibus eum sustinentibus. Ipsi quoqꝫ demones eius effigiem assumẽtes apparebũt in diuersis mundi climatibus in eodem tempore: ꝛ ita videbitur ꝙ antichristus sit verus deus qui in eodem instanti in diuersis locis se demonstret: quod per naturã videtur impossibile. Diabolus quoqꝫ permissu dei de imagine vel statua petri vel beate virginis loquetur multa mendacia contra christũ: ꝛ ipsam beatam virginem: ac fidem christianam dicens christianis ꝙ sunt decepti. Item hoc faciet latẽs sub imagine crucifixi: ꝛ dicet ego non sum deus ꝛ hõ sicut creditis: ꝛ multa alia falsissima. Alia quoqꝫ glosa super Apocali. decimotertio inquit. Arte magica ascendet antichristus in aera ferentibus eum demonibus: facietqꝫ arbores cito florere ꝛ arescere: mare turbari ꝛ huiusmodi: hec illa. Et hec est causa quare in tam paruo tempore quasi vniuersum mundum cõturbabit: quia per artem diabolicã nunc erit in oriente: deinde in occidente: ꝛ in meridie: ac in septẽtrione. Et hoc videbitur admirabile ac diuinum hominibus simplicibus ac ignaris. Alij etiam dicunt ꝙ demones intrabunt corpora mortuorum: ꝛ sic videbitur ꝙ ad preceptum antichristi ꝛ discipulorum eius resuscitentur mortui. Unde seducent multos maxime filios eorũ ꝛ vxores ac alios eorũ propinquos: ꝛ beniuolos vt dicit sanctus Uincentius in sermonibus suis. Item demones facient aliquos videri mortuos ex aliqua infirmitate: deinde ad inuocationem antichristi videbũtur resuscitari: cum tamen in veritate non essent mortui. Et similiter ipsi demones impedient arte sua visuz alicuius: ita vt sibi ꝛ alijs appareat cecus a natiuitate: ꝛ postea ad preceptum antichristi ꝛ discipulorum eius remoto impedimento videbitur illuminari. Et idem fiet de claudis ꝛ alijs infirmis diuersis: qui sic modo videbuntur sanari. Facient quoqꝫ demones inueniri scripturas antiquissimas in moduz prophetarum: quas ipsi composuerunt in quibus multa mendacia erunt contra christum ꝛ beatam virginez. Et in eis dicetur quomodo antichristus nascetur tali anno: qui erit verus messias ꝛ saluator mũdi. Et cum talibus fallacijs ꝛ multis alijs decipient multos.

H

Tertio seducet multos munerum largitione. Nunqꝫ enim aliqs habuit tot thesauros sicut ipse inueniet thesauros absconditos sub terra: ꝛ omne auruz ac res preciosas que sũt in mũdo: ꝛ que submerse sunt in mari. Et hoc opa diaboli. Unde dicitur Dañ. 9°. Auro ꝛ argento abũdabit. Ex quo colligitur: ꝙ hoĩes congregantes diuitias per auariciaz: ꝛ abscondentes eas sub terra: sunt ministri diaboli ꝛ antichristi Itez auferet omnes diuitias ab illis qui nolent [illegible] eũ credere: iuxta illud Dañ. xi°. Abundantes ꝛ vberes vrbes ingredietur: ꝛ rapinas ac predas earũ dissipabit: ꝛ dabit eas sequacibus suis. Et hoc modo trahet ad se omnes auaros ꝛ cupidos principes: tyrannos ꝛ similes qui nunc periurant pro modico: ꝛ propter pecuniam etiam paruam magna peccata cõmittunt. Hi enim multo magis pro habendis magnis thesauris adherebũt antichristo. Et non expectabũt ꝙ eos expugnet vel terras eoruz inuadat. Sed in occursum ac a longe mittent ei claues. Imo euz rogabunt vt illos acceptare dignetur in numero suoruz seruitorũ. Unde super illa verba psalmiste. Sedet in insidijs cũ diuitibus ĩ occultis: ait glosa scilicet antichristus cum diuitibus huius seculi quos ditabit ac muneribus cumulabit. Et hoc modo quasi innumerabiles populos seducet: ꝛ ad suam sectam inclinabit. Job. vigesimoprimo. Post se omnem hominem trahet: ꝛ ante [illegible] innumerabiles.

G

Pars secunda

SEcundum principale quod est declarandũ de persecutione antichristi dicitur cruciationis. Quos enim non poterit predicto modo decipere: ⁊ ad se inclinare per terribilissimas penas ac horribilia tormenta trahere conabitur. Uel saltem faciet crudelissimis tormẽtis interfici. Predicta autem prenunciata sũt Dañ. septimo. vbi ait propheta. Uidebam visione mea nocte. Et ecce quattuor venti celi pugnabant in mari magno. Et quattuor bestie grandes ascendebãt de mari diuerse inter se. Prima quasi leena habens alas aquile: ⁊ alia similis vrso: ⁊ tres ordines dentium in ore eius: Et dicebat. Surge. Comede carnes plurimas. Et post hec aspiciebam: ⁊ ecce alia bestia quasi pardus: ⁊ post hec aspiciebam: ⁊ ecce bestia quarta terribilis atq; mirabilis: ⁊ fortis nimis que dentes ferreos habebat magnos: comedens atq; cominuens reliqua: pedibusq; suis conculcans: hec ibi. In quibus verbis ponuntur primo illa que ventura sunt ante persecutionem antichristi. Per mare enim magnum intelligitur mundus de quo psalmista ait. Hoc mare magnũ ⁊ spaciosum ⁊ cetera. Per quattuor ventos celi intelliguntur quattuor flagella mittenda a deo in mundum scilicet bella: terremotus: fames ⁊ pestilentie: de quibus habetur Luce. vigesimoprimo. ⁊ Mathei vigesimoquarto vbi ait dominus. Consurget gens in gentem: ⁊ regnum aduersus regnu;: ⁊ erunt terremotus magni per loca: ⁊ pestilentie ⁊ fames: terroresq; de celo: ⁊ signa magna erunt. De caristia autẽ ⁊ sterilitate predictum fuit Abacuch vltimo: vbi dicitur. Ficus enim non florebit: ⁊ non erit germen in vineis. Mentietur opus oliue: ⁊ arua non afferent cibum. Abscidetur de ouili pecus: ⁊ non erit armẽtum in presepibus. Deinde ponuntur seductiones ⁊ persecutiones antichristi que per quattuor bestias designantur. Quia quattuor vicijs bestialibus aggredietur homines: ⁊ quasi totum mundum seducet. Per leenam allatam intelligitur superbia que homines eleuari facit in altum. Antichristus enim multos seducet dignitatibus: honoribus: pompis ⁊ ambitionibus. Per vrsum vero designatur vicium luxurie. Et per tres ordines dentium in ore eius: significantur tria pricipalia vicia: que tunc temporis multiplicabuntur scilicet sodomia: adulterium ⁊ sacrilegium. Et sequitur. Surge. Comede carnes plurimas: Quia quasi omnes generationes his tribus luxurie abhominationibus maculabuntur. Per pardum autem significatur vicium hypocrisis: quia sicut pardus est colorum varietate depict9: ita antichristus falsorum miraculorum operatione: ⁊ varijs deceptionibus: maxime sanctitatis simulatione coloratus multos decipiet. Et ideo vt habetur Matthei vigesimoquarto: dicent discipuli eius. Ecce hic est christus: ecce illic: ecce in desertis: ecce in penetralibus: quia dicent eum esse solitarium ⁊ continentem atq; abstinentem. Et tamen erit econtrario. Sed ita finget se esse vt populos decipiat: sm expositores euangelij predicti. Per quartam vero bestiam terribilem significantur terribilia eius tormenta quibus magnos: idest electos deuorabit: idest corporaliter occidet. Et reliquos pedibus conculcabit. Quod etiam videns in spiritu Joannes apostolus ait Apocali. tertiodecimo. Uidi bestiam: idest antichristum bestialem per immundiciam ⁊ voluptatem carnalem atq; lasciuiam. Naʒ philosophus secũdo Politi. vocat vitam voluptuosam ⁊ carnalem: vitam bestialem: Ascendentem de mari: idest de amara hebreorum progenie. Adeo enim sunt contra christicolas amaricati: q si possent omnes exterminarent. Sequitur. Habentem capita septem: idest omnia septem peccata mortalia. Et cornua decem: idest transgressiones omnium decẽ preceptorum dei. Et super cornua decem diademata: idest gloriationem de predictis decem transgressionibus. Et super capita eius nomina blasphemie: quia omne genus blasphemationis frequentabit: ⁊ ab alijs sequacibus suis faciet frequentari. Et bestia quã vidi similis erat pardo scilicet propter hypocrisim: ⁊ simulationem: ac maliciam. Et pedes eius sicut pedes vrsi scilicet propter luxuriam. Nam vrsus est valde luxuriosus. Et antichristus plenus luxuria faciet homines luxuriari ac destruet matrimonium. Et os eius sicut os leonis: scilicet propter superbiam. Item quia predicabit superbiam ⁊ ambitionem non esse peccatum: ⁊ suis sequacibus dabit dignitates ⁊ prelationes ac in superbiam eos eleuabit. Et draco: idest diabolus dedit ei veritatem suam ⁊ potestatem magnam. Et datum est ei os loquens magna ⁊ blasphemias. Et data est potestas facere mẽses quadragintaduos. Quia scilicet tribus annis cum dimidio faciet persecutionem suam. Et aperuit os suum in blasphemias ad deum. Blasphemare nomen eius ⁊ tabernaculum ei9: ⁊ eos qui in celis habitant: ⁊ datũ ẽ illi facere

bellū cū sanctis: idest bonis viris: et vincere illos .s. occidēdo corpaliter. Et data est ei potestas in tribū et populū: et linguā: et gētes. Et adorauerūt oēs eū qui habitant in terra quorū nō sunt scripta noīa in libro vite agni qui occisus est: hec ibi. Ex predicta aūt visione apparet quod antixps erit plenus oībus petīs maxime supbia. Quā hēbit pmo in corde per propriā reputationē. Vñ sup illud Dañ. 8°. Cor suū magnificabit: ait glo. Supbia magnus erit in oculis suis. Tāta. n. erit cordis eius supbia quod vt dicit Dañ. 7°. Putabit quod possit mutare leges et tpa. Itē in verbis erit sup bus. Unde Dañ. 7°. dī quod hēbit os loquēs īgētia. Et ibidē et ait ppheta. Aspiciebā pp vocē smonum grādiū quos cornu illud loquebat. Sed pcipue vt dictū est loquet blasphemias et maledicta cōtra deū et sctōs: ut etiā hr Dañ. 7°. Itez in operibus et in oībus actibus suis erit supbissimus: qr nō tantū queret sibi regnum tpale vsurpare: et effici dñs totius mūdi. Dañ. 7°. Subiugabit sibi oēs nationes: et ipse erit potētior oībus prioribus et tres reges humiliabit: idest sm vnā glosā tres sectas .s. iudeorū: et sarracenorū et christianorū. Sz etiā queret regnum spirituale: vñ faciet bellū contra sanctos: et debellabit eos ut dicit Dañ. xi°. et contra deum eleuabit vt dī scdē ad Thesa. secūdo: volens ei eē supior. Et ideo ut ait Ambro. super beati imaculati: super illud. Increpasti supbos. Erit peior et superior diabolo: qui nō desiderauit esse superior deo: sz equalis: ut hr Isa. 14°. dum ait. Ponā sedē meā ab aquilone: et ero similis altissimo. De superbia aūt antichristi et discipulorum eius inquit psalmista. Supbia eorū qui te oderunt ascendit semp. Merito ergo diabolus particulari modo habitabit i supbissimo antichristo et possidebit eum: qr ipse est rex super oēs filios superbie. Job. 41°. Erit quoqz diabolicus antichristus plenus luxuria. Et pp hoc sz Ambrosium dicitur abhomiatio. Dañ. 9°. Quāuis etiā propter supbiaz taliter appelletur: quia abhominatio est deo oīs arrogās. Prouer. 16°. Et multo magis ipse arrogantissimus antichristus. Non solum aūt ipse antichristus erit i concupiscentiis mulierum ut dicit Dañ. xi°. sm etiā oēs sectatores suos ad luxuriam hortabitur: predicās luxuriam esse sm naturam: et consequēter non esse peccatum. Et idem affirmabit de gulositate. Et quo ad luxuriam imitabitur diabolicū machometum qui persuasit sectatoribus suis accipere plures vxores: quibus omnibus ipse vti ad libitum posset. Propter hoc autem societas antichristi. Apoca. 17°. dicit. Meretrix magna sedens super aquas multas: cum qua fornicati sunt reges terre: et qui habitant terram inebriati sunt de vino prostitutionis eius. Et ibidem etiam dicitur: quod ipsa habet in manu sua poculum plenum abhominationum et immundicia fornicationis. In figura autem dicitur secundi Machabeorum sexto. quod dei templum per regē Antiochum qui fuit figura antichristi fuit prophanatum ut esset plenum luxuria et cōmessationibus: et scortantium eam meretricibus. Unde super illud Dañ. 8°. Rex impudens facie: etc. ait Nicolaus de lira quod antichristus nullam turpitudinem verebitur facere etiam in loco sancto Sed heu: quia nūc sunt multi discipuli antichristi qui non erubescūt etiam in ecclesijs: et ad predicationes facere turpia: et cetera. Erit quoqz antichristus auaricia plenus. Unde Dañ. xi°. dicit: quod abundantes et vberes vrbes ingredietur. s. vt dicit Nicolaus de lira expoliādo eas. Vñ sequit. Rapinas et predas et diuitias earum dissipabit. Et Eze. 38°. dicit ei. Nunqd ad sumenda spolia tu venis? Ecce ad diripiendum predam cōgregasti multitudinem hanc: vt tollas argentum: et aurum auferas: et suppellectilem atqz substantiam: hec ibi. Et in hoc figuratus fuit per Antiochum regem qui expoliauit templuz dei primi. Macha. primo. Item opere demonum queret thesauros absconditos sicut dicit glosa sup illud Dañ. xi°. Dominabitur thesaurorum auri et argenti: et in oībus preciosis egypti. Et propter auariciam ponet officiales super omnia venalia: vt nemo possit emere nec vendere nisi habeat caracterem suum: vt dicitur Apoca. 13°. Et dicit glosa super Eze. 38°. quod illud quod mouebit eum a pncipio ad iter faciendum per mūdū: et bella mouēda contra populos erit auaricia. Et verificabit illud Dañ. xi°. Reuertetur in terram suam cum opibus multis. Et similiter faciet auaros sequaces suos. Unde Apoc. 17°. Societas antichristi describitur plena diuitijs. Nam ibi dicit Joannes apostolus quod vidit mulierem sedentem sup bestiam coccineam: et quod ipsa mulier erit circundata purpura et coccino: et ornata auro et lapide precioso ac margharitis. Et Apoc. 18°. dicitur. Mercatores tui erant principes terre: et in beneficijs tuis errauerunt omnes gētes. Quia vt dictum est multi seducentur ab antichristo propter auariciam. vt. s. acquirant diuitias: aut ut nō amittant reditus suos: sz potius multiplicēt. ¶

Post supradictam autez visionem de illa bestia habente septem capita: ibidem subdit beatus Joannes aliam visionem quam habuit

de quodā rege magno xp̄iano quidem sed pfido
⁊ sceleratissime: quē vidit sub forma bestie. Qui
antichristum coronabit ⁊ ei auxilium prebebit
vt ab omnibus adoretur. Vel fm alios loquit
de vno magno pontifice: vel de aliquo antipapa
qui tunc erit quando veniet antichristus. Unde
in papalista Abbas Joachiz fecit depingi vnū
papam qui coronā exhibet antichristo. Dicit er-
go apostolus vbi. s. s. Apoc. 13°. Et vidi aliaz be-
stiam ascendentem de terra. Et habebat cornua
duo similia agni. s. quo ad sapientie ⁊ sanctitatis
ostensionem: ⁊ loquebatur sicut draco qui pote-
statē prioris bestie esse faciebat in conspectu ei⁹:
⁊ fecit terram ⁊ inhabitantes i ea adorare bestiā
pmā. Et fecit signa magna: ut etiā ignem face-
ret de celo descendere in terrā in conspectu homi
num. Et seduxit habitantes in terra ppter signa
que data sunt ei facere in conspectu bestie: q ha-
bet plagam gladij. Et datum est illi ut daret spi
rituz imagini bestie: ⁊ ut loquere imago bestie.
Et faciet ut quicūqz nō adorauerint imaginem
bestie occidantur ⁊ faciet oēs pusillos ⁊ magnos
⁊ diuites ⁊ pauperes: ⁊ liberos ac seruos habe-
re caracterem bestie in dextera manu: aut in frō
tibus suis. Et ne possit quis emere nec vendere:
nisi qui habet caracterem bestie: aut numerum
nominis ei⁹: hec ibi. Et. 20. c°. eiusdē pphetie di
citur de tēpore antichristi. Tūc soluet sathanas
de carcere suo ⁊ exibit: ac seducet gētes que sūt
super quattuor angulos terre gog ⁊ magog: ⁊
cōgregabit eos in pliū: quorū numer⁹ est sicut
arena maris. Et ascēdēt sup latitudinē terre: ⁊
circuient castra sanctorū ⁊ ciuitatē dilectaz: hec
ibi. Que verba licet diuersimode exponant: ta-
men melior videtur esse expositio illa que dicit:
q diabolus in hora natiuitatis antichristi ap-
parebit i forma boni angeli illis populis decem
tribuuz israel: q sunt inclusi in montib⁹ caspijs.
Quos ibi fecit deus includi post captiuitatem
q: adorauerūt vitulos aureos quos fecerat hie
roboā eoz rex. Et sūt populi quasi inumerabi-
les in illis mōtibus: ut refert Josephus in li°.
antiquitatū. Et etiā de illorū inclusione legit in
gestis Alexādri magni. Et appellant gog ⁊ ma
gog: qd fm Hieronymū interpretat tectū vel d
tecto: q statiz cū fuerunt inclusi vidētes q non
habebāt tectū: idest coopertoriuz ad habitāduz
ceperūt cogitare de tecto: ⁊ sibi habitatiōes eri-
gere [illegible] illis mōtib⁹ altissimis. Ipsos ergo dia-
bolus decipiet: ostendēs quō venit messias ab
eis expectat⁹: qui eos debet liberare a captiuita
te illa: ⁊ introducere in terrā promissionis. Un-

de quando incipienda erit persecutio antixpi: per
operā diaboli ipse antichristus totus splendidus
eis apparens: faciet aperiri illos montes. Et illi
populi eum adorantes erunt sui milites ⁊ seque
tur eum tāqz veruz messiam. Vel gog ⁊ magog
sunt quidā populi magne multitudinis: q in no
uissimis diebus venient cū maximo impetu con
tra populū dei: vt habet Eze. 38°. vbi dī antichri
sto. Venies tu ⁊ populi tui tecū. Ascēsores equo
rū vniuersi: cetus magnus ⁊ exercitus vehemēs:
⁊ ascendes sup populum meum quasi nubes vt
operias terram. ⁊c. Et isti erunt milites ipsi⁹ anti
christi atrocissime pugnātes cōtra fideles: ac il-
los crudelissimo modo iterficientes. Demones
quoqz assumētes formam armigeroz pugnabūt
pro antichristo. Unde omnes supabunt: ⁊ debel
labūt castra iexpugnabilia: q de diabolo dicitur
Job. 41°. Non est potestas sup terram que cōpa
retur ei q factus est vt nullum timeret. Itez ape
rient castra ⁊ loca clausa: ⁊ ipsū antichristū intro-
ducent: ⁊ fidelibus christi facient tormenta que
damnatis inferunt in inferno. Et quia demones
innumerabiles associabūt antichristum cū alijs
multis militibus pessimis quasi ifinitis. Ideo di
citur Dan. xi°. de antichristo. Veniet in multitudi
ne magna ⁊ cōteret ac interficiet plurimos. Ubi
dicit Grego. Robustos antichristus interficiet:
⁊ qui mente inuicti sunt: corporaliter vincet. De
hac quoqz tribulatione fideliū ait domin⁹ Mat
thei. 24°. Tunc tradent vos in tribulatione: ⁊ oc
cident vos: ⁊ eritis odio oibus gentibus propter
nomē meū. Et tunc scādalizabuntur multi ⁊ in-
uicem tradēt: ⁊ odio habebūt ad iuicem: hec ibi.
Que mala non solum erunt tempore psecutiōis
antichristi: sed etiā aliquo tēpore ante pdictā pse
cutionem: sicut videmus hodierna die verificari.
Sequitur autē dominus vbi supra. Veh autem
pgnantibus ⁊ nutrientibus in dieb⁹ illis. Erit
enim tribulatio magna qualis nō fuit ab initio
mundi vsqz mō neqz fiet. Et idem habet Mar
ci. 13°. Super que verba ait glo. Creberrima atqz
acerrima tormenta lōge lateqz infligentur fideli
bus. Unde ille passiones quas sustinuerunt an
tiquitus martyres renouabuntur: hec illa. Erit
autem veh pregnantibus fm Hieronymum: q
grauate vtero fugere nō poterunt. Veh etiā erit
nutrientibus: quia amore prolis detente capien-
tur: sicut simia amore filiorum ligata simul cum
eis capitur. Secundum autem Augustinuz in
li°. de verbis domini: per pregnantes significātur
auari qui aliena concupiscunt ⁊ spem habent
adipiscendi: sicut mulier pregnans sperat prolez.

Nutrientes vero dicuntur illi qui possident que concupierant. Nam ea nutriunt dum muni//mnt colunt & augent. Isti autem concipiunt ex diabolo: dicente psalmista. Concepit dolorem & peperit iniquitatem. & Isa. quinquagesimonono. dicitur. Oua aspidum erumpunt: & quod fotum est ex eis erumpet in regulum. Pregnantibus igitur istis antichristo veniente erit veh culpe & pene: quia eis temporalia dabit ad nutum: quibus male possessis ad veh peruenietur eternum. Vel aliter. Semen est verbum dei. Luce octauo. Quo suscepto mentes auditorum quasi tumente vtero impregnantur. Isa. vigesimosexto. A facie tua concepimus & parturiuimus spiritum salutis. Alij vt fetum castitatis parturiant: alij patientie: & alij misericordie. Nutrientes vero sunt predicatores qui fouent eas virtutes quas i auditoribus iacto verbi semine genuerunt. Et talis nutritor erat apostolus qui dicebat prime ad Corinthios tertio. Tanquam paruulis i christo lac dedi vobis potum non escam. Et prime ad Thessa. secundo. Facti sumus in medio vestri tanquam si nutrix foueat filios suos. Sed tempore anti//christi propositum pregnantium erit in multis abortiuum: & fetus nutrientium non proficiet. Et ipsis doctoribus veh erit eternum si nõ euangelizauerint. Si vero docuerint: veh erit illis temporalis passionis & mortis. Quorum etiam auditoribus veh erit eternum si nõ peregerint: & periit opere implendo que audierint. Et rursus veh temporale si precepta ipsorum doctorum sanctorum seruauerint. Sequitur autem dominus Jesus vbi supra. Orate vt nõ fiat fuga vestra hieme vel sabbato: idest orate ne tẽporibus antichristi sit refrigeratio charitatis tanquam hiems: quia tunc fuga nõ tollerabitur. Oia. n. amor sustinet. p. ad Cor. 13°. Oportet et orare ne sit sabbatum: idest vacatio a bonis opibus. Quia nullũ ex hac fuga haberet premiũ: si nõ adesset bonũ opus. Et predicta cõfirmat glosa ordinaria sup Mattheũ di. Spiritualr precipit vt non frigescat fides i deum & charitas: neque ociosi in ope torpeamus virtutum sabbato. Et hanc sniam Lucas illustrat. 21°. c°. di. Attẽdite vobis ne grauent corda vestra crapula & ebrietate & curis huius vite: & superueniat i vos dies illa repentina. Ad hiemem ptinent cure que tristes sunt vt hiems. Crapula & ebrietas ad sabbatũ: quia in eo delitijs affluere mos erat iudeis ignaris veri sabbati: hec illa Aug. autem i li°. qstionũ euan. dicit. Hieme vel sabbato: idest in leticia vel tristitia rerũ tẽporaliũ. Hilarius vero ait. Idest petõr frigore: vel in bonor operum ociositate. Magister vero Albertus de padua ordinis heremitar sup hoc euangeliũ ait. Per hiemem gentilitas: p sabbatũ autẽ legalis obseruãtia itelligit. Orandũ est igit nobis ne pualẽte idolatrie cultu vel legaliũ obseruantia: ad fugã christiani nois cõpellamur. Hei hieme fugit qui timore coangustatus christũ deserit. Sabbato autẽ fugit q deuotione mãdator legaliũ prouocatus fidem christi relinqt: hec ille. Sed heu: qr tempore antichristi erit hiems oium vicior: & vacatio ac ociũ ab exercitijs oium bonorũ operũ: iuxta illud psalmiste. Omnes declinauerunt: simul inutiles: facti sunt: non est q faciat bonum: non est vsque ad vnum. hh

Si autẽ queraf quare tantis aduersitatibus cõculcãda sit ecclesia dei per antichristũ: rñdet Gre. 34°. mora. c°. p°. assignãs vnã causam & di. Diabolus extrema mũdi atrocius tentaturus aggredif: qr tanto fit feruentior ad seuiciam: quãto se viciniorẽ sentit ad penã. Considerat quippe q iuxta sit: vt licentiã legitime libertatis amittat. Et quanto breuitate tẽporis angustatur: tanto multiplicate crudelitatis seuicia expanditur: hec ille. Sed qr diabolus nõ hz potestatem nisi deo permittẽte: hoc deus fieri permittet multis ex causis. Primo quia circa finem mundi erit abũdantia malicie: & multiplex ostentatio sanctitatis. Ut igitur discernatur qui vere sint electi: & q non. Istius examinationis examen deus euenire permittet. Nam vt dicit Gregorius trigesimo quarto. mora. capitulo tertio. Sepe aliquis multis vicijs clam implicatur: & tamen aliqua virtute cupit hoibus apparere. Sz cõtingit dei iudicio vt tãdem culpa latẽs pateat: vt perdat hõ gloriã quã ex apparẽti virtute captabat. Sed qd nũc fit in vnoquoque hoie: tẽporibus antichristi gñaliter cõplebif. Secũdo hãc psecutionẽ deus euenire pmittet ad cecitatẽ infideliũ. Dignum est enim vt p eũ decipianf q veritatẽ cõtempserũt. Unde inqt Paulus. 2°. ad Thesa. 2°. q antichristus veniet in oi seductione iniqtatis his q pereunt: eo q charitatẽ veritatis non receperũt vt salui fierẽt. Ideo mittet illis deus opationem erroris vt credant mẽdacio: vt inducanf in errorẽ oẽs q non crediderũt veritati: sed cõsenserũt iniqtati. Tertio hoc deus pmittet ad purgationẽ electorr: vt purgenf sicut aurũ qd p ignẽ trãsit Job. 23°. Et eiusdẽ libri 41°. c°. di. Cũ sublatus fuerit. s. antixps de medio: timebũt angeli: idest electi: & territi purgabunf. Quarto deus nõ dabit auxiliũ christia/

tilis quo ad liberationē a penis: qꝛ magis cōfidēt
multi eo tpore illo in armis ꝛ in brachio hu/
mano ꝙ̄ ipso. Et iō inqt psalmista. Nolite cō
fidere in principibus: in filijs hoīum in qb⁹ non
est salus. Et iterum Fallax equus ad salutē. Dicit
aūt sctūs Vincētius in sermonibus suis ꝙ deus
faciet admodū magni dn̄i q ciuitatē edificauit: ꝛ
ex ea vxorem accepit: ac eā ꝑuilegijs ditauit: se/
demqꝫ suā sibi ꝯstituit. Sed ciues fracto iuramē
sicut christiani iuramētū baptismi infringen/
tes: fecerunt parlamēta cū inimicis ipsius regis
scilicet cū demonibus: ꝛ igrati blasphemauerūt
dn̄m suū: de qbus ipse ait Isa. 53°. Nomē meū
tota die blasphemat. Reditusqꝫ decimaꝝ ꝛ primi
tiaꝝ sibi negauerunt. Spōsam ecclesiā reginam
astātē a dextris eius psalmo. 44°. cū iniuria spo/
liauerūt: ita vt de populo suo dicere possit illud
Job. 19°. Spoliauit me gloria mea. Filias regis:
idest christianas lupanari dederunt: ꝛ moniales
deo cōsecratas violauerunt: Malachie. 2°. Ab
hominatio facta est in israel scilicet in maritatis
ꝛ alijs secularibus mulieribus: ꝛ in hierusalem:
idest in religiosis. Unde seqtur: qꝛ contaminauit
iudas sanctificationē domini: ꝛ habuit filiam dei
alieni. Disperdat dominus virū q fecerit hec. Itē
filios regis hinc inde partialitates diuiserunt:
Osee. x°. Diuisum est cor eorum. Nūc interibūt.
Hec enim est pessima diuisio. Nam diuisis alijs
membris potest homo viuere: nō autem diuiso
corde. Item seruos eius percusserunt contra ꝑce
ptum eius psalmo. 104°. dicentis. Nolite tange/
re christos meos: ꝛ prophetis meis nolite ma/
lignari. Signa ipsius regis proiecerunt: ꝛ signa
aduersariorum eius susceperūt: ita vt dicere pos/
sit ipse rex illud psalmi. 73. Signa nostra non vi
dimus scilicet in eis: ꝛ illud eiusdē psalmi. Po/
suerunt signa sua signa. Aliqui enim posuerūt si/
gna mamone per auariciam. Alij signa luciferi
per superbiam: Alij asmodei per luxuriam: ꝛ alij
belphegor per gulositatem: ꝛ alij leuiatā ꝑ cru//
delitatem: ꝛ alij beemoth per simoniam: ꝛ prela/
tionum ambitionem. Alij ascharoth per ociosita
tem: ꝛ alij belzebub per vindictam: ꝛ alij baalbe
rith per inuidiam. Et ideo ipse deus qui ut dici/
tur Isa. 45°. Creat malum scilicet quo ad infli/
ctionē iuste pene. Et ita itelligitur illud Amos. 3°.
Nō est malū in ciuitate quod nō fecerit domi/
nus. Uocat vnum capitaneū scilicet gog: ꝛ dat
multos alios duces quos dirigit cum eo ꝑ mun
dum ad faciendam vindictam. Ut enim ait Ai
mo super Apoca. Non partem mūdi: sed totum
examinabit. Unde dicit illi capitāeo Eze. 38°. Ec
ce ego ad te o gog princeps capitis mosoch: ꝛ
circūcingam te: ꝛ ponā frenū in maxillis tuis: ꝛ
educā ꝛ te omnem exercitum tuū: equos ꝛ eq/
tes vestitos loricis vniuersos. Multitudinē ma
gnam hastaꝫ ꝛ clipeorum arripientium ꝛ gladiū.
Perses: ethiopes ꝛ libies: cum eis omnes scutati
ꝛ galeati: gomer ꝛ vniuersa agmina eius. Dom⁹
togorma latera aquilonis: ꝛ totum robur eius:
populiqꝫ multi tecum. Prepara ꝛ instrue te: ꝛ
omnem multitudinem que coaceruata est ad te
ꝛ esto eis in preceptum. Ascendens autem qua/
si tempestas venies tu ꝛ agmina tua omnia: ꝛ po
puli multi tecum. Et erit in die illa in die aduē
tus gog: super terram israel dicit dominus. Ascē/
det indignatio mea in furore meo ꝛ in zelo meo.
In igne ire mee locutus sum: quia in die illa erit
cōmotio magna super terram ꝛc. Et Dan̄. 8°. di/
citur ꝙ robur datū est ei propter peccata hoīuꝫ.
Aliam quoqꝫ causam assignat Augustinus. 20.
de ciui. dei: scilicet vt multi gloriosiori palma mar
tyrij coronentur in celo. Unde ait. Alligauit dn̄s
Jesus diaboli potentiam: ne quātā posset exercē/
do maliciam: innumerabiles infirmos ex quib⁹
ecclesiam multiplicari ꝛ impleri oportebat: alios
credituros: alios iam credentes a fide pietatis
hos deterreret: hos frangeret. Et soluet in finem:
vt quā fortem aduersarium dei ciuitas superaue
rit cum ingenti gloria sui redemptoris adiutoris
ꝛ liberatoris aspiciatur. In eorum sane qui tūc
futuri sunt sanctorū cōparatione quid sumus?
Quādoqdē ad illos probandos tantus solue//
tur inimicus cuꝫ quo nos ligato tātis periculis
dimicamus. Si autē nunꝙ̄ solueretur minus
appareret eius maligna potētia: ꝛ minus sancte
ciuitatis fidelissima patientia probaretur. Mi
nus deniqꝫ prospiceretur ꝙ̄ magno eius malo
bene fuerit vsus omnipotens: hec ille. De istis au
tē gloriosis martyribus contra antichristū predi
cantibus: ꝛ omnia tormentorū genera pro chri//
sto tollerantibus dicitur Dan̄. xi°. Populus au
tem sciens dn̄ꝫ suū obtinebit ꝛ faciet: idest ꝑfecte
tenebit legem dei: ꝛ multa faciet contra aduersa/
rios. Et docti in populo docebunt plurimos: ru
ent in gladio: ꝛ in flāma: ꝛ in captiuitate: ꝛ in rui
na dierum. Et cum corruerint subleuabūtur au
xilio paruulo. qꝛ. s. deus non ꝑmittet totā ecclesiā
perire. Pauci tamen erunt isti viri ꝑfecti constā
tes in fide in cōparatione eorum q corruent. Un
de vbi supra seqtur. Et de eruditis ruent pluri//
mi ꝛc. Maxime aūt quinqꝫ genera ꝑsonarū cor
ruent. Unde est notandū ſm magistrū Jacobuꝫ
de voragine super illud Luce. 21°. Arescētibus
hominibus

hominibus p timore et expectatione q superuenient vniuerso orbi: qz arbor arescit diuersis ex causis. aut qz nō hz altitudinem terre. Matthei .13°. aut pp radicis viciositatem: vt patuit Jone. 4°. de hedera: aut ppter sterilitatē: ut patuit de ficulnea cui ppter sterilitatē xps maledixit: et statim aruit Matth.21°. aut ppter estū Jacobi p°. Exortus ē sol cū ardore et arefecit fenū. Aut propter frigidū vētū aqlonarē: ut patet Eccle.43°. Et similiter tēpore antichristi arescēt illi q non erūt pfundati i dei dilectione: 2°. ad. Thesa. 2°. Eo qz veritatē charitatis nō acceperūt &c. Itez illi q erunt viciati i fide Luce.18°. Cuz venerit filius hois putas inueniet fidē super terrā? Item steriles in bonis operib⁹. Un̄ in lege dicebatur. Maledicta sterilis q nō parit.32°.q.4°.§. his ita. Itē luxurie deditī: de qua dr̄. Eccl° 9°. Cōcupiscētia qsi ignis exardescit. Itē frigidi i amore primi. Un̄ saluator ait Matth.24°. qz tūc tradet ffr fratrē: ac pr̄ filiū et fili⁹ patrē i mortē. Tūc quoqz verificabit̄ illud Prouer.20. Propter frigus piger arare noluit: et illud eiusdē libri.25° c°. Amittit paliū in die frigoris. Tūc n. ita erunt frigidi pedes eorū ut nō possint ire ad ecclesiaz et man⁹ ut nō possint aperiri ad elemosynaz: ▪ nasus ut nō possit odorare spiritualia. Et caput ac dentes obstupescēt: et sensus oēs a ppria virtute alienabunt̄. Un̄ sic arefact⁹ tūc dicere poterit antichristo illud psalmi.21. Aruit tanqz testa virtus mea: et lingua mea adhesit faucib⁹ meis: qz nō audebit xpm cōfiteri. Et in puluerē mortis deduxisti me &c. Jmo hoc dicere poterit romana ecclesia sic in mēbris suis arefacta. Tunc eniz verificata erit illa sententia L actātij l.7°. diui. istī. aduer. gen. vbi ait. Eo tpore iustitia pijcietur: innocētia odio erit: et mali bonos hostiliter pdabunt̄. Tūc iusti et sectatores veritatis segregabūt se a malis et fugient ad solitudines: hec ille. Un̄ reuelauit dominus Jesus beato Frācisco qz tēpore psecutionis antixpi aliqui ex suis fratribus fugient ad loca deserta ppter īmanitatez penarū quas videbūt infligi fidelib⁹ xpianis: sicut etiā fecit paul⁹ prim⁹ heremita q ad heremū fugijt metu tormētoruz q martyrib⁹ īferebātur ab īperatorib⁹ romanis. Et hos fratres ipse dominus Jesus pascet ibi manna de celo: sicut pauit sctos patres in deserto. Alij vero nō pauci fratres audacter se opponent antichristo sicut prophetauit abbas Joachiz: et terribilibus tormentis ab antichristo et sequacib⁹ eius perimētur. Et eo tēpore tātus erit feruor: et desiderium martyrij in ipsis fratribus qz ipse dominus Jesus multis eoz donabit sacra stigmata passiōis sue sicut fecit ipsi beato Frācisco. O igit̄ egregij milites xpi pugnate viriliter: et cōtra istū perditū dn̄i nostri aduersariū fortiter decertate: et amore illi⁹ q pro nobis mortē pertulit vitā vr̄az alacriter exponite. Scriptū ē. n. Apoc.13°. Hic ē patientia et fides scōz: id est i hoc tpe apparebit patiētia: fides et cōstātia electoz q modo latet. Et p cōtrariuz cognoscet̄ malignitas et pfidia reproboz: qui modo boni apparēt. Ut. n. dicit̄ Eccle.12. Nō agnoscetur in bonis amicus: et non abscōdetur in malis inimic⁹.

¶ Pars quinta huius sermonis de antichristi finitione. I

Tam terribilis erit psecutio antichristi qz inqt dominus Matthei .24°. Nisi abbreuiati fuissent dies illi non fieret salua ois caro: sz ppter electos breuiabunt̄. Accipit̄ aūt hic caro p homine sicut Gen̄.6°. Nō permanebit sp̄us meus in homine qz caro est. et psalmista ait. Recordatus est qz caro sunt. De qua tribulatiōe inqt Chrisosto. sup Mattheū. Nouissimis dieb⁹ cū damnat⁹ ille hō aduersus xpm surrexit: tāta erit persecutio ecclesie ut nūqz simul fuerit nec futura sit et predictus frater noster versificator ait.

Tūc magis horribiles sparget seuissima penas
Bellua: quas vllus vir tolerare queat.
Omnis caro nō posset queuis sperare salutē.
Sit nisi crudelis hec breuiata dies.
Et idem versificator iterum dicit.
Interea mortis cōsurgens angelus omnes.
Incipiet penis excruciare suis.
Soluet̄ sathanas modico tūc tēpore virus.
Est cuius rigida nūc religata manus.
Tūc autem xpo poterūt monstrare fideles.
Et fidei zelum: si quis amoris habent.
Si data per veteres oli tormenta tirannos.
Martyrib⁹ tolerent et grauiora magis.
Nāqz diabolica antixps preditus arte.
Supplicia īfliget sanguinolenta nimis.
Multaqz carnifices que nesciuere priores.
Tartareis tantum sepe pbata locis.

Grauior quoqz erit hec persecutio ecclesie. omnibus psecutionib⁹ precedentib⁹ quia tēporib⁹ tirānoz ecclesiā ipsā psequētiū aderāt doctores ipsā ɔfirmantes et bō doctrine: aderat ēt miraculoz gr̄a: sz veniēte antixpo subtrahentur signa et doctrina. Job.41°. Faciē ei⁹ precedet egestas. Ubi Grego.34°. mora. c°.4°. ait. Terribili ordine dispositionis occulte priusqz diabolus in illo dānato homine quē assumet appareat: sācte

ecclesie virtutū signa subtrahentur. Nā prophetia abscōdet: curationū grā auferetur: plurioris abstinētie virtus minuet. Doctrīe verba cōticescēt. Miraculoꝝ ꝓdigia tollent. Que qdē nequaq̄ diuina dispēsatio fūdit9 subtrahit: sed nō hic sicut p̄oib9 tēporib9 aptē 7 mulupliciter ostēdit. Nā fidelib9 i illo certamine signa nō deerūt sed tāta erūt signa antixpi: ut nostroꝝ aut pauca aut nulla videant. Quoꝝ nimiꝫ virtus oīb9 signis sit potior: cuꝫ oē qđ terribiliter ab illo fieri cōspicit p interne cōstātie calcē premit: hec ille. Tam horribilia aūt erūt tormēta ab antixpo fidelib9 xpianis illata φ verificabit illud secūdi Regū. 17°. Fortissim9 qsq̄ cuius cor ē q̄si leonis pauore soluet. Nā potētie ipsi9 antixpi nullus poterit resistere. Ait.n. Gre. 32°. mora. c°. 16°. In illo dānato hoīe tota virtus diaboli cōgesta dēsabit. De diabolo aūt dī Job. 41°. φ nō est potestas sup terrā q̄ cōparet ei 7c. Ultra potestatē vero diabolicā ēt habebit mūdanaꝫ. Oēs.n. reprobi vnanimiter adherebūt antixpo ad psecutionē fideliū: ut inqt Greg. 34°. mora. c°. 2°. 7. 4°. Un̄ sup illud Job. 41°. Feruescere faciet quasi ol[illegible] profundū maris: ait ipse Gre. vbi. s. c°. 16°. antixps extremo tēpore cōtra electorū vitā studebit aīos reproboꝝ p flāmā crudelitatis excitare. Ut corda q̄ hoc tēpore pacis intra suam maliciam clausa latuerūt: tūc i estū imanissime persecutionis ebuliāt: ac per abruptā crudelitatis apte licētiam ea q̄ diu p̄cesserāt odia antiqui liuoris exallent: hec ille. Qui etiā dicit in. c°. sequenti: φ ipse diabolicus antichrist9 psuadebit iniqs φ psecutio fideliū sit opus pietatis ac valde meritoriū: itaq̄ pro zelo religiōis faciet existimare. Et quāto atrociores fuerint ad crudelitatem tāto āpli9 p̄mia mereāt etna. Ipse q̄q̄ maledict9 ātixp̄s prudētes 7 sapiētes seculi sibi subiiciet iuxta illud Job. 41°. Sub ipso erunt radij solis. Qđ expōnēs Gre. 34°. mora. c°. 15°. ait. Quid [illegible] solis radios nisi cacumina sapiētū demōstrantur. Multi.n. q intra sāctam ecclesiaꝫ sapientie luce resplēdere videbant: tūc vel psuasionib9 capti: vel minis territi: vel cruciatibus fracti: anti christi seductioni subiicient. Et iō recte nūc dicitur. Sub ipso erūt radij solis. Sancti eniꝫ doctores erūt sicut splēdor firmamēti: 7 qui i ad iustitiam erudiunt multos fulgebūt quasi stelle in ppetuas eternitates. Dan. 12°. Item sibi subiiciet plurimos homines iustos. Unde Job. 41°. dicitur. Sternet sibi aurum quasi lutū: qꝛ ut dicit. Gre. Multos q intra sanctā ecclesiā fulgore iustitie aureo resplēdere videbātur. Tūc vel terrenarū rerum cōcupiscentia: vel carnalib9 voluptatibus sibi substernet. Aurum.n. quasi lutū sternere ē in qbusdā vite mūdiciā per illicita desideria cōculcare. Nā [illegible] lutū desiderium sordide voluptatis exp̄mit: sicut psalmista deprecans ait. Eripe me de luto ut n̄ ifingar. Luto quippe īherere: est sordidis desiderijs carnalis concupiscētie inquinari. Itē quosdā q vite excellētia videbant eē ī numero electoꝝ dijciet: sicut dī Apoc. 12°. Cauda dracōis trahebat tertiā ptē stellarū celi: 7 misit eas i terrā: qꝛ ut dicit Gre. 32°. mora. c°. 16°. Illa sathane extremitas [illegible] audaciā assūpti hoīs erecta q̄sdā q̄s velut electos dei i ecclia inueniet: obtinēdo reprobos ōmōstrabit. Stellas itaq̄ ō celo i trā cadēt: ē nōnullos relicta spe celestiū illo duce ad ambitū secularis glie ihiare. Cōuertet q̄q̄ mūdū i sui admirationē. Un̄ sup illō Job. 41°. Post eū lucebit semita ait. Gre. 34°. mora. c°. 18°. Post antixp̄m semita lucere phibet: qꝛ quāq̄ trāseat: admirationē tn̄ nimiā ex miraculoꝝ suoꝝ claritate derelinquet: siue [illegible] se siue p ministros suos q̄slibet ꝓdeat: mēdacib9 signis coruscās. Faciet ēt credi ipse antixps φ in alia vita nulla sūt reprobis supplicia pparata: aut φ sūt leuia 7 cito finitura: ut ait Gre. sup illō Job. 41°. Extiabit abyssū q̄si senescētē.

I

Nōtādū ē ēt φ xp̄s adiuuabit ecclesiā suā in tātis tribulatiōib9 multipliciter: sicut 7 mō adiuuat. Promisit.n. fidelib9 suis Matth. vltimo. Ego vobiscū sū oīb9 dieb9 vsq̄ ad cōsumationē seculi. Primo ergo adiuuabit: p̄missū orādo ꝓ stabilitate ecclie. Un̄ Luce. 22°. ipse ait petro. Simō: ecce sathanas expetiuit vos ut cribraret sicut triticū: sꝫ ego rogaui ꝓ [illegible] ut non dficiat fides tua. Scdo adiuuat exēplū patiētie nobis p̄bēdo. Un̄ p°. petri 2°. dī. xp̄s ꝓ nob passus ē vob p̄bēs exēplū ut seq̄mini vestigia ei9. Et eiusdē epl'e. 4°. c°. ēt hortat apl's dī. xp̄o igit i carne passo. 7 vos eadē cogitatiōe armamini. Ut.n. ait ber. Miles sua nō repetit cū benigni ducis vultū ituet. Tertio adiuuat 7 adiuuabit nō pmittēdo iferri tribulatiōes q̄tū vellēt inimici n̄ri: sꝫ faciēs cū tētatiōe ꝓuētū: et solū permittēs afflictiōes ꝫ vires patiētiū: ut testat apl's p° ad Cor. x°. Quarto adiuuabit abbreuiādo dies ipsi9 tribulatiōis tā ferribilis ut dictū est. Erit ergo breue tēpus dicte psecutiōis diabolice. Un̄ Apoc. 20. dī φ xp̄s alligauit diabolū per ānos mile. i. p totū tp̄s regni xp̄ianoꝝ 7 ponit numer9 determinat9 p īdeterminato sicut accipit in psalmista dū dī. Memor fuit i seculū testamēti sui: verbi qđ mādauit i mile generatiōes. Uł forte ita dī: qꝛ nō cōplebit secūdus milenari9. 7 ꝫ aliq̄s nō trāsibit vltra medietatē secūdi milena

rit, q: si transiret: tempus illud nõ a primo. sed a secudo miletario onoiarez. Et seqt ibidē. Op3 illum. s. diabolū solui modico tempore. s. in persecutione antichristi. Quod tps erit triū annorū cū dimidio ut. s. est oñsū. Et idē affirmat Aug. 20. de ciui. dei. c°. 13°. di. Hec nouissima psecutio que ventura est ab antixpo: trib⁹ annis z sex mēsibus erit. Que quidē tribulatio videt̄ citissime affutura: qr vt dixit beat⁹ Bernardinus noster feltrinus paruo tpe añ mortē suā vni fratri nro qui mihi hoc retulit: de illis demonib⁹ quos xps alligauit in iferno vsq3 ad tps circa finē mundi: qñ post mortē descēdit ad inferos: nūc soluti sūt mile milia 9 religiosos: z clericos aliosq3 diuino cultui deputatos: z decies centena milia contra laicos: ad excitandā diuisionem z discordiam inter eos z rumpendam charitatē: sicut videmus per experientiam in bellis z partialitatibus que sunt quasi i tota xpianitate. Uñ timere nō imerito debem⁹ q hec sūt initia dolor. Hāc ḡo tribulationē vltimā z ei⁹ breuitatē vult de⁹ annūciari populis: pp tres cās ut ait Petrus Joānis super Apoc. 13°. c°. Primo vt premuniat̄ contra illam: z sint parati. Ut. n. ait Gre. in omelia sup Mattheū. Minus iacula feriunt que preuidētur: z nos tollerabili⁹ mūdi mala suscipimus: si 9 hec per pudentie clipeū munimur. Et esop⁹ ait. Nā preuisa minus ledere tella solēt. Et ideo iquit dñs Mat. 24°. Ecce predixi vobis. Et iterum ibidē ait. Predicabit̄ hoc euāgeliū in vniuerso mūdo: in testimoniū oibus gētibus: z tunc cōsumatio fiet: hec ibi. Ex quo nō poterit aliqs se excusare si pmittet se antixpo seduci: cū pmo fuerit premonitus de ei⁹ perfidia: z de ipsi⁹ diabolica seductiōe. Qr ergo vbi maius ē piculū: ibi cautius est agendū. c°. vbi periculū. de elec. i. vi°. z. c. gescamus. 42ª. di. Jdeo si in minorib⁹ adhibēda est discretio: multo magis in maiorib⁹. 7ª. q. 2ª. c°. vltio. z. ff. de car. edic. l. 1. §. 2°. z. c°. miramur. 61ª. di. z. c°. quālibet. 47ª. di. Quapp de tribulatione antichristi q̄ erit oīm maior. Mat. 24°. z Marci. 13°. deus per: pphēs predixit. Uñ Eze. 38°. dr̄ antichristo. Tu es ille de quo locut⁹ sum a dieb⁹ antiquis in manu seruor meorum pphār: qui pphetauerūt in dieb⁹ tpor illorum. Postea vero ore pprio de ipsa psecutione predixit. Deinde per suos apostolos: ut oēs fideles cōtra illam se prepararent.

K

Secundo vult eā de⁹ populis diuulgari: cōsiderata ei⁹ breuitate sint constantiores ad tollerantiā illius: qr cito transibit. Unde glosa sup Mattheū: c°. 24°. ait. Hec tribulatio quanto grauior: tāto breuitate moderatior ē. Et Gre super Mattheū inqt. Dies quos vult singulariter esse malos: intulit misericorditer breuiatos: vt infirmos de breuitate cōforet.

L

Tertio hoc notificari vult vt nullus adhereat antixpo pp gloriā vel diuitias ab eo recipiēdas: qr cito transibūt. Et ideo ingt Paulus. p°. ad Cor. 7°. Tēpus breue est. Reliquū est: ut q hñt vxores sint tanq̄ nō hñtes: z qui gaudēt tanq̄ nō gaudētes: z qui emunt tanq̄ nō possidētes: z qui vtunt̄ hoc mūdo tanq̄ nō vtātur. Preterit. n. figura huius mundi.

M

Notandum est aūt q ipse pditus antixps i tantis malis z flagitiis nō emolliet̄ ad aliquā cōpunctionē vel remorsum cōscientie: sed instigante diabolo totaliter alienabit̄ a tramite rationis. Et verificabit̄ i eo illud Job 41°. Cor ei⁹ idurabit̄ quasi lapis: z stringet̄ quasi maleatorū icus. Itē nō timebit diuinā vltionē. Uñ Grego. 34°. mora. c°. 13°. iquit. Quid mirū si hūanas vires despicit: q ipsa etiā in se supni iudicij tormēta contēnit: De quo dr̄ Job. 41°. Quasi stipulam extimabit maleū: z deridebit vibrātē hastā. Qd exponēs Gre. ubi. s. c°. 14°. ait. Qr. n. per maleū desup venientē celestis pōdus pcussionis exprimitur. Jdeo iste Leuiatan maleū despicit: qr supne aīaduersiōis ictus formidare ptēnit. Uibrātē etiā deridet hastā: qr ex districto iudicio qcqd graue z qcqd horribile se preuidet pati nō metuit. S3 q se eterna tormēta euadere nō posse cōspicit: eo in exercenda neqtia durior assurgit. Itē sic alienabit̄ opatiōe diabolica: ut in stuporē mētis cōuersus isensibilis quodāmodo efficiat̄. Uñ Gre. 34°. mora. c°. 21°. iqt. Factus est Leuiatan vt nullū timeret. Nullū videlicet: qr nec deū: sed nec hoc qd̄ passurus est metuit. Cui nimirū felicius fuerat timēdo vitare suplicia: q̄ nō timendo tollerare. Appetitū nāq̄ celsitudinis vertit in rigorē mentis: ut iā per duriciā se male egisse nō sentiat, q pesse p gloriā qrebat. Nā qr ius quesite ptātis nō obtinuit: q̄si qd̄dā supbie sue remediū insaniā insensibilitatis iuenit: hec ille. Que xba l3 principaliter itelligant̄ de diabolo. Tñ ēt itelligi pūt de antixpo. Est aūt sciendū q post istā psecutionē ascēdet ipse maledict⁹ antixps sup mōtē oliueti: z ibi diabolica arte fultus splēdoribus ac tāq̄ angelor malor choris circūuallatus: ibi se adorari faciet a populis: stans i illo loco aeris vbi xps ascēdit i celū z dñsit videri a discipulis suis. Et oñd3 se velle i celū ascēdē. Et tūc d̄ celo d̄scēdet dñs Jesus q eū iterficiet spū oris sui: 2°. ad Thes. 2°. i. suo pcepto faciet iterfici. Nā ipe antixps fulminabit̄ ab archāgelo Michaele ad pceptū xpi: ut dic̄ Nico. d̄ li. sup pdcā vba pauli ad the.

Et de predictis hētur. Dañ. xj°. vbi dicit̃ de antixp̄o. Figet tabernaculū solij sui sup mōtē iclytū .s. oliueti: ⁊ nemo auxiliabit̃ ei .s. cū occidet̃ modo predicto. Quidā tñ dicūt ꝙ existente eo in mō[illegible] sion: ⁊ ibi se adorari faciēdo pro deo: īterficiet̃. Quia de ipso monte dī Isa. 25°. Precipitabit dominꝰ i mōte isto faciem vinculi colligati. Et ibidez subdit̃ de xp̄o. Triturabit̃ moab: idest antichristus. Moab. n. īterpretatur ex p̄re: ⁊ ipse erit ex patre diabolo ad eius generationē cooperāte. Sub eo sicut triturant̃ palee i plaustro. Et extēdet manus suas sub eo sicut extēdit natans ad natādū. Uñ vulgariter dī. Ella disteso como vno ranogio. Descēdet quoqꝫ ignis de celo ⁊ deuorabit antichristuz ⁊ principes eiꝰ: iuxta illud Apoc. 20. Descēdit ignis de celo ⁊ deuorauit eos. Et Dañ. 7°. inqt ꝓpheta. Uidi ꝙ īterfecta esset bestia: ⁊ perisset corpꝰ eiꝰ: ac traditū eēt igni. Et Apoc. 19°. ait beatꝰ Joānes. Apprehēsa est bestia ⁊ cū illa pseudo ꝓpheta: qui seducebat gentes vt adorarēt imaginē bestie. Et missi sunt hi duo in stagnū ignis ardētis sulphure: ⁊ ceteri occisi sūt .s. fautores eiꝰ. Et. [illegible]. c°. eiusdē libri dī. Et diabolus qui seducebat eos missus ē i stagnum ignis ⁊ sulphuris vbi bestia ⁊ pseudo prophete cruciabunt̃ die ac nocte i secula seculoꝝ. N

Post mortē vero antichristi nō statiz veniet dies iudicij: sed parū tp̄oris restabit: quo ecclesia dei hēbit pacē ⁊ tranqllitatē: atqꝫ predicabit̃ regnū dei ⁊ fides Jesu xp̄i. Licet āt qdā dixerint ꝙ a morte antixp̄i adhuc multis ānis durabit mūdus: quo tp̄e discipuli antixp̄i relaxabūtur ad peccādū cū sequacibus suis. Boni āt ⁊ decepti ab ipso antixp̄o: ⁊ [illegible] tormētoꝝ accerbitate: ac penarū timore eū cōfessi fuerāt: errorem suū emēdātes deo seruient: atqꝫ ad iudiciū vniuersale suscipiēdū se preparabūt: ⁊ postea veni[illegible] dñs Jesus ad iudicādū viuos ⁊ mortuos: oībꝰ ignorātibꝰ diē ⁊ horā aduētus eius. Et cum hac opinione videt̃ transire. Nico. de lira super Dan. 12°. c°. Tamen alij doctores tenēt ꝙ post obitū antixp̄i nō durabit mundus nisi ꝑ modicū tp̄s. Et de hoc hab̃t Apoc. 7°. vbi dī ꝙ cuz angelus aperuisset septimū sigillū: i quo cōprehendit̃ ꝑsecutio ⁊ mors ipsius antixp̄i: factū est silētiū: idest pax ⁊ trāquillitas in celo: idest in ecclesia militāte: quasi media hora: idest paruo tēpore. Ubi dicit glosa: ꝙ dabunt̃ q̄draginta quinqꝫ dies vel circa his qui titubauerāt: vel seducti fuerant ab antixp̄o ad faciendā penitentiā. Et hec opinio videt̃ probari. Dañ. 12°. vbi postq̄ dictum est de tempore antichristi ꝙ durabit ꝑ dies. 1290ª. subditur. Beatꝰ qui expectat ⁊ peruenit vsqꝫ ad dies 1335ª. qui sunt dies quadragintaquiqꝫ plus q̄ dies persecutionis antichristi. Licet quidā dicāt ibi accipi diē pro anno: iuxta illud Eze. 4°. Diem pro anno dedi tibi. Sit autem quomōcunqꝫ: est magis credēdū ꝙ predictū tēpus post mortem antichristi erit breue: sed incertū nobis quo ad eiꝰ quantitatem: atqꝫ so[illegible] deo cognitū. In hoc autē paruo tempore conuertentur multi ad fidē predicationibꝰ sācto[illegible] [illegible] tūc erūt: maxime iudei ⁊ filij israel aliarū tribuū q tunc erūt. Juxta illud saluatoris Joanis. x°. Fiet vnū ouille ⁊ vnus pastor. Et ita verificabit̃ illud qd̄ scriptuz est tertij Esdre. 13°. vbi dicitur: ꝙ filiꝰ dei colliget ad se multitudinē decē tribuū israel quas captiuas duxit Salmanasar rex assiriorum i babiloniam. Qui trāslati in terram alienā: inierunt cōsiliū proficiscēdi in terram vlteriorē: vbi nunq̄ habitauit genus humanum: vt ibi seruarent legitima sua q̄ non seruauerant in regione sua. Et transierunt fluuiū euphratē per angustos introitus. Nam deꝰ fecit stare aquā ad partē donec transirent: sicut fecit transeuntibus filijs israel mare rubruz ⁊ iordanē quando venerūt in terrā promissiōis. Et predicte decē tribꝰ ierūt in regionem multe vie: scilicet itineris vnius anni cū dimidio: ⁊ ibi stabunt vsqꝫ ad tempora nouissima: ⁊ tunc iterum exsiccabunt̃ aque illius fluuij: vel ad partem ibunt diuina voluntate donec transeant: ⁊ venient ad filium dei cuz pace: hec ibi. Nec ista cōtrariātur superioribus: qꝛ postq̄ isti populi deliberantes facere penitentiam de peccato suo idolatrie vitulorum: vt dictum est supra transierunt euphratem: ⁊ perrexerunt in illam regionem longinquam: sciens deus eorum instabilitatez: ne reuerterentur [illegible] vomitū ⁊ pristina mala ⁊ peccata: si redirent in babiloniaz: vel ad patriam suam: inclusit eos in montibus illius regionis qui dicuntur caspij: ⁊ sic habent duo impedimenta scilicet montium in quibus sunt inclusi: ⁊ fluminis qui euphrates appellatur: quē transire nequeunt: maxime quia impediuntur a regina amazonum ⁊ populo eius sub cuius imperio ⁊ dictione viuunt: vt dicitur in compēdio theologie libro vltimo. Non obstat etiaz superioribus ꝙ hic dicitur ꝙ venient cum pace quia hoc intelligitur post deceptionis cognitionem. Primo enim seducentur a diabolo ⁊ antichristo qui permissione dei faciet montes illos aperiri: ⁊ flumen dare eis locum itineris: vel exsiccari. Et [illegible] ipsum antichristum cōmitabunt̃

credentes eũ esse messiam in lege sibi ꝓmissum.
Mortuo vero antichristo: ⁊ cognita veritate ve
nient ad fidẽ domini nostri Jesu xp̄i: ⁊ ad pacẽ
atqꝫ vnionẽ ecclesie catholice. Et in hierusalem
adorabũt dominũ nostrum Jesum xp̄m. Et sal
ui erunt residui oẽs de populo israel inuocantes
nomẽ domini sicut prophetatũ fuit Malachie
vltimo: ⁊ Johel.2°. Et ut ait Paulus ad Ro
ma.xj°. Tũc intrabit ad fidẽ plenitudo gẽtium:
⁊ omnis israel saluus fiet. Et predicta etiam cõ
firmantur per ea que habent. Eze.38°. vbi ait
deus. Adducã te super terrã meã: ut sciant gen/
tes multe cũ sanctificatus fuero ■ te in oculis
eoꝝ o gog. Licet aũt quasi innumerabiles popu
li ad fidez venient. Tamen ministri antichristi
⁊ multi scelerati homines nõ credentes aliõ ex
terminiũ sibi debere euenire: i his paucis die
bus qui remanebunt post mortem antichristi:
in suis peccatis perseuerabunt, conuiuantes et
luxuriantes ac delitijs vacantes: iuxta illud Je
re.48°. Requieuit moab in fecibus suis: nec
est transfusus de vase in vas: idest de statu pec/
candi ad statum penitentie. Dicent enim tales
obstinati. Licet princeps noster mortuus sit: ta
men nos eius diuitias habemus quibus gau/
dere ⁊ in consolationibus viuere valemus. De
quibus dicit Apostolus.1°. ad Thesa.5°. Cum
dixerint pax ⁊ securitas: tunc repentinus eis su
perueniet interitus. Istis ergo qui fuerunt de e/
xercitu antichristi ⁊ i malicia sua perseuerabũt
adueniet illud quod eis minatur domin⁹. Eze.
38°. dicens. Ignem ⁊ sulphur pluam super euz
⁊ super exercitum eius: ⁊ super populos multos
qui sunt cum eo ⁊ magnificabor ⁊ sanctificabor
⁊ notus ero in oculis multarum gentium: ⁊ sci/
ent quia ego dominus. Veniet enim cito filius
dei ad iudicium post predicti antichristi mortẽ
licet de die prefixa non sciatur certitudinaliter.
De quo iudicio loquens Joannes apostolus
ostendit quantum erit terribile: dum describit
quomodo christus veniet ad iudicandum di/
cens Apoc.19°. Oculi eius sicut flamma ignis
⁊ in capite eius diademata multa. Et vestitus
erat vestem aspersam sanguine ⁊ exercitus qui
sunt in celo sequebantur eum. Et de ore ipsius
procedebat gladius ex vtraqꝫ parte acutus: ut
in ipso percutiat gentes. Et.20.c°. iterum dicit.
Vidi thronũ magnum ⁊ candidum ⁊ sedentez
super eum: a cuius aspectu tremit terra ⁊ celuz.
Et vidi mortuos magnos ⁊ pusillos stantes in
conspectu throni: ⁊ libri aperti sunt: et mor/
tui iudicati sunt ex his que scripta erant in li/
bris ſm opera eorum. Et dedit mare ⁊ infer/
nus mortuos suos. Et qui non sunt inuenti in
libro vite scripti: missi sunt in stagnum ignis:
hec ibi. De bonis autem inquit c°. sequenti. Et
vidi ciuitatem sanctam Hierusalem nouam de
scendentem de celo: adeo paratam sicut sponsã
ornatam viro suo. Et audiui vocem magnam
de throno dicentem. Ecce tabernaculum dei cũ
hominibus: ⁊ habitabit cum eis: ⁊ ipsi populus
eius erunt: ⁊ ipse deus cum eis erit eorum deus.
Et abstergit deus omnẽ lachrymam ab oculis
eorum: ⁊ mors vltra non erit: neqꝫ luctus: neqꝫ
clamor: neqꝫ dolor erit vltra: que prima abierũt
⁊ dixit qui sedebat in throno. Ecce noua facio
omnia. Et qui vicerit possidebit hec: ⁊ ero illi de
us: ⁊ ipse erit mihi filius. Quam gratiam vin/
cendi vitia ⁊ peccata ⁊ esse bonos seruos ⁊ fili/
os dei concedat nobis ipse saluator noster dñs
Jesus: qui est benedictus in secula seculorum
Amen.

Feria tertia ī hebdomada sancta de victoria
suiipsius. Sermo duodecimus.

O c Rucifige eum. Math.15°. et
in euangelio occurrentis ferie.
Quicunqꝫ vult dei gratiam ⁊
gloriam eternam promereri ne
cesse est eum vincere passiones
suas ac sensualitates: ⁊ suppo/
nere eas rõni. Ideo dixit de⁹ ad kaim. Gen.4°.
c°. Sub te erit appetitus tuus: ⁊ tu dominabe/
ris illius. Regnũ.n. celorum vim patitur ■ vio
lenti rapiunt illud Math.xj°. vñ saluator ait.
Apoc.2°. Vincenti dabo edere de ligno vite qð
est in paradiso dei mei: ⁊.3°. eiusdẽ libri c°. itez
dicit. Qui vicerit faciam illum colũnam in re/
gno meo. Ideo dicit Apostol⁹ ad Gal.5°. Spi
ritu ambulate ⁊ desideria carnis non perficietis
Caro enim concupiscit aduersus spiritum ⁊ spi
ritus aduersus carnem: hec enim sibi inuicem
aduersantur: ut non quecũqꝫ vultis: illa facia/
tis. Manifesta autem sunt opera carnis q̄ sũt:
fornicatio: immunditia: impudicitia: luxuria
auaritia idoloꝝ seruitus: veneficia inimicitie: cõ
tẽtiões: emulationes: ire: rixe: discensiones: secte
inuidie: homicidia: ebrietates: comessationes: ⁊
his similia: que predico vobis sicut predixi: quo
niam qui talia agunt regnum dei nõ cõsequen
tur: hec ille. Et ad Ro.8°. iterum dicit. Fratres
debitores sumus nõ carni ut ſm carnem viua
mus. Si.n. ſm carnẽ vixeritis moriemini. Si ãt
spiritu facta carnis mortificaueritis: viuetis. Qui
cũqꝫ enim spiritu dei aguntur: hi filij dei sunt.

Et ad Gal. 6°. dicit. Nolite errare: deus non irridetur. Quecunq3 enim seminauerit homo hec et metet: quoniam qui seminat in carne sua: de carne metet corruptionem: qui autem seminat in spiritu: de spiritu metet vitã eternã. Quia ergo diabolus cõtinue nos impugnat per sensualitates: oportet nos viriliter pugnare cõtra eas: ne mors intret per fenestras nostras que sunt quinq3 sensus corporis: vt dicitur. 16°. q. 2ª. c°. visis. et sũt verba [illegible]. pape. Ideo dicitur. Eccl. 18°. Post cõcupiscẽtias tuas non eas: et a voluptate tua auertere. Si enim prestes anime tue cõcupiscẽtias eius faciet te in gaudiũ inimicis tuis. Gre. quoq3 in. 3°. dialogorum. c°. 19°. ait. Sine labore certaminis nõ est palma victorie: vnde ergo victores sunt nisi quia antiqui hostis insidias debellauerunt? Malignus quippe spiritus cogitationi: locutioni: atq3 operi nostro semper insistit si fortasse aliquid inueniat vnde apud examen eterni iudicis accusator existat: hec ille. Et Hiero. ad Eustochium dicit. Nisi vim facias: celorũ regnũ non accipies. An non videtur tibi grandis violentia cũ caro cupit esse quod deus est: et illic vnde angeli corruerunt angelos iudicatura conscendere? Eggredere ergo paulisper e corpore: et ob presentes labores ante oculos tuos depinge mercedẽ: quã nec oculus vidit: nec auris audiuit: nec in cor hominis ascẽdit: hec ille. Ideo saluator Matth. 16°. nos hortatur dicens. Qui vult venire post me abneget semetipsũ: et tollat crucẽ suam et sequatur me. Ad quod possumus applicare verba pposita que dicũt. Crucifige eũ. i. appetitum sensualẽ. Super quo verbo duas considerationes faciemus. Prima dicet necessitatis. Secunda vtilitatis.

¶ Pars pma huius sermonis: in qua probatur q quilibet tenetur cũ ratione vincere omnes suas sensualitates: seu diabolicas et mundanas tentationes.

Quod quilibet tenetur subiugare sensualitates suas rõni probat primo quinq3 rõnibus. Prima dicit ordinationis. Fundamentũ cuius ponit comẽtator sup. 8°. Phisi. et. i. 2°. Metha. di. Ars et natura in suis adoperationibus ordinate agunt quantũ possunt: patet hec regula. p°. in arte bellica. Nã famulus siue saccomanus ẽm ordinẽ artis bellice obedit armigero: armiger pro squadrerio squadrerius aũt capitaneo generali: et capitaneus domino suo vel imperatori. Hoc idẽ patet in statu ecclesiastico discurrẽdo gradus eius. Patet etiã exẽplo naturali. Nam videm ẽm ordinem nature: q argentũ preualet ferro in valore: aurum vero preualet argento et ferro. Presupposito ergo q ẽm artẽ et naturã maiora semper sibi subijciũt iferior semp debet seruire in superiori: vt di. ff. de aqua plu. ar l. j. §. deniq3. Certũ ẽ q deus cõposuit hoiem ex materia et forma. i. ex corpore et aĩa: vt habetur. 2°. de anima. Sed clarũ est q forma simplr nobilior est sua materia: dicẽte philosopho p°. Phisi. Forma est quid diuinũ et appetibile a materia: materiã dignitate excedens. Quod si sic ẽ: peto quo fine deus ordinauit hominẽ ex parte rationali et ex parte sensitiua? Et manifestũ ẽ q hoc ideo fecit vt pars rõnalis que est nobilior regat et subiiciat sibi partez sensitiuam que ẽ sibi inferior: alias sequeretur vnũ qd est falsissimũ et impossibile: q deus illas inordinate fecisset: et q ars et natura eẽnt pfectiores ipso deo. Cõposuit ergo deus hoiez ex anima et corpore: vt aĩa regat corpus et sensualitates: vt ingt sanctus Bonauẽ. in. 2°. di. 38ª. ar. 2°. q. 2ª. Et ideo debem subijcere rõni omnes motus sensuales iordinatos: qr ingt Philosophus primo Politicorũ. Debemus vti reb simpliciter ad id ad quod ordinate sũt a sapientissimo datore. Et ideo anima debet eẽ regens corpus vero rectuz: hec ille. Domus enĩ male regitur cum ancilla dominatur: vñ Prouer. 30. dr. Per tria mouetur terra: et p quartuz q nõ põt sustinere per seruuz cũ regnauerit: per stultũ cum saturatus fuerit cibo: per odiosam mulierem cum in matrimonio fuerit assumpta et per ancillam cũ heres fuerit domine sue. Predicta autem patuerunt in agar ancilla Sarre que assumpta in matrimonium ab abrahã domino suo: cepit despicere ipsaz dominam suam Sarram: videns quod conceperat filiuz Geñ. 16°. Per Sarraz eniz intelligitur rõ per agar vero sensualitas: que si voluntatem quasi viruz ad se allexerit: et conceperit appetitum concupiscentie despicit rationem. Et ideo inquit deus ipsi abrahe idest cuilibet homini in predicto. c°. Eijce ancillam et filium eius. Voluntas eniz ipsius dei est q agar ancilla idest caro et sensualitas sit subdita Sarre idest rationi. Posuit nãq3 deus in domo anime nostre fratrem et sororẽ virum et vxorem: dominam et ancillam idest rationem et sensualitatem ut scilicet ratio sensualitatem instruat tanq̃ frater sororem: et eam corrigat tanq̃ vir vxorem suam: atq3 eam sibi subijciat tanquam domina ancillam suam: ut in oib sibi obediat vñ philosoph. 5°. Tho.

sit. q portium rõnalis [illegible] ꝯcupiscibile ē ⁊ irascibile q ipsa iperat: illa vero ministrãt. Qñ ãt aliter fitunc aia hoīs est peruersa. Et Plato i fedrone introducit Sochratē dicētem. Cū in eodē sint corpus ⁊ aīus. Hoc quidē parere atq; seruire natura iubet: aīum vero iperare ⁊ dñari. Diuinū quidē ita natura institutum est vt imperet ac dñetur. Mortale ãt vt pareat atq; deseruiat. Qui ergo cõtrarium faciunt .s. pmittētes passiones ⁊ sensualitates preualere rõni cum peruertãt ordinē diuine sapientie ⁊ ordinationis: magna digni sunt pena ipso domino attestãte: qui Luce 12°. dicit. Seruus sciēs voluntatē dñi sui ⁊ nō faciens: plagis vapulabit multis. Q

Secundo idē probatur rõne conuersionis siue transmutationis. Quando enim qs viuit ſm sensualitates dr̄ effici bestia. Fundamētū cuius ponit phūs. 2°. de aia ⁊ i. 7°. Metha. Et comentator Auerois ibidē. Et Gilbertus porretanus in libro sex principioꝝ di. Forma est q̃ dat esse rei: qua ablata res non est: patet hec regula. Nam tãto aliqua res dicitur ecclesia vel domus quanto in se retinet formã ecclesie seu domus: qđ si funditus destruat̃ per ruinam: nequaquã amplius ecclesia vel domus vocat̃: ſ; simpliciter dicitur esse cementum vel cumulus lapidum ⁊ lignorum. Et rõ est: q̃ perdidit formaz ecclesie vel domus. Quo presupposito peto quare homo singulariter appelletur homo? ⁊ certū est q ꝓpter vsum rõnis: dicente phō. 9°. Ethi. Homo ē maxime itellectus ⁊ rō: quod si sic est: clarū est q qñ homo submittit rationem inordinate concupiscētie: aut ꝯ rōez viuit: ⁊ ꝯ ꝯsequēs ē ac [illegible] rōe careret: perdit nobilitatē su noīs honoris dignitatis: vnde tā in ꝯspectu hoīum q̃ ꝯspectu celestis curie non amplius homo sed bestia censendus est: quia mutata forma: ⁊ substantia intelligitur mutata. ff. ad erhi. l. iulian⁹. §. sed ⁊ siquis. Confirmatur etiam hec ratio per sententiaz philosophi. 7°. Metha. di. Ex genere ⁊ differentia specifica: constituitur species: vnde nihil potest poni in specie aliqua nisi habeat differentiã specificam illius spei. Quo presupposito tunc sic. Hec est diffinitio hominis: homo est animal rationale: ⁊ non debet addi mortale. ſm Scotellū super vniuersalibus porphirij in tractatu de differentia. q. penultima. Et Joan. versoris in summa super dialecticam: in tractatu de specie: capitulo vltimo: quia per istam differentiam: scilicet rationale differt homo ab oībus alijs animalibus. Et nulla res est de qua possit dici q sit animal rationale nisi homo. Cum ergo ab alijs animalibus differat homo per rationem: ergo cum dimittit rationem per peccatum ⁊ sensualitatez: nihil differt a bestijs: ⁊ sic efficit̃ animal tantūmodo sensuale ⁊ non rationale: quia cui competit diffinitio: non competit etiaz diffinitum. Communis diffinitio. ff. de regu. iuris. Unde inquit glo. in auten. de mona. in prin. q nō sequens ratiōez non debet dici homo sed bestia. Et hoc est quod inquit Dauid. ps°. 48°. Homo cum in honore esset nō intellexit: comparatus est iumentis insipientibus ⁊ similis factus est illis. R

Pro quorum meliori declaratione sciendū; q inquit phūs primo Politicoꝝ: triplicem vitā positā fuisse a philosophis. s. voluptuosã: politicam: ⁊ contemplatiuam. Considerabat. n. hominem mediū inter superiora. s. angelos: ⁊ inferiora. s. bruta animalia. Et ideo attendebant hominē tripliciter posse cōsiderari. Primo vt participat cum brutis: ⁊ conuenit ei vita voluptuosa. Secundo inquantū vtitur ratione: ⁊ sic conuenit [illegible] ita politica. Tertio vt cōicat cuz angelis in speculatione ⁊ cōtemplatione: ⁊ sic conuenit ei vita contemplatiua. Qui ergo viuit vita voluptuosa dicit̃ bestia. Qui autē viuit vita politica idest rationali dicit̃ homo. Qui autem viuit vita contemplatiua dicitur angelus. Ait enim Hieronymus ad Eustochium. Profecto in carne preter carnem viuere non terrena sed celestis vita est. Concludo igitur ad propositum nostrū q viuens vita brutali ac viciosa: merito brutuz nuncupatur: ⁊ non potest appellari homo: nisi equiuoce: sicut homo depictus vel mortuus dicitur homo nomine tm̄ ⁊ non re. Ideo Salomon inquit Ecclesiastes tertio. Ostendit deus filios hominum similes esse bestijs: ⁊ iterum dicit. Nihil habet homo iumento amplius. Quia enim homo amissa ratione perdidit differentiam specificam hominis: ⁊ remansit solummodo in genere animalium. Genus autem non potest eē in rerum natura nisi sit in aliqua specie: ideo talem rationem carentem constituit in specie animaliū irrationaliuz. Quapropter Dauid post peccatū bestiale luxurie dixit ps°. 21°. Ego autem suz vermis ⁊ nō homo: ⁊c. Ait. n. phūs primo Politi. In tantū quis est homo inquātū habet in seipso rectitudinem per subiectionem virium inferioꝝ ad ipsam rationem. Et ibidem dicit. Sicut perfectus virtutibus optimum aīalium est homo: ita alienus a lege pessimū est omnium. Et rationem ibidem ponit dicens. Plura mala faciet malus homo: q̃ bestia. Et in septimo Ethico. iterꝝ ait. Homines dicitur sicut dij propter excellentiam

virtutis: homo aũt prauus deterior est oĩ bestia. Est enim peior galinis post rixã ad pastũ simul currentibus. Itẽ leonib⁹ qui mansuescunt cũ qs se eis prosternit: ꝛ lupis nõ comedẽtibus lupos: ꝛ sic de alijs feris. Item mulis equis ꝛ asinis qui nõ cadunt in eodem loco in quo semel ceciderũt imo nec per eandem viam incedere volunt. Itẽ turtures ꝛ multe alie aues seruant fidelitatẽ cõiugibus suis: quod non faciunt multi homines. De hac aũt hominis bestialitate Chrisostomus in omelia ascensionis super illud: homo cõparatus est iumentis dicit. Peius est comparari q̃ nasci. Naturaliter non habere rationem tollerabile est: hominẽ vero ratione decoratum irrationali nature comparari volũtatis crimen ẽ. Beatus quoqꝫ Thomas prima secũde. q. p⁰. ar⁰. 2⁰. inquit. Operationes nostre si ratione carent nõ humane sed bestiales appellande sunt. Boetius etiã quarto de consolatione: prosa tertia dicit de malis. Quare conuersi in maliciam: humanam quoqꝫ amisere naturam. Euenit ergo vt quem transformatum vicijs videas: hominẽ extimare non possis. Auaritia feruet alienarum opuꝫ violentus ereptor: lupo similem dixeris: ferox atqꝫ inquietus linguam litigijs exercet: cani comparabis. Insidiator occultus subripuisse fraudibus gaudet: vulpeculis exequetur. Ira intemperans fremit: leonis animum gestare credatur: pauidus ac fugax non metuenda formidat: ceruo similis habeatur: segnis ac stupidus torpet: asin⁹ viuit: leuis atqꝫ inconstans studia permutat: nihil ab auibus differt: fedis immundisqꝫ libidinibus immergitur: sordide suis voluptate detinetur. Ita fit vt qui deserta probitate homo eẽ desierit: cum in diuinam conditionem transire non possit vertatur in beluam. Chrisost. quoqꝫ super Mat. inquit. Si peccator es manifeste hominẽ ▪ dicere non possum. Cum .n. calcitres vt asin⁹: saltes ut taurus: fremas mulieribus ut equus: ꝛ castimergiã patiaris vt vrsus: impingues carnẽ tuam vt mulus: rememoreris aũt ut camellus: rapias vt lupus: irascaris vt serpens: percutias vt scorpio: dolosus sis vt vulpes: venenum maliciose obserues ut aspis: ꝛ vipera: qualiter te poterо cuꝫ hominibus cõnumerare? quasi dicat nõ est conueniens.

I Sta autem animalia ꝛ bestias debet quilibꝫ bonus predicator capere vel saltem vulnerare: aut ad minus contra eas vociferare sicut faciebat beatus Joãnes baptista dicẽs Joãnis p⁰. c⁰. Ego vox clamantis in deserto. s. istius mũdi: in quo habitant multe male bestie. Et ideo ingt mihi deus illud Gene. 27⁰. Sume arma tua: pharetrã ꝛ arcum: ꝛ egredere foras: ꝛ affer mihi de venatione tua: ꝛ fac mihi cibos vt comedam. Ista autẽ arma sunt virtutes ꝛ v̄ba ignita boni predicatoris: de quibus scđe ad Cor. x⁰. ait Paulus. Arma nostra nõ sunt carnalia: sed potius a deo ad destructionem munitionũ diaboli. Ad que arma induẽda hortat̃ idẽ apostulus ad Ephesios. 6⁰. dicens. Induite vos armaturã dei vt possitis stare aduersus insidias diaboli. Per arcũ vero significat̃ doctrina sacre scripture quã habere debet predicator: vt sicut per arcũ eijcit̃ sagitta: ita per sacrã doctrinã eijciat̃ velet verbũ predicationis quod currat pertrãsiens interiora hominis: iuxta illud ad Hebreos quarto. Viuus est sermo dei ꝛ efficax: ac penetrabilior oĩ gladio ancipiti. De hoc aũt arcu dr̃ Job. 29⁰. Arcus meus in manu mea instaurabit̃: ꝛ Geñ 9⁰. ait deus. Arcũ meũ ponã in nubib⁹ ce[l]i. i. in p̄dicatorib⁹ de qbus Isa. 40. dicit̃. Qui sũt isti qui vt nubes volãt. Sicut .n. nubes exeuntes de mari. i. de amaritudine ꝛ turpi cõuersatiõe hui⁹ mũdi: eleuãtur sup terrã per contẽplationẽ: ꝛ effundũt sup terrenos ac carnales hoĩes aquã salutaris p̄dicatiõis. Isti ergo venatores sic armati debẽt intrare siluã mundanã plenã feris ac beluis. i. hoĩbus bestialiter viuẽtibus: de q̃ igt psalmista. Quasi ĩ silua lignoꝝ securib⁹ exciderũt ianuas eius in idipsuꝫ. Et de pcõre dĩ Deute. 32⁰. Inuenit eũ in terra deserta: ĩ loco horroris ꝛ vaste solitudinis. Intrãtes aũt hãc siluã venatores vt possint bestias siluestres app̄hendere de qb⁹ libẽter comedit deus: debẽt examinare diligẽter loca in qbus hitant: ꝛ prudẽter eas circũdare: cauentes ne venãdo destruãt cãpos plenos messe: ꝛ dãnificẽt canib⁹. i. suis verbis turpib⁹.

In ista aũt silua mũdana inueniũtur diuersa genera aĩalium ꝛ bestiaꝝ: que solent inueniri ĩ nemorib⁹. Primo .n. ĩueniũtur lepores qb⁹ tremit caput: ꝛ sunt valde pauidi: p quos significãtur illi qui timẽt aggredi viã penitẽtie ne ĩfirmẽtur: vel nõ possint pseuerare: quoꝝ quilibet ingt cũ psalmista. Timor ꝛ tremor venerunt sup me: ꝛc. Et iteruꝫ de illis dicit idem propheta. Trepidauerunt timore vbi nõ erat timor. Talis aũt timidus ait illud Prouer. 26⁰. Leo ẽ in via leena in itinere: occidẽdus sum. Leo. i. diabolus. leena .i. cõcupiscẽtia: qbus ñ sperat posse resistere. De ipso quoqꝫ timido dr̃ Prouer. 30. Lupusculus plebs inualida: collocat in petra cubile suum. In petra .n. cubile suũ collocat: q: in duricia sui pcti pdurat: vel ad lr̃am in petra iacet siue sedet ĩ vi

cis ꝛ plateis: in nullo bono opere occupatus ex timore predicto. Tales aũt timorosi debẽt apprehẽdi: vel saltẽ sagittari sagitta saluatoris Math. 8°. di. Quid timidi estis modice fidei. V

Secũdo reperiũtur capreoli qui bene saltant vnde secũdi Regũ. 2°. dr. Assael quasi vnus de capreolis q morant̄ i silua cursor velocissimus fuit: ꝛ istis capreolis figurãtur illi qui correis delectant̄ ꝛ tripudijs. De quibus correis exponi põt illud Isa. 13°. Requiescẽt ibi bestie: ꝛ pillosi saltabunt ibi. Nã mulieres vane sedent ibi more bestiarũ lasciuiẽtes: ꝛ expectãtes ꝙ laruati ꝛ pellibus induti sicut fit in carnispriuio eas inuitẽt ad corrizandũ. Cũ quibus saltãt: tanq̃ belue. Isti autẽ capreoli sunt vulnerãdi sagitta. Eccle. 9°. vbi dr. Cum saltatrice nõ sis assiduus: ꝛ nõ audias verba illius: ne forte pereas in efficacia eius. Item sagitta Amos. 8°. vbi ait deus. Cõuertã festiuitates vras in luctũ: ꝛ oĩa cantica vra i planctũ. X

Tertio reperiũtur vbi capree que vulgari nomine vocant̄ camucie: ꝛ iste pp suã leuitatẽ nunq̃ tenẽt firmũ locũ: sꝫ huc illucq; discurrũt: de qbus dr scdi Parali. 12°. Veloces q̃si capree in mõtibus: ꝛ istis figurant̄ vagabũdi ꝛ istabiles ꝛ qui nõ pseuerãt in bono icepto: vel in arte quã ceperunt: ꝛ nũq̃ permanẽt in vno bono ꝓposito. Qui feriẽdi sunt sagitta Salomonis. Eccl°. 5°. vbi ait. Ne ventiles te in oẽm ventũ: ꝛ nõ eas in oẽm viam: sed esto firmus in via dñi. Itẽ iste capree ascẽdũt cacumina mõtiũ: ꝛ significãt curiosos q volunt intelligere altitudinẽ diuinorũ secretorũ quos vulnerat Ecclesiasticus. 3°. sui libri. c°. di. Altiora te ne quesieris ꝛc. Y

Quarto reperiũtur cerui de qbus ait. Isi. 12°. ethimo. ꝙ mirant̄ fistularũ sibilum ꝛ i armonia delectant̄: erectisq; auribus acute audiũt: ꝛ sic a venatoribus capiũtur: vñ figurãt dissolutos qui delectant̄ canticis. Cõtra quos dr Job. 21°. Tenẽt timpanũ ꝛ citharã ꝛ gaudẽt ad sonitũ organi: ducũt in bonis dies suos ꝛ in pũcto ad iferna descendunt. Itẽ Plinius li°. 8°. nãlis historie dicit. Cerui tante sunt simplicitatis vt omnẽ mirent̄ ꝛ stupeant nouitatẽ: vñ equo vel bubalo ad eos accedẽte: ita in ipsum respiciunt ꝙ hominẽ iuxta se venientẽ ꝛ sagittis ipetere volẽtẽ nõ attendũt: hec ille. Et ideo significãt fatuos q ad oẽs nouitates mirant̄ ꝛ attẽdũt ꝛ facilr decipiũtur: vñ de illis dici põt illd Prouer. 14°. Fatuitas stultorũ i prudẽtia. Gloriãtur quoq; cerui de cornibus q̃ tñ sepe sunt cã ꝙ capiant̄ ꝛ moriãt̄. Et significãt vanagloriosos de pulchritudie: diuitijs ꝛ honoribus: ꝛ hmõi. Qui vulnerãdi sunt sagitta psalmiste dicẽtis. Nolite extollere in altũ cornu vrm ꝛc. Multas ẽt alias cõditiões hẽt ceruus quas bono respectu pertranseo. Z

Quinto reperiũtur asini: vt aũt dr li°. 18°. de ꝓprietatibus rerũ. Asinus ẽ aĩal melẽcoñ cũ: frigidũ ꝛ siccũ: nãliter põderosũ: tardũ ac pigrũ: stolidũ ꝛ obliuiosũ. Et isti asini figurãt negligẽtes i bono opere ꝛ accidiosos. Qui dẽt vulnerari sagitta Pauli. 2°. ad Thimo. 3°. dicentis Qui nõ laborat nõ mãducet: ꝛ dñi Jesu dicẽtis Matth 20. Quid hic statis tota die ociosi? Et Job. 5°. vbi dr. Hõ ad laborẽ nascit̄. Libẽtius quoq; comedũt asini spinas ꝛ tribulos ac cardos: q̃ alias bonas herbas: ꝛ significãt lasciuos q libentius audiũt ihonesta ac turpia ꝛ fabulosa q̃ bona ac sãcta verba ꝛ vtilia Juxta illd 2° ad Thi. 4°. Erit .n. tps cũ sanã doctrinã nõ sustinebũt: sꝫ ad sua desideria coacceruabũt sibi magistros prurientes auribus: ꝛ a veritate qdẽ auditũ auertẽt. Ad fabulas ãt ꝯuertẽtur. Qui vulnerãdi sũt sagitta pauli ad Col. 3°. dicẽtis. Deponite sermonẽ turpẽ de ore vro: ꝛ vbũ xpi habitet i vobis abũdãter. Asinus ẽt nõ timet stimulũ sꝫ oꝫ eũ pcutere cũ virga ꝛ baculo: ꝛ de istis asinis multi reperiunt̄ q sũt obstinati: ꝛ bonis verbi dei stimulis nõ pñt iduci: vt p viã mãdatorũ dei progrediant̄: sꝫ oꝫ ꝙ eos deus cogat p flagella ꝛ grauamina: ꝛ ad hoc exponi põt illud Ecclesi. 23°. Virga ꝛ palea ac onus asino sicut faciebat ille florẽtinus q cũ tãtũ onerasset asinũ ꝙ videbat̄ velle crepare ex põdere: pcutiẽs eũ virga cõfortabat dicẽs. Nõ crepare asino chel fiorisse lorzo. Dicit̄ quoq; Prouer. x°. Virga in dorso eius qui indiget corde: ꝛ eiusdẽ libri. 26°. c°. Virga i dorso imprudẽtiũ. Isti ẽt asini significãt rusticonos degibus ẽt q̃plures reperiunt̄: vñ de hoie rusticono dici solet vulgariter. Ele vno asino paneschino: vl ele vno orechinto. Asinus .n. hꝫ aures lõgas et largas: ꝛ ipe rusticitates magnas ꝛ multas. Sꝫ notãdũ ꝙ vt dr i li. de ꝓprie. reꝝ: cõtra asinos pugnat vrsus ꝛ eos comedit: ꝛ similiter istos asinos bipedes deuorabit diabolus. Dr quoq; i p dicto li°. de ꝓprie. reꝝ: ꝙ asini quãto magis senescunt tanto magis efficiuntur tristes ꝛ deformes: hispidi ꝛ pillosi: ꝛ figurant eos qui quottidie efficiuntur magis tepidi ꝛ pigri in seruitio dei: ita quod eis vita est in tedio. Quos vulnerare debemus sagitta Salomonis sapientie p° dicentis. Nolite zelare mortẽ. ꝛc. ꝛ Statij in epistolis canentis. Grauior ꝛ melior sis accedente senecta. Aliter eueniet illd Sap. 3°. Sine hono[re] erit senectus illorum. A

Sexto reperiuntur leones rugientes: per quos superbi et magnates designantur: qui volunt dilacerare pauperes Prouer.27°. Leo rugiēs et vrsus esuriēs princeps ei⁹ sup populū paupe rē. Itē querūt deuorare sībam eorū iuxta illud psalmiste. Susceperūt me sicut leo parat⁹ ad pdā. Et iterum. Insidiatur i abscōdito quasi leo i speluncā sua. De istis et dī Sopho.3°. Principes in medio ei⁹ quasi leones rugientes. Minantur .n. pauperib⁹: eosqz mordent et occidūt ac suppeditāt. Cōtra quos dī Job.4°. Rugitus leonū et vox leene et dētes catulorum eius contriti sūt. Istos autē superbos vulnerare debemus sagitta hūilitatis quā emittit beata virgo dicēs Luce pmo Deposuit potētes de sede et exaltauit hūiles. B

Septimo inueniuntur tigres iracūdi et furibūdi sicut ego oculis ppriis aspexi i vno adducto Mediolanū: q cōtinue fremebat: et figurāt rixosos et cōtētiosos atqz vindicatiuos Cōtra quos mittēda ē sagitta Ecclesia.28°. Qui vīdicari vult a dño iueniet vindictā. et c. Et Prouer 17°. Sēper iurgia querit malus. Angelus autem crudelis mittetur cōtra eum. C

Octauo inueniuntur simie sic dicte: qz volūt oia assimilare et facere quicqd vidēt ab aliis fieri. et figurant psūptuosos. Dic de simia vidēte barbitonsorē seipsū radētem ad speculū: qd et ipsa voluit facere et sibiipsi cū nouacula amputauit caput icidendo collū dū radere vellet sub gulla. Culpa āt est imiscere se rei ad se nō pertinenti. l. culpa. ff. de regu. iu. et c°. non est sine culpa. eodem ti. li°. vj°. Sūt quoqz simie exteri⁹ hominibus cōformes et interi⁹ valde dissimiles: et figurāt hypocritas qui exteri⁹ habēt apparētiā sanctorū: et interi⁹ similitudinē demonū. Contra quos iaculanda ē sagitta Job.13°. vbi dī. In cōspectu dei nō veniet ois hypocrita. D

Nono reperiuntur porci qui [redacted] vadūt i aliquo viridario: dimissis floribus odoriferis querūt stercora: et figurant detractores q dimissis virtutib⁹ pximi querūt et inuestigant vicia eorū: vt detrahant illis. Item libēter se iuoluūt in luto: et significāt luxuriosos de quibus dicit Johelis.p°. Computruerūt iumēta i stercore suo. O quot bonas animas fedauit et corrupit iste porcus luxurie: et quātū destruit ecclesiam dei. De ipsa enim iquit psalmista. Exterminauit eā aper de silua: et singularis ferus depastus est eā. O quot sues iueniuntur hodie bipedes: qui delectātur solum modo in volutabro carnis et sensualitatis. Sed notādum q sicut macellarius volēs interficere suem siue aprum siluestrem: qui vulgariter dicitur porcus senzatus: et fricat ventrem: et ille tali sensualitate delectatus in terram se extendit: vt illam delectationem melius percipiat. Macellarius vero postqz aliquātulum fricauit: gladio ad hoc preparato improuidente ipso porco illum in gutture eius transfigit atqz ipsum occidit. Sic diabolus fricat ventrem luxuriosi sensualitate carnali: in qua dum vt porcus delectatur et gaudet: statim eum repētina morte interimit. Sed hos porcos ferire debet predicator sagitta castitatis: laudādo pudicitiā: iuxta illud Sapiētie.4°. O quam pulchra est casta generatio cum claritate. Item sagitta apostoli ad Heb: e.13°. dicētis. Fornicatores et adulteros iudicabit deus. E

Decimo inueniuntur vrsi qui sunt inuidiosi. Cum enim ad brachia faciūt cū aliquo: si ab ipso vincūtur: ex inuidia eum vngulis dilacerant: et propterea de inuidioso dicitur Daniel. 7°. Ecce alia bestia similis vrso in parte stetit: et tres ordines dentium erant in ore eius: primus enim ordo est dolere de bono proximi: secūdus est gaudere de malo eius: tertius est ipsius famam dilacerare. Isti autem sunt feriendi sagitta charitatis: que facit gaudere de bonis proximi: vnde Augusti. in quodam sermone ait. Tolle inuidiam et tuum est quod habeo. Vrsi etiam sunt solaciosi: et significant lusores quos diabolus occidit: sicut venator vrsos. Nam venator facit formā hominis de palea cum brachiis apertis: quasi inuiter vrsum ad ludendum ad brachia. Ipse autem venator post illam formam ad arborem appodiatam stat absconsus Dum autem vrsus amplectitur illam formam siue imaginem hominis volens ludere ad brachia: statim ex improuiso iugulatur a venatore. Et similiter occidit diabolus lusores dum putant solaciari et ludere et c. Vrsi quoqz sunt impatientes: vnde alio modo capiūtur propter impatientiam suam. Nam venator sciens viam per quam incedere solet vrsus: tendit in ea chordam cum sagittis venenatis: ita q tacta chorda aliquātulum fortiter: statim cū impetu exit sagitta: vrsus autem qui adeo est impatiens q si in itinere inueniat lapidem eius viam impedientem: protinus ipsum cū ira longe proiicit: similiter cum ad predictam chordam venit et ipsam in medio itinere reperit: cum indignatione cum brachiis illam apprehendens ac dilacerare volens et proiicere: fortiter trahit: vnde statim cum ingenti impetu sagitta exiens eum ferit. Ex qua magis indignatus vrsus: sagittam ipsam

extrahit de vulnere ⁊ circum circa aspicit quis eum vulneravit vt ipsa sagitta illum ferire posset. Neminem autem videns: atqꝫ se madefactum cernens sanguine de vulnere exeunte: cum indignatione pillos sibi extrahit vt super vulnus ponat: ⁊ pillos ipsos extrahendo etiam carnem suam rumpit: vnde ⁊ ab ipsa ruptura sanguis fluit. Quapropter ab alia parte alios pillos similiter extrahit ⁊ vndiqꝫ sanguis fluit: vrsus vero statim ad flumen currit vt in eo sanguinez abstergat. Sed sanguis in aqua magis fluit: vnde debilitatus vrsus cito perit: vel saltez manus venatorum ex ipsa debilitate fugere nequit. Alio etiam modo apprehenditur vrsus qui est gullosus: ⁊ libenter comedit mel. Nam venatores cuz chorda appendunt maleum grossum ⁊ acutuz arbori: in qua sit fauus mellis: ita ꝙ dictus maleus sit prope fauum mellis: ex ea parte qua vrsus ad comedendum mel pergit. Cum autem vrsus hoc impedimentum inuenit: statim cum impetu maleum proijcit qui protinus ad locuz suum rediens caput vrsi percutit. At ille magis indignatus fortius ⁊ impetuosius illum proijcit. Maleus vero alia vice ad locum suum reuertens taliter vrsum [illegible] capite excutit: ꝙ de arbore totus attonitus cadit. Quem venator postmodum faciliter capit. Et figurat impatientes de aduersitatibus. Qui vulnerandi sunt sagitta apostoli prime ad Thesa. quinto dicētis. Patientes estote ad omnes. Qui enim patiens est multa gubernatur sapientia. Prouerbiorum decimoquarto.

F

Undecimo reperiunt vulpes que nūqꝫ ambulant recto itinere: ⁊ significant dolosos ⁊ fraudulentos: de quibꝰ dicit Prouer. 2°. quoruz vie peruerse: ⁊ infames gressus eorū. Est autē cōsiderandū ꝙ vt ait Alexander de ales super psalmo. 62°. Sola pellis vulpiū est chara venatoribꝰ ⁊ similiter sola exterior cōuersatio taliū fraudulētium hominū: que est in carnis mortificatiōe debet a bonis assumi: ⁊ cadauer proijci qđ sub pelle absconditur: idest eorū interior malignatio. Unde Matthei. 3°. dicit de Joāne baptista. Zona pelicea circa lumbos eius. Dicit ⁊ Alexāder ibidez ꝙ vulpes tenet lanā [illegible] ore ⁊ paulatiz se mergit in aqua a parte caude: donec pulices fugiant ad lanaz: ⁊ tunc deserit ⁊ proijcit ipsaz lanam in aqua: ⁊ sic pulices occidit. Et similiter homines dolosi ostendunt se libenter accipere reprehensiones mordaces: que per pulices significant. Sꝫ postea statiz proijciunt eas: ⁊ reprehensores suos crudeliter persequunt. Vulpes etiaz se inuoluūt in terra rubea: ⁊ ostendunt se mortuas vt capiāt aues: ⁊ significat simulatores qui decipiunt simplices, Et ideo inquit Oratius in poetria. Nunqꝫ te fallant animi sub vulpē latentes. Propter simulationez autez ⁊ proximorū deceptionē dicebat saluator Luce. 13°. de herode. Dicite vulpi illi ⁊c. Itez vulpes magis rapiūt animalia domestica qꝫ siluestria: ⁊ significant deceptores proximoruz ⁊ vicinoruz: de quibus dicit Abdie primo. Qui comedunt tecum ponent tibi insidias: vulpes etiaz pullos deuorant: ⁊ figurat gulosos qui vellēt omnia delectabilia cibaria deuorare. Istas autez vulpes capi precipit deus. Cañ. 2°. di. Capite vobis vulpes paruulas que demoliunt vineas. Tales aūt debent vulnerari sagitta David psalmo. 62°. vbi de ipsis ait. Introibūt in inferiora terre: tradent in manus gladij: partes vulpiū erunt. Sicut eniz cadauera vulpium proijciuntur in sterquilinio: sic ipsi proijcientur [illegible] eternas penas in inferni profundo.

G

Duodecimo reperiūtur lupi quorū natura ē fugere cum post eos clamatur: vnde semel quidaz tubicina quadaz die volēs ire ad pulsanduz in vna ciuitate: pergensqꝫ cuz tuba per quoddaz nemus: errauit per siluas taliter ꝙ nox superuenit. Ille autem circūquaqꝫ perlustrans vt inueniret vbi pro nocte illa dormiret: tandem inuenit vnam cassinulam in qua nemo erat: habebat tamen ostiuz quo claudi poterat. In qua ītrans clausit ipsum ostium: ⁊ postea ascēdit super quendam locum ibi eminentiorem. Deinde ne alius ascēdere posset traxit scalam desuper. Cum autē dormire inciperet: ecce multitudo magna lupoꝝ aduenit qui ibi in nocte dormire consueuerant. Qui ostium clausum inuenientes atqꝫ odorem humani corporis sentientes: vlulare fortiter ceperunt capitibus sursum eleuatis: vnde ille euigilans totus territus remansit. Illi autez lupi cū per ostium intrare nequirēt se inclinabāt ⁊ vnus ascendebat super alium: ⁊ postea erigebātur ⁊ ita faciebant quasi vnam scalam: ⁊ sic supra muruz ascendebāt ⁊ ipsam cassinulam intrabāt. Cum autem quasi omnes intrassent: ⁊ ad illum tubicinam ascendere nō possent: ceperunt similiter ascēdere vnus super alium vt quasi vnam scalam facerent sicut prius: vnde tubicina videns ꝙ ab eis se defendere nō poterat: tandem a deo inspiratus cepit fortiter sonare cum tuba in aures ipsorū lupoꝝ. At illi existimātes eum vocare alios q essent in insidijs: ceperūt quasi rabidi circa ostium psallere [illegible] eum aperirent: ⁊ vnus volebat cuius

altero exire: et sic interficient se inuicem: ab et tandem aperto ostio: adeo longe cucurrerunt quod ab illis partibus multum elongati sunt: predictus enim tubicina continue sonabat fortiusque poterat: et sic illo sonitu et clangore lupos omnes effugauit. Sed lupi nostri sunt domestici et bipedes et adeo temerarij: quod nõ timent clamores nec minas predicatorum: nec tubam diuini iudicij. Et isti sunt deteriores lupis siluestribus. Nõ enim recedunt si quis clamitet. Dai ali lupi. Hos autẽ apprehendere debemus aut vulnerare sagitta Zacharie pri°. vbi ait ꝓpheta. Ne sit sicut pr̃es vři ad quos clamabant ꝓphete priores et nõ audierunt nec attenderunt et cetera. Sunt quoque alij lupi qui nõ solum fugiunt ꝓpter clamores magnos: sed etiam ꝓpter quẽcunque vel paruum clamorem: et isti figurant eos, qui nõ solum fugiunt a predicatiõe quando acriter reprehenduntur: sed ꝓ omni verbo vel minimo quod videatur ꝯtra eos militare recedunt et amplius ad predicatiõez dire nolunt: licet in particulari nõ noientur: cõtra quos ait Hieronymus ad Nepotianũ. Neminem specialiter sermo meus pulsauit, generaliter de vicijs disputatio est. Qui igitur mihi irasci voluerit: prius ipse de se quod talis sit cõfitebitur. Alij etiam lupi assimilantur ouibus in colore: de quibus Jacoponus noster ait. Guardatiui da lupacini che hano le veste pecorini: de ipsis quoque ait Prudentius poeta. Latitat lupus ore cruẽto: Lacteolam mentitus ouem sub vellere molli. Et saluator Matth. 7°. Attendite a falsis ꝓphetis qui veniunt ad vos in vestimentis ouium: intrinsecus autem sunt lupi rapaces. Et isti sunt vulnerandi sagitta Job. 36°. vbi dicitur. Simulatores et callidi ꝓuocant iram dei. Lupus etiaz nõ discernit cuius sit quod rapit scilicet pauperis vel diuitis: et eodem mõ faciunt vsurarij et raptores. Item nõ curat vtrum damnum sit magnũ vel paruum: et figurat eos qui faciunt cõscientiam suo mõ: et nõ magis habent stimulum de magno peccato quam de minori. Ad predicta autem dari potest exemplum quod fabulose recitatur de lupo qui habens mandatuz a leone rege animaliuz: vt vltra tres solidos nõ daret damnum: postea comedit asinam vnam cum pullo suo: de quo accusatus: respõdit: quod nõ erat transgressus preceptuz: quia asinam iudicauit valere solũ duos solidos: pullum vero eius vnum solidum. Et similiter faciunt vsurarij pessimi qui iudicant sibi licere omnia: adducentes ratiões quod denarij sui debent aliquid lucrari et cetera. Item lupus quicquid capit dentibus: nõ dimittit sed firmiter tenet. Et similiter isti raptores nunquam restituunt ea que iniuste abstulerunt etiã a viduis: pupillis et orphanis et alijs miserabilibus personis: et inter quas morantur sicut lupi rapaces in medio ouiuz: de quibus etiã dicitur Ezechiel. 22°. Principes in medio eius sicut lupi rapientes predaz. Est etiaz lupus aial gulosuz: et ꝓpter gulositatẽ suaz apprehenditur: vnde semel quidaz fecerant foueaz magnaz ꝓfundam in qua posuerant pecudez seu aliud aial mortuũ: et postea cooperuerunt ipsaz foueaz stramentis palearuz: subter que posuerãt aliqua debilia virgulta: quibus ipsa stramẽta sustentari possẽt. Lupus autem quidam magnus inde transiens et odorem carnium sentiens ibi: querebat vbi essent: et sic in foueam ipsaz cecidit: et nunquam exire potuit. Accidit vero vt quidam lebetes reficiens inde ante lucem transiret et in eadem fouea caderet: lupus autem qui ibi erat: ad partem vnam fouee se trãstulit: et ille faber ab alia cum martello suo in mãu. Quibus sic stantibus venerunt venatores et submiserũt illi fabro vnam chordaz grossam vt eam ligaret ad collum lupi: quod et fecit. Naz lupus territus videns se captum in illa fouea et habere homines desuper cum armis: et illum fabrum cum maleo: permisit se ligari tanquam si esset vna ouis. Postmodũ vero illi venatores sursum traxerunt fabrum: et postea lupum sic ad gulam ligatum: quẽ adhuc in aere existentem protinus interfecerunt. Est insuper lupus animal desperatum: et maxime quando non potest sue gulositati satisfacere. Solet et lupus quando ouile intrat quicquid potest comedere: reliquum autem ouium interficere et sub terra abscondere in aliquo loco: vt postea illud comedere possit: vt vero famez prouocet arenaz comedit: qua comesta huc illucque discurrit et sic cibũ quo plenus est digerit et famescit. Quadam autem die cum cibo plenus esset quidaz lupus: quandam ouem interfectã sub terra abscõdit vidente factum quodam homine: ipso tamẽ lupo hoc non perpendente: postea autem perrexit lupus ad comedendaz arenaz: qua mediante se euacauit ita quod fame quodammodo rabidus erat. Interiz autem predictus homo ipsam ouez abstulerat: et postea in quodam loco eminenti et securo expectabat videre quid faceret lupus nõ inuenta oue. Accurrens ergo lupus sic famelicus et cibum preparatum non inueniens. Cum non haberet quid comederet in tanta fame desperatus contra vnam arborem currens sic caput suum in ea confregit quod protinus expirauit. De istis autem lupis rapacibus et voracibus plena est terra: iuxta illud Esopi dicentis. Ubi regnant

qualibet urbe lupi. Sed eo℞ rapacitas est ferien
da sagitta Isa.33°. vbi dicit. Veh qui pdaris qꝛ
ꝛ ipse pdaberis. Cōtra voracitatē vero illo℞ est
mittēda sagitta Isa.51°. Sicut vestimentū sic co
medēt eos vermes. Illā.n.carnē suā quā ipingu
ant de rapinis paupe℞ comedēt vmes in sepul
chro ꝛ demōes cruciabūt i inferno. Dicēte dño
d tali lupo rapace ꝛ vorace illō Apoc.18°. Quā
tū i delitijs fuit tantū date ei tormētū ꝛ luctum.
Sunt et alij ut muli ꝛ equi pp luxuriā: qbus ait
psalmista. Nolite fieri sicut equ⁹ ꝛ mulus qbus
non est intellectus. H

Alias quoqꝫ i spēs aīaliū trāsformat hō q
viuit sine rōne: vñ Hiero. ad Heliodo℞ in
qt. Absqꝫ noticia creatoris sui oīs hō pecus ꝛc.
Et Macro. in.2°. saturnaliū ait. In pecudū fe
rarūqꝫ nūero hꝫ: qsquis voluptatib⁹ vacat. De
qbus dr. ps°.48°. Sicut oues in iferno positi sūt
ꝛc. Et pecudes possunt intelligi ignorātes. Naz
si quis ignorat ignorabit: p.ª ad Cor.14°. Et ad
eternā ignorantiā perducet ꝛc. ꝛ.2ᵉ. Pe.2°. dicit
Hi vero veluti irrōnabilia pecora nāliter in ca
ptionē ꝛ perniciē in his que ignorāt blasphātes
in corruptione peribūt: ꝛ in fine capituli et dicit.
Canis reuersus ad vomitū: ꝛ sus lota in voluta
bro luti. Dicit aūt hō effici canis multis mōis:
marie canis rapidus ſm Pli.li°.3°. hꝫ linguaz
venenatā ꝛ sub ea quēdā vmiculū: ꝛ silr hꝫ dētes
venenosos: ꝛ significat inuidiosos ꝛ detractores
qui mordēt alios: detrahendo eis ꝛ famā eoꝛuz
dilacerādo: sicut dicit glosa sup illud Apoc.22°.
Foris canes ꝛ venefici. Et de his canib⁹ cōque
rit Dauid. ps°.21°. di. Circūdederunt me canes
multi ꝛc. Itē canes latrāt cōtra trāseūtes p viaz
ꝛ marie ꝫ paupes: ꝛ rabido ore irruūt i eos. So
lent etiā canes vni⁹ ꝯtrate simul se ꝯcordare ꝛ i
petere canē alteri⁹ ꝯtrate inde trāseuntē: eūqꝫ di
lacerare: ꝛ significāt partiales: guelphos ꝛ gibel
linos: q alios alteri⁹ ptis non possunt videre. Et
silr significāt aduocatos ꝛ ꝓcuratores qui simul
morant in ꝯtrata palacij de qbus di. Qui in pa
lacijs morant oia mala nouere: vt ait glosa in.l.
ab anastasio. C. mādati. hi.n. sepe simul ꝯcordāt
ad dilacerāda bona clientulo℞. Sed istos canes
debemus ferire sagitta. Dauid. ps°.58°. dicentis
Famē patiētur vt canes. s. in inferno. I

Transformat quoqꝫ hō in reptiliū numero
qñ eo℞ mores imitat. Reptilia.n. ſꝫ Isido.
12°. Ethimo. dicūtur illa aīalia q pectore ꝛ vētre
reptāt sup terrā: ꝛ figurāt auaros terrenis totalr
deditos: qui erūt cib⁹ diaboli cui dixit de⁹ Geñ.
3°. Terrā comedes cūctis dieb⁹. Inter aūt alia [illegible]
ptilia male cōditiōis ē anguis serpēs: qui iō sic
appellat qꝛ est angulosus ꝛ nunqꝫ incedit rect⁹:
vt dicit Isi. vbi supra ꝛ figurat duplices ꝛ proxi
mis insidiātes. Dicit etiā serpēs eo q in occultis
accessib⁹ serpit ſm Isi. ibidē. Iter alios serpētes
est basiliscus de quo di lib°.18°. de proprie.re. q
aspectu suo iterimit oē viuū: ꝛ q [illegible] ei⁹ aspectus
nulla auis illesa pertransit: ꝛ figurat eū de quo i
quit saluator. Mat.5°. Qui viderit mulierē ad
cōcupiscendā eā: iaz mechatus est eā i corde suo.
Draco aūt est maximus oīum serpentum: vt ait
Isi. vbi. s. d quo Hiero sup illud Leui.14°. At
traxerūt ventū sicut dracōes ait. Draco ē aīal val
de sitibundū in tantū q vix aqua pōt satiari: ꝛ
iō aperit os vento vt sic extinguat ardorem sitis.
Et aūt inquit Solinus in li°. de mirabilib⁹ mū
di: ethiopes comedūt carnes draconis: p ethio
pes vero figurant demones. Et ideo ferire debe
mus istū draconē. s. hoīem qui sitit sanguinē in
nocentū sagitta Dauid. ps°.73°. vbi ait deo. Cō
tribulasti capita draconū in aquis. Tu ꝯfregisti
capita draconis: dedisti eum escā populis ethio
pum. Itē ꝫ predictos serpentes vibranda est sa
gitta Isa.27°. vbi dicit. In die illa visitabit dñs
in gladio suo duro ꝛ grādi ac forti leuiatā serpē
tem veterē ꝛ tortuosum: ꝛ occidet eum. K

Dicitur etiā hō trāsmutari in nām auium
seu volatiliū in quib⁹ est cōstantia: nūqꝫ
enim stant firme longo tpe: sꝫ nūc huc: nūc illuc:
nūc in hāc arborē: ꝛ nūc in aliā volitāt: ꝛ figurāt
instabiles in bono proposito. Contra quos mit
tenda est sagitta Salomonis. Eccle⁹.5°. dicētis.
Non te ventiles in oēm ventum: sed esto firmus
in timore dñi. vnde Cato inquit. Constans ꝛ le
nis vt res expostulat esto. Nō solum aūt hō sine
rōne viuēs assimimilatur quadrupedib⁹: repti
libus ꝛ volatilibus: sed etiā piscib⁹: de quib⁹ in
quit phūs.7°. de aīalibus. Pisces p maiori par
te comedūt carnes ꝛ deuorāt [illegible] inuicē ꝛ vniuer
saliter sunt gulosi ꝛ auidi ad cibum. Et Ambro
sius in exameron ait. Pisces quidā se mutuo de
uorant ꝛ sua carne vicissim pascuntur. Minor
apud illos esca maioris est: ꝛ rursus ille maior [illegible]
esca alterius: ꝛ predator alteri⁹ cū aliū deuorauer
rit: tandē ab alio deuorat. Sunt aūt ſm Pliniū
vt recitat etiā Isi.12°. Ethimo. centū ꝛ qnquagi
ta quattuor genera pisciū: inter que cetus siue [illegible]
lena est maioris magnitudinis: ꝛ alio℞ piscium
deuoratrix. Nam qñ esurit: vaporem odoriferuz
ex ore emittit: cuius suauitate attracti alij pisces
os eius ingrediūtur: ꝛ sic ab ea deuorantur. Sꝫ
istū piscem qui significat deuoratorē ꝛ deceptorē

proximi vulnerare debemus sagitta Isa. vigesimoseptimo. vbi dicitur. In illa die occidet dominus cetum qui in mari est. Pisces etiam qui sunt lubrici in aquis significant voluptuosos in mundanis delitijs: contra quos mittenda est sagitta Isa. quinto. vbi dicitur. Computrescent pisces sine aqua. Et generaliter ptra omnes predictas species aialium irrationaliũ: vibranda est sagitta Ezechielis. 38°. vbi ait deus. Commouebunt a facie mea pisces maris: et volucres celi: et bestie agri: et omne reptile qd mouet super terrã. Ex quib⁹ oibus patet q hõ sẽsualitates sequẽs et nõ rõnez: dicit transmutari in bestiã. O igitur miserabilis creatura: o infelix aia: o vere bestialis persona hũana: que rõnem voluptati sensuũ submittis: noli morari in hoc statu bestiali: sed semp inordinatos appetitus rõni submitte. Iuxta cõsiliũ phi. 3°. de aia di. Appetitu duplici et cõtrario in hoie existente: qui superior fuerit secuz trahat inferiorẽ: sicut spera maior secum trahit omnes speras inferiores. L

TErtio probatur eadem conclusio ratiõe collocationis. Fundamẽtum cuius ponit. Aristoti. secundo de anima. et quarto Phisicorum ac quarto de celo et mundo dicens. Omnis locus debet esse cõnaturalis locato: et e contrario. Locatum dz hẽre similitudinem cum suo loco. Patet hec regula. Nam videmus in cõuiuijs: q loca digniora debẽtur personis dignioribus: et vnicuiqz dat locus ẽm suã conditionẽ. Siliter si vinum sit optimũ vel acetosum: preparat ei vas optimũ aut vile ẽm qualitatem suã. Quo ṗsupposito certũ est: q aia saluanda collocanda est i celo empireo ẽm theologos in quarto distinctio. quadragesima nona. Qui locus ẽm sanctuz Bonauenturam. in secundo: distinctio. secunda articu°. 2°. q. p°. in. 4°. argu°. habet precipue quinqz conditiones. Nam primo est valde spaciosus et latus: qr ẽm damascenum. Celum empireum est contentiuũ oium visibilium et inuisibilium. Secũdo hoc celũ est claz sup alios et lucidum: et pp hoc dr empireum a pir quod est ignis: eo q est splendidũ admodũ ignis. Tertio est pacificũ et quietũ: eo q celũ empireum est imobile et oino priuatũ oi genere motus. Quarto est vniforme: nec est diuersum vt est celũ stellatuz ceteriqz celi ipso stellato celo inferiores. Quinto est supremũ: pro eo q supest omnibus celis: et eis omnibus ṗdominat: ceteriqz oẽs celi tãq ipso minores sibi subijciunt. Cum ergo omne locatũ debeat habere similitudinẽ: cõuenientiam et proportionez cum suo loco: cõcludit necessario q anima saluãda et in celo empireo collocanda: tenetur et debet suo modo habere prefatas conditiones: vnde oportet q primo sit larga et spaciosa p charitatẽ ad deum et proximum: iuxta illud Canti. 2°. c°. Dillatauit in me charitatem. Secundo debet esse clara et lucida per conscientie serenitatem. Tertio debet esse pacifica et quieta atqz tranquilla: et non iracũda: rixosa vel turbida. Quarto vniformis ita q habeat vniformitatem morum ac virtutum: et obseruationis diuinorum mandatoruz vsqz ad finem vite: vt possit dicere cuz propheta. Omnis consumationis vidi finez. Quinto oportet q sit suppremã: idest q pars rationalis super sit sensualitati et carnalitati. Aliter non erit possibile q vnq in celo empireo collocetur: cum non habeat similitudinem: conuenientiam aut proportionem cum ipso.

M

QUarto idem probatur ratione dispositiõis. Fundamentuz cuius ponit beatus Thomas super libro de sensu et sensato dicens. Actiones simpliciter sunt bone que eggrediunt a subiectis bene dispositis. Patet hec regula. Nam si caro que datur homini in cibum sit sana: operabitur sanitatem vel vtilitatem in homine comedente. Si vero fuerit corrupta: operabitur mortem vel diminutionem sanitatis. Similiter potest exemplificari de aere: qui si fuerit sanus vel corruptus: talem dispositionem vel indispositionem corporibus adiacentibus immittet. Cum ergo actiones hominis procedant a toto composito: idest ab anima simul et corpore ẽm philosophum primo Phisicoruz: et primo de anima cõcluditur: q si coniunctum est in se diuisum et indispositum: ita vt inferior pars predominetur superiori: et sensualitas rationi: cum a subiecto indisposito non possit eggredi nisi actio imperfecta ac corrupta omnes operatiões talis hominis: si homo dici debet: sunt infecte et deo abhominabiles. Ideo dicitur Isaie. 64°. in persona sensualium. Facti sumus nos omnes sicut immundi: et quasi pannus menstruate: vniuerse iustitie nostre: et cecidimus quasi folium vniuersi. Et Boetius primo de cõsolatione. metro. 7°. dicit. Nubibus atris condita nullum condere possunt sydera lumen. Si mare voluens turbidus auster misceat estum: vitrea duduz parqz serenis. Vnda dieb⁹ mox resoluta sordida ceno visibus obstat. Et ibidem subiungit. Tu quoqz si vis lumine claro cernere verũ: tramite recto carpere callem. Gaudia pelle pelle timorem: spemqz fugato: nec dolor ad-

sit: nubila mentis est: vinctaqz frenis: hec vbi re//gnant.

N

Quinto idem probatur ratione discensiõis. Qui enim non subijcit sensualitates ratio ni: necessario ad infernum descendet. Quod pro batur per dictum Aristoti. quarto. de celo & mũdo di. Omne quod mouetur ad locum: simpliciter mouetur a predominante natura: patet hec regula in igne seu igneo vapore: in quo cuz predominetur leuitas: sursum eleuatur: lapides vero in quibus predominatur grauitas: tendunt deorsum. Ideo dicit philosophus ibidem. Omne leue sursum tendit: sicut ignis: graue vero deorsum: sicut terra. Patet etiam hoc in statera: in qua si ponatur ab vno latere res leuis: i alio vero aliquid graue quod leuius fuerit: semper fertur sursum: grauius vero deorsum. Quo presupposito: cum in homine possit esse duplex amor: vz spiritualis: & sensualis: si i morte nostra amor spiritualis seu bonorum celestium qui a ratiõe procedit preualeat amori sensitiuo & carnali: certuz est q amor ille animam simul et corpus secum trahet in paradisum. Si vero amor carnalis seu rerum carnalium qui procedit a corruptibili carne: preualeat seu preponderet spirituali amori: necessario concluditur: q talis amor ponde//rosus secum trahet in centro inferni animam simul & corpus: dicente Augusti. in libro confessio num. Amor meus: põdus meum: eo feror: quocũqz feror. De talibus sensualibus dicit prophe/ta. Descenderunt in infernum quasi lapis. vbi glo. dicit. Nunquã sic lapis tendit ad centrum terre: sicut peccatum trahit hominem ad centrũ inferni. Ideo dicit Augustin9 in libro de salutaribus documentis. Sicut equis frena sunt imponenda: ita concupiscentie & corpora nostra ieiunijs & orationibus sunt refrenãda. Nam quẽadmodum aurige si frena equis laxauerint per precipitia ducuntur: ita & anima cum corpore si ei frena non imposuerimus: ad inferni preci//pitia dilabitur. Simus ergo boni & docti aurige corpori nostro: vt per rectam viam eterne vite possimus incedere: hoc autem faciem9 si ei nõ delitiosa: non voluptuosa: sed tantum necessaria prestemus: quia iuxta apostolum. Si facta carnis mortificauerimus viuemus: hec ille.

O

Secũdo principaliter probatur hec conclu/sio figuris & exemplis: prima figura habe//tur Judicum decimosexto. vbi habetur q muli er quedam nomine dalida cõcubina sansonis: tentauit eum & molestauit vt diceret sibi in quo consisteret fortitudo sua: cui tandem consentiẽs dixit. Ferrum nunq ascendit super caput meũ quia nazareus idest consecratus sum domino: si rasum fuerit caput meum: recedet a me forti//tudo mea: & deficiam: eroqz vt ceteri homines: que statim fecit eum dormire super genua sua: vocauitqz tonsorem & rasit crines eius: & statim discessit ab eo fortitudo eius: quo viso: statim dedit eum in manibus philistinorum: quẽ cum cepissent eruerunt oculos eius: & duxerunt gazam vinctum cathenis: & clausum in carcere mollere fecerunt. Moraliter per dalidam decipientem intellige sensualitatem: per Sansonem fortissi//mum ab ea deceptum intellige rationem: que dũ consentit sensualitati: statim perdit omne robur diuine gratie: virtutis & meritorum: que per capillos significantur: per philisteos ĩtellige demones: in quorum manibus ratio ponitur: duz sensualitati consentit. Qui philistei idest demones: statim funibus diuersorum malorum animam ligant: Oculos mentis eius totaliter excecantes ne scilicet cognoscere possit qntum sit graue peccatum: qntqz magnum sit bonum diuine gratie & glorie: quod per peccatum amisit. De qua mentis cecitate: Sopho. primo dicitur. Ambula//bunt vt ceci: quia domino peccauerunt. Et proxima dicit. Sup cecidit ignis: scilicet male concupiscentie in anima per consensum: & non viderunt solem: scilicet diuine gratie amisse.

P

Alia figura ponitur secũdi Reg. vndecimo vbi legitur q cum Joab obsedisset filios Amon in rabath. Et ipsi filij Amon impetum fecissent super exercitum Joab: occiderũt viam etheum quosdamqz alios. Quod audiens Dauid misit ad Joab dicens. Ne deficias sed robustus esto: & fortiter dimicare contra eos: quia varius est euentus belli. Joab vero hoc audito fortiter perseuerauit pugnando: & tandem vicit inimicos suos: & deuastauit totam ciuitatem. Moraliter: Joab qui est dux exercitus dauid: significat hominem ducem rationis: & bonarum ope//rationum: qui ideo positus est in hoc mundo tã q in loco certaminis. Job septimo. Ut vincat inimicos & coronam glorie accipiat. Hunc inuadũt tẽtatiões mũdi: carnis & diaboli: atqz aliquãdo psternit: sz sup baculo rõnis se appodiãs & confortãs: viriliter pugnat: & sic tãdẽ de hoc mũdo: carne & diabolo victoriã reportat. Ideo dicit Prouer. 24°. Septies i die cadit iustus & resurgit. Licz ergo o pctõr quãdoqz a sensualitatibus

⁊ cōcupiscētijs sis supat⁹: tñ nolli pp hoc dimittere pugnā. Nā inqt Cato. c°. 3°. sui libri. Victorē a victo supari sepe videm⁹. Vñ dic Virg. 12°. Eney. Respice res belli varias. Et Ouidius in primo de arte amandi. c°. decimonono. inquit.

Mars dubius: nec certa ven⁹: victiqꝫ resurgūt.
Quosqꝫ neges vnqꝫ posse iacere cadunt.

Scḋꝫ etiā leges dī qꝫ dubi⁹ est euetus litis. ff. de pecu. l. eo tēpore. §. fi. ⁊ ibi Bar. ⁊ alias allegatur l. qḋ debet. ⁊. C. de appel. l. eos. §. sup his. Et ideo si perseueretis in pugna tandem obtinebitis victorias de sensualitatibus. Q

Alia figura habet Judith. 13°. vbi dr qꝫ Judith sctā mulier pugione abscidit caput holofernis: q erat pnceps militie Nabuchdonosor regis babilōie. Quo fcō filii israel posuerūt in fugā oēm exercitū holofernis. Moralr holofernē intelligit ꝯcupiscētia carnalis: vel appetit⁹ sensualis: q ē pnceps militie nabuchdonosor: idest diaboli. Judith autē. i. ratio cōterit caput ipsi⁹ holofernis: iuxta illḋ Gen. 3°. Ipsa cōteret caput tuū. Quo fcō: filij isrl. i. virtutes ⁊ bone operationes vertunt in fugam totū exercitū holofernis: idest oēs motus sensuales. Jḋ debemus facere sicut apostolus Paulus q dicebat p̄ Cor 9°. Castigo corpus meū ⁊ in seruitutē redigo: qḋ si ⁊ nos volumus facere: ⁊ de sensuali carnis victoriā reportare: debemus obseruare p similitudinē quod recitat Lucan⁹ poeta. Refert. n. qꝫ Hercules semel pugnauit cū Antheo gigante: cui⁹ erat consuetudo qꝫ quotiensciiqꝫ proijciebat ad terrā: fortior surgebat. Qḋ attēdēs Hercules ingeniosus vt eleuauit eū a terra: ⁊ strinxit eū a terra cū brachijs suis in tantū qꝫ emisit spm: ⁊ sic de eo victoriā habuit. Moralr caro est gigas: q̄ quāto magis ad terrā pijcit. i. ad terrenā voluptatē fortior resurgit ꝯtra spm ⁊ rōnem. Et ideo debemus cū rōne eā leuare a terra p cōtemplationē celestiū: ⁊ fortiter eam strigere maceratiōes ⁊ abstinentiā: donec eā mortificem⁹: ⁊ de illa victoriā reportemus p subiectiōēꝫ ad spm ⁊ rōnē.

¶ Par secunda huius sermonis de vtilitate victorie suppsitus. R

Jco qꝫ vicere seipsum ac passiones suas atqꝫ iordinatas affectōes: ⁊ subiugare sensualitates: rōni est maior victoria: honor ⁊ glia: qꝫ oēs mundi thesauros cōgregare: oēmqꝫ sciaꝫ mūdi acqrere ⁊ insup qꝫ toti⁹ mūdi imperiū sibi subiugare. Qḋ pbat ptis auctoritatib⁹. Inqt. n. Boeti⁹. 3°. de ꝯsolatiōe metro. 5°. Qui se volet eē potētē: Animos domet ille feroces: Nec victa libidie colla. Fedis submittat habenis. Et. n. lꝫ idica lōge. Tellus tua tur a tremiscat. Et seruiat vltima tille. Tñ atras pellere curas. Miserasqꝫ fugare querellas. Nō posse: potētia nō est: hec ille. Et Prouer. 16°. dicit Salomon. Melior est patiēs viro forti: ⁊ q dominat aīo suo expugnatore vrbium. Seneca quoqꝫ in li°. de clemētia inqt. Sūma sup oēs potētia est regē se ipsuꝫ vincere ⁊ bñ regere. Multi. n. habuerūt potestatē vrbiū: pauci vero sui. Illa vilior: hec aūt nobilior: hec ille. Et idē ad Lucillū epla. 25°. ait. Impare sibi maximū imperiū est: ⁊ in epla. 37°. iterꝫ dicit. Si vis oia tibi subijcere: te subijce rōni: multos reges: si rō te rexerit: hec ille. Unde beata Catherina dixit Maxētio impatori. Tu si animo regeris rex eris: si corpe fu⁹. Idē quoqꝫ Seneca i li°. ḋ quattuor virtutib⁹ [illegible] cit. Si magnanim⁹ fueris: neqꝫ qꝫ tibi iudicabis fieri iniuriā: de inimico dices: nō nocuit: sed habuit aīuꝫ nocēdi: ⁊ cū in tua fuerit potestate iudicabis tibi vindictā fieri: te potuisse vindicare: ⁊ honestissimū gen⁹ vīdicte est ignoscere: hec ille. Ambro. ēt in li°. de officijs inqt. Theodosi⁹ imperator tunc se bñficiū accepisse arbitrabat cum rogaret ignoscere: ⁊ tūc promptior erat ad veniā: cū fuisset promptior ad iracūdiā. Vñ ab oib⁹ optabat i eo: qḋ in alijs timet vt irasceret: hec Ambro. Tullius quoqꝫ in ozōne sua p marcello ait. Nulla corporis tāta vis est: que nō ferro ⁊ viribus debilitari frāgiqꝫ possit: aīum vero vincere: iracūdiā cohibere: victoriā tēperare: aduersariū nō modo extollere iacētem: sꝫ ēt amplificare eius pristinā dignitatē: hoc q fecerit: non ego sūmis viris cōparo: sꝫ similimū deo iudico. Demosthenes ēt ad Alexandrū regem ne obsideret Athenas ait. Nihil hēs rex Alexāder vel fortuna maius: qꝫ vt possis vel natura tua melius: qꝫ vt velis suare qꝫ plurimos. Nulla. n. de virtutib⁹ tuis: vel gratior misericordia: vel admirabilior clemētia: nec p aliud ꝓpius ad deos potes accedere: qꝫ vt salutē cōferas hoibus: vel dādo si eguerint vel parcēdo si deliquerint: vel idulgēdo si supplicauerit. Cū. n. vincamur a dijs in oī munere: sola clemētia est q̄ deos nobis reddit equales. Et infra. Adde qꝫ aīus tu⁹ ijsis angustijs terminis quos natura dedit mortalib⁹ ad viuēdū: nunqꝫ potuit esse contētus. Semp. n. imortalitatis gloriam flagrauit: nec tua ē dicēda virtus: velut ea q̄ solum corpore continetur ⁊ spū: sed diuina. Domuisti graios: vicisti lacedemōes: fregisti thebanos: psas postmodū debellaturus ⁊ indos: ⁊ hec [illegible] hois sūt: qm̄ naturā ⁊ cōditionē vt fieri possint hñt: verꝫ aium vincere: iracundiaꝫ cohibere: sibi imperare

sibi imperare: victis indulgere supplicātib⁹: qui hoc fecerit nō est sūmis viris equādus: sʒ deo simillimus iudicandus. Ne ergo credas iracundieq̄ est inimica consilio. Ne credas victorie: q̄ de natura sui est insolens ⁊ superba: sed vince te q̄ ceteros vincis glīa ⁊ virtute: hec ille. Ouidius quoqʒ in epistolis epistola. 4ᵃ. inquit. Uince animum iramqʒ tuam: qui cetera vincis. ⁊ Stati⁹ liᵒ. 6ᵒ. Theba. pulchrū est vitam donare minori. Et in. 8ᵒ. iterum ait. Si decidat hostis.
Ire supra satis est vitāqʒ relinquere victo.
Et Ouidius libro. 3ᵒ. de tristib⁹ epistola. 5ᵃ. dicit
Quo quisqʒ est maior magis ē placabilis ire.
Et faciles motus mens generosa capit.
Corpora magnanimo satis ē prostrasse leoni.
Pugnā suum finem cū iacet hostis habet.
At lupus ⁊ turpes istant morientib⁹ vrsi.
Et quecunqʒ minor nobilitate fera est.
Seneca q̄qʒ in liᵒ. d̄ clementia dicit. Magni aī proprium ē: iniurias atqʒ offensas spernere: atqʒ morem ire sue gerere. Ysidorus ēt in liᵒ. 2ᵒ. solilogorum. cᵒ. 21ᵒ. ait. Disce mala ferre poti⁹ q̄ referre: magna ē virtus si nō ledis a quo lesus es. Uince nequitiā lenitate: vice maliciā bonitate. Tulius quoqʒ in liᵒ. pᵒ. de officijs. cᵒ. 41ᵒ. dicit. Nihil honorabili⁹: nihil magno preclaroqʒ viro laudabilius: placabilitate atqʒ clemētia. Ex qb⁹ oib⁹ auctoritatib⁹ pʒ q̄ magna virt⁹ sit vincere furorē aī: ⁊ passiones suas. S

Idem quoqʒ pbat̄ quinqʒ rōnib⁹. pᵃ. dr̄. ob iectiōis. Fūdamentū cui⁹ ponit phūs in liᵒ. 3ᵒ. de aīalib⁹ dicēs. Potētie eiusdē generis magis apphensiue obiectoꝝ: ceteris simpl'r sūt meliores ⁊ magis eligibiles. Patet hec regula per exēplū qd̄ ipē ponit ibidē. Nā cū potentia visiua noctue ⁊ aquile sint eiusdē generis quo ad actuʒ vidēdi: tn̄ potentia visiua aqle que irreuerberatis oculis solē ī rota intuet̄: nobilior ē potētia visiua ipsi⁹ noctue: que solis radios apprehēdere nō pōt. Silr̄ potētia visiua oculi sani: nobilior ē potentia oculi infirmi: ⁊ sic de alijs potentijs: q̄ tāto sūt nobiliores: quāto sūt magis apprehēsiue obiectoꝝ. Quo p̄supposito. Cū obiectū hūani intellect⁹ seu appetit⁹ sit simpliciter verū ⁊ bonum increatū: qd̄ est beatificatiuū ipsius intellect⁹ fʒ Theologos in. 4ᵒ. di. 49ᵃ. Cōcludit̄ q̄ oēs diuitie mūdi cū nō possint acquirere ⁊ apprehēdere tale obiectū: imo illi q̄ volunt tales diuitias acquirere: ⁊ diuites fieri incidūt in tentationē ⁊ laqueum diaboli: ⁊ desideria multa inutilia ⁊ nociua: q̄ demergūt hoīes in interitum ⁊ perditionē: ut ait Aposto. pᵉ. ad Thimo. 6ᵒ. Jō acquirere oēs mūdi diuitias: per quas hō nō cōsequit̄ obiectū sui beatificatiuū: nō ē tn̄ laudabile sicut vincere seipsū: per qd̄ acquirit regnum celorum: vt dicit saluator Matth. xjᵒ. Jō dicit Boetius in. 2ᵒ de cōsolatione. prosa. 4ᵃ. Quid ergo o mortales extra petitis intra vos positā felicitatem: ostendā breuiter sūme cardinē felicitatis. Estne aliqd tibi teipso preciosius? nō inquies. Igit̄ si tui cōpos fueris: possidebis qd̄ nec tu amittere velis: nec fortuna vnq̄ possit auferre: hec ille. II

Secūdo probo q̄ victoria suiipsius ē nobilior ⁊ p̄ciosior cūctis generib⁹ scientie mūdane. Fundamentum hui⁹ rationis ponit philosoph⁹. 2ᵒ. Topico. dicens. Quando vnum est simpliciter pp̄ alteꝝ illud alterum est simpliciter meli⁹ ⁊ eligibilius patet. Nā medicina ordinat̄ ad sanitatem: ideo sanitas ē melior medicīa. vn̄ dicit phūs pᵒ. de regimine principum. Cōseruare sanitatē: melius est omni medicina. Quo presupposito pero q̄ fine ⁊ respectu acquiritur sapiētia: siue quecunqʒ scientia: ⁊ certum ē q̄ ideo ut cognoscatur verū a falso: ⁊ bonum a malo: quo cognito malū euitem⁹ ⁊ bonū operemur: quod vtiqʒ aliter fieri nō poterit: nisi per victoriā suiipsius. Un̄ phūs pᵒ. Metha. dicit. Sapientem nō ordinari sed ordinare opʒ: ⁊ sapientis est regere ⁊ non regi. Et in. 2ᵒ. Ethi. iterū dicit. Ut sciamus nō scrutemur sed ut operantes boni efficiamur. Tullius quoqʒ in tuscu. q̄ōnibus liᵒ. 4ᵒ. ait. Sapiētis propositū est seipsum bene regere ⁊ nihil qd̄ penitere possit facere. Si ergo omnis sapientia ad hoc ordinata est: ut quisq̄ seipsum vincat ⁊ bene regat: cōcluditur q̄ victoria suiipsius excedit nobilitate omnem mundi sapientiam. Et hoc est quod inquit Greg. 18ᵒ. liᵒ. moralium dicens. Huiusmodi mundanoꝝ hoīum sapientia est: cor machinationibus tegere: sensuʒ verbis velare: que falsa sūt vera ostendere: que vera sunt falsa demōstrare: hanc qui sciunt ceteros superbiendo despiciunt. Uera autē iustoruʒ sapientia est: nihil per ostētationē facere: vera ut sunt diligere falsa deuitare: bona gratis exhibere: mala libenter tollerare: carnis illecebras compescere: nullam iniurie vltionem querere: contumeliam lucrum putare: hec ille. Ex qua ratione colligitur q̄ sapientior est paupercula mulier q̄ seipsam bene regit: ⁊ passiones suas rationi subijcit: q̄ sint omnes mundi sapientes seipsos nō bene regentes: ⁊ passiones suas inordinatas rōni non subijcientes. III

Tertio probo q̄ vincere seipsum est laudabilior virtus q̄ totum mundum contēnere

et quam ingredi strictissimam religionem. Fundamentum rationis ponit philosophus. 3°. Topi. di. Ubi contingit unum sine altero esse: illud simpliciter est melius eo: patet hec regula. Nam auctoritas papalis que potest esse sine sacerdotali est nobilior auctoritate sacerdotis: que non potest stare sine papali. Quo presupposito: peto nunquid quis possit salvari sine contemptu omnium mundialium et ingressu religionis: et clarum est quod sic: dicente domino Matth. 19°. Si vis ad vitam ingredi: serva mandata. Secundo quero an quis etiam ingrediens religionem possit salvari sine abnegatione sui ipsius: et refrenatione sensualitatum inordinatarum et malarum concupiscentiarum: Et clarum est quod non dicente domino Matth. 16°. Qui vult venire post me. s. ad vitam eternam abneget semetipsum etc. Et ideo concluditur quod abnegare seipsum est maioris virtutis: quam contemnere totum mundum: et quam ingredi religionem: sine hac abnegatione. Ait. n. Greg. in omelia sup Mattheum. Fortasse laboriosum non non est homini relinquere sua: sed valde laboriosum est relinquere semetipsum. Minus quippe est abnegare quod habet. Valde autem multum est abnegare quod est: hec ille. Et confirmantur predicta per distinctionem beati Tho. 2ª. 2e. q. 104ª. ar. 3°. in corpore questionis di. Cum queritur an victoria proprie voluntatis seu abnegationis proprii desiderii que acquiritur per obedientiam sit maxima inter omnes virtutes: Rndeo quod sic. Cum enim religiosus tria contemnat: et tria devoveat: videlicet castitatem: paupertatem: et obediam et tanto aliquid sit nobilius quanto est a nobiliori subiecto: ut dicitur p°. de aia. 2°. Metha. et in. 8°. Topico. Cum paupertas sit a terrenis rebus: castitas a corpore: obedientia vero a voluntate: que est nobilior corpore et divitiis. Sequitur quod maior est laus et meritum religioso in victoria et abnegatione proprie voluntatis: quam sit in observatione castitatis et paupertatis et per consequens in contemptione totius mundi. X

Quarto probatur quod vincere se ipsum est laudabilius incomparabiliter: quam debellare totum mundum sive imperio tpali sive spirituali. Et pro fundamento huius rationis occurrunt mihi duo versus morales. Esopi di. De precio victi pendet victoria: victor. Tantus erit: victi gloria quanta fuit. Declarantur hi versus hoc exemplo. Nam presupposito quod leo pugnaret cum mure: et econverso mus pugnaret cum leone: si leo vinceret murem: vel mus vinceret leonem peto cui maior laus et gloria daretur: Et certum est quod non leoni. Et ratio est: quia cum ipse sit fortissimus animalium: et econverso mus sit impotentissimus minima laus vel nulla ei daretur. Sed bene contrarium. Nam muri maximus honor esset. Et ratio est: quia cum sit aliquid exiguum et impotentissimum: tamen superasset leonem omnium fortissimum. Similiter si quis in bastiludio vinceret hominem vilem et inexpertum: minimam vel nullam laudem haberet. E contra vero si quis puer vel homo inexpertus et quasi impotens: de equo deponeret armigerum strenuissimum: et in armis potentissimum: utique maximam sibi gloriam acquireret et honorem. Quo presupposito peto quid sit maius et nobilius: an solus animus unius hominis an simul omnium hominum corporum neque mundi divitie: Et clarum est quod solus animus dicente philosopho p°. Ethico. Bona anime sunt magis bona quam bona corporis. Et. 6°. Politi. dicit. Triplex est bonum scilicet bonum aie: bonum corporis: et bonum exterius advenientis: iter que aia melior est omni corpore: et anime bonum omnibus bonis. Et ratio est quia cum illud sit melius quod est primo principio propinquius et similius ut di. 5°. Metha. et anima hominis sit deo similior et propinquior per intellectum: rationem liberam voluntatem: et amorem: quam oia oia humana corpora terrenique thesauri. Concluditur quod una sola aia hominis predictis omnibus nobilior est et melior. Quod si sic est: ergo sequitur: quod si quis aium suum vincit maiorem triumphum habet saltem coram deo: quam si totum mundum devicisset et superasset. Et confirmo hanc rationem sic pratice loquendo. Ecce quod Alexander magnus totum mundum devicit: ponamus nunc casum quod alius homo veniat: et cum industria et potentia sua Alexandrum devincat et sibi subiiciat: peto quis potentior et laudabilior extimabitur. Et certum est quod ille dicetur gloriosior qui vicit Alexandrum: quam ipse Alexander qui devicit mundum: per illam regulam civilem que dicit. Si vinco vincentem te: multo magis te vicere possum. ff. de diver. et temporali. prescrip. l. de accessionibus. Quo presupposito: quero quid est quod fecit principaliter Alexandrum totum mundum devincere: Et certum est quod fuit eius animus strenuus et magnanimus. Si igitur Alexander animum suum vicisset: per quem vicerat totum mundum: utique maiorem habuisset victoriam: quam de totius mundi debellatione. Propter quod legitur quod semel Aristotiles qui fuerat magister Alexandri: audiens illum turbatum contra quendam ita ut sibi minaretur mortem: scripsit sibi hec verba dicens. O Alexander audi me: magnum documentum docebo te. Quis est qui vicit omnes reges terre: et totum mundum tibi subiugavit: certe cor tuum strenue et nobile. Si ergo in hac re vincis cor tuum: eo quod vincens illud quod totum mundum devicit: eris maior victor quam fuisti. Vis ergo o civis: o mulier habere maiorem potentiam et victoriam: quam unquam habuerit

Alexander magnus: vince aium tuū ⁊ passiões cordis tui. Nam ut inqt phūs. xi°. de aialibus. Potētior est sola rō in hoībus: ꝙ oīs potentia i brutis aialibus: ⁊ hūanis corporibus. Et ideo si quis remittit odiū: seu cū rōne carnis concupiscentiā sibi subijciat: cū talis victoria facta fuerit per fortitudinē rōnis: victoria vero totꝰ mundi acquiraᷣ mediāte fortitudine māli hūanoꝝ corporꝝ: equoꝝ: lancearū: sagittaꝝ atqꝫ bodoardaꝝ. Certū est ꝙ talis victoria est incōparabiliter excellentior victoria totius mūdi. Sed quid cōparo victoriā suipsius victorie totius mūdi? Certe qui seipsum vincit: deū quodāmodo superat q infinitum mundū excedit: ⁊ eum in eternū facit sue volūtati obsequentē: dicente prophā. Voluntatē timentiū se faciet. O grandis victoria: o magna fortitudo: o inextimabilis gloria: laus ⁊ honor vincentis seipsum. Nō pōt. n. reperiri i hac vita maior triūphus quod patet: qꝛ nullibi reperitur ꝙ victorijs īperatoꝝ ⁊ alioꝝ victoriosissimorum viroꝝ datū sit regnū celoꝝ: nō. n. datuꝫ est Julio cesari: nō Alexādro magno: non Anibali: vel Scipioni aphricāo: nō magno Pompeio: licet viginti ⁊ duos reges subiugauerit: imo post ipsas victorias receperūt eternā dānationē: hoc aūt premiū eterne felicitatis ⁊ regni ppetui datur seipsuꝫ vincenti. Unde Apoc. 21°. de gaudijs paradisi iquit deus. Qui vicerit possidebit hec: ⁊ ego ero illi deus ⁊ ipse erit mihi filius. ¶

Predicta [illegible] xitas pbaᷣ. 5ª. rōne q̄ dᷣ oppositiōis. Fundamētū cuiꝰ ponit phūs. 4°. Topi. Sicut ppositū [illegible] ppositorita ⁊ oppositū i opposito: pꝫ hec regula. Nā cū tenebra ⁊ lux se habeāt sicut ꝫuareo ꝙ lux ē quedā positio: tenebra ꝫo ut dᷣ. 2°. de aīa: nihil est nisi quedā priuatio lucis: priuatio aūt ⁊ hitus: ut dᷣ. x°. Metha. sint radix ꝫrioꝝ: hinc est ꝙ cū lux sit matie disgregatiua visus: ergo per oppositū tenebra est ipsiꝰ visus sūme cōgregatiua. Et sicut lux est delectabilis ad videndū: Ecclesiastes. xi°. Dulce lumen ⁊ delectabile oculis uidere solē: ita tenebra luci opposita est cōtristatiua. Similiter si ex magno lucro facto in mercātia: vel alio modo: magnū acquiritur gaudium: ergo ex pditione tanꝙ ex re sibi opposita sūmus dolorē gnātur. Quo psupposito: peto quid sit vilius ⁊ vitupabilius in hac vita inter cetera? Et certū est ꝙ nihil est infelicius seruitute: vt inqt Seneca in epla. 52ª. ad Lucilluꝫ. Cū quo concordās Tulius in li°. de nā deorum dicit. Miserius seruitute: quid possumus aut dicere aut excogitare? quasi dicat nihil. vnde dicitur in. l. quod attinet. ff. de re. iu. Quod attinet ad ea que sunt iuris ciuilis: seruus pro nihilo reputatur. Unde iterum dicitur: ꝙ seruitus morti cōparatur. l. intercidit. ff. de condi. ⁊ demon. l. seruitutem. ff. de re. iuris. vbi iurisconsultus ait. Seruitutem morti comparamus. Et idem habetur in. l. cum hic status. §. si donator. ff. de dona. inter vi. ⁊ vxo. ⁊ in. §. si vero. in auten. de nup. Et ideo seruitus est cōtra ius naturale: quo iure omnes hoīes liberi nascebātur. ff. de iustitia ⁊ iure. l. manumissiones. ⁊ in auten. quibus modis na. ef. legitimi. §. si quis coll. 6ª. Propter tantam auteꝫ seruitutis calamitatem: multi potius voluerunt vitam amittere ꝙ libertatem. Sicut patuit de carthaginensibus: vbi regina ⁊ meliores ciuitatis ipsam ciuitatem igne succēderunt ⁊ sponte se [illegible] ignem precipitauerunt: ne romanis subessent ⁊ seruirent sicut recitat Horosius li°. 4°. Econtra autem de libertate dicit Esopus. Non bene pro toto libertas venditur auro. Hoc celeste bonum preterit orbis opes. Item iurisconsultus i. l. libertas. ff. de regulis iuris inquit. Libertas ē res inestimabilis. Et idem dicit imperator. i. §. sed cum libertas. institu. qui ⁊ quibus ca. manu. non pos. ⁊ in. l. infinita. ff. de regulis iuris scriptuꝫ est Infinita est estimatio libertatis: ⁊ in. l. libertas. la secunda. ff. eodem titulo. iterum dicitur. Libertas omnibus rebus fauorabilior est. Hanc libertatem tam preciosam perdunt homines seruitute. Ait enim phūs p°. Poli. Nullus seruus est naturaliter sui iuris ꝫ alterius. Et p°. Metha. Non est liber qui alterius gratia ē. Ideo dicit Julius celsus. Naturale est oēs homines studio libertatis incitari: ⁊ odisse conditiones seruitutis. Quibus psuppositis quero an ille qui psequiᷣ passiones suas ⁊ inordinatas affectiões: sit liber an seruus: ēt si eēt dñs totiꝰ mūdi? Et certū est ꝙ seruꝰ ē ⁊ nō liber: nō hoīuꝫ seruus sed ipsiꝰ inordinate affectiōis ⁊ pcti: dicente dño. Joā. 8°. Qui facit pctm̄ seruus est pcti. Et 2ª. Petri. 2°. dicit. A quo qs supatus est: eius et seruus ē. Et ad Ro. 6°. dicit Paulus. Serui facti estis eius cui obedistis. Quod egregie confirmans Tulius in paradoxis suis inquit. Omnis sapiens liber: oīs stultus seruus: cui libere imperabit qui cupiditatibus suis iperare nō potest? ⁊ ibidē. Quis neget oēs leues: omnes cupidos: oēsqꝫ iprobos seruos eē? ⁊ iterū. Ego istos ñ mō seruos: sed ⁊ nequissimos seruos appellādos puto: lꝫ de dignissima familia nati sint: hec ille. In historijs quoqꝫ Alexādri magni legitur: ꝙ bragmani scripserūt ei dicentes. Tu hostes exteriores spolias: ūt interiores nutrias: tu homines tue

subijcis seruituti et vicijs tuis interioribus seruis. Aug. etiã. 14°. de ciui. dei. c°. 15°. inquit. Prima cã seruitutis peccatũ est. Et in epigrãmatib⁹ p/speri epigrãmate. 53°. idem ait. Malus etiã si regnet seruus est: nõ vnius domini: sed qꝫ grauius est: tot dñoꝝ qt vicioꝝ. Cũ ergo seruitus oĩs sit preter naturam: ut ingt Ari. p°. Politico. c°. 3°. Et ut inquit Tulius li°. 2°. philippicoꝝ di. Seruitus postremũ maloꝝ oĩum est. Et ibidẽ li°. 3°. etiã ait. Oĩs seruitus est misera: et nihil fedi⁹ seruitute. Profecto constat qꝫ vilissimi sint illi: qui vicijs vacãtes serui efficiũtur voluptatum. Ecõtrario autẽ apparet nobilitas illoꝝ qui refrenãt vicia: iuxta illud Gofredi in poetria. Liber is ẽ: vicijs qui non inseruit habendis. Et Tulius in rhetorica noua. li°. vlt°. c°. x°. Liber is existimãdus est: qui nulli turpitudini seruit. Sola virt⁹ in sua ptãte est. Sed quod peius est: dico qꝫ talis seruus peccatoꝝ est vilioꝛ seruus qui possit reperiri. Et rõ est: qꝛ peccatũ nihil est: dicẽte Augustino in libro de natura boni. Peccatũ nõ ẽ natura aliqua: sed simpliciter defect⁹ et priuatio boni. Et idẽ ait Ansel. in li°. de conceptu virginali. Et probat sctũs Bona. in. 2°. di. 34ª. ar°. 2°. q. tertia: quia cum bonum et ens conuertant̃ p̃ıo Ethi. Quodcũqꝫ est bonũ: et in quãtũ ens: et iõ cum peccatũ nunqꝫ hẽat in se aliquã bonitatẽ: dicit̃ esse nõ ens et nihil: iuxta illud Joã. p°. c°. Sine ipso factum est nihil: idest pctm̃. Cũ igitur pctõꝛ sit seruus pcti sui ut supra dictũ est: qꝺ peccatũ dr̃ nihil: et melius sit simplr̃ eẽ qꝫ nõ esse. 2°. de generatione: patet qꝫ incomparabiliter est vilioꝛ talis seruus pcti: qꝛ nullã in se hꝫ bonitatem qꝫ si eẽt seruus vilioris hoĩs mũdi. Cũ iter ens et nihil: sit infinita distantia: et per consequẽs infinita vilitas. Ex quibus oĩbus concluditur p locum ab oppositis: qꝫ seruãs libertatẽ suam et subijciens rationi suas suas passiones: acquirit idicibilem victoriam et honorem. Ecõtra vero vacantes voluptatibus: non solum efficiuntur serui peccatorum: sed etiam ipsius diaboli: vt ingt glo. super Joan. 8°. c°. Et ideo dixit deus diabolo Genesis tertio dum esset in specie serpentis. Terram omni tempore manducabis. i. peccatores terrenos et sensuales in cibum habebis et dominium. Similiter Mar. 5°. scriptũ est: qꝫ cũ vnam legionem demonum eiecisset xp̃s a quodã demoniaco: misit illos in gregem porcorum: qui ingressi statim eos suffocauerũt. Per porcos. n. intelliguntur sensuales concupiscentijs vacãtes: in quibus habitat diabolus et tandem eos i baratri profundũ demergit. Luce quoqꝫ. 15°. legit̃ qꝫ filius prodigus adhesit vni ciuium regionis illius in qua perrexerat: idest diabolo qui regnat in regione peccati ꝓm glo. O igitur serue nequã scelerate peccatoꝛ o serue diaboli: o subdite inimici tui: et beelzebub iniquissimi: o vilissime famule: effuge qꝫ citi⁹ ab hac seruitute et vade ad libertatem per viciorum mortificationem: et recupera dignitatem tuam quam amisisti. s. viuẽdi ꝓm rationem. Exemplo Valerij maximi: de quo narratur in gestis romanorum. Quod cũ esset octuagenarius et virgo: et a multis narrarẽtur sue victorie virtutes: et gratie omnibus imposuit silentium dicens. Scitote generosi ciues qꝫ de vna victoria super omnes alias victorias gloriari possum et debeo: quoniam nequissimã carnem meam domaui: et concupiscentiã meam carnalem cunctis diebus vite mee: vsqꝫ [illegible] mortem rationi subieci. Aliud exemplum habem⁹ de Alexãdro magno: de quo legitur in gestis grecorum: qꝫ cum in siria vocatus fuisset ad conuiuium per regem cecilie: ad honorandum eũ fecit adduci pulcherrimas mulieres quas potuit habere contigit autem ibi esse tres pulcherrimas inter alias: quas Alexãder impudice concupiuit. Quod rex cicilie cognoscẽs: voluit Alexandrum retrahere ab hac turpi concupiscentia. Fecitqꝫ depingi pulcherrimum pannum: et poni ex opposito Alexandri: ut ex directo posset illum aspicere: et in panno illo erat depicta quedam pulcherrima domicella videlicet pudicitia et secum ducebat alias pulcherrimas domicellas. Super caput prime erat scriptum: prudentia. Super caput secunde erat scriptum iustitia. Super caput tertie erat scriptum: victoria maxima. Pudicitia autẽ coronabat prudentiã di. Sine me nihil sapis. Deinde coronabat secundam dicens. Sine me non regnas. Postremo coronãdo tertiam et dicebat. Sine me non triũphas. Cum autem Alexander prospexisset picturam et scripturam legisset: licet positus esset in turpitudine libidinosa: detestatus est eam ex documento pudicitie: et cessauit a prioꝛi furore libidinis sue. Tandem propositum fuit a sapientibus coram Alexandro que esset maioꝛ victoria inter omnes: et ab omnibus ibi astantibus diffinitum fuit et conclusum: qꝫ nulla maioꝛ est in mundo victoria qꝫ vincere seipsum et concupiscentias proprias.

Z

Tertium exemplum habemus dei Diogene philosopho cinico. Nam fuit etiam alius Diogenes dictus babilonius. De isto enim Diogene cinico dicitur in libro de moribus et vita

phōꝝ: ⁊ ēt ponit Ualerius marim⁹ libro. 4°. ꝙ Alexander magnus nō potuit vincere cōtinentiam eius. Diogenis inqt Ualerius cōtinētiam nō potuit vincere Alexāder: ad quē cū accessisset ad solē sedentē: hortareturqꝫ ut si qua ab eo pstari vellet indicaret. Rñdit. Ego qd a te poscā nō habeo: sed rogo ne mihi auferas: qđ dare nō potes. Ex interpositione. n. sua solem Diogeni auferebat. Sic igit̄ Alexāder qui oēs quasi nationes deuicerat: a Diogene vict⁹ est. Et ideo Seneca li°. 6°. de beneficijs ait. Potētior fuit Diogenes Alexandro oīa possidente: plus. n. erat ꝙ Diogenes nolet accipere: q̄ꝫ quod ille posset dare. Alexander Diogenē e gradu suo tentauit pellere: sed celerius dariuꝫ regē persarū suo gradu armis pellere potuit: hec Seneca. Ex qua sñtia pꝫ ꝙ maior fuit cōtinētia in Diogene qui nihil volebat: q̄ꝫ potuerit esse in Alexādro liberalitas dandi totuꝫ qđ habebat Ferl̄ etiaꝫ ī eodē libro ḋ moribus phōꝝ: ꝙ dū Alexander rex coraꝫ Diogene trāsiret: Diogenes tāq̄ꝫ illū sperneens: nec eū respexit: nec honorauit. Cui dixit Alexan. Quid est Diogenes ꝙ me nō respicis: quasi mei nō indigeas? Cui ille. Nequaquā indigeo seruitijs serui seruoꝝ meoꝝ. Et Alexander. Cū sim dominus totius mūdi: nūquid ego seruoꝝ tuoꝝ seru⁹ suꝫ. Ait ille. Ego preualeo cupiditatibus meis refrenās illas: ⁊ subijciēs illas mihi: ut mihi seruiāt: tibi aūt cupiditates p̄ualēt: ⁊ tu seruus illaꝝ effi-ceris iussibus eaꝝ obtēperans. Supbia ē domina tua ⁊ ancilla mea: tibi. n. imperat ego autem eā suppeditaui. Carnalis ꝯcupiscētia: gula ⁊ ira sūt dñe tue: q2 eis obedis: sed sūt famule mee q2 eas mihi subieci. Et ideo dico tibi Alexāder: ꝙ ī veritate tu es seruus seruoꝝ meoꝝ. Et si sui mei sūt te maiores: q2 eis in oībus obtēperas: quanto magis ego suꝫ maior dn̄s domin⁹: cui ꝓ oīa tui dñi obtēperant. Quo audito cū sui Alexandri vellent in eū irruere Alexander ait. Uidete ne eū cōtingatis: q2 ⁊ veritatē dicit: ⁊ vere seruus dei ē. Quo ēt exēplo ostēdit̄ qualr victoria suipsius excedit victoriam toti⁹ mundi. A

Quartū exēplū habetur de Cōstantino imperatore in legēda sci Siluestri pape vbi dicitur. Constantin⁹ imperator monarchiam tenens imperij: cuꝫ plurimas strages martyrū dedisset: ⁊ innumerabileꝫ populū p omnes ꝓuincias fecisset varijs penaꝝ generib⁹ īterfici: elephātie a deo lepra percussus ē. Huic cū vniuersa medicoꝝ ac magoꝝ agmia subuēire nō possēt capitolij pontifices hoc decreuerunt consilium: piscinam infantium occisorum sanguine impleri debere in quo sanguine calido statim ut nudus descenderet August⁹: mox possent vulnera eius lepre mūdari. Missum ē igitur ⁊ de patrimonio regis tria milia ⁊ eo amplius infantes adducti ad vrbem romam: pontificibus traditi sunt capitolij. Die autem constituto eggrediente Constantino de palacio: ⁊ ad hoc eunte in capitoliuꝫ ut sanguis innoxius funderetur occurrit ei multitudo inumerabilium mulierum que omnes solutis crinibus nudatisqꝫ pectoribus: dantes vlulatus ⁊ gemitus coram eo: se in platea fundētes lachrymas strauerunt. Percunctatus itaqꝫ qua de causa hec multitudo mulierū ista faceret didicit has esse matres filiorum eorum: quorum effundendus sanguis tam diu esset: quousqꝫ piscina repleretur: in qua medendi causa ipse lauandus descenderet ⁊ sanandus. Tunc imperator exhorruit facinus: iussitqꝫ stare caruchaꝫ: ⁊ atqꝫ erigens se conuocatis vniuersis dixit. Audite me cōmilitones mei: ⁊ omnes populi qui astatis. Sic semper nostra contra hostes certamina in prelijs stetisse nuncupantur: ut reus esset legibus ⁊ capitali sententia puniretur: quicunqꝫ aliquem occidisset infantem. Eratqꝫ hoc statutum in bello: ut facies quam pubertas non nouerat ⁊ gladium euaderet bellatorum: ⁊ vite incolumis permaneret. Nunc itaqꝫ quod in hostium filijs custoditum est: in filijs nostrorum ciuium exercebimus? Ne simus legibus rei: qui pugnando fideliter: de omni gente meruimus esse victores. Quid iuuat barbaros superasse: si a crudelitate vincamur? Nam vicisse extraneas nationes bellatorum virtus est populorum: vincere auteꝫ vicia ⁊ peccata virtus est morum. In illis prelijs fortiores extitimus illis: hic nobis ipsis fortiores simus: vincimus enim nosipsos dum a mala nos voluntate excludimus: ⁊ quod inconsulte desideramus: consulte ⁊ vtiliter execramur. Hoc autem facimus quando voluntatem dei nostris voluntatibus anteponimus: ⁊ diuinis desiderijs non obuiantes nostris desiderijs repugnamus. In hoc igitur certamine victos nos esse hac ratione gaudeamus: vt agnosciamus contra nostram salutem noluisse pugnare. Nam qui conatur perpetrare quod malum est: captiuitare vtiqꝫ studet libertatem. Cum ergo fuerit in isto certamine superatus victoriam obtinet victus: quoniam victoria perditionem inuenerat: ⁊ malam captiuitateꝫ incurrerat post triumphum: si triumphus dici potest: quando pietas ab impietate vincitur: ⁊ iustitia ab iniustitia superatur. Uicat ergo nos pietas in isto cō

gressu. Bene etenim omnium aduersantium poterimus esse victores: si a sola pietate vincamur. Omnium namqꝫ se esse verum dominum comprobat: qui verum se seruum ostenderit pietatis. Melius est ergo mori salua vita innocentium: q̄ per eorum interitum vitam recuperare crudelem: quam tamen recuperare incertum est: cum certum sit ꝙ recuperata crudelis ē. Cū qꝫ ad istam contentionem omnis exercitus omnisqꝫ populus diutissime declamasset: iussit ī cōspectu omnium filios suos matribus reddi: dona similiter amplissima ꝛ vehicula multa dari: ꝛ annonam iussit expendi vt gaudentes reuerterētur ad propria que flentes venerant ad patriā alienam. Propter quam victoriam suiipsius deus statim reduxit eum ad fidem ꝛ baptismū: ꝛ christianissimus effectus est ꝛ a lepra miraculose curatus. Et tandem ad vitam eternam perrexit ꝛ ab ecclesia canonizatus est. Quintum et vltimum exemplū habemus de beato patre nostro Francisco: de quo legitur in legenda eius: ꝙ cum semel pergeret a perusio ad sanctā Mariam de angelis cum fratre leone socio suo: vocauit eum cum aliquantulum distaret ab eo: dixit. O frater leo scribe: ꝙ si frater minor daret toti mundo bonum exemplum ꝛ edificationem magne sanctitatis: in hoc non stat perfecta leticia. Et post modicum iterum vocauit eum dicens. O frater leo scribe: ꝙ si frater minor faceret innumerabilia miracula: surdisqꝫ redderet auditum: cecis visum: mutis loquellā: claudosqꝫ dirigeret: atqꝫ leprosos mūdaret: paralyticos sanaret: demones ab obsessis corporibus eijceret: ꝛ quod plus est etiam quattriduanos mortuos resuscitaret: in hoc non stat perfecta leticia. Et post modicum iterum exclamauit dicens. O frater leo: si frater minor haberet omnem scientiam liberalem: omnemqꝫ cognitionem scripturarum: ꝛ eas perfecte intelligeret: haberetqꝫ spiritum prophetie: ut non soluꝫ predicere sciret futura ꝛ longe distantia: sed etiam conscientias hominum ꝛ secreta cordium cognosceret: ī hoc nō est perfecta leticia: post que verba iterum dixit. O frater leo: si frater minor sciret omnem virtutem herbarum ꝛ lapidum: omnemqꝫ proprietatem animalium ꝛ omniū creaturarum: taꝫ terrenarum q̄ celestium: haberetqꝫ perfectam noticiam ꝛ cognitionem de cursu syderum: ꝛ omniū aliarum reruꝫ noticiā ꝑfecte haberet: sciretqꝫ ad inuenire omnes mundi thesauros: in hoc nō perfecta leticia. Et iterum postmodum exclamauit dicens. O frater leo si frater minor haberet guam angelicam ꝛ esset melior predicator mūdi: ꝛ adeo bene predicaret ꝙ omnes infideles cōuerteret ad fidem Christi: ꝛ oēs peccatores ad penitentiam aīaret: scribe: ꝙ in hoc nō stat perfcā leticia. Ad que verba stupefactus frater leo interrogauit eum di. Pater dic queso: in quo stet perfecta hominis leticia. Cui beatus Franciscꝰ conclusiue respondit: ꝙ perfecta leticia est vincere seipsum: ꝛ sensualitates: contumelias: ꝛ persecutiones: atqꝫ verecundias tollerare patienter: cōtra inimicos non irasci: nec cōtra eos qui nos offendūt aīo turbari: sꝫ eos diligere: atqꝫ furoreꝫ aī nostri rōni subiugare: atqꝫ iordinatū appetitū appetitū: ꝛ sensuales motus ac desideria refrenare. Cuius consilium si obseruauerimꝰ: eterne glīe triūphū ꝑ victoriā propriaꝝ passionū acquiremus. Ad quā ille nos ꝛc.

¶ Feria quarta in hebdemoda sancta de missa Sermo tertiusdecimus. B

Hoc est corpus meū. Luce. 22°. et in missa occurrentis ferie. Quātū sit digna: excellēs ꝛ magnifica natura hūana ostēdit noster benignissimꝰ saluator: qui non dedit auctoritatē cōsecrādi suū preciosum corpus ꝛ sanguinem angelis: aut archangelis: thronis: aut dominationibus: principatibꝰ aut potestatibus: vel virtutibus: non etiam hac excellentia insigniuit cherubin: aut seraphin: sꝫ solum hominem elegit ad hoc dignissimum officium: sicut declarat magister subtilis Jo. Scotus. in. 4°. di. 13ª. ꝛ irrefragabilis theologus magister Alexan. de ales. in. 4ª. parte sūme: in tractatu de eucharistia. Sed inter omnes homines soli sacerdotes sunt preelecti qui habent auctoritatem consecrandi: ꝛ non aliqui alij cuiuscunqꝫ ordinis: vel dignitatis existant: ut declarant prefati theologi vbi supra. Et seraphicus theologꝰ scilicet Bona. in. 4°. senten. distin. 13ª. ꝛ ibi Ric. noster ar. p°. q. 2ª. ꝛ de hoc est textus in c°. p°. §. vna vero. extra de summa trinitate ꝛ fide catholica ꝛ in. c°. perlectis. 25ª. distin. Ideo exclamat Augustinus in libro de ecclesiasticis dogmatibus dicens. Nulla est maior dignitas sub celo: q̄ sacerdos dei ad celestia sacramenta pertractāda consecratus. O sacerdos dei: si altitudinem celi contemplaris altior es: si pulchritudinem solis: lune: atqꝫ stellarum rimeris pulchrior es: si discretionem angelorum discretior es: si omniuꝫ dnōꝝ sublimitatē sublimior es: solo tuo creatore

inferior est: hec ille. Ber. quoque i sermone de octaua pasce ait. O quantam dignitatem: et quantam nobilitatem: quantumque donum contulit vobis deus [redacted] sacerdotes: prerogatiuam. n. ordinis vestri pretulit deus omnibus regibus et imperatoribus terre: pretulit ordinem vestrum omnibus ordinibus mundi: imo ut altius loquar pretulit vos deus omnibus ordinibus angelorum: et omni angelice hierarchie. Sicut. n. non angelos: sed semen abrahe apprehendit ad faciendam redemptionem: sic non angelis: sed hominibus solisque sacerdotibus commisit dominici corporis et sanguinis consecrationem. O igitur veneranda sacerdotis dignitas in terra: in cuius manu velut in vtero beate virginis filius dei incarnatur. O celeste ministerium per quod pater et filius et spiritus sanctus tanta mirabilia operatur: ita quod subito idem dominus qui in celo residet in manibus sacerdotis sacrificatur: de quo angelus admiratur: horret infernus: contremiscit diabolus: quem revereri etiam plurimum debet omnis humana atque mondana celsitudo: hec Bernardus. Quantum autem sint venerandi sacerdotes. Apparuit in visione ipsius pueri mantuani nepotis vnius fratris nostri: qui a septem annis vsque ad duodecim quasi quotidie in missa vidit sacerdotem post consecrationem corporis et sanguinis domini circundari a duobus angelis: qui in capite eius tenebant vnam pulchram coronam donec recepisset sacramentum illud benedictum. Dicit autem Joannes gerson li°. 4°. [redacted] imitatione xpi. c°. 5°. Quando sacerdos celebrat: deum honorat: angelos letificat: ecclesiam edificat: viuos adiuuat: defunctis requiem prestat: et sese omnium bonorum participem efficit. Que omnia considerans beatus pater noster Francisus in quadam epistola sua directa capitulo generali: scripsit fratribus suis di. Audite fratres. Si beata virgo Maria sic honoratur ut dignum est: quia xpm portauit in vtero: et si beatus Joannes contremuit et non ausus est contingere sanctum dei verticem. Si sepulchrum xpi in quo per aliquod tempus iacuit sic veneratur: quantum debet esse homo sanctus: iustus et dignus: qui non iam moriturum sed in eternum viuentem et glorificatum: in quem desiderant angeli conspicere contrectat manibus: corde et ore sumit: et alijs ad sumendum prebet. Videte dignitatem vestram sacerdotes: et sancti estote: quoniam ipse sanctus est. Et sicut super omnes alios vos honorauit propter hoc ministerium: ita et vos super omnes alios ipsum diligite et honorate: hec ille. Ideo cantor spiritus sancti Dauid propheta hortatur omnes sacerdotes ad celebrandum deuote sacrificium corporis et sanguinis domini nostri Jesu xpi. ps°. 4°. di. Sacrificate sacrificium iustitie et sperate in domino. De quo sacrificio tres considerationes faciemus. Prima dicetur declarationis: Secunda verificationis: Tertia fructificationis.

¶ Pars prima in qua declaratur quid sit missa: et a quo sit ordinata: et quare dicatur missa: et quomodo homines obligentur ad eam. ¶

Quia inquit Tullius in p° de officijs. Omnis que de quacunque re traditur institutio: a diffinitione debet proficisci. Et Arist. in p°. de anima inquit. Diffinitio est principium omnis demonstrationis. Et. 6°. Topi. ac. 7°. Meth. et p°. ac 2°. Posteriorum etiam ait. Diffinitio indicat esse rei per essentialia. Unde Pla. in Thimeo inquit: quod in omni causa semper querendum est in principio quid sit illud de quo loquimur: et eius proprietates. Et Arist. in p°. post. ait. Ante omnem demonstrationem oportet precognoscere de subiecto quid est. Ideo vos scire volo missam a beato Augu°. in omnibus sermonibus: sermone. 19°. sic diffiniri. Missa est celebratio: qua corpus et sanguis xpi consecratur. Et sciendum est secundum Ric. nostrum in. 4°. sen. di. 13°. ar°. 4°. q. 4°. Ut etiam refert Ugo de sancto victore in 2°. de sacris: parte. 8°. c°. vl°. Quod primus qui celebrauit missam fuit noster saluator: qui consecrauit corpus et sanguinem suum: vt habetur Luce. 22°. et in euangelio hodierno. Primam autem missam post xpm celebrauit beatus Petrus apostolus antiochie: ut dicitur in martiniana: de gestis summorum pontificum. c°. 34°. Postea vero sanctus Jacobus episcopus hierosolimitanus: et sanctus Basilius episcopus cesariensis: misse solennitatem quandam nobis tradiderunt: quia beatus Petrus sine his solennitatibus missam suam celebrauerat. Et hec habentur de conse. di. p°. c°. iacobus. Postea vero in successu temporis: alias solennitates ad sacrificium misse ecclesia adinuenit: vt habetur in c°. ecclesiasticarum. xj°. di. que omnia sunt inuenta ad maiorem reuerentiam sacramenti: secundum Ric. in. 4°. di. 8°. ar°.

S tertio. q. prima ¶

Sed hic queritur quare hoc sacrificium dicatur missa. Nomina enim debent proprietatibus rerum correspondere secundum Tho. in. 3°. parte summe. q. 37°. ar°. 2°. vt patet in nominibus generum et specierum. 4°. Metha. Et ideo dicitur communiter: quod nomina debent esse rebus consona. 12°. q. prima. c°. clericus. 16°. q. prima. capitulo. si cupis. 24°. q. prima capitulo. pudenda. de preben. et di. capitulo. cum secundum apostolum. institu. de dona. §. est et aliud. C. de episcopis. et clericis. l. decernimus. C. de officijs pre. vrb. l. prima. C. de defen. ciuita. l. defensores. ff. de tutel. in auten. de defen. ciui. in principio coll. secunda. Facit ad hoc lex a nullo. C. de feri. cum ibi notatis. Et nota in. l. ita vulneratus. in principio. ff. ad. l. aquiliam. Ideo volo vos scire hoc sacrificium appellatum esse missam triplici ratione. Primam assignat Ricardus noster. in. 4°. di. 13°. in questionibus circa litteram di. Quod per verba consecrationis christus in hoc sacramento altaris venit: tanquam de nouo missus. s. a deo patre i

hostia consecrata: sicut in incarnatiõe missus est in vterũ virginis. Et hoc confirmat̃ auctoritate Aug. in li°. de corpore xp̄i dicẽtis. Sacerdos facit xp̄m radio velocius de celo descẽdere. Imo q̄ btã virgo fecit octo verbis. Sacerdos facit qnq̃ vbis in cõsecratione. Et ideo a missione xp̄i in hostia hoc sacrificiũ nõ imerito missa nuncupat̃. Scḋam rõnem huius noĩs assignat Ugo de sancto victore in scḋo de sacramẽtis: parte. 8ᵃ. c°. vi°. dicens. Sacerdos est vicarius xp̄i: et mediator inter deũ et hoies. Et ideo fideles per eius intercessionem in sacrificio corporis et sanguinis domini mittunt desideria sua: petitiones et oratiões i cõspectu altissimi. Unde in canõe dicit sacerdos secrete. Supplices [illegible] rogam⁹ oipotens deus: iube hec perferri per manus sancti angeli tui in sublime altare tuũ: in ꝯspectu diuine maiestatis tue. Idcirco hoc sacrificiũ missa appellat̃. s. a missione precum ac orõnum: tam sacerdotis q̃ populi in cõspectu dei per ministeriũ sacerdotis: et ob hanc cãm in fine misse reuoluẽs [illegible] ad populũ sacerdos inquit. Ite missa est. s. vestra petitio in celum. Dicit aũt antẽ Archi. in c°. 2°. de conse. dist. prima. q̄ missa grece latine interpretatur iterpellatio pro plebe. F

Tertiã rõnem assignat Aug. in li°. de corpore xp̄i. Cuius verba ponit magister sen. di. 13ᵃ. quarti dicens. Missa dicit̃ ex eo: q̄ celestis nuncius de celo mittit̃: idcirco nisi angelus adueniat missa nequaq̃ iure vocari põt. Hoc et confirmat venerabilis Beda in omelia pascali di. Non enim dubitare licet vbi corporis et sãguĩs dñi misteria celebrant̃ supernoꝝ ciuiũ adesse cõuentus. Et hoc idẽ dicit Gregorius in quadam Omelia pascali: et habetur de conse. di. secunda. c°. quid sit. vbi dicitur. Quis enim fidelium dubium habere potuit: in ipsa immolationis hora ad sacerdotis vocem celos aperiri: in illo Iesu christi misterio angelorũ choros adesse. Nõ solum autem angeli mittuntur ad honorandũ sacramentum: sed etiam anime que sunt in celis. Unde Hieronymus contra Uigilantiũ ait. Anime sanctorum comitantur christum in hũc mũdum in sacerdotum manibus quotidie venientem. Ideo Apoca. 14°. dicit̃. Uidi supra montẽ sion: idest super altare agnum stantem. i. Iesum christum [illegible] hostia consecrata: et cum eo centũ quadraginta quattuor milia etc. Et in eodem capitulo. Dicitur de virginibus. Sequuntur agnũ quocũq̃ ierit. Et Apoc. 19°. etiam dicitur. Exercitus qui sunt in celo sequebantur eum. Super autem omnes sanctos mittit̃ beata virgo Maria cum filio ad honorandũm consecrationẽm corporis eius: iuxta illud psalmi. 44. Astitit regina adextris tuis in vestitu deaurato circundata [illegible] varietate. Merito ergo hoc dignissimum sacrificium super omnia alia sacrificia missa appellatur: propter missionem angelorum ac sanctorum: ad reuerentiã exhibendam glorioso corpori et sanguini domini nostri. O si sacerdos posset videre quando celebrat: quantis angelorum agminibus circundatus est: quantaq̃ reuerentia ibi sanctorum multitudo existat: profecto cũ magno timore: totaq̃ cordis puritate tam sãctissima ministeria celebraret. Et de hoc sic ait Ambrosius. Quanta cordis contritione? Quanto et quali lachrymarum fonte? quanta reuerentia et tremore? Quãta cordis et anime puritate: istud diuinissimum sacramentum est celebrandum o bone Iesu? Ubi caro tua in veritate sumitur. Ubi sanguis tuus in veritate bibitur. Ubi sũmis ima iunguntur. Ubi sanctorũ adest presentia angelorum. Ubi idem est sacerdos et sacrificium mirabiliter et ineffabiliter? Considerate ergo o deuoti christiani: q̄ si tñ ab angelis et sanctis atq̃ a gloriosa virgine hoc sacrificiũ veneratur: quanta reuerentia debetis sacris missarum solemniis interesse. G

Sed iam queritur. Utrum omnes christiani teneantur audire missaꝫ omni die festo? Et respondeo q̄ sic nisi sint legitime excusati. Unde dicitur de conse. distin. prima in c°. missas. Missas secularibus totas speciali ordine audire precipimus: ita ut ante sacerdotis benedictionem eggredi populus non presumat: quod si fecerit: ab episcopo publice confũdatur. Et in c°. cũ ad celebrandas eadẽ distinti. dicitur. Cum ad celebrandas missas in dei nomine cõuenerit populus: non aũ discedat: q̃ misse solemnitas cõpleatur. et in c°. qui die. ea. di. scriptum est. Qui die solemni pretermisso ecclesie conuentu: ad spectacu[illegible] vadit: excõicetur: hec ibi. Et licet in his capitulis nõ fiat mentio: nisi de secularibus: tamẽ fꝫ Hosti. et alios canonistas in dicto capitulo. missas. omnes clerici et alij religiosi non legitime excusati: huic precepto obligantur: q: sunt penitus diuino cultui deputati. 12ᵃ. q. pᵃ. c°. duo. Qui cultus precipue consistit in officio misse. Dicit autẽ Franciscus de mayro. in tractatu de corpore xp̄i q̄ aliqui obligant̃ non solum [illegible] venerandũ et sumendũ hoc sacramentum: sed etiã ad cõficiendum: sicut omnes sacerdotes nõ ipediti in solẽnitatibus magnis. Illi. n. qui nunq̃ celebrãt tenent ociosam diuinã ptãtem. Quibus in vite ac

cedentib⁹ ad illud iocundissimū sacrꝫ dī Malachie p°. Nō est qui accedat ad altare meum gratuite: hec ille. Circa āt obligatōeꝫ misse ē sciēdum fm oēs Theologos ⁊ canonistas: ꝙ sūt nō nulli qui ab hoc precepto sunt excusati: ut sunt infirmi: qui nec ire ad missam: nec portari sine periculo possunt. Similiter eorum seruitores ⁊ puerorum nutrices qñ eos sine magno pículo deserere non possunt. Et idē dicitur de omnibus legitimā excusationem ratione necessitatis habentibus: qꝛ necessitas non habet legem. vt no. in. l. i. ff. de consulibus: ⁊ necessitas exempta est ab oī lege. c°. quod nō est. de re. iur. Tamen dicit Scotus in. 3°. di. 9ª. Quod hi qui aliqua necessitate non valent die festo missam audire: debēt eodeꝫ die si possunt: vel saltem in sequēti festo aliquod bonū opus facere in recōpensationem misse nō audite: ut qui nō possunt celebrare festū in actu determinato ab ecclesia. s. in auditione misse: saltē i alio actu ad honorē dei facto illō celebrēt. H

SEd circa predictā obligationē audiēdi missam: oriuntur quedā dubia. Primū. Utrū qui nō audit principiū misse: sed venit ea iam īcepta: puta cū legitur epistola peccet mortaliter non audiēs in illo festo aliam missaꝫ. Ad hoc respondet Ricardus noster in suo quolibet dicēs. Quod si talis nō ex cōtemptu: sed solum ex aliqua negligentia nō venit ad principium misse: nō pp̄ hoc mortaliter peccat: nō audiēs aliā missam eodē die: maxime si nō pōt aliaꝫ audire. Et rō est qꝛ quod minimū est pro nihilo reputatur. l. quod minimū. ff. de re. iur. Et no. in c°. re vera. de conse. di. 2ª. Peccat tamē venialiter: qñ non venit ad principium: ⁊ mortaliter si hoc faciat ex contemptu. I

SEcundū dubiū est. Utrū quis teneatur audire missam a suo prochiali sacerdote? Et primo videt aliqbus parrochialib⁹ ꝙ sic. p c^m. 2^m. extra de parrochijs: vbi dī. Qui contēpto ꝓprio sacerdote missam audit in alia ecclesia: dꝫ expelli de ecclesia ⁊ ad suā ecclīam remitti. Rūdeo fm oēs canonistas: ⁊ marie Inno. i dicto. c°. 2°. ꝙ illud c^m. itelligit de his qui hoc faciūt in cōtēptū ꝓprij sacerdotis: nō hn̄tes legitimā cām dimittēdi ac euitādi missaꝫ illius. Si āt quis hēt legitimā cām dimittēdi eius missaꝫ: eēt excusatus. Legitima aūt cā contēdi hr in c°. null⁹. 32ª. di. vbi dī. Nullus missam audiat p̄sbyteri: queꝫ scit cōcubinam indubitāter hēre: hec ibi. Que vba intelligit Ricar. in. 4°. di. 13ª. ar°. p°. q. 4ª. eē de obligatione: qñ talis presbyter est ꝯuictus in iudicio de tali crimine: vel cōdēnatus ꝑ sniaꝫ legitime prolatā: vel cōfessionē suā in iure factam: vel per rei euidētiā incelabilem apparet eius delictū. Hoc. n. casu nullus dꝫ audire missā illius. Itē dicūt p̄dicti doctores: ꝙ si qs ex deuotiōe: vel alia bona cā audiret missā alteri⁹ q̄ꝫ ꝓprij sacerdotis: n̄ peccaret: imo posset magis mereri audiēdo a meliorib⁹ sacerdotibus. Et hoc ꝯfirmant. Theo. in. 4°. di. 13ª. Consulo tamen ꝙ semper aliquis de domo vadat ad audiendam missam in parrochia: propter excōmunicationes que fiunt: ⁊ vt audiat publicari festa. Item si quis ex aliqua causa non velit ire ad parrochiam: debet tamen mittere oblationes consuetas sacerdotibus: hec est enim sententia omnium Theo. ⁊ canonistarum. Quod vbi est consuedo offerendi aliquid in missa illa omnino seruari debet: quia consuetudo habet vim legis. ff. de legibus l. de quibus maxime si sit prescripta. c°. fi. de consuetudine. Ubi autem non est talis consuetudo tunc offerre aliquid est consilij: ad quod exhortatur quilibet christianus ab ecclesia. i c°. omnis. de cōsecra. di. p°. vbi dicitur. Omnis christian⁹ ad missarum solemnia semper aliquid deo offerre procuret: ⁊ reducat ad memoriā ꝙ a domino per Moysen dictumē. Non apparebis in conspectu meo vacu⁹. Sic. n. faciens habebit partē in illa missa: ⁊ participabit de meritis illius sacerdotis. K

TErtium dubium est. Utrum melior sit missa boni sacerdotis q̄ꝫ mali. Ad hoc rn̄detur fm. Thomaꝫ. in. 4°. sen. di. 13ª. Et in. 3ª. parte sūme. q. 82ª. ⁊. s. Bona. in. 4°. distin. 13ª. ar. 2°. q. 4ª. Qō in missa possumus considerare vnuꝫ quod est substantiale ipsius misse scilicet consecrationem corporis ⁊ sanguinis domini. Et in hoc omnes sacerdotes sunt equales. Unde Augustin⁹. in libro de corpore Christi: transumptiue in. c°. intra ecclesiam. pª. q. pª. sic dicit. In hoc sacramēto nihil a bono maius: nihil a malo minus perficitur sacerdote. Et ad h° facit. c^m. cū scriptura. Et c^m. significasti. Et c^m. n̄ qles. ⁊. c^m. dn̄s. ⁊. c^m. n̄ nocet. eadē. di. Et ad hoc etiam facit illud qꝫ legitur in vitis patrum. Ubi habetur: ꝙ quidaꝫ heremita consueuerat cōmunionem recipere a quodam presbytero. Cum autem audisset illum inculpari de quodam crimine: renuebat amplius ab eo comunicari. Quapropter audiuit dei vocem de celo dicentem. Homines abstulerunt mihi iudicium meum. Cum autem ille heremita de hoc stupefactus esset: raptus fuit in extasi ⁊ vidit in visione vnum puteum bone aque: ⁊ chordam auream cum vase aureo appensam cū

qua hauriebatur aqua. Uidebaturq́ꝫ sibi ꝙ quidam leprosus aquam hauriret. Ipse autem habens sitim nolebat bibere ex nausea illius leprosi. Unde audiuit vocem dicentem sibi. Quare nõ bibis de aqua ista? Quid tibi facit ꝙ leprosus eam hauriat? Nonne vides ꝙ ipse eam non tãgit nec inficit: sed mundã in vase mũdo extrahit. Ad hãc aũt visioné in se reuersus ꝓdictus heremita: ⁊ intelligẽs qd significaret: postea ut prius se cõicauit ab illo sacerdote: cognoscẽs ꝙ malicia sacerdotis nõ inficit sacramẽtũ: sed ita consecrat malus sacerdos ⁊ verũ efficit sacramentũ sicut bonus ⁊ sanctus. Unde inquit Hiero. ꝙ sicut sterquilinium ⁊ stercoꝝ immundicia nõ inquinat solis radiũ. Ita sacerdotis viciũ nõ maculat corporis xpi sacꝛm. Scdo in missa possumus considerare vnũ quod est accidẽtale: vt sunt orõnes: ⁊ ipetrationes grãꝝ. Et quantũ ad hoc: qꝛ vt dicitur Joã. 9°. Peccatores deus nõ exaudit. s. in quantũ peccatores: melius est audire missã boni sacerdotis: q̃ mali ceteris parib⁹. Qꝛ scriptũ est [illegible] c°. ipsi sacerdotes. p^a. q p^a. Quãto sacerdotes fuerint digniores: tãto facili⁹ in necessitatib⁹ pro quibus clamãt exaudiunt. Et hanc eandem sniam tenet Petrus: ⁊ Allanus. Ut hꝫ in sũma confes. li°. 3°. ti°. 24°. q. 134^a.

II

QUarto: Queritur vtrum quis teneat distincte audire verba misse: an sufficiat videre sacerdoté celebrantẽ? Ad hoc respõdent. Theo. in. 4°. di. 13^a. Nõ sufficit videre aliter sequeretur ꝙ qñ dicitur missa vbi est magna multitudo: vl dicit a sacerdote habẽte vocẽ valde remissã: tales audientes cũ nõ intelligant verba: quia sunt longe distantes: vel qꝛ ipse nõ loquitur intelligibiliter: nõ seruarẽt hoc ꝓceptũ: sed essent obligati aliam missam audire qđ est falsissimum. Dicunt predicti theo. ꝙ quãuis nõ teneamur sub pena peccati mortalis intelligere vel audire verba misse: qꝛ leges nõ sunt ita amare interpretãdo: debꝫ tamen qlibet xpianus pro posse studere vt verba misse audiat: ⁊ iuxta possibilitatẽ suã itelligat vt dicit i. c°. apostolica. de cõse. di. p^a. Itẽ ad missam debẽt qlibet xpiani stare deuote. Scriptum ẽ. n. in. c°. quãdo. de conse. di. p^a. Quãdo aũt stamus ad orationẽ dilectissimi: inuigilare ⁊ incũbere ad preces toto corde debem⁹: cogitatio hominis carnalis ⁊ secularis abscedat. Nequaq̃ tũc aliud animus q̃ illud cogitet qđ precat. Jdeo autem sacerdos pfatione ꝓ missa parat fratrum mẽtes dicẽs. Sursũ corda. Et dũ respõdet plebs Habemus [illegible] dominum: moneatur ad dominũ: cor habere debere: claudat aduersario pect⁹ vt soli deo placeat: nec ad se dei hostem orationis tempore venire patiatur: hec ibi. Quando autem legitur euãgelium debet homo stare rectus: capite discooperto: attente audiens. Ut dicitur de conse. distin. pria capitulo. apostolica. quando autem nominatur melifluũ nomẽ Jesu christi: omnes reuerentiã facere debent saltem capitis inclinatione capitulo. decet. de imuni. eccle. libro. 6°. Et ad Phi. 2°. c°. inquit apostolus. In nomine Jesu omne genu flectatur: celestium: terrestrium: ⁊ infernorum. Quando autem sacratissimũ corpus aut sanguis domini eleuatur: omnes [illegible] terra prostrati deuotissime adorare debent. Ideo dicit beatus Franciscus in epistola directa capitulo generali. Omnis homo paueat: totus mundus contremiscat: ⁊ celum exultet: quando super altare in manibus sacerdotis est christus fili⁹ dei viui. O admiranda altitudo: o stupẽda dignitas: o humilitas sublimis: o sublimitas humilis: ꝙ dominus vniuersitatis de⁹: ⁊ dei filius sic se humiliet: vt pro nostra salute sub modica panis formula se abscondat. Uidete fratres humilitatem dei: ⁊ effundite coram illo corda vestra: vt totus vos recipiat: qui [illegible] vobis exhibꝫ totum: hec ille

III

QUinto queritur vtrum quis teneatur audire missam propriam diei festi: puta missam dñice in aduentu vel septuagesima ⁊ huiusmodi. Et primo respõdent qdam ꝙ sic: quia ſm eos missam peculiarem audiens vel dicens nõ satisfacit precepto de audienda missa. Affirmãt. n. ꝙ illa missa que precipitur est missa de festo: vel que ſꝫ officium debet dici: ⁊ allegant ad hoc capitulũ. quidam laicorũ. de cele. missarum: ⁊ capitulũ ⁊ hoc attendendum. de conse. di. p^a. Sꝫ in contrariũ credo ꝙ [illegible] veritas: ⁊ ꝙ capitula per eos allegata cõcludant ⁊ probent oppositũ. Nam dicitur i dicto c°. qdam laicorum. Quidã laicorũ habent in cõsuetudine vt ꝑ singulos dies audiant euangeliũ. In principio erat verbum: ⁊ missas peculiares: hoc est de sancta trinitate: ⁊ de sancto Michaele: hec ibi. Isti enim in missa quotidiana faciebãt dici In principio erat verbum: habẽtes [illegible] illud quasdam superstitiones vt infra patebit: ⁊ nolebant audire alias missas: nisi predictas peculiares: reputantes eas alijs meliores: ⁊ sic quodam modo contẽnebant ritum ecclesie romane de ordine missarum: ita ꝙ ordo missalis erat in abusum ⁊ ideo ecclesia prohibuit talem malam consuetudinem ⁊ abusum quotidianum. Unde post predicta verba imediate sequitur. Et ideo sanctũ est in eodẽ concilio vt vlterius hoc non fiat: nisi suo

tempore: et nisi aliquis velit propter reuerentiam sancte trinitatis: et non pro alia deuotione audire. hec ibi. Ubi manifeste apparet quod ipsum capitulum cōcedit quod possit dici et audiri missa de trinitate in festo alio: quando fit ad reuerentiam trinitatis: et non alia deuotione: idest secundum glosam: nō quasi melius sit missas istas audire quam alias canonicas de die. Post predicta autem verba hortatur ecclesia dicens. Sed si voluerint vt sibi misse cantentur: de eadem die missas audiāt pro salute viuorum et etiam defunctorū. In quibus verbis ostendit quod misse occurrentes de die possunt satisfacere non solum pro viuis sed etiā pro mortuis: quod non credebant talem abusum sequentes. Item in.d.c°. et hoc attendendum: recitatur dictum Augustini: cuius verba non sunt precipientia sed consulentia: vbi ait sic ad litteram. Et hoc attendendum vt misse peculiares que per dies solemnes a sacerdotibus fiunt. Ecce quod licitum est sacerdotibus celebrare in diebus solemnibus missas peculiares secundum Augustinum. Sequitur. Non ita in publico fiant: vbi glosa idest solemniter: sequitur: vt propter eas populus a publicis missarum solemnibus que hora tertia canonice fiūt abstrahatur. Sed et sacerdotes qui in circuitu vrbis: aut in eadem vrbe sunt et populus in vnum ad missarum publicam celebrationem cōueniant: hec ibi. In quibus verbis hortatur Augustinus sacerdotes ne missas peculiares in diebus solemnibus cantent solemniter coram populo in hora tertiarum: in qua solet in ecclesia maiori missa solemnis decantari: vt tam ipsi quam populus possint ad ipsam missam solemnem conuenire. Et iste intellectus est clarus ex textu: et ex glosa ordinaria et per Archi. ibi. Clarissimum est autē quod nec populus nec sacerdotes parrochiales tenentur ex precepto ad conueniendum in ecclesia maiori: ad audiendum decantari missam solemnē. Sed solum est exhortatio quedam que etiam habetur in registro vbi dicitur quod non debet populus statim audita missa in festo ire ad conuiuandū: sed ad predicationem: et ad audiendū missam solemnē decantari. Concludo ergo quod ex rationabili causa potest sacerdos in die dñico et alio festo solemni dicere missam de mortuis: et aliā votiuam: vt pro peccato: vel de beata virgine: aut de apostolis et huiusmodi vt tenet Archi. in.d.c°. et hoc attendendum. Uerum tamen est quod in ecclesia collegiata siue conuentuali in qua quotidie est celebranda vna missa de officio: vt notatur in cle. pria de cele. mis. Si quis omitteret illā in dominica vel alio festo de precepto pro dicēda peculiari seu votiua peccaret mortaliter: quādo ad ipsum pertineret dicere illam missam de festo vel ex eius causa nō diceretur. Item si quis secularis vel religiosus ex contemptu misse de die: vel ordinis et ritus ecclesiastici quo ad missas: audiret missam peculiarem refutans audire propriā in festo: peccaret mortaliter. Nō autē peccat si audit quis missam predictā: vel dicit ex ratiōabili causa: nec tenetur postea aliā audire. Et hoc tenet Archiepiscopus flo. in secūda parte sūme. ti°.9°.c°.x°. vbi dicit. Utrum quis teneatur audire missam propriā diei: puta dñice de aduentu. Ad te leuaui etc. et in septuagesima. Circūdederūt me. in festo natiuitatis beate virginis. Gaudeamus. etc. Et videtur quod sic: quia extra de cele. mis. c°. quādā laycorū. reprehenduntur qui dimittūt missas proprias propter peculiares. i. propter alias quas quis dicere facit ob specialem deuotionē ad illas: puta: de angelis et mortuis etc. Respōdeo: credo nō teneri ad propriā ex necessitate: quia nec capitulū. missas. de cōse. di. pria hoc dicit: sed indistincte loquitur. Tamen ex congruitate audire debet propriā: qui hoc nouit distinguere: et secundum hanc congruentiā loquitur decretalis supradicta. Neque enim mulierculę vel idiote scirēt discernere: si est missa propria vel alia et nimis onerosum esset quod vnum quemque oporteret interrogare si est missa propria. Et in diuersis ecclesijs in eadem die festiua erunt misse proprie variate. Reprehensibile tamen multum videtur et si non damnabile: dimittere missas proprias occurrentes propter missas defunctorum: vel alias ad instantiā laicorum: sine causa multum vrgenti. Docendus enim est populus non sequēdus capitulo. docendus. 62^a. di. hec ille. Cuius sententiam sequitur noster venerandus frater Baptista de trouamalis in rosella sua: in ti°. de missa. Preterea hoc clarissime patet: quia si quis teneretur audire missam de die: teneretur etiam ex precepto audire verba ipsius: et non sufficeret ad euitationem peccati mortalis videre sacerdotem celebrantem et interesse ipsi misse. Cuius tamen contrarium patuit supra. Si ergo sufficit ad impletionem precepti videre et adesse: licet melius sit etiā verba audire et intelligere: quid tali sic videnti confert quod sit magis missa propria quam peculiaris? Preterea in multis ecclesijs quotidie ex debito dicuntur multe diuerse misse .s. vt de festis et octauis occurrentibus religiosis: de sanctis eorum et de translationibus ipsorum: et de alijs obligationibus quas habent ecclesie et capelle: et tamen seculares ibi in festis audiūt ipsas missas et in dominicis: et

nõ missam de dñica vel festi occurrentis. Item populus Mediolani audit missas religiosoꝝ q nõ dicũt ees missas quas auctoritate apostolica ordinauit sanctus Ambrosius in dominicis ⁊ i alijs festis: ⁊ consequenter non missas proprias ipsius dici ſm ritum officij quod celebrari romana ecclesia ordinauit in illa diocesi. Preterea videmus quotidie ꝙ in festis concurrũt populi ad ecclias beate ꝟginis p diuersas mũdi ptes: ⁊ ibi vt cõpleant vota sua faciũt celebrari nõ solũ a sacerdotibus secularibꝰ: sꝫ etiaꝫ a religiosis ibi manẽtibꝰ missas ipsius ꝟginis ẽt in die dñico: ⁊ alio festo solemni: ⁊ similiter in multis mũdi ptibus sunt scole beate virginis: ⁊ corporis xpi: pro quibus omni mense in aliqua dominica celebraꝝ missa de dña vel de corpore xpi. Et hoc ẽt fit in terris imediate subditis ecclie romane: maxime perusij: vbi ex ordinatiõe beati fratris Bernardini feltrini facta cũ consensu epi pdicte vrbis ⁊ totius cleri: omni dñica prima mẽsis cantatur in ecclesia cathedrali sancti Laurentij vna missa de corpore xpi: ⁊ idem fit in ꝗ̃pluribus ciuitatibus Italie: qꝛ in ipa dñica cõmodius possunt omnes de societate corporis xpi ad audiendam ipsaꝫ missam cõuenire. Et hoc nõ solum nõ est peccatuꝫ: sed valde cõmendabile. Misse.n. solemnitas vt supra patuit est pricipaliter instituta ad venerationẽ corporis christi: ⁊ ideo causa valde rationabilis est dicendi ipsam missam particularẽ de ip[illegible] corpore christi: semel in mense ⁊ in die solemni: vt celebrius ⁊ honorificentius atqꝫ a pluribus venereꝝ. Predicta autem omnia nõ toleraret ecclesia romana si de necessitate salutis esset audire missam propꝛiaꝫ solemnis festi. Predicta quoqꝫ cõfirmantur dicto Anto. de butrio: q in dicto. cº. quidã laicoꝝ. dicit ꝙ ſm doc. dicta decretalis prohibens dici missam peculiarem i festo: itelligitur quando ibi est solum vnus sacerdos: quia tunc oporteret dimittere illam missam que est de debi[illegible] in ecclesia dicenda. Et idem affirmat Abbas panor. in. d. cº. dicens. Nota ꝙ propter missas pticulares nõ debent i ecclesia dimitti misse que occurrũt: siue de feria siue de festo proprio. Et intelligunt hoc doctores quando in ecclesia non est nisi vnus sacerdos. Si.n. essent plures: bene posset vnus dicere missam occurrentem: ⁊ alius ob deuotionem dicere missam peculiarem. Et pro hoc videtur textus in. cº. ⁊ hoc attendenduꝫ. de conse. di. pma hec ille. Ex quibus patet ꝙ tenentes opinionẽ contrariam non bene considerant capitula que allegant: qꝛ de directo cõfutant opinionem ipsorum. Predicta etiaꝫ de superstitionibus ad In principio erat verbum: approbat Panor. vbi supra dicens. Nota ꝙ euangelium In principio erat verbum: non est de necessitate dicendum in qualibet missa. Nam si hoc ẽet verum: non notarentur isti laici qui in singulis missis volebant audire illud euangelium. Non tamen putes per hoc malum esse in qualibet missa illud audire. Maxime cum hoc hodie habeat communis consuetudo. Sed damnatur hec suspicio: quia credebant isti sicut dicunt quedam vetule: ꝙ non poterunt sine penitentia decedere audiendo illud euangeliũ: vel quid simile: hec Panor. Ex quibus etiam colligitur ꝙ prohibitio illius capituli est facta solum ad tollendas predictas superstitiones: ⁊ erroneas opiniones: ⁊ non vt prohiberentur misse peculiares ad reuerentiã christi ⁊ sanctorum: quando dicuntur sine superstitione ⁊ contemptu misse proprie diei: ⁊ per hoc non dimittitur quin in ecclesia dicatur vna missa de festo occurrenti ab aliquo sacerdote. Etiam ipsa missa peculiari fit cõmemoratio de ipso festo. Si autez esset vera illa eronea opinio ꝙ quilibet teneretur in festo audire missam propriaꝫ: oporteret ꝙ sacerdos volens celebrare missam peculiarem sicut sepe necessarium est facere: se [illegible] uolueret ad populũ ⁊ diceret. Charissimi hec missa quam volo dicere: non est illa propria huius fe[illegible] occurrẽtis quã tenemini audire: ⁊ ideo aut dimittite audire istã missã: aut si vultis audire missã meã postea ẽt audite aliã ð pꝓo. Et si hꝰ nõ diceret peccaret mortalr tãꝗ̃ deceptor populi in his q̃ ẽẽnt de necessitate salutis. Nã [illegible] cãꝫ dãni dat damnũ dedisse videtur. cº. si culpa. de iniu. ⁊ dã. da. Seculares.n. si talis missa ꝓpria ẽet de debito: crederent ꝙ sacerdotes nõ dicerẽt i cõspectu eoꝝ missam aliã: q n eis de illa noticiam darent: ⁊ ꝯsequenter si sine tali admonitione presbyter secularis vel religiosus diceret in festo de precepto aliquam missam peculiarem esset in malo statu: nec excusaret eos ignorantia populi credentis eã esse missam propriam: sicut nõ excusat sacerdotem dantem populo hostiam non consecratam pro comunione in die pasce: licet ipse populus crederet eam esse consecratam: ⁊ similiter non excusaretur confessor qui faceret confitenti absolutionem inualidam non seruata debita forma ab ecclesia ordinata: licet ipse confitens hoc ignorãs esset excusatus.

¶ Pars secunda huius sermonis de veritate sacramenti misse: in qua probatur ꝙ vere corpꝰ ⁊ sanguis christi in specie panis ⁊ vini continetur.

Q

I Icet mens nequeat humana plene
rationis inuestigatione transmuta/
tionē hostie ꝯprehēdere fidei tamen
plenitudo cōplectit᷑. Ut inquit Am/
bro.24ª.q.prima.c°. nō turbatur. vn̄ canit ec/
clesia in festo corporis xp̄i. Uerbū caro panē ve/
rum: verbo carnē efficit: fitq᷑ sanguis xp̄i mer᷑:
⁊ si sensus deficit: ad firmandū cor sincerū sola fi
des sufficit. Et quāuis fides catholica non indi
geat nr̄is ꝓbationibus. Nihilominus ad bestia
litatē hominū infidelium siue hereticoꝝ ꝯfundē
dam ⁊ cōuincendā: ⁊ insup ad hoīum deuotoꝝ
cōsolationē intēdo declarare aliq̄bus argumen/
tis ꝓbabilib⁹ sn̄iam verissimā fidei xp̄iane: quā
ꝓbat Alex. de ales. in. 4ª. parte sūme in tractatu
de eucharistia: ⁊ oēs Theo. marie scūs Bona. ⁊
btūs Tho. Scotus. ⁊ Ricar. ⁊ alij in. 4°. sn̄iaruꝫ
di. xª. xiª. ⁊. 13ª. ⁊ scūs Tho. 3ª. pte summe. q. 75ª
ar. 2°. s. Quod in sacramēto altaris vere ē ꝯuer/
sa substātia panis ⁊ vini in veꝝ corpus ⁊ sāgui/
nem dn̄i nostri Jesu xp̄i: per verba cōsecratōis.
Et primo ꝙ xp̄s de quo dī Mat. 26°. Marci.
14°. ⁊ Luce. 22°. Quod hoc sacr̄m instituit: ve/
[illegible] transsubstantiauerit panē ⁊ vinum in substā/
tiam sui corporis ⁊ sanguinis probat᷑ rōne cau/
salitatis. Fundamentū cuius ponit auctor in li°.
de causis di. Quicquid facere pōt causa secūda:
nobiliori ⁊ altiori modo potest causa prima: pa/
tet hec regula. Nam [illegible] camerarius alicuius dn̄i
pōt alicui vnā grām facere: a fortiori ipse domi/
nus facere poterit. Similiter si sacerdos pōt ali/
quē absoluere ab aliquo enormi peccato: a for/
tiori illud facere poterit papa. Quo presupposi/
to: certuꝫ est ꝙ potētia limitata ipsius nature na
turate: vnā substantiā in aliā conuertit. Nā phi/
losophus. 2°. de aīa dicit. Alimentū per naturaꝫ
ꝯuertit᷑ in substantiā aliti: vtputa. Panis cōuer
titur in substantiā carnis: ⁊ vinū in substātiā san
guinis. Similiter per virtutē caloris galine sub/
stantia oui cōuertit᷑ in substantiā carnis: seu ī ga
linā. Uidemus etiā ꝙ terra que inter alias res ē
ignobilissima: generat auꝝ ⁊ argentū: lapides ꝑ/
ciosos: ⁊ mut aal ia nobilissima: quinimo cuꝫ sit
insipidissima multa valde sapida ⁊ bona ad gu
stum producit. Quid plura? Cuꝫ sit turpissima
producit res valde pulchras: vt arbores: flores:
fructus: ⁊ huiusmodi: que omnia operatur ī vir
tute solis. Unde. 4°. Methauroꝝ dicit Phūs:
ꝙ virtute solis humiditas terre conuertitur ī ar
bores ⁊ in herbas: in vinum: oleum: ⁊ balsamū
⁊ huiusmodi. Similiter dicit: ꝙ terra solis vtu/
[illegible] conuertitur in aurum: ⁊ argentum: in ferrum:
⁊ lapides preciosos. Recitat quoq᷑ Jsidorus in
li°. Ethi. Quod in scotia est fons qui omne qd̄ ī
eo mittitur: statim cōuertit in substantiā lapidis
Similiter in Hibernia est ali⁹ fons: ī quo si pal
lus ligneus figitur: statim pars que tangit aquā
conuertit᷑ in lapidē: reliqua vero pars que figit᷑
in terra: conuertit᷑ statim in ferrū. Uidem⁹ quoq᷑
ꝙ archimiste transmutāt naturā eris: ⁊ argenti
viui in bonum argentum: ⁊ sic de alijs. Simili/
ter legitur in legenda sancti Joānis euāgeliste: ꝙ
ipse apostolus virgas ligneas conuertit in aurū
optimū: ⁊ lapides collectos in littore maris: con
uertit in lapides preciosissimos. Si ergo transub
stantiare potest vnā substantiam in aliā ipsa nā
naturata: a fortiori hoc poterit ipsa nā naturans
. s. Deus qui naturā fecit: cuius ptās infinita nul
lis limitibus coangustat᷑. Et ī quo oēs perfectio
nes altiori modo sunt quā in creaturis: ꝑm Ari
sto. xi°. Metha. Et Dionysiuꝫ in li°. de diuinis
noībus. Et ideo nullū dubiū quin xp̄s ver⁹ deus
⁊ hō potuerit panē ⁊ vinū in substantiaꝫ sui cor/
poris ⁊ sanguinis transmutare. Modū aūt hu/
ius transmutationis ponit Joānes damascen⁹
approbando predictā rōnem dī. Sicut panis ⁊
vinum transeūt in nutrimentū in corpus hoīs:
⁊ nō in aliud corpus: sed in ipsum qd̄ prius erat
Jta panis ꝓpositionis: idest qui in altari ꝓpo/
nitur: ⁊ vinum cum aqua transeunt in corp⁹ xp̄i
quod prius erat: hec ille. N

S Ecundo probat᷑ eadē conclusio rōne maio
ritatis. Fundamentū cuius ponit iuriscon/
sultus. in. l. nō debet. ff. de re. iur. dicens. Non de/
bet cui quod plus est licet: qd̄ minus est nō lice/
re. Quod ēt hr̄ in c°. cui licet. eo. ti° lib°. 6°. Jlle
igitur qui pōt facere rem maioris difficultatis:
poterit facere id qd̄ est facilius. Quo ꝑsupposito
tunc sic arguit᷑. Maius est op⁹ de nihilo aliquid
facere: q̄ꝫ vnā substantiā in aliā cōuertere: vt in/
quit Hilarius in lib°. de trinitate. Et rō est ꝑm
Franciscum de mayro. in quodā sermone de sa/
cramento eucharistie. Et. s. Bona. in. 4°. di. xª.
Quia maior est distantia inter ens ⁊ nō ens: q̄ꝫ
īter ens ⁊ ens. Jmo inter istas duas opatōes tā/
ta est diuersitas: ꝙ licet phi cōcesserint vnā sub/
stantiā posse ī aliam conuerti: vt aquam in aerē
⁊ ecōtra: sicut dī, in lib°. de generatione: tn̄ aliqd
de nihilo posse fieri penitus impossibile dixerūt:
etiaꝫ ꝑ totā ptātem nāe. Un̄ dicit Ari. Ex nihilo
nihil fit. p°. de celo ⁊ mundo: ac. 3°. ⁊. 8°. Phisi.
ut legit᷑: cum ipse Aristoteles legisset illud quod
ait Moyses Gen̄. p°. s. in pricipio creauit deus
celū ⁊ terrā: subrisit dicens. Jste Moyses multa

dicit ⁊ nihil ꝓbat. Sed hec opinio phoꝝ ē heretica: si refferatur ad deū: q2 de9 oīa creauit ex nihilo. Gen̄. p°. Creare. n. ē ex nihilo aliqd facē: vt dicit Theo. i. 2°. di. p^a. Cū g° de9 possit facē h° qd̄ ē tāte difficultatꝭ s. d̄ nihilo aliqd creare. Nā ipe dixit ⁊ fctā sūt: mādauit ⁊ creata sūt. ps°. añ. penul°. mlto magis poterit vnā sbaz ī aliā trāsmutarꝭ: qd̄ ⁊ Phi ꝯcesserūt posse fieri p nāz. Uidem9. n. ꝙ de9 de limo terre fecit pmū hoiez: ⁊ d̄ costa Adā subito fecit Euā: ⁊ illā costā trāsmutauit ī mulierē. Gen̄. 2°. Itē Joā. 6°. c°. di. Qd̄ xp̄s de quinqꝫ pāib9 ⁊ duob9 piscib9 saciauit qnqꝫ milia hoīuz. De qb9 panib9 duodecī cophini fragmētoꝝ supauerūt: qd̄ iō fcm̄ ē: q2 panis māz augumētauit. Qd̄ si h° nālr fecit: pfecto nō ē dubiū: ꝙ spūalr ⁊ sacr̄alr pōt totā ecclesiā catholicā de hostijs in substāntiā corpis sui ꝯuersis pascere ⁊ nutrire. Et ī ingt Aug. ī sentētijs suis. Firmiter tenēduz ē ꝙ pāis ī corp9: ⁊ vinū ī sāguinē ꝯuertiꝭ illa vbi vtute: q̄ vbū caro fcm̄ ē ⁊ habitauit in nobis: q̄ dixit ⁊ oīa fcā sūt q̄ vxorē Loth ī statuā salis mutauit. Gen̄. 19°. Qua virgā Moysi ī colubꝝ vertit. Exo. 7°. Qua oīa flumīa egypti ꝯuertit ī sanguinē. Exo. 7°. Qua aquā de petra durissima pduxit. Exo. 17°. Qua postreō ad nuptias aquaz ꝯuertit ī vinū. Joā. 2°. Ambro. q̄qꝫ i. c°. re va. de ꝯse. di. 2^a. ait. Si tātū valuit s̄mo Helie: ut ignē d̄ celo dpōeret nō valebit xp̄i s̄mo ut spēs mutet elemētoꝝ: De tot9 mūdi opib9 legiꝭ ꝙ ipe dixit ⁊ fcā sūt. Sermo igiꝭ q potuit ex nihilo facē qd̄ nō erat: nō pōt ea q̄ sūt mutare ī id qd̄ nō erāt: Nō enī min9 ē dare nouas: q̄z mutare reb9 nās Et iō qd̄ erat pāis añ ꝯsecratōez: iā corpus xp̄i fcm̄ est post ꝯsecratōez: q2 s̄mo dei mutat creaturā: hec ille. Posse āt dei filiū mutarꝭ vbo vtutꝭ sue vnam creaturā ī aliā ēt ipse diabol9 ꝯfessus ē cū Math. 4°. ei dixit. Si fili9 dei es dic ut lapides isti panes fiāt: q̄si dicēt. Hoc tibi ē facile tua īfinita vtute. Est āt difficili9 ꝯuertere lapidē in sbaz pāis: q̄z panē ī sbaz carnis: ⁊ vinū ī sbaz sanguinis. Cuz hoc fieri possit ⁊ quotidie fiat virtute caloris nālis ī stomaco ⁊ epate.

O

Confirmatꝭ ēt eadē ꝯclō ītia rōne q̄ dī supabilitatꝭ. Fūdamētū cui9 pōit Hilari9 ī li° de tri. di. De9 plura pōt facē q̄z nr̄ ītellect9 ītelligere: ⁊ h° iō q2 de9 vtutꝭ ē īfinite: ītellect9 āt human9 est vtutꝭ finite. Quo ꝯcesso: certū ē ꝙ pōt hūan9 ītellect9: vt ingt Boetius ī li°. de trini. imaginari accidēs sine obiecto: multaqꝫ pōt ītellect9 sequestrare que nō pōt sensus. Ergo multo fortius potest deus hoc facere in sacramēto eucharistie. s. vt ibi sint accidentia sine subiecto. Nec mirꝝ hoc dꝫ apparere: q2 cū effect9 magis depēdeat a pma causa q̄z a scd̄a. Ois n. pma cā plus īfluit in effectum q̄z scd̄a: vt dī in libro de causis: pōt de9 q est pma cā cārū tam substātie q̄z accidētis: p suā infinitā vtutē cōseruare accidēs ī eē subtracta substātia p quā ipm accidēs cōseruatꝭ ī eē sicut p cām scd̄ā. ꝙ aūt de9 possit separe accidēs a suo subiecto: ⁊ ī ꝯ patuit ī passiōe xp̄i: qn̄ de9 fecit solē eē sine illuminatiōe q̄ ē ei9 ppria passio. Et h° exēplū posuit Ricā. nr̄ ī. 4°. di. p^a. ⁊. Silr videm9 ꝙ de9 pōt pducē effect9 nāliū cāꝝ sine nālib9 causis: sicut fecit dn̄s ī pncipio mūdi fruct9 ex t̄ra sine nālib9 seminib9 nasci fecit. Gen̄. p°. Itē dn̄s corp9 humanū sine virili semīe ī vtero vgīs formauit. Si g° xp̄s potuit nasci ex vgīe. s. cōꝫ nāe ordinē ⁊ potētiā. Isa. 7°. Ecce vgo cōcipiet ⁊ pariet filiū. Ergo ēt miraculose pōt ī h° sacr̄o cōtineri. Jō ingt Ambro. ī li°. de sacr̄is. Quid hic q̄ris nāe ordinē ī xp̄i corpe: cū preter nāz sit ipse dn̄s nat9 ex vgīe. Et ī eodē li°. ēt dicit. Que fuerūt ī vtero vginis: hec eadem inueniunꭲ in sacramēto altaris.

P

Quarto hec eadē ꝯclō pbatꝭ rōne q̄ dī nālitatis. Fūdamētū cui9 pōit Arist. p°. Metha. di. Unū qd̄qꝫ entiū nālr opatꝭ s̄z ppetatē sue nāe ⁊. 4°. Ethi. itēꝝ diꭲ. Qualꝭ qsqꝫ ē talia dicꭲ ⁊ opatꝭ. Quo psupposito: certū ē ꝙ xp̄s dei fili9 nālr ⁊ essentialiter est veritas. c°. si ꝯsuetudinē ⁊. c°. q ꝯtēpta 8^a. di. Unde Joānis. 14°. vbi ipse dicit. Ego sum via: veritas ⁊ vita. Sed claꝝ est ꝙ Joānis. 6°. de sacr̄o loquēs dicit. Caro mea vere est cib9: ⁊ sanguis me9 vere ē pot9. ⁊ Matthei. 26°. ⁊ Marci. 14°. ingt. Accipite ⁊ comedite hoc est corpus meū. Cū ergo xp̄s sit ī fallibilꭲ veritas: ⁊ magister veritatꝭ. Dicatqꝫ Sochrates in sentēntijs suis: ꝙ auctoritas magri ēt sine alia rōne ē digna fide ⁊ veneratiōe: ⁊ ei est fides adhibēda. Ergo necessario ⁊ īdubitāter cōcludiꭲ ꝙ in sacr̄o altaris vere ꝯtineꭲ corp9 ei9: aliter seq̄reꭲ ꝙ dixisset falsuz: qd̄ ē oīno impossibile. Ideo nō immerito arguēdi sūt increduli de hoc sacr̄o: qnimo cōburēdi sunt heretici: qui dicūt corp9 xp̄i nō cōtineri in hostia s̄m vitatē: sed solū s̄z imaginationē: speciē ⁊ figurā. Cōtra quos Inno. 3°. i. c°. cū marthe. de celebr. mis. iquit ꝙ tales laqueū erroris ī currūt: ⁊ sacramēta dei reuerēter nō accipiūt. Et ibidem dicit. Cerniꭲ species panis ⁊ vini: s̄z crediꭲ veritas carnis ⁊ sanguinis xp̄i. Et ideo ꝯtra tales exclamat Bernar. in sentētijs suis di. O q̄z grauis est nūc fides sacramēti: ⁊ ꝯditio Jesu xp̄i ī fidelib9: loqꭲ hō vitatem ⁊ crediꭲ ei: loqtur ebri9 falsitatē: ⁊ fides ei datꭲ: loquiꭲ xp̄us vitatē: ⁊ fides ei nō pstatur: vnicuiqꝫ ī sua arte ⁊ facultate crediꭲ: soli xp̄o

nō credit in sua veritate: loquit Priscian⁹ de cō positiōe lraꝝ ꝛ silabaꝝ: ꝛ credit ei: loquit Galienus de discretiōe vrinaꝝ ꝛ credit ei: loquit Tholome⁹ de magnitudine: cursu ꝛ influētia syderum ꝛ credit ei. Loquit Aristotiles de fallacijs ꝛ forma silogismoꝝ ꝛ credit ei: loquit Tuli⁹ de ornatu coloꝝ rethoricoꝝ ꝛ facūdia orōnis ꝛ credit ei: loqtur xp̄us de salute aiaꝝ: ꝛ non credit ei. O aīa ingrata: o viscera dura: quousqꝫ infidelitatē ꝛ incredulitatē despicitis xp̄m v̄r̄m: hec ille. Ex qb⁹ dib⁹ appet ꝙ vere xp̄s pōt trāsmutare substātiā panis in sbaꝫ corpis sui: sicut ꝛ fecit i cena sua. Q.

Hanc ēt auctoritatē trāsmutādi vnā rē i aliaꝫ pōt de⁹ alijs cōcedere: sicut concessit Moysi. Exodi. 4°. Auctoritatē ꝯuertendi virgā in serpētē: ꝛ serpētē in virgam. Unde dī Exodi. 7°. ꝙ ꝓijciens Moyses virgā in terrā: subito ꝯuersa est in colubꝛū: ꝛ iteꝝ cum apprehēdisset caudā colubꝛi: statī ꝯuersa ē i vgā. Cū igit dn̄s n̄r Jesus xp̄i de⁹ ꝛ hō: ꝯcesserit auctētatē ꝯsecrādi corp⁹ suū: ꝛ sāguinē discipulꝭ suis: ꝛ eoꝝ successoꝛib⁹. s. Sacerdotib⁹: vt ꝓbāt Theo. i. 4°. sen. marie Ricar. ibidē. dī. 24ª. Seqt necessario ꝯcludēdū: ꝙ q̄tienscūqꝫ sacerdos sup mā debita dicē v̄ba ꝯsecratōis cū intētiōe ꝯsecrādi: v̄issime illa sba pāis ꝛ vini: ꝯuertit in veꝝ corp⁹ ꝛ sanguinē Jesu xp̄i: qꝛ sacerdos hoc non facit auctoritate ꝓpria: nec in ꝑsona propria: sꝫ xp̄i: ꝛ talis trāsmutatio efficit virtute diuina vt dicit Inno. 3ˢ. in. c°. firmiter. §. vna v̄o. de sūma trini. ꝛ fi. ca. ꝛ Ambro. i. c°. re v̄a. de ꝯse. di. 2ª. ꝛ Eusebi⁹ i quodā ſmone dī. Inuisibil sacerdos visibiles creaturas v̄bo suo secreta ptāte cōmutat. Et ideo inqt Ugo de scō victore. in. 2°. de sacramentis: pte. 8ª. c°. 9°. Per v̄ba scificatōis v̄a panis ꝛ vini sba i verū corpus ꝛ sanguinē xp̄i cōuertit: lꝫ species panis ꝛ vini videat. Et eadē snīa habetur i. c°. qꝛ corpus. ꝛ i. c°. nos autez. Et in. c°. accesserūt. ꝛ in. c°. panis est. ꝛ i. c°. sicut. ꝛ in. c°. ante benedictōeꝫ. ꝛ in. c°. re vera. ꝛ in. c°. qd sit. de cōse. di. 2ª. ꝛ in. c°. oia. eadē di. Ambro. inqt. Lꝫ figura panis ꝛ vini videat: tn̄ nihil aliud ibi est ꝙ̄ caro ꝛ sanguis xp̄i: ꝛ vt mirabilius loquar: nō alia plane caro quā que nata ē de maria: ꝛ passa ē in cruce: ꝛ resurrexit de sepulchro: hec ille. Et hāc eādē cōclusionē ꝓbat efficacit Ricar. in suo quolibꝫ. ꝛ ēt in. 4°. sen. di. x°. ar°. p°. q. pª. in corpore qōnis. Et ēt Inno. 3ˢ. in li°. de officio misse. Probant etiā p̄dicta multis exēplis. Pmo de Berēgario diacono q Rome corā centū tredecim epis: ꝛ corā Nicolao papa renūciauit errori suo quē hēbat de sacramēto: nō credēs ibi eē realr corp⁹ xp̄i. Un̄ vt hꝫ de ꝯse. di. 2ª. i. c°. ego Berēgari⁹: dixit. Ego Berēgari⁹ ꝯfiteor panē ꝛ vinū qd̄ i altari pōit: post ꝯsecrationē nō solum sacramētū: sed etiaꝫ verum corpus ꝛ sanguinē esse domini nostri Jesu chꝛisti. R

In ciuitate q̄qꝫ rome cū qdā pſbr celebrās dubitaret vtrū i hostia ꝯsecrata eēt sāguis xp̄i: ꝛ opiaret corp⁹ eē sine sāguie: statī hostia euolauit: ꝛ cecidit sup quēdā lapidē marmoꝛeū: ꝛ ibi impssit imaginē hostie totā sāguinolētā: ꝛ illa rubedo nūꝙ̄ potuit ablui ab illo lapide: ꝛ remāet vsqꝫ in hodiernū diē: ꝛ ego illū lapidē vidi ꝛ tetigi. Licꝫ .n. ex v̄tute sacri sub spē panis sit tm̄ corp⁹ xp̄i: et tm̄ sanguis sub specie vini: tn̄ ꝑp naturalē cōcomitātiā sub vtraqꝫ spē ē tot⁹ xp̄s. s. bꝫ corp⁹ ꝑfectū et aiaꝫ ac diuinitatē: qꝛ hec tria sepata nō sūt vt determiat Alex. de ales i. 4ª. pte sūme i tractatu de Eucharistia: et Ricar. nr̄ i. 4°. di. xiª. et ibideꝫ scūs Bona. ar°. p°. q. 2ª. et Tho. i. 3ª. pte sūme. q. 75ª. et facit ad p̄dcā. c^m. firmiter. §. vna v̄o. ō [illegible] matri. et fi. ca. et. c^m. i q̄dā. de cele. mis. De hoc etiā canit ecclia i offō corporis xp̄i. Caro cib⁹: sāguis pot⁹: manet tn̄ xp̄s tot⁹ sub vtraqꝫ spē. Sicr legit de btō Grego. ꝙ cū vellet semel cōicare quādaꝫ viduā q faciebat sibi hostias qb⁹ ipse celebrabat ipsa fortit risit. Qui statī manū retraxit et posuit hostiā cōsecratā sup altari: et cū q̄reret q̄re risisset Illa rn̄dit. Rideo qꝛ hostiā quā ego māib⁹ meis feci: mihi daꝭ ꝓ v̄o corpe xp̄i. Tūc btūs Gre. orauit dī. O dn̄e Jesu xp̄e rogo vt ondas v̄itatē tuā sacri huic vidue. Et statī illa hostia miraculose appruit tota caro. Quo viso vidua illa lachꝛymāt ē: et ab oī icredulitate sanata ē. Tūc btūs Grego. orauit: vt hostia cōuerteret vt p̄io erat: qd̄ et fcm̄ ē: et tūc dedit vidue hostiā cōsecrataꝫ deuote suscipiēdā legit ēt ꝙ sacerdos qdā venies Bolsenā oppidū nō lōge distās ab vrbe veti i q Urban⁹ pap̄ q̄rt⁹ cū curia residebat. Dū celebraret missā: et eēt aliquātulū dubi⁹ i fide h⁹ sacri. Inter v̄ba consecratiōis vidit ocul corpalib⁹ hostiā i forma pietatꝭ: et sāguinē sup effluē i calice. Cū āt coopiret cū corpali: apparuit forma pietatꝭ i singul ptib⁹ ipi⁹ corpal. Cūqꝫ nec sic occltat valeret: coact⁹ ē ꝑplo assistēti miraculū patefacet. Qd̄ vt ꝑplo cōperit: sbito pōtifici romāo miraculū h⁹ ītimauit. Quo aduenietē: ꝛ stupēte curia sua de tāto ꝓdigio. Statuit p̄dict⁹ pōtifex festū corpis xp̄i per vniuersā xp̄ianitatē singul annis dēre celebrari: Imposuitqꝫ scō Thome de acqno vt offm̄ ō corpore xp̄i ꝯficeret bꝫ vsuꝫ romāe curie. Qd̄ ꝛ fecit Un̄ post ꝯpositōeꝫ p̄dicti officij orāte ipo genib⁹ flexis corā crucifixo. Dn̄s Jesus ei apparēs dixit Bene scripsisti de me Thoma. S

Aliud quoq3 exemplū habet' de btā Clara q̄ cū oraret coram sacro altaris: vt defenderet moniales ab inimicis ɀ ciuitatē Assisij: statī apparuit ibi īfantulus qdā ī tabernaculo di. Ne timeas qsi victoriā hēbis. Portās igit' btā Clara tabernaculū cū corpore xpi: statim oēs inimici pterriti pp pñtiā xpi de muris corruerūt: quoꝝ aliq ceciderūt mortui: alij ḋo effugerūt. Et sic ciuitas Assisij de inimicis īfidelib⁹ victoriā reportauit. Legit' quoq3 in cronicis ordis nři ꝙ dūs btūs Jacob⁹ de Massa laic⁹ seruiret ad missā vidit in hostia ɔsecrata Jesum xp̄m īforma pulcherrimi pueri. Multi quoq3 alij in simili spē: aut carnis ɀ sanguinis viderūt xp̄3. vt igt Tho. in. 4°. di. x°. ɀ in. 3°. pte. sūme. q. 36ᵃ. vt etiā hētur in sūma cōfes. li°. 3°. ti°. 34°. q. 87ᵃ. Aliō exēplū recitat Cesari⁹ v3. ꝙ q̄dā mulier malefica ad faciendū maleficiū accepit corp⁹ xpi cū alijs: ɀ postea ab ore extrahēs ī bursa posuit. Cūq3 venisset domū: fili⁹ ipsi⁹ valde puerulus: statim cepit bursā mřis āplecti ɀ osculari cū tripudio vehemēti. Qd cū vidisset illa malefica īterrogauit q̄ eēt cā tanti gaudij. Rñdit puer. Mr mea bursā vrā3 apui in q̄ pulchrū puerulū vidi arridētē mihi: ɀ ideo ipm amplexat⁹ sum. Stupefacta mulier ad tam grāde miraculū: illico penituit: ɀ confessa de pctō suo penitentiā durā fecit. I

Legit' quoq3 ꝙ in ciuitate Parisius quidā iudei hñtes quādā xpianā nutricē pueroꝝ in domo sua: multis munerib⁹ ɀ pecunijs tādem impetrauerunt ab ea vt eis defferret corp⁹ xpi qd erat acceptura in pascate. Qua pp illa statim vt habuit ī ore hostiā ɔsecratā: extraxit ab ore ɀ portauit iudeis. Illi ḋo statim ɔuocauerūt alios iudeos p totā Frāciā existētes: ɀ sinagogā facientes: surrexit coꝝ pontifex di. Hēmus hic illū traditorē inimicū nřm Jesum xp̄m: de quo volo ꝙ nos vindicem⁹. Statim ergo posuit hostiā ɔsecratam sup mēsam: ɀ singuli accipientes cultellū: cū furore conabant' trāsfodere illā: ipsa vero volabat sup mensam: ɀ non pmittebat se ab aliquo tāgi. Tādem pmisit se ab vno vulnerari: ɀ subito maxima sanguinis copia emanauit: ɀ discurrebat p camerā icessanter. Qua pp timētes iudei ne hoc īnotesceret xpianis: fecerūt foueā in limine dom⁹ sue: ɀ ibi sub terra posuerūt corp⁹ xpi: vt oēs xpiani illuc trāseūtes illud suppeditarent. Cum igit' quadā die inde trāsiret rex Frācie: equus ei⁹ genuflexit in eo loco: ɀ q̄uis verberaret' calcaribus ɀ virgis: nunq̄ voluit surgere: s3 inclinabat caput ī signū reuerētie. Qua pp rex Frācie interrogās q starēt in illa domo: ɀ cognoscēs eos eē iudeos: fecit illos apprehendi: ɀ tormētis eos afficiens reuelerūt totā rei ḋitatē. Unde fecit illos occidi: ɀ pcepit ne in regno suo iudei amplius pmanerēt: cōuocātq3 totū clerū cū epo fecit extrahi consecratā hostiā a terra: que erat adhuc sanguine madefacta: ɀ cū maxima solēnitate illā ad locū debitum deportauerūt. Aliud exēplū hētur in cronicis ordinis nři. s. ꝙ dum sctūs Antoni⁹ de padua Arimini pdicaret: ibi qdā hereticus aderat q male sentiebat de corpore xpi: atq3 in cōtemptū corporis xpi hostias nō ɔsecratas sepi⁹ asino suo pbebat in cibū. Cū ḋo hoc īnotuisset Antonio fidei defensori acerrimo: illū ad se vocatū dure redarguit: veritatēq3 sacri ei fideliter psuasit. Cū ḋo ille ptinax in suo sensu maneret: assereretq3 asinū suū psepe tali cibo fore depastum: cōuenit cum eo Antonius vt de hoc expientia fieret: ɀ p dies tres asinus sine cibo trāsiret. Et die tertia Antonius in foro celebrata missa: ɀ reseruato sacro: illud intra hostias nō cōsecratas reponeret: atq3 illo modo asinus famelicus inuitaret' ad pabulū. Qd cū factū fuisset corā multitudine maxima: animal illud appropinquans sponte in qua erat corp⁹ xpi intra hostias nō cōsecratas reuerēter recondituꝫ ex miraculo dei cognouit dñm suū: ɀ caput ɀ pedes inclinās humiliter adorauit: neq3 cura ei fuit de cibo quo indigebat. Cūq3 ḋberibus ab illo heretico angeretur: traheretq3 ad pastum: semper faciebat vt pus: ob qd ille hereticus ɀ alij q̄ plurimi oī errore deposito ad verā fidē redierūt. Antonius aūt deo grās referēs: sacrm honorifice in loco debito posuit ɀ pseruauit. V

Sed hic rñdendū est qbusdā questionib⁹ hereticoꝝ ad ɔfirmationē pdictoꝝ. Pria autem questio est. Quō pōt eē ꝙ vnū ɀ idem corp⁹ xpi sit ī celo ɀ in terra in eodē tpe: imo in diuersis locis ɀ ptibus mūdi: in qb⁹ quotidie ɀ eade3 hora ɔsecrat' ɀ ɔseruat' in parrochijs sic enī seq̄ret' ƀm eos ꝙ xp̄s hēret plus q̄ mile corpora si in q̄libet hostia ɔsecrata esset verū corpus xpi. Imo plus q̄ centū mile. Cui ego rñdeo ꝙ etiā ƀm naturā nō est impossibile eādē rem simul in eodem tēpore eē in diuersis locis. Nā eadē vox numero simul ɀ semel est in aurib⁹ diuersoꝝ hoīum: ergo multo forti⁹ ḋbū eternū dei pris filius cū sit potetie infinite cui nihil est impossibile: ɀ p qd oīa facta sunt: pōt eē simul ɀ semel in eodē tēpore in celo ɀ in terra ɀ in quolibet sacro altaris. Itē aīa ē tota in qualib3 pte corporis ƀ3 Augustinū. 6°. de tri. ɀ in li°. de spiritu ɀ aīa: ɀ tñ non ē nisi vna Itē eadē silitudo est in speculo ɀ in facie hoīs. Sicut āt eadē silitudo h3 aliu3 modū eēndi in hoīe ɀ in speculo

inspeccabilitta xp̄s aliter in celo.s.modo glorioso
⁊ aliter in sacramento:in quo a nobis non videt̃
in glīa sicut in celo a societate beata. Lux quoqꝫ
solis cū vnica sit:i celo suo relucet ⁊ in pluribus
locis ifenestribus. Similiter natura speciei vna
existens ē in oībus suis idiuiduis. Numeri ꝗqꝫ
xj°.legit̃ ꝙ deꝰ accepit de spiritu Moysi: ⁊ de/
dit septuaginta duobus viris. Nec tamē priua
uit Moysen spiritu:nec spiritū eiꝰ diminuit:cū
indiuisibilis sit omnis spiritus rōnalis. Prete/
rea posito ꝙ impossibile esset naturam idem
corpus eē in diuersis locis in eodem īstanti tpis.
Dico ꝙ cōditor rerū qui dedit naturā ⁊ mēsurā
rebus ac fecit quō voluit:potuit ⁊ pōt hanc na
turā ⁊ mēsurā mutare ⁊ facere idem corpꝰ etiaꝫ
nō glificatū in diuersis locis existere in eodē tē
pore:ut ait Ugo in 2°.de sacra.parte.8ᵃ.c°.xj°.
Unde Heliseꝰ fuit p̄sens qn̄ Giezi accepit mu
nera a Naamā siro.quarti Regū.5°.⁊ tn̄ erat ī
domo sua:⁊ Naamā absēs eo tēpore. Itē beatus
Frontoniꝰ episcopꝰ fuit presens corporaliter exe
quijs sancte Marthe:⁊ tn̄ eius corpus erat ī se
de sua in qua dormiebat dū cātaret̃ missa ī sua
cathedrali ecclesia. Nō autē corporaliter inter/
fuerit sepulture ipsiꝰ sācte:patet q2 ibi reliquit ci
rothecas quas deferebat ī maībꝰ quas cōmen
dauerat sacriste donec officiū sepulture imples/
set. Et similiter sāctus Ambrosiꝰ iterfuit sepul/
ture sci Martini:qui tamē ī sede sua dormiebat
eodē modo ī ecclesia Mediolani. Pōt ēt ad p̄
dicta cōfirmāda dari exēplū de sole q cū sit vnꝰ
⁊ lux eius vna tn̄ in diuersis mūdi fenestris est
eius splendor. Un̄ legit̃ in cronicis nostri ordi/
nis:ꝙ in Alamania erat demoniaca quā tamē
demon pacifice ecclesiā īgredi ⁊ missā audire p/
mittebat. Cū āt vna die sacramētū ī missa leua/
retur:oēsqꝫ ⁊ ēt ipse demon reuerēter adorarēt:
affuit iudeus qdam tūc in ecclesia q solus stās
rectus genuflectere noluit. Quē demon ī facie
cutiēs dixit ei:heu miser:quare nō adoras deuꝫ
verū sacramēto? Et ille. Oh sūt multi dn̄i dei
vri. Nā ī omni altari ē vnꝰ:cū tn̄ sit vnꝰ solus d̄
us. Deute.6°. Demon autē cito arepto cribro po
suit illud ante sperā solis ⁊ dixit iudeo. Nonne
tot apparēt radij quot foramina cribro? ⁊ tn̄
vnꝰ tm̄ ē sol ⁊ nō plura in substātia? Et similiter
in sacramento altaris vnꝰ deus īdiuisibilis est
vbiqꝫ:⁊ ī diuersis locis se fidelibus comunicat.
Quo exemplo iudeus conuictus abijt ⁊ credi/
dit. Tenēdū ē ergo firmiter ꝙ vnū tātū ē corpus
xp̄i licet eodē tēpore ī diuersis locis cōsecret̃ eu
charistia de cōse.di.2ᵃ.c°.ī xp̄o semel.

Secūda q̄stio hereticoꝝ ē. Quomō corpus
xp̄i tā magnū possit cōtineri ⁊ stare sub ho
stia tā parua:⁊ sub quolibet eiꝰ fragmēto. Cui re
spōdeo ꝙ deꝰ sua infinita potētia pōt facere ꝙ
maiꝰ cōtineat̃ sub minori. Et de hoc dant̃ a di/
uersis doctoribus varia exēpla:⁊ qdam exēplifi
cāt de mari. De quo dr̄ Eccl.p°. Oīa flumina in
trāt mare:⁊ mare nō redūdat:⁊ tn̄ locꝰ maris n̄
ē dilatatꝰ a p̄ncipio sue creationis vsqꝫ nūc:⁊
plusq̄ sex milibꝰ annoꝝ oīa flumina ītrauerūt
ipsū mare:nec tn̄ redūdat crescēte aqua ipsius.
ex diuersis pluuijs q̄ sepiꝰ causant̃ ex influentia
syderū ⁊ planetarū:⁊ alijs ex causis. Un̄ ex hoc
cōcludūt maius cōtineri in minori deo sic di/
sponēte. Alij vero dant exēplū de colligētibꝰ mā
na ī deserto ad mēsurā gomor certi vasis. De qui
bꝰ dr̄ Exo.16°. Collegerūt alius plus ⁊ aliꝰ mi/
nus:nec q plus collegerat habuit ampliꝰ:nec q
minꝰ parauerat reperit minus. Ex quo cōclu/
dūt ꝙ deꝰ pōt facere ꝙ vas minꝰ tātū cōtineat
quātū maius. Alij āt dant exēplū de vase pleno
cineribꝰ:ꝙ tātū capit de aqua cū cineribꝰ:quā/
sine cineribꝰ. Alij vero dāt exēplū de imagi/
natiua hois q̄ cū sit parua potētia cōprehēdit
tn̄ magnā ciuitatē cū omnibus suis dispositiōi/
bus:⁊ similiter paruꝰ oculus cōprehēdit magni
tudinē altissimi ⁊ latissimi mōtis. Deus ergo q
facit quādoqꝫ minorē virtutē superare maioreꝫ
sicut patuit in Dauid puero superāte Goliath
gigātem:primi Regū.17°.ēt pōt facere corpus
maius cōtineri sub minori. Alij etiā dant exem
plū de aīa:que vt ait Augu.ī.6°.li°.de trini. Est
tota in toto corpore:⁊ tota ī q̄libet parte corporis
⁊ nō ē maior ī vno gigāte q̄ ī vno puerulo:nec
crescit crescēte corpore ⁊ tn̄ ita illud īplet ⁊ viui/
ficat Augmētatum:sicut qn̄ erat paruuluꝫ nec
diminuit̃ ipso diminuto:vel trūcato aliquo mē
bro ipsiꝰ corporis. Similiter ī vno paruo specu
lo represētat̃ lōgitudo ⁊ latitudo magnaꝝ turri
uꝫ. Recitat āt Alexander de ales vbi supra. Nā
cū quidā nō posset credere ꝙ sub tā parua ho/
stia totū corpꝰ xp̄i cōtineat̃:semel existēs ad mis
sam in choro fratꝝ minoꝝ īstāter rogauit domi
num vt hāc hesitationem sibi tollere dignaret̃
cuius preces exaudiuit deus. Un̄ cū hostia con
secrata leuaret̃:ille vidit oculis carnis q̄si pueꝝ
magnū ⁊ grādē cōtineri ītra terminos ipsiꝰ ho
stie nec illā excedere nec ab ea excedi. Qui stati
prūpēs ī lachrymas ⁊ magnū eiulatū currēsqꝫ
ad magistrū Guilielmū theologū sue īfirme fi/
dei defectū ⁊ miraculū recitauit. Et addit Ale/
xā.ꝙ quātū ad hūc articulū soli ē fidei cōmittē/

dū:quia nō ē aliqd oīo simile p exemplum inue/nire:nec ad hoc attigit itellect⁹ creat⁹. Y

Tertia questio ē quō pot esse q corp⁹ xpi sit ante oculos nostros ⁊ ipsū nō videam⁹. Cui respōdeo illud qd Gre.rn̄dit Petro dia/cono suo in li°.dialogoꝝ.q mirabaꝶ aīaꝫ nō vi/deri cū i morte exit de corpore. Unde ait. Nūqd qꝛ aīam meā nō vides me exanimeꝫ eē credis? Sicut ergo aīa cognoscitur esse in nobis ex acti/bus quos ab ea ꝓuenire sentim⁹ ꝓut est intelli/gere memorari ⁊c.ut dicit i.2°.de aīa Similiter corpus xpi percipi pōt esse in hostia ex effecti/bus eius qb⁹ viuificanꝶ ⁊ cōsolanꝶ digne cōi/cantes. Uel dicere possumus sicut oculi noctue nihil vidēt i die:⁊ tn̄ dies est eis presens ⁊ clar⁹ ⁊ sicut tu loqueris in nocte cū aliquo corā te exi/stēte ⁊ nō vides eū:ita nō est mirū si vides colo/rē panis ⁊ nō corpus xpi sub ipso vellatū. Iteꝫ sicut de⁹ pōt facere q ignis nō calefaciat reꝫ si/bi presentē:sicut patuit in tribus pueris in ardē[illegible] fornace existētibus.Dan̄.3°. Ita pōt facere q oculus nō videat rē sibi pn̄tem. Et sicut Balaā nō videbat figurā angeli quā tn̄ eius asina vide/bat. Numeri.22°. Et discipulus Helisei nō vi/debat exercitū magnū angeloꝝ quem tamē ipe Heliseus videbat.quarti Regū.6°. Sic nec nos possum⁹ corpus xpi videre:⁊ tamē ē in hostia cōsecrata: ⁊ pariformiter posset rn̄deri siquis q̄/reret quō pōt eē q sit corpus xpi in ipsa hostia ⁊ tn̄ tangēdo hostiam:ipsā tactu nō cōprehen/damus ut corpus humanū. Et similiter gustan/do nō apprehendim⁹ ut carnē vel sanguinem. Quia sicut deus pōt impedire visum ne reꝫ cō/prehēdat sicuti ē:ita etiam pōt impedire tactuꝫ ⁊ gustū. Quod facit in hoc sacramento ut fidei maius meritū accrescat. Unde canit ecclesia in festo corporis xpi. Quod nō capis:qd nō vides animosa firmat fides:preter rerū ordinē. Licet aūt i hoc sacramēto aliud sit:⁊ aliud videaꝶ. Tn̄ in eo nō ē aliqua falsitas. In naturalib⁹.n.vide/m⁹ q multa aliter apparēt q̄ sint sol enim ap/paret quasi cubitalis rotunditatis:quamuis sit multo maioris quantitatis. Quandoqꝫ etiā ap/paret rubeus vel palidus:qui tamen peregrina/rum impressionum nō est susceptiuus. Videꝶ quoqꝫ quasi non moueri:⁊ tamen velocius trā/sit q̄ balistarij sagitta:aliter enim nō posset quo/tidie ab oriente in occidens pertransire. Remus etiam in aqua apparet curuus vel fractus: qui tamen in rei veritate [illegible] rectus ⁊ integer:febrici/tanti quoqꝫ dulcia videnꝶ amara. Christus qꝫ post resurrectionem suam licet esset corpore glo/riosus:ostendit se discipulis euntibus in emau in specie peregrini. Luce.24°. ⁊ Magdalene in forma hortulani Joannis 20.celata sua effi/gie ⁊ corporis splendore. Unde similiter potest sub specie panis se occultare. Sicut etiam ipse deus i colūna nubis de die:⁊ in columna ignis de nocte apparendo:⁊ suam maiestatem occultā/do:precedebat populum israel quem eduxit de egypto:ut habetur Exo.13°. Et in forma nubis operiebaꝶ tabernaculū testimonij. Exo.40. Z

Quarta questio ē quō potest esse q corpus xpi quotidie comedatur ⁊ nunq̄ consum/matur:sed viuum remaneat:sicut dicitur in ca/pitulo qui manducat.de consecra.di.2°. Cui re/spondeo non esse mirandum de hoc:quia quan/do due res sunt ab inuicem separabiles:de⁹ po/test facere q tangatur ⁊ cōsumatur vna sine al/tera:vnde si angelus esset in tuo cibo:tu come/deres ⁊ consumeres cibum ⁊ non angelum. Si/cut ergo vt habetur Exodi 3°. Rubus quem vi/debat Moyses ardebat ⁊ non cōburebatur si/ue consumebatur:ita corpus xpi a fidelibus su/mitur ⁊ non consumitur. Facit etiam ad hoc il/lud quod legitur in vita beati Francisci:scilicet q apud potentiam ciuitatem apulie clericus q̄/dam nomine Roglerius:dum de sacris beati Francisci stigmatibus cogitaret inania: subito fuit i manu sinistra sub cirotheca percussus ac si prosiluisset spiculum de balista:ipsa tamen ciro/techa omnino remanēte intacta. Potest quoqꝫ dari exemplū de auro cuius rubigo sola ab igne consumitur ipso incorrupto remanente. Et po/test etiam adduci ad propositum illud Job.20. Luent omnia que fecit nec tamen consumenꝶ. Transient enim quo ad qualitates in quibus tē/pore iudicij imutabuntur. Matthei.24°. Celū ⁊ terra transibunt. Sed non quo [illegible] substantiaꝫ ꝫm theologos in.4°.di.48°. Sicut etiam ful/gur quandoqꝫ consumit pecuniaꝫ in marsupio ⁊ vasa aurea vel argentea in capsa:⁊ ferrum en/sis in vagina:⁊ tamen nec ipsum marsupium ⁊ nec capsa:nec vagina ledit siue destruit. Ita de⁹ pōt facere q corp⁹ filij sui a nobis sub specie pa/nis ⁊ vini māduceꝶ ⁊ tn̄ sola spēs ipsi⁹ panis et vini cōsumaꝶ viuo ipso corpore ⁊ itegro rema/nente. Ad predicta etiā adduci pōt exemplum qd hēur tertij Regū.17°. De oleo in lechito vi/due ⁊ farina hidrie eius de qb⁹ vix pro vno pa/stu refici potuissent p viā naturalē due persone ⁊ tamē circa tres mēses de illo oleo ⁊ farina ciba

me fuit Helias ⁊ vidua [illegible] filio suo ⁊ non defe/cerunt: diuina virtute sic disponente. Potest quoq; responderi s̄m Franciscū de mayro. i tra/ctatu de corpore xp̄i q sicut cū homo comeditur a leone: anima eius nō cōsumit sed solū corpus: ita cū hostia sumitur a sacerdote vel ab alio coi/cante: corpus xp̄i nō cōsumitur sed spēs panis: ⁊ sicut corpore hoīs corrupto anima itegra ⁊ in/columis separatur. Eccle⁹. 12°. Reuertat puluis in terrā vnde venit: ⁊ spūs redeat [illegible] deum q dedit illum: ita corruptiōe facta circa species desi/nit eē corpus xp̄i in loco. Unde beatus Andreas apostolus dicebat Egee proconsuli: q agn⁹ iste postquā a fidelibus est comestus remanet īteger atq; viuus: vnde canit ecclesia. Sumit vnus: sū/munt mille: quantum isti: tantum ille: nec sump/tus consumitur. A

Quinta questio est. Quō ad fractionem ho/stie nō frangitur corpus xp̄i: sed in omni particula integer pmanet. de conse. di. 2ª. c°. sin/guli. ⁊ c°. sequenti. Cui respōdeo s̄m Franciscū de mayro. vbi supra. q si xp̄s tēpore quo habuit corpus passibile ⁊ mortale ⁊ tale quale tunc ha/buit dedit apostolis: vt dicit Inno. tertius in li°. de officio misse. Fregitq; spēs panis sine sui cor/poris visione. Multomagis post suā resurrectio nem cum habeat corpus īpassibile: nihil patitur ex talium specierū qualicūq; attritione. Ad hoc ēt dat idē doctor vbi. s. exēplum naturale dicēs q sicut frangendo speculū nō frangitur imago que in illo apparebat: sed resultat in qualibet pte speculi: ita in hostia consecrata non frangit cor/pus xp̄i: sed solum mensura quantitatis hostie quā habebat ante cōsecratiōnē: corpus aūt chri/sti integrum sub qualibet particula perseuerat: vnde canit eccl̄ia vbi supra. Assumente non cō/cisus: nō confractus: nō diuisus: integer accipit Et iterū. Fracto demum sacramēto: ne vacilles s; memento tantum esse sub fragmento: quantū to/to tegitur. Nulla rei fit scissura: signi tm̄ fit fractu/ra: qua nec status nec statura: signati minuitur Aliud quoq; ad hoc exēplum datur a doctori/bus de anima: que licet corpus hominis de mē/bro in mēbrum incideret: ipsa tamen integra ⁊ incorrupta permaneret. B

Sexta questio hereticoꝝ est. Quomodo pos/sit esse color ⁊ sapor sine subiecto: quomodo vz in hostia consecrata sit albedo ⁊ sapor panis: ⁊ tamen ipsa albedo ⁊ sapor nō sit in pane tran/substantiato in corpore christi nec similiter in ipso corpore: Sed ad hanc questionem pa/tet responsio ex predictis. Ostendimus enim deum posse conseruare in esse accidens sine sub/iecto. Cum enim substantia ⁊ accidens differāt per essentiam: potest deus illa ab inuicem sepa/rare. Preterea hoc possumus corroborare exē/plo radiorum solis: qui quando illustrant fene/stram vitream: color apparet in pariete siue i ter/ra: eo q si lauetur vel radatur non recedit. Item in speculo apparet albedo ⁊ nigredo: atq; longi tudo ac latitudo imaginis: ⁊ tamen ista acciden tia non sunt subiectiue in speculo ipso: ea de ra tione sed solum apparenter. Quod patet: quia si aliquid interponatur inter radios ⁊ parietē: vel inter speculū ⁊ imagines representatas: nō am/plius ibi apparebunt. Potest ergo deus facere q iste cibus spiritualis habeat saporem panis ⁊ vini: ⁊ tamen in eo non sit aliqua substātia pa nis aut vini: ⁊ consequenter q ibi sint acciden/tia sine subiecto: sicut etiā faciebat q digne mā ducantes manna sentiebant saporem carnium ⁊ aliorum ciborum quos desiderabant. Sapien/tie decimosexto. Exodi decimosexto: ⁊ tamen i ip/sa manna non erat carnis siue aliorum ciborū substantia. C

Septima questio est: quomodo potest esse q corpus christi tam magnum in manu sa/cerdotis non ponderet: Cui respondeo simile re/periri in aliis. Nam aliquando homo sumit ci/bum in magna quantitate: ⁊ tamen cibus ille nō grauat ipsum sed alleuiat ⁊ fortificat. Preterea dico q ille qui dedit proprietatem rebus: potest facere q ipse res non operentur s̄m illas pro/prietates: sicut fecit quando ferrum quod natu/raliter est graue: ⁊ per consequens naturaliter tē dit deorsum: quarto de celo ⁊ mundo: fecit nata re desuper aquas: quarti Regum septimo. Sed quis nisi stult⁹ miretur de corpore christi q nō ponderet: cum non miretur de corpore Petri ambulantis super aquas maris: sicut habetur Matthei decimoquarto: vbi etiam dicitur: q Jesus venit ad discipulos qui erant in fluctib⁹ maris ambulans supra mare: ⁊ in legenda san/ctorum Nazarij ⁊ celsi legitur: q cum naute ad preceptum Neronis ipsos sanctos proiecissent in mare: postmodum orta magna tempestate in mari: ita q ipsi naute pene mergebantur vide/runt ipsos sanctos ambulantes supra mare: ⁊ ce/tera. Exemplum quoq; habemus de corpore Marie egyptiace que similiter super aquas Jor danis bis ambulauit: sicut habetur [illegible] vitis san ctorum patrum. D

Octaua questio est. Quomodo talis cib⁹ recipitur a peccatorib⁹ imūdis ⁊ infectis sine sui infectiōe? Cui respondeo: q̄ sicut radius solis per lutū ⁊ alia loca infecta transeūdo non inficit: ita ⁊ multo minus corpus xp̄i ab īmunditijs cōicantium nō maculat. Nona questio ē. Quomodo pōt ita cito descendere xp̄s ut in p̄latione vltimi verbi consecrationis adsit in hostia. Dicit enim Augu. in li°. de corpore xp̄i. Sacerdos facit xp̄m radio velocius de celo descendere. Cui respōdetur q̄ oculus nr̄ in celum se eleuans subito videt stellas ⁊ sine mora. Similiter ⁊ sol statim quo ort⁹ est diffūdit ī instanti radios suos ab oriente in occidens. Quanto ergo magis creator ipsius solis poterit hoc agere? Danielis quoq̄ .14°. legitur: q̄ Abacuch propheta portatus fuit ab angelo in ictu oculi a iudea in babiloniam: ⁊ cibo allato Danieli. In momento repositus est ab eodem in iudeā. Decima questio est talis. Ponamus q̄ aliquis sacerdos dicat verba cōsecrationis super magnā quantitatem panis ⁊ vini: ita q̄ de illo cibo ⁊ potu potuisset sustentari vnus hō p mensem: ⁊ talia verba proferat animo cōsecrādi ita q̄ effectualiter cōsecret: licet pecet taliter ꝯsecrādo. Insuper ponamus q̄ tali cibo ⁊ potu ⁊ nō alio: ipse vel alius vtatur p mensē: ⁊ sic viuat ⁊ illo nutriatur. Queritur quid sit illud quo nutriat. Si ibi non sunt nisi accidentia panis ⁊ vini que non nutriunt naturaliter: sed solum substantia. Respondetur q̄ deus qui substantie panis ⁊ vini dedit virtutem nutriendi: potest etiam illam dare solis accidentibus eius in hoc sacramento: sicut supra naturam facit illa subsistere sine subiecto. Uel dicendū q̄ hoc nutrimentū causabit tam in malo q̄̄ in bono sumente per virtutem corporis ⁊ sanguinis xp̄i: qui solem suum facit oriri super bonos ⁊ malos: ⁊ pluit sup iustos ⁊ iniustos Matthei. 6°. Possumus quoq̄ dicere q̄ ideo permittit deus hūc cibū sacramentalem nutrire: ⁊ alios effectus habere que ante consecrationem habebat: ut fideles vidētes in eo effectus panis ⁊ vini ⁊ tamē credētes veraciter q̄ in ipso non est aliqua substantia panis aut vini sed solū accidentia magis mererentur: quia virtus est circa bonum ⁊ difficile. 2°. Ethic. E contra vero infideles ⁊ indurati sic eoꝝ exigentibus demeritis magis indurarētur: q2 ut ait Ambrosius sup Lucā. Qui in nouitatib⁹ huius seculi occupant: scire diuina nō possūt nec merentur. Alij autem dicunt q̄ talis sacerdos licet habeat animū cōsecrādi: tamē nō cōsecrat: quia intētio sancte matris ecclesie cū ordinātis in sacerdotio: ⁊ auctoritatem consecrandi sibi tribuētis ex parte dei: non est q̄ taliter cōsecret in abusu: sed solum illā quantitatē que rationabiliter pōt sumi a fidelibus sacramentaliter: vt dicit Alexander de ales in quarta pte sūme: in tractatu de eucharistia: ⁊ idē tenet scūs Bona. ⁊ multi alij theologi in. 4°. di. x°. quāuis btūs Tho. in eiusdem libri di. xi°. teneat oppositū. Si āt queraf quare dominus Jesus non vult a nobis videri corpus suū in hoc sacramēto. Respondet Francisc⁹ de mayro. in quodam sermōe: q̄ hoc facit pp quattuor rōnes inter alias. Primo pp nostrā humilitatē: vt. s. humiliemur in receptione huius sacramenti: considerātes nos indignos videre ipz dominū Jesum. Secūdo propter nostrā fidelitatē: vt credendo quod nō videmus: magnā mercedem fidei recipiamus. In hoc enim sacramēto quod est super oēm intelligentiā humanā: necessaria valde est captiuatio intellectus in obsequium christi. Tertio pp indignitatē: quo ad malos qui indigni sunt conspicere corpus filij dei. Quarto pp imbecilitatē quo ad oēs quia claritatem corporis Jesu nullus viator naturaliter īspicere posset. Dicit aūt Augustinus contra oēs questiones que fieri possent cōtra predicta. Adsit fides ⁊ nulla questio insoluta remanebit. De ṽitate vero huius sacramētissimi sacramēti patuit vnū prodigiū in. 1454°. in comitatu Turingie: vbi erat quidam hereticus qui nō credens in hostia consecrata esse corpus christi: sepe infestabat quendā filium suū presbyterū catholicuz ⁊ eū conabatur ad infidelitatē suaz reducere: vñ quadam die dixit ei. Fili si vis venire mecū ostēdam tibi christū ⁊ virginē Mariam qui dicent tibi: q̄ hec tua fides de corpore xp̄i est falsa. Cui presbyter dixit. Cras veniam tecum. Mane āt facto predictus presbyter missam celebrauit: partēq̄ sacramenti reseruans detulit secuz occulte. Pater vero eius duxit illum in sinagogam hereticoꝝ in quadā scola: vbi apparuit ei diabol⁹ in forma christi: ⁊ beate virginis. Sacerdos āt ille iq̄t demōi qui habebat imaginē christi. Es tu saluator noster? Et ille: sum inquit. Tūc sacerdos sacramentum protulit ⁊ diabolo ostendit. Cuius presentiam non sustinens demon disparuit: oēs illos hereticos in luto dimittentes vsq̄ ad poplites cum tanto fetore: ut vix se sustinerēt. Sacerdos autem ait illis. O heretici miseri: cōuertimini ad fidem veraz: quia errores vestri fetidi sunt: ⁊ renuentib⁹ illis: filius propalauit patrem ⁊ alios sicut hereticos: qui oēs ꝯbusti sunt.

Et hoc venit ad manus beati Joannis de capistrano dum ibi esset inquisitor. Aliud quoque prodigium legitur in vitis patrum vbi dicitur quod quidam simplex heremita magne fame et bone vite decipiente inimico humani generis: credebat quod in hostia consecrata non esset veraciter corpus christi: sed solum in figura. Ad quem perrexerunt duo alij sancti heremite ut eum ab illo errore reuocarent. Qui dixit eis quod aliter non crederet nisi contrarium clare cognosceret. Cui illi heremite dixerunt. O remus deum tota hac hebdomada: vt nobis veritatem huius rei declarare vellit. Steterunt ergo omnes in oratione illa hebdomada: et insequenti dominica conuenerunt simul ad ecclesiam vt audirent missam: et comunionem reciperent. Consecrata autem hostia et posita super altari viderunt omnes tres super ipso altari vnum puerulum in loco hostie. Quando vero presbyter cepit rumpere hostiam videbatur quod vnus angelus de celo descendens cum vno gladio diuideret illum puerulum: et in calice reciperet eius sanguinem. Completa autem missa cum ille heremita iret cum alijs ad comunionem videbatur sibi quod vna particula illius carnis sanguinolente ei soli daretur. Unde valde timens et stupefactus exclamauit et dixit. O domine Jesu christe ego veraciter credo quod in hostia consecrata est tuum corpus et in calice tuus sanguis. Quo dicto statim illa caro reuersa est in speciem panis: et ille comunionem recepit. Tunc illi duo heremite dixerunt ei. Sciens deus quod humana natura abhorret comedere carnis crudas ordinauit hoc sacramentum sub specie panis et vini: et ita debet deuote et fideliter recipi. Omnes igitur de hoc beneficio gratias deo referentes ad suas cellas redierunt. In eodem quoque libro legitur. quod quidam deuotus presbyter quotidie celebrans missam instanter orabat deum: ut sibi ostenderet filium suum in specie pueri in sacramento altaris: non quia de eo dubitaret: sed pro sua consolatione. Unde semel in missa post consecrationem cum capite versus terram inclinato super hoc deuote oraret: angelus dei affuit qui dixit ei. Erige caput cito et vide dominum Jesum in ea statura in qua mater eius eum parturiit. Ille autem venerabilis presbyter eleuans caput vidit filium dei in forma pueri: sicut erat quando sanctus Simeon recepit illum in brachijs. Angelus autem dixit ei. Postquam tantopere desiderasti videre dominum Jesum nunc aspice ipsum et manibus tuis tange. Predictus autem presbyter mirabili iocunditate repletus illum benedictum paruulum in brachijs accipiens: et ad pectus dulciter stringens amplexatus est et suauia oscula illi dedit. Deinde reposito super altari ipso paruulo orauit ut puer ille in pristinam hostie formam rediret. Quo facto deuotissime se cum illa comicauit.

¶ Pars tertia huius sermonis de fructificatione et vtilitate audientium missam.

Tertio de vtilitate audiendi missam restat videre. Si autem vellem omnes vtilitates et fructus explicare: quos audientes missam consequuntur: potius in narrando deficerem: quam illos ad plenum explicare valerem. Unde possum dicere cum mantuano Virgilio. li. 6°. Eney. pauca verba immutando. Non mihi si lingue centum. Ferrea vox potero missarum promere fructus. Et illud quod in. p°. eiusdem operis idem poeta de cantat. vi. Ante diem clauso componet vesper olimpo. De ipsis tamen solum duodecim breuitatis causa explicabimus. Prima igitur misse vtilitas dicitur receptionis: secundum enim quod colligitur ex dictis Augustini in. c°. quia passus. de conse. di. 2ª. Ille qui deuote interest misse: si illa die moriatur contrictus de peccatis suis: licet actualiter recipere non potuerit ecclesiastica sacramenta: tamen illa censetur obtinuisse et recepisse. Secunda vtilitas dicitur impetrationis. De qua inquit Hie. Absque dubio dabit nobis dominus deus illud quod in missa petimus: et quod magis est: etiam sepe dat quod non petimus. Unde imolata est dei glorificatio: sanctarum animarum refectio: et humani generis exaltatio. Qui ergo deuote interest misse in qua filius dei offertur patri: et quicquid petitur in nomine eius postulatur: quodcumque iustum petierit obtinebit: dicente ipso domino Jesu Joannis. 16°. Si quid petieritis patrem in nomine meo dabit vobis.

Tertia vtilitas dicitur meritationis. Magis enim meretur audiens vnam missam deuote et sine peccato mortali: et multo magis eam celebrans quam si peregrinando transiret totum spacium terre: et omnem substantiam suam pauperibus erogaret secundum Bernardum. Unde dixit Aug. quod omnes passus quos facit homo eundo ad missam: ab angelo scribuntur: et pro quolibet passu dominus dabit ei bonum premium. Quarta vtilitas dicitur conuersionis secundum enim Ambrosium illud quod homo comedit post auditionem misse in melius nutrimentum conuertitur et magis proficit et conuenit nature. Quinta vtilitas dicitur superationis secundum enim Anselmum: plus valet vna missa audita in vita quam mille dicte post mortem pro eadem persona: et vna missa superat virtutem omnium aliarum orationum quantum ad remissionem culpe et pene impetrandam. Et merito: nam sicut caput est nobilior pars corporis: et indignitate excedit omnia alia membra. l. cum in diuersis. ff. [illegible] relegi. et sumpti. fu. ita oratio capitis nostri plus valet: quam orationes omnium membrorum corporis mystici. Et ideo missa que est oratio capitis

nostri xpi ⁊ eius sacrificiū: plus ē grata patri celesti ⁊ magis ab eo obtinet: q̄ quecūqȝ orones cūctoꝝ sanctoꝝ. Sexta vtilitas ſm Bedā dicit parturitiōis. Ait enim ꝙ si mulier grauida deuote audiat missā si eodē die pepererit nō senciet in partu magnū dolorē. Septima vtilitas dicitur saluationis. ſm eni Chrisostomū celebratio misse quodāmodo tātū valet q̄tū mors xpi in cruce. Sicut eni mortē xpi redēpti sumus: sic p celebrationē misse salutē cōsequimur. Unde ſm Gre. p q̄libet missa vn⁹ peccator ꝯuertit ⁊ vna aīa absoluit a pena sibi p peccatis debita: ⁊ vn⁹ iust⁹ i via rectitudini cōseruat. Et ꝓpterea idē Greg. in collecta misse dicit. Sit ablutio scelerū: sit fortitudo fragiliū sit viuorū atqȝ mortuorū fideliū remissio oīuȝ delictorū. G

Octaua vtilitas que sequit ex predictis dicitur mitigationis siue relaxationis: ſm eniȝ Hieronymū anime q̄ sūt in purgatorio pro qb⁹ solet sacerdos in missa orare: interim nullū tormētū sustinēt dū missa celebrat. Dicit q̄qȝ Gregori⁹ ꝙ pena viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ interim dū cantatur missa relaxat: ⁊ p̄cipue illoꝝ p qb⁹ oratur specialiter. Idē quoqȝ Gregorius de sacrificio misse inqt. Hec victima aīam ab eterno interitu liberat que nobis mortē vnigeniti p misteriuȝ represētat. Ad significādū āt ꝙ hoc sacrificiū prodest viuis ⁊ mortuis: sacerdos in missa frangit hostiā i tres partes. Ut. n. dī in rōnali diuinorū officioꝝ. Prima particula ipsi⁹ hostie significat ꝙ hoc sacrificiū offert ad honorē dei ⁊ sctorū qui sūt in celo. Secūda ad salutē viuoꝝ i mūdo. Tertia vo q̄ i calice mergit ad liberationem laborātiū i purgatorio. Et iō sacerdos dicit. Ut illis ꝓficiat ad honorē: nobis aūt ad salutē. s. taȝ viuis q̄ mortuis nobis cōiunctis p charitatē. Ista ergo vtilitas etiā ē appellata liberationis. Nullū est. n. sacrificiū in toto mūdo p qd̄ aīe defūctoꝝ citius liberent a penis purgatorij q̄ sacratissimā oblationē missarū: ut dicūt oēs Theologi i 4°. di. 45ª. liberant. n. aīe defūctoꝝ celebratione misse p illis dicte vel i totū ab oīb⁹ penis purgatorij. Un̄ ait Hie. ꝙ p q̄libet missa deuote celebrata plures aīe exeūt de purgatorio vl saltē diminuūt eoꝝ pene. c°. cū marthe. ex̄ de cele. mis. c°. aīe defūctoꝝ. ⁊ c°. tps. 13ª. q. 2ª. Et ad hoc multa exēpla ponit Gre. i. 4°. Dialogoꝝ de multis defūctis i penis purgatorij existētib⁹: q missas p illis dictas a purgatorio liberati sūt. Nona vtilitas dī remissiōis. Remittūt. n. pctā venialia i auditiōe misse. Un̄ Aug. igt. Si qs deuote audierit missā nō icidet i pctm̄ mortale: ⁊ venialia remittūt ei ⁊ ēt piuria ignorata. Septies āt fit remissio venialiū i missa. ṗmo i cōfessiōe gnāli q̄ fit i ṗncipio misse. Scdo qn̄ noiat nomē dn̄i nr̄i Jesu xpi ⁊ fit ei reuerētia. Tertio i eleuatiōe corpis dn̄i. Quarto in eleuatione calicis. Quito qn̄ dī Pr̄ nr̄. Sexto qn̄ pcutit pect⁹ cū ꝯtrictiōe Septimo qn̄ accipit bn̄dictio sacerdot̄ i fine misse: ⁊ hec oīa ꝓbāt p cm̄. dcm̄. dª. q. pª. vna cū. c°. tres sūt. de pe. di. pª. ⁊. c°. de q̄tidianis. de pe. di. 3ª. vna cū suis glosis. Et pp h° eccl̄ia statuit ut q̄tidie misse celebret. Un̄ d ꝯse. di. 2ª. c°. iterat. scriptū ē. Iterat q̄tidie hec oblatio: lȝ xp̄s semel tātū passus sit q: q̄tidie peccam⁹ pcc̄at̄ sine qb⁹ mortal' īfirmitas viuē n̄ pōt. Et iō q: q̄tidie labimur q̄tidie xp̄s p nobis mysticei molat. Decima vtilitas pōt appellari ꝯseruationis. Quā ponit Aug. i li°. de corpe xpi dī. ꝙ illo die q̄ qs videt corp⁹ xpi lumē oculoꝝ ꝯseruat ei ⁊ ꝙ p illo tpe q̄ qs audit missā nō senescit lȝ seruat i eodē vigore q̄ erat qn̄ icepit audire missaȝ. Sicut ēt Adā cū de ligno vite comedebat n̄ īfirmabat nec senescebat: nec vita ei⁹ breuiabat. H

Undecima vtilitas dī augmētatiōis: de q̄ i qt Inno. i. li°. 3°. de offō misse. c°. fi. dicens. Per hui⁹ sacri virtutē: vniuerse i nobis ꝟtutes augēt: ⁊ oīuȝ gr̄aꝝ fruct⁹ exuberāt. Duodecima vtilitas dī preseruatiōis. Preseruat. n. deus audiētē missā a mult̄ picul. Ut asserit Aug. di. ꝙ illo die quo qs missā deuote audierit: morte subitanea nō moriet. Et si absqȝ cōione decesserit p cōicato hēbit. Et iteꝝ ait. In illa hora visionis corpis xpi diabol⁹ exit de corpe cuiuslibȝ petōris d̄uote illō aspiciēt. Et q missā itegre ⁊ deuote audierit: nō deficiet sibi illo die cib⁹ corpi necessari⁹. Idē quoqȝ ꝙ auditōnē misse hō liberat a mult̄ malis ⁊ piculis affirmat Gregori⁹ i. 4°. Dialo. Un̄ idem Greg. i collecta misse dicit. Sit ꝯ oīa mūdi picula firmamētū. ⁊c. Et ad hui⁹ ꝟitat̄ ꝯfirmationē legit: ꝙ tres socij pergebāt simul i itinē: vn⁹ āt eoꝝ quotidie volebat audire missā: alij vo nō. Cū g°. q̄dā die pergerēt simul ictu bombarde ambo ei⁹ socij iterfecti sunt: ipse vo q audierat missā nō fuit tact⁹ cū tn̄ eēnt simul: ⁊ vn⁹ ꝓpe aliū. Sil̄r legit de alio q quotidie audiebat missā. Quadā āt die cū iret ad ecclesiā: iuenit populū redeūtē ab eccl̄ia: ⁊ itelligēs missā eē finitā: cepit flere. Quidā āt ex illis q audierat missā cepit ridē ⁊ dixit: ꝙ paꝝ curabat d missa. Unde si volebat faceret sibi donuȝ de illa missa quā audierat. Ille āt acceptauit hoc mun⁹. Quo facto: statim diabolus itrauit i illū qui tā paruā curā fecerat de missa ⁊ alij eā dederat. Ex q̄ patuit ꝙ ille ꝓseruebat ne diabolus itraret i ipsū q: audiebat missā: q̄ neglecta statiȝ de

moniac⁹ scūs ē. Legit̄ ēt ꝙ q̄dā pr̄ volēs cū q̄dā dn̄o ⁊ pncipe ponē filiū suū: pcepit eidē filio ut q̄tidie audiret missā si eēt possibile: ut eū dn̄s sic ꝯseruaret tā quo ad corp⁹: ꝗ̄ quo ad animā ab oībus malis. Qd̄ ille faciens in magna dn̄i sui gratia sublimatus est. Qua ꝓpter quidam eius emulus inuidia cōmotus accusauit illum iuuenē corā principe: dicēs illum esse traditorez suū ⁊ insidiari vite eius. Quib⁹ auditis ille princeps credēs vera eē q̄ dicebant̄ misit ad magr̄m fornacis sue precipiēs ei: vt primū camerarium suū qui postera die iret ad ip̄m ex p̄te principis: statim apphenderet: ⁊ ligatis manib⁹ ⁊ pedib⁹ in ardentē fornacē proijceret. Postmodū x̄ o ille princeps p̄cepit dicto iuueni vt mane sequēti ad magr̄z fornacis iret dicēs ꝙ faceret p̄ceptuz p̄ncipis sui fidelis. Cū igitur dict⁹ iuuenis esset p̄ncipis sui fidelis: mane surgēs cepit ire ad fornacē. Emulus aūt eius oīa sciens ⁊ desiderās videre mortē illius sequebat̄ euz a longe. Dū ergo iret ille iuuenis: audiuit in q̄dā eccl'a p quā transibat pulsari quādā cāpanulā ꝓ eleuatiōe corpis xp̄i. Jngressusq̧ ecclesiā adorauit deuote corp⁹ xp̄i: ⁊ ibi aliquātulū morat⁹ ē ad missā. Emulus āt ei⁹ de hoc nō aduertēs: putabat eū iā eē mortuū ⁊ cōbustū in fornace. Vn̄ auid⁹ vidēdi illuz mortuū: prexit ad magr̄z fornacis: iterrogās v̄tz p̄ceptū regis adiplesset. Magister āt fornacis q̄ stabat parat⁹ cū famulis suis subito apphēsum illū ꝓiecit in fornacē: ⁊ stati ꝯbust⁹ est. Jlle aūt iuuēis postea ꝗ̄ ad missaz deuote stetit prexit [illegible] fornacē dicēs magr̄o fornacis illō qd̄ sibi p̄ceperat princeps. Jlle āt dixit. Ego interfeci illū traditorē principis nr̄i: p̄ceperat.n.mihi ut i fornace ꝓijcerē illū camerariū qui prim⁹ ad me veniret ex p̄te sua. Quib⁹ dictis ōndit sibi illū emulū suū mortuū. Jlle vero ꝯsiderās liberationē suā p meritū misse: prexit ad principē ⁊ illi fecit innotescere innocētiaz suā: ⁊ quō per meritū misse liberatus fuerat a morte quā sibi emulus suus ꝓcurauerat. Quod itelligēs princeps: eū in maiori gr̄a recepit: ⁊ ipse etiā postmodū quotidie missaz audiuit. Et iō [illegible] deuoti xp̄iani si possibile est quotidie missaz audire ꝓcurate. Qd̄ faciētes gr̄az dei habebitis in hoc seculo: ⁊ gloriam in futuro.

¶ Feria quinta i cena dn̄i de sacratissima corone: Sermo quartusdecimus. I

Hoc facite quotiēscūq̧ sumitis in meā cōmemorationē. Luce.22°. trāsūptiue p°. ad Cori.xi°. ⁊ in ep'la occurrentis ferie. Secundū sn̄iaz magistri Petri lōbardi in.4°.di.8ᵃ. ⁊ scūm

b

Bona.in.e.di.atq̧ Alex.de ales.in.4ᵃ. p̄te suᵉ i tractatu de eucharistia. Hoc dignissimū sacr̄m eucharistie: prefiguratum fuit in tota sacra scriptura veteris testi multis figuris. Jnter alias āt figuras prima est in lege nature ante legis dationem: ⁊ habetur Gene.14°. vbi dicitur: ꝙ redeū [illegible] Abrahe de prelio: Melchisedech rex salem ⁊ sacerdos dei: obtulit ei panem ⁊ vinum: vt de eo comedens ⁊ bibens refocillaretur ipse ⁊ socij eius qui erant lassi ex prelio. Figuraliter [illegible] Melchisedech intelligitur sacerdos xp̄ianus: siue ecclesia catholica: que Abrahe.i.cuilibet xp̄iano p̄lianti cū hostib⁹.i.demonijs. Vita.n.nostra militia est super terrā Job.7°. ⁊ quotidie hēmus luctā cū principibus tenebrax. Et inquit ap̄ls ad Ephe.6°. Dat panē ⁊ vinū.i.corpus ⁊ sanguinē dn̄i nr̄i Jesu xp̄i sub specie panis ⁊ vini: imo ipse xp̄us qui hoc sacr̄m instituit: offert semetipsū nobis ad comedendū: ut corroboremur i prelio contra hostes. Quod prouidēs Dauid in spiritu dixit. ps°.109°. T[illegible] es sacerdos in eternū secūdū ordinem Melchisedech. Jdeo decantat ecclia i officio corpis xp̄i. Sacerdos i eternū xp̄s dn̄s s̄z ordinē melchisedech panē ⁊ vinū obtulit. R

Notandū est aūt s̄m Alexā.de ales: in quarta parte sūme: in tractatu de eucharistia: ⁊ Tho.in.4°.di.xiᵃ.ar°.p°.q.pᵃ. Quod xp̄s instituit hoc sacr̄m sub duab⁹ sp̄eb⁹ multiplici rōne: ⁊ maxime qr̄ hoc sacramentū representat ei⁹ passionem in qua sanguis a corpore fuit separatus: ⁊ iō cōgruū fuit ipsuz ordinare sub dupliei specie.s.panis que representat corpus: ⁊ vini que representat sanguinē. Jtem qr̄ hoc sacramētum est institutū ad salutē corpis ⁊ aie. Et iō recte in sp̄e panis fuit ordinatū ad significandā salutē corporis: ⁊ in sp̄e vini ad significandā salutē aie. Sub specie.n.vini est sanguis xp̄i. Oīs aūt aīa in sanguine esse p̄hibet̄. Leui.17°. ⁊ c°. moyses.in fine 32ᵃ.q.2ᵃ. Licet aūt antiqtus daret̄ hoc sacr̄z populo sub vtraq̧ sp̄e: tn̄ postea ꝯsuetudinē fecit ecclesia coicādi ppl'z solū mō sub sp̄e panis pp piculū effusionis sanguis: vt dicit Ric.i.4°.di.8ᵃ. ar°.3°.q.6ᵃ. Qr̄ ut p̄dixim⁹ sub vtraq̧ sp̄e tot⁹ xp̄s ꝯtinet̄ eo mō quo supra declaratū ē. Preterea ēt alia rōne istitutū ē hoc sacr̄z sub hīs sp̄eb⁹ vt significaret̄ ꝙ xp̄s ē cib⁹ pfecte reficiēs mādu cātes sacr̄aliter ⁊ sp̄ūaliter. Perfecta āt refectio nō dr̄ eē i pane tm̄ vel i vino tm̄: s̄z i vtroq̧. Cōueniēs q̧ fuisse ita istitui hoc sacr̄z sit cū predictis doctorib⁹ declarat scūs Bona.in.4°. dist. xiᵃ.ar°.primo.q.pᵃ. ⁊ Ricar.nr̄ i eadē di.ar°.2°. q.pᵃ. Naz hec duo.s.panis ⁊ vinū hn̄tur communius ⁊ eis generaliter omnes homines vtuntur

Et ideo Damascenus inqt. Quia consuetudo ē hoibus panē comedere ⁊ vinū bibere:cōiugauit eis xps deitatem ⁊ fecit ea corpus eius ⁊ sanguinem:vt per ea que sunt sm naturaz cōsueta ⁊ in quibus vita cōseruatur ad [redacted] que sunt supra naturā aīa transformet̄. Sicut etiā panis pre ceteris cibis corpus sustentat ⁊ reficit: ⁊ ideo i multis scripture locis panis generaliter nominat genus cibi. Ut ibi Exodi.44°. Veneruntq3 Aarō ⁊ oēs seniores israel vt comederēt panē cum eo. Unde panis hic accipit̄ pro cibo generaliter: q2 est cibus generalis oium ⁊ in oī tpre. Similiter xps generaliter ⁊ in oī tpe est cibus omniuz: sine quo nullus viuere siue ali pōt. Unū dī panis viuus. Joānis.6°. Item sicut panis inter alia que nutriunt precipue h3 virtutē nutriendi. In cui⁹ signum comestio panis nō generat fastidium sicut alij cibi. Quapp dicit medici q̄ iste cibus ē cōuenientissimus humane nature. Similiter ē de isto vero pane xpoq3 ait Eccl.24°. Qui edūt me ad huc esurient. Sicut etiam vinū pre ceteris potibus hoīem letificat ⁊ alijcit:sic sacramentum hoc pre ceteris magis reficit spūaliter atq3 sustentat ⁊ roborat. Et ideo psalmista ait ad confirmationē predictop. Panis cor hois ɔfirmat: ⁊ vinum letificat cor hois. Hec etiā duo cōuenientius figurāt vnitatē ecclesie. Sicut eni ex multis granis cōficitur vnus panis: ⁊ ex multis racemis vinū constituit:sic ex multis personis fidelibus vnitas ecclesie ɔstat. Ista insup duo passionem xpi expressius representāt:in cuius recordatione datur hoc sacramentū:q2 grana in aera cōculcant̄: ⁊ in mollēdinario triturant̄: ⁊ panis in furno decoqtur: ⁊ vinum in torculari exprimit̄. Que omnia figurant illū qui interrogātibus eū ⁊ dicentibus illud Isa.63°. Quare rubrum est idumentū tuū sicut calcantium in torculari? Respondit. Torcular calcaui solus ⁊c. II

Iste aūt panis in aera vteri virginalis vt ait Ber. de tribus farinis fuit formatus.s. faria eterna.i.deitate: ⁊ antiqua.i.carne ab Adam traducta: ⁊ noua.i.aīa de nouo creata. Iste insuper panis triplici igne fuit decoctus.s. igne deitatis quo ad farinā eternā. De quo igne dr̄ ad Hebre.13°. Deus noster ignis cōsumēs ē. Itē ignis passionis quo ad farinā antiquam:iuxta illud. ps°. Igne me exaiasti ⁊c. Et igne amoris quo ad farinā nouā:q2 eius aīa tota fuit igne amoris islāmata. De quo igne dr̄. Luce.12°. Ignem veni mitte [redacted] in terrā ⁊c. Iste etiā panis sic factus ⁊ sic excoctus per quinq3 frusta ;idest per quinq3 vulnera fuit incisus:vt primū vulnus recōciliaret patrem:iuxta illud ad Roma.5°. Cum inimici essemus recōciliati sumus deo per mortē filij sui. Scdm vulnus factū fuit ut celestem ianuā aperiret. Ad Hebre.9°. Per propriū sanguinē introiuit semel in sancta. ⁊c. Unde Hiero. ait Sāguis xpi ianua est paradisi. Tertiū vulnus factū fuit vt ruinā angelicā repararet. Ad Collo.p°. Pacificās per sanguinē crucis que in celis sunt ⁊ que in terris. Quartū vulnus factū fuit ut sanctos patres de limbo educeret. Zachari.9°. Tu quoq3 in sanguie testamēti tui eduxisti vinctos de lacu. Quintus vulnus factum fuit vt omnes hoies ad amorem suū totaliter flāmaret. Quod significatū est primi Macha.6°. vbi dr̄: q̄ ostēderunt sanguinem vue elephātibus ad acuēdū eos ad prelium. Ad istum aūt panem ⁊ vinū celeste deuote sumendum inuitamur Ecclesiastes 9°. vbi dr̄. Uade ⁊ comede in letitia panē tuum: ⁊ bibe cum gaudio vinū tuuz: q2 deo placēt opa tua. Ubi glo. exponit. Uade.s. a pctō recedendo: ⁊ bonis opibus insistēdo: ⁊ comede spiritualiter ⁊ sacramētaliter panem tuū qui de celo descēdit vt te cōfortet: ⁊ bibe cum gaudio spei vinū tuū: idest sanguinē Jesu christi. Istum autem cibuz ⁊ potum nobis detulit beata virgo. De qua dicitur Prouer. vltimo. Facta est quasi nauis institoris:de longe portans panē suum. Et hoc quo ad panem hūc diuinum quem de supernis eduxit. Quo ad vinum aūt ipsa ait. Eccle.24°. Ego quasi vitis fructificaui suauitatem odoris.i. vinum omni odore ⁊ suauitate repletissimū. Hūc autem panem licet humiliter petierint patres veteris testamenti:tū ipsum recipere nō potuerūt. De quibus exponi pōt illud Treñ.4°. Paruuli petierunt panem ⁊ nō erat qui frāgeret eis. Itez de iudeis a quibus ɔpagatus est christus ⁊ bta [redacted] virgo exponi potest illud Sapientie p°. Plātabunt vineas ⁊ nō bibent vinum earum. Et illud Treno.2°. Matribus suis.i. sinagogis dixerunt. Ubi est triticum ⁊ vinum?idest hoc sacramentum sub specie tritici panis ⁊ vini:quib⁹ sinagoga respōdere poterat. In domo mea nō est panis. Isa.3°. Tunc.n. dici poterat illud Gene.47°. In toto orbe panis deerat. Et quilibet moriēs dicere poterat:heu mihi:qui panē desiderabilē nō comedi. Dañ.x°. Sed nobis dixit saluator nr̄ illud Geñ.18°. Ponā bucellā panis ⁊ cōfortet̄ cor vr̄z. Et Leui.26°. Comedetꝭ panē vr̄m in saturitate.i. [redacted] aiaz dulcedine ⁊ cōsolatiōe spirituali saturabit. De q̄ inqt ɔpha ps°.104°. Pane celi saturauit eos. Dedit quoq3 ipse dn̄s pplo suo vinū melliflui. De quo pdixerat p Salomo

... Cant.5°.di. Bibet vinū meū cū lacte meo: idest cū gr̄a mea. Ad quod bibendū exhortatus est Isa.55°.di. Venite ⁊ bibite vinū ⁊ lac. Et iō deipso dici pōt illud Geñ.37°. Obtulit ei etiā vinū. Qō quidē vinū ɔficiť quotidie per vniuersum orbē in cūctis ecclesiis catholicis sup altaribus. Unde verificať illud quod predictū fuerat Prouer.3°. Vino torcularia redūdabūt. Qō ēt hř Johelis.2°. ⁊ Jere.3°. dicit. Oīs laguncula īplebiť vino. Illo.s. de quo dř Eccle.31°. Vinū in iocunditate creatū est. Et ibidē. Exultatio aīe ⁊ corpis vinū moderate.i. cū mō debito potatum. Btūs igiť ille de q̄ dici poterit illud Gene.49°. Lauit in vino stomacū suū. Btā aūt virgo nos hortať Canticoꝝ.5°.di. Comedite amici ⁊ bibite: ⁊ inebriamini charissimi. Et p̄dicta sufficiāt quo ad primā figurā huius sacramenti. M

SEcunda figura habetur Exodi.12°. ī agno pascali imaculato: qui preceptus est imola[redacted] ⁊ comedi. Hic autem agnus figurabat dominum Jesum christū. De q̄ Joānes baptista inq̄t Joānis p̄mo. Ecce agnus dei: ecce qui tollit peccata mundi. Et Jere.xi°. dicitur in psona christi. Ego quasi agnus mansuetus qui portatur ad victimam. Et ideo cum ipse christus venisset īplere legem: vt dicit Matthei.5°. Post comestionem agni pascalis instituit sacramentū sui corporis: vt ostēderet cessationem sacrificij legalis. Ut inquit glo.p̄ᵉ. Cor.xi°. Cessare eniz debuit figura aduenīente figurato. Unde Leo papa dicit. Ut vmbre cederent corpori: antiqua obseruātia nouo excluditur sacramento: hostia in hostiā transit: ⁊ legalis festiuitas dū mutaf ipletur. N

TErtia figura habetur Exodi.16°. De māna descendente de celo: ⁊ pascente populū dei ī deserto: per quam figuratum est corpus christi: qui nos in deserto huius mūdi reficit ⁊ confortat. Unde ipse inq̄t Joānis.6°. Ego sum panis viuus qui de celo descendi. Sicut autem in predicto.c°. Exodi preceptū erat filijs israel: ut māna ad mensurā colligerēt. Idest pro quolibet capite vnum gomor: genus mensure cuiusdā. Et si qs colligebat plus ñ pl⁹ reperiebat q̄ʒ vnū gomor: etiā si centū gomor collegisset. Similiter ⁊ q minus colligebat: reperiebat tamen vnū gomor: ⁊ non minus. Ita hoc sacramentū ita nobis precipitur assumi: vt credamus firmiter in eo nō eē plus nec minus: sed ita esse integruʒ corpus xp̄i sub qualibet hostie particula: sicut est in tota hostia. Et q̄ si quis centum hostias cōsecratas assumeret: tamen solum vnū corpus christi reciperet: ⁊ si centesimā p̄tem hostie accipet. Integrum tamē corpus christi assumeret. De quo cibo celesti corporis dominici sub sp̄e panis: ⁊ de potu sāguinis eiusdē sub sp̄e vini in mēsa altaris mixti aqua: dř Prouer.9°. Sapīa edificauit sibi domū ⁊ posuit mēsaʒ: ac miscuit vinū: ⁊ dixit. Si quis paruulus est veniat ad me ⁊ insipiētib⁹ locuta ē di. Venite: ⁊ comedite panē meū: ⁊ bibite vinuʒ quod miscui vobis. O

SI qs aūt quereret quare hoc sacr̄m xp̄s instituit. R̄ñdet Alex. de ales vbi.s. q̄ multis de causis hoc egit: sed pro nūc tres assignabim⁹ vltra dicta in precedētibus. Pria dr̄ oñsionis.s. sue potētie: clemētie ⁊ magnificentie. Quā tangit Frācisc⁹ de mayro. in tractatu de corpe xp̄i di. q̄ tria sunt p̄conia de qbus solēt pricipes cōmēdari p̄ncipalr. Primū ē potētia. Qr pricipat⁹ nō ē nisi q̄dā ciuilis ptās. Uñ Prouer.14°. dī. In multitudīe ppl̄i dignitas regis: ⁊ ī paucitate pleb̄ ignominia pricipis. Scd̄ʒ ē clemētia: sine q̄ ptās ɔ̄tit ver̄ pricipē ī tirānuʒ: ⁊ iō dixit ille rex maxim⁹ Artharerses Hester.3°. Cū gētib⁹ plimis īperarē: ⁊ vniuersuʒ orbē mee dictiōi subiugassē: neq̄q̄ʒ volui magnitudīe potētie abutiʒ: sʒ clemētia ⁊ leuitate subditos gubernare. Tertiū est magnificētia que est virtus cōueniēs solis principib⁹. Uñ dicit Hester.p°. q̄ iperator Assuer⁹ fecit cenā magnā abūdāter suis p̄ncipib⁹. Et [redacted] cepit oīa ministrari fm̄ q̄ magnificentia regia dignū erat. Quia igiť xp̄s dn̄s ē princeps oīuʒ ⁊ rex regū: ac dn̄s dominātiū Apoc.19°. Jō voluit ī hoc dignissimo sacramēto oñdere tria p̄dicta: ut posset de his magnifice cōmēdari. Primo.n. ostēdit ī eo suā potētiam. Quia nō ē multū maioris virtutis mūdū de nihilo creare q̄ʒ totā sub stātiā panis ī suū corp⁹ subito cōuertere ī corruptibile. Et iō ,ppheta hoc tāgens ait psalmo cētesimo.xj°. Memoriā fecit mirabiliū suorū ⁊c. Opa.n. mirabilia declarāt diuinā potentiaʒ: de qb⁹ idē ,ppheta loquēs psalmo.138°. iq̄t. Cōfitebor tibi dñe q: mirabiliter magnificatus es mirabilia opa tua: ⁊ aīa mea cognoscet nimis. Scd̄o ī eo oñdit suā clemētiā: qr ibi seipsuʒ totū dedit tā īdignis q̄ʒ dignis. Et iō subdit ,ppheta ī p̄dcō psalmo cētesimo.xj°. Misericors et miserator dñs. De q̄ clemētia ēt dicit psalmo.144°. Suauis dñs vniuersis: ⁊ miseratiōes ei⁹ sup oīa opa ei⁹. Tertio ibi oñdit suā magnificētiā dās vnū ferculū qd̄ h̄ʒ ī se plus de p̄ciositate: q̄ʒ valeat oē creatū celeste ⁊ terrenum. Et iō subdit idē ,ppheta ī ipso psalmo cētesimo.xj°. Escā dedit timētib⁹ se. Et ps̄°.144°. istā diuinā magnificētiā extollēdo dicit. Oculi oīuʒ ī [redacted] sperāt dñe

⁊ tu das escā illis in tpe opportuno. Et qꝛ aptio manus in pricipe designat magnificētiā: adiungit. Apis tu manū tuā: ⁊ iples oē aial benedictione. Scd'a cā istitutiōis hui⁹ sacramēti dꝛ meritationis. Quia .n. igt Phūs 2°. Ethi. Virtus ē circa bonū ⁊ difficile. Jō voluit xp̄s relinquere corp⁹ suū ⁊ sāguinē sub specie panis ⁊ vini: vt maius meritū hēet fides nr̄a illa credēdo q̄ corpalib⁹ sensib⁹ pcipi nō pn̄t. Jō dꝛ i canone: i misteriū fidei. Parua .n. eēt fidei meritatio: imo nulla si corp⁹ xp̄i corpets oculis viderem⁹. Ait .n. Greg. i omelia pascali. Fides nō hꝫ meritū vbi hūana rō pbet experimētū. Tertia cā ē dilectiōis: vt oñderet amorē quē erga humanū gen⁹ hꝫ: qꝛ ex idicibili amore quo nobis afficit̄ nō fuit cōtētus creasse totū mūdū ad vtilitatem nr̄am: ⁊ tot inumera nobis contulisse bn̄ficia. Sꝫ ad ostēsionē feruoris ⁊ īfinite charitatis quā erga nos hꝫ: ēt voluit nobis donare semetipsū. Vn̄ dꝛ Joan. 13°. Cū dilexisset suos q erāt [redacted] mūdo i finē dilexit eos .i. b̄m glosā maiora eis signa amoris ostēdit. Religt ergo nobis corp⁹ suū ad mādu cādū: vt eius passionis sp memoriā hērem⁹. Vt oñt verba Thematis nr̄iq̄ ēt habentur Mat. 26°. ⁊ trāsūptiue de ɔse. disti. 2ª. c°. in xp̄o ⁊ c°. iterat̄. Eapp igt Pau. p°. ad Cor. xi°. Quotienscūqꝫ manducabitis panem hunc ⁊ calicem bibetis mortem domini annunciabitis donec veniat: transumptiue in dicto c°. in Christo ⁊ i. c°. scriptura. ⁊. c°. quia passus. ⁊. c°. semel xp̄s ⁊ c°. semel imolatus. de conse. distin. 2ª. ⁊ in. capitulo. quia corpus. ea. di. dicitur. Quia corpus assumptum ablaturus erat ab oculis ⁊ illaturus syderibus: necessarium erat ut die cene sacramētum nobis sui corporis ⁊ sanguinis consecraret vt colerēt̄ iugit̄ p misteriū qd̄ semel offerebat̄ in p̄ciū. Ut qꝛ q̄tidiana et idefessa currebat p oīuꝫ salute redēptio: ppetua eēt redēptiōis oblatio: ⁊ phēnis victima illa iugiter viueret in memoria ⁊ semper presens esset in gratia: hec ibi. Et ideo ipse saluator in fine vite sue temporalis ⁊ morta [redacted] hoc sacramentum instituit pro valete. Solēt enim veri ⁊ cordiales amici ab inuicem separādi simul epulari: ⁊ aliquid ad memoriam suis beniuolis relinquere. Et ideo Christus sciēs ꝙ debebat ab apostolis recedere: voluit cuꝫ eis cenare Unde dixit Luce. 22°. Desiderio desideraui hoc pasca manducare vobiscum. Jn qua cena donauit eis preciosi corporis ⁊ sanguinis sui sacramentū: vt cum fidelibus suis semper permaneret presentia sacramentali. Et propterea post resurrectionem apparens eis. dixit vt habetur Matthei vltio. Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsqꝫ ad ɔsumationem seculi. Jhc enī pdixerat Prouer. 8°. Delitie mee eē cū filijs hoium. Hec aūt cena ɔtraria fuit cene A de quā cum vxore sua celebrauit. Hic enim fuit panis azimus: ibi pānis fermētatus quo tota natura hūana per peccatū fuit fermētata ⁊ corrupta: hic fuit agnus typicus: ibi cibus vetitus: hic panis i corpus xp̄i mutatus: ibi panis mutatus in corpus diaboli. Peccatū .n. mortale in corpus diaboli. vt Augustinus iquit facit trāsire. Saluator igit̄ noster trāsiturus i breui ad patrē sciēsqꝫ humanaꝫ ibecilitatē ⁊ fragilitateꝫ: reliquit fidelibus suis hūc cibum delicatissimū: quo roborati possent potenter [redacted] asperam huius mūdi viā trāsi[redacted] ad eternā quietē ⁊ beatitudinē more pij patris faciēs: qui filijs suis magnū iter facere habētib⁹ prouidet de cibis ⁊ alijs per viā necessarijs. Nouerat nāqꝫ ꝙ vt dicūt phisici: maxie Auicena in tractatu de regimine iter agētiū: necesse est ꝙ hi qui iter agūt in hieme non eant vacui: sed sint vino precioso potati ⁊ assatis carnibus satiati: cui⁹ causaꝫ assignat. Quia tēpore magni frigoris calor naturalis retrahitur ad interiora. Unde si stomacus esset vacuus de facili ipse calor naturalis posset extingui: sic accidit de lumine lucerne i qua deficit oleū. Et qꝛ vinū habet calefacere: ⁊ assate carnes magis nutrire. Jdeo predicta sunt optie ambulantibus necessaria. Et iccirco nos pegrinos in hoc mūdo voluit reficere vino preciosissimo .i. sanguine suo sacratissimo sub specie vini ⁊ carnibus suis assatis igne amoris ⁊ charitatis. De quibus desiderabāt vesci patres veteris testamēti dicentes illud Job. 21°. Quis det nobis de carnibus eius vt saturemur? Dicit autem Frāciscus de mayro. i tractatu de corpore xp̄i: ꝙ xp̄us quādo instituere voluit hoc sacramētū eleuauit oculos i celū: vt dꝛ [redacted] canone misse. Ad ostēdendum ꝙ illi q volūt illud assumere: debēt habere oculos mentis eleuatos i deum. Jtem dicit ꝙ instituit illud in die iouis: in qua vt patet Gen̄. p°. aues fuerūt a deo create. Ad oñdendū ꝙ hoies q habēt alas cōtemplatiōis b̄m beatū Gregoriū sūt idonei ad pcipiēdum hoc sacramētū. Eodem quoqꝫ die fuerūt pisces i mare a deo creati. Ad ostēdēdum ꝙ illi q i amaritudine cōtritiōis permanēt sūt ad hoc sacramētum percipiendū apti: hec ille.

OO

Jnstituit autē hoc sacramētum i mōte hon̄si / cut prophetatū fuerat Jsa. 25°. vbi dꝛ. Faciet dn̄s exercituū i mōte hoc oibus populis conuiuiū pinguiuū: ɔuiuiū vindemie: pinguiū medu

latori &c. Et hoc vt oñderet q᷑ cõicare volẽtes de
bẽt ascẽdere in altum per cõtemplationẽ celestiũ.
Hoc aũt sacramẽtũ reliqt nobis ad vtilitatez ꝛ
ꝓfectum iuxta ꝛ ĩ morte. In uita vt sit nobis me
moriale passiõis ei⁹: vt diximus. Lz .n. ĩuisu paſ
ſio eius depicta affectũ nr̃m multũ mouere debe/
at: ꝛ ĩ auditu eiuſdẽ ꝓdicata passio magis debe/
at cõmouere: tñ ĩ gustu ĩ hoc sacr̃o tã ꝯ̃aciter ꝛ
ſingulr̃ expꝛ̃ſſa marie debet nr̃m affectuz excitare.
Itẽ dimiſſum est nobis ĩ medicamẽtũ nr̃e cura
tiõis. Eſt .n. medicina efficax ꝯtra oẽs ĩfirmitates
nr̃as: ſicut pz in illa orõne Purificẽt nos q̃s do
mine sacr̃a q̃ ſũpſim⁹ &c. Sanat .n. oẽs morbos
vitioꝝ. Vñ dĩ. Sit ablutio ſceleꝝ. Et ſic eſt medi
cina curatiua. Itẽ eſt medicina ꝯfortatiua: q2 ro
borat ꝛ cõfirmat ĩ ſanitate recepta. Et iõ ſubdit̃.
Sit fortitudo fragiliũ. Itẽ eſt medicia ꝓſeruati/
ua q̃ ꝓſeruat hoĩem ne iteꝝ cadat: ꝛ ideo ſubĩfer
tur. Sit ꝯtra oĩa mũdi ꝑicula firmamẽtũ. Itẽ eſt
medicia melioratiua: q2 viuos ꝛ mortuos ad me
lioꝛẽ ſtatũ ꝑducit. Et iõ ſubdit̃. Sit viuoꝝ atq3
mortuoꝝ fideliũ remiſſio oĩu3 delictoꝝ. Scd̃o di/
miſit ipm ſacr̃m vt eo adiuuemur multipliciter
in morte. Via .n. quã aĩa de corꝑe decedẽs factu/
ra ẽ: ẽ tenebroſa. Job 19°. In calle meo tenebras
poſuit: eſt ꝑiculoſa. Vñ pſalmiſta ait. In via hac
q̃ ambulabã abſcõderũt ſuꝑbi laqueũ mihi. Itẽ
ẽ via lõga: tertij Reg. 19°. Grãdiſ tibi reſtat via.
Itẽ ẽ ignota. Vñ pš^a. igr. Viã ciuitaſ habitacli nõ
ĩuenerũt. Qñ igit̃ corp⁹ xp̃i aĩab⁹ decedẽtib⁹ dat̃
qḋ appellat̃ viaticũ ꝑꝑ ꝑdictã vtilitatẽ: portãt ſe/
cũ lucẽ ad tenebroſe vie illuminationẽ. Vñ Ioã/
nis. 8°. ipſe ſaluator ait. Ego ſum lux mundi. Et
eiuſdẽ euãgelij. 12°. Ambulate dũ lucẽ hẽtis: ne
tenebre vos cõprehẽdant. Portãt ẽt ſecũ pugio/
nẽ ad defenſionẽ ꝯtra hoſteſ. Job. 17°. Pone me
iuxta te: ꝛ cuius vis manus pugnet contra me.
Et pš^a. ait. Si ambulauero ĩ medio vmbre mor
tis nõ timebo mala qñ tu mecũ es. Portãt etiã
ſecũ cibum ad cõfortationem. De quo propheta
pš°. 64°. iqt deo. Paraſti cibũ illoꝝ in tꝑe oppor
tuno. Itẽ hñt ſecũ ductorẽ ad vie directionẽ: iu/
xta illud Michee. 2°. Aſcẽdit iter pandẽs ante
eos. Et pš^a. inquit. Deduxit eos ad portũ volũtaſ
eoꝝ. Vt igit̃ poſſim⁹ iſtũ cibũ tã ſaluberrimũ de/
uote recipe: quattuor vtiles cõſideratões de hoc
digniſſimo ſacr̃o faciemuſ. Prima dicet̃ obliga
tionis: Secunda punitionis: Tertia preparatio/
nis: Quarta fructificationis.

¶ Pars prima de obligatione ꝛ neceſſitate re
cipiendi ſacratiſſimu3 corpus domini noſtri Je
ſu chriſti.

P q

Vod qlibz xp̃ianus nõ legitime excu/
ſatus teneat̃ recipe corp⁹ xp̃i: ſine quo
ſpũalr̃ viuere nõ põt ꝓbo ꝑmo rõne
que dĩ cõſeruatiõis. Fũdamentũ cui⁹
ponit Phũs p°. de gñatione dĩ. Oẽ viuens quã
diu viuit ĩdiget alimẽto ꝯuenienti nature ſue. pz
hec regula in viuẽtibus aĩs vegetatiua: vt puta ĩ
plãtis. Nã arbor cũ hẽat vitã vegetatiuã: ad hoc
vt viuat: ĩdiget aqua mixta terra: prout dicit phi
loſophus. ĩ li°. de vegetabilibus ꝛ plãtis. Unde ſi
careret hoc nutrimẽto: ſtatim moreret̃. Pz etiaz
in viuẽtibuſ aĩa ſenſitiua: vt in quibuſcũq3 aĩali
bus ꝛ auibus. Siũi mõ pz in corpore hũano: qḋ vi
uere nõ poteſt ſine nutrimẽto. Et ratio eſt quã aſ
ſignat Ricar. noſter in. 4°. dĩ. 12^a. ar°. 6°. q. p^a. in
corpore queſtiõis: ꝛ etiam dĩ. 8^a. eiuſdẽ libri. ar°.
p°. q. 4^a. Qr humiditas radicalis ſemꝑ ꝯſumi
tur a calido naturali. Et ideo niſi reſtauret̃ ꝑ ci/
bum ꝛ potu3: ſtatim deficeret homo. Quod ſi hec
ſunt neceſſaria ad vitã corporis: quod nõ poteſt
viuere ſine nutrimento ſue nature conuenienti:
a fortiori ad vitam anime ſpũalem: regritur eiuſ
cibus ſpũalis: qui eſt corp⁹ xp̃i: quod eſt refectio
anime viuificans illã: iuxta illud ſaluatoris. Ioã
nis. 6°. Panis quẽ ego dabo caro mea eſt ꝓ mũ
di vita. Et ibidem. Qui manducat meã carnem
ꝛ bibit meum ſanguinẽ habet vitã eternã. Quod
ſi ſic eſt: ergo eius ſuſceptio eſt neceſſaria ad ſa/
lutem. Quod inſinuare volẽs ſaluator ait Mat
thei. 4°. Nõ in ſolo pane viuit homo. ſ. ſm cor
pus: ſed in omni verbo: ideſt in ſacramẽto verbi:
quod procedit de ore dei. Ideo inqt beatus Tho.
ĩ. 3^a. parte ſũme. q. 73^a. ar°. 3°. ꝛ in. 4°. dĩ. 12^a. Qḋ
ſi homo velit in vita ſpũali perſiſtere: de neceſſi/
tate ſalutis tenetur hoc ſacramentum ſuſcipere.
Sanctus quoq3 Bonauentura ꝛ Ricar. in. 4°.
dĩ. 12^a. ar°. 6°. q. p^a. dicũt: q᷑ q̃uis non ſit neceſſe
communicare niſi ſemel in anno: non occurrente
alia particulari neceſſitate: tamen frequẽtatio co
munionis perutilis eſt: quia ſicut in corpore qua
ſi continue ſit quedam deperditio naturalis hu/
miditatis: per actionez naturalis caloris: qua de
cauſa oportet pluries cibum ſumere ad reſtaura
tionem deperditionis: ne deperditio cõtinua mor
tem inducat: ſic cum ex corruptione concupiſcẽ
tie in nobis ꝛ occupatione circa exteriora fiat de/
perditio deuotionis ꝛ charitatiui feruoris: debe/
mus pluries recipere hoc ſacramentum: per cu/
ius ſuſceptionem cauſatur in anima ſpirituale
nutrimentum: iuxta illud ſaluatoris. Ioã. ſexto.
Caro mea vere eſt cibus: ꝛ ſanguis meus ve/
re eſt potus. Et ibidem. Qui manducat hunc

panē viuet in eternū. Aliter per iniuriā deperditionem si nō adesset restauratio paulatī homo ad mortē pduceret spūalem. Et hoc est qđ inquit dñs noster. Jo. 6°. Nisi māducaueritis carnē filij hoīs: et biberitis eius sanguinem: non habebitis vitā in vobis. Est autē magna differētia īter nutrimētū cibi corporalis: et huius cibi spūalis: qr cibus corporalis nō est tante virtutis: vt totū deperditū possit ad plenū restaurare. Sz iste cibus sacramētalis plus restaurat de grā: q̄ culpa possit cōsumere. Et illos a qbus digne sumitur facit īmortales. Cuius figura habet Geñ. 2°. in ligno vite posito a deo ī medio paradisi: de quo edentes nūq̄ mortui fuissent. Sed iste cibus illud lignū supat in nutrimēto: quia illud cōuertebat in substantiā et carnē humanā: sed iste sanctissimus cibus animā cōuertit in deū: qui est omniū viuentiū xpa vita. Unde vt ait Augu. ī libro cōfessionū ipse domin⁹ dicit eū recipe volēti. Tu me nō mutabis in te sicut cibū carnis tue: sed tu mutaberis in me. Ex predictis autē patet q̄ cōicare est de precepto diuino et euāgelico: et de necessitate ad salutē. Que cōsiderās Calistus papa precepit. de cōse. dist. 2ª. in. c°. peracta. q̄ omnes christiani quotidie cōicarent. Cuius verba sunt ista. Peracta cōsecratione omnes comunicent: qui noluerit ecclesiasticis carere liminibus. Sic. n. etiam statuerūt apostoli: et sancta romana tenet ecclesia: hec ille. Jn p̄mitiua ergo ecclesia quādo feruebāt christiāi amore xpi: quotidie comunicabāt ī missa. Sed postmodū frigescēte charitate et deuotione hoc statutū abrogatū est: et fuit ordinatū vt omni die dominico comunicarēt xpiani s̄z cōsilium Augustini de cōse. disti. 2ª. c° . quotidie di. Quotidie eucharistie cōionē accipere: nec laudo: nec vitupo: oībus tamē diebus dominicis comunicandū hortor. Et hoc dixit Augustinus. s. q̄ nō laudabat nec vitupabat comunicare quotidie propter impfectionē hominū qui nō sūt parati quotidie ad tātum sacramētū suscipiendū. Si quis tamē esset pfectus et cognosceret se crescere ī amore dei ex frequētatiōe sacramenti: s̄m Augustinū et Alexādrum de ales vbi supra esset melius quotidie comunicare: iuxta illō Ambrosij de conse. dist. 2ª. c°. si quotiēscunq̄. di. Si quotiēscūq̄ effunditur sanguis xpi ī remissionē peccatorū effunditur: debeo merito qui semper pecco semp medicinā accipere. Et ideo Ambrosius in libro p̄rio de sacramētis dicit. Accipe quotidie qđ quotidie tibi profit: sic viue vt merearis quotidie accipere. Possumus tamē hic dicere q̄ sicut appetitus corporalis gustus est ī hoībus diuersus: prout reperitur in viribus digestionis diuersitatis. Nam quidā adeo habent calorē naturalē accēsū: q̄ statim digerunt sumptū cibū. et ibi assiduo cibo īdigent. Alij vero melius digerūt rarius comedēdo: quoniā magis remissum habēt calorē: et si nimis frequēter comederēt fastidirent. Jta diuerse sunt animarū dispositiones. Quidā eni adeo feruent charitatis amore erga sacramētū hoc: q̄ si omni die ipsum recipi vnt: ide bonū salutis remediū et nutrimentū sentiunt. Aliqbus autē tanta est timoris reuerentia q̄ nō presumūt illud recipere nisi raro. Utraq̄ tamen causa rationabilis est et bona. Cuius figura habetur ī euāgelio. Jlle nāq̄ q dixit domino. Matth. 8°. Domie nō sū dignus etc. Laudatus est ab eo q̄ non īuenisset tantā fidē ī isrl. Zacheus autē [illegible] letanter et festinanter recepit dominū ī domo sua: benedictus est ab eo et salutis sue certitudinē recepit. Luce. 19°. Unde Augu. ad ianuariū libro p̄rio ait. Jlle nō audet honorādo sumere: et iste non audet honorādo vllum diem preterire. Cōtemptū solum nō vult cibus iste: hec August. Jlle autē reprehensibilis est: qui non ex reuerentia dimittit assidue comunicare: sed ex corpore et negligentia ac parua deuotione. Quod non faciebant fideles antiqui qui saltem oī die dñico cōicabant: verū qr quanto magis elōgati sūt hoīes a tēpore passiōis xpi: tāto plus refriguit mēoria eius ī cordibus eo: statuit postmodū ecclesia vt saltē ter in āno oēs comunicarēt s. in pascate: penthecosten et natiuitate domini: vt precepit Fabianus papa de consec. dist. 2ª. c°. Et si nō frequētius. et in. c°. seculares. eadē di. di. Seculares qui in natali domini: pasca: et penthecosten nō comunicauerit catholici non credantur nec īter catholicos habeātur: hec ibi. Q.

Verū hodiernis tēporibus qr superabūdauit malicia et refriguit charitas ad tātā miseriā venerūt xpiāi: et tā paruā deuotionē q̄ ecclesia ordīauit et p̄cepit sub pena peccati mortalis: vt saltē semel in āno oēs discretiōis et ratiōis capaces comunicēt: vz in pascate. Unde Innocētius. 3ª. i. c°. oīs vtriusq̄ sexus. de pe. et remis. inquit. Ois vtriusq̄ sexus fidelis cū ad ānos discretiōis puenerit oīa sua solus petā saltē semel ī āno fidelr cōfiteat etc. Seqr. Suscipiēs reuerēter ad minus ī pasca eucharistie sacr̄m: nisi forte de proprij sacerdotis p̄silio ob aliquā rōnabilē cām ad tps ab eius p̄ceptiōe duxerit abstinēdū: hec ille. Si qs tñ cōicauerit ī cena dñi ītelligit satisfecisse p̄cepto. c° ī cena. de p̄se. di. 2ª. Jmo p octo dies añ pasca et p octo post pōt satisfieri huic p̄cepto: sicut declarat

Eugenius papa quartus in suo privilegio quod incipit. Fide digna relatione. vbi exponens dictuz capitu. Ois vtriusqz sexus inqt. Dicimus expsse nō esse intētionis legislatoris aīam illaqueare fideliū sub culpa mortali ad coionez precise i die dominice resurrectiōis pcipiendū: sed terminuz statuisse a pasca vsqz ad pascā mēs. n. magis ꝙ verboꝝ sonus est attendenda discrete. Intelligimus itaqz optime iuri satisfactū ꝛ canoni si hebdomada scā vel īfra octauā pasce resurrectionis dñice: ſm meliorē dispositionē cōscie ꝛ aptiorem mētis deuotionē fideles ꝑparatione debita scm̄ eucharistie pignus accipiāt: ꝛ cum dño pasca celebrent: ꝛ huic sniē oēs volumus acqescere: hec ille. Ex quibus oībus patet ꝙ receptio sacri salutem in tpe a sancta ecclesia determinato est necessaria ad salutē. vnde Inno. 3us. in quibusdā sententijs suis inqt. Necessario qppe a nobis sumēdus est agnus: ut a vastāte āgelo ꝓtegamur. Nec exire possumus de egypto nisi celebrando pasce pascalē agnū edamus: hec ille. Sed heu: quia ī hac īfelici etate hoc tam salutare misteriū qđ celum letificat: ꝛ mundū cōseruat vniuersuz: quotidiano vsu apud nōnullos quodāmodo ꝯtitur in contēptum. Si. n. hoc sanctissimū sacrz ī vno tātū celebraret Loco: ꝛ ab uno tantū ꝯsecraret sacerdote in mundo. Oēs profecto hoīes īmenso desiderio ad vnū locum ꝛ tale dei sacerdotem afficerēt: ꝛ properarent ut diuina misteria celebrari audirēt. Nunc aūt multi facti sunt sacerdotes ꝛ in multis locis offert xps: vt tāto maior appareat gratia ꝛ dilectio dei ad hoīem: quanto latius est sacra coīo diffusa per orbē. Sed vnde hoīes ad eius amorē magis deberēt accēdi: īde tepidiores efficiuntur ac magis ingrati. Currūt multi ad diuersa loca pro visitādis scōꝝ reliqis: ꝛ mirātur auditis eoꝝ gestis. Ampla edificia tēploruz aspiciunt: ꝛ osculant sericis ac auro inuoluta sacra ossa ipsoꝝ. In hoc aūt sacratissimo altaris sacrō presens est scūs scōꝝ: creator oium ꝛ dñs angeloꝝ: ac tota spes ꝛ salus cūctoꝝ hoīum: ꝛ tñ pauci ad tā venerabilē inardescūt presentiā: tanꝙ ineffabili ac necessario sacrō debitū habēt deuotionis effectum.

¶ Pars scōa de punitiōe nō coīcantium. R

Eptē punitiones recipiūt nō coīcantes ſm determinationē ecclesie. Prima dī exclusionis: de qua in dcō capitulo. ois vtriusqz sexus dī. Alioqn viuēs ab igressu ecclesie arceat: hec ibi. Quicūqz. n. nō coīcat dz oino ab ecclīa excludi: nec dz permitti ꝙ cū alijs fidelibꝫ ecclesiā ingrediat ꝓ missis vel officijs audiendis. vnde de pñe. di. 2a. c°. si qs. scriptum est. Si qs auertit se a coione sacri talē ꝓijciendū de ecclesia catholica decernimꝰ: donec penitentiā agat ꝛ ondat fructū pnie sue: vt possit cōmunione pcepta īdulgentiā ꝓmereri: hec ille. S

Ecunda punitio dī excōicationis. Inqt. n. Hosti. in dicto c°. ois. de pe. ꝛ re. ꝙ si qs psbyter habz aliquē parrochianū fornicariū publicuz: vel adulterū: aut tenētem odia: vel homicidam: vel vsurariū aut ponētez discordias inter ꝓxios: vel incātatorē: vel blasphemū: lusorē: aut partialem: vel nolentē cōfiteri: aut cōicare: pmo illū debet opportūe arguere. s. monēdo. Secūdo īportune. s. increpādo ꝛ suspēdendo ꝛ interdicēdo. Tertio aūt crescēte cōtumacia dz illū excōicare: vel superiori denūciare. Et de hoc habetur textꝰ. di. 18a. capitulo. decernimus. ꝛ di. 34a. cap°. quorundā. in fine: ꝛ. xia. q. 3a. cap°. si autem. ꝛ. 32a. q. 5a. cap°. preceptum. Et hec quasi oīa notat glo. in c°. ad audiētiam. extra de spōsa. ꝛ arm. ad hoc pōt haberi. 2a. q. prima. c°. multi. ꝛ. 22a. q. pa. c°. predicandum. ꝛ. 24a. q. 7a. c°. itaqz. ꝛ. c°. tam sacerdotes. T

Ertia punitio dicit sepelitiōis. Tales. n. nō coīcantes nō debent ecclesiastica sepeliri sepultura: vnde in dicto c°. oīs. dicit. Et moriens ecclesiastica careat sepultura. Quia. n. tales ut bestie vixerunt: ideo nō sacra sepultura sed bestiarum eis debet. Et rō quare non debent sepeliri ī sacro: ponitur in c°. nō extimemus. 13a. q. 2a. Ubi dr: ꝙ deuote sepulture officiū bone fidei est testimoniū. Etꝰ ideo ne clerici sint falsi testes ꝓhibentur sub pena peccati mortalis tales sepelire: aut eoꝝ sepulture interesse. c°. 2°. extra de rapto. Qđ aūt tales nō debeant sepeliri in sacro: patuit per exemplum de quodam peccatore qui sine confessione ꝛ coione mortuus est: sepultusqz in ecclia. Sequēti vero nocte tumulus apertus est: ꝛ ꝓiecit illum mortuū tanꝙ indignuz tali sepultura. Mane aūt facto aperiēs sacerdos ecclesiā inuenit corpus mortuū illius defuncti ī platea extra sacrū: quod accipiens iterū posuit ī monumēto in ecclesia. Sequenti vero mane iterū inuenit illud extra sacrum: ꝛ sic factum est tribus diebus continuis. Ex quo cognoscens ꝙ terra sacra nō poterat cōtinere cadauer illius scelerati fecit portari illud ad sterquilinium. O scelerati qui non vultis comunicare: oñdam vobis in quo loco debet quisqz vestrum sepeliri. Audite quid scriptū sit Iere. 22°. Sepultura a sini sepelietur. Sz audite aliud terribile exēplum quod ponit Jacobꝰ de vitriarco di. ꝙ quidā magnus vsurarius ve

niens [illegible] mortē noluit restituere vsuras ex quo sacerdos noluit ei dare ecclesiastica sacramēta. Cū esset ergo morti propinquꝰ vocatꝰ sacerdos a parētibus: ut eiꝰ aiā recōmēdaret: dixit. Ego eā oībus demonibus de iferno recōmēdo. Et sic ille miser expirauit. Tūc amici rogabāt sacerdotem ut pp honorē ⁊ dignitatē cognationis ipsuꝫ sepeliri pmitteret ī loco sacro: qđ sacerdos omnino negauit. Habebat aūt dictꝰ sacerdos quēdā asellū: qui nihil aliud faciebat nisi qđ libros ad eclesiā portabat: ⁊ ideo nullā aliā viam sciebat nisi illā quā frequentabat. Amici vero ⁊ parētes defūcti maliciose cogitātes: rogauerunt sacerdotē ut corpꝰ super asellum poneret: ut vbicūqꝫ ferret illud sepeliret ibidē. Putabant eniꝫ ꝙ vel ad ecclesiā vel ad domū sacerdotis recto tramite illud portaret: cū nullā aliā viam sciret. Quod cū placuisset sacerdoti corpꝰ super asellum positum ē: qui nec ad sinistram nec ad dextram declinauit sꝫ ipsum defunctuꝫ vsqꝫ ad patibulū tulit: ibiqꝫ sub furca se excutens dimisit ⁊ in eo loco sepultus ē. Quod permisit deus ut ostenderet tales non comunicantes debere sub furca sepeliri. V

Quarta punitio dī scandalizationis. Talis enim nō cōicans scandalizat oēs vicinos de terra vel ciuitate: ⁊ ideo tot penas meret̄ quot personas scādalizat. Sicut dicit̄: pᵃ.q.pᵃ.capᵒ. si quoscūqꝫ. Et iō inquit saluator Matth. 18ᵒ. Qui scādalizat vnū de pusillis his qui ī me credunt: expedit ei ut suspendat̄ mola asinaria ī col[illegible] eius ⁊ demergat̄ in pfundū maris. Et ideo si scandalizās vnū solum tantā penā meret̄: quantam merent̄ predicti qui scādalizant totā cōitatem? Tales sunt infames ⁊ nō debēt admitti ad aliquas dignitates. l. ijᵃ. C. de dignitatibꝰ liᵒ. 12ᵒ. De tali dicit auctor rudiū libro secundo. Neglector fame fiet neglector honoris. Et merito cunctis ille neglectus erit. Et Jacobus beneuētanꝰ sui libri: capitulo. 50. dicit. Non bene detergi sordida fama valet. X

Quinta punitio dī inabsolutōis. Quicūqꝫ enim confitet̄ sine proposito sumēdi corpꝰ xpi ad minus semel in anno: facit inutilem ꝯfessionem: qꝛ est indispositus in hac confessione: nō habēs voluntateꝫ obediendi precepto ecclesie de cōione: ⁊ per cōsequēs talis cōfessio est ficta ⁊ sine charitate: ⁊ ideo nō valet de pe. di. 5ᵃ. caᵒ. falsas. ⁊. cᵒ. fratres. ⁊ di. 7ᵃ. cᵒ. nullus. Y

Sexta punitio dicit̄ inexorationis. Tales enī priuari debent fideliū orone ꝑ3 Bona. i. 3ᵒ. distin. 43ᵃ. ⁊ de hoc scriptū est. pᵉ. Joē 5ᵒ. vbi dī Est peccatū ad mortē. Nō dico vt vt pro eo quis roget. Nō igit̄ exaudiet̄ a deo q orat pro talibus nō cōicantibus: ⁊ ideo nullus pōt pro eo publice orare, imo si quis missas vel officiū publice dici faceret pro ipso quādo mortuus est sine signis penitētie: tā dicens ꝙ̄ mandans mortaliter peccaret: cū sit cōtra ꝑceptum ecclesie. extra de spōsalibus. cᵒ. ad audientiam. ⁊ de statu mo. cᵒ. pᵒ. ⁊. cᵒ. sup quodā. ⁊ de sepul. cᵒ. ex parte. ⁊ de furt. cᵒ. 2ᵒ. ⁊. 13ᵃ q. 2ᵃ. cᵒ. pro obeūtibus. ⁊. cᵒ. nō extimemus. ⁊. cᵒ. de quibus. ⁊. 23ᵃ. q. 5ᵃ. cᵒ. placuit. Facit capitulū. a nobis. el. 2ᵒ. ⁊ capitulum. sacris. de senten. exco. Z

Septima punitio dī reiectiōis. Nā cū de illis qui nō receperūt discipulos xpi: facturus [illegible] xps magnā vindictā: vnde ipse inquit Luce. xᵒ. Amen dico vobis ꝙ sodome remissius erit in die illa: ꝙ̄ illi ciuitati que non receperit vos. Quantaꝫ punitionē facturus est de illis qui noluerunt recipere ipm? De quo Jo. pᵒ. dī. In ppria venit ⁊ sui eum nō receperunt: profecto in iudicio talibus dicet illud Matth. 25ᵒ. Hospes erā ⁊ non collegistis me. Et ideo reijciet eos a consortio beatorū: ⁊ proijciet in iferņum. vnde Luce. 9ᵒ. iquit ipse saluator. Qui me erubuerit: hunc filius hominis erubescet cū venerit in maiestate sua. Et ideo per similitudinē ponit parabolaꝫ Matthei 22ᵒ. di. Qđ cū quidā rex plurimos inuitasset ad nuptias filij sui: illi vero venire cōtēpsissent: ⁊ vltra hoc seruos suos occidissent: statim rex missis exercitibus suis perdidit oēs homicidas illos: ⁊ succendit ciuitatem eorum igni. Qua similitudine datur intelligi ꝙ qcunqꝫ nō accedunt ad cenam agni puidi: ad quā ipe christus oēs inuitat perdet eos: atqꝫ succēdet in ignē eternū. Inuitat autem omnes christianos Matth. xiᵒ. di. Venite ad me omnes q laborat̄ ⁊ onerati estis ⁊ ego reficiam vos. O dulce ⁊ amicabile verbū in aure peccatoris: ꝙ tu domine deus meus egenum ⁊ paupem inuitas ad tui sanctissimi corporis cōionem. Sed quis ego suꝫ domine vt ad te psumaꝫ accedere? Quomodo ausus ero vēire q nihil mihi boni cōscius suꝫ vnde possim psumere? Reuerent̄ angeli ⁊ archangeli: metuūt sancti ⁊ iusti: ⁊ tu dicis. Venite ad me omnes? Nisi tu domine hoc diceres quis verum esse crederet? Et nisi tu iuberes: qs accedere attemptaret? Sed tu benignissime domīe nosti figmētū tuū: ⁊ scis qꝛ nihil boni in se habet vnde hoc illi prestes. Confiteor igitur vilitatem meam: ⁊ agnosco infinitam bonitatem tuaꝫ. Propter temetipsuꝫ. n. hoc facis: non propter mea merita: vt benignitas tua mihi ma

gis innotescat. Quia ergo hoc tibi placet: et sic fie
ri iussisti placet: et mihi dignatio tua. Unde de tua
ineffabili clementia confisus accedo eger ad sal-
uatorem: egenus ad regem celi: seruus ad dñm
creatura ad creatorem: desolatus ad merentium
consolatorem: esuriens et sitiens ad vite fontem:
Cuius plenitudinem licet nequeam haurire et
vsqz ad satietatem potare: apponam tamen os
meum ad foramen celestis fistule vt saltem inde
guttulam modicam capiam ad refocilandaz si/
tim meam: vt non penitus arescam. Uenio igitur
ad te piissime Jesu qui non vis dimittere seruos
tuos ieiunos ne deficiant in via: vt de tuo sancto
conuiuio reficiar quod parasti in dulcedine tua
pauperi deus. Nam et catelli edunt de micis que
cadunt de mensa dominorum suorum Matth.
15°. In te enim est totum quod desiderare possuz
et debeo. Tu salus mea et redemptio: spes et forti
tudo: decus et gloria: letifica ergo animam serui
tui quoniam ad te domine Jesu animam meam
leuaui. Cupio enim te in domuz meam introdu
cere ac reuerenter suscipere: vt cuz pusillo zacheo
merear a te benedici et iter filios abrahe compu
tari: et non cum ad tuum conuiuium venire cō/
temnentibus a tuo dulcissimo consortio eternali
ter separari.

Pars tertia de preparatione tanti sacramen
ti. A

Tres preparationes debet facere susce/
pturus p̄ciosum corpus dñi nr̄i Jesu
christi. Prima dicit antecedens: et ē tri/
plex prima examinatiōis et purgatiōis.
Quia cū oī diligentia iterū atqz iterū examinare
debet cōscientiā suā: vt nō solū peccata que comu
niter cognoscunt et sūt manifesta: sz etiā p ignorā
tiā et obliuionē latentia in quātū sibi possibile fue
rit subtiliter possit discutere. Ideo dicit Ose. 2°.
Judicate matrē vestrā. idest cōscientiā. Et apo/
stolus p°. Cor. xi° iquit paulus. Si nosmetipsos
iudicaremus: nō vtiqz a dño iudicaremur. Facta
igitur hac diligentissima examinatione: si aliquā no/
uā maculā reperiemus debemus de ea hēre cōtritio
nē: et dicere cū ppheta. psalmo. 50. Cor contritū
et humiliatū deus nō despicies. Deinde ire ad cōfes
sionē et plenā facere cōscientie purgationē. Non
enī plerūqz in vna cōfessione ad plenū potest cō
sciētia expurgari. Ideo dicit dauid psalmo. 94°.
Preoccupemus faciē eius in cōfessione. Et Ec
clesiastici. 18°. dicit cuilibz cōicaturo. Ab oī deli
cto mūda cor tuū. Et Jere. 4°. Laua a malicia
cor tuū. Et p°. Cor. 7°. Emūdemus nos ab oi
inquinamēto carnis. Et eiusdē epistole c°. 5°. ite
rū dicit. Expurgate vetus fermētū vt sitis noua
cōspersio. Nō. n. possumus recipere gratiā dei ni/
si purificati fuerimus: dicente Augustino i libro
de verbis dñi. Puritas sic est substātia gratie: si/
cut aīa est substātia corporis. B

Secūda pparatio dicit cessatiōis. Debemus
enī cessare ab oībus nō solū peccatis: sz etiā
occasiōibus petōruz: vt est multiloquiū. Nā in
multiloquio nō deerit peccatū. Prouer. x°. e con
tra vo. bonū est prestolari cū silentio salutare dñi.
Treno. 2°. Debemus ergo parū loqui et cū magna
cōsideratione: ne dicamus ociosa: vt possimus di
cere illud Job. xi°. Purus est sermo meus: et mū
dus suz in cōspectu tuo. Itē debemus abstinere
a vanis cogitatiōibus dicēte dño Ysaie primo. La
uamini: mūdi estote: auferte malū cogitationuz
vestraz ab oculis meis. Itē debemus vitare peri/
culosas cōuersatiōes et cessare a tumultu rez se/
culariū: qz dī Treno. 3°. Sedebit solitarius et tace
bit qz leuabit se super se. Itē scriptū est Ecclesiasti
ci. 13°. Qui tetigerit picē inquinabit ab ea. Itē ie
iuno stomaco sacrā cōionē percipere debemus: ni
si in casu necessitatis: vt puta: i morte vt inqt Ri
car. in. 4°. di. 8ª. ar°. 2°. q. 3ª. di. q hoc constitutū
fuit ppter reuerentiaz sacramēti: vt patet p Au/
gustinū in li°. p°. ad Januariū. Et p magistrum
sen. i. 4°. di. 8ª. c°. 3°. Et habet de hoc textus in ca
pitulo. liquido. de conse. dist. 2ª. vbi dicitur. pla/
cuit spiritui sctō vt in honore tanti sacri: prius in
os xpiani dñicū corpus intraret: qz ceteri cibi. Et
idem habet textus in c°. nihil. 7ª. q. pª. et de hoc
tractat Tho. in. 3ª. pte sūme. q. 80ª. et hētur in sū
ma cōfes. li°. 3°. ti°. 24°. q. 65ª. Itē debet hō cessa
re nocte saltē pcedenti a quiete delitiosa: vnde si
cōmode pōt non debet in lecto dormire: siue nu/
dus sz indutus: et vigilare: dicēte propheta Ysaie
52°. Consurge: consurge: induere fortitudine tua
sion. Induere vestimētis glorie tue hierusalez ci
uitas sancta. i. aīa fidelis tā dignissimū receptura
sacramentum induc se vestimēto deuotiōis: qz si
cut ille q cibū corporalez non potest digerere vel
masticare non est aptus mādurare ipsuz: sic qui
deuotionē nō habet nō est dignus cōicare: de cō/
se. di. 2ª. c°. tribus gradibus. et c°. in illo. Unī ait san
ctus Bona. in. 4°. di. 12ª. Maiorē efficaciā reci
pit hō i vna missa vel cōione cū bona pparatio/
ne: qz in multis si se non prepararet diligenter et de
uote. C

Tertia pparatio dī ornatōis. s. bōaz actionū:
qd figuratū fuit Exo. 12°. vbi manducaturis

agnū pascalē: qui sacramētū hoc tipice demōstra bat preceptū est. Renes vestros accingetis: et calciamēta hébitis in pedibus vestris tenentes baculos in manibus: per renes.n. accinctos significatur castitas secundum Gregoriū sup Luc.12°. per calciamēta in pedibus itelligitur charitas et dilectio dei et proximi baculos in manibus intelliguntur bona opera: sine quibus accesserimus ad comunionē dicet cuilibet nostrū oipotēs deus illud Matth.22°. Quō huc intrasti nō habēs vestē nuptialē? Debemus ergo habere vestē rubeam.s. charitatis et virtutis: quando accedimus ad nuptias eterni regis. Unde Augustinus in quodā sermōe in dedicatione ecclesie inquit. Unusquisque cōsideret conscientiā suā: et quādo aliquo crimine vulneratū se eē cognouerit prius oratōibus: ieiunijs: et elemosynis studeat mūdare cōscientiā suā: et sic eucharistiā presumat accipere. Sanctus quoque leo in quodā sermone de aduētu de dño Jesu xpo inquit. Secundū quod vnūquēque ornatū bonis moribus viderit: ita illi gratiā sue misericordie dispensabit: hec ille. Si autē accesserimus sine ornatu bonorū operū: accidet nobis illud Matth.22°. vbi precepit pterfamilias ministris de illo qui indignus accesserat ad nuptias dicens. Ligatis manibus et pedibus proijcite eum in tenebras exteriores: ibi erit fletus et stridor dentiū. Ideo Ambro. in quodā sermone de aduētu inquit. Si.n. muliercule solēt aliquas ferias suscepture maculas vestiū suarū aqua diluere: cur non magis dñm excepturi: maculas aiarū nrarū fletibus abluamus? Et ille quidē si adeo infecte sordibus vestes fuerint: quod maculas sola aqua non purget addūt molitiē olei saponis etiā acrimoniam. Nos quoque si tā graue fuerit peccatū quod minime solis fletibus abluatur: addamus misericordie oleū acrimoniāque ieiunij: hec ille. Hieronymus quoque in testamēto suo ait. Eya fidelis aia epulare: ne morëris his pasci delitijs: ne pigriteris hoc frui cōuiuio: in quo non carnes taurorū hircorū vt olim in lege: sed saluatoris tui corpus sumendū proponitur.

Secunda pricipalis preparatio dicitur cōcomitatiua. Et hec etiā est triplex. pª. meditatōis. Debet eni hō in ipso actu sacre comunionis tria marie premeditari. Prio quante sit nobilitatis. Nā de cōse. di.2ª. c°. nihil. dicit Alex. papa. Nihil in sacrificijs maius esse potest: quam corpus et sanguis xpi nec vlla oblatio hac potior est: sed hec oēs precellit que pura conscientia dño est offerenda hec ibi. In hoc.n. sacramento nō solū est hūanitas christi gloriosa: sed etiā diuinitas beatissima. Secūdo debet pmeditari quāte sit vtilitatis. Est eni vtilitatis infinite per quod sacramentū acquiritur vita eterna. Jo.6°. Tertio quāte sit charitatis: possumus.n. dicere illud Deut.4°. Non est alia natio tā grādis q̄ habeat deos appropinquantes sibi: sicut deus noster adest nobis. Unde non possumus ei cōdignas gratias referre pro tanto beneficio collato: nec aliqd sufficiēs sibi recōpensare. Job 9°. Si voluero me iustificare: nō potero ei rñdere vnū de mile. Ex quibus verbis etiā patet: quod nemo potest ita iustificari et purificari sicut meretur altitudo tāti sacramēti. Unde ibidē subdit. Et si lotus fuero quasi aqs niuis. Et fulserit velut mūdissime manus mee. Tamē sordidus intinges me.i. sordidus apparebo i cōparatōe tā mūdissimi sacri. Sed tamen et si nō valemus nos cōdigne pparari ad eius receptionē: nec ei equalēs reddere. Saltē quātū possumus tāte charitatis semp memoriā habeamus. De qua mēoria dicit propheta Jeremias. Trenorum.4°.c°. Memoria memor ero et tabescet in me aia mea.

Secūda preparatio cōcomitatiua est orationis. Cū.n. nō simus sufficientes cogitare aliquid a nobis: quasi ex nobis: quia ois sufficiētia nra ex deo est.2ª. Cor.3°. Ideo debemus deuote et feruenter orare deū: vt nos dignos efficiat ad sumendū tātū sacramentū dicēdo cū propheta psalmo.5°. Cor. mundū crea in me deus et spiritū rectū inoua in visceribus meis.

Tertia pparatio dicitur hūiliatiōis. Scriptū est in c°. decet. de imu. eccle. li°.6°. quod ad ecclesias debet esse hūilis et deuotus ingressus: et deuota cōuersatio et deo grata: multo magis aūt quādo imus ad recipiendū dignissimū sacramentū: debemus ire cū maria hūilitate et reuerentia: quia scribitur Ecclesiastici.32°. pro reuerētia dabitur tibi bona gratia. Debemus etiā ire cū maria cordis amaritudine: quod tā benignū redēptorē nostrū offenderimus. Et in huius figura preceptū fuerat Exo.12°. quod agnus pascalis debebat comedi cū lactucis aggrestibus: quia corpus christi debz sumi cū amaritudie pprioru peccatorū et cōpassionis de passione eius. Unde Grego. in moralibus inquit. Carnes cū lactucis aggrestibus sunt edende: vt cū corpus redētoris nostri accipimus nos pro peccatis nostris in fletibus affligamus quatenus ipsa amaritudo penitentie abstergat a mentis stomaco peruerse hūorē vite: hec ille. Ista enī amaritudo cōtritionis sanat vulnera peccatorum. Unde dñs inquit Osee.x°. Sanabo cōtritiones eorum: et diligam eos spontanee. et Tren.3°. hortatur nos ad cōpassionē sue passionis ante comunionē di. Recordare paupertatis et trāsgressiōis mee.

Absinthij

Absinthij τ fellis. Ea ppter debem⁹ facere añ sũptione illius cibi spiritualis: quod faciebat Job ante sumptionem cibi mãlis dicẽs 3°. c°. sui libri. Anteq̃ comedã suspiro. s. ex cõpassione doloruʒ crucifixi: τ cõtritione meorũ peccatorũ. Et huius figura habet̃ Geñ. 18°. Ubi Abrahã tribus angelis sibi in forma humana apparẽtibus dixit: ut requiescerẽt sub arbore quousqʒ eis portaret bucellã panis. Per tres. n. angelos significant̃ tres potẽtie anime. s. memoria: intellectus: τ volũtas: per quas nõ tantũ angelis: sed etiã deo sumus similes. Has enim Abrahã: idest xp̃s iubet requiescere sub arbore crucis añ sumptionẽ panis subcinericij: quẽ sacra: idest ecclesia: ad ei⁹ preceptuʒ cõficit ex tribus farinis. s. ei⁹ diuinitate: aĩa τ carne: τ sic meditata sua passione illũ d̃uote recipere. Ideo hortat̃ Augu. in li°. de salutaribus documẽtis di. Quãdo corpus christi accipere volum⁹: añ ad cõfessionẽ τ pñiaʒ precurrere debemus: τ oẽs actus nostros curiosius discutet̃: τ peccata obnoxia si in nobis senserimus cito festinem⁹ per confessioneʒ τ verã pñiaʒ abluere: ne cũ iuda proditore diabolũ intra nos celãtes peream⁹. O deuoti christiani cõsiderate q̃ sicut inq̃t Ambrosius in quodã s̃mone de aduẽtu. Si deberetis recipere aliquã honorabilẽ personaʒ in domo vestra: puta illustrissimũ ducẽ vestrũ: siue papã: vł iperatoreʒ: qui ad vos visitandos venire dignaret̃: profecto festini τ bñ iduti occurreretis ei: gratias agẽtes q̃ ad vos declinare dignetur. Sed prius mũdaretis domũ vestrã τ purgaretis ab oĩbus imundicijs: ne aliquas sordes iueniret que possent oculos sue maiestatis offendere. Iteʒ coopertorijs varijs ornaretis domũ atqʒ floribus τ alijs reb⁹ odoriferis sterneretis pauimẽtuʒ illius: vt libẽtius τ grati⁹ in domo vestra moraret̃. Si aũt cõtrariuʒ faceretis: puta: in domũ sordibus τ fetorib⁹ plenã illum reciperetis: pfecto eius indignationẽ ac vindictã subito expectaretis: quãto igit̃ cũ maiori deuotione τ reuerentia atqʒ preparatiõe debemus recipere regẽ celorum dicẽtes cum Salomone tertij Re. 8°. τ scdi Parali. 2°. Quis poterit preualere vt edificet ei domũ dignã. Si eni celi: τ celi celoruʒ capere eũ nequeũt: quãtus ego sum vt possiʒ ei edificare domũ? Debemus ẽt cũ cẽturione dicere illud Luce 7°. Habentes corrigiã in colluʒ vel saltẽ toto corde humiliati τ percutientes pectora nr̃a. Dñe nõ suʒ dignus ut intres sub tectũ meũ sʒ tm̃ dic verbo τ sanabit̃ aĩa mea. Item cũ filio prodigo Luce 15°. cũ maximis lachrymis dicere debemus. Pater peccaui in celũ τ corã te: iaʒ non sum dignus vocari filius tuus. Fac me sicut vnũ ex mernarijs tuis. Null⁹ eniʒ cũ tãto charitatis feruore: aut cũ tanta reuerẽtia τ deuotione ac humilitate accedere põt ad hoc sacramẽtũ: qn amplori rẽcipi mereat̃. Ecce eni q̃ Noe cẽtũ annis laborãdo fabricabit archã in qua cum paucis saluaretur. Geñ. 7°. Hic aũt totius mundi fabricator τ saluator recipit̃. Moyses archã de lignis iputribilibus fecit: quã mũdissimo auro vestiuit i terius τ exterius: vt tabulas legis in ea poneret. Exo. 37°. A nobis aũt legisdatore τ vite largitor suscipi τ hospitari dʒ. Salomon magnificũ tẽplũ septẽ annis edificauit: in quo mile hostias pacificas obtulit i dedicatione eius: vt in eo archã dñi collocaret: tertij Regũ 6°. Dauid cũ mario iubilo τ cãtoribus: pulsans citharã saltauit coraʒ archa dei: τ eã duxit in domũ suã cũ gaudio: secũdi Regũ 6°. Ex qb⁹ oĩb⁹ cõcludit̃ τ dat̃ intelligi q̃ omni studio τ diligẽtia nos debemus p̃parare ad cõstruendã habitationẽ deo in aĩa nr̃a: τ recipiendum dñici corporis sacramentuʒ. Quod sumere debemus cũ incẽdio diuini amoris. Añ in figurã huius preceptũ fuit Exo. 12°. filijs israel q̃ agnũ pasca lem comederẽt assum igni.

Tertia principalis preparatio dicit̃ cõsecutiua. Et hec ẽt est triplex. Prima regratiationis. Debemus eni ei gr̃as referre post comuniõeʒ de tãto bñficio nobis colato: vt dĩ in cle. si dñm. de reli. τ ve. san. Aliter p̃uari merebimur bñficio accepto qd̃ reuocari põt p ingratitudinẽ. §. sciẽdũ. insti. de dona. τ c°. si. ex̃ eodẽ. τ l. fi. C. de reuo. dona. Et ingratitudo ẽt retrudit s̃uuʒ manumissuʒ in s̃uitutẽ. c°. eps qui mãcipiuʒ. τ c°. liberti ecclesie. 12ª. q. 2ª. Quilibet. n. priuari debet illo bono cõtra qd̃ agit. l. penul. ff. de penis. Quia vo nõ possum⁹ ei satisfacere pro tãto bñficio: dicere valem⁹ q̃ sumus sicut mẽdicus pauprim⁹ qui ad prandiũ diuitis vocatus: nihil hʒ ad retribuẽdum bñfactori suo: nisi se et humiliãdo τ regratiãdo. Scda p̃paratio dĩ obs̃uationis. Debem⁹. n. marie illo die q̃ comunicauim⁹ custodire nos a secularib⁹ curis: τ vacare ɔtẽplationi τ deuotiõi. Et iõ inq̃t Salomon. Prouer. 4°. Omni custodia custodi cor tuũ. Ait. n. Greg. i quodã s̃mone. Mens nr̃a ad ɔtẽplãdũ interna nõ p̃ducit̃: nisi ab his q̃ exteri⁹ iplicãt studiose subtrahatur. Mens. n. nr̃a nullo mõ ad vim itime ɔtẽplationis rapit̃ nisi studiose pri⁹ a terrenoꝝ desiderioꝝ tumultu sopiat̃. Tertia p̃paratio dĩ cõseruationis. Debem⁹. n. tali mõ postmodũ viuẽ vt nõ abijciam⁹ ab aĩa nr̃a dñm Jesuʒ quẽ recipim⁹. Qz iuxta illõ poeticũ. Turpius eijcit̃ q̃ nõ admittit̃ hospes. qd̃ allegat glosa i c°. quẽadmoduʒ. de iure iu. Et iõ debem⁹ euitare

malas cogitationes:q2 vt scriptum est Sap.p°. Aufert se.s.dñs Jesus a cogitationib⁹ que sunt si ne intellectu:⁊ corripietur a superueniēte iniquita te. Et ibidē etiā dicit. Peruerse cogitatiōes sepa rant a deo. H

PRo maiori aūt declaratione predictoru3 est cōsiderandū:q̄ saluator cōicauit suos disci pulos in cena:in qua hoc altissimū sacramētū in stituit:ut habet Joānis 13°. Et hec cena figurata fuit p illā que facta fuit in cana galilee:de qua ha betur Joānis 2°. Cana.n.interpretat zelus. Ga lilea aūt transmigratio. Uñ per ipsa3 cenā signifi catū fuit:q̄ xp̄s ꝓpter zelū ⁊ infinitā charitatem instituit sacramētū corporis ⁊ sanguinis sui. Ubi panis ⁊ vinū transmigrat de vna substātia i aliā. Unde dicere pōt cū psalmista. Zelus domus tue comedit me. Idest comestibilē me fecit. Ideo aūt hoc sacramentū in cena ordinauit:vt oñderet q̄ digne cōicare volentes debēt obseruare duodeci3 que in cena mūdiali cōiter obseruant. Primu3 est hora obscura:i qua comedit. Unde ait Pau lus p°.ad Cor.xj°. Dñs Jesus in qua nocte trade batur accepit panē ⁊c. Ex qb⁹ verbis apparet q̄ hec cena facta est hora obscura. Per qd̄ dat intel ligi q̄ cōicans in tantū d3 philocari de deo:vt to tus mūd⁹ sibi videat obscurus:iuxta illd̄ Treñ. 4°. Quomodo obscuratū est aurū ⁊c. Debetq3 re dire ad cor suū per peccatorū cogitationē:⁊ intel ligere in quāta cecitate mentis fuerit:⁊ dicere deo cū psalmista. Illumina oculos meos ne vnq̄ȝ ob dormiā in morte. Et iterū. Quia tenebre non ob scurabunt a te:⁊ nox sicut dies illuminabit:sicut tenebre eius ita ⁊ lumen eius. I

SEcundū est aula quadrata:idest ꝯscia qua dra:vt de aīa cōicantis que dici pōt ciuitas dei:verificet illud Apoc.21°. Ciuitas in q̄dro po sita est. Hoc est quattuor ṽtutib⁹ cardinalib⁹ in formata.s.prudētia quo ad memoriā p̄teritorum būficioꝝ dei:⁊ quo ad itelligētia presentiū peccato rū:ac quo ad ꝓuidētiā futurorū bonoꝝ:iuxta illd̄ Deute.32°. Utinā saperēt ⁊ itelligerent:ac nouissi ma ꝓuiderēt. Itē iustitia in declinādo a malo ⁊ fa ciendo bonū:dicēte ꝓpheta p̄s°.33°. Declina a ma lo ⁊ fac bonū ⁊c. Itē fortitudine ad puniēda pec cata:⁊ ad tollerādā penitentiā:⁊ dicere deo cū pro pheta:p̄s°.58°. Fortitudinē meā a te custodiā. Itē temperantia ad viuendū cōtinenter ⁊ moderate: iuxta illud ad Titū 2°. Sobrie iuste ⁊ pie viua mus in hoc seculo. K

TErtiū est tabula rotūda in medio aule. Et si militer cōicās d3 ponere cor suū itegraliter i manu dei:⁊ illud prebere ipsi deo per fidem:spem ⁊ charitatē:he.n.tres virtutes theologice sūt qua si tres pedes qbus cor nostrū sustentat coram deo: iuxta illud p°.ad Cor.13°. Nūc aūt manēt fides spes:charitas:tria hec. Hanc autem tabulam ro tundam cordis nostri petit a nobis saluator:di cens illud Sapientie primo. Fili prebe mihi cor tuum. L

QUartū est tobalea alba super tabulā extēsa. Et similiter cōicans d3 habere cōscientiam purā:mundamq̄ȝ aīam a peccatis. Sicut.n.cor pus christi in sindone munda inuolutū fuit posi tum in sepulchro:ut patet Matthei 27°. Sic in sindone munda christū inuoluit:qui pura men te ipsum suscipit. Nemo igitur deb3 ponere i hac cena tobaleā nigrā seu imundā:s3 nitida3:hoc est imaculata3 aīam. Eucharistia.n. figurat per pa ne propitiationis qui ꝯsecratus deo a mūdis tan tūmodo comedebat. Unde ut habet primi Regū 21°. Cū Dauid fugeret persecutionē Saul: preiit ad sumū sacerdotē cū pueris suis:idest famulis: petēs panē:⁊ ille nō habēs nisi panē ꝓpitiatiōis: interrogauit si mundi essent pueri sui:maxime a mulierib⁹:cui rñdit Dauid. Equidē si de mulieri bus agitur:cōtinuimus nos ab heri ⁊ nudi⁹ter tius quādo eggrediebamur:⁊ fuerunt vasa:idest corda ⁊ corpora puerorū sancta:⁊ tūc dedit eis sa cerdos panē sanctificatū. Sic eteni3 volēs euade re morte3 eternā ⁊ fugere diabolū:d3 cu3 pueris: idest omnibus sensibus recollectis intrare eccle siam:⁊ recipere cum maxima mundicia ⁊ purita te hunc sanctissimum panem. Dicit enim deus Numeri.18°. Qui mundus ē in domo tua:idest in ecclesia:vescetur pane illo:idest corpore christi. Si enim cignus naturali instinctu postq̄ȝ carna liter se cōmiscuit cum propria coniuge non sum mit cibum nisi prius lauerit se:tanq̄ȝ rem fedam fecerit. Quanto magis homo rationis capax de bet ante huius sanctissimi cibi receptionem:se la uare ab omnibus immundicijs mentis ⁊ corpo ris:⁊ omnes sensus corporis purgare:scilicet vi sum ⁊ reliquos. Ait enim Augustinus. Non di catis vos habere animos pudicos:si habetis ocu los impudicos. Quia impudicus oculus impu dici cordis est nuncius.c°.nec ex solo.32°. que stione 5°. Unde Isidorus inquit. Uolentes acce dere ad mensa3 domini non sint vagi oculis:nō effreni lingua aut petulantia. Fluuido gestu non incedant:sed pudorem atq̄ȝ verecundiam men tis simplici habitu incessuq̄ȝ ostendāt. In figu ram etiam predictorum preceptu3 fuit filijs isra el Exodi 12°.q̄ comederent agnum pascale3 cu3 panibus azimis:idest nō fermentatis. Quod cu

ponit Grego.di. Panem sine fermento comedit qui opera bona sine corruptione vaneglorie facit. Uel qui opera virtuosa sine admixtiõe peccati exhibet. Uel ille sine fermento comedit qui se a mala societate custodit. Unde dicitur p°. ad Cor. 5°. Modicum fermentum totam massam corrumpit. Uel ille azimum sine fermento mãducat: qui mentis ⁊ corporis puritatem seruat. Et ideo vbi s. ait apostolus. Epulemur non in fermento veteri: idest non in veteri conseruatione: neqꝫ in fermẽto malicie ⁊ nequitie: sed in azimus sinceritatis ⁊ veritatis. Ad hoc etiam denotandum dominus Jesus instituit sui corporis sacramentum in pane azimo: vt patet Mat. 26°. Marci. 14°. ⁊ Luce 22°. vbi dicitur. Prima die azimorum accesserunt discipuli ad Jesum dicentes. Ubi vis paremus tibi comedere pasca? Tunc enim non licebat iudeis habere in domo panem fermentatum vt patet Exodi 12°. Jn figuram etiam predictorũ legit. Exo. 16°. ꝙ mãna erat albũ admoduꝫ niuis. Quia comunicans debet habere cor puruꝫ ⁊ mundum. Locus eniꝫ debet esse proportionatus locato. 2°. de anima: ⁊ 4°. Phisico. Unde ait glosa in. c°. dudum. de decimis. ꝙ qualia sunt predicta talia debent esse subiecta. Deus auteꝫ est purissimus: vt etiã testatur Philosophus. 12°. Methaphisice. Ergo eum recipere volens debet eẽ purificat⁹ ab oĩ imũdicia. Uñ illi inqt ipse dñs. Ego sũ puritas cor purũ quero ⁊ ibi requiesco. Munda igit cordis tui hitaculũ ⁊ para mihi cenaculũ grãde stratũ: ⁊ ego faciã apd [illegible] pasca cũ discipul' meis: ⁊ si tu per puritatẽ volueris esse mecũ: ego semper ero tecũ. Et cuꝫ me hũeris tot⁹ mũdus me tibi auferre nõ poterit. M

Debet igitur recipiens hoc sacramentũ esse mundus primo a carnali delectatione. Et ideo. Exo. 12°. dicitur. Renes vestros accingetis: idest casti ⁊ mundi eritis: quãdo vultis comedere agnum pascalem. Secundo a terrenoruꝫ affectione quod notatur cum subditur vbi supra. Et calciamenta habebitis [illegible] pedibus. Nõ eniꝫ dꝫ diligere terrena per inordinatũ amorem: sed in suis affectibus debet habere calciamẽta: idest sanctoꝝ patrũ exẽpla per imitationẽ: qui ꝯtẽpserũt ťrena omnia: qui. n. diligit ťrenã dꝫ effici terra. Osee. 9° Facti sunt abbominabiles sicut ea que dilexerũt: imo efficitur lutum: vnde Abacuch. 2°. dicitur d̃ auaro. Usqꝫ quo aggrauat cõtra se densum lutũ? Auarus ergo qui corpus xp̃i recipit: ipsuꝫ in terram ⁊ lutũ proijcit. Tertio debet eẽ mundus a vana cogitatione: quod notatur cum dicitur vbi. s. Tenentes baculos in manibus. Debet enim baculuꝫ crucis in corde retinere: ⁊ cum eo canes: idest demonum suggestiones animam lacerantes abijcere. Ait nanqꝫ Chrisosto. Ubicunqꝫ demones signum crucis viderint territi fugiunt baculum timentes quo plagam acceperunt. Unde legitur in figuram Genesis 16°. ꝙ super sacrificium abrahe volucres descendebãt: sed ipse eas abigebat. Quia quando hoc sacrificium offerimus vel recipimus cogitationes volatiles abijcere debemus. Quarto debet esse mundus a negligentia ⁊ torpore: quod notatur cum dicitur vbi s. Et comedetis festinanter. Festinanter enim comedit qui diabolicas tentationes contra hoc sacramentum exurgentes subito repellens ⁊ illud cum feruenti desiderio suscipit. Glosa vero super illud prime ad Corinthios xj°. Qui manducat ⁊ bibit indigne ait: Jndigne sumit qui nõ deuota mente ad comunionẽ accedit. N

Propter ista autem significãda legitur Exodi 12°. ꝙ quattuor persone ab esu agni pascalis excludebantur: scilicet. Primo seruus incircũcisus: idest luxuriosus qui non est mundus a carnali delectatione: quia vt dicitur ad Galla. 5°. Qui sunt christi carnem suam crucifixerunt cuꝫ vicijs ⁊ concupiscentijs. Secundo mercenari⁹: idest auarus qui non est mundus a terrenorum affectione: sed est mercenarius pecunie: iuxta illð Matthei 6°. Non potestis deo seruire ⁊ mamone. Tertio aduena qui est neophitus: idest de nouo conuersus: quia ille nondum est mundus a carnali cogitatione. Et iste cibus non est neophitorum: sed grandium sicut Augustino dixit ipse dominus. Cibus suꝫ grandium ⁊c. Quarto alienigena: idest tepidus ⁊ indeuotus: quia non est mundus a negligẽtia ⁊ torpore. Et iste cibus nõ est insipidorum: sed pallatuꝫ sanũ habentium vt dicit Augustinus. O

Puritas quoqꝫ ista debet primo attendi quãtum [illegible] manus quibus hoc sacrificium ministratur: que debent esse munde ⁊ innocentes: iuxta illud psalmiste. Lauabo inter innocentes manus meas: ⁊ circundabo altare tuum domine. Et ideo inquit Dioni. Sacerdos accessur⁹ ad consecrandum lauat digitos: per quod peccata venialia designantur. Ad innuendum ꝙ non tantum a magnis: sed etiam a paruis peccatis debet esse mundus. Debet ergo quilibet ministrans ⁊ recipiens hoc sacramentum habere mundas manus: idest opera: vt eis dici possit illud Exodi 32°. Consecrastis manus vestras domino. Secundo debet habere os mundum per quod

suscipitur: ⁊ maxime a duob9 pctis scilicet dtractionis ⁊ gulositatis: vnde. p°. ad Cori. xj°. de recipientibus corpus Christi ait apostolus. Conuenientibus vobis in vnū: scilicet ad ecclesiā: audio scissuras esse inter vos. Ecce peccatum detractōis ⁊ infra. Alius quidē esurit. Alius vero ebrius est ecce peccatum gulositatis. Primus autem scilicet detractor [illegible] sicut canis: secundus vero .s. gulosus est sicut porc9. Et iō ait saluator. Mat. 7°. Nolite sanctum dare canibus: quantum ad p̄mū Nec proijciatis margarithas ante porcos: quātum ad secundum. Tertio debet habere cor mūdū [illegible] quo recipitur: quia cum iste cibus sit splēdor ⁊ speculū sine macula. Sap. 7°. Nō habitat nisi in mente pura. Unde vbi supra dicitur. In animas sanctas se trāsfert: ⁊ Cañ. 2°. Qui pascitur inter lilia: idest corda pura. Auarus autem vt supra diximus proijcit eū in terram: quia habet cor terrenū amādo terrena: luxuriosus autē proijcit eum in luto siue in sterquilinium: quia habet cor immundicijs plenū. Superbus vero proijcit ipsum ad uentum: quia habet cor vētosū: idest ambitione ⁊ superbia plenū. Unde ipso superbo potest dicere dominus illud. Job. 30. Quasi sup vētū ponēs elisisti me. P.

Quintum quod in cena requiritur est gladi9 cum quo fercula inciduntur que apponuntur. Et similiter comunicans debet gladium confessionis qua diuidunt distīcte ⁊ singillatim peccata: vnde de hoc exponi potest illud. Deuterono. 32°. Gladius meus: idest cōfessio: deuorabit: idest manifestabit: carnes: idest peccata: que in carne gessi. Sexto requiritur seruitor qui conuiuis distribuat cibos. Et similiter comunicans debet ponere satisfactionem que distribuit vnicuiqꝫ quod ei debetur s̄m ꝙ requirit iustitia. l. iustitia. ff. d iusti. ⁊ iu. ⁊ isti. eodē in princi. Septimo requiritur sal pro condiendis cibis si saporē non habent. Et similiter comunicans debet ponere sal discretionis: vt sciat discernere hunc cibum ab alijs. Alij enī cibi incorporantur nobis: sed nos incorporamur christo in hoc cibo: vnde de conse. distin. 2ª. c°. gapassus. ait. Augustinus. Domin9 comendauit nobis in hoc sacramento sanguinem ⁊ corpus suū quod etiam fecit nosmetipsos. Nam ⁊ corp9 christi nos facti sumus. s. spirituale: quod constat ex charitatiua vnione fidelium de hoc sacramento comunicantium. Propter predicta autem in figuram precepit deus Leuitici. 2°. di. In oī sacrificio offeres sal. Et saluator ait. Marci. 9°. Omnis victima sale condietur. Bonum est sal. ⁊c. Et ibidē. Habete in vobis sal.

Octauo requiritur panis ⁊ vinum. Et similiter comunicās debet ponere lachrymas deuotionis ⁊ compunctionis vt possit dicere cum psalmista. Fuerunt mihi lachryme mee panes die ac nocte. Et iterum cum eodem propheta deo decantare. Potasti nos vino compunctionis. Nono requiritur candella duplex. Una que stet continue in mensa ⁊ alia cum qua fiant seruicia. Et similiter comunicans debet ponere vnā candellam in mensa scilicet charitatem accensā: de qua Leui. 6°. ait deus. Ignis semper ardebit in altari meo. Et sic debet deponere inuidiam: iram: odium: ⁊ vindicte appetitum. Aliam vero candellā debet habere ad seruicia peragēda idest timorem dei: iuxta illud. Ecclesia. 2°. Qui timent dominum preparabunt corda sua: ⁊ in cōspectu illius sanctificabūt animas suas. Decimo requirit lotio manuum: cōtra quod Matthei. 15°. dicitur. Non enim lauāt manus suas cum panem manducant: ⁊ isti qui cum sordibus ad mensam accedunt ⁊ manibus pollutis fercula tangunt alijs abhominabiles sūt ac eis nauseam generant ⁊ vomitum quandoqꝫ prouocant. Et merito ignominiose de mensa eijci possunt. Ne igitur de hac mensa conuiuij celestis quis eijci mereatur: debet comunicare volēs lauare manus suas: idest emundare suas passiones ⁊ inordinata desideria. Et ideo. Joannis. 13°. ait dominus. Qui lotus est nō indiget nisi vt pedes lauet: sed est mundus totus: ⁊ Isa. p°. dicitur. Lauamini mundi estote. Auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis. Undecimo requiritur ad bonam cenam manducacio conuiuāū ⁊ carnium coctarum appositio. Et ideo dicitur Exodi. duodecimo. de agno pascali. Non comedetis ex eo crudum quid nec coctum aqua: sed tantum assum igni. Caro enim cruda non est sapida: caro vero lixa non habet multum saporis: sꝫ caro decocta ⁊ igne assata est valde sapida: cū decoquatur in humido proprio. Item est multum nutritiua ⁊ confortatiua. Ille ergo crudam carnem comedit: qui indeuote ad comunionem accedit: ⁊ habet cor crudum: idest non excoctum igne diuini amoris ille vero carnem coctam aqua comedit qui in delitijs huius mūdi habet cor lixū: idest non sapidum sapore deuotionis. Ille autem comedit assum igni: qui dominicam passionē cuius signum est hoc sacramentum diligenter recolit: ita vt dicere possit cum psalmista. In meditatione mea exardescet ignis. Et habet cor excoctū per amorem ⁊ sapidū per deuotionem. Debet igitur qnilibet accedere ad hanc cenam cum saporoso appetitu ⁊ desiderio. Et dicere illud Isa. 26°.

Q

memoriale tuū in desiderio anime mee. Dicunt enim medici q fastidiuz cibi est signuz certum male digestionis prioris nutrimenti. Unde etiam plures causantur egritudines si cibus sine desiderio ⁊ appetitu sumatur. Et iō Auicenna p° fen. tertij doctrina 2°. c°. 7°. ait. Omnes qui sanitatem habere volunt nec comedāt nec bibant do nec certum habuerint desiderium: ⁊ stomacus et superiora itestina a primo nutriēte euacuata fuerint: hec ille. Et ideo non habens desiderium charitatis ⁊ amoris diuini: ⁊ appetitum spiritualiū: sed potius fastidium: non debent istum sacratissimum cibum sumere: sed prius cor interius euacuare a carnalibus cibis peccatorum. N

Notandum vero q precepit deus Exodi 12°. de agno pascali di. Caput ei⁹ cū itestinis ⁊ pedibus vorabitis. Caput autem istius agni est ei⁹ diuinitatis. p°. ad Cor. xj°. Caput christi deus est. Pes eius est caro ipsius que est natura infima i ipso. Intestina eius denotant animam que est in corpore eius. Ista ergo omnia debemus deuorare: idest per veram fidem nobis incorporare. Fuerūt autem quidam heretici qui dixerunt christuz nō habuisse diuinitatē: ⁊ isti non comedebant caput eius. Alij autē dixerunt ipsum non habuisse veram carnem humanam sed fantasticam: vel de celo allatam: ⁊ isti non comedebant pedes ei⁹. Alij vero dixerunt eum non habuisse animam rationalem: sed solam diuinitatez loco anime: ⁊ isti nō comedebant intestina ipsius. Nos igit caput ei⁹ cum pedibus ⁊ intestinis voremus: idest de ei⁹ diuinitate: carne ⁊ anima fideliter ⁊ catholice sentiamus per veram fidem: sine qua ad cenam istaz nemo pergere debet. Unde dicit Augustinus contra Felicianum de hoc sacramēto. Hoc fides querat: intelligentia non exquirat: ne aut non inuentū credat icredibile: aut inuentū credat singulare. Hoc. n. sacr̄uz qd excedit oēm intelligātiā humanā de⁹ voluit sola fide plene cognosci. Et oēs sensus circa ipsum decipi: preter auditū qui vere assentit ei quod dicitur. Hoc est corpus meum. Decipitur enim visus putans videre colorez in substantia panis ⁊ vini: ⁊ similiter gustus in sapore: odoratus in odore: ⁊ tactus cui videtur panem palpare: sed auditus non fallitur q: audiens verba consecrationis credit ea eē verba christi: ⁊ scit esse vera eo q ab ore dei sunt prolata. Et ideo cuz firma fide ⁊ reuerentiali tremore eis prebet assensum dicens cum psalmista. A voce cōtremuerūt labia mea. Et hoc significatū fuit in figura Gen. 27°. in Isaac in quo deceptus fuit visus: quia Jacob nō cognouit. Et olphatus: quia credidit sentire odorem Esau: ⁊ sensit odorem Jacob. Item tactus: q: putabat tangere manus Esau: ⁊ tangebat manus Jacob. Itez gustus: q: putabat se comedere de venatiōe ⁊ cibis Esau: ⁊ comedebat de cibis Jacob. Auditus vero eius non fuit deceptus. Unde ait. Uox quidē vox Jacob est. Et ibidem dicitur. Expauit Isaac: ac stupore vehementi: ⁊ vltra q̄ credi potest admirans ait. Quis est ille qui iam dudum captam venationem attulit mihi: ⁊ comedi ex omnibus ante q̄ tu venires? In quo mystice exprimitur stupor ⁊ admiratio sensus humani circa hoc dignissimum sacramētum. Quia homo exterior merito ex hoc magno stupore concutitur: q anima deuota prius per fidem inuisibilem ⁊ spiritualem refectionem i isto sacramento per internā deuotionem reficitur: q̄ gustus corporalis per formā speciei sensibilis immutetur. Et hoc rationabiliter voluit deus sic fieri. Nam sicut culpe demerituz cepit a falsa credulitate suggestiōis diaboli de cibo mortis: ita decuit vt hominis merituz inciperet ex hoc q credit verbis christi de isto cibo vite cum dicit. Hoc est corpus meum. Et in signū huius dixit Thome Joānis 20. Quia vidisti me Thoma credidisti: beati qui non viderunt ⁊ crediderunt. Legitur autem de beato Ludouico rege francie: q dum quadaz die audiret in ecclesia missarum solēnia: quidaz eius miles deuotus dixit ei: q si vellet ire ad altare alterius sacerdotis: videret christum in forma pueri. Cui respondit rex q non. Addēs verbum maxime fidei. Dixit enim. Si scirem christum retro me stantem sicut fuit in parasceuen in crucez nolem me vertere vt eum carnaliter aspicerem: ex eo q meritum fidei ammitterem. Hoc autem ideo dixit: quia sacerdos cuius missaz audiebat iam consecrauerat. Et ideo veruz corpus christi ibi esse non dubitabat. Econtra vero legitur q Ugo de sancto victore longo tēpore orauit vt posset videre christum in hostia consecrata. Unde cū semel missaz diceret: post agnus dei aperuit se hostia: ⁊ exiuit puerulus formosissimus sedens ante eum in pathena. Cuius visione indicibiliter consolatus extra se rapiebatur: cuz puero delitiose solaciando. Cui puer tandem ait. Hugo: comede me. Cui Ugo. Et quo ausu amantissime domine audeam te comedere: ⁊ dentibus meis dilaniare? Cui puer. Nisi māducaueris me nō habebis vitam in te. Tunc Ugo orauit dicēs. O domine: si sic fieri est necesse: oro te vt abscondas vultuz tuum amantissimum a me. Et tunc abscōdit se sub forma panis di. Ugo, quia me videre nudū voluisti: ex tunc meritum fidei de hoc sacramēto

in te euacuasti. Et ideo inquit Bernar. in qua/
daz epistola. Sacramentũ dei altissimi suscipien
dum est: non discutiendũ: reuerendum: non diiu
dicandũ: fide fortitũ non innatuz: traditione san
ctũ: nõ iuentũ. In figurã autẽ huius legitur Iu/
dicuz 14°. ꝙ sanson inuento melle in ore leonis.
proposuit philisteis probleuma di. De comeden
te exiuit cibus. Et de forti eggressa est dulcedo.
Et promisit illud exsoluere scientibus infra septẽ
dies triginta mutatoria vestimenta. Sed ipsi nũ/
ꝗ̃ sciuerunt exponere nisi postꝗ̃ instructi fuerũt
ab vxore ipsius Sansonis: cui expositionẽ reuel/
lauerat Sanson. Et tunc dixerunt ei. Quid dul/
cius melle? Et quid fortius leone? Respõdit aũt
Sanson di. Nisi arassetis in vitula mea non in/
tellexissetis propositionẽ meaz. Per mel eniz si/
gnificatur dulcis ⁊ suauis humanitatis christi q̃
continetur in hoc mellifluo sacramento: de quo
exponi potest illud Prouerbiorũ 25°. Mel iue/
nisti: comede quod sufficit tibi ⁊c. idest altiora te
ne quesieris Ecclesiastici 3°. Per leonez vero ei⁹
diuinitas fortissima: psalmista ei dicente. Tu po/
tens es: ⁊ quis resistet tibi? Iste autez cibus melli
fluus ⁊ dulcis eggresus est de comedente ⁊ forti:
idest de beata virgine dulcedinẽ spiritus sancti de
gustante: que fuit illa fortis mulier de qua dicitur
Prouerbio. vltimo. Mulierẽ fortẽ quis inueni/
et? Philistini vero: idest homines mortales ⁊ ca
duci: septẽ diebus: idest in presenti vitã septẽ die/
bus reuoluta: nõ possũt soluere hoc probleuma.
nisi ecclesia sponsa dei cui Sanson: idest deus re/
uellauit per sacrã scripturã: hoc eis intimauerit.
Quo per verã credulitatez intellecto recipient tri
ginta mutatoria vestimenta: idest gloriaz ⁊ deco/
rez cognitiõis nature spiritualis: nulluz colorem
corporeũ habentis: ⁊ nature corporalis q̃ ꝫm me
dicos viginti nouẽ coloribus est distincta. Vel ꝑ
tres decẽnas intelligitur triplex visio dei. s. in crea
turis: in nobis: ⁊ in seipso: scilicet videndo eũ sicu
ti est. Quo triplici modo videbimus eum in pa/
tria: si ad credendũ veritatẽ huius inuisibilis cibi
captiuabimus intellectũ. De quo sanctus Ma/
ximus in quodã sermone ait. Enarrari nõ potest:
credi vero potest. Si eniz lingua deficit: fides suf/
ficit. Magnus profectus est fidei cũ tantũ de suo
potest cõcipere: quantũ ꝫmo nõ põt explicare. S

Vndecimũ quod requiritur in cena est gra
tiarũ actio post refectionez. Et ideo ne sim⁹
de illis de quibus dicitur Ecclesiastici 29°. Pa/
scet ⁊ potabit ingratos: debemus post cõionez deo
reddere grates debitas. Si enĩ pro cibo materiali
sumendo debemus deo laudes dicere: ⁊ post sum/
ptionẽ ei gratias agere. c°. nõ liceat. 44°. di. vbi
dicitur. Non decet aliqando clericos nisi hymno
dicto comedere panẽ. Et post cibos gratiã aucto
ri deo referre. Multo magis hoc agendũ ẽ ꝓ
isto cibo sanctissimo: atq; omni alio dignissimo:
etiã quocunq; cibo paradisi terrestris. Cuius ex/
cellẽtior est cibus ligni vite. Ille enĩ cibus est in/
aĩatus: iste viuus. Ille de humo product⁹. Geñ.
2°. iste de celo delatus. Ille vitã corporalẽ ⁊ tem/
poralez conseruabat: iste vitã celestẽ ⁊ eternaz do/
nat: sicut ipse saluator testatur Ioannis. 6°. Et ꝓ
pter predicta iquit Paulus p°. ad Cor. xi°. Pro
bet autẽ seipsuz homo: ⁊ sic de pane illo edat. ⁊c.
Alij enim cibi sunt probandi: quia non oẽs sunt
sani. Unde si aliquis debz aliquẽ cibũ capere: opor
tet ꝙ videat ⁊ probet si cib⁹ ille sit sanus: ⁊ si sto/
macus sit bene dispositus. Si eniz hoc nõ faceret
cibus ille sibi magis esset in nocumentũ ꝗ̃ in ꝓ/
ficuuz. Cibus autẽ iste celestis nõ est probandus
quia semper est bonus: ꝫ hõ est probandus si bñ
sit dispositus siue preparatus ad illũ sumendũ. Et
ideo non dixit Paulus. Probet homo istuz ci/
buz: sed probet seipsuz. Sicut eniz medicina ho/
mini ipreparato est causa mortis: que preparato
est causa salutis: sic cibus iste homini indigno est
venenũ: digno autẽ ⁊ preparato est ad meritum
sempiternũ. Et propterea ait Damascenus li. 4°.
ꝙ debet recipi cũ multo timore: cũ conscientie pu
ritate: cũ vera fide: cũ multa reuerentia ⁊ honore
cũ multo desiderio ⁊ ingẽti deuotiõe. Debet nãq;
recipi cũ multo timore: quia ibi continetur diui/
na maiestas. Et cuz tali timore recipiebat Pe/
trus qui dicebat Luce 5°. Exi a me dñe quia hõ
peccator sum. Stupor enĩ circũdederat eũ. Debet re
cipi cũ cõscientie puritate: qr ibi continetur ille
qui est sincerissima puritas. Et cũ tali puritate re
cipere vult eũ sponsa eius dicẽs. Lectulus noster
floridus est. Cañ. p°. Debet recipi cũ vera fide: qꝛ
ibi cõtinetur vellata veritas. Et cũ tali fide recepe
rat eũ beata virgo cui dicit Luce p°. Beata que
credidisti ⁊c. Debet recipi cũ multa reuerentia ⁊
honore: qr ibi cõtinetur vera diuinitas ⁊ creator
oĩuz. Et cũ tali reuerentia recipiebat eũ ille cen/
turio qui Matthei 8°. dicebat. Domine non suz
dignus ⁊c. Debet recipi cum multo desiderio ⁊ in
genti deuotione: quia in eo ꝯtinetur infinita cha
ritas. Et cum tali deuotione ⁊ mentis exultatio/
ne recipiebat euz Zacheus pusillus de quo dici/
tur Luce 19°. Recepit illuz gaudens in domum
suã. O felix mẽs ⁊ beata aĩa q̃ saluatorẽ suũ deuo
to ⁊ reuerẽter: atq; cũ spũali gaudio recipere me
ret. O ꝗ̃ magnuz suscipit dñm: ꝗ̃ dilectuz in/

ducit hospitem: q̄ iocundum recipit socium: q̄ fi delem acceptat amicum: q̄ speciosum ꝛ nobilez amplectitur sponsum: pre omnibus dilectū: ꝛ su per omnia desiderabilia amandum. Sed tu domi ne deus noster preueni nos seruos tuos in bene dictionibus dulcedinis tue: vt ad tuuz mellifluū conuiuiuz digne mereamur accedere. Uisita nos in salutari tuo: ad gustandum in spiritu tuaz sua uitatem. Excita cor nostruz in te: ꝛ a graui torpo re erue. Illumina oculos nostros ad intuendum taz alti sacri misteriū: ꝛ p̄sta: vt cū frequētatione ipsi⁹ crescat nr̄e deuotiōis affect⁹: ꝛ cognoscam⁹ te dn̄z deū nr̄uz i fractiōe panis: ꝛ hauriam⁹ aq̄s i gaudio de fōtib⁹ saluatoris. ¶

Debet quoqꝫ agnus pascalis comedi cū cin gulo ad renes: vt. s̄. dixim⁹. Per cīgulū āt itelligitur iustitia. Isaie xi°. Et erit iustitia cīgu lum lūborū eius. Iustitia vero pro omni virtute accipit. 5°. Ethicorū. Per hoc igitur significat q̄ corpus christi recipiens debet omnibus virtu tibus esse decoratus. Si enim sponsa ad maritū pergens se melius q̄ potest ornat: quanto ma gis se ornare debet fidelis sponsa christi. idestque libet anima cum per hoc sacramentum altissimū sponso suo christo coniungi desiderat? Per bacu lum vero quem in manibus habere debebant co medentes agnum pascalem intelligit elemosyna ꝛ omne opus pietatis ꝛ mīsericordie. Cuius virtu te homo se defendit cōtra omnes aduersarios su os Eccle. 29°. Elemosyna sup scutū potentis ꝛ lā ceaz impugnabit ꝓ te inimicos tuos. Portans aūt istū baculū in manu quādo vult cōicare: reci piet cōsolationē de cōione: ꝛ dicere poterit deo cū propheta ps°. 22°. Uirga tua ꝛ baculus tuus ipa me cōsolata sunt. Elemosyna. n. est bacul⁹ ꝛ vir ga a deo hoibus demonstrata: vt cū ea se tueant ab aduersarijs insurgētibus ꝯtra eos: ꝛ in oibus piculis. Uñ Eccle. 29°. dī q̄ elemosyna libat ab oī malo: ꝛ Tobie. 4°. dī q̄ libat a morte. Sicut eni baculi p̄sidio qs trāsit passus malos ꝛ piculosos: sic ēt v̄tute elemosyne trāsit hō picula m̄sta hui⁹ vite. Per calciamēta āt i pedib⁹ q̄ hēre debēt co medētes agnū pascalem itelligit feruor ꝛ deuotio. Quia sicut sotulares boni ꝛ fortia calciamēta val de adiuuāt hoiez ad itinerādū: ita feruor ꝛ deuo tio roborāt ipz ad ꝓficiscēdū ꝑ viā diuinoꝝ māda toꝝ. De hm̄ōi⁹. n. hec calciamēta ingt psalmista. Ibūt de v̄tute i v̄tutē ꝛc. Debēt ergo q̄ cōionē re cipiūt eē bn̄ calciati: hoc ē añ cōionē pgere ad ec clesias ꝛ deuotiōes ac idulgētias cū feruore ꝛ de uotiōe. Et sil̄r post cōionē receptā debēt ire ad p̄ dicatiōez: ꝛ ad audiēda diuia officia: ꝛ visitarī lo ca deuota: iuxta illō ad Ephe. 6°. Calciati pedes i p̄paratiōe euāgelij. Nā s̄z Galienū ꝛ alios medi cos loq̄ntes d̄ regimine sanitat: cupiēs eē san⁹ dz post cenā ābulare. Uñ phūs. 2°. Phisi. ait. Post cenā ābulare ē cā sanitat. Et sil̄r ille q̄ vult d̄ hac cena dn̄i sanitatē ꝑpetuā reportare: dz post cōionē viā v̄tutū ābulare: ꝛ loca deo dicata freq̄ntare: ac deo se recomēdare: iuxta illō Iere. 29°. Ibitis ꝛ adorabit me: ꝛ exaudiā vos. Pro ꝯclusiōe aūt hui⁹ ptis dico q̄ d̄bem⁹ i receptōe hui⁹ salubrimi sacri mirītari gl̄iosuz senē btm̄ Hieronymū: d̄ q̄ refert sctūs Eusibi⁹ ei⁹ discipul⁹ i trāsitu illi⁹ sic di cēs. Quidā ff ad locū accedēs i q̄ ip̄e sanct⁹ Hie ronym⁹ iacebat ifirm⁹ tulit secū sāctissimū corp⁹ dn̄i nr̄i Iesu xp̄i. Qd̄ a lōge diu⁹ Hieronym⁹ vi dit nob ei mistrātib⁹ ꝓstrauit se i terrā ꝓtin⁹: ꝛ vo ce ac lachrymis quātū poterat clamabat di. Dn̄e: q̄s ego suz vt itres sb tectū meū? Meruit hoc pec cator hō? Nūqd ego melior suz q̄ oēs p̄res mei? Tu Moysi noluisti vno ictu oculi te monstrare: cur nūc tātū humilias: vt patiaris ad hoiez de scēdere publicanū ꝛ peccatorē? Cūqꝫ ꝓrim⁹ esset sacerdos: erigēs se vir gl̄iosus genib⁹ flexis ꝯctis euz tenētib⁹ magnis lachrymis ꝛ suspirijs: ꝛ q̄ plurıes ꝑcutiēs pectus suū dicēt. Tu es dn̄s me⁹ ꝛ de⁹ me⁹: q̄ ꝓ me passus es. Tu es ille q̄ cū de⁹ esses solus ante tempora ꝛ sine principio geni tus a deo patre: eterna ꝛ inuestigabili generatio ne: qui cum ipso patre ꝛ spiritu sancto vnus de us es: permanens id quod eras ꝛ es: intra vnius puelle corpusculum te clausisti factus homo. Tu es ille quem Ioanne baptizante in iordane vox subito paterna celitus intonuit. Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene complacuit: ipsū audite. Et spirit⁹ sanctus in te in colūbe specie de scendens te esse vnum cum patre ꝛ idem in sub stantia declarauit. Tu bone Iesu pro me crucis taz grandis in tuo corpore pertulisti suppliciuz vt mortē quam meis incurrerem flagicijs interime res: ꝛ animas antiquorum quas dudum diaboli ca nequitia infernalibus mansionibus detinebat recuperares. Et totam humanā naturam que cor ruerat in mortē: perpetuam tuo cum ipso pacifi cato patre ad vitam interminabilem reuocares. Tu es vita vitalis: ꝛ amabilis atqꝫ iocūda. Mł taqꝫ alia addidit misterijs plena deuotissimis: q̄ bus finitis vir domini gloriosus sacramentuz su scipiens ad terram supinus redijt. Deinde man⁹ admodum crucis supra pectus tenens Simeo nis propheticum vaticinium decantauit. Quo fi nito apparente luce quadam mirabili ex hac vi ta migrauit: hec ille. Simili quoqꝫ obitu obdor

minuit in domino soror mea carnalis ex vtroq3 pa
rente: in monasterio sancte Marie de iesu ciuita
tis Mediolani ordinis sancte Clare que appel/
labatur soror bernardina. Nam cum infirma eēt
⁊ viaticum sibi dari cum instantia requisisset: sta
tim vt ipsum corpus domini degustauit: dixit. In
manus tuas domine comendo spiritum meum :
⁊ protinus claudens oculos perrexit ad dominū
Et vt postea ipsamet cuidam persone apparēs re
uellauit cum magna gloria recto tramite absq3
aliqua purgatorij pena ascendit in celū.

¶ Pars q̄rta de fructificatione ⁊ vtilitate recipi
endi corp⁹ xp̄i. U

D
Dicit Ricardus de media villa in. 4°. se
ten. di. 9ª. ar°. p°. q. 2ª. q̄ hoc sacramen
tum digne illud percipienti duodecim
vtilitates confert. Nam reducit ad me
moriam passionem Christi: fidem confirmat: spē
auget: charitatem inflammat: dat vitā gratie xp̄o
vnit: manducantem spiritualiter interna conso/
latione reficit: ipsum roborat ad operationē boni
sustentat contra casum prouenientē ex propria i
firmitate. Munit contra demonis impulsum: re
mittit ardorem carnalis concupiscentie: purgat
veniale peccatū: ⁊ quandoq3 mortale. Et hi duo
decim fructus in tribus versibus sunt collecti: in
quibus dicitur inflammat: memorat: sustētat: ro
borat auget hostia spem purgat: reficit: vitam
dat: ⁊ vnit: confirmatq3 fidē munit: fomitemq3
remittit. Et p̄dicti fruct⁹ p̄nt significari per duode
cim effect⁹ ligni p̄adisi de quo Apoc. vl°. hec ille. X

Sed nos breuius tractaturi solum sex vtili
tates dicem⁹ dimissis p̄ nūc multis alijs q̄s
consequitur anima deuote comunicans. Quarū
prima dicitur gratificationis. Deus eniz per hoc
sacramentum confert suam gratiam. Et ratio est
s̄m Thomam in. 3ª. parte summe. q. 79ª. quia i
eo continetur Christus qui sicut veniens in mū/
do venit cū gratia iuxta illud Joannis. p°. Gra/
tia ⁊ veritas per Jesum christum facta est: ita ve/
niens in hoc sacramento. Et ideo s̄m magistrum
in. 4°. sen. di. 8ª. hoc sacrificium vocatur euchari
stia: id est bona gratia. Quibus autem dat gratiā
etiam dabit suam gloriam: dicente psalmista: gra
tiam ⁊ gloriam dabit dominus. Et ideo inquit.
Dionisius in libro de ecclesiastica Hierar. q̄ sicut
spes futuri boni maxime confirmatur per arram
ita spes nostre felicitatis cōfirmatur per hoc sacra
mentū qd̄ est pign⁹ ⁊ arra future beatitudi[nis] q̄ ex
pectam⁹. Et ibidē iterū ait: q̄ sicut notitia diui/
narum scripturarum est nobis imago future cō/
templationis i patria: ita sumptio dignissime eu
charistie est imitatio illius fruitiōis beatifice qua
satiabimur cum apparuit eius gloria. Dicit au
tem deo in canone misse. Quot quot ex hac alta/
ris participatione sacrosanctum filij tui corpus ⁊
sāguinē sumpserimus: omni benedictione celesti
⁊ gratia repleamur. Qui vult ergo grām dei reci/
pere deuote accedat ad hoc sacramentū. Quā eniz
gratum habeat dn̄s Jesus q̄ deuote recipiamus
suum corpus preciosum ostendit in sancto Bo/
nauentura qui cū quadā die ob maiorē reuerē/
tiā sacramēti abstinere vellet a comunione. Alijs
comunicātibus existēte eo in choro corp⁹ xp̄i ab
altari de manu sacerdotis exiēs in os eius accessit.
Recitat etiā Cesarius q̄ in diocesi Leodicēsi fuit
quedam bona mulier que deuote frequenter ⁊ ar
denter comunicare desiderans: sepe a suo sacerdo
te patiebatur repulsam qui dicebat feminas pro
libito suo nō debere tā sepe comunicare. Et cū se
mel eam repulisset: eadem nocte cum in stratu
suo iaceret: ⁊ vigilans orationi vacaret: saluator
mundi cubiculum eius ingressus: pissidē in qua
corpus Christi in ecclesia recondebatur proprijs
manibus portabat: angeliq3 multi illum magni/
ficabant cantantes illū versiculū psalmi quadra
gesimiquarti. Speciosus forma pre filijs homi/
nū. Stans ergo corā ea: illa stupente dixit ei do/
minus. Quia sacerdos ille a quo corpus meū pe
tisti negauit illud tibi. Ego te manibus meis co/
municabo. Quod ⁊ fecit hostiam vnā de pisside
extrahens: sicq3 recessit. Hoc autem totum cla/
re vidit quedam alia bona mulier religiosa que
secū habitabat in domo: illa vero mane p̄dicta mu/
lier veniens tempestiue ad sacerdotem quesiuit
ab eo quot in pisside erant hostie. Qui respondit
Optime scio. Et aperiens pissidē īuenit vnā deeē.
Territus ergo ⁊ stupefactus in terrā cecidit ⁊ fle
[illegible] cepit admirans cūcta signacula [illegible] scrinij cū pis
sidis clausa. Tunc illa bona mulier ꝯsolata ē ipm̄
Et quid viderit ⁊ qd̄ de illa hostia factum innuma
uit. Ex quo miraculo ondit dn̄s noster Jesus xp̄s
quomodo gratum habet q̄ christiani frequenter
⁊ deuote comunicent. Dicit autem Dionisi⁹ in. 3°.
c°. de angelica hierarchia: q̄ ideo dicitur eucha/
ristia hoc sacramentum: quia gratiam perficit [illegible]
collatam. Et inquit Damascenus li°. 4°. ⁊ magi
ster sen. in. 4°. di. 8ª. q̄ dicitur comunio quasi co
munis vnio: quia vnit mēbra corporis mistici
cum suo capite christo per charitatē ⁊ amorē: vn̄
exclamat Bernar. in quodā sermone di. O sacrū
⁊ nobile conuiuium: sacramentum sacramento/
um: sanctum sanctorū: amor amorū: dulcor dul/
corū: vere hec sunt festa pascalia in quibus adest

pater filius ꝛ spiritus sanctus: in quibus fit vna caro sposa cū sposo: anima sancta cuꝫ christo. Dicit autem Alexander de ales in.4ª.parte summe in tractatu de eucharistia: ꝛ sanctus Bonauētura in.4º.di.12ª.parte.2ª.arº.pº.q.3ª.ꝛ Ricardus in eadem distinctio.arº.pº.q.pª.ꝙ principalis effectus huius sacramenti est iam vnitum corpori christi per charitateꝫ plus vnire ꝛ incorporare. Y

Secūda vtilitas dr̄ remissionis. Ait eniꝫ magister in.4º.sentē.disti.12ª. Institutū est hoc sacramētū in augmentū virtutis: ꝛ medicinam quotidiane infirmitatis. Hec ergo est secūda vtilitas deuote coicantiū: q̄ remittunt̄ nobis peccata per virtutē illius. Ait eni Innocē.tertius in liº de officio misse.pte.3ª.cº.vltimo. Si digne sumatur eucharistia a malo liberat ꝛ ꝯfirmat in bono venialia delet ꝛ cauet mortalia. Ideo in oratione dñica dicimus. Panē nostrū quotidianū da nobis hodie. Statimqꝫ adiūgimus. Et dimitte nobis d̄bita nostra: q2 per panē istū liberamur a malis p̄ntibus p̄teritis ꝛ futuris: hec ille. Et Joānes gerson liº.4º.de imitatiōe Christi.cº.7º.ait. Nō est oblatio dignior ꝛ satisfactio maior pro peccatis diluendis: q̄ꝫ seipsuꝫ pure ꝛ integre cū oblatione corporis Christi in missa ꝛ in coione deo offerre. Et ideo sanctus Ambrosius in liº.de sacramētis iquit. Si quotiēs sanguis Christi effundit̄ in remissionē peccatoꝝ effundit̄: debet semp recipere q semp peccat: hec ille. Et habet̄ in.cº.si quotiēs.de cōse.dist.2ª. Et idē habet̄ in.cº.species.ꝛ in.cº.ante benedictionē.ea.di.vbi ingt Ambro. Qui mā ducauerit hoc corpus: fiet ei remissio peccatoruꝫ: idest s̄m glo.venialiū ꝛ etiā mortaliū. Et in.cº.cū omne.di. Cuꝫ omne crimen atqꝫ peccatū oblatis deo sacrificijs deleat̄: quid de cetero pro delictorū expiatione deo dabit̄: quādo in ipa sacrificij oblatione errat̄? Ambro.etiā in libº.d̄ sacramētis inquit. Iste panis quotidianus sumit̄ in remediuꝫ quotidiane infirmitatis. Facit.c^{m}.vtrū.ꝛ c^{m}.iterat̄.de cōse.di.2ª. Ideo ingt Tho.in.3ª.pte sūme q.79ª.ꝙ per hoc sacramentū satisfacimus deo p peccatis. Et posset cōtingere ꝙ aliquis cū tanta deuotione ꝛ feruore accipet hoc sacrificiū: ꝙ purgaret̄ a pena oium peccatoꝝ suoꝝ. Z

Tertia vtilitas huius sacrificij dr̄ defensionis vt eni inquit sanctus Ambro.in liº.de sacra. Hoc sacramentū valet ad tuitionē corpis ꝛ aie: vt etiā ait beatus Tho.i.3ª.pte sūme.q.78ª. Hoc sacramentū defendit ab oibus hostibus taꝫ interioribus: vtputa: tētationibus: ꝛ malis inclinationibus ad peccandū: q̄ꝫ etiā exterioribus: vtputa: demonibus: ꝛ alijs quibuscūqꝫ aduersis. Quia ergo homo post certaminis lassitudinē inuēto cibo delectabili ꝛ vigoroso: illud cū magna auiditate sumit: quo roboratus fortior ad preliū ꝯsurgit. Ideo nos qui sumus in agone cōtinuo cum malignis hostibus demonijs: ꝛ peruersis hominibꝰ: qui semper aduersantur bene facere volentibus: Unde pre lassitudine certaminis interduꝫ deficeremus in viribus spiritualibus anime: nisi cibo spirituali reficeremur. Debemus istū vigorosū cibū dominici corpis assumere vt fortiores ad prelia valeamus assurgere. Cuius figura habetur p̄mi Regū.14º. Ubi legitur ꝙ cū Jonathas quasi tota die pugnasset contra philisteos: pre lassitudine quasi non videbat. Inuento autem atqꝫ degustato melle: visū recuperauit: ꝛ vires ad pugnādū contra hostes accepit. Jonathas enim qui interpretatur columba pulchra: significat animam que in statu gratie existens est pulchra ꝛ candida dei columba. Hic autem Jonathas pugnat contra philisteos: idest demones: tota die vsqꝫ ad vesperam: idest vsqꝫ ad mortem: vt accipiat coronam vite. Sed interdum ex nimia infestatione lassatur. Et ideo hoc ad refectionis sacramentum dulce super mel ꝛ fauum recurrere debet. Et tunc cecitas quam diabolus caliginosus inducit euanescit: ꝛ sanato vulnere diabolici telli ad bellum fortior assurgit. Unde Ambrosius in libro de sacramētis ait. Qui vulnus habet: medicinaꝫ requirit. Uulnus est quia sub peccato sumus: medicina est: celeste ꝛ venerabile sacramentum: hec ille. De quo etiam Bernardus inquit. Corpus christi egrotis est medicina: peregrinantibus dieta debiles confortat: valentes delectat: languorem sanat: sanitatem seruat. Fit homo per illud mansuetior ad correctionem: patientior ad laborem: ardentior ad amorem: sagacior ad cautellam: fortior ad tutellam: ad obedientiam prōptior: ꝛ ad gratiarum actionē deuotior: hec Bernardus. Alia quoqꝫ figura p̄dicte vtilitatis habetur. Exodi.12º. Ubi preceptum fuit a deo: vt populus israel signaret postes: ꝛ superliminare domus sanguine agni imolati: ꝛ ex hoc fructum duplicem obtinebant scilicet consternationem hostium exterius: ꝛ defensionem ac conseruationeꝫ rerum suarum interius. Sic qui digne sumit communionem sacram virtute sanguinis huiꝰ agni ꝯsternet inimicos suos exteriores.i.demōes ꝛ oia bona sua iteriora ꝯseruabit.i.v̄tutes. Imo amplia bit eas ꝛ augebit: ꝛ crescet i oibꝰ ꝓsperitatibꝰ tā spūalibꝰ q̄ꝫ tpalibꝰ. De hoc ēt fructu defēsionis loqtur.ps̄ª.22º.di.deo. Parasti i ꝯspcū tuo mēsā: aduersus eos q tribulāt me. Et ibdieꝫ in p̄ncipio

dicit. Dñs regit me ⁊ nihil mihi deerit: in loco pa
scue ibi me collocauit. Sequit. Nã ⁊ si ambulaue
ro in medio vmbre mortis nõ timebo mala: qm̃ tu
mecũ es. Chriso. q̃z sup Joã. inquit. Ut leões flã
mas spirantes: de mẽsa dñi recedimus terribiles
demonib⁹ facti. A

Quarta fructificatio dr̃ viuificatõis. Nõ solũ
.n. hoc sacr̃z viuificat corp⁹ sz ẽt aĩaz: vñ iqt
saluator Joan. 6°. Qui mãducat me: ⁊ ipe viuet
pp me. Unñ Ambro. i. li. õ sacra. ait. Iste est pãis vite
eĩne q aĩe nr̃e substãtiã fulsit. ⁊ Chri. sup Joãnez
iqt. Per hoc sacramẽtũ augeť gr̃a ⁊ pficiť spũal'
vita. Ut ỽo aĩaz mortuã spũalr p torporẽ viuifi
cat p ardẽtez charitatez. Ideo damascen⁹ ꝯparat
hoc sacramẽtũ carbõi ardẽti: quẽ vidit Isaias sui
libri. c°. 6°. Eapp. ps°. 21°. dicit Dauid. Edẽt pau
peres ⁊ saturabunť: ⁊ laudabunt dñm q requirunt
eũ: viuẽt corda eoꝝ in seculũ seculi. Ideo Nume
ri. xj°. scriptũ est. Cũ descẽdẽte mãna de celo: descẽ
debat pariť ⁊ ros: i signũ ꝙ cũ mãna sacr̃i i aĩaz
descẽdit: in eam pariť descẽdit ⁊ ẽt in corpore: ros
gratie refrigeranť. Ideo ad hoc mãna comedẽdũ
exhortamur Cañ. 5°. vbi diciť. Cõedite ⁊ bibite. s.
õ hoc sacratissimo sacr̃o. Cũ .n. hoc sacr̃tuz ñ solũ
pascat aĩaz vita spũali: sz ẽt corp⁹ vita corporali
patuit de. b. Angela de fulgineo: de t̃tio ordine. b.
Frãcisci: q̃ duodeci ãnis sũpsit dñicũ corp⁹ quo
tidie nihil aliud mãducãs: sz sãctissimo hoc sacr̃o
sufficiẽtissime refecta. Ea pp dicit Aug. sup Joã
nez. Cũ cibo ⁊ potu id appetãt hoĩs vt nõ esuriãt
neq3 sitiãt: hoc ỽe nõ pstat nisi iste cib⁹ ⁊ potus q
eos a qb⁹ sumiť ĩmortales ⁊ ĩcorruptibiles facit ĩ
societate scõꝝ: vbi pax erit ⁊ sacietas plena atq3
pfecta. B

Quinta vtilitas hui⁹ sacr̃i diciť cõsolationis
Quãta .n. sit dulcedo i digna receptõe hui⁹
sãctissimi sacr̃i: nulla ligua edicẽ valet. Ideo iqt
Salamon Sap. 16°. Panẽ de celo pstitisti eis oẽ
delectamẽtũ i se hñtez ⁊ oĩs saporis suauitatẽ. Et
ps. 77°. dĩc. Dauid. Panẽ ãgeloꝝ mãducauit hõ
Et. ps°. 22°. ait. Et calix me⁹ iebriãs q̃ pclarus ẽ.
Aĩa .n. iebriať amore dei per hoc sacr̃tuz. Et ps°.
67°. iterũ iqt. Justi epulenť ⁊ exultẽt in ꝯspectu
dei: ⁊ delectenť i letitia. Cum .n. vt dicit phũs. 9°.
Ethi. maxime ꝓpriũ sit amicoꝝ ꝯuiuare ⁊ simul
letari. Ideo christ⁹ amic⁹ nr̃ se nobis fecit ꝯuiui
uz ⁊ ꝯuiua p hoc suauissimũ sacr̃uz: vt simul cũ
eo ꝯuiuam⁹ ⁊ gaudeam⁹. Qñ ergo recipitis hoc
sacr̃uz: ⁊ nõ sentitis aliquã dulcedinez: debetis scire
hoc ꝓuenire vt plũmuz: qa hatis pallatũ aĩe alte
ratũ: ⁊ ideo lugere debetis idispositiõez vestrã dicẽ
tes. Heu heu: q: ignez posui in sinu: ⁊ calorez nõ
sensi: mel i ore ⁊ dulcediez nõ pcepi. Quãtuz .n. sit
ꝯsolatiuũ hoc sacr̃um: patet exẽplo quod legiť de
quodam milite qui sepe deuote cõicabat. Cum
aũt grauat⁹ esset infirmitate rogauit sacerdotẽ vt
eũ comunicaret. Cũ ỽo deberet cõicare: ⁊ timeret
pp vomitũ quẽ patiebať corp⁹ xp̃i recipere: roga
gauit sacerdotẽ vt sup cor suuz poneret corp⁹ dñi
nr̃i. Qð cũ faceret sacerdos: ⁊ teneret hostiã i ma
nu sua sup cor illi⁹ infirmi ille miles sẽtiebat idi
cibilẽ dulcedinẽ ⁊ cõsolationẽ. Cũ ergo sacerdos
postq̃ ita tenuit per quoddã spaciũ vellet recede
re: miles ille rogauit eũ vt etiã aliquãtulũ teneret.
Cũ ergo sacerdos posuisset corp⁹ dñi: super cor il
lius subito de manib⁹ sacerdotis exiuit corp⁹ xp̃i
⁊ vidẽtib⁹ cũctis itrauit in corde illi⁹ militis: quo
ille mirũ immodum ꝯsolat⁹ deuote obdormiuit i
dño. De beato etiã fratre Joãne de aluerna ordis
minorũ legitur: ꝙ semel cũ celebraret missã ex ni
mia dulcedine amisit oẽs sẽsus corporis: ⁊ lique
facta est aĩa ei⁹ indicibili ꝯsolatione. Ideo ad reci
piẽdũ tã dulce sacramẽtũ: hortať nos Dauid. ps°.
33°. di. Gustate ⁊ videte qm̃ suauis est dñs: beat⁹
vir qui sperat in eo. Sexta fructificatio diciť glori
ficationis. Per hoc eni sacramentũ ad paradisi
gloriã peruenit: vñ scriptũ est tertij Reg. 16°. q he
lias fugiẽs familiã Jezabel a qua iussus erat occi
di sicut ceteri pphete: p⁹ magnã lassitudinẽ obdor
miuit sb arbore iunipi. Angel⁹ ãt dñi excitauit illũ
di. Surge cõede. Grãdis .n. tibi restat via. Excita
t⁹ Helias respexit ad cap suũ subcinericiũ: panẽ
deq̃ comedit: ⁊ bibit aquã: ⁊ ãbulauit in fortitudi
ne cibi illi⁹ vsq3 ad mõtẽ dei vbi ipe ei de⁹ appuit
Per philisteũ eni itelligiť qlibet fidelis q est ma
gni itineris viator. Nã via nr̃a includiť duobus
terminis multũ distãtibus. s. celo ⁊ terra. Et ideo
indigemus refectione bñ nutriẽte. Inter oẽs aũt
cibos: panis est viatorib⁹ valde vtilis: qa bñ nu
trit ⁊ nõ grauat: ac bñ digeriť. Et iõ qa qlibet fi
delis fugiẽs mortẽ culpe que oẽs nitiť occidere ali
quãdo ꝓstrat⁹ ex fragilitate ⁊ prolixitate itineris
dormit sub vmbra iunipi pũgẽtis. i. sub aculeis p
sẽtis vite. Angelus. i. ecclĩa vel pdicator: imo ipse
xp̃s excitat eũ vt surgat ⁊ comedat panẽ hũc sibi
celitus allatũ vt in itinere fortificeť. Alia .n. ciba
ria aggrauãt: iste ãt panis adeo confirmat viato
res vt repulsis cũctis periculis eos ad supernã pa
triã perducat: ⁊ ad illũ celestem montez in quo be
neplacitũ est deo hitare cũ sanctis suis. Ubi ipe ce
lestis panis cũctos reficit eterna visione. Quẽ pa
nẽ desiderabat deuot⁹ Anselm⁹ dicẽs in meditatõ
nib⁹ suis. Ecce aĩus me⁹ faticat⁹ veniẽs de via co
gitationũ: ab ipsis p q̃s trãsierat vanitatib⁹ p multa

diuisus: piculosā patit͛ esuriē. Nō habeo qd ponā añ illū. Paup sū ⁊ egen⁹. O diues diuiꝫ bonoꝝ ⁊ opū sup̄ne sacietas opulētissime largitoꝛ de⁹: da lapso cibū: collige dispsuꝫ: libera captiuū: reintegra fessū. En stat ad ostiū ⁊ pulsat. Obsecro p viscera mie tue qb⁹ visitasti nos oriēs ex alto. Iube pulsātī mihi aperiri: vt liberis gressib⁹ igrediat͛ ad te: ⁊ requiescat in te: ⁊ reficiat͛ de te celesti pane: hec ille. Hec ergo vt ait Paul⁹ p^a. ad Cor. x^o. Oia i figura ↄtingebāt illis. s. pr̄ib⁹ veteris testamēti. Iō p̄dictā historiā Helie figuratū fuit q̄ qcūqꝫ cū aq̄ lachꝛymaꝝ assumerēt reuerēter hūc panē celestē: ⁊ pascerent͛ deuote hoc cibo angelico. i. corpe xp̄i: ad mōtē dei puenirēt. i. ad gl̄iā regni celestis. Ad quā pducat nos deus nr̄. Amē.

¶ Feria. 6^a. in parasceue: de lachꝛymosa passiōe dn̄i. Sermo decimusquītus.

O Uos oēs q trāsit͛ per viā: attēdite ⁊ videte si est doloꝛ sicut doloꝛ me⁹. Treñ. p^o. c^o. Tractar⁹ i hac sacratissima atqꝫ deuotissima die de altissimis: difficilib⁹: arduis: īgētib⁹: laboriosis: sublimib⁹: ⁊ eximijs reb⁹: ac excedētib⁹ facultatē ingenij mei: vꝫ de stupēda atqꝫ admirabili: ludibꝛiosa ac flebili: crudelissima ⁊ vituperabili: doloꝛosa atqꝫ lachꝛymabili passiōe dn̄i nr̄i Iesu xp̄i: ⁊ de eius amarissimis atqꝫ hoꝛribilib⁹ tormentis: ⁊ t͛ribilib⁹ angustijs ac anxietatib⁹: tot⁹ i me deficio: mallēqꝫ alios audire q̄ loq: potiusqꝫ tacere: q̄ p̄dicare: vellē qꝫ libēti⁹ flere: q̄ vos ad fletū inuitare. Maxie cū i tā ardua p̄dicatiōe totalr̄ oī sufficiētia hoc mane sim p̄uat⁹. Nā tibie mihi deficiūt ex debilitate: cū debilitata fuerit hodie v͛t⁹ mea Iesus xp̄s. Brachia mea relaxant͛ cū i cruce extēsa sint ⁊ ꝓlōgata brachia saluatoris. Caput meū lāguidū est ⁊ doloratū: cū spinis hoꝛribilib⁹ sit caput dn̄i transfoꝛatū: deficit eloquiū meū: ⁊ vox mea rauca fcā ē: qꝛ p̄dicatoꝛ veritatꝫ hodie i cruce suspendit͛. Os meū amaricat͛: qꝛ os creatoris mei: felle ⁊ aceto potatū ē. Aures mee surdescūt audientes illas t͛ribiles iudeoꝝ voces dn̄ꝫ accusātes. Oculi mei tenebꝛescūt dn̄ꝫ suū vellatū: ꝯsputū ⁊ sāguie madefactū: ac defoꝛmiter vulneratū aspiciētes. Nares mee obturant͛ sentiētes cū dn̄o Iesu fetoꝛē imūdiciaꝝ mont͛ caluarie. Deficit ois aie v͛t⁹ ꝯsiderās foꝛtitudinē ⁊ v͛tutē tot⁹ mūdi afflictā ⁊ laborib⁹ ꝯquassatā. Coꝛ meū totū obnubilatū ē: oēsqꝫ potētie mee tā aīe q̄ coꝛporis obstupuerūt: oēmqꝫ sensū ⁊ itelligētiā q̄dāmodo pdiderūt: ꝯsiderātes mori imoꝛtalē: ac pati ipassibilē: vitāqꝫ occidi eternā. Iō dicere possuꝫ illō psalmi. 37. Coꝛ meū ꝯturbatū est ⁊ reliqt me v͛t⁹ mea ⁊ lumē oclōꝝ meoꝝ ⁊ ipm nō ē mecū: ⁊ illō Treñ. 2°. Defecerūt p̄ lachꝛymis ocli mei ꝯturbata sunt viscera mea. Nec mirū si hec mihi accidūt: cū ēt res isēsibiles ex moꝛte saluatoris tātā ꝯturbationē sēserit: q̄ astronomi dixerūt. Aut d̄s celi patit͛: aut tota machina mūdialis destruet͛: vn̄ Aug. s͛mone. 5°. de passiōe dn̄i iqt. Pallēt astra tremit t͛ra: turbant͛ elemēta: ꝓcedūt ex suis tumulis funera. Neqꝫ. n. sepulchꝛa coꝛpa moꝛtua tenēre potuer͛t: q̄n gehēna simul crepuit tota. Et s͛mōe 12°. de passiōe iteꝝ dicit. Sol ab hoꝛa sexta obscuritate se iduit: dies se i noctē mutauit: t͛ra se tremoꝛe ꝯcussit: sol ne videret deū crucifixuꝫ: dies ne videret occisū: t͛ra ne occisi coꝛp⁹ excipet. Oia ēt elemēta officia sua d̄serūt ne videāt͛ iudaico scelere p̄buisse ꝯsēsū: si soliꝫ fūgeret͛ officijs: hec ille. Angeli qꝫ i hac die signa maxia cōpassiōis ondērūt: de qb⁹ Isa. 33°. d̄r. Angeli pacis amare flebāt. Nec mirū si tātā tristitiā ondēt oēs creature i passiōe creatoris sui. Nā vt ait Chri. sup mattheū. Pr̄efamilias moriēte dom⁹ ei⁹ turbat͛. Familia plāgit ⁊ nigris se vestib⁹ induit: qd̄ multo magis facere debuerūt ipse creature in obitu illi⁹ q est paterfamilias toti⁹ vniuersi. Et ideo metrice d̄r.

Li angeli del celo piangon amaramēte.
Il mūdo se ꝯturba: la terra e in tremore.
Lo sole obscurato mōstrase dolēte.
De la crudel moꝛte del suo creatoꝛe.
Speçate son le petre: apte le sepulture.
Per che le moꝛto xp̄o in tāte pene dure.

Quid g⁰ faciā ego miser ⁊ isufficiēs atqꝫ ieptissim⁹: cū nō sim⁹ sufficiētes cogitare aliqd a nob: q̄si ex nob: sꝫ ois sufficiētia nr̄a ex deo sit 2^e. Coꝛ. 3°. In hoc āt die nō possuꝫ rōnabilr̄ auxiliū iplorare diuinū. Si. n. ad celestē pr̄em recurro: timeo ne dicat mihi. Nō est ꝯueniēs vt tibi hodie succurrā. Nā mihi attribuit͛ potētia: iudei āt quātū i se fuit abstulerunt eā mihi: dicētes filio meo. Mat. 27°. Cōfidit i deo: liberet eū nūc si vult. q. d. eū libare nō pōt. Et ps̄^o. 21°. Sꝑauit i dn̄o: eripiat eū: saluū faciat eū q̄n vult euꝫ. Si aūt recurro ad filiū r̄ndebit mihi: nō est ꝯgruuꝫ vt tibi hodie succurrā: q mihi hodie quātuꝫ hō succurrere nō possuꝫ: dicētibus mihi iudeis. Mat. 27°. Alios saluos fecit: seipm saluū facere nō pōt. Aūt cū mihi attribuat͛ sapiā: ipsi quātū ex se abstulerūt eaꝫ mihi dicentes. Marci. 15°. Uah qui destruis tēplū dei: ⁊ in trib⁹ dieb⁹ reedificas illud: saluū fac temetipm descēdens de cruce. q. d. hec facere non poteris: ⁊ ideo vt stult⁹ locutus es: dicēs te posse tēpluꝫ destruere: ⁊ in tribus diebus scire illud reedificare. Si autem recurro ad sp̄m scm̄: timeo

ne dicat mihi. Licet clemēs sim & appeller: tamē cōtra tales crudeles iudeos nō clemens: sed crudelis esse debeo: ꝓpterea hodie gratiā tribuē me nō decet: quia mortuus est ille cuius bonitatē & gratiā coicare cōsueui: & cuius generatōis ego cā extiti: dicēte Isa. 63°. c°. Spūs sāct⁹ ductor eius fuit. ¶

O Uo igit᷑ me reuoluā? Nam cū ſm cōsuetudinē meā ad matrē gratiarū virginē Mariā hac nocte recurrē vellē: visū est mihi in quēdā senem barbatū vsqz ad cingulū vestibus nigris indutū incidisse: qui mihi videbat᷑ Jeremias ꝓpheta: qui causam itineris mei cognoscens inquit. Noli fili: noli hodie molestare virginē bñdictā: verificatū est enim in ea: ꝓpter mortem filij sui: qđ ego ꝑdixerā Tren. p°. Facta est q̄si vidua dña gentiū: plorās plorauit in nocte: & lachryme eius in maxillis eius: nō est qui consolet᷑ eam ex oibus charis eius. Uerūtamen ꝓpter hec verba ab itinere meo nō cessans ad predictā virginē ꝑrexi: inueniqz eā dolorib⁹ plenā vidualibusqz vestibus indutā: & lachrymis sanguineis madefactā: cui preconi passione dixi. O pijssima ṽgo succurre mihi hodie: volo enim dilecti filij tui passionē deuotis populis recitare: eosqz ad lachrymas inuitare: & te vsqz ad montē caluarie vnigenitū tuū lachrymātē cōmitari. Tūc virgo benedicta amaras effundēs lachrymas inquit. Ex quo nō possum hodie pro liberatione filij mei gratiā inuenire: quomodo possū tibi succurrere? Ubi est discretio tua: vbi est prudentia: vbi est sapientia tua: qui deberes mihi cōpati & ꝯdolere: & per me vis gratiā inuenire? Noli in auribus huius infelicissime matris hodie salutationē angelicā personare que tali die tota mihi in amaritudinē est cōuersa. Nō igitur mihi dicas aue: idest sine ve: sum eni tota plena doloribus ꝓpter passionē filij mei. Unde illud Treno. p°. vere dicere possū. Posuit me: scilicet mors filij mei desolatā: tota die merore confectam. Et illud Job. 13°. Uersa est in luctū cithara mea: & organū meū in vocē flentiū. Ne dicas Maria: quod nomē interpretat᷑ illuminata: nam cū sim omni lumine priuata possū dicere illud Trenor. 5°. Mestū factū est cor meum: ideo cōtenebrati sunt oculi mei. Non dicas gratia plena. Mea eteni gratia cōsumata fuit i duodecim stellis: de quibus Apocalyp. 12°. dr̄. In capite eius corona stellarū duodecim. Hodie x̄o possū dicere illud Trenorū. 5°. Cecidit corona capitis mei. Nō etiā dicas. Dñs tecū: quē tangere nō valeo: propterea dicere possū illud quod i eodem. c°. scriptū est. Defecit gaudiū cordis mei. Nō dicas. Benedicta tu in mulieribus. Illā hodie pre oibus mulieribus maledicor. Unde dicere valeo illud Isa. 52°. Nomē meū tota die blasphematur. Ne dicas: benedictus fructus ventris tui: qui ab oibus maledicit᷑: accusatur: cōspuitur & flagellatur. Unde verificatū est in eo: qđ Isaie pri° scriptū est. Blasphemauerunt sanctū israel: quapropter dicere pōt illud Trenorū. 3°. Factus sum in derisum omni populo. Canticū eorū tota die. Et ideo noli dicere sācta Maria ora pro nobis: quia hoc nō est decens: vt faciā tali die. Uerūtamen ne te oino orphanū relinquā & sine adiutorio: tibi aliā matrē dūtaxat hodierna die demōstrabo: que super oīa hodie meruit exaltari: que mihi abstulit filiū meū. Ista quippe est crux sanctissima i qua saluator mūdi dilectus filius me⁹ pepēdit: que tali die preciū mūdi meruit sustinē. Quā genuflexo sic reuerent᷑ & deuote salutabis. ¶

O croce triūphante e gloriosa.
In cui pēdendo Jesu saluatore.
Uinse el grāde hoste cō lege damore.
Tolse la sancta giesia in chara sposa.
Tu fusti gia a li rei pena exosa.
Hor facta sei a regi vero honore.
Uexillo sei per cui va cō valore.
Nostra militia a la patria ioiosa.
Te ꝑghiamo adūcha sacrato legno.
In cui morite el nostro redēptore.
Che guardi e defendi noi dal suo sdegno.
Sia nostro fidele protectore.
Cōtra lātiquo serpēte maligno.
Fane vitare el suo grāde furore.

O ramo che de adā la bocha apristi.
O trūco ritrouato in la piscina.
Doue occulto fusti per medicina.
Da cōfortar mēte e li cor tristi.
Per noi saluar al mūdo tu venisti.
Per te purgossi nostra disciplina.
Sub damor saccese la fassina.
Per cui lātiquo error nostro ardesti.
Per ricercar la pecora smarita.
Il bon pastor sopra di te salite.
E dede al lupo iniquo la scōfita.
Te ꝑgo adūcha cō le mane vnite.
O croce sancta: ligno de la vita.
Me ricomādi a quel che in morite.

Aue o croce digna di grāde honore.
Uera insegna del populo xp̄iano.
Bello stēdardo in cui salut ne vano.
Per Jesu xp̄o nostro bon signore.

Tu hai liberati dal gran furore.
De quelli rei che al inferno stano.
E a li tristi eterna pena dano.
E senza fine doglia e merore.
Tu sei nostra lucerna illuminosa.
La nostra guida e lo securo porto.
Tu sei nostra sperança e bon conforto.
In questa hora tuta lachrymosa.
Dame adiuto che la passion penosa.
De Jesu christo ꝯdẽnato a torto.
Iniustamẽte crucifixo e morto.
Possa narrar cõ voce pietosa. Amẽ.

Quam magni sit meriti passionẽ filij dei plãgere ostẽdit Aug. in quodã ſmone dicẽs: ꝙ magis meref vel vnam solaz lachrymã emittẽs ob memoriam passionis xpi: ꝗ̃ si vsqꝫ ad terrã promissiõis peregrinaref. Et ꝗ̃ si per totũ annuz omni hebdomada totuz psalteriũ diceret. Et plusꝗ̃ si qualibet anni hebdomada disciplinã faceret: vel i pane ꝛ aqua ieiunaret. Unde legif ꝙ quidã laborans in extremis: in extasi ductus est ad iudiciũ. Et vidit coram iudice merita ꝛ demerita sua ponderari. Et demeritis prepõderatis exclamauit. Si ad salutem meã nõ sufficiũt merita operũ que feci. Saltem ponatis fidẽ ꝛ deuotionẽ quam ad Jesũ christũ crucifixũ pro nobis: ꝛ ad eius passionẽ ꝛ mortẽ habui. Et post modicũ exclamauit iterũ dicẽs. Modo bene est. Et sic felicẽ emisit spiritũ. Et iõ Ber. super canticã ſmone. 22°. ait. Passio tua domine Jesu vltimũ refugiũ: singulareqꝫ remediũ: deficiẽte sapientia: iustitia nõ sufficiẽte: succũbẽtibus meritis illa succurrit. Cuz defecerit virtus mea nõ conturbor: diffido. Scio quid faciã. Calicẽ salutaris accipiã. ꝛc. Et propterea beat⁹ frater noster Joãnes de aluerna cognoscẽs tãtũ meritũ lachrymarũ ĩ morte saluatoris nostri: semper qñ videbat crucifixuz lachrymas emittebat. Et similiter beat⁹ frater noster Jacoponus de tuderto audiẽs legi passionẽ Christi nõ solum lachrymas: sed nec clamores valebat continere. Sanct⁹ ꝗ̃qꝫ Frãciscus ita passionẽ Christi plorauit vt cecus quasi totaliter effectus sit. Quapropter o pijssimi christiani aperite viscera pietatis ꝛ cõpatimini beate virgini Marie: ac plorate secũ horribilem mortẽ filij sui. Cui cõpassionem ostendũt etiaz irrationalia aialia. Unde legitur ꝙ quidã vir perfectus ꝛ deuotus de partibus anglie ad terrã sanctaz profectus: per quendã paganum qui habitabat in partibus illis fuit cõductus in quodaz nemore pulcherrimo in quo erant arbores valde pulchre ꝛ alte. Cum aũt dictus anglicus in nemore tã ameno nullã audiret auẽ cãtãtẽ: cũ tamẽ esset tẽpus veris in quo solẽt aues magis decãtare ꝛ ꝑcipue in nemoribus: valde admirari cepit. Aspiciẽs aũt sursum vidit multas aues expãsis allis in ramis arborũ iacẽtes velut mortuas: erat aũt tũc hebdomoda sancta. Cũqꝫ hui⁹ rei causaz a sarraceno ductore quereret: ille dixit. Per totũ annũ in abũdãtia hoc nemus auib⁹ ꝛ dulcissimo eorũ cãtu decoraf. Sed a dñica de passione vsqꝫ ad diẽ pasce oẽs aues dimittũt cãtũ: ꝛ stãt velunt mortue q̃si cõmoriantf per cõpassionẽ cũ magno ꝓpheta. Et hoc faciũt ĩ anno. In dñica vero resurrectionis cãtũ resumũt q̃si reuiuiscãt cũ ipso ꝛ de eius resurrectiõe gratulenf: ꝛ ꝯgaudeãt. Ad hãc aũt cõpassionẽ nos hortaf sctã mr̃ ecclia que hodie tacet cãtũ ꝛ somnũ letitie qui fit cũ flatu ꝛ voce ꝛ facit cãtũ tristitie: vt patet in lamẽtationib⁹ ꝛ sonũ mesticie. s. cũ tabula sonẽs diuinũ officiuz: vt representet strepitũ dñice captionis: flagellationis ꝛ passionis. Tacet aũt sonũ letitie qui fit cum tactu vt patet in cãpanis que hodie nõ pulsantur Oẽs eni spũales cãpane hodierna die siluerunt. Xp̃s eni habebat duodeci aplos q̃si duodeci cãpanas qbus fidẽ suã per totũ mũdũ itonaret dicẽte ꝓpheta. ps°. 18°. In omnẽ terrã exiuit son⁹ eorũ ꝛ in fines orbis terre verba eorũ. Sed hodie vna earũ penitus fuit fracta. i. iudas qa suspẽsus crepuit medi⁹ vt dr Actuuz. p°. Alia aũt grossa cãpana s. Petrus qui semel tã altũ sonũ dedit ꝙ sup omnes angelos audit⁹ fuit: dicẽs xpo vt habef. Mathei. 16°. Tu es xp̃s fili⁹ dei viui: hodie sonũ perdit: qa ipsũ ꝯfiteri ausus nõ fuit. Cetere quoqꝫ cãpane idest alij apli similiter sonũ ꝑdiderũt: qa xp̃m cõfiteri ausi ñ fuerũt. Alia etiã cãpana fuit. s. btã ṽgo maria que tã dulciter sonuit ꝙ ad ei⁹ sonuz in vterũ suũ fili⁹ dei descendit: qñ dixit. Ecce ancilla dñi. ꝛc. Ad ei⁹ ẽt sõnũ: idest salutationẽ Joannes baptista mr̃is vtero trepudiauit. Luce. p°. Cui⁹ dulcissimũ sonũ de⁹ semp audire desiderauit dicẽs Cañ. 2°. Sonet vox tua in aurib⁹ meis. Uox enĩ tua dulcis. ꝛc. Sed ista cãpana hodie sonũ ꝑdidit quia pre nimio dolore pforata fuit: iuxta illð Luce. 2°. Et tuã ipsi⁹ aiaz ptrãsibit gladi⁹. Alia isup oĩb⁹ melior cãpana fuit. s. xp̃s q̃ ñ cessauit sonare: qa ñ cessauit ꝑdicaf. Et tandẽ eleuata i cãpanilli crucis: ibi mltiplicẽ sonũ dedit. Nã i aurib⁹ pñis dedit sonũ pie cõq̃stiõis di. Matt. 26°. De⁹ deus me⁹: vt qd dereliq̃sti me: In aurib⁹ autẽ matris sonũ dulcedĩs qñ ipsã Joãni comẽdauit. Joã. 19° In aurib⁹ hostis sonũ magne charitatis quãdo pro crucifixoribus exorauit. Luce. 23°. In aurib⁹ vero humani generis sonũ afflictiõis ꝛ doloris

Treñ.p°.dicẽs. Attẽdite ⁊ videte si ẽ dolor sic dolor me⁹. Et etiã cũ dixit. Sitio. Joã.19°. Tantum autē ista campana insonuit ꝙ tota rauca facta fuit: vñ ait per ps^am. Laboraui clamãs rauce factẽ sũt fauces mee. Tãdē in quinqꝫ partibus perfora fuit. Et sic omnino siluit ⁊ sonum amisit. Multa quoqꝫ alia nos inducere debent ad compassionem: lamentum ⁊ fletum de passione benignissimi saluatoris nostri ⁊ doloratione matris eius de quibus dicã in decima parte principali marialis sermone.p°. Solũ autẽ pro nũc dico ꝙ nemo debet bet esse christian⁹ qui hodierna die ñ cõpatiat cordialiter dño nostro Jesu christo ⁊ sue meitissime genitrici. Nã ei dixit hodie iniquissimus populus iudaicus illud. Ece.14°. Ecce ego tollo a te desiderabile oculorũ tuorũ: idest filiũ tuũ qui est non lum tibi sed cunctis gẽtibus desiderabilis. Aggei 2°. Quod quidem fecit contra omnem iustitiam. Possessiones enim possesse per trigita annos quete ⁊ legitime prescribunt. C. de pscrip. tri. vel qua. an. per totũ. Jmo etiã in minori spacio temporis s. per decennium inter presentes: ⁊ viginti annis inter absentes. Res vero mobilis vsucapit per triẽnium insti. de vsuca. circa pn. ⁊ §. pscriptionũ.16^a. q.3^a. Ipsa vero vltra illum terminũ. s. per trigita ⁊ tres annos filium suum quiete possiderat. Et ideo perfidi iudei eũ ab illa auferẽtes maximã ei iniuriam fecerunt ⁊ iacturam. Nõ quidẽ figuratum fuit secundi Regum.12°. vbi. Nathan propheta dixit Dauid. Duo erãt hoies in ciuitate. Unus diues hñs oues ⁊ boues i maximo numero. Ali⁹ vero pauper nihil hñs nisi vnã ouẽ paruulã quam emerat ⁊ nutrierat: que de pane illius comedebat ⁊ de calice bibebat: ⁊ in sinu eius dormiebat. Cum autẽ peregrinus quidam venisset ad diuitem. Ille diues abstulit ouem a paupere illo: ⁊ eã occidẽs fecit conuiuium ipsi peregrino. Quod scelus audiens rex Dauid esse perpetratum inquit. Uiuit dominus quoniam filius mortis est ille qui fecit hoc. Que figura potest optime adaptari ad pijssimam virginẽ mariã: ⁊ filium eius vnicũ agnũ inocẽtissimũ quẽ ipsa tãta teneritudine enutrierat. Populus autem iudaicus qui a deo multa beneficia receperat ⁊ ex eis diues erat: vt peregrino idest diabolo conuiuium faceret ipsum agnum mansuetissimum mactauit. Quare dignus est non solum morte tẽporali sed etiam eternali. Ipsam vero pauperculam virginem hodie filio suo orbatam: ⁊ puatam: debet vnusquisqꝫ fidelis pia mentis compassione visitare: ⁊ eius calamitati cõpati. Mos nanqꝫ est apud seculares vt siquis inter eos mortuus fuerit adunati affines ⁊ cognati: amiciqꝫ ⁊ beniuoli consolandi gratia ad eius domum conueniunt. Et quandoqꝫ pre doloris magnitudine nihil prorsus loquentes se inuicem amplexantur dãtes lachrymas: ⁊ eiulatus in altum emittentes. Demum sedentes sciscitantur quo mortis genere defecerit: quale testamentũ condiderit. Que supma ediderit verba: Hꝫ innocenter spirauerit. Nos igitur fratres os de ossibus ⁊ caro de carne Christi a iudeis hodie crucifixi: qui in eius domicilium scilicet ecclesiam vestibus funeralibus ac nigris operti conuenimus cõsolari studeamus quãtum possumus eius mestissimã matrem. Quam si pie volumus contemplari: videbimus vultu lachrymabili facie sq̃lida: sparsoqꝫ crine eiulat⁹ ad sydera mittẽtẽ: ⁊ crudelissimã mortẽ filij sui deplorãtẽ ac vba pposita nob dicẽtẽ. O vos oẽs. ⁊c. Nec mirum si ipsa beata virgo nobis amicis suis referat tribulationes suas. Dicunt enim phisici ac naturales philosophi ꝙ tribulatus recipit magnum refrigerium quando beniuolis suis potest aperire afflictiones suas. Et ideo virgo benedicta in predictis verbis hortatur nos audire cum compassione dolores: quos sustinuit de passione filij sui.

H

Super quibus verbis proponitur hec conclusio ꝙ beata virgo Maria maximos ⁊ ineffabiles dolores habuit propter mortẽ sanctissimi filij sui. Et hoc secundum partem inferiorem rationis: ⁊ in parte sensuali: licet quo ad partem superiorem rationis consentiret morti eius considerãs fructum redẽptionis humane. Et hoc tenet Alexander de ales in.3^a. parte summe in tractatu de conceptione christi. q.16^a. ⁊ sanctus Bonauentu in.3°. distinctio.17^a. arti°.p°.q.p^a. ⁊.2^a. ⁊ Scotus ac Nicolaus de lira in eastẽ distin. Unde inqt beatus. Hieronymus ad eustochium: ⁊ Ricard⁹ de media villa in.3°. distin.33^a. ar.7°. q.4^a. ꝙ licet beata virgo Maria non fuerit corpaliter martyrizata: tamen tanta pena ⁊ anxietas eam cruciauit tempore passionis filij sui ꝙ fuit plusꝗ martyr. Et hoc pnũciatũ fuerat Johelis.2°. vbi dicitur. Sol vertetur in tenebras: ⁊ luna sanguinem. Sol enim idest Christus sol iustitie versus est in tenebras per mortẽ: ⁊ luna: idest beata ỽgo Maria in sanguinem per compassionem. Et hoc ideo quia anima eius transfixa fuit gladio compassionis in morte ipsius filij sui sicut ei predixerat Simeon Luce.2°.

I

Et hec conclusio probatur fundamento naturali. Inquit enim Philosophus.2°. Topicorũ. Si de quo minus ergo de quo magis. Sed

virgo pijssima multū doluit qñ non videbatur:ita multū dolēduz.s.qñ perdidit filiū suū in hierusalē cuz remāsisset in tēplo.Unde cū postea repisset ei dixit illi:vt habet Luce.2°. Pater tuus & ego dolētes q̄rebamus te.Et tñ vt inqt Origenes nō credebat eū fuisse captū:aut mortuū:sed dubitabat sibi factū fuisse aliqd qd ei displicuisse.Et iō ipm ascendisse in celū:quanto igit magis credēda est doluisse tēpore passionis eius:pfecto dolor eius fuit ingētissim9:et hoc ppter qnqz cōditiones que fuerūt in ea.Primo qz mulier erat:Scdo qz vnigeniti mr erat:Tertio qz pñs erat:Quarto qz ipm sūme diligebat:Quinto qz ipm iuuare non poterat.Primo dico q maxime doluit:qz mulier erat.Naliter eni mulieres magis cōpatiunt tribulatis:q̄ viri.Un mulier dr quasi molier.Ideo Lactāti9 in lib°.de opificio dei.c°.12°.inqt.Mulier vt varro interptat a mollitie est dicta imutata lra:velut molier est eni mollis mēte.§.sz illud 32°.q.7°.Ideo sm philosophū:in omni genere aialiū femine sūt molliores:q̄ masculi pter vrsaz & leopardā:vnde qñ inuenit aliqua mulier crudelis & fera pōt appellari vrsa & leoparda. Mulier eni naliter est humida & frigida:ideo naliter est passibilis:& de facili fundit lachrymas:vir autē naliter est calidus & siccus:iō non sic de facili patit:nec cōpatit.Et hoc est quod dicit Philosophus.8°.de aialibus.Mulier est maioris pietatis & cōpassionis q̄ vir.Ideo mater de aduersitate & morte filij magis dolet q̄ pater:eo q est magis mollis & passibilis.In filij aūt dignitate & sublimitate pater plus naliter gaudet q̄ mater: qz pater est magis magnanim9.Et illud apte insinuat.Prouer.x°.vbi dr.Filius sapiēs letificat patrē:fili9 vo stult9 mestitia est matris sue.Propter hāc ergo causam rōne teneritudinis naturalis pijssima vgo valde doluit de morte filij sui.Nūq̄ enim fuit nec erit vlla mulier sic cōpassiua:ac tāta pietate repleta:sicut gliosa virgo Maria.Cuz ergo multe mulieres sequerent Christū eūtē ad mortē plāgentes & lamētantes euz:vt habet Luce.23°.Multo magis credēdū est hoc fecisse beatam virginem matrem eius. Iuxta illud Ouidij in primo de remedi.amo.Quis matrem nisi mētis inops in funere nati.Flere vetet: K

Secundo valde doluit:quia vnigeniti mater erat.Si enim alios filios habuisset super eis consolata aliquantuluz fuisset:sed amissio vnigeniti est nimium dolorosa:vnde scriptura:quādo vult exprimere aliquem luctuz multū dolorosum assimilat euz luctui vnigeniti.Unde Ieremie.6° dicitur.Luctum vnigeniti fac tibi luctum amaruz.Super quibus verbis inquit glosa.Nihil dolentius vnigeniti morte.Et ideo quia dolor inferni erit valde magnus assimilatur dolori vnigeniti.Amos octauo vbi dicitur peccatoribus.Conuertam festiuitates vestras in luctum:& omnia cantica vestra in planctuz:& ponam ea quasi luctum vnigeniti.Et hoc dixit:quia maiorem dolorē nō potest homo exprimere in hac vita.Iō Iob p°.dr.q ipe audita morte filioz:ob maximū dolorē scidit vestimēta sua:& tonso capite corruit in terrā:ergo ppter hoc in beata vgine causatus fuit maximus dolor. L

Tertio maxime doluit:quia presens erat ad videnduz.Quando enim aliqua mater audit filium suuz mortuuz multum dolet:sed quando audit horribili morte ipsum occisum magis dolet:quando vero ante oculos suos ipsuz videt crudelissime occidi:tunc maxime dolet:quia potentia propinqua melius percipit obiectuz:q̄ remota vt inquit Philosoph9.2°.de anima.Beata igitur virgo videns filiuz suum torqueri:propter hoc maxie doluit.Ideo Hieronym9 in quodaz sermone ait.Quot lesiones in corpore Christi:tot vulnera in corde matris:quot claui perforātes:quot ictus percutiētes & carnē rūpentes:tot sagitte per oculos intrātes:& totū cor & aiaz virginis vulnerātes. M

Quarto causabat maximus dolor in ipsa:ppimēsum amorē erga eū.Scdm.n.doctores vgo pia sola magis dilexit xpm:q̄ simul oēs creature:ideo ipa dicebat illud Cañ.3°.Amore langueo.Cū ergo amor sit virt9 trāsformatiua copulās amātē cuz amato:vt ait Dyonisius i li°.de diuinis noibus:cuz xps doluerit supra illud qd lingua humana exprimere pōt:& minima pcussura facta in corpe xpi:excesserit oēs passiōes & penas quas vnq̄ passi sunt vel patient hoies in hac vita. Ergo cū amās debeat pticipare & sentire incōmoda amici.l.itez ex diuerso.in fi.ff.fami.hercis. Cūqz amicus se debeat hře ad amicū sicut ad seipsuz:vt ait Phūs.9°.Ethi.qz amicus est alter ego:vt inqt Tuli9 in li°.de amicitia.Cōcludit q mitissima vgo de morte dilectissimi filij sui sūmopere doluit.Tāto eni qs magis tristat de morte alicuius quāto ipm plus diligebat:& magis vtilis & fidelis erat.Un magis qs dolet ex morte filij iuuenis:prudētis:pulchri:sapiētis:ac sibi obediētis:q̄ de obitu alterius has cōditiones nō habētis.Cum ergo beata virgo videret mori filiū suuz pulchrū &c.Sequit dolorē eius fuisse maiorē q̄ credi pōt.Cū enim oia aialia naliter diligant filios suos.7°.Ethi. Profecto amor ipsi9 vginis

erga filiuz suũ fuit inexplicabilis. Quia ipse dñs Jesus erat totus suus filiꝰ quo ad humanitatez. Nõ enim habuit patrẽ carnalẽ. Unde amor qui debet esse in prẽ ꝛ mr̃e ad filiuz: totus erat in sola ꝟgine erga suũ vnigenitũ. Uirtus aũt vnita fortior est dispersa: ut dĩ in libº. de causis. Et ideo ipsa exclamabat illud Jeremie. 9º. di. Quis dabit capiti meo aquas: ꝛ oculis meis fontẽ lachrymarũ ꝛ plorabo die ac nocte filiũ meũ? Nec mirũ si beata ꝟgo tãtũ doluit. Mater eniz magis diligit filium: ꝙ seipsam: vt inqt glosa in. l. videamus. ff. de in litem iurando. ꝛ in. l. isti quidẽ. ff. quod metus cau. N

Quinto maxime dolebat: qꝛ eũ iuuare nõ poterat. Magna enĩ cõsolatio est matri: quãdo filiũ in sua morte osculari: amplecti: ꝛ adiuua põt: hec aũt mestissima mater in nullo filiũ suum poterat adiuuare. Audiebat ipm dicentez sitio: ꝛ nõ valebat ei potũ porrigere. Uidebat eum vulneribꝰ plenuz: ꝛ nõ poterat vulnera alligare: cõspiciebat ipm sanguine irrigatuz: nec valebat linteo abstergere. Caput male tenentẽ ꝛ inclinatũ: nec poterat sustẽtare: ipm cernebat i cruce flentẽ: nec valebat cõsolari. Uidebat expirare: nec poterat osculari: nec de cruce deponẽ. Ideo dicebat illud primi Regũ. pº. Mulier infelix nimis ego sum. Cuius quidẽ ꝟginis dolores cõsiderãs Jeremias. Treñ. 2º. eã alloquens ait. Cui cõparabo te: cui assimilabo te filia hierlm? Cui exequabo te: ꝛ quomodo cõsolabor te virgo filia sion? Magna est velut mare cõtritio tua: qs medebit tui? Que oia cõsiderãs Aug. in ꝟmone. 8º. de passione dñi inqt. Juxta crucez stabat Maria: cõsiderãs vultu benigno xp̃m pẽdentez in crucis patibulo pedibꝰ initẽs: manus leuabat amplexãs crucem: ruens in oscula eius q̃ parte sanguinis xp̃i vnda rigabat: vt Christũ valeret amplecti: cum nõ poterat sursum volebat ascẽdere. Spat amor nõ nunꝙ que raro fieri pñt: sibi cedẽ cũcta amor impatiẽs credit. Uolebat amplecti Christũ in altũ pendẽtẽ: sed manus frustra in se copiose redibãt: se leuãs sursum e terra erigebat ad Christuz: ꝛ cũ tãgere eum negebat manu collidebat ad terrã ꝛ prostrata iacebat imensitate doloris depssa: sed eam erigere magna vis amoris imensi cõpellebat: impetu amoris surgebat intẽsi: que manibꝰ cupiebat attrectare Christũ. Cum ꝟo vis nõ eẽt deuicta dolore terrã iteruz petere cogebat: hec ille. Et ideo exclamabat verba proposita. O vos omnes ꝛc. O

Similiter ꝛ ipse dñs Jesus in cruce lachrymabili voce lamẽtabat: afflictiones suas nobis insinuãs ac dicẽs illud psalmi. 37. Afflictꝰ sũ ꝛ humiliatus sum nimis. Et Treñ. cº. 3º. inquit. Recordare paupertat ꝛ trãsgressionis mee: absinthij ꝛ fellis: cui aia deuota rñdere debet illd quod sequit. Memoria memor ero: ꝛ tabescet i me aĩma mea. Ad hoc aũt faciendũ hortat Ecclesiasti. cº. 29º. di. Gratiam fideiussoris tui ne obliuiscaris vnꝙ: dedit enĩ pro te aĩam suã. Sciendũ est ergo ꝟm Ric. in. 3º. sen. di. 15ª. arº. 4º. q. 3ª. ꝛ scdm Bonauẽ. dist. 16ª. tertij libri. arº. pº. q. 2ª. ꝛ Tho. in. 3ª. parte sũme: di. 46ª. art. 4º. per totũ. ꝙ dolor Christi fuit maximus oĩum dolor pñtis vite: ꝛ hoc pbat quattuor pncipalibus rõnibus. Pria dĩ occasionis: Scđa modificatõis: Tertia ꝯplexiõis: Quarta puatiõis. Quo ad pmã que dĩ occasionis sic arguit. Tãto magis quis affligit patiẽdo: quãto nõ pro sua: sed pro aliena culpa patit: qa tũc contra iustitiã ꝛ equitatẽ cruciat. Unde quando quis videt se pati qđ meret mitigat eiꝰ pena. Ideo Ouidius in epłis epistola. 5ª. inquit. Leuiter ex merito quicqd patiare ferẽduz est. Que venit indigne pena dolẽda fuit. Sed ecõtra quãdo quis patit nõ pro sua: sed pro aliena culpa fit dolor eius intollerabilis. Ideo Matthei. 27º. dicebat latro conuersus. Nos quidem digna factis nr̃is recipimus: hic aũt quid? Christus igit patiens pro alienis delictis nõ pro suis: maximã habuit causam doloris. Et tãto maiorẽ quanto oẽs penas pertulit que nobis debebant pro nr̃is peccatis: vnde Jsa. 53º. di. Uere langores nr̃os ipse tulit: ꝛ dolores nostros ipe portauit: ipe afflictus est ꝑpter iniquitates nr̃as: attritus est ꝑpter scelera nostra. Propter hoc exclamabat Bernardus. O bone Jesu quid tibi est? morti nos dedi sumus ꝛ tu soluis: nos peccauimus ꝛ tu luis. Et iterũ. O homo ꝯsidera mẽtali oculo: quãto remunerationis debito dño astringaris. Respice sudorẽ sanguineuz: alaparũ cõtumeliã: flagellor duritiã: coronã spineam: sputi ludibria: crucis suspendiũ: oclos languẽtes: oris pallorẽ: fellica cibaria acetosa pocula: caput inclinatũ: ꝛ deniqz mortis suppliciũ: hec ille. Cuz igit xp̃s fuerit sanctissimꝰ: ꝛ sine vlla macula: vt dĩ Jsa. 53º. Qui pctũ non fecit: nec dolus inuẽtus est in ore eiꝰ: iccirco maxime dolere debuit: qꝛ vt sceleratissimus occisus est: vnde Jsa. eodẽ caplo đ illo dicit. Et cum sceleratissimis reputatꝰ est. Ecce ergo deuota anima ꝙ creator tuus scõꝝ sanctissimus pro te pctõr maximus reputat. Sapientie cõditor pro te stultus existimat: qui ꝑ suis inumeris beneficijs glĩaz ꝛ honorẽ meruerat cõfusibilr pernecat. Ex quo dolor eius fuit ingẽtissimus. P

Secũdo

SEcũdo grauissima fuit pena xp̃i rõne mo/dificatõis. Tãto .n. pena ẽ acerbior: quãto velocius virtutẽ nature destruit: maxime vbi mẽbrũ aliqđ nõ corrũpit. Sz xp̃s in cruce suspen//sus adeo cito est mortuus: ut etiam p̃ses mirare tur. Ergo ꝛc. Modus aũt patiendi fuit grauissi mus: tũ quia patiebať in locis maxime sensibili bus. s. in manib⁹ ꝛ pedibus: in quib⁹ ẽ magna neruoꝝ abundantia: in qb⁹ maxime viget sen/sus tact⁹: tũ propter doloris vniuersitatez: quia passus est per totũ corpus si consideremus ĩ cru ce eius grauẽ extẽsionẽ: ꝛ eam que p̃cesserat ver berationẽ. Vñ Isa. p°. c°. dicit. A planta pedis vsq; ad verticẽ capitis: nõ remansit in eo sani/tas. Adeo aũt fuit cruciat⁹: ꝙ ut igt sãctus Bo nauẽtura ĩ quodam deuoto opusculo: habuit ĩ corpore suo vulnera sex milia. 666. quãtus ẽ nu merus militũ vni⁹ legionis: ꝛ ideo de illo dicere possumus illud. Eccl. p°. Pluuie guttas qs di numerauit ꝛ p̃fundũ abyssi quis dimẽsus est? Pluuie eniz guttas quas pluit ipsũ celũ: Jesus Christus stillans vberrimis stillis sanguinis dif ficile est scire humanitus: nisi fuerit diuinit⁹ re uellatũ. Guttas etiã lachrymaꝝ quas virginis oculi lucidiores sole effuderũt: ex cõpassione dif ficilimum ẽ enumerare. Profundum ẽt abyssi doloꝝ vtrinq; ĩpossibile est nobis enarrare vel cõprehendere. In totius .n. corporis membris ꝛ partib⁹ acerrime afflictus ꝛ cruciatus est. Vn de deuotius Bernardus inquit. Caput angeli/cis tremebũdũ spiritibus densitate spinarũ pun gitur: facies pulchra p̃filijs hoim sputis iude oꝝ deturpatur: oculi lucidiores sole caligantur ĩ morte: aures que in celo audiunt angelicos cã/tus audiunt peccatorum insult⁹: os quod docet angelos: felle ꝛ aceto potatur: pedes quoruz sca bellum adoratur: cruci clauo affiguntur: manus que formauerũt celos: sunt in cruce extense ꝛ cla uis affixe: corpus verberatur: latus lancea per/foratur. Et quid plura? non remãsit in eo nisi ut pro peccatoribus exoraret: ꝛ matrem discipulo cõmendaret. Et ideo dicunt doctores: ꝙ tantus fuit dolor passionis xp̃i: ut valde mirum esset q̃/re non statim moreretur: nisi quia phisici dicunt ꝙ nemo ex dolore ĩ hac vita mori potest: nisi ipse dolor cõmunicetur sensualitati. Sed diuinitas xp̃i permittebat sensualitatem pati vsq; ad pro/pinquitatem mortis: deinde virtutem nouaz ei cõicabat ut pateretur magis. Unde nõ solum semel: sed plures dolorem mortis sensit. Ideo as serunt doctores: ꝙ quando diuinitas dimisit hu manitatem facere cursũ suũ: ꝛ nõ dedit ei virtu/tem fortificantem: tunc in cruce clamauit. Deus deus me⁹ ut quid dereliquisti me? Fuit igiť ma/ximus dolor eius ẽt qñ diuinitas nullũ refrige/rium ei prestitit: sicut ceteris martyribus. Et sic patet scd̃a ratio. Q

TErtio dolor xp̃i fuit maximus rõne cõple/xionis. Dicit .n. phũs in li°. de sensu ꝛ sensa to. Nobiliores potentie sũt magis apprehensiue obiectorum Patet. Nam cũ oculus sit nobili/or potentia manu: manus v̉o sit delicatior calca neo. Hinc est ꝙ eadẽ percussio equaliť facta ĩ [redacted] dictis grauiorẽ penã exhibebit oculo q̃ȝ manui ꝛ calcaneo. Quo p̃supposito tũc sic. Certũ est ꝙ xp̃s habuit nobilissimam complexionem super omnes humanas creaturas: ergo in morte ha//buit maximã sup oẽs dolores afflictionẽ. Et cõ/firmať sic. Dicit phũs ĩ libro de sensu ꝛ sensato: ꝙ oĩs pena ẽ p̃ncipaliter in tactu: vñ qñ qs ha bet vnuz mẽbrũ freneticũ: vel indormitatũ: sen/tit q̃si nihil vel modicũ puncturas in eo factas. Et p̃pterea habẽtes nobiliorẽ tactũ magis sunt passibiles: ꝛ quãto sensus tactus ẽ viuacior: tan to dolor est acutior: ut ĩquit. Aristoti. ĩ. 2°. de aia. Cũ ergo xp̃s habuerit sensũ tactus viuacissimũ q2 eius nobilissimũ corp⁹ fuit formatuz virtute spũs sancti. Et illa q̃ ĩmediate fiũt a deo sunt no biliora ꝛ p̃fectiora: dicẽte auctore ĩ li°. de causis. Quicqd facit cã secũda nobiliori ꝛ altiori modo facit causa prima. Ergo ꝛc. Debet igiť quilibet xp̃ian⁹ tanto magis moueri ad xp̃i cõpassionez quãto conspicit corpus eius nobilissimum ma/iorem ꝛ acerbiorem sensisse penam ꝛ dolorez [redacted] tione complexionis. R

QUarto eius dolor fuit maximus ratione p̃/uationis. Nã cũ dei filius pp vnionẽ diui ne ꝛ hũane nature oĩa futura p̃nosceret: iuxta il lud Joan. 18°. Sciẽs oĩa q̃ vẽtura erant sup eũ vidit quot priuabanť merito sue passionis: ꝛ sic vita eterna. Vñ ex hac preuisione sibi causabať maximus dolor qui põt dici ĩfinitus: tũ q2 nume rus dãnãdoꝝ q priuabanť merito passionis sue diciť ĩfinitus quo ad nostrũ q2 priuandi sũt vi/ta eterna q̃ est ĩfinita: tũ q2 dolor dãnandorũ erit ĩfinit⁹ ꝛ etern⁹. Ideo Ambrosi. ĩquit de dño Je su. Tristis erat ꝛ tristis videbať: nõ pro sua pas/sione: sz pro nostra dispersione. Item Jeremias in persona Christi dicit Trenorum. 3°. In tene/bris collocauit me q̃i mortuos sempiternos. Ma ior igiť fuit dolor xp̃i cõsiderando ingratitudi// nẽ nostrã q̃ȝ rõne flagellationis ꝛ crucifixionis ac mortis corporalis. Et hoc probatur tripliciter scilicet auctoritate rõne: ꝛ similitudine. Pri/

X

mo auctoritate philippi cāzellarij parisiēsis: q in q̄dā prosa valde notabili: ꝑut ponit Bona. i. 3°. sen. di. 16ª. ar. vlª. q. vlª. i ꝑsona xp̄i sic iqt. O hō vide q̄ p [illegible] patior: nō est dolor sicut quo crucior. Ad te clamo q pro te morior: vide penas qbus afficior: vide clauos qb⁹ ꝯfodior: vide lāceā cuȝ q̄ trāsfigor: ⁊ cū sit tāt⁹ dolor exterior: extat iteri⁹ plāct⁹ ꝑgrauior: te cū igratū tātū experior. ¶

Secūdo hoc idē ꝓbaᷣ rōne finalitaꝫ. Fūdamētū ponit Tho. sup. 2°. Phi. di. Ex pditione finis magis augetur dolor q̄ꝫ ex perditione eoꝝ q̄ sūt ad finem. pꝫ. Nā videm⁹ p experientiam ꝙ qn̄ aliquis per totū annū exsudauit ad laborandū agrū seu vineā: si postea veniat tēpestas seu pruina auferēs fruct⁹ cāpi: aut vinū [illegible] coligēdū: talis graui⁹ de hoc dolet: q̄ꝫ de labore ⁊ sudore toti⁹ anni. Quo ꝓsupposito: clarū ē ꝙ xp̄s hoc fine voluit crucifigi ⁊ mori: ut qsqꝫ existeret gratus de tāto beneficio ⁊ saluareᷣ. Et iō cū videret aīas futuras igratissimas ⁊ priuādaᷣ merito passionis sue: magis de hoc voluit q̄ꝫ de crucifixiōe sua. Tertio hoc idē probaᷣ similitudine: videmus eni ꝙ mercator q [illegible] mare ⁊ terram īsudauit toto tp̄e vite sue ad cōgregādaᷣ merces vigintiqnqꝫ miliū aureoꝝ: si postea veniat i[n] mari tempestas que naueȝ cū mercib⁹ submergat: tn̄ in [illegible] dolorē suscipit: quātū extimat valorem merciū submersarū. Cū igiᷣ xp̄s ut prudēs mercator spacio triginta triū annoꝝ semp īsudauerit pro nr̄a redēptiōe: nosqꝫ cōperauerit sui ꝑciosi sanguinis ꝑcio: iuxta illud pᶜ. Petri pᵒ. Scientes ꝙ nō corruptibilib⁹ auro vel argēto redēpti estis: sꝫ ꝑcioso sanguine Jesu xp̄i. Ergo vidēs pp ingratitudinē perdi ꝑciuȝ sui sanguinis quo ad dānādos: tn̄ doluit quātū erat ꝑciū sanguinis effusi: quantūqꝫ valebāt aīe pro qb⁹ effuderat sanguinē suū quas videbat dānari debere. Et iō q̄si infinit⁹ fuit dolor ei⁹. De quo dolore [illegible] beate virginis duodeciȝ deuotas cōtēplationes faciem⁹. Jnqt. n. beata virgo. Attēdite dolorem meū pᵒ. i filij mei absētatiōe: scdo i ei⁹ reuersiōe tertio i ei⁹ traditiōe: quarto i ei⁹ allocutiōe: quinto i eius discessione: sexto i eius captiōe: septimo in eius deductiōe: octauo i eius accusatiōe: nono i ei⁹ illusiōe: decimo in ei⁹ flagellatiōe ⁊ coronatiōe: vndecimo in ei⁹ cōdemnatiōe: duodecimo vero in ei⁹ crucifixione ⁊ occisiōe.

¶ Prim⁹ dolor btē vgīs i absētatiōe filij sui. [illegible]

Quo ad primā cōtēplatiōeȝ. Sciendū ꝙ prima suspicio causata i beata virgine: ꝙ filij sui passio appropinq̄ret: fuit iudeoꝝ seua ꝑsecutio. Jntellexit enim ꝙ querebāt sūmi sacerdotes ⁊ scribe: quō Jesum interficerēt: vt hētur Luce. 22°. Et iō conati fuerāt capere eū in sermone ut eū postea accusarēt. Matthei. 22°. Jtē ut caperēt eū in iusticia: ut habetur Joannis. 8°. de adultera. Jntellexit quoqꝫ beata virgo: ꝙ perfidi iudei voluerāt filium suum precipitare de supcilio mōtis. Luce. 4°. ⁊ ꝙ voluerāt eum capere ⁊ tenere: sꝫ timerant turbas: ut dī Matthei. 21°. Jtē ꝙ voluerant eum lapidare. Joannis. 8°. Jste autem ꝑsecutiones ⁊ insidie prenunciate fuerūt per Dauid ps°. 118°. vbi in persona xp̄i inquit. Sederūt principes ⁊ aduersum me loquebanᷣ. Et iteruȝ i eodē psalmo. Principes persecuti sūt me gratis. Et in alio psalmo inquit. Cōsiderat peccator iustum: ⁊ q̄rit mortificare euȝ. Et psalmo. 9°. ait. Jnsidiaᷣ in abscōdito q̄si leo i spelunca sua. Et Michee. 7°. dicitur. Omnes i sanguine insidiātur. Et Job. 30. Jnsidiati sūt ⁊ ꝑualuerūt mihi. Et psalmo. 2°. iquit Dauid. Astiterūt reges terre ⁊ principes cōuenerūt in vnū: aduersus dn̄m ⁊ aduersus xp̄m eius. Et psalmo. 34°. ait. Cōsilium fecerunt in vnū dicentes: persequimini et ⁊ cōprehendite eum. Et Salomon Sapientie. 2°. ingt. Dixerunt impij cogitātes apud semetipsos: venite opprimamus ⁊ circūueniamus iustum: quoniam inutilis est nobis: ⁊ cōtrarius ē operibus nostris: ⁊ improperat nobis peccata legis: ⁊ diffamat in nos peccata discipline nostre: promittit se scientiam dei habere: ⁊ filium dei se nominat: ac gloriatur patrem se habere deum. Contumelijs ergo ⁊ tormento interrogem⁹ eum ut probemus patientiam illius: morte turpissima cōdemnemus eum: hec ibi. Que omnia videns impleri in dilecto filio suo virgo pijssima: cepit vehementer dolere. Audiuit enī ꝙ collegerunt pontifices ⁊ pharisei concilium aduersus Jesum ut eum morti traderent ⁊ occiderent: sicut scribitur Joannis xj°. Quod conciliū factum fuit in dominica de passione. Quapropter sciens Jesus ꝙ nondum erat hora eius: recessit de Bethania vbi morabatur ⁊ iuit in Ephren ciuitatem paruam: in qua fecit multa miracula: ut habetur Matthei. 16°. Sꝫ anteq̄ꝫ iret pie credendum est: ꝙ a dilecta matre sua licentiam discedendi petijt dicens. Mater mea charissima: nosti ꝙ perfidi iudei coniurauerunt in mortem meam: quia igitur necdum aduenit tēpus mortis mee: cum licentia vestra aliquibus diebus eorum rabiem declinabo. Bene ergo vale donec reuertar. Ad hec autem verba mestissima mater respondit. O fili dilectissime

rogo te ut e castro isto in quo secur⁹ hucusq3 permansisti recedas:timeo.n.ne ī via a maledictis iudeis capiaris. Cui dn̄s Jesus inqt. Mater mea benedicta cras veniēt ad castrū istū inimici nr̄i: cū militib⁹ ⁊ armis:querētes me ⁊ ad mortē perducere volētes:noli igitur me ampli⁹ retardare. Tūc illa. Quo fili mi statuis ꝓficisci? Cui saluator nr̄ ait. Bonū est locū itineris mei tibi esse incognitū:ut ingrentib⁹ iudeis vbinam sim: hoc te nescire dicere possis. Tūc btā virgo ait. Saltē me infelicē tecū venire ꝑmittas ut tue ꝑticeps efficiar tribulatiōis. Rn̄dit Jesus. Si mecū [redacted] ducerem crederēt iudei me nunq̄ amplius reuersurū effugisse: statimq3 missis circūquaq3 militibus ⁊ nūcijs me ingrentes:nō solū de meo manus suas sanguine cruētarēt:sed tuū quoq3 īnocentissimū corpus crudeli protinus gladio trucidarēt. Uidētes aūt te nō abductam: me ad ꝑdicandū more solito precisse arbitrātes meūq3 in breui reditū expectātes:ꝑquirere amplius cessabūt. Bono igr̄ aīo esto:meūq3 recessū patienter sustine. Recogita ergo deuota aīa: ꝙ his dictis ñ sine lachrymaꝝ effusiōe reliqt dilectissimā matrem suam dominus noster:que abscedentem lachrymosis intuens oculis exclamauit dicens.

O fiol mio hor che crudeltade:
Contra [redacted] te hogi vedo fare:
Sentome nel core tanta anxietade.
Che credo al tuto qua de pasmare.
Uedote posto in tanta asperitade:
Che ti bisogna fugire e tapinare.
Oyme figlolo nō posso sustenire:
Tanto cordoglio del tuo partire.
Hai me fiolo: fiolo dilecto:
Como me lassi cossi adolorata?
Oime chi de dolore mi schiopa el pecto:
Poi che rimango tanto tribulata.
Priuata me vedo del tuo aspeto:
O trista me:misera e sgratiata.
Soccorreme presto sorella magdalena:
Che mai non fu al mondo tanta pena.
Adhec aūt ꝑba Magdalena amaras effundēs lachrymas ⁊ ipsa exclamauit.
O charo maestro:o dolce mio conforto:
Hor como saro da te habandonata?
Tu mheri la guida e lo securo porto:
O infelice me e sfortunata.
Como stara la tua genitrice:
Si dolorata afflicta e infelice?
Presto aduncha voglia ritornare.
A questa dolente matre consolare.
¶ Secundus dolor beate virginis in reuersione filij sui.

Postera autem die aduenerūt milites ꝙplurimi missi a principibus sacerdotū:ut Jesū ligatum captiuūq3 ad eos perducerent. Qui intrantes bethaniā cū furore maximo dixerūt btē virgini. Ubi est ille proditor filius tuus quem volunt iudei iterficere? Rn̄dit btā virgo. Fili⁹ me⁹ nūq̄ inuent⁹ est aliquē prodisse:sed bn̄ saluasse. At illi magis ad iracūdiā ꝓuocati eū vbiq3 perquirentes ⁊ nō inueniētes cū magno īpetu dixerunt virgini gloriose. Cito de morte istius perfidi filij tui intelliges:non.n.poterit euadere manus nr̄as. Tam diu.n.illū queremus ꝙ inueniemus ⁊ occidemus. Recogitate ergo o deuoti christiani ꝙ beatissima virgo his auditis:quasi mortua cecidit ad terrā. Demū ad se aliquantulū reuersa cōtinue timebat ne a iudeis fili⁹ suus occideret. Cuz aūt per vnā hebdomodā nō reuerteret: nec de illo aliqd itelligeret:putauit eū iā fuisse occisum:vn̄ cū maximis gemitibus exclamauit.
Oime dolente che sono suiduata:
Pero che ho perduto el mio figlio.
Piu che dona che fusse era consolata:
Quando era meco [redacted] dilecto mio.
Hora da ogni persona sono habandonata:
E niuno me da adiuto ne cōsiglio.
Ayme:ayme:trista la vita mia:
Poi che [redacted] ho perduto o fiol piacente.
Amaricata sono piu che dona che sia:
Uedendome priuata de te:oyme dolente.
Adiuta fiolo la tua matre Maria?
E fame morire presto de presente.
Acio che la mia angustiosa vita:
Con te finischa e sia sepelita.
In his ergo suspirijs cum semimortua deficeret consolari nitebatur [redacted] maria Magdalena cum lachrymis dicens.
O madre dolce vi voglio pregare:
Che non vi date tanta malāconia.
Uogliate vn pocho el pianto refrenare:
E il dolore vostro e langonia.
El core nel corpo me fati sciopare?
Uedendoui afflicta in tanta pena ria:
Consolatiue adoncha o dolce mia matre:
Poi che cossi piace alo eterno patre.
Beata aūt virgo ad hec flebili voce rn̄dit.
Bene ho da piangere e nō senza casone
Poi che ho perduto el mio fiol dilecto.
Tolto me stato como vno latrone:
Il qual nō fece mai alchun defecto:
Lassame piangere e lamentar assai:
Acio che con el mio fiolo mora in guai. X

Cum igitur taliter afflicta dolorosa mater la
chrymaref venit tandẽ Jesus i bethaniaz
die sabbati ante dominicam palmaz: vbi inue
nit matrem suaz pre multitudine lachrymaz ac
doloribus innumeris multũ corpore fatigatam.
Quam blandis sermonib⁹ consolari volẽs: ⁊ ip
sa lachrymis cessare nõ poterat. Cogitabat enĩ
qdnam factura eẽt: qñ euz in crucis patibulo su
spensũ aspiceret. In illo aũt sero parauit cenam
Jesu maria Magdalena ⁊ Martha in domo
Simonis leprosi: ut pz. Joan. 12°. In qua cena
fuit Simon leprosus: ⁊ Lazar⁹ resuscitatus. Et
dicit Aug. ꝙ ipse narrauit multa de penis infer
ni ⁊ purgatorij: ⁊ ꝺ statu sãctoꝝ patrũ in limbo.
Cũ aũt xp̃s in hac cena esset: maria Magdale
na accepit libram vnguenti nardi spicati idest
de spicis ⁊ folijs cõfecti: ⁊ vnxit pedes Jesu ⁊ re
pleta est domus ex odore vnguenti. Joan. 12°.
Dixit ergo Judas auaritia ductus. Quare hoc
vnguentum non venit trecentis denarijs: ⁊ da
tum est egenis. Dixit autem hoc non quia de ege
nis pertinebat ad eum: sed quia fur erat ⁊ latro:
⁊ loculos habens: ea que mittebantur portabat.
Et licet hoc idem alij discipuli dixerint: tamen
iste ut dictum est auaritia dixit. Illi autem ege
norum pietate dixerunt. Uidens igitur Jesus:
inde ⁊ aliorum murmerationẽ dixit. Quid mo
lesti estis huic mulieri? Opus enim bonum ope
rata est in me: sinite illaz ut in die sepulture mee
seruet illud. Pauperes enim semper habebi
tis vobiscum: me autem non semper habebi
tis. y

Hec aũt vnctio figurata fuit Leuï. 18°. vbi
habetur ꝙ Aaron anteꝗ̃ ad altare acce
deret ut deo offerret sacrificium: erat innct⁹ spa
cio dierum septem. Sic ⁊ Christus debuit septi
ma die anteꝗ̃ ascenderet ad altare crucis per
ungi. Que omnia considerans beata virgo: et
in corde suo conferens pre suspitione incipieba t
dolere. Sequenti vero die idest in dominica pa l
marum vt patet Joa. 12°. Matthei. 21°. Luce.
19°. ac Mar. xi°. venit Jesus hierusalem sedẽs
super pullum asine: ⁊ sũmo honore receptus est.
Sed omnes isti honores in illa die versi sũt ibi
in contumelias: ut infra videbimus. Tunc aũt i
pleta ẽ prophetia Zacharie. 9°. scripta. Exulta
satis filia sion: iubila filia hierusalez: ecce rex tu
is venit tibi iustus ⁊ saluator: ⁊ ipse pauper: ⁊
sedens super asinam ⁊ pullum asine. Illo au
tem die cum sero factum esset: rediit ieiunus in
bethaniam cum discipulis suis. Neminem enĩ
inuenerat in hierusalem qui eum vel ad potum
aque frigide inuitauerat. Quod considerãs ma
ter Jesu magis dolere cepit. Unde ⁊ filium roga
uit dicens. Fac mitissime matri tue hanc gratiaz
fili: quam toto conatu deposco: vt amplius istis
diebus non reuertaris in hierusalem. Cui cũ re
uerentia christus respondit. Patientiam hẽas
in me mater mea: quia tempus est vt adimpleã
tur scripture. Nam Isa. p°. scriptum est. Filios
enutriui ⁊ exaltaui: ipsi autem spreuerũt me. Et
5°. c°. itez dicitur. Quid debui facere vinee mee
⁊ non feci? expectaui vt faceret vuas: fecit autez
spinas. Et Jere. quarto. Stultus populus me⁹
non me cognouit. Et. 5°. Negauerunt dominuz
⁊ dixerunt: nõ est ipse neqꝫ veniet super nos ma
lum. Et. xi°. Ego quasi agn⁹ mansuetus qui por
tatur ad victimã. Necesse est igitur vt he pphe
tie in me cõpleanẽ. Quo audito beata virgo ma
gis doluit: ⁊ tenerrime flere cepit. Sed utcunqꝫ
a filio confortata: vna cuz ipso ad cenã perrexit.
Sed credo ꝙ pre nimio dolore parum comedit.
Die autem lune ƒm Mat. vbi. s̃. ⁊ Mar. xi°. ⁊
Lucã 20. tempestiue surrexit Jesus: ⁊ iterũ iuit
hierusalem: ⁊ cum esset in templo predicauit. Et
ƒm cronicas in isto die adduxerunt scribe ⁊ pha
risei mulierem in adulterio deprehensam: quib⁹
sapientissime respondit: ⁊ eam ab illorum mani
bus liberauit. De sero aũt iterum venit ieiunus
in bethaniam: ⁊ inuenta matre reuerenter eam
salutauit. Cui mater respõdit. Quomodo potest
mihi dari salus: cum timeam te subito esse mori
turum? saltem ante mortem tuam corporalis p̃
sentia tua mihi non deesset. Quomodo enim fili
mi possum non dolere: cum videam ꝙ tu qui es
panis viuus angeloꝝ: qualibet die sis sic fameli
cus: nec sit aliquis qui tibi panem aut aquã mi
nistret? Cui christus. Mater dilecta confortare
⁊ patientiam habe. Necesse est enim ipleri scri
pturam de me. ps°. 68°. di. Ego sũ pauper ⁊ do
lens. Et. ps°. 87°. Pauper sum ego ⁊ in labori
bus a iuuentute mea: Et ps°. 39°. Ego autẽ mẽ
dicus sum ⁊ pauper. Quibus auditis mestissi
ma mater magis ingemiscere cepit: atqꝫ per totã
noctem angustijs plena remansit.

¶ Tertius dolor beate virginis in tardatione fi
lij sui. z

d Je autẽ martis de mane reuertẽ Je
sus hierusalẽ: ⁊ veniens ad tẽplũ tota
die p̃dicauit: ⁊ cũ pricipibus sacerdo
tum ⁊ phariseis multas disputatiões
habuit. In hac die proposuerunt: p̃ncipes: i qua
potestate demonia eijceret: ⁊ campsores de tẽplo
expelleret: herodiãi xp̃o ꝺ tributo Cesaris: Mat

the.22°. Pharisei aūt de maiore legis mādato ibidē. Et de multis alijs q̄ longum esset e narrare. Quibus omnibus xp̄s iposuit silentium sapienter respōdendo. In hac etiam die xp̄s multas parabolas proposuit. s. de filio pdigo Luce 15°. Et de laborātib⁹ q occiderūt filiū patrisfamilias. Math. 21°. Et̄ i fine omniū dixit: q ab eis occidendus eēt. Quapropter voluerūt eum tenere: s; abscondit se ab eis: quia nōdū venerat hora eius. Dū autem iret in monte olíueti cum discipulis suis: predixit eis vniuersale iudiciu; mūdi: ut patet Matth. 25°. Et in fine verboru; dixit eis. Scitis quia post biduum pasca fiet: ⁊ fili⁹ hominis tradetur ut crucifigatur. Matth. 26°. Et licet hoc multotiens dixerit eis nunq̄ tū sic determinate sicut nunc. Nam hoc verbu; dixit die martis de sero: quia agnus pascalis die iouis sequenti debebat maducari: qn̄. s. initium erat magne solēnitatis que erat in. parasceue. i. in feria sexta. Sed quia xp̄s propter multas occupationes vltra solitum tardauerat venire ad hospitium. Ea propter considera anima deuota in qua āxietate debebat esse mater sua quando preteribat hora consueta aduentus sui. Puto enim q tunc credidit filium suum esse captum. Unde ad mariam Magdalenam cum multis lachrymis recurrens inuitauit eam ut secu; vellet ire versus hierusalem. Cui obtemperās Magdalena venerunt simul versus hierusalem lachrymāde ⁊ suspirando. Mater Jesu alta voce plorando dicebat. Fili mei: cur me tam cito dereliquisti? O vnica spes mea: cur ita cito [illegible] perdidi? Nonne dicebam tibi: ne accederes ad illos perfidos iudeos? Heu me infelicem: que ta; breui tempore tam delicatum filium tanq; iocundum amisi. Maria vero Magdalena clamando vociferabat dicens.

O dolce maestro patre e signore:
Che sempre mai tanto me amasti:
Da me venuti da tute le hore.
E lo mio fratello me resuscitasti.
Tu fusti sempre mio excusatore:
E li mei peccati tu me perdonasti.
Hora in tuto mai habandonata:
Ayme meschina: trista e sfortunata.
O charo maestro como hai tu lassata:
Questa pouereta matre sgratiata.

Nos autem fletus a longe audiens Jesus ⁊ ipse ingemuit. Statimq; ut quidam contemplatores dicunt Petrum ⁊ Joannem ante se misit ut suum matri aduentu; nūciarent. Quos currentes a longe prospiciens beata virgo magis ingemuit putauit enim q ad nunciandum eius mortem venirent. Et ideo in terram cadens semimortua remansit. O virgo pijssima: quid facies in monte caluarie: quando videbis filium tuum in cruce suspensum vulneratum: cruentatū ⁊ mortuum? Si nunc pro modico ita doles atq; ita ingemiscis? Sed hec sunt initia dolorū. A

Interea venit Jesus ⁊ ipse pre compassiōe matris ingemiscent ⁊ plorans. Quo appropinquato matri: illa vires aliqualiter recipiens: ad pedes filij se prostrauit: lachrymando: suspirando: nec aliquid pre dolere loqui valens. Sed verbis Jesu aliquantulum recreata simul cum filio bethaniam perrexit. Amboq; ingemiscentes pauca pre dolore loqui valebant: plorabant etiam apostoli omnes: simulq; maria Magdalena quibus Jesus ne plangerent innuebat: sed nec ipse a lachrymis continere poterat. Tande; post lachrymas preparata est mensa: in qua maior fuit cibatio lachrymarum q̄ aliarum rerū. Non eni; pre dolore comedere poterāt. O amarum conuiuium: o mestissima cena: o tribulata refectio: i qua pro cibis lachryme: pro epulis suspiria: pro ferculis gemitus ac lamenta sumuntur.

¶ Quartus dolor beate virginis in filij sui allocutione. B

a Altera autem die scilicet mercurij cū non introisset Jesus hierosolimā more solito causa predicationis: quod fecit fm doctores: ut non impediret tractatum: ac determinationem que de eius morte fienda erat. Conuenerunt principes sacerdotu; ⁊ seniores populi in disputando cu; domino Jesu non occupati in atrium principis sacerdotū qui dicebatur caiphas: tractantes inter [illegible] quo modo eum occiderent. Dicebant autem. Non in die festo: ne forte tumultus fieret i populo ut habetur Matth. 26°. Ad mortem autem Jesu procurandam illos inuidia incitabat. Unde Joannis. xj°. dicebant. Quid facimus quia hic homo multa signa facit? Si dimittimus eum sic: omnes credent in eum. Quibus respondit caiphas. Uos nescitis quicquam nec cogitatis: qa expedit nobis ut vnus moriatur homo pro populo: ⁊ non tota gens pereat. Et in hoc prophetizauit nesciens quid diceret. Et ad hoc applicari potest illud Uirgilij in. 5°. Eney. vnū pro multis dabitur caput. In hoc ergo concilio existentibus iudeis accessit ad eos iudas dicēs. Quid

vultis mihi dare: et ego eum vobis tradam? quod autem hoc fuerit isto die approbat ecclesia: que ipso die legit illam prophetiam Isaie. 62°. Ecce merces eius cum eo etc. Unde solent plerique devoti die mercurij ieiunare: et a carnibus abstinere per totum annum: in commemorationem huius venditionis. Et quia unguentum expensum in persona Christi estimatum fuerat a iuda trecentis denarijs: ut decimam partem lucri more solito habere posset. 30ta argenteos pro proditione sua quesiuit. Unde ut dicitur Matth. 26°. Constituerunt ei triginta argenteos. Hec autem iude proditio prenunciata fuerat psalmo. 54°. ubi in persona xpi dixit David. Si inimicus meus maledixisset mihi sustinuissem utique. Et si is qui oderat me super me magna locutus fuisset: abscondissem me forsitan ab eo. Tu vero homo unanimis dux meus: et notus meus. Qui simul mecum dulces capiebas cibos in domo dei ambulavimus cum consensu. Et Abdie primo dicitur. Qui comedunt tecum: ponent super te insidias. Et ps°. 40. inquit Christus. Ecce homo qui edebat panes meos magnificavit super me supplantationem. Contemplandum est ergo quod dolor Christi fuit magnus etiam ex hoc quod ab eo traditus fuit qui ei particulariter benefaciendum erat obligatus. Nam Grego. in. 20. moralium exponens illud Job. Expectabam bona: et venerunt mihi mala: ait. Que videlicet mala persecutionum minus dolerent si ab infidelibus adversarijsque consurgerent: sed eo deterius mentem electorum cruciant: quo ab illis veniant de quibus bona presumebant. De precio autem quo venditus est Jesus prophetaverat Zacharias. xj°. sui li. c°. dicens in persona xpi. Apreciaverunt mercedem meam triginta argenteis. Et Jeremias inquit in persona xpi ut recitatur Matth. 27°. Et acceperunt triginta argenteos: precium apreciati quem apreciaverunt a filijs israel: et dederunt eos in agrum figuli. Quam prophetiam Hieronymus scribit se legisse in quodam libro hebraico: qui intitulatur Jeremie prophete. Istam autem crudelem venditionem considerans quidam devotus doctor exclamavit dicens. O iuda: cur non vendidisti matrem cum filio: ut quorum erat inseparabilis amor et charitas: conformis fieret passio utriusque. Et Augustinus in sermone quodam de passione domini inquit. O iuda iniquissime mercator: o iuda avare pessime potuisti petere a matre eius triginta illos argenteos: et ipsa quia paupercula erat ostiarij eundo: ipsam pecuniam invenisset vel se ipsam vendidisset: tibique tradidisset antequam sic turpiter suum filium vendidisses.

Quam istam venditionem intellexisset beata virgo utpote publicam et quasi omnibus notam vidensque filium suum a predicatione cessare: magis afflicta est existimans mortem eius in proximo futuram: maxime quia in hoc die videbat Magdalenam et apostolos plus solito mestos et dolentes: suspicata est eos aliquid scire de morte filij sui. Licet enim xps duabus alijs vicibus predixisset apostolis passionem suam: ut habetur Matth. 13°. et. 20. c°. tamen quia non dixerat eis tempus: credentes forte quod in longum futura esset: non multum affligebantur. Isto autem die mercurij quia sero precedenti audierant ab eo: quod post biduum debebat capi: et tradi ad crucifigendum ut supra dictum est: magis solito affligebantur. Unde nec comedere poterant neque simul stare vel colloqui pre dolore valebant. Nec in conspectu Christi aut virginis propter multitudinem lachrymarum comparere volebant. Quod videns pijssima virgo Maria causam illius fletus intelligens: suspicando dicebat. Heu heu: quam cito tempus illud advenit: heu mihi quia gladius passionis appropinquat: heu mihi quam cito perdam filium meum. Ibat deinde ad Magdalenam et plorans dicebat. O soror mea scisne aliquid de filio meo? dic mihi. Que lachrymando respondebat. Non possum tibi aliquid dicere mater mea: magistraque mea charissima: nisi quod res male se habent: et nihil boni est pro filio tuo. Similiter adibat apostolos dicens. O filij mei dulcissimi quid habetis? quid fletis? quid ploratis? Illi autem magis lachrymantes: propter preceptum domini aliquid beate virgini revellare non audebant. Sed singultibus ac suspirijs: id quod erat ei innotescere faciebant.

Tunc doloribus plena virgo pijssima tota lachrymis madefacta pedes dilecti filij sui se prosternens amplexando eum humiliter: ita ut filius a fletibus se continere non posset: rogavit illum dicens. Fili mi dulcissime: per illum timorem et laborem quem sustinui in fugiendo et portando te in egyptum: et per illum amorem filialem quem erga me te habere cognosco: dic mihi: quid futurum est de te. Tu enim es filius dei: tu nihil ignoras: tu omnia nosti: nulla te latet cogitatio. Tunc dominus Jesus precibus matris commotus: per totum illam noctem secreto loco cum ipsa matre se restringens: ultra solitum ei totum ordinem sue passionis revelavit. Unde considerare possumus quod inter alia dicendo sic eam allocutus fuerit. Mater mea dulcissima: et virgo purissima: quia mane sequenti a te

sum recessurus: et iturus velut agnus ad mortem: accipe quam vales de me consolationem. Jam enim amplius tecum cum hac carne mortali familiariter manere non potero. Ad que verba velut exanimis et mortua virgo virginum effecta: per magnum spacium loqui non potuit. Sed allocutione filij blandissima: viribus vtcunq3 resumptis genuflexa ante illum: sic eum suppliciter exorauit. Te deprecor fili: qui es omnipotens: et alio modo potes humanum genus redimere: q̄ per mortem tuam. Tu enim es ille qui dixisti et facta sunt: qui mādasti et creata sūt: vt dicitur psalmo.148°. vt sine morte tua humanam redemptionē perficere velis. Quod [illegible] omnino mori deliberas: saltem magis honestum atq3 leniorem modum eligas moriēdi. Non enī est equum iustum et innocentem occidi et interfici: ut scriptum est Exodi vigesimotertio. Ad hec virginis verba: dominus Jesus respondit. Mater mea amantissima patientiam habe: si quod postulas tibi non concedo. Necesse est enī adimpleri ea que scripta sunt in prophetis de me: a quibus non solum de mea morte: sed etiā de modo moriendi: et de omnibus meis cruciatibus est predictum. Oportet igitur me tanq̄ malefactorem capi et ligari: ut adimpleatur illud qḋ scriptum est Trenorum vltimo. Christus dominus in peccatis nostris captus est. Et psalmo quinquagesimooctauo in persona mea dixit Dauid. Ceperunt animam meam: irruerunt in me fortes. Oportet etiam me per totum corpus crudeliter flagellari: et barbam meam horribili cruciatu euelli: vt adimpleatur quod scriptum est Ysaie quinquagesimo. Corpus meum dedi percutientibus: et genas meas vellentibus: faciem meam non auerti ab increpantibus et conspuētibus in me. Et psalmo septuagesimosecūdo. Ego fui flagellatus tota die: et castigatio mea in matutinis. Et Zacharie tertio. Fili hominis data sunt super [illegible] flagella: et ligabunt te. Oportet insuper me corona spinea coronari vt verificetur illud: quod ego predixi per os prophete Dauid psalmo trigesimoprimo. Conuersus sum in erūna mea dum configitur spina: de qua etiam dictum est Ezechielis.28°. Offēdiculū amaritudinis: et spina dolorē inferens. Oportet etiam me ad mortem condēnari: vt verificetur quod predictum est. ps°.93°. Captabunt in animam iusti et sanguinem innocentem condemnabunt. Videbis ergo mater mea me in medio duorum latronū occidi: ut impleatur prophetia Ysaie qnquagesimotertio c°. dicens. Tradidit ī mortē animam suam: et cum sceleratis reputatus est. De morte etiam mea predixit Daniel propheta nono sui libri capitulo dicens. Occidetur christus et pater meus celestis. tertii Esdre: septimo capitulo dicens. Morietur filius meus Jesus et cōuertetur seculū. Cito igitur mr̄ mea me videbis in ligno crucis suspensum: ut adimpleatur illud Job septimo. Suspendium elegit sibi anima mea. Videbis mihi in angustia mortis sitienti: amarissimum propinari poculum: iuxta illud. ps. sexagesimioctaui. Dederunt in escam meam fel: et in siti mea potauerūt me aceto. Cum tamen alijs interficiendis detur vinum optimum: iuxta illud Puerbiorum trigesimoprimo. Date sicerā merentibus: idest potum inebriatiuum: et vinum his qui amaro sunt corde: ut bibant et obliuiscātur egestatis sue. Videbis etiam mater mea dilectissima manus meas et pedes in cruce clauis horribiliter perforari: ut adimpleatur prophetia psalmi vigesimiprimi. Foderunt manus meas: et pedes meos: dinumerauerūt omnia ossa mea. Heu dolorosa mater: quia videbis latus meum lancea perforari de quo in persona mea dicitur Job decimosexto capitulo. Circundederunt me lanceis suis. Vulnerauerunt lumbos meos: concidit me vulnere super vulnus: irruens ī me sicut gigas. Et Zacharie duodecimo: scriptum est. Videbunt in quem transfixerunt. O q̄ amara annūciatio fuit hec: que cor pijssime ṽginis [illegible] cut sagitta penetrans vulnerauit. Considera anima deuota q̄ beata virgo talia verba audiens clamorosas voces continere nō potuit: ita ut apostolos et Magdalenā et ad lachrymosas voces incitaret. Dicebat autē ipsa mestissima mr̄ filio.

O vita mia che nouella he questa.
Quale adesso hai annūciata.
A tua matre tribulata e mesta:
Chel core e lanima daffano ma passata?
O gabriel e questa lambasiata:
Quale da parte de dio me facesti?
Dicendo che benedeta era [illegible] beata:
Quando a trouarme dal celo tu venisti?
Questi cordoglij alhora non mapristi.
O pouera maria a que sei tornata?
Se queste cose dicte me hauesti:
Hor non sarebe tanto tribulata:
Che per non vedere questi giorni tristi:
Piu presto vorebe esser martyrizata.

Tūc tota illa domus plena erat lamētatiōib⁹ et lachrymis plusq̄ dici possit. O beatissima virgo sufficiebat tibi condolere: et post dolere. Tu vero voluisti ante dolere. Cur scire temptasti:

quod audire noluisses? Profecto gladius passionis filij tui prius pertransiuit animam tuā ꝙ carnem suam.

¶ Quintus dolor beate virginis in filij sui discessione.

Talibus anxietatibus afflictā matrem suā conabať pius dñs nr̄ ꝯsolari: atqꝫ illius dolorē linire dī. Noli ita contristari de morte mea dilectissima mater: qꝛ tertia die gloriosus a mortuis resurgam: nūꝙ amplius moriturus: tibiqꝫ apparebo atqꝫ gaudebit cor tuum. Cui mater inquit. Si tam horribilem ac vituperosam mortem subire conuenit: ad minus hanc gratiam mihi concedere digneris fili mi: vt ante te hec tua īfelix mater moriatur: ne videat dilectum filium suum crudelibus supplicijs afflictum cruciari: ⁊ tam vituperabili atqꝫ terribili mortis genere mactari. Exaudi ergo chare fili matrē tuaꝫ: que te sine patre genuit: suis vberibus lactauit: ⁊ tanta amoris dulcedine educauit. Scriptum est enim Exodi. 20. Honora patrem tuum ⁊ matrem tuam. Tu vero dixisti Mat. 5°. Non veni soluere legem: sed adimplere. Respondit Jesus ⁊ ait. Hoc quod postulas tibi concedere non debeo: quia tunc filialem amorem erga matrē non seruarē. Oporteret enim animam tuā in limbo collocari: ibiqꝫ in illo loco tenebroso expectare: donec per morteꝫ meam fiat satisfactio pro delicto primorū parentum: ⁊ aperiatur ianua paradisi: que propter illud clausa fuit. Est autem equuꝫ ꝙ anima tua que ab omni peccato imunis fuit: etiaꝫ ab omni pena exempta: ⁊ recto tramite ad celum ascendat: quod esse non posset ante me moreris. Nec insuper congruum est: ꝙ tu mater tante dilectionis mihi filio tuo in tātis calamitatibꝰ nō compatiaris. In te enim sola debet fides mea remanere. Nam omnes discipuli me derelinquēt: vt verificeť illud quod scriptū est. Ps°. 87°. Elōgasti a me amicum ⁊ proximum: ⁊ notos meos a miseria. Et ibidem. Longe fecisti notos meos a me. Et Job. 19°. in persona mea similiter diciť. Fratres meos longe fecerūt a me: ⁊ noti mei quasi alieni recesserunt a me. Unde dicere potero: illō Jsa. 63°. Torcular calcaui solus: ⁊ de gentibꝰ nō est vir mecum. Si ergo tu mater mea mihi nō compatereris: quis doloribꝰ meis compatereť. His verbis pijssima mater ꝯmota: dolorosis fletibus: singultibus: atqꝫ suspirijs annuit humiliter dicendo. Fiat fili mi volūtas patris tui in te: sed obsecro: ut anteꝙ recedas des mihi benedictionem tuam: vt sustinere possim anxietatem ⁊ indicibilem dolorem: quem in anima mea sentire me oportet. Tunc genuflectens ante filiū: dominus quoqꝫ Jesus ante matreꝫ suam genuflectit: Magdalena ⁊ apostolis circum circa plorantibus: ⁊ cum filiali humilitate ac benignitate dedit benedictionem suam dilectissime matri sue: in ipsa incipiendo signum crucis. Tunc tra virgo tota lachrymis madefacta leuādo oculos ad celum dixit. O pater eterne obsecro ut mihi fortitudinem dare digneris: sentio enim mihi vires deficere. Et si cito mihi auxilium non prestes: sine vita hic me remanere necesse est. Cui christus pre teneritudine non valens se a lachrymis continere dixit. Mater mea charissima tu es tota benedicta. Ab ipso enim patre meo benedicta es in celis: ⁊ ab angelo benedicta fuisti in terris: ⁊ nunc ego te denuo benedico. Uale igitur mater mea benedicta angeli defendant te: spiritus sanctus ⁊ pater meus confortet te: vt dolorem ⁊ ⁊ afflictionem tollerare valeas. Et reuoluens se Jesus ad Magdalenam dixit. Commendo tibi matrem meam: filia mea: associa eā: nec derelinquas: tene eam: nec post me venire pmittas: afflictioni sue: mei ⁊ sui amore subuenias.

Tunc dolorata Magdalena clamare ⁊ lachrymas amaras emittere cepit dicens. O magister bone: quid faciet sine magistro discipula? Quis me docebit amplius? quis me confortabit? quis me in via dei diriget? Cui christus. Noli timere filia quia post mortem meam: tertia die postquā apparuero matri mee: tibi p̄mo apparebo: ⁊ dolor tuus conuertetur in gaudium. Quibus dictis benedixit Magdalene: Lazaro: ⁊ Marthe: ⁊ omnibus in domo existentibus. Et iteruꝫ genuflectens ante virginem dixit ei. Obsecro te dilectissima mater: ut antequā vadam ad mortē benedicat mihi anima tua. Tunc beata virgo amplexando collum eius osculata est faciem: genas: os: caput: ⁊ omnia membra: lachrymas indesinenter effundens: suum ⁊ filij dolorem augēdo. Quo tandem benedicto: ⁊ vsqꝫ ad portā domus sociato: ipso recedente cum apostolis: ⁊ ipsa eum sequi volebat. Retro autem aspiciens dominus ⁊ videns eam sequentem cum loqui nō valeret pre compassione innuebat manu Magdalene ⁊ Marthe ut retinerēt matrem: nec post se vllatenus dimitterent illaꝫ accedere. Quapropter ad preces Magdalene ⁊ Marthe dolorata mater plena anxietatibus: cum eis filio suo orbata remansit. O dura separatio: o amara discessio: o anxia derelictio. Quis hāc sine mētis amaritudine cogitare valeat? Plange popule meus

cū Maria fac sibi societatē cū Magdalena. Cō sorte ciā amaritudine plena ē & dolore. Et iō q dam versificator hortatur dicens.

Piange anima mia: piange: piange.
Insieme con la matre del signore.
La qual per gran tristeza tuta langue.

¶ Sextus dolor beate virginis: in filij sui captione.

G

Imittemus causa breuitatis: quomodo saluator noster postꝙ a matre recessit in monte sion cum discipulis suis agni pascalis cena facta corpis sui sacramentum instituēs: illos comunicauit. Per transibimus etiam silentio: quomodo discipulorum pedes lauit: & sermonem eis fecit: in quo ꝺ proditione Jude & Petri negatione predixit. Illa vero tantummodo declarabimus: que ad maiorem compassionem & gemitum de morte saluatoris nostri: & anxietate matris eius nos inducere possunt. Completis igitur predictis misterijs: surgens a cena dominus noster dixit discipulis suis. Surgite: eamꝰ hinc: ut habetur Joannis. 14°. Stabant enim apostoli velut attoniti propter verba Christi qui eis in cena dixerat ꝙ ab vno eorum debebat tradi ad mortē: proinde verbum excitatiuum emisit di. Surgite eamus. O quantus pauor tunc in eos intrauit: nescientes quo ire deberent: & de eius separatione plurimum formidantes. Cōsidera ergo anima deuota discipulos euntes post eum lachrymantes & dolentes: atꝗ a pectore amara suspiria trahentes: quos benignus magister duxit trans torrentem cedron in villam que dicitur gethsemani: in qua erat hortus ut habetur. Joan. 18°. Et ꝗuis Luce. 22°. & Matth. 26°. dicatur ꝙ exierunt in monte oliuarum: huic non contradicit sed in idem redit: vt ait Augustinus in libro de consensu euangelistarum. Nam torrens cedron est fluuius pluuialis: transiens per vallem Josaphat: inter medium montis oliueti prope torrentem per iactum lapidis. Sicut igitur in horto ꝺ litiarum factum est a primo Adam furtum de fructu arboris interdicte ita ī horto & prope hortum fuit initium & finis satisfactionis: quia ī horto cepit pati secundus Adam Christus & soluit debitum in arbore crucis: unde ipse inquit. Can. 8°. anime peccatrici. Sub arbore mala suscitaui te: ibi corrupta est genitrix tua. Sciebat autem & iudas qui tradebat eum: locum: quia frequenter conuenerat illuc con discipulis suis ut dicitur Joannis decimooctauo. Tunc dixit eis. Sedete hic donec vadam illuc & orem. Et assumpto Petro & duobus filijs Zebedei cepit cōtristari & mestus esse: & ait illis vt habetur Matthei vigesimosexto. Tristis est anima mea vsꝗ ad mortem. Considerate o deuoti christiani ꝙ benigne dominus orbis tribus illis discipulis aduocatis eos forte amplexando: & nunc supra vnum: nunc supra alium: dexteram extendendo: cum suspirijs & anxietate multa dicebat. Heu filij mei: discipuli mei charissimi. Tristis ē anima mea vsꝗ ad mortē. Que verba ꝭm Nicolaum de lira exponuntur dupliciter. Primo extensiue: quia illa afflictio durauit vsꝗ ad mortem. Secundo intensiue: quia tantum intensa erat: quantū poterat esse. O pium saluatoris verbum: o amabilis vox: o flebilis allocutio. Tristis est anima mea vsꝗ ad mortem: idest tanta tribulatione & anxietate: ꝙ est mihi quasi mors.

H

Post hec autem verba dixit eis. Sustinete hic & vigilate mecū. Et auulsus est ab eis quantum est iactus lapidis: & procidit in faciē suam orans & dicens. Pater mi si possibile est: transeat a me calix iste. Que verba ꝭm doctores emanauerunt ab affectione sensualitatis: que tā horribilem timebat passionem. Et de hoc timore prophetauerat Dauid in persona christi. ps°. quinquagesimoquarto dicens. Cor meum conturbatum est in me: & formido mortis cecidit super me. Post que verba subiunxit saluator. Veruntamen non sicut ego volo: sed sicut tu. Que verba emanauerunt a voluntate rationis. In quibus ut ait Augustinus docuit humanā voluntatem diuine voluntati debere conformari. Finita vero oratione: venit ad discipulos suos & inuenit eos dormientes: & dixit Petro. Sic non potuisti vna hora vigilare mecū: quasi diceret. Ubi est feruor tuus o Petre: qui pauloante mori volebas pro me: & per modicum tempus non potuisti mecum vigilare? Deinde omnibus intulit dicens. Vigilate & orate mecum. Et secundo abijt & orauit dicēs. Pater mi: si non potest hic calix transire nisi bibam illum: fiat volūtas tua: quasi diceret. Licet o pater amantissime. Horribili atꝗ terribili valde me subijcias passioni: qꝛ in capite libri scriptum est de me: vt facerem voluntatem tuam: sicut predixit Dauid psalmo trigesimooctauo. Fiat sanctissimum beneplacitum tuum. Veruntamen ne derelinquas me domine deus meus: ne discesseris a me. Intende in adiutorium meum domine deus salutis mee. Quia

repleta est malis anima mea et vita mea morti appropinquauit.

I

Post hec autem verba iterum ad discipulos venit. Et ut dicitur Matthei. 26°. inuenit eos dormientes: erant enim oculi eorum grauati: et ignorabant quid responderent ei. unde Bernardus ait. O magna confusio. Nam ardentius desiderant seculares perniciosa: quam nos vtilia: alacrius ipsi currunt ad mortem quam nos ad vitam. Cum enim discurreret cum sollicitudine tradendi christum ipse iudas: tunc discipuli somno grauabantur. Tertio abijt relictis illis: et iterum orauit eundem sermonem dicens. secundum Matth. vbi supra. Et ut dicitur Luce. 22°. factus in agonia prolixius orabat. Et factus est sudor eius: sicut gutte sanguinis decurrentis in terram. O bone Jesu: iam pro me incipis effundere tuum sanguinem preciosum. Considera igitur anima deuota: quod tunc fuerunt presentata anime Christi omnia que ventura erant super eum: ita ut totus sanguis relictis membris ad cor recurreret. Ratio vero et sensualitas inuicem contendebant: siue amor et timor quia ratio cum charitate volebat ipsum mori. Sensualitas autem cum timore recusabat. Sed charitas victa cum ratione vincentes sensualitatem: cum tanto impetu intrauerunt ad cor: quod expulerunt formidinem. Charitas enim foras emittit timorem. primo c°. Jo. anis. 4°. et 23ª. q. 4ª. c°. quis nos. Et ita intumefacere fecerunt cor illius: quod totum sanguinem qui ad illud cucurrerat: ex timore expulsum ab eo discurrere fecerunt per omnia membra: que ita calefacta fuerunt: quod aptis omnibus poris: sudor sanguinis decurrebat in terram. Ideo Augustinus in sermone quodam loquens cum domino Jesu sic inquit. Angustias quidem anime et carnis tue domine Jesu indicat sudor ille sanguineus: qui orationis tempore de sanctissima carne tua guttatim decurrebat in terram. Unde enim anime tue tam vehemens timor? vnde tanti sudoris anxietas: et tam anxia supplicatio? Sed propterea hoc agere voluisti vt maioris erga [illegible] amoris stimulos habere mus: hec ille.

K

Cum autem sic oraret: vt dicitur Luce. 22°. apparuit illi angelus de celo confortans eum. Hec autem apparitio secundum Nicolaum de lira fuit in visione corporali. Ex quo ostenditur quod in eo erat vera humanitas que confortabatur contra tristitiam insurgentem in parte sensuali ex consideratione mortis imminentis. Ex quo etiam apparet vehementia doloris christi in sua oratione. Tam vrgens enim erat dolor eius et immensa afflictio vt angelus ad eum confortandum mitteretur. Cum ergo in tantis anxietatibus oraret: ecce angelus domini princeps celestis militie michael affuit: confortans eum et dicens. Salue te domine Jesu. Orationem et sudorem vestrum sanguineum: patri vestro obtuli in conspectu totius curie superne: et omnes supplicauimus vt calicem hunc transferret a vobis. Et respondit. Nouit: nouit: filius meus Jesus: quia redemptio humani generis quam sic optamus: sine effusione sanguinis sui sic decenter fieri non potest. Et ideo si salutem vult animarum: oportet eum pro ipsis mori. Tunc respondit Jesus angelo. Salutem animarum volo: et iccirco mori decerno. O amor indicibilis: o amor incomparabilis: vt dei filius eligat potius mori: quam perdatur genus humanum. Et ait angelus ad eum. Confortamini igitur et viriliter agite. Excelsum enim decet magnifica facere: et magnanimum ardua strenue tollerare. Cito transibunt penosa: et perpetuo gloriosa succedent. Tunc ergo exurgens dominus aliqualiter confortatus et videns in spiritu iudam antecedentem turbam: et ad ipsum capiendum venientem: reuertit iterum ad discipulos totus sanguine madefactus. O anima deuota: inspice mentali oculo Jesum vultum suum tergentem atque discipulis suis dicentem. Dormite iam et requiescite. Inuenit enim iterum ipsos dormientes. O verus amor. Uere cum dilexisset suos in finem dilexit eos. Nam in tanta positus anxietate procurabat eorum quietem: videbat a longe aduersarios suos venientes cum facibus et armis: nec tamen discipulos excitauit: nisi quando prope et iuxta eos fuerunt. Tunc autem dixit illis. Sufficit: venit hora: et filius hominis tradetur in manus peccatorum. Satis dormistis. Ecce qui me tradet appropinquat. Adhuc eo loquente: ut dicitur Matthei vigesimo sexto. Ecce iudas vnus de duodecim: et cum eo turba multa cum gladijs et fustibus missi a sacerdotibus et senioribus populi. Qui autem tradidit eum: dedit illis signum dicens. Quemcunque osculatus fuero ipse est: tenete eum: et ducite caute. Preuenit ergo iudas pessimus mercator ne appareret: quod esset ipse de consortio malorum. Et eis dedit hoc signum. Primo quia mos erat discipulis in recessu a christo benedictionem recipere: in reuersione vero osculum pacis. Secundo vero quia Jesus similabatur Jacobo minori: ne vnus pro alio caperetur. Tertio ne posset aliquo modo aufugere: et ne in

dei videre̅tur in eius transfiguratione. II
Venit igit͛ iudas vt dr̄ Matth. 26°. ꝛ salu/
tans eū dixit. Aue rabi: ꝛ osculatus eū euз.
Et verificata fuit ꝓphetia Jere. 9°. c°. di. Ore suo
pacez cū amico suo loquitur: ꝛ occulte ponit ei in
sidias. Dixitq; illi Jesus. Amice ad quid venisti?
Osculo filium hoīs tradis? vt habet͛ Luce. 22°.
quasi diceret. O iuda amice mi: quē ego tantope
re dilexi: quē ad apostolatum vocaui: cui familia
rem me dedi: cuius pedes in cena genuflexus la/
ui: ꝛ osculatus sum: cui corpus meū tradidi: cui
nunq̄ displicui: quē nunq̄ offendi: quare venis
ad ꝑdendum patrem: ad extinguendum lucem:
ad vitam negandum: ad magistrum ꝛ ad pasto
rem tuū occidendū? Licet autez tanta in me ma
la cómiseris: tamē reuertere ad me ꝛ ego susci/
piam te. O vere benignissimum ꝛ mansuetis/
simuз dominū: qui licet doleret de iniuria quā si/
bi inferebat iudas magis tamen affligebatur de
dānatione eius. Contra quē proditorez exclamat
Bernardus. O iuda hoīuз imanissime: tu cito
te dānationi perpetue mācipasti: duз dicis magi/
stro tuo. Aue: magistruз vocas mētito ore: cuius
doctrinam ꝛ correctionez totaliter contempsisti:
mel portas in ore: ꝛ amaritudinē ac venenum in
corde. Sciens autez Jesus omnia que ventura
erant super euз: processit obuiaз iudeis ad se ca/
piendum venientibus: ꝛ dixit ad eos: vt habetur
Joānis. 18°. Quē queritis? Et hoc fecit vt osten/
deret se voluntarie pati. Et verificaret͛ illud Jsa.
53°. c°. Oblatus est: quia ipse voluit. Responde/
runt autē illi. Jesum nazarenuз. Quibus cū do/
minus respōdisset: Ego sum: omnes abierunt re
trorsum: ꝛ ceciderūt in terrā. Et verificatum fuit
illud psalmi. 26. Qui tribulāt me inimici mei:
ipsi īfirmati sunt ꝛ ceciderūt. vnde Augustinus
īquit. Uox sola turbaз odiis ferocez: armis terribi
lem: sine vllo tello percussit: repulit: ꝛ strauit: vir/
tute diuinitatis latentis. Quid iudicaturus fa/
ciet: si iudicādus hoc fecit? Quid regnaturus po/
terit: qui moriturus hoc potuit? Jteз autem īter
rogauit eos dicens. Queз queritis? Jlli autē di/
xerunt. Jesum nazarenuз. Respondit Jesus. Di/
xi vobis: quia ego sum? Si ergo me queritis: sini
te hos abire. Tunc accesserunt: vt dicit͛ Matth.
26°. ꝛ manus iniecerūt in Jesum: ꝛ tenuerūt eū.
Hic ꝑteribimus silentio: quomodo beatus Pe
trus habens gladiū percussit pontificis seruum:
cui nomē Malcus: ꝛ abscidit auriculam eius:
quā tangens dominus Jesus sanauit euз: vt di/
citur Joā. 18°. Tunc ergo capto magistro suo: di/
scipuli omnes relicto eo fugerunt. Et sic adim
pleta fuit prophetia Zacharie. 13°. di. Percutiaз
pastorem ꝛ dispgentur oues gregis. Quod con
siderans deuotus Bernardus exclamat di. O bo
ne Jesu: o pie: benigne: misericors: curialis ꝛ larges
Ubi sunt misericordie tue? Nullus est qui tui mi/
sereat͛. Ubi sunt infirmi quos sanasti ꝛ curasti?
Nullus associat. Ubi sūt mulieres ꝛ homies:
quos de quinq; panibus saturasti? Nullus est q
te recognoscat. Ubi sūt beneficia que apostolis cō
tulisti? Ecce iaз te oēs derelinquūt: hec ille. Ado/
lescens autē qdam vt dicit͛ Matth. 14°. seque/
bat͛ dominū Jesum amictꝰ sindone super nudo
ꝛ tenuerunt eū. At ille relicta sindone nudus pro
fugit ab eis. Qui licet a qbusdaз dicat͛ fuisse Ja
cobus minor: tamē ſm Gregoriū ꝛ Bedam fuit
Joānes euangelista. Rogauerat n. illū beata vir
go vt ei annūciare festinaret: quecūq; super filium
suū accidere videret. Currebat igitur beatus Jo
annes altas ad sydera voces emittens: quas a
longe audiens mater Jesu: ꝛ ipsa vehementer la
chrymare cepit. Erat enim vt creditur ad fene/
stram domus auscultās: si aliquos clamores au/
diret. Sciebat enim q̄ illa nocte filius suus debe
bat a iudeis apprehendi. Cum ergo descendere
vellet ad aperiendum Joāni ianuam: ꝛ pre de/
bilitate incedere non valeret: venit Joannes ad
ostium pulsans ꝛ lachrymosis vocibus dicens.
Corre matre di dolore:
E vederai el grande errore:
Che hano preso el tuo amore:
E duramente macerato.
Corre matre non tardare:
Che lhano preso per menare:
Uoranlo credo cōdemnare:
Como latro e ligato.
Respondit autem beata virgo.
Questo como esser poria:
De Jesu christo spanza mia:
Che non fece mai folia:
E non lebbe mai pensata?
Cui dixit beatus Joānes.
O maria e le tradito:
Juda falso lha venduto:
Trenta dinari nha receuuto:
Hane facto gran merchato.
Tunc mestissima mater reuoluens ad Ma/
gdalenam ait.
Deh soccorrime Magdalena:
Acompagnia la mia pena:
Che lo mio fiol si mena:

Al patir la morte indegna.

Quibus dictis beata virgo velut mortua cecidit in terram: Sed beati Joannis et Magdalene ac Marthe dulcibus verbis: atque exhortationibus aliquantulum mitigata: cum tamen deficientibus sibi viribus ex dolore incedere non posset. Rogauit illam b. Joannes vt eum ad videndum finem magistri sui currere permitteret: promittens ei quod ante condemnationem eius ad mortem ad eam reuerteretur. Cui tandem consentiens beata virgo in eodem loco doloribus plena remansit.

¶ Septimus dolor beate virginis in filij sui deductione. M

c Captus igitur Jesus a turbis ligatus est ab eis: et maximis penis afflictus. O flebile spectaculum: o dolendum malum: o lachrymabile factum: videre illos crudelissimos iudeos leonum more contra dominum Jesum frementes et rugientes. Alij ceperunt eum per capillos suos: et violenter in terram proiecerunt: alij gratiosas manus eius capientes retro verterunt: alij funibus duris illas ligauerunt: alij cathenam collo eius imposuerunt: alij contumeliosis verbis iniuriabantur sibi: alij denique pugnis et pomis suorum ensium percusserunt eum. Quid audis o anima mea? Nonne hic est rex angelorum? Nonne hic est Jesus dei et virginis filius? Nonne est creator et redemptor tuus? Cur ergo non ploras cur non clamas ad sydera? O Jesu mi: salus anime mee: profecto nunc adimples quod scriptum est per Isa. prophetam. 53°. c°. sui libri dicens. Vere langores nostros ipse tulit: et dolores nostros ipse portauit. Ipse vulneratus est propter iniquitates nostras attritus est propter scelera nostra. Disciplina pacis nostre super eum: et liuore eius sanati sumus. Omnes nos quasi oues errauimus: et dominus posuit in eo iniquitatem omnium nostrum. Considera igitur o anima deuota quomodo ducitur ab illis nequissimis de torrente sursum versus hierusalem per illum montem petrosum: pedibus discalciatis: capite discooperto: inclinatus ex fatigatione: et vehementi acceleratione incedens. Dicit autem Damascenus: vt pie credendum est: quod ducentes eum cum fune ad collum siue cathena: cum magna festinatione: manibus post terga ligatis: fecerunt eum cespitantem cadere cum transiret torrentem cedron: et super illis lapidibus ore contundi: ita vt fracto ore et facie sanguis conflueret. Et tunc verificatum fuit illud psalmi. 109. De torrente in via bibit: propterea exaltauit caput. Dicit etiam Damascenus: quod propter tonsiones lapidum: quia nox erat et rabide violenterque trahebant eum: pedes eius et tibie ita confracte sunt: vt sanguis vndique emanaret. Nullus vero erat qui in tantis calamitatibus constituto auxilium preberet. Et tunc verificatum fuit illud Isa. 63°. Circumspexi et non erat auxiliator: quesiui et non erat qui adiuuaret. Et psalmo. 68° inquit Dauid in persona christi. Sustinui qui simul contristaretur et non fuit: et qui consolaretur et non inueni. Et psalmo 141°. iterum ait. Considerabam ad dexteram et videbam: et non erat qui cognosceret me. Et in hoc causabatur maximus dolor ipsius. Nam vt dicitur C. de apostatis. l. hi qui. grauior pena est conuersari inter homines et eorum carere suffragijs: quam procul ab hominibus existentem ipsorum solacium non sentire. Et ideo proculdubio graue fuit christum in terra iudeorum quasi eum peculiari populo singulariter electo conuersari benefaciendo: et non solum carere eorum suffragijs: et ab omnibus amicis derelinqui: sed ab illo ingratissimo populo sic vituperose et crudeliter tractari. Considerate o deuoti christiani totam ciuitatem commotam et discipulos amaricatos et tristes: hinc inde fugientes: et ad celum voces lachrymosas emittentes et dicentes. O bone Jesu quid facient sine magistro discipuli? Quis a luporum rabie defendet oues percusso pastore? Sic igitur vinctum deduxerunt perfidi iudei dominum Jesum ad domum antiquioris pontificis scilicet Anne qui erat socer caiphe: vt dicitur Joannis decimooctauo. Quod fecerunt primo ob reuerentiam ipsius quia erat senior. Secundo quia domum eius prius inuenerunt iuxta quam transibant. Tertio quia volebant eum ibi melius ligare: et se alijs socijs roborare ne sibi caperetur. Quarto vt eum in pluribus locis vituperarent. Beda vero aliam assignat rationem dicens: quod forte diuinitus factum est: vt qui erat affines sanguine sociarentur in scelere. Interrogatus igitur dominus Jesus ab Anna de discipulis et doctrina sua: quia discipuli aufugerant: solum de doctrina dedit responsum dicens. Ego palam semper docui in sinagoga et in templo: quo omnes iudei conueniunt: et in occulto locutus sum nihil: quid me interrogas? Interroga eos qui me audierunt. Ipsi enim sciunt quid dixerim ego. Quod cum dixisset: vnus assistens ministrorum dedit alapam Jesu dicens. Sic respondes pontifici? Hic autem vt dicunt aliqui: erat ille cuius

auriculā ipse sanauerat. Et iō dicit Chriso. O q̃ nepharia pcussio: quid hac alapha stulti⁹ z in decētius? Tunc verificatū est illud qđ scriptū est Michee.5°. Percutiēt maxillā iudicis isrł. Et Treñ.3°.c°.dī de xp̄o. Dabit pcutiēti se maxillā: saturabit opprobriis. Rñdit aūt illi seruo dominus hūiliter dicēs. Si male locut⁹ sum: testimoniū phibe de malo: si aūt bñ qđ me cedis? O admiranda patiētia mansuetissimi Jesu q pcussus in faciē ictu graui manuq; furibūda: adeo vt bʒ quosdā dentes oris eius remouerent: z os eius sanguinē expueret: nihil tamē cōtumeliose locutus est illi: sed solū innocētiā suā deffendit. Quā dñi minsiūm i rīsionē considerans Aug. in quodā sermōe inqt. Quid hac rīsione veri⁹? Quid māsuetius z iustius? O magna dñi patiētia: o inaudita hūilitas: o ineffabilis māsuetudo: q̄ nec se excusauit: nec ipsum dire verberantem puniuit. Considera ergo aīa deuota: q ibi illi pfidi iudei diuersis dñm Jesū affligere suppliciis. In qua quidē domo Anne cū esset Joānes intrauit: vt dī Joannis.18°.c°. z possumus deuote meditari q videns eū sic afflictū z denuo ligari vt ducere tur ad Caiphā principē sacerdotū: cucurrit ad annūciandū beate virgini: ut eā associaret ad videndū filiū suū antequā moreretur. Quā cum semimortuā reperisset videns q illa secū pergere ñ posset: imo nec se mouere a stratu in quo iacebat ex maxima anxietate: cū licentia eius perrexit ad videndū si dño suo tam afflicto aliquid adiutoris ipendere valeret: itez pmittens beate virgini q quāprimū determinationē iudeoꝝ de filio suo intelligeret illi ꝓtinus nūciare festinaret.

¶ Octau⁹ dolor btē vgīs i filij sui accusatōe. Misit igr̃ Annas dñm Jesum ligatū ad caiphā generū suū: qui erat pontifex anni illi⁹: vbi scribe z pharisei cōuenerāt: vt dr̃ Mat.26°. Sed hic silentio preteribimus breuitatis cā qualiter Petrus antequā gallus cantaret ter xp̄z negauit. Et quō respexit eū dñs Jesus: z ipse egressus foras fleuit amare. Principes igr̃ sacerdotū z oē cōcilium querebāt falsum testimoniū ɔtra Jesum vt eū morti traderent z occiderēt: sicut dr̃ Mat. 26°. Et hoc ꝓphātum fuerat. ps°.36°. vbi dicit. Surgentes testes iniqui que ignorabā interrogabant me. Cum aūt multos falsos testes adduxissent: nō inueniebāt cām mortis in eo. Reffert.n. Nicodemus in euangelio suo: q aliqui ex eis testibus adductis ɔ xp̄m spū scō coacti: dixerunt. Nos vidimus eū miracula facientē. Alij aūt dixerunt, Nos audiuimus eū verba veritatis predicantē: z sīlia plerīq; locuti sunt: deo mouēte linguam eorum contra voluntatem ipsorum. Nouissime autem venerunt duo falsi testes dicētes. Hic dixit: possum destruere templum dei: z post triduum reedificare illud. Sed cum non esset conueniens testimonium eorum: z Jesus nihil ad ea respondisset. Princeps sacerdotum ait illi. Adiuro te per deum viuum: vt dicas nobis si tu es christus filius dei viui. Respondit illi Jesus. Tu dixisti. Uerūtamē dico vobis: amodo videbitis filium hominis sedentem a dextris virtutis dei: z venientem in nubibus celi. Tunc princeps sacerdotuʒ scidit vestimēta sua dicēs. Blasphemauit: quid adhuc egemus testibus? Ecce nunc audistis blasphemiā: quid vobis vr̃? Scidit aūt vestimenta sua bʒ Chrisostomū ut accusationem christi redderet grauiorē. Illi vero pfidi iudei frementes z rabie pleni cū pontifice suo dixerūt. Reus est mortis tanq̄ malefactor: seductor z blasphemus: statimq; fecerunt illud quod inquit Bernardus di. Uultum tuuʒ domine Jesu desiderabilem: in quē desiderāt angeli prospicere: sputis inquinauerūt: manibus percusserūt: alapas dantes z dicentes: prophetiza nobis xp̄e quis est qui te percussit? Et ut inquit Marcus c°.14°. Uellauerunt faciem eius z hoc fecerūt bʒ aliquos: ne videntes gratiosissimā z dignissimaʒ faciem eius pietate mouerent. Et postea per totam istam noctem ligatum z maceratū derisionibus z opprobrijs vexauerunt: z in manib⁹ famulorum z seruoꝝ flagellandū z cruciandum reliquerunt. Et dicunt nōnulli q post flagella durissima: eum sic vulneratum proiecerunt in dolium aque frigide: vt sic omnes cruciatus suos renouarent: vnde in persona sua dixerat Dauid. ps°. 68°. Saluum me fac deus: quoniā intrauerunt aque vsq; ad animā meam. Infixus sum i limo profundi: z non est substantia. Sed vbi es o maria? An ignoras que circa dilectum filium tuuʒ geruntur? Dicunt quidam deuoti q postq̄ beatus Joannes vidit dominum Jesum sic crudeliter maceratum: dubitans ne pre doloribus deficeret z moreretur: cucurrit velociter in bethaniā vbi erat planctus indicibilis. Sed per ipsuʒ clamor z vlulatus factus est magn⁹: pulsans nāq; ad ostium a virgine orante: tremente: z attonita auditus est. Cui cum Magdalena apperuisset ostiū: Joannes eiulans: flēs z lachrymās dixit.

Da capo ai pedi e vulnerato:
Tuto el corpo he impiagato:
Sei milia sei cento setanta sei
Mortal feride ho numerato.

Quibus auditis beata virgo: licet debilissima tamen vires sibi prestante animo: rogauit Magdalenam ⁊ Martham ut eam ducerent ad videndum filium suum. Joanne ergo antecedente cum lucerna in manu ipsa apodiata Marie ⁊ Marthe illarum sustentationibus ferebatur. Cum autem hierusalem ingressa esset inueniens quosdam interrogauit eos dicens: illud Canti. 3°. caplo. Num quem diligit anima mea vidistis? Illi autem responderunt illud quod scriptū est Canti. 5°. c°. Qualis est dilectus tuus: o pulcherrima mulierum: quia sic adiurasti nos? Illa autem dixit. Dilectus meus candidus est ⁊ rubicundus: pulcher ⁊ decorus: electus ex milib9. Cui illi responderunt illud Isaie. 53°. Vidimus eum ⁊ non erat aspectus: sed quasi ascondit9 est vultus eius ⁊ despectus: vnde nec reputauimus eum. Cum autem ex tali responsione magis anxia anteiret beata virgo: ecce alius discipulus q ut qdā dicūt fuit Jacobus minor: cū maria festinatiōe currēs beatāq; virginē inueniens dixit.

Corrite presto matre sgratiata:
Ho gran paura nol trouareti viuo.
Tuta la carne li hano straciata.
Non pare essorma de vita priuo:
Tuti li discipuli lhano habandonato:
Juda el tradite Pietro lha negato.

Pergēs ergo lachrymosa mater per ciuitatem illis quos obuiam habebat cum suspirijs dicebat.

Piatosa gente hareste voi veduto:
El mio dolce fiol Jesu dilecto.
Che dicto mhe che qua dentro e venuto?
Como latrone si ligato stretto:
Se le alcun che sapia doue el sia.
Vor linsegnati a me trista maria. O

IN his ergo locutionibus ⁊ inquisitionibus dum affligeretur beata virgo: ecce qꝫ ut quidam deuoti dicunt: ventus vehemens extinxit lumen quod portabat Joannes ante virginem. Cum autem audisset quosdam ictus ⁊ percussiones fieri in quodaz apotheca cuiusdam fabri lignarij volentes accendere lumen percusserunt ad ostium. Quo aperto vidit mestissima mater tres cruces ibi paratas: vnamq; alijs altiorem statimq; quod fiendum erat intelligens ac dubitans illam crucem magnam filio suo preparari volensq; melius certificari interrogauit fabrum qua ex causa tres illas cruces preparasset. Cui ille respondit. Tres latrones occidere hoc mane statuerunt iudei: quorum princeps est quidam qui dicitur xp̄s: pro quo hec magna crux ꝑpara est. O pijssima virgo: quā amar9 ac crudelis fuit tibi nunciatus iste. O deuoti christiani flete cum maria. Nam vt dicunt quidam, dolorosa mater hoc audito cecidit ad terram: tantūq; fleuit: vt oculis eius sanguis viuus effluret: verumtamen cupiens ante mortem amplecti filiū suū: melius qꝫ potuit fecit se a Magdalena ⁊ Martha ad domū caiphe deduci. Cūq; ostiū apertū inspiceret filiū suū i medio curie flagellari: ac diuersis supplicijs affligi exclamauit dicens. O fili mi dulcissime quare tibi hec faciūt illi canes impudentissimi? Tu es filius dei: quez de spiritu sancto concepi: quē adorāt angeli: ⁊ isti ꝑfidi iudei te tāq; malefactorem occidere non timent. O lumen oculoruz meoruz: o spes ⁊ solacium vite mee: o gaudium ⁊ iocunditas mea: fac ⁊ me mori tecū. In his ⁊ similibus suspirijs cuz affligeretur dolentissima mater filij sui dolorem augēdo: ab ostio domus cū verberibus ⁊ opprobrijs ab illis ꝑfidis iudeis repellebatur. Mane autez facto cuz duceretur domin9 Jesus ad domuz pillati: expectauit beata virgo filiuz suuz per quādaz uiaz transiturū quē cū vidisset lachrymosis oculis intuens in euz dixit.

O fiolo amoroso ziglio:
Fiolo chi dara consiglio
Al mio core angustiato?
O fiolo mio iocundo:
Fiolo perche non respondi:
A quella che tha lactato?
O fiolo e son dolente:
De facia relucente:
Che sputata crudelmente.

Cui compatiens pijssimus filius vix pre teneritudine loqui valens: submissa voce respondit.

Matre mia benedicta:
Tanto te vedo afflicta:
Che semi vna sagitta:
Che il cor mi ha passato.
Non pianger matre mia:
Il tuo pianto e pena mia.
Supporta in sin che sia:
Da morte resuscitato,

Aductus est igitur domin9 Jesus ad domū pillati: sed perfidi iudei in pretoriuz intrare noluerunt: vt non contaminarentur cohabitatione hominis gentilis. Sed vt mundi manducarent pascha. Super que admirans Augustinus inquit. O impia cecitas iudeorum: in pretorium intrare timebant: ⁊ fratris innocētis sanguinez effundere non timebāt. Sub habitaculo contaminantur alieno: ⁊ non contaminantur scelere pro

pdo. Et cũ igit pillatus ad iudeos inquit. Quã accusationez affertis aduersus hominem istuz? Qui riderũt. Si nõ esset hic malefactor: nõ tibi tradidissem⁹ eũ. Hec aũt pnũciata fuerãt ps°.21°. vbi ipsona xpi dr. Circũdederũt me canes mul ti: cõciliuz malignãtiuz obsedit me. Aperuerunt super me os suũ: sicut leo rapiens ⁊ rugiens. Et psalmo.3°. Domine quid multiplicati sunt [illegible] tri bulant me? multi insurgunt aduersum me. Et psalmo.40. Aduersum me susurrabant omnes inimici mei: aduersum me cogitabant mala mi hi. Verbum iniquum constituerunt aduersum me.

P

Accusabãt ergo illuz iudei dicentes. Hunc inuenimus. Pmo subuertentẽ gentẽ nostrã: Secundo prohibentẽ tributũ dari cesari: Tertio dicentẽ se filiũ dei ⁊ regẽ iudeoruz. Cũ autẽ dice ret pillatus. Accipite euz vos: ⁊ bm legẽ vestraz iudicate. Responderunt. Nobis nõ licet interfi cere quẽquã. Ex quo demonstrabãt ꝙ volebãt eũ occidi. Romani eniz aliqua minora permitte bant iudeos iudicare: sed sibi reseruabãt causam sanguinis ⁊ mortis: vt iquit Nicolaus de lira su per Joãnis.18°.c°. Et ideo pillatus nolẽs christũ occidi: quẽ sciebat innocentẽ volebat euz a iude [illegible] iudicari. Illi vero morti eius insidiantes: que rebant a pillato mortis sententiaz contra eũ pro mulgari. Sed hic omissis multis contentionib⁹: inter iudeos ⁊ pillatuz factis: quibusdãqz inter rogationibus quas christo pillatus fecit. Reuer tamur [illegible] beataz virginez mariã: coraz pillato cũ filius eius accusaretur astantẽ. O ꝙ̃ gelidu z tũc factuz est cor virginis: quantoqz dolore repleta ẽ anima eius: cuz videbat maledictos iudeos tan tis falsitatibus filiuz suũ accusantes: ac mortem eius omni conamine procurantes. Exclama bat autez e dicebat. O proditores: iniqui: mẽda ces: ⁊ perfidi iudei: quid mali vnꝙ̃ fecit: hic fili us meus innocẽs: purus: impollutus: immacula tus: ⁊ virtutibus plenus? O ingrata gens: quid boni tibi facere potuit ⁊ non fecit? Cecos tuos il luminauit: leprosos mũdauit: paralyticos cura uit: infirmos sanauit: ⁊ demões effugauit: ac mor tuos suscitauit. Quare ergo illius necẽ queris? Heccine reddis dño tuo popule stulte ⁊ insipiẽs.

O popul scognoscente maligno e scelerato:
Per qual casone voi chel me dilecto fio:
Il quale mai non fece alcun peccato:
Sia occiso como iniquo e rio?
O preside pillato deh habia pietade:
A questa pouera matre che altro ben non tene:
Senõ questo fiolo pieno di charitade:
Il qual p ben seruire tanti mali sustene.

Exclamabat quoqz ipsa benedicta xgo di. O in felicissima mater: o mulier tribulatissima: o geni trix oi dolore replet issima: que video dilectuz fi liuz meũ iniuste accusatuz: defendere nõ possum: iniquissime calũniatuz ⁊ adiuuare nequeo. Mi serere mei saltẽ tu o pillate. Redde mihi vnigeni [illegible] filiuz meũ ab his sceleratissimis iudeis tã cru deliter maceratũ: quod si eũ condemnare delibe ras: eãdem ⁊ de hac misera matre sententiã profe rens: anteꝙ̃ dulcissimum filium meum occidi permittas prius hanc infelicem matrẽ eius inter fice.

¶ Nonus dolor beate virginis: in filij sui illusio ne.

Q

Ostꝙ̃ pillatus diligenter examinauit oẽs accusatões cõtra dominũ Jesum adductas: dixit iudeis sicut scriptum est Joãnis.18°. Ego nullã inuenio cau sam in homine isto. At illi furibũda voce clama bant. Cõmouit vniuersuz populũ: incipiẽs a ga lilea vsqz huc. Audiens autẽ pillatus galileam nominari: ⁊ itelligens euz esse de herodis potesta te remisit illuz ad herodem: qui ⁊ ipse erat ĩhiero solimis illis diebus: propter festũ parasceuẽ. He rodes autem viso Jesu gauisus est valde. Erat enĩ ex multo tẽpore cupiens videre eũ: eo ꝙ au dierat multa de eo: ⁊ sperabat signum aliquod vi dere ab illo fieri. Interrogabat autez euz multis sermonibus: vt dicit Luce.23°. Dicit deuot⁹ An selmus ꝙ iterrogabat si erat ille quẽ pater suus ab infantia voluit occidere: ⁊ propter quẽ inno centes occiderat. Interrogabat etiã si ipse Laza rum resuscitauerat. Itez rogabat eũ: vt aliquod miraculum faceret. At ipse nihil respondit: tum quia curiose petebat: tum ne impediret eius pas sionem. Nam promittebat eum liberare si ad eius nutum aliquod signum fecisset. Stabat igi tur iustus coram peccatore: agnus mansuetus coram lupo rapace: Jesus christus coram hero de crudeli. Stabant autem ⁊ principes sacerdo tum ⁊ scribe constanter accusantes eum vt di citur Luce vbi supra. Et tunc adimpletũ fuit il lud psalmi.37. Qui iuxta me erant de longe ste terunt: ⁊ vim faciebant qui querebant animam meaz. Ego autez taꝙ̃ surdus non audiebaz: ⁊ sicut mutus non apperiens os suuz. Videns igi tur herodes ꝙ nec miraculũ: nec verbũ ab eo ha bere poterat: et hoc reputans eũ stultũ spreuit il lum cũ exercitu suo: ⁊ illusit eũ: ac fecit in maiorẽ derisionẽ indui veste alba: ⁊ remisit eum pillato:

Et ꝓpter hoc facti sũt amici herodes ⁊ pillat⁹ il/
li die: nã ante inimici erãt ad inuicẽ. Et verifica/
ta fuit ꝓphetia psalmi scdi. di. Astiterũt reges ter
re ⁊ ꝑncipes cõuenerunt in vnũ: aduersuz dñm
⁊ aduersus xp̃m eius. R

Onsiderate igit̃ deuoti xp̃iani: qualiter do
minus noster Jesus xp̃s totã ciuitatẽ velut
amens deducit̃: irridet̃: ⁊ illudit̃. Et tũc ipleta est
ꝓphetia Dauid in ꝑsona xp̃i ps̃°. 21°. di. Oẽs vi
dentes me deriserũt me: locuti sũt labijs ⁊ moue/
rũt caput. Itẽ ꝓphetia psalmi. 68. di. Propter te
sustinui opprobriũ: operuit ↄfusio faciẽ meã. Et ibi
dẽ. Factus suz illis in parabolã. Aduersuz me lo
quebant̃ q sedebãt in porta: ⁊ in me psallebant q
bibebãt vinũ. Et Abdie primo di xp̃o. Illuserũt ti/
bi viri federis tui: oẽs viri tui illusores. Proce/
debat ergo celoꝝ rex sic vituperatus demisso ac ve/
recũdo vultu: ⁊ diuz clamores: cõuicia: ac subsa
nationes: ⁊ lapidũ ꝑcussiones: ac imundiciaruz
infectiones patiẽtissime tollerabat. Seq̃bat̃ illũ
mestissima mater: ⁊ lachrymas amarissimas ef/
fundẽs exclamabat dicẽs. O fili mi charissime:
tu q es sapiẽtia dei p̃ris: vt stultus ab oĩbus irri
deris: tu q scientia angeloꝝ demẽs reputaris.
Tu q es vera philosophia oĩum gentiũ: tãq̃ mẽ
tecaptus a cũctis reprobaris. Dñs vero Jesus
sic cõfusus cũ maximo dolore intuebat̃ matrem
suã ondens in se verificatũ esse illud dictuz psal/
miste. Tota die verecũdia mea cõtra me est: ⁊ cõ
fusio faciei mee cooperuit me.

O anima deuota pensa e stima.
Apri del core e de la mente gliochij.
Guarda maria che tutta se destima.

¶ Decimus dolor beate virginis in filij sui flagel
latione ⁊ coronatione. S

Educto igit̃ dño Jesu iteꝝ ad pillatũ:
valde cõtristatus est pillatus q̧ hero
des illũ remisisset ad eũ. Vocans autẽ
ꝑncipes sacerdotũ ⁊ scribas: dixit ad
illos illð qð scriptũ est Luce. 23°. Obtulistis mi
hi hoiem hũc tãq̃ auertentẽ populuz: ⁊ ecce ego
corã vobis interrogans nullã cãm inuenio in hoie
isto: ex his in qb⁹ eũ accusatis. Sz neq̧ herodes.
Nã remisi illũ ad nos: ⁊ ecce nihil dignũ morte
actũ est ei. Est autẽ consuetudo vt vnũ vinctũ di
mittã vobis in pasca: vultis ergo dimittã vobis
regẽ iudeoꝝ? Sciebat. n. q̧ ꝑ inuidiã tradidissent
eũ sũmi sacerdotes: vt dicit̃ Marci. 15°. Prin/
cipes autẽ sacerdotũ ⁊ seniores suaserunt populo
vt peterẽt barabã: Jesum vero ꝑderent. Erat aũt
barabas latro: q ꝓpter seditionẽ ⁊ homicidium
missus fuerat in carcerẽ. Dicẽte ergo ꝓside. Quẽ
vultis de duob⁹ dimitti: barabã: an Jesum q di/
citur xp̃s? Exclamauit turba. Tolle hunc ⁊ di/
mitte nobis barabã. O quali gladio feriebatur
tunc cor virgis matris: cũ audiebat horribiles il
los clamores iudeoꝝ petentiũ potius liberationẽ
barabe latronis: q̃ filij sui inocentissimi. Dixit il
lis pillatus. Quid igit̃ faciã de Jesu qui di. xp̃s?
Rñderunt oẽs. Crucifigat̃: vnde bernardus ait.
O ꝑncipes iudeoꝝ excecati: o stipula deputande
ardoribus ifernalibus: quare vultis acumulare
tot scelera ⁊ peccata: vt ꝑferat̃ iniquus iusto? Et
deuotus Anselmus exclamat. O iniectũ cãbiũ:
o iniquũ iudiciũ: bonus despicit̃: ⁊ iniquus postu
lat̃: Justus punit̃: ⁊ petõr liberat̃: agn⁹ occidit̃:
⁊ lupus acceptat̃: vita deserit̃: ⁊ mors reseruatur.
Iterũ aũt dixit ad iudeos pillatus volens domi/
nũ Jesuz liberare. Quid. n. mali fecit? At illi ma
gis clamabant. Crucifige: crucifige eũ. Et pilla/
tus ad eos. Nullã cãm mortis inuenio in eo: corri
piã ergo illũ ⁊ dimittã: quasi diceret s3 Bedam.
Flagellis illũ ⁊ ludibrijs quãtũ vultis afficiã: dũ
modo inoxiũ sanguinẽ non effundam. Credens
igit̃ pillatus q̧ iudei videntes dñm Jesuz crude
liter flagellatũ: cõpassione moti: eũ relaxari per/
mitterent: tradidit eũ flagellandũ militibus suis.
Qui suscipientes illũ in pretorio congregauerũt
ad eũ vniuersam cohortẽ. Et exuentes vestimen/
tis suis: clamidẽ purpureã circũdederũt ei: ⁊ ple
ctentes coronã de spinis posuerũt sup caput ei⁹:
⁊ arundinẽ in manu eius: ⁊ genuflexo ante illuz
illudebãt ei dicentes. Aue rex iudeoꝝ: ⁊ expuerũt
i euz: ac accipentes arundinẽ percutiebãt caput
eius vt dĩ Math. 27°. ⁊ Mar. 15°. ⁊ dabant ei
alapas: sicut scriptũ est Joãnis. 19°. Et tunc veri
ficatũ fuit illud quod i eius persona predictũ fue
rat Job. 16°. Nunc oppressit me dolor me⁹: ⁊ ad
nihilũ redacti sunt oẽs artus mei: hostis me⁹ col/
legit furorẽ suũ in me: ⁊ cominãs mihi ifremuit
cõtra me dentib⁹ suis: ⁊ terribilibus oculis me in
tuitus est. Aperuerũt i me ora sua: ⁊ exprobrãtes
ꝑcusserunt maxillã meã. Saturati sunt penis me
is. Cõclusit me deus apud iniquũ: ⁊ manib⁹ im/
pioꝝ me tradidit. Tenuit ceruicẽ meam: cõfregit
me ⁊ posuit sibi q̃si in signũ. Facies mea itumuit
a fletu: ⁊ palpebre mee caligauerũt. Hec passus
sum absq̧ iniq̃tate manus mee: cũ haberẽ mun/
das ad deũ preces: hec ibi. De xp̃o aũt inqt Au/
gu. Expalmat̃ q est palma victorie: spinis corõa
tur q spinas petõꝝ venit cõfringere: ligat̃ q [illegible]
uit cõpeditos: disciplina ceditur: salus vulnera/
tur: vita moritur: occidit̃ ad tẽpus vita: a morte
vt in perpetuum a vita occidatur mors: hec ille.

Considera

Considera igitur anima devota: qualiter dominus Jesus ad columnam ligatus durissime flagellatur. Et tunc verificata fuit prophetia psalmi 37. Ubi in persona Christi dicitur. Quoniam ego in flagella paratus sum: et dolor meus in conspectu meo semper. Stabat igitur nudus coram omnibus iuvenis elegans: et verecundus: speciosus forma pre filijs hominum: caroque eius innocentissima et tenerrima: repleta est livoribus et fracturis. Et tunc impleta est prophetia psalmi preallegati dicens. Quoniam lumbi mei impleti sunt illusionibus: et non est sanitas in carne mea. Et quod per os prophete predixerat dominus Michee primo dicens. Vade spoliatus et nudus: faciam planctum. Tunc etiam adimpletum fuit illud quod predixerat Isaias sui libri. 61°. c°. dicens. Assurrexerunt spiritum sancti eius.

Compatere igitur o christiane domino tuo sic afflicto. Fluebat enim undique regius sanguis: de omnibus partibus corporis quo et columna et flagella madefiebant: et terra sub pedibus eius sanguinea erat. Cum igitur eum post dira verbera soluissent: quia pre debilitate maxima se sustentare non poterat: cecidit in terram sanguine suo irrigatam: totusque cruentatus est. Sic igitur cruciatum adduxit eum foras pillatus: et dixit iudeis ut habetur Joannis. 19°. Ecce homo. O mater dolorosa respice si cognoscis filium tuum: opprobrium hominum factum: plagis repletum: ac spinis coronatum. Dicunt enim doctores quod corona illa erat de iuncis marinis admodum spinarum caput domini Jesu penetrantium: ita ut sanguis ab illarum puncturis emanans totam faciem eius sanguine madefaceret. Quarum spinarum ego unam vidi: dicit autem Bernardus quod ipsa corona os capitis perforavit et usque ad cerebrum pervenit: et Chrisost. de. x°. ait. Mile puncturis caput eius impletur. Recogita igitur anima devota: si tunc commota sunt viscera virginis super filio suo. Existimo enim quod tunc exclamavit ad sydera: et cum lachrymis filio suo dixit.

O fiol mio tu sei troppo penato.
Anima mia chi tha si vulnerato:
Jo ti vedo tuto insanguinato.

Et his dictis defecit in ea spiritus eius: et non remansit in ea vox neque sensus. O corda adamantina: o corda lapidea: o corda ferro duriora: que beate virgini et filio eius non compatiuntur in tantis afflictionibus. Aperite igitur o christiani viscera pietatis: et cum pijssima virgine deplorate: et filium eius sanguine cruentatum oculo mentis aspicite.

Undecimus dolor beate virginis: in filij sui condemnatione.

Cum vidissent autem iudei dominum Jesum sic cruentatum tanquam canes sanguinem leporis videntes exclamare ceperunt. Crucifige crucifige eum. Dixit eis pillatus. Accipite eum vos et crucifigite ego enim non invenio in eo causam. Responderunt iudei ut dicitur Joannis. 19°. Nos legem habemus et secundum legem debet mori quia filium dei se fecit. Cum audisset autem pillatus hos sermones magis timuit: et ingressus in pretorium dixit ad Jesum. Unde es tu? Jesus autem responsum ei non dedit. Et tunc verificatum fuit illud quod predixerat Isaias. 53°. sui libri capitulo dicens. Sicut ovis ad occisionem ducetur et quasi agnus coram tondente se obmutescet: et non aperiet os suum. Sed hic omissis quibusdam interrogationibus quas fecit pillatus domino Jesu maxime querendo quid esset veritas: prosequentes passionem domini solum magis devotis contemplationibus intendemus. Exclamantibus igitur iudeis ad pillatum. Si hunc dimittis non es amicus cesaris. Extimuit pillatus: et adduxit dominum Jesum foras ut iudicaret eum. Ubi Chrisostomus dicit. Facile deviat a iustitia: qui in causis magis hominem quam deum formidat. Erat autem parasceven hora quasi sexta: et sedit pro tribunali in loco qui dicitur lithostratos: hebraice autem golgotha. Ut dicitur Joannis. 19°. Et dixit iudeis. Ecce rex vester. Illi autem clamabant. Tolle tolle: crucifige eum. Dicit eis pillatus. Regem vestrum crucifigam? Responderunt pontifices. Nos non habemus regem nisi cesarem. Possumus autem devote meditari quod tunc beata virgo exclamavit ad Pillatum dicens.

O pillato deh non fare.
El mio filio condenare.
Che io te posso demonstrare.
Che a torto e accusato.

Sedente autem pillato pro tribunali: misit ad eum uxor sua dicens. Nihil tibi et iusto illi. Multa enim passa sum hodie per visum propter illum. Sicut dicitur Mathei. 27°. Ubi dicit glosa Rabani. Nunc diabolus videns patientiam Christi: et cognoscens se prosternendum ex humilitate eius voluit per mulierem revocare passionis eius processum: sicut per mulierem procuravit damnationem humani generis. Videns autem pillatus obstinationem iudeorum de morte christi: accepta aqua lavit manus suas coram populo dicens. Innocens ego

suz a sanguine iusti huiꝰ. Uos videritis. Qui respõderũt. Sanguis eiꝰ sup nos: ⁊ sup filios nostros. Ubi qdã deuotꝰ doctor exclamat di. O da in reprobũ sensũ ⁊ obstinate malitie: crimẽ vestrũ ad posteros vros destinatis. Sufficiebat. n. vra ꝑditio: sed sic fiat ut postulatis. Unn ut experiẽtia patet: oẽs posteri eoꝝ iudeoꝝ q ꝑdicta verba dixerũt: vel dñm Jesũ flagellauerũt: seu conspuerũt: ꝑticularibꝰ ĩfirmitatibꝰ sũt detẽti. Quidã. n. ex eis brachio dextro se iuuare nõ possũt. Alij sputũ emittere nõ valẽt. Nõnulli vero cõtinuũ sanguinis fluxũ patiũtur. Factis igit̃ signis iustitie cõsuetis: pillatus data publice sententia dñm Jesũ ad crucis patibulũ adiudicauit. Quo audiẽs dolorosa virgo ad pedes filij ꝓstrata cũ lachrymis sic eũ allocuta est.

Nate mee vires: mea magna potentia solus.
Solamen vite: spesqꝫ salusqꝫ mee.
O benedicte puer sanctoꝝ gloria mũdi
Plasmator: matris vita beata tue.
Agne dei pateris hanc cur mitissime mortem?
Quid vidua infelix sola relicta geram?
Qui tam terribili tibi transfixere corona
Nate caput? vita visne perire mea?
Tũc Jesus eximia mestã pietate parentem
Conspiciens: dulci voce benignus ait.
Pro me cur tãtos fundis dulcissima fletus?
Mi genetrix: obitu pone dolore meo.
Nanqꝫ mea totus pena saluabitur orbis.
Qua sine celorũ gaudia nullus habet.
Desine iam tantos ad sydera mittere planctꝰ.
Jamqꝫ oculi tacet fessa pupilla tui.
Nãqꝫ cito propria validus virtute resurgã.
Et iubilans: victis hostibus astra petam.

¶ Duodecimꝰ ⁊ vltimꝰ beate virginis dolor in filij sui crucifixione ⁊ occisione. X

Uta igit̃ sñtia mortis: statiz vexilla pillati emissa sũt: ⁊ oẽs iudei ruerunt in dñm Jesũ tanq̃ canes rabidi: portantes necessaria ad eius crucifixionnẽ ⁊ mortẽ: voces clamorosas ad sydera mittẽtes: ⁊ dicẽtes. Ducamꝰ cito latronẽ istũ ad suspẽdium. Quibꝰ beata virgo cũ lachrymis dicebat.

Jo vi prego per la mor de dio.
Che cõ il mio fiol me amazati.
Chera la vita e cõforto mio.
Drieto a lui star nõ me lassati.
Che viueria cõ tormento rio.
Sol questa gratia prego me faciati.
Che morendo con lui son consolata.
E dogni pena saro restaurata.

Expellẽtes ãt iudei beatã virginẽ cuz pugnis ⁊ verberibus: in medio duoꝝ latronũ posuerũt filiũ eius: crucẽ suã suis fessis humeris baiulãtez. Cerne igit̃ anima deuota ⁊ cõsidera quõ vadit curuus sub cruce dñs tuus anellans ex ponderosa crucis deportatiõe. Unde quidam versificator inquit. Incedit curua mitis ceruice magister In faciẽ nimio sepe dolore cadẽs. Tunc ãt verificata fuit ꝓphetia Dauid. ps°. 37°. in persona xpi di. Miser factus sum: ⁊ curuatꝰ sum vsqꝫ in finẽ: tota die cõtristatus igrediebar. Ibat autez ad passionẽ benignissimus dñs Jesus lachrymosis vocibꝰ dicẽs ad orientẽ reuolutus. O orienste: en morior ex amore! Deinde ad alias mũdi partes se reuoluẽs idẽ dicebat. Sequebat̃ autez eũ mater eius virgo pijssima: ⁊ anxiebat̃ ire versus filiuz ut eũ adiuuaret ad crucẽ portãdum: que magna ⁊ põderosa nimis erat. Sed ꝓpter tumultuz populi appropinquare non poterat. Audiebat tñ illos perditos iudeos: filiuz suum irridẽtes ⁊ verberantes. Alios sup caput ⁊ faciem eius lutũ ⁊ alias imũditias proijcientes. Rogabat ãt transeũtes quos cognoscebat fuisse aliquãdo filij sui deuotos ⁊ beniuolos dicens.

O xpiani chaueti il cor pio.
Piangeti tutti ⁊ suspirati forte.
La passion crudel del fiol mio.
Piangete meco la horribil morte:
Che porta iniustamente el mio fio.
Solo mia speranza e bon conforto.
O infelice e sgratiata dona.
De si gentil fiol si presto priua.
Laschata mhe dal capo la corona.
Deh fateme cõpagna o gente pia.
Per che non sono in me como soliua.
Tanto e angustiosa la pena mia.
O Jesu mio tu me fai languire.
Quando ti vedo posto in tãte guay.
Fame adoncha in croce techo morire.

Post hec ãt verba ait angustiata mater ad Joannẽ ⁊ Magdalenã. Ducite me queso ad locuz quo videre valeam ⁊ tãgere filiũ meum anteq̃ pre dolore hic moriar. Ducta igitur ad portaz ciuitatis qua filius eius erat trãsiturꝰ: aspiciens a longe vidensqꝫ filium sub cruce quasi deficientẽ ⁊ inter duos latrones stantẽ: sed ꝓp vultꝰ eiꝰ pallorem atqꝫ ex imũditijs in illũ ꝓiectis deturpationẽ: ac ꝓp deformitatẽ plagaꝝ eũ non bene cognoscẽs: dicebat ad socias. O sorores mee cognoscitis filiũ meũ? Estne ille q velut leprosus ⁊ mortuꝰ ita icuruatꝰ venit? Cui oẽs amarissime flentes dixerũt. Ipe ẽ: o mr̃ plena dolorib: hic xp̃s ẽ filiꝰ tuꝰ. Tũc respiciẽs eũ mestissima mater excla

mādo dixit. O fili dulcissime. Fili mi sanctissime angustiatus es nimis: iam in me deficio: & me sustinere non valeo. Et hec dicens amplexata ē filium suū: & filius matrem. Et dolor matris coicatus est cū dolore filij: & ecōtra. Ita q̄ dolor vni⁹ pertransiuit cor alterius: & pre lassitudine & amaritudine ambo defecerūt in via tanq̄ exanimes. Unde in eodē loco extant vestigia vnius ecclesie que olim a xp̄ianis in memoriam huius misterij fuit fabricata: & sancta Maria de spasmo propter hoc appellata. Y

Tunc illi carnifices & pessimi iudei pedibus & pugnis percutiebāt & cōculcabāt beatam virginē & dominū Jesum nō valentem surgere: nec amplius crucē portare: crudeliter per capillos apprehendētes a terra leuauerūt: & angariauerunt quendā Simonē cirenēū venientē de villa ut portaret crucē eius. Maria vero magdalena cum alijs mulieribus erexit btām virginem que pre dolore amplius incedere nō valebat. Sz caput suū reclinās sup quandā petrā: tāta vehementia lachrymas emisit: q̄ vsq̄ ad hodiernuz dié apparēt vestigia lachrymaꝝ dictā petrā excauantiū: sicut mihi retulit quidā frater noster qui predictā petrā vidit in ciuitate Cōstantinopolitana. Cū igitur pijssima virgo videret se viribus deficere: rogauit Magdalenā & Marthā: vt eā [illegible] locum in quo occidēdus erat filius suus deportarent. Ad quē locuz cū deportata fuisset btā virgo: deductus quoq̄ fuit filius eius: & in p̄sentia eius oībus vestimētis est spoliat⁹. Ex q̄ spoliatione renouati sunt oēs dolores: & cūcte plage corporis eius. Erat. n. tunica eius iam carni applicata ex cōgelatione sanguinis. Quā tunicā extractā ondērunt virgini sanguine madefactam. Et poterāt dicere illud Gen. 37°. Uide vtrū tunica sit filij tui an nō. Considera igit̄ o aīa deuota & inspice pio mētis oculo alios parere malleos: & clauos: alios facere foramina crucis: alios mensurā brachioꝝ sumere: alios foramen i quo crux poneretur facere: alios vero percutiētes dominū Jesum in pectore sup crucē prosternere. Alios vero vnā manū conclauare: alios aūt aliaz manum cū fune ad aliud foramē violenter trahere & extendere. Erant. n. nerui attracti ex conclauatione p̄me manus. Et dicit Ber. q̄ illi claui nō erāt bñ acuti: s; q̄dri & obtusi: & nō tm̄ carnē penetrātes: s; ēt ipsam carnē secū: & neruos & ossa itra lignū trahētes. Manib⁹ igit̄ dn̄i Jesu i cruce affixis: cū fune ligātes pedes eius ad locū foramis violēter traxerūt: atq̄ plagas ambaꝝ manuum renouauerunt. Erant. n. nerui corpis eius retracti ex conclauatione manuū & dolore. Aliqui aūt dicunt q̄ vnūquēq̄ pedē de per se cū vno grosso clauo trāsfixerūt: & sic fuerūt q̄ttuor claui in carne eius. Alij vero dicunt q̄ vtrunq̄ pedē cum vno solo clauo cōfixerunt: qui erāt valde terribiles & grossus. Quidā tn̄ dicūt q̄ pedib⁹ eius simul iūctis: vt melius clau⁹ posset transire pforauerunt prius ipsos pedes cū vno instrumēto ferreo. Et postea ictib⁹ mallei fortissimis ipsuz clauum magnū & longū ambos eius pedes transire fecerūt. Quoꝝ ictuū sonitū btā virgo audiens ad celū eiulatus mittebat: qui dolore penetrabāt cor & aīam semimortui filij sui. Aliqui aūt dicūt q̄ primo crux fuit erecta & bene firmata. Deinde xp̄s denudatus fuit in altum iuxta crucē eleuatus aliquo sustentāte corp⁹ eius posito sub pedibus ipsius. Et sic vidente oī populo & matre ei⁹ fuit in manibus & pedib⁹ vt supra dixim⁹ cōclauat⁹. Et hoc maiorē dolorē sue pijssime mr̄i cōcitauit. Secūdum aūt opinionē eorum q tenent q̄ in terra fuit cōclauatus dicunt quidam q̄ eū sic crucifixum: cū in altuz leuare cepissent ad maiorem eius dolorem cadere dimiserunt: & sic renouata sunt omnia vulnera eius. Tādē [illegible] maiorem matris sue dolorem: in medio duoꝝ latronum ipm̄ erexerunt. O pijssima virgo cōspice filium tuum & vide quō eum isti perfidi iudei affixerunt: & tu bone iesu miserere matris tue pre doloribus deficientis. Credo enim q̄ eam intuens lachrimabili vultu ex compassiōe intra se dicebat. O mater mea dilectissima quomō omnia gaudia que de me suscepisti cōuersa sunt tibi in merorem & luctum. Ubi nāq̄ nunc sunt angeli in mea natiuitate cātantes. Ubi pastores ad presepe venientes. Ubi oriētales reges in cuna me adorantes. Ubi grata p triginta tres annos vtriusq̄ conuersatio & familiaritas. Ubi tot & tāta de me predicata miracula: propter que letabatur cor tuum. Heu mater mea: omnia hec conuersa sunt tibi in lamentum & fletum. Z

Beata autez virgo sparsis crinibus tota sanguine & lachrymis madefacta stabat iuxta crucem filij sui clamās & dicens. Heu mihi filij mi. Quis dabit mihi vt ego moriar tecū. Quare remanet sine filio mater. Fac mihi hanc gratiam fili mi: vt ego moriar tecum. Nihil enim mihi gratius in presentiaꝝ: q̄ te amplexato in cruce tecū mori. Nihil mihi amarius q̄ viuere post mortē tuam. O fili mi. Tu mihi pr̄ eras: tu mihi mater: tu mihi frater: tu mihi sponsus: tu mihi blādus eras fili⁹. Tu mee diuitie: tu mee glīa tu mee delitie. Tu mihi oīa eras. O fili dulcissime. Ubi est ille delectabilis aspectus. Ubi est vultus tu⁹ let⁹ & iocūd⁹. Ubi ē facies illa serēa. Ubi ē vi

ſue ille amabilis? Fili mi ſpecioſe pre filijs homi
nuz nũc totus es deformis: ⁊ opprobriũ hominũ
factus. Ubi eſt o fili loquella ſuauis? Ubi ꝯuerſa
[illegible] mãſueta? Quo ibo mi fili? Qualis erit vita
mea ſine [illegible] fili mi? Deĩ revoluta meſtiſſima ma
ter ad iudeos dicebat. O ipij iudei nolite mihi
parcere poſtq̃ filiũ meũ crucifixiſtis. Crucifigi/
te ſimul ⁊ matrẽ: aut mortẽ ſi habetis ſeuiorẽ pre
bete. Itez ut inquit Ber. in ſermone de planctu
virginis ẽt dicebat eis. Poſtq̃ cõpleſtis vota
veſtra: ſaltez deponite ⁊ reddite miſere mihi filiũ
ſuuz: reddite eũ mihi: erit eniz mihi ſolaciũ vel de
functus. Poſtea vero ad celuz oculos eleuans
deſolata mater cũ lachrymis dicebat.

O alto dio: o creator eterno.
Soccorre ti piacia al mio dolore.
Rimaſta ſola ſon ſenza gouerno.
Oyme che ſi parte lalma e il core.
O ſancto amore: o ſpirito ſuperno.
Adiutami ti prego o mio ſignore.
Homini e done tuti in corteſia.
A pianger mi faciati cõpagnia.
O dolce fiolo: bello e delicato:
Perche ſuſtenitu tanti tormenti?
E ſei in croce tanto anguſtiato?
O fiolo mio quanti dolori ſenti.
Jeſu charo como ſei affanato.
Da molti guai e penoſi ſtenti:
Fa che vn poco te poſſa tochare:
E tante pene tue alleuiare.
Fiolo perche cum gliochij toi iocundi.
Tu non riguardi la matre ſmarita?
Perche qualche parola non riſpondi?
Tapina me: che lalma te vſcita.
O capo bello o capelli biondi:
O facia leta como ſei ſcurita.
Fiol mai non penſai queſto prouare.
O dolce Jeſu mio che deb io fare?
O fiol mio perche nõ me laſſaſti.
Inſieme cum teco [illegible] croce ſalire.
O dolce figlio perche mabandonaſti?
Senza [illegible] tua matre voleſti morire.
Dime fiolo como mai penſaſti
Tanti crepar de cor: farme ſentire?
Meglio ſarebe aſſai fiolo ſancto
Patir [illegible] morte cha dolere tanto:

hec illa. De qua loquens quidam deuotus con/
templator dicit.

Stabat mater doloroſa: iuxta crucẽ lachry/
moſa: dũ pendebat filius.
Cuius aĩam gementẽ: contriſtatam ⁊ dolentez
pertranſibat gladius.
O quã triſtis ⁊ afflicta: fuit illa benedicta: ma/
ter vnigeniti.
Que merebat ⁊ dolebat: ⁊ timebat dũ videbat
nati penas inclyti.
Quis non debet contriſtari: hancq̧ matrẽ cõ/
tẽplari: dolentẽ cũ filio?
Quis eſt homo qui non fleret: matrẽ xp̄i ſi vi/
deret: in tanto ſupplicio?
Pro peccatis ſue gentis: vidit xp̄m in tormen/
tis: ⁊ flagellis ſubditũ.
Vidit ſuũ dulcẽ natũ: morientez deſolatũ: cum
emiſit ſpirituz.
Eya mater fons amoris: me ſentire viz dolo/
ris: fac ut tecũ lugeã.
Fac [illegible] ardeat cor meũ: in amando Chriſtum
deuz ut tibi cõplaceã.
Sancta mater illud agas: crucifixi fige plagas
cordi meo valide.
Tui nati vulnerati: iam dignati pro me pati:
penas mecũ diuide.
Fac me vere tecũ flere: crucifixũ cõdolere: do/
nec mundo vixero.
Iuxta crucẽ tecũ ſtare: te libenter ſociare: cũ plã
ctu deſiderio.
Virgo virginũ preclara: ſed nũc dolens ⁊ ama
ra: fac me tecũ plangere.
Fac ut gerã Chriſti mortẽ: paſſionis eius ſortẽ
⁊ plagas recolere.
Fac me plagis vulnerari: cruce hac inebriari:
in amore filij.
Inflãmatus ⁊ accenſus: per te virgo ſim defen
ſus: in die iudicij.
Fac me cruce cuſtodiri: mortẽ Chriſti premu/
niri: ⁊ foueri gratia.
Ut cũ corpus morietur: vita felix inchoetur: in
celeſti gloria.
Virgo dulcis o maria: tu plorabas voce pia co
ram cruce filiũ.
Rumpebatur cor marie: deplorantis valde pie
o fili dulciſſime.
Cum te cerno morientẽ: ego perdo cor ⁊ men
tez: ⁊ tota deficio.
O colũba ſine felle: vas dulci plenũ melleo fili
pijſſime.
Tu me vides deſolatã: femininã: anxiataz: ⁊
mihi non loqueris.
O gabriel illud aue: dulce nimis ⁊ ſuaue: nunc
dat mihi gemitũ.
Nunc vertuntur in merorẽ: ⁊ [illegible] luctuz ⁊ dolorẽ
nunciata gaudia.
Mihi nãq̧ eſt ablatus: ⁊ in cruce conclauatus
qui me replet gratia.

O crux alta de te queror: mihi nequis esse peior o crux crudelissima.
Meum natum tu cepisti ipsum in te suspendisti o crux ferocissima.
Ergo saltem nunc te placa: quã exoro voce rauca: reddas mihi filium.
Et si non vis te placare: neq; natum mihi dare: tu me secum recipe.
Nam consolor si me capis: si me spernis: tu me tradis mortali supplicio. hec p̃dict⁹ doctor.
Stabat ergo iuxta crucem Jesu Maria mater ei⁹: ut hẽtur Joannis.19°. & oculos suos lachrymis irrigatos ad illã reuoluẽs dicebat. O crux seuera: que mr̃ filij mei facta es: q̃re abstulisti eũ mihi? Ego amplexabar eũ brachijs: & tu stringis eũ clauis. Ego inuolui eũ pannis: & tu extẽdisti eũ lignis. Ego vestiui eũ tunicis: & tu induisti eũ vestimẽto sanguinis. Ego educaui euz lacte: & tu potasti eũ aceto & felle. Redde igit̃ mihi vnigenitũ filiũ meũ: ut saltẽ tãgã eũ anteq̃ moriar. Quib⁹ fletib⁹ augebat dolorẽ fili sui i cruce pẽdẽtis. Plangite igit̃ cũ Maria o deuoti xp̃iani: & oculo cõpassiuo ĩspicite dñm v̄m in cruce pro vobis moriẽtẽ. Quẽ possum⁹ deuote cõtemplari ĩfra' se dicẽtẽ populo illi iudaico ingrato: dũ in cruce brachijs extẽsis moreretur illud Michee.6°. qd̃ hodie ecclia decãtat. Popule meus quid feci tibi? aut quid molestus fui tibi? responde mihi.
Populo mio che tho io facto?
Hor dime in che te ho contristato.
O vero in che te ho molestato.
Responde veritate.
Jo te trare da le man rabiate.
Di Pharaone: e per large strate.
Ala quiete belle contrate.
Te ho menato.
Responde non tardare, o populo ingrato:
Che mhai richesto che non te ho dato?
Per che me hay tu si mal tractato.
Senza conforto.
Lo mare fu diuiso p̃ te condur a porto:
Tu como latro me trahesti dal horto.
Ne mai me lassasti fin che nõ fu morto.
Con aspere pene.
Jn columna nubis passai in ante a tene.
E tu ingrato scordato dogni bene:
Me flagellasti con aspere cathene:
Ala columna dura.
O quanto sangue in quella nocte scura:
Per te io sparse: ma tu senza paura:
Mhai posto in croce cõ sollicita cura:
E pena mortale.
Per sceptro receputo dame dono regale.
Jn capo me hai posto corona spineale.
E cõ gran crido spietato male.
Me hai cõdẽnato.
Contempla o peccatore como mhai chiauato.
Nel alta croce cosi vituperato.
Etorna al tuo dio per te humiliato.
Che crida venite che son apparechiato.
A tutti dar perdone.
Sz heu qz dñs Jesus dicere poterat illud Jsaie 49°. Jn vacuuz laboraui: & vane fortitudinem meã cõsũpsi. Et illud Jsa.65°. Tota die expãdi man⁹ meas ad populũ incredulũ & nõ crẽdẽtẽ verba mea. Lamentabat̃ ergo di. O popule ingratissime. Ego propter te flagellaui egyptũ cũ primogenitis suis: & tu me flagellatũ tradidisti. Ego te eduxi de egypto demerso pharaone in mare rubrũ: & tu me tradidisti principib⁹ sacerdotũ. Ego ante p̃iui in colũna nubis & tu me adduxisti ad p̃torũ pillati p̃sidis. Ego te paui mãna p̃ desertũ: & tu me cedisti alapis & flagellis. Ego dedi tibi sceptrũ regale: & tu caput meũ spinis coronasti. Ego pp̃ te cananeoz reges percussi & tu percussisti arũdine caput meũ. Ego p'cũctis gentibus magnificaui & sublimaui: & tu in ligno crucis: tãq̃ latronẽ me suspendisti. O igit̃ scelerati peccatores: o supbi & arrogãtes: videte hũilitatẽ dñi vestri, sic vituperabilit̃ moriẽtis: o auari rapaces: o luxuriosi spurcissimi & o gulosi voraces: o iracundi & partiales maledictiuo inuidi diabolici: o accidiosi & negligentes i via domini. Deponite vicia v̄ra amore isti iusti: qui pro v̄ra salute vit suã posuit: & p̃ciosũ sanguinẽ suũ effudit. Audite eum i cruce clamãtẽ. Sitio. Porrigite illi aquã lachrymarum pro peccatis v̄ris: & eius morti cõpatientes cuz eo ac mr̃e eius plorate ac veniã peccatoz v̄roz lachrymosis vocibus postulate.
O christiano deh cõmencia hor mai.
A lachrymare per li gran tormenti.
Che porta Jesu per li peccati chai.
Suspira peccatore ilqual senti.
E vedi el tuo signore in tante guai.
Tanti dolori anxietade e stenti.
Vedi in croce el filio de Maria:
Piange con lei e cõ la Magdalena.
Se hai la mente mansueta e pia.
Jl suo corpo caricho di pena.
E lacerato per la tua follia.
Sparge lo sangue p̃ qualuncha vena.
Guarda il tuo Jesu pien dangonia.

Pianti:singulti:e lachrymosi stridi.
Per te ingrata:scognoscente e ria.
Piange:piange:e suspira anima mia:
Exalta in fino al celo toi cridi:
Che troppo piangere hogi nullo poria.
Molto crudele e spietato saria:
De core duro piu cha ladamāte:
Chi non piangesse anchoi con Maria.
Ecco il suo filio anxietade quante.
Porta per notte quanta villania:
Vedendola essa a gliochi soi inante.
O fonti:o mare:o fiumi:o voi torrētii:
Sorgite prego laqua a gliochi mei.
Si che resoglia in pianti isentimenti.
Non fu mai dona grama piu di costei:
In tante doglie ne tanti tormenti:
O ver si tribulata como e lei.
Piangeti celi:piangeti elementi.
Piange tu sole:e luna con le stelle.
Piangete e voi planeti amaramente.
Fratelli mei piangete e voi sorelle:
Piangete anime pie e devotelle:
Di vostri falli essendone dolenti.
Misericordia cridate altamēte.
Quā cōcedat nobis bñdict⁹ redēptor ac salua/tor nr̄ dñs Jesus:⁊ de manu pharaonis.i.dia/boli nos liberatos ac de egypto tenebroso igno/rātie eductos virga crucis sue mare rubrū pec/catoꝝ nroꝝ pcutiēs:siccis faciat pedib⁹ pertrāsi/re:ac postremo ꝓmissā viuētiū terrā nos ꝑdu/cat:cū illo ignaturos i secula seculoꝝ Amen.

℄ Sabbato sācto de septem generibus hoium indigne sumentiū corpus xp̄i:quib⁹ debet sacra comunio denegari. Sermo decimusſext⁹.

P

Luit illis māna ad māducādū ⁊ panem celi dedit eis. ps̄ .77°. Quēadmodū māna datū a deo populo israel:sicut dicūt docto/res ignē optime sustinebat. Naz cū eēt siҁ coriādro ꝑpe ignē po/nebaᷓ:⁊ efficiebaᷓ dur:deide triturabaᷓ ⁊ ei⁹ faria ꝯficiebaᷓ panis:ut hēẗur Numeri.xj°. Sz si ponebaᷓ ad solē liq̄ñebat ⁊ ꝯtabescebat ut dr̄. Exodi.16°. Jta sacratissimū corpis dñi sacramē/tū:qđ p māna significaᷓ ignē sustinet feruētissi/mi amoris:a quo ꝯstrigimur ad credēdū verita/tē. Que.n.diuini amoris i se ardorē hz i fide soli dat⁹:panēq3 istū celestē deuote recipiēs ex eo re/ficiᷓ:⁊ i oī virtute succrescit. Sz sol curiositatis hūane ⁊ fātastice rōnis:ad ꝑscrutationē hui⁹ ex/cellētissimi sacramēti p ꝑfidiā eum liq̄scere facit vñ de tali ingt Salomō Prouer.25°. Scruta/tor maiestaᷓs opprimeᷓ a glia. Sapie q̄z.1°. de curiosis dr̄. Excecauit eos malicia coꝝ. Aliā q̄z silitudinē cū māna hz ꝑdcm̄ sacꝫm:qz sicut mā/na vnicuiq3 sapiebat iuxta ꝯsiderij sui appetitū aliq.n.bñ dispositi cū sūma ꝺlectatiōe vescebāᷓ cibo illo sapidissimo:q3 illis dabat dulcedinez si/cut mel:ut dr̄ Exo.16°.⁊ saporē cuiuscūq3 cibi ꝯ/siderati ut ait Nico.de lira sup librū Nūeri:⁊ h° tāgit Salomō Sap.16°.vbi loq̄ns do ꝺ māna īqt. Dulcedinē tuā quā i filios hēs oñdebas: def/uiēs vniuscuiusq3 volūtati. Nā ad qđcūq3 vole/bat ꝯuertebaᷓ:hec ibi. Alijs ṽo malis ⁊ apeti/tū iordinatū hñtib⁹ videbaᷓ gnāre fastidiū:⁊ nō hēre bonū saporē. Vñ murmurātes dicebāt illđ Nūeri.21°. Aia nr̄a nauseat sup cibo isto leuis/simo. Silr̄ h° dignissimū sacꝫm sumētib⁹ diuer/simode sapit ꝓm diuersas eoꝝ dispositiōes:dūo/tiōis.s.vl̄ ideuotiōis. Quidā.n.mirabilē ꝯsolati/onē recipiūt ex ei⁹ refectiōe:qz digne ⁊ reuerēter ad illđ accedūt. Alij ṽo idigne sumētes nullum ex eo gustū sentiūt:ita ut dicē possint illđ Exodi.16°. Aia nr̄a arida ē. Et i eis ṽificata sint ṽba Dauid ꝓphete ps̄.106°.di. Oēz escā abhomina/ ē aia eoꝝ:appropinquauerūt vsq3 ad portas mortis. De qb⁹ i h° sermōe tractaturi:septē cōsi/deratiōes faciem⁹. Jn qb⁹ ꝺclarabim⁹ septem gnātiōes hoīz ad sacrā cōionē idigne accedētiū.

℄ Oēs omnes qui sūt in actu vel in habitu seu proposito peccati mortalis:idigne sumūt sacra/tissimū corp⁹ dñi nr̄i:cōsideratio prima. ℄ Di/citē ē ꝓm Alex.ꝺ ales.i.4ᵃ.pte sū/me.i tractatu ꝺ eucharistia. Et ꝓm Bona i.4°.di. 9ᵃ.ar.2°. q.2ᵃ.⁊.3ᵃ.⁊ Ric.ibidē.ar.2°.q.pᵃ.i corpe qōnis. ⁊ ꝓm Tho.⁊ Pe.de tharā.i eadē di.q᷑ oēs qui sūt i actu vl̄ hītu seu ꝓposito pcti mortal:idigni sūt recipe sacrā cōionē. Jmo peccant mortalr̄ si sciētes se i tali statu eē cōicare ꝑsumūt. Et p talē cōionē ñ solū grāz ñ acqrūt:sz corp⁹ xp̄i qđ bōis ē ad salutē talib⁹ ē ad eternā dānationē:ut di.ij. c°.⁊ scā.de ꝯse.di.2ᵃ. Qđ āt ñ ꝓsit ꝓbaᷓ fūdamē/to qđ pōit phūs p°. Phi.di. Accidēs nulli erit nec ꝑderit sbiecto ñ peristēte. Et iteꝝ i.2°.ꝺ aia. Act⁹ actiuoꝝ sūt i patiēte bñ disposito. Sicut g° alimētū corporale non potest prebere nutrimen/tum corpi mortuo:imo si oēs cibi ꝺlicati pone/rēᷓ i ore mortui nullā ꝺlectationē ꝑberēt nec auxiliū ad vitā:eo q᷑ i corpe mortuo non est vir/tus digerendi:nec cibum in substātiā cōuertēdi cū anima sit priuatum ⁊ calore naturali. Sic a simili alimētū spirituale quod est corpus xp̄i nō potest prodesse anime mortue p pctm̄:⁊ ꝓuate

diuino amore: & per cōsequēs spūali calore. Jō
tali peccatori dicit̄ Apoc.3°. Nomē habes ꝙ vi
uas: & mortuus es. Cum ergo existēs in peccato
mortali sit mēbrū precisum ab eccl'ia: nō poterit
participare de diuina gr̄a que dat̄ per sacr̄m cor
poris xp̄i.c°.ecclesie.de ꝯse.di.4ª.&.c°. quēadmo
dum.23ª.q.7ª. Jmo talis recipiens corpus xp̄i
in peccato mortali recipiet dānationem suā: sicut
iudas qui post coionē acceptam abiens laqueo
se suspendit: vt dicit̄ Mat.27°. Et ꝙ hoc sit ve/
rum ꝓbatur fundamēto quod ponit.b. Tho.in
sūma cōtra gentiles li°.3°.allegās cōmentatorē
in li°.de substātia orbis: dicentē. Corruptis po/
tentijs earum obiecta eis plurimū sunt nociua.
Patet hec regula in oculo. Nam si potentia vi/
siua egra fuerit: clarū est ꝙ visio aeris & solis que
de se est delectabilissima Ecclesiastes.11°.illi fiet
nociua ad videndū: ꝓ eo ꝙ potentiā visiuam sic
egrā magis contristat & debilitat. Similiter po/
tentia gustatiua cui prius cibus erat delectabi/
lis: quādo est egra etiam optimus cibus auget
illi tristitiā & dolorem dicēte Augustino ī quodā
sermone. Pallato egroto pena est panis: qui sa/
no est suauis: & oculis egris odiosa est lux: que sa
nis est amabilis. Vinū quoqꝫ licet sit bonū in se
& sanum sanis: tamē febricitantibus est nociuū.
Quibus presuppositis dico ꝙ anima hꝫ pro ob
iecto sui cibi spūalis corpus xp̄i: dicēte saluatore
Joā.6°. Caro mea vere est cibus &c. Si ergo aīa
est spiritualiter infirma per peccm̄: & hūc cibū spi/
ritualē corporis christi suscipit: augebit sibi dolo
rem & infirmitatem addens peccatū peccato. Et
verificabit̄ [illegible] eo illud Job.9°. Panis ei⁹ ꝟtet̄
in fel. Dicunt.n.auctores medicine: ꝙ ponere in
stomaco cibū indigestum sup indigestum est di/
minutio vite. Unde priusq̄ȝ quis secūdū cibū [illegible]
mat: debet primus digeri: ut stomacus expedit⁹
a primo possit libere intēdere sup secundum. Et
ideo iste cibus benedictus in stomaco aīe non ē
ponendus: nisi prius [illegible] penitentiā digesta sit oīs
prior culpa. Nulla.n.debet ī anima remanere vi
te ꝓsentis affectio: vbi debet poni totius mūdi ꝑ/
fectio. Cuius figura habet̄ quarti Regū.23°.vbi
legit̄: ꝙ Josias noluit ꝙ fieret phase.i.festū esus
agni pascalis: nisi prius iudea purgaret̄ ab ido/
latria: per qḋ significatū est: ꝙ quis nō debet co/
medere agnū dei: nisi pri⁹ suā aīā purgauerit ab
oī terrena cupiditate: q̄ est idoloꝝ seruit⁹: ut dicit̄
ad Col.3°. Sicut ergo nō debet eger curare de [illegible]
stauratione cibi: nisi prius purgatis oppositis hu
morib⁹: alioquin morb⁹ cresceret. Purgatis āt
humorib⁹ assūptus cibus bonū prestat nutrimē

tum. Jta cibus iste celestis qui est restauratiu⁹
aīe: nō dꝫ sumi nisi prius ea purgata fuerit ma/
lis humoribus culpe. Jn cuius figurā legit̄ Exo
di.16°. ꝙ filij israel nō receperūt māna nisi prius
cōsumpta farina quā secū tulerāt de egypto. Per
quod significatū fuit: ꝙ nō debemus hoc māna
diuinū recipere donec in nobis est farina pecca
ti. Aliter nō proficeret nobis: sed potius esset ad
penā. Unde Chriso. sup Mat. omelia.7ª.dicit.
Sicut corporalis cibus cū ventres iuenit diuer
sis cōtrarijsqꝫ vel infectis humorib⁹ occupatos
amplius illos ledit magisqꝫ nocet: nec vllū pre/
stat auxilium: ita iste cibus spūalis si aliquem re
perit malignitate pollutū: magis eum perdit: nō
sua natura: sed accipientis vicio. Et idem ponit
Aug. in dicto c°. & sctā. dicēs: ꝙ hoc procedit nō
qr res illa mala sit: sed qr malus male accipit qḋ
bonum est. Jsidorus quoqꝫ in li°. de su°. bono: &
ponit̄ de ꝯse.di.2ª.c°. qui scelerate. inqt. Qui sce/
lerate viuunt in ecclesia: & cōicare nō desinūt: pu
tantes se tali coione mūdari: discāt nō ad emun
dationem ꝓficere sibi dicente propheta Jere.2°.
Quid est ꝙ dilect⁹ meus facit in domo mea sce
lera multa? Nūqd carnes sancte auferēt a te ma
litias tuas? hec ille. Jdeo [illegible] c°. qui discordat. e. di.
di: ꝙ tales tante rei sacrꝫ ad iudiciū sue ꝑditōis
quotidie accipiūt. Et idem habet̄ in c°. qui mā/
ducant. ea. distin.

Ex quo cōcludit̄ ꝙ sacerdos celebrās ī mor
tali peccat mortaliter. vt pꝫ.6ª.di.c°.testim̄.
& pª.q.pª.c°. sacerdotes: & de conse.di.2ª.c°. quo
tidie. & de cohabi. cleri. & mu. c° vltimo. & de cele.
mis. c°. de homine. & de cons.di.4ª.c°. Qui imu
mis. Jdeo inqt apl's pᵉ. ad Cor.xi°. Probet aūt
seipsum homo: & sic de pane illo edat & de calice
bibat. Qui enim manducat & bibit indigne: iu/
dicium sibi mādu cat & bibit: vbi glo. inquit. Ac
si xp̄m occideret punie t̄. Et Augu. super Joan.
ait. Non spūaliter christum manducat: nisi qui
innocentiā ad altare portat. Portet ergo vnus/
quisqꝫ mundam cōscientiā ad sacramentum: ne
si imundam portauerit in eum sathanas tanq̄ȝ
in alterū iudam ingrediatur: hec ille. Et Mat.
7°. inquit saluator. Non est bonum dare sanctū
.i. sacramentū: canibus. i. eis qui viuūt vt canes
nec mittere margarithas ante porcos. i. ante eos
qui viuūt ut porci. Debet igit̄ esse pura ꝯsciētia
que recipit hoc sacr̄m: vt inquit Alexā. papa in
c°. nihil. de conse. dist.2ª. Si ergo ecclesie & vascu
la sacra in qbus seruantur reliquie sanctorū de/
bent seruari in mūdicia: ut precipit Jnno. terti⁹.
ex̄ de custodia eucha. capitulo. ne linq nolum⁹.

Et similiter corporalia: et quecunq vasa ecclesia
stica. et vestiméta: debét teneri müda: vt in eodé
caplo dr: multo magis ille qui accipit i se sacra
tissimü corpus xpi: debet eé ab omni macula cul
pe purificatus. O maledicti peccatores q accedi
tis ad sacramentum cü peccatis mortalib9: pfe
cto de vobis pôt dici illô Osee. 8°. Israel factü é
tabernaculü imundü in natóib9. et iô non é bo
nü sumere pané filiorü et mittere cáibus. Mat.
15°. i. vobis scelera. Quapp exclamat Hie. in
quadá epla côtra quélibet vestrü dicens. O infe
lix qua temeritate audes illis labijs osculari filiü
virginis: qbus osculat9 es labia meretricis? O
iuda osculo filiü hoie tradis. David quoq ps°.
68°. côtra tales côicâtes inqt. Fiat mésa eorü co
rá ipsis in laqueü: et in retributóes: et in scandalü
Obscurentur oculi eorü ne uideât: et dorsuz eorü
semp icurua. Effunde sup eos irá tuá et furor ire
tue côprehendat eos. Et Aug. in li°. de vera in
nocentia c°. 68°. inqt. Sacraméntü pietatis i iu
dicium sibi sumit indignus: vnde cátat ecclesia i
sequétia misse corporis xpi. Sumüt bói sumüt
mali: sorte tamé inequali vite vel iterit9. Mors
est malis: vita bonis: vide paris sumptionis: q
sit dispar exitus. Et iô inquit leo papa in sermo
ne cene dñi. Nullus fictus accedat: nullus fusca
to aío audeat pximare misterijs: ne côdemnet
et sniaz mereat: et qô iudas sustinuit patiat. Ná
in illü post côione mése diabol9 itrauit: nô quia
sumpserat dñicü corpus: sed qr ipudentia iude
et malignitas mêtis vt aduersarius in eo habi
taret fecit. Ut discas q misteriorü indignis cele
brátibus secrete a diabolo preparátur insidie: et
magis magisq acceptât qui nô equo aío côica
re festinant: hec ille. O igit xpiani considerate q
si pro esu pomi veriti damnatus fuit adá cü om
ni posteritate sua Geñ. 3°. et balthasar rex babilo
nie q in vasis tépli vinü indigne bibit: sequenti
nocte occisus fuit: vt dr dañ. 5°. Quanto magis
damnabitur q idigne côicat? Et iô apls ad he
bre. x°. iquit. Quáto magis putatis maiora me
reri supplicia: qui filiü dei conculcauerit: et sangui
né testamént pollutü duxerit? Sup quo dicit Au
gu. in glo. Christü conculcat qui libere peccat et
absq timore: et qui eo indigne participat. Idem
quoq apostolus p°. ad Cor. xi°. ait. Iô iter vos
multi infirmi et ibecilles et dormiüt multi. Sup
quo glo. ostendens q indigne côicás diutius et gra
uius ifirmat ait. Infirmi febrib9 et alijs morbis.
imbecilles lôga iualitudine. Et dormiüt multi:
somno mortis. Et pp hoc ecclia timens q mul
ti de filijs suis idigne côicauerunt: decátat tpe pa

scali deprecans ipm dñm iesum et dr. Ab omni
mortis ipetu tuü defende populü. Vos autem o
proditores xpi qui côicatis i mortali: scitote sm
tho. in. 4°. di. 9ª. ar. 3°. q. 3ª q peccatü vestrü assi
milat et comparat peccato crucifigétiü xpm: vñ
ad hebre. 6°. dicit apls. Rursus i semetipis cru
cifigétes filiü dei. Ambro. qz sup epistolá primaz
pauli ad cor. xi°. c°. iqt. Ois qui xpm idigne má
ducat: reus erit corporis et sanguis dñi ac si ipm
xpm occidisset. Imo dicit beatus tho vbi. s. q
sm qd: grauius est peccatü indigne côicantium:
qr cômittit sciéter et ex malicia pctm aüt crucifi
gentiü: fuit cômissum partim et ignorantia: q et
si nô excusat a toto: tñ excusat a táto. Ité qr iudei
crucifixerüt xpm mortalé. Tales vero quátü i se
est ipm crucifigüt glosü et imortalé. Proinde in
qt Remigius in glo. sup illud. Mat. 26°. veh il
li p qué filius hois tradet: veh tradentibus xpz
ad crucifigédü: sz veh magis cü maligna côscia
sub sacraméto sumétibus illü: qr et si nô tradüt
iudeis ad crucifigendü: tradüt tñ ipm mébris
inimici ad sumendü: hec ille.

O Igitur infelix peccator o iniqua aia o cru
delissime xpiane: qui xpm dei filium de
nuo crucifigis: cü ipm indigne sumis. Veh tibi
qr melius tibi esset q natus nunq fuisses. Ná
inquit Ricar. in. 4°. di 9ª. ar. 3°. q. pria in. 2°. ar
ticulo et rñsione eiusdé: q si grauiter peccaret q
corpus xpi scienter in terrá proijceret: multo gra
uius peccat q ipm suscipit cü mortali pctó: vt
n. iquit Gre. pª. q. pª. c°. multi. Ille qui indigne
accedit ad hoc sacraméntü: et polluta aia illud ac
cipit: quantü in se é dicit polluere corpus et san
guiné Iesu xpi: vt et habet in. c°. q quidá. e. q. et
cá. Et iô magis peccas o sceláte sic accipiendo: q
si illud proiiceres in sterquiliniü: et q si calicé sa
crum stercoribus impleres. Scias g° q triplici
pena punieris. p° pêa tpali: vñ dicit glo. sup pri
mam eplam pauli ad Cor. xi°. Nô pp idigná su
sceptioné sacramenti mortui süt multi. Et in li°.
qui di pascale scriptum est. Quicunq indigne
comunicat nisi bonitas dei gladiü suspenderet:
statim ab angelis ad hoc positis suspenderetur.
Et Numeri. xi°. dr. Nô cuz populus israel eét i
deserto murmurabat de mána quod dé celo plue
bat illis dñs: desiderans carnes ad manducádü
quas cü manducasset statim furor dñi illü per
cussit crudeli morte. Si ergo deus indigne sumé
tes mána occidit: quid credis sit facturus his q
indigne corpus suum suscipiüt? Secunda pena
dicitur spüalis. Tales. n. recipiunt in se demôes
qui maioré ptátem hüt in ipis q antea. Etem

plum habem⁹ de iuda de quo Jo.13°.dr. q post bucellam suscepit statim in eo sathanas itro iuit. Proinde Aug. de cõse.di.2°.c°. sicut iudas inqt. Sicut iudas cui bucellã tradidit xps: non malũ accipiẽdo sed bonũ male sumẽdo: locum pbuit diabolo: sic indigne qsqz sumẽs corp⁹ xpi. Et idẽ Aug. sup psalmo.142°.ait. Multos iudas iplet sathan indigne mãducãtes bucellam ad iudiciũ suũ. Idẽ quoqz Aug. i quodã sermone ait. Nullus malignus ad corp⁹ xpi accedat nullus stultus aut fuscato aio appropinquare audeat ne quod iudas sustinuit patiat. Naz in illum post cõicationẽ mẽse diabolus itroiuit nõ quia sũpsit dominicum corp⁹: sed ob iprudẽtia iude z malitia mẽtis aduersariũ inhabitare fecerunt discat q indigne misteriorũ secreta celebrãtib⁹ diaboli insidie prepararãt: hec ille. Jmo plus dico ego q si existẽs i mortali vnũ demonẽ in se hẽat duz indigne cõicat septẽ demones i eo igrediuntur. Ait.n. saluator Luc.xj°. Tũc vadit ille spiritus z secũ assumit septẽ alios spirit⁹ nequiores se et ingressi habitãt ibi z fiũt nouissima hominis illi⁹ peiora priorib⁹. O scelerate qui accipis xpm cũ aia tã fetida: z ore imũdissimo: scias in te ingredi multos demones minusqz malũ esset si recipe res carbonẽ ignitũ in ore q sacratissimũ corp⁹ xpi. Tertio pena quã incurrũt idigne cõicantes dicit eterna. Nã Leui.27°. figuratiue dr. Anima polluta que ederit de carnib⁹ hostie pacificoz que oblata est dño peribit de populis suis .i. eijciet a saluandis ad dãnationẽ eterne mortis. Probat ẽt figuris q deus punit tales indigne cõicãtes. Nã secũdi Regũ.6°. habet de oza qui percussus fuit a deo [redacted] q archã dñi indigne tetigit: z assignat beat⁹ Hierony. rõnẽ: qz nocte precedẽti iacuerat cũ vxore. Si ergo ille pcussus est q iacuerat cũ vxore propria: z solũ tetigerat archã federis materialẽ: qua pcussiõe dignus erit qui tetigerit z sumpserit corp⁹ xpi qñ iacuerit cũ cõcubina vel vxore aliena. Si ille percussus est q solũ tetigit archã ligneã ut eã iuuaret ne pateretur ruinã: qua punitione dign⁹ est q leuat i corpus xpi vel illud sumit ad pijciẽdũ in latrinaz .i. cõsciaz imũdã. Aliã figurã hẽm⁹ primi Regũ 6°. Bethsamitis qui a deo pcussi sũt quia archam dñi idigne viderũt. Quã ergo punitionez recipient illi q indigne pirac ant corp⁹ xpi. Notandũ tñ fm Bona.in.4°.[redacted] 9°. z Ricar.ea.di. ar.2°.q.p°. in solutiõe scdi argumẽti. z Alexã. de ales.in.4°. parte sũme i tractatu de eucharistia. z Tho.i.4°.di.9°. ut ẽt habet i sũma cõfes.lib°. 3°.ti.24°.q.71°. Q existẽs in mortali peccato videndo corp⁹ xpi: z aspiciẽdo nõ peccat. Item si quis videret hostiã consecratã iacentẽ in terra: z cũ timore z reuerentia nõ existente pñte sacerdote: vl' digniore psona eã errigeret nõ peccaret. At etiã inquit Inno. in c°. quod in te. de pe. z re. z notat in sũma cõfes. vbi. s. q.32°. Debet tñ peccator fm Allanũ nõ longo aspectu itueri corp⁹ xpi: sed eo viso pcutere pect⁹ quasi nõ sit dignus illud aspicere. Et idẽ ponit Tho. in.4°.di.9°. ¶

Ad pdicta ẽt põt adduci illud scdi Parali. 26°. vbi hẽtur q Ozias rex pcussus fuit lepra: qz obtulit sacrificiũ qd sibi nõ licebat. Multo ergo magis puniet a xpo qui sanctissimũ corpus suũ imundus recipit: vel alijs administrat. Ad corroborationẽ aũt predictoz q deus valde puniat recipientes in pctõ mortali hoc dignissimuz sacramentũ ponit exẽplum Franciscus de may. in quodã sermone de eucharistia di. Quod sacerdos quidã equitãs transibat per siluã cum corpore xpi habẽs in manu campanellã cũ qua pulsabat ante corpus xpi: quez latrones vidẽtes a remotis. Un⁹ ex eis dixit. Accipiamus ei equũ ad quẽ cum ceteri respondissent q nõ liceret cũ corpus christi defferret. Ille respõdit. Nolite timere: nã ego simulabo me infirmũ z velle cõicare: z tunc cuz descẽderit ipse de equo vos equũ accipietis. Cum ergo sacerdos descendisset de equo requisiuit a latrone qui fingebat se infirmuz an esset cõtritus z confessus. Ille vero respondit q sic di. q volebat comunicare. Cuz ergo pro suscipiẽdo sacramento os aperuisset statim mortuus cecidit z effectus fuit niger veluti carbo mortuus. Quod ceteri videntes conpuncti equũ sacerdoti reddiderunt z monasteriuz quodaz intrauerunt vitãqz suaz mutantes in bonis operibus semper perseuerauerunt. Aliud terribile exemplũ ponit. p. frater Antonius de vercellis in suo quadragesimali de fide quod accidit in ciuitate. Assisij in qua quidam vsurarius veniens ad mortẽ sine restitutiõe male ablatorum sacramentũ suscepit: qui statim defunctus portatus fuit ad sepeliendum ad cõuentum sancti Francisci: z positus in quodam sepulcro nouo pro ipso condito quod est ante portam siue ingressum ecclesie ipsius pventus. Circa vero mediam noctem sequentem quidam demon in humana forma accessit ad sacristaz dormientem quem euigilare faciẽs ei dixit. Ego suz demon qui ex precepto dei in hac forma ad te veni z noli timere quia tibi non nocebo. Indue ergo te super peliceam z accipe calicem cum patena z da mihi luminaria accensa z veni mecum secure. Qui attonitus hec omnia fecit. Accedẽs

autem demon cum eo ad sepulturam predicti vsurarij solus per se reuoluit lapidem ab ostio monumēti. Quo facto dixit sacriste vt supponeret calicē ori illius vsurarij. Quod faciēs accepit demon caput vsurarij per capillos ⁊ percutiens illud pugno in parte posteriori: clamauit fortiter dicens. O proditor vsurarie proijce ⁊ extra mitte corpus xp̄i quod indigne assūpsisti. Statim ergo euomuit corpus xp̄i in calice ⁊ demon cū luminaribus accēsis preibat ante sacristam reuerenter xp̄i corpꝰ deferentē. Et dum in sacristia fuisset: Dixit sacriste. Recōde tu modo corpus xp̄i reuerenter ⁊ quiesce. Tunc demon accessit ad sepulturam ⁊ asportauit corpꝰ illud maledictū. Mane autē facto accedēs sacrista cū fratribus: quibus omnia narrauerat ad sepulturam illius vsurarij: eam vacuam cum lapide reuoluto inuenerūt ⁊ sic vacua remanet vsq; in hodiernum diem. Et ipsam sepulturam inquit prefatus. p. frater Antonius ꝙ vidit ipse oculis proprijs: ⁊ dicit ꝙ hoc miraculum sibi narrauerunt fratres ipsius conuentus ⁊ alij de assisio. Et ipsam sepulturā etiam ego vidi.

¶ Secunda consideratio ꝙ illis dꝫ sacra comunio denegari qui de aliquo mortali crimine su notabiliter suspecti. F

Ecūdo dico ꝙ nō debēt suscipere sacramētū corpis xp̄i illi q de aliquo crimine sūt notabilr suspecti: ⁊ sacerdos nō dēbt tales cōicare. vn̄ iqt Ric. in 4°. di. 9ª. ar. 3°. i corpe qōnis. Cū q̄rit an sacerdos dēbeat dare sacramētū illis q de aliq̄ crie sūt suspecti. Rn̄deo sicut dicit glo. sup c°. dixit. dn̄s. 31ª. q. pª. ꝙ triplex ē suspicio. Et idē ponit Tho. i. 4°. di. 9ª. Una ē temeraria q̄ pueīt sine argumēto aliq̄: vl ex leui piectura ortū hꝫ: seu ex irrationabili cā psurgit: cuiusmodi ē illa q̄ pcedit ex detractiōibꝰ maledicoꝝ ⁊ maloꝝ hoīuꝫ. xjª. q. 3ª. c°. In cūctis. Et p tali suspitiōe cū sit psūptuosa nō dꝫ negare sacerdos eucharistiā illi q eā petit. Alia ē pbabilis suspicio q̄ psurgit ex pbabilibꝰ signis put ē: si qs solus iueniē loquēs cū sola tpe ⁊ loco nō valde suspectis: ⁊ pp hāc suspicionē nō dꝫ sacerdos negare eucharistiā. Et rō est q: pena nō dꝫ isligi vbi culpa ignorat. 2ª. q. pª. c°. deꝰ nr̄ ops. Ubi ēt dī ꝙ nullū ante verā iustāq; pbationē iudicare aut dānare debemus. Uiolēta vo suspitio ē q̄ surgit ex psūptiōibꝰ violētis: seu ad cuiꝰ ptrū nō admitti pbatio: put si iueniat suspectꝰ cū suspecta: solus cū sola i eodē lecto vl loco ⁊ tpe suspecto: ⁊ iō tali non est danda eucharistia. Et si talis suspicio ē comunis negāda est: tā in publico q̄ʒ in secreto: quia isamibus nō debet dari corpus xp̄i. de cōse. di. 2ª. c°. p dilectiōe. Si autem sit solū singularis. s. ipsius sacerdotis tn̄ nō est neganda in publico: sꝫ bene i secreto. Et hec oīa etiā ponit Alexāder de ales in 4ª. pte sūme ⁊ notant in sūma pfes. li°. 3°. ti. 24°. q. 80ª. Et posito ꝙ talis generalr suspectꝰ de crie esset ptritus ⁊ pfessus: ⁊ hoc pfessor sciret tn̄ nō debet ei dare sacramētū: sꝫ facere eū differre quousq; populo scādalizato de illo inotescat eiꝰ penitētia: ⁊ puersio. c°. nō sufficit. ⁊. c°. in actōe. de pe. di. pª. Et hoc iqt Ricar. vbi. s. G

SEd hic querit nunqd sacerdos teneat dare corpus xp̄i illi quē scit esse in pctō mortali? Et rn̄dit Alexāder de ales vbi supra. ⁊. b. Tho. in 4°. di. 9ª. ⁊ ibi Ricar. ut s. ar°. 3°. q. pª. ⁊. s. Bona. ea. di. ar°. 2°. q. 4ª. ꝙ quādo sacerdos scit aliquē eē in mortali pctō distinguēdū est. Aut enim ille nō petit eucharistiā sibi dari: ⁊ tūc mortalr peccat sacerdos incitādo eū ad sumēdā eucharistiā i statu tali: aut eā sibi ministrādo. Aut ille petit ⁊ tūc aut peccatū suū est secretū ⁊ occultū: ⁊ tūc aut tit in secreto: ⁊ sacerdos peccaret sibi dādo: q: hēt cōtra eum legitimā exceptionē quā sibi i occulto obijcere pōt: ⁊ ipm debet monere ne petat i publico: vt habet de cōse. di. 2ª. c°. non phibeat. Aut petit in publico: ⁊ tunc sacerdos sibi dare tenet: q: ptra eum nō habet legitimā exceptionē quā ei in publico obijcere possit. extra de offi. iu. or. c°. si sacerdos. Et facit ad hoc dictū capitulū. nō phibeat. ⁊ capitulū. si peccauerit. 2ª. q. pª. vbi dī. Si solus nosti quia peccauit ⁊ cum vis corā oībꝰ arguere non eris corrector sꝫ proditor. Facit ad hoc exemplū xp̄i. Jo. 13°. de quo. pª. q. pª. c°. xp̄s. ⁊. 7ª. q. pª. c°. aduersitas. in fi. vbi dī. Quāuis xp̄s sciret iudam esse furem: tn̄ ei eucharistiam dedit docens in ecclesia tollerari malos: ne scādalizentur in publico de occultis. Est tamē sciēdū fm Enricū de gādauo ꝙ hoc intelligēdū est esse verū: qn̄ ille qui petit est psbytero subditꝰ: secꝰ si sit extraneꝰ q: ptra talē legitime excipere pōt ꝙ ei nō debeat dare. de cōse. di. 2ª. c°. tribus gradibꝰ. vbi pcipit. Nō extraneo nō det eucharistia de cuius pscia nihil cōstat. Si vero tale delictū est manifestum: sacerdos peccat sibi dando eucharistiā: siue in publico: siue in secreto. Qn̄ enim vicium est māifestum dꝫ eū publice reijcere ⁊ reprehēdere de temeritate sua. Argumētū in. c°. sꝫ illud. 45ª. dist. ⁊ in. c°. si peccauerit. 2ª. q. pª. Et accipio hic manifestū nō p oī eo quod pōt pbari p duos vl tres testes solūmō. Nō. n. ppter hoc deberet sacerdos negare sibi eucharistiā petēti in publico: q: iam in

ferrē sibi penā ante crīs ꝓbationē qꝺ fieri nō de
bet.xı.q.3ª.c°.coꝝ qui. Sed accipio hic manife/
stū pro notorio qꝺ est: vel p sentētiā iudicis: vel p
ꝯfessionē factā in iure: vel p facti euidentiā q̄ ali/
qua tergiuersatōe celari nō pōt. extra de coba/
bi.cle. ⁊ mu.c°. vltimo. ⁊.2ª.q.pª.c°. scelus. Aut
ꝺ iuris interpretatōe: vt qñ qs sepe citat᷑: nec tñ
comparet: nec se purgat de crīe sibi imposito. 3ª.
q.9ª.c°. decernimus. Talib⁹.n. nō ꝺ3 dari eucha
ristia vllo modo. Et idē in snia habet᷑ in summa
cōfes. vbi supra. ti°.72°. Sicut eni medicus cor
poralis expius ⁊ ꝑitus nō curat morbū nisi pri
us materiā peccātē expulerit: ⁊ eiecerit. Materia
eni prior debet primo bene digeri ⁊ cōsumi añq̄
alia sumat᷑. Unde Auicena prima fen.3. doctrina
scda.c°.7°. ait. Oēs q sanitatē habere volūt non
comedāt nec bibāt donec certū habuerint desideri
riū: ⁊ stomacus ⁊ supiora intestina a ꝑmo nutriē
te euacuata fuerint. Ita spiritualis medicus nō
debet alicui dare hunc cibū spiritualē sanitiuum
aīe nisi euacuatus sit ꝑmo a peccato qꝺ est mate
ria peccans ⁊ destruēs sanitatē anime sicut ma
lus cibus ⁊ venenosus destruit sanitatē corporis.
Sed posito ꝙ talibus dare᷑ sacramētū deus face
ret maximā vindictā: ⁊ aliqñ in hoc seculo ꝯ ta/
les recipiētes. Legit᷑.n. de quodā cōuerso sancti
Bernardi ꝙ dū semel ꝯfessus fuisset quodā gra/
ue peccatū sancto Bernardo dixit illi. s. Bernar/
dus. vade ⁊ de cetero te abstine ab hoc pctō. Et
dum nolet illud relinquere: sic ꝑsumpsit ire ad co/
munionē cū alijs. Quē beat⁹ Bernardus vidēs
ad altare timuit illi negare eucharistiā ne p hoc
pctm̄ alijs faceret māifestū. Tradēs igit᷑ illi cor/
pus dñi dixit scūs Bernardus. Iudicet dñs iter
me ⁊ te. Et stati dicto verbo cū apto ore illꝺ altis/
simū sacramētū assumere ꝑsumpsisset scissum est
cor ei⁹ p mediū ⁊ ēt pect⁹ vñ p eandē scissurā cor/
pus dñi cūctis vidētibus illico exiuit: ⁊ sic īpeni
tens ille miser statī a demonibus areptus mise/
rabiliter expirauit ⁊ ad infernū portatus est: lic3
aūt tal̄r cōicantes nō semp a deo tēporal̄r pimā
tur añ talis cōio eis valde est nociua. Uñ legitur
in vitis patꝝ ꝙ cū qdā ep̄s populū cōicaret per
missione dei vidit ꝙ facies illoꝝ q īdigne cōica/
bant erāt nigre: ⁊ aliquoꝝ alioꝝ videbant᷑ ex ma
gno calido aduste: ⁊ ocl'i eoꝝ erāt rubei ⁊ sangui
nolēti. E cōtra x̄o facies illoꝝ qui in bono statu
erāt ⁊ digne cōionē recipiebant erāt clare: ⁊ vesti
mēta illoꝝ cādida. Uidit quoq3 ꝙ corp⁹ domini
multos q illud īdigne recipiebāt īcēdebat. Alios
x̄o digne cōicātes reddebat relucētes ita ꝙ etiā
eoꝝ vestimēta relucebāt. Quapropter stupefact⁹
ep̄us rogauit angelū q sibi tūc apparuit vt signi
ficationē istı⁹ visionis sibi declararet. Cui dixit
angelus. Illi quos vidisti cū vultu pulchro sūt
casti: patientes: modesti ⁊ iusti. Illi x̄o q hēbāt
faciem nigrā sūt fornicatores: ⁊ in alijs vicijs in
uoluti. Illi aūt q habebāt oculos rubeos ⁊ san/
guinolentos sūt homicidiales: deceptores ꝓximo
rū: ⁊ blasphematores dei q corpus christi recepe
rūt ad suā damnationem. h

Sed hic qrit᷑. Nunqd sacerdos qñ videt ali
quē indignū ⁊ nō pōt bono mō eū cohibe/
re a cōione possit ei dare hostiā nō consecratā lo/
co cōsecrate. Et rñdit Alexā. de ales vbi supra. ⁊
b. Tho. in.4°. di.9ª. ꝙ nō: tum q: in sacramēto
veritatis nulla debet esse fictio: tum q: poneretur
in piculo idolatrādi recipiēs: ⁊ populus vidēs:
vnde in.c°. de homine. de cele. mis. dānatus est q
dam presbyter q finxit se celebrare ⁊ nō celebra/
uit: q: deo illusit ⁊ populū decepit: vnde ibidē di/
cit᷑. Falsa sūt abijciēda remedia que veris sūt pi/
culis grauiora. S3 pro maiori declaratiōe predi
ctoꝝ sciēdum est ꝑm Tho. i.4°. di.9ª. ꝙ licet nō
possit ▪ certitudinē sciri ꝙ aliquis sit sine aliquo
pctō mortali iuxta illud apli. pᵉ. Cor.4°. Nihil
mihi ꝯscius sum: tñ in hoc iustificatus nō sum:
pōt tñ de hoc hēri aliqua ꝯiectura maxie p q̄ttu/
or signa ꝑm Bernardū in quodā ꝑmone. Prio
cū quis verba dei deuote audit. Ioā.8°. Qui ex
deo est verba dei audit. Secūdo cū se ꝓmptū ad
bene agēdū ꝯspicit: q: ꝓbatio dilectōis exhibitio
est operis: vt inqt Gregori⁹ ī omelia pascali. Ter
tio cū qs a pctis abstinēdi in futuꝝ ꝓpositū h3.
Quarto cū de ꝑteritis dolet: q: in his vera pnīa
ꝑm Gregoriū ꝯsistit: vt dī in.c°. penitētia. de pe/
ni. di.3ª. vñ ▪ aliqs p huiusmodi signa facta dili
gēti examinatiōe cōscientie sue ad comunionem
deuote accedat aliquo pctō mortali in ipso rema
nente qꝺ eius cognitionē ꝑterfugiat nō peccat.
Imo magis ex vi sacramēti remissionē pcti ꝯse/
quit᷑. hec Tho. vbi. s. Cum quo concordāt Pe/
trus ⁊ Alde. ⁊ habet᷑ in sūma con. li°.3°. ti°.24°.
q.69ª. Et hoc etiā tenet Ricar. noster in.4°. dist.
9ª. ar°.2°. q.pª. Et Scotus in.e. dist. q dicunt ꝙ
q̄ndo aliqs est ī peccato mortali: ⁊ hoc nescit nec
se credit esse: aut hoc ꝓuenit ex omissiōe debite di
ligentie ī examinādo ꝯsciam ⁊ consulendo peri/
tos: ⁊ tūc mortaliter peccat: tamen non ita grauī
ter sicut accedens ad comunionē cū mortali sci
enter. Si aūt hoc non prouenit ex omissione debi
te diligentie: quia diligenter examinauit consci/
entiam ⁊ consuluit peritos: tunc non peccat ac/
cedendo ad comunionē in peccato mortali: imo

virtute sacri mereť pcī obliti remissionē: et plerū/
qꝫ ipsiꝰ recordationē. Et dicūt pdicti doctores q̄
ad pctī piculū pcauēdū non reqriť pscie certitu
do: sꝫ pbabilis piectura. I

SEd hic queriť nūquid ille q dubitat se esse
i mortali peccet mortaľr accedēdo ad cōio
nē. Et rñdent theologi i. 4°. di. 9ᵃ. vt ēt hꝫ in sū/
ma cō. vbi supra q̄ aliq sūt q habēt pscīaz scru
pulosam et irrōnabilem ac fantasticā: qua multa
timēt et credūt mortalia et nō sūt: et isti debēt depo
nere illam ad arbitriuz boni viri. c°. inqsitiōi. de
sen. exco. Si autē nō possint illā vllo modo depo
nere: sꝫ credūt se cuz peccato mortali accedere ad
comunionē debēt cessare dōec se exonerāt de illo
peccato. Qz oē quod fit cōtra cōsciētiam et c. c°. p
tuas. el. 2°. extra de simo. Et hec distinctio colligiť
i simili i sūma. cō. li°. 2°. ti°. 5°. q. 13ᵃ. Nō dič Ri-
car. i. 4°. di. 9ᵃ. ar°. 2°. q. pᵃ. q̄ quādocūqꝫ hō ti/
met se eē i mortali pctō et sumit sacramētū mor
taľr peccat: imo etiā si nō esset i mortali credit [illegible]
mē esse: si cū tali pscīētia sacramētū suscipit simi/
li mō peccat: qz discrimini [illegible] exponit: vt ēt dicit
Petrus de tharā. i. e. di.

¶ Tertia psideratio q̄ ille qui mortaľr peccauit
nō sufficit ptritio ad pcipiēdā cōionē: sꝫ necessa/
ria est pfessio si hēat copiā idonei pfessoris. K

t Ertio pncipaľr i hac pte dico fm sen
tētiā Ricar. et petri de tarā. i. 4°. sen. di.
17ᵃ. q̄ cōio denegāda est illis q nō sūt
cōfessi qūuis sint contriti: et hoc intelli
giť de pctīs mortalibus. Sꝫ pro maiori declara/
tiōe sciēdū fm Ricar. in. 4°. di. 9ᵃ. ar°. 2°. q. pᵃ. et
Scotū i. e. di. q̄ tales aut habent copiā pfessoris
idonei: et tps sufficiēs ad pfitēdū et liberā loquellā
et tūc mortaľr peccāt sine pfessione communicādo:
qz ad hoc sacramētum fm iudiciū ecclesie requi/
riť ipsiꝰ ecclesie recōciliatio. Proinde Hugo de san
cto victore li°. p°. de potestate ligādi et soluēdi c°.
21°. dicit. Si absqꝫ sacerdotis absolutiōe crimi/
nosus ad corporis xpī cōionem accedat pro cer/
to iudiciū sibi māducat et bibit ēt si euz ante mul
[illegible] peniteat: ēt si vehemēter doleat et igemiscat. Si
vero tales nō habēt copiaz cōfessoris idonei vel
tēpus sufficiens ad cōfitendū et tūc distinguēdū
est: qz aut īminet aliqua necessitas celebrādi vel
cōicādi timēdo scādalū psone proprie vel populi
si nō cōicet: vel iaz icepit sacrū misteriū misse vľ
amisit loquellā: et tūc nō peccat cōicādo cōtritus
cū pposito cōfitendi. Siliter si quis communicati
rus cū alijs pstitutꝰ ante sacerdotē de aliquo pec
cato ibi recordareť pōt fm Scotū vbi. s. cōicare
hīis ptritionē et ppositū pfitendi. Si aūt nō imi

net aliq necessitas cōicādi peccat mortaľr si acci
piat corpꝰ xpī aā pfessionē: qz teneť expectaŕ quo
usqꝫ hēat copiā pfessoris. L

SEd hic queriť aliud dubiū nūqd sacerdos
parrochiaľ debeat credere subdito dicēti se
pfessuz alteri vt sic det ei eucharistiam. Et rñdet
Tho. i quadā qōne de quolibet q̄ in foro iudicia
li crediť hoi ptra [illegible] et non pro se. In foro autē pe
nitentiali crediť hoi pro se et cōtra se. Si ergo sit
impedimētū eucharistie tale q̄ ad forū iudiciale
ptineat puta excōicatio: nō teneť sacerdos crede
re subdito quē excōicatū nouit: nisi ei de absolu/
tiōe ab excōicatōe pstet. Si aūt sit ipedimentuz
qd ad for pnie ptineat: teneť ei credere si dicat se
cōfessum et iniuste agit: si eucharistiam denegat.
Et cōcordat Petrus et Host. vt refert auctor pi
sanelle in ti°. de cōfes. c°. 3°. §. 11°. Que tamē oia
itelligēda sūt si talis psona sit fide digna et timo/
rata quā nō sit verisimile mētiri: tūc. n. pōt ei cre
dere. ar°. 11°. q. 3ᵃ. c°. q oipotentē. Si autē dictus
sacerdos hēat suū subditū pbabiľr suspectū: non
teneť ei credere ēt si dicat q̄ sit cōfessus et absolu
tus a supiori nisi cōstiterit ei de hoc p litteras ip
sius cōfessoris: vel alio modo legitio. Et hāc opio
nem tenet Ray. et hētur in sūma cōfes. li°. 3°. ti°.
34°. q. 48ᵃ. Et hāc eādem snīam tenet auctor p/
dicte sūme ibidē: et auctor supplemēti in dicto. §.
11°. Et ratio pōt assignari: qz licet peccata occul/
[illegible] sint solum fori penitentialis: tamen nō confiteri
semel i āno ptinet ad forū iudiciale: cū nō confi/
tens debeat ab ecclesia artari. extra de pe. et re. c°.
ois. Et iō quādo sacerdos pbabiľr dubitat vtrū
[illegible] pfessus: debet illi negare eucharistiā donec no/
ticiā habeat de veritate. Si autez iaduertenter tā
traderet: deus ostenderet q̄ ille recipiens male fa
ceret sicut accidit in calabria in castro sancti Ge
orgij vbi mulier quedam franca nomie: de mor
te filiorū qui obierant morte naturali nullatenus
psolari valens: stetit per sex ānos incōfessa. Que
dam autem die pasce cum alij cōicarent etiam
ipsa cū alijs mulieribus sic iconfessa communio/
ni se obtulit. Et ecce cum sacerdos de ea nō ad
uertens pre multitudine comunicantiū hostiam
illi prebere vellet: statim sacramētuz de manibus
eius euolauit apud quādam crucem in ecclesia
existentem: quod admirans sacerdos et diligēter
intuens: illa cognita: statim de ecclesiā ipsam eie/
cit. Postea vero sacramētum venerabiliter susce
pit et in loco debito collocauit. Illa autem muli
er hoc viso miraculo compuncta et amaritudine
repleta est: atqꝫ peccata sua confitens postmodū
bene vixit. M

SEd hic iterum queritur. vtrum qd sicut sacerdos nõ dz dare sacrm illi quẽ scit in pctõ mortali: ita seculares teneant̃ vitare coĩonem ⁊ sacramenta sacerdotũ qui sunt in pctõ mortali. Et respondet Ricar.i.4°.di.13ª.ar°.p°.q.4ª.ꝙ a publico pctõ ře heretico: simoniaco: scismatico: vel excõicato: irregulari vel suspenso a sacerdotali officio: qñ talia peccata sunt manifesta ⁊ publica: nõ licet ab eis vllo mõ sacrꝫ recipere: qꝛ predcis interdicta est dispensatio huius sacramẽti ab ecclesia. Siliť a fornicatore notorio nõ licet recipere quãdo tam est euidens eius ꝑctm ꝙ nulla tergiuersatione põt celari: vel est damnatus per sentẽtiã vel ꝓ ꝯfessionẽ in iure factã.c°.qsitũ.de coha.cle.⁊ mu. Et hoc [illegible] ponit Ray. in suª.⁊ hꝫ i suª.con.li.3°.ti.30.q.12ª. Et ita intelligit̃.cm.nullus.32ª.di.⁊ c°.si qui sunt.81ª.di. Et dicit.b. Tho.in 4°.di.24ª.ꝙ quãdiu minister ecclesie ab ipsa ecclesia tolleraẗ tenetur subditus eius recipe ab eo sacramenta ꝗuis eẽt in pctõ mortali: tñ dicit ꝙ nõ esset tutum ꝙ quis ꝑter necessitatis articulũ iduceret talẽ ministrũ ad aliquid sui ordinis exequendũ: quãdo sciret ipsum eẽ [illegible] peccato mortali vel ꝓbabiliter dubitaret. Et hec intelligunẗ de peccatis nõ notorijs ⁊ publicis: qꝛ si talis minister esset notorius ꝯcubinarius: eo mõ quo supra dictũ est nõ posset ab eo recipi sacrꝫ eucharistie.c°.preter hec.⁊ ibi plene [illegible] dc.32ª.di. Et ista oia declaranẗ ab Inno.3°.in.c°. vẽa duxit deuotio.de coha.cle.⁊ muli. Et ẽt habetur in suª.con.li.3°.ti.22°.q.24ª.

¶ Quod furiosi ⁊ amentes non debent cõicari consideratio quarta. n

q Uarto in hac parte dico ꝙ coio nõ est danda furiosis vel amẽtibus ꝫ Alex. de ales in quarta pte suᵉ.in tractatu d eucharistia: ⁊ oẽs Theo.in.4°.di.9ª. marie Tho.ibi.ar°.5°.q.3ª. Cum quo cõcordat Petrus: vt in sũma ꝯfes.li.3°.ti°.24°.q.83ª. Et Ricar.in.4°.di.9ª.ar.2°.q.3ª. in corpe qõnis sic distinguẽdo. Quod sunt aliqui amẽtes qui licet hẽant debilẽ mentẽ: tñ sunt dociles eoꝝ que sunt fidei ⁊ spectãt ad deuotionẽ: ⁊ talib⁹ corp⁹ christi denegari nõ debet marie tpe ab ecclia determinato. Alij aũt sunt oĩno furiosi vel frenetici ⁊ rõnis iudicio penitus carẽtes: ⁊ talib⁹ nullo mõ danda est eucharistia: nisi hẽant lucida interualla. Eo.n.tpe põt dari si inueniãtur bene dispositi ad recipiendã cũ deuotione. Si tñ aliquis bene dispositus ad susceptionẽ sacramẽti illud petierit deinde ꝑ aliquẽ casum deuenerit in amentiã: tũc põt dari sibi sacrm ꝫ Petrũ: vt hꝫ in sũma cõfes.vbi.š.⁊ etiã Ricar.in predicta di.quarti. Et hoc ẽ verũ nisi timeaẗ periculũ de vomitu: vl' de expuitiõe: vel de aliquo huiusmõi.26ª.q.6ª.c°.his qui. Habeẗ quoqꝫ in suª.con.vbi.š.ꝫ Tho. ꝙ demoniacis põt dari coio: qñ nõ iminet periculũ aliqđ de predictis: vꝫ de vomitu: aut expuitione vel huiusmõi.⁊ qñ nõ est certũ ꝙ diabol⁹ torqueat eos pro aliquo crĩe. Tunc.n.si confiteantur ⁊ appareãt bene dispositi ad suscipiendũ sacramentũ cũ deuotione: põt eis dari eucharistia per quã demões expellũtur: qui aliquãdo aliquo secreto dei iudicio ꝑmittũtur torquere aliquem licet nõ sit in mortali crimine. Et ꝫm predictam limitationẽ intelligitur illud quod Cassianus ait. Eis qui ab imundis spiritib⁹ vexanẗ coĩonẽ sacrosanctã a senioribus nostris nũꝙ meminim⁹ interdictam.

¶ Cõsideratio qnta ꝙ pueri ante annos discretionis nõ debent comunicari. o

q Uinto dico ꝙ nõ debet dari hoc sacramentum pueris: ꝫm Alexan. de ales vbi.š.qui dicit ꝙ in puero tria consideranda sunt.s.etas: discretio: ⁊ deuotio. Debent ergo habere etatẽ cõuenientẽ ad discretionẽ susceptionis tanti sacramẽti que est coĩter decem vel vndeciꝫ annoꝝ: prout etiã dicit Tho.i 4°.di.9ª.⁊ Petrus de taran.e.di. Et etiã hẽtur i sũma con.vbi.š.q.84ª. Secundo debet cõsiderari in puero discretio. Nisi.n.hẽat discretõis iudiciũ: ⁊ maxime ꝙ discernat differentiã iter hoc sacramentũ ⁊ cõeꝫ panẽ: nõ est inducendus ad sacrã coĩonem ꝫm Alex.de ales vbi.š. Ait eniꝫ Aug.de conse.di.2ª.c°.nos autem. Nos aũt sub specie panis ⁊ vini quã videmus: res inuisibiles idest carnem ⁊ sanguinẽ honoram⁹. Ideo dicit Augu.ad Bonifaciũ papam ꝙ cibus iste ẽ grandium.s.in fide. Ideo Alex.de ales: vbi supra redarguit grecos ⁊ alios hereticos: qui coĩcant pueros anteꝙ habeãt discretionẽ: dicẽs hoc esse irrationabile ⁊ prohibitũ. Et idẽ inquit Tho.in.4°.di.9ª.ar°.5°.q.4ª. Tertio consideranda est i puero deuotio. Nisi eniꝫ appareat ꝙ cum deuotiõe debeat suscipere coĩonẽ: nõ est inducendus ad illã. Sed hec oia ꝫm opinionẽ meã prudẽtis cõfessoris iudicio relinquẽda sunt: videlꝫ quando habeat discretionẽ ⁊ deuotionẽ necessariã. Et dicunt prefati doctores: ꝙ paterfamilias ⁊ materfamilias tenẽtur ex precepto charitatis rõnabiliter iducere quantũ possunt filios ⁊ filias: ⁊ quẽlibet de sua familia ad sacrã coĩonem: ⁊ ad missã audiendã: ⁊ confessionẽ faciendũ: ⁊ ad ieiunãdũ in dieb⁹ preceptis ⁊ cetera hmõi: qꝛ debent dili-

gere proximum suum sicut seipsos. Mat. 22°. ꝛ Luce decimo.

¶ Consideratio sexta ꝙ sacra coīo nō dꝫ dari lusoribus consuetudinarijs: diuinatoribus: sortilegis: choreatricibus: inhonestis se ornātibus idumentis: vel faciē fucantibus: seu adulterinos crines portantibus: nec meretricibꝰ vel cōcubinarijs: nisi separent̄ cū proposito nūq̄ꝫ recidiuādi: nec exercentibꝰ se in torneamētis: vel duello: nec alicui infami persone.

P Ergo dico ꝙ sacramētū hoꝰ nō dꝫ dari lusoribꝰ. s. illis qui ludū alee vel taxillorum in cōsuetudinē ducūt: ꝛ quasi artē faciunt de ludo: tales. n. cū nō sint i statu saluandoꝝ nequaq̄ꝫ coīcari debēt: vt dicit Alex. de ales: vbi. s. ꝛ Ray. in suᵃ. allegāſtes multas rōnes. Propterea scriptū est de pe. di. 5ᵃ. §. pᵒ. in fi. Cohibeat se p̄terea ab oibus ludis atq̄ꝫ spectaculis seculi: q pfectā vult cōsequi gr̄am remissiōis. Et i cᵒ. eps. 31ᵃ. disti. scriptū ē. Eps aut presbr̄ aut diaconus alee vel ebrietati deseruiēs: aut desinat aut certe dānet̄. Subdiaconus autē aut lector vel cantor similia faciens: aut desinat aut coīone priuet̄: similiter ēt laicꝰ: hec ibi. Diuinatores ēt ꝛ sortilegi nō debēt coīcari ꝑm Alex. de ales: vbi. s. Et de hoc habetur textus in capᵒ. pro dilectiōe. de conse. di. 2ᵃ. Et in. cᵒ. si qs. 26ᵃ. q. 5ᵃ. Jmo tales diuinatores debēt excōicari si nō cessant a predictis. cᵒ. sortilegi. e. q. ꝛ cā. Diuinatio. n. quocūq̄ꝫ mō facta ē prohibita. cᵒ. pᵒ. extra de sorti. ꝛ 26ᵃ. q. 5ᵃ. fere per totā. Jtē de choreatricibꝰ que hn̄t cōsuetudinē eundi ad choreas: maxime qn̄ mala vadūt intētiōe vel in casibus ꝓhibitis: ꝛ ēt qn̄ eis innotescūt mala ꝛ peccata grauia q̄ veniūt ex choreis. Et hoc vel propria īdustria cognoscūt: vel experiētia seu ꝑdicatiōe ꝛ tn̄ hmōi exercitiū hn̄t in cōsuetudinē ꝛ nolunt abstinere: nō debēt cōicari: qꝛ ꝛ sibi ꝛ alijs laq̄os mortalis peccati preparāt: ꝛ iō mortalr̄ peccāt ꝑm Alexan. de ales vbi. s. Et Theo. in. 4ᵒ. di. 16ᵃ. Qui enim amat periculū peribit in illo. vt dr̄ Eccl. 3ᵒ. Ait. n. Hiero. in q̄dā omelia. Nō credo viro si dicat se illesuꝫ euasisse a spectaculis taliū cū Dauid electꝰ a dn̄o ex eo ꝙ vidit bersabee lauātēꝫ se ad libidinē ꝓuocatꝰ sit. Similiter mulieres portātes crines adulterinos: seu mortuos ad ornatū: ꝛ portātes alia vana ornamēta ad pōpā: ꝛ lasciuiā ꝛ pingentes vultum ut pulchriores appareāt: vel inhonesto habitu incedētes nō debēt cōmunicari nisi se emēdēt ꝑm Alexā. de ales vbi. s. ꝛ ēt in. 2ᵃ. parte sūme. Facit ad hoc. 32ᵃ. q. 4ᵃ. cᵒ. pᵒ. ꝛ allegat Alexan. multas rō

nes q̄s causa breuitatis omitto. Vsurarij quoq̄ꝫ publici: ꝛ qui aliorū bona iniuste vsurpāt: vel retinēt nullatenus debent cōicari: nisi prius satisfecerint: vt habet̄ plene i sūma con. liᵒ. 2ᵒ. tiᵒ. 7ᵒ. q. 47ᵃ. Similiter nec etiā interdictus seu excōicatus: etiā iniuste debet cōicari ꝑm Petrū de tarā. in. 4ᵒ. di. 9ᵃ. arᵒ. 3ᵒ. Et similiter suspēsus qn̄ ē suspēsus a ꝑceptiōe sacramētoꝝ. Et hoc etiā hētur i sūma cō. liᵒ. 3ᵒ. tiᵒ. 24ᵒ. q. 77ᵃ. i fi. Similiter nō possūt cōicari meretrices: seu cōcubine: aut concubinarij: etiā si dicāt se amplius nō peccare: nisi prius separētur ꝛ īnotescat eoꝝ cōuersio. Arᵐ. ad hoc capituli Meretrices. 32ᵃ. q. 4ᵃ. Et hoc in gt Tho. in. 4ᵒ. di. 9ᵃ. arᵒ. 3ᵒ. q. 5ᵃ. Scriptū est. n. Luce. 12ᵒ. Sint lumbi vr̄i precincti: ꝛ lucerne ardētes i manibus vr̄is. Quod exponēs Gregoriꝰ i omelia ait. Lūbos. n. precigimus cū carnis luxuriā ꝑ cōtinēnaꝫ coartamꝰ. Lucernas vero ardētes in manibus tenemus cū [illegible] bona opa proximis nostris lucis exēpla mōstramus. Jdeo. 2ᵃ. ad Cor. 4ᵒ ait apostolus. Prouidemꝰ. n. bona nō solū corā deo: sed ēt coraꝫ oibus hominibus. Cuius cōtrariū isti faciūt scādalizātes proximū tenētes in domo eaꝫ que fuit eoꝝ ꝯcubina. Jteꝫ debēt oino separari propter ꝑiculuꝫ recidiuādi. Sicut si palea poneret̄ ad ignem ꝑiculuꝫ esset ne cōbureret̄. Et ideo cū isti tales tētent deuꝫ ꝛ supponāt se ꝑiculo non debent communicari. Si eniꝫ precipitur clericis ne teneāt in domo feminas ꝓpter periculum. cᵒ. inhibendum. extra de cohabi. cle. ꝛ muli. multo magis talibus debet prohiberi ante cōionem ne in domo teneant eas cum quibus antea peccauerūt. Nō etiaꝫ debet dari sacramētū hoc illis qui exercent se in torneamentis: ꝛ habēt volūtatem redeūdi ad illa: quia tales nō sūt in statu saluationis. vt inquit Alexander de ales. vbi supra. Cū torneamēta sint prohibita extra de tornea. cᵒ. pᵒ. Similiter nō debet dari illis qui exercēt se in monomachia idest in duello. Lex enim noua nō recipit talem luctā: vt patet in. cᵒ. Monomachiaꝫ. secūda questio. quīta. vbi dicit glo. ꝙ talibus nō est comunio dāda. Et idē dicit Alexāder de ales. vbi supra. Dicitur autem monomachia a monos ꝙ ē vnus ꝛ machia qđ est pugna que etiaꝫ est prohibita a lege romana vt patet i. l. vnica. C. de gladi. histriōibus quoq̄ꝫ siue magis ꝛ alijs similibus ꝑsonis: ꝛ notorijs peccatoribus nō est dāda eucharistia: vt patet i cᵒ. pro dilectiōe. de cōse. di. secūda. Et ratiōem ibi assignat textus dicēs. Quia nec diuine maiestati: nec euāgelice discipline congruit: vt pudor ꝛ honor ecclesie: tam turpi ꝛ infami contagione

bedeatur. Et eadem conclusio habetur in summa cō. libro tertio titulo.24°.questio.82ª. Et licet di cat glo. i predicto capitulo. q̄ si tales reuertātur ad dominū ꝛ peniteant: eis gratia nō negat. Et ita videt fuisse determinatū i cōcilio carthaginē. ubi dī. Scenicis atq̄ histrionibus ceterisq̄ huiusmodi psonis atq̄ apostatis cōuersis ad deum: recōciliano nō negef. Tamē dicit Ricar. in. 4°. di.9ª. ar°.3°. q.2ª. Nō nō deb3 stati eis dari cōio. Primo ppter reuerentiā sacri. Scdo ppter pbationē cōuersionis eoꝝ. Tertio ne proximus scādaliceť: q̄ ītima cordis nō videt. Posset tn̄ talibus sine dilatiōe eucharistia ministrari: vbi necessitatis articulus cogeret: seu alia pietas suaderet: pu q: religionez itrant: hec ille. Sūt ꝛ alij quibus p triēniū nō debet dari cōio ex pcepto ecclie sicut matricide. Et idē est de patricidis.33ª.q.2ª.c°. latorē. Et alii s p quadriēniū: sicut illis q̄ horridū3 sacrilegiū: ecclia3 scādalizāt. Sicut fuit ille Burgādus nomine: de quo scribif.12ª.q.2ª. c°. de viro. Et hec itelligunt de manifestis. Si tamē itrant religionē possūt cōicari sicut alij religiosi. vt satis inuitur ibidē. Posset tamē episcopus in talibus dispensare quo ad relaxationē tēporis: ꝛ mitigare talē pniam: vt probat p dictū capitulū. Latorē.33ª.q.2ª. Regulariter tn̄ tenēdum est: q̄ infine vite oibus vere penitētibus hoc sacramētū est tribuēdu3. Sicut dicit glo. extra de rap. c°. sup eo. ꝛ habet etiā.26ª.q.6ª.c°. si quis. ꝛ.50ª. di.c°. penitētes. Quicūq̄ igitur vult digne cōicare: debet seruare illud Augustini sup Joānē Sermone.26°. dicentis. Qui corpus christi sumere volunt: fiāt corp⁹ xpi si volūt viuē de spū xpi. Q.

Sed hic querit: nūqd debeat dari hoc sacramētū his q pro criminibus sunt suspēdēdi vel de capitādi. Et Respōdēt Theo. q̄ sic: si sūt cōfessi ꝛ penitēt.13ª.q.2ª.c°. si. Talibus eni eucharistia: nec ecclesiastica sepultura ē denegāda: ꝛ missa pro eis debet celebrari: ꝛ oblatiōes offerri. 26ª. q.7ª.c°. primo ꝛ vlti°. ꝛ.50ª.di.c°. penitentes. ꝛ 13ª.q.2ª.c°. pro obeūtibus. Jmo in clemē. pª. de peni. ꝛ remis. precipit officialibus q̄ eis administrari pmittāt si petūt. Leprosis quoq̄ potest dari hoc sacramētū secundū oēs Theologos in.4°. dist.9ª. Et similiter alijs qui habēt aliquā īmunditiā pure corporalē. vt est fluxus semis vel mēstruoꝝ cōtinuus. Nō eni3 debet addi afflictio afflicto: cū ista nō procedant ab eoꝝ crimine. extra de cle. egro. c°. tua nos. ꝛ capso. ex parte. Licet presbyter parrochialis leprosus sit amonēdus ab officio ministratiōis ad euitādū scādalū ꝛ abhominationē populi. Et dicit in dicto. c°. tua nos.

Si autē hec immūditia pure corporalis: est facile purgabilis: licet hō habēs illa3 si sit bene dispositus cōicare nō prohibeatur: tn̄ laudabilius faciet abstinēdo: donec sit purgatus. Et idē dico de mliere mēstruata. vel hūte fluxū seis: vt iqt Tho. i.4°.di.9ª. ꝛ hz in sūma cō. li°.3°. ti°.24°. q.77°. ¶ Nō ppter pollutionē d3 cessari a perceptione dñici corporis. Cōsideratio septima.

Respōtio dico q̄ ppter pollutionē nocturnā qs ē indignus sumere hoc sacrm̄. Scriptū ē.n. Leui.15°. Vir a quo cū q̄ exierit semē coit⁹: immūdus erit vsq̄ ad vesperā. Et deute.23°. dī. Si fuerit iter vos hō q nocturno pollut⁹ sit sōnio: eggrediet ex castris: ꝛ nō reuertet pusq̄ ad vesperaz lauet aqua. Et tn̄ distiguēdū fm Tho. in.4°.di.9ª. ar.4°. q.2ª. Et Ricar. ea. di. ar°.2°. q.3ª. Vn̄ sciēdū ē q̄ pollutio multipr̄ ptingere pōt. pmo ex sola dispositōe nature sine vlla pcedēti cogitatiōe: ꝛ tūc nō ē signū alicuius peti: 13 pōt hebitudinē mētis iducere: marie si veniat cū turpi imaginatiōe: h3q̄ īmūditiā corporalē. Et l3 ex tali pollutōe que nō prouenit: neq̄ ex crapula: neq̄ ex mala cogitatione: vel psensu aliquo nō ipediat qs a cōione: marie vbi necessitas vel deuotio id exposcat: tn̄ fm pdictos doctores: laudabilius est abstinere: maxime quādo venit cū aliqua mala imaginatione īsomnis. Si vo pollutio pueniat ex pcedēti cogitatione vel ex crapula nimia si talis cogitatio vel crapula sit talis q̄ fuerit peccatum mortale: talis pollutio retrahit omnino a comunione: vt potest probari p capitulum. non est. 6ª. distinctio. ꝛ arᵐ. in. c°. Quis qs.14ª.q.pª. Similiter prohibet a cōione quādo quis post pollutionē in ea delectatiōe cōsentit: licet illa pollutio alis nō fuisset peccatū mortale. Si vero predicta cogitatio vel comestio supflua nō fuerit nisi peccatu3 veniale: nō prohib3 pollutio sequēs a cōione de necessitate: tamē oēs doctores laudāt q̄ cesset ab ea ob reuerētiā sacri. Et hec omnia possunt probari per dictū Gregorij in. c°. testamētū.6ª.di. Dicit etia3 Alexander de ales. in.4ª. parte sūme in tractatu de Eucharistia: q̄ vbi nō est necessitas vel scādalu3 melius est abstinere: quia nō potest bene percipi ex qua causa pugerit pollutio. Et ideo securior pars eligenda est: vt in. c°. illud. de clerico excomunicato ministrante. Jtem quia per talem pollutionem: mens magis solito iclinat ad cogitationes impudicas: ꝛ non videtur bene disposita ad recipiēdū cū reuerētia corp⁹ xpi qd ē sc̄t3 sacroꝝ. Tn̄ dicit Tho. vbi. s. Nō si qs pcipet q̄ nulla cā mala pcessit pollutio: sed solū ex il-

lusione demonū: sicut accidit frequēter in diebus in quib⁹ homo se cū magna diligentia preparauit ad comunionē: signū est Quod diabolus homini fructū eucharistie auferre conatur. Unde in tali casu cōsultuz fuit cuidaz monacho: vt in collatiōibus patrum legitur: ꝙ comunicaret: ꝛ sic diabolus videns se nō posse cōsequi intentū: ab illusione cessauit. Uerū quia de hoc non possumus esse certi scilicet ꝙ illa pollutio solū veniat ex illusione diabolica: vel ex defectu nature: vbi non est necessitas: vel scādalum laudabilius est abstinere: quia bonaruz mētium est ibi culpā timere: vbi culpa nō est. c°. ad eius. 5ª. di. Et debēt abstinere tales per viginti quattuor horas post pollutionem ꝫ predictos doctores: vt etiaz habetur in sūma. con. e. li. ꝛ ti. q 73ª. S

Sed hic querit̄ nūquid actus matrimonialis ipediat a comunione. Et clarū est ꝙ si [illegible]at dn̄ante voluptate debz talis prohiberi a comunione. 33ª. q. 4ª. c°. vir cuz propria. Si autē fiat solū causa procreāde prolis: vel reddendi debitū: nō ipedit: nisi vt supradictū ē de pollutōe nocturna que accidit sine pctō: scilicet propter imundi[illegible] corporalē: ꝛ mētis distractionē. Ut iquit Tho. in. 3ª. parte sūme. q. 80ª. ꝛ in. 4°. di. 9ª. ar°. 2°. q. 4ª. Unde dicit Gregorius in dicto. c°. vir cū propria. 33ª. q. 4ª. Nō talis est relinquēdus iudicio suo. Et idē ponitur in sūma cō. vbi supra. q. 75ª. Et ꝗuis Allanus i. 4°. di. 32ª. dicat ꝙ exigens īfirmitate ductus: licet moneri debeat ne accedat: si tamen omnibus modis ex deuotione se ingerit nō est prohibendus. Itez licet dicat glo. in. c°. omnis hō. de con. di. 2ª. Nō illud qđ dī in multis capitulis iuris canonici. Nō homo debet abstinere ab actu matrimoniali ante comunionē: est cōsilium nō preceptū: tamē tutius faciēt tales q vsi sūt actu matrimoniali abstinendo a cōione. Et hoc patet p dictū Hieronymi in. c°. sciatis. 33ª. q. 4ª. dicētis. Sciatis fratres charissimi: quoniā quicūqz vxori debitū reddit: vacare nō potest oratiōi: nec de carnibus agni comedere debet: quia si panes propositionis ab his qui suas vxores tetigerant comedi nō poterant: quāto magis panis ille qui de celo descēdit nō potest ab his qui coniugalibus pauloante adhesere complexibus violari atqz cōtingi? Nō ꝙ nuptias cōdemnemus: sed eo tēpore quo carnes agni. i. xpi māducaturi sumus vacare a carnalibus opibus debem⁹: hec Hieronymus. Itē de cō. di. 2ª. c°. omnis hō. dicitur. Omnis homo ante sacraz cōionem a propa debet abstiere vxore tribus: aut quattuor: aut qnqz: aut sex aut septē diebus. Et ideo dicit. Ricar. in. 4°. di. 9ª. ar. 2°. q. 3ª. Quod cōiuges debēt abstinere ab vsu matrimonij etiā in reddēdo: quātum fieri potest: quia nō est in potestate reddētis ex necessitate nō fieri caro ꝛ non habere carnales cogitatiōes. Itē quia dicitur i dicto. c°. vir cum propria. 33ª. q. 4ª. Licita ipsa admixtio ꝯiugis sine voluptate carnis fieri nō potest. Ex quo colligitur ꝙ quomodocūqz qs vsus fuerit actu matrimoniali etiā reddēdo ex necessitate debet diffe[illegible] cōionē ob reuerētiā sacramēti: ꝗuis nō sit cōdemnādus pctō mortali [illegible] comunicet quādo so[illegible] vsus fuit matrimonio: pro vt institutum fuit ab ecclesia: ꝛ sine voluptate predominānte. Ut inquit Allanus i. 4°. di. 32ª. Similiter nō debet qs illo die quo comunicauit vti matrimōiali actu nec exigere: nec reddere: nisi cuz difficultate ꝫm Allanū in. 4°. di. 13ª. Et idez habet̄ in sūma cō. li°. 3°. ti°. 24°. q. 76ª. Nā si illo die debet abstineri a cibo materiali [illegible] aliquas horas quātū cōmode fieri potest. de cō se. di. 2ª. c°. tribus gradibus. multo magis ab actu venereo: debent ꝯiuges abstinere in die comuniōis ob reuerētiaz sacramēti. Sed heu quia multi idignissimi ꝛ imūdissimi ad tā sacratissimū accedūt sacramētū: ꝛ sine vlla preparatiōe: qui oēs ad ifernales descēdent cruciatus. E cōtra vero hi qui agnū pascalē digne sumere volūt: seruāt illud. Eccle. 2°. Qui timēt dominū preparabūt corda sua: ꝛ in cōspectu illius sanctificabūt animas suas. Quod nobis facere ille cōcedere dignet̄: qui in hoc mirabili sacramēto p pctis nostris quotidie imolat̄. Amē.

¶ In sacratissima solēnitate resurrectiōis domini nostri Jesu xpi de eadē resurrectiōe: Sermo decimusseptimus. H

Ec dies quā fecit dn̄s exultem⁹ ꝛ letemur in [illegible]. ps°. 117°. Senētia ē naturaliū philosophoꝝ di. Nō sicut se hz oppositū i opposito: ita se hz ppositū i pposito. Et e ꝯtra vt nō i. l. q filiū. ff de le. iij. ꝛ ibi Albri. de ro. ꝛ hāc regulā ponit pipateticoꝝ dux Aristo. 2°. de celo ꝛ mūdo. 4°. topi. x°. Metha. ꝛ i. 8°. Phisico. Qui ēt i. 2°. de gn̄atōe. ꝛ 1°. Phi. inqt. Cōtrariaꝝ cāꝝ ꝯrij sūt effect⁹ ꝛ i p°. poste. ꝛ 9°. Metha. itez ait. Si vnū ē cā alicui⁹: oppositum ē cā oppositi. Cū igitur mors sit vltimū terribiliū. 3°. Ethi. nō imerito pteritis duob⁹ dieb⁹: marie i die veneris sctī doluim⁹ atqz lachrymati sum⁹ de horribili morte benignissimi [illegible]uatoris dn̄i nr̄i Jesu xpi: atqz associauimus mestissimā matrē ei⁹ virginē benedictā vsqz ad mōtez caluarie: pariter lugentes cū ea vituperosam mortem

mortem unigeniti filij sui. Quapropter cuz amicus debeat sentire cōmoda ⁊ incōmoda sui amici: vt notatur in.l.itez ex diuerso.in fine.ff. familia hercis.⁊ scḋm consiliū apostoli ad Roma.12°. Gaudere cum gaudētibus:⁊ flere cū flentibus. Ideo omnes hodie letari debemus pariter cum illa de triūphanti resurrectione eiusdem filij eius: vt qui socij fuimus doloris ⁊ lachrymarum: eius quoqꝫ efficiamur participes consolationis ⁊ gaudiorūz. Et qui de morte saluatoris maximam perpessi sumus tristitiā: hodie de vita eius perpetua ineffabilem sentiamus leticiaz. Quod bene prophetauit Dauid in ps°.29°. dicens. Ad vesperum demorabitur fletus:⁊ ad matutinum letitia. Ad quā leticiam nos hortatur sancta mater ecclesia: que in toto officio huius sacratissimi diei:⁊ per octauā dulciter canit verba thematis nostri di. hec dies ⁊c. Qui verba exponens Augustinus ait. Et si dominus omnes dies fecit: hanc tamē singulariter fecisse dicitur: quia in ea plusqꝫ in alijs fecit. Debemus ergo ⁊ nos singulariter in hac die gaudere. Naz etiam insensibilia hodierna die letitie gaudijqꝫ signa ostendere. Unde diuus Ambro. inqt. In resurrectione xp̄i aer salubrior fuit: sol candidior:⁊ terra fecundior. Et beatus Maximus dicit. In resurrectione xp̄i elementa omnia gloriātur. Nam ⁊ solem ipsuz in hac die arbitror solito fuisse clariorez. Necesse est enim vt in hac die sol gaudeat:⁊ in eius plus solito iocūdetur resurrectione: in cuius passione condoluit:⁊ sicut in eius passione magnā obscuritatem ostendit in signuz tristitie: ita in eius resurrectione maiorem habeat claritatem in signum letitie. Letemur itaqꝫ oēs in hac die que ⁊ viuos circūfulget:⁊ mortuos viuificat:⁊ vēturos illuminat: hec ille. Uidemus nāqꝫ ꝙ dies illa in qua aliquod accidit magnū bonū: vtputa: quia princeps victoriā obtinuit ⁊ hostes subiugauit cum letitia celebratur ⁊ venerat̄. Tales enim ferias principes idicere possunt. l.a nullo. C. de ferijs. Unde dominus precepit filijs israel omni anno pasca solēniter celebrare in memoriā ꝙ ipse dominus eos de seruitute egyptiaca liberauit: vt habetur Exo.12°. Multo ergo magis christiani gaudere ⁊ exultare debent in hac die:⁊ pasca solēniter celebrare qua nos saluator noster a captiuitate diabolica liberauit: de diabolo triumphauit:⁊ libertatez perditam humano generi restituit. Unde Augustinus in quodaz sermone de festo pasce sic ait. Pasca christi fratres charissimi regnuz est celorū: salus mundi: occasus inferni: gloria supernorū: vita credentium: resurrectio mortuorūz: testimoniuz miserationis diuine: contrictio mortis abolite:⁊ precium redēptionis humane. Hic est dies dilectissimi quem fecit dominus vt audistis: excelsior cūctis: sanctior vniuersis. In quo dominus surrexit ⁊ singulorūz mentes gaudio ⁊ exultatione profudit. Et ideo inquit psalmista. Letamini in domino ⁊ exultate iusti:⁊ gloriamini omnes recti corde. Dignū est enim vt ei honorem laudis impendamus qui gloriose triūphādo hodie est ab īfernis ad nos reuersus. Nā ⁊ Romani victoribus imperatoribus suis magnū honorem psalendo ⁊ cantando fecerunt: qui hostibus superatis romā redierunt. Sic etiā p̄mi Re. 17°. legitur de Dauid: ꝙ postqꝫ Goliam quinqꝫ lapidibus occidit ⁊ populuz eius vicit: reuersus cum magna gloria receptus est a suis:⁊ mulieres in eius laudez cecinerunt dicentes. Saul percussit mile:⁊ Dauid decē milia. Et Exodi 15°. dicitur: ꝙ quando dominus liberauit israel de manu egyptiorū ⁊ viderunt egyptios mortuos sup littus maris: tunc Moyses cecinit carmē hoc domino. Cantemus domino: gloriose eniz magnificatus est: equū ⁊ ascensorē proiecit ī mare. Quia fortitudo mea ⁊ laus mea dn̄s ⁊ factus est mihi in salutez ⁊c. Similiter Maria soror Moysi ⁊ Aaron sumpsit timpanū in manu: egressequꝫ sūt oēs mulieres post eaz cuz timpanis ⁊ choris percinentes ⁊ dicentes. Cantemus dn̄o ⁊c. Et ideo ⁊ nos de victoria ⁊ triūpho imperatoris nr̄i Jesu christi qui quinqꝫ lapidibus: idest quinqꝫ vulneribus deuicit Goliaz: idest diaboluz cuz exercitu suo:⁊ victor de inferis rediit ad superos: demerso Pharaone: idest ipso diabolo in profunduz inferni. Debemus totis precordijs iubilare dicētes. Surrexit xp̄us hodie humano pro solamine. De quo predixerat Dauid ps°.144°. dicens ipsi dn̄o Jesu. Gloriaz regni tui dicent:⁊ potentiā tuaz loquentur. Ut notaz faciant filijs hominū potentiā tuaz:⁊ gloriaz magnificentie regni tui. De cuius triūphanti resurrectione tres pulchras contēplationes faciemus. Prima dicetur veritatis: Secūda congruitatis: Tertia iocūditatis.

¶ Pars prima in qua probatur veritas resurrectionis Jesu xp̄i.

a Ad dandaz fidem alicui veritati triplex via reperitur. Prima dicit̄ ostensio sigilli autētici qḋ patet in c°. scripta ⁊ non autētica: extra de fi. instru. Ubi Alex. tertius inqt: ꝙ illa scripta sunt autētica ⁊ habēt robur firmitatis: eisqꝫ adhibet̄ fides: q̄ sunt signata sigillo autētico. Sup qḋ capitulū inqt glo. Autēticū sigillū dicim⁹ sigillū ep̄i: cui credit̄ qꝫdiu ī cōtrariū ostēdatur. Sicut habetur extra ḋ pba. c°.

post cessionē. ⁊ xj^a^.q.3^a^.c°.cure. Itē sigillū capituli dicit̄ autenticū. vt extra. de ꝓba.c°.tertio loco. ⁊ 23^a^.di.c°.ī nomine dn̄i. Itē sigillū alicui⁹ pricipis secularis: cui creditur de consuetudine. vt habet̄ extra de fi.instru.c°.cū dilectus. ⁊ 19^a^.q.2^a^.c°.statuimus. Hec glo. Si ergo litteris habentibus sigillū autenticū alicuius ꝑncipis secularis: vel alicuius capituli: seu pontificis: vel Pape: fides datur plenissima: profecto dabitur fides sigillo magnifico domini nostri Jesu christi: qui est sūmus pontifer omniū pontificū: dicēte apostolo ad Hebre.4°. Habemus pontificem magnuȝ qui penetrauit celos: Jesuȝ christū. Et est rex regū ac dn̄s dominantiū. Apoc.19°. Ueritas ergo resurrectionis domini nostri Jesu xp̄i: qui est rex regū ⁊ dominus dominantiū: probatur sigillo suo autentico: non dico sigillo plumbeo vel aureo: sed sigillo mirifico suarū cicatricū ⁊ sacrorū stigmatū: que apparuerūt in manibus ⁊ pedib⁹ ⁊ in latere ei⁹ post illius resurrectionē. Que quidem cicatrices fuerunt sufficiens argumentū: ꝙ illud erat corp⁹ verū ⁊ viuū: quod prius fuerat in cruce vulneratum. Et ideo ad ostendendā veritateȝ sue resurrectionis: ostēdit discipulis suis manus ⁊ latus: vt dicitur Joānis.20. Et ibidem scriptū est. Gauisi sunt ergo discipuli viso domino. X

C Irca quod sciendū est ꝭm Alexan. de ales ī 3^a^.parte sūme: i tractatu de resurrectiōe xp̄i Et beatuȝ Tho. in 3^a^.parte sūme.q.54^a^.c°.4°.ꝙ christus resurrexit cū cicatricibus: non solū ad tēpus demonstrandis: sed in corpore suo in eternuȝ permanēdis: propter quattuor rōnes. Primo ꝓpter triunphi gloriā ostendendā. De quo venerabilis Beda super Lucā inquit. Christus non [illegible] in potentia curandi cicatrices retinuit: sȝ vt in perpetuū glorie triūphuȝ ostendat. Et Chrisostom⁹ [illegible]per Mattheū dicit. Crux ⁊ cicatrices xp̄i: solaribus radijs clariores in iudicio apparebūt. Beda etiā vbi supra inquit. Miles in prelio fortiter agens ⁊ victoriā obtinens multis vulneribus cōfossus: si dicat ei medicus. Uis sanari sine omni cicatrice: vel cum cicatricibus sine omni deformitate: puto ꝙ in signū sue victorie cicatrices seruaret. Ille eniȝ cicatrices in xp̄o sunt nō ad deformitatē: sed ad magnā pulchritudinē. Chrisostomus quoqȝ vbi supra ait. Sicut honor est militi d̄ prelio reuertenti deferre scutuȝ fractuȝ: sic est christo honor deferre victorie sue gloriosuȝ triumphum. Secūdo hoc fecit propter discipulorū ⁊ omniuȝ aliorū fidem conseruandā. Unde Luce.24°. dixit discipulis suis: ostendens eis corpus suuȝ sacris stigmatibus insignitū. Uidete manus meas ⁊ pedes meos: quia ego ipse suȝ. Ubi glo. ait. Ad dubitantiū corda sanandā: vulnerū sunt seruata vestigia. Et Joānis.20. dixit. Thome dubitāti de e⁹ resurrectione. Infer digituȝ tuū huc: ⁊ vide manus meas: ⁊ affer manū tuā: ⁊ mitte in latus meum: ⁊ noli esse incredulus sed fidelis. Quod cuȝ fecisset Thomas dixit. Dominus meus: ⁊ de⁹ meus. Super que verba dicit Theophilus ibidem. Thomas qui prius fuerat īfidelis postea optimū Theologuȝ se ostendit dicens. Dominus meus: in quo cōfessus est humanā naturaȝ christi: ⁊ deus meus: in quo cōfessus est naturā diuinaȝ. Augustinus quoqȝ super predicta verba īquit. Uidebat Thomas ⁊ tangebat hominē: ⁊ deū queȝ nō videbat nec tangebat confitebat̄. Sciendū tamē ꝭm Alex. de ales vbi.s. ꝙ licet Thomas viderit ⁊ tetigerit: tamen ad suā fidē sufficiebat vidisse: q̄ꝫ cito eniȝ vidit credidit. Et iō saluator dixit ei Joannis.20. Quia vidisti me Thoma credidisti. Quia vero nos potuissemus dubitare ⁊ existimare illū errasse in visu: ideo ad tollendam omneȝ dubitationem de pectore nostro voluit tangere: vt inq̄t Leo papa in quodā sermone. De qua dubitationis demōstratione: atqȝ de eius vtilitate loquens beatus Greg. in quadā omelia pascali inq̄t. Egit nāqȝ miro mō diuina supernaqȝ clementia: vt discipulus dubitans dū in magistro palparet vulnera carnis: in nobis vulnera sanaret infidelitatis. Plus eniȝ nobis infidelitas Thome ad fidē q̄ꝫ fides credentiū discipulorū profuit: q2 duȝ palpando ad fidē reducimur: nostra mens oī dubietate postposita in fide solidatur. Quia eni' vt inq̄t Aristo. in li°. de sensu ⁊ sensato. Omnis nostra cognitio naturalr̄ ortū hȝ a sensu. Ideo saluator noster post resurrectioneȝ per q̄draginta dies voluit apparere discipulis suis: ⁊ loqui cuȝ illis vt dicit̄ Actuū p°. vt patet Mat.28°. ⁊ Mar.16°. Luce.24°. ⁊ Joā.20. vt ostenderet se esse illū qui occisus fuerat: maxime faciēs ab eis palpari vulnera sua: dicens illis illō Luce 14°. Palpate ⁊ videte q2 spūs carnē ⁊ ossa n̄ hȝ: sicut videtꝭ me hr̄e. Z

T Ertia ratio quare retinuit cicatrices fuit propter placationē patris facilius obtinendā: ⁊ fiduciā peccatoribus prebendā. Cicatricū eniȝ representatio ē quadā apud patrē pro nobis aduocatio. Sicut miles tacēs ab īperatore ipetrat: quādo vulnera que ꝓ eo ꝑtulit sibi demōstrat. Unde legit̄ in historia scolastica ꝙ antipater idume⁹ pater magni herodis i quodā ꝭuicio īperatoris fuit multis vulnerib⁹ ꝯfossus. Qui tādē ab emulis accusatus apud īperatorē: reiectis vestibus tot⁹ dn̄udat⁹ dixit. Ego cesar nolo me vbis apud te excusare: sȝ ista vulnera q̄ suscepi ꝓ te: loquant̄ ꝓ me si ego diligo te. Tūc aūt cesar ipm̄ in gratiā suā re

cipit: similiter xp̄s cicatrices suas p̄ri demōstrat vt quā nos dilexit ⁊ q̄ȝ care emerit oñdat: ac sic ad misericordiā illū iducat: vnde beat⁹ Anselm⁹ assumēs illū osculū p̄s⁰. dicētis deo. Respice i faciē xp̄i tui dicit. Si ñ vis pr̄ respicē i nos: r̄spice i filiū tuū q̄ tā care emit nos. Ip̄e g⁰ dei fili⁹ ɔtinue supplicās p̄ri p nob oñdit illi vulnera q̄ p nob ptulit dicēs illō Zacharie.13⁰. His plagis plagat⁹ sū in domo eoruȝ qui me diligebāt. Ex quo rogat p̄rem ne sinat sanguinē suū inaniter esse effusuȝ. Unde Bernardus sup cāticā iquit. O hō securū habes accessū ad deū: vbi habes m̄rem añ filiū: filiū añ patrē: filius ostēdit patri vulnera ⁊ latus: mater oñdit filio pect⁹ ⁊ vbera: nulla ergo poterit eē repulsa: vbi tot sūt charitatū isignia. A

Quarto retinuit cicatrices pp misericordiā ⁊ iustitiā ostendēdā. Propter misericordiam dico vt saluati videāt quāta misericordia sūt redēpti: dānati vero cognoscāt: q̄ȝ iuste eternis ōputēt icēdijs: cū de tāto fuerīt beneficio igrati: vt inquit Aug. in quodā s̄mone. Uñ dī Jo.16⁰. Videbunt in quē trāsfixerūt. Et Apoca.p⁰. Uidebit eū oīs oculus: ⁊ qui eū pupugerūt. Nō solū aūt in corpore xp̄i in eternū remanebūt cicatrices: imo etiā in corporibus martyrū: vt īquit Aug. in vltimo de ci. dei dicēs. In corporibus martyrū remanebunt post resurrectionē cicatrices in signuȝ victorie p̄terite. Et in eodē li⁰. ēt dicit. Uidebim⁹ in corporib⁹ martyrū cicatrices q̄s pro xp̄i noīe ptulerūt: nec erit i eis deformitas: sȝ dignitas: ⁊ i eorū corpore q̄dā singularis pulchritudo fulgebit: hec ille. Multo ergo magis i corpe dñi nr̄i Jesu xp̄i apparebūt stigmata ⁊ cicatrices sue passiōis: que sunt quoddā sigillū irrefragabile: ⁊ sup̄ oīa alia sigilla autēticū: oñdēs v̄itatē sue resurrectiōis. B

Secūdo dico q̄ dat̄ fides alicui v̄itati testiuȝ veridicorū affirmatiōe: vt habet̄ in c⁰. qm̄ ɔ̄ falsaȝ. ex̄ de pba. ⁊ in c⁰. cām que vertit̄. ex̄ de testi. ⁊ in c⁰. cū sup cā. de testi. cogē. In ore. n. duorū vł triū testiū stat oē verbū. Deute.19⁰. ⁊ ex̄. de testi. c⁰. licet vniuersis. Quo p̄supposito dico q̄ nō soluȝ duo⁊ vel triū testiū affirmatiōe: sȝ multo⁊ ⁊ q̄si inumerabiliū pbat̄ veritas resurrectionis. Primo testimōio pphetarū. Dauid. n. p̄s⁰.3⁰. i p̄sona xp̄i dixit. Ego dormiui ⁊ somnū cepi ⁊ resurrexi q: dominus suscepit me. In sacra. n. scriptura p dormitōnē itelligit̄ mors vt habet̄ ad Gal.4⁰. Iteȝ p̄s⁰. 40. loquit̄ i p̄sona xp̄i dicēs p̄ri. Tu aūt dñe miserere mei ⁊ resuscitata me: ⁊ retribuā eis. Et Isa. ij⁰. vidēs ppheta resurrectionē christi glōsaȝ iqt. Erit radix iesse q̄ stat in signū populo⁊: ipsuȝ gentes deprecabūt̄ ⁊ erit sepulchrū ei⁹ gl'osuȝ. Et Job 16⁰. inqt. Scio q̄ redēptor me⁹ viuit ⁊ i nouissimo die de terra surrectur⁹ suȝ: ⁊ rursuȝ circūdabor pelle mea: ⁊ i carne mea videbo dñ saluatorē meū. Et Sophonie.3⁰. Unicuiqȝ secum resuscitādo ex sanctis p̄rib⁹ exīstētib⁹ i limbo ait saluator. Expecta me i die resurrectiōis mee. Uñ Glo. 6⁰. dicebant illi mortui q̄ debebant resurgere cū xp̄o: postq̄ȝ intellexerūt ipsuȝ eē mortuū: ɔformātes se inuicem. Uiuificabit nos post dies duos: tertia die suscitabit nos q: s. cū ipso resurgemus. C

Secūdo pbat̄ hec v̄itas testimōio angelorū: de quo habet̄ Mat.28⁰. vbi dī. Angel⁹ aūt dñi descēdit d̄ celo: ⁊ accedēs reuoluit lapidē ⁊ sedebat sup eū. Erat aūt aspect⁹ ei⁹ sicut fulgur: vestimēta ei⁹ alba sicut nix: pre timore āt ei⁹ exīriti sūt custodes: ⁊ fci sūt velut mortui: dixitqȝ mulierib⁹ Nolite timere. Scio. n. q̄ Jesuȝ q̄ crucifix⁹ est q̄ritis: non est hic surrexit sicut dixit vobis: venite ⁊ videte locuȝ vbi posit⁹ erat dñs. Marci q̄qȝ.16⁰. dī q̄ maria Magdalene ⁊ maria Jacobi ⁊ Salome: valde mane vna sabbato⁊. i. in hac die resurrectionis venerūt ad monumētū orto iaȝ sole: ⁊ dicebāt ad iuicē. Quis reuoluet nobis lapidē ab ostio monumēti? Et respiciētes viderūt reuolutū lapidē. s. a p̄mo angelo. Et itroeuntes viderūt iuuenē sedētē in dexteris coopertū stolla cādida: ⁊ obstupuerūt: q̄ dixit illis. Nolite expauescere: Jesuȝ q̄ritis nazarenū: surrexit: nō ē hic. Ecce locus vbi posuerūt eū. Sȝ ite: dicite discipulis ei⁹ ⁊ Petro: q: p̄cedet vos i galileā. Ibi eū videbitis sicut dixit vobis. Triplici aūt de cā noīauit Petrū pticulariter: quā vnā assignat Gre. di. Petrū vocauit ex noīe: ne despet ex negatiōe. Si. n. ñoiatiȝ eū nō exp̄meret q̄ magistrū negauerat: venire īter discipulos nō auderet. Indignū. n. se iudicabat discipulatu dū ter negauit magistrū: sȝ peccata nō nocēt q̄ nō placēt. Scd̄a cā ē vt angel⁹ sibi tāq̄ sūmo pōtifici deferret. Si. n. qs pape ⁊ collegio cardinaliū l̄ras mitteret: papā noīatiȝ exp̄meret: cardinales vero i generali pferret. Angel⁹ igit̄ noīatī exp̄sit Petrū tāq̄ pōtificē sūmū: discipulos aūt generalr̄ tāq̄ collegiū. Tertia cā ē q: Petr⁹ iterpretat̄ agnoscēs: p qd̄ dat̄ itelligi q̄ illi xp̄ȝ iueniunt: q̄ deuȝ ⁊ se v̄aciter agnoscūt. De apparitione quoqȝ āgelica h̄et̄ Joā.20. vbi scriptū ē: q̄ Maria stabat sola ad monumētū foris plorās. Dū g⁰ fleret īclinauit se ⁊ p̄spexit i monumētū: ⁊ vidit duos āgelos i albis sedētes: vnū ad caput: ⁊ aliū ad pedes: vbi positū fuerat corp⁹ Jesu: qui dixerunt ei. Mulier qd ploras? Et istos duos āgelos ēt viderūt alie Marie: vt h̄r Luce 24⁰. vbi dī. Una āt sabbi valō diluculo venerūt ad monumētū portātes

que parauerant aromata: vt vngerēt corpus Jesum: et inuenerūt lapidē reuolutū a monumēto. Et īgresse nō īuenerūt corp⁹ Jesu. Et factū est dum mēte ꝯsternate essēt de isto: ecce duo viri steterūt iuxta illas in veste fulgēti. Cū timerēt aūt ille: et declinarēt vultū in terrā dixerūt ad illas. Quid queritis viuētē cū mortuis? Surrexit nō est hic. Nō recordamini qͥliter locut⁹ est vobis cū adhuc eēt in galilea dicēs. Oportet filiū hoīs tradi in man⁹ peccatorū et crucifigi: et tertia die resurgere: ꝙ aūt xp̄s dixerit se debere occidi: et resurgere tertia die hētur Joā.12°. et Matth.16°. et 20.c°. Cū ergo xp̄s sit veritas infallibilis. Joā.14°. ergo verissime tenēdū est ipsū resurrexisse: vt testificati sūt ꝑdicti angeli. Tertio ꝓbat hec veritas testimonio apl'ico. Naꝫ actuū.x°.c°. Petr⁹ loquēs iudeis de xp̄o inquit. Hūc de⁹ suscitauit tertia die: cui nos testes sum⁹ qui māducauim⁹ et bibim⁹ cū illo: postqꝫ surrexit a mortuis. D

SI autē q̄rat̄ qd fiebat de illo cibo quē comedebat xp̄s. Rn̄det Alex. de ales in.3ᵃ.parte sūme in tractatu de resurrectione xp̄i: et Tho. in.3ᵃ. parte summe.q.54ᵃ.ar°.6°. ꝙ xp̄s vere comedebat post resurrectionē cū discipulis suis: vt hꝫ. Luce 24°. et Joā.21°. et Actuū.p°.c°. Sed cū corp⁹ glorificatū nō īdigeat refectione: vt inquit Aug. in li°. 83ᵐ. q̄stionum. Jō ille cib⁹ v̄tute corporis glorificati resoluebat̄ in nihilū: sicut v̄tute solis aq̄ resoluit̄ i vaporē subtilē et cōsumit̄. Et sicut aqua missa in ignē anihilat̄ a calore ignis. E

QUarto probat̄ hec veritas testimonio īfideliū siue testimonio gētilico. Recitat.n.Aug. 18°. de ci. dei. et Lactāti⁹ in li°. diuinarū īstitu. aduersus gētes: ꝙ multe sibille que fuerūt an̄ aduētū xp̄i de ipsi⁹ īcarnatione multa dixerūt: que supra posuim⁹ in sermone de improbatione secte in deorum. De ei⁹ quoqꝫ passione et resurrectione ꝓphetauerūt quaꝝ ꝓphetias collectas recitat Augu. vbi supra dicēs. In manib⁹ īfideliū postea veniet: dabūt aūt alapas deo manib⁹ icestis: et īpuro ore expuēt venenatos sput⁹: dabūt vero ad v̄bera scīꝫ dorsū: et collaphos accipiēs tacebit: ne qs agnoscat quod verbū sit: vel vn̄ veniat: vt īferis loquat̄: et corona spinea coronet̄. Tēpli vero scindet̄: et media die nox erit tenebrosa vix trib⁹ horis et morte morie̅t̄: trib⁹ dieb⁹ somno susceptis: et tunc ab īferis regressus ad lucē veniet: prius resurrectionis patrocinio reuocatis ostēso: hec sibille dixerūt. Probat̄ etiā veritas resurrectiōis testimonio pillati: qui post r̄surrectionē xp̄i scripsit ep̄laꝫ Tiberio imperatori dicēs. Nup accidit qd ipe probaui iudeos et suos posteros in crudelē dānatōnē ꝑ iniustitiā deiecisse. Nā cū ꝓmissū haberēt ꝙ illis de celo mitteret̄ sanct⁹ fictorū: qui corūꝫ rex merito diceret̄: ipsi cū habuissēt et vidissent eū cecos illuminasse: leprosos mūdasse: paralyticos curasse: demones ab hoib⁹ fugasse: mortuos resuscitasse: dixerūt illum p̄ncipes sacerdotū īsidiātes ei magū eē: mihi aūt tradiderūt: alii pro aliis mētientes ꝯtra legē eorū agere. Ego aūt credidi ita eē: et flagellatū tradidi arbitrio eorū. At illi crucifixerūt eū: et eidē mortuo et sepulto custodes adhibuerūt. Jlle vero militib⁹ meis custodiētib⁹ eū: die tertia resurrexit a mortuis: sed ītātū exarsit nequitia iudeorū: vt darēt eis pecunias dicētes. Dicite qa discipuli ei⁹ nocte corp⁹ ei⁹ rapuerūt. Verūtn̄ milites cū accepissent pecuniaꝫ: id qd factū est tacere non potuerūt. Nā et illū resurrexisse testati sūt: et se a iudeis pecuniā accepisse. Hoc aūt ideo scripsi ne aliqs aliter referēs mētiat̄: et existimet credēdū eē mēdaciis iudeoꝝ. Hec pillat⁹. F

TErtio p̄ncipaliter dico: ꝙ alicui veritati dat̄ fides exhibitione actuū mirificoꝝ: extra d̄ here.c°. cū ex iniūcto. Sꝫ vera miracula sūt sufficiēs testimoniū alicui⁹ veritatis.c°. audiuim⁹. extra de reli. et ve. san. et c°. venerabili fratri nostro. extra de testi. Et hoc mō cōfirmat̄ veritas Jesu xp̄i: videlicet ex operib⁹ miraculosis et stupēdis: et vt de ceteris taceam⁹: p̄mū miraculū fuit illud qd hētur Matth.28°. Et ecce terremot⁹ fact⁹ est magnus qui vt inqt Hier. in q̄stionib⁹ ad helbidiā. Non est fact⁹ more solito: sed ita magn⁹ vt concuteret oīa et euersionē terre minaret̄. Secūdū miraculū fuit ipsius xp̄i de sepulchro egressio sine apertione ipsi⁹ sepulchri. Nā licet dicat̄ Matth.28°. ꝙ descēdēs angelus de celo reuoluit lapidē: hoc non fecit vt xp̄s exire posset: sed vt oēs hoīes ītelligerēt possēt ipsū resurrexisse: cū nō viderēt eū in sepulchro vn̄ Beda in quodā sermone inqt exponēs predicta verba. Accedēs aūt angelus reuoluit lapideꝫ nō vt egressuro dn̄o ianuā panderet: sed vt egressus illius iā facti hoibus p̄beret īdiciū. Gre. quoqꝫ i omelia pascali īquit. Sicut ī sua natiuitate exiuit xp̄s de vtero virginis clauso: ita in resurrectione exiuit nō apto sepl'chro. Joā. quoqꝫ.20. dr̄ ꝙ intrauit ad discipulos suos ianuis clausis: ex quo patuit corpus suum fuisse glorificatum. Tertiuꝫ miraculum fuit custodū sepulchri prostratio d̄ qͥbus dicit̄ Matt.28°. ꝙ facti sunt velut mortui. Et hoc prophetatū fuerat. ps°.67°. vbi dicit propheta. Exurgat de⁹ et dissipentur inimici ei⁹: et fugiāt qui oderūt eū a facie ei⁹. G

QUartū miraculū fuit aliorū mortuoꝝ resurrectio: virtute resurrectionis xp̄i: de qb⁹ dr̄

Mat.27°. Multa corpora sanctorū qui dormierant resurrexerunt cū eo: ꝛ intrauerunt in sanctā ciuitatē ꝛ apparuerūt multis. Unde refert Nicodemus in euāgelio suo: ꝙ inter alios mortuos resurrexerūt duo q erāt cogniti in tota ciuitate hierusalē: quorū vnus appellabaꝛ Carinus: ꝛ alter leonius: qui fuerūt filij simeonis sancti senis: q habens xp̄ꝫ i vlnas dixerat. Nūc dimittis ꝛc. Qui resuscitati intrauerūt sinagogā iudeoꝝ reprehendentes iudeos de occisione xp̄i: dicētes eū filiū dei ꝛ resurrexisse a mortuis. Ex qbus oībus apparet veritas resurrectiōis dn̄i nr̄i Jesu christi. De qua gloriosa virgine Maria gaudētes hāc illi laudē decantemus.

Faciamo dolce canto. A la virgine Maria:
Per cōsolar el suo pianto. Anxietade e angonia.
O Maria iperatrice. De lo mōdo vniuerso.
Laffano tuo dona felice. In grāde riso e ꝯuerso:
Passato e lo giorno tristo. Nel q̄l videste dolorato. Il tuo fio Jesu xp̄o: In croce tuto vulnerato.
Ogi e resuscitato cō grandissimo spendore.
Il tuo figlio delicato: Che morte per nr̄o amore.
E po nō stae piu trista. O benigna madona mia.
Alegra adancha la tua vista. O dolce virgine Maria.

¶ Pars secūda huius ſmonis: de congruitate resurrectionis dn̄i nr̄i Jesu christi. II

Ecundū sniāꝫ Alex. de ales in 3ª. pte sūme: in tractatu de resurrectione xp̄i: q.pª. ꝛ beati Tho. i 3ª. pte sūme. q.53ª. arᵒ.pᵒ. Cōgruū fuit dn̄m nr̄ꝫ resurgere a mortuis: imo possumᵘ dicē necessariū: maxie triplici rōne. s. sui: nr̄i: ꝛ beati. Primo rōe sui cōgruū fuit ꝛ necessariū xp̄m resurgere a mortuis. Et hoc ꝓbatur triplici rōne. Prima dr̄ cōiūctionis: ſm. n. sniaꝫ oīum theologorū: maxime Alex. de ales vbi. s̄. q.2ª. ꝛ beati Tho. in 3ª. pte sūme. q. 53ª. arᵒ.2ᵒ. Et Ric. in 3ᵒ. di.21ª. Et Bona. ibidem. ar.pᵒ. q.2ª. ꝛ multorū alioꝝ: Quis xp̄s vere mortuus fuerit: tamen diuinitas nūꝗ fuit separata a carne eius mortua. Sicut nec ēt separata fuit ab aia. Nō. n. decebat deū sine verbū diuinū ab hūanitate separari quā sibi īdissolubili mr̄imonio cōiunxerat: sicut nō decet virū relinquere vxorē: nec ecōtra sine cā. c°. 2°. de diuortijs. Un̄ leo papa inquit. Tanta est vnio dei ꝛ hoīs vt nullo supplicio possent dirimi nec morte distingui. Et Augu. sup Joānem ait. Uerbū ex quo suscepit hoīem nunꝗ separatuꝫ fuit ab eo. Et Dama. dicit. Anathema sit qui dixit verbū dposuisse qd̄ semel assumpsit: ratio pōt assignari: q: cum deus aliqd̄ donum dat: nō subtrahit illud sine culpa. Cū ergo nec ex parte aīe nec ex parte corporis xp̄i aliqua culpa interuenerit: non debuit diuina liberalitas ab aīa ipsa vel a carne sibi semel vnita separari: licet ipe humanitatis partes itegrales p mortē eēnt ad inuiceꝫ separate, ꝓ redēptione humani generis pficienda. In hoc aūt sensu dr̄ verbuꝫ dei nūꝗ fuisse separatū ab hoīe quē semel assumpsit: q: nūꝗ sciunctū fuit ab aliqua eius pte: nā ꝛ cū aīa ad limbuꝫ descendete ꝛ cū carne in tumulo iacēte semper cōiunctū fuit. Un̄ Aug. cōtra Felicianum ꝛ magister in 3ᵒ. di.21ª. dicit ꝙ xp̄s in sepulchro carneꝫ suā nō deseruit. Quapropter nō fuit cōueniens vt caro ꝯiuncta diuinitati remaneret in miseria mortis: ergo necesse fuit ipsuꝫ de morte ad vitaꝫ resurgere: vt diuinitas q̄ est vita viuentiū cōiungereꝛ carni viue: ꝛ nō remaneret cōiuncta carni mortue: quā nec mortuā nec viuā rōnabiliter debebat vnꝗ dimittere. Et hec est rō q̄re caro xp̄i in sepulchro nō fuit putrefcā ſꝫ Alex. de ales vbi s̄. Naꝫ si virtus creata vnita corpori nō patiꝛ ipsuꝫ corrūpi: vt patet de aīa: ergo multo fortiᵘ virtus diuina vnita corpori xp̄i nō patiebat ipꝫ corrumpi. Et hoc est qd̄ inqt glo. sup illud psalmi 15. Non dabis sanctū tuū videre corruptioneꝫ: vbi ait. Corpus xp̄i sanctificatū ꝑ qd̄ alia sanctificantur non patieris corrumpi. I

Quod si queraꝛ quare ergo statiꝫ nō resurrexit postꝗ mortuus fuit: vt diuinitas non staret cōiuncta corpori mortuo: nec p momentū. R̄ndit Alex. de ales vbi. s̄. assignans tres rōnes: vna quaꝝ est: vt probareꝛ vere mortuᵘ. Nā si statim resurrexisset: multi putassent illū vere nō fuisse mortuū. Quia igiꝛ sicut in ore duoꝝ vel triū testiuꝫ stat oē verbū: ita duobᵘ vel tribᵘ diebᵘ oñdiꝛ aliquē vere eē mortuū. Ideo dn̄e noster ad resurgendū expectare voluit istū terminuꝫ. Et ꝓpterea glosa super illud pᵉ. ad Cor.15ᵒ. Resurrexit tertia die ait. Probata. s. vera morte. Petrus autē rauēnas inqt. Tres dies voluit esse sue sepulture: q̄ in celo sunt restauraturus: q̄ in terra reparaturus: ꝛ q̄ apd̄ iferos redēpturus. Alij aūt dicūt ꝙ q: numerᵘ ternariᵘ est pfectᵘ vt ait ph̄us. pᵒ. de celo ꝛ mūdo: q: hꝫ ꝑncipiū: mediū: ꝛ finē: ió ad significādū ꝙ resurrectio sua pfecta fuit xp̄s tertia die resurgere voluit. Et hoc figuratuꝫ fuit i Jona ꝓpheta de quo inqt saluator Mat.12ᵒ. Sicut fuit Jonas in ventre ceti tribᵘ diebᵘ ꝛ tribᵘ noctibᵘ: ita erit filius hoīs in corde terre: tribᵘ diebᵘ ꝛ tribus noctibus. Dicit aūt Augu. in 4ᵒ. de trini. ꝙ hoc intelligiꝛ p sinedochē ſm quā accipiꝛ pars p toto. Un̄ pª. dies accipiꝛ ſꝫ postremā sui pteꝫ. Scd̄a aūt dies ſꝫ se totā ꝛ integrā. Tertia do ſm

partē sui primā: ⁊ sic fuerūt tres dies: ⁊ qlibet eorū habuit suā noctē precedētē. Tūc. n. ſm Bedā mutatus est ordo ⁊ cursus dierū ac noctiū. Antea. n. dies ꝓcedebāt ⁊ noctes sequebant̄ ad denotādū: q̄ hō ceciderat de die gratie ī noctē culpe. Post passionē vero xpi ⁊ ei⁹ resurrectionē noctes precedūt ⁊ dies sequunt̄ ad significādū: q̄ p eā hō redijt de nocte culpe ad diē gratie. De hora aūt resurrectionis diuersa fuit opinio. Aliq. n. dixerunt eū resurrexisse media nocte: ī qua more romano īcipit dies naturalis. l. more romano. ff. de ferijs. Alij vo dixerūt q̄ resurrexit mane: ⁊ dicit sanct⁹ Bona. in. 3°. di. 22ª. q̄ p̄dicte opiniones p̄nt ꝯcordari: q2 dupliciter dr̄ res fieri: aut qñ fit ſm veritatē: aut qñ īnotescit. Illi ergo ▪ dixerūt eū resurrexisse media nocte denotauerūt horā qñ facta ē resurrectio. Illi aūt q dixerūt resurrectionē fcā3 mane: dēnotauerūt horā qñ īnotuit. ⁊ iō Jo. x°. dī adhuc tenebre erāt q2 aurora media ē īter tenebras noctis: ⁊ lucē pfectā diei. Et iō ab vtroq3 pōt nominari sicut mediū ab extremis: q2 pticipat naturā vtriusq3 extremi. Hec Nico. de lira sup Mar. 16°. prealle. 5°. c°. sup verbū. orto iam sole. K

Secūda ratio quare cōgruū fuit xp̄m resurgere dr̄ pfectionis sic arguēdo. Omne totū est nobili⁹ sua pte: ⁊ vna pars sine alia est impfecta: vt īgt Aristo. 3°. Phisi. ⁊ 5°. Metha. Cū ergo hō sit cōpositus ex anima ⁊ corpore: vt īgt Aristo. 2°. de aīa: patet q̄ pfectior est aīa cōiūcta corpori: ⁊ corpus vnitū aīe: q̄ si sint ab inuicē separati. Vñ Aristo. 6°. Polli. ⁊ 16°. de aīalib⁹ inquit: q̄ corpus viuū est nobili⁹ corpore mortuo. Cū ergo aīa sine corpore sit īꝑfecta: ⁊ econtrario corp⁹ sine aīa sit īꝑfectū: sicut pars sine suo toto: igit̄ oportuit q̄ aīa xp̄i vniret̄ suo corpori: ⁊ ecōtrariū in christo debuerit eē oīs pfectio que repiatur in natura humana. Si. n. nō resurrexisset: imperfect⁹ remāsisset: pro eo q̄ hō nō fuisset. Nā p illo tpe quo aīa xp̄i fuit a corpe separata: ⁊ ecōtra xp̄s homo nō fuit: vt īgt sanctus Bona. ī 3°. di. 22ª. ar°. p°. q. pª. in corpore qōnis. Vñ dicit Aristo. 4°. Methaurorū: q̄ hō mortu⁹ nō est hō nisi equiuoce. Ad hoc ergo vt nō remaneret in ista impfectione: ꝯgruū fuit imo necessariū vt resurgeret a mortuis. Alias sequeret̄ q̄ fuisset discordia īter humanā naturā q̄ erat ī xp̄o ⁊ diuinā: qd est īpossibile cum essent vnite vinculo pfectissime charitatis. Nā clarū est q̄ aīa appetit vniri suo corpori: vt īgt Aristo. 8°. Ethi. Si ergo diuina natura potēs facere hāc vnionē: noluisset illā facere: necessario sequeret̄ ꝯcludēdū: q̄ natura diuina ī discordia eēt cū humana ⁊ ei ꝯ̄ria: nullā hñs cām differēdi istā vnionē. Nā finis īponit necessitatē agēti: vt patz. 2°. Phisi. 2°. Metha. ac 4°. Ethi. Quādocūq3 ergo aliq̄ duo naturalr̄ vniūt ⁊ substātialiter. Si pp aliqd faciēdū vel habēdū separent̄: facto vel hito illo, ꝓpter qd separant̄: debent iterato cōiungi ⁊ substātialr̄ vniri: aliter nō essent separata pp illud tantū. Cū igit̄ aīa ⁊ corpus dñi Jesu fuerint substātialiter vnita: ⁊ eorū separatio p mortē fuerit facta: solū vt fieret de peccato originali satisfactio ⁊ generis hūani reparatio: ergo facta satisfactiōe ⁊ reparatiōe debuerunt iterato vniri: adīpleto fine illi⁹ sepationis: alias sequeret̄ q̄ eēnt sepata ꝓpter aliud q̄ pp humanā redēptionē faciendā: qd ē falsū. Cū igit̄ diuinitas christi hēret ptātē cōiungēdi aīā illi⁹ cū corpore: qd p3 q2 per virtutē ipsi⁹ diuinitatis christi oēs mortui resurgēt: vt dī Job. 19°. ⁊ p°. Cor. 15°. vbi apostol⁹ ait. Quoniā quidē p hoīem mors: ⁊ per hoīē resurrectio mortuorū: a fortiori potuit resuscitare corp⁹ sibi vnitū. Quia qcqd est cā aliorū vt sint talia: illd ē magis tale sibiipsi. 2°. Metha. Ergo necessario ꝯcludit̄ q̄ ipsū resuscitauit. Vñ Aug. in libro de traditiōe simboli ait. Impossibile fuit vt auctor vite nō rediret ad vitā. Quō eñ poterat mortis legibus detineri qui iccirco ē mortuus vt mortis adimeret ptātē. Cui⁹ ergo demētie est: illū nō credere surrexisse: ad cui⁹ preceptū de tumulo mortuus emersit. Indubitāter ergo ē tenendū ipsum dñm Jesū resurrexisse a mortuis. Nam vt. s̄. probatū est: necessario est tenendū q̄ facta restauratiōe humane redēptiōis p separationē aīe ⁊ corporis christi: ipsa diuinitas cōcupiuit facere vnionē illorū: aliter sequeret̄ q̄ eēt cōria natura humane vt. s̄. ꝓbatum est. Similiter oportz dicere q̄ aīa christi sepata a corpore: facta redēptiōe humana desiderabat reuniri corpi suo ne pmaneret in hac impfectiōe. Cū igit̄ ex dispositione ī agēte ▪ ꝓposito ⁊ patiēte: necessario sequitur actio: vt dī. 2° de aīa: ergo in ꝯuincibiliter cōcludit̄ resurrectiōē christi vere esse factā: ⁊ necessario fuisse fiendam L

Tertia r̄ō dī premiatiōis. Si. n. per que qs deliquit p ea ▪ puniri d3 c°. fi. d̄ īmu. eccle. ⁊ c°. pastoralis. de iure patro. l. ex fcō. §. iulianus. ff. de vul. ⁊ pu. l. hēs. ff. de his qui. vt indi. Et Sap. xj°. c°. Cū mīatōes dī sint sup oīa opa ei⁹. ps° 144°. ergo qlq3 per ea per q̄ bñ agit d3 p̄miari. Cū igit̄ xp̄s exposuerit corp⁹ suū passiōi p charitate ⁊ tollerauerit tot acerbissima tormēta: g° ꝯgruū fuit imo necessariū ꝯ̄ñtū ad iustitiā vt ī ipo corpe glorificaret̄. Virtuti. n. ē faciēd⁹ honor: ⁊ retribuēdū p̄miū: vt dī p°. Phi. ⁊ 4°. Ethi. Q2 igit̄ scriptū

& Luce 14°. & 18°. & Mat. 23°. Qui se humiliat exaltabit. Cum xps humiliauerit seipsum factus obediens vsque ad mortem: vt di. ad Philip. 2°. g° iustitia exigebat vt exaltaretur vsque ad gloriam resurrectionis. Unde propheta in persona xpi ait ps°. 138°. Domine probasti me & cognouisti me: tu cognouisti sessionem meam & resurrectionem meam. M

Secundo probatur congruitas resurrectionis xpi ratione nostri: & hoc etiam tripliciter. Primo ratione confirmationis .s. in fide & spe. Primo in fide: quia per eius resurrectionem confirmata est fides nostra circa diuinitatem eius. Si. n. resurrexisset: homines non credidissent ipsum fuisse verum deum. Unde in ps°. 29°. ipse inquit xps. Que vtilitas in sanguine meo: dum descendo in corruptionem? Ubi glo. inquit. [redacted] corruptum fuerit corpus meum & sanguis meus & non resurrexero: nemini annunciabor & nullum lucrabor: quia vero resurrexit cognouerunt omnes quod vere erat deus. Nam omnis effectus naturalis est demonstratiuus sue cause: vt inquit auctor in li°. de causis. Cum igitur causa primaria resurrectionis mortuorum sit diuinitas xps qui virtute propria resurrexit ostendit se esse deum. Et sic confirmauit nos in fide diuinitatis sue: & similiter in spe. s. quod nos resurgemus. Nam corpus sequitur naturam sui capitis. l. cum in diuersis. ff. de reli. & sump. fu. Et accessorium sequitur naturam sui principalis. c°. accessorium. de re. iu. li. 6°. l. cum principalis. ff. de re. iu. l. ad rem mobilem. l. ad legatum. ff. de procura. l. j. ff. de pecu. le. l. cos. in p°. rnso. C. de vsuris l. iiij. C. depositi. Et ideo cum xps caput nostrum & noster dux & princeps resurrexerit: possumus & nos resurrectionem sperare. Nos si non resurrexisset perdita fuisset spes nostra: vnde Apo. inquit p°. ad Cor. 15°. Si xps non resurrexit ergo inanis est predicatio: & fides nostra. Et glo. sup. Lucam vl°. c°. inquit. Si non est veritas resurrectionis xpi non est fructus passionis eius. & p°. Cor. 15°. iterum dicit Apost. Si xps non resurrexit: neque mortui resurgent. Uerum quia ipse vere resurrexit: ideo absque vllo dubio & nos resurgemus. Unde inquit Apo. vbi. s. Si xps predicatur quod resurrexit a mortuis: quomodo quidam in nobis dicunt quod resurrectio mortuorum non est? quasi dicat imo absque dubio erit. Et has duas confirmationes. s. in fide & spe: tangit Apo. p°. Petri p°. di. Deus suscitauit eum a mortuis: vt fides nostra & spes esset in deum. N

Secundo congrua fuit resurrectio eius respectu nostri ratione reconciliationis: vt. s. nos per peccata nostra a deo auersos: illi reconciliaret. Unde ad Hebre. 9°. di. Christus introiuit in celum vt appareat vultui dei pro nob. Et ad Ro. 8°. iterum inquit Apo. Christus Jesus qui mortuus est imo qui & resurrexit: qui est ad dexteram dei. qui etiam interpellat pro nobis. O

Tertio fuit necessaria & congrua ratione nostre instructionis. vt inquit Tho. in 3ª. parte sume. q. 51ª. ar. tº. p°. in corpore questionis. Et hoc tripliciter. p°. vt sicut xps resurrexit a mortuis: ita & nos resurgamus a peccatis. Unde ad Collo. 3°. dicitur. Si resurrexistis cum christo: que sursum sunt querite. P

Secundo vt sicut xps post resurrectionem habuit nouam vitam: ita & nos in nouitate vite ambulemus: iuxta illud apostoli ad Roma. 12°. Renouamini in nouitate sensus vestri. Et ad Ephe. 4°. Renouamini in spiritu mentis vestre: & induite nouum hominem qui secundum deum creatus est in iustitia & sanctitate veritatis. Et p°. ad Cor. 5°. di. Expurgate vetus fermentum: vt sitis noua conspersio: sicut estis azimi: etenim pascha nostrum immolatus est xps. Itaque emulemur non in fermento veteri: neque in fermento malitie: sed in azimis sinceritatis & veritatis. Et ad Roma. 6°. iterum inquit Paulus. Quomodo xps surrexit a mortuis per gloriam dei patris: ita & nos in nouitate vite ambulemus. Et ideo non dicitur esse verum membrum xpi: qui spiritualiter non resurgit cum suo capite xpo per nouitatem vite: a quo nos christiani dicimur. de conse. di. 4ª. c°. postquam ascendit. Et propter apostolus ad Ro. 4°. hanc rationem tangens inquit. Christus mortuus est propter delicta nostra: & resurrexit propter iustificationem nostram. Tertio ad instruendum nos: quod sicut ipse resurrexit amplius non moriturus iuxta illud apostoli ad Ro. 6°. Xps resurgens ex mortuis iam non moritur: mors illi vltra non dominabitur: ita & nos amplius non debemus redire ad mortem peccatorum: sed viuere semper cum xpo in gratia: & dicere cum apostolo ad Gal. 2°. Xpo confixus sum cruci: viuo autem iam non ego: viuit vero in me xps. Q

Tertio principaliter fuit congrua & necessaria resurrectio xpi respectu beati. s. angelorum: & animarum sanctarum & corporum glorificandorum: vt cresceret illis gloria & consolatio in contemplanda humanitate xpi: vt inquit Alex. de ales vbi supra. Unde de xpo inquit apostolus Petrus. p°. c°. sue. p°. canonice. In quem desiderant angeli prospicere non solum enim sancti delectantur in contemplatione veritatis: sed etiam humanitatis Jesu xpi sicut prophetatum fuerat. Isaie. 33°. vbi dicitur. Regem in decore suo videbunt. Et ob hanc causam necessaria fuit xpi resurrectio maxime vt sancti in anima & corpore beatificarentur. In anima contemplando diuinitatem & animam xpi gloriosam. In corpore vero videndo corpus xpi omni gloria plenissimum. Et sic patet pars secunda huius sermonis.

¶ Pars tertia de iocunditate resurrectionis domini nostri Jesu xpi. R

m Ultas consolationes de passione & resurrectione xpi habuerunt diuersi de quibus hic paucas enarrabimus. Dimissa igitur principali consolatione quam fuit ipsi xpi: de quo dici potest illud. scdi Machabeorum. p°. Tempus affuit quo sol refulsit qui prius erat sub nubilo. Ipse. n. sol iustitie xps qui in passione fuit sub triplici nu-

bilo.s.mortalitatis quo ad corp⁹:passibilitatisq̄ ad ad aiam:⁊ mltiplicis penalitatis quo ad vtrūq3:hodie ō isto triplici nubilo exiuit ⁊ in mūdo refulsit. Nā corp⁹ ei⁹ induit imortalitatē:aīa impassibilitatē:⁊ vtrūq3 oīmodā gliā ⁊ felicitatē:vñ Leo papa ait. Post passionē xp̄i ruptis vīculis mortis īfirmitas in ūtutē:mortalitas in eternitatē:⁊ ptumelia trāsiuit in gliaz. Omittēdo etiā dicē de dotibus corpis gliosi ipsi⁹ dñi:⁊ de glia aie illi⁹:q: hec excedūt humani igenij facultatē:dico q̄ cōsolatio p̄ria fuit scōꝝ patrū:quā habuerūt statiz post passionē xp̄i:ad quos descēdit aīa ei⁹ gliosa sicut pphetatū fuerat per Dauid ps̄°.106°.vbi inquit. Sedētes in tenebris ⁊ in vmbra mortis:victos in mendicitate ⁊ ferro:⁊ eduxit eos de tenebris ⁊ de vmbra mortis:⁊ vīcula eoꝝ dirupit:q: ↄtriuit portas ereas:⁊ vectes ferreos cōfregit. Et Eccl.24°. dictū fuerat in psona xp̄i. Penetrabo oēs īferiores terre:⁊ libabo oēs spantes ī me. Osee quoq3 13°. dictuz fuerat. O mors ero mors tua:morsus tu⁹ ero o iferne:hoc aūt fuit ↄueniēs. Nā vt ingt Ari.9°.Ethi. Amicoꝝ p̄ntia delectabil' ē ī bonis fortunijs:⁊ ī īfortunijs aleuiāt tristati ↄdolētib⁹ eis amicis. Et in talib⁹ auxiliari nobilissimū ⁊ delectabilissimū est. Cū igit xp̄s singulari amore afficeret scīs p̄rib⁹:iuxta illud Joā.15°. Uos amici mei estis ⁊c. Ideo non imerito descēdit ad illa loca s̄bterranea:⁊ extraxit illos:quoꝝ singulis extraetis ingt illud Jere.31°. Jn charitate ppetua dilexi te:ideo extraxi te misans tui. Sciēduz est ergo q̄ aīa Christi statim cū mortuus fuit:cū maxima angeloꝝ multitudīe p̄rexit ad īferos. Demones aūt in aere cōmorātes hoc vidētes statim anūciauerūt demonibus infernalib⁹ mortuū quēdaz cum maxia turba angeloꝝ aduētare:qui videt velle infernū impiose intrare:⁊ eos debellare. Propter qd̄ portas īfernales clauserūt. Sed angeli p̄reūtes ad ianuas īferni pulsantes clamauerūt dicētes illud psalmi.23. Tollite portas p̄ncipes v̄ras:⁊ eleuamini porte eternales:⁊ introibit rex glie. Quibus respōderunt demones. Quis ē iste rex glorie? Nunq̄ enim huc venit mortuus cum tali audacia. Et illi dixerunt:domin⁹ fortis ⁊ potens:dñs potēs in prelio. Et cum adhuc nō aperirēt:iterum clamauerūt angeli dicētes. Tollite ⁊c. Quib⁹ respōdētibus. Quis est iste rex glorie? Illi dixerūt. Dominus virtutū:ip̄e est rex glorie. Quibus dictis ceciderūt ⁊ cōfracte sunt porte infernales. Et hoc figuratum fuerat Judicum 16°.vbi dī.q̄ Sanson portas clausas gaçe ciuitatis apprehēdit ⁊ asportauit. Similiter recitat Ualerius maximus:q̄ quedam vorago maxima rome apparuit:que totā ciuitatē de putredie erexte corrūpere videbat:⁊ propterea multi moriebātur. Sibilla aūt r̄ndit eis illā voraginē nunq̄ esse saturādā:nisi valētior romanorū in ip̄az se p̄icerct. Qd̄ cū per ciuitatē vulgatū fuisset:statī curt⁹ quidā adolescēs romanoꝝ nobilissim⁹ valētior oīb⁹ valde bñ armat⁹:in voraginē illā simul cū equo se p̄cipit:⁊ subito cessauit pestis atq3 vorago. Moraliter ista vorago limbus erat:qui oēs scōs p̄res deuorabat ⁊ molestabat. Xp̄s aūt valētior oīb⁹ in ūtute:charitate armat⁹:mediāte equo scte crucis in ipsā foueā sibi descēdit:⁊ cessauit pestis atq3 vorago:q: tūc xp̄s libū reclusit:⁊ oēs scōs p̄res abinde extrahēs:ab eis molestia liberauit. B

Quod aūt xp̄s vere descēderit ad īferos:pbat Alex.de ales ⁊ dclarat in.3ª.par.sūme.q.9ª. ar°.4°.in corpore q̄stionis. ⁊ sctūs Bona.in.3°. di.22ª.ar°.p°.q.4ª.⁊ ēt Tho.in.3°.di.23ª.ar°.p°. q.2ª.vnde possum⁹ cōsiderare deuote s̄m quosdā doctores:q̄ quādo xp̄s in cruce clamauit emittēs sp̄ū:terra ↄtremuit:⁊ petre scisse sūt:vt dī. Mathei.27°. Uñ illō foramē in quo fuerat crux:adeo extēsū est vt trāsiret vsq3 ad libū in quo erāt sācti p̄res. Et per illud foramē descēdit ibidē de sāguie xp̄i in cruce pēdētis:statimq3 adueniente aīa Jesu xp̄i:apparuit lux magna in libo:qui p̄us erat tenebrosus:⁊ psp̄exerūt sāguinē illū ō cruce fluentē. Quia vo Joānes baptista per modicū tp̄s p̄rexerat ad libū:⁊ annunciauerat xp̄i passionē futurā in p̄rimo:ip̄e surrexit:⁊ dixit illis sanctis patrib⁹. Hec lux est illius scī agni imaculati:qui hodie p nobis ī cruce pepēdit:quē ego digito mōstraui dicens. Joā.p°. Ecce agn⁹ dei:ecce qui tollit pctā mūdi. Tūc surrexit Jsaias ppheta ⁊ dixit. Hec lux est illa de q̄ ego prophetaui.9°.c°.libri mei dicens. Populus qui sedebat in tenebris vidit lucē magnā:ambulātib⁹ in regione vmbre mortis:lux orta est eis. Tūc surrexit etiā Zacharias propheta dicēs. Hic est sāguis de quo ego dixi.c°.9°. libri mei dicēs Christo. Tu quoq3 in sanguine testamēti tui eduxisti victos de lacu:in quo nō erat aqua. Statī ergo aduenit dñs Jesus christus dicentibus illis hec verba inter se:⁊ se inicē ↄfortantibus:⁊ illuminauit totū illū locū indicibili splendore:mētes quoq3 illorum ineffabili claritate:vñ ingt Augustinus vt habetur in legendario:in festo resurrectionis. Sicut adueniēte luce solis:oēs tenebre in aere existens effugatur:sic adueniente anima xp̄i in limbo īfernus illustratur. Statiz ergo Jesus christus dulciter salutauit eos ⁊ beatificauit:vt inquit sanctus Bonauētura in.3°.dist. 22ª.ar°.p°.q.6ª.in corpore questionis. Et beatus

Pro. in eadem distin. ar°. p°. q. 3ª. & iterum in. 3ª.
parte summe. q. 52ª. ar°. 4°. in corpore questionis
& extraxit eos & pduxit vsqz ad paradisum terre/
strem: vt ibi staret vsqz ad suā ascēsionē. De qua
liberatione quantam exultationem habuerit san
cti patres: patet considerando affectionem quam
habebant: tanto tempore illū expectātes. Scriptū
est enim. Prouer. 13°. Spes que differtur affligit
animam desideria autem cum completa fuerint
delectationem pariunt. Unde ait Augustinus in
sermone de passione. Hanc ergo tristitiam & penā
totā xp̄s cōuertit in letitiam & gaudium: dū san
ctis patribus animam suam & diuinitatis essen/
tiam ostendit: in qua omnis gloria paradisi con/
sistit. Si ergo Abraham gauisus est de incarna/
tione xp̄i: vt dicit Joānis. 8°. Multo magis cre
dēdū est: ipsū & alios sanctos patres exultasse: qn̄
viderūt eū venientē ad eos. Ualde enim gauderet
qs si de carcere sarracenorū vel turchoꝝ liberaret.
Multo igitur magis ipsi debuerunt gaudere qn̄
fuerunt educti d̄ carcere tenebroso: vbi diuina vi
sione carebant. De carcere horrendo: vbi horrēdo
rum demonum vicinitatē habebant. De carcere
ignominioso: quia sub terra in lacu iacebant. Et
de carcere tam longo: quia per tot milia annorū
ibi remanserant. Et ideo de eis predictum fuerat.
Jsa. 35°. Gaudiū & letitiam obtinebunt: & ab eis
fugiet dolor & gemitus. Habuerūt eni gaudium
quia assecuti sunt diuine visionis aspectū: habue/
runt leticiam quia euaserunt tā horribilē vicini
tatem demonū. Fugit ab eis dolor quē habebat p
pter locum tam ignominiosum. Et gemit⁹ quem
habebant propter carcerem: tā diuturnū. In vi
sione autem anime xp̄i deificate adimpletum est
illud psalmi octuagesimitertij. Exultauerunt in
deum viuū: & illud Neemie. 12°. Deus letificauit
eos letitia magna. Et illud quod promiserat ipse
dn̄s Jere. 31°. di. Consolabor eos & letificabo a do
lore suo. Ceperunt autem oēs scti patres dulciter
decantare cū Dauid illud psalmi. 106. Confitemi
ni dn̄o quoniā bonus: qm̄ in seculum misericor/
dia eius. Dicant nunc qui redēpti sūt a dn̄o: quos
redemit de manu inimici. &c. Et tunc adimple/
tū est illud p̄mi. Esdre. 3°. Nō poterat quisqz co
gnoscere vocem clamoris letantiū. Interim aūt
delata est ab angelis anima latronis qui xp̄o se re
commendauerat: que visa xp̄i deitate p̄mus glori
ficata est: & sic cum illo fuit in paradiso: idest in fe
licitate: sicut xp̄s p̄miserat. Ubi eni est p apa ibi
dicit esse roma: vt notat Inno. in c°. ego enim. de
iure iu. & in. c°. quodcunqz. 24ª. q. pª. & Archi. in
c°. p̄seīte. de p̄bē. & di. & in. c°. scire. 7ª. q. pª. Scie/
dū est aūt q̄ statī vt Adā & Eua dn̄m viderunt
cū alijs sanctis patribus eum adorantes dixerū/
culpā suā pro eo q̄ fuerāt causa perditionis tan
tarum animarū & mortis ac passionis sue quos
dulciter confortans Christus respondit illud qd̄
canit ecclesia. O felix culpa que talē [illegible] tātū meru
it habere redemptorem. Liberatis ergo san/
ctis patribus fecit illud quod scriptum est. Apo/
calipsis. 2°. Uide angelum: idest Christum descen
dentem de celo habentem clauē abyssi: idest infer
ni: & cathenam magnam: idest potestatem in ma
nu sua & apprehendit draconem serpentem anti/
quum qui est diabolus & sathanas: & aligauit eū
& misit in abyssū: & clausit: idest s̄m glo. potesta/
tes nocendi limitauit: vt ēt inquit Alex. de ales i
3ª. parte sūme in tractatu d̄ effectu passionis chri
sti. m

Secunda cōsolatio post mortē domini nostri
sed prima post resurrectionem eius: fuit glo
riose virginis marie: cui primo apparuit vt in fi/
ne sermonis dicetur. Sed pro nunc illa dimissa
dicamus d̄ tertia que fuit sancte Marie magda
lene: de qua scriptum est. Joan. 20. q̄ dum staret
ad monumentum foris plorans: conuersa est re/
trorsum & vidit Jesum stantem & non sciebat q̄a
Jesus est dixitqz ei Jesus. Mulier quid ploras?
quem queris? Jlle autem existimans quia hortu
lanus esset dixit ei. Domine [illegible] tu sustulisti eum di
cito mihi vbi posuisti eum? & ego eū tollā. Et hic
possumus contemplari deuote: licet aliud non po/
natur in euangelio: q̄ christus dixerit ei. Si po/
suissem illum in domo pillati: & in medio militū
quid facies? Jpsa autem inquit. Et ego eum tol/
lam. Tantus enim erat amor & charitas erga ma
gistrum suum: q̄ parum curasset d̄ morte vt pos
set eū videre. Tunc dixit ei Jesus. Maria? Quā
vocem illa cognoscens conuersa dixit ei. Raboni
quod dicitur magister. Dixit ei Jesus. Noli me tā
gere: nondum enim ascendi ad patrem meū: sci
licet [illegible] corde tuo: quia adhuc non credis me [illegible]
p̄ris equalitatem sedere. Uade autem ad fratres
meos: & dic eis. Ascēdo ad patrē meū & patrē ve/
strū deū meū & deū vestrum. Cū aūt xp̄s hec v̄ba
dixit ei: volēs eā remouere ne se tangeret posuit su
per faciē ei⁹ tres digitos: & in locis per eū tactis re
mansit vsqz hodie caro itegra cū alia caro vultus
sui sit icinerata: vt retulit mihi vnus ff̄ nr̄ qui eā
vidit. Si autem queratur quare prius apparuit
Magdalene: q̄ Petro & alijs discipulis. Rn̄/
dit Augustinus sup p̄ma canonica. Joānis ome
lia. 3ª. dicens. Resurrectio xp̄i viris per feminam
nunciata est: vt cōtraria arte h̄ostis vincet. Quia

cui ille mortē primo homini per feminā nūciauit ita et viris vita per feminā nūciata est: hec ille. Secūda ratio: vt daretur exēplum peccatoribus redeūdi ad penitētiā: quia vt dicitur ad Ro. 5°. vbi supabundauit delictū supabūdauit et gratia. Tertia rō ē: vt daretur nobis exēplū pseuerādi. Ma. n. pseuerauit vsq in finē: et discipulis recedētibus ipa nō recessit a monumēto: ideo pmo sibi apparuit. Perseuerās eni saluus erit: vt dicitur Matth. x°. Cōsiderate ergo quātū gauisa fuit Magdalēna vidēdo Jesu xpm resuscitatū quē tm̄ desiderabat videre vel mortuū. Viderūt quoqz illū alie marie vt habetur Mat. 28°. Cū eni ille discessissent a monumēto: corpe eius nō repto: postq̄ appuit Magdalene appuit ēt illis i via. Et credēdū ē q maria Magdalena etiā fuit psēs: que currēs nūciare discipulis quomodo viderat dn̄z Jesū iuenit alias marias in via: et cū cepisset nunciare eis visionē: ecce xps occurrit illis dicēs. Auete. Ille aūt accesserūt et tenuerūt pedes eius. Tunc ait illis Jesus. Nolite timere. Ite et nunciate fratribus meis: vt eant in galileā ibi me videbūt. O immēsa benignitas saluatoris: qui idignos seruulos suos frēs appellat. Si autē querat quare iste tres marie perrexerūt siml ad sepulchrū rn̄deo: q propter quattuor causas inter alias. Primo propter maiorē testimonij firmitatē: quia vni soli testi cōiter nō creditur. c°. licet vniuersis. de testi. et singulares testes nō faciūt plenā fidē. c°. bone. et c°. cū dilecti. de elec. et c°. ob crimē. de testi. et c°. licet causā de proba. Secūdo propter decētiā et honestatē. Decet eniz matronas ire bene sociatas. Tertio propter misticā significationē: vt ex hoc detur intelligi q illi ad xpm veniunt qui habēt fidē: spē: et charitatez. Quarto propter cōmēdādā cōgregationē. Tutius eni est seruire deo in societate bona: q̄ in singularitate. Unde Salomō Ecclesiastes. 4°. inqt. Melius est esse duos simul q̄ vnū solū: habēt eni emolumētū societatis sue. Tales eni merito societatis aliquādo liberantur a malo culpe pptrate. Uñ ibidē subdit Salomō. Si vnus ceciderit ab alio fulcietur. Veh aūt soli: qr cū ceciderit nō habet subleuantē. Aliquādo etiā liberantur a malo culpe perpetrāde: et iō subdit. Si qsq̄ pualuerit contra vnū: duo resistēt ei. Aliquādo mutuo se accēdunt in amore dei: et iō subdit. Si dormierit duo fouebuntur mutuo. Unus aūt quomodo calefiet? et Prouer. 27°. etiaz dicit. Ferrum ferro acuitur: et homo exacuit faciez amici sui. Aliqñ etiā protegunt a tētationibus diaboli. Unde dicitur Ecclesiastes. 4°. Funiculus triplex difficile rūpitur. Diabolus eni nō potest rūpere funes dei in simul cōgregatos in charitate: et iō cupit inuadere solos dicens illud primi. Regum. 17°. Eligite vobis virum et descendat ad singulare certamen. Iste autez bone mulieres citius alijs viderūt dominum Jesum resuscitatum: quia cum quesierunt valde mane vt per hoc significaretur q illi citius inueniunt christum qui eum querunt in p° iuuentutis flore. Sicut faciebat Dauid qui dicebat. ps°. 5°. Mane astabo tibi et videbo. Ipse eni ait. Prouerbiorū. 8°. Qui mane vigilauerit ad me iueniet me. Licet autem dicatur Marci vltimo: q venerunt orto iam sole: et Joānis. 20. dicitur: q tenebre adhuc erant super terram. In hoc non est contrarietas. Quia adhuc erant tenebre super terram quādo discesserūt a domo vt irēt ad sepulchrum. Sed quia prius emerunt aromata vt habetur Marci vltimo: ideo quando fuerunt ad monumentum erat ortus sol. Vel dicendum q sol ibi dicitur ortus: quia aurore fulgor ex radijs surgentis solis causatur. X

Quarta consolatio fuit Petri de qua prime Corinthiorū. 15°. dicitur: quia visus est primo cephe: et post vndeciz Cephas eniz Petrus interpretatur: vt dicitur Joan. p°. Quādo autez aparuerit ei non bene scitur: nisi forte quando redibat a monumento cuz Joanne Luce vltimo vel vt dicitur in historia ecclesiastica apparuit ei cauerna in qua flēdo manebat. Nā postq̄ negauit xpm in cauernā quādā itrauit que mō dr̄ gallicātus: vbi se totū ad lamēta penitētie conuertit ibi vt quibusdā placet: in ipsa resurrectionis die magister benignissimus visitauit eū certificās illum de sui remissione peccati: ob qd̄ Petrus miro gaudio fuit affectus. Y

Quinta cōsolatio fuit cleophe: et alterius discipuli: qui putatur fuisse Lucas euangelista: de quibus scriptū ē Lu. 24°. Ecce duo ex discipulis Jesu ibāt ipo die. s. resurrectiōis: i castellū qd̄ erat i spacio stadiorū sexagita ab hierlm: noie Emaus. Et ipsi loqbantur ad inicē de his oibus que acciderāt. Et factū est dū cōfabularētur: et ipe Jesus appropiquās ibat cū illis. Oculi aūt eorū tenebantur ne eū agnoscerent et ait ad illos. Qui sūt hi sermōes q̄s cōfertis ad inicē ābulātes: et estis tristes? Et rn̄dēs vnus cui nomē cleophas: dixit ei. Tu solus pegrinus es i hierlm, et nō cognouisti ea q̄ facta sūt illa his diebus? Que vba exponūtur dupliciter a doctoribus primo sic. Quō pōt esse q tu solus peregrinus ignores ea q̄ nota sūt oibus alijs pegrinis q fuerūt i hierlm? vel scd̄o sic. Cuz tu solus inter oēs peregrinos qui fuerūt in hierlm remanseris ibi vsqz nūc: que est tertia dies post parasceuē: quō ignorare potes ea que tam publice sunt facta et cunctis manifesta?

Ipse ait r̄ndēs eis dixit. Que? Et illi dixerūt. De Iesu nazareno qui fuit vir ꝓpheta: potēs in opere ⁊ ſmone corā deo ⁊ omni pplo: ⁊ quō tradiderūt eū ſūmi ſacerdotes ⁊ pricipes nr̄i in dānationem mortis: ⁊ crucifixerūt eum. Nos aūt ſpabam⁹: qꝛ ipſe eſſet redēpturus iſrael. Et nūc ſuper hec oīa: tertia dies eſt hodie ex quo hec facta ſunt. Sed ⁊ mulieres q̄dā ex nr̄is terruerūt nos: que ante lucē fuerūt ad monumentū: ⁊ nō inuēto corpe ei⁹ venerūt dicētes: ſe etiā viſionem angelorꝫ vidiſſe qui dicūt eū viuere: ⁊ abierūt q̄dā ex nr̄is ad monumentū: ⁊ ita inuenerūt ſicut mulieres dixerūt: ipm̄ xō nō inuenerūt. Tunc dixit illis Ieſus. O ſtulti ⁊ tardi corde ad credēdū in oībus que locuti ſunt prophete. Nōne oportuit pati xp̄m: ⁊ ita intrare in gl̄iam ſuā? Et incipiēs a Moyſe ⁊ oīb⁹ ꝓphetis: iterꝓtabat illis in oībus ſcripturis que de ipſo erant. Et appropinquauerūt caſtello quo ibāt: ⁊ ipſe finxit ſe lōgius ire. Et coegerūt illū dicētes. Mane nobiſcū dn̄e qm̄ adueſperaſcit: ⁊ inclinata eſt iam dies. Et intrauit cū illis. Et factū eſt dum diſcūberet cū illis: accepit panē ⁊ bn̄dixit ac fregit: ⁊ porrigebat illis. Et apti ſunt oculi eorꝫ: ⁊ cognouerūt eum: ⁊ ipſe euanuit ab oculis eorꝫ: ⁊ dixerūt adiuicē. Nōne cor nr̄ꝫ ardens erat in nobis: dū loqueret̄ī via ⁊ apiret nobis ſcripturas? Et ſurgētes eadē hora regreſſi ſunt in hieruſalē: ⁊ inuenerūt ꝯgregatos vndecī ⁊ eos qui cū ipſis erāt dicētes: ꝙ ſurrexit dn̄s vere: ⁊ apparuit Simoni. Et ipſi narrabāt que geſta erāt in via: ⁊ quomodo cognouerūt eū in fractione panis: hec ibi. Dicit aūt Nicolaus de lira ꝙ ſaluator frāgebat panē manibus ſicut alij cultello. Ipſe enī faciebat ſignū crucis ſup ipm̄ panē ⁊ ita ſcidebat̄ ac ſi cultello ſciſus fuiſſet: ⁊ ad hoc ſignū ipm̄ cognouerūt. Sed pro maiori declaratione hui⁹ hiſtorie eſt ſciendū: ꝙ ille ali⁹ diſcipulus qui erat cū cleopha: fuit Lucas euāgeliſta ſm̄ doctores: qui nomē ſuū reticuit: ne ſe iactare videret̄: ſi enī aliꝰ fuiſſet bn̄ illum exp̄ſſiſſet ſicut exp̄ſſit nomen cleophe. Ipſe aūt cleophas erat natiuus de caſtello emaus: qō nūc appellat̄ Nichopolis: ⁊ eſt ciuitas: diſtat aūt a hieruſalē per ſeptē miliaria cū dimidio: nam miliare dr̄ via mile paſſuū: ſtadiū āt eſt octaua ps miliarij ꝯtinēs cētū ⁊ 25. paſſus: ⁊ ſicut dr̄ ſm̄ Iſi. ⁊ Bedā ſup Lucā: qꝛ Hercules gigas legit̄ vno anelitu tātū cucurriſſe: ⁊ poſt ſteriſſe: ⁊ pp̄ hoc illud ſpaciū ſic dr̄ a ſtādo: ſexaginta ergo ſtadia ſūt ſeptē miliaria cū dimidio vt diximus. Apparuit aūt eis vt pegrin⁹: qꝛ erat pegrinus a fide illorꝫ qui in eo perfecte nō credebāt: vt ingt Greg. in omelia paſcali: de quo etiā habet̄ in ᵹ. opponit̄. xxx. qō vt plane. p^a. q. p^a. Itē hoc egit vt oſtenderet ꝙ erat pegrinus in hoc mūdo quo ad humanitatē: ⁊ ideo voluit in oībus cōuerſari vt peregrinus. Unde naſci voluit in via ⁊ in comuni diuerſorio: nō in propria domo. Itē in alieno hoſpitio ꝯuerſatus eſt: ⁊ in alterius ſepulchro tumulatus: ⁊ ideo dixit Luce. 9°. ⁊ Matth. 8°. Uulpes foueas habent ⁊ volucres celi nidos: fili⁹ autem hominis nō habet vbi caput ſuum reclinet.

Z

Ut aūt melius videamus qualiter Chriſtus vere fuit pegrinus: opepreciū eſt inueſtigare qualē habitū aſſumpſit. Quas vias fecit: que hoſpitia intrauit: que picula ſuſtinuit ⁊ que inſignia reportauit. Primo eni dr̄ peregrinus quātū ad habitū. Ipſe enim habuit ſclauinā: ſcarcellā: pilleum: baculū: ⁊ calciamentū. Sclauina fuit eius caro quā beata vgo in vtero ei fecit: ꝑmi Regū. 2°. Tunicā paruā ſibi faciebat mater ſua. Iſta aūt ſclauina fuit pri° albiſſima: idest puriſſima ō puriſſimis ſanguib⁹ vginis facta. Uñ dixit xp̄s de ſe ⁊ ō alijs qui hn̄t ſclauinas albas: ideſt corpora pura. Apoca. 3°. Ambulabūt mecū ī albis ⁊c. Deinde iſta ſclauina facta eſt in cruce rubra: qꝛ tota fuit ſanguine aſperſa. Unde angeli admirantes dicebāt. Iſa. 63°. Quare rubrū eſt indumētū tuū ſicut calciamētū in torculari? Ultimo facta ē hec ſclauina tota nigra: qn̄ in cruce remanſit mortua ⁊ liuoribus plena: Apoca. 6°. Sol factus eſt niger ſicut ſaccus cilicinus. Habuit etiā ſcarcellā ideſt aīam. Peregrini enim in ſcarcella ſolēt aurum ⁊ argentū ac theſauros ſuos ponere ⁊ portare. Aia autē Chriſti fuit plena triplici theſauro. ſ. gratie: ſapiētie: ⁊ glorie: Ioānis p°. Uidimus gloriā eius plenā gratie ⁊ veritatis. Hoīes enim erāt a celeſti gloria excluſi: ideo portauit theſaurū gl̄ie per quē eos ad gloriā reduceret. Erāt etiā dei inimici: ⁊ ideo portauit theſaurū gratie: per quē eos deo patri recōciliaret: erant quoqꝫ ceci ⁊ tenebris obuoluti neſciētes viā inuenire que ducit ad patriā: ⁊ ideo portauit theſaurū ſapiētie: per quē eis viam celeſtis patrie demōſtraret. Habuit ēt pilleum: ideſt coronam ſpineā. Solēt enim peregrini portare pilleum cōtra eſtū: ventū: ⁊ pluuiā: ⁊ ſiliter cōſideratio illius corone ſpinee nobis debꝫ eē in vmbraculum ab eſtu voluptatis: vt refrigeremur: quia vt dicit Auguſtin⁹ ⁊ Bernardus nō decet ſub ſpinato capite mēbrū eē delicatū. Itē dꝫ eē in defēſionē a pluuia tribulationū vt aleuiet̄: qꝛ ſicut dicit Gre. Si paſſio Chriſti ad memoriā reuocet̄: nihil eſt a deo durū qō nō equo animo

tolleretur. Debet quoqz esse [illegible] ascõsionez a vento tẽtationũ vt ꝓpulsent: qđ significatũ est Numeri 21°. vbi đr: q ad visionẽ serpẽtis enei in pallo suspẽsi: saluabãtur illi qui a serpẽtibus ꝑcutiebantur. De his aũt tribus đr Isa. 4°. Tabernaculum erit in vmbraculuz diei ab estu. In abscõsione a pluuia ⁊ turbine. Habuit insup baculũ: idest crucẽ: qui qdem baculus fuit clauus ferratus. Solẽt aũt peregrini vti baculo ad sustẽtatiõem: ad fluuiorũ trãsuadationem: ⁊ ad malarũ bestiarũ percussionẽ. Et silr Christus per baculũ crucis homines tribulatos sustẽtat ne fatigẽtur. Ad Hebre. 12°. Recogitate eum qui talẽ sustinuit ꝯtradictionẽ vt nõ fatigemini aĩs vestris deficiẽtes. Et psalmista illi inqt. Uirga tua ⁊ baculus tuus ipa me cõsolata sũt. Scđo per baculũ crucis fluuiũ istius mũdi trãsiuit ⁊ ad patriã ꝑuenit Geñ. 32°. In baculo meo trãsiui iordanẽ istum: ⁊ Luce vlt°. ipe ait. Oportuit xp̃m pati ⁊ ita ĩtrare in gl̃iam suã. Tertio per baculũ crucis diabolicuz ꝑcussit: Isa. 30. A voce dñi pauebit assur: virga percussus. Et ideo demones ip̃m baculum crucis timẽt. Unde Chri. iquit. Ubicũqz demones crucẽ vidẽt: territi fugiũt timẽtes baculũ quo plagã acceperũt. Habuit etiã calciamẽtum. Peregrini eni bonũ calciamẽtũ assumũt ꝯtra lutum: spinas ⁊ lapides: ⁊ Christus habuit optimũ calciamentũ ꝯtra ꝑdicta oĩa: iudei nãqz in ip̃m ꝓiecerũt lutum. Uñ ipe per psalmistã inqt pr̃i. Eripe me de luto vt nõ infingar. Itẽ eũ spinis coronauerũt: Joã. 19°. ⁊ tulerũt lapides vt iacerẽt in eum: Joã. 8°. De calciamẽto aũt Christi đr Deute. 33°. Tingat in oleo pedẽ suũ: ferrũ ⁊ es calciamẽtum eius. Uia eni xp̃i erat tincta oleo grẽ: que oĩa aduersa dulcorabat: munita ferro ꝯstãtie que ipa aduersa non timebat: ⁊ ere incorruptibilis patiẽtie qua oĩa supplicia tollerabat. Habitus aũt istius ꝑegrini fuit bñdictus: nã eius scarcellã: idest aĩam bñdixit deus pater. Ezech. 3°. Bñdicta gl̃ia dñi de loco sancto suo. Eius sclauinã: idest carnẽ bñdixit sp̃s sctũs. Luce p°. Bñdictus fructus vẽtris tui. Eius baculũ idest crucẽ bñdixit totus mũdus. Sap. 14°. Bñdictũ lignũ per qđ fit iustitia. Et ideo de isto ꝑegrino qui est totus bñdictus dicere possumus deo pr̃i illud scđi Para. 6°. Facies cũcta pro qbus inuocauerit te ille ꝑegrinus. Scđo đr ꝑegrinus quãtuz ad vias quas fecit: ꝑegrini eni habẽt aliqñ vias planas: aliquãdo ascẽsus: ⁊ aliqñ descẽsus. Iste ãt ꝑegrinus nihil habuit de plano: sed tota via sua fuit descẽsus vel ascẽsus. Primo eni fecit magnũ descẽsum: qñ de celo venit in mũdũ: Joã. 16°. Exiui a patre ⁊ veni in mundũ. ⁊c. Deinde fecit magnũ ascẽsum qñ de mũdo ascẽdit in patibulũ. Joã. 3°. Sicut Moyses exaltauit ſpentẽ in đserto: ita exaltari oportet filiũ hoĩs. Deinde fecit magnũ descensum qñ de cruce descendit in limbũ. Et inde fecit magnũ ascẽsuz qñ de limbo rediẽs ⁊ de sepulchro resurgẽs ascẽdit i celũ: de q̃ đr ad Ephe. 4°. Qui descẽdit ipe ẽ ⁊ q ascẽdit sup oẽs celos. Uita pñs est via qdã in qua nullus fere vult hẽre aliquã difficultatẽ in ascẽdẽdo: idest i aggrediẽdo aliq̃ difficilia: nec in descẽdẽdo: idest sustinẽdo aliq̃ aduersa sed tãtũ ire per plana: idest hẽre oĩa ꝓspa ⁊ delectabilia. Sed qcũqz nõ vadit post xp̃z: errat: qr ipe est via: vitas: ⁊ vita. Joã. 14°. trãsũptiue. in c°. si ꝯsuetudinẽ. 8°. dist. Quattuor aũt sũt que nõ permittũt in via errare. s. ferramẽtoꝝ ipressio. Uñ dr coiter. Tene viã ferratã si vis hẽre viaz rectã. Secũdũ est crucũ erectio: qr cruces i via recta erigũtur. Tertiũ est ramoꝝ ⁊ plãtaꝝ reflectio: ⁊ q̃rtũ est lapiduz aggregatio. Et ideo qr xp̃s est via voluit hẽre ista q̃ttuor isignia: habuit eni ferramẽta: idest qnqz vulnera in corpe suo: cũ ferramẽtis ipressa: habuit crucẽ quã sup humeros baiulauit ⁊ sup quã ascẽdit: habuit reflectionẽ plãtaꝝ: idest coronationẽ spinaꝝ. Itẽ aggregationẽ lapidũ: qr plures eũ iudei voluerũt lapidare. Qui igr̃ nõ vult errare sequar̃ xp̃m. Ab eius enim tramite declinãs multum errat a via recta. Si autem dicamus q etiam Christus sicut alij peregrini dilexit viã planã ⁊ abhoiatus est viam prauam ⁊ asperã: possumus exponẽ de via plana v̾tutis: iustitie. s. ⁊ egratis: ⁊ oĩuz bonoꝝ moꝝ: de qua đr Isa. 4°. Erũt praua in directa: ⁊ aspa in vias planas. Tertio đr peregrinus ꝓp hospitia que itrauit. Solẽt. n. ꝑegrini ter in die itrare hospitiũ. s. in tertia ad prãdendũ: in meridie ad bibẽdũ ⁊ qescẽdũ: ⁊ in sero ad cenandũ ⁊ dormiẽdũ. Et silr xp̃s tria hospitia intrauit. Primũ fuit vterus v̾gis gl̃iose: qđ hospitiũ intrauit in tertia: idest in martio q est tertius mẽsis a ianuario: vł in tertio tpe. s. grẽ. Primũ. n. tps fuit nature: scđm legis scripte: tertiũ v̾o grẽ. In hoc ãt hospitio xp̃s prãsus ẽ hñs carnẽ v̾gineã pro cibo ⁊ sanguinẽ pro potu: ⁊ istũ cibum ⁊ potũ dat nobis dicẽs Joã. 6°. Caro mea vere est cibus: ⁊ sanguis meus vere est potus. Secũdum hospitiũ fuit patibulũ crucis: ⁊ istud hospitiuz ingressus est i meridie sitiens. Unde Joã. 19°. dixit. Sitio. Sz iudei obtulerũt ei acetũ cum felle mixtũ. Ibi etiã requieuit quãdo iclinato capite spũm tradidit: ⁊ ideo ei inquit sponsa. Canticoruz primo. Indica mihi vbi cubes: vbi pascas in meridie. Tertium hospitium fuit sepulchrum vbi dormiuit: dicens cum psalmista. Ego dormiui ⁊ somnum

cepit p dormitionē aūt ⁊ somnū hic accipit' mors:
iuxta illud Dan.12°. Qui dormiūt in terre puluē
euigilabūt ⁊c. Tūc aūt xp̄s in sepulchro dormiuit
qā in eo corpus suū mortuū iacuit. Istud aūt ho
spitiū ingressus est in sero. Mat.27°. Cū iam se
ro eēt factū venit Joseph ab arimathia ⁊c. Tunc
aūt fecit cenā oībus qui erāt in limbo. Luce.14°.
Hō quidā fecit cenā magnā: ⁊c. Jmo fecit cenaz
oīo us scis: de qua in figurā dī Hester.p°. Assue
rus rex tertio anno īperij sui: idest tertio tpe gr̄e: fe
cit grāde ꝯuiuiū cunctis ꝓncipib⁹: idest p̄riarchis:
ꝓphetis: ⁊ ap̄lis: ⁊ suis pueris: idest ꝟginib⁹ pu
ritatē fuātib⁹: ⁊ fortissimis p̄sar: idest martyrib⁹
⁊ medoꝝ īclytis: idest ꝯfessorib⁹: ⁊ p̄fectis ꝓuincia
rū: idest angelis. Quarto dī pegrin⁹ quātū ad pi
cula que sustinuit. Solēt.n. pegrini sustinē picula
qñq3 a socijs qui eos ꝓdūt: qñq3 ab hospitib⁹ q
eos occidūt: ⁊ qñq3 a latronib⁹ qui eos expoliāt: ⁊
sic xp̄s a suo socio.s. iuda fuit tradit⁹. Mat.26°.
⁊ a iudeis iter q̄s fuerat hospitat⁹ fuit vulnerat⁹ ⁊
occisus. Zach.13°. his plagis plagat⁹ sū i domo
eoꝝ qui me diligebāt: idest diligē debebāt. A militi
b⁹ q̄q3 fuit vestib⁹ expoliat⁹: Joā.19°. de quo ꝓphe
tatū erat. ps°.21°. vbi i psona xp̄i dī. Diuiserūt si
bi vestimēta mea: ⁊ sup vestē meā miserūt sortem.
Quinto dī pegrin⁹ pp īsignia que reportauit. So
lēt.n. pegrini reuertētes q̄dā īsignia in sclauina re
portare: vt ostēdāt q̄ suā pegrinationē cōpleuerūt
ad plenū: ⁊ vt hoīes ꝓuocent ad sibi bn̄faciēdū: ⁊
sint securiores ad ambulādū. Et sic xp̄s ad p̄riam
rediētes cicatrices reseruauit. Primo ad ostēsionē p̄i
ne obedientie iam cōplete: dicēs p̄ri illud Joā.17°.
op⁹ ꝯsumaui qd̄ dedisti mihi vt facerē. Scd̄o ad
ꝓuocationē p̄ine misericordie. Vñ Ambro. inquit.
Uulnera suscepta abolere noluit: celo īferre mal
luit vt ea p̄ri misericordie ostēderet: ⁊ ꝓpitiatio pro
pctis n̄ris fieret. Tertio īsignū securitatis nob acq
situ. Ezech.9°. Sup quē videritis thau ne occidatis
eū3. Sicut eni hostes timēt vexilla regis ⁊ fugiūt
ab eis: sic demones timēt ⁊ fugiūt qñ vidēt signa
culū crucis: ⁊ iō dī Isa.13°. Sup mōtē caligino
sum: idest diabolū: leuate signū. ZZ

Sexta ꝯsolatio fuit oīum ap̄loꝝ: que dī vbi
s.s. Luce.24°. vbi dī. Cū aūt hec loquerent'
Jesus stetit in medio eoꝝ: ⁊ dixit eis. Pax vobis.
Ego sū nolite timere. Cōturbati vo ⁊ ꝯterriti: exi
stimabāt se spm̄ videre. Et dixit eis. Quid turba
ti estis ⁊ cogitatiōes ascēdūt in corda vr̄a? Vide
te man⁹ meas ⁊ pedes meos: q: ego ipse sū: palpate ⁊
videte: q: spūs carnē ⁊ ossa nō hꝫ: sicut me videtis
hr̄e. Et cū hoc dixisset: ostēdit eis manus ⁊ pedes.
Adhuc aūt eis nō credētib⁹ ⁊ mirātib⁹ pre gau
dio dixit. Habetis aliqd̄ hic qd̄ māducet'? At illi
obtulerūt ei partē piscis assi ⁊ fauū mellis. Et cū
māducasset corā eis assūmēs reliquas dedit eis: ⁊
dixit ad eos. Hec sūt verba que locut⁹ sū ad vos
cū adhuc essē vobiscū: qm̄ necesse est ipleri oīa
que scripta sūt in lege Moysi ⁊ prophetis ⁊ psal
mis de me. Et tūc aperuit illis sensū vt itelligerēt
scripturas. Joānis quoq3.20. scriptū est. Cū esset
sero die illo vna sabbatorum: ⁊ forēs essēt clause
vbi erāt discipuli cōgregati pp metū iudeorū. Ue
nit Jesus ⁊ stetit in medio ⁊ dixit eis. Pax vob.
Et cum hoc dixisset ostēdit eis man⁹ ⁊ lat⁹. Gauisi
sūt g° discipli viso dño. Thomas vn⁹ ex duodeci
q dī didim⁹ nō erat cū eis qñ venit Jesus. Dixerūt
g° ei alij discipuli. Uidim⁹ dñm. Ille aūt dixit eis.
Nisi videro in manib⁹ ei⁹ fixurā clauorū: ⁊ mittā
digitū meū in loco clauorū: ⁊ mittā manū meā in
lat⁹ eius nō credā. Et post dies octo iterū erāt di
scipuli ei⁹ intus: ⁊ Thomas cū eis. Uenitq3 Jesus
ianuis clausis: ⁊ stetit in medio: ⁊ dixit eis. Pax
vobis. Deinde dixit Thome. Infer digitū tuū huc
⁊ vide manus meas: ⁊ affer manū tuā: ⁊ mitte i
lat⁹ meū: ⁊ noli esse incredulus sed fidelis. Rñdit
Thomas ⁊ dixit ei. Dñs meus ⁊ deus meus. Di
xitq3 Jesus. Quia vidisti me Thoma credidi
sti. Beati qui nō viderūt ⁊ crediderūt. Joānis q̄3
21°. dr̄ q̄ manifestauit se iterū Jesus discipulis su
is ad mare tyberiadis piscarentur apparēs in
littore ⁊ cū per totā noctē nihil p̄hēdidissent: mit
tētes ad verbū xp̄i rete in mare repletū fuit cētum
quinquagintatrib⁹ magnis piscib⁹. Itē in mōte tha
bor: ⁊ hoc fuit in die ascensionis: apparuit illis:
dicit' Matth.28°. vbi scriptū est. Undeci aūt di
scipuli abierūt in galileā in mōtē.s. thabor: vbi cō
stituerat illis Jesus: ⁊ vidētes eū adorauerūt. Ite
rū apparuit discipulis suis recumbentibus in ce
naculo. Unde scriptū est Marci vltimo. Nouis
sime aūt recumbentibus vndecim discipulis: ap
paruit illis Jesus ⁊ exprobrauit icredulitatē eorū
quia his qui viderāt eum resurrexisse a mortuis
non crediderant. Apparuit quoq3 discipulis suis
in monte oliueti: quando assumptus est in celu3:
vt habetur Luce vltimo. Similiter apparuit qn
gentis fratribus simul existentibus. Deide Pau
lo ap̄lo: ⁊ hoc fuit in processu tēporis: vt ipse pau
lus inquit. p°. Cor.15°. Apparuit etiā beato Pe
tro quando eggrediebatur de roma: vt fugeret p
secutiones: quem videns Petrus in quadā via
prope romam in qua ego fui dixit. Domine quo
vadis? Ille autem dixit. Uado romam iterū cru
cifigi. Tu autem reuertere: quod legitur in histo
ria ecclesiastica. Apparuit quoq3 Jacobo minori

qui nouerat se comesturu: nisi videret dnm resur rexisse. Unde illi apparuit hodierna die: confortas eu d q igt apls. p°. Cor. 15°. Deide visus e iacobo. A

De his autem apparitioibus scribit actuu p°. Quib9 pbuit seipsu viuu post passione sua in multis argumetis per dies quadraginta apparens eis: z loques d regno dei. Ex qbus omnib9 patet q Christus manifestauit sua resurrectione discipulis suis per oes sensus: primo per auditu cum dixit pax vobis. Audietes enim discipuli voce dni eu ad loquella cognouerut: maxime quia habebat modu talem dicendi pax vobis: p quod nos istruit vt verba pacis semp habeam9: de hoc aut mo loquendi dni nri predixerat David. ps°. 84°. di. Audia qd loquat in me dns de9: quonia loquet pace in plebe sua. Et sup sctos suos. zc. Sed no sic faciut multi qui tame volunt ei9 discipuli reputari. Unus cotigit quadoqz magnu mostru. s. q vnus ho heat tres liguas: vna est ligua adulationis: que bladit in facie: alia est detractionis: que mordet in abscetia: z tertia est discesionis qua seminat iurgia. Oes aut iste ligue abscidede sut. Scriptu est eni Ecclesiastici. 28°. Ligua tertia multos comouit z dispersit illos de gente in gete. Secudo manifestauit resurrectione sua per visu. Quia eni aliqui credebat ipsu esse spiritu: io ait eis. Palpate z videte: quia sps carne z ossa no habet sicut me videtis habere. Alij vero putabat eu assumpsisse corpus no pprium: sed alienuz vel fantasticu: z ideo dixit eis. Uidete man9 meas z pedes meos: quia ego ipse sum z sm euangelium Joanis ostendit eis latus. Non sine causa aut voluit dominus recipere in his tribus locis vulnera: que in hac apparitione eis ostendit. s. in latere iuxta cor: in manibus z pedibus. Si qs eni est frigidus in amando: videat latus xpi iuxta cor vulneratu z isfamabit ad amore. Un sponsus alloqtur sponsam. Cant. 8°. dic. Pone me vt signaculu super cor tuum: qa fortis est vt mors dilectio. Si quis autem est tepidus in operando bonum videat eius manus perforatas z icitabitur ad laborem. Isa. 49°. Ecce in manibus meis descripsi te. Multum namqz Jesus laborauit manibus quando eas in cruce extendit. Isa. p°. Extendi manus meas z no fuit qui aspiceret. Si qs vero est infirmus in aduersa sustinedo videat ei9 pedes perforatos z animabit ad supportaduz dicente psalmista. Intingatur pes tuus in sanguine: pedes eni xpi pforati z sanguie tincti totuz corpus sustinuerunt: z ob dolore maximu sustinuit. Sustineam9 ergo z nos aduersa exemplo eius. Ait eni Apls ad Hebre. 12°. Recogitate eu qui talé aduersus semetipsum sustinuit a peccatoribus contradictionem: vt non fatigemini animis vris deficientes. Tertio manifestauit suam resurrectione per olfatu: per hoc q vt dicitur Joan. 20. Insufflauit z dixit eis. Accipite spiritum sanctum. zc. Eius autem flatus erat valde odoriferus: quia ab illius pectore procedebat quod apotecha omnium carismatum erat. In christo eniz fuit myrrha: idest caro ei9 mortificata: fuit thus: idest anima deuotissima: z fuit balsamum: idest deitas preciosissima. Ille igitur flatus habebat odore myrrhe: in quantum procedebat a mortificata carne. Item odorem thuris inquantum procedebat ab anima deuota. Item odorem balsami in quatuz a deitate preciosa. Istius autem flatus odor suauissimus faciebat emanare ab oculis insufflatorum aquas copiose deuotionis dicente propheta. Ps°. 147°. Flabit spiritus ei9 z fluent aq. Quarto manifestauit suam resurrectionem per gustuz: quia obtulerunt ei partem piscis assi z fauum mellis vt dictum est: z comedit. Per piscem aut assuz intelligitur eius caro in cruce assata. Per mel eius diuinitas dulcissima: per ceram vero ei9 anima lumine sapientie plena. Illi igitur comedunt piscem assum: qui delectantur circa ei9 passionem. Illi autem comedunt mel qui delectatur in eius deitate. Illi vero comedut mel cum cera: qui delectantur in deitate beata: z in anima eius gratia plena z veritate. Quinto ostendit suam resurrectionem per tactum quando dixit eis. Palpate. zc. Item quando dixit Thome. Infer digitum tuum huc: z cognosce loca clauorum: z affer manum tuam z mitte in latus meum. Et in hoc dedit nobis exemplum: vt vulnera peccatorum nostrorum dimittamus tangi: idest reprehendi. Sunt enim quedam animalia que se tangi non permittunt: quia superba sunt sicut leo per quem significantur superbi. Quedam vero: quia hispida sunt sicut hircus: quedam autem quia siluestria sunt sicut lupus. Superbi enim non permittunt se tangi: idest reprehendi propter suam arrogantiam. Tales enim videntur pati illud apostema: quod dicitur. Noli me tangere. Exodi. 19°. Omnis qui tetigerit montez morte moriatur. Auari vero qui sunt hispidi z spinis diuitiarum pleni non sustinent se reprehendi. secundi Regum. 23°. Si quis spinas tangere voluerit armabitur ferro z ligno lanceato. Oportet ergo q sit vnitus armis protegedu scilicet lorica ferrea: idest ipenetrabili patietia: z ad feriedu. s. lacea. i. obiurgatoe seuera q vult reprehedendo tage auaros. Luxuriosi aut non sustinet se reprehendi qa siluestres sut z nihil

quod sit dei ꝛ salutis pcipe pñtiurta illō pmi' ad Cor.2°. Aīalis hō non pcipit ea que sunt spūs dei. Ecce ergo qm̄o saluator nr̄ sciēs ꝙ oīs nr̄a cogni tio nāliꝫ ortū habet a sensu ꝑm Phūm in li°. de sensu ꝛ sensato:ad tollendā oēm dubitationeꝫ de sua resurrectione:voluit eam demōstrare p vnū quēqꝫ sensuꝫ corpalē. Propter qd̄ inqt Leo papa in sermone pascali. Quis dubitet a morte redijsse saluatorē:cuius pn̄tiā agnouit oclus:attrectauit manus ꝛ digitus pscrutat⁹ est? [redacted] p°. Joā. p°. dicit apl's. Qd̄ vidimus qd̄ audiuimus oculis nr̄is qd̄ pspeximus:ꝛ man⁹ nr̄e ꝯtrectauerūt de vbo vite:hoc testamur ꝛ annūciam⁹ vobis. Secūda cōsolatio fuit Joseph ab arimathia:legit enī in euāgelio Nicodemi:ꝙ iudei indignati cōtra ipſū eo ꝙ xp̄m sepelierat:ceperunt ipm̄:ꝛ in quodā carcere diligēter clauso ꝛ sigillato eum recluserūt:volētes post sabbatū eū occidere. Sꝫ ecce xp̄s in ipsa nocte resurrectionis ad eum intrauit: ꝛ osculum [redacted] dedit:ꝛ inde saluis sigillis eum extrahens in domuꝫ suam in arimathia ipsum adduxit. B

Alia cōsolatio que fuit oīum pria post resurrectionē fuit facta gl'iose ꝟgini Marie:de q̄ loquit Ambro.in li°. de ꝟginibus. Resurrectioneꝫ dn̄i ꝟgo Maria:prio vidit ꝛ credidit. Et Sedulius poeta:magn⁹ ꝛ antiquus doctor ecclesie inqt. Semp ꝟgo manēs huius se vsibus astās:Luce palā dn̄s pmus obtulit. Et hec fuit ratio q̄re ipa non iuit ad monumētū:q2 sciebat eū resurrexisse. Nō obstat modo qd̄ dr̄ Mar. vlti°. ꝙ surgens Jesus apparuit prio marie Magdalene:a qua eiecerat septē demonia:q2 intelligit illud dictū:sicut illud qd̄ hr̄ Mat.xj°. Inter natos mulieruꝫ nō surrexit maior Joāne baptista. Ex qbus verbis nō seqtur qn Christ⁹ ꝛ ꝟgo Maria qui sūt nati ex mulierib⁹:sint maiores ipō Joāne baptista. Sꝫ per illa vba voluit itimare:ꝙ iter eos qui ceciderāt per peccatū origiale:nullus surrexit maior Joāne baptista. Ex quo excludit xp̄s ꝛ beata ꝟgo Maria:qui nō ceciderūt p peccatū. Et ita in ꝓposito intelligit dictū Marci ꝙ prio apparuit Magdalene peccatrici q̄ʒ alijs pctōribus. Nō si querat quare euāgeliste nō posuerūt apparitionē factā gl'iose ꝟgini. Rn̄dent doctores:ꝙ apparitiōes xp̄i exhibite mr̄i:ꝛ familiaria inter eos colloq2:atqꝫ amoris sublimia signa:in tātuꝫ fuerūt itellectū humanū excedentia:ꝙ nec potuerūt bn̄ sciri nec ab iferiorib⁹ dici:nisi cum tāta diminutiōe ꝙ illa dicere esset nobis eoꝝ excessuꝫ quodāmodo denigrare. Itē spū sancto ꝛ euangelistis propositū ꝫ erat illas apparitiones describere:que carnalib⁹ hoīb⁹ possent de resurrectione Christi fide dignum testimoniū prebere. Ideo noluerūt ponere apparitionē factā matri:cui⁹ testimonio pro filio nō credit ratione nimie affectionis. l. videamus.ff.de in li.iu. Si enim vba extraneorū psonarum deliramēta visa sunt:multo magis matrē pro filij amore credidissent delirare. Aliaꝫ quoqꝫ rationē assignat Bernardus in ꝟmone de resurrectione dn̄i dicēs:ꝙ apparitiones de qbus euāgeliū loqtur nō fiebāt nisi incredulis:nec fiebāt [redacted] specie gloriosa. Beate aūt ꝟgini apparuit in specie gloriosa: ꝛ nō ad cōfirmationem dubij sed allegationē solatij. Sancta ergo mater ecclesia credit ꝛ tenet:ꝙ Christ⁹ primo apparuit post resurrectionē matri sue:ꝛ in signuꝫ huius in hac die stationē celebrat apud sanctā Mariā maiorē in ciuitate romana. Ubi tēpore magni Gregorij dum ipe in die pasce missam cātaret:ꝛ dixisset pax dn̄i sit semper vobiscū. Angelus dei alta voce respōdit. Et cum spū tuo. Et ob hoc cū in hac die papa ibi celebrat in testimoniū huius miraculi:qn̄ dicit pax dn̄i sit semp vobiscū:nihil sibi rn̄det:ꝛ potest quoqꝫ probari hec apparitio sic arguēdo. Prius ꝛ citius debuit xp̄s cōsolari illos q̄s plus dilexit:ꝛ a qbus plus dilectus est:ꝛ a quib⁹ plura bn̄ficia accepit:ꝛ quos magis reliquerat tribulatos de passione sua ꝛ morte q̄ʒ alios. Amor.n. debet esse reciprocus.9°. Ethi. ꝛ bn̄ficiat⁹ debꝫ eē gratus erga bn̄factorē suū.l. sed ꝛ si lege.§.cōsuluit.ff.d̄ peti.here. Cū ergo nullū habuerit chariorē amicū xp̄s in hoc mūdo:nec a quo plura bn̄ficia recepisset:q̄ʒ matrē suaꝫ cui ex precepto legis debebat particularē reuerētiā ꝛ honorē. Exo.20. Deut.5°. Mat.15°. Ergo necessario tenēduꝫ est ꝙ prio eam cōsolatus est. Nullus enī erat in hoc mūdo qui tātū doleret de morte ipsius dn̄i Jesu quātū cordialissima mater eius. Cū igit ille qui in vno grauat:in alio debeat subleuari.l. euꝫ qui ff.d̄ iure iur. Cūqꝫ eius sit cōmoda sequi:qui incōmoda patit.l. ꝑm naturā.ff. de regu.iur.l. id qd̄ ff. de pericu. ꝛ cōmo.rei ven. ꝛ.§. cum auteꝫ.insti.d̄ emptio. ꝛ vendit. c°. qui sentit. de regu. iuris libro.6°. c°. charitatem.12ª.q.2ª. ꝛ extra d̄ sepultu. c°. primo. vbi dr̄. Ut sint cōsolationū socij vt fuerant passionū. Ut enī habetur secūde Corinthiorū primo. Ergo indubitanter credendum est:ꝙ Christus primo consolatus fuit matrem suam:q̄ʒ aliquem alium:et totus iocundus apparens post resurrectionem. Quis enim nisi demens aliter credere posset? Si nāqꝫ esset aliquis fili⁹ in vltramarinis partibus cōstitutus de quo eius mr̄ intellexisset ꝙ mortuus esset:ꝛ tādē san⁹ rediens

psonas extraneas visitaret: et ad matrē afflictam et tribulatā vltimo accederet: bonus nequaq̄ filius esset. Et iō Ber. vbi supra ↄcludens q̄ Christus p̄io apparuit sue dilectissime mr̄i sic īquit. Nulla fuit in fruitiōis gr̄a dignior: nulla expectationis desiderio feruētior: nulla dep̄cādi instantia vehemētior: nulla apparēti intimior: nulla ī toto orbe sibi charior: nulla in discurrēdo ↄuenientior: non enī angelorum testimoniū querebat: nec iuit ad vidēdū: nō aūt se potuisset ↄtinere quin ad sepulchrū curreret audita eius resurrectiōe: nisi oīa sciret. Apparuit aūt qbus nō tātū tenebat̄: ergo et ei cui plus attinebat. Si xō dicatur p̄io ei nō apparuisse q̄z in euāgelio nō dr̄: eadē rōne credēdū esset q̄ nunq̄ sibi apparuit: q̄z nec hoc euāgeliū dicit: hec ille. Beata igitur v̄go sup oēs de filij sui passiōe afflicta: p̄io quoq̄ ab ipo filio ↄsolata dixit ei illud qd̄ hr̄ ps̄°.93°.s. Scd̄m multitudinē dolorum meorum in corde meo consolatōes tue letificauerūt aiam meā. Et ideo ad ↄsolatōem ipsi᷒ v̄gis dicamus hāc aliā laudem.

O maria che facesti: quādo il tuo fiol vedesti?
P̄ria credo la dorasti: e poi ridēdo li dicesti.
O fiolo delicato: tuto bello e iocūdo.
Adesso hai consolato il mio core gemebūdo.
O maria fane gustare quella ↄsolatione.
Che sentisti in abraçare: Jesu da poi la passione.
Tu sai ben madona mia che teco hauemo lachrymato.
Tuti pieni dangonia: cō il core amaricato.
Fane aduncha tuti quanti: venire teco a iubilare.
E fra li celesti cāti: il tuo fio ↄtēplare.
Come te siamo stati: cōpagni de malāconia.
Cosi fane consolati: o pia v̄gene maria. Amē.

Possumus ergo deuote ↄtēplari: q̄ gl̄iosa virgo Maria in hoc mane expectabat q̄ filius sibi appareret: indubitātissime credēs ipm̄ resurrecturū: vnde plorādo et lachrymādo corde et ore sic dicebat. O pater eterne: ecce iam tp̄s instat: vt filiū tuū et meū a mortuis reuoces. Suscita ergo illum et ad me mitte: tāto merore pro sua afflictione afflictam. Deinde ad filiū dicebat. O fili mi dulcissime: o fili iocūdissime: o fili amātissime: quem vidi plagis repletū: spinis coronatum: crudeliq̄ morte extinctū: et in sepulchro sepultū: quādo videbo [illegible] ex mortuis triūphasse? Dixisti mihi sepius o fili: die tertia resurgā: ecce iam dies tertia iminet. Surge ergo dn̄e in requiē tuā: vt prenūciauit Dauid ps̄°.131°. et veni vt videam te solatiū aie mee. Que verba dum diceret virgo Maria tota lachrymis madefacta: ecce q̄ in ipam venit incōsueta leticia et indicibilis dulcedo ac cōsolatio: ita vt nequiret amplius dolere. Unde intra se cepit dicē. Unde hoc mihi? Nōne mortuus est fili᷒ meus? Est ne forte resuscitatus? Dic mihi o fili: esne tu ille qui venis ad me? Que verba cū diceret: ecce apparuit dn̄s Jesus: totus gloriosus: associatus omnib᷒ sanctis patrib᷒ quos extraxerat de limbo: q̄ dulciter salutans beatissimā virginē: eam amplexat᷒ est: et mater osculata est dulcissimū filiū suū. Tūc dixit illi saluator noster. Resurrexi et adhuc sum tecū. ps̄°.138°. Regina celi letare all'a: q̄z quem meruisti portare all'a: resurrexit sicut dixit all'a. Un᷒ aūt seraphin habebat coronā fulgētissimā in ma nu: qua volebat dn̄s noster coronare matrē suā. Dixit ergo iterū dn̄s Jesus matri sue: dulciter canēs hanc deuotā laudem.

O dona del paradiso: per cui li angeli hano riso.
L inimico e sta cōquiso: e nel iferno religato.
E son quello che hai concepto: parturito e nutricato.
L altro giorno vedesti morto: crucifixo e vulnerato.
Vedime resuscitato: tuto quāto gl̄ioso.
Li patri sancti ho cauato: da lo limbo tenebroso.
E son facto iperatore: e signore del vniuerso.
De lo mondo redemptore: e de lhomo chera perso.
Matre mia benedecta: cessa hormai de lachrymare.
Piu non star cosi smarita: incomença a iubilare.
Poni in capo la corona: la qual io te ho portato.
E te faço la madona: de tuto quāto el mio stato.

Coronata igit̄ matre iterū dixit ei. Mater mea dilectissima: ego te dimitto magistrā apl'orum et totius ecclesie: ego te facio dn̄am totius mūdi: et reginā angelorum: et dominā dn̄arum: et do tibi potestatem īpetrandi quecūq̄ volueris: ego dimitto te in terrorem demonū: et volo q̄ et̄ peccatores et scelerati habeāt spem et cōfidentiā ad te recurrēdi: facioq̄ te aduocatā peccatorum et fontē mīsicordie et gratie et volo q̄ tu sis adiutoriū et protectio iustorum. Quapropter ff̄es charissimi matrē dn̄i habeamus in honore et reuerētia: et ad ipam in nostris necessitatibus recurramus: vt per eius īpetrationē et auxiliū a nostris peccatis cum Christo resurgētes cōsequamur mīsicordiā in presenti et gloriā ī futuro: in secula seculorum. Amē.

¶ Feria secūda post pasca de glorie paradisi magnitudine: inexplicatione: et quietatione animi. Sermo decimusoctauus.

Poztuit xp̄m pati ⁊ ita intrare in gloriā suā. Luce. 24°. c°. Sentētia est Aristo. p°. Ethi. p°. Retho. 3°. Topi. ⁊. 4°. Metha. dicētis. Q̄ō oia bonū appetūt. Cuius opinionē cōfirmās Seuerinus boeti⁹ in. 3°. de cōsolatiōe dicit. Ois mortaliū cura q̄s multipliciū studiorū labor exercet diuerso quidē calle pcedit: sed ad vnū tādem beatitudinis finē nitit̄ puenire. Et i eodē li°. ēt dicit. Est. n. mentibus hominū veri boni naturaliter iserta cupiditas: sʒ ad falsa deui⁹ error adducit. Hui⁹ ēt sentētie ē Aureli⁹ Aug. i. 13°. de trini. c°. 8°. dicēs. Ad appetēdā beatitudinē natura cōpellit: cui sūme bonus ⁊ imutabiliter beat⁹ creator hoc indidit. In. x°. quoqʒ de ciuita. dei. c°. p°. i principio idē inqt. Oium certa sentētia ē qui rōne quoquo mō vti possunt beatos eē oēs hoies velle. Ber. ēt in libro de vita clericorū c°. 26°. ait. Naturali desiderio oēs sūmū appetimus bonū: nec est in nobis requies nisi eo adepto. Et rō huius nr̄i desiderij est: qr finis noster est beatitudo ut dicit Petrus lūbardus i. 2°. sētentiarū di. p^a. Et ibi seraphic⁹ doctor sanctus Bona. ar. 3°. q. 2^a. ⁊ di. 19^a. eiusdē libri ar°. p°. q. p^a. ⁊ oēs theo i. 4°. di. 49^a. maxime Rica. nr̄ ibidē. ar. p°. q. 2^a. Et b. Tho. p^a. 2^e. q. 3^a. ar. 8°. vbi dicūt q̄ finis quo creati sum⁹: nō ē ut semp stem⁹ in hoc seculo epulātes: bibētes ⁊ gaudētes i his tpalib⁹ bonis: sʒ ut benefacientes: ⁊ dei mandata seruātes ad eternam felicitatē perueniamus. Cū ergo ita sit q̄ oia entia naturaliter desiderāt cōsequi finem suum: ut inqt Aristo. 2°. ⁊. 8°. phisico. Non est mirum si homo rationis capax desideret tame gregium finem suum adipisci. Sed sciendum est q̄ ad finem non potest perueniri: nisi per debitum medium. Ut inquit. Aristo. 2°. ⁊. 6°. phisi. Hoc autem mediū perueniendi ad beatitudinē: ē obseruatio diuinorū mandatorū. Matth. 19°. vbi dicit saluator. Si vis ad vitā igredi serua mādata. Similiter necesse ē ad celū intrare: non [illegible] vti cōsolationū hui⁹ mūdi: ⁊ malarū delectationū: sʒ [illegible] tollerātiā multorū malorū iuxta illud Actuū. 14°. Per multas tribulatiōes opʒ nos intrare i regnū celorū. Et iō bene dicūt verba pposita. Oportuit xp̄m pati ⁊c. De qua glia celesti i p̄ntiarū tractaturi quattuor pulcherrimas cōsideratiōes faciemus. Prima dicetur cōparatiōis: Scđa i explicationis: Tertia quietationis: Quarta vero appellabitur acquisitionis.

Pars pⁱma de cōparatiōe dulcedinis paradisi ad gaudia mūdi ⁊ e cōtra.

q Quo ad primā partē ponitur hec conclusio scdm theo. in. 4°. sentētiarū q̄ oēs ꝯsolatiōes ⁊ gaudia vite hui⁹ pterita q̄s p̄ntia ac futura: q̄ vnquam habuerūt: hn̄t: vel hēbūt oēs hoies mundi sunt minima: imo q̄si nulla i cōparatione dulcedinis paradisi. Fūdamētū hui⁹ ponit Aristo. p°. Posterio. di. Oē qd̄ ē p eēntiam ē maius ⁊ perfectius oi eo qd̄ est simpliciter [illegible] participationē patet. Nā claritas solis ē maior ⁊ quasi sine cōparatiōe pfectior oium stellarū claritate: eo q̄ claritas solis ē ei essentialis. Claritas vero stellarū ē p participationem luminis solaris ut dicit ptholome⁹ i cētilogo suo: ⁊ Arist. i li°. de celo et mūdo. Patet ēt de melle: qd̄ cū sit dulce naturaliter: maiorē reddit dulcedinē: q̄s aqua idulcorata p admistionē mellis. Similiter ignis cum sit calidus nāliter: maiorē reddit calorē: q̄s aliquid qd̄ sit ab [illegible] calefactū. His psuppositis mouet̄ vna pulchra q̄stio. Utrū i mūdo reperiat̄ aliqua res bona. Et prio vr̄ hec qd̄ de idubitabili: scriptū ē. n. Gen̄. p°. c°. Uidit de⁹ cūcta q̄ fecerat: ⁊ erāt valde bona. At ꝫ Luc. 18°. scriptū ē. Nemo bon⁹ nisi solus de⁹. Et exponit̄ a doctorib⁹. Nemo. i. nulla res: ⁊ Matthei. 19°. dī. Un⁹ ē bonus de⁹. Quō igit̄ hāc citharā cōcordabim⁹? Sciēdū g° q̄ solus de⁹ ē bon⁹ p eēntiā: ut iqt ille magn⁹ metaphisic⁹ plato i p° sui Thimei. Et etiā Nico. de lira sup Matth. 19°. c°. Si vo iterrogas q̄ bonitas ē illa q̄ reperit̄ i creaturis. Rn̄dit Scot⁹ ⁊ oēs theo. i p°. sētētiarū ⁊ ēt Plato vbi. s. q̄ res create solū i tātū bone sūt i quātū sūt de diuina bonitate pticipātes. Si g° oē qd̄ ē bonū p eēntiā ē i cōparabilr̄ meli⁹ ⁊ suaui⁹ oi eo qd̄ ē solū bonū p participationē. Cū solus de⁹ sit eēntialr̄ bon⁹: g° sine vlla cōparatiōe ē suauior: delectabilior: atqʒ iocūdior oib⁹ creaturis q̄ solummodo delectabilia sunt in quantū deus eis bonitatem infundit. C

Confirmat̄ hec ratio p sentētiā Aristo. 2°. Metha. dicens. Quicqd ē cā aliorū ut sint talia aliud [illegible] maxime tale. Respice ergo o hō pulchritudinem omnium rerum mundi. Cōsidera delectationē ⁊ iocūditatē que i eis ē ⁊ quere qs illas fecerit ⁊ iuenies q̄ solus deus gen̄. p°. c°. Et iō scias q̄ earū cōditor ē i cōparabiliter pulchrior ⁊ delectabilior. Quapp exclamat Salomō Sap. 13°. c°. ꝫ adorātes pro deo solē aut lunā: vel alias creaturas a qb⁹ homīes hēbant delectationē ⁊ dicit: q̄ si specie eorū delectati deos putauerūt: sciāt quāto his dn̄ator eorum

rum speciosior ē. Speciei.n. generator hec oia
ↄstituit. A magnitudine.n. speciei ⁊ creature co
gnoscibiliter poterit creator hoꝝ videri ut.n. dr̄
ad Roma.p°. Inuisibilia dei a creatura mūdi
p ea q̄ facta sūt itellecta cōspiciunt. Si ergo pul
chritudo solis ⁊ lune ac stellarū visio magnam
tibi iocūditatē tribuit. Si aliqua res creata tibi
illā cōsolationē affert considera quantum dulce
dinis suauitatisq3 afferet tibi cōditor nr̄ dulcis
simus: ois bonitatis creator ut.n.iqt auctor i li°
de causis. Quicqd pōt cā secūda nobiliori ⁊ ex
cellentiori mō pōt cā prima. Et in eodē li°. etiā
dicit. Nobilior cā nobiliorē sp producit effectū.
Quod etiam inquit Aristo. primo. de anima.
Ex quibus omnibus inconuincibiliter conclu
ditur: q sine comparatione maior est suauitas
⁊ iubilatio quam habet minor sanctus in celo
videndo maiestatem diuinam: eamq3 contem
plando: ⁊ creatore suo perfruendo: imo mini
ma delectatio: quam habeat aliqs sanct9 i celo:
quā infundit nobilissimus oiū entiū ⁊ sūmū
bonū: qd est deus: ē excellētior q̄ sint oēs dele
ctatiōes ⁊ gaudia que vnq̄ habuerūt: hn̄t: vel
hēbūt oēs hoīes i oībus huius mūdi suauitati
bus. Et hoc est qd iqt Greg. in omelia vni9 mar
tyris vbi dicit. Si cōsideremus fratres charissi
mi q̄ ⁊ quanta sūt q̄ nobis promittunt i celis: vi
lescūt aīo oīa q̄ habētur i terris. Terrena nāq3
sba supne felicitati cōparata pōdus ē nō subsi
diū. Tpalis vita eterne vite cōparata: mors est
potius dicēda q̄ vita. Ipse.n. quotidianus de
fectus corruptiōis qd est aliud q̄ q̄daz prolixi
tas mortis? hec ille. Et ē i moralib9 idem dicit.
Ois prosperitas atq3 delectatio pn̄tis vite: pteri
⁊ futura eterne felicitati cōparata: ē quasi q̄
dā parua liquoris stila. Idē quoq3 i omelia xgi
nū ait. Qui celestis vite dulcedinē i q̄tum pos
sibilitas admittit pfecte cognouerit: ea q̄ i terris
amauerat libēter cūcta derelinqt. In cōparatio
ne ei9 vilescūt oīa: cōgregata dispergit: i ardescit
i celestibus aīus: nihil i terrenis libet. Deforme
cōspicit qcqd de terrene rei placebat specie: qa
sola speciose margarithe claritas fulget i men
te. De cuius dilectiōe recte p Salomonē dr̄. For
tis ē ut mors dilectio: qa videlicet sicut mors cor
p9 interimit: sic amorē rex tpaliū eterne vite cha
ritas occidit: hec ille.

A

Augusti. vero in libro meditationū. c°. 5°. in
qt. Cur p multa vagaris homūcio q̄rendo
bona aīe tue ⁊ corporis? Ama vnū bonū i quo
sūt oīa bona: ⁊ sufficit. Desidera simplex bonum
qd est oē bonū. Quid.n. amas caro? Quid desi
deras aīa? Ibi est qcqd amas. Quicqd deside
ras. Si delectat pulchritudo. Fulgebūt iusti si
cut sol. Si velocitas aut fortitudo aut libertas
corporis tui: nihil obsistere poterit. Erūt.n. simi
les angelis dei ⁊ surget corpus spūale: ptāte .s. nō
natura. Si lōga ac salubris vita: ibidē sana eter
nitas ⁊ eterna sanitas. Quia iusti iperpetuū vi
uēt ⁊ salus iustoꝝ a dn̄o. Si sacietas: saciabitur
cū apparuerit gl̄ia dn̄i. Si ebrietas: ei ebriabunt
ab vbertate dom9 dei. Si melodia: ibi angeli cō
cinūt sine fine deo. Si q̄libet nō imūda sed mū
da voluptas: torrēte voluptatis sue potabit eos
dn̄s. Si sapiētia: ibi sapiētia dei ostēdet eis seipsā.
Si amicitia: diligūt deū plusq̄ seipsos: ⁊ iuicez
tāq̄ seipsos: ⁊ de9 illos plusq̄ illi seipsos. Quia
illi eū ⁊ inuicē ⁊ seipsos diligunt pp illum. Et
ille se ⁊ illos pp seipsū. Si cōcordia: oibus illis
vna erit voluntas. Si potestas: omnipotēs erit
illis volūtas. Nā ut poterit de9 qd volet p seipsū
ita poterūt illi qd volēt deū. Et sicut ipsi volēt
quicquid ille volet ita ipse volet: qcqd illi volēt.
Et qd ipse volet nō poterit nō esse. Si honor et
diuitie desiderantur: deus seruos suos bonos ⁊
fideles supra multa bona sua cōstituet: imo filij
dei ⁊ dij vocabuntur: ⁊ vbi erit filius dei erunt
⁊ illi: heredes quidē dei: coheredes autē xp̄i. Si
vera securitas: ita certi erūt illud bonū nunq̄ ⁊
nullatenus defuturum: sicut certi erūt se nō sua
sponte illud amissuros: nec dilectorē suū deū di
lectoribus suis in vitis illud ablaturū: nec aliud
deo potentius deum ⁊ illos separaturū. Gaudi
ū3 vero quale aut q̄tū ē vbi tale ac tantū bo
nū est? Cor humanū: cor idigēs: cor expertū erū
nas: imo obrutū erūnis: quantū gauderes si om
nibus bonis abūdares? Interroga intima tua
si capere possūt gaudiū suū de tāta beatitudine
sua hec ille. Bernar. quoq3 super ecclesiasticū
dicit. Illud solum est verum ⁊ summum bonū
quod non de creatura: sed de creatore concipi
tur: quod cum acceperis nemo tollet a te: cui cō
parata omnis aliunde iocunditas meror ē: om
nis suauitas dolor est: omne dulce amarum est:
omne decorum fedū est: omne postremo quod
delectare potest molestum est: hec ille. Et meri
torea enim que in mundo appellantur bona p
prie non sunt bona. Scriptum est enim in.l.pro
prie.ff.de verb.signi. Proprie bona illa dici nō
possunt que plus i cōmodi: q̄ cōmoditatis ha
bent. Nam bona dicuntur ex eo q beant idest
beatos faciant.l.bonorum.ff.eodem titu. O mū
dane q nihil aliud cogitas nisi d tpalibus bonis

de mihi si vnquam habes tantam de mundo letitiam:ut non habeas aliquam afflictionem. Profecto nunq̃ habes vnum gaudium:qn habeas tres tristitias. Non habes vnam consolationem:quin habeas tres tribulationes. Ideo dicit Boetius in secũdo de consolatione. Quis est tam cõposite felicitatis:ut nõ aliqua ex parte cũ status sui qualitate rixet᷑:hec ille. Solum ergo illud est bonũ qđ in celesti hẽbimus glĩa:de quo Boetius in.3°.de cõsolatõe inqt. Hoc aũt est sũmũ oium bonoꝝ cũcta in se bona cõtinẽs: cui si aliqd abesset:sũmũ bonũ eẽ nõ posset. Liquet igitur btitudinẽ esse statũ oium bonoꝝ aggregatiõe perfectum. Aug.quoq; in sermone quodam de gloria celesti dicit. Tanta est dulcedo future glorie:ꝙ si vna gutta in infernũ deflueret:totam dãnatorum amaritudinem dulcoraret. Et ideo diues epulo in inferno existens:desiderabat linguam suam refrigerari vna gutta istius aq̃. Luce.16°. De immensitate quoq; istius delectationis ait idem Augu.in libro solilo.loquẽs deo sic. Ex visibilibus his tua inuisibilia cõprehendimus domine deus creator noster. Si.n.mihi domine pro hoc corpe ignobili ⁊ corruptibili tam magna ⁊ inumera bñficia prestas a celo ab aere:a terra ⁊ mari:luce ⁊ tenebris:calore ⁊ vmbra rore ⁊ himbre:ventis ⁊ pluuiis:volucribus ⁊ piscibus:bestiis ⁊ arboribus:ac multiplicitate herbarum ⁊ germinũ terre:⁊ cũctarum creaturarũ tuaꝝ ministerio nobis successiue suo tpre ministrantium:vt alleues fastidium:qualia queso ⁊ q̃ magna ⁊ inumerabilia:q̃ dulcia ⁊ delectabilia sunt:que solis tuis es largiturus amicis? Si tanta solatia in hac die lachrymarum:quãta cõferes in die nuptiarum? Si tãta delectabilia cõtinet caro:quanta queso continet patria? O deus non videt oculus absq; te que preparasti diligentibus te. Secundum enim magnam multitudinem magnificentie tue: est ⁊ multitudo magna dulcedinis tue:quam abscondisti diligentibus te. Magnus.n.tu es dñe deus meus:⁊ imẽsus:nec est finis magnitudinis tue:nõ est nũerus sapiẽtie tue:nec est finis seu numerus atq; mensura retributionis tue. Sed sicut magnus es tu: magna sunt donaria tua:qm̃ tu ipse es pmiũ ⁊ donũ oium legitimorum pugnatoꝝ tuoꝝ: hec ille. Qui ẽt in.22°.de ciui.dei c°.26°.inqt. Si ista tẽporalia talia bona sũt:qd illa eterna erũt? Quid dabit eis quos predestinauit ad vitã qui hec dedit eis:quos predestinauit ad mortẽ? Que bona in illa beatitudine faciet eos sumere pro quibus in hac miseria vnigenitum filium suum voluit vsq; ad mortem tanta mala perferre? Que bona in regno accepturi sumus quãdoquidẽ christo moriente pro nobis tale iam pignus accepimus? Qualis erit spiritus hois nullũ oino habens viciũ nec sub quo iaceat:nec cui cedat:nec cõtra quod dimicet pacatissima virtute pfectus? Rerũ ibi oium quanta ⁊ q̃ speciosa ⁊ q̃ certa scientia sine aliquo errore:vbi dei sapiẽtia de ipso suo fonte cum sũma felicitate sine vlla difficultate gustatur? Quale erit corpus quod oino spiritui subditum ⁊ eo sufficienter viuificatũ nullis alimoniis indigebit? Non enim animale sed spirituale erit:habens quidem carnis:sed sine vlla corruptione carnali substantiã:hec ille. Et in li°. de virginitate idem inquit. Tam ingẽs ⁊ tã maxima est delectatio illius superne glorie:ꝙ etiã si non liceret amplius in ea nisi vnius diei hora manere:propter hoc solum innumerabiles anni presentis vite pleni delitiis: ⁊ omni confluentia bonorum temporalium:recte meritoq; contemnerentur. ¶

Patet hec p exẽplum. b. pris nri Frãcisci de quo legitur:ꝙ cũ semel esset grauiter infirmus: ⁊ desideraret audire aliquẽ dulcẽ sonũ:vt aliquantulũ infirmitatis tediũ transiret:⁊ de celesti dulcedine ex suauitate soni aliquid cogitaret: dñs nr Jesus xps misit ad eũ vnũ angelũ in forma humana:qui in manu sinistra citharã hẽbat pulcherrimã:in dextra vero archetum aureũ: q statim vt fuit coram sctõ Francisco:solũmodo insup traxit archetũ vna vice:pp quod tantã suauitatẽ ac indicibilẽ melodiã in aĩa bti Francisci posuit:ꝙ se ut mortuũ super lectũ extendit. Postea vero ad se reuertens btũs Franciscus frĩbus dixit. In veritate si ille angelus qui mihi apparuit alia vice archetum desup citharã traxisset aĩa mea a corpore emigrasset:tãta erat dulcedo: tanta suauitas:atq; melodia illius soni. Sed audite aliud valde mirabile exemplum. Legitur enim ꝙ quidam sanctus monachus desiderans contemplari dulcedinem vite celestis:exijt in desertum suo monasterio propinquum: ⁊ ecce a celo vidit venire auem pulcherrimam:que in pẽnis omnes colorum varietates habebat:maxime colorem aureum:que incepit tam dulciter canere:cum tantis melodijs volitans sub vna arbuscula ad aliam:ꝙ ille sanctus pater totus absorptus pre dulcedine perrexit post illam:per qngentos annos:in quibus nunquã sensit tedium aliquod caloris aut frigoris:famis aut sitis: sõni:vel alterius incõmodi. In illo autem loco sic disponente deo nunq̃ venit obscuritas noctis.

Postmodū voluntate deitatis ab aspectu suo ablata est. Ille vero dolēs de recessu ei⁹. Ad monasteriū suum reuersus est: putās q nisi p quartum hore absens fuisset. Inueniēs autē monasteriū suū totū imutatū aliūqz eē ibi abbatē ac priorem aliosqz ibi monachos existētes q̄ erant in suo recessu: totus attonit⁹ remāsit. Interrogatus vero ab illis quis eēt: respōdit se esse vnum monachū illius ordinis ⁊ monasterij qui p quar[tam] hore recesserat ⁊ steterat i deserto: vnde maxime mirabaṫ de mutatiōe loci: ⁊ fratrū in [tam] breui tpe. Tūc abbas vidēs in eo venerabilē aspectū: interrogauit qs esset abbas ⁊ prior quando recessit. Et postea ad cronicas ordinis iuit in qbus descripti erant omnes abbates ⁊ priores: q ante eū fuerant. Inuenitqz q .500. annis ille steterat in deserto. Ad quē reuersus cū fratrib⁹: dixit ei: tps quo steterat extra monasteriū: interrogans quid ibi egisset. Cui ille tot⁹ admiratus dixit. Nihil aliud feci nisi q post quandā auiculā perrexi: q̄ adeo pulchra erat: tāqz dulciter canebat: ut mihi nō videaṫ nisi per quartū hore ibi permansisse. Quib⁹ dictis deo gratias agēs de visione migrauit ad dominū. O igiṫ deuoti xpiani: si angelus modico sono tātam potuit causare dulcedinē [in] beato Francisco. Si auicula a deo missa [per] tot centenarios annoꝝ hoiez tenuit i tātis cōsolatiōib⁹: ut videreṫ tot anni esse qđ modicū tēporis: quid erit nobis qn̄ erimus i gloria celesti: in eternis gaudijs? Profecto verificabiṫ i nobis illud qđ psalmographus canit. Inebriabunṫ ab vbertate dom⁹ tue: ⁊ torrente voluptatis tue potabis eos. Qđ cōsiderans beat⁹ Egidius ordinis nostri: ut legiṫ i cronicis ordinis: quādo audiebat nominari paradisū tātū exultabat de illa iocūditate: q statim ex magna dulcedine in extasim fiebat: ppter qđ sūmus pontifex volens hoc caute experiri: inuitauit eum ad prādendū secum. Qui cum ad presentiā domini pape fuisset ductus: statim cubicularij domini pape corā eo nominauerunt paradisū. At ille hoc audiens statim extra se raptus in extasim factus est. Volētes autem videre an hec esset fictio: posuerunt carbones ignis accēsos super pedes ei⁹ qui nihil vnqz sensit lesionis: ac si rose fuissent. De quo sūmus pontifex valde admiratus est. Et ideo exclamat saluator noster Matthe. .5. c⁰. nos confortans ⁊ dicens. Gaudete ⁊ exultate quoniam merces vestra copiosa est in celis. Sanctus quoqz pater noster Franciscus in quodam capitulo predicabat fratribus dicens. Magna fratres promisimus: sed maiora promissa sunt nobis. vnde ipse canere solebat in suis tribulationibus. Tanto e lo bene che io aspecto: che ogni pena me pare dilecto. Et ideo vulgariter dicere possumus.

O christiani hor may recogitati
La gloria la quale si a apparechiata
A quelli son a dio col cor acostati
Con lopre di virtu lhan aquistata.
Un bene infinito e ne laltra vita
Cioe in celo che sempre goderete.
Al qual il cor di angel ve inuita.
Pero amando dio sempre li seruite.

¶ Pars secunda de inexplicatione glorie paradisi.

Secunda pars nři sermonis dicitur inexplicationis. Pro cui⁹ expeditiōe ppono vobis vnam ɔclusionē fm Ric. nřm in suo quolibet. s. q i[m]possibile est explicare quāta sit dulcedo vite celestis: vnde dico vobis q si omnes homines mūdi q vnqz fuerūt: sunt: vel erūt simul adessent ñ solū xpiani: sed et ifideles ⁊ pagani: iudei: ⁊ saraceni: turchorūqz multitudo. Si q̄raṫ: an simul oēs possent exprimere magnitudinē glie quā hz vna aīa i celo: clamāt alta voce rūdeo: nō: ñ: nō. Sed forti⁹ dico q oīa folia arboꝝ: oēs stelle celi oīa volatilia: ⁊ aīalia q̄drupedia: oīaqz minuta arene maris: ⁊ pulueris terre: oēsqz gutte aque maris ⁊ aliaꝝ aq̄ꝝ: oēsqz lapides ⁊ creature oēs eēnt lingue. Si q̄raṫ an possent edicere vel minimā partē: puta de centū milibus vnā illius glie quā hēbim⁹ in paradiso: audacter rūdeo: nō: nō: nō. Et q ita sit ditas pbaṫ p fundamētū Aristo. p⁰. de celo ⁊ mūdo. 3⁰. qqz ⁊ .8⁰. Phi. ⁊ pri⁰ Metha. vbi dicit. Nullū finitū pōt ifinitū ɔprehēdere: cū in ipsis nō sit pportio. Qđ ɔfirmat s. Bona. in. 3⁰. di. 14ª. ar. p⁰. q. pª. di. Oē qđ cōprehendit alterū: ē mai⁹ illo: vel saltē ei equaṫ: aliqn ipsuz claudere intra se nō posset. Quo concesso certū ē q btitudo est quoddā bonū infinitū fm Ricar. nřm. ⁊ bťi Bona. oēsqz theo. in. 4⁰. dist. 49ª. q si sic ēxpto o grāmatice: seu [o] logice: ut resoluas mihi hūc terminū ifinitum: ⁊ dicas qđ significat. Rūdebis pfecto q ifinitū idē ē qđ ñ finitū. Cū igiṫ oēs mūdi creature sint finite: pfecto nō poterūt intelligere: seu ɔprehēdere: vel explicare bonū ac dulcedinē ⁊ gaudiū supne pāe: qđ ē ifinitū: ut. s. ipossibile ē. n. ifinita ptrāsire: vt dī p⁰ Poste. Cū ergo oīs creatura hēat potentiā finitā dico q nō est aliqs itellect⁹: tā excellēs: tāqz magnus q possit vel milesimā ptē celestis glorie cognoscere. Ideo dicit Aristo. p⁰. Phisi. Infini-

tum: magnitudine et multitudine fm quod infini/tum: et nobis ignotū. Si ergo oēs hoies mūdi eēnt qui fuerunt a principio mūdi vsqz nunc nume/ros multiplicassēt: et ēt vsqz ad diē iudicij i mul/tiplicādo pseuerarēt: pfecto oēs illi numeri cō/paratiōe graduū felicitatis eterne pene nō eēnt vn⁹ nūer⁹. Cōfirmant̄ āt ea q̄ dixi p sñīa Ber/nardi q i sñijs suis dicit. Si oiuz hoīum lingue simul eēnt: et mihi loq vellēt de glīa quā aīe bo/ne habiture sūnt: citi⁹ i narrādo deficerēt: q̄ vel mi/nimā ptez illi⁹ glīe exprimere possēt. Quis.enim vnq̄ hominū exprimere posset: quātē magnitu/dīs sit deus? Et tñ ipse de⁹ erit merces et posses/sio animarū scāz. Grego. quoqz in omelia vni⁹ martyris dicit. Que autē lingua dicere: vel qs i/tellect⁹ capere sufficit: illa supne ciuitatis quāte sint gaudia: angeloz choris iteresse: cuz beatissi/mis spirit ib⁹ glīe cōditoris assistere: pñtem dei vultū cernere: icircūscriptū lumē videre: nullo mortis metu affici: icorruptiōis ppetue mune/re letari? Sz ad hec audita iardescit aīus: iāqz il/lic cupit assistere: vbi se sperat sine fine gaudere. Sz ad magna pmia pueniri nō pōt nisi p ma/gnos labores. Unde Paulus egregi⁹ pdicator dicit. Nō coronabit̄ nisi q legitime certauerit. Delectat igit̄ mētē magnitudo pmioz: sz nō de/terreat certamen laboz. Sz his auctoritatibus omissis: iterrogem⁹ doctorē gentiū: qd de hoc sē/tiat. Quid dicis tu o Paule vas electiōis? Au/dite dilectissimi. p°. Cor. 2°. c°. dic magn⁹ Pau/lus. Nec oculus vidit: nec auris audiuit: nec in cor hoīs ascēdit: q̄ pparauit de⁹ diligētib⁹ se. Cū ergo sit q sensus visus multas et q̄si ifinitas rerū spēs demōstrat: ut igt Aristo. p°. Metha. Et i li°. de sensu et sensato. Leuate o deuoti ciues ocu/los vros ad celū: videte pulchritudinē celi stel/lati: solis: lune: et oiuz planetaz: respicite si pote/stis p orbē vniuersū: et videte oia formosa et pul/chra: q̄ oculos delectare solēt: aurū quoqz et argē/tū: monilia: gemasqz pciosas ispicite. Auribus vris oēs melodias cātusqz ac sonos delectabi/les audite: cogitate i corde vro et ad memoriam reducite oia solatia: suauitates: recreatiōes: triū/phos: dñatiōes: ac delectamēta oia: q̄ i mortali vita pcipi possūt. Et tūc cū aplo Paule excla/mate. Nec oculus vidit etc. Oculi mei tñ vide/re nō potestis: aures mee tñ nō potestis audire cor meū tñ nō potes cogitare qn maior sit glo/ria: maiorqz triūph⁹ ac delectatio: quā dñs sal/uator me⁹ mihi datur⁹ ē. O glīa celestis: o eter/na felicitas: o imēsa suauitas: o ieffabilis boni/tas: o iocūditas idicibilis: o dulcedo i cogitabil: qñ te habebo? O deus glīose: o dulcis mi dñe: o creator mi iocūde: qñ videbo te facie ad faciez? Heu mihi q2 icolat⁹ me⁹ plōgat⁹ ē. ps°. 119°. Cupio. n. dissolui et eē cū xpo: ad Philip. pri°. O dilectissimi ciues: nō ē hic pria nr̄a: nō habe/mus hic manētē ciuitatē ad Hebre. vltimo. In celo ē habitatio nostra: in gloria paradisi: que est tanta ut excedat omnē intellectū humanū. I

Et de hoc habemus exēplum pclaruz de sancto Augustino qd ipse recitat i quadaz epla ad Cirillum epm hierosolimitanū. Quod ēt in transitu beati Hiero. hēt̄r vbi dr̄ q cum sāct⁹ Aug. appeteret scire specialiter et pcise quā/ta sit gloria et felicitas aiaz: cogitauit sup hac re scribere btō Hiero. q tūc erat i remotis. Cū g° existēs i sua camera salutatiōnē epl̄e scripsisset: ecce q statī in camera itrauit qdā lux maxima: et septē vicib⁹ sole splēdidior. De q̄ iestimabilis o/dor mirabilis suauitas eggrediabat̄. Qua visi/one pterrit⁹ beat⁹ Aug. ac nimia debilitate vi/sus deuict⁹ cecidit pstrat⁹ i terrā. Qui statiz au/diuit vocē de illa luce eggrediētē sibiqz dicētem. O augustine fr̄ mi charissime noli timē. Ego. n. suz fr̄ tu⁹ Hiero. q i hac hora apud Bethleem migraui ad celū. Sed qñ scribis ad me: ut tibi dicā quāta sit glīa aiaz i celo: peto a te nunquid possibile sit q tu numeres oēs stellas celi? Rñ/dit Aug. Nō. Iterz dixit. Nūqd potes totū mare i paruo vase cōcludē? Et rñdit. Nō. Tertio di/xit. Nūquid o Augustine potes totū mūdum si/mul i vno pugillo tenere? Rñdit Aug. Hoc pe/nit⁹ ē ipossibile. Tūc dixit beat⁹ Hiero. Dico ti/bi Augustine: q magis eēt possibile pdicta tria facere: q̄ minimā ptez future glīe q̄ dat̄ vni soli aie vtuose exprimē. Excedit. n. illa glīa oēm sen/suz et itellectū hūane mētis: et nisi ego expt⁹ fuis/sē, pfecto nō credidissez: sz euenit mihi p simili/tudinē qd cōtigit regine Sabbe ut hēt̄r tertij Regū. x°. Que cū audisset magnalia de trium/phis et sapia Salomonis: ad ei⁹ curiā veniens et pprijs oculis oia cōspiciens: inuenit: q ma/gnalia Salomonis erāt q̄si ut sic dicā in infinitū maiora q̄ audisset. Noli ergo scribere o Augu/stine quāta pcise sit glīa celestis: quoniā ops per/ditiōis ē. Fac ergo bonū: et recipies hāc gloriam imensā sicut et ego. Quib⁹ dictis disparuit. Et Aug. respersus multis lachrymis p dulcedine i posterū feruenti⁹ se hūit i diuinis mādatis. Ali/am quoqz reuellationē hūit idē Aug. Cū. n. vel/let cōponere librū de trinitate i quo multa tra/ctat de scōz glīa ecce q apparuit ei qdam pue/rulus super ripā maris: habēs crispos capillos

coloris aurei sup humeros ptēsos. Qui płcher
rimꝰ puer cū quodā cocleari freqntabat ponē ð
aqua maris i q̄daȝ paruo foramine qđ fecerat.
Qđ vidēs Aug. subridēs. dixit. O fili qd vis fa
cere. Rñdit ille. Totā aquā maris volo ponere i
hoc foramine. Qđ audiēs Aug. cepit ridere de
paruuli inocētia: ⁊ dixit. O fili nequaq̄ tibi hoc
possibile ē: nec alicui. Tūc viua voce ille pueru
lus rñdit dicēs. O Augustine faciliꝰ ē mihi to/
tū hoc mare magnū i hoc paruo foramine con/
cludere: q̄ tibi possibile sit vł minimā guttā seu
scintillā dulcedīs: quā dat deꝰ bonis aīabꝰ dif/
finire seu explicare. Quo dicto stati puer dispa/
ruit. Et tūc Aug. totꝰ letꝰ cognoscēs q̄ fuerat
dñs Jesus qui sibi apparuerat in forma illius
pueri: imēsas ei gr̄as egit. Et iđ ipse loquens de
hac gl̄ia. i. 22°. li°. de ciui. dei sic dicit. Qđ ꝑpa/
rauit deꝰ diligētibꝰ se fide nō capit̄: spe nō atti
git̄: charitate ñ cōprehēdit̄: dsideria ⁊ vota oīa
trāsgredit̄. Acqri pōt: estiari ñ pōt. Que oīa ꝯsi
derās cātor spūs sci Dauid. ps°. 30. exclamat di.
Quā magna mł̄titudo dulcedinis tue dñe quā
abscōdisti timētibꝰ te. Sȝ hec magis sūt medi/
tāda q̄ ꝑdicāda: ⁊ iđ charitatibꝰ nr̄is cōtēplā
da relinq̄. Sufficiatq̄ȝ p secūda pte nr̄i s̄mōis.

¶ Pars tertia: q̄ sola gloria paradisi quietat
appetitum nostrum. K

TErtia pars nr̄i sermonis dr̄ q̄etatiōis: p cu
iꝰ expeditiōe ꝓpono vobis hāc cōclusionē
s̄m theo. in. 4°. s̄nīaꝝ. di. 49ª. ⁊ Scotū i p°. sē
tē. di. pª. Et i reportatiōibus suis. di. pª. ⁊ Pe/
trū de aquila eiꝰ discipulū. eadē di. ⁊ Frācīscū ð
mayronis i cōflatu di. pª. q. pª. q̄ si hō hēret oēs
mūdi cōsolatiōes: q̄ possūt i hac vita excogita/
ri: nūq̄ tñ eēt cōtētꝰ: s̄ȝ solū tūc saciabit̄ appeti/
tꝰ nr̄: q̄ñ ad eternā gl̄iā ꝑuenerimꝰ. Fūdamētuȝ
huiꝰ ponit Aristo. 2°. ð aīa. ⁊. x°. Ethi. di. A pro
prio obiecto potētie simplr̄ recipiūt ꝑfectionem
suā. Patet hec regula. Nā cū obiectū visus sit
color seu corpus coloratū: put dicit phūs. 2°. de
aīa. certū ē: q̄ si ante oculos poneres oēs melo/
dias: sonos: ⁊ cātꝰ diuersoꝝ īstrumētoꝝ: potētia
tua visiua ꝓ hoc nō reciperet cōsolationē: qr il/
lud nō ē suū obiectū. Sȝ si ꝑponas ⁊ aliquā figu
rā seu aliquā rē valde pulchrā: vtiq̄ȝ ex ea reci/
piet delectationē tāq̄ de suo obiecto. Silr̄ si pre
ponas auribꝰ oēm pulchritudinē floꝝ: gēmaꝝ
⁊ imaginū: ⁊ oēm suauitatē saporū: nullā pp hᵒ
delectationē suscipiet potētia auditiua: hoc enī
ē suū obiectū. Si vero anteponas ei aliquā dul
cē melodiā: sonū: vel cātū: sūme delectabit̄ de il/
lo sonitu: vł cātu: tāq̄ de suo obiecto. Et sic pos/
sumꝰ exēplificare de oībꝰ aliis potētiis: q̄ nunq̄
recipiūt ꝑfectionē suā nec q̄etationē: nisi de ꝓpo
obiecto. Quo ꝑsupposito. peto qd sit simplr̄ ob/
iectū aīe rōnal̄. Et certū ē s̄ȝ Ricar. i. 4°. di. 49ª
ar. 2°. q. 6ª. Et ēt btūm Tho. pª. 2ᵉ. q. 3ª. ar. 8°. q̄
deꝰ solus ē obiectū aīe rōnal̄: dicēte btō Aug. i
li°. Enchiridiō. put recitat magr̄ sentē. i. 2°. di.
pª. Fecit deꝰ rōnalē creaturā: ut sūmū bonū intel
ligeret: itelligēdo amaret: amādo possideret: pos
sidēdo frueret̄. Si ergo deus solus ē simpliciter
obiectū humani itellectꝰ: ergo ipossibile est q̄ i
tellectus nr̄ siue aīa nostra vnq̄ possit saciari
siue btificari i oībꝰ creaturis: s̄ȝ simplr̄ oȝ q̄ bea
tificet̄ ē deo tanq̄ i ꝓprio obiecto. Qđ cōfirmās
Augu. i p°. li°. cōfessionum dicit. Fecisti nos
dñe ad te: ⁊ iđ iq̄etū est cor nostrū nisi requiescat
cat i te. In. x°. quoq̄ȝ de ciui. dei idem August.
allegans sentētiā Platonis dicit. Tā delicata ē
diuina visio tātoq̄ȝ amore dignissima: ut quic
quid haberi possit: ea nō habita faciat hominē
miserū non beatū. Cōfirmatur ēt hec conclusio
p illā sentētiā eiusdē Aug. i. 14°. de ciui. dei vbi
dicit. Impossibile ē aliquem eē beatū: nisi sit de
sue felicitatis ꝑpetuitate securꝰ. Et hec ē etiā sen
tētia theologoꝝ. i. 4°. di. 49ª. Et rō est: qr ut di/
cit Aristo. x°. Ethi. Felicitas simplr̄ consistit in
quietatiōe appetitꝰ: ita q̄ necesse ē ad hoc ut si/
mꝰ bti appetitū nr̄m eē q̄etatū ⁊ nō timere: vn/
q̄ amittē statū quē hȝ. Sȝ hoc ē ipossibile i hac
vita. Si. n. iterroges eos q i hac vita vident̄ eē
btī: utpota reges: ⁊ iperatores atq̄ȝ pōtifices: et
postules ab eis: nūqd sint securi nūq̄ amittere
statū quē habent̄: flentes voce lachrymabili re
spōdebūt. Nō: nō: nō. Scriptū ē. n. in. §. deinceps
i autētico. de nup. C. Hora oīa soluit. Et vera est
illa sentētia q̄ dicit. Est cōe mori: mora nulli par
cit honori. sicut notat̄ i. l. licet. C. de pact. Pre/
terea nūq̄ appetitꝰ noster q̄etabit̄: nisi receperit
finē suū. Sȝ nr̄ finis ē ꝑuenire ad illud regnū cu
iꝰ nullus ē finis: ut dicit. Aug. i. 22°. de ciui. dei.
Cū ergo hec nō possunt hēri i hoc mūdo: ipossi/
bile ē q̄ vnq̄ aīa nr̄a hic sit saciata ⁊ cōtēta: iđ
dicit Augu. i li°. de spiritu ⁊ aīa. Aīa nr̄a ē tam
nobilis: q̄ nō pōt saciari nisi p sūmuȝ bonum.
Scotꝰ quoq̄ȝ i. 3°. di. 14ª. dicit. Intellectus non
pōt ab aliquo saciari vel q̄etari: nisi sub rōne in
finiti. Cū ergo oīa q̄ sūt i mūdo sint finita: transi
toria: breuia: momētanea ⁊ caduca: nō poterūt
saciare appetitū nostrū. Et ideo sectātibꝰ cōsola/
tiōes mūdanas dicit̄ Aggei. p°. Comedistis et
nō estis saciati: bibistis ⁊ nō estis i ebriati: oper/
uistis vos: ⁊ nō estis calefacti. Nullus ergo in

hec vita potest eē beat⁹. Nā de rõne btitudinis ē q̄ qs bẽat oīa bona cũ carentia oīs mali: fm Aug. 22°. de ciui. dei. Qꝺ nulli cõpetit i vita p̄sẽtium experiẽtia cernit̃. Cuilꝫ.n. aliqd deẽst: ꝛ vn⁹ qsq̄ꝫ cũ bõis q̄ hꝫ aliqd mali sẽtit admixtũ. Al' .n. hoī deẽst sanitas vl' diuitie: vl' florida etas: vel fce: vel filij: ꝛ si hẽt liberos sũt inobediẽtes: vl' male viuunt turpes: seu monstruosi: aut vxorẽ hñt turpē: vel si hñt pulchrā est lasciua: ꝛ ipudica: aut timet de eius honestate ac fidelitate: aut est in discordiis cũ ipsa: aut alijs calamitatib⁹ est afflict⁹. Unde vt refert Liuius in scdo de bello punico: ꝛ Plutarchus in vita Hānibalis: macharbal ipsius hānibalis p̄fectus equitum: de eo loquēs ait. Nõ oīa eidē dij dedē. Et ut Nestor ille apud Homeꝝ inquit. Nõ oīa data sunt hoībus siml'. ꝛ Oratius i odis ait. Nihil est ab oī parte btũ. Et Cicero in lelio dicit. Nihil difficilius est q̄ꝫ inuenire aliquid qꝺ in oī genere suo p̄fectuꝫ sit. Et pp hoc ingt Oratius ad mecenatē scribēs q̄ nullus sua sorte viuit contentus. L

O igitur deuoti xp̄iani: quid saciabit appetitum ꝛ desideriũ nostrũ: ac faciet vos semp esse contētos? Solus deus. De quo ille magnus methaphisicus Plato in p̄io sui Thimei dicit. Deus est bonitas īfinita. Et iõ exclamat Dauid ps°. 41°. dicēs. Quēadmodũ desiderat ceru⁹ ad fontes aquaꝝ: ita desiderat aīa mea ad te deus. Sitiuit aīa mea ad deũ fontē viuũ: qñ veniā ꝛ apparebo ante faciē dei? Confirmant̃ p̄dicta p̄ sniam scti Bonauē. in. 4°. sen. di. 49ª. qui dicit. Quicqd intelligi põt ꝛ cogitari: põt appeti ꝛ desiderari: ꝛ qcquid desiderat̃: totũ requirit̃ ad hoc vt hō beatificet̃. Sed si tu hēres mile mũdos: ꝛ centũ mile milia gaudia plusq̄ꝫ in hoc mũdo inueniri possint: semp posses cogitare maiora: ergo nũq̄ꝫ contētaberis: q2 illa requirerent̃ ad quietationē tui appetitus. Necesse ergo est ut sacieris i illo solo: de quo dicit Anselmus in li°. Monologion. Deus est quoddā sũmum bonũ: quo nihil mai⁹ cogitari põt. O mũdani creditis vos vnq̄ꝫ posse saciare libidineꝫ aī vr̃i? Certe nõ. Accipe tu popule mi vnũ pauperē nudũ: ꝛ iterroga eũ qd habēdo eēt contētus. Rñdebit. Habendo vestē. Indue illũ: ꝛ interroga si ē contētus. Et dicet. nõ. Quid vis? Dicet. Panē ꝛ vinũ: ꝛ alia ad victum necessaria. Da illi: ꝛ interroga. Es nũc contētus? Et dicet. Non. Quid vis? Rñdebit. Uolo bursam cũ denarijs: ut possim aliq̄ lucrari. Uolo.n. accipere vxorē ꝛ habere filios: quib⁹ volo p̄uidere de necessarijs. Da illi denarios ꝛ vxorem: ꝛ interroga si est ꝯtent⁹. Et dicet. Nõ. Quid vis aliud? Et dicet. Uolo domũ in q̄ possiꝫ hītare cũ vxore: ꝛ filijs ꝛ possessionem que mihi faciat frumentũ ꝛ vinũ: ꝛ ut ibi possiꝫ ire aliqñ ad solatiũ. Da illi ꝛ dic. Es ꝯtētus? Et rñdebit: q̄ nõ. Quid vis? Et dicet. Habeo quattuor filios vel spero in breui habere: vellē eos dimittere diuites: vt singuli hēant decem milia florenoꝝ. Da illi: ꝛ interroga. Es ne ꝯtēt⁹? Et dicet. Nõ. Quid vis? Rñdebit. Uellē eē doctor in oībus sciētijs ꝛ eē miles ac comes: ut honorificer ab oib⁹. Da illi: ꝛ dic [illegible] est ꝯtētus. Et rñdebit. Nõ. Nā vellē eē marchio ꝛ dux: da illi: ꝛ q̄re si est ꝯtent⁹. Et rñdebit. Non. Uellē.n. eē rex ꝛ iperator totius mũdi. Da illi ꝛ iterroga eũ. Nũqd nõ es ꝯtent⁹ [illegible] insatiabil' hō? Et rñdebit. Non. Uellē nāq̄ꝫ eē papa. Fac eũ [illegible]pam: ꝛ dic. Nunqd adhuc es satiat⁹? Et clamabit: nõ: nõ: nõ. Quare? Quia vellē in hoc mũdo viuere sic in eternũ. Et mihi nõ sufficit iste mundus. Uellē.n q̄ eēt maior. Un̄ Iuue. de Alexandro magno ingt. Unus pelleo iuueni nõ sufficit orbis. O mundane qui ponis oēm delectationē tuā in his tpalib⁹: ꝛ carnalib⁹ reb⁹: scias q̄ tu es sicut ille qui sal comedit: vt sitim extinguat: ꝛ sicut ille q sup flāmaꝫ oleũ ꝓijcit: vt illã extinguere queat. Tu es sicut idropic⁹: q quo plus bibit plus sitit: de quo auctor astrolabij canit. Idropico siliis nũq̄ꝫ satiat̃ auarus. Ex lucro lucri multiplicādo sitiꝫ. Tu es sicut ignis cui quo plura subijciũtur ligna: tāto magis exardescit. Un̄ Iuue. inquit. Crescit amor nũmi quātũ ipsa pecunia crescit. Et Oratius ep̄laꝝ li°. 2°. ep̄la. 3ª. ait. Quāto plura parasti: tāto plura petis. Et qdā v̄sificator de hoīe mũdano īsaciabili ingt. Quo magis accumulat plus īsaciabilis ambit. Sicut.n. aqua nõ intrās in os: sitim nõ extinguit: ꝛ cib⁹ nõ intrās in stomaco famē extinguere nõ põt: ita huius mũdi diuitie i cordib⁹ nr̃is intrantes: aīam nostrā saciare nõ pñt. Sed hoc solũ põt de⁹ qui medullas cordis penetrat. Ad Hebr. 4°. Et iõ ipse dñs Ioānis. 7°. nos iuitat di. Si qs sitit veniat [illegible] me ꝛ bibat. Cui⁹ aũt ꝓprietatis sit aqua quā nobis vult dare demonstrat idē saluator Ioānis. 4°. di. Aqua quā ego dabo fiet i eo fons aq̄ salientis i vitā eternā. O carnalis mũdane: scias q̄ vt ingt. s. Bona. ꝛ Sco. in. 4°. sen. di. vlt. Btitudo est finis saturandi appetitũ. Et fm Tho. ꝯ gen. li°. 3°. c°. 38°. ꝛ. 39°. Perfecta felicitas ꝛ btitudo cõsistit in q̄etatiõe mētali. Appetit⁹ autem nr̃ nũq̄ꝫ saturabit̃ in his tpalib⁹. Qꝺ patuit per exēplũ Salomõis q ut ipemet refert Eccl̃. p°. ꝛ. 2°. c°. deliberauit vidē si poterat in hoc mũdo suũ appetitũ saciare. Unde dedit aīe sue omnia

delectabilia: et similiter corpori suo omnia solatia
mundi huius: et tamē nunq̄ potuit quietari. Et
ideo post omnes mundanas voluptates exper//
tas exclamauit dicens Ecclesiastes p°. Vanitas
vanitatum et omnia vanitas. Non saturatur
oculus visu: nec auris īpletur auditu. Et rō hu
ius est: qr donec aīa nostra non habet qd̄ habe/
re pōt: et cuius est capax: nūq̄ est satura. Et ītō i
quit Ber. in sentētijs suis. Capacē deitatis oē, qd̄
deo minus est nō īplebit: sicut vas capax centuz
stadioꝝ vini nō implet̄ duabus vncijs ipsi⁹ vi/
ni. O igitur magna stulticia: o dementia imensa
[illegible] cecitas maria. Pro creatura dimittere creato
rem: p mundanis miserijs gaudia celestia: pro
corruptibilibus incorruptibilia: pro modico so/
lacio vite presentis: eternū et perpetuuz ac sine fi
ne triumphum perdere. O isatiabiles creature:
vultis perfecte satiare appetitū vr̄m? O carna/
lis mundane: vis cōsequi oīe quod desideras?
Serua preceptum David prophete. ps° 36°. di/
cētis. Delectare [illegible] dño: et ipse dabit tibi petitiōes
cordis tui. i. oēm felicitatē: dulcedinem: et delecta
tionem quam cor tuum appetere potest.

¶ Pars quarta huius sermonis que dicitur ac
quisitionis. LII

p Ro expeditione hui⁹ ptis est sciendū
q̄ regnū celoꝝ acqritur per beatitudi
nes euangelicas quas ponit saluator
Mat. 5°. Quia. n. s̄m leges multis modis acq/
ritur dñium rerꝫ: ut pꝫ. ff. de acq. re. dñio p totuz.
et ibi glo. in. l. p^a. et insti. de rer. di. cū multis titu/
lis sequētib⁹. Ideo dñs Jesus volēs ondere q̄li/
ter acqri pōt regnū celeste: dimissis turbis. i. his
qui nō pñt ad sublimia virtutū opa cōscendere:
iuxta illud Exo. 29°. Non poterit vulgus ascēde
re in montē: cū discipulis suis ascēdit in montez
. s. ad docendū ascēdere ad celestia, s̄m illud Isa.
xl°. Super montē ascende tu qui euāgelizas siō.
De cuius doctrina inqt Aug. de sermone dñi in
monte. Si qs pie sobrieq̄ cōsiderauerit īueniet
in hoc sermone quātuz ad mores opportunos [illegible]
tinere pfectū vite xpiane modū. Quia aūt vt di/
cit idē Aug. 9°. de ciui. dei. Nulla est cā philoso/
phandi nisi finis boni. Quod aūt btm̄ facit est [illegible]
nis boni: ideo ipse saluator in hoc mōte declarat
quō finis nr̄ vltimus et felix acquirat̄ per euāge/
licas btitudines: nouē, modos ondens quib⁹ bea
titudo hic habeat̄ in spe: et mereat̄ hēri postea in
re. Primo ergo regnū celoꝝ acquirit̄ iure pro/
prietatis: de quo hētur extra de cā pos. et ppri. per
totū: et dicit glo. in c°. p°. eo. ti. in verbo momēti.
q̄ possessio appellat̄ momentū: qr parū duratu/
ra est apud possessorē cū actor docuerit de ꝓprie
tate. Nos aūt dicere possum⁹ q̄ oīs possessio te
poralis est momentanea: qr vt ait Gre. Momen
taneū est qd̄ hic delectat. De hoc aūt modo dicit
saluator vbi. s̄ Beati pauperes spiritu: quoniaz
ipsorum est regnū celoꝝ. s. iure ꝓprietatis. Pau
per. n. spiritu: idest voluntarie est ille qui nihil in
hoc mundo hꝫ: nec aliquid ꝓprij vult hēre. Cuz
ergo prudentissimus oīum cōditor deus nihil fe
cerit sine suo loco. Sequit̄ q̄ cum paupertas ta/
lis nihil habeat in hoc mūdo: absq̄ dubio suuz
locū hꝫ in celo. Videmus. n. q̄ eo ipso q̄ aliquis
ab vno transit extremorum: vadit ad opposituꝫ.
Proinde cū paupertatis amor totaliter a transi
torijs recedat totaliter in celo collocatur. Et hoc
nature necessitas docet que grauia deprimēs: le/
uia extollit. 4°. de celo et mundo. Qr ergo celum
sursum et terra deorsum. Exo. 20. Deute. 4°. et 5°.
et Prouer. 25°. et Isa. 51°. Et paupertas nihil hꝫ
terrenum deprimēs: necesse est q̄ sit tota leuitate
plena vt celestis fiat. Et nota bene sonū verbi: qr
vulgariter dr̄ pouer. quasi pocho hauer. Et hoc
iure angeli qui sunt puri spiritus ícorporei regnū
celeste possident. Quia nō tantū nihil corporaꝫ
habēt: sed nec etiā aliquid sibi attribuunt: sꝫ oīa
deo. Unde Apoc. 7°. gratias agētes dicūt. Bn̄/
dictio et claritas et sapientia: et grāꝝ actio: honor
virtus et fortitudo deo nostro: et c. Et sic in sūmo
pauperes: humiles dicātur. Quibus ēt regnum
celoꝝ tanq̄ paruulis dabit̄: s̄m q̄ dicit saluator
Marci. x°. inquiēs. Sinite paruulos venire ad
me. Taliū. n. ē regnū dei. Sed bn̄ nota sententiā
saluatoris: quia ut dr̄ in c°. p°. de cā pos. et ppri. et
ibi glo. et doc. Ad eundem iudicē pertinet cogno
scere de possessione et ꝓprietate. Unde qñ simpli/
citer cōmittit̄ cā alicuius predictoꝝ: intelligitur
cōmissa cognitio de vtroq̄: vt in c°. p°. de seque/
stra. possessionū. Et ipse iudex debet de vtroq̄ iu
dicare. c°. cum dilectis de cau. pos. et pro. Et qui
obtinet in ꝓprietate: debet̄ ei possessoriū: vt dicit
glo. in c°. pastoralis. eodez ti. Quia possessio sem/
per sequitur proprietatē. ff. de rei ven. l. officium
[illegible] fi. Et ꝓprietas tanq̄ dignior trahit ad se pos/
sessionē: ut sequat̄ dñium: ut dicit glo. in. d. c°. cū
dilectis. Ideo in ꝓposito nr̄o cum supnus iudex
qui est iustissimus executor ꝓprietatē regni cele/
stis adiudicauerit paupertati. Simul ēt ostendit
q̄ paup in pn̄ti incipit regnū celi possidere. In
cuius figurā Numeri. 18°. dicit. In terra eoꝝ ni
hil possidebitis: nec hēbitis partē inter eos. Ego
dñs pars et hereditas vr̄a. Et Jacob in baculo
transiens iordanē vt postea ipse dixit Gen. 32°.

lapidē vir habēs pro ceruicali. Gen. 28°. Videns scalam dixit. Hic est domus dei et porta celi. Et Moyses pascēs oues hietro soceri sui: qz ppriae nō habebat Exodi. 3°. Vidit dñm in rubo. Ideo inquit Aug. Superbi ergo appetāt regna terrarum. Beati aūt pauperes spiritu quoniā ipsorum est regnum celorum. Et Ambro. super Lucā ait. Primā beatitudinē paupertatis vterqz euāgelista posuit. Ordine.n. prima est: et parēs quedam virtutum: qz qui contēpserit secularia: ipse merebitur sempiterna. Nec pōt quisqz meritum regni celestis adipisci: qui mundi cupiditatē post se emergendi nō habet facultatē. Secundo aliquid acquiritur iure belli sine debellationis. Vñ Jacob dedit filio suo Joseph vnā partē quā tulit in arcu et gladio de manu amorrei. Gen. 48°. Per bellum aūt nō tantū acquirunt homines: iuxta illud secūde Petri. 2°. A quo quis superatus est: eius et seruus est. Sed etiā bona qñ bellū est iustū: vt in. l. hostes. et in. l. si qd bello. ff. de capti. et postli. re. Et ideo etiā hoc iure acquiritur regnū celorum: qz Mat. xi°. dicit. Regnū celorū vim patitur et violenti rapiunt illud: idest illi qui violentiā faciunt suis sensualitatibus et passionibus. Bellū igitur celo facimus per virtutes. Vñ Hiero. inquit. Grādis est violentia: in terra nos esse generatos et celorum sedem querere et possidere per virtutē quā non tenuimus per naturā. Sed hoc maxime fit mansuetudine qua oia litigia et contraria tēperant. Unde Ambro. super Lucā dicit. Cū simplicitate contentus fuero inops: superest vt mores meos superē. Quid.n. mihi pdest carere secularibus: nisi fuero mitis? Mites aūt sunt vt dicit Aug. qui cedūt improbitatibus: et nō resistunt malo: sed vincūt in bono malū. Est.n. mansuetudo trāqllitatis modesti animi que nulla incurrētium rerum tribulatione agitat. Que ptinet ad tēperantiā: iponens modestiā ipetuositati irascibilis. Unde glo. sup Mat. 5°. ait. Mores tempat māsuetudo. Est.n quasi antemurale i castello aie: lapides durorum lapidū excipiens. Et sic seruat aiam. Eccle. x°. Fili i māsuetudine serua animā tuā. Et ppea dr Prouer. 16°. Melior est q dñatur aio suo expugnatore vrbiū. Jdō dñs Jesus hūc modū acquirendi regnū celorum insinuat di. Beati mites quoniā ipsi possidebūt terrā. s. illam de qua inqt propheta. ps°. 26°. Credo videre bona domini in terra viuentiū. Et ita exponit Aug. in omelia super euangeliū istud. Per hūc aūt modū sancti patriarche vident acquisisse regnum celeste. Unde Numeri. 12°. dicit qp Moyses erat mitissimus sup oēs hoies qui morabantur in terra. Et similiter Joseph fuit māsuetissimus fribus suis q eū vēdiderāt. Gen. 45°. Per terrā quoqz pōt itelligi terrena substantia: et regnum terrenū: qz de toto gaudent mites: licet sint pauperes. Itē omnia terrena calcantes ipsa possidere dicuntur: iuxta illud Deute. xi°. Ois locus quē calcauerit pes vester: vester erit. Unde et apostolus ait de ipsis. 2°. ad Cor. 6°. Nihil habētes et oia possidentes. Et Ber. inqt. Sicut humilibus datur celū: ita mitibus terra. Quia dū nihil terrenum potest eos turbare oia in pace vident possidere. Vel per terram sm Bernardū intelligitur corpus ex terra originem habēs: qd mitis possidet: et subiectum habet anime sue sicut ipse p māsuetudinē subiectus est voluntati diuine. Et id cuilibet miti ac mansueto pōt dici illd Gene. 27°. In pinguedine terre erit benedictio tua .i. i corporis bona: et fructuosa opatiōe. Vel per terrā intelligitur aia que qsi possidet cū sine aliq mala affectione detinetur. Ait.n. glosa Matth. 5°. Mitis est quē mētis asperitas vel amaritudo nō afficit. Sed simplicitas fidei ad omnē iniuriā tollerādā instruit. Et alia glosa dicit. Mansuetus nō irritat: nec irritat: nec nocet: nec nocere cogitat. Et alia glosa inquit. Mitis est quem nō rācor vel ira afficit: sed oia equaminiter tollerat. Vel per terram itelligi potest delectatio spiritualis. Nā propheta ait ps°. 39°. Māsueti autē hereditabūt terrā. et delectabūtur in multitudine pacis. Vel per terrā itelligit proximi dilectio: et beniuolētia. Ecclesia. 3°. fili i māsuetudine opa tua fac: et sup gloriā hominū diligeris. Et hoc ē: qz attrahit amorē eius sicut adamas ferrū. Eze. 3°. Ut adamātē et silicē dedi faciē tuam. Vñ i vulgari puerbio dr. Lo agnello māsueto [illegible] sua matre e laltrui tetta. Itē qz rñsio molis frangit iram. Prouer. 15°. Item qz māsuetudo valet ad correctionē fraternā. ps°. 89°. Superuenit māsuetudo et corripiemur. Itē per terrā itelligi pōt deus dominus vniuerse terre: q'a māsuetis possidetur. p imitationē. Quia ipse ē mitis Matth. xi°. Et Dan. 3°. illi dicitur. Fac nobiscum iuxta mansuetudinem tuam. Et sophonie. 2°. dicitur. Querite dominum omnes mansueti terre: querite iustum querite mansuetum. Item per exauditionem. Judith. 9°. Mansuetorum semper tibi placuit deprecatio. Ideo ps°. 131°. ei dicit. Memento domine Dauid et omnis mansuetudinis eius. Item per disciplinam. Unde dicit glosa Matthei. 5°. Huius virtutis quasi magne magistrū se fecit cum dixit. Discite a me quia mitis sum et hūilis corde. et psalmo. 24°. dicitur. Docebit mi-

tes vias suas. Sed principaliter p felicē fruitiōnē & possessionē i celesti pr̄ia. Nā Isa. xi°. Argu / et i' eqtate p māsuetis terre. s. dando eis vicissitudinē. Vñ Aug. ait. Nullus erit de9 possessio nisi ei9 quē prius ipse possederit. Et iō Ambro. sup Lucā ait. Mitiga ergo affectū tuū ut n̄ irascaris: aut certe irat9 ne peccaueris. Preclarū est .n. motū tēperantie cōsilio. Nec minoris virtutis ē phibere iracūdiā q̄ oīo nō irasci. Cum plerūq3 illud leuius: hoc fortius extimet. Nitētur ergo imites & dimicēt p terrenis & tpalib9 reb9. Beati aūt mites quoniā ipsi possidebūt terrā de qua expelli nō poterūt. Terra .n. significat quandā stabilitatē hereditatis ppetue vbi anima p bonū affectū requiescit. Et hec est requies & vita sāctorum.

M

Tertio aliquid acquiritur per viam donationis. de quo habetur. ff. & C. de donatio. & extra eodē per totū. Et licet donatio nō videatur fieri ex meritis recipiētis: sed ex nobilitate dātis. c°. p°. de dona. vbi dicit. Hanc sibi quodāmō nobilitas legē iponit ut debere se qd̄ spōte tribuit extimet. Et nisi in beneficijs suis creuerit nihil se prestitisse putet. Tamen donatio cōiter fit amicitie vel beneficij intuitu. c°. per tuas. extra eodē. Quoniā amicis auxiliari delectabilissimū ē: ut ait phūs. 2°. retho. & sicut dicit Augu. super primā canonicā Joānis. Amicitia ē q̄dam beniuolētia vt aliqn̄ p̄stemus aliqd eis q̄s diligimus: q2 si nō fit q2 prestemus: sola beniuolentia sufficit amāti. Inqt quoq3 Hiero. contra ruffinū. Pictagorica sunt hec. Amicoꝝ oia esse coia: & amicū se esse ipsum alteꝝ. Ideo vt dixit' q̄daz phūs. Amicus nō est q fortune pticeps nō est. Signuz ergo amici est si cōgaudet & cōdolet amico: iuxta illud ad Roma. 12°. Gaudere cum gaudētib9: & flere cū flentib9. Et huic debent dona. Et fm hunc modū docet saluator acqrere regnū celoꝝ a deo. Q2 .n. cōtinue offendit: necesse est amicos eius flere ut amicitia mōstrata mereantur donaria. Unde dicit. Bti qui lugēt qm̄ ipi consolabūtur. Lugētes aūt nō orbitātes aut cōtumelias: vel dāna: sed pctā ppria: ut inqt Hilarius & Ambro. cū psalmista dicentes. Lauabo p singulas noctes lectū meū: lachrymis meis stratū meū rigabo. Cū aūt cōsolatio lugētiū fit cessatio luctus ut ait Chriso. in omelia. Qui peccata sua lugent cōsolabuntur idulgentiā cōsecuti. Et addit ibidez Chriso. licet aūt talibus sufficiat venia frui. Tamen dominus non terminat retributionem in peccatorum remissione: sed & multaꝝ

eos participes facit cōsolationū & hic & i futuro. Semper enim maiores laboribus deus dat retributiones. Itē illi qui lugēt pctā alioꝝ: sicut flebat Samuel saulē. p°. Reg. 15°. silr̄ fm Hieronymū & crisostomū ꝯsolabunt: vel pp eoꝝ ꝯuersionem: Uel si i peccatis obstinati decesserint ꝯsolabunt de iusta eoꝝ punitione: cum ipsi erūt i glia: dicente psalmista. Letabit iustus ▪ viderit vidictā &c. Uel fm Augustinuz i li°. de fmone dn̄i i monte. Luctus est tristitia de amissione charoꝝ. Cōuersi aūt ad deum ea q̄ i mūdo chara habebāt amittunt. Non .n. gaudent his qbus ante gaudere solebant. Et donec fiat i illis amor eternoꝝ: nōnulla mesticia sauciant. Consolabunt ergo spū sancto q marie propterea paraclitus noiat: idest cōsolator: vt tēporalē amittētes eterna leticia pfruātur. vel fm glosam. Per luctū duo genera fletus itelligunt. s. pro miserijs huiusmodi: sicut lugebat psalmista di. Heu mihi q2 icolatus meus prolōgatus est. Et pro desiderio regni celestis: sicut lugebat idem psalmista di. Fuerūt mihi lachryme mee panes die ac nocte dum dī mihi quotidie vbi est deus tuus. Unde filia Caleph Josue. 15°. petiuit irriguū supius & iferius. Huiusmodi autem luctū non habet nisi paup & mitis q cū mūdum non diligat: q2 miser est recognoscit: & ideo celū cōcupiscit. Cōuenienter ergo lugētibus cōsolatio promittit: vt q tristant i presenti gaudeāt in futuro: qbus tristitia vtet i gaudium: Joannis. 15°. vt dictū ē de Lazaro mēdico Luce. 16°. Quibus aque i vinum optimum cōuertuntur. Joānis. 2°. & marath in dulcedinez. Exodi. 15°. Unde Jere. 31°. ait deus. Cōuertam luctū eorum i gaudiū. Quia post lachrymas & fletum exultationē ifundit. Tob. 3°. Et hic modus acquirēdi regnum celorū cōuenit pphetis lugētibus: qbus cōsolatio eterna in figura promittebat. Unde dicebat eis deus illud Isa. 66°. Cōsolabor vos: & i hierusalē cōsolabimini. Uidebitis & gaudebit cor vestrum. Tales quoq3 lugētes cōsolant ēt in presenti: iuxta illud psalmiste. Scdm multitudinez dolorū meoꝝ in corde meo cōsolationes tue letificauerūt aīam meaz. Unde Grego. in mora. ait. Luctu suo aia pascit: cū ad supna gaudia flēdo subleuat. Et intus qdem doloris sui gemitū tollerat: sed eo refectiōis pabulū pcipit: quo vis amoris ▪ lachrymas emanat. Et de hac cōsolatiōe dī Prouer. 14°. Cor quod nouit amaritudinez aīe sue: in gaudio eius non miscebit extraneus. Quarto acquirit aliqd iure pmutatiōis vt patet in. c°. cum vniuersoꝝ. de rez permu. Que quidē pmutatio est quedam spēs alienatiōis. c°. nul

i.e. rebus recte.nō alie. Est aūt pmutatio quā
do certa res daē p re certa: fm Spec.in ti.de rez
pmu.§.cōtrahiē antē. Et hoc mō docet nos xps
acqrere regnum celoz di. Beati q esuriūt ⁊ sitiūt
iustitiā quoniā ipsi saturabunē. Hic autē ac
cipiē iustitia p obfuantia diuinoruz preceptoz:
sicut ⁊ accipiē Matth.6°.cū di. Attendite ne iu
stitiā vfām faciatis coraz hominibus vt videa
mini ab eis. Item hic accipiē iustitia pro genera
li rectitudine vite: fm q iustitia dī omnis virtus
5°.Ethi. Dicit autē Hierony. q nō sufficit nobis
velle iustitiam nisi iustitie patiamur famem. Et
cōsequenter nunq̄ nos debemus satis iustos re
putare: sed semp iustitie opa esurire. Chrisosto
mus ho super matthxum inqt. Ille esurit iustitiā
qui pro iustitia dei desiderat cōuersari. Sitit au
tem iustitiā qui scientiaz eius acqrere cupit. Vn
de de hac dī Matthxi.5°. Nisi abūdauerit iusti
tia vfa plusq̄ scribarū ⁊ phariseoz: nō itrabitis
i regnū celoz. Pharisei.n.⁊ scribe opera sua fa
ciebāt ad laudem humanā. Ille autem esurit ⁊
sitit iustitiam qui iustitie opera facit ⁊ facere desi
derat [illegible] gloriam dei: ⁊ vt acqrat regnuz paradi
si iure talis permutatiōis. Quo qdez iure illud
acqsierūt apostoli quoz princeps Petrus suo ⁊
alioz noie dixit xpo Matthxi.19°. Ecce nos reli
quimus oīa ⁊ secuti sumus te: qd ergo erit nob?
Et Paulus dicebat.2ª.ad Thi.4°. Reposita est
mihi corona iustitie ⁊c. Quia autē talis aīa esu
riens ⁊ sitiēs iustitiā est quasi arbor quedā pascēs
deum. Quod ostēdit dñs Jesus vadens ad ficū
Matth.21°. que nō hñs fructus: deest opa iusti
tie maledicē. Ideo debet ⁊ ipsa pasci a deo. Pro
pter quod dicit. Quoniā ipsi saturabunē.s. illo ci
bo de quo dicē Joānis.4°. Meus cibus est vt fa
ciā volūtatē patris mei. Illo quoqz pane de quo
dicē Joānis.6°. Hic est panis q de celo descēdit.
Et illa aqua de qua vt dicē Joānis.14°. Qui bi
berit fiet in eo fons aque salientis in vitā eternaz.
Unde talem iustitiaz esuriens ⁊ sitiens propheta
dicebat psalmo.16°. Saciabor cum apparuerit
gloria tua. Potest quoqz hic accipi iustitia pro
virtute particulari. Unde Ber.inqt. Aliq tam
vehementer cōtra alioz delicta zelāt vt videri pos
sent esuriē ⁊ sitire iustitiā: si esset apud eos de suis
quoqz delictis idem iudicium. Sz mēsura ⁊ mē
sura: pondus ⁊ pondus: vtrūqz abhominatio est
apud deum. Nā contra alios tam imaniter q̄
impudenter exestuant. Se ipsos vero tā insipiēter
q̄ inutiliter palpant. Illi autem qui vere esuriunt
⁊ sitiunt iustitiam saturabunē: cū omnia eorum
desideria in celesti patria complebuntur: ⁊ verifi

cabitur illud psalmiste. Desiderium eorum at
tulit eis. Imo vt dicit Chrisosto.super Matthxū
Maiora erunt premia dei q̄ sanctorum deside
ria. Quinto aliquid acquiritur iure emptio
nis.l.pcuratorie.§.penul.ff.de tributo.⁊.§.vēdi
te.insti.de rez.di.⁊.ff.⁊.C.de contra. em. ⁊ extra
de emptio. ⁊ ven.per totum. Et hoc modo Jacob
acquisiuit primogenita. Geñ.25°. Tali autez mo
do acqrere regnum celorum docet saluator dicēs.
Beati misericordes quoniaz ipsi misericordiam
consequentur. Et per hunc modum acquisiuit
Martha regnum celeste: quia fuit operibus mi
sericordie dedita. Misericordia enim est pecu
nia qua celum emitur: iuxta illud Dañ. quarto.
Peccata tua elemosynis redime: ⁊ iniquitates
tuas misericordijs pauperum. Dicit autem Au
gustinus in omelia super Matthxum. Beati sūt
sunt qui subueniunt miseris: quoniam eis ita re
penditur: vt de miseria liberentur. Et idem Au
gusti.in libro de verbis domini ait. Christus di
cit tibi. Da mihi ex eo quod dedi tibi. De meo q̄
ro. Da ⁊ reddo: habuisti me largitorez: fac me de
bitorem: habeam te feneratorem. Temporalia
mihi da: ⁊ eterna tibi restituam: teqz ipsum tibi
reddam. Sexto aliquid acquiritur prescriptione
seu vsucapione: de qua habetur in.l.iij.ff. de vsu
cap.⁊ insti.eodem.in princi.⁊ in.§.prescriptionū
decimasexta.questio.tertia.⁊ per theologos in q̄r
to.sententia.distinctio.decimaquinta. Et ideo fz
hunc modum docet saluator acquirere regnum
celorum dicens. Beati mundo corde quoniam
ipsi deum videbunt. Est autem mundicia: vt di
citur in summa virtutum: vtriusqz hominis in
tegritas: diuini amoris ituitu obseruata: de qua
psalmo decimoquarto ait propheta. Domine qs
habitabit in tabernaculo tuo: aut quis requie
scet in monte sancto tuo? Et respondet. Qui in
greditur sine macula. Et psalmo vigesimotertio
iterum inquit. Quis ascendet in montem domi
ni: aut quis stabit in loco sancto eius? Et respon
det. Innocens manibus ⁊ mundo corde. Et
psalmo.100.dicit dominus per prophetam. Am
bulans in via immaculata: hic mihi ministra
bat. Et Apoca.vigesimoprimo dicitur. Nihil cō
inquinatum intrabit in illam scilicet supernam
ciuitatem: a qua lucifer immundus factus fuit
eiectus. Apoca.duodecimo. Cum igitur in pre
senti solum a mundis videatur deus eo modo
quo videri potest a viatoribus. Unde lotus Aa
ron itrabat in sancta sanctorum. Leui.16°. Et
sanctificato populo apparuit deus i monte. Exo.
19°. Propterea etiam xps lauit nos in sanguine

suo. Apoc. p°. vt mūdaret sibi pplm acceptabilē:
Ad Titū. 2°. ⁊ p sāguinē suū eū sanctificaret. Ad
Hebre. 13°. Et faceret sibi spōsaz eccliam nō ha/
bētē maculam neqꝫ rugā. Ad Ephe. 5°. ⁊ c°. ec
clesia. de peni. di. p°. Cū qua q̄si cū spōsa est in pre
senti p ꝯtemplatiōez ac defensionē. Ideo illi qui
sūt mūdo corde: cū hic videāt deū saltē ī enigma
te: postea iure cuiusdā ꝑscriptiōis videbūt facie
ad faciē: vt testat̄ Paulus. p°. ad Cor. 13°. Et pri
me Ioā. 3°. dī. Cuz apparuerit similes ei erim⁹:
⁊ videbimus eū sicuti ē. Lz aūt ista mūdicia de/
beat esse ī oībus fidelibus xpianis. Aliter nō es/
sent fideles: qꝛ Actuū. 5°. dī. Fide mundās corda
eoꝝ. Debet tamē singulr relucere in ministris ec/
clesie. Primo qꝛ ipsi sunt quasi oculi ī qb⁹ modi
cum pulueris multū grauat: ⁊ macula magis de
turpat: q̄z ī alijs mēbris. De qbus īquit domin⁹
per psalmistam. Oculi mei lāguerūt ꝑ īopia. Se
cūdo qꝛ ipsi facti sūt spectaculū deo: angelis ⁊ hoi
bus. p°. ad Cor. 4°. Et spectaculū siue speculum
debet eē sine macula. Sap. 7°. Alioqn q se in ta
li speculo cōsiderat: nō bene videt. Tertio qꝛ hn̄t
alios mundare: sed ab imūdo quid mundabit̄.
Eccle. 34°. Ideo vt dī Neemie. 13°. Mundati
sūt sacerdotes ⁊ leuite: ⁊ mūdauerūt populum.
Et vt dī pri. Macha. 4°. Elegit iudas sacerdo/
tes sine macula: ⁊ mūdauerūt sancta. Quarto qꝛ
sūt vasa dei. Actuū. 9°. Uas electiōis est mihi iste
Sed hodie factus est israel ī nationibus q̄si vas
imūdū. Osee. 8°. Quito qꝛ sūt templū dei. p°. ad
Cor. 3°. Templum dei estis vos. Et ideo non de/
bent coinqnari sancta: sicut factum fuisse dī pri.
Esdre. p°. vbi scriptū est. Polluerūt tēplū domi
ni quod sanctū erat. Sexto qꝛ sunt lectus dei. pri.
Para. 29°. Opus grāde ē. Nō hoi paratur ha/
bitatio: sed deo. Et ideo sicut rex nolet dormire in
lecto imundo: sicut facit di[?]olus q habitat ī lo/
cis humētibus. Iob. 41°. Ita christus rex noster
mundū desiderat habitaculū. Et ideo psalmista
dicebat. Ero imaculatus cū eo ⁊c. Septimo qꝛ
sunt ministri dei in cuius cōspectu nō debēt ali/
q nisi mūdi ministrare. Ad ephe. p°. Elegit nos
vt essemus sancti ⁊ imaculati ī conspectu eius. ⁊
Leui. xi°. ⁊. 20. ait deus. Scti estote: qꝛ ego sanct⁹
sum: ⁊ Deute. 18°. dī. Perfectus eris ⁊ sine ma/
cula cū deo tuo. ⁊ Eccle. 9°. Omni tēpore vestimē
ta tua sint cādida. Et Isa. 52°. Mūdamini q fer
tis vasa domini: ⁊ Isa. p°. Lauamini: mūdi esto
te: ⁊c. ⁊. 2°. Pe. 3°. Satagite īmaculati īueiri ⁊c.
qꝛ vt dī p°. ad Cor. 4°. Hec est voluntas dei san
ctificatio vestra. Ut ꝟm illud Iob. 27°. Mun/
dis manibus addat fortitudinez. Et quāuis mū

dicia exterior non placeat deo sine īteriori. Mat
thei. 23°. Ueh vobis q mundat̄ quod deforis ē ca
licis: ⁊ intus pleni estis imundicia. Et Prouer.
30. Est generatio que sibi munda videtur: ⁊ ta
men non est lota a sordibus suis. Tamē si mun/
detur qs ītus: erit etiam mundus foris ⁊ placēs
deo. Ad Roma. xi°. Si radix ēst sancta: ⁊ rami.
Ideo subdit dominus Math. 23°. Pharisee
munda prius quod ītus est: vt fiat ⁊ quod defo/
ris est mundum.

SEptimo aliqd acqritur successione heredi/
taria de qua habetur īstitu. de here. q̄. ⁊ dif.
per totum. ⁊. ff. ⁊. C. de here. insti. ⁊ ī auten. de he/
re. ⁊ fal. per totum. Primi autem succedētes sūt
filij: autē. ī successione. C. de suis ⁊ legi. et. §. lz sui.
insti. de here. qua. et dif. Et ideo istum moduz ostē
dit dominus di. Beati pacifici quoniam filij dei
vocabuntur. Et consequenter habebunt eius he
reditatem: qꝛ si filij: et heredes. Ad Gala. 4°. pa
cifici autem dicuntur ꝟm Hieronymum: q ꝑmo
ī corde suo: deīde etiam īter alios dissidentes pa/
cem faciunt. Quid. n. prodest inqt Hieronym⁹
per alios pacari: si ī tua aīa bella sunt viciorū.
Et Aug. ī li°. de sermōe dn̄i ī monte ait. Pacifici
ī semetipsis sunt q omnes animi sui motus com
ponentes et subijciētes rōni. Carnalesqꝫ cōcupi
scentias habentes edomitas fiūt regnū dei: ī quo
ita ordīata sunt oīa vt quod est ī hoīe precipuuz
et excellens īperet ceteris reluctantibus que sunt
nobis bestijsqꝫ comunia. Et hec est pax que dat̄
ī terra hoībus bone voluntat̄. Et hoc modo xgi/
nes hereditauerunt regnū eterne pacis. De paci
ficis autem quo ad alios inqꝛ Hilarius. Paci/
ficorum btitudo adoptionis est merces. Pa/
rens. n. est oīum deus. Non autem aliter transi/
re ī nuncupationem familie eius licebit: nisi fra/
terne inuicem charitat̄ pace viuamus. Tales au
tem pacifici ī regno celesti magnam obtinent di
gnitatem. Quia filius regis in domo regia sum
mus est. Octauo aliquid acquiritur iure societa
tis: vt habetur. ff. pro socio. per totum. Et hoc mo
do ostendit saluator acquirere regnum celeste di
cens. Beati qui ꝑsecutionem patiuntur pro/
pter iustitiam: quoniam ipsorum est regnum ce/
lorum. Ubi notat Chrisosto. ꝙ non expressit per/
sonam a qua quis patiatur: quia etiam si a suis
quis patiatur: mercedem acquirit martyrij: sicut
Abel a fratre. Gen. 4°. A quocunqꝫ igitur quis
patiatur dummodo pro iustitia: idest pro opere
virtuoso: vt puta: pro dicenda veritate: vel pro
correctione delinquentium: ⁊ huiusmodi: cum
Ioanne baptista beatus erit. Imo cum ipso

tionis Jesu. Et iō ipse inqt martyrib⁹ Luce. 22°. Uos estis qui permansistis mecum in tentationibus meis: ꝛ ego dispono vobis regnum: sicut disposuit mihi pr: vt qui socij sunt in vigilijs socientur ēt in festis. Heredes qdem dei: coheredes āt chi. Et si cōpatimur: simul etiā glorificemur. Ad Roma. 8°. ꝛ 2ᵃ. ad Thi. 2°. Si. n. cōmortui sum⁹ ꝛ cōuiuemus. Si sustinebimus: ꝛ cōregnabimus: ꝛ si socij fuerimus passionū: erimus ꝛ cōsolationū. 2ᵃ. ad Cor. p°. ꝛ c°. p°. de sepul. Nono aliquid acqritur labore opis. §. si qs a nō dño. isti. de rerū di. ꝛ l. dñs horreoꝝ. §. p°. ff. locati. Opere enim dicūtur quasi similes pecunijs. l. a duobus. ff. de opis liber. Et tali mō acqrere regnū celeste ōndit saluator di. Beati estis cū maledixerit vobis hoies: ꝛ psecuti vos fuerūt: ꝛ dixerint oē malum aduersum vos ꝛc. Ubi ōndit ꝙ si vni⁹ vl'le uissimi verbi tolleratio habebit copiosaꝫ mercedem in celo: multo magis tot vigiliaꝝ: peregrinationū: ꝛ alioꝝ bonorum operū pp deū factorum exercitatio regnum celeste cōsequef pro premio: dicente psalmista. Labores manuū tuaꝝ qꝛ mādūcabis: beatus es ꝛ bene tibi erit. Et ideo inqt ipse dñs Jesus oibus pfessorib⁹ ꝛ bñ opantib⁹. Gaudete ꝛ exultate: qm̄ merces vr̄a copiosa est i cel' Mat. 5°. Ego. n. venio cito: ꝛ merces mea mecū est: dare vnicuiqꝫ ſm opa sua. Apoc. 22°. Sed notandū ꝙ merces siue preciū laboris duobus modis solui pōt mercenario. s. aut cū fit mercatum in sūma pro tāto labore: aut ꝫ extimationem boni operis: puta ſm pulchritudinē imaginis. Primi autē mercenarij tantūmō accelerāt vt finiant opus: nec curāt de pulchritudine. Sicut etiā quādoqꝫ fit i prebēdatis clericis: qui tm̄ attēdūt vt recipiāt redditū: ꝛ nō de pulchritudie animaꝝ. Sed in celo solum soluif ſm pulchritudinē imaginis. Et ideo p°. ad Cor. 15°. dicitur. Sicut portauimus imaginē terreni: portemus ꝛ imaginē celestis. Ut s. ad regnū celeste peruenire mereamur. Ad quod ꝛc.

¶ Feria tertia post pasca de septē gaudijs paradisi. sermo decimusnonus. MMM

Nunciamus vobis ea que ad patres nr̄os repromissio facta ē Act. 13°. Snīa ē philosophi. 2°. Phisi. 2°. Methaphi. ꝛ p°. Ethico ꝙ cognitio finis mouet operantē ad fortiter agendū. Et hoc videmus per experientiaꝫ que est magistra oium. c°. cum sit. de eta. ꝛ qua. Nā multi cū principib⁹ ꝛ dñis cō morant̄ cū magnis incōmodis frigus multasqꝫ afflictiones tollerāt: qꝛ eos sperāt sibi aliquādo benefactores. Unde ait Grego. in omelia: ꝙ expectatio premij minuit viꝫ laboris. Similiter rustici ꝛ agricole innumeros labores: calores: ꝛ sudores perferunt: sperātes tpe messis copiā magnā fructuū pcipere. Mercatores insuper mare ꝛ aridam ptransēūt: famen sitimqꝫ sepius patiuntur: ac multis se pclis exponūt: ꝛ die noctuqꝫ in diuersis occupatōibus affliguntur: pecuniā multā lucrari sperantes. De quo tāgit Oratius di. Impiger extremos currit mercator ad indos. Per mare pauperiē fugiens: p saxa: per ignes. Milites quoqꝫ cū magnis sudoribus: ꝛ vite pclo viriliter pugnāt: brauiū vl honorem consequi sperantes. Unū Uegetius. li. 3°. de re mili. c°. 26°. ait. Milites in expeditione spes ꝛ premia faciūt meliores. Hoc aūt cōueniens iustitie. s. ꝙ qui laborat premia accipiat ſm exigentiā meriti. Ut iustitia vult ius suū cuiqꝫ tribui. l. iustitia. ff. de iusti. ꝛ iu. ꝛ insti. eodē in prin. Et ꝙ virtuti tribuaf premiū. l. ꝛ virtutum. C. de sta. ꝛ ima. ꝛ l. cōtra publicā. C. de re mili. ꝛ facit lex. bene. C. de quadri. prescrip. ꝛ l. nemo. C. de offi. magi. of. ꝛ c°. si. 7ᵃ. q. pᵃ. ꝛ c°. ad nostrā. de rebus ec. nō alie. ꝛ c°. charitatē. 12ᵃ. q. 2ᵃ. Unde dī in autē. de iudicibus. §. ne aūt. col. 6ᵃ. Ne aūt labor sine mercede fiat ꝛc. Pauci. n. inuenirenf q virtutibus insudarent si aliqua pmia nō expectarent. Unde Juuenalis li°. 4°. satira. pᵃ. inquit. Quis enim virtutē amplectitur ipsam Premia si tollas? Ideo Cassiodorus in ep lis lib°. 7°. epistola 22ᵃ. ait. Indiscreti hoium mores: cōfusiqꝫ vagarenf: si virtus premia non haberet. Quapp dicit auctor rudiū. Est etenim dignū ꝙ mercenarius ois. Pro mercede sua pmia digna ferat. Et auctor libri de moribus medicoꝝ. c°. x°. inqt. Si labor ipse perit: parit ois in arte voluptas. Amisso studio fit piger ois hō. Et in eodem cap°. etiā ait. Premia quisqꝫ labor optat hēe sua. Jō Petrus Mat. 19°. c°. dixit xpo. Dñe: ecce nos relinqmus oia: ꝛ secuti sumus te. Quid ergo erit nobis? Et rn̄dit ei dñs noster Jesus xps. Amen dico vobis: ꝙ vos qui secuti estis me in regeneratione cū sederit fili⁹ hois in sede maiestatis sue: ꝛc. vsqꝫ ibi: centuplum accipiet ꝛ vitam eternaꝫ possidebit. Propter hanc remunerationē: Dauid diuia mādata seruabat: sicut ipse dixit. ps°. 118°. vbi ait. Inclinaui cor meū ad faciendas iustificationes tuas in eternū pp retributionē. Quapp vt ꝛ vos ad bene viuendū puocare possim: itēdo facere sermonē de septē gaudijs paradisi: que pparauit deus mandata sua obseruantibus.

¶ De primo gaudio quod dicif visionis diuie. P

PRimū igiť gaudiū qđ hēbimus i pa/
radiso ē visionis. Pro cuius melio
ri declaratiōe moueť vna pulchra q̄/
stio ſm Theo. in. 4°. di. 49ª. s. Utrum
deus in statu vie possit p essentiaȝ videri. Et p°.
videť q sic. Nā Isaie. 6° c°. dicit pphā. Uidi do
minū sedentē sup solium excelsuȝ ꝛ eleuatū: ꝛ ple
na erat oīs terra maiestate eius. Preterea Gen̄.
32°. dicit Jacob. Uidi dominū facie ad faciem: ꝛ
salua facta est aīa mea. Exodi quoqȝ. 33°. diciť q
Moyses loquebať cum deo facie ad faciē: sicut
loqui solet hō ad amicū suū. De isto Moyse di/
xit deus Numeri. 12°. Ore ad os loquor ei: ꝛ pa/
lam: nō per enigmata ꝛ figuras videt deū. Enig
ma aūt idem est q obscura siliťudo. Job etiam
41°. c°. su i libri iqt deo. Auditu auris audiui te:
nunc aūt oculus meus videt te. De scō quoqȝ
Stephano dr̄. Act. 7°. q vidit gloriā dei. Sed cō
tra Exodi. 33°. Moysi depcāti deū ꝛ dicēti. Ostē
de mihi gl'aȝ tuā. Respōdit deus. Faciē meam
videre non poteris. Non. n. videbit me hō ꝛ vi/
uet. Item p° Joā. 4°. dr̄. Deū nemo vidit vnqȝ.
prime ad Thimo. 6°. de deo ait Paulus. Lucē
habitat inaccessibilē: quē nullus hoīum vnquā
vidit: sed nec videre pōt. Et Greg. sup Exodum
inquit. Quā diu hic mortaliter viuiť: videri p
q̄dā imagines de' pōt: sed p ipsā speciē sue na
ture nō pōt. Et Aug. i li°. Supputationū c°. 2°
ait. Certū ē dn̄e de' corporis sensib' te nō posse
sentiri: sed nec ab vllo mortaliū in ppria eēntia
aliqn̄ potuisse videri. Rn̄deo ad hāc q̄stionē ſm
Theo. i. 4°. sniaȝ di. 49ª. maxime Tho. ibideȝ
ar. 2°. q. 7ª. q in statu vie nulla pura creatura
videre pōt diuinā eēntiā: quā etiā cōclusionē te/
net pdict' doctor p° 2°. q. 12ª. ar. 7°. ꝛ in suma ꝯ
gētiles. li°. 3°. c°. 53°. ꝛ Sco. i. 4°. di. 49ª. ꝛ Rica.
ibidē. ar. 2°. q. 6ª. ꝛ Fran. de maio. i ꝯflatu. q. 7ª
plogi: quoꝝ rōnib' [illegible] breuitaš dimissis dico q
hāc veritatē clarissime possum' sic pbare. Naȝ
inter potētiā ꝛ obiectū dȝ eē proportio. x°. Ethi/
ꝛ in. 3°. de aīa. Sed de' ē ifinite excellētie: ut igt
Plato i p°. thimei. Et qcqd ē in eēntia dei ē ifi/
nitū. Vn̄ de Dauid ps°. 47°. inqt. Magnus do
min' ꝛ laudabilis nimis: ꝛ magnitudinis ei' nō
ē finis. Intellect' āt human' ē finite potētie. Cū
igiť inter finitū ꝛ infinitū nulla sit cōueniētia: ut
dr̄ in p°. de celo ꝛ mūdo. 3°. ꝛ 8°. Phisi. ꝛ in p'o
Metha. Ergo ipossibile ē maiestatē diuinā no
stris oculis mētalibus ꝛ intellectualibus in hac
mortali vita videri. Vn̄ dicit Aristo. 2°. Meth.
q intellect' nr̄ se hȝ ad ea que sūt manifestissi/
ma in natura. Sicut oculus noctue ad radios
solis. Si autē loquamur de visione oculi corpo
ralis: etiam patet q diuina eēntia oculis corpo/
reis videri nō potest. Cum deus sit spiritus. Jo.
4°. ꝛ spūalia non possint corporalibus oculis vi/
deri. Sed licet i hac vita deum videre nō vale
mus sicuti est: tamē in celesti gloria videbimus ꝛ
cōtemplabimur maiestatē suam: qꝛ tunc anima
nostra diuīa gratia erit disposita per lumē glorie
ita q poterit mediāte illo lumie videre deuȝ. Et
potest dari exēplum de lumie igneo. Nam oculi
nostri q in nocte non possunt videre virtute p'
pria: mediante ipso lumine vident clare. Exem/
pla ponimus non q ita sit: sed vt audientes adi
scant: vt ait Aristo. in p°. Priorū. Ad propositū
igitur nostrū: dicunt Theologi i. 4°. sententiaꝝ
dist 49ª. Et canoniste. de conse. dist. 5ª. c°. ieiuni
um. q beatitudo ꝯsistit i clara visione ꝛ fruitiōe
dei. Et hoc est qđ iqt Paulus p° Cor. 13°. Uide
mus nūc p speculū i enigmate: tūc āt facie ad fa
ciem. ꝛ p° Jo. 3°. dicit apostolus. Cum apparue/
rit similes ei erimus: ꝛ videbimus eum sicuti est.
Et Job. 33°. Uidebit facieȝ eius i iubilo. Et Isa/
ie. 35°. Ipsi videbunt gl'iam dn̄i: ꝛ decorē dei no
stri. Non obstāt modo argumenta contraria: q'
respōdet Dionysius i. 4°. c°. ecclesiastice Hierar
chie. Et Augustinus li. 2°. de trinitate. q cuȝ dr̄
in sacra scriptura: q aliquis vidit deum: non i/
telligitur per hoc q viderit essentiam diuinā: sed
q ostensa fuit ei aliqua forma corporalis vel ima
ginaria: per quam venit i cognitioneȝ dei aliis ex
cellentiorem i hac vita. Ad illud aūt quod dr̄ de
Moyse. Numeri. 12°. respōdit Augustin'. 12°.
super Gen̄. ad lrām. Et in li°. de videndo deuȝ.
q Moyses ante mortē fuit miraculose abstra/
ctus ab oībus sensibus corporalib'. Et ideo hac
rōne poterat pro tunc dici huic mundo mortu' ꝛ
viditqȝ deum. Sicut Paulus. 2° Cor. 12°. quā
do raptus fuit ad celum ꝛ audiuit archana que
non licet hoī loq: vel potest dici ſm Tho. in. 4°.
distictio. 49ª. art°. 2°. q. 7ª. q illa visio Moysi ꝛ
Pauli: fuit media iter visionem patrie ꝛ vie: qꝛ
fuit supernaturalis: sed non ita plena sicut visio
patrie. Et idem dicere possumus de visione san/
cti Stephani. In patria. n. celesti plenius vide/
bimus ꝛ contemplabimur diuinā maiestatem:
In qua contemplatione ad plenum anima no/
stra consolabitur. Unde Exodi trigesimotertio.
Moysi roganti deum ꝛ dicenti. Ostende mihi
faciem tuam. Respondit deus. Ostendam tibi
omne bonum. Et Gene. decimoquito. dixit do/
minus Abrahe. Ego sum merces tua magna
nimis.

Possumus aũt devote ɔtẽplari φ sicut spõsa car
nalis ĩpatoris vł regis associata ad maritũ
cũ magna comitiua nobiliũ psonaꝝ:cũ ingressa
fuerit palaciũ siue curiaꝫ ipsiꝰ ĩpatoris vel regis:
tũc spõsus quãtũlibꝫ nobilissimꝰ ꝛ excellẽtissimꝰ
apit ei ꝛ oñdit oĩa secreta sua:thesaurosqꝫ ac di/
uitias suas:ꝛ qḋ plus ẽ oñdit ei amabilẽ faciem
suã. Sic deꝰ facit aĩe rõnali fideli q̃ ẽ spõsa eius.
vt hẽtur Osee.2°. Nã eggrediẽtẽ a corpe suo ꝛ a
domo seculi huiꝰ:atqꝫ associatã angeloꝝ agmini/
bꝰ cũ magnis festiuitatibꝰ recipiet ĩ eterna taber/
nacula sua:eiqꝫ oñdet thesauros sue eẽntie ꝛ infi
nite maiestatꝭ:i cuiꝰ speculatiõe btĩficabiꝶ. Ait.n.
Augu.ĩ li°.de doctrina xpiana. Btĩtudo ẽ q̃dam
pfecta diuinitatis fruitio:ꝛ phẽnis diuĩe maiesta
tis ɔtẽplatio. De q̃ ɔtẽplatione põt exponi illud
qḋ dixit regia sabba Salomoni.scḋi. Para.9°.
c°.ſ. Bti sũt ꝟui tui q assistũt corã te oĩ tpe. Tãta
est.n.delectatio in ista visione:φ si mũdus totus
eẽt aureus ꝛ plenus oĩbus delitijs:q̃ in eo imagi
nari possẽt:ad aspiciẽdũ eũ btĩ nõ auerterẽt ocu
los ab illa visiõe nec p ictũ oculi. Ipa.n.diuĩa vi
sio adeo ẽ delectabił:dulcis:mellisflua ꝛ gaudio/
sa:φ si hõ a pncipio mũdi vsqꝫ ad extremũ dieꝫ
oẽs passiões hoĩuꝫ sustinuisset:vnica visiõe dei
p ictũ oculi sibi eẽt p oĩbꝰ satisfactũ:ꝛ iõ Aug. in
li°.de ɔtẽplatiõe Jesu xpi.c°.23°.exclamat di. O
aĩa mea si q̃cũqꝫ oporteret tormẽta pferre:ꝛ ipaꝫ
gehẽnã lõgo tpe tollerare vt xpꝫ ĩ gł̃ia sua videre
possemꝰ ꝛ sctĩs eius sociari:nõ eẽt dignũ pati oẽ
qḋ triste ẽ vt tãti boni tãteqꝫ gł̃ie pticipes haberẽ
mur. Insidienꝶ igiꝶ demões ꝛ parẽt suas tẽtatio
nes. Frãgãt corpꝰ ieiunia:premãt vestimẽta:labo/
res gũẽt:vigilie excutiẽt:elaniet me iste:ingeret me
ille:frigus icuruet:calor vrat:ɔscia murmuret:ca
put doleat:pectꝰ ardeat:inflet stomacus: palescat
vultꝰ. Infirmer totꝰ:deficiat in dolore vita mea
ꝛ ãni mei ĩ gemitibꝰ. Ingrediaꝶ putredo in ossi/
bꝰ meis:ꝛ subter me scateat vt regescã ĩ die tribu
latiõis:ꝛ ascendã ad ppłm accĩctũ nr̃m:hec ille.
Dauid q̃qꝫ desiderãs hãc suauissimã ꝛ iocũdissi/
mã faciẽ dei videre dicebat illi ps°.79°. Oñde fa
ciẽ tuã ꝛ salui erimꝰ. Nã facies tua plena ẽ grã/
rũ. Hester.15°. In ipa.n.visiõe ꝛ fruitiõe diuine
eẽntie solũmõ repiꝶ plena felicitas. Frui aũt ꝟm
Aug.ĩ p°.de doctrĩa xpiana:ꝛ Petrũ lõbardũ
ĩ p°.sniaꝝ di.p^a.ẽ amore ĩherẽꝶ alicui pp se ipꝫ.
Et iõ solo deo ppe ꝛ recte ẽ fruẽdũ:vt pbat Sco.
in p°.di.p^a.q.p^a.ꝛ Frã.in ɔflatu.q.p^a.ꝛ Ricar.ꝛ
sctĩs Bona.eadẽ di.ar°.2°.q.2^a.ꝛ 3^a.ꝛ Tho.ĩ p°.
scripto di.p^a.ar.p°. hec aũt felicitas visiõis ꝛ frui
tiõis eẽntie diuĩe a theologis in.4°.dist.49^a.ap
pellaꝶ corona aurea multiplici ex cã marie rõne
signi:qꝛ corõa ẽ ppriũ signũ regie dignitatꝭ. Et iõ
sicut corõa daꝶ filio regis:sic et hac visiõe ꝛ frui/
tiõe iusti sublimanꝶ ad hereditatẽ regni celestis.
Vñ in iudicio dicet eis saluator illud Matthei
25°. Venite bñdicti pr̃is mei possidete paratũ vo
bis regnũ a ɔstitutiõe mũdi. Per istã.n. visionẽ
ꝛ fruitionẽ q̃dãmõ efficiꝶ hõ particeps diuinita
tis:ꝛ p ɔñs regie dignitatis. Vñ Apoca.5°.dicũt
scti ipsi dño. Fecisti nos deo nr̃o regnũ ꝛc.ꝛ Sa/
piẽtie.5°.di. Accipiẽt scti regnũ decoris diade/
ma spẽi de manu dei. Itẽ assimilaꝶ hec felicitas
corone auree rõne circuli. Sicut.n. figura circu/
laris ẽ pfectissima eo φ sibi nihil addi põt:sic ẽt
delectatiõi huiꝰ visiõis nihil põt supaddi qḋ ad
eẽntialẽ ptineat btĩtudinẽ. Et sicut corona circu
laris ad eũdẽ pũctũ a quo ĩcepit terminaꝶ:ita p
hãc visionẽ et fruitõeꝫ creatura rõnaꝶ prio pnci
pio ɔiungiꝶ:a q̃ ĩ eẽ p creationẽ exiuit. Et notan
dũ φ nõ cuilibet corone:sꝫ corõe auree hec visio
assimilaꝶ pp pciositatem materie. Qꝛ sicut auro
nullũ metallũ ẽ pciosiꝰ:ita visione et fruitiõe dei
nulla maior iocũditas:nullũqꝫ maius ac nobili/
us pmiũ eẽ põt. Quã qdẽ coronã hñt oẽs beati.
Et iõ de quolibet eoꝝ dici põt illud Eccle. 45°.
Corona aurea sup caput eiꝰ:expssa signo sctitatꝭ:
gł̃ie honoris et opꝰ fortitudinis. Huiꝰ aũt fruitio
nis et visiõis diuine ɔsolatiõe stant ɔtinue beati
rapti et mẽte eleuati atqꝫ amore quodãmõ ebrij
ita φ mile ãni nõ videnꝶ eis vnꝰ dies ppter ma/
ximã et ĩeffabilẽ suauitateꝫ. Si.n.visio et ɔtẽpla
tio amorosa alicuiꝰ creature qñqꝫ facit homineꝫ
amẽtẽ et ĩsensibilẽ. Sicut patuit de q̃dã philoca/
to:q media hieme stetit per totã noctẽ ad quãdaꝫ
rimulã ĩ platea aspiciẽs suã amasiam:q̃ ĩ camera
sua attaminabat siue purgabat farinã. Vñ mane
seq̃nti ĩuentus est ibi totus ɔgellatus et ĩsensibi/
lis. Quã delectatõeꝫ debent recipere scti ĩ ɔtem/
platõe diuĩe maiestatis et ĩ visione sũme pulchri
tudiĩs. De qua visione dei dicit Cassiodorus epi/
stolaꝝ li°.2°. Inspectio sola diuinitatis: efficit vt
beatius nil eẽ possit. Ideo dicũt theo.ĩ.4°.sniaꝝ.
di.50^a. marie Ricar.nr̃ ibidẽ ar°.5°.q.vltima φ
maior pena dãnatoꝝ quã hẽant ĩ iferno est pua/
tio visiõis dei. Quapropter Chrisostomus super
Mattheũ omelia.23^a.dicit:φ potiꝰ eligeret esse
in inferno cum visione dei q̃ꝫ extra sine ea. O igi/
tur deuoti christiani:non vos tedeat bñ operari:
deus eni erit premiũ laboꝛuꝫ vr̃oꝛum:cuius ma/
iestatem videbitis facie ad facieꝫ. Similiter ocu
lo corporali videbimus humanitateꝫ christi glo/
riosam. Unde Isaie trigesimotertio. dicitur.

Regẽ in decore suo videbũt: De qua visione dicit Bernardus in quodam ſmone. Plenũ prsus omni suauitate dulcedine: videre hominez hominis cõditorẽ. Ecce.n.dulce lumẽ ⁊ delectabile oculis videre solẽ iustitie xp̃m dñm: hec ille. De his duab⁹ visionibus loquit̃ saluator nr̃. Jo. 17°.c°.di. Hec est vita eterna: vt cognoscãt te veꝛ deum: ⁊ quẽ misisti Jesum xp̃m. Nostrum ergo p̃ncipale gaudiũ in celesti gloria: in quo eẽntialr consistit tota felicitas: erit diuinã maiestatẽ ↄtẽplari. Jn cuius visione cognoscemus ea q̃ nunc ignoramus ⁊ scire desideramus: ſm ea q̃ dicaz i penultima pte huius ſmonis. Tũc itelligemus q̃uo de⁹ sit sine p̃ncipio: oĩumq3 ð nihilo creator ⁊ ipe a nullo creat⁹. Jnsup ipa3 maiestatẽ diui[illegible] vidẽdo: i illa tanq̃ i speculo itelligem⁹ omnes sciẽtias: quas vnq̃ habuerunt vel hẽbunt aliq hoies mũdi: habebimusq3 pfectionẽ omniũ sciẽtiaꝝ. Vñ Grego. i. 4°. Dialogoꝝ ingt. Quid ẽ q nesciat ille: qui scit sciẽtem omnia? De hoc etiam canit Dauid ppheta in ps°. dicẽs deo. Jn lumie tuo videbim⁹ lumẽ. O igit̃ xp̃iani q desiderãs scire diuersas sciẽtias: Fuite deo: ⁊ bonis opib⁹ insudate: vt ad eterna gaudia puenire mereamini. Tũc.n. sine libris: labore vel tedio: i momẽto ⁊ in ictu oculi: oĩa in dei visione cognoscetis. Unde dulcedinẽ ac iocũditatẽ hui⁹ visionis diuĩe optime declarat scriptura. Geñ.29°.c°. vbi i figura dĩ. Seruiuit Jacob p Rachel septẽ ãnis: ⁊ videbant̃ ei dies pauci: pre amoris magnitudĩe. Rachel.n. ſm Hieronymũ iterpretat̃ visio dei. Et h° sufficiat p p̃ma pte nr̃i ſmonis.

¶ De scd̃o gaudio paradisi qd̃ dĩ completiõis.s. omnium desideriorum. p

Ecũdum gaudiũ paradisi dĩ completiõis. Oĩa.n. desideria nr̃a cõplebunt̃ in p̃ria celesti. Jn qua nõ poterimus desiderare nisi bonũ: vt dicũt Theologi in.4°. sententiaꝝ. dist. 48ª. vbi ingt magister: q qcqd a nobis amabit̃ ⁊ desiderabit̃ semp aderit. Nec mirũ. Qui.n.h3 substãtiam rei h3 ẽt eius effectum ⁊ pprietate3.2°. Phisi. ⁊ p°. de celo ⁊ mũdo. Qui.n. comedit subam mellis existente organo bene disposito: de necessitate sentit dulcedinez ei⁹. Et q habet subam ignis: h3 ⁊ calorẽ ipsius. Beati igit̃ in celo cum fruant̃ diuina maiestate i qua ↄsistit omne bonũ: ⁊ que vt ait Augu. in li°. de vero cultu est dulcedo infinita. De qua etiã ait ps°. Delectatiões [illegible] dextera eius vsq3 in finẽ. Necessario sentiũt dulcedinẽ ⁊ suauitatẽ inexplicabilem que oĩa sua desideria replet. Quapropter glibet btũs dicere poterit illud Sap.7°. Uenerunt mihi oĩa bona pariter cum illa ⁊c. Et ideo Aug. 22°. de ciui. dei ingt. O qualis erit illa felicitas superne patrie vbi erit oẽ bonũ ⁊ deerit omne malum. Et in li°. de moribus ecclesie idem ait. Felicitas est habere omne qd̃ cupis: ⁊ nihil hẽre quod odis: qd̃ totũ in deo repitur. ⁊ Ber. dicit. O ciuitas celestis: o regio secura totũ cõtinens qd̃ delectat. Et pphta ingt deo ps°.64°. Replebimur i bonis domus tue. Et de ipso ẽt dicit aie sue ps°. 102°. Qui replet in bonis desideriũ tuũ. Et de q̃libet beato iteꝝ ait deo. ps°.20. Desideriũ aie ei⁹ tribuisti ei: ⁊ volũtate labioꝝ eius nõ fraudasti eũ. Et Salomon ingt Prouer.x°. Desideriũ suum iustis dabit̃. Et Anselmus in li°. p solo in fine ait. Si singula bona hui⁹ infelicis vite delectabilia sunt cogita queso q̃ delectabile [illegible] bonu3 illd̃ screatũ qd̃ ↄtinet in [illegible] iocunditatẽ oĩum bonoꝝ: nõ qualem in rebus creatis expti sumus: sed tanto differentius quãto differt creator a creatura. ⁊ Deute.8°. dĩ. Absq3 vlla penuria comedes panẽ tuũ. Jllum.s. panẽ q ait. Joã.6°. Ego sum panis viuus qui de celo descẽdi. Et Jere.30. dĩ. Reuertet̃ Jacob ⁊ quiescet: ⁊ cũctis fluet bonis. Augu. quoq3.22°. de ciui. dei dicit. Quid est qd̃ p pphetam ait dñs. Ego ero illis de⁹: ⁊ ipsi mihi erunt populus: nisi ego ero vnde sacient̃? Ego ero quecunq3 ab oĩbus honeste desiderant̃. Ego ero vita ⁊ salus: victus ⁊ copia: ⁊ gloria: ⁊ hono: ⁊ pax ⁊ oĩa bona. Jpe.n. erit finis oĩum desideriorum nroꝝ: q sine fine videbit̃. Sine fastidio amabit̃ ⁊ sine fatigatione laudabit̃: hec ille. Gaudete itaq3 o fideles xp̃iani. Nam tradet nobis dñs locum in quo nullius rei est penuria. Judicũ.18°. De cuius cõsolatione ait Ugo de sctõ victore super psalmistã. Desideriũ beatoꝝ in deo vndiq3 ⁊ circũquaq3 cõplebit̃: q2 deus i patria erit beatis omnis veritas itellectui: oĩs bonitas affectui: oĩs speciositas aspectui: oĩs nobilitas ignobili: omnis libertas ⁊ potestas fuienti: oĩs suauitas auditui oĩsq3 copiositas indigenti: hec ille. De predictis aũt stultissimũ eẽt dubitare. Nã si vt habet̃ Sapiẽtie.16°. mãna a deo de celo missum filijs israel hẽbat in se oẽ delectamẽtũ ⁊ oĩs saporis suauitatẽ: ⁊ tamẽ erat cibus materialis ⁊ corruptibil̃. Profecto a fortiori credendum [illegible] q increata ⁊ infinita bonitas diuine eẽntie ↄtinet in se omnẽ delectationẽ: qua saciat̃ vniuersalr oĩs appetit⁹ beatoꝝ. Unicuiq3.n. beato ingt deus illud Luce 15°. Fili [illegible] semp mecũ es: ⁊ oĩa bõa mea tua sũt. Et ideo o paupes q mõ multis rebus idigetis gaudete si in dei amore pseueratis. Et dicite cu3 mantuano Uirgilio i p°. Eneydos. Dabit deus

his quoq3

bisquoqz finē. Dicit.n. Bernar. in li°. de interiori hoie. In ea felici iocūditate: ac iocūda felicitate: quicqd desiderabimus hēbim⁹. Et iō Dauid pphta in psona pauperū qui nūc esuriunt ⁊ sitiūt: ⁊ multas patiūtur necessitates exclamat ps°.16°. dicens deo. Saciabor cū apparuerit gloria tua. De hac saturitate dicit Augustinus sup primam canonicā Joānis. Qui biberit de fluuio paradisi: cuius gutta maior est occeano: restat vt in eo sitis oīum bonorū delectabiliū pñtis vite funditus extinguat. Et ideo o paupes: o vos omnes qui nūc in anxietatib⁹ ⁊ penurijs viuitis nolite desperare. Quādo eniz eritis in vita beata: tunc quicqd vobis in desiderio veniet: ꝯfesti hēbit: oēsqz suauitates ⁊ delectatōes desiderabiles ꝯgustabitis. Et iō pro ꝯsolatōe vīa dico cuilibet vīz illō qd scriptū ē Deut.8°.c°. Rerū oīuz abūdātia pfrueris. Et Jsa.60. Tūc videbis.s. diuinā maiestatē ac gliā: ⁊ afflues.s. oibus bonis: ⁊ mirabit ac dilatabit cor tuuz. Et hoc sufficiat quantū ad scōm gaudium.

¶ De Tertio gaudio padisi qd dr exultatōis. O.

Tertium gaudiū qd in celo habebimus dicit exultationis. Et de hoc Jsaie.35°. scriptū est. Letitia sempiterna sup capita eoꝝ: gaudiū ⁊ exultatiōem obtinebunt. Et ps°. penulti. cantat Dauid. Exultabunt sancti in gloria: letabunt i cubilib⁹ suis. Ultra exultationē autē quā habebūt de visione ⁊ fructiōe dei: habebunt etiā multiplicia gaudia accidentalia. Non soluz.n. gaudebunt mirabiliter ex recordatione bonorū operuz que fecerunt in gratia dei ꝑpter que meruerūt vitam eternaz: sed etiā ex recordatione operū que fecerūt in peccato mortali consolationē magnā habebunt: pro eo ꝙ talia bona facientes pro tunc nō fecerūt malū nec offenderunt deū. Item qꝛ per illa bona dispositi fuerūt ad penitentiā. vt inquit Ricar. noster in 4°.49ᵃ. ar°. vlti°. q.7ᵃ. Gaudebūt etiā de bonis desiderijs que habuerūt: pro quib⁹ premiū essentiale ꝯsecuti sunt: ac si opus desideratū perfecissent: qñ p eos non stetit quin facerent: qꝛ voluntas in hoc casu pro facto reputatur apud deū. c°. omnis. ⁊. c°. noli. cū multis alijs capitulis. de peni. distin. pᵃ. habebunt quoqz multi ꝑpter talia desideria palme viriditatē: que est quoddam accidentale premium distinctum ab aureola: ⁊ plerisqz beatis licet non omnibus datur maxime pro desiderio martyrij. Et ideo de sancto Martino canit ecclesia. O vere beatū virū cuius animā ⁊ si gladius psecutoris nō abstulit: palmā tñ martyrij nō amisit. R

Habebunt etiā beati miram iocūditatem infra se intra se ⁊ sup se. Primo infra se ꝯ afflictiōe dānatoꝝ: iuxta illō pphete ps°.57°. Letabit iust⁹ cū viderit vīdictā. Qd declarat Scot⁹ in 4°. di.50ᵃ. di. Nō video nec scio quō bti vel de⁹ gaudeāt vel ꝯsolentur de penis dānatoꝝ. Nā Jsa.p°. dicit deus. Heu consolabor de hostibus meis. Heu eni dicit quasi dolendo: quia deus est cui propriū est misereri semper ⁊ parcere: nec delectatur in perditione morientiū. Sed sciendū ꝙ non est volituz simpliciter a deo nec a sanctis suppliciū damnatoruz: sed solum ſm quid. Gaudent enim propter iustitiam in quātuz natura existens sub culpa ordinatur per penam. Tamen aliter debet gaudere iudex de pena iuste inflicta ꝙ̄ alius. Et ideo deus qꝛ acceptat penas damnatorū in vindictam offense sue: maiorez habet complacentiā infligēdo iuste penam ꝙ̄ habere debeant beati. Quia beati min⁹ debent habere de cōplacentia eo ꝙ ad eos non pertinet vindicta: imo si non esset contra voluntatez dei vellent eorū liberationē: vel saltem non displiceret eis. Unde deus acceptat illud quod iustū in se. Sed beati acceptant illud respectu dei in quantū est ordinatū ⁊ inflictum ab eo. Quia igitur damnatis ait dominus Prouer.p°. Ego quoqz in interitu vestro videbo. Letantur etiam beati ꝑpter conformitatem voluntatis sue voluntati diuine: hec ille. Gaudent etiam propter liberationez nō solū ab illis penis quas patiuntur damnati: sed a multis alijs periculis. Unde dicunt illud psalmi. 123. Anima nostra sicut paser erepta est de laqueo venantiū: laqueus contritus est ⁊ nos liberati sumus. Et illud secūdi Macha.p°. De magnis periculis liberati magnifice gratias agim⁹ deo. Secundo habebunt beati iocūditatem intra se rōne dispositionis. Nam quilibet beat⁹ quandam in se qsi innatam seu inseparabilē letitiā habebit: que erit fruct⁹ bonorū operū. De quo Sapientie.3°. dicitur. Bonoꝝ laborū gloriosus est fruct⁹. Et Jsa. 3°. scriptū est. Dicite iusto qm̄ bene: qm̄ fructū adinuentionū suarū comedet. Et ideo eiusdez libri. c°.60. dicit cuilibet beatificādo. Mirabit ⁊.s. ex immēsa dulcedine interna: ⁊ dilatabit cor tuū. Tertio habebūt mirabilē iocūditatē sup̄ se.s. ex visiōe ⁊ ꝯtēplatiōe hūanitatꝭ xp̄i. De quo pᶜ. Petri p°. di. In quē desiderāt angeli ꝑspicē. Cui pphēta ingt ps°.15°. Adimplebis me letitia cū vultu tuo. S

O Igit xp̄iani: qꝛe gaudia velut hui⁹ tātis anxietatib⁹ qritis: q̄ velut vētus ⁊ flat⁹ cito trāseūt: ⁊ gaudia eterna paradisi cōtēnitis: in qbus exultabitis in eternuz leticia inenarrabili: vt dr pᶜ. Petri p°. Et i leticia semper ꝑmanentes: nihil aliud ꝙ̄ de cōsolatōe ⁊ iubilo vobis agendū erit. Ait eni Arist. x°. Ethico. c°.8°. Existimam⁹ oportere delectationē ad mixtam esse felicitati. De quo gaudio indicibili si vultis aliqd indagare: audite

illḋ qḋ Hiero. i q̄dā ep̄la dic̄. Si dulcioresūt i hac
vita lachrymę pniuz' q̄ sint oēs diuitie diuitum
Quid q̄so futuꝝ ē i celesti p̄ria? In q̄ ñ lachryme
s̄z radij plēi dulcedīe appebūt? O fui xp̄i q i duo
tiōib⁹ nāis sēritis ꝯsolatiōes diuinas i tāta imēsita
te: vt videaẗ vobis nullū maius gaudiuz in hac
vita posse repri: ꝯsiderate quātā i celo ⁊ p̄ria super
na exultationē sētietis: si i hoc exilio tātā hētis. Hec
quā mō gustaẗ ē arra q̄dā futuꝛ dulcedīs. O mū
dāe obcecate: cū dicat Ari. i. p°. Retho. q̄ oīa aīa
lia nālr̄ appetūt delectationē. Et idē igt. x°. Ethi.
c°. 5°. Quare tā parū curas ḋ gaudijs padisi? ¶

O Dissoluti: qui totū expēditis tp̄s in correis ⁊
cāticis: scitote q̄ nō habebitis delectationes
vite celestis. Ait eni Ber. in q̄dā ep̄la de cōtēptu
mūdi. Uideat sclaris aīa ⁊ itelligat qm̄ extrema
gaudij luct⁹ occupat: hic ē. n. trāsitorie letitie finis
hic fruct⁹ glīe tp̄alis. Si igiẗ verū ē qḋ dicit Ma
crobi⁹ in libro ḋ sōnio Scipiōis. s. q̄ oīs aīa mu
sicis sonis capiẗ. Et illḋ qḋ Boeti⁹ dicit i musica
sua li°. p°. s. q̄ nulla ē oīno etas: q̄ ad dulcis cātile
ne delectiōe seiūcta sit. Quare nō q̄ris q̄uō ad cele
stē p̄riaz puenire valeas? In ea. n. ē dulcēdo soni
⁊ cātus imēsa q̄ oēs mūdi hui⁹ cāt⁹ ⁊ sonos icōpa
rabilr̄ excedit. Licz. n. q̄dā dixerīt q̄ i celo nō ē cā
t⁹: neqz son⁹: q2 i celo ēpireo ñ ē aer q̄ mediāte fit
cāt⁹ ⁊ son⁹. Itē q2 s̄z eos nō vī cōpetē btīs. Tāta
eni ibi erit la⁹ dei mētalis q̄ vocal' nō vī ipis ne
cessaria. Et iō sup illḋ Job. 38°. Cū me laudarēt
astra matutīa ⁊ iubilarēt oēs filij dei: ait Grego.
La⁹ angeloꝝ ē i ipa admiratiōe ꝯtēplatiōis. Tñ
q̄dā alij dixerīt oppositū. s. q̄ i celo erit son⁹ vocaẗ
⁊ cāt⁹. Inī q̄s ē sctūs Aug. i li°. ḋ ꝯtēplatiōe xp̄i:
q̄rū opiōni vī adherē sctūs Bona. in 2ª. di. 2°. ⁊
Ric. ibidē. ⁊ i 4°. di. 49ª. ar°. 4°. q. 3ª. ⁊ hoc p̄baẗ
auctē p̄phete dicētis p̄s°. penul°. ḋ btīs. Exultatiō
nes dei i gutture eoꝝ. Et Isa. 51°. dī. ḋ p̄ria celesti.
Gaudiū ⁊ letitia inenieẗ i ea: grāꝝ actō ⁊ vox lau
dis. Et Apoc. 4°. dī ḋ scīs: q̄ nō cessabūt dicē: sā
t⁹: sctūs: sctūs: dn̄s oīpotēs: ⁊c. Nec valz oppō de
aere. De⁹. n. pōt ex ifinita v̄tute sua facē q̄ siñ ae
re formeẗ vox: cāt⁹ ⁊ son⁹. Alr̄ data hac opinione
vā: q̄ iō i celo nō sit cāt⁹ vl' son⁹ q2 ibi nō ē aer
sine q̄ nālr̄ ñ formaẗ cāt⁹ vl' son⁹: seq̄reẗ q̄ btī i ce
lo ēpireo nūq̄ possent loq eadē rōe: qḋ valḋ ēēt i
ꝯueniēs. Dicūt igiẗ p̄dci doc. q tenēt q̄ cāt⁹ sit in
celo: q̄ illa vocis formatio nō erit spirationem ⁊
respirationez: s̄z p aerē q̄si nālr̄ erit btīs ꝯplātat⁹
sicut patz i q̄busdā aīalib⁹ vt i apib⁹. Uel certe s̄z
Ric. ⁊ Bona. ita deseruiet celū ēpireū glificatꝭ sicut
aer corpib⁹ nō glificatꝭ. Est āt valde ꝯueniēs q̄ i
p̄ria celesti sit la⁹ dei vocalis q̄ ad hoīes hñt orga
na: vt nō solū mētalr̄ laudēt deū cū angelis s̄z ēt ip
suz magnificēt cū ligua ⁊ voce: vt sic tot⁹ hō seruꝭ
i laudē diuinā. Sicut dic̄ glo. sup p̄dcā v̄ba psal
miste. Exultatiōes dei i gutturꝭ eoꝝ. Itē vt sic potē
tia visiua oculoꝝ corpaliū recipiet ꝯsolatiōez i ob
iecto p̄p̄o vidēdo hūanitatē xp̄i: ⁊ gliaz corporuz
beatoꝝ ⁊ pulchritudinē celi ēpirei: ita ēt potētia au
ditiua recipiat ꝯsolatiōez p̄p̄az i obiecto suo. s. i au
diēdo dulcedinē cāt⁹ ⁊ melodiaꝝ celestiū. Et cū ea
dē rōe possum⁹ arguē ḋ sono q vī ꝯueniēter debē
eē i p̄ria vt btī nō solū laudēt deū i aīa: s̄z ēt i corpe
sonādo mālb⁹ ⁊ ore atqz q̄cunqz alio idoneo mō
corpali: ⁊ vt audit⁹ beatoꝝ nō solū ꝯsoleẗ ḋ obiecto
cāt⁹: s̄z ēt ḋ sono: vt recipiat suā pfectiōez ⁊ ꝯsola
tionē s̄z oēz modū obiecti sui. Nec absurdum vī
opinari q̄ sic̄ de⁹ fecit i celo i corruptibiles māsio
nes p btīs: ita ēt fecerit diuersa sonoꝝ istrā icorru
ptibilia: ad accidētalez eoꝝ ꝯsolatiōez: ⁊ vt ipse ab
eis oī mō possibili sic̄ ꝯueīt laudeẗ ⁊ magnificeẗ.
Et iō sctōs hortaẗ Dauid p̄s°. vlti°. di. Laudate
eū i sono tube: laudate eū i psalterio ⁊ cithara lau
date eū i timpano ⁊ choro: laudate eū i chordis ⁊
organo. Laudate eū i cībalis bn̄ sonātib⁹: lauda
te eū cimbalis iubilatiōis: oīs spūs laudet dn̄m.
Et ad ꝯfirmatiōez p̄dcōꝝ dicit beat⁹ Joānes euā
gelista Apoc. 14°. Audiui vocē. s. i celo: sic̄ citha
redoꝝ citharezātiuz in citharis suis: ⁊ cātabāt q̄si
canticū nouū ante sedem agni ⁊c. ¶

POssum⁹ q̄qz dicē q̄ spūs btī habebūt citha
ras q̄ sūt eoꝝ corpa q̄b⁹ fiet dulcissima pul
satio. Uñ i figurā dr̄ i iij Re. x°. q̄ rex Salomō de
lignis thimis q̄ attulit ei regia Sabba fec̄ liras ⁊
citharas cātorib⁹ dom⁹ dī. Regia. n. Sabba signi
ficat scāz eccl'az: q̄ ꝯuertit aīas deo. Sabba q̄ppe
s̄z Hiero^m. iterp̄taẗ ꝯuertēs. Hōc. n. ipa eccl'a of
fert Salomoni regni pacifico. i. xp̄o ligna thima:
hoc est sanctorū corpora diuersis laborib⁹ ⁊ penis
attrita. Nā thima interpretaẗ humilima: ⁊ ideo p
ligna thima ꝯgrue significantur ipsa sanctoꝝ cor
pora que p̄pter dn̄m vsqz ad mortez humiliata
sunt. Uñ ḋ his xp̄s citharas facit qñ gliaz spūuz fa
cit i ipis corpib⁹ redūdare. Ipi nāqz spūs tria hñt
q̄ ad artē ꝯueniūt bn̄ sonandi. Bono. n. sonatori
necessaria ē leuitas ⁊ ifatigabilitas man⁹ ⁊ instrz
bonū ac bn̄ tēpatū. Ipi āt spūs hñt leuitatē: q2 ex
p̄p̄a nā nō solū sūt p̄mptissimi ad tēdēdū i celū:
veꝝ subiectis corpib⁹ hāc leuitatē dotē agilitas
iptiunẗ. Itē hñt ifatigabilitatē q2 nō mō ipi ad
herēt deo ifatigabilr̄: s̄z ēt corpib⁹ suis ipassibilita
tē cōicāt: vt videbiẗ i 5ª. p. hui⁹. s. hñt q̄qz optia
istrā ⁊ bn̄ tēpata: vz sua corpa btā ⁊ gliosa q̄ nlla
itēpirie poterīt variari. Uñ dicūt q̄dā q̄ sci v̄tute
corpis glificati: ⁊ p̄ncipali⁹ v̄tute aīe btē poterunt
ore: mālbusqz: ac pedib⁹: formare diuersos sonos

mellifluos ac suauissimos. De huiusmodi autem gaudijs et cantibus ac sonis inquit Aug. in li°. de contemplatione xpi c°. xj° loquens ipsi domino Jesu et di. Felix societas ciuium supernorum: et gloriosa solennitas omnium ad te redeuntium: ab huius peregrinationis tristi labore. Admirantur pulchritudinis formositatem totius splendoris atque dignitatem totius elegantie tue iugiter cernunt tui ciues. Nihil est quod conturbet eorum mentes: quam cantica: quam organa: eorum auribus dantur. Ubi melodie sine fine cantantur: et semper melliflua illorum organa hymnorum audiuntur: hec ille. X

Quia autem ibi habebunt omnes conditiones quas habere debent tripudiantes et chorum ducentes: ut patet potest ex predictis et alijs dicendis in hoc sermone. Ideo insimul dicuntur ducere chorum tripudiando et cantando. De quo Jacoponus noster de tuderto in suis laudibus dicit.

Iesu nostro amatore: Tu prende il nostro core:
Or vedete questa ballata:
Che per amore fu trouata.
Lanima sie impazata:
Se non sente del amore:
Or udite questa nouella:
Che vediro de vita eterna:
Una laude tanto bella:
Tuta piena de lamore:
Una rota se fa in celo:
De tuti i sancti in quel zardino:
Doue sta lamor diuino:
Che linfiama de lamore:
In quella ballano li sancti:
Eli angeli tuti quanti:
A quello sposo van dauanti:
E tuti danzan per amore.
In quella corte e una alegranza:
De uno amor de smesuranza:
Tuti vano ad una danza:
Per amor del saluatore.
Son vestiti de vergato:
Biancho: rosso: e tramezato:
Le girlande in mezo il capo:
Ben mi pareno amatori.
Tuti hano il volto bello:
Son legeri como vcelli:
Tuti paran giouencelli:
E son pieni de amore.
Le soe girlande son fiorite:
Piu che loro son schiarite:
Ornate son de margarithe:
Diuisate di colore.
Dauid propheta e giocholare:
Si dolcemente sa sonare:
Par che faza adormentare:
Con li soi dolci sonj.
San Joanne quel baptista:
E cum luy lo euangelista:
Vano in capo de la trischa:
Ambi doi son guidatori.
Tuti doi li san Joanni:
Son vestiti a noui intagli:
Han girlande belle e magne:
Perche son grandi amatori.
In quella piaza de alegranza:
Petro et Paulo menano danza:
Tuti in una concordanza:
Doi lizadri ballatori:
Chi vedesse sancto Petro:
Che pareua si antiquo:
Ele tanto ingiouenito:
Par che sia un bel garzone.
E sancto Paulo amoroso:
In quel ballo he si zoioso:
Che li altri si vano aposo:
Infiamati de amore.
Li apostoli in quel conuento:
A Jesu christo son presenti:
Perche nel lor comenzamento:
Lo spirito sancto linfiamoe.
Li propheti e patriarchi:
Tuti vano ad vano danza:
Duno amor de smesuranza:
Non si troua lo mazore
Chi vedesse linagelisti:
Quanto portan belle vesti:
Tuti son pieni de spechi:
E a tuti dan splendore.
Apresso a lor stan li doctori:
Che tuto il mundo illuminoro:
Sempre cantan per amore:
Inanzi al figlio de Maria.
In quello ballo e san Laurenzo:
Sancto Stephano e san Vincenzo:
Per lo martyrio e gran tormento:
Che portono per lo signore.
Lorden di martyri he si bello:
Son vestiti de vermilio:
Stano auanti a quello agnello:
Che mori per suo amore:
E quel ricolto e san Francischo:
Che porta el signo de Jesu christo:
Si linfiamoe il crucifixo:
Che li vedi el confallone.
San Dominico e in quel loco:
Che nel mundo accese il foco:
La cui anima non poco:
Infiamata e di amore.
In questa rota san Bernardo:
In ballar non e tardo:

Con lamoroso sancto vbaldo:
Bene indanza per amore.
Quivi e sancto Benedecto:
San Gregorio [redacted] san Silvestro:
E nicolo [redacted] questa trescha:
Cō li altri cōfessori.
Tuti li angeli fano [redacted] cāto:
Del amor son ꝑsi tāto:
Tuti dicō sctō: sancto:
Dio nřo creatore.
Ma la vergine maria:
La piu bella danza mena:
E dreto alei la magdalena:
Quella chebbe il grando ardore.
I quello ballo [redacted] sancta Agnese:
Che be si bella e si cortese:
Cha [redacted] son date le rimprese:
Din comēzare per amore.
E la vergene sctā clara:
Che damore nō be auara:
Tanto bene [redacted] danzare.
Che tui li sancti fa alegrare:
La vergine sancta catherina:
Balla como vna regina:
Tuta bella [redacted] peregrina:
Cō girlāda de viole.
Le altre vergine tute quante:
Portan veste pollite e bianche:
Al suo sposo stan dauāte:
Che li da si grā dulcore.
Chi vedesse quella rota:
Como [redacted] bella e amorosa:
Lanima seria si zoiosa:
Che non poria pensare daltro.
Or chi vedesse quella trescha:
Che cū tal piacer si pesta:
Sentiria tanta dolceza.
Che occultar nō [redacted] porria.
Qui [redacted] semp̄ noua allegreza:
Dogni tēpo se rifresca:
Risguardando ala belleza:
Del altissimo signore.
Tuti i sancti in quello regno:
Son signati dū sigello:
De [redacted] sangue del agnello:
Che mori per nostro amore.
Tuti stano ad vna guisa:
Vagheʒando in quel bel viso:
Li e tuto [redacted] paradiso:
[redacted] veder quella visione.
Tuti mirā quello specchio:
Chi da lōge [redacted] chi dapsso:
E tāto ben trouan in esso:
Che di guardar cessar nō posson.
Di quel lume cosi ameno:
Chi nha piu e chi na meno:
Ma ogniuno [redacted] tāto pieno:
Che piu caperne nō poria.
Questo exēplo se [redacted] dare:
Chi iacesse in meço el mare:
Or saria da domādare:
Se ha del aqua quāto vole.
In quello mare smisurato:
Ogni sancto si be anegato:
Di sopra e soto in ogni lato:
Circūdato e da lamore.
Tuti stano in quel cōuito:
Vedem quel specchio si pollito:
Ognuno de essi be schiarato:
Sete tāto piu chal sole.
In quella corte si se cāta:
Alleluya in allegrāça:
Tuti duna cō cordāça:
Son cōiunti per amore.
E in esse tuti li sancti:
Ornati son de stelle biāche:
E fano insiema si dolci cāti:
Che par sempre siano noui.
In quella corte si se troua:
Ogni di belleça noua:
Mai nō passa vna hora:
Che nō cātino per amore.
Quella corte be tuta piana:
Li ogni tēpo be fior de grana:
Nō [redacted] parte si lōtana:
Che nō si vada per amore.
Dio ne faça lui amare:
E cū esso poi regnare:
Loqual dignossi recōperare:
Cuz la morte del so fiolo.
Si che noi peregrini:
Faza essere citadini:
Del celo: oue senza fine:
Da noi sera glificato: Amē.

ALiud q̄z magnū gaudiū hēbūt scī in oībus sensib' corpalib' in qb' recipiēt oīmodā pfectionē. Nūc. n. m̄ltas impfectiōes sensus nři. Mā ipediunt̄ sepe a sēsibilib' ne possint facē actū suū: ſm qd ponit Phi. 2°. de aīa. Et iō pficient̄ i patria: ſm Ric. i 4°. di. 49ª. ar°. 4°. q. 3ª. ⁊ Bona. i eadez di. p. 2ª. ar°. 3°. q. pª. Mā pmo visus erit tāte pfectōis q nō posit ab extriseco corrūpi vel ipediri. Videbit. n. sine obstaclo: ⁊ penetrabit cūcta corpora. Videbitqz itra sicut ex: ⁊ penetrabit corpis armonias atqz mēbroꝝ dispositiōes itrīsecas. Secūdo videbit oclus: ita sbtus sicut sup. Tertio ita

de longe videbit sicut ppe. Tertio ita videbit minima sicut magna et ita seipsuz sicut cetera. Quinto ita videbit retro sicut an nō se vertēdo. Sexto videbit supiora oculos nō leuādo. Septio videbit iferiora oculos nō declinādo. Octauo videbit diuersa obiecta: et q̄si infinitos radios tāq̄ vnuz vel q̄si vnitos. Nono potentia visiua videbit ita oculis clausis sicut aptis. Si .n. oculi nři glificati videbūt vltra murū: nec paries aliqs: aut mons: vel aliō corp⁹: quātūcūq̄z densuz et opacuz poterit īpedire visuz nřuz: qn penetret et vltra ipsuz videat: multo min⁹ palpebra seu pellis ipa glificata et lucidissima sup oculos posita īpediet eos qn clarissime videant. Decimo ocul⁹ nř glificat⁹ videbit absq̄z labore ac fatigatiōe oīa sup dicta: iuxta illō Jsa. 60. Tūc videbis et afflues. ⁊c. Et rō hui⁹ est qꝛ corpalis visus et silr oīs ali⁹ sensus subdit⁹ erit p oīa et obediēs volūtati: et iō ad nutū ei⁹ in oīb⁹ obediet: et nullū obstaculū poterit illuz īpedire vel cōturbare. Jn oīb⁹ eniz erit marie pfectionis. Et idē est dicēdū de sensu auditus. Nā pmo audiet insimul oēs sonos: et cunctas voces: et oēs cantus pāie celestis sine reuerberatione aeris. Secundo discernet in cantibus et sonis ac vocibus vnū ab altero ita distincte qꝛ nullus eoruz poterit ab altero impediri. Tertio audiet ita de longe sicut ō pro pe: omnia talia. Similiter odoratus erit perfect⁹. Nam primo odorabit insimul oēs odores tanq̄ si solū esset vnus. Secūdo odorabit distincte vnū quēq̄z odorem ita qꝛ vnus ab altero nō impedietur. Tertio ita odorabit de longe sicut de ppe. Gustus quoq̄z habebit perfectionē suam: et similiter tactus. Sed sciendū est qꝛ gustus nō erit in pāia in aliquo actu qui deseruiat nutritiue: sed tm̄ inquantū est apprehensiuus saporum. Tactus etiā perficietur: atq̄z inexplicabili delectatione iocūdabitur: quia anima beati suauitate quietissima adherebit deo: et ideo suo corpori coniuncta hāc iocundissimam adherentiam illi impartietur. Et quia ipsa anima viuificabit totum corpus vita [redacted] hemnti: ideo omnib⁹ partib⁹ eiusdē corporis suaz gloriam et suauitatem comunicabit per experientiam: tam altissimi sensus qui in presenti vita nō potest bene intelligi: nisi forte ab his qui per priuilegium singulare in corpore suo aliquā excessiuaz consolationem diuinaz actualiter experti sunt. Z

Sꝫ autez queratur nunqd omnes sensus corporis in celesti gloria habebunt suos actus: dimissa pro nunc opinione sancti Bona. et Scoti in 4°. di. 49ᵃ. dico ſm Ricardum vbi. s. qꝛ quilibet sensus erit in suo actu. Ad cuius intelligentiā [redacted] sciendum ſm eū qꝛ duplex est immutatio sensus. Quedā quā cōcomitatur naturalis organi transmutatio: in qua sensus ita recipit formā sensibilis qꝛ vere denominatur ab ea quedaz vero est quā talis transmutatio non cōcomitatur in qua sensus ita recipit similitudinē forme sensibilis: qꝛ non denominatur ab ea sicut patet in visu. Visus enim videndo album non efficitur nec dicitur [redacted] bus. Sicut homo cuz sentit calorem dicitur calidus. Prima immutatio non potest esse sine materiali transmutatione. Et quia ista nō potest stare cum impassibilitate beatorum: ideo tali modo non erit sensus ipsorum in actibus suis. Secunda vero immutatio non requirit de necessitate nisi quandam passionem animalem sine qua eē nō potest: quia sensus est quedā passio animalis. Et isto mō in beatis quilibet sensus erit in actu suo: quia talis passio sensus est quedam patiens perfectio ſm Philosophū. 2°. de anima. Beati igit̄ non erūt impassibiles passione animali. Sꝫ vtrū hec immutatio sit facienda per effluxum a superioribus viribus sensus: aut per susceptionem a rebus extra animaz: dubiū est quo ad aliquos sensus: maxime quo ad odoratum et gustum: vt etiā inquit sanctus Bonauentura. Credo tamen ait Ricar. qꝛ hoc erit non tantummodo per aliquem influxuz ab interiori: vt. s. forte a btitudine aīe: sꝫ etiam per susceptionē a rebus que sunt extra animam: quia sensus propinquiores sunt anime q̄ corpori. Sed corpus ppter beatitudinem anime premiabitur aliqua delectatiōe: que quidē nō potest sine actu. Jgitur patet propositūz: qō particulariter declaratur per singulos sensus. A

PRimo .n. patet de sensu visus. Nā ſm Philosophū. x°. Metha. Jn omni genere est reperire vnum qō sit merū et mensura omniuz que sunt in illo genere. Jn genere autē corporaliū visibilium in pāia perfectissimū est corpus xpi gloriosuz: et iō in ipso quietabitur potentia nřa visiua tanq̄ in suo perfectissimo obiecto: et in ipso perfectissime delectabitur: et hec est vna ex rōnibus quare etiam si Adam nō peccasset filius dei icarnatus fuisset. De quo diffuse dicam in quinta pte marialis nři sermone 4°. parte pᵃ. et sermone. 5°. parte pᵃ. vt. s. totū in se hominem beatificaret nō solū quo ad aiaz i ɔtēplatiōe sue deitatis: sꝫ ēt quo ad corp⁹ in visiōe sue gliose hūanitatis. Et ideo Apoc. p°. dī. Videbit eū oīs ocul⁹ ⁊c. Delectabuntur ēt btī i aspectu corporū alioꝝ btōꝝ et suoꝝ miro decore refulgētiū. Scdō audit⁹ erit i actu suo et delectabit̄ ac btīficabit̄ i auditiōe cātuū delectabiliū et laudū beatoꝝ. Nā qlibet sctūs cātabit i ppa et singulari voce q̄ ab oīb⁹ ptculari i audiet̄ et dis

cernet. Nō solū aūt iocūdantur btī in cantibus suis ⁊ aliorū sanctorū: de quib⁹ dicit Apoc. 19°. Audiui voces in celo quasi tubarū multarū dicentiū. Alleluya: laus: gloria: ⁊ virtus deo nr̃o. ⁊c. Sꝫ ēt delectant in audiēdo ꝯsonantiā ⁊ mirabilem armoniā septē planetarū: iuxta illud Job 38°. Cōcentū celi quis dormire faciet? Item audiendo armoniam quattuor elementorū: iuxta illud Sapientie vltimo. In se dū elementa cōuertūtur sicut in organo qualitatis immutantis: ⁊ omnia suū sonum custodiunt. Odoratus etiā in pr̃ia erit in actu suo ⁊ delectabitur ac beatificabitur in odoribus nō solum corporis xp̄i: sed etiā cuiuslibet beati per totum paradisū spirantis fragantiā singularum odorū in sua vltima perfectione. De odore aūt xp̄i habet Cātico. p°. vbi ei dr̃. In odorē curremus vnguētorū tuorū. De odore ṽo btē virginis dr̃ ibidē c°. 3°. Que ē ista q̄ ascēdit p̄ desertū sicut virgula fumi ex aromatib⁹ myrrhe ⁊ thuris ⁊ vniuersi pulueris pigmētarij? De odorib⁹ aūt aliorū btōrū hētur Apoc. c. 5°. vbi scriptū ē. Habētes singuli cytharas ⁊ phialas plēas odoramētorū. Cithare. n. vt dixim⁹ sūt corpa sctōrū. Phiale ṽo q̄ sūt lucide ⁊ late figurāt aīas beatas q̄ deū lucide vidēt ⁊ ample amāt in qb⁹ sūt maxia odoramēta. Odorabūt aūt oīa hec sine cerebri resolutiōe: ⁊ absq̄ terrestri fumositate vel vaporatione: ⁊ sine rei odorate putrefactione: quorū cōtrariū est in via. Est tamen sciendum bm Ricar. vbi. s̄. in solutiōe sexti argumenti: ꝙ fumalis euaporatio non est per se necessaria ad hoc vt similitudo odoris vsq̄ ad olphatū pertingat. Nam Philosophus 2°. de anima refert: quedam esse animalia que ad alimentū a longe currunt per hoc ꝙ ab odore mouentur. Et tamē possibile nō est ꝙ euaporatio cadauerū ad loca tā remota ptingat: sꝫ ꝙ a corpore odorifero aliqua euaporatio fiat cum multiplicatione odoris: ex hoc prouenit ꝙ ipsa corpora odorifera sunt nimia humiditate aspersa. In corporibus tamen gloriosus erit odor in sua vltima perfectiōe nullo mō per aliquā humiditatē aspersus. Et iō multiplicabit odor ad olphatū sine euaporatiōe. B

Tactus quoq̄ in actu suo iocūdabitur ⁊ beatificabit. Licet enim regnū dei non sit esca vel pot⁹. Ad Roma. 14°. Vñ certū est ꝙ i celo beati nō comedēt aliqd vt asserūt qdā dicētes: ꝙ comedunt panē aureū. Et machomet⁹ i alchorano dicit: ꝙ in paradiso sunt tria flumina. s. vnū lactis vnūq̄ mellis: ⁊ aliud vni dulcissimi: sed mēut: tñ habebūt i gustū oēs dulcedinē ⁊ suauitatē cuiuslibet desiderati cibi ac si illū actualiter gustarēt: ⁊ dicit Ricar. vbi. s̄. i solutiōe qnti argumēti: ꝙ illa i mutatio in gustu fiet mediāte quadā humiditate: quā de⁹ creabit in lingua beatorū: q̄ habebit oēm saporem qui maxime cōpetit perfectioni sensus gustus cuiuslibet bti: ⁊ fuabitur icorruptibil in ꝑpetuū ipsa humiditas i lingua ipoꝝ beatorū. Aut causabit in lingua ipa humiditas ex vi beatitudinis aie: ⁊ nō erit silitudo humiditatꝭ sꝫ vera humiditas: in q̄ erit nō silitudo saporis sꝫ verus sapor. Sensus etiā tact⁹ btificabit ⁊ pfectissime iocūdabit in actu suo sicut dictū ē de alijs sensibus. Sicut. n. dānati hēbūt cōtinuū dolorē in oibus senśib⁹: ita bti hēbunt ꝯtinuā delectatōē in ipis. Quia igit corpora sanctorū erūt palpabilia ⁊ tangibilia bm oēs theo. i 4°. di. 49°. ideo bti poterūt se ꝯtingere inuicē corpaliter. Et se tāgēt tactu honestissimo. In qua ꝯtatione erit mira delectatio ꝓpter pfectiōem sensus ⁊ tactus tāgibilis. Est et sciendū bm oēs theo. i 4°. di. 44°. ꝙ corpora nr̃a resurgēt cū oibus mēbris vt i oib⁹ recipiāt suā remuneratoinē. Vñ bm Ric. nēm vbi. s̄. Deus i mēbris btōrū nūc pudēdis ⁊ generatiuis ponet quādā delectatiōē honestissimā: q̄ ꝑpetuabit i eternū in ꝓmiatōē pudicitie ⁊ ꝯtinētie. Sicut eadē mēbra patient acerbissima tormēta i inferno pp delectionē luxurie ⁊ ipudicitie. Quāto aūt in aliquibus sensib⁹ qs maiorē sibi violētiā in pn̄ti vita fecerit eorū sensualites refrenādo tāto in pr̃ia maiorē in ipsis delectatiōē pcipiet. Et iō ad refrenatōnē ipsarū sensualitatū nos hortat beat⁹ Jacopon⁹ noster de Tuderto q vt ponit magister Bartholomeus de pisis i cōfirmitatib⁹ bti Frācisci li°. p°. fructu. 8°. dabat exēplū per parabolā de qdā virgie pulcherrima cui q̄ fr̃es hūte: quorū vnus erat cithared⁹: alius pictor: ali⁹ coqnarius: ali⁹ aromatarius siue speciari⁹: ⁊ alius leno: q oēs erant paupes. Illa āt hēbat vnū lapidē preciosū magniq̄ valoris. Venit ergo ꝓmus ad sororē suā di. Tu vides soror mea ꝙ ego suꝫ paup: da igit mihi illū lapidē: ⁊ ego faciā tibi pl'cherrimū sonū cū istro meo. At illa dixit. Et qd faciā sono trāsacto? Et vñ viuā ego postea? Nō ergo dabo eū tibi pro tali ꝑcio. Volo. n. me nuptui tradere cū ipso: ⁊ honorifice viuere. Postea ṽo venit ali⁹ frater scōs siliter petēs dictū lapidē offerēs ei p̄ ꝑcio ei⁹ vnā pulchrā picturā. Et illa siliter negauit. Terti⁹ aūt fr̄ veniēs ⁊ siliter petēs offerebat p̄ ꝑcio vnū bonū ꝯfectū: siue aliū saporosū ferculū. Et q̄rt⁹ vnā optimā pipatā. Quint⁹ āt ꝓmittebat ꝙ p̄ lupanaria illā duceret. Illa āt oib⁹ fr̄ib⁹ rn̄dit sicut p̄io: ⁊ dictū lapidē sibi sapiēter reseruauit. Demū venit ad eam qdam rex magnificus ab [illegible] siliter ipm lapidem petens. Qua respondēte. Quid mihi dabis pro eo? Rn̄dit rex. Ego accipiā te in sponsam meā ⁊ faciā te magnā reginam: ⁊ dabo tibi vitā

eternam: τ affluentiam omnium bonoꝝ que desiderari possunt. At illa inquit. Dñe pro tanta magnificẽtia vra: τ lapidẽ τ me vobis trado: τ statim dedit ei lapidẽ. Notãduꝫ est aũt moraliter: ꝙ ista virgo 'est anima rõnalis: lapis pciosius ẽ volũtas: siue cõsẽsus liberi arbitrij: quinqꝫ vero frẽs: sunt qnqꝫ sensus corpis. Nã pm⁹ qui dr citharedus siue histrio est audit⁹. Secundus qui dicit pictor est visus. Tertius qui dr aromatarius siue speciarius est odoratus. Quart⁹ qui dicit coquinarius est gustus. Quitus vero qui dr leno est tactus in quo magis viget sensualitas: τ per ipsũ magis incurvatur aĩa ad opus illicitũ. Sicut aũt stultissima fuisset illa virgo si pro aliquo ipoꝝ pciorũ [illegible] vilũ dedisset lapidẽ pciosũ: sic incomparabiliter stultior est aĩa: que in aliquẽ cõsensum illicitum ab aliquo sẽsu corporis se induci permittit. Et iõ toto conatu debet ab illa modica delectatiõe abstinere: τ suis sensibus ad sẽsualitates illam trahere volentib⁹ nullatenus consentire: suũqꝫ cõsensum summo regi xp̃o conseruare τ gratiosissime dare: qui eã sponsã suã faciens ĩfinitã atqꝫ perpetuaꝫ illi delectationem dabit: atqꝫ adeo ipsã ditabit τ felicẽ faciet ꝙ de abũdãtia sua τ de ineffabilibus cõsolationibus suis: oẽs fratres suos. s. sẽsus corporis beatificabit ac secũ ĩ celo gloriosos habebit. Pro cõclusione aũt hui⁹ ptis dico: ꝙ sup oẽs accidentales beatoꝝ delectatões: illa ẽ maior quã hꝫ bona ꝯsciã: existẽs sine vlla imũdicia peccati. De qua Eccle. 3°. dr. Nõ ẽ delectatio sup cordis gaudiũ. Has aũt ꝯsolatiões hẽbũt scĩ ĩ vita celesti: q nõ solũ quo ad aĩaꝫ erũt pleni oĩ gaudio: sꝫ ẽt ĩ oĩbus sensib⁹ corporis vt dictũ ẽ erũt pfectissime saturati: τ ad plenũ btificati. vt ingt Ric. ĩ 4°. di. 49°. ar. 4°. q. 3ᵃ. Nihil. n. nob deficiet: qd ad ꝯsolationẽ aĩe τ corpis nr̃i faciat. Et iõ dico vob illõ qd dicit Paul⁹ ad Phi. 4°. c°. Gaudete ĩ dño semp: iteꝝ dico gaudete: dñs. n. ppe ẽ. s. qui nos a temporalibus gaudijs perducet ad eterna. Q

¶ De q̃rto gaudio paradisi qd dr cessatiõis.

Quartum gaudiũ beatoꝝ appellat cessationis. s. omniũ maloꝝ. Ad fugam aũt omniũ maloꝝ natura nos hortatur. Unde 8°. Ethi. dicit. Natura semper fugit triste. Et hoc gaudium habebunt beati. De quo scriptũ est Sapientie. 3°. c°. Iustoꝝ anime in manu dei sunt: τ nõ tanget illos tormentũ mortis. Et Apoc. 21°. c°. dicit agla volãs. Absterget deus oẽꝫ lachrymã ab oculis sanctoꝝ: τ mors vltra nõ erit: neqꝫ luctus: neqꝫ clamor: neqꝫ dolor erit vltra q̃ pria abierũt. Et dixit q sedebat ĩ throno. Ecce noua facio oĩa. Et Isa. 51°. dr. Gaudiuꝫ τ leticiã obtinebũt: τ fugiet dolor τ gemit⁹. Aug. io ĩ li°. de simbolo. tractatu. 2°. ait: Nõ nob dñabit corruptio ĩmortalis vĩcetib⁹: nec ĩdigebimus illic vestimẽto vbi erim⁹ ĩmortalitate vestiti: neqꝫ cib⁹ nob deerit qñ ipe panis viu⁹ q pp nos ḋ celo ad terras descendit sui pñtia nr̃as aĩas satiabit. Nec pot⁹ nobis deerit pñte fonte vite. Saturabit enĩ nos ab vbertate dom⁹ sue: τ torrẽte ṽluptaꝫ suarũ corda nr̃a rigabit: estus illic nõ patiemur. Ille eniꝫ erit refrigeriũ nr̃ũ: q nos sub vmbra allaruꝫ suaꝝ ptexit τ ptegit. Frig⁹ illic nõ patiemur. Est enim sol iustitie ibi q suo amore calefaciẽs corda nr̃a: radijs diuinitatꝭ sue illuminabit oculos nr̃os vt videãt diuinitatẽ. eq̃litatẽqꝫ pr̃is τ filij τ spũs sancti. Non ibi fatigabimur. Nobiscũ. n. erit btũs nr̃a cui nũc dicim⁹. Diligã te dñe virt⁹ mea. Non ẽt ibi dormiem⁹. Nõ. n. sũt ibi tenebre q̃ excludere possint pmanentẽ diẽ. Nulla ibi negotiatio: nulla fuitus: nullũ op⁹. Et qd illic acturi sum⁹: nisi illõ: qd scriptũ ẽ. Uacate τ videte qm̃ ego suꝫ de⁹. Uacatio ista cõtẽplationis erit: τ opera nr̃a erũt delectatiõis vt cõtẽplantes delectemur: τ delectabiliter cõtẽplemur bona dñi in terra viuentium: que nec oculus vidit: nec auris audiuit: hec ille. Qui etiã in smone quodam cõtra arrianos ex ꝯsideratiõe pdictoꝝ nos hortat ad pugnãdũ viriliter cõtra diabolũ di. Qui vult ad eternã vitam puenire cõtra oẽs diaboli laq̃os dꝫ fortiter vigilare. Nõ. n. q̃lis ẽ ista vita: talis ĩuenit in illa. Quãtũ. n differat iter hãc τ illã nosce dꝫ charitas vr̃a: hic falsitas: ibi veritas: hic pturbatio: ibi fida possessio: hic pessima amaritudo: ibi sempiterna dulcedo: hic periculosa luctatio: ibi secura exultatio: hic timem⁹ ne q amic⁹ erat efficiat subito inimic⁹: ibi erit amicitia ppetua: hic qcqd ẽ bonũ timem⁹ ne peat: illic qcqd accepim⁹ ab illo sruabit: q facit vt nẽo trãseat: hic mors: ibi vita: hic luct⁹: ibi gaudiũ. Illic qd accepis nũq̃ amittes: hic oĩa mutabilitati sbiacẽt τ pmanẽ nõ pñt. De⁹ ãt illic p oĩb⁹ τ ĩ oib⁹ erit: nec sufficit hũana ligua exp̃mẽ qd sẽsus mortalꝭ nõ valꝫ cõphẽdere. Ueniam⁹ illuc frẽs: τ ibi ĩtelligem⁹ qd cor hũanũ hic cognoscẽ ñ põt. Ibi deũ videtes eoqꝫ fruẽtes exultabim⁹ inenarrabili gaudio. Et q̃le erit gaudiũ vbi null⁹ timor erit? Quale gaudiũ erit cũ te sociũ videris angeloꝝ: pricipẽ regni celoꝝ regnãs cũ rege: nihil cõcupiscẽdo oĩa possidẽ. Sine auaritia diuitẽ: sine pecũia admĩstratẽ: sine successoꝛ iudicãtẽ: siñ metu barbaroꝝ regnãtẽ: siñ morte ĩ eterna vita: viuentem: hec ille. O

O Igit tribulati τ ãgustiati: nolite desparẽ ĩ angustijs vr̃is: sꝫ patient eas tollerate. Dico. n.

vobis q quāto fueritis magis tribulati i hac vita: magis eritis cōsolati in alia: et gaudia paradisi videbunt: vobis magis dulcia: iuxta illō qd dicit auctor libri qui dr Pāphilus. c°. 31°. Est post triste malū gratior alta quies. Vñ Asculanus poeta iterrogabat di. Chi sa cle cosa e bene? Et rñdit Dātes. Chi ha puato el male. Scitote etiā q i regno celesti: reminiscēdo tribulationū quas i mūdo passi estis: sūmope gaudebitis ex hac recordatiōe. Ait eni Ari. p°. Retho. c°. 20. Delectabile est saluatuz reminisci labo℞. Et post angustias delectat vir memorans q multa passus fuerit: et q multa bñ gesserit. Et ad hoc ppositū possumus adducē illō Mātuani Virgilij i p°. Eneydos. Forsan et hec olim meminisse iuuabit. Propter hoc aplus ad Collo. p°. c°. dicit. Gaudeo in tribulationibus meis. Et ratio est illa que ponit Eccle. p°. c°. vbi dr. Usqz ad tps sustinebit patiens: et postea erit redditio iocūditatis illius. Et iō dico vobis o tribulati illō Mātuani Virgilij in p°. Eney. vbi Eneas hortabat socios afflictos di. Per varios casus: p tot discrimina rex. Tēdimus in latiū: sedes vbi facta quietas Ostēdūt: illic fas regna resurgere troye. Durate et vos met rebus seruate scōis. Que vba pñt spūaliter ad ppositū nrm itelligi. Per varios. n. casus: idest per varias tribulationes. Tēdimus i latiū. i. i paradisū: iux illō Act. 14°. Per multas tribulatiōes opz nos itrare i regnū celorū: vbi pparauit nob deus sedes quietas. De qbus vgo gliosa dicit Lu. p°. Deposuit potētes de sede et exaltauit hūiles. Et Dauid ppheta ps°. 109°. iqt. Judicabit i natōibus iplebit ruinas. i. sedes a qbus ceciderūt mali angeli. Illic regna troye resurgēt. i. corpa nra. Oēs. n. resurgemus gliosi vt dicit Paulus p°. ad Cor. 15°. Qui ad Ro. 8°. ēt iqt. Ipa creatura libabit a suitute corruptōis i libtatē glie filio℞ dei &c. Durate g° et vosmet rebus suate scōis. i. estote fortes i bello et pugnate cū ātiq serpēte et accipietis regnū etnū: plenū oibus bonis: et absqz aliqbus malis. Et hoc sufficiat pro qrta pte nri smōis.

¶ De quito gaudio qd dr decorationis.

Quintū gaudiū dr decoratiōis: sm eniz tho. i. 4°. sen. di. 49ª. corpa nra decorabūt qttuor dotibus: vt declarat sāctus Bona. Ric. et Tho. i eadē di. s. ipassibilitate sbtilitate: agilitate: et claritate. De qbus dr Sap. 3°. Fulgebūt iusti: et tāqz scintille i arūdieto discurrēt. Nā i fulgore claritas: i igne q ē elemētū valde actiuū: et frigescē nescit ipassibilitas. In scintilla sbtilitas: in discursu vo agilitas significat. Et saluator nr gliā corpis nři i pñia volēs oñdē nō mltiplicat vba: sz eā itegre et totalr ac pfecte p claritatē solis oñdit dicēs Mat. 13°. Fulgebūt iusti sicut sol i regno pris mei. Nā i sole vt apte pz sūt oēs pdicte quattuor qualitates. Prio eni hz claritatē lucis ad quā ɔsecunt alie tres: pmo subtilitas. Lux eni p nāz hz subtilitatē ad penetrādū corpa marie diaphana et trāsparētia sicut pz i lapide cristalino q a luce penetrat. Secūdo seqt agilitas. Nā mutatio eius qsi subita ē: et qsi i instāti illuminat et emittit radios suos sup terra. Tertio seqt impassibilitas qa ab alijs non patit ignamētū. Et ppea dñs nr i trāsfiguratiōe sua. De q habet Mat. 17°. non in alia dote voluit apparere: q i dote claritatis: sm Alex. de ales i 3ª. pte sūme: i tractatu de appariōe xpi qa ad ipaz claritatez vt dictū ē cetere dotes ɔsequūt. De his ēe dotibus tangit apls p°. ad Cor. 15°. dicēs de corpore humano. Seminat i corruptiōe: surget i incorruptiōe: seminat i ignobilitate surget i glia: seminat i infirmitate: surget i virtute seminat corpus aiale: surget spūale. Scōz āt Ricarduz nrm vbi supra surgere i incorruptiōe refert ad impassibilitatē: surgere i glia refert ad claritatē. Surgere i vtute refert ad subtilitatē. Surgere vero spūale refert ad agilitatē. Ad hoc āt oñdēdū dñs Jesus nō solū resurrexit cum istis quattuor dotibus in suo corpore imo etiā mortalis existens ipis vsus ē. Nā pmo oñdit dotez claritatis in sua trāsfiguratione qñ resplenduit facies eius sicut sol Mat. 17°. 2°. oñdit dotē agilitatis qñ ambulauit supra mare siccis vestigijs Mat. 14°. Tertio oñdit dotē impassibilitatis: qñ dedit se ipm i vltima cena in cibū et potū Math. 26°. Ibi eni in sacramēto existens nō patiebat attritiōez i dētibus discipulo℞ nec aliquā alteratiōez. Quarto oñdit dotez subtilitatis qñ exiuit de vtero virginis p portā clausaz saluo signaculo virginali: quāuis sm aliquos hoc proprie nō ptineat ad dotez subtilitatis: sed fuerit per speciale miraculuz diuine virtutis. Oñdit etiā hāc dotē subtilitatis et agilitatis simul qñ exiuit de medio iudeo℞ volētiū eū lapidare: ipis hoc nō valētibus pcipe qūo inde exisset. De quo hētur Joānis. 8°.

Ad declaratiōez āt ista℞ dotiū est sciēdū: q licz dos nō sit d essētia matrimōij quod sine ipsa contrahi potest. c°. si quis diuinis. 30ª. q. 5ª. et §. Illud quoqz. i auten. quibus mo. na. ef. le. col. 6ª et c°. consanguineorum. 3ª. q. 4ª. et. l. fi. C. de donatione ante nup. tamen decens est in omni matrimonio dotem dari. c°. nullum. et c°. aliter. ibi glosa. 3ª. q. 5ª. dos autem dicitur patrimoniuz propriū mulieris nupte. l. deniqz. §. sed vtrumqz. in fine. ff. de mino. Notandum est etiā q licet mulieres regulariter dotētur a parentibus suis: tamē aliquādo

viri accipientes vxores eas dotant: vt potest pro/bari per. cm. quidaz. 27ª. q. 2ª. & p cm. et si necesse. de dona. inter vir & vxo. licet ibi glosa exponat do/tem idest donationē pp nuptias. Propterea igr Bartholome⁹ brixiēsis i suo repertorio: i v̄bo. dos q apud hispanos viri dotant pulchras puellas. Quē ritum etiā mauri obseruāt: sicut mihi retulit vnus frater noster: qui in partib⁹ terre sancte lō/go tpore stetit. Aliquādo esset pater ipsius viri do tat puellā vel auget dotez ipsius que ē nubēda fi/lio suo: & hoc ob nimiuz amorem quez ipe vel fili⁹ eius habet ad ipsam puellam. Sicut fecit Emor pater Sichez qui desiderabat habere Dinā filiaz Jacob in vxorez. Unde vt habetur Gen. 34°. dixit ad Jacob & ad filios ei⁹ Sichez fili⁹ meus adhesit aie filie vestre Date eaz illi vxorē. Augete dotez & munera postulate. Libēter enim tribuaz qd petieritis. Quia igitur ecclesia catholica est spō sa Christi cui Osee. 2°. ipse ait. Desponsabo te mihi in fide. Et apostol⁹ inqt. 2ª. ad Cor. xi°. Despōdi vos vni viro virginez castam exhibere xpo. Ideo deus pater & ipe fili⁹ eius benedict⁹ amore istius spōse: captus eā mirifice dotauit in membris ei⁹ idest in oibus fidelib⁹ suis dās vnicuiqz istas qt tuor dotes in suo corpore. Quas qdē nō dat nisi qn̄ ipos gliosos ad eternū cōnubiū suū itroducit. Dotes eni pferunt spōsis qn̄ desponsant: sz qn̄ ad domū spōsi traducunt. Quia ergo quā diu i hac vita sum⁹ peregrinamur a dño: vt ait apl's. 2ª. ad Cor. 5°. Jō sponsus nr̄ dei fili⁹ & pr̄ ei⁹: & spūs san/ctus quo mediāte facta est hec despōsatio: solū in traductione nr̄a in celesti glia: nos istis dotib⁹ illu strabit & decorabit: ita q glibet nrz dicere poterit illud Jsaie. 61°. Induit me dñs vestimēto salutis q̄si sponsā ornatā monilib⁹ suis. Dos aūt diffinit a theologis vbi supra sic. Dos est ppetu⁹ ornatus aie & corporis: vite sufficiens: & in eterna btitudi ne iugit pseuerās. pdicte āt qlitates & dotes diuia vtute sic disponēte ex redūdātia btitudis aie fsul tabūt in corpe cuiuslibet bti. Un̄ de dote ipassibili tatis inqt Aug. ad Diascorū. Tā potētē fecit deus aiam vt ex eius plena felicitate redūdet in corp⁹ sanitas ppetua. &c. Prima aūt dos erit ipsa ipas sibilitas. Nā fz oēs doctores in. 4°. di. 49ª. maxi me sctū Bon. ibidē pte. 2ª. ar°. 2°. q. pª. & 2ª. Cor pora beatoruz erūt incorruptibilia & idefectibilia atqz impassibilia ab oi itrinseco & extriseco corrū pente quolibet genere passionis. Un̄ poterūt stare in igne sine lesione: nec gladio aut instrumēto po terūt ledi: vel q̄uolibet molestari. Nō. n. vt inquit Aug. in sermone de cōtemptu mūdi poterūt pati aliquā tristitiā: vel afflictionē: nō famē: aut sitim: nō calorē: aut frigus: nō sōnū: aut tediū: nō debi bilitatem: vel lassitudinē: nō deniqz infirmitatem vllā: aut mortē: iuxta illud Apoca. 7°. Nō esuriēt neqz sitient ampli⁹: neqz cadet sup illos sol neqz vllus estus. &c. Un̄ sanct⁹ Jacob⁹ intercisus dice/bat carnificib⁹ q ei⁹ mēbra pcidebāt a corpe: de⁹ dabit mihi carnē nouā & mēbra impassibilia: q̄ vulnera vestra: vel lesiones sentire non poterunt. Sed de hac dote tetigim⁹ in superiori gaudio: & ideo pro nūc trāseamus ad alias: sufficiat allega re id quod canit pphta. ps°. 33°. Multe tribula tiones iustoruz: & de oibus his liberabit eos dñs. Secūda dos dicit subtilitatis. Corpora eniz nr̄a poterūt itrare per ostia clausa: sicut fecit xps. Joā. 20. post resurrectionē. Nec muri seu montes po/terūt corpora nr̄a impedire: ne trāseāt libera sine vllo impedimēto: iuxta illud psalmiste. In noie tuo trāsgrediar murū. Qō qualiter fieri possit de clarat Bona. Ric. & Sco. vbi. s̄. G

Tertia dos dicit agilitatis. Poterim⁹. n. quasi in istāti ire quocūqz voluerimus: & corpus nr̄m nō erit pōderosū: nos ipediēs ab aliq̄ actio/ne. Et de hoc dr̄ Jsaie. 40. Qui sperāt in dño mu tabūt fortitudinez: assumēt pēnas vt aqle: currēt & nō laborabūt ambulabūt & nō deficiēt. Ait. n. Aug. 22°. de ciui. dei. q deus a corporib⁹ btōrum auferet pondus. Et ideo vbi volet spūs: ibi erit protinus & corp⁹. Quod exponit Ric. vbi. s̄. Nō q btā aia moueat corp⁹ de loco ad locum in in/stanti: quia hoc facere nō potest: vt ipse ibi probat sed in tā modico tpe q q̄si videt hoc facere in istā ti. Dicit aūt Anselm⁹ i li°. de similitudinib⁹ de for titudine bti. In tātū erit fortis: vt etiā si velit terrā pmouere possit: & ita faciliter mouere posset vnū magnū mōtem sicut vnā pennā. Nūc autē veruz ē quod scribit Salomō Sap. 9°. c°. corp⁹ quod corrumpitur aggrauat animā. Cū vero erim⁹ in paradiso: nullo modo aggrauabit eam. Imo erit e contra: nā ab omni corruptibilitate erit purga/tum: & adiuuabit animā. vt ait Augu. 12°. super Genesin ad litteram. Quarta dos dicit claritatis Erūt eni corpora glorificata: & claritate maxima adornata iuxta illud apl'i. ad Collo. 3°. Cum xps apparuerit vita vestra tūc & vos apparebitis cū ipo in gloria. Unde illud q dixit saluator noster Matth. xiii°. Fulgebunt iusti sicut sol: dicūt theo logi in. 4°. sen. di. 48ª. q in die iudicii: sol erit sep ties clarior q̄ nūc: iuxta illud Jsaie. 30. Erit lux lune sicut lux solis septempliciter. Et quilibet s̄i/erit splēdidus sicut tunc erit sol splēdore intēsiuo. Et licet corpa beatorū erunt ita luminosa & clara ac fulgida: tamē fm theologos in. 4°. di. 49ª. ocu

& cuiuslibet beati penetrabūt illū splēdorē: et cum maxima cōsolatione videbunt illam claritatem et pulchritudinē: et mirabilē colorē ipsorū corporū gliosorum. Si aūt hō nō glificat⁹ sꝫ passibilis et mortalis poneret in celo stati moreret nō solū pp imēsitatē glie diuine: sꝫ etiā ex splēdore celi et sctorū.. Et dicūt pfati theologi vbi supra: ꝙ illā claritatē hēbūt ipsa corpa gliosa nō solū ab itrīseco lumine sibi a deo indito mediāte aīa gliosa: sed et a lumine extrīseco aliorū luminū padisi: sicut videm⁹ ꝙ corpa bn̄ tersa et polita ex icidētia radiorꝫ solis vel alti⁹ corpis lumiosi resplēdēt sicut vitrū: aurū vel argētū. Vn̄ dr̄ pri. Macha. 6°. Refulsit sol in clippeos et aureos: et resplienduerunt mōtes ab eis. Corpa eni gliosa erūt bn̄ tersa et polita. H

Dicit aūt Ric. scūs Bon. et Tho. vbi. s. ꝙ in ptāte aīe glificate erit phibere lucē corpori sui ne agat in visum: sicut et quelibet alia actio corporis erit in ptāte ei⁹. Et iō si eēt hic aīa hn̄s corpus glificatū posset occultare per suā voluntatem lucē corpis sui ne videret. Nā in corpe glioso est sūma obediētia ad aīaꝫ suā: dicēte Augustino. 19°. de ciui. dei. Imperabit de⁹ aīe et aīa ḃo corpi: tātaqꝫ obediēdi ibi erit suauitas et facilitas: quāta viuēdi regnādiqꝫ felicitas. De hac aūt occultatione habem⁹ exēplū dn̄i Jesu: qui qn̄ voluit tenuit oculos discipulorū eūtiū in ema⁹ ne eū agnoscerēt: et voluit fec̄ se cognosci: et postea euanuit ab oclis eorū. Luce vl°. Sic̄ color corpis gliosi erit in ptāte aīe vt imutet visū vel nō imutet: et vt occultet corp⁹ ꝙ ē post se vel nō occultet: sicut etiā exēplo dn̄i q p⁹ resurrectionē suā ōn̄dit corp⁹ suū discipulis: claritatē ei⁹ occultādo. Et addit scūs Bon. ꝙ aīa btā nō solū pōt sui claritatē oīno occultarē vel in toto ōn̄dere: sꝫ et valet medio mō plus et min⁹ illā demōstrare. Lꝫ aūt btūs Tho. in. 4°. di. 49ᵃ tenuerit: ꝙ claritas corpis gliosi possit sine miraculo videri ab oculo nō glificato si aīa eius non phibeat: tn̄ Ric. nī in pdicta di. dicit ꝙ lux corporis gliosi i sua ḃtute et plenitudine videri nō pōt sine miraculo ab oculo nō glificato: nec ipe oculus absqꝫ sui effusione ei⁹ radios in sua fortitudine et plenitudine recipere posset: qa excedētia sēsibilis corrūpit sēsū ḃm Philo. in li°. de sen. et sēsato. Et iō vt ait Aug. 22°. de ciui. dei. Saluator noster nō ōn̄dit discipulis suis claritatē sui corporis gliosi: qa eā nō sustinuissēt human⁹ atqꝫ infirm⁹ aspectus: nec ipsū xp̄m agnouissēt in claritate sua. Claritas aūt quā ōn̄dit eis itrāsfiguratione longe fuit iferior illa claritate: nec fuit dos sed aliq̄lis similitudo dotis claritatis: vel ḃm Alex. de ales in 3ᵃ. parte sūme in tractu de apparitōe xp̄i et btūm. Thomā i. 3ᵃ. pte sūme. q. 45ᵃ. ar°. 2°. licet fuerit claritas glie ei⁹ q̄tū ad eēntiā: nō tn̄ quātū ad modū eēndi. Et hoc mō rn̄deri potest ad auctoritates que videtur de directo dicere oppositum. Vel si velim⁹ tenere qd̄ fuerit eadē claritas quantuꝫ ad modū eēndi: est dicēdū ꝙ oculi aplorꝫ eā viderūt miraculum siue per gratiaꝫ dei specialē, nō virtute naturali. Si aūt q̄rat̄ q̄re post resurrectionē suā nō ōn̄dit dn̄s discipulis suis pariformiter suā claritatē. Rn̄deo ꝙ an̄ mortē suā qn̄ i. primo passurus erat cōgruū: fuit tali demōstratiōe cōfortare tres pncipales aplos de spe glorie: et resurrectionis future: per quos postea alij cōfortarentur nec tā alta misteria debuerūt multitudini manifestari rationibus quas p nūc ptrāseo cā breuitat̄. Post resurrectionē vero iā poterāt ab illis tribus oēs, alij de pdica visiōe certificari: qa trāsierat tēpus phibitionis ipsius dn̄i qui dixerat eis. Matthei: 17°. Visionē hāc nemini dixeritis donec a mortuis resurgat fili⁹ hois. Preterea ipe dn̄s vt i sermone resurrectionis patuit: de gliosa sua resurrectōe discipłos suos certificauit. Et iō hāc visionē sue gloriose claritatis eis ostendere necesse non fuit: et eo maxime qa ea habita fuisset ab illis euacuata ratio merendi per fidē: in totū vel pro maiori pte. Dicit tn̄ Ric. vbi. s. ꝙ sicut oculus nr̄ ituēri pōt lucē solis in suo fōte mediāte aliq̄ nube illā lucē nō penit⁹ abscōdēte sꝫ reddēte radios ei⁹ pportionales visui nr̄o. Sic aliquo modo a similibus sic posset radios lucis corporis sui cōtēperare et reddere pportionales visui nr̄o: ꝙ possem⁹ illā lucē videre in suo corpore: sed nō viderem⁹ eam in sua plenitudine: nec vt refulgētē i sua pfecta ḃtute. Sicut nec etiā vidē possum⁹ solis claritatē in refulgētia sue rote. I

De claritate aūt corporū nr̄orū futura nos cōfortat apls Paulus: qui ingt ad Phili. 4°. Saluatorē expectam⁹ dn̄m nr̄ꝫ Jesū xp̄ꝫ: qui reformabit corp⁹ hūilitat̄ nr̄e cōfiguratū corpi claritatis sue. Sciēdū ē et ꝙ vt dicūt theologi i. 4°. di. 49ᵃ. Lꝫ qlibet scūs n̄ hēat aureolā: si nō fuit martyr: ḃgo vel doctor. i. ad istruēdū primū in ḃtute et fide: tn̄ hēbit i capite coronā pulcherrimaꝫ iuxta illud psal. vigesimi. Posuisti domine i capite ei⁹ coronā d lapide pcioso. Quid āt sit aureola dixi i. p°. p. pn. hui⁹ operis: sermone. 39°. parte. 3ᵃ. K

Sed hic q̄rit̄ i q̄ etate resurgem⁹. Et rn̄dit mgr̄ sē. i. 4°. di. 44ᵃ. et ibi. Ri. nī: ꝙ oēs isurgēt i eadē etate. i. i effigie eiusdē etat̄. s. illi⁹ i q̄ xp̄s mortu⁹ ē: q̄ ē pfectior etas et fortior q̄ possit cōti eē lꝫ mortui fuerint isfātes vel senes. Et hoc et dicit

glo. sup epl'a3 Pauli ad Ephe. 4°. c°. ⁊ Aug. 22° de ciui. dei. O igit̃ vos senes ⁊ vetule q dicitis: nihil magis cupio q̃ ee iuuenis: facite bonũ: ⁊ hẽbitis desideriũ vr̃m. In padiso. n. adipletũ erit i nobis illð pphete ps°. 102°. dicẽtis. Renouabit vt aq̃le iuuẽt⁹ tua. In glia nãq3 erim⁹ oẽs iuuenes. Et hoc ẽ qð dicit Paul⁹ ad Ephe. 4°. Occurrem⁹ oẽs i viꝛ pfectũ ad mẽsurã etat̃ plenitudis xpi. i. i illa pfcã d. spõne corpali resurgem⁹: in q̃ in etate plenitudis xpi fuim⁹ vel fuissem⁹: si ad illã nullo ipedimẽto iteruenĩete puenissem⁹: vt declarat sanct⁹ Bona. i pdcã di. q̃rti. Silr̃ q̃rũt doctores in q̃ntitate ⁊ magnitudie resurgem⁹. Et rñdit Magister i 4°. di. 44ᵃ. Et Ric. ibidẽ. ar°. p°. q. pᵃ. q̃ vez ẽ illð Pauli p°. Cor. 15°. f. mortui resurgẽt incorrupti. i. sine aliq̃ diminutõe: aut ĩpfectõe mẽbroꝝ. Vñ null⁹ erit q hẽat aliqð mẽbrũ deficiens: nec nimis magnũ aut paruũ: nec supfluitatẽ aliquã: aut mõstruositatẽ: nec ibi erit aliqs claudus aut gibosus: nõ lippos hñs oclos: nullus strabo: aut turpẽ hñs figurã: null⁹ curuus: null⁹ hñs sex digitos: s3 oẽs resurgẽt i statura ⁊ q̃ntitate: q̃ vnicuiq3 indiuiduo debebat̃ in etate magis pfcã: s̃m v̄tutẽ nature. Si ãt p aliqð ipedimẽtũ nature: vel nimiã supabũdãtiã nature: eẽt indebit⁹ q̃ntitat̃ excessus vel defect⁹: diuina potẽtia supplebit vł resecabit: put plene ponit Aug. 22°. de ci. dei. O igit̃ viciati copore: vel q estis pallidi: aut rubei: vel nigri ⁊ deformes: ac turpes: scitote q̃ i padiso nõ hẽbitis villã maculã in corpe v̄ro. Ait. n. Aug. in li°. Encheridion. Indecoꝝ ibi alicui nõ erit: imo dico vob: q̃ null⁹ pictor posset imaginẽ ita pulchrã depingẽ: sicut vos eritis: si nõ pulchritudinẽ mũdi ornamẽtis viciosis ⁊ lasciuijs q̃retis: que valde displicẽt deo: iux̃ illð Ouidij i eplis. Sint pcul a nob iuuenes vt femia cõpti. Tales. n. ex pulchritudine supbiũt. Vñ dicit Ouidi⁹ i p°. de fastis. Fast⁹ inẽ pulchris: sequtur q3 supbia formã. Et iõ Virgili⁹ i bucolicis iq̃t. O formose puer nimiũ ne crede colori: Alba ligustra cadũt: vacinia nigra legũtur. Qð põt moralr̃ itelligi de dformib⁹ i celo collectis: pulchris vanis relectis. Nõ solũ ãt exteri⁹ erũt speciosi oẽs btĩ: s3 ẽt in iteriorib⁹ ptibus corpis q̃s ocli gliosi btõꝝ ĩuclare videbũt s̃m theo. in 4°. di. 49ᵃ. Vñ Aug. 22°. d ci. dei. iq̃t. In iteriorib⁹ viscerib⁹ q̃ nullũ mõ dec⁹ vident̃ hẽc ita pulchritudo rõnis decorabit ⁊ delectabit: vt oi forme appareti q̃ oculis placet: s̃m mẽtis iudiciũ pferat̃: hec ille. Pro pfone ãt hui⁹ ptis dico: q̃ oĩs deformitas ab electis penit⁹ tollet̃. Ut iq̃t Aug. 22°. de ci. dei. c°. 19°. Et i li°. Encheridion ẽt dicit. Resurgẽt corpa scõꝝ sine vllo vicio: s̃uata itegritate nature: hec ille. Et illi, q sũt deformes ⁊ patiẽter sufferũt oppꝛobria deformitat̃: pferent̃ mltis pulchris q de formositate sua se extollũt. Et erũt illis pulchriores. Et iõ possũ dicẽ deformib⁹ illð q̃ dicũt depillãtes barbã vetule: vt pulchrioꝛ videat̃: vel min⁹ deformis. Cũ. n. illa lamẽtat̃ ex dolore: dicũt ei. Patisse vechia se voi parere bella. II

PRedictas ãt q̃ttuoꝛ dotes ɔferet ds corpibus btõꝝ ɔtra q̃tuoꝛ eoꝝ dfectibilitates: vt dicũt theo. i 4°. di. 49ᵃ. marie scũs Bona. ibidẽ pte. 2ᵃ. art. p°. q. 3ᵃ. Nos ãt possum⁹ sic dicẽ: q̃ cũ ipa corpora sint ɔposita ex q̃ttuoꝛ elemẽtis: s3 magis habẽãt d mã trẽ: iõ plus sẽtiũt ⁊ retinẽt i hac vita de q̃litatib⁹ ei⁹. Vñ q̃ trã ẽ elemẽtũ grossũ: põderosũ ⁊ opacũ. Iõ ẽt ipa corpa istis dfectibilitatib⁹ subiacẽt. Cõtra q̃s recipiẽt i glia dotẽ s̃btilitat̃: agilitat̃ ⁊ claritat̃. Ab elemẽto ãt aq̃ q̃ ẽ humida recipiũt dfectibilitatẽ corruptõis: ⁊ passibilitat̃. Et silr̃ ab aere q facilr̃ imutat̃: ⁊ cedit cuilib3 ipellẽdi ⁊ sua corruptõe corrũpit corpa. Et ẽt ab igne cui⁹ caloꝛ sp ɔsumit de hũido radicali. Et pp hoc dixit Scot⁹ i 3°. di. 15°. q̃ mã p̃ria sp machinat̃ ad corruptionẽ ɔpositi. Et ppea ɔtra hãc defectibilitatẽ recipiẽt dotẽ ipassibilitat̃. Quilibet g° btõs i p̃ria celesti dicẽ poterit illð Gen̄. 30. Dotauit me dñs dote bona. Et hec sufficiãt quo ad quintũ gaudiũ.

¶ De sexto gaudio qð dr̃ habitatõis f

M Extũ gaudiũ dr̃ hitatõis. Hitabimus n. i celo empireo. De q̃ iq̃t scũs Bona. i 2°. di. 2ᵃ. art° 3°. q. 2ᵃ. i corpe qõnis q̃ ẽ maximũ mole: q̃ oĩa alia corpalia cõtinet. Et iõ dicit idẽ scũs Bona. i 2°. di. 6ᵃ. i qõnib⁹ circa lrã: q̃ põt recte appellari palaciũ: tũ pp spaciositatẽ: tũ pp amenitatẽ ⁊ claritatẽ. Est. n. clarissimũ. Vñ dr̃ empireũ: a pir qð ẽ ignis: q̃ maxie lucet sic ignis. De q̃ celo dicit Scot⁹ i 4°. di. 49ᵃ. q̃ ẽ lumẽ plenissimũ ⁊ oi iocũditate gratiosũ. Et Apoc. 21°. d ciuitate celesti dic̃ Ioãnes apl's. Ondit mihi ãgelus ciuitatẽ scã3 hierl'm: hñtẽ claritatẽ dei: ⁊ erat structura muri ei⁹ ex lapide iaspide: ⁊ ipa vo ciuitas d auro mũdo: fũdamẽta muri ciuitatis: oi lapide pcioso ornata: ⁊ porte eius erãt ex margaritis: ⁊ platea ciuitat̃ auꝝ mũdũ. Hec ciuitas nõ eget sole: neq3 luna: vt luceãt i ea: q̃ nox nõ est illic. Nã claritas dei illumiat illã: ⁊ lucerna ei⁹ ẽ agn⁹: hec ille. Iõ Tobias. 13°. sui libri. c°. tantam celi claritatẽ ɔsiderãs exclamat dicẽs. Btũs ero si fuerint reliq̃e seminis mei ad videndã claritatẽ hierusalẽ: porte hierusalẽ ex saphyro ⁊ smaragdo: ⁊ ex lapide precioso omnis circuitus muroruz eius: ⁊ per vicos eius cantabitur alleluya: hec ille. Dauid q̃3 cãtoꝛ sps sci ps°. 83°. Pulchritu

dinē celi ꝯsiderās īqt deo. Quā dilecta tabnacula
tua dn̄e v̄tutū: ꝯcupiscit ꝛ deficit aīa mea in atria
dn̄i. Et ibidē ēt dicit. Elegi abiectꝰ eē in domo dei
mei: magis q̄ȝ hītare in tabnaculis pcōꝝ. Quia
melior est dies vna ī atrijs tuis sup milia. Et ps̄°.
26°. iteꝝ īqt. Unā petij a dn̄o: hāc reqrā: vt ī hītez
ī dn̄o dn̄i oībꝰ diebꝰ vite mee. Et ps̄°. 41°. dicebat.
Qm̄ trāsibo ī locū tabnaculi admirabilis vsqȝ ad
domū dei. In hoc celo gl̄ioso erit hītatio nr̄a o de-
uotissimi xp̄iani: qd̄ celū Frāciscꝯ petrarcha in su
triūphis appellat mōtē amenissimū oīs iocūdi
tatis. Et glibet nr̄m in illa nobili ciuitate cāta
bit illd̄ psalmi. 131. Hec reqes mea ī sc̄lm sc̄li: hic
hītabo qm̄ elegi eā. Et tūc faciemꝰ sicut fecit Six
tꝰ papa q̄rtꝰ qui audiēs q̄ qdā sui emuli dolebāt
q̄ eēt sūmꝰ pōtifex: sedēs in sede papali dixit. Ue
lint nolint nos sumꝰ hic. Et silr̄ nos poterimꝰ dicē
de demonibꝰ cū erimꝰ in illa beata sede. N

Verū qꝛ dicit Ari. x°. Ethi. Oē bonū cū alte-
ro eligibiliꝰ est q̄ȝ solitariū. Et Sene. ad Lu
cillū li°. p°. ep̄laꝝ. ep̄la. 3ª. īqt. Nulliꝰ boni sine so-
cio: iocūda ē possessio. Et Ualeriꝰ maximꝰ li°. 4°.
ti°. de amore ꝛ dilectōe. c°. 7°. ēt ait. Deserta ē vi-
hoīs: nulliꝰ amicitie cincta p̄sidio. Et Cassio. ī
li°. de amicitia. c°. 3°. dicit. In hūanis rebꝰ: nihil
amicitia dulciꝰ repit̄. Idō creator nr̄ in hoc trium
phāti padiso nō vult nos eē solitarios: nec sine so
cijs: imo charissimi fr̄es ꝛ sorores nos erimꝰ so
cij angeloꝝ ꝛ oīuz sc̄ōꝝ: qbꝰ nūc tā reuerēter cele-
bramꝰ officia diuina: q̄rūqȝ ieiunamꝰ vigilias: ꝛ
facimꝰ festa. Stabimusqȝ ꝛ ꝯuersabimur familia
riter simul: sicut fr̄ cū fr̄e: ꝛ amicꝰ cū amico: ꝛ soci
us cū socio: ꝛ ꝯiūcti erimꝰ oēs simul tāta amoris
teneritudīe ꝛ dilectōe: ut nō possit maior affectio
ꝛ amicitia eē iter vnā creaturā ꝛ aliā. Imo nec tā
ta iueniri valet ī hoc mūdo: q̄ȝta ē in celesti p̄ria.
Idō dicit sc̄ūs Bona. di. 38ª. sc̄ḋi sen. in qōnibꝰ cir
ca l̄fam: q̄ vita eēna nō est aliḋ q̄ȝ charitas ꝯsu
mata. Cor igit̄ nr̄ȝ erit accēsū flāma diuini amo
ris: ꝛ āgeloꝝ dilectōe atqȝ sc̄tōꝝ. Et in hoc cōsistit
maximū gaudiū nr̄m. Un̄ dicit Alex. de ales ī 3ª.
p. sūme: in tractatu de resurrectōe xp̄i: q̄ est felici-
tas eēntialis: ꝛ hāc hēbimꝰ ex fruitōe dei: ꝛ est feli
citas accidētalis: ꝛ hāc hēbimꝰ ex ꝯsortio btōꝝ: ꝛ
loco. s. celo empireo. Cū igit̄ scriptū sit: q̄ nihil est
amore vehemētiꝰ: vt in. §. illḋ. in auc. q. mo. na. ef
fi. le. col. 6ª. Cōsiderate quanta leticia erit nr̄a: ex
amore ꝛ dilectione quā habebimus cū angelis ꝛ
sanctis adinuicē. O

Sed hic q̄ri pōt an oēs bti eq̄lr p̄fruant̄ gau
dijs padisi. Et p̄io p̄bat̄ rōne: auctitate: ac
parabola: q̄ sic. Rōne sic. Btitudo ē vltimꝰ finis
creature rōalis vt dictū ē: ꝛ est sūmū bonū ac īfi-
nitū qd̄ ꝯsistit in visiōe ꝛ fruitōe dei: q ē īfinitꝰ. De
quo p̄pheta īqt ps̄°. 47°. Magnꝰ dn̄s ꝛ laudabi
lis nimis: ꝛ magnitudīs eiꝰ nō ē finis. Cō g° oēs
bti perfruant̄ bonitate dei q̄ est īfinita: ꝛ īfinito ni
hil possit addi s̄ȝ Phi. 3°. Phi. vī ꝯcludēdū: q̄
oēs eq̄lr sūt btificati. Auctitate q̄ȝ idē p̄bat̄. Nā
Sap. 6°. ait Salomō. Pusillū ꝛ magnū diligit
ds: ꝛ eq̄lr est ei cura de oībꝰ: ergo eq̄liter oēs btifi-
cat. Et Iere. 31°. inqt ip̄e deꝰ de btis. Oēs cogno-
scēt me: a minimo vsqȝ ad maximū. Idē ēt cōfir-
mat̄ per pabolā saluatoris Mat. 20. dicētis: q̄ sile
est regnū celoꝝ hoi p̄rifamilias: q ꝯduxit oparios
ad laborādū in vinea sua diuersis horis diei. s. p̄ri
mo mane: hora tertia: sexta: ꝛ nona: ꝛ vndecia: ꝛ
finalr̄ in sero dedit cuilibet singlos denarios ꝛ nō
magis vni q̄ȝ alteri. Que qdē parabola significat
ip̄m oīpotētē p̄rem deū: qui vocat fideles in diuer
sis horis ad suū s̄uitiuȝ. s. mane. i. in pueritia s̄m
Gre. ꝛ Nicolauȝ de lira: hora tertia. i. in adolesce
tia: qꝛ tūc q̄si sol in altū p̄ficit dū calor etatis cre-
scit: ꝛ hora sexta. i. in iuuētute: in q̄ velut in cētro
sol figit̄ dū in ea plenitudo roboris solidat̄: ꝛ hora
nona. i. in senectute q̄ sol q̄si ab alto a se descen
dit: qꝛ hec etas a calore iuuentuȝ deficit: ꝛ in hora
vndecima. i. in decrepita ꝛ veterana etate: in q̄ sol
q̄si ad occasuȝ tēdit: qꝛ sic iueteratꝰ cito ad morteȝ
ꝯuenit. In sero āt: idest in finali iudicio dicet p̄cu
ratori suo: idest filio suo hūanato. Uoca oparios
ꝛ redde eis mercedē ꝛc. Et oēs acceperūt singulos
denarios: idest s̄m glosā p̄miū ꝛ gaudiū. Scḋȝ āt
Aug. sup Ioānē ꝛ trāsūptiue in. c°. ieiuniū. ḋ ꝯse.
di. 5ª. Per denariū itell̄r felicitas ꝛ gloria padisi
igit̄ p̄ȝ p̄positū. Et p̄dicta ꝯfirmant̄ ea q̄ hn̄tur
in. §. hinc āt nob. in auc. de mona. vbi dī. Quāu
ad dei cultū nō est masculꝰ: neqȝ femina: neqȝ li-
ber: neqȝ s̄uus. Oēs. n. in xp̄o vnā mercedē. Sed
ꝯtra hāc positionē arguit̄ ēt triplr̄. s. rōne: auctori
tate ꝛ exēplo. P̄io rōne triplici: quaꝝ p̄ria dī
iustificatōis. Nā vt dī. ff. de iusti. ꝛ iu. l. iustitia. ꝛ īsti.
codē. in p̄n. Iustitia ē ꝯstās ꝛ p̄petua volūtas ani
mi: ius suū vnicuiqȝ tribuēs. Huiꝰ āt iustitie qli
bet imp̄ator dȝ eē zelator: iuxta illḋ. Iustitiā nāqȝ
colimꝰ. ꝛc. l. oēs. ff. eo. ti°. Btitudo igit̄ q̄ dat̄ in re
munerationē v̄tutū dȝ ab īp̄atore celesti deo dari
vnicuiqȝ s̄ȝ exigētiā meritoꝝ ꝛ v̄tutū. Sȝ vna aīa
ē v̄tuosior ꝛ feruētior alia: g° maiori p̄mio dȝ re-
mūerari q̄ȝ illa q̄ nō ē tāti meriti: ꝛ ꝯñter plus p̄
cipe de gaudijs paradisi. Scḋa rō ordinatōis:
s̄m eni Philo. xj°. Metha. Bonū vniuersi ꝯsi-
stit in ordine. Sed s̄m eūdē. 2°. Metha. Tūc bn̄
res ordinant̄: qn̄ vnā aliā ī p̄fectōe trāscendit. Si

igit in oibus requirit ordo: et ordo reqrit q vnū
sit pfectius altero: etiam in his inferioribus: ergo
multo pfectius hoc erit in celesti pria: et cōsequē-
ter vnus sanctus debet in [illegible] esse sanctior et beatior
altero. Tertia ratio dicit oppositionis. Nā potissi-
mū est argumētū ab oppositis et a contrario sen
su. l. i. §. hui⁹ rei. ff. de offi. eius cui man. est iuris: et
in ꝯnēticulā. C. de epis. et cle. et extra d his que fiūt
a prelato. c°. cū apostolica. Tūc sic. Sicut beatitu-
do est pmiū virtutū vt habet in. p°. Ethic. ita ge
henna que ifernalis pena est punitio viciorū. Sꝫ
dānati puniunt grauiori pena infernali: fm qua
litatē et quantitatē delictorū iuxta illud Deutero.
25°. Pro mēsura delicti erit et plagarū modus qd
notat in. l. i. §. sed et qui. ff. de abige. et ad hoc est [illegible]
xtus in. l. respiciendū. ff. de penis. et in. l. pdius. ff.
de incē. rui. et nau. ergo et beati maiori glia pmia-
bunt in celo fꝫ qualitatē et quātitatē xtutū. Idē
quoqꝫ probat auctoritate. Nā p°. ad Cor. 3°. ait.
Paulus vnusqsqꝫ propriā mercedē accipiet fꝫ
propriū laborē trāsūptiue in. c°. pfens clericus. in
fine. 20ª. q. 3ª. et Matthei. 16°. di. Reddet vnicui
qꝫ fꝫ opa sua. et p°. ad Cori. 15°. et dicit apl's. Sic
stella a stella differt a claritate: ita erit resurrectio
mortuorū. Ubi glosa ait. Beatus a beato differt in
gloria sicut stella a stella in claritate. Eadē etiaꝫ
sentētia probat exēplo legali. Nā in lege ciuili hē
tur: q is gradu ceteros antecedat quem stipēdia
meliora vel labor prolixior fecerit anteire. C. de of
fi. magistri. offi. l. nemo. Ultimo hec sentētia pba
tur testimonio saluatoris. Joā. 14°. dicētis. In do
mo patris mei māsiones multe sunt. Qd Augu.
exponit idest diuersa genera pmiorū. P

AD tollendam istam difficultatē ponit hec cō
clusio fm. Fran. de mayro. in cōflatu. di. p°. q.
p°. et Bonauēturā in. 4°. di. 49ª. parte. p°. q. 6ª.
in solutione primi argumenti. et Tho. ea. dist. et in
questionibus disputatis de veritate. q. 8ª. et li°. 3°.
contra gen. c°. 58°. et Sco. in. 4°. di. 56ª. Qd oēs
sūt in hoc equales: q nullus participat deum in
illa visione et fruitione in sūmo simpliciter: quia
est incōphensibilis ab oi intellectu creato et volū-
tate creata. Quilibet eni tātū participat non quin
possit plus pticipari: sed nō potest plus ab ipso: qr
non potest vltra proficere. Et per hoc soluitur ra
tio prime partis que cōcluderet si de⁹ qui ē obie-
ctū beatifici cōphenderet in sūmo gradu ab om
nibus beatis: quia tūc equaliter participaret ab
omnibus: et sic omnes eēnt p oia equales in glia
q si quis dicat Quomodo ergo potest anima [illegible]
atificari in deo: si non est tante capacitatis vt pos-
sit euꝫ cōprehendere? Respondeo fm Frāciscuꝫ
d mayro. vbi supra q duplex est capacitas scilicet
formalis et obiectiua: capacitas formalis est re-
spectu illius: quod formaliter recipit: sicut capaci
tas formalis alicuius vasis est respectu illi⁹ qūti-
tatis aque: que in eo recipit. Capacitas vero obie
ctiua est respectu illius quod obiectiue recipitur
idest respectu illius obiecti ad quod tendit: idest
a quo recipit: sicut est fons magnus vel flumen
siue mare vbi aqua recipitur et impletur vas fm
capacitatē suā. Capacitas igitur formalis nostri
intellectus et voluntatis est essentialiter finita et li
mitata respectu sui: et respectu actus proprij quia
finite recipit illd quod recipit. Capacitas vo obie
ctiua est infinita: quia ad obiectum infinitum se
potest extendere et illud attingere: et ab eo tantam
aquam sue bonitatis accipere qua ratione sui nō
potest plus capere: et sic in eo beatificari. Dicit quo
qꝫ idē Fran. q est duplex pportio. s. eqperantie et
attigētie. Exēpli grā: quo [illegible] propositū nfm dice-
re possumus: q iter manū et denariū est proportio
eqperātie: qa ipsa manus potest denariū compre-
hēdere et in se includere. Sed iter manū et montē
vel lapidem molēdinariū siue colūnā altā et gros-
sā et huiusmodi: non est ista proportio: quia ma-
nus nō potest illa cōprehēdere: sed bene est ppor-
tio attigētie: quia potest eā tangere. Et similiter in
ter potētiā creatā et ipsā diuinā essentiā que est ifi-
nita est solū pportio attigētie: quia oēs aie: et spiri
tus beati possunt eā attigere immediate: idest cla
[illegible] videre nō autem est pportio equiperātie: quia
non possunt totaliter eaꝫ cōprehendere. Nā vnū-
qdqꝫ sicut se habet ad esse: ita se habet ad cogno-
sci. 2°. Metha. Cum ergo obiectum btificū. s. di-
uina essentia: et sūmū bonū sit infinitū nō poterit
a potētia oiuꝫ beatorū que est finita et limitata [illegible]
taliter cōprehendi propter ifinitatē et imēsitatem
sitatē suā: qa vt supradixim⁹ iter potētiā et obiectū
necessaria est pportio: et iter finitū et infinitū nul-
la est pportio. Et ideo patet propositū. Quapro-
pter inqt Philo. p°. Phisi. Que sunt magis no
[illegible] nature: sunt minus nota nobis: qsi dicat. Essē-
tia diuina q est nā naturās: ab itellectu diuio cō
phēdit et itelligit: sꝫ min⁹ est nota nobis: qa soluꝫ
possum⁹ eā attigere. Licet. n. bti deū videāt ifini-
tū alias nō viderēt eū sicuti est: nō tn̄ vident euꝫ
infinite: qa hoc mō solus deus videt seipsum. Si-
militer licet bti videāt deū totū eo q cuꝫ deus sit
simplicissim⁹: in eo nō est dare ptē que pateat: et
ptē q lateat tn̄ nō vidēt eū totaliter: idest oib⁹ mo
dis quib⁹ ipse deus est visibilis: qr hoc mō ipe so-
lus cognoscit seipsū. Bn̄ ergo dicit Philo. q ea
que sūt magis nota nature. s. diuine sūt min⁹ no-

nobis. Ideo pp̄heta inquit. Isa.38°. Attenuati sūt oculi mei suspiciētes in excelso. Oculi.n.intellect⁹ & volūtas cuiuslibet pure creature suspiciētes i excelso.i.i obiecto btifico dn̄r attenuati:eo q̄ n̄ possūt totalr cōphēdē eēntiā ipsi⁹ dei. Nā vt ait Boeti⁹ i.4°.de cōso.psa.4ª. Oē qd cognoscit̄ nō ɱ sui vi:s3 ɱ3 cognoscētiū pot⁹ cognoscit̄ facultatez Et hoc p3 exēplo. Nā eādē corpis rotūditatē aliter cognoscit visu:& alit tact⁹. Et eādē rē meli⁹ videt vn⁹ q̄ⱥ ali⁹:inquātū h3 oculos meli⁹ dispositos: qa act⁹ actiuorū sūt in patiēte bn̄ disposito.2°. de aia. Predicta ēt veritas pbat̄ per illō qd hētur Job.xi°. vbi ironice dr̄. Forsitā dei vestigia cōprehēdes:& vsq3 ad pfectū oīpotētē reperies: q̄si dicatur. Nō poteris ipsū cōprehēdere. Et subdit̄ cā. Excelsior celo est.i.angelis qui diuine eēntie altitudinē totaliter cōprehēdere nō possūt.pfūdior iferno:& vn̄ cognosces? Lōgior terra mēsura eius & latior mari. Per ifernū aūt itelligunt̄ demones ifernales qui licet sint astutissimi:& maxime cognitionis & sciētie: nō tn̄ hn̄t plenā cognitionē de deo Per terrā aūt itelligunt̄ hoies qcūq3 de terra formati:& per mare vgo Maria vt i nr̄o mariali diffuse declarabit̄ in sacra scriptura mare magnum appellat̄. Licet eni plus ipsa sola cognoscat deuz & eo fruat̄:q̄ⱥ oēs simul angeli & bti:tn̄ nec ipa totaliter dei essētiā cōprehēdē pōt. Sicut.n.oculus corporalis nō pōt cōprehēdere totū solē pp eius claritatē excedētē ꝟtutē visiuā:ita oculus mētal̄ cuiuslibet pure creature rōnal̄ nō pōt totalr cōphēdē diuinā maiestatē pp ipsi⁹ ifinitā excellētiā. Q

Sit ergo hec ↄclusio p determinatiōe premisse dubietatis:q̄ oēs bti gn̄alit̄ i trib⁹ erūt eq̄les q̄ ad p̄miū sbstātiale.s.i visiōe & fruitōe di. In appetit⁹ satiatione:& i perpetua duratiōe ɱ q̄ ↄclarat sctūs Bon.& Sco.i.4°.di.49ª.& ibi Ric.ar° 2°.q.8ª.& btūs.Tho.i.3°.li°.cōtra gētiles.c°.52°. Primo.n.vt dictū ē oēs bti gn̄alr videbūt ipsuz deū & eo fruēt̄. In celo.n.vt Apoc.21°.erit eadē mēsura hois & angeli.i.idē p̄miū. Nō .n.pōt esse nisi vnū ifinitū bonū felicitās:oēs tā hoiēs q̄ⱥ āgelos. Et id dicit dn̄s. Matt.22°. Erunt hoies sicut āgeli dei i celo. S3 felicitas āgloꝝ cōsistit in clara dei visione:& fruitione dicente domino. Matt. 18°. Angeli eorum semper vident faciem patris mei q in celis est: ergo in eodem premio essentiali btificantur oēs tam hoies q̄ⱥ āgeli.s.i ipa visiōe & fruitōe dei:& i hoc sēsu intelligit̄ pabola saluatoris sup̄ allegata de denario diurno:q oib⁹ i vinea dn̄i laborātib⁹:l3 nō eq̄liter laborauerit: dat⁹ ē p mercede vt expōit. Gre.& ēt Aug.i li°.de scā vginitate. Vn̄ Sco.vbi.s.dicit q̄ ille denari⁹ ē diuia eēntia q̄ ē obiecta oib⁹:& dabit̄ cuilib3:qa ē obiectū btificū oīum btorū. Scdo dico ɱ3 p̄dictos doctores q̄ oēs bti gn̄lit̄ erūt cōtēti illo gradu btitudinis quē hēbūt:oēsq3 erūt saciati. Vn̄ Ugo d scō victore sup p̄s^am.iqt. Multa bona sūt in hoc mūdo:& hec oia cor hois satiare nō possūt. Vnū āt bonū ē apd deū.s.visio & fruitio ei⁹:& hoc solū cū p cipit̄ i eo sacietas iuenit̄. Sicut.n.i mari est multitudo pisciū magnorū mediocriū:& minorū qui oēs habēt de aq̄ q̄ⱥtū volūt:nec ampli⁹ desiderare possūt ita in mari diuine visiōis & fruitōis erūt beati maximi:mediocres:& minores:oēsq3 erūt saciati:nec ampli⁹ ↄsiderabūt q̄ⱥ illō qd habebūt. Tertio dico q̄ i celesti p̄ria oēs bti erūt equales i vite ppetue duratione:nec vnus habebit plus vel min⁹ de securitate eterne beatitudinis q̄ⱥ ali⁹. De qua inqt Aug.li°.13°.de trinita.c°.25°. Hec vita eterna appellat̄:quia bti p̄sentia ideficiētis vite plene pfruunt̄:& nunq̄ⱥ morti: vel vllis dolorib⁹ subiacere pmittunt̄. Ad hoc nāq3 creati sūt vt eternaliter viuant:& eternā vitā eterne aspiciant: & sup.p̄s°.118°.idē inqt ɱone.19°. Tūc de viuā q̄n nihil potero timere ne moriar. Ipsa eniz sola dicēda est vita que eterna est & btā. In cui⁹ cōparatōe ista poti⁹ ē moro appellāda q̄ⱥ vita. Prope .n.nihil aliud est viuere:q̄ⱥ btē & sine vllo fine ac sine vlla miseria viuere. Hec autē vite eternitas recte per denariū figurat̄ qui figurā habet rotūdā nō habētē p̄ncipiū neq3 finē. Vita enim illa supna nullū vnq̄ⱥ habebit finē:nec vnq̄ⱥ habuit p̄ncipiū quo ad ipsū deum qui est eterna felicitas & vita beatorū. Ex predictis autē patet qualiter intelligi debeant allegata pro p̄ma pte.s. q̄ oēs bti hēbūt clarā dei visionē:pfectā ei⁹ fruitionē:& secrā possessionē:siue firmā & certā ac ppetuā tētionē q̄ sūt tres dotes aīe btē. R

Secūdo p̄ncipaliter dico ɱ3 p̄dictos doctores q̄ vn⁹ btūs in p̄ria erit maior alio q̄ premium substantiale tribus scilicet in clariori intuitione in perfectiori fruitione & in maiori cognitōe:p̄mo enim dicunt p̄fati doctores & etiam Alex.de al̄.i pª.p.sūme:q̄ q̄ⱥuis bti i p̄ria oēs generalr videāt diuinā eēntiā:n̄ tn̄ eq̄li mō oēs videt. Sicut.n.ex eo q̄ vr̄ ē eadē gl̄ia i btīs:ita ex diuerso mō visiōis ē diuersitas grad⁹ gl̄ie i ipis. Et pbat̄ sic. Nā lumine gl̄ie de⁹ a btīs in p̄ria videtur ɱ comunem opinionem. Sed quia alijs maiori lumine replebunt̄:& perfectius illustrabūtur ergo isti perfectius diuinam essentiam videbunt. Nam claritas corporis indicabit claritatez mentis. Sed quidam habebunt plus alijs de claritate in corpoe vt ifra patebit: ergo clarius deū videbunt. Dicit autem Alexander q̄ ista diuersitas non est ex parte dei visi: quia ipe erit idem q

ab oib⁹ videbif: nec ex pte medij vidēdi: q: nō vi debif per siītudies aliq̄s: sʒ videbif de⁹ in se ⁊ per se: sʒ ista diuersitas erit ex pte videtꝭ. Nā Boeti⁹ di it vt. s. dīxim⁹. i 4°. de ↄso. ꝙ oē qđ apphēdif est i apphēdēte p modū apphēdentis: ⁊ nō p modū rei apphēse. Ergo in btā pria erit diuersitas ꝑspi cacitatꝭ itellectuū: ita ēt erit diua apphēsionū: ⁊ h° ēt pʒ per exēplū. Nā videm⁹ ꝙ manēte luce eadē nō itēsa vel remissa vn⁹ oculus ſm ꝙ est limpidi oꝛ: plus de ea videt. Et silr luce diuie sapie manē te i eadē dispōne q̄ntū est de se: ille itellect⁹ q erit ꝑ spicatioꝛ lumē glie: plus de ipa ꝑspiciet q̄ ali⁹ min⁹ ꝑspicax. Propterea igt Paulus p°. ad Cor. 15°. pdicta ↄfirmādo. Alia ē claritas solis: alia cla ritas lune: ⁊ alia ē claritas stellaꝝ: ⁊c. Per q̄ vba significaf diuersitas glie dei ⁊ btoꝝ. Sicut eni sol ex seipso ē clar⁹: ita ds ex seipso eētialr est bīs: ⁊ si cut sol ois creati lumis pncipiū ē ⁊ cā: ita ds est cā ois btitudis ⁊ glie in btis. Et sicut corpa celestia sūt magis ⁊ min⁹ clara ac splēdida: ſm qđ magis ⁊ min⁹ de luce solis ꝑticipāt: ita bti plus ⁊ min⁹ vi dēt deū: ſm qđ magis ⁊ min⁹ ꝑticipāt d lumie glo rie. Et iō Aug. sup pdicta vba apli dicēs. Stella a stella differt i claritate: ait. Per hoc apls ondit ꝙ nō solū i gehēna suppliciorū: sʒ ēt in regno cele sti multe sūt diie pmioꝝ. Nā sicut iter stellas vna plus alia: ⁊ alia minus alia splēdet: ita btoꝝ ꝑ ali⁹ alio magis: ⁊ ali⁹ altero min⁹ fulgebit. S

Et ↄfirmaf pdcā sic: hoies dēbēt assumi ad oꝛ dines āgeloꝝ ſm deimiationē oiuʒ theo. i 2° di. 9ª. Sʒ supiores angeli deū clari⁹ vidēt q̄ iferio res: vt pʒ p Dyonisiū i li°. de celesti hierarchia. er go hoiuʒ qdā alijs clari⁹ deū videbūt. Nā sicut fit in corpalib⁹: ita suo mō fit i spūalib⁹ ſm cōmēta toꝛē i p°. Phi. Sʒ in corpalib⁹ q̄to corp⁹ aliqđ igni vel soli magis ppiquū fuerit: tāto magis ca lidū efficif ac lucidū: ergo ⁊ silr i spūalib⁹ q̄to sps fuerit deo ppingoꝛ ⁊ magis ↄiūct⁹: tāto clari⁹ ⁊ ꝑ fect⁹ videbit ei⁹ maiestatē: ⁊ feruēti⁹ diliget ipm. Preterea vt⁹ ē q̄d. i dispō mētis ad mēsurā glie ꝑ ticipādā. Sʒ qdā sūt maioris v̄tutꝭ: ⁊ alij minoris ergo i pria illi q erūt maioris v̄tutꝭ: alijs min⁹ vir tuosis ꝑfecti⁹ deū videbūt. Et isto mō ↄcludūt rō nes ad scdam pte adducte. Vñ dicit Scot⁹ ꝙ rō q̄re vni btō plus daf q̄ alteri: nō est nisi volūtas dei in ordine ad merita. T

Scdo dico ꝙ vn⁹ bīs erit maioꝛ alio i dei frui tiōe ⁊ dilectiōe: ⁊ ↄñer i delectatōe: ⁊ hoc pʒ ex pdictꝭ correlarie. Nā sicut se hʒ itellect⁹ ad visio nē: sic se hʒ volūtas ad fruitionē. Sicut ergo vn⁹ alio clari⁹ videbit deū pp maiorē dispōnē: ita ⁊ ea dē rōne ſūr ꝑfectius ꝑfruef. Et pbaf etiā sic. Nā

quāto grā erit maioꝛ: tāto glia erit copiosioꝛ: iux ta illud ꝑphete. ps°. 83°. dicētis. Grāʒ ⁊ gliā dabit dñs. q. d. ꝙ glia pariformiter ↄsequitur grāʒ. Sed vn⁹ hʒ maiorē grāʒ altero: iuxta illđ ad Ephe. 4° vnicuiqʒ nrm data est grā ſm mēsurā ⁊c. Ergo vnus altero maioꝛ erit in glia. Notandū aūt ſm Tho. in q̄onibus disputatis de v̄itate. q. 8ª. ⁊ coi ter oēs theologos: ꝙ triplex ē grā. s. grā data: gra tuʒ faciens: ⁊ cōsumata. Gratia gratis data non sufficit ad deū per essentiā vidēdum, ⁊ eo fruēdū. nam eaʒ habere possunt etiā mali. Similiter gra tia gratū faciēs ad hoc nō sufficit: q: tunc viatoꝛ in mortali carne existēs posset per essentiā deū vi dere: ⁊ eo frui perfecte: qđ est impossibile. Et ideo est tertia gratia que di cōsumata quā habēt bea ti in patria: que quāto maioꝛ fuerit in aliquo: tā maius habebit lumē glorie ad clari⁹ videndū deū ⁊ eo fruendū. Predicta etiā probanf ratiōe humilitatis profūdioris. Nā Matth. 18°. iquit saluatoꝛ. Quicūqʒ humiliauerit se sicut paruu lus iste hic maioꝛ ē in regno celoꝝ. Ubi glosa ait. Quāto enim qs erit humilioꝛ: tāto in regno celo rū efficief maioꝛ ⁊ merito. Quia vbi maioꝛ ↄca uitas: ibi est maioꝛ capacitas: ibi maioꝛ erit felici tas. Idē quoqʒ cōfirmaf ratione claritatis ardē tioris. Naʒ charitas est principiuʒ: causa: ⁊ ratio merēdi: ⁊ ſm charitatis diuersitatē p̄mia distin guūtur. Unde Aug. Omelia. 4ª. sup Joānē iqt. Nō numerositas operū: nō diuturnitas tēporū: sed maioꝛ charitas melioꝛqʒ volūtas auget meri tuʒ: ⁊c. Dicit aūt sanct⁹ Bonaª. ⁊ Ric. in. 3°. dist. 27ª. ⁊ Scot⁹ in p°. di. 17ª. ⁊ beat⁹ Tho. in 4°. scri pto. dist. 49ª. ar°. 4°. ⁊ pª parte sūme. q 12ª. art°. 6°. ⁊ cōtra gēn. li°. 3°. c°. 58°. ꝙ duplex est chari tas: scilʒ vie ⁊ patrie. Charitas vie distinguit mā siones per moduʒ meriti: eo ꝙ actus nr nō habet ꝙ sit meritorius ex ipa operatiōe: sed charita qua informaf ipa virtuosa operatio. Charitas aūt patrie distinguit māsiones per modū meriti. Nam quāto ipa charitas in aliquo erit ꝑfectioꝛ tāto magis reddet illū beatum diuine visionis ⁊ fruitiōis capaciorē. Diuerse ergo māsiones quas xps asserit esse in regno celorū distiguūtur ſm di uersos gradus charitatis: ⁊ cōsequēter ſm diuer sa grā meritoꝝ. Per illas autē māsiones signifi cātur diuersi gradus glorie: ⁊ diuerse sanctoꝝ di gnitates. Unde Aug. in lib°. de sancta v̄ginitate sic ait. Quia ipa vita eterna pariter omnib⁹ erit sanctis equalis: denarius oibus est attributus q est omniū merces. Quia vero in ipsa vita eterna fulgebunt innumera meritorū grā: multe man siones sunt apud patrē: ac in denario qdem pari

nō viuet alius alio ꝓlixius. In multis aūt man sionibus honorabit᷑ ali⁹ alio clari⁹. Idem quoqꝫ Aug. ſup Joānē ait. Licet ali⁹ alio ſit fortior: ſapiē tior: iuſtior: ac ſanctior: null⁹ alienabit᷑ ab illa do mo vbi māſionē pro ſuo qſqꝫ acceptur⁹ eſt meri to. Denari⁹ qdem ille equalis eſt oīb⁹ quē pater familias eis qui operati ſunt in vinea dari iubet. Quo vtiqꝫ denario vita ſignatur eterna: vbi am pli⁹ alio nemo viuit: qm̄ viuēdi nō eſt diuerſitas in eternitate māſura. Sed multe māſiones diuer ſas meritorū in vita eterna ſignificāt dignitates: hec ille. Gregori⁹ etiā in 4°. moralium ſic dicit. Qm̄ in electis in hac vita eſt diſcretio operū. In alia quoqꝫ vita erit ꝓculdubio diſcretio dignita tū. Ut ſicut hic ali⁹ aliū in operatōe ſupat: ita illic ali⁹ aliū in retributiōe trāſcēdat. Et ꝗuis in illa retributione nō ſit eadē dignitas: vna tn̄ oīb⁹ vi ta beatitudis erit. V.

Tertio dico ꝙ in pt̄ia celeſti erit ali⁹ alio ſbli mior maiori cognitiōe. Unde eſt notādū ꝙ fuit opīo cuiuſdā doctoris quē nō nōiat Franci ſcus de mayro. vbi. s. q ẜm aliquos dī fuiſſe ma giſter Rogeri⁹ monachus qui ait. Qd̄ qcūqꝫ vi det eēntiā diuinā videt et oēs creaturas in ea: cu ius opionis aſſignari pōt ratio ſic. Quādocūqꝫ eſt aliqd̄ obiectū repn̄tās alia: videns illud obie ctū videt ēt repn̄tata per ipm. Sed diuina eēntia repn̄tat alia: ergo ⁊c. Alia ꝟo opīo fuit btī Tho me in. 4°. di. 49ª. arti°. 5°. ⁊ in pª. p. ſūme. q. 12ª. ar°. 8°. ⁊ in queſtionibus de veritate. q. 8ª. ar°. 4° ⁊ cōtra gen̄. libro. 3°. c°. 56°. qui ait. Qd̄ beati vi dēt oīa que ptinēt ad perfectionē vniuerſi ⁊ ad perfectionē itellect⁹ vidētis eſſentiā dei. Reliqua ꝟo videre nō poſſūt. Prima aūt pars cōcluſio nis ſue probat᷑ rōne ſic. Oīs res cū ad ſuū finem peruenerit qetat᷑. Sed nāl̄is appetit⁹ eſt omniū rer̄ genera: ſpecies ⁊ virtutes ac totū ordinē vni uerſi cognoſcere. Qd̄ demonſtrat humanū ſtudi ū erga ſingula. Ergo in vita eterna: vbi perfecte humanū ſtudiū quietabit᷑: oīa pertinētia ad pfe ctionē mūdi ⁊ intellect⁹: ibi cognoſcēt eſſentiam dei vidētes. Secūda pars cōcluſionis ẜm eūdē probat᷑ etiā rōne ſic. Uidere deū per eſſentiā ſuā ⁊ oīa que de⁹ in ſeipo videt. Facit ⁊ facere pōt etiā cōprehēdē totalr̄ virtutē ⁊ eēntiam dei. Sed nul lus intellectus creat⁹ pōt dei eēntiā ⁊ virtutē to taliter cōprehendē: ergo ⁊c. Tertia autē opīo fuit Frācīſci ō mayro. in ꝯflatu di. pª. q. 4ª. Qui dicit primā opionem eē ſimplr̄ erroneam. Secūdā ꝟo quo ad primā partē: quia beati ⁊ ▮ oēs videant diuinā eſſentiā: q2 in hoc ꝯſiſtit btītudo eēntialis: nō tamē equalr̄ vidēt futura cōtingētia vel crea turas: rōne quoꝝ conſiſtit beatitudo accidētalis. Imo videt vnus plus ꝗ̄ alius ẜm maiorē ⁊ mi norē capacitatē: propter maius ⁊ min⁹ meritum qd̄ ꝯſecuti ſunt in hoc mūdo. Unde improbat ꝓ dictas opiones multiplr̄. Primo: q2 ſi eēt verū ſu perflue eēnt reuellationes facte ſctīs: nec de⁹ poſſ aliciu ſancto aliqd nouū ſaltē de pertinētibus ad pfectionē vniuerſi reuellare qd̄ ꝓus nō ſciret: qa er quo eēt beatus: videndo diuinā eēntiā videret oīa que vnꝗ̄ poſſet deus reuellare: qd̄ abſurdū videt᷑ ẜm eū. Secūdo: q2 dicte opiones auferunt illuminationes angeloꝝ. Nam ẜm doctrinā oīu theologoꝝ angeli ſuppreme hierarchie illuminā angelos ſcd̄e: ⁊ angeli ſecūde: angelos tertie mani feſtādo eis aliqd qd̄ eſt in diuina eēntia: qd̄ ꝓus illis nō erat notū: qd̄ nō eēt verū ſi beati viderent oīa que relucēt in diuina eſſētia. Tertio: q2 ſi eēnt vere ꝓdicte opiones ceſſaret ꝓuilegiū aīe Chriſti que ex ſpeciali ꝓuilegio cognoſcit in ꝟbo oīa que ſūt ⁊ erūt ẜm oēs doctores maxime beatū Bona. in 2°. di. 13ª. ar°. 2°. q. 3ª. ⁊ ipm Tho. in. 3ª. parte ſū me. q. xª. ar°. 2°. Hoc aūt nō eſſet ſingulare pui legiū: ſi oēs ſancti viderēt in diuina eſſentia ſicut ipſa aīa Chriſti. Ad rōnē ꝟo prime opionis rn̄ det Franciſcus vbi. s. Qd̄ licet diuina eēntia ſit obiectū quātum eſt de ſe repn̄tās oīa: tn̄ diuina volūtas facere pōt qd̄ aliqd i ea relucēs nō rep ſentet᷑ aliqbus beatis: vel magis repn̄tet᷑ vni ꝗ̄ al teri ẜm exigētiā meritoꝝ ⁊ capacitatē eoꝝ. Ad ra tionē ꝟo alteri⁹ opionis pro ea pte de qua ē dif ficultas ſilr̄ reſpōdet Frācīſcus: cui⁹ rn̄ſionē non refero cauſa breuitatis: ⁊ maxie q2 puto opionē beati Thome ⁊ etiā Frācīſci poſſe aliquo mō ſal uari. Unde ego credo ꝙ ſaluo ſemper meliori iu dicio ſic poſſit cōcludi: ꝙ ſicut perfecti⁹ videt dei eēntiā ⁊ pfecti⁹ eam amat ⁊ ea fruit᷑ vnus ſanct⁹ ꝗ̄ alius: ita etiā pfecti⁹ eam cognoſcit ⁊ intelligit imo hoc eſt neceſſario cōcludēdū. Nā nō poſſet qs aliqd pfecti⁹ diligē: niſi etiam pfecti⁹ illud itel ligeret ⁊ cognoſceret: q2 ẜm Phūm in lib°. de re gi. ꝓn. Amor ſeqtur cognitionē: ⁊ nihil amat᷑ niſi cognitū. p°. de gn̄a. Et volūtas nō fertur niſi i ꝓ cognitū. 3°. de oīa. Quātū ꝟo ad cognitionē alia rū reꝝ que nō ſunt de eēntia diuina ego credo cū beato Thoma: ꝙ quelibet aīa btā itelligit oīa que ptinēt ad pfectionē vniuerſi ⁊ intellectus ſui: ⁊ hāc cognitionē habz ex viſione dei. Unde puto ꝙ qlibet etiā ex minimis beatis habeat maiorē ſcie tiā de nāl̄ibus rebus ꝗ̄ habuerit Ariſtotiles: ⁊ ꝺ diuinis ſcripturis ꝗ̄ habuerūt omnes doctores i hac vita: ⁊ idē credo de alijs ſciētijs vtilibus aie vel faciētibus ad pfectionē itellect⁹ humani. Et

probat᷑ hec

probat hec opinio sic. Sciētia facit hoīes nobilissimos. l. pudendū. C. de postula. τ est pfectio aīe ut ait cōmentator in. 2°. de aīa. Et nihil ē melius sciētia τ intellectu nisi deus: ut ait philosophus in libro de bona fortuna. Cum ergo ad felicitatē requirat oīs pfectio aīe: τ oporteat q̄ beato nihil boni desit ut inferius patebit. τ ēt patet ex predictis. Sequit q̄ aīa beata tali pfectione scientiaꝝ nō carebit. Preterea ut supra ē ostēsū de⁹ adimplebit in patria celesti oīa nr̄a desideria q̄ sunt de re bona. Sꝫ naturali desiderio oēs hoīes scire desiderāt: ut ait phūs p°. Metha. Cū ergo in hoc mūdo nō possimus habere pfectā scientiā oīum reꝝ naturaliū: iuxta illud. Eccle. p°. Cūcte res difficiles τ nō pōt eas hō explicare sermone. Et. 4°. c°. eiusdē libri ēt ait Salomō. Intellexi q̄ oīum operū dei nullā possit hō inuenire rōnē. Sequit q̄ ipsā cognitionē habebimus i alia vita. Aliter de⁹ dedisset omni homini hoc desideriū naturale frustra: qd̄ ē falsum. Quia de⁹ τ natura nihil agūt frustra. p°. de celo τ mūdo. τ. 3°. de aīa. Vñ ait. Philosoph⁹ vbi supra. τ ēt. 2°. Phisi. q̄ desideriū nāle nō pōt eē frustratoriū. Et idē dicit cōmentator. 2°. metha. Quilibet ergo btūs pfecte itelliget i pāa oēs pdictas sciētias ut suū nāle desideriū sibi a deo datū cōpleatur. Uera ē. n. sñia mercurij termegisti: quā refert Lactā. i li°. de ira dei. s. q̄ maior pars eorum que scimus est minor pars eorum que ignoramus. X

Sed notādū q̄ sicut i alijs reb⁹ est reperire bonū: meli⁹ τ optimū: τ pfectū: pfecti⁹: τ pfectissimū: ita ēt reperit cognitio τ scīa pfecta: pfectior: τ pfectissima. Cognitionē ergo pfectā omniū ptinētiū ad pfectionē vniuersi τ itellect⁹ humani hēbūt oēs btī: τ in hoc erūt eq̄les: q̄ null⁹ erit ignorās de pdictis: τ oī pfecta cognitio τ sciētia: respectu cognitiōis τ sciētie viatoꝝ. Itē dicit perfecta q: pficiet τ quietabit intellectū cuiusq̄ fm capacitatē suā. Quidā vero erūt beati ha hebūt cognitionē τ sciam de pdictis pfectiorem alijs: τ alij pfectissimā: ut beata virgo iter oēs puras creaturas: sicut diffuse pbabo i q̄rta parte pncipali Marialis nr̄i. Sicut autē licet aliqui pfectiorē alijs habeāt cognitionē diuine essentie: tñ illi ēt q min⁹ cognoscūt sūt btī: τ saciati i gradu suo: q: sūt pleni cognitiōe fm capacitatē suā. Similiter ē de cognitiōe sciētiaꝝ: τ aliaꝝ reꝝ ad pfectionē vniuersi τ humani intellectus ptinētiū. Quilibet enim btūs erit plenus cognitione perfecta fm gradum suū. Et ad pdicta facit q̄ ēt i hoc mūdo repit sciētia cōpetens sine sufficiēs: τ scia eminēs. c°. nisi cū pridē. ff. p defectu. de renun. Nec ē īpossibile q̄ qlibet de min⁹ sciētificis beatis sit sapiētior oīb⁹ viatorib⁹. Nā τ de Joanne dixit dñs. Matthei. xj°. Inter natos mulierū nō surrexit maior Joanne baptista. Qui autē minor ē i regno celorum: maior ē illo. Et ex predictis pōt responderi ad omnia argumenta Francisci: τ eius opinio cum illa btī Thome cōcordari. Hāc autē opinionem de perfecta sciētia oīum beatoꝝ tenet. Grego. 4°. Dialo. Ubi dicit: q̄ ille scit deū oīa scit i ipso: ideſt oēs sciētias pdictas τ similes cognitiones. Nec valet responsio quorūdā dicētium: q̄ est duplex cognitio. s. formalis: sicut videndo forē videmus eū formaliter: τ alia virtualis sicut ducatus represētat virtualiter grossos sui valoris: τ sic videndo euꝫ videre dicimus ipsos grossos. Unde dicere voluerit isti: q̄ in visione dei beati vidēt virtualiter oīa: sꝫ nō formaliter. Quib⁹ rñdeo: q̄ Gre. nō loquitur de cognitiōe cōfusa τ generali: sed de cognitione τ scientia pticulari τ distincta: τ dicit nihil eē. s. de pdictis cognitionibus q̄ beati nesciant. Scire autem est rem per causā cognoscere: τ qm̄ ita est: τ nō contingit aliter se habere primo Poster. Preterea ad verā τ perfectam scientiā quā asserit Gre. esse in beatis non sufficit cognitio i generali τ confusa: sed reqrit noticia particularis τ distincta. 7°. Ethi. Y

Quantum vero ad futura τ cōtingentia q̄ fiunt τ accidūt in hoc mundo si queratur an beati hoc sciāt. Rñdeo q̄ credo ipsos paruꝫ curare de noticia pdictorū nō ptinentiū ad perfectionē sui itellect⁹: maxīe q: totaliter sūt immersi in infinita dulcedine visionis: τ cognitionis ac fruitionis dei: in qua plenam habent felicitateꝫ: nec minus essent felices licet omnia alia nescirēt. Unde augu. in li°. 5°. cōfessionum inquit. Beat⁹ qui te scit: etiam si illa nesciat. Qui vero τ illa nouit non propter illa beatior: sed pp̄ter te soluꝫ beatus est: hec ille. Puto tñ q̄ in ipsa dei visiōe videant plus τ minus de predictis: prout fm eorum gradū τ meritum diuine sapientie visum fuerit propalare. Sicut autem beatoꝝ forte veniret desiderium sciēdi aliqd de predictis: utputa: quid faciant sui consanguinei τ huiusmodi: credo q̄ in ipsa dei visione in qua oīa beatoruꝫ desideria cōplent hoc prospicere possent. Quando enim beati desiderant aliquid scire a deo: ipse illud protinus ostendit eis: dicēs illud Jere. 38°. Non est fas regem vobis quicq̄ꝫ negare. Z

Quo ad dotes vero corporis glorificati est sciendum fm Theologos. maxime sanctū

Bona.l.4°.di.49ª.parte 2ª.ar.p°.q.4ª.ꝙ dotē īpassibilitatis oēs beati hñt equalē ī hoc: ꝙ nullo mō possūt pati vt supra ē oñsum. Dotes vero alie .s.subtilitatis:agilitatis:ꝛ claritatis sūt in eis ꝑm plus ꝛ minus:ꝛ perfectius ꝛ minus perfectum:per accessum ad complementum ꝛ terminū:nō per admixtionē cōtrarij:qꝛ oēs dotes in omnib⁹ beatis nihil habēt ad mixtū de ꝯtrario. Et ī hoc sūt oēs equales.s.quo ad imunitatē ab omni opposito ipsis dotib⁹. Sicut aūt in ipsis beatis ē diuersitas ꝑfectiōe visionis: cognitiōis et fruitiōis:ita ē diuersitas ī pfectiōe ipsarum dotium corporis ꝑm diuersitatē meritoꝝ:ꝛ ꝑm claritatē glie animarū:ut inqt magister sententiaruꝫ ī 4°.di.49ª. ꝛ ibi Ricar.ꝛ beat⁹ Tho.ꝛ Scotus q dicit:ꝙ sicut beat⁹ maioris pfectiōis ꝛ meriti existens clarius videbit diuinā eēntiā oculo mētali ipsi⁹ aīe:ita clari⁹ videbit xpi humanitateꝫ gliosā oculo corporali. Qui volunt ergo ī celo alios ī gloria ꝛ claritate atqꝫ dlectatōe excedere: debent illos in hac vita in virtutib⁹ ꝛ bonis operationibus superare. A

Notandū ē aūt ꝙ licet inter sāctos sit ineqlitas ī ꝓdictis:tñ inter ipsos nō ē:nec eē pōt inuidia aut emulatio:imo qlibet sāctus valde gauderet de bono ꝓximi:vt inqt Scot⁹ in .4°. di.vltima. Et ideo qlibet sāctus pōt dicere illud ꝙ scriptū ē Sapie.7°. Sine īuidia cōico. Sicut enim vas vnius sextarij si eēt ī toto plenū ita ut amplius tenere nō posset: ꝛ hēre valeret aliquaꝫ cognitionē nō quereret habere vinū alterius vasis tenētis decē sextaria:qꝛ ipse si amplius poneref ī eo irrūperef. Sic ēt ī celo sancti sūt pfectissime pleni illa glia cui⁹ sūt capaces ꝑm latitudinē sue charitatis. De q̄ loquens apl's 2°.ad Cor. 6°.ait Cor nr̄m dilatatū est: dilatamini ꝛ vos. Et ideo nō inuidēt alijs habētib⁹ maiorē gliam. Ipsi.n.sūt pfectissime beati ꝛ saciati sua glia. Cōsiderate ergo ꝛ fideles xpiani:que claritas erit in celo:si quilibet sāctus erit septē vicib⁹ sole lucidior. Quid ergo erit videre tot pene innumerabilia milia sācto⁊ ꝛ angelo⁊? Tūc.n.oculi nr̄i erūt ꝑ gloriā purificatiui:ex illa claritate leticiā recipiāt. Quid erit videre gloriosā virginē Mariā que sola hꝫ maiorē claritatē ꝛ splendorē q̄ꝫ oēs sācti simul ut ipsa retulit sancto Thome Cāthuariensi epo. Quid erit videre corpus dñi nostri Jesu xpi? O cōsolatio idicibilis: o suauitas ī enarrabilis:o leticia icōparabilis. Nō .n. solum erimus socij scō⁊ ꝛ angelo⁊:sed erim⁹ fratres domini Jesu xpi. Matth.12°. Et habebim⁹ gloriosā virginē Mariā vt matrē. De⁹ autē erit pater nr̄.Jo.p°. Et ideo exclamat Salomō Sap.5°. c°. vidēs scō⁊ gliam ꝛ dicit. Ecce quō cōputati sūt īter filios dei:ꝛ inter sāctos sors illorum ē. Et hoc sufficiat pro.6°.gaudio. Nō mirel aūt aliqs si ī hoc sermone sum prolixus:qꝛ ut ait qdam ꝑdicator nr̄. Quando hō spaciandi ꝛ recreatiōis causa deambulat per paradisum:tarde inde exit ꝛ inuitus.

¶ De septimo gaudio qd dr̄ duratiōis. B

Septimuꝫ ꝛ vltimū gaudiuꝫ paradisi dicif duratiōis. Regna.n.hui⁹ mundi sūt transitoria ꝛ tpalia dicēte Salomōe. Eccl's.2°. Nihil ē stabile sb sole: sed regnū celeste erit eternū. De quo dicif Danielis.7°.c°. Potestas ei⁹ potestas eterna que nō auferef:ꝛ regnū ei⁹ qd nō corrūpetur. Unde dicit Aristo.x°. Ethico⁊ ꝙ felicitas ē quoddā bonū stabilissimū. Et ideo quelibet aīa beata dicit de deo illud Can.3°. Tenui eum nec dimittam. Perpetuitateꝫ autem superne p̄rie ꝛ felicitatis approbat Scotus.in.4°.di.49ª.q.6ª.ꝛ beatus Tho.ī sūma contra gentiles.li°.2°.c°.2°. Quam veritatem causa breuitatis solum vnica ratione cōprobamus que dicitur causationis. Nam effectus qui dependet a sua causa quantum ad eē ꝛ quantum ad finē durante semper cā necessario semper perdurat:ꝑm Philosophū.2°. Phisico⁊. Durāte enim sole in eternum:eius illuminatio ī eternum durabit. Cum ergo delectatio beato⁊ sit quidam effectus dependēs a deo quantum ad esse ꝛ quantū ad finem:qui deus est quedam cā infinita ꝛ eterna carens principio ꝛ fine ac termino:necessario sequitur:ꝙ anima beata nunq̄ꝫ poterit perdere felicitateꝫ suam: quia ut ait Phūs.2°.de genera.qd alligatur cause ideficienti semp accipit influentiam illi⁹ cause. Et cōfirmatur pdicta veritas de eternitate felicitatis ꝑ dictum Phi.3°. Phi.dicentis ꝙ bonum quanto est ꝑmanētius tāto ē meli⁹:ergo oportet ꝙ beatitudo sit ꝑpetua ꝛ eterna:ut sit delectabilior omni re creata. Et ideo dicebat saluator discipulis suis Joā.16°. Iterum videbo vos ꝛ gaudebit cor vestrū:ꝛ gaudiū vestruꝫ nemo tollet a vobis. Et Matth.25°. Ibūt iusti in uitā eternā ꝛ Eccle.31°.dicif de q̄libet sācto. Stabilita sūt bona illius in dño.ꝛ ps°.127°.ait ꝓpheta. Uideas bona hierusalē oībus dieb⁹ vite tue. Et Aug. in 13°.de tri.ait. Uita beata eē nō pōt nisi sit imortalis ꝛ eterna:vita āt hui⁹ mūdi ē trāsitoria:ꝛ similiter ei⁹ gaudia. Quia.n.delectatiōes hui⁹ mundi causanf a causis corruptibilib⁹ ꝛ deficiētibus ideo illis corruptis aut anihilatis corrumpun-

tur & deficiunt. ¶

Similiter in regnis tpalibus oriūtur bella & discordie. In celo vero erit pax eterna. De qua loquēs Dauid in ps°.147°.ait. Qui posuit fines tuos pacē. Similiter imperatores terreni & oēs homines mundi: licet habeant multas cōsolationes: tamen semper timent ne amittāt eas. Beati vero securi erunt q nunq̄ amittent gaudia paradisi. De quibus dicit dn̄s Isa.32°.cap°. Sedebit populus meus in multitudine pacis: in requie opulenta: & in tabernaculis fiducie. In ppetuū igitur regnabunt sci cum deo i secula seculorum: iuxta illud. ps°.33°. Iusti āt i perpetuū viuent: & apud dn̄m est merces eorū. Ideo Tobias loquēs cum deo.13°.sui libri cap°.ait. Magnus es dn̄e in eternū: & in omnia secula regnū tuum. O christiani quare non queritis acquirere tale regnū? O cecitas maxima: laborabit quis & insudabit per totum annum: vt acquirat centum aureos. Exponit quis se periculo mortis: vadit ad pugnam vt acquirat villam vel castrum: & nō curat acquirere infinita bona vite eterne: & eternū celi palatium. Scitote fratres q vera est sententia saluatoris nostri Mat.11°.di. Regnū celorum vim patitur: & violenti rapiūt illud. Licet enim deus possit nobis dare btītudinē absq̄ meritis: tamē nō vult hoc agere: imovult ut mereamur & bonis operibus eam acquiramus. Ut inquit sctūs Bona.in.2°.sen.di.12ª.ar°.p°.q.2ª. De qua beatitudine loquēs Aug.in.6°.de ciui. dei.c°.12°.ait. O regnum btītudinis vbi tu dn̄e species sanctorum: & diadema glorie facie ad faciem videris a sanctis: letificans eos vndiq̄ in pace tua: q̄ exupat oēm sensū. Ubi gaudiū infinitū: letitia sine tristitia: salus sine dolore: lux sine tenebris: oē bonū sine oi malo: Ibi iuuētus nūq̄ senescit. ibi amor nūq̄ tepescit: ibi vita terminū nescit: ibi decor nūq̄ palescit: ibi sanitas nūq̄ marcescit: ibi gaudiū nunq̄ decrescit: ibi dolor nūq̄ sentit: ibi gemitus non audit: ibi triste nihil vī: ibi letitia semper habet: ibi nullū malū timetur: qm̄ ibi sūmū bonū possidet: qd̄ est videre faciē dn̄i virtutum. Felices igitur qui de naufragio vite presentis ad tantū gaudiū iam puenire meruerunt: hec ille. Qui ēt in li°. Soliloquiorum dicit. Felix societas supernorum ciuiū: & sequitur ifra. Ibi erit gaudiū sine merore: requies sine labore: abundātia sine defectione: dignitas sine timore: opes sine amissione: sanitas sine langore: vita sine morte: perpetuitas sine corruptione: felicitas sine calamitate: amaritudo & ois asperitas in regiōe illa locū nō habet. Ibi.n.nō est malū: neq̄ malitia: nō est aduersarius ipugnans: nec vlla peccati illecebra: nulla est ibi indigētia: dedec⁹ nullū nulla rixa: nullū vituperiū: nullus timor: nulla iquietudo: nulla dubietas: nulla violentia: nulla discordia: sed est ibi pax sūma: charitas perfecta: iubilatio & laus dei eterna: gaudiū & requies sine fine mansura: hec ille. De qua ēt dicit Dauid. ps°.149°. Gloria hec est oibus scis eius. ¶

De quibus celi ciuibus gloriosis: inqt ibidē ppha. ps°.83°. loqns deo & dicēs. Rex me⁹ & deus meus. Beati qui habitant in domo tua domine: in secula seculorum laudabunt te. In qbus verbis tangit patrie celestis excellentiā. Et primo eam cōmendat a domini liberalitate cū dicit. Rex meus: & deus meus. Licet enim sit rex & deus: est tn̄ noster: qz se & sua nobis cōdit: liberalitas aūt eius apparet: qz omnes peregrinos facit ciues: atq̄ perpetuos habitatores ac domesticos suos & heredes. Et ideo nobis inquit apostolus predicta tangens ad Ephe. secundo. Fratres iam non estis hospites & aduene: sed estis ciues sanctorum & domestici dei: supedificati supra fundamentum apostolorum & prophetarum. Secūdo ibidem cōmendat patriam celestem a felicitatis veritate dum ait. Rex meus & deus meus. Beati qui &c. Ut enim ait Ambro.in li°.de offi. Beatitudinem quidā posuerunt in corporis voluptate sicut Epicurei. Quidam vero in animi virtute sicut stoici. Et quidam in virtute interiori: & exteriori quadam honestate sicut peripatetici. Sed vera felicitas consistit in dei visione & cognitione sicut tenent fideles & catholici. Et ideo dicebat dominus discipulis suis illud quod dicet nobis in patria. Beati qui vident que vos videtis Luce.10°. Est autem notandū: q sm̄ Augu. super Genesim ad litterā: beati habebunt triplicē visionē: vna dr̄ spūalis qua videbunt angelos & animas beatorum: ex qua visione resultabit gaudiū magnum. Si.n. sm̄ Chriso. videre demones est magna pena & quedam gehēna: constat q videre angelos erit magna gloria. Alia visio dicitur corporalis: quia videbunt christi humanitatem: ex qua visione resultabit gaudium maius. Ipse .n. est speciosus forma pre filijs hominum. ps°. 44°. De qua visione dicitur Canti.3°. Egredimini filie sion: & videte regem Salomonem in diademate quo coronauit eum mater sua. Humanitas autem siue caro christi dicitur diadema: siue quia fuit nobis victorie causa: siue quia nullo vicio vel praue suggestioni vnq̄ fuit aperta: siue qz fuit tantū vna linea. i. carne virginea figurata. Cetere.n. figure diuersis lineis formātur.

Figura aūt circularis tantū vna linea claudiť. Et sič caro ceteroꝝ formata est ex semie vtriusqꝫ parētis. Caro āt xp̄i tantū ex sanguibꝰ virginis. Alia visio dꝛ intellectualis siue sup intellectualis qua diuinitatē videbunt: ex q̄ resultabit gaudiū maximū. De qua visione dicit Fulgētius. Sicut per speculū vitreū trina nobis visio administrať qꝛ nosipsos ⁊ ipsum speculū ⁊ qcqd adest videmus. Sic per speculū diuine claritatis ⁊ ipsum deū q̄ntū possibile erit creature: ⁊ nosipsos: ⁊ cetera oīa nr̄a ex certa scīa cognoscemꝰ: hec ille. Vn̄ ergo dicit ꝓphā. Rex meus ⁊ deus meus: bti ⁊c. Tota enim felicitas nostra erit in videndo ipsuꝫ regem celestem. G

SEd notandū ꝙ coloꝛ niger visum ꝯgregat: albus aūt ipsum disgregat: sed viridis qui est medius inter albū ⁊ nigrum delectat visum. Iste aūt triplex coloꝛ in xp̄o cōsiderať. Niger. n. coloꝛ significat eius humanitatē que fuit in passione denigrata Apoc. 6°. Sol factꝰ est niger tāq̄ saccꝰ cilicinus. Et iste coloꝛ niger dꝫ cogitatꝰ nostros congregare: qꝛ si tanta passus est innocens ⁊ sanctus: quid pati debet peccatoꝛ malus ⁊ iniquus? Coloꝛ albus significat suam diuinitatem que pre nimia sua claritate oculos mētis disgregat. Et iō iste coloꝛ albus diuinitatis cōiunctus est cum nigro humanitatis: ⁊ factus est totus viridis ⁊ delectabilis ad videndū. Et de hoc exponi pōt illud quod ait dn̄s Ezechielis. 18°. Pascam eos in montibus israel: ibi requiescēt ī herbis virentibꝰ. In monte. n. celesti herba viridis habeť que ouibus dī in pascuis dať: hec aūt herba est xp̄s. De qua exponi pōt illud Gen̄. p̄io. Germinet terra: idest virgo maria: herbam virētem: idest xp̄m deum ⁊ hominē. Et ideo ipse dominus vocat se lignum viride dicens Luce. 23°. Si in viridi ligno hoc faciunt: in arido qd fiet? Hanc aūt viriditatē desiderabant videre sancti patres: iuxta illud Eccl. 40. Gratiā ⁊ speciem desiderabit oculus: ⁊ sup oīa virides sationes. In ista igitur viriditate celesti pascuntur oues paradisi: intus in contemplatione diuinitatis: ⁊ extra in visione gloriose humanitatis: iuxta illud Joan. x°. Ingredietur ⁊ egrediet ⁊ pascua inueniet. Et sic patet q̄ūo visus noster beatificabitur videndo ipsum regē supernū. Auditus aūt beatificabitur audiēdo eius dulcissimā allocutionē. De q̄ dicit. 2°. Canti. Sonet vox tua in auribus meis. Vox. n. tua dulcis ⁊ facies tua decora nimis. Olphatus quoqꝫ btificabiť odorādo rosam paradisi. i. mūdissimā carnē xp̄i. De q̄ pōt dici illud Eccl. 50. Quasi flos rosaꝝ ī diebꝰ vernis: itē odorando balsamū. i. diuinitatē suauissimā Eccles. 24°. Quasi balsamū nō mixtū odoꝛ meus. Odorando quoqꝫ eiꝰ aīam oībꝰ vnguētis plenissimā. Can. p°. Curremꝰ ī odoꝛem vnguentoꝛum tuoꝝ. Gustus ēt beatificabiť in plena dei delectatione quā sentiet ex carne xp̄i dulcissima. Job. 31°. Quis det de carnibꝰ eius ut saturemur? Itē ex aīa eiꝰ dulcissima. Eccle. 24°. Spūs meꝰ sup mel dulcis ⁊ [ex] diuinitate omniū sapoꝛ plenissima. Sapie. 16°. Panē de celo p̄stitisti eis omne delectamētū ī se habentē ⁊ oīs sapoꝛis suauitatē. Tactꝰ insup beatificabiť tāgēdo personam xp̄i. Si eni tāta virtus erat ī tangēdo fimbriam vestimēti eius: quāta suauitas erit tāgere p̄sonā eius? Can. 2°. Dextera illiꝰ amplexabiť me. Itē ī osculando. Si enim tāta suauitas fuit in osculādo pedes eiꝰ passibiles: quāta erit osculari coꝛpus eius gloꝛiosū: ⁊ faciē illā desiderabilē? Can. 8°. Quis det te fratrē meū ut inueniam te foris ⁊ deosculer? H

IN bonitate igiť istiꝰ regis solūmodo inueniť p̄fecta sacietas. Bonitates. n. creaturaꝝ ideo nō possunt nos saciare: quia habēt triplicē defectū. Sūt. n. accidentales: ⁊ iō eis sepe p̄uamur. Sūt particulares: qꝛ nulla creatura ē q̄ habeat oēs bonitates: sed sūt in eis sparse ⁊ diuise. Sunt etiā mixte: qꝛ nullā habēt puram bonitatem. In deo aūt ē bonitas ēēntialis. Matth. 18°. ⁊ Luc. 19°. ⁊ vniuersalis Sap̄. 7°. Venerūt mihi omnia bona pariter cū illa ⁊c. Itē pura. Vn̄ Augu. inqt. Quāta ibi erit felicitas vbi nullum erit malū: ⁊ nullū latebit bonū? Affectꝰ igiť nr̄ non pōt reperire p̄fectā delectationē in creaturarum bonitatibꝰ sic accidentalibus: particularibꝰ: ⁊ mixtis. Si enim aliqs valde sitiēs guttas lambit nō saciať sed sitis eius magis augeť: ⁊ si calix mēsuratus sibi ꝓponat semiplene saciať. Peccatores āt ī creaturis quasdā delectatiōes lambūt ꝓpheta dicēte. Inimici eiꝰ terrā lingēt. ps°. 71°. Et ideo nō saciant̄ sꝫ miserabili fame toꝛquētur eodē ꝓpheta attēstāte qui ait ps°. 58°. Famem patiēť ut canes. Boni autē in p̄nti diuinas delectatiōes recipiūt sed mēsuratas. Ad Ephesi. 4°. Vnicuiqꝫ n̄rm data ē gr̄a b̄m mēsurā donatiōis xp̄i. Et ideo eoꝝ appetitꝰ non pōt hic p̄fecte saciari. Beati āt sūt ī fōte dei: ⁊ iō nō p̄nt sitire. Apoc. 7°. Agnꝰ q ī medio throni ē deducet eos ad vite fōtes aquaꝝ. Sūt ēt in cenaculo dei: ⁊ iō non possūt esurire Apoc. 7°. Nō esuriēt neqꝫ sitient ampliꝰ ⁊c. Itē sūt ī thesauro dei: ⁊ iō nō possunt penuriā sustinere. Eccle. 15°. Jocūditatē ⁊ exultationē thesaurizabit sup eū. Sūt quoqꝫ ī pleni-

dine gaudiorum. Et ideo non possunt aliquid triste sustinere. Matth. 25°. Intra in gaudium domini tui. G

Tertio commendat propheta in predictis verbis ipsam celestem a consortij nobilitate cum ait. Beati qui habitant etc. Beati enim habebunt eternum consortium angelorum. De quibus pulchrum erit tria considerare scilicet eorum creationem locationem et sublimationem. Quo ad primum dico secundum Tho. contra gen. li°. 2°. c°. 8°. quod ad perfectionem vniuersi congruum fuit deum creare angelos quod probatur ratione perfectionis. Regula enim est Philo. 2°. de celo et mundo: quod si vnum contrariorum est in natura reliquum similiter debet esse. Omnes enim gradus creaturarum debent reperiri: alioquin aliquid deficeret ad vniuersi perfectionem. Sed inuenitur corpus coniunctum spiritui vt in homine. Item corpus separatum et sine spiritu vt in lapide: quod est minoris perfectionis. Ergo debet etiam reperiri eius oppositum maioris perfectionis scilicet spiritus separatus a corpore scilicet angelus. De cuius creatione inquit Aug. in li°. Cur deus homo ad Deodatum. c°. p°. Ille summus atque incircumspectus spiritus qui initio caret et fine: cum nollet quasi solitarius esse: disposuit quosdam sibi similes spiritus creare qui glorie cognitione atque participatione in perpetuum gauderent: suoque creatori laudes perpetuas hilariter exhiberent. Creatisque angelicis turmis noluit ab eis timeri quasi dominus: sed obediri et amari quasi pater et creator benignissimus. Coacta enim sacrificia nequeunt illis esse grata. Ideoque liberum eis arbitrium concessit imminens quod eorum seruitio minime indigeret: hec ille. Creauit autem deus omnes angelos in prima die mundi: que fuit dominica ut testatur Aug. super Gen. et Franciscus de mayro. in tractatu de angelis. H

Si autem queratur vtrum omnes angeli sint eiusdem speciei. Respondet beatus Tho. in p°. parte summe q. 5ª. ar°. 4°. quod non sunt plures angeli in eadem specie nec esse possunt: sed vnusquisque angelus suam constituit speciem. Et faciunt ad hoc quedam argumenta que breuitatis causa pretereo. Ricar. autem noster in 2°. di. 3ª. ar°. 5° q. pª. et sanctus Bona. ibidem parte pª. ar°. 2°. q. pª et similiter Scotus in eadem di. tenent quod in angelis est distinctio personalis: non autem singuli angeli faciunt particularem speciem: et idem tenent Alex. de ales in 2ª. parte summe. q. 20ª. membro. 6°. ar°. 1°. et probant idem quod non est inconueniens nec impossibile plures angelos esse in eadem specie: imo hoc est valde conueniens. Quidam autem dicunt quod vnusquisque ordo constituit suam speciem sub qua sunt omnes angeli eiusdem ordinis. Alij vero dicunt quod sicut omnes anime sunt vnius speciei sic et angeli. Unde Anselmus. in li°. cur deus homo. c°. 71°. ait. Omnes angeli sunt vnius nature. Sciendum tamen est quod ipsi angeli inter se sunt inequales in aliqua naturali proprietate: vt declarat Ricardus in. 2°. di. 3ª. ar°. 2°. q. 2ª. Nam alij sunt excellentiores alijs in naturalibus donis secundum magistrum in 2°. di. 3ª. I

Quo ad secundum scilicet locationem ipsorum angelorum dico quod deus illos in celo empireo collocauit iuxta illud Matth. 18°. Angeli eorum in celo semper vident faciem patris mei. Sunt ut ait Beda et Strabo quem refert Alex. de ales in 2ª. parte summe. q. 19ª. membro. 3°. ar°. 2°. in prin. Et Bona. in 2°. di. 3ª. ar°. 2°. q. pª. statim ut factum fuit ipsum celum fuit angelis repletum. Alij autem dicunt quod deus creando celum angelis repleuit: sicut creando animam corpori ipsam infundit: et hanc opinionem tenet Fran. de mayro. in sermone de angelis. Celum enim predictum est locus deputatus contemplationi angelorum et sanctorum: quia est nobilissimum inter omnia loca corporalia. Et ideo maxime decet substantias nobilissimas. Dicit autem Beatus Thomas in pª. parte summe. q. 66ª. ar°. 3°. quod angeli sunt in celo collocati non solum ut eternaliter contemplantes: sed etiam ut generaliter presidentes: quia presunt omni corporee creature. Et ideo in loco supremo debuerunt collocari. Dicit autem Aug. in li°. de spiritu et anima: quod solus spiritus increatus est incircumscriptus scilicet deus qui est vbique. Unde ait Miere. 23°. Celum et terram ego impleo. Spiritus vero creati loco circumscribuntur: vnde angeli licet non sint in loco corporali continentur: quia ab eo non habent dependentiam nec influentiam: nec in loco mensurante quia sunt indiuisibilis nature que non occupat locum: vnde multi angeli possunt esse in eodem loco. tamen sunt in loco continente et circumscribente et ita sunt in vno loco quod non in alio: quia sunt nature et substantie finite: et limitate vt declarat sanctus Bona. in. 2°. di. 2ª. parte 2ª. ar°. p°. q. pª. 2ª. 3ª. et. 4ª. K

Quo ad tertium vero de sublimatione ac dignitate eorum hic pertranseo: quia de ipsis dixi sermone. x°. parte. 3ª. et etiam dicam in. xjª. parte martialis. sermone. 2°. parte. 4ª. Solum dico quod Aug. xj°. de ciui. dei. c°. 14°. Sic angelicam naturam extollit dicens. Natura angelica cetera omnia que deus condidit nature dignitate precellit: quod qualiter intelligi debeat patere potest ex dictis supra in predicto sermone. x°. L

Si autem queratur quot sunt angeli in celo dico quod eorum numerus est maximus et excessiuus ac nobis incognitus: quod sit maximus patet per Dionisium qui 14°. c°. celestis. hierar. dicit quod angeli sunt in quadam magna multitudine omnem materialem multitudinem excedentes. Cuius rationem assignat Thomas in pª. parte summe. q. 50ª. ar°. 3°. in corpore questionis dicens: quod sicut in corporibus attenditur excessus secundum magnitudinem vnde corpus incorruptibile ut celum excedit quasi incomparabiliter secundum magnitudinem omnia corruptibilia: eo quod tota spera actiuorum et passiuorum est aliquid

modicū respectu corpoꝝ celestiū: ita i spūalib⁹ at
tendit excessus fm multitudinē numeralē. De
ipsis vero angelis iqt propheta psalmo.138°. Di
numerabo eos ⁊ sup arenā multiplicabunt: ꝙ
āt eoꝝ numer⁹ sit excessiuus ꝓbat Thomas i p°.
scripto.di.40ª.ar°.2°.i solutiōe quarti argumē/
ti.⁊ pª pte sūme.q.63ª.ar°.5°.i corpore qōnis.
Nā numer⁹ angeloꝝ q remanserūt i celo: ē ma/
ior eoꝝ q ceciderūt ꝑ peccatū: fm magistrū i.2°.
di.9ª.⁊ fm quosdā: forte sūt multo plures ꝙ̄ de
mones ⁊ oēs homines dānādi simul. Et ad hoc
exponi pōt moralr illud secūdi Paralipo.32°.
Nolite timere. Plures.n.nobiscū sūt ꝙ̄ cū illo
.s.lucifero ꝙ autē angeloꝝ numerus sit nobis i
cognitus oñdit btūs Thomas i.2°.di.3ª.ar°.9°.
sʒ.n.Hieronymū sup Mattheū. Una qꝫ aīa
hʒ vnū angelū ad suā custodiā deputatū. Sʒ nu
mer⁹ hominū ē nobis i cognit⁹: ergo ⁊ numer⁹
angeloꝝ eos custodiētiū q sūt vnius ordinis. Et
multo magis numer⁹ oīum angeloꝝ deo mini/
strantiū ⁊ cōtra diabolū pugnātiuꝫ: iuxta illud
Job.25°. Nūqd numer⁹ militū ei⁹? qsi dicat nō:
sed sūt inumerabiles quo ad nos: vt expōit Gre.
i moralib⁹. De qb⁹ ēt dicit Dan.7°. Milia miliū
ministrabāt ei: ⁊ decies cētena milia assistebant
ei. Cū his āt beatissimis spiritib⁹ erit cōuersatio
nr̄a i celis: ⁊ eis erim⁹ similes: dicēte ipso domi/
no Mat.22°. Erūt sicut āgeli dei i celo. Ex hac
āt dignissima numerositate angeloꝝ accrescet no
bis gaudiū accidētale. Et similiter ex numerosa
multitudine sctoꝝ.i.pr̄iarchaꝝ: ꝓphetaꝝ: apo
stoloꝝ: martyrū: cōfessoꝝ: virginū: ac ceteroꝝ bea
toꝝ viroꝝ: ⁊ scāꝝ mulierū. De qbus ait aqla vo
lās Apoc.7°. Vidi turbā magnā quā dinumera
re nemo poterat: ex oīb⁹ gentib⁹ ⁊ tribub⁹ ⁊ po/
pulis ⁊ linguis stātes ante thronū ⁊c. Sicut enī
addit⁹ multitudini dānatoꝝ auget illoꝝ suppli/
ciū. Ita fm Ber. addit⁹ multitudini beatoꝝ au
get ipsoꝝ gaudiū. Ideō Ciprianus i epistola ad
frēs de mortalitate: nos hortat dicēs. Quid nō pro
peram⁹ ⁊ currim⁹ ut pr̄iaꝫ nr̄am videre ⁊ parē
tes salutare possim⁹? Magn⁹ illic nos charoꝝ
numer⁹ expectat: parētuꝫ: fratrū: ⁊ filioꝝ. Freqns
nos ⁊ copiosa turba desiderat iā de sua icolumi/
tate secura: ⁊ adhuc de nr̄a salute solicita. Ad ho
rū cōspectū ⁊ cōplexuꝫ venire quāta ⁊ illis ⁊ no
bis i comune leticia ē. Qualis illa celestiū regno
rū voluptas sine timore moriēdi ⁊ cū eternitate
viuēdi? Quā sūma ⁊ ꝑpetua felicitas? Illic aplo
rū gloriosus chor⁹: illic ꝓphetaꝝ exultātiū nūe/
r⁹: illic martyrū innumerabil populus: ob certa/
minis ⁊ passiōis victoriā coronat⁹: illic trium/
phātes virgines: q̄ cōcupiscētiā carnis ⁊ corpo/
ris cōtinēcie robore subegerūt: illic remunerati
misericordes: q alimētis ⁊ largitiōib⁹ paupū iu
stitie opa fecerūt. Qui dn̄ica ꝑcepta seruātes ad
celestes thesauros terrena pr̄imonia trāstulerūt.
Ad hos frēs charissimi cū auida cupiditate ꝓ/
peremus: ⁊ cū ipsis cito eē ⁊ ad xp̄m venire cōtin
gat optem⁹: hec ille. Et Augusti. i sermōe.6°. de
martyrib⁹ dicit. Scōꝝ societate celū exultat: qrū
patrocinijs terra letat: quoꝝ triūphis eccl̄ia scā
coronatur: quoꝝ gloria multiplici passionuꝫ ge/
nere adornatur ⁊c.

M

Si āt queraf vtrū qlibet sāctus tm̄ gaudeat
de bono ꝓximi quantū de proprio? Respō
deo ꝙ in hoc fuerūt diuerse opiniones. De qbus
sāctus Bona.in.3°.di.31ª.ar.3°.q.3ª. Et Ricar.
i eadē di.⁊ in.4°.di.49ª.q.vltima.⁊ Scot⁹ i.4°
di.50ª. Quoꝝ argumēta nō refero ꝓp euitādaꝫ
ꝓlixitatē. Dicit aūt Anselm⁹ in li°. Monologion
c°.p°. In illa pfecta charitate inumerabiliū an/
geloꝝ bonoꝝ ⁊ hominū: nō aliter gaudebit qsqꝫ
ꝓ singulis alijs ꝙ̄ pro se ipso. Et Aug.22°. de ci
uitate dei inqt. Quāuis futuri sint ꝓ meritis p̄/
miorūꝫ etiā gradus honoꝝ atqꝫ gloriarūꝫ: tamē
nō ē ambigēdū ꝙ illa beata ciuitas magnū hoc
in se bonū habebit ut vn⁹ alteri nō inuideat si/
cut nūc nō inuidēt archangelis angeli ceteri. No
let.n.eē vnusqsqꝫ qd nō accedit: cū sit pacatissi
mo concordie vinculo ei qui accepit obstrictus.
Qm̄ nec incorpore vult oculus esse q ē digitus:
cū membrū vtrūqꝫ cōtineat tot⁹ carnis pacata
cōpago. Sic itaqꝫ habebit donū alius alio mi
nus vt hoc quoqꝫ donum habeat ne velit am/
plius: hec ille.

N

Dicit ēt Tho.li°.3°.ꝯtra gen.c°.57°. ꝙ i bea
tis nō erūt tria q̄ ōsueuerūt eē in vita ista
.s.inuidia: discordia: ⁊ dāna. De pr̄io dicit Gre/
gorius sup Ezechielē. Hac rōne cōueniūt mās/
one multe cū vno denario: qꝛ ⁊ si alter minus
alter amplius exultet: oēs tm̄ vnum gaudiū cōdi
toris sui visione letificat. Et Aug. in epistola ad
Cirillum ait. Noueris ꝙ reuerentia que singulis
sanctorum exhibetur: ceteris omnibus exhibet.
Nec putes ꝙ in celo sit aliqua inuidia ut in mū
do. Sicut enim i mundo quilibet hominum ce/
teris preesse magis vellet ꝙ̄ subesse: ita in celo
per charitatē ineffabilem qua se inuicem dili/
gunt beate anime: quilibet sanctorum ita alteri/
us gloria gaudet sicut sua: qm̄ vellet qsqꝫ maior
ut qsqꝫ minor sibi esset eq̄lis ⁊ pene maior: quia
eius gloria esset sua. Nam minor ita maioris

gloria gaudet: sicuti eā hēt: nec vellet eā hēre: vt ille nō hēret: imo potius de sua si fas eēt sibi impartiret: vnde glīa singuloꝝ erit glīa cunctoꝝ: hec ille. De secūdo ait Chriso. in li°. de reparatōe lapsi. Nulla erit in futuro discordia: sed cūcta cōuenientia. Oium. n. scōꝝ vera ꝯcordia erit. Et Augu. sup Joānem dicit. Regnabit in oib⁹ vnitas charitatis ꝑ quā deus qui charitas est erit oia i oibus: per quā ēt fiet vt qd hñt singuli cōe sit oibus. De tertio aūt. s. q̄ btūs aliqs nō sentiat dānuz aliqd pp maiorē glīam alteri⁹: ingt Grego. vltimo mora. di. Eiusdē ēt disparitatis dāna nō sentiunt: quia vnicuiqꝫ quantum percipit sufficit: hec ille. O

Notandū est aūt fm doctrinā oiuz theolo. q̄ beati inuicē colloquētur: ex imenso gaudio inuicē exultātes: licet non sit necessariū: qꝛ vnusqsqꝫ videbit in mente alteri⁹ cōcept⁹ eius. Colloquētur ēt angelis: ꝛ angeli ipsis collocutiōe spirituali: vnde Aug. in cōibus sermonib⁹: sermōe 6°. ait. Justi i illa inenarrabili glīa cū se i lumie viderint: intra semetipsos singuli obstupescent ꝛ dicēt. Putas ego ipse suz? ꝛ qūo huic glīe dign⁹ inuētus sum? Angeli ēt accedentes cum gaudio magno ad scōs narrabūt eis ꝯuersationē eoꝝ inmaculatā: continentiā: vigilias: orationes: voluntariā paupertatē: frugalitatē: perfectā patiētiā: sitis ꝛ famis tollerātiā: ꝛ oia quecūqꝫ pp xp̄i charitatē equaminiter ꝑtulerūt: hec aūt oia sanctis angelis cū exultatiōe dicētib⁹ rñdebūt oēs iusti dicētes. Constituti in terris oino nec vna die perfecte viximus: nec vllum opus bonum a nobis gestum est. Iterū vero angeli cōmonefaciēt eos: ꝛ locū ac tēpus eis referent suoꝝ bonoꝝ opeꝝ: atqꝫ admirātes eoꝝ humilitatē glīficabūt deū videntes in celis corpora scōꝝ sup lumē refulgētia: qꝛ in terris volūtarie afflicti sunt ꝛ patientiā suam inmaculatā vestē ac margaritā preciosissimā possederūt. Item qꝛ in agro thesauꝝ absconditū iuenerunt ꝛ vendētes oia que sunt sup terrā: illum solum mercati sunt: hec ille. P

Quarto cōmendat ꝓpha patriā paternam ꝛ loci amenitate cū ait. Qui habitant i domo tua dn̄e. i. in celo empireo: quod primo a deo creatū est cum angelis ꝛ materia prima omniū aliarum rerum. Et ita exponit Augusti. Beda ꝛ Strabo illud Gen̄. primo. In principio creauit deus celum ꝛ terrā: vt ēt exponit Bona. i. 2°. di. 2ᵃ. De quo celo inquit Beda super Genesiz. Superius celum qd a volubilitate mundi secretum est: mox vt creatum est sanctis angelis fuit repletum. De ipsa aūt celesti ciuitate dicit beatus Joannes Apoc. a. 21°. Uidi ciuitatem sanctam hierusalem nouam descendentem de celo: a deo paratam sicut sponsam ornatam viro suo. In quibus verbis omnes dotes anime ꝛ corporis cuiuslibet beati designantur. Primo enim ostenditur gloria prime dotis anime que dicitur dilectio perfecta: cum dicit̄. Uidi ciuitatem. Ciuitas. n. dicit̄ quasi ciuiū vnitas: fm Isido. 15°. Ethimo. Que quidem vnitas maxime habet fieri ꝑ dilectionem: que perfectissime erit in illa patria superna. De qua dicitur. ps°. 121°. Hierusalez que edificatur vt ciuitas: cuius participatio eius in idipsum. Omnes enim beati simul in maxia pace ꝛ dilectione in ea habitabunt. De quibus dicitur psalmo. 132°. Ecce q̄ bonum ꝛ q̄ iocundum habitare fratres in vnum. Et ideo ingt ꝓpheta vbi. s. Beati qui habitant. ꝛc. Secundo ostendit̄ possessio certa cū dr̄ sanctā: sanctū enim idest quod firmum: fm glosam in. §. sancte. insti. de rerum di. ꝛ notatur in. l. sanctum. ff. eodem ti. Nam proculdubio certa ꝛ firma est possessio beatorum. De quibus Sapientie. 3°. dicitur. Spes illorum imortalitate plena est. Tertio ostenditur visio clara dum dicitur hierusalem: que visio pacis interpretatur. Unde canit ecclesia. Urbs beata hierusalem dicta pacis visio ꝛc. In ea enim ciuitate superna omnes beati deum regem pacificum clare contemplabuntur: ꝛ videbunt vt supra ostensum est. Quarto ostenditur corporum beatorum impassibilitas cum dicitur: nouam: qꝛ per remotionem vetuste corruptibilitatis ꝛ passibilitatis corpora beatoruz noua ꝛ impassibilia fient. Quinto oñdit̄ eoꝝ agilitas dum dr̄: descendentē de celo. Nam beati quasi in momēto poterūt de celo ad terrā descēdere ꝑ dotē agilitatis: vt s. ostensum est. Sexto oñdit̄ eoꝝ subtilitas cū dr̄ adeo paratā. Sicut enim res grossitiē habēs parari dicit̄ quando subtiliat̄: sic ꝛ corpora beatorū adeo parabunt̄ cū illa faciet ita subtilia q̄ q̄si spiritualia reddētur. Septimo oñdit̄ eoꝝ claritas cū dr̄: sicut sponsaz ornatā viro suo. Qm̄ sicut ornamentū reddit corpus formosius: sic ꝛ claritas illa beatorum corpora decorabit. Q

Non est autem credendum q̄ in celo stent beati sicut in solario: ꝛ q̄ vn⁹ sanctus sit directe super caput alterius. Sed sicut si esset mōs rotūdus: ꝛ aliqs eēt in culmine ꝛ alij circūcirca. Sic pōt aliquis imaginari q melius nescit dispositionē btōꝝ i patria celesti cogitare. s. q̄ xp̄s est i supremo culmine: ꝛ prope eū btā virgo: ꝛ postea omnes angeli ꝛ sancti iuxta eorum gradum.

Altitudinē aūt ꝛ magnitudinē istius celi si quis contēplari voluerit: oꝫ primo cōsiderare magnitudinē terre ꝛ alioꝝ elemētoꝝ: quo singula excedunt se inuicē in decuplo: ꝛ postmodū ꝯsiderare latitudinē orbis lune qui est maior i decuplo oībus elemētis simul. Deinde extēdere cōsideratiōnē suā vsqꝫ ad ipsuꝫ celū empireū discurrendo mente magnitudinē alioꝝ nouē celoꝝ quoꝝ singuli excedūt inferiores oēs in decuplo ſ꜒ꝫ mathematicos. Et sic aliq̄r itelliget magnitudinē ꝛ altitudinē ipsius decimi celi. s. empirei qd excedit i decuplo oēs alios. Et silr poterit inuestigare aliquo modo pulchritudinē ipsius celi: ꝯsiderando pulchritudinē oiuꝫ predictoꝝ elemētoꝝ ꝛ celoꝝ: quorū qdlibet excedit inferiorē i decuplo quo ad formositatē ꝛ speciositatē: ꝛ tūc itelliget ꝙ inexplicabilis ē pulchritudo ipsius celi empirei: qd oēs alios excedit speciositate in decuplo. Et iō de ipso exponi pōt illud Eccl. 43°. Altitudinis firmamentū pulchritudo eius ē: species celi in visiōe glorie. Uas admirabile opus excelsi. R

Illa autem ciuitas btīssima: non solum clara ꝛ luminosa erit ex splēdore aīe ꝛ corporis gloriosissimi dñi Jesu: ꝛ matris eius: atqꝫ oium aīarum: ꝛ corpoꝝ btōꝝ: ꝛ ex splēdore angeloꝝ: ſꝫ etiā ex se erit lucidissima: adeo ꝙ si oēs stelle firmamēti haberent lumen solis nihil eēt in ꝯpatione illius splēdoris ꝛ luciditatis celi empirei. Principalis tñ splēdor illius patrie erit ex refulgentia diuine maiestatis. Et iō Apoc. 21°. dr̄. Ciuitas illa nō eget sole neqꝫ luna: vt luceāt in ea: nā claritas dei illuminabit eā: ꝛ lucerna eius ē agnus. Jsta igit̄ domus dei est valde amena. Tūc nāqꝫ domus ē pulchra ꝛ amena qñ est magna ꝛ bene ordinata. De magnitudiē hr̄ Baruch. 3°. vbi ꝓpheta admiratus de tanta magnitudine illi⁹ exclamat di. O israel q̄ꝫ magna est domus dei: ꝛ īgens locus possessionis eius. Magnus ꝛ nō habens finem: excelsus ꝛ imensus. Est. n. ille locus grādis ꝛ sine fine: ꝛ ideo dicit. Magnus ꝛ ñ habens finē. s. quo ad nos: vel quo ad durationeꝫ: ē altus sine modo. Et iō dicit excelsus. Est āplus sine mensura: ꝛ ideo dicit imensus. Est ergo domus dei tam longa ꝙ oculus mortalis nō possꝫ eius longitudinē attingere: tam alta ꝙ auris nō posset audire: ꝛ tam ampla ꝙ cor nō sufficit cogitare. pᵉ. ad Cor. 2°. Quod oculus nō vidit ꝛc. Est etiā ista domus bene ordinata ad instar domus regalis. Multas. n. hꝫ māsiones: Joānis. 14°. s. oratoriū: atrium: celariū: consistoriū: cenaculum: viridariū: ꝛ cubiculū. Jn oratorio sūt angeli: laudes deo cōtinue cantātes ꝛ dicētes. Sanctus: scūs: scūs: ꝛc. Jn atrio sunt ꝑriarche sustētantes pauperes. Est enim atrium locus in quo pauperes recipiuntur ꝛ reficiunt̄: quia. n. in hac vita receperunt ꝛ sustentauerūt paupes suis elemosynis. Jdeo scti tūc eos recipiēt in atrijs suis. Luce. 16°. Facite vobis amicos de māmona iniquitatis: vt cū defeceritis. s. in hac vita: recipiāt vos in eterna tabernacula. Jn celario sunt ꝓphete aduentū xpi ardētissime sitientes ꝛ dicētes ▪. Utinā disrūperes celos ꝛ descēderes. Jsa. 64°. Quia. n. hic sic fuerunt sitientes: iō i celo plenissime sunt bibētes. Cant. 2°. Introduxit me rex i celā vinariā ꝛc. Jn cōsistorio vero vbi cause audiunt̄ ꝛ sñie ꝓferunt̄ sunt Apostoli. Mat. 19°. Sedebitis sup sedes duodecim iudicātes ꝛc. Jn cenaculo sunt martyres: qꝛ fuerūt tribulati ꝛ afflicti ac fame ꝛ siti cruciati. Et iō ibi plenissime saturant̄. Luce. 22°. Edatis ꝛ bibatis sup mensam meā ꝛc. Jn viridario sunt cōfessores q sunt viridarium dei: in qb⁹ fuit rosa patiētie: liliū humilitatis: ꝛ viola mundicie. Jn cubiculo aūt sūt virgines tanq̄ꝫ spōse. Hester. 2°. Ducta est Hester in cubiculū regis. ꝛc. Uirgo aūt bñdicta mr̄ dei nō est in aliquo istoꝝ locorū determinate: sed modo stat cū angelis in oratorio: mō cū patriarchis in atrio: mō cū prophīs in celario: modo cū aplis in consistorio. ꝛc. S

De ordinatione ēt istius domus celestis ipse dñs ait Jsa. 54°. Ego sternā per ordineꝫ lapides tuos: ꝛ fundabo ▪ i saphiris: ꝛ ponā iaspidē ꝓpugnacula tua: ꝛ portas tuas i lapides sculptos: ꝛ oēs terminos tuos in lapides desiderabiles. Per lapides enim ordinate stratos intelligūtur patriarche ꝛ ꝓphē: qui fuerūt ordinati quātum ad deū per virtutē contēplatiōis: ꝛ quantuꝫ ad seipsos ꝑ pulchritudinē actionis: ꝛ q̄tuꝫ ad proximos per reformationē pacis. De quib⁹ dr̄ Eccl. 44°. Homines diuites: in virtute pulchritudinis studiū hñtes: pacificātes in domib⁹ suis. Per lapides desiderabiles intelligūtur Apostoli a quib⁹ gloria dei magna relucet. Et ideo ad videnduꝫ sunt magis desiderabiles. Per lapides sculptos intelligūtur martyres: qui diuersis vulneribus sunt sculpti ꝛ vulnerati. Per iaspides qui sunt viridis coloris intelligūtur confessores qui fuerunt virides in cōscientia ꝛ vita. Per saphiros qui sunt celestis coloris intelligūtur virgines: que vitam celestem ꝛ angelicā habuerūt. Ecce ergo q̄ꝫ pulchre domum suam celestē ordinauit deus. De quo dicitur. ps°. 103°. Extēdēs celum sicut pellem: idest sicut pellē extendit pelliparius. Prima. n. ars que fuit in mundo est pel-

lipariorum: quã deus adinuenit. Et ipse prias pelli ceas fecit. Quia. n. in paradiso terrestri est aeris tẽperies: nõ indigebant ibi primi parẽtes vestibus. Sed nudi manebant. Cum aũt deus eiecit eos extra in regionem: in qua est intẽperies aeris fecit eis tunicas pelliceas: vt dĩ Geñ. 3°. Recte ergo de deo inquit ꝓpheta ꝙ extẽdit celũ sicut pellem: quod septem modis põt exponi. Celũ enim a deo est extensum primo sicut pellis ad scribendum. Nam sicut hõ pellem extendit vt in ea scribat: sic ipse deus celũ extendit vt in eo scribat nomina electoꝝ. Luce. x°. Gaudete ꝙ nõia vestra scripta sunt in celis. Secundo ad inhabitandũ. Sicut. n. hõ de pellibus facit tentoriũ sic deus in celo hꝫ suum gloriosũ habitaculũ. Vñ alia trãslatio habet Extẽdens celũ sicut camerã. Dicit̃ aũt celum quasi casa helyos. i. dei. Ideo dr̃ Iob. 36°. Extẽdit q̃si nubem tẽtoriũ suũ. Tertio ad circundandũ. Sicut. n. pellis totũ corpus circũdat: et nihil est in eo qđ nõ sit circũdatum pelle. Sic ẜm Damascenum celũ empireũ oẽs creaturas circũdat: et nihil est creatum qđ nõ sit infra ipsum celum. Licet aũt ẜm Tho. i pma pte sũme. q. 66ª. ar°. 3°. Angelici spũs nõ occupent locũ: vt etiã inquit scũs Bona. in. 2°. di. 2ª. parte. 2ª. ar°. 2°. q. 2ª Et ideo ẜm eũ nihil ꝓhibet plures angelos simul esse in eodẽ loco: sicut plures species in aĩa: tamẽ in hoc celo cõtinent̃ ipsi angeli nõ in eodẽ loco simul: sed in diuersis locis distincti ad maiorez ornatum ipsius celi et decorẽ vniuersi: vt inqt idem sanctus Bona. vbi. s. Quarto extendit deus celuz ad tegendũ. Vnde inqt Lucanus li°. 7°. Celo tegit̃ qui nõ habet vrnam. Est. n. celum quasi tectum orbis terraꝝ. Vnde glo. sup predicta verba psalmiste inqt. Celum quasi tectũ mundi extẽdit deus: et hoc tam faciliter sicut pellez. Quinto ad alliciendũ. Quo modo attract⁹ fuerat Dauid dicẽs deo. ps°. 8°. Qm̃ videbo celos tuos: opa digitoꝝ tuoꝝ: lunaz et stellas que tu fundasti: et stephanus videns celos aptos Act. 7°. Sicut enim pelliparius pellẽ pulchrã coram emptore extendit atqꝫ exponit vt ipsum alliciat ad emendum. Sic deus celũ syderibus depictũ extendit vt alliciat ad desiderandũ celũ empireũ quod est valde pulchrius et mirabilius: qđ ipse similiter extẽdit ad prouocãdũ nostrũ affectum. Vñ Ouidi⁹ in primo Methamoꝛ. ait. Pronaqꝫ cũ spectẽt aĩalia cetera terrã. Os hoĩ sublime dedit: celũqꝫ videre Iussit: et erectos ad sydera tollere vultus. Sexto ad cõmensurandũ: quasi dicat. Quãtum hõ extẽdet suã pellẽ: tantũ ego extendã ei meũ celum: qꝛ regnũ celoꝝ vim patit̃: et violenti rapiũt illud Mat. xi°. Septimo ad satisfaciendũ: quia quantũ deus alicui pellẽ extendit infirmitatib⁹: et tribulationib⁹: tantũ extendit ei gloriã celoꝝ: qꝛ per multas tribulatiões et c. Act. 14°. T

Quinto principaliter ꝓpheta cõmẽdat supernã priam a ppetua duratiõe cũ ait. In secula seculoꝝ. et c. Quattuoꝛ. n. de causis potest qs pdere possessionẽ dom⁹ quã ĩhabitat: aut qꝛ illa domus fuit ad tẽpus cõducta: aut qꝛ ab hostib⁹ ẽ ablata: aut qꝛ ruine ẽ exposita: aut qꝛ est creditoribus assignata. Nullo aũt istoꝝ modoꝝ amitẽt scĩ habitationẽ dom⁹ celestis. Unde Isa. 32°. ponit̃ illud qđ supra allegatũ est. s. Sedebit populus meus et c. Nõ. n. ibi erunt vt habitatores cõductitij: sꝫ ut habitatores, vi et ciues paradisi: et ppter eꝗ erũt peculiaris populus dei. Et iõ ipse de⁹ in verbis pallegatis ait. Sedebit populus me⁹. Nec vnq̄ꝫ erũt ab hostib⁹ expulsi: qꝛ ipsos hostes subiugauerunt. Et ideo subdit. In pulchritudine pacis. Illa. n. est pulchra pax q̃ hẽtur oĩnib⁹ hostib⁹ superatis. Nec erũt tã̄qꝫ a ruina dom⁹ deterriti qꝛ illa dom⁹ erit ppetua et secura Et iõ subdit. In cenaculis fiducie. Nec vnq̄ꝫ erũt depauperati seu idigẽtes: qꝛ oẽs erunt diuites et opulẽti. Et iõ addit: in rege opulenta. De duratiõe ãt eterna istius dom⁹ et habitãtium i ea: iqt Aristo. lumine nãli eleuatus i p°. de celo et mũdo. Extra celũ nõ ẽ tẽpus nec loc⁹ nec vacuũ: sꝫ ibi sũt entia inalterabilia: ĩpassibilia et optimã vitã ducẽtia: quã ei⁹ eterno pficiũt. V

Sexto cõmendat patriã celestẽ a delectabili occupatiõe: eoꝛum ait. Laudabũt te. Distinguit ãt Aug. i. 2°. de doctrina xpiana triplicẽ sonũ qui fit i cantilenis. Vn⁹. n. fit cũ voce sicut in illis q faucibus canũt. Alius fit in flatu: sicut ẽ sonus tubarum et organoꝝ. Alius vero fit ĩpulsu sicut ĩ citharis et timpanis. Et isto triplici genere armonie scĩ deũ laudabũt. Armoniã siqdẽ cũ voce faciẽt homines dicente ꝓpheta ps°. antepenultimo. Iuuenes et virgines: senes cum iunioꝛib⁹ laudẽt nomẽ domini. Armoniã autez ãt cũ flatu faciũt angeli: q flatu spirit⁹ scĩ sunt pleni. Ezechiel. p°. Vbi erat impetus spũs illuc gradiebant̃. Quo spiritu ĩ dei laudationẽ prorũpunt. ps°. vltimo. Laudate eum oẽs angeli ei⁹. Armoniã ꝟo cũ pulsu facit de⁹. Patriarche siqdẽ habẽt chordã suã: et similiter apl̃i et ceteri ... [illegible] ctualiq maiorẽ et alij minorẽ. Tanget ãt de⁹ dissimiliter istas chordas ut cõcordẽ et suauẽ faciat melodiã. Quia indispari claritate erit pax et gaudiũ. Vñ psalmista iquit. Laudate eũ sol et luna: laudate eum oẽs stelle et lumen. Per solem enim

intelligũtur sancti superiores: per lunam medio/cres: ⁊ per stellas īferiores. Chorda igiť superio/rum cū tangiť facit quasi vocē octauā: chorda aūt mediocrū quasi vocem quintā: chorda vero inferioꝝ vocē inferiorē ⁊ planā. Vel per solē ītelli gitur xp̄i humanitas: per lunā virgo Maria: ⁊ per stellas adinuicē in claritate differētes sancti alij inter se in gloria inequales. Stelle igiť .i. san/cti tā angeli q̃ hoīes ītra angelicas hierarchias constituti chordis suis facient dulcē sonū: sȝ chor/da beate virginis faciet dulciorem: chorda vero christi dulcissimum. X

Dum aūt dicit deo ꝓpheta. In secula secu/lorū laudabunt te: nō incōuenienter pōt ex poni non solum de laude vocali: sed etiā de lau/de alterius soni ad oīmodaȝ dei laudē ⁊ sanctoꝝ consolationem ⁊ leticiā: q: ut dr̃ Eccl. 40. Tibie ⁊ psalteriū suauem faciūt melodiā: ⁊ sup vtrūqȝ lingua suauis. De ipsis autem beatis dr̃ Isa. 35°. Gaudiū ⁊ leticiā obtinebūt: ⁊ fugiet dolor ⁊ ge/mitus. Remigius vero dicit: q̃ ī patria omnis lingua cessabit: ⁊ sola lingua hebrea remanebit: que fuit lingua Ade. Sed sit quōcūqȝ: īdubitā/ter tenēdū ē q̃ si bene vixerim⁹ in nobis verifi/cabitur illud Augustini dicētis. Videbimus ⁊ amabim⁹: amabimus ⁊ laudabimus sine fine. Qui et in li°. soliloquiorū ait. O regnū eternum regnū oīuȝ seculoꝝ: vbi lumē indeficiens: ⁊ pax dn̄i que exuperat oēm sensū: ī qua sāctoꝝ anime regescūt. O quam glīosū est regnum ī quo cum dn̄o regnāt oēs sācti amicti lumine sicut vestimē to: habētes in capite suo coronā de lapide p̃cio/so ⁊c. O quāta erit nostra consolatio qn̄ ī celo vi debim⁹ tātā multitudinē regū ⁊ reginaꝝ .i. san/ctoꝝ ⁊ sāctaꝝ nobiscū deum laudantiū. Et iō ad ista cōtēplāda nos inuitat. Hieronym⁹ ad Eu/stochiū scribēs ⁊ dicēs. Quotiens te vana seculi ambitio delectat: q̃tiēs ibi aliquid videris glori/osū. Ad paradisuȝ mēte transgredere: ⁊ eē īcipe qd̄ futura es. Eggredē paulisper de carcare cor poris tui: ⁊ p̄ntis laboris mercedeȝ ante oculos depinge: quā oculus nō vidit nec auris audiuit nec in cor hoīs ascēdit: hec ille. Ea propter dica/mus cū beato Augustino vbi supra. O p̄ria no stra secura. A lōge in hoc mari videmus te por tum. Ab hac lachrimaꝝ valle suspiram⁹ ad te salutem: ⁊ nitimur cū lachrymis si qn̄ ad te per ueniamus. Illi aūt sunt stulti qui ad tam ame/nā ⁊ delectabilem patriam nō anellāt: sed poti⁹ ī mūdi hui⁹ voluptatib⁹ delectanť. Ait .n. Ber. Magna ē insania sitire absinthiū hui⁹ mūdi: sequi naufragiū vite p̄sentis. Ferre infortunium

ac imperia tirannidum: ⁊ non magis conuo/lare ad sanctorum felicitatem: ⁊ ad angelorum so cietatem: vbi vacare possis ⁊ videre q̃ dulcis est dn̄s: ⁊ q̃ magna multitudo dulcedinis eius: hec ille. Hāc aūt dulcedinē cōtemplando aliquā tulum degustauerat btūs Augustinus q vbi in pra īquit deo. Oīa p̄to mihi amarescāt vt tu so/lus dulcis appareas aīe mee qui es dulcedo ines timabilis: per quē oīa amara dulcoranť. Tua .n. dulcedo craticulā laurētio dulcem fecit: ac Ste/phano lapides torrētis dulcorauit. Pro tua dul cedine ibant apostoli gaudētes a conspectu con cilij: qm̄ digni habiti sunt pro noīe Jesu ꝯtume liam pati. Ibat Andreas securus ⁊ gaudēs: quo niam ad tuā dulcedinem ꝓperabat: hec vtiqȝ dul cedo ipsos apl̄oꝝ pricipes sic repleuit: vt pro ipsa crucis patibulū vnus eligeret. Alter vero capus feriētis gladio supponere nō timeret. Per hanc Bartholomeus pellem dedit: pro hac gustanda veneni poculuȝ Joannes intrepidus assumpsit. Hanc gustauerat Petrus cū īferioꝝ oblit⁹ cla/mauit vt ebrius. Dn̄e bonum est nos hic esse: fa/ciamus hic tria tabernacula: hic moremur vt te contemplemur. Sufficit tanta dulcedine facia ri. Unam stillam dulcedinis ipse potauit: ⁊ om/nem aliaȝ dulcedinē fastidiuit: qd putas fecisset si magnā illaȝ dulcedinē tue diuinitatis gustasset quā abscondisti timētibus te: hec Augustinus. O igiť dulcissime deus fac vt in illa p̄ria suauita te repletissima glorificatus decantare valeam cū ꝓpheta psalmo .144°. dicens. Exaltabo te deus meus rex: ⁊ bn̄dicaȝ nomini tuo in seculum ⁊ in seculum seculi. Fac p imensam benignitatē tuam vt sim de illis tuis amicis: de quibus dī in codeȝ psalmo. Memoriam abundantie suauitatis tue eructabunt: ⁊ iustitia exultabunt. Gloriam re/gem tui dicent: ⁊ potentiam tuam loquentur: fac me peruenire ad illam vrbem inclytam: cui dici/tur psalmo .86°. Gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei. Omnium enim letantium habitatio est ī te. Tunc autem cum eodem propheta decantabo il lud psalmi .102. Benedic anima mea domino: ⁊ omnia que intra me sunt nomini sancto eius: cui sit honor ⁊ gloria in secula seculorum amen.

¶ Feria quarta post pasca de spe perueniendi ad vitam eternam Sermo vigesimus. Z

P Enitemini igiť ⁊ cōuertimini: vt deleanť peccata v̄ra. Actuū .3°. Est s̄nia Chrisostomi de peni. di. 3°. c°. tal. di. Talis mihi crede er/ga hoīes pietas est dei: q̃ nūq̃ sp̄/nit penitētiam: si ei sincere ac sim

plicitet offeraf. Et si qs ad summum puenerit ma-lor: et inde tñ velit reuerti ad Xpm tuũ viam suscipit eum libenter qz amplectit: et facit oia quaten ad priorem reuocet statũ. Augustinus quoqz i li°. de spũ et aia. c°. 3°. inqt. Nemo de dei pietate diffi dat: qm maior ẽ ei mia: q̃ nostra miseria. Quis qs enim ad deum toto corde clamauerit: exaudi et illũ qz misericors ẽ. Tardius siquidem videt ei peccatori veniã dare: q̃ ipsi peccatori accipere. Sic. n. festinat absoluere eũ a tormẽto ↄsciẽ sue: quasi plus cruciet eum passio miseri: quã ipsum miser passio sui. Barbatus quoqz Hieronym contra Luciferianũ inqt. Deus nõ cogeret penite-rẽ si non esset penitẽtibus veniam ↄcessurus. Et sup Johelem pphetam iter dicit. Non desperetis veniã scelex magnitudine: qz magna peccata: ma gna delebit misericordia. Et hoc est ad qd hortatur nos deus Ezechiel 18°. c°. dicens. Conuertimini. et agite pniam ab omnibus peccatis vris: et nõ erit vobis vltra in ruinã iniqtas: proijcite a vobis omnes puaricationes vras: in qbus puaricati estis: et facite vobis cor nouũ et spiritũ nouũ. Et quare moriemini: qz nolo mortẽ morientis: di cit dominus. Reuertimini et viuite. Que oia sciens Dauid ppheta habebat spem pueniendi ad patriam celestẽ: et ad vitã imortalem: ↄsiderans ifinitã dei clementiam. Unde dicebat ps°. 30. In te dñe speraui: nõ ↄfundar in eternum. Et hanc spem nos etiam habere possumus. Unde pro vra cõsolatione dico vobis: q si vultis vitam beatã adipisci fine dubio [illegible] habebitis: si nõ procedet defectus ex magna negligentia vra. Et hoc probo vobis duodecim rõnibus.

¶ Prima rõ que dr electionis. A

Prima rõ quare possumus sperare q vitã hẽbimus sempiternã dr electionis que sic infert: fz Theologos in p°. sniarũ di. 40°. Electio creaturax ab eterno fuit facta et nobis incognita: et gratuite facta et clemẽter. Cum ergo in rebus dubijs meliorem et fauorabiliorẽ partẽ eligere debeamus et sperare: vt inquit Aristo. 6°. Ethicorũ. Et b. Tho. in 4°. distinctio. 17°. et habetur in. l. semper indubijs. et in. l. in re dubia. Et in. l. quotiens dubia et in. l. in obscura. ff. de regulis iuris. et in. l. si. C. qui bo. ce. pos. sequitur necessario concludendum q potius debemus credere nos saluandos q̃ dãnandos. Et hec xitas satis ostẽdit dicto Pauli ad Ephe. p°. vbi dicit. Elegit nos deus añ mundi ↄstitutionẽ vt essemus sancti.

¶ Secũda rõ que dr intentionis. B

Secũda rõ hoc idem probãs dr intentionis. Intentio. n. dei nos creãtis fuit vt saluaremur. Unde ad hoc nos creauit: vt ad vitã pduceret sempiternam. Ut dicit Augustinus in li°. Encheridion. Et ponit magi. sniax in. 2°. di. p°. Et oẽs Theologi in 4°. di. 49°. Cum ergo sit q deus et natura nihil agunt frustra: vt dicit Aristo. p°. Phisi. et in. 3°. de aia: et in p°. de celo et mundo: legiste aũt dicũt q ars et natura nihil agunt frustra. Et põt notari in. l. q bis idem. ff. de Xbo. ob. Ergo debemus sperare futu esse illud qd deus de nobis ordinauit: et nos finem nrm ad quẽ a clementissimo deo creati sumus cõsecuturos. Aliter. n. videret dicendũ: q si nos benefacientes nõ saluaremur: sapia diuina eẽt decepta: nos creãdo ad finẽ ad quẽ nõ essemus pueturi: aut q eterna dei ordinatio non esset stabilis. Quod esset magnũ incõuenies. Et ideo dicit Anselmus in libro. Cur deus homo. Nõ decet summã firmitatẽ: et firmissimã stabilitatem suũ firmũ propositum ifirmare: nec decet sũmã bonitatẽ pmittere nobilissimas creaturas fraudari suo fine. Et hoc sufficiat pro scda rõne. Homo enim est dignissima creatura. l. iustissime. et ibi glosa allegat Xgilium et Ouidium ff. de edil. edic.

¶ Tertia rõ que dr dilectionis C

Tertio probat q de dabit nobis gaudia paradisi rõne dilectionis. Fundamentũ cuius ponit Aristo. 7° Ethicorum di. Omnis artifex naturalr diligit opus suũ. Et auctor i li°. de causis inqt. Omnis causa naliter diligit effectum suũ. Uidemus p experientiã q quãdo pictor facit aliquã pulchrã imaginem: eam vidẽdo sũmope letatur: et querit eã ornare auro et argento et oibus coloribus qb põt: vt op suũ ab oibus laudet: cui sũme afficit. Parẽtes quoqz oia bona exoptant et facere qũnt filijs a se gñatis. Cũ igitur de sit artifex et creator nr. Geñ. p°. c°. Ergo idubitanter credendũ est q nos creaturas suas valde diligit. Et hoc est qd dicit Salomon Sapie. 6°. c°. Pusillum et magnum diligit de: et ei est cura de oib. Et. 11°. c°. eiusdẽ libri iter dicit loquẽs cũ deo. Diligis dñe oia q̃ sũt: et nihil odisti eox q̃ fecisti. Jõ Jere. 31°. dicit de cuilibz nrm. In charitate ppetua dilexi te. Et Jo. 16°. ait saluator. Ipe pater amat vos. Hanc autem dilectionẽ per quqz signa manifestauit. Prio per hoc q oia visibilia dedit nobis vel i dominiũ vel in visum: dicente psalmista: de

homine ipsi deo. Constituisti eum super opera manuum tuarum et cetera. Secundo per hoc quod omnia celestia .i. angelos nobis dedit in ministerium. Ad Hebre. p°. Omnes sunt administratorii spiritus in ministerium missi propter eos qui hereditatem capiunt salutis. Tertio per hoc quod filium suum dedit nobis in precium nostre redemptionis. p°. Joannis 4°. In hoc apparuit charitas dei in nobis: quia filium suum vnigenitum misit in mundum vt viuamus per ipsum. Quarto per hoc quod dedit nobis spiritum sanctum in priuilegium nostre adoptionis. p°. Joannis. 4°. Cognoscimus quod in ipso manemus et ipse in nobis: quoniam de spiritu suo dedit nobis. Et ad Roma. 8°. Accepistis spiritum adoptionis filiorum in quo clamamus abba: pater. Quinto per hoc quod seipsum donat in hereditatem nostram: dicens Ezechiel. 44°. Ego dominus hereditas et possessio eorum. et Deute. 18°. dicitur. Dominus ipse hereditas eorum est. Unde Ber. predicta quicquid signa amoris diuini tangens ait illi. Domine quid est homo quod memor es eius: aut filius hominis quoniam visitas eum? Omnia subiecisti sub pedibus eius etc. Denique mittis vnigenitum tuum: immittis spiritum tuum: promittas etiam vultum tuum. Et ne quicquam vacet in celestibus ab ope solicitudinis: et beatos illos spiritus propter nos mittis in ministerium nostrum: hec ille. Qui et in li°. de diligendo deo dicit: quod omnis amor sanctorum amori dei comparatus nihil est. Unde dicunt theologi in. 3°. di. 32ª. quod dilectio dei est eterna. Cum igitur verum sit quod inquit Grego. in omelia pascali. s. quod probatio dilectionis exhibitio est operis. Et Jacobus beneuentanus. c°. 34°. sui libri di. In verbis fidus non delectatur amicus. Gaudet. n. factis commoda ferre tibi. Concludendum est necessario quod deus qui non est fictus amicus: imo verissimus et fidelissimus: nobis amicis suis dabit bona paradisi: si in eius dilectione permanserimus. Uerus. n. amicus communicat bona sua amico suo. Unde cum quidam gloriaretur quod vnus diues eum diligebat: respondit ei Sochrates philosophus. Si ille diues esset amicus tuus tu non esses pauper. Inter amicos. n. omnia debent esse communia: sicut quod et testatur Tulius in li°. de amicicia. Et amicus dicitur quasi animi custos vt ait glosa. i. l. late culpe. §. amicos. ff. de verbo sic. ergo deus amicus noster custodiet animam nostram ne damnetur.

¶ Quarta ratio que dicitur baptizationis. Q

Quarta ratio qua probatur nos debere ad vitam peruenire sempiternam dicitur baptizationis: que sic infertur. Ille potest sperare de sua salute qui habet caracterem salutis: sicut ille presumitur posse intrare in castellum cui princeps donauit sua insignia ac fecit ipsum de familia sua. Sed nos in baptismo recepimus caracterem salutis: secundum theologos in. 4°. di. 4ª. et Ricardum in. 4°. di. 6ª. ar°. 4°. q. p°. et facti sumus de familia dei. Ergo possumus et debemus sperare quod salui erimus: si quod in baptismo promisimus obseruemus. Baptismus. n. est apertio et porta paradisi. Ut dicitur in. 4°. sententiarum di. 2ª. Et hoc est quod inquit dominus noster Jesus christus Mar. vltio. c°. Qui crediderit et baptizatus fuerit saluus erit.

¶ Quinta ratio que dicitur filiationis. Q

Quinto probatur quod ad celestem patriam perueniemus ratione filiationis sic arguendo. Filius habet occasionem presumendi de hereditate patris: quia bona patris sunt bona filii. Insti. de here. qualita. et diff. §. sui autem. et. sed sui. vbi dicitur de filiis in potestate patris existentibus. Uiuo quoque patre quodammodo domini existimantur. Unde dicitur quod filius intelligitur possidere hereditatem patris etiam viuente patre. l. ij. in fi. ff. pro here. Et iterum dicitur. Non penitus extraneum filiorum esse videtur. Ut nota. in. l. nihil. C. pro here. et i. l. i. suis. ff. de liber. et post. Unde in. l. penul. ff. de bonis libertorum. dicit iurisconsultus. Omnia que nostra sunt liberis nostris ex voto paramus: et i. l. de emancipatis. C. de legi. here. dicit imperator. Uotum est patris res suas ad filios peruenire. Cum igitur nos omnes qui credimus in christo: simus filii dei: iuxta illud Joan. p°. Quot quot autem receperunt eum: dedit eis potestatem filios dei fieri: his qui credunt in nomine eius. Certissime possumus et debemus credere quod habebimus hereditatem patris nostri celestis: idest vitam eternam. Et hoc est quod inquit Apostolus ad Roma. 8°. di. Ipse spiritus sanctus testimonium reddit spiritui nostro: quod sumus filii dei et heredes: heredes quidem dei coheredes autem christi.

¶ Sexta ratio que dicitur promissionis. P

Probatur eadem conclusio ratione promissionis sic. Omne promissum cadit in debitum: non in dubium vt quidam dicunt. l. i. ff. de pactis. l. non minorem C. de transac. Et ideo dicitur in. c°. qualiter. extra de pac. Studiose omnibus agendum est vt ea que promittuntur: opere compleantur. Turpe enim est aliquem contra factum proprium: idest promissum venire. l. post mortem. ff. de adopti. et ideo fides seruanda est etiam infideli et inimico. 23ª. q. pª. c°. noli existimare. et. 22ª. q. 4ª. c°. innocens. Sed deus promisit nobis multipliciter regnum celorum. Primo si fecerimus penitentiam de peccatis Matthei quarto capitulo di. Penitentiam agite: appropinquabit enim regnum celorum. Secundo si voluntatem eius faciemus. Unde

Mat.7°.c°.dicit dñs noster. Qui facit volunta tē pñis mei q in celis ē: ipse intrabit in regnū celoꝝ. Tertio: si erimus eius fideles. Vñ de oībus ī eum credentib⁹ dicit idē saluatoꝛ Mat.8°. Recūbent cū Abrahā: Isaac ⁊ Jacob in regno celorū. Quarto: si violentiā sensualitati fecerimus. Mat.xi°. Quinto si eū dilexerimus. Mat.12°. Sexto: castitatē seruantib⁹. Mat.19°. vbi dicit. Sunt eunuchi qui se castrauerūt pp regnū celorum. Septimo: paruulis ⁊ hūilibus. Mat.18°. ⁊.19°. Octauo: si obseruabim⁹ ei⁹ pcepta. Mat.19°. Nono: largiētib⁹ oīa pro deo. Mat.19°. dī. Si vis perfectus eē: vade ⁊ vēde oīa que hēs ⁊ da paupib⁹: ⁊ hēbis thesauꝝ in celo. Decimo: ei⁹ vitā sequētib⁹. Mat.19°. vbi dicit. Amē dico vobis ꝙ vos qui secuti estis me ⁊c. cētuplū accipietis ⁊ vitā eternā possidebitis. Undecimo: laborātibus in vinea dei .i. in ecclīa fructū facientibus. Mat.20. Duodecimo: quē ipse bibit calicē amore eius bibētibus .i. passionē pro eo patientib⁹. Mat.20. Tertiodecimo: vestē nuptialē .i. charitatē habentib⁹. Mat.22°. Quartodecimo: lāpades plenas gerētib⁹ .i. bonis opibus insudātib⁹. Mat.25°. vbi dr̄ ꝙ tales īitrāt ad nuptias. Quītodecimo: salutē proximi lucrātibus. Mat.25°. vbi tali lucrāti ꝓmiū dr̄. Intra in gaudiū dñi tui. Sextodecimo: opera misericordie faciētib⁹. Mat.25°. vbi dī. Uenite bñdicti pr̄is mei possidete regnū. Decimoseptimo: eius corpus digne mādu cantib⁹. Joā.6°. vbi dicit. Qui manducat meā carnē ⁊ bibit meū sanguinē: hȝ vitā eternā. Decimooctauo: spm̄ sanctū in se recipientibus. Joā.4°. vbi inqt. Aqua quā ego dedero: fiet ī eo fons aq̄ saliētib⁹ ī vitā eternā. Decimonono: verbū dei deuote audientib⁹. Jo.5°. vbi dicit. Amē amē dico vob: q verbū meum audit: ⁊ credit ei qui misit me hȝ vitā eternā. Uigesimo: deo seruiētibus. Joā.xi°. vbi dicit xp̄s. Uolo vt vbi ego sū ibi sit ⁊ minister me⁹. Et idē hȝ. Joā.17°. Uigesimoprimo: in bona vita pseuerātibus. Mat.x°. vbi dicit xp̄s. Qui perseuerauerit vsqȝ in finem: hic saluus erit. Multis quoqȝ alijs in locis ꝓmisit nobis de⁹ vitā eternā. Cū igr̄ dicat Jacobus beneuētanus. c°.2°. sui libri. Cū spōdes aliquid: manus illico verba sequar̄. Et in eodē li°. cūā dicit. Quod dare nolueris: nulli spondebis amico. Dedecet hoc cunctos: precipueqȝ bonos. Et Juriscōsultus. in.l.i^a. ff. de constituta pecu. ī prin. etiā ait. Graue est fidē fallere. Facit lex generaliter. C. de nō nu. pecu. ⁊.l. cū venderē. ff. locati. Profecto si velemus dicere ꝙ deus nō sit nobis daturus vitā eternā: si fecerimus ea de qbus supradictū ē: pro qb⁹ nobis illā pmisit: oporteret vnū incōueniens maximū concludere .s. ꝙ deus eēt infidelis ⁊ malus: nō seruās promissa. Hoc aūt est falsissimū: qꝛ ipe est pfectissima ⁊ sincera veritas. Joā.14°.⁊.c°. si cōsuetudinē. Et c°. qui contēpta. 8^a. dī. Et ipse ait. ps°.88°. que procedunt de labijs meis nō faciā irrita. Ergo ⁊c.

¶ Septima rō que dicitur. Orationis.

Septima rō dicir̄ ofonis: que sic declarar̄. Naȝ fm oēs Theol. ī.4°. dī.45^a. marie Ric. nr̄m in.ea. dī. ar°.7°. q.2^a. Et scdm̄ Bona. ibidē ar°.3°. q.2^a. sancti orāt pro salute nr̄a. Unde Petrus apl̄s sue 2^e. canonice. c°. p°. dicebat. Qm̄ velox est depositio tabernaculi mei: fm ꝙ dñs nr̄ Jesus xp̄s significauit mihi: dabo operā frequēter habē vos post obitū meū ⁊c. Et Ber. inqt. Si sci dñ adhuc viuerent misertí sunt pcōribus: qꝛ ꝓ eis orauerūt. Nunc tāto amplius quāto verius nostras agnoscūt miserias ꝓ nobis ītercedūt. Inter oēs aūt sanctos orat pro nobis prēm suū sanct⁹ sanctoꝝ dñs noster Jesus xp̄s inquātū hō: qui cōtinue interpellat prēm pro nobis. De quo dicir̄ ad Hebre.9°. Christus ascēdit in celū: vt appareat vultui dei pro nobis. Silr̄ ⁊ gloriosa celoꝝ regina pro nobis cōtinue deprecatur filiū: vt nos ad eternā prīam dignet̄ perducere. Cū igr̄ īpossibile sit tantoꝝ orōnes nō exaudiri: cū sint in gratia dei: profecto sperare debemus: ꝙ si pro posse nostro abstinebimus a vicijs: eternā sine dubio misericordiā cōsequemur. Quapp Ber. in sermōe quodā super Canticā inqt. O hō securū habes accessum ad deū. Ubi hēs matrē ante filiū: filiū ante patrē. Filius ondit patri vulnera ⁊ latus: mater ondit filio pect⁹ ⁊ vbera. Nulla ergo ibi poterit eē repulsa: vbi tot sūt charitatis īsignia.

¶ Octaua ratio que dicitur meritationis.

Octauo ꝙ ad prīaȝ pueniemus eternā possumus ꝓbare rōne meritationis sic. Quicūqȝ bonū facit: pōt sperare ð remuneratione apud deū. Nā iustitia vult ius suū vnicuiqȝ tribui .l. iustitia. ff. de insti. ⁊ iure. Et insti. eo. in prin. Deus aūt est iustus ⁊ vult iustitiā hr̄e locū. ps°.x°. vbi dr̄. Justus dñs: ⁊ iustitias dilexit. Ergo si bñ fecerimus: ⁊ bonis opib⁹ atqȝ virtutib⁹ insudauerimus hēbimus vitā eternā a deo pro remuneratione nr̄a. Uirt⁹ enim est illa pro qua merent̄ hoīes ad celū puenire: iuxta illud poeticū. Astra petit virtus. Vñ Aristo. p°. Ethi. ait. Felicitas est premiū virtutis. Et Seneca ī epl̄a.27^a. ad Lucillū inqt. Sola virtus est que prestat aīe secuꝝ bonū ⁊ perpetuum

gaudiū. De qua et dicit Virgi. 6°. Eneydos. Aut ardēs euexit ad ethera virtus: &c. Aristo. quoq; li°. primo magistroꝝ moraliū inqt. Viuētes ſm virtutes felices erimus: & hēbimus perfectū bonuz & finē. Et Macrobius in li°. de sōnio Scipionis ait. Sole faciūt virtutes btm̄. Et hoc est ꝙ inquit Ber. in li°. de īprobatione vicioꝝ. ca°. 19°. Id soluz temet post mortis fata beabit. Nō bene: quod iuste: qđ recte feceris ipse. Sed ꝑ maiori declaratione predictoꝝ sciēduz est ꝙ duplex repit̄ iustitia: vz cōmutatiua & distributiua vt dicunt Theo. in. 4°. distin. 47ª. Et phūs in. 5°. Ethi. Licet aūt in deo nō sit iustitia ꝯmutatiua: qꝛ nullus pōt facere aliqd deo qđ sit simpliciter dignū gratia sua: qꝛ deus nō pōt obligari necessario ad aliqd faciendū: tamē iustitia distributiua que reddit vnicuiq; quod suū est ſm nobilitatē sue essentie: seu ſ; exigentiā meritoꝝ & demeritoꝝ: cadit in deo ſm Anselmū in li°. prosologorum c°. x°. Et Ricar. in. 4°. di. 15ª. ar°. 5°. q. pª. Et scm̄ Bona. in. 2°. di. 32ª. ar°. 3°. q. 2ª. Cum. n. iustitia sit magna virtus: si repitur in hoībus: ergo in infinitū maior repitur in deo. Quia inquit Aristo in. x°. Metha. ꝙ oēs perfectiones q̄ sūt in rebus perfectiori modo sunt in prima cā. Et hoc est qđ scriptū est Job. 24°. Opus hoīs reddet ei dn̄s: & iuxta vias singuloꝝ restituet. Et p°. Cor. 3°. dicit Paulus. Vnusqsq; ꝓpriā mercedē accipiet ſm laborē suū. Et Cassiodorus epl̄arū li°. p°. c. 16°. inqt. Remunerator ē omniū bonorū de⁹. Et idē dicit Dauid ps°. 48°. & 61°. Vñ clamat dn̄s nr̄. Apoc. 22°. Ecce venio cito et merces mea mecū ē: reddē vnicuiq; ſ; opa sua. I

Et iō vnicuiq; nr̄m di. Iere. 31°. Est merces operi tuo. s. meritorio. Est aūt meritum opus vel labor cui ex debito iustitie debet̄ ꝑmiū & merces: ſm Alex. de ales in. 3ª. ꝑte sūme. ītractatu de merito xp̄i. Et Tho. i. 2°. scripto. di. 27ª. ar°. 3°. Quāuis āt homo nāliter & virtute ꝓpria nō possit mereri vitā eternā: qđ probat̄ rōne: auctoritate & similitudine. Ratiōis aut fūdamētuz ponit cōmētator. 2°. de aīa dicēs. Improportionata & incōueniētia nunꝗ̄ sunt susceptiua obiectorū. Vas. n. cōtētiuū vni⁹ vncie aque non est susceptiuū toti⁹ maris. Oculus quoq; noctue n̄ ē capax susceptiōis radioꝝ solariū. Cū ergo de⁹ q ē obiectū beatificum sit īfinite bonitatis. Creature āt oēs sint finite virtutis: patet ꝙ nō possūt mereri vitā eternā: de cōdigno nāli ꝟtute & bonitate. Sicut hn̄s vnū solū denariū nō pōt emere lapidē ꝓciosū valoris cētum miliū aureoꝝ. Nullum enim finitū pōt infinitū cōprehendere eo ꝙ in ipsis nō ē ꝓportio. p°. de celo & mūdo. 3°. & 8° phisi. & p°. Metha. Itē iniusta & resciēda ē emptio citra dimidiū iusti ꝓcij. l. ij. C. de rescin. vē. & c°. cū dilecti. de em. & vē. Idē quoq; ꝓbat̄ auctoritate apl̄i ad Roma. 8°. dicens. Nō sūt ꝯdigne passiōes hui⁹ ꝯpis ad futurā gloriā q̄ reuelabit̄ i nobis. Et Chrisosto. in li°. de ꝓceptōe cordis inqt. Similes moriamur: & si omnes animi virtutes expleamus: nihil dignū gerimus ad ea q̄ ipsi ꝑcipimus a deo. Et Augustinus i li°. ad Sixtū ait. Cum deus coronat merita nostra nihil aliud coronat nisi sua munera. Ipse. n. ifine coronabit nos sicut scriptū ē. In mia & miſatōe. Nō. n. frustra deo cantat̄. Mia ei⁹ ꝓueniet me: & mia eius subsequet̄ me: hec ille. Silitudine q̄q; idē ꝓbat̄. Nā vnus seruus empticius nō potest de ꝯdigno mereri libertatem. Quia seruus quo ad ea que sunt iuris pro nihilo reputat̄. l. quod attiet. ff. de reg. iur. & consequenter non potest sibi aliqd acqrere. Item vt ait Phūs. p°. Poli. Seruus non est sui iuris: sed alterius gratia. Item quia libertas est res inextimabilis. l. libertas. ff. de regu. iu. Cum igit̄ omnis homo de lege comuni sit factus seru⁹ ꝑcti pp culpā ꝑmoꝝ parētū seqt̄ ꝙ nullus potest per se liberari naturalr̄: nec de condigno mereri vitā eternam. Vnde Anselmus in p°. li°. cur deus homo. interogat dicēs. Quid reddes domino ꝑ pctō tuo? Et respondēte hoīe. Cor ꝯtritū & humiliatū. Ipse ait. Nihil deo reddis qui ꝓus deo reddere tenearis. Qꝛ vt dicit phūs. 8°. Ethicoꝝ. Deo nō pōt equiualens reddi. Et ꝑdicta cōfirmando dicebat saluator discipulis suis Luce 17°. Cuz feceritis oīa que ꝑcepta sunt vobis: dicite. Serui inutiles sumus. Qđ debuimus facere fecimus. Quilibz. n. homo est seruus dei. psalmo 115°. Seruus suz ego: & filius ancille tue. Potest tamē homo ſm Theologos in. 2°. di. 27ª. mereri vitā eternā mediante gr̄a diuina gratū faciēte & opa charitate iformata. Quantū. n. ad libeꝝ arbitriū suum & volūtatē a qua talia opa ꝑcedūt meret̄ vitam eternā merito congrui sed ꝑ respectuz ad gr̄am gratum facientē & charitatez meretur merito condigni. Et hoc ꝓbat̄ ratione: auctoritate: & exemplo. Primo rōne oppositiōis. Nam oppositoꝝ eadem est ratio & potentia: vt ait cōmētator. 7°. Methaphisice. Cū ergo charitas & culpa sint cōtraria: vt ostēdūt theologi in p°. sen. di. 17ª sequit̄: ꝙ sicut se habz culpa ad penā: ita op⁹ charitate informatū ad gl̄iam: qꝛ cōtrariaꝝ causaꝝ cōtrarij sūt effectus. 2°. Phisi. & 2°. de gene. & si vnū est causa alicuius: oppositū est causa oppositi. p°. Poste. & 9°. Methaphi. & sicut se habet

oppositū in opposito: ita ppositum in pposito. 4°. Topi. 2°. de celo et mundo. x°. Methaphi. et 8°. Phi. Sed culpa mortalis ex cōdigno meret penā eternam: qz offendit deū ifinitum et priuat etiam bono ifinito: ergo p locum ab opposito: op9 charitate iformatū ex cōdigno meret vitam eternaz. Et hoc ēt pbat auctoritate saluatoris. Mathei. xi°. dicētis. Regnū celorū vim patit: et violēti rapiūt illud. s. armis charitatis. Et Jo. 4°. etiā ait. Aqua. s. gratie et charitatis quā ego dabo fiet i eo fons aque salientis in vitaz eternā. Apostolus quoqz ait. 2°. ad Thi. 4°. Bonū certamē certaui: cursum ɔsumaui: fidem fuaui. In reliquo reposita est mihi corona iustitie: qͣ reddet mihi in illa die iustus iudex. Nō solum autem mihi: sz et his qui diligūt aduētum eius. Exemplis ēt eadez veritas probat. Primū aūt exēplū est Ricardi nostri in quolibetis vbi ait: qp quādo sūt due substātie cōiuncte simul et pportionate: quaꝝ vna ē maxima: alia vero minima: illa mima accipit dignitatem maxime. Unde cum aque ticini: abdue et padi puenerint ad mare: nō amplius dicunt illo flunij: sz mare: quia maior trahit ad se minorē: et minor recipit eius ꝟtutem et nomē. Et similiter opa nr̄a cōiūcta diuine gr̄e que est ꝟtutis infinite: de condigno merent puenire ad mare vite eterne. Item si in annulo vnius ducati ponat lapis valoris cētū ducatoꝝ: appreciabit ipse annulus centū aureis nō rōne sui: sed ratiōe lapidis qz minor recipit ꝟtutem maioris. Et pariformiter opa nr̄a que de se sunt modici valoris: coniūcta diuine gr̄e merent p̄miū vite eterne. Secundum exēplū ponit Phūs. p°. Ethicoꝝ. di. qp bonū est potenti9 malo. Cum ergo malū peccati trahat ad penam eternam: multo magis opus et bonum charitatis pducet ad vitā sempiternā: imo bona volūtas cum ipsa gratia et charitate etiā sine alia opatiōe quādo fieri nō pōt. Unde Grego. super Mattheū ait. Estimationē precij regnuz dei non hz: sed tantū valz quātū hēs: et quātū potes. Nihil vilius cū emit: nihil cari9 cū possidet. Ualuit nāqz Zacheo dimidiū substātie: valuit Petro et Andree dimissis retib9 et naui: valuit vidue duob9 minutis: valuit et alteri calicē aque frigide. Sed si fortasse nec calix aque frigide suppetit qui indigenti pbeat: etiā tunc securitatē nobis p̄stat p̄mo diuinus. Redēptore enim nato celi ciues cecinerunt. Gloria in excelsis deo: et in terra pax hoibus bone voluntatis. Añ dei nāqz oculos nūqͣ est vacua manus a munere: si fuerit archa cordis repleta bona volūtate. Hec ille. H

In figurā autem huius qp deus virtuose operantib9 dabit vitā scribit Matth. 20. qp p̄familias pcepit vocari opatios: et dari vnicuiqz denariū. Per dēariū āt dr̄ itelligi vita etna. Ut dr̄ i. c°. ieiuniū. de ɔse. di. 5ͣ. Jō in antē. de mōs. §. hic aūt dr̄. Oēs. s. benefaciētes in xp̄o vnā mercedem accipiūt. Cū igit ita sit qp deus in hoc mūdo non remunerat omnia bona opa nostra fm suā libralitatē. Ut inqt Scotus. et Ricar. et Tho. ac alij Theologi in. 4°. di. 47ͣ. Cum apud deuz non debeat esse aliqd bonū nō remuneratum: fm Augustinū in sermone ad heremitas. Ergo debemus presumere et pro certo tenere: qp post hāc vitam sine dubio habebimus eternā pro remuneratione bonoruz operū. Et hoc est quod dicit Seneca. x°. li°. Tragediarū in hercule Etheo. c°. 26°. inquiens. Nunqͣ stigias fert ad vmbras inclyta virtus. Uiuite fortes. Nec lethoos seua p amnes. Uos fata trahent. Sed cum summas exiget horas Consūpta dies. Jter ad supos glīa pādet.

¶ Nona ratio que dicitur cōicationis. U

n Ono pbat eadē ɔclio rōne cōicatiōis sic. Scdꝫ btm̄ Bona. et Alex. lōbardū i. 3°. sen. di. pͣ. ar°. p°. q. 6ͣ. et Ricar. nostrum eadez di. ar°. 2°. q. 4ͣ. et Alex. de ales in. 3ͣ. parte sūme in tractatu de incarnatiōe christi. Et doctorem subtilem. s. Joan. Scotuz: ac Petrum de aquila. in. 3°. sententiarum dist. 7ͣ. et Dionisium. c°. 4°. de angelica hierarchia. Bonū naturalr est sui ipsius comunicatiuum. Cū ergo deus sit bonum. Ut inquit Plato in p°. Thimei. Et Anselmus in li°. Monologion: ergo comunicabit suam bonitatem nobis. Qz vnūquodqz sicut se hz ad entitatē: ita se hz ad opatiōez. Ut inqt Comētator sup. 9°. Meth. si ergo voluerim9 dicere qp de9 nō sit nobis cōicatur9 bōitatē suaz. s. vite etne: seqret hoc qp ē ipossibile. s. qp de9 non eēt bon9. Cū oē bonū libēter cōicet se ip̄z. 3. g° &c.

¶ Decia rō que dr̄ miserationis. Q

D Ecio pbat eadē ɔclio rōne diuie miserariōis. Quātū. n. sit de9 mi̾icors tota pclamat scriptura. Uñ Geñ. 32°. c°. dicit Jacob dō. Minor sū cūctis misatiōibus tuis. Et Exo. 20. iqt de9. Ego ▮ dñs de9 faciēs miam i milia his q diligūt me: et custodiūt pcepta mea. Et. 22°. c°. eiusdē libri iteꝝ dicit. Si clamauerit ad me. s. petō: exaudiā euz qz mi̾icors sū. Et. 34°. c°. ēt dr̄. Dñator dñe de9 mi̾icors: et clemēs: patiēs: et multe mie: q custodis miaz i milia: q aufers iniqtatē et scelera atqz pctā. E Deut. 4°. De9 mi̾icors dñs de9 tu9 ē. Et. 5°. eiusdē libri c°. Ego sū dñs de9 tu9 emulator: et faciēs miaz i multa milia dilıgētib9 me. Et. 32°. eiusdē libri c°. iudicabit domin9 populum suū: et in seruis suis miserebitur. Et secundi. Regum. 3°. Tu fecisti

cū servo tuo misericordiā magnā. Et .8°. c°. eiusdē libri. Misericordiā autē meā nō auferā ab eo. Et scd'i Parali .36°. Inuestigabil' misericordia pmissiōis tue. Et scd'i [illegible] Esdre .9°. Nō derelinquet nos de⁹ noster: sz inclinabit sup nos miam suā. ⁊ Tobie .3°. Fac mecū misericordiā: ⁊ suscipe in pace spiritū meū. Et eiusdē libri .12°. Cū irat⁹ fueris: miā facies. Et ibidē. Cōfitemini ei: qr fecit nobiscū miā suā. Et Judith .8°. Qr patiens est dñs: īdulgentiā ei⁹ lachrymis postulem⁹: ⁊ sic faciet nobiscū cito misericordiā suā. Et .9°. eiusdē libri. De⁹ creator toti⁹ creature: exaudi me miserū deṗcantē: ⁊ de tua misericordia presumentē. Et Job .37°. hoc solū verbū dico. I[illegible] quocūqz loco mie sue. Et ps° .6°. Misere mei de⁹ qm̄ īfirm⁹ sū. Et ps° .22°. Misicordia tua subsequat' me. Et ps° .24°. Reminiscere misationū tuaꝝ dñe: ⁊ miaꝝ tuaꝝ que a seculo sūt. Scd'z miā tuā memento mei tu: propter bonitatē tuā domine. Et 25°. Mia tua ante oculos meos est: ⁊ cōplacui [illegible] veritate tua.

N

ET .29°. Audiuit dñs ⁊ misrtus est mei. ⁊ .30. Ego aūt in dño spabo: exultabo ⁊ letabor ī mia tua. ⁊ .31°. Spantē aūt in dño mia circūdabit. ⁊ .32°. Fiat mia tua dñe sup nos: quēadmodū spauim⁹ in te. ⁊ ibidē. Diligit miā ⁊ iudiciū: mia dñi plena est terra. ⁊ .35°. Dñe in celo mia tua: ⁊ veritas tua vsqz ad nubes. Et .39°. Ne longe facias misationes tuas a me. ⁊ .47°. Suscepim⁹ de⁹ miā tuā in medio tēpli tui. ⁊ .50. Miserere mei de⁹ sz magnā miā tuā. ⁊ .56°. Misere mei de⁹: misere mei: qm̄ in te cōfidit aia mea. ⁊ ī eodē. Magnificata est vsqz ad nubes veritas tua.

O

ET .55°. Misere mei de⁹: misere mei: qm̄ cōculcauit me hō. Et .59°. Irat⁹ est: ⁊ misrt⁹ ē nobis. ⁊ .62°. Melior est mia tua super vitas. ⁊ 68°. In multitudie mie tue exaudi me. Et ibidē. Exaudi me de⁹ qm̄ benigna est mia tua: ⁊ sm multitudinē misationū tuaꝝ respice in me. Et 78°. Cito anticipēt nos mie tue: qr paupes facti sum⁹ nimis. ⁊ .83°. Miā ⁊ veritatē diligit de⁹: Et .84°. Ostende nobis dñe miā tuā. Et ibidē. Mia ⁊ veritas obuiauerunt sibi. Et .85°. Mia tua magna est sup me. Et ibidē. Tu dñe de⁹ miserator ⁊ misricors: patiens ⁊ multe mie ⁊ verax. ⁊ .88°. Mias dñi ineternū cantabo. ⁊ .99°. Laudate nomē ei⁹ qm̄ suauis est dñs: [illegible] eternū mia ei⁹. ⁊ .116°. Qm̄ cōfirmata est sup nos mia ei⁹: ⁊ veritas dñi manet ineternū. ⁊ .118° Mia dñi plena ē terra. Et ibidē. Fac cū suo tuo sz miā tuā. ⁊ .129°. Apud dñz mia: ⁊ copiosa apud eū redēptio. ⁊ Sapiētie .4°. Gratia dei ⁊ mia ī sctōs ei⁹. ⁊ Sapie .11°. Misereris omniū ⁊ dissimulas peccata hoīuz ṗpter penitētiā. ⁊ .15°. Tu aūt dñe suauis ⁊ ver⁹ es: patiēs ⁊ in mia disponēs oia. ⁊ .16°. Mia tua adueniēs sanabit illos. ⁊ Ecclesiastici. 2°. Pi⁹ ⁊ misricors est dñs. ⁊ .17°. eiusdē libri. Quā magna est mia dei. ⁊ ppitiatio illi⁹ ꝯuertētib⁹ ad se. ⁊ .18°. Mia dñi sup oēz carnē: qs adijciet enarrare miā dñi. ⁊ .35°. Speciosa mia dei in tēpore tribulatiōis: quasi nubes ⁊ pluuie in tēpore siccitatis. Et .36°. Misere nri de⁹ oiuz: ⁊ respice in nos: ⁊ ostēde nobis lucē misationū tuarū. Et .51°. Memorat⁹ sū mie tue dñe: qm̄ eruis sustinentes te. Et in eodē. c°. Letet' aia mea ī misericordia ei⁹.

P

ET Isaie .16°. Preparabit' in mia soliū ei⁹: et sedebit sup illud in ueritate. Et .3°. c°. eiusdē libri. Propterea expectat dñs vt misreat' nostri: et ideo exaltabit' parcens nobis. Et ibidē. Plorans nequaq̄ plorabis: misrans misrebitur tui. Et .33°. Dñe misere nostri: te. n. expectauim⁹: esto brachiū nrz in mane: et salus nostra in tēpo[illegible] tribulatiōis. Et .49°. Cōsolat⁹ ē dñs populū suū: et pauperū suoꝝ misrebit'. Et .54°. Mia sēpiterna misrt⁹ sū tui: dicit redēptor tu⁹ dñs. Et 55°. Derelinquat impius viā suā: et vir iniqu⁹ cogitationes suas: et reuertat' ad dñz et misrebitur ei⁹: ⁊ ad deū nostrū qm̄ mult⁹ ē ad ignoscēdū. Et 58°. dicit de⁹. Misricors sū dñs de⁹ tu⁹.

Q

ET Jere .9°. Ego sū dñs q facio miā et iudiciū et iustitiā in terra. et .12°. eiusdē libri. Misrebor eoꝝ et educā eos. et .13°. Ecce ego cōuertā ꝯuersionē tabernaculoꝝ Jacob: et tectis ei⁹ misrebor. et .31°. Attraxi te miserans tui. et .32°. Propitiabor iniqtatib⁹ eoꝝ: et peccati eorū non ero memor ampli⁹. Et in eodē. c°. dr. Qui facis miā in milib⁹. et Treno .3°. Si abiecerit et misrebit' sz multitudinē misationū suarū. Et ibidem. Mie dñi qm̄ non sum⁹ cōsūpti: qr non defecerūt misationes eius. Et Daniel .9°. Neqz. n. in iustificationibus nostris ṗsternimus ṗces ante faciē tuā: sed in multis misatiōibus tuis. et Ezechiel .39°. Reducā captiuitatē Jacob: et miserebor oīs dom⁹ israel. et Osee .p°. Domui israel miserebor: et saluabo eos.

R

ET Joelis .2°. Conuertimini ad dñz deū nostrū: qr benignus [illegible] misricors est: patiens [illegible] multe misricordie: et ṗstabil' sup malicia. et Michee .7°. Nō īmittet vltra furorē suū: qm̄ volens miā est: reuertet' et misrebit' tui. et Abacuch .3°. Cū iratus fueris mie recordaberis. et Jone .4°. Scio q [illegible] de⁹ clemens et misricors es: et patiens

⁊ mult

et multe miseratio eorum ignoscens sup malicia. Et Zacharie.x°. Conuertam eos quia miserebor eorum. Et Malachie p°. Deprecamini vultum dei vt misereatur vestri. Et primi Machab.3°. Congregati sunt vt peterent misericordiam dñi. Et Mat.18°. dicitur. Omne debitum dimisi tibi quoniam rogasti me. Et Marci.9°. Misereor sup turbam. Et Mat.15°. Miserere mei domine fili David. Et fuerunt verba cananee in quibus ostendimus dominum Jesum esse promptum ad misericordiam: et in quantum deus cum ait. Miserere mei domine: et in quantum homo cum addidit: fili David. In quantum enim deus in eo est misericordia et tribus p°. a natura diuina: cuius proprium est misereri semp et parcere. Sicut enim ignis naturaliter habet calorem: et sol splendorem: et mel dulcedinem: sic deus naturaliter habet misericordiam et bonitatem. Unde glo. sup 2°. c°. Joannis inquit. Deus a natura misericors: paratus est saluare per clementiam: quos non potest saluari per iusticiam. Et Dionisius in li°. de diuinis nominibus ait. Sicut naturalis proprietas ignis non est infrigidare: ita nec dei boni non bona producere: sed misereri semp et indulgere. Est ergo deus misericors et pius p°. ex proprietate naturali adeo quod punire et vlcisci videtur quodammodo ab eo alienum. Unde de ope punitionis Isa.28°. di. Alienum est opus ab eo. et ideo istud officium flagellandi: et vlciscendi quodammodo inuitus facit dicens Isa.p°. Heu psolabor sup hostibus meis: et vindicabor de inimicis meis. Ubi dicit glo. More pii patris eos licet inimicos plangit et percutit. Et propterea etiam tarde istud officium peragit. Ut dicit Chriso. super Mat. Opus autem miserendi cito facit quia est ei proprium. Scdo est misericors ex potentia vniuersali. Quanto enim quis est maiori potestate preditus: tanto est ad indulgentiam magis pronus: et quanto est magnanimior tanto est clementior. Sicut videmus in rege magnanimo animalium leone qui parcit prostratis: iuxta illud Ouidij in 3°. de tristibus. Corpa magnanimo satis est prostrasse leoni. Pugna suum finem cum iacet hostis habet. Et ibidem. Quo quisque est maior: magis est placabilis ire. Et faciles motus mens generosa capit. Similiter de rege Apum dicit Philosophus quod est sine aculeo. Et Ambro. ait. Procul est a magnanimis cupiditas vltionis. Et tertij Re.20. di. Reges domus israel clementes sunt. At contra de animalibus vilibus dicit Ouidius vbi.s. At lupus et tristes instant morientibus vrsi. Et quecunque minor nobilitate fera est. Et ideo mulieres magis sunt vindicatiue quam viri: quia sunt ignobiliores. Unde di. Eccle.25°. Non est ira super iram mulieris. Deus igitur quia est omnipotens et magnanimus: ideo est ad miserendum promptissimus. Eapropter Sapientie.xi°. ei di. Misereris omnium omnium quia omnia potes. i. quia tu habes potentiam vniuersalem: ideo habes misericordiam generalem. Et ecclia ei canit. Deus qui omnipotentiam tuam parcendo maxime et miserando manifestas. Tertio est misericors consuetudine perhenni: non quod psuetudo miserendi augmentauerit in eo misericordie virtutem: sed in creaturis eam magis notificauit: et ampliorem quo ad actum fecit. Ipse namque deus a principio mundi vsque nunc nunquam cessauit: nec cessabit vsque in finem misereri: quia secundum psalmistam. In eternum misericordia eius. Qui autem ait. Nunquid obliuiscetur misereri deus: aut in finem misericordiam suam abscondet: quasi dicat. non. Quia ergo de eo qui semp consueuit esse liberalis dicimus. Iste nescit aliter facere propter psuetudinem que est altera natura. 7°. Ethi. ideo de deo dicimus et vere: quod est misericordissimus: et omnibus miseretur. Unde notandum secundum Alex. in li. de ale: quod in india est quidam fons talis nature: quod ad clamorem hominis presentis etiam si tacite loquatur magno impetu erumpit quasi ebulliens: et sic est de fonte diuine misericordie: qui ad vocem vocantis: immo etiam desiderantis erumpit et abundanter seipsum effluit hauriendum. Et ideo inquit illud quod habetur per peni. di.p°. c°. libenter. Libenter ignosco: prompte indulgeo: quia misericordiam volo et non sacrificium: etiam hoc habetur originaliter Osee.6°. S

Ex predictis autem patet quod misericordia dei est magna quattuor modis. Magnum enim aliquid dicitur quadrupliciter. Aut altitudine sicut arbor procera dicitur magna: aut profunditate sicut puteus profundus dicitur magnus: aut latitudine sicut platea lata dicitur magna: aut longitudine sicut via longa dicitur magna. Et eiusdem modis misericordia dei dicitur magna. Est enim tam alta quod in celum ascendit et sanctos supra merita remunerari facit: dicente psalmista ipsi deo. Magnificata est vsque ad celos misericordia tua: et psalmo 35°. Domine in celo misericordia tua. Est tam profunda quod vsque in infernum descendit: et sanctos patres inde eduxit. Unde quilibet eorum dixit ei post liberationem cum eodem psalmista. Misericordia tua magna est super me: et eruisti animam meam ex inferno inferiori. Item est tam lata quod in toto mundo se expandit: dicente psalmista. Misericordia domini plena est terra. Est quoque tam longa: quod ab eterno incepit et vsque in eternum durabit. dicente eodem psalmista. Et misericordia eius ab eterno vsque in eternum super timentes eum. Possumus quoque dicere quod misericordia dei est quadrata: idest quattuor angulos habens. Primus est quia peccatorem longanimiter expectat: vt dicit apostolus ad Roma.2°. Et Isaie 30. dicitur. Propterea expectat dominus vt misereatur vestri.

Secūdus est: q2 penitentem statim ⁊ quotienscūq3
penituerit recipit. ⁊ ei indulget. Ezechiel. 18°. Ter
tius q2 omniū peccatorū eius amplius [illegible] vltionē
non recordat̄. Ibidez. Quartus q2 ipsum a casu
custodit dicēte psalmista. Custodit dominus oēs
qui corruūt: ⁊ erigit omnes elisos. ¶

Secundo xp̄s est misericors in quātū homo:
⁊ hanc etiā promptitudinē ad miserendum
habet ex tribus. P̄rio ab vnctione interna. De
qua dicit̄ illi ps° 44°. Unxit te deus tuꝰ oleo ⁊c.
Sicut. n. res que erat rigida vnctione efficit̄ mā/
sueta: sic deus qui prius erat durus ⁊ terribilis fa
ctus est in virginali ventre tanq̄3: quadā3 suaui
vnctione dulcis ⁊ mansuetus. Et iō ipse dominꝰ
inquit Isaie. 61°. Spiritus dn̄i super me: eo q̄ vn
xit me. Scd̄o hanc māsuetudinē h3 ex stirpe pro/
pria. Sicut. n. est radix: ita ⁊ fructus eiꝰ. Ad Ro/
ma. xj°. Ipse aūt dn̄s fuit d̄ stirpe ⁊ radice Dauid
qui fuit magne misericordie ⁊ māsuetudinis. Un̄
de ipso dr̄ p̄mi Macha. 2°. Dauid in sua miseri/
cordia ꝯsecutꝰ est sedē regni [illegible] secula. Et Isa. 55°.
Misericordia Dauid fidelis. Ergo ⁊ ipse hāc mā
suetudinē ⁊ misericordiā ꝯtrahendo hereditauit.
Et ꝓpterea ipsa cananea: ⁊ ēt cecꝰ postea illumi/
natus dixit ei Luce 18°. Jesu fili Dauid miserere
mei. Et notandū q̄ inuocāt eum noīe filij: vt ma
gis incitetur ex hoc noīe ad miserendū. Quia ſm
Philosophū 2°. Retho. Juuenes ⁊ filij sunt cōi/
ter magis misericordes q̄3 patres ⁊ senes. Tertio
hāc māsuetudinē h3 ex singulari expientia. M[illegible]
lestia3. n. morbi medicus tribus modis scire pōt.
Aliquādo per suā sciētiā theoricā: ⁊ tunc infirmo
est multū misericors. Aliquādo ꝑ quandā practi
ca3 ⁊ exercitationē longā: ⁊ tunc est magis miseri
cors. Aliquādo ꝑ experientiā qn̄ in ꝓpria persona
infirmitates plurimas expertꝰ est: ⁊ tūc est marie
misericors. Et iō bonū est vt aliqn̄ medicus infir
metur vt infirmis cōpatiat̄. Un̄ dr̄ cōiter q̄ non
deberet eē aliqs iudex maleficiorū qui nō habuerit
q̄tuor ictus torture: nec aliqs infirmariꝰ vel medi
cus qui nō fuerit aliqn̄ infirmꝰ: vt [illegible] dici possit il
lud Eccle. 31°. Intellige q̄ sūt ꝓximi tui ex te ipo.
Ad p̄dicta aūt pōt dari. Exēpliū qd̄ accidit a nō
multis ānis citra i quodā castro ciuitati augusta/
ne: vbi qdā inqsitor fecerat poni ad torturā quan
dā feminā pedisequam vxoris comitis illiꝰ castri
ipso comite abs̄ite. Que vi torture ꝯfessa ē se fuis/
se ad ludū diane: ⁊ multa alia mala fecisse. Un̄ cō
dēnata fuit ad mortē ab illo iqsitore. Reuerso āt
comite: dū [illegible] vxor eiꝰ hoc dixisset: p̄dictꝰ comes ꝑ
rexit ad carcerē: ⁊ interrogauit illā mulierē vtrū
ipa eēnt illa que ꝯfessa fuerat. At illa rn̄dit q̄ nō:
s3 q̄ vi tormētorū illa affirmasse3: dicēs q̄ ēt dixisse3
q̄ deꝰ nō erat deꝰ. Tūc ipse comes perrexit ad iqsito
rez: dixitq3 ei. Intellexi ꝑdisequa3 vxoris mee esse
hereticā ⁊ morti adiudicatā. Un̄ q2 diligo iusticiā
su3 cōtentus q̄ cōburat̄: dūmodo oēs alij q eiu s
dez criminis sunt rei pariter perimantur. Cui ille
rn̄dit. Su3 cōtentus. Tunc comes q informaue/
rat pedisequā illa3 qūo dicere debebat: fecit venire
ipsa3 de cōsensu inqsitoris ipsius: ⁊ eā interroga/
uit. Utrū ad ludū diane fuisset: ⁊ pueros occidis/
set? Cui illa rn̄dit q̄ sic. Et interrogata cū quibus
socijs fuisset: ⁊ talia mala fecisset: rn̄dit. Ille frater
qui ibi sedet erat mecū ⁊ cū multis alijs. Tūc ille
comes fecit ipsu3 inqsitorē ab illa accusatum ad
torturā poni. Qui tandez vi tormētorū ꝯfessus ē se
fuisse ad p̄dictū ludū. ⁊ ipsa mala fecisse de qbus
accusatꝰ fuerat. Quo fcō ille comes eū morti ad/
iudicauit. Ille aūt inqsitor de eculeo depositꝰ roga
bat ipsu3 comitē, ne eū occideret: iurās q̄ cruciā/
tu tormētorū talia dixisset. Tūc comes dixit ei. O
scelerate. Etiā famula mea vi tormētorū talia cō/
fessa est: ⁊ tūc cū vituperio eū expulit d̄ ꝓuincia illa.
Reuertendo aūt a[illegible] ꝓpositu3 nr̄u3 dico: q̄ quādo
aliqs medicꝰ est bonus theoricus ⁊ praticus: ⁊ in
firmitates in se expertus: tunc est magis miseri/
cors. Deus aūt ante incarnationē suā infirmita/
tes nostras corporales ⁊ sp̄uales cognoscebat per
eterna3 sapientiā sua3: quasi per quanda3 theori/
cam. Et ideo tanq̄3 pater benignissimus multu3
erat misericors: dicente psalmista. Quomodo mi
seretur pater filioru3 misertus est dominus timē/
tibus se: qm̄ ipse cognouit figmentū nostru3. Re/
cordatus est qm̄ puluis sumus: homo sicut fenu3
⁊c. Post incarnatione3 vero sciuit per quanda3
practica3 ⁊ exercitationem longam: quia triginta
tribus annis circa infirmitates nostras tam cor/
porales q̄3 spirituales sanandas practicauit ⁊ se
exercitauit: ⁊ sic maioris misericordie opera exhi
buit. Actuum x°. Qui per transijt benefaciendo
⁊ sanando omnes oppressos a diabolo ⁊c. Tan/
dem sciuit per experientiam: quia expertus est ten
tationes: famem dolorem: ⁊ mortem. Et ideo fa/
tus est marie misericors. Ad Hebreos 4°. Non
enim habemus pontificem qui non possit compa
[illegible] infirmitatibus nostris: tentatu3 autē per omia
⁊c. Et eiusde3, Ep̄le. 5°. c°. Didicit ex his que pas
sus est obedientia3 iuxta illud in p°. Eney. Non
ignarra mali miseris succurrere disco. Et ideo ipse
dominus ⁊ inquantu3 deus ⁊ inquantu3 homo
est plenus misericordia ⁊ pietate. De qua etiam
dicitur. Luce p°. Et misericordia eius a proge/
nie in progenies timentibus eu3. Et ibide3. Per

viscera misericordie dei nostri: et Luce. 8°. Esto te misericordes: sicut et pater vester celestis misericors est. Et Luce. 15°. Misericordia motus est Et ad Roma. 9°. Miserebor cui⁹ misereor: et misericordiā prestabo cuius misertus fuero. Igitur non est volentis neqꝫ currentis: sed miserantis dei. Et xi°. eiusdem epistole Conclusit deus omnia in credulitate: vt omniū misereat. Et 2°. ad Corinthios p°. Benedictus deus et pater domini nostri Jesu christi: pater misericordiarum: et deus totius consolationis: qui consolatur nos in omni tribulatione nostra. Et ad Gala. 6°. Quicunqꝫ hanc regulam secuti fuerint: pax super illos et misericordia. Et ad Ephe. 2°. Deus qui diues est in misericordia. Et p°. ad Thimoteū p°. Misericordiam consecutus sum: quia ignorans feci. Et ad Titum 3°. Secundū suā misericordiā saluos nos fecit. Et ad Hebreos. 4°. Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gratie vt misericordiā consequamur: et gratiā inueniamus in auxilio oportuno. Et Jacobi 2°. Misericordia superexaltat iudicium. Et Jacobi 5°. Miserator est dominus et misericors. Et p°. Petri p°. Benedictus deus et pr dñi nr̄i Jesu xp̄i q̄ sm̄ magnā misericordiā suā regnauit nos i spē viuā. Et i epl̄a iude dr̄. Ipsos vos in dilectione saluate: expectātes misericordiā domini nostri Jesu christi in vitā eternā.

Si igitur deus est tante misericordie profecto sperare possumus: q̄ licet eū aliquādo offenderimus: tamē nobis parcet et miserebitur: quia scriptū est ps°. 144°. Suauis dominus vniuersis: et miserationes eius super oīa opera eius. Et Ezechiel. 18°. dicit. Nolo mortē peccatoris: sed vt magis conuertatur et viuat. s. ad vitā eternam. Ideo dicunt theo. in 4°. sententiarum. di. 17ª. maxime Ricar. noster ibidē. articu. 9°. q. 2ª. Et sanct⁹ Bonauentura in eadē di. parte 2ª. arti°. p°. q. 2ª. Et beatus Thomas in 3ª. parte sūme. q. 84ª. ar°. x°. et in 4°. di. 17ª. arti°. 4°. q. 3ª. Q̄ nullus ē terminus: nullus est numerus reuertēdi ad pniā. Sed si sine numero et infinities si possibile eēt qs peccaret: semper eū penitentē deus reciperet. Ideo scriptū est. 2 6ª. q. 6ª. c°. his qui. et de peni. di. p°. c°. multiplex. §. his autē. q̄ misericordie domini: nec mensuras ponere possumus: nec tēpora diffinire. Eapropter cū ille primus homicida kaim tradito: fratris sui Abel dixisset Geñ. 4°. c°. Maior est iniquitas mea q̄ꝫ vt veniā merear. Dicit glosa ordinaria. Mentiris kaim quia maior est dñi misericordia: q̄ꝫ omniū hoiū miseria. Et fuerunt verba Augustini. Et iō clamat Dauid ps°. 105°. Cōfitemini dño q̄m bonus: q̄m in seculū misericordia eius. Ex quibus oībus cōcluditur: q̄ si d̄ peccatis nostris cōfessi fuerimus: misericors de⁹ noster ad vitā nos perducet eternā.

¶ Undecima ratio que dicitur exēplificatōis.

Undecima ratio idē probans dicitur exēplificationis. Dicit enim. Tulius in Rethorica noua li°. 4°. c°. p°. Exēpla testimoniorum locū obtinent: quia vt testimoniū sic exēplū rei consumande causa sumitur. Et Auctor doctrine rudiū li°. 2°. dicit. Reb⁹ et exēplis illa informatio vera est. Unū dicit: q̄ magis mouent facta quā verba. Ut notat in. l. de quibus. ff. de legibus. et in. l. ea que. ff. de contrahen. emptio. Sed deus pepercit maximis peccatoribus ergo: et nobis parcet. Ubi enī est eadē rō ibi eē eadē determinatio. l. illō. ff. ad. l. aql. et. l. titio. ff. d̄ ver. obliga. l. i. C. de liber. prete. vel' exhe. et c°. translato. extra de cōstitu. Et de silibus idē debet esse iudiciū Ut notatur in. l. seruis legatis. ff. de legatis. 3°. et in. l. loci. §. si fundus. ff. si serui. vendica. et in. l. libellum. C. de diuersis rebus. Unde bonū est argumētū a sili vt dicūt Philosophi in 2°. Topi. Et habet text⁹ in. l. nō possunt. et in lege sequenti ff. de legi. et. C. eodē. l. leges. la. pª. et c°. iter ceteras de rescrip. c°. inter corporalia. de transla. epi. et. c°. venerabilib⁹. d̄ sen. ex. li°. 6°. et. c°. i causis. vbi textus ad litterā de re. iudi. Cōsiderem⁹ ergo super omnes peccatores qui vnq̄ꝫ reuersi sunt ad dominum: vtrum receperit: eos: et nullū inueniem⁹ ab eo fuisse repulsum. Quis enim non putasset Magdalenam damnandam propter magnitudinem scelerum: cui tamen remisit dñs oīa peccata: Luce. 7°. Quis non putasset Zacheum damnandū: fraudantem pauperes: et pessimum publicanū: qui tñ saluus factus est: Luce. 19°. Quis non credidisset illam mulierem deprehensam in adulterio debere accipere sententiam damnationis a Christo: cui tamen benignus redēptor noster dixit. Joannis 8°. Nemo te condēnauit: neqꝫ ego te condēnabo Uade in pace et amplius noli peccare. Quis vnq̄ꝫ cogitasset de latrone qui cū in cruce esset: conuersus ad dominum dixit. Dñe memēto mei dū veneris in regnū tuum. Cui misericors dominus nō dixit. O maledicte latro: tu me nuper derisisti et blasphemasti: et vsqꝫ ad vltimū vite tue in peccatis perseuerasti: et mō veniā petis: Sed respōdit. Amē dico tibi: q̄a hodie mecū eris i paradiso. Luce. 23°. Ubi eni papa ibi roma. vt notat Archi. in c°. p̄senti. de p̄ben. et di. et i c°. scire. 7ª. q. pª. et Inno. i c°. ego. n. d̄ iureiurā. et et c°. quodcunqꝫ. 24ª. q. pª. et ideo illo die fuit latro in paradiso q: fuit cū xp̄o. Preterea multa

alia exēpla īfinite mīsicordie dei hēm⁹: pp q̄ meri to possum⁹ sperare q̄ ꝛ nobis veniā ꝑstabit. Unde leg.r in vita scti basilij: q̄ erat vir qdā venerabilis nomie. Eradius filiam vnicam habēs quā dño cōsecrare disponebat. Sed diabolus vnū de seruis Eradij in amorem puelle īflammauit: qui ad maleficū accessit: quē cū qdam epl'a malefic⁹ ad diabolū misit ꝛ super sepulturā gētilis cuiusdā de nocte stare iussit: ꝛ vocare diabolum. Qd cū fecisset venit diabolus. Et tādē iuuenis renūciauit xp̄o ꝛ baptismo per litterā manu ꝓpa factam: ꝓmittēs se semꝑ seruū illius remanere. Et diabolus īcitauit animum puelle in amorem iuuenis: ita q̄ accepit eam in vxorē. Et cū nūq̄ iuuenis īgrederet ecclīam puella hoc scire voluit: ꝛ intellexit q̄ se dederat diabolo. Unde puella ad sctūz Basilium accessit: qui iterrogauit iuuenē si ad dominū vellet redire. Qui dixit vellē: sed non possuz propter quādam promissionē. ꝛc. Et signauit eū signo crucis: reposuitq̄ in clausuram: qui audiebat voces demonū. Uisitauit q̄ eū ter basili⁹: ꝛ tā dē cū duceret eū ad ecclīam per manū ecce diabolus venit ad eum ꝛ apprehendēs illū conabatur eum ꝺ manu Basilij euellere. Et dixit diabolus. Preiudicas mihi Basili: ecce scriptuz de manu sua quod mihi fecit. Tūc oēs qui aderant dixerūt kirieleison: ꝛ Basilius dixit ad diabolū. Nō cessabimus orare donec reddas scriptū ꝛ orante Basilio ꝛ tēdēte in celum manus: ecce charta per aerē delata est: ꝛ ab omnibus visa venit: ꝛ īposita est in manibus Basilij: quam suscipiēs dixit iuueni. Cognoscis has līas frater? Et ille. Hee sunt littere dixit. Et frangens Basilius scriptum perduxit eū ad ecclesiā ꝛ dignū fecit sancto misterio. Et bene īstruēs ꝛ regulaz sibi dās reddidit mulieri ꝛ remissionē accepit tāti sceleris. Aliō hēm⁹ exēplū in vitis pꝛum de quadam meretrice que appellabatur Tharsis: propter cuius pulchritudinem ꝛ amorē multi occisi fuerant. Ad quā sanct⁹. Panutius iuit eamq̄ cōuertit. Ad cuius exhortationē combusit oēs vanitates suas ī platea publica: vt daret exemplum his cum quibus peccauerat vt ꝛ ipi agerent pn̄iam de peccatis. Deide sanct⁹ Pannutius eam in cellula quadam reclusit. In qua ei dabat qualibet die paululum panis ꝛ aq̄ per quandam fenestram. Cum ergo tribus ānis fuisset īclusa profectus est Pannutius ad sctū Antonium: cui multa a deo reuellabantur: vt ab eo ingreret si deus illi meretrici peccata dimisisset. Quibus auditis sanctus Antonius cōuocauit discipulos: precipiens eis vt illa nocte orarent. Statimq̄ abbas Paulus maior discipulus Antonij vidit in celo lectuz preciosis ac pulchris vestibus ornatuz: quem tres virgines pulcherrime facie leta custodiebant. Cumq̄ Paulus diceret. Hec gloria est magistri mei Antonij: audiuit vocē dicentē sibi. Non est Antonij: sed Tharsis meretricis. Quod cum mane audisset Pānutius cuz gaudio discessit: ꝛ illā meretricez eduxit de cella: que post quindecim dies periit ad dominū. Et in hac meretrice verificatū est illud dictuz saluatoris nostri Matthei. 21°. c°. dicens. Meretrices ꝛ publicani precedent vos in regno celoꝝ. Multa alia exēpla quibus domin⁹ noster ostēdit nobis q̄ paratus est facere nobiscū misericordiaz: ponūtur Luce. 15°. c°. Ubi murmurantibus iude[illegible] de ipso: quia peccatores recipiebat ꝛ manducabat cum illis: dixit parabolā de illo qui habens cētū oues cum perdidisset vnā: dimisit nonagintanouez in deserto: ꝛ iuit ad illā que perierat vt inueniret eā. Et cum inuenisset eaz imposuit super humeros suos gaudens: ꝛ veniens domuz cōuocauit amicos ꝛ vicinos dicens. Congratulamini mihi: quia inueni ouez meā quam perdiderā. Similiter posuit aliā parabolam de muliere haben[illegible] decē dragmas: que si perdiderit vnaz dragmā: accendit lucernā: ꝛ querit diligenter donec inueniat eam. Et cuz inuenerit conuocat amicas dicens. Cōgratulamini mihi: quia inueni dragmā meam quaz perdiderā. Et ideo postea subiungit saluator noster. Ita dico vobis. Gaudiuz erit angelis dei super vno peccatore penitentiā agēte. Dicit autez Alexander de ales super Lucā alloquēs dominuz Jesum. Quomodo bone Jesu dicis [illegible] inuenisse humanaz naturā quaz tanto precio redemisti ꝛ cōperasti: scilicet tuo sanguine precioso? Et respondiq̄ ipē dominus Jesus loquitur more amantiū aliquā rez vehementi amore: atq̄ eaz habere desiderantiū. Quam cum adepti fuerint ꝛ cōperauerint: licet magno precio: videtur q̄ eā quasi pro nihilo habuerint ꝛ eis donata sit atq̄ ipaz inuenerint. y

Aliud pulcherrimū exēpluz mīsicordie diui ne ponit idē saluator eodē. c°. dicens. Homo quidā habuit duos filios: ꝛ dixit adolescētior ex illis patri. Pater da mihi portionez substātie que me cōtingit: ꝛ diuisit illis substantiā. Et nō post multos dies cōgregatis oībus adolescētior filius pegre profect⁹ est in regionē lōginquā: ꝛ ibi dissipauit substantiā suā viuendo luxuriose. Postq̄ aūt ꝯsumauit oīa: facta est fames valida ī terra: ꝛ ipē cepit egere: ꝛ abijt: ꝛ adhesit vni ciuiū regionis illius: qui misit illū in villam suam vt pasceret porcos: ꝛ cupiebat implere ventrez de siliquis

porcorū: τ nemo illi dabat. Ipse aūt in se reuersus
dixit. Quāti mercenarij in domo patris mei abū
dant panibus: ego aūt hic fame pereo? Surgā τ
ibo ad patrē meū τ dicā ei. Pater peccaui in celū
τ corā te: iā non sū dignus vocari filius tu⁹. Fac
me sicut vnū ex mercenarijs tuis. Et surgens ve/
nit ad patrē suū. Cū aūt adhuc a longe esset: vi
dit illum pater ipsius: τ misericordia motus est:
τ occurrens cecidit ad pedes eius: τ brachia po/
nens ad collū eius osculatus est eū. Dixitq̄ ei fi
lius. Pater peccaui in celū τ corā te: iā nō sū
dignus vocari filius tuus τc. Dixit aūt pater ad
seruos suos. Cito proferte stollā primā τ indui/
te illū: τ date annulū in manu eius: τ calciamen/
[illegible] in pedes eius: τ adducite vitulū saginatū τ oc/
cidite: τ manducemus τ epulemur: q̄r hic filius
meus mortu⁹ fuerat τ reuixit: perierat τ inuent⁹
est. Ex quibus patet q̄ recepit eū velociter: ibi [illegible]
occurrens τc. Itē dulciter: ibi: τ brachia τc. Am
plexus.n. τ oscula sūt signa amoris τ pacis. Itē
honorabiliter: quia fecit eum indui stolla prima:
hoc est innocentia τ gratia. Et dedit ei annulum
.i. fidei domū: τ virtutē bene operandi: τ calcia/
menta in pedibus .i. constantiā contra aduersa.
Itē gratanter: quia fecit parari vitulū saginatū
τ dixit. Manducemus τ epulemur τc. O pecca/
tores reuertimini ad patrē vestrū celestē. Hec.n.
parabola secūdū Hierony. in epistola ad Dama
sū papā de filio prodigo exponit̄ de vobis. Hic
enim paterfamilias est deus cui⁹ filius iunior .i.
tu scelerate peccator qui es iuuenis intellectu: nā
maledict⁹ puer centū annorū. Isa. 65°. τc°. Pau
lus 2ª. q. 7ª. discedēs a patre suo .i. a gratia dei: per
rexit in regionē longinquā: idest in regionē pecca
torem: propter que deus elongatus est a te: iuxta
illud. Prouer. 15°. Longe est dn̄s ab impijs. Tu
igitur existens in hac regione peccatorū: cōsuma
tis oībus bonis paternis .i. oībus gratijs diuinis
τ virtutibus: cepisti egere ad mortē: quia verum
est illud qđ scribit̄ ps°. 72°. Ecce q̄ elongant se a
te peribūt. Existēs igit̄ in hac deserta regione pec/
catorū: adhesisti dn̄o regionis illi⁹ .i. diabolo: q̄ est
pnceps tenebrarū τ viciorū. Ad Ephe. 6°. Qui mi
sit te pascere porcos .i. sēsualitates τ ɔcupiscētias.
In quo officio cepisti laborare fame. Ala.n. tua
deficiebat: nō hn̄s panē illū. De quo scriptū est
Jo. 6°. Ego sum panis viuus qui de celo descen/
di. Si quis māducauerit ex hoc pane viuet i eter
num. O igitur scelerate peccator: quare [illegible] diu mo
raris in regione horribili peccatorū: reuertere ad
piū patrē tuū: τ dic. Pater peccaui. τc. Ipse.n.
vt inquit Petrus Rauēnas in quodā sermone:
nō dicet tibi. Discede maledicte fili: quare me de/
reliquisti? Non dicet. Quid fecisti de substantijs
meis? Sed te protinus amplexabitur: τ in sinū
suum dulciter recipiet: dicens seruis suis .i. angel:
cito proferte stollā primā .i. gratiā τ virtutes oēs
quas ante hēbat. Secundū.n. Ricar. in 4°. dist.
14ª. ar°. 8°. q. 2ª. Et beatū Tho. in 3ª. parte sūme
q. 89ª. arti°. 5°. τ. 6°. τ in 4°. di. 14ª. arti. 3°. q. 3ª.
τ Alexā. de ales. in 4ª. parte sūme in tractatu de
penitētia. Et sanctū Bonauenturā in 4°. di. 14ª.
parte 2ª. ar°. 2°. q. 3ª. Licet bona facta in peccato
mortali nō viuificent̄: si qs postea veniat ad cha
ritatē τ gratiā dei: tamē bona facta in charitate:
licet postea quis peccet mortaliter: τ per cōsequēs
mortificent̄ talia bona. Si quis postea reuertatur
ad dn̄m: illa bona viuificāt: iuxta illud poeticum.
Illa reuiuiscūt que mortificata fuerūt. Uiuere nō
possunt que mortua nata fuerūt. Et ideo peccato/
res qui propter peccatū mortale pdidistis omne
meritum laborū vestrorū: quo ad vitā eternam:
redite ad patrē vestrū celestem dimittendo pec/
cata τ ipse vobis omnia bona restituet: s̄m illud
Johelis 2° vbi dicit deus. Reddam vobis fruct⁹
quos comedit locusta: τ dabit vobis p̄ciosissimū
annulū fidei formate. De quo dicit ipse dominus
Osee 2°. Desponsabo [illegible] mihi in fide. Currite igit̄
cito τ postulate veniam a patre vestro qui vos nō
recipiet vt mercenarios: s̄z vt dilectissimos filios:
Ipse.n. est misericors: τ non venit vocare iustos:
sed peccatores ad pn̄iam. Matt 9°. Ex quo exem
plo possumus firmiter credere: q̄ si ad dn̄m con
uersi fuerimus: ipse saluabit nos. Unde ipse dixit
Zacharie p°. Conuertimini ad me: τ ego cōuer/
tar ad vos. Et hoc sufficiat pro vndecima ratiōe.
¶ Duodecima ratio que dicitur passionis. Z

d

Uodecima τ vltima ratio dicit̄ passio/
nis. Quando.n. quis pro nobis soluit
debitū nostrū: possumus sperare nos eē
liberos ab illo debito: q̄r bona fides non
patit̄ vt idem bis exigatur. l. bona fides. ff. de reg.
iuris. τ facit. l. omnes. C. de penis. Cū igitur domi
nus noster Jesus christus super banchū sancte
crucis soluerit precium nostre redemptionis san
guine suo p̄cioso: τ abluerit peccata nostra iuxta
illud Apoc. p°. Ipse dilexit nos: τ lauit nos a pec/
catis nostris in sanguine suo: profecto sperare pos
sumus eternam salutem. Et hoc est quod dicitur
Jo. 3°. Sic deus dilexit mundū: vt filiū suū vni/
genitum daret: vt omnis qui credit in illū nō pe/
reat sed habeat vitam eternā. Quomodo igitur
credere possimus q̄ deus velit nos damnare: pro
quibus saluandis: dilectissimum vnigenitū suū

tradidit in mortem? Audite qd dicat deus pater Isaie.53°. Propter scelus populi mei percussi illum. Et ad Roma.8°. dicit apostolus. Proprio filio nō pepercit: sed pro nobis oībus tradidit illū. Quomodo igit credemus q̄ debeamus ire ad penas eternas inferni: cū xp̄s de peccatis nostris penitentiā fecerit: iuxta illud Isaie 53°. Vere langores nostros ipse tulit: et dolores nostros ipse portauit. Ipse vulneratus est propter iniqtates nr̄as: attritus est propter scelera nostra. O deuoti xp̄iani ↄsiderate paulisper. Si pro inimicis suis tā horribilem mortē passus est xp̄s: ne irēt ad infernū: iuxta illud ad Roma.5°. Cum adhuc inimici eēmus: xp̄s pro nobis mortuus est: quid credimus facturū eū esse pro nobis amicis suis qui ei seruimus: et eū colimus: ne in manus diabolicas perueniamus? Profecto nō est credendū q̄ dominus noster Jesus xp̄s velit preciosum sanguinē suum inaniter esse effusū. Ideo merito possumus d̄ salute nostra sperare. Et propterea arguit apostolus vbi.s̄. di. Si.n. cum inimici eēmus recōciliati sumus deo per mortē filij eius: multo magis reconciliati salui erimus in vita ipsius. Quapropter exclamat Bernar. in s̄mone de passione dn̄i dicēs. Quis non rapiat ad spem salutis: dum videt caput inclinatū ad osculandū: brachia extensa ad amplexandū: latus apertū ad diligendum: pedes clauis affixos [illegible] vobiscū permanēdū? Et ideo o peccatores obstinati aspicite i crucis patibulo dominum vestrū clamantem: et vos ad p̄niam vocātem. De quo inquit Bernar. vbi.s̄. Ascendit in altum crucis vt ab oībus videret: voce magna clamauit: vt ab oībus audiret: clamori lachrymas addidit: vt homo ei cōpateretur. Qui ergo ad eius clamorē non compungit: grauior est terra: durior petra: et fetidior sepulchro: hec ille. Clamat ergo dominus noster: et dicit illud qd̄ scriptū est Canticorum 6°.c°. Reuertere: reuertere sunamitis: reuertere: reuertere vt intueamur te. Et Jere.3°.c°. Reuertē ad me et ego suscipiā te. Reuertere ad me qui sum protector tuus: et merces mea magna nimis. Gen̄.15°. Qui scifico vos. Leuitici 20. Qui sum pars et hereditas tua. Numeri 18°. Qui hito inter vos. Numeri 35°. Qui sū salus tua. ps̄°. 34°. Qui diligētes me diligo. Prouer.13°. Qui deleo iniquitatē tuā. Isaie.43°. Qui redemi te. Eodem c°. Qui [illegible] consolabor. Isaie 51°. Qui sū pastor bonus: et pono aīam meā pro ouib⁹ meis. Joā.x°. Qui sum resurrectio et vita. Joā.xj°. Qui sum via: veritas: et vita. Joā.14°. Qui sum vitis vera. Joā.15°. Qui vici mundū. Joā.16°. Qui sū Jesus nazaren⁹ pro te mortu⁹. Actuū x°. Ego.n. suscipiā te dulciter: et dabo tibi gratiā meā i hoc seculo: et eternā gloriam in futuro. Ad quam. et c.

¶ Feria qnta post pasca: de septem penis inferni Sermo vigesimusprimus.

Tolletur de terra vita ei⁹. Isa.53°. transūptiue. Actuū.8°. et in epistola occurrentis ferie. Inqt deo propheta. ps̄°.118°. Cogitaui vias meas.s.ad infernū tendētes: et cōuerti pedes meos in testimonia tua. Hoc igit est valde salutiferū animab⁹: sepe recogitare de eternis calamitatib⁹. Unde legit q̄ cū qdam scolaris intrasset religionē p̄dicatorū: vn⁹ magn⁹ cleric⁹ soci⁹ ei⁹ eū visitauit: rogauitq̄ vt non loqueret [illegible] de aliquo qd̄ faceret ad ipsi⁹ conuersionem. Cui ille ait. Sū content⁹: sed rogo vt amore mei cū intraueritis cameram vestrā q̄ est valde pulchra: et lectū vestrū cui⁹ culcitra est valde mollis: et coopertura delicata et valde ornata: cogitetis q̄lem camerā habebitis et q̄lem culcitrā: ac q̄le coopertoriū in inferno. Habebitis.n. lectū ignis ardentis et culcitram vermiū: et coopertoriū viperarū et scorpionū. Que verba tm̄ cogitationi ei⁹ se ingesserūt q̄ nec in cameram intrare nec in lecto qescere valens conpulsus est religionē itrare. Ali⁹ quoq̄ sanct⁹ religiosus cū dixisset multa ad cōuersionē cuiusdā pulchri iuuenis: vidēs q̄ eū flectere nō poterat: rogauit eū vt cū inspiceret sua mēbra tā speciosa: semp cogitaret q̄ magnū damnū esset si tā pulchra mēbra essent pabulum eterni icendij: qd̄ ille faciēs mūdū ↄtēpsit: et bon⁹ religiosus est effect⁹. Legit ēt q̄ qdam sanct⁹ pat dixit cuidā q non poterat flere peccata sua. Si nō potes habere lachrymas: pone oculos tuos ad fumum inferni: et ad vehemētiā aglonis a quo pandet omne malū. Et isto modo habebis. Et ideo postq̄ d̄ gaudijs paradisi sermonē fecim⁹: vt virtuosi ad dei amorē forti⁹ animent. Videt quoq̄ opportunū: de penis tartareis et eternis supplicijs pertractare. Vera est.n. sn̄ia Oratij in epistolis suis: ep̄la 17°. dicētis. Oderunt peccare boni virtutis amore. Oderunt peccare mali formidine pene. Virgili⁹ quoq̄ in georgicis inqt li°.2°. Felix q potuit rerū cognoscere causas. Atq̄ met⁹ oēs et i exorabile fatū. Subiecit pedib⁹ strepitūq̄ acherūtis auari. Et Lucanus in 4°. inqt. Felix q potuit mūdi vitare ruinā. Quo iaceat iam scire loco. Nullus āt pōt scire qd d̄ ipso futurū sit post hāc vitā. Vt inqt Salomon. Eccle°.9°. Et iō semp timere debem⁹: ne ad infernales cruciat⁹ descēdam⁹. Jō dicit saluator noster. Luce 12°. Timete eū q postq̄ occiderit corpus habet potestatē mittere in ge

ternā. Unde Cassidorus epistolarū li°. 9°. inquit: Semp bonum geritur: si celestis metus humanis mētibus apponat. Exēplum patuit in beato Augustino: qui inqt in libro cōfessionū: ꝙ infernꝰ cōuertit ipsū ad deū. Diuus quoqȝ Hierony. ad Eustochium scribens dicit. Ille igitur ego qui ob gehēne metū: tali me carcere damnauerā. ꝛc. Et iō cum exemplo maiorū debeāt formidare minores ar. in. c°. si ergo. 8ª. q. pª. ꝛ in. c°. si Paulus. 32ª. q. 5ª. ꝛ. 43ª. di. c°. dispēsatio: vbi dicit. Si electionis vas formidat ꝛ clamat: quātū magis cuilibet exiguo metuēdū est. Debemus etiā nos horribilia iferni tormēta formidare. Nā stultissimꝰ vt lquit Aristotiles libro. p°. magnorū moraliū. c°. 32°. ille est: qui non timet terribilia que supra homiēs sunt. Talis igitur timor facit hoiēz ad dñz ꝯuerti. Et ad hoc possumꝰ applicare dictū Ouidij li°. 2°. de ponto epistola. 2ª. di. Accipitrē metuens pennis trepidantibꝰ alles. Audet ad humanos fessa venire sinus. Et ideo vt obstinati peccatores de manibus diaboli: ꝛ a porta fugiant inferni: ad dominūqȝ redeant sermonē faciemꝰ de septē maximis afflictōibꝰ q̄s hēbūt dānati i iferno.

¶ De pria afflictōe q̄ vr recordatio amissiōis. B

Prima igit afflictio quaz habēt dānati in iferno dicitur recordatio amissionis ꝛ carētie visiōis diuine: de q̄ dicit dñs p psalmistā. Iuraui in ira mea si introibūt in requiem meā. Et Mat. 22°. Nemo virorū illorū gustabit cenā meā. Hec enī reges ꝛ cena ē visio ꝛ fruitio dei: qua damati in eternū carebunt beatis in ea perenniter epulantibꝰ. Recordantur aūt ꝙ pauco labore potuerūt vitā consequi sempiternaz: ꝛ ꝙ pro minimo gaudio pñtis vite: qd̄ vt vapor fumi euanuit: ad eternas illas penas peruenerūt. Et hec est maior afflictio quā hēant ipsi damnati: cū vidēt se priuatos in eternū dulcedie paradisi. Ut dicūt oēs theo. in 4°. sniarū di. vltª. Et ideo dicit ꝙ si damnati possent per penitētiaz cōsequi vitā eternā: sine dubio tātam austeritatez facerēt ꝙ oēs mirarent. Legitur. n. in vitis patrū: ꝙ cū quidam sanctus pater obuiasset demoniter alia dixit ei. Quid faceres si adhuc ad regnū perditū redire posses? Rñdit demon. Si haberem habilitatē ad bonū: ꝛ simul carnem ꝛ ossa sicut tu vellē ꝙ milies in die vsqȝ ad diez iudicij: caro mea minutatiz ꝛ mēbratim incideret: ꝛ in puluerē redigeretur: dūmodo sic faciendo ad regnū beatitudinis in quo semel fui redire possem. Est ergo indicibilis cruciatus recordatio amissionis patris celestis. Unā Aug. ait. ꝙ dānati mallent deū in penis inferni videre q̄z eē extra penas ꝛ ipsum non videre. Et Chriso. sup Mattheū omelia. 23ª. inqt. Due pene in inferno sunt. ignis gehenne: ꝛ casus glorie. Nouimus aūt ꝙ multi gehennā solū abhorrent: ego aūt casum illiꝰ multo maiorē gehenna esse aio. Et infra idez inquit. Intollerabilis est gehenna ꝛ illa pena: sed si decē mile gehennas ponas: nihil tale est quale ē ab illa beata vita excidere: hec ille. C

Dicit ergo Ricar. noster in 4°. sniaꝝ di. 50ª. ar°. 3°. q. 3ª. ꝙ licet dānati non videant gloriaz sanctorū in celo: tamē sciunt qui sint in vita eterna: cū non videant eos in locuz tormentorū. Sciūt enim verā esse scripturam: que mādata dei obseruantibꝰ promisit vitā eternā Mat. 19°. Et ideo exclamāt inuidia cruciati miseri dānati: dicētes illud qd̄ scriptū est Sapiētie 5°. Hi sūt quos aliquādo habuimꝰ in derisuz: ꝛ in similitudinem improperij. Nos isensati vitā illoꝝ extimabamꝰ insaniā: ꝛ finē illoꝝ sine honore. Ecce qūo cōputati sunt iter filios dei: ꝛ iter sanctos sors illoꝝ est. Et ibidē. Errauimꝰ a via veritat: ꝛ iustitie lumē nō luxit nobis: ꝛ sol intelligētie nō ē ortus nobis. Lassati sumꝰ in via iniqtatis ꝛ pditiōis: ꝛ ambulauimꝰ vias difficiles. Uiā aūt dñi ignorauimus. Quid nobis pfuit supbia nrā: aut diuitiaꝝ iactātie qd ꝯtulit nobis: trāsierūt oia illa tāq̄z vmbra: ꝛ tanq̄z nūcius pcurrēs: ꝛ tanq̄z nauis q̄ ptrāsit fluctuantē aquā: cuiꝰ cū ptrāsierit: nō est vestigiū inuenire neqȝ semitā carine illius in fluctibꝰ: ꝛ tāq̄z auis que trāsuolat in aere: nā nullū inuenit argumentū itineris illiꝰ: sed tm̄ sonitus allaruz verberans leuē ventū: ꝛ scindens itineris aerez: cōmotis allis trāsuolauit: ꝛ post hoc nullum signum inuenitur itineris illius. Aut tanq̄z sagitta emissa i locū destinatum: diuisus aer cōtinuo in se reclusus est: vt ignoretur trāsitus illius. Sic ꝛ nos nati cōtinuo desinimus esse: vt virtutis signū nullum valuimꝰ ostēdere. In malignitate aūt nrā ꝯsumpti sumꝰ: hec ibi. Ex hac autem recordatiōe tpis amissi ꝛ preteritaꝝ delectationū causat in eis magnū tormētū. Ait. n. Maximianꝰ poeta. Dura [illegible] tis miseris memoratio prisca bonoꝝ. Licet āt dānati amittāt oēm sciētiam ꝛ qualēcūqȝ cognitionem q̄ possit eis dare aliquā ꝯsolatiōez ꝫm theo. i 4°. di. 50ª. tñ nō obliuiscūtur eoꝝ que sibi pñt inferre tristitiā ꝛ afflictiōez ex sui memoria ꝛ recordatiōe: vt dicūt theo. vbi. s̄. Ultra predictā autez cognitiōez naturalē ꝛ sciaz ifelicē demōes eis reuellāt q̄cūqȝ de suis amicis tristabilia ꝛ d̄ emulis ꝛ inimicis gaudiosa ꝛ psپa: vt maiori eos dolore torqueant ꝫm theolo. in predicta di. Dicunt etiaz. Tales quos miseros reputabatis in seculo

modo gloriosi triūphat in celo eleuant igitur dānati consideratione suā ad bona eterna: et quicqd de paradisi dulcedine vnq̄ legerunt vel audierūt eis ad memoriam venit ad maiorem afflictionem fm sententiam sancti Bonauenture et Ricardi in .4°. sententiarum di. vltima. Unde dicit Luce 16°. De illo diuite epulone: q eleuās oculos suos cum esset in tormentis: vidit Lazarum in sinu Abrahe. Considerant enim ipsi miseri damnati: q scti pro paucis laborib9 adepti sunt in celo pmia eterna: et ipsi ex sua negligentia priuati sunt in eternum visione diuina: et gloria paradisi plena omnibus bonis: et carentibus omnibus malis. Et ideo exclamant dicentes: heu miseris nostris: hic enim est palpabilis obscuritas: ibi sūma claritas: hic nobis est meror et luctus illic btis ē gaudium et exaltatio spiritus: hic est visio demonum. Ibi est visio dei et angelorum ac sanctorum omnium: hic nos ignis inextinguibilis cruciat. Ibi sanctos indicibilis consolatio satiat: nos hic omnia mala semper habebimus. Illis est status omnium bonorum aggregatione perfectus: illis est vita perhēnis et beata: nobis ē mors eterna: et perpetua calamitas sine fine mānsura. O felicitas eterna: quomodo sic stulti fuimus: q te pro minima consolatione amisimus. Heu: heu: quia nunq̄ ad te perueniemus. Saltem in his tormentis possemus diuinam maiestatem contemplari. Saltem per momentum hore: vel in ictu oculi valeremus illam infinitam dulcedinem degustare. Sed heu: heu infelicibus nobis: quia in eternum priuati erimus illa tanta consolatione: et nunq̄ illō gaudium aut consolationem habebimus. Et hec erit maxima pena quā habeāt dānati.

¶ De secunda pena dānatorū que dicit terribilis incarcerationis. O

Secunda pena dicitur terribilis icarcerationis. Ut enim colligitur ex dictis sancti Thome: et sancti Bonauenture in 4°. sententiarum di. 44ª. et ibi Ricar. ar°. 2°. q. pª. Damnati incarcerantur in loco terribili sub terra qui dicitur infernus. Et hoc sic probatur fm Philosophum. 5°. Methaphi. et 2°. de celo et mundo. Si est reperire vnum oppositorum in natura: est reperire et reliquum. Si ergo est reperire locum omni suauitate repletum pro beatis: ergo etiam est reperire locum omni anxietate terribilem pro damnatis. Et possumus sic arguere. Sicut se habet misericordia dei ad electos ita se habet eius iustitia ad reprobos et malignos. Sed misericordia dei preparauit electis locum delitiosum et amenum celum: scilicet empireum in quo eternaliter permanebūt. De quo tractāt theologi in. 2°. sen. di. 2ª. et philosoph9. p°. d ce. et mūdo atq celum est elongatum ab omnibus contrarijs. Ergo iustitia diuina preparauit reprobis et malignis locum vilissimum et horrēdum: in quo eternaliter cruciabuntur. s. Infernum elogatum ab omnibus bonis: quia vt dicitur. Ecclesiastici. 33°. Cōtra bonum malum: et contra vitam mors. Et fundatur hec ratio super dictis Augustini. 19° de ci. dei. c°. 3°. vbi ait. Ordo est parium disparium q3 rerum: sua cuiq3 loca tribuens dispositio: et in. 5°. libro eiusdem operis. c°. 9°. inquit. Deus nihil inordinatum relinquit. Omnia eni que a deo sūt ordinata ad Roma. 13°. Qui omnia creauit i pōdere numero et mēsura. Sapientie. xj°. Ergo vnicuiq3 locum tribuit suo ponderi conuenientem. Quia bonū vniuersi consistit in ordine. xj°. Metha. Sed quod est pondus in corporib9: est amor in spiritibus et creaturis rationabilibus. Unde idem Augu. xj°. libro. de ciui. dei. c°. 28°. inquit. Sicut corpus pondere: sic animus amore fertur. Et. 13° libro confessionū ēt dicit. Amor meus pond9 meū eo feror quocunq3 feror. Ergo sicut deus ordinat corpora in suis locis: fm exigentiam suorū naturalium ponderū: sic ordinat creaturas rationales in locis locis fm exigentiam amorum. Sicut ergo electi sublimant in celo: quia celestia terrenis proposuerunt in suo amore: ita concludendum est q reprobi deijciuntur in loco infimo: quia i suo amore infima et terrena superioribus et celestibus preposuerunt. Locus autem omnium infim9 est centro terre. Ideo sub terra in centro infernus est. vt inquit glosa. 13ª. q. 2ª. c°. tempus. super verbo. abditis. Et notatur etiam. 23ª. q. 4ª. c°. hec autem vita. Et de his duabus mansionibus beatorum et damnatorum tangitur. Isaie. 7°. vbi dr Achaz Pete tibi signum a domino deo tuo siue in profūdū inferni: siue in excelsum. Dicit autem Isidorus in. 14°. Ethimologiarum: q infernus dicitur q̄si inferius. Et hanc opinionem verissimam secutus est Zeno philosophus. De quo Lactantius i libro diuinarum institutionum inquit. Esse inferos Zeno stoicus docuit: et sedes piorum ab ipsis esse discretas: et illos quidem quietas ac delectabiles incollere regiōes: hos vero penas luere in tenebrosis locis: atq3 in ceni voraginibus horrendis: et Isaac philosophus dicebat: q homines nō colētes iustitiā: et scenis actibus dediti retrudentur sub orbe tristi et tenebroso: et erunt ibi in tristitia sepiterna. Et hoc habet in dictis philosophorū. Et Seneca in tragedijs inquit. Ingens vorago faucibus vastis patet: latumq3 pandit omnibus po

pulis iter. De hoc inferno etiã dicit glosa super Jo ne.2° c°. ꝙ sicut cor est in medio aialis: sic iferñ est in medio terre. De veritate autem penarum in ferni scribit Hieronymus in epistola ad Palma chium ꝛ Occeanum di. An putamus frēs: quia iocando predicent: ridendo loquantur apli. Infã biliter Christus iudiciũ cõminetur? Sed ioci nõ sunt vbi supplicia itercedunt. Si iocando passi sunt credantur iocando locuti. Isaias serra se catur. Daniel leonibus deputatur. Paulus gla dio truncatur. Petrus in cruce exẽplo dñi suspẽ ditur. ꝛc.

Exemplis quoq; ostenditur penalitas iferni. Et primo exẽplo Lazari de quo refert Au gustinus: ꝙ resuscitatus cum ad mensam discũ beret cum Christo multa narrauit de locis penali bus inferni. Et propter hoc dicitur exinde nunꝙ̃ risisse. Legitur quoq; in epistola quam misit pi latus Tiberio cesari d̃ vita ꝛ morte christi ꝙ hi q resurrexerunt cum Christo apparuerunt multis narrauerunt multa de penis inferni. Narrat quo Causator parisiensis: ꝙ parisius quidam scolaris qui visus est mori valde contrictus: ꝛ bene disposi tus: post mortẽ apparuit magistro suo habẽs mã tellũ suũ cedulatũ multis sophismatibus ꝛ plenũ silogismis. Et cu; quereret magr̃ eius q̃liter se ha beret. Respondit ꝙ capa illa plus ponderabat ei ꝙ̃ aliqua turris mundi: ꝛ quod intus indici biliter vrebatur. Et cum magister quereret quo modo hoc esse posset: cu; ita deuotus mori visus fuisset. Ille ait: ꝙ eius lachryme in hora mortis non ex cõtritione vera processerant: sed ex timo re mortis ꝛ dolore pene. Et cum magister diceret ꝙ nõ videbatur sibi pati. Ille dixit. Uisne modi cum experiri? Extende manum tuam. Cũq; ma gister extẽdisset manu;: ille scolaris exstillauit vnã gutta; sudoris sui in manu ipsius magistri: ꝛ sta tim cu; maximo incendio manus eius extitit per forata: ꝛ ipse scolaris euanuit ab oculis eius. Tunc ille magister dixit. Linquo coax ranis: cra coruis: vanaq; vanis. Ad logicã pergo: que mor tis non timet ergo. Et intrãs religione; clareua lensem arta; egit penitentia;. De his etiã penis di cit Plato in fedrone. Si qui aute; propter ma gnitudine; peccatorũ insanabiles comperiantur esse: qui sacrilegia multa ꝛ magna: vel cedes ne pharias contra leges ꝛ alia huiusmodi perpetra rũt: hos omnes cõueniens fors in tartarũ abij cit: vnde nunquã egrediũtur. Legitur quoq; ꝙ quida; viderunt Neronẽ balneante; se apud in feros in auro liquefacto: ꝛ ministros aurum fer uens infundẽtes. Et cum Nero videret chorum aduocatorũ ad se venientes dixit. Huc pergite ve nale genus hominu;. O aduocati ad me accedi te: in hoc vase mecu; balneamini. Adhuc est lo cus in eo que; reseruaui vobis. In vitis etiã pa trum habetur ꝙ cu; cuidam iuueni mortuus es set pater ꝛ mater qui fuerant diuersi in moribus ac vita: ꝛ similiter in morte. Na; pater fuerat bo nus: ꝛ tamen semper in vita extiterat tribulatus ꝛ aduersis afflictus. Insuper tẽpore mortis eius: aer vento: ac pluuia: ita cõturbatus est: vt vix po tuerit sepeliri. Mater vero fuerat scelerata: ꝛ ta men semper vixerat in prosperitate magna: ꝛ tem pore mortis sue magna fuit aeris serenitas: ꝛ cu; honore sepulta fuit. Predicta iuuenis nesciebat cuius vita; potius sequeretur. Unde ad quandã pergens ecclesia; cora; imagine virginis prostra ta cum lachrymis rogauit matre; dei: vt quam via; sequi deberet ei demonstraret. Sicq; stando rapta fuit ꝛ vidit quandã pulchram ciuitate; in qua audiebat valde dulciter cantari. Et manen do in ea vidit quenda; indutu; veste pulchra ꝛ fulgẽte ad se venientes. Quem interrogans quis esset. Ille respõdit. Ego sum filia mea pater tu us: qui propter patientiã quam habui in aduer sitatibus mũdi saluus sum ꝛ gloriosus. Tũc an gelus qui ea; ducebat perduxit eam in locu; ali um valde tenebrosu;: in quo multos vllulatus ꝛ gemitus audiebat: ꝛ voces diuersoꝝ lamẽtantiũ iter q̃s audiuit voce; vnius femine clamãtis ꝛ dicẽ tis: heu mihi: heu mihi: que pena est ista? Et ipsa iuuenis interrogauit ea; que esset. Cui illa respõ dit. Ego sum ifelix mater tua: que propter vanita tes ꝛ peccata mea hic in eternum sum damnata Tunc dicta iuuenis ad se reuersa: patris vita; est secuta. Beatus quoq; Gregorius in .4°. dialogo rum refert multa exempla que temporibus suis fuerũt. Inter que narrat ꝙ in prouincia valerie erat quidam homo magne dignitatis que d̃flora uerat quandam suam spiritualem ac sine cõtri tione ac confessione mortuus erat. Unde cum es set in cimiterio sacro sepultus: in nocte sequẽti su pra eius sepulturam visus est ignis: ꝛ tantus sup uenit fetor ꝙ nullo pacto ibi aliquis habitare po terat: ꝛ in sepultura eius nec corpus nec ossa rep ta sũt: vt omnibus pateret ipsius damnatio. Ite; narrat ibidẽ: de quodam valentino habitante in ciuitate Janue: ꝛ defũcto absq; confessione ac se pulto in ecclesia sancti Siri martyris. Nocte enĩ dum fratres essent in quiete dormitionis senserũt magnum strepitum: ꝛ arbitrantes esse fures exie runt: ꝛ demones inuenerũt trahentes ipsum mor

tuũ extra ecclesiam. Mane vero sequenti corpus ipsius defuncti cum fune ad collũ extra ecclesiam repererũt: cuius animã ad ĩfernum detulerãt: qui vt diximus est in profundo terre. Unde de ipo dicitur Isa.30. Preparata est ab heri: idest ab initio: tophet: que interpretatur gehẽna pauoris: vel ampla pena vite stultorum ꝑm Hieronymũ. Sequitur. Profunda est ⁊ dilatata. Nutrimẽta ei⁹ ignis ⁊ torrẽs sulphuris succẽdẽs eã. F

Infernus etiã dicitur abyssus quia videt dãnatis sine basse fundi. Unde Ecclesiastici.50. scriptũ est. Profundũ abyssi quis dimẽsus est? Et ideo diabolus rogabat dominũ Jesuz ne mitteret eũ in hunc abyssuz vt habetur Luce.8°. Dicit quoqz auernus. Unde in.6°. Eneydos dicitur Facilis descẽsus auerni. Et hoc pp ĩtẽpantiã: q̃si sine ꝯnãtia tẽpamẽti: qꝛ ibi ẽ oĩuz q̃litatũ ĩeq̃litas ⁊ nulla tẽpies sꝫ oĩa seuiẽt ĩ sũmo: nec hoc videat ĩpossibile. Nam Solinus in libro de mirabilibus mundi dicit. In ethiopia esse fontem ꝯ die bulientem de nocte vero glatiem eminentem: ⁊ fluuiuz habentem rippas congellatas. Medium ꝯo sui bulientem. Appellatur etiam infernus locus horroris ⁊ vaste solitudinis. Deutero.32°. Unde. Isaie.21°. dicit. Propheta. De terra horribili. s. iferni visio dura annunciata est mihi. Ille igitur locus erit omni asperitate plenus. Et ideo legitur in vitis patrũ: q̃ qdã iuuẽis q̃siuit a q̃dã sene ꝯsiliũ: qa ꝓ accidia nõ poſſet ꝯmorari ĩ cella sua. Cui ille dixit: q̃ si cogitaret de asperitate loci infernalis pacifice sustineret habitare libenter in cella. Dicitur etiã m ille locus baratruz quasi latitudo arta: qa introitus eius latus est ad ingrediendũ: sed artus ad eggrediendũ: vt nassa diaboli. Unde psalmista inquit. Non absorbeat me profundũ: neqz vrgeat super me puteus os suum: dicitur etiam stagnum. Apoc.20. vbi dicitur de dãnatis. Pars illorum erit in stagno ardentis ignis ⁊ sulphuris. Sic autem appellatur a stando: quia q ibi i ꝑpetuũ stabũt dãnati. G

Est autem notanduz: q̃ aliqui theologi in 4°. di. 45ª. dicunt q̃ in partibus inferioribus terre sunt quattuor loca: quorũ vnus est super aliuz videlicet primo locus in quo erant sancti patres ante aduentum christi qui dicebatur sinus Abrahe: vt patet Luce.16°. Alioqz nomine appellabatur limb⁹: ⁊ i ipso modo est nullus. Secundus locus eo inferior dicitur purgatoriũ. In quo sunt illi qui decesserũt ĩ statu gratie diuine sed habent aliquid purgandum: ⁊ post iudicium ille locus remanebit vacuus. Tertius vero loc⁹ secũdo inferior est appellatus limbus proprio nomine. In quo sunt illi q decesserunt cum solo peccato originali: qui ibi remanebunt eternaliꝫ post iudicium ꝑm communiter doctores: licet aliqui dicant q̃ descendent ad infernum ⁊ ibi punientur pena sensibili ꝯ quorum pena tractabo in.p⁴. parte principali marialis nostri: sermone nono parte prima. Quart⁹ vero loc⁹ qui particulariter dicitur infernus est omnibus inferior in sunt damnati pro actuali peccato. Albricus autem de rosate in suo dictionario parte prima: in verbo. infernus. dicit ꝑm aliquos theologos q̃ in partibus inferioribus terre sunt quattuor predicta loca ad modum crucis: quorum superior est purgatoriũ inferior vero est infernus: in quo eterternaliter cruciabuntur ipsi damnati. In partibus vero lateralibus sunt duo predicti limbi: vnus ab vna parte: ⁊ alius ab altera. Cuius sententia si est vera: est opinandum q̃ limbus sanctorum patruz sit a parte dextra. Alius vero in quo sũt damnati pro peccato originali sit a parte sinistra. Licet autem omnia predicta loca possint dici infern⁹ quia sunt inferius. Tamen ꝑm Ricarduz in predicta di. Locus in quo eternaliter claudentur ⁊ cruciabuntur damnati magis ꝓprie dicitur ifern⁹: qa est oĩb⁹ alijs locis ĩferior ꝓfũdior. H

Ad istum autem carcerem terribilem deducẽtur omnes qui in peccato mortali morientur a quo nunq̃ liberabuntur: iuxta illud Job.7°.c° Qui descendit ad inferos non ascendet. ⁊ 25ª. distin. §. alias. dicitur. Eterna illum flãma sine vllo remedio cruciabit. O scelerati peccatores: profecto quilibet vestrum potius eligeret aliquam penitentiam facere: ⁊ a multis ꝺlectationibus abstinere: q̃ in carcere horribili pleno scorpionibus ⁊ viperis: ⁊ omni horribilitate per decez annos recludi. Quare ergo non dimittitis peccata: pro quib⁹ per infinita secula seculorum incarcerandi estis ĩ inferno: qui est locus tam terribilis vt nulla lingua valeat eius terribilitatem explicare? O igitur dissoluti ⁊ lasciuientes: qui delectationib⁹ mũdi dediti estis scitote q̃ ad infernales carceres deducemini ait enim saluator Matthei. xi°. Et tu Capharnauz: vsqz ad infernũ descẽdes. Capharnaum enim ꝑm Hieronymum idem est q̃ ager pinguedinis: vel villa consolationis. Dicitur etiã in libro de pomo: qui a quibusdam attribuit Aristoteli. Omnes illecebre corporis finiuntur ⁊ exterminantur ⁊ faciunt descendere ad infernum. Et ibidem. Ueh anime peccatrici que non potest ascendere ad patriam suam: quia turpia comisit. O diuites auari: raptores: ⁊ vsurarij ⁊ malosqz cõtractus faciẽtes: omnes ad infernum

descēdetis. Scriptū est enim Luce.16°. Mortuus est diues: & sepultus in iferno. O desperati qui propter mortem amicorum: vel amissionē bonorum tēporalium dimittitis operari bonum: & sepe ex desperatione vosipsos occiditis. Profecto potestis dicere illō quod dicebat Jacob Genesis.38°.c°. Descēdam ad filiū meum lugēs in infernum. O filij diaboli: qui vt cōplaceatis hominibus sustinetis multa que fiūt cōtra dei precepta: sicut sepe faciūt vxores cum viris suis: & subditi cum dominis. Certe vos potestis dicere illud quod scriptum est Job.17°. Si sustinuero infernus domus mea est. O obstinati peccatores: qui nō habetis cōtricionem de peccatis vestris: sciatis q tarde in inferno cōtricti eritis: iuxta illud psalmi.9. Cōuertantur peccatores in infernum: omnes gētes que obliuiscūtur deum. O perfidi christiani qui iam per multos annos nō estis cōfessi. Audite quid dicat Dauid psalmo.6°. In iferno autem quis cōfitebitur tibi? O crudeles & impij: qui pauperib⁹ misericordiam facere cōtēnitis: audite quid scriptū sit psalmo.29°. Erubescāt impij & dducātur i infernum. Profecto quilibet vestrum potest dicere illud psalmi.87. Uita mea inferno appropinquauit. O vos qui piculis peccati mortalis vos exponitis: profecto potestis dicere illud psalmi.114. Pericula iferni inuenerūt me. Et de quolibet vestrum potest dici illud Apocalyp.6°. Et infernus sequebatur eum. Et illud Prouerbiorum.1°. Inclinata est ad inferos semita eius. Qui enī amat periculū peribit i illo. Ecclesiastici.3°. O tu qui non vis ire ad predicationem audi prophetā dicentē. Baruch.2°. Deputatus est cum dscendētibus in infernum: quia dereliquisti fontem sapiētie. O epulones qui totum affectū vestrum habetis in epulis: scitote q verificabitur de quolibet vestrum illud quod scriptum est Prouerbio.9°. In profundū inferni conuiue eius: qui applicabitur illi descendet ad inferos. Et loquitur etiam de luxuriosis. O immudi: vos habetis arrā inferni. Nam scriptum est Canticor.8°.c°. Dura sicut infernus emulatio. O maliciosi: qui proximos decipitis fallacijs vestris: vel eos dridetis. Audite qd Salomon Ecclesiastes.9°. dicat. Corda filiorum hominū implētur malicia & ptemptu in vita sua & post hec ad iferos deducētur. O homicide & ifideles: scitote q ad infernum adducemini: vt dicitur Ezechielis.32°. vbi scriptū est. Descēderūt in infernū cum armis suis. O superbe qui nō putas aliam esse vitam: audi quod scriptū est Naum.2°c°. State: state: nam nō est qui reuertatur: scilicet ab iferis: quasi dicat propheta. O superbi qui extimatis vos habere māsionem perpetuam in hoc mūdo: state si potestis: quasi dicat est impossibile. Dico igitur cuilibet vestrum o maledicti peccatores illud Jsaie.14°. Ad infernū detraheris in profundū laci. Si enim deus nō pepercit angelis peccantibus. De qb⁹ dicitur secūde Petri.2°. De angelis peccātibus nō pepercit: sed rudentib⁹ inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos. Quomodo putatis q vos euadetis carceres ifernales? Certe si nō penitētiā egeritis: diabolus vos detrahet in illo carcere horribili in profundū iferni. De quo dicit Jsaie.5°. Dilatauit ifernus & aperuit os suū absq vllo termino: & descēdēt fortes eius ac sublimes gliosiq ad eū. O mūdani ceci nonne horretis respicere in sepulchra? Nōne in alto pcipitio cōstituti: timetis ifra respicē? Quid facietis in die illa quando ifernus aperiet fauces suas: & de tā alto pcipitabimini q profūdū nō videbitis? Unde Uirgilius.6°. Eneydos iquit. Sed tartarus ipe bis patet in preceps tantū tenditq sub vmbras. Quantus ad ethereū celi suspectus olimpū. De hoc capite mirabile exēplū. Legitur enim in vita sancti Macharij alexādrini: q dum quadā die ipe Macharius in heremo deambularet: reperit caput cuiusdā defūcti. Et dum orasset iterrogauit illō caput cui⁹ fuisset. Qō rūdit se fuisse cuiusdā pagani. Dixitq ei Machari⁹. Ubi est aīa tua? Rūdit in iferno. Cūq regreret si multū in pfūdo esset. Rūdit q tātū quātū distat celū a terra. Cui Machari⁹ ait. Sūtne aliq pfūdiores? Cui ille ait. Profūdiores sūt oīb⁹ falsi xpiani: qui sāguie xpi redēpti & sacro baptismate mūdati de tātis bñficijs igrati fuerūt. De qb⁹ dici potest illō Job.13°. In pfūdissimū iferni descenderūt. Igit falsi xpiani: sciatis q de vobis dificabit illō psalmi.48. Sicut oues in iferno positi sūt mors depascet eos.

I

Hoc āt exponit multipl'r. Sicut enī oues herbā comedūt & iterū reuiuiscit vt denuo comedat. Sic & mors videbit dānatos occidē: & tū renouabit ptinue: & eo pene videbūt reuiuiscē. Itē sicut oues postq pauerit in vno prato ducunt a pastore ad aliō pratū: ita postq oues infernales pauerint in prato frigoris: dducent a diabolo ad pratū caloris: & sic altnati erit i ppetuū. Job.24° Ad calorē nimiū transeāt ab aqs niuiū. Et sicut hmōi aīalia distigunt p greges: qz oues stāt [illegible] se & capre p se: & sic de alijs. Silr dānati [illegible] diuersos greges distiguet. Nā supbi faciēt vnū gregē: & luxuriosi aliū. &c. Ezechielis.12°. Plāget terra: scilicet infernales. Familie & familie seorsum. Et sicut oues tondūtur: & sic tonse ad pascua mittū

tur sic peccatores hic dimittēt lanā: idest diuitias: et sic attonsi ad pascua infernalia transmittentur. Job.27°. Diues cum dormierit nihil secum afferret.etc. Et psalmista ait. Cum interierit non sumet omnia: neq3 descēdet cum eo gloria eius. Itē sicut oues in frigore stant ab inuicē segregate. In calore autem stant in simul compresse et vna super aliam. Sic dānati in frigore erunt separati vt quilibet per se strideat et fremat. Matthei.22°. Ibi erit fletus et stridor dentiu3. In igne aute3 infernali stabunt in simul cōpressi et vnus iacebat super aliu3: vt adinuice3 se magis comburant. Quod innuitur Matthei.13°. vbi dicitur. Colligite ziçania et alligate fasciculos ad cōburendum. Ex quibus verbis demōstratur q; ex diuersis generibus peccatoru3 fient diuersi faculi: vt de omnibus infidelibus vna secta. De omnibus hereticis eiusde3 erroris. De omnibus homicidis. De omnibus sodomitis. De omnibus vsurarijs: et sic de alijs. Unde Augustinus in sermone.9°. de aduentu Christi ad iudicium exponit dicens. Alligate in fasciculos ad comburendum: hoc est homicidā cum homicida: adulterium cu3 adulterio: rapaces cu3 rapacibus: vt hi qui similes fuerunt in culpa: ibi in similia alligētur tormenta: et quanto maiora peccata cōmiserunt: tanto feruentius eos ibidem ignis eternus assumet. De ista etiam constrictione dicitur Isaie.24°. Congregabuntur in congregatione3 vnius fascis in lacum: et claudentur ibi in carcere. Quod exponens Augustinus in libro meditationum.c°.28°. inquit. Congregabuntur ergo peccatores in lacu et claudentur in carcere: scilicet inferni in quo sine corporibus vsq3 ad diem iudicij torquebūtur: et post diem iudicij grauius punientur: scilicet in anima simul et corpore. Isti aute3 dānati et perfidi christiani nō stabunt omnes in eodem loco infernali sed vnus erit in profundiori: sicut et profundius et malignius deliquit. Unde erunt vnus subtus et alius supra in simul cōculcati ac constricti tanq3 in quadam rota penali. De quibus īquit psalmista. Deus meus pone illos vt rotam: et sicut stipulam ante facie3 vēti. Illi autem qui peccauerunt per ignorantia3 inexcusabilem erunt cum demonibus qui ceciderunt de ordie angeloru3. Qui vero scienter: erunt cum illis qui ceciderunt ex ordine archangelorū in loco magis profundo. Qui vero obstinati fuerunt in peccatis tanq3 inimici virtutum erunt cum illis qui ceciderūt de ordie virtutum. Qui autem fuerūt negligētes in corrigendo subditos cum his qui corruerūt de ordine potestatum. Et qui fuerunt mali principes populoru3: cum illis qui ceciderūt de ordine pricipatuum. Qui vero fuerūt mali domini terraru3: cum his qui corruerunt ex dominatiōibus. Et illi qui fuerūt iniuste ithronizati in regnis et imperijs: cu3 illis qui ceciderunt ex thronis. Qui autem fuerunt scientifici: cum his qui corruerunt ex ordine cherubico. Qui vero fuerūt in altiori gradu et dignitate ac statu perfectiori vocati: vt pape: patriarche: sacerdotes: et religiosi in profundissimo et horribilissimo loco: cum his qui ceciderunt ex ordine seraphico. Nō autem ita stricti ponūtur pisces salati in vase: sicut peccatores in illo horribili carcere infernali cōstringētur: ligati cathenis terribilibus. Sicut scriptu3 est Sapiētie.17°. Unde dicit Dauid psalmo penultimo. Ad alligandos pedes eoru3 in cōpedibus: et nobiles eoru3 in manicis ferreis. Et hoc sufficiat pro secunda inferni afflictione.

¶ Tertia afflictio que dicitur horribilis obscurationis.

t Ertia afflictio quā habebitis o scelerati dicitur horribilis obscurationis. In inferno enim nunq3 videbitis solem: iuxta illud psalmiste. Super cecidit ignis: et nō viderunt sole3. Unde in.6°. Eneidos dixit Eneas Didoni: eā inueniēs in inferno. Sed me iussa deum que nūc has ire per vmbras: Per loca senta situ cogunt noctēq3 profundam. Imperijs egere suis. De hoc etia3 dicitur in psalmo d peccatore. In eternu3 nō videbit lumē. Et Matthei.22°. dicitur. Mittite eu3 in tenebras exteriores. Et Sapientie.17°. dicitur. Uinculis tenebraru3 et longe noctis compediti et inclusi etc. Et Job decimo sui libri.c°. inquit. Dimittite me vt planga3 paululū dolorem meu3: anteq3 vada3 et non reuertar ad terra3 tenebrosam et operta3 mortis caligine. Terram miserie et tenebraru3: vbi vmbra mortis et nullus ordo: sed sempiternus horror inhabitat. Hanc autem obscuritate3 rationabiliter debere esse in inferno probat Ricardus et Bonauētura in quarto distictio.50°. multis rationibus: maxie quia sicut boni premiabūtur per visum: ita ecōtrario mali debent puniri per lucis subtractionem que est delectabilis oculis ad vidēdum. Ecclesiastes.xj°. Dicitur autem in predicta auctoritate Job: q; in inferno nullus est ordo: quia elementa et cetere creature non seruant ibi distinctionē sua3: sed oia sunt cōmixta et cōfusa: iuxta illud ps°. Ignis: sulphur: et spūs procellaru3 pars calicis eorū. Et ideo ifernus vocatur magnum chaos. Luce.16°. Item elementa non

seruant ibi proprietates suas. Nã proprietas ignis est glaciem et niuem resoluere. Tũc autem non resoluet. Sap. 16°. Nix et glaties sustinebant virtutem ignis et nõ tabescebãt. Proprietas aũt aque est ignẽ extinguere: ignem autẽ inferni extinguere vel modicum non posset tota aqua maris. Sap. 19°. Ignis in aqua valebat supra virtutez suam et aqua extinguẽtis nature obliuiscebatur. Proprietas vero aeris est lumẽ recipere. In iferno aũt nullo modo recipiet. Sapiẽtie 17°. Nec syderum limpidissime flãme illuminare poterãt illã noctez horrendam. Proprietas autem terre est infimũ locum tenere. In inferno autem peccator habebit terrã sursum et deorsum: a dextris et a sinistris. Unde Job. 20. dicitur de peccatore. Terra ɔsurget aduersus eũ: quia ne unq̃ euadat custodiet. Notãdum tamen ſm Ricardum in. 4°. di. vltima. ar° 5°. q. p^a. ꝙ licet lumen per se sit delectabile: tñ per accidens potest esse tristabile: in quantum aliqd ostendit quod displicet. Et ideo cum infernus sit locus omnis tristitie est tenebrosissim⁹ in quo nõ est aliquod purum lumen quod visum delectet. Est tamen ibi aliquod lumen tenebrositati permixtũ quo damnati solum videre possint: vnde doleãt Et de hoc inquit. Gregorius. 9°. Mora. versus finem dicens. Ignis inferni q̃uis ad cõsolationẽ non luceat tamen vt magis torqueat ad aliqd lucet. Nã sequaces quosq; suos secũ i tormẽto reprobi flamma illustrante visuri sunt quorum amore deliquerunt. Hoc etiaz in sententia dicit Isidorus li°. p°. dẽ summo bono. c°. 20. De hac visione hẽtur Isaie. 13°. vbi dicitur. Unusquisq; ad proximũ suum stupebit. Uidebunt enĩ tormenta sua et aliorum: ex quorum horribili visione valde cruciabũtur maxime ex tormentis eorum quos supra deũ amauerunt: et qui ipsorum causa damnati sunt. Unde quidam frater Gulielmus ordinis nostri predicator raptus in spiritu vidit in inferno vnũ hominem in imo flammarum prostratum de cuius vtero alta arbor procedebat in cui⁹ ramis hoies multi erant suspensi: et a flamma ab imo procedẽte diuersimode et acerrime torquebãtur: et ille qui in fundo iacebat magis iter illos torquebatur. Et cuz quereret ille predicator a ductore suo quis esset ille qui super alios affligebat: dixit ei. Ille qui iacet in imo fuit principium generationis oium istorum: et fuit pauper: sed per vsuras locupletat⁹ est: alii vero qui processerunt ab eo torquent: vel quia fuerunt imitatores paterni sceleris: vel quia acquisita per vsuram non restituerunt. Primus autem cruciatur magis q̃ alii: et eius pena accrescit videndo eos qui propter eum in hoc tormentum venerunt et pro oibus illis ei pena acumulatur. Simpliciter igitur locus inferni tenebrosissimus erit ad quem neq; sol neq; luna: neq; stelle expandent lumen suum. In quo nihil videbitur nisi ꝙ hẽat incutere terrorem. Unde dicitur p̃mi Regum. 2°. Et impij in tenebris conticescent: scilicet pre timore. Sicut Exodi. x°. dicitur. de tenebris egypti: facte sunt tenebre horribiles i vniuersa terra egypti. Tribus diebus nemo vidit fratrẽ suum nec mouit se de loco in quo erat. Sup que verba dicit Nicolaus de lira: ꝙ tenebre ille ideo dicuntur horribiles: quia inter illas videbant egyptij visione imaginaria: fantasmata quedam: et figuras turpes: que non paruum eis ingerebant timorem. Et ita in inferno erunt horribiles tenebre quia damnati inter eas videbunt terribiles figuras demonũ vt infra patebit. Et videbunt se inuicem: qui damnati erunt tam turpes ac deformes atq; horridi: vt impossibile sit dictu. Tre. 4°. Adhesit cutis ossibus eorum: aruit et facta est quasi lignum. Sicut enim beati erũt pulcherrimi: ita ecõtra de damnatis. Quia sicut oppositum in opposito: ita propositum in proposito. quarto Topicorum. Unde dicitur Naum. 2°. Facies eorum sicut nigredo olle: et Augustinus ait. Ignis ea que comburit deturpat: et denigrat: quãto magis ignis inferni d̃nigrabit damnatos qui erunt ei⁹ pabulum sempiternum: De quib⁹ dicit Isaie 14°. Facies cõbuste vultus eorum. Ubi glosa inquit. Nullius hoium tam pulcher aspectus erit: qui fumo et ardore infernalis gehenne non nigrescat. Non .n. reformabuntur in aliqua pulchritudine corpora damnatorum: sed erit econtra: iuxta illud. p^e. Cori. 15°. Oẽs quidem resurgemus: sed non omnes imutabimur: tamen resurgent sine diminutione alicuius membri vt magis puniantur: ſm magistruz in. 4°. di. 43^a. c°. vltimo: et Ricardum eodem li°. di. 44^a. ar°. p°. q. p^a. Sed in omnibus membris erunt indicibiliter deformes. Et deformitates quas habuerunt in mũdo dum viuerẽt: reassumẽt in resurrectione: ſm sanctum Bonauẽturã in. 4°. di. 44^a. II

O Quam dolenda erit hora illa qua miser peccator intrabit infernum nunq̃ visurus lucẽ per tot annorum milia: et post iudicium per infinita secula. O quantus timor tunc cor eius iuadet cum videbit noctem sine die tam longissimam sibi factam. Nam si in hoc mũdo viderẽt hoies noctem protrahi vsq; ad mensem vel annum: cuncti clamarent ad sydera misericordiam. Unde inquit. Uirgilius in p°. Georgicorum de obscurato sole post mortem Cesaris. Ille etiam extincto mu

feratus cesare romam. Cum caput obscura niti-
dū ferugine texit. Impiaqz eternā timuerūt secu
la noctem. Que igitur mens: qualisue anim⁹ fiet
damnatis in tenebris inferni obscurissimis: In
quo non solum priuati erunt in eternum omni
splendore ꝛ luce delectabili: verumetiam oīa alia
mala accident eis ad merorem. De his autez te-
nebris dicitur Ysaie.32°. Tenebre palpatio super
speluncas eorū.

¶ Quarta afflictio que dicitur fetidissime abho-
minationis.

Quarta afflictio quam habebunt dāna-
ti dicitur fetidissime abhominatōis. In
iferno erit eni fetor maximus ꝫ. Ricar
dum in.4°.di.44°.ar°.vl°.q.vltima.
Et iō ecclesia appellat ifernū locuz fetoris. Dicūt
.n̄. sacri doctores: ꝙ i die iudicij oēs fetores mū
di reducēt ad ifernū. Iō dr̄ Ysaie.33°. Cōuertēt
humus ei⁹ in sulphur. Et Sophonie.p°. Et erūt
corpora eorum sicut stercora. Nihil eni magis fe-
tens cogitari potest q̄ꝫ damnati. Unde legitur in
vitis patrū: ꝙ erāt duo nobiles socij: qui existen-
tes semel ad quandam predicationem: audierūt
quendam predicatorem dicentem ꝙ sunt valde
terribiles pene inferni. Unus autem ex eis cepit ri
dere nihil credens: alius vero compunctus: effe-
ctus est post paucos dies religiosus. Ille vero qui
remanserat in seculo venit ad mortē: ꝛ rogatus a
socio suo monacho vt sibi post mortē appareret.
Quadam nocte ei apparuit. Et iterrogatus quo
mō staret. Dixit mala tūc mōach⁹ ait. Sūt ne i i
ferno sic horribiles pene vt predicatur. Respon-
dit ille damnatus. O frater omnes lingue mun-
di non possent narrare sufficienter quātū sit horri
bilis cruciatus inferni. Tunc dixit monachus.
Nonne possem ego habere aliquam noticiaz hu
ius ꝛ experiētiam: Dixit autez damnatus. Ita bñ
visne vidē aut tāgē aut gustare. Dixit monach⁹.
Nolo videre: quia sū timidus: ꝛ morecer vidēdo
tam terribilia. Nolo etiam tangere: quia sū sēsua
lis. Nolo gustare: quia habeo debilez stomachuz
Sed fac me odorare min⁹ tamen q̄ꝫ potes. Tū dā
natus aperuit mantellum in quo erat inuolutus
a quo statim exijt tanta putredo ꝛ fetor intollera
bilis ac pestilens: ꝙ omnes monachi illius mo-
nasterij ibant vagabundi vt stulti: clamantes
propter fetorem. Ita ꝙ nullum remedium in-
uenientes necesse fuit illis relinquere illud mo-
nasterium: ꝛ a longe accedere ad habitanduz: vt
enim inquit Galienus: de maxime prosternenti-
bus virtutem nature est fetor ꝛ dolor. Aliud exē-
plum legitur: ꝙ quidam monachus fornicator
apparuit alteri monacho socio suo: desideranti scire
quales essent pene inferni. Qui damnatus insuf
flauit i illū monachū: vnde ex ei⁹ fetore ille semi
mortuus cecidit: ꝛ aues inde transeuntes tali fe-
tore cadebāt mortue. Si ergo fetor vnius damna
ti solum tantum est abhominabilis. Quid erit tā
torum corporum atqz animarum. Inter omnes
autem fetores nullus est maior fetore peccati. Et
inquit Augustinus in libro meditationū. O cu-
riosi qui odoramenta in vestimentis portatis. Au
dite quid comminetur vobis de⁹ Ysaie.3°.c°.di. Et
erit pro sua vi odore fetor. Et eiusdē libri.c°.34°.
dicitur. Interfecti eorū proijcientur: ꝛ de cadaue-
ribus ascēdet fetor.

¶ Quinta afflictio que dicitur diabolice appari
tionis.

Quinta afflictio dicitur diabolice appa-
ritionis. Ibi enim damnati habebunt
secū demones semp iuxta illud Mat-
thei.25°. Ite maledicti in ignem eternū
qui paratus est diabolo ꝛ angelis eius. Et Apoc.
20. dicit. Diabolus qui seducebat eos: missus est
cum eis in stagnum ignis ꝛ sulphuris. De ciui-
tate etiā infernali scriptū est Baruch.4°. Ignis
superueniet ei ab eterno in longiturnis diebus ꝛ
habitabitur a demonijs in longitudie temporis.
Apparebunt ergo demones ipsis miseris dāna-
tis: in tā horribili forma: tanqz turpibus fātasma
tibus: ꝙ sicut dicūt theologi quidā in.4°. potius
quis se proijceret in ignē ardentissimū: q̄ꝫ pauli
per per momentū videre diabolum sicut apparet
dānatis. Sicut ille mortuus suscitatus ex conta-
ctu sacci sancti Hieronymi retulit sancto Cirillo
Imo dicunt doctores: ꝙ si quis videret demonez
sicut apparet in inferno subito moreretur. Et iō
etiā dicunt quidē: ꝙ propter eius horribilitatem:
potius quis eligeret transire per ignem semper ab
oriente vsqz ad occidens: q̄ꝫ per momentum ꝛ in
ictu oculi videre turpitudinem diaboli in essen-
tia sua oi turpitudine propter peccatum deforma
ta. De hac autem demonum apparitione dicitur
Job.20. Uadent ꝛ venient super eos horribiles: ꝛ
Nauum.2°. Aspectus eoruz quasi fulgura discur
rentia. De diabolo etiam dicit quilibet dānatus.
Job.16°. Collegit furorem suū in me: ꝛ comināns
mihi infremuit. Et Iere.6°. Crudelis est ꝛ non
miserebitur: ꝛ eiusdem libri.c°.51°. Comedit me
ꝛ deuorauit me: ꝛ absorbuit me sicut draco. Irri-
debunt autem demones ipsos damnatos. Quo-
rum irrisionem euitare cupiebat psalmista dicēs
Ne quando irrideant me inimici mei. Unde
Gregorius ait. Quos habuistis tentatores in cul

pietibus habebitis derisores in tormentis. Ecclesiastici quoque.39°. dicitur de demonibus. Sunt spiritus qui ad vindictam creati sunt: et in furore suo cōfirmauerunt tormēta sua: et in tēpore cōsumationis effundent furorē. etc. De diabolo etiam scriptū est Abacuch.p°. Ipse de regibus triūphabit: et super omnē munitionē ridebit. Et ibidem dicitur. Uolabunt quasi aquile: scilicet dmones ad flagellandū dānatos. Quilibet autē dānatus dicere poterit cū psalmista. Conculcauerunt me tota die inimici mei. Narrat xo Gregorius in li°. Dialogorū. quod cum monachi sancti Benedicti vellent quēdā lapidē leuare in edificiū: nullo modo potuerunt eū mouere: quia diabolus eidē insedebat. Quid ergo facient dānati: qui ab innumeris demonibus erunt depressi et cōculcati? Profecto ex tam horribiliū demonū societate et cōtinua eorum cruciatione valde affligentur. Unde quilibet dānatus poterit dicere illud Job.16°. Conclusit me deus apud iniquū: et manibus impiorum me tradidit hostis meus terribilibus oculis me intuitus est. De demonibus enī dicit Uirgilius.6°. Eneydos. Terribiles visu forme etc. Ibi igitur horribiles demones dānatis cōtinue aderunt clamantes et rugientes. De quibus dicit Augustinus in quodam sermōe ad heremitas. Ibi o fratres demones clamare nō cessant: percutere peccatores nunquam desistunt. Nunc superbū: nūc gloria mundi plenum: nunc luxuriosum: nunc proditorē: nunc homicidā nunc mendacē: nunc detractorē appellant. Ecce quomodo clamabūt. Sed quid dicent? Nisi percute: dilacera: occide: velociter spolia: predari festina: fer prunas: picem para: aurum et argentū liquesce: quia deum vixerunt: deum intelligere noluerūt: hec ille. O miseri peccatores quomodo facietis in tenebris illis: si modo habetis timorē in nocte: omnem strepitū expauescētes? Et si mortuus appareret vobis: quasi exanimes efficeremini. Quomodo ergo poteritis supportare visionē horribilē tot mortuorum: et apparitionē non vnius solum: sed innumerabiliū tam deformium: ac turpissimorum demonū? Ui erunt socij vestri in penis: quorum suasiones secuti estis in peccatis.

¶ Sexta afflictio que dicitur vermium corrosionis.

Sexta afflictio quā habebūt dānati in inferno dicitur vermiū corrosiōis. De qua afflictione scriptū est, Isaie.50. Sicut vestimentū sic comedet eos vermis. Et eiusdem libri.c°.14°. dicitur peccatori. Subter te sternetur tinea et operimentū tuum erunt vermes. O miser vana que tui tēporis expendis in ornādo: et que dormis in lectis tam delicatis. Lectus tuus in inferno erit camera vermiū. Uestimenta tua erūt vipere et serpētes: scorpionesque venenosissimi. Sed sciēdum est secundum doctrinā Ricardi nostri in 4°. distinctionē. vlt°. articu.5°.q.2°. quod pena vermis dupliciter potest accipi. Aut proprie: scilicet pro verme corporali: aut methaphorice: scilicet pro remorsu cōscientie qui animā dānatorum pungit et affligit. Unde Augustinus in li°. de vera innocētia inquit. Nulle sunt grauiores cruces in vita ista quam mala cōscientia. Et vtroque modo dicūt aliqui in inferno esse penam vermis. De remorsu cōscientie nō est dubium quod miseri dānati habebūt remorsum cōscientie: et tātam anxietatē in anima: quod ista erit de maioribus anxietatibus quam habeāt: vt dicit Ricar. vbi supra. Nō quod doleant de peccato simpliciter et amore charitatis: cū habeant cōsciētiam in malo obstinatā: sed habebūt remorsum istū in aīa: et istum vermē horribilē in cōsciētia propter grauissimas penas quas videbūt se pati propter peccata. Et ita itelligitur illud Sapiētie. 5°. Penitētiam agētes et pre angustia spūs gemētes. Et hāc etiā sententiā ponit Alexāder de ales in 4°. parte sūme: in tractatu de penitētia. Et beatus Tho. in 4°. scripto. dist.50°. articu.p°. Et Augu. in li°. de fide ad Petrū ait. Qui in hoc seculo penitētiā nō fecerit: habebit illā in futuro de malis suis: sed indulgētiam in cōspectu dei nō inueniet quia et si erit ibi stimulus penitudinis: nulla tamē erit correctio volūtatis. A talibus enim ita culpabitur iniquitas sua: vt nullatenus possit diligi vel desiderari iustitia. Uolūtas enim eorum ita erit et talis: vt habeat semp in se malignitatis sue supplíciū: nunquam tamē possit incipere bonitatis affectū: hec ille. Ipsi quoque dānati in inferno cruciabūtur ex cōfusione maxima: quia omnia facinora sua cūctis patebūt. Ezechielis.17°. Uidebūt oēs turpitudinē tuam etc. Dicitur cuilibet dānādo. Sicut ergo fur cōfunditur cum res furtiue vel istrumenta furādi et ad collum in patibulo ligātur: ita dānatis magna erit afflictio animi et quasi quidā vermis animā rodēs manifestatio et euidētiā abominationū pro quibus eternaliter cruciabunt. De verme autem corporali dicūt quidā quod nō erit in inferno: quia vegetabilia et bruta nō remanebūt post iudiciū. August. vero.21°. de ci. dei.c°.9°. dimittit sub dubio. Utrum erūt in iferno vermes materiales vel nō. Sed saluo semper meliori iudicio possumus dicere: quod erūt vermes materiales in iferno. Et de hoc expresse loquitur scriptura. Judith. vlt°. vbi dicit. Dabit ignē et vermes in carnes eorum: vt vrātur et sentiāt in sempiternum. Nō

dicit in aiam. Et sic nõ loquit̃ de remorsu cõsciẽtie: sed de verme materiali. Et Eccl'. 7°. di. Vindicta carnis impij ignis ⁊ vermis. Vermis aũt puniẽs carnẽ est vermis corpalis. Nõ obstat modo q̃ vegetabilia ⁊ bruta nõ remanebũt post iudiciũ: nec erit gñatio ⁊ corruptio: q2 cessantibus oĩbus aliis aĩalib⁹ irrationabilib⁹ atq3 omni gñatione ac corruptiõe: põt deus ex putredine inferni facẽ gñari vermes ⁊ ẽt corrũpi ad maiorẽ abhoiationẽ pctõꝝ. Itẽ põt facere durare vermes ⁊ alia bruta terribilia in inferno ad punitionẽ maloꝝ. Vel possumus dicere ⁊ meli⁹ q̃ demones accipiẽt formã vermiũ serpẽtũq3 ac viparũ: silr ⁊ tigriũ atq3 leonũ: ⁊ in tali forma cruciabũt miseros dãnatos ⁊ tales vermes erũt peiores sine vlla cõparatione ⁊ atrociores q̃3 oẽs qui in hoc mundo reperiri possint. Et ita intelligit̃ illud Isaie. 34°. Erit cubille draconum ⁊ pascua structionũ: ⁊ occurrẽt demonia. Et illud eiusdẽ libri. c°. vl°. Vermis eoꝝ nõ moriet̃. Et illud Deute. 32°. vbi dicit deus. Dẽtes bestiaꝝ ĩmittã in eos: cum furore trahẽtiũ sup terrã atq3 serpentium: ⁊ deuorabũt eos aues morsu amarissimo. Unde Virgilius in. 6°. Eneydos inqt. Rostroq3 immanis vultur adunco Immortale iecur tundens fecundaq3 penis. Uiscera: rimaturq3 epulis: habitatq3 sb alto Pectore: nec requies fibris datur vlla renatis. Põt ergo q̃libet dãnatus dicere illud Job. 30. Qui comedũt me nõ dormiũt. O infelices pctõres quilibet vestruz poterit dicere in iferno illud Job. 17°. Putredini dixi: pater me⁹ es tu: mater mea ⁊ soror mea vermib⁹. Intrabunt eni vermes fetidissimi: ⁊ vipe horribiles per os vestrũ: ⁊ p nares atq3 aures: atq3 in viscerib⁹ vos cruciabũt. Et de hoc loquitur Dantes in prima comedia iferni. c°. 3°. dicens.

Questi sagurati che mai nõ for viui.
Erano gnudi ⁊ stimulati molto.
Da mosconi e da vespe che eran iui.
Rigaueno de sangue il loro volto.
Che meschiato de lachryme per fin a pedi.
Da fastidiosi vermi era ricolto. Et ideo clamam⁹ oẽs ad dñm dicẽtes cũ psalmista. Nec tradas bestiis aĩas ↄfitẽtes tibi.

¶ Septima afflictio iferni que dĩ ipoꝛtabilis doloris.

P Eptima afflictio quã habebitis o miseri pctõres in inferno dĩ ĩpoꝛtabilis afflictiõis. Vt eni dicũt theo. in 4°. sen. dist. vl°. Oẽs pene ⁊ dolores atq3 afflictões que possunt in mũdo inueniri: erũt in iferno sine vlla cõparatione terribiliores. Et dãnati cruciabunt̃ horribilr in oĩbus sensibus: vt verificet̃ i eis illud Sap. xj°. Per que qs delinquit: per ea ⁊ puniri dẽt. Pmo ergo affligent̃ in tactu totius corporis ex flagellationib⁹: torturis cõbustionib⁹ ⁊ ceteris tormẽtis. Itẽ q2 ligatas habebũt manus ⁊ silr pedes ⁊ oĩa mẽbra ita q̃ eis nunq̃3 vti poterũt. Iuxta illud Mat. 22°. Ligatis manibus ⁊ pedib⁹ ⁊c. Secũdo cruciabunt̃ in visu ⁊ caligine ⁊ fumo iferni qui nullu3 habebit respiraculũ: nec ipsi alicuius aeris habebũt refrigeriũ. Vñ Apoc. 9°. dĩ. Obscuratus ẽ aer de fumo putei ⁊c. Et p̃ᵃ ait. Ascẽdet fumus in ira eius. Tertio cruciabũtur in olphatu ex fetore incõparabili qui erit in iferno eternalr. De quo dĩ Johelis. 2°. Ascẽdet fetor ei⁹ ⁊ putredo. ⁊c. Quarto cruciabunt̃ in auditu audiendo horribiles clamores dmonũ ⁊ maledictiones ⁊ stridores dãnatoꝝ: ⁊ opprobria vniuscuiusq3 damnati ad proximũ: iuxta illđ Isaie. 3°. Tumultuabit̃ puer cõtra senẽ: ⁊ ignobilis cõtra nobilẽ: pater obiurgabit filiũ: ⁊ filius patrez. Et Isaie. 65°. dĩ dãnãdis. Vos clamabitis pre dolore cordis: ⁊ pre cõtrictione spũs vlulabit̃. Legit̃ aũt q̃ quidã frater cistersiensiũ propter aspitatẽ pnie post multas tẽtationes diabolicas dliberauit exire ordinẽ. Unde apparuit ei mr̃ eius q̃ erat defuncta. Et dixit illi. Quõ poteris sustinẽ penas inferni si nõ potes pati pnias religionis? Cũ aũt ille nõ crederet maiores esse penas ifernales: statim audiuit: tã terribilẽ porcoꝝ grunitũ q̃ nullu3 tonitruũ posset ei cõparari: ⁊ videbat̃ ei q̃ celu3 scinderet̃ ⁊ cadere vellet sup caput eius: qua terribilitate ille monachus expauescẽs in religione pseuerauit. Quinto cruciabunt̃ in gustu: dicẽte psalmista. Fex eius nõ est exinanita: bibent omẽs pcõres terre. Et Jere. 44°. dĩ. Ibi moriemini fame ⁊ siti. Et Isa. 9°. Vir fr̃i suo nõ parcet. Unusquisq3 carnẽ brachij sui vorabit. Et psalmista verũ ait de dãnatis. Fel draconũ vinu3 eoꝝ ⁊ venenũ aspidũ insanabile. Oĩa etiã tormẽta q̃ in hac vita imaginari queunt: habebitis o pctõres: nõ solũ in aĩa: sed ẽt in corpore. Quia sicut beati i celo erũt ad plenũ saciati ⁊ omni dulcedine pleni: ita vos eritis pleni oĩb⁹ dolorib⁹: ifirmitatibusq3: quantũ ad dolorẽ oium ĩfirmitatũ. Et in omnib⁹ mẽbris ⁊ sensib⁹ semp indicibilẽ dolorẽ sentietis. Et hoc est q̃ scriptũ est Job. 5°. c°. de dãnato. Irruet in eũ oĩs dolor. Quilibet ergo dãnatus poterit dicere illud Job. 16°. de demonib⁹ eũ cruciãtibus. Saturati sũt penis meis. Et in eodẽ. c°. Nũc aũt oppressit me doloꝛ meus: ⁊ in nihilu3 redacti sunt oẽs artus mei. Semp eni dãnati tantũ dolorẽ sentiẽt: sicut si ↄtinue oĩa mẽbra illis trũcarẽt.

Et cum

Et cum corpora dānatorum sint sensibilia i sūmo plus sentiet dānatus lesus cum vna sestuca: vt ita loquar: q̄ nos si verberaremur cum vno baculo. Et hoc etiam patet de habēte podagrā qui nō potest sustinere etiam minimū ictum: q tamen alteri podagra nō laborāti nullum causaret dolorem. Item maior est doloratio sine cōparatiōe in corpore vulnerato si vuln⁹ pcutiatur: q̄ in corpore sano. Unde dicit Scotus in.4°.q dolor inferni est intensiuus quia reddit in idem. Si ergo difficillimum est magnum dolorem tēperare.l.si adulterium cum incestu.§.imperatores.ff.ad.l.iuli.de adul.quomodo supportabunt miseri damnati tam terribilia tormenta? Q.

O Peccatores cogitate q̄ terribilis erit dolor vester: si modo non potestis vel modicum dolorem in corpore vestro sufferre. Profecto si sensualitatibus insudabitis: tanto maior erit vestra doloratio: iuxta illud Apoc.18°. Quantum in delitijs fuit tantum date ei tormentum τ luctum. Et ideo minatur vobis dominus Deuto.32°.di. Congregabo super eos mala τ sagittas meas cōplebo in eis. Et ibidem dicit deus. Inebriabo sagittas meas sanguine: τ gladius me⁹ deuorabit carnes. Quod autem i inferno sint diuersa tormenta declaratur p illud qđ legitur i libro qui intitulatur de visione Pauli: vbi dicitur: q quidam deuotus raptus in spiritu vidit in inferno arborem igneam in qua peccatores per diuersa membra p que peccauerant suspendebātur. Et igne supposito cō cremabantur τ diuersimode a demonibus torquebantur. Deinde vidit fornacē septem colorum igniuz diuersas habentem afflictiones τ effectus in torquendo. Et postea vidit rotam igneam imense magnitudinis in qua homines diuersimode suspensi a demonibus cruciabantur multiplicibus tormētis in reuolutione ipsius rote. Deinde vidit flumen igneum τ sulphureum in quo erant diuerse belllue diuersimode torquentes damnatos. Uidit ēt ibi mulieres indutas pice τ sulphure ardenti q̄ cruciabantur diuersimode a diuersis generibus serpētū τ draconū. Nō solū āt cruciabunt̄ dānati exteri⁹: sed ēt interi⁹. Uñ qlibet eorū poterit dicere illud Job.30. Interiora mea efferbuerunt absq̧ vlla requie. Et verificabit̄ in eo illud Deuto.28°. Percutiet te deus egestate: febre τ frigore ardore τ estu. Licet autē dānati habebūt corpus imortale: tamen adeo erit passibile ac tātis miserijs subiectū q substinere vix valebit. Unde psalmista ait. In miserijs nō subsistent. Est aūt notandum sm sctū Bonauenturam in.4°.q maior erit in inferno pena hominum damnatorum q̄ demonum triplici ex causa. Primo qa deus nunq̄ pro malignis spiritibus tanta fecit quanta pro hominibus. Et ideo homines ingrati plus q̄ demones punientur. Secundo quia demones tantūmodo pro vna auersione sūt puniti: de qua resurgere non valent. Sed hominibus deus multotiens ignoscit τ eis gratiam tribuit resurgendi. Et ideo quia pluries peccant τ recidiuant: grauius vindicabūtur. Tertio quia demones solūmodo punientur quo ad substantiā spiritualē: homines vero i corpore τ i anima eternaliter cruciabūtur. Q.

A Udietis quoq̧ o miseri peccatores i inferno terribiles voces dei vos exprobrantis: iuxta illud primi Regū.2°. Dominū formidabunt aduersarij eius: τ super ipsos i celis tonabit. Et hoc est quod scribitur Sapie.5°. Turbabuntur timore horribili. Et Job.2°. Sonitus terroris in aures eius. O infelices quod refrigeriū erit vobis cum non solum deus τ omnes sancti contra vos stabunt: sed etiaz omnes creature vos cruciabūt in vindictā offēsionis creatoris. Iuxta illud Sapiē.5°. Armabit omnem creaturam ad vltionez inimicoꝝ. Et ideo Dauid in persona damnati exclamat psalmo.17°. dicens Dolores inferni circumdederunt me. Unde quidam versificator i psona damnati suspirat dicens.

Hai me dolente quāto sento doglia.
  Che son priuato de vedere idio.
  Hai me vedendo linimico mio:
  Il cor me trema in corpo como foglia.
O mundo inganatore falso erio:
  In cui haueua posto il mio amore:
  Hora me parto cū pena e cū dolore:
  Hai me dolente como faro io?
Risguardo lo re eterno cū gran furore:
  Che mha dal suo aspecto discazato:
  Ne lo inferno son sententiato:
  In quel abysso pien di grande ardore.
O misero infelice τ sfortunato:
  Che mai non pensaua de morire,
  Ai me dispecto me conuen partire:
  De questo mundo che tanto haueua amato.
O stulti τ paci venite a vedere:
  Che fructo porto del mio dilecto:
  Largento e loro lasso al me dispecto:
  E le possessione ad altrui godere.
Uedome giunto a questo puncto strecto:
  Signoria: richeze: amico ne parente:
  Non mi pon dar socorso: hai me dolente.
  Sia lo di che naque maladecto,

Hai me meschino a che son tornato:
Che era tãto bello e tãto forte.
E nõ pẽsaua mai venire a morte:
Hora li vermi mhano mãgiato.
Oyme che son rimasto iganato:
E son cõducto in queste pene forte:
Lanima mia ne lo inferno he ita:
Chiama succorso e non e chi laita.
Oyme che tardo adesso son dolente:
Che mai al mũdo si me delectai.
Hora consumo in questo foco ardente:
E ogni dilecto mhe tornato in guai.
Piango: suspiro: e non giova niente.
Oyme meschino che non me emandai.
Se hauesse facto in vita penitentia.
Non sarebe gionto a si crudel sentẽtia.
O tu che me risguardi pensa bene:
E pone mente a che dei tornare.
Che doue son io venire te conuene:
E non sai [illegible] pũcto delo trapassare.
Io te conseglio che tu faci bene:
E de toi peccati te vadi a confessare.
E menda la vita e non expectar la morte.
Che ella ven presto [illegible] gia e su le porte.
Ognuno aduncha sempre stia apparegiato.
Se peruenire vole a la cita beata. R

O Igitur obstinati peccatores: eligite potiꝰ in hac vita penitentiam agere: ꝙ ad eternos inferni cruciatus accedere. Tam asperi eniꝫ sunt illi dolores: ꝙ dicit Hosti. in sũma: In titulo de penitẽ. ⁊ remis. §. quibus prosint. ꝟ. illud ꝙ grauior est vnius diei penitentia in alia vita: ꝙ hic centum. Imo dicunt theologi in quarto. di. vltima ꝙ si quis sciret cruciatus ⁊ dolores inferni: potius eligeret hic toto tempore vite sue omnibus doloribus ⁊ infirmitatibus angustiari: ꝙ per horã in inferno torqueri. Unde legitur i transitu beati Hieronymi: ꝙ cum tres mortui essent resuscitati meritis sancti Hieronymi ex cõtactu eius sacci: beatus Cirillus episcopus Hierosolimitanus accessit ad vnum ex illis resuscitatis ⁊ inuenit eum amarissime lachrymantem: quem interrogans quare sic fleret cum maxima difficultate eum respondere fecit. Erat enim totus i amaritudine absorptus. Tãdem dixit cuꝫ lachrymis. Ego sic amare fleo: quia scio me peccasse: ⁊ deum iustissimum q nullum malum relinquit i punituꝫ. Et ideo timeo ne me cõdemnet ad eternos cruciatus. Tunc beatus Cirillus dixit. Obsecro [illegible] vt dicas mihi: quales sũt ille pene inferni. Cui respõdit resuscitatus. Scias o Cirille ꝙ omnes dolores: omnia tormenta: omniaqꝫ martyria que in hac vita cogitari possunt sunt solatia in cõparatione minoris pene iferni. Et si qs sciret horribilitatem inferni: potius eligeret stare in hac vita a principio mundi vsqꝫ ad finem cum omnibus cruciatibus: penis ac tormentis que imaginari possint: ꝙ per horam in inferno stare cum minori pena ꝙ habeat dãnatus. Et ideo o maledicti peccatores contremiscite: vos enim ad tales penas peruenietis in quibus eternaliter ⁊ sine intermissione cruciabimini. Scriptam est enim Apoc. 14°. de damnatis. Cruciabuntur igne ⁊ sulphure: ⁊ non habebunt requiem die ac nocte. De quibus tormentis dicitur in 6°. Eneydos mãtuani Uirgilij. Ubi Sibilla loquitur Enee de illis cruciatibus dicens.

Non mihi si lingue centum sint oraqꝫ centũ
Ferrea vox: omnes scelerũ cõprehẽdere formas
Oia penarũ percurrere nomina possẽ.

A quibus horribilibus penis liberet nos deus noster. Amen.

¶ Feria sexta post pasca de septem alijs afflictionibus inferni. Sermo vigesimussecundus.

P Auci idest octo anime salue facte sunt per aquam: prime Petri. 3°. Dicunt doctores ꝙ valde vtile est peccatoribus predicare de terribilibus iferni cruciatibꝰ. Unde sicut mater volens a lacte amouere ifantulum suum: ponit super mamillam suaꝫ aliquã amaram vnctionem. Ita volentes boni predicatores a mundi sensualitatibus ⁊ delectationibus amouere homines preponunt eis amaritudinẽ inferni. Et ideo cuilibet peccatori dicitur Iere. 31°. Pone tibi amaritudinem: dirige cor tuum in viam rectam. Et Bernar. in quodam sermone de peccatoribus ait. Descendant mente in infernum viuentes: ne postea descendant morientes. De quo inferno inquit Dantes in. 3°. c°. ꝑme comedie inferni: loquens vice eius ⁊ dicens.

Per me se ve nela cita dolente:
Per me se va ne leterno dolore:
Per me se va ne la perduta gẽte.
Iustitia mosse el mio alto factore:
Feceme la diuina potestate:
La sũma sapiẽtia el ꝑmo amore.
Denãte a me nõ furon cosse create:
Se nõ eterne: ⁊ [illegible] eterno duro:
Lassati ogni speranza voi che intrate.

Sibilla qꝫ cumana de iferno loquens Enee ut refert. Uir. i. 6°. Eneydos. inquit.

Vestibuli ante ipsum primisq; in faucibus horci:
Luctus et vltrices posuere cubilia cure.
Pallentesq; habitant morbi tristisq; senectus:
Et metus: et male suada fames: et turpis egestas.
Terribiles visu forme: letumq; laborq;. T

SEd hic queritur vtrum damnati resurgent in forma iuuenili sicut beati? Et primo videtur q sic. Nam magister sen. in. 4°. di. 44^a. c°. primo dicit generaliter de mortuis q resurgent in etate iuuenili. Et similiter dicunt communiter theolo. in eadem di. maxime Ricar. noster ibidem arti°. primo. q. 8^a. Et non facit differentiam damnatorum vel beatorum. Tamen subijciendo me semper iudicio ecclesie opinor q damnati qui moriuntur in senili vel decrepita etate non resurgent in forma iuuenili. Nam ista transmutatio fit ad maiorem consolationem et gaudium resurgentium: ac corporalem beatitudinem: vt visum est supra in sermone tertie ferie presentis hedomade. Et ideo damnati non debent hoc commodum consequi. Preterea magister et theologi fundantur super dicto apostoli ad Ephesios. 4°. Ipse autem ibi loquitur solum de beatis: quod patet recitando eius verba ad litteram: qui sic dicit. Unicuiq; nostrum data est gratia secundum mensuram donationis christi: qui dedit quosdam apostolos: quosdam autem prophetas: alios vero euangelistas: alios autem pastores et doctores ad consumationem sanctorum in opus ministerij: in edificatione corporis christi: donec occurramus omnes in vnitatem fidei et agnitionem filij dei in virum perfectum: ad mensuram etatis plenitudinis christi. Ita q loquitur solum de beatis. Sicut loquitur etiam prime ad Thesalo. quarto vbi inquit. Rapiemur cum illis in nubibus obuiam christo in aera: et sic semper cum domino erimus. Habebat enim spem q illi quibus scribebat deberent omnes saluari. Et hanc sententiam videtur confirmare idem apostolus prime ad Cor. 15°. di. Omnes quidem resurgemus: sed non omnes immutabimur. Quod licet intelligatur de alijs imutationibus: etiam intelligi potest de imutatione etatis. Ita q vult innuere q damnati qui moriuntur in senectute permanebunt in ea forma. Ideo dicit Uirgilius vbi supra. Tristisq; senectus. s. erit in inferno. De quo locuturi: septem alias maximas afflictiones considerabimus.

¶ Prima afflictio que dicitur impossibilium affectionis. U

P Rima afflictio damnatorum dicitur impossibilium affectionis. Tria enim semper appetunt damnati: que sciunt se nunquam habere posse: facientes contra illud dictum libri qui dicitur Pamphilus: capitulo. 28°. Mitte quod esse nequit: querere quod esse non pot. Et illius alterius libri qui dicitur facetus c°. x°. vbi dicitur. Non cupiat quisq; quod nunquam possit habere. Primum igitur quod appetunt damnati est habere eternam felicitatem. Nam Ric. in quarto. di. 50^a. arti°. quarto. q. prima. Cum peccatum: vt inquit Augustinus. 19°. de ciuita. dei. c°. 12°. delere non possit extrema nature vestigia: in damnatis remanet aliqua naturalis cognitio: et appetitus. Et ideo cum primus motus naturalis appetitus sit respectu finis in generali: quia secundum philosophum septimo Ethico. cap°. 12°. Finis est principium in appetibilibus. Ex hoc sequitur q damnati naturaliter appetunt finem suum in generali: qui est beatitudo. Unde dicit Dionysius 4°. cap°. de diuinis nominibus. Demones bonum et optimum concupiscunt. Sed hic appetitus naturalis demonum et damnatorum peruersa eorum voluntate peruertitur: quia appetunt illud sub circunstantijs malis. Et iste appetitus eorum Ut inquit Ricar. vbi. s. est ad eorum maiorem afflictionem. Appetere. n. quod appetens videt se non posse consequi: magna est afflictio illius. Secundum autem Tho. 2^a. 2^e. q. 17^a. In damnatis nulla est spes felicitatis consequende: quoniam sicut de ratione beatitudinis est: vt in ipsa quietetur voluntas: taliter q beati sciant certitudinaliter se nunquam beatitudinem amissuros. Ita de ratione damnationis est: vt in ipsa molestetur voluntas: sic q damnati certitudinaliter sciant se nunquam felicitatem adepturos. Et hec est maxima anxietas eorum. Ait. n. Statius in. 2°. Thebaidos. Non grauior miseris mortalibus addita cura. Spes vbi longa venit. Si ergo quando quis appetit quod scit se non habiturum nisi tarde: multum affligitur. Quantum est credendum affligi damnatos: qui semper appetunt felicitatem: quam sciunt se nunquam habituros. X

SEcundo appetunt damnati delectationem peccati. Ait. n. dominus Bonauen. in. 4°. di. 50^a. q licet timor senilis a damnatis auferat actum peccandi quia timent puniri: tamen non aufert ab eis in totum habitum male voluntatis: per quam libenter peccarent: si non crederent ex hoc puniri. Desiderant igitur damnati habere illas sensualitates quas habuerunt in delectationibus peccatorum. Similiter et solatia mundi que nunquam habebunt. Et ideo quanto magis vident se non posse illa habere magis anxiantur. Iuxta illud. Ouidij in epistolis. Nitimur in vetitum semper cupimusq; negata. Y

TErtio appetunt damnati anhilationem suam. Sed circa hoc varie sunt opiniones docto/

rum. Quidam enim dicunt q damnati potius volunt esse sic miseri: q̃ non esse. Fundamentuz cuius accipiunt ab Aristotele. 2°. de anima vbi dicit q omnia esse appetunt. Scdm̃ n. Dionysium. 5°. c°. de diuinis noībus. Inter oīa bona q̄ deus dedit creature: eē est quid optimū ⁊ nobilissimuz. Et ideo Aug. in li°. de libero arbitrio ait. Considera quantum bonū est eē: qd ⁊ bti ⁊ miseri volunt. Et i. x°. de ciui. dei. c°. 27°. et dicit. Ipm vero quadā vi nāli ipsum eē iocundū est: q non ob aliud ⁊ hi qui miseri sunt nolūt interire. Sed his nō obstātibus: ego teneo opinionē doctoris subtilis: ⁊ dn̄i Bona. ⁊ Ric. in. 4°. di. vlt. ar°. 4°. q. 3ª. Qui dicunt: q dānati vellent nō eē: nō per se sed per accidens inquantū. s. ad nō esse sequtur carentia oīs pene: quam sp appetunt. Licet eniz desiderent eē in abstracto. Tñ nō desiderant esse i statu eternaliter infelice. Vident. n. q de suo eē nō possunt consequi delectationem nec vtilitatē: nec per suum eē possunt acquirere aliqd bonuz. Ideo nō est mirū: si tali esse vellet carere: vt malis que eēndo patiunt: carerēt. Nam nō tm̄ bonum est obiectum volūtatis: sed et carentia mali: quāuis nō primo. Unde dicit Aristo. p°. Rethorico. c°. 6°. q nō hr̄e malū ē delectabile. Quapp dī. 5°. Ethi. c°. 6°. q in boni rōne fit minus malum in cōparatione ad maius malum: qꝛ minꝰ malum: magis ē eligibile maiori. Et rōne huiꝰ carentie mali: non eē in tali statu infelici: pōt eē dānate voluntatis obiectum. De duobus. n. malis: semper minus est eligendū: vt ingt Arist. 3°. Topico. Et notaf in. l. i. §. penul. ff. de peri. ⁊ cō. rei ven. Et in. l. i. §. p°. ff. de ven. in pos. mit. Et i. l. quotiēs. ff. de re. iur. Et in. §. colligitur. in auten. de non eli. 2°. nu. coll. pª. Et in. l. ita vulneratus. circa fi. ff. ad. l. aquil. Et in. l. absentē. p°. rn̄°. ff. de penis. Et. 13ª. di. c°. p°. ac. 14ª. di. c°. p°. ⁊. 22ª. q. 4ª. c°. nō solum. Dicat ergo Aristo. qcqd velit de nobilitate essendi: qꝛ ego potius vellē non esse: q̃ esse damnatus ac in tormētis infernalibus in abhominatione diuina eternaliter infelix. Quid enim mihi iuuaret eēntia: si nullius bonitatis esset particeps nisi eterne infelicitatis? Et hāc sententiaz videt tenuisse dn̄s nr̄ Jesus xp̄s. Mat. 26°. di. de Juda dānato. Bonū erat illi si natus nō fuisset homo ille: q̃uis aliqui exponāt soluz de natiuitate ex vtero: ⁊ nō de natiuitate i vtero. Ad auctoritatē aūt Aug. rn̄deri pōt: q intelligit de damnatis solum peccato originali: qꝛ licet sint miseri quia eternaliter puati felicitate: tamē nō habent penam sensus: vt per theolo. in. 4°. dist. 43ª. licet aliqui teneant contrariū. Et iō ipsi potius volunt esse i tali statu: q̃ nō esse. Quia licet careant eternis bonis: nō tm̄ cruciant tartareis tormētis s̄m cōiter doctores. Unde nollent amittere esse qd est simpliciter bonum. Secus autem de damnatis peccato actuali qui proprie dicunt damnati: qꝛ de suo esse nō possunt reportare nisi penas eternas ⁊ tormēta. Dico igitur q dānati vellent anihilari ⁊ nō esse: cōsiderata pena quā in eternum sūt habituri. Et hoc est qd scriptum ē Apoc. 9°. c°. In diebus illis querent homines mortē ⁊ nō inuenient eam: desiderabunt mori: ⁊ fugiet mors ab eis. Job quoqꝫ. 3°. dicit. Quare misero data est lux: ⁊ vita his qui in amaritudine anime sunt? Qui expectant mortem ⁊ non venit. Et Augu. in libro de miseria huius mundi dicit. O mors q̃ dulcis ex quibus taz amara fuisti: te. solam desiderant qui te vehementer oderunt.

Z

Et si queratur cur deus non priuet damnatos esse: ⁊ ad nihilū redigat respōdet Tho. pª. 2ᵉ. q. 87ª. ar. 4°. in solutione primi argumenti assignans tres rationes. Sed nos possumus breuiter assignare illam quam ponit Greg. 17°. moraliū di. Cuius vita mortua fuerit in culpa: eius mors semper viuere debet in pena. De qua morte inquit Hieronymꝰ. ad Augustinū. Horreo mortem viuacem: horreo vermen mordacē: horreo incidere in manus mortis viuacis ⁊ vite morientis: hec ille. Et Gregori. vbi. s̄. dicit de damnato. Cruciabitur ⁊ non extinguetur: morietur ⁊ semper viuet: finietur ⁊ sine fine manebit. Et Augusti. in sermone de aduentu Christi ad iudicium ait. Veh illis qui cum diabolo habebunt mansionem: ⁊ ascendet fumus tormentoꝝ eorum in secula seculorum: quorum vermes nō morientur: ⁊ ignis non extinguetur: ⁊ ibi erunt vbi nulla vox nisi gemitꝰ. Ubi nulla requies nisi ignis: vbi nullum refrigerium nisi flāma: vbi nulla lux nisi tenebre. Et non erunt vnq̃ in memoria apud deū. Quoꝝ cibꝰ cruciatꝰ: ⁊ mansio eorū cū diabolo: vbi nulla est visitatio sꝫ cōsumatio: vbi nulla ē idulgētia: vbi nullus ad cōuersionē locꝰ nullus ad veniā regressus. Et idē i libro meditationū ingt. c°. 34°. Ignis āt gehēne semper ardebit ⁊ nunq̃ lucebit: semp exuret ⁊ nūq̃ cōsummet: semper afficiet ⁊ nunq̃ deficiet. Licet autem methaphorice dicatur dānatus redigi ad nihilationem: iuxta illud psalmi. Ad nihilum deductus est in conspectu eius peccator: qꝛ priuatur omnibus bonis spiritualibus ⁊ corporalibus: tamen quo ad hoc ut moriatur: qd ipse maxime ōsiderat: nunq̃ poterit anihilari. Et iō

o scelerati peccatores. Audite quid Gregorius in 7°. moraliū dicat loquēs de inferno. Ibi erit miseris mors sine morte: et defect⁹ sine defectu. Ibi enī mors semper icipit: et defectus deficere nescit.

¶ Secunda afflictio inferni que dicitur famis et sitis afflictionis.

A

Secunda afflictio quā habebitis o peccatores in iferno dicitur famis et sitis afflictionis: et oium aliarū necessitatū. Sicut enim beati i celo habebūt omnia bona delectabilia: et affluentiaz omniū rerum ita ecōtrario damnati habebunt carētiam omnium rerū et patientur oēs necessitates: habebunt enim famē et sitim atqz somnum: et nunq̄ comedere vel bibere aut dormire poterūt. Qui igitur in hoc mūdo affluebāt diuitijs: abundabant tēporalibus bonis possidebāt thesauros et iperabant alijs: induebantur purpura et bisso: dormiebāt in lectis eburneis: nutriebant canes et aues ad venandū: gaudebāt in sonis: cāticis: et choreis et letos ducebant dies: oibus his in inferno carebūt: et in oī egestate ac penuria: fame ac siti: ac sono: oiqz alia necessitate cruciabūtur. Patet hoc per exemplum qḋ dixit saluator noster vt habet. Luc. 16°. vbi inquit. Quod erat quidam homo diues qui induebatur purpura et bisso: et epulabatur quotidie splendide. Erat autē et quidā mēdicus nomine Lazarus qui iacebat ad ianuam eius vlceribus plenus: cupiens saturari de micis que cadebant de mēsa diuitis: et nemo illi dabat: sed et canes veniebant et lingebant vlcera ei⁹. Factū est autē ut moreretur mendicus et portaretur ab angelis in sinu abrahe. Mortuus est autem et diues: et sepultus est in inferno. Eleuās autē oculos suos cum esset itormentis vidit Abraham a lōge et Lazarū i sinu eius. Et exclamans dixit. Pater Abrahaz miserere mei: et mitte Lazarum: ut itingat extremū digiti sui in aqua: ut refrigeret linguaz meā: quia crucior i hac flāma. Et dixit illi Abraham. Fili recordare quia recepisti bona i vita tua: et Lazarus similiter mala. Nūc vo hic cōsolatur: tu vero cruciaris.

B

Et ideo o sēsuales qui nō potestis modo sufferre aliquam necessitatē famis: aut sitis: considerate q̄ in inferno habebitis oēs istas necessitates: et nunq̄ poteritis eis satisfacere. Semper enim habebitis famē: et videbitur vobis q̄ habeatis ad os omnia comestibilia: et nunq̄ illa tangere vel comedere poteritis. Sēper sicietis videbitur qz vobis q̄ habeatis prope aquā dulcez: et oēs potationes delectabiles et nunq̄ bibere poteritis. Sed verificabitur i vobis illud Job 18°. Exardescet contra eos sitis: et attēnuabit fame robur eorum: et inedia inuadet costas eorū. Unde dicere poterūt illud Trenorū. quito. Pellis nostra quasi clibanus exusta est a facie tempestatum famis. O auari qui sititis aurum et argētum: demones in os vestrum proijcient aurū liquefactū bulliens: dicentes vnicuiqz vestrum aurum sitisti: aurū bibe. Sicut fecerūt Parthi Marco crasso romano. Et de his visionib⁹ epularum et delitiarū loquitur Virgilius. 6°. Eneydos dicens.

Lucent gēmalibus altis.
Aurea fulcra thoris: epuleqz ante ora parate.
Regifico luxu: furiaz maxima iuxta.
Accubat: et manibus phibet cōtingere mēsas.

Similiter demones vobis ad maiorem penam dicent. Ecce q̄ inimici vestri nunc gaudent: et tripudiant: ludunt et consolantur et consumunt bona vestra: quo vos tanto sudore acquisiuistis O insensati: quibus reliquistis bona vestra? saltem de bonis vestris omnes consolationes recipere debebatis: vt postq̄ priuandi eratis paradiso: saltem gauderetis quantum possibile erat in seculo. Similiter etiam audiēt miseri damnati vocem dei dicentis illud Isaie. 65°. Serui mei comedent et vos esurietis: serui mei bibent: et vos sitietis: serui mei letabuntur: et vos confundemini: serui mei exultabūt: et vos vlulabitis. Et hoc sufficiat pro secūda afflictiōe.

¶ Tertia afflictio que dicitur intollerabilis frigidationis.

C

Tertia afflictio inferni dicitur intollerabilis frigidationis. Ut enim dicunt Theologi i. 4°. di. 44ª. maxime Scotus: ac Ricardus: et beatus Thomas eodem libro. di. 50ª. ar°. 3°. q. 3ª. et Ricar. i quolibeto suo. q. 29ª. ponētur miseri damnati in glatie et aqua frigidissima: et sentient tam magnum frigus: ut non possit maior cogitari. Et ad maiorem dolorem: in ignem proijcientur. Et sic infocati proijcientur ad frigora niuium. Similiter postq̄ fuerint in aquis frigidissimis: et in glatie cōgelata: proijcientur in ignem: et hec erit vehementissima afflictio. Unde Scotus i quarto distin. 41ª. ar°. secundo dicit q̄ vehemens dolor ē

si man⁹ fuerit excessiue frigida ex tactu niuis vel glatiei: et statim approximetur igni: et maxima afflictio est ab illo dolore in alium mutari. Et fuit sententia Augustini in libro meditationum. c°. 26°. O igitur vos qui pellicijs et vestibus atque calciamentis muniti: habetis carnem tam delicatam quod ad aerem non vultis accedere tempore magni frigoris: et non potestis paruum frigus tollerare: Audite quid scriptum sit [redacted] quolibet vestrum Job. 24°. Ad nimium calorem transeat ab aquis niuium. Et Sapientie. 16°. c°. dicitur. Spes ingrati tanquam vernalis glaties tabescet. Scitote igitur [redacted] peccatores damnandi quod secundum beatum Bonaturam. in. 4°. di. 44ᵃ. ar. 2°. q. 2ᵃ. simul eritis afflicti ab omnibus elementis secundum diuersas partes ita quod ab vna parte sentietis aspetrimum frigus et ab alia calorem prout diuersis vicijs fuistis infecti. Alij autem dicunt quod in singulis partibus corporis simul et semel habebitis in inferno imensissimum calorem et ardorem: et intollerabile frigus. Et hoc ex virtute diuina: licet forte vobis videatur impossibile: sicut inquit Ricar. in 4°. di. 44ᵃ. ar°. vltimo. q. vltima. Quamuis ergo duo contraria non possint naturaliter concurrere in eodem subiecto in eodem instanti temporis. Vt inquit. Aristo in predicamentis et in. 2°. Top. ac in. 2°. Perier. in vltimis verbis: et notatur in. l. si ancillam. ff. de vsuca. pro suo. Unde dicitur quod admisso vno ex contrarijs: necesse est aliud excludi. Et notatur in. c°. cum renunciatur. 32ᵃ. q. pᵃ. Et i. l. cum pretor. in prin. ff. de iudi. Et est textus in. l. hec verba. ff. de verbo. signi. Tamen deus qui potest super naturam: potest hoc facere. Sicut etiam impossibile est accidentia esse sine subiecto per naturam: vt inquit Aristo. in predicamentis et primo Phisi. primo de genera. 6°. Topicorum et. 6°. Metha. Et tamen in sacramento altaris sunt accidentia panis sine subiecto: et substantia panis. Ut probant theologi in. 4°. di. 12ᵃ. Et ibi Ricar. ar°. primo. q. pᵃ. et. 2ᵃ. Similiter secundum Ansel. in libro [illegible]onologion. c°. 21°. Naturaliter impossibile est vnum corpus esse in diuersis locis in eodem tempore. Et tamen corpus Christi in sacramento est in diuersis partibus mundi: vt probant Theologi in. 4°. di. 1ᵃ. Et ibi Ricar. noster ar°. 2°. q. 2ᵃ. Ita igitur in proposito: deus potest facere quod frigus et calor concurrant in eodem corpore in eodem instanti temporis: licet sint contraria. Et de hoc loquitur Dantes in tractatu de inferno dicens.

A sofferir tormenti caldi e fredi.
Simili corpi la virtu dispone.
Che como fa non vol cha noi si suedi.

Et hoc sufficiat quo ad tertiam afflictionem.

¶ Quarta afflictio que dicitur horribilis inflammationis.

Quarta afflictio appellatur horribilis inflammationis. De qua scriptum est Mathei. 25°. quod dicet dominus damnatis. Ite maledicti in ignem eternum et Apoc. 14°. scribitur. Consumabuntur igne et sulphure Et Mathei. 15°. dicit saluator. Mittent eos in caminum ignis. Infernus enim appellatur caminus ignis. Item Iere. primo dicitur. Olla succensa propter calorem et feruorem. Unde Gregorius refert in libro. Dialogo. quod quidam sanctus solitarius habitans in quadam insula maris dixit quibusdam romanis qui ad illam insulam nauigauerant: quod mortuus erat Theodoricus rex pessimus: quem ipsi sanum dimiserant rome: et quod ipse viderat eum nudum et discalciatum vinctisque manibus proijci in ollam vulcani. et Ezechielis 22°. dicitur. Omnes isti sicut es: et stagnum: et ferrum: ac plumbum: in medio fornacis facti sunt. Et Deutoronomij. 32°. ait deus. Ignis succensus est in furore meo et ardebit vsque ad inferni nouissima. Et secundi Regum. 23°. scriptum est. Preuaricatores quasi spine ardebunt. Et Eccl. 21°. Stupa collecta sinagoga peccantium: et consumatio illorum flamma ignis. Et Isaie. 9°. Erit populus quasi esca ignis. Et. 13°. eiusdem libri. dicitur Tortiones et dolores tenebunt et quasi parturientes dolebunt. Et loquitur de damnatis. Et. 34°. c°. etiam scribitur de inferno. Et erit terra eius in picem ardentem nocte [redacted] die: non extinguetur in sempiternum: ascendet fumus a generatione in generationem: et desolabitur in secula seculorum. Et Isaie vltimo. c°. dicitur. Ignis eorum non extinguetur. Et Job. 20. scriptum est. Deuorabit eos ignis: qui non succendetur. Et Abacuch. 2° Laborabunt populi in multo igne. Et psalmo. 1°. dicit Dauid. Pluet super peccatores laqueos ignis sulphur etc. Et Ezechielis. 22°. In igne ire mee consumpsi eos. Et Apoc. 18°. In vna die venient plage eius: mors et luctus et fames: et igne comburentur. Et Apoc. 20. Qui non est inuent⁹ in libro vite scriptus: missus est in stagnum ignis. Et Mathei. 18°. dicit saluator. Bonum est tibi cum vno oculo in vitam intrare: quam duos oculos habentem mitti in gehennam ignis. De hoc etiam dicit Vir. sexto Eneidos.

Respicit Eneas subito: et sub rupe sinistra.
Menia lata videt triplici circūdata muro.
Que rapidus flāmis ambit torrētibus amnis
Tartareus flegeton: torquetq; sonantia saxa.
Et Isido. li°. primo de sūmo bono. c°. 29°. īquit. Duplex est pena damnatoꝝ in gehenna: quoꝝ mentem vrit tristitia et corpus flamma. Sed de hoc igne possunt querī tria. Primo querit vtrū ignis infernalis sit corporeus. Et licet Damascenus libro quarto dicat de illo igne: qualis sit deus nouit: tamē communiter dicūt doctores in. 4°. sententiaꝝ. di. 44ª. maxime ibi Ric. noster ar°. 2°. q. tertia: q ille ignis est corporeus a pricipio mūdi cū alijs creaturis pductus et ordiatus adeo ad reprobos cruciādos. Et hoc asserit Aug. i li°. p°. de mirabilib9 sacre scripture c°. 2°. Et i. 21°. de ciui. dei. c°. x°. idē inqt. Gehēna illa: q et stagnū ignis et sulphuris dr corporeus ignis est. Et Gregoriꝰ in. 4°. Dialogoꝝ dicit. Ignē gehēne corporeum esse nō ambigo. Et dicunt theologi in. 4°. sentē. disti. 44ª. maxime Ricar. noster ibidē arti°. 2°. q. 4ª. q ignis inferni quantū ad inflāmandum est eiusdem speciei cū igne elemētali. Quia sicut omnis aqua omni aque est eadē specie: fm philosophū primo Topicoꝝ. Et Augustinū in questione. 27ª. ad Orosium vbi ait: q aque que per celos sunt: eiusdem sunt speciei cum istis inferioribus. Ita omnis ignis: omni igni est idem specie. Dicunt tamen doctores q ignis iferni habet maiorem efficaciam et virtutem: q ignis elementalis. Unde dicit Augustinus: q ignis noster quem habemus in terra: in comparatione ignis inferni est sicut fumus ignis nostri in comparatione ipsius ignis. Imo fortius dicunt quidam: q noster ignis est sicut ignis depictus in muro in comparatione ignis veri. O igitur peccatores quomodo poteritis sufferre ignem inferni: cum dicat Augustinus. 21°. de ciuitate dei. c°. 4°. q nihil est in igne vrente molestius.

Secundo de isto igne queritur vtrum possit animas separatas a corpore cruciare. Istam questionem tangit Scotus et sanctus Bonauē. in quarto distin. 44ª. et Ricardus ibidem arti°. 1°. q. nona. et Tho. in quarto scripto. distin. 44ª. ar°. 3°. et contra gen. libro. 4°. c°. 90. Et in secundo quolibet. q. 13ª. et in. 3°. quolibet. q. 23ª. Et in questionibus de anima. q. 21ª. et omnes concludunt q sic. Et hoc tenet Augustinus. 21°. de ciui. dei: capitulo. x°. Scriptum est enim Mathei. 25°. de damnatis. Ite maledicti in ignem eternum: q paratus est diabolo et angelis eius. Et quo arguit Gregorius in quarto Dialogorum dicens. Si diabolus eiusq; angeli cum sint incorporei: corporeo igne sunt cruciandi: quid mirum si anime etiam anteq recipiant corpora possint corporea sentire tormenta. Dicit ergo Ricardus et alij preallegati theologi omnes vbi supra: q ille ignis cruciat spiritus separatos in quantum est instrumentum diuine iustitie. Sicut videmus res habere multas actiones in virtute principalis agentis: que eis non cōpeterent absolute. Sicut calor naturalis in virtute anime quertit nutrimentum in carnem: et sicut securis in virtute motoris scindit arborem. Dicit autem Augusti. vbi supra: q sicut anima a sui creatione coniungitur corpori [redacted] dans [redacted] vitam: ex qua cōiunctione anima ipsa vehementem concipit amorē ad corpus suum: sic anima damnata ligatur igni et detinetur ab eo vt accipietis ab ipso igne penam et ex illa coniunctione pcipit horrorē et dolorem. Et Grego. vbi supra ait. Anima non solum videndo: sed etiam experiendo incendium patitur.

Tertio queritur vtrum ignis infernalis erit ppetuus nō tamē consumens dānatos: sed solum crucians. Et hanc questionem Ric. mouet in. 4°. di. 44ª. ar°. 2°. q. 5ª. Et respondit: q erit ppetuus. Nā Matthei. 25°. a saluatore nostro ille ignis appellatur eternus. Quod nō est intelligendum a parte ante: sed a parte post. Et hanc opinionem tenet Aug. 21°. de ciuitate dei. q aūt non consumantur damnati illo igne probat Ricar. in eadem di. et ar°. q. 7ª. Scriptū est enim Job. 20. Lucent omnia que fecit: nec tamē cōsumet. Et q hoc sit possibile. s. facere durare ī ppetuum ignem inferni: et in ipso dānatos non annihilari: probat Augusti. 21°. de ciui. dei. c°. 4°. 5°. et. 6°. vbi dat multa exempla mirabilia. Primum est de Salamandra quod est animal habitans in igne: nec tamen ab eo consumitur. Similiter et de mōte ethna: q est in sicilia. Et de mō[redacted] vulcano: et de olimpo a quibus montibus exit continue flamma: et non nutritur aliquibus elementis et tamē semper durat. Et fm Greg. i. 4°. Dialo. ab ipsis mōtib9 audiūt voces terribiles: que putātur eē dānatoꝝ. Et ibi dr eē os iferni.

Similiter apud garamātas dicit Aug. eē fontē q ī die ē tam frigidus: vt de eo nō possit bibi: et ī nocte tā calidus vt nō possit tāgi. Silr ī epiro dicit eē aliū fontē ī quo si ponātur faces extincte: subito accenduntur. Item [redacted] archadia dicit esse lapidem qui vocatur albeston: qui accensus semel: amplius nō pōt extingui. O igitur infelices pcōres: si mō nō potestis tenē p momentū

vnū digitum in isto igne:quomodo poteris sta/
re per mile milia annorū:imo per infinita secula
seculoꝝ toto corpore ꝛ anima submersi i illo hor/
ribili igne īfernali:qui nō solū exterius vos cru/
ciabit ꝛ vret sed etiam per os ac nares : ꝛ p alias
corporis apertiones ingrediēs:omnia viscera ve
stra decoquet? Ideo exclamat Isaias.caº.33º.di.
Quis poterit habitare de vobis cū igne deuoran
te:ꝛ cum ardoribus sempiternis? Quod cōside/
rans quidam scūs pater ad cuius celam perrexe
rat quedam īpudica meretrix:eūqꝫ tentabat ꝛ ī/
citabat ad libidinē: statim cepit comburere sibi
digitos ad ignem lucerne dicens. Volo videre ꝛ
experiri si potero pati ignem inferni qui combu/
ret luxuriosos: ꝛ sic a tentatiōe liberatus est: ꝛ me
retrix illa mortua est ex horrore talis visionis: vt
legitur i vitis patruꝫ. Si quis autem videret il/
lum terribilem ignem:profecto fugeret oēm cāꝫ
perueniendi ad eum:iuxta illud Naum tertio.
Omnis qui viderit [illegible] resiliet a te. Ad confirma/
tionem quoqꝫ predictorum de igne īfernali dant
aliqui doctores aliud exemplum dicentes : ꝙ si/
cut ꝯm medicos cor hominis mortui veneno mi
xtum si in igne ponatur comburitur sed nō con
sumitur:sic mortuus veneno peccati in inferno
perpetuo comburetur ꝛ nunqꝫ consumet̄ . Sed
scitote o maledicti peccatores:ꝙ nō solū ab igne:
sed etiam ab omnibus alijs elementis: videlicet
ab aqua ꝛ ab omnibus alijs creaturis cruciabi
mini. Ut probat Ricardus in.4º.dist.44ª.arº.
secūdo.q.xª. Et scūs Bona.ac Scotus in eadeꝫ
dist. Et hoc predixit Salomon Sapie.5º.dicēs.
Pugnabit pro illo orbis terraꝝ cōtra īsensatos.
Et in eodem caplō etiam dicit. Candescet i illos
aqua maris: ꝛ flumina cōcurrēt duriter. De hoc
igne terribili: ꝛ de alijs penis inferni:loquit̄ Au
gustinus in sermone ad heremitas di. Unus est
igitur ignis singulis ꝛ corporeus: vt īsensatos pec
catores corporaliter cruciet: nec lignis: nec pice:
nec oleo nutritur:sed p peccatuꝫ semel accēsum:
in eternum durare nullatenꝰ dubitare debemꝰ.
O inferne:tu latus es ꝛ mensuram non habes:
profundus es: ꝛ nullum fundum te habere co/
gnosco. Insaciabilis es:quia omnes tam paupe/
res qꝫ diuites libenter te suscipere audio. Ple//
nus es ardore incomparabili: plenus es fetore i
tollerabili: plenus omni dolore :innumerabili.
Ibi est omnis miseria:ibi tenebre:ibi nullus or/
do:ibi error eternus:ibi nulla spes boni:sed om/
ne malum quod extimari pōt dānatis in eternū
erit. Sed si queratur vtrū omnes sentiāt eandē
penam in iferno? Respōdet Augustinus i.21º.
de ciuitate dei.caplo.16º.ꝙ pro quātitate pecca/
torum sentietur ꝛ grauitas penarum. Sicut eniꝫ
quanto maiorē quis ponit fasciculum lignorum
in igne:tanto maiorē flāmam facit. Ita ꝛ vos o
diabolici peccatores:quāto maiorem cumulum
peccatorū facietis:tāto magis eternale vos incen
dium aliaqꝫ multiplex īfernalis pena cruciabit.
Ut īquit Ricardus noster i.4º.dist.44ª.arº.
vltº.q.9ª. Unde dicit Gregorius libro.9º.mo/
ralium versus finem. Sicut vno sole omnes tā/
gimur:nec tamē sub eo vno ordine om̄es estua/
mus:quia iuxta qualitatē corporis sentitur etiā
pondus caloris:sic dānatis ꝛ vna est gehēna que
afficit: ꝛ tamen nō vna qualitate om̄es combu/
rit:quia quod hic agit dispar valitudo corporuꝫ:
illic exhibet dispar causa demeritoꝝ. Et idem di/
cit Augustinus i libro meditationuꝫ: capitulo.
26º. Et.21º.de ciuitate dei.cº.16º.

¶ Quinta afflictio que dr̄ blasphemationis. ꝗ

Q Uinta afflictio quam habēt dānati in
īferno dicit̄ blasphemationis. Unde scien
dum ꝙ ipsi damnati sunt totaliter pri
uati omni charitate dei ꝛ proximi. Si
enim haberent vel vnā guttam charitatis vt di
cebat Guillielmus episcopus parisiēsis:sapor eiꝰ
esset tam dulcis ꝛ fortis:ꝙ cōdiret oīa eorū ma/
la. Erunt autem cōfirmati ꝛ obstinati i indigna
tione:inuidia:ira: ꝛ odio dei ꝛ proximi : ꝛ pleni
erunt impatiētia ꝛ amaritudine. Unde cuilibet
dānando dicitur Ezechielis.23º. Calicem mero
ris ꝛ tristitie bibes: ꝛ potabis vsqꝫ ad feces . Et
ideo ex impatientia ꝛ conturbatione ac furore:
blasphemant deum ꝛ sanctos. Isaie.8º. Cuꝫ esu
rierint irascentur: ꝛ maledicentur regi suo ꝛ deo
suo. Dicit autē philosophus in primo libro poe/
trie sue ꝙ in iferno continua est lis. De blasphe/
mia vero dei scriptum est Apoca.16º. Blasphe
mauerunt deum celi: ꝛ manducauerunt liguas
suas pre doloribus ꝛ vulneribꝰ suis. Patet hoc
per exemplum quod legitur in sūma de septē do
nis vbi dicitur ꝙ cum quidam vsurarius infir/
maretur ad mortem nec sacerdos vellet ei sacra
menta conferre:nisi restitueret vel cautionem fa
ceret:illeqꝫ recusaret:hortabantur ad hoc cum
filij eius ne ad infernum descenderet moriens.
Ille vero respondebat. Nescitis quid petatis.
Si vellem male ablata restituere relinquerem
vos pauperes ꝛ egenos:meliusqꝫ est se cōmitte/
re misericordie dei:qꝫ misericordie hominū. Et
in hac pertinacia mortuus est vsurarius ille: ac
in iferno sepultus. Ex filijs autem eius duobus:
dixit alter ad alterum . Pater noster mortuus

est: non imitemur eum retinēdo vsuras per illū extortas: sed reddamus creditoribus: vt saluari possimus. At alter respondit. Ego meam partez retinebo: nec illam restituere curo. Si pater noster vsuras fecit ⁊ non restituit: ipse non ego penam portet. Alter ergo portionem suaz restituit: ⁊ seculum deserens dei obsequio se totum tradidit. Dum autem qui in seculo remāserat mūdanis se īmergeret: infirmatus ad mortem: nec penitens secutus est patrem. Quod frater audiēs rogauit deum: vt patris ⁊ fratris eius statum ei dignaretur ostendere. Una igitur dierum cū oraret vidit terram apertam: ⁊ in īferno patrē ī flāmis penitus sepultum: ⁊ filium eius fratrez suū iacens super eum: maledicebatqꝫ pater filiuz dicētes. Maledicta sit hora in qua te genui fili: ⁊ tu sis maledictus: quia propter [illegible] feci vsuras ⁊ nolui restituere: ne te pauperem relinquerez. Et propter hoc crucior in hac flamma. Et filius respondebat. Maledictus sis tu pater: ⁊ maledicta dies in qua me genuisti: quia exēplo tuo docuisti me fenerari: ⁊ vsuras extortas noluisti reddere: propter qđ crucior in inferno. Et post hec ambo pariter eiulantes blasphemabant cuncta creata ⁊ creatorem illorum. Quod cernens ille seruus dei: gratias deo egit qui eum liberauit de tanto malo. Ideo de damnatis loquens Dantes in tractatu de inferno dicit:

Biastemano dio e li lor parenti:
E la humana specie e lhora: el tēpo e il seme
E il giorno de loro vita e nascimenti.

¶ Sexta afflictio que dicitur inconsolabilis lamentationis.

Sexta afflictio quā habebunt damnati in inferno dicitur inconsolabilis lamentationis. Et iste est cantus dānatorum habēs sex notas. s. Ut: re: mi: fa: sol: la. Primā notam vociferando profert quilibet dānatus dicēs. Utinā consumptus essem ne oculus me videret: fuissem quasi non essez de vtero trāslatus ad tumulum. Job. x°. Secunda vero addit dicens. Repleta est malis anima mea. psalmo 87°. Et omnes alij respondent cum eo. Repleti sumus despectione. psalmo. 122°. Tertiā autem notam insimul cantant dicentes. Miserabiliores sumus omnibꝰ hominibus. prime ad Corin. 15°. Quartam vero notā cantat vnusquisqꝫ eorum dicens. Facies mea intumuit a fletu. Job 16°. Et iterum. Faciem meam operuit caligo. Job. 23°. Quintam autem notam adiungunt omnes simul dicentes. Sol intelligētie nō ē ortus nobis ⁊ in malignitate nostra cōsumpti sumus Sapientie. 5°. Sextam vero notam similiter decantant dicentes. Lassati sumus ī via iniquitatis ⁊ perditionis. Sapientie. 5°. Et iterum Lassis non datur requies: ⁊ pellis nostra quasi clibanus exusta est: ⁊ defecit gaudium cordis nostri: ac conuersus est in luctum chorus noster: ⁊ cecidit corona capitis nostri. Ueh nobis qꝛ peccauimus: ⁊ propterea mestum factum est cor nostrum: ⁊ contenebrati sunt oculi nostri. Trenoꝝ vltimo. Sciendum est ergo ꝙ in inferno nunq̄ damnati cessabunt a suspirijs: ⁊ maximis clamoribus: ⁊ lamentationibus. Et causā assignat Isaias. 22°. c°. dicens Dies enim interfectionis ⁊ cōculcationis ac fletus a domino deo exercituum. Unde saluator noster Matth. 22°. īquit. Ibi erit fletus ⁊ stridor dentium. Sed notandum ſꝫ Ricar. in. 4°. di. 50ª. ꝙ in inferno nō erit corporalis fletus in quantum est quedam resolutio corporalium lachrymarum: quia talis resolutio nō erit ī alia vita: cum pertineat ad statum corruptibilē. Sed erit ibi maximus dolor īterior ⁊ exterior cū turbatione: ita ꝙ suspirabunt ⁊ lamentabuntur damnati pre doloribus cum turbatione oculoꝝ ⁊ motu capitis ⁊ stridore dentium ⁊ pre maxima angustia: vultus ⁊ caro ⁊ capilli contrahentur. Et de his lamentis loquitur Dantes in tractatu de inferno dicens.

Quiui suspiri pianti e alti guay.
Resonaueno per laere senza stelle.
Di che alcō menzar ne lachrymay.

O Si possemus ponere aures ad os inferni profecto audiremus horribiles voces miserorum damnatorum clamantium ⁊ dicentiuz. Heu heu: q̄ vrens ⁊ ardēs est ista flāma. Quis dabit nobis ad refrigerandum guttulam aque? Quis nos liberabit a cruciatibꝰ istis? Quis nos consolabitur ī tot meroribus? Ubi sunt amici nostri? Ubi diuitie? Ubi potentia? O vita nostra plena omni dolore ⁊ angustia: o vita destituta omni auxilio: omniqꝫ solatio. Audiretis profecto quēlibet damnatum blasphemantem ⁊ dicenté. Heu mihi quare me creasti deus? Job. x°. Quare de vulua eduxisti me? Maledictus [illegible] pater meus ⁊ mater qui me cōcepistis. Ecclesiastici. 41°. De patre impio conqueruntur filij: quoniaz propter ipsum sunt in opprobrium. Maledictus sit dies ī qua natus sui. Job. 3°. c°. Pereat dies ī qua natus sum. Et nox in qua dictum est natus est homo in mundum. Heu mihi quia priuatus [illegible] videre gloriam dei. Isaie. 25°. Tollatur impius ne videat gloriaz dei. Heu mihi quia semper ardebo [illegible] hoc igne eternali. psalmo. 96°. Ignis anī

ipsum precedet et flāmabit in circuitu inimicos eius. Heu quia vndiqz circundatus sum penis et doloribus. Danielis.13°. Angustie sūt mihi vndiqz. O obstinati peccatores: o corda adamantina: duriora saxis: quare non plangitis audiendo tam horribilia? O lasciui iuuenes qui ridetis et tripudiatis: audite qd dicat vobis saluator Luce.6°. Ueh vobis qui nunc ridetis: quia lugebitis et flebitis. Plangite ergo nūc peccata vestra ne ineternum plangatis. Ait enim saluator noster Matthei quinto. Beati qui lugent quoniā ipsi consolabuntur.

¶ Septima afflictio que dicitur eterne desperationis. Ll

S Eptima afflictio: quam habebunt damnati in inferno dicitur eterne desperationis. De quolibet enim damnato dicitur Job.15°. Non credit q de tenebris reuerti possit ad lucem: circunspectans vndiqz gladium. Et ibidem. Auferetur de tabernaculo eius omnis spes fiducie. Et psalmista inqt. In inferno nulla est redemptio. Unde si damnati plorarent plures lachrymas q̄ sint gutte aque maris, non possent deum placare nec remissionem pene aliquam impetrare. Ipse enim ait Prouer. primo. Tunc clamabunt et non exaudiam eos: et cetera. Et ideo dicitur Ecclesiastes nono. Quodcūqz potest manus tua facere: instanter operare: quia nec opus: nec ratio: nec sapientia erit apud inferos quo tu properas. Nulla.n. erit via: nullūqz remediū euadendi illas penas perpetuas. Unde Gregorius.7°. moraliū inqt. In iferno erit frigus itollerabile. Ignis inextinguibilis: vermis imortalis: tenebre palpabiles: flagella cedētium: horrida visio demonū: confusio peccatorum: et desperatio omnium bonorum et c. Pro cuius declaratiōe mouetur questio. Utrū deus iuste puniat morientes in peccato mortali pena eterna? Et respōdent quidā perfidi: quorum dicta refert Augustinus.21°. de ciui. dei. 11°. c°. dicētes q deus iniuste faciet dans penam eternam peccatoribus: et possumus arguere sic. Pro mensura peccati debet esse plagarum modus. Deut. 25°. et l. i. §. sed et qui porcum. ff. de abige. l. respiciendum. ff. de penis. et l. pedius. §. p°. ff. de incendio rui. et nau. Unde dicit saluator Matthei.7°. et Luce.6°. et Marci.4°. et habetur in. c°. qualiter et quando. de accusa. el primo. In qua mensura mensi fueritis: remitietur et vobis. Sed mēsura peccati nō est ifinita: cum sit a virtute finita: ergo nec cruciatus eius debet esse infinitus. Ad hanc questionem respōdit Ricar. noster in.4°.

distinctio.44ª. ar°.2°. questio.pª. di. q deus iuste punit peccatores in peccato mortali morientes pena eterna. Et hoc possumus probare quattuor rationibus. Primo propter voluntatem. Et hanc rationem tangit Gregorius.4° libro dialogorū. respōdens ad argumentum in cōtrarium factum. Ibi enim Petrus diaconus eius: cum interrogat dicens. Scire vellem quomodo iustum est: vt culpa que cum fine perpetratur: sine fine puniatur. Et Gregorius respōdit. Hoc recte petre diceretur: si iustus iudex non corda hominum sed solum facta pensaret. Iniqui enim ideo cum fine deliquerunt: quia cum fine vixerunt. Nam voluissent vtiqz si potuissent sine fine viuere: vt possent sine fine peccare: ostendunt enim quia in peccato semper viuere cupiunt qui nunq̄ desinunt peccare dum viuunt. Ad magnam ergo iustitiam iudicantis pertinet: vt nunq̄ careant supplicio: qui in hac vita nunq̄ voluerūt carere peccato: hec ille. Ad idē facit capl'm. legat. 24ª. q.2ª. Augustinus quoqz hoc cōfirmans. de pe. di. 7ª. c°. si. inquit. Qui impenitēs moritur: omnino moritur et eternaliter cruciatur: quia qui impenitēs finitur: si semper viueret: semp peccaret. Nam [illegible] enim voluntas pro facto reputatur. c°. omnis c°. nūquid. c°. noli. c°. homicidium. c°. si propterea. de peni. di. pª. Unde Iuuenalis. li°.5°. et fi. satira pª. iquit. Nam patitur penas peccādi sola volūtas. et ff. ad. l. corneliā. de sica. l. diuus. dicit. In maleficijs volūtas spectatur: nō exitus. Et in l. si quis non dicam. C. de episcopis et cle. dicit glosa. q punitur effectus: etiam si nō sequatur effectus: quando per malefactorem nō stetit: qui peccatum opere compleret. Sed quidam derident predicatores penas eternas predicantes: dicentes nō esse ifernum: super quibus miror de diuina clemētia: quomodo nō faciat eos a demōibus viuos ad ifernum perduci. Sicut fecit de Dathan et Abiron: propter quorum peccata apperuit se terra et viui descēderūt in ifernum: Numeri.16°. Audite terribile exemplum. Nam cū quidā ordinis nostri guardianus in prouincia sicilie nauigaret: prope mōtem vulcāi ab āno citra. Ecce q a demone portatus est extra nauem ad ciuitatem quādā lōge per mile miliaria ide existentem. Et ad sepulchrum episcopi adductus qui per tres menses ante mortuus fuerat: cōpulsus est a demone corpus eius expoliare vestibus pōtificalibus. Deinde demon eo nudato dixit guardiano. Tua sint vestimenta: corpus vero meum est sicut etiam est aīa: et statim eum cū predictis vestibus restituit in naui: et predicta facta sunt in specie

medie hore. Cũ aũt guardianus patrono nauis et socijs omnia retulisset et vestes ostendisset. Ille adaptatis velis ad ciuitatem illam nauem direxit. Inuenitq3 in predicto tempore mortuū fuisse episcopum: et ostēdens vestes illas pōtificales cubicularijs eius: cognouit ab eis q erāt ille quibus in monumēto fuerat ornatus: corpus autē3 eius nō inuenerūt in sepulchro: quia a demōe portatum fuerat ad infernum. Nō multo etiam tempore elapso: qdam pclarus pdicator in quadam ciuitate sicilie valde mirabilr pdicauit de gloria celesti: et de penis eternis iferni. Cum aūt quidā3 nobiles i quodā hospitio comederēt: arguerētq3 hoiem qui sermōi nō iterfuerat turpibus occupatus et ebrietatibus: dicētes. Si iterfuisses sermoni istius sancti viri: qui tāta mirabilia dixit de futura vita: profecto i alterū virū mutatus fuisses: audito q paratū est malis supplicium eternū3. Quibus ille respōdit. Sic stulti estis: vt putetis post hanc esse aliam vitam: aut tormēta reprobis? Si quis mihi soluerit prādium: dabo ei ptem meam paradisi: et sum cōtentus eterno cruciatui deputari. Quo dicto statim venerūt duo demones i forma mercatorū: et iterrogauerunt quenā te dixisset: et replicatis verbis ab illo: dixerūt. Nos soluemus pro te prādium. Quibus ille assentiens: postq̃ [illegible] impleuit vētrem: illi demōes soluerūt hospiti: et dixerūt misero. Ueni nobiscū3. Qui dixit. Quo vultis me ducere? Illi autē dixerunt. Scies postea. Statim igit̃ videntibus cūctis facto magno turbine a demōibus ille miser i aere subleuatus est. Deide terra apperuit se: et ille miser cadēs in voragine terre: flāmis eternis deputatus est. M

In sicilia etiā erat quidā iuuenis tot9 deditus ludo et lasciuijs: q semel cū luderet sup scala3 cuiusdā palacij: et hēret i manicha corrigiā vxoris sue quā accepat vt hēret qd luderet: si totam pecuniā amisisset. Supuenit vicerex q dixit iuueni. Uade ad domū taliū religiosorū et tolle in horto eorū parum isalate: vt comedā hoc sero: qr nihil aliud possū3 comedere. Qui dix. Libenter vadā. Recessit ergo: et i via raptus est a diabolo: et delatus in infernum. Uidēs autē vicerex q nō reuerterēt: irat9 ptra eū cogitabat eū acriter pūire. Tādē nauigāte quodā pōono p mare sicilie: in eo loco i quo est mōs vulcan9 i quo habitāt demones et ē opio quorūdā q ibi sit os iferni. Audiuntur eni ibi ptinue voces horribiles: et vlulat9 magni: pp qd multe naues demerguntur. Unde fratres qdam et nr̃i ibi existētes audierūt qsi vnu3 magnū ppl'm viror clamātiū. Deide qsi aliū ppl'm mulier vlulātiū: et postea qsi aliū ppl'm puerorū ad sydera voces flebiles emittētiū: et pdicti frēs fuerūt a demōib9 exterriti: qr ausi fuerāt illuc accedere. Admonet pōon9 stātes i naui: vt nō timeant voces: sed sequantur nauigium. Tandē cū essent prope montem: ecce vox terribilis dicens. O patrone. Qui non respondit. Et iterum alia vox audita est fortior dicens. O patrone. Qui et nihil respondit. Tunc tertio vox altissima audita est dicens. O patrone responde mihi: aliter faciam nauem demergi. Ad hanc vocem ceperūt clamitare omnes qui erant i naui rogātes patronum vt responderet. Tunc ille dixit. Quis es? Respondit illa vox. Ego sum diabolus. Dic ergo viceregi: q non querat talem iuuenem: quia ego attuli eum in via propter iniquitates suas: et hic ardet et ardebit in eternū. Tunc diabolus dimisit cadere corrigiam in medio nauis dicēs. Da hanc corrigiam vxori iuuenis. O miseri homines: o insani peccatores: o serui diaboli q̃re non timetis expectantes tormenta iferni eterna? Et hoc sufficiat pro prima ratione. N

Secūdo probat̃ peccatores eternaliter puniēdos ratiōe obiecti. Quelibet eni3 offensa cōsiderat̃ nō solum respectu actus: sed etiam respectu dignitatis illius qui offenditur. Tāta enim reputatur offensa: quātus est ille qui offendit̃. §. atrox. Insti. de in iurijs. et de sentē. exco. c°. cū illorum. §. nos tamē. in textu et in glo. et ff. de re. mili. l. omne delictum. §. p°. et de iniuri. l. item apud [illegible]beonem. §. quod ait pretor. Cum igitur sm Augustinū. Peccatum sit spreto incōmutabili bono comutabilibus bonis adherere: sequitur q quilibet peccato mortali spernens deum qui solus est summu3 bonu3 incōmutabile: tam grandem iniuriam ei facere dicitur quātus ipse est. Cū itaq3 ipse deus sit ifinitus: ergo peccatum contra illum commissum: hoc respectu dicitur ifinitum: et ideo pena ifinita est puniēdum et eterna. Bernar. autem super Canticaz dicit: q qui mortaliter peccat: vult nō esse deum. Quod sic probat. Qui vult deum aut impotēte3: aut iniustu3: aut insipientem esse: vult deum non esse. Sed q mortaliter peccat: vellet deum aut nescire peccata sua: aut vindicare non posse: aut nolle: quod est contra iustitiam: ergo vellet deum non esse. Qui autem vult deum non esse deum: puniendus est eterno supplicio. O

Tertio idē pbat̃ rōne ptēpt9. Pctōres nāq3 ptemnūt ifinitum bonū et eternū gaudium:

quod potuissent eligere: et quia volūtarie elegerūt eternū malū: iuste illis eterna supplicia cōdonantur. Unde Augustinus. 21°. de ciuita. dei. c°. 12°. iquit. Factus est malo dignus eterno: qui i se peremit bonū: quod esse posset eternū. Peremit enim animā suā. Apoca. tertio. Nomen habes ꝙ viuas et mortuus es. Et sapie. 16°. dicit. Homo per maliciā occidit animā suā: que poterat esse in eternū beata: et perdidit eterna bona paradisi: atq; quātū in se est dissipauit et peremit predicta bona: et similiter charitatem infusam et gratiā gratū facientē et merita ifinita passiōis christi: et etiā oīa merita totius ecclesie militantis et triūphantis. Et ideo tenetur ad cōdignā satisfactionē. Dicitur autem ꝙ qui non habet i ere: luat i corpore. l. quicūq;. C. de seruis fugi. l. fi. ff. de in ius vocādo. l. i. in fine. ff. de penis. Licet enim deus dederit homini animā et corpus: non tamē dedit in dominio suo. Unde de corpore hoīs dicitur in. l. liber homo. ff. ad. l. aqui. Nemo dominus mēbrorū suorū. De anima aūt certū est ꝙ non est i dominio nostro. Ait nāq; deus Exodi. 13°. Mea enim sūt omnia. Et Ezechielis. 18°. iquit deus. Omnes aīe mee sūt. Et ideo debet puniri pena eterna: qui rem alienā priuauit eternis bonis. Quarto idem probatur ratiōe iustificatiōis. Ut enim iquit beatus Thomas i. 4°. distictio. 46ª q. 3ª. et. pª. 2ᵉ. q. 87ª. et contra gētiles: libro. 3°. c°. 14°. Ordo diuine iustitie hoc exigit: vt sicut premia correspōdēt actibus virtuosis: ita pene correspōdeant peccatis: quia sicut se habet oppositū i opposito: ita propositū in proposito. 4°. Topicorū. Sicut ergo se habet meritū ad premium: ita se debet habere culpa ad penā. Et ideo sicut pro temporali merito ſm diuinam iustitiā et equitatē datur premiū eternū et perpetuū: dicēte Paulo. 2ᵉ. ad Corithios. 4°. Id enim quod i presenti est momentaneum et leue tribulatiōis nostre: supra modū i sublimitate eternū glorie pondus operatur i nobis: ergo pariformiter mortali culpe debet dari pena perpetua et eterna: cum virtus et viciū sint contraria: et cōtrariorū sit eadem disciplina scilicet cōtrario modo. De quo tractatur in. l. i. ff. de his qui sunt sui vel alie. iu. et per Dinū in. c°. q sentit. de regulis iuris libro. 6°. et ibidem per Jo. an. et in nouella. eodem. c°. Et ista est ratio sancti Bonauē. i. 4°. distic. 44ª. ar°. 4°. questio. pª. Sicut igitur bonis dabitur regnū eternū. Matthei 25°. Ibūt hi in vitā eternā. Ita est contrario malis dabitur eternus cruciatus. Unde dicitur in eodem. c°. Mali autem in suppliciū eternū.

O quot sūt illi qui in illis penis cruciabunt: profecto sūt innumerabiles. De qb⁹ Dātes. c°. 4° pᵉ. comedie iferni dicit.

Io vidi electra cū molti cōpagni:
Tra iquali cognobi hector et Enea:
Cesare armato cō li ochi grifagni.
Uidi Camilla e la Pātasilea:
Dalaltra parte vidi el re Latino:
Che cō lauina sua filia sedena.
Uidi quel Bruto che cacio tarquino:
Lucretia: Julia: Martia e Cornelia:
E solo i parte vidi el salatino.
Poi che nalzai vn pocho piu le cilia:
Uidi el maestro de color che sano:
Sedere tra philosophica familia:
Euclide geometra e ptholomeo:
Ipochras: Auicena: e Galieno:
Aueroís chel grāde cōmēto feo etc. Sequitur Dātes ibidem.
Nō posso recitar de tuti a pieno:
Per che me cacia si lōga tema:
Che molte volte al facto el dir ven meno.

Sed dicet quis ꝙ postq; tot et tāti homines valorosi ad isernum perrexerūt ipse etiam ibidem potius proficisci desideraret: vt cum eis esse possit. Sed tace stulte: quia dicit Augusti. i. c°. multi. i fine. 2ª. questio. pª. Nō propterea minus ardebūt quia cum multis ardebūt: imo magis: quia quo plura i igne sūt ligna tanto magis in ardescit ignis.

P

O Perditi peccatores cōsiderate ꝙ nō habetis in hoc mūdo tam magnū solaciū i quo si nimis perseueretis nō generet vobis fastidiū: magna vobis est angustia et afflictio: etiam dum sani estis super plumeum lectum per multos dies ligatos stare: quomodo ergo facietis in iferno in illis cruciatibus ifinitis: a quibus nūq; liberati eritis? Scitote ꝙ dicūt theologi in. 4°. ꝙ si damnati possent habere hāc gratiam: videlicet ꝙ eēt machina alta vsq; ad celū: cōtinēs totum mundum: plena granis milij: et post cētum milia annorum extraherent vna grana illius milij deinde post alia cētum milia annorum extraheretur alia grana: et sic fieret donec euacuata esset illa machina et tūc damnati extraherētur de iferno profecto haberēt maximam letitiam ad illa grana: expectātes tādem liberari ab illis cruciatibus tam horrendis. Cogitate paulisper quot miliaria annorū irēt ad perficiēdā euacuatōē illius machie. O igit ifelix conditio dānatorū. Post. n. mile milia milium: et decies centena milia miliū annorum

adhuc restabit illis tantūdem tpis: ꝛ nihil diminuetur. Unde Ber. inqt in suis meditationibus. Quis putas tunc meror erit? quis luctus? q̄ tristitia? cū separabūtur iniusti a cōsortio sanctoꝝ ꝛ a visione dei? Procul quippe a beata paradisi patria exulati cruciabūtur in gehēna ppetua. Ubi nec qui torquet aliqñ fatigatur: nec q torq̄tur aliqñ morit: vbi tormēta sic infligūtur vt ppetualiter renouētur: hec ille. O dissoluti mortales ꝯtremiscite. Ubi est nūc Cesar totius orbis īperator? Ubi sunt illi qui ante nos in delitijs mūdi huius gaudebāt: tripudiebāt ꝛ canebāt? Profecto ad inferna descenderūt. O lasciui ꝛ sensuales quo creditis vos ituros post hāc vitā: audite quod scriptum est Job. 21°. Tenēt timpanū ꝛ citharam ꝛ gaudēt ad sonitum organi: ducūt i bonis dies suos: ꝛ in puncto ad inferna descendūt. Si ergo interrogatis a me: qñ exibitis de iferno clamans cum lachrymis dico. Nunq̄: nunq̄: nunq̄: nunq̄: nunq̄: nunq̄. Scriptum est eniꝫ Apoc. 20. Cruciabūtur die ac nocte in scl'a scl'oꝝ. A quibus tormentis liberet nos misericors de⁹ noster. Amen.

¶ Sabbato post pasca: de numero saluandoꝝ respectu dānandoꝝ: Sermo vigesimustertius. Q.

Omnis qui credit in illū nō cōfundet. p'. Petri. p°. Est snīa in iure dicēs: ꝙ si alicui debeatur seruitus vie vel itineris per aliquā domū: si edificio alterius īpediaꝫ via illa: poterit habens seruitutē prohibere edificantē p interdictū noui operis. l. si eo loco. ff. si seruitus vendi. Nō veruꝫ est si opus est nouū. l. i. §. p°. ff. de noui opis nun. Moraliter oēs xpiani habent ius eundi p viā mandatoꝝ dei: versus celum. Mat. 19°. Diabolus aūt inimicus humane nature vult eos īpedire a tali itinere: superedificando domū vicioꝝ: ꝛ ponēdo impedimenta in via: iuxta illud psalmi. 139. In via hac qua ambulabā absconderūt superbi laqueū mihi. Et ideo phibendus est p noui operis nūciationē: qꝛ alter diabolus posset allegare ꝙ opus illud est antiquū: ꝛ ideo destrui ñ dꝫ: qꝛ ꝯsuetudo iducit seruitū: extra de foro ꝯpetēti. c°. cū ꝯtingat. Unde Prouer. 22°. dr̄ Adolescens iuxta viam suam: etiā cū senuerit nō recedet ab ea. Est alia snīa in iure dicens: ꝙ ille qui hꝫ ius ducendi aquā ad irrigandā possessionem suā: oportet ꝙ vtatur iure suo: quia si posset ostēdi ꝙ duabus estatibus non fit vsus: tunc amitteret ius suum. ff. de aqua quo. ꝛ estiua. l. i. §. estatem. Moraliter: quilibet peccator habet ius ducendi aquā penitētie ꝛ lachrymarum ad irrigandam ꝛ lauandam conscientiam suam. Uñ Isaie primo inuitat deus peccatores: vt se lauent dicēs. Lauamini: mundi estote. ꝛ eiusdem libri. 55°. iterum ait. Oēs sitientes venite ad aquas. Ideo si non vtanꝫ hoc priuilegio: perdent ius suum: sicut perdiderunt virgines tarde venientes obuiā sponso. Matthei. 25°. R

Est alia sententia in iure: ꝙ si alicui debeaꝫ seruitus luminis: ꝛ aliquid fit quo īpediatur: potest illud prohibere per noui opis nunciationem. ff. de seruitu. vrba. predi. l. inter seruitutes. Moraliter omnes christiani habēt ius illuminandi aīam suā: ꝛ introducēdi in ea lumē grē ꝛ glorie: quod est christus. Joānis. 8°. vbi ipse dicit. Ego sum lux mundi. Diabolus aūt vult nos excecare dicens illud. ps. 48. Usq̄ in eternū non videbit lumen. Hec aūt excecatio fit per peccatum. Sapiētie. 2°. Excecauit eos malicia eoꝝ. Et Sophonie primo. Ambulabunt ut ceci: quia domino peccauerunt. Et ideo debemus recurrere ad Jesum xp̄m lumen oculorum nostroꝝ. Et dicere ei cū ꝓphā ps°. 12°. Illumina oculos meos ne vnq̄ obdormiā in morte: ne quādo dicat inimicus meus: preualui aduersus euꝫ. Omnes. n. qui credunt in illum nō confundētur: vt inqunt verba proposita. Super quibus verbis vnam pulcherrimā questionem tractabimus: videlicꝫ. Utrum omnes homines mundi finaliter debeāt esse salui. Et dato ꝙ non omnes. Utrum plures erūt salui q̄ damnati. Unde pro declaratōe huius questionis tres partes faciemus. Prima dicetur argumentationis: Secunda responsionis: Tertia vero confirmationis.

¶ Pars prima que dr̄ argumentationis. S

Ro expeditione prime partis: sciēduꝫ ꝙ est snīa Aristo. in primo Topicorū di. Potētes ad vtranq̄ partē dubitare in singulis speculabimur verum ꝛ falsum. Et in secundo de celo ꝛ mundo ait. Opposita iuxta se posita magis elucescunt. Et in primo Elen. inquit. Positis iuxta se cōtrarijs: maiora a minoribus discernuntur. Et in secundo de anima etiam dicit: ꝙ considerans vnum oppositorum: habet considerare ꝛ reliquum. Per cognitionem enim vnius cognoscitur aliud. l. i. ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris: ꝛ institu. eo. in principio. l. i. ff. de tutel. insti. eo. in pricipio. Et. l. pomponius. §. sed ꝛ is qui. ff. de procura. ꝛ. §. nec manifestū. Insti. de obli. que ex delic. na. Iccirco idem philosophus in predicamento relationis ait. Dubitare in singulis non erit inutile. Quod

notatur per glosas in.l.iij.C.[redacted] sum.trinitate [redacted] fide catho. Sine disputatione et enim non bene res dubie clarescunt. Unde Aristo.in.3°.Metha.inquit. Querentes veritatem sine disputatione: similes sunt quo ire ignorantibus. Jurisconsulti etiam dicunt: quod disputando melius veritas inuenitur. Ut notatur in.l.munerum.§.mista.ff.de mune.et ho.et in.l.offilius.al'.offidius.ff.de lega.iij.et in.l.ij.§.his legibus.ff.de ori.iu.et.in.l.diui fratres.ff.de iure patro.. Ideo dicitur: quod iudicantem oportet cuncta rimari.c°.iudicantem.30ª.q.5ª.c°.cum causam.extra de testibus.l.iudices.C.de iudicijs.c°.i primis.2ª.q.pª.et.c°.occidit.23ª.q.8ª. Unde ut refert Hiero.in libro contra pellagianos: Scola sochraticorum consueuerat adducere omnia que dici possent ex vtraque parte: vt magis [redacted] spicua fieret veritas. Nam veritas magis exagitata plus splendescit in lucem c°.graue.35ª.q.9ª. Unde si in ciato aque ponatur gutta olei: statim facit vnum oculum. Si autem ligno vel cultello ipsa aqua exagitetur: protinus multos oculos generabit predicta gutta olei: et ipsa aqua efficietur magis lucida: et in ea melius videbitur. Quapropter ut questionis huius melius veritas innotescat: in hac parte arguemus pro opinione falsa.

M

Odo quod omnes debeant saluari: vel saltem quod plures debeant esse saluati quam damnati: videtur quibusdam: quorum opinionem quattuor principalibus corroborabimus fundamentis. Primum fundamentum dicitur inclinationis: sic arguendo. Omnia que sunt: inclinantur ad agendum secundum bonitatem sue nature: vt patet in creaturis etiam insensibilibus. Nam ignis cum sit calidus naturaliter semper emittit calorem. Sol cum sit naturaliter lucidus semper emittit splendorem. Mel cum sit naturaliter dulce: semper reddit dulcedinem. Ait enim Aristo.4°.Ethicorum. Unumquodque dirigit opera sua secundum optimum eorum: que sunt in ipso. Et Boetius in quarto de consolatione prosa quarta inquit. Agit enim cuiusque natura quod proprium est ei diffinire. Et eandem sententiam in ponit Commentator Auerois super nono Methaphisice. Ergo cum deus habeat esse perfectissimum: etiam ipse inclinatur ad agendum secundum infinitam bonitatem nature sue. Unde ait Comentator super secundo Methaphisice. Prima causa est magis digna in esse et in virtute: quam omnia alia entia: quia omnia alia entia acquirunt esse et virtutem a prima causa. Cum ergo non debeat quis melioris esse conditionis: quam ille a quo causam habuit.l.i his officijs.i fine.ff. de reg. iuris. Cumque secundum philosophum.2°. Methaphisice quod est causa aliorum vt sint talia: illud sit maxime tale. Sequitur quod si omnes creature faciunt opera sua secundum bonitatem nature sue: multo magis hoc facit creator. Cum itaque natura diuina sit naturaliter et essentialiter clemens et pia: vt dicitur de peni.distinctio.pª.c°.quia diuinitatis.alias quia deitatis.vbi inquit Hieronymus. Diuinitatis natura clemens est et pia: magisque ad indulgentiam: quam ad vindictam prona: quia nullatenus vult mortem peccatoris: sed vt magis conuertatur et viuat. Uidetur concludendum quod deus inclinatus est ad miserandum omnibus secundum suam naturam. De ipso enim canit ecclesia. Deus cui proprium est misereri semper et parcere. Et consequenter quod omnes saluabit: vel saltem quod plures saluabuntur quam damnabuntur per misericordiam diuinam. Scriptum est enim psalmo.129°. Apud dominum misericordia: et copiosa apud eum redemptio. Et psalmo 144°.dicit Dauid. Suauis dominus vniuersis et miserationes eius super omnia opera eius. Et sic patet quod deus magis operatur misericordiam quam iustitiam: et per consequens pluribus miseretur quam damnet. Scriptum est enim vigesima tertia [redacted] questio.sexta.c°.his qui. Et de peni.distinctio.pª.c°.multiplex.§.his autem.et alias allegatur §.multiplex.versi.his autem. Misericordie domini: nec mensuras ponere possumus: nec tempora diffinire. Et hanc opinionem videtur tenuisse beatus Jacobus sue canonice cap°.2°.qui inquit. Misericordia superexaltat iudicium. Uolens demonstrare quod plures erunt qui diuina misericordia saluabuntur: quam qui eius iustitia damnabuntur. Si enim homines faciliores sunt ad absoluendum quam ad condemnandum.l.arrianus ff.de actio.et ob.et.l.fauorabiliores.ff.de regul.iuris. Multo magis deus cuius misericordia plena est terra.

A

Secundo eadem conclusio probatur fundamento quod dicitur volitionis. Sicut enim omnia quecumque deus voluit fieri in preterito facta sunt: iuxta illud psalmi.113. Omnia quecumque voluit fecit. Nullus enim est, qui diuine possit resistere voluntati. Gene.vltimo. Ita omnia que deus vult de presenti et de futuro: necesse est fieri: et aliter esse non possunt: quia voluntas bene placiti diuini est immutabilis secundum Thomam in pª.parte summe.q.19ª.ar°.7°.et Sco

tum i p°. dist. 46ª. ꝛ Alexādrū de ales in. 3ª. parte sūme: in tractatu de lege eterna. q. 5ª. Cum igitur ita sitꝙ deus vult omnes homines saluos fieri. Ut dicit Paulus pme ad Thimo. 2°. Ergo omnes saluabūtur. Aliter videretur ſm opinionem istoꝛū: ꝙ deus nō esset oipotēs: volēs saluare quos nō posset.

X

Tertio cōfirmatur hec cōclusio alio fundamēto quod dicitur reuellatiōis. Siue figurationis. Quia enim in figuraꝫ cōtingebāt in veteri testamēto: vt ait apostolus prime ad Coꝛ. decimo. In diuinis autem scripturis reuellatū fuit ꝙ innumerabiles hoīes quodāmodo saluabunt. Quod sic patet. Nam omnes electi significātur in promissiōibus factis a deo patri nostro abrahae: sicut sancta mater ecclesia canit in missa pro moꝛtuis dicens. Signifer sanctus Michael repꝛesentet eas i lucem sanctaꝫ: quā olim Abrahe promisisti ꝛ semini eius. Semē Abrahe est amplissimuꝫ. Dixit eni ei deus Geñ. 12°. Faciam te crescere in gētem magnaꝫ. ꝛ. 13°. eiusdem libꝛi iteruꝫ dicit. Faciam semen tuū sicut puluerē terre: quē si homo numerare potest: semē quoqꝫ tuū numerare poterit. Simil'r Geñ. 15°. īquit de⁹ ad Abraham. Suspice celum ꝛ numera stellas si potes: ꝛ intulit. Sic erit semen tuū. Ecce quot sūt electi significati in semine Abrahe. Ideo Iob. 25°. dicit Nūquid numerus militum eius? Quasi dicat.. nō est. Et Dauid psalmo. 138°. dicit de electis. Dinumerabo eos ꝛ super arenam multiplicabūtur. Similiter Apocali. 7°. c°. dicit aquila volās. Audiui numeꝛaꝫ signatoꝛuꝫ centum quadraginta quattuoꝛ milia signati ex omni tribu filioꝛum israel. Et in eodem. c°. dicit idem Apostolus. Uidi turbaꝫ magnaꝫ quā dinumerare nemo poterat: ex omnibus gētibus: ꝛ tribubus: ꝛ populis: ꝛ linguis: stantes ante thꝛonū in cōspectu agni ꝛc. Unde dicit Hieronymus i pꝛologo Martyrologij: ꝙ excepto vno die. s. kalēdarum Januarij non est dies in toto anno in quo non possit ecclesia celebꝛare festum quinqꝫ milium martyrum. Unde martyres sunt plusꝙ decem ꝛ octo centuꝫ milia. Quid de virginibus ꝛ alijs sanctis? Ecce ergo quāta est electoꝛum multitudo. Si enim tempore quo viuebat beatus Joānes euāgelista erat innumerabilis turba sanctoꝛum in celo: ꝛ iaꝫ transierūt plusꝙ. 1400. anni: quāto plures nunc debent ibi esse? Cum quotidie multiplicetur numerus sanctoꝛum de hac vita miserabili ad eternam felicitateꝫ trāsmigrantiuꝫ. Propterea doctoꝛes sancti in suis opinionibus licet aliqualiter varientur: tamē ostendunt multos saluandos. Magister nāqꝫ sententiarum in. 2°. dist. p³. dicit hominem esse factuꝫ iter alias causas: pꝛo restaurationem nature angelice: iuxta illud psalmi. 109. Iudicabit i nationibus: implebit ruinas. Unde in distictio. 9ª. eiusdeꝫ libꝛi allegat Gregoriū dicētem. Superna illa ciuitas ex angelis ꝛ hominibus cōstat: ad quā tātos humani generis ascēdere credimus: quātos illic contigit angelos remansisse. Sicut scriptum est Deuter. 32°. Constituisti terminos populoꝛum iuxta numerum filioꝛuꝫ siue angeloꝛum. Et hoc exponit ideꝫ magister dicēs. Nō iuxta numeruꝫ eoꝛuꝫ qui ceciderūt: sed eoꝛuꝫ qui remāserunt. Et iuxta istam opionem cuꝫ sint angeli pene innumerabiles in celo: sequitur ꝙ tot erūt homines qui saluabūtur. Nam de angelis in celo existentibus dicitur Danielis. 7°. Milia miliuꝫ miliuꝫ ministrabāt ei: ꝛ decies cētena milia assistebāt ei: hec ibi. Maioꝛ enim est numerus eoꝛum qui remāserunt ꝙ illoꝛuꝫ qui ceciderūt. Quidaꝫ nāqꝫ opinātur ꝙ soluꝫ tertia pars angeloꝛum cecidit. Alij vero ꝙ tātūmodo pars nona. Et alij ꝙ soluꝫ pars decima: ꝛ hoc tenet glo. in. c°. decime. 16ª. q. pª. Iteꝫ in eadem distinctio. magister ponit aliaꝫ opinionem que fuit Augustini. 22°. lib. de ciui. dei videlicet ꝙ deus saluabit tot homines quot a celo angeli ceciderūt: vt illa dilecta ac superna ciuitas nō fraudetur suoꝛuꝫ numero ciuiuꝫ. Angeli vero corruentes sunt quasi innumerabiles. Unde legitur i cronicis oꝛdis nostri ꝙ beatus frater Joānes de Aluerna semel vidit totum aerem ꝛ oēm terraꝫ plenaꝫ demonibus. Ergo ꝛ maxima erit multitudo saluādoꝛuꝫ. Item eadem di. ponit magister aliaꝫ opinioneꝫ dicēs. Licet aliqualiter obscure: ꝙ salus ruine angelice restaurabitur per virgines. De ceteris autem hominibus tot sunt saluandi: quot sunt angeli qui remanserunt. Et ista opinio videtur fuisse Augustini in libꝛo Encheridiō. Est alia opinio seraphici doctoꝛis sancti Bonauēture in secūdo sentētiaruꝫ distinctio. 9ª. que videtur omnibus verioꝛ: vbi ait: ꝙ cum sint nouem angeloꝛum oꝛdines: debent ad ipsos homines assummi: pꝛo meritoꝛuꝫ conditione. Et ideo nō tm̄ assumuntur ad ipsos virgines: cum etiam multi corrupti carne: i merito multis virgib⁹ pferant. Sicut pꝫ i btā maria Magdalēa: ꝛ btō Petro aplo: q mult̄ ꝟgib⁹ ꝛ triusqꝫ sexus sunt excellētioꝛes in paradiso. Quilibet ergo virtuosus ſm suas ꝟtutes assumet ad oꝛdinē illum

angelorum qui magis ei conueniet. Ue: quia multi reperientur qui in hac vita nō fuerūt tanti meriti: vt possent assumi ad angelorum ordines: q tamē saluabunt merito passiōis christi. Ideo de his fiet decimus ordo. Et hoc significatū fuit. 4. Regum 20. vbi dr: q sol tpe Ezechie i horologio Achaz decem gradibus retrocessit. Sic xpus sol iustitie pro repandis nouem angelorum ordinibus: ad decimum generis humani descendit. Et hoc etiā in decima dragma designat. Luce. 15°. quā mulier. i. diuina nā maxima diligentia quesiuit. Non solum ergo tot saluabuntur ex hoibus: quot ceciderunt angeli: vt fiat restauratio nature angelice sed etiam multi alij: et forte tot quot sunt angeli q remanserūt Unde Augu. i. 22°. de ciui. dei. c°. p°. in fine: post illa verba. Ut dilecta illa superna ciuitas non fraudet suorum numero ciuium: addit. Qui etiā fortassis et vberiore letet: hec ille. Rationabile autem videt q plures sint homines beati i celo q̄ angeli. Ex quo deus fact⁹ est homo: non angelus. Ex qbus oībus opiōibus patet q multus erit numerus saluandorum. Y

Quarto idē pbatur fundamēto pdestinationis. Et arguitur sic. Cū bonum sit argumētū a sufficiēti partium diuisiōe fm regulas logicales: et ēt fm iuristas de quo per glosam i. l. i. ff. de actio. et obli. et isti. de obli. que ex quasi ptrac. nas. in pn. faciēdo optimam diuisionē dico q necesse est dicere circa predestinationem diuinam: q deus aut nullum predestiauit: aut oēs hoies: aut solum aliquā partem. Prima opio est falsa. Ait enim paulus ad Ephe. p°. Qui predestiauit nos in adoptiōem filiorum dei. Si vo dicis q de⁹ omnes predestiauit: ergo oēs saluabūtur: qr predestinatio est origo et fūdamētum habēs salutē: vt colligit a theologis i p°. sniarum di. 35ª. et 41ª. Et a canonistis. 23ª. q. 4ª. c°. nabuchdonosor. Si ergo deus oēs predestiauit: ergo necessario cōcludendum est: q oēs debēt saluari: aliter deus dicerēt esse mutabilis et istabilis: qd nō est dicēdum. Quia quod semel placuit: ampli⁹ displicere nō debet. c°. quod semel. de regu. iu. li°. 6°. l. per fūdū ff. de serui. ru. p. isti. de excu. tu. §. item si propter inimicitiā. v. sicut. et l. si quis te. C. de testi. l. pomponius. ff. de ne. gest. et c°. hortēdus. 32ª. q. 5ª. et c°. quēadmodum. de iure iu. et c°. per tuas. de proba. Si autē dicis q nō oēs predestiauit: sed tm̄ partem: ergo sequitur q deus est acceptator personarum: quod tamē negat scriptura ad Roma. 2°. et ad Ephesios vltimo. Unde Actuum. x°. dicit Petrus. In ueritate comperi qm̄ deus nō est acceptator psonarum. Et idem habet. 32ª. q. 4ª. c°. si/cut. et de cōse. dist. 4ª. c°. nec quēquā. et de pen. di. 4ª. c°. si ex bono. §. cur ergo. Facit extra de preben. et digni. c°. venerabilis. c°. nouit. de iudi. c°. vltimo. 3ª. q. 9ª. et c°. 2°. 4ª. q. 4ª. Et Sapie. 6°. vbi dr. Equalr est ei cura de oībus. Et Mathei. 5°. dicit saluator noster de pre suo celesti. Solē suum facit oriri sup bonos et malos. Et i autē. de mōa. §. hinc autem nobis. dr. Quātum ad dei cultum nō est masculus neqz femina: neqz liber: neqz seruus oēs enim i christo vnam mercedem recipiūt. Si igitur deus nō est acceptator psonarū: ergo oēs predestinauit. Cum. n. predestinatio sit ab eterno vt dicūt theologi i p°. di. 40ª. nō videt cōueniēs fm istos: q de⁹ predestinauerit quosdā et qsdā nō cum eo tpe nullus adhuc esset: qui bonū aut malum fecisset. Et sic videtur cōcludēdum: q cum oēs debeāt reputari pdestinati: ne i deo ponatur acceptatio personarū: oēs saluabūtur. Et hoc videtur sentire Paulus ad Roma. 8°. di. Nam quos psciuit: hos et pdestinauit: quos autem predestinauit: hos et vocauit: et quos vocauit: hos et iustificauit: et quos iustificauit: hos et magnificauit. Quid ergo dicemus ad hec? Sed audi aliam partem si vis recte iudicare. c°. p°. de cau. pos. et proprie.

¶ Scda ps q dr rñsionis. Z

Secūda pars huius sermonis dicitur rñsionis. In qua demōstrabimus: nō esse verum q oēs debeāt saluari. Imo q plures erūt damnati q̄ saluati. Et ne hec diabolica opinio i mētibus puerforum remaneat: ita q vicijs inherēdo putēt se saluādos: rñdēdum est eorum argumētis. Et ideo quo ad pmum argumētum qd dr iclinatiōis. In quo dicebatur. q qr deus habet naturam clemētem et ad misericordiam iclinatā: ideo oēs saluabit: vl saltem plures q̄ dānabit. Rñdeo q natura dei nō ē differēs ita q plus habeat i se misericordie q̄ iustitiā: imo ita est ifinite iustus: sicut misicors licet i hoc mūdo magis exerceat miam q̄ iustitiā. Quicqd. n. est in deo est ifinitum. vt ingt Plato in li. Thimei. Et verum est q ipse deus: qui vere est misericors: saluaret oēs: si ipsi se disponerēt. Sed qr ipsi se nō disponūt: ideo nō saluant. Et pfirmantur hec oīa p sniam Philosophi. 2°. de aīa dicētis. Actus actiuorum sunt in patiēte bn̄ disposito. Uidemus hoc p experiētiā. Nam cibus naturalr habet prebere nutrimētum: sed tm̄ nō pbet illi qui nō habet digestionē. Ignis quoqz habet calefacere: sed tm̄ nō calefacit nō approximātem sibi. Itē mel reddit dolcedinē: sed nō illi qui ipsum renuit degustare. Silr lumē hz illumiare.

sed tamen

ſ ꝫ tñ nõ illuminat cecorũ oculos. ¶Medicina q̃q̄ʒ habet ſanitatẽ reſtituere:non tñ curat mortuũ. Et hec nõ ſunt ex culpa actiuoꝝ:ſꝫ ex defectu paſſiuoꝝ:q2 nõ ſunt diſpoſiti. ¶Magnes ẽt hꝫ virtutem attrahẽdi ferrũ:⁊ ſemp attrahit:niſi ferrum oleo inungat̃:p qđ virtus magnetis impediat̃:⁊ hoc nõ eſt rõne magnetis cuius virt⁹ eſt indifferens ad omne ferrũ:ſed alteri⁹ impediẽtis. Et ſimiliter deus naturaliter ẽ miſericors ⁊ oẽs paratus ad ſe clemẽter trahere. Unde Ambroſius in li°. đ peni. ⁊ allegat̃ de peni. di. p^a. c°. deus. ait. Deus diffinitionẽ nõ facit q miſericordiã ſuaʒ omnib⁹ promiſit. Ubi glo. exponit dicẽs. Jdeſt idifferẽter quẽ liber peccatorẽ recipit niſi ſe peccatis impediat:iuxta illud Tren. 3°. Oppoſuiſti tibi nubẽ ne tranſeat oratio. ⁊ in c°. decime. 16^a. q. p^a. dr̃. Beneface re ſemp deus eſt parat⁹ ſed hoĩum malicia prohibetur. Ex quib⁹ patet ꝙ licet dei natura de ſe ſit inclinata oĩbus miſereri:nõ tñ oĩbus miſeret̃:quia ipſi nõ ſũt diſpoſiti ad ſuſceptionẽʒ miſericordie. Jmo multi nolũt ſuſcipe illã:ſed faciũt ſicꝫ qdã:q ſi dimitterẽt ianuas apertas ſol intraret in eoꝝ domibus:ſed claudentes impediunt ſplendorem ſolis ne intret non ergo eſt ex defectu ſolis ſi non illuminãtur:ſed ex ſuo defectu ⁊ malitia. Jta ĩ ꝓpoſito ſaluator noſter q eſt lux mũdi:vult intrare ad aĩas peccatoꝝ illuſtrãdas:dicẽs illud Cãti. 6°. Aperi mihi ſoror mea. Et iſti pfidi ⁊ obſtinati peccatores nolũt eũ recipere. Nõ ergo eſt defect⁹ redẽptoris nr̃i:ſꝫ eorũ. Jđ dicit auctor ĩ li°. đ cãis:ꝯfirmãs oĩa ꝑdicta. Pria cã eſt ſuprior:⁊ ſemp ẽ ſine varietate:ſꝫ cauſe ſecũde nõ recipiũt virtutẽ ꝑme niſi ſcđꝫ attigẽtia. Nõ ergo valet argumẽtum. A

Ad ſcđm fundamẽtũ de volũtate dei:cũ ſic arguebatur. Deus vult oẽs hoĩes ſaluos fieri:ergo oẽs ſaluabũtur:q2 volũtas diuini bñplaciti eſt immutabilis. Ut iquit etiã ¶Magiſter ſniarũ. ⁊ ſanctus Bona. ĩ p°. di. 46^a. ⁊ poſſimus corroborare etiã hoc argumẽtũ ſic. Cũ voluntas diuina ſit prima cã ⁊ in mediata oĩum rerũ. Ut ingt Aug. in 3°. de trinitate. Et declarat ſanct⁹ Bona. in p°. di. 45^a. arti°. 2°. q. 2^a. Ergo ſi ipſe de⁹ vult oẽs homines eſſe ſaluos:cũ ille terminus oẽs ꝯſit vniuerſalis. Et qui totũ dicit nihil excludit. l. a ꝓcuratore. C. manda. l. 3^a. ff. de offi. preſi. c°. ſolite. de mai. ⁊ obe. c°. 2°. de obſerua. ieiu. c°. ſi romanoꝝ. 19^a. di. p^a. q. p^a. c°. ſunt nõnulli. 12^a. q. p^a. c°. dilectiſſimi. 13^a. q. 2^a. c°. nõ extimemus. ⁊ 14^a. q. 3^a. c°. putãt. Ergo videt̃ neceſſario cõcludendũ:ꝙ oẽs homines erunt ſalui. Rñdeo ꝙ verũ eſt diuinam volũtateʒ eſſe primã cauſaʒ oĩum rerũ ⁊ immutabileʒ vt. n. inquit magi. ſniarũ in p°. diſt. 45^a. Uolũtas beneplaciti diuinitatis [illegible] ꝙ eſſentia diuina. Quantez dicitur ꝙ deus vult oẽs hoĩes ſaluos fieri. Rñdeo ẜm ſniam pluriũ doctorũ:maxime Nicolai de lira ſuper epiſtola Pauli ad Roma. 5°. c°. Et doctoris Tho. in p^a. parte ſũme. q. 19^a. articu. 6°. ⁊ Ricar. nr̃i in p°. ſniaꝝ di. 46^a. ⁊ ſancti Bona. ibidem ar°. p°. q. p^a. ꝙ cũ oẽs non ſaluent̃: ⁊ dei voluntas non fruſtretur:neceſſe eſt ꝙ fiat vis in mõ diſtribuẽdi:vel in modo volendi. Unñ Aug. in li°. Enchiri. ait:ꝙ dupliciter fit vis in mõ diſtribuẽdi:vno modo ꝙ fiat diſtributio ẜm comunẽ moduʒ loquẽdi:que diſtributio dr̃ accõmodata. Sicut exẽplificat Aug. Si diceret̃. Jſte magiſter docet oẽs pueros iſtius ciuitatis:ẜꝫ comunẽ modũ loquẽdi:itelligeret̃ ꝙ docet oẽs qui adiſcere volũt in illa ciuitate:⁊ ꝙ nullus docetur niſi per ipſuʒ. Similiter ergo cũ dicit apoſtolus:ꝙ de⁹ vult oẽs hoĩes ſaluos fieri:intelligit̃ ꝙ nullus ſaluat̃ niſi ipſe de⁹ velliteq ſaluat oẽs qui volũt ſalui fieri. Et idẽ eſſet dicendũ ſi apoſtol⁹ dixiſſet. De⁹ ſaluat vel ſaluabit oẽs hoĩes. Alio modo põt fieri diſtributio ẜm ĩportationem termini vniuerſalis:⁊ tũc [illegible] fiat diſtributio pro ſingulis generũ:videlꝫ ꝙ glibet de genere hũano ſit ſaluus:ſic eẽt falſa opinio Pauli. Sꝫ ita nõ itellexit apl̃s ꝟba ſua. Ut dicit magiſter ſniarũ. ⁊ ſanct⁹ Bona. ⁊ oẽs theo. in p°. di. 46^a. Si ꝟo fiat diſtributio ꝓ generib⁹ ſingulorũ:ſicut q̃nq̄ʒ fit in iure:vt notat glo. ĩ c°. cũ humilitatis. 22^a. q. 2^a. ⁊ in c°. nõ ꝯcupiſcẽtiã. de ꝯſti. ſic ẽ vera ſnia Pauli:ꝙ de⁹ vult oẽs hoĩes ſaluos fieri:q2 đ oĩ gente:⁊ oĩ ꝯditione hoĩuʒ vult aliquos ſaluare ⁊ ſaluat. De grecis ⁊ latinis:⁊ đ oĩ alia natione:de ꝑlatis ⁊ ſubditis:de diuitib⁹ ⁊ pauperibus:⁊ ſic de ſilibus. Et hec eſt expoſitio ſcti Aug. quã ſequit̃ magiſter ſniaꝝ vbi. ſ. Si aũt fiat vis ĩ mõ volendi:rñdet̃ ẜm Alex. de ales in p^a. pte ſũme:in tractatu de volũtate dei. Et Joãnez Damaſcenũ li°. 2°. c°. penul°. in deo diſtigui põt duplex volũtas:nõ reſpectu ipſius dei volẽtis:ſꝫ reſpectu voliti:vna volũtas dr̃ añcedens:⁊ alia ꝯñs. Uolũtas añcedens eſt q̃dã volũtas qua de⁹ vult oẽs homines ſaluos fieri:iquãtũ ſũt ad ei⁹ imaginẽ creati:⁊ ſic intelligit̃ ꝙ vult oẽs hoĩes ſaluos fieri. i. ꝙ hoĩes creauit:nõ ad dãnationẽ:ſꝫ ad eternã felicitatẽ ꝯſequẽdaʒ. Et hoc eſt qđ ingt Damaſcenus vbi. ſ. dicẽs. Oportet itelligere añcedenter:ꝙ de⁹ vult oẽs hoĩes ſaluari:⁊ regno ei⁹ potiri. Nõ enim ad puniẽdũ plaſmauit hoĩes:ſed ad participandã bonitatẽ ei⁹. Jntelligit̃ ergo illđ dictuʒ apli Deus vult oẽs hoĩes ſaluos fieri:ꝙ ipſe de⁹ ſemp eſt parat⁹ dare gr̃am ſuaʒ hoib⁹:⁊ ſemp vocat hoĩes ad pñiam ⁊ ſalutẽ:dicẽs illud Jſaie. 55°. Oẽs ſitiẽtes venite ad aq̃s. ſ. gr̃e mee. Nõ. n. de⁹ hac voluntate añcedente velit oẽs ſaluari:⁊ nõ aliquos tñ:pa

tenq3 nō creauit quosdā tm̄mō ad imaginē ⁊ sili tudinē suā: sʒ oēs hoīes mūdi: vt notat in .l. si qs i metallū. C. de penis. Hec aūt imago ⁊ silitudo hʒ aptitudinē ad amādū ⁊ intelligēdū deū: ⁊ est cōis oib⁹. Ut p Tho. pª. pte sūme. q. 93ª. arº. 4º. Ergo signū est q̄ vult oēs saluare. Itē cū de⁹ gubernet equalr̄ oēs hoīes: ⁊ nō aliquos solum: q2 ꝯseruat oēs creaturas i se tanq̄ʒ in finē. Ut p Tho. pª. pte sūme. q. 103ª. arº. 2º. Ergo signū est q̄ oēs vult sal uare. Iō vt inqt hillari⁹ voluit mori iter latrones Mat. 27º. vt ondēderet se velle saluare oēs: tam bo nos q̄ʒ malos: si ipsi vellēt ad pn̄iaʒ ꝯuerti. Et iō voluit mori in hierusalē: q̄ in medio terre hītabi lis: iuxta illud psalmiste. Operat⁹ ē salutē i medio terre: ad ondēdū q̄ oēs vellet saluare. Ut p Tho. 3ª. pte sūme. q. 46ª. arº. 18º. Iō. n. ibi mortu⁹ ē: vt sua virt⁹ vndiq3 extēderet. Ut p Tho. vbi. s. artº. 2º. Iō qn̄ misit aplos ad p̄dicādū: nō dixit q̄ p̄ dicarēt aliqb⁹ psonis solū: sʒ q̄ docerēt oēs gētes. Mat. vltº. Uult igit de⁹ quātū in se ē volūtate an cedēte saluare oēs hoīes: sʒ liberū arbitriū huma num non vult assentire. B

Ope exēplū de rege qui vidēs populū suū captiuatū ab inimicis: iuit cū manib⁹ ⁊ pec cunijs ⁊ soluit p̄ciū pro redēptione suoꝝ ciuium. Et volēs eos a vinculis liberare: ⁊ ad pn̄iaʒ redu cere: quidā eoꝝ ꝯtēpserunt ⁊ noluerūt exire d̄ ma nibus ifideliū. Nō ergo fuit defect⁹ regis q̄ non sunt liberati: cū ipse eēt parat⁹ ad liberationē eoꝝ: ⁊ vellet eos eripe de s̄uitute: sʒ fuit defect⁹ illoꝝ per ditorū: q potius voluerūt in s̄uitute remanere: q̄ʒ ad libertatē puenire. Inuito. n. non dat̄ b̄n̄ficiū. l. inuito. ff. de reg. iur. l. hoc iure. §. non pōt. ff. de do na. ⁊ l. si qs in ꝯscribēdo. C. de pac. Sic de⁹ noster p̄ciū pro oibus hoīb⁹ in manib⁹ diaboli captiua tis: soluit pro illoꝝ redemptiōe: iuxta illud pº. ad Thesalo. 5º. Fact⁹ est oibus hoībus cā salutis. Et tn̄ multi sceleratissimi nolūt d̄ manib⁹ diaboli exi re. Et iō nō est defectus dei. Ipe. n. vult. i. parat⁹ est oēs saluare. Et hoc ē q̄d dicit Paul⁹ i aucto ritate pallegata. De⁹ vult oēs hoīes saluos fieri ⁊ ad agnitionē v̄itatis venire: q dedit semetipʒ pro oib⁹. Alia volūtas pōt ꝯsiderari i deo q̄ dī ꝯñs: videlʒ q̄ velit cōpēsatis oibus ꝯditionibus hoīes: eū saluat̄. Uñ pōt appellari ꝯsequēs respectu me ritoꝝ ⁊ demeritoꝝ. Et hac volūtate nō est verū q̄ velit oēs saluare. Uñ Damascenus dicit vbi sup̄. Peccātes aūt vult puniri. Patet hoc [illegible] exēpluʒ de rege q suos ciues diligit ⁊ oibus salutez optat̄. Et quāq̄ʒ velit oēs saluos eē: tn̄ vt s̄uet iustitiaʒ ⁊ commune bonū: vult malos supplicijs tradē ⁊ pu nire. Iustitia. n. regrit vt vnicuiq3 tribuat̄ q̄d me ret̄. l. iustitia. ff. de iusti. ⁊ iure. ⁊ isti. eodē i pn̄. ⁊ iō

sicut bonis operib⁹ debent̄ p̄mia. l. ⁊ virtuti. C. de sta. ⁊ ima. l. ꝯ rē publicā. C. de remili. l. nemo. C. d̄ offi. magi. of. l. bene. C. de q̄dri. pre. §. ne aūt i auc. de iudi. ⁊ cº. ad nr̄a. d̄ re. eccle. nō alie. ⁊ cº. si. 7º. q. pª. ⁊ cº. charitatē. 12ª. q. 2ª. Ita etiā reqrit iusti tia vt malis p̄stantur supplicia. l. si lōgius. ff. d̄ iu di. l. ita vulneratus. ff. ad. l. aq. l. stichū aut pāphi lū. ff. de solu. ⁊ cº. vt fame. d̄ sen. exco. ⁊ l. sancim⁹. C. de penis. Cōgruit. n. bono p̄sidi purgare p̄uin ciā suā malis hoīb⁹. l. iij. ff. d̄ offi. p̄si. Quapropter de⁹ qui est iudex iustus ⁊ iustitiam diligit ps̄º. 1º. Merito ita vult saluare v̄tuosos: q̄ ēt vult scele ratos dānare: alr̄. n. nō eēt iustus si nō faceret iu stitiā. cº. iustū ē. 23ª. q. 2ª. Uel clari⁹ loquēdo possu mus ꝯsiderare i deo [illegible] modū itelligēdi duas volū tates: vt colligit̄ a s̄ctō Bona. in pº. di. 46ª. Non q̄ de⁹ hēat nisi vnā volūtatē b̄n̄placiti: sʒ sic loqui mur vt meli⁹ hec dubietas itelligit̄. Prima volū tas quā i deo possum⁹ ꝯsiderare ē absoluta: videlʒ q̄ de⁹ oio velit saluare oēs tā bonos q̄ʒ malos. Et in hoc sensu nō loquit̄ aplus vbi. s̄. De⁹. n. reddet vnicuiq3 iuxta opa sua ps̄º. 61º. ⁊ p ꝯñs vult pu nire malos ⁊ nō saluare. Uñ dī ps̄º. 128º. Dn̄s iu stus ꝯcidet ceruices pctōꝝ. s. i pctō mortali d̄cedē tiū. Alio mō possum⁹ ꝯsiderare volūtatē dei cōdi tionatā: vʒ q̄ velit saluare oēs hoīes si ei⁹ mādata s̄uabūt: ⁊ a peccatiʒ abstinebūt. Et i h⁹ sensu loqt̄ aplus: q̄ de⁹ vult oēs hoīes saluos fieri. Sed ipi maledicti peccatores faciūt sic frenetic⁹ q nō vult medici recipe medicinā: ⁊ p ꝯñs nec sanitatē. Iō exclamat saluator nr̄ Mat. 23º. ⁊ Luce. 19º. di. Hierl'ez hierl'ez: q̄tiēs volui cōgregare filios tuos: quēadmodū gallina ꝯgregat pullos suos s̄b alas: ⁊ noluisti. Possum⁹ ēt dicē q̄ de⁹ vult oēs hoīes saluos fieri ⁊ eos saluat: sʒ peccatores sine rōne vi uētes nō dicūt̄ hoīes sʒ bestie s̄ʒ Philosophū pº. Poli. ⁊ Boetiū 4º. d̄ ꝯsolatiōe. Et iō nō saluāt̄. Uñ sicut plra sī aīalia irrōalia q̄ʒ rōalia: ita plu res sī dānati q̄ʒ saluati. Q2 plres viuūt bestialr̄ et voluptuose q̄ʒ rōnabilr̄ ⁊ v̄tuose. Q2 igit̄ vt ait Macro. i 2º. saturnaliū. In pecudū feraꝝq3 nūe ro hētur qs voluptatib⁹ vacat. Iō d̄ dānatiʒ dī ps̄º. 48º. Sicut oues i iferno positi sī. ⁊c. Et sic [illegible] tet r̄ n̄sio ad secūdū argumentū. C

Uo ad tertiū fūdamētū [illegible] reuellatoīb⁹. R̄n deo q̄ d̄ electiʒ ē loq dupl'r. s. absolute ⁊ respe ctiue siue ꝯpatiue. P̄rio mō electoꝝ ē maxia mlti tudo. Nōne tibi videt̄ mlti tot p̄phete: tot marty res: tot ꝯfessores: tot v̄gines: tot cōtinētes ⁊ casti: totq3 pueri q p⁹ baptismū sīn pctō d̄cedūt. Et sic h̄nt itelligi iste auctes pallegate ⁊ reuellatōes. Se cūdo mō icōpatiōe dānādoꝝ loquēdo d̄ saluan dis: dico q̄ sūt paucissimi: sicut si ꝯsiderent̄ mult

aurei absolute dicentur multi. Sed in compara/tione centum mille milium aureoꝝ dicentur pauci. Item gutte fōtꝭ vel putei dicerentur ꝙ plurime sꝫ ī cōparatiōe guttaꝝ maris apparerēt pauce: similiter pulueres arene vnius fluuij dicerēt innumerabiles. Qui tñ ī cōparatiōe pulueris arene maris exigui sūt. Sic ergo ē de electis. Nā sūt multi absolute sꝫ ī cōparatiōe dānatorū sūt valde pauci: ⁊ iō deus absolute loq̄ndo dixit ad Abrahā ꝙ semē suū multiplicaret sicut puluerē terre: ⁊ sicut stellas celi sꝫ ī cōparatiōe loquēdo dictū ē Deutero. 33°. Ecce oēs electi in manu dei sūt: vbi q̄dā glosa inqt. Tā pauci sūt vt possint stare. Et hāc rñsionē approbat Aug. i li°. de v̄bis dñi dicēs. Nō ꝯtristis sibi ē dñs q dixit: ꝙ pauci sūt q intrāt p āgustā portā: ⁊ alibi dicit. Multi ab oriēte ⁊ occidēte venient ⁊ recūbēt cū Abrahā: Isaac: ⁊ Iacob i regno celoꝝ. Pauci.n. sūt i cōparatiōe pditorū: sꝫ multi i societate angeloꝝ. Uix videt grana qñ area trituraẛ sꝫ tāta massa ꝓcessura ē de area hac vt ipleaẛ doreū celi: hec ille.

O

Quo ad q̄rtū ⁊ vltimū argumētū de pdestinatiōe: accōmodate mihi pegrina igenia vr̄a valētes ⁊ sapiētissimi viri. Erige ergo aures pāphile vt ait Terētius. Et q habet aures audiēdi audiat Apoc. 2°. Ego aūt possū dicer illō magri i. p°. dist. 40ma. In huius q̄stiōis solutiōe mallē alios audire ꝙ docē: vt.n. idē dicit di. 41a. eiusdē libri. Melior est fidelis ignorātia ꝙ temeraria scia. Tñ pro declaratiōe veritatis. Rñdeo ꝙ deus nō oēs pdestiauit. Nā pdestiatio ē tm̄ bonoꝝ. Uñ magr i p°. di. q̄dragesima dicit. Predestinatio ē q̄dā ꝓparatio qua deus elegit quos voluit añ mūdi ꝯstōnem. Sꝫ dices. Ergo ē psonaꝝ acceptator. Rñdeo ꝙ nō sequit. Nā ipse deus ex hoc nō acceptat psonas sꝫ merita: ⁊ dānat ōmerita. Et iō nō oēs pdestiauit qꝛ puidit quosdā i pctō duraturos: vñ illos tm̄ pdestinauit: quos recte finituros cognouit. Nō tñ futura merita bonoꝝ fuerit cā pdestinatiōis cū sit gratuita. Sꝫ ecōtra: vt iquit Augu. i li°. de pdestinatione. Et magr in p°. di. q̄dragesima. Aliq̄s tñ nō pdestinasset si male finituros cognouisset. Iō dicit Aug. 23a. q. 4a. c°. Nabucdonosor. Uires obediētie nō iō cuiꝗ subtrahūẛ qꝛ eū nō pdestinauit: sꝫ iō eū nō pdestinauit: qꝛ recessuꝝ ab ipa obediētia puidit. Nō igiẛ pdestinatio dei ē cā dānationis alicuius: neqꝫ et hoc ꝙ deus sciat quē eē dānādū: ille pp hoc efficieẛ malus ⁊ dānabiẛ: vt cōcludit magr i p°. di. 38a. referēs Augustinū sup Ioānē smone 1°. dicētē. Nō.n. iō quēꝗ ad peccādum coegit: qꝛ futura hoīuꝫ pctā p̄nouit: hec ille. Alias seq̄reẛ ꝙ deus eēt cā necessaria peccati: qđ est impossibile vt inquit magister sniarum vbi supra. ⁋

Ā̄pe exēplū. Ponamus ꝙ sit aliquis speculator sup turriꝫ vidēs latrones i nemore paratos ad occidēdū trāseūtes: qui vidēs quēdā volēteꝫ ide trāsire exclamat dicens. Ne pgas ad sinistrā qꝛ ibi sunt latrones q te occidēt. Sꝫ vade ad dexteram: profecto si ille viator nō attendens eius monitionibus ibit ad sinistrā ⁊ occidetur. Speculator ille qui eius mortez preuidit non pōt dici fuisse cā mortis illius ꝓpter predictā preuisionē: etiā si possibile esset ipsam fuisse eternā: ⁊ ita de facto fuisset. Et similiter possumus dare aliud exēplū. Si enim aliquis rex faciat edictum ꝙ omnibus qui accedent cras ad portam ecclesie maioris sedendo ibi ⁊ mendicando: vult dare vnum denarium: profecto ipse rex sciet ꝙ multi potentissimi barones nō ibunt ad mendicanduꝫ: ⁊ per consequens scit ꝙ non habebunt denarium. Preuisio ergo ipsius regis nō est causa: ꝙ illi potentes nō recipiant denariuꝫ: sed ipsi. Et idē esset si ipsa preuisio fuisset eterna. Unde in proposito sic est dicendum: ꝙ preuisio dei non est causa damnationis vllius.

H

Sed dicet qs. Quare deus creauit illos quos sciebat esse damnandos? Respondeo: licꝫ ad soluendam hanc questionem sufficere posset illō quod ait Paulus ad Roma. 9°. di. Nunquid dicit figmentuꝫ ei qui se finxit: quid me fecisti sic? Annon habet potestatem figulus luti: ex eadem massa facere vnum quidem vas in honorem: aliud vero in contumeliam? Tamen ad satisfaciendum plenius dici veraciter pōt: ꝙ sapiētissimus creator omnium deus hoc fecit multis de causis. Primo quia si nullus creatus fuisset nisi saluandus credidissent homines se saluari ex necessitate: non ex diuina gratia: cooperante libero arbitrio. Cōtra quod est scriptura Pauli ad Philip. 2°. Et ad Thi. 3°. Item. Ideo permisit deus nasci quos sciebat damnandos: quia ipse de malis scit elicere bona. Mali enim sunt causa purgationis bonorum ⁊ glorie maioris ipsorum. Unde Augustinus lib°. 3°. de tri. ait. Mala que ab iniqs fideles pferunt: ipsis vtiqꝫ valde ꝓsunt: vel ad emenda peccata. Uel ad exercendam pbandāqꝫ iustitiam: vel ad augendā gloriā. Uel ad demōstrādam huius vite miseriaꝫ. Et 3a. q. pa: c°. nulli dubiū. Alex. papa inqt. Nulli dubiū est qn semp boni malis psequantur ⁊ tribulenẛ: pp qđ opoꝫ nos humiliari sub potenti manu dei: vt nob̄ fructū tribulationū i celis largiaẛ. Et i c°. aduersitas. 7a. q. pa. dicit Gre. Abel pfecto eē renuit quē kaiꝫ malicia ñ exercet. Sex qppe nāe mētis ad acumē ñ pōt

puenirẽ de felicitate: nisi hoc alteri⁹ trāsferit lima p̄/uitatis: hec ille. Exēplificare āt possum⁹ d. Egea p̄cōsule qui fecit crucifigi Andreā apostolum: ⁊ de Nerone faciēte crucifigi Petrū ⁊ decapitari Paulum. De Herode qui fecit occidi tot inocētes. De quo īquit Aug. in sermone inocētiū. Nūq̄ pphanus hostis beatis paruulis tātū prodesse potuisset obsequio: quātū pfuit odio. Itē de filio eiusdē herode qui fecit btūm Jacobū apostolū occidi. Et d p̄ncipe barbarie qui fecit sctām vrsulam cuz vndecim milibus virginib⁹ interfici: ⁊ de alijs tirānis qui fecerūt inumerabiles martyres coronari. Item ex malis nati sunt multi boni. Nam de Taram idolatra ortus est sctūs Abrahā patriarcha: de stirpe Esau pessimi sctissimus Job. de Achab iniquo sctūs Ezechias. De p̄re gentili sctūs Thimotheus. Et de patre hebreo apostolus Paulus ⁊ sanctus Martinus de parentibus infidelibus. Et seraphicus Franciscus de patre malo ⁊ obstinato. Et beata virgo Maria licet de sctā Anna ⁊ Joachim nata fuit: tñ traxit originē de stirpe iudaica p maiori parte iniqua ⁊ mala: vñ Aug. dicit. Sicut odorifere rose ex pongētib⁹ spinis oriūtur sic q̄plurimi boni ex malis generant̄: ⁊ nisi mali fuissent: boni ex eis nunq̄ orti fuissēt: sicut nec esset rosa si deficeret spina: hec ille. Et cōsequenter p̄dicti scti nō habuissēt esse nature nec gr̄e: nec etiā glie nisi fuissēt mali a qb⁹ pcreati sunt qa remotis causis effectiuis: necessario remouent̄ et earū effect⁹: vt dī in li°. de causis. Et hanc rōnē tāgens Augu. 22°. de ci. dei. c°. p°. īquit. Meli⁹ iudicauit de⁹ de malis bona elicere q̄ mala esse nō sinere: ⁊ sup Joānē dicit itez. Siue creator rōnalē creaturā creauit vt in eternuz glorificet: siue creauit vt ex demeritis suis in eternū cruciet: quicqd egit ⁊ acturus est totū cū optima sapiētia ⁊ bonitate sine vlla ambiguitate factū esse cēsem⁹. xj°. de ciui. dei c°. 18°. etiā ait. Neq̄ eni deus vllū angelorum vel hominū creasset quē malū futurū esse p̄sciuisset: nisi pariter nosset qb⁹ eos bonorū vsib⁹ acōmodaret atq̄ ita ordinē seculorū tāq̄ pulcherrimū carmē ex quibusdaz q̄si antithetis honestaret. Antitheta autē dicunt̄ ornamēta locutionū. Dicit vero Augu. in li°. Enchiri. c°. 2°. Malū suo loco positū ⁊ bñ ordinatū mirabiliter cōmēdat bonū. Unde dici solet q̄ ita bene stat latro sup furcā: sicut sacerdos bñ parat⁹ ad altare. Ex predictis aūt inferri potest. Tertio permittit de⁹ nasci malos: ⁊ similiter creauit angelos quos sciebat ruituros: qa si soluz angeli permāsuri creati fuissent: ⁊ hoies tm̄modo beatificādi nascerentur: solū appareret misericordia diuina: ⁊ nō iustitia in punitione malorum.

Et hoc ē q̄ īquit. Aug. 21°. de ci. dei. c°. 12°. Si oēs a tenebris trāsferātur ad lucē: in nullo appareret seueritas vltiōis. Nō g° fecit iniuriā de⁹ alicui pmittēs ip̄z nasci: cū ip̄z bonū creauerit. Eccl°. 7°. vbi dī. Fecit de⁹ hoiez rectū. Et reliqt eū in manu ɔsilij sui: vt dī Eccl°. 15°. Silr dicēdū est d angelis ruētib⁹: q̄s bonos creauit. Cōcludēdū est igit̄ q̄ p̄destinatio dei nō est cā q̄ aliqs dānet̄: sz solū peccatū. Vñ dicit Augu. 23ª. q. 4ª. c°. nabuchodonosor. al's. c°. vasis ire. Uasis ire nunq̄ de⁹ redderet interitū: nisi spōtaneū iuēiret̄ hō hīc pctm̄: qz nec deus peccāti hoī iuste iferret irā: si hō ex dei p̄destinatione cecidisset in culpā.

G

Sed dicet qs. Nolo aliqd boni agere: qz si suz p̄destinat⁹: oīo saluabor: ⁊ si suz p̄scit⁹ ad eternā dānationē: oīno dānabor. Ut. n. igt magr̄ i p°. dī. 40ª. Predestiatorū null⁹ pōt dānari: nec p̄scitorū aliqs saluari. Intelligēdo i sēsu ɔposito nō idiuiso. Sz tace: tace stulte: qz cū hēas liberū arbitriū si bñ opabis ⁊ sine pctō mortali morieris iueniere p̄destiatū ⁊ ñ p̄scitū. Multi. n. nūc sūt sceleratissimi: q tñ sūt p̄destiati: qz deus puidit ab eťno q̄ debēt ad pniaz ɔuerti. Et iō pcōr reddi ad pniaz: ⁊ iuenieris i nūero p̄destiatorū. Qui lz sint pauci respectiue ad dānatos: tñ nemo pp hoc dz a bonis opib⁹ cessare: imo magis isudaē ⁊ bñ opari: vt iter illos paucos possit iueniri. Vñ si ego scirē nō eē nisi vnū p̄destiatū: cogitarē me eē illū: ⁊ nō cessarē a bonis opib⁹. Ita. n. deus nos p̄destiauit: q̄ tñ vult nos laborare vt saluemur. Qz vt dicūt theo. i p°. dī. 41ª. Predestiatio nō solū icludit finē: sz ēt mediū dirigēs i finē. Et 23ª. q. 4ª. c°. obtineri. dī. Ipsa q̄z pēnis regni p̄destiatio: ita ab oīpotēti deo posita ē vt ad hāc electi nō nisi labore pueniāt: qtēn⁹ laborādo mereāt̄ accipe: qd eis oīs deus ab eťno disposuit dare. Illō āt apli. Quos p̄sciuit hos ⁊ p̄destinauit itellr̄ d p̄scia boni. s. q̄s p̄sciuit i bono finituros. Nā i p̄destiatōe icludit̄ p̄scia. Ut igt magr̄ i p°. dī. 40ª. Et h° sufficiat q̄ ad scdaz p̄tē nr̄i ser.

¶ Tertia pars que dī cōfirmatōis.

H

Ertia ps nr̄i smonis dī ɔfirmationis. Qō. n. pauci sint saluādi cōprobat̄ q̄drupl'r. Et p°. via rōnis: scdo via exēplificatōis: tertio via figuratōis: qrto via testificatōis. Falsissima ē. n. illorū snīa q dicūt q̄ lz pauci sint q i vita sua vadāt p viā artā ⁊ difficilē ⁊ tutā: imo q̄si oēs aut saltē maior ps eorū icedit p viā amplā ⁊ latā viciorū ⁊ volupratū: tñ i morte postea ɔuerunt̄: ⁊ sic pueniūt ad pňaz eťne felicitatis. Cōtra hāc eteni aiab⁹ pestiferā doctrinaz q̄ eis malefaciēdi ɔfidētiā p̄stat. Est diui Augustini snīa i smōe de inocētibus dī. Impossibile ē male

viuē ⁊ bñ mori. Impossibile.i. valde difficile: vt et accipit̃ i.5°. Metha. Cōtra ipsaʒ ēt ē auctitas beati Hieronymi qui in trāsitu suo dixit. Ait ꝺ cē tuʒ milib⁹ hoīb⁹ quoꝝ mala semꝑ fuit vita: merebit̃ vn⁹ i morte diuinā hēc idulgētiā. Certe de cōclusā. Qui dū san⁹ est ⁊ iuuenis: deū offēdere nō formidat: i morte nō merebit̃ idulgētiā obtinere diuinā: hec Hierony. Possum⁹ quoqꝫ adducere ad ꝯfirmationē p̄dictoꝝ illȯ inqt Augu. vbi.s.s. Percutit̃ hac aīaduersiōe peccator: vt moriens obliuiscat̃ sui: q̄ dū viueret oblit⁹ ē di. Et igit̃ plures sūt male viuētes q̄ bñ ⁊ v̄tuoseꝫ: iō plures sūt q̄ vadūt ad ꝑditionē calamitatꝭ ꝑpetue q̄ ad felicitatē eīne vite. Cui⁹ ꝯūssime ꝯclusiōis idubitalitas ē luce clari⁹: vt sic dixeriꝫ ꝓbare volens: eaʒ p°. qnqꝫ rōnib⁹ demōstrabo. Prima rō dī nālitatis. Teste.n. Philosopho p°. Phi. Unum qȯqꝫ magis iclinat̃ seu mouet̃ ad illȯ qȯ inē sibi ab intrinseco: q̄ ad illȯ qȯ inē ei ex alio. Nā lapis magis iclinat̃ deorsuʒ q̄ sursuʒ: ⁊ hoc ꝑꝑ itrīsecā grauedinē q̄ trahit deorsuʒ. 4°. ꝺ celo ⁊ mūdo Iuriste aūt dicūt ꝙ vnū qȯqꝫ ꝺ facili reuertit̃ ad nāʒ suā. l. si vn⁹. § pact⁹ ne peteret. ff. qȯ ēt in spe. ff. de pactis. qȯ ēt notat̃ i. l. volūtate i fi. ff. qb⁹ mo. pig. vel hypo. sol. Cuʒ igit̃ nā hūana peccato originali corrupta iclinata sit ad malū oī tpe. Gēn. 8°. ⁊ c°. oīs etas. 12ᵃ. q. pᵃ. ⁊ c°. ꝓclui⁹. 20ᵃ. q. 3ᵃ. ⁊ c°. cū i iuuentute. ꝺ p̄sūptio ꝙ āt faciat bonū insit sibi ex alio. s. deo: iuxta illȯ 2ᵉ. ad Cor. 3°. Nō sum⁹ sufficiētes ⁊c. Et Osee 13°. vbi ingt de⁹. Perditio tua ex te israel ē. Sꝫ ex me tm̄ saluatio tua. Sequit̃ ꝙ ex tali itrinseca ⁊ corrupta iclinatōe plures hoīes ꝯsentiūt peccato q̄ v̄tutib⁹. Caro ēt oīuʒ hoīuʒ ꝓpagat̃ ex semine isecto: ⁊ vnusqsqꝫ hꝫ i se fomitē originalis peccati ēt post baptismū: ergo plīes sequunt̃ voluptates sensuales ⁊ carnales q̄ spūalia opaꝫ: q̄ aīa ꝯiūcta corpori imitat̃ passiōes corporis. vt dī in li. sex pncipioꝝ. Ū Paul⁹ ad Roma. 7°. iquit. Uideo aliā legē in mēbris meis repugnātē legi mētis mee: ⁊ captiuū me ducētē in lege peccati. Et iō dicit Dauid ꝓpheta ps°. 13°. approbādo ꝯclusionē nāꝫ Corrupti sūt ⁊ abhomiabiles facti sūt i studijs suis: nō est q̄ faciat bonuꝫ: nō est vsqꝫ ad vnū. Oēs declinauerūt simul i vtiles facti sunt ⁊c. Ū dī in cōi ꝓuerbio pgamēsiū. Ogni vno in so meste poueramēte fue a de. Et i aut. de mona. §. si do. el 2°. dī. Hūana nā quodāmō labit̃ ad delicta. Et cōsequenter plures damnantur q̄ saluentur. I

Secunda rō dī p̄nalitatis. Obiectuꝫ.n. p̄ns ⁊ cognitū magis mouet potētiā ad actū q̄ icognitū ⁊ remotū. Nā oculis ꝓm philosophū. 3°. de aīa mouent̃ ad delectationē ex p̄ntia formosoꝝ figuraꝝ: ⁊ aures ex p̄ntia dulciū melodiaꝝ magis q̄ ex remotiōe ⁊ ignorātia eaꝝ. Et iō delectabilia ac carnalia ⁊ visibilia que hoībus sūt p̄ntia ꝑ speciē: magis eos cōiter mouēt q̄ celestia ⁊ spūalia inuisibilia q̄ sūt a sēsib⁹ elongata ⁊ nō cognoscūtur nisi ꝑ fidē. De qua dr̄a fide paꝝ in hoīb⁹ hodie inuenit̃. Ū saluator admiratiue inqt Luce 18°. Cū venerit fili⁹ hoīs putas iueniet fidē sup terrā? Ergo plures hoīes dānabunt̃ q̄ saluabunt̃. Dicēte Paulo ad Roma. 8°. Si ꝓm carnē vixeritis moriemini ⁊c. K

Tertia rō dī difficultatis. Ut.n. dicit Philosophus 2°. Ethi. Difficile ē attingere mediū: sꝫ facile ē ab ipso deuiare: sicut patet in sagittantibus qb⁹ difficile ē i medio signi dare: sꝫ facilimū est deuiare a signo. Cū ergo virt⁹ ꝯsistat in medio ꝓm eūdē phm̄ ibidē. Sequit̃ de natura ꝑ peccatū corrupte difficili⁹ est ipsaꝫ attīgere: q̄ ab ipsa ꝑ pctm̄ deuiare. Cū igit̃ qlibet libētius sequat̃ viaꝫ faciliorē q̄ difficiliorem: ꝯcludit̃ ꝙ plures hoīes vadūt ꝑ viā a virtutib⁹ deuiātē: q̄ ꝑ rectā semitā ipsaꝝ virtutū: ⁊ cōsequēter ꝙ plures ibūt ad eternam damnationem q̄ ad fecilitatem. L

Quarta rō dī maioritatis. Si.n. ꝺ quo min⁹ vi̅ inee ⁊ inest: ergo ēt de quo magis. 2°. Topi. Si.n. robust⁹ ⁊ fortis ab aliquo ad terrā deijcitur: multo magis ab eodē deijciet̃ ifirm⁹ ⁊ debilis. Sꝫ lucifer ⁊ sequaces ꝑ peccatū corruerūt ⁊ deiecti sūt ad eternā dānationē cū tm̄ nō haberēt fragilitatē corporis nec inimicū suggerētē: tēntqꝫ spiritualis nature q̄ ē fortis. Teste saluatore Mat. 26°. Ergo hoīes hn̄tes corpus corruptibile qȯ aggrauat aīam. Sapie. 9°. ⁊ carnē infirmā. vt dicit̃ Mat. 26°. ⁊ diabolū tētantē ⁊ ipugnātē: vt habetur ad Ephe. 6°. multo facili⁹ corruent ꝑ pctm̄: ⁊ ꝯñter dānabunt̃. Et hoc ē qȯ dī Job 4°. Ecce q̄ seruiūt ei nō sūt stabiles: ⁊ in angelis suis reperit prauitatē. Quāto magis hi qui hn̄tant domos luteas: qui terrenū hn̄t fundamētū ꝯsumētur velut a tinea? De mane vsqꝫ ad vesperā succident̃: ⁊ qr nullus intelligit in eternū peribunt. ⁊c. M

Quinta rō dī ꝯiecturalitatꝭ siue signalitatis. Licet.n. vt ait Philosophus p°. perier. De futuris ꝯtingētib⁹ nō sit determinata veritas. Tñ sepe ex q̄litatib⁹ reꝝ ⁊ signis quibusdā aliq̄ futura ꝑcipimus. Ū Philosoph⁹ ingt. 2°. Priorū: ꝙ signū est prepositio demōstratiua faciēs fidem. Sicut exēpli gr̄a dicim⁹. Sero rubēs celū: cras idicat eē serenū. Mane rubēte polo: sol dicit surgere nolo. Nō quidē vt cōiter verū est. Ex densitate [illegible] nubiū ⁊ m̄titudine fulminū ⁊ vētoꝝ atqꝫ ex

aeris tenebrositate et tonitrui magnitudine tempestatem futurā cognoscim⁹ vel ingētē pluuiā. Dicit enim saluator Matt.24°. Ab arbore fici discite parabolā ꝛc. Cū igitur ex mala vita hoīum plura signa dānationis videamus ꝙ salutis. Bene coniecturari et opinari possum⁹ ꝙ plures damnabūtur ꝙ saluabuntur. N

Ovidde ad hoc ꝓpositū adduci pōt illud Quidij in .x°. Methamor. vbi introducit Orpheum dicētē Plutoni et ꝓserpine: quos deos īferni putabat. Oia debent vobis: paulūq; morati. Seri⁹ aut citius sedē ꝓperam⁹ ad vnā. Tendimus huc oēs: hec est dom⁹ vltia: vosq; Humani generis longissima regna tenetis. Verificatur. n. ei⁹ ēba i maiori pte hoīu3 q descendūt ad infernū. Nā3 vera ē snīa Philosophi 6°. Ethi. dicētis. Quāuis oēs sani eē velim⁹: medicinā tñ nō adiscimus. Et ita similiter. Quāuis oēs i generali appetam⁹ felicitatē eternā: nō tñ oēs viā inquirim⁹ ad ꝯsequēdā ea3: neq; medicinā peccatoꝝ nroꝝ ꝓcuram⁹. Imo verificatur illa snīa. Juuenalis li°. p°. Satira 1ᵃ. dicentis. Quis. n. nō vic⁹ abūdat. Tristibus obscenis. Et li°. 5°. Satira pᵃ. Nobilis et varia ē ferme natura maloꝝ. Et ibidē. Ad mores natura recurrit dānatos fixa et mutari nescia. Nā q̄s peccādi finē posuit sibi. Et iterū. Quisnā3 hoīu3 est quē tu cōtent⁹ videris vno flagitio. Verificatur ēt illud Quidij i p°. Methamor. dicētis. Protin⁹ irupit venę peioris i euū Oē nephas fugē pudor verūq; fides q;. In quorū subire locu3 fraudesq; dolisq;. Insidieq; et vis amor sceleratus hñdi. Viuit ex rapto: nō hospes ab hospite tut⁹. Nō socer a genero fratru3 quoq; gr̄a rara ē. Imminet exitio vir cōiugis illa mariti. Lurida terribiles miscent aconita nouerce. Fili⁹ añ diē patrios iquirit i annos. Victa iacet pietas ꝛc. O

Vt aūt cognoscamus ꝙ absq; dubio plures dānant ꝙ saluent veniam⁹ ad pt̄ica3. Et peto. Quo vadūt oēs qui sunt ex fide. Ad domum diaboli. 33ᵃ. di. c°. qsq̄s. et de ꝯse. di. 3ᵃ. c°. oēs. Quo negātes ecclesiā romanam eē caput oium ecclīarum. Ad domum ꝛc. 3ᵃ. q. 6ᵃ. c°. dudum. Quo vadūt nō deffendētes fidē xp̄i: et articulos cū possunt. Ad domū diaboli. 23ᵃ. q. 7ᵃ. c°. omni timore. Quo pgūt credētes et tenētes aliquē errorē ab ecclesia ꝯdēnatū. Ad domū ꝛc. di. 12ᵃ. c°. non decet. Quo vadūt dubitātes de aliq̄ articulo fidei. Ad domū diaboli. c°. dubi⁹ i fide. de here. Quo dubitātes de alia vita. Ad domū ꝛc. c°. tps. 13ᵃ. q. 2ᵃ. Quo dubitātes ꝺ imortalitate aie. Ad domū ꝛc. c°. habent. 13ᵃ. q. 2ᵃ. Quo male sentiētes de corpe xp̄i: et de alijs sacramētis eccl'ie. Silr. c°. ad abolēdā. de here. Quo falsas ac vanas opiniōes īducētes vel sequētes. Ad domū diaboli. 24ᵃ. q. 3ᵃ. c°. heresis est. Quo errorē suū ꝯtumaciter deffendētes. Ibidē. 24ᵃ. q. 3ᵃ. c°. qui i ecclīa. Quo ꝓstātes auxiliū: ꝯsiliū vel fauorē hēeticis. Ibidē c°. excōicamus. §. credētes. de here. Quo errores hēticoꝝ laudātes et deffendētes. Ibidē. 14ᵃ. q. c°. qui alioꝝ. Quo inuocantes demones ad ꝯsiliū capiēdū ab eis. Ibidē. 26ᵃ. q. pᵃ. c°. hi q. Quo reuerētiā exhibētes plātetis et syderib⁹. Ibidē. 26ᵃ. q. 2ᵃ. c°. illos. Quo facientes pacta cū demonib⁹. Ad domū diaboli. 26ᵃ. q. 2ᵃ. c°. illud. Quo vtētes arte notoria ad sciētia3 acquirendā. Ibidē eodē c°. Quo faciētes exercere incātatiōes: diuinatiōes: maleficia: facturas: et breuia. Ibidē. 26ᵃ. q. 5ᵃ. c°. nō liceat. Quo inuestigantes occulta et futura p inspectiuā Astrolabij. Ibidē. 26ᵃ. q. 5ᵃ. c°. nō op3. Quo somnijs fidē adhibētes. Ibidē. 26ᵃ. q. 4ᵃ. c°. sciēdū. Quo credentes fascinationib⁹. Ibidē. 26ᵃ. q. 5ᵃ. c°. nec miru3. Quo credētes ꝙ q tali hora vł die nat⁹ est hēbit bonū vel malū euētū. Ibidem. 26ᵃ. q. 4ᵃ. c°. illud. Quo obuiātes alicui creature et credētes ide euēturū aliq̄d bonū vel malū. Ibidē. 26ᵃ. q. 4ᵃ. c°. igitur. Quo credētes ꝙ cant⁹ auiū hēat bonā vł mala3 significationē. Ad īfernū. vbi sup̄. Quo credētes ꝙ aliq̄ mulier cōuertat i gata3: vł vadat per aerea cū diana ꝛc. Ibide3 26ᵃ. q. 5ᵃ. c°. ep̄i. Quo faciētes p se vel p aliū incātationē ad sanitate3 recuperādā. Ibidē. l. eoꝝ. C. ꝺ malefi. et mathe. Quo faciētes icantari aīalia ꝓ salute recupanda. Ibidem. 26ᵃ. q. 7ᵃ. c°. admoneāt. Quo adiscētes artē diuinatiōis. Ibide3 c°. qui sine saluatore. 26ᵃ. q. 2ᵃ. Quo ingrētes a diuinatorib⁹ de morte aut vita: ꝓsperitate vel aduersitate et filibus. Ibidē. c°. nō obseruetis. 26ᵃ. q. 7ᵃ. Quo portātes breuia superstitiosa ad collū. Ad domū diaboli. vbi supra. Quo obseruātes dies egyptiacos ad aliqd inchoandū vel faciēdū aut nō faciēdū. Ad īfernū. 26ᵃ. q. 5ᵃ. c°. nō liceat. Quo in kalēdis Januarij aliqd noui faciētes pp bonū auguriū. Ibidē. 26ᵃ. q. 7ᵃ. c°. si q̄s. Quo in kalēdis Maij lauro vel ramis arboru3 more paganorū domos cingētes: et cetera hmōi supstitiosa faciētes. Ibidē. 26ᵃ. q. 7ᵃ. c°. nō licet. Quo vadūt oēs cū aliquo mortali peccato decedētes. Ad infernū. §. alias. 25ᵃ. di. Quo dantes eis ꝯsiliū: auxiliū vel fauorē ad ꝑpetrandū ip̄z peccatū. Ibidē. c°. cu3 fure. ex de fur. et c°. legatur. 24ᵃ. q. 3ᵃ. Quo ignorātes articulos fidei et ea que ptinent ad salutē cū adiscere potuerūt. Ibide3 c°. Vos ante oia. de cōse. di. 4ᵃ. Quo ignorātes plātis et alioꝝ regimē suscipientes qui seipsos regere nesciunt. Ibidē. c°. cū sit. de eta. et quali. Quo vo-

mutatos defunctorũ executioni demãdare nolẽtes et legata ab eis facta nõ soluẽtes? Ibidem.c°.q ob lationes.13°.q.2ª. Quo oẽs sine charitate morien tes? Ad īfernũ.c°.null⁹.de peni.di.7ª. Quo oẽs pcepta dei nõ obseruãtes et opa misericordie nõ fa ciẽtes cũ possũt? Ad domũ diaboli. Mat.25°. Ib būt bi i ignẽ eternũ dicit dñs. O quot erũt i ter istos dãnatos connumerati. Profecto plures erũt q̃ beatis associati. P

Quo ad secũdã ɔfirmatiõẽ q̃ dr exẽplificatõ nis:dico q si ɔsiderem⁹ oĩa exempla tã natu ralia q̃ diuinalia et moralia īueniemus q plura tndẽt ad penã q̃ ad gliã. Videm⁹.n.i istis q̃ nalr̃ sunt pl⁹ malicie abũdare q̃ bõitatis. Vñ plures sũt īmũditie: q̃ ex frumẽto vino et oleo exeũt: q̃ ipsi fruct⁹:plura folia arborũ q̃ poma:pl⁹ est de terra īculta q̃ culta :pl⁹ aque maris q̃ sint dulces aq̃ plures lapides edificiorũ q̃ pciosi. Sic plures sũt reprobi q̃ electi. Itẽ videm⁹ q piscatores pl⁹ ca piũt imũditie et pisciũ inutiliũ i retib⁹ suis : q̃ sint boni pisces. Vñ Mat.13°. dicit saluator. Nõ simi le ẽ regnũ celorũ sagene misse i mari et ex oĩm gene re pisciũ ɔgregãti :quã cũ impleta esset educẽtes et sec⁹ lit⁹ sedẽtes elegerũt bonos i vasa sua:malos aũt foras miserũt. Sic erũt i ɔsumatiõe secli. Ecce ergo q beati ponunt̃ i vasis: quasi i modico loco morãtes pp paucitatẽ:s3 mali pijciũt̃.i litore ma ris pp m̃ltitudinẽ. Similr̃ videm⁹ q facili⁹ est destruẽ:q̃ edificare :pdere q̃ īuenire:occidere q̃ resuscitare. Item vno anno cõficitur panis:et vno q̃si momẽto deuorat̃. Multis annis hõ pficit̃:et in momẽto morit̃. Multo tpe palaciũ vel castrũ cõstruit̃:et postea cito prosternit̃. Quare hoc? Ni si qr natura eorũ facilius ducit̃ ad malũ. Item cer minus q in his reb⁹ que sũt difficiles ad haben dum pauci pueniũt: vt in sciã:dignitatib⁹ et hmõi. Et hoc q̃re? Quia pciosa difficilime possidentur. Sic ergo gloria celestis a paucis eripit̃ :qr glorio sissima est: vnde Philosophus ait.in 2°. Ethico. Malum est facile:difficile est bonũ. Q

Hec etiã veritas pbari põt multis alijs exẽplis. Legit̃.n.q qdã monach⁹ lugdunẽsis q fue rat in heremo p triginta annos ■ magna penitẽ tia:post mortẽ suã apparuit epõ ciuitatis Lugdu ni dicens. Va va:o iustitia dei q̃ terribilis es:q̃ subtilis:q̃ acuta:q̃ aspera. Et stupescẽs epũs :adiu rauit eũ vt diceret qs eẽt. Cui ille r̃ndit. O Joan nes:age pñiam:grãdis.n.tibi restat via. Nãq3 die quo ego decessi ex hac vita trãsierunt etiã vigi ■ octo milia aie que oẽs dãnate fuerunt:exceptis qnq3. Due quarũ eternã gloriã:et tres purgatoriũ intrauerũt. Et his dictis disparuit. Habet̃ etiam in cronicis ordinis nr̃i:q dũ quidã frater noster deuot⁹ et sanct⁹ pdicaret i Alamania:populo mul to astante et vidẽte quedam mulier peccatrix mira culose cõpunctate ex maria cõtritiõe mortua est. Cõpleto ergo sermone ille sanct⁹ pdicator rogauit deũ vt ei reuellaret qd factũ esset de aĩa illi⁹ mulie ris. O mirabile dictu:illa que mortua fuerat: sa na surrexit. Et interrogata a predicatore quid vi disset in alia vita. Respondit. Heu sciant hoĩes: q eadem hora qua mortua fui decesserũt ex hac vita mile homines:qui omnes damnati sunt:ex ceptis quattuor qui ad purgatorium descende runt. Legitur etiam q sanct⁹ Bernardus quĩta decima die post mortẽ suam apparuit cuidã mo nacho:quem ille monachus interrogauit si esset tam difficile saluari:vt scriptura testatur. Respõ dit Bernardus. Verissimum est. Nam eo die quo ego ex vita migraui. 43000. hominum decesserũt et solummodo ego cum quodam heremita vitam celestem intraui:et quidam bonus secularis penas purgatorij. Alij omnes damnati sunt. O exceca ti peccatores agite penitẽtiam:quia iustitia dei est strictior q̃ credatur. Et quid mirum sit tot dam nantur? cum totus mundus sit laqueis plenus. Sanctus enim Antonius abbas raptus in spiritu vidit totum mundum laqueis plenum: et flens ex clamauit dicens. Domine quis euadet hos tãtos laqueos? Et dñs respondit Sola humilitas. Ec ce q nemo põt saluari nisi sit humilis. Matthei 18°. Nisi conuersi fueritis et efficiamini sicut pu li nõ intrabitis in regnum celorum. Et tamẽ pau cissimi inueniuntur humiles ergo etc. Chrisosto. etiã super Mattheũ inquit. Nisi quis ambulaue rit per iustitie viam:non poterit peruenire ad pa radisi portã:sed pauci ambulãt per viam iustitie: ergo pauci perueniunt ad portam vite. R

Tertio confirmatur eadem veritas et conclu sio via figurationis. Multa.n.exẽpla inueni untur in sacra scriptura que figurant paucitatem saluandorum. Lege.n. Geñ.7°.et 8°.et inuenies q tẽpore diluuij pauci.i.solũ octo persone vtriusq3 sexus saluate sũt i archa Noe. Itẽ Geñ.19°. inue nies q ex gomorra et sodoma solus Loth īuen tus est iust⁹ et saluat⁹ cũ duab⁹ filiab⁹ et vxore sua q̃ retrospexit:et i statuã salis ɔuersa fuit. Itẽ inter egyptios solus Joseph iust⁹ inuẽtus ẽ Geñ.39°. Moyses iter madianitas. Exo.3°. Samuel iter filios Leui.pmi Re.3°. Helias iter eos q oẽs cur uabãt genua añ Baal.tertij Re.19°. Tobias iter oẽs q adorabãt deos aureos.libri ei⁹ p°.c°. Job q dic̃ ŝ se. F̃f̃ fui draconũ et soci⁹ structionum ei⁹ 30. c°. Daniel cũ trib⁹ socijs iter caldeos. Danielis.3°.

6°.⁊.14°. Susanna īter iudices malos. Dan.13°. Cēturio īter gentiles: cui⁹ fides excessit oēs de isrl̄ Mat.8°.⁊ Luce.7°. Gamaliel doctor legis inter phariseos. Act.5°. Luce q̄3.8°. hī q ꝺ q̄ttuor ptib⁹ seminis: solā q̄rta ps bonū fructū fecit: q̄ dat̄ itelligi: q plures sūt mali q̄ boni. Et in eodē euāgelio.c°.17°. dī: q de decē leprosis q mūdati sūt a dn̄o solū vn⁹ alienigena reuersus ē ad ip3 deo gr̄as referēs de accepto bn̄ficio. Et iō ibi dic̄ gl. Decē mūdant̄ sāguie xp̄i: ⁊ q̄si vn⁹ solus fit pticeps ei⁹.

Tem si bn̄ ꝯsideres scripturā sacrā: inuenies q qn̄ filij isrl̄ exierūt ꝺ egypto vt irēt i terrā ꝑmissiōis erāt.600000. fere peditū ⁊ pugnatoꝝ absq3 puulis ⁊ mulierib⁹: s3 ⁊ vulg⁹ ꝑmiscuū q̄si innumerabile: vt dī Exo.12°. Qn̄ āt fecit eos de⁹ nūerari īuēti sūt pugnatoꝝ 603550. masculini sex⁹ a vigesimo āno sup̄: eoꝝ q poterāt ad bella ꝓcedē. Et nō fuerūt nūerati cū eis leuite nec puuli nec mlieres nec ipotētes pugnare. Ut hr̄ Nūeri p°.⁊ 2°. Et tn̄ ex oib⁹ illis sup̄ dict̄ nemo eoꝝ a viginti ānis sup̄ intrauit terrā ꝑmissiōis: nisi duo tm̄: v3 Josue ⁊ Caleph: s3 qd̄ ꝑdixit ds Nūeri.14°. O pctōr cōuertere: qꝛ multiāmo oib⁹ hoib⁹ tra viuētiū ꝑmissa est: ⁊ tn̄ valde pauci ad illā intrant.

Quarto ⁊ vltio ꝓbat̄ hec ꝯclo viate stificationis. Multe.n. auctitates īueniunt̄: q̄ on̄dūt paucitatē bonoꝝ ⁊ mltitudinē maloꝝ. Ait.n. Aristo.1°. Retho.c°.16°. Plura eoꝝ q̄ fiūt. mala sūt. Et hoc idē īqt Ouidi⁹ in 3°. de arte amādi īqēs. Pluraq3 sunt sp deterioza bonis. Prosp ꝯo i li°. epigra. dicit. Amplis īcedit spacijs frena voluptas. Augusto ꝯt⁹ limite celse petit. Et Juuenalis li°.5°. satira.p°. ait. Rari qppe boni nūero vix sūt tonidē quot Tebaꝝ porte vel diuitis ostia nili. Sybilla q̄3 cumana vt hr̄ in 6°. Eney. Loq̄ns Enee de īferno inqt.

Facilis descēsus auerni.
Noctes atq3 dies patet atri ianua ditis.
Sed reuocare gradū supasq3 euadere ad auras.
Hoc op⁹: hic labor est pauci quos equ⁹ amauit.
Jupiter: aut ardēs euexit ad ethera ꝟtus.
Dis geniti potuē. Et Sene.i li°. trage. ait. Ingēs vorago faucib⁹ vastis ꝑtulatūq3 pādit oib⁹ ꝑplis iter. Aug. ēt 2°. de ci. dei. iqt. Plures hoies currūt i penas: q̄ ad glīā. Et sup Matheū exponēs illa ꝟba. Multi sūt vocati ⁊c. ait. Multi sūt vocati ad fidē: pauci ꝟo ad regnū. Et i li°. de fide ad Petrū itez dicit. Firmissime tene ⁊ nullaten⁹ dubites nō oēs q itra ecclīā catholicā baptizant̄ accepturos eē vitā eīnā: s3 eos solū q ꝑcepto baptismate recte viuūt. Regnū.n. celoꝝ sic hēretici: iudei: infideles ⁊ scismatici nō hēbūt: ita ⁊ catholici criminosi possidē nō poterūt: hec ille. Et Hie. i epla ad sua Mauritij iqt. Nemo te circūueniat: nemo sme ne seducat. Nō nisi sctōs ⁊ simplices celestis au[illegible] suscipiet. Nullū apō dn̄ū habet malicia locū: ab dī dolo ⁊ neqtia mūdū eē necesse ē: q cupit regna[illegible] cū xp̄o: ⁊ btūs Anselm⁹ in q̄dā epla dicit. Qui vult secur⁹ eē q sit de numero electoꝝ: studeat eē de numero paucoꝝ. Et si vult securissim⁹ esse studeat eē de nūero paucissimoꝝ: hec ille. ⁊ Aug. i li° de correctiōe ⁊ grā trāsūptiue i.c°. si ex bono. §. cū g°. de peni. di.4°. loquēs de illis baptizat̄ q moriūtur i pctō mortali ait. Fuerit g° isti ex mltitudine vocatoꝝ: ex electoꝝ āt paucitate nō fuerūt. Remigi⁹ ꝟo sup Matheū inqt: q tā multi: ⁊ tā nouissimi q̄ ꝑmi reprobēt̄: terribili sn̄tia subdit̄ cū dī. Multi.n. sūt vocati. ⁊c. O miser pctōr mala nouella. Tu velles q dicerē oēs saluāt̄. Ego nō possū. Audi ēt Augu. i li°. de ꝟo cultu dicēte: q an̄q̄ īcarnat⁹ fuisset xp̄s trāsierāt de mundo plusq̄ qnq3 milia annoꝝ: qb⁹ oēs dānabāt̄: except̄ paucis de pp̄lo israel. Cōsidera g° q īfinita q̄dāmō milia hominū vsq3 tūc iuerāt ad īfernū. Greg. q̄3 i omelia sup Matheū dicit. Ad fidē plures veniunt sed ad celeste regnū pauci deducūt̄. Plerīq3 n. deū vocib⁹ sequūt̄: s3 morib⁹ fugiunt. Et hoc g° duo pēsare debem⁹. Pumū ē vt de se qsq3 minime ꝑsumat: qa ⁊ si iā ad fidē vocat⁹ est vtrū [illegible] regnū eligēd⁹ sit nescit. Scd̄3 ꝟo ē vt vnusqsq3 proximum quem iacere in vicijs conspicit: desperare nō audeat: qa diuie misericordie diuitias ignorat: hec ille.

Veniam⁹ nūc ad cāpū diuinaꝝ scripturarū. Quid dicis tu [illegible] Jsaia.8°.c°. Multiplicasti gētē ⁊ nō magnificasti letitiā: ⁊ p°. ad Cor.9°. inqt Paulus. Nescit̄ q hij q i stadio currūt oēs qdē currūt: s3 vn⁹ accipit brauiū: ⁊ p°. Petri.4°. dicit apl̄s. Si iust⁹ vix saluabit̄: ipi⁹ ⁊ pctōr vbi apparebūt? O pctōr pauꝑcule: q̄ male sūt iste nouelle. S3 forte dicis. Nō credo ꝑdict̄ testib⁹ audi īfallibilē ꝟitatē dn̄m nr̄m Jesū xp̄m: hāc ꝯclusionē nr̄a3 cōfirmātē. Nā Luce.13°. dr̄: q qdā dixit ei. Dn̄e si pauci q saluant̄. Ipse ꝟo dn̄s rn̄dit ad illū: ⁊ socios. Cōtēdite itrare p angustā portā: quia dico vobis. Multi q̄rūt itrare: ⁊ nō poterūt: hec ibi. Cū ergo rn̄sio debeat itelligi ⁊ exponi fm tenorē ꝑcedent̄ iterrogatiōis. l. de etate. §. q iterrogat⁹ ff. de iter. acti. Cōcludēdū est ⁊ idubitāter tenēdū q p hāc rn̄sionē nihil aliud determinat dn̄s [illegible] q pauci saluāt̄. Et iō Aug. i li°. de ꝟbis dn̄i. exponēs ꝑdicta ꝟba. s. Cōtēdite itrare p angustā portā ait. Cōfirmauit dn̄s q audiuit. s. q pauci sūt q saluant̄: qa pauci itrāt p angustā portā. Alio aute

loco hoc ipse ait. Arta est via q̄ ducit ad vitam: ꝛ
pauci sūt q igrediūť p eā: hec ille. Et Ambr. ingt.
Flēdū magis ē q̄ꝫ ꝓferēdū: plures dānari q̄ꝫ sal/
uari. Qd̄.n. ṽitatē asseriť: nulla voce reprobať.
Chriso aūt sup Matthꝫū exponēs illa ṽba. Mlť
ı erūt nouissimi⁹ pⁱmi. ꝛc. ait. Primos dicit no/
uissimos ꝛ nouissimos pᵐos: nō vt nouissimi di
gniores sint q̄ꝫ pᵐi: sed vt coequēť: ꝛ nulla sit iter
eos differētia tpis cā. Qd̄ aūt dr̄ multi sunt voca
ti pauci vero electi: nō ad supiores ptinet: sꝫ ad gē
tes: qm̄ ex ipsis gētib⁹ q multi sunt vocati sūt: pau
ci sūt eligēdi: hec ille. Sꝫ obmissis oīum ecclie ro/
mane doctorū auctoritatib⁹ hoc tenentiū: reuerta
mur ad ṽba saluatoris nr̄i q expsse hāc veritatē
nobis itimauit. Matthei.7°. vbi ingt. Intrate
angustā portā qa lata porta ꝛ spaciosa ē via q̄ du
cit ad pditionē: ꝛ mlti sūt q itrāt p eā. Et in eodeꝫ
c°. ēt dicit. Quā angusta porta ꝛ alta via q̄ ducit
ad vitā: ꝛ pauci sūt q iueniūt eā. vbi glo ait. Sed
pauciores sūt q itrāt p eā. Vñ Hiero. dicit. Angu
stā viā pauci iueniūt. Nec oēs q iuenerit igrediū
tur p eā. Multi ēt iuēta ṽitatꝫ via: capti volupta
tib⁹ seculi de medio itinē reuertūť. i eodē qꝫ c°. ipe
saluator nr̄ ēt dicit. Nō ois q dicit mihi dn̄e dn̄e
itrabit i regnū celoꝝ: sꝫ q fecerit voluntatem pr̄is
mei q i celˀē. Pauci āt iueniūť q volūtatē dei fa/
ciāt. Jō i eodē c°. dicit saluator nr̄. Multi dicēt
mihi i illa die. Dn̄e nōne i noie tuo ꝓphetauim⁹
Nōne i noie tuo demonia eiecim⁹: ꝛ i noie tuo ṽ
tutes magnas fecim⁹? Et tūc ꝯfitebor illis: qa nū
q̄ꝫ noui eos dicēs. Discedite a me oēs q opami/
ni iniqtatē. Sꝫ ad qd tot auctoritates allegamus
cū conclusio nr̄a expsse sit a Jesu xp̄o predicata.
Mat.20.c°. vbi dicit. Multi sūt vocati: pauci ve
ro electi. Jō dicit Aug. i li°. d̄ ṽo cultu ondēs pau
citatē saluādoꝝ. Arbitror tres mūdi ptes fore dā/
nādas eo q̄ i ipsis regnāt ifideles: aut heretici. De
q̄rta aūt pte qd dicā: nisi q̄ Joānes ait. Tot⁹ mū
dus posit⁹ ē i maligno: vt habeť Joā.2°. i. plenus
malignitate ꝛ pctis. Quales.n. sūt hoies hodierni
tpis? nisi vt plurimū supbi auari: luxuriosi: gulosi
homicide: raptores: iracūdi: iuidiosi: i bonis opi
b⁹ negligētes: ꝛ i oib⁹ vicijs iuoluti? Quo vadūt
isti maledicti? Profecto oēs ad iferna descēdunt
Et ideo pauci ꝛ paucissimi ad vitā perueniunt sē
piternā. De quoꝝ exiguo numero faciat nos deus
noster. Amen.

¶ Dominica pᵐa post pasca de donis in testamē
to relictis quinqꝫ generibus personarum videli/
cet religiosis: regibus: siue rectoribus: subditisqꝫ
ac senibus: ꝛ iuuenib⁹. Sermo vigessimusquar/
tus. X

p Ax vobis. Joā.20. Sn̄ia ē Eccli
dicētis. Amic⁹ fortis ꝓtectio. Qui
hꝫ illū iuenit thesauꝝ. Amico fide
li nulla ē cōparatio: ꝛ nō ē digna
pōderatō auri ꝛ argēti ꝯ bonitatē
illi⁹. Amic⁹ fidelˀ medicamentū vi
ꝛ imortalitatꝫ. Cassiodor⁹ qꝫ i q̄dā epl̄a igt. Si
ne amicis oīs cogitatō ē tediū: ois operatio labor
ois ira pegrinatio: ois vita ē tormētū: sine quoruꝫ
solatio viuē eēt mori. Arist. ēt. 8°. Ethic. c°. 2°. ait
Amicitia maxie necessaria est i vita. Sie amicis
n. nullus eligēt viuē: hn̄s reliq̄ bona oia. Et in. 3°
Topi. iteruꝫ dicit. Magis eligēda ē supabūdātia
amicitie: q̄ꝫ pecuniaꝝ. Eccli qꝫ. 25°. c°. scriptū est.
Btūs q iuenit amicuꝫ verū. Auctor ēt libri q dr̄
Facet⁹. 6°. c°. ingt. Utili⁹ hoi nihil ē: q̄ꝫ fidus ami
c⁹. Et Jacob⁹ bn̄uentan⁹. c°. 34°. sui libri ait. Oi
b⁹ est reb⁹ bon⁹ anteferēdus amic⁹ ꝛ auctor astro
labij ēt ingt. Oia dona dei trāscēdit ver⁹ amic⁹. Ni
hil.n. tā necessariū est hoi q̄ꝫ verus amic⁹: vñ ṽsi
ficator fabularū Esopi. 57ᵃ. dicit. Nemo sibi satis
est eget ois amic⁹ amico. Quapp ego q i hac sa/
cra q̄dragesima: nō vnū tm̄modo amicū: sed q̄si
innumerabiles acq̄siui sūmopē letor ꝛ gaudeo: vi
dēs vr̄am erga me maximā beniuolētiaꝫ veꝝ non
minori dilecione ego vobis afficior. Possū.n. me
rito dicē illud apl̄i ad Philip. p°. Testis est mihi
de⁹ q̄uō vos oēs cupiā viscerib⁹ Jesu xp̄i. Qr
igiť o dilectissimi ciues habeo in breui a vobis se
parari: ꝛ est bonorū amicorū ꝯsuetudo: vt quādo
ab iuicē sūt separādi se amplecteť: iūgātqꝫ dexteras
atqꝫ iuicē osculenť: atqꝫ pacem vni alter reliquat
Jō in hoc discessu meo qd̄ i breui erit: teneritu
die amoris: vos oēs salutare cordialiter coact⁹ sū
verba ꝓposita dicēs. s. Pax vobis. Veruꝫ qa veri
amici in discessu solēt reliquere charis suis aliq̄
dona: vt de ipis habeāt memoriaꝫ. Jō ego in hoc
discessu deliberaui quasi per modū testamēti oib⁹
vobis aliqua legata dimittere. Sed qa diuersoꝝ
estis statuū: in hoc sermone tm̄mō qnqꝫ statib⁹ p̄
ciosa legata faciem⁹.

¶ Prima pars i q̄ relinquunť quiqꝫ documenta
religiosis. y

p Rimū igiť vobis o religiosi reliquo in
hoc testamēto documētū qd̄ dr̄ scītatis
vt.n. scriptū est p°. Pe.2°. Vos estis ge
n⁹ electū regale sacerdotiū gēs scā pp̄ls
acquisitōis. Et Isaie. 61°. dr̄. Vos sacerdotes do
mini vocabimini: mistri dn̄i dei nostri diceť vob̄
Et ideo sup omnes homines mūdi debetis eē san/
cti. 93ᵃ. di. c°. legim⁹. Dicit.n. Simac⁹ papa. pᵃ. q.
pᵃ. c°. vilissim⁹. Vilissim⁹ reputādus est: nisi p̄cel/

cellat alios sciētia ꝛ ꝟtute q̄ ē honore p̄statior. Et iō vos inuitat dn̄s ad hāc scitatē. Leui. 20. di. Sci estote q2 ego scūs sum. Oia ergo verba vr̄a: cogitatiōes ꝛ opera debēt esse sancta. Z

SEcundū documētū dicit̄ esse exemplaritatis Nō. n. sufficit ꝙ quis hēat scitatez in aīa nisi eaz p bonū exemplū ꝓximis ondat. Ideo dicit̄ ꝙ tales religiosi maxime p̄lati debēt esse irrep̄hēsibiles. p̄ᵃ. ad Ti. 3°. 25ᵃ. di. §. nūc aūt. ꝛ c°. primum ꝛ. pᵃ. q. pᵃ. c°. vulnerato. ꝛ 2ᵃ. q. 7ᵃ. c°. epi. Uita. n. pastoris debet esse exēplaris subditis. 2ᵃ. q. 7ᵃ. c°. cū pastoris. Quia absurdū est pastorē esse peiorē populo. pᵃ. q. pᵃ. c°. vilissim⁹. Ideo dicit̄ in. c°. p̄cipue. xjᵃ. q. 3ᵃ. Qd̄ p̄lati tot mortib⁹ digni sūt: quot mala ad subditos exēpla trāsmittūt. Malus. n. p̄latus suo malo exēplo multos trahit ad īteritū c°. si papa. 40ᵃ. di. Ea pp dicit ap̄lus omnib⁹ religiosis ꝛ clicis. p̄ᵃ. Petri. 2°. Cōuersaōez vr̄az inter gētes hn̄tes bonam. Et ad Phili. 2°. Sitis sine rep̄hēsiōe in medio nationis praue ꝛ pu̇erse. Et Mat. 5°. c°. dicit saluator: oib⁹ cultui diuino deputatis. Uos estis lux mundi. Sic luceat lux vr̄a co[ram] hominib⁹: vt videāt bona opa vr̄a ꝛ glorificēt p̄rēz vr̄m qui in celis est. A

TErtiū documētū quod vobis relinquo dicit̄ esse sollicitudinis. Debetis. n. esse feruētes in dn̄i seruitio: faciētes diligentissime officia vr̄a: ꝛ oīa illa que ptinēt ad vr̄am ꝓfessionez ꝛ statum Nō. n. habit⁹ facit monachū: nec tonsura clicuz s3 religiosa ꝯuersatio. c°. porrectū. extra d̄ regu. Iō dicit̄ ꝙ bn̄ficia debēt tolli illis clicis: q ad eccl'as suas nō ꝯueniūt: ꝛ officia sua nō exercent in eis vt notat̄ in. l. gn̄aliter. la. 2ᵃ. C. de ep̄is ꝛ clicis. Beneficia aūt debēt dari sollicitis: ꝛ nō negligētibus. pᵃ. q. 2ᵃ. c°. clerici. Nūquā ergo debetis stare ociosi: s3 mō actioni: mō cōtēplatiōi vacare: maxime prelati. 88ᵃ. di. c°. decreuit. ꝛ c°. ep̄s. ꝛ 2ᵃ. q. pᵃ. c°. epi. ꝛ 8ᵃ. q. pᵃ. c°. i scripturis. Solet tn̄ dici ꝙ i q̄libet bona religione est q̄druplex differētia p̄sona[rum] que significat̄. Zacha. 6°. per q̄drigas equorū. Ibi. n. sūt ꝯtēplatiui celestib⁹ desiderijs flagrātes ꝛ significāt̄ [p] equos rubeos. Quidā ꝟo sūt actiui ꝟtutū varietate pollētes: ꝛ isti figurant̄ per equos varios. Alij aūt sūt ꝟgines puritate nitētes. Et isti figurant̄ p equos albos. Alij ꝟo sūt ꝯtinētes: [q] per opa penitētie macerātes: ꝛ isti figurant̄ per equos nigros.

B

DEbet igit̄ oīs ecclasiastic⁹ p̄ oib⁹ hēre mētis [fi]dcitatē: cordis puritatē: carnis castitatē: oris ꝟitatē: opis strenuitatē: vict⁹ sobrietatē: gest⁹ maturitatē: vestis humilitatē: ꝛ toti⁹ vite honestatez: prout colligi pōt ex sacris canonib⁹. 35ᵃ. di. c°. ecclesie. ꝛ di. 41ᵃ. c°. cleric⁹. ꝛ 44ᵃ. di. per totā. ꝛ de ꝯse. di. 5ᵃ. c°. in oib⁹. ꝛ ex̄ de vita ꝛ hone. cle. c°. a crapula. Et ad hoc iducere eos debet exēplū gētiliū sacerdotū: de qb⁹ loqtur Plato i p°. T himei ꝛ recitat Hier. ꝯtra Iouinianū di. Stoic⁹ vir eloquētissim⁹ de vita antiquoꝝ sacerdotū narrās ait ꝙ oib⁹ postpositis negocijs semp in tēplo fuerūt ꝛ rerū naturas causasq3 ac syderū rōnes cōtemplati sūt: ꝛ nūq̄ se mulierib⁹ miscuerūt: nunq̄ cognatos: liberos: ꝓpinquosq3 viderūt ex eo tpe quo cepissēt diuino cultui deseruire: carnib⁹ ꝛ vino se [p] se abstinuerīt pp tenuitatē sēsus ꝛ ꝟtiginē capi[tis] quā ex paruo cibo patiebant̄: maxime pp libidinis appetitū q ex his cibis nascit̄: pane raro vescebant̄ ne onerarēt stomacū: ꝛ si quādoq3 comedebāt cō sū pariter Isopū sumebāt vt escam grauiorē illius calore decoquerent. Quid loquar de volatilibus: cū oua quoq3 ꝛ lac pro carnibus vitarent: quorum alterum carnes liquidas: alterum sanguinem esse dicebant colore mutato. Si ergo flamines gentiles in superstitiosis cultibus suis ꝛ ritibus sathan: seruientes: sic a lasciuijs abstinēt ꝛ a negocijs secularibus se subtrahunt: castimonijs se macerant: ꝛ a cōsortijs se separant humanis: vt quietius possint in suis ritibus ministrare. Quales debēt eē sacerdotes dei altissimi vt digne fungāt̄ ei.

C

REligiosis āt regularib⁹ maxime vtile est nō vagari ex̄ monasteriū sine necessitate: ꝛ cum p̄latoꝝ volūtate: vn̄ dicit Arist. 2°. de aīa ꝛ in. 4°. Phisi. ꝛ in li°. de lōgitudie ꝛ breuitate vite: ꝙ loc⁹ ē ꝯseruatiu⁹ locati: vn̄ religiosus ex̄. monasteri sine necessitate: ē sic piscis ex̄ aquā. c°. placuit. de 16ᵃ. q. pᵃ. Et iō d3 ꝟuare illō Trenoꝝ. 3°. Sedebit solitari⁹ ꝛ tacebit ꝛ leuabit se sup se. Prelati āt de nēt̄ sollicitā curā gerere subditoꝝ. 8ᵃ. q. pᵃ. c°. i scripturis. Et debēt eos tenere quātū ē possibile oi scitate ꝛ ꝟtute. p̄ᵃ. ad Timo. 3°. ad Titū. p°. 47ᵃ. di. §. necesse. 89ᵃ. di. i p̄n. Alit̄ pctā subditoꝝ eis iputat̄. 9ᵃ. q. 3ᵃ. c°. ep̄o. ꝛ honor eis exhibit⁹ cedit illis ac penā ꝛ culpā. 40ᵃ. dist. c°. multi. ꝛ 2ᵃ. q. 7ᵃ. c°. secuti. cū g° scōꝝ locū teneāt̄ o p̄lati debetis eorū facta ꝛ vitā imitari. 40ᵃ. di. c°. nō ē. ꝛ c°. seqnti.

D

QUarto relinq̄ vobis o religiosi documētū discretiōis. Diabolus. n. sepe se trāsfigurat i āgelū lucis: vt inqt ap̄ls. 2ᵃ. ad Cor. xjᵃ. Et iō debetis eē cauti ꝛ discreti: ne vos decipiat vllo mō. Scriptū est enim Sapientie primo cap̄lo. Frustra iacitur rete ante oculos pennatorū idest discretorum

Marie aūt prudētia necessaria ē plat͡ꝫ q ðbēt eē discreti vt dī pᵒ.ad Thi.3ᵒ.Ad Titū pᵒ.ꝛ 41ᵃ.di. i pa.Nā absurdū ē vt alios regat q seipꝫ regē nō pōt.l.fi.C.de legi.tuto.Cōsiderate gᵒ o plati ꝛ pa storesꝙ ars artiū ē cura aiaꝝ.cᵒ.cū sit.de etate ꝛ qli.Et iō debeti͡s eē sicut argᵘ:de q̄ Ouidiᵘ i.3ᵒ.Me tha.iqt.Cētū frōte oclos ꝛc.Quapp oibᵘ religio sis dic saluator Mat.xᵒ.cᵒ.Estote prudētes sicut serpētes. E

Quintū ꝛ vltimū documētū dī eē deuotōis.De uetis.n.eē i oronibᵘ deuoti.Vñ Philie.6ᵒ. Pol.dic.Opꝫ aliqs eē in ciuitate curā deoꝝ hñ tes.Qui.l.estis vos sacerdotes ꝛ religiosi: vñ et hoc religio nomē accepit.De q̄ dicit Tuliᵘ i pᵒ Re tho.cᵒ.28ᵒ.Religio est q̄ supioris cuiusdā nature quā diuiaꝫ vocāt:curā cerimoniāqꝫ affert.Debetis gᵒ o sacerdotes ꝛ religiosi orare nō soluꝫ p vobis:sꝫ et p salute prioꝝ:ex quoꝝ elemosynis viuitis.Alr facietes:dico ꝙ estis māducatores sāguis paupū ad dānatiōem vr̄aꝫ:ꝛ estis de illis de qbᵘ scriptū ē ps.126ᵒ.Qui māducatis panē dolorís.Sup oīa āt studē debetis:diuinū officiū deuote celebrare:q: illi q īdeuote dicūt nō placēt deo:pinde.n.ē nō facē ꝛ viciose facē.l.q̄ties.cū si.ff.q satis dare coḡ.Cū igit ita sit ꝙ orātes cū dō loquimur vt dicit Alex.papa ꝛ martyr cū i eculeo torq̄ret.pfecto debemᵘ cū ma xima reuerētia diuinis officijs iteresse.Si.n.cū pa pa vel cū ipatore locuturi eēmᵘ: pmeditaremur priᵘ qd dicēdū nō eēt:ꝛ añ cū existes nō circūqꝫ aspiceremᵘ:sꝫ fixis i ipꝫ oclis vel pre reuerētia de missis tota animi itētōe vba ederemᵘ.Jō excla mat Ber.i q̄dā eplā ꝫ clicos i deuote officia diuia psoluētes.Magna abusio ē hře os i choro:ꝛ cor i foro.Estote igit i ecclia dei tāq̄ milites xpi pu gnātes ꝫ inimicos vr̄os q sūt demones.Ibi.n.sūt āgeli vos adiuuātes:iux illō ps.Preuenerūt pn cipes.i.āgeli piūcti psallētibᵘ.Sciatisqꝫ p certo: ꝙ nihil sic ipugnat diabolū sicut deuota dei lauda tio.Aīt.n.btūs Ephrē i suis documētis.Queadmo duꝫ puluis a vehemētia vēti spgit:ita aduersariᵘ vr̄ diabolᵘ q̄n vox vr̄a i dei laudibᵘ resonat:ad ni hilū redigit.Has gᵒ pditōes si habueritis o reli giosi ꝛ clici:deᵘ faciliᵘ exaudiet orones vestras q̄ alioꝝ.pᵃ.q.pᵃ.cᵒ ipi sacerdotes.Marie āt vos p lati debetis sup oēs alios ista documēta obsuare:scie tes ꝙ sicut nihil ē i hac vita laboriosiᵘ q̄ eē bonuꝫ platū:ita nihil deo gratiᵘ inuenit.40ᵃ.di.cᵒ.ante oia.ꝛ 96ᵃ.di.cᵒ.duo sūt.Et hoc sufficiat quo ad pmā ptem nr̄i smonis.

¶ Documenta data regibus ꝛ principibᵘ atqꝫ rectoribus siue officialibus atqꝫ oibᵘ dñis erga suos subditos. F

Secūda vobis pncipibᵘ ꝛ dñis q̄dā opti ma documēta i hᵒ meo discessu obser uāda reliq̄.Primū igit documētū dī F obsuatiōis.i. vitatis:ut nūq̄ dicatis falsi tatē:iqt.n.sapiēs Prouer.16ᵒ.Nō decet pncipē labiū mēdax.Marie āt regibᵘ turpe ē mētiri.Dr .n.i vulgari puerbio.Parola de corona nō de mē tire.Itē obsuatores eē debetis iustitie:de h.n.dī Sa piē.pᵒ.cᵒ.Diligite iustitiā q iudicatis trā.Nā fructᵘ diuinᵘ ē iustitiā sepiᵘ recēsere:vt dī 35ᵃ.q.9ᵃ.cᵒ.fi. Jnt oēs.n.vtutes cardiales iustitia tenet pricipa tū:adeo ꝙ Ari.i.5ᵒ.Ethi.i ipa asserit oēs vtutes ptineri.Que q̄dē vtᵘ necessaria ē nr̄e saluti:vt dī cūt theo.i 4ᵒ.di.46ᵃ.Quātū āt sit vtilis ondit Da uid ppheta ps.33ᵒ.di.Justi aūt i ppetuū viuēt ꝛ apud dñs ē merces eoꝝ:ꝛ ps.crjᵒ.iqt.Jn mēoria eīna erit iustᵘ:ab auditiōe mala nō timebit.S.in die Salomon q̄ꝫ Prouer.15ᵒ.ait.Abhoiatio est dño vita ipij:qui āt seqt iustitiā diliget ab eo.Et Act.14ᵒ.dī.Acceptᵘ ē dō qcūqꝫ iustitiā opat.Est āt iustitia pstās ꝛ ppetua volūtas animi:ius suū vnicuiqꝫ tribuēs:vt iqt iuriscōsultᵘ i.l.iustitia.ff. de insti.ꝛ iu.Et Justinianᵘ ipator isti.eodē.i pn.Et iō dñs nr̄ ad eā hoies iuitat.Mat.22ᵒ.di.Red dite que sūt cesaris cesari:ꝛ q̄ sūt dei deo.Justitia ergo vsat circa duo pncipalr.s.i remunerādo bo nos pmijs:ꝛ malis supplicia iferēdo:prout diui ne humaneqꝫ leges ordinarūt:vnde dī.3ᵃ.cᵒ.oīs aūt.scriptuꝫ est.Legis enim pmio aut pena:vita moderat humana.Dico igit vobis o magnifici dñi ꝙ debetis bñmeritis premia impēdere:ꝛ nō esse suitoribus vestris ingrati.Nihil enim in pn cipe turpius ingratitudie:quodāmodo repiri pōt. De qbus tñ inueniunt multi ingratissimi dñi er ga suos:qui eis malū pro laboribᵘ ꝛ suitijs suis reddūt.Vñ vsificator fabularū Esopi fabula.xᵃ. iqt.Reddē gaudet homo neq̄ pro melle venenū. Pro fructu penā:pro pietate dolū.Jdeo Terrētiᵘ in Andria.cᵒ.3ᵒ.dicit.Si illū obiurgas i te q au xiliū tulit:qd facies illi qui dederit dānū aut ma lū?Jdeo dicit Seneca ad Luciliū libᵒ.13ᵒ.eplā. 6ᵃ.Jngratᵘ est qui bñficiū reddit sine vsura.Tūc enī suitores bñ suiūt suis dñis:q̄n vidēt eos esse gratos.E cōtrario aūt tepescūt:q̄n vidēt ingratos iuxta illud dictū Jacobi beneuentani.cᵒ.23.Fri gescit dātis aius cū viderit ipm.Cui dedit igra tū muneris eē sui.Cōtra tales pncipes subditos male tractātes:ꝛ pro bonis mala inferētes excla mat Salomō Prouer.17ᵒ.di.Qui reddit mala pro bonis nō recedet malū de domo eiᵘ. G

Scdo debetis eē iusti o pncipes i puniēdis ma lis.Dic.n.Hie.sup Jeremiā:vt hr̄.23ᵃ.q.5ᵃ.

e⁹.homicidas. Homicidas sacrilegosq3 punire:nō
effusio sāguis s3 legū misteriū ē. Cypan⁹ q̄3 vt hȳ
i.c°.rex o3.23ᵃ.q.5ᵃ.igt. Rex o3 furta cohibere:adul
teria punire:ipios de tra pdere:pāicidas ⁊ piuros
nō sinere viuere:filios suos nō sinere ipie agere:hec il
le. Et hoc documentū iustitie.s.pmiādi bonos:⁊ pu/
niēdi malos tenēdiq3 rē publicā i pace:dedit An
chises filio suo Enee:ut hȳ i.6°.Eney.oi. He tibi
erūt artes pacis iponere morē. Parcere sbiectis ⁊
debellare supbos. Et i.l.ↄgruit.ff.de offi.psi.oi. Cō
gruit bono ⁊ grandi psidi curare:ut pacata atq3
queta sit puīcia quā regit. Ut āt possitis hoc facere:
suate ↄsiliū Cassiodori.li°.12°.epla₂:epla.2ᵃ.di/
cētis. Sit vobis frons liba vt alioꝝ possitis emēda
re pctā. Ne vob dici possit illō vulgare puerbiu3.
Medice cura teipm. Hēte igit iustitia3 o recto/
res. Nihil.n.peius est i ciuitate vel tra:q̄3 vbi nō
exercet iustitia. Quapp igt Mōtanari⁹ in luna
celeri.c°.23°. Gens sine iustitia:sine remige nauis
i vndis. E ↄtº aūt de iustitia igt Ari.5°.Ethi.c°.
p°. Preclarissima virtutū vr eē iustitia:⁊ neq3 he
sperus neq3 lucifer ita admirabil. Cassio.q̄3 epla
rū.li°.22°.igt. Omni laude decorat q iust⁹ est. II

SEcdm documētū qō vob dimitto i hoc recessu
oī maturitas. Debetis.n.eē prudētissimi ⁊ sa
piētes. Uñ vt refert Boetius in.2°.de ↄso.dicebat
Plato:q bte eēnt ciuitates:si aut philosophi re
gnarēt:aut reges philosopharent. Et Sene.igt.
q sclm aureū dicebat cū sapientes regnarēt. Jō
Sap.6°.dicit Salomō. Cōcupiscētia sapie āducet
ad regnū ppetuū. Si ergo delectamini in sedib⁹ ⁊
sceptris o reges ppli: diligite sapia3:ut i ppetuu3
regnetis. Diligite lumen sapie oēs q pestis pplis.
Multitudo eni sapiētū sanitas ē orbis trāꝝ. Et
rex sapiēs ppli stabilimētū est:hec ille. Ob hanc
cām dicit Ari.3°.Ethi. Nemo iuuenes eligit i du
ces:qꝛ nō ↄstat eē prudētes. Exclamat q̄3 sapiēs.
Eccl'.x°. Ueh tibi terra cui⁹ rex est puer. Jō Ari.
p°.Retho.c°.20.ait. Pricipes op3 sape. Et Eccl'.
x°.oī. Pricipat⁹ sensati stabilis erit:rex aūt īsipi/
ens pdet pplm suū. Na3 q̄lis est rector ciuitatis:ta
les ⁊ ihabitātes i ea. Eccl'.x°. D3 ergo bon⁹ pnceps
hēre oīa iura i scrinio pectoris.l.oīu3.C.ō testa. Et
o3 eē plen⁹ sapia.l.penul.C.de his qb⁹.ut indi. Et
eē senex morib⁹:vt igt Frōtin⁹.li°.4°.ti°.7°.⁊ su
perare oēs alios sapia ⁊ doctrina:ut ait Uegeti⁹ ō
re militari li°.p°.ti°.p°. III

TErtiū documētū qō vob relinq̄ oī libalitatis.
Prouer.eni.15°.oī. Cōturbat domū suā:qui
sectat auaritiā. Ecōtra ↄo libalitas iclinat ad ob
sequ3 ⁊ amorē:vt oī i.l.i.C.de reuo.dona. Debetis
g° eē liberales de diuitijs vřis:nō solū paupib⁹:s3
ēt familie vře i victu ⁊ vestitu ⁊ reliqs. Ait.n.Ari.
p°.Retho. Diuitē eē est i vti magis q̄3 i possidere.
Et Sene.in li°.de btā vita ↄtra auaros igt. Diui/
tie apud sapiētē virū in suitute sūt:apud stultū i
impio. Et auctor libri ō formula honeste vite ait.
Nō que apō te hēs tanq̄3 aliena suabis:sed p te
tanq̄3 tua:⁊ disponas ⁊ vtaris. Cato q̄q3 in suis
documētis dicit. Fac sumptū ppe cu3 res desiderat
ipa. Et ↄsificator fabulaꝝ Esopi fabula.27°.igt.
Paupi⁹ nihil est q̄3 miser vsus opu3. Licet aūt
pctm̄ sit pdigalitas:⁊ oib⁹ hoib⁹ indecēs:tm̄ mai⁹
viciū est auaritia ⁊ nimia tenacitas q̄3 aliq̄lis p/
digalitas. Ut ingt Ari.li°.4°.Ethi.⁊ assignat rō
nē. Qm̄ prodigus pdest multis:auarus aūt nul/
li. Nō tm̄ o pncipes debetis facere sicut multi q sub
specie liberalitatis expēdūt in ioculatorib⁹ ea que
deberēt dare suis suitorib⁹. Cōtra quos oīc Ber
nardus in Jconomica.c°.14°. Hō ioculatorib⁹
intēdēs cito vxorē hēbit cui nomē erit paupertas.
Talib⁹ aūt dare est pctm̄.c°.donare.86ᵃ.di. Alij
expēdūt in meretricib⁹ eas ornātes pōpatice. Cō
tra qō Bernar.vbi.s.c°.x°.ait. Femina meretrix
oēs diuitias annullabit. Sciēdum est ergo q sm
Phūm.4°.Ethi. Liberalitas est vt⁹ inclināns ho
minē ad largiēdum magna dona:vbi:⁊ qñ:⁊ cui
op3:⁊ maxie ↄuenit principi.l.cū multa.C.de bo.
que li. Qui nō pōt eē nimis liberalis erga suito/
res suos:ut ait Egidi⁹ i li°.de regi.pn. Quāuis āt
possint ⁊ debeāt pncipes sua oppida fortificare:tm̄
nō debēt facultates suas in vanis ⁊ inutilib⁹ edi
ficijs expēdere. Ait.n.Ber.vbi.s.c°.16°. Nimia
⁊ inordinata edificādi cupiditas:parit ⁊ expectat
edificioꝝ vēditionē. Turris cōpleta ⁊ archa va/
cuata valde faciūt:sed tarde hoiem sapiētē. Debe
tis ergo facere expēsas liberalr sm ↄditionē stat⁹
vestri. Et idē dico oib⁹ alijs familiā regētib⁹. In
quit eni Bernar.vbi.s.c°.24°. Leuitatē expēdē
di cū grauitate lucrādi cōpensa. Ideo oī in cōi p/
uerbio. Como tu te senti cosi mena li dēti. Et au/
ctor libri qui oī facetus dicit. Expēdas large sine
murmure qñ decebit. Juxta tuum posse ne tua dā
na fleas. IIII

QUartū documētū qō volo vobis dare o pnci
pes ⁊ dñi:oī misericordia. Ait eni3 Salomon
Prouer.21°. Misericordia ⁊ ↄitas custodiūt re/
gē:⁊ roborat clemētia thron⁹ eius. Et.16°.eiusdē
libri.c°.āt dicit. Clemētia regis q̄si imber serotinus.
Maior aūt est potētia clemētie q̄3 seuitie. Uñ re/
fert Seneca in libro de clementia:q qdam mul/
tum studuit ad hostiu3 destructionē ⁊ vindicatio
nē. S3 dū nō posset q̄ndā vincē ac subiugare ↄsu/
luit vxore3 q̄ dixit ei. Fac vt medici q vbi vsitata

smedia n̄ pn̄t tēptāt cōtraria. Sic tu q crudelita te adhuc nihil fecisti: tēpta nūc clemētiā: τ ig no/ sce illi: qȯ τ factū ē: τ ille hostis ei⁹ amic⁹ fact⁹ est. Debet g° eē misericordes erga subditos vr̄os τ nō velle eos opp̄mē. Ait.n. sapiēs. Eccli.4°.c°. Noli eē sicut leo i domo tua: euertēs domesticos tuos τ opp̄mēs subiectos tibi. De hoc ēt dicit v̄sificator fabularū Esopi fabula.13ª.
Nō sit q studeat q: maior obesse minori.
Cū bn̄ maiori possit obesse minor. Et idē fabula. 18ª. iquit.
Tu qui magna potes: ne despice pua potētē.
Nā pdesse potest si qs obesse neqt. Et Cato in do cumētis suis dicit.
Uicere cū possis iterdū cede sodali.
Obsequo q̄m dulces retinētur amici. Et ibidē.
Quē superare potes iterdū vice ferendo. Et itez.
Corporis exigui vires ɔtēnere noli.
Cōsilio pollet: cui vī natura negauit.
Et.c°.ij.eiusdē li.ēt dicit.
Cede locū lesus fortune cede potēti.
Ledere qui potuit: poterit aliq̄n pdesse.
Gualterius quoqz de castilione li°.2°.ait.
Parcite mortales aīos extollere fastu.
Collatis opibus aspernariqz minores. Et Gual/ fredus in poetria sua.c°.31°.dicit.
Cū fueris maior alijs te finge minorē.
Et de te mētire tibi nec sic in abyssū.
Deijcias alios: vt te sup ethera tollas.
Debet.n.qlibet dn̄s ɔsiderare q seruus ei⁹ habet cū eo quiqz cōia: vnū ex pte pncipij de quo Job. 33°.dr̄. Ecce τ me sicut τ te fecit de⁹: τ de eodē lu/ to ego quoqz formatus sū: τ Sap.7°.dī. Nemo ex regib⁹ hn̄it aliud natiuitatis initiū. Secūduz est ex parte medij: de quo Job.14°. Breues dies ho minis sūt. Tertiū est ex pte finis. De quo metrice dī. Mors dn̄m suo more sceptra leonib⁹ equat. Paupris τ regis cōis lex moriēdi. Quartū est ex parte fori de quo.2ª.ad Cor.5°.ait Paulus. Oēs nos manifestari oportet añ tribunal xp̄i.τc. Quītū est ex pte p̄mij de quo dr̄ in.§.hic aūt no bis.i aūt.de mona. Quātū ad dei cultū n̄ ē mascu lus neqz femina: neqz liber neqz seru⁹. Oēs.n.i. xp̄o vnam mercedē accipiūt. Ii
Quītū documētum qȯ vobis reliquo dr̄ dile ctionis. Debēt.n. principes amare subditos. Ait.n. Cassiodor⁹ eplaꝝ li°.3°.eplā.50ª. Felicitas regnātis ē famulātes amare. Et iō iqt sapiēs. Ec clesiastici.33°. Si tibi est seruus fidelis: sit tibi q̄si aīa tua. Debetis ergo curare vt plus diligāt vos subditi vestri: q̄ timeant: vt inquit Seneca in q̄ dā epl̄a ad Lucilliū: τ Isidorus in sinonima so/ lilogorum.lib°.2°.c°.40.vbi ait. A subditis vene rari magis q̄ timeri stude taleqz te redde sub di/ tis vt magis ameris q̄ timearis. Nō n̄s tribulis i subditos sic eis dn̄are vt delectet fuire. Seneca q̄ qz i li°. tragediaꝝ dicit. Decet timeri cesarē: sz plus diligi. Et i li°.2°. de ira inqt. Periculosi⁹ ē timeri q̄ despici: necesse ē vt mltos timeat: quē multi ti/ mēt: τ ad Luciliū li°. eplaꝝ.18°.epl̄a.5ª.ait. Ne/ mo pōt tribulis eē secure. Jō dicit Boeti⁹ i.3°. ḋ cō solatōe.c°.15°. Potētiā desideras s̄bditorū isidijs obnoxi⁹ subiacebis. Jō dicit Cato. Cū fuos fueris p̄pos mercat⁹ i vsus. Et famulos dicas hoīes tn̄ eē memēto. Et Salusti⁹ i iugurtio. Tuti⁹ ē volēti b⁹ q̄ coactis imperare. Nō igit̄ debetis subditos v̄ros tenere i nimia fuitute τ dep̄ssiōe. Dī.n. i cōi prouerbio. Messara dura fa la familia fura. Ea pp Tuli⁹ i philipicis li°.2°.dicit. Charitate τ be/ niuolētia ciuiū septū opz eē p̄ncipē: magis q̄ ar/ mis: τ Seneca iqt. Nō ē op⁹ regi altas sedes con struē: nec muris τ turrib⁹ se sepire. Inexpugnabile .n. mūimētū ē amor ciuiū. Dī āt q cū dux Mli Frācisc⁹ sfortia iterrogassz comitē Jacobū piciñū an sibi aius sufficēt app̄hēdere castrū porte iouis i erpugnabile: ille rn̄dit q sic: τ iqsit⁹ quō: rn̄dit. Cū amore. Et hoc sufficiat p.2ª. pte n̄ri s̄mōis.
¶ Documēta data sbditis erga dn̄os suos τ dn̄as. Q
Tertio vobis subditis: τ famulis quoqz docu mēta reliq̄. Primū dr̄ fidelitatis. Debetis .n. eē sup oīa fidelissimi dn̄s vestris. n. Mat.24°. Fidel s̄u⁹ τ prudēs quē cō stituit dn̄s sup familiā suā ex q̄ dat̄ itelligi oib⁹ s̄ uis: q: debēt eē erga dn̄os suos fideles. Scriptū ē .n. Prouer.28°. Uir fidelis multū laudabit̄. Nul/ lū āt ē turpi⁹ viciū pditiōe: vn̄ ait Jacob⁹ bn̄uē tan⁹.c°.9°. Hoc ego te mōeo fugias vt pditionē Turpius hoc oī crimine crimē adest. Debetis g° o dn̄i bn̄ ɔsiderare: q̄s accipiat̄ i familia v̄ra: vide/ lz vtrū hēant fidelitatē. Ait.n. auctor astrolabij p ditor alteri⁹: nō tibi fid⁹ erit: τ Boeti⁹.3°. de ɔso. c°.9°. iqt. Nulla ē p̄stis efficacior ad nocēdū q̄ familiaris inimic⁹. Ii
Secūdū documētū qȯ vobis reliq̄ subditis dr̄ eē obeditōis. Tenemini.n. obedire dn̄is v̄ris i oib⁹ licitis τ honestis.c°.si dn̄s.xi°.q.3ª.si vō p̄cipe rēt aliqd ɔ deū vel salutē aīe nullaten⁹ ē eis obediē dū. Jllō.n.q ē ɔ bonos mores nō ē obligatoriū: i sti. de mā.p̄n.§.illud. sz obedire opz deo magis q̄ hoib⁹. Act.5°.τ.c°. cū i ecclijs. de mato. τ obe. de li citis āt p̄cepti scriptū ē ad Eph.6°.c°. vbi precipit apl̄s di. Serui obedite dn̄is v̄ris cū oī timore i sim plicitate cordis v̄ri sic̄ τ xp̄o: τ .p°. Petri.2°.c°. di cit apl̄s. Serui subditi estote i oī timore dn̄o: nō tm̄ bonis τ modestijs: sz ēt discolis τ malis. Ubi dat̄ i telligi: q ēt si sint scelerati dn̄i: tm̄ si nō iniq̄ p̄cipi

ent debēt a subditis obediri. O

Tertiū documētū vr eē fuitutis. Debēt. n. eis fuire et eoꝝ negocia peragē vtilr: vñ glo. sup ꝓsperi epigramate. 14°. iqt. Equū ē fuire regib⁹ et dñis. Inferiores nāqꝫ supiorib⁹ fuire eqtas exigit. l. i. §. deniqꝫ. ff. de aq̄ plu. arcē. et c°. cū iferior. ō maio. et obe. Nā vt ait saluator Luce. 6°. Nō est discip̄ls sup magr̄z. Nō g° debēt esse sicut qdā famuli q voluēt ab alijs fuiri: sicut dñi. Sicut faciebat famulus sci martini: cui ip̄e sctūs lauabat pedes: eiqꝫ fuiebat sicut dño. Jō debēt fuare illud dictū sci Ambrosij i omelia qdā sup Lucā: vbi de btā vgīe dicit. Qui pp offm̄ venerat iferebat offō Lꝫ g° dicat ꝟsificator fabulaꝝ Esopi fabula. 12ª. Alteri⁹ nō sit q su⁹ eē pōt. Et fabl̄a. 55ª. idē inqt.
Ditior est liber mēdicās diuite fuo.
Libertas ꝑ dulce bonū bona cetera ꝯdit.
Libertas aī cib⁹ ē et va voluptas.
Nō bñ ꝓ toto libertas vēdit auro.
Hoc celeste bonū ꝑterit orbis opes. Et Arist. p°. Poli. c°. 3°. iqt Oīs fuit⁹ ꝑter nām est. Tū post q̄ facti estis fui et famuli alioꝝ illis debēt seruire. Nō. n. ab initio ē volūtaꝫ: ex post facto necessitatis. l. i. cōmodato. ff. cōmodati. P

Quartū documētū dī eē suppoꝛtatōis. Debetis. n. suppoꝛtare dños vr̄os: si qñ irascāt vobis et nolle cū eis ꝯtēdē et litigare ſbis aut factis. Scriptū ē. n. Eccli. 4°. Noli resistē ꝫ faciē potētis nec coneris ait ꝫ ictum fluuijs: et. 8°. eiusdē li. dī. Nō litiges cū hoīe potēte ne forte icidas i man⁹ illi⁹. Jō dicit Ouidi⁹ li°. 2°. de arte amādi. Aptari magnis iferiora lꝫ. Seneca q̄z ad Lucillū ep̄lar̄ li°. 2°. ep̄la. 5ª. ait. Sapiēs nūq̄ potētū irā puocabit imo declinabit: nō alit i nauigādo ꝓcellā. Et rōnē assignat i li°. tragediaꝝ i medea. c°. 6°. dicēs Nemo potēs aggredi tut⁹ pōt. Salomō q̄z. Prouer. 16°. iqt. Indignatio regis nūcij mortꝫ: et vir sapiēs placabit eū. et. 50. c°. eiusdē li. ait. Sicut rugit⁹ leōis ita et terroꝛ regis: q prouocat eū: peccat in aīaꝫ suā. Ouidi⁹ q̄z i ep̄lis ep̄la. 16ª. ponit illō dictū Helēe qō scripsit Paridi dī. An nescis lōgas regib⁹ eē man⁹. Lꝫ g° qñqꝫ dñi male irascāt ꝫ subditos tñ ipsi cōsiderātes suū statū: debent eos suppoꝛtare i oīb⁹ q̄ nō sūt ꝫ deū. Et hoc ē q igt ap̄lus p°. Pe. 2°. c°. Ubi postq̄ dixit: fuos debē eē sbditos dñis ēt malis ꝯiūgit dī. Hec ē. n. gr̄a si pp ꝯsciētiā dei sustinet qs tristitias: paciēs iiuste. Que enī gr̄a ē si peccātes et collaphizati suffert: ꝫꝫ si bñ facientes patiēter sustinetis: hec ē gr̄a apō deū. Jn hoc n. vocati estis qr xp̄s passus ē ꝓ nob: vob relinquēs exēplū vt seq̄mini vestigia ei⁹: q peccatū nō fecit nec iuēt⁹ ē dolus i ore ei⁹. Qui cū malediceretur nō maledicebat: cū pateretur non cominabat. Q

Quintū et vltimū documentū qō vobis subditis et famulis traddo dr̄ honorificatōis. Debetis. n. dños et dñas vr̄as honorare. Scriptū ē n. p°. Petri. 2°. Regē honorificate. Nō igit̄ debetis dspicē p̄latos vr̄os nec eis vos ꝑponē: sꝫ ipsi humiliter subiacere: illosqꝫ venerari. Et hoc ꝓpter dignitatem reuerētie ministeriū diligentie et periculū rōnis reddēde. Que tria tāgit Paulus Hebre. 13°. dī. Obedite ꝑpositis vr̄is: et subiacete eis: ecce dignitas reuerētie. Ipsi. n. puigilāt ecce ministeriū diligētie: q̄si pro aīab⁹ vr̄is rationem reddituri ecce periculum rationis reddende. Licet autem tales p̄lati essent mali tamen ēt i reuerentia sūt habēdi sicut ostēdit Chriso. sup Mattheū tribus rōnib⁹. De. p°. sic dicit. Hoīes ab initio creati sūt pp se. Postea aūt sacerdotes ordinati sūt pp te: ergo vita eorū ipsorū est: ordinatio aūt eorum vr̄a: si bñ vixerint lucrū eorū est. Si bene docuerit vr̄m erit. Accipite ergo qō vr̄um est: et nolite discutere qō aliorū est. De secūda sic dicit. Frequēter de hoīe malo bona ꝓcedit doctria. Ecce. n. vilis terra ꝑciosū auꝝ ꝓducit. Nū qd pp terrā ꝑciosū aurū ꝯtēnit? Sed auꝝ eligit et tra relinqt. Sic et vos doctrinā accipite et mores relinqte. De tra sic dicit. Apib⁹ herbe necessarie ñ sūt: sꝫ flores herbaꝝ flores āt colligūt: et herbas reliquūt sic et vos florē doctrie colligite et ꝯuersationē relinqte: hec ille. Et ꝑdicta cōfirmātur auctoritate xp̄i dicētis. Matt. 23°. Sup cathedrā Moysi sederūt scribe et pharisei. Oīa que dixerit vobis facite: fm vero opa eoꝝ nolite facere. Nemo igit cōtemnat superiorē suū patronū suū: a q̄ multa bona ꝑcepit. Scriptū ē. n. Prouer. 14°. Valde peccat q dspicit amicū suū. Nolite g° facē sicut accipiūt: q postq̄ bñ past⁹ ē a dño suo vocat⁹ ab eo ad manū ñ redit: sꝫ per acra vagabūdus icedit: vocātēqꝫ dñz puipēdit. Multi q̄z alij repiunt subditi: q si recipiāt aliquā iniuriā a dñis suis volētes se vidicare se ponūt in alio seruitute q multotiēs eos magis opprimūt. Et accidit eis illō qō ponit Aristo. 2°. Retho. c°. 20. vbi dicit: q qdā philoso. dixit quādam fabulam cuidam populo hoc modo. Inquit enim q equ⁹ qdā obtinebat pratū solus: adueniēte autem ceruo et corrumpente pascua: volēs punire ceruum iterrogauit hoīem si posset cū ipso punire ceruū. Cui hō rñdit. Si dimiseris q ponā tibi frenū: et ascēdam super te habens lanceam in manu: potero punire ceruum. Cum autem ascendisset homo super equum: et posuisset ei frenum: ostendens q volebat punire ceruum dixit. Ego dominus retinuit equū in dñio suo et fuitute. Ita et vos inqt iste Philo. Uidete ne volentes aduersarios punire idē patiamini cuꝫ equo. Estote igitur beniuoli

dñis v̄ris: ⁊ eis reuerētiā exhibere: ⁊ cū prudētia ⁊ maturitate eis seruite. Scriptū ē.n. Ecclesia.x° Seruo sēsato libi fuiēt: vos āt dñi qñ videtis suū supbū: nolite retinē eū: sꝫ facite illū qđ īqt Ber. in icomica.c°.15°.di. Famulū alti cordis repelle: vt futurū inimicū. Famulū tuis morib⁹ blādiētē re/pelle. Famulū ō facili se verecūdātē: dilige vt filiū Et hoc sufficiat pro tertia parte nostri sermonis.

¶ Documēta data senibus.

Q Uarto vob senib⁹ i h° testō meo relinq̄ tria documēta. Primū dī ꝯsiliatōis. Uobis.n. ꝯuēit marie iuuenib⁹ dare ꝯsilia vñ dic̄ Tuli⁹ i p°. de offi. Senib⁹ āt labores corpis minuēdi sꝫ exercitatōis animi augē de. Dāda ꝓ ō ē opa senib⁹: ut ⁊ amicos ⁊ iuuētutē ⁊ marie rēpublicā ꝯsilio prudētiaqꝫ adiuuēt: hec ille. Scđꝫ documētū dī istructōis. Debetis.n. eē istructi ⁊ piti i sapia. Uñ dī Eccl'.25°.c°. Quā speciosa veranis sapia ⁊ gliosis itellect⁹: ⁊ prudēs ꝯsiliū: corona senū mlta pitia. Ari. q3.6°. Ethi. dic̄. Iuuenes nō pñt eē prudētes: qꝛ prudētia reqrit expiētiā tpe idigētē. Uñ dī i c°. pōderet.50°. di. Tpe idigem⁹ vt aliqd maturi⁹ agam⁹. Senes ꝯo si coiter prudētes pp expiētiā: vt ibidē dic̄ Ari. vñ Tuli⁹ i tusculanis qōib⁹ li°. p°. iqt. Prudētiā cū cetia auferāt: nō aufert certe senecta. Debetis g° eē prudētissimi sapiētes ⁊ discreti. Tertiū documētū dī maturitatis. Debetis.n. eē maturi ⁊ ñ leues: ⁊ hře i vob g̃uitatē moꝝ. Ait.n. Uarro i ꝓuerbijs. Tā ꝓ ō ridēda ē i senib⁹ puerilitas: q̃ stupēda i puero moꝝ optimoꝝ ꝯstātia. Et Sene. ad Lucillū epla.13ª. scribit. Quid turpi⁹: q̃ senex iuuene insipiētior: Uñ Eccl.25°.c°. dic̄ sapiēs. Tres spēs odiuit aīa mea: ⁊ aggrauor aīe illoꝝ: paupē supbū: diuitē mēdacē ⁊ senē fatuū ⁊ isēsatū: hec ille. Sicut g° estis maturi tpe: ita debetis eē ⁊ mēte. Ait.n. Ari.2°. Poli.c°. 6°. Est queadmoduꝫ corpis ⁊ senectus. Et Cassio.i li°. de aīa.c°.8°. dic̄. Corpalib⁹ sensib⁹ getis: ꝓsēdi⁹ aliqd firmiusqꝫ tractam⁹: hīc est ꝙ etate maturi meli⁹ sape iudicant. Nihil g° i vob puerile: nihil icōstās: nihil leue iueniri dꝫ. Sꝫ oīa i vob ꝩtuosa atqꝫ matura ōbēt eē. Sꝫ tñ ēt i senib⁹ mlta vicia repiunt ⁊ ꝺfect⁹: ō qb⁹ dicit Ari.2°. Retho.c°.16° Senes sī pusillanimes: qꝛ hūiliati sūt a vita: ⁊ formidolosi ac oīa prinescētes: qꝛ viā ꝑpauit senect⁹ formidini. Senes seruiunt lucro: ⁊ sunt difficilis spei propter expiētiam: plura enim eoruꝫ que fiūt mala sunt: eueniūtqꝫ multa in deterius. In codeꝫ etiam loco dicit. Senes male suspiciosi sunt ⁊ increduli: quia multis annis vixerūt: ⁊ in pluribus decepti fuerunt ⁊ peccauerunt. Illiberales quoqꝫ sunt. Sicut enim ꝙ difficile est possedisse: ⁊ facile abijcere. Terrētius quoqꝫ in adelphis.c°.22°. ait. Solū vnum hoc viciū senectus asserit: ꝙ attentiores sumus oēs ad rem quā satis est. Oratius quoqꝫ in poetria dicit.

Multa senē circūueniūt incōmoda: vel qđ q̃rit.
Et inuentis miser abstinet ac timet vti.
Uel ꝙ res omēs timide gelideqꝫ ministrat.
Dillator: spe lōgus: iners: auidusqꝫ futuri.
Difficilis: querulus: laudator tpis acti.
Sit puero castigator cēsorqꝫ minoꝝ.
Multa ferūt anni veniētes cōmoda secū.
Multa recedētes adimūt. Et ideo o tu qui es senex caue a vicijs istis quātū tibi possibile est: ⁊ serua doctrinā Oratij in eplis suis dicētis.
Gratior ⁊ melior sis accedēte senecta.

¶ Documēta data iuuenib⁹.

Q Uinto ⁊ vltio vob iuuenib⁹ i hoc discessu meo relinq̄ tria documēta. Primū dī honoratōis. Debetis.n. honorare senes ⁊ maiores v̄ros. Nā scriptū ē Leui.19° Corā cano capite cōsurge: ⁊ honora psonā senis. Et i.l. sp.ff. de iur. imu. dī. Sēp i ciuitate nr̄a senect⁹ venerabilis fuit. Maiores nāqꝫ nr̄i pene hūc honorē senib⁹: quē magiatib⁹ tribuebāt. Iō dicit apostolus p°. ad Thimo.5°. Seniorē ne increpaueris: sed obsecra vt patrē. Unde Ualerius maximus li°.2°. de institutis antiqs dicit. Senatui iuuētus tātū honorē reddebat: tanq̄ maiores natu adolescentiū oēs patres essent. Ideo dicit sapiens Ecclesia.xj°. In medio seniorū ne audeas loqui. Et c°.22°. etiaꝫ dicit. Ubi sunt senes nō multum loquaris. Et auctor libri qui dicit facet⁹.c°.4°. inquit. De iuuene. Inter maiores caueat ne multa loquat. Et Isidorus in sinonima soliloquiꝫ.li°.2°.c°.44°. dicit. Superiori equalē te non exhibeas.

S Ecūdum documentū quod vobis relinquo o iuuenes dicit interrogationis. Debetis enī cōsulere peritos in rebus agendis ⁊ marime senes: ⁊ interrogare eos in dubijs. Scriptum est enim Iob.12°. In antiquis est sapiētia: ⁊ in multo tēpore prudentia. Ideo dicitur Deuteronomij 32°. Interroga patrē tuum ⁊ annūciabit tibi: maiores tuos ⁊ dicent tibi. Que oīa supradicta cōfirmans Tulius in primo de offici. inquit. Est igitur adolescentis maiores natu vereri ac diligere optimos ⁊ probatissimos: quoruꝫ cōsilio atqꝫ auctoritate nitat. In cūctis enim etas inscia senum instruenda ⁊ regenda prudentia est. Sidonius quoqꝫ in epistolari lib°.3°. dicit. Plurimuꝫ laudis iuuenes moribus suis applicāt: quotiens de negocioꝝ meritis ambigentes ad pitoruꝫ cōsilia

recurrūt:hec ille. Ut enim dī in.c°.estote.p^a.q.p^a. Expti grauesq3 morib⁹ pro ɔsilio sūt regrēdi. T

Ertiū documētū qđ vob relīquo dī ɣtuosita tis. Debetis.n.īsudare ɣtutib⁹ dū estis iune nes. Vñ iqt Orati⁹ i eplīs. Nūc adhibe puro pe ctore ɣba puer. Nūc te meliorib⁹ offer. Cuiꝰ.
Quo semel est imbuta recēs ſuabit odorē.
Testa diu. Et qdā versificator īquit.
Quod noua testa capit inueterata sapit.
Qui nō assuescit ɣtutibus dū iuuenescit.
A vicijs nescit discedere qñ senescit.
Disce puer dū tpš habes: dum sufficit etas.
Tempora pretereūt more labentis aque. Dicitur quoq3 in cōmuni prouerbio vulgari. Da picolino pōge el spino. Et Hieronym⁹ inquit. In tenera etate facil⁹ fcīē ɔuersatōis v sus inualescit. Patet i arbusculis: q̄ i qualibet ptē trahi ɤ flecti pñt: ɤ tenera aīalia sine mīsto labore edomantur. Mollis eni⁹ cera recipit imaginē sigilli de facili: quā postea īdurata retinet. Indurata āt cera nō facilī īformaꝫ ſ3 frāgiꝫ: ɤ silr etas i mal' īdurata ɤ īueterata vix ad bonū īclinaꝫ. Accidit.n. qbusdā sicut euenit cuidā molēdinario: qui habebat asellū iuuenē ɤ pulchrū: quē tātū diligebat pcēs sibi q ei nullū onus aut iugū imposuit: dū3 aūt ad seniū peruenisset amissa pulchritudine ɤ fortitudine eum onerare voluit: sed quia nō erat assuetus onera reiecit: ɤ molēdinariū calcib⁹ percussit: ɤ occidit. Silr etenim multi volūt parcere asino suo: scilicet corpori in iuuētute: ita q nec onus ieiunij nec vigilie nec alicui⁹ castigationis iponūt differētes vsq3 ad seniū quo tēpore multa bona facere proponūt: sed tūc amissa fortitudine ac sanita pōdera penitētie portare nequeūt: ɤ ipe asellus idest corpus siue sensualitas molendinariū: idest spūm: calcibus: idest induratis affectionib⁹ malis percutit ɤ occidit: atq3 ad eternā mortē perducit. Ideo dī Treñ.3°. Bonū erit viro cū portauerit iugū ab adolescētia sua. X

D Ebetis aūt o iuuenes esse verecūdi. Ait eni Seneca ad Lucillū eplaꝝ lib°.2°. epistola 2^a. Verecūdia in adolescēte bonū signū est. Et Aristo.4°. Ethic. inqt. Verecūdia nō cōuenit omni etati: s3 tm̄ iuuenili: vnde iuuenes verecūdos laudamus: senē aūt verecūdum nullus laudabit: qꝛ sue etati verecūdia nō cōuenit. Debetis etiā esse modesti in vestro victu. Ait eni Tul⁹.2°. de officiis. Prima adolescētis comēdatio a modestia pficiscit. Hec aūt modestia marīe debet esse tribus: pmo ne dicatis turpia. Quia corrūpūt bonos mores colloq̄a mala.p^e. Corit.15°. Scđo ne audiatis īhonesta: vnde Phūs.7°. Polli. dicit. Iuuenes custodiēdi sunt ne dicāt aut audiāt aliqđ malū: qꝛ ex dicere ɤ audire de facili fit facere aliqd turpe. Tertio ne faciatis aliqd īhonestū: vñ Tuli⁹ p°. de officijs de iuuenili etate loquens ait. Marīe aūt hec etas a libidinib⁹ arcēda ē. Caueant adolescētes itēpantiā: verecūdie meminerint. Sed hodiernis tpib⁹ maximi defect⁹ in iuuenib⁹ repiunꝫ: de qb⁹ dicit Ari.2°. Retho.c°.16°. Iuuenes sūt ɔcupiscitiui: parati faceꝫ q̄cūq3 ɔcupiscūt. Iuuenes sūt sectatores eaꝝ ɔcupiscētiaꝝ que circa venerea sunt: amatores sūt honoris: marīe aūt victorie: nō sunt aūt amatores pecuniaꝝ: ppea q nōdū indigētiā expti sunt. Iuuenes cito credūt: qꝛ nōdū in multis decepti sunt. Iuuenib⁹ qđ futurū est multū videꝫ: qđ pteritū aūt breue. Iuuenes sunt amatores amicitie ɤ sodaliū: ɤ gaudent icōuiuando: scire oīa se putant ɤ affirmāt: ɤ sunt amatores risus ɤ intēperati. Seneca quoq3 li°. tragediaꝝ ait. Peiora iuuenes facile pcepta audiūt. Et auctor libri: qui dī Pāphil⁹.c°.3°. inqt. Gaudia semp amat ɤ lubrica ɣba iuuētus. Orati⁹ q̄q3 in poetria dicit.
Imberbis iuuenis tādē custode remoto:
Gaudet eqs: canib⁹: ɤ aprici germine cāpi.
Cereus in viciū flecti: monitorib⁹ asper.
Utiliū tardus puisor: pdigus eris:
Sublimis cupidusq3 ɤ amata relīqre pnix: hec ille. Propter que nō facile est cognoscē qd futurū sit de iuuenib⁹: vtrū ne debeāt bonā aut malā vitā facē. Et hoc ē qđ īqt Salomō Prouer.30. di. Tria sūt mihi difficilia ɤ q̄rtū penitus ignoro. Viā aqle in celo: viā colubri sup petram: viam nauis i medio maris: ɤ viam viri in adolescētia sua. Et iō o adolescētes ſuate dictū Statij i 6°. thebaidos di. O iuuenes ſuate aīos auidūq3 furorē. Si.n. operā dederitꝫ ɣtutib⁹ in iuuētute: ēt i senectute i illis pmanebitꝫ iux' illō Prouer.22°. Adolescens iuxta viā suā: ēt cū senuerit nō recedat ab ea. Debetꝫ aūt bonis sociari: ac euitare maloꝝ ɔsortia: qꝛ dī ps°. 17°. Si cū bono bon⁹ eris: ɤ si cū malo puerteris. Qđ vobis cōcedat deus nr̄ qui est bñdict⁹ in secula seculoꝝ. Amē.

¶ Eodē die post prādiū de documētis relictꝫ hōib⁹ ɔiugatis: parētibusq3 ac filijs. Sermo.25^s.

V

Ar vob. Ioā.20. Ponit saluator nr̄ pabolā. Mat.25°. di. Hō qdā pr̄familias pegre pficiscens vocauit ſuos suos ɤ tradidit illis bona sua. Et vni qdē dedit qnq3 talēta alij āt duo: alij ɣo vnū: vnicuiq3 ɣo ſm ppꝛaꝫ ɣtutē: ɤ pfect⁹ est. Per hūc patrēfamilias possum⁹ itelligē quēlibet bonū pdicatorē: qui hūs

q vñs discedē a ppl'o suo:dz ei relinq̄re aliq̄ spūa lia bona ⁊ documēta i signū amoris. Ait.n. Gre.in omelia pascali. Nūq̄ amor dei ē ociosus:opaf.n. magna si ē:si āt opari renuit:amor nō ē. Et ibidē ēt iqt. Probatio dilectóis exhibitio ē opis. Et iō ego q igēti erga vos dilectōe afficior:i hoc meo recessu intēdo alijs mōb⁹ q̄rūb⁹ psonaꝝ:relinq̄re aliq̄ bona ⁊ diuitias:q̄ mihi ptulit altissim⁹. Vex qz tā artā voui pauptatē:vt nihil hīc quererē:nec in pho nec i cóitiō nō possū vob dare pecuniā aut thesaurū tpalē. Nemo.n.dat qd nō hz.p^a.q.p^a.c^o.vetū. l.traditio.ff.d acq.re.do.l.si libaz.C.qd cū eo.l.nemo.ff.de reg.iu. Ex q̄ possuz vob dicē illd qd scriptū est Act.3°.c^o. Argētū ⁊ auꝝ nō ē mihi:qd āt hēo hoc tibi do. Et iō loco tpaliū talētoꝝ dabo vobis diuitias spūales:vz documēta ad salutē aīe ptinētia. Atqz iō dico vob illd qd scriptū ē Prov. 7°. Accipite disciplinā meā ⁊ nō pecuniā. Doctrinā magis q̄ thesauꝝ eligite. Primo igif i hoc smone dabimus documēta ɔiugatis: Scdo pāt̄b⁹:⁊ mfb⁹: Tertio ⁊ vltimo filijs.

¶ Pars prima i qua ponitur quō iter se debeant mariti ⁊ vxores cōuersari. Z

PRimo vobis cōiugatis reliquo q̄nqz documēta i hoc meo discessu. Primuz dr fidelitatis. Debetis.n.eē fideles inter vos:qz vnū d bonis mrimonij ē fides ut dicūt theo.i.4°.di.31^a.ad qd applicari pōt illud Osee.2°. Despósabo te mihi i fide. Et d hoc ē text⁹ i.c^o.de.27^a.q.2^a. Et iō apostol⁹ p^o.Cor.7° iquit. Nolite fraudari inuicē. Et Arist.i.li^o. Iconomicoꝝ ait. Vir nō dz iniuriari femie:nec feia viro. Neuter ergo dz adulterari:qz scriptū ē ad Hebr. 13°. Fornicatores ⁊ adulteros iudicabit deus. Et q̄uis hūane leges nō ita puniāt viros sicut vxores fornicātes:tñ deus puniet equalr ita viros sicut feias:mrimonij federa violātes. Vñ Ambr. i.c^o.nemo.32^a.q.4^a.inquit. Nemo sibi blandiaf de legibus hominū:quia quod non licet mulieri non licet viro. A

SEcūdū documētū dr honestatis. Debetis enī q̄ntū possibile ē honeste cōuersari simul'in scō mrimonio. Quia ut iqt scūs Bona.i.2°.sen. di.26^a.ar.2°.q.2^a. In mrimonio vir repñtat deū feia vero aiaz vel sāctā mrez ecclīaz. Itē mrimoniū ē vnū ex sacris eccl'ie:vt ait magr i.4°.di.2^a. Et notaf p g o.i.c^o.cū i ecclīa.extra de simonia. Et ponit Tho.i.4°.di.26^a.⁊ hēt i sūma cōfes.li. 3°.ti.2°.q.2^a. Vñ iqt Apl's ad Ephe.5°. Sacrz hoc magnū est in xpo ⁊ ecclīa. De hac honestate mrimonij laudaf Tobias iunior Tobie.9°. vbi dr:p nuptiaꝝ cōuiuiū cū timore dñi exercebat. Et Tob.6°.dixit illi angelus q septē alios maritos quos sarra vxor sua habuerat suffocauerat diabolus:qz acceperāt eā solū:ut libidini vacarēt ⁊ luxurie atqz ihonestatib⁹:vñ sup tales cōiuges hz ptātē occidēdi diabolus. Tales.n.apud deuz habētur ut adulteri. Vñ Aug.ɔ̄ Julianū iqt. Intēperās i cōiugio:qd aliō nisi qdā adulter uxoris ē? Debēt g^o mariti suare illd apli p^o ad Cor. 7°. Qui hñt vxores sint tāq̄ nō hñtes. Illi enīz hñt ⁊ nō hñt vxores:q dbitā honestatē mrimōij suāt quo ad modū:locū:⁊ ordinē:⁊ dbito tpe opi ɔiugali itēdūt:⁊ phibito abstinēt. De quo tpe ait Chriso.sup Mattheū. Abstinete a mēstruata:⁊ abstinete a pgnāte:qñ ēt dies fest⁹ ē vl ieiunij: ex qb⁹ vbis ondit q principalr q̄ttuor tpib⁹ ē abstinēdū.s.tpe mēstrui:qz sicut dicit Hiero. super Ezechielē tūc cōcipiūf pueri mēbris damnati.s. claudi:ceci:leprosi:elephātici:⁊ hmōi. Et iō tali tpe phibef actus mrimonial Leui.20.⁊ i.c^o.ad ei⁹.5^a.di.qd tñ itelligif qñ talis fluxus ñ ē ppetuus sz tñ nālīter venit tpib⁹ suis. Si.n. eēt inālis ⁊ q̄si cōtinu⁹:oporteret q̄si ɔtinue abstinē:qd videref nimis duꝝ sm Thomā i.4°.di.32^a. Qñ āt peccēt mortalr ⁊ qñ solū venialr tali tpe phibito actū mrimōij exercētes vide theologos i pdcā di.⁊ p canonistas i.d.c^o.ad ei⁹. Scdo abstinēdū ē tpe q̄ vxor est grauida.c^o.origo.32^a.q.4^a. qd ēt obseruat elephas:q ut dr i li^o.d aīalib⁹:feminaz suā pgnātē nō tāgit. Abstinēdū ē ēt tpe festo ⁊ ieiunioꝝ. Vñ Aug.i.c^o.xpiano.32^a.q. 4^a. ait. Tpe pcessiōis ⁊ ieiunioꝝ nō dbēt ɔiuges ɔuenire: qz tūc ēt a licitis ē abstinēdū:ut facili⁹ ipetref qd postulaf ⁊ Amb.i smōe d aduētu:⁊ trāsūptiue i.c^o ffes.33^a.q.4^a.iqt. Ffes nō solū dbēt ab oī imundicia abstinere:sz ēt ab vxorib⁹ ppriis studiosissime cōtinere. Nullus oīo vxori sue iūgaf ⁊c. De pdictis ēt trib⁹ vltimis tpib⁹ i qb⁹ phibef act⁹ matrimōial:hēf p eūdē Ambro.i.c^o.si cā.33^a.q.4^a. vbi ait. Si cā pcreādoꝝ filioꝝ ducif vxor ñ mltū tps ɔcessū vr ad ipsū vsū:qz ⁊ dies festi ⁊ dies pcessiōis ⁊ ipa rō cōcept⁹ ⁊ part⁹ iuxta legē vsuz carnis cessare his dēre tpib⁹ demōstrāt. Vñ aūt sit pctm mortale ⁊ quando solum veniale vide p doctores ibidem. B

TErtiū documētū dr vnitatis.i.cōcordie. Debetis.n.eē vniti simul:vt vfe res bñ se habeant Quādo.n.vn⁹ cōiugū trahit bona ab vna parte:⁊ alter ab alia:tunc inale se hz illa dom⁹. Eɔ̄rio vo ē qñ sūt concordes. Ait.n. Salusti⁹ i Jugurtino. Sicut cōcordia parue res crescūt:ita discordia maxime dilabunf. Et Tulli⁹ i li^o.de amicicia sic ingt. Si exemeris ex rerū natura beni-

nolēte cōiūctionē: nec dom⁹ vlla: nec vrbs sta-
re poterit nec agri q̄dē cult⁹ pmanebit. Id si mi-
nus ītelligat̄ quāta vis amicicie concordieqȝ sit: ex
dissensionib⁹ atqȝ discordijs pcipi pōt. Que. n.
dom⁹ tā stabilis: q̄ tā firma ciuitas: que nō tali-
b⁹ dissidijs possit euerti? Ex quo quātū sit boni in
amicicia percipi pōt. ¶

Quartū documētū ē appellatū exercitatiōis. Homo. n. ad laborē nascit̄: ut dī Job. 5°. Et iō primo marito dictū est Gen̄. 3°. In sudore vult⁹ tui vesceris pane tuo. ꝛ ps°. 127°. dicit ꝓpheta. Labores manuū tuaꝝ q꞉ mâducabis: beat⁹ es: ꝛ bene tibi erit. Vxor tua sicut vitis abūdās ī laterib⁹ dom⁹ tue. Filij tui sicut nouelle oliuarū ī circuitu mēse tue. Dȝ ergo marit⁹ eē sollicitus circa regimen dom⁹: ꝛ pcurare necessaria familie sue. Similiter ꝛ vxor debet esse prouida in faciendis exercitijs pertinentibus ad ipsam: Et seruare illud Tobie. x°. Dimiserūt filiā ire monētes eā honorare soceros diligere maritū: regere familiā: gubernare domū: ꝛ seipsā irrephēsibilē exhibere. Scriptū ē. n. Prouer. 31°. Mulierē fortē q̄s īueniet: ꝛc. Sequit̄ manū suā misit ad fortia: ꝛ digiti ei⁹ apprehēderūt fusū. Et Prouer. 7°. ēt dr̄. Mulier diligens corona ē viro suo. Et 14°. eiusdē libri c°. scribit̄. Sapiēs mulier edificat domū suā. Insipiēs vero extructā quoqȝ dstruet. Et Plato in menone circa principiū ait. Decet mulierē domū bene dispēsare: salua facientem omnia que intrinsec⁹ sūt ꝛ obsequētē eē viro suo. Et Paulus ad Collo. penul. iqt Mulieres subdite estote viris sicut oportet in domino. i. in omnibus licitis ꝛ honestis. ¶

Quintū documētū dicit̄ dilectiōis. Debetis. n. vos diligere maximo amore. ait. n. philo. 8°. Ethi. Amicitie viri ad vxorē ē fm quādaȝ excellētiā: ꝛ hoc significat̄ p annulū quo vxor a viro despōsatur de quo hētur i. c°. nostrates. ꝛ in c°. femine. 30ª. q. 5ª. q debet eē aure⁹ rotūdus ac ī. 4°. digito positus ꝛ tm̄ vn⁹. Aure⁹ q̄dē ut ostēdat̄ q sicut aurum excellit oīa metalla: ita amor iste ceteros amores. Rotūdus aūt ut ōndat̄ q ille amor dȝ hēre ppetuitatē: ut nunq̄ finiat̄ nisi p mortē. In quarto aūt digito ponit̄ ex institutione Eccl'. ut ōndat̄ q ille amor dȝ hēre pcordialitatē. Dicūt. n. philosophi nāles q q̄dā vena a corde pcedit q ī q̄rto digito respōdet vt ēt dī in. d. c°. femine. ad fi. Vn̄ aūt annulus tātūmodo ponitur: ad ostēdēdū isti⁹ amoris singularitatē. In ceteris. n. hō vult hēre sociū nisi ī amando vxorem quā amat tāq̄ aliqd suiipsi⁹. Nā vir ꝛ vxor p cōsumationē matrimonij efficiunt̄ vna caro vt notat̄ in. l. aduersus. C. de crimi. expi here. vt aūt legit̄ Gen̄. 2°. c°. de⁹ fecit mulierē de costa Adam ꝛ hoc ut vir magis mulierē diligeret: ꝛ ei īseparabili⁹ ihereret dū cognosceret eā ex se eē pductā: ꝛ dicit Tho in. pª. parte sūme. q. 92ª. Et glosa in c°. mulierē. 33ª. q. 5ª. q deus nō de pede hoīs formauit mulierē: ne oīo videretur famula nec d capite ne videret̄ domina: sȝ de costa ut videret̄ collateralis. Ideo Gen̄. 2°. c°. postq̄ vidit Adam vxorē suā euam dixit. Hec est os ex ossibus meis ꝛ caro de carne mea: hec vocabit̄ virago: quia de viro sumpta est. Quamobrē relinquet homo patrē suū ꝛ matrē: ꝛ adherebit vxori sue: ꝛ erunt duo in carne vna: similiter fm Chriso. sup Mattheū vxor tātum debet affici viro ut neminē putet eo sapientiorē: vel fortiorem: aut formosiorem licet alter sit ipso sapientior: vel fortior: seu formosior: perfectus. n. amor verū rerū iudiciū non cognoscit: hec ille. Sicut ergo ■ piuges estis vniti corporalita obetis eē vniti amore ꝛ dilectiōe iuicē. Ait. n. Arist. 8°. Ethi. c°. 7°. Viro ꝛ vxori videt̄ amicicia fm nām psistere. Et p° Iconomicoꝝ ēt dicit. Maxim⁹ ē honor honeste mulieri: si reperit virū suum castum eē: ꝛ de nulla alia curare: sȝ pter oēs alias propriam ꝛ amicam ꝛ fidelem putet eā. Si mulier cognouerit fideliter iuste virum erga se agere: ꝛ ipsa iuste ꝛ fideliter erga virū suū aget. Paulus quoqȝ ad Col. 3°. inqt. Viri diligite vxores vestras: ꝛ nolite amari esse ad illas: ꝛ iteꝝ ad Ephe. 5°. ait. Viri diligite vxores vestras: sicut ꝛ xp̄s ecclesiā. Et ibidē ait. Ita viri debēt vxores diligere sicut corpora sua. Qui vxorem suā diligit seipsuȝ diligit. Vnusq̄sqȝ suā vxorē sicut seipsuȝ diligat. Vxor aūt timeat virū suū. Et prime Petri. 3°. dr̄. Mulieres subdite sint viris suis: sicut Sarra obediebat Abrahe: dn̄m eū vocās. Et viri viri cohabitantes fm sciam: q̄si infirmiori vasculo muliebri ipatientes honoreȝ tanq̄ coheredib⁹ gr̄e ꝛc. Lucanus quoqȝ i. 8°. libro dicit de amore quē debēt hēre vxores erga virum. Vltima dȝ eē fides lugere virū. Diligite ergo vos inuicē o cōiugati amore cordiali ꝛ nō simulato: ꝛ nolite inuicē rixari nec cōtendere. Nulla est. n. peior discordia: nullū atrocius bellū: nulle deteriores inimicitie ꝛ que magis demonibus placeāt q̄ viri ꝛ vxoris. Quapp Hiero. ad Eustochiū dicit. Nulla vita pfecto deterior est q̄ simul degere corpore ꝛ nō mēte. Vere infelices sūt cōiuges: qbus nō est vna sed diuersa volūtas. ¶

Ideo Eccl'. 25°. inquit Sapiēs. In trib⁹ bene placitū est spiritui meo: que sunt pbata coraȝ deo ꝛ hoīb⁹. Amor pximoꝝ: cōcordia fratrū: vir

simulier sibi bn̄ cōsentiētes. De hoc hr̄ illud exē plū qd̄ legit̄ de beato Machario: videlicet q̄ semel audiuit vocē de celo dicentē sibi q̄ erat eq̄ [illegible] in merito duab⁹ cognatis in tali loco manētib⁹. Quo audito ille accepto baculo suo perrexit ad illas iterrogās de eaꝝ vita ꝛ statu. Cui ille respōderunt q̄ erāt peccatrices ꝛ parū boni faciebant. Ille aūt dixit eis reuellationē quā hūerat: rogās vt dicerēt pp qd̄ bonū tantū placerēt deo. Ille aūt dixerūt. Nos nescim⁹: nisi forte sit pp hoc q̄ postq̄ maritate sumus in his duob⁹ frībus: licet ante nos nō cognosceremus: nec aliquā hr̄em⁹ affinitatē iter nos: tn̄ semp vixim⁹ i maxio amore ꝛ cōcordia simul: nec vnq̄ verbū discordie fecimus. Imo si qn̄ viri nr̄i ꝯtendūt inuicē: nos illos ad ꝯcordiā reducere studem⁹: seruamusq̄ legē matrimonij: ꝛ nisi hr̄em⁹ maritos libēter i castitate viuerem⁹. Tantāq̄ diligētiā hz q̄libet ex nobis de filijs alteri⁹: sicut de suis ꝓprijs. Quibus auditis dixit scūs Machari⁹: pseuerate in his bonis opib⁹ qr vita vr̄a marie placet deo. Sz de his pauci īueniūtur hodiernis tpib⁹. Nō.n. fratres pn̄t post mortē pr̄is diu simul pmanere: nō socrus cū nuru: ꝛ eā pacifice hitare. Nō vna cognata cū alia: imo suis verbis ꝛ icitationib⁹ plerunq̄ sunt cā diuisiōis domoꝝ. Sed debēt viri facere sicut quidā fratres vxorati i diocesi Ipporegiensi. Cum.n. eēnt tres: ꝛ oēs hr̄ent vxores: q̄ quotidie cōtendebāt iuicē: accidit semel nullā eaꝝ velle facere panē. Volebāt.n. q̄ altera iret ad faciendū: ꝛ sic in rixa pmanebant. Quod videns vn⁹ ex illis fratrib⁹ accepit bonū baculū: ꝛ cepit p̄rio pcutere vehemēter vxorē suā. Deinde ꝓgēs ad alias sili modo eas pcussit. Postmodū perrexit ad campū vbi erāt fr̄es sui: ꝛ rē gestā eis enarrauit. Illi aūt dixerūt: optime fecisti: ꝛ pgētes etiā ipsi domū: vnusquisq̄ accepit baculū: ꝛ p̄rio percussit vxorē suam: deinde sili modo pcussit alias duas cognatas: ita ut ampli⁹ nō hr̄ent volūtatē rixādi. Deīde prexerūt ad cāpū ad pagenda negocia sua. Quib⁹ pfectis ille tres cognate dixerūt simul. Isti mariti nr̄i sunt simul iter se concordes: ꝛ nolūt viuere i discordia: q̄ si nos pmāserim⁹ discordes ꝛ rixauerim⁹ simul: quotidie nobis de his fructib⁹ dabūt. Melius ē ergo ut viuamus i pace: ꝛ iō epulemur simul ꝛ faciamus cōuiuium. Que verba oīb⁹ cū placuissent occiderūt bonā galinā ꝛ ꝓparauerūt mēsaz vt comederent simul in pace: posuerūtq̄ super mensas de bonis domini. Interim mariti eorum dixerunt inter se. Vxores nostre debent esse irate propter verbera: ꝛ forte nō preparabūt nobis aliqd ad comedendū: eamus ergo domū ut ꝓparem⁹ cibos quos comedere valeamus. Cū ergo itrossent in domū: iuenerūt illas tres dn̄as ad mēsaz ꝓparatas ut se refocillarent: simulq̄ hillares accipere volebāt cibū. Quibus salutatis dixerunt viri eaꝝ. Proficiat vobis pulchre dn̄e: date ꝛ nobis de prandio vestro: volumus enim pacē facere vobiscū: sicq̄ simul comedētes postmodū semper i pace steterūt ille tres cognate ꝛ in maxima dilectione. Ad quā exhortat̄ Salomō Prouer. 17°. di. Melior est bucella sicca cuz gaudio pacis: q̄ domus plena victimis cū iurgio. Et iō [illegible] ꝯiuges seruate pacē ꝛ concordiā inter vos: ꝛ si vultis nunq̄ habere discordiam: sed sp pacifici esse iter vos: quādo [illegible] viri vxores vestre non nolunt facere quod vos vultis: facite vos quod volunt ille dummodo possit fieri sine pctō: ꝛ multo magis hoc facere debetis vos vxores sequendo opinionē ꝛ voluntatem virorum vestrorum. In his vero que fieri non possunt sine peccato nulla tenus debetis consentire. Imperfectiones autez ꝛ defectus naturales qui sunt i vobis debetis patiēter supportare: ꝛ vn⁹ alterū tollerare: quātum fieri pōt: ꝛ magnā ex hoc hēbitis a deo remunerationē. Ideo dicit apl's ad Gal. 6°. Alter alteri⁹ onera portate ꝛ sic adimplebitis legem christi. De tali autē supportatione laudat Seneca Sochratē dicē: q̄ cū haberet duas vxores multuz cōtentiosas ipse eas tollerabat patiēter. Quadā aūt die in ipsum faciētes ipetū eū ad terrā deiecerunt. Alia etiā vice cum vna illaꝝ multa in euz intulisset tonitrua cominationū: ille dissimulans abijt: ꝛ iuxta muꝝ domus sedere cepit. Illa vero aquā imundā sup caput eius fudit. Sz Sochrotes nihil ex hoc exasperatus tergere cepit dicens. Sciebaz q̄ post tonitrua pluuia sequeret̄. Cum aūt amici ei cōsulerēt ut eas expelleret: respōdit. Disco in domo qualis sim in foro: hoc est: disco i domo patientiā ut ipsaz in foro exhibeaz. Tales tn̄ vxores nō tenētur viri supportare in similib⁹: licet magne perfectionis esset pp deum tollerare. Imo nō peccarent si eas a tā temerarijs insultibus discreta disciplina cohercerēt. Ait.n. Salomon Prouer. x°. Virga in dorso eius q indiget corde: ꝛ eiusdē libri. 19°. c°. Virga atq̄ correctio tribuit intellectū et sapiam. Dicit̄ autem q̄ cuz a diuersis mundi partibus ꝯuenirēt hoīes ad Salomonē pro cōsilijs petendis pp eius sapiam: [illegible] tus adueniebat nūerus q̄ oportebat eos q consilium petebāt paucis vti verbis: ꝛ Salomō breuiter rn̄debat: ꝛ statim emitebatur a seruis Salomonis ille qui petierat cōsiliū vt alteri locuz da

ret. Contingit aūt ut quidā bonus vir ad ipsum accederet qui habebat vxorē valde ꝓteruā: ⁊ dixit Salomoni. Quid faciā qꝛ cum vxore mea in pace viuere nō possum. Sed mihi cōtinue iniurias dicit ⁊ improperia? Salomon aūt respōdit. In verbis: in herbis: ⁊ in lapidibus sunt ꝟtutes. Et his dictis ille eiectus fuit. Qui ad domū suā vadens cepit dulcia verba dicere vxori vt eā attraheret ad suū amorē. Sed illa cepit ei iniurias dicere ⁊ eū stultum appellare. Videns aūt ille ꝙ virtus nō esset in verbis. Accessit ad plateā ciuitatis ⁊ emit de oībus herbis odoriferis: ⁊ vadēs domū accepit de vna ⁊ posuit ad nares vxoris. Que iproperans illi ait. O bestia quomodo ꝑdidisti intellectum. Uade cum alijs stultis. Ille aūt modo vnam: modo aliam herbaꝫ ad nares eius ponebat: sed illa magis contra eum contumelijs insurgebat. Quapropter ille ad tertium remedium recurrens perrexit ad aceruum lapidum: ⁊ sinum suum atqꝫ manicas repleuit: ⁊ domum ingressus cum vxor ei iiurias dicere cepisset: statim iecit lapideꝫ in eius pectore: qua fugiente alium lapidem iecit ad caput eius ⁊ illud fregit: ⁊ sic ipsam fugientē sequebat̃ lapidando eam. At ipsa hoc videns genuflexa veniam humiliter petijt: ⁊ ꝙ secum semp pacifice viueret iureiurādo ꝓmisit: quod ⁊ fecit. Ille aūt dixit. In veritate ꝯperi ꝙ magis in lapidibus q̃ in verbis aut in herbis sunt virtutes.

H

Et pro vestra cōsolatione scitote ꝙ si seruaueritis legē matrimonij absqꝫ dubio ad vi[redacted] ꝑuenietis eternam. Falsa. n. ⁊ peruersa est opio quorundā hereticoꝝ qui dicebāt̃ tatiani ⁊ martiani: credētiū hoīes in statu ꝯiugali nō posse saluari: qui ab ecclesia tanq̃ maledicti heretici cōdēnati sunt. Cū. n. deus fuerit auctor ⁊ īstitutor cōiugij: vt patet Gen̄. 2°. dicere ꝯiugiū eē pctm̄ est asserere deū auctorē peccati: qḋ est īpossibile: vt inqt Aug. in li°. 83^m. qōnuꝫ. q. 21^a. ⁊ li°. qōnū noui ⁊ veteris testi. q. p^a. Oēs etiā pene viri sanctissimi veteris testi fuerūt ꝯiugati: nō solū Adā primus pater noster: sed et̄ Enoch qui trāslatus est in paradisuꝫ Gen̄. 5°. Noe qui ꝯseruat⁹ fuit ī diluuio. Illi tres ꝑriarche gliosi Abrahā: Isaac: ⁊ Jacob: prudētissim⁹ ⁊ scissim⁹ Joseph. Moyses ille legislator: qui deū facie ad faciē vidē meruit in hac vita. Exo. 33°. ⁊ Numeri. 12°. Cantor spūs sancti Dauid ꝓphā. Ezechias ad cui⁹ desideriū sol retrocessit decē lineis: q̃rti Reguꝫ. 20. Optim⁹ ille Josias rex iuda. Deniqꝫ ipsa mr̄ domini Maria: sꝫ nō ab hoīe: sꝫ spū scṫi opatiōe virgo ꝑmanēs, cōcepit Mat. p°. Ipse q̄qꝫ dn̄s

nr̄ Jesus xp̄s voluit itereē nuptijs ī chana galilee: easqꝫ miraculo primo ꝯuersiōis aque ī vinū ꝯsecrauit ⁊ approbauit. Joā. 2°. Jō cōciliū vniuersalis ecclie in c°. p°. extra de su^a. tri. ⁊ fide catholica. dicit ꝙ nō solum virgines ꝑtinētes. i. vidue: sed et̄ ꝯiugati ꝑ rectā fidē ⁊ bonā opationeꝫ deo placētes: ad eternā merent̃ btitudinē ꝑuenire. Que oīa intelligūtur de bonis maritis ⁊ vxorib⁹: viuētib⁹ simul ī pace ⁊ ꝯcordia. Qō vt sacere possitis hēatis deuotionē virgini gliose. Legit̃. n. ꝙ vna mulier deuotissima virgis Marie ī maria pace ⁊ cōcordia viuebat cū viro suo: q̄ ꝓp inuidēs eis demon studuit īter eos seminare discordiā. Cū igit̃ illa semel in sua camera oīoni vacaret: appuit illi demō in forma virgis Marie di. Noli timere filia mea. Ego. n. suꝫ illa quā ī tāta reuerētia ⁊ deuotiōe hēs. Scias ꝙ tue ope sancte multū mihi placēt: vnū tn̄ facis qḋ mihi displicet: qꝛ nimis es sollicita suire isti marito tuo in cibis corporalib⁹: ⁊ circa hoc multū tp̄s ꝑdis nō oꝫ tantū curari de istis reb⁹ trāsitorijs ⁊ terrenis: sed magis debēt veri xp̄iani in factis studere aīe. Quib⁹ dictis disparuit. Illa ꝟo credens bonā fuisse anūciationē: sequēti die stetit toto mane ī oīone. Rediēs vero marit⁹ ei⁹ ut prāderet: ⁊ nihil īueniēs ꝑparatū ad comedēduꝫ ſm cōsuetudinē: plurimū turbat⁹ est ⁊ scādelizat⁹ ꝫ eam. Stās [redacted] illa alia vice [redacted] oīone appuit illi iteꝝ demon ī eadē effigie dicēs. Bn̄ fecisti filia mea seruans cōsiliū meū: sed volo ꝙ iteꝝ facias aliā reꝫ que mihi erit gratissima. Scis ꝙ ego ī virginitate ꝑmanēs peperi filiū meū: ⁊ sp amatrix fui castitatis: ⁊ iō volo ꝙ in antea cū viro tuo ī castitate ꝑmaneas. Quib⁹ dictis disparuit. Qō ꝯsiliuꝫ cū ipsa seruare vellet ī tāto odio mariti ꝑuenit: ꝙ illā videre nō poterat. Alia aūt vice existente illa in oīone: iteꝝ apparuit illi demon ī forma virgis dicēs. Nūc es multū mihi chara filia mea: quia meā facis volūtatē. Uolo igr̄ tibi reddere remunerationē. Ueni itaqꝫ mecū ⁊ cōducā te ī locum beatū. Ascēde supra me ⁊ faciā te itrare ī gliaꝫ celestē. Qō [redacted] illa fecisset: ille demō cū maria furia ⁊ rabie voluit illā in puteū ꝑcipitare: ꝓp qḋ illa mulier deuota virgis cepit voce magna clamare ⁊ dicē. O gliosa virgo Maria recomēdo tibi aīaꝫ ⁊ corp⁹ meū. Ad hāc aūt vocē demō tāq̃ si fuisset ꝑcussus vehemēter cū magno strepitu disparuit. Illa vero mulier recognoscēs doluꝫ inimici: ꝓp quē erat ī discordia cū marito: ꝑrexit ad ep̄m ciuitatis oīa ei referās [redacted] ordineꝫ: ⁊ accepta pnīa ꝑgens domū cīa marito suo sicut acciderat enarrauit. Quib⁹ apparuit virgo btā ⁊ eos simt̃

ad pacē ꝛ ꝯcordiā maximā reduxit. In q̄ pseuerātes vsq ad mortē tādē ad celestia regna trāsier.

¶ Pars secunda hui⁹ sermonis in q̄ ponunt documēta data p̄rib⁹ ꝛ m̄rib⁹ erga filios suos. G

Vobis q̄q p̄rib⁹ ꝛ m̄rib⁹ in hoc meo discessu tria documēnta relinq̄. Pri/mū dr̄ educationis. Debetis.n. alere: nutrireq: atq educare filios vestros. Hoc ē.n. nō solū de lege diuina p̄ceptū: sz ēt ō le hūana. l.si qs.§.p̄res.ff.de liberis agno.l. vnica. §.5°.C.de rei.vxo.acti. Est ēt hoc p̄ceptū de lege nāli que oīa aīalia nāl'r inclinat ad educationez ꝓpoz filioz: vt dr̄ i.l.1.§.ius nāle.ff.de iusti. ꝛ iu. Et ideo rep̄hendēdi sunt illi p̄res ꝛ m̄res: q̄ nō ꝓuidēt filijs suis de necessarijs ad vitā: ꝛ multo magis ille maledicte femine q̄ filios i vtero occi/dunt anteq̄ nascātur p mala medicamenta vel alio mō: ꝑfecto iste sūt crudelissime hōicide. 2ª. q.5ª.c°.cōsuluisti.ꝛ 32ª.q.2ª.c°.qd vero. ꝛ extra de homici.c°.si aliqs. ꝛ multo crudeliores sunt q occidūt eos: postq̄ nati sūt: maxie anteq̄ bapti/zētur. O horribilissime belue: o fere atrocissime. Nō enim tigres aut serpentes tantā erga filios suos exercent crudelitatē. Contra eos autē q nō prouident filijs de necessarijs: ꝛ qui nō habēt cu/rā maritandi filias in tēpore suo: ex quo dant eis causam multoꝝ peccatoꝝ clamat apostolus p°. ad Thimo.5°.dicēs. Si qs suoꝝ ꝛ maxime do/mesticoꝝ curā nō habet est infideli deterior. H

Secūdū documētū dr̄ eruditionis. Debetis .n. o p̄res ꝛ m̄res erudire filios v̄ros bonis morib⁹. Ait.n. Ecclesiastic⁹.7°.c°.sui libri. Filij tibi sūt: erudi illos: ꝛ icurua eos a pueritia eoꝝ. Debetis quoq istruere illos i aliqua bona arte: vel exercitio: seu i lr̄is. Imitatiōe octauiani au/gusti q ut legit i policrato.li°.6°.fecit filios suos i omni arte mirabiliter erudiri. Jō dicit Jacob⁹ beneuētan⁹.c°.49°.sui libri. Discere fac artē pue/rili tp̄e natos. Tūc valet igenuū discere cuncta ma/gis. Nā postq̄ molis etas ptransit ineptū. Red/ditur ꝛ durū quodlibet igeniū. Auctor quoq li. q dicit Pāphilus.c°.3°.iqt. Pauper sepe suo pascit off.cio. Et ibidē. Nō donare sibi minime potuere parētes. Hoc exercēti iā dabit offiū. ꝛ c° 36°.eiusdez op̄is ēt dicit. Arsq vigil nobis sepe ministrat opes. Et auctor li. qui dr̄ facetus.c°.3°. sui operis inqt. Est pec⁹ ut brutū penit⁹ q̄squis caret arte. Ars hoīez format nec sinit eē malum. Et Matthe⁹ i poetria: sua pte 2ª.c°.13°.iqt. Ars puerū flectit: flectit arte puer. Seruate ergo do/cumētū catonis i suis morib⁹ q dicit. Si tibi sint nec opes tūc artib⁹ illos instrue: quo possint in/opē defēdere vitā. Vñ i cōi ꝓuerbio dr̄. E le me/glio mestero cha sparanero. Et iō o tu filij: attēde parētib⁹ tuis q te hortāt ut aliqd facias vel adi/scas. Ait.n. cato.c°.5°.sui libri. Disce aliqd nā cū subito fortuna recedit. Ars remanet: vitāq hoīs nō deserit vnq̄. Nescis.n. qd tibi euenire possit ꝛ multi nūc sūt diuites q i breui efficient paupe/res: q postea necesse hēbūt laborare pro acquirē/do victu: iuxta illud Virgilij i p°. Georgicorum. Labor oīa vicit. Improb⁹ ꝛ durus vrgēs in re/b⁹ egestas. Et auctor li. q dr̄ Pāphilus. c°.30. dicit. Cōcipit ingētes aīos inanis egestas. Et fa/cit hec hoīez sepi⁹ artificem. I

Tertiū documētū qd vobis trado parētes dr̄ correctiōis. Nō debetis.n. dimitere filios v̄os cū malis societatib⁹ ꝯuersari: nec pctā ꝑpe/trare: quātū ē vobis possibile: sz debetis eos casti/gare. Ait.n. ph̄us.6°.de aīalib⁹. Bonū ē vt parē/tes corrigāt filios suos. Jō Prouer.13°. dicit Sa/piēs. Qui parcit virge odit filiū suū. Qui aūt di/ligit illū istāter erudit. Et ad Hebreos.12°. dicit ap̄ls. Quis ē fili⁹. s. filialiter dilect⁹ quē n̄ corripi/at frater. q.d. nullus. Et iō filij sufferte patiēter correctionē parētū quā faciūt vobis ꝓ v̄a salu/te. Ait.n. Salomō Prouer.29°. Viro q corripi/entē dura ceruice cōtēnit repentin⁹ superueniet in/terit⁹: ꝛ eū sanitas nō sequet. Virga āt atq corre/ctio tribuet itellectū ꝛ sapientiā. Tenemini ergo parētes corrigere filios v̄os: iuxta p̄ceptū Sa/lomonis Prouer.23°. vbi dicit. Noli subtrahē a puero disciplinā: si.n. percusseris eū virga non morieт. In virga percutis illū: ꝛ aīaz eius de in/ferno liberabis. Et.22°.c°.eiusdē li. iterum dicit. Stulticiā alligatā in corde pueri virga discipli/ne effugabit. Quāuis ergo moleste ferant: nō tñ debetis cessare a correctiōe. Ait.n. cato.c°.2°. sui libri. Cū moneas aliquē nec se velit ipse moneri. Si tibi sit char⁹ noli desistere ceptis. Et quāuis sint boni filij: tamē cōtinue debetis eos sollicita/re ad maius bonū. Ait eniz Ouidius lib°.p°. de pōto. Nec nocet admisso subdere calcar equo. Nō dico tamen ꝑpter hoc q̄ debeatis a pueris oīo āmouere sua solatia puerilia: sz ꝑmittere eos debetis facere iuxta morem puerorū in his que non sūt peccata: q̄r qui nimis emūgit: elicit san/guinē Prouer. penul°.c°. deniq.4ª.di. Et ad hoc propositū possum⁹ adducere illud Ouidij i p°. de remedio amoris lz ad aliud ꝓpositū dixe/rit. Tu puer es: nec te quicquā nisi ludere opor/tet. Lude: decēt animos molia regna tuos. Ali/ter autē educatus postea quando erit senex faci/et puerilia. Sicut legitur de filio cuiusdam regis.

ꝗ fecit eum enutriri ĩ magna maturitate: ⁊ ĩ consortio philosophorum: ⁊ aliorũ sapientum. Sꝫ postꝗ̃ ille mortuo patre factus est rex: cum peruenit ad senectutem non delectabatur nisi in ludis puerorum: ⁊ maxime ĩ capiendo muscas cũ manibus: ⁊ ponendo ac tenendo eas ĩ quadam capsula quã fecerat de papiro: ita ꝙ oportebat quodammodo eum ad pueritiam redire: hoc est ad stultitiam que est colligata in corde pueri: vt ait Salomon Prouerbio.22°. Et ideo florentini quando vident aliquem senem stultum vel fatuum dicere solent. Iste fuit vnus sapiens puer Hoc autem quotidie per experientiam videtur: ⁊ ego oculis proprijs perspexi. Nam cum iuissẽ quadam die ad visitandum quẽdam senem decrepitum qui erat ĩ seculo magne reputationis ⁊ reuerentie: inueni eum puerilia facientẽ. Ex quo ille verecundatus dixit. Parcite mihi si hec facio. Nam pater meus fecit me in puericia enutriri ĩ maturitate: ⁊ nunꝗ̃ permisit me solacia capere cum pueris: ⁊ ideo quia fui ita sapiẽs puer. nunc tanꝗ̃ puerulus effectus simul canto ⁊ fleo ⁊c. Alius quoqꝫ scientia ac fama doctrine clarissimus: cum causa recreationis semel extra vrbẽ fuisset ductus in quodam viridario ad prandendum: videns in quodam fontanili anathas in eo balneantes: cum surrexisset de mensa accepit in manu vnam perticam: ⁊ currebat post illas anathas percutiendo eas. De qua re admirati familiares eiꝰ dixerunt. Nolite facere ista puerilia que vobis redundant ĩ magnum dedecus: cum his qui vos suitarẽt ⁊ putant vos esse hominem sapientem. At ille respondit ꝙ quia semper ĩ liſis fuerat educatus: ⁊ nunꝗ̃ habuerat recreationes puerorum ideo oportebat eum sic facere. Sed ad propositum nostrum reuertamur. Scitote igitur parentes: ꝙ de omnibus peccatis que propter negligentiam vestram commiserint filij vestri: reddetis rationẽ deo ĩ die iudicij. Et hoc dico tam de parentibus spũalibus ꝗ̃ corporalibus. Nam ille qui tenetur aliquem corrigere: ⁊ non corrigit: interpretatur peccato cõsentire. c°. error. ⁊. c°. quid enim ⁊. c°. consẽtire. 83ᵃ. di. Agẽtes vero ⁊ consentientes pari pena puniuntur. l. item mella. §. si alius. ff. ad. l. acq. Et hac de causa Licet. Hely summus sacerdos iudeorum: quantum ex se esset bonus: tamen quia nõ corrigebat filios suos malos: ipse ⁊ filij diuino iudicio interierunt. Vt habetur ꝑmi Regum. 3°. ⁊. 4°. c°. ⁊. 37ᵃ. dist. c°. legant. ⁊. 47ᵃ. disti. §. necesse. ⁊ extra de simo. c°. licet heli. Non solum autẽ eterna pena puniemini non correxeritis filios vestros. sed etiã temporali. vt dicit Innocentius. 3°. l. c°. qualiter ⁊ quando. extra de accu. Et loquitur de omnibꝰ prelatis. Legitur quoqꝫ ad hoc propositũ quoddam horribile exemplum cõtra illos parentes tã sensualiter amantes filios: ꝙ eis permittunt facere omnia mala que volunt: ⁊ non audent corrigere illos ne cõtristent eos. Quidam enim iuuenis dissolutus malas tenens societates: nunꝗ̃ a patre corrigebatur propter ĩordinatum amorẽ quẽ ei portabat: vnde effectus fur: cum ad furcas duceretur postulauit gratiam: vt saltem patrem suũ oscularetur ante mortem. Qua gratia obtenta: cum pater aduenisset: ille ostendens velle eum osculari: nasum illi dentibus amputauit ⁊ in faciem sibi proiecit dicens. Vade maledicte pater quia tua causa ducor ad furcas. Si eniꝫ me correxisses: ad hanc sententiam non peruenissem.

H

Hanc autem correctionem debetis facere dulciter. Primo verbis vt inquit Ambrosius libro. 4°. de officijs. c°. 16°. dicens. Neqꝫ monitio aspera sit: neqꝫ obiurgatio contumeliosa. Et Seneca in prouerbijs inquit. Obiurgationi semper aliquid blande admisce. Si autem verbis non corrigatur: puniri debent factis: ⁊ tamen cum humanitate. 45ᵃ. disti. c°. licet. Et. 33ᵃ. q. 4ᵃ c°. quod christus. Melius est enim reddere rationem de nimia misericordia: ꝗ̃ de nimia seueritate. 50ᵃ. di. c°. ponderet. in fi. ⁊. 26ᵃ. q. vltima. c°. alligant. Nam humaniter castigatus reuerentiam exhibet castiganti. Asperitas autem ⁊ nimia increpatio: nec correctionem inducit nec salutem: vt dicitur in. c°. cum beatus. 45ᵃ. distinctio. Et quod dicitur de patribꝰ: intelligitur etiã de magistris. Scriptum est enim. ff. ad. l. aq. l. sed ⁊ si quẽcũqꝫ in fi. ꝙ solum leuis castigatio concessa est docenti ⁊ magistro. Quod etiam habetur in. l. itẽ queritur. §. idẽ iulianus. ff. de acti. em. Ideo dicitur in. l. preceptoris. ff. ad. l. aqui. ꝙ ꝑceptoris nimia seuitia culpe annumeratur. Que omnia sunt contra quosdam patres ⁊ magistros qui ita crudeliter verberant filios ⁊ discipulos: ꝙ irruunt in eos vt belllue feroces: ⁊ pedibus conculcant aliasqꝫ multas crudelitates contra eos agunt: ita vt sepe quasi mortuos relinquant. Quando tamen per humanam correctionem non volunt se emendare: debetis seruare illud Ouidij in primo Methamor. dicens.

Cuncta prius tẽptanda: sed imedicabile vulnꝰ.
Ense rescindendũ est: ne pars sincera trahatur.
Unde metrice dicitur.
Si non sufficient artes: veniemus ad arma.

Qđ aũt dictũ est [illegible] obligatõe correctõis: itelligi-tur de his parentibus tam corporalibus q̃ spiri-tualibus ⁊ magistris: qui possunt corrigere: quia si non possunt excusantur. l. culpa caret. ff. de regu-lis iuris. vbi dicitur. Culpa caret qui scit: sed pro-hibere non potest. Impossibilium enim nulla est obligatio. ff. de regulis iuris. l. impossibilium. vt autem non veniatis ad hanc impossibilitatem in-cipite eos corrigere a pueritia: quia dum mollis est virga: faciliter flectitur. Quando autem est magna ⁊ dura: non potest faciliter flecti. Ideo di-citur in comuni prouerbio. Castiga el cane: ca-stiga el lupo: ma non castigar lhomo quãdo e ca-nuto. Ut autē vestra correctio effectum bonum habeat: seruate illud documẽtum Catonis sui li-bri. c°. 3°. dicentis.

Que culpare soles ea tu ne feceris ipse.
Turpe est doctori cum culpa redarguit ipsum.

¶ Pars tertia huius sermonis in qua ponun-tur documenta data filijs erga parentes suos.

II

Tertio vobis filijs relinquo documen-tum quod dicitur honorationis. Ob-ligati enim estis per preceptum legis diuine honorare patrem ⁊ matrem. Exodi. 20. Deuter. 5°. ⁊ Matth. 15°. Et scitote s3 doctrinam Alexandri de ales. in. 3ª. parte sue sũ-me. in tractatu de quarto precepto decalogi. que-stio. 2ª. ꝙ filius tenetur principaliter in sex patri ⁊ matri. Primo amare eos cordialiter: ⁊ nõ of-fendere eos ĩ aliquo nec verbo nec facto aut alio modo. Secundo eis obedire tenetur in omnib⁹ licitis ⁊ honestis. Tertio eos revereri ⁊ honorare: non solum verbis: sed etiam reuerentia corpora-li: secundum statum ⁊ conditionem eorũ. Quar-to eos dulcibus verbis in tribulationibus conso-lari. Quinto in infirmitate eorum illis seruire: ⁊ eos adiuuare ẽt sanos: in suitijs oper. Sexto eis necessaria mĩstrare qñ indigẽt. Hoc quoqȝ prece-ptum est de lege nature. Nam a natura omnes inclinantur honorare ⁊ revereri parentes. l. ius naturale. §. fi. iuncta. l. veluti. ff. de iusti. ⁊ in. lege quoqȝ humana. precipitur filijs: vt reuerentiam ⁊ honorem exhibeant parentibus. l. parentes. ⁊. l. generaliter. cum ibi notatis. ff. de ius. vo. Et. l. filia C. de patria. po. ⁊. l. i. ff. de obse. a libe. ⁊ liber. p̃. Jõ dicitur in. l. i. ff. si quid in frau. pa. Pietas patris non est spernenda. Tanta enim est pietas patrū erga filios ⁊ eorum beneficia erga illos: ꝙ non possunt ei tantum beneficium reddere: quãtum merentur. vt inquit Aristo. 8°. Ethico. ⁊ Hiero-nymus in libro de honorandis parentibus. Et tanta debet esse reuerentia filij erga parentes: ꝙ licet essent mali: ex maxima reuerentia debent eis videri boni: nisi sint tam manifesta eorum scelera vt non possint in bonum aliquatenus interpreta-ri: vnde inquit iurisconsultus in. l. liberto. ff. de ob-se. a libe. ⁊ liber. pre. Filio semper honesta ⁊ sancta patris persona videri debet. Et in. l. cum oportet §. nõ autem. C. de bo. que libe. Et in autẽ. de nup-tijs. §. sed quod sancitū. vsi. ⁊ ita. dicitur. Eru-bescit lex filios fieri castigatores parentum: quod solum propter reuerentiam dicitur: quã eis de-bent exhibere. Que omnia considerans Hiero-nymus in libro de honorandis parentibus dicit filio proteruo qui relinquit patrem ⁊ matrẽ. Fau-ces tue nec dum lacteum perdiderunt saporem: quẽ tibi pia mater infundens: linguam tuam pa-uit potu corporis sui. Impende patri matriqȝ seruitium: qui nunq̃ tuos vagitus horrentes: to-tum in te lambebant osculis corpus. Et ibidem itē dicit. Meretur cecitatis subire supplicium: qui parentum vultus: vel toruo visu despexerit vel elatis oculis leserit pietatem. Aristo. quoqȝ ĩ libro Icono. inquit. Comunicatio maris ⁊ femi-ne in animalibus irrationabilibus est solummo-do gratia procreande prolis: delectatõe admixta. In hominibus autem non solum ob hanc cau-sam: sed vt filij redderent auxilium parentibus tempore indigentie: sicut ⁊ patres fecere filijs p̃-mo: hec ille. Et ideo o filij ⁊ filie seruate prece-ptum. Ecclesiastici. 3°. c°. sui libri dicens. Judi-cium patris audite filij: ⁊ sic facite vt salui sitis. Deus enim honorauit patrem in filijs: ⁊ iudiciũ matris exquirens firmauit in filios. Sicut qui thesaurizat: ita ⁊ qui honorificat matrem suam. Qui honorat patrem suum iocundabitur in fi-lijs suis: ⁊ in die orationis sue exaudiet. Qui ho-norat patrem suum vita viuet lõgiori: ⁊ qui obe-dit patri refrigerabit matrem. Qui timet domi-num honorabit parentes: ⁊ quasi dominis serui [illegible] his qui se genuerunt in opere ⁊ sermone ⁊ om-ni patientia: honora patrem tuum vt superue-niat tibi a deo benedictio: ⁊ benedictio illius in nouissimo maneat. Benedictio patris firmat do-mos filiorum: maledictio autem patris ⁊ matris eradicat fundamenta. Ne glorieris in contume-lia patris tui: non est tibi gloria sed confusio: glo-ria enim hominis ex honore patris sui: ⁊ dede-cus filij parens sine honore. Fili suscipite sene-ctam patris vestri: ⁊ non contristetis eum

in vita illius. Et si defecerit sensu veniam date: ⁊ ne spernatis eũ in virtute vestra. Quã male fame est qui relinquit patrẽ: ⁊ maledictus est a deo qui exasperat matrem: hec ibi. M

NOn solum aũt tenemini honorare parẽtes carnales sed ẽt spũales: vt inqt Alex. de al. in. 3ª. parte sũme: in tractatu de. 4°. precepto decalogi. q. pª. Et ita tenemur eos diligere sicut carnales. c°. ita diligere. 30ª. q. 3ª. Super aũt oẽs patres spũales sunt sacerdotes dei: quos oẽs christiani tenẽtur honorare ⁊ revereri. Ideo sanctus Franciscus ĩ regula antiqua. c°. 9°. dixit. Omnes clericos ⁊ oẽs religiosos habeamus pro dñis: in his que spectant ad salutẽ anime: ⁊ a nr̃a nõ deviant religione: ordinez ⁊ officium eoꝝ ⁊ administrationẽ veneremur. Et in admonitionibꝰ suis idem dicebat. Beatus servus qui portat fidem ĩ clericis: qui vivunt ẜm formã sancte romane ecclesie. Et veh illis qui ipsos despiciunt. Licet. n. ẽẽnt peccatores: tñ nullus debet eos iudicare. Ipse enim solus deus reservat sibi eos ad iudicandũ. Nã quãto maior ẽ oibꝰ administratio eoꝝ quã hñt: tãto maiꝰ pctm̃ hñt q peccant in ipsis: q̃ȝ in oibꝰ alijs hoibꝰ huiꝰ mũdi. Et idẽ in ep̃la ad oẽs fideles dicit. Debemus ecc̃lias visitare frequenter ⁊ reveriri cl̃icos nõ tñ pp eos si sũt pcõres: sȝ pp offiñ ⁊ administrationẽ corporis ⁊ sanguinis dñi nostri Jesu xp̃i: ⁊ pp scã verba que clerici dicunt ⁊ anunciãt: ⁊ ipsi ministrãt debẽt ⁊ nõ alij. Propter hec documẽta canit eccl̃ia de btõ Frãcisco dicẽs: p̃sbyteros monuit p̃ cũctis revereri. Et hoc fieri debet triplici rõne. Prima dr̃ subrogationis. Nam subrogatũ capit naturã illius in cuius locũ subrogatur. l. cõperimus. C. de proximis sacroꝝ scrinioꝝ. li°. 12°. ⁊ c°. si. ⁊. 93ª. di. Sacerdotes aũt sunt positi loco xp̃i aiaꝝ pastores: vnde in figura huius dixit dñs Petro. Jo. 21°. Pasce oves meas. Quapp dȝ eis fieri maxima reverẽtia: representantibꝰ p̃sonã xp̃i. Ideo. 6ª. q. pª. in c°. oves. dicit̃. Oves pastorẽ suũ nõ reprehendant: plebs ep̃m suũ nõ accuset: nec vulgus eũ arguat: qr nõ est discipulus supra magistruȝ. Eccl̃. quoqȝ. 7°. ca°. dr̃. In tota anima tua time deũ: ⁊ sacerdotes illius sanctifica. In omni virtute tua: dilige eum qui fecit te: ⁊ ministros eiꝰ nõ derelinques. Honora deũ ex tota aia tua: ⁊ honorifica sacerdotes. Luce quoqȝ. xi°. dicit xp̃s sacerdotibus. Qui vos spernit me spernit. Sicut. n. ĩ curijs dñoꝝ vicarij ⁊ locũ tenẽtes ipsoꝝ ab omnibus honorant̃: sicut patuit de Joseph Gene. 41°. qui secundus post regẽ ⁊ vicarius pharaonis in tota terra egypti ab oibus: imo ẽt a fratribus suis honoratus ⁊ adoratus est. Sic etiã sacerdotes vicarij xp̃i sũmi regis: quibus ipse dedit claues regni celorũ ut aperiant illud ⁊ claudant sicut eis videbitur ẜm deum: a cunctis debent honorari: cum. n. ipsos sacerdotes honoret deus: quia sunt sui ministri: iuxta illud quod ait salvator Joãnis. 12°. Si quis mihi ministraverit honorificabit eum pater meus qui est in celis. Profecto multo magis ab hominibus debent honorificari. Ipsi enim dei ministri esse debent ĩ magno honore in terris: qui ĩ magna gloria erũt in celis: dicente domino vbi supra. Ubi ego sum illic ⁊ minister meus erit. Ad hoc etiã propositũ de honorãdis sacerdotibus narrat magr̃ hystoriarum ecclesiasticarum: q͛ cum Alexander magnus capta gaza iret hierosolimam: sũmus sacerdos orabat pro gente sua. Cui dominus aiunt civitatem sertis honoraret: ⁊ põtificalibus vestimentis indutus obviam pergeret Alexandro. Quod cum fecisset sociatus multis sacerdotibꝰ habens in manu laminẽ: in qua erat scriptũ nomen domini tethagramaton. Alexander magnꝰ descendit de equo solus: ⁊ honoravit sacerdotem ⁊ nomen domini adoravit. Petentibus autem militibus suis quare adorasset sacerdotez iudeorum: respondit. Non hunc adoravi: sed deũ cuius principatum tenet. Nam per somnium vidi deum in tali habitu qui principatum persarum se mihi daturum repromisit. N

SEcunda ratio dicit̃ mediationis. Ille enim est honorandus qui est familiaris ĩperatori ⁊ ad eum potest intrare: ⁊ cuȝ ipso loqui atqȝ eius iram placare: quod possunt facere sacerdotes. cap°. ipsi sacerdotes. pª. q. pª. ⁊ ideo debẽt a populis venerari quorum sunt quasi os quoddam apud dominum intercedens ⁊ orans: ⁊ iõ in orationibus suis publicis semper dicunt que sumus: ⁊ nunc q̃ȝ queso: quia in persona omnium loquũtur. Sacerdotes enim sunt mediatores inter deum ⁊ homines: ⁊ ipsi divina ministrãt populus ⁊ vota populorũ offerunt deo: vt ait Ugo de sancto victore in secundo de sacramentis: parte. 8ª. cap°. vltimo. ⁊ beatus Tho. in. 4°. distin. 24ª. Ideo dicit̃ sacerdos quasi sacra dos: vel sacer dux vel sacra dans ẜm Isidorum. 7°. li°. ethimo. Et licet sacerdos sit peccator: tamen gratiaȝ dei in alios trãsfundit per ministerium suum: vt ponit magister in. 4°. di. 19ª. vbi etiam ĩquit: q͛ sacerdotes quãdo ordinant̃: accipiũt ptãtez clavium celestium ad aperiendũ celum. Et iõ tãq̃ȝ nostris p̃ribus debemus eis maximũ honorem ĩpendere. Quis eniȝ nos fecit xp̃ianos nisi sacer-

dotes? quis nos absoluit a peccatis nisi ipsi? quibus dictum fuit Math. 19°. Quecunqz ligaueritis super terraz erunt ligata & in celis. Et quecunqz solueritis super terrã erunt soluta & in celis. Ipsi ergo sacerdotes: cum sint capitanei nostri & pres debemus eos summopere venerari. Scriptũ est enim in. c°. quis dubitet. 96ª. distin. Quis dubitet sacerdotes xpi regum & principũ omniũqz fideliuz pres & magistros censeri? Ipsi sunt ministri dei Isaie. 61°. qui nobis diuina ministrant sacramẽta. Nec debemus eos vituperare si mali sint. Melius est. n. hẽre caput fractuz q̃ ñ habere. Et ut dr. 16ª. q. 6ª. c°. si fortasis. Ad mẽbra nõ pertinet caput ledere vel impugnare: sed a lesione protegere & defendere. O

Tertia rõ dicit superationis. Excedunt. n. sacerdotes oẽm potestatẽ creatam sicut pbat magister Aug. de Anchona in li°. de ptãte pape siue de potestate ecclesiastica. Et primo excedunt omnẽ dignitatẽ & principatum mundi. Nam sacerdotium precessit legem scriptam: qr in veteri testamento primus sacerdos qui iubente domino victimas obtulit fuit Melchisedech. Geñ. 14°. c°. demum per sacerdotium iubente domino regia potestas est ordinata: vt patet primi Regum. 8°. capitulo. & ideo maior ẽ auctoritas spiritualis q̃ terrena. Unde apostolus p°. ad Cor. 7°. inquit Nescitis qm̃ angelos iudicabimus quanto magis secularia? Ex quo sequit quod ad dignitatem ecclesiasticã pertinent iudicare & instituere terrenã. Et nõ e cõtra. Facit cm̃. p venerabilem. extra. qui filij sint legi & 9ª. q. 3ª. c. nemo. & c°. aliorum. Cũ igitur tanto sit nobilior dignitas sacerdotalis dignitate tẽporali: quanto spiritus est nobilior corpore. c°. iter corporalia. extra de transla. epis. vel elec. & quanto sol ẽ dignior luna. c°. solite. de maio. & obe. Si tenemur extra subiecti regibus & principibus tpalibus & eis honorem exhibere. p°. Petri. 2°. multo magis sacerdotibus. Ipsi enz sũt reges spirituales. Uñ p°. Petri secũ dõ. Regale sacerdotium. &c. & in. c°. duo. 96ª. di. scriptum ẽ. Aurum non tam preciosus ẽ plũbo quã regia potestate est ordo sacerdotalis altior. In signum autem huius tonsuram q̃ coronaz gestant in capite sacerdotes: vt dicitur. 12ª. q. pª. c°. duo. Et Ecclesiastici. x°. dicitur. Super faciem scribe idest sacerdotis imponet deus nomen suũ. Ideo in sacra scriptura sacerdotes aliquãdo appellantur dij aliquando angeli: ut dicitur. xjª. q. pª. c°. sacerdotibus. Unde David propheta dicit in psalmo ipsis sacerdotibus. Ego dixi dij estis & filij excelsi omnes. Et Exodi. 24°. dicitur. Applica illum ad deos idest sacerdotes Malachie quoqz. 2°. c°. sacerdos appellatur angelus domini: & etiam pª. q. pª. in. c°. labia. propterea dicit deus in psalmo per prophetã. Nolite tangere xpos meos: & in prophetis meis nolite malignari. In lege quoqz scriptum est. Dijs non detrahes idest sacerdotibus: ut patet Exodi. 22°. & transũptiue: in capitulo. sacerdotibus. xjª. q. pª. P

Secũdo excedunt omnem potestatez dmonum: licet enim quilibet demõ superet omnem potestatem terrenam. Iob. 41°. tamen vn' minimus sacerdos solus vincit potestatem omnium angelorum spirituum. Nam si vnus peccator absoluitur a sacerdote: omnes demones illi paradisum tenere non possent: quod ostendit dominus cum Petro inquit. Matth. 16°. Tibi dabo clauem regni celorum: & porte inferi non p ualebunt aduersus eam. Q

Tertio excedunt sacerdotes potestatez angelorum. Nam alicui angelorum non est concessa potestas consecrandi corpus Christi: sicut dicunt doctores in. 4°. di. 12ª. sed solis sacerdotibus: vt dicitur in. c°. sicut. de consecra. di. pª. Itez excedunt in hoc potestatem virginis cui non inuenitur data hec potestas. Deinde beata virgo mediantibus octo verbis fecit descendere filium dei in vtero suo. di. Luce p°. Ecce ancilla domini &c. Sacerdos vero quinqz verbis consecrationis: in instanti facit descendere radio solis velocius corpus Christi in hostia: sicut dicitur in. 4°. sententiarum di. 8ª. Maxima ergo est potentia sacerdotum qui possunt vt ita dixerim creatorez creare: & pro humana salute dei filium imolare & superno patri offerre & sacrificare. Qui etiam mirabiliori modo faciunt in manibus suis venire dei filium: q̃ venerit in vterum virginis: in qua venit passibilis & mortalis. In eorum autez manibus impassibilis & immortalis. Item in virgine semel tantum venit. In manibus vero sacerdotum quotidie. Et ideo exclamat Ber. dicens. O preclara & veneranda potestas vestra sacerdotes: cui nihil in celo vel in terra comparari potest de qua omnis creatura stupet: cor miratur: contremiscit hõ: & reueretur plurimum angelica celsitudo: hec ille. Sacerdotium enim est maximuz donum a superna clementia collatum: ut dicitur in aut. quomodo oportet episcopos. in prin. Quãuis multitudo sacerdotum eos cõtemptibiles faciat. c°. legimus. §. sed dices. 93ª. di. Si ergo peccat quis vituperando virginem gloriosam & angelos & sanctos: ergo maximum scelus cõmittit vituperans sacerdotes & eis debitam non exhi-

de nos reuerentiam. Ideo dicitur. 6ª.q.pª.cº. sacerdotes. Sacerdotes qui proprio ore dominicum corpus conficiunt ab omnibus sunt timendi et honorandi. Et.3ª.q.pª.cº. nulli. scriptum est. Dominum crucifigunt qui eum in suis sacerdotibus persequuntur. Et.xjª.q.3ª.cº. absit. Anterius papa inquit. Absit ut quicquam sinistrum de his arbitremur: qui apostolico gradui succedentes Christi corpus sacro ore conficiunt: per quos nos christiani sumus: qui claues regni celorum habentes: ante iudicij diem iudicant. In veteri quoque lege quicunque sacerdotibus non obtemperasset: aut extra castra positus lapidabatur a populo: aut gladio ceruice subiecta contemptum expiabat cruore: hec ibi. Et.16ª.q.pª.cº. si clericatus. Hiero. ait. Non est humilitatis mee: neque mensure iudicare de ceteris: nec de ministris ecclesie sinistrum quidpiam dicere. Ad hoc aut faciendum. s. ad honorandum sacerdotes dei inuitant nos exempla imperatorum. Sicut patet de Theodosio imperatore de quo legitur in historia tripartita. Et in. cº. cum apud thesalonicam.xjª.q.3ª. Qui cum fecisset aliquos occidi nullo precedente iudicio: quia eius iudices fuerant lapidati. Cum venisset ad ciuitatem Mediolani et solenniter vellet intrare templum deuoccurrit ei sacerdos dei sanctus Ambrosius: et prohibuit eum intrare templum: atque eum multum reprehendit et mortificauit in presentia totius populi. Ex quo ille cum maximis lachrymis domum rediit: et per octo menses non potuit intrare templum prohibente eum sacerdote Ambrosio. Tandem humiliter deprecatus ut eum intrare permitteret: facta penitentia cum maximis lachrymis et deuotione intrauit: ostendens alijs christianis quanta sit auctoritas sacerdotis: et quantum debeat timeri. Aliud quoque exemplum habetur.96ª.di.in.cº. in scripturis. vbi narratur Constantinus imperator dixisse. Uere si proprijs oculis vidissem sacerdotem dei: aut aliquem eorum qui monastico habitu induti sunt peccantem: clamidem meam explicarem et cooperirem eum ne ab aliquo videretur. Et idem habetur in.cº. constantinus. eadem di. Et.xjª.q.pª.cº. sacerdotibus. dicitur. Cum pie memorie constantino principi allate accusationes contra episcopos fuissent: libellos quidem accusationis accepit: sed eos qui accusati fuerant episcopos conuocans: in eorum conspectu libellos quos acceperat incendit dicens. Ite et inter vos causas vestras disponite: quia dignum non est ut nos iudicemus deos. Dominus quoque noster Jesus Christus vsque ad mortem debitum honorem impendere voluit sacerdotibus et pontificibus quamuis essent mali et sacrilegi: vt inquit Cyprianus.93ª.di.in capitulo. domino. Sed heu: quia in maiori reuerentia habiti sunt a paganis et gentilibus sacerdotes idolorum: quam nunc habeantur sacerdotes dei veri. R

SEd dicet quis: ego ipsos non honoro quia ipsi non honorant deum. Nam multi eorum peius faciunt Christo quam fecerunt iudei. Ipsi. n. solum semel crucifixerunt eum: hi vero quotidie quando celebrant in mortali crimine. Iudei xpm triginta argenteis emerunt. Isti vero eum duobus denarijs vel solidis vendunt et sepe non celebrant nisi precium sanguinis habeant. Item cum debeant esse lumen populi cº. sacerdotes.93ª.di. cumque debeant esse omnibus pro posse suo vtiles.14ª. q.5ª.cº. Denique sunt destructio et obfuscatio totius militantis ecclesie. Nemo enim plus in ecclesia dei nocet quam qui peruerse viuens nomen sacerdotis habet.83ª. di.cº. nemo. tales namque sacerdotes mali quantum in eis est nomen dei despiciunt et panem pollutum offerunt.49ª.di.cº. sacerdotes. Multique sunt sacerdotes: voce. sed pauci opere 40ª.di.cº. multi. Nam cathedra non facit sacerdotem: sed sacerdos cathedram. Ibidem. Isti mali sacerdotes comparantur simie pª.q.pª.cº. si quis. inquit. Et de suo ordine crimen et iudicium acquirunt.cº. multi.40ª.di. Sed noli o frater talia de omnibus sacerdotibus eloqui. Nam in omni congregatione sunt boni et mali.47ª.di.cº. quantumlibet. Et posito quod omnes essent mali: tamen sacramenta ab ipsis tradita: quamdiu ab ecclesia tollerantur non sunt contemnenda: quia non suis sed Christi verbis sacramenta ipsa conficiunt. cº. panis. et.cº. reuera. de conse. di.2ª. et pª.q.pª. cº. significasti. et.cº. Christus. cum.cº. sequenti Unde sacramenta a iuda proditore tradita non fuerunt reprobata.cº. secundum.19ª.di. et.pª.q.pª.cº. dedit. Tales enim sacerdotes sibi tantum iudicium manducant et bibunt.pª.q.pª.cº. per Isaiam. Sicut autem radij solis non inquinantur a locis immundis per que transeunt: ita nec diuina sacramenta a malis ministris. d.cº. secundum.19ª.di stin. Ipsi vero mali sacerdotes sunt sicut fax accensa: quia alijs lucent et sibiipsis nocent.15ª.q. vltima.cº. vltimo. Et velut lissiuium alios lauant et ipsi non lauantur.83ª.di.cº. nihil et.§. sequenti. Et per eos sacramenta velut per lapideos canales vbi nihil generatur transeunt ad locum fertilem idest ad aliorum salutem.cº. si fuerit.pª.q. pª. vnde eorum ministerio populus benedictio et gratia diuina confertur.pª.q.pª.cº. dictum est a domino. Quia ergo sunt dei ministri.cº. diaco

ni e.L.4ᵃ.93ᵃ.di.⁊ in auten.quomodo opor. epis. §.primo.⁊ Christi legatione funguntur.c°. omnis.7ᵃ.q.pᵃ.ideo debent ab omnibus venerari. Nam ut supra dictum est. Uicarius ⁊ locumtenens alicuius debet venerari sicut persona cuius locum tenet. Et ideo qui cōtemnit sacerdotes cōtemnit Christum cuius vices gerunt.c°.in.nono 21ᵃ.di. Sed quid plura dicamus de honore sacerdotum: cum etiam demones illos honorent ⁊ reuereantur? Legitur enim in vita beati Remigij q cum semel deferret corpus Christi cuidā infirmo obuiauit ei diabolus: qui subito se prostrauit in terram. Erat enim in forma hominis. Cum autem reuerteretur sanctus Remigius: obuiauit ei iterum diabolus ⁊ non prostrauit se in terram: sed genuflexit. Cui beatus Remigius inquit. Cur primo es prostratus: nunc vero genuflexisti. Cui diabolus ait. Quando ibas: deum defferebas cui me prostrare debeo: nunc vero tibi tanq̄ eius ministro genuflecto. Minister enī debet honorari propter dominum. capitulo. sacerdotibus.xjᵃ.q.prima. Peiores ergo sunt demonijs qui non solum non honorant sacerdotes: sed illis sepe iniurias inferunt. Et ideo o Christiani deuoti recomendo vobis patres vestros spirituales idest sacerdotes: ac omnes clericos ⁊ religiosos: quos si vt tenemini honoraueritis mediantibus eorum orationibus ad vitam peruenietis eternam.

¶ Dominica secūda post pasca de consilijs datis episcopis: abbatibus: parrochianis: ⁊ prioribus atq₃ omnibus animarum pastoribus ⁊ prelatis. Sermo vigesimussextus.

Ego sum pastor bonus. Joānis.x° ⁊ in euangelio occurrētis dominice. Nō sine ingenti misterio dī sapiētia ordinauit: vt omnis creatura sub alterius eēt potestate cōstituta. Unde ad Roma.13°. dicit Paulus. Omnis aīa potestatibus sublimioribꝰ subdita: sit trāsumptiue.23ᵃ.q.pᵃ.c°.quid culpat. Ideo Prouerbio.7°.ait dn̄s. Per me reges regnāt: per me principes imperant. Hoc etiam patet in brutis que sequūtur ducatum: ⁊ habēt superiores suos.7ᵃ.q.pᵃ.c°.in apibus. Et sunt verba Hieronymi ad Rusticum monachum: vnde Philosophus p°. Methaū.2°. Metha.⁊.8°. Phi. ait. Cause inferiores naturaliter regūtur a superioribꝰ. Et hoc voluit deus fieri ratione ordinis. Quia bonum vniuersi cōsistit in ordine.xi°. Metha. Item qz corpus sine capite vile reputatur.ff.de reli.⁊ sump.fu.l.cum in diuersis. Et ita populus male se habet sine pastore. Ideo volentes eligere ducem ⁊ pastorem animarum suarū debent diligenter considerare quid faciant: iuxta illud secūdi Paralip.19°. vbi dicitur videte q̄d faciatis non enim hominis exercetis iudicium sed dei: ⁊ quodcunq₃ iudicaueritis in vos redundabit: sit timor domini vobiscum ⁊ cum diligentia cuncta facite. Non est enim apud dominum deum nostrum iniquitas nec personarum acceptio: nec cupido munerum: hec ibi. Magnum ergo est onus illorum ad quos pertinet eligere prelatos: boni enim prelati difficile inueniuntur. Debent enim habere illas conditiones quas ponit apostolus ad Hebre. septimo dicēs. Talis decebat ut nobis esset pontifex sanctus: innocens: īpollutus: segregatus a peccatoribus: excelsior celis factus. Pontifex autem dicitur prelatus fm̄ Catholicon: idest ptātem faciens alijs: quia debet alijs facere ⁊ ostendere viam quā sequuntur capitulo. cleros.21ᵃ. distin. Debet etiam esse sanctus quo ad deum idest in eius amore firmatꝰ. Innocens quo ad proximum: idest nemini nocens. Impollutus quo ad seipsum: idest habere conscientiam immaculatam. Segregatus a peccatoribus quo ad conuersationem suam: quia non debet cum malis sed cum bonis conuersari. Excelsior celis factus quo ad celestium contemplationem: ut dicere possit cum apostolo ad Philippen. tertio. Nostra autem conuersatio in celis est. Et ideo cum in omnibus rebus etiam minimis: semper in principio diuinum implorare debeamus auxilium: vt inquit magister Methaphysice Plato in primo thimei. Multo magis in hoc tam arduo opere in eligendo patrem rectoremq₃: ac prelatum tantarum animarum debent electores totis precordijs omnipotentem deprecari: ut eos inspirare velit ad eligendū illū q magis expediat tāto regimini. Ipse.n. eos inuitat ad hoc petendū Baruch. quarto di. Clamate ad me et ego exaudiā nos: et eruā vos de manu ꝓncipū iniquorū. Et Jere. tertio. eū deuote inuocantibus bonos prelatos pollicetur dī. Dabo vobis pastores iusta cor meum. Quales autem debeāt eligi pastores fm̄ cor domini. Hietro madiāites cognato suo Moysi insinuat Exodi.18°. di. prouide .i. cum magna deliberatione elige: de omni plebe: hoc est absq₃ personarum acceptione viros idest viriles non pusillanimes

vt mulieres seu effeminatos:potentes.s.in opere ꝛ sermone:ac timentes deum.i.bone conscientie ꝛ magne sanctitatis. In quibus sit veritas.i.q non sunt simulatores ꝛ hypocrite. Et qui sequātur veritatē:ꝛ nō iordinatam affectionem. Et q oderint auaritiā.i.q nō q̄rant q̄ sua sūt sꝫ q̄ Jesu xpi:ꝛ nō appetāt suā vtilitatem magis quā cōez: q regant pplm.s.aliqñ verbo eis p̄dicando:aliqñ exēplo:q2 plus mouēt facta quā vba.ff. de legib9 l.de qbus.cuꝫ ibi notaꝫ. ꝛ.l.ea q̄.ff.de ꝯtr.emp.oī tēpore.i.q nūq̄ sint negligētes i visitādis: admonēdis ꝛ corrigendis subditis:sꝫ sint sollicīti ꝛ feruentes ac.strenui i offō suo:ꝛ seruent ꝯsiliū phi q vt refert Archi.in caplo. hoc hꝫ.46ª.di. Inquit cuilibet bono p̄lato. Cūctis esto benign9: nemini blādus: paucis familiaris:oībus equus:ad iraꝫ tardus:ad miam pronus:in aduersis firmus:in prosꝑitatib9 cautus:oībus p̄desse debes:velle nulli nocere. Quilibet.n.taliū p̄latoꝝ pōt dicere vba thematis nr̄i. Ego sum pastor bon9. Sup qbus vbis videbim9 sex cōditiones:quas hīe dꝫ quilibet bonus pastor aīarum.

¶ Pars p̄ma in qua explicanꝭ sex ꝯditiōes veri pastoris: ꝛ prima conditio declaratꝭ que dicitꝭ fidelitatis.

Quam sit arduū idoneū iuenire pastorē sine macula ꝛ defectu ꝛ cū cōditiōibus que reqrunꝭ i p̄latis ondit saluator Luce.12°.ꝛ Matth.24°.di. Quis putas ē fidelis seruus ꝛ prudēs quē cōstituit dn̄s sup familiā suā:vt det illis cibū in tpe. Sup qb9 vbis Chrisosto.inqt. Querit dn̄s nō quasi prudentē ꝛ fidelē dispēsatorē ignorās: sꝫ volens inuenire hui9 rei dificultatē ꝛ raritatē. In p̄dictis autē verbis declarat dn̄s nr̄ sex boni p̄lati cōditiōes. Prima quarū dī fidelitatis:ibi:fidelis. Secūda humilitatis:ibi:seruus. Tertia sagacitatis: ibi:ꝛ prudēs. Quarta sinceritatis:ibi:quē cōstituit dominus. Quinta p̄initatis:ibi:sup familiā suam. Sexta frugalitatis:ibi:vt det illis cibū in tēpore. Quo ad p̄mā ꝯditionem q̄ dī fidelitatis: dico qd triplex in bono prelato dꝫ esse fidelitas.s. oris:cordis:ꝛ opis. Oris vt vnū nō dicat ꝛ aliud faciat cū fraude:q2 si cuilibet hoī graue est fidē fallere.ff. de cōsti.pec.l.i.multo magis vicario xpi ꝛ p̄lato. Dꝫ ergo esse verax ꝛ nō duplicib9 vbis vtens: q2 vt dī Ecclesiastici.5°. Denotatio pessima sup bilinguem. Iccirco idē sapiēs.37°.c°.eiusdē.li.dicit. Ante oīa opa tua vbū verax p̄cedat te. Lꝫ.n.vt iquit glo.i aūt.de nup.§.p°.v.nō.n.col.4ª. sapiētis sit mutare ꝓpositū in tpe:q2 q̄ de nouo emergunt nouo idigēt auxilio.ff.de iterro.ac.l.de etate §.ex cā. Et iō p̄latus ex cā possit reuocare sniam ꝛ qd prius deliberauerat īmutare:tn̄ q2 oē debitum promissū ē debitū.l.i.ff.de pac.c°.qualr extra. e.l. nō miorē.C.de trāsac. Dꝫ prelat9 quātum ei bono mō possibile est:qd semel deliberate promisit suo subdito obseruare:ita vt nō sit mendax aut leuiter mutabil:sꝫ ita verax ꝛ fidel vt subditi ita vbis p̄lati acqescāt securi sicut euāgelio xpi.

Secūdo dꝫ p̄latus eē fidelis corde:ita vt nō sit simulator:vnū ondens ore ꝛ aliud hn̄s i corde. Nec faciat subditis sicut scorpio:q an blādit ꝛ cauda pūgit. De tali p̄lato dī Prouer. 11°. Simulator ore decipit amicuꝫ suū Et Jere. 9°. In ore suo pacē cū amico loqtur: ꝛ occulte pōit ei isidias. Dꝫ ergo oēs subditos fideli dilectione amplecti:ꝛ non iordiatis affectionibus torqueri vt vnus sit ei filius:alius filiaster. Ex his.n.maledictis affectionibus oriunꝭ iuidie: murmurationes:ꝛ iobedientie:atq3 diuisiones. Qui.n.iordinate diligit aliquē:si eum videat p̄sumptuosum ac temerarium:illum laudat vt audacē ac magnanimum. Si autem sit ineptus ille quem iordinate diligit:dicit eum i causa humilitaꝫ ita facere:ꝛ eum alijs anteponit. Conaturq3 de asino facere dextrerium siue sonipedem. Sed illi q hec vident dicunt illud quod communiter dici solet.s. Magna chorda reqritur vt ad celum asin9 pertrahaꝭ. Si vero male alicui afficitur: vtutes que i eo sunt presūptuositates appellat: humilitatēq3 reputat ieptitudinem. Julius enī celsus li°.2°.inquit. Unusqsq3 libenter credit quod appetit. Et sanctus Bonauentura i.2°. sententiaꝝ.di.43ª.i questionibus circa litterā dicit. Homo aliquādo bene scit aliqd:sed tamen affectio adeo dominaꝭ i eo vt ad existimandum oppositum illum ptrahat. De tali affectiōe Hieronymus i suo trāsitu dixit. Nimius ꝛ stultus amor ignorat iustitiam ꝛ veritatē:rōne caret:moduꝫ nescit:neq3 aliud cogitare pōt q̄ quod diligit:hic amor non est charitas sed stultitia:hec ille.

Non igitur i prelato debet esse iordinata affectio:q̄uis possit ꝛ debeat magis virtuosum plus diligere:sicut christus pre ceteris apostolis diligebat Joānem vt dī. Joan.vltimo. Sed datis paribus quo ad virtutes:debet omnib9 subditis habere charitatem ꝛ dilectionem:omnesq3 equaliter amare quantum potest. Tertio debet esse fidelis in opere:vt officia ꝛ honores equalr distribuat iter idoneos: ꝛ non sibi cōiunctos consanguinitate ꝛ affines ac charos eleuet : ꝛ extraneos dep̄mat:officia ꝛ enī ac honores eq̄lr debent diuidi.ff.de mune.ꝛ ho.l.qui originem.§. presẽs.

Sup oīa aūt fidelis dispēsator [redacted] debet ut insufficiētes ad plātiōes nō ,puehatur.ut.n.dr̄ i capitulo.nihil.extra de elec. Nihil ē qd̄ ecclie dei magis officiat:q̄ qd̄ idigni assumūtur plati ad regimē animar. Oīm ergo tribuat vnicuiq3 qd̄ sue saluti ⁊ cōi vtilitati videat expedire. Et hoc ē qd̄ dicit Paulus p̄ ad Corinthios.4°. Hic iā q̄rit̄ inter dispēsatores vt fidelis qs inueniat̄. Dz ēt seruare illud qd̄ hētur i.l.honores.ff.de dcurio. vbi dr̄. Honores ⁊ munera nō ordinatione.i.fm ordinem tēporis sed potioribus qbuscūq3 iniūgenda sūt.i.magis dignis ⁊ suffīciētib⁹. Et hō sufficiat quo ad primā plati cōditiōem.

¶ Secūda cōditio que dr̄ humilitatis.

Secūdā veri pastoris cōditionē q̄ appellat̄ humilitatis demōstrat dn̄s nr̄ i verbis pallegatis dū dicit. Fidelis seruus quasi di.nō dn̄s:nō tirānus. Seraphic⁹ quoq3 Franciscus i regula sua.c°.x°. ondēs quales debeāt eē prelati ait. Frēs q sunt ministri ⁊ serui aliorū fratrū. Et ibidē ēt dicit. Nā ita debet eē qd̄ ministri sint serui oīum fratrū. Est āt triplex seruit⁹ vna cupiditatis.s.qñ plat⁹ habet subditū lucrosū:⁊ sibi i tēporalib⁹ vtilē:⁊ ratiōe lucri quē de eo hz pmittat eū multa mala facere aīe sue nociua ⁊ honori diuino ɔtraria ⁊ in magnū scandalū:clauditq3 oculos ⁊ ondit se nō videre:⁊ hec est seruit⁹ diabolica ⁊ supportatio iniqua. Pessima est.n.patientia p quā nutriunt̄ i subditis vicia ut pbat̄ p capitulū.iustū ē.in fi. 23°.q.3°.⁊ p capitulū.nō putes.⁊ capitulū . nō ē inocentie.⁊ capitulū.q vicijs.eadē cā.q.5ª. Jdeo Jsaie p°.dr̄. Principes tui infideles:oēs diligūt munera sequūtur retributiōes. Alia est seruitus pusilanimitatis:⁊ ē illor q nō audent corrigere magnates.timētes ne sint postea eis cōtrarij vel eos deponi faciant de offō. Et ista quoq3 ē male dicta seruit⁹. Et iō homo pusilanimis nō dz fieri plat⁹. Et huic dr̄ Eccl̄.7°. Noli q̄rere fieri iudex nisi valeas virtute irrūpere iniqtates:ne forte extimescas faciē potētis.vt.n.inqt Nicola⁹ de lira sup Mat.3°.c°. Jn hoc cōsistit veritas doctrine qd̄ aliqs nō timet vicia magnator cōfidēter arguere.3ª.ē seruit⁹ humilitatis:⁊ ē illi⁹ plati q se idignū tali offō existimās se ministrū ⁊ famu [redacted] reputat oiū subditor suor eis ē affabilis māsuet⁹ ⁊ beniuolus Et ad hoc hortat̄ sapiēs Eccl̄. 32°.di. Rectorē te posuerūt noli extolli . esto i illis q̄si vn⁹ ex ipsis. Nō dz.n.q̄sq̄ gloriari de platione [redacted] magis humiliari ⁊ timere ne de⁹ hanc illi dignitatē dederit pro suor operū remūeratiōe. Jtē cōsiderare debet qd̄ scriptū. Sap.6°. Judicium durissimū his [redacted] psunt fiet. Jtem debet aduertere qd̄ spūs scūs xp̄m duxit i desertuz ut ieiunaret.s3 diabolus eū statuit supra pinaculū templi ut euz ibi de vanagloria tētaret ut p3 Mat.4°. Quo significat̄ qd̄ multos spirit⁹ sanct⁹ ducit ad religionē ad faciendā penitētiā:quos diabolus pcurat eleuari ad eminētiā ⁊ prelationē ecclesiasticā:ut quos nō pōt superare i subiectiōis humilitate:vincat i plātiōis exaltatiōe. Nam Saul qui anteq̄ eligeret̄ i regē erat humilis ⁊ bon⁹: post adeptū regnū fact⁹ est malus ⁊ superbus.primi Regū.15°. Et ideo ille q eleuat̄ ad plationē dbet seruare illud Eccl̄.3°.vbi dicit̄. Quāto maior es tāto magis te humilia i oībus:⁊ corā deo inuenies grām:huic autē prelato dicet i morte domin⁹ noster illud Matth.25°. Serue bone ⁊ fidelis intra in gaudium dn̄i tui. Talis prelatus amatur a subditis ut eniz iqt Tulius in q̄dā oione ad Cesarē. Nihil ē [redacted] populare q̄ bonitas. Cōtra autē iuxta Hieronymi sentētiā i epistola ad Titū. Nihil ē fedius preceptore furioso.

Scīedū tn̄ qd̄ plat⁹ nō debet i his que ptinēt ad officiū suū se viliter tractari pmittere. Jmo debet ondere auctoritatē suā ⁊ plationē vn̄ ait iuriscōsultus.i.l.obseruādū.ff.de offi. pre. quod prelatus debet taliter se habere cum subditis:ut cōtemni se nō patiat̄. Et ibidē dr̄ qd̄ non dz aliquē subditū recipere i nimiā familiaritatez ⁊ equalitatē:nā ex cōuersatione equali cōtēptio dignitatis nascit̄. Et ibidē dicit̄ quod ita se dbet gerere:ut auctoritatez dignitatis sue ingenio augeat. Qua ex re reprehēdēdi sunt illi prelati qui hñt nomē officij: s3 dimittūt alios illud exercere ita qd̄ sunt tanq̄ circulus ad tabernā. Nā cum populus credit hr̄e vnū platū:hz decē:quādo plat⁹ pmittit caput suū reuolui circūquaq3 a mīstis:ex quo sequuntur īfinita icōueniētia. Jō dicit Aristo.12°. Metha. Quia res nolūt male dispo ni:nō est bona pluraritas principum:vnus ergo princeps:hec ille. Non igit̄ semp plat⁹ vti dbet mansuetudine:s3 quādoq3 vti pōt ⁊ tenet̄ īperio ⁊ auctorite. Vn̄ in.§.nō pmitas.in autē.de man. prin.iperator inqt. Talē vero pbebis temenpsū oībus ⁊ publice ⁊ priuatī:ut terribilis qdē sis dlinquētibus ⁊ indeuotis: mansuetissim⁹ autem ⁊ mitis omnib⁹ placidis ⁊ deuotis:⁊ paternā eis exhibens ,pudentiam.

¶ De tertia conditione que dr̄ sagacitas.

Tertia veri prelati cōditio dr̄ sagacitatis. Debet enim eē prudens:astutus ⁊ discretus. Unde dicit̄ q debet eē plenus oculis in discretōne.c°.scriptum.

de elec. Eapp sicut argus de quo Ouidius inqt. Centū fronte oculos: centuz ceruice gerebat: zc. Eapp oibus prelatis dicit dñs. Mat. x°. Estote prudentes sicut serpentes. Absurduz est. n. vt alios regat qui seipsum regere non pōt. l. si. C. de legi. tuto. Nam Paulus ait. p°. ad Thi. 3°. Si quis domui sue preesse nescit: ecclesie dei quō diligentiam habebit? q. d. nullo modo. Tales autē rectores insipientes z fatuos cōparat Ber. i li° de cōsideratione simie currēti in tecto di. Rex fatuus in solio est simia in tecto: que nihil cōponit vel vnit: sed quod cōpositum est dissoluit z diuidit. Unde reuera nō nō est hodie necessariū facere sicut fecit Salomon: qui vt legit̄ pri. Para. nono. misit naues in tharsis ad portandū simias z pauones. Multi. n. inter ecclesie prelatos admodū simiaꝝ sunt fatui: pennisqꝫ pauonis amicti z ornati. Propter quorum fatuitatez sctā dei ecclesia quotidie de malo i peius procedit. Scriptum est. n. Eccle⁹. x°. Veh terre cuius rex puer ē .i. fatuus: et sine sagacitate z astutia. Prelatio. n. data tali est sicut bonus gladius positus in manu furiosi. Sciendū est ergo qđ in trib⁹ pcipue debet eē prelati prudētia. p°. in cognitione. Tenetur. n. platus cognoscere, put ei possibile fuerit de vita z morib⁹ subditoꝝ. Unde Ezechieli in persona cuiuslibet plati dicit deus Ezechielis. 3°. Fili hoīs speculatorē dedi te domui israel. i. plebi tibi cōmisse vt eius vitā diligēter aspicias. Quapropter. in c°. quāuis. extra de reg. iu. dicit̄. Non pōt eē iusta excusatio pastoris: si lupus oues comedit: z pastor nescit. Diligēter ergo ɔsiderare dꝫ subditoꝝ naturā z inclinationē ac mores: vt possit eis puidere de remedijs opportunis. Et ideo Puer. 27°. cuilibet plato dī. Diligenter agnosce vultū pecoris tui: z greges tuos ɔsidera. Ut. s. possis eos a malis consuetudinibus amouere: in quo requirit̄ magna prudentia: z nō modic⁹ labor. Unde cōiter dici solet qꝫ sine magna difficultate z idustria de limo educit̄ porcus z rana. B

SEcūdo est prudēs in creditione: ne oia credat q̄ de subditis ei referunt̄. 36ª. disti. c°. si quid. vt. n. inqt moralis poeta Cato. Rara fides ideo: qꝛ multi multa loquūtur. Nō minimū aūt in plato est viciū si leuiter credat. Ut. n. dꝛ Eccl'. 19°. Qui cito credit leuis est corde. Tertio dꝫ esse prudens in actiōe. Non. n. dꝫ eē pceps i actionibus suis nec credere semp capiti suo: vel esse obstinat⁹ i opiōne sua: z dure ceruicis sꝫ agē dꝫ oia cū dēbita maturitate z prudētia: qꝛ discretio ē mr̄ oiuz virtutū. p°. q. 5ª. c°. pñtiū. z d̄ offō custodis c°. p°. Marie āt i dādis siījs z pūtēdis ſbditꝭ dꝫ mature pcedere: qꝛ vt dꝛ in. c°. iudicātē. 30ª. q. 5ª. Judicātez opꝫ cūcta rimari: z ordinē rez plena inqsitiōe discutet. Facit. cm. cū cām. extra de testi. z. cm. in primis. 2ª. q. pª. z. cm. occidit. 23ª. q. 8ª. z l. iudices. C. de iudicijs. Et dꝫ sniare ꝫ allegata: z clare pbata. l. illicitas. in. §. vitas. ff. de offi. p. In arduis quoqꝫ debet semp cōsulere prudētes: qꝛ que cū cōsilio fiūt fructu nō carebūt. l. humanū. C. de legib⁹ z. l. dubiū nō est. C. de repa. Non igit̄ dꝫ esse prelatus fatuus z indiscretus: sed maxime prudētie z sagacitatis qꝛ ars artiū est regimē aiarum. c°. cum sit. de etate z quali. Ideo cuilibet plato dicit Esopus in suis fabulis. Si quid agis prudēter agas z respice finem. Ferre minora volo ne grauiora feram.

¶ De quarta ɔditiōe q̄ dī sinceritatis. Q

Q

Uarta veri pastoris ɔditio dī sinceritatis. Tres aūt debēt esse sinceritates i plato. Prima dī affectiōis: vt nō desideret platiōnē. Sicut hortat̄ Chriso. in. c°. multi. 40ª. di. dicēs. Nullus q̄rat quō alijs maior appeat: sꝫ quō oib⁹ iferior videat̄ qm̄ non q maior fuerit i honore īter hoīes ille ē iustior: sꝫ q fuerit iustior ille est maior. Nullus aūt ambuosus ē iustus. Boni. n. platiōis honorē nō ambiūt: sꝫ alios tāqꝫ digniores sibi pponūt. 8ª. q. pª. c°. illud. vnde Augu. 19°. de ciui. dei. z trāsūptiue 8ª. q. pª. c°. q epatuz. dicit. Locus supior sine quo populus regi nō pōt z [illegible] ita admistret vt decet: tñ idecēter appetit̄. Et iō ambitiosus ad platōez z [illegible] aīs sufficiētissim⁹ sit nō dꝫ admitti. pª. q. pª. c°. principatus. vbi dī. Principatus quē aut seditio aut ambitus occupauit: ēt si moribus aut actibus nō offendit: ipsius tñ initij sui est perniciosus exēplo. Et difficile est vt bono pagant̄ exitu que malo inchoata sunt pncipio. Tales ambitiosi desiderāt emere gabellā impedimētoꝝ z curarum atqꝫ occupationū: dicit. n. Martialis poeta [illegible] homini ambitioso. Queris onus magnū magnum duz q̄ris honorē. Solicitudo grauis est pparatus honoris: sꝫ qđ pei⁹ est: ipsis platio est sicut gladius quo occidant̄: velut laqueus quo suspendant̄: z sicut baratrū in quo precipitent̄: ac velut pelagus in quo demergant̄ taz ipsi qꝫ eoꝝ electores: saltē in morte. Et ideo qñ gaudēt de tali platione: potest eis dici illud qꝫ cōiter dici solet. l. qꝫ nō semp ridet vxor latrōis nec ipse latro. Eapp nullus ambitiosus dꝫ ad dignitates ecclasticas pmoueri. c°. q ecclasticis. 58ª. di. vñ i. c°. fié. pª. q. 6ª. Grego. iquit. Sicut is q inuitatus renuit: quesitus refugit: sacris altarib⁹ est admonēdus.

Sic q vltro ambit, vel importunũ se igerit ẽ ꝓcul dubio repellẽdus. Nã q sic nitit̃ ad altiora ꝯscendere: quid aliud agit nisi vt crescẽdo decrescat: ⁊ ascendẽdo exterius iterius in ꝓfundo descẽdat? Ille autẽ est ambitiosus q sine suffragio tẽporis ⁊ sine merito laboris ad honores mũdi desiderat ꝓmoueri. c°. miramur. i fi. 61ª. di. Ipm aũt ambitiosum ita describit Inno. tertius in libello de miseria cõditionis humane: quem refert Archi. in. c°. oẽs. 47ª. di. dicẽs. Ambitiosus semp est pauidus: ⁊ attẽtus ne qd dicat vel faciat qḋ in oculis hominũ valeat displicere: humilitatẽ simulat: honestatẽ mẽtit̃: affabilitatẽ exhibet: benignitatẽ ostẽdit subseqtur ⁊ obseqtur: cũctos honorat: vniuersis se iclinat: freqntat curias: visitat optimates: assurgit ⁊ amplectit̃: applaudit ⁊ adulat̃: bene nouit illud poeticũ. Et si puluis erit nullus: tñ excute nullũ. Quelibet officio causa sit apta tuo. ⁊ sũt verba Ouidij i p°. de arte amãdi. Promptꝰ est ⁊ feruidꝰ vbi placeret cognouerit remissus ⁊ tepidꝰ vbi putauerit displicere: ipromat mala: detestat̃ iniqua sꝫ aliaꝫ cũ alijs ꝓbat ⁊ iprobat: vt iudicet̃ idoneꝰ ⁊ reputet̃ aptus: ac laudet̃ ab oĩbus ⁊ singulis approbetur: libẽter loquit̃ de pncipatu quẽ ambit: ⁊ dicit. O quãdo principabit̃ ille qui sit seuerus in iustitia: pius i mia: qui non deuiet amore vel odio: qui credat fidelibꝰ: acqescat simplicibꝰ: qui sit humilis ⁊ benignꝰ: largus ⁊ mãsuetus: cõstans ⁊ patiẽs: sapiens ⁊ astutus: hec ille. Predicta ãt faciebat ambitiosus Absalõ vt [illegible] scḋi Re. 15°. c°. Et iõ post vsurpatã regiã dignitatem miserabiliter iterijt scḋi Re. 18°. c°. Talibus ergo ambitiosis nullꝰ dꝫ dare vocẽ: qꝛ inquit Greg. in registro. ⁊ habet̃. in c°. in scripturis. 8ª. q. pª. Locus regiminis desiderantibꝰ est negandus ⁊ fugiẽtibus offerẽdus. Sed heu qꝛ hec pessima pestis ambitio est illa que totam dei eccliaꝫ destruit. Quam plures. n. repiũtur qui volũt ciconiarũ more semp in sublimibꝰ stare. Qui sicut cicades aere: ita ipsi pascunt̃ ambitiõis fumo ⁊ vanitate: ⁊ adeo ceci sũt vt nõ videãt lumẽ vite. Unde qdam sapiẽtissimus theologie magister q prius deliberauerat se regularẽ obſuantem fecerecũ ad dignitatẽ ecclasticã ꝓmotus fuisset mutauit ꝓpositũ dicens: qꝛ fumus prelationis excecauerat oculos suos. Cui dici poterat sicut ait sanctus Agapitus iudici eum martyrizari facienti Sapia tua i fumo laborat: sꝫ de eo dẽ Isaie. 9°. Cõuoluet̃ i supbia fumi. Iõ exclamat Chrisost. 40ª. di. i. c°. multi. Quicũqꝫ desiderauerit pmatum i terra: inueniet ꝯfusionẽ i celo: nec inter seruos xp̃i cõputabit̃ q de pmatu tractauerit. O

SEcũda sinceritas dẽ ꝓcuratiõis. Si eni pctatum ẽ appetere plãtiõẽ: multo magis illã ꝓcurare nephas est. Iõ ille nõ est iustus prelatus q p munera vel obseqa aut pces hoc egit vt platõeꝫ acciperet: vel aliq̃ astutia vsus ẽ vt platus fieret: ẽt si ei p obiaꝫ iniũgat̃ officiuꝫ. 8ª. q. pª. c°. sciendũ. vbi Grego. inqt. Qui hie meritũ nõ pcipit q i hoc olẽdit ad qḋ libido ambitionis trahit. Nõ ergo dꝫ vllo mõ qs ꝓcurare platõeꝫ. Uñ ad Hebreos. 5°. dicit Paulus. Nẽo assumit sibi honorẽ: sꝫ q vocat̃ a deo tãqꝫ Aaron. Et Ecclesiastici. 2°. iqt sapiens. Noli q̃rere ab hoĩe ducatũ. A

TErtia sinceritas dẽ electiõis. Debẽt. n. electores nõ p acceptatiõeꝫ psonaꝝ ⁊ iordiatã affectõeꝫ ac amorẽ alicuiꝰ: nec pp particularẽ ⁊ ꝓpriã vtilitatẽ: nec tiore aliq̃: vel aliq̃ alia iniusta cã sꝫ spũ diuio ⁊ rõne sufficiẽtie ⁊ cõis boni: eligere illũ quẽ sibi ꝯscia dictat eẽ aptiorẽ. Qui ãt sciẽter eligũt idignũ sũt illa vice auctoritate eligẽdi puati. c°. cũ i cũctꝭ. ex̃ de elec. Nõ ergo dꝫ fieri platꝰ p subornatõeꝫ vocũ ⁊ praticas. Cũ talibꝰ. n. electis nõ est deꝰ q dixit ps°. 105°. Nõ cõicabo cũ electis eoꝝ. Et Osee. 8°. iteꝝ ait. Ipsi regnauerũt sꝫ non ex me. i. approbãte. Predictꝭ ãt electõibꝰ nõ interest spũs sctũs sꝫ diabolicꝰ. Et iõ qlibꝫ dꝫ a talibꝰ se seq̃strare. Et si ipe tali mõ electꝰ fuerit nllatenꝰ ꝯsentire. A. i. n. ꝓphã ps°. p°. Btũs vir q ñ abijt i ꝯsilio ipioꝝ: ⁊ i via pctoꝝ nõ stetit ⁊ i cathedra pestilẽtie nõ sedit. Illũ g° eligite o electores: queꝫ vobis spũs sctũs isinuat. Et tũc dño dicet̃ poterit illũ ps. 64. Btũs quẽ elegisti ⁊ assũpsisti: habitabit in atrijs tuis.

¶ De qnta cõditione q̃ dẽ pñitatis. A

q

QUita ꝯditio bõi pastoris appellat̃ pñitas: ⁊ dꝫ eẽ triplex. Pria pñitas dẽ visitatõis. Iõ cuilibꝫ plato dẽ illõ primi Regũ. 17°. Uisitabis frẽs tuos si recte agãt: ⁊ cũ qbꝰ ordiati sũt disce. Dꝫ g° eẽ solicitꝰ circa [illegible] sbditos suos. 8ª. q. p°. c°. i scripturis. Negligẽtia. n. i plato iducit mortale: vt iqt glo. i. c°. adhuc de offõ archidiacõi: qꝛ negligẽtia cõparat̃ volũtati. sꝫ glo. i. c°. si. xiª. q. 3ª. qḋ itelligẽdũ ẽ de magna negligẽtia. Et iõ sꝫ Aug. i li°. de duodecĩ abusiõibꝰ. c°. x°. Decimꝰ gradꝰ abusiõis ẽ platꝰ negligẽs. Negligẽtia. n. oĩa ledit: vt dẽ i autẽ. de q̃sto. circa finẽ. ⁊ i. l. diuꝰ marcꝰ. ff. de offi. p. de quo bñ loqt̃. Bal. i. c°. si. de elec. Prelatus ergo in suo officio negligens est puãdus ⁊ deponendus. Ideo. C. de apparitoribus pfectorũ pto. l. si quos li°. 12°. dicit impator. Si quos iudices pp negligentiã vel sine aliõ viciũ sublimitas tua inutiles reperit: hos ab admistratiõe remoueat: eoꝝ vice alijs subrogat̃.

Tenet ergo qlibet platus facere vt subditi sui seruēt et faciāt [illegible] ad que tenent: ac vtuose viuant: p°. ad Thimo. 3°. et ad Titum. p°. et hoc quātum est eis possibile qr ad impossibilia nemo tenet. l. impossibilium. ff. de reg. iu. Idcirco bono pastori dicit Salomon Prouer. 6°. Discurre: festina: suscita amicum tuū. G

SEcūda pnitas dicit cōsolatiōis. Tenet. n. prelatus ita cōsolari subditos suos: sicut pater filios: et sicut nutrix paruulos suos. Ideo p°. ad Thimo. 2°. dicit Paulus. Facti sumus i medio vestrū tanq̄ si nutrix foueat filios suos. Marie aūt in prelato dz esse mīsericordia et benignitas super oēs alios homies. Ideo ad Gal. 6°. dicit apostolus. Si preoccupatus fuerit homo i aliquo delicto: vos qui spūales estis instruite huiusmodi i spiritu lenitatis: vbi glosa ait. Cū spiritus sctūs sit benignus et dulcis super mel et fauum: spiritū sanctū nequaq̄ hēre videt qui cōtra alioꝝ defectus furibūdus isurgit et exhibet se crudelez. Iō Aristo. ad Alexādrum i li°. de regimine pncipū ait. Noli esse crudelis circa delinquētes: sed flexibilis ad parcendū. Esto magis clemēs quā seuerus: et semp cogita de futuris et accidētibus casibus: qr nescis qd futura dies paritura sit: hec ille. Debet tn̄ ille cui parcit reminisci: qḋ dī in. c°. exigunt. p^a. q. 7^a. s. remissio peccati nō dat licētiam delinquēdi: nec qḋ potuit aliqua rōne cōcedi: fas erit amplius ipune cōmittitur: ne qḋ ad tps pia lenitate pcessimus: iusta postmodū vltōe plectamꝰ. Facit etiā ad predicta qḋ Ambro. i li°. de officijs īquit dī. Compatiamur semp aliēis peccatis atq̄ calamitatibꝰ: et necessitates illoꝝ quātū possumus iuuemus. Melius est. n. causas prestare p mīsericordia: q̄ ppeti pro iustitia. Facit ad hoc c^m. alligant. 26^a. q. vltia. et c^m. cū btūs. 45^a. di. Et iō plati debēt cum mīsericordia iniūgere pniam suis subditis delinquētibus: et nō cū crudelitate. Ad hoc autē iduci debēt ꝫ Chrisostomū sup Mattheū tribus de causis. Pria est pp maius piculū euitādum: qr sepe cui talis pnia crudelis iniūgitur eam pijcit: et tāquā despatus ad peccata redit. Si. n. sup humeros adolescētis pondus graue ponit qḋ portare nō posset: necesse est qḋ aut illud reijciat aut sub ipso pōdere cōfringat. Secūda rō est pp vitādū dei iudiciū: qr Jacobi. 2°. dī. Judicium sine mīsericordia fiet illi q nō fecerit mīsericordiā. Ecōtra xpo ille q eam facit dicere poterit deo cū psalmista. Nō abscōdi mīsericordiam tuā et vitatē tuā a cōcilio multo: dn̄e ne lōge facias mīsericordias tuas a me ac si dicat. Sicut alijs misericordiam meam non abscōdi: sic et tuam a me nō abscōdas. Tertia est pper liberalē dñi vnde ipse Chrisosto. ait i. c°. alligāt. i fi. 26^a. q. 7^a. vbi pater familias largus est dispēsator: nō debet esse tenax. Si dēꝰ est benignus: vt qd sacerdos eiꝰ erit austerꝰ. Veh igit illis platis q ex nimia crudelitate in dispatonez ponūt subditos suos: et illos puaricari faciūt a sua pfessiōe: de qbꝰ ait dominꝰ Jere. 22°. Veh pastoribꝰ q dispgūt et dilacerāt oues pascue mee. Iō in cronicis ordinis inferi dī q sanctꝰ frācisscus cōtra prelatos crudeles talem dedit sniam di. A te sanctissime dn̄e: et a tota celesti curia: et a me paupculo tuo: sint maledicti illi plati q [illegible] nimiā seueritatem sūt causa pditonis aiaꝝ suoꝝ subditoꝝ. H

TErtia pnitas dī correctiōis. Non. n. sufficit platū eē bonū i se: nisi malos puniat: extra de simo. c°. licet heli. Ideo Augu. in libro de pastoribus dicit. Reddet pastor de pelle ouis mortue rōnē. Quapp Inno. 3^s. i. c°. qualr et qn̄. el. 2°. ex. de accu. īquit. Ad corrigēdos subditoꝝ excessus: tanto diligētius dz platus assurgere: quāto dānabilius eoꝝ offensas deseret icorrectas. Et Aug. i li°. de vbis dn̄i dicit. Si neglexeris corrigere delinquētem: multo peior factus es eo q deliqt. O igitur plati: scitote q vt īquit clemēs. 3^s. in. c°. inter opa. ex de spō. Inter opa charitatꝭ nō minimum est errātē ab erroris sui semita reuocar. Magna est. n. elemosyna delinquētes corrigere: et errātes i viam deducere vitatis: vt dī i. c°. tria sūt genera 45^a. di. Ideo i. c°. nō osculat. 5^a. q. 5^a. ait Ambrosius. Nō osculat semp pr filiū sed aliquādo castigat: quādo ergo castigat q diligit: tunc circa eū pietas exercet: habꝫ enim amor plagas suas que dulciores sunt cum amarissime iferunt. Dulcior est. n. religiosa castigatio q̄ blāda remissio et i. c°. nō ois. eadē. q. et cā. Augustinus ait. Non ois q parcit amicus est: nec oīs q verberat inimicus. Meliora eniz sunt vulnera amici: q̄ volūtaria oscula inimici. Melius est enim cū seueritate diligere: q̄ cū lenitate decipe. Qui. n. freneticuz ligat et q letargicū excitat ambobus molestus est sed ambos amat. Est autē sciēdum qḋ in archa dei erāt tria. s. Māna: virga: et tabule testamenti: vt dicit ad Hebre. 9°. p quod figurabat quod i prelato q est archa dei debēt eē tria. s. māna dulcis exhortatiōis: atq̄ mīsericordie ac pietatis quo ad bonos et corrigibiles. Item vga seuere correctiōis quo ad duros et obstinatos in peccatis. Et tabule sapiētie et discretiōis quo [illegible] omnes: vt īquit Gre. in moralibꝰ libro. 20. et trāsumptiue [illegible] c°. disciplina. 45^a. di. Vbi etiam ait. Disciplia vł mīsericordia multū destituit: si vna sine altera teneatur

ueat. Sed circa subditos inesse debet rectoribus et pie cōsulēs misericordia: et pie seuiēs disciplina. Hinc est quod semiuiui illius vulnerib9 q a samaritano in stabulū ductus est: adhibetur vinū et oleū Ut p vinū medeantur vulnera: et p oleū foueantur. Quatenus vnusquisqz q sanādis vulneribus preest: in vino morsum districtiōis adhibeat: et i oleo molliciē pietatis. Per vinum.n.mūdantur putrida: et p oleum sanāda fouentur. Miscēda est ergo lenitas cū seueritate: et faciēdū est quoddam ex vtroqz tempamētū: vt neqz multa aspitate exulcerentur subditi: neqz nimia benignitate soluātur. Hinc etiā Dauid ait. Uirga tua et baculus tuus ipsa me cō solata sūt. virga.n.pcutimur et baculo sustētamur. Sit ergo districtio iustitie que feriat: et cō solatio baculi q̄ sustētet. Sit itaqz amor sed nō emoliens. Sit rigor: sed nō exasperās. Sit zelus: sed nō imoderate seuiens. Sit pietas: sz nō plus q̄ expediat parcēs: hec ille. Ea propter Salomon vt dr̄.tertij Re.7°.fecit sculpi in basibus tēpli boues: et leones: ac cherubin. In boue enim mansueto fine maturitas. In leone ferocitas: in cherubin vero scia designatur: vt ait Grego. vbi supra. Prelatus.n.qui dz esse basis.i. sustentamentū ecclesie: dz quātū ad bonos eē māsuetus: quantum ad duros seuerus: quantū vero ad oēs sapiens et discretus. Possumus quoqz dicere qd bonus prelatus aliquādo ostendere dz suis subditis quadruplicē faciē de qua habetur Ezechiel.p°. scilicet faciē bouis quo ad maturitatē in oībus agendis: faciē aquile quo ad sagacitatē in preuisionibus faciendis: faciē hoīs quo ad benignitatem in peccatoribus ad penitentiā recipiendis: et faciē leonis quo ad punitionem in excessibus refrenandis. Si.n.ex negligētia correctionis quis subditus damnetur sanguis eius de manu prelati a domino requiretur: vt habetur Ezechiel.33°. Et ideo inquit. Grego. Tot occidimus qd ad mortē quotidie tepidi et tacētes ire videmus. Quapropter nō debet prelatus cessare a correctione et reprehensione delinquentiū. Sed notādū est quod reperiuntur subditi in triplici genere. Aliqui enī sunt sic cera mollis que si tangitur statim cedit: et se duci permittit: nā tales sunt ita māsueti quod quādo tangūtur reprehensione statim obediunt et ad omne opus bonū se duci permittunt. In quorum persona psalmista inquit. Factū est cor meū tanqz cera liquescēs. Tales aūt sūt sepe admonēdi. Quia vt ait Chriso. iustus si admonitus non fuerit per negligētiam euanescit. Alij vero sunt sicut lapides: lapis.n.si tangitur non cedit: non tñ tangentē ledit. Et sic multi quādo reprehenduntur vel admonentur nō obediūt: sed in sua duricia psistunt iuxta illud Job 41°. Cor ei9 indurabitur quasi lapis: vnū tamē bonū habent: qz cōtra se reprehendentes nō mouentur nec verba iniuriosa eis dicunt: et tales etiā sepe sunt admonendi: qz ex assidua admonitione forte mollificabuntur et corrigentur: iuxta illud Job 14°. Lapides excauāt aq. Sicut.n. lapides ex frequentatiōe aque excauantur: sic multotiens hoīes duri ex frequenti reprehensione corriguntur. Alij vero sunt sicut spine. Nā si spine tanguntur nō cedunt: insup tangentē pungunt. Et sic multi sunt qui quādo reprehenduntur nō se corrigūt: sed insup se reprehendētibus v̄ba ɔtumeliosa inferūt. Et ideo oportet eos qui volūt tales reprehēdere se fortiter prius armare: et hoc triplici armatura de qua dr̄.scdi Rgū 23°. Preuaricatores quasi spine euellentur que nō tollūtur manibus: et si qs eis tangere voluerit: armabitur ferro et ligno lāceato igneqz sucēse cōburentur vsqz ad nihilū. Talis ergo prelatus qui vult pdictos corrigē dz se armare lorica ferrea: idest ipenetrabili patientia: et ligno lanceato: idest memoria passionis christi qui fuit lignū illud de quo īquit propheta ps°.p°. Erit tanq̄ lignū quod plantatū est secus decursus aquarū: quod quidē fuit lanceatum in cruce.i.lancea perforatū. Debet etiā se armare succensa charitate vt sic oīa verba maledictionis ab illis spinosis ꝓlata igne charitatis cōburantur et ad nihilū redigantur: sicut videmus in spinis que igni imposite cōburuntur et anihilātur. Et ideo dicitur. Igneqz succense cōburentur vsqz ad nihilū. Aliter autem faciens prelatus nō erit oviū pastor sed earum occisor. Cui diabolus dicet illud Zacha.xj°. Pasce pecora occisionis. Tripliciter vero potest pastor esse occisor ouiū suarū et sine iniectione manuū.s.dando eis pabulū venenatū: vel subtrahendo eis cibum necessariū: aut quādo videt quod herbā venenatā comedunt: et eas nō arcet. Et similiter pastor spiritualis: idest prelatus occidit aīas subditorū: aut malū exēplū siue malam doctrinam eis prebēdo: aut illis verbi diuini et sancte exhortationis pabulū subtrahendo: aut eorum vicia dissimulando: et eos ad libitū male viuere permittendo. Inueniuntur enim quādoqz aliqui de quorū regimine dici potest illō Judicum vltimo. In diebus illis nō erat rex in israel: sz vnusquisqz qd videbatur hoc faciebat. Tunc autem dicitur quod est tempus peloie: qui in territorio placētino se fecit capitaneum quorundā malorum hominū: et eos quicquid mali volebant facere permittebat. Tales enim mali prelati permittunt insolentes viuere in spiritu libertatis. Sz dei

iudicio male finient sicut predictus peloias q̃ tandem se ipsum laqueo suspendit ꝛ desperatus interiit. Et ideo in c°. irrefragabili. ex̃ de offi. ordi. ait Inno. tertius. Irrefragabili ꝯstitutiõe sancim⁹: ꝛ ecclesiarũ prelati ad corrigẽdos subditoꝝ excessus: maxime clericoꝝ: ꝛ refrenãdos mores prudẽter ꝛ diligẽter intendãt: ne sanguis eoꝝ requiratur de manibus suis. Licet ergo debeat prelatus esse misericors: in parcẽdo cõtritis ꝛ corrigibilib⁹: tñ his qui humana correctione nõ flectunt̃ debet eẽ strenuus ꝛ iustus: ꝛ oibus equaliter iustitiã ministrare. Vñ Hierony. 23ª. q. 8ª. i c°. legi. ait. Non est crudelitas pro deo crimina ꝑsequi: sed pietas. Unde in lege dicit̃. Si frater tuus: ꝛ amicus tu⁹: ꝛ vxor tua: que in sinu tuo dormit deprauare voluerit veritatẽ: sit manus tua sup eos: ꝛ effundens sanguinẽ eoꝝ. Gregorius quoqꝫ in c°. si is. 23ª. q. dicit. Si is qui prelat⁹ est dñico debitori culpas ĩpune dimittit: nõ mediocriter profecto deũ offendit: q: debita celestis regis ꝛ dñi sua presumptiõe resoluit. Et infra subiũgit. Ea nãqꝫ que in nobis comittunt̃ facile possumus dimittere: ea ∗ o que ĩ deũ sunt cõmissa: nec sine penitẽtia: nec sine correctione possum⁹ relaxare. I

PRouer. quoqꝫ 13°. ait sapiẽs. Qui parcit virge odit filiũ suũ. Qui aũt diligit illũ instãter erudit. Et Eccle. 3°. di. Equus indomit⁹ euadet durus. Et filius remissus. i. cui remittit̃ correctio euadet preceps: idest ĩ oĩa corruet peccata. Iõ p°. ad Thessa. 4°. dicit Paul⁹. Rogam⁹ vos fratres: corripite inqetos. Et 2°. ad Thimo. 4°. ait. Insta opportune: ĩportune argue: obsecra: ĩcrepa: in oĩ patiẽtia ꝛ doctrina. Bernard⁹ etiã ad Eugeniũ inqt. Nõ licet ei tacere cui ex officio incũbit vicia redarguere. Corrigite ergo o ꝓlati vestros subditos. Ait. n. Salomõ Prouer. 29°. Virga ꝛ correctio tribuit intellectũ ꝛ sapiẽtiã. Et Mat. 18°. corrigẽti proximũ dicit saluator. Si te audierit lucratus es fratrem tuũ. K

SEd dicet qs. Quid fiendũ est de icorrigibilibus? Dico q̃ licet sint obstinati in malo. Et nõ sit aliq̃ spes q̃ debeãt emẽdare vitã suã: q: cõiter dici solet q̃ triginta monachi cũ vno abbate nõ potuerũt vnũ asinũ invitum facere corizare. Tamẽ tales debent de excessib⁹ suis puniri: q: saltem metu discipline tot mala nõ comittẽt. Item alia duplici ex cã: etiã dato q̃ ipsis nulla fiat vtilitas ex hac correctõe. Primo nãqꝫ hec punitio est alijs vtilis q̃ similia peccata cõmiserũt. Sepe eñi propter hoc emẽdant vitam suam ꝛ corrigũt seipsos ac preueniũt prelatos suos petẽtes secretã penitentiã ne ad similẽ confusionẽ ꝛ ipsi veniãt. Arguũt. n. dicẽtes. De similib⁹ idẽ est iudiciũ. 2°. Topi. ꝛ c°. cũ in officijs. d̃ re iudi. ꝛ. l. nõ pñt. ff. de legi. Itẽ hec correctio ẽ vtilis qui licet nõ cõmiserunt talia peccata: tñ intẽdũt in futurũ cõmittere. Multi. n. timore penarũ quas vidẽt alijs infligi retrahunt̃ a peccatis. Vñ Orati⁹ in ep̃la [illegible] quis tñ ait. Oderũt peccare mali formidine pene. Et iõ dr̃ q̃ peccata nõ debẽt remanere impunita: q: pena vnius met⁹ ẽ multoꝝ. l. aut facta. §. fi. ff. de penis. ꝛ. l. ita vulnerat⁹. ff. ad legẽ aqui. ꝛ. l. qcunqꝫ C. de here. Quãdo. n. puniunt̃ mali: alij accipiunt audaciam ad faciẽda similia delicta. l. aliqñ. C. de incestis nup. Facilitas. n. venie incẽtiuũ tribuit delinquẽdi. 23ª. q. 4ª. c°. ẽ iniusta. ꝛ c°. seq. ꝛ. l. si opis ff. de penis. Scdõ vtilis ẽ hec correctio rõne cõsolationis bonoꝝ. Mali. n. semp ꝑsequunt̃ bonos. c°. nulli dubiũ. 3ª. q. pª. ꝛ c°. qui fm carnẽ. 23ª. q. 4ª. eosqꝫ ita tribulãt q̃ ipsi boni cum eis pacifice habitare nõ possunt, ꝑpter eoꝝ peruersitatẽ: vt dr̃ in c°. fortis. de verbo. sig. Et iõ vt iusti cõsolẽtur ꝛ possint viuere tranquillo aĩo: oportet corrigere tales insolẽtes ꝛ eos penis refrenare. Et hoc ẽ qd̃ inquit Cassidorus li°. 5°. epistolaꝝ. ep̃la. 15ª. Iustitie rõ persuadet insolẽtes reprimere: vt ad cũctos possit qetis suauitas ꝑuenire. Nõ solũ aũt ẽ ꝯsolatio particulariũ: sꝫ toti⁹ cõitatis ꝛ rei publice conseruatio: ꝑpa correctio isolẽtũ. Vera ẽ. n. illa poetica sñia. Morbida facta pecus totũ corrũpit ouile. qd̃ etiã habet̃ in c°. sed illud. 45ª. di. ꝛ in c°. resecande. 24ª. q. 4ª. Iõ dicit̃ de prelatis nõ corrigẽtibus subditos q̃ dũ parcunt vni vniuerse ecclesie moliunt̃ interitũ. dicto c°. sed illd̃. ꝛ 50ª. di. c°. si quis. ꝛ 82ª. di. c°. quia aliquãdo. Quapropter dicunt leges ciuiles q̃ expedit rei publice peccata eẽ nota vt corrigant̃. ff. de iniu. l. eũ qui nocẽtẽ. Et ideo dicit iurisconsultus in. l. iij. ff. d̃ offi. presi. q̃ curare dꝫ is qui prouincie prest malis hoĩbus purgare prouinciam suam.

¶ Sexta ꝛ vltima conditio boni pastoris que dicitur frugalitatis. L

SExtam boni prelati conditionẽ que appellatur frugalitatis tangit dñs in ṽbis preallegatis di. Ut det illis cibũ in tpe. Non. n. dꝫ esse de illis qui solũ attendũt pascere seipsos vt dr̃ Ezechiel. 34°. Tales nãqꝫ dicuntur canes impudẽtissimi nescientes saturitatem. Isa. 56°. ꝛ hoc ꝑpter gullositatem. Itẽ talis dicit̃ leo rapiẽs predã. Ezechie. 22°. propter rapacitatẽ quãdo solũ propria lucra q̃rit. 8ª. q. pª. c°. sunt quidã. ꝛ propter hoc etiã dr̃ lupus. 83ª. dist. c°. nihil. Alijs quoqꝫ nominib⁹ appellat̃ malus ꝓlatus. s. canis mut⁹ non valẽs latrare. Isa. 56°.

rc°. sit rector. 43^a. di. Et hoc quãdo nõ audet vel nescit subditorum vicia arguere: vt ibi inqt Archidia. Itẽ dicitur vulpis propter fraudulẽtiã ꝛ deceptionẽ subditorũ. Isa. 56°. ꝛ canis impudic⁹ propter defectũ regiminis. 7^a. q. p^a. c°. qui nec. ꝛ coruus ꝓpter peccatorꝫ nigredinẽ. 2^a. q. 7^a. c°. nõ oĩs. Et sal fatuuꝫ ꝛ ad nihilũ proficiẽs. c°. nõ oẽs 8^a. q. 7^a. Et porcus. c°. in mãdatis. 43^a. di. ꝛ hoc maxime propter luxuriã. Itẽ dicit̃ rusticus a rusticitate. 46^a. di. in prin. Et gallus gallinatius. i. capo ƀm Archi. in c°. sit rector. 43^a. dist. per illum textũ. qꝛ admodum galline se habet: ꝛ nõ cantat: idest nõ hortatur subditos ad bonũ. Itẽ sicut ille gallina nõ pugnat pro gallinis: ita nec iste prelatus malus pro suis subditis: nec eos a ꝑsequentibus defendit: dicto c°. sit rector. Et ideo nõ dꝫ appellari pastor sed mercenari⁹. Ait. n. saluator Joãnis x°. Bonus pastor aiam suam dat pro ouib⁹ suis. Mercenarius autẽ ꝛ qui non est pastor videt lupum venientẽ ꝛ dimittit oues ꝛ fugit. Sicut ergo est differentia inter regem ꝛ tirannũ: qꝛ rex intendit ad vtilitatẽ populi: ꝛ non ad suã principaliꝫ. Tirannus vero ad suã vtilitatẽ ꝛ non populi. Sic differentia inter pastorẽ ꝛ mercenariuꝫ ac lupum. Officiuꝫ. n. pastoris est oues pascere. Officium vero mercenarij est oues tondere. Sꝫ officium lupi est oues occidere. Dicit aũt Augu. in li°. de verbis dñi. ꝛ in c°. tres ꝑsonas. 13^a. q. 3^a. ꝙ pastor est diligendus. Mercenari⁹ vero est tollerandus: quia taꝫ diu est vtilis: ꝙ̃ diu nõ videt lupũ venientem. Tunc. n. fugit. Sed lupus: idest latro est fugiendus.

Dicit quoqꝫ Archi. in. d. c°. sit rector 43^a. di. ꝙ malus ꝓlatus dicit̃ idolũ sine simulacꝛ: qꝛ sicut idolũ hꝫ similitudinẽ hoĩs: ꝛ tñ nõ est hõ nec exercet officiũ hoĩs: ita malus prelatus habet similitudinem pastoris: ꝛ non effectũ. Unde de talibus prelatis dici põt illð Baruch vltimo. Lingua eorum polita a fabro. Itẽ etiam inaurata et inargẽtata: ꝛ nõ possunt loq. Creantes aũt tales: idest eligẽtes: pariter cũ ipsis dãnabunt̃ iuxta illud psalmi. 113. Similes illis fiãt q faciũt ea: ꝛ oẽs qui cõfidũt in eis. Sed nota ꝙ gẽtilles hẽbãt sex genera idolorũ. s. lutea: lignea: erea: lapidea: argẽtea: ꝛ aurea. Per lutea: significãt̃ ꝓlati carnales: de qbus ait dñs ꝑ psalmistã. Velutũ plateaꝝ delebo eos. Per lignea: idocti ꝛ rudes ac isensibiles: iuxta illud Iere. x°. lignũ ẽ argẽto inolutũ. Et isti dicunt creari i ꝓlatos: qꝛ creare ẽ de nihilo facere. Isti. n. sunt chimere: qꝛ nõ sũt nisi i opione. Per erea: significant̃ illi q hñt tãtũ eloquẽtiã secularẽ. Es. n. ẽ sonoꝝ. Vñ p^a. ad Cor. 13°. ait Paul⁹. Factus sũ velut es sonãs: aut cymbalũ tinniẽs: ꝛ loqtur i ꝑsona mali ꝓdicatoris. Per lapidea vo: significant̃ illi q facti sunt ꝓlati ꝓpter fortitudinẽ tꝑalẽ. Et isti nõ sũt lapis q ponit̃ i caput anguli: d quo habet̃ ps°. 117°. Sꝫ sunt lapis offensionis ꝛ petra scãdali: ad Roma. 9°. Per argẽtea aũt: significant̃ illi q facti sunt ꝓlati per pecuniã ꝛ diuitias datas electoribus qui eis dixerũt. Quid vultis nobis dare: ꝛ euꝫ trademus vobis? Matth. xxi. 26°. Per aurea aũt: significant̃ illi qui facti sunt ꝓpter nobilitatẽ. Aurũ. n. nobilitas appellat̃. Unde in statua Nabucdonosor aurũ erat in capite. Dañ. 2°. hec Archidia.

Nunc ergo quis possit vere appellari prelat⁹ ꝛ pastor ouiũ dñicaruꝫ: ꝛ nõ idolũ: aut lupus: dꝫ solicite pascere gregẽ suũ. Triplici autẽ cibo dꝫ ꝓlatus suos sꝰditos alere. Prim⁹ cib⁹ ẽ vbi diuini ꝛ exhortatiõis: de quo Mat. 4°. ꝛ Deute. 8°. dicit̃. Non in solo pane viuit homo sed in omni verbo qð ꝓcedit ex ore dei. Jð i c°. inter cetera. d of. iudi. or. dꝫ. Inter cetera q̃ ad salutẽ spectãt ꝓpĩ xp̃iani: pabulũ vbi di sibi ꝑmarie nosct̃ necessariũ. Qꝛ sicut corp⁹ mãriali: sic aĩa spũali cibo nutrit̃. O igit̃ electores: nolite eligere ignorãtem. Si. n. cec⁹ ceco ducatũ ꝓstet: ambo in foueã cadũt. Matt. 5°. ꝛ c°. cũ sit. de eta. ꝛ qua. Et ƀm Gregoriũ i pastorali. Multũ corpori nocet atqꝫ piculũ est si oculũ q ꝓuidẽdis gressib⁹ preeminet puluis obscuret. Et frustra exercitus velociter sequit̃ dum a duce erratur. Et cum pastor per abrupta graditur: necesse est vt ad ꝓcipitiuꝫ grex sequat̃. Sciẽtia ergo ꝛ doctrina requirit̃ in ꝓlato: vnde in. c° cũ in cũctis de elec. dꝫ. Cum in cunctis ordinibus ꝛ ecclesiasticis ministerijs sit etatis maturitas: morũqꝫ grauitas: ꝛ litterarum scientia inquirenda: multo fortius in ep̃o hec oportet inquiri. Qui enĩ ad aliorum curã positus est in seipso debet ostẽdere qualiter alios in domo dñi oporteat cõuersari. Quãuis ergo tollerãda sit cõpetẽs scientia in prelato. i. sufficiens ꝛ tanta ꝙ possit sufficienter exercere officium suum: ꝛ facere omnia que ad illud ptinẽt: tamen propter multa que accidere possunt circa regimen officij: desideranda est eo eminens scientia. c°. cum nobis olim. cum glo. de elect. c°. nisi cum pridem. §. pro defectu. de renun. ꝛ c°. venerabilis. de preben. ꝛ di. Quare o electores eligite doctũ ꝛ eloquentẽ: qui sciat proponere verbum dei: ꝛ subditis sermonẽ facere. Ait eñi Aug. in li°. de verbis dñi. Ad officiuꝫ pastoris ptinet apertos fõtes aperire: ꝛ aquam puram sitientibus: quibusqꝫ ouibus ministrare. Ideo Joannis. 21°. Cuilꝫ prelato dicit dñs. Pasce oues meas scilicꝫ pane

pdicationis: qd est contra illos qui nunq verba exhortationis subditis suis proponut: nullaq eis faciut capitula. M

SEcundo debet pastor pascere dominicu3 gregem pane subsidij: idest in omnibus necessitatibus eius iuxta possibilitatem sua illi subsidiu3 pstare. Quia pr tenet et de iure naturali alere filios suos. l. i. §. ius naturale. ff. de iusti. et iu. No debet ergo prelatus tatumodo vni loco vel vni subdito subuenire: sed equaliter omnibus. Ut eni3 inquit Augustinus. Libenter quisq audit eius linguam loquentem cuius expectat dexteram porrigentem. Gregorius autem dicit. Qui no dat omnibus substantiam suam: quomodo pro his daturus est animam suam? No debent ergo plati spoliare suos subditos rebus necessarijs: sed liberaliter eis prouidere de victu et vestitu: et reliquis tanq filijs suis: vn Seraphicus Franciscus in regule sue c°. 6°. inquit. Si mater nutrit et diligit filiu3 suu carnalem: quanto diligentius debet quis diligere et nutrire frem suu spualem? O

TErtio debet eos alere pane exempli. Ut enim inquit Gregorius in quada3 omelia: magis incitantur homines ad bene agendum exemplis q verbis. Bene dicere autem et non facere paru prodest. Imo talis exhortatio est auditoribus abhominatio. Dicut eni illi sic exhortanti. Medice cura teipsum. et illud Catonis. Turpe est doctori cum culpa redarguit ipsum. Ideo Gregorius in quadam omelia ait. Cuius vita despicitur restat vt eius quoq predicatio contemnatur. Et idem in pastorali inquit. Nulla presulem immudicia polluat qui hoc suscepit officiu3 vt in alienis cordibus pollutionis maculas tergat. Quia necesse est vt mundas studeat habere manus qui alioru sordes mundare curat ne tacta deterius inquinet. Debetis ergo eligere meliore3 inter omnes qui eligi possunt iuxta illud quarti Regum. x°. Eligite meliore3 de filijs dni vri. Sed hic qrit nuqd peccent mortaliter electores no eligedo aptiore. Et respodet dns Thomas sexto suo qlibet. q. 6ª. q ho tenet semp de necessitate eligere meliorem: no tamen simpliciter illum qui est perfectior charitate et sanctitate: sed sm quid: idest illu3 qui habet meliores partes et idoneitates ad tale officium exercendu3. Unde primi Reg. x°. de Saul electo in regem dicitur q erat altior oi populo ab humero et sursum. Et ideo Samuel ad populu3 ait. Ecce videtis quem elegit dns q non est similis illi in toto populo. Debent ergo electores tale3 eligere qui sicut alijs preeminens erit officio et dignitate: ita emineat sufficietia et virtute. Nam vt ait Greg. Non debet hominum ducatum suscipere: qui nescit homines viuendo preire. Nicolaus etiam de lira super Joannis vltimo. c°. inquit confirmado predicta. Ille qui aliquem eligere debet ad officiu prelationis: semper tenetur eligere meliore. Non tamen intelligitur melior literatior vel astutior: sz ille qui omnibus conditionibus pensatis melior est ad talem prelationem ad honorem dei: et ecclesie vtilitatem. Aliter autem eligens non videt diuinum iudicium euadere: hec ille. Quod autem dicitur in c°. cum nobis olim. de elec. §. q sufficit eligere sufficientem: intelligit sm predictos doctores quantum ad iudicium humanum: per quod talis eligens non est puniendus: tame diuino iudicio punietur. Ideo Hiero. super Leuiticum: et habetur. 7ª. q. pª. c°. licz ergo. inquit. Prelatus debet esse ceteris prestantior: doctior: sanctior: omni virtute eminentior. Sicut enim caput est oibus alijs mebris corporis emin etius. Et sz phi. 6°. de animalibus. Est subtilioris et purioris sanguinis pre ceteris membris vniuersis: sic prelati qui sunt capita spiritualia debent esse vite eminentioris: et purioris: atq sanctioris. Aliter non sunt eligendi. Unde inquit Ambrosius in li°. de offi. Quis se commitat ei que no putat plus sapere q ipse sapiat qui querit consiliu? Necesse est ergo vt pstatior sit a quo consiliu petit q ille qui petit. Illi vo salute nram comittim9 qui est iustus et prudes. Facit eni iustitia vt nullus sit fraudis metus. Facit prudentia vt nulla erroris suspicio sit. Tutius tn viro iusto q prudeti nos comittim9: qa ꝯsiliu viri iusti frequenter sapientissimi ingenio ppondera t: hec ille. Qui etia ibide ait. Quis. n. in ceno fontem regrat? Quis ex turbida aq potu petat? Itaq vbi iniustitia: vbi intep erantia: vbi viciorum cofusio: quid inde sibi aliqs hauriendu extimet? Quis vtile aie sue iudicet quem videt inutilem vite sue? Quomodo potest iudicare consilio superiorem: quem videt inferiore3 moribus? Supra me debet esse cui me comittere volo vel paro. Quomodo aute eu idoneu putabo qui mihi dat consilium: qd no dat sibi? Quo eu3 mihi vacare creda: qui sibi no vacat. Magna aute3 e abusio quado verificat illa Gregorij sententia. 20. mora. c°. 78°. dicetis. Sepe cospicim9 sapietes subesse stultos vero arcem dnij tenere. Sapietes seruiliter obseq: stultos aute3 tirannica elatione dnari: hec ille. Absurdum enim est vt alios regat: qui seipsu regere nescit. l. fi. C. de legi. tu. Ite icoueniens est q peccator velit iustos in via virtutis dirigere per qua ipse renuit ambulare. Ea pp in c°. no est facile. 40°. di. ait. No debet esse plati nec tenere loca sanctorum

ipsi qui exercet opera eorum.2^a.q.7^a.c^o.nõ omnes ubi recitatur illud Gregorij in pastorali q ait. Tantu3 ds actionẽ populi actio trãscẽdere psulis: quantu3 distare solet a grege vita pastoris. Ideo dicitur primi Re.9°. de Saul electo ex precepto dei: q erat bonus: et nõ erat vir de filijs israel melior ipso. P

SEd heu: q2 in electionibus nõ attendit sepe maior sufficiẽtia: sed acceptatio psonarum. Et iccirco nõ est mirũ si lãguescente capite cetera mẽbra doleãt.c^o.sunt plurimi.et c^o.ex merito.6^a.q.p^a. Nam tũc morbus totu3 corpus inuadit si langor in capite curatus nõ fuerit.c^o.sicut iquit.2^a.q.7^a. Bonos igitur prelatos et sufficiẽtes eligite si boni eẽ cupitis: q2 integritas psidentiũ salus est subditorum.61^a.p^a.dist.c^o.miramur. Econtra aũt mala exẽpla prelatorũ sunt causa dãnationis subditorum: q2 vt di Eccle.x^o. Qualis ẽ rector ciuitatis: tales sunt et inhabitãtes ĩ ea. Taliter corrizat ouis: qualiter pastorẽ suũ videt corrizare. Propter predicta aũt dici solet q melior est exercit^o caprarum hñs ducẽ leonẽ: q̃ exercitus leonũ habẽs ducem caprã. Eccle.quoq3.14^o.di. Qui sibi est nequam cui alij bonus erit? Quomodo.n.põt gullosus ad tẽperantiã alios incitare? Quomodo luxuriosus de virginitate et castitate pdicabit: supbusq3 d humilitate? Eligite ergo talẽ prelatũ si possibile ẽ: q possit stare ad vitã comunẽ: et ipse faciat ea q̃ alijs imponit: ne fit de illis de qb^o dicit dñs Mat.17°. Imponũt alijs onera grauia: ipi ãt digito ea mouere nolũt. Debet ergo platus suare mãdatũ Sochratis dicẽtis: Nulli iponas qd ipse pati nõ poteris. Claudianus quoq3 li^o.p^o.ait.

In comune iubes si quis censesue tenendũ.
Primus iussa subi: tunc obseruantior equi
Fit populus: nec ferre negat cũ viderit ipsum
Auctorẽ parere sibi componitur orbis
Regis ad exemplum: nec sic inflectere sensus
Humanos edicta valent: q̃ vita regentis.
Nobile mutat semper cũ principe vulgus.

Propter qd Alexander magnus hẽbat armigeros strenuos et obediẽtes: q2 illis nõ dicebat facite: sed faciamus. Julius quoq3 cesar habuit milites fortissimos: et sibi in oibus obsequẽtes: quorũ robore totũ orbem terrarũ subiugauit: q2 eis nõ dicebat Ite: sed semper venite vel eamus. Econtra vo mali prelati nihil ipsi faciẽtes: sed solũmodo subditos onerãtes: qbus dicitur Luce xj^o. Oneratis hoies onerib^o que portare nõ possunt. Faciũt eos desperare: more camelli vel asini: qui si plus debito grauatur et oneratur solet totu3 eijcere. Debent ergo plati facere more vectorũ qui dũ manus pro adiutorio ad bigã vel quadrigã apponũt: equi vel bo-ues magis alacriter ipsam de palude extrahunt. Uñ legitur in vitis patrũ q quidã abbas habẽs sub se quinq3 milia monachorũ: petijt cõsilium a quodã sancto viro qd facere deberet vt oẽs ei^o subditi salui fierent. Cui ille rñdit. Quicquid vis vt subditi faciãt. Primo fac. Ut.n.iquit Hierony.ĩ epistola ad heliodorũ. Delicat^o magister est: q pleno vẽtre d ieiunijs disputat. Qui ẽt ad palmachium ait. Delicata doctrina est pugnãti ictus dictare de muro. Et cũ vnguẽtis sit ipse delibut^o cruentum militẽ accusare formidinis. Posset.n.tali doctori dicẽ ipse discipul^o illd Terrentianũ. Ji prex sequar. Et illud Esopi. A boue maiori discat arare minor. Scriptũ est.n.in c^o.sciscitaris.7^a.q.p^a. q plati sunt tãq̃ arietes: qui ducatũ gregib^o pbere debẽt. Et tanq̃ pastores debẽt gregẽ suũ in vnũ colligere et ad celestẽ patriã dirigere. Ad hoc etia3 adduci põt illud qd di in.l.officiũ.ff.de re mili.s. q ille qui preest exercitui parcissime ds comeatu3 dare &c. Miles.n.qui agere vult aliqd strenuũ: semp pre oculis hẽre ds ducis sui exẽplũ. Na3 videmus ẽt in gruib^o q vna ex eis semp agmen pcedit: et clamãdo ad rectos volatu sceteras cogit. Apes quoq3 quãdo de aluearibus exeunt: a rege suo oculos nõ auertũt. Quia igitur platus est positus tanq̃ signũ ad sagitta3.c^o.magne.voto.et c^o. qualiter et qñ.el 2°.de accu. Ideo di q vita pastoris ds esse exemplaris subditis.c^o.cu3 pastoris.2^a. q.7^a.prelati nãq3 scãdalizantes suos subditos tot mortib^o digni sunt: quot mala exẽpla eis tribuũt c^o.precipue.xj^a.q.3^a. Q

UT autẽ subditi hẽant prelatũ et nõ statuã vel monstrũ debẽt nõ solũ eligere sanctũ et bonũ prelatũ: sed etiã corpore ita sanũ q suũ possit exeq officiũ. Debilitas.n.corporis ex ĩfirmitate vel senectute pcedens: quãdo talis ẽ vt faciat hoie3 impotentẽ ad exercendũ pastorale officiũ: ds ab electoribus attendi ita vt nõ eligant talem. Jmo talis sic debilis existens in officio debet renũciare: et nullatenus tale officiũ retinere.c^o.nisi cũ pridem.§. alia vo.de renun. De hoc quoq3 di in cõstitutionib^o generalibus ordinis nri editis per Gulielmũ farineriũ.c^o.9°. Nullus frater pficiatur in officio fratrũ: nisi possit ducere vitã comunẽ: que tã a prelatis q̃ a subditis obseruetur: maxime in vestibus cibis: et lectis. Debet etiam prelatus tantũ amare subditos suos: et adeo esse zelator eorum salutis: vt pro ea cõseruanda sit paratus sustinere persecutiones et iniurias: et vitam ipsam exponere p animabus subditorum suorum vt ait saluator Joannis x^o. et habetur in euãgelio hodierno. Eligite ergo talem qui possit dicere subditis suis illd

quod dicebat ille inclytus dux Gedeō militibus suis. Judicū. 7°. s. Quod me facere videritis hoc facite. Tunc. n. milites audacter ingrediunt̄ bellū cū ducem suū vident in prelio eē primū. Cū enim aspiciunt eorū capitaneū lanceā dirigere: galeāq3 capiti īponere: ⁊ cōtra hostes primū insultū facere: totus sanguis eorū cōmouet̄ ad simile peragendum. Et similiter subditi letāter bonis insudāt operibus: quādo prelatū suū omnis sanctitatis exēplū intuent̄ illis facere viam quam sequant̄: sicut faciebat beatus Franciscus de quo canit ecclesia. Lingue manus preambula: vbo parauit semitam: ⁊ amplectunt̄ secula doctrinā facto proditam. Talis prelat⁹ est similis dn̄o nostro Jesu xp̄o qui cepit facere ⁊ docere. Actuū p°. O q̄ suauis cibus est subditis exēplaritas pastoris: q̄ delicata refectio: q̄ dulcis epula. Et ideo ꝯsiderēt aiarum pastores si tali cibo nutriūt oues suas: si dant illis cibū in tēpore. Aliter aūt non sunt pastores sed lupi rapaces. Nō sunt prelati: sed pillati. Unde eis dici potest illud qd̄ dixit quidā vltramōtanus: facere volens sermonē in curia romana corā magna multitudine prelatorū. Incepit. n. loqui dicēs pro themate. Vos estis ribaldi omnes. Cōsiderate ergo electores omni diligētia ⁊ maturitate quē eligere debeatis: ⁊ talem vobis prelatū assumite q ita sit exēplaris vt imitet̄: ita mansuet⁹ ⁊ mitis vt diligat̄: ita iustus vt timeat̄: ita sanct⁹ vt veneret̄: ita intelligens ⁊ discretus vt totus populus in oī virtute ⁊ bona operatione reformet̄. Ad laudem ⁊ gloriā saluatoris nr̄i dulcissimeq3 matris sue virginis Marie: quibus sit honor ⁊ gloria in secula seculorum. Amen.

¶ Eodem die post prandiū de documentis datis secularib⁹ de imitatiōe xp̄i quo ad religiōis ingressionē ⁊ mūdi ꝯtemptionem. Sermo vigesimusse primus.

Christus pro nobis passus ē vobis relinquēs exēplū vt sequamini vestigia eius. p̄. Petri. 2°. ⁊ in epistola occurrētis dn̄ice. In oībus generū speciebus est deuenire ad aliquod vnū qd̄ sit metrum ⁊ mēsura oīum q̄ sunt in eodē genere vt ait philosoph⁹ x°. Methaphi. Et iō in genere humano datus est nobis xp̄s: vt exēplar nostrū ad qd̄ debem⁹ semp aspicere: ⁊ vitā nostrā ad illi⁹ similitudinem quantū possum⁹ ꝯformare: vt ait Alexāder d' ales in 3ᵃ. pte sūme: in trac. de gratia xp̄i. q 14ᵃ. ⁊ Ric. in 4°. sen. di. 8ᵃ. ar°. 2°. q. pᵃ. Et facit ad hoc capitulū si solus. 8ᵃ. di. ⁊ capitulum. dn̄s noster. 56ᵃ. di. ⁊ 2ᵃ. q. pᵃ. c°. deus oīpotens. ⁊ capitulū. dn̄s nr̄ 93ᵃ. di. ⁊ capitulum. significasti. de elec. Dis. n. xp̄i actio nostra ē instructio. c°. solēnitates. el 2°. ⁊ ibi glosa. de cōse. di. pᵃ. Jō dicit̄ p°. Joānis 2°. Qui dicit se in christū credere: debet sicut ille ambulauit ⁊ ipse ambulare. Sanct⁹ quoq3 Aug. sup illa vba saluatoris Joānis 14°. Ego sum via veritas ⁊ vita inquit. Christianus nemo recte dī nisi xp̄o moribus coequet̄. Ambulare vis secure? Ego sum inquit via. Falli nō vis? Ego sum veritas. Mori nō vis? Ego sum vita. De quo Lucreti⁹ poeta ait. Veridicis hominū purgauit pectora dictis. Et finem statuit torpedinis atq3 timoris. Exposuitq3 bonum summū quo tēdimus oēs. Qui formā atq3 viam monstrauit limite paruo. Quo possem⁹ ad id recto cōscendere cursu. Greg. quoq3 in quadā omelia inqt. Qui xp̄i vestigia dedignat̄ sequi q̄ temeritate sperat ad ei⁹ claritatis gaudia puenire. Saluator. n. noster ait Joānis 13°. Exēplū dedi vobis vt quēadmodū ego feci ita ⁊ vos faciatis. Et Jsa. 30. dicit̄. Hec est via. Ambulate in ea: ⁊ non declinabitis ad dexteram neq3 ad sinistrā. Et Exo. 25°. ait dominus. Inspice ⁊ fac s'm exemplar qd̄ tibi in monte monstratum est: id est in xp̄o qui est ille mons de quo propheta ait. ps°. 67°. Mons dei mons pinguis: mons in quo beneplacitum est deo habitare in eo. Quia ergo christiani dicuntur a christo. l. pᵃ. C. de summa trinitate ⁊ fi. ca. ⁊ c°. vnico. §. quia vero. de sacra vnctio. Et nomina debēt esse rebus consona. c°. cleros. 21ᵃ. di. ⁊. §. est ⁊ aliud. insti. de dona. Ideo inquit Ambro. in c°. cauete. 22ᵃ. q. 5ᵃ. Mendacium est se christianū dicere ⁊ opera christi nō facere. Eapropter sanct⁹ Bonauentura in li°. de imitatione christi ait. In omnibus virtutibus ⁊ bonis morib⁹ tibi prepone semper clarissimum speculum ⁊ totius sanctitatis pfectissimum exemplar. s. vitam ⁊ mores filij dei domini nostri Jesu christi: qui ad hoc nobis de celo missus est vt aperiret nobis vitam vite ⁊ legem discipline suo exēplo daret nobis. Ut sicut ad imaginem eius naturaliter creati sumus: ita ad morū eius similitudinem per imitationem virtutis pro nostra possibilitate reformemur: qui eius imaginem in nobis fedauimus per peccatum. Quāto enim quisq3 se ei in virtutis imitatione hic conformare studuerit: tanto ei in prima gloria ⁊ claritate magis appropinquabit ⁊ similior erit. Hec ille. Et ideo vobis secularibus volo dare in p̄senti sermone tria documenta: id est tres imitatiōes domini nostri Jesu christi. Prima quarum imitationum dicetur religionis siue ingressionis. Secunda acceptionis siue assumptionis. Tertia vero contemptionis.

¶ Pars pma de religionis ingressione.

Sanctam religionis obseruantiaz saluator noster vita exemploqz suo dedicauit. Nam fundamẽta religionis sũt tria principalia.s.obedientia castitas & paupertas vt inquit beat⁹ Thomas 2ª.2ᵉ.q.186ª. Quia vero religio est quoddã sacrificiũ medulatum qd totum offertur deo:nihil sibi retinens. Jõ religiosus per obedientiã offert deo voluntatẽ propriam & aiam. Per castitatẽ corpus:renuncians eius voluptatibus. Per paupertatẽ vero omnia tẽporalia. Per obedientiã autẽ superat superbiã. Per castitatẽ luxuriaz:per paupertatẽ vero auariciam. De his quoqz religionis fundamentis loquens Bernardus in li°. de vera religiõe ait. Religio paupertate fundat̃:erigit̃ obedinctia:dedicatur castitate. Et facit ad hoc capitulũ. nõ dicatis .12ª.q.pª.iuncto c°.cuz ad monasteriũ.de sta.mo. Perfectissim⁹ aũt religionis institutor & obs̃uator dñs noster Jesus christus has tres ꝟtutes singulariter in se habere voluit. Primo.n.obediẽtiã s̃uauit. Nam voluit eẽ obediens matri:& etiã pr̃i putatiuo ac nutritio:iuxta illud Luce 2°. Et erat subditus illis. Ipse quoqz de seipso ait Joãnis 4°. Meus cibus est vt faciã voluntatẽ patris mei q in celis est. & Matt.26°.dicebat patri. Fiat non mea:sz tua volũtas. Et Joãnis 6°.iterũ ait. Descẽdi de celo nõ vt faciã volũtatẽ meã:sz voluntatez eius qui misit me. Et ad Philip.2°.inquit de illo apostolus. Factus est obediens vsqz ad mortẽ crucis. Unde Bernar.in quodã s̃mone ait. Memẽtote fratres q xp̃s ne perderet obediẽtiã pdidit vitam. Scdõ seruauit castitatẽ. Uñ Hierony.ad filiaz mauritij inqt. Christus virginẽ habuit matrez virgo ipse mãsurus. In se virts i matre feminis virginitatis tribuẽs exemplũ. Et Ambro.in quodã sermone ait. Discute vitaz christi in oĩbus euangelijs totãqz reperies fuisse speculũ castitat̃. Tertio seruauit paupertatẽ. Unde de seipso ĩquit Mat.8°.& Luce.9°. Uulpes foueas habẽt & volucres celi nidos. Filius autẽ hominis nõ hz vbi caput suum reclinet.

Quicunqz ergo vult perfecte imitari vitã xp̃i debet si põt religiosam vitã aggredi cui⁹ pnceps fuit xp̃s:& sic efficietur miles ei⁹. Omnes.n. religiosi dicunt̃ milites christi.c°.nõ.pilla.& c°.reprehensibile.23ª.q.8ª.& c°.xp̃ianis .xjª.q.pª. Licet nanqz oporteat oẽs xp̃ianos pugnare contra demones vt habet̃ ad Ephe.6°. Quia militia est vita hominis sup terrã. Job 7°. Tamen religiosi sunt tanqz principes & capitanei xp̃iane militie: qui pugnant nõ solũ pro [illegible] sz pro oĩ populo xp̃iano:& ĩpugnãt demones.c°.si qs.36ª.di. Et iõ cuilibet religioso ait Paul⁹.2ᵉ.ad Thi.2°. Labora vt bonus miles Jesu xp̃i. Et non ĩmerito religio cõparat̃ militie pp septem causas & leges militie que ĩ ipsa debẽt obseruari. Primo.n.milites debent eẽ obediẽtes suis ducibus. Uñ dr̃ in.l.oẽ delictũ.§.cõtumacia ff.de re mili. Cõtumacia omnis aduersus ducẽ vel pncipẽ militie capite puniẽda est. Propter qd postum⁹ romanus dictator filiũ quẽ tenerrime amabat armis strenuũ & ab oĩbus dilectũ securi fecit feriri & occidi q2 non suo iussu: sed spõte e psidio eggressus hostes vicerat. Torq̃tus vero in gallico bello cõsul filiũ in modũ hostie mactari iussit q2 pᵱuocatus a duce tusculanorum ignaro patre ad pliũ descẽderat. Licet gloriosam victoriam & preciosa spolia retulisset. Sicut ergo pª.lex militũ ẽ obedire suis capitaneis. ita pª.lex religiosi militis xp̃i est obtẽpare suis supiorib⁹. Et iõ illis inqt Paul⁹ ad Hebre.vl°. Obedite ppositis v̄ris. Obediẽtia.n.ẽ firmissimũ regularis obs̃uãtie fũdamẽtũ:quo d̃ficiẽte d̃ficeret oĩs religio. Nã corruẽte fũdamẽto oẽ qd sup edificat̃ corruet̃ necesse ẽ c°.cuz Paul⁹.pª.q.pª. Et cũ alicui rei deficit subalte:ipsuz q̃qz d̃ficẽ opz.c°.si.de ↄdi.appo. Istõ ẽ illõ sacrificiũ qd reqrit de⁹ di.p Re.15°. Obiaz volo & nõ sacrificiũ. Qd ẽt habet̃ i c°.rep.34ª.di.& i.c°.si q.81ª.di.& i.c°.sciẽdũ.8ª.q.pª.& i c°.si quis.26ª.q.7ª.& in.c°.illõ.d maio.& obe. Ista est illa ꝟtus que xp̃m tanq̃ agnũ ligatũ duxit ad victimã. Isa.53°. Et ideo inqt Greg.in.c°.quid ergo.xjª.q.3ª. Quid ergo mirũ si peccator homo obedientie in presẽtis vite breuitate se subijcit:quãdo hanc mediator dei & hominũ tenuit & tenẽdã pcepit:& cũ obediẽtes remunerat nõ relinquit. Sciendũ tamẽ est q nunqz per obedientiam malum fieri. Aliquando aũt per obedientiam debet bonum quod agit̃ itermitti. Neqz eni in paradiso arbor mala extitit quã de⁹ homini ne cõtingeret ĩterdixit. Sed [illegible] melius per obedientie meritũ hõ bene conditus cresceret:dignum fuerat vt etiam [illegible] bono prohiberet̃:quaten⁹ tãto verius hoc quod ageret virtus esset: quanto & a bono cessans auctori suo se subditũ & humilẽ exhiberet:hec ille. Hec autẽ virtus obediẽtie est necessaria.in religione. Nã ordo naturalis est vt iferiora a superiorib⁹ moueantur ad suas actiões pagẽdas:vt patet.2°. Methe. & p°. Methau. Quod ẽt fit in angelis vt ait Gre.in mora. Et iõ s̃m Tho.2ª.2ᵉ.q.186ª. Cum stat⁹ religionis sit q̃dã disciplina vel exercitiũ tẽdẽdi ad pfectionẽ:reqrit̃ [illegible] ea alicui⁹ directio: s̃m cui⁹ arbitriũ istruãt̃ & excitet̃ ipi religiosi q̃si discipuli sub magr̃o.

OBediētia aūt fratrū minorū excedit obediē
tiā oīuz aliorū religiosorū fm q̄ ꝓbat sctūs
Bona.ī declaratione regule nr̄e. Nā monachi
seruāt sibi loci stabilitatē ⁊ ꝑmanētiā. Alij vero re
ligiosi obligāt̃ n̄ ex voto suo ad aliqd qđ fit vltra
regulā suā vt declarat p̄d·ct⁹ sctūs Bon.ī.2°.sē.di.
vl.ar°.3°.q.2ª. Frēs aūt minores uouēt obedire ī
oīb⁹ q̄ nō sūt ꝯtraria regule ⁊ aīe sue. Nā ad alia
nulla pōt obediētia ligare. O igit̃ frēs ⁊ deuoti re
ligiosi q vouistis obediētiā p quā deo sacrificat̃ ꝓ
p̄a volūtas.c°.sciēdū.8ª.q.pª. Mactate hāc ho/
stiā q̄ ipi dō ē charior oīb⁹ hostijs.c°.illō.ō maio.
⁊ obe. Et iō lz durū videat̃ qđ p̄cipit̃: tñ debet̃ ala
crit̃ obedire.c°.ī mēoriā.19ª.di.⁊ c°.ꝯ morā ꝓspe/
xit.cētesima di. Facit lex.ff.q ⁊ a qb⁹: vn̄ Ber·ī li.
de p̄cepto ⁊ dispēsatōe ait. Perfecta obediētia le
gē nescit: terminis nō artat̃: nec ē ꝯtēta angustijs
ꝓfessionis: largiori volūtate fert̃ ī latitudinē cha
ritat̃: ⁊ ad oē qđ iniūgit̃ spōtanea: vigore liberalis
alacrisq̧ aī. Modū nō ꝯsiderās: ī īfinitā liberta/
extēdit̃. Et sane qdē obediētie limes fm tps: est
ipa tpis extremitas: vt is sit termin⁹ obediētie q ⁊
vite: hec ille. Nō lz g° religioso discutere causā p̄ce
pti qa vt dicit ino.i.c°.ad aures.de tpib⁹ or. Uani
capitis ē q credit p̄latū nō posse p̄cipe sine exp̄s/
sione cause. Religiosus.n.nō habet velle nec nolle
s3 oīs ei⁹ dispositio ab ei⁹ pēdet volūtate quē vice
dei supra cap̄ posuit c°.si religiosus.⁊ c°.quorūdā
de elec.ī.6°.⁊.c°.nō dicatis.12ª.q.pª.⁊.c°.p°.de se
pul. O igit̃ btē ⁊ felix religiose ⁊ s̄ue dei q sub obe
diētia degis. Nā quādiu ꝓmpt⁹ es obedire: lz ni
hil p̄cipiat̃: meritū tñ hēs verissimi obediētis. Nā
ampli⁹ respicit de⁹ ad volūtatē: q̄z ad act⁹ exterio
res vt dicit glosa in.c°.cū volūtate.de sē.ex.de quo
ē text⁹ ī c°.siqd.14ª.q.5ª.⁊.i.c°.q periurare.22ª.q.
5ª.⁊ ī c°.gescam⁹.42ª.di.⁊ ī c°.p°.32ª.q.5ª. Hui⁹
aūt scē obediētie v̄tutē itelligebat btūs pr̄ nr̄ Frā/
cisc⁹ q licz p̄lat⁹ eēt volebat tñ semp supiorē hēre
⁊ guardianū imo ēt socio itineris obediētiā ꝓmit
tebat ⁊ deuote exhibebat. X

SEcūda lex militie ē castitat̃. Un̄ dic̃ glo.q̄dā
l.q cū vno.ff.de mili.q̄ castra dicta sunt a
castrādo: qa caste viuebāt milites antiq. Hō etiā
īquit papias ⁊ Isidor⁹ in li°.ethimo. Hō qdez fa
ciebāt vt fortiores eēnt ī p̄lio. Ait.n. Uirgili⁹ ī li°.
Geor. S3 nō vlla magis vires idustria format.
Quā venerē ⁊ ceci stimulos auertere amoris. Et
ppea īpator amatorē se dicit castitat̃.ī aūt.q.mo.
na.ef.le.§.illud.col.6ª. Quā qdē castitatē summe
amabāt duces romani lz eēnt gētiles. Un̄ de Cor
nelio Scipione dicit Ualeri⁹ li°.2°.ti.de militari
disciplina: q̄ ꝯtra numātinos īperator missus co/
dē momēto quo castra intrauit.2000.meretrices
expulit de ipis castris q̄ sētina vacuefact⁹ exercit⁹
q pauloan̄ metu mort̃ deformi se federis ictu ma
culauerat: erecta ⁊ recreata v̄tute actē illā fortem
⁊ aīosā numātinā supauit: ⁊ icēdijs exustā ruinis/
q̧ ꝓstratā numātiā solo equāuit. Scipio aūt apbri
can⁹ sūmis effert̃ laudib⁹ qa chartaginē obsidēs
oblatā sibi ex hostib⁹ v̄ginē eximie forme ⁊ nobi/
litatis itactā ⁊ dotatā restituit. Hāc aūt v̄tutē ca/
stitat̃ hn̄t p.2ª.regula milites xp̄i: de qb⁹ ipe ait.
Mat.19°. Sūt eunuchi q se castrauerunt pp re
gnū celorū. Lz aūt oēs religiosi voueāt castitatez
q̄ qdē gradus sicut hz obediētia ⁊ pauptas: tñ pfe
ctiori mō eā vouēt frēs minores vouētes ēt vita/
re suspecta ꝯsortia ⁊ colloqa p q̄ puenit̃ ad trans/
gressionē castitat̃. Cū.n. aliqd ꝓhibet̃ itelligit̃ ēt
ꝓhibitū oē illud qđ puenit̃ ad illud.l.oro.ff.de
spon. vn̄ ꝓhibito mr̄imonio ēt itelligūt̃ ꝓhibita
sponsalia. Btūs igit̃ Frācīscus sciens q̄ fm phi/
losophos per mediuz peruenitur ad finem: prohi
buit fratribus suis in regula omnia suspecta con
sortia que sūt via perueniēdi ad peccatū luxurie: si
enim esset aliquis adeo ferreus vt potius dici pos
set statua q̄z homo: sicut dicitur de anaxagora: ta
men non posset: donec in carne hac fragili secure
stare ⁊ conuersari cuz suspectis personis ⁊c. Et iō
ab omnibus religiosis fugiēda est hec pestis insa/
nabilis suspectorum consortiorum ⁊ colloquioꝝ.
Quid eni agere habet seruus dei cuz mulieribus
quarum familiaritates ei prohibentur.32ª.di.c°.
hospitiolum.⁊.c°.interdixit.⁊.81ª.di.c°.si qs amo
do.⁊.c°.clericus.⁊.c°.sed si forte.⁊ c°.si quispiam
⁊.c°.oportet.⁊ c°.archidiaconū.⁊.c°.quidam cle
rici.⁊ c°.feminas.⁊ c°.clerici continentes.⁊ c°.ad
reatum.⁊ extra de coha.cle.⁊ mu.per totum.⁊.18ª
q.2ª.c°.puenit.⁊ c°.diffinimus.⁊ c°.in nullo ⁊ mł
tis alijs capitulis sequētib⁹. Talia aūt suspecta cō
sortia habēs: licet forte nō cadat in peccatum: ta/
men remanet ꝑpetuo tict⁹ ⁊ digito demōstrat̃ ī de
dec⁹ sui ordinis. Est eni tale cōsortiū sicut can/
della accēsa applicata ad murū: que licet ipsū nō
vrat: tamē nigredine fumi ipsum tingit ⁊ obscu
rat. Y

TErtia lex terrene militie est inopia siue paup/
tas. Antiq eni milites vt expediti⁹ militarent
terrenas facultates ꝯtēnebāt. Unde i.l.milites
la.2ª.ff.de re mili. Milites arua cōparare prohi
bent̃ in ea prouicia in qua bella gerunt̃: ne studio
agriculture a militia reuocent̃. Et in.l.milites.C.
locati.prohibent̃ milites eē procuratores: ꝯducto
resq̧ vel fideiussores. Et ibidez impator assignat
rationē huius prohibitiōis.l.omisso armoꝝ vsu

ad opus rurestre se cõferãt. Ibidẽ etiã dicit. Milites armis: nõ priuatis negocijs occupenť vt numerie ⁊ signis suis iugiter inherẽtes rem publicã a qua alunť ab omni bellorꝫ necessitate defendãt. Refert aũt Valeri⁹ li°.3°. Aphricanũ scipionez in cõdinõe dixisse ꝙ cũ totã aphricaz romane ditioni subiecisset: nõ tñ aliqd ex ea qȝ suũ diceret preter cognomẽ tulisse. Et de Valerio publicola dicit li°.4°. ꝙ post tres cõsolat⁹ acceptissime peractos tãte paupertatis fuit ꝙ pr̃imoniũ eius ad expẽsam suarꝫ exequiarũ nõ fecit. Unde publica pecunia fuerũt facte. Fabricius quoqꝫ plures romanus impator filias proprias pre paupertate dotare nequit. Marcus etiã curius ꝯtra sãnites bellũ gerẽs: legatis eorꝫ se in scamno assidẽtẽ foco: ⁊ in catino ligneo cenãtẽ spectãdum pbuit. Cũqꝫ magnũ auri põdus ei attulissent: risit dicẽs. Referte: ⁊ dicite sãnitibus. Marcũ curiũ male locupletibus impare ꝙ̃ ipm fieri locupletẽ. Et memẽtote me nõ acie vinci: nec pecunia posse corrũpi. Attilius ꝯo ab aratro ad impiũ romanũ vocat⁹ fuit. Qui postꝙ̃ rẽ publicã stabiliuit: ⁊ ingẽtes hostiũ copias ꝯfregit: multosqꝫ triũphos habuit: deposito imperiali sceptro ad aratrũ redire nõ erubuit. Quãto igitur magis religiosi debẽt in paupertate gliari: ⁊ oibus terrenis renũciare? Nihil ergo debent hẽre propriũ. c°. cuz ad monasteriũ de sta. mona. ⁊ .12ª. q. pª. c°. dilectissimis. Ait enim saluator Mathei. 5°. Beati paupes spiritu quoniaz ipsorum est regnuz celorꝫ. Et Mat. 19°. Vos qui reliquistis oia ⁊ secuti estis me: cẽtuplum accipietis: ⁊ vitã eternã possidebitis. Ideo oibus religiosis pcipit Mat. x°. di. Nolite possidere auruz vel argẽtũ. Debẽt enim boni milites imitari capitaneũ suũ. Ipe aũt dux nr̃ dñs Jesus pauper nasci viuere ⁊ mori voluit. Vñ Chri. in omelia epiphanie ait. Viderũt magi panochiũ tenebrosuz ⁊ sordidũ: magis aialibus ꝙ̃ hoib⁹ aptũ. In quo nemo erat ꝯtẽtus sedere nisi itineris necessitate coactus. Matreqꝫ vix vnicã hñtem tunicã nõ ad ornatũ corporis: sed ad tegmẽtũ nuditatis. Et Hiero. ad Eusto. iquit. Milites vestimẽtis Jesu sorte diuisis: caligas nõ habebãt q̃s diuiderent. Nõ eniz voluit hẽre dñs qȝ prohibuit i suis. Et .2°. ad Corin. 8°. ait Paulus de Christo. Egenus fact⁹ pro nobis vt illius inopia diuites essem⁹. Hanc autem paupertatem licet omnes religiosi amplectantur: tamen excellentius eam vouent fratres minores. Alij eni religiosi habere possunt alicui⁹ rei dominium in comuni. c°. dilectissimis. 12ª. q. pª. Fratres autem minores nihil habent in propo nec ī comuni: sed solum simplicem vsuz facti [illegible] habetur in. c°. Exijt qui seminat. de ver. si. li°. vj°. ⁊ in cle. exiui de paradiso eodem ti. Que euangelica paupertas est valde meritoria ⁊ sancta: quã filius dei viam perfectionis ostendens verbo docuit ⁊ exemplo firmauit: vt dicitur in. d. c°. exijt qui seminat. Et ideo Dantes in. xj°. Cantu paradisi loquens de paupertate quam post Christum solus beat⁹ Frãcisc⁹ perfecte desponsauit super oẽs scõs ꝓdecessores suos sic ait. Questa ꝓuata del ꝑmo marito. Milli centanni ⁊ piu dispecta e secura. Fin a costui stete senza inuito. ⁊c. Hanc autez strictissimam paupertatem ipse beatus Franciscus reliquit in testamẽto filijs suis tanꝙ̃ matrez charissimam ⁊ viam breuissimam atqꝫ tutissimam que ducit ad celum. Unde in regula sua inqt. Hec est illa celsitudo altissime paupertatis q̃ vos charissimos fratres meos heredes ⁊ reges regni celorum instituit pauperes rebus fecit: virtutib⁹ sublimauit. Hec sit portio vestra que producit in terraz viuentium. Cui dilectissimi fratres totaliter inherẽtes nihil aliud pro noie domini nostri Jesu christi in perpetuum sub celo hẽre velitꝭ.

De predictis autem tribus votis religionis exponi potest illud quod dixit Petrus domino Jesu transfigurato in monte thabor: vt habetur Matthei. 17°. scilicet. Domine bonum est nos hic esse. Si vis faciamus hic tria tabernacula. Tibi vnum: Moysi vnum ⁊ Helie vnuz. Mons enim thabor significat religionem: thabor enim interpretatur aduentus luminis. In religione autem diuini luminis radio illustramur. Unde Isa. 9°. dicitur de cõuersis ad religionem. Populus qui sedebãt in tenebris vidit lucem magnam. Ambulantibus in regiõe vmbre mortis lux orta est eis. Et ideo dicitur religio q̃si regis visio. Dicitur autem mons ratione altitudinis status ⁊ contemplationis. Ad quem ascendere hortatur deus. Geñ. 19°. di. In monte saluũ te fac. ⁊ Exodi. 24°. Accede ad me in montem: ⁊ esto ibi. In hoc autem monte transfiguramur: qa vt ait Ber. in li°. de pcepto ⁊ dispensatione: de carnalibus spirituales efficimur. Debemus ergo hic facere tria tabernacula. Unũ Christo scilicet obedientie. Qui fact⁹ est pro nobis obediens vsqꝫ ad mortem ⁊c. Ad Philippen. 2°. Unum Moysi. s. paupertatis. Paupertatem eniz dilexit: vñ pascebat greges ietro soceri sui. Exo. 3°. Et vt ait Paulus ad Hebre. xj°. Negauit se esse filium filie pharaonis: magis eligens affligi cum populo dei ꝙ̃ tẽporalis peccati habere iocunditatem: maiores diuitias extimans thesauro egyptiorum in propriũ Christi. Aliud vero tabernaculum facere debem⁹

[B]o die scilicet castitatis. Fuit enim virgo. Et ideo translatus est in celum quarti Regum. 2°. Castitas enim animam deo representat. §. sancimus. i auth. de leno. Quia autem beatus Franciscus i hoc monte religiōis ceteris perfectius fecit ista tria tabernacula. Ideo de illo canit eccl'ia. In montē nouū luminis Christo Franciscus itulit. Fac tria tabernacula votum secutus Simonis: quem huius nō deseruit numē vel omen noīs.

A

De istis etiā tribus votis exponi potest illō quod ait Moyses. Exodi. 5°. Deus Hebreorum vocauit nos vt eamus viam trium dierum in solitudine: & sacrificemus ei. Secundum enim Hieronymū hebrei dicuntur vincitores vel transeuntes. Sic enim interpretatur hoc nomē. Quod quidem competit venientibus ad religionē. Triūphāt enim de diabolo & eum superant. Et de vita mūdana & viciosa transeunt ad celibem & virtuosam. Via ego istorum trium dierū est via obediētie: paupertatis & castitatis: per quam euntibus nobis in solitudine: idest sequestratione secularium eueniet illud qō de populo israel dicitur Exo. 15°. Tribus diebus peruenerunt marath vbi erāt aq̄ amarissime. Marath enim idem est q̄ amaritudo peccati. Sz istas aquas amaras ꝯuertit Moyses in dulcedinē: in eis ponēdo lignū quod sibi ostēdit dn̄s: vt ibidē dicitur. Per quod figurat q̄ si lignū crucis in corde nostro posuerimus per meditationem passionis Christi conuertemus in dulcedinem omnem penitentie amaritudinem: & amare lachryme pro peccatis nostris effuse vertentur nobis in suauitatem diuine gratie. Sed sciendum est q̄ in hoc deserto filij israel habuerūt pugnare cū amalech Exodi. 17°. Amalech autez idez est q̄ gēs bruta sic̄ sūt demones de qbus dr̄ in 6°. enei. Terribiles visu forme. Cū his ergo amalechitis idest demonibus habemus in deserto religionis pugnare. Et ideo dī Eccli. 2°. Fili accedens ad seruitutem dei sta in iustitia & timore & p̄para animā tuam ad tentatiōes. Ait enī. Ber. Mondus: caro: demōia: diuersa mouēt p̄lia. Sed ꝯtra mūduz pugnamus pauerptate: cōtra carnē castitate. Cōtra diabolū vero humili obediētia & subiectione

B

Est aūt notādū q̄ pctūz inobedētie est grauius pctō trāsgressiōis paupertatis & castitatis. Quod p̄batur p°. auctoritatibus. Dicit enī gre. in c°. si qui p̄sbiteri. 8. q. di. Pctm̄ ariolandi est nō obedire. Et scelus idolatrie non acqēscere. Pctm̄ igit paganitatis icurrit qsqs dū xp̄ianū se esse asserit sedi apostolice obedire cōtēnit. Et idē habetur p°. q. 4°. c°. eccl'ia. & 8°. q. p°. c°. sciēdū. idē Greg. ait. Sola ē q̄ fidei meritū possidet obediētia sine q̄ ifidelis qsqz eē cōuicit̄ et si fidelis eē videat̄. Sanctus q̄z Ber. i ep'la q̄dā iquit. Inter cetera pctā scitote q̄ inobediētie pctūm valde grauissimū est & detestabile: p̄pter qō etiā a diuina iustitia grauissima isfligit̄ pena. Secūdo idē p̄bat̄ rationibus quarū p̄ma dr̄ causalitatis. Fūdamētū cuius ponit auctor in li°. de causis. & Arist. in. p°. ō aīa di. Nobilior cā nobiliorē semp p̄ducit effectum: & hoc patet i gn̄e fructuū. Nā vnus fructus est melior alio qa hz meliorē causā. i. arborē. Itē vinū tāto ē melius quāto p̄cedit a meliori vite. Cū igit̄ obedientia sit melior: castitate & paupertate: eo q̄ obediētia eggredit̄ ab aīa: castitas a corpore: & paupertas a temporalibus rebus. Aīa vō est nobilior oībus rebus corporalibus & tēporalibus. l. sācimus la. 2°. C. de sacrosā. ec. cū similibus. Seqtur q̄ trāsgressio ipsius obedientie sit grauius pctūm trāsgressione paupertatis & castitatis. Quāto enī aliqd est melius: tāto eius corruptio est peior vt ingt Arist. & Boetius in. 2°. Topic. Secūda ratio dr̄ associationis. Fūdamētū cuius ponit Philo. 4°. Metha. & p°. posteri. di. Sicut affirmatio est cā affirmationis: ita negatio est causa negationis. Et si vnum est causa alicuius oppositum est causa oppositi. 9°. Metha. Cōtrariorum enim causarum contrarij sunt effectus. 2°. de genera. Sed obedientia associat Christo in vitam eternam: qui ait Matthei. 16°. Qui vult venire post me abneget semetipsum. &c. Ergo inobedientia associat diabolo in inferno. Unde Bernardus ad quendam monachum scribit. Nihil ardet in inferno nisi propria voluntas. Tolle propriam voluntatem & non erit infernus. Et ibidez Graue malum est propria voluntas qua fit vt bona non sint bona. O quot proprie voluntates sibi ardebunt. O quot inobedientes religiosi ibi cruciabuntur: quot amatores proprie voluntatis ibi acriter punientur. Religiosus ergo habens omēs alios actus virtuosos sine obedientia nihil meretur prime Joannis. 2°. Qui dicit se nosse & amare deum & mandata eius non custodit idest eius obedientiam non facit mendax est. Qui autē seruat verbum eius idest voluntati dei obediens est vere in eo charitas dei perfecta est. Tertio probatur exemplis predicta conclusio. Maxime illius fratris inobedientis super cuius dorsum vidit beatus Franciscus diabolū qui eius collum strictū tenebat: quia cuiusdam excusationis tectus palliolo refutabat sibi impositam disciplinam vt refert sanctus Bonauentura in legenda eius in. c°. de intelligentia scripturarum & spiritu prophetie

Si ergo per vnā solam inobedientiā demon accipit dominiū super inobedientē: quid de inobedientē in multis. Certe tot demones habet quot inobedientias facit. Debent ergo religiosi non habere in se illō quod ait Persius satira.5°. Velle suū cuiqz est. Nec illud Virgilij in bucolicis. Trahit sua quēqz voluptas. Sed in omnibus debēt simpliciter et bene exequi et facere volūtatem suorum superiorū: quia nō sufficit aliquid facere nisi bene fiat. c°. nō satis. 86°. distic. Et perinde est nō facere: et viciose seu male facere. l. quotiens. ff. qui satisda. cogā. et. l. prima. ff. si quis in ius vocā. nō ierit.

Quarta lex terrene militie est vigilātia. Oportet enim milites esse vigilantes ad custodiā eorū quibus sunt deputati: ne dormientes inuadātur ab hostibus. Unde de prefecto vigilium dicitur in. l. nam salutem. ff. de offi. prefe. vi. qꝫ per totam noctē debet vigilare: et discurrere armatus: et inquilinos admonere ne per negligentiā oriatur incendiū. Religiosis ergo Christi militibus nō sufficit tria predicta vota obseruare nisi etiaz vigilent diligenter circa custodiā suam: obseruantes omēs portas et aditus sensuum quibus mors spiritualis intrat ad aīam iuxta illud Jeremie.9°. Mors intrat per fenestras nostras. Solēt enim hostes maligni incautā animā multis sagittis vulnerare: si portas sensuū apertas eam viderint habere. Et primo per portā visus immittūt sagittas cōcupiscentiarū. Ait enim saluator Matthei.5°. Qui viderit mulierē ad cōcupiscendā eam: iam mechatus est eam in corde suo: qd etiā habet in c°. qui viderit. 32°. q. 5°. Et id dicebat Dauid ps°. 118°. Auerte oculos meos ne videant vanitatē. Multi nāqz nō custodiētes visum dicere possunt illud Tren. 3°. Oculus meus depredatus est aīam meam. Et ideo inquit Salomon Eccl°. 2°. Oculi sapientes in capite eius. Et Ysaie. 33°. de sapiente dī. Claudit oculos meos ne videant malū. Per sagittaz nāqz visus fuit vulnerata dn̄a eua videns lignū vetitum qꝫ esset pulchrū visu. Gen̄. 3°. Item dina que iuit ut videret mulieres regionis: et ideo stuprata fuit Gen̄. 34°. Item Dauid videns bersabee nudam. Et ideo adulterium commisit: secundi Regum. xj°. Et Sanson videns dalidam propter quam postea ab hostibus philistinis captus et excecatus fuit. Judicum. 16°. Et holofernes videns pulchritudinez Judith: ut habetur Judith x°. A qua postea decollatus fuit. Judith. 13°. Secūdam sagittam mittunt demones per portaz auditus per quam intrant verba lasciua mulierum que animam eneruant et spūm extingunt. Item adulationes: detractiones: murmurationes: opprobria: et multa alia noxia verba. Et ideo hortatur sapiēs Ecclesiastici. 28°. dicēs. Sepi aures tuas spinis: et noli audire linguam nequā. Ysido. etiam in sinonimis ait. Quāuis quisqz irritet: quāuis lacret: quāuis criminetur: quāuis ad litem prouocet quāuis iniuriam faciat: quāuis cōtumelijs afficiat: tu sede: tu tace: tu dissimula: tu contēne: hec ille. Certe cautiores sunt vulpes multis religiosis. Ipse enim intrant foueam cum timēt audire tonitruū: et ne audiant: quātum possunt pedibus aures obturant. Illi vero tonitruis maloꝝ verborum aures patulas prebēt. Tertiā sagittaz mittunt per portā gustus que pducit ad luxuriā. Unde. 44°. dist. in prin. dī. Uentris ingluuies ad luxuriā prouocat: et oē opus bonū dissoluit. Inquit. n. Hie. Uenter et genitalia sibimetipsis vicina sunt: ut ex vicinitate membroꝝ cōfederatio intelligatur viciorū. Hinc Nabuzardan pnceps coquorum muros hierusalem destruxisse legitur: quia vēter cui multitudo coquorum deseruit edificia virtutū ad solum redigit: hec ibi. Et ideo debēt omnes refrenare gullam: qꝛ aliter nemo potest ptinētiam obseruare. c°. ecclesie princeps. cum multis capitulis sequētibus. 35°. dist. Propriū est autem bestiarū solum circa cōmessationes et crapulas delectari. Nam Ambrosius in c°. sexto die. eadez distic. inquit. Sexto die bestie sunt create: et cum bestijs orta est edendi potestas et vsus escarum. Ubi cibus cepit: ibi finis factus est mundi ec. Hāc autem sagittaz euitabat metellus romanus qui missus contra iugurtam: statiz ut castra intrauit coquos amouit: cibūqz venalem coctum proponi vetuit. Que disciplina multos triumphos peperit ex eo hoste cuius tergum sub precedēte imperatore albino videre nō contigerat. E cōtra vero primi parentes nostri hac sagitta fuere percussi et infelici vulnere transfixi in comestione pomi vetiti. Genesis. 3°. Hac etiaz sagitta vulneratus fuit Esau Genesis. 25°. et filij Job vt patet Job p°. et diues epulo Luce. 16°. Quartam sagittam mittunt per olphatum rerum odorabilium que alliciunt appetitum. Quam sagittam debēt omēs maxime religiosi euitare diligēter sicut faciebat beatus Arsenius qui in cela sua faciebat effumare fetorē magnum: asserēs se libenter talia sustinere propter odorē lascitie quez in seculo procurauerat corpori suo: ut tali satisfactione fetorem infernalem euitaret. De quo dī Ysa. 3°. Erit pro suaui odore fetor. Quītā sagittā emittūt p tactum q toto corpore circūfertur: et maxime custodiēdus est: qꝛ qui tetigerit picem inquinabitur ab ea. Eccle. 13°.

Sicut enim adamas nõ domat igne nec ferro: ⁊ tñ si inter plũbi moliciem collocetur malleo percussus rũpit. Sic nõnunq̃ fortissimi viri nulla tribulatiõe supati: nullisq3 aduersitatis terrore deuicti mlieris molicie ꝯstringunt. Sicut de Leone papa legit qui cũ in missa ppl'm coicaret: ⁊ femina quedã manũ ei⁹ osculata eet: tãta eũ flãma libidis inuasit vt pene õficeret. Unde finita missa manũ ipam pcidit. Sed cum rumor eet in populo eo q missam nõ celebraret sũmus põtifex: facta oõne ad btãm ꝟginẽ Mariam miraculose manũ ipam vt celebrare posset recepit. Semp ergo nos moneat fres charissimi prudẽtia sacerdotis illius de quo refert Greg. in dialogo. ⁊ hĩ. 32ª. di. in. c°. psbyter. Qui vxorẽ quã habebat funditus a se separauit: nec vnq̃ ad se accedere pmittebat: qr periculũ formidabat: sed cũ puenisset ad extremũ vite: ⁊ iam loquellã pdidisset ⁊ sensum: mulier ad eũ accessit vt videret morientẽ quem valde amauerat viuẽtẽ. At ille eã circa se vidẽs: virib⁹ recollectis in vocem prorupit di. Recede recede mulier. Aufer palleas: qr adhuc viget igniculus. Quattuor etiã sagitte sunt in sensualitate: quib⁹ infelix aia vulnerat. s. amor: gaudiũ: timor ⁊ dolor. Sensualitas enim amore inordiato afficit õ pulchra muliere: aut viro: vel de pulchra veste: libro aut possessione: diuitijs: dignitate: honore: fauore: reputatione ⁊ huiusmodi. Et cum hec assecutus fuerit hõ gaudet ⁊ exultat. Quo gaudio dissoluit: ⁊ gaudẽdo fit vt formidet ne talia pdat: aut per rapinã: aut per infirmitatẽ vel mortẽ aut alio modo. Et sic nascit timor: iuxta illõ Ouidij in ep̃lis: ep̃la p⁹. Res est solliciti plena timoris amor. Et qr mũdus trãsit ⁊ ꝯcupiscẽtia eius. pᵉ. Joãnis. 2°. Oportet q hõ separet a re amata. Et ecce dolor. Et sic cum istis nouem sagittis caro ꝯsurgit aduersus aiam. Sed solũ vno ictu lapidis aia ꝯfederata spũi sancto põt subijcere carnẽ s. mortificatiõe prope volũtatis. Ad cuius ictũ cecidit babilon meretrix magna. Apoc. 18°. O

Oꝯnta lex terrene milicie est cõstãtia. Milites nãq3 oportet esse ꝯstãtes ⁊ fortissimos: ut nulla vi nulloq3 terrore abijciãt arma: neq3 succũbãt hostibus. Unde dĩ in. l. qui commeatus. §. arma. ff. de re mili. Arma alienasse graue crimẽ est: ⁊ ea culpa desertionẽ exequat. Utiq3 si oia alienauit: sed ⁊ si ptẽ eorũ: nisi q interest. Nã si tibiale aut humerale alienauit castigari verberib⁹ debet. Si ho loricã: scutũ: galeam vel gladiũ desertori similis est. Historiographi aũt laudãt ⁊ ad celos tollunt illos qui fuerũt cõstantes ⁊ fortes in plio: laudat ab Oratio codes eo q tuscis põte supplicio in vrbẽ irrũpentibus: extremã eius ptem occupauit totũq3 hostium agmen donec post tergũ suũ pons a romanis irrũperetur infatigabili pugna sustinuit atq3 vt patriã ab iminenti piculo liberatã vidit armatus se in tiberim misit ⁊ miraculose euasit. Comendat marcellus q apud padũ gallorũ regẽ ingenti exercitu cõstipatũ cum paucis equitib⁹ inuasit ⁊ obtrũcauit. Laudat quoq3 iudas machabeus primi Macha. 3°. de fortitudie vbi dĩ. Et surrexit iudas qui vocabat machabeus: ⁊ induit se loricam sicut gigas: ⁊ succinxit se arma sua bellica in plijs: ⁊ ptegebat castra gladio suo. Silis fact⁹ est leoni in opib⁹ suis. Et sicut catulus leonis rugiens in venatiõe. Et de plijs iude narrabãt oẽs gẽtes ⁊c. Silr ergo religiosi debent ꝯtra hostes spũales esse fortissimi: hñtes ꝯtra insidias inimici scutũ fidei: anchorã spei: armaturã charitatis: loricam patientie: galeam orationis: ⁊ arma omnium virtutum. Quanto enim sunt in maiori culmine perfectionis: tanto maioribus tentationibus putis agitabunt. Nam reuellatum fuit beato Frãcisco q vnus solus demon vnã ciuitatem ppłosam tanq̃ sibi obedientẽ custodiebat: locus aũt fratrũ legionibus demonũ coopertus erat. Oportet autem ipos religiosos esse oculatos: vigilãtes ⁊ circũspectos cõtra occultas demonũ insidias: nõ minus q̃ ꝯtra apertos insultus. Dicit eni glosa magistralis sup illud pᵉ. Pe. 5°. Circuit querẽs quem deuoret. Circuit tanq̃ hostis obsidẽs muros clausos: explorãs vbi per infirmiorẽ ptem ad iteriora penetret. Offert oculis formas illicitas ut visu destruat castitatem. Aures per canora tentat ut molliat Christi vigorem: linguã conuicio prouocat ut manũ ad vindictam iniuriantiũ vel ad mortem instiget: honores terrenos promittit vt adimat celestes. Et cum latenter nequit fallere: apertos addit terrores. In pace subdolus. In psecutione violẽtus. Cõtra quem aius debet esse tãtũ paratus ad resistendũ: quãtũ ille paratus est ad impugnãdũ: hec ibi. Religiosus ergo in deo roboratus ac de eo cõfidens debet dicere cũ propheta ps°. 26°. Dñs illuminatio mea ⁊ salus mea: quem timebo? Dñs ptector vite mee: a quo trepidabo? Si consistãt aduersum me castra nõ timebit cor meũ. Si exurgat aduersum me preliũ: in hoc ego sperabo. Recitat autẽ Ualerius in tit°. de disciplina militari q quintus metellus gerens in hispania bellũ: collocauerat quinq3 cohortes in quadã statione: que hostium virib⁹ fuerũt depulse. Quib⁹ statim iussit vt eãdẽ stationẽ repeterẽt: nõ q speraret ab ipis amissũ locum recupari posse: sed ut eos manifesto piculo puniret: edixitq3 ut si quis fugiens castra petisset

pro hoste interficeret. Qua severitate et necessitate cōpressi milites: loci iniquitatē hostiūqꝫ multitudinem superauerūt. Unde ꝯcludit Ualerius. Humane igit̃ imbecillitatis efficacissimū ouramentū est necessitas.

E

Sexta lex terrene militie est patiētia. Oportet enim milites in cōtinuis laboribus in fame et siti: calore et frigore: et in maximis difficultatib⁹ esse patientes: sicut de Cathilina legit̃ qꝫ erat patiens inedie: algoris et ceteris huiusmodi. Et de hoc debent dare doctrinā ceteris nō solū verbo: sed etiā facto et exēplo capitanei. l. offitii. ff. de re mili. vbi di. Offitii regentis exercitū nō tātum in dāda sed etiā in obseruāda disciplina cōsistit. Silr aūt et religiosis qbus multa ardua necesse est sustinere in religiōe debent esse roborati patientia: sicut hortat̃ beatus Frācisc⁹ dicēs in regula de suis fratribus. Habeāt patiam in psecutiōe et infirmitate ꝛc. Quā patientiā ipse pfecte habuit qui ifirmitates nō penas sed sorores appellabat et patiētissime sustinebat. Quidā etiā sanctus heremita solitus erat omni anno infirmitatē grauissimā sustinere: ꝓpter quod sūmope gaudebat reputans se a dño visitari. Semel aūt cum nō infirmaretur flebat amarissime: ꝑ hoc dubitās se a diuina gratia destitutū.

F

Septima lex terrene militie est perseuerantia. Nisi enim fideliter perseuerēt in bello nunqꝫ reportabunt milites victorie triūphuz. Romani aūt qꝛ cōtra carthaginenses in bello perseuerauerūt. Ideo funditus eos debellauerūt. Anibal do cox dux: qꝛ post fortissimos cōgressus ꝯtra romanos: cōuertit se a bello ad delitias et ad libidinez: ideo totus exercitus eius fuit infirmat⁹ et ipse miserabiliter occubuit. Dicit aūt iuriscōsultus in. l. desertoré. §. miles. ff. de re mili. Is qui ad hostē cōfugit vel arma amisit: seu alienauit capite punitur. Hec est vnica virtus pseuerātia que coronat religiosos: et venit de ꝟtute patientie vt ait textus in c°. suggestū. 7ᵃ. q. pᵃ. Religiosi aūt reuertētes ad seculum figurant̃ per populū israel exeūtez de egypto: qui postea tedio itineris ꝯsiderabat ibidē reuerti. Exo. 16°. et Numeri. 14°. Quidā enim religiosi etsi nō corpe: tn̄ volūtate et affectione redeunt ad seculū: iuxta illud Act. 7°. Auersi sūt cordibus suis in egyptū. Et de tali religioso cōqueritur deus. Iere. 12°. di. Tu me dereliqsti et abiisti retrorsum. Et iste est religiosus tm̄ veste: sed non mēte. Alij do licet nō retrocedāt ad mortalia: tn̄ nō procedūt in ꝓficiendo: qꝛ nō pseuerant in primo feruore. Soli aūt pseuerātes intrant ꝓmissionis terrā dicente Christo Matth. x°. et btō Frāsco in regula sua. Qui pseuerauerit vsqꝫ in finē hic salu⁹ erit trāsūptiue in. d. c°. suggestū. 7ᵃ. q. pᵃ et in. §. querēdū. de peni. di. 2ᵃ. Ista aūt perseuerantia habēda est in bono ꝓposito ꝯseruādo. 16ᵃ. q. pᵃ c°. vos autē. et mala pterita ne redeant cauēdo. de peni. di. 2ᵃ. d. §. querendum. post medium: et tribulatione vsqꝫ in finē sustinendo. 7ᵃ. q. pᵃ. d. c°. suggestū. Ut enim ait Hiero. In xpiano nō queruntur initia tantum: sed finis: qꝛ Paulus male cepit: sꝫ bene finiuit. Iude laudant̃ initia: sed finis ꝓditōne dānat̃. Dicit quoqꝫ dñs Luce. 9°. Nemo mittens manum ad aratrum et aspiciens retro apt⁹ est regno dei. Ille aūt retro post aratꝝ respicit qui in incepto bono nō perseuerās ad ea reuertit̃ que reliqt. de peni. di. 2ᵃ. d. §. querendū. Hanc aūt pseuerātiā debemus a deo ipetrare: qꝛ est donū dei. de peni. di. 2ᵃ. §. euidēt. Multis. n. de⁹ dat dilectionē sui: sed nō perseuerātiā. de peni. di. 2ᵃ. d. §. querendū. in fine. Et potest eē causa qꝛ ipsi eam non petūt vt debēt. Multi autez bene incipiunt: qui tamen male finiunt: vt dr̃ vbi supra. Nō sufficit autem bene incipere nisi vsqꝫ ad finē pseueret̃. c°. in cassum. de peni. di. 3ᵃ. Uolūtarie debemus ergo deo seruire si volumus cum eius gratia in religione ꝑseuerare. Quod enim voluntarie fit perseuerat: et quod necessitate: cito soluitur. de ꝯse. di. 5ᵃ. c°. qꝛ qd. Debem⁹ qꝫqꝫ nō solū i īceptis bonis ꝑdurare sed quotidie magis pficere. Unde dicebat qdā doctor papiēsis suis scolarib⁹ qꝫ q̄tidie adiscere debēt saltē vnā rē vel legez: et in fine anni reperirēt se didicisse. 365. Et similiter nos aliqd boni noui debem⁹ agere quotidie et semper ad maioris perfectionis semitam ꝓperare: sicut hortatur ꝓpheta. ps°. 85°. di. Ibunt d virtute in virtutem: videbit̃ de⁹ deoꝝ in sion. Trāsūptiue in. c°. cū sanctā. de peni. di. 2ᵃ. Ad istā autem perseuerantiam sepe hortabat̃ frēs suos btūs Frācisc⁹ dicens illis. Magna promisimus frēs: sed maiora ꝓmissa sūt nobis: seruemus ista. Aspiremus ad illa. Breuis voluptas pena perpetua: modica passio: gloria ifinita: hec ille. Qui ergo ponit principium debet ponere et finē c°. nullus ep̄s. de ꝯse. di. pᵃ. Magis. n. delinqt qui īceptā causā dimittit qꝫ qui nūqꝫ ad causā venit. vt dicit̃ in autē. de litigi. col. 8ᵃ. O igitur religiosi q estis gl'iosi milites xp̄i debelligerātes cōtra mūdū carnē et diabolū: nō permittatis acies vras ab hostib⁹ cōfrigi. Uos aūt seculares ad campū dñi nr̄i Iesu christi currite et assūpto religiōis habitu in ei⁹ exercitu vos ascribi ꝓcurate.

G

Religio quoqꝫ est illa nauis de qua dr̃ Matthei. 8°. qꝫ ascendente Iesu in nauiculam secuti sunt eū discipuli eius. Religio enī naui assi-

milatur duodecim rationibus. Primo ratiõe re serationis. Quia nauis est clausa versus terrã: et aperta versus celum. Et ita religiosus ad terrena debet esse clausus: quia inquit Paulus. 2° ad Thi. 2° Nemo militans deo implicet se negocijs secularibus: et habetur etiam in. c°. eijciens. 88ª. di. Debet autem esse aptus contemplationi celestium: vt dicere possit cum Paulo. Nostra autẽ cõuersatio i celis est. Ad Philip 3°. Ideo ad Col. 3°. inquit edem apostolus. Si consurrexistis cum Christo que sursum sunt querite: non que super terrã. H

Secundo assimilatur religio naui ratione cadauerum abiectionis. Nam nauis non potest portare corpus mortuum. Et ideo cadauera in mari proijciuntur: quia nisi ita fieret et nauis periclitaretur et homines ibi existentes inficerẽtur. Et similiter religio non potest tollerare malos et q in religiõe incidit in peccatum mortale: nisi cito resipiscat: ab [illegible] apostatabit ac alios inficiet et destruet religionem. Et ipse in dies peior efficietur. Unde dicitur in collatiõib9 Joãnis cassiani. Nulla est peior bestia malo monacho. Et iõ si non se corrigit debet ab alijs separari. Scriptum est. n. in c°. resecande. 24. q. 3ª. Resecãde sũt carnes putride. Scabiosa a caulis repellenda est ouis ne tota domus massa et corpus ac pecora ardeant: corrũpantur putrescant et intereant. Nã vt ait Esop9 Morbida facta pecus totum corrumpit ouille. I

Tertio assimilatur religio naui ratione loci sibi congruentis siue rõne conseruatiõis. Nam nauis solida conseruatur in aqua. Cum aũt terrã tãgit frãgitur et dissoluitur. Et ideo bonus nauta cũ a littore seperatur q̃rit loca alta et magis profunda que põt. Quia quãto magis a terra fit longior tãto efficitur securior: euitãdo vndas et scopulos ac alia picula. Et similiter religiosus debet quãtũ põt se elõgare a mũdialib9 et in alto contemplationis eleuare: quia quãto magis fuerit a terrẽis occupatiõib9 elõgatus tãto erit de sua salute et conseruatiõe securior et quietior. Unde oportet seruare illõ Treno. 3°. Sedebit solitarius et leuabit se sup se. De diuina eni consolatione dicit vulgaris poeta frater nostri Jacopon9. Sola soleta chela trouai. Quã obrẽ debem9 quãtum possumus secundum deũ in monasterio pmanere et demorari: ac rarissime exire. Quia religiosus in monasterio conseruatur et cõsolidatur in oium virtutum pfectione. Quando autẽ terrenis inoluitur negocijs extra casum necessitatis: a deuotionis quiete resoluitur. Et ideo debet esse solitari9 a seculari b9. Unde dicitur monachus a monos grece: quod latie vnum significat et achos grece quod idẽ est quod tristis latine. 16ª. q. pª. c°. placuit el. 2°. Quare debet vitare hominum multitudinẽ. 15ª. q. pª. c°. si cupis. Nam sicut piscis extra aquam ita religiosus est extra cellam. vel monasterium. 16ª. q. pª. d. c°. placuit. K

Quarto assimilatur religio naui ratione consolidationis vel euacuationis. Quãuis eni nauis sit bene clausa: et omnia foramina obstrusa: tamen imperceptibili modo guttatim aqua subintrat: ita quod nisi sentina sepe euacuetur a qua tantũ cresceret aque quod submergeretur nauis. Et similiter in religione quãuis oia substãtialia obseruentur tamẽ nisi claudatur via peccatis etiã minimis: faciliter ad maiora peruenitur iuxta illud Augustini in q̃dam. s. Qui minima negligit: paulatim decidit in maiora. Tanta est eni humana fragilitas vt in aliqua peccata venialia quotidie corruat. Unde Prouer. 24°. dicit Salomõ. Septies in die cadit iustus et resurgit: quod etiã habetur in. c°. septies. de peni. di. 3ª. et Jacobi. 3°. dicitur. In multis offẽdim9 oẽs. Sicut ergo nauis quãdo habet ẽt minimũ foramẽ et nõ recluditur faciliter intrant aque magne et submergunt eam. Ita quãdo religiosus claudit ianuam venialibus peccatis faciliter igrediuntur mortalia. Et in hoc sẽsu loquitur Aug. quẽ refert magister i. 4°. sen. di. 16ª. dicẽs quod peccata venialia si collecta circa nos fuerint ita nos grauabũt et opprimẽt sicut vnũ graue pctũ. Que verba exponẽs Ricar. de media villa eadẽ di. ar°. 2°. q. 2ª. dicit quod multa pctã venialia nõ equalent vni mortali: quia deordinatio vni9 pcti mortalis plus põderat q̃ cẽtũ mile venialia simul. Sed verba Augustini itelligẽda sunt dispositiue: quia venialia disponũt ad mortalia: vel quia per multiplicationẽ in tãtum posset itẽdi volũtas quod gesceret in illa deordinatione sicut in fine: sed tũc eẽt mortale nõ veniale: hec ille. L

Quinto assimilatur religio naui rõne oneratõis. Nauis eni nõ debet esse nimis onerata ne suffocetur i aqua et demergatur. Et non solũ amoueri ab ea debet nimiũ põdus rerũ de se multũ grauiũ vt lapidũ: metallorũ et huiusmodi: sed ẽt pulueris et aliarũ rerũ de se leuiũ vel multiplicate facerẽt nimiã grauedinẽ. Similiter nauis nõ debet esse [illegible] mio exonerata vel alleuiata et vacua: quia vacillaret et periclitaretur. Et pariformiter i religiõe nõ debet religiosus nimis onerare carnẽ suã austeritatib9 et abstinẽtijs ne ifirmetur et deficiat a pũa: nec debet eam sine mortificatione et penitẽtia dimittere ne lasciua efficiatur. Sed debito modo maceratur. Ait n. Ugo de scõ victore: quod carnẽ suã. s. modũ affligit ciuẽ suum occidit. Si plus q̃ expedit alimentis reficit: hostem nutrit. Sic ergo est nutrien-

da vt seruiat: ⁊ sic do mãda vt nõ superbiat. Nõ debet etiã religiosus nimis esse oneratus exterioribus curis nõ solũ pernitiosis: sed nec etiã imperti nẽtibus ⁊ vanis. Nec occupari debet i exercitijs nimis grauib⁹ ⁊ spũm deuotionis extinguẽtib⁹: vel ad dissolutionẽ aĩam trahẽtibus. Et nõ debet se intromittere nisi vbi est euidens necessitas aut vtilitas in negocijs secularibus. Ait enim Ambrosius in ſmone de morib⁹ ⁊ vita honesta. Qui curis terrenis se implicat a dño se separat. Nemo potest amplecti dei grãm simul ⁊ mũdi. Difficile est celestib⁹ curis ⁊ terrenis pariter insistẽ. Et iõ tanq̃ mortuus ⁊ sepultus nullã habeas curã de seculo: ⁊ omni terreno te ꝑua negocio: hec ille. Itẽ in.c°. addicimus. in fi. ⁊ in.c°. de pñitum. ⁊ in.c°. monachi. el.2°.16ª.q.pria. Prohibent̃ monachi causas ⁊ negocia secularia exercẽ nisi pro monasterio ⁊ cũ licẽtia abbatis sui. Unde dĩ q̄ monachus frequẽter loquẽs d̃ pecunia magis dicẽdus est institor q̃ monachus.c°. si cupis. eadem. q. ⁊ causa. Nõ debet tamẽ esse totalr̃ ociosus: sed semper in bonis opibus se exercẽ ⁊ ꝟtuose ac prudenter occupare. Unde in.c°. q2 tua.12ª.q.pª. ꝑcipit̃ religiosis vt diuinis officijs inuigilent. Et in.c°. nunq̃. de cõse. distĩc.5ª. dĩ. q̄ nunq̃ debet monachus ocio vacare: sed semper oꝛonibus lectionibusq2: vel opis exercitio operã dare. Et ideo sanctus Frãciscus in regula sua ait suis fr̃ibus. Fratres illi qbus grãm dedit dñs laborãdi: laborẽt fideliter ⁊ deuote: ita q̄ excluso ocio aĩe inimico scẽ oꝛonis ⁊ d̃uotiõis spũm nõ extinguant cui debẽt cetera tpalia desuire. M

SExto assimilat̃ religio naui rõne obeditõis. In naui enim oẽs obediũt gubernatori. Et licet aliquis ibi sit i sciẽtia vel dignitate magnus ⁊ honorabilis: nõ tamẽ dedignat̃ ad eius pedes sedere. Et similiter i religiõe licet sit aliqs magn⁹ generositate vel sapia: tamẽ nõ vĩ dedignari prelato subici licet idiote ⁊ vilis: sicut hortat̃ Paul⁹ ad Hebre.13°. Nõ.n. d3 religiosus considerare qs sit ei⁹ ꝑlatus: sed eũ cui⁹ officio fungit̃.s. btm̃ Franciscũ vel aliũ scm̃ regule sue istitutoꝛẽ: ⁊ eu3 pro cui⁹ amore se fecit subditũ.s. deum. Sicut ergo i naui cũ patronus aliquid ꝑcipit faciendum puta ut elleuent̃ vella vel trahat̃ chorda: oẽs ꝓtinus exurgũt ⁊ dimittũt dormitionẽ ⁊ cibũ: ac sine moꝛa obediunt ei: ⁊ dicũt. Factũ est. Et si patronus aliquẽ ociosũ reperiẽs ꝑcutit eũ: ⁊ mensurat sup humeros ei⁹ virgã triũ brachioꝝ quã tenet i manu discurrẽdo p nauẽ: nullus cõtra eũ isurgit et si sit magni status. Nec dicit. Cur me percusisti? Ita debẽt se habere religiosi cu3 prelato suo: nec ꝯtra eius correctiões murmurare: sed ipsius mãdata ad plenũ obſuare. Et ꝓpea inq̄t beatus Frãcisc⁹ in regula sua. Recordent̃ fr̃es q̄ ꝓp deũ abnegauerũt ꝓpas volũtates. Sicut.n. Exo.20. dicit de⁹. Memento vt diẽ sabbati sctifices. Nõ ſbũ memẽto apposuit huic ꝑcepto: ⁊ nõ alijs: q2 vt ait Nic. de lira ibidẽ. Qui bñ sctificat festũ: ſuabit oĩa alia mãdata. Ita ipẽ scũs Frãciscus ꝑcepto obediẽtie addidit recordent̃ fr̃es ⁊c. Q2 q bñ abnegauerit ꝓpriã volũtatẽ: ⁊ pfecte ſuauerit obediẽtiã: oĩa alia ꝑcepta regule sue obſuabit. N

IN naui etiã lic3 aliqñ repiant̃ aliq qui ex̃ nauim erãt capitales inimici: tñ ibi morant̃ insimul i magna pace ⁊ vnione. Et iõ septio religio assimilat̃ naui rõne que dĩ habitãtiũ vnionis: q2 existẽtes in naui sũt vnanimes ⁊ simul ꝯcoꝛdant in oĩb⁹ que ꝑtinẽt ad ꝯſuationẽ ipsi⁹ nauis: laborãdo ⁊ ꝑcauẽdo ꝑiculis ac grauamina poꝛtãdo. Et silr̃ oẽs religiosi debent esse vnanimes: iuxta illud Act.4°. Multitudĩs aũt credentiũ erat coꝛ vnũ ⁊ aĩa vna. De quo Dauid ps°.132°. ait. Ecce q̃ bonũ ⁊ q̃ iocũdũ habitare fr̃es in vnũ. Et Aug. in quodã ſmone ad heremitas inq̄t. O q̃ bonũ: o q̃ diuinũ: o q̃ iocũdu3 est habitare fr̃es in vnũ: ut vnũ sit coꝛ: vna volũtas ⁊ forma viuẽdi. Nã diabolus in illã domũ vel mẽtem ĩtrat̃ nõ põt in qua charitas dñat̃. Debẽt aũt habitare simul ꝑ̃io quantũ ad idẽ domiciliũ: q2 Eccl°.4°. dĩ. Meli⁹ est eẽ duos simul q̃ vnũ solũ ⁊c. Sũt eni q̈ttuoꝛ gña hoĩu3 libẽter in societate morãtiũ: sc3 negociãtes qui ad inuicẽ emolumẽta acqrũt. Et iõ in ꝑdicto c°. subdit̃. Hñt.n. emolumẽtũ [illegible] cietatis sue. Itẽ itinerãtes q auxiliũ sibi mutuo ꝑbent. Et iõ dĩ ibidẽ. Si vn⁹ ceciderit ab alio fulciet̃. Item preliãtes: q2 simul ꝯiuncti meli⁹ hostibus resistũt. Et iõ addit̃. Si qspia3 ꝑualuerit cõtra vnũ: duo resistẽt ei. Item doꝛmiẽtes: q2 tpe frigoris mutuo a se frigus expellũt. Et ideo subdit̃. Si doꝛmierint duo fouebunt̃ mutuo. Serui aũt d̃i sunt negociatores ei⁹. Et ideo libẽter insimul d̃bẽt cõmorari: q2 vnus ab vno per bonũ exemplũ acqrit humilitatẽ ab alio castitatẽ. ⁊c. Item sunt itinerãtes: idest ad celestẽ p̃ria3 festinantes. Et ideo si vn⁹ cadit: alij suis oꝛonibus ⁊ exhortationib⁹ eũ subleuare festinãt. Itẽ sunt prelîãtes: ⁊ ideo ꝯtra demones forti⁹ inualescũt qui tãtũ singulare certamẽ desiderãt: sicut desiderabat golias philiste⁹ ꝑmi Re.17°. Itẽ sunt doꝛmiẽtes: idest i lecto ꝯtẽplatiõis quiescẽtes. Et iõ qñ sunt plures inuicẽ se inflãmãt. O

SEcũdo debent religiosi habitare in vnũ quãtum ad affectũ ⁊ amoꝛẽ: moꝛe boiu3 nõ se

rarũ que adinuicẽ pugnãt aut propter cibũ quã/do nõ delicioſe paſcuntur: aut ꝓpter domiciliũ quia in magnis domib⁹ nõ collocant: aut propter libidinem dñandi ſi ad ſlatiões nõ promouent. Boni aũt religioſi ſicut ſunt vniti habitatiõe: ita ꝫ mentis dilectiõe. Iũgit enim ipa religio hoies diuerſarũ cõplexionũ. Iſa.xj°. Habitabit lupus cũ agno ꝫ pardus cũ edo accubabit. Quidã enĩ inſtar lupi vident nãliter eſſe feroces. Quidã vero inſtar agni nãliter mittes. Alij inſtar pardi nãli/ter aſtuti. Alij aũt inſtar edi nãliter vident inge/ti. Sed iſtas diuerſas cõplexiones amor dei vnit. Cõiungit enim hoies diuerſarũ ꝓuinciarũ ꝫ natu rarũ. Iſa.65°. Lupus ꝫ agn⁹ paſcent ſimul. Leo ꝫ bos comedent paleas. Siue enĩ ſint multũ au daces vt lupi: ſiue parũ vt agni. Siue nobiles i/ſtar leonũ: ſiue ignobiles inſtar bouũ: oẽs debent vti eodẽ genere ciboꝝ. Et vnus nõ debet ſupabũ dare illo quo alius indiget. Et eadẽ quãtitas dꝫ dari minori que ꝫ maiori. Si tamẽ omnes equa/liter ſunt ſani ꝫ fortes. Quia ſi vnus eſt ſanus ꝫ fortis: ꝫ alius dbilis: nõ eſſet equum ꝙ fieret ſors equalis. Unde Aug. in regula ſua dicit. Nõ eq̃li ter oibus: q2 nõ equaliter valetis oẽs: ſed potius vnicuiqꝫ ſicut ei opus erit. Cõiungit etiã religio hoies diuerſaꝝ etatũ. Iſa.xj°. Uitulus leo ꝫ ouis ſimul morabunt: ꝫ puer paruulus minabit eos. Per vitulũ aũt intelligunt iuniores: iuxta illud Iere.31°. Caſtigaſti me dñe ꝫ eruditus ſum qua ſi iuuẽculus indomitus. Per ouẽ que hꝫt pa/latũ obſcurum intelligunt ſeniores. Per leonẽ vero robuſti ꝫ fortes qui ſepe ĩ vno monaſterio pa cifice morant: ꝫ prelat⁹ iuuenis eis ꝑficit. [illegible] ideo Aug. ſup predicta vba. Ecce ꝙ bonũ ꝛc. ait. Iſtõ verbum velut dulcis ſonus ꝫ ſuauis melodia toti orbi notiſſimũ: vt tuba ſpũs ſancti diuiſos corpo re ꝯgregauit in vnũ: ꝫ monaſteria plurima pepe rit. P

Est aũt ſciendũ ꝙ tria ſunt que faciunt mo nachũ perfectũ: ſcilꝫ vite bonitas. Et ideo di cit. Ecce ꝙ bonum. Et mẽtis iocũditas. Et ideo addit. Habitare fratres in vnũ. Quando autẽ in ipa religione eſt bonitas: ſanctitas: ꝫ vnitas: tũc ipa religio eſt deo gratum habitaculũ: iuxta illud Prouer.12°. Habitacula iuſtoꝝ bñdicent ſcilicet a deo. Eſt etiam angelis magnũ ſolacium pſalmiſta dicente. Preuenerũt ꝓncipes: idest an geli cõiũcti pſallentib⁹: idest religioſis deũ laudã/tibus. In medio iuuẽcularũ: idest feruentiũ aiaꝝ tympaniſtriaꝝ: idest corpoꝝ mortificatoꝝ. Eſt q2 homini magnũ preſidiũ. Prouerbio.18°. Frater qui iuuat a fratre quaſi ciuitas firma. Eſt autem diabolo magnũ tormentũ. Unde de cõgregatione religioſoꝝ dici põt illud Cañ.6°. Terribilis vt ca ſtroꝝ acies ordiata. Iocũditas ꝟo ĩ religiõe cauſa tur a grata ſocietate. Eccl.25°. In tribus bñpla/citum eſt ſpũi meo que ſunt probata corã deo ꝫ hoibus. Cõcordia fratrũ: amor ꝓximoꝝ: vir ꝫ mulier ſibi bñ cõſentiẽtes. Tũc nãqꝫ eſt grata ſo cietas quando fr̃es exterius inter ſe habent cõcor diam ꝫ pacificã cõuerſationẽ: ꝫ intus habẽt ve/ram ꝫ nõ fictã dilectionem. Et ideo dĩ. Cõcordia fratrũ ꝫ amor proximoꝝ. Et quando prelati ha/bẽt ad ſubditos ſuos magnã beniuolentiã. Et ſub diti ad prelatos verã obedientiã. Et ideo ſubdit. Uir ꝫ mulier ſibi bene cõſentiẽtes. Per virũ .n. intelligit prelat⁹ qui debꝫ ſubditos ſuos docere legẽ. Et per mulierẽ intelligit ſubditus qui debet prelato ſuo humilr obedire. Unitas aũt in religione cau/ſat ex eo ꝙ materia diuiſionũ inde aufert. Diui/ſiones enim ꝫ diſcordie cauſant ex auaricia ꝓme ad Thi.6°. Radix oĩum malorum eſt cupiditas. Itẽ ex ſuperbia. Prouer.13°. Inter ſupbos ſemꝑ iurgia ſunt. Item ex carnali ꝯcupiſcẽtia. Iacobi 4°. Unde bella ꝫ lites in vobis? Nõne ex concu/piſcẽtijs veſtris que militãt in mẽbris vr̃is? In re ligione aũt eſt votum obediẽtie. Et ideo nõ debet ibi eſſe diuiſio ex radice ſupbie. Eſt etiã votũ ca ſtitatis. Et ideo nõ debet ibi eſſe diuiſio ex radice carnalis cõcupiſcẽtie. Itẽ in ea eſt votũ pauperta tis. Et ideo nõ debet ibi eſſe diuiſio aliqua ex radi ce auaricie. Q

Octauo aſſimilat religio naui rõne cibatio nis. In naui enĩ nõ reqrit cibus vel pot⁹ delicatus: ſed neceſſari⁹. Nec lata mẽſa ſed arta. Naute enim ſepe pane biſcocto ꝫ aqua ſunt cõ/tẽti. Et pariformiter in religione non debẽt queri delicata cibaria: ſed neceſſaria: non lata ſed arta. Et idem dicẽdum eſt de veſtitu ꝫ religiõe: q2 arta ẽ via que ducit ad vitam. Matthei.7°. Et iõ dice bat Paulus pᵉ. ad Thimo.vi°. Habẽtes alimẽ ta ꝫ quib⁹ tegamur: his cõtẽti ſum⁹. R

Nono religio equiperat naui rõne ſituatõis. Nauis enim in ꝓncipio ꝫ in fine eſt ſtricta: ſed in medio eſt lata. Et ſilr vita religioſa in ꝓn/cipio videt ſtricta ꝫ arta propter inexperientiã ꝫ tẽtationũ frequẽtiam. Ut enĩ ĩqt Grego. de va/nis mũdanis. Diabolus illos tẽtat negligit quos quieto iure ſe poſſidere ſentit. Sed cũ ad religio/nẽ tales veniũt volẽtes aiam ſuã de manu diaboli ca liberare ꝫ eripere: ac ad deũ pro ipſi⁹ aie recu/peratiõe ĩterpellare: demones volẽtes poſſeſſionẽ ipſam retinere: ſe opponũt: ꝫ omni via qua poſſũt illos impedit conantur. Talis quoqꝫ vita in fine videt ſtricta: ꝫ

videt stricta:qr iste religiosis grauiores diabolus tentatiões igerit cũ eos morti appropinquare cõspicit ut ait Gre. Jtẽ ẽ stricta propter strictã rationẽ reddendã.2ª ad Cor.5°. Oẽs vos manifestari oportet ante tribunal xpi:ut recipiat vnusquisqz prout gessit in corpore:siue bonum siue malũ. Jn medio aũt ẽ lata propter charitatẽ diffusaz. Ad Roma.5°. Charitas dei diffusa ẽ in cordibus vestris. Vñ psalmista ait deo. Viã mãdatoꝝ tuoꝝ cucurri cũ dilatasti cor meum.

S

Decimo assimilat nauí religio rõne fabricatiõis. Nauis.n.propter istum finem fabricat ut hominẽ per pelagus ad portum pducat. Et similiter religio ideo est instituta ut hominẽ i pelago huius seculi fluctuãtem:ad portum pfie celestis adducat. Et sicut hõ in naui existẽs dormiendo:comedendoqz z qescendo semp vadit ad portum. Sic verus religiosus dormiẽdo vadit ad celũ. Nam ſm Gregoriũ somnꝰ sãctoꝝ nõ vacat a merito. Jdeo.n.dormiũt ut ad laudandũ deũ fortiores assurgãt. Jmo z ipsa sanctorũ somnia aliqñ sũt meritoria dicente deo psalmista. Reliquie cogitatiõis diẽ festũ agent tibi. Reliquie.n.cogitationũ sunt somnia q̃ sanctis viris accidunt ex bonis meditationibus quas vigilando habuerunt. Que qdem deo faciunt magnum festũ. Similiter comedẽdo vadũt ad celũ. Jdeo.n.comedũt ut sint fortiores ad seruiendũ deo.pª ad Cor.x°. Siue manducatis:siue bibitis oĩa in gloriam dei facite. Similiter qescendo vadunt ad celũ. Jdeo.n.qescũt ut sint fortiores ad laborandũ. Sicut.n.mali vtuntur sua fortitudine ad malũ:iuxta illud Jsa.5°. Veh qui potẽtes estis ad bibendũ vinũ zc. Sic boni ea vtuntur ad bonũ. Et ideo dicebat psalmista deo. Fortitudinẽ meã ad te custodiam.

T

Undecimo assimilat religio naui rõne gubernationis. Nauẽ.n.regit z gubernat nauclerus a posteriori. Pars autẽ posterior hominis ẽ mors. Nauclerus vero ẽ meditatio mortis q̃ habẽt quasi cõtinue veri religiosi. Clamat igit iste nauclerus ad auaros ne ament diuitias: qr nõ portabunt inde nisi vilissimũ saccũ psui super cutẽ meã. Clamat ad voluptuosos ut dimittant delitias:qa eorum caro cito erit cibus verminꝫ. Job.21°. Simul i puluere dormient z vermes operient eos. Clamat ad superbos ut dimittant ambitiones suas:qr illi q volunt eleuari sup alios p elationẽ:cito bestie sup eos ascẽdent p cõculcationẽ. Eccl.x°. Cũ moritur hõ hereditabit serpentes:bestias z vermes.

V

Notandũ aũt q̃ istã nauez quattuor vẽti tẽtationũ ipellũt z agitãt. Nã quosdam religiosos exagitat vanagloria. Et iste est vẽtus qui flat ab oriente:quando.s.hñt vanãgloriã: aut [illegible] sũt orti de magno genere:aut qr habẽt lumẽ magne sciẽ:aut qr sunt in aliqua magna plationẽ. Quosdaz exagitat carnalis cõcupiscẽtia. Et iste est ventus qui flat ab occidente: idest a carne q̃ quotidie tendit ad occasum:et istum ventuz valde timẽt ſui dei. Quosdam exagitat auaricia: z iste est ventus q flat a meridie.s.auster terrene psperitatis. Quosdã vero exagitat accidia:z iste ẽ vẽtus q flat a septẽtrione.s. aquilo frigiditatis. Jdest accidie z torporis:siue vẽtus aduersitatis z tribulationis. De qbus vẽtis exponi põt illud Dañ.7°. Videbã i visione noctis. Et ecce quattuor vẽti pugnabãt i mari magno. Et illud Mathei.8°. Et ecce motus magnus.s.ventoꝝ: factus est in mari:ita ut nauicula operiretur fluctibus. Erat enim ventus contrarius eis. Quod etiã habetur Marci.6°.

X

Jmminẽte igitur tẽpestate tentationis quattuor facere debet tẽtatus. Primo proiicere onus.s.cupiditatis z peccatorum iuxta illud ad Hebre.12°. Deponentes omne pondus z circũstãs nos peccatũ zc. Vñ di Jone.pº. Miserunt vasa que erant in naui in mare ut aleuiaret nauis. Secũdo vellũ elationis debet deponere: z i imo humilitatis manere:qa vẽti celsa exagitant z infima nõ inquietãt:iuxta illud Ouidij. Perflant altissima venti zc. Et Oratius in odis liº. 2°.ait. Sepius ventis agitat ingens Pinus: et celse grauiore casu decidunt turres:feriuntqz sũmos fulgura montes. Et Chriso.dicit q̃ rami q in alto sũt sepe a ventis frangunt. Qui autẽ sũt i imo securi cõsistũt. Sicut ergo iminente tẽpestate exclamat patronus nautis di. Calate [illegible] vel le. Jta ego dico oĩbus superbis illud pª. Petri 5°. Humiliamini sub potenti manu dei. Ait.n. propheta psalmo.134°. Custodiens paruulos dominus: humiliatus sum z liberauit me. Tertio anchoram spei debet in deum figere. Ad Hebre.6°. Confugimus ad tenendã propositã speꝫ quam sicut anchoram habemus tutã z firmaz. Quarto ad deum z sanctos debet refugere:sicut legitur Mathei.8°. q̃ cũ discipuli essent in periculo naufragij dixerunt domino Jesu. Domine salua nos:perimus. Et Matthei.14°. dicit q̃ Petrus cũ cepisset mergi exclamauit dicens. Domine saluũ me fac. Et cõtinuo Jesus extẽdẽs manũ apprehendit illum zc.

Y

Duodecimo assimilat̄ religio naui ratione baiulatiōis siue deportationis. Nā nauis baiulat ꝛ portat diuersas merces .s. viles ꝛ ꝑciosas. Et i ea sūt multa exercitia. Et similiter in religione diuersa sūt officia. Et sicut oēs q sūt in naui ditātur de mercib⁹ ei⁹ tā vilib⁹ ꝙ̄ ꝑciosis veniunt ad portū ita in religiōe oēs bene faciētes officia sua tā vilia ꝙ̄ honorabilia cū maximo ꝑmio ditātur i celesti regno: si vsq3 i finē ꝑseuerāt. Et iō de religiosis pōt dici illud Job. 9°. Quasi naues poma portātes. Et de religione dici pōt illud Prouer. vl°. Facta est quasi nauis istitoris de longe portans panem suū. Sicut etiā si nauis periclitetur magis damnificantur qui sunt i naui: ita illi q male cōuersantur in religione mai⁹ interitū recipiunt in inferno. Ad quod facit cm. si Paulus. 32ª. q. 5ª. Unde dicit Augu. i c°. quantūlibet. 47ª. di. Religiosi deficientes sunt pessimi perseuerantes optimi. Accedite ergo o iuuenes non coniugati in istam nauiculam religionis: si vultis peruenire ad portum salutis. Z

Hoc autē debetis facere tribus rationibus. Prima aūt ē cessationis. In religione eni meli⁹ pōt qs abstinere a vicijs: ꝛ virtutib⁹ isudare ꝙ̄ in seculo. Et hoc ꝓbat̄ ꝑ illā regulā vulgarē: ꝙ cessante cā cessat effectus. 2°. Phisi. ꝛ. 2°. de genera. ꝛ. c°. cū cessante. de appel. ꝛ. c°. cū infirmitas. de peni. ꝛ re. Cause autē propter quas in seculo tot peccata cōmittuntur. Licet sint multe tamen octo inter alias principaliores existūt ad quas alie reducuntur. Prima ē nimia comestio potatio ꝛ dormitio: ac plumaꝝ sensualitas. Unde Franciscus petrarcha i suis triūphis ait. La golla el somno e le ociose piume Hano dal mundo ogni virtu sbandita. Secūda ē ocium quod ſm Bernardū in quodā sermone: ē mater omnium vicioꝝ: ꝛ nouerca virtutū. Tertia ē cōuersatio cū mulieribus. Unde Hiero. i testamēto suo inquit. Ego iudico ꝙ si cū viris femine habitauerint viscariū diaboli nō deerit. Si alligauerit qs ignem in sinu suo: vestimenta ei⁹ non cōburet̄? Aut siquis ambulauerit super carbones ignis pedes suos nō cōburet? Ideo Eccl. 9°. di. Auerte faciē tuā a muliere compta: quia propter speciem mulieris multi pierunt. Quarta causa est locutio ꝛ auditio de rebus viciosis ac ꝓuocantibus ad peccata. Unde Ambro. in sermone d̄ moribus ꝛ vita honesta ait. Uanus sermo cito polluit mentem. Et facile agitur qd̄ libenter auditur. Quinta cā ē mala societas. psalmo. 17°. Si cum bono bonus eris. Si cū peruerso peruerteris. ff. quid ergo. ff. de edil. edic. ꝛ in. §. cogitandum. i si ne. in autē. de mona. Unde Ambro. ait. Periculosum est cum his qui male viuunt sociari. Melius est malorum odium ꝙ̄ consortium. Et ideo socios tibi bonos coniunge. Quia si fueris socius conuersationis: eris et virtutis. Ecclesiastici quoq3. 12°. dicitur. Qui communicauerit superbo induet superbiam. Sexta causa est administratio rerum temporalium: de qua Ambro. vbi. s. ait. Null⁹ sine peccato terrenas res administrat. Ualde rarum est ut qui diuitias possidet ad requiem tendat. Septima causa est obliuio dei psalmo. 9°. Non est deus inconspectu eius: inquinate sunt vie illius in omni tempore. Octaua est mala dispositio ꝛ incontritio. De qua iquit Hiero. ad Fabianum diaconē. Nihil tam repugnat deo sicut cor impenitens: hoc solum crimen ē qd̄ veniam consequi non potest. Et super Isaiam idem ait. Nihil sic offendit deum sicut erecta ceruix post peccata: ꝛ ex desperatione contemptus. A

Hec autem cause peccatorum communiter cessant in religione: ut patet intuenti vitam religiosam que penitus est sequestrata a predictis. Unde boni religiosi semper seruiunt deo: ac si essent coram eo presentes facie ad faciem. Et ideo verificatur illud psalmi. 15. Prouidebam dominum in conspectu meo semper: quoniam a dextris est mihi ne cōmouear. Et licet aliquando in religione reperiantur aliqui implicati in predictis causis peccatorum. c°. quantumlibet. 47ª. di. Tamen in communitate cessant. Et ideo cum vnus casus non faciat regulam. Et vis singulare non sit trahendum ad consequentiam. l. quod vero contra. ff. de legi. loquēdo de communitate religiosorum dico ꝙ cessante in eis causa effectiua peccati cessabit etiam effectus. Et ideo sicut seculari est magna difficultas abstinere a peccatis mortalibus quia moratur in medio causarum peccati. Unde in communi prouerbio dicitur. Chi sta nel molino piglia de la farina. Et qui in medio fornacis ardentis moratur: non potest non sentire calorem. Ita e contrario: religioso est facillimum abstinere ab omnibus peccatis mortalibus: quia est abdicatus ꝛ sequestratus a causis omnium peccatorum: ꝛ est positus in paradiso terrestri sancte religionis ꝛ potest dicere ꝙ habet arram paradisi. Unde religio ut supra diximus dī quasi regis visio. Cū religiosis enim habitat d̄us. Nā si vbi duo vel tres congregati fuerint in medio eius: ibi est in medio eoꝝ Mat. 18°. Quāto magis vbi ē tāta seruoꝝ dei cōgregatio? Ideo sancta religio figuratur per illā scalā quā

vidit Jacob Gen.28°. stantez super terrã: sed cacumine suo vsqz ad celũ pertingentẽ. Per quã ascendebant ⁊ descendebant angeli. Cui scale dominus inherebat. Unde ait. Uere dñs est in loco isto. Et non est hic aliud nisi domus dei: ⁊ porta celi. Bernardus quoqz in meditationibus suis inquit. Ad religionẽ vocari est ab inferni porta reuocari ad portã paradisi adduci. B

Secundo debetis intrare religionez ratione maioris meriti ⁊ remunerationis. Maius enim meritũ acquirit religiosus p quecũqz opa sua: qȝ secularis faciens eadem opa. Et hoc probatur Primo ratione vocationis. Secundũ .n. omnes theologos in .4°. di.38ª. marie Ric. ibidem ar.6°. q.2ª. ⁊ canonistas in .c°. licet de voto. ⁊ ibi glosa ⁊ Tho.2ª.2e. questione 88ª. arti .6°. ⁊ sanctum Bernardinum in suo dialogo de religione. Maius est meritũ facere alqd boni ex voto sicut faciũt religiosi: qȝ sine voto sicut faciũt seculares. Et dimissis multis rõnibus per prefatos doctores adductis ad probandã hanc veritatem. Etiã potest probari sic. Qui facit duas voluntates dei magis merel̃ datis paribus: qȝ qui vnaz solam facit: quia duo vincula magis ligãt: qȝ vnum vt notal̃ in .§. penul. in auten. de ꝯsan. ⁊ vte. fra. ⁊. §. si verbo. insti. de adop. ⁊. l. fi. C. de edic. diui. adri. tol. Sed ille qui facit aliquid boni ex voto implet duas voluntates dei .s. in vouẽdo ⁊ reddendo qd vouit. Cum dicat dñs per ꝑphetam. ps°.55°. Uouete ⁊ reddite domino deo vestro: oẽs q i circuitu eius affertis munera. Ille autem qui facit aliquid sine voto: soluz implet vnam voluntatẽ dei in benefaciendo. Ergo non tantũ meretur. Itẽ glosa super dicta verba. Uouete ⁊c. ait: ꝙ vouere est consilij diuini: sed deus non consuleret nisi melius ⁊ perfectius bonũ ac maioris meriti: ergo ⁊c. Et predictis non obstat si diceretur: ꝙ in necessitatibus nemo liberalis existit .l. rem legatam. ff. de adi. lega. Et ꝙ nulluz est bonũ nisi voluntariũ. c°. presens clericus. 20ª. q.3ª. Unde Paulus.2e. ad Cor.9°. inquit. Unusquisqz prout destinauit in corde suo: non ex tristitia aut ex necessitate. Hilarem .n. datorem diligit deus. Ex quibus videl̃ ꝙ secularis qui sponte ⁊ sine aliqua voti obligatione vel necessitate facit aliqd bonũ: magis mereatur qȝ religiosus illud faciens coactus necessitate ⁊ obligatione voti.

Quia respõdetur ſm Ric. vbi supra ꝙ predicta de necessitate: intelliguntur de necessitate coactionis ⁊ violentie: ⁊ de illa ad quã quis deuenit cõtra vel preter voluntatem suam. Non aũt de illa ad quam voluntarie peruenit ſm voluntatem ⁊ consilium diuinũ: vt rem ei magis gratam faceret sicut est in proposito nostro: quia talis necessitas auget meritum. Unde Aug. in epistola ad Armentariuz ⁊ Paulinam ait. Felix necessitas que ad meliora compellit. Et loquitur de necessitate voti explẽdi. Preterea verus religiosus oĩa opera sua facit per obedientiã: vt infra dicetur. Obedientia vero perfecta ⁊ vera ac necessaria bono religioso est voluntaria ⁊ hilariter facta vt patuit supra ſmone.9°. huius partis: parte.2ª. Illa.2ª. ergo omnia q̃ verus religiosus facit sũt voluntaria dupliciter. Primo ratione voti voluntarie emissi: propter qd oĩa facta dicuntur voluntaria: quia talis religiosus se voluntarie obligauit per votum ad illa peragenda. Secũdo ratione ipsius actus tunc voluntarie facti: ⁊ executioni demandati: vt votũ ipsum obseruetur. Et ꝯsequenter opera religiosoꝝ hac ratione dici possunt magis voluntaria qȝ opera seculariuz: ⁊ idõ magis meritoria. Secũdo non obstat si quis dicat ꝙ bonũ tanto est melius quanto cõius est: ⁊ quanto pluribus ⁊ magis prodest. 3°. Topi. ⁊. p°. Ethi. Sed status secularis habet plura exercitia virtutum que non potest habere religiosus. Et pluribus prodest: ⁊ cõitatibus vtilis est. Religiosus vero sibi soli. Nã seculares maxime diuites facere possunt pietatis ⁊ charitatis opa: que nõ possunt facere religiosi nihil habentes. Si multa seculares suis consilijs ⁊ gubernationibus regunt mundum ⁊ tenẽt patrias in pace: sicut principes ⁊ doctores ac milites: ⁊ defendunt orphanos ac vi oppressos: atqz cunctis administrãt iustitiam: ⁊ multa huiusmodi peragũt que nõ faciunt religiosi. Dicit aũt Paulus.2e. ad Cor.9°. Qui parce seminat: parce ⁊ metet. Et qui seminat in benedictionibus: de benedictionibus ⁊ metet. Ergo ⁊c. Quia respõdetur ꝙ imo etiam religiosus per eadem opera meretur sicut secularis: quia donat deo cor ⁊ affectum sicut secularis donat rem. Deus enim cor interrogat nõ manum. 14ª. questiõe. 5ª. capitulo. si quid. Nec considerat quid fiat: sed quo animo fiat. 15ª. q. 6ª. c°. p°. in fine. Preterea religiosi suis confessionibus ⁊ predicationibus atque orationibus sunt causa ut omnia predicta bona opera fiant in mundo: ⁊ ꝙ vicia relinquantur. Unde orante Moyse vincebat populus israel hostes suos quo desistente a prece perdebat: ut habetur Exodi. 17°. Ut enim inquit Augustinus in libro de salutaribus documentis: per orationes sanctorum ⁊ seruoꝝ dei omnia nobis vtilia tribuuntur a dño: ⁊ cuncta noxia fugantur. Sicut

ergo qui causam mali dat: ipsũ malũ fecisse vide
tur. c°. si culpa. de iniu. ⁊ dam. da. ⁊ l. qui occidit.
§. in hac. ff. ad legem aqui. Ita religiosi q predi/
ctoꝝ bonorũ causa sũt: ipsa bona facere censent̃
arguendo a cõtrario sensu: per legem primam. §
huius rei. ff. de offi. eius cui man. est iuris. Imo
omnia bona que particulariter faciunt munda
ni: generaliter censentur facere religiosi. Non ob
stat tertio si dicatur ꝙ cũ virtus sit circa bonum
⁊ difficile. 2°. Ethi. quanto difficiliꝰ est beneface/
re ⁊ abstinere a peccatis in seculo ꝙ̃ in religione
tanto est virtuosius ⁊ consequenter magis meri
torium: qꝛ respondet Ric. vbi supra ꝙ illa diffi/
cultas benefaciẽdi ĩ qua quis voluntarie se po/
nit nõ auget meritũ: nec facit opus magis vir
tuosum: nec de ipsa ĩtelligit philosophus: sed de difficul
tate nõ procurata. Imo est oppositũ: quia quan
to magis quis procurat facilitatẽ bene operãdi
⁊ fugiendi vicia: ⁊ euitat difficultatem ac pericu
la: tanto magis meretur. Secularis ergo spõ/
stat in seculo in quo nouit difficultatem bene
operandi ⁊ euitandi peccata ⁊ pericula multa:
de quibus loquit̃ Paulus 2ª. ad Cor. xj°. dicẽs.
Periculis fluminum: periculis latronum ⁊c. nõ
magis meretur ꝙ̃ religiosus: qui elegit viam se
curiorem. Nam sicut tutius est esse in portu ꝙ̃ ĩ
medio pelagi: sic securius est esse in religiõe ꝙ̃ i
seculo. Ad predicta ẽt addi põt illud qd̃ dĩ. Ec/
cle. 3°. Qui amat periculũ peribit in illo. Et illõ
qd̃ dicũt iura. s. ꝙ illi nõ succurritur q se ĩ neces/
sitate posuit. l. si mulier. ĩ prin. ff. qd̃ me. cau. ⁊ l. si
fideiussor. §. si necessaria. ff. q satisda. co. Et pdi/
cta cõfirmant̃ p argumẽtũ Ricardi vbi supra q
ait: ꝙ cũ deꝰ acceptet opus pp operantẽ: quanto
operãs ẽ ad eiꝰ seruitium specialius dedicatꝰ: tã
to magis deo sũt accepta eius opa. Talis autez
ẽ religiosus. Ergo ⁊c. Item dicit ꝙ opus tanto ẽ
maioris virtutis ac magis meritorium: quanto
est imperatum a superiori virtute: sed votum est
est actus latrie: ergo opus ab eo imperatum:
est maioris meriti: ꝙ̃ non imperatum. Et cõse/
quenter cõcludit̃ ꝙ maius premiũ cõsequitur
faciẽs aliqd ex voto ꝙ̃ sine voto. Ideo dicit An
selmus in li°. de similitudinibꝰ ꝙ sicut maiꝰ est
donũ si aliqs donet totam arborem cũ fructibus
imperpetuũ nascituris: ꝙ̃ si retineret in se domi
niũ arboris: ⁊ solũ donaret fructus annuatim.
Ita maius donum: ⁊ cõsequenter maius meri/
tũ est donare deo corpus ⁊ animaz cũ omnibus
operationibꝰ futuris sicut faciunt religiosi: ꝙ̃ so
lũmodo aliquas opatiõ es seruato dñio proprie
volũtatis sicut faciunt seculares.

Secũdo ꝓbatur idẽ rõne abnegatiõis. Un
de probo ꝙ religiosus in qualibet minima
operatione sua: etiã dormiẽdo: comedẽdo: ⁊ quie
scẽdo magis meret̃ ꝙ̃ secularis etiã si totum mũ
dũ ꝓ amore dĩ pauperibꝰ erogaret. Naz religio
sus facit oĩa opera sua obiam: vel actualez: ut
puta qꝛ regula hoc sibi precipit vel prelatus. Uel
interpretatiuam: puta: qꝛ credit hoc placere ꝑla
to suo qd̃ facit. Aliter nõ esset bonꝰ religiosus si
faceret scienter aliqd vel minimũ cõtra expressã
volũtatẽ vel tacitã prelatoꝝ vel si cum aliqd fa/
cit nõ est paratus dimittere illud si nõ placeat ꝑ
latis. Et hec ꝓbant̃ capitulũ. cũ ad monasteri/
um. de sta. mona. iũcto. c°. monachis. 20ª. q. 4ª.
Ergo ĩ omnibꝰ operatiõibus suis offert ⁊ sacri
ficat deo ꝓpriã voluntatẽ obiam. Obedientia
autẽ ẽ ꝓprie voluntatis sepultura ut ait Greg. ĩ
vltimo mora. di. Obedientia iure victimis ꝑpo
nitur: qꝛ per victimas aliena caro. Per obediẽ/
tiã vero voluntas ꝓpria mactat̃: transũptiue in
c°. sciẽdũ. 8ª. q. pª. Propria autẽ volũtas ẽ ĩ ex/
timabilis. l. libertas. ff. de reg. iu. ⁊. §. sed cũ liber/
tas. insti. q ⁊ qbus cau. ma. nõ possunt. Unde Eso
pus inquit. Nõ bene pro toto libertas vẽdit̃ au
ro. Hoc celeste bonũ preterit orbis opes. ⁊ i. l. in
finitã. ff. de reg. iu. dĩ. Infinita est extimatio liber
tatis. Et iõ cõcludit̃ ex ꝑdictis: ꝙ religiosus ma
gis meretur in quacũqz bona operatiõe: ĩ q̃ do/
nat deo propriã voluntatẽ ⁊ libertatem ꝙ̃ secu/
laris etiam in maximis bonis operibus ex pro/
pria voluntate factis.

Tertio dico ſm sententiã sãcti Tho. 2ª. 2ᵉ. q. vl.
ar. 3°. circa finẽ: ꝙ religiosus tãtũ facit donũ
deo in sua ꝓfessione ꝙ cõsequit̃ indulgẽtiã ple/
nariã oĩuz suoꝝ peccatoꝝ a pena ⁊ a culpa. Qd̃
sic probatur. Nã ſm sentẽtiam oĩum theologoꝝ
ĩ. 4°. di. 15ª. Aliqs posset tot elemosynas deuote
facere ꝙ mereret̃ ĩdulgentiã plenariã oĩum suo
rũ peccatoꝝ: iuxta illud Dañ. 4°. Peccata tua
elemosynis redime: ⁊ iniquitates tuas misericor
dijs pauperum. Et Eccle. 3°. Sicut aqua extin
guit ignẽ: ita elẽa peccatum. ⁊ Luce. xj°. dicit sal
uator. Date elemosynaz: ⁊ ecce oĩa mũda sũt vo/
bis: trãsũptiue in. c°. qꝛ tua. 12ª. q. pª. ⁊ in. c°. de/
cimas. 16ª. q. pª. Dñs igitur dicit omnia: cõcludit
ꝓpositũ: qꝛ q totũ dicit nihil excludit. l. a ꝓcura/
tore. C. man. Quibꝰ ꝑsuppositis dico: ꝙ si aliqs
deuote dãdo omnia tpalia amore dei: recipit in/
dulgentiã suorũ peccatoꝝ: ergo multo magis re
ligiosus qui in professione sua oĩbꝰ tẽporalibus
que habet ⁊ habere ĩ posterum potest renunciat
imo ẽt omnibꝰ rebꝰ mũdi ⁊ illas deo donat. Et

insuper facit elemosynam de corpore suo: et illud offert i sacrificiū deo. Quod quidem corpus est preciosius cunctis opibus.l.penul.ff.si quadru. pau.fe.di.et.l.ij.ff.ad legem.ro.de iac. Sed vltra corpus etiam donat animam suam que est preciosior non solum omnibus terrenis rebus: sz etiam cunctis corporibus humanis.c°.sedulo.38ª di.c°.solite.de maio.et obe.c°.cum infirmitas.de peni.et re.et.l.sancimus.C.de sacrosa.eccle. Ergo absq3 dubio religiosus donans deo corpus et animam: et omnia opera que vnq̄ faciet: omnibusq3 mundialibus renuncians amore eius: et se totaliter emancipans diuinis seruitijs: meretur indulgentiam plenariam omnium peccatorum. Cum hec sit maior satisfactio et penitentia que possit fieri in hoc mundo p peccatis.33ª.q.2ª.c° admonere.cum glosa. G

Predicta quoq3 sic confirmantur. Per martyrium acquiritur remissio omnium peccatorum.c°.baptismi vicem.et.c°.cathecuminum. de conse.di.4ª.et.c°.firmissime.15ª.q.pª. Sz quādo aliquis facit se professum efficitur seruus et consequenter moritur spiritualiter. Nam seruitus morti comparatur.l.seruitutem.ff.de reg.iu. §.si vero.in autē.de nup.et.l.cum hic status.§.si donator.ff.de dona.inter vi.et vxo.et.l.intercidit. ff.de cōdi.et demon. Ergo sine dubio est dicendū q cōsequitur remissionem omnium peccatorū. Nam illa mors spiritualis ē fortior corporali: cū hoc martyrium spirituale et continuum ac lōgū quod pro deo sustinet sit efficacius transitorio et breui quod passi sunt multi martyres. Ideo i vitis patrū dicitur q professio religionis habet viz baptismi. Qd cōfirmat Bernardus in libro de precepto et dispensatione di. Audire vultis a me vnde inter cetera penitentie instituta monasterialis disciplina meruerit hanc prerogatiuam: ut sm baptisma nūcupetur? Arbitror ob perfectā mundi abrenunciationem ac singularem spiritualis vite excellentiā: que preeminēs est vniuersis humane vite generibus. Huiusmodi eniz cōuersatio professores et amatores suos angelis similes: dissimiles hominibus facit: configurans nos xp̄o ad instar baptismi: hec ille. H

Sed fortius dico sm sententiam sancti Bernardini in quodam sermone: q semp quando religiosus recordatur se fecisse professionem: et de hoc est contentus ac de nouo eam faceret si non fecisset: qualibet vice consequitur indulgentiam plenariam. Et probatur sic. Quāuis deus sit equaliter iustus et misericors: quia in infinituz habet oēs virtutes: tamen magis exercet misericordiam dū viuimus q̄ iustitiā: dicente propheta in psalmo.144°. Suauis dominus vniuersis et miserationes eius sup omnia opera eius. Facit lex arrianus.ff.de acti.et ob.et.l.fauorabiliores.ff.de reg.iur. vbi dī: q faciliores ac fauorabiliores sumus ad absoluendū q̄ ad cōdemnandum. Et ipē ponit Alexan.de ales i.3ª.parte sūme: in explanatione decalogi: q si hoc faciunt homines pleni iniquitate et impietate: quid de deo dicemus cuius misericordia plena est terra. Facto hoc fundamento sic infert. Homo qui post peccatuz est cōtentus de peccato: et paratus rursus facere si posset: quāuis amplius non possit illud committere: tamē deus dat ei tot gradus pene rōne huius male voluntatis: quot prius dederat quādo peccatū actuale cōmisit: ut ait Alex.de ales i.3ª.par. in sūme: i tractatu de prohibitione cōcupiscentie .q.2ª. Et ratio est quia mala voluntas apud deuz pro facto reputatur.c°.homicidior.c°.omnis c°.nunquid.c°.noli.et.c°.si propterea.de peni.di. pª. Ergo quotiens aliquis facit vnum bonum opus et postea contentus est de eo: et rursus faceret si posset: quamuis non possit amplius illō facere: deus dabit illi tot gradus meriti et premij essentialis ratione huius bone voluntatis: quot prius dederat quando bonuz illud fecit: quia bonū est potentius malo.p°.Ethi. Cum ergo in professione acquirat religiosus indulgētiam plenariaz oīum suoruz peccatorum ut supra patuit. Concluditur q etiā quotienscunq3 se contentum reperit q eā fecit: et rursus ipsā faceret si non fecisset: eandē idulgētiā plenariā absq3 dubio consequitur quā i professione habuit. Unde nō est necesse religiosis ire ad iubileū vel ad visitandas aliquas ecclesias proficisci pro idulgentia consequenda: cū habeant idulgentiam plenariam omni tempore qn̄ volūt: et vbicunq3 volunt. G

Tertio debetis itrare religionē ratione cōsolationis. Quāta.n.sit suauitas et dulcedo deo fideliter ac deuote seruire non pōt qs intelligere nisi expertus. Dic mihi o mūdane: que est maior afflictio quā habeas i seculo? Profecto est illa de q̄ Aug. iquit i li.de vera inocētia. Nulle sūt grauiores cruces i vita ista: q̄ mala cōscia. Et idē i.c°. paratus.23ª.q.pª.ait. Nihil ē ifelicius infelicitate peccantiū: qua penalis nutrit ipunitas: et mala volūtas velut iterior hostis roborat. Sed interroga religiosos q̄ sit maior eoꝝ cōsolatio. Et pfecto rn̄debūt illō 2°.ad Cor.p°. Gloria nr̄a hec ē testimonium cōscientie nostre. Ut.n.ait Aug. in quodā sermone. Bona conscientia tranquillum facit hominis animū. H

Hec igitur ē maior cōsolatio quā habere qs possit in hac vita scilicet habere bonam voluntatē: et cōscientiā ab omnibus vicijs purificatā. Unde decātabāt angeli in natiuitate christi dicentes Luce. 2°. Gloria i excelsis deo: et in terra pax hominib9 bone voluntatis. Et idō exclamat Ber. in quodam sermone dicēs religiosis. Multi vident cruces nostras: sed non vident unctiones. O q̄ bonus es domine anime querenti te. Si querentiquanto magis inuenienti? Si tam dulcis est memoria: qualis erit presentia? Si mel et lac est dulce sub lingua: quale erit supra linguā? Idē quoqz in li°. de vera religione ait. O iugum sancti amoris q̄ dulciter capis: q̄ gloriose illaqueas: q̄ suauiter premis: q̄ feliciter vris: q̄ fortiter stringis: q̄ delectabiliter oneras: et q̄ sapiēter erudis. Felix amor ex quo nascitur strenuitas morū: puritas affectuū: subtilitas intellectuum: desideriorum sanctitas: operum claritas: virtutū fecūditas ac meritorum dignitas: hec ille. Que omnia sciens Dauid dicebat psalmo. 26°. in persona cuiuslibet boni religiosi. Unam petij a domino hanc requiram: ut inhabitem in domo domini omnib9 diebus vite mee. Et psalmo. 83°. dicebat deo. Beati qui habitant in domo tua domine: in secula seculorum laudabunt te. Et ibidem. Elegi abiectus esse ▪ domo dei mei: magis q̄ habitare in tabernaculis peccatorum. Quia melior est dies vna in atrijs tuis super milia. Cōsiderans quoqz Dauid consolationem quam habent religiosi in seruitio dei exclamat psalmo. 30. Quā magna multitudo dulcedinis tue domine quam abscondisti timētibus te. Et psalmo. 36°. iterū dicit. Melius est modicum iusto super diuitias peccatorū multas. O fratres mei religiosi beati vos qui in domo domini habitatis die ac nocte. Non enim fecit taliter omni nationi: et iudicia sua nō māifestauit eis psalmo. 147°. Gaudete igitur quia nulla est maior dignitas: q̄ deo seruire: cui seruire regnare est: ut ait Ambrosi. in quadam omelia. Exultate vos qui a iuuentute vestra estis domini seruitium ingressi. Scriptū est enim Treñ. 3°. Bonum erit viro cum portauerit iugum domini ab adolescentia sua. Profecto nos dicere possumus illud psalmi. 123. Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venātiū: laque9 ɔtrit9 est et nos liberati sum9. I

O Religiosi iubilate qr domus vr̄a ē fundata supra firmā petrā. Nihil. n. est quod ita neq̄at occasui subiacere: q̄ vera religio ut dr̄ in ep̄la īter claras. C. de sum. tri. et fi. ca. Profecto ut dicunt qdam. Nullus homo i hac vita est vere pfect9 nisi boni religiosi. Christ9. n. dixit adolescēti q oia pcepta seruauerat. Si vis pfect9 esse: vade et vēde oia q̄ hēs et da pauperib9: et veni sequere me. Mat. 19°. Ergo quācūcunqz seruasset oia mādata erat s̄m qd ipfect9. Et idō ▪ fres mei postq̄ tātā grām recepistis: nolite eā amittē: s3 seruate illud qd̄ ait angelus Loth Geñ. 19°. Noli respicere post tergū tuum ne et tu simul pereas. Uñ vxor ei9 retro aspiciēs i statuā salis ɔuersa ē ut ibidē dr̄. Idō ait de9 oib9 religiosis illō Isa. 42° Ne memineritis priorum: et antiq̄ ne ītueamini. Nolite g° eē sicut ille de quo dr̄ Job. 24°. Dedit ei de9 ▪ cū penitētie: et ipse abutitur eo in superbiā. Non igit̄ debetis esse negligētes i dei seruitio. Scriptū est enim. Jere. 48°. Maledictus q facit op9 dn̄i fraudulēter et desidiose. Sicut. n. boni religiosi sūt pfectissimi: et meliores hoīes mūdi. Ita mali sūt pessimi: et figurati sūt i ficis: de qb9 dr̄ Jere. 24°. vbi dicit̄: q ōndit deus Jeremie duos calathos plenos ficis: et vnus calathus hēbat ficus bonas nimis: et q̄ comedi nō poterāt. Et dixit ei. Quid tu vides Jeremia. Qui rn̄dit. Ficus bonas bonas valde: et ficus malas malas valde: q̄ comedi nō possūt eo q male sint. Et sic ē de religiosis. Ideo ait Ber. in quodā sermone. Meli9 est grām dei nō cognouisse: q̄ post acceptā retroisse. Et iterū dicit. In religiōe nō progredi retrogredi ē. Hiero. quoqz ad Eustochiū. et habet̄. 32a. q. 5a. c°. si Paulus. ait. Rectius fuisset hoīez subijsse cōiugiū et ambulasse p planā: q̄ ad altiora tēdētem in profundū inferni cadere. Et loquitur de malis religiosis. K

O Igit̄ fratres mei profecto exultare debem9 qr si nr̄am ɔpriā volūtatē abnegauerim9: absqz dubio īfernales penas euadem9. In quib9 ut ait Ber. nō cruciat̄ nisi ɔpria voluntas. Debem9 ergo imitari pr̄em nr̄m seraphicū Franciscū ▪ ut ait sāct9 Bonauētura i legēda ei9. Proponebat quotidie se īcēptia facturū. Dicam9 itaqz oī die cū psalmista. Et dixi: nūc cepi: hec mutatio dextere excelsi. Seruemusqz illud eiusdē prophete. Ibunt de virtute i virtutē: videbit̄ deus deorum i sion. Et tūc poterimus dicere dn̄o illud Geñ. 31°. Die noctuqz estu vrebar et gelu fugiebatqz somnus ab oculis meis. Sic i domo tua seruiui tibi. L

O Sācta religio: qs vnq̄ poterit tuas laudes enarrare. Profecto tu es illud bonum semē de quo dr̄ Mat. 13°. Mar. 4°. et Luce. 8°. Exijt q seminat seminare semen suū &c. Per q̄tuor. n. semina de quibus loq̄tur saluator vbi supra intelligunt̄ quattuor religiōes. Omnes enim

religiosi ad hoc sunt destinati ut vita et doctrina in dei ecclesia fructificent. Quibus ait dominus Joannis.15°. Ego vos elegi de mundo: vt eatis et fructum afferatis et fructus vester maneat. Veruntamen ex illis aliqui tanquam infructuosa semina cadunt secus viam et conculcantur ab hominibus: quia continue cum mundanis conuersantur: et propter eorum malam exemplaritatem despiciuntur ab eis: nec illorum predicationibus attendunt: quia vt ait Greg. in quadam omelia. Cuius vita despicitur: restat vt eius quoque predicatio contemnatur. Despicientur quoque a deo qui de eis dixit per psalmistam. Ut lutum platearum delebo eos. Faciunt namque contra eius preceptum Leui. 19°. vbi ait. Non seres agrum diuerso semine: quod enim seminant verbis destruunt factis: quod si aliquando tales aliquem ex suis predicationibus faciunt fructum: cum propter mundanam gloriam predicent: non ipsis talis fructus acquiritur: sed volucres celi comedunt illum. Per volucres autem celi intelliguntur pauperculi fratres simplices et idiote: qui tanquam aues per contemplationem in altum volantes: ac deum pro peccatoribus conuertendis exorantes: merentur conuersionis ipsorum peccatorum sibi attribui premium: quos per organum lingue malorum predicatorum deus conuertit. Et de istis auibus dicitur Isa. 40. Qui sunt isti qui vt nubes volant? Et in eodem. c°. etiam dicitur. Assument pennas vt aquile: volabunt et non deficient. Secundum semen cadens supra petram: significat illos religiosos qui suas predicationes et affectiones fundant supra petram idest tumorem scientie: vt appareant sapientes. Et totum suum studium ponunt in scientia acquirenda. Qui parum in dei seruitio proficiunt: imo deficiunt: et paruum fructum in conuersione animarum faciunt: quia non habent humorem charitatis: sed tumorem superbie. Scientia enim inflat: charitas edificat. p°. ad Cor. 8°. et. c°. nisi cum pudem. §. propter sciam. de renun. et notat glo. i. l. sed Julianus. §. quod dicitur. ff. ad macedo. et in. l. vt in pluribus. ff. de reg. iu. et in. l. licet. ff. de acquiren. pos. Tertium semen cadens inter spinas significat religiosos: qui propter cupiditatem intrauerunt religionem vt in ea abundantius viuant: et diuitias ac opes possideant: quas in seculo habere non poterant. Sicut dicitur de quodam rustico qui religionem quandam intrauit: et semper de melioribus et delicatioribus cibis volebat: ac panem milij nullatenus comedere volebat: dicens quod comederat suam partem in seculo. Tales predicant ex auaricia ut aliquid lucrentur: vendentes verbum dei: contra illud Matthe. x°. Gratis accepistis gratis date. Tales autem religiosi inhiantes diuitijs: non possunt puro corde deo seruire: quia inquit dominus Matthe. 6°. Non potestis deo seruire et mamone. Unde poeta canit. Utiliter seruit nemo duobus heris. Cum ergo debent orationi instare cogitant de possessionibus ampliandis: de ficto recipiendo: de libellario qui ab emphiteosi cecidit expeliendo etc. Et aliquando habentes magnam auri quantitatem faciunt illud quod dicit antiphona illa. Leua eius etc. Et capiunt aquam laudensem. Et exeuntes religionem emunt prebendam vel episcopatum. Uel illas opes monasterij expendunt in meretricibus: et filijs suis spurijs exultandis et ditandis. Et ideo valde periculosum est religioso ministrare pecuniam que ad manus applicatur quasi viscus: et maxime cum quis non cogitur ad rationem reddendam suis superioribus. Comoditas enim furandi facit latronem.

Quartum semen cadens in terram bonam: licet significet omnes bonos religiosos cuiuslibet religionis approbate: tamen precipue designat fratres minores. Hec enim seraphica religio est illa terra bona et optima: ac ille hortulus omnium florum suauitate repletus: ad quem dei filius descendit vt suum semen seminaret in eo: vt inquit Nico. 3°. in. c°. exijt qui seminat. de verb. signi. lib°. 6°. et clemens. 5°. in cle. exiui de paradiso. eodem ti. Et ideo cuilibet fratri minori dici potest illud Deute. 8°. Benedicas domino deo tuo: pro terra optima quam dedit tibi. Hec est illa terra fructifera quam dedit Caleph filie sue in dotem: idest christus ecclesie sue pro peculiari possessione fructificante. Que habet irriguum superius et inferius: vt habetur Josue. 15°. Irriguum enim superius super hanc terram descendens est celestium contemplationum suauitas supra deuotos fratres minores descendens. De quibus psalmista ait deo. Inebriabuntur ab vbertate domus tue: et torrente voluptatis tue potabis eos. Et iterum. Et adaquabit eos in abysso multa. Irriguum autem inferius est prelatorum exhortatio: qui dulces aquas verbi dei suis subditis propinant. De quibus inquit Aug. sermone. 6°. de verbis domini. Ad officium pastoris pertinet opertos fontes aperire: et aquam puram sitientibus quibusque ouibus ministrare. Hec est illa terra bona et spaciosa: fluens lacte et melle: ad quam nos liberatos de manu pharaonis: idest diaboli eductosque de egypto ignorantie: ac mari rubro viciorum transito adduxit deus sicut promisit Exodi. 3°. N

Sed sciendum est q decem sunt que impe-diunt terram in fructibus faciendis: et ad maturitatē perducendis. Primū est nimius calor. Isa.15°. Aruit terra: defecit germē: viror oīs interijt propter nimiū calorem. Et hoc significat irrationabilem feruorē: facientem ex nimia penitentia hoīes infirmari. Jere.48°. Quia plus fecit q̄ potuit: iccirco periit. Unde Job.30. dicitur. Ossa mea aruerūt pre caumate. Et Jone vlti. Percussit sol sup caput Jone et estuabat. Et iō inquit Paulus ad Roma.12°. Rationabile obsequium vestrū. Multi.n. irrationabilē penitentiam facere volētes: postea langoribus varijs ps nequeunt vitā cōem ducere: quinimo toto tpe vite sue sensualitatibus oportet eos quodāmodo adherere. Secundū impediens est nimiū frigus ppter qd moriunt seminata et plātata. Et ideo oportet in terra: idest in aia nostra esse calorē diuini amoris: de quo inquit dominus Luce.12°. Ignem veni mittere in terram: et quid volo nisi vt ardeat? Iste enim feruor diuini amoris nos instruet qualiter viuere debeamus. Unde dicit propheta Treñ.p°. Ignē misit in ossibus meis: et erudiuit me. Contra eos aūt qui timent benefacere ne infirment: et sunt frigidi ac tepidi i amore dei: et pro omni timore dimittunt incepta bona dicitur Ecclesiastes.11°. Qui obseruat ventū nunq̄ seminat: et qui considerat nubes nunquā metet. De bono aūt ac ferventi christiano dicitur Prouer.vlti. Nō timebat a frigore niuis. O

Tertium impediens est nimia siccitas. Job 8°. Nūquid viuere potest scirpus absq3 humore: aut crescere carectum sine aqua? Illa ergo terra efficitur deserta: que non habet aquā: iuxta illud psalmiste. In terra deserta: inuia et inaquosa. Necessaria est igitur aqua lachrymar ad irrigandam terrā anime nostre. Et ideo facere debemus qd ait psalmista di. Qui semināt in lachrymis: in exultatione metēt. Euntes ibant et flebāt mittentes semina sua. Uenientes aūt venient cū exultatione portantes manipulos suos. Dicit.n. Paulus ad Roma.6°. Terra sepe super se venientem bibens himbrem accipit benedictionez a deo. P

Quartum impediens est nimia aquar inundatio qua suffocantur seminata ac destruūtur. Et significat multitudinem occupationum maxime de terrenis. Quia vt iquit poeta. Pluribus intentus minor ē ad singula sensus. Ideo in persona talium exclamat David ps°.86°. di. Saluū me fac deus: qm̄ intrauerunt aque vsq3 ad aiam meam. Infixus sum in limo profundi: et nō est substantia. Q

Quintum impediens est nimia impinguatio: ex qua oriuntur vermes semina comedentes. Et significat q nimis abundans et delicata vita impedit a cultu seruitij diuini: et a fructu boni operis: ac generat vermē luxurie: dicēte Hieronymo in.2°.lib°. ɔtra Jouinianū. Esus carniū ac ventris saturitas seminariū libidinis est etc. Et psalmista ait. Incrassatus est dilectus et recalcitrauit: incrassatus: dilatatus: impinguatus. Dereliquit deū factorem suū: et recessit a deo creatore suo. Ideo inquit Paulus ad Gala.6°. Qui seminat in carne: de carne metet corruptionem. Qui autez seminat in spiritu de spiritu metet vitam eternam. R

Sextum impedimentū est quando terra est nimis macra. Unde solent hortulani terraz suam impinguare cōpetenter vt magis fructificet. Spiritualiter aūt hec pinguedo est contemplatio celestiū et laudatio dei: ac deuota meditatio: et frequens oratio qua anima impinguatur. Oratio.n. est ille mons de quo ait propheta ps°. 67°. Mons dei mons pinguis. Mōs in quo beneplacitū est deo habitare i eo: etenim dominus habitabit in finem. Et Prouer.xj°. inquit Salomon. Anima que benedicit impinguabitur. S

Septimū impediens est tempestas grādinis que tollit ac destruit fructus terre: per quaz significatur infirmitas siue alia aduersitas et tribulatio repentina: que sepe deijcit totaliter hoiez a feruore et bono opere. Et ideo inquit dominus Mat.p°. Qui perseuerauerit vsq3 in finem hic saluus erit: quasi dicat q pauci i tantis persecutionibus et angustijs perseuerant. Qui autē habent animam feruentem stant firmi et solidi in omni aduersitate tanq̄ bona terra: de qua Ecclesiastes.p°. dicitur. Terra aūt in eternū stat. De talibus pro equanimiter tollerātibus tribulationes ait saluator Luce.8°. Hi sunt qui corde bono et optimo audiētes verbum retinēt: et fructum afferunt in patientia. T

Octauum impediens est pruina que impedit fructificationē seminis: et significat tentationem: maxime illam que ab improuiso venit super eo precipue qui non timebat se vinci: nec se debere taliter tentari. Sicut enim venit pruina quando tempus est serenum et sepe de illa nō timetur. Unde repēte omnia semina iam pullulantia destruuntur. Similiter facit diabolus in anima christiana: taliter q suis tentatiōibus illam sepe omnibus fructibus bonorum operum

expoliat:iuxta illud psalmiste. Exterminauit eā aper de silua: ⁊ singularis ferus depastus est eā. Et ideo debemus nos tueri ab hac tentationis pruina: seruantes illud Hieronymi ad Eustochium dicentis. Nolo sinas cogitationes malas intrare animā tuam: sed dum paruulus est hostis allide ad petram. Petra aūt est xp̄s.

V

NOnum impediens est nebulositas ac tenebrositas aeris. Et significat accidiā que exsiccat: ⁊ torpore implet animā ne faciat bonum. Unde Prouer. 17°. dicitur. Spiritus tristis exsiccat ossa. Tales autem accidiosi efficiuntur pigri in bono opere: ⁊ eorū possessio spinis repletur. Prouer. 15°. Iter pigrorū quasi sepes spinarum: ⁊ eiusdem libri. 20. c°. Propter frigus piger arare noluit. Mendicabit ergo estate ⁊ non dabitur illi. et Prouer. 24°. Per agrum hominis pigri transiui: ⁊ ecce totum repleuerant vrtice: ⁊ operuerant superficiē eius spine. Debemus ergo sūmopere fugere accidiam: ⁊ seruare illud psalmiste consilium dicentis. Jubilate deo oīs terra: seruite domino in leticia.

X

DEcimū impediens est quando terra non cultiuatur: ⁊ seminatur: ⁊ hoc est qd̄ inquit Ouidius in. 5°. d̄ tristibus. Fertilis assiduo ▯ nō remouetur aratro. Non nisi cum spinis germen habebit ager. Et similiter de anima est dicendū: que nisi cultiuetur spiritualiter: ⁊ seminetur ī ea verbum sancte predicatiōis ⁊ exhortationis nō bene fructificabit: dicente Tulio in tuscu. questi. Queadmodū ager quantūcunq; fertilis absq; cultura fructuosus esse non potest: ita sine disciplina animus ⁊ doctrina. Nisi ergo essent semina verbi dei: non cresceret fructus boni operis: sed deficeret: dicente sancto Bernardino in suo euāgelio eterno: sermone. x°. q̄ si deficeret verbū dei: deficeret tandem fides xp̄i. Et de hoc sancto semine dicitur Isa. p°. Nisi dominus exercituū reliquisset nobis semen: sicut sodoma fuissemus: ⁊ sicut gomorra similes essemus. Hoc est semen illud benedictū de quo dici potest illud Geñ. 22°. In semine tuo benedicentur oēs gentes. Pertinet ergo ad prelatos spargere hoc semen in subditos: ⁊ ad quēcunq; predicatorē in proximos ⁊ extraneos quādo pōt: iuxta illud Geñ. 26°. Seminauit Abrahā in gerara. Tamē quilibet christianus maxime religiosus debet diligēter seminare terrā suam ac cultiuare eā. s. aiam: bonis operibus. Scriptum est enim Prouerb. 12°. Qui operatur terram suam saturabitur panibus. Ea ppter inquit sapiēs Eccles. xi°. Mane semina semen tuū: ⁊ vespe nō cesset manus tua. Qui enī parce seminat: parce ⁊ metet. 2°. ad Corin. 9°. Bonum ergo faciētes non deficiamus. Tempore enim suo metemus. Ad Gala. 6°. Que enim seminauerit homo: hec ⁊ metet: ut ibidem dicitur. Non debemus autē seminare nisi bona semina iuxta illud Leui. 19°. Non seres agrū diuerso ▯semine scilicet viciorū ⁊ virtutum. Nec debemus plantare nisi bonas plantas ▯ hac terra anime nostre: quia ut dicitur Sap. 4°. Adulterine plātationes nō dabunt radices altas. Cauere etiam debemus ne postq̄ bona semina virtutū ī hoc agro seminauerimus: superueniens diabolus superseminet zizania viciorū: sicut factū dr̄ Mathei. 13°. Et ideo debemus facere bonam sepem possessioni nostre scilicet boni regiminis: quia ut dicitur Ecclesiastici. 36°. Ubi non fuerit sepes diripietur possessio: ⁊ Ecclesiastes. x°. Qui dissipat sepem mordebit eum coluber. Per sepem autē possunt ītelligi ordinationes in religiosis. Quia sicut sepes defendit fructus agri: ita ordinationū obseruatio defendit religiosū a transgressione voti sui. Debemus quoq; euellere malas herbas nascentes: idest vicia ⁊ malas operationes. Unde Matthei. 13°. dicitur. Colligite primum zizania: ⁊ alligate ea in fasciculos ad cōburendum. Item oportet ad hoc ut terra nostra faciat fructum: q̄ semen in ea iactum moriatur. Ait enim dominus Joannis. 12°. Nisi granum frumenti cadens in terra mortuum fuerit: ipsum solū manet. Si autem mortuum fuerit: multum fructū affert. Oportet ergo nos mortuos esse mundo ⁊ concupiscentijs: ⁊ mortificare nosipsos ut īquit Apostolus ad Col. 3°. Et tunc in agro dominico ⁊ vinea christi que ē aīa nr̄a: tātū fructificabim⁹ q̄ de nobis poterit dici illud Ezechi. 36°. Terra illa inculta facta est ut hortus voluptatis. Et ab hac terra transferemur ad illam de qua inquit Dauid psalmo. 26°. Credo videre bona domini in terra viuentium. Si enim ▯ hac peregrinatiōe pro posse nostro cultiuauerimus terram hāc bonam anime ⁊ cōscientie nostre: verificabit in nobis illud psalmi. 83. Dñs dabit benignitatem. i. gratiā suam: ⁊ terra nostra dabit fructum suum: idest anima nostra faciet fructus bonorū operū ita q̄ adimplebit illud psalmiste dicētis. De fructu operū tuorū saciabit terra.

Y

EX predictis autem patere potest q̄ sacra minorum religio est paradisus voluptatis: ⁊ hortus dei: de quo exponi potest illud Gene. 2°. Plantauerat autem dominus deus paradisū voluptatis a principio: in quo posuit hominem

quem formauerat. Sicut enim Adam formatus fuit in agro damasceno in quo est terra rubea: et de illo translatus est in paradisum voluptatis secundum magistrum in secundo sententiarum. distinctio. septimadecima. et glosam in capitulo. illud. quadragesima distinctio. et in. l. assumptio. ff. ad munici. Ita religiosus natus in mundo in quo est rubedo peccati translatus est ad paradisum terrestrem religionis. Sicut enim in paradiso terrestri est diuersitas arborum. Genesi. secundo. Produxit deus omne lignum pulchrum visu: et ad vescendum suaue. Ita in religione est diuersitas sanctorum scilicet martyrum: virginum: confessorum: predicatorum et cetera. Unde de ipsa verificatur illud Ecclesiastici vigesimoquarto. Quasi cedrus exaltata sum in libano et cetera. Quidam enim in ea sunt sicut cedrus per eminentem vitam. Alij vt cipressus per odoriferam famam: alij vt palma per gloriosam de demonibus victoriam: alij vt oliua per misericordiam: alij vt platanus per fidem. Et sic de singulis. In paradiso quoque terrestri est lignum vite in medio: vt habetur Genesis secundo. Et in hac religione est obseruantia euangelij in principio: medio: et fine. In ipso paradiso etiam est iocunditas riuulorum. Genesis secundo. Fluuius eggrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum paradisum. Et in religione est abundantia aquarum spiritus sancti: quibus copiosissime irrigatur: iuxta illud Can. secundo. Fons hortorum: puteus aquarum viuentium: que fluunt impetu de libano. Et psalmo quadragesimoquinto dicitur. Fluminis impetus letificat ciuitatem dei: idest religionem: de qua dici potest illud Genesis vigesimooctauo. Non est hic aliud nisi domus dei et porta celi. Sicut autem fons paradisum irrigans diuiditur in quattuor capita Genesis secundo Ita benignitas spiritus sancti religionem fecundans mittit vnum ramum ad contemplatiuos dans eis gratiam et deuotionem orandi. Alium ad actiuos dans eis gratiam bene operandi et perseuerandi. Alium ad prelatos dans eis gratiam bene presidendi. Et alium ad subditos dans eis gratiam obediendi. In paradiso quoque terrestri auditur cantus suauissimus auium et angelorum. In religione vero per continuam dei laudationem verificatur illud Job trigesimoquarto. Cum me laudarent astra matutina: et iubilarent omnes filij dei. De religione igitur dici potest illud Ecclesiastici vigesimoquarto. Gratia eius sicut paradisus [illegible] benedictionibus. In hoc paradiso loquuntur religiosi cum deo: et deus cum illis. Unde quilibet eorum dicere potest deo illud Genesis tertio. Uocem tuam audiui in paradiso. Beatus ergo ille de quo dici poterit illud Ezechie. trigesimoprimo. Cedri non fuerunt altiores illo in [illegible] radiso dei: et eiusdem libri. c°. vigesimooctauo. In delitijs paradisi dei fuisti. Sicut enim in paradiso erat suauitas fructuum Genesis secundo. Ita in religione est suauitas spiritualium delitiarum. Unde religiosis inquit propheta psalmo trigesimo. Gustate et videte quoniam suauis est dominus etcetera. O igitur felix et fortunatus ille secularis: de quo adimplebitur illud Ecclesiastici quadragesimoquarto. Translatus est in paradisum. Et illud secundo ad Corinthios duodecimo. Raptus est in paradisum. Inquit enim saluator de intrante religionem Apocalipsis secundo. Dabo ei edere de ligno vite: quod est in paradiso dei mei. Sicut etiam vt habetur Genesis tertio. Deus collocauit ante paradisum voluptatis cherubin: et flammeum gladium atque versatilem ad custodiendum ne quis introeat. I[illegible] deputauit angelos ad defensionem religionis ne aliqui eam dissipare et infringere possint. Imo ipse deus qui ignis dicitur ad Hebre. tertiodecimo. Per seipsum custodit religionem et omnes bonos religiosos: iuxta illud psalmi. 96. Custodit dominus animas seruorum suorum etcetera. In ipso quoque religionis paradiso verificatur illud quod ait Damascenus libro secundo dicens. Paradisus in oriente positus: est omni terra excelsior: tempera[illegible] ac tenuissimo [illegible] purissimo aere fulgens: plantis semper floridis comatus: ac bono odore plenus: lumineque repletus. De quo etiam dicit Albricus de rosate in suo dictionario. in verbo. paradisus. quod secundum Catholicon sic appellatur: quasi parans dei visum: et est amenissimus ex mirificis insertionibus: ex pulcherrimis plantationibus: ex fragrantissimis aromatibus: ex vernantibus floribus ex temperatissimis roribus: ex moderatissimis ventis et flatibus: ex amenissimis auium cantibus: ex purissimis fluminibus: ex validissimus septibus: et ex oculatissimis custodibus: hec ille. Religio enim dicitur situata in oriente gratie dei: et non in occidente peccati. Et ideo sanctus. Franciscus nomine angeli describitur Apocalipsis septimo venisse ab ortu solis. Religiosis enim ait deus Malachie tertio. Uobis timentibus nomen meum orietur sol iustitie. Ita quoque re

ligiosa est excelsior omni alia: ⁊ parat animas ad visionem ciuitatis superne. Unde ille quē deus erexit ad eminentiam vite religiose potest dicere illud Apocali.21°. Sustulit me in montem magnum ⁊ altum: ⁊ ostendit mihi hierusalem ciuitatē sanctam habentē claritatē dei. Hic quoq; est aer purissimus serene conscientie. Veri.n. religiosi possunt dicere cum Paulo ad Hebre. terciodecimo. Conscientiā bonam habemus. Iste etiam paradisus religionis est plātis semper floridis comatus: q2 in religione que ꝓpter hoc viridariū dei appellat᷑: v'ificat᷑ illud Jere.17°. Erit folium eius viride: ⁊ in tempore siccitatis non erit sollicitum: nec aliquando desinet facere fructum. In isto enim horto ⁊ viridario sunt herbe virentes ⁊ redolētes: idest sancte virtutes ⁊ deuo[illegible] meditationes. Sunt etiam flores: idest munde affectiones. Ibi etiam crescunt arbores folia virentia ⁊ fructus suaues habentes. Per arbores autem in altum se erigentes intelligūtur sancta desideria in altum tendentia. Per folia vero sancta verba: ⁊ per fructꝰ bona opera. Ibi quoq; reperiuntur flores omnium virtutū scilicet rosa patientie: viola castitatis: lilium virginitatis: ⁊ odoramenta suauia ⁊ fragrantia omniū bonorum exemplorum. Unde dici potest de religione illud Cañ.2°. Flores apparuerūt in terra nostra Ficus protulit grossos suos. Vinee florentes dederunt odorem suum. Iste quoq; paradisus religionis est plenus lumine: idest hominibus illuminatis quibus deus dedit spiritum sapientie ⁊ reuellationis [illegible] agnitionem eius illuminãs oculos eorum: vt imprecatur apostolus ad Ephesi. primo. In eo etiam descendit ros spiritus sancti: ⁊ cum ipso gratia consolationis ⁊ degustationis celestium: quod figuratum fuit Numeri vndecimo. vbi dicitur. Cum descenderet ros descendebat pariter ⁊ manna. Et Exodi sextodecimo dicitur. Suauis ros iacuit per circuitū castrorū. Religiones enim ⁊ monasteria dicuntur castra dei: ⁊ de illis dici potest illud Geñ.32°. Castra dei sunt hec. In eo quoq; sunt moderatissimi venti ⁊ flatus diuinarum inspirationum: de quibus exponi potest illud quod īquit Cañ.4°. Surge aq̄lo ⁊ veni auster: perfla hortum meum: ⁊ fluāt aromata illius. In ipso etiam sunt sepes regulariū obseruationū. Et ideo de beato patre nostro Frācisco dici potest illud Matthei.21°. Homo p̄rfamilias plātauit vineā: idest religionem suam: ⁊ sepem circūdedit ei: idest regularem obseruātiā. Religio enim est vinea dei iuxta illud Isa.5°. Vinea domini exercituum domus israel est. Israel enim s3 Hieronymū interpretat᷑ videns deum: ⁊ significat religionē in qua contēplat᷑ deus. Ipse ergo pr̄ noster seraphicus Frāciscus potest dicere religioni sue illud Jere.2°. Ego te plantaui vineam electā. Preuaricatoribus autē eius dicet in die iudicij illud Isa.2°. Uos deuastati estis vineā meā. Ipsam enim cum multis sudoribꝰ fundauit. Unde de illo dici potest illud Prouerbio. vltimo. De fructu manuū suarū plantauit vineā: credens q̄ deberet verificari illud Zacha. 9°. Vinea dabit fructū suū. Et illud eiusdem libri.17°.c°. Creuit in vineā latiorē. Veh autē illi si de aliquo dicere poterit illud Johelis p°. Posuit vineā meam in desertum: ⁊ illud Jere. duodecimo. Pastores multi demoliti sunt vineam meam. Huius autem vinee principalis plantator fuit filius dei. Unde illi dicere possumus illō psalmi.79. Vineam de egypto transtulisti ⁊ plantasti eam. Plantasti radices eius ⁊ impleuit terram. Extendit palmites suos vsq; ad mare: ⁊ vsq; ad flumen propagines eius. Dicamus ergo illi cum virtutum conuertere. Respice de celo ⁊ visita vineam istam: ⁊ perfice eam quā plantauit dextera tua. Ipse vero dominus dicit secularibus illud Matthei.20. Ite in vineam meam: ⁊ quod iustū fuerit dabo vobis. Et eiusdē euangelij.c°.21°. ait. Fili vade operari vineā meam. O suauis operatio: o dulcis labor: o melliflua cultura huius vinee: ex qua colligit᷑ illō vinū quod est exultatio anime ⁊ corporis: Ecclesiastici.21°. In ista ergo vinea ⁊ in hoc paradiso diligēter [illegible]boremus fratres charissimi. Posuit enim deꝰ hominem in paradiso voluptatis vt operaretur ⁊ custodiret illum. Genesis secundo. Religio quoq; dicitur hortus dei. Et de ipsa exponi potest illud Isaie quinquagesimooctauo. Erit quasi hortus voluptatis corā eo. Et illud Cañ. quarto. Hortus conclusus: fons signatus: emissiones tue paradisus malorum punicorum: cum pomorum fructibus. Cyprus cū nardo: ⁊ crocus cum fistula: ⁊ cinamomum cum vniuersis lignis libani. Myrrha ⁊ aloes cum omnibus primis vnguentis. Et per predicta significantur diuerse virtutes religiosorum: quas causa breuitatis ad presens pertranseo. Istum autem hortū irrigat deus suis gratijs: iuxta illud quod ipse ait Ecclesiastici vigesimoquarto. Rigabo hortum plantationum mearum: ⁊ inebriabo partus mei fructum. Hec est illa terra benedicta de de qua dicitur deo psalmo octuagesimotertio.

Benedixisti domine terram tuam. et ps°.64°. Uisitasti terram et inebriasti eam: multiplicasti locupletare eam.

Z

Religio etiã p celũ figurat. Ut.n.inqt sanctus Bonauẽ.i.2°.di.2ª.ar.2°.q.pª.celũ empireũ habet qnqz cõditiones. Primo.n.est latissimũ: qr est omniũ visibiliũ z inuisibiliũ creatoꝝ contentiuũ. Et simil'r religio est latissima p charitatem. Unde qlibet bonus religiosus potest dicere de deo illud psalmi.17. Eduxit me in latitudinez: saluũ me fecit qm̃ voluit me. De celo ẽt latissimo: z mirabil'r extenso dĩ psalmo.113°. Extẽdens celum sicut pellẽ zc. Sicut ergo pellis cũ extendit ab vna pte: restringit ab alia. Ita ille q vult extendi ad latitudinẽ celi debet restringi ab amore mũdi. Celũ quoqz predictũ est sup oẽs alios celos clarissimũ z hec est scõa eius cõditio. Et religiosi super omnes alios hoĩes sunt scia z virtutib⁹ clari. Unde de illis dici põt illud Luce.2°. Claritas dei circũfulsit illos. Et ꝑpterea in sacra scriptura appellant celi psalmo. 18°. Celi enarrãt gl'iam dei zc. Celũ etiam empireũ est qetissimũ: z hec tertia ei⁹ cõditio. Et simil'r boni religiosi sunt ĩter se pacifici z qeti: seruantes illud pᶜ. ad Thi.2°. Tranqllã z qetã vitã agamus. Quarto ipsuz celũ est vniforme: z non variũ sicut stellatũ. Et simil'r religiosi sunt vniformes in moribus z obseruantijs regularibus. Non.n. debẽt esse religionũ instituta aranearũ tellis similia que muscas capiũt: sz maioribus aĩalibus trãseuntib⁹ ifringunt. Quinto celum est omniũ supremũ z altissimũ. Et simil'r religiosi ac serui dei sunt alijs hoibus eminentiores: iuxta illud Ecclesiastes.p°. Excelso alius excelsior est. Et super hos eminentiores sũt alij. Similis est ẽt religio celo cristalino. Nam ipsum celũ licet sit aqs formatũ que de sui natura sũt fluxibiles: tamẽ nõ fluit: sz solidũ pmanet: vt dĩ in libro de ꝓprie. rerum. Et simil'r religio licet sit adunata de hoibus q sũt naturalr fragiles z proni ad malũ. Gen̄.8°. z.c°. ois etas.12ª.q.pª.c°. cum in iuuentute. de presum.c°. pclinus.20ª.q.3ª.z.§.fi pro.el.2°.in autẽ. de mona. Tamẽ pseuerat stabilis z firma. Unde de ipa dici potest illud Ecclesiastici.50. Quasi vas auri solidũ: ornatũ oĩ lapide pcioso. Similis quoqz est celo stellato: qđ est decoratũ stellaꝝ varietate. Ecclesiastici.43°. Species celi gloria stellaꝝ. Et simil'r religio sanctoruz numerositate z claritate. Et sicut stella a stella differt in claritate: vt dĩ pᶜ. ad Cor.15°. Ita vnus religiosus ab alio ĩ vite pfectõe z sanctitate. Est ẽt similis celis planetaꝝ. Nã sicut illi celi nõ mouent oẽs eodem motu ꝓprio: sed diuersoꝝ z tamẽ motu firmamẽti trahunt z mouent simul oẽs: vt dĩ ĩ predicto li°. de ꝓprie. reꝝ. Ita religiosi non mouent oẽs ad vnũ exercitiũ: sz vnus ad vnum pticulare vt ad cõfessiones audiẽdas: vel ad pdicationes: z alius ad aliud: z tñ omnes regule sue obſuantia trahunt ad celũ.

A

Quibus oibus cõsideratis exclamat Ber. i libro de vera religione dicẽs. O grata z iocũda dei ſuitus qua homo veraciter efficit liber z sanctus. O sacer status religiosi famulatus q hominem angelis reddit equalem: deo placabilem: z demonibus terribilem. O amplectendũ z semper optandũ ſuitium: quo summũ pmeret bonũ z gaudium acqrit sine fine pmansuꝝ: hec ille. Et ideo qlibet religiosus expeditus ab oibus curis seculi: q nudus potest cũ nudo hoste luctari: z est positus ĩ amenissimo viridario religiõis: z extra/ctus a mũdi turbinibus: potest dicere anime sue illud Can̄.2°. Jam hiems transijt: himber abijt z recessit. Surge amica mea z veni.s. ad vitã eternam. Que oĩa cõsiderans deuotus Bernardus vbi supra ait. Bonũ est nos hic esse.s.in religione: qr homo viuit purius: cadit rarius: surgit velocius: icedit cautius: qescit securius: irrorat frequẽtius: purgat citius: morit cõfidentius: z premiat copiosius. Et propter pdicta Hiero. ad Heliodoꝝ scribit. Extruis qdem monasteria. Multus a te p isulas dalmatie sanctorum numerus sustẽtat. Sed melius faceres si z ipse sanctus cũ sanctis viueres. Cuius consilium ſuauit ille iuuenis q religionẽ itrãs dicebat.

Grata dom⁹: genitor: fr̃es: chariqz sodales.
Et quondã pciosa mihi terrena valete.
Stat me letifera mũdus dulcedine lusit.
Stat tenuit me falsus amor discedo solut⁹
His laqis: secura iuuat iã claustra subire.
Nudus ab hoc pelago fugiẽs ad lit⁹ amenũ.
Te bone xp̃e sequor: solus mihi sufficis vn⁹.

O igitur fratres z sorores quibus dedit domin⁹ bonam inspirationem intrandi religionem: nolite eam negligere: sed ad christi seruitium propera te qui vos inuitat Matthei vndecimo dicẽs. Tollite iugum meum super vos: et inuenietis requiem animabus vestris. Jugum enim meum suaue est: et onus meum leue. Ideo quidam religiosus exclamat in quodam metro suo di.

Quando cõsidero el mio stato:
Dolce: felice: sereno e iocũdo:
Dico o maluase e traditor mũdo:
Che tãto tempo mhai de cio priuato.

Et diuus Hieronymus in epistola ad Heliodorum ait. Licet puulus ex collo pẽdeat nepos lz

spárso crine τ scisis vestibus vbera qb⁹ te nutrie
rat mater ostēdat. Licet in limine pater iaceat:
pculcato perge patre: siccisq̄ oculis ad vexillum
crucis euola. Solum pietatis genus est ī hac re
esse crudelem.

¶ Pars secūda huius sermonis de imitatione
christi per assumptionē status penitētialis sicut ē
ordo tertius beati Frācisci. B

s Ecūdum cōsilium quod vobis trado
dicit̄ assumptiōis siue acceptionis sci
licet status penitētialis. Ipse enim do/
minus Jesus cui⁹ vestigia imitari de/
bemus ieiunauit vt habet̄ Matthei. 4°. Et simi
liter alia opera penitētie τ austeritatis fecit q pe/
nitētia nō egebat. Quod qdem egit vt nos ad
penitētiam animaret. Et ideo si non vultis tota/
liter mūdo abrenūciare p religionis stricte igres/
sum: seruādo cōsilium christi dicētis Matthei
19°. Si vis pfectus esse vade τ vēde omnia que
habes τ da paupibus τ sequere me. Saltem ter/
tiū ordinez beati Frācisci suscipite si legitimo im
pedimēto nō estis prepediti. De regula. n. istius
ordinis potest dici illud ad Gala. 6°. Quicūq̄
hanc regulam secuti fuerint pax super illos τ mi
sericordia τ super israel dei. Predicti autez ordi/
nis institutio fuit figurata Gen̄. 19°. vbi habet̄:
ꝙ Loth volens euitare excidium sodome: cum
exisset ab ea: timēs ꝙ nō posset habitare in mon
te ad quem ascendere fuerat ab angelo iuitatus
rogauit eum vt ipsuz pmitteret habitare in ciui
tate segor: que erat media iter sodomaz τ montē
illuz: vt in ipsa posset saluari: qd̄ τ obtinuit. Un/
de in predicto. c°. subdit̄. Sol egressus est super
terraz: τ Loth igressus est segor τc. Per mōtez
eniz significat̄ religio stricte professionis ratiōe
sue sublimitatis. Ad quez statuz angelus: idest
christus: siue angelicus Frāciscus iuitat omnes
ascēdere. Sed multi timēt ne possint in eo pseue
rare. Et ideo debent igredi segor: idest tertium or
dinē ipsius beati Frācisci. Segor eni ꝭm Hiero
nymuz iterpretat̄ minor siue paruulus: aut ca/
lens vel meridianus. Et significat istū ordinem
qui est minor alijs duobus ordibus ab ipso bea
to Frācisco istitutis. Est quoq̄ paruulus humi/
litate: calēs charitate: τ meridianus vite clarita/
te. Egresso itaq̄ sole sup terram: idest beato Frā/
cisco nato ab ortu solis terrenos illustrante p suā
doctrinam: debet Loth q ꝭm Hieronymū inter
pretat̄ declinare τ fugere excidiuz mortis eterne:
ingredi segor: idest istaz saluberrimā societatem:
cuius vita est media iter sodomā: idest vitaz mū
dialez: τ montez: idest religionē strictaz τ altā: τ ē
secura ad salutem. Nā igit̄ a malo abstinere nō
sufficit nisi fiat quod bonum est. Cle. cupientes.
de penis. Ideo seruare debetis illud Pauli ad
Philip. 4°. vbi ait. De cetero fratres quecūq̄
vera: quecūq̄ iusta: quecūq̄ sancta: quecūq̄ pu
dica: quecūq̄ amabilia: quecūq̄ bone fame: si
qua virtus: si qua laus discipline: hec cogitate τ fa
cite. Que omnia in hac sacra regula tertij ordis
beati Francisci ptinent̄ vt ifra videbit̄. Quapro
pter vt illi q mūdo seruientes desiderāt tamē ali
quā formaz religiositatis vltra id quod est comu
ne aliorum christianorū apprehēdere: possint cō
seq̄ itentū suum. Et esse de numero eorū de qbus
dicit apostolus prime ad Cor. 7°. Reliquū est vt
[illegible] habēt vxores sint tāq̄ nō habētes: τ q flent [illegible]
q̄ nō flentes: τ q gaudēt tanq̄ nō gaudentes: τ
q emūt tāq̄ nō possidentes: τ q vtunt̄ hoc mun
do tāq̄ nō vtant̄. Deliberaui aliqd de sublimita
te istius ordinis eloq: de quo tria p ordinem cō/
tēplabimur. Primuz dicet̄ institutiōis: siue ori
ginatiōis: Secūdum perfectiōis: Tertiū vero exal
tatiōis: siue dignificationis. C

Q Uo ad primuz tria videnda sūt. s. institu/
tionis huius regule auctoritas: temporali
tas: τ qualitas: idest qs iuenit hanc regulā: quo
tēpore τ qualiter fuit instituta. Circa primuz di/
co ꝙ huius regule iuentores non fuerūt fratres
minores: nō aliqs episcopus: nō doctor: nō con/
gregatio aliqua: sed seraphicus Frāciscus spiritu
sancto p docēte eam istituit: vt dicit Nico. 4⁹. i. re
gule ipsius cōfirmatiōe que incipit. Supra mō
tem, vbi ait. Ideoq̄ gloriosus christi cōfessor bea
tus Frāciscus huius ordinis istitutor τc. Et Cle
mens qntus in cle. cum ex eo. de sentē. ex. vbi ait.
Fres τ sorores de tertio ordine quē beatus Fran
ciscus istituit: qui cōtinētes seu de penitentia nū
cupant̄. Quā qdem regulam sancta mater eccle
sia approbauit vt infra patebit. Nisi enim p sedē
apostolicam approbet̄: qlibet ordo merito suspe/
ctus τ reprobandus hēret̄. c°. vnico. de religi. do
mi. li°. 6°. τ cle. pᵃ. eodem ti. Huius autē regule
istitutio fuit prophetali spiritu pnūciata: diuino
q̄ oraculo reuellata: τ papali testimonio cōmen
data. Primo spiritu pphetali abbatis Joachiz
fuit prenūciata: q abbas vt refert magister bar/
tholomeus pisanus in cōformitatibus beati Frā
cisci li°. p°. fructu. p°. τ cōformitate pᵃ. in. 2ᵃ. par
te. claruit spiritu prophetico: τ eius opa sūt ab ec
clesia approbata: pter librum quē cōposuit con/
tra magistrū Petrū lombarduz de quo habetur
i. c°. damian⁹. de sūma tri. τ fi. ca. Et multa pdi/
xit de beato Francisco τ de ordinibus ab eo insti/

tuẽdis. Quẽ p̃ multa tẽpora ante natiuitatẽ suã fecit depingi Venetijs in ecclesia sancti Marci sup portam sacristie ope mosaico cũ stigmatib⁹. Hic ergo ꝓplexa de tertio ordine sancti Frãcisci loquẽs ait. Felix q̃ munde colliget sextarios trigita ex arca: idest q̃ cõiugalẽ castitatẽ cui daꝛ̃ fructus trigesimus illibatam in hoc ordine seruauerit.

Secũdo huius regule ĩstitutio fuit diuino oraculo reuelata. Oraculũ aũt est locutio de diuinis. Unde apud gẽtiles dicebaꝛ̃ oraculũ apolinis delphici: vbi ẜm eos diuia respõsa dabãtur: licet essent figmẽta diaboli. De quo oraculo inq̃t Macrobius in li°. de somnio Scipiõis. Delphici vox hec fuit oracli ⁊c. De beato aũt Frãcisco refert sanctus Bonauẽtura i legẽda ei⁹: q̃ cum semel ĩstigante se fortiter spiritu ĩtrasset eccliã sancti Damiani extra assisium causa oratiõis: que q̃dem ecclia minabaꝛ̃ p̃ nimia vetustate ruinã: cũ prostrat⁹ ante imaginẽ crucifixi lachrymosis oculis ĩtenderet [redacted] dñicã crucẽ: vocẽ de se ipsa cruce ad se miro quodam modo dilapsã corporeis audiuit auribus ter dicẽtem. Frãcisce: vade repara domũ meam que vt cernis tota destruiꝛ̃. Quod q̃dem mãdatũ ipse beatus Frãciscus tũc ĩtellexit de reparanda materialis ecclesie domo: licet principalis intentio verbi ad eam ferretur: quã christus acquisiuit sui sanguis precioso commercio: sicut eum spiritus sanctus edocuit: ⁊ ipse post modũ sibi familiarib⁹ reuelauit: hec Bonauentura. In eo igitur q̃ trina vox facta est tres: regulas ab eo ĩstituendas significauit. Cum enim deus ⁊ natura nihil faciant frustra: vt dicitur primo. de celo ⁊ mũdo. 3°. de anima. ⁊ p°. Phisico. sufficeisset semel dicere: nisi p̃ trinã vocem voluisset significare trinã ecclie spũalis reparationem. Sicut etiam seraphin vt habeꝛ̃ Isa. 6°. clamabãt. Sctũs: sanctus: sanctus dominus deus sabaoth: ad ostẽdendã trinitatẽ psonaꝝ. Predicta etiã ꝯfirmat sanctus Bonauẽtura vbi supra di. Deuotione quoq̃ sibi assistẽte fideliũ: q̃ preclaram in viro dei iam cepãt noscere virtutem. Non solum sancti Damiani: verũetiam prĩcipis apostolorum: ⁊ v̾ginis gloriose: ruinosas ⁊ derelictas resarciuit ecclesias: vt q̃ [redacted] eum dominus in posterũ spiritualiter opatur⁹ erat: sensibili foris opere misterialiter p̃figuraret. Nã instar reparate triplicis fabrice ipsius sancti viri ducatu ẜm datã ab eo formã: regulam ⁊ doctrinã christi triformiter renouãda erat ecclesia: sicut ⁊ vox ad eum facta de cruce tertio replicãs de domus dei reparatione mandatum: preambulum extiterat signum. Et nunc in tribus ab eo institutis ordinibus cernimus esse completum: hec ille. De q̃bus ordinibus canit ecclesia. Tres ordines hic ordinat: primumq̃ fratrum nominat minorum pauperumq̃ fit dominarum medius: sed penitentum tertius sexum capit vtrumq̃. Quia enim bonum quãto est communi⁹: tãto melius ⁊ diuinius est. p°. Ethi. sicut patet in sole q̃ melior dr̃ luna ⁊ stellis: q̃ magis comunicat de luce ⁊ influẽtia sua. Bonũ nãq̃ naturalr̃ est suijpsi⁹ comunicatiuũ vt inq̃t Diony. in li°. de diui. nomi. Ideo optim⁹ Franciscus dei gratia mediante non solũ voluit orbi comunicare: ⁊ p̃ ipsum diffundere obseruantiam primi. Et secundi ordinis: sed etiam tertij.

Et hoc figuratũ fuit Geñ. 8°. in colũba que ter a noe fuit de archa missa. Prima eniz vice nõ ĩuenit vbi requiesceret pes ei⁹: ⁊ ideo reuersa est ad Noe: q̃ extẽdens manũ suã apphendẽs q̃ illã ĩtulit i archam. Secunda autem vice reuersa est cum ramo virẽtis oliue. Tertia v̾o vice non est reuersa ad archã: sed p̃ mũdum preiit ⁊ volauit. Hec enim colũba significat ĩstitutionez ordis colũbini Frãcisci: quez Noe idest deus ter emisit: idest ad tres ordines ĩstituendos destinauit. Prima aũt vice hec colũba non ĩuenit vbi requiesceret pes eius: ⁊ significat ĩstitutionẽ primi ordis: q̃ paupculi fr̃es minores nihil habent in pticulari nec in cõi: in cuius possessione possint requiescere quo ad spem prouidẽdi sibi in futuro. Et ideo reuertunꝛ̃ ad Noe: idest ad dei adiutorium: ⁊ Noe: idest deus eos apprehendit manu sue prouidẽtie: ⁊ mittit i archam regularis obs̾uãtie sanctitatis pfecte. Secũda aũt vice portauit hec colũba ramũ virẽtis oliue: q̃ ĩstituit ordinẽ sancte clare amenissimũ v̾ginitatis iocũditate. Tertia vero vice non est reuersa ad archam: q̃ ĩstituit tertium ordinem cui quo ad tria vota principalia non dedit regularem obseruantiam: que p̃ archam significatur. Sed voluit p̃ mundum: vndiq̃ diffundens istum ordinẽ sanctũ. Idem quoq̃ figuratum fuit Geñ. 40. Ubi Joseph patriarcha vidit vitẽ cũ tribus propaginibus florere. Hec enim vitis significauit beatum Frãciscum qui fuit similis christo: ita q̃ de ipso dici potest illud quod ait Joannes euangelista Apocalipsis p̃mo. Uidi similem filio hominis. Quod q̃dem ꝓbat magister Bartholome⁹ pisanus in li°. cõformitatũ beati Francisci: i quo inter alias declarat quadraginta cõformitates ipsius

beati Francisci ad christum. Ipse autem dominus Jesus de se ipso ait Joannis quintodecimo Ego sum vitis vera. Et similiter beatus Franciscus dicere potest illud Ecclesiastici vigesimoquarto. Ego quasi vitis fructificaui suauitatem odoris. Et flores mei fructus honoris et honestatis. Hec enim vitis scilicet sanctus Franciscus emisit tres propagines idest tres ordines a quibus multi flores et fructus suauissimi emanarunt. De primo enim ordine emanauit post ipsum sanctissimum patrem: tanquam flos amenissimus et fructus saluberrimus sanctus Antonius de padua et sanctus Ludouicus filius primogenitus regis sicilie: ad quem tria regna de iure pertinebant: qui omnibus abrenuncians factus est frater minor. Item sanctus Bonauentura cardinalis de balneo regio episcopus albanensis. Et sanctus Bernardinus de senis. Et quinque sancti martyres apud marochium passi cum aliis quamplurimis martyribus de quorum martyrio tractat magister Bartholomeus pisanus vbi supra fructu octauo: et conformitate octaua: parte secunda. Multos etiam produxit alios sanctos fratres vita et miraculis clarissimos qui sunt quodammodo innumerabiles: de quorum pluribus qui fuerunt ante sua tempora tractat predictus frater Bartholomeus vbi supra. De illis vero qui fuerunt non multis temporibus elapsis vt de beato Joanne de capistrano: beato Alberto de sartiano: beato Jacobo de marchia: beato Marco de bononia: beato Damniano de padua: beato Michele de carcano de Mediolano qui me ad ordinem recepit: beato Cherubino de spoleto: beato Bernardino feltrino: et multis aliis qui maximis coruscant prodigiis nimis longum esset recitare. De secundo etiam ordine produxit plurimos flores. scilicet sanctam Claram de assisio: cum beata hortulana matre ipsius sancte Clare: et beata Agnete eius sorore. Item sanctam Agnetem filiam regis boemie que erat desponsata Federico secundo imperatori: et spreto suo sponso et regno intrauit ordinem ipsum: ac multis claruit prodigiis. Item produxit sanctam Salome de domo regis polonie: et sanctam Helenam de padua beatamque Claram de viterbio: ac beatam Catherinam de bononia: cui apparebant sepe illi sancti de quibus officium faciebat. Unde ipsa in suo breuiario quod ego vidi scribebat in festiuitatibus sanctorum: de quibusdam eorum in particulari. Quam ego vidi: et cum eo locuta sum. Et hoc breuiarium ita glosatum ab aliquo non est visum nisi post mortem suam. Corpus autem eius est palpabile ductibile ac integrum. Et si aliquis ad illud visitandum vadit: si est in mortali peccato: faciem illi turbulentam ostendit. Si vero est in gratia dei faciem illi iocundissimam exhibet. Cum autem pater frater Bernardinus caimus ordinis nostri cum quo ego eram corpus eiusdem beate sibi ostendi fecisset: et sibi de capillis eius dari postulasset qui quotidie crescunt sicut et eius vngues: dicente abatissa: si potius desiderabat habere de iam incisis: an vero vellet quod de nouo a capite eius preciderentur. Ipse respondit quod potius volebat de illis quos tunc habebat in capite: dummodo ipsi beate non displiceret. Cum autem ipsa abbatissa precideret capillos eius: predicta beata iocundam faciem exhibuit ita quod ridere videbatur. Et moniales dixerunt. Ecce pater quomodo libenter vos videt ista beata. De quampluribus aliis beatis istius ordinis causa breuitatis non scribo. De tertio etiam ordine produxit multos flores scilicet sanctum Ludouicum regem francie: sanctum Elzearium comitem ariani: qui cum beata delphina vxore sua in matrimonio seruauit perpetuam virginitatem. Item sanctum Juonem iuris vtriusque doctorem: presbyterumque et confessorem de britania minori: qui fuit magne deuotionis et contemplationis: atque miraculis claruit: ac semel cum missam celebraret in eleuatione sacramenti visus est globus igneus super caput eius. Item Beatum Lucensem siue Luchesium de podio bonci: cuius caput ego in manibus habui: et est in loco nostro qui est in tuscia super montem imperialem vbi est etiam corpus eius. Et monasterium nostrum appellatur sancti Lucensis siue Luchesii. Item produxit sanctum Lucium confessorem qui fuit primus sanctus de isto tertio ordine. Et sanctum Nicolucium de senis: ac beatum Jacobum de laude sacerdotem et miraculis clarum. Et beatum Petrum romanum qui sub soldano fuit martyrizatus: et sanctum Bonazicum de vulterra: et beatum Petrum de colle: ac beatum Alexandrum de perusio: et beatum Leonem archiepiscopum Mediolani: et beatum Gualterium episcopum triuisii: et beatum Ricardum episcopum fossombroni: ac beatum Alexandrum magistrum theologie: et beatum Charolum: ac beatum Landonem de monte feltro: et beatum Joannem de vrbino: ac beatum Joannem de rauena: et beatum Torelum de pupio: ac beatum Bartholomeum de sancto geminiano: et beatum Petrum

pectinariū de senis: ac beatum Robertum domi
num arimini: ⁊ beatū Thomasutiū de fulgineo:
prophetam ac miraculis clarissimū. Similr quo
ad mulieres produxit sanctam Elisabeth filiam
regis vngarie que fuit vxor landegauij ducis lo
thoringie. Itē sanctā Rosam de viterbio: sanctā
margarithā de corthōa: sanctā bonadonā de po
dio bonci: vxorē sancti Luchesij: beatam emilia
nam de florētia: ⁊ beatam clarā de monte falcie: ī
cuius corde inuentus est sculptus crucifixus cū
oībus misterijs passiōis: ⁊ tres parue pille in ei⁹
pectore reperte sunt: quar vna tantum ponderat
quātum due: ⁊ quātum omnes tres simul. Et nō
plus ponderant oēs tres simul q̄ vna sola. Per
quod significat ꝙ ipsa habuit cōtinuam memo
riam passionis christi: ⁊ pfectā fidem vnitatis di
uine essentie: ⁊ equalitatis triū psonar diuina
rum. Que omnia ego ppriis oculis aspexi. Item
beatam Elisabeth impatricē romanor: vxorem
karoli quarti regis francor ⁊ impatoris: que mi
raculis coruscauit. Et beatam blanchā reginam
frācie matrem sancti Ludouici regis francorū: q̄
signis ⁊ miraculis claruit. Et beatam Meā de
senis: ⁊ beatam Paschalinā de fulgineo: ⁊ bea
tam Michelinā de pēsauro: ac beatam Angelā
de fulgineo: q̄ duodecim annis quotidie sumpsit
dominicū corpus nihil aliud manducās: sed il
[redacted] cibo celesti refecta oratiōi ⁊ cōtemplationi va
cabat. Item beatam Beatricē de ruschonib⁹ co
mitissam: q̄ nostris tēporibus fuit ⁊ a septē ānos
citra mortua est multisq̄ miraculis claruit: ⁊ est
sepulta Mēli in ecclesia nostra sancti Angeli. Ut
etiam dicit magister Bartholomeus pisan⁹ vbi
supra. Iste ordo cōmendari potest de nobilitate.
Nam multi magni hoīes de diuersis regnis chri
stianitatis: comites: duces: pncipes: barones ⁊ no
biles: tā viri q̄ mulieres: fuerūt de tertio ordine
beati Francisci. Inter quos vltra supius enarra
tos fuit illa Regina vngarie q̄ fecit monasteriū
campi regis in austria. Et alia Regina vngarie
mater regis Ludouici. Istum quoq̄ habitū in
duit q̄dam impatrix cōstantinopolis: ⁊ vna Re
gina cathalonie: ⁊ rex Jacobus dux sarbūdie: ⁊
magr magnifici dñi Joannis Jacobi de triultio
⁊ domin⁹ Bartholomeus de vignate: cui⁹ pani
fuerūt domini ciuitatis Laudensis. Et dominus
lāzalotus de decio iuris vtriusq̄ doctor peritissim⁹:
ac lector in studio papiēsi: cū alijs quasi innume
rabilibus. F

Tertio huius regule istitutio fuit papali testi
monio cōmendata. Ut eniā refert magister
Bartholomeus pisanus in cōformitatibus bea
ti Frācisci. li°. p°. fructu. 2°. ⁊ cōformitate. 2ª. pte
2ª. dominus papa Gregorius nonus q̄ beatum
Frāciscum canonizauit in quadam prosa que in
cipit. Caput draconis cum sic cōmēdat di. Ecce
de christi latere nouus legatus mittit i cuius sa
cro corpore vexillū crucis cernit. Frāciscus prin
ceps inclytus signū regale baiulat ⁊ celebrat cō
uiuiū p cūcta mūdi climata. Cōtra draconis scis
matia acies trinas ordinat expeditorū militū ad
fugādum exercitum ⁊ tres cathedras demonum
quas draco semp roborat. G

Quo ad secūdū pricipale prime cōtēplatiōis
scilicet de inuentiōis huius ordinis tēporali
tate est sciēdū fm magistrū Bartholomeū pisa
num vbi supra li°. p°. fructu. 8°. ⁊ cōformitate.
8ª. pte. 2ª. ꝙ sctūs Frāciscus nō statim vt mūdo
abrenūciauit istituit pdictos ordīes. Nam vt di
cit legēda triū sociorum. Primo vilē habitum he
remiticū nō alicuius religiōis: sed penitētialem
circa duos annos portauit: ⁊ postea habitū quē
fribus suis dedit assumpsit. Et sic āno secūdo a
sua cōuersione ordinē frum minorum ichoauit:
videlicet in. 1207. die. 16°. Aprilis. Ordinem do
sancte Clare istituit āno sexto a sua conuersiōe.
Ordinem autem tertium anno. 14°. a conuersio
ne sua. H

Est aūt sciendū ꝙ beatus Frāciscus fuit a
deo directus in mūdum ad istituēdū hos
tres ordies in apertione sexti sigilli vt ait sanctus
Bonauētura in prologo maioris legēde ipi⁹ bea
ti Frācisci. Quod demōstrauit Joānes euāgelista
Apoca. 6°. ⁊. 7°. vbi ait: ꝙ in apertione sexti sigilli
fuit a deo missus angelus: idest angelic⁹ vir Frā
ciscus habēs signū dei viui: idest stigmata Jesu
christi. Et ipse dominus Jesus reuellauit sancto
Bonauēture ꝙ beatus Joānes nō itellexit in p
dicta prophetia de alio q̄ de sancto Frācisco: ⁊ hoc
affirmauit ipse sanct⁹ Bonauētura legēs parisi
us: ⁊ iurauit sic esse veritatē. Dicit aūt magister
Bartholomeus pisanus vbi supra fructu. 2°. ⁊
cōformitate. 2ª. pte. 2ª. ꝙ nouum testamentum i
veteri testamēto ē sicut rota in rota: iuxta visionē
Ezechielis prophete. p°. sui libri. c°. Quare quē
admodum in veteri testamēto fuerūt septē sigil
la. Ita ⁊ in nouo. Idest sicut totum tempus vete
ris testamēti p septē circula voluitur: ita ⁊ tempus
noui testamēti. In quorum quolibet ⁊ si plures
hoīes pfecti missi sint a deo: q p oīa tempora non
cessat mittere sanctos suos ad excolēdam vineā
suā. i. ecclīā ⁊ cōuertēdū pcōres [redacted] penitētiā. In
oī tñ etate iter ipsos sanctos sic destinatos: fuit ali
qs pcipue missus ipi dō acceptissim⁹ ⁊ singlari s.

Primū autē sigillum veteris testamenti fuit mū dialis fabricationis: ⁊ primordialis obliquatōis. Et icepit ab Adā ac durauit vsqꝫ ad Noe. Quo tempore licet singularissimus fuerit Adam: q̄ta men principiū fuit nostre preuaricationis: nō cō putatur iter electissimos dei. Fuerunt quoqꝫ alij electi vt Abel: Seth ⁊ enos: qui incepit innoca re nomen domini. Geñ. 4°. Tamen precipuꝰ iter eos fuit Enoch: de quo dicit Geñ. 5°. ꝙ ambula uit cum deo ⁊ non apparuit: quia tulit euꝫ deus. Et Eccle. 44°. dicit ꝙ placuit deo ⁊ translatus est in paradisum. Et ipse Enoch debet venire tem pore antichristi: vt habet Apoc. xj°. Ad quē aūt finem vsqꝫ ad illud tps seruat in paradiso terre stri ponit Ecclesiastici 44°. vbi post predicta ver ba subdit. Ut det gētibus sapientiā: idest vt predi cet xp̄m dei virtutem ⁊ sapientiā. Alia auteꝫ litte ra hꝫ. Ut det gentibus penitentiam: idest vt homi nes ad penitentiā conuertat. I

Secundū sigillū fuit humanalis declinatiōis ⁊ infectiōis. Et cepit a Noe ⁊ durauit vsqꝫ ad Abrahā: quo tēpore omnis caro corrupperat viā suam vicio luxurie: ꝓpter quod misit deꝰ di luuiū quo omnes peremit excepto Noe cuꝫ filijs suis ⁊ vxoribus eorū. Geñ. 7°. In hoc autē tem pore fuit vt singularissimus dei electus destinatus ipse Noe iustitie preco: de quo habeat pᵉ. Petri 3°. Qui inuentus est ꝑfectus ⁊ iustus: ⁊ in tempo re iracundie factus est reconciliatio: Ecclesiastici 44°. K

Tertium sigillū fuit singularis plebis electio nis: ⁊ incepit in Abrahaꝫ ⁊ durauit vsqꝫ ad Moysen. Quo tēpore deꝰ precipiendo Abrahe vt exiret de terra sua: ⁊ iret in terrā quā ei demon straret Geñ. 12°. Ipsum cū posteritate sua in pecu liareꝫ populū suū elegit. Quo tēpore licet alij fue rint electi dei: vt Isaac: Jacob: ⁊ filij eius: preci pue tamen ipse Abraham singulariter fuit deo acceptus: de quo dicit Ecclesiastici. 44°. Abra ham magnus pater multitudinis gentiū. Et nō est inuentus similis similis illi gloria: qui conser uauit legem excelsi. L

Quartum sigillū fuit diuinalis potētie demō strationis: quia in virtute multa eduxit deꝰ populum suū israel de egypto: vt habetur in mul tis capitulis Exodi. Et istud sigillum incepit a Moyse: ⁊ durauit vsqꝫ ad Dauid. Quo tempo re licet fuerint etiam alij electi dei vt Josue ⁊ O thoniel filiꝰ Caleph: Jepte: Sanson: ac alij plures. Tamen precipuus fuit ipse Moyses queꝫ misit ad liberandum populum suū de manu pharao nis: vt habet Exodi. 3°. De quo Moyse dicitur Ecclesiastici 45°. Dilectꝰ deo ⁊ hominibꝰ Moy ses cuius memoria in benedictione est. Similem fecit illum in gloria sanctorū: ⁊ magnificauit euꝫ in timore inimicorum: ⁊ in verbis suis monstra placauit. Glorificauit eum in conspectu regum: ⁊ ostendit illi gloriā suam. In fide ⁊ lenitate ipsi us sanctū fecit illuꝫ: ⁊ elegit eū ex omni carne. Et dedit illi cor ad precepta: ⁊ legeꝫ vite ⁊ discipline. Docere Jacob testamentum suum ⁊ iudicia sua israel. M

Quintū sigillum fuit pecularis dominatōis: ⁊ incepit a Dauid ⁊ durauit vsqꝫ ad He liam. Quo tempore licet multi alij missi fuerint vt Ezechias ⁊ Josias ac alij plures. Tamen ipse Dauid fuit precipuus qui erat vir ſm cor domi ni. primi Regum 13°. Qui fuit sicut lux aurore absqꝫ nubibus rutilians. secundi Regū 23°. De quo dicitur Ecclesiastici 47°. Cum leonibus lu sit sicut cum agnis: ⁊ deus in omni tempore dedit confessionem sancto: qui de omni corde laudauit deum. Et ideo exaltauit in eternuꝫ cornu illiꝰ. N

Sextum sigillum fuit prophetalis iradiatōis: ⁊ icepit a tempore Helie: ⁊ durauit vsqꝫ ad ad transmigrationem babilonis. Quo tempore licet multi ꝓphete missi fuerint: vt Heliseus: Ysa ias: Hieremias: ⁊ alij q̄plures. Tamen Helias fuit precipuus: de quo dicitur Ecclesiastici 48°. ꝙ surrexit quasi ignis: ⁊ verbuꝫ ipsius quasi facu la ardebat. Qui tandem in celum per turbinem ascendit. quarti Regum 2°. Septimum sigillum fuit generalis vexationis. Et incepit a trāsmigra tione populi iudaici in babilonem vsqꝫ ad xp̄m. Quo tempore populus dei fuit multipliciter affli ctus: scilicet a rege babilonis: a rege niniue: a re ge antiocho tēpore machabeorū ⁊ a multis alijs. Quo tempore licet multi electi fuerint a domino destinati vt Ezechiel: Daniel: Esdras: Neemias: ⁊ Tobias. Precipue tamen missus fuit Simon onie: de quo dicitur Ecclesia. 50. ꝙ fuit quasi ste lla matutina in medio nebule. Ex quibus septeꝫ sigillis patet ꝙ septem singularissimos homines ad mundum renouandum destinauit dominus deus. Quorum ad instar septeꝫ sigilla ponuntur in nouo testamēto: de quibus sex iam vt creditur transierunt: ⁊ septimum expectatur siue iam ince pit: hec magister Bartholomeus pisanus vbi. s. qui etiam subdit sic. O

Noui testamenti primum sigillum fuit visera lis miserationis plenitudinis: scilicet gratie. Quo tempore deus pater propter nimiam cha ritatem suam misit filium suum in similitudineꝫ carnis peccati. Quo tempore ⁊ s̄. Joannes bapti

sta sit missus a deo Joannis primo: tamen quia venit in testimonium Jesu christi. Ipse dominꝰ Jesus fuit ille singularissimus ⁊ incomparabilis a deo patre missus ad mundum renouandum ⁊ redimendum: qui fuit verus deus ⁊ homo potẽs in opere ⁊ sermone. Luce vlti°. P

SEcundum sigillum fuit apostolaris predicationis. Et incepit ab aduentu spiritus sancti in apostolos ĩ die pẽthecostes: ⁊ durauit vsq; ad tempus persecutionis tirannorũ. Quo tempore licet missi fuerint oẽs apostoli ⁊ discipuli xpi: qui predicauerunt per vniuersuz mundũ fidem ipsius: iuxta illud psalmi 18. In omnez terraz exiuit sonus eorum ⁊ in fines orbis terre verba eorum. Sicut eis imposuerat ipse dñs Jesus Matthei ⁊ Marci vl°. Qui etiam scripserunt euangelia Mattheus .n. scripsit in 39°. Marcꝰ in 45°. Lucas in 53°. Joannes vero in 63°. anno domini. In hoc etiam sigillo fuit Dionisius ariopagita q floruit in anno dñi. 80. Tamen singulariter misit dominus apostolũ Paulũ qui fuit vas electionis a christo directũ ad portandũ nomẽ eius coraz gentibus ⁊ regibus ⁊ filijs israel. Actuũ. 9°. Qui apostolus vocatur segregatus in euangeliuz dei. Ad Roma. p°. Raptusq; fuit vsq; tertiũ celuz. 2°. ad Cor. 12°. Qui etiam plus omnibus laborauit p°. ad Cor. 15°. Q

TErtiuz sigillum fuit victorialis triumphationis: scilicet tempore martyrũ. Et incepit a psecutiõe neronis: domiciani: ⁊ aliorũ imperatorũ: ⁊ durauit vsq; ad Constantini cõuersionẽ. Quo tẽpore missi fuerũt multi viri insignissimi. Sz precipue sanctus Siluester qui zelo martyrij flagrauit ⁊ alios ad martyriũ aĩauit: atq; ipsuz Cõstantinum baptizauit: ⁊ fidem xpianã stabiliuit. Qui postea mortuus est anno domini 320. Et tũc erat in flore Origenes ⁊ Lactantius. Alij tamen dicunt q ille qui fuit tempore martyꝝ singulariter destinatus fuit sanctꝰ Laurentius. In cuiꝰ signũ ecclesia eius martyriuz honorabilius alijs solemnizat. R

QUartum sigillum fuit carnalis subiugatõis ⁊ icepit a baptismo Constantini: ⁊ durauit vsq; ad tẽpora beati Benedicti. Quo tẽpore floruerunt multi sancti homines qui mũdũ illustrauerunt vita ⁊ doctrina. s. Boetius qui fecit librũ suũ de consolatione: cũ esset incarceratus papie ĩ 336°. anno domini. Floruerũt etiam anno. 343°. Chrisostomus: Hilarius: Eusebius: ⁊ Basilius qui mortuꝰ est in. 370. anno. Floruerũt etiã ĩ. 371°. anno Gregoriꝰ nazanzenus: ⁊ sanctus Martinus. ⁊ in. 381°. Ambrosius: Hieronymꝰ: ⁊ Augustinus. Mortuꝰ est aũt sanctus Ambro. in 390. Hierony. in 398°. ⁊ Augu. in 400. Orosiꝰ autẽ erat in flore in 400. anno. Infra tempus aũt huius sigilli fuerunt illi sancti patres in desertis: ieiunijs: orationibꝰ: vigilijs: disciplinis: alijsq; austeritatibus carnẽ subiugãtes ac mortificãtes. Quo tempore licet Paulus primꝰ heremita ⁊ alij post eũ plures sanctitate famosi fuerint: precipuꝰ tamẽ fuit sanctꝰ Antonius abbas pater quasi omniuz monachorũ ⁊ anachoritaꝝ. Magistri pauli simplicis: Hilarionis: Macharij ⁊ multorũ aliorũ. Cui post superationẽ demonũ dixit xps. Quia viriliter pugnasti faciam te per totũ orbez nominari. Quo noĩe multi sũt ad scẽ pagẽdũ inuitati. S

QUintum sigillũ fuit mirabilis mundi subleuationis a pressuris que erant in orbe per gẽtes vuandalorũ: gothorũ: longobardorũ: ⁊ multoruz aliorum. Quo tempore missi sunt probi viri prout sanctꝰ Grego. recitat in libris dialogoꝝ qui mirabiliter mundũ signis ⁊ virtutibus subleuauerunt. Sed inter eos missus est singularissimus vir re ⁊ nomine Benedictus cuius conuersatio: vita ⁊ doctrina qualis fuerit beatus Grego. in 2°. li°. dialogoruz clarissime demonstrat. Mortuus est autem sanctus Benedictꝰ anno domini. 528°. Hoc autem sigillum durauit vsq; ad tempꝰ Frãcisci. Infra quod tempus floruerunt multi excellentissimi viri: maxime sanctus Gregorius papa qui mortuus est anno domini. 606°. Venerabilis vero Beda floruit in. 690. Ordo autem carthusiẽsis incepit in 1092. Cistersiensis vero in 1098. Floruit aũt Ugo de sancto victore in. 1108. Et sanctꝰ Bernardus in. 1153. Gratianꝰ vero ⁊ Petrꝰ lumbardus scripserũt libros suos in. 1171. Ordo aũt pdicatorũ fuit cõfirmatꝰ per papã Honoriuz in 1201. Ordo vero minorũ fuit cõfirmatꝰ. p°. per innocentiũ tertiũ ĩ. 1207°. sed sine bulla. Postea vo Honoriꝰ papa eũdẽ ꝯfirmauit cũ bulla ĩ. 1217. T

SExtũ sigillum fuit penitẽtialis ⁊ passionalis crucis renouationis. Et incepit a tẽpore beati Francisci: vel a natiuitate eiꝰ que fuit in. 1178. vel a conuersione eiusdẽ que fuit in. 1206. Mortuus est aũt beatus Franciscꝰ in. 1226. Sanctꝰ vo Dominicus in. 1221. ante saraphicũ Franciscũ defunctus est. Comuniter tamen tenet q sextũ sigillum incepit a conuersione sancti Francisci: scilicet tẽpore Federici secundi iperatoris regis siculorũ in. 1206. Qua apertione sigilli vt predictũ fuerat Apoc. 6°. Factꝰ est terremotus magnus: scilicet psecutiois ecclesie. Et sol factus est niger: idest dominus papa qui tẽpore huiꝰ iperatoris propter eius persecutione fugijt ⁊ non inueniebat: ⁊ tan

ad homines. Inter eos viuẽdo: humana videre et cogitare: dicere et audire. Sed pro alia parte scilicet quod predicationi potius deberet insistere et vacare argumentum erat quod pre omnibus ponderat apud deum scilicet quod vnigenitus dei filius qui est sapientia patris propter salutem animarum descendit de sinu patris vt suo mundum informans exemplo verbum salutis hominibus loqueretur: quos sacri sanguinis precio redimeret et mundaret lauacro ac poculo sustentaret: nihil sibi omnino reseruans quod non ad salutem nostram liberaliter erogaret quia nos omnia debemus agere secundum exemplar eorum que videmus in ipso tanquam in mõte sublimi: videtur magis placitum deo quod intermissa orationis quiete foras eggrediatur ad predicationis laborẽ. His ergo argumẽtis ad partes existentibus licet multa nosceret tam spiritu prophetico quam irradiatione diuina. Tamẽ hanc questionẽ ad liquidum dissoluere non valebat deo sic permittente vt predicationis sibi iniunctum officium: potius diuina auctoritate quam humana voluntate declararetur assumptum ab ipso: et a deo sibi preceptum et impositum. Cum igitur humilimus esset: non erubescebat a minoribus parua querere qui magna didicerat a magistro supremo. Unde misit fratrem masseum sociũ suũ ad fratrem siluestrũ: qui mõte subasio in loco de carceribus morabatur et erat tãte scitatis et gratie quod quicquid in oratione a deo petebat statĩ exaudiebatur: et cum eo loquebatur sicut amicus cũ amico. Et propterea sanctus Franciscus magnam deuotionem et fidem habebat in eo. Prefato igitur fratri Siluestro misit dicendo: vt suppliciter deum rogaret quatenus ei indicaret quod sibi plus placeret an quod alijs predicaret: vel quod orationi continue vacaret. Et similiter ad beatam Claram misit vt ipsa cum aliquibus de magis puris et spiritualibus sororibus per orationem diuinum beneplaciti super hoc postularet. Frater autem masseus socio assumpto perrexit ad eos: et illis ambassiatam fecit beati Francisci. Statim ergo beatus frater Siluester ad orationem perrexit: et in oratione diuinũ responsum habuit. Et ad fratrem masseum exiẽs dixit. Hec dicit dominus vt dicas fratri Francisco: quod ipsũ nõ propter se solũ vocauit: sed vt fructũ faciat animarum: et multos per eum lucretur. Idem quoque respondit beata Clara dicens se habuisse a domino: quod suũ beneplacitum erat vt ad predicandum exiret. Reuerso igitur fratre masseo beatus Franciscus eum in charitate recipiens illi pedes abluit et refectionem parauit. Deinde cibo sũpto eum vocauit ad siluam. Et nudato capite: manibus canzelatis genuflectens interrogauit dicens Quid iubet dominus meus Jesus christus vt faciam? Respondit autem frater masseus quod tam sancte clare et sororibus quam fratri Siluestro vna erat facta responsio Jesu christi: scilicet quod volebat eum ire ad predicandum: quia ipsum nõ vocauerat pro se tantũ: sed etiam pro salutẽ aliorũ. Ex quibus patet primum scilicet quod ad predicandam penitentiam beatus Franciscus inductus fuit diuina inspiratione: imo precepto. Et consequẽter ad istituendũ ipsũ ordinẽ de penitẽtia. Z

Secundo instituit istum ordinem mediante feruenti predicatione. Unde de illo ait sanctus Bonauentura in. 4ª. parte legẽde maioris. Factus igitur euangelicus preco ciuitates circuibat et castra: non in doctis humane sapientie verbis: sed in virtute spiritus annuncians regnũ dei domino dirigente loquentem reuellationibus preuijs: et sermonem confirmante sequentibus signis. Erant autem ipsius eloquia virtute spiritus sancti plena. Et medullas cordis penetrãtia. Ita vt in vehementem stuporem audientes conuerterent: et obstinatorum mentes efficacia virtuosa mollirent. Unde predicationis eius feruore succensi quamplurimi vtriusque sexus in coniugali pudicicia domino famulantes: secundum formã a viro dei acceptã nouis se penitentie legibus vinciebant. Quorum ordinem tẽporis in processu fratrum de penitẽtia vir dei appellãdũ decreuit: hec ille. A

Tertio istum ordinẽ instituit zelo charitatis. Unde in eius legẽda dicitur quod habita respõsione predicta a fratre masseo: surgẽs cõtinuo succinxit se nullaque prorsus mora cõtracta dixit ipsi fratri masseo. Eamus. Ipsumque assumens in sociũ et fratrẽ angelũ ibat cum tanto feruore vt diuinũ exequeretur imperiũ: tãque celeriter percurrebat ac si facta manu dñi sup eũ noua induisset e celo virtutem. Quasi enĩ fulgur in impetu spiritus pergebat nõ attẽdẽdo ad viã seu semitã. Et sic eũdo deuenit ad quoddã castrũ nõie canariũ quod est distans ab assisio per quattuor miliaria: et est prope beuaniũ: et vulgariter dicitur canaio: in quo quidem castro cũ tãto feruore predicauit quod oẽs tã viri quam mulieres volebãt relicto castro ire post eũ. Sanctus vero Frãciscus dixit illis. Nõ faciatis. Quia ego ordinabo pro salute vestra quid agere debeatis. Et ex tũc cogitauit facere ipsũ tertium ordinẽ qui dicitur continentium seu fratrum et sororum de penitentia. Predicta autem cõfirmat sancta mater ecclesia que in officio eius canit. Sanctus Franciscus preuijs orationũ studijs quid faciat instructus: non sibi soli viuere: sed alijs proficere vult dei zelo ductus. B

Secunda pncipalis contēplatio circa istū ordinem dicit perfectionis. Pro cuius expeditione est sciendū q ista regula est magne pfectionis contentiua: et eius obseruatio est magni meriti. Unde sanct⁹ Bona. in legēda beati Francisci ait. Sicut in celū tendentib⁹ penitentie viā oībus cōstat esse communem: sic et hic status clericos et laicos: virgines et coniugatos in vtroqz sexu admittens quāti sit apud deū meriti: ex plurib⁹ per aliquos ipsorū patratis miraculis innotescit: hec ille. Dico igitur q in ista regula cōtinentur duodecim pfectiones de sacro fonte euangelij: et veteri testamento collecte: que sunt tanqz duodecim porte Hierusalem. Apoc. vlti°. A

Primo .n. cōtinet fidem: qz oportet ſm tenorem ipsius regule q hūc ordinē ingrediētes sint fideles ac catholici: et ecclesie romane obedientes. Et q prius examinentur de fide catholica. Ita q nullus hereticus in eo recipiatur: et si fuisset receptus expellatur: qz fides est fundamentū oīum virtutum: iuxta illud ad Hebre. xj°. Fides est sperandarū substantia rerū etc. Et vbi nō est fundamētum superedificari nō pōt. c°. cum Paulus. pª. q. pª. Et sine fide impossibile est placere deo. Ad Hebre. xj°. Et hec perfectio sumpta est in euāgelio Joānis 20. vbi ait dñs. Noli eē incredul⁹ sed fidelis: et Ecclesia. 2°. dicit. Qui timetis dñm credite illi: et Apoca. 2°. ait dñs. Esto fidelis vsqz ad mortē: et dabo tibi coronam vite. B

Secundo cōtinet spem: qz hortatur ad penitētiā. Promisit aūt deus in euāgelio vitā eternam penitētibus dicēs Mat. 4°. Penitentiam agite. Appropinquabit .n. regnū celorū. Ecōtra vero ē de nō penitentib⁹ qbus dicit Luce 13°. Nisi penitentiā habueritis oēs simul peribitis. Cū igit iste ordo sit de penitētia: ideo qlibet ei⁹ regulam obseruans: pōt sperare vitā eternam: et dicere deo cum propheta ps°. 30. In te dñe speraui: nō cōfundar in eternum. C

Tertio ptinet charitatē. Nam pcipit recōciliationē cū proximo. Et hoc colligit ex euāgelio Mat. 5°. vbi saluator ait. Diligite inimicos vros etc. Et ibidē. Si offers mun⁹ tuū ad altare: et ibi recordat⁹ fueris qz frater tu⁹ hz aliqd aduersū te: dimitte ibi mun⁹ tuū: et vade prius recōciliari fri tuo: et tūc veniēs offeres munus tuū. Deus .n. nō hz grata opera q facit ille q est in discordia et odio cū pximo suo. Un̄ inqt Aug. in li°. de verbis dñi. Nō pōt cōcordiā habere xpo q discors voluerit esse cū xpiano. Debetis ergo remittere iniurias his qui vos offenderūt: iuxta illud Leui. 14°. Ne memineris iniurie ciuium tuorū. Et diligere primum: et nullū odio habere. Ait .n. dñs Mat. 22°. Diliges proximū tuū sicut te ipsū. Nā nullus sine charitate pōt saluari. c°. nullus. de peni. di. 7ª. Et iō inquit apostolus pª. ad Cor. 13°. Si linguis hoīum loqr et angelorū: charitatē aūt nō habeam nihil mihi prodest etc. Item post annū probationis hāc regulā proficiēs vouet fuare pcepta dei. Qd ptinet ad dilectionē dicēte dño Joannis 14°. Si diligitis me mādata mea fuare. Et promittit satisfacere si qd contra regulā fecerit. Quia Luce 12°. dicit. Seruus sciēs voluntatē dñi sui et nō faciens: plagis vapulabit multis. Et sic pfessus nō pōt ampli⁹ redire ad habitū et vitā mūdanā: qz ait dñs Luce. 9°. Nemo mittēs manū suā ad aratrū et respiciēs retro apt⁹ est regno dei. Sicut .n. arans et retro aspiciēs nō facit rectū sulcū: sic i fuitio dei retro aspiciēs nō recte ambulat in ei⁹ obsequio. D

Quarto hec regula ptinet iustitiā. Uult .n. q ille est obligat⁹ alteri pcordet secū soluendo: fideiubēdo vel pign⁹ dādo. Et hec est va iustitia q vult vnicuiqz tribui qd suū est. l. iustitia. ff. de iusti. et iu. et insti. eodē. in prin. et c°. si seculi leges. 12ª. q. 2ª. Et hoc colligit ex euangelio Matt. 18°. Redde qd debes. et Mat. 23°. Reddite q sūt cesaris cesari: et q sunt dei deo. Sine hac .n. virtute nemo pōt cōsequi vitā eternā. Quia ſm oēs theologos i. 4°. di. 15ª. Quicūqz iniuste possidet rē alienam: vel ptra iustitiā dānificauit aliquē: et nō vult restituere et satisfacere viuit i peccato mortali. Un̄ dr c°. peccatū. de reg. iu. li° vj°. Nō remittitur peccatū nisi restituatur male ablatū. Quia etiā ſm iustitiā nemo pōt alteri obligare rē que alicui est particulariter obligata. Cū vxores sint posite sub viri ptāte: dicēte deo pme vxori Gen. 3°. Sub viri ptāte eris: et ipe dñabit tui. De quo et habet i c°. manifestū. et c°. est ordo. et c°. hec imago. et c°. cum caput. et c°. mulierē. et c°. mlier. 33ª. q. vlª. Ideo ordinauit hec regula q maritate nō possint istū ordinē itrare maritis inuitis. Et hoc colligit ex euāgelio Joānis. 4°. vbi dicit q cū mulier samaritana petisset a xpo aquā salutarem de qua locut⁹ fuerat ipe dñs: dixit Jesus. Uade voca virū tuū. Hec enī aqua salutaris significat hāc sanctā regulā. E

Quinto hec regula ptinet pietatem. Primo erga ppriam aīam: iuxta illud Eccle. 30. Miserere aīe tue placēs deo. Et ideo ne cōtingat ex inopinata morte iordinatū aliqd relinqui: et aliquem dānari: vult vt qlibet sic ordinet facta sua q semper mori sit parat⁹. Propter qd statuit q oēs q hūt factionē testamēti: faciāt illud īfra tres menses ab īgressu ordinis: vt adueniēte morte possint libere vacare sacramētis ecclesie suscipiēdis: et trā/

sire de hac vita sine aliqua tēporaliū occupatione Et hoc collectū fuit Isa.38° vbi dicit. Dispone domui tue ⁊c. Item cōtinet pietatē erga proximos: dum precipit vt orēt pro viuis ⁊ defunctis. Dicit enī Aug. in sermone ad here. Cupis vt tui misereatur dn̄s: Fac vt proximo miserearis. Tanto.n. recipies in alia vita quantū facies in p̄senti. Itē vult vt soluat denari⁹ vsualis massario deputato semel in mēse quo subueniat paupērib⁹ ⁊ īfirmis. Et si quis eorum infirmat: visitet a ministro ⁊ ab alijs: vt audire possint in die iudicij dn̄m eis dicētem. Infirmus erā ⁊ visitastis me Mat.25°. Itē vult ꝙ si aliqs ex ipsa societate moriatur: alij faciant eū sepeliri ⁊ intersint exeqjs eius: ⁊ ꝙ litterati pro aīa ipsius dicant.50.psalmos. Alij vero.50. pater noster. Et ꝙ quolibet anno pro viuis ⁊ defunctis ipsius ordinis faciāt quilibet eoꝝ tres missas celebrari. Et ꝙ litterati dicāt psalterium. Alij centū pater noster pro dicta cā. Ecce quanta pietas hui⁹ regule. Hoc autem colligitur ex euāgelio Matt.x°. Si quis dederit vni ex minimis ⁊c. ⁊ Mat.25°. vbi dn̄s ait se dicturum in die iudicij suis electis. Esuriui ⁊ dedistis mihi māducare ⁊c. ⁊ Mat.9°. ac Luce.7°. ⁊ 23°. vbi christus orauit pro proximis: ⁊ Joannis xj°. vbi orauit [illegible] zaro mortuo. H

SExto cōtinet humilitatē dū ordinat ꝙ oēs tam viri q̄ mulieres induant mantellis de pānis vilibus in precio ⁊ colore: iuxta illud Hieronymi ad Rusticū monachū dicētis. Vilis tunica cōtemptū seculi probet: ita dūtaxat ne anim⁹ tuus tumeat: ne habit⁹ sermoq̄ dissentiat. Similiter hec regula prohibet oēm curiositatē ⁊ vanitatem in vestibus: in cingulo ⁊ pellib⁹: vt in omnibus protestent humilitatē: quam in corde multo magis habere debēt. Et hoc colligitur Matthei xj°. Vbi dn̄s ait. Discite a me q2 mitis sū ⁊ humilis corde. Cōtinet etiā humilitatē dū subijcit oēs ipsius ordinis tam ministros q̄ alios correctioni ⁊ subiectioni epi ⁊ visitatoris. Papa aūt Sixt⁹ quartus per priuilegiū suū qd̄ incipit. Romani pontificis prouidentia. Cui⁹ trāsumptū auctēticū rome factū ego habeo: subijcit totaliter ipsū ordinē visitationi ⁊ correctioni generalis ⁊ puincialiū ministrorū ⁊ eorū vicariorū: ⁊ visitatorum ab eis deputatorum ordinis fratrum minorum: ⁊ inhibet quibuscūq̄ prelatis ecclesiasticis ne de cetero vllatenus de ipsorum fratrum ac sororū de penitentia visitatione vel correctiōe se intromittāt vel predictos fratres minores aliqualiter impediant in predictis. Concedens ipsis visitatoribus vt omnia ecclesiastica sacramenta eis ministrent quādo sibi videbit. Que omnia fecit vt predict⁹ ordo melius gubernet ⁊ reguletur: ac in maiori humilitate ⁊ religiositate cōseruetur. Hec aūt humilis subiectio est collecta de euāgelio Luce 2°. Vbi de dn̄o Jesu dicit. Et erat subditus illis. I

SEptimo hec regula cōtinet honestatē: dū prohibet cōfessores suos interesse pompis ⁊ spectaculis mūdanis: correis: ioculatorib⁹: ludis dissolutis: cōuiuiorū comessationib⁹: ⁊ hmōi. Et imponit vt quātū in eis est totā familiā suam ab his reuocēt: q2 Amos 8°. minatur dn̄s di. Cōuertam festiuitates veras in luctū: ⁊ oia cātica vestra i planctū. Prohibent etiā tales cōuersari in locis inhonestis: ⁊ cū personis turpib⁹: q2 talis qsq̄ reputatur qualis in exterriorib⁹ videt. L. itē apud labeonem. §. si qs virgines. ff. de iniu. Itē hec regula rōne honestatis precipit vt caueāt a iuramētis maxime illicitis: ⁊ ꝙ nō recipiāt iuramentū nisi pro pace ⁊ hmōi. Qd̄ acceptū est ex euāgelio Matt. 5°. Vbi dn̄s ait. Nolite iurare oīno. Sit autē oīs ſmo videt est ⁊ nō: ⁊c. Itē precipit ne deferāt arma nisi de ministroꝝ licētia. Quod acceptū est ex euangelio Mat.26°. vbi dn̄s ait Petro. Mitte gladiū in locū suū. Et Mat.5°. Esto cōsentiēs aduersario tuo dū es in via. ⁊ 6°.c°. Ego aūt dico vobis nō resistere malo: sz si qs [illegible] pcusserit i vnā maxillā: pbe ei ⁊ alterā. Et si qs vult tunicā tuam tollere: dimitte ei ⁊ pallium. K

OCtauo hec regula cōtinet sobrietatem ⁊ abstinentiā: q2 vult vt sint cōtēti bina refectione in die: nisi forte laborib⁹ sint pressi vt pluribus egeant refectionibus. Et vt toto anno in die lune ⁊ mercurij nō comedant carnes nisi in itinere vel religiosorum cōuentibus: si qui vescuntur carnibus. Nam tunc indulget sanctus Francisc⁹ ꝙ cū ipsis cōformentur in eorum domibus. Itē in infirmitate: in qua medicorum cōscientiā sequātur. Et in flebotomia: post quā tribus diebus carnes comedere possint: nisi accidat dies a lege positiua prohibit⁹: vt dies veneris aut vigilie ⁊ huiusmodi. Si etiā dies natalis domini venerit in die veneris potest comedere carnes. c°. explicari. de obserua. ieiunij. ⁊ in illis festis que ponit regula. Itē precipit vt toto anno semel in hebdomoda ieiunent: scilicet sexta feria: ⁊ a festo omniū sanctorū vsq̄ ad pasca addant ieiunio diem mercurij. Et ꝙ [illegible] sancto Martino vsq̄ ad natale domini ieiunium seruent: excepta dominica: nisi legitima causa eos excuset a ieiunio. Item ꝙ quadragesimā comunem incipiant a quinquagesima. Hec autē abstinentia collecta ē Luce. 21°. vbi ait domin⁹. Attendite ne forte grauentur corpora vestra cra/

pula & ebrietate: & curis huius seculi: & Matthei. 4°. Exemplo Christi ieiunantis quadraginta diebus & q̄dragita noctib⁹: & Ecclesia. 37°. vbi dicitur. Noli auidus eē in oī epulatione. &c. II

Nono continet deuotionem. Nam vult q̄ ante & post refectionem dicant orationē dominicam: & vt quotidie proposse missam audiant & q̄ in nocte ad matutinum & orationem surgant nisi causa rationabilis eos excuset: & q̄ clerici dicant officium ſm ordinē sancte romane ecclesie: vel ecclesie cathedralis vbi habitant. Non clerici vero dicant septem horas canonicas: vt possint in vita eterna dicere deo. Septies in die laudem dixi tibi. &c. ps°. 118°. Quas horas debent dicere hoc modo. Videlicet pro matutino duodecim pater noster pro singulis autem horis canonicis septē addito in prima & completorio miserere & credo. Hec autem collecta sunt Deuterono. 6°. & Matthei. 4°. vbi dicitur. Dominum deū tuum adorabis: & illi soli seruies: & Luce. 18°. Oportet semper orare & nunq̄ deficere. Item q̄ vadant ad ecclesias deū laudaturi. Qd̄ colligitur Mat. 21°. Ubi dominus ait. Domus mea domus oratiōis vocabitur. Et idē dicitur q̄ pueri clamabant in tēplo Osanna filio Dauid. Item precipit vt confiteantur & comunicentur saltem tribus vicibus in anno. s. in festo dn̄ice resurrectionis: penthecosten ac natiuitat̄ dn̄i. Per ꝯfessionē. n. homo acqrit gratiam & misericordiā a deo. Et ideo inquit psalmista. Confitemini domino quoniā bonus: quoniā in seculum misericordia eius. Item per confessionem aperiuntur porte paradisi: & ideo ait idē propheta ps°. 99°. Introite portas eius in cōfessione. De comuniōe aūt dicit dn̄s Joānis 6°. Qui māducat meā carnē & bibit meū sanguinem hʒ vitam eternā: & in me manet: & ego in eo. Et ibidē. Qui manducat hūc panē viuet in eternū. Propter qd̄ ē laudabil̄ ꝯsuetudīe ordinis nō solū cōfitent̄ & accipiūt corp⁹ christi illis trib⁹ vicib⁹ que ponūtur i regula: sed ēt plurib⁹ alijs in anno. M

Decimo hec regula cōtinet exemplaritatē. Precipit. n. vt dent bonū exēplū proximis: vt sint forma religiositatis: doctrina oīs virtutis: & exēplar bonorum operū mundanis cū quibus habitant & conuersant̄. Quod colligit̄ Mat. 5°. vbi dn̄s ait. Uos estis lux mundi. Sic luceat lux vestra corā hominib⁹ vt videāt vestra bona opera & glorificent patrē vestrū qui in celis est. Item precipit vt qui proximū scandalizant & ei dant malum exemplū: expellantur de societate facta trina admonitione: quia dicit dominus Matthei 18°. Ueh homini illi per quē scandalū venit. Et iterū. Qui scandalizauerit vnum de pusillis istis qui in me credunt: expedit illi vt suspendatur molla assinaria in collo eius: & demergatur in profundum maris &c. N

Undecimo continet vnionem: precipiens vt quolibet mense conueniāt in vnum ad audiendam regulam. Item iubet vt in pace viuant simul: & cum proximis. Unitas enim & concordia est vnum de precipuis bonis que in congregationibus & ordinibus esse possunt: dicente propheta psalmo 132°. Ecce q̄ bonum & q̄ iocundum &c. Duodecimo continet discretionē: quia in omnibus que precipit regula potest dispensare visitator. Et hoc colligitur Joānis 6°. & Matthei 14°. vbi ait dominus. Facite eos discumbere. Quod potest intelligi dictum visitatoribus cum viderit necessitatem vel rationalem causam. Omnis enī penitentia debet esse discreta: quia discretio est mater omnium virtutū. c°. primo de officio custo. & c°. presentium. prima. q. 5ª. Uirtus autem indiscreta pro vicio reputatur. Deus enim non exigit ab hominibus nisi id quod facere potest. Et ideo nimia austeritas in vigilijs & ieiunijs reprehenditur in c°. non mediocriter. de consecratione distin. 5ª. Sicut ergo nimis negligens est deo ero suo: ita etiam nimium ac indiscrete austerius ei non placet. Quia omnia extrema sunt viciosa: vt dicitur secundo Ethicorum. Medium autē tenuere beati: vt ait glosa in auten. de consu. §. p°. Et ideo Ouid. in secūdo Methamor. inqt. Inter vtrunq̄ tene medio tutissimus ibis. Aliā quoq̄ discretionem continet hec regula: scilicet q̄ ministri in hac societate non possint eligi ad vitā: sed ad tempus: vt omnes habere possint suā partem oneris & honoris: & vnus non semper grauetur tali onere. Officia enim & honores equaliter debent diuidi in ciuitate. l. qui originem. §. prese. ff. de mune. & hono. Est quoq̄ alia discretio hui⁹ regule. Uult enim Nicolaus quartus qui ipsam regulam confirmauit q̄ nullus peccet mortaliter transgrediendo aliquid de his que in ea continētur. O summa conscientie quies. Et ideo inquit dominus Matthei xi°. Tollite iugum meum super vos: & inuenietis requiem animabus vestris. Jugum eniʒ meum suaue est & onus meum leue. Licet aūt cōiter votū ē sui natura obliget ad seruandū ꝓmissū sub pena peccati mortalis. Tn̄ votū qd̄ fit i ꝓfessiōe hui⁹ regule nō obligat nisi ad veniale. Quia vouētes nō intēdūt se obligare nisi ſʒ qd̄ obligant̄ ex ꝑcepto regle ſm volūtatē summi pontificis ipsaʒ regulā approbātis. He igitur duodecim ꝑfectiōes sunt duodeci flores pulcher-

rimi. Duodecimqz stelle paradisi que in hac regula cõtinentur. Que omnia siquis perfecte obseruauerit: poterit dici de illo illud Apocalypsis. 12°. In capite eius corona stellarũ duodecim. Et beato Francisco institutori huius regule illud psalmi. 20. Posuisti in capite eius coronaz de lapide precioso. Hec eniz sancta regula est illa que obseruatores suos coronat in celis. Et ideo profitentibus eaz promittitur vita eterna. Dum recipiens eos ad professionẽ dicit cuilibet eoruz. Et si hec obseruaueris promitto tibi vitã eternã. Ipsa quoqz est sepes ad diuina mandata seruãda. Est etiam obseruatio et renouatio sacramẽti baptismalis: in quo omnes christiani renũciauerunt diabolo ac mundo et pompis eius. c°. primuz. de cõsecrat. distinct. 4a. Et ideo sũma deuotõe debz recipi et obseruari. O

Quo ad tertiã principalem cõtemplationez: scilicet exaltationis et dignificationis huius regule: dico qp valde sublimata est propter nouẽ dignitates quas habuit. Primo propter bullationẽ. Nam ad ostendẽdam excellentiaz istius ordinis et regule: Christus insigniuit institutorem ipsius sigillo sue passionis. Unde ipse ait ad Galathas. 6°. Ego enim stigmata domini Jesu in corpore meo porto. Quia eniz appositio sigilli autẽtici dat fidem veritati. c°. scripta vero. autentica de fide instrumẽ. Ideo nõ sigillo cereo: vel plumbeo aut aureo: sed sigillo dei viui: voluit hanc regulam esse plũbatam. Secundo est sũme dignificata propter delationez. Ipse enim Christus quasi ipso facto prenũcians tres ordines a beato Francisco instituẽdos detulit indumentũ coloris birretini. Nam illa tunica incõsutilis quam proprijs manibus ei fecit beata virgo duz esset paruulus: que cum ipso crescente crescebat: erat de hoc colore: sicut cũ iureiurãdo testatus est Mediolani pdicãdo beatus frater Baptista de leuãto ordinis nostri generalis vicarius: qui affirmauit se eã vidisse in quodã castro vbi ostẽditur et cõseruatur cũ maxima veneratione. Et ideo nõ est dedecus: sed maxima gloria portare talem habitũ quez filius dei detulit: et regina celorũ primitus adinuenit et fecit. Et est verisimile qp etiaz ipsa tali colore indui voluit: vt humilissima existẽs humilissimo filio suo esset etiã in habitu cõformis sicut erat in vita. Eapropter dicere potest domin9 illud Baruch. 5°. Indui me sacco. Et beata virgo simul cuz eo dicere potest illud Job. 16°. Saccuz cõsui super cutẽ meã: et operui cinere: idest colore cinereo carnẽ meam. P

Tertio sublimatur hic ordo propter approbationẽ. Aliqd eni reddit auctenticũ et ei datur fides propter affirmationẽ testis veridici. c°. cum super causa. de testi. Summus aũt põtifex Nicolaus quartus hanc regulã eẽ saluberrimam affirmauit: et ipsam regulaz approbauit et cõfirmauit et priuilegiũ incipit. Supra mõtẽ catholice fidei. Et similiter Celestin9. 5s. et Alexander 4s. et Clemens. 5s. Joãnes. 22s. in extrauagãti que incipit. Sancta romana. affirmat eã esse a sede apostolica cõfirmatã: et multi alij pontifices. Hãc quoqz regulã eẽ per sedẽ apostolicã confirmatã affirmat glo. in. cle. cũ ex eo. de sen. ex. et in. c°. vnico. de relig. domi. li°. vj°. et in cle. pa. eodem ti°. et ibi Joannes de imo. Cũ eni ipsaz Christus dei filius sic exaltauerit merito ei9 vicari9 summus pontifex eam in terris laudauit et approbauit. Q

Quarto sublimat propter sanctitatẽ. Multi eni fuerũt in hoc ordine sanctissimi viri et mulieres quorũ plures sancta romana ecclesia sanctorum cathalogo ascripsit: vt supra visuz est. Multi etiam hodiernis temporibus in hoc ordine degunt sanctitatem preclari. Et ideo põt hic ordo appellari magnificus in sanctitate. Exodi. 15°. Et de illo dici potest illud Ecclesiasti. 50. Gloriam dedit sanctitatis amictum. Quapropter cuilibet istius ordinis et illi qui eum potest assumere dĩ illõ Ecclesiastici. 30. Contine et congrega cor tuũ in sanctitate ei9. R

Quinto sublimatur pp nobilitatẽ. Ut. n. supra visuz est nobilissimi viri et mulieres: et potentissimiqz magnates et sapiẽtissimi doctores et i maximis dignitatibus ɔstituti qplures hũc ordinem intrauerunt et regulam eius obseruauerunt. Multi quoqz hodiernis temporibus: tam viri qz mulieres per diuersas mundi partes sunt in isto ordine generositate magnifici. Et ideo ipsi ordini potest dici illud Isa. 60. Ambulabũt gentes in lumine tuo: et reges in splendore ortus tui: et illud psalmi. 40. Filie regum in honore tuo. etc. S

Sexto sublimat propter numerositatẽ. Tota n. christianitas viris et mulieribus hanc regulã sincere obseruantibus plena est: ita vt de ipsis dici possit illud psalmi. 39. Multiplicati sunt super numerũ. Septimo propter miraculoz operationẽ. Ut eni supra visum est: multi viri et mulieres istius ordinis qpluribus miraculis claruerunt: ex quibus hunc ordinem dignissimũ et auctẽticũ reddiderũt. Nã dat fides alicui pp exhibitionẽ actus mirifici c°. cũ [illegible] inuicto. de here. Et miracula sũt sufficiẽs testimoniũ cuiuslibet veritatis. c°. audiuim9. de reli. et vene. san. M

Octauo ꝑpter indulgentiarũ largitionẽ. Nã sancta mater ecclesia ad ostẽdẽdã dignitatẽ huiꝰ regule dedit idulgẽtias eã legere audiẽtibus semel in mẽse: quãdo cõgregant̃. Inter alios aũt sũmos pontifices clemẽ. 5ꝰ. quattuordeci quadragenas dedit de idulgẽtia: qui sunt dies. 560. vt pa tet ex eius priuilegio: qđ omni mense in cõgregatione eoꝝ post regulã legit̃. V

Nono sublimatur propter exemptionẽ ⁊ ecclesiasticã libertatẽ. Nã frẽs ⁊ sorores istius ordinis eximuntur a iurisdictione iudicis secularis. Nec corã eo possũt ꝯueniri tanq̃ psõe ecclesiastice vt patet in litteris Celestini pape quiti: ⁊ Gregorij noni. Itẽ ab omnibus oneribus psonalibus sicut alie psone ecclesiastice vt in dictis litteris cõtinetur: ⁊ in priuilegijs Martini quinti ⁊ Eugenij quarti: que in forma autentica habentur aquile: vt testatur se vidisse beatus frater Joannes de capistrano in suo tractatu ex comunicationũ. In quibus priuilegijs ꝺclarant predicti summi pontifices ipsos fratres ⁊ sorores esse immunes non solum a iurisdictiõe secularis: sed etiã ab oneribꝰ ⁊ grauaminibus: tanq̃ persone ecclesiastice diuino cultui mancipate. Et ita pluries sententiatum est. Ter Brixie: ⁊ Mediolani: ⁊ pergami: ⁊ aq̃le: ac in alijs locis. Jmo eos verberantes incidũt in canonem capituli. si quis suadente. 17ª. q. 4ª. ita q̃ efficiuntur excomunicati: licet quidam doctores tenuerint contrarium. Nã gaudẽt priuilegio clericali vt magnifice tenuit dominꝰ Petrus de vbaldis de perusio germanus domini Baldi ⁊ angeli: ⁊ dominus Cato de saccis monarcha iuris papie: ⁊ multi alij doctores quos ad presens non refferã. Inter alios autem est Franciscus de platea in tractatu suo excomunicationum. §. 16º. versiculo. 4º. vbi allegat Paulũ: Landulfum ⁊ Zenzelinum tenentes q̃ fratres ⁊ sorores tertij ordinis beati Francisci gaudent priuilegio clericali. Beatꝰ quoq̃ frater Joãnes de capistrano vbi supra reprobat opinionem Joannis andree i cle. cum ex eo. de sen. ex. ⁊ Laurẽtij doctoris antiq̃: ac seq̃ciũ: ⁊ dicit eos nõ bene cõsiderasse regulã ipsiꝰ tertij ordinis. Unde ipse respondendo eorũ argumentis probat: q̃ omnes tã viri q̃ mulieres tertij ordinis beati Francisci professi ⁊ nouitij: ⁊ non solũ matrimonio soluti: sed etiã in cõiugio viuentes gaudent priuilegio clericali: ⁊ inter personas ecclesiasticas numerant̃. Qui etiã nõ tenẽtur a ꝓprijs vxoribus per aliquot dies in septimana abstinẽ: vt dixit Joãnes an. Ex q̃ ꝯcludit ipse beatus frater Joannes capistranus: q̃ nec ipse Joannes andreas nec eius sequaces talẽ regulã aspexerũt: ⁊ q̃ incõsiderate: inaduertenter ⁊ improuise locuti sunt: ⁊ iter alia fũdamẽta sic arguit. Persone annexe ordini per sedẽ apostolicã approbato ⁊ ꝯfirmato: dicũtur ecclesiastice ⁊ religiose: ⁊ gaudẽt priuilegio ecclesiasticarũ personaꝝ vt in. c º. fi. de reli. domi. ⁊. cº. vnico eodem ti. in. vjº. Sed fratres ⁊ sorores tertij ordinis beati Frãcisci sũt huiusmodi: ergo ⁊c. Et ꝯfirmatur per capitulũ. duo sunt genera christianoꝝ. 12ª. q. pª. ibi. Et deo duo ti: idest cõuersi. Secũdo probat̃ sic. Oẽs conuersi dicuntur ecclesiastice persone: ⁊ deo deuoti. d. cº: duo sunt genera. ⁊. 17ª. q. 4ª. cº. quisquis. ⁊ vtrobiq̃. ꝑ glosã. Sed patet q̃ frẽs ⁊ sorores tertij ordinis beati Frãcisci sunt deo deuoti ⁊ ad deũ conuersi si mutãtes habitũ ⁊ statũ: ac traditã sibi regulam obseruantes. Ergo iter personas ecclesiasticas numerati gaudere debẽt priuilegio ecclesiastice libertatis per iura superius allegata. Tertio probat̃ sic. Penitẽtes tanq̃ ecclesiastice persone gaudẽt priuilegio clericali: vt dicit glo. in. d. cº. quisq̃s ⁊ allegat. 27ª. q. pª. cº. aliud. vbi Leo papa dicit. Si q̃s penitẽs habet causã quã negligere forte nõ debeat: melius expectet ecclesiasticum q̃ foresẽ iudiciũ: ⁊ subdit Gratianus. Nõ ait propter criminale tm̃. Sed generaliter propter quanlibet causam: tam ciuilem q̃ criminalem intelligens. Et licet ibi glosa intelligat de solemniter penitẽte: dico q̃ fratres ipsius tertij ordĩs magis merẽtur gaudere priuilegio prelibato q̃ solemniter penitẽtes quibus solẽnis penitẽtia pro manifesto ⁊ enormi crimine quod totam vrbem commouerit decernitur imponenda. 26ª. q. 6ª. cº. fi. ⁊. 50ª. di. cº. in capite quadragessime. Nec debet esse prioris cõditionis qui penitentialiter viuit: licet enormia peccata nõ commiserit: q̃ q simili laborat penitẽtia ex criminibus commissis. Sicut ceteris paribus non debet esse prioris conditionis ille qui nunq̃ peccauit: q̃ qui aliquãdo peccauit ⁊ verus penitens est effectus: vt plene tractat Aug. sup Lucã 7º. cº. Ergo. ⁊c. Quarto probatur sic. Viuẽtes in regula approbata per sedem apostolicam regulariter: ecclesiastico gaudent priuilegio: ⁊ inter ecclesiasticas personas numerantur: vt in iuribus scilicet allegatis: ⁊ in. cº. non dubium. ⁊. cº. ex tenore ⁊ cº. parrochianos ⁊ cũ illoꝝ. de sen. ex. Sed predicti frẽs ⁊ sorores sũt huiusmodi: cũ hẽant approbatã regulã quã ꝓfitẽt gº ⁊c. Regla nãq̃ ſꝫ ñ faꝫ subiectã misericordiam est norma ⁊ mensura regens vitam: ⁊ recte viuẽdi prebens lineam: distortorum prauumq̃ corrigens ⁊ ad rectitudinem reducens: ſm Papiam. Inde ergo ⁊ religiosi dicuntur qui tali regula sunt ligati: ⁊ regulares qui

ſm talem regulam diriguntur τ viuunt. Predi/cti autem fratres τ ſorores viuunt ſm huiuſmo/di regulam approbatam vt ſupra dictum eſt. Er/go. τc. Et nota ꝙ dixi viuentes regulariter. τc. vo/lens itelligere tam de profeſſis per iura predicta: τ per cm. monachi. de ſen. ex. ꝙ̄ de nouitijs [illegible] in. c°. religioſo. eodē ti. in. vj°. Quito probatur ſic. Pro/fitētes aliquā regulā approbatā ſiue tacite ſiue ex/pſſe: efficiūt perſone eccleſiaſtice: vt pꝫ per cm. por/rectū. τ cm. ſtatuim⁹. de reg. τ cm. nō ſolū: τ cm. cō/ſtitutionem. eodem ti. in. vj°. Et etiam nouitij eo/dem priuilegio gaudēt. d. c°. religioſo. Fratres au/tem τ ſorores ipſius tertij ordinis ſunt huiuſmo/di. Ergo. τc. Sexto probatur ſic. Profitens in ma/nibus epiſcopi aliquam regulam approbatam: τ remanens in domo ſua auctoritate epiſcopi effici/tur perſona eccleſiaſtica: τ gaudet priuilegio cleri/cali vt probat glo. ſolemnis. in. c°. inſinuate. extra qui cle. vel vo. τ notat Archi. in. c°. ſi vir. 27ª. q. 2ª τ Inno. in. d. c°. porrectum. Sed ſicut eccleſia hoc conceſſit epiſcopis vt dicit Archi. in. d. c°. ſi vir. ita ꝓcedē potuit miniſtris ipſi⁹ tertij ordīs, cū pa/pa habeat plenitudinem poteſtatis. 2ª. q. 6ª. c°. de/creto noſtro. τ. c°. qui [illegible] ſcit. Sicut τ conceſſit Ni/co. 4⁹. in regula prefata. Ergo. τc. Septimo pro/batur ſic. Illud quod participat de extremis cen/ſetur eſſe de natura illius extremi cui magis aſſi/milatur. l. queritur hermaphroditum. ff. de ſta. ho. vbi hermaphroditus cenſetur eſſe vir vel mulier ſm preualentiam ſexus: τ de hoc etiam habeť. 4ª. q. 3ª. §. item hermaphroditus. τ inſti. de teſta. §. te/ſtes. Dato ergo ꝙ predicti fratres tertij ordīs nō ſint puri religioſi ſm ſtrictū ſignificatum religio/ſorum quorum eſt tria ſubſtātialia regule profi/teri: τ ſe ſolemniter voto obligare ad obedientiam paupertatem τ caſtitatem: vt in. d. c°. porrectum τ c°. cum ad monaſteriū. de ſta. mo. Nec etiaꝫ ſint veri clerici ſm verum ſignificatum clerici: ꝫ quē exigitur caracteris impreſſio. 21ª. di. c°. cleros. Li/cet regula ipſorum ſpecialem de clericis mentionē facere dignoſcatur: vbi agit de horis canonicis di/cens: ꝙ clerici iuxta clericoruꝫ ordinem. τc. Nec etiam ſint laici ſm laicalem extremitatem: cū mu/tent habitum τ ſtatum: quia faciunt profeſſioneꝫ τ ſeruant [illegible] que in ſua regula continentur. Ergo accedere debent ad naturā illius ſtatus cui magis aſſimilantur. Sed patet ꝙ religioſis magis aſſi/milantur ꝙ̄ ſecularibus tam in apparentia ꝙ̄ in exiſtentia. Dico in apparentia propter honeſtateꝫ habitus quem defferunt de humili panno in pre/cio τ colore: non proſſus albo vel nigro. τc. vt in eorum regula continetur. In exiſtentia vero quia regulariter viuunt τ penitentialiter. Ergo gau/dere etiam ſimiliter debent priuilegio clericorum τ religioſorum quia dignum eſt vt qui ſimileꝫ cū alijs vitam ſuſcipiunt: ſimilem etiam ſentiant in legibus diſciplinam. extra de ſta. mo. c°. recolētes vbi glo. vlª. dicit: ꝙ id quod aggregatur alij ipſi⁹ naturam imitari debet. 16ª. q. pª. c°. τ temporis q̄/litas. τ c°. p°. extra ne. ſe. va. Accedat ad predicta ff. de aque. duc. l. decernimus. τ. ff. de fabricen. l. ſti/gmata. τ. 33ª. q. 2ª. c°. τ hoc ipſum. τ in c°. ſi inder laicus. de ſen. ex. in. vj°. τ. ff. de teſti. l. repetundarū §. fi. τ. ff. de acqui. re. do. l. quicquid. §. cum preſen/tes. τ. ff. de au. τ ar. le. l. τ [illegible] nō fit. §. fi. Octauo pro/batur ſic. Religiones introducte ſunt ab eccleſia varijs τ diuerſis modis in corpore vniuerſalis religionis chriſtiane. Nec aliud habent: ꝙ̄ illud quod ſingulare pro ſuo gradu ab eccleſia ſic ſuſce/perunt. Et tamen in ſingulis religionibus militā/tes ſunt τ dicuntur perſone eccleſiaſtice: τ gau/dēt priuilegio clericali per iura ſuperius allegata. Ergo per conſequens ſuis terminis introducta re/ligio tertij ordinis prelibati τ ab alijs regulis di/uerſis limitibus terminata gaudere debet priuile/gio religioſoruꝫ, ſicut cetere ſuo gradu: hec ille. Eā/dem quoqꝫ opinionem tenet archiepiſcopus flo/rentinus in ſuis cenſuris. c°. 64°. vbi allegat Zē/ge Guidonē: Lapum: τ Bar. ita tenētes Franci/ſcus quoqꝫ de platea in ſuis excomunicationib⁹. §. 36°. verſiculo. 3°. ideꝫ affirmat di. Bartolus di/cit ſe vidiſſe conſilia plurimorum doctorum iu/ris canonici τ ciuilis: dicentium ꝙ iſti a talibus exactionibus ſunt exempti. Sunt enim deo deuo/ti. c°. duo ſunt genera. 12ª. q. 2ª. Pro quo dicto fa/cit textus in. c°. p°. de immu. ec. li. 6°. dum dicit ꝑ/ſonis eccleſiaſticis. Nam nō poteſt negari ꝙ iſti non ſint perſone eccleſiaſtice: licet non ſint clerici. Et hoc tenet Bar. in. l. ſemper. §. quibuſdam. ff. de iure. immu. Nō itelligit verū niſi aſſūpſiſſent illū habitū in fraudem onerū. l. cura. ff. de mune. τ ho. vbi gloſa facit mētionē de iſtis fratrib⁹ ꝯ peniténa hec ille. Poſſumus quoqꝫ dare aliā limitationē ſ. ſi ſuā regulā nō ſeruarēt qa habit⁹ nō facit mo/nachū ſed religioſa cōuerſatio. d. c°. porrectū. ꝯ re/gu. τ in aūt. de mona. §. p°. τ. c°. cōſuluit. ex̄. q cle. vel vo. Qui enim non exercet artem licet ſit deſcri/ptus in collegio non propter hoc habet immuni/tatē. l. ſub ꝓtextu. C. de ſacroſan. ec. ecōtrario vero multi decipiuntur q erubeſcentes portare hitū ter/tij ordīs dicūt: ꝙ ſeruabūt regulā ſicut fratres: τ cōſequēter habebūt eaſdē gratias ſicut ipſi ſfes: q: reſpōdetur ꝙ ſicut ſcolaris nō deferēs habitū ſcolaſticū nō gaudet priuilegijs ſcolariuꝫ: vt no/

uit docto.i autē. habita. C. ne filius pro patre. Ita nec isti gaudēt priuilegijs ipoꝝ fratrū. De predictis aūt nō est vllatenus dubitandū. Naꝫ posito ꝙ nūꝗ̄ aliquid in iure cōi inueniretur expressum de exēptiōe predictoruꝫ: extat bulla Sixti quarti que icipit. Sacrosācta romana ecclesia. In qua d̄clarat oēs fratres ꝛ sorores tertij ordis beati Frācisci esse personas ecclesiasticas: ꝛ gaudere priuilegio fori ꝛ persone ꝛ rerū: sicut psone ecclesiastice. Licet postea dicaꝭ restrinxisse imunitatē rerū quo ad illas personas que simul viuūt in cōgregatione. Itē in mari magno cōcedit fratrib⁹ minoribus vt eos easqꝫ ad diuina admittē possint tēpore interdicti. Et in bulla que incipit. Sacri predicatoꝝ ꝛ minorū ordines. que aurea appellaꝭ. concedit predictis fratrib⁹ ꝛ sororibus tertij ordis ꝛ eorum cōgregationi oēs gratias ꝛ priuilegia: que vnꝗ̄ ipsis fratrib⁹ minoribus per sedē apostolicā sunt cōcessa: dūmodo eorū statui nō repugnent. Sicut esset predicare: cōfessiōes audire ꝛ huiusmodi. Et cōsequēter gaudēt priuilegijs oium fratrū mēdicātiū: sicut ipsi fratres minores vt per eādē bullā patet. Et ideo dico vobis illud Baruch 4°. Hic liber mādatoꝝ dei: ꝛ lex que in eternū est. Oēs qui tenēt eam peruenient ad vitā. Cōuertere Jacob ꝛ apprehēde illā. Et ambula per viam ad splēdorē eius. De ▪ enim potest dici illud Prouerbio. 3°. Lignū vite est his qui apprehēderint eaꝫ: ꝛ qui tenuerit eā beatus.

¶ Pars tertia hui⁹ sermōis de imitatōe xp̄i per mūdi ɔtēptum. X

Tertiū documētū qđ vobis trado dī cōtēptiōis. Seruus. n. sequiꝭ naturaꝫ sui dn̄i. §. oie. isti. de noxa. ꝛ corpus sui capitis. l. cū in diuersis. ff. de religi. ꝛ sum. fu. Et accessoriū sui p̄ncipalis. c°. accessoriū. de reg. iur. li°. 6°. ꝛ l. cū p̄ncipalis. ff. eodē ti°. Et ideo oēs xp̄iani qui sunt, ſui ꝛ mēbra xp̄i debēt sui dn̄i ꝛ capitis vestigia seq. Ipe aūt ɔtēpsit mūduꝫ. Nā ▪ iudei vellēt euꝫ facere regē: fugijt: vt habeꝭ Joānis. 6°. Dās nobis exēplū vt mūdū ɔtēnamus: ꝛ oēs eius sensualitates ac voluptates. Inqt enim ap̄ls ad Ro. 8°. Si ſm carnē vixeritis moriemini. Si aūt spiritu facta carnis mortificaueritis viuetis. Quāta eni mala faciat hoib⁹ mūdus cum suis voluptatib⁹ p3 totā sacrā paginā discurrēti. Nam sensualitates faciūt hoiem sepe infirmari ꝛ mori. Jō dī Eccl'. 37°. Noli auidus esse in oī epulatiōe: ꝛ nō te effūdas sup escā. In multis. n. escis erit infirmitas: ꝛ auiditas appropinqbit vsqꝫ ad colerā. Propter crapulā multi pierūt. Qui autē abstinēs est adijciet sibi vitā. Y

Scdo faciūt carnē rebellare spūi. Vñ Prouer. 29°. ait Salomō. Qui dlicate a pueritia nutrit ſuum suū: postea eū iueniet ɔtumacē. Ille ergo qui se dat sēsualitatib⁹ mūdi: facit aiam suā seruā corpis: que d3 esse dn̄am. Nā dixit de⁹ ho mini Geñ. 4°. Sub te erit appetit⁹ tuus: ꝛ ▪ dn̄aberis illi⁹. Qua ex re iqt scūs Bona. in. 2°. di. 35°. art°. 2°. q. 2°. ꝙ sicē tota dispositio familie depēdet ex ɔsēsu p̄risfamilias ꝛ m̄risfamilias: sic tota dispositio agēdoꝝ i domo aie depēdet ex ɔsēsu volūtaꝫ ꝛ rōnis. Et Ph̄ūs. p°. Poli. dicit. Aia rōalis in hoie est regēs: corp⁹ vo rectū. Ille ergo q sensualitatē pmittit sibi pdn̄ari: amittit dignitateꝫ hois: ꝛ efficiꝭ vt brutū aial ꝛ bestia: vñ ps°. 48°. iqt Dauid. Hō cuꝫ in honore eēt nō itellexit. Cōparat⁹ est iumētis isipiētib⁹ ꝛ silis factus est illis. Z

Tertio voluptates mūdi faciūt hoiem obliuisci eoꝝ que agē d3. Eccl'°. 5°. Nō satis recordabiꝭ dierū vite sue: qm̄ deus delitijs occupat cor ei⁹. Et alibi dīꝙ delitie mūdi excecāt rōnē. 47°. di. c°. sicē hi. Vñ Isi. i li°. de sūmo bono ait. Nō pōt ad ɔtēplādū deuꝫ mens esse liba q̄ desiderijs hui⁹ mūdi ihiat: neqꝫ. n. alta ɔspicē poterit oclus quē puluis claudit. A

Quarto puāt hoiem sapia. Job. 38°. Sapia nō iueniꝭ in tra suauiꝭ viuētiū. Vñ dī Joā. p°. ꝙ mūdus eū nō cognouit. Et p°. ad Cori. 3°. iqt Paul⁹: ꝙ carnales nō pn̄ hēre sciaꝫ eoꝝ que sūt dei. Sene. q3 ad Lucil. ep̄la. 17°. ait. Multis ad philosophandū obstitē diuitie. Et Hiero. ad Paulinuꝫ de institutōe monachi: ꝛ hī in. c°. sochrates. 12°. q. 2°. iqt. Sochrates ille theban⁹: hō quōdā ditissimus: cū ad philosophādū athenas pgeret magnū auri pōdus abiecit: nec putauit se posse vtutes simul ꝛ diuitias possidere. Quito puāt ɔsolatōibus spūalib⁹. Vñ dicit Ber. in quodā ſmone. Delicata est diuina visio: ꝛ nō daꝭ admittētib⁹ alienā. Et Luce p°. ait btā vgo. Esuriētes iplenit bonis: ꝛ diuites dimisit inanes. Et rō ē qꝛ vt ingt Esopus. Utiliter ſuit nemo duob⁹ heris. Vñ Gre. in quadā omelia ait. Tāto vnusqsqꝫ a supno amore disiūgiꝭ quāto ifertus delectaꝭ. Il ▪ ergo qui sunt paupes in hoc mūdo: idest sine voluptatib⁹ vanis: recipiūt diuinas ɔsolatiōes: iuxᵗ illō psalmi. 67. Parasti i dulcedie tua paupi deus. Vñ videm⁹ ꝙ pastores pauperes ▪ ppe venerūt ad xp̄m. Luce. 2°. Magi vo diuites ꝛ potentes de lōge ꝛ tardius. Mat. 2°. B

Sexto voluptates mundi cōmutantur in penam eternaꝫ. Job. 21°. Tenent tympanuꝫ ꝛ citharam: ꝛ gaudent ad sonitum organi: ducunt

in bonis dies suos et in puncto ad inferna descendunt. Et Apocalypsis.18°. dicitur. Quantum glorificauit se et in delitijs fuit: tantum date ei tormentum et luctum. Et Sapientie.6°. dicitur voluptuosis. Horrende et cito apparebit vobis iudicium durissimum. Et potentes potenter tormenta patientur: et fortioribus fortior instat cruciatio. Grego. vero inquit. Momentaneum est quod delectat: eternum quod cruciat. Et ideo Augustinus in quodam sermone ait. Nulla maior insania: quam pro delectatione momentanea perdere eterna gaudia: et obligare se ad eterna supplicia. Ut enim deuotus Bernardus in quodam sermone inquit. Qui in delitijs huius mundi transit vite sue curriculum: similis est latroni qui per florida prata ducitur ad suspendium. E contra vero spernentes mundum cum suis voluptatibus ad celestia regna perueniunt: vt patet Mathei.19°. Septimo delitie mundi plene sunt peccatis et offensionibus diuinis. Unde prime Joannis 2°. dicitur. Omne quod est in mundo aut est concupiscentia carnis: aut concupiscentia oculorum: aut superbia vite. Octauo qui in delitijs viuit sub diabolo viuit: qui princeps huius mundi dicitur Joannis 12°. et c°. pudor.32^a.q.2^a. Sed quid plura de vanitatibus mundi dicam: cum tota scriptura eas detestetur. Unde ad Ephesios.6°. dicit Paulus: quod mundus est plenus pugnis: est etiam plenus malignitate prime Joannis.5°. Et est ineptus ad spiritus sancti susceptionem: Joannis.14°. Et est damnandus p^e. ad Corinthios.xj°. Et est plenus omni dolo et falacia. Jeremie.5°. Laboribusque ac doloribus et ignorantia: Sapientie.5°. et Eccl^s.2°. Et est contagiosus ac plenus vicijs et sceleribus. Sapientie.14° Osee etiam.4°. dicitur. Non est veritas: non est misericordia: non est scientia dei in terra. Nam maledictum mendacium: homicidium: furtum: et adulterium: inundauerunt super terram. Qua ex re inquit Joannes euangelista sue prime canonice.c°. secundo. Nolite diligere mundum: neque ea que in eo sunt.

C

Dico igitur o fratres mei quod debetis contemnere mundum cum omnibus suis voluptatibus. Et hoc multiplici ratione. Prima quarum dicitur acquisitionis: scilicet vite celestis. Natura enim nostra nos constringit ad desiderandum summum bonum: vt probat Augustinus.13°. de trinitate c°.8°. et in.x°. de ciuitate dei. Deus autem est summum bonum: vt etiam probat Augustinus.11°. de ciuitate dei: reprobans opiniones antiquorum philosophorum. Sed qui in hoc mundo voluptatibus vacat inimicus dei efficitur. Jacobi quarto vbi dicitur. Qui amicus voluerit esse huius mundi inimicus dei efficietur. Et prime Joannis secundo. Si quis diligit mundum: non est charitas dei in illo. Sine charitate autem nemo potest saluari. c°. nullus. de peniten. distinctio.7^a. et ad Romanos 8°. ait Paulus. Qui in carne sunt deo placere non possunt. Mundus enim odio habuit Christum: qui ait discipulis suis Joannis.15°. Si mundus vos odit: scitote quia me priorem vobis odio habuit. Dicitur autem quod amicus inimici inimicus est: vt notatur per Cynum et Baldum in.l.si quis testibus.C. de testibus. et per Barto. in.l. sciendum.§. si accusatio.ff. de legatio. et de hoc est glosa in.l. prima.§. cum patronus. versiculo. certe.ff. de offic. prefec. vrb. vbi dicitur quod vasallus qui facit ligam et confederationem: atque amicitiam contrahit cum inimico domini sui perdit feudum: et allegat legem liberi.C. de inoffic. testamen. Contrahentes ergo amicitiam cum mundo faciunt inimicitiam cum deo: et ideo priuabuntur eterna felicitate que deus est. Alio quoque fundamento potest probari predicta veritas quod ponit Philosophus.5°. Phisico. dicens: quod non acquiritur terminus ad quem: nisi recedatur a termino a quo et patet per experientiam que est magistra omnium c°. cum sit. de etate et qualitate. Nam si quis existens Mediolani velit peruenire Romam: necesse est quod recedat a Mediolano. Cum igitur ad paradisum perueniatur per viam amoris: quia vt ait Augustinus.xj°. de ciuitate dei. Sicut corpus pondere: sic animus amore fertur. Qui non recedit ab amore terrenorum per affectum: non poterit peruenire ad vitam eternam. Et ideo inquit Hieronymus in epistola ad Julianum. Difficile imo impossibile est: vt presentibus et futuris quis fruatur bonis. Ut hic ventrem et illic mentem impleat. Ut de delitijs transeat ad delitias. Ut in vtroque seculo sit primus: et in vtroque gloriosus appareat. Ideo Augustinus in sermone epiphanie inquit. Non vos impediant terrena quibus parata sunt celestia per Christum dominum nostrum. Et quidam frater noster versificate: ait.

Maçor ingano no me par che sia:
Che a cercare quel che no se troua:
E parme sopra ognaltra gran folia.
De quel che no po esser farne proua:
Pero stulto e colui el qual voria:
Godere el mondo fin chel fiato moua.
Darse piacer tuta la vita sua:
E poi la morte andar a vita pia:
Se per bon tempo hauer fratello mio:
Se andasse in celo no diro busia:
No sarebe morto el fiol de dio.

Desprezza adūcha el mūdo falso e rio:
Questa e la dutta e piu verace via.
De pvenire oue el tuo desio.

D

SEcūdo debetis mūdū ɔtēnere rōne ɔsidera/
tionis.s.pn̄tis tpis.Ait eni Ber.in quodam
smone.Uniuersuз tps p̄sentis vite vigilia est que
dā solēnitatis magne:⁊ eterni sabbati qđ p̄stola/
mur in glīa.Sicut ergo in vigilijs scōꝝ stultū eēt
voluptatibꝰ isistere:in quibꝰ hō ieiunare ⁊ a pec/
catis abstinē debet.Sic ⁊ nos si hāc vigiliā eter/
ni festi nō ieiunauerimus a voluptatibus vanis
stultissimi erimus ⁊ festo priuabimur.Quia qui
nō vult sentire incōmodū nō debet cōmodū cōse
qui.arm.in.l.fm naturā.ff.de reg.iu. Cōsidera er
go o frater ⁊ soroꝛ nō solū tēpus qđ nobis datū ē
[illegible] agendā pn̄iaз:sed etiā locū in quo sumꝰ. Naз
exules sumus in hac lachrymarū valle vt canit
ecclia:⁊ cōtinue mortē expectātes nescimus quo
fine cōcludamur:vt patet per legē pmā.ff.de ɔdi.
⁊ demō.Unde dī Eccl.9°.Sunt iusti atqȝ sapiē
tes:⁊ opa eoꝝ in manu dei:⁊ tn̄ nescit homo vtrū
amore an odio dignus sit:sed oia in futuro reser
uātur incerta.Sicut ergo incarceratꝰ ⁊ capitaleз
sn̄iaз expectās nō ridet nec iocis vacat:sic nos ni
[illegible] stultitia laboremus:in hoc mūdo voluptatibus
⁊ dissolutiōibus vacare nō debemus.Unde excla
mat qdaз v̄sificatoꝛ vulgaris dī.

La morte vene molto dolorosa:
  Aspa:crudele:sença pietade:
  Sparge sagitte tute atossicade:
  Per tormētar la vita angustiosa.
Sua gran tēpesta spesso se rinoua:
  Sopra de ogni carne:e la occide e straça:
  Ma a chi nō vol temer quādo minaça:
  A far diuina offesa nō si moua.
Chi serue a Jesu xpo mai nō tramaça:
  E sempre alegro:nō teme la morte:
  In fare bene si e robusto e forte:
  Amalo molto:e cō ello se abraça.

E

TErtia ratio quare debetis mundū ɔtēnere dī
pꝛaue ɔditionis.Legitur eni in li°.de vitis
philosophoꝝ q interrogatus plato qn̄ esset fugiē
da ciuitas:respōdit.Quādo maiores sunt expē/
se lucris:⁊ in ea mali sunt plures bonis:ac domi/
ni terre sunt mēdaces.Tūc eni illa ciuitas est re/
linquēda.Et illa est ingrēda in qua sunt opposi/
ta prefatis.Sз ciuitas huius mūdi nō est lucra/
tiua.Luce.5°.Per totā noctē laborātes nihil ce
pimus.Illa xo que sursum est diuitijs abūdat.
Joānis vl°.Mitte in dexterā nauigij rete:⁊ in/
uenietis.Ciues quoqȝ istius mundi pro maiori
parte sunt mali.Eccl.p°.Stultorū infinitus est
nūerus.⁊ ps°.13°.Oēs declinauerūt simul inuti/
les facti sunt nō est qui faciat bonum non est vs/
qȝ ad vnū.Sed in superiori ciuitate oēs sūt boni.
Itē illi qui habitāt sūt mēdaces.ps°.115°.Ois ho
mo mēdax.Qui vero in celis habitant sunt pleni
oī veritate.Ergo relinquēdo mūdi affectū debemus
ad supernam patriam annellare:⁊ dicere cum
propheta.ps°.121°.Letatꝰ suз in his que dicta sūt
mihi:in domū dn̄i ibimꝰ.⁊c.

F

QUarto mūdus est ɔtēnēdus rōne deceptio/
nis.Oia eni mūdana sūt falsa:vana ⁊ du
plicia siue deceptiora.Primo eni sunt vana.Un̄
Jere.16°.dicit.Uere mēdaciū possederūt pres no
stri:⁊ Hiero.ait.Si mūdus cultello veritatis ape
riretur nihil in eo appareret aliud q̄ falsitas.Nā
qcquid in mūdo est aut est p̄teritū:⁊ iam non est:
aut est futurum:⁊ incertū est:aut est presens:⁊ in
stabile ac momētaneū est.Secūdo sūt vana ex p/
te principij:quia desunt facta:⁊ ex parte medij:q2
multa mutabilitati sūt subiecta:⁊ ex parte finis:
quia cito trāsitura.Et ideo Eccl.3°.dr. Cuncta
subiacent vanitati:quo ad mediū. De terra facta
sunt oia:quo ad pricipiū:⁊ in terrā pariter reuer/
tent:quo ad finē vltimū. Tertio habēt duplicita/
tē ⁊ deceptionē pp quod mūdus ab oibus est fu/
giendus:sicut pditoꝛ ⁊ fallax.Quia vnū pmittit
mūdus ⁊ aliud facit.Promittit.n.amatoribus
suis tria.s.longeuitatem:sacietatem:⁊ suauitateз:
que promisit illi qui dicebat.Luce.12°.Aia mea
habes multa bona reposita i annos plurimos.Ec
ce quāta lōgeuitas.Nūc ergo bibe ⁊ comede.Ec
[illegible] quāta sacietas.Requiesce ⁊ epulare. Ecce quā/
[illegible] suauitas.Sed male attēdit:qđ pmiserat:quia
dedit sibi breuitatem:vacuitatē ⁊ accerbitatē.Un̄
seqtur.Stulte hac nocte repetent.Ecce quāta bre
uitas.Aiam tuā a te.s.demones ad puniēdū.Ec/
ce quāta accerbitas.Que aūt ɔgregasti cuiꝰ erūt?
Ecce quāta vacuitas.

G

QUinto ɔtēnēdus est mūdus rōne vilificatio
nis.Jere.4°.Aspexi terrā ⁊ terra vacua erat
⁊ nihili.Si eni consideremꝰ huius mūdi diuitias
nihil aliud sunt q̄ stercus.Incipiendo ab auro.
Quid eni est auꝝ nisi fex terre? Quid argentū:gē
me:⁊ oia metalla:nisi fex ⁊ ira coagulata? Quid
sericū nisi fructus vermium? Quid panni nisi la
na bestiaruз? Quid corrine:qd pelles delicate nisi
aialiū mortuoꝝ? Quid domus picte? qd palacia?
qd castra? quid ciuitates ⁊ oppida nisi ex terra?
Quid frumēta:vina oleū:⁊ huiusmodi? nōne ex
stercore quo ipinguat terra? Quid galine:porci
⁊ huiusmodi qui ex stercore nutriūtur? Ecce ergo
o mūdane qd diligis. Unde Paulus hec cogno/

feces oia mūdana noīe stercoris appellauit dicens
ad Philip.3°. Oia arbitratus [illegible] vt stercora vt
Christū lucrifacerē. Ea propter nō solū mūdana
sed etiā mūdanus hō stercus appellari potest Jo
helis.p°. Cōputruerūt iumēta i stercore suo. Nec
īmerito: cū ex stercore nutriatur & stercus produ
cat: & in sterc⁹ ac fetorē finaliter conuertat. Unde
Ber. in meditationibus suis ait. Quid est hō ni
si sperma fetidū: saccus stercorū: cibus & esca ver
miū? Post hoīez vermis: post vermē fetor & hor
ror: & sic in non hoīez vertitur ois hō. Et ideo de
Anthiocho rege dicit pu. Macha.2°. Gl'ia
ei⁹ sterc⁹ & vermis. H

Sexto contēnendus est mūdus rōne imuta
tionis. Nā hoīez ad imaginē dei creatū: qui ē
nobilissima creatura. l. instissime. cū glo. ff. de edi
li. edic. imutat in similitudinē irrationaliū aialiū: hō
eni in infantia efficitur vt porcus: quia in imun
dicijs & fecib⁹ se immergit. In puericia vt vespa
quia nūq̄ quiescit. In adolescētia vt vrsus rōne
lasciuie. In iuuētute vt leo ratiōe superbie. In se
nectute vt asinus ratione pigritie. In decrepitate
vero vt ciueta ꝑpter motū cōtinuū capitis. Et ꝑ
pter varias infirmitates & causas sepe homo effi
citur [illegible] monstrū & valde deformis atq̄ horribilis
ad vidēdū. De qua deformitate tractat in. c°. fi. de
corpo. vici. & in. c°. 2°. de cle. egro. De mōstruosita
te vero. in. l. nō sūt liberi. ff. de sta. ho. & i. c°. quoniā
in plerisq̄. de offi. or. I

Septimo debet ɔtēni mūdus ratione electio
nis. Sētentia est eni philosophi. 3°. Topi. ꝙ
de duobus malis semper minus est eligendū: qđ
etiam habetur in. c°. p°. 14ᵃ. di. Et similiter idem
Philosophus dicit ibidē ꝙ de duob⁹ bonis sem
per maius est eligendum: quod etiam habetur in
c°. non mediocriter. de conse. di. 5ᵃ. Ponamus
g° ꝙ alicui det hec electio: ꝙ aut habeat & teneat
vnū denariū per spaciū vni⁹ hore & trāsacta illa ho
[illegible] puet ille denario & oib⁹ alijs reb⁹ in perpetuū
& vltra hoc per gullam suspendatur & interficiat
Si vero voluerit abstinere & stare sine illo denario
per horā: postea habeat cētū miliū aureoꝝ q̄ [illegible] decē
milia ānoꝝ possideat. Profecto nisi sit penit⁹ isan⁹
poti⁹ eliget stare per horā ipso denario: vt postea
tanto tempore tot bona possideat: q̄ habere &
possidere illum denarium tam breui tempore: &
postea tot mala sustinere. Cū igitur omnia bona
mundana sint minus in comparatione bonoꝝ ce
lestiū q̄ vnus denarius in comparatiōe mile mi
lium aureorū. Cū dicant astronomi ꝙ terra cū
oib⁹ q̄ i ea sūt ē sicut pūct⁹ respectu celi. Cūq̄ vi
ta pn̄s respectu alteri⁹ vite sit minor icōparabilit
q̄ vna hora i cōparatōe decē miliū ānoꝝ. Absq̄
dubio quilibet sapiens ɔsiderans q̄ vanitates mū
di nihil aliud sūt nisi sicut vulgariter dicit. Ni
ra: tira: e bossa. Post quas non solū punabit el
bus terrenis: sed etiā ad eternā penuriā & egestatē
mittet & mortē perpetuam patiet: potius eliget sta
re sine illis & abstinere ab eis in hac breuissima
vita: vt in eternū consequi possit eterna paradisi
gaudia que mūdū contēnentibus dantur: q̄ vel
le hic paruulo tempore gaudere: & postea eterna
naliter tormenta sustinere. K

Octauo contemni debet mundus ratione af
flictionis. Est enim plenus anxietatibus &
angustijs. Nā vt dicit Job. 5°. Homo ad laborē
nascit vnū primo homini dixit de⁹. Gen. 3°. In su
dore vultus tui vescēris pane tuo. Si ergo consi
derentur oēs etates inueniemus ꝙ in eis oportet
hominem multas afflictiones sustinere. Simili
ter & omnes hominum status pleni sunt anxieta
tibus & periculis: ita ꝙ de vno quoq̄ homine mū
dano dici potest illud Eccl'. 2°. Cuncti dies eius
pleni sunt laboribus & erumnis. Unde Bernard⁹
in quodam sermone ait. Aspice genus humanū
ab ortu solis vsq̄ ad occasum: hos mundi nun
dinas perambulare: alios fauorabilis aure suaui
tate captare. Alios diuitias querere que cum la
bore acquiruntur: cum timore possidentur: & cū
dolore amittuntur. Thesaurizas & ignoras cui cō
gregabis ea. Uide quantum laborem pro peritu
ris diuitijs assumpsisti. Transis maria: & aliū ti
bi orbem aperis nauigando: sm sapientem trib⁹
digitis distans a morte. Patriam fugis: relinqs
parentes: filios nescis: diuelleris ab vxore: & om
nium necessitudinum oblitus queris [illegible] acquiras
acquiris vt perdas: perdis vt doleas. Filij homi
num vt quid diligitis vanitatem: & queritis men
dacium? hec ille. Quis igitur in hoc mundo [illegible] si
ne afflictionibus? Profecto nullus. Si enim est
pauper dolet de penuria: quia vt dicitur Ecclesia
stici. 15°. Omnes dies paupis mali. Si est sapiēs
nō est sine labore: quia vt dicitur Ecclesiaste i p°.
Qui addit scientiam addit & laborē: & vt ait Au
gustinus. 22°. de ciui. dei. Adiscere non possumus
nec etiam reminisci sine labore. Si est diues & ho
noratus ac in prosperitate semper timet illū statū
suum pdere: maxime qa ɔtinue mortem expectat
& vbiq̄ sibi pericula imminent: vt ostēdit Augu
stinus vbi supra. Et ad hoc potest dare exemplū
Dionisij tirāni regis sicilie de q̄ legit ꝙ cū eēt i ma
ximis ꝓsperitatib⁹ hn̄s multa regna imēsāq̄ sub
stantiam: viueretq̄ i maximis triumphis absq̄

vlla ɔtradictione: essetq; cõsolatus de vxore ⁊ fi/
lijs ⁊c. A quodam suo milite cui nomē erat Dro
medes fuit laudatus: ꝙ in mundo non erat ei si/
milis: qui sine aliquo malo ⁊ timore in tantis de/
licijs viueret: ⁊ ꝙ super omnes homines erat fe/
lix ⁊ gloriosus. Ipse autem Dyonisius respondit
ꝙ non erat sic: quia non poterat diem transire si/
ne maxima anxietate. Cum autem ille miles no
let hoc credere: voluit Dyonisius vt experiētia pro
baret. Quapropter cū omni gloria ⁊ triumpho
fecit solium suum regale preparari: atq; conuiui
um magnum: ⁊ cunctos nobiles tam masculos
ꝙ̄ feminas inuitauit. Ibiq; omnis generis armo
nie ⁊ cantus suauitatē adesse precepit: omniaq;
preparari que ad mundi triumphū maximū
spectabant. Ipsumq; Dromedē regalibus indu
mentis vestitum super ipsum soliū sedere fecit:
virgā auream in manu tenentē. Super solium
autem appendere fecit ensem fillo serico sustenta/
tum acutissimum ⁊ terribilem. Cum autem alij
omnes comederent ⁊ conuiuarent atq; canerent
⁊ tripudiarent: solus Dromedes in anxietate re/
manebat. Unde aduesperascente die ad eū veni/
ens Dyonisius interrogauit quomodo se haberet
⁊ an vnꝙ̄ expertus fuisset tantā iocunditatē: fe
licitatēq; ac gliā? At ille. Heu heu: quia nunꝙ̄
sensi sic amarum diem ⁊ angustiosum sicut ho/
die. Dyonisius vero inquit. Et quid est quod di/
cis? Nōne ad votum omnia que hic mūdus da
[illegible] potest habuisti? At ille. Quid prodest hec om/
nia habere cū continue steterim ⁊ etiam nunc
stem expectans ꝙ ille fillus sericus rumpatur: ⁊
ensis cadens super caput meū me occidat? Tūc
Dyonisius ait. O Dromedes: sic semper stat vita
mea: ⁊ sic semper pauet anima mea: quoniā su/
per se videt dei sententiā ⁊ iustitiā pendere: ⁊ con
tinue expecto mortē ac dānationem. Ad predi/
cta autē ꝙ nullus in hoc mundo sine angustijs
viuit facit dictū Boetij in secundo de consolati.
prosa. 4ª. vbi ait. Quis enī est tam cōposite feli
citatis: vt non aliqua ex parte cū status sui tran
quillitate rixetur? Anxia enī res est humanorū cō
ditio bonorū: ⁊ que vel nunꝙ̄ tota perueniat: vel
nunꝙ̄ ꝑpetua subsistat. Huic cēsus exuberat: sed
est pudori degener sanguis. Hūc nobilitas notū
facit: sed angustia rei familiaris īclusus esse mal/
let ignotus. Il[illegible] vtroq; circūfluus vitā celibē de/
flet. Ille nuptijs felix: orbus liberis alieno censū
nutrit heredi. Alius prole letatus: filij filieq; deli/
ctis mestus illachrymat. Idcirco nemo facile cū
fortune sue ɔditiōe ɔcordat ⁊c. II

Nona ratio quare mūdus est contēnendus
dē insaciationis. Oīa. n. mūdana nō possunt no/
strū saciare appetitū. Et ratio est: q2 iter potentiā
⁊ obiectū dz esse ꝓportio: vt ipsa potētia sacietr̄ ſm
Phūm. 3°. ð aīa. Si enī vnus surdus videat ali
quē pulsare citharā: nō letabit̄ de illo sono: nec po
terit iudicare vtrū sit bonus aut nō: q2 nō est ꝓ/
portio iter potētiā visiuā ⁊ sonū. Propriū enī ob/
iectū visus est color: ⁊ ꝓpriū obiectū audit9 est so/
nus. 2°. de aīa. Et ideo potentia visiua nō pōt sa/
ciari illo sono qð nō est obiectū suū. Cū ergo vt
ait Aug. p°. ɔfessionū solus de9 sit obiectū ꝓpriū
aīe rationalis: qui etiā ait. 14°. de ciuita. dei. c°. 8°.
Aīa nostra eo ipō ð est imago: quo ei9 capax est:
eiusq; particeps esse pōt: sequit̄ ꝙ ipsā aīam no
strā nihil saciare pōt nisi deus qui est infinitus ⁊
etern9. Et ɔñter oīa terrena que sunt finita ⁊ tēpo
ralia ipā quietare nō possunt: sicut vnū vas cō/
tētiuū centū stadiorū vini: nō pōt vno stadio im/
pleri. Nec horreū mile modiorū frumēti ɔtentiuū
impleri valet vno modio. Et ideo si deus diceret
aīe nr̄e. Ecce do tibi totū orbē terrarū: ⁊ oīa que in
eo sunt. Aurū: argētū: gēmas ⁊ thesauros: ⁊ facio
[illegible] dn̄am ⁊ iperatricē oīum. Sed volo ꝙ sis ɔtēta
ꝑdictis: ⁊ nihil aliud queras. Ipa rn̄deret. O dn̄e
de9: nō possum in his saciari: q2 sum capax melio
ris boni. Si vo de9 diceret. Ecce do tibi oēs celos:
⁊ facio [illegible] dn̄am oīū angelorū vt tibi obediāt oēs.
Ipa iterū rn̄deret. O dn̄e de9: oīa ista sunt creata
⁊ nō infinita. Ego vo sum capax tue īfinite maie
statis. Et ideo nūꝙ̄ ero ɔtēta nisi cum tuā īfinitā
dulcedinē adeptus ero. III

De mūdanis quoq; reb9 nō eē multū curā
dū ostēdit Aug. in p°. de ciui. dei. c°. 7°. di.
Ista tpalia bona ⁊ mala bonis ⁊ malis voluit de9
eē coīa: vt nec bona cupidius appeterent̄ que ma
li quoq; hr̄e cernunt̄: nec mala turpiter euitētur
qb9 ⁊ boni plerūq; afficiunt̄. Ex quo dicto potest
elici rn̄sio [illegible] qs argueē vellet ɔtra ꝑdicta dicēs sic.
Illud qð est bonū est amādū: ⁊ magis bonū ma
gis amandū: ⁊ maxime maxime. Sed bona mū/
di sunt optima: Gen. p°. Uidit deus cūcta que fe
cerat ⁊ erāt valde bona: ergo sunt amāda in sum/
mo. Preterea illð est a nobis amādū ⁊ querēdū
qð ad v̄tutes deseruit. Sed tpalia sunt huiusmo
di: dicēte Ambrosio in quadā omelia. Diuitie si/
cut ipedimēta improbis: ita ꝓbis sunt adiumēta
v̄tutis. Ergo ⁊c. Itē de9 ⁊ natura nihil agūt fru/
stra. p°. ð celo ⁊ mūdo. Sed hoc est īsertū homini
a natura ꝙ nūꝙ̄ vellet de hoc mūdo recedē: ergo
ɔ nām est mūdū odio hr̄e ⁊ illū ɔtēnē. Quia rn̄/
det̄ ſm Alexm. de ales in. 2ª. parte sūme: ⁊ sanctū
Bona. in. 2° sentē. distīcti. p°. ꝙ mūdus in sacra

criptura accipit multis modis. Aliquãdo enim accipit pro deo rõne sũme mũdicie: ⁊ q2 est exemplar oĩum que sunt in mũdo. Unde vocat mundus archetipus: idest exẽplar: de quo Boeti9.3°. de ɔso. ait. Pulchrũ pulcherrimus ipe. Mũdũ mẽte gerẽs similiq3 imagine formãs. Et hoc modo põt itelligi illud Joãnis p2io. In mũdo erat: idest filius in p2e: q2 in pncipio erat verbũ: ⁊ verbũ erat apud deũ. Et iste mũdus est sũme diligẽdus. Deute.6°. ⁊ Mat.22°. Diliges dñm deũ tuũ ex toto corde tuo ⁊c. Aliquãdo xo accipit mundus pro omni creatura visibili ⁊ iuisibili. Et hoc modo accipit Joãnis p°. Mũdus per ip3 fact9 est ⁊c. Quod ecclia clari9 explicat cantãs. Creatorẽ celi ⁊ terre: visibiliũ oĩum ⁊ inuisibiliũ. Et iste mũdus est ordinate amãdus. Cañ.p°. Ordinauit in me charitatẽ: idest vt infima minus amentur q̃ suprema. Licet eni oĩa creata in se sint valde bona in suo gñe. Tñ in ordine ad nos alia sũt alijs meliora. Et ɔñter nõ sunt oĩa sũme diligenda. Nec sunt amãda nisi in ordine ad finem ꝫm quẽ nobis sunt vtilia. Nec est verũ q ꝫm rectu3 nature instinctũ hõ sp ɔsideret manere in seculo sed bñ ꝫm corruptionẽ nature ⁊ carnalis desiderij. Unde Greg. in moralib9 ponit amore3 huius seculi filiã luxurie: q2 vt hõ posset se bñ dare delectationibus carnalibus vellet sp stare in hoc mũdo. Secũdũ aũt naturale desideriũ recte ordinatũ desiderat puenire ad celũ: dicẽs cum Paulo ad Philip.p°. Cupio dissolui ⁊ esse cũ xpo. Et cu3 psalmista. Educ ď custodia aĩa3 meã ⁊c. Et ideo iste mũdus nõ debet amari amore inordiato: iuxta illud psalmiste. Diuitie si affluãt nolite cor apponere: q2 esset pctm̃ ipsu3 sic diligere. Et ita itelligunt predicta de ɔtẽptu mũdi: ⁊ etiã infra dicenda. Unde ꝫuari debet cõsiliũ Pauli p°. ad Cori. 7°. dicẽtis. Tẽpus breue est. Reliquũ est ut q habent vxores sint tanq̃ nõ habẽtes: ⁊ qui vtuntur hoc mũdo tanq̃ nõ vtãtur: ⁊ qui gaudent tanq̃ nõ gaudẽtes: ⁊ qui emunt tanq̃ nõ possidentes. Preterit eni figura huius mũdi. Et Greg. omelia.24°. dicit. Nõ audemus vobis fr̃es dicere vt relinquatis oĩa: sed tñ vultis: etiã oĩa retinendo relinquitis: si sic tẽporalia geratis vt tota mẽte ad eterna tẽdatis. Aliquãdo ẽt mũdus accipitur pro hoĩe qui dr̃ microchosmus: idest minor mũdus: vt hƚ.8°. Phisi. Et sic accipit Joãnis p°. Et mũdus eũ nõ cognouit: idest hõ. Qđ refert ad iudeos. Unde ibidẽ dr̃. In pro
pa venit: ⁊ sui eũ nõ receperũt: q aũt hõ intelligat noĩe mũdi p3 Joannis.3°. vbi dr̃. Sic deus dilexit mũdũ vt filiũ suũ vnigenitũ daret: vt oĩs qui credit in eũ nõ pereat sed habeat vitã eternã. Et iste mũdus est amandus inquantũ est a deo creatus: ⁊ ẽ particeps beatitudinis. Unde pceptũ habemus de diligẽdo proximũ sicut nosipos Mat.22°. Aliquãdo insuper accipit mũdus pro vita psenti. Joãnis.16°. Exiui a patre ⁊ veni in mũdũ: idest ad pñtẽ vitam: ⁊ ista est diligẽda vt deus ordinat. Et tantũ quantũ ipe vult nos viuere: q2 nõ sumus facti pro vita pñti: sed pro futura vt dr̃ ad Hebreos. vlt°. Accipit ẽt aliquãdo mũdus pro vita mala: ⁊ iniqua: sequẽs vanitates ⁊ pompas mũdanas. Joã.15°. Quia de mũdo nõ estis: propterea odit vos mũdus: idest hoĩes mũdanis voluptatib9 ⁊ vicijs dediti. Et iste mũdus est sũme fugiẽdus ⁊ cõtẽnendus. Et ita intelligunt ratiões pdicte de cõtẽptu mũdi.

N

Decima ratio quare mũdus sit ɔtẽnẽdus dr̃ instabilitatis ⁊ vanitatis siue finitiõis. Cũ eni finis noster sit status felix ac ppetuus vt iquit Aug.22°. de ciui. dei. Cõstat oĩa mũdana esse vanissima cũ nõ possint nobis dare finẽ nostrũ. Vanũ est eni3 omne qđ suũ nõ attingit finẽ.3°. phisico. ⁊ p°. de celo ⁊ mũdo. Et ideo Salomon Ecclesiastes p°. ait. Nihil est stabile sub sole: sed vanitas vanitatu3 ⁊ oĩa vanitas. Et idẽ dicit.2°. c°. eiusdẽ libri. Et Dauid ps°.38°. inqt. Uniuersa vanitas oĩs hõ viuens. Et primi Para.38°. dicit. Dies nostri quasi vmbra sup terrã: ⁊ nulla ẽ mora. Gene. quoq3.3°. c°. dixit deus hoi. Reuerteris in terrã ⁊ in puluerẽ de qua sumptus es. Et ideo Job ɔsiderãs humanã miꝫia3 ait.30. c°. sui libri. Cõparatus su3 luto ⁊ assimilatus su3 fauille ⁊ cineri. Et.8°. c°. iterũ dicit. Sicut vmbra sunt dies nostri super terrã. Et.13°. c°. ẽt ait. Hõ nat9 de muliere: breui viuens tẽpore: repletus multis miꝫijs qui quasi flos egreditur ⁊ cõteritur: ⁊ fugit velut vmbra: ⁊ nunq̃ i eodẽ statu pmanet. Et p°. Joãnis 2°. dr̃. Mũdus trãsit ⁊ cõcupiscentia eius. Gregorius quoq3.15°. mora. inqt. Oĩs lõgitudo tẽporis vite pñtis pũctus esse cognoscit cum fine terminet. Et Sene. ad Lucillũ. li°.6°. eplãr. epistola.7°. ait. Punctũ est oĩne qđ viuimus: ⁊ adhuc pũcto minus. Et idẽ de ɔsolatione ad marcia3 dicit. Oĩa humana breuia sunt ⁊ caduca: ac ifiniti tẽporis nullã partẽ occupãtia. Job ẽt.20. sui libri ait. Hoc scio a pncipio ex quo positus est hõ super terrã: q laus impiorum breuis: ⁊ gaudiũ hypocrite ad instar pũcti. Salomon quoq3 Eccl°. 5°. dicit. Sicut ẽ homo nudus egressus de vtero matris sue: sic reuertetur ⁊ nihil afferet de labore suo. Et Jacobi.4°. dr̃. Que ẽ vita nostra? Vapor est ad modicũ parẽs. Et deinceps exterminabit.

Vapor enim

Vapor est ad modicum parens. Et deinceps ex
terminabitur. Vapor enim in altū eleuatur: ꝛ in/
terdū ex eo fit nubes ꝛ videtur quid magnū: sed
sole adueniente vel alio dissoluente faciliter re//
soluitur. Et similiter homo sepe exaltatur ad di//
uersos gradus tam spirituales q̄ temporales: et
protinus ad nihiluz redigitur. Iuxta illud Job.
20. Si ascenderit in celum superbia eius: ꝛ ca//
put eius nubes tetigerit: velut sterquilinium i fi/
ne perdetur. Et psalmista ait. Vidi impium sup
exaltatum ꝛ eleuatum super cedros libani. Trā
siui eum: ꝛ non est inuentus locus eius. De ho//
mine etiam dicit idem propheta psalmo. 143°.
Homo vanitati similis factus est. Dies eius sicut
vmbra pretereunt. ꝛ psalmo. 108°. Sicut vmbra
cum declinat ablatus sum. Vmbra eniz cito trā/
sit. Sicut patet de dormientibus ad vmbram: q2
cito venit sol. Et ita cito transit vita nostra ꝛ ve/
nit mors. Sap. xj°. Vmbre transitus est tempus
nostrum: ꝛ non est reuersio finis eius. Et ideo di
cere solent senes licet diu vixerint ꝙ videtur eis
ꝙ heri nati fuerint. Similiter vmbra est obscu/
ra. Et mundus plenus est ignorantia. Vnde mū
do deditus potest dicere cum psalmista. Colloca
uit me in obscuris sicut mortuos seculi. Vmbra
quoqz est frigida: ꝛ homines sub vmbra existen
tes frigus patiuntur. Et similiter mūdanis dedi
ti sunt frigidi in diuinis: ꝛ inepti ad bona opera
peragenda: iuxta illud Prouer. 20. Propter fri/
gus piger arare noluit. Vmbra etiam tunc ma//
ior videtur cum [illegible] ad occasum appropinquat:
ꝛ similiter homo quanto magis ad mortem pro
pius accedit per senectutem: tanto magis crescit
animo permanendi in hac vita: ꝛ maiora facere
proponit: ac magis in mundanis intricat. Ta/
les autem dicere possunt cum propheta psalmo
79°. Cooperuit nos vmbra mortis. Non eniz re
cordantur ꝙ cito morientur. Nam ut ingt Oui
dius in. 6°. de fastis.
Tempora labuntur tacitisqz senescimus annis.
Et fugiunt freno nō remorāte dies.
Et. xj°. Methamor. Labitur occulte: fallitqz vo/
lantis etas. Et nihil est annis velocius. Et iterū
3°. li°. de arte amandi ait. Nec que preterijt hora
ra redire potest. Oratius quoqz epistolaꝝ. li°. 2°.
epistola 3ª. dicit. Singula de nobis anni predan
tur euntes. Et Maximianus ait. Jam nihil est
tutum quod vidimus omnia secum Tempꝰ pre
teriens: horaqz sūma trahit. Et Bernardus i li/
bro de improbatione viciorum. c°. 9°. ingt. Oīa
que cernis: vanarum gloria rerum. Vmbra ve//
lut tenuis veloci fine recedunt. Vnde meretrice
in prouerbio dicitur Quid valet argentum: qd
ue annis viuere centum. Post miserum funus
puluis ꝛ vmbra sumus. Et Seneca in li°. trage
diarum in hercule furente. c°. 2°. ait. Dum fata
sinūt viuite leti. Properat cursu vita citato. Vo
lucriqz die rota precipitis voluit anni. Lucanus
quoqz libro. 7°. canit. Capit omnia tellus que
genuit. Et Maximianus iterum ait.
Ortus cūcta suos repetūt matresqz requirūt.
Et redit ad nihilū qd fuit ante nihil.
Oībꝰ ē eadē leti via: nō tamē vnus
Est vite cūctis exitiqz modus.
Huc puer atqz senex pariter venisse ferunt.
Hic par diuitibꝰ pauper egenus erit.
Vnde in comuni prouerbio dicitur. Cossi more
el gran signore como fa el laboratore. Et Oratiꝰ
in epistolis libro. 2°. epistola. 6ª. dicit de incertitu
dine mortis. Quis scit an adijciāt hodierne cra
stina vite Tēpora di superi? Et Lucanus libro
3°. Mile modos inter leti mors vna timori est.
Et statius li°. 6°. Thebaidos ait. Manet ingēs
copia leti. Et Prosper. in li°. epigramatum epi
gramate vl°. dicit. Ferro: peste: fame: vinclis: al/
gore: calore. Mile modis miseros mors rapit
vna homines. Et Cato. c°. 5°. Tempora longa ti
bi noli promittere vite. Quocūqz igrederis seq/
tur mors corporis vmbrā. Ideo dicit Persius
satira. 5ª. Viue memor leti. Ait eniz Virgiliꝰ. x°.
Eney. Stat sua cuiqz dies: breue ꝛ irreparabi/
[illegible] tēpus. Oībus est vite. O igitur mūdani qua/
re [illegible] hoc mundo proditore cōfiditis? Quare ele
uamini in prosperis que ut fumus subito euane
scēt Ait eniz Ouidius in. 3°. de tristibꝰ. Nempe
dat [illegible] quodcunqz libet fortuna rapitqz. Cirus ꝛ
est subito qui modo cresus erat. Et in. 5°. li°. eiꝰ
dē operis episto la. x°. iterū dicit.
Passibus ābiguis fortuna volubilis errat.
Et manet i nullo certa tenaxqz loco.
Sz modo leta venit: vultꝰ mō sumit acerbos.
Et tātū cōstās i leuitate sua est.
Et in. 4°. li°. de ponto. epistola. 3ª.
Omnia sunt hominum tenui pēdentia fillo.
Et subito casu que valuere ruunt.
Ludit in humanis diuina potētia rebus.
Et certā presens vix habet hora fidem:
Tu quo fac timeas: ꝛ que tibi leta videntur.
Dū loqueris: fieri tristia posse puta.
Et Bo. i. 2°. d ɔso. psa. 2ª. ait. Nūc primū ludū
agimꝰ. Rotā volubili orbe versamꝰ. Infima sū/
mis: summa infimis mutare gaudemꝰ. ec. O

Predicta autē probari possunt multis exē/plis. Nam ut refert Tulius in li°. de fine bonorum ꝛ malorū: ꝛ Ualerius de mutatione morum ▪ fortune: ꝛ Plinius in historia naturali. Polichrates samiorū dux qui fortunam lōgo tempore adeo sibi obsequiosam habuit: ꝙ om//nia desiderata perficiebat. Tandem cum contra Darium regem persarum duxisset exercitū: ab oronte prefecto Darij superatus: in sūmo magalensis montis vertice fuit suspensus: ꝛ relict⁹ auibus lacerandus: ꝛ qui vbiqꝫ felix in terra vixe/rat: in aere miserrime expirauit. Ninus etiā rex assiriorum qui bella finitimis itulit 50. annis ꝫ Paulum horosium li°. p°. Post deuictam asi/am: sithiam: ꝛ Zoroastrem dn̄ quandam impugnaret vrbē sagitte ictu interijt. Baldasar quoqꝫ rex babilonis ut ait Josephus. x°. antiquita/tum libro obsessa babilone a medis ꝛ persis sci/licet Dario ꝛ Ciro regibus in tantum venit i o/bliuionē sui: ut celeberrimum iniret conuiuiū ꝛ in vasis templi dei biberet: ꝛ obsessus vacaret epulis. Unde in nocte sequenti captus fuit ꝛ iu/gulatus. Cirus quoqꝫ rex persarum ut Horosi/us vbi supra cōmemorat qui gangem fluuium ▪ quo vnus suus miles submersus fuerat in q̄/drigētos. 60°. alueos comminuit: a thamari mas/sagetarum regina superatus occiditur. Xerses etiam ille potentissimus: qui subuertit montes ꝛ maria constrauit: ut refert Hiero. ad Heliodorum scribens belo in grecia infeliciter superat⁹ ac contemptibilis suis factus: ꝫm Justinum ▪ arthabanum prefectum suum occiditur. Dari⁹ ut cōmemorat Quintus curtius ab Alexādro magno superatus: a suis captus apud tharam oppidum parthie: ac detentus ꝛ in vehiculo cathenis ac compedibus aureis astrictus: vulne/ribusqꝫ confossus: ꝛ letaliter vulneratus dimis/sus: miserabiliter expirauit. Alexander magn⁹ post tot victorias ꝛ triumphos: subiectionemqꝫ vniuerse asie: imo pene totius orbis: per Cassandrum filium Antipatris: ut Quitus curtius di/cit: venenatus est. Nam Cassander ille ꝛ Phi lippus ꝛ sola fratres eius ministrare regi sole/bant. Qui in potu illi venenum dederunt: quo austo ꝫm iustinū in media potatione velut gladio confossus ingemuit. Deportatusqꝫ est a conuiuio semianimis. Maliuoli autem eius dice/bant eum ebrietate perire: quod ꝛ Solinus sen/tit in libro de mirabilibus mundi. Contra quem est Tulius in primo libro de diuinatione: ꝛ Justinus ꝛ Quint⁹ curtius. Quarto itaqꝫ die Alexander indubitata morte sentiens tumultuantes milites quia rex occidebatur insidijs: pia oratione eos sedauit: cunctisqꝫ dextram porrigens eos osculatus est: ꝛ mortuus est anno etatis sue. trigesimotertio. ꝛ mense vno cum regnasset annis decimumsecundum. prout patet primo. Machabeo. primo. Romulus quoqꝫ funda/tor vrbis rome ut ponit Titus liuius apud paludem capree tempestate magna orta ꝛ tonitruis: circundatus nube nusq̄ apparuit. Et licet a romanis nomine quirini inter deos consecratus fuit: tamen credendum est ꝙ fuerit a fulminibus consumptus ꝛ exustus: vel a demonibus ad in/fernum deportatus: quia proprium fratrem re/mum occidi fecerat ▪ refert Lucanus libro primo di. Fraterno primi maduerūt sanguine muri. De quo etiam fit mentio in. l. fi. ff. de rerum di/ui. vbi glosa. Seru⁹ tulius sextus rex romano/rum a Tarquino superbo occisus fuit. Pir//rus rex epirotharum qui romanis bella intulit in fauorem tarentinorum: tandem a romanis vict⁹ ad patriam rediens ꝫm Justinum spar/tanis bellum indixit. Quibus relictis argos inuasit vbi feruide magis q̄ caute pugnās ictu saxi e muris iacti mactatus est. Hannibal pe/norum dux qui annis quattuordecim in italia romanos contriuit: postea in aphrica a Scipio▪ deuictus profugus ꝛ damnat⁹ exilio: ad Anthiochum regem magnum sirie veniens ut Ju/stinus meminit: quia a romanis petebatur fu/gereqꝫ nequiret veneno raptim austo quod more regio sub gemma ferebat inclusum obijt: sicqꝫ ab his qui ad eum comprehendendum vene/rant exanimis inuentus est. Pompeius magni Pompei genitor ꝫm Horosium fulmine per/cussus interijt. Pompeius magnus filius eius qui viginti duos reges orientales ut Horosius refert superauerat a Julio cesare deuictus: cum fugisset in alexandriam ad Ptolomeum regē egypti cui teste Eutropio Pompeius a senatu tutor datus fuerat propter iuuenilem etatē eius cuiqꝫ regnum sūma fide seruauerat: ꝛ paterna pietate restituerat: per Achillam prefectum re/gni de voluntate regis qui credebat ex hoc face/▪ rem gratam victori Cesari: miserabiliter occi/sus est. Florus autem dicit in. 4°. libro. Pompeius suo gladio trucidatus sub oculis vxoris sue liberorumqꝫ suorū moritur. Juli⁹ Cesar vt Suetonius narrat mortuo Pompeio in eodem mē/se: sed interiectis diebus quiquies triumphauit. Primo de gallia ꝛ britania: secundo de egypto:

tertio de farnace ⁊ ponto: quarto ð iuba ⁊ aphrica: ⁊ quinto de hispania. Fuitq; illi gloria multa in vsurpato imperio annis tribus ⁊ mensibus septem. Tandem Gaio cassio ⁊ Marco bruto contra eum conspirantibus: princeps orbis vigintitribus plagis confossus occubuit anno etatis sue quinquagesimosexto. Marcus antonius nepos ipsius Julij Cesaris ex sorore Julia ab Octauiano augusto victus in alexandria ab eodem Cesare obsessa ſm Plutarchum gladio se peremit dum annum ageret etatis sue quinquagesimumsextum. Gaius gallicula imperator romanus tertius ab Octauiano sceleratissimus: auarus ⁊ libidinosus: adeo vt duabus sororibus stuprum intulerit: crudelis omnibus ⁊ exosus Rome in palacio occisus est: vt habetur in cronica martiniana: cum regnassetet annis tribus ⁊ mensibus decem. Nero imperator quintus ab Augusto qui natus ē premissis pedibus: vt scribit Plinius libro. 7°. naturalis historie viciosus: auarus ⁊ lassiu' ac crudelissimus: ſm Eutropiū expulsus a regno anno. 14°. imperij sui seipsum interfecit. Domicianus imperator ſm Suetonium ⁊ Eutropiū a cubicularijs suis septem vulneribus occisus est: anno etatis sue trigesimosexto ⁊ cum dedecore sepultus est. Helius pertinax imperator vulneribus obtruncatus est. Mauritius imperator ob inuidiam occisus est cum regnasset anno vno. Antonius imperator tertio imperij sui anno interfectus est a tumultu militari Rome cum matre sua. Maximianus imperator cum imperasset annis tribus apud aquilegiam deserentibus eum militibus suis cū filio suo adhuc puero occisus est. Gordianus imperator sexto imperij sui anno postq̄ de persis triumphauit veniens Romam prope vrbem fraude Philippi occisus est. Decius imperator cum imperasset annis duobus: in bello barbaro peremptus est. Valerius imperator a rege persarum deuictus ī seruitutem reductus est. Nam quādiu vixit rex quando ascendere volebat equum: pedem ceruicibus eius imponebat. Aurelianus imperator fraude serui sui occiditur. Tacitus imperator se primo mense imperij sui subita morte preoccutus est. Probus imperator sexto anno imperij sui militari tumultu vexatus est. Clarus imperator fulmine perijt. Diocletianus imperator veneno extinctus est. Constantinus imperator filius Constantini magni a ducibus fratris sui Constantij peremptus est. Julianus apostata imperator a sancto Mercurio milite occisus est. Valens imperator quarto imperij sui anno a gotis in bello peremptus est. Pretereo nunc silentio q̄plurimos reges: imperatores ⁊ principes qui similiter subitanea ⁊ crudeli morti perierunt: ⁊ in florida ac iuuenili etate: de quibus nostris tēporibus aliqui fuerunt.

P

Verum est ergo illud quod dicitur Ecclesiastici decimo. Omnis potentatus vita breuius. Eapropter Augustinus in libro de simbolo: tractatu quarto exclamat dicens. Ecce ruinosus est mundus. Ecce tantis calamitatibus repleuit deus mundum. Ecce amarus est mundus. Et si sic amarus: quid faceremus si dulcis esset? O munde immunde tenebras pariens: quid faceres si maneres? Quem non deciperes dulcis si amarus alimenta mentiris? Et in epistola ad Armentarium ⁊ Paulinam iterum ait. Mundus iste tanta rerum labe contritus est: vt etiam speciem seductoris amiserit. Et ideo quantū illi laudandi atq; predicandi sunt qui dignati non sunt cum mūdo etiam florente florere. Tantū increpandi sūt ⁊ accusandi quos perire cum pereunte delectat: hec ille. Currit enim mundus quotidie ad finē nec eius gloria potest diu retineri. Unde cum homo magis credit gaudere cum eo: statim ipsum relinquit. Ad qđ adduci potest parabola cuiusdam faceti predicatoris qui dicebat ꝙ duo erāt socij tantum amorem inuicem ostendentes ꝙ vnus videbatur non posse stare sine alio. Unde semper insimul pergebant et viuebant. Semel autem cum irent simul ad solacium: contigit illos transire per quoddā nemus. Et ecce ꝙ quidam vrsus valde terribilis cepit contra eos venire. Quem videns a longe vnus ex ipsis socijs qui erat alio fortior: cepit currere ⁊ ascendere super vnam arborem magnam ⁊ altam. Alius vero qui erat debilior rogabat eum vt se expectaret ⁊ adiuuaret ad ascendendam arborem. Quod ille facere negauit dicens. Jam iam vrsus adest. Jlle igitur sic destitutus: deo inspirante recordatus est ꝙ vt dicitur: vrsus non comedit de carne animalis per se mortui. Unde statim cecidit in terram: ⁊ simulauit se mortuū. Ursus vero adueniens: ⁊ ipsum sicut mortuū reperiens posuit os suum ad os illius ut cognosceret an spiraret ⁊ esset viuus. Jlle autem tenebat flatū ⁊ nō spirabat. Postea vrsus posuit os suum ad eius aures forte putās ꝙ etiam ab illa

parte exiceret flatus. Videns autem q̄ ille totaliter stabat imobilis z non spirabat. Cum brachia sua corpus illius reuoluit z proiecit forte per quattuor brachia longe: vt videret an moueretur. Quo firmo stante z permittente se reuolui ac si fuisset saccus palearum: vrsus qui erat famelicus cepit currere ad querendam predam. Cum autē iam longe esset a loco. Ille qui simulauerat se mortuum surrexit. Cui socius qui erat super arborem z viderat omnia que acciderant dixit. O socie mi: habuistine timorem? Et ille. Tantum certe q̄ nunquā habui similē. Ille autem iterū inquit. Et quid dixit tibi vrsus quia posuit os suū ad aures tuas? Ipse autē respondit. Dixit mihi q̄ amplius de te confidere nō debeo: quia es vnus magnus traditor z simulator. Nam ostendis te sic me diligere: z tamen deseruisti me in tam magna necessitate. Or moraliter. Isti duo socij sunt homo z mundus inter quos videt esse maxima amicitia. Sed tamen adueniente vrso: idest morte: mundus deserit hominem. Et nullus debet confidere in isto mundo proditore: qui quanto plura z maiora bona dat homini: tanto citius illa aufert ab eo. Verum est enim illud qd̄ Lucanus canit in. p°. li°. di. Sūmisq3 negatum stare diu. Et ibidem. O faciles dare summa deos: eadēq3 tueri difficiles. Et Statius. x°. thebai. Forsitan z nobis modo que fauere recedent. Et Lucanus vbi supra. In se magna ruunt: letis hunc numina rebus Crescēdi posuere modum: nec gentibus vllis. Cōmodat in populum terre pelagiq3 potentē Inuidiam fortuna suam. Et ideo dicitur in. l. ij. §. sed quia diuine. C. de vete. iu. enuc. Humani iuris condicio semper in infinitum decurrit: z nihil est in qd̄ stare perpetuo possit. Multas enim formas edere natura nouas deproperat. Et in auten. de non alie. aut permu. re. ec. §. vt autem. dicitur. Quid erit stabile inter homines cum ois noster status sub perpetuo motu consistat? Et in auten. vt omnes obe. iudi. §. hanc dicentes. scriptū est. Nihil pene in semetipso manet: sed currit natura nostra semper multas euoluens mutationes quas neq3 preuidere facile est neq3 predicere. Et in. l. penul. C. de vsufruc. dicit imperator. Multe z innumerabiles cause rebus accidunt mortalibus: propter quas homines qd̄ habent iugiter retinere non possunt. Et Claudianus lib°. p°. exclamat di. Heu heu q̄ breuibus pareunt ingentia causis. Desinat elatis quisquā confidere rebus. Gualfredus ēt in poetria sua ad mundi contēptū exhortans ait.

Hoc vnū prescire potes: q2 nulla potestas.
Esse morosa pōtsi: vis exēpla priores.
Respice fortunas: emarcuit illa priorū
Florida prosperitas: minos subuertit athenas
Illion attrides: magne carthaginis arces
Scipio: sed multi roma fuit alea fati.
Tēpore versa breui: breuis ē distātia leti.
Ominis z mesti: nox ē vicina diei.
Nec aliena docēt: z tua fata docebūt.

Ouidius quoq3 in. 3°. de tristibus. epistola. 8ª. dicit. Omnia ne referam: nil non mortale tenemus. Pectoris exceptis: ingenijq3 bonis. O igitur miseri mundiales cū videatis oia mūdana transire z finiri despicite illa: z seruate illud Lucani in. 4°. dicentis. Cosulite extremis angusto i tempore rebus. Nihil enī est adeo pulchrum z delectabile hoc mundo: quod breui in tēpore non deficiat. Ait enim Ricardus poeta in libro de nuptijs. c°. 35°. Transit honor: pereunt formosa: iuuenta senescit. Deficiunt vires: gloria queq3 perit. Et Ouidius in. 2°. de arte amandi. dicit. Forma bonum fragile est: quantūq3 accedit ad ānos Fit minor: z spacio carpitur ipsa suo. Et iterum in vltimo de ponto. epistola. 8ª. canit. Tabida consumit ferrū: lapidēq3 vetustas. Nullaq3 res maius tēpore robur habet. Et in. 15°. Methamor. ait tempori z vetustati. Omnia destruitis: viciataq3 dentibus eui. Paulatim lenta cōsumitis oia morte. Jō qdā sapiēs dicebat. Nā humana ꝓpric veluti ferrū est. Si exerceat̄ cterit̄ z nō exerceatur rubigine consumitur. O miseria humana quis vnq̄ poterit enarrare vilitatē z breuitatē tuā? Et tamen verū est illud Esopi fabula. 44ª. Stare diu nec vis: nec honor: nec forma: nec etas Sufficit i mūdo: plus tamē ista placent.

Q. Uis autem homo scire miseriam tuā? Audi quid responderit quidam philosophus qui interrogatus cum quibus socijs sit homo: respondit. Cū octo qui eum assidue molestant. Hi sunt. Fames: sitis: somnus: calor: frigus lassitudo: infirmitas: z mors. Et ideo Hiero. ad Heliodorum scribit. Vbiq3 luctus: vbiq3 gemitus: z plurima mortis imago. Interrogatus secūdo idem philosophus vbi est homo? respondit. In bello multiplici z diuerso. Nam intra se habet bellum mordentis conscientie. In proprio corpore habet bellum rebellionis carnis ad spiritū ad Gal. 5°. Item pugnam quattuor elementorum que semper pugnat ad inuicem per cōtra

rias qualitates. Habetqz humorem colericum sanguineum: fleumaticum: et malenconicum inter se contrariantes. Et continue calor naturalis consumit humidum radicale: propter quam consumptionem sequitur mors ipsius corporis: et ideo dicit Scotus in. 3°. sen. di. 15ª. q materia prima semper machinatur ad destructionem compositi. Habet etiam afflictionem quattuor passionum scilicet gaudij: doloris: spei et timoris. Extra se autem habet bellum rerum concupiscibilium ac diabolice tentationis. Interrogatus. 3°. quomodo se habet homo: respondit. Ut lucerna ad ventum que cito extinguitur. Ut scintilla in mari que cito ab vndis absorbetur. Ut spuma gracilis que cito a procella dispergitur. Ut fumus qui cito diffunditur. Et ista tria imediate predicta etiam ponit Salomon Sap. 5°. Addens. Et tanq memoria hospitis vnius diei pretereuntis. Interrogatus. 4°. Cui similis est homo: respondit. Aceruo niuis: quia ut aceruus niuis modico calore cito in aquam de qua fuerat resoluitur: sic homo genitus de putredine: modica infirmitate in eam reuertitur. Similis est etiam homo flori pulcherrimo: et rose matutine que dum colligitur mane pulchra videtur. In sero autem marcida inuenitur. Sic homo in iuuentute apparet floridus: sed in senectute marcescit. Est quoqz similis virenti herbe que cito arescit et succiditur falce. Sicut enim prata virentia successiue metuntur. Ita populi italie ac totius mundi pestilentijs: bellis: fame et diuersis infirmitatibus deuastantur. Et sicut quando pratum debet metiri: acuendo falces fit sonitus hoc ignorante ipso prato. Ita quando deus vult exterminium aliquod mittere hominibus: prius solet facere proclamari a suis preconibus: et acuit falcem vindicte ipsis populis predicatorum verbis non attendentibus nec credentibus. Et predicta similitudo confirmatur per illud quod dicitur Isa. 40. Omnis caro fenum: et omnis gloria eius quasi flos agri. Exsiccatum est fenum: et cecidit flos eius. Et ibidem etiam dicitur. Uere fenum est populus. Et psalmista inquit. Mane sicut herba transeat: vespere decidat: induret et arescat. Similis est etiam pomo nouo et rubenti: qui dum in arbore pendens ad incrementum debitum peruenire creditur. Sepe modico verme interitus exorto corroditur et subito corruens efficitur inutile: vel etiam aliquanto vento seu baculi percussione ante maturitatem ad terram deijcitur. Et similiter homo in puericia sua vel adolescentia floridus: sepius subita infirmitate preuentus moritur et inutilis efficitur. Uel ab hostibus suis peremptus aut improuisa morte sublatus de mundo tollitur. Quinto interrogatus. Quid est homo: respondit. Mancipium mortis: hospes loci: viator transiens. Mancipium enim mortis dicitur: quia manum eius nequit euadere. Hospes loci: quia recipitur cum gaudio: sed tamen cito obliuioni traditur. Uiator vero transiens: quia dormiens: et vigilans: sedens ambulans et quicquid aliud faciens semper ad mortem properat. Unde Greg. dicit q sicut ille qui est in naui: sedendo: quiescendo: dormiendo: bibendo et comedendo semper pergit eunte naue. Ita donec homo est in corpore semper currit ad mortem: ipso corpore semper ad corruptionem tendente. Salomon autem Sap. 5°. introducit amatores mundi in inferno suspirantes et dicentes. Quid profuit nobis superbia: Aut quid diuitiarum iactantia contulit nobis: Transierunt omnia illa tanq vmbra: et tanq nuncius precurrens: et tanq nauis que pertransit fluctuantem aquam: cuius cum preterierit non est vestigium inuenire: neqz semitam carine illius in fluctibus: aut auis que transuolat in aere: cuius nullum inuenitur argumentum itineris illius: sed tantum sonitus alarum verberans leuem ventum et scindens itineris aerem commotis alis transuolauit: et post se nullum signum inuenitur itineris illius. Aut tanq sagitta emissa in locum destinatum: diuisus aer continuo in se reuersus est ut ignoretur transitus illius. Sic et nos nati continuo desinimus esse: et in malignitate nostra consumpti sumus. Mundus quoqz assimilatur telle cuius vna pars est texta et tamen inuoluta manet: ac parum de ea videtur. Alia est texenda et non videtur. Unde solum illa pars videtur in qua laboratur. Et similiter in hoc mundo de vita nostra futura nihil videtur: sed tantum illud modicum de presenti vita in qua diuersimode laboramus et affligimur: et ignoramus quante magnitudinis sit texenda tella vite nostre: cum hoc in manu dei sit. Unde Isa. 38°. dicebat rex Ezechias. Precisa est velut a texente vita mea: dum adhuc ordirer succidit me: de mane vsqz ad vesperam finies me etc. Pagani vero volentes huius mundi miseriam demonstrare depingebant tres fatas seu furias: que in hoc versu continentur. Cloto colum baiulat: lachesis netit: antropos occat: scilicet humanam vitam. Que omnia considerans Aug. in sermone ad here. exclamat dicens. Heu miser quid sit.

Uas sterquilinij: concha putredinis: plenus fetore ⁊ horrore. Cecus: pauper: nudus: plurimis necessitatibus subditus. Ignorans introitum ⁊ exitum meum: miser ⁊ mortalis. Cuius dies sicut vmbra lunatica euanescit. Sicut flos in arbore crescit ⁊ statim marcescit: nunc floret ⁊ statim aret. Uita inquam mea fragilis: vita caduca vita que quanto magis procedit: tanto magis [illegible] mortem accedit. Uita fallax ⁊ vmbratica: plena laqueis multis. Nūc gaudeo: statim tristor. Nunc vigeo: statim infirmor. Nunc viuo: statiꝫ morior. Nunc felix appareo: statim autem miser. Nunc rideo: iam fleo. Sicq; omnia mutabilitati subiacent: vt nihil vna hora in eodem statu permaneat. Hinc timor: hinc tremor: hinc. fames: hinc sitis: hinc calor: hinc frigus: hinc languor: inde dolor exuberat. Sequitur his. importuna mors que mile modis miseros homines quotidie rapit: hec ille. De quibus etiam Ouidius in quinto Methamorphoseos aliqua tangit dicens.

Cuncta fluūt: omnisq; vagans formatᷓ imago.
Ipsa quoq; assiduo labuntur tempora motu.
Non secus ac flumen: nec enim ꝯsistere flumē.
Nec leuis hora pōt: sed vt vnda ipellitᷓ vnda.
Urgeturq; eadem veniens vrgetq; priorem.
Tempora sic fugiūt pariter: pariterq; sequuntᷓ.
Transit in estatem post ver robustior annus.
Fitq; valens iuuenis: nec enim robustior etas.
Ulla nec vberior: nec que magis ardeat vlla est.
Nec species sua cuiq; manet: rerumq; nouatrix.
Ex aliis alias reparat natura figuras.
Nil equidem durare diu sub imagine eadem.
Crediderim sic ad ferrum venistis ab auro.
Secula: sic totiens versa est fortuna locorum.

R

Q Ue omnia considerans Ber. in libro de cōtemptu mundi nos ad despiciendam mundi gloriam hortatur di. Fallax mundi gloria digne respuitur: flos feni est. Uapor ad modicum parens. Eius enim qualiscunq; status: nonne plus anxietatis ꝙ iocunditatis habet? Dum vendicas: dum defendis: dum inuides: dum suspicaris: dum semper ambis que non habes: et nonnullis adeptis acquirendi ardor non minuitur. Que ergo est requies [illegible] gloria tua? Si qua tamen est: preterit iocunditas non reditura: ⁊ remanet anxietas non relictura. Certa est nimiruꝫ temporalium breuitas voluptatum ⁊ ipsius quoq; breuitatis finis incertus. Sepe viuentem deserunt: nam morientez nunꝙ sequuntur. Nemo in hoc seculo nequaꝫ qđ vult habere potest. Quia nec voluptuosus voluptate saciatur: nec curiositate curiosus: nec ambitiosus ianigloria. Uideat ergo secularis anima ⁊ intelligat: quoniam extrema gaudij luctus occupat. Hic est eniꝫ transitorie leticie finis: hic fructus glorie temporalis: hec ille. O mundane. Si iste auctoritates te non incitant ad contemnendas mundi voluptates: considera illos qui in hoc mundo felices videbantur. Qui omnes perierunt ⁊ delitias suas reliquerunt. Ubi enim nunc est paridis: Joseph patriarche: Saul ⁊ Jonathe: Daniel ⁊ sociorũ eius. Absalonis: Narcisi: Deiphebi: Polidori: Hypolitiq; formositas? Ubi est Europe: Meduse: Jole: Deianire: Argie: Panthasilee: Polisene: Helene: Lauine: Didonis: Creuse: Proserpine: Lucretie: Cassandre: Cleopatreq; pulchritudo? Certe non inuenerunt fucum ad reparandam mortis turpitudinem. Ubi ē Eue: Sarre: Dine: Thamar: Noemi: Hester: Judith Abigail: Bersabee: Abisaach: ⁊ Susane speciositas? De quibus in sacra scriptura dicitur: gerant pulchre nimis: idest valde. Profecto eorum delicata corpora sunt a vermibus corrosa ⁊ in cinerem redacta. Ubi nunc Moyses: Phoroneus: Mercurius: Termegistus: Solon: Ligurgus: ⁊ Numapompilius: legum datores et institutores? Profecto non potuerunt statuere aliquam legeꝫ que eos a morte preseruaret. Ubi est Alexandri magni: Scipionis: Cesarisq; audacia: ⁊ tante victorie? Certe de ipsis mors triumphauit: illosq; prostrauit. Ubi Achillis: Aiacis: Thesei: Hectoris: Karoli magni: Rolandi: Danesij: Rainaldi: Oliueri: Gaij maguntini: Falconeti: aliorumq; procerum francorum fortitudo? Non potuit eorum robur contra mortem preualere. Ubi Sansonis: Goliath: Anthei: Herculis: Athlantis: Ciclopum: atque Henachim: ⁊ filiorum eius: aliorumq; gigantum ferocitas? Ubi nunc Xersis: Nabucdonosor: Assuerīq; potentia? Non inuenerunt turrem vel castrum eos a morte liberantem. Ubi Octauiani: David: Constantiniq; prosperitas? Ubi queso Ulpiani: Accursij: Bartholi: Baldi: Cini: Angeli perusini: Albriciq; legū scientia? Certe nō inuenerunt paragraphum: aut legem eos a mor[illegible] defendentem: nec illis valuit aliqua appellatio contra eam. Ubi muridatis: Diocleniani: Ne

ronisqꝫ crudelitas? Quos alij timebant ipsi mortem formidarunt. Nunquid a morte eripuit: Esculapium: Auicenam: Galienum: Hypochratē: Joannem de mingo: Constantinum aphricanum: Gordonium: aut Joannem mesue perita medicine? Profecto nec sirupum nec medicinam a crudeli morte preseruantem inuenire sciuerunt. Ubi Salomonis: Tales milesij: Jesu filij Sirach: et Esdre sapientia? Quid profuit Ulixi: Alchibiadi: Hānibalqꝫ ars bellica. Ubi Aratus: Ptolomeus: Albertus: Alabraçel: Albumasarqꝫ astrologie inuentores. Ubi Demosthenis: Tulij: Catonis censorini: Apolonij: Nichomaij: Gorgie: Hermagore: Titiani: Quintiliani: Lisre: Hortensij: Lactantijqꝫ rethorica. Nihil profecto eis profuit: nec mortis seuitiā aliquo ornatu verborum sedare potuerunt. Ubi Pompei: Sēnacherib: Anthiochiqꝫ iactantia. Nunquid Priscianus: Donatus: Seruius: Papias: Uguitio: auctor Catholicon: Alexander thxtonicus: Guarrinusqꝫ grammatice preceptores: mortis iacula euadere potuerunt. Ubi nunc Homeri: Uirgilij: Lucani: Juuenalis: Oratij: Martialis: Persij: Terentij: Tibulli: Catulli: Statij: Claudiani: Prudentij: Sedulij: Lucretij: Menandri: Achatesij: et Fericis atque Aratoris carminum disciplina. Ubi nunc est ille inperbus Ouidius qui in fine vltimi libri Methamor. ait.

Jamqꝫ opus exegi: qđ nec Jouis ira vetustas.
Nec poterit ferum: nec edax abolere: nec ignes.

Ubi nunc est Asculanus poeta: Franciscus petrarcha: Dantesqꝫ florentinus: cum alijs vulgaribus versificatoribus. Ubi nūc Alcinon et Esopus cum fabulis suis. Ubi Pogij et Bocchacij facetiarum inuentio. Ubi Laurentius valla: et Augustinus senensis cum suis elegantijs. Ubi Uarro et Petrus hypanus cum alijs dialeticis. Ubi Linus thebeus Zethus: Amphion: Tubal et Jopas cum ceteris musicis. Ubi Nichomacus: Apuleius: et Euclides cum alijs geometris et arismeticis. Ubi nunc inquam Pithagoras: Sochrates: Plato: Chilo: Periander: Pithacus: Bias: Diogenes: Zeno: Empedocles: Epicurus: Anaxagoras: Demochritus: Eraclitus: Leucipus et Seneca: cum ceteris philosophis naturalibus et moralibus. Ubi Aristotelis: Antisbari: Auerroisqꝫ subtilitas. Ubi nunc sunt tot sapientes doctores omnium liberalium artium qui doctrinam suam buccis concrepantibus ventilabant: et per totum orbem nominari affectabant? profecto vt inquit psalmista. Perijt memoria eorum cum sonitu: et dominus in eternum permanet. Ubi nunc Titi Liuij: Plinij: Diodori: Andronici: Tertuliani: Eusebij: Josephi: Justini: Suetonij: Eutropij: Horosij: Quinti curtij: Solini: Dares phrigij: Herodoti: Laertij: Ualerij maximi: Plutarchiqꝫ historiarum noticia. An forte immortalitatem meruit Gratiani: Innocentij: Hostiensis: Archidiaconi: Joannis andree: Dini: Panormiteqꝫ decretorum intelligentia. Aut Petri lombardi et expositorum eius sacre theologie scientia. Ubi Phisiologus: Euax dictus Lapidarius: Aaron: Arnoldus: et Thetel Judeus: qui de naturis et virtutibus petrarum scripserunt. Ubi nunc Ucelli ingluuies et voracitas. Ubi Cressi diuitie: et Marci crassi romani auaricia: Sardanapaliqꝫ luxuria. Quo abierunt omnes isti. Et exclamās voce magna dico. Ad mortem. Et hoc est qđ inquit quidam frater noster versificator di.

O Esar vbi et priamus: theucrumqꝫ acerrimus hector.
Et pius eneas: vbi nunc facundus vlixes.
Et gemini attride: romane conditor vrbis
Romulus: et totum quāuis deuiceris orbem
Augustus. tātoqꝫ potens vbi robore sanson.
Nunc vbi silla ferox: vbi nunc ... fortis achilles.
Formosaqꝫ paris facie: princepsqꝫ latini
Tullius eloqui: sacrarum gloria legū
Bartholus: et multo cressus ditissimus auro.
Nunc salomonis vbi sapientia: nunc vbi tātis
Quondā pompeius gaudēs scipioqꝫ triūphis.
Nunc vbi pyeridum splendor vatūqꝫ magister
Uirgilius: vbi nunc armis et gente superbus
Atqꝫ opibus Xerses: ne longe exēpla petamus.
Nunc vbi quo nostris nullus prestātior annis
Extitit: armatas acies componere bellis
Clarus et in toto franciscus sfortia mundo.
Nunc vbi magnanimus galeaꝫ maria per oēm
Tam iuuenis nuper fama celeberrimus orbē.
Totqꝫ alij proceres: reges: populiqꝫ potentes.
Et tandem in toto quicunqꝫ euixerit euo.
Omnes precipiti sorpsit mors turbida fato
Et tulit in cineres: nec tanti roboris vnqꝫ
Quis fuit: horrendo cui mors indulserit arcu.
Cur igit falsas et inanes diligis auras?

Cur te letifera mundus dulcedine ludit?
Nonne vides nostre quam parvula tempora vite?
Et misera in quantis iaceat tua vita periclis?
Eya age: morbosas seculi iam respue sordes.
Linque venenati mortalis gaudia mundi.
Effuge terribiles herebi charissime penas.
Continuos luctus: seuos sine fine dolores.
Perpetuam quere eterna in secula vitam.
Et idem versificator in alia epistola etiam dicit.
Gaudia celestes post terrena triumphos
Speraret: stulto stultior ille foret.
Qui sequitur vanos vite pereuntes honores
Respuit angelice prosperitatis opes.
Nil magis horribiles defert acherontis ad undas
Quam rerum luxus et popularis honor.
At contra superas melius nil ducit ad arces
Quam Christum stricta tam paupertate sequi.
Ecce quod eternos dives damnatur ad ignes.
Et pauper celi lazarus alta tenet.
Ille modo in penam fatue dulcedinis ardet.
Hic fructum sancte iam paupertatis habet.
Heu nimis infelix: cecus: miserabilis: ista
Plus cui celesti melle venena placent.
Improbus iste suos sic perdit mundus amantes.
Et tamen innocuum gens tenebrosa putat.
Quo magis arridet mundus dulcisque videtur:
Ad mortem plures precipitare solet.
Sperne igitur fictos mundi fallacis honores.
Nam modulans dulcis fistula carpit aves.
Quid tibi terrenis his cum mortalibus inquam
Quem manent in superis vita beata choris?
Quid confert croceis contextum vestibus aurum?
Quid iuvat in numero plena cliente domus?
Splendida regali tua sint licet atria luxu.
An poteris dire tela vitare necis?
Si lustris toto centum dominaberis in orbe.
An solio parcet mors furibunda tuo?
Dardanidum fortem bello licet hectora vincas.
Et tua deturpet musa maronis opus.
Si paridem forma superes: gravitate catonem.
Cedat et argutijs quisque sophista tuis.
Si tibi quicquid habet placidum fortuna rependat.
An non dimisso conveniet orbe mori?
Quid tunc orbis opes: miseri quoque carnis amici
Quid tunc aurate fimbria larga toge?
Tunc quid fallaces poterunt prestare triumphi?
Quamve ferent mundi cuncta salutis opem?
Et salomon populo quondam sapientior omni
Defunctus stigijs precipitatur aquis.
Sic et adonibezech sub mensa lambere reges
Sex denos faciens ossa relicta feris.
Ipse quoque armigerum mortis fortissimus aiax.
Forma quam ledee vermibus esca datur.
Quive salutifere novit profunda medelle
Esculapius: mortis vulnere fixus obit.
Nec facie insignis: nec belliger herculis istar:
Nec sapiens: leti nescius esse potest.
In cinerem cuncti redeunt: primeque parenti
Quod tulit assignat mortua facta caro.
Tunc aurum: stultos tunc quisque relinquit honores.
Et quas in toto tempore iunxit opes.
Ergo ais mansura pijs: celumque petamus.
Mentibus et nostris sit procul omne fugax.
Asculanus quoque poeta inquit.
Ogni creato se corrumpe in tempo.
Passon li acti humani como fumi.
Chi ne va tarde: e chi ne va per tempo.
Oyme sperança del core inimica:
Che furi el tempo con le toi vedute.
Perche te mostri cosi dolce amica?
Et franciscus petrarcha in suis triumphis ait.
Passon vostri triumphi: e vostre pompe:
Passon stati: e passon signorie.
Ogni cosa mortal tempo interrumpe. g

Dicite igitur mihi o dilectores mundi. Ubi nunc sunt tot reges assiriorum? Bellus: Ninus: Semiramis: Zamenus: Arius: Attalius: Xerxes: Arametres: Bolcus: Kaleus: Alchadas: Manucus: Mathalenus: Spersus: Mamulus: Sparethus: Aminites: Bolothus: Bolosparus: Lampredes. Solores: Mithreus: Thantanes: Thimeus: Eupales: Offratenes: Sacepes: et Sardanapalus? qui regnaverunt cum tanta gloria successive secundum Paulum horosium: annis. 1260. usque ad Sardanapalum. Ubi sunt reges persarum atque medorum? Darius: Cirus. Cambises. Xerses. Arthaxerses et ceteri. Ubi reges Atheniensium? Cecrops. Granaus: Amphitrion: Erichthonius: Pandeon: Erictheus Panchion: Egeas: Theseus: Menestes: Demophon: Achites: Obsides: Themistes: Melampus: Chodrus: Archipus: Thersipus: Fabras: Magetes: Digenius: Agamestor et Eschillus? Ubi sunt reges lacedemoniorum? Derasclenus: Egis et Thetratus: Labotes: Dorissus: Agesileus: Archilaus: Theletus et Calchamines: Agamenon ac Menelaus? Ubi sunt reges sicioniorum? Gesippus: Egialchus: Europs: Thelchinus: Apis: Egialcha: Thelsion: Elgiorus: Mesapus: Erathus: Orastus: Orthopolus: Marathus: Polipus: Siccyon et Innachus? Ubi sunt reges egyptiorum? Tot pharao-

nes ⁊ ptolomei? Ubi Ptolomeus prim⁹ a quo ſm Juſtinum alij reges poſtea dicti ſunt Ptolomei propter claritatem nominis eius: ſicut a Julio Ceſare alij imperatores appellati ſunt Ceſares: ⁊ ab Octauiano auguſto dicti ſunt auguſti? Ubi eſt Ptolomeus philadelphus: Euergetes: Philopater. Epiphanes: Philometor: Phiton: Alexander ⁊ Dionyſius. Ubi ſunt tot iudices iudeorum? Moyſes: Joſue: Othoniel: Aioth: Sangar. Delbora: Barach: Gedeon: Abimelech: Tholla d iſachar: Iyair galadites: Jepte: Abeiſan: Abilon: Abdon: Sanſon: Heli ⁊ Samuel. Ubi ſunt reges qui regnauerunt in iudea? Saul: Dauid: Salomon: Roboam: Abias: Aſſa: Joſaphath: Joram: Ochozias: Joas: Joathan. Amaſias: Ozias: Achaz: Ezechias: Manaſes: Amon: Joachin: Sedechias: Ariſtobolus: Alexãder ⁊ Herodes? Ubi ſunt reges qui regnauerunt in ſamaria? Jeroboã: Nadab: Baaſa: Hella: Zamri: Amri: Achab: Ochozias: Jorã: Ochozias ſecundus: Hieu: Joachaz: Joas: Jeroboã ſecundus: Zacharias: Sellum: Manahen: Faleera: Facee: ⁊ Oſee? Ubi ſunt reges latinorum? Janus: Saturnus: Picus: Faunus ⁊ Latinus? Ubi ſunt reges albanoꝝ quoꝝ primus fuit Aſchanius Enee filius: qui condidit albam ſm Titum Liuium: cui ſucceſſerunt. Poſtumus: Siluius filius eius ſic dictus quia in ſilua ⁊ venatione nutritus eſt. Eneas ſecũdus Tiberius qui ſuffocatus in Tiberi fluuio nomẽ dedit. Nam ante albula vocabatur. Agrippa: Siluius ſecundus: Aremulus: Auẽtinus: Procas ⁊ Amulius? Ubi ſunt reges romanorum? Primus Romulus: ſecundus Numapompilius: tertius Tullus Hoſtilius: quart⁹ Anchus: quintus Tarquinus priſcus: ſextus Seruius Tullus: ſeptimus Tarquinus ſuperb⁹? Ubi ſũt tot glorioſi ſenatores: conſules: dictatores: iuſtiſſimiqꜫ duces qui floruerũt in romana vrbe? Brutus: Lucius: Tarquinus: Collatinus: Spuri⁹: Caſſius: Corolanus: Gaius flauius: Lucius verginius: Lucius quintus. Cincinatus: Furius: Camillus: Apius: Claudius: Quintus cecilius: Metellus: Balcharicus: Scipio: Aſinat Scipio aphricanus: Scipio emilianus: Curi⁹ dentatus: Quintus fabius: Gaius flaminius ⁊ ceteri? Ubi nunc eſt Sẽnacherib ſuperbus qui regnauit in niniue: ⁊ Aſſuerus qui regnauit ab india vſqꜫ etiopiam: ſuper centum viginti ſeptem prouincias? heſter primo. Ubi eſt Coſdroe rex perſarum qui faciebat ſe coli vt deum vocariqꜫ regem regum ac dominum dominantium: vt dr̄ in officio exaltationis ſancte crucis. Ubi ſunt tot ſummi pontifices iudeorũ? Totqꜫ pontifices Romani: cardinales: patriarche: archiepiſcopi: epiſcopi: abbates: priores: prepoſiti aliiſqꜫ in dignitatibus eccleſiaſticis per vniuerſum orbem exaltati? Et deniqꜫ omnes homines ad Adam vſqꜫ ad hanc etatem: tam prelati q̃ ſubditi? Certe cum iam de mundo circa ſeptem milia annorum tranſierint. A centum quinquaginta annis ſupra omnes mortui ſunt: ⁊ q nunc viuunt cito morientur. Et idõ de hoc inſtabili mũdo non eſt curandum. Ad quod nos inducit exẽplum Salomonis qui ut ipſe refert Eccleſiaſtes 2°. Uoluit experiri vtrum in hoc mundo poſſet apetitum ſuum ſaciare. Unde omnia que deſiderauerunt oculi ſui non negauit eis. Nec prohibuit cor ſuum quin omni voluptate frueretur. Et tamen vidit in omnibus eſſe vanitatem ⁊ afflictionem ſpiritus. Licet enĩ Salomon exiſtẽs pulcher iuuenis ſit factus rex adhuc viuente patre: ut habetur tertij Regũ. 9°. Et ut dicitur eiuſdem libri. 4°. c°. regnauerit ſuper omnem iſrael: habens in dicione ſua omnia regna a flumine terre philiſtiim vſqꜫ ad terram egypti: offerentiũ ſibi munera: ⁊ ſeruientium. ſibi cunctis diebus vite ſue. Erat autem cibus Salomonis per ſingulos dies Triginta chori ſimile: ⁊ quadraginta chori farine: decem boues pingues: ⁊ viginti boues paſcuales: ⁊ centum arietes: excepta venatione ceruorum ⁊ caprarum atqꜫ babulorum: et auium altilium. Habebatqꜫ quadraginta milia preſepia equorum curialium: ⁊ duodecim milia equeſtrium: ut dicitur in eodem. c°. Et ut habetur eiuſdeꝫ libri. x°. c°. regina ſabba attulit Salomoni centum viginti talenta auri: ⁊ aromata multa nimis ac gẽmas precioſas. Erat autem pondus auri quod offerebatur Salomoni per ſingulos annos ſexcentorum. 66. talentorum auri: excepto eo quod offerebant viri qui erat ſup vectigalia: ⁊ negociatores: ⁊ omnes reges arabie ducesqꜫ terre: ita ꝙ argentuꝫ non putabatur alicuius precij in diebus Salomonis. Fecitqꜫ Salomon ut tanta eſſet abundantia argenti in hieruſalem: quanta ⁊ lapidum. Magnificatuſqꜫ ẽ rex Salomon ſuper omnes reges terre diuitijs ⁊ ſapientia. Et vniuerſa terra deſiderabat videre vultum Salomonis: ut audiret ſapientiam illius quam dederat deus in corde eius. Et ſinguli deferebant ei munera: vaſa aurea ⁊ argentea. Ueſtes ⁊ arma bellica: aromata quoqꜫ ⁊ equos ac mullos per annos ſingulos: hec ibi. At etiam dicitur Can. 6°. Habebat Salomon ſexaginta

reginas vxores: ⁊ octuaginta concubinas: ⁊ ado
lescentularum non erat numerus. Et ut habe-
tur Ecclesiastes. 2°. Omnibus delitijs ⁊ solarijs
que inueniri possunt in hac vita abundauit. Et
tamen videns omnia preterire ⁊ caduca esse ex-
clamauit. Uanitas vanitatum ⁊ omnia vanitas
⁊c. Eccl. p°. Propter quod Chriso. super Joā-
nem inquit. Hūc versiculum si saperent qui ī po
tentia versantur: in parietibus suis omnibus et
vestibulis scriberent. In domo in foro: ⁊ in eg-
gressibus. Et ante omnia in conscientijs suis: ut
semper eum ⁊ oculis cernerent ⁊ corde sentirent.
Quoniam multe sunt rerum facies ⁊ imagines
false q̄ decipiūt icautos. Istō opꝫ quotidie carmē
salutare ⁊ ī prādijs: ⁊ ī cenis: et in oīb9 conuenti
b9 libēter vnūquēqꝫ a proximo suo audire: qa
vanitas vanitatū ⁊ oīa vanitas: hec ille. ¶
Hugo vero de sancto victore in primo de aīa
exclamat di. Dic mihi vbi sunt amatores
mūdi qui ante pauca tempora nobiscum fue-
runt. Nihil ex eis remansit nisi cineres ⁊ vermes.
Homines fuerunt sicut tu. Comederunt: bibe-
runt: duxerunt in bonis apparentibus dies su-
os: ⁊ ī puncto ad inferna descendere. Hic caro eo
rum vermibus: illic anima eorum eternis depu
tatur supplicijs: donec rursus ī felici collegio col
ligati sempiternis ī uoluantur incēdijs. Baruch
quoqꝫ. 3°. dicitur. Ubi sunt principes gentium
⁊ qui dominantur super bestias terre que sūt su-
per terram? Qui ludunt in auibus celi. Qui ar
gentum thesaurizant ⁊ aurum in quo confidunt
homines: ⁊ non est finis aquisitionis eorum? Ex
terminati sunt: ⁊ ad inferos descenderunt. Ideo
exclamat Aug. ad here. di. O mūde proditor cū-
cta bona pmittis: sꝫ oīa mala pfers. Promittis vi-
tā: sꝫ dōnas mortē. Promittis gaudiū sed largiris
merorē. Promittis qetē: sꝫ ecce turbatio: Promit
tis florem sed cito vanescit: Promittis stare: sed
cito recedis. Non ergo es diligendus quoniam
omnino transis: ⁊ concupiscentia tua velut fu-
mus euanescit. Et ibidem. O munde imunde.
fallax ⁊ proditor: nunquid non periculosior es
blandus q̄ꝫ molestus? Nunquid non magis ti-
mendus dum allicis q̄ꝫ dum spernis? Nūquid
nō magis odiendus: duꝫ diligere simulas q̄ꝫ dū
odire te ostendis? O munde imunde: in te habi-
tare ⁊ non dolere impossibile est: in [illegible] sperare et
non timere vanum est: in [illegible] tua amare ⁊ non [illegible]
ricitari ī possibile est. Et Ber. in li°. de misera vi
ta ait. O homo cōtemne omnia ⁊ habebis om-
nia. Quid sollicitus es de regali edificio. Cū do-
minus deus tuus iaceat in presepio: ⁊ non sit ei

locus in diuersorio? Quid cogitas de vestimēto
Ecce xp̄s saluator mundi inuolutus est vili pan
niculo. Quid laboras de diuitum colloquio? Ec
ce saluator tuus iacet cum boue ⁊ asino. Quid
anxiaris de dominio? Ecce rex glorie xp̄s Ma-
rie ⁊ Joseph obedit imperio. Hiero. quoqꝫ ad
Heliodorum de morte nepotiani inquit. Debe-
mus ⁊ nos animo meditari quod aliquando fu
turi sumus: ⁊ q̄ velimus nolimus longius abes
se non potest. Nam si nongentos vite excedere-
mus annos: ut ante diluuium viuebat huma-
num genus: ⁊ Mathusalem nobis tempora do
narentur: tamen nihil esset preterita longitudo
que esse desijsset. Etenim quid inter illum qui vi
xit decem annis: ⁊ illum qui mile: postq̄ꝫ idem fi
nis vite aduenit: ⁊ ī excusabilis mortis necessitas
nisi q̄ magis senex onustius peccatorum fasce
proficiscuntur. Unde quidam inquit. Optima q̄
que dies miseris mortalibus eui. Prima fugit:
subeunt morbi tristisqꝫ senectus. Et labor: ⁊ dire
capit inclementia mortis. O igitur miseri pecca
tores recordamini illud quod inquit imperator.
C. de temporibus apel. l. ij. §. Non dubijs sed no-
tus omnibus dies fatalis apparet: scilicet q̄ de-
beat euenire. Et in autentico. de here. ⁊ fal. §. vl.
coll. prima dicitur. Omnibus hominibus termi
nus est vite mors. ⁊ in. §. deinceps in autentico
de nuptijs. coll. 4a. scriptum est. Mors omnia
soluit. Cum ergo ambulatoria sit hominis volū
tas vsqꝫ ad mortem ut dicitur in. l. cum hic stat9
§. p°. ff. de dona. inter vi. ⁊ vxo. ⁊ in. l. iij. ff. d adi.
lega. Ideo licet hactenus dediti fueritis sensuali
tatibus ⁊ delitijs temporalibus: saltem amodo
debetis contemnere mundi voluptates in breui
finituras: ⁊ eligē seruitiū dei: ut ad vitā pueniatis
eternā. Oīa .n. terrena relinquēt vos ī morte. ¶
Unde legitur de Alexandro magno: q̄ cum
mortuus esset venerunt septem philosophi
ad palacium eius: ⁊ vnus illorum dixit. O Ale-
xander: heri dominabaris toti mundo: ⁊ hodie
mors dominatur tui. Secundus dixit. O Alexan
der: heri non sufficiebat tibi totus mundus: ho-
die sufficiunt tibi due vlne terre. Tertius dixit.
O Alexander heri habebas comitiuam domi-
norum: regum principum: ⁊ ducum: ac famulo
rum: ⁊ hodie solus iaces in sepulchro. Quartus
dixit. O Alexander heri te oēs timebant: hodie
te nullus mortuum timet. Quint9 dixit. O Ale-
xander heri vocem tuam omnes libenter audie
bant: hodie morte deuictus iaces in sepulchro:
⁊ non vales loqui? Sextus dixit. O Alexander
heri tot regna habebas in tua potestate: hodie

tenet te mors i suo dnio: heriqȝ eras pulcher ꝛ de corꝰ: hodie vo es turpis ꝛ horribil' ad vidēduȝ Septimus dixit. O Alexander: heri comedebas tot cibaria delicata: hodie factus es cibꝰ ꝛ esca vermium. Legitur quoqȝ ꝙ Diogenes philosophus ad sepulchrum cuiusdam imperatoris romani profectus: videns illum mortuum postea discipulis suis dixit. Intuitus sum cadauer Cesaris: ꝛ vidi eum liuido colore coloratum: putredine circundatum: aluum eius diruptū: ꝛ vermium cateruas per illud discurrentes. Duo familici pascebantur in foueis oculoruȝ: crines nō adherebant capiti: dentes patebant labijs cōsumptis: ꝛ dixi. Ubi est o Cesar chorus puellarū: magnitudo diuitiaruȝ: catherua baronuȝ: acies militum? Ubi sūt canes venantes: equi veloces: aues rapaces: thalamus depictus: lectus eburneus: argentum ꝛ aurum? Ubi sunt mutatoria vestimenta: diuersa cibaria: canticum lire: organorum sonitus: odor aromaticus. Te verebantur homines: timebant principes: colebant vrbes. Ubi est tanta potentia: tanqȝ preclara facta: ꝛ magnificentia. Et respondit mihi. Hec omnia defecerunt in me: quando defecit in me spiritus meus: ꝛ reliquerunt me miserum in hoc sepulchro: circundatuȝ putredine carnis mee. Jō exclamat qdā versificator dicēs hoi vano.

Si tibi pulchra domꝰ: si splēdida mēsa: qd ide.
Si spēs auri' argēti quoqȝ massa: qd inde?
Si tibi sponsa decens: si sit generosa: qd inde.
Si tibi sint nati: si predia magna: quid inde.
Si fueris pulcher: fortis: diuesue: quid inde.
Longꝰ seruoȝ si seruiat ordo: qd inde.
Si doceas alios in qualibet arte: qd inde.
Si rideat mundus: si prospera cūcta: qd inde.
Si prior aut abbas: si rex: si papa: qd inde.
Si rota fortuna te tollat ad astra: qd inde.
Annis si felix regneris mille: qd inde.
Tam cito pretereunt hec omnia: ꝙ nihil inde.
Sola manet virtus qua glorificabimur inde.
Ergo deo serui: quia sat tibi prouenit inde.
Quod fecisse voles i tpe quo morieris.
Hoc facias iuuenis dū corpore sanꝰ haberis.
Quod nobis cōcedat deus noster amē.

¶ Dominica tertia post pasca de consilijs datis virginibus ac viduis ꝛ alijs mulieribus. Sermo vigesimusoctauus.

Obsecro vos abstinere a carnalibꝰ desiderijs q̄ militāt aduersus aiaȝ cōuersationem vestram inter gētes habentes bonā. pꝰ. Petri 2°. ꝛ in epl'a occurrētis dnice. Magna profecto excellentia muliebris sexus apparet: pꝰ i magnanimitate ꝛ fortitudine repta i mulieribus: ꝛ ut taceā de mulierībꝰ que ut habetur Luce. 23°. sequebant dominū euntē ad passionē plāgētes ꝛ lamētantes: ꝛ nō terrebant vlla arma toruȝ militū furiosa seuitia nec propter tenebrosa noctis caliginē steterūt qn ad sepulchrū eius pergerent: ut patet Luce. 24°. ꝛ Joānis. 20. Unde illis pōt dicere ipse dominꝰ illō Boetij. Has saltē nullus potuit peruincere terror. Ne nostrū comites prosequeret iter. Nam fugientibus apostolis eum etiam in cruce pendētē comitate sūt Marci. 15°. Itē de Judith q̄ caput Holofernis truncauit. Judith. 13°. de Thamari massagetaꝝ regina que superauit Cyrum regem maximum ut refert Justinus. De Panthasilea regina amazonum: que in bellis troianis pugnando egit stupenda: ut cōmemorat phrigiꝰ vates. De Semiramı assiriorum regina: que ut Ualerius asserit libro nono: deficientem babilonem recuperauit prius q̄ decorem capillorum in ordinem redigisset. Ad tot milia mulierum conuertendus est animus que seuissima tormēta: crudelissimasqȝ cedes pro christi amore patientissime tollerauere: ut patet de Ursula ꝛ vndecim milibus puellis eius: De Catherina: Lucia: Agatha: Agnete Cecilia ꝛ alijs q̄ pluribus: propter quas iquit sancta ecclesia in oratione vnius virginis ꝛ martyris. Deus qui inter cetera potentie tue miracula: ēt i sexu fragili victoriā martyrij cōtulisti. Y

Secundo apparet virtus mulierum in pudicitia ꝛ honestate. Patet in Susanna: q̄ potius contenta erat occidi: ꝛ quanlibet infamiam seu mortem pati: q̄ libidinosis senibus consētire. Danielis. 13°. De Eufrosina: que domo patris relicta virilıqȝ habitu sumpto: vsqȝ ad mortem incognita manēs in monasterio: habitu monastico induta: virginitatem vsqȝ ad mortē prudentissime conseruauit: vt ponitur i vitis patrū. Sed super omnes alias glorificauit hunc sexuȝ mater dei ꝛ domini nostri Jesu xpi virgo virginum que omnis mundicie ꝛ castitatis speculuȝ mundissimum fuit. Z

Tertia laus muliebris sexus: est de clemētia ꝛ liberalitate: ut patuit i regina sabba q̄ venit a finibꝰ terre ad audiēdā sapiāȝ Salomōis: ꝛ dōauit ei cētū vigīti talēta auri: ꝛ aromata multa nimis: gēmasqȝ p̄ciosas ut hēt. 3. Reg. x°. c°. A

Quarta laus ipsarum est de deuotione ꝛ pietate. Tempore nāqȝ psecutionis xpianorū: mulieres cōfessoribꝰ sctis ꝛ martyribꝰ ministrabāt necessaria vite: ꝛ eorum corpora sepelie-

bāt vñ ecclesia dicit ī officio scti Andree. Maximilla xp̄o amabilis tulit corpus ap̄li optimo loco cū aromatibus sepeliuit. Nec maximilla vxor fuit egee: qui fecerat occidi sctm̄ Andreā. Drusiana mater pauper Joānē euāgelistā apud Ephesum hospitio deuotissime recipiebat: quā ipse sanctus a mortuis resuscitauit. Lucia romana corpus sancti martyris Sebastiani inuentum: tradi procurauit sepultu͂r. Et omissis alijs multis que dici possent in laudem mulierꝫ dī Mar. vltimo: ꝙ mulieres emerūt aromata vt venientes vngerent Jesum. Ex quo patet magna pietas ⁊ deuotio que est in mulieribus. Unde est sciendū ꝙ sicut aqua cōgellata faciliter liquescit modico calore: sic mulier benignitate humana statim compatitur īdigenti: ⁊ clemētiam atqꝫ beniuolētiam ostēdit: q̄r naturalr̄ ꝭm Ph̄m. 8°. de aīalibus mulier est maioris pietatꝭ q̄ꝫ vir. Et iō Ecclesiastici. 36°. dī. Ubi nō est mulier igemiscit eger: qd̄ pōt exponi nō solū de egroto corporali: sed etiam de spirituali: iuxta illud prime ad Cor. 7°. Sāctificatus est vir īfidelis ꝑ mulierē fidelē. Et predicta de mulierꝫ benignitate naturali approbat sapiēs Ecclesiastici. x°. dī. Nō est creata iracundia natiōi mulierum. Plura etiā beneficia fecerūt mulieres christo q̄ꝫ viri. Et vt omittā de matre eius que totā corporalē substātiā sine viri adminiculo ei dedit: ⁊ omnia misericordie opa in illū exercuit patet de magdalena q̄ eius pedes lauit: vnxit ⁊ osculata est. Luce. 7°. Unde ipse dominꝰ īquit simoni leproso. Intraui domum tuā: aquā pedibus meis non dedisti ⁊cetera. Similiter martha eū benigne recepit hospitio ⁊ illi solicite seruiuit Luce. x°. Itē mulieres sequebanť christū per ciuitates ꝑdicātem ministrātes ei de facultatibus suis. Luce. 8°. Magnꝰ ergo ī celo erit numerus mulierum que simul cum christo gaudebunt in delitijs paradisi. Que vt melius possint ī honore status sui ꝑmanere vt dicūt verba thematis nostri: volo eis dare aliqua consilia. Et quia de maritatis supra diximꝰ: nūc primo loquemur de virginibus: secundo de viduis: tertio de omnibꝰ continētibus ⁊ castitatē ꝭuare volētibus: ac de alijs mulieribus postea ī gn̄ali.

¶ Pars p̄ria de virginitate. B

Omnes status mulierum excedit virginalis. Unde Hieronymus īquit ad natalium. Tria precipue sunt genera metallorū: ferrum: argentum: ⁊ aurum. Ferrum est castitas cōiugalis: argētum est viduitas: aurū vero est ꝟgītas. Uirginitas est vt regia: viduitas vt dn̄a: cōiugalitas vt ancilla: ꝟginitas vt p̄ria viduitas vt portus: cōiugalitas vt pelagus: virginitas est sūma gēma: thesaurus ꝑciosus margaritis refertus: idest repletus. Sicut ergo aquila inter volucres: lucifer iter stellas: ⁊ gemma inter lapides: ita excedit matrimoniū ⁊ viduitatē ꝟginitas. Et Augustinus ī libro de viduitate. Bona est pudicitia cōiugalis: melior vidualis: ⁊ optima ꝟginalis. Ciprianus. Quo ꝟginum sublimior est gloria: melior est vita. Cassianus in libro Collationum. Maior est ꝟtus castitatem tenere: q̄ꝫ demones expellere. Damascenus libro. quarto. Quāto angelus homini est superior: tāto ꝟginitas est nuptijs honorabilior. Et Hieronym. ait. Qui imūdiciā luxurie ꝑfecte ꝯtinentie subijcit sanctior Dauid existit: ⁊ fortior Sansone. Et Ber. Uirginitas est sicut lux solis: viduitas sicut lux lune: ⁊ matrimoniū sicut lux stellarum. Et iterum. Sola ꝟginalis castitas est que in hoc mortalitatis loco ⁊ tempore statum quēdā imortalitatis ⁊ glorie representat. Nam quod sancti habebūt in celo. s. itegritatem ⁊ mūdiciam corporis ⁊ anime: hoc iā virgines obtinēt ex gratia in terra: hec ille. Et ideo ꝑ rosam ꝟginitas figurať: vt. n. ingt Plinius in speculo naturali. Flos rose inter omnes flores obtinet pricipatum: ⁊ status virginalis est pricipalis iter omnes status saluandorum. Hiero. In omni sexu ⁊ gradu ꝟginalis pudicitia obtinet pricipatum. Cipri. in libro de virginitate. Uirginitas est soror angelorꝫ: victoria libidinum: regina ꝟtutū: possessio oium bonorꝫ: que tenet in celo aureolam: ⁊ in terra pricipatū. Ad predicta etiam confirmanda adduciť illud quod dicitur Matthei. 13°. s. ꝙ quedam terra facit fructum trigesimum: ꝑ quā ꝭm theologos itelligitur castitas matrimonialis. Quedā facit fructum sexagesimum per quam intelligitur castitas vidualis. Et quedam facit fructum centesimum: per quam intelligitur castitas virginalis. Bone ergo sunt nuptie: ⁊ bonus est status nuptarum: sed melior est status viduarum: ⁊ optimus virginum. Unde Augustinus in libro de virginitate ait. Certa ratione ⁊ sacrarum scripturarum auctoritate: nec peccatum esse nuptias īuenimus: nec earum bonum bono virginalis vl̄ vidualis continentie equare presumimus. Facit capitulū. nuptiarum. vigesimaseptima questione prima. Maius ergo est meritum viduarum q̄ꝫ nuptarum. Unde Judith quītodecimo commendatur ipsa Judith dum dī ei. Cōfortatum est cor tuū: eo ꝙ castitatem amaueris: ⁊ post virum tuū alterū nescieris. Et ideo eris benedicta in eternum. C

ET q̄ hec sint vera probat̄ primo rōne finalitatis. Fundamentū cuius ponit phūs dicens in .2°. Phi. ⁊ .3°. Topi. Cuius finis melior ipsum quoq; melius. Quo presupposito: certum est fm phūm .x°. Ethi. q̄ cū duplex [redacted] vita. s. actiua et contēplatiua: ⁊ perfectior sit eundē fm phūm ibidem vita contēplatiua q̄ actiua. Unde Luce .x°. dixit dñs. Maria optimā partē elegit que nō auferetur ab ea. Et exponit Augustinus de vita contēplatiua. Profecto castitas virginalis ⁊ vidualis est perfectior omni vsu matrimoniali: quia hec castitas ordinat hominē ad finem vite contēplatiue: vsus aūt matrimonialis ordinat ad bonū vite actiue: vt inquit. Tho. 2ª. 2ᵉ. q. 152ª. ar°. 2°. in corpore questionis: vnde apostolus. pᵉ. [redacted] Cor. 7°. ait. Mulier innupta ⁊ virgo cogitat que dei sūt: vt sit sancta ⁊ corpore ⁊ spiritu. Que autē nupta est cogitat que sunt mundi: quomodo placeat viro: ergo perfectior est status vidualis ⁊ virginalis q̄ matrimonialis. Et pp̄ter hoc dicit Paulus. pᵉ. ad Cor. 7°. Qui matrimonio iungit virginem suam: benefacit: ⁊ qui non iūgit melius facit: hec ille. Licet enim coniugati per actum matrimonij non peccent mortaliter: tamen difficulter carent veniali propter ardorem concupiscentie: ⁊ licet possint deo seruire mūdo corde tamen non mūdo corpore nisi seruent continentiā. Ait autem dñs Apoc. 3°. Qui nō inquinauerunt vestimēta sua ambulabunt mecū in albis. Secundo idem probatur ratione cōformitatis: cuius fundamentū ponit auctor in libro de causis dicens. Tanto aliquid perfectius est quāto habet maiorē conformitatem cū suo principio. Et phūs. 5°. Metha. ait. Melius est simpl'r quod primo principio propinquius est. Cū igit̄ deus [redacted] principiū ⁊ finis oīum. Apoc. p°. Et ipse sit actus simpliciter purissim⁹ vt ait phūs. 12°. Metha. Igit̄ castitas virginalis ⁊ vidualis que est purior oī actu matrimoniali: pfectior ē matrimonio: q2 deo est ɔformior qui est ab oī libidine alienus. Tertio probatur idem ratione difficultatis. Fundamentū cuius ponit phūs. 2°. Ethi. dicēs. Uirtus simpliciter cōsistit circa bonū ⁊ difficile. Cū igit̄ maior sit difficultas abstinere ab oī delectatione actus venerei: sicut fit i virginibus ⁊ viduis: q̄ abstinere solū ab alijs delectationibus extra matrimoniū. Ergo magis merent̄ ꝟgines ⁊ vidue q̄ maritate. Et hoc probat optime sanctus Tho. 2°. 2ᵉ. q. 152ª. ar°. 8°. marie quia apostolus consulit virginitatem tanq̄ melius bonum. pᵉ. ad Cor. 7°. Itē Ric. noster in. 4°. di. 33ª. ar°. 4°. q. 2ª. inquit q̄ tēpore legis antique quando opportebat multiplicari generationē hoīum propter multiplicandam fidem: magis meritorius erat status matrimonialis q̄ virginalis. Nunc vero multiplicato humano genere melior ē status abstinentium. Sed considerando statum virginum qui nunc est: ⁊ illorū qui tempore legis antique viuebant fm legem matrimonij: vnus status alteri non prefertur. Unde Augusti. in libro de bono coniugali inquit. Non est impar meritum continentie in Joanne qui nullas expertus est nuptias: ⁊ Abrahā qui filios genuit: hec Augustinus. Et idē habet̄ in. c°. si. n. ver. ceterum. el. 2°. de pe. di. 7ª. Ex quibus patet solutio ad argumentū quod fieri poterat cōtra virginitatem sic arguendo. Omne quod ɔtrariat̄ precepto legis nature ⁊ diuine est malū. Sed castitas virginalis ⁊ vidualis ɔtrariatur legi nature: cū dicat Aristo. in libro de aialibus: ⁊ in primo de celo ⁊ mundo: ⁊ in. 2°. de aia: q̄ natura appetit generationem indiuiduorum ad conseruationem suarū specierū. Itē ɔtrariatur legi diuine cū preceperit deus homini Geñ. p°. dicēs. Crescite ⁊ multiplicamini ⁊ replete terrā. Et ideo dicebat Paulus pᵉ. ad Thi. 5°. Uolo iuniores nubere ⁊ filios procreare: vt enim idē dicit. pᵉ. ad Thi. 2°. Saluabitur mulier per generationē filiorū. Ergo malū videtur esse seruare virginitatē ⁊ castitatem. Quia respondetur primo quo ad preceptū diuinum: q̄ illud factū est pp̄ter multiplicationē fiendā: que cum facta sit: modo cessat illud preceptum: vnde magis vult deus nos crescere in vita cōtēplatiua ⁊ virtutibus: q̄ in multiplicatione hominum cū simus in fine mundi. Tempore. n. gratie nō generis successio sed vite perfectio queritur. c°. recurrat. §. his ita. in fi. 32ª. q. 4ª. Unde inquit Augustinus. O q̄ dulces fructus castitatis. Nā singulariter in eis reficitur dñs maiestatis. Similiter natura plus appetit durationē eternā suorū indiuiduorū ⁊ specierū q̄ tpalem: hec autē duratio melius acquirit̄ per statū virginalem ⁊ vidualem: quo multiplicat̄ numerus saluandorum: q̄ per matrimonialem ergo ⁊c. Unde Ambrosius in. c°. nuptie. 32ª. q. pª. inquit. Nuptie replent terrā: virginitas paradisum. Hieronymus quoq; ad Eustochiū in sermōe assumptōis virginis marie ait. Bñ angel⁹ ad virginē mittit̄ q2 angelis semper est cognata virginitas. Profecto in carne pter carnē viuere nō terrena vita ē sed celestis. Unde in carne celestem gloriam acquirere: maioris est meriti q̄ habere. Esse enim angelum felicitatis est: esse vero virginem virtutis. Qu hoc viribus obtinere nitit̄ cū gratia: q̄d

habet angelus ex natura. Et Ambrosius i libro de viduis inquit. Supergredit̃ virginitas conditioné humane nature: per quã hoíes angelis assimilantur. Maior tñ est victoria virginũ q̃ angeloꝝ. Angeli. n. sine carne viuũt: virgines autẽ in carne triumphant: hec ille. Et Chrisost. super Matthe. inquit. Licet omnes virtutes sint res angelice: specialiter tñ castitas angelica ꝟtus ẽ. Et Augustinus. Que maior gloria super terras: q̃ in carne corruptibili ducere vitã angelicã? Et iterũ. Qui virginitaté seruant: sicut angeli dei i terris sunt. Imo ꝛ angelos transcendunt. Et hec ratio dici potest maioritatis.

E

Excedit etiã virginitas matrimoniũ localitate ꝛ prioritate: q2 primo virginitas instituta est in celo empireo: in angelis incontaminatis ꝛ virginibus creatis. Matrimoniũ ꝟo postea in mundo ordinatũ est iter hoíes. In quib⁹ etiã primo fuit virginitas in statu inocentie q̃ matrimoniũ: q2 Adam fuit virgo formatus de terra virgine: Eua vero de Adam virgine formata ẽ. Geñ. 2°. Similiter quelibet mulier prius est ꝟgo q̃ mater vel maritata: ꝛ añq̃ sit corrupta. Imo si peccatũ non fuisset: semper virginitas permãsisset. Unde inquit Augustinus. 14°. de ciui. dei ꝙ in statu innocẽtie potuisset vir vxorem suam cognoscere salua pudoris ĩtegritate. Et in libro. de fide ad Petrum ait. Si homo non peccasset mulier pareret sine dolore: ꝛ virgo etiam permaneret

F

Excedit etiã virginitas matrimoniũ ratióe consecrationis: q2 a xp̃o i propria persona consecrata est virginitas. Unde Leo papa i quodam sermone ait. Christus virginitatis est filius verũ super omnia que dici possunt hanc virtutẽ comẽdabilez reddit: ꝙ ipse saluator humani generis de mũdissima virgine nasci voluit. ꝛ ꝙ ipse virgo permansit: ꝛ p̃ ceteris illũ discipulũ amauit: quẽ virginẽ de nuptijs carnis abstraxit. In tantũ. n. ei virginitas placuit: ꝙ speciali hospitio vterũ virginalẽ accepit: in quo sibi nature assumpte nuptias celebrauit: hec ille. Supergreditur insuper virginitas matrimoniũ rõne conjunctionis: q2 mulier maritata cõiungitur homini corruptibili: virgo vero xp̃o suo sponso: incorruptio eniz facit esse proximũ deo. Sap. 6°. Qui est speciosus forma p̄re filijs hominũ ps°. 44°. ꝛ in quo sunt oẽs thesauri sapientie ꝛ scientie dei ad Col. 2°. ꝛ qui est rex regũ ꝛ domin⁹ dominantiũ. Apoc. 19°. Et iõ beata a gnes dicebat. Ipsi uz desponsata cui angeli seruiũt: cuius pulchritudinẽ sol ꝛ luna mirãtur. Et iterũ. Annulo suo subarrauit me dñs meus Jesus xp̃s: ꝛ tãq̃ sponsam decorauit me corõa. Preterea matrimoniũ multiplicat homies mortales: ꝟgitas vero ꝟtutes ꝛ grãs diuias: vñ iquit Ciprianus i libro de ꝟgitate. Flos ẽ. n. virgitas ecclesiastici germinis: decus atq3 ornamẽtum gratie spiritualis: illustrior portio dñici gregis. Ideo dĩ Isaie. 54°. Letare sterilis que nõ paris: exulta que nõ parturis: q̃ñ multi filij deserte magis q̃ eius que habet virum.

G

Preeminet etiã virginitas matrimonio rõne associationis. Nã in nuptijs matrimonij semel xp̃s fuit. Joãnis. 2°. Cũ virginibus autem semp est: ꝛ ipse cũ eo. Unde Apoca. 14°. dĩ. Uirgines. n. sũt. Hi sequunt̃ agnũ quocũq3 ierit. Ideo ecclesia decãtat christo. Quocunq3 pgis ꝟgines sequunt̃ atq3 laudib⁹: post te canentes cursitant: hymnosq3 dulces psonant. Quãtũ ꝟo diligat dominus ꝟgines oñdit Hierony. i epistola ad Eusto. di. Statim vt filius dei ĩgressus est mũdum: istã nouã sibi familiã istituit: vt q i celis habebat angelos: hẽret prime i terris ꝟgines: hec ille. Ipse quoq3 ꝟgines xp̃o suauius canunt i celo q̃ alij sancti. Unde Apoca. 14°. dĩ de eis. Cãtabãt quasi canticũ nouũ ante sedẽ agni: ꝛ nemo poterat dicere canticũ illud: nisi hi q cum mulieribus non sunt coingnati. Ipse etiam sunt domicelle ꝛ ministre christi. Unde ibidẽ subditur. Sine macula. n. sũt añ thronũ dei. Põt itaq3 dicere quelibet ꝟgo illud Ecclesiastici. 24°. In habitatiõe sctã corã ipso ministraui. Nõ est aũt mirũ si xp̃s sic honorat ꝟgines quas ẽt ĩfideles venerati sũt. Unde Hiero. cõtra Jouinianũ ĩquit. Romanus populus i quãto honore ꝟgines semp habuit: hic apparet ꝙ cõsules ꝛ ĩperatores ꝛ i curribus triumphãtes: ꝛ oĩs dignitatis gradus eis de via cedere solitus erat. Item demones virginitatẽ honorant patuit Tobie. 3°. d asmodeo q occidit septẽ viros ad virginẽ sarrã libidinose accedere volẽtes. Itez occidit diabolus filiũ p̃fecti sctẽ Agnetis virgitatẽ violare volẽtẽ. Bonus autẽ angelus virginitatis zelator ipsi sctẽ Agneti vestimẽtũ p̃parauit: ꝛ cecilie coronã de paradiso attulit: ac Catherinam ãgeli i mõte sinai sepelierũt. Maxime autẽ honorat̃ ꝛ amat̃ virgitas a deo. Prouerbio. 22°. Qui diligit cordis mũdiciã habebit amicũ regem. Est etiã excellẽtior virgitas matrimonio rõne raritatis. Nam oẽ rarum est charuz ꝛ p̃ciosum. 93°. di. c°. legimus. §. sed dices. ꝛ. §. sin autẽ. i autẽ. de cõsu. col. 4°. Sed pauci virginitatẽ ꝛ castitatem seruãt. vt dĩ i. c°. q2 tua sctitas. 50. di. Ergo tãto ẽ

ꝑciosior apud deū ꝙ̄ matrimoniū: quāto a paucioribꝰ pro dei amore custodit᷑. De qbꝰ dī. Mathei. 20. Multi sūt vocati: pauci vero electi. Et ideo o virgies sacre: cōsulo vobis vt hāc impcia bilem margaritā virginitatis bene conseruetis. Tāta est enim eius excellētia: vt de ■ ꝑceptū ecclesia facere nō presumat. vnde Ambrosius in c°. itegritas corporis. 32ª. q. pª. iquit. Sola est virginitas que suaderi pōt: ipari nō pōt. Hec est illa virtus que cessante matrimonio in celesti gloria pmanebit. In regno. n. celoꝝ neqꝫ nubēt neqꝫ nubent᷑. Mat. 22°. ꝛ Mar 12°. ac Luc. 20. Hec est illa virtus cuius corona est xp̄s filius dei. vñ canit ecclesia. Jesu corona virginū. Ideo Hieronymus cōtra Iouinianū dicit. Nuptias qdem recipimus: sꝫ ꝟginitatem nuptijs ꝑferimꝰ: sicut ramo ꝑferunt᷑ poma ꝛ fructus. De q̄ ꝟtute iquit Ber. Virgitas est gema ꝟtutum: germana angelorum: lux aiarum. Ipa calcat libidinem: vincit diabolū: cōtemnit seculū: ꝛ deprimit oē piculum. Ipa est lampas ecclesie ꝛ semita celestis patrie. Licet aūt virgitas sit tāte ꝑeminētie: tamē si quis videat se i periculo trāsgressiōis eius: melius est nubere ꝙ̄ tali damnatiōis piculo subiacere. Si enī nupserit virgo nō peccat. pᵉ ad Cor. 7°. ꝛ. c°. si nupserit. 27ª. di. Ideo iquit glosa super illō Gene. 19°. In mōte saluū te fac: ꝟgitas altus mons est: ad quem angelus hortat᷑: sed qui videt se non posse ascēdere maneat in segor. i. in legitimo matrimonio: qꝛ melius est bono mediocri vti: ꝙ̄ per abrupta libidinū ꝑcipitari. Et ꝓpter hoc ait apostolus pᵉ. ad Cor. 7°. Propter fornicatiōem. s. vitādam hēat vnusqsqꝫ vxorē: ꝛ vnaquecqꝫ mulier habeat viꝝ suum. Sed hoc cōsilium nō itelligit᷑ de his qui vouerūt virgitatē. De quibus dī i. c°. vouētibus. 27ª. di. Vouētibꝰ virgitatē nō solū nubere: sꝫ etiā velle dānabile est. Seruari ergo debet votū virgitatis: vt dī i. c°. interrogasti. Et i. c°. seruādum. eadē di. qꝛ magis est meritoria virginitas seruata ex voto: ꝙ̄ sine voto ꝑm doctores in c°. licet. extra de voto. ꝛ Theologos i. 4°. dist. 38ª. Nō solū autē prodest virginitas illam obseruātibus: sed etiam parētibus confert ad salutē: probis in virgitate pseuerās. c°. tunc saluabitur. 33ª. questio. 5ª. de vtilitate autē eam seruātiū: dī Sapiētie. 3°. Felix sterilis ꝛ icoinquinata q̄ nesciuit thorum in delicto: habebit fructum i respectione aiarum scārū. Et Ecclesiastici. 26°. Ois pōderatio nō est cōdigna aie ꝯtinentis. Et ꝑ ꝯsequēs eiꝰ meritū est maximū.

H

IDeo Hieronymus ad nataliū dicit: virgitas purpura est regalis: qua quisqꝫ idutus fuerit cūctis eminētior erit. Damascenus libro. 4°. sic iquit. Quāto āgelus hoie supior est: tāto virginitas est nuptijs honorabilior. Et Ambrosius i libro de virgitate ait. Pulchritudinē nō pōt qs maiorē extimar᷑: decore virgitatis que amat᷑ a rege: probat᷑ a iudice: dedicatur a dn̄o: ꝯsecrat᷑ deo. Nolite ergo ■ scē virgies tam iextimabilem thesaurum perdere qui recupari nō potest. Scriptū est. n. Amos. 5°. Virgo israel cecidit: nō adijciet vltra vt resurgat. vnde Hieronymus ad Eustochiū scribit di. Audacter loquor: cū oia possit deꝰ suscitare nō pōt virginē post ruinā: valet qdem liberare de pena: sed nō pōt coronare corruptam. 32ª. q. 5ª. c°. si paulus. Et Isidorus in libro de sūmo bono iquit. Oē peccatum ꝑ penitētiā recipit vulnerum sanitatem: virgitas autē si labat᷑ ad itegritatē nulla pn̄ia reparat᷑. Que auctoritates nō ita itelligunt᷑: ꝙ deus nō possit reparare integritatem mētis ꝛ corporis i virgine corrupta: sꝫ solū ꝙ n̄ pōt facer᷑ qn semel fuerit corrupta ꝛ sic premiar᷑ eā de virgitate violata. Nō. n. potest deꝰ facere: qui illud quod semel est factum nō fuerit factum. Et ita exponit Tho. 2ª. 2ᵉ. q. 152ª. ꝛ i. 5°. suo quolibet. q. 3ª. Habet. n. se hoc donū virgitatis sicut sericum: quod cum in lutū semel cadit nū ꝙ̄ perfecte abluitur quin semper macula appareat.

I

SCiendum tamē est ꝙ si inuita violetur: non amittit virginitatem: vt iquit Augustinus in primo de ciuitate dei. ꝛ habetur. 32ª. questione 5ª. c°. non potest. cum quinque capitulis sequentibus. Ideo beata Lucia dicebat pascasio. Si iuitam me violari feceris: castitas mihi duplicabitur ad coronā. Quod etiam habetur. 32ª. q. 5ª. in princi. Hoc autē lꝫ verum sit quo ad deum: tamen sic corrupta inter alias virgines non debet consecrari: quitadecimaquestio. prima capitulo vltimo. ꝛ ibi glo. ꝛ trigesimasecunda questio. quita capitulo. ille autē. Unde Augustinus i libro de virginitate ait. Virgines que corrupte sunt semel: se non audeāt sacris virginibus adequare. At enim inquit glo. in dicto capitulo. Ille autem timere debent ne forte propter aliquod precedēs peccatum hec violentia eis acciderit. Argumentum vigesimasecunda questio. secunda. capitulo ■ quelibet. Si tamen in veritate non consenserint tali violationi recipiēt aureolā virginitatis vt tenent Theologi in quarto. distictio. 33ª. Similiter per pollutionem que eueniat contra voluntatem virginis: siue vigilando: siue dormendo: nō amittitur virginitas licet caro delectationem sentiat.

Et hoc quãdo talis pollutio accidit ex infirmitate aliqua: vel diaboli suggestione: aut sili cã vt inquit Tho. 2ª. 2ᵉ. q. 152ª. ⁊ theologi in. 4°. dist. 33ª. Si aũt hac ĩtẽtione tenit q̃s dormitũ: vel se ĩebriauerit: aut q̃d comederit vt ei talis pollutio ĩ somnis accideret: vel aliq̃d illicitũ fecerit: vtputa: cogitando: vidẽdo: vel tangẽdo: quo ꝑdicta pollutio sibi vigilãti eueniret: vel ẽt si sine sua cã eueniẽte ipsa pollutõe: ipse in illã delectationẽ ↄsensit: amittit ꝟginitatẽ vt inquũt theologi vbi supra. R

Sciendũ quoqȝ est ꝙ aliq̃ sunt ꝟgines fatue q̃ cũ sponso celesti nõ ĩtrabunt ad nuptias: de q̃bꝰ habet̃ Matth. 25°. Ille. n. nõ admittẽtur que reperient̃ sine charitate dei ⁊ primi: sine q̃ opa nr̃a nõ sunt meritoria. c°. vide. pª. q. pª. vñ Bernardus in quadam ep̃la inq̃t. Castitas sine charitate: lampas est sine oleo: subtrahe oleum: lãpas nõ lucet. Tolle charitatẽ: castitas nõ placet deo. Et ideo dicit̃ Matth. vbi supra. ꝙ virgines fatue acceptis lãpadibus suis nõ sumpserũt oleum secũ. i. charitatẽ. Ille ẽt ꝟgines tãq̃ȝ fatue repellent̃: q̃ nõ habebũt oleũ humilitatꝭ. Ait. n. Augustinus sup Mattheũ. Melius est humile cõiugium: q̃ȝ supba ꝟginitas: ⁊ iter. Non prodest cui inest ↄtinẽtia: si dñent̃ supbia. Virginitas socia humilitate admirabilis: ⁊ deo acceptabil̃. 30ª. di. c°. hec scripsimus. Adeo aũt est deo grata humilitas ꝙ vt dicit Ber. sine ea ꝟginitas sue matris ei nõ placuisset: nec eã in matrẽ elegisset. Fatue quoqȝ sunt ille que nõ peccãt timore vel verecũdia: tñ aio ↄsentiũt pctõ licet corpore sint virgines. Ait. n. Isidorus in li°. de sũmo bono. Nihil valet mũdũ esse corpore: q̃ pollutus est mẽte. Ideo inq̃t Hieronymus in libro cõtra Iouinianum. Illa ꝟginitas hostia xp̃i est: cuius nec mẽtẽ cogitatio: nec carnẽ libido maculat. Illa etiam ꝟgo a cõsortio ꝟginũ expellet̃ que desiderat nubere. Vñ Hieronymus ad Eustochiũ dicit. Virginitatis diffinitio est sctũ esse corpore ⁊ spũ: q2 carnẽ ꝟginẽ hr̃e nõ ꝓficit: si mẽte q̃s nupserit. Et iõ Augustinus in libro de ꝟginitate inq̃t. Felicior mihi videt̃ mulier nupta q̃ȝ nuptura virgo: habet. n. illa quod ista cupit. Gloriosa ergo virginitas est illa: que est in mẽte ⁊ corpore. 32ª. q. 5ª. c°. sicut eni. Ideo inq̃t Augustinus in libro de virginitate. Virginitas est in carne corruptibili perpetua ĩcorruptionis meditatio. Ex q̃bus patet ꝙ ille sunt fatue ꝟgines que nõ habẽt oleũ bone voluntatis ⁊ propositi de virginitate ꝟuanda. Item ille que nõ habẽt oleũ bone intẽtiõis iter stultas ꝟgies cõputant̃: oia. n. denoiant̃ a fine. 2°. de anima. Ille. n. sunt fatue virgies que nõ amore dei ⁊ castitatis: sed pro gl̃ia humana ꝟuant virginitatẽ. Ait. n. Augustinus in libro de virgitate. Nec nos in virginibꝰ ꝑdicamus ꝙ virgines sunt: sed ꝙ deo dicate ↄtinẽtiã virginitatibꝰ ꝟuãt. De virginibus aũt vanagloriosis dĩ ꝙ tẽpore aduentꝰ sponsi rogabãt prudẽtes virgines dicentes. Date nobis de oleo vr̃o q2 lãpades nr̃e extigunt̃. Quibus ille rñderũt. Ne forte nõ sufficiat nobis ⁊ vobis: ite potius ad vendẽtes ⁊ emite vobis. Et dũ irẽt emere venit sponsus: ⁊ que parate erãt intrauerũt cũ eo ad nuptias: ⁊ clausa est ianua: ita ꝙ virgies fatue ĩtrare nõ poterũt ad nuptias: vt habet̃ Mat. 25°. Q2 aũt ipse nõ habebãt bonũ oleũ recte ĩtentiõis: ideo querebãt emere ab alijs oleũ humane laudis: q̃d ardere nõ põt sȝ extiguit̃ in lãpade boni opis. Per oleũ. n. q̃d querebãt iste fatue virgies ĩtelligit̃ vt inq̃t Augustinus in quodaȝ ꝟmone: adulatio ⁊ laus humana. Ideo canit eccl̃ia de tali virgine fatua ĩ officio sancti Antonij de padua. Frustra virgo fatua gloriãs in altero queret venditorẽ. L

Seruate igit̃ o virgines vt iter prudẽtes cõputemini: cõsiliũ beati Gregorii in quadaȝ omelia sup Mattheũ ĩ expositiõe parabole virginuȝ fatuaꝝ: qui ĩquit. Sepe vos fr̃es charissimi admõeo praua opa fugere: mũdi huiꝰ inq̃namẽ deuitare: sȝ hodierna scti euãgelij lectiõe compellor dicere: vt ⁊ bona q̃ agitis cũ magna cautella teneatis: ne per hoc quod a vobis rectũ gerit̃: fauor gr̃a humana req̃rat̃. Ne appetitus laudis subrepat: ⁊ quod foris ostẽdit̃ ĩtus a mercede euacuet̃. Ecce. n. redẽptoris voce decẽ virgies: ⁊ oẽs dicunt̃ virgies ⁊ tñ ĩtra btitudĩs ianuaȝ nõ oẽs recepte sũt. Q2 earuȝ quedã dũ de virginitate sua gloriã foris expetũt: ĩ vasis suis oleũ hr̃e noluerũt. Vos igit̃ o ꝟgies habete oleũ vere humilitatis: de quo Sap. 6°. dĩ. Unge caput tuũ oleo. Et Eccle. 9°. Oleũ de capite tuo nõ deficiat. Inq̃t. n. Ambrosius sup Lucaȝ. Decet vt quãto castior ꝟgo tãto humilior sit: nouerit defferre senioribus: sit magistra humilitatis in qua est professio castitatis. Fatue quoqȝ sunt virgines que non habent oleum bone cõsciẽtie quod letificat aiam: q2 gl̃ia nostra hec est testimoniũ ↄscie nostre. 2ᵉ. ad Cor. p°. De quo oleo inq̃t Dauid ps°. 44°. Unxit te deus tuus oleo leticie. Deus. n. vt ait Augu. ĩ li°. de ꝟgi. Non q̃rit ĩ sponsa sua pulchram carneȝ: sȝ mẽtis ⁊ conscie puritatẽ. ⁊ Ugo de sancto Vic. ĩ li°. de bono conscie ĩq̃t. Deus q̃ amator ẽ mũdicie: cor pollutũ peccatis non põt ĩhabitare. Canticorum autẽ. 6°. ait eius sponsa. Dilectus meus pascitur ĩter lilia: idest pura corda. Unde et canit ecclesia

ecclesia. Qui pascis inter lilia septus choreis virginum: sponsus decorus gloria: sponsisque reddens premia. Seruate quoque o deuote virgines: vt custodire meli⁹ valeatis virginitatē et alias virtutes illud eiusdē Ambrosij preceptū vbi.s. dicētis. Discite virgines sacre non circūcursare per alienas edes: non demorari in plateis: non aliquos in publico miscere sermones. Hoc est enī vnū bonum remediū ad castitatē conseruandam.i. sermonis moderatio. Ideo Hieronymus in quadā epistola īquit. Sermo virginis sit prudēs et rarus. Aū 1ᵉ. Petri 4°. dicitur. Si quis loquitur quasi sermones dei. Eapropter īquit auctor libri de formula honeste vite.c°.3°. A verbis turpibus abstineto: quia licentia eorū impudentiā nutrit. Scōm remediū est audit⁹ custoditio. Inquit enī Ambrosius in quodā epistola. Vanus sermo cito polluit mentē: et facile agitur quod libēter auditur. Et iō signū malū est de illa virgine que turpia audire delectat. Unde ait Seneca ad Luciliū. Ubicūque videris orationem corruptā placere: ibi quoque et mores a recto destitisse non dubiū est. Tertium remediū est visus refrenatio. Scriptū est enī Ecclesiastici 9°. Ex circūspectione mulieris concupiscentia quasi exardescit. Speciē mulieris aliene multi admirati reprobi facti sunt. Inquit etiā Cecilius firmanus in lib°. de beata vita.c°.4°. Libido aspectu maxime concitatur. Et Quintilianus in lib°. declamationū prima declamatione dicit. Oculi sūt tota nostra luxuria: hi nos quotidie in oīa precipitant vicia: hec ille. O Eua q̄re in deū peccasti? quia vidisti lignū pulchrū visu Gen̄.3°. O gigantes quare sic luxuriosi facti estis? et diluuio peristis? quia vidistis filias hominū q̄ essent pulchre Gen̄.6°. O dina quare stuprata es? q̄r iuisti vt videres mulieres regionis. Gen̄.34°. O Dauid quare adulterium cōmisisti? quia vidisti Bersabee nudam lauantē se. secundi Regū.xi°. O holofernes quare decapitatus es? quia Judith pulchritudinē aspexisti. Judith.12°. et 13°. Ideo o virgines seruate illud quod faciebat Beatus Job dicens sui libri c°.31°. Pepegi fedus cū oculis meis: vt nec quidem cogitarē de virgine. M

Quartum remediū est odoratus preseruatio. Homines enī diabolici vnguentis odoriferis se mungūt aromaticaque multa in vestib⁹ portant: vt in eis delectentur causa libidinis excitande: de quibus dicitur Sapientie.2°. Dixerunt impij apud se nō recte cogitantes. Venite fruamur bonis que sunt: vnguentis nos repleamus: coronemus nos rosis antequā marcescant. Signū est ergo meretricis et lenonis: talia odoramenta deferre que ad libidinē puocant. Ideo talibus minatur dominus Isaie 3°. dicēs. Erit pro suaui odore fetor. N

Quintum remediū est gustus regulatio: ne in nimia comestione vel potatione relaxatus luxurie deseruiat. Ait enim Cato in suis documētis. Indulgere gule noli: que ventris amica ē. Et Gualterius de castelione lib°.p°. sui operis dicit.

Si bacho venerique vacas: qui cetera subdis.
Sub iuga venisti: perijt delata vacantis.
Libertas animi veneris flagrante camino.
Mens habet interius: rixas et bella moueri.
Imperat et suadet rōnis vile sepulchrū.
Ebrietas: rigidos eneruant hec duo mores.

Et Ouidius in p°. de arte amandi īquit.

Mens erit apta capi tunc cū latissima rerū.
Ut seges in pingui luxuriatur humo.

Et Isidorus 2°. soliloquiorū c°.7°. dicit. Ciborum saturitas luxuriā generat. Saturitati libido semper adiuncta est. Jeiunio aūt libido restringitur. O

Sextum remediū est tactus euitatio. Debetis enī cauere a tactibus impudicis et periculosis: quia vt dicitur Ecclesiastici 13°. Qui tetigerit picem inquinabitur ab ea. Ideo Prouer.6°. inquit Salamon. Nunqd potest homo in sinu suo ignē abscondere: vt vestimenta eius nō ardeant? et ambulare super prunas ignis vt nō cōburant plante eius? quasi dicat. Non. Isti autē maledicti tactus precipue fiūt in choreis et tripudijs. Iō Ezechiel.25°. minatur dominus dicens. Pro eo q̄ percussisti pede: et plausisti manu: idcirco extendā super te manū meā: et perdā te de terra. Custodiendi sunt ergo diligenter oēs sensus corporis ab omnibus: maxime ab his qui virginitatē seruare concupiscūt et volunt esse casti: non solū corpore sed et mente: q̄r ait philosophus.3°. de anima. Nihil est in intellectu quin prius fuerit in sensu. Sēsus enī corporales sunt tanq̄ fenestre: per quas mors peccati mortalis in anima ingreditur iuxta illud Jeremie.9°. Mors intrat per fenestras nostras. De tribus aūt sensibus loquēs Jacobus beneuētanus sui libri.50.c°. ostendit quō iducunt ad libidinem dicens. Uisus et audit⁹ nec non et tactus amoris. Hec aditū serui semper habere solēt. P

Septimum remediū est dissolutionis addicatio. Risib⁹.n. vacans et recreatiōibus superfluis: de facili icidit in laqueū diaboli tentantis de luxuria. Unde īquit Ouidius ī p°. de arte amādi. Pectora cū gaudēt nec sunt attrita dolore. Ipsa patent: blanda tunc subit arte venus. Octauū remediū est malarum societatum dimissio. Inqt

enim Hieronymus in suo transitu. ꝙ Ego puto
si cū viris femine habitauerint: viscarium diaboli
nō deerit. Et Bernardꝰ ī quodā ꝓmone dicit. Cū
feminis ⁊ iuuenibꝰ impudicis cōuersari ⁊ nō pec
care: maius miraculū puto ꝗ̄ mortuos suscitare.
Et ideo īquit Paulꝰ pᵉ. ad Thi. 5°. Adolescentu
las viduas deuita. Albertus quoqꝫ in tractatu de
virtutibꝰ politicis inqt. Nonne stultus esset qui si
tim extinguere volens sal comederet. Nōne etiā
amēs existeret qui ignē extinguere volēs ligna: pi
cem: ⁊ oleū adiūgeret? Sic ⁊ per omnia stultꝰ est:
qui castus esse volens mala cōsortia: mala collo/
quia: mala opera: malosqꝫ non declinat aspectus.
Quomodo pōt stipula cū igne seruari: ⁊ non ab
eo incendi? Quomodo pix manibus pōt tangi ⁊
ab ea nō inquinari? Nunqd sine infectione ma/
nuū tangere poterit homo plūbū? Quomodo po
terit leprosis misceri ⁊ ab eis nō infici? Nūqd nō
ouis morbida gregis totꝰ est īfectiua? Ex his er/
go patet ꝙ qui mala cōsortia vitare nolūt ꝯtine/
re nō possunt: hec ille. Non solū aūt extraneorū sꝫ
etiā propinquorū debet q̄ castitatē seruare vult su
specta ꝯsortia euitare. Qꝛ dr̄ Jere. 9°. Unusq̇sqꝫ
se a ꝓximo suo custodiat: ⁊ ī omni fratre suo nō
habeat fiduciā: qꝛ omnis frater supplātans sup/
plātabit: ⁊ omnis amicus fraudulēter īcedet. O

NOnum remediū est ociositatis remotio. Ociū
enīꝫ ad libidinē prouocare solet. Unde Eze/
chiel. 16°. dicitur. Hec fuit iniqtas sodome abun
dātia panis ⁊ vini ⁊ ociū. Ideo Ouidius in p°.
de remedio amoris de quodā sacerdote idolorū:
qui erat cōtinens ⁊ ꝓpter ociū factus est luxurio
sus ait. Queritꝰ egistus quare sit factꝰ adulter. In
prōptu causa est: desidiosus erat. Quia ergo ociū
est mater omniū viciorū: ⁊ nouerca virtutum: vt
inquit Bernardꝰ in quodam sermone: ⁊ multa
mala docuit ociositas: sicut scriptū est Ecclesiasti
ci 33°. maxime mala libidinis. Jccirco īquit Oui
dius vbi. s. Ocia si tollas periere cupidinis arcꝰ.
Contēptaqꝫ iacent ⁊ sine luce faces. Et iterū ibi/
dē dicit. Desidiā puer ille sequi solet: odit agētes.
Cedit amor rebus: res age tutꝰ eris. Inter omnia
aūt exercitia nullū melius est ad vincendā libidi
nem feruenti oratione. Et ideo inquit Hierony.
epistola. 85ᵃ. Semper in manibus tuis sit diuina
laus: ⁊ tam crebre orationes: vt omniū cogitatio
num sagitte quibꝰ adolescentia ꝑcuti solet hmōi
clippeo repellantur. R

DEcimū remediū est occasionis remotio. s.
loci: temporis ⁊ ceterarū causarū īducentiū
ad libidinē. De qbꝰ ait Oui. 2°. d̄ remedio amoris.
Et loca sepe nocent: fugite loca conscia vestri.
Concubitus: causas illa doloris habent.
Ut pene extinctū cinerē si sulphure tangas
Uiuit: ⁊ ex minimo maximus ignis erit.
Sic nisi vitaris quicquid renouabit amorē.
Flāma recādescet que modo nulla fuit.
Undecimū remediū est sobria dormitio maxime
de die. Unde inquit Cato ī suis documētis. Plꝰ
vigila semper nec somno deditus esto. Nā diutur
na quies vicijs alimēta ministrat. Maxime aūt
cardinalibus. Ideo pᵉ. Petri. 5°. inquit Apost.
Sobrij estote ⁊ vigilate: qꝛ aduersariꝰ vester diabo
lus tanq̄ leo rugiens circuit querens quē deuo/
ret: cui resistite fortes in fide. Ꝓpropter dicit dn̄s
Apoc. 16°. Beatus qui vigilat ⁊ custodit vestimē
sua. s. virginitatis ⁊ aliarū virtutum. Ideo
monet omnes xp̄ianos maxime virgines: ipse sal
uator Luce 21°. dicēs. Uigilate omni tēpore oran
tes. Qui eni habet aliquid in deposito nō dormi/
at. Ut dicitur in auten. de deposi. ⁊ denun. inquili.
col. 6ᵃ. Quod pertinet virginibus: que thesaurū
virginitatis habēt custodiendū: ⁊ ideo qꝛ ipsum
portant in vasis fictilibus. 2ᵉ. ad Cor. 4°. debent
ceteris feruentiꝰ in orationibꝰ vigilare. S

DUodecimū remediū est carnis mortificatio
scilicet disciplinādo illā ⁊ alijs ꝑnijs affli/
gendo vt cōtra spūm rebellare nō possit sic ma/
cerata ⁊ diuersis austeritatibꝰ incētiuis libidinū
euacuata: atqꝫ in varijs afflictionibꝰ occupata a
voluptuosis d̄lectatōibꝰ refrigescat. Ait. n. Ouid.
2°. d̄ remedio amoris. Grādia ꝑ multos tenuāt flu
mina riuos: Sectaqꝫ seducto stipite flāma perit.
Jdō igt Apost. ad Col. 3°. Mortificate mēbra ve
stra. s. vt virginitatē obseruare valeatis: de qua lo
quēs Hieronymꝰ in quodā ꝓmone inqt. Ideo
sibilla lꝫ esset pagana spūm credit recepisse ꝓphe
ticū: qꝛ virgo erat. Propter huiꝰ virtutis excellē
tiam multe virgines potiꝰ voluerūt mori: q̄ virgi
nitatē suā amittere: licet gentiles eēnt ⁊ pagane
vt legit in historijs romanorū. In quibꝰ ēt dicit
ꝙ cū q̄dam virgo dee veste dedicata accusaret d̄
stupro: illa vt se virginē ostēderet cū cribro ad ti
berim iuit atqꝫ ipm aqua īpleuit: ⁊ vsqꝫ ad capi/
toliū plenū tulit: q̄uis vas esset foraminibꝰ ple/
nū. Et ibidē ēt habet ꝙ fuit alia virgo Rome:
que ad probādum ꝙ erat virgo cingulo suo ma
ximā nauem sola traxit ad terram: quam homi/
num multitudo mouere non poterat: verū quia
humani generis inimicus: tanto terribiliores ten
tationes virginibus ingerit: quāto eas videt glo/
riosius debere coronari: oportet eas ad Jesu chri/
sti crucifixi pedes cū taliter tentantur recurrere: ⁊
cū lachrymis vna cū beato grisanto orare ⁊ dice

re sicut scriptũ est in legẽda ei⁹. Exurge dñe i adiutoriũ mihi: dic aie mee salus tua ego sũ. Quis enim istã pugnam a diabolo excitatã vincere preualet nisi tua p eo fuerit dextera dimicata? Errat q se putat castitatẽ pfectã suis posse viribus obtinere. Nisi.n. tuo imbre fuerit extincta flãma libidinis nõ põt anim⁹ puenire quo pergit.

¶ Pars secũda hui⁹ sermonis de viduis. II

Secundo vobis viduis tria volo elargiri munera. Primũ dicet̃ confortatio/nis. vos.n. cõfortare intẽdo ostendẽs q stat⁹ vester est deo accept⁹. Qđ probatur primo rõne diuine visitationis: qr viduas gratiosissime visitauit. Vñ vt habet̃. tertij Re. 17°. tpe famis missus ẽ Helias ad viduã sareptanã: que postq̃ dedit comedere Helie: Hidria farine ei⁹ nõ defecit miraculose. Et lechit⁹ olei nõ est iminutus oĩbus illis dieb⁹. De Judith ẽt legitur q erat grata oĩpotenti deo: cui vidue tantã grãz cõtulit deus: vt populũ suũ ab ĩpetu ⁊ furore inimicorũ liberaret: vt habet̃ ei⁹ libri 13°. c°. Luce ẽt 2°. dr̃. q erat anna pphetissa vidua vsq3 ad annos. 84. q̃ vixerat cũ viro suo annis septẽ a virginitate sua: ⁊ hec nõ discedebat d tẽplo ieiunijs ⁊ obsecratiõib⁹ seruiẽs deo die ac nocte. Huic xp̃s paruulus sicut ⁊ Simeoni pbuit se videndũ illãq3 dignat⁹ est visitare: q̃ cõfitebat̃ dño ⁊ loquebat̃ d illo oĩbus qui expectabãt redẽptionẽ israel. Luce ẽt 7°. legitur q dñs Jesus cõsolat⁹ est viduaz resuscitans ei⁹ vnigenitum filiũ. V

Secũdo dignitas vidualis apparet rõne diuine acceptiõis. Luce nãq3 21°. scribit̃ quantũ accepta fuit oblatio vidue paupercule: q̃ offerẽs duo minuta oẽs locupletes rõe sue sctitatis i oblatione supauit. De⁹ ẽt exaudit orationes viduaz. Vñ Eccle. 35°. dr̃ Lachryme vidue ad maxillã descendũt: ⁊ exclamatio ei⁹ sup deducẽtẽ eas. A maxilla.n. ascẽdũt vsq3 ad celũ: ⁊ dñs exauditor delectabit̃ in illis. Et iõ dr̃ in c°. fi. 81ª. di. q vidue q̃ stipendio ecclesie sustẽtant̃ debent meritis ⁊ orationibus suis ecclesiã adiuuare. Tertio cõmendatur viduitas rõne diuine pceptiõis. Dedit nãq3 de⁹ pceptũ oĩbus regib⁹: pncipib⁹: iudicib⁹ ⁊ aduocatis oĩbusq3 hoĩbus: vt viduaz causas tuerent̃: ⁊ ne illas opprimerẽt vł molestarẽt. Vñ Ysaie p°. dñs ait. Querite iudiciuz: subuenite oppresso: iudicate pupillo: dẽfendite viduã. Et. Exo. 20. ait. Vidue ⁊ pupillo nõ nocebitis: si leseritis eos: vociferabunt ad me ⁊ ego audiã clamorẽ eoz ⁊ indignabitur furor me⁹: percutiãq3 vos gladio: ⁊ erũt vxores vr̃e vidue ⁊ filij vr̃i pupilli. Et p Jeremiam 22°. Facite iudicium ⁊ iustitiam: ⁊ liberate vi oppressum de manu calũniatoris: aduenam pupillum: ⁊ viduam nolite contristare: neq3 opprimatis inique. Et iteruz Jeremie 5°. dominus d his qui viduas spernũt ⁊ abijciunt sic loquit̃. Preterierũt sermones meos pessime: causaz vidue nõ iudicauerũt. Nũquid sup his non visitabo dicit dñs? aut super gentẽ huiuscemodi nõ vlciscetur aĩa mea? Et Job. 22°. ait. Viduas dimisisti vacuas ⁊ lacertos pupillorum cõminuisti: propterea circũdatus es laqueis: ⁊ pturbat te formido subita. Jacobus vero 5°. c°. sue canonice ait. Religio mũda ⁊ immaculata apud deũ ⁊ patrẽ hec est: visitare pupillos ⁊ viduas in tribulatione eorũ. Et Paulus p°. ad Thi. 5°. inquit. Viduas honora que vere vidue sunt. Sed hodierna die non soluz non visitantur seu honorantur: quinimo vexantur: expoliantur ⁊ turbantur a multis: rapiuntur sua bona: ⁊ querunt iustitiam: nec inueniunt illam. Et quod his deterius est vltra damnum rerum patiunt̃ falsas grauesq3 criminationes. Unde quelibet earũ dicere potest illud secũdi Regum 14°. Heu: qa mulier vidua ego sum. Taceo reliquas molestias que eis inferũt. O viduaz persecutores: lupi rapiẽtes illarũ bona: o crudeles aduocati ⁊ iudices: o falsi notarij: o iniqui testes. Quis docebit vos fugere a vẽtura ira? Inter oĩa eñi pctã grauia: maximũ scelus est opprimere viduas que qa sũt sine viro defẽsore faciliter possũt offendi ⁊ depdari: iuxta illud Ysaie. x°. Erunt vidue pde eorũ. Et qa sũt sine viro cõsiliatore leuiter decipiunt̃. Unde Matthei. 12°. dicit̃. Deuorãt domos viduaz sub pretextu prolixe oronis. Item qa sũt sine viro cõsolatore: q̃si semp sũt in tristitia ⁊ ideo nõ debet augeri afflictio afflictis contra legẽ. diuus. ff. de offi. presi. Magnũ aũt meritũ est cõsolari viduas sicut faciebat Job qui sui libri. c° 29°. inqt. Cor vidue cõsolatus sũ. ⁊. 31°. c°. iterũ ait. Oculos vidue spectare nõ feci. Nõ solũ aũt pcipit de⁹ viduas defensari: sed etiam sancta mater ecclesia hoc mãdat prelatis in. c°. p°. 87ª. di. precipiens episcopis vt viduis suũ pstẽt psidiũ ⁊ protectiõis patrociniũ cõtra improboz violẽtias: ⁊ in c°. regũ. 23ª. q. 5ª. dicit̃ q propriũ officiũ regũ ẽ facere iudiciũ ⁊ ministrare iustitiã maxime viduis liberãdo eas de manu potẽtũ a qb⁹ faciliter calũniantur ⁊ opprimuntur. X

Secũdũ mun⁹ qđ vobis o vidue elargiri volo dr̃ exhortatiõis. s. ad viduitatẽ suadã potius q̃ ad nubẽdũ. Et hoc p°. pp iudiciuz castitat. Qñ.n. mulier nubit totiẽs: signũ ẽ magne icõtinẽtie. Vñ Hieronym⁹ 3 Jouinianũ refert: ⁊ etiã romane narrãt historie: q portia minor catonis filia

cū laudaretur apud eā quedā matrona ꝙ esset bene morigerata: que tamē secūdū accepat virū: ait. Felix ⁊ pudica matrona: nūq̄ preter semel nubit ⁊ Ualerius in.2°.li°.inqt. Nō ille mulieres que vno fuerāt ɔtēte matrimonio corona pudicitie honorabant̄. Sciendū tñ est ꝙ secūde nuptie nō reprobant̄ a deo: imo approbāt̄: ⁊ in vtroq̄ testamēto pmittunt̄ tanq̄ licite .c°.deus.31°.q.p°. Jō in.c°.aperiāt.eadē.q.⁊ cā.ait Hierony. Non dānamus bigamos: imo nec trigamos: ⁊ si dici potest octogamos. Propt hāc aūt auctoritatē. Cū ad pātem meū dñm laurētiū peruenisset q̄dā vidua q̄ habuerat sex viros petēs quot maritos posset mulier accipere saluo honore suo: ipse qui facet⁹ erat respōdit: ꝙ vsq̄ ad septē. Cognoscebat .n. ꝙ aliū virū desiderabat accipere: sed verecūdia detinebatur. Predicta quoq̄ cōfirmās Aug. sup illa verba apli p°. ad Cor.7°. Si dormierit vir ei⁹ nubat cui voluerit in dño ait. Nō dicit primus vel secūdus vel terti⁹: nec ergo nobis diffiniēdū est: qḋ nō diffiniuit apostol⁹: vnde nullas debeo dānare nuptias nec eis verecūdiā īferre numerositate: hec ille. Capp īquit apls⁹ vbi supra. Dico aūt innuptis ⁊ viduis: ꝙ bonum est illis si sic permaneāt: sicut ⁊ ego: quod si nō cōtineāt nubāt: meli⁹ est enī nubere: q̄ vri. Et Hiero. ad gerūtiā ait. Adolescētula vidua que ɔtinere nō pōt maritū potius accipiat q̄ diabolū. Et in eadē epistola narrat de q̄dā Rome q trigīta vxores hūerat: q̄s sepelierat ⁊ de mlīe q̄ sepelierat vigīti duos maritos: q sit̄ iuncti sī mīmō: tor fuit magna expectatō ppl̄i: q̄s eoꝝ ferret alterū ad sepulchrū. Et tādē vicit maritus ⁊ ante feretrū coronat⁹ incedēs: cātabat ⁊ nōīatiꝫ vxores singulas nominabat. Et subiūgit Hierony. vbi supra. Obsecro vt illa testimonia non noueris: quibus icōtinētibus miseris subuenit̄: sed potius lectites quib⁹ pudicitia coronat̄. Facit insup ad viduitatis laudē quod ⁊ turtures illam seruant. Ut enim inqt Philosoph⁹ in li°. de aialibus: ⁊ refert Albertus magn⁹ in tractatu de virtutibus politicis. Turtur sicut viuēte marito: nūq̄ alteri se cōiūgit: sic eo mortuo: nunq̄ secūdas nuptias querit: sed sola icedit: siluas ⁊ mesta loca requirit: oē cōsortiū refugit: ⁊ ex mortui mariti memoria semp gemit. Jdeo inqt Ambro. in examerον. Discite mulieres quāta sit viduitatis grā: q̄ ēt in auib⁹ pdicat̄. Y

SEcundo dico ꝙ laudabile est seruare viduitatē pp signum charitatis: vt. s. ostēdat vxor quantū amauerat virū suū. Unde vt refert Uirgili⁹ in.4°. eneydos: dicebat Dido vidua. Jlle meos primus qui me sibi iūxit amores. Abstulit ille habet secū seruetq̄ sepulchro: ⁊ Hiero. in li°. contra Jouinianū scribit: ꝙ Ualeria nobilis romana: q̄ seruio viro suo mortuo: nulli nubere volebat: cuꝫ rogaret̄ 2ᵐ virum accipere. Respōdit se nō posse hoc facere: quia primus adhuc viuebat. Quādiu enī inquit vixero: vir me⁹ per amorē viuet in corde meo. Et iterum ibidē recitat Hierony. ꝙ marcia catonis filia cū nollet nubere: sꝫ virū defūctū semper lugeret. Interrogata quē diē vltimū hēret luct⁹ rñdit. Quē ⁊ vite. Z

TErtio suadeo vobis seruare viduitatē: pp beneficiū libertatis. Ait. n. Esopus in suis documētis. Nō sit alteri⁹: qui suus eē pōt. Cum igit̄ vidua sit sua dña: ⁊ in pace viuat ⁊ si viruꝫ accipiat discrimini se exponat: vt forte inueniat virosum vel bestialem ac illam tribulantē: melius faciet in viduitate permanēdo. Jō Hie. ꝯ Jouinianū, narrat: ꝙ rome quedā nobilis vidua iterrogata quare nubere nolet respōdit: q̄ bonū habui virū. Et si secūdū acciperē aut eēt bon⁹ aut malus Si bonus semper essē in timore ne illū pderē. Si malus sēper essē in dolore: ⁊ post virū bonū: aliuꝫ malū sustinere nō possē: his tñ nō obstantibus: si qua velit nubere: nubat libero aīo. Nō. n. facit cōtra preceptū dei vel eccle. A

ET sciendū ꝙ licet 2ᵐ ius ciuile mulier īfra tēpus luctus. i. infra annū a morte viri nubens incurrat īfamiam. vt. C. de secū. nup. l. i. tamē 2ᵐ ius canonicū potest īmediate post mortē mariti nubere absq̄ nota īfamie. c°. super illa. ⁊. c°. cū secūdū. ex̄ de secū. nup. Jlle tamē mulieres que remanēt in viduitate: maxime existētes adhuc iuuenes demōstrant ꝙ cordialissimo amore suuꝫ viruꝫ diligebant. Ad qḋ facit illḋ stupendū ⁊ admirabile exēplū quod recitat Hier. in quadam epistola dicens: ꝙ apud indos lex erat ꝙ vnusquisq̄ plures posset habere vxores. Erat quoq̄ decretum ꝙ vxor illa que p̄ ceteris fuisset viro chara ⁊ cū marito mortuo cremaret̄. Tunc enim defunctorum corpora cremari solebant. Quapropter mortuo aliquo viro vxores omnes inter se contēdebāt: ⁊ quelibet se magis dilectam fuisse iurabat vt cū viro mortuo posset ardere. Jtaq̄ illa q̄ vincebat: ⁊ probabat se magis dilectam: iuxta viruꝫ suum accūbebat: illum deosculans ⁊ amplexans: ⁊ ignes appositos penitus cōtemnebat: ostendēs ꝙ secundas nuptias nullatenus affectabat: que cuꝫ suo primo marito mori volebat. B

TErtium munus quod vobis relinquo o deuote vidue dicitur regulationis. Tres enīꝫ regulas seruare debetis. Prima dicitur mortificationis: scilicet omnium sensualitatum ⁊ voluptatuꝫ

carnaliū. Ait.n. Paul⁹ p^e. ad Thi.5°. Vidua q̄ i delitijs ē viuēs mortua est. Reprehēsibiles itaq3 sūt vidue q̄ ocio vacātes comedūt ⁊ bibūt splēdi/de: dormiūt sup̄flue ⁊ olīliosepoliūt cutē ⁊ ornāt: licet se vidualibus induant vestimentis. C

Secūda regula dicit conseruationis. Debent enim euitare cōuersationē hominū quantū possint Et dicere cū psalmista. Ecce elogaui fugiens ⁊ mansi in solitudine. Auicula.n. terram fugiens ē magis tuta. q̄ laq̄s nō capit. Ideo vidue ingt Hieronym⁹. Epistola 85^a. Non ambulet iuxta te calamistrat⁹ procurator: nō histrio fractus in feminam: nō cantoris diabolici venenata dulcedo: non iuuenis cult⁹ ⁊ nitid⁹: nihil artiū scenicarū: nihil tibi in obseq̄js mole iungatur ⁊c. Periculosa est.n. mulierū ac virorū cōuersatio: ⁊ nō possunt toto corde habitare cū deo qui talibus conuersationib⁹ delectant. c°. hospitiolū.32°. di. Et ideo cuilibet vidue dico illud Hieronymi ad Eustochiū. Rarus tibi sit gressus in publicū. Item illud eiusdē Hieronymi ad Saluiniā. Caueto oēs suspitiōes ⁊ quicquid rōnabiliter fingi pōt: ne fingat ante deuita. Tertia regula dicitur deuotionis. Debent.n. esse deuote ⁊ familie sue bn̄ preesse. Quib⁹ dicit Apost. p^e. ad Thi.5°. Si q̄ vidua filios aut nepotes h3: discat primū domū suā regē: hoc enim acceptū est corā deo. Que aūt vere vidua est ⁊ desolata speret in deū: ⁊ instet obsecrationibus ⁊ orationib⁹ nocte ac die. Has regulas si seruaueris o vidua: maximū in regno celorū premiū consequeris. Tales.n. viduas in tantū extollit imperator Iustinian⁹: vt virginib⁹ eas ausus fuerit cōparare: sicut scriptū est in autētico. de nō eligendo scdō nuben. §. cū igit. ver. optimum itaq3. Vbi ait. Optimū itaq3 est atq3 laudabile ⁊ dignū ratione: q̄tenus que semel ad virū venerūt seruent inuiolatū morientiū thorū. Has.n. mulieres miramur pariter ⁊ laudam⁹: ⁊ non procul a virginitate ponimus. Nō tamen dictū debet ſm predicta de virginib⁹ limitari quo ad retributionem diuinā. Pro conclusione igit hui⁹ partis: dico omnib⁹ viduis ⁊ alijs nō coniugatis q̄ nubere non proponunt: q̄ seruare debent illud qd̄ suadet imperator in autētico. de leno. §. sancim⁹. di. Sancimus oēs qdem ſm q̄ possunt agere castitatē: que sola possibilis est deo cū fiducia hominū animas p̄sentare. De qua virtute loquēs Salomon illi⁹ pulchritudinem admirat⁹ exclamat Sapien tie.4°. di. O q̄ pulchra est casta generatio cū claritate. s. bonorū operū immortalis ē memoria illi⁹ apud deū ⁊ homines: ⁊ in perpetuū coronata triūphat. Et hoc est qd̄ p̄cepit dn̄s Luce 12°. dicens. Sint lumbi vestri precincti ⁊ lucerne ardentes in manibus vestris.

¶ Pars tertia hui⁹ sermonis de statu mulierū: ⁊ de vicijs ac virtutib⁹ earū: ⁊ de illarū ornatu. C

Contra mulieres multa a diuersis doctorib⁹ proferunt. Propter primam naq3 mulierem prim⁹ homo peccauit ⁊ eiect⁹ est de paradiso Gen̄.3°. Jō inquit Salomō Eccle^s.7°. Inueni amariorē morte mulierem: que laqueus venatorū est: sagena cor illius: vincula sūt manus illi⁹. Qui placet deo effugiet illam: qui autem peccator est capit ab ea. ⁊ Prouerbio.5°. iterū dicit de muliere. Acuta ē quasi gladi⁹ biceps: q: s. occidit hominem in anima ⁊ i corpore. ⁊ Hieronym⁹ ingt. Gladi⁹ ingēs est species mulieris. Bernard⁹ quoq3 in quodam sermone ait. Vox mulieris est serpētis sibil⁹. Nō mulieres dedite sint auaritie ingt Seneca in lib°. declamationū dicens: q̄ auaritia est muliebre viciū. Et Bernard⁹ in lib°. de improbatione viciorum c°.7°. dicit. Pestis auaritie fragili viget in muliere. Unde dicit q̄ femine sunt sagaciores ⁊ auariciores viris. l.ij. §. feminas. vbi glo. C. d̄ his qui ve. eta. impe. Facit text⁹ in. l. sed si ego. in fi. ff. ad vele. glosa vero in. l. omnes. C. d̄ his q̄ ve. eta. impe. in verbo. octauū. Decimū equiperat mulierem male herbe: eo q̄ mulier cito crescit sicut mala herba. Dicit etiam glosa in. l. iij. ff. de legi. q̄ rare sunt mulieres bone: ⁊ q̄ pro minimo deierarent. §. q: vero. in autē. vt sine prohibitione ma. debi. Imperator aūt in. l. lex que tutores. §. lex. C. de admini. tuto. appellat mulieres immoderatas ⁊ intemperatas. Mutabiles etiam sunt. Unde Virgili⁹ in 4°. Eneydos ingt. Varium ⁊ mutabile semper femina. Et Terrenti⁹ ait Mulieres ferme vt pueri leui sententia sunt. Ideo. C. de spon. l. pater. dicitur. Plerunq3 consilium femine aduersus propria cōmoda inuenitur laborare. Prouerbiorū quoq3 12°. dicit sapiens. Circul⁹ aure⁹ in naribus suis mulier pulchra ⁊ fatua. Et Jacob⁹ beneuentanus c°.42°. sui libri ait. Non bene secretū mulier tenet: imo reuellat. Et c°.50. Nobile cor cunctis ⁊ mens est vana puellis. Firmum propositū femina nulla gerit. Et Auianus p̄mo apologio. Femina quod iurat non violare timet. Dicit etiā in prouerbio metrico.

Femina vas demonū: rosa fetida: dulce venenū.
Nam felle plenū vas est qd̄ credis amenum.
Quid leui⁹ flamma: fulmen: qd fulmine: vent⁹.
Quid vento: mulier: quid muliere: nihil.

Propterea dicitur q̄ mulieres sunt incōstātes. l. Filio. C. de inofficioso testamē. De malitia autē

mulierū inqt Salomon Ecclesiastes 7°. Unum virū: scilicet bonū de mile reperi: mulierem ex oibus non inueni. s. bonā. Et Ecclesiastici 25°. Nō est caput nequius: super caput colubri: et non est ira super irā mulieris. Nequitia mlieris imutat faciem ei9: et obcecat vultū suū tanq̄ vrsus: breuis omnis malicia super maliciā mulieris. Et iterum ibidem scriptū est. Mulier si primatū habeat cōtraria est viro suo. A muliere factū est initium peccati: et per illā oēs morimur. Et Augu. in quodā sermōe inqt. O mulier uer mali: via mortis: disciplina serpentis: diaboli cōsiliaria: fons deceptionis: rubigo sanctorū. Muscipula anime: latrociniū vite: suauis mors: blāda percussio. Interfectio lenis: pernities delicata: libens malū: sapida iugulatio et omniū calamitas rerū. Secūdus aūt philosophus ait. Mulier est hois confusio. Insatiabilis bestia: ꝯtinua sollicitudo: domus tēpestatis: viri incōtinētis naufragiū: adulterij vas: animal pessimū: pondus grauissimū: aspis isanabilis: humanū mancipiū. Indesinēs pugna: dānum quotidianū: ianua diaboli: cauda scorpiōis: sepulchrū dealbatū: vulnus incurabile. Uenenū in dulcedine latens: anime corruptella: forma decipiens: langor suauis. Infectio cordis: et mors manifesta: euacuatio bursarū: doctrine ipedimentum: perturbatio scolariū: infamia sacerdotū: ꝯfusio religiosorū: honestatis infamia: culpe mater: radix viciorū: et cuiuslibet mali finis et principium. Hieronym9 quoqꝫ in c°. hospitiolū. 32. ͣ di. inqt. Non pōt toto corde cū deo habitare: qui feminarum accessibus copulat̄. Femina cōscientiā secū pariter habitantis exurit etc. De femina aūt diuite inqt Iuuenalis. li°. 2°. satira vnica. Intollerabili9 nihil est q̄ femina diues. Et Salomō Prouer. 19°. de contentiosa muliere ait. Tecta iugiter distilantia litigiosa mulier. Et Prouer. 21°. iterū inquit. Meli9 est habitare in terra deserta q̄ cū muliere linguosa et iracūda. Et Ricardus in li°. de nuptijs ait. Est mulier ritosa viro pars mortis amare. Nocte dieqꝫ modis mile fatigat eum. De crudelitate mulieris ait Chrisostom9 in quodam sermone. Ego extimo nullā esse in hoc mundo bestiā comparabilē male mulieri. De proditiōe ei9 inquit Cato. Nā struit insidias lachrymis dū femina plorat. De loquacitate dicit philosoph9 3°. Politi. ꝙ si mulier sit eloquēs non est virtuti ascribendū sed loquacitati. De operibus ei9 inquit Esopus. Femina femineū non bene finit op9. Et Origenes super illud Mat. 15°. Ecce mulier cananea: ait. Mulier arma diaboli: caput peccati: mater delicti: transgressio legis diuine: expulsio paradisi. Et Petrus rauēnas [illegible] ſmone resurrectiōis dicit. Mulier peccati cā: mali auctrix: via mortis: sepulchri titul9: inferni ianua: lamenti necessitas. Cato vticēsis dicebat. Si absqꝫ femina posset eē mūdus cōuersatio nostra nō esset absqꝫ dijs. Et Cicero q̄situs quare vxorē repudiasset. Rn̄dit se nō posse vxori et philosophie vacare. Un̄ et plato qui mulierē nō cognouit: iter philosophos plus de diuinis scripsit. De quo refert Lactanti9 li°. 3°. diuinaꝝ insti. aduersus gentes: ꝙ de q̄ttuor agebat gratias deo. Primo ꝙ homo nat9 esset et nō animal brutū. Scōo ꝙ grec9 potius q̄ barbar9. Tertio ꝙ athenis et tpe sochratis. Quarto ꝙ mas potius q̄ femina. De cui9 femine cōditionib9 loquens Asculan9 poeta in 4°. li°. sui operis dicit.

Femina che fece menda: et che fera.
Radice: e ramo: e fructo dogni male.
Superba et auara sciocha et austera.
Ueneno che auenena il cor del corpo:
Uia iniqua: porta praua infernale:
Quando se penge: ponge piu che scorpo.
Tosicho dolce putrida sentina.
Arma del diauolo et gran flagello.
Prompta nel mal: et perfida assassina.

Ideo inquit Bernardus in doctrina ꝓficientiū.

Si xp̄m queris vultū fugias mulieris.
Cedere coneris fugiendo ne moriaris.
Si procul astabis animi tibi lucra parabis.
Uiuens lege poli mulieres cernere noli.
Despice sic illas et magnas atqꝫ pusillas.
Ut nullam noscas: nec secū viuere poscas.
Cum secū loquens tunc paucis vtere verbis.
Sollicita multū: studeas auertere vultū.
Non bene munitur qui ꝓspicit vn̄de feritur.
Femina formido sit semper vbiqꝫ perito.
Qui cupit eterna celestia regna superna.
Sint quasi merores mulieres: sintqꝫ timores.
Et quasi spinarū poncture visus earum.
Femina preclara facie quasi pestis amara.
Et quasi caligo rubigo mortis origo.

Et propter p̄dicta dr̄ in c°. clerici. et in c°. sequēti. 81 ͣ di. ꝙ clerici et religiosi debēt eorum consortia euitare.

Sed contra predicta possunt adduci plures doctores comēdantes statū mulierū: que necessario fieri debuerūt in adiutorium virorū: sicut declarat beat9 Tho. in p ͣ. pte sūme. q. 92 ͣ. et ideo iquit deus Geñ. 2°. cū creasset Adam. Non est bonum hominē esse solū. Faciamus ei adiutoriū simile sibi. Et sic produxit mulierē: cui9 excellentia patet. Quia cū vir p̄mus sit factus de limo: ipsa formata fuit d̄ costa Ade: et sic d̄ materia dignori.

Item Adam fuit fact⁹ extra paradisum: scilicet i
agro damasceno: vt dicunt doctores super Gen.
2°. ⁊ glo. in. l. assumptio. ff. ad muni. ⁊ in c°. illud.
40ᵃ. di. expresse hoc dicit̄ ⁊ ibidē per glosaz. Eua
vero in paradiso facta est. Ut in dicto c°. patz. In
laudē autez mulieris inqt Aristo. 8°. de anima/
libus. Mulier viro misericordior ē. Et p°. ad Cor.
xi°. ait Paul⁹. Mulier gloria est viri. Et in. l. as
siduis. C. qui pot. in pigno. ha. vi. Quis mulierū
non misereatur propter obsequia q̄ viris p̄stant:
propter partus periculū: ⁊ ipsaz liberorū procrea
tionem? Et Ecclesiastici 25°. Beat⁹ qui habitat cū
muliere sensata. Et 26°. Mulieris bone beat⁹ vir.
Et ibidem scriptū est. Gratia super gratiā mulier
sancta ⁊ pudorata. Et Prouer. 14°. Mulier sa/
piens edificabit domū suā. Et 7°. c°. eiusdez libri.
Mulier diligens corona est viro suo. Et Pro/
uer. vl°. dicitur. Mulier timēs deum ipsa lauda/
bitur. Ultimo in laudē muliebris sexus resultat
q̄ omnipotēs deus de muliere nat⁹ est. Supradi/
cte igitur auctoritates cōtra mulieres adducte in
telligunt̄ de malis feminis: que nō viuunt s̄z sta
tum earū: maxime aūt cōtra vanas ⁊ dissolutas:
quaꝝ multe hodiernis reperiuntur tēporibus: q/
bus minatur domin⁹ Isaie 3°. dicens. Pro eo q̄
eleuate sunt filie sion: ⁊ ambulauerūt extento col/
lo ⁊ nutibus oculoꝝ ibant ⁊ plaudebant mani/
bus: ⁊ cōposito gradu incedebant: decaluabit do
minus verticem filiarū sion: ⁊ crinem earuz nu/
dabit. In die illa auferet dominus ornatuz calcia/
mentorum ⁊ lunulas: ⁊ torques: ⁊ monilia: ⁊ ar
millas: ⁊ mitras: ⁊ discriminalia: ⁊ periscelidas: ⁊
murenulas: ⁊ olfatoriola: ⁊ ānulos: ⁊ gēmas in
fronte pendentes: ⁊ mutatoria: ⁊ paliola: ⁊ lintea/
mina: ⁊ acus: ⁊ specula: ⁊ sindones: ⁊ theristra: ⁊ et
erit pro zona funiculus: pro crispanti crine calui
cium: ⁊ pro fascia pectorali cilicium. Pulcherri
mi quoq̄ viri tui cadent: ⁊ fortes tui in prelio:
hec ibi. Eapropter dicitur Eccle. xi°. Ne glorie/
ris in vestitu vnquā. Nam peccatuz fuit causa ve
stium. Sicut eniz sol non eget vestimento: quia in
dutus est suo splendore: dicente psalmista. Ami/
ctus lumine sicut vestimento. Nec lilium: quia in
dutum est candore Matthei 6°. Considerate li/
lia agri ⁊c. Sequitur. Nec Salomō in omni glo
ria sua coopertus est sicut vnū ex istis. Nec ager:
quia indutus est suo virore. Luce 12°. Si autem
fenum agri deus sic vestit ⁊c. Similiter homo an
te peccatum non egebat vestimento: q2 instar so/
lis indutus erat luce gratie. Instar lilij cando/
re innocentie: ⁊ instar agri virore virtutuz. Sed
perdita innocentia aduenit verecūdia de nudita/
te. Et ideo deus fecit ei tunicas pelliceas. Gen. 3°.
idest de pellib⁹ aīaliū: vt ostēderet bestialitatē ei⁹.
Quia aūt hō per peccatū fuerat vulnerat⁹: exce/
catus ⁊ in furto dep̄hēsus: iō tanq̄ vulnerato li
gaturā adhibuit: tāq̄ excecato vellamē apposuit.
Et tāq̄ furi cauteriū ip̄ressit. Tale est igit̄ de pul/
chritudine vestiū gl'iari: q̄le eēt si aliqs vulnerat⁹
gl'iaret̄ de eo q̄ hz ligamē sicū. Uel excecat⁹ ex eo
q̄ hz vellamē deauratum. Uel fur ex eo q̄ hz pul
chrū cauteriū. Un̄ Bernar. ait. Qui gl'iat̄ d̄ veste
similis est furi q̄ gl'iat̄ d̄ capistro. Quis. n. latronē
nō exprobraret gl'iantē de signo p̄ latrocinio i frō
te ipresso? Que ꝯsiderās beat⁹ Job vilib⁹ idueba
tur: q̄ ait c°. 16°. sui libri. Saccū ꝯsui sup cutē me
am: ⁊ siłr psalmista faciebat di. Posui vestimētū
meū ciliciū. Sciebat. n. q̄ vana ornamēta portāti
bus dictū ē Isa. 50. Sicut vestimētū sic comedent
eos vermes: ⁊ eiusdē libri 14°. c°. di. gl'ianti de ve/
stibus. Opimentū tuū erūt vermes. Item nouerat
q̄ hō vanis vestibus ornatus ē sicut caldare de/
nigratuz interi⁹: ⁊ serico decoratū exteri⁹. Et sicut
sepulchrū depictum qd̄ exterius lucet ⁊ interi⁹ fe/
tet: vt dicit Inno. de vilitate ꝯditionis humane.
Et mulieres ornate sunt sicut idola in quibus de
mones dant responsa fallacia: ⁊ exterius radiant
auro. Interius vero sunt vile lutum. Unde metri
ce dicitur. Auri nobilitas luteam [illegible] vestiat ollaz.
Non tū hinc sequit̄ hac min⁹ esse lutum. G

Sciendū tñ est q̄ mulier se potest ornare tri/
plici ex causa. Primo propter viri sui com
placentiā scilicet hac intentiōe: vt marito suo pla
ceat ne ex incultu ⁊ despecto ornatu: prebeat mari
to suo occasionē peccandi cum alia. Et hoc est li/
citū si fiat cū moderaminibus de quibus infra: ⁊
hoc inquit Apostolus p°. ad Corin. 7°. dic. Mu/
lier que nupta est cogitat que sunt mundi: quo/
modo placeat viro suo. Et ita exponit Augu. de
consecra. distin. 5ᵃ. c°. fucare. ⁊ beatus Thomas.
2ᵃ. 2ᵉ. q. 169ᵃ. ar°. 2°. di. q̄ p̄pter hoc potest mulier
aliquid super addere vltra decentiam sui status.
Quod intelligendum est posse fieri quando ma/
ritus appareret pronus ad adulterium: vel nolet
reddere debitum. Et tali ornatu verisimiliter pro
uideret contra predicta inconuenientia: aliter ces
sante causa cessat effectus. c°. cum cessante. de ap.
Et ideo inexcusabiles sunt vxores: que se poliunt
⁊ ornant curiose: licet hoc videant displicere viris
suis: ⁊ multo magis si hoc ab ipsis prohibeatur.
Appar et enim q̄ tunc sic se ornando immode
ste faciunt ex superbia seu ex libidine ⁊ vanitate.
Item requiritur q̄ finem suum non ponant in
his ornamentis sicut faciunt que apparent ma/

gis placere viris suis ꝙ deo: ⁊ maiorem habent curā de ornatu corporis ꝙ aie. Sicut faciebat illa meretrix de qua legit in vitis patrū ꝙ cū quidā sanctꝰ epūs vidisset eā3 maximo ornatu redimitā ⁊ politā: cepit amarissime flere. Et iterrogatus de causa tāti luctꝰ rñdit. Quia ego nō ita studeo placere deo sicut illa hoibus: ⁊ nō habeo tātū3 studiū de ornatu aie: quātū ipa de ornatu sui corporis. Itē3 regrit ꝙ propter talē ornatū nō illaqueent alij: ⁊ ipa per hoc i adulteriū nō incitet illabere cū alijs: qꝛ nō debet discooperiri vnū altare ad cooperiēdū aliud: vt dicit Gre. pª. q. pª. c°. nō est putāda. Nō enim sūt faciēda mala vt eueniāt bona: ad Ro. 3°. Et solū debemus in tātū3 iuuare proximū in quātū3 possumus sine peccato. Aliter nō. 22ª. q. 2ª. c°. faciat. Oportet ergo ꝙ ex tali ornatu nulli verisilr detur peccati occasio: alias sine peccato fieri nō potest. Quia veh hoi illi per quē3 scādalū venit. Matthei. 18°. Et ideo multe mulieres dānabūtur que dicūt ꝙ ornāt se vt placeāt alijs: quia sic ornate affectāt se videri ab alijs: ⁊ demorātur in stratis ac plateis: vt sub colore obuiādi vni adulterio: inducāt mille adulteria saltē3 mentalia. Si enim haberēt voluntatē solū placendi viris suis: talibus ornamētis potius vterētur in domo vbi habitāt cum ipis maritis: ꝙ extra domū vbi demorant cū extraneis ⁊ ab ipis intuētur. Cuius oppositū3 faciūt: ⁊ ideo talis ornatus magis allicit alios ꝙ viros suos ad amorē. De qbus oibus peccatis ipe punientur tanꝙ si illa cōmisissent. Quia qui causam dāni dat dānum dedisse videt. c°. fi. de iniu. ⁊ dā. da. ⁊ l. qui occidit. §. in hac. ff. ad. l. aqui. Ex qua ratione concludit ꝙ valde peccāt ille mulieres que etiā3 solū in domo ⁊ tantūmodo causa placēdi viris suis tā lasciuo ornatu vel habitu se induūt: ꝙ ad nimiā cōcupiscentiā illos alliciūt. Quia vt inquit Raymūdus in sūma. Actus matrimonialis gestꝰ cā saturāde libidis: est mortale petm. H

Secūdo potest mulier se ornare causa occultāde alicuius sue turpitudis: ex aliqua causa proueniētis: vt ex īfirmitate vel huiusmodi: vt iquit Tho. 2ª. 2e. q. 169ª. Hoc eni licitū videtur si fiat solū propter celādā illam deformitatē. Sicut eēt morfea in facie: vel nuditas capitis ex defectu capilloꝝ ⁊ huiusmodi. Quod videt permittē apostolus pe. ad Cori. 12°. di. Que putamus ignobiliora mēbra esse corporis: his abūdātiorē honorē circūdamus. Tertio potest mulier se ornare propter sui status exigētiam. Et hoc licite facere pōt ēm cōsuetudinē aliarum mulierū bone cōscientie que sunt eiusdē status. c°. quisqs. 41ª. dist. At eni inqt Augu. 3°. cōfes. Turpis est ois pars vniuerso nō suo cōgruēs. Itē ēm dignitatē viri sui: qꝛ mulieres coruscant radijs maritorū. §. alia vero. in aūt. de sena. Nō aūt excusat eas mala ɔsuetudo vanarū mulierū: quia irrationabilis cōsuetudo nō debet attēdi. l. quod nō ratione. ff. de legi. Ideo inqt dñs Leui. 18°. Iuxta cōsuetudinē terre egypti nō facietis. Notādū quoqꝫ ꝙ licet mulier solū se ornaret ēm approbatā ⁊ bonā consuetudinē aliarū mulierū sui status tñ eius ornatus est viciosus: qñ itentio eius est ad lasciuiā pompā ⁊ huiusmodi. Cū mala itētione: nihil potest esse licitū ac sine pctō. 86ª. di. c°. nō satis. Et de sen. ex co. c°. cū3 voluntate. Si igitur mulier hac se intētione ornet vt virorū aspicientiū aios ad sui cōcupiscētiam alliciat. Cum hoc sit contra charitatem dei ⁊ proximi: etiam si nō sequatur alicuius ruina mortaliter peccat: ⁊ hoc est qđ Hiero. i quadā epistola inquit. Si vir vel mulier se ornauerit ⁊ si nullum inde sequat dānum iudicium tamē patietur eternum: qꝛ venenū3 attulit si fuisset qui biberet. Et idem ponit Chriso. super Matthēū. Ille aūt mulieres que se ornant: non vt concupiscāt sed vt concupiscantur: sunt similes latroni q nō vult per se piscari in piscina domini: nec venari i forescha eiꝰ. Sed accōmodāt rete suū latroni audentiori. Ipse eni accōmodant corpora sua diabolo ad pernitiem animarum. De talibus mulieribus ait Hiero. ad sacras virgines. Impudicissimus mulierū aspectus semper in auro: semper in gemmis: semper in ornamētis extrinsecis gloriā3 ponit. Non sufficit eis libido innata nature: sed occasionē querunt explende libidinis. Affectant procūldubio vt oculi virorū aurū cōtēplantes ⁊ gemmas tandem figantur in faciem: vt furtiuis oculorum suorum nutibus: facilius incitent ad libidinosū3 incendium: hec ille. Si autē3 mulieres sic se ornant ex quadam animi leuitate: vel vanitate per aliquā vanā gloriam est veniale solū3: qñ talis ornatus eorum statui est condecens ⁊ honestus. Et solum ratione vane letitie vel leuitatis defectuosus. Secus autem si in illa gloria cōstituāt finē suū magis diligendo illam gloriam ꝙ salutē anime: vel gloriam eternā3: vel parate essent facere contra precepta dei vel ecclesie: vt possint consequi illā laudē. In his eni ⁊ similibus casibus: est mortale peccatū vt declarat. b. Tho. 2ª. 2e. q. 169ª. Ex qbus patet ꝙ ornatꝰ mulierū est viciosus rōne praue itētionis. I

Secūdo est rephēsibilis rōne ihonestatis qñ mulier portat vestimēta meretricalia: de q̄ dicit Prouer. 7°. Ecce mulier occurrit illi ornatu

meretricio parata ad capiẽdas aīas. Et talis mu
lier est similis scytali serpẽti qui vt dicit Isidor⁹ tā
cōfulget varietate dorsi: vt in sui admirationez
intuẽtes īducat: ꝛ qa piger est: quos cursu īuadere
neqt sui admiratione intuẽtes rapit: ꝛ quanto est
magis discolor tāto est i veneno deterior. Et simili
ter femina vanis ornamẽtis īduta corda ītuētiū
ad se trahit ꝛ stupida ac īsensata reddit: ꝛ sic p cō
cupiscẽtiā rapit ꝛ veneno male delectationis extī
guit: ꝛ quāto est ornatior ꝛ pulchrior tāto est per
niciosior. Talis autē ornat⁹ meretrici⁹ est rete dia
boli ad capiẽdas aīas ꝛ ideo sūme est detestẽdan
dus tanq̄ꝫ omnino illicitus ꝓpter inhonestatez.
Nihil enī inhonestū potest esse licitū cū honestas
sit vna de tribus partib⁹ principalib⁹ iustitie. ff. de
iusti. ꝛ iu. l. iustitia. §. iuris precepta. Ideo vnū de
excludentibus a regno celorum est impudicitia:
vt refert Paulus ad Gala. 5°. Ille ergo habitus
est inhonestus: per quem mulieres ostendunt hu
meros seu pectora: qui est habitus meretrici⁹: vn
Ecclesiastici. 19°. dicit̄. Amictus corporis incessus
hominis: ꝛ risus dentium: enunciauit de illo. De
talibus mulieribus īhoneste ornatis loquit̄ Hie
ro. ad matrē ꝛ filiā ostendens maliciam qua vtū
tur ad demonstrandam nuditatē suam. Et ideo
dicit. Palliolum interdum cadit: vt cādidos nu
det humeros. Et ad furiam idem inquit de tali
bus. Lingua personat castitatē ꝛ totū corpus im
munditiam prefert. Arbitror: ego nihil sic exone
rare posse mulieres: sicut honestatē. Et iō ad De
metriadē ṽginē ait. Illa sit tibi pulchra: illa ama
bilis: illa habenda pro socia: que nescit se esse pul
chram que negligit forme bonū: ꝛ procedens ad
publicum: nō pect⁹ ꝛ colla denudat: nec reuocato
pallio ceruices aperit: ꝛ vix vno oculo qui vie ē ne
cessari⁹ patēter igredit̄. R

Ad inhonestatē quoqꝫ dicūt quidam ptinere
ꝙ mulieres incedant capite discooperto. Di
cit enī apostolus p°. ad Cori. xi°. Debet mulier ha
bere velamen super caput suum. Et Augu. in epi
stola ad Possidonium inquit. Capillos nudare
feminas quas ꝛ caput vellare apostolus iubet: nec
maritatas decet. Dicit tñ glo. sup dicta ṽba Pau
li: ꝛ Tho. 2ᵃ. 2ᵉ. q. 169ᵃ. ar°. 2°. ꝙ possent alique ex
cusari a peccato: quando non facerent ex aliq̄ va
nitate sed propter contrariam cōsuetudinem: q̄ꝫ
uis non sit laudabilis. Hoc autem limitat eē ve
rum auctor supplemēti: qñ ratione cōsuetudinis
nō videretur posse dimitti sine scandalo reputa
bili. Et hoc agēdo nulli datur occasio scandali vel
peccati. Ex quibus apparet ꝙ peccant ille mulie
res: que artificiose se aptāt capillos crispantes: vel
more masculorum illos componentes: ꝛ cesariez
sibi facientes. Contra quas ꝛ alias vanas ꝛ lasci
uias mulieres: est apostoli preceptum. p°. Petri.
3°. dicētis. Mulieres subdite sint viris suis: qua
rum non sit extrinsecus capillatura: nec circūda
tio auri: aut indumēti vestimentorū cult⁹. II

Tertio reprehēsibilis est talis ornatus mulie
rum ratione iniurationis. Iniuriatur nāqꝫ
factori suo talis mulier: que his ornamētis ꝛ fuca
tionibus aliter vult apparere q̄ꝫ sit a dō creata: vt
inquit sctūs Ciprian⁹: quē refert beatus Augu. in
4°. de doctrina xpiana. Mulier enī vana: deum
qui fecit illam: quasi non bene fecerit ꝯtendit suis
vanitatibus emendare: quasi diceret. Domine tu
creasti me nigrā: ego me faciaz albaz. Fecisti par
uā ego me faciā magnam. Paucos mihi dedisti
capillos: ego addam multos. Dedisti nigros: ego
faciaz albos. Breues fecisti: ego longos faciā. Tu
sine cauda me creasti: ego faciam me caudatam
ꝛ allatam. Tu fecisti me pallidam: ego faciaz me
rubeam. Cōtra tales exclamat Isaias. 45°. c°. di.
Veh qui cōtradicit factori suo. Cū g° dixerit. dñs
Matthei. 6°. ꝙ nemo potest capillū vnū album
facere aut nigrum vel addere ad staturam suam
cubitum vnum. Iste suis artificiis conantur euz
mendacem demonstrare. Et iccirco eius vultum
qui se coloribus pingit non cognoscit deus qui ta
lem non creauit: vnde Hieronimus illi inquit.
Qua fiducia erigis ad celos vultus quos condi
tor non cognoscit? Et idem est de portantibus ca
pillos artificiatos ex vana gloria. Unde legitur ꝙ
quedam matrona diues ꝛ pulchra valde delecta
batur in ornatu vestium ꝛ capillorum. Propter
quē multū visitabat̄: sed tñ ipsa nulla turpia au
dire volens omnibus honeste respōdebat. Factū
est autē vt quocunqꝫ iret demonem horribilez vi
deret sequētē se. Ad quā visionē tremefacta sacer
doti pure ꝯfessa est: aqua bñdicta crebro se asper
gens sed nō in toto fuit liberata: licet ad tēp⁹ eam
demon dimiserit. Quapropter ad quendam san
ctū heremitā perrexit: qui facta oratione a deo illu
stratus per reuellationem dixit illi. Si demon am
plius ad te venerit: dicas ei. O demon quicquid ī
me habes ꝛ īuenis de tuo tolle: ꝛ ampli⁹ me nō se
quaris. Apparenti ergo demoni cū dixisset predi
cta. Stati demō cū furia maxima accipiēs capil
los cū tota cute capitis ꝛ oī ornatu extraxit ꝛ eam
semimortuaz reliqt. Ex quo apparuit ꝙ talia or
namēta sunt diabolica opera. Et iō inqt Alexan.
de ales in. 4ᵃ. parte summe in tractu d̄ eucharistia
ꝙ ille mulieres mortaliter peccant que colorib⁹ ar
tificiatis vultū adornant: vel crines adulterinos

portant siue mortuorū siue viuorū vel alia huius modi faciūt ad maiorē lasciuiā ⁊ pulchritudinē ostendendam. Si vero tali artificio solum vterentur ad cooperiendam turpitudinē seu defectum possent excusari: s̄m Tho. vbi. s̄. Sed multe sunt que dicunt se hoc facere ratione celande macule: ⁊ id agunt vt formosiores appareant: d̄ quo inquit Aug. ad Possidoniū. Fucare figmentis: quo rubicundior vel candidior appareat adulterina fallacia est: qua nō dubito etiā ipsos maritos se nolle decipi: quibus solis permittende sunt femine ornari s̄m veniā: nō s̄m imperiū. c°. fucare. d̄ conse. di. 5ª. vbi etiā dicitur q̄ vera ornamenta xp̄ianorum ⁊ xp̄ianarum sunt boni mores nō vana figmenta nec auri aut vestis vel gemmarū pōpa nec supstitio ligaturarū.

M

ISte vane mulieres pingentes vultū cito diuinū incurrent iudiciū ⁊ vindictam. Si enim aliquis magnific⁹ imperator aliquā iuuenē i sponsā sibi dēsponsasset ⁊ ali⁹ eā adulterari faceret, pfecto illū magno supplicio occidi iuberet. Quomodo ergo o mulier vana putas te vltionē euadere diuinā que cōtinuo tuo lenocinio vanitatis nō vnā tm̄: sed multitudinē animarū: sponso Christo ⁊ regi regum desponsatarū per fidē: ad multiplicē fornicationē adducis? Si enim ille qui domū alicuius incendit debet comburi. l. qui edes. ff. de incē. rui. ⁊ nau. ⁊ excomunicari. c°. pessimā. 23ª. q. 8ª. cōburēs vero tēplū dei: est ipso facto excomunicatus c°. tua nos. de sen. exco. Quid de te fiendū est o lasciuia mulier: que tot diuina tēpla quotidie incendis. Tēpla enim dei sūt aīe xp̄ianorū: quibus inquit Paulus p° ad Cor. 3°. Tēplū dei sāctū est: quod estis vos. Diligit aūt deus tale tēplū super omnia corporalia mūdi tēpla: qr pro omnibus mūdi tēplis incarnatus ⁊ passus nō fuisset: sicut fecit pro anima rediméda. O impudens mulier [illegible] es d̄ [illegible]lis, de quibus inquit Dauid deo. Incēderunt igni sanctuarium tuū in terra: polluerūt tabernaculū nominis tui. ⁊ tertij Esdre. 4°. dicitur. Templū incenderunt idumei. i. sanguinei. s. mulieres rubicunde ⁊ sanguinolente que non solum incendunt alios propter vanitates suas sed etiam seipsas: iuxta illud Isaie. 5°. Ecce vos acēdētes ignē inflammatis estis. Et sic incendunt templū dei: cū sua ⁊ aliorum corpora propter lasciuiam suam inflammant. Scriptū est enim p° ad Cor. 6°. Mēbra vr̄a tēpli sunt sp̄us sci.

N

SEd multe solent dicere q̄ non habent hanc corruptam intentionem. Quibus ego respondeo q̄ cum dent operam rei illicite: imputari eis debent omnia mala que ex eorum causa eueniūt: argumentum in. c°. eum qui. ⁊ c°. quantum. 50ª. di. ⁊ quod notatur in. c°. sicut dignum. de homici. Et confirmātur predicta per illud quod legitur d̄ quadam deuota domina: que in spiritu rapta vidit quandā magnam comitissam que fuerat ei familiarissima: cuius anima portabatur a demonibus ad infernum: ⁊ ipsa eiulando plangebat dicēs. Heu me infelicē: que licet fuerim casta: abstinens: ⁊ misericors: tamen damnata sum ⁊ pro nulla alia cā nisi propter ornatū vanū ⁊ superfluum quem afferebam nimio affectu: ⁊ nimiā curam circa hoc adhibui ⁊ admonita cessare nolui. Quedam etiam mulier a paucis annis citra veniēs ad mortē dixit se vidisse maxima tormēta q̄ in inferno infliguntur vanis feminis. Et ideo dicitur Ezechielis 20. Unusquisq̄ offensiones oculorum suorum abijciat: ⁊ i idolis egypti: idest i vanis ornamentis nolite pollui.

O

QUarto reprobandus est ornatus vanarum mulierum ratione transgressionis. Sicut enim stella a stella differt in claritate: vt dicit p° ad Cori. 15°. Ita [illegible] feminis debent eē diuersa ornamēta s̄m maiorem vel minorem dignitatem: ⁊ diuersos earum status: vt inquit Thomas. 2ª. 2e. q. 169ª. articu°. p°. quia maiori dignitati maior competit ornatus. c°. clerici officia. de vita ⁊ hone. cle. Sed hodiernis temporibus tanta in ornamentis transgressio est q̄ populares ⁊ minores cōtēdūt se eq̄re maioribus ⁊ principalioribus. Et in tantum excreuit ornamentorum pompa: vt necesse sit magnas dotes filiabus dare. Ob quam causam ille q̄ plures hēt: si nubat vnā alie in domo remanēt vsq̄ quo senescant: vel nō propter deum sed quasi vi moniales fiunt. Taceo flagitia q̄ ex his sequūtur De quibus inquit Hieronymus ad Eustochiū. Pudet dicere q̄ quotidie virgines ruant: quātas de suo gremio perdat mater ecclesia: propter quod super sydera superb⁹ inimicus ponat thronū suū. Uideas plerasq̄ viduas anteq̄ nuptas: ⁊ infelicē cōscientiam mentita tm̄ veste protegere quas nisi tumor vteri ⁊ infantiū prodierit vagit⁹ erecta ceruice ⁊ ludētib⁹ pedib⁹ icedūt hee ille. Tales g° mulieres excedētes stat⁹ sui gradū in ornamētis: q̄ ad supfluitatē vel curiositatē: aut pciositatē ⁊ huiusmōi, faciūt ꝯ pfessionē quā fecerūt i baptismo i q̄ renūciauerūt diabolo ⁊ pompis ei⁹. Et iō earū ifelicē cōditionē declarat btūs Cip̄ian⁹ i q̄dā sermōe di. Femie serico ⁊ purpura idute xp̄m nō possunt iduere. Auro vel margaritis aut monilibus exornate: ornamēta cordis ⁊ corpis pdiderūt. Et āt iqt Se. sup Lucā. In fi

gnū ꝙ iste vanaꝝ mulieꝝ ac viroꝝ excessiu⁹ orna⸗ tꝰ sit dānabilis loqͣns saluator d̄ diuite in inferno sepulto dicit: ꝙ induebatur quotidie purpura ⁊ bisso. Luce.16°. In hoc autē apparet dementia taliter ornantiū corpus: quod est puluis ⁊ cinis. Stultus enim esset qui cinerē ⁊ puluerem vellet in sacco serico custodire. Et ideo de predicto diui te inquit Chrisostomus in omelia. Cinerē ⁊ pul⸗ uerem purpura ⁊ bisso tegebat. Eapropter dicit apostolus pͥme ad Thimotheū.2°. Uolo mulie⸗ res ornare se habitu honesto: cum verecūdia ⁊ so⸗ brietate: nō [illegible] tortis crinibus: aut auro aut mar⸗ garitis: aut veste preciosa: s̄m quod decet mulie res. ¶

Quinto reprobandus est talis ornatus ratio⸗ ne perditionis. Omisso enim ꝙ propter ta⸗ les pōpas perdantur ⁊ cōsumantur bona tēpora lia: quia vt possit quis bene ornare vxorē vendit proprietates: accipit ad vsurā ⁊ quandoqꝫ se pri uat necessarijs ad vitam suā: sicut fecit quidā qui vendidit vinū ⁊ bibebat aquam: vt emeret mani cas sericas vxori. Quod deteri⁹ est perditur aīa propter tales vanitates. Nā vt eas habere qs va leat pro vxore sua: facit rapinas ⁊ alios illicitos cōtractus: ita ꝙ verificat̄ illa psalmiste sentētia. Abyssus abyssum inuocat. Abyssus: scilꝫ vanita tū inuocat abyssum maloꝝ lucroꝝ. Talis ornat⁹ est illa vestis leprosa: que Leuiti.12°. ꝯcremari in bet. Et ideo de tali indumēto scriptū est. Isaie.9° Uestimentū admixtū sanguine: scilꝫ pauperū erit in cōbustionē. Et Iere.2°. cuilibet tali mulieri di citur. In alis tuis inuētus est sanguis aīarū pau perū. Item vane mulieres non solū dānant aīas suas: sed etiā sunt causa dānationis virorū suoꝝ: quos propter p̄dictas vanitates reddūt ipotētes ad restituēdū male ablata ⁊ soluēdū debita: ꝙ si eis satisfacere nolint vel non possint: die ac nocte eos molestant nec requiescere permittūt dicētes. Talis mulier habet talē vestem: ⁊ alia tales mani cas: ⁊ ego iter alias apparere nō possum. Dicūt etiā. Alij viri oēs magis diligunt vxores suas: ꝙ͂ vos me. Si eni me amaretis nō permitteretꝭ me a vicinis nostris mihi iferioribus superari in orna mētis. O insaciabilis mulier: tu es sicut ifernus qui nunꝙ͂ dicit sufficit: ⁊ dilatat os suū absqꝫ vl lo termio: vt dicit̄ Isaie.5°. Propter predicta ⁊ multas alias causas dicit Areolus philosophus in lib°. de nuptijs: ꝙ vir sapiēs qui vult philoso⸗ phie operā dare: nō debet velle ducere vxorē. Et ibidem etiā inquit. Quod equus: bos ⁊ asinus: vestis ⁊ seruus ⁊ cetera omnia: prius videntur ⁊ probantur ꝙ͂ emantur: sola vxor homini occulta tur ne forte ante displiceat ꝙ͂ ducatur. ¶

Sexto reprobandus est mulierum vanus or natus ratione amissionis: scilicet temporis. Scd̄m enim Thomā.2ͣ.2ͤ.q.169ͣ. nimia sollici tudo circa ornatum: ⁊ si non fit deordinatio circa finem reddit eum illicitum. In hoc autē peccant mulieres nostri temporis: quotidie multū tem⸗ pus amittentes ad ornandum se ⁊ in speculis ni⸗ mium respicientes ac se vagantes. Et cum sic or nate fuerint non possunt in domo remanere: sed instabiles ⁊ vage querunt quomodo ire possint ad spectacula: coreasqꝫ: vt suas valeant vanita⸗ tes demonstrare. De quibus dicitur Prouerbio rum quinto. Pedes eius descendunt in mortē: ⁊ ad inferos gressus illius penetrant: per semitam vite non ambulant. Uagi sunt gressus eius ⁊ in⸗ uestigabiles. Et septimo eiusdem libri.c°. scriptū est. Garrula: vaga: quietis impatiēs: nec valens in domo consistere pedibus suis: nunc foris: nunc in plateis: nunc iuxta angulos insidians. Uide⸗ tur ergo talis mulier habere caput plenū argen to viuo: sicut cōpertum fuit caput cuiusdam va⸗ ne mulieris dicto argento repletū: quia eo vteba tur infucando vultū ex quo mortua est. Ideo ta⸗ li mulieri vane dicitur Jeremie.31°. Usqꝫquo de⸗ litijs dissolueris? Tales mulieres sunt ille quas abhominatur deus propter earū lasciuiā. Unde psalmo.30. dicitur. Odisti obseruantes vanitates superuacue. De istis dissolutis feminis: potest di⸗ ci illud tertij Regū.16°. prouocantes deū in va⸗ nitatibus suis. Maxime autē [illegible] iram concitāt deū inuenientes nouas ⁊ insuetas adornatio⸗ nes vanas: presertim illas in quibus multū labo ratur: cū nulla vel parua vtilitate. Nō solū enim illas portantes: sed etiā facientes ⁊ vēdentes: seu alias alienātes: diuinā offensam incurrūt. Ut dici tur [illegible] sūma de vicijs. Et etiā a Raymūdo poni⸗ tur in sūma: libro.2°. titu. de negocijs secularib⁹. De induentibus autē tales vestes insolitas: iquit domin⁹ Sophonie p°. Uisitabo super principes ⁊ super filios regis: ⁊ super oēs qui induti sunt ve⸗ ste peregrina. Maxime autē exose sūt deo mulie res ille que habitu virili vtūtur. Scriptū est enī Deuteronomij.22°. Nō iduetur mulier veste vi⸗ rili: nec vir vtet̄ veste femiea. Abhomiabilis eni apud deū est qui facit hoc. Talr ēt indui prohibet̄ mulierib⁹ sub pena excoīcatiōis.c°. si qua mulier 30ͣ.di. Iste inhoneste delatiōes vestimētoꝝ: proce dūt ex manigloria vel leuitate: dicente. Gregorio in quadā omelia super Lucā. Nemo vestimen⸗ ta precipua: nisi ad manēgloriam querit: videli⸗ cet vt honorabilior ceteris videatur. Quod res

ipsa testatur: quia nemo vult ibi preciosis vesti/
bus indui: vbi ab alijs non possit videri. Et Ber
nardus in apologia inquit. Sanuz cor vanitatis
notaz ingerit corpori: et exterior superfluitas inte/
rioris vanitatis inditiuz est. Molia vestimenta
molliciez animi indicant: nō enim tantū curare/
tur corporis cultus: nisi prius neglecta eēt mens
inculta virtutibus: hec ille.

R

Ex predictis aūt patet q̄ reprehēsibilis est cir
ca vestes nimia sumptuositas: vt dicit Gre
gori⁹ super Lucā. Unde legit̄ in historijs roma/
nor: q̄ ille qui primus apud illos purpura est in
dutus: a fulmine percussus interijt. Itē curiositas:
de qua Grego. vbi supra ait. Nemo existimet in
fluxu et studio preciosarū vestiū peccatū deesse: qa
si hoc peccatū nō esset nullo modo dn̄s Joānem
de vestimēti sui asperitate laudasset etc. Itē vestimē
tor superfluitas: ita q̄ a tineis demoliunt̄: et Chri
stus in paupibus nudus relinqtur. Unde Jaco.
bi. 5°. dr̄. Agite nūc diuites etc. Seqtur. Vestimē
ta vestra a tineis comesta sunt. Et ideo Bernar.
ait. Clamāt nudi: clamāt famelici: nobis inquiūt
fame et frigore miserabiliter laborātibus: qd cōfe/
rūt tot mutatoria extēsa in perticis: vel plicata in
manticis? Nostrū est qđ effunditis: nobis crudeli/
ter subtrahit̄ qđ inaniter expēditis. Et Ambrosi.
in. c°. sicut hi. 47^a. di. inqt tot vestes supfluas ha
bēti. Viduarū indumētū est qđ tu recludis: scilz
in capsis. Nō solū autē in superfluitate et preciosi
tate vestiū pōt esse defectus: sed etiā in vilitate. Un
de Aug. in li°. de verbis dn̄i ait. Noueritis nō in
solo corporearū rerū nitore atq̄ pōpa: sed etiā in
ipsis sordibus et lutosis esse posse iactātiā: et eo pe/
riculosiorē quo sub noīe seruitutis dei decipit. Un
de Philosoph⁹ dicit in. 4°. Ethi. q̄ supabūdan
tia et inordīatus defectus ad iactātiā pertinet. Di/
cit quoq̄ idē Phūs. 7°. Ethi. q̄ viciū est trahe/
re vestimenta per terrā: sicut faciūt vane mlieres
portātes lōgas caudas: et plateas cum eis scopā/
tes. Mariti autē earū vt facerēt eis huiusmodi
caudas: scopauerūt bona pauperuz rapinis: vsu/
ris: et stochis. Tales quoq̄ mlieres in hyeme cau
dā per cenū et lutū trahūt: et sic pānus inficit̄ et de
struit̄: et oportet tenere famulū vl famulā ad pur
gādā huiusmodi caudā: qui blasphemāt sepe do/
minā suā: et interdū suscitātur rixe in domo si nō
sit bene mūdata cauda. Et talis dn̄a est causa q̄
famuli vel famule perdūt tēpus duz occupantur
in purgatōe caude: qđ deberēt expēdere in op⁹ ho
nesti⁹ et vtili⁹. Jn estate āt colligit pulices cū cau
da: et ad domū portat. Itē colligit pulueres: et ide
generant̄ vermes et tinee corrodētes pānū. Itē per
caudam facit in via puluerem: et offendit alios
gradiētes per eam: et tale incensum porrigit mu/
lier vana tanq̄ clericus diaboli. Per talem cau
dam vult mulier assimilari vacce et alijs bestijs
caudam habētibus: et serpenti qui eūdo facit vi/
am tortuosam. Et talis cauda est scella diaboli.
Unde legitur q̄ dum sanctus Zeno semel iret
post beatuz Ambrosium vidit quandā mulierem
cum lōga cauda incedētem: et cepit ridere. Re/
quisitus autem a beato Ambrosio cur risisset: ait.
Vidi quosdaz demones dormientes super cauda
talis mulieris: et dum ipsa transiret per viam lu/
tosam eleuauit caudā: et demones in dormien/
tes ceciderunt in lutuz. Unde alij demones sequē
tes illam mulierē valde riserunt: et propterea ri/
si. Sanctus autez Ambrosius orauit deuz vt vi/
deret que sanctus Zeno viderat: et exauditus a
domino eadē vidit. Sicut autē pauo habet glori
am suā cauda faciendo rotam: sic talis mulier in
cauda maxime gloriatur. Et ideo dico vobis o de/
uote mulieres: illud primi Reguz. 12°. Nolite de/
clinare post vana que nō proderunt vobis. Sed
seruate decretū Gregorij octaui in c°. statuimus.
de vita et honesta. cleri. dicēs. Mulieres preciosis
vestibus et proprij corporis longitudinē exceden/
tibus: amodo nō vtantur: sed in habitu honesto
et moderato incedant: qui nec lasciuiaz notet: nec
iactantiā vanitatis ostendat. Et sic gratiā dei ha
bebitis in hoc seculo et gloriā in futuro.

¶ Eodē die post prandiuz: de documentis datis
militibus: magistris et scolaribus: aduocatis: p
curatoribus: iudicibus ac notarijs: consiliarijs et
medicis. Sermo vigesimusnon⁹. S

g

Gaudium vestrū nemo tollet a vo
bis. Joannis. 16°. et in euangelio
occurrētis dominice. Jnquit sapi
ens Ecclesiastici. 30. Jocunditas
cordis est vita hoīs. Et Statius
achileydos lib°. p°. ait. Dāt gau/
dia vires. Expropter Seneca in li°. tragediar ex
hortatur dicens. Dum fata sinūt viuite leti. Pro
perat cursu vita citato. Voluceriq̄ die rota preci/
pitis voluitur anni. Licet autem multa sint que
hominē in hac vita sine peccato letificare possunt
tamē nihil est quod maius gaudiū causare i no/
stris cordibus possit: q̄ bn̄ viuere et mandata dei
obseruare. Jcirco Salomon Eccl^e. 3°. iqt. Cogno
ui q̄ nō esset melius q̄ letari et facere bn̄ in vita
sua. Et Ecclesiastici. 40. dicitur. Vinū et musica
letificat cor: et super vtraq̄ dilectio sapientie.

Quapropter vobis valeatis verū gaudiū sapiētieqȝ in vita eterna nemo auferre poterit a vobis: deliberaui aliis nouē statib⁹ hoīum in pūti smōe diuine sapiē documēta tradere militib⁹ vȝ magistrisqȝ ac scolarib⁹: necnō aduocatis ꝛ procuratorib⁹: iudicib⁹ ꝛ notariis: ꝯsiliariis quoqȝ ac medicis.

¶ De cōsiliis datis militib⁹. M

Primo vobis militib⁹ sex ꝯsilia trado. Primū dr̄ iustificatōis: vt. s. nō accedat ad bellū iniustū. Que aūt reqrant ad hoc vt bellū sit iustū: ponit Panor. in. c°. si cut. cl. 3°. de iureiu. Reqrunt aūt qnqȝ. s. personas: rem: causam: aīum: ꝛ auctoritas. Primo psona, cui licet bellare. s. secularis: nō aūt ecclesiastica cui non licz sanguinē fundere. 23ª. q. 8ª. c°. clerici nisi necessitate ineuitabili. Res. s. vt fiat pro rebus recuperādis: vsqȝquo fiat satisfactio de omni dāno iniuste ab hostibus illato. ar^m. 23ª. q. 2ª. c°. p°. ꝛ. q. 3ª c°. fortitudo. ꝛ. q. 8ª. c°. si nulla. Causa scz necessaria pro defensiōe. extra de resti. spo. c°. olim. Et q͏ causa sit licita. Et ideo inqt Vegetius lib°. 2°. de re mili. q͏ iurare dēbēt milites quādo militie ascribūtur: se nō recusaturos mortē pro defensiōe reipublice. Item vt hr̄ in vsibus feu. in ti°. qui. mo. feu. amit. in pn̄. tenet vassallus sub pena amissiōis feudi: cum dn̄o suo bellū ingredi ꝛ pro eius defensione pugnare: qd̄ intelligit̄ s̄m glosaȝ de bello iusto. Bona est ergo causa bellādi quā ponit Aristo. x°. Ethi. di. Bellamus vt pacē ducamus. Et Tuli⁹ in philippicis. li°. 7°. ait. Que causa iustior ē belli gerēdi q̄ s̄uitutis depulsio? Et idem in p°. de officiis. c°. 37°. dicit. Bellū ita suscipiat̄ vt nihil aliud nisi pax quesita videat̄. Et idem hr̄ in c°. noli 23ª. q. pª. Sed tn̄ mali milites nolēt pacē: sed cōtinue vellēt esse bellū. Unde cum semel qdā ex fratribus nr̄is obuiarēt qbusdā militibus: dixerūt eis. Deus det vobis pacē: que verba eis molestissima fuerūt. Propter quam salutationē indignat⁹ super alios vnus ex eis respōdit. Deus auferat vobis purgatoriū. De qua respōsione ille interrogatus quid significare vellet rn̄dit. Sicut vos fame moreremini nisi eēt purgatoriū: propter qd̄ fiunt vobis multe elemosyne: vt oretis pro aīabus defunctorū: ita nos male staremus nisi eēnt bella. Et iō pax nobis est molesta. Isti aūt nō sunt boni milites: sed illi qui s̄uāt illud Eccl. 4°. vbi dr̄. Pro iustitia agonizare pro aīa tua. Auctor quoqȝ libri q dr̄ facetus. c°. x° ait. Queqȝ decet patriā defendē tēpore belli. Si enim nō eēnt milites parua esset pacis ꝛ securitatis cōsolatio. Unde Vegetius li°. 3°. de re mili. ait. Diuitiarū nō est secura possessio nisi armoꝝ defensiōe fueīt. Et iterum. Quis dubitat artē bellicā rebus oib⁹ esse potiorē: per quā libertas retinet̄: ꝛ dignitas ꝓuincie propagat̄ ꝛ cōseruat̄ impiū? Quarto ad bellū iustū reqrit̄ aīus rectus: vt nō ex odio vel affectōe vindicte: vel propter cupiditatē bellū fiat: sed ad correctionē vel propter charitatē: siue iustitiā ꝛ obedientiā. c°. qd culpat̄. ꝛ c°. militare. 23ª. q. pª. Quinto reqrit̄ auctoritas superioris. 23ª. q. pª. c°. qd culpat̄. ꝛ. q. 2ª. c°. p°. Dicit eni imperator. C. vt armoꝝ vsus. Inscio ꝓncipe interdictus sit. l. i. li°. xi°. Nulli prorsus nobis insciis atqȝ inconsultis quorūlibet armorū mouēdoruȝ copia tribuatur. Dicit quoqȝ Hostien. in summa in ti°. de peni. §. quibus. ver. quid de rapina q͏ bellum potest etiam fieri auctoritate ecclesie puta episcopi: precipue quando pugnatur pro fide: vel ꝯtra euȝ q ꝓ peccato mortali excommunicatus non vult parere. Qualiter autem possint bella mouere inferiores a principe: ꝛ qua auctoritate ponit Panormitanus in dicto. c°. sicut de iureiurando. T

Secundum documentuȝ dicitur miseratiōis. Debetis eniȝ seruare consilium beati Joānis baptiste quod dedit militibus Luce. 3°. dicens. Neminez cōcutiatis: neqȝ calumniaȝ faciatis: ꝛ contenti estote stipendiis vestris. Sed heu q͏ multi reperiuntur milites in quibus verificata est sententia Lucani libro. x°. dicens. Nulla fides pietasqȝ viris qui castra sequuntur. Tertiū documētuȝ dicitur obeditionis. Unde dicit Vegetius li°. 2°. de re mili. q͏ milites quando ascribuntur militie iurant se omnia strenue facturos que preceperit imperator. Ideo dicitur in. l. iii. §. in bello. ff. de re mili. q͏ transgrediēs mandata sui imperatoris debet capite puniri. Non debet tn̄ aliqs obedire in his que sūt cōtra aīaȝ. xiª. q. 3ª. c°. iulian⁹. X

Quartū documentū dicitur aggressionis. Debent eni milites audacter ꝛ animose aggredi pugnam: quia inquit Salustius in cathilinario. Sēper in bello his maximū est periculū: q maxime timent. Audacia vero pro muro habetur: ꝛ Virgilius. 2°. Eney. ait.

Una salus victis nullā sperare salutē. Jō Gualfredus in poetria dicit. c°. 30.

Si timor īcuruet mētē simulatio vultū
Erigat: ꝛ clipeo vult⁹ succurre timori.
Ut si mēs timeat: facies velit ipsa timeri.
Imo magis sperare velis: mōstresqȝ ferocē
Esse magis aīuȝ: si corp⁹ debile mēs sit
Fortis: ꝛ exiguas vires supplere memēto.

Spe gaudii. Ait eni Gualteri⁹ de castilione lib°. 4°. Spes sane resuscitat egrū agmē ꝛ in vultu

ctoria visa sedere. Virgilius quoq; in .x°. Eney. inquit. Audaces fortuna iuuat timidosq; repellit. Et ideo preceperat deus Deuteron. 20. quod quando populus israel pugnare debebat: duces tribuum per eius exclamarent audiente exercitu. Quis est homo formidolosus et corde pauido: vadat et reuertatur in domum suam: ne pauere faciat corda fratrum suorum sicut ipse timore perterritus est: hec ibi. Secundum autem canones illi qui fugiunt a bello efficiuntur infames. c°. infames. 5ª. q. pª. et secundum leges tanquam rei lese maiestatis capite puniuntur. l. omne delictum. §. qui in acie. ff. de re mili. Debetis ergo o milites seruare illud Eccli. 4°. Usq; ad mortem certa pro iustitia. Y

Quartum documentum dicitur morigerationis. Debetis enim esse morigerati in omnibus: maxime in domibus in quibus hospitamini: et esse hospitibus vestris fideles. Cum enim fides etiam hosti seruanda sit c°. noli. 23ª. q. pª. multo magis amicis. Hoc documentum ponit Vegetius de re mili. li. 3°. di. Miles cui bellorum committenda est fortuna moribus debet excellere. Honestas enim idoneum militem facit. Sextum documentum dicitur dimissionis. s. voluptatum. Dicit enim predictus auctor vbi. s. quod miles debet esse austerus: delitiarum ignarus: paruo contentus: atq; in laborum malorum tollerantia enutritus. Ait enim auctor libri qui dicitur facetus c°. x°. Nil valet in bello qui viuit delitiose. Nec sine duritia bellica palma datur. vnde Paulus inquit prime ad Corint. 9°. Omnis qui in agone contendit ab omnibus se abstinet. etc. Et ideo Deutero. 20. Precepit deus vt quando incipiendum erat bellum principes populi exclamarent in exercitu: et mandarent quod illi qui desponsauerant vxorem reuerterentur ad domum suam. Z

Sed heu quia multi milites nostri temporis pugnant cum ebrietatibus: vacant ocio luxurieq; spurcicias sequuntur. Cumq; ad certamen accedunt: fomenta eorum non ferro: sed vino: non lanceis sed caseis: non ensibus sed vtribus: non hastis sed verubus onerantur. Quasi vadant ad conuiuium: non ad bellum. Clippeos habent optime deauratos scutumq; depictum et gemmis ornatum. Cum tamen vt quidam Philo. inquit. Non pictura vel aurum: aut lapides preciosi: sed scutum diuulsum: fractaq; galea: et dirupti gladii ac facies vulnerata cedat militibus ad ornatum. Et [illegible] Ber. in sermone ad milites templi ait. Operitis equos sericis pendulos nescio quos panniculos loricis super induitis. Depingitis hastas clippeos et sellas frena et calcaria auro et argento circunornatis. Et cum tanta pompa ad mortem properatis. Militaria non sunt hec insignia: sed mulieribus potius ornamenta. Nunquid forte hostilis mucro reuerebitur aurum gemmis parcet: vel serica penetrare non poterit: hec ille. Quanuis ergo militare non sit peccatum 23ª. q. pª. c°. militare. Tamen illi milites qui hodiernis temporibus cum tantis facinoribus militiam exercent: non debent ad penitentiam admitti nisi tali militie renuncient. c°. falsas. de peni. di. 5ª. E contra vero boni milites placent deo. Unde Aug. ad Bonifacium et ponitur. 23ª. q. pª. c°. noli. ait. Noli existimare neminem deo placere qui armis bellicis ministrat. In his enim fuit sanctus Dauid. Cui dominus tam magnum testimonium perhibuit. In his etiam plurimi illius temporis iusti fuerunt: vt machabeus Judas et fratres eius. In his erat ille Centurio de quo inquit dominus. Non inueni tantam fidem in israel. Hoc ergo primum cogita quando armaris ad pugnam quia virtus tua et ipsa corporalis donum dei est. Si enim cogitaueris hoc esse de dono dei non facies contra donum: hec ille.

De consiliis datis magistris. A

Secundo vobis magistris quattuor documenta traddo. Primo quorum dicitur morigerationis f De quo in l. magistros. C. de profes. et medi. li. x° dicitur. Magistros studiorum doctoresque excellere oportet moribus primum: deinde facundia. Qui ergo docere vult non repente nec temere prosiliat ad hoc munus. Sed iudicio ordinis probatus: decretum curialium mereatur optimorum conspirante consensu: hec ibi. Secundum documentum dicitur cognitionis. Debetis enim vos prius bene discere quam vultis aliis legere. Ut namq; inquit Arist. 6°. Ethi. Docilis omnis scientia videtur esse: si ex precognitis fiat. Et ideo reprehendendi sunt illi qui cum sint ignorantes: presumunt alios instruere de his que ipsi nesciunt. Et verificatur in eis illud Saluatoris dictum. Matthei. 15°. Si cecus ceco ducatum prestet: ambo in foueam cadunt. c°. cum sit. de eta. et q. Vera est enim sententia Ouidii in. 1°. de tristibus qui ait. Quodq; parum nouit nemo docere potest. et Vegetius in p°. li°. de re militari dicit. Quem inuenies qui possit doceri quod ipse non didicit? Absurdum est ergo quod quis velit esse aliorum magister: qui nunquam bonus fuit discipulus. c°. si clericatus. 26ª. q. pª. Tertium documentum dicitur correctionis. Debetis enim diligenter discipulos vestros errantes corrigere. Ait enim Cato 2°. c° sui libri. Cum moneas aliquem nec se velit ipse moneri, Si tibi sit charus noli desistere ceptis. Sed [illegible] correctio vestra sit fructuosa: debetis seruare dictum predicti Catonis vbi. s. qui ait. Que culpare soles, ea tu ne feceris ipse Turpe est doctori cum culpa redarguit ipsum. Hec autem correctio debet fieri cum humanitate. Ait enim Ambro. in li°. de officiis. Neq; monitio aspera sit neq; obiurgatio contumeliosa. Dicit quoque in l. sed et si quemcunq; in fi. ff. ad legem aqui. quod leuis duntaxat castigatio concessa est docenti. et in l. preceptoris. eodem titu. scriptum est. Preceptoris nimia seuicia culpe annumeratur et in l. item queritur. §. idem iulianus. ff. de actio. em. dicitur. Magistris leuis castigatio est concessa. De vtilitate autem huius correctionis ait Salomon Prouer. 22°. Stulticiam alligatam in corde pueri virga discipline effugabit. Debent quoque magistri seruare documentum Hie. ad Lister/

ctant. vi. Magr discipulū corrigat quē ardētiorē cernit igenij. Nā medic⁹ si cessauerit curā despat. Quantū documētū of istructiōis. Debet. n. istruē vr̃os discipl'os doctrīa vtili: et nō vana et ifructuo sa. Vñ sic grāmatice ac rethorice pceptores legūt ciones et eplas Tulij. Ita debēt aliqñ legere epi/stolas Hieronymi et alia deuota opa. Nec debēt legere tractatus vanos et lassiuos amoꝝ et huius/modi: pro qbus oportebit eos postea penitē. Ait enim Iuuenalis li°. 3°. satira p°. Penituit mul/tos vane sterilisq; cathedre. Et ideo scolares non dēbēt ad tales pceptores accedē. Inqt nāq; Sene ca li°. 6°. eplarū. epistola. 3°. Magna demētia ē superuacua discere in tāta tēporis egestate. Tales doctores qui semp in curiosis et arduis fantasma tibus versant: ostēdūt q nō sine aliquali stulticia sunt. Dicit eni Sene. in li°. de trāquillitate animi. Nullū magnū ingenium sine mixtura demētie fuit. Et in his v̄ificat illud Iere. 51°. Stultus fa/ctus est ois homo a scia. Nec aūt scia est eis noci na. Nā Eccl'. p°. dī. In multa sapia multa indi/gnatio: et qui addit sciam: addit et laborē. De tali scia ait aplus p°. ad Cor. 8°. Scia inflat. Dimissa ergo hac superba scia docete discipulos vr̃os ne/cessaria et vtilia. Hec eni est doctrina dei qui inqt Isa. 48°. Ego dñs docēs te vtilia: scz ad salutē. Hec sapia est que mundū in bono statu cōsuat. Sap. 6°. Multitudo sapientū sanitas est orbis terrarū. Tales aūt doctores et magistri multū me rent. Unde sicut de parētib⁹ inqt Hiero. ad salui niā de morte Nebridij: q nō est parui apud deū meriti bene filios educare. Ita nos dicere possu/mus idē d magistris bene discipulos instruētib⁹ qui magnā in celo obtinebunt gl'am. Dan. 12°. Qui docti fuerit fulgebūt sicut splēdor firmamē/ti: et qui ad iustitiā erudiūt multos: quasi stelle in ppetuas eternitates. Qd etiam affirmat saluator Mat. 5°. dī. Qui fecerit et docuerit: hic magnus vocabit in regno celoꝝ. α

Si aūt qrat que scia sit dignior: medicinalis an legalis: rñdet Aug. de anchona i li°. d po testate eccl'astica: q hūt se sicut excedēns et exces/sa. Veꝝ qr hec qstio est odibilis in determinādo: nec vsq; nūc bñ decisa: iuxta illd Oratij i poetria. Et adhuc sub iudice lis est. Vñ multis disputationi b⁹ ↄtēderunt inuicē sub duce Mediolani iuriste cū medicis. Ipsi eni iuriste elegerāt prez meū dñz Laurētiū p suo aduocato. Medici bo frēz ei⁹. s. mgrm Mathēū de busti. Quoꝝ vtiq; multi argu mētatōib⁹ pbare nitebāt excellētiā sue sciētie. Et q pfessores ei⁹ debent pcedē pfessores alī⁹. Et tñ nihil determinatū fuit. Nisi q 'qdam bassianus histrio iocosus: interrogatus a dicto pricipe quid sibi videretur respōdit. Quod iuriste debebāt pre cedere et medici eos sequi. Quia latro semper pre cedit: quem carnifex sequtur. Ideo pro nūc solū di co q vtraq; scia est a deo. De medicina enim dr Eccl'. 38°. Altissimus de terra creauit medicinā: et vir prudēs nō abhorrebit eam. De legistis autē inqt de⁹ Prouer. 8°. Per me legū cōditores iu sta decernūt. Itē vtraq; scia est valde necessaria hoīb⁹. Medicina ad sanationē corporꝝ: iura ad pacificū victū hoīum: vt dī in. §. facte sunt leges 3°. di. Et vtriusq; pitus multū dz ab hoīb⁹ hono rari. De scia. n. ciuili scriptū est in. l. i. §. pinde. ff. de vari. et extra. co. Est qdē res sctissima iuris ci/uilis sapia que pcio nūmario nō est extimanda: nec dhonestāda. De medico aūt pcipit Eccl'. 38°. vbi dī. Honora medicū: pp necessitatē illū enim creauit altissim⁹: et a deo est ois medella. Debēt er go medici et legiste suare illd apli ad Roma. 12°. Honore inuicē pueniētes. Et nō alter alterū ↄtē nere et irridere.

De documētis datis scolarib⁹. ꝺ

Primū documētū qd vobis scolaribus trado dī affectōis. s. ad adiscēdū. Vt. n. dī in. l. apud iulianū. ff. de fideicō. liber. Cupiditas discēdi est optia ratio viuē di. Vbi. n. nō ē scia nō ē bonū. Prouer. 17°. Et ni hil hēt rōnalis creatura quo a ceteris aīalibus differat: q̄ʒ vsum rōnis quo scit discernē inter ve rum et falsum: et iter bonū ac malū facere dūam. Iste aūt rōnis vsus sine dirigēte et illustrāte sciē/tia recte haberi nō pōt. Et ideo sciētia que est do nū spūs sancti: vt patet Isa. xj°. Qua velut lucer/na lucidissima in obscuris tenebris huius terrī se culi radiamur. Que etiā est scutū ↄtra tela dia/boli: et armatura ecclesie contra hereses: et fuga ac exterminatio ignorātie. Et tutella cōtra antiqui hostis insidias: et est oībus necessaria ad recte am/bulandū et perueniēdū ad patriā. Quod probat quadruplici ratione. s. perfectionis: illustrationis appetitionis: et fructificationis. Fundamētū pme rōnis que dī perfectionis: ponit Phlo. 2°. Me/thaphi. dicens: q humana natura est multiplici ter ancillata: et multis angustijs oppressa. Et ideo in uenta est ars [illegible] suppleat defectū nature. 6°. Po liti. Que ars est habitus quidam cū ratione fa/ctiuus: vt habet. 6°. Ethic. Et ideo imitant natu ram et rationē quātum pōt. 2°. Phisico. et. l. ado/ptio. ff. de adop. Propterea diffinitur natura a philosopho in. 2°. Phisi. q est principiū mot⁹ et quietis eius in quo est primo et per se: et nō per ac cidens. Quasi dicat. Ut perfecte quiescat natura:

moueт ad artē. Et ideo Seneca dicit ad Lucillū scribēs. Dociles natura nos edidit. Et Hiero. in prologo biblie. Cōparat nāle igeniū molli cere q̄ indiget artifice informāte. Et Tuli⁹ in tuscu. que sti. li°. 2°. ait. Sicut ager quātūcūq3 fertilis absq3 cultura fructuosus esse nō pōt: ita sine disciplina aīus ꝛ doctrina. Et Ouidi⁹ in. 5°. de tristib⁹ inqt. Fertilis assiduo si nō renouet aratro. Nō nisi cū spinis germē habebit ager. Quia ergo aīa cū corpus itrat est tanq̄ tabula rasa pfectibilis per sciētiā: vt hr. 3°. de aīa. Et itellectus est in potētia ad oia: ꝛ nō reducit ad actū eoꝝ nisi per sciam. 2°. de aīa. Que qdez scia est perfectio aīe: vt ibidē dicit comētator Auerois. Et omne iperfectū naturalr appetit suā pfectionem. 5°. Metha. ꝛ. 2°. Phisi. Jō glibet affectat sciam. Nam vt multi philosophi dixerūt ꝛ ēt magister sen. in. 2°. di. p^a. Aīa posita est in corpe vt scientijs perficiat. Ergo pz propositū. Secūda ratio dī illustratōis. Ambulātibus eni nobis in regione vmbre mortis necessaria est illustratio quedā. Et hoc est propter multa picula ꝛ demonū insidias. Et in figurā hui⁹ deus educēs populū israel de egypto precedebat eū in nocte in colūna ignis. Exo. 13°. Hec aūt illustratio est scia cōtra tenebrositatē ignorātie q̄ est mater cūctoꝝ erroꝝ vt dicit ↄciliū tolletanū in c°. p°. 38^a. di. Ergo ꝛc.

Tertia ratio dī appetitōis. Deus enim nō dedisset hoi naturalem appetitū: nisi eēt reducēdus ad actū. Quia ipe deus ꝛ natura nihil agūt frustra p°. de celo ꝛ mūdo. 3^a. de aīa. ꝛ p°. Phisi. Sed vt ait Philosoph⁹ p°. Methaphi. Oēs hoies naturalr scire desiderāt. Quod ēt dicit Tuli⁹ in tuscu. questi. ꝛ Lac. in p°. diui. istitu. Et ideo iuriscōsultus in. d. l. apud iulianū. ff. de fideicō. liber. dicit. Si pedez in fouea haberē adhuc adiscere qd vellē. Et ratio est: qz oēs res naturalr habēt iclinationē ad ppriam opationē in qua delectantur: ut aues ad volādū: pisces ad natandū: ꝛ callidū: ad calefaciēdū. ꝛc. Sz ppria hois opatio est intelligē vt ait Philosoph⁹ in. 3°. de anima. Et p°. Ethi. ꝛ Tuli⁹ in p°. de offi. ꝛ Quitilian⁹ in p°. de oratoria. insti. In quo differt ab alijs aīalib⁹. Sine scia enim homo appellat aīal brutū: dicēte Dauid ps°. 48°. Homo cum in honore eēt nō intellexit: idest itelligere neglexit. Cōparat⁹ est iumentis isipiētibus ꝛ silis factus est illis. Et idem psalmista iquit: Nolite fieri sicut equus ꝛ mullus gbus nō est itellect⁹. Et Augu. ad here. ait. Quid enim homo sine lr̃is reputat? Nunqd nō bos vel asinus: nō equus vel mullus qb⁹ nō est itellect⁹ Unde iterrogatus Solon athenīesis qd eēt diues sine litteris rn̄dit. Ouis aureo vellere. ꝛ Diogenes vidēs diuitē litterarū ignarū sedētē sup lapidem dixit. Lapis sup lapidē sedet. Quidā aūt ali⁹ philosophus dixisse fertur q tantuz distant docti ab indoctis quantū hoies a bestijs. Et Diogenes cuz ascēdisset in locū eminētē ꝛ clamasset. Uenite homines. Multis de turba ruentib⁹ dixit. Nō vos vocaui: sed hoies. Nō eni vos hoies estis qui nō datis opam sciētie. De hoc appetitu sciēdi loquitur Hiero. in prologo biblie di. Legimus in historijs veterib⁹ quosdā lustrasse prouincias: transisse mōtes: ꝛ nouos adijsse populos vt eos quos ex libris nouerāt palā corāq3 viderēt. Et ibi loquitur de Pictagora ꝛ Platone ꝛ de Apolonio magno philosopho: ac de alijs multis qui p̄dicta fecerūt discēdi causa: lz in patria sua eēnt aliorū pceptores ꝛ magistri. De hoc ēt appetitu logt Lac. i principio p̄mi libri diui. isti. di. Magno ꝛ excellenti īgenio viri cū se doctrine penitus dedissent: qcqd laboris poterat īpendi: ↄtēptis oib⁹ publicis ꝛ priuatis actōibus: ad acqrēde xitatꝭ studiū se cōtulerūt existimātes multo esse pclarius humanaꝝ diuinarūq3 rerū inestigare ac scire rōnē: q̄ struēdis opibus aut cumulādis honorib⁹ iherere: hec ille. Ut aūt appetitus iste cōpleri possit opz discere cupiētē itento esse aīo ad studiū: vt iquit Tuli⁹ in tuscu. questi. li°. 4°. Et ideo Eccl. 6°. di. Si inclinaueris tuā excipies doctrinam. Et si dilexeris audire sapiēs eris.

Quarta ratio dī fructificatōis. Innumere. n. sunt scie vtilitates. Facit eni hoiem honestū ꝛ xtuosum. Unde in p°. de officijs inquit Tuli⁹. Primus honestatis locus qui in veri cognitiōe cōsistit: maxime naturā attingit humanā. Itē est bonū qd nobis auferri nō pōt: sed hoiem sequitur quocūq3 perrexerit: dicēte Boetio in p°. de ↄsola. Has saltē nullus potuit puincere terror. Ne nostrū comites psequerent iter. Unde vt refert Ualeri⁹ maximus: ꝛ Tuli⁹ in paradoxis li°. p°. Bias philosoph⁹ qui fuit vnus ex septē sapientib⁹ grecie: cū capta ab hostibus patria sua alij compatriote eius fugiētes preciosa que habebāt asportarēt: ꝛ ipm ad silr faciendū inuitarent. Ille rn̄dit. Oia mea mecū porto. Nihil eni suuz reputabat nisi scias ꝛ xtutes. Et ideo Sene. ad Lucil. scribit. Lauda hoiem in eo qd ab eo nunq̄ eripi potest: ꝛ qd est pprium hois: īquantū homo. Hoc āt est aīus bn̄ istitutus ꝛ ratio pfecta. Scia quoq3 ē illa per quā deo assimilamur. Gen. 3°. Eritis sicut dij sciētes bonū ꝛ malū: ꝛ Tuli⁹ in li°. de natura deorū ingt. Nihil est per qd magis dijs imortalibus assimilemur q̄ per ipm scire. Propter ipaz aūt sciam

autem scientiam a deo amamur. Unde philoso/
phus decimo Ethi. dicit q deus valde curat de
his qui diligunt intellectum tanq de suis ami/
cis. O scientia pamanda. Tu es illa de qua Ari/
stotiles loques ait. x°. Ethi. q homo per scire & i/
telligere coniungitur deo & substantijs separatis.
Et ideo non est miru si omnes te affectant. Unu
qdqz enim naturaliter desiderat ɔiungi suo prin
cipio: dicente Maximiano poeta. Ortus cuncta
suos repetunt & Boetio in lib°. 4°. de conso.
Repetunt pprios cuncta recursus: reditucqz suo
singula gaudent. Nec villi manet stabilis ordo:
nisi fini iunxerit ortum. O vtilissima scientia tu
es finis propter quem creati sumus. Na vt ingt
Aug. in lib°. Enchi. & magister in. 2°. di. p°. Fecit
deus ronalem creatura vt summu bonu intelli/
geret: intelligendo amaret: amando possideret:
possidedo frueretur. Et ideo cu omnia desiderēt
pertingere ad finem suu. 2°. & 8°. Phisi. No est
mirandu si ab omnibus appeteris. Uidemus. n.
nuc per speculuz in enigmate. Tunc facie ad fa
ciem. p°. ad Cor. 13°. Idest per te hic habemus
aliqualem de deo cognitione: sed in celo habebi/
mus clara noticiam. O sciētia desiderabilis. Tu
es illa que facis homines nobilissimos. l. pui/
dendum. C. de postu. Unde stoici dicebant oēs sa
pientes & doctos liberos esse: & Tulius in para/
doxis inquit. Nullus vir doctus fuⁿ aut ignobi/
lis esse potest: nisi forte volutabro viciorum fue/
rit infectus. Et in. p°. libro de anima Aristo. po/
nit scientiaz esse de numero bonoꝝ honorabiliu.
Et in. p°. Politi. idem phūs inquit: q homines
ratione & intellectu vigentes naturaliter sunt do
mini & rectores alioꝝ. Et ideo i primo de officijs
inquit Tulius. Oēs trahimur & ducimur cogni/
tionis scientieqz cupiditate in qua excellere pul/
chrum putamus. Refert quoqz Aulus gelius
q dum Aristotiles Alexandri magni preceptor
libros de phisico auditu publicaret: recepit ab
ipso Alexandro epistolam in hec verba prorum
pentem. Egre fero q ea que a te audi & didici in
publicum profitearis. Ego. n. non tam cupio et
delector opibus & potentia alios excellere: q̄ rum
litteris & doctrina pstare: hec ille. Propter quod
paucos videmus qui in litterario cōflictu alijs
cedere velint. Sed vnusquisqz etsi nō i existētia:
saltem in apparētia alios excellere satagit: atque
alijs doctior apparere. Unde Martialis ait. Di
uitias & opes frequens donabit amicus. Qui
velit ingenio cedere rarus erit. Salomon autez
Sap. 7°. de sapientia inquit. Preposui illaz re/
gnis & sedibus & diuitias nihil esse duxi in cōpa
ratione illius. Nec ɔparaui illi lapidē preciosum
quoniā omne aurū in ɔparatione illius arena est
exigua: & tāqu lutum estimabit argentu in conspe
ctu eius. Et Prouer. p°. etiā ait. Doctrinam ma
gis q aurum eligite. Melior est. n. sapia cunctis
opibus: & oia que desiderant: huic nō valent cō/
parari. Propter qd ingt Tulius in. 2°. de offi.
Optima hereditas a parētibus liberis traditur
& oi patrimonio prestātior dignitas virtutis. Cu
ergo oia bonu appetant vt a philosopho dicitur
p°. Ethi. p°. Retho. 3°. Topi. & 4°. Methaphi.
Ideo cu scientia sit tā bona & vtilis ab oibus de
sideratur. Ut. n. inquit beatus Tho. 2ᵃ. 2ᵉ. q. 188ᵃ.
ar°. 5°. Studia litteraru dirigunt & coadiuuant
hoiem ad contēplandu diuina: illuminando in
tellectu. Item auferut ea que possunt nos impe/
dire a statu salutis: fugando errores. Item confe
runt ad euitandā carnis lasciuiā. Unde Hiero.
ad Rusticum ait. Nunq de manu tua & oculis
tuis recedat liber. Ama scientiam scripturaru &
carnis vicia non amabis. Itē prosunt ad aufe/
rendā cupiditatem diuitiaru atqz auariciā. Ait
enim Salustius in cathilinario. Auaricia pecu
nie studiu habet: quā nemo sapiens concupiscit:
hec ille. Ad adipiscendam ergo scientiā omnes
annelare. Ait. n. Lactan. in. p°. diuinaruz insti.
Nullus est anime suauior cibus: q perfecta co/
gnitio veritatis. Et phūs. x°. Ethi. inquit. Philo/
sophia habet admirabiles delectationes. Et in
2°. Politi. dicit: q qui vult delectari sine tristitia
ad phiam recurrat. Unde Franciscus petrarcha
in suis triumphis. dicebat. Altro dilecto che i/
parar nō trouo. Et Tulius in. 2°. de offi. de phi
losophia loques ait. Siue delectatio querit ani/
mi: requiesqz curaꝝ: hec ars est per quā eas res
assequimur. Maximu. n. solatiu & lenimen i ad/
uersis ɔferunt studia litterarum. Et Boetius in
3°. de ɔso. dicit: q phia est summu lassoꝝ animoru
solamen. Et in. p°. lib°. eiusdē operis canit. Glo/
ria felicis olim viridisqz iuuente. Solant mesti
nunc mea fata senis &c. Et Tulius ad Lucium
luceium scribit. Quod. n. mihi poterat esse pro/
fugiu spoliato forensibus & domesticis ornamē/
tis: nisi littere quibus assidue vtor? Et idē in epi/
stola ad Balbu. Unu est inquit refugiu doctrina
& littere quibus semp vsi sumus. Que secundis
in rebus delectationē modo habere videbātur.
Nuc vero etiā salutē. Et ideo oēs rogemus deu
cu psalmista dicentes. Bonitatē & disciplinaz &
sciam doce me. Ut. n. sapiētissimus Plato dicere
cōsueuerat. Si sapie forma oculis corporeis vi/
deri posset ad amorē sui maxime excitaret. G

SEcundū documentū dicitur humiliatiōis. Ut non dedignemini ab oībus discere: et a paruulis. c°. nullus. 38ª. di. Exemplo sācti Aug. qui nō dedignabat͡ a paruulo nōdū anniculo doceri. 24ª. q. 3ª. c°. si habes. Sepe. n. iuuenes intelligunt qd a nullo senū preteritoꝝ fuit intellectū. Quanto. n. iuniores: tanto sunt ꝑspicaciores: vt dicit glo. in. l. gallus. super verbo. si filius. ff. de libe. ꝛ postu. Uident. n. scripta antiquoꝝ: ꝛ facile ē inuentis addere vt ait phūs. 2°. Elen. Unde iqt Seneca li°. 5°. epistolaꝝ: epistola. 4ª. Patet oībus veritas. Nondū est occupata. Et multa ex illa etiā futuris relictū ē. Eaꝑpter multi in ignorantia permanēt: qꝛ ab alijs discere non curant: credentes se alioꝝ doctrina nō indigere: iuxta illud Senece in li°. de tranquilitate animi: q ait. Puto multos ad sapiaꝫ peruenire potuisse nisi putassent se peruenisse.

H

TErtiū documentū dicitur creditionis: d quo inquit phūs. p°. Elen. Oportet credere eūꝫ qui adiscit. Ut. n. B. in sententijs suis. Unicuiqꝫ in arte ꝛ facultate sua perito credēdū est. Et ideꝫ dicit Aristo. p°. Poste. Qd vt esse possit: debent magistri rōnabilia proponere: qꝛ vt dicit͡ in. c°. decretales. 20ª. di. Quanto quis magis rōne nititur: tanto maioris auctoritatis eius verba esse videntur.

I

QUartū documentū appellat͡ memorationis scilicet eoꝝ que legeritis ꝛ audieritis: cōseruando ea in memoriā: que a philosopho in. 3°. d anima appellat͡ archa oīum specierūꝫ. Et a Seneca in proemio declamationū dicitur res ex oībus animi partibus marie delicata. Unde Gofredus in poetria canit. Cellula que meminit est cellula delitiarū. Et Tulius in. 3°. rethorice appellat memoriā thesaurariā inuentoꝝ. Quia vero ipsa memoria est res infirma. l. peregre. ff. d acquiren. pos. ꝛ argumentū. ff. de adi. le. l. filio. ꝛ ē labilis. l. si arbiter. ff. de proba. ꝛ. l. iubemus. C. d testa. Unde dicitur ꝙ nullius obliuisci potius ē diuinū ꝙꝫ humanū. l. ij. §. sed quia diuine. C. de vete. iu. enuc. ꝛ alias allegatur. §. si quid autē. Qd etiā notatur per glosam in. c°. porrecta. de confir. vti. vel inuti. ꝛ in. c°. cū a deo. de rescrip. ꝛ in. c°. illud dn̄s: de cle. ex. mi. Ideo debemus illā excitare quotidie. Quia vt dicit Tulius in. p°. retho. Memoria nihil perdit nisi id ad qd nō sepe respicit. Ad istā autē memorationē respicere debemus exemplo beate virginis Marie de qua dicitur Luce. 2°. Maria ꝯseruabat oīa verba hec in corde suo. s. que dicebant͡ de filio suo. Specialiter aūt ꝛ precipue dbet quisqꝫ traddere memorie ea que sunt magis vtilia: qꝛ ipsarūꝫ fructu cōsiderato melius illa retinebit. Scriptū ē. n. i de. vnica. §. huius memorialis: de reli. ꝛ ve. san. ꝙ illud memoria districte retinetur cuius donū aspicit͡. Cōtra ꝙ faciūt multi: dicēte Oratio i epistolis. Discit. n. citius: meminitqꝫ libenti9 illud Qd quis derridet: ꝙꝫ qd probat ꝛ veneratur. Ut aūt predicta fuare valeatis: debetis facere illud qd ait Seneca lib°. xj°. epistolaꝝ di. Debemus apes imitari que vagantur: ꝛ flores ad mel faciendūꝫ idoneos carpunt. Deinde quicqd attulere disponunt: ac per fauos dirigunt. Sic igitur ꝛ nos debemus queciiqꝫ ex diuersa lectione congessimus separare. Melius. n. distincta seruantur. Deide adhibita ingenij nostri cura ꝛ facultate: in vnuꝫ saporē varia ista libamēta ꝯfundere: hec ille. Et idē in li°. de bn̄ficijs dat aliud documentū qd seruari debetis: si que didicistis memorie vultis retinere di. Solet plus prodesse si pauca precepta sapie teneas: ꝛ illa i ꝓmptu ꝛ vsu sint: ꝙꝫ si mul[illegible] qdē didiceris. Sed illa nō habeas ad manū. Inquit etiā ꝑdictus doctor in lib°. de trāquilitate aī. Onerat discētē turba libroꝝ: nō īstruit. Multoqꝫ sanctius est paucis auctoribus te tradere: ꝙꝫ errare per multos. Ut. n. ait Salomon Ecclesiastes. 12°. Faciēdi plures libros nullus ē finis.

K

QUintū documentū dicit͡ ꝑseuerātiōis ꝛ cōtinuatōis. Ad qd hortat͡ Cato i suis documētis di. Multa legas facito: ꝑlectis ꝑlege multa. Et iterūꝫ. Discere ne cesses: cura sapia crescit. Ut. n. inqt Salustius in cathilinario. Ubi intenderis ingeniū valet. Terrētius quoqꝫ ait. Nihil tā difficile ē quin ingrēdo inuestigari possit. De hoc ēt habet͡ exēplū de Aristo. de quo legit͡ ꝙ cū ꝑ multū tp̄s stetisset i studio: ꝛ nihil ꝓfecisset: desperans se posse adiscere reuertebat͡ ad patriaꝫ. Cūqꝫ ꝑꝑ pluuiā sub quodā tecto aliquādiu moraret͡: vidit aquā descēdentē de tecto excauātē petrā: iuxta illud Ouidij in. 4°. de ponto. Guta cauat lapidē nō vi: sed sepe cadēdo. Et tūc excogitauit i aīo suo: dicebatqꝫ illud qd ponit idē Ouidius in. p°. de arte amā. Quid magis ē durū saxo: quid molius vnda: Dura tū molli saxa cauantur aqua. Quo exēplo reuersus ē ad studiū: sciēs veꝝ eē qd inqt Tulius i. 3°. de oratore di. Nō est tāta i reb9 obscuritas: vt eā nō penit9 acris viri īgeniū cernat: si mō asperexit. Perseuerās igitur Aristo. i studio: mgr̄ sup oēs alios ē effect9. Ūn legit͡ ꝙ imago ipsius Aristo. fuit deportata cuidā phō: q nesciēs cui9 esset dixit. Hō iste ē valde rudis igenij ꝛ luxurie deditus. Qd cū dictū fuisset

Aristoteli ipse affirmauit sic se eē ex sua naturali cōplexiōe. Et admirātib⁹ discipulis q̄re eēt ita docī... cōtinuū studiū me fecit ingeniosū: abstinētia vero castū. Debetis igr̄ o scolares perseuerare: nec labore studij ab inceptis desistere. Qr vt legit̄ i cronica d̄ nugis phōr. c°. 28°. Aristo. solit⁹ erat dicere. Doctrie qdē radices eē amaras: sʒ fruct⁹ dulces. Itē interrogat⁹ qd intersit docīos r idoctos r̄ndit. Quātū interest īter viuos r mortuos. Itē dicebat. Doctrinā i p̄speritatib⁹ eē ornatū: in aduersitatib⁹ vero refugiū. Jō Ecle. 6°. in qī sapiēs. A iuuētute tua excipe doctrinā: r vsqʒ ad canos inuenies sapiāʒ. Q̄ō vt meli⁹ fieri possit d̄bēt scolares illud diligēter obseruare qd̄ metrice dr̄. Sepe rogare: rogata tenere: retēta docer̄. Hec tria discipulū faciūt supare magistrū. II

Sextū documētū dr̄ honoratiōis. Debetis. n. vr̄os mgr̄os venerari. Jngt. n. auctor libri rudiū li°. p°. Quiqʒ vicē dn̄i retinet de iure mgr̄i. Dignus honoris ob hoc qsqʒ mgr̄ erit. De hoc ēt loqr̄ Ari. 8°. Ethi. dicēs: q mgr̄is nō pōt equalis reddi. Et iō d̄betis eis d̄ salario suo satisfacere. Qr vt ait Hiero. sup Mat. Honor i scripturis nō tm̄ i salutatiōib⁹ r officijs deferēdis: sʒ etiā in elēo ac munerū oblatione sentit̄. III

Septimū documentū dr̄ electiōis. s. cui scie potius opam dare debeatis. Nā oib⁹ sciētijs opaʒ dare pfecte ē ipossibile. Cū vnaqʒ regrat totū hoieʒ: a q̄ ēt tota pcipi nō pōt: qr vita ē breuis: ars āt lōga: expimētū vero fallax: vt dicit ph̄s. Ideo legit̄ q cū qdā scolaris nesciret cui potius scie īherere deberet: visū ē ei q eēt i maria scolari q̄ erāt oēs scie in specie ornatissimaꝝ r pulcherrimaꝝ mulieꝝ: siue reginaꝝ: q̄ eū certatī singule incitabāt vt eas p̄eligeret. Prīo āt pcesserūt septē scie liberales q̄ ita appellant̄: qr antiqtus soli nobiles r liberi studebāt i eis. Itē qr liberāt a curis mūdanis r a multis pcil. Itē qr ordināt ad opa tm̄ p aīaʒ exercitādā. Itē qr libe īformāt itellectū nr̄ʒ sine magna difficultate. Et ob hāc cāʒ Methaphisica nō dr̄ ars li̇balis: qr ē nimiū eleuata. Nec Phisica: qr ē nimiū īmersa māe. Tres āt p̄dictaꝝ sciaꝝ li̇baliū pcedētes manib⁹ se tenebāt. s. grāmatica: logica r rethorica: q̄ dicūt triuiales: q̄si trib⁹ vijs i vnū tēdētes: idest in s̄moēm. Qr grāmatica ꝯsiderat de s̄mone congruo vel incōgruo: logica vo de s̄mōe vo vel falso: rethorica āt de s̄mōe ornato vel iornato. Alie vo q̄ttuor dicūtur q̄driuiales: q̄si q̄ttuor vijs tēdētes i cognitionē quātitatis. Qr Arismetica ē de q̄titate discreta nō ꝯcta. Musica d̄ quātitate discreta ꝯcta ad sonū. Geometria d̄ quātitate ꝯtinua nō ꝯtracta. Astrologia vo d̄ quātitate ꝯtinua ꝯcta ad motū. Post p̄dictas āt septē scias venerūt alie. Prio g° pcessit grammatica exhortās p̄dictū scolarē vt ei opā daret: qr ē origo r fūdamētū aliaꝝ sciaꝝ. Vñ ait Cassiod. li°. 9°. eplaꝝ. epl'a 21ᵃ. Grāmaticoꝝ scola ē fūdamētū pulcherrimū lr̄aꝝ: r mr̄ glose facūdie rc. Vn āt ph̄s. p°. Ethi. Magnū istud vr̄ hn̄t p̄ncipia: r auxiliū ad ꝯseq̄ntia. Vr̄ g° pl⁹ q̄ dimidiū tot⁹ eē p̄ncipiū: r multa mālesta fieri eoꝝ q̄ q̄rūt̄ p ip̄ʒ: hec ille. Ille āt scolaris grāmatice scie r̄ndit: ē ars difficil' r dubia ac ꝯtinēs mltas falsitates: r ponēs ꝯ euangeliū r dicta sc̄tōꝝ. Nā Priscian⁹ wlut q virgo sit tm̄ gn̄is feminini. Cū tm̄ sc̄tā mr̄ ecc'ia i offō scti Joānis euāge. dicat. Virginē virgini comēdauit. Jō meli⁹ igr̄ doctrinale. Est cōis hō: pariter cū virgine latro. Itē dicit Priscian⁹ q murmur ē neutri gn̄is. Euāgeliū āt dicit q erat murmur mult⁹ i populo. Joānis. 7°. r multa similia iueniunt̄ i grāmatica ꝯ sacrā scripturā. Et iō dr̄ q valde idignū ē verba celestis oraculi siue sacre scripture restrigi sub regulis grāmatice vel Prisciani. 38ᵃ. di. c°. idignū. r. pᵃ. q. pᵃ. c°. marchiō. Itē Priscian⁹ fuit heretic⁹ r apostata. Vñ nō potuit bn̄ docere charitateʒ aut aliā virtutē. Et solū docuit loq r ornare liguā nō aīaʒ. Sʒ Paulus ait. p°. ad Cor. 13°. Si linguis hoiuʒ loqr r āgeloꝝ. Charitatē āt nō hēam nihil sū. Itē bn̄ loq r male viuere: nihil aliō ē q̄ se sua voce dānare: vt ait Aug. Scd̄o logica hortata ē eū vt studio suo opā daret: ut disceret ꝯfundere oēs r discernere veꝝ a falso. R̄ndit ei q ait ꝯmētator. 8°. Phisi. q nulla amicitia ē q̄renda cū logicis: qr negāt oēs pfectōeʒ: phiam: deū ac leges. Et iō ff angelus ordis nr̄i q fuit prim⁹ minister i anglia: posito studio logice: cū audisset q disputabāt. Vtrū sit deus. Dixit. Nō pl⁹ frēs: nō pl⁹: ut legit̄ i cronicis ordis nr̄i. Hiero. āt i. c°. vino. 37ᵃ. di. ait q dialeticoꝝ argumēta nō tm̄ tēdicula sūt appellāda: sʒ ēt fantasmata. i. vmbre q̄dā r imagines q̄ cito pe̅ūt r resoluunt̄. Et. c°. legim⁹. eadē di. dr̄. Origenes ciniphes r ranas qbus egyptij sunt pcussi: vanā dialeticoꝝ garrulitatē r sophistica argumēta intelligit. Tertio rethorica cū poetria incitauit eū: vt suo studio opaʒ daret: qr ipsa est scia loquēdi disposite: r ornate psuadēdi: vt ait Tuli⁹ i. p°. de oratore. Qui ēt i. p°. li°. artis veteris i pemio igt. Cristio sapiāʒ sine eloquētia paꝝ pdesse ciuitatib⁹. Et i p°. d̄ ora. ēt ait. Quid tā iocūdū cognitu r auditu: q̄ sapiētib⁹ sententijs grauib⁹qʒ v̄bis ornata orō r polita. Eloq̄ns āt orator i manu sua aīas hoiuʒ q̄dāmodo hr̄e vr̄. Vñ Plutar. ait q tāta fuit facūdia Cice. q cū oraret.

apud Cesarem pro quinto ligario qui fuerat ei
aduersarius: facies ipsius Cesaris versa est i plu
rimos colores in signum mutatiōis animi. Un
ipse Cesar victus dulci oratiōe eū liberauit. Idē
quoq Tulius cū spiculatores a Marco anto
nio missi ad eū occidēdū venissent: tāta facūdia
suasit eis: ut desistere vellēt. Sed vnus q nō au
dierat eius verba superueniēs eū occidit: ut dicit
Ualerius li°.8°. De arte quoq poetica idē faciē
ait Oratius in poetria. Ut pictura poesis erit
que si propius stes te capiat zc. Respondit eis
q sūt scientie pompatice z adulatorie. Cū tamē
dicatur in.l.i.§.persuadere.ff.de seruo cor. q nō
debem9 laudādo augere maliciam. Itē iquit Tu
lius in p°.li.artis veteris. Existimo eloquentiā
sine sapientia nimiū obesse plerūq ciuitatib9: p
desse nunq. Et i.2°.de oratore idem ait. Oratoris
omnis actio opinionibus: non scientia cōtinet.
De poetria aūt dicit Fulgentius mitologiarum
libro p°.fabula.18ª. Poetica garrulitas semp ō
falsitate ornata ē. Un Oratius in poetria canit.
Pictoribus atq poetis Quodlibet audendi sē
per fuit equa potestas. Et Ouidi9 li.3°.sine titu
ait. Erit in immensū iocūda licētia vatū. Ob
ligat historica nec sua verba fide. Et iō dicit Ca
to. Nam miranda canūt: sed nō credenda poe
te. Dicit quoq Isi.in.c°.ideo.37ª.di. Prohibet
xpianis legere figmēta poetarū: quia per oblecta
menta fabularum nimiū mētem excitant ad in
centiua libidinum zc. Arismetica vero hortata
est eum: ut in adiscenda ipsa intenderet que do
cet oēs numeros: z modum recte cōputandi. Il
le autem respondit nō esse curandum: de nume
ris: sed de rebus. Geometria autem dixit docere
mēsurationē terrarū: z lineam ac superficiem
z corporis quantitatē. Cui respondit. Non eē cu
randū de mēsuris rerum quas tenere non possu
mus. Musica vero dixit. Ego ostendā tibi opti
me canere z sonare in omni musico instrumēto:
que sūt valde delectabilia. Unde Eccl9 40. dicit
Tibie z psalteriū dulcem faciunt melodiam. Sz
super vtrunq lingua suauis scilicet in bene ca
nendo. Et philosophus 8°. politi. ait. Omnibus
hominibus est delectabilissimū cantare. Habet
enim musica delectationē naturalē. Propter qd
omnibus etatibus z oībus moribus vsus ipsius
est amicus. Et Macrobius li°. de somnio sci
pionis dicit. Omnis anima musicis sonis capit.
Musica enim capit omne quod viuit. Et Boe
tius in musica li°.p°. inquit. Nulla est omnino
etas que a cantilene dulcis delectatione seiuncta
sit. Et Cassiodor9 li.2°. epistolarū. epistola .40ª.
ait. Nihil efficacius inuentum est ad promouē
dum animos: q cōcaue cithare blanda resulta
tio: hinc etiam appellatā extimam9 chordam: q
facile corda moueat. Respōdit āt scolaris illud
Ecclesiastici. 40. Uinū z musica letificat cor. Sz
super vtrūq dilectatio sapientie. Et illud Eccle
siastes. 7°. Cor sapientis vbi tristitia. Itē inquit.
Nolo intēdere sonis z cantibus: quia minat do
minus Amos. 8°. di. Conuertam festiuitates ve
stras in luctū: z omnia cantica vestra i planctū.
Item ad predictas tres scientias respōdit simul
illud quod ait Hiero. i. c°. si quis. 37ª. di. dicens.
Geometria: arismetica ac musica habent i se ve
ritatē: sed non sunt scientie pietatis. Tunc astro
logia promisit ei cognitionē planetarum: ac cur
sus eorum. Et predicere futuros euentus. Sco
laris autem similiter eā spreuit dicens illud Am
brosij quod recitatur in. c°. legimus. 37ª. di. scili
cet q astrologia nihil confert ad salutem anime
sed potius nutrit errorem zc. Philosophia au
tem naturalis promisit ostendere ei rerum natu
ras. Ipse vero respondit ei q ipsa continet mul
tas falsitates. Ut patet. 4°. Phisi. Et q multi
philosophi tenuerunt q anima quando separa
tur a corpore ingreditur corpora brutorum ani
malium vl aliorū hominum. Item ut refert Frā
ciscus de mairo. in p°. sen. di. 9ª. Philosophi te
nuerunt deū necessitate naturali producere cre
aturas. Que omnia sunt falsa. Item in. c°. nōne
37ª. di. ait Hiero. q ille in vanitate sensus: z
obscuritate mentis ingreditur: qui phisicus per
scrutator oculos trans celos leuat. Et vltra pro
fundum terre z abyssi quoddam inane demergi
tur. Et ad Col. 2°. inqt Paulus. Uidete ne quis
vos decipiat per philosophiam. Philosophia
autem moralis dixit docere mores z guberna
tiones ac vitam politicam. Ille vero respondit
q etiam ipsa multos continet errores circa mo
res ac fidem. Et ideo sapientia philosophorum
sine vera fide reprobatur a deo. Un inquit Pau
lus p° ad Cor. 3°. Sapientia huius mundi stul
ticia est apud deum. De ipsis autem philosophis
dicit Aug. in omelia quadam super Joannem.
Fuerunt quidam philosophi de virtutibus z vi
cijs subtilia multa tractantes: diuidentes: diffini
entes ratiocinantes: acutissimos sillogismos cō
cludētes: libros implentes: suam sapientiam bu
ccis concrepantibus ventillantes. Qui etiam di
cere auderent hominibus. Nos sequimini. Se
ctam nostram tenete si vultis bene viuere. Sed
non intrabant per ostium perdere volebant oc
cidere z mactare scilicet animas. Methaphysica

autem dixit se considerare rerum principia & q dditates. Cui respondit q etiā ipsa continet multas falsitates. Nam methaphisici non intellexerunt perfecte originem rerum & creationem ipsarum ex nihilo: dicentes q ex nihilo nihil fit: primo Methaphi. & 3°. Phisi. & in multis errauerunt circa predicta. Item non cognouerunt perfecte trinitatem personarum diuinarum que est principium omnium creaturarum. Item non habuerunt cognitionem celi christalini nec etiā empirei sicut dicit Scotelus super pdicamentis Aristotelis. Medicina autem dixit se esse valde necessariam & vtilem. Unde Cassio. libro. 6°. epistolarum. epistola. 19°. ait. Inter vtilissimas artes q̄s ad sustētandū humane fragilitatis indigentiam diuina tribuerunt: nulla prestare videtur aliquid simile q̄ȝ potest auxiliatrix medicina cōferre. Ipsa enim morbo periclitantibus materna gratia semper assistit. Ipsa contra dolores p nostra vtilitate confligit. Et ibi nos nititur subleuare vbi nulle diuitie: nullaqȝ pōt dignitas subuenire. Nullus assidue iusti⁹ legit q̄ȝ quod de humana salute tractauerit: hec ille. Hec quoqȝ scientia videtur esse iuristis necessaria ad intelligendum an ex vulnere: an vero ex negligētia curandi quis sit mortuus. Et ad cognoscendū quādo partus in vtero sit format⁹: de quo tractatur in. l. gallus. circa principium. ff. de libe. & postu. & 5ª. di. in prin. Respondit autem scolaris q medicina a iuristis computatur inter artes mechanicas. ut in. l. i. C. de excusationibus artificum li. 10°. Item ab ipsis iuristis medici appellantur parabolani. l. placet & l. parabolani. C. de episcopis & cle. Item ars medicine est longa & fallax. Et fm Ambrosium contraria sunt diuine conditioni pcepta medicine. Nam ieiunia reuocant: lugubrare non sinunt: & ab omni actione bone intentionis abducunt. c°. contraria. de psecra. di. 5°. Ius autem ciuile cepit gloriari dicens suam scientiā esse nobiliorem medicinali arte. Nam p°. Ethi. c°. 8°. ait philosophus. Honorabilior et melior est politica medicinali: fm autem legistas scientia ciuilis est politica. Item leges dicūtur sacratissime. l. leges. C. de legi. Et ideo in eis est studendum. Maxime quia i eis agitur de pane lucrādo & diuitijs cumulandis magis q̄ȝ per medicinam. Unde allegatur versus iste a iuristis. Dat Galienus opes: dat sanctio iustiniana. Ex alijs paleas: ex istis colligi grana. Respondit autem scolaris q ius ciuile multa mala & peccata permittit ut vsuras. ff. de vsur. per totum. Item cōcubinas. l. i. ff. de concu. Item non vult filiū spurium ali a parentibus. auten. licet. C. de natura li. li. quod est crudele & contra naturalem pietatem. Item est nimis magnum pelagus: & scientia valde incerta propter varietatem opinionuȝ & incertitudinem veritatis & est mutabilis: quia imperator potest leges suas corrigere: tollere & mutare. Propter que dicitur a logicis non esse vera scientia. Quod asserit burleus super pmo Poste. Quia de eo non habetur vera sciētia qd potest aliter se habere: ut dicitur in dicto li°. primo Poste. Item exercitatio in palacijs & litigijs est plena deceptionibus & cauilatiōibus ac malicijs fm glosam in. l. ab Anastasio. C. man. vbi altqȝ illi qui in palacijs morantur omnia mala nouere. Ius autem canonicum allegauit quod nullam absurdum continet. ut in. c°. cum contigat. de iure iuran. Cui respondit q nō punit oīa ut meretricium & alia multa. Et sepe procedit p presumptiones: & est periculosa scientia quando vult determinare de mortali. Item non est stabilis. Nam quod statuit vnus pontifex postea q̄n doqȝ alius annullat: et contrarium ordinat ac seruandum precipit. Unde dicitur q romana ecclesia statuta sua fm qualitatem temporum mutat. c°. non debet. de consanguinitā. & affinita. & 25ª. q. vltima. §. his ita respōdetur.

Ultimo theologia allegauit q ipsa est nobilior & dignior omnibus alijs scientijs: probans hoc multis rationibus. Et primo ratione subiecti nobilioris. Nam ut dicit philosophus & cōmentator in primo de aīa: & in primo Methaphi. Et Porphirius in vniuersalibus. Una scientia dicitur nobilior altera ratione nobilioris subiecti. Quanto enim subiectum alicuius sciētie est excellentius: tanto scientia illa est dignior. Cum ergo subiectum theologie sit dignius subiecto omnium aliarum scientiarum: concludendum est q ipsa est excellentior omnibus alijs scientijs. Quamuis ciuilis hoc sibi vsurpet: ut in prima constitutione digestorum. §. pro responsis. in fine. Licet hoc sit verum fm quid. Nam lex ciuilis supponitur ethice: idest morali philosophie: quia tractat de moribus. C. de secundis nup. l. i. Supponitur etiam rationali: quia docet ornate & ordinate loqui. C. de postu. l. quisqȝ & ff. de origi. iu. l. ij. §. post hos. Unde & legem ratio comendat: ut in c°. psuetudo. prima. di. & insti. de iu. na. gē. & ci. §. quod vero naturalis ratio. Supponitur etiam naturali: quia tractat de naturalibus. ff. de sta. ho. l. qui in vtero. & ff. si pars he. pe. l. antiqui. Continet etiam sub se militareȝ ff. de re mili. per totum. Item iconomicam: quia

tractat de dispositione domus.ff.de suppel.le.ꝑ
totū.ꝙ autē subiectū theologie:sit nobilius alijs
subiectis ceterarū scientiarū probatur discurren
do subiecta omniū scientiarū. Nā subiectū grā/
maticalis scientie ad quod omnia reducuntur si
cut ad principium radicalem est littera:quā vo
cat Priscianus elementū:quia est minimū. In
quo stat resolutio ipsius grāmatici. Subiectum
vero eiusdem scientie ad quod omnia reducun
tur sicut ad totum integrale:est oratio congrua
⁊ perfecta. Subiectum rethorice est oratio orna
ta. Subiectum logice est silogismus. Circa hoc
autem est notandum ꝙ phia rationalis diuidi/
tur in artem nouā ⁊ veterē. Et nō dicitur noua
vel vetus ratione prioritatis vel posterioritatis.
Sed quia vetus tractat de terminis remotissi//
mis scilicet de nomine ⁊ verbo:de quinqʒ vni//
uersalibus:de predicamentis ⁊ de enunciatiōe
ac de partibus eius. Noua vero tractat de ter//
minis propiquis scilicet de silogismo ⁊ reliquis.
In veteri sunt tres libri scilicet ysagoge:idest in/
troductiones seu vniuersalia Porphirij. Et hu
ius subiectum est predicabile seu vniuersale.
Item predicamenta Aristotelis:que grece di//
cuntur chategorice:quorum subiectum est pre/
dicamentum. Item liber Periermineias. idest
interpretationum:quia per nomen ⁊ verbū iter
pretantur nostri conceptus mentis:cuius subie
ctū est enunciatio. In noua vero sunt quattuor
libri.s. Topicorum idest locoꝝ:cuius subiectum
est silogismus probabilis. Et liber priorum:cui⁹
subiectum est silogismus in comuni simplici ⁊
non contracto. Et liber Elencorum:idest dilu//
cidatorium:cuius subiectum est silogismus fal/
sificus litigiosus ⁊ apparens ac elenchus:quod
idem est:ab elois grece quod est sol latine. Item
liber posteriorum:cuius subiectum est silogis//
mus demonstratiuus:scientificus ⁊ necessarius.
In phia autem naturali:subiectum libri phisi/
corum est corpus mobile:libri de celo ⁊ mundo
corpus mobile ad locum. Subiectum libri d̄ ge
neratione ⁊ cor.corpus mobile ad formam:libri
Methaurorum corpus mixtum iperfectum.
Et dicitur imperfectum quia ad productionem
eius non concurrunt q̄ttuor elementa. Sʒ aliqñ
tria aliqñ vero duo. Ut ros:pruina ⁊ grādo. Su
biectum libri Mineralium est corpus mixtum
perfectum Ad cuius productionem concurrūt
quattuor elementa:sed est inanimatum. Ut ferꝛ
plumbum:aurum:argentum ⁊ huiusmodi. Li
bri de anima corpus animatum vel anima:li/
bri de vegetabilibus ⁊ plantis:corpus vegeta//
bile:libri de paruis naturalibus corpus sensiti/
uum. Subiectum autem medicine est corp⁹ hu
manum sanabile. In phia vero supernaturali
subiectum Methaphisice est ens inquantum
est in abstracto. In phia morali:subiectum libri
Ethi.est modus bene viuendi circa seipsū libri
Iconomice:modus bene viuēdi circuʒ morale
regimē familie:libri politicoꝝ:modus bene vi/
uēdi īter ciues. In scientijs vero mathematicis
s̄m astrologie ē corp⁹ celeste:iquantū īfluit cir/
ca īsta īferiora. Geometrie ē linea vel quantitas
cōtinua. Perspectiue linea visualis. Arismeti/
ce quātitas discreta nūeralis siue numer⁹. Mu
sice ē quātitas discreta cōtracta ad sonū siue so//
n⁹. Subiectū iuris ciuilis s̄m Ioannē de legna
no ⁊ Panor.ī ꝓlogo decretaliū ē hō politic⁹ diri
gibilis ꝯstitutiōib⁹ legalib⁹:ī bonuʒ simpliciter
humanū ⁊ mūdanū. Subiectū iuris canonici ē
hō catholic⁹ dirigibilis cōstitutiōib⁹ ecclasticis
ī bonū simplr mūdanū ⁊ diuinū. Et iō ꝑfert ci/
uili:qꝛ ꝑticipat de theologia ⁊ ciuili. Unñ vtriqʒ
cōicās nomē ꝓpriū sortita:scia canonica appel/
lat̄. Sicut ius emphitheoticū nō ē vēditio nec
locatio:sʒ ꝯct⁹ se:vtriqʒ participans. C.de iure
emphi.l.i. Et de hac scia canonica legit̄.31ª. di/
stinctio.capitulo.nicena. Ubi dicitur. Nicena si/
nodus volens corrigere hominum vitam in ec/
clesijs commorantium:posuit leges quas cano
nicas vocamus ⁊c. Unde scientia canonica ap/
pellat̄ scia sciaꝝ.i.c°.cū sit.de eta.⁊ qua. Quia ꝑ
eā tam spiritualia:q̄ȝ tp̄oralia possunt bene regi.
Et iō ab oib⁹ debet recipi ⁊ teneri.19ª.di.c°.eni
vero. Et alijs scientijs est preponenda excepta
theologia c°.de libellis.20ª.di.⁊.c°.p°.in fine.xª.
di. Et omnes eius auctoritate duci debent non
sensu ꝓprio.c°.p°.de cōsti. Unñ dicit īperator ꝙ
sacre leges nō dedignantur sacros canones imi
tari.§.si vero ecclesiasticam.in autē.ut cle.apud
propri.epos.cō.col.6ª.⁊ in autē. de mona.in si.
col.pª. Et idem habetur in.c°. clerici. de iudi.⁊
in capitulo vltimo.de secū.nuptijs. Et predicta
intelliguntur tam quo ad ciuilia q̄ȝ quo ad eccle
siastica. Quia dicit idē imperator:ꝙ per omnia
vult sequi sacras regulas:⁊ ꝙ sacre regule pro
legibus valere debent. Et qcquid ꝯstituit catho
lica ⁊ apostolica ecclesia.ī auten. quō opor.epi/
scopos.§.p°.⁊.§.ergo ordinatus ep̄us.col.p̄ma.
Qui aūt oīa dicit nihil excipit:imo qḋlibet com
prehendit ff.de here.isti.l.ī hoc articulo.⁊ de ma
iori.⁊ obe.c°.solite.§.nos aūt. Propterea Host.
in proemio sue sūme comparat ius canonicum
speciei mulline:qꝛ mixta est:tractans de spiritua

libus ꝛ mūdanis. Jus vero ciuile speciei asinine q2 solum de mūdanis tractat. Sed tamē hoc nō videt verum: q2 etiā de spiritualibus tractat: vt i. ti. de sūma tri. ꝛ fi. cath. ꝛ in multis alijs titulis codicis ꝛ etiā digestorum. Ut de iureiurādo ꝛ similibus. Sacrā vero scripturam cōparat Hosti. vbi. s. speciei equine: q2 solum de spiritualib9 loquit. O sacra scriptura. De quo tractas? Certe de deo qui est subiectū tuum: ut dicūt theologi in prologo primi sen. Maxime Ricar. q. 6ª. Et Tho. prima pte sūme. q. pª. ar. 5º. Ubi pbat theologiam esse alijs sciētijs digniorē. Unde dicitur theologia a theos quod est deus: ꝛ logos qd est sermo: quasi sermo de deo: q aūt deus sit subiectum ipsius theologie patet per phm primo Poste. vbi ait q illud est subm in scia: cuius per se proprietates cōsiderat illa scia. Sed sacra scriptura ꝛ theologia considerat dei proprietates ꝛ operationes. Ergo deus est subm in ea. Theologia. n. primo tractat de deo sm rōnem sue naturalis perfectionis. Et q2 intra diuinā perfectionē cōprehendūtur attributa diuine essentie: personarum emanationes ꝛ diuine ppietates. Ideo de illis tractat in primo sen. Secundo tractat d deo in quantū eius perfectio relucet in opib9 conditionis. Et sic tractat de creatiōe rerū. De creaturarum distinctione: ꝛ distinctoꝝ ordinatione. Et hoc in secūdo libro. Tertio vero tractat d deo in quantū ei9 operatio relucet in opibus restaurationis: ꝛ multa opa cōprehenduntur facta a xpo: vt de natiuitate ꝛ passione ꝛc. Et de his tractat in. 3º. li. Quarto tractat de perfectione ipsi9 inquantum relucet in opibus sanctificationis. In quibus intelligo virtutū infusionem: ꝛ sacramentorum noue legis institutionem. Et de infusione virtutum tractatur i fine ipsius tertij libri. De sacramentorum vero institutione in quarto libro. Item de operibus retributionis. Ibidem. Et sic patet q omnia que considerant in sacra scriptura siue theologia aut spectant ad dei itrinsecam perfectionem: aut ad refulgentiam sue perfectionis per multiplicem eius operationem. Q2 per quandam appropriationē eius potentia maxime relucet in creatione. Sapientia in administratione: gubernatione ꝛ distinctione. Misericordia in restauratione ꝛ sanctificatione. Iustitia in reproborum damnatiōe. Bonitatis affluētia in electorum glorificatione. Cum igitur omnia que considerantur in theologia attribuūtur ipsi deo. Sequitur q subiectum eius est deus. Hac igitur ratione theologia omnes alias scientias excellit. Unde. 5º. Methaphisi. dicitur q scientia de deo est nobilior: quia est de nobiliori subiecto. Et octauo Ethico. dicitur q est scientia scientiarum: ꝛ habet rationem capitis inter omnes scientias. Et in prologo Methaphisi. appellatur dea scientiarum. Ea propter Augusti. xiº. de ciuita. dei caplo primo inquit. Omnium gentium litteras: omnium sibi genera ingenioꝝ humanorum diuina scriptura excellentia ꝛ auctoritate subegit. Dantes quoq in. 2º. capitulo iferni in cōmendationem theologie: introduxit Uirgilium loquentem beatrici que theologie cōparatur: ꝛ dicententem. O dona de virtu sola cui lhumana luce excede ogni contento ꝛc. In quibus verbis ostendit q per theologiam humanum genus transcendit omne quod continetur infra orbem lune: ꝛ ascendit vsq ad quintā essentiam. Secundo excellentia theologie probatur ratione certioris veritatis. Ut enim ait philosophus ꝛ cōmentator primo cōmento primi de anima. Quanto vna scientia certiori demonstratione procedit: tanto est dignior. Et ideo illa scientia que procedit per demonstrationem propter quod: idest a causa super effectum: digniox est illa que procedit per demōstrationē q2. Idest ab effectu ad causam. Et ideo demonstrationes mathematice hac ratione sunt digniores: quia sunt i primo gradu certitudinis. Et naturales sequuntur eas: ut dicit Liconiensis pº. Poste. Auerois i secūdo Methaphi. Procedunt enim ex principijs ꝛ dignitatibus notiorib9 nobis. Abstrahentium enim mathematicoꝝ nō est mendacium. 2º. Phisico. Sed theologia hac ratione omnes alias scientias excedit. Naz oēs alie scientie habent certitudinem naturali lumine rationis humane. Ipsa vero ex superno lumine sapie increate que errare nō potest. prime Petri primo. Spiritu sancto illuminati locuti sūt sci dei hoies. Errare. n. nō pōt circa pricipia nec circa cōclusiōes. Q2 deus veritas ē. Ioānis 14º. ꝛ. c. cº. si cōsuetudinē. ꝛ cº. qui cōtēpta. 8ª. di. Nihil aūt verius eē pōt q qd a veritate pfert. Et id ppheta ait. ps. 118º. Principiū verborū tuorum veritas i eternū oia iudicia iustitie tue. Idest verba tua pcedunt a veritate tua que est veritas icreata. Et omnis veritatis create regula. Ac id sūt stabilia ut dicit Nico. de lira. Mat. 5º Et Mat. 24º. ait saluator. Celū ꝛ terra trāsibunt. Uerba aūt mea nō trāsibunt. Et hinc theologi concludunt in. 3º. dist. 24ª. q fidei nostre nihil potest subesse falsum. Si autem quis dicat q etiam in duodecimo Methaphi. tractat de ipso deo: ꝛ de intelligentijs separatis: pp qd theo

logia est vel nobilior methaphisica. Et i.8°. Phi. tractat de deo in quātū est prim⁹ motor. Rūdet ꝙ hoc est tantūmodo quo ad ea q̄ pñt iuestigari lumine nāli. Et in quātuꝫ ipse deus se hꝫ fm aliquā habitudinē ad ens qđ analogice dr de creatore ꝛ creaturis. Methaphisica n. tractat de deo qꝛ ē de ente fꝫ qđ ens: ut vr velle phūs. 4°. Methaphi. ꝛ Auicena li°. p°. sue Metha. c°. prio. Sed theologia tractat de deo sub rōne nobiliori ꝛ mirabiliori. Quia ea que nō sunt nata cognosci de dō a creatura nisi p reuellationē: mirabiliora sunt q̄ ea que pñt cognosci de deo p iuestigationē naturali lumine factā. Nec pdictis obstat si dicat ꝙ certitudo ptinet ad dignitatē sciētie. Sed aliq̄ scie sunt certiores ut mathematice. Quia de eaꝝ principijs dubitari nō pōt. Ergo sunt nobiliores theologia: qꝛ in sacra scriptura principia nō sūt ita idubitabilia. s. articuli fidei. Ad rñdet fm Thomā vbi. s. ꝙ nihil phibet illud qđ est certius fm naturā: eē quo ad nos minus certū. p°. Phisi. Ubi dicit. Que sūt magis nota nature sunt minus nota nobis. Et hoc pp debilitatē itellectus nostri q se hꝫ ad manifestissima in natura sicut oculus noctue ad radios solis. 2°. Methaphi. Et tñ minimū qđ pōt haberi de cognitione reꝝ altissimaꝝ desiderabilius est q̄ certissima cognitio que hr de minimis reb⁹: vt dr. xi°. de aialibus. Uel fm Ric. vbi. s. Theologia est nobilior alijs scientijs simpliciter. i. i natura sua: quāuis aliq̄ alie sciētie sint certiores fm qd. s. per cōparationē ad debilitatē itellect⁹ nostri. Nā nihil prohibet aliquid eē notius simpliciter. Minus tñ notū quo ad nos. p°. Phisi. Certitudo aūt que est certitudo simplr reddit sciam nobiliorē q̄ certitudo q̄ est fm quid: hoc est quo ad nos. Tertio pbat excellētiam theologie rōne potioris: salubrioris ꝛ nobilioris finis. Ubi notandū est ꝙ fm phm. 2°. Methaphisi. Sciētiarum quedā sunt speculatiue ꝛ quedam pratice: finis speculatiue est veritas: finis vero pratice est actio. Tanta aūt est dignitas theologie: ꝙ necdū speculatiua scia: sed etiā pratica dici pōt: ut dicit Ric. vbi. s. q. 4ª. Scientiarum ho speculatiuaꝝ nobilitas attēditur penes nobilius obiectū atqꝫ subiectū: ꝛ certiorē modum pcedendi. Atqꝫ his duobus modis theologia excedit oēs alias scias ut dictū est. Praticarum aūt nobilitas fm phm primo Ethi. c°. p°. attendit penes nobiliorē ꝛ potiorē finem. Quia tāto scientia pratica est dignior: quāto eius finis ē nobilior. Attendamus ergo fines oīum artium ꝛ scientiaꝝ praticaꝝ. Et inueniemus nobiliorē eē finem theologie. Nam artis cerdonū finis ē rei publice de sotularib⁹ prouidere. Sutoꝝ de vestibus: barbitonsoꝝ de tonsura ꝛ rasura: mercatoꝝ de mercib⁹: medicoꝝ de valitudine corpoꝝ: principū ꝛ regum rem publicā in pace pseruare. Et hec oīa ad corpus ptinent. Uel ad tēporalē tranquillitatē ꝛ subuentionē. Sed finis theologie est charitas ꝛ eterna felicitas. Qꝛ ipsa theologia iserit virtutes: docet faciēda: ꝛ oīa ad salutē ptinētia. 2°. ad Thi. 3°. Ois scriptura diuinit⁹ ispirata vtilis est ad docēdū: arguendū: ad corripiendū. ad erudiēdū i iustitia: ut pfect⁹ sit hō dei ad oē op⁹ bonum instructus. Itē admonet fugienda: ꝛ nominat tremēda: ꝛ declarat sperāda: ut hō pertingat ad felicitatē. Et ideo ex predictis sequitur ꝙ est nobilior oībus scientijs praticis. Hinc Prouer. 9°. dicit: ꝙ misit ancillas suas vocare ad artem. s. alias scias. Uel hoc ideo dicit: qꝛ eis vtit theologia vt ancillis ꝛ pedisequis suis. Et Augu. in secūda epistola ad Uolusianū dicit. Tanta est christianoꝝ pfunditas litteraꝝ: ꝙ in eis quotidie proficerē si eas solas ab ieunte puericia vsqꝫ ad decrepitā senectutē maximo studio: sūmo ocio ꝛ meliore ingenio conarer adiscere. Idē quoqꝫ i 18°. de ciuita. dei. c°. 41°. ondens necessitatē ꝛ vtilitatē sacre scripture ait. Quid bñ agat: aut quo vel qua via ad btitudinē pueniat hūana nescit infirmitas: si diuinā nō ducit auctoritas. Quarto probat excellentia theologie rōne excellentioris doctoris. Ab excellētia. n. ꝛ veritate doctoris dignificat scientia. Unde grāmatica Prisciani est dignior: ꝛ rethorica Ciceronis apud latinos: ꝛ Demostenis apud grecos. Et poesis Maronis apud latinos: ꝛ Homeri apud grecos: ꝛ philosophia Aristo. ꝛ sic de alijs auctoritatib⁹ dignioribus sciarum de quib⁹ dicā infra in sermōe. 38°. parte. 6ª. Sed tu o sacra theologia quē doctorez habuisti? Sane nō Tuliū: nō Maronē: nō Homerū: nec aliū purū hoiem quātūcunqꝫ doctissimuꝫ: sed filiū dei qui ē sapia pris: in quo sūt oēs thesauri sapie ꝛ scie dei absconditi. Ad Col. 2°. Cui oīa nota sunt. Ad Hebre. 4°. ꝛ. c°. deus. 2ª. q. pª. Qui dixit Moysi. Exo. 4°. Ego ero in ore tuo. Et Iere. p°. Ecce dedi verba mea i ore tuo. Et Ioānis. 15°. Oia quecūqꝫ audiui a pre meo. nota feci vobis. Et Luce. 21°. ait aplis. Ego dabo vobis os ꝛ sapiam cui resistere nō poterunt oēs aduersarij vestri. Hanc aūt legē nō solū tradidit nobis deus p patriarchas ꝛ pphās ꝛ p ipsos aplos a spū sancto istructos: qbus ait Mat. x°. Nō. n. vos estis qui loquimini: sed spūs pris vestri qui loqtur i vobis. Sed ꝙ voluit docere per

scipsit Mat. 5°. Aperiens os suum docebat eos. Unde Claudianus poeta ait illi. Impia tu nostre domuisti crima vite Passus corporea mundum vestire figura. Affarique palam populis: legemque fateri. Ex quibus patet dignitas sacre scripture et theologie a tam excellentissimo doctore tradite. Quinto apparet eius excellentia ratione discipulatus perfectionis. Nullus enim philosophorum: aut poetarum: vel oratorum: aut aliorum magistrorum: ceterarum scientiarum in magnis gimnasijs habuit tales discipulos. Nam Sochrates habuit platonem: Plato Aristotelem: Aristoteles Alexandrum magnum: Plutarchus traianum. Seneca vero neronem. Sacre autem scripture discipuli sub deo preceptore et doctore fuerunt Moyses: Samuel: Dauid: et alij prophete ac patriarche viri sanctissimi. In nouo quoque testamento fuit Joannes baptista quo inter natos mulierum non surrexit maior Mat. xi°. et apostoli ceterique discipuli ac fideles quibus ut dicitur ad Hebre. xi°. Dignus non erat mundus. Ergo etc. Sexto ratione generalioris predicationis. Judei enim precepta solum in sinagogis predicabant. Machometani quoque et alij infideles a sinagogis suis alios expellunt. Sacra vero theologia propter sinceritatem suam publice predicatur et dilucidatur: et ab eius auditione nec gentilis: nec hereticus: neque iudeus excluditur. c°. epis. de conse. di. p°. Nec excommunicatis nec interdictis interdicitur sermo dei. c°. responso nostro. de sen. ex. Propterea Joannis. 18°. ait saluator. Ego palam locutus sum mundo. Potest etiam predicari in omni loco et tempore: vt patet in clemen. dudum. de sepul. Et saluator ait Mat. x°. Quod in aure auditis predicate super tecta. Et Prouer. 15°. dicitur. In plateis aquas lucis diuidite. Ergo etc. Septimo idem probatur ratione grauioris punitionis: secundum enim theologos tante est equitatis deus: quod nullum bonum irremuneratum relinquit: nec aliquod malum impunitum. Si ergo quis pro aliquo punitur: signum est quod illud est malum. Sed nunquam legimus deum punisse quempiam: quia aliquam artem mechanicam vel liberalem ignorauerit. Sed ex negligentia audiendi verbum dei: et ex ignorantia diuine legis valde punit. Ut diffuse patuit in prima parte principali huius opis. sermone. 3°. parte. 2a. ergo etc. Octauo idem probatur ratione comprehensionis. Ut enim habetur in 4°. Methaphi. Sub consideratione alicuius scientie cadunt omnia que habent attributionem ad subiectum eius. Unde in consideratione medicine non solum cadit sanitas vel corpus sanabile: sed etiam vrina in quantum est sanitatis indicatiua. Et potio in quantum sanatiua. Et dieta in quantum conseruatiua etc. Sed omnia creata habent attributionem ad deum qui est theologie et sacre scripture subiectum. Ergo hec scientia considerat omnia. Unde Eccle. 24°. dicitur. Hec omnia liber vite et sapientie. Idest hec est que continet omnia et consequenter est omnium scientiarum excellentissima.

NN

His autem a theologia sapienter deductis: ille scolaris a spiritu sancto illustratus eam pre omnibus alijs scientijs perlligendam censuit tanquam ceteris omnibus dignioremque et salubriorem. Dixitque. Ut ex predictis aptissime patet illi est scientie studendum et inherendum que breuiter docet duo. scilicet deum et seipsum cognoscere: ac dei altitudinem et propriam paruitatem. Et ideo christus in oratione dominica tribus petitionibus docet deum diligere: et alijs quattuor propriam miseriam agnoscere. Quia non est scientia nobilior quam dei cognoscere voluntatem. Unde Isi. in li°. de summo bono inquit. Nihil prodest omnem scire prudentiam cum ignorantia dei. Et nihil obest scientibus deum ignorantia seculi. Et Lac. i. 3°. diui. insti. ait. Omnis sapientia hominis in hoc vno est: vt deum cognoscat et colat. Hoc nostrum dogma: hec nostra sententia est. Quanta et in qua voce possum testificor: proclamo et denuncio. Hoc est illud quod prophete in tota vita sua quesierunt. Non ergo ideo nascimur ut ea que facta sunt videamus. Sed ut ipsum factorem deum contemplemur. Siquis enim hominem qui vera sapit interroget cuius rei causa sit natus. Respondebit intrepidus. Colendi se dei gratia natum: qui nos ideo generauit vt ei seruiamus. Seruire autem deo nihil aliud est quam bonis opibus tueri et seruare iustitiam hec ille. Metrice autem dicitur. Qui christum bene scit satis est si plurima nescit. Sed veniamus ad practicam: ut melius intelligatur excellentia theologie ac sacre scripture respectu omnium aliarum scientiarum. Nam grammatice partes que sunt quattuor. scilicet orthographia que est scripture scientia de litteris et sillabis. Ethimologia de virtute partium orationis. Diasinthatica de constructione: et prosodia de accidentibus. Quid finaliter intendunt nisi instruere linguam? Sed theologia ac sacra scriptura multo melior est quam docet linguam refrenare. Uitare verba ociosa: mendacia: piuria: inhonesta: detrahentia: contumeliosa: nugacia: et dolosa: et de vtilibus atque anime saluberrimis loqui. Rethorica adinuenta est principaliter [illegible] persuadendum efficaciter. Sed melius hoc fit in ista scientia que docet qualiter debemus orare ad deum et sanctos: et eos inclinare ad largiendum quod petimus. Non hoc habetur in Tulio. Non in Quintiliano etc. Tu autem cum oraueris intra in cubiculum tuum: et ora patrem tuum etc. Et dic pater noster etc. vt ostendit saluator Math. 6°. O rethorica efficacissima ore diuino reuellata. Hec quoque scientia dialecticam continet: non vanam: sed eam qua argumentis diaboli et eius fallacijs sciamus respondere. Atque eius astutias fraudulentiasque dissoluere. Item mathematicam multo nobiliorem continet et ostendit. scilicet geometriam deum ex magnitudine creaturarum ostendit creatoris potentiam.

Arismeticā dn̄ ex numerositate & diuersitate ea/rū creatoris sapiaꝫ p̄dicat & numeꝝ dieꝝ vite sue hominē cōputare facit: ut letāter se ad mortē p̄/paret. Itē musicā dn̄ ad creatoris laudes excitat. Et astrologiā dn̄ calcāda & cōtēnēda eē oīa ter/rena p̄dicat & celestia appetēda: ſm doctrinā La/ctātij i.2°. diui isti. c°. 8°. Phiam quoqꝫ nālem. dn̄ hoīeꝫ ad sui cognitionē reducit: ut ibi iueni/at & cognoscat q̄ sit igrat⁹ erga deū: q̄qꝫ sit mi/ser & vilis i seipso. Et quāta tormēta meruit pp peccā qb⁹ deū offēdit. Et hec ē magis nālis phia q̄ illa q̄ tractat de accidētib⁹ & pprietatib⁹ nāli b⁹ quā tradit Aristo. Itē Methaphisicā: dum deū oīuꝫ creatorē gubernatorēqꝫ declarat: & ei seruiēdū p̄dicat. Phiaꝫ q̄qꝫ moralē siue sit mo nastica de suipsi⁹ regimine: siue sit iconomica d̄ regimine sue familia: siue sit politica de regimie ciuitatū. Ad quā phiaꝫ ptinēt leges & iura cano nica. Quib⁹ meli⁹ hec scia istruit & dispōit. Itē medicinā multo melioreꝫ nāli & corporali: siue sit phisica siue ciruica. Quia hec scia ondit cor/p⁹ & aiaꝫ cōseruare: dicēs. Qui voluerit aiaꝫ su am saluam facere &c. Joannis. 12°. Luce. 9°. Mar. 8°. & Matthe. 16°. Item quia medicina corporalis solū i tempore valet. Hec autē consu lit i ppetuū. O igit̄ scia dignissima q̄ oēs ales cō/p̄hēdis. Et iō ab oīb⁹ es appetēda. Vn̄ Aug. in 3ª. epl̄a ad Volusianū ait. Hec dī phia: q2 oium nāliū cāe i deo sūt: hec ethica: q2 nō aliūde vita bona & honesta meli⁹ formaꝛ q̄ cū ea q̄ diligen da sūt diligūꝛ. s. de⁹ & prim⁹. Hec logica: q2 ve/ritas lumēqꝫ rōnis aie nō nisi de⁹ ē. Hec rei pu blice salus: q2 ciuitas nō nisi fidei vinculo custo diꝛ. Merito ergo scia sciaꝝ dī: q2 oēꝫ aliaꝝ pfe/ctionē cōprehēdit: hec ille.

O

Octauū documētū q̄ vobis scolarib⁹ trad/do dī itētiōis. Debetis. n. bono fine stude/re. Unde notandū est q̄ archi. in c°. nonne. 37ª. di. inquit q̄ propter quinqꝫ fines homines adi/scunt & dant operam studio scientie. Primus est vt sciantur. Et ad hoc tendunt rethorici. ff. de origi. iuris. l. ijª. §. post hos. in fine. Ipsoruꝫ. n. vt plurimum finis est vanagloria: q2 volunt ab ho minibus vocari & videri rabi. Argumentū. 43ª. di. c°. pariter. Et. 46ª. distin. capitulo primo. Se cundus est vt edificenꝛ. Et ad hunc finem & ad quintum de quo infra tendunt theologi & boni canoniste. ff. de iustitia & iure. l. prima. Argumē/tum. 44ª. distin. §. pro reuerentia & 46ª. distin. §. ecce. in fine. Et istorum finis est prudentia. Quia sic in presenti operari debemus vt in fine aliqd vtile colligere valeam⁹. 13ª. q. 2ª. c°. tēp⁹ q̄a & de pse. di. pª. §. hinc ergo. Tertius finis est vt sci ant. Et ad hunc tendūt dialetici nimis ibi morā/tes. Et istoꝝ finis est supbia. Loquūtur. n. grādia & totus sermo eoꝝ supbus est de peni. di. 2ª. c°. si enim & 2ª. q. 7ª. c°. secuti. Quartus est vt lucren/tur. Et adhuc cōiter tendūt legiste dicentes q̄ sci entia ciuilis nō finit aliquē in paupertate viuere nec in necessitate mori: vt in auten. de here. & fal. §. vltimo col. pª. Et tales non sunt vere philoso/phantes qui pecuniā contēnunt & abijciunt. c°. Sochrates. alias crates. 12ª. q. 2ª. & l. in honorib⁹. §. philosophis. ff. de vaca. mu. Istoꝝ ergo finis est auaricia. Hec talibus totus mundus est o/bolus. 14ª. q. 4ª. c°. quid dicā. & 47ª. di. c°. sicut hi. Quintus finis est vt edificent: sicut faciūt bo/ni magistri q nō legūt ad laudē humanam: sed dei. Et alios instruūt vt ad vitā redeāt veritatis. c°. cū sit. de eta. & qua. Sicut Paulus q fructum laboris sui nolebat recipere in presenti. c°. sacer/dos. in fine. pª. q. 2ª. Et istoruꝫ finis est charitas. Quia per hoc dicunꝛ dare elemosynaꝫ proximo c°. due sunt. & c°. tria sunt genera. 45ª. di. & c°. in/ter opera. de spon. Ad hoc aūt tenenꝛ: ex quo ta/lentū scientie credidit eis deus: aliter eternā dam nationē incurrunt. 43ª. di. c°. dispensatio. & xjª. q. 3ª. c°. nolite: hec archidiachonus. Finis ergo ve ster pp quē adiscere desideratis: debet primo & principaliter ad deū dirigi. s. ad eius laudē: & ve/stram ac proximi salutē: & ad habendam propriā necessitatem. Licet aūt propter scientiam credat quis debere decorari & exaltari: propter hoc non est vituperandus: si superbie fastu non moueaꝛ: quia scientia exornat hoiem. Scriptum est enim Ecclesiastici. 21°. Ornamentū aureū prudenti do ctrina: & quasi brachiale in brachio dextro. Pro pterea dicitur q̄ scientia facit hoies nobilissimos. l. prouidendū. C. de postulando. Et. l. laudabile. cum glosa. C. de aduo. diuer. iudicū. Item de scie tia inquit glosa. in. l. sin autem. §. si. ff. de rei vendi. Quod nō potest ab hoie tolli. Et ideo debet ap/peti: & desiderari potest sine peccato: tanq̄ singu/lare donū dei: quod nobis auferri ab hominibus nequit. Itē in. c°. cū ex iniuncto. extra de hereticis & c°. si. de magistris dicit̄: q̄ viroꝝ sapientum do ctrina mundus illuminatur. Ideo viris littera/tis maxime indiget ecclesia. c°. cū ex eo. de elec. li bro. 6°. Ex quibus concluditur q̄ gratus est deo bonus scolaris & studiosus: qui ad bonum finem studeat. Et ecōtra est de negligētibus: iuxta illud Prouer. 14°. Acceptus est regi minister intelli/gens: iracundiam eius inutilis sustinebit.

¶ De ꝯsilijs datis aduocatis ꝛ ꝓcuratoribꝰ. p

Q Uarto vobis aduocatis octo documēta trado. Licet.n.meritoriū sit aduocare maxime in piis causis: ꝛ officiuȝ vestrum sit laudabile prout scriptum est in.l.laudabile.C.de aduo.diuer.iudicium.vbi dicitur. Laudabile vtiqȝ hoīum necessariū aduocationis officiuȝ premijs oportet remunerari. Tamen si nō fiat cū debitis circūstantijs in magnum redundat aīaꝝ vestrarū detrimentū. Et primū consiliū quod vobis traddo dicitur exceptionis. Quattuor.n.genera psonaꝝ excipiuntur ab aduocationis officio: qui ab illo debent abstinere: primi propter defectū bonitatis. Et ideo fȝ Ray.in sūma aduocati esse nō possunt heretici: pagani: nec excōicati. pª.q.pª.cº.pº. Et de peni. di.pª.cº.nemo. Et.l.nēo.C.de postu.ꝛ.l.nemo.la. 2ª.C.de epi.au. Et extra de hereti.cº.excōicamus el.pº.ꝛ.rjª.q.3ª.cº.excōmunicatos. Et de excep. cº.exceptionē. Similiter infames persone nec ꝓcuratores esse possunt: nec patroni causaꝝ.cº.īfames.3ª.q.7ª. Secūdo excipiuntur aliqui ab aduocatione pp defectū status. Et ideo dī in.cº.placuit.16ª.q.pª.ꝙ monachi ꝓhibēt aduocare: possunt tñ esse aduocati in cā sui monasterij: ꝛ hoc abbate imperante.cº.monachi.16ª.q.pª.ꝛ ex̄.de postu.cº.pº. Tertio excipiūtur aliqui ab aduocādo pp gradū. Et sic sacerdotes ꝛ clerici in sacris ordinibus constituti: ꝛ etiā in minoribus beneficiati: aduocati esse nō possunt. Et hoc corā iudice seculari: vt dicit consiliū lateranense: nisi ꝓpriā cām: vel sue ecclesie fuerit prosecuti: aut pro miserabilibus psonis. Et probanꝫ ista per.cᵐ.clerici ꝛ.cᵐ.cū sacerdotes.extra de postu.ꝛ.88ª.di.cº. decreuit.ꝛ.14ª.q.5ª.cº.deniqȝ. Et extra clerici vel mona.cº.sacerdotibꝰ.ꝛ.15ª.q.2ª.cº.vnico. Addūt aliqui ꝙ possunt aduocare pro personis sibi coniunctis: qñ habere nō possunt alium aduocatū: vel nō ita bonū. Et intelligunꝫ psone cōiuncte quantū ad hoc: vsqȝ ad quartū gradū.C. de epis.ꝛ cle.autentica licentiā. Et.C.de aduo.diuer.iudic.l.petitionē. Intelligunꝫ aūt miserabiles psone pro quibus aduocare possunt: ille que ꝑ se ꝓprias causas nō possunt ministrare: vel auxilio ecclesiastico indigentes.86ª.di.cº.fi.ꝛ.87ª. di.cº.defensiōis.ꝛ.C.qñ impa.īter pupil.ꝛ vidu.ꝑ totū. In criminali vero cā corā iudice seculari nullo mō possunt.extra ne clerici vel mona.cº. sententiā.ꝛ.23ª.q.8ª.cº.his a qbus.ꝛ.50ª.di.cº. aliquantos. Quarto excipiunꝫ aliqui ab aduocatione ꝓpter distinctionē officij: ꝛ sic in eadē causa nō possunt aduocaꝛ iudex vel assessor.4ª.q.pª. cº.pº.ꝛ.2º. Et.l.quisqs.C.de postu. Sunt ꝛ alie ꝑsone que non possunt esse aduocati.vt cecus: surdus: femina: ꝛ furiosus. Itē ille qui non cōpleuit decimū septimum annum. Item passus muliebria scilicet cōtra naturam nō violēter. Damnatusqȝ de crimine capitali: vel causa calūnie publici iudicij. Et quidam alij de quibus oībus habetur in.l.i.ff.de postu.ꝛ in.cº.infames.3ª.q.7ª.predicti ergo oēs ab officio aduocationis exceptuati debent ab illo abstinere. Q

S Ecundū documentū dicitur cognitiōis. Debet.n.esse iurisperitus ille qui vult aduocare: ꝛ studuisse saltē per quinqȝ annos: ꝛ iuramēto doctorum probatus. Ut notat Bar.in.l.i.ff.de va.ꝛ extra.cogni.per legem nemini.C.de aduo. diuer.iudi.iuncto.§.sed quia solutum.ver.duabus alijs.in proemio digestorum. Et ideo si aduocatus ex sua ignorantia amittit causam tenetur restituere salarium: ꝛ satisfacere clientulo de omni damno dato: vt inquit Hosti.in summa in titulo de peni.§.quibus.ver.quid de aduocato. Argumentum ad hoc insti.de obli.que ex quasi delic.nas.in principio iuncta glosa. Et in.cº.ad aures.de eta.ꝛ qua. R

T Ertiū documentum dicitur vigilationis.scilicet ad defendendum sollicite cām. Inquit enim Ouidius i ep̄lis. Ep̄la.19ª. Optuma nam nullo cā tuēte perit. Jō Ray.in sūma ꝛ Hostien. vbi supra dicit ꝙ aduocatꝰ ꝙ p negligētiā suā vł prudētiā amittit cām: teneꝫ vltra amissionē salarij: de oī dāno quod eius cliens īcurrit. Argumētū in.l.idē iuris.ff.ad.l.aqui. Et idē tenet Spec.ī tiº.de aduocato.debet igiꝫ fm ꝙ inqt Spec. vbi supra qlibet aduocatus diligēter examinare cām quā suscipit. Et cū dubitat debet alios pitos consulere. Quia quod a pluribus queriꝫ facilius inueniꝫ.cº.de libellis.2ª.di. Itē qꝛ sepe reuellaꝫ minori quod maior ignorat.cº.esto.95ª.di.ꝛ veritas exagitata sepius magis splendescit.cº.grauem. 35ª.q.9ª. S

Q Uartū documentū dicitur discretionis.debet enim cū magna dicretiōe dirigere cām sui clientuli quibus aduocatus: ꝛ esse maturus in vultu gestu: ꝛ voce nec contumelijs certaret ne sit de illis de quibus dicitur in.l.quisquis.C.de postu. Siquis adeo procax fuerit: vt nō ratione: probris putet esse certandum opinionis sue minutionem patietur. Debet ergo esse affabilis ꝛ facundus in perorando causam suam iuxta illud Ouidij in.3º.de arte amandi. Is qui profitebatur adsit Facundus: causam sepe clientis agat. T

QUintũ documentũ dicitur susceptionis sci licet solum iustarũ causarum nõ se impe-diẽdo de iniustis. Vñ.n. Ouidius.2°. de ponto. epistola.2ª. Non est consulti causa tuẽda rei. Ea ppter inquit Monal. in sũma in ti°. de restitu. ꝙ aduocatus scienter defendens causam iniustã tenetur ad restitutionẽ illi qui amisit siue per ma liciã: vel pertinaciã: aut falsitatẽ suam: quo ad oẽ dãnum: ꝛ etiã clientulo suo: quando eũ decepit dans ei intelligere ꝙ haberet iustã causam: quã-do aliter nõ ligasset. Argumẽtũ. C. de admi. tu. l. nõ est ignotum. Si aũt a principio putauit cãm iustã: ꝛ hic error nõ prouenit ex culpa sua: sed ex mala clientuli informatione: vel ex qualitate ne-gocij: sicut sepe accidit in processu: qꝛ causarũ me rita partiũ assertione pandunt. c°. cũ ex litteris. d̃ in inte. resti. ꝛ. l. ij. C. si per vim: vel alio mo. tunc tenetur eã dimittere post ꝙ̃ cognouit iniustitiaꝫ cause. l. rem nõ nouã. §. patroni. C. de iudi. Et in hoc concordat Tho. 2ª. 2ᵉ. q. 71ª. V

SExtũ documentũ dicitur defensionis. Secũ duꝫ.n. beatũ Tho. vbi supra: ꝛ Hosti. in sũ-ma ac Panor. in. c°. p°. de offi. iudi. ꝛ Bal. in. l. si furiosi. in versi. Nota ꝙ aduocati. C. de nupt. ꝛ Spec. in ti. de salarijs. §. 3°. Qui allegat capitulũ desolatis. 87ª. di. tenet aduocatus defendere gra tis: ꝛ sine salario prestare patrociniũ pauperibꝰ impotẽtibꝰ soluere: eo modo quo tenent omnes ad opera pietatis: lege diuina precipiẽte. Mat. 22°. Diliges proximũ tuuꝫ sicut teipsum. X

SEptimũ documentũ dicitur moderationis scilicet salarij. Quãuis.n. liceat aduocato vẽ dere suũ patrociniũ ꝛ iurisconsulto suũ iustũ con siliũ. c°. nõ sane. 14ª. q. 5ª. ꝛ. c°. non licet. xjª. q. 3ª. nõ tamen debet petere imoderatũ. Vnde est sciẽ-dũ est fm Ray. in sũma. ꝙ maius et minus sal-lariũ debet dari considerata scientia ꝛ facundia aduocati: ꝛ labore aduocatiõis ac quãtitate cau-se: ꝛ consuetudine patrie. l. i. §. in honorarijs. ff. de vari. ꝛ extra. cogni. ꝛ. 3ª. q. 7ª. c°. apud vrbeꝫ. et argumentũ. 12ª. q. 2ª. c°. concesso. ꝛ de preben. et digni. c°. de multa. Notandum tamen ꝙ nullus aduocatus vel pcurator potest accipere sallariũ quod excedat centũ aureos in vna causa. dicta. l. i. §. si cui. versi. licita aũt. ff. de vari. ꝛ extra. cogni. Et. l. salarium ꝛ ibi glo. ff. man. Et tale salarium recepit semel pater meus in vna causa. Sciẽduꝫ quoqꝫ ꝙ nõ licet aduocato vel procuratori face-re pactum de quota litis. l. si qui. C. de postu. ꝛ. l. li tem. C. de procu. ꝛ. l. i. §. si cui. ff. de vari. ꝛ extra. co-gni. Et. 3ª. q. 7ª. §. arcent. Itẽ post litẽ inceptam ꝛ nõdũ finitam non potest facere aliquẽ contra-ctum cũ clientulo. l. quisquis. C. de postu. ꝛ. 3ª. q. 7ª. §. preterea. vbi dicit. Preterea nõ lꝫ aduoca tis vllũ contractum inire vel vllã pactionẽ con-ferre cũ eo litigatore quẽ in propriã fidem recepit nec ex industria iurgiũ protrahere. Y

SEd queritur nunquid aduocatus vel iuris consultus qui sine labore ꝛ reuolutione li brorum potest dare patrociniũ vel consilium pu ta: qꝛ habet in promptu materiã vel de proximo vidit: possit tamen accipere salariũ. Et responde-tur ꝙ ꝙ̃uis glosa. in. c°. non licet. xjª. q. 3ª. dicat ꝙ nõ: tamẽ Hosti. in sũma tenet ꝙ accipere pos sit: aliter sequeretur ꝙ peioris ꝯditionis esset ma gis peritus ꝙ̃ minus paritus. Licet autem nũc non laboret: tamen laborauit in preteritum ꝛ ex-pendit in studio ꝛc. Nemo aũt de suo tenetur fa cere beneficiũ. c°. precarie. xª. q. 2ª. Z

SEd iterũ querit quid fiendũ: quãdo q vult litigare nõ inuenit aliquẽ qui velit esse eiꝰ aduocatus: puta propter inopiã vel potentiã ad-uerse partis. Respondet Gofredus ꝛ Hosti. in sũma. ꝙ iudex tenetur ei dare viuum aduocatuꝫ. l. nec quicꝙ̃. ff. de offi. procon. Et si cliens est im-potens: cogere debet vt gratis aduocet. Si autẽ est potens debet constituere aduocato competẽs salariũ: ut etiam īquit Panor in. c°. p°. de officio iu. ꝙ si talis aduocatus non vult iudici obedire põt ꝛ debet ei interdicere officiũ aduocationis in perpetuũ. C. de postu. l. pnidẽdũ. Et hoc probat cᵐ. apud vrbẽ. §. siquis vero. 3ª. q. 7ª. Argumẽtũ in. l. moris est. ff. de penis. ꝛ in. l. i. ff. de offi. p̃. vr. ꝛ in. c°. p°. de offi. iudi. Cauere etiã debet iudex ne potentior offendat aliã partẽ vt notat Bar. in. l. illicitas in. §. veritas. ff. de offi. presi. A

OCtauũ documẽtũ qd̃ aduocatis trado dī vitationis. s. doli ꝛ fraudis. Nõ ergo debe-tis instruere clientulos vestros ut negẽt veritateꝫ vel vt falsum respondeant: sicut faciũt quidaꝫ de qbus inqt glosa i. c°. p°. de ꝯfes. li°. 6°. ꝛ. 50ª. di. c°. sepe. Solẽt aduocati dicere clientulo. Si hoc ꝯfiteris perdes cãm: nec dicunt pdes aĩam si ne-gaueris ex de simo. c°. Matthęꝰ. Alij aduocati fa ciũt sicut dicit glo. in. c°. statutũ. §. si. sup verbo. ex pẽsas. de rescrip. li°. 6°. que ait. Cõsueuerũt aduo cati sua dolositate ꝛ imperitia nesciẽtes aliter par tes iuuare dilationes iuris petere ad testes vltra marinos: vel extra prouinciam producẽdos. 3ª. q. 3ª. c°. spaciũ. Vnde põt iudex si de malicia psu mit. s. ꝙ id fiat cã ptrahẽdi negociũ sacramẽtuꝫ exigẽ: sꝫ antiqtus si iurabat videbat danda dila tio. Nunc vero consueuerunt iudices aliter pro-uidere fm formam decretalis de fideius. capitulo

constitutus.s.ibi cõmittere receptionem testium recepta cautione ab illo: q vadat vel mittat ad videndũ illos iurare:hodie puto melius puisũ per hanc litteram. Si.n.dicet pars:habeo testes vltramarinos. Iudex respondebit: z ego parat⁹ sum illos citare z expectare: sed depone salariũ pro expensis testiũ in eundo veniendo z stãdo. Quod si facere nollet causam nõ differet iudex: hec glosa vbi supra. Quid dicemus de illis ad uocatis qui sequunt doctrinã sathane positam a Specu.in ti°.de aduocato.§.consequẽter.z.§.sequitur.z.§.vtriusq;. Ubi describit cautellas quas debet habere aduocatus dicens. Habeat astuciã serpentinam: z semper stet in generalib⁹ ne eius intentio cognoscatur.ff.de iure fisci.l.ita fidei. Item vtatur ambiguis z duplicibus sermonibus qui possunt trahi ad diuersos sensus.37ᵃ.di.c°.relatũ. Sicut dixit quidam. Reginam interficere bonũ est:timere nolite. Et si oẽs cõsenserit ego nõ contradico. Talis etiam fuit respõsio diaboli qui interrogatus fuit a quodam capitaneo. Utrũ deberet ire ad quendã principem qui ipsũ vocauerat:timebat.n.ne eum mori faceret. Cui respondit diabolus vulgari sermone dicens. Andareti tornareti nõ:sareti preso. Quibus verbis ille deceptus fuit deprehensus z occisus. Talia verba duplicia possunt ad bonũ z ad malum retorqueri intellectum. Et ideo accipiuntur sm intentionem z interpretationẽ aduocati proferentis.ff.de iudi.l.siquis ambigua.z.ff.de verbo.obliga.l.inquit stipulantem.§.p°. Item caueat aduocatus ne alleget publice legem pro parte sua expresse facientem:sed eã iudici cũ necessitas fuerit ad aurem dicat:z per eam secrete ipsum informet:ne aduersarius contra illã se valeat respõsionibus pmunire. Quia nihil tam indubitatũ ẽ quod non recipiat quandam sollicitam dubitationem:vt in autentico de tabel.§.si vo. col.4ᵃ. O diabolica doctrina quantos aduocatos ad infernum deducis! Subiungit quoq; idẽ Speculator dicens. Aduocatus autem rei:debet q̃tũ potest cãm extenuare:fugere z differre:vt in au. ten.de liti.§.oẽm.col.8ᵃ. Sic tamen fugiat:ne 9tum ex nimia fuga iudex presumat.3ᵃ.q.9ᵃ.c°.decernimus. Item die termini non compareat mane:sed finat aduersarium puenire:z tãdiu expectare donec tedio affectus recedat. Et tunc veniat vel saltem vltima hora diei iudice pro tribunali sedente:quia tota dies [illegible] cedit:nisi dictũ [illegible] vt hora certa diei comparat. Insti.de verbo.ob.§.omnis stipulatio.ver. i diem. Et si viderit aduersarium absentem potest tempestiue venire: z eum iudici accusare: z priusq̃ venerit recedere. Et semper quando ipse tardus venerit:debet pmissa aliqua excusatione de mora ostẽdere [illegible] voluntarie comparere: z paratũ in causa procedere z de dilatione dolere:vt sic iudici placeat z nõ puocet illum. Si vero actor instet:sedeat aduocatus rei z taceat z se dormire fingat:sicut sagaces sepe faciunt aduocati. Et cum iudex dixerit ei responde obiectis:tunc lente z pigre surgat quasi excitatus a somno: z supplicet iudici pro audientia benigna. Deinde iudicem comẽdet z quãtũ poterit blandiatur ei. Item sit cautus vt si timeat sententiam ptro se ferri:nõ adsit eo tempore quo fertur. Si autem videat q aduocatus aduersarius eũ superet in allegationibus:vel q sibi deficiat ius:vel ratio:vel exemplum:quibus modis quis argumẽtari potest. Ut extra de iudicijs.c°.nouit.tunc ne videatur responsionis penuria declinare certamẽ:prudenter eũ eludat:se ad aliã materiam transferendo:vt docet Origenes in simili.di.44ᵃ.c°.in mandatis. potest etiam si ille sit malenconicus aliqua, indirecte z criminaliter dicere:per que moueatur ad irã: tunc.n. non [illegible] bene ordinare poterit suũ sermonem. Quia ira impedit animũ ne possit cernere verũ:hec Speculator vbi supra. Cuius consilium multi puersi sequuntur aduocati:nõ attendentes q ipse postea in fine huius doctrine subiunxit di. Hec tamen doctrina salutem aĩe non informat. Imo sicut dicit psalmus. Qui malignantur exterminabuntur. Unde consilo q compareat in termino fideliter: z [illegible] iuribus nõ fraudibus tueatur: hec ille. Debet quoq; aduocatus esse fidelis clientulo suo nec eum decipere. Sicut pleriq; faciũt occulte aduersarium adiuuantes:qui dicunt preuaricatores z proditores: z sunt ĩfames.2ᵃ.q.3ᵃ c°.preuaricator. Aduocati causas desperatas [illegible] nent contra conscientiã: z in hoc gloriantur tãq̃ magis subtiles. Contra illud quod scriptum est xjᵃ.q.3ᵃ.c°.qui cõsentit. Alij prorogatiões superfluas nituntur obtinere:ad hoc tantũ vt fugiant sententiã:vel magis prolongetur litigiũ:vt plus lucrentur: z scienter sine causa rõnabili faciunt clientulum appellare. B

Sed istis forte accidet quod cõtigit alteri aduocato:de quo legit q veniens ad mortem clamabat. Indutias:indutias:prorogetur.prorogetur. Et quia in causis supfluas indutias postulauerat:sibi necessarias obtinere non potuit:sed moriẽs ad inferna descendit. Alius aduocatus infirm⁹ cũ a suis sollicitaretur de confessione:consentire noluit:sed ait. Ego appello: z sic expirauit

vadens ad iudicem supernū a quo appellari nō pōt. O quot aduocati inueniunt̄ ⁊ procuratores qui clientulos suos decipiunt semp eis dicentes ꝙ hēbūt victoriā. Et sepe cū aduocato aduerse partis i telligētiam hñt: ut magis clientulos frustrent non permittēs litē terminari. Et pdicta q̄ dicta sūt de fraudibus aduocatorū: īueniunt̄ etiā sepe ī pcuratoribus cārū: qui aliquando appellantur aduocati: ut in. l. i. §. aduocatos. ff. de var. ⁊ ex̄. cogni. ⁊. 3ᵃ. q. 8ᵃ. c°. p°. Nondum. n. sunt multi anni: ꝙ in vna ciuitate lombardie duo pcuratores loquebantur ad iuicē: ⁊ vnus dixit alteri vulgari sermone. Pelluchа tu el tuoꝛe io pellucharo el mio. Quod audiēs vnᵘˢ clientulus intimauit aduersario suo di. Isti pelluchatores habēt inter se intelligentiam: ⁊ querūt litem nostram prorogari in diuersis terminis: ut nostras euacuent bursas pecuniis. Eamᵘˢ ergo nos ad tabernā ⁊ ibi expendamᵘˢ in vno bono cōuiuio qd̄ volebamus dare istis pcuratoribᵘˢ in proximo termino. Quod facientes ad cōcordiam simul deuenerunt. De quodam quoq; aduocato legit̄ qui cū accepisset bouez ab vno litigantium ⁊ ab alio vacā: postea coraȝ iudice tacebat. Cui dixit ille qui dederat bouē. Bos loquere. At ipse respōdit. Nō possuȝ quia vaca nō permittit. Et sic pro neutro aduocauit. Tales aūt aduocati ⁊ pcuratores ad domū diaboli proficiscent̄. Naȝ legit̄ in cronicis ordinis nostri: ꝙ secūdus ordinis minoꝝ generalis fuit frater Joannes parēs de florentia. Hic cū eēt iudex ⁊ doctor in ciuitate castellana semel existens ad fenestrā domᵘˢ sue respicientē ī via publica: videbat custodem porcoꝝ porcos ī stabulo claudere volētē nec valentem. [redacted] vnus iret, hinc alter inde. Cūq; fere ī sanirer: plenus ira ⁊ furore clamare cepit. O porci maledicti: intrate stabulū sicut iudices ⁊ aduocati intrant infernū. Quo dicto statim porci mutuo se ipellētes sine mora ⁊ strepitu intrauerunt stabulū. Quod attēdens pdictus iudex timore pterritus mūdo renūciauit ⁊ ordinem minoꝝ intrauit: ⁊ sanctus homo fuit.

O Igitur aduocati seruate documenta nostra quia [redacted] bene vestrum exercuerīs officium digni eritis maximis laudibus ⁊ preconiis. Inquit. n. imperator in. l. aduocati. C. de aduoca. diuer. iudi. Aduocati quiᵘ dirimunt ambigua facta causarum: sueq; defensionis viribᵘˢ in rebus sepe publicis ac priuatis lapsa erigunt fatigata reparant non minus prouident humano generi: q̄ȝ si prelijs ac vulneribus patriam: parentesq; seruarent. Nec enim solos nostro imperio militare credimus illos qui gladiis: clippeis: ⁊ toracibus nituntur sed etiam aduocatos. Militāt nanq; patrōi causarū qui gloriose vocis cōfisi munimine laborantium spem vitaȝ et posteros defendunt: hec ille.

V Obis quoq; procuratoribus aliquid cōsulendo diceremus: nisi ea que diximus d [redacted] uocatis possent pro magna parte vobis applicari. Ideo hoc solum dico ꝙ officium vestrum est laudabile ⁊ necessariuȝ. vn̄ in. l. i. i fi. ff. de procura. dicitur. Usus procuratoris perq̄ȝ necessarius est: ut qui rebus sui ipsi superesse vel nolunt vel non possunt: saltem per alios possint vel agere: vel conueniri. Solum ergo vobis necesse est: ut ab omnibus deceptionibus: dolis: ac diabolicis versutijs: quas supra in aduocatis cōdemnauimus caueatis. Scio enim ꝙ vera est sententia glose in. l. ab Anastasio. C. man. di. Qui in pallacijs morantur mala nouere. Licet ergo prudēti cautella valeatis defendere patrem vestrā cū iustitia: q2 dolū non facit qui fraudeȝ excludit. l. cū pr̄. §. ante penul. ff. de. le. 2°. tamen cauere debetis ab omni fallacia ac machinatione ad circūueniendum ⁊ decipiendum proximum. Hic enim est proprie dolus a lege reprobatus. Ut in. l. i. §. 2°. ff. de dolo. Nulluȝ ergo debetis falsis positionibus: instrumentis: vel testibus impugnare vel defendere: nec cauillationibus vestris lites in longum protrahere. Scriptum est enim in. l. omnis. ⁊. l. se. ff. de procu. Omnis qui defenditur boni viri arbitratu defendendus est. Et ideo nō potest videri boni viri arbitratu litem defendere is qui actorem frustrando efficiat: ne [redacted] extrā controuersia deducantur. Debetis quoq; facere pro domino cause quod pro vobis faceretis. l. in [redacted] mandata. C. mandati. vos quoq; litigantes seruate illud Ecclesiastici. 8°. di. Abstine te a lite ⁊ minues peccata. Et illud Ouidij in. 2°. de ar [redacted] amandi qui inquit. Esto procul lites: ⁊ amare prelia vites. Ait enim Cassiodorus lib°. 4°. epistolarum epistola. 37ᵃ. Longa questio litigātium: non tam auget patrimonia q̄ȝ euertit. Jō dicitur in vulgari prouerbio. Chi non se vole in ganare tosto se a corda.

De consilijs datis Judicibus.

[redacted] Rimū documentum quod vobis trado o iudices dicitur congruitatis. Debet enim esse persona idonea ad iudicandum. Sūt nanq; quedam psone que non sunt idonee ad habendam auctoritatē iudiciariam. Aut ratione serus ut mulieruȝ aut

tatione conditionis fortune ut seruus: aut propter impedimentuz permanēs ut surdus & mutus ac furiosus. Aut propter īpedimentū transiens ut minor etate. Aut propter crimē erroris vt hereticus: aut pp scandalū cōuersationis ut infames: aut propter cōtagiū cōionis ut excōicati. & de his īpedimētis tractat̄ i. c°. tria sūt. 3ª. q. 7ª. Et i. l. cū pretor. ff. de iudi. Sz aliqui obijciunt p̄mo φ minor etate possit esse iudex. Nā Jeremias adhuc puer cōstitutus est iudex. Vn̄ dicit̄ Jere. p°. c°. postq̄ dixit: puer ego sum. ut in. c°. nisi cū pridem. extra de renū. φ deus dixit ei. Constitui te super gētes & regna: ut euellas & destruas. Insuper i aliquib⁹ pueris malicia supplet etatē: & scientia preuenit etatem. Si ergo non est cā quare minor etate non debet esse iudex: nisi defectu scientie in iudicando: ergo huiusmodi minores habētes maliciam & scientiam poterunt esse iudices. Quia cessante cā prohibitiōis debet cessare prohibitio. l. quod dictū. ff. de pac. c°. cuz cessante. de appel. F

Secūdo arguitur φ mulieres possunt eē iudices. Nā iudicū. 5°. c°. legitur φ delbora iudicauit populū ēt post legē datā a deo. Insuper multe mulieres legūtur predite spiritu prophetico ut maria soror Aaron & Moysi. Exo. 15°. Similiter & sibille. Si ergo mulieres per spiritū prophetie assūpte sūt ad annūciandū iudicia diuina: multo magis possunt assumi ad anūciandū iudicia humana. Rn̄det Alex. de ales in 3°. parte sūme: φ illō Jeremie fuit ex priuilegio speciali: & iō nō est trahendū ad cōsequentiā. l. quod vero cōtra. ff. de legi. Et φ malicia quādoq̄ i pueris suppleat etatē illud ē particulare nō generale: neq̄ ut i plurib⁹. Et q̄uis videant̄ habere maliciā & sciāz: non constat nobis φ hēant prudētiā: que requirit̄ i iudicādo. Jō Aristo. 3°. Ethi. dicit. Nemo iuuenes elegit in duces: q̄ nō cōstat eē prudentes. Quapropter Numeri. xj°. dixit domin⁹ Moysi. Cōgrega senes populi q̄s tu nosti φ senes sint: ut sustētent tecū onus populi. Hinc xp̄s iudex oīuz ad actus prelationis nō venit nisi in etate pfecta triginta annoꝝ: ut pz Luc. 4°. c°. Ad illud qō iducitur de delbora dicēdū est cū Aristotile p° Ethi. φ vna hyrūdo nō facit ver. Facit lex ea que. ff. de regu. iu. vbi dicitur. Ea que raro accidūt: nō temere agēdis negocijs cōputant̄. Ad aliud vero de spiritu ꝑphetandi rn̄det̄: φ gratia ꝑphetādi nō dat auctoritatē mulieri sup virū nec mutat legē subiectiōis: qua iure diuino tenetur mulier eē sub viro. Geñ. 3°. Sz auctoritas iudicādi daret auctoritatē mulieri sup viruz: qō nō licet. Dicit quoq̄ glosa Judicū. 4°. c°. φ mulieres assūpte sunt ad ꝑphetandū ut in hoc p̄starettur consolatio mulieri: ne per ifirmitatem desperaret: nō autem illi auctoritas iudicādi est concessa: q̄ repugnaret diuine institutioni. G

Secūdū documentū quod iudicib⁹ trado dicit̄ grauitatis. Dz. n. qlibet iudex esse grauis & matur⁹: ut nō ita repente maxime i rebus arduis ꝑferat sententiā. Quod nō docuit ipse deus qui facta sodomitaꝝ noscebat: & tñ dixit. Descēdā & videbo &c. Geñ. 18°. & 2ª. q. pª. c°. de⁹ oñ Et de hoc Gregorius. xjª. q. 3ª. c°. sūmopere ait. Sūmopere cauēdū ē: ut rectores ecclesie & qui publica iudicia exercēt i dictādis sentētijs: nulla [illegible] uitate vel furore ducti sint p̄cipites. Nā & Moyses querellas populi tabernaculum īgressus ad dominū refferebat: ut s̄m ei⁹ īperium iudicaret. Que verba ēt ponunt̄ i c°. p°. de sen. & re. iudi. li°. 6°. Nō ergo dz iudex ferre sentētiā cū nimia festinatiōe: sz prius dz esse bene instruct⁹. Judicātē. n. opz cūcta rimari: & ordinē rerū sollicita inq̄sitiōe discutere. c°. iudicantē. 3ª. q. 5ª. Post cāe autē liquidā cognitionē: nō est sentētia protrahēda i ciuilibus. c°. iurgantiū. de sen. & re. iudi. vbi dī. Jurgantiū cōtrouersias celeri sn̄ia terminari & equitati cōgruit & rigori. Facit ad hoc. 2ª. q. pª. c°. sicut. Et extra de dolo & cōtu. c°. venerabilis. In criminalib⁹ vero maiori auctoritate ē ꝓcedēdū: maxime vbi agit̄ de morte alicui⁹. xjª. q. 3ª. c°. cum apud. H

Tertiū documētū qō vobis trado dī veritatis. Semper enim iudex debet veritati fauere & iustitie. Unde. 23ª. q. 2ª. c°. iustum. Jsidorus inquit. Judex dicitur quia ius dictat populo siue φ iure disceptat. Jure autē disceptare ē iuste iudicare. Jō. Deut. p°. dī. Nō iustū ē iudicate dei. n. ē iudiciū. Et Dauid i p̄s°. Beati q custodiūt iudiciū: & faciūt iustitiā i omni tpe. Et Deut. 16°. dixit dn̄s. Judices & mag̃ros constitues: vt iudicent populum iusto iudicio. I

Quartū documētū qō vobis iudicib⁹ trado dī gratiositatis. Nō. n. debetis esse o iudices de illis de quib⁹ inquit Jsidorus. xjª. q. 3ª. c°. paup. dī. Pauper duz nō hz quid offerat: nō solū audiri cōtēnitur sed ꝛ eprobat̄. Cito violat̄ auro iustitia nullāq̄ reus pertimescit culpā: quaz nūmis redimere existimat. Et Augu. dicit. Usq̄ adeo cupiditatis inoleuit malum ut iam ex consuetudine vendantur leges: corrumpantur iura sn̄ia ip̄a venal' sit: & nulla iā cā possit eē sine cā hec ille. Propter p̄dicta āt ut refert Valeri⁹ tibe

rius Cesar iudices prouinciarũ raro mutabat: ex eo q̃ noui quilibet ad rapiendũ intenti erãt. Ponens exemplũ de quodã vulnerato quem cũ multitudo muscarũ operuisset ⁊ quidam eas remouisset ait. Male fecisti: q̃ iste plene erãt ⁊ famelice venient ⁊ amplius me affligent. Noui quidem iudices maxime quando sũt pauperes ⁊ auari semper ad recipiendũ sũt auidi. Unde dicit idem Ualerius q̃ cũ cõsules ĩ hispaniã mitti deberẽt ⁊ de duobus consiliũ haberetur. Scipio dixit. Neuter mihi placet: q̃ vnus nihil habet. Alteri nihil satis ẽ. Eque malum in magnatibus iudicans inopiã ⁊ auariciam. Non ergo debetis querere munera: quia scriptum est Exodi. 16°. Munera excecant oculos sapientum: ⁊ mutãt verba iustorũ. Et Ecclesiastici. 20. Exenia ⁊ dona excecant oculos iudicum. Unde legitur q̃ florentie quidam potestas cõminatus est cuidam macellario qui non faciebat debitum in vendẽdo carnes s̃m debitam stateram. Ille vero interrogauit quendam si potestas comedebat. Et intelligens q̃ sic ⁊ libenter de bono. Ipse macellarius cum semel transiens inde potestas ei minaretur: respondit. Ego tibi eruam vnum oculum. Cum igitur reuersus esset potestas ad domum suam macellarius misit ei quartum vnius vituli saginati. Quod ille potestas videns statim manu clausit oculos dicens. Heu mihi q̃ eruit mihi vnum oculum: ⁊ parũ defuit quin etiam eruerit alterũ: ⁊ postea amplius macellarium non molestauit. Ideo primi Regũ. 8°. de filijs Samuelis dicitur. Acceperunt munera ⁊ peruerterunt iudiciũ. Et Claudianus poeta li°. p°. ait. Merent captiue polluta iudice leges. Et Henricus samariensis li°. p°. parte. 2ᵃ. inquit. Deuiat a vero corruptus munere iudex. Falsidicũq; facit impia gaza pium. Dauid quoq; psalmo. 25°. de talibus iudicibus ait. In quorum manibus iniquitates sunt: dextera eorum repleta est muneribus. Isidorus etiam li°. 2°. Ethimo. c°. 49°. dicit. Cito violatur auro iustitia ⁊ corrumpitur munere. Et Oratius in sermonibus libro 2°. sermone. 2°. canit. Male verũ examinat ois corruptus iudex. Et Gualterus de castilione li°. p°. dicit.

Si inciderit te iudice: dirige libram
Judicij: nec flectat amor nec munera palpent.
Nec moueat stabilem p̃sone acceptio mẽtẽ.
Muneris arguit̃ accepti censor iniquus.
Munus enim a norma recti distorquet acumẽ.
Cũ semel obtinuit viciorum mater in aula.
Pestis auaricie: que sola incarcerat oẽs
Uirtutũ spẽs: spreto moderamine iuris.
Currit̃ in facinus: nec leges curia curat.

Eapropter inquit Salomon Prouer. 15°. Qui odit munera viuet. Nõ ergo debetis accipẽ munera q̃ dicit glo. i. c°. et si q̃ones. de simo. Qui donat aliũ sibi naturaliter obligat. l. si ⁊ si lege. §. cõsuluit. ff. de peti. here. Et ille cui donat̃ reuerentiam exhibere cõpellit̃ donatori. 8°. q. 2ᵃ. c°. illud ideo dicit̃ in vulgari prouerbio. Chi lassa su seruitio prende la sua libertade vende. Iccirco. Martialis poeta libro vndiq; suscepto. c°. 2°. dicit. Uinces: muneribus vis dominare tuis. Uerũ. n. est illud p̃uerbiũ. Martello dargento spezza le porte de ferro. Ad hoc facit illud Ouidij i 3°. de arte amãdi dicentis. Quid faciet sapiens? stultus quoq; munere gaudet. Ipse quoq; accepto munere mutus erit. Sed notãdũ q̃ Greg. iqt i c°. quattuor. xj°. q. 3ᵃ. Quattuor modis humanũ iudiciũ puertit̃. Timore: dũ metu potestatis alicuius veritatẽ loq pertimescimus. Cupiditate: dũ premio alicuius animũ corrũpimus. Odio: dum cõtra quẽ libet aduersariũ molimur. Amore: dũ amico. vel p̃piquo cõtẽdimus prestare auxiliũ. De q̃bus metrice d̃r. Quattuor ista timor: odium: dilectio: cẽsus. Sepe solẽt hominũ rectos puertere sensus. De cẽsu satis dictũ ẽ. De timore aut̃ Isi. Qui metu potẽtis veritatẽ occultat: eiusdẽ veritatis irã sibi p̃uocat: q̃ plus pertimescit hoies q̃ diuinã trepidat maiestatẽ. De amore ⁊ odio dicit Chriso. Priuatus amor ⁊ odiũ: rectũ iudiciũ nõ cognoscit. Et Gre. ait. Judicare digne d̃ subditis nequeũt q̃ in eorum causis odiũ vel gratiam sequuntur. Et Aug. in. c°. q̃cũq; xj°. q. 3ᵃ. inquit. Quicũq; aut cõsãguinitate: aut amicitia: vl̃ hostili odio: vel inimicitijs: i iudicãdo ducit̃: puertit iudiciũ xp̃i q ẽ iustitia: ⁊ fructũ ipsius vertit i amaritudinẽ dãnatiõis: hec ille. Nemo igit̃ iratus d; dare sentẽtiã. Unde refert Ualerius q̃ cũ archita tharẽtinus cõtra seruũ suũ iratus eẽt ait illi. O infelix. Iã de te supplicium sumerẽ si iratus nõ eẽs. ℞

Sed p̃ declaratiõe p̃dictorum hic querit̃: nunquid iudex possit aliqd petere p̃ labore iudicãdo? Et r̃ndet̃ q̃ de iure canonico iudex ordinarius vel delegatus ecclesiasticus nihil põt petere. Ut i. c°. cũ ab oi. de vi. ⁊ ho. cle. ⁊ c°. statutum. §. Insup. d̃ rescrip. li°. 6°. ⁊ ibi late p glosã. Et Panor. ac Jo. an. De hoc ẽt est textus in. c°. non licet. xj°. q. 3ᵃ. De iure xp̃o ciuili ordiarius secularis petit sportulas solũ nec aliud petere põt: de q̃bus habet̃ in. c°. offerat̃. 3ᵃ. q. 3ᵃ. Que sportule sũt munera lege nõ diffinita. Ut i autẽtica generaliter. C. de epis. ⁊ cle. Delegatus vero a principe nõ h; nisi duos aureos

es aureos ĩ principio ⁊ duos ĩ fine qñ cã excedit centũ aureos. Q̃ỏ si nõ excedit nihil hẽbit. Ut in autẽtico de iudici.§.ne aũt labor. Ubi dicit Accursius in glo. ꝙ idẽ intelligit ĩ quolibet alio iudice ordinario ⁊ delegato. Dicit aũt Specu.in ti°.de salariis iudicũ: ꝙ tã ordinarij q̃ȝ delegati ſm fori consuetudinẽ aliqd ꝓ salario poterũt accipere: dũmõ nõ sit imoderatũ. Ar^{m}.ĩ c°.ad apostolicã.de simo. qỏ verũ credo qñ nõ hñt sufficiẽs salariũ deputatuȝ ꝓ offõ suo. Alias secꝰ per rõnẽ capituli.cũ ab oĩ.de vita.⁊ ho.cle. Sciẽdũ tñ ꝙ qlibet iudex tã ecclesiasticꝰ q̃ȝ secularis: põt recipe esculẽta ⁊ poculenta.i.comestabilia ⁊ potabilia si sint talis cõditionis: ꝙ in paucis diebꝰ possint ꝯsumi. Ut in dicto c°.statutũ.§.insup.de rescrip.li°.6°.si ex mera liberalitate offerant̃. Ita tñ ꝙ nõ sint magne quãtitatis: vt dicit glo.ibidẽ. Et hoc tolleraẗ: qꝛ nõ ẽ verisimile ꝙ ꝑꝑ talia modica moueat̃ animꝰ iudicis.c°.et si qõnes.ĩ fi.de simo. Alia aũt oĩa prohibent̃ oẽs iudices accipere. vt.ff.de offi.ꝓsi. plebiscito.⁊.l.solẽt.§.fi.ff.de offi.ꝓcon.⁊ notat glo.in.l. j.C.de ꝯdi.ob tur.cau. Facit lex.i.C.de pena iudi. q male iu. Si tñ iudex hẽat ꝓficisci ex domicilio: põt petere expẽsas moderatas. vt ĩ dicto c°.statutũ.§.insup.ꝺ rescri.li.6°.nisi aliter sibi ordinarie fuerit ꝓuisuȝ de expẽsis: qꝛ tũc nihil dꝫ recipe. Ut ĩ auten.vt nulli iudi.§.nulli.col.9^{a}. Sȝ si paupes sint litigãtes tũc dꝫ abstinere etiaȝ a sumptibꝰ: vt ĩ.d. c°.statutũ. Imo nec ẽt ordinariꝰ secularis tũc dꝫ hẽre sportulas. Ut ĩ autẽ.de mã.ꝑn.§.si tibi q̃cȝ. L

Sed hic querit̃ qd fiendũ de pecunia quaȝ iudex accepit vt iudicaret iniq̃. Rñdet Monal.ĩ sũma: ꝙ nõ tenet̃ dare [illegible] q turpiter dedit: sȝ ei in cuiꝰ iniuriã accepit.p^{a}.q.p^{a}.c°.iubemus. Et ar^{m}.17^{a}.q.4^{a}.c°.si qs in atrio.⁊.ff.de calũ.l.generaliter.§.aliud. Et idẽ tenet Alex.de al.ĩ 3^{a}.pte sũme in tractatu de ꝑceptis iudicialibꝰ. Et tal̃ iudex q dat iniustã sñiaȝ sciẽter quacũqȝ de cã: siue corruptus pecunia: siue amore vel odio: tenet̃ de oĩ dãno ⁊ ĩteresse parti lese. Et si cã ẽ ciuil̃ vltra predictam satisfactionẽ punit̃ ĩ triplo. Si aũt est crĩal̃ post restitutionẽ dãnoꝝ patit̃ ꝯfiscationẽ. Ut ĩ auten.vt litigan.ex or.li.iu.§.si qs aũt. Jỏ dr̃ Isaie. 33°. Beatꝰ qui excutit manꝰ suas ab oĩ munere. Si xo iudex det sñiaȝ iustã ꝓ pecunia grauit̃ peccat: qꝛ nõ licȝ iudici vẽdere iustũ iudiciũ: vt ĩ c°. nõ licet.xj^{a}.q.3^{a}. Et iỏ inqt Greg.ĩ c°.q recte.ca. qõne.⁊ cã. Qui recte iudicat [illegible] ꝑmiũ remunerationis expectat: fraudẽ ĩ deũ ꝑpetrat: qꝛ iustitiã quã gratis ĩpartiri debuit: acceptiõe pecunie vẽdidit. Bonis.n.male vtit̃: q ꝓ tpali lucro iuste iudicãt. tales qppe ad vitatẽ nõ iustitie defensio: sȝ amor ꝑmij ꝓuocat: qbus si ſpes [illegible] subtrahit̃ [illegible] a cõfessione iustitie ret[illegible] rũ ꝑuaricatio veritatis ẽ: hec ille. Tenent̃ ergo [illegible] dẽ qỏ acceperũt. Ut in.d.c° statutũ.⁊ c°.exigit.de censi.li°.6°. Et dicit Alex.de ales vbi.s. ꝙ si trans talẽ pecuniã bonã hũit intentionẽ: vt sibi seruaret ius ⁊ redimeret vexatiõeȝ suã dꝫ [illegible] restitui. Si xo dedit vt aiuȝ iudicis sibi ĩclinaret: ⁊ ita ĩdirecte ipsuȝ corrũpere intẽdebat: dꝫ paupibꝰ erogari. ar^{m}. in c°.cũ tu.de vsu. Et talis dãs pecuniã hac intentione ꝑdit ius ꝓsequẽdi in iudicio qỏ sibi debet̃.l. p^{a}.C.de pena iu.qui male iudi. M

Sed iterũ querit̃ ad qd tenet̃ iudex qui ex ĩprudẽtia vel negligẽtia seu ignorãtia iniustã dedit sñiam. Et rñdet Jo.an.in c°.cũ eterni.ꝺ re. iudi.li°.6°. ꝙ tenet̃ satisfacere offenso ad arbitriũ iudicis supioris.l.fi.ff.de va.⁊ extraor.cogni.⁊.l.ex maleficijs.§.si iudex.ff.de act.⁊ obli.⁊.l.si filiꝰ.ff.ꝺ iudi.⁊ insti.de obli.q̃ ex qua.delic.nas.in ꝑnci. Et .l.fi.C.de pac. Faciunt ad hoc notata ꝑ glosaȝ ĩ c°. qm̃ cõtra.de ꝓba. Si xo iudex sit deceptꝰ per imprudẽtiã assessoris qui reputabat̃ doctꝰ: tenet̃ ipse assessor ſm Hostien.⁊ Ray.in sũma.de quo est textus in.l.ij.ff.qỏ qsqȝ iuris. N

Quintũ documentũ qỏ trado iudicibus dicit̃ equitatis. Nam sicut sol equaliter stat ĩ medio planetarũ: ⁊ lumẽ suũ equaliter diffundit inter eos: sic iudex debet esse media ꝑsona inter reũ ⁊ actorẽ: amicum ⁊ inimicũ: paruũ ⁊ magnũ: pauperem ⁊ diuitẽ. Inter quos equaliter debꝫ diuidere lumen veritatis ⁊ iustitie: dicente dño Deute. p°. Siue ciuis sit: siue ꝑegrinus: nulla erit distantia personarũ: ita magnus vt paruuȝ iudicabis. Debet ergo iudex seruare illud Isaie xj°. Iudicabit in iustitia pauperes: ⁊ arguet [illegible] equitate. Jỏ dr̃ ꝙ iudex debꝫ pre oculis semper habere equitateȝ.ff.de eo qỏ certo loco.l.ꝙ si ephesi.§.fi.⁊.C.ꝺ [illegible] di.l.placuit. Non debet ẽt iudex esse nimis seuerꝰ vel clemẽs. Ut.C.ad.l.iuliã.de vi publica.vel pri. l.seruos.in fi. Et in auten.de iudi.§.oportet.col. 6^{a}. Ideo portet eũ seruare documentuȝ Gregorij in moralibus que dicit: ꝙ iudex debet stateram in manu gestare: iustitiãqȝ ⁊ misericordiã simul portare. Ita ꝙ per iustitiã puniat malos: ⁊ per misericordiã cõpatiatur fragilitatibꝰ. Sequẽs illud qỏ scriptũ est in c°.prodest.23^{a}.q.5^{a}.vbi dicit̃. Plectendo ⁊ ignoscendo hoc solũ bene agitur: vt vita hominũ corrigat̃. Non debet ergo iudex ita esse [illegible] missus: vt non audeat vel nolit punire peccãtes. Scriptũ est enim in c°.non est.ea.q.⁊ cã. Non ẽ iniquitatis sed potius humanitatis: cũ quis propterea ẽ criminis ꝓsecutor vt sit hominis liberator

Tales timorati nō debent esse iudices. Inquit enī Ecclesiastic⁹. 7°. c°. sui li. Noli querere fieri iudex nisi valeas virtute irrūpere iniquitates ne forte extimescas faciem potentis. Dicit etiā philosoph⁹ q̄ cerui non prodeūt in publicū: nisi habeāt cornua sua loco armorū. Cornua aūt sapientū iudicū: et alios regentiū sunt sapientia ad gubernādū: et potestas ad cōprimendū: sine quib⁹ nemo dz se itromittere nec exercere facta publica et maxime iudicia. Grauiter aūt peccat iudex non puniens malos: quia facilitas venie incētiuū tribuit delinquēdi. 23ª. q. 4ª. c°. est iustitia. Debet tamē cū humanitate et misericordia ꝯdemnare non pretermissa iustitia: et ita infundere oleum cū vino in vulneribus sauciati sicut bonus fecit samaritan⁹: vt dicit Luce 10°. c°. Nam vt in c°. sunt nōq3. 45ª. distin. Vinū cū reliquo misceat et temperet: vt cōtumacibus in peccatis seueritatē. Penitentibus ꝓo benignitatem ostendat.

¶ De documentis datis notarijs.

O Ria vobis notarijs documēta traddo. Primū dr obseruationis. s. iuramēti quod suscepistis: qñ ad officiuz tabellionat⁹ venistis. Et. n. inquit Hostien. quē refert Joā. an. in nouella. sup c°. sicut te. extra ne clerici vel mo. Solet tabellio sex iurare. Primo q̄ de his que videbit et audiet et requisit⁹ fuerit: sine diminutione veritatis: vel cōmixtiōe falsitatis: cōficiet instrumentū. Unde et dicit Hosti. Solet requiri tabellio sub pena amissionis officij sui: q̄ cōficiat instrumentū requirēti. Q. d̄ si non fecerit ꝑiurus videt: et sic suis instrumētis postea non credetur arᵐ. in c°. testimoniū. de testi. Et hāc requisitionē quisq3 de populo facere pōt arᵐ. in c°. relatum. el 2°. de testa. Et ꝑpter hoc dicit seru⁹ publicus vel persona publica. Secūdo iurat q̄ secreta sibi iniuncta celabit. Tertio q̄ sup cōtractu vsurario: vel in fraudē vsurarū inito: nō conficiet instrumentū scienter. Quarto q̄ de oibus instrumētis que tradet prothocolla tenebit. Quinto q̄ fidelis erit illi a quo cōstituitur. Et si sciret dānum suū tractari: per se vel p nunciū reuellabit. Sexto q̄ illud officiū sic sibi iniunctū: cupiditate odio: amore: et timore remotis: per oīa s̄m bonā ꝯscientiam exequetur.

P S Ecundū documentū dr exactionis. Non. n. debetis exigere īmoderata sallaria pro officio vestro. Scriptū est. n. in c°. statutū. §. notariū. de rescrip. li°. 6°. Notariū vel notarios vices sibi commissas scribentes: q vt plurimū in exigēdo sallarium metas rōnis excedūt: prudenter refrenet. s. iudex. Ubi dicit glo. Quasi crimen ꝯcussionis est ratione officij vltra debitum exigere. pª. q. 8ª. c°. sancimus. Et. C. ad legem iuliam repe. l. vltima. Officium vero iudicis et etiam delegati est moderari sallaria assessorum et notariorū. Et. n. inquit Specu. in ti. de sallarijs. §. 2°. ad officium iudicis pertinet a grauaminibus partes reuellare. d̄ pent. di. pª. c°. nemo. et de officio dele. c°. cū te. et cuncta que litigatores impediunt emendare. pª. q. pª. c°. emendari. Et de offi. dele. c°. p°. Et tales improbos exactores punire. C. de offi. prefec. pre. afri. l. In nomine domini. Moderabitur ergo qd dēt pro qualibet scriptura inspiciendo conditionē personarum et cause: et consuetudinē loci. Et si videbitur ei per alios fideles notarios: vel aliquos viros et expertos faciet taxari. ff. de va. et extra. cogni. l. i. Et extra de simo. c°. p°. 13ª. q. 7ª. §. apud vrbē. hec glo. Tertium documentum quod vobis traddo dicitur vitationis. s. omnis fraudis. Non enīz debetis conficere falsa instrumenta: nec occultare scripturas alijs necessarias vel vtiles: vel alio modo et vestris scripturis proximo damnuz inferre: quia ad satisfactionē omnis damni ex illis procedentis teneremini. c°. fi. de iniurijs et dam. da.

¶ De documentis datis consiliarijs.

Q. S Eptem quoq3 documenta consiliarijs traddo. Primū dicit sagacitatis: et sapientie. Ait. n. Ambrosius in li°. 2°. de offi. Quis se committat ei quē nō putat sapere q̄ ipse sapiat qui querit consilium? Necesse est igitur vt prestantior sit a quo consilium petitur: q̄ ipse qui petit. Et Tobie 4°. dicitur. Consilium semp a sapiente ꝑquire. Ecōtra vero dicit Ecclesiastici 8°. Cū fatuis ne habeas consiliū. Non. n. poterunt diligere nisi que eis placent. Debent igitur consiliarij prudentia fulgere: qua preteritorū recordātes ac premeditātes futura: ꝑsentia recte disponenda diffiniant. Et qr in antiquis est sapientia et prudētia vt dicit Job 12°. Jō antiqui et viri graues sunt maxime cōsulendi. Unde Aristo. in 6°. Ethi. ait. Oportet in cōsilio attēdere expertorꝫ et seniorū prudentiā propter experientiā. Et in c°. estote. pª. q. pª. dicit. Experti grauesq3 moribus pro consilio sunt requirēdi: et in examerō omelia. pª. ait Ambrosius. q̄ senectus est in cōsilijs vtilior: quia maturius delibērat. Q̄ iuuentus: qd̄ patuit tertij Re. 12°. in Roboan filio Salomonis qui reliqt cōsiliū senū et adhesit consilio iuuenū. Uñ a populo est derelictus: et amisit decē tribus. In historijs quoq3 romanorū legimus: q̄ Romulus condita vrbe centum ex seniorib⁹ elegit quorum cōsilio omnia ageret: quos senatores ꝑꝑ senectutē et p̄res ob cure sollicitudīe noiauit

Unde Tulius in .5°. Philip. c°. 8°. inquit. Quid nobilius cetu senũ qui empti a vulgarib9 officijs ad cõsilij et regiminis officiũ trãseũt: eorũ nanq3 honor tãt9 erat apud grecos vt duces reipublice nũq̃ pcederẽt: nec egregiũ agerẽt quod senes ĩducerẽt aut approbarẽt: et qđ magis est ab initio vrbis cõdite nomina eorũ litteris aureis scripta sunt. Ipsi quoq3 patres cõscripti ab oibus appellati sũt qui alios sapiẽtia et etate ac affectu pater no pcedebãt: penes istos cõsilio2 erat auctoritas et omniũ publice gerẽdorũ: hec ille. Et Nume. xj° mãdauit dñs Moysi vt cõgregaret seniores ad consiliũ et di. 20ª. c°. de quib9. dicit. Seniores pro uicie cõgrega et eos iterroga. Facili9 nanq3 inueni tur quod a pluribus seniorib9 querit. Et idẽ habetur xjª. q. 3ª. c°. excellẽtissim9. et 16ª. q. 2ª. c°. visis et pª. q. pª. c°. estote. Consiliũ nãq3 iuuenũ solet eẽ ruinosũ: vñ Martialis igt. Cõsilio iuuenũ fidis meliore ruinã. Expectare potes.

Secũdũ documẽtũ dicit maturitatis: de quo Calixt9 papa in. c°. ponderet. 50ª. di. ait. Nõ precipitem9 cõsilia: sed opera nostra maturi9 agam9. Ait eni Seneca q͂ qui nimis cito facit: ad penitẽtiã properat: et Prouer. 19°. dr. Qui festin9 est pedib9 offẽdit: et Sochrates dicebat q͂ velox cõsiliũ seqtur penitentia. Tertiũ documẽtũ dicitur veritatis. Debent. n. consiliarij ẽm veritatem cõsulere: et non ad bñplacitum maiorum vel dominorum: vt facere solent adulatores qui libentius vadunt Laude vel Placentie q̃ Verone. De hoc Bernar. in Iconomia. c°. 13° inquit. Si consulis amico nõ queras placere ei sed rationi.

Quartum documentũ dicit sinceritatis. Debent. n. consiliarij sincere consulere: et nõ moueri passionibus odij vel amoris: spei vel timoris. Ait. n. Seneca ad Lucil. Perit omne iudiciũ cũ res transit in affectũ. Quintũ documentũ dicitur taciturnitatis. Debent. n. consiliarij esse secreti de his que tractant in consilijs propter scandala multa que possent euenire: et iõ dicit Ecclesiastici 39°. In absconditis suis cõsiliabitur: vnde Vegetius li°. p°. de re militari ait q͂ Metellus interrogatus quid postrema die facturus eẽt: rñdit. Tunicam meã si eloqui posset comburerẽ. s. ne diceret alijs. Putant aũt aliqui posse celare in alijs qđ in se occultare nõ possunt. Et isti assimilant regi mide: de quo Ouidius fabulose ait in. xj°. Methamor. q͂ inter Pan satirum deũq3 pecudum ẽm paganos: et phebũ qui de musica disputabãt: factus fuit iudex. Phebus aũt cũ cithara: Pan vero pastorali instrumento sonabat. Sed cũ oẽs audientes magis probassent Phebi melodiam citharedi. Ille solus Pan melius cecinisse iudicauit: propter qđ indignatus Phebus aures asininas sibi dedit. Quas cũ crinibus: mitris et pannis rubeis diu celasset: tandẽ confidens seruo suo hoc reuellauit: firmato iuramẽto q͂ nunq̃ alicui alteri diceret. Tandẽ istud dicere sũme appetens ille seruus et celare non valens: fecit pfundã foueam in cuius fundo illđ quasi murmurãdo dixit: et postea terra operuit. Et sic se celare secretum dñi sui existimauit. S3 post paucos dies in illa fouea arundo orta esset: qua cũ quidã pastor fistulã fecisset: nihil aliud canebat nisi q͂ rex midas aures asininas haberet. Licet ergo sit bonum in agẽdis semper petere consiliũ: dicẽte Seneca in Prouer. Nihil est q͂ tam bene deceat: q̃ in omni vti cõsilio. Cui9 rõ põt assignari. i. l. dubiũ. C. de rep. Ubi dicit. Omnia que cõsilio recte gerũtur: iure merito effectu et firmitate nituntur. Tamẽ quia pauci sũt secreti. dicit Ecclesiastici 6°. Cõsiliari9 sit tibi vn9 de mile. s. secretus. Una enim ex principalibus cõditionibus quas habere debent consiliarij: est scire tenere secretũ quod illis dicitur. Et in hoc laudat Ualerius maximus lib°. 2°. romanos qui secretissimi erant. Uñ refert q͂ accidit semel q͂ Papilius puul9 vna cũ pr̃e suo ɔsiliũ intrauit. Cũq3 postea domũ rdisset: a mr̃e reqrebat vt ɔsilij secreta pãderet. Qui vt declinaret mr̃is iportunitatẽ offõso mẽdacio vsus ẽ dicẽs: ibi fuisse tractatũ vt qlib3 vir duas posset hr̃e vxores. Qđ illa credẽs alijs matronis retulit. Quapropt ɔgregate simul plurime mlĩeres: quadã die ad locũ ɔsilij accesserũt: postulãtes a senatu posse et ipsas duos accipere viros. Qđ illi admirãtes: vñ hoc pcesserit igsiert. Inuenerũtq3 h9 processisse ex astutia pueri talia caute refferẽtis: vñ romani statuerũt illũ pueru3 ad ɔsiliũ admittẽdũ: q ita caute sciuisset occultare secretũ. De hoc documẽto iquit Orati9 i ẽmonibus li°. p°. ẽmo. 3°. Cõmissa tacere qui neqt hic miser est. Puncta romane caueto.

Sextũ documẽtũ dicit bonitatis. Ait. n. Ambro. in 2°. de offi. Illi salutẽ nostrã bñ cõmittimus qui est iustus et prudẽs. Facit. n. iustitia vt nullus sit fraudis metus. Facit prudẽtia vt nulla erroris suspicio sit. Tutius tñ viro iusto q̃ prudenti nos committimus: qr cõsiliũ viri iusti frequẽter sapientissimi igenio prepõderat. Aduertim9 enim q͂ in cõsilijs querẽdi plurimũ adiungat vt probitas: ac virtutũ prerogatiua. Quis eni3 in ceno fontẽ requirat? Quis ex turbida aqua potu3 petat? Itaq3 vbi iniustitia: vbi intẽperantia: vbi viciorum confusio: quid inde sibi aliquis hauriendum extimet? Quis vtilem anime sue iudice

quē videt inutilē vite ꝓprie? Quō potest iudicare cōsilio superiorē quē videt īferiorē moribus? Supra me debet esse: cui me committere volo vel paro. Aut quomodo idoneū eū putabo qui mihi dat consiliū quod nō dat sibi. Et mihi vacare credam qui sibi non vacat: hec ille. Licet autē cōsultor sit bonus tamen nō debet quis petere cōsilium de rebus superuacuis. Eccle.3°. In superuacuis rebus noli scrutari multipliciter nec de rebus vanis: psalmista dicente. Non sedi cum consilio vanitatis. Nec de prauis perpetrandis: quia sicut dicitur Job.5°. Consiliū prauorum dissipat. Sed de rebus vtilib⁹ & necessarijs ita vt ipse cōsultor dicere possit illud tertij Regum.p°. Accipe consilium a me: & salua animā tuā. Semp ergo o ꝯsultores debetis dare cōsiliū de re bona & laudabili nō aūt de re turpi & mala: quia talis cōsulēs: vltra peccatū mortale tenet ad satisfactionē oīs dāni: quod ex suo consilio secutū est quando ille cui cōsuluit nō erat alias facturus illō malū vt dicit Alexāder de ales in.3ª. parte sūme. Et hoc probatur per ea que habent in.§.interdū vero certe. Instituta de obli. que ex qua. delic. nas. iūcta glosa. Et per c^m. nullus. de regu. iu. li°. 6°. & ibi per glo. Et in l. cōsilij. & ibi glosa. ff. eo. ti°. & ff. de fur. l. qui seruo & de verbo. signi. l. sepe. & istituta ad. l. aqui.. §. ceterū. & [redacted] acti. §. in quadruplū. & . ff. de seruo corrupto. l. pª. §. persuadere. De talib⁹ cōsiliarijs dicit. Job.12°. Adducit consiliarios in stultū finē. V

SEptimū documētū dicit vtilitatis. Debēt.n. cōsiliarij magis attēdere vtilitati reipublice ꝙ particulari. c°. licet. extra de reg. Ideo inqt Tuli⁹ in p°. de officijs. Omno qui reipublice presunt: duo seruare debēt pcepta Platonis. Unū vt vtilitatē ciuiū sic tueātur: vt quicūqȝ agūt ad eā referāt suarū obliti cōmoditatū. Alterū vt totū corpus reipublice curēt: ne dū partē aliquā tueantur reliquā deserāt: hec ille. Cassiodorus quoqȝ libro 3°. epistolarū ait. Nobilissimi ciuis est patrie sue semper augmēta cogitare. Et talis bonus cōsiliarius est deo valde grat⁹: & magnā pro cōsilijs datis habebit remunerationē nā dicit in c°. bone. 12ª q. 2ª. Bone rei dans cōsiliū & presētis habet vite subsidium: & eterne remunerationis expectat premiū. Petēs autē cōsiliū debet esse mētis humilis & mansuete: vt scilicet suo sensui nō nimis credat. Ait eni Bernar. Illi omnia desunt qui sibi nihil deesse putat. Et Aug. inquit. Ubi dixisti sufficit ibi defecisti: & vbi tibi placuisti: ibi perijsti: & Prouer. 26°. dicit. Vidisti hominē sapiētē sibi videri magis spē in illo hēbit insipiens.

De documētis datis medicis. X

Nobis quoqȝ medicis tria volo tradere documēta. Primū dicit cognitionis. V Debēt eni medici esse periti in sua arte aliter tenent de oi dāno qō eorū ignorātia īfirmis euenit: vt in. §. pterea. istituta. ad. l. aq. Et ibi Joānes de platea diffuse de hoc tractat. Imperitia eni medici culpe annumerat: vt in. l. si quis fūdū. §. celsus. ff. locati. & l. i. peritia. ff. de regu. iu. & per dinū. in. c°. nō est sine culpa. extra co. titu. & ibi glo. & p°. q. pª. c°. nō est putāda. in fi. & 29ª. di. c°. fi. & extra. de eta. & q̄. c°. ad aures. & de homicidio. c°. tua. Taliū medicorū reperiunt multi qui ex imperitia sua multos occidunt: vnde in libro de moribus medicorū. c°. 2°. dicit. Ignari medici demit medicina salutē. Dum prodesse putat semper obesse solet. Y

NOn solū aūt medicus: sed quilibet aliud asserēs se peritū in arte sua ad satisfactionē: si aliquē ex ignorātia sua leserit. l. fi. §. p°. & 2°. ff. si mes. fal. mo. di. Similiter ille qui locat se ꝓ iudice vel assessore: videtur asserere se peritū. Et ideo tenetur de omni dāno: vt in. l. si iudex. ff. de vari. & extra. cogni. Et notat glosa in. l. ij. ff. qō quisqȝ iuris. Quinimo ratione asserte peritie lata culpa equiperat dolo. l. ad comētariēsē. ff. de custo. & exhi. reo. Medic⁹ ergo imperit⁹ tenet de sua imperitia: vt etiā l. illicitas. §. sicuti. ff. de offi. presi. Quia imperitus medic⁹ reputat pro nō medico: vt notat. l. qō si nolit. §. mācipiū. & ff. de edili. edic. Et fauore publice vtilitatꝫ medic⁹ semel approbat⁹ pōt reprobari si nō est sufficiēs. l. sed & reprobari. ff. de excu. tu. Et si ꝓpter suā ignorātiā aliquis moriatur [redacted] sua medicina: ei īputabit homicidiū: qꝛ volūtarie se exposuit ad illud ex quo secutū est homicidiū. argumētū in. c°. merito. & §. sed obijcit. 15ª. q. pª. Imo etiā si sanitas sequat: nō excusat a peccato: qꝛ exposuit se periculo peccati mortalis: īgerēdo se operi ex quo seq potuit notabile detrimētū proximi vt inqt archiepꝯs florētinus in. 3ª. parte summe ti° 7°. De quib⁹ hodie multi īueniunt qui cū nō studuerint se tamē ingerūt ad medicādū: & faciendū experientiā de aliqbus receptis pillularū siue puluerū vel aquarū: siue alteri⁹ remedij: cui⁹ nullā habēt rōnē. Sꝫ tāqꝫ cerretani se iactant mēdaciter de multis curis: & ꝙ plures occidūt: dātes idē remediū oib⁹ īfirmitatib⁹. Z

NOtādū est aūt ꝙ aliqn̄ qs hꝫ bonū medicum nec tamē sanat [redacted] eo ꝙ nō hꝫ i ipo ꝯfidētiā. Et hoc patuit in q̄dā medico [redacted] hēbat patrē & nouercā. Infirmato aūt pāe de q̄dā graui īfirmitate: ille curauit ipm. Infirmata vero nouerca de eadē infirmitate ipā curare nō potuit. Sꝫ accusatus

apud iudicē q eam sanare nō vellet. Ille respon/
dit se non posse: dato q eadē īfirmitate laboraret
cū patre: q2 non erat talis affectionis ꝛ cōfidentie
erga ipsum qualis pater. Et ideo Auicena ī qua/
dam declamatione ait: q nihil magis prodest
egris: q̄ cōfidere in eū a quo cupiunt curari. Est
etiam sciendū q reperiunt aliqui medici qui ha
bent solū bonam scientiam theoricā: ꝛ isti sunt bo/
ni. Alij vero habent cū predicta sciētia etiā prati
ticā ꝛ exercitationem longā: ꝛ isti sunt meliores.
Ait.n. Uegetius.3°.de re mili.c°.x°. Omnes artes:
omniaq3 opera quotidiano vsu ꝛ vigili exercita/
tione proficiunt. Et ideo Cato inquit. Exerce stu/
dium quāuis perceperis artē. Ut cura ingeniū sic
manus adiuuat vsum. Alij aūt medici cum sciē
tia theorica ꝛ pratica habent etiā experientiā infir/
mitatū quas pbauerunt in seipsis. Et isti sunt op
timi ꝛ melius cōpatiuntur egrotis. ZZ

Est quoq3 notandū q peritus medicus medi
cinas adhibet put infirmo magis expedire
videt. Si enī videt infirmū malis humoribus ple
num: dat ei medicinā purgatiuā: ꝛ si eū videt debi
lem dat illi aliquā medicinā confortatiuā: ꝛ si vi/
det in ipso aliqua infirmitatis accidentia reman
sisse dat ei medicinam melioratiuā: que ipsi infir/
mo quotidie sanitatem augeat: donec ipsum pristi/
ne incoluminati restituat. Et nihilominus postq̄
fuerit sanatus dat ei medicinā siue remedia pre/
seruatiua: que illū a casu ꝛ infirmitate futura pre/
seruent ne ipsū recidiuare cōtingat. Ex quibus
omnibus colligitur q secundū documentū est
curationis. Debetis.n. diligenter curā circa egro
tum adhibere: q2 si omittatis sollicitare infirmū
in visitando: vel ex imprudētia vel incōsideratio/
ne detis medicinā ex qua sequat mors: vltra pec/
catū mortale incurritis irregularitatē: vt dicit ar/
chiepūs florentinus vbi.s. Et Hosti. ac Goffredus
in sūma. per ea que notant ī c°. tua nos. De homi
cidio. De hac etiam negligētia dicit Imperator ī
§. preterea. Instituta ad.l.aqui. q medicus curā
egri relinquens: vel male sanans egrū ē in culpa.
Et ideo lege aquilia tenet ad extimationē quātū
plus valuit infra annū. Concordat lex. qua ac/
tione. §. si. cū.l.se.ff.ad.l.aqui. Et dic Joannes de
pla. in dicto. §. pterea. q culpa cōmittitur ante fa
ctum nō prouidendo: ꝛ in ipso facto vt male se/
cando. Et post ipsū factū: vt derelinquēdo egrū.
Et idē notat glo. in.l. idem iuris. ff. ad.l. aqui. Si
vero medicus ex idustria cū medicaminibus ptra
hit infirmitatē vt amplius lucret: grauiter peccat
ꝛ fruatur omne qd accipit. Ut inqt Archiepisco
pus florentinus vbi.s. De quibus multi reperiunt.
Unde ī ciuitate Mediolani quidā medicus cura/
bat quendā piscatorē: qui omni sexta feria porta/
bat sibi quandā piscium quātitatē. Cū vero semel
absens eēt medicus veniēs ille piscator locutus est
cū vxore medici. Que videns malū quod hēbat
in digito dedit sibi ex pratica quā habebat vnguē
tū curatiuū: quo ille sanatus est. Reuersus g° me
dicus expectabat ī alia sexta feria q veniret pisca/
tor. Quo nō veniēte ꝛ itellecto ab vxore de vnguē
to qd sibi dederat: iratus ē valde. Ipse n. dabat si/
bi vnguētū prorogatiuū īfirmitatis: vt per totum
annū non deficerent ei pisces. A

Tertium documentū dī obseruationis. Ingt
enī Anto. de but. in c°. tua nos. de homicidio.
ꝛ Hostien. ī sūma q medicus dz obseruare tradi/
tiones artis. Nō si dubitat de medicina vtrū obs
at ei nocere vel pdesse. In dubio potius dz dimit
tere infirmū in manu creatoris q̄ exponere picu
lo mortis. Extra de homicidio. c°. peticio. Itē nō
debet cōsulere ifirmo aliquod remediū pro salute
corporis: quod sit ī periculū anime. Hoc.n. ei phi
betur p ius canonicū sub pena excōicatōis. c°. cū
ifirmitas. de peni. ꝛ re. Hoc.n. esset peccatū morta
le ifirmo ꝛ medico sciēti ꝛ cōsentiēti: q2 est contra
ordinē charitatis: sm quē preponenda est salus
aie corpori. c°. ergo. de peni. dist. 2ª. ꝛ c°. faciat. 22ª.
q.3ª. Et ideo dicit Joā. an. post Uincentiū ī nouel
la super dicta decretali: q medicus q dicit ifirmo.
Non cōsulo sed si facies tale qd sanaberis: trans/
greditur illam cōstitutionē. Nā cū vendo tibi ali
qd addijtiens si viciosū est vel lesiuū. Nolo tene/
ri: cum sciam illud tale esse: teneor tibi de oi dāno
dato. ff. de act. emp. l. j. Nō debet aūt aliqs xpianus
recipere a iudeo medicinā: q2 hoc ē prohibitū ī c°.
nullus. 28ª. q. pª. B

Item non debent facere medici cōscientiā ro
tundā ꝛ grossā infirmis: asserētes q non tenē
tur ieiunare vel q̄dragesimā facere pro q̄libet mi/
nimā ifirmitate. Talibus.n. medicis iputabūtur
oēs transgressiones quas hoies faciūt ex sua pesti/
fera psuasione. Argumētū in c°. uoli putare. de pe
ni. di. pª. Tenent quoq3 medici obseruare pceptū
ecclie ī.d.c°. cū ifirmitas. de peni. ꝛ re. vbi pcipit
omnibus medicis corporum: vt moneant ꝛ in/
ducant ifirmos vt ante oia medicos aduocēt aīa
rum. O quot medici sunt q peccāt mortalr cōtra
hoc pceptū facientes. Dicūt.n. oēs doctores super
dcō c°. q nō excusat eos si dicāt solū qn vident i/
firmitatē mortalē ꝛ nō alr: q2 expresse faciūt cōtra
ɔstōnē que vult vt eis dicat a pncipio. Et nō facit
differentiā de ifirmitate mortali vel non mortali.
Unū dicit Joā. an. ibidē q si ifirmi scirēt medicos

exhortari oēs ifirmos ad cōfessionē pro quacūqꝫ ifirmitate cessaret timor mortis ⁊ periculuꝫ: quod redit cām edicto. Et dicit Hosti. ꝙ tenenť iducere cū effectu idest facere quātū possunt vt cōfiteātur ⁊ ꝓuideant ≡ salute aīe. Dicit tñ Petrus de palude quē sequiť Archieps florētinus vbi. s. ꝙ licet ifirmus nolet confiteri: tñ medic⁹ si videat periculū mortis nō dꝫ desistere a medicamiē: qꝛ intelligendū est illud verbū decretalis. Moneant ⁊ iducant effectualiter quātū ex parte medici. Ar^m^. in c°. sicut. de eo qui cogno. cōsan. vxo. sue. Et i. l. stipulatio ista. ff. de vbo. obli. Nō autē ex parte infirmi: qꝛ si dimitteret eū forte moreref desperat⁹: q sanatus posset postea cōuerti. Et sic preceptuꝫ ecclesie videref cōtra ꝓceptū dei ō charitate ꝓximi. Quod nullo modo credēdū est. Facit pro hoc textus cū glo. 83^a^. di. i ꝓn. vbi Simachus papa inquit. Morteꝫ probatur languētibus iferre: q hāc cum pōt non excludit. Prius ergo querite o medici vt sanetur aīa: ⁊ deinde per dei gratiā sanabiť corpus. Et in vobis verificabiť illud psalmi. 87. Medici suscitabunt ⁊ confitebūtur tibi. Quod facientes ad vitam ꝑuenietis sempiternā. Amē.

¶ Dominica quarta post pasca de diuitib⁹ ⁊ pauperib⁹ ⁊ de ꝯsilijs eis datis. Sermo trigesim⁹. ¶

Princeps mundi hui⁹ iaꝫ iudicatus est. Joānis 16°. Jngt Salomon Prouer. 22°. Diues pauperibus imperat. Sed sepe accidit illi quod ait sapiēs Eccle. 8°. di. Interdū dominať homo homini in malū suū. Vera est. n. snia Juuenalis li°. 4°. satira p^a^. di. Quosdam precipitat subiecta potentia magne Inuidie. Et Lucani li°. 8°. qui iquit. Uirtus est sūma potestas. Non choeūt. Plerūqꝫ ⁊. n. ruit homo in superbiā ꝓpter multitudineꝫ diuitiarū ⁊ potentie. Unde Ecclesiastici 21°. dicitur Domus que nimis locuples est dominabiť superbia. Maxime aūt supbire solent: qui de paupertate ad diuitias multas peruenerūt. Quo circa inquit Claudianus li°. p°. Asperius nihil est humili cū surgit in altū. Et Gualteri⁹ de castilione lib° p°. dicit. Qui pluuialib⁹ vndis Intumuit torrēs fluit acrio amne perhemni. Sic partis opibus ⁊ honoris culmine fiuus. In dñꝫ surgens truculentior aspide surdi. Obturat precibus aures ⁊ māsuescere nescit. Sed tales tirāni cuꝫ se dominare alijs putant in miserabilē seruitutē pertrahūtur Ait eni Augustin⁹ in epigramatibus ꝓsperi: epigramate. 53°. Malus eciā si regnet seruus est nō vni⁹ dñi sed qd grauius est tot dñorū quot viciorum. Taliū quoqꝫ arrogantiā nō sustinens deus eos cito de alto statu cadere facit. Vñ dr in ꝓuerbio pergamensiuꝫ. Chi piu mōta che nō depiu tosto cade che nō cre. Et martialis poeta ait. Altior ascēsus grauior plerūqꝫ ruina. Cito ergo verificabiť illud Eccle. 21°. c°. Substantia supbi eradicabitur. Et ꝙ deterius ē ad eternas detrahētur miserias infernalib⁹ in ꝑpetuū adiudicatus incendijs. Sicut dicūt verba ꝓposita: que licet ꝓncipaliter intelligant de ꝓncipe tenebraꝝ diabolo: tñ de quolibet malo pncipe ac auaro diuite ⁊ potēte intelligi possunt. Sup quibus verbis duas tñ considerationes faciemus. Prima diceť disputationis: Secūda conditionis. ¶

Quo ad primā licet forte nō esset malū introducere vnū diuitem ⁊ aliuꝫ pauperē simul disputātes: quorū quilibet conetur approbare ꝙ status suus est bonus. Status vero alteri⁹ est dānabilis. Et p° introducere diuitē allegātē pro suo statu ⁊ reprobātem statū paupertatis: deinde pauperē alleganteꝫ pro statu suo ⁊ dānantē statū diuitiarū: ⁊ vltimo ferre sniam circa hāc questionē. Tamē alium modū pro nunc tenentes. Primo arguem⁹ contra statū diuitū. Scdo pro statu eoꝝ. Tertio ꝯtra statū pauperū: Quarto in eoꝝ fauorē: Quinto faciemus declarationē argumentoꝝ. Quo ad ꝓmū arguiť: ꝙ difficile sit diuitib⁹ ad salutē ꝑtingē. Scriptū est. n. Eccle. xj°. Si diues fueris: non eris imunis a delicto. Et Prouer. 28°. Qui festinat ditari: nō erit inocens. Et p^a^. ad Thi. 6°. Qui volūt diuites fieri icidunt in tētationē ⁊ laqueos diaboli: ⁊ desideria multa stulta ⁊ noxia: que demergūt homines in iteritū ⁊ ꝑditionē. Aug. quoqꝫ in li°. 83. qōnum iquit. Charitatis venenū ē spes adipiscēdorū. Et Hieronym⁹ ad Eustochiū: diuitijs euāgeliū vocib⁹ intonat. Nemo pōt duob⁹ dñis seruire. ⁊ audeat quisquā xp̄m mendaceꝫ facere: deo ⁊ māmone seruiēdo. Uociferatur ille sepe qui vult venire post me: abneget semetip̄m ⁊ tollat cruceꝫ suā ⁊ sequaf me. Et ego onust⁹ auro arbitror me xp̄m sequi. Et idē ad Julianū ait. Diuiteꝫ purpuratuꝫ gehēne suscipit flāma. Lazarus pauper plenus vlcerib⁹ cui⁹ carnes putridas lābebāt canes: ⁊ vix de micis mense diuitis miseram sustinebat animaꝫ: in sinu abrahe recipiť ⁊ tāto patriarcha parente letaf. Difficile imo īpossile ē vt ꝓñtib⁹ qꝫ ⁊ futuris fruaf bonis: ⁊ hic vētrē ⁊ illic mētē impleat. Ut de diuitijs trāseat ad diuitias: vt ī vtroqꝫ seculo ꝓmus sit: vt ⁊ i celo ⁊ terra gl'iosus appareat: hec ille. Ut sentis sanctorū xp̄s Luce 6°. c°. ait. Veh vobis diuitib⁹ q habetis ꝯsolationē vr̄aꝫ. Et idē Matthei. 19°. Facili⁹ est camellum ▪ foramē

acus transire: q̄ diuitem intrare in regnum celorum. Genitrix vero eius virgo sctissima Luce primo c°. sic cecinit. Esurientes impleuit bonis et diuites dimisit inanes. Satis etiā dānabiles fore diuitias xp̄s et sancti exēplo pariter et opere demōstrarūt. Pauper siqdem xp̄s ex paupere matre nat⁹: vsqz ad patibulū crucis pauperē vitam duxit. In natiuitate enim nō habuit lectū in quo requiesceret: sed in presepio requieuit. Nō habuit pānos qb⁹ mr̄ eū inuolueret nisi viles. Non seruitores nisi bouē et asinū. In vita etiā non habuit domū ad habitādū. Mat. 8°. Vulpes foueas habēt. etc. Nō habuit diuitias ad possidēdum. 2°. ad Cor. 8°. Propř nos gen⁹ fact⁹ cum eēt diues. Nō etiā habuit cibos ad comedēdum qa sepe esuriit Mat. 21°. In morte etiā nō habuit sepulchrum ppriū: sz positus fuit in sepulchro alieno Matthei. 27°. In cruce etiā nudus mori voluit vt statū paupertatis approbaret. Vñ Bernar. in quodā sermone ait. Oium bonorū eterna in celis affluentia suppetat: sed paupertas non inueniebatur in eis. Hāc itaqz dei filius cōcupiscēs descēdit: vt eā sibi assumeret ex sua extimatione illā faceret p̄ciosā. Pauperes adhuc ipe voluit esse apostolos suos. De qb⁹ dicit Chrisostom⁹ super Matt. Si bonū esset aurū: hoc vtiqz dedisset apostolis xp̄s qui ineffabilia eis cōtulit bona. Nūc aūt nō solū nō dedit: sz ēt hře phibuit. Vñ et Petr⁹ i paupertate gloriať dicēs. Aurū et argētū nō est mihi. C

Philosophi insup atqz gētiles suo mō dānabiles et piculosas eē predicāt diuitias tpales et illas fatenť noxias. Vñ Tul⁹ in p°. de officijs ait. Pecunie fugiēda cupiditas est. Nihil ē. n. tā angusti animi tāqz parui q̄ amare diuitias: nihil honesti⁹ magnificētiusqz q̄ pecuniā cōtēnere. Patent p̄dcā p exēpla sapiētū de diuitijs nō curātiū. Et p°. Zenonis de quo inqt Seneca i li°. de tranqllitate animi q̄ cū oia sua audisset eē submersa inqt. Iubet me fortuna expeditius philosophari. Valeri⁹ quoqz maxim⁹ d̄ Anaxagora dicit q̄ cum post lōgā pegrinationē rediss; ad pr̄iam: oiaqz sua dissipata audisset ait. Non essem ego saluus nisi ista pīssent. Tul⁹ quoqz i paradoxis de biāte penneo ait. Nec non illū laudo sepe sapientē q noiaf et opinor iter septē cui⁹ cū pr̄iam cepiss; hostis ceteriqz ita fugerēt vt multa de suis reb⁹ secum asportarēt cū eēt admonit⁹ a quodā vt idem ipe faceret Ego inqt sic facio. Nā oia mea mecum porto. Ille hec ludibria fortune nec sua putauit q̄ nos ēt bona appellam⁹. Legiť quoqz d̄ platone q̄ cum dives eēt oia ɔtēpsit oēsqz hītatores pr̄ie sue idurit vt nemo i ea aliqd ppꝛium possideret: sz oia eēnt illis cōia. Cratoñ quoqz de thebaida maximū auri pōdus i mare piiciēs dixit. Abite pessime maleqz diuitie q: ego submergā vos ne submergar a vobis. Diogenes quoqz ph̄ūs oia sua abiiciēs et in maria viuēs pauptate cū refuasset vas ligneum ad potādū vidēs quēdā hoiem manu bibētē statim vas suū cōfregit dicēs. Nesciebā q̄ natura ōdiffet mihi siphū. Hieronym⁹ quoqz ad paulinū de sochrate philosopho iqt licet qdā dicāt q̄ loqtur de crate siue cratōe: et poniť 12ª. q. 2ª. c°. sochrates. alias crates. Sochrates quoqz ille theban⁹ homo quōdā ditissim⁹ cū ad philosophādū athenas pergeret magnum auri pōdus abiecit nec putauit se posse vtutes simul et diuitias possidere. Et Lactātius li°. p°. diui. isti. ait. Nā et abiecisse quosdā res familiares suas et renūciasse vniuersis voluptatibus ɔstat vt solā nudā qz virtutē nudi et expeditiqz sequerenť. Auar⁹. n. similis ē structiōi q ex rapacitate et caliditate stomaci ferrū deuorat. Unde de auaritie dedito dicit Virgil⁹ p°. Eney. Feruet auaritia nimiaqz cupidine pect⁹. Licet aūt structio hēat pēnas tñ ex grauedine corpis et nimia plenitudie nō pōt se i altū elleuare. De auaro aūt dr̄ in c°. sochrates. 12ª. q. 2ª. Onustus pondere auri xp̄m pauperē nō pōt sequi. Et iō inqt Hieronymus ad Iulianū. Difficile intrāt diuites regna celorū que expeditos et allarū leuitate subnixos hitatores desiderant. Et in epistola ad elbidiam de 12. questionib⁹ ait. Omnes nāqz diuitie de iniquitate descendunt: nisi vnus perdiderit: alter inuenire non potest. Unde vulgata sñia mihi videtur verissima q̄ diues aut iniquus ē aut iniqui heres. Et contra pellagianos dicit. Diuites qui ingressi sunt regna celorum ipsis diuitijs ad bona vtentes opera diuites esse desierunt: et dispensatores magis dei q̄ diuites appellandi sunt. Potest quoqz addi ad predicta q̄ cū vt ait appostolus 2°. ad Thi. 2°. Nemo coronať. i. in vita eterna nisi q legitime certauerit: oēsqz xp̄iani hēant ɔtinuā luctā cum diabolo fm apl̄m ad Ephe. 6°. Videť q̄ si impossibile q̄ diuites possint legitime cū ipo decertare ac eū vincere q nud⁹ ē bonis tpalib⁹. I[illegible] bo sunt ex oī pte vestiti. Et hāc rōnē tāgēs Greg. sup Mattheū inqt. Qui ad fidei agonē venimus luctamē ɔ malignos spūs sūim⁹. Nihil aūt maligni spūs i hoc mūdo ppriū possident. Nudi igiť cum nudo luctari debem⁹. Nā si vestit⁹ quisqz cū nudo luctať cit⁹ ad terrā deiicif q: hz vñ teneaf. Quid eni sūt terrena oia nisi qdā corpis idumēta? Qui ergo ɔ diabolū ad certamē pperat vestimēta abiiciat ne succūbat. Hec ille. Grauiorē quoqz eē xp̄o statū pauperum et impotentum atqz vilium perso-

narū q̄ꝫ diuitū ac potētū atqꝫ magnatorū ex hoc argui potest ꝙ viuēs in hac vita mortali de omnibus diuitibus quasi vnū solū habuit amicū scilicet Zacheū de quo habeť Luce.19°. de omnibꝰ potentibus vnum scilicet cēturionē de quo habetur Matthei.8°. ⁊ de oībus sapientibus vnū scilicet Nichodemū de quo habetur Joannis.3°. Unde pͤ.ad Cor.p°. ait apostolus. Uidete vocationē vestrā fratres quia nō multi sapientes ꝯm carnem non multi potētes nō multi nobiles: sed que stulta sunt mūdi elegit deꝰ: vt cōfundat sapiētes. ¶

SEd contra premissa arguiť in fauorem diuitum. Scriptum est enī Prouer.13°. Redemptio aīe viri diuitie proprie. Ait enī saluator diuitibus. Date elimosynā. Et ecce omnia mūda sunt vobis. Luce.xj°. Ecclesiastici .18°. Substātia vi[illegible] robur eius: ⁊ quasi murus validus circūdans eū. ⁊.c°.19°. eiusdē libri habeť. Diuitie addūt amicos plurimos a paupere aūt [illegible] hi quos habuerat separāt. Fratres hoīs pauperis oderūt eū. Insuper ⁊ amici eius ꝓcul recesserūt ab eo. Et Ecclesiastici.13°. scriptum est. Diues cōmotus cōfirmatur ab amicis suis. Pauper aūt cū ceciderit expelletur ⁊ a notis. Diuiti decepto: multi recuperatores. Locutus est superba ⁊ iustificauerūt illum humilis deceptꝰ est insup ⁊ arguiť: locutꝰ est sensate ⁊ nō est datus ei locus. Diues locutꝰ est: ⁊ omnes tacuerūt ⁊ verbū illius vsqꝫ ad nubes ꝑducēt: pauper locutꝰ est: ⁊ dicūt quis est hic? Et si offenderit subuertēt illū. Propter que inquit Arist.4°. Ethi. Diuitie sūt vtiliū. ⁊.2°. rethorice. Unū aliqd necessarioꝝ est substātia. Et p°. politice. Res possessa organū est ad vitā: ⁊.2°. eiusdē libri. Confert multitudo substātie. Oratius quoqꝫ in epistolis dicit. Et genus: ⁊ formā: regina pecunia donat. Et Ouidiꝰ.2°. de arte amandi inqt.

Ipse licet venias musis comitatꝰ homere.
Si nihil attuleris ibis homere foras.
Aurea nec vere sūt secula: plurimꝰ auro.
Uenit honos: auro ꝯciliať amor. Et i p°. de tristibus.
Horrea formice tēdūt ad inania nūq̄.
Nullus ad amissas ibit amicꝰ opes. Et auctor q dr̄ Pamphilus.c°.2°. ait.
Dūmō sit diues cuiusdā vaca bubulci.
Eligit ex mile quēlibet illa virū. ⁊ Matheꝰ in poetria sua.c°.19°. dicit.
Aurū roma sitit: dantes amat absqꝫ datiuo.
Accusatiuo roma fauere negat. Et Ricardꝰ poeta in li°. de nuptijs.c°.4°.
Denariꝰ bonꝰ est sociꝰ: qcqd petis illi
Dat tibi: denario cūcta parere notes. Et auctor in li°. de moribꝰ medicoꝝ ait.
Bella mouet nūmus: eadē sedare videť.
Qui sūt discordes: vnanimesqꝫ facit.
Regibꝰ ⁊ ducibꝰ generaliter oībus ipse
Imperat atqꝫ preest: ⁊ dn̄ať eis.
Si careat nūmis sapiēs q̄si nullus habeť.
Et sapiēs diues stultꝰ habeť hō.
Nūmꝰ amicitias iūgit: dat nūmꝰ honores.
Uir sine denarijs: vllus habeť honor.
Rex regū nūmus: dn̄s manet ⁊ dn̄ať.
Et cūcti reges subijciunť ei.
Destruit edificat: nūmus facit oīa q̄ vult.
Ius: ⁊ iustitiā cū rōne necat.

Salomō q̄qꝫ Ecclesiastes.7°. ait. Sicut ꝓtegit sapiētia: sic ꝓtegit pecunia: ⁊ eiusdē libri.x°.c°. iterū ait. Pecunie obediunt oīa: vnde metrice dr̄.

Nūmus honorať sine nūmis nullus amať.
Nūmꝰ vbi loqtur tulius ipse tacet. Unde prouerbiū vulgare inquit. La roba fa stare [illegible] tignoso a bācha. E quella gallina canta che sente louo. E la massara piena tosto [illegible] da cena. Dominꝰ quoqꝫ ie sus Matthei.26°. dicit. Omni habenti dabiť ⁊ abundauit: ei aūt qui non habet: etiā quod putat [illegible] habere auferet ab eo: ⁊ Isidorus soliloquiorū. li°.p°. ait. Ubiqꝫ pecunia vicit: oēs vero mēdicitatē spernūt. Quātū etiā prosit facultas diuitiarum ⁊ potentia ostendit Salomō Prouer.19°. dicēs. Multi colūt personā potētis: vt enī diciť in.l.ius. ff. de alie.iu.mu.cau.fac. Potētiorībꝰ pares esse non possumꝰ. Et ideo Aristo.3°. Politicoruꝫ inquit. Rationabiliter preparantur honori nobiles ⁊ diuites: ⁊ Ouidius p°. de fastis. Dant census honores. Census amicitias: pauper vbiqꝫ iacet. Et Martialis libro p°. Epigramatū.c°.5°. ait. Colligit ingratas pauper amicitias. Iuuenalis quoqꝫ libro p°. satira.3ª. ostendit ꝙ pauper cum difficultate ad excellentiam status venit dicēs. Haud facile emergunt: quorū virtutibꝰ obstat. Res angusta domi. G

EX predictis igitur possunt inferri argumēta cōtra pauperes. Scriptū est enim Eccle.27°. Propter iopiaꝫ multi deliquerūt. Ideo Aristo.2°. Retho.inqt. Oīs indigentia mala est. Et Salustiꝰ in cathilinario. Semper in ciuitate qbus opes nulle sunt bonis inuident: malos extollūt: vetera odere: noua exoptāt: odio suarū rerum mutari oīa vellent. Et Boetius libro.3°. de disciplina scolastica. Nouerca est discipline egestas. Unde prouerbiū vulgare pergamensiū dicit. Chi e sença bo nō ara quando el vo. Itē dr̄ in prouerbio. Chi nō ha del so musa sel po. Et iterum. La pouerta fa lhomo busardo. Ideo dr̄ Ecclesiastici

40.Melius est mori quam indigere. Scriptum est enim Prouerbiis.13°. Etiam proximo suo pauper odiosus est: amici vero diuitum multi. Et.15°. Omnes dies pauperis mali. Et.18°. eiusdem lib°.c°. dicitur. Cum obsecratione loquitur pauper & diues effabitur rigide. Et Iuuenalis vbi supra inquit. Nil potest infelix paupertas durius se. Quam quod ridiculos homines facit. Et iterum. Libertas pauperis: hec est. Pulsatus rogat: & pugnis concussus adorat. Et ad hoc facit quod ait Salustius in Iugurtino. In omni certamine qui opulentior est etiam si accipit iniuriam: tamen quia plus potest facere videtur. Aristo. quoque de pauperibus inquit.2°. Poli. Principari quidem non facile est pauperibus: semper enim conculcantur a diuitibus: dicente Ecclesiastico.13°.c°. Pascua diuitum sunt pauperes. Et ideo inquit idem sapiens.8°. eiusdem libri.c°. Ne contendas cum viro locuplete ne forte econtra constituat tibi litem. Vera est enim Ouidij sententia in.3°.li°. fine ti°. dicentis. Curia pauperibus clausa est. Eapropter idem poeta.2°. de arte amandi ait. Pauper amet caute: timeat maledicere semper. Multaque diuitibus non patienda ferat. Que considerans Cassiodorus in li°.p°. epistolarum dicit. Indigentiam nostram iuste fugimus: que suadet excessus: pauperes enim leui dispendio vulnerantur: scilicet a diuitibus & potentibus: de quibus Ouidius in epistolis inquit. An nescis longas regibus esse manus? Et ideo sapiens Ecclesiastes.x°.c°. ait. In cogitatione tua regi ne detrahas: & in secreto cubiculi tui ne maledixeris diuiti: quia etiam aues celi portabunt vocem tuam. H

SEd premissis obijci pot & argui in fauorem pauperum. Ait enim Sene. ad Lucillum. Si vis vacare aio: vt pauper sis oportet aut pauperi similis. Non potest studium salutare fieri sine frugalitatis cura frugalitas autem paupertas voluntaria est. Et iterum ad eundem dicit. Diuitie inflant aias: superbiam pariunt: inuidiam contrahunt: & insolentiam dant. Nihil autem aliud est insolentia quam spes false magnitudinis. & rursum in li°. de remedijs fortuitorum.c°.13°. ait. Multi diuitem comitantur: mel musce sequuntur: cadauera lupi: frumenta formice: predam sequitur ista turba non hominem: & Ecclesiastici.8°. dicitur. Multos perdidit aurum & argentum: & in p°. Ethic. ait Philosophus. Multis contingunt detrimenta [illegible]ex diuitijs: & quidam perierunt propter illas: vnde & Isidorus libro.2°. soliloquiorum ait. Multi propter opes perierunt. Multi propter diuitias in discrimen venerunt. Multis exitiales fuere diuitie: multis mortem generauerunt opes. Et ideo Seneca ad Lucil. inquit. Aude opes contemnere opes & te quoque dignum finge deo. Nemo enim alius est deo dignior quam qui opes contempsit. Et iterum ad eundem scribit. Quietissimam vitam agerent homines: sic hec duo pronomina de rerum omnium natura tollerentur scilicet meum & tuum. Et ideo dicitur in.l. in honoribus. §. philosophis.ff. de vaca. mu. vere philosophantes pecuniam contemnunt. Ait enim Martialis poeta. Ardua res hec est: opibus non tradere mores. Et ideo inquit Saluator Matthei.19°. Si uis vis perfectus esse vade & vende oia que habes: & da pauperibus: & habebis thesaurum in celo: & Cato in suis documentis.

Despice diuitias si vis aio esse beatus.
Quo nimium est fugito paruo gaudere memento.
Tuta mage puppis est modico que flumine fertur.

& Boetius.2°. de consolatione dicit. Diuitie possidentibus persepe nocuerunt. Ait enim Lucanus libro.3°. Certamen monistis opes. Et ideo Dauid ps°.36°. ait. Melius est modicum iusto: super diuitias peccatorum multas: & glo. in l. si qs. §. qs enim. C. de epis. & cle. inquit. Nota quod paupertas prodest. Quam glossam licet postullet Azo dicens. A tali prodesse liberare me domine: per hoc non concluditur quod paupertas non sit bona dilligebat enim pecuniam sicut & Accursius glosator qui in.l.j.ff. de iusti. & iu. sup illa verba: veram nisi fallor philosophiam non simulatam affectantes dicitur: quod legiste sunt veri philosophi: sed subiungit. Non tamen pecuniam abijcimus. I

SEd in laudem paupertatis ait Esopus. Pauperies fileta venit ditissima res est. Et ideo inquit Oratius in epistolis. Nam neque diuitibus contigunt gaudia solis. Patuit hoc per exemplum illius pauperis qui cum staret prope quendam diuitem semper erat letus: cantans & sonans & exultans diues: vero auarus semper tristis & mestus. Quapropter inuidens letitie dicit pauperis: occulte proiecit in habitaculo ipsius saculum aureorum. Quos inueniens pauper statim deposuit cytharam & omnia letitie signa cepitque magnis anxietatibus inter se cogitare: quid de ipsis aureis faceret. Nunc cogitans emere domum postea deliberans emere possessionem: deinde dicebat intra se: forte melius erit mercari. Et sic cogitationibus plenus & curis non poterat in aio letus esse. Cumque videret diuitem quod sua tristitia letaritanimaduertens dolum: proiecit ei aurum suum: & dixit. Accipe auare pecunias tuas. Ex quo enim illas inueni: nunquam potui gaudere. Sicque pecunijs depositis ad pristinum gaudium redijt. K

DE paupertate autem interrogatus secundus Philosophus quid esset: ait quod est odibile bonum. Sanitatis mater: curarum remotio. Sine errore semita. Sapientie reparatrix: negocium sine dampno. Possessio absque calumnia. Inextractabilis substantia &

sine sollicitudie felicitas. De ipsa q̄q̄ loquēs Albert⁹ magn⁹ i tractatu d̄ virtutib⁹ politicis dicit q̄ paupertas ē bonoꝝ operū cātiua. Et ad hoc dat exēplū d̄ tra macra i q̄ melior efficit vinea τ dulciora ac fortiora nascunt vina τ a corruptōe āpli⁹ elōga [redacted] q̄ i tra pigui. Mōtes ēt q sunt macriores q̄ valles: τ i eis min⁹ ē de humore q̄ sit i valle: fruct⁹ pducūt meliores sanores: sapidiores: τ āpli⁹ ꝯseruabiles: qa humor si sit nimi⁹ ad putrefactionē disponit. Dicit q̄q̄ idē doctor vbi. s. q̄ paupertas ē diaboli fugitiua: dās exēplū: q̄ sepēs fugit hoiem nudū quē ipetit vestitū. Itē dicit q̄ paupertas ē suauis odoris flagratiua: dās exēplū de cinamomo: q̄d tāto ē meli⁹ quāto subtili⁹. Q̄d dū frāgit q̄dā de eo ad modū nebule spiramētū emittit. Sz stulti q sola exteriora ꝯsiderāt: q̄d est grossi⁹ meli⁹ esse putāt cū q̄sinihil valeat. Subtile. n. ciamomū ē i sapore acutū τ q̄dā dulcedie imixtū ē ēt notabile q̄ cinamomū nūq̄ d̄ se odorē mittit nisi postq̄ arescit: qa tūc solū paupertas ē vera: postq̄ oi humiditate mūdāoꝝ ꝯsūpta ꝑmāet ab oi irenoꝝ amorē arida. Accipe ēt ad hoc exēplū d̄ vite q̄ nisi putet a superfluis: penit⁹ sterilescit. Et quātū a vite de materia superflua tollis magis: tāto plures fruct⁹ adducit. Dat q̄q̄ exēplū p̄fat⁹ doctor de pinu que est arbor recta: pulchra: leuis τ alta dicēs q̄ tāto plus crescit in altū quāto plures ramos iferi⁹ pdit Vñ q̄ plus irā ramis ei⁹ abscisis: plus q̄ sus celū coma se erigit. Et sic per oīa i paupertate ē dicēdū. Et ē notabile q̄ diuti⁹ durat ista arbor [redacted] a suis corticib⁹ fuerit spoliata. Nā corticib⁹ nō abiectis: fit vermiculosa: τ vmib⁹ ꝑparat rodēda: hec ille. Facit ad p̄dicta q̄ pastores paupes d̄ ꝓpe venūt ad xp̄z Luce. 2°. Sz magi diuites: d̄ lōge. Matt. 2°. U

Sirr d̄ paupertate d̄r. Isa. 45°. q̄ ē camin⁹ purgās. Preterea de paupib⁹ de⁹ curā h̄z: vñ ps° 9°. d̄r. Tibi derelict⁹ ē paup. In eos respicit. ps° x° Ocli ei⁹ i pauperē respiciūt. Eos exaudit. ps°. 33°. Paup clamauit τ dñs exaudiuit eū: τ Eccli. 21° scriptū est. Deꝑcatio ex ore paupis: vsq̄ ad aures altissimi pueniet. Eis dat dulcedinē. ps°. 67°. Parasti i dulcedine tua paupi de⁹. Liberat eos ps°. 71°. Liberabit pauperē a potēte: τ pauperē cui n̄ erat adiutor. Et. ps°. 108°. Astitit a dextris pauperis: vt saluaz faceret a persequētibus animam eius. Non vult eos despici Prouerbiorum. 17° Qui despicit pauperem exprobrat factori suo: vult eis subueniri. Prouer. 21°. Qui obturat aurē suā ne audiat clamorē paupis: τ ipse clamabit τ nō exaudiet. Non vult eos ledi. Prouer. 22°. Nō facias violētiā pauperi nec cōteras egenū i porta q̄ dñs iudicabit causā ei⁹ τ ꝯfiget eos q affli xerit aiaz ei⁹. Roborat eos Isa. 25°. Fortitudo pauperis τ fact⁹ est dñs. Erudit eos: vñ d̄. Matt. 11° Paupes euāgelizāt. Jō Hie. hec ꝯsiderās i q̄dā eplā inqt. Quādiu vsamur i reb⁹ sclī: τ aia nr̄a possessionū ac redditū ꝓcuratōe deuicta est d̄ d̄o libere cogitare n̄ possum⁹. Aug. q̄z ait. Quid ē q̄ dicis. Ego [redacted] diues ille paup: nisi ego onerat⁹ ille leuis. Sarcinā tuā cōmemoras: τ pond⁹ tuū laudas. O onerate. O ligate qd te laudas. qd te iactas. Solue vīcla tua. Minue d̄ sarcina tua Da comiti tuo τ illū adiuua ac te releua: p̄dicta ꝯfirmās dicit Gre. i q̄dā omelia. Tāto vnusq̄sq̄ a supno amore disiūgit: quāto iferi⁹ delectatur. Et Seneca ad Lucil. inqt. Multi ad philosophādū obsistē diuitie paupertas aūt expedita secura est: Et hoc ē q̄ ait Jacopon⁹ in laudib⁹ suis.

O amor de pouertade. Regno de trāquilitade.
Pouerta via secura. Nō ha lite ne rācura.
De latroni nō ha paura. Ne de alcuna tēpestade.
Pouerta moue in pace:
Nullo testamēto face:
Lassa el mōdo como iace:
E le gēte cōcordate:
Nō ha iudice ne notaro:
A corte nō porta sallaro:
Ridese de lo auaro:
Che sta in tāta anxietade.
Pouertade alta regina:
Ristoro de nr̄a ruina:
La virtu in te saffina:
E possede segurtade.
Pouertade alto sapere:
[redacted] nulla cossa subiacere:
In desprecio possidere:
Tutte le cosse create:
Chi dispreciat: che possede:
Possedēdo nō se lede.
Nulla spina li prende el pede:
Che nō cōpia sue giornate.
Chi desidera e posseduto:
A quel che ama se vēduto:
Sel homo pēsa que nha hauuto:
Hane hauute rie derate.
Dio nō itra in core streto:
Che ne la roba ha laffecto:
Pouertade ha si grā pecto:
Che alberga deitade.
Pouertade e nulla hauere:
E nulla cossa piu volere:
E ogni cossa possedere:
In sp̄o de libertade: hec ille. Jō Aug. i li°. de vb dñi inqt. Non tibi displiceat paupertas. Nihil ea diti⁹ posis inuenire. Uis scire q̄ locuplex sit. Celū emit. Quib⁹ thesauris ꝯferri pōt: q̄ paupertati vi

demus indultum vt ad regnuz celorum veniret. Bernardus quoqz in smone de omnib⁹ sanctis inqt. Uis obtinere regnū celoꝝ? Paupertatis vilitatē amplectere ꝛ tuū erit. Regnū enim celoruz pauperū est: propter cui⁹ paupertatis vtilitatem apli relictis oībus secuti sunt dñm. Ut dr Math. 19°. ꝛ Luce. 5°. Ad amorē quoqz pauperū inuitat nos Jacob⁹ apls sue canonice. c°. 2°. di. Ffres mei nolite i psonaꝝ acceptōe hēre fidē dñi nři Jesu xpi: etenim si itroierit in ɔspectu vřo vir aureū ānulū hñs i veste cādida. Introierit āt ꝛ paup in sordido hītu: ꝛ itēdatis in eū q indut⁹ est veste pclara ꝛ dixeritis. Tu sede hic bñ: paupi autē dixeritis. Tu sta illic: aut sede sub scabello pedū meoꝝ: nōne facti estis iudices cogitationū iniquaꝝ? Attēdite ffres mei dilectissimi. Nōne de⁹ elegit paupes in hoc mūdo: diuites i fide ꝛ hēdes regni qd pmisit de⁹ diligētib⁹ se? Pro ɔclone igit hui⁹ argumētatiōis: dico q i die iudicij de⁹ faciet misericordiam paupib⁹ suis eis tribuēs eťna gaudia padisi. Et hº ē qd dr Jsa. 49°. paupū suoꝝ miserebit̃ ds. ℳ

Pro determinatōe hui⁹ qōnis: dico q tā paupes q̄ diues bñ viuēs itrabit i regnū celoꝝ iuxta illō psalmi. 48. Simul i vnū diues ꝛ pauper. Vñ Prouer. 22°. dr. Diues ꝛ paup obuiauerunt sibi: ꝛ vtriusqz opator est dñs. s. vt eos saluet. Et i cō. puerbio dr: q deus fecit diuitē pp paupez: ꝛ paupez pp diuitē: vt vn⁹ sit cā salutis alteri⁹. Sed pro clariori itelligētia sciēdū est q i triplici statu inueniunt̃ hoīes. Aliq sunt paupes: aliq nec diuites nec paupes. s. nō hñtes supflua: nec idigētes necessarijs. Aliq xo sūt diuites: pmi. s. paupes reperiunt̃ in duplici genere. Aliq eni3 sūt volūtarij aliq xo inuolūtarij. Paupes volūtarij sūt illi qui spōte propter Christū se paupes faciūt. De qbus inquit domin⁹ Matth. 5°. Beati pauperes spū: idest volūtarie: quoniā ipoꝝ est regnum celorum. Talis eni paupertas dr filia dei. Unde in figuraz legit̃ de quodā rege qui habuit duas filias. Unaz pulcherrimā ꝛ aliam turpē ad videndū: quaruz pulchra ab oībus appetebat̃: de turpi xo nemo curabat. Que flens in cōspectu regis ꝛ patris: fuit ab eo cōsolata. Dixit eni ei. Noli flere: qz qui te accipere voluerit dabo ei regnū meū: ꝛ ipm cōstituam heredē oīum bonoꝝ meoꝝ. Qui aūt acceperit sororem tuā nihil nisi pulchritudinē secuz accipiet. Filia nāqz pulchra est huius mūdi abundantia. Filia vero turpis est paupertas attēnuata: quā qui accipit in spōsam habebit pro dote vitā eternā: ꝛ regni celestis heres ꝛ rex efficiet̃. Et id de tali paupertate euāgelica dicit seraphic⁹ pater noster Frācíscus in regula sua. Hec est illa celsitudo altissime paupertatis: que vos charissimos fratres meos heredes ꝛ reges regni celoꝝ istituit paupes rebus fecit: virtutib⁹ sublimauit. Hec sit portio vestra que pducit in terrā viuentiū. Cui dilectissimi ffes totaliter inherētes: nihil aliud pro noīe dñi nostri Jesu christi in ppetuum sub celo habere velitis. Et q̄ sit digna ista pauptas appa/ret ex eo q Christ⁹ eam dedicauit: vt dicit̃ in. c°. Olia epi. 12ª. q. 2ª. Ait eni Ambrosi⁹ in quodam smone. Reuolue oēm vitā saluatoris a partu virginis vsqz ad patibulū crucis: ꝛ nō inuenies nisi stigmata paupertatis. De tali igit̃ paupere loquūtur pricipaliter argumēta in fauorem paupeꝝ [redacted] cta. Talis eni pauper dr ille qui amore dei se i numero pauperū cōstituit: ꝛ ita tanq̄ pauper volūtarius viuit pª. q. 2ª. c°. sacerdos. Et ideo [redacted] pauperes volūtarij pseuerate in vocatōe vestra: i qua ɔsistit oīs perfectio dicēte dño Matthei. 19°. Si vis perfect⁹ esse vade ꝛ vēde oīa que habes: ꝛ da pauperib⁹ ꝛ sequere me. Perfecti⁹ est eni omnia propter Christū ɔtēnere: q̄ paupibus distribuēda fuare. 12ª. q. pª. c°. expedit. ꝛ. 2ª. q. 2ª. c°. gloria epi. §. sochrates. Ille igit̃ est verus pauper supernis diuitijs potiturus: qui nihil q̄rit preter Christū. 12ª. q. pª. c°. cleric⁹. Tales vero pauperes volūtarij habēt mūdū ad dñandū: secūde ad Corin. 6°. Nihil habētes ꝛ oīa possidētes. Habēt deum ad hereditandū. Numeri. 18°. Jn terra eoꝝ nihil possidebitis. Ego dñs pars ꝛ hereditas vestra: habēt celū ad largiendū. Luce. 16°. Facite vob amicos de māmona iniqtatis vt cū defeceritis recipiant vos in eterna tabernacula: habēt etiā regnuz ad possidendū. Luce. 12°. Nolite timere pusillus grex: qm̄ ɔplacuit patri vestro dare vobis regnū. Et ideo saluator Matth. 5°. dicit: q ipoꝝ est regnū celoꝝ: ꝛ nō dicit erit: qz iam habēt ipm i spe certa. Ad Roma. 8°. Spe salui facti sumus. Et ideo tales possunt appellari diuites. Tres eni3 sūt species hoiu3 qui quāuis nihil adhuc habeāt i re tñ hñt multa in spe. s. qui ad magnā dignitatē electi sunt: ꝛ qui in loco tuto aliquē thesaurū reposuerūt: ꝛ qui sūt heredes pncipū. Et tales sūt pauperes volūtarij: qui a deo sūt ad altitudinē stat⁹ euāgelice paupertatis electi: ꝛ thesauros suos spūales i celo reposuerunt qui a nemine eis possūt auferri Et facti sūt heredes regni dei: vt dr Jacobi. 2°. ℳ

Sunt xo alij paupes sz inuolūtarij q nō spōte [redacted] fecerūt paupes: sz necessitate ɔpulsi i paupertate viuē coguntur. Et istoꝝ aliq hñt patiētiam amore dei: nec pp pauptatē aliqd mali faciūt. Et ēt i istis pauptas vtil' ē. Et pp hoc dr q pauptas nō est in nūero maloꝝ: sz bonoꝝ cōputāda. 15ª. q.

pᵃ.cº.illa. Paupertas eniȝ coronat substinentes
47ᵃ.di.cº.sicuti. Et ideo o pauperes nolite despa-
re in vestra egestate: sed patiẽter eam substinete.
Nã Gregoriꝰ in omelia de Lazaro ⁊ diuite ait.
Mala Lazari purgauit ignis inopie: ⁊ bona di-
uitis remunerauit felicitas transeũtis vite. Illuȝ
paupertas afflixit ⁊ traxit: istũ abũdãtia remune-
rauit ⁊ repulit. Quicũqȝ ergo ĩ hoc seculo bñ ha-
betis: cum vos bona egisse recolitis: valde de eis
pertimescite: ne cõcessa vobis prosperitas eorũ dẽ
remuneratio sit bonoꝝ. Et cum quoslibet paupe-
res nõnulla reprehẽsibilia perpetrare cõspicitis
nolite desperare: q2 fortasse qd̃ superfluitas tenuis-
sime paupertatis inquinat: caminꝰ paupertatis pur-
gat: hec ille. Sũt alij pauperes inuolũtarij: qui nõ
patienter sufferũt paupertatẽ: sed tanq̃ desperati
in oia corrũt scelera. Et isti ad eternaȝ perueniũt
dãnationem. Et de talibꝰ loqtur Seneca duȝ ad
Lucillũ dicit. Paupertas nulli mala est nisi re-
cusanti. Inter istos aũt sceleratiores fiunt illi: qui
cũ diuites essent ad iopiam deuenerũt: ⁊ patien-
tiã nõ habẽtes: per fas ⁊ nefas: amissa recupera-
re ptendũt: de quibꝰ Andreas ad Gualterũ liº.
3º. de amore inqt. Qui plurimis consueti sũt abũ-
dare diuitijs: si ad inopie postmodũ tenebras ela-
buntur nullum verentur committere crimen: vt
fortunam diuitiarũ recuperare possint amissam.

O

Secũdus statꝰ hoiũ est mediocriũ: qui nõ
sũt nec diuites: nec pauperes. Quoꝝ statuȝ
desiderabat Salomõ Prouer.30. rogans deũ ⁊
dicẽs. Paupertatẽ ⁊ diuitias ne dederis mihi: sȝ
tñ victui meo tribue necessaria: ne forte saciatus
allijciar ad negandũ ⁊ dicã quis est dñs: ⁊ egesta-
te cõpulsus furer ⁊ periurẽ nomẽ dñi dei mei. Ta-
liũ status est bonus: si de rebꝰ suis cõtenti sũt. Li-
cet enim nõ habeãt multas diuitias possunt dici
alijs diuitibꝰ ditiores. Ait eni Tuliꝰ in parado-
xis. Cõtentũ esse suis rebus maxime sũt certissi-
meqȝ diuitie. Et Oratiꝰ in epistolis. Paup eniȝ
nõ est cui rerũ suppetit vsus. Et ideo ait Cato in
suis documẽtis. Cõmoda nature nullo tibi tẽpo-
re deerunt. Si contentus eo fueris quod postulat
vsus. P

Tertius võ statꝰ hoiũ est eoꝝ qui habẽt di-
uitias qui sũt in duplici gñe. Aliq enim ha-
bẽt eas ex legitimo titulo: q2 ipsi acqsierunt bona
sua iustis lucris: de qbꝰ dicit Seneca ad Lucil-
lũ. Illud vere possumꝰ lucrũ dicere qd̃ cõstat di-
uina iudicia nõ punire. Et tales diuites habẽtes
licite acqsita suis sudoribꝰ: vel ab alijs sibi dereli-
cta vel legitime donata illisqȝ vtẽtes moderate nõ
cõstituendo in eis vltimũ finẽ: nec per ea offendẽ-
tes deum aut proximũ: sed superflua dantes pau-
peribus ⁊ opera pietatis exercẽtes peruenient ad
vitam sempiternã. Nõ enim talibꝰ diuitie sũt ad
dãnationem. Esse enim diuiteȝ nõ est culpabile.
Deus nãqȝ diuites ⁊ potẽtes nõ abijcit cũ ipse sit
diues ⁊ potens: vt dr̃ Job.36º. Sed inordiata af-
fectio ⁊ iniuste acqsitis maculat possessorem. Et
ideo inqt Seneca ad Lucillũ. Neqȝ enim diui-
tiaꝝ possessionẽ tibi interdico: sed efficere volo vt
illas intrepide possideas: qd̃ vno cõseqris modo
si te etiã sine illis beate victurũ tibi psuaseris. Au-
gusti. quoqȝ in liº.pº. de ciuita. dei.cº.xº. expõnẽs
vba apli supius allegata dicẽtis. Qui volũt diui-
tes fieri incidũt in tẽtationẽ ⁊c. ait. Profecto ĩ di-
uitijs cupiditatẽ reprehẽdit nõ facultatẽ quã pre-
cipit alibi dicẽs. Precipe diuitibꝰ huius mũdi sũ-
perba nõ sapere: neqȝ sperare in icerto diuitiarũ: sȝ
in deo viuo qui prestat nobis oia abũdanter ad
fruendũ. Volẽs igit̃ ego imitari beatũ Ambrosiũ
qui in quadã omelia inqt. Cũ diuitibꝰ quoqȝ re-
uertamur in grãm. Nolumꝰ enim offendere di-
uites sed volumus si possumus sanare oẽs. Dico
vobis o diuites q statꝰ vester nõ est reprobatus
propter diuitias si in vobis sit illd̃ qd̃ dr̃ Eccl.13º
Bona est substãtia vbi nõ est peccatũ in cõsciã.
Ideo de tali diuite dr̃.14º. eiusdẽ libri.cº. Beatus
vir qui iuentꝰ est sine macula: ⁊ qui post aurũ nõ
abijt: nec sparauit in pecunie thesauris: qs est hic ⁊
laudabimꝰ eũ: Fecit enim mirabilia in vita sua.
Talibꝰ diuitibꝰ cõferũt opes ad salutem: dicente
Ambrosio vbi supra. Diuitie sicut impedimẽta i
probis: ita probis sũt adiumẽta virtutis. Patet
predicta exẽplis. Nã Cõstantinꝰ mũdi impator
potentissimꝰ ⁊ ditissimꝰ in cathalogo sanctoꝝ est
ascriptꝰ. Silr̃ imperator Sigismũdus. Et san-
ctꝰ Ludouicus rex frãcie inclytꝰ tertij ordis bea-
ti Francisci. Similiter multi alij reges ⁊ princi-
pes ad regna puenerũt eterna. Nonne diues fuit
beatꝰ Job: d quo dr̃ libri sui pº.cº. q erat simplex
⁊ rectꝰ ac timẽs deũ ⁊ recedẽs a malo. Cui erant
septẽ milia ouiũ: ⁊ tria milia camelloꝝ: ducenta
qq̃ iuga bouũ ⁊ qngente asine ac familia multa
nimis. Eratqȝ vir ille magnꝰ inter oẽs orietales.
Zacheus quoqȝ diues fuit ⁊ princeps publica-
noꝝ: in cuiꝰ domo voluit Christꝰ manere ⁊ cõui-
uari. Et q2 bene distribuit substantiã suã: de eo di-
xit dñs: hodie huic domui salus a deo facta est: eo
q ⁊ ipse filiꝰ sit Abrahe. Luce.19º. Diues qq̃ fuit
cẽturio sub se milites hñs quẽ xp̃s nõ dãnauit sed
potiꝰ eiꝰ fidem approbauit. Matth.8º.cº. dicẽs.
Nõ ĩueni tantã fidem in israel. Diues quoqȝ fuit

Abrahā de quo dī. Geñ.13°. Erat aūt diues valde in possessiōe auri z argēti z erat ei substantia mixta: de qua loquēs Hiero.i quadā epl'a ad Salniāā igt. Nec diuiti obsūt opes si eis bñ vtatur: nec pauperē egestas comēdabiliorē facit inter sordes z iopiā peccata nō caueat. Utrūqz nob te stimoniū z Abrahā patriarcha z q̄tidiana exēpla suppeditāt: quoz alter in sūmis diuitijs amic9 dei fuit. Alij quotidie in scelerib9 dephensi penas legib9 soluūt. De Abrahā isuper idē ad pathmachiū ita scribit. Diues erat Abrahā auro z argento: pecore z possessiōe: multāqz familiaz habebat ita vt ad subitū nūcium armare posset exercitū iuuenib9 electis. Et quattuor reges qui fugerant in helan secut9 occiderit: tū post crebrū hospitalitatis offm dū hoīes nō recusat: suscipe meruit deū: hec ille. Q.

Alij sūt diuites auari nō fuātes illud qd̄ scriptū est in.l.si cōstiterit.C.fini.regun. vbi dicitur. Unusqsqz ptent9 suo rē nō expectet iuris alieni. Et tales per vsurā vel alio modo illicito aliena vsurpātes ad eterna peruenient supplicia. Quib9 dī Isa.33°. Ueh qui predaris: nōne z tu predaberis? Et Aug. igt tali raptori. Res quā capis muscipula est: tū capis caperis. Tenes alienū: dētineris a diabolo. Sil'r illi qui nimis afficiunt diuitijs: ita vt ponāt finē suū in eis tanq̄ auari dānabūtur. Scriptū est.n. Abacuch.2°. Ueh q cōgregat auariciā malā domui sue. Talib9 dicit Dauid in ps°. Diuitie si affluāt nolite cor apponē: qd̄ nō faciebat ille q vt habet Luce.18°. audiēs a dño q si volebat esse pfect9 debebat dare sua paupibus: cōtristat9 est valde: habebat eni multas diuitias. Dānabunt ēt illi diuites qui poti9 attēdūt lucris tpalib9 q̄ aīe sue: dimittētes spūalia pro his miserabilib9 terrenis. Quib9 dicit dñs Math.6°. Nō potestis dō fuire z māmone: vt dicit glosa q māmona nomē est demonis q preest diuitijs: nō q eas in sua dictiōe habeat: sed q2 per illas hoīes tentat. Insuper qui male expēdūt diuitias i dissolutiōib9 z lasciuijs nō sunt in bono statu.c°.q de natorib9.86°.di. Sicut fecit fili9 prodig9 qui cōsumauit oīa sua bona viuendo luxuriose. Luce 15°. Necnō z crudeles paupib9 superflua sibi retinentes z elemosynas nō faciēs.c°.sicut hi.47°.di. Sicut patuit de diuite q vt habet Luce.16°. Induebat purpura z bisso z epulabat quotidie splēdide: z Lazarū pauperē z mēdicū nō reficiebat de suis supabundātijs. Ait.n. Ambro. in pdicto.c°. Nō minoris est criē q̄ habēti tollere cum possis z abūdās sis indigētib9 denegare. Esuriētiū panis est quē tu detines: viduaz indumētuz qd̄ tu recludis miserorū redēptio z absolutio pecunia quā tu in archa fodis. Tot g° te scias bona inuadere quot posses pstare. Dānabunt ēt aliena retinentes z non restituentes capitulo peccatum de regu.iu.libro.6°. vbi dicitur q nō remittit peccatū nisi restituatur male ablatū. Ille quoqz est auar9 dō quo scriptū est Ecclesiastes.4°.c°. Unus ē z secūdū ñ habet nō fratrē nō filiū z tamē non saturant oculi eius diuitijs: nec cogitat dicens. Cui laboro z fraudo animā meaz bonis? In hoc quoqz est vanitas z afflictio pessima. Illi etiaz miserabiles auari a dño reprobant: de quib9 scriptū est Ecclesiastes.5°. Est alia ifirmitas pessima quā vidi sub sol'e: diuitie cōgregate in damnū dñi sui. Sunt eni aliqui qui se seruos faciūt diuitiarum quas etiam ad commodū propriū necessitate vrgente exponere nolūt familiā suā in maximis necessitatibus dimittēs. Et tales sunt in malo statu. Ait eni glosa sup Matthæū.6°.c°. Seruire diuitijs deū negare est. Huiusmodi aūt erat vnus ciuis cuiusdā vrbis italie ditissimus qui vidēs cinctoriū sui equi valde frustatū z quasi ruptuz nolebat expendere vnū solidū pro emendo nouū: dicens q illud sic antiquum poterat adhuc per multos dies sic perdurare: vnde ascēdēs equū: cū ad villā pergeret fractū est sibi cictoriū: z ipse dō eq cadēs fracto crure ex illa ifirmitate mortu9 ē. Isti auari sūt fui tot dñoz quot i capsa dnarios hñt Ut legit i cronicaz dō nugisphilosophorū.2°.24°. q Bio philosoph9 de q̄dā miserabili auaro inqt Non hic possidet opes sz opes eū: z Ecclesia.x°. dicit. Auaro nihil est scelestius. Et nihil iniquius q̄ amare pecuniā: hic eni aīaz venalē habet: quoniā proiecit intima sua: vt etiā qs non damnetur propter diuitias nō debet facere sicut ille qui dicebat Ecclesiastici.xi°. Inueni requiē mihi. Māducabo de bonis meis solus. Non sic aūt faciebat Alexander magn9 qui cū per quādā silvā pgeret z ipse cū suo exercitu fere siti deficēt oblatū sibi p magno munere sciphū aque in terrā effudit nolēs solus bibere postq̄ potū suis militib9 non potuit communicare. Debet aūt quilibet diues meminisci q Chriso. ait. De9 dispensatores diuitiaruz suaz nos esse voluit nō dominos. z Ambro. in.c°. sicut hi.47°.di. inquit. Dicet forte aliquis. Quid iniustū est si cū aliena nō inuadam propria diligētius seruo? O ipudēs dictu. Quid propria dicis? Que z ex quib9 recūditis in hūc mūdū detulisti? Quādo ingressus es in hanc lucē: qñ de matris ventre existi: quibus facultatibus queso: qbus subsidijs stipatus igressus es? Nemo ergo proprium dicat quod commune est: plusq̄ sufficit' ad sumptū vio-

lenter obtentum est. Nunquid iniquus est deus vt nobis non equaliter distribuat vite subsidia: vt tu quidem esses affluens ꝛ abūdās aliis vero deesset ꝛ egerent? An iccirco magis quia ꝛ tibi voluit benignitatis sue experimenta conferre ꝛ aliuꝫ per virtutē patientie coronare? Tu vero susceptis deum muneribus: ꝛ in sinum tuum redactis nihil [redacted] reputas agere iniquū si tam multorum vite subsidia solus obtineas. Quis eniꝫ tā iniustus est tanq̄ꝫ auarus q̄ qui tam multorū alimēta nō suū vsum sed abūdātiam ꝛ delitias facit? hec ille. Dicit aūt philosophus. 2°. de animalib⁹ ꝙ aīalia magni corporis sūt pauce generationis ꝛ cito senescunt ac moriūtur. Cui⁹ ratio est qa cib⁹ eorū transit īcremētū corporis proprij: ꝛ nihil vel parū [redacted] materiā seminis: ꝛ ideo statim pinguescūt ꝛ faciliter suffocantur. Et similiter diuites voluptuosi omnem substantiam conuertentes in abusuꝫ propriū: sic impinguati: sunt graues ad generanduꝫ prolem boni operis. Suntq̄ꝫ debiles ꝛ steriles in virtutib⁹ ac fortes in vicijs vt dicit Grego. in. c°. omnes. 47°. distin. Peiores tamē sūt illi qui nec ipsi vtuntur diuitijs quas habēt: nec alios vti ꝑmittūt ex ardore auaritie. Contra talem auarum inquit Martialis poeta. Nec sibi nec alijs ꝓdest dum viuit auarus: vnde Philosoph⁹. 2°. Ethi. dicit. Prodig⁹ multo melior videt̄ esse illiberali: quoniā hic quidē multis prodest. Ille aūt nulli: sꝫ nec sibiipsi. Dicit quoq̄ꝫ Esopus [redacted] fabulis suis. Pauperi⁹ nihil est q[redacted] miser vsus opū. Tales credūt lucrari ꝛ cōseruare: ꝛ magis expendūt. Quia dicit̄ in vulgari prouerbio. Piu spende il scarso che il largo. Uera est enī sentētia Mōtanarij in luna celeri. c°. 46°. Furari famulos dn̄s compel[redacted] auar⁹. Unde dicit vulgare prouerbiū Massara dura fa la fameglia fura. Et il cane per fame rode il corame. Et Salomō Prouer. 15°. inq̄t. Cōturbat domū suam qui sectatur auaritiā. Et Ecclesiastici. x°. dicitur. Uiro cupido ꝛ tenaci sine rōne ē substantia. Aristotiles quoq̄ꝫ p̄mo rethorice inquit. Diuiteꝫ esse est in vti magis q̄ in possidere. R

Sed tales stulti auari sunt similes serpentib⁹ piper custodiētibus qui nec ipsi piper comedunt nec alios accipere volunt: sed mira auiditate custodiunt: ꝛ vix cū igne expelli de montibus il[redacted] possunt: propter quam causam piper nigrescit. Et hoc exempluꝫ ponit Albertus vbi supra. Ubi etiam dicit ꝙ auaritia est subiecti proprij cōsumptiua. Auari enim dum filios ditare querūt male comedunt ꝛ male bibunt: ac vix dormiūt: ꝛ dū alijs consulunt seipsos consumunt. Et quantum ad hoc similes sunt galine que sic afficitur pullis suis vt nihil quasi comedat ꝛ vitam suam negligat vt filijs relinquat cibaria. Uñ incedit tota stupida allis demissis ꝛ voce rauca. Et tamen pulli quando sunt adulti: a parente discedunt: nec de ea aliquam curaꝫ gerunt. Et propterea miseri diuites sunt candelle similes: que vt alios illuminare possit seipsam consumit. Subiungit quoq̄ꝫ predictus doctor dicens. Nonne in hoc homines rationales: sunt auibus stultiores? Nā milui vultures ꝛ accipitres nolunt filios impinguari. Imo ne impinguescant filios adultos de nido exire cogunt ꝛ querere sibi escam. Sunt quoq̄ꝫ auari similes griffonibus ꝛ leonibus aureos montes custodientibus in Indie partibus q ēt ex auro nullam vtilitatē habent: ꝛ tamen alios ne tollant impedire nō cessāt. Dicit quoq̄ꝫ ibidem ꝙ in Indis sunt formice ad canum magnitudinē que tanta auiditate aurum amant ꝙ q̄uis nullum fructū [redacted] percipiant: prius tamē possunt occidi q̄ aurum ab eis auferri. Inquit quoq̄ꝫ ꝙ auari sunt similes talpe que nūq̄ oculos aperit: sed quasi ce[redacted] incedit: terraꝫ continue fodit: ꝛ vsq̄ꝫ ad saturitatem de ea non comedit semper timens ne sibi deficiat. Et hoc est quod inquit auctor astrolabij. Est similis talpe metuentis madere terram ne sibi deficiat: sic perit illa fame. Quamuis autem in vi[redacted] non aperiat talpa oculos aperit tamen in morte. Quia auari qui in vita sua ceci fuerunt. In morte cognoscunt ꝙ diuitie hominem iuuare non possunt: sed plurimum ad salutem impediūt Et hoc est quod dicitur Job. 27°. Diues cum dormierit nihil secum affert. Apperiet oculos suos ꝛ nihil inueniet nisi peccatum. Apprehendet eum inopia. ꝛc. Et hoc sufficiat pro prima parte nostri sermonis.

¶ Pars secunda de tribus malis conditionib⁹ diuitiaꝝ. S

p Ro declaratione secunde partis nostri sermonis: sciendum est scriptum esse Jeremie. 22°. c°. Terra: terra: terra: audi vocem domini. Que verba exponi possunt dupliciter. Primo quod ter nominetur terra propter illos auaros: qui corde: ore ꝛ opere terrenis lucris semper insudant. Secūdo ꝙ ter replicet̄ verbū terre ꝓpter tres pessimas cōditiōes quas terrene habēt diuitie. Et i hoc sensu clamabat angelus. Apoc. 8°. c°. habēs vocē vni⁹ aquile volātis dicēs. Ueh: veh: veh: hab

bitantib⁹ in terra. De qb⁹ tribus malis cōditio/
nib⁹ auaritie tractaturus dico ꝙ prima ē labo/
ris: secūda timoris: tertia ⁊ vltīa doloris. Prima
ꝑditur opū mūdanaꝝ ē laboris. Affligūt enī di/
uitie amatores suos triplici labore. Prim⁹ ē mē/
talis: secūdus corporalis: terti⁹ cōsciētialis. Pri
mus labor est mētalis: qꝛ mens eoꝝ qui diuitias
amāt nunꝙ̄ pōt esse qetata: eo ꝙ cū in diuitijs sa/
cietatē querāt illā in eis nūꝙ̄ inueniūt dicēte Sa
lomone. Eccl'. 5°. Auarus non īplebit̄ pecunia.
Unde Oraci⁹ in eplis ait. Semp auar⁹ eget. Et
Hiero. ad demetriadē ꝟginē. Diuitiarū amor in
saciabilis est. Et ideo exclamat Gualteri⁹ in alexā
driade li°. 8°. Qd̄ tibi diuitijs opus est que semp
auaris Esuriē pariūt. Et Boeti⁹ li°. 2°. de cōsola
tione dicit. Seuior ignib⁹ ethne feruēs amor ar/
det habēdi. Et in lib°. 3°. eiusdē operis. Auaritie
nihil satis est. Et iterū. Quāuis fluēte diues auri
gurgite. Nō expletura⁹ cogat auar⁹ opes. One/
retqꝫ bacis colla rubri littoris. Ruraqꝫ centeno
scindat opima boue. Nō cura mordax deserit su/
perstitē. Defunctūqꝫ leues nō comitant̄ opes. Et
Ambro. in. c°. sicut hi. 47ᵃ. di. dicit. Nec facietas
vnꝙ̄ nec finis adheret cupiditati. Et Seneca ad
Lucil. Uidisti aliquē canem missa a dn̄o frusta
panis aut carnis: apto ore captātē. Quicqd exci
pit ꝓtin⁹ integrū deuorat: ⁊ ad spē vēturi inhiat.
Idem euenit nobis quicqd expectātib⁹ fortuna
proijcit: id sine vlla voluptate dimittim⁹ statī ad
rapinā alterius attenti ⁊ erecti. Et iterū idem di
cit. Cōgerat̄ in te quicqd multi locupletes possi/
dēt ⁊ vltra priuatū pecunie modū fortuna te ꝓue
hat: auro tegat: purpura vestiat: ⁊ ad hoc modus
delitiarū ⁊ opū te perducat: vt terrā marmoribus
scōdas. Non tn̄ trahere sed calcare diuitias lice
at. Accedāt statue ⁊ picture ⁊ quicqd ars vlla lu
xurie elaborauerit maiora cupe ab his disces. Na
turalia eni desideria ifinita sunt: ⁊ falsa opinione
nascētia vbi desināt nō habent. Et Boeti⁹ in. 2°.
de cōsolatione ait. Si quātas rapidis flatib⁹ inci
tus pōtus versat̄ arenas: aut quod stelliferis edi
ta noctib⁹ celo sydera fulgent. Tātas fūdat opes:
nec retrahat manū pleno copia cornu: humanū
miseras haud ideo genus cessat flere querellas.

¶

O Auarone stulte ⁊ isipiēs audi qd de te Hie
rony. in ꝓlogo ꝑncipij biblie dicat. Auaro
deest tā qd̄ habet: qꝫ qd̄ nō habet. Talis est similis
igni cui quo plura iponunt̄ ligna tanto plus ar/
det ⁊ maiorē efficit flāmā. Ideo Iuuenalis iquit.
Crescit amor nūmi quantū ipsa pecunia crescit.
Et Oratius in epistolis. Quāto plura parasti
to plura petis. Et idem dicit Gualteri⁹ vbi supra
predictis verbis addēs. Et habēdis acri⁹ ardes
Sicqꝫ famē faciens defectū copia nutrit. Et qui
dā versificator noster ait. Quo magis accumulat
plus isaciabilis ambit. Et semp desint ne sibi par
ta timet. Audi auare quid de te Cassiodor⁹ di,
cat in suis epistolis. Idropici more qui plus bi/
bēdo plus sitit pecunie cupiditas auaro ex multi
plicatione grādescit. Et hoc est quod inqt auctor
astrolabij. Idropico similis nunꝙ̄ saciatur aua/
rus. Ex lucro lucri multiplicando sitim. Et facit
ad predicta illud quod legit̄ in fabulis poetarū:
scilicet ꝙ mida rex petijt ab apoline deo suo ꝙ qc
quid tangeret aurū fieret: ⁊ cōcessum est ei. Cum
ergo cibū vel potū manibus vel labijs tangeret
fiebat aurum. Et sic fame mortuus est. Quo da/
tur itelligi ꝙ auarus semper diuitias appetit que
tamē sunt causa mortis sue. Hanc autem cupidi
tatem habebat ille Marcus crassus romanus
de cuius morte facit mentionē Lucanus in ꝑn
cipio sui operis dicens. Cūqꝫ superba foret babi/
lon spolianda tropheis Ausonijs: vmbraqꝫ erra
ret crassus in vlta. Bella geri placuit nullos ha/
bitura triumphos. Predictus enim imperator
auarus vnus ex tribus regentibus imperiū ro
manum socius Pompei ⁊ Cesaris cū obsideret
ciuitatem babilonie a parthis fuit delusus qui ei
promiserunt maximā auri quantitatem: pro qua
recipienda ingressus est ciuitatem babilonie: ⁊
statim ab eis apprehensus ligatus est ⁊ lique/
factum auarum ab ipsis in ore eius transfusum
est dicentibus sibi. Aurum sitisti aurum bibe. O
maledictum vicium auaritie: tu es illud de quo
Seneca ad Lucillū inquit. Cū cetera vicia cū
senescente homine senescant: sola auaritia iuuene
scit. Et hoc est quod Asculanus poeta inquit.
Ogni peccato inuecchia neli humani.
Pur lauaritia tien verda fronde.
E piu nel tempo di capilli cani. Et ratio est quia
sicut in senibus deficit calor naturalis cum vita
ita illis videtur semper ꝙ debeant deficere necessa
ria ⁊ semper timent ne sibi terra deficiat. Et i hoc
quidam meus socius equiperabat auaros boui
dicens: ꝙ bos licet sit magnus corpore tamen ex
naturali fortitudie est velox ad cursum: sicut etiā
multi eq magni ⁊ grādes velociter currūt. Sꝫ tō
bos ita lēte icedit ⁊ mature: qꝛ sp timet ne t̄ra sibi
sub pedib⁹ deficiat. Dicit aūt Tuli⁹ in li°. de senec.
Auaritia senis quid sibi velit non intelligo. Quid
enim absurdius esse potest ꝙ̄ quo minus restat
vie: eo plus viatici querere. O sceleratissimum
auaritie viciū: tu es illud qd̄ pene totū orbē reple

ti. Scriptū est enim Jere. 6°. A maiore vsqz [redacted] minorē oēs auaricie studēt: ꝛ a propheta vsqz ad sacerdotē cūcti faciūt dolū. De hoc insaciabili desiderio diuitiarū loqͥt Ouidius in p°. de fastis. di. Tpe creuit amoꝛ q nūc ē sūmus hn̄di. Vix vltra quo [redacted] pgrediat habet. T

O Auare profecto tu es lup⁹ rapax. Naz īquit Albert⁹ vbi. s̄. Lup⁹ omne illō vrit ꝛ nō viuit qō pede premit ꝛ est fera rapax ꝛ crudelis que rabie rapacitatis oīe qō pōt occidit: vnde quādo gregē inuadit: si ipedit⁹ nō fuerit oues oēs occidit: ꝛ qō deuorare nō pōt sub terra: si pōt occultat vt postea comedat. Sed vtinā vsurarij ꝛ auari haberēt timorē lupi. Nā lup⁹ valde ignē ꝛ lapides timet. Unde [redacted] qs duos lapides simul collisérit: lup⁹ audaciā oēm pdit. Et fugit [redacted] qs post eū fortit clamauerit. Isti aūt lupi bipedes ꝛ domestici nō mouent ad clamorē predicatoꝝ cōtra eos vociferātiū: nec timet lapidationē que nō finitur ꝛ ignē qui [redacted] ppetuū nō extinguet. Habet etiā lupus hāc cautellā. Nam timēs piculū filijs nūq̄ predat in locis in qb⁹ filios nutrit: sed sp a remotis. Quare vsurarij si filios suos vt lupi amarent saltē a preda sue cōuicinie abstinerēt vt filijs pacē vicinoꝝ relinquerēt. Isti aūt lupi incipiūt vicinos suos ante alios depredari. Sed istas rapinas diu retinere nō poterūt: nec filijs diu possidēda relinquere. Ait. n. auctoꝛ in li°. de morib⁹ medicoꝝ. c°. 27°. Stare diu nequnt que male parta vides. Et Ouidi⁹ in li°. fine ti°. iqt. Nō habet euēt⁹ soꝛdida preda bonos. Et Seneca ad Lucillū. Nulli cui rapina feliciter cessit gaudiū rapti durabit in posteros. Tales relinquent rapinas extraneis possidēdas: dicēte Ecclesiastico. 14°. sui libri. c°. Qui aceruat ex aīo suo iniuste alijs ꝯgregat ꝛ bonis illi⁹ ali⁹ luxuriabit. Isti igit qui proprios depdant ab alijs opprimēt ꝛ spoliabunt. Vn̄ dicit Eccl. xj°. Multi potētes oppssi sūt valde ꝛ gliosi traditi sūt in man⁹ alioꝝ. VV

NOn debet ergo aliqs nimiū affectare res terrenas que nō sūt vere diuitie: qō patet ī moꝛte ꝛ post mortem. Nam in morte deducunt hominem ad denudationem ꝛ sūmam paupertatem. Job p°. Nudus egressus suz de vtero mrīs mee: nudus reuertar illuc. Et. 16°. c°. eiusdē libri. Saccū cōsui super cutē meaz. Mortui. n. sacco inuoluunt. Post mortē vo deducūt ad eternā penuriā: sicut patuit Luce. 16°. de illo diuite q ad tā [redacted] deuenit penuriā: q nō potuit habere guttā aq̄. Itē tēporalia nō possu[redacted]t aliquē felicitare: nec ditare veraciter. Nā sm philosophū ab extrinseco ꝛ alieno nō fit vera denominatio. Nō. n. granū milij magnū dr̄ magnitudie mōtis: nec ethiops albus albedine niuis: nec qs diues pecunia aliena. Pecunia vo nō est hoīs sed mūdi cū oīb⁹ alijs mūdanis reb⁹. Quod patet. Si enim canis duos hoīes seqͥt: cui⁹ sit ignorat. Sed cū ab inuicez separant: canis dn̄m suū seqͥt. Quasi due aūt psone sūt hō ꝛ mūdus. Sed cui⁹ sint diuitie hoīs an mūdi nō videt in vita: sed in morte diuitie remanēt in mūdo: ꝛ hō nudus recedit a seculo. Insuper diuitie sūt nociue eas habētib⁹. Sicut eniz carnes sūt nociue ossib⁹: qꝛ ideo a canib⁹ rodunt ꝛ fruct⁹ sūt nociui arboꝛib⁹: qꝛ ideo dispunt. Sic diuites propter diuitias patiunt īsidias latronū: oppressiōes principū ac potētū: exactiōesqz officialium. X

SEcūdus laboꝛ q̄ diuitie affligūt suos amatores est corporalis: de quo Orati⁹ inqͥt ī epistolis. Impiger extremos currit mercatoꝛ ad indos. Per mare paupiē fugiēs per saxa per ignes. Et Lucan⁹ li°. 3°. ait. Ferrū mortēqz timere auri nescit amoꝛ. Et Eccl⁹. 2°. dicit Salomō. Cuncti dies ei⁹ pleni sūt laborib⁹ ꝛ erūnis. Virgili⁹ quoqz in georgicis iqt. Laboꝛ oīa vincit Improb⁹: ꝛ duris vrgēs in reb⁹ egestas. Et Cassiodor⁹ in li°. de charitate sui ꝛ dilectione dei. c°. 4°. Ubi copia diuitiarū maioꝛ exuberat: ibi se grauioꝛ molestia sollicitudīs toti⁹ turbatiua qetis intrudit. Et Eccl. xj°. dr̄. Saturitas diuitis non finit eū dormire. Et Montanari⁹ in luna celeri c°. p°. ait. Mens sp varijs hebetat dedita curis. Eapropter Salomō ꝯsiderās labores auaricie nihil aīe saluti prodesse Eccl⁹. 2°. c°. iqt. Cū me cōuertissem ad vniuersa opa que fecerūt man⁹ mee: ꝛ ad labores in qbus frustra sudauerā: vidi in oīb⁹ vanitatē ꝛ afflictionē animi ꝛ nihil pmanere sub sole. O igit auare negssime profecto tibi dici potest illud senece ad paulinū de cōsolatōe. Omnis vita tua suppliciū est. Y

TErtius laboꝛ diuitiarū dr̄ cōsciētialis: de quo Aug. in smone de īnocētib⁹ ait. Lucrū in archa: dānū in cōsciētia. Quis eni explicet quot peccatis onerat auaroꝝ misa ꝯscientia? Ob cupiditatē nāqz fiūt rapine: furta: simonie: violētie: depdationes: vsure: fraudes: proditiōes: iniustitie: ꝛ vt ita dicā oīa mala atqz facinora. Unde Virgilius in. 2°. Eney. ait. Quid nō moꝛtalia pectora cogis Auri sacra fames? quasi dicat ad oīa mala. O voratrix aīaruz auaricia. O ardēs ignis cupiditatis. O pestiferū venenū diuitiarū? Magna siquidē incredibilisqz multitudo gētiū ꝓpter auariciā demergit in iferni pfūdū. O perditi auari vos estis silēs cete qō dū cibū appetit ꝛ paruulos

pisces deuorare

pisces deuorare cupiunt iquiñ.phi naturales. Et ēt Albert⁹ vbi supra quedā odoriferū fumū ī mare ex faucib⁹ mittit quo alios pisces q odo-rifera amāt ꝑditorie ad se trahit. Et stans apto ore eos ī ventrē recipit: nec vltra exire permittit. Sic vsurarij dulcib⁹ verbis ad se pauperes tra-hūt: quos tandē spoliāt ⁊ occidunt. Dicit ēt pre-dictus doctor vbi supra ꝙ auari sūt similes ara-nee: que nō cessant tellas texere ut bestiolas iuol-uere possint: ⁊ eaꝝ humiditatē sugere: ⁊ sic ꝑ cō-sequens eas occidere. Nam ⁊ filij aranee mox nati tellas ascēdūt ⁊ texere incipiūt quasi in ven-tre matris didicerint quō decipere possint. Sic ⁊ per oīa auari ⁊ maxime mercatores iniq ⁊ v-surarij: verbis duplicib⁹ tellas texūt quib⁹ sim-plices ⁊ idiotas iuoluūt: ⁊ totā eoꝝ sb̄am sugūt nec sua ꝑditione cōtenti mox natos docēt meda-cia dicere fallacijs assuescere ⁊ cōputis lucrati-uis itendere: nec attēdūt que eis ī futuro possint euenire. Narrat eniꝫ Auicena ꝙ sūt qdā lupi q appetūt naturaliter pisces: ⁊ illa vilia comedūt. que de suis retibus piscatores eijciunt Et quan do ea nō īueniunt ad retia accedūt ⁊ omnia de struūt. Sic veniet tēp⁹ qn̄ diabol⁹ d̄struet retia mercatoꝝ ⁊ vsurarioꝝ: ꝑdatoꝝ: ⁊ oīuꝫ auaroꝝ: ī oib⁹ peccatis ꝑlabentium. Scriptū ē.n.p^a. ad Thi. 6°. Radix oīum maloꝝ ē cupiditas. Et iō ad Ephe. 5°.c°. ōndit apostolꝰ grauitatē auari tie dicens auaricia ē idoloꝝ seruitus. Quod in-telligēdū ē ƒm Nico. de lira ꝑ quandā cōformi tatē: quia ita se hꝫ auar⁹ ad nummū: sicut idola-tra ad idola: ponēs oēm suā spē ⁊ cōfidētiam in diuitijs. Et hoc respectu auaricia dī maximum peccatoꝝ: qꝛ per illā cōtēnitur de⁹ ⁊ sūmū bonū amore vilissime rei. vt iqt b. Tho. 2^a.2^e. q.118^a. Nihil.n.miseri⁹ q̄ deū ꝑꝑ nummū ꝯtēnere.c°. duo sūt.12^a.q.p^a. O auaricia iniquissima tu es il la que excecas rōnē.47^a.di.c°. sicut hi. Ibi ait. Ambro. Sicut hi q ꝑ isaniā mente trāslati sūt: nō iā res ipsas ſꝫ fantasias passionis sue vidēt: ita etiā mēs auari semel vinculis cupiditatis a-stricta sꝑ auꝝ: semp argētū videt: sꝑ redit⁹ cōpu tat: ⁊ grati⁹ ituet aurū q̄ solē. Ipsa quoqꝫ eius ōro ⁊ supplicatio ad deū aurū querit: hec ille. O auare nequissime ꝑfecto tu agis ꝫ legem natu-ralē: que dictat oīa debere ēē cōia. ḡ. differt. 8^a. di.⁊.c°. dilectissimis.12^a.q.p^a. O sceleratissimuꝫ viciū cupiditatis ꝑꝑ tuā iniquitateꝫ cōburetur mundus. Ait eniꝫ sanct⁹ Bonauē ī.4°.di.47^a ꝙ iō de⁹ purgauit mūdū aquis: illū submergē-do tpe diluuij: qꝛ tūc maxime regnabat incēdiū libidinis. Uerū qꝛ in fine mūdi maxime regna-bit frigus tenacitatis ⁊ auaricie: dicēte domino Matth.24°. Quoniā abundabit iniqtas refri gescit charitas multoꝝ. Cum medicine habe-ant fieri per ꝯria.2°. Ethi. ideo purgabit mun-dus ꝑ ignis icēdiū. Z

Secūda cōditio pessima diuitiaꝝ dī timoris Cruciāt nempe se diligētes timore ꝯtinuo Nā qui nimis [illegible] diuitias afficitur: semp ē pa-uidus timet inimicos: nō minus formidat ami cos. Nō cōfidit ī vxore: non ī filijs: nec ī fortissi-mis seris. Abscōdit sepe aut ī terra: aut inter mu ros ꝑ timore pecunias. Terret ad sonitum ven-ti: ad motū fenestre: ad saltū muris: suspicando sꝑ oīa latrones eē. In itinerib⁹ et arborum vm-bre terrorē icutiūt: ⁊ vbiqꝫ sꝑ viuit suspect⁹. Uñ Job.15°.dī. Sonitus terroris ī aures ei⁹. Et cuꝫ sit pax semp isidias suspicat. Et Leui.26°. scri-ptū est. Terrebit eū sonit⁹ folij volantis. Uñ Iu uenalis. Pauca licet portes argēti vascula pu ri. Nocte iter aggressus gladiū quēcūqꝫ timebis Et nocte ad lunā trepidabis arūdinis vmbraꝫ. Et Seneca ī li°. tragedaꝝ ait. O si pateāt pecto [illegible] ditū. Quātos int⁹ sublimis agit fortuna me t⁹. Pectora pauper secura gerit. Nec sibi felix paup hētur. Nisi felices cecidisse videt. Boeti⁹ q̄qꝫ 2°. de cōsolatiōe dicit. O p̄clara opū morta liū beatitudo: quā cū adept⁹ fueris secur⁹ esse d̄ sistis. Ecōtra vero Lucan⁹ de paupere li°. 5°. exclamat dicens. O vite tuta facultas. Paupe ris. Et Iuuenalis. Cātabit vacu⁹ coraꝫ latrone viator. Lucan⁹ ēt li°.8°. Mundi securi⁹ enuꝫ Uerus paup agit. Diues vero auar⁹ nunq̄ ē se cur⁹. Unde Gualterius de castiliōe li°.p°. iquit Nō murus: nō arma ducē tutantur auarū. Et ad predicta pōt dari exemplū de illo auaro qui magnum thesaurū posuit ī quodā muro sue ca-mere: ⁊ fecit desuper pingi sepulchrū xp̄i clausū cū breui sic dicente. Hic est locus vbi posuerūt euꝫ. Et quotidie ibi stare ad oratiōnē se simula-bat: ⁊ aspiciebat si murus ī aliquo eēt fractus. Cū aūt semel ad villā perrexisset: statiꝫ ei⁹ filius cū esset maliciosus: ⁊ suspicaret ibi esse patris sui thesaurū fregit murū ⁊ abstulit oīa: ⁊ postea fecit murū refici sicut erat prius. Et fecit ibi de-pingi sepulchrū xp̄i apertū cū angelo hn̄te vnū breue ī manu ī quo dicebat. Surrexit. Non est hic. Et sic ille auarus delusus fuit. Ex quib⁹ oī-b⁹ apparet ꝙ pauper qui viuit sine timore dici pōt ditissimus. Ait.n. Esopus fabula.27^a. Om nes vicit opes: securā ducere vitam. At contra de diuitibus qui semper in timore viuunt ait. Esopus.

Quaz timor obnubit non est sincera voluptas.
Non est sollicite dulcis in ore fauus.
Rodere malo fabum q̄ rodi perpete cura.
Degenerare cibos cura diurna facit. A

Tertia conditio pessima diuitiarū dicit̄ dolo/ris. Afficiunt nempe dolore incredibili se diligētes: cū dimittunt̄ aut relinquunt̄ in vita vel in morte. Nā morientes nihil de illis secū ferre possunt. Unde Dauid in ps°. dormierūt somnū suū: ꝛ nihil inuenerūt oēs viri diuitiarū i manib⁹ suis. Et Greg. inqt. 3°. moraliū. Nūq̄ sine dolore pdit̄ quod cū amore possidet̄. Gualterius quoqꝫ i alexādraide canit. Citius torquēt̄ auari. Amissi merores q̄ delectent̄ habendo. Ubi sciēdū q̄ mūdani hoies q̄ttuor marie appetunt. Desiderāt. n. p°. diuitias multas accumulare: secūdo sup alios ascendere: tertio corp⁹ delitiose pascere: quarto animā in voluptatib⁹ nutrire. Que oīa eis rapiunt quattuor heredes. s. parētes: bestie: vermes ꝛ demones. Primo parētes diuitias rapiūt: ꝛ iō stultū est cū tanto labore diuitias querere: q̄s opz aliis dimittere ꝛ nihil secū portare. Scriptum est. n. Eccle⁹. 5°. Sicut nudus egressus ē de vtero matris sue sic reuertet̄: ꝛ nihil secum afferet de labore suo. Secūdi hēdes sūt bestie q̄ sup fouea ascēdūt: ꝛ stercora ibi faciūt: ꝛ ossa pedib⁹ frangūt. Ubi dī Ecclesiastici. x°. Hereditabunt eum bestie ꝛ serpentes. Stultū est igit̄ sup alios velle ascendere p honoré ꝛ excellentiā: cū postmodū bestie ascēdāt super eorum faciem. B

Tertij hēdes sūt v̄mes q̄ corp⁹ comedūt Job 21°. Simul i puluē dormiēt: ꝛ v̄mes operiēt eos. Stultū ē igit̄ carnē suā ipinguare: q̄ dz postmodū cib⁹ v̄miū eē. Quarti hēdes sūt demōes q̄ aīaz rapiūt. Sicut patuit d̄ illo diuite q̄ aīaz suā i diuitijs tenebat: cogitās m̄ltis ānis gaudē q̄ mox audiuit vocē d̄ celo dicētē. Stulte hac nocte aīaz tuā repetēt a te: q̄ āt ꝯgregasti cui⁹ erūt? Luc. 12°. O igit̄ stultissimi auari q̄re a vobis nō excludit̄ cupiditatē diuitiaꝝ q̄ tātope vos affligit? Ad h° .n. nā ipa vos iuitat: dicēte Seneca ad Lucilliū. Nihil nā q̄ auaritiā nr̄az irritaret posuit i aptopedib⁹ auꝝ calcādū ac p̄mēdū dedit. Et qcqd ē pp quod calcamur ac p̄mimur. Illa vult⁹ nr̄os erexit ad supos: ꝛ qcqd magnificū mirūqꝫ fecerat videri a suspiciētib⁹ voluit. Aurū qdē ꝛ argētū q̄si male nob̄ ꝯmitteret abscōdit. Nos fortune mala nr̄a traddidim⁹. Nos i lucē p q̄ ipugnat̄ mur extulim⁹: nec erubescim⁹ sūma apd nos hēri q̄ fuerūt ima terraꝝ: hec ille. De h° ēt Ouidi⁹ in. p°. Methamor. ait. Effodiunt̄ opes irritamēta malorꝝ. Quātū ēt noceāt mūdane diuitie ōndit Lucan⁹ li°. 4°. i. fi. dicēs. Predita tūc vbi nocuerit secula: postq̄ ambit⁹ ꝛ lux⁹: ꝛ opū metuēda facitas trāsuerso metuēs dubiā torrēte tulerūt. O igi auare stultissime: scito q̄ cito te opōrtebit diuitias illas relinq̄re: q̄s tātis sudorib⁹ adunasti: tāsqꝫ malignitatib⁹ ꝛ pctis. Ait. n. Fulgēti⁹ li°. p°. mitologiaꝝ fabula. 9°. Oīs rapina arida ē ꝛ sterilis ac ad euolādū celerrima. Et Salon Prouer. 3°. iqt. Suba festinata minuet̄: q̄ āt paulatim colligit̄ manu fructificabit̄. Sz ē ali⁹ auari dolor: q̄ sepe ēt volēs nō pōt diuitijs suis vti: ꝛ eis gaudē īfirmitate īpediēte: vel alijs multis de causis: iuxt̄ illud poeticū. Eger hz nūmos. De q̄ ēt loqt̄ Salomō Eccle⁹. 6°. di. Est malū qd vidi sb̄ sole: ꝛ q̄dē freq̄ns apd hoīes vir cui de⁹ d̄dit amicitias: ꝛ subam ꝛ honorē: ꝛ nihil d̄est aīe ei⁹ ex oīb⁹ q̄ d̄siderat: nec tribuit ei de⁹ ptātē vt comedat ex eis: sz hō ext̄ne⁹ vorabit ea. Eō v̄o volūtari⁹ paup d̄ oī mō gaudet: tāq̄ oīuz diuitiaꝝ possessor: paulo teste. 2°. ad Corin. 6°. C

Et iō Jacoponus nr̄ i laudib⁹ suis in persona paupertatis cōcinit dicens.

Pouertate desponsata al fiolo de maria.
Da lui sono adotata de imensa signoria.
Mia e franza e lingliterra:
E fra el mare azo gran terra:
Nullo si me moue guerra:
Hauendo el mundo in bailia.
Mia e la terra de sassogna:
E tuta quella de guascogna:
Mia e la terra de borgogna:
E tuta quanta normandia.
Mio e il regno de alamania:
La hibernia e la hispania:
Tuta la terra africana:
Con la scotia e frisonia.
Mia e laterra de toscana:
E la marcha anchonitana:
Romagna e marcha triuisana:
Insieme con la schiauonia.
Mia e la terra siciliana:
Cō la calabria e puglia piana:
Campagna e la terra romana:
Con la bella lombardia.
El piamonte e la sauoia:
Con la italia fa mia voglia:
Europa: asia: grecia e troia:
E tuta quanta la soria.
Mia e sardegna corsica e creti.
Cipri e molte del insuleti:
Tanti sono li mei sugieti:
Chel numero dir non se poria.
Mio e lo genouese:
Monferato e milanese:

El venetiano e ferrarese:
La morea e albania.
Medi: persi: elamiti:
Jacopini e nestoriti:
Arabini e ethiopiti:
Con india e barbaria.
Boemi vngari e armini:
Judei: turchi e marrochini:
Anthioceni e alexandrini:
Con tuta la sarracinia.
Terra herbe e lor colori:
Albori fructi cō lor sapori:
Li animali mei seruitori:
Tuti in mia beuolcharia.
Aque fiumi: laccite mare:
Tutti i pesci e lor notare:
Li vcelli cō il volare:
Tuti me fan giocholaria.
Luna: sole: celo e stelle:
Fra mei thesori nō son couelle:
De sopra i celi si sta quello:
Che tien la mia melodia.
Poi che ho dio al mio velle.
Son possessor dogni couelle:
Tute bone cose e belle:
Son a la richessa mia.
Poi chel voler a dio ho dator.
Son signore dogni stato:
E in lui transformato:
Sto in sua cōpagnia.
Le terre mie cultiuarano:
Li vasalli che a ficto lhano:
Li fructi dono de anno i anno:
Per la mia cortesia.
Se tuto a dio me daroe:
E quel che vole semper faroe
De tuto el mundo dominaroe:
Ne sentiro malanconia.
Sel me manda pouertade:
O richeze o sanitade:
Fredo caldo o aduersitade:
O alcuna malatia.
Sede: fame: pioua o uento.
Jniuria vero schernimento:
Dogni cosa saro contento:
Metendo in lui la vogliamia.

Ad quā nos sacē pcedat q i etenū viuit ꝛ rgnat amē.

¶ Eadē die p⁹ pandum de ꝟitate. Sermo.31°. De cui⁹ q̄libet pte pōt fieri vna pdicatio. Et sic est de multis alijs s̄monibus huius operis.

Docebit nos oēm veritatē. Joānis 16°. ꝛ i euāgelio occurētis dn̄ice. Cum oīa aīalia ꝓprietate aliqua naturali decorentur in cuius operatione gau/dēt ꝛ plurimū delectāt̄ s̄z Ari. sniam i. p°. Poli. Nō imerito philosophi ꝛ sapiētes magno studio q̄sierūt q̄ nā eēt pria hoīs ꝓprietas ad quā crea t⁹ ē. Ut sequēs nām ducē i ea v̄sari posset ꝛ leta ri. Et mirabile ē q̄ tāt⁹ sapiētū numer⁹ i vna d̄ terminatiōe ꝯuenerit: affirmaueritq̄ꝫ p̄ma eē ho minis p̄rogatiuā itelligere. Vn̄ comētator Aue/rois i. 2°. de aīa i gt: q̄ pᵃ pfectio aīe ē scīa. Orato res q̄q̄ꝫ idē tenuerūt: quoꝝ p̄cipu⁹ Quītilian⁹ i p̄ncipio p̄mi libri d̄ oratoria īstitutiōe dicit. Si cut aues ad volādū: eq ad cursū: ad seuiciē fere gignūt̄: ita nobis ꝓp̄a ē mētis agitatio atq̄ꝫ soler tia. Vn̄ origo ai celestis credit̄. Hebetes ꝟo ꝛ i dociles nō magis s̄m nām hoīes dicūt̄: q̄ꝫ ꝓdi giosa aīalia ꝛ mōstris similia. Et Lactāti⁹ i. 3°. diui. isti. aduer. gē. ait. Nām hoīs de⁹ veri adi/piscēdi cupidissimā fecit. Aug. ēt i. li°. Encheri/dion: ꝛ ponit̄ i. 2°. sen. di. pᵃ. igt. Fecit de⁹ rōna/ creaturā: ut sūmū bonū itelligeret. ꝛc. Quocir ca Aristo. i p°. Metha. dicit. Sicut bonū ē vo lūtatis obm: ita veꝝ itelligētie. Jdē q̄q̄ꝫ ph̄us in p°. ꝛ 2°. politi. ꝛ p°. Phi. ac 7°. Metha. ait q̄ obiectū itellect⁹ ē veꝝ. Cū g° q̄libꝫ potētia nāl̄r desideret obiectū suū a q̄ recipit pfectionē suaꝫ: ut di. 2°. de aīa. ꝛ. x°. Ethi. Jō oīs itellect⁹ nāli iclinatiōe ad ꝟitatꝭ cognitionē attrahit̄: ut igt. Tuli⁹ i p°. de officijs: ꝛ i tuscu. q̄ōnib⁹ idē ait. Jnest mētib⁹ nr̄is isaciabil̄ q̄dā cupiditas veri vidēdi. Ea pp Aristo. i p°. Metha. dicit. Oēs hoīes nā scire desiderāt. Tāte āt voluptatꝭ apud phōs fuit iuestigatio veri: ut eā reb⁹ oīb⁹ āꝑpo nerēt. Nā ꝛ comētator sup p°. Metha. ait. Si qs extimauerit delectationē q̄ ē i sciēdo: oēm ali aꝫ p̄termitteret. Vn̄ ꝛ Sochrates theban⁹ oīa bo na sua abiecit: ut ꝟitatē posset facili⁹ pscrutari c°. sochrates. 12ᵃ. q. 2ᵃ. Nullus. n. ē aīe suauior ci b⁹: quā pfecta cognitio ꝟitatꝭ. Ut testat̄ Lactā/ti⁹ i p̄n°. p̄dicti opis q i. 5°. eiusdē libri ꝯcludit q̄ ꝟitas ē aīe pabulū icredibili q̄dā iocūditate pfusū. Jō Frācisc⁹ petrarcha i suis triūphis di cit. Chaltro dilecto cha iparar nō trouo. Sꝫ cū hec ꝟitatꝭ lucerna necessaria sit oīb⁹ ambulāti/b⁹ i regiōe vmbre morꝭ: maxie tn̄ illis expedire cognoscit̄: q̄ nō tm̄ seipos sꝫ ēt alios regere cogū tur. Jō theologi ꝛ diuini doctores ꝯcludunt q̄ p̄ncipib⁹ ac p̄latꝭ necessaria ē scīa: sine qua rex a phō di asin⁹ coronat⁹: ꝛ p̄lat⁹ sal ifatuatū appel lāt̄. 2ᵃ. q. 7ᵃ. c°. nō oēs. Qua ex re origenes dice bat: q̄ regīnas ꝛ cōcubinas q̄s Salōn sibi a sūpsisse describit̄: de qb⁹ hētur Can. 6°. significā tur peregrine scīe qb⁹ fraudauit veritatē que ē sponsa intellectus.

Quae oĩa attendens quidã christianissimus atq3 sapiẽtissimus imperator: sciensq3 ipsa3 veritatem esse donum spiritus sancti: vt patet ex verbis pro themate nostro assumptis. Volẽs fugere ignorantiã que est mater cunctorum errorũ. c°. ignorantia. 38ª. di. habebat semper sapientu3 senatum sicut habere debet: vt dicitur in. l. humanum. C. de legi. cũ etiam habere debeat omnia iura in scrinio pectoris: vt in. l. osu3. C. de testa. ⁊ C. de his qui vt indi. l. penul. Sicut etiam papa. c°. licet. de consti. li°. 6°. Et quotidie ipse imperator illos audiebat in omni facultate disputãtes. Du3 ergo semel esset in quodam viridario ⁊ incidisset sermo de potentia Alexandri: quem tamen modica veneni potio superauit: quesiuit a sapientibus ⁊ antiquioribus qui [illegible] assistebat tres questiones memoratu dignas. Prima que sit in hoc mũdo res omnium potentissima. Secunda que sit in hac vita res oppugnatissima. Tertia que sit in p̃senti seculo res omnium triumphatissima. De quibus erit sermo noster. Nam hec est valde vtilis scientia vt sciamꝰ cui adherere: ⁊ a quo defendi debeamus.

¶ Pars prima ꝙ veritas in hoc mũdo est omnium potentissima. H

q Uo ad primum quesitu3 primus antiquorum sapientum qui erat legista respondit dicens. Mihi videtur ꝙ imperator sit omnium potentissimꝰ cum dicatur dominus mundi. l. deprecatio. ff. ad. l. Ro. de iac. ⁊ l. bene a Zenone. C. de quadri. prescrip. ⁊ c°. adrianus el. 2°. vbi glosa. 63ª. di. Quod intelligitur tamen s̃m glo. ⁊ docto. in principio proemij digestorum: ratione protectionis ⁊ iurisdictionis. Domina vero rerum sunt singulorum: sed ipse est princeps totius orbis de iure. 7ª. q. pª. c°. in apibus. Et ipsius est [illegible]ges condere ⁊ tollere ac corrigere. l. i. ⁊ ij. C. de vete. iu. enuc. Unde etiam dicitur pater legum cui sunt leges subiecte: vt in auten. de incestis nup. §. dubitatum. ⁊ appellatur pater ⁊ anima legu3. ⁊ nota. in auten. de fide. instru. in princi. ⁊ dicitur lex animata in terris: vt in auten. de consu. §. vltimo. Item ipse imperator post deum dicitur cõmunis omnium pater: vt in auten. neq3 virum ꝙ ex dote. in fine colla 8ª. Et in auten. de fide instru. §. p°. dicitur ꝙ imperium deus de celo constituit. Item ipse imperator ex causa potest transferre rerum dominia vt notatur in. l. item si verberatu3. ff. de rei ven. ⁊ c°. pro humani. de homi. libro. 6°. Et illi omnes obedire debent in temporalibus. c°. quo iure. 8ª. di. Item imperator coronatur triplici corona scilicet. Ferrea in aquis granis: quam accipit ab archiepiscopo colomensi ⁊ significat eius fortitudinem. Argentea ab archiepiscopo Mediolanensi modoecie: ⁊ significat eius mundiciã ⁊ puritatem. Et aurea Rome a Papa i ecclesia sancti Petri ad altare sancti Mauricij: ⁊ significat eiꝰ superioritatẽ ⁊ excellẽtiam super oẽs reges: principes: gentes: ⁊ nationes: de qbꝰ coronis ponitur i pastorali: ⁊ etiã habetur [illegible] glo. in cle. romani principes. de iu. iu. que ẽt ait ꝙ Henricus ĩperator accepit argẽteã coronã Mediolani in ecclesia sancti Ambrosij. Ex his ãt oĩbus patet excellẽtia ⁊ fortitudo imperatorie maiestatis. G

Secũdus sapiẽs q erat canonista dixit. Lu3 ĩperator sit potentissimus vincitur tamẽ a papa cuius dicitur filius. 96ª. di. c°. si imperator. Papa igitur ẽ excellentior princeps huius mũdi: qui debet magis ꝙ̃ quilibet terrenus ĩperator venerari. c°. cõstãtinus. eadẽ. di. Aurum eni3 non tam est preciosius plumbo: ꝙ̃ regia potestate: est ordo sacerdotalis altior. c°. duo quippe sũt di. 96ª. Et cum imperator lune cõparetur. Papa assimilatur soli: ⁊ tãtum illum excedit: quantum sol lunã c°. solite. de maio. ⁊ obe. Item potest imperatorem instituere ⁊ deponere. c°. ad apostolice. de re. iud. li°. 6°. ⁊ 15ª. q. 6ª. c°. alius. ⁊ c°. venerabilem. de elec. Unde apparet ibi ꝙ ipse transtulit imperium de grecis in vltramontanos. Papa quoq3 Christi vicarius imperatorem ⁊ omnes prelatos ⁊ subditos ligare potest ⁊ soluere in terris. 24ª. q. pª. c°. quodcunq3. Infideles etiam cum faciunt contra natura3 vel cõtra leges diuinas punire potest ut iquit Oldra. de lau. cõsilio. 21°. Faciunt notat p. glo. 17ª. q. 4ª c°. constituit. ⁊ 28ª. q. pª. c°. sepe. ⁊ per Joannem an. in. c°. christianos. de here. li°. 6°. ⁊ Innocen. in c°. quod super his. de voto. ⁊ Archi. 2ª. q. prima. c°. multi. ⁊ per Baldu3 in proemio decretalium. Papa insuper condit ⁊ corrigit leges ecclesie: ⁊ habet potestatem supra omne ius positiuũ. Ut in c°. proposuit. de conces. preben. Et breuiter concludendo non est disputandum de eius potẽtia ac potestate. Ipse enim est sũmus inter omnes: qui solus habet plenitudinem potestatis. 2ª. q. 6ª. c°. qui se scit. Et propter sue dignitatis excellentiam debet osculari in pede: s̃m glo. in. l. prima C. de dome. ⁊ protec. lib°. 12°. Ubi etiam dicit predicta glo. ꝙ in litteris ei scribimus. Post pedu3 oscula beatorum. Et dicitur papa a pape que est interiectio admirantis: quasi admirabilis in terris: gerens vicem dei secundum glo. in proemio

cle.§.hec sane.in verbo. Papa vñs ei dẽ i papali sta. Papa stupor mundi. Et qq dĩ. Beatissime pater. Et appellatur sanctissimus. 97ᵃ.di. cᵒ. victor.z.xjᵃ.q.3ᵃ. cᵒ.penul.

H

Tertius sapiens q erat miles dixit. In diuersis scripturis res fortissima exercitui cõparatur: vnde de beata virgine Maria dicitur Cant.6ᵒ. ꝙ terribilis ẽ demonibꝰ vt castrorum acies ordinata. In multis quoqꝫ historijs patet ꝙ exercitus multos reges z imperatores: summosqꝫ pontifices: z erexit z deiecit: vnde romani totuꝫ sibi orbem armata manu subdidere. De quo loquens Vegetius liᵒ.pᵒ.de re mili.cᵒ.pᵒ.ait. Nulla alia re uidemus populuꝫ romanum orbẽ subiugasse terrarum: nisi armorum exercitio: ac disciplina castrorum: vsuqꝫ militie. De excellentia etiã artis bellice inquit Iuuenalis liᵒ.vlᵒ.satira si.
Quis numerare queat felicis premia galle
Militie: nam si subeantur prospera castra.
Quisquis fortis erit: fit felicissimꝰ idẽ.

I

Quartus sapiens qui erat phũs naturalis dixit. Natura videt̃ mihi omniuꝫ fortissima quã mile leges corrumpere possunt. Insti. de legip.agna.tu.in fi.z.l.iura.sanguinis.ff.de regu. iu. Imo nulla lex potest tollere ea que continent equitatem naturalem.l.eas obligatiões.ff.de capi.dimi. Ideo licet leges prohibeant spurijs filijs qui de adulterio: vel incestu: aut aliter damnato choitu nascuntur: aliquid a parentibus legari vt in auté.licet.C.de naturali li. Et in.§. primuꝫ quidem.in auté.qui mo.na.effi.legi.coll.6ᵃ. Et i auté.ex cõplexu.C.de icestis nup. Natura tamẽ cum iure canonico preualet: ut eis ratione alimẽtorum legare possint parentes: ut in.cᵒ.cum haberet.de eo qui duxit i matri.quaꝫ pollu. p adul. Et dicit Cinus in.l.non omni titulo.C.de admi.tu. Et Joannes de Jmo.in.l.lucius.la.2ᵃ.§.pᵒ.ff de le.2ᵒ. ꝙ etiaꝫ possunt dotare filias spurias: qđ limitandum est dũmodo non fiat ▪ nimia quantitate in fraudem legis. Ratio autem quare hec fieri possunt est: quia naturalis stimulus parentes ad liberorum suorum educationem inducit. l.vnica.§.sed nec.C.de rei vxo.acti.z.l.i.§.ius naturale.ff.de iusti.z iure.z Insti.de iure naturali.gen.z ci.in prinᵒ.z.cᵒ.ius naturale.pᵃ.di. Et idẽ inquit Tulius in pᵒ.de offi. Reffert etiam Plutarchꝰ ꝙ Dionysius tirãnus matri que etate confecta volebat nubere ait. Ciuitatis legibus vim posse inferri: nature autem haud posse. Natura ergo vincit omnia: nec vinci potest etiam a consuetudine: quia vt habetur.2ᵒ.Ethi. Si aliquid violenter moueatur contra naturam: nunqꝫ tamen assuescet sic moueri. Ex quibus videtur naturam omnibus esse fortiorem: cũ naturalia, sint imutabilia.§.sed naturalia. Instiᵃ.de iure na.gẽ. z ci. Ad hoc auté adduci potest exẽplum Asculani poete. Nam cum dantes teneret opinioneꝫ ꝙ ars vincit naturam: z hoc probaret exemplo cuiusdam cati: qui arte instructus ante eum tenebat lumen quando studebat vel comedebat. Poeta Asculanus in quadam scatula portauit duos mures: quos ante catum dimisit: at ille ,piecto in terrã cãdelabro: naturã sequẽs post mures cepit currere. Sicqꝫ natura artẽ superauit.

K

Quintus sapiens qui erat methaphisicꝰ dixit. Scientia mihi videtur esse omniũ potentissima: que z reges z pontifices coronauit: et exaltauit. De qua inquit Cassiodorus liᵒ.xᵒ.epistolarum epistola.3ᵃ. Eruditio litterarum vitam laudabilem z eximiam reddit ac ornatam. Inde prudens inuenit: vnde sapientior fiat. Ibi bellator reperit: vnde animi virtutem reparet. Inde princeps accipit quemadmodum sub equalitate componat: nec aliqua in mundo potest esse fortuna quam litterarum non augeat gloriosa noticia: hec ille. Juriste autem dicunt ꝙ scia facit homines nobilissimos.l.,puidendum.C. de postu. Aristo.quoqꝫ in tractatu de bona fortuna.cᵒ. 2ᵒ. ait. Nihil melius est scientia z intellectu nisi deꝰ. Scientia enim est illa per quam catholica fides defensatur: vnde legitur ꝙ cum magister sententiaꝝ zelo humilitatis fecisset se seruũ z custodem porcorum cuiusdam abbatis. Accidit ut dũ fieret disputatio solemnis inter fideles z hereticos z z cepissent succũbere fideles: ille incognitus cepit subtiliter disputare. Cum ergo omnes confudisset: dixit vnus hereticorum. Certe vel tu es diabolus aut Petrus lombardus. Cui ille ait. Non sum diabolus sed Petrus lombardus. Concluditur itaqꝫ inquit iste methaphisicus: ꝙ sciẽtia ẽ excellentissima z omnibus preualet. De qua sapientia loquens Salomon Prouer.3ᵒ. ait. Beatꝰ hõ qui inuenit sapiãꝫ. Melior est enim acquisitio sapientie: negociatione argenti z auri puri ▪ purissimi. Fructus eius preciosior est cũctis opibus. Et omnia que desiderantur: huic non valent comparari. Longitudo dierum in dextera sapientie: z in sinistra illiꝰ diuitie z gloria. Vie sapientie vie pulchre z omnes semite illius pacifice. Gloriam sapientes possidebunt. Et.4ᵒ.cᵒ. eiusdem libri iterum dicit. Dilige sapientiam z seruabit te: glorificaberis enim a sapientia cum eaꝫ

fueris amplexatus: dabitq3 capiti tuo augmētū grāa2 τ corona iclyta proteget te.

L

Sextus sapiens qui erat historiographus dixit. Ambitio mihi videtur omnium fortissima que imperatores: ac pontifices: milites τ philosophos naturales: ac sapientes quosq3 inquietat totūq3 orbem conturbat. Quid enim mouit Nabucdonosor cōtra tot populos bella assumere nisi ut omnem terra3 suo subiugaret imperio? Judith p°. Quid impulit Alexādrū magnu3 ut aduersus tot reges isurgeret: nisi ut sileret oīs terra in conspectu eius: τ omnes reges τ tirāni fierēt ei in tributum? primi Macha. p°. Quid induxit Pompeium magnum contra Cesarē τ ipsū Cesarem contra Pompeium socerum suū: τ cōtra patriā: nisi quia vnus nolebat altero inferior videri? Juxta illud Lucani in p°. Cesarue priorem. Pompeiusue pare3. Quid facit veram eē. Lucani sñīā in p°. di. Nulla fides regni socijs omnesq3 potestas Impatiens consortis erit. Nōne ambitio τ cupiditas dominandi? Vera est. n. sñīa Salustij in cathilinario di. Imperij τ diuitia2 cā bella atq3 certamina omnia inter mortales sunt.

M

Septimus sapiēs qui erat orator dixit. Amicitia mihi videtur esse omnium fortissima: propter quam inueniunt aliqui mortem subijsse sicut de discipulis picthagore legitur. Unde Salomon Can. vl°. c°. inquit. Fortis est ut mors dilectio. De hac etiam loquens Aristo. 2°. Politico ait. Amicitiam quidem putamus maximum esse bonum ciuitatibus. Et Salusti⁹ in Jugurtino inquit. Non exercitus neq3 thesauri presidia regni sunt sed veri amici. Et Tulius in li°. d amicitia dicit. Ego vos hortari possum: ut amicitiam omnibus humanis rebus anteponatis. Et idem in p°. li°. de fine bonorum τ malorū ait. Epicur⁹ quidem ita dicit. Omnium reru3 quas ad beate viuendum sapientia comparauit: nihil est maius amicitia nihil vberius: nihil iocundius. Et Quintilianus li°. 5°. declamationum inquit. Non reperio quid in rebus humanis excogitauerit natura prestantius amicitia. Et idē ponit Cassiodorus li°. de amicitia. c°. 3°. Ex quibus videtur ꝙ omnibus preualeat amicitia. De qua loquens Ualerius maximus li°. 4° . ti°. de amore τ dilectione ostendit quantum sit homini necessaria di. Deserta est futura vita hominis nullus amicitie cincta presidio. Et auctor astrolabij inquit. Omnia dona dei transcendit verus amicus. Et in. § illud. in auten. quibus mo. nati ef. le. col. 6ᵃ. dicitur. Nihil est amore vehementius. Ubi glo inqt. Non frater frt cum furor ille venit. Igne⁹ ille furor nescit hēe modum.

N

Octauus sapiens q erat astrologus dixit. Sicut ponit Ptolomeus astrologie maxim⁹ indagator in suo centiloquio. Ex cōstellationib⁹ τ planetarum influentijs: ea que in mundo accidunt causantur. Et ideo videt mihi ꝙ nihil melius aut potentius habere valeat hō: ꝙ ꝙ sub bone influentie planeta natus: constellatiōes influentias celestes seq studeat. Fato. n. oīa fiunt. Ut inqt Tuli⁹ in li°. p°. de diuinatione circa. finē. Unde de potentia fati ait Ouidi⁹. 3°. de tristib⁹. c°. 7°. Ratio fatum vincere nulla valet. Jō Lucan⁹ li°. 6°. inqt. Preceps agit omnia fatū. Nec medij dirimūt morbi vitāq3 necemq3. Et Seneca i li°. trage. ait. Regitur fatis mortale gen⁹. Et Juuenalis li°. 3°. satira pᵃ. dicit.

Distat. n. q̄ sydera te excipiāt mō pmos icipiētē. Edere vagit⁹ τ adhuc a matre rubētē.
Uētidius quid. n. qd Tuli⁹? an ne aliud ꝙ
Sydus: τ occulti miranda potētia fati?
Seruis regna dabūt captiuis fata triūphos.

O

Nonus sapiens fuit quidam curialis dicēs. Dicat astrologus quicquid velit: quia ego contrarium per experientiam sepe vidi: cognouiq3 maiorem esse potentiam fortune ꝙ stella2. Ipsa nanq3 est illa que de toto orbe derisum facit τ de duobus sub eadem constellatione pgenitis: vnum in regno triumphare facit: aliu3 vero in miserabili seruitute vsq3 ad mortem victitare constringit. Insuper eundem homine3 modo vsq3 ad sydera prosperitatib⁹ extollit: statiq3 vsq3 ad inferos calamitatibus prosternit. Et sic verificatur illa Juuenalis sñīa. Si fortuna volet fies de consule rhetor. Si volet hec eadem fies de rhetore consul. Et Ouidius in libro de tristibus ait. Nempe dat τ quodcunq3 libet fortuna rapitq3. Irus et est subito qui modo cresus erat. Propterea fortunam alloquens Oratius in odis inquit. Te pauper ambit sollicita prece ruris colonus: te dominam equoris: quicūq3 bithinia lacessit pelagus carina: te purpurei metuunt tirāni. Juuenalis etiam dicit. Sed nos te facimus fortuna dea3 celoq3 locamus. Ideo multi dicere solent. Fortuna dio che de seno non me curo io. De ipsa etiam fortuna inquit dantes in prima comedia. c°. 7°. Uostro sauer non ha contrasto a lei. Questa prouede iudica e persegue Suo regno como il loro altri dei

Decimus sapiens qui erat quidã ciuis nobilis inquit. Consuetudo mihi videt̃ oĩuȝ potentissima: que vertit amaꝝ in dulce: ⁊ ecõtra. Ipsam quoqȝ naturã alterare dĩ: vt ostẽdit Auerois cometãtoꝛ super. 3°. Phisicoꝝ dicens inter alia: ꝙ aliqui ita sunt assuefacti comedere venenũ: vt esset eis ꝑ cibo: ⁊ in nutrimentũ conuerteretur. Ipsa etiã cõsuetudo est illa que leges ⁊ statuta vel confirmat: vel infirmat. §. leges. 4ª. di. ⁊ l. de quibus. ff. de legi. Ideo inquit Tulius in tuscu. questio. li°. 2°. Consuetudinis magna vis ẽ. Et Ouidius in. 2°. de arte amandi demõstrans potentiã eius dicit. Fac tibi consuescat nil consuetudine maius. Q

Undecimus sapiens qui erat quidã ditissimus mercatoꝛ dixit. Pecunia mihi videt̃ oĩum potentissima. Inqt. n. Salomon Ecclesiastes. x°. Pecunie obediũt oĩa. Et in libro de moribus medicoꝝ dicitur. Rex regũ nũmus: dñs manet ⁊ dñatur. Et cuncti reges subijciunt̃ ei. Unde de ipso dici põt hodie illud Joannis. p°. Oĩa per ipsum facta sunt: ⁊ sine ipso factũ est nihil. Et in vulgari prouerbio dĩ. La roba fa star [illegible] el tignoso a bancha. Et mulieres dicere solẽt. Quella galina canta che si sente louo: ⁊ metrice. canit. Nũmus honoratur: sine nummis nullus amatur. Nummus vbi loquitur: tuli⁹ ipse tacet. Ppterea dicebat quidam diues Mediolanensis. E le vno potrono chi nõ ha vno staro de ducati. Itẽ videmus ꝙ bella turbant q̃sdam regiones solũ ⁊ aliquas gentes tantum aliquo tempoꝛe: sed pecunia extẽdit vexilla sua per vniuersum orbẽ. Nemini pcũ nullũ quiescere pmittit: die noctuqȝ affligit: terrã ⁊ mare pturbat. Ait. n. Plato [illegible] fedrone. Propter pecuniarum possessionẽ vniuersa bella nobis fiunt. Et Lucanus li°. 3°. inquit. Certamen mouistis opes. R

Duodecimus sapiẽs qui erat religiosus dixit. Religio supat oĩa: ⁊ a nemine dĩ posse superari. Ut. n. scriptũ est in epistola iter claras. C. de sũma trini. ⁊ fi. ca. Nihil est ꝙ ita nequeat occasui subiacere: q̃ vera religio. Hec est que ipatores ⁊ reges ac pontifices humiliauit. O quot delicate nutritos: quot bonis tpalib⁹ ditissimos: quot lasciuijs deditos: ad asperitatẽ vite: strictissimeqȝ paupertatem atqȝ sanctimoniã castitatis cõmutauit. Et que sunt contraria nature in votum legitur perduxisse. De qbus habetur in. c°. contraria. de conse. di. 5ª. Non. n. est facilis mutatio a seculo ad religionem: [illegible] dicit imperatoꝛ in auten. de mona. §. sancimus. col. pª. Qualis stupoꝛ fuit vbi videre regem francoꝝ fieri monachum sancti Bernardi. Ludouicũqȝ eiusdẽ regni principẽ habitũ tertij ordinis beati Francisci assumere Ludouicũ insup regis sicilie primogenitũ fratrẽ minoꝝ ordĩ intrare. Et sic de alijs q̃ plurimis. S

Tertiusdecimus sapiẽs qui erat poeta dixit. Bona fama mihi videt̃ oĩbus rebus ꝓponẽda eẽ: quã oẽs appetũt maxĩe poete. Unde Ouidius in. 3°. de arte amãdi inqt. Quid petitur sacris nisi tantũ fama poetis? Hoc votũ nostri sũma laboris hȝ. Et ibidẽ iterũ dicit. Sȝ fame vigilare iuuat quis nosceret homerum Ilios eternũ si latuisset opus? Hõ. n. per bonaȝ famã viuit in eternũ: vt nõ. in. §. filij aũt. Insti. de excu. tuto. et ff. ad. l. aquil. l. qua actiõe. §. siqs ĩ colluctatione. Jõ inquit sapiens Ecclesiastici. 41°. Curã habe de bono noĩe. Bonũ. n. nomen pmanebit in euo. Et Jacobus bñuẽtanus sui libri. c°. 2°. ait. Ille beatus erit cui bona fama viget. T

Quartusdecimus sapiẽs qui erat medicus inquit. Sanitas mihi videt̃ oĩbus hũanis rebus dignioꝛ ac pciosioꝛ esse: pro qua recuperãda ⁊ imperatoꝛ imperiũ ⁊ papa papatũ: ⁊ diuites diuitias: ⁊ docti scientiã: ⁊ milites artẽ bellicã omnesqȝ mundi delitias derelinquerẽt. Ut enim inqt phũs. p°. Ethi. c°. 4°. Desiderabilissimuȝ est sanũ esse. Et in. li°. eiusdẽ operis. c°. 31°. iteruȝ dicit. Uiro sanũ [illegible] optimũ est: vt nobis videtur. Quid. n. prodest homini habere oĩa mundi imperia si ĩfirmitate afflictus in eis cõsolari ⁊ gaudere nõ põt? Ideo inqt Ecclesiastic⁹. 30. c°. Nõ est census super censum salutis coꝛpoꝛis. Qua ex re ait Iuuenalis li°. 5°. satira. pª. Orandum ẽ vt sit mẽs sana in coꝛpoꝛe sano. Et Cato in suis documentis: hoꝛtatur di. Coꝛpoꝛis auxilium medico committe fideli. Sit tibi precipue quod primuȝ est cura salutis. U

Horum autem sapientum dicta audiẽs imperatrix: ⁊ ipsa quintodecimo loco allocuta est dicens. Quia vidi verificatam esse sententiaȝ Oratij libro. 2°. epistolarum epistola. pª. qui inquit. Quod medicoꝛum est: promittunt medici. Tractant fabrilia fabri. Ideo ego quoqȝ meam volo aperire opinionem. Uidetur itaqȝ mihi ꝙ mulier sit omnium foꝛtissima. Ut enim in multis histoꝛijs legitur superauit imperatoꝛes: regesqȝ ac pontifices: ⁊ exercitus magnos. Multos quoque homines sanctos ac sapientes decepit. Inter quos fuit Salomon: Dauid ⁊ Sanson. Ideo de muliere dicitur. Prouer. 7°. Multos vulneratos deiecit ⁊ foꝛtissimi quiqȝ interfecti sunt ab ea. X

Auditis ergo predictis sapientū sententijs imperator mirifice delectatus est: & cupiēs certus fieri de proposita questione: quenā opinio p̄ualeret: interrogauit quēdam theologum in oībus diuinis scripturis eruditissimū: vt sextodecimo loco suā sententiā proferet. Qui humiliter incipiēs dixit. Nos habemus in diuinis scripturis. scd'i Esdre. 3°. c°. Hanc questionē ventillatā. Ubi dī q̄ cum Darius rex persaꝝ fecisset cenaȝ magnā magistratibus suis centū viginti septeȝ prouinciarū: & post cenam obdormisset: tres iuuenes qui custodiebant corpus regis quoꝝ: vnꝰ erat Zorobabel iudeus: dixerunt adinuicem. Dicamus vnusquisqȝ sermonem que res precellit: & qui vicerit dabit ei rex dona magna: purpura vestiri: & in auro bibere: & super aurū dormire: & super currū aureum incedere: & torquē auream circa collū portare: & secundo post regem sedebit & cognatus Darij propter sapientiam suam vocabitur. Scripsit ergo vnus. Forte est vinū. Alius fortior est rex. Sed Zorobabel scripsit. Fortiores sunt mulieres. Super oīa autem vincit veritas. Et posuerūt scripta sub ceruicali regis. Cuȝ igitur euigilasset rex & scripta legisset cōgregauit omnes sapientes regni sui: vt sciret quid p̄celleret. Et laudauit primus vinum: ostendens quō preualet omnibus qui bibunt illud: quorum seducit mentem: & vanam eam facit omnēqȝ mētem tam regum q̄ꝫ alioꝝ quorūcunqȝ conuertit in securitatem & iocunditatem: & non meminit omnem tristitiam vel debitū: & omnia precordia facit honesta. Et nō timet ebrius regeȝ vel magistratū: & oīa per talēta loquitur. Et nō meminit cum biberit amicitie: nec fraternitatis: sed sumit gladiū: & cuȝ a vino resurrexerit: non meminit q̄ gessit: hec ille. Y

Secundus autem vt habetur in sequēti. c°. cepit loq de fortitudine regis qui terrā & mare obtinet: & omnia que in eis sunt: ad cuius preceptū omnes tremunt: eiqȝ per omnia obediunt: illiqȝ tributa afferunt. Qui si dixerit occidite occidunt: ipseqȝ solus nemini subiectus in delitijs viuens quōcunqȝ sibi libuerit facit. Z

Tertius vero. s. Zorobabel dixit mulieres p̄cellere: que genuerūt reges & omnes populos: & educauerunt eos qui plantauerunt vineas: ex quibus vinum fit: & ipse faciunt stolas oīum hominum: & nō possunt homines ab eis separari: & eis quecunqȝ preciosa largiuntur: aurum. s. & gemmas: relinquitqȝ homo patrem & matrem & vxori sue adheret: eamqȝ plus q̄ꝫ patrem aut matrem diligit: multis quoqȝ vite periculis propter mulieres homo se subijcit. Et multi dementes facti sunt: & serui propter eas. Et multi propter mulieres occisi sunt. Licet ergo magnus sit rex videbam tamen inquit Zorobabel Apemieȝ filiam beracis concubinam regis: sedentem iuxta regem ad dexterā: & auferentem diadema de capite eius: & imponentē sibi & palmis cedebat regem de sinistra manu. Et super hoc aperto ore intuebatur eam. Et si arriserit ei aridet: & si iu dignata fuerit ei blanditur: donec reconcilietur illi i graciā. Fortiores ergo sunt mulieres. Ad hec autem verba Zorobabel rex & purpurati intuebantur se mutuo. Sed postea cepit loqui de veritate dicens. Magna tamen est veritas & fortior pre omnibus. Omnis enim terra veritatem inuocat: celū etiam ipsam benedicit: & omnia tremunt eam: & nō est cū ea quicq̄ꝫ iniquū. Iniquꝰ rex inique mulieres: & iniqui omnes filij hoīum & iniqua omnia illoꝝ opera si non est in ipsis veritas: veritas auteȝ manet & inualescit in eternuȝ & viuit & obtinet in secula seculoꝝ: nec est apud eam accipere p̄sonas: sed que iusta sunt facit oībus: & nō est in iudicio eius quid iniquū. Ipsa est fortitudo regnū: & potestas & maiestas omniuȝ euoꝝ. Benedictus deus veritatis. Et desijt loq̄ndo. Et omnes populi clamauerunt & dixerunt. Magna est veritas & preualet. Et surrexit rex & osculatus est eū: & ait. Quia omnibus inuētus es sapientior: proximus mihi sedebis: & cognatꝰ meus vocaberis. Dedit ergo dona plurima: & permisit ei q̄ ascēderet in hierusalem cū magno comitatu ad reedificandā. ciuitatē ac templum tribuens illi necessaria. A

Sed hic sciendū est s̄m Tho. in. 12°. suo quolibet. q. 21°. q̄ licet ista non sint cōparabilia qz nō sunt eiusdē generis: qz tamen in hoc cōueniunt q̄ habent mutare cor hominis: aliqualiter comparari possunt. Uinuȝ fauttat vires corporales. Mulier vires sensitiuas. In practicis magnā potestatem habet rex. In speculatiuis vero potissima est veritas. Quia igit̄ vires corporales subijciūt̄ aīalibꝰ: & aīales īellectualibꝰ: practice quoqȝ speculatiuis. Ideo simpler veritas est dignior & excellentior ac fortior. Spiritualiter autem & moraliter per istorum iuuenum dicta intelligimꝰ diuersas opiniones de beatitudine: quas Boetius ponit l. 3°. de ꝯso. & Aristo. p°. Ethi. Nā per vinū quod fumositates ad cerebrū mittit: representat̄ vanagloria illoꝝ q de fortitudine corporis: aut formositate vel de nobilitate generis: multaqȝ scientia: seu de honoribus ac diuitijs superbiētes in illis beatitudinem eē di

cumque esse non potest. B

At primo in corporalibus bonis: qz beatitudo est vltim⁹ finis: vt inqt Aristo. p°. Ethi. Bona aũt corpalia nõ sunt vltima: qz ordinãtur ad bona aie sicut ad finẽ: vt ostendũt Theologi i 3°. di. 28ᵃ. Ergo in eis nõ est beatitudo. Qz cum semp id melius sit: ad qð alia ordinantur: vt ait phũs in li°. de bona fortuna: necesse est felicitatẽ que vt inquit Aristo. p° Ethi. est optimum: pulcherrimũ ac delectabilissimũ bonũ: pp seipsam desiderari: 7 nõ ꝓpter alia: vt ibidẽ Aristo. concludit. Et nõ ad alia referri: sed oĩa alia ad ipsaz vt declarat Augustinus in epistola ad Dioscorum. Itẽ ꝯm beatitudinẽ hõ excedit oĩa alia aĩalia: qz ipse solus est beatitudĩs capax: vt pulchre probat Lactantius i. 3°. diui. insti. 7 ẽt habeť in 2° sentẽ. di p⁴. Cũ igiť ꝯm bona corporis hõ a multis aĩalibus superetur: vt declarat Aristo. in li°. de aĩalibus: sicut ab elephãte in vite diuturnitate: a leone in fortitudine: a ceruo i velocitate: ab ansere in auditu: a balena i magnitudine: a cane in odoratu: ab aquila in visu. Et sic de alijs. Ergo aĩalia multa essent hoĩbus beatiora: si in corporalibus esset beatitudo: quod est ĩpossibile. Ideo Seneca ad Lucillũ inqt. Si magnus es: 7 arbores: si fortis es: 7 leones: si pulcher es: 7 pauões: si velox es: 7 lepores. Ex quo ꝯcludit ꝙ i corpalib⁹ potẽtijs nõ ẽ felicitas. Et hoc ẽt ꝓbatur alio mõ sic. Felicitas ẽ ppetua vt oñdit Aug. 22°. de ciui. dei. Fortitudo aũt et vigor corporis tandẽ deficit: iuxta illud Ouidij in li°. 2°. de ponto. Oĩa deficiũt tñ aĩus oĩa vincit. Ergo 7c. Non etiã eẽ potest felicitas in formositate corporali: de qua qdã gloriant̃ dicẽtes. Chi dio fece bello non fece pouero. Et Virgilius. 5°. Eney. ait. Gratior est pulchro veniẽs i corpe virtus. Dicit̃. n. Prouer. vlti. Falax gia: 7 vana ẽ pulchritudo. Probat̃ aũt hec vitas sic. Felicitas nõ põt stare cuz pctõ. Oĩs. n. pctõr ẽ ĩfelix quo nihil ĩfelici⁹ vt iqt Aug. 33ᵃ. q. p⁴. c°. parat⁹. Silr beatitudo nõ pt eẽ cã pctĩ: sicut nec de⁹ q ẽ vera felicitas vt oñdit Aug. i li°. 83. qstionũ. Sz formositas ẽ cã supbie qz plerũqz formosi sũt supbi: iuxta illud Ouidij i p°. de fastis. Fastus inest pulchris seqť qz supbia formã. Et Pãphil⁹ poeta sui libri. c°. 2°. dicit. Cõcipiũ igẽtes aĩos fiducia forme. Inqz modõ dñaz nõ sinit eẽ suã. Itẽ ẽ cã luxurie: iuxta illud Iuuenalis li°. 4°. Rara ẽ ꝯcordia forme. Atqz pudicitie. Vñ Frãcisc⁹ petrarcha i triũphis suis ait E la ꝯcordia che si rara al mõdo. Cõ sũma pudicitia alma beltate. Et Ouidi⁹ i eplis iqt. Lis ẽ cũ forma magna pudicitie. Itẽ formositas est cã inuidie. Vñ. 9°. Methamor. iqt Ouidius. Cu pit formosa videri. Et si q̃ est illic formosior inuidet illi. Ergo 7c. Itẽ pulchritudo amittit̃ iuxta illõ Ouidij ð medicamĩe faciei. Formã popᷓbit̃ etas Et placidus rugis vult⁹ arat⁹ erit. Et ideꝫ i. 2°. de arte amãdi ait.

Forma bonũ fragile ẽ quãtũqz accedit ad ãnos.
Fit minor: 7 spacio carpitur ipsa suo.
Nec semper viole: nec semp lilia florent.
Et riget amissa spina relicta rosa.
Et tibi iam veniẽt cani formose capilli.
Iam venient ruge que tibi corp⁹ arent.
Et i. 3°. de tristib⁹ iterũ canit.
Ista decens facies longis viciabit̃ annis.
Rugaqz i antiqua fronte senilis erit.
Cũqz aliquis dicet: fuit hec formosa: dolebis.
Et speculũ mẽdax esse querere tuũ.
Et Scalpurius in bucolicis ait.
Nõ hec semper eris: perdũt 7 gramia flores 7c.

Ex quibus patet ꝙ in formositate corporis non potest esse felicitas. C

Non ẽt i nobilitate generis. Sicut putãt aliq se extollẽtes de sãguinis nobilitate: de qbus dr̃ Osee. 9°. Gloria eoꝝ a partu 7 ꝯceptu ꝓ a ẽ. n. sñia vlixis quã dixit ꝯ Aiacẽi oõne fcã [illegible] habẽdis armis Achilis: vt ꝯfert Ouidi⁹ i. 13°. Metha. dicẽs. Nã gen⁹ 7 proauos 7 q̃ nõ fecimus ipsi. Vix ea nr̃a voco. Et i. p°. de põto idẽ poeta inqt Nõ cẽsus nec claꝝ nomẽ auoꝝ. Sꝫ ꝓbitas magnũ igenuũqz facit. Et Seneca i li° trage. ait. Qui gen⁹ laudat suũ aliena laudat. Iõ Iuuenalis. li°. 3°. satira. 2ᵃ. canit.

Stemata qd faciũt: qd ꝓdest põtice longo
Sanguine cẽseri: pictosqz oñdere vultus
Maioꝝ: 7 stãtes in curribus emilianos.
Tota licet veteres exornẽt vndiqz cere.
Atria nobilitas sola ẽ atqz vnica virtus.
Vsqz adeo miserũ ẽ aliene icũbere fame.
Mallo pr̃ tibi sit tersites: dummodo [illegible] sis.
Eacide similis: vulcanaqz arma capessas.
Quã [illegible] tersite similem producat achiles.

Quidã tñ gloriãt̃ de nobilitate cũ sint ignobiles qb⁹ dici põt illõ Iuuenalis vbi supra. Maioꝝ ꝑmus qsqs fuit ille tuoꝝ. Aut pastor fuit: aut id qð dicere nolo. Quãto ẽt maiores alicui⁹ fuerũt nobiliores: tãto mai⁹ ẽ vituperiũ ei q ab eis ðscẽdẽs p viciũ se vilissimũ facit: vt inqt Iuuenalis vbi. s̃. Et fuit sñia Gaij marij ꝓut refert Salusti⁹ i Iugurtino. Vñ Claudian⁹ iqt. Degenerant hoĩes vicijs fiũtqz minores. Iõ cuidaz romano gliãti de maioꝝ suoꝝ ṽtutib⁹ ait qdã Florẽtin⁹. Cotesta feza nõ e di quel bõ vino. Nõ igiť gñis

sȝ v̄tutū nobilitas gratū do facit ꝛ idoneū builto/
rē.c°.venerabilis.de pbē.ꝛ oī. Hec ē.n.īdubitata
nobilitas q̄ morib⁹ cōprobaē ut īqt Cassiodorus
i epl'ī. Et Hieronym⁹ ad celātiā ait. Vera nobili
tas ē claꝛ eē ꝑ tutib⁹. Nō pōt igiē eē btītudo in
nobilitate sanguīs quā ꝛ multi sceleratissimi pec
catores habēt: qui in eo statu sunt beatitudinis
incapaces. Vn̄ Juuenalis lib°.p°.satira.4ª.ait.
Nemo malus felix. Beatitudo.n.est premiū vir
tutis: vt ait Aristo.p°.Ethi.qui etiā ibidē inquit
ꝙ felix est sine vituperio: qđ non eēt si haberet in
se viciū qđ est vituperabile ẜm phūm libro. p°.
magnoꝝ moraliū. Nullus ergo debet gloriari de
generis nobilitate nec super alios extollere pro/
pter eam reputans alijs meliorē. Inquit.n. Boe
tius.3°.de conso.c°.12°. Omne hoīum genus in
terris simili consurgit ab ortu. Quid genus ꝛ ꝓ
auos strepit⁹: si primordia nostra. Auctoremqȝ
deū spectes: nullus degener extat. Ni vicijs peio/
ra fouēs ꝓpriū deserat ortū: hec ille. Jō vulgari
ter dī. E le vilano che fa le vilanie. Solā ergo il/
lā nobilitatē appetere atqȝ extimare debemus đ
qua inquit Ouidius in libro de vetula.

Nobilitas hominis mens ꝛ deitatis imago.
Nobilitas hominis virtutū clara propago.
Nobilitas hominis humilem releuare iacentē.
Nobilitas hominis mentē frenare furentem.
Nobilitas hominis nisi turpia nulla timere.
Nobilitas hominis terrenas temnere dotes.
Nobilitas hoīs celestia carpere regna. Isti tamē
v̄sus dicuntur non fuisse Ouidij sed alteri⁹ poe
te. Et Gualterius de castilione li°.p°.ait. Nobi/
litas sola ē aīum que moribus ornat.

In mīta ēt sciā hui⁹ mūdi nō pōt eē felicitas
qđ ꝓbaē multipl'r. Pmo sic. Per illđ n̄ pōt
qs effici btūs qđ efficiē malēconicus ꝛ subdiē
mītis laborib⁹: qꝛ vbi ē felicitas: ibi opꝫ ꝙ sit sū
ma iocūditas sine aliq̄ afflictiōe ut đclarat Boe
ti⁹.3°.de ꝯso. Sȝ sciā facit hoīem malēconicū: ꝛ
cū labore affligit: qꝛ ut ait. Aristo.i li°.ꝓbleuma
tū.parte.30ª. Oēs excellētes viri ẜꝫ phīcā: aut
politicā: aut poesiȝ: aut artes vidēē malēconici es
se. Salon qȝ Eccl'⁹.p°.c°.iqt. Qui addit sciam
addit ꝛ laborē. Ergo i sciā n̄ ē felicitas. Scđo sic
arguiē. Illđ n̄ pōt aliquē facē btm̄ qđ ab eo ꝑ
fecte possideri n̄ pōt: qꝛ nemo ē btūs donec ei ali
qd de btītudīe deest vt oñdit Boetius.3°.de ꝯso.
ꝛ Aug.i li°.de v̄a īnocētia dicit. Btūs nō ē nisi
q hꝫ oīa q̄ vult. Sȝ sciā nō pōt i hoc mūdo ab
aliq̄ ꝑfecte hēri: qꝛ veꝝ ē illđ Lactātij i li°. đ ira
dei dicēs. Mercurij termegisti extstat illa famosa
sn̄ia.s. Maioꝛ pars eoꝝ q̄ scim⁹ ē minima ps
eoꝝ q̄ ignoram⁹. Ergo i mūdana sciā nō ē felici

ta s. Tertio sic i eo nō pōt eē btītudo qđ tā a ma
lis q̄ȝ a bonis ꝑcipi pōt: ut đclarat Aug.22°. de
ciui.dei. vbi oñdit ꝙ btītudo solū a bōis pōt pos
sideri: sȝ sciaȝ mūdi tā mali q̄ȝ bōi hn̄t. Jmo mł
ti mali sūt sciētifici ēt sciā diuina: vnē illđ Mar.
li°. Vndiqȝ suscepto.c°.3° Sūt hoīes nec q̄ȝ bn̄ đ v̄
tute loquētes. Et multi sūt de qb⁹ dī Jere.4°.c°.
Sapiētes sunt ut faciant mala: bene aūt facere
nesciunt. Ergo nō est felicitas in sciētia: qꝛ cū bea
titudo sit ens ꝑ se bonū: nō cōpatiē secū aliquod
malū: vt declarat beatus Tho.2ª.2ᵉ.q.2ª. Si eni
esset beatitudo in ipsa scientia que supbire facit:
dicente aplo.p°.ad Cor.8°. Scientia inflat. Se/
quereē ꝙ diabolus eēt oībus hominib⁹ beatioꝛ:
qꝛ est sapiētioꝛ ꝛ doctioꝛ. Vt.n.inquit Isidorus in
8°.Ethi. diabolus diciē demon a sciētia: qꝛ demō
grece idē est ꝙ sapiēs latine: vt etiā ingt glo.i c°.
firmiter. de sūma tri.ꝛ fi.ca. in verbo. diabolus.
Quarto sic arguitur: ꝑ illud non fit homo felix
quo adepto efficitur stultus: qꝛ ad felicitatē req/
ritur sūma sapientia ꝛ perfectio itellectus ẜꝫ phi
losophū p°.ꝛ.x°.Ethi.ꝛ p°.Methaphi. Sȝ Je
re.51°. dicitur. Stultus fact⁹ est oīs homo a sciē
tia sua: ꝛ Seneca in li°. de trāquillitate animi ait.
Nullū magnū ingeniū sine mixtura đmētie fuit.
Videmus quoqȝ ꝙ aliqui habēt magnā sciētiā:
qui tamē nō habēt naturale pro duobus dieb⁹
vel horis in hebdomoda. Et iđ cōiter dicitur: ꝙ
nō omnes sciētes litteras sunt sapiētes. Vnde de
quodā hoīe docto sed sine naturali dicebat qdaȝ.
Iste habet multū accidentale: sed naturale mi/
nus q̄ȝ cucumer. Et alius dicebat. Iste multum
studuit in lib°. de paruis naturalibus. Ergo ꝛc.
Quinto arguiē sic. Propter illud non pōt fieri
aliqs beatus cū quo pōt ad eternā descēdere dā
nationē ꝛ infelicitatē. Aliter sequereē cum felici/
tas sit status eternus vt inquit Aug.22°. de ciui.
dei ꝙ i eodē tpe qs posset eē felix ꝛ īfelix. Qđ est
īpossibile: qꝛ duo cōtraria nō possunt ꝯcurrere i
eodem subiecto.2°.Topicoꝝ ꝛ.2°. Perier. Sȝ cū
multa scientia potest quis descendē ad infernuȝ.
ergo scientia nō facit aliquē felicem vel beatum.
Consequentia patet ꝛ minoꝛ probatur per ea q̄
habentur in legenda beati Augustini vbi diciē
ꝙ cum Pōtianus ex affrica veniens narrasset
vitā ꝛ miracula illius magni Antonij: exclama/
uit beatus Aug. aspiciendo Allipiū sociū suuȝ
ꝛ dixit. Surgunt indocti rapiunt celū: ꝛ nos cuȝ
nostris doctrinis demergimur in profundum.

In honoribus etiam mundanis non potest
esse beatitudo quod sic probatur. Nemo vi/
ciosus ꝛ sine virtute potest beatitudinem conse/
qui: quia sola virtus est ars perueniendi ad finē

idest felicitate: s'm Augustinum in li°. solilo. Sed multi viciosi ⁊ sine virtute habent honores. Ergo ⁊c. Imo tales sunt miseri ⁊ infelices: quia ipsos honores indebite vsurpant vel retinent. Malus enim honore nō est dignus. 4°. Ethi. Item vt inquit phūs in primo Ethi. Beatitudo est in illo qui est beatus: honor autem s'm eundem ibi nō est in honorato sed in honorante. In cuius arbitrio est honorem exhibere vel non: ergo i honoribus summum bonum non consistit. Et hec ratio est philosophi vbi supra. Preterea in eo nō potest esse felicitas: quo habito homo subiacet multis laboribus ⁊ periculis atq; insidijs. Quia beatitudo est status quietissimus sine vllo labore atq; timore ac periculo: vt declarat beat⁹ Augustinus. 22°. de ciui. dei. Sed habitis honorib⁹ huius seculi statim homo subijcitur multis laboribus: timoribus ac periculis. Ergo ⁊ cetera. De laboribus inquit Martialis vbi supra. ca°. secundo. Queris onus magnum dum magnū queris honorem. Et idem c°. 3°. ait. Sollicitudo grauis est preparatus honor. De insidijs autem ac periculis dicit Isidorus secundo soliloquiorū. c°. 52°. Citius patet insidijs gloriosus: gloria enī inuidiam parit. Inuidia vero pericula generat: hec ille. Preterea illud nō potest beatificare hominem quod non est stabile: quia felicitas ē bonum stabilissimum. Vt ait Aristoteles. x°. Ethicorum. Sed honores mundi non sunt stabiles: quia hodie dantur vni ⁊ cras ab eo aufferūtur ⁊ dantur alteri: iuxta illud prouerbium. El mondo e facto a scarpete: chi le tra: e chi le mette. Vnde verificatur illud Prouerbiorum. 14°. Risus dolore miscebitur: ⁊ extrema gaudij luctus occupat. Sicut enim ille qui de diuitijs ⁊ dignitatibus somniat: quanto magis gaudet in somno cum se huiusmodi habere putat: tanto plus tristatur cum euigilans se predictis carentem videt. De quibus ad modicum in somnis leticiam habuit. Ita homo qui in prosperitatibus ⁊ dignitatibus fuit: cum illas amittit. Valde contristatur: quia eas per modicum temporis: ⁊ quasi in somnis tenuit: quia omne mundanum gaudium quasi somnium transit. Item homo semper stat in timore illos amittendi. Imo de altitudine honoris sepe cadit in magnam ignominiā vituperationis: iuxta illud Martialis vbi supra capitulo secundo. Altior ascensus grauior plerunq; ruina. Et Maximianus ait. Et grauius summo culmine celsa ruunt. Et Claudianus libro primo in Ruffinum dicit. Tolluntur in altum: Vt lapsu grauiore cadant. Et Oratius in epistolis inquit. Quem res plus nimio delectauere secunde. Mutate quatiūt. Ergo in eis non potest esse felicitas: maxime quia honores mundani non sunt veri honores: quod patet in morte: ⁊ post mortem. Nam in morte deducunt ad suppeditationem: quia illi qui alios suppeditabant: tandem ab alijs suppeditabuntur: quando scilicet transeuntes homines: ⁊ bestie ac serpentes super eorum foueam gradientur. Ecclesiastici decimo. Cum morietur homo hereditabit serpentes: ⁊ vermes: ac bestias. Post mortē vero deducunt ad laci infernalis profunditatem Isaie. 14°. Ad infernum detraheris in profundum laci. Item honores inducunt homini tria mala. Primo obliuionem beneficiorum receptorum sicut patuit Gene. 41°. in pincerna pharaonis qui succedentibus sibi prosperis oblitus est Ioseph interpretis sui. Secundo inducunt elationem. Vnde Gregorius ait. Plerūq; si ad regiminis culmen quis eruperit: in elationē protinus cōmutatur. Sicut Saul qui indignum se considerans regno prius fugerat: sed mox vt ipsius regni gubernacula suscepit intumuit. Tertio inducunt incompassionem quia magnates parum vt plurimū sunt pauperibus compatientes. Vnde Amos. 6°. dicitur. Optimates capita populorum ingredientes pompatice domū domini: nihil compatiebantur super contritiōe domus Ioseph. Ex predictis ergo possumus etiā arguere sic. Beatitudine non potest quis male vti: s'm Augustinum. 22°. de ciui. dei. Sed honoribus sepe homines male vtuntur. Ergo ⁊c. Itē illud beatum non facit quod peiorem hominem reddit: vt patet ex precedentibus: sed honor peiorem reddit plerunq; hominem. dicente Aristotele in secundo magnorum moralium. Honor magnus factus peiores facit. Ergo ⁊c. O igitur magnate qui stas i altitudine dignitatis scias q' tāto maiores in inferno patieris penas: quāto maiores in hoc seculo habueris dignitates: si pp illas insuperbieris. Potēs. n. potēter tormenta patientur Sap. 6°. trāsumptiue i. c° illud. 8ª. q. pª. Scias etiā q' tibi deficit vn⁹ clauus solus: quo teneas rotā fortune ne te i pfundū proijciat. Sicut dixit vallasina qdā noie dño Bernabou vicecomiti: qui erat princeps Mediolani. Ideo iquit Gualfredus in poetria. c°. 30.

Sub meliore statu semper peiora caueto.
Nulla fides rerū: sequit' post mella venenum.
Et claudit nox atra diē: nebulaq; serenum.
Cum soleant homini feliciter omnia verti.
Maiori leuitate solent aduersa reuerti.

Omnis ergo potētatus vita breuis. Eccl. x°. Et iō esse felicitas in eo nō potest.

Natura insuper cedit veritati: vt patet in religiosis qui amore veritatis vincunt seipsos abnegantes suas naturales passiones: iuxta saluatoris consilium. Matthei.16°. [illegible] hoc agunt amore Iesu christi qui est veritas vt ipse testatur Ioannis.14°. Scientia vero ad solam veritatem est ordinata: vt ostendit Lactantius in principio diui.insti. Et ideo inquit imperator in auten. vt defuncti seu funera. in principio colla.5ª. q qui causas examinant: debent veritaté examinare si volunt ad culpá venire. N

Ambitionem quoque veritas in omnibus superat demonstrans eam detestandam: tum quia quanto quis magis per eam ascendit tanto plus impugnatur: et damnabilius cadit: iuxta illud Senece in libro tragediaruz. Feriunt celsos fulmina colles. Tum etiam quia tales ambitiosi nunquam habent pacem vel quietem: dicente prospero in libro epigrámatum. Nec pax sollicitis: nec modus est cupidis. Et Seneca in libro tragediarum. ait. Nunquam placidam septra quietem. Certumue sui tenuere diem. Item quia omnia que ambitiosus acquirit cito relinquet. Unde de ipso dici potest illud Isa.4°. Omnis gloria eius quasi flos feni. Exsiccatum est fenú et cecidit flos eius. Et propheta ait. ps°. 106°. de ambitiosis. Ascendunt vsq ad celos et descendunt vsq ad abyssos: anima eorum í malis tabescedat. Turbati sút et moti sút sicut ebri9: et omnis sapientia eorum deuorata est. Et psalmo trigesimoprio. item inquit. Uidi impium superexaltatú et eleuatú super cedros libani. Tránsiui: et ecce non erat. Quesiui eum: et nó est inuentus locus eius. Amicitia vero cum sit potens ei tamen prefertur veritas: dicente Aristote. primo Ethi. Amic9 Sochrates: amicus Plato: sz magis amica veritas. Cuius ratio est: quia amicitia magis chara minus chare preferenda est. Sed amicitia veritatis est magis chara: quia vt dicit Aug. in libro de vera religione. Homo amať pp̄ter veritatem vite et doctrine. Cum ergo propter vnúquodq tale: et illud magis. p°. Poste. et in.19ª.di.caplo p°. et in clemétina. si dominum. de reli. et ve. san. Ideo amicitia veritatis est preferenda. Ea propter philosophus in p°. Ethi. ait. Sanctus est prehonorare veritaté. Ueritas eniz ista est sancta et firma in bono: q in nullo casu licet eam destruere mendacio voluntario: cum tamen in aliquo casu licitum sit homicidium volútarium: quia homo dimissa inocentia potest esse conueniens materia iuste destructionis. Non sic autem est de mendacio. O

Quo ad fatum vero et constellationes respódetur: q vere sapiens dominabiť astris. Ut in communi prouerbio dicitur: et fuit sententia Ptholemei in centilogo. Fortuna vero est causa per accidens secúdo phisicor. Unde Lactantius in.3°. diui. insti. dicit. Fortuna est accidentiuz rerum subitus atq inopinatus euétus. De qua Claudianus in pricipio libri in ruffinum iquit.

Sepe mihi dubiá traxit sententiam mentem.
Curaret superi terras: an nullus inesset
Rector: et incerto fluerent mortalia casu.
Sed cum dispositi quesissem federa mundi:
Prescriptosq maris fines amniq meatus:
Et noctis lucisq vices: tunc omnia rebar.
Consilio firmata dei: qui lege moueri
Sydera: qui fruges diuerso tpe nasci:
Qui variam phebem alieno iusserit igni
Compleri: solemq suo porrexerit vndis
Littora: tellurem medio librauerit axe:

hec ille. Cum ergo felicitas sit causa per se: et per seissima si dici liceat: patet in fortuna nó esse felicitatem. Julius autem celsus contra fortunam í quit. Fortuna plerunq eos quos pluribus beneficijs ornat: ad duriorem causaz reseruat. Et Augustinus.4°. de ciui. dei. c°.18°. ait. Fortuna pót esse bona et mala: felicitas autem si mala fuerit felicitas non erit. Preterea non curandum esse de fortuna: cum sepe sit nociua vt oñdit Seneca in prouer. di. Fortuna quem nimis fouet stultuz facit. Dicit quoq philosophus in libro de bona fortuna. Ubi plurimus intellectus et ratio: ibi minima fortuna. Ubi autem plurima fortuna: ibi minimus intellectus. P

Consuetudo etiam postponenda est veritati: capitulo. si consuetudinem. et caplo. qui contempta. et capitulo. frustra. 8ª. disti. Unde in capitulo. consuetudo. eadem distin. dicitur. Consuetudo sine veritate vetustas erroris est: propter quod relicto errore sequamur veritatem: hec ibi. Talis consuetudo non minus q̄ perniciosa corruptella vitanda est. capitulo. mala. 8ª. dist. Pecunia vero misera est. Et illud Salomonis dictum. Pecunie obediunt omnia: prolatú fuit in persona stultorum. Sapientes enim non obediunt pecunie sed solum stulti. Unde Seneca i liº. de beata vita ait. Diuitie apud sapientem in seruitute sunt: apud stultum in imperio. Q.

Religiosi quoq nisi ambulét in veritate pessimi sunt omnium. 47ª. distin. caplo. quátumlibet. Ideo Joánes euangelista iquit in tertia sua epistola. Gauisus sum valde veniétibus fratribus et testimonium perhibentibus veritati tue

sicut tu in veritate ambulas. Maiorem enim horum non habeo gratiam: quam ut audiam fratres meos in veritate ambulantes: propterea dicitur quod veritas magis debet inquiri a clericis quam verborum eloquentia. 38ª. di. cº. sedulo. R

Bona autem fama non habet durabilitatem nisi in veritate quis benefaciat. Iuxta illud Ouidij in secundo de fastis. Et memorem famam qui bene gessit habet. Et ideo Ioannes solobriensis anglicus in policratone libro. 6º. ait. Isochrates querenti quomodo quis famam optimam compararet. Si gesserit inquit optima et locutus fuerit pauca. Licet ergo quandoque aliqui magnam famam virtutis: falsis vulgi opinionibus habuerint: vt testatur Boetius in. 3º. de conso. tamen in fine per veritatem falsitas detecta est et illa gloria non perdurauit. Dicitur enim in vulgari prouerbio. Gloria vana fiorisse: ma non grana. Et hoc est quod inquit Iob. 20. sui libri. capitulo. Gaudium hipocrite ad instar puncti. Et ideo boni viri non curant de vana fama. Nec desperant de vulgarium falsis diffamationibus: iuxta illud Ouidij in quarto libro de fastis. Conscia mens recti fame mendacia ridet. Sciunt enim veram esse sententiam Francisci petrarche in libro de remedijs vtriusque fortune dicentis. Nulla pronior ad errorem atque precipitium via est: quam ire per vulgi vestigia. Nam quicquid pene vulgus laudat vituperio dignum est: et quicquid approbat malum est: et quicquid improbat bonum est: et quicquid loquitur falsum est. Et ideo Augu. in epistola ad Dioscorum ait. Felicitas hominis pendere non debet ex hominum linguis. Nullus enim sapientum philosophorum finem actionum suarum constituit in fama vulgi vel in lingua hominum: hec ille. Dicit enim beatus Thomas in summa contra gentiles li. 3º. c. 28º. et pª. 2e. q. 2ª. articulo secundo. quod melius est esse dignum honore quam honorari: quia esse honore dignum presupponit virtutem inesse: honorari autem non semper. Sepe enim verificatur illud psalmiste dicentis. Laudatur peccator in desiderijs anime sue: et iniquus benedicitur. Solum ergo debemus appetere laudem et honorationem celestem de qua ait Augu. 22º. de ciuitate dei. cº. penultimo. Ibi erit virtus honor qui nulli negabitur digno et nulli deferetur indigno. S

Sanitatem vero corporis esse multoties malam et infirmitatem bonam veritas ostendit: quia multi sani ex corporis prosperitate in multis vicijs dilabuntur: qui infirmi ad deum reuertuntur. Et in infirmitate fortiores fiunt: iuxta illud apostoli. 2e. ad Cor. 12º. Virtus in infirmitate perficitur. Et in eodem capº. idem inquit. Cum infirmor tunc fortior sum. transumptiue in cº. nisi cum pridem § alia vero causa. de renun. vbi dicitur. Nonnunquam infirmitas corporis fortitudinem cordis augmentat. Ideo Hiero. in epistola ad palmachium et occeanum loquens de die iudicij ait. O quantis in die illa expedisset: si et sensu corporis et viscerum vigore caruissent. T

Mulier etiam a veritate detegitur: et que pulchra videbatur a veritate putredinem quandam esse demonstratur. Non enim potest tantum trahere rugas vultus sui: quin aliqualiter appareant. Nam dietim magis crescunt et ipsa turpior efficitur: et dicere potest illud poeticum. Non respondent vltima primis. Unde in vulgari prouerbio dicitur. El non e si bella cosa etc. Et ideo postea quam eius turpitudo apparuit despicitur: iuxta illud Iuuenalis libro secundo.

Tres ruge subeant et se cutis arida laxet:
Fiant obscuri dentes oculique minores:
Collige sarcinulas dicit libertus et exi:
Iam grauis es nobis: et sepe emungeris exi
Otius et propera: sicco venit altera naso.

hec ille. Dicit enim ille qui tenuit concubinam in iuuentute ipsius: cum videt eam senescentem. Vade meretrix: quia iam fetes: et nasus tuus videtur instrumentum quo lambicatur aqua communis. Ut enim experientia demonstrabit. Illa domina frontosa que vultum fucis quotidie ornat et naturaliter est speciosa: cito ex senectute effecta vetula, amittet omnem decorem: et quanto magis faciem fucabit tanto turpior apparebit. Vera est nanque sententia Ouidij in. 15º. Methamor. dicentis Cuncta fluunt: omnisque vagans formatur imago. Et iterum ibidem. Nec species sua cuique manet rerumque viatrix. Ex alijs alias reparat natura figuras. Nil equidem durare diu sub imagine eadem Crediderim etc. Ex quibus omnibus clarissime constat quod veritas omnibus preualet. Nec mirum quia deus est veritas. capitulo. qui contempta. 8ª. distin. et omnia sua opera in veritate facit. Ideo illi inquit Dauid psalmo. 118º. Principium verborum tuorum veritas. Et iterum. Omnia mandata tua veritas. Et omnes vie tue veritas. Et psalmo. 25º. etiam ait. Veritas tua vsque ad nubes. Hec etiam illa virtus in medio cuius requiescit deus cui dixit propheta. ps°. 35°. Veritas tua in circuitu tuo. Hec est illa margaritha preciosa quam in nobis requirit dominus: vt dicitur. psalmo trigesimo. Hec est illa que perdurat in secula seculorum. ps°. 116°. Veritas domini manet in eternum. Hec est virtus illa excellentissi-

ma quā nobis oñdere venit filius dei: cui dictuz fuit Mat.22°. Viā dei i veritate doces. Ideo ex clamemus omnes cum propheta. ps°. 118°. Ne auferas de ore meo verbuz veritatis vsquequaqȝ. O igitur veritas beatissima: o regina potentissima: o dominatrix eminentissima: beatus qui pro te vsqȝ ad mortē decertabit. Felix qui te semper hře ꝓcurabit. Qui.n.te habet deū hȝ. Si ēt deus pro nobis: qs cōtra nos: ad Roma.8°. Et ideo tu es illa que sola ab oībus diligētissime es perquirenda ⁊ perscrutanda.c°.qꝛ sunt. 28ª.di. Et c°.si qd vero.di.86ª. Et sic pȝ cōclusio prime ptis: quā sic deduxi: qꝛ vt inqt Valerius maximꝰ li°.4°.ca°.de pauptate. Melius representaṫ aliquid personis q̄ verbis. Et ipator insti.ō gradibꝰ.§.fi.dicit. Veritas magis oculata fide q̄ p aures aīe hoīum infigiṫ. Et Oratius i poetria canit. Segnius irritāt animos demissa [illegible] aures. Quā que sunt oculis subiecta fidelibus.

¶ Pars secunda ꝙ veritas est omnium oppugnatissima. X

Secūda cōclusio ēt deducta fuit ab ipso theologo. Nā cū oēs eius sniaz approbassent: rogauerūt vt ipse sapiētior ceteris determinaret alias qōnes. Cepit ergo dicere. Cū veritas sit potentissima ꝯñs ē vt ipsa sit oīuz oppugnatissima: iuxta illud Oratij i odis.li°.2°.c°.x°. Sepius vētis agitaṫ igens pinus: ⁊ celse graviore casu decidūt turres. Feriuntqȝ sūmos fulgura mōtes. Sed pro maiori dicendoꝝ itelligētia sciēdum est ꝓm ꝙ dicit Tho. sup p°.li°.piar. ꝙ veritas hitat i re vt i subo efficiente: ⁊ i sermone: vt i manifestante: ⁊ i mēte vt in cognoscēte. Veritas.n.vel falsitas rei: est cā veritatis vel falsitatis que ē [illegible] voce vel i mente. Qꝛ vt habetur in predicamētis c°.de sba. Ab eo qȯ res est vel nō est: diciṫ oꝛo vera vel falsa. Et Augu.dicit i lib.de vera religiōe. veritas ē id qȯ est. Et Auicena iquit. Veritas cuiusqȝ rei est ꝓprietas sui esse quod stabilissimū est ei. Oratio vero ꝯcordās rei ē vera: ⁊ discordās falsa: vt ait Aug. vbi.s̄. Et pōt oꝛo enūciatiua quadrupliciter variari. Affirmatiue.s.vera. Ut dicēdo. Nix ē alba. Et falsa: vt dicēdo. Nix est nigra. Silr negatiōe vera: vt dicēdo nix nō est nigra: ⁊ falsa [illegible] dicendo. Nix nō est alba. Sciendū q̄qȝ ꝙ tūc veritas est in mēte: qñ itellectꝰ iudicat rem eē que ē vel nō esse que nō est. Et tūc est verꝰ qñ ꝯcordat ⁊ adequatur rei: quod facit cōponēdo vnā rem cōuenientē alteri: ⁊ diuidēdo res diuersas. Ideo dicit Scotus in.6°.sue methaphisice de mēte philosophi i p°.piar. ꝙ veritas est adequatio rei ad intellectū. Et hec sola que est i mente est virtus: qꝛ virtus est hitus mētis electiuus.2°.Ethi. Debemus ergo hēre veritatē in mēte cognoscēdo eā: vt hortaṫ dñs Ioā.8°.di. Cognoscetis veritatē. Item amādo eam quā etiā sūmope diligit deꝰ: cui dixit Dauid.ps°.50. Ecce.n.veritatē dilexisti. Debemus ēt hře veritatē in sermōe nō augēdo nec diminuēdo: sicut p̄cipiṫ Zacha.8°. vbi dr. Loquimini veritatē vnusquisqȝ cū ꝓximo suo. Veritatē quoqȝ rei custodire debemus: sicut hortatur apls ad Ephe.4°.di. Veritatē aūt facientes in charitate crescamus. vt.n.inqt dñs Ioā.3°. Qui facit veritatē venit ad lucem. Y

Sed heu qꝛ hec regina nobilissima veritatis hodiernis tpibus multis sagittis quotidie vulneratur. Nam diabolus relicta veritate increata que est deus: statim cepit ꝑsequi veritatē creatam: nec aliud itendit a pricipio sue ruine ipse serpēs antiquus qui est veritatis inimicus ⁊ mendacij pater: vt dr Ioā.8°. Sic.n.decepit primos parētes di. Nequaq̄ moriemini Geñ.3°. Et inde apud oēs status machinatus est diuersimode veritatē vulnerare. Nā primo apud plebeos ⁊ rudes vulnerauit eam falsitate: cū qs veritatem negat ignorāter: ⁊ est nimis periculosa: vt pȝ in c° sancta qppe rusticitas.2ª.q.7ª. Ignorantia enim est mater cunctorum erroꝝ.c°.ignorantia.38ª.di. Talibus est veritas difficilis. Iō exclamat Lactātius i.2°.diui.isti.di. O q̄ difficilis est ignorantibus veritas: ⁊ q̄ facilis sapientibus. Z

Secundo vulneratur veritas apud cōsiliarios taciturnitate: cū quis audit falsitatem cuius oppositā veritatē [illegible] fensare teneṫ. Nam ꝓȝ Inno.⁊ Panor.i c°.p°.de his que fi. a ma.par. ca. Tacens habetur pro ꝯsentiente: qñ ex offō teneṫ consulere: ⁊ hoc tam quo ad pctm̄ q̄ quo ad penam. Et facit textus in.l.de etate.§.qui tacuit. ff.de inter.acti. Et in hoc casu verificaṫ illud qȯ scriptum est in c°.qui tacet.de regu.iu.li.6°.vbi diciṫ. Qui tacet cōsentire vr. Cuius rō est: quia qsqȝ de vniuersitate debet votū suū exprimere: i cōcernētibus factum ⁊ vtilitatem vniuersitatis. Ut in dicto c°.p°. Sed qui teneṫ loqui ⁊ tacet: hř pro consentiente vel pro ꝯtradicēte: quatenꝰ tendit in eius preiudiciū: vt i.d.§.qui tacuit. Et c°. [illegible] post prestitū.de confes.li°.6°. A

Tertio vulneraṫ apud milites duplicitate: quādo infideliter vnum ostendūt ⁊ aliud facere intendūt. De quo Vegetius i.3°.de [illegible] militari inqt. Frequentius conuētiones pacisqȝ simulationes crudelius nocuere q̄ arma. Quarto vulneratur

nerat apd iuuenes lasciuos mẽdacio iocoso: qd
est falsa significatio vocis cã dandi solatiũ. Et hoc
est peccatum veniale de sui natura: vt inqt sanct⁹
Bonauentura in 2°.di.21ª.arti°.3°.q.p°. Quinto
apud ciues mẽdacio officioso cã alicuius cõmo-
di sine alterius damno: qd tamen est peccatum et
iactura veritatis 22ª.q.2ª.c°.p°. Sexto apud mer
catores mendacio pernitioso: quãdo cũ dãno pro-
ximi veritatẽ vulnerant: ppter quod aiam suaz
occidunt. Sapientie p°. Et 22ª.q.2ª.c°.nec artifi-
cioso. Et c°.si qs adeo.et.22ª.q.5ª.c°.iuramẽti. B

SEptimo apud poetas et oratores mendacio
mendoso: qd fit solo appetitu mentiendi. qd
proprijssime est mẽdaciũ. In quo vicio valde in-
fecti sunt versificatores. Credũt.n.sniam illã Ora
tij in poetria esse veram. Pictoribus atqz poetis.
Quodlibet audendi semp fuit equa potestas. Et
ideo implent libros suos adinuentionib⁹ et falsita
tibus. Sz eorũ mẽdacijs nõ ẽ credẽdũ. Vñ Cato
inqt. Mã mirãda canũt sed nõ credẽda poete. C

OCtauo vulnerat veritas apud artistas per-
iurio qd est mendaciũ cũ auctoritate.i.iura
mento: quod est grande scelus: vt dicit in c°. pre-
dicandũ.22ª.q.p°. Nono apud pcuratores et ad
uocatos cõtentione: qd est mẽdaciũ cũ clamore.
Dicit aũt beat⁹ Tho.2ª2e.q.38ª.q [illegible] cõtentio fiat
cũ notabili ipugnatione veritatis: vel iniuria aut
dãno proximi: sicut facere solent quidaz aduocati
et procuratores est peccatum mortale. D

DEcimo apud principes et prelatos iactãtia
qñ per superbiã se extollunt plusq̃ sint: qui-
bus inquit apostolus Jacob⁹ 3°. sue canonice c°.
Nolite gloriari et mẽdaces eẽ aduersus veritatẽ.
Non.n.est ista sapiẽtia desursuz descendẽs sed ter
rena: aialis et diabolica. Undecio vulnerat apd
clericos ironia quando minus ptendunt de suis
redditibus q̃ sint: vt maiores cõsequi valeant p
bendas: et decipiant simplices viduas: earũ dotes
sibi relinqui facientes pro dotanda capella vel au
genda prebenda. A talibus debent oẽs cauere: iu-
xta illud Oratij in poetria. Nõ te decipiãt animi
sub vulpe latentes. Et isti procurãtes supflua bñ-
ficia et sibi retinẽtes tales redditus superfluos pec
cant mortaliter. fm Panor. in c°. cõquerente. de
cle.nõ resi. Et glo. in c°. dudũ.el 2°. d elec. E

DUodecimo vulneratur apud religiosos
hipocrisi qua superficieten⁹ pretendũt abie
ctionem: vt magis exaltent ab hoibus. Sed hipo
crite cũ tẽpore cognoscunt. Ait.n. Tulius in 2°. de
officijs.c°.17°. Ficta oia celeriter tanq̃ flosculi de
cidunt: nec simulatũ quicq̃ poterit eẽ diuturnũ.
A tali aũt hipocrita admonet Salomon quẽlibz
precauere debere di. Prouer.26°. Quãdo submi
serit vocem suã ne credideris ei: qm septez nequi-
tie sunt in corde illius. F

DEcimotertio vulnerat apud curiales prin
cipuz adulatione. Adulator aũt est plus de
centibus et existẽtib⁹ adijciens: vt ait Aristo.i li°.
p°. magnorum moraliũ.c°.31°. De qua adulatiõe
loquens Tulius li°. vltimo artis noue inqt. Ha-
bet assentatio iocunda pncipia: sz exitus amarissi
mos affert. Unde dicit in vulgari prouerbio. Lo
senga damico passera [illegible] panico. Adulatores eni
ideo blandiunt et laudant: vt laudatorũ opere sibi
attrahant eosqz decipiant: atqz ad suam volunta-
tem in oĩbus illos inclinent. vera est.n.snia glose i
.l.i.§.psuadere.ff.de seruo.cor.di. Qui laudat stul
tuz facit ipsum currere multũ. Ideo dicit in vul
gari prouerbio. Loda [illegible] mato e fal saltare. Hoc
viciũ maxime in curijs viget i quib⁹ vt plurimũ
oẽs adulari suis principib⁹ student. Et raro ali-
quis inuenit qui eis audeat dicere veritatẽ. Unde
Seneca in li°. de bñficijs ait. Demonstrabo cui⁹
rei laborent inopia magnates: et quid oĩa possidẽ
tibus desit. Et subiungit. Qui eis dicat veritatem.
Sepe tamẽ ipsi eã nolunt audire: iuxta illud Ju-
uenalis li°.p°. Nec cuius erat qui libera possz ver
ba animi proferre: et vitã ipendere vero. Et loquit
cõtra Neronẽ. Tales adulatores et timẽtes dicere
veritatẽ debẽt recordari qd scriptũ ẽ in c°. nemo.
el 3°.xjª.q.3ª. Melius est pro veritate pati suppli
ciuz q̃ pro adulatiõe beneficiũ. Sed multi timẽt
ne sibi accidat sicut alteri euenit: de quo dicit in q̃
dam faceta parabola: q erant duo socij quorum
vnus dicebat veridic⁹: qz oĩbus veritatẽ dicebat:
alter vero falsidicus quia nunq̃ dicebat verũ nisi
per errorẽ. Quadaz aũt die ambo deuenerunt ad
quãdã regionẽ in qua dominabant simie: vnaqz
alijs maior erat regina que circũstantib⁹ sibi alijs
sedebat in throno. Interrogauitqz veridicũ quid
sibi videret d eius dominio. Qui respõdit q oẽs
videbant sibi eẽ simie. Propter quã responsionẽ
sic eũ dentibus et vnguibus aptauerũt: q videba
tur miles gatẽsis. Falsidicus vero interrogat⁹ rñ-
dit. Dominatio vestra mihi videt excellentissima
et valde admirabilis: propter quaz adulationem
omnes simie ei maximũ honorẽ fecerunt: dimittẽ
tes veridicũ a capite vsqz ad pedes vulneratũ. G

DEcimoquarto vulnerat veritas apud audi
tores verbi dei vanitate qui faciunt illud qd
predixit Paulus 2°. ad Thi. 4°. inquiẽs. Erit eni
tempus cũ sanam doctrinã non sustinebũt: sz ad
sua desideria coaceruabunt sibi magistros prurie
tes auribus: et a veritate quidẽ auditũ auertent:

ad fabulas aūt ↄuertentur. Iſtis dicebat Apoſt. ad Gala. 4°. Factus ſum vobis inimicus verita tem loquēs. Ubi glo. loquitur illud Terrentiji Andria. c°. 3°. veritas odium parit. ſ. malorū qui dicē tibus eis veritatē mala inferūt. Unde legitur ꝙ Rome inuente ſunt in quadā porta ciuitatis he litte re ſcripte. P. P. P. S. S. S. R. R. R. F. F. F. nec in tota ciuitate inueniebatur qui ſciret qd hoc ſi gnificaret. Miſerunt ergo ad venerabilē Bedaȝ qui illo tēpore erat famoſus inter ſapiētes: rogan tes euȝ vt huiuſmodi l̄ras interpretaretur. Qui ſic expoſuit. Pater patrie ꝑfect⁹ eſt. Sapiētia ſecuȝ ſublata ē. Ruet regnū rome. Ferro: flāma: fame. Illi aūt indignati eruerunt ſibi oculos: ꝓpter ve ritateȝ quā dixit. Sed tamē eis euenit vt Beda ꝑ dixit. Eſt autem ſciendū ꝙ cōtingit de veritate ſi cut de luce: odore: ⁊ ſapore. Nam lux eſt amabi lis oculis puris. Eccleſiaſtices. xj°. Dulce lumen ⁊ delectabile oculis videre ſolē. Sed habentibus oculos lippos ē odibilis. Unde Aug. Oculis egris odioſa eſt lux que puris ē amabilis. Et ſimiliter veritas odioſa eſt ſuperbis: maxime qñ eis predi catur de humilitate que eſt virt⁹ tam clara ⁊ ful gens. Dicitur. n. Eccle. 13°. Abhominatio eſt ſup bo humilitas. Cauſa aūt huius eſt lippido ſuper bie que reſiſtit ne iſta lux fulgeat in mēte. Grego. Tumor mentis obſtaculū eſt veritatis. Eaȝ ꝗppe quā non inuenit humilē veritas fugit mentē. Si cut etiā odor eſt homini gratus quē recreat ⁊ cō fortat: ſed odioſus eſt ſerpēti quia ipſuȝ occidit ⁊ fugat. Sic veritas odioſa eſt luxarioſis que grata eſt caſtis. Si. n. laſciuis predicatur ď odore puritatꝭ ⁊ mundicie verificatur illud Eccle. 21°. Audiet lu xurioſus ⁊ diſplicebit ei. Tales. n. inſtar ſerpētuȝ ⁊ porcorū malūt ſtare in fetore luxurie ꝙ̄ in odo re mūdicie. Unū cū quidā luxurioſus audiente pi cthagora diceret ſe malle cū mulierib⁹ ꝙ̄ cuȝ phi loſophis cōuerſari. Et ſues inquit libēt⁹ in ceno ꝙ̄ in aqua clara morantur. Sicut etiā ut ait Aug. Panis palato ſanio eſt ſuauis qui palato infir mo ē inſipid⁹ ⁊ penoſus. Sic veritas auaris ē odio ſa: maxime de cōtemptu terrenoꝝ ⁊ appetitu ce leſtiū. Eccle. 13°. Execratio diuituȝ pauper. Et rō ē q: habent palatū corruptū. Et ideo nō poſſunt ſentire ſaporem celeſtiū. pᵉ. ad Cor. 2°. Animalis homo non percipit ea que ſunt ſpirit⁹ dei. Unū Au guſtinus ait. Palatū febricitātis hꝫ: cui mel cele ſte inſipidū eſt. De habētibus aūt palatū ſanū di cit Chriſoſto. Uere nō habet qd̄ ſup terrā amet q donuȝ celeſte in veritate guſtauerit. Contra tales ait in li°. de amicitia Marcus tulius. Quorū au res clauſe ſunt veritati: vt ab amico audire veruȝ nequeant: horum ſalus deſꝑanda eſt. H

Uintodecimo vulneratur veritas apud pre dicatores adulteratione. Quidaȝ enim ho diernis tēporibus reperiuntur ꝙ adulterāt verbum dei: ⁊ non predicant in veritate. Nec dicūt popu lis ad ſaluteȝ neceſſaria. De ꝗbus dicitur Tren. 2°. Prophete tui viderūt tibi falſa ⁊ ſtulta: nec ape riunt iniquitatē tuā vt te ad pn̄iam prouocarēt. Uiderunt aūt tibi aſſumptiones falſas ⁊ electio nes. Iſti ſunt proditores veritatis: quā predicare cū deberent nolunt c°. nolite. xiᵃ. q. 3ᵃ. Sciendū tñ ꝙ vt notatur in c°. qui ſcandalizauerit. deᵉ regu. iu. triplex eſt veritas. ſ. vite. doctrie ⁊ iuſtitie. Ueritas vite ad oēs pertinet. Ueritas iuſtitie ad prelatos. Unde Exodi 18°. Moyſi dicitur. Prouide de oī ple be viros potētes ⁊ timentes deū in ꝗbus ſit ꝟitas. Ueritas vero doctrine pertinet ad doctores. Ideo Exo. 28°. etiā dictum fuit Moyſi. Pones in rō nali iudicij doctrinā ⁊ veritatē. Ueritas vite nū ꝙ̄ omitti debet: ſicut legitur de Tobia eius p°. c°. ꝙ in captiuitate poſitus viā veritatis nō deſeruit. I

De veritate vero doctrine vel loquelle eſt ſciē duȝ ꝙ aliud eſt a veritate declinare: aliud ve ritatē tacere: aliud quoqȝ veritateȝ negare. Circa primū ſciendū eſt ꝙ a veritate per humilitatē de clinare licet: occultando virtutes ⁊ grās. Sicut Ioānes baptiſta dixit. Non ſum ꝓpheta. Ioānis p°. cū tamē eēt: ſꝫ ad eoꝝ intētionē rn̄dit. Habue rant. n. iudei ꝓphetatū: ꝙ ante xp̄m ventur⁹ erat Enoch ⁊ Helias: ⁊ dubitabāt an ipſe eſſet vn⁹ eoꝝ. Iccirco ipſe dixit. Non ſuȝ. ſ. ille propheta de quo intenditis ⁊ queritis vos. Similiter ſanctus Franciſc⁹ cū dicebat. Ego ſuȝ maior peccator toti us mūdi. Non mētiebatur ſꝫ declinabat a verita te: abſcondens theſaurū grē quē habebat. Intel ligebat aūt ſic ſua verba ꝙ ſi alteri ꝙ̄uis magno latroni de⁹ has grās ꝗs ſibi dederat cōicaſſet gra tior ſe eēt. Uel ꝙ eēt maior pctōr mūdi ſi caderet a grā ſibi cōceſſa: quod erat verū. Hieronymus quoqȝ ad pathamachiū ſcribens ait. Laudam⁹ virginitatē ſicut ⁊ colūbas: laudamus licet pēnis caream⁹. Et tñ vt ſcribit cirillus beato Auguſti no Hierony. fuit virgo puriſſim⁹. Non ergo di xit mendaciū: ſꝫ p humilitatē declinauit a verita te: verba. n. eius ēt poſito ꝙ dixiſſet nō ſuȝ virgo poterāt intelligi de virginitate mentali: que amit ti pōt ſuata corporali virginitate vt ait ipſe Hie ronymus in c°. ſi p anlus. circa mediū. 32ᵃ. q. 5ᵃ. Uel poterant intelligi de virginitate generaliter di cta: que amittitur per quodlibꝫ peccatū mortale: vt ait Auguſtinus in quodam ſermone. K

Secundo cōtingit veritateȝ tacere ⁊ nō ſem

per mētiri. Unde Aug. in lib°. contra mendacium ait. Nō est occultare veritatē: q̄d est proferre mendaciū. Quāuis .n. oīs qui mētit velit celare verū. Non tū ecōtra. Tacēs .n. verū occultat: nō semp nō mētitur. Ubi nota q̄ i plerisq̄ casib⁹ tacēda ē veritas. s. i. casu ꝯdēnatiōis vel violēte extorsiōis: ꝯfessiōis quoq̄ ꝛ turbatiōis. Primo casu cū qs etiā iuste dānat ad mortē vel ad suppliciū: ꝛ iudex q̄rit plenas ꝓbatōes: ut s̄m formā iuris possit illū punire: tūc sciēs veritatē: s; nō requisit⁹ a iudice: tacē pōt. Nemo .n. tenet aliū in iudicio accusare: ut inquit glosa i. c°. quapp. 2ª. q. 7ª. Facit textus in. l. vnica. C. vt nemo iuit⁹. ꝛ in c°. si primates. 5ª q. 2ª. ꝛ glosa in. c°. licet. in fi. de accu. Sec⁹ si testis iurat⁹ citaret: vel si qs ꝓduceret in testē corā iudice ꝓprio vel ꝯpetēti: qui iterrogaret de his que potest interrogare s̄m formā iuris ad que ipse tenet respōdere. Talis eni peccaret mortaliter tacendo veritatē s̄m Panor. in. in. c°. p°. de testi. co. post Archi. 22ª. q. 2ª. §. itē quod vt. Hec aūt probant per c^m. 2^m. de maio. ꝛ obe. ꝛ. 11ª. q. 3ª. c°. qui resistit ꝛ c°. qsqs. Si vero iterrogaret a iudice de his que nō tenet dicere: vel qa iudex nō pōt eū de ipsis interrogare: vel qa nō sequit formā iuris. In his casib⁹ pōt veritatē tacere: ꝛ aliqua prudēti respōsione ab illa declinare: vt ait Archi. vbi supra. Et in c°. hoc videt. i fi. 22ª. q. 5ª. ꝛ Inno. in dicto. c°. p°. de testi. co. ꝛ Tho. in. 4°. quol. q. 12ª. L

Ertiū aūt dānādus reqsitus d̄ veritate debeat illā dicere: ꝛ se ꝑdere: declarat. b. Tho. in. 5°. quol. q. 16ª. ꝛ Panor. i c°. cū sup. d̄ ꝯfes. di. q̄ si iudex inquirit s̄m ordinem iuris: ꝛ factum est notorium in infamia flagrat: vel est semiprobatū: tenetur dicere veritatē sub pena peccati mortal. Et hoc ēt ingt idē Tho. 2ª. 2ᵉ. q. 69ª. ar°. p°. Facit text⁹ in c°. cū dilecti. de accu. Et hec determinatio pōit ēt i sūma ꝯfes. li°. 2°. ti°. 3°. q. 193ª. Si vo ingt q̄d non pōt de iure: vel nō seruat ordinē iuris: vel factum nō ē notoriū: nec semiplene ꝓbatū: nec i famia flagrat: nō tenet r̄ndere. Ar^m. i c°. q̄liter ꝛ qñ. circa fi. de accu. Et d̄clarat Henric⁹ d̄ gādauo i suo p°. quolib;. q. 33ª. Taliter .n. ingrēs facit ꝯtra charitatē talē testificationē extorquēs: q2 occulta nō sūt publicanda s; soli deo relinquenda. c°. si oīa. ꝛ c°. ꝓues. ꝛ c°. ex merito. 6ª. q. pª. Nō d; tū dicere mēdaciū: sed ꝑ appellationē se adiuuare si pōt: vl' aliqua alia via subterfugere a r̄nsione: vel duplicib⁹ verbis vti. Ar^m. 22ª. q. 5ª. § ex his. M

Uādo aūt aliqs dānat iniuste: siue i psona siue in reb⁹: tūc qlibet sciēs veritatē ēt nō reqsitus illū tueri d;: ꝛ tenet veritatē māifestare ei q pōt ꝓdesse ad liberandū inocentē: excusando illū nō accusando aliū. Exēplo macharij q iterrogauit mortuū an ille quē ministri iustitie cepant occidisset eū. Et cū r̄ndisset nō: noluit ēt rogat⁹ q̄rere qs eū i[n]teremisset. Exēplo ēt sancti Andree. qui cū quēdā falso de furto accusatū inocentē ostēdisset: iussit iudex. Indica ergo mihi furē. Cui r̄ndit. Ego nō veni quēpiā accusare: s; inocentē defensare: iuxta illō psalmiste. Eripite pauperē ꝛ egenū d̄ māu peccatoris libare. Et Prouer 24°. di. Erue eos q ducūt ad mortē. s. iniuste. Et trahūt ad iteritū libare ne cesses. Et i hoc nō ē parcēdū amicitie accusand̄ vl' ēt iudicis: s; nec recordāda inimicitia accusati. Ut .n. ait Tuli⁹ i li°. d̄ amicitia. Nulla est excusatio peccati si amici cā peccaueris ꝛc. Unde Valeri⁹ li°. 6°. d̄ quodā rutilio q̄ tū q̄ cū cuiusdā amici rogatiōi iniuste resisteret: atq̄ ille pp sūmā i dignatiōē; dixisset. Quid igit mihi op⁹ ē amicitia tua: si qd̄ rogo n̄ facis? R̄ndit. Imo qd mihi tua si pp te aliqd i h̄ōeste factur⁹ sū? Ardēti g° aīo i inuadēda ē inocētia: alr .n. faciēs cū d̄fendere possit: d̄ pctō iculpabit. Negligere qppe cū possis turbare puersos: nihil aliud ē q̄ fouē: nec caret scrupulo societatis occulte: q manifesto facinori d̄sinit obuiare. 2ª. q. 7ª. c°. negligere. ꝛ 11ª. q. 3ª. c°. q ꝯsentit. ꝛ. 83ª. di. c°. error. 28ª di. c°. faciētis. ꝛ d̄ sen. ex. c°. aū. N

E his xᵒq̄ in ꝯfessiōe audita sūt: q̄ de necessitate salutis d̄beāt nō reuellari h̄et i c°. oīs vtriusq̄ sex⁹. §. caueat. de pe. ꝛ re. ꝛ c°. si sacerdos de offō or. Et de hoc ꝑ theologos i 4°. di. 21ª. lati⁹ tractat. Si āt sūt cōmissa i secreto: vt cōiter dicit vnus alteri. Dico tibi in cōfessione. i. sub sigillo secreti: etiā debent secreta teneri. Ut declarat Tho. in p°. quol. q. 16ª. Et. Scotus i 4°. di. 21ª. Fallit tū in duob⁹ casib⁹ s̄m Bona. i ea. di. primo qñ v̄itas id exigit: q2 vergit i ꝑiculū alioꝝ. Unde dicit Panor. i c°. oīs. de peni. ꝛ re. q̄ si talis assumit i testē tenet reuellare. Scd̄s casus est qñ qs cogit obediētia ꝓlati: q vult illud scire vt ꝓuideat religioni vl' alteri. Et in hoc concordat Henricus de gādauo in 9°. quolibet. O

Redicator ēt cū videt q̄ ꝑdicare aliquā veritatē est sine vtilitate populi ꝛ edificatōe: imo cū ꝑturbatōe ꝛ scādalo ac ipedimēto diuini honoris: ꝛ fructus animarum: debet eam pretermittere non tamen dicere aliquam falsitatem. Unde Augustinus in libro de mendacio ait. Licet predicatori rerum eternaꝝ ad edificationem pertinentiū occultare quicquid videtur occultandum: mentiri autem non licet. Cum autem viderit oportunum tempus fructuose posse insistere: vsq̄ ad mortem pro veritate decertet. Et sic intelligitur illud Isaie trigesimoctauo. Clama ne cesses

&c. Et illud .2ᵉ. ad Thi. 4°. Argue obsecra increpa. &c. Sic etiā cᵐ. sit rector. 43ᵃ. di. Illud etiam quod dicitur de regu. iu. c°. qui scandalizauerit. Utilius scandalū nasci permittit: q̄ ꝙ veritas relinquat intelligitur de veritate vite: que nūq̄ deserēda est vt dicit glosa ibi & in c°. nisi cū prudem de renū. veritas aūt doctrine & discipline aliquando est intermittēda: quādo scilicet ex hac maius īconueniēs sequit: & nulla correctionis spes habetur. P

Tertio contingit aliquando veritatē negare: & consequenter falsitatē dicere. Et hoc nunq̄ licet etiā causa humilitatis. 22ᵃ. q. 2ᵃ. c°. cū humilitatis. vbi dr. Cū hūilitatꝭ cā mētiris: si ñ eras pcōr añq̄ mētireris mētiendo efficeris qd̄ euitaueras & idē hētr i c°. nō ita. & i c°. icaute. ea. q. & cā. Sȝ hic notāda sunt tria documēta. Primū est ꝙ nullus debet etiā venialiter mētiri: vt aliū a mortali peccato liberet: ratio est quia si veniale peccatum dēberet aliquādo cōmitti: tunc nō esset malū neqȝ culpa quod est falsū. Licet enī oīs pena sit eligenda ad vitandā culpā: nūq̄ tamē culpa est cōmittenda: propter suā vel alteriꝰ penā vel culpā euitādā. 22ᵃ. q. 2ᵃ. c°. faciat. Quia nō sūt faciēda mala: vt eueniant bona: vt dicit ad Roma. 3°. ad illud autem 5°. Ethic. & 3°. Topic. De duobꝰ malis: minus est eligenduȝ. Quod etiā habet distinc. 13ᵃ. c°. p°. & l. quotiēs. la. 4ᵃ. ff. de reg. iu. & l. i. §. penultimo. ff. de peri. & cō. rei. ven. Respondet ꝙ sic debet resolui: minꝰ est eligendum idest maius malū pcauendū: qr nūq̄ est electio malorū. Et intelligit de malo nature vel pene. Ubi aūt agit de malo culpe: potius moriēdū est q̄ maius vel minꝰ eligendū. 32ᵃ q. 5ᵃ. c°. ita ne. Et si dicis ꝙ charitas est liberare primum a mortali peccato: respondet Saluator Matthei. 16°. Quid pdest hoī si vniuersū mundū lucret: aīe vero sue detrimētū patiat. Et iō incōparabiliter meliꝰ est mori q̄ mētiri. Ad qd̄ applicari potest illud Juuenalis li°. 3°. satyra. 2ᵃ. dicens.

Esto bonꝰ miles: tutor bonꝰ arbiter idē.
Inter ambiguas: si qñ citabere testis.
Incerteqȝ rei falleris: licet īperet vt sis.
Falsus & admoto dictet periuria thauro.
Sūmū crede nephas aīuȝ pferre pudori.
Et pp vitā viuēdi pdere causas.
Dignꝰ morte subit. &c. Q

Secūdū documētū est ꝙ nullus in iudicio debet veritatē negare ad liberandū hominem a morte: qr hoc est cōtra charitatē: que pmo precipit dilectionē suiipsius: postea pximi iuxta illud Ecclesia. 30. Miserere aīe tue placēs deo. Quantū aūt peccēt negantes veritatē declarat. 11ᵃ. q. 3ᵃ. c°. vnicuiqȝ. vbi scriptū est. Qui veritateȝ negat vel falsū testimoniū dic dū q veritatē negare vel vēdere cōuicit. Et ideo dicitur Ecclesiastici. 4°. c°. Nō cōtradicas verbo veritatis vllo mō. R

Tertiū documētū est ꝙ cōdēnatus ad mortē nō debet veritatē negare: vel falsitatē cōfiteri vt euadat: qr nullus pro vita corporali tuēda debet mortaliter peccare: cū magis teneat deuȝ q̄ seipsū diligere. Unde Aug. in quodā sermone ait. Quicūqȝ metu cuiuslibet potestatꝭ veritatē occultat irā dei sup se prouocat: quia. s. magis hominē q̄ deū timet: & ponit trāsūptiue in. c°. qsqs. 11ᵃ. q. 3ᵃ. Facit ad hoc cᵐ. lotarius rex. 31ᵃ. q. 2ᵃ. & cᵐ. si solū. & cᵐ. nolite. 11ᵃ. q. 3ᵃ. & illō qd̄ iqt dñs Mathei. 14°. Nolite timere eos qui occidūt corpꝰ animā aūt nō possūt occidere: magis aūt eū timete: qui pōt aīam & corpꝰ perdere in gehennam. Facit ad hoc etiā illud quod scriptuȝ est in. c°. ad apl'i cā. de simo. vbi dicit ꝙ sub ptextu pietatis: nō est īpietas cōmittenda. Nō. n. licet facere rapinā: vt elimosyne fiant c°. forte. 14ᵃ. q. 5ᵃ. S

Sed quid dicemus d temporibꝰ hodiernis: in quibꝰ nō solū p vitanda morte: sed pro minimo denario etiā cū periurijs multi veritateȝ negant. Quāplures nāqȝ reperiunt de quibꝰ dici potest illud Prouer. 28°. Pro bucella panis deserūt veritatē. De talibꝰ aūt deꝰ magnam faciet vindictam. Nā si falsificās monetā principis pȝ leges dignꝰ est combustione. l. i. C. de falsa moneta. multo magis est eterni ignis pena qui veritatem que est moneta dei falsificat per mēdaciū. Sed tamen quotidie a multis deprauat. Et nihil sic ab oībus īpugnat: sicut veritas. Oīs eni homo mendax: vt dicit Ps°. 115°. Uera quoqȝ est sentētia que Osee. 4°. scripta est. Non est veritas: non est misericordia in terra. Et multi sunt de quibꝰ dici potest illud. Ps. 5. Nō est in ore eoruȝ veritas. Ideo dicit Dauid ps°. 11°. Diminute sunt veritates a filijs hominū: & Isa. 54°. dicit. Corruit in plateis veritas & equitas nō potuit ingredi: & facta est veritas in obliuionē. O veritas btā: quot insultꝰ quot vulnera quot fraudes ab oībus sustines. Non in verbis solum: sed etiam in operibus. Sūt eni mēdacia operum & sermonum: vt inquit Ambrosius i c°. cauete. 22ᵃ. q. 5ᵃ. sed licet veritas possit vulnerari nō potest tamē occidi vel ānihilari: nimo sepius eragitata magis splēdescit in lucē: vt dicit textus in c°. fi. 35ᵃ. q. 9ᵃ.

¶ Pars tertia huius sermonis: ꝙ veritas est omnium triūphatissima. T

t Ertiaȝ qōnem etiam determinauit su
pradictus theologus di. Adeo veritas
est oīum triūphatissima ꝙ oēs roma
noꝝ triūphos excedit. Ipsa eniȝ est
illa que vincit omnia: vt habeť in.l.fi.ff.de ꝓba.
de qua per Inno.in c°.nisi cū pridē.de renū. Pri
mo enim triūphat de oībus legibus que nō iusti
ficantur nisi in sola veritate. vt in.l.illicitas.§. veri
tas.ff.de offi.pre. Nā licet dici soleat ꝙ in foro cō
scientie sequimur veritatē: in iudicio presumptio
nem. Ut in c°.is qui.despon. Si tamē cōstaret le
gi de veritate illā sequereť: aliter nō eēt lex ipsa ho
nesta ⁊ iusta quod requiriť ad essentiā bone legis.
c°.erit aūt lex.4ª.di. Secundo triūphat de oībus
opinionib⁹ quibus preferť: vt in c°. capellanus.ð
feri.⁊ i.l.i.§.omnib⁹.C.de ve.iu.enuc. vbi dicit im
perator ꝙ sñia vnius etiā minoris: preferenda est
multoꝝ opinionib⁹: si magis hēat veritatē. Et de
hoc tractat Joannes an.in c°.p°.de cōsti. Ideo si
quaerať vtrū antiquorū vel modernoꝝ opinio ma
gis sit sequenda: cū dicat glo.in c°.sic viue.16ª.q.
pª.ꝙ scolares debent intrare sub antiquiorib⁹ do
ctoribus: ⁊ ecōtra.in.l.gallus.ff.de lib.⁊ postu. di/
cat alia glo.post Priscianū ꝙ quāto iuniores tā
to ꝑspicaciores. Et hoc notať ēt in cle.vnica.ð sū/
ma tri. Rñdeo ꝙ illi fauendū est que magis ha/
bet rationē ⁊ veritatē.d.c°.capellan⁹.⁊ per Host.
in c°.quāto.de transa. Et facit ad predicta capitu
lum si testes.4ª.q.3ª.vbi diciť ꝙ illis argumen/
tis ⁊ testimonijs magis est credēduȝ: que sunt rei
aptiora ⁊ veritati proximiora. V

TErtio triūphat de omni cōsuetudine qꝛ ma/
lam reprobat: bonam aūt confirmat.c°.fi.de
consue.⁊ c°.veritate.8ª.di. Quārto triūphat de oī
errore ⁊ falsitate: quia nihil pōt in contrariū alle/
gari qñ veritas ē notoria.l. imperator.ff.de sta.ho.
Et doctores cōiter dicunt in c°.pleriqȝ.de immu.
eccle.post Innocē.ꝙ nulla sñia iniusta pōt ꝓfer/
ri veritati in conscientia. X

SEd hic queriť vtrū iudex possit iudicare con
tra veritatē sibi notam: sequēdo falsa allega/
ta ⁊ probata in contrariū? Ad quod respondent
quidā maxime Tho.2ª.2ᵉ.q.7ª.ar°.2°.⁊ etiam.q.
64ª.ar°.6°.ꝙ iudex pōt ⁊ debet iudicare ꝫm legi
timas ꝓbationes: per istrumēta ⁊ testes: ⁊ hmōi
que sunt sibi nota vt iudici: ⁊ nō ꝫm noticiā quaȝ
habȝ vt persona priuata.c°.sacerdos.ð offi.iu.or.
Ideo dicit Ambrosius.3ª.q.7ª.c°.iudicet. Bon⁹
iudex sicut audit ita iudicat. Preterea ꝙ hoc sit
verū pōt probari: quia iudex nō videť debere mu
tare iudiciū propter illā noticiā propter quā non
hȝ vitare [illegible] cōione sacramentali excōicatum: sed
propter noticiā quā hȝ vt persona priuata nō dȝ
vitare excōicatum.6ª.q.2ª.c°.si tm̄.⁊ c°.placuit.
12ª.q.pª.c°.mīri. Ergo ⁊c. Facit ad hoc qꝛ quod
lege ꝑmittente fit pōt licite fieri.l.fi.⁊ ibi glo.ff.qui
satis.cog.facit.l. iuste possidet.ff.de acqui.pos.⁊.l.
pª.C.de his qui ve.eta.impe. Sed in lege determi
natuȝ est illū cōdēnari debere ad mortē: qui cōui/
ctus fuerit testimonio duoꝝ vel triū testiū. Deute
ro.17°. Ergo iudex qui est lex aīata poterit talem
sic conuictū ad morteȝ cōdēnare. Preterea sicut
bonuȝ comune preferť particulari tanꝙ melius
⁊ diuinius: vt patȝ.p°. Ethi. sic probatio cōis que
fit in forma iudicij: ꝓferenda erit probationi par
ticulari quā habet iudex vt ꝑsona ꝑuata. Et hāc
opinionē tenuit Joānes glosator.3ª.q.7ª.c°.iudi
cet. Bernar.⁊ Host.ð offi.or.c°.2°. Innocēti⁹ quo
qȝ extra de cēn.c°.venerabili. Et Hosti.de postu.
prela.c°.bone.el p°.vbi dicunt ꝙ quando agiť in
forma iudicij iudex debet iudicare ꝫm allegata [illegible]
ꝓbata: potius ꝙ ꝫm veritatē.ff.de offi.pre.l.illici
tas.§.veritas.⁊ xjª.q.3ª.c°.sūmopere.cū si.qꝛ alið
facit vt iudex: aliud vt homo. vt in.d.c°.2°.de of.
or.⁊.23ª.q.4ª.c°.si ecclesia. Et iō iudicabit ꝫȝ cō
scientiā quā hȝ vt iudex: nō quā hȝ vt homo. Ho
stien.tamen quē sequiť Archi.in c°.iudicet.3ª.q.
7ª.⁊ dicit ꝙ si iminet periculū anime: vel leditur
publica vtilitas ꝙ tūc iudex ð iure ⁊ de facto sup
plere pōt ⁊ debet. Quo ad periculū anime ꝙ pos/
sit. Facit extra de elec.c°.cū nobis.§.his igiť.⁊ de
excep.c°.exceptionē. Quo ad vtilitatē vero publi
cam. Facit.C.de procu.l.iteȝ.⁊.ff.de postu.l.quos
prohibet. Ugo vero quem refert glo.in.d.c°.iudi
cet.tenet ꝙ nullo mō debet iudicare cōtra verita/
teȝ: sȝ debet dellegare causaȝ. Et ad hoc allegat.l.ꝓ/
tor.ff.de iuris.om.iu. Sed hanc opinioneȝ repro/
bat Girald⁹ odonis sup 5°. Ethi. qꝛ oē op⁹ malū:
sicut est illicitū homini facere p se: ita eēt peccatū
facere per aliū. Qui.n.per aliū facit per seipsum
facere videtur c°.qui facit.de regu.iur.lib°.6°.⁊.l.
quod vissu.ff.eo.⁊.l.ita autem.§.gessisse.ff. de ad
ministra.tuto. Rodonensis aūt in sūma dicit ꝙ
si innocentem condemnat iudex ad mortem: vel
mutilationem mēbrorum: aut condemnandum
exponat etiā ad ꝓceptuȝ supioris peccat mortali/
ter. Secus autem esset in alis penis pecuniarijs:
vel causis ciuilibus ꝫm euȝ: per ea que notat glo.
in c°.pastoralis.§.quia vero.de officio.dele. Sed
Raymundus in summa tenet cuȝ prima opinio/
ne dicens: ꝙ fere omnes doctores iuris canonici
dicunt ꝙ iudex potest iudicare ꝫȝ allegata. Sub/
dens ꝙ si quis taliter iudicaret nō auderet eū cō
dēnare: quis ad cautellā aliꝙ penā iniūgeret. Y

Ego vero teneo opinionē Nicolai d' lira super Exo.23°.c°. Et etiam Giraldi odonis vbi .s. q iudex nullo modo pōt iudicare cōtra veritatē quā pro certo scit: nisi cū peccato mortali. Et hanc opinionē tenet Reuerendus pater frater Angelus de clauasio in angelica sua in c°. qd incipit. iudicare. §.7°. vbi dicit q hec opinio est tenēda: siue simus in criminalibus vel [redacted] ciuilib9. Et hoc probatur q2 habemus preceptū dei Exo.23°. di. Non suscipies vocē mēdacij: nec sequeris turbam ad faciendū malum: neq3 in iudicio plurimorū acquiesces snie vt a veritate deuies. Cōstat aūt q iudex acquiesceret plurimorū sententie: si ad multorū falsorū testiū dictum ferret sniam cōtra veritatē sibi notā: q2 sic a veritate quam nouit deuiaret cōtra diuinū imperiū. Preterea q hoc verum sit probat: q2 illa que confestim noiata sunt conuoluta cum malicia: 7 s'm [redacted] sunt mala nullo modo contingit bn̄ fieri: sed in illis necesse ē semp peccare: 7 nunq̄ recte agere s'm philosophū 2°. Ethi. c°. 6°. Et Augu. in li°. de mendacio. Sed innocentē 7 iustum condemnare scienter: est s'm se malum 7 cū malicia conuolutū. Ergo nullo mō potest bene fieri qualiscūq3 probatio intercedat. Qd aūt istud sit s'm se malum probatur: tum q2 est opus impiū dicente domino Exo.23°. Innocētem 7 iustū non occides: quia aduersor impiū: q̄si dicat q qui facit istud est impi9. Et ideo illi aduersatur deus: q2 facit opus veritati 7 equitati naturali cōtrariū. Preterea si licet iudici cōdēnare innocentē cōuictū per falsos testes: vel hoc licet amore dei: vel amore sui vel proximi. Non amore dei q2 vt ait Beda in c°. abijt. xj^a.q.3^a. Qui veritatis 7 charitatis iussa spernūt: deū vtiq3 qui veritas 7 charitas est prodūt. Maxime cū non infirmitate vel ignorantia peccant: hoc autē esset in [redacted] su proposito. Item nō amore sui q2 vt dicit xj^a.q. 3^a.c°. nemo. Melius est pro veritate pati supplicium q̄ pro adulatione beneficium. Itē nec amore proximi: q2 vnus dānificatur tēporaliter. s. condemnatus. Et alter spūaliter. s. falsus testis. Qua [redacted] iudici ex nullo bono amore sciēter licet cōdēnare iustū 7 innocentē. Confirmat hec conclusio q2 nullū ante instam verāq3 probationem iudicare aut cōdemnare debemus c°. nullū. 30^a.q.5^a. 7 c°. [redacted] quid. 86^a. di. 7 c°. eorum qui. xj^a.q.3^a. S3 iudex cōtra veritatē sibi notā nullā probationem verā 7 iustam habere pōt: que constet sibi: q2 nullū verum est cōtra verum cum omnia vera consonent veritati: vt dicit Aristo. p°. Ethi. Ergo contra veritatem sibi notam iudex iudicare aut damnare nō debet. Dicit ergo Girald9 vbi. s. q talis iudex si habet superiorē pōt remittere causam superiori cum relatione proprie scientie: 7 probatōis opposite. Et [redacted] non admittatur remissio sed ipse cogatur ferre sniā: sentēciet pro vītate. Si vo nō habet superiorē: simpliciter pro veritate pronunciet. Nam [redacted] cōtra probationes ipsas sniat facit contra ordinem iustitie. Si vo pronunciat cōtra veritatem: facit contra rē iustitie: quod est maius incōueniens. Sicut maius peccatū est ex genere q̄ ex circunstantia. Debet ergo semper iudex iudica [redacted] pro veritate. Cū3. n. iudicet loco dei: vt habetur Deute. p°. Debet iudicare sicut facit deus: qui semper iudicat i veritate 7 pro veritate: iuxta illd To. bie 3°. Iustus es domine 7 omnia iudicia tua ve [redacted] sunt. Facit ad predicta capl'm. postulatus. 3^a. q.7^a. vbi dicit: q non debemus ante iudicare q̄ ad cōscientiam nostram reuertamur: 7 quid placeat deo siue displiceat dirrimam9. Et in c°. tunc vera. xj^a.q.3^a. scriptū est. Tunc vera est absolutio presidentis cū interni sequitur arbitriū iudicis. Ergo a cōtrario nec absolutio nec cōdēnatio erit vera: nisi s'm voluntatē dei fiat. Et in c°. sūmopere xj^a.q.3^a. dicit: q s'm cōstituta in lege diuina 7 humana est iudicandū. Et q ex p̄cepto diuino condēnationis sniam proferre debemus. Et in c°. cū eterni. de sen. 7 re. iudicata. li°. 6°. p̄cipitur [redacted] in ferendis sentētijs habeant iudices pre oculis solū deum. Item textus clarus est in prefato c°. cū eterni. vbi Innocentius. 4^s. inquit. Si quis autē iudex ecclesiasticus ordinarius: aut delegatus fame sue prodigus: 7 proprij persecutor honoris: contra conscientiam 7 iustitiam in grauamen alterius partis in iudicio quicquā fecerit: per gratiā: vel per sordes: ab executione officij per annū nouerit se suspensum: ad estimationē litis parti quā leserit condemnandus: hec ille. Ecce q non dicit contra allegata: sed contra conscientiam 7 per sordes: scilicet falsorum testium. Non ergo excusari potest iudex condemnans innocentem dicens q aliud non potuit: quia officium iusdicentis latissimū est: vt dicitur in. l. p^a. ff. de iurisditio. omniū iudi. Unde iudex potest vt in pluribus iudicare prout sue conscientie rationabili videtur. Ut pa3 in. l. appellari. ff. quis 7 a quo. ibi. 7 quod optimū est statuere. Facit. ff. de arbitris. l. qualem. vbi dicitur. Omnino dicat quid sibi videt. Facit capl'm ad nostram. de cōsuetudine vbi scriptū ē. Postq̄ tibi de meritis cause constiterit sententiā proferre valeas: sicut ordo postulat rationis non obstante contraria consuetudine 7c. Facit etiā. l. rem nō nouā. C. de iudi. vbi dicit. q iudices iurēt oio sese cū vītate iudiciū dispositūros. Itē i. l. placuit.

eo.ti.scriptum est. Placuit in omnibus rebus: pcipuam ee institie equitatem q̄ stricti iuris rōnem. Et ad idem facit capitulum finale. de transac.

Z

Sicut ergo iudices sepe quando volunt: sciūt inuenire colores pro iniustitia defendenda ita in isto casu tenentur vt contra veritatē nō iudicent diligentissime facere: q falsitas nobis detegatur. vt.2ª.q.pª.cº. deus omnipotens. Et si nullo modo detegere falsitatem possunt: tunc vt ait Nicolaus de lira vbi supra: potius debent officiū resignare: q̄ contra iustitiam et conscientiam sententiare. Facit pro hoc quod notat glo. in cº. pastoralis. de officio delega. di. Qd̄ merus executor si scit sententiam latam auctoritate litterarum falsarum: vel per falsa instrumenta: vel per dolū ad uersarij non debet exequi eam sed remittere ad superiorem. Ut in cº. de cetero. de re iudi. Et in cº. si quando. de offi. dele. et C. si ex falsis instru. l. indicati. et ff. de iudi. l. si pretor. §. marcellus. et ad textū dicti capituli pastoralis qui dicit: q si dictus executor sciat sententiā esse iustam: tenetur eam exequi si non potest aliter absolui a mandato superioris. Respondet glosa q hoc itelligitur d̄ iniustitia solemnitatis iuris. Et ita exponit iniustam idest contrarius litigantis latam. Secus si esset iniqua Et dicitur iniqua quando est contra veritatē lata: quia tunc non debet exequi. Itē glosa in dicto cº. assignat rationem quare sententia contra ius litigantis lata debeat executioni demandari a mero executore: quia cum non sit ab ea appellatum debet de rigore iuris elapso decennio executioni demandari. Argumentum .C. vt lite pendente l. si. Spontanea enim appellationis omissio turpitudinem purgat que snie inerat. Arm. ff. de cōdi. ob tur. cau. l. si ob turpem. vel si appellauit secūdo et subcubuit: etiam de rigore iuris est interdictum vt executioni demandetur: vt aliquis sit litium finis. de dolo et cōtu. cº. finē. et cº. venerabilis. Si vero per iniuriam iudicis sit damnatus cōqueratur de ipso. Extra de emp. et ven. cº. si venditori. et C. de euictionibus. l. emptor fundi. et ff. eodē. l. si per imprudentiam. et instituta. de obliga. que ex quasi delic. nas. in pricipio. Hec glo. vbi. s̄. Ex quibus patet q dictum capitulum non facit contra conclusionem nostrā: que confirmatur per ea que habentur in. l. absentem. ff. de penis. vbi dicit. Sanctius est nocentem impunitum relinquere q̄ innocentem cōdemnare.

A

Et sic cōcludo q nullo modo licet iudici aliquem condēnare contra veritatē: de qua ipse certus est. Absoluere autē bene potest si probationes nō sunt legitime. Quis iudex sicut pro certo sciat esse culpabilē: q2 iura pcipiunt vt nemo publicet peccatū alterius: quod nō pōt probare. vt in. cº. si sacerdos. de offi. iu. or. Et. l. illicitas. §. neq3 licita. ff. d̄ offi. pre. Et. l. eadē ratiōe. in fi. iuncta glo. ff. de furtis. Et cº. si tm̄. 6ª. q. 2ª. Nec obstat cm. iudicē 3ª. q. 7ª. quia non dicit f'm allegata: sed inquit iuxta leges et iura pronuncient: quod est dicere. Iuxta quod statuerunt leges et iura procedat in discutiendo: et det sniam. Que quidem leges et iura volunt vt vnicuiq3 reddat quod debetur. ff. de iu sti. et iure. l. iustitia. Nec etiam obstat cm. cor qui. cum cº. sequēti. xjª. q. 3ª. q2 loquuntur quomodo in examinatione testiū debet pars citari et ordo iuris seruari in eorum discussione. Nō aūt dicit ibi textus q detur sententia f'm eorum dictū. Imo innuit cōtrarium si bene attendatur. Nec obstat capitulū. nos inquā. cum cº. de9 ops. 2ª. q. pª. cū aliquibus alijs capitulis: quia licet dicant neminē condemnandū nisi conuictū. Non tamen sequit q omnis conuictus sit condēnandus. Ex quo iudex est certus de falsitate. Imo cm. iudicantē. 30ª. q. 5ª. demonstrat oppositum dū dicit. Tādiu actio ventiletur: quousq3 ad rei veritatē perueniatur. Nec similiter obstat dicta lex. illicitas. quia ibi dicitur. Preses prouincie id sequatur quod eū conuenit sequi ex fide eorū que probabuntur. Et breuiter respondēdo dico: q nō inuenitur ius quod dicat iudicē teneri sentēciare simpliciter f'm allegata et probata: sed bene f'm ordinem iuris. s. iu procedendo: examinādo et sniando. Sed ius non vult q aliquis innocēs puniatur cōtra veritatē. Ergo et c. aliter nō esset ius. Sed posito q īueniatur lex pcipiēs iudicari f3 allegata et probata: debet intelligi f'm Giraldum odonis vbi. s̄. s. si verū concludūt. Quod si obijciatur q2 talis iudex qui iudicabit f'm allegata et probata scādalizabitur? Respondet cm. qui scandalizauerit. de regu. iuris. Utilius scandalū nasci permittit: q̄ q veritas relinquat. Facit ēt ad pdcā q vbi d̄ bona fide agit: nō est de apicib9 iuris disputādū. l. si fideiussor. §. q̄ dā. ff. mādati. vbi dr: q d3 tm̄ īspici qd̄ verū ē. Et allegat glo. C. si 3 ius vel vtili. pu. l. et si nō cognitio. Nō obstat qd̄ dicūt cāoniste: q iudex nō iudicat vt hō: s3 vt iudex q2 hoc verū eēt: si essem9 ex q̄ sunt 3 legē dei que nō sūt pctā: s3 ī puaricatiōe mādatoꝝ dei nō h3 locū illa distictio: q2 nō iudex punietur: s3 hō licē fecerit vt iudex. Ad illd̄ qd̄ obijcit de excōicato: rñdet Girald9 odonis vbi. s̄. q aliud est excōicatū nō vitare: et aliud īnocētē cōdēnare: q2 illd̄ ē 3 ius positiuū: istud 3 ius nāle et diuinum.

Et ideo p ius positiuū est sācitū in illo casu excōicatos nō vitari. Sed per nullus ius sancitū est in aliq casu inocētē dānare imo nec statui potuit. Et cū dicebat q dānatio inocētis pp allegata & pbata [illegible] falsos testes ē bonū cōe: negādū ē expsse. Imo ē malū comune ɔsistēs in impijssima falsitate: qd nō est pferēdū bono cōsistēti in verissima pietate: hec ille. Licet ergo Alexā. de ales in .3a. parte summe: & Ricardus de media villa in .3°. quol. q. 25a sequant comunē opinionē canonistarū: tamē hec vltima opinio videtur verior. Et sic patet q veritas triūphat de oi errore & falsitate. B

Q Uīto triūphat de ɔsciētijs: qr serenat eas p tēs cōfidētiā. Vnde quarti Regū. 20. dicebat Ezechias rex iuda. Memēto quomodo ambulaueri corā te in veritate: & ps°. 14°. loquēs Dauid de eo qui ascēdet in celū inqt. Qui loquit veritatē in corde suo. Ex serenitate aūt cōsciētie propter veritatē seqtur serenitas faciei: oculorū & frōtis: & ex ea fit hō audax. Nā si quis accusatur cōtra veritatē ipa cōsciētie serenitas ex veritate proueniēs: ipsū animosū facit an iudicē: nō trepidū: nō palpitātē. E cōtra vero est de illis qui non hnt secū veritatē. De qb9 Ouidi9 i eplis iqt. O q difficile est crimē nō prodere vultu: quod notat in .l. obseruādū. ff. de offi. pre. Veritas aūt seipsā defendit que verborū adminicula nō ɔsiderat vt df. C. [illegible] vt se ab here. absti. l. i. vnde Seneca in li° . tragediarū ait. Veritas nūq latet: & Greg. in pastorali dicit. Nihil est ad defēdēdū puritate tutius: nihil ad dicēdū veritate facili9: & Ricardus poeta in libro de nuptijs. c°. 37°. canit. Vera loquutur9 non labor vllus inest. Predicta aūt affirmat Lactanti9 li°. 3°. diui insti. c°. p°. di. De9 hāc rei voluit esse naturā: vt simplex ac nuda veritas eēt luculētior: quia satis ornata per se est. Iōq ornamētis extrisecus additis fucata corrumpit. Mēdaciuz vero specie placet aliena: q a per se corrupit: euanescit nisi ornatu aliūde quesito cōditū fuerit atq politus. Tāta vero est potentia veritatis: vt seipsā q uis in reb9 exiguis sua claritate defēdat. Veritas eniz lumie suo clara semp & illustris apparet: hec ille. C

S Exto triūphat veritas de omnib9 calūnijs: qa licet mali semper qrant calūniari ac vituperare bonos falsis adinuētionib9. Vera est enim sētētia Chrisostomi in sermone decollationis sancti Ioānis baptiste. di. Innocētie inimicis odiosa [illegible] semp libertas. Nā virt9 cōtraria est viciosis: sacrilegis exosa sanctitas. Inimica castitas impudicie: corruptis integritas pena: luxuriosis aduersa frugalitas: crudelibus dura semp misericordia: impijs pietas nō ferēda. Tamē veritas tādē defēdit bonos iuxta illd ps. nonagesimi. Scuto circūdabit te veritas eius: nō timebis a timore nocturno: & Ioānis. 8°. inqt dns. Veritas liberabit nos. Verū est eni illud qd dicit in cōi pūerbio. Quicqd dicat: veritas nō mutat. l. illicitas. §. vitas. ff. de offi. p. & .l. falsa. C. de iuris & fac. igno. Exēplum hui9 habem9 in Joseph iniuste accusato & incarcerato: quē veritas defēdit Gen. 39°. In Susanna etiā falso accusata. Danielis. 13°. In Marino in vitis patrū iniuste calūniato. Qr vo multi iiuste accusāt: iō vt eor inocētia ɔfēdat iqt iperator i .l. singli. C. d ac. Siguli vniuersi q iudices cognoscēt i publicis criminib9 nō oportē emēdicatis vti suffragijs decretorū: aut relationib9 a publicis personis destinatis credere: sed veritatē reqrere. Plus eni valet quod est in veritate: q qd in opinione istituta de lega. §. siqs rē. & ff. de manu. vi. l. si pi. §. quotiēs. & ff. de iuris & fac igno. l. regula. §. q ignorauit. D

S Eptimo triūphat in pdicatorib9 quor laus est vt pdicēt vitatē. Vn Act. 28°. dixit Paulus. Veritatis & sobrietatis vba loquor. Sūmus q magr predicatorus dns Jesus dixit pillato se venisse i mūdū: vt testimoniū phiberet vitati: vt hr Joā. 18°. Lz ergo xps pdicauerit vitatē i scripturis di. Zacha. 8°. Veritatē & pacē diligite. Et Job 6°. reprehēderit falsiloquos di. Quare detraxistis smōib9 vitatis: tn qr testis nō dz depone suū dictū p scripturā: sz voce viua: vt notat in c°. a nob. iuncta gl. qui mri. accu. pos. Et de hoc hr in c°. testes. 3a. q. 9a. licet qdā ɔtrium dixerint. in .l. theopōpus. ff. de dote. p. Ideo voluit vbo testimoniū phibere vitati. Sciebat eni scriptū eē Jere. 42°. Dns inter vos testis vitatis. In pdicatorib9 ergo sacri euāgelij dz esse vitas: vt alijs illā possint audacter pdicare. Vn dux vbi Paul9 de seipo dicebat. 2°. ad Cor. xj°. Est vitas xpi in me. Ideo de ipo cātat. Predicator veritatis & doctor gētiū. Et de sācto Antonio nro de padua egregio pdicatore dr i ei9 offō. Loquēs magnis parunlis vitatis iaculis eque feriebat. E

O Ctauo triūphat in martyrib9. Martyres eni dei facti sūt: qr p vitate passi sūt: vt i c°. vide. pa. q. pa. Ideo Joā. 14°. dicebat dns aplis. Aliū paclitū dabo vobis: quē mūdus nō pōt accipe. Ille vos docebit oēm vitatē qua. s. cognita nō timebitis minas hoium nec morte. Nono triūphat de oib9 opib9 que lz bona qnq appareāt: tn vitas postmodū in ɔtrius apparet: & facit q falsitas seipas accusat: dicēte Lactātio i. 2°. diui. isti. Veritas ipa cogēte natura: ēt ab inuitis pctorib9 erūpit. Decimo triūphat de oi iniqtate: q lo

la est que discernit veros pphetas a falsis: et bonos religiosos a fictis et simulatis. Et sic de mercatoribus et alijs statibus: quoꝝ qdā in vitate ambulāt: qdā falso et mendaciter: filij diaboli: de quo dicit dñs Joā. 8°. Ille homicida erat a pncipio et in vitate nō stetit: qz vitas nō erat in eo. Judas qq̄z i aplatu nō stetit: qz in veritate nō ambulabat. Multi ēt religiosi puaricati sūt: et velut canes ad vomitū sūt reuersi: qz in vitate nō ambulabāt. Nō. n. pdicatio feruēs: nō austeritas vite: nō oculoꝝ sbmissio: nō ieiunioꝝ inedia: nō hūilis vestitus: nō exterior patiētia: nō castitas corpalis: et multa alia faciūt hoiem scm̄ et verū religiosum: cū hec oia sepe magni latrones faciāt. Sed sola vitas ē illa que religiosum coronat: vz si opa sua nō ad plausum hoium: sed ad dei honorē et edificationē proximi in veritate faciat. Quia tñ inquit Ari. x°. Ethic. Veritas animi in vita et opibus discernit. Nō est negādum qꝫ pdicta bona opa sunt signa intrinsece veritatis: lz qñqz sint simulata. H

Vndecimo veritas triūphat de mundi psperitate: de qua Chrisostomus in quadā omelia ait. Nā quātūuis crescat dicta prosperitas: victoriosa tamē veritas ostēdit qꝫ vanitas vanitatū et oia vanitas: vt etiā dr Ecclesiastes. p°. Duodecio triūphat de oi vita humana. Veritas eniz saltē i die iudicij ostēdet qualis fuerit vita oium bonoꝝ q̄z maloꝝ licet nūc nō sint cogniti. O igitur latrones proditores: o falsarij: o hipochrite: o mendaces simulatores: o adulteri secreti: nō credatis vos sepelire veritatē: qꝫ mō nō sciant vra facinora In die eteni iudicij corā toto mundo manifestabunt. c°. nūc aūt. de peni. di. p°. Tūc veritas triūphabit d vobis: ostēdēdo quod nūc non videtur. Sola tamē penitētia potest peccata vestra in carcere tenebroso sepelire. Ecōtrario quoqz ostendet veritas multorū innocētiā: quorū opa nūc temerarijs quorūdā iudicijs vituperant. Quis dicere sufficiat quot mulieres honeste: adultere dicantur: quot virgines corrupte: veri religiosi hipocrite: quorū scitatē veritas tādē declarabit. Sicut fecit de abbate vitale: q ut in legēda Joannis patriarche habetur ob zelū animarum in alexādria pnoctabat cū meretricibus dans eis preciuz: ne illa nocte peccarent et cū adulter et fornicarius crederet moriēs fecit multa miracula et meretrices cōuerse cū lachrymis testate sūt eius honestatē. O igitur ueritas felicissima: o regina lucidissima: o imperatrix triūphatissima: o dñatrix victoriosissima: tu es illa de qua inqt Chrisostomus super Joannez Nihil est veritate apertius: nihil fortius: que neqz latere vult: neqz periculū formidat: neqz insidijs premit: nec gloria: que a multis optat desiderat. Tu es illa q̄ cultores et amatores tuos gloriosos facis: dicēte Greg. in mora. Bonoꝝ mēs quo duriora pro veritate tollerat eo veritatis premia certius sperat. G

Tu es illa de qua dñs custodiam habet: dicente Dauid ps°. 146°. Dñs custodit veritatē in seculū seculi. Tu es illa que stabilis in oibus aduersitatibus permanes: dicēte Seneca li°. 13°. eplarū epistola. 4ª. Veritas in omnem sui partez semper eadem est: qui vero decipiunt: nihil habent solidi. Tenue eni est mēdaciū et perlucet si diligēter inspexeris. Tu es illa quā semper deus defēdit: vnde Ecclesiastici. 2°. di. Protector est omnibus innocātibus eū in veritate. Tu es illa quam offēdere nō potest diabolus: cui precepit deus illud Ecclesiastici. 7°. Nō ledas seruū in veritate ambulantez. Tu es illa que firma perduras nec mutari vales: iuxta illud Prouer. xj°. Labium veritatis firmū erit in perpetuū. Tu es illa que ab oibus desideraris: et a pricipio mūdi vsqz in finē illius laboribus perquireris. [illegible] tales milesius: Solō: Chilō: Pithacus: Bias: Cleātes: Cleobolus: Periāder: Crates: Anasimander: Diogenes: Sortes: Plato: Sochrates: Aristotiles: Isochrates: Theofrastus: Demostenes: Cicero: Quītilianus: Anaxagoras: Zeno: Empedocles: Epicurus: Democritus: Heraclitus: Leucipus: Corinthus: Maliagrabel: Albumasar: Algazel: Ptolomeus: ceteriqz philosophi ac sapientes viri in sola veritatis inquisitione faticati sunt: et illa inuēta quieuere: si tamen ab eis inuenta est. Nulla est eni scientia que non tendat ad veritatē: tanq̄z ad vltimuz finem. Nam grammatica versatur circa cōgruitatem sermonis: vera et iusta compositiōe litterarū: et sillabaꝝ: vnde vocabula deriuentur: que sint eorum ppositiones: quid regens: quid rectum: et quomodo scribantur. Logica figuris: argumentationibus et silogismis tendit ad veritatem. Rethorica: exordio: narratione: confirmatione: cōfutatione: conclusione: inuentione: dispositiōe: elocutione: memoria: pronunciatione: coloribus locis et argumentis: teste Tulio habet persuadere veritatem. Arismetica numerando: multiplicando: diminuendo: et sumendo: considerat veritatem. Geometria mensurando punctos: et lineas: figuras: spericas: triangulares: et quadrangulares: latitudinem et altitudinem: tendit ad veritatem. Astrologia considerando stellas: polum articum et antarticum: vrsam maiorem et minorem: boetem: currus: septem planetas: et duodecim signa: cum septuaginta duabus constellatōibus: nihil

aliud querit ꝙ veritatem. O igitur beatissima veritas tu es illa cui propitius est deus dicente David psalmo. 114°. Prope est dominus omnibus inuocantibus eum: omnibus inuocantibus eū in veritate scilicet vt det illis in presēti grāz suā: et in futuro vitā eternā. Amē.

Dominica quīta post pasca de documētis datis operarijs et artificibus ac merchatorib⁹. Sermo trigesimussecūdus.

Hic beatus in facto suo erit. Jacobi primo. c°. et in epistola occurrē dominice. Tria tm̄ sūt q̄ nostra appellari possunt. Primum est tempus iuxta illud Senece ad Lucillum. Omnia mi Lucille aliena sunt tm̄ autem tempus nostrum est. Secundo nostre sunt virtutes: vnde Bernardus i quodam sermone dicit. O filij adam genus auarum et ambitiosū: audite qd vobis cū diuitijs temporalibus: que nec sunt diuitie nec opes sed virtutes quas secum cōscientia portat vt in perpetuum diues fiat vere diuitie sunt: et Ambrosius super Lucam ait. Neqꝫ nostra sunt que non possumus afferre nobiscum: sola virtus comes est defunctorū. Tertium quod nostrum est: vita est eterna: quam cum adepti fuerimus nunꝙ amittemus: vnde Ambrosius vbi supra dicit. Bonum atqꝫ salutare ac idoneum est preceptum quod etiaz auaros potest animare: quo studeant corruptibilia perhēnibus: terrena celestibus commutare diuitijs: faciendo amicos de iniquo mammona iniquitatis qui eos recipiant in eterna tabernacula. Ideo Augustinus super ps°. 90. sermone. 2°. inquit. Si auari esse volumus: vite eterne esse debemus auari: et illam vitam querere que nunꝙ habet finez: hic extendatur auaritia nostra: argentum vis sine fine vitam eternam desidera sine fine. Non vis vt habeat finem possessio tua vitam perpetuaz quere. s. per bona opera vt de te dici possint verba thematis nostri. Super quibus tres considerationes faciem⁹. Prima dicet operationis. Secūda ꝑmissionis: Tertia vero offēsionis.

Pars ꝑma huius sermonis d documētis datis diuersis oparijs et artificib⁹. I

Primo in hac parte in generali cōsiliū dabim⁹ omnibus operarijs: idest hominibus qui operarij appellantur. Deinde ad particulares status operarioruz veniemus. Qd aūt hoīes operarij nūcupent: patet. Nā Genesis. 2°. dr. Posuit deus hominez in paradiso voluptatis vt operaretur. Ista autē operatio erat principaliter spiritualis. s. contemplādi et meditandi diuina: quo modo etiam nos operari debemus: iuxta illud Joannis. 6°. Operamini non cibum qui perit: sed qui permanet in vitam eternam: vt inquit Aristo. p°. et x°. Ethico. Ultia felicitas hominis consistit in operatione eius per optima. Eiecto etiam homine de paradiso dicit de⁹ Genesis. 3°. In sudore vultus tui vesceris pane tuo: idest vt possis viuere oportet te in aliquo licito exercitio laborare. Ideo Ecclesiastici. 9° ait. sapiēs. Qdcūqꝫ potest man⁹ tua instanter operare et ps°. 103°. īquit David. Exibit homo ad op⁹ suū et ad operationem suam vsqꝫ ad vesperam. In quibus verbis tria tanguntur circa operationē. Primo bona cōscientia ibi: exibit homo ad op⁹ suū. Secundo debita conuenientia ibi: et ad operationem suam. Tertio perfecta permanentia ibi: vsqꝫ ad vesperam. Primo ergo requiritur in opere bona conscientia: vt sit rectuz in intentione: vt finis vltimus sit deus: iuxta illud p°. ad Corin. x°. Omnia quecunqꝫ agitis in verbo vel opere: in gloriaz dei facite. Finis vero propinquus sit aliquod rationale: vt pro sustentatione propria: quia dignus est mercenarius mercede sua. Luce. x°. Uel pro subuentione aliorum: ꝓm illud Pauli ad Ephe. 4°. Operetur manibus suis: vt habeat vnde tribuat necessitatem patienti. Item debet esse bona conscientia: vt opus sit licitum in executione: vt non sit opus prohibitum. c°. fornicari. 88ᵈ. disti. Ideo ait apostolus ad Galat. 6°. Probet autem vnusquisqꝫ opus suum: idest examinet si bona cōscientia potest exerceri. Item debet esse bona conscientia in opere: vt sit discretum in aggressione scilicet vt discrete: et cum debito modo: et alijs circūstantijs loci et temporis fiat: et taliter ꝙ ex eo fructus bonus sequatur: iuxta illud ad Colo. p°. i oī opere bono fructificātes.

K

Secundo tangit David in predictis verbis debitam conuenientiam circa opus fiendū dicens: et ad operationem suam. Quia enim diuersarum sumus complexionum sicut ad diuersas virtutes magis inclinamur scilicet vnus magis ad liberalitatem: alter ad humilitatem: alius ad castitatem: alter ad miserationem: et sic de alijs: vn de Job dicebat sui libri. 31° .c°. Ab infantia creuit mecuz miseratio: et de vtero matris mee egressa est mecum. Sic ad diuersas artes et exercitia inclinamur naturali instinctu: et diuina prouidētia ita disponente ad pulchritudinem vniuersi: et ostēsionē sue sapie q̄ tā varias operationes artificū īspirauit mētib⁹ hoīuz. Qr g° dicit Ari. p°. Poli

c°.5°. Nō idez vnicuiqʒ delectabile est ſm natu
rā:ſed altera alterius est dilectatio:debet hō illi bo
no exercitio:vel arti ſiue ſtudio opam dare cui est
magis inclinat⁹: vt facilius poſſit ad illi⁹ pfectio
nē venire. Ait enim Phi. 8°. Ethi. c°. 4°. Coau
get opationem ppa delectatio:magiſqʒ ſingula
iudicāt ⁊ certius exqrūt cum delectatōe opantes.
Propria enim delectatio cōfirmat operatiuos ⁊
diuturniores ac meliores facit. Et. x°. eiuſdē libri
c°. 5°. idem dicit. Unuſqſqʒ circa hec ⁊ in his bn̄
operaf que maxime diligit. Exeat ergo homo ad
opatiōem ſuā:idest ad eam artez quā iudicat ſibi
meli⁹ ꝯuenire ⁊ cōplacere. L

Tertio in verbis ſupradictis tāgit Dauid per
fectā pmanētiam di. Uſqʒ ad veſpam.i. vſqʒ
ad vite terminum:nō ſuperueniēte cauſa legiti
ma mutādi artē. Qō est cōtra aliquos inſtabiles
qui omni die mutāt vnā artē:hi ſunt ſiles filio in
cōſtantie:de quo dicit Boeti⁹ in li°. de ſcolaſtica
diſciplina:ꝙ cū pater ſuus poſuiſſet eum ad opa
diuerſe artis:ille ſubito atediebaf cum vnā inci
piebat. Unde finalr oēs renuēs interrogat⁹ a pa
tre qd facere vellet:rn̄dit ſe velle fieri aſinū ad ſali
nam portādaz. Et ideo dī Eccl. 5°. Nō te vētiles
in oēm vētum:⁊ in omni via nō eas:ſed esto fir
mus in via dn̄i. Debet ēt exire hō ad opationem
ſuā vſqʒ ad veſpaz:idest vſqʒ ſero ꝯtinuādo:non
parum operādo ⁊ ſubito dimittendo. Cuz enim
quis perſeuerauerit in aliquo bono exercitio vſqʒ
in finez:tunc facto ſero hora veſpertina:idest defi
ciente vita domin⁹ dicet procuratori ſuo. Uoca
operarios ⁊ redde illis mercedē ſuam. Matthei
20. Opera enim illoꝝ ſequūtur illos. Apocalypſis
14°. ſcilicet ſi in illis finaliter perſeuereƚ ⁊ cōſtan
ter. Ait enim Anacletus papa. 83°. diſtinct. c°. ni
hil. In vnoquoqʒ artium opere mater inuenitur
inſtātia. Nullus ergo debet ocio vacare: ſed ſem
per alicui bono operi vl' exercitio inſudaƚ. Ait.n.
Seneca ad Lucillum. Demetrius vitam ocio
ſam mare mortuum reputabat. In ocio enī iacere
nō est trāquillitas ſed malicia:mallo ergo vt
me fortuna in caſtris ſuis ꝙ̄ i delitijs habeat:hec
ille. M

Comērator quoqʒ Auerois ſup. 2°. Metha
phi. dicit. Qui aufert opationes a rebus au
fert eēntias rerū. Ait eniz Ari. p°. Metha. Una
queqʒ res habet eſſe per ſuā opationē. Et in li°. de
cauſis dī. Non est dare ſubſtātiā ocioſam. Et p°.
Ethi. c°. 5°. ingt Phūs. Juſtuz ⁊ vniuerſale bo
nuz virtutis laudamus ꝓpter opera ⁊ actus. Et
Temiſti⁹ ſup p°. de aīa dicit. Nihil ocioſuz in na
tura:ſed vnicuiqʒ enti est aliqō opus attributuz

Ideo. 6°. de aīalib⁹ dr̄:ꝙ rectores apum ocioſas
apes a ſe eijciūt. Ad opandū ergo hortanƚ nō ſo
lū ſacri doctores ⁊ philoſophi:ſed ēt poete. Unde
Ouidi⁹ in. 3°. de arte amādi canit. Dū vires ani
mi ſuppetunt tollerate labores. Jam veniet tacito
curua ſenecta pede. Uenture memores iam nunc
estote ſenecte. Sic nullū vobis tp̄s abibit inhers.
Et ibidem ponēs multa exēpla quib⁹ ostēdit:ꝙ
pſeuerās in opere tādē obtinebit intētum ait. Ca
pta vides ſero pgama capta tamē. Prouer. q̄qʒ
13°. dī. Aīa opantiuz impinguabiƚ. Et ideo Eccl.
31°. ingt ſapiēs. In oībus opibus tuis esto velox:
⁊ īfirmitas nō occurret tibi. Nō dz tn̄ hō tātum
corpalibus opibus īludare:vt q̄nqʒ nō requieſcat
aliquātulū. Ait.n. Ouidi⁹ in epl'is.
Qō caret alterna requie durabile nō est.
Hec reparat vires feſſaqʒ mēbra nouat.
N

Super oīa autem exercitia debemus eſſe ſolli
citi in ſpūalibus operibus:iuxta cōſiliū apo
ſtoli ad Romanos. 12°. dicenƚ. Sollicitudine nō
pigri ſpū feruētes:domino ſeruiētes. Jccirco:ſe
cūde Petri p°. dicitur. Satagite vt per bona ope
certam vocationē veſtram ⁊ electionem facia
tis. O

Sed iam ad particulares operarios ⁊ artifi
ces venire volētes premittēduz videtur:ſm
ꝙ inquit Ugo de ſancto victore in quodā ſermo
ne:ꝙ opatiōem mundanarū exteriorum multi
plex est differētia. Alique enim deſeruiūt vt plu
rimū vanitati ⁊ iactantie. Ut ars rechamature ⁊
ornamentorū auri ⁊ argenti:ac gēmaruz ⁊ ſimili
um:que pro maiori parte deferūtur ad pompam
⁊ vanāgloriam:iuxta illud Jeremie. 51°. Opera
eoruz vana ⁊ riſu digna. Et talium fabricatio ⁊
ars licet ſit multum periculoſa:tamē quia nō om
nibus est prohibit⁹ talis ornatus:ſed aliqui pre
cioſis veſtibus ⁊ ornamentis poſſunt vti plus ⁊
minus:ſm eoruz ſtatum:⁊ dignitatem:ac officia
⁊ cōditiones:ſm ꝙ declarat beatus Thomas. 2°.
2°. q. 169ᵃ. Ideo nō est ſimpliciter prohibita. Et
idem dicēdum est de fabricatione ⁊ negociatio
ne aliaruz reruz:quibus poſſunt homines bene ⁊
male vti:vtputa gladiorum ⁊ baliſtarū:⁊ ſimili
um. Si enim quis bona intentiōe ⁊ cauſa talia
faciat aut vendat non peccat:vt inquit Innocen
tius capl'o primo. ne cleri. vel mona. Si tamē
quis ſciret vel probabiliter ac veriſimiliter du
bitaret:ꝙ ille cui talia vendere vel donare inten
dit: male eis vtetur eadem pena puniendus est:
quia ille cui talia tribuit. per. cᵐ. fina. de iniuri. ⁊
damno dato. Et ideo talium ars in hoc caſu est

ꝓhibita. Vñ ꝯcludit reuerẽd⁹ pater fr Angelus de clauasio i angelica sua in verbo. ars. ꝙ q faciũt chartas: taxillos: allea: ⁊ hmõĩgb⁹ vĩ frequẽter hoĩes vtunᷣ ad pctm̃ mortale nõ pñt absolui: nisi a tali arte abstineãt. Al'. n. Gre. in c°. negociũ. de peni. di. 5ª. Sũt pleraq; negocia: que vix vel nũq̃ sine pctõ exerceri pñt. Ad ea ergo post ꝯuersionẽ necesse est vt aĩus nõ recurrat. Ex qb⁹ etiã apparet: ꝙ ꝓhibita est ars ⁊ negociatio earũ rerũ: qb⁹ ad nihil vti pñt hoĩes nisi ad malũ: vt dicit Innocẽ. in. d. c°. p°. ne cle. vel mo. Flagitiose eñi res: nec emptio: nec mẽdaciũ: nec societas valẽ põt. Et dĩ in. l. qđ sepe. §. veneni mali. ff. de ꝯhẽ. emp. P

SEcũdo repiᷣ exterior opatio de fuiẽs inigtatu: vt est ars vsurarioꝝ: meretricũ: pyrrataꝝ: ⁊ huiusmodi: de qb⁹ ingt Dauid ps°. 5°. loquens deo. Perdes oẽs qui opanᷣ inigtatẽ. Taliũ ergo ars est maledicta. Q

SEd hic queri põt qd de arte sonatoꝝ q ostẽdũt sonare correas: ⁊ qd de exercitio eoꝝ qui docẽt corrizare. Cui⁹ quidẽ exercitij ꝑmissionẽ vel prohibitionẽ: meli⁹ intelligẽ poterim⁹ si vtrũ corrizare liceat videamus. De quo inquit Chriso. sup Mat. 14°. c°. Ubi saltatio: ibi diabolus: ⁊ ꝑcipue dieb⁹ festiuis. Neq; eñi de⁹ ad hoc nobis dedit pedes vt cũ camellis saltem⁹: sed vt cũ angelis choꝝ faciamus. In saltib⁹ ⁊ correis letanᷣ demones: ⁊ exultãt ministri demonũ: hec ille. Tuli⁹ quoq; i li° de officijs dicit. Nõ ita a natura gñati sumus: vt ad ludũ vel ad iocũ facti esse videamur: sed ad li veritatẽ potius ⁊ ad quedã studia grauiora atq; maiora. Sed pro meliori hoꝝ declaratõe: tria de correis vidẽda sunt: primũ dĩ ꝯditionis: secũdu; dissuasionis: tertiũ ṽo detestatiõis. Quo ad primũ est sciẽdũ ẽm doctrinã Alberti magni in. 4°. di. 16ª. Et Frãcisci de mayronis in expositiõe decalogi ꝑcepto. 3°. expositiõe. 2ª. Et Tho. in suo quol'. Et. 2ª. 2ᵉ. q. 168ª. art°. 3°. Et Ray. in sua sũma: ꝙ ad hoc vt sine peccato corrizari possit reqruntur multe ꝯditiões: ex qbus colligo septẽ. Prima est ꝑsonalitas. s. vt sit ꝑsona secularis: qꝛ clericis ⁊ religiosis est prohibitũ. 46ª. di. c°. clericũ. ⁊ de cõse. di. 5ª. c°. nullus ꝑsbyteroꝝ. ⁊ c°. nõ oportet. el p°. ⁊. 34ª. di. c°. ꝑsbyteri. ⁊ c°. p°. ex ne clerici vel mo. Unde expsse dicit Rodonensis in sũma: ꝙ credit eos peccare mortalr. Et idẽ inquit pater fr Angelus de clauasio in angelica: in ṽbo. correa. addẽs nisi forte modicitas ⁊ qualitas corrizandi excusaret: puta in secreto ⁊ huiusmodi. Silr solẽniter penitẽtib⁹ est prohibitũ. 33ª. q. 2ª. c°. admonere. Deo eñi dicati vanis seculi spectaculis iteresse non debẽt. de vita ⁊ hone. cle. c°. clerici officia. Sed quid dicemus de quibusdã clericis ⁊ religiosis: qui quãdo cantãt missam nouã ducunt correas ⁊ faciũt fieri tripudia in eorum ecclesijs vel monasterijs? Heu miseri ⁊ sine verecũdia: nõ serui dei sed diabolici: de tali presbytero socio proditoris inde conqueriᷣ Christus psalmo. 40. dicẽs. Qui edebat panes meos magnificauit super me supplãtationem. Seruate ergo o clerici illud qđ precipiᷣ vobis in dicto c°. ꝑsbyteri. 34ª. distinct. vbi dicitur. Presbyteri: diacones: ⁊ subdiacones: ⁊ ceteri quibus ducẽdi vxores licẽtia modo nõ est: etiã alienarũ nuptiarũ euitent cõuiuia: nec his cetibus misceãtur vbi amatoria cãtãtur ⁊ turpia: aut obsceni motus correis ⁊ saltationibus efferũtur: ne auditus ⁊ obtuitus sacris misterijs deputati turpium spectaculorũ atq; verboꝝ cõtagione polluãtur. R

SEcũda cõditio dicitur intẽtionalitas: scilicet vt nõ corrizet: vt se vel alios ad ꝯcupiscẽtiam vel aliud malũ prouocet: nec propter vanã gloriã. Intentio enim operi nomẽ imponit: vt inquit Ambrosi⁹ in li°. de officijs. Et oĩa iuste denominanᷣ a fine. 2°. de aĩa. Unde opus indifferenẽ dĩ bonum aut malũ ẽm intentionẽ. argu°. in c°. vide. pª. q. pª. ⁊. 23ª. q. prima. c°. noli. ⁊. c°. militare. S

TErtiam cõditiõem ponit Rodonẽsis vbi supra: que appellaᷣ raritas dicẽs: ꝙ credit peccare mortaliter ducẽtes correas ex cõsuetudine. Corrizantes autẽ raro ⁊ sine corrupta intentione dicit nõ audeo dicere ꝙ peccẽt mortaliter: s; nec audeo excusare a mortali cum ingerãt se periculo alios prouocandi ad libidinẽ: ⁊ exẽplo suo alios ad similia faciẽda prouocãdi. Licet ergo cõsuetudo ⁊ frequẽtia alicuius: qđ de se nõ est peccatũ mortale nõ faciat illud mortale: vt declarat Ricardus noster in. 4°. dist. 16ª. Tamẽ ẽm hui⁹ opinionẽ in tali casu ei videᷣ mortale ratione piculi: qđ ex tãta frequẽtia quasi impossibile est nõ incurri. Quarta cõditio dĩ stabilitas: scil; corrizantis. Nam qui ita fragilis est: ꝙ l; bona intẽtione corrizare incipiat: tamẽ nõ exijt quin ad libidinẽ mortalẽ prouoceᷣ: peccat mortaliter aduertens de tali sua fragilitate ⁊ se ingerẽdo correis. Qui. n. amat piculũ pibit in illo. Eccl. 3°. Unde ingt Hieronymus in quada; omelia. Nõ credo viro qui dicat se illesum euasisse a talib⁹ spectaculis: cũ Dauid ex eo ꝙ vidit bersabee lauãtẽ se ꝓuocat⁹ sit ad libidinẽ: hec ille. T

QUinta ꝯditio dĩ tꝑalitas. s. ꝙ non fiãt tpe deuotiõis ⁊ pnie. Ut a septuagesima vsq; ad octauã pasce: ĩ q etiã tpe ꝓhibeᷣ nuptiaꝝ solẽnitas

33ª.4.4ª.c°.nō oportet.ꝛ tribus capītis sequentibus ab aduētu vsqꝫ ad epiphaniā. Et a feria.2ª. ante ascensionē dñi vsqꝫ ad scdam feriā post octauā pētecosten exclusiue.extra de ferijs.c°.capellanus. Et rationē assignat Tho.in.4°.di.32ª.quia animi nimis in talib⁹ dissoluunt. Siliter nec tēpore ieiunioꝝ ꝛ letaniaꝝ:nec festiuo tēpore. Unde fm Ricar.in.3°.di.37ª.ar°.2°.q.4ª.in respōsiōe ad tertiū argumentū:die festo corrizare est mortale. Sicut enim persona sacra prohibet:sic ꝛ tps sacrū. Sciendū est ergo fm Albertū vbi supra:ꝙ tēpora qb⁹ corrizando qs excusat sunt tria:scilicꝫ nuptiaꝝ:victorie habite de inimicis:ꝛ dñi aduenientis cū salute de terra lōginqͣ. V

Sexta cōditio est modalitas:scilꝫ ꝙ fuerit modus honest⁹ ꝛ nō fiant vane ac dissolute gesticulationes ꝛ act⁹ ad libidinē incitantes. Dicit enī iurisconsult⁹ in.l.fili⁹.ff.de cōdi.insti.que enī ledūt pietatē:estimationē ꝛ verecūdiam nostrā:ꝛ vt gñaliter dixerim cōtra bonos mores fiūt:nec nos posse facere credendū est. Honestas enī est vnū iuris preceptū.insti.de iusti.ꝛ iu.§.iuris precepta. Et ideo est peccatū mortale corrizare cū gesticulatōib⁹ prouocantib⁹ ad lasciuiā:vel cū tactib⁹ impudicis aut ornamētis lasciuis ꝛ inhonestis. Honesti⁹ aūt corrizant sarraceni ꝙ xpiani. Nam in terris coꝝ corrizāt separatim viri cū viris:ꝛ femine cū mulierib⁹. X

Septima cōditio est localitas. Loca enī deo dicata:pia ꝛ religiosa:ab his preseruari debent. Mat.21°. Domus mea dom⁹ orōnis vocabit. Unde videt mortale peccatū corrizare i loco sacro.arᵐ.in.c°.decet.de imu.eccl.li°.6°. Scriptū est enī in c°.oratoriū.42ª.dist. Oratoriū hoc fit vt nec ibi qcꝙ geraf:nisi quod diuinis laudib⁹ cōueniat. Y

Quāuis aūt fm predictos doctores in aliquo casu corree sint pmisse:tamē quia multoꝝ peccatoꝝ sunt inductiue:totis sunt virib⁹ dissuadēde:ne pareat via demonū fraudib⁹:dissolutiōib⁹:lasciuijs:ꝛ aiaꝝ periculis. Licet enī homo sit fortis ꝛ durus tanꝙ ferrū:vel nāliter frigidus tanꝙ [illegible] pietate cādidus tanꝙ murus dealbat⁹:tamē nō debet cōfidere de sua fortitudine:nec de sua frigiditate:nec de sua sanctitate. Sigdē ferrū in igne positū emollescit:ꝛ silr hoies firmos in suo pposito ignis ꝯcupiscētie emollescit. Unde Hiero.ait. Ferreas mētes libido domat. Ex ꝑcussione etiā duorū lapidū frigidoꝝ ignis excutit:ꝛ silr ex nimia familiaritate viroꝝ ꝛ mulierū:lꝫ a principio videantur frigidi:tamē per cōcupiscētiā sepe inflāmātur. Quis enī frigidior eē pōt ꝙ qui [illegible] extremis laborat. Et tamē vt rfert Gre.i dialogo qdā sacerdos laborās in extremis:dū ei qdā mlier facie appropinquasset vt sciret si adhuc spiraret illa voce ꝙ potuit exclamauit. Recede mulier:recede. Tolle paleam adhuc viget igniculus. Murus etiā dealbatus quamuis ex candella nō cōburat:tamen denigratur. Et similiter ꝙuis aliqui nō comburantur ex concupiscentia tamen ex nimia mulierum familiaritate denigrantur in fama:vel aliquo modo in conscientia quam nonhabent apud deum sic sinceram. Ait enim Hieronymus. Crede mihi non potest cum deo toto corde ambulare qui feminarum accessibus copulatur. Ideo dicit. Ecclesiastici.9°. Cū saltatrice nō sis assiduus:nec audias illā ne forte pereas in efficacia illi⁹. Et ibidē. Auerte faciē tuā a muliere cōpta:ꝛ ne circūspicias mulierē alienā:propter speciē enī mulieris multi perierūt:ꝛ ex hoc cōcupiscētia qͣsi ignis exardescit. Cōcludendum est ergo ex pdictis ꝙ [illegible] corree fiant a personis ecclesiasticis vel religiosis ꝑcipue publice cū mulieribus:vel [illegible] fiāt temporib⁹ nō cōcessis:aut in locis sacris vel religioni dedicatis vel modis inhonestis:dissolutis ꝛ libidinosis:cum cantibus ꝛ sonis ad libidinē incitātibus:vel intētione corrupta vt ad vanāgloriā ꝛ ostentationē ꝑsone:vel pp libidinē ꝛ cōcupiscētiā sine peccato exerceri nō possunt:multo min⁹ frequētari: ꝙ certe oīa nūc vt plurimū locū habent in correis hodierni tpis. Z

Secundū principale est dissuasio. Nā multa dissuadēt correas. Primo loci cōsideratio: Sumus enī in exilio:ꝛ idō nobis est flendū ñ gaudēdū:vt ait Aug.ꝛ in hac valle miserie oīs mundana letitia debet nobis esse iportuna Eccle.22°. Musica in luctu iportuna narratio:vnde dicere debem⁹ cū psalmista. Quō cātabim⁹ in terra aliena? Secūdo cōsideratio tēporis pñtis vite qd nō est nisi qdā cursus ad mortē:vt Ber.ait. Ad quā oēs vt dicit Aug. pari motu vrgent. Stult⁹ enī il[illegible] eēt qui ad mortē suppliciū cū gaudio ꝛ solatio ire vel duci vellet. Tertio cōsideratio stat⁹ nři periculosi ꝛ dolorosi:qa q̃cunqꝫ nos vertim⁹ periculū ꝛ dolorē inuenim⁹:ꝛ de oi vana leticia districtā deo rōnē reddituri sum⁹:vñ [illegible] habet in vitis patruꝫ qdam senex pf vni vane ꝛ dissolute ridenti dixit. Redituri sum⁹ rōnē de vita nr̃a corā deo ꝛ oībus angelis ꝛ hominib⁹ ꝛ tu rides? Itē qa corree mūdi ducūt ad correas iferni dicēte Aug. Quilibꝫ salt⁹ q fit in correa ē salt⁹ i pfūdū iferni. Cui rō ē qa sicut deuoti dieb⁹ festiuis intrādo ecclesias cordis humilitate xpm adorāt genib⁹ flexis. Sic isti de [illegible] alte saltādo deludūt xpo:q alte de ira ad crucem

ꝑ eis moriẽdo saltauit. Itẽ deuote man⁹ complectũt xp̃m: collaudãdo: ⁊ isti i opprobriũ xp̃o deludũt brachia late extẽdẽdo q ꝑ eis expãsis mãibus ⁊ brachijs in cruce fuit clauat⁹. Itẽ deuoti nudatis capitib⁹ vel vellatis xp̃o hũiliter inclinãt. Et isti in derisum capita frõs ⁊ coronis ac peplis adornãtq ꝑ eis spinea corõa fuit coronat⁹. Et iõ oẽs debẽt se subtrahere a talib⁹ spectaculis sicut faciebat beat⁹ Tobias dicẽs sui libri. c°. 3°. Nunq̃ cũ ludẽtib⁹ miscui me: neq̧ cũ his q ĩ leuitate ambulãt pticipẽ me ꝓbui. Illi.n. qui talib⁹ correis delectant se priuãt correis padisi de quib⁹ canit eccl'a dño Jesu. Qui pascis iter lilia sept⁹ correis v̾ginũ. Unde refert Gre. in dialogo de quadam puella romana nõie musa: q̃ cum correis nimis d̾dita eẽt: appuit ei ĩ nocte beata v̾go Maria cũ choro v̾ginũ pulcherrimaꝝ: ⁊ dixit ei ꝙ correas dimitteret: ꝙ cũ ipis v̾gib⁹ ad correas celestes trigesima die pueniret: qd̃ ⁊ factũ est. Insuper euitãdas esse correas põt probari mltipl'r. Et p°. ratione auersionis: sic. Oẽ illud per quod a creatura rõali tollit dilectio deo debita est malũ ⁊ iniquũ Hoc pz: q2 illud qd̃ tollit charitatẽ aduersat deo ⁊ hoc est pctũ. Mat. 12°. Qui nõ est mecũ cõtra me est Quod dr̃ etiã a legistis in. l. celicolaꝝ i fi. C. de iudeis. Sz per correã hõ vt plurimũ auertit a deo. Nã cũ illũ teneat sup oia diligẽ. Mat. 22°. ⁊ ꝯseq̃n̾ tenet oia vitare per que ĩpediat a tali dilectiõe. Cũ hõ vel femina se expõit correis maxie frequẽtãdo: adeo ĩ eis nascit quidã rabios⁹ amor ⁊ libidinosus: vel luxuries vel saltẽ illius delectationis que est in corrazãdo: vt frequẽter obliuiscat dei: ⁊ amorẽ quẽ debet hr̃e erga creatorẽ: applicet creature: ita vt plerũq̧ pro amata plura parat⁹ sit facere ⁊ pati: q̃ pro deo vel aĩa. Itẽ adeo his tẽporalib⁹ gaudijs delectat: vt plerũq̧ fiat hẽticus: nõ credẽs vitã eternã: nec maius bonũ siue delectatiõẽ repiri. Unde sepe dicit. Ego nescio pulchriorẽ paradisũ isto. Ego sic ꝑmanere vellẽ ꝑpetuo: vt mihi semel dixit qdã iuuenis dissolut⁹ inquiẽs. Teneat de⁹ paradisũ suũ ego.n. in hoc mũdo hẽo paradisũ meliorẽ. O stulte ⁊ ĩsensate: qd [illegible] hoc facit dicere nisi vanũ hui⁹ mundi gaudiũ Ergo ex his ꝯcludit vitãdas eẽ correas q2 hoiẽs a deo auertũt ⁊ deuotiõẽ prosternũt. Unde Ouidi⁹ in. 2°. de remedio amoris: ait. Eneruant animos cithare litesq̧ iociq̧. Et vox ⁊ nũeris brachia mota suis.

A

Secundo rõne punitiõis. Oẽ illud qd̃ punit pena eĩna est pctũ mortale: sz inordinatum ⁊ dissolutũ gaudiũ punit pena eterna ergo. ⁊c. Et hoc est quod dicit sapiẽs Prouer. 14°. Risus dolore miscebit: ⁊ extrema gaudij luctus occupat. vbi dicit glosa. Luct⁹. s. ꝑpetuus. In correis autẽ est dissolutũ gaudiũ: ⁊ risus dissolutus. Ergo. ⁊c. Et hec ratio colligit a beato Tho. 2ª. 2ᵉ. q. 168ª. ar°. 3°. vñ notãdũ fm Alex. de ales in. 2ª. parte sũme in tractatu de diuisione peccati: vbi ait de iocula tionib⁹ ar°. p°. ꝙ multiplex est risus. Quidã prouenit ex serenitate cõsciẽtie: ⁊ dulcedine spũs scti ⁊ ille nõ tm̃ est sine peccato: sed pertinet ad fructũ spiritus: qui est gaudiũ: vt dr̃ ad Gal. 5°. Quidã risus cedit in premium Prouer. vl°. Ridebit in die nouissimo: glosa idest gaudebit in retributiõe regni celestis: qui dolebat in certamine vite pñtis. Quidã ex ipsa nature mãsuetudine: ⁊ bonũ nature determinat: nec habet meritũ: vel ecõtra. Quia in his que a natura sũt: nec laudamur: nec vituperamur. 2°. Ethic. Quidã ꝓuenit ex stulticia: vnde dicit vulgariter. Per risũ multũ poteris cognoscere stultũ: ⁊ Eccli. 21°. Fatuus in risu exaltat vocẽ suã: vir aũt sapiẽs vix tacite ridebit. Quidã ꝓcedit ex ĩmoderata ⁊ inepta letitia: ⁊ sic ẽ in peccato. Et de hoc ĩtelligit qd̃ supra dr̃. Hinc Jacobi 4°. Risus vr̃ cõuertet ĩ luctũ: ⁊ Prouer. 27°. Risus illorũ in delictis peccati. Erit tamẽ mortale: vl veniale peccatũ: fm excessũ: fm Tho. ⁊ Alexãder vbisupra: vñ dñs Luce. 6°. ait. Veh vob̃ q ridetis nũc qa lugebitis: vbi Nicola⁹ de lira expõit. Ridetis. s. per ineptã leticiã: ad pctũ mortale declinãtes. De q̃ ꝓpheta. Letant cũ malefecerint: ⁊ exultãt ĩ reb⁹ pessimis. Hoc aũt fit in correis: ergo sunt deuitande.

B

Tertio rõne cõminatõis. Ait.n. dñs. Amos 8°. Cõuertã festiuitates vr̃as in luctũ: ⁊ oia cãtica vr̃a in plãctũ: ⁊ ĩducã sup oẽ dorsũ vestrũ saccũ: ⁊ sup caput vestrũ caluiciũ hinc Job. 21°. dr̃ Tenẽt tipanũ ⁊ citharã: ⁊ gaudẽt ad sonitũ organi. Ducũt in bonis dies suos: ⁊ in pũcto ad ĩferna descẽdũt. Faciũt enĩ illud qd̃ ait Arist. in li°. d̃ naturis aialiũ de philomẽa existẽte in arbore: q̃ si viderit serpẽtẽ existẽtẽ in radice arboris sibillãtẽ: allecta sibillo illo: cãtãdo per ramos descẽdit: ⁊ spõ[illegible] se deuorãdã traddit ĩ os serpẽtis. Sic isti allecti suauitate taliũ dissolutionũ: se traddũt [illegible] potestate demonis.

C

Quarto rõne maledictionis dicit dñs Mat. 18°. Veh. s. in eternum hõi illi [illegible] quẽ scandalum venit. Sed venite modicum: o sonatores: o tubicine: o ballarine galaerine: o ceruelori dissolutis quot scandala propter correas eueniunt? Quot

homicidia: dissensiones: questiones: odia: blasphemie dei et sanctorum? O sentina malorum apotheca peccatorum origo ingratorum: quot ebrietates. O tabernarij qui facitis corizare ut vendatis vinum. Quot crapule: quot zelosie: quot alia terribilia scandala oriuntur? O sonatores vos reddetis rationem de omnibus malis ex causa vestra procedentibus. Quia qui causam damni dat damnum dedisse videtur. c. si culpa. de iniu. et dam. dato. Ergo inquit deo psalmista. Constitue super eum peccatorem: et diabolus stet a dextris eius. Ducens enim coreas habet super se peccatorem: id est sonatorem: qui est peccator et ducit peccatorum: cum sit causa omnium malorum. Antiquitus enim sonatores forte stabant in aliquo loco magis eminenti quam corizantes. Diabolus vero stat a dextris corizantis: id est mulier vana et pomposa: que ex omni parte sui emittit sagittas diaboli in corda hominum. Unde Hiero. ait. Gladius igneus est species mulieris: que ex omni parte sagittas emittit et percutit. Si autem intelligatur proprie de diabolo: dico quod tribus modis vulnerat hominem: scilicet sagitta visionis a longe: lancea collocutionis magis prope: et gladio sine pugione tactus propinquissime. Que omnia in coreis concurrunt ubi dicuntur verba lubrica et modulationes fiunt cantuum et sonorum. Ibi etiam est fixa visio facierum et tactus manuum ignitarum: et ideo plurimi vulnerantur et mala concupiscentia inflammantur.

Quinto declaratur coreas esse dimittendas ratione perversionis. Nam ut inquit Ray. in summa. Qui scienter vel etiam probabiliter existimans aliquid vendit quo ementes abutantur peccat mortaliter. Et omnia peccata que inde sequuntur venditori imputantur: etiam si talia de se non essent prohibita. Ut si ego vendo tibi gladium quo scio vel probabiliter existimo propter signa precedentia que vidi te aliquem occisurum. Et predicta probatur per ea que habentur in c. si. de iniu. et dam. da. Sed habemus regulam quod nihil de uno dicitur quin de alio sibi dictum esse videatur. c. translato. de consti. l. non possunt. l. et ideo. ff. de legibus. l. a titio. ff. de verbo. ob. Ergo etc. De artibus autem quamvis de se non sint illicite quando tamen illis homines abutuntur dicit Tho. 2a. 2e. q. 169a articu. 2o. quod sunt extirpande: et alligat Chrisostomum super Mattheum: qui dicit. Eas solas oportet vocare artes que nutrimentorum et eorum que continent vitam nostram sunt nutritive vel conservative: si tamen operibus alicuius artis ut plurimum male homines uterentur quamvis de se non sint illicite sunt tamen per officium principis de civitate extirpande secundum documenta platonis: hec ille. Quamvis ergo ut supra dictum est aliquando coree possint fieri sine peccato: tamen quia nunc ubique videmus eas verti in abusum et inde tot mala oriuntur sunt summo studio evitande.

Sexto ratione causationis. Illud quod est causa mali et peccati est prohibendum. Unde dicit Alex. de ales in 2a. parte summe: quod quedam sunt prohibita non quia de se mala: sed quia sunt causa mali et ruine. Facit illud quod dicitur in c. et si christus. extra de iureiurando. ubi glo. notat quod quedam prohibentur non quia sint mala: sed quia inde potest sequi malum. ar. 21a. distinc. c. denique. 37a. distinc. c. ideo. xi. q. 3a. c. nolite. et 2a. q. 7a. c. presumunt. Unde dominus Matthei. 5o. Prohibet iurare omnes. Nolite iurare omnino. Non quia iurare sit peccatum: sed quia assidua iuratio frequenter inducit ad periurium. Hinc Ecclesiastici. 23o. dicitur. Iurationi non assuescat os tuum: multi enim casus in illa. Et infra. Vir multum iurans implebitur iniquitate et non discedet a domo eius plaga: hec ibi. Facto hoc fundamento: dico quod coree sunt quasi innumerabilium malorum causative. Unde sanctus Ephren in sermone de iudicio ait. Ubi cithare chorique psaltre... tibi mulierum ac virorum obfuscatio diabolique celebritas est. Quid prodest dilectissimi ad modicum temporis hic coreas ducere ac festa celebrare: illuc vero in eternum cruciari? Neque enim possibile est in presenti gaudere temporaliter: et in futuro regnare: hec ille. Sciendum est autem quod sicut a deo numerantur et premiantur omnes passus quos christiani faciunt ad bonum opus pagendum: ut habetur in vitis patrum. Unde Job. 21o. c. sui libri dicebat. Nonne ipse considerat vias meas: et cunctos gressus meos dinumerat? Ita omnes passus quos faciunt corizantes non solum in tripudiando: sed etiam eundo ad coreas et revertendo ab eis: numerantur a diabolo ad puniendum. Et ideo dicit Augu. in li. de conflictu viciorum. Comprime ineptam et inanem leticiam: quia mundum evasisti penalem erumnam. Nescimus enim quo fine claudamur in exilio isto. Scimus autem quod dominus inquit. Ve vobis qui nunc ridetis etc. Signum est autem quod vir sive mulier habet parum gravitatis quando vadit ad corizandum: quia corizare est actus stultorum. Si quis enim a longe positus aspiciat tripudiantes et sonum non audiat: non tantum dementes sed inspiritati videbuntur ei. Ad corizandum etiam plerumque pergunt illi qui habent caput plenum vino et superfluis epulis. Unde Exo. 32o. dicitur. Cepit populus manducare et bibere: et surrexerunt ludere. Et ideo non est mirum si postea ibi faciunt puerilia et stulta. Quis autem enarrare poterit mala que fiunt in coreis? Ballarinus relinquit domum et uxorem et vadit ad festa: frequenter bibit propter calorem et saltus ac cursum: generanturque propter ea multe infirmitates adeo: ut multi sepe mortui sint. Unde Padue. 1455. post epiphaniam quedam nobilis magno cum apparatu adivit maritum uno die dominico

& per totā hebdomadā cōtinuo corrizauit. Unde factū est vt ex saltib⁹ & cursu suspēsa infirmaret & sequēti die sabbati mortua est. F

QUam ballarin⁹ reuertit domū sepe est turbatus: irascit cum vxore vel mre vel sororibus pro quocūq minimo qd accidit qd sibi nō placeat: blasphemat: & post verba sepe venit ad verbera: & sic tota familia turbat. Bonū respōsum ab eo haberi nō pōt: nescit respōdere nisi cū opprobrijs: & si alicubi oportet eū ire pro necessitate domus recusat di. q est adeo lassus vt se mouē non possit. Tota septimana cogitat quō possit ire die dñico ad festa. Et si aliquid lucrat expendit circa meretrices. Taceo q sepe die dñico perdit missā & predicationē & alia diuina officia. Heu ĩgratitate popule vt qd tātoꝝ maloꝝ causam sustinet? Nam ludus noxi⁹ in culpa est. l. nam ludus. ff. ad. l. aq. O Joānes baptista nōne propter correas caput perdidisti? Marci. 6°. & Matth. 14°. Puelle saltāti impauit mater. &c. Et propterea Joānes surget in iudicio cōtra corrizātes: & caput eius expetet vindictā de eis. G

SEptimo deuitāde sunt corree rōne expositionis. Nā fm Bona. in. 2°. di. 7ª. ar°. p°. q. vltima. & in. 4°. di. 17ª. & Tho. ibidē. di. 21ª. & Sco. in 4°. di. 15ª. Quicūq exponit se vel proximū ad aliquid ex quo euidēter vel probabilr possit seq periculū mortis corpalis sine necessitate peccat mortaliter. Cum igit aīa sit nobilior corpe. 24ª. q. 3ª. c°. si habes. in fi. Multo magis peccat mortalr quicūq se exponit periculo mortis spūalis: idest peccati mortalis. Sed in correis nulli dubiū sane cōsiderāti q quotiēscūq vadis vel corrizas vel obstas euidēter & expresse te exponis piculo peccādi cum sibi cōueniāt puelle ornatu meretricio ornate ad capiendas aīas: ergo peccas si eas non deuitas. Unde Alexā. de ales in 4ª. parte sūme: in tractatu de eucharistia inqt. Si etiā mulier aliquādo raro cum simplici intētōe: ignorās oīno aliqd peccatum ex tali ludo prouenire se inuitā imiscet huiusmodi correatricib⁹: nō audeo illam assecurare a peccato mortali cum ingerat se periculo prouocādi assistentes ad libidinē: & videat sua psentia vicū & cōsuetudinē corrizandi approbat. Nā & si cant⁹ correarum nō sit malus de se: est tñ malus ratione cōcurrentiū que sunt excitatio ad lasciuiā: prouocatio ad libidinē: impedimētū cultus dei: inobediētia sabbati & alia huiusmodi: hec ille. H

ET ideo inqt Aug. in lib°. de pnia. Cohibeat se a ludis & spectaculis seculi qui perfectam vult cōsequi gratiā remissiōis. Nam si diua [illegible] cohibuisset. Si iter illos remāsisset ab extraneo amatore corrupta nō esset. Et ad predicta potest dari exēplū de stipula que [illegible] igni aproximat cōburit. Unde Eccl. 21°. di. Stupa collecta synagoga peccantiū: & ꝯsumatio illoꝝ flāma ignis. Ait qq ꝓpheta ps°. 17°. Si cum peruerso peruerteris. O quot fuerūt euntes ad correas simplici intētione que & qui reuersi sunt corrupta intētione ac voluntate. Taceo de matrib⁹ que sepe sunt lenonisse filiarum quas sepe ducūt ornatas vt videant ad correas. O scelerata mater quādo satisfacies pro tāto periculo filie? O quot balestratas patiet que penetrabūt aīam adeo vt illa filia exinde semper maneat tētata: verificabit enī illud Jere. 9°. Mors intrat per fenestras nostras. Uisus nāq & audit⁹ ac ceteri sensus sunt fenestre per quas in correis intrat mors peccati in aīa: vt ait Aug. in smōe de familiaritate extraneaꝝ mulierū. Sepe tamē etiā ipe luxuriose & ceruelline filie dicūt mrib⁹: deh ducite me ad correas: deh facite me modicum corrizare. O filie diabolice sfaciate diabolice. Nullū prius signum vestre inhonestatis & impudicitie hēri potest. Et ideo Alex. de ales in 4ª. parte sūme: in tractatu d eucharistia dicit: q correatrices quibus innotescūt mala que ex vsu correarū proueniunt vel ꝓpa industria: vel experientia: vel predicatione: & nihilomin⁹ exercitiū huiusmodi habēt in ꝯsuetudine: du ꝑseuerāt in proposito exercēdi huiusmodi offm non debent accedē ad sacram cōionē qr dum sibi & alijs laqueos peccati mortalis voluntarie preparant mortalr peccāt: hec ille. I

OCtauo dissuadent rōne violationis. Nā quicūq violat aliquod preceptū dei vel ecclesie mortalr peccat. 14ª. q. pª. c°. qd precipit. Sed preceptū habemus de sctificatione sabbati. Exo. 20. & in c°. p°. de ferijs. Correa ꝯo est expressa violatio festoꝝ: ergo est peccatū. Qd autē per correas violet festum patere pōt per illud qd ait Joānes and. in nouella. in c°. alma. de sentē. exco. li°. 6°. dicēs. Festi dies sunt religionis & ocij: sola enī res diuina his dieb⁹ fieri debet. De quo est text⁹ in c°. ieiunia. de ꝯsecra. di. 3ª. vbi di. Jn die dñica nihil aliud agendū est nisi deo vacandū: nulla opatio in illa die sancta agat nisi tm hymnis & psalmis & cāticis spūalibus dies illa transigat. Sed i correis totum oppositū fit: ergo &c. Propterea inquit Gregori⁹ in quadam omelia. Melius est arare & fodere die dñico: q̄ꝫ correas duce. Et Aug. in li° de decem chordis ait. Melius eēt q femine i festo lanam filarēt: q̄ꝫ q toto die in correis impudice saltarent. Hinc contra eos qui dicunt se hoc modo sanctos honorare ait ecclesia. de cōse. di. 3ª. c°. irreligiosa.

irreligiosa. Irreligiosa est cõsuetudo quam vul
gus per sanctoꝝ solẽnitates agere cõsueuit: ppli
qui deberẽt officia diuina attẽdere saltatõibꝰ p/
strepũt. Que oĩa vt ab oĩbus ꝓuincijs depellan
tur sacerdotũ ⁊ iudicũ cure a scõ ꝯcilio ꝯmittit:
hec ibi. Ex quibꝰ patet ꝙ peccãt curati aiarũ nõ
auferẽtes pro posse has dissolutiões: qꝛ vt dr̃ in
c°. error. 83ª. di. Error cui nõ resistit approbat.
Ecce popule mi quot euidẽtissimis rõnibꝰ con/
uincit̃ correas deuitãdas eẽ ⁊ fugiendas. R

Quod si forte diceres. O tu qui vis defendere
ꝙ nõ sit pctm̃ corrizare: ꝑmissuz est aliquã
do post laborẽ aliquã capere recreationem: iuxta
illud. Interpone tuis interdum gaudia curis.
Ut possis animo quemuis sufferre laborem. Ut
inquit Cato in suis documẽtis. Preterea q̃ per
tinẽt ad decorẽ ciuitatis possunt fieri. l. 1ª. C. õ spe
cta. li°. xi°. Imo ea ĩpedientes puniũtur. l. nemo.
eo. ti. sed hec cedũt ad honorẽ ciuitatis ⁊ decorẽ:
ergo ⁊c. Unde in autẽ. de dignitatibus col. 6ª. in
prin. inqt ĩperator. Quicqd ad vtilitatẽ ⁊ ornatũ
respicit a deo tradite nobis reipublice ad effectũ
semꝑ deducere festinamꝰ. Ecce ꝙ cõcedit ludos
⁊ recreationes. Uñ etiã ĩ. l. vnica. C. de maiunia.
li. x°. dicit. Clemẽtie nostre placuit vt maiunie ꝓ
uincialibꝰ licẽtia reddat̃: ita tamẽ vt seruet̃ ho/
nestas ⁊ verecundia castis moribꝰ ꝑseueret: hec
ibi. Ubi dicit Accur. Maiunia est licentia siue
ludus qui fit ĩ maio: qñ fiunt regine cũ sertis: vt
Bononie: ⁊ alibi. Ecce ergo qũo ꝑmittit̃ recrea/
tio. Rñdeo ſm Tho. 2ª. 2ᵉ. q. 169ª. ar°. 2°. ꝙ ĩ lu/
dis ⁊ recreationibꝰ licitis tria requirũtur. Prio
ꝙ fiant debito loco: tempore: modo: ꝑsonis: ⁊ itẽ/
tione recta: ac alijs circũstantijs. Secundo ꝙ re
creatio nõ capiat̃ in his ex quibꝰ aĩa ⁊ conscien
tia maculari possit. Tertio ne sit talis recreatio ꝙ
totaliter aĩe grauitas dissoluat̃. Sz ex correis aĩe
maculãt̃ ⁊ crimia fiunt vt. s̃. ergo sunt euitande.
Quis. n. eos ludos appellet: ex quibꝰ crĩa oriun
tur. §. illud vero. in ꝓemio. ff. Preterea Tho. pª.
2ᵉ. q. 96ª. ar°. 2°. querit an lege humana ꝓhibeãt
oĩa vicia: ⁊ dicit ꝙ non: qꝛ lex humana ponitur
multitudini hoium: in qua maior pars est ĩper/
fectoꝝ. Et ideo per ea nõ ꝓhibentur oĩa vicia a
quibus virtuosi abstinẽt: sed solum grauiora a q
bus possibile est maiorẽ partẽ multitudinis ab/
stinere: ⁊ precipue que sunt in nocumentũ alioꝝ:
vt homicidia: furta: ⁊ similia. Nam lex humana
nõ respicit cõseruationẽ spũalem: sed ciuilẽ ⁊ po
liticam. Unde dicit textus in. l. ita vulneratus. in
fi. ff. ad. l. aqui. Multa in lege ciuili cõtra rõnem
disputãdi pro vtilitate cõi recepta esse in nume/
rabilibꝰ rebus probari põt: hec ibi. Sed lex con/
scientie aliter graditur: principaliter. n. intẽdit vt
aĩa seruet̃ illesa etiã cũ dãno rerum tpaliũ. Et
sic non obstat oppositũ. Si autẽ querat̃ quis ad
inuenit correas respondet Chriso. ꝙ fuit diabo/
lus pater ⁊ dux ac iuentor oĩum maloꝝ: vt pos/
set facilius ⁊ aptius adducere hoies ad opa car
nalitatis. Nam ibi est tempus ⁊ cõmoditas lo/
quendi: palpãdi: ⁊ multa alia lasciuia faciẽdi: ⁊ ĩ
de sequũtur matrimonia clãdestina: fornicatiões
⁊ adulteria: diffamationes mulierũ ⁊ viroꝝ: par
tialitates: cõtentiones: sepe pp correas destruun
tur ample familie castra: ciuitates: ꝓuĩcie: ac re
gna. Unde dicebat quidam ꝙ diabolus assum
pta forma humana perrexit ad habitandũ ĩ cu/
ria romana: ⁊ ibi letabat̃ vidẽs cõmitti peccatũ
simonie ac sacrilegij ⁊ multa alia. Sed quia pur
dicebatur ibi officiũ diuinum ac quedã alia bo/
na opa fiebant discessit: ⁊ perrexit ad curiã cuius
dam magni ĩperatoris siue principis: ⁊ ibi leta/
bat̃ vidẽs ꝯmitti tot sodomias: oppssiones pau
perum: blasphemias ⁊ huiusmodi: sed tñ postea
vidẽs ibi fieri aliquas iustitias recessit: pergens
ad quedã magnuz mercatorẽ q faciebat malos
cõtractus: vsuras ⁊ deceptiones ꝓximoꝝ: sed vi
dens ꝙ etiã faciebat aliquas elemosynas recessit
pergẽs ad quedã molẽdinariũ qui furabat̃ fari
nã illis quibus molebat: sed videns ꝙ quotidie
dicebat pr̃ noster ⁊ aue maria recessit ⁊ iuit ad
coream quã ipse adinuenerat cũ diuersis istru/
mẽtis musicis: ⁊ cõsiderans ꝙ in nihil sit nisi
malum: ⁊ deus in ipsa nullã hz partem sed totũ
est ipsius diaboli: dixit. Hec requies mea in secu
lum seculi. ⁊ ideo de corrizãte ait dauid psalmo
108°. Constitue sup eum peccatorem: ⁊ diabolus
stet a dextris eius. II

Tertiũ principale de correis vidẽdum dr̃ de/
testatio. Lege. n. humana: canonica: prophe
tica: ⁊ exemplificatione pratica detestant̃. Et pri
mo lege humana. Nã lex ciuilis pp honorez dei
festi dissolutiones prohibet. O dissolute munda
ne q suptius allegabas pro te legẽ ciuilem. Audi
quid dicat imꝑator in. l. dies festos. C. de feri. Di/
es festos dies maiestati altissime dedicatos: nul/
lis volumus voluptatibus occupari. Et infra.
Nec tamẽ hec irreligiose diu ocia relaxantes: ob
scenis quẽquã patimur voluptatibus detineri.
Nihil die festo sibi vendicet seua tetralis sedes:
aut circense certamẽ: aut ferarũ lachrymosa spe
ctacula. Et si ĩ nostrũ ortũ natalis nostri celebrã/
da solẽnitas ĩciderit: differat̃. Amissionẽ milicie
ꝓscriptionẽqꝫ patrimonij sustiebit. Si qs vnq̃

hoc die festo spectaculis interesse: et hec que lege statuta sunt crediderit temerandarhec ibi. M

SEcūdo idē phibet lex canonica in capitulo mulieres. extra de iudi. li°. 6°. di. Mulieres vagari non cōuenit: nec viroꝝ cetibus imisceri. Ergo multo minus correas frequentare. Nec te trahant male societates. Sed multos ad corizādū attrahūt mali socij: de quib⁹ Salomon Sapiētie. 2°. īquit. Dixerūt impij apud se non recte cogitātes. Venite fruamur bonis que sunt: vino pcioso et vnguētis nos repleamus: et nō ptereat nos flos tēporis: coronemus nos rosis anteq̄ marcescant: nullū pratū sit quod nō ptranseat luxuria nr̄a. Ubiq̄ relinquam⁹ signa leticie: qm̄ hec pars nostra est. Tu vero popule mi serua cōsiliū Salomonis Prouer. p°. di. Fili si te lactauerint peccatores: ne acquiescas eis. Si dixerint sorte mitte [redacted] nobiscum: ne ambules cū eis: prohibe pedem tuū a semitis eorum: pedes. n. eorum ad malum currūt et festinant. N

TErtio lege pphetica detestantur corree. Scriptum est. n. Isa. 3°. Pro eo q̄ eleuate sūt filie sion: et ambulauerūt extenso collo: et nutibus oculorum ibāt: et plaudebāt: et ambulabant composito gradu: decaluabit domin⁹ verticē filiarum sion: et crines eorū nudabit: et auferet ornamentū calciamētoꝝ: torques et monilia: olphatoria: ānulos: et gēmas in fronte pēdētes: mutatoria: acus: et specula: vittas et mitras: et erit pro suaui odore fetor: pro zona funiculus: pro crispāti crine caluitium: et pro fascia pectorali cilitiū: merebūt atq̄ lugebūt et desolata terra sedebit: hec ibi. Itē Eze. 25°. dicitur pro eo q̄ plausisti manu: et pcussisti pede: et gauisa es toto affectu sup terrā: iccirco extēdam manū meā sup te: et traddā te in direptionem gentiū: et pdā te de terra. Itē Sophonie p°. īquit domin⁹. Uisitabo sup oēs qui induti sunt veste peregrina. s. in correis. O

QUarto exēplificatione pratica ostēdit detestādas esse correas. Nā legitur Exodi. 32°. q̄ cum Moyses descēdisset de monte sinai: et appropinquasset ad castra filioꝝ israel: vidēs vitulum aureū et correas iratus est valde: et piecit de manu tabulas testimonij: deinde assumptis secū de filijs leui iterfecit. 23ᵃ. milia hominū. Itē legit̄ in cronicis ordinis minoꝝ: q̄ volente predicare quodā nostro pdicatore in quadā villa: tāta fuit populū indeuotio et lascivia: q̄ cum audire noluerunt: sed alienati ab oī sensu dei i quoddā pratum iruerūt: et ibi corizare ceperūt. Mirabile dictu. Ecce corizantibus illis audite sunt terribiles e celo voces dī. Ueh vobis miseris qui despicitis nūcios dī. Ueh vobis dissolutis qui pditis aīas vr̄as in his lasciuijs. Ueh vobis qui cōsumitis tp̄s iuuētutis vr̄e in tpalibus delectationibus. Quib⁹ illi territi semianimes remāserunt. Et sic cū lachrymis reuertentes ad pdicatorē rogauerunt vt oraret pro eis. Et nūc de populo illo tulerunt correas. Tēporibus ēt nr̄is cū frater qdam ordis nostri in quadā ciuitate Italie venisset pdicare in qua populus valde deditus erat correis: iuuenes veniebant ante faciē pdicatoris: se p manus tenētes et dicebāt. Eamus ad corizādū. Ille aūt instabat vt desisterent: sed non fuit dare remediū. Unde corizabāt omnes valde libidiose et feruēter. Uidēs aūt ille pdicator q̄ nihil pficeret recessit: erat aūt tp̄s iunij et totus populus erat sanus: et nullum signum erat mali: oēs leti corizabāt: et ordinauerant inter se vt singulis festis irēt ad certa loca ad corizādum: et ibi per totum diē pmanerēt corizādo. O bone deus quātum punis pcōres. Ecce itrante septembri eodēz āno tā crudelis pestis i illā ciuitatē itrauit: vt tertia pars ciuiū mortua fuerit. O dissoluti iuuenes facite trufas de vbis pdicatoris: certe nō si ipsi q loquūtur sz spūs dei. Hoc post modicū tp̄s reuersus ē idē pdicator i eandē vrbē: et iuenit populū turmatīz i cinere et cilicio cū disciplia ex ciuitatē pceuntē: ad quandā ecclaz clamādo. Peccatores: te rogam⁹ audi nos. Ab ira tua: libera nos dn̄e. Et nocte sequēti audiebat voces plāgentiū. O fili mi vbi es. etc. Hoc domat⁹ ille ppl's dimisit correas et [redacted] predicationē conuersus est. P

IN epātu cameracēsi dū quadā die qdā puella duceret correā illā cātantē pfestīz turbo [redacted] puit: et i altū deferēs illā sp̄s malign⁹ crudelr̄ vulnerauit. Ictus quidē audiebāt plurimi: sz videri nō poterāt ferientē: et puellā audiebāt in aere clamantē: q̄ post modicū cecidit mortua nimis terribilis ad videndū. In terra olzinate q̄ ē i mōte briācie in. 1458. i festo scti Ioā. baptiste: cū ducerēt correa i qua erāt. xxiiij. iuuenes et qlibet cū socia: accidit ut sacerdos ide trāsiret ad funus eundo cū cruce: quā illi correē itenti nō honorauert. Sacerdos aūt eos dire arguit. Quib⁹ vbis cōfusus sonator cepit genuflectere. Et cū paululū desisteret pulsare ait q correā ducebat. Deh sona [redacted] nome del diauolo: che te pago io e nō domine dio. O supbū verbū. Et ecce iudiciū dei. Naz tribus dieb⁹ pseuerāter corizando pulsatur sine cibo et potu. Et lz parētes conarent̄ inde eos amouere nō potuerūt. Post tres aūt dies: parti mortui ceciderūt. Et qui supuixerūt iudicio dei vsq̄ nūc p mūdū corizādo vadūt: nec oino stare pūt

nisi cū torminunt: nec aliquid facere valent. Et ille pulsator cū genuflexo pulsando vadit in detestationē huius vicij: et oportet ꝙ sicut puer ab alijs cibetur: et sic alij. Vñ in terra gauardi cum vnus ex eis a quodā milite cibatus esset: voluit ipse miles facere illū sedere. Et cū forte per pī ñ stetisset clamabat. Heu ꝙ nō possum hic stare. Et hoc narrauit dict⁹ miles vni nostro predicatori. Q

NEc mirū si deus punit sic aspere hoc peccatū: qꝛ īpugnat oīa ecclesiastica sacramēta. De⁹ .n. ipsa sacramēta ad medicinā et salutē aīaꝝ instituit. Diabolus vero correas adinuenit ad eaꝝ ꝑditionē. Tanta .n. est malignitas ipsaꝝ ꝙ eas offendunt oēs sancti: quoꝝ solēnitates vt supra visum est violant per correas. Itē per ipsas fit ꝯ omnia ecclesie sacramēta. Et p°. ꝯtra baptismū. Quia cū in ipso promiserint oēs abrenūciare: et abrenūciauerint diabolo ac pōpis eius: et sic mūdo ac eius pōpis: ꝑ correas frangūt ꝓmissuꝫ sequētes diabolū ac pompas eius etiā mundi vanitates. Secūdo cōtra sacramentū ꝯfirmatiōis qꝛ cū ipso susceperint signū crucis in signum ꝙ sunt redempti sanguine xpi effuso in cruce. Ipsi ponunt sibi in capite et in corpore signū diaboli: ornamentū .s. variū et lasciuū instigatione diabolica. Tertio ꝯtra sacramētū ordinis: qꝛ ordinant clerici ad cantandū diuinū officium in templo dei: et precipue in festis ad consolationē spiritualem populi. Ipsi aūt officiant in ecclesia diaboli cantando in correis cantilenas inhonestas: et dicendo verba lasciua: per que multi auertunt ab officijs diuinis et predicationibus. Quarto ꝯtra sacramētū matrimonij: qꝛ multa mala desideria concipiunt contra fidem datā in ipso: nō contentando de vxore propria: et ecōtra. Quinto cōtra sacramentū penitentie: qꝛ totā contritionē et compunctionē euacuant in huiusmodi vanitatibus quā sibi in quadragesima acquisierūt. Sexto cōtra sacramentuꝫ eucharistie: qꝛ cum susceperint xpm in cōione pascali: ipsum eijciunt extra ciuitatem aīe ad crucifigendū eum in sua ꝯuersatione mundana. Septimo cōtra extremam vnctionem: qꝛ pedes qui vncti sunt oleo sancto quo ad illos q iam receperūt: vel vngendi sunt si adhuc nō receperūt: et sic man⁹ mouēt ad offensaꝫ dei et sanctoꝝ. Vñ ipsi corrizātes nō habebūt deū ꝓpitiatorē nec aliquē sctō℞ itercessorē. R

ECce ergo popule indomite. Ecce gens lasciua ꝙ̄ graue atqꝫ detestabile ē pctm̄ tuū quod in his dissolutis correis ꝯmittis. Idō dñs i cruce ꝯquerit dicēs ſm Bernardū in quodā sermone. Tu hō habes sītū de floribꝰ: et ego habeo coronā spineā. Tu geris rosas in manu: et ego clauos desixos: tu ī albis vestib⁹ tripudias: et ego ī veste alba pro te derisus fui. Tu exultas et saltas cū pedibus: et ego pedib⁹ meis salutē tuā operās laboraui: tu ī correis brachia ertēdis ī gaudiū: et ego ea ertēsa habeo in cruce in opprobrium. Ex quibus omnibus apparet offensio pctī corrizationis: et illā artē ostendentium: et correas sonantium: aut sonare ostendentium cum diebus istis predicta crimina ex correis perpetrentur. S

TErtio reperit operatio exterior deseruiēs vtilitati et necessitati: vt est op⁹ agriculture qd est ad vitam humanā vtile et necessariū. Vt eniꝫ dī Prouē. 28°. Qui operatur terrā suā replebitur panibus. Et ibidē scriptū est. Egestatē opata est manus remissa .s. ad laborandū. Et Eccl. 7°. iqt sapiens. Non oderis laboriosa opa et rusticitatē creatā ab altissimo. Nam deus eā istituit. Dicit enim Geñ. 3°. Emisit dñs Adā de paradiso voluptatis: vt operaret terrā de qua sumptus ē. Et post diluuiū vt hꝫ Geñ. 9°. Noe vir agricola cepit exercere terrā et plātauit vineā vt vinū colligeret: quod prius ignorabat. Sꝫ ut ait Amb. Nec vinū suo pepcit auctori: sed ebrietas illi⁹ inuasit sobrietatē. di. 36ᵃ. c°. sexto die. Agricole aūt tēpore agriculture nullo mō debēt molestari .l. nūꝗ̄. C. de agri. et cen. li. xi°. Imo letari debēt cōgrua securitate. c°. inouamus. de treuga et pace ī vsi feu. et hoc qꝛ de eoꝝ sudorib⁹ viuimus et ipsi vitā nostrant sustentāt. Vos aūt agricultores ita colligite fructus vestros: vt non rapiatis alienos nec ī festis laboretis: neqꝫ fructus vestros nimio precio: aut diminutis mensuris: aut viciatos pro sanis vendatis. Et si alienam terram colitis: partē suam integram patronis reddere: et ita de terra illorum curam habere: ac etiam ita bene cultiuare: sicut propria esset studeatis. Que si feceritis verificabitur de culturis vestris illud psalmiste. De fructu operum tuorum saciabitur terra. Aliter autem facientibus accidet illud quod minatur dominus Gene. tertio. Maledicta terra in opere tuo: spinas et tribulos germinabit tibi. Et illud Isaie. 5°. Triginta modij sementis facient modios tres. Et Aggei pmo. Seminastis multum et intulistis parum. Et Jeremie duodecimo. Seminauerunt triticum: et messuerunt spinas. Et si alios damnificabitis: deus faciet possessionem et vineam vestrā deuastari: iuxta illud psalmiste. Et vindemiabūt eā omnes qui preter grediuntur viaꝫ. Et quod Judicum. 6°. dicitur: scilicet cuꝫ seminasset israel ascendebat madian

et amalech ⁊ sicut erāt in herbis cuncta vastabant. Et illud psalmiste. Exterminauit eā ap de silua ⁊ singularis ferus depast⁹ ē eā. M

Deseruit etiā humane necessitati officium pastoꝝ: quod est licitum ⁊ vtile. Jō primus hō a deo laudatus .s. Abel iustus: fuit pastor Gen. 4°. Item Abraham: Isaac: ⁊ Jacob cū filijs suis pastores fuerunt. Unde dicit̄ Gen̄. 47°. cū īterrogasset Pharao rex egypti fratres Joseph: filios Jacob patriarche ꝺ exercitio suo Respōderunt. Pastores ouiū sumus nos ⁊ patres nostri. Moyses ēt ut scriptū ē Exodi. 3°. pascebat greges Jetro soceri sui: qn̄ a deo constitutus ē dux populi. Dauid quoqꝫ propheta cū vnct⁹ fuit in regē israel: ⁊ elect⁹ a dn̄o sup populū suū: pascebat oues ⁊ erat pastor: ut hētur pmi Regū. 16°. Job ēt a deo tantum laudat⁹ erit pastor ⁊ ei⁹ possessio erat ī ouib⁹: bob⁹ atqꝫ ī alijs gregib⁹ aialiū: ut dī Job p°. V

Licet autē bonū sit exercitium pastorum tn̄ hodierna die plerūqꝫ deprauat̄ dū ipsi pastores nō habēt tātā curā de alienis animalibus q̄ habēt sub custodia sua: quātam habēt de proprijs: quantū habere tenētur. ar. i. §. penulti. isti. locati. ⁊ dū ex negligentia vel ex certa scīa ac malicia permittunt animalia sua depascere ī agris pratis ac bladis alienis: aliorūqꝫ pascua deuastāt. Sepeqꝫ aialia viciosa pro sanis vēdunt vl̄ cōmutant. Jō inquit dn̄s Zacha. x°. Sup pastores iratus est furor meus. X

Exercitiū ēt facientium pānos de lana vl̄ lino: deseruit hominū necessitati. Unde dicitur Prouer. vl°. de forti muliere. Quesiuit lanā ⁊ linū: ⁊ operata ē cōsilio manuū suarū. Et subditur. Stragulatā vestē fecit sibi. Dicit ergo Archiepūs florentin⁹ in. 3ª. parte sūme sue: titu. 8°. ꝙ si lanifex deductis omnibus expensis factis puta lane: manufacture ministroꝝ: pensionū ⁊ huiusmodi: ⁊ deductis etiam omnib⁹ alijs expēsis extraordinarijs pro panno factis lucratur pro pecia quinqꝫ aut sex vel circa: videtur licitū lucrū ſꝫ cōmune artis iudiciū. Pelliparij q̄qꝫ satis sunt necessarij ad arcēdum frigus. Et ideo primas vestes fecit de⁹ homini de pellibus: ut dicitur Gen̄. 3°. vbi hētur ꝙ fecit Adam ⁊ Eue qn̄ emisit eos de paradiso terrestri tunicas pelliceas. Ubi ait Ambro. Fecit tunicas nō sericas: ſꝫ pelliceas. Habitu .s. hūilitatis ⁊ pn̄ie: nō vanitatis ⁊ iactātie. Uariarij aūt ut dicit idē Archiepiscop⁹ vbi supra videnf̄ ī multis deseruire vanitati ⁊ pōpe. Uerū qꝛ etiam deseruiunt cō decētie: possunt ī arte sua tollerari dūmodo ⁊ ipsi abstineāt a fraudib⁹. Et idē dicēdū est de sutoribus cerdonibus: ⁊ calligarijs: ac similib⁹ artificib⁹. Ars etiam serificum seu setaioloꝝ: licet ſꝫ ꝙ idē doctor vbi supra nō sit illicita: tamen ī multis deseruit vanitati: cū sericis vtantur hodie: et velutis preciosissimis: nō solū milites ac doctores: pceres ac principes ⁊ vxores eorum: sed etiam artifices ac plebei cū vxoribus suis: quib⁹ manicas argenteas ⁊ quandoqꝫ aureas faciūt deportare: quod est valde detestabile. Jdeo in signum grauitatis talis peccati: legitur Luce. 16° ꝙ diues epulo qui induebatur quotidie purpu [redacted] ⁊ bisso sepultus est in īferno. Jllud aūt quod legitur in. c°. quisqꝫ. 41ª. di. s. ꝙ in huiusmodi ꝺbet se quisqꝫ conformare mori patrie: intelligit̄ salua semper hōestate ⁊ decentia. Dicit tamen predictus doctor vbi supra ꝙ ad serificos vl̄ setaiolos non spectat discernere si velutum vl̄ brocatum emat quis ad decentiam sui status: vl̄ ad vanitatem [redacted] excessum: dummodo iusto precio vendant ⁊ bona intentione: ac sine aliqua fraude. Y

Aromatarioꝝ etiam ministeriū quo ad medicinalia deseruit humane vite: ⁊ ē necessarium eius conseruationi quo ad esse. Quo ad alia vero est vtile quo ad bene esse. Sed ut igt̄ supradictus doctor ibidem in hac arte fiunt ml̄ [redacted] sophisticationes ⁊ fraudes. Et ideo quidā dicebat: ꝙ quinqꝫ exercitia que de se sūt licita. Jnter alia sibi videnf̄ valde periculosa scilicet medicī: iudicis: militis: cōfessoris: ⁊ aromatarij. Barbitonsorum quoqꝫ officium humane vtilitati ꝺseruit: non solum in radendo sed etiam in diminutiōe sanguinis ⁊ flobotomia: que cōmuniter per barbitōsores fieri solet. Eorum autem maiores defectus quos in suo officio faciūt sunt violationes festoꝝ. Quādoqꝫ. n. quidaꝫ ex eis laborant vsqꝫ ad mediam noctem in vigilia festorum maxime magnarum solēnitatum. Et quādoqꝫ in mane festi aliquos iuuenes radunt vel tōdunt: ut pulchriores appareant: ⁊ vtriqꝫ violant festum. Argumentum. 2ª. q. pª. c°. notuꝫ. in fi. Et aliqui in eorum apothecis tenēt cōgregationē iuuenum dissolutoꝝ: ⁊ scolam lusoꝝ quod est detestabile. Z

Architectoꝝ quoqꝫ ⁊ edificatoꝝ ars humano generi est valde pficua: ad domos edificandas pro vitādis pluuijs: frigorib⁹: caumatibus: ⁊ in qb⁹ quiescere valeat hō ⁊ secrete operari que expedit. Licet kaiꝫ a domino reprobatus prim⁹ ceperit edificare ciuitatem. Gen̄. 4°. Et post diluuium Nembroth prim⁹ tirān⁹

edificauit ciuitas:vt dicitur Gen̄.x°. Similiter volentes edificare turrim babel:vsq3 ad celum pertingentē a domino cōfusi sunt distinctiōe linguarum:7 oportuit eos relinquere edificiū imperfectum Gen̄.xi°. Ex quo datur intelligi q̄ edificia excessiua vltra cōuenientiam status sui:7 nimis curiosa vel ad ostentationem facta deo non placent.

A

Fabrorum autem ferri 7 aliorum metalorū diuerse sunt species 7 varia exercitia. Cuius artis inuentor fuit Tubalkaim:de quo dicitur Gen̄.4°.q̄ fuit maleator 7 faber in cuncta opera eris 7 ferri. Et hec ars est vtilis pro faciēdis necessarijs pro fabricis 7 edificijs:7 pro agricultura:et pro victu 7 cōseruatiōe hoīum 7 iumentorū. Et ideo est licita dūmodo aliqua nō fiant:que quis sciat [illegible] malū debere exerceri. Et ita intelligitur c^m.p^m.extra de sagitta.

B

Carpentarij etiā 7 artifices lignorum licet quādoq3 in vanis 7 ostentationibus occupent̄ vt in tarsijs 7 similibus:tñ eorum exercitiū vt plurimū est valde humanis vtilitatibus p̄ficuū. Et ideo de se licitū. Unde sanctus Joseph sponsus gloriose virginis:vt refert Chrisostomus in sermone de epiphania carpentarius lignorum fuit.

D

Pictorum ēt ars licita ē 7 possunt rōnabilr̄ petere salariū:nō solū ſm qualitatē laboris sed magis ſm industriā 7 maiorē peritiam artis vt ait idē Archiep̄s vbi supra. Reprehensibiles aūt sunt qñ aliquas figuras ad libidinē p̄uocātes depingunt:vel aliqd̄ cōtra fidem:aut etiā curiosa 7 vana ac risu digna i ecclesijs:vel in historijs sanctorum faciunt.

E

Musicorum vero exercitiū in sonādo 7 cantādo de se videtur eē licitū. Hec aūt ars inuenta ē a Tubal:qui fuit filius Lamech:de quo dicitur Gen̄.4°. Ipse fuit pater canentiū in cithara [illegible] organo. De cātu aūt firmo in diuinis officijs nō est dubiū q̄ a sanctis est inuentus.s. Ambrosio 7 magno Gregorio.s.ad prouocandā deuotiōe3 in aīos auditorum.c°.clerus.21ª.di.7.c°. non mediocriter.de conse.di.5ª. Biscantus aūt in ecclesiasticis officijs a quo sit repertus ignorat̄:tamē nō est reprobandus:q3 etiā ex eo deuote mentes fructum reportant. Uideant tñ qui huic operi insistūt:ne dū blanda vox q̄rit̄:cōgrua vita negligatur:7 deū irritēt cū se dum populū delectāt vt ait Greg.92ª.di.c°.in sancta. Redarguēdi aūt sunt plurimū illi qui balatas seu cantiōes diuinis officijs imiscent:vel in eccl̄ia decantant seu sonāt. c°.cantantes.ca.di.

F

Pulsatio vero organorū 7 aliorum instrumētorum ad diuinā laudē initiū videt̄ habuisse a Dauid p̄pheta:qui nō solū cātores instituit in cultu tēpli siue tabernaculi:sed ēt ipse ante archam dñi pulsabat in psalterio vel organis:vt dī scd̄i Reg.6°. Nō est ergo malū sonare ad honorē dei aut ad suā vel proximi cōfortationē. Un̄ vt habet̄ primi Reg.16°. cū Saul a spiritu malo vexabatur:ipse Dauid sonabat citharā:7 recedebatur spūs malignus. Populus quoq3 dei obtenta de inimicis victoria sonabat:vt patet Exo.15°.submerso pharaone:7 Luce.15°.reuerso filio p̄digo sonatū est. Et p̄s°.vlti.dī d̄ deo. Laudate eum in timpano 7 choro:laudate eū in chordis 7 organo. Laici ēt extra diuina officia pulsantes musica instrumēta:vel i nuptijs vel in cōuiuijs dominorum:vt tibias vel alia instrumenta ob recreationē nō videnī debere cōdēnari:7 possunt salarium sui laboris recipere. Et similiter cantores dūmodo cantent honesta:locis 7 tp̄ibus debitis obseruatis:ac alijs circunstātijs vt ait p̄dict⁹ Archiep̄s vbi s̄ppra. Musica.n.est vtilis ad amouenda tedia 7 cōfortandā nāz. Un̄ Aristo.8°. Poli. c°.2°.dicit. Habet musica delectatōem nālez:ppquod oībus etatibus:7 morib⁹ vsus ipsius est amicus. Et sapiēs Eccli.4°.ait. Uinū 7 musica letificat cor:tibie 7 psalteriū suauem faciūt melodiam. Et phūs.p°. Phisi.dicit q̄ hō naturaliter delectat̄ in simphonia. Un̄ etiam in celo ſm nōnullos theologos in.2°.7.4°.sen.sonat̄ diuersis īstrumentis. Si ergo ibi sonat̄ vbi sine sono ē oīs delectatio:sine aliqua tristitia:ergo in hoc mūdo in quo sunt tot homini aduersantia 7 eum attediātia nō est illicitū [illegible] sonū recreari. Un̄ dicit beatus Tho.2ª.2°.q 168ª.q̄ sicut homo indiget refocilatione corporali:nā nō potest cōtinue laborare. Ita ex parte aīe indiget quiete 7 solatio:de q̄ phūs.4°.Ethi.ait. In huius vite cōuersatione quedam requies cū ludo habetur. Et Alanus in 4°.di.16ª.inquit q̄ talis sonus si fiat ad bonum finē:vt ad excitandū se vel alios ad celestia:non est vituperandus. Phūs quoq3 in lib°.de secre. secretorum ad Alexan.ait.c°.13°. Decet imperatoriā maiestatē priuatos habere fideles:cū quibus delectet̄ cū varijs instrumentis 7 generibus organorum cū fuerit tediosus. Anima.n.humana talibus delectatur:sensus vigescūt:solicitudo 7 curiositas euanescūt:7 totū cor vigorat̄:hec ille. Uз tñ semp seruari cōsiliū Ambrosij in li°.de offi.q̄ ait. Caneamus ne dū relaxare aīum volum⁹ soluamus omnē armoniā quasi concentū quenda3 bonorum operum.

G

Artificum etiã qui operantur in auro et argẽto ars est de se licita: et si iuxta ordinẽ artis et statutorum regionis: et sine proximi deceptione operantur: possunt lucrũ debitum sui laboris reportare. Fm ingeniũ et industriã facientis et laborem ibi habitũ: ac mores patrie. Nã in quacunque arte attẽditur nobilitas materie et idustria faciẽtis et periculũ etiã: puta: si lapidẽ preciosũ includendo vel laborando circa eũ esset periculũ fractionis: et emendare haberet: plus licite põt recipere: quam si ibi non eẽt periculũ. Et maius etiã decet lucrum operando in argẽto et auro: quam in corio vel ferro. Et plus ei debetur qui melius opa artis exerceret. Sicut etiam in pictoria arte in faciendo vnam figuram plus petet in duplo vel in triplo: magnus magister quam rudis: hec omnia archiepiscopus florentin9 vbi supra. H

Ars vero cãpsorum non est de se illicita si debito mõ fiat. Sed ut inquit predict9 Archiep̃s vbi supra diuersa sũt genera cambiorũ. Quodã enim dicit cambiũ minutũ et reale solũ: vt quãdo quis habens ducatos in auro vellet monetã: vel habẽs monetam vellet aurũ aut alterius generis pecuniam. Campsor vero vult tantum pro ducato. Et hoc est licitũ ut dicit archidiacon9 et et oẽs doctores [redacted] accipit fm rationabilem patrie cõsuetudinẽ. Potest enim aliquid accipere pro labore suo i numerando: et rõne expẽsarum quas facit p pẽsione et ministris. Ratio nãque laboris [redacted] expensarum hñda ẽ. c°. magne. extra de voto. Et licet aliqui dicãt hoc lucrum solũ licere cãpsoribus facientib9 illam artem: tamẽ pt frater Angelus de clauasio in sua angelica in vsura. p°. c°. 52°. tenet quod etiã alijs sit licitum: aliqd pro labore numerãdi accipere licet nõ tãtũ quãtũ illi qui tenẽt banchũ ad istã artem. Secũdũ cãbiũ dr̃ etiã reale sed per litteras: qd sic fit. Quidã idigẽs pecunia Rome: nec eam volẽs secũ portare propter periculũ dat campsori cẽtũ aureos hic: ut sibi faciat dari totidẽ Rome vbi nõ valẽt tantũ: ita quod campsor lucrat quinque vel sex rõne hui9 valoris: vel si Rome tãtũdem valent ipse cãpsor facit litterã alteri cãpsori Rome: ut illi det nonaginta quinque. Et dicit archiep̃s p̃dictus sequens alios doctores communiter: quod iste est cõtractus innominat9 do ut des: deseruiens vtilitati hoĩum rationabiliter institut9: et põt licite accipi lucrũ vt pbat Baldus i c°. p°. de plus peti. Et hoc rõne laboris i scribẽdo et alijs expẽsis pensionis et ministrorum periculisque multis quib9 subiacẽt cãpsores. Argumẽtũ i. l. periculi. ff. de nautico. feno. Et in. l. traiectitie. i prin°. ff. de acti. et obli. Et in. l. qui rome. §. p°. ff. de verbo. ob. vñ licitũ ẽ lucrũ: cum industria accedat rei licite. l. si heres. ff. ad. l. fal. Nemo. n. cogitur de suo facere beneficiũ. xj°. q. 2ª. c°. pcarie. vel suis stipẽdijs militare: ut ait apostolus. p°. ad Cor. 9°

Preterea numerãti mihi decẽ: licet pacisci quod nõ reddã nisi nouẽ: cũ nõ possit esse vsura minuere sortem sed bene augere. l. rogasti. §. si tibi dedero. vbi ẽ text9 no. ff. si cer. peta. Posset bene eẽ iniustitia [redacted] peteret imoderatũ lucrũ. De cãbijs aũt siccis que diuersimode fiũt: et dicũtur sicca: eo quod i veritate sũt sicca a charitate proximi: et siccãt aĩam a gra dei. Et ideo sunt prohibita fm cõiter doctores cũ breuitatis ptraseo: de quibus vide patrẽ fratrem Angelum vbi supra. c°. 54°. I

Pro cõclusione ergo hui9 partis: dico quod bonũ ẽ hoi potius aliquã licitã artẽ exercere quam ocio vacare. Ait. n. auctor libri qui dicit facetus. Est pec9 ut brutũ penit9 quisque caret arte. Ars hominẽ firmat nec sinit esse malũ. Et pãphilus sui libri. c°. p°. ait. Nã solet ars dominũ sepe iuuare suũ. Et idẽ. c°. 3°. inqt. Quod donare tibi minime potuere parẽtes: hoc exercẽti iã dabit officium. Exiguũ pulchrã ducit solertia vitã. Arsque vigil nobis sepe mistrat opes. Maxime aũt cõgruit pauperib9 artẽ aliquã facere cui9 ministerio viuere possint vt. n. dicit p̃dict9 poeta vbi supra. Sepe suo pauper pascit officio. Verũ licet ueniãtur aliqui ita torpori dediti: ut poti9 miseria consumi velint quam alicui exercitio isudare: tñ paupertas plerũque facit hoies laborib9 se subdere iuxta illõ Virgilij i p°. Geor. di. Labor oia vincit Improb9 et duris vrgẽs i reb9 egestas. Et Pãphilus c°. 3°. sui opis canit. Cõcipit igẽtes aĩos ianis egestas. Et facit hec hoĩes sepi9 artificem.

¶ Pars scd̃a hui9 sermonis q̃ dicit pmissionis scilicet quod ars mercantie de se est licita et a lege pmissa. K

Pro expeditione 2ᵉ. partis sciendũ est fm doctrinã Alexãdri de ales. i. 3ª. parte sũme i tractatu de p̃ceptis iudicialib9: et Inno. ac Panor i. c°. p°. ne clerici. vel mo. et Io. andree in eadẽ rubrica. Et sancti Bonauẽture i sua apologia et magistri sentẽtiarum i 2°. di. 28ª. et ibi ẽt sancti Bonaueture et Scoti i. 4°. di. 15ª. quod tria sunt opera humanorum genera. Quedam que non possunt male fieri sicut diligere deũ et virtuose viuere. virtutes. n. non possunt esse male: quia ait phũs 3°. Ethicorum. c°. 5°. Virtus ẽ habitus mentis bon9: qui habẽtem perficit et op9 eius bonũ reddit. Quedã sunt opera mala q̃ bene fieri nõ possunt: sicut blasphemare deũ: odi[redacted] proximũ: fornicari: et hmõi. Añ 2°. Ethi. c°. 6°.

Aristo. inquit. Quodā sūt que cōfestum nominata cōuoluta sūt cū malicia: et exēplificat de furto et similib⁹. Et. 4°. Ethi. dicit q̄ fm se ipsū prauū ē mendacium et fugiēdum. Quedam vero sunt opera indifferentia que possunt bene et male fieri: et inter ista est mercātia que pōt esse iusta et iniusta: rōne diuersaꝝ circūstantiaꝝ. Jō Aug. lib° 4°. qōnū noui et veteris testamēti ait. Fornicari hoībus nunq̄ licet: negociari aūt aliqñ licet: aliqñ nō licet: hec ille. l

Quod aūt ars mercantie de se sit licita probaf lege nature: scripture: et grē. Primo ē cōcessa lege nature: fm q̄ dicit Scotus i. 4°. di. 15ª. Et hoc p3 quia diuersis necessitatib⁹ hominū mercantiā subuenitur: et multis rei publice cōmodis p illam puidef. Constat eni3 vni patrie vel vrbi multa deficere: que in altera superabūdant. Qui aūt i colendis agris et i ceteris artibus mechanicis occupanf: vel reipublice regimini: aut iuste militie operā dant: ad res quibus egēt emēdas et deferēdas cōmode ire non possūt. Nec sup hoc omnes idustriā habent et peritia3. Qua ex re reipublice satis expedit: q̄ huic offō aliqui idonei mācipentur quib⁹ vti q3 rōnabiliter pro emolumento aliqd lucri debef. Omnis enim labor iustus requirit suū premium. ff. ne aut tē. i aut ē. de iudi. Quod igitur reipublice vniuersaliter et particulariter vtile est: id quoq3 fieri pōt et debet. Jmo non parū laudandi sunt: qui hac itentione huic operi seruire intendunt: licet inde aliquid lucrentur: cum industriam: solicitudine3 et labores pro bono comuni ponant: et multis se periculis exponant. m

Secundo lege scripture ostenditur esse licita mercantia. Si enim esset mala in aliq̄ parte veteris vel noui testamenti prohiberetur: qd factum eē nō reperif: nisi in festis vel locis deo dicatis et hmōi. Sicut p3. Mat. 21°. de vēdētib⁹ i tēplo a dn̄o eiectis. Aū p̄mi Esdre vl°. c°. phibētur negociatores vēdere i die sabbati: ex quo arguif q̄ aliis tpib⁹ licitū ē negociari. n

Tertio ostenditur licita mercantia lege gratie. Nā auctoritas vniuersalis ecclesie mercatores sub cōgrua mēsura lucrātes minime dānat. Jmo in. c°. per vestras. de dona. inter virum et vxo. mercatores approbare videtur dum dicit pro cuiusdam vxoris cautella dotem reponi debere in manu cuiusdam mercatoris. Nō obstat autem huic illud quod dicit Chrisostom⁹ super Mattheū. Et hētur in. c°. eiciēs. 88°. di. s. q̄ nullus xpianus debet eē mercator: q2 mercator nūq̄ potest deo placere: q̄ si quis voluerit eē mercator debet eiici de ecclesia: q2 fm Tho. 2ª. 2ᵉ. q. 77ª. est intelligendū de his qui ponunt finez suū vltimū in acquisitione lucri seu pecunie: vel de illicitas negociationes exercentibus. s. cū vsuris: periuriis: fraudibus: et huiusmodi. Aliter eius dictu3 non esset sequendū. Et ideo multa decreta illud capitulu3 non hūt: hanc aūt limitationē videtur probare Cassiodorus sup illud psal°. Quia nō cognoui negotiationes introibo in potētias dn̄i. di. Negociatores illi abhominabiles existimāf: qui iustitiam dei minime considerantes: per immoderatū pecunie ambitium merces suas polluunt: plus operantes periuriis q̄ preciis: et tales eiicit dn̄s de templo: hec ille. Que verba habentur in c°. quid aliud. 88ª. di. possunt ergo mercatores saluari si recte artem suā exerceāt. Unde legitur in vitis patrū de quodā mercatore: de quo reuellatū fuit btō pānutio q̄ erat tāti meriti apd deū quāti ipse scūs Pānutius. Sed licet ēq̄ ille mercator totū lucru3 suū dabat paupibus: et abstinebat ab oībus illicitis: et pe suo cū magna deuotiōe vacabat diuinis officiis. S3 qs est hic et laudabimus eū. Eccle. 31°. o

Sciendū ē ergo fm sententiam Alex. de al. et beati Tho. vbi. s. q̄ triplex causa repif licite mercationis: quarum prima dī ppria satisfactio. s. vt sibi ac familie sue possit fm status sui cōdecētiā satisfacere. Secūda cā dī pietatis opatio. s. vt lucref ad distribuēdū paupibus: et vt in alia pia opa lucrū expēdat. Tertia cā dī reipublice auxiliatio. Ne. s. res necessarie ad vita3 desint patrie et pximis: l3. n. velit sui laboris debita stipendia. Licita est negociatio vt ēt dicit Inno. et panor. in. dcō c°. p°. Ne. cle. vel mo. Et hoc inuit saluator dn̄s Mat. 13°. assimilat regnū celorū hōi negociatori querēti bonas margarithas. Licet autem mercantia sit permissa tamen est periculosa. Ideo ait leo papa in c°. qualitas lucri. de penitē. di. 5ª. Utilius est dispendia pati: q̄ periculis negociationis astringi: quia difficile est inter vendentis ementisq3 cōmertium non interueniat peccatum: hec ille. Maxime aūt hoc verū est hodiernis tpibus in quibus mercantie fiunt cū cu3 innumerabilibus fraudulentiis proximorum cōtra illud apli p°. ad Thesa. 4°. Ne quis in negocio circūueniat fratrem suū: hoc. n. peccatū ē.

¶ Pars 3ª. huius sermonis de offensiōe q̄ sepe cōmittitur in artib⁹ et mercātiis. p

Ultis de causis reddif illicita negociatio ita q̄ eā offendif deus. Primo rōne cāe siue finis. s. qñ pp cupiditatē et auaritiā cōgregandi diuitias

quis negociatur: vel propter alium malum finē. Cuius enim finis malus est: ipsa quoque operatio mala est: s̄m philosophū. 2°. de anima. Et talium mercantia est a deo reprobata: ut ait Alexāder de ales. & sanctus Tho. vbi supra. Illi ergo qui sunt diuites & habent ea que sibi & familie sue condecētia sunt non possunt mercari causa congregandi maiores diuitias. Et tanto minus si sunt diuites vltra status sui conditionem: & habent superflua que tenentur pauperibus erogare c°. sicut hi. 47ª. di. Et ita intelligitur illud dictum Aluari nostri ordinis: in libro de planctu ecclesie q̄ inquit. Uēdere carius q̄ emere: cupiditatis causa turpe lucrum est & graue peccatum. Itē illud qd̄ scriptum ē. 14ª. q. 4ª. c°. quicunque. Ubi Julianus papa ait. Quicunque tēpore messis vel vindemie: non necessitate sed propter cupiditatem comperat annonam aut vinum: & conseruat vsque quo vendatur carius hoc turpe lucrum dicim⁹. Q.

Secūdo reprobatur mercantia ratiōe nimie occupationis quando aliquis licet non ponat vltimum finem in lucro tamen nimis occupatur circa negociationes tēporales ita ut dimittat spirituales: vel principalius attēdit pecunijs congregandis q̄ aīe saluti & virtutib⁹ acquirendis: iuxta illud Oratij in epistolis. O ciues ciues querenda pecunia primū ē. Uirtus post nūmos. Tales auari mercatores nunq̄ habent requiem sed semper cruciantur non solū in acquirēdo sed etiam i cōseruando pecunias: iuxta illud Juuenalis. Magnis parta malis cura maiore metuque Seruantur: misera ē magni custodia cēsus. Sed talibus sepe accidit illd̄ qd̄ igt Marti. poeta di.
Calidus afflata nūmos fur auferet archa.
Prosternet patrios impia flāma lares.
Debitor vsuram pariter cū sorte negabit.
Non reddet sterilis semina iacta fruges.
Dispensatorem fallax spoliabit amica.
Mercibus obstructas obruet vnda rates.
Extra fortunam ē quicquid donatur amicis.
Quas dederis solas sp habebis opes. R

Tertio reprobatur mercātia rōne psonalitatis. Nō. n. licet clericis & viris religiosis mercantiā exercere. Ait. n. Apostolus. 2ª. ad Thi. 2°. Nemo militans deo implicat se negocijs secularibus. De hac autem phibitione habetur ex̄. ne cleri. vel mo. p totum. & 88ª. di. c°. eps. & c°. negociari. & c°. negociatorem. Ubi Hieronym⁹ scribens ad Nepotianū dicit. Negociatorem clericū & ex inope diuitē: & ex ignobili gloriosum effectum quasi quandā pestē fuge. Et Aug. in. c°. fornicari. ea. di. ait. Anteq̄ quis ecclesiastic⁹ sit negociari licet: acto iam non licet. Simile habetur. 21ª. q. 3ª. c° credo. & c°. placuit. & c°. ciprianus. & c°. hi qui. Pena autem clericorum qui negocijs secularibus se imiscent est: q̄ si se nō correxerint debent deponi. Ext. 91ª. di. c°. clericus. dī. Qui vero pro emendo aliquid in nundinis vł in foro deambulant: ab officio suo remoueantur vel degradent. Et extra ne cleri. vel mo. c°. secundum. scriptum est. Secundum instituta predecessorū nostrorum: sub interminatione anathematis prohibemus: ne clerici vel monachi causa lucri negocientur. Si quis autem oppositum huius constitutiōis fecerit deponi debet: ita tamen q̄ religiosi strictius q̄ ceteri puniantur. Unde in c°. sed nec. eo. ti°. dicit. Si quis autem aduersus hoc venire tentauerit: ab ecclesiastico fiat ministerio alienus. Et infra. Strictius autem decernimus puniendos: si religiosorum quisquam aliquid predictorum ausus fuerit atentare. Et ratio predictorum est s̄m Tho. 2ª. 2ᵉ. q. 77ª. ar°. 4°. quia clerici abstinere debent non solum a malis: sed etiam ab his que habent speciem mali. Hec autem contingunt in negociatione tripliciter. Primo quia negaciatio est ordinata ad lucrum cuius clerici debent esse contemptores. Unde Hieronymus in quadam epistola ait. Contemnis aurum: contempserunt & philosophi: quanto magis debent contemnere clerici & religiosi. Secūdo quia difficulter potest sine aliquo peccato exerceri mercantia: maxime delicto labiorum vt dicitur Ecclesiastici. 26°. Sed clericus debet multum cauere a peccatis: iuxta illud psalmiste. Ambulans in via immaculata hic mihi ministrabat. Tertio q̄ negociatio multum implicat mentem curis secularibus: & per consequens a spiritualibus retrahit: habent enim frequenter vacare diuinis. Nemo autem potest spiritualibus simul et terrenis isistere: ut ait Ambrosius in quadam epistola. Licet tamen clericis vti prima commutationis specie: que ordinatur ad necessitatem vite emendo vel vendendo et si emerint aliqua eis necessaria ut victualia: libros & huiusmodi: deinde in processu temporis indigere illis desierint: possunt ea vendere etiam cari⁹ q̄ emerint: si per tempus cariora facta sūt. vt dicit Hosti. in summa. Similiter licitum est eis aliquam materiam emere: & postea ex ea artificialia facere: sicut ferrum ut inde faciant ligones: & alia huiusmodi: dummodo ex hoc non dimittant ecclesiastica officia. Argumētum in. c°. clericus. 91ª. di. Et hoc concludit panor i. c°. clerici officia. de vita & hone. cle. Facit capitulū primum de cele. missarum. Unde inquit glosa in. c°

canonum.14ª.q.4ª.quod emere chartam pro libro conscribendo vel corium pro sotulari faciendo et huiusmodi:ut sic clericus aliquid lucretur pro victu non est negociatio: sed artificium quod clericis non prohibetur: dummodo sit circa honesta et pro necessitate. S

Quarto redditur negociatio illicita ratione temporis.s.in diebus festiuis. Quilibet.n. debet talibus diebus abstinere ab operibus seruilibus: iuxta preceptum domini Exodi.21°. di. Omne opus seruile non facietis in eo. Sed mercantia computatur inter opera seruilia: ideo diebus festiuis fieri non debet. Ea propter in c°. p°. de feri. precipitur: ut mercatum in eis minime fiat: neque placitum. Similiter in diebus rogationum et quadragesimalibus: condecet prius ad predicationem et ad officia conuenire diuina: quam mercata facere. Argumentum in c°. rogationes. de conse. di.3ª. Utrum autem in nundinis liceat emere vel vendere in festis: respondet Petrus de palu. in.4°. Et Franciscus de may. in tractatu decem preceptorum: quod si auditis missis propter necessitatem faciunt: puta quia non alio loco vel tempore talia possent vendere vel emere pro bono communitatis aut ut ex lucro prouideant sibi et familie sue: vel ut dent pauperibus: ex quo prelati sciunt et tollerant excusantur a mortali peccato sic ementes et vendentes. Secus si a prelatis fuerit interdictum: vel si fiat solum vel principaliter ex lucri cupiditate: ex p dem. c^m. p^m. de feri. Limitat tamen hec pater ff. Angelus vbi supra. in verbo. ferie. §.21°. debere intelligi in festis minoribus dominica: quia talis tollerantia prelatorum videtur derogare illi festo. Secus in maioribus: quia in illis non licet nisi pro necessitate vel pietate. Ut in c°. fi. de feri. quamuis prelati non interdicant: quia tunc locum habet illud. Multa per patientiam tollerantur que si in iudicium deducerentur cassarentur. c°. cum iam dudum de preben. Et illud quod permittimus non approbamus c°. hac ratione.31ª.q.pª. Sed minime mirandum est si mercatores hodiernis temporibus ad nundinas euntes verbum dei: missas et officia sacra dimittant: cum Ecclesiastici.27°. scriptum sit. Qui querit locupletari auertit oculum suum.s.a iustitie via. Et sicut in medio compaginis lapidum palus figitur: sic iter medium emptionis et venditionis angustiabitur peccatis. T

Quinto redditur negociatio illicita ratione loci.s. cum fit in loco cultui diuino dedicato. Ideo dominus Mat.21°. de templo vendentes et ementes eiecit. Ea propter scriptum est in c° decet. de immu. eccl. li°.6°. Decet domum domini sanctitudo. Decet ut cuius factus est in pace locus eius: cultus sit debita veneratione pacificus: sit igitur ad ecclesias humilis et deuotus ingressus: sit in eis deuota conuersatio: deo grata: et inspicientibus placida. Et infra. In ecclesia nil inhonestum: nilque incongruum fieri debet: et recte illa loca veneranda sunt quibus aliquem inhonorem impendere maxima dei proditio reputatur. Hec ibi. Et Bernardus in quodam sermone ait. Domino proditorem se esse nouerit quicumque est ille: qui vicia qualibet in hanc domum conatur inducere: et templum dei speluncam vult facere demonum. Ad hoc adduci potest exemplum Pompei magni de quo refert Horosius in cronicis suis: quod cum vigintiduos reges imperiales superasset: sepeque in rebus bellicis triumphasset: ad vltimum hierosolimam veniens templum obsedit: confugientesque ad illud cepit et interemit: et ibidem velut in suis atrijs equos collocauit. Ex quibus diuino iudicio factum est: vt qui ante in omnibus victor erat: post hoc confusibiliter atque infeliciter vinceretur. Nec immerito. In templis.n. res sacre collocantur: sacramenta ministrantur: beneficia postulantur et impetrantur. Et quid plura? Sacra templa diuina maiestas inhabitat: iuxta illud psalmiste. Deus in templo sancto tuo. Unde dei templum basilica dicitur: a baseleon quod est rex vel imperator. Unde basilica idem est quod palacium regis. Sic enim ecclesiam beatus Ambrosius nominat in c°. conuenior.23ª.q.8ª. Sed quorsum hec tam longo repetita principio: nisi vt intelligamus mercantias et secularia negocia minime in ecclesijs debere exerceri. Unde in dicto c°. decet. subinfertur. Cessent in ecclesijs et eorum cimiterijs negociationes: et precipue nundinarum et fori cuiuscunque tumultus: omnis in eis iudiciorum secularium strepitus conquiescat. Et in c°. in oratorio. 42ª. distin. Gratianus inquit. In oratorio preter orandi et psallendi cultum penitus nihil agatur: vt huic nomini et opera iugiter impensa concordent. Ad idem quod in ecclesijs negociari sit illicitum: est textus in c°. ad hec.16ª.q.7ª. et in l. nemo. C. de sacrosan. eccle. Et ibi Baldus. V

Sexto redditur illicita negociatio ratione appreciationis. Pro quo sciendum est secundum Tho. 2ª.2e.q.77ª.ar°.p°. quod emptio videtur introducta pro communi vtilitate vtriusque dum vnus indiget re alterius. Et econuerso. Sicut patet per philosophum p°. Poli. Quod autem pro comuni vtilitate introductum est: non debet esse magis vnius quam alterius. Et ideo debet inter eos secundum qualitatem contractus institui. Quantitas autem rerum que in vsum hominum veniunt mensuratur secundum precium datum: ad quod est inuentum numisma: vt ait Aristo. vbi supra. Et ideo si precium excedat quantitatem valoris rei vel econuerso res excedat precium tollitur iustitie equalitas. Pro cuius meliori declaratione

est sciendum fm doctorem subtilem Joannem scotuz in.4°.di.15ª.q.2ª.ꝙ valor alicuius rei tripliciter cōsiderari potest. Primo respectu virtuositatis. Et hoc modo illa res que est nobis vtilior ꝛ preciosior [redacted] se dicit maioris valoris: sicut bonus panis triticeus ꝗ̄ ordeaceus. Et fortis equꝰ ꝗ̄ asinus ꝛ huiusmodi. Secūdo rōne raritatis: qñ res venales ex raritate ꝛ inueniēdi difficulta/ [redacted] nobis magis sunt necessarie pro quāto ex earꝫ penuria maiorē ipsarum indigentiā: ꝛ minorez facultatem habendi habemus. Unde Hieronymus inquit. Omne rarū charꝫ.93ª.di.c°. legimꝰ ꝛ.§.hec oīa.in auten.de consu.coll.4ª.idē habetur. Ecōtra est de his quoꝝ abūdantia inueniť. Ideo ait Martialis lib°. vndiqꝫ suscepto.c°.3°. Sic plerūqꝫ ꝑmit preciosa frequentior vsus. Et Esopus fabula.22ª.dicit. Omne boni preciū nimio vilescit [redacted] vsu. Et qđ est rarū charius eē solet. Et hac ratione plus valet bladū tempore caristie ꝗ̄ abundātie. Sic quattuor elemēta viliorisꝫ precij apud nos estimantur propter eorūz copiā: ꝗ̄ aurū vel balsamū: ꝗ̄uis illa de se sint nobis magis necessaria magisqꝫ vite nostre vtilia. Tertio extimať valorum rei rōne cōplacibilitatis: vt qꝛ magis nobis placet: sicut apreciať equꝰ ab armigero: ꝛ monille a muliere. His ꝑmissis dicō ꝙ licet fuerint varie opiniones pro quo precio possit res vendi vel emi: maxime legistarū in .l.i.C.de epis.audi.ꝛ canonistarū in.c°.cū dilecti de emp.ꝛ ven. Tamen saluo meliori iudicio tenēda est opinio theologorū in.4°.di.15ª.s.ꝙ res debet vendi vel emi pro precio: quo reputari pōt valere fm cōem extimationem. vt dī in.l.precia reꝝ.in principio.ff.ad.l.fal.ꝛ notat glo.in.c°.hoc ius.xª.q.2ª.ꝛ ꝙ dicit res tantū valet quantū vēdi potest.l.i.§.si nauis.ff.ad.l.rodi. de iac.l.i.§. si heres.ff.ad trebe.l.querebantur.ff. ad.l.fal.ꝛ.l. si qui vxori.§.vlti.ff.de furtis. Intelligitur de iure ꝛ nō de facto: ꝛ fm estimationē cōem: vt ait Antonius de butrio in dicto.c°.cū dilecti.de emp.et ven. Si tñ res cōmuniter extimať valoris decez ducatorū: ꝛ vendenti esset chara duodecim: vel vtilis pro dicto valore: ita ꝙ potius vellet rem sibi dimittiꝗ̄ pro illo precio dare: pōt apreciari etiam in illo plus fm Scotuz in.4°.di.15ª.ꝛ.b. Tho.2ª.2ᵉ.q.77ª. Si vero res est vtilis emptori pro duodecim: sed nō valet nisi decez ꝛ venditor nō dānificatur ex carentia ipsius rei nisi in decē: non pōt vendere nisi pro decem: qꝛ vtilitas superueniens emptori nō est ex conditione vendētis: nec est conditione rei in se: sed [redacted] cōditōe emptoris. Unde venditor non debet illi vendere quod suum non est: aliter si attenderetur vtilitas quaz habet emptor ex re: herba medicinalis valeret centum ducatos: vt ait Scotus vbi supra. Si tamē emptor sua mera liberalitate vult aliquid plus dare: ꝗ̄ res in se valeat quia inde multum iuuatur: potest recipi. Argumentum.pª.q.2ª.c°. sicut episcopus. dummodo sit talis persona que possit donare. Facit ad hoc capitulum secunduz de dona. X

Si autem res ematur pro minori precio in medietate ꝗ̄ valeat: vt puta: cū valeat duodecim emitur pro quinqꝫ cum dimidio: talis cōtractus non solum per legem canonicam reprobatur: sed etiam ciuilem.l.ij.C de rescin. ven. [redacted] capitulo cum dilecti.de emptio.ꝛ vendi. Est tamen in potestate emptoris vel iustum precium supplere: vel a cōtractu recedere: vt dicitur in dicto capitulo cum dilecti. Similiter illicita est negociatio: quando licet inequalitas precij in medietate: est tamen in precio multum excessiuo vel defectiuo: vt inquit Scotus vbi supra et.b. Tho.2ª.2ᵉ.q.77ª. Quamuis enim dicat lex ciuilis ꝙ contrahentibus licet se decipere in precio.l.in cause cognitione.§. idem Pomponius.ff.de mino. Et.l. item si precio.§. si.ff. locati. Tñ ecclīa in cōtractibus dolum fieri nō ꝑmittit: vt dicit textus in c°.ꝑ tuas.de dona. dicit tamen Tho.ꝛ Scotus vbi.s.ꝛ Durādus in sūma sua: ꝙ modica additio vel diminutio precij equalitatem iustitie tollere nō videť: maxime quia proprius valor rerum nō pōt ita ponctualiter sciri. Si quis autem habens liberam suaꝝ rerum administrationē: ita ꝙ potest non solum vendere: sꝫ etiā donare: ꝛ non coactus violentia aliqua: nec necessitate: vēdit rem minori ꝑcio ꝗ̄ valeat: ꝛ nō est in aliquo deceptus qꝛ est prudēs ꝛ sciēs valorem rei: dicendū est ꝙ emi pōt sine peccato. Qꝛ vt dicit iurisconsultus in.l.nemo videtur.ff.de regu.iur. Nemo videť frangere eos qui sciūt ꝛ consentiunt. Et ita intelligitur illud quod dicitur in .l.in re mandata.C.mandati.scilicet ꝙ in re sua quilibet est moderator ꝛ arbiter: ita ꝙ potest eā vendere minori precio ꝗ̄ valeat. Concludo ergo hanc particulam dicendo fm Hostiensez in sūma: ꝙ licet nemo possit cogi ab initio rē suam vendere vel alienare.l.dudum. C.de contrahen. emptio. Si tamen exposuit rem venalem ꝛ precium offeratur: si pro iusto precio vendere non vult: cogi potest per iudicem ꝙ iusto precio vendat.ff.de officio ꝑfec.vrbis.l.prima. §.cura carnis. Y

SEptimo redditur illicita negociatio ratione cõis dãnificationis. Unde dicit Scotus in 4°. di. 15°. q. 2ª. q tria sunt hoium genera: qui cũ vtilitate reipublice cõmode in mercationib⁹ exercent. Primi sunt merciũ portitores de vna pñia in qua abundãt: i aliã in qua necessaria sunt. Secũdi sunt merciũ cõseruatores: qui illa nõ modicam quantitatẽ emunt: vt illas postea suis cõgruis tpibus i totum vel paulatim vẽdant. Nã mercantias de longinquo portãtes: nõ sine magno discrimine suo possent semper illa vendere & ibi expectare. Tertij sunt mercium imutatores: seu melioratores: qui suo labore & industria illas meliorant: vt de lana faciendo pãnum: de corio sotulares: de cera candellas: & huiusmodi: q oẽs possunt licite lucrari: & sunt maxime vtiles reipublice eorum negociationes. Alij autem mercatores ut plurimũ possunt potius appellari stramazatores: q: cũ damno proximo & reipublice mercantur: maxime illi qui iter se cõueniunt: vt vn⁹ solus vendat vl q non vendatur nisi sub certo modo vel precio. Nã tales hoc facientes ex auaricia & in dãnũ proximi vel reipublice: valde peccant vt inquit Inno. in c°. significante. de appel. & debent priuari omnibus suis bonis: & ppetuo exilio puniri. l. vnica. C. de mona. Simili quoq modo valde peccat qui omnes merces que i terra aliqua sunt comperat: vt ipse solus in ea postea vendat suo modo: quod in dicta lege phibetur dum monopolium detestatur. Z

OCtauo redditur illicita negociatio ratione circũuentionis: quãdo. s. aliqua fraude circũueniunt ementẽ vel vendentẽ. Inter quos sũt illi qui transeuntibus & ignorantibus valorẽ rei: carius vendunt q̃ discretis & permanentib⁹ vijs. Contra quos dicitur in. c°. placuit. de emp. & ven. Presbyteri moneant plebes suas: vt hospitales sint: atq non carius transeuntibus vendant: q̃ in mercato vendere possent. In hoc defectu multi reperiuntur qui videntes simplices transeuntes iuxta apothecas suas: postulant p precio alicuius rei triplum plusq̃ valeat: vt postea eos saltem in duplo decipiant: sicut faciunt quidam bursinarij. De quibus dicitur Osee. xi°. Circũuenit me i negociatiõe ephraim. Ephraiz autem crescens iterpretatur: & significat fraudulentũ mercatorem: qui decipiendo proximos i diuitijs crescit. Tales quoq mali mercatores diffamant aliorum merces mendaciter: qđ est graue peccatum vt ait Aug. i libro de mẽdacio. Tales ẽt fraudulẽter loquuntur: ita vt verba eoruz ad plures sensus possint applicari: vt melius decipiant ementes: qui nõ solum deo: sz etiam hominibus odibiles sunt. Scriptum est. n. Ecclẽ. 37°. Qui sophistice loqtur odibilis ẽ. Et hoc faciunt plerũq psonete qui oñdũt velle fuire ambobus ptibus: & tandẽ vnũ decipiũt: & qñq ambos. Sicut legit' d vno qui nũc emẽti: nũc vẽdẽti innuebat ictu oculi vel pedis: ut cõtractus emptionis & venditionis omnino concluderet'. Et expedito negocio: si alter eorum de cara emptione vel de vili venditiõe lamẽtabat': respõdebat. Propterea clam innuebaz tibi. Contra hoc vicium dicit' Eccl. 2°. Ueh duplici corde: & labijs scelestis & pcõri gradiẽti sup terrã duabus vijs. Et. 3°. eiusdẽ libri. c°. scriptum ẽ. Cor ingrediens duas vias: nõ habebit successus. Circũuenientes enim & ipsi ab alijs tandẽ circũueniẽtur. Ũñ legit' q quidam caupo vinũ vẽditum & i vase positum coram hospites epulantes maliciose effundere solebat: ostẽdẽs hoc fortuitu factũ in ministrãdo coram eis: & dicebat signũ rẽ future abundantie clamans abundantia: abundantia. Sed hoc faciebat ut aliud emerent. Quod cognoscẽs quidam hospes dum ipse caupo in alijs occupatus eẽt spinaculo de vase extracto totum vinuz quod itus erat effudit. Et egresso vino exclamauit abũdãtia abũdãtia. Accusat⁹ ergo a caupone dũ officiali illius fraudulentiaz detexisset nõ sine cauponis maximo rubore euasit. A

NOno illicita redditur mercantia ratione occultationis. s. quando res que venditur habet talem defectum: q emens si illum sciret non emeret: vel saltem non pro illo precio. In quo defectu sunt illi qui aliquod animal infirmum vendunt pro sano: aut pannum defectuosum in colore vel aliter vendunt pro perfecto: sicut faciũt aliqui qui fenestras claudunt ne defectus pãni pateat ementi: & in loco obscuro ostendunt illũ: de quibus dicitur. Isa. 5°. Ueh qui dicitis malũ bonum &c. transumptiue. in c°. veh vobis. xi². q. 3ª. Tenentur enim manifestare illum defectuz: aliter tenentur ad satisfaciendum ementi de omni dãno: vt determinat Angelus i. l. si qs cuz aliter. ff. de act. em. Et Panor. i. c°. iustuz. De rerũ pmu. & Sco. in. 4°. di. 15ª. q. b. Tho. 2ª. 2ᵉ. q. 77ª. Et hoc probat' p legẽ primaz in prin°. ff. de edil. edic. vbi d' q qui mancipia vẽdit: tenet' certiorare emptorem de morib⁹ ac vicijs eoz: alias tenetur ad satisfactionẽ dãni. Ad idẽ est lex pª. §. venditor. ff. de act. emp. vbi habetur: q si venditor sit seruitutem deberi a predio venditoremptore hoc ignorante: tenetur emptori ad interesse: idest ad omnia damna que occurrunt ex tali

celatione. Deceptus ergo a venditore sciēte defe/ctum: hēt actionē cōtra eū. l. iulianus. ff. de acti. ēp. Sed hec actio nō datur nisi p annū a tpe vēditionis ꝛ morbi cogniti. l. sciēdum. ꝛ. l. cum sex. ff. de edil. edic. Et hoc si velit tenere rē emptam: ꝛ sibi satisfieri de damno. Si xͦo velit reddere rē defectuosam: hꝫ solum sex mēses vt in dictis iuribus. Si qs tñ venderet rem habētē defectū pa/tentē: vt equū carentē oculo ꝛ huiusmodi: nō te/netur manifestare illū. l. querit. §. fi. ff. de edi. edic. Sed pone ꝙ quis volēs vēdere equū dicit emptori. Uēdo tibi hunc equum pro vmbroso: ceco: ifirmo: ꝛ cū omnibꝰ malis que hēe potest aliqs equus: oculus pascat te: vide eum: equus autē habet vnum defectum secretū: quem [illegible] emptor sciret non emeret: vel non daret dimidietatem p/cij: sed venditor sub his verbis generalibꝰ: ꝛ sub nomine multoꝝ defectuum: voluit celare illum defectum: vel etiam nominauit illum defectū cū alijs: sed de ipsis defectibus nominatis apte constabat emptori ꝙ aliquos ille equus non habe/bat: ex quo poterat credere ꝙ nec istuꝫ habebat. Queritur si talis venditor excusatur: quia dixit illum defectum in genere vel in specie fraudulē/ter: Et respondent Scotus ꝛ Tho. vbi. s. ꝙ non. Jmo valde peccauit. Et hanc esse veritatē pro/batur per legē. veteribus. ff. de pac. vbi dī. ꝙ pa/ctiones obscure vel ambigue debēt nocere venditori. Et ibi dicit glo. ꝙ obscuritas causatur ex generalitate sermonis. Et hoc est i casu nostro. Si/militer in. l. ediles. ff. de edi. edic. pcipitur venditoribus vt palam dicant emptoribus singulos defectus notabiles iumenti venditi: aliter teneā/tur emptoribus satisfacere. Et ideo cum in casu nostro quando sub quadā generalitate dixit illū defectum secretum: non reuellauerit palam de/bet teneri. Quod si expressit in specie sed fraudulenter. s. dicendo aliquos defectus quos patebat equum non habere: vt ꝛ istum habere nō crede/retur nō minus tenetur ad restitutionem. Quia non dicitur palam dixisse quod ita dixit vt non crederetur. Quocūqꝫ enim modo vel fraude vē/ditor deceperit emptorem occultando defectꝰ rei vendite: habet locum illud edictum. Ut dicitur i l. iª. §. causa huius edicti. ff. de edi. edic. Et maxime si deceperit emptorem non pronunciando [illegible] lam ꝛ recte defectus ipsius rei vendite: ut inquit iurisconsultus in dicta. l. iª. in principio: qd̄ fuit factum in casu nostro: qꝛ non recte pnunciauit: sed cum magna fraudulentia. B

Decimo redditur mercantia illicita ratione alterationis. s. quando venditur vna res p altera vt auricalchum pro auro: ꝛ huiusmodi. Et hec alteratio substantie rei ꝛ materie reddit contractum nullum etiam de iure ciuili. l. in venditionibus. ff. de contrahen. emp. Et in hoc defe/ctu vendendi vnam rem pro alia reperiūtur aliqui macellarij: qui vendunt quandoqꝫ vnā carnem pro alia: vt carnes hirci pro carne castrati vel carnes bouis pro carne vitule. Sicut facie/bat quidam tenens in domo carnes pecoris fo/ris vero carnes castrati. Si autem aliquis ad eū veniebat dicens. Rogo hac vice mihi bene ser/uias: quia hoc sero habeo facere conuiuium quibusdam meis amicis. Ille innuebat oculis vt expectaret aliquantulum: ꝛ postea in domo illum ducebat dicens secrete. Habeo in domo carnes meliores quas seruo pro episcopo ac magistratibus ciuitatis: sed volo tibi de illis seruire: tamen aliquid plus dabis pro eis: ꝛ sic dabat ei carnes pecoris sub mantello dicens: ꝙ non permitte/ret hoc ab aliq̄ sciri. Et sic multos decipiebat. C

Undecimo redditur illicita negociatio rōne corruptionis: quando. s. res corrupta venditur vel mixta ꝛ falsificata. Jn quo defectu reperiuntur quidam aurifices ꝛ zoelerij: qui lapides vitreos ꝛ falsos: pro preciosis vendunt. Et similiter torques artificiatas que vidētur auree vel argentee. Et ideo contra tales dicit dominus Jsa. primo. Argentum tuum versum est in scoriam. Uinum tuum mixtum est aqua: excoquam ergo [illegible] purum scoriam tuam: ꝛ auferam omne sta/gnum. Scoria autem est fex metallorum. Deus ergo quod illicite acquiritur per tales corrupto/res cito facit amitti. Sicut legitur de quodam mercatore vini: qui illud miscebat aqua ꝛ mul/ta lucrabatur. Unde semel existens in quadā naui: cum haberet bursam plenam aureis quedaꝫ simia eam sibi aripuit: ꝛ statim sub cacumine arboris nauis ascendit. Deinde extrahens aureos illos singillatim in ore ponebat ꝛ aliquos repo/nebat in bursa: scilicet licite acquisitos: alios ve/ro quasi sibi de aqua saperent: in aquam maris proijciebat: quia de aqua lucrati erant. Jn hoc etiam defectu reperiūtur multi qui volentes vē/dere vinum ostendunt purum in vase vitreo: deinde dant limphatum. Jtem illi tabernarij q ad alijciendum populum de mane propinant vi/num bonum: ꝛ ad vesperas iam allecto dant de alio vino debiliori ac mixto. Peius autem faci/unt qui vt vinum appareat magis dulce: vel ut dulcedinem retineat: aut vt potentius videatur: in eo ponunt aliqua que humanis corpibꝰ sunt nociua. Jn hoc ēt delinquunt aromatarij qdaꝫ:

qui res corruptas vel ita veteres q amiserunt virtutem suã in medicinis: sirupis et electuariis ponunt. Et si aliquãdo nõ habent ea que ad cõfectionẽ rei medicinalis requirunt: alia ponunt cum maximo infirmorum detrimento: et aliquãdo sunt eis causa mortis. Temporibus quoque nostris in quadã ciuitate Italie quidã aromatarius vẽdebat aquã putei pro aqua cõi: vel saltem cum aqua cõi magnã partem aque putei permiscebat: quod est grande facinus et tales tenent ad restitutionẽ de omni dãno dato ar°. in. l. in rebus. §. item qui sciens. ff. cõmo.

Duodecimo est illicita negociatio ratiõe põderationis: vel mensurationis: aut numerationis inique. Et cõtra tales mercatores et artifices dicitur in. c°. mensure. de emp. et ven. Si quis iustas mensuras et iusta põdera mutare presumpserit: triginta dies i pane et aqua peniteat. Et in. l. annonã. ff. de extraor. crimi. describitur quõ adrianus imperator eũ qui falsas mensuras habuit in insulã relegauit. Et ideo. ff. ad. l. cor. de fal. l. hodie. dicitur. Si venditor mensuras publicas probatas frumenti aut vini: vel cuiuslibet rei: aut emptor corripit dolo et venalẽ fraudem fecerit: quanti ea res est eius dupli condẽnetur. Decreto quoque diui adriani preceptum est: eos in insulã relegari qui pondera falsa fecerint: aut mẽsuras hec ibi. Sed grauis est offensio quando mercatores vel artifices vnam mensurã tenent ad vendendum: et aliã ad emendum: contra illud qd dicitur Leuitici. 19°. f. Nolite facere iniquum aliqd in iudicio: in regula: in pondere: in mensura: et in statera. Iusta et equa sint põdera: iustus modius: equusque sextarius. Ego dñs deus vester precipio vobis. Et Deuter. 25°. Non habebis i sacculo tuo diuersa pondera: maius et minus: nec erit in domo tua modius maior et minor: põdus habebis iustũ et verum: et modius equalis et verius erit tibi. David vero de talibus falsariis ait in. ps°. Verũtamen filii hoium mendaces in stateris: vt decipiant ipsi de vanitate in idipsum. Et Salomon Prouer. 20. dicit. Pondus et põdus: mensura et mensura: vtrũque adominabile ẽ apõ deũ. Et ibidem inquit. Statera dolosa nõ est bona. s. ad salutem anime. Et Amos. 8°. dicitur. Audite hoc qui cõteritis pauperẽ et deficere facitis egenos terre dicentes. Quando transibit messis et venundabimus merces: et aperiemus frumẽtum vt iminuamus mensurã: et augeamus siclũ et supponamus stateras dolosas: et possideamus in argento egenos et pauperes pro calciamentis etc. Sequitur. Iurauit dominus si oblitus fuero vsque ad finem opera eorum. Et Michee. 6°. scriptum est. Adhuc ignis est i domo impii: thesauri iniquitatis et mensura minor: ire plena: et statera impia: et pondera sacelli dolosa: in quibus diuites eius repleti sunt iniquitate: et habitantes in ea loquebantur mendacium: et lingua eorum fraudulenta in ore ipsorum. Ecce ego cepi percutere te perditione: super peccatis tuis. Tu comedes et non saturaberis: apprehẽdes et non saluabis: seminabis et non metes: calcabis oliuam et non vngeris oleo: calcabis mustum et non bibes vinum.

In his quoque defectibus sunt illi: qui ad decipiendos proximos merces humectãt sicut fit de pipero: zinzibero: croco: lana: et similibus: ponendo illa in locis humidis vel aliquo modo humectando: ut ex maiori pondere maius lucrũ reportent. Contra quos dicitur Ezechi. 22°. Qua si lupi rapientes predam: ad effundendum sãguinem et perdendas animas: et auare sectando lucra. Ea propter ad extirpandum hunc defectum falsitatis ponderis: dicit Hieronymus in. c°. nõ afferamus. 23ª. q. pª. Non afferam⁹ stateras dolosas: ut appendamus quod volumus pro arbitrio dicentes: hoc graue: hoc leue est. Sciendum tamen est sm Tho. 22ᵉ. q. 77ª. ar°. p°. q quia vbi res abundant consueuerunt esse maiores mensure. Et econtra: pertinet ad rectores terrarum determinare de modo mensurarum: sm diuersitatem copie et penurie: ac aliis circunstantiis legitimis pensatis: quas seruare postea debent omnes et nullatenus fraudare. Et similiter dicendum ẽ de numeratione. Et non facere sicut ille campsor ad quem veniens quidam simplex homo: ut sibi daret pecuniam vnius ducati aurei. Ille cepit numerare dicens. Al nomen de dio e de la virgine Maria e de tutta la corte celestiale. E [illegible] te e octo e noue etc. Postque numerationẽ ille simplex homo per se numerauit et inuenit deficere. Et reuersus ad campsorem. Ille dixit ei q nesciebat numerare. Et cepit ille campsor iterum numerare et dicens. Alnome de dio etc. Et ita fecit apparere integrum numerum. Cum autem ille simplex homo iterum per se numerasset et deficere inuenisset reuersus ad campsorem rogauit eum ut iterum numeraret: qui cum vellet icipere. [illegible] nome de dio. etc. Ille dixit. Rogo ut non nominetis deum neque sanctos. Et ita inuenta est illius fraus cum magna eius verecundia. Contra tales inquit deus Isa. 65°. Numerabo eos in gladio [illegible] omnes in cede corrueris: quasi dicat. Vos decipitis proximum pecuniam false numerando: et

ego inducam super vos bellum: ⁊ oportebit vos numerare armigeris pecunias vestras. Et insuper eritis vulnerati ⁊ cesi gladio propter peccata vestra. F

Decimotertio redditur mercantia illicita ratione mendacii ⁊ periurationis. Adeo enĩ hodierna die corrupta est ars mercantie: ut nemo videatur scire vendere vel minutum cuiuslibet mercis absq3 multiplicibus mendaciis: iuramentis: atq3 periuriis. Unde Augustinus super illud psalmiste. Quoniam non cognovi negociationem ait. Negociator avidus acquirendi p dãno blasphemat: pro preciis rerum mentitur ⁊ periurat: sed hec vicia hominis sunt non artis: hec ille. Ait ergo mercator avarus qui iuste ⁊ iniuste lucrari desiderat: per fidem meam tantũ res ista mihi constitit. Imo per deum tantum de ea habere potui: ita salvet deus animam meam sicut veritatem dico: per corpus xpi tantundem huius simile venditum fuit. Ideo Chrisostom⁹ super Mattheum ⁊ habetur. 88. di. c°. eiiciẽs. dicit. Mercator sine mendacio ⁊ periurio esse non potest. Et loquitur de avaro mercatore qui finem suum posuit in lucro. In qua quidem iniquitate multi hodie offendunt. Et ratio huius est: quia ut ait psalmista. Non est timor dei ante oculos eorum. O isania nimia hominum avarorum qui sine aliquo lucro: quod sepe contingit tam iniqua offendunt deum de talibus ait psalmista. Sepulchrum patens est guttur eorum: linguis suis dolose agebant: venenum aspidum sub labiis eorum. Et Prover. 20. Malum est: malum est: dicit oĩs emptor ⁊ cum recesserint tunc gloriabitur .s. decepisse proximum duplicitatibus ⁊ mendaciis suis. Refert autem venerabilis Beda i gestis anglorum li. 3°. c°. 18°. ꝙ quidam sanctus episcop⁹ nomine forseus: semel in spiritu rapt⁹ vidit quãdam vallem tenebrosam in imo positam habentem tres ignes grandes accendentes eam: ⁊ cum interrogasset angelum quid hoc significaret. Ille respondit. Tres ignes sunt tria iniqua vicia que habent negociatores accendentes ⁊ consumentes totum mundum. Primus ignis est mendacium ⁊ periurium quod frequenter cõmittitur i venditione ⁊ emptione. Secundus est avaritia ⁊ cupiditas vendentium ⁊ ementium. Terti⁹ vero est impietas fraudis ⁊ doli. Recitat etiam Cesarius in suo dialogo: ꝙ i colonia duo cives mercatores venerunt ad confessionem: ⁊ inter alia dixerunt ꝙ cum multis mendaciis ⁊ periuriis vendebant: q2 aliter vendere non poterant. Quibus confessor ait ꝙ maximum erat peccatum: et contra dei preceptum: ⁊ imposuit eis ne de cetero facerent: quod cum illi se agere non posse affirmarent nisi vellent a mercantia deficere totaliter. Confessor rogavit eos ut saltem uno anno experientiam facerent. Factum est autem procurante demone ꝙ cum illi hoc servarent: ipso anno nihil lucrati sunt. Unde post annum reversi ad cõfessorem dixerunt ei. Pater obediẽtia tua nobis multum fuit nociva. Homines enim a nobis fugiunt: ⁊ sine mendacio ac periurio nihil bene vẽdere possumus. Quibus sacerdos ait. Nolite timere. Temptavit vos de⁹: sed pseverate quia i brevi habebitis gratiam dei: ⁊ bene vendetis merces vestras. Illi ergo credentes ei deliberaverũt potius velle pati omnem paupertatem q̃ vendere cum mendaciis: vel aliqd facere contra dei precepta. Unde in brevi disponente deo ceperũt eos homines plus ceteris frequentare uti bonos ⁊ iustos ac sanctos mercatores: factiq3 sunt valde divites. Qui ad confessorem pergentes ⁊ gratias egerunt de salutari consilio: eo ꝙ peccatum maximum eius monitis evitaverunt: ⁊ dei gratia divites effecti sunt. G

Decimoquarto reddit illicita negociatio rõne diminutiõis. Ad cuius itelligẽtiã ẽ sciẽdũ ꝙ l3 ante lapsũ primi parentis .s. i statu innocẽtie: oĩa oĩb⁹ eẽnt cõia ut inqt clemẽs i. c°. dilectissimis. 12ª. q. pª. tñ post lapsum eius: divisio rerum rõnabiliter facta ẽ pp tria. Ut inqt Scot⁹ in 4°. di. 15ª. q. 2ª. Pr̃io. ad excludendã negligẽtiã eo ꝙ agri ⁊ terre in solitudinẽ verterent: si esset cões nam etiam essent cõe colere ⁊ seminare. Videm⁹ enĩ patẽti experimẽto ꝙ ẽ cõibus nulli vel pauci curant. Et sic necessaria hominum sustentatio cito deficeret. Secũdo facta est rerum divisio ad excludẽdã inimicitiam. Nam si omnia essent communia: sepe pax rũperetur. Accideret enim ꝙ eadem re: eodem equo: eadem domo: eodẽq3 agro plures vellẽt eodem tempore uti: ⁊ sic magis cupidus plura super alios occupare vellet: sicut de Nembroth. Geñ. x°. Legitur ꝙ cepit eẽ robust⁹ venator: idest hominũ oppressor ⁊ extinctor: fm glosam. Tertio facta est divisio rerum ad excludẽdam maliciam: eo ꝙ aliter via fraudibus aperiretur. Nã nũc maliciosi puniri nõ possent: quia allegarẽt se non rapere aliena: sed sibi communia. Et propter hoc in 2°. Politi. Aristo. redarguit Sochratem ⁊ Platonem de cõi vsu⁹ omnium rerum. Non ergo licet alicui tollere rem alterius in totum nec in parte: sicut faciunt quidam mercatores ⁊ artifices maxime sutores: qui pannum vestium minuunt: ⁊ ipsas vestes strictiores faciunt

ac illud superfluum retinent nec restituunt: qui proprie fures appellari possunt. Quidam alij diminuunt pecuniam illius cuius est: falso numerando maxime câpsores: qui aliqñ studiose i terrã denariũ aliquẽ cadere faciũt: ut iclinet ille cui numerãt ad capiẽdũ denariũ: quo iclinato capite câpsor subripit clã q̃ttuor solidos aut q̃nq̃ de pecunia numerata. Cõtra hos ⁊ siles exclamat ppha Isa. 33°. di. Veh q̃ pdaris: nõne ⁊ tu pdaberis. cum consumaueris deprecatiõez depredaberis Et Aug. i q̃dã s̃mõe ait. Veh illis q̃ viuũt ut augeãt res pituras vñ amittũt eternas.

H

Quintodecio reddit illicita negociatio ratiõe terminationis: quando. s. mercatores auari nimia cupiditate capti tempus nõ suũ vendere p̃sumant: ppter terminũ datum ad soluendũ precium rei vendite augẽtes. Sciendũ tamẽ est s̃m Sco. vbi supra ⁊ Ricar. i suo quolibz. q. 23ª. ar°. 3°. q̃ extimatio reruz nõ potest fieri a nobis: nisi per piecturalem ⁊ probabilem opinionem: ⁊ debet fieri s̃m iudiciũ cõmune: iuxta illud quod scriptũ est in. l. pretia rerũ. ff. ad. l. fal. s. pretia rerũ non ex affectiõe singulorũ: sed cõmuniter extimatur ⁊c. Verum q̃ varie sunt hominum voluntates ⁊ opiniones. l. quia poterat. ff. ad trebe. Et. c°. quia diuersitatem. de conces. p̃. ⁊. c°. cũ in sacris de conse. di. 4ª. Ideo eadem res potest diuersis precijs extimari. Exempli gratia: pecia panni ab aliquibus extimatur decem. Et ita est extimatio pia p emptore: ab alijs extimat vndecim. Et ista est extimatio discreta pro emente ⁊ vẽdente: ab alijs vero extimatur duodecim. Et ista est extimatio rigida pro emptore: ⁊ fauorabilis pro vẽditore: q̃ se extendit vsq; ad vltimũ valorem. Et quolibet horũ preciorum potest quis vendere dictam peciã: quia nõ transit limites sui valoris: sine terminos iusti precij ⁊ latitudinis equalitatez licet. n. venditor si ei darentur pecunie statim vẽderet pro decẽ: volens se d̃ pecunia adiuuare: volenti autem indutias nõ vult vẽdere nisi p duodecim: nõ cõmittit vsuram. Et ratio est: q̃ venditor talis nõ vendit terminũ: Quis non faciat gratiam non soluenti statim: sicut illi qui soluit cui pro minori precio vendit: q̃ illi qui vult idutias: nõ aũt debitũ valorem excedit. Si vero de dicta pecia vellet tredecim vel q̃ttuordecim ratione termini sic cõmitteret vsurã: sicut multi faciunt qui illud qđ valet decẽ ratione termini: p tres menses vel per annũ vendunt pro quindecim: ⁊ quãdoq; p maiori precio. Quod reprobatur p ecclesiã in. c°. consuluit. de vsu.

I

Decimosexto reddit negociatio illicita rõne inobseruationis. s. fidei ⁊ promissionis: qñ in termino constituto ad quez se quis obligauit promissione: vel pro scriptura seu iuramento: nõ soluit. Et talis tenet satisfacere creditori de omni dãno. quod pp hoc incurrit. Sicut pbat p. cᵐ. salubriter. de vsu. ⁊ p. cᵐ. ꝯstitutus. ⁊. cᵐ. puenit. de fideiuss. Grauiter ergo peccãt nõ s̃uantes fidẽ: q̃ etiã hosti seruãda est. c°. noli extimare. 23ª. q. pª. Quantũ x̃o offẽdãt deũ inobseruatores fidei ⁊ promissiõis maxie iuramẽto firmate: ostendit Horosius li°. 6°. di. q̃ cũ romãi ad quasdã puĩcias quas ibi noiat: legatos misissent p pace firmanda: illiq; a gentibus dictarũ puinciarũ recepti essent. Facta pace ⁊ iuramẽto firmata ille gentes pditorie irruentes in eos: illos occiderũt. Qua pp in detestationẽ periurij ⁊ violationis fidei factum est: vt panis quẽ tales gentes incidebãt sanguinẽ emitteret per scissuras. Alia x̃o domestica ⁊ iter hoies assueta fugerẽt ad siluas ⁊ ad montana: mugiẽtia ⁊ vlulãtia: canesq; velut lupi dolorosis latratibus oberrarent. Ipsiq; infideles cũ eorum imperatore a Lucio ⁊ Põpeio romano oẽs in cãpo deuicti occisi sunt: exceptis quattuor milibus qui simul ad montis cuiusdã cacumen fugiẽtes: diuinũ iudiciũ nõ euaserunt. Nã admodũ lapidis congelati ⁊ imobiles facti ita obriguerũt: q̃ erecti stãtes videbantur viui: dentibus ⁊ oculis decidẽtibus sup terram. Legit etiã de quodã vsurario: q̃ i fine vite pẽitẽtia duct⁹ duos amicos ad se vocãs: q̃ eẽnt sui fideles executores ab eis exegit fidem ⁊ iuramentuz: q̃ restituerent quicquid male lucratus fuerat. Cui vn⁹ ex eis pmittẽs cũ iuramẽto ipre cat⁹ ẽ: q̃ si hoc nõ adipleret geẽnali igne succenderet. Ali⁹ x̃o subdit: q̃ nisi fidẽ seruaret: irremediali lepra crucisretur. Cum ergo illo mortuo pecuniã retinerẽt: nec promissa seruarẽt: sicut sibi iprecati sũt diuino iudicio miserabili perierunt. Tales ergo iuramẽtorũ iobseruatores icurrũt diuinã inimicatiõez ⁊ odiũ. Jõ Jaco. 5°. di. Juramẽtũ mẽdax ne diligatis: h°. n. odit dñs. Et Josue 9°. dicitur. Ne contra nos ira dei concitetur: si piurauerimus eis: dicit. n. dominus. Ezechi. 17°. Juramentum qđ spreuit ponã super caput eius scilicet in hora mortis euz damnando: ⁊ eternis deputando supplicijs. Perfidi quoq; sunt illi mercatores q̃ fidẽ nõ seruãt suis operarijs: dando eis mercedẽ suã faciẽtes ꝯ preceptum Tobie 4°. sui libri. c°. di. Quicunq; tibi operatus fuerit aliquid: statim ei mercedem restitue: ⁊ merces mercenarij omnino non remanet apud

rr. Item contra illud Leuitici.19°. Non morabitur opus mercenarij tui apud te vsq3 mane. Quia Ecclesiastici.34°. dicit. Qui effundit sanguinem: & qui fraudem facit mercenario fratres sunt. O igitur deuote mercator omni sero fac illud qd pcipitur Matthei.20.f. Voca operarios: & redde illis mercedem suã. Et sic a deo bonoru3 operu3 tuorum retributionem recipies sempiternam. Amen.

¶ Eodem die post prandium de conscientia bona & de eius conseruatione & contrariatione. Sermo.33°. R

REligio munda & imaculata apũd deum hec est: imaculatum se custodire ab hoc seculo. Jacobi.p°. & in epistola occurrẽtis dominice. Dicit Seneca in li°. d remedijs fortuitoꝝ.c°.2°. Peregrinatio vita est: cũ multum ambulaueris tunc demũ redeundũ est. Quapropter vt inquit Francisc9 de may. in sermone secunde ferie post pasca: qlibet aĩa fidelis debet seruare duodecim leges peregrinoꝝ in hac vita. Debemus nãq3 esse tanq3 peregrini & aduene in hoc seculo vt ait beatus pater noster Franciscus in sua regula. Nos eni3 sumus illi spirituales Abrahe filij de quibus dictum fuit ipsi Abrahe Gen.15°. Scito pnoscẽs q futurũ sit peregrinũ semen tuum in terra nõ sua. Prima lex peregrini est: q a sua patria & regione sponte discedit. Et per hoc distinguitur a fugitiuo vel exule. Ideo dicitur de Abraham Gen.12°. q descendit in egyptum vt peregrinaretur ibi. Sic anima debet sponte discedere a regione propria carnis in qua est orta: qr dum crearetur a deo fuit in carne infusa. Egreditur autem a regione carnis: dum ab eius inclinationibus & incitamentis discedens: motu animi & affectione ad superiora conscendit iuxta illud ad Collo.3°. Que sursum sunt querite: nõ que sup terram. Qui eni3 i carne sunt deo placere nõ possunt ad Roma.8°. Et ideo inquit Dauid. ps°. 44°. Obliuiscere populũ tuũ & domũ patris tui. Domus enim patris nostri est caro: quã a patre nostro recepimus: vt in ea qdiu hic viuimus habitemus. Ea propter Gen.12°. ait dñs. Egredere de terra tua: & de cognatiõe tua: & de domo patris tui: & vade in terram quã monstrauero tibi. & Isa.48°. iterũ ingt. Egredimini de babilone: fugite a chaldeis. L

SEcunda lex est q peregrinus per rectã via3 incedit: nõ querens diuerticula: ne forte nõ attingat terminum per errorem vie. Et ideo sepe inquirit de recta via vt nõ prolonget iter suum. Cũ igitur via peregrinationis nostre ad celu3 sit longa: iuxta illud tertij Reg.19°. Adhuc grãdis via restat tibi. Et Isa.23°. dicitur. Ducent eũ pedes eius longe ad peregrinandũ: debemus p rectam viam virtutũ incedere: non eundo per obliqua vicioꝝ itinera. Sed per viã mandatorum dei qua peruenit ad celũ Matthei.19°. Si vis ad vitam ingredi: serua mandata. Et possint dicere deo cum psalmista. Viam mandatoru3 tuorum cucurri cum dilatasti cor meũ. seruantes illud Deuter.5°. Non declinabitis neq3 ad dexterã neq3 ad sinistram: sed ibitis per viam: qua precepit vobis dominus deus vester: vt viuatis & bene sit vobis. M

TErtia lex peregrini est q nõ retrocedit cum ceperit peregrinari. Sic nos qui a pãia carnis & vicioꝝ discessimus: nõ debemus retrocedere: qr vt ait saluator Luce.9°. Nemo mittẽs manum ad aratrum & aspiciẽs retro aptus est regno dei. N

QVarta lex est q peregrin9 in terra sue pegrinatiõis nõ subsistit: qr si ibi notabiliter & vltimate subsisteret: nõ peregrinus sed indigena reputãdus esset: & nõ aduena. Cum tamẽ oĩs peregrinus sit aduena: iuxta illud psalmiste. Aduena su3 ego apud te: & peregrin9 sicut oẽs patres mei. Et ideo qr in terra peregrinationis sue nõ subsistebat: subdit. Remitte mihi vt refrigerer pusq3 abeam & amplius nõ ero. Sic ergo & anima fidelis nõ debet subsistere in delectatione rerũ huius mundi in quo est peregrina: sed ad patriam festinare: qr vt dĩ ad Hebre.13°. Nõ habemus hic ciuitatem permanentem: sed futuram inquirimus. O

QVinta lex est q peregrinus amicitias nõ querit: qr ad amicos pertinet pariter ꝯuersari: & sibi inuicem cõicare: quod nõ potest facere peregrinus. Aliter eoꝝ amicitia ꝑ ꝯsequẽs conuersatio foret nociua. Et ideo quia peregrini auxilio sunt humano destituti: eos singulariter deus respicit. Unde Deuter.x°. dicitur q dominus amat peregrinum: & dat ei victum & vestitũ. Sic ergo & nos non debemus in hac peregrinatione querere amiciciam hominũ mundanoru3 & huius seculi voluptatibus deditoꝝ: ne nos ab itinere nostro retardẽt: qr qui tetigerit picem inquinabitur ab ea. Ecclesiastici.13°. Et inimici hoĩs domestici eius. Mat.xj°. P

SExta lex ẽ q pegrinus in terra pegrinatõis delectationes non appetit: qr impossibile est aliquem pfecte delectari in motu existentem. Sic

ergo et nos in hac vita delectatiões sensuales nõ debem⁹ appetere: que extingũt spũalia charismata. Ideo in hui⁹ figura dicit Jere.35°. q Jonadab filius Rechab pcepit filijs suis vt vinuz non biberent in terra pegrinationis sue: nec i ea domũ edificarent aut plantarẽt vineas: vel alijs delectationibus insisterent. Q

Septima lex est q pegrinus in terra pegrinationis sue nõ q̃rit hẽditatẽ: qꝛ ẽ terra aliena et ibi nõ vult habere requiẽ. Sic aia nr̃a cum p̃cius nõ sit de terra sꝫ celestis: nõ debꝫ q̃rere hẽditatẽ terrenã sꝫ celestẽ: d qua psalmista inqt. Et.n. hẽditas mea pclara est mihi. Et itez. Dñs pars hẽditatis mee. Qui aũt vult in terris hẽditatem habere: ponẽs i terrenis spez suã: iuste puaꝛ hereditate sibi debita i excelsis De quo Eccl'ia.4°. dicit Homo cũ mortu⁹ fuerit hẽditabit serpẽtes: idest demones: quorum vnus in specie serpẽtis primũ decepit parentem. R

Octaua lex est q peregrinus in terra sue peregrinationis de negocijs ciuiũ nõ se itromittit: quia sicut est ignotus ita [illegible] aliene patrie facta sunt ignota. Nullus aũt bene põt de ignota causa iudicare: et ideo peregrini non constituunꝛ iudices. Unde Geñ.19°. dicebãt sodomite ad Loth. Ingressus es vt aduena: nũquid vt iudices? Ita ergo et nos nõ debemus de alienis factis multum curare seu nos intromittere: sꝫ peregrinationi nostre attendere. Quia vt ait Ambrosi⁹ in quodaz sermone. Qui curis terrenis se implicat: a domino se separat. S

Nona lex est q peregrinus q̃uis nobilis sit: tamẽ in terra aliena nõ extollitur nec superbit: ne indigenas cõtra se prouocet: sed humiliter loquitur. Sicut Ruth dicens sui libri 2°.c°. Uñ mihi hoc vt nosce me dignareris peregrinam mulierez? Sic anima nr̃a licet sit nobilissima: quia a nobilissimo opifice deo creata: debet humilis eẽ in peregrinatione huius seculi: in quo est corruptibili corpori colligata per quod aggrauaꝛ. Sapientie 9°. Et multis miserijs affligitur. Job.13°. Et ideo debet humiliari sicut mlier nobilis ignobili viro sociata: maxime qꝛ sequens vicia ipsius carnis ẽ bestijs cõparata: iuxta illud psalmiste. Homo cũ [illegible] honore esset non intellexit: cõparatus est iumẽtis insipientibus: et similis est factus est illis. T

Debet aũt peregrinus esse astutus et sibi precauere diligenter a periculis: qꝛ sepe prodiꝛ socio: occiditur ab hospite: et spoliatur a latronibus. Et similiter aia nostra facere debet que a socia carne proditur: et ad mortẽ eternã ducitꝛ a mũdo in quo hospitatur: gladio peccati perimitur: et a latronibus: idest demonibus oĩbus virtutib⁹ spoliatur. Solent aũt peregrini aliquãdo cantare in itinere ad releuandũ tediũ peregrinationis. Et similiter quilibet nostrũ debet facere laudãdo deuz: et dicere cum propheta. ps°.118°. Cantabiles mihi erant iustificationes tue in loco peregrinationis mee. Item portant argentum in scarsellis: sine aurum: pro faciendis expensis in via: et quotidie cõputant sumptus ne sibi deficiat: et cõsiderãt quãtum expenderunt. Et similiter nos in hac pegrinatione debemus semper habere in aia nostra: et nobiscum portare gratiã dei: de qua dicitur Prouer.22°. Super argentũ et aurũ gratia bona. Ipsa enim nobis faciet expensas in itinere. Uñ Paulo iquit xp̃s vt habetur 2°.ad Cori.12°. Sufficit tibi Paule gratia mea. Debemus insuper sumpt⁹ cõputare: idest qualiter vitã nostram expẽderimus quotidie cogitare: iuxta illud Senece in.3°. d ira dicẽtis. Quotidie animus noster ad rõnem reddendam vocetur. &c. Solẽt etiaz peregrini isignia quedã deferre: vt homines prouocẽt ad sibi benefaciendũ: et sint securiores ad ambulãdum. Et similiter nos debemus deferre insignia deuotiõis et sanctitatis: qb⁹ et homines nobis afficiẽtur: et demones ab offensiõe nostra repellẽtur: qbus inqt de⁹ Ezechiel.9°. Super quẽ videritis thau non occidatis. TT

Decima lex est q peregrin⁹ in domo recipitur aliena. Iõ dicebat Job 31°. sui libri c°. Foris nõ remãsit peregrinus: et domus mea viatori patuit. Sic ergo et aia nr̃a debet reputare domuz corporis in qua habitat, alienã: et seipsaz ibi pegrinam et hospitem. Quod esse veruz patet: qꝛ de domo sua nemo expellitur inuit⁹ ac violenter. Aia vero nostra postq̃ȝ in corpore fuerit modico tẽpore hospitata expellitur cũ violẽtia tanq̃ȝ de domo aliena. Et ideo sicut filia regis in domo ignobili desponsata: cupit ad domũ patris redire soluto vinculo matrimonij. Ita aia debet desiderare ad domum patris celestis accedere post corporis solutionẽ: iuxta illud Eccle⁹.12°. Reuertatur puluis i terram suã vñ erat: et spũs redeat ad deum qui [illegible] cit illum. V

Undecima lex est q peregrinus sustinet iniurias et icõmoda multa in peregrinatõe sua: et portat capellũ atq̃ mãtellũ: vt se defendat a sole et aquis. Sic nos i hac vita peregrini debem⁹ sufferre opprobria et q̃scũq̃ tribulatões tpales: habentes capellũ charitatis q̃ operit multitudinem peccatoꝝ Jacobi vltio. Et mãtellũ patiẽtie cõtra oẽs aduersitates. Et esse de illis de qbus dicit glo. in.l. Papinian⁹.§.sꝫ nec ipuberis.ff.d ioffi.testa.

q habet mātellū ad omnem ventū. Ut aūt possimus pseuerare in itinere: debemus sicut pegrinus baculū in manu portare. i. in deo spem nr̄a3 ponere: et dicere cū David ps°. 17°. Diligā te dn̄e fortitudo mea: dn̄s firmamētū meū et refugiū meū et liberator meus. Possumus quoq3 dicere q sicut pegrini vtuntur baculo ad sustētationē: ad fluuioꝝ transuadationē: et ad malaꝝ bestiaꝝ percussionē. Ita nos debemus vti baculo crucis ad sustentandū nos in afflictiōib⁹ tribulationū: qꝛ vt ait. Grego. in moꝛa. Si passio dn̄i ad memoriā reuocet: nihil est adeo durū q non equo animo tolleret. Ideo ad Hebre. 12°. inqt apostolus. Recogitate [redacted] qui talē sustinuit a peccatorib⁹ aduersus semet ipsu3 cōtradictionē: vt nō fatigemini animis vestris deficientes. Scd̄o debemus vti baculo crucis ad tentationū huius mūdi et carnis transuadationem: vt possimus dicere illud Gen̄. 32°. In baculo meo transiui iordanē istū. Tertio debem⁹ eo vti ad bestiarū: idest demonis percussionē: qꝛ Isa. 30. dicitur. A voce dn̄i pauebit assur virga percussus: et Chriso. ait. Ubicūq3 demones baculum crucis vident territi fugiūt timētes baculū quo plagam acceperūt. X

SOlent autē peregrini trib⁹ vicib⁹ intrare hospitiū in die. s. mane ad prandendū: vespere ad cenandū et dormiendū ac qescendū: et meridie ad collationādū: et similiter nos saltē ter in die debemus intrare hospitiu3 orationis: in qua reficit aia. Primo mane dicēdo dō cū psalmista. Mane astabo tibi et videbo. Scd̄o vespere dicendo deo cū eodē. Dirigatur dn̄e oratio mea sicut incēsum i cōspectu tuo: eleuatio manuū meaꝝ sacrificiu3 vespertinū. Itē. In pace in id ipsum dormiā et requiescam. Tertio debem⁹ intrare hospitiū orationis in meridie et dicē xp̄o illō Can̄. p°. Indica mihi quē diligat aia mea: vbi pascas: vbi cubes i meridie. Ista autē tria hospitia intrabat David tanq̄ peregrinus expertus: qui inqt ps°. 54°. Uespe: mane: et meridie narrabo et anunciabo: et exaudiet vocem meam. Y

SEcunda lex est q pegrinus [redacted] terra pegrinationis semp ad patriā redire anhellat: qꝛ oia naturaliter appetunt locū suū. Et iō dr̄ Gen̄. 31°. q Labā dixit Jacob. Ad tuos redire cupiebas: et desiderio tibi erat dom⁹ patris tui ꝛc. Sic ergo et aia nostra in hac lachrymaꝝ valle conclusa: de3 semp ad patriā celestē anhellare dicēs cū Pau [redacted] ad Philip. p°. Cupio dissolui et esse cum xp̄o. Quia vero has pegrinoꝝ leges pauci obseruant et solus dn̄s Jesus factus pro nobis per incarnationē peregrinus illas psectissime obseruauit. Iō ei dictū fuit Luce [redacted] 4°. Tu sol⁹ peregrin⁹ es i hierusalem. Cui si placere volum⁹ debem⁹ nos immaculatos custodire ab hoc seculo: vt dicūt verba pposita. Super quibus verbis de mūdicia anime et bona cōscientia tractare volētes: tres considerationes faciemus. Prima dicetur declarationis: Secunda cōseruationis: Tertia cōtrariationis.

¶ Pars prima de q̄litatis pscie declaratione. Z

PRimo in hac pte videnda est cōsciētie diffinitio. Pro cui⁹ declaratiōe ē sciendu3 fm Tho. in 2°. sen. di. 14ª. ar°. 4°. q cōsciētia h3 ortū ex naturali iudicio rōnis: quod dicit lex intellect⁹: et ab [redacted] est deducta et deriuata vt quedā cōclusio: verbi gr̄a. Fit eni in aia vel in mente hoīs quidā silogismus: cui⁹ maiorem pmittit sindereses dicēs. Omne malū est vitādum. Minore3 vero assumit rō superior dicens. Adulteriū est malū qꝛ a deo phibitū: rō autē inferior idē affirmat esse malū: qꝛ est iniustū et inhonestu3. Et tūc cōsciētia infert cōclusionem di. Ergo adulteriū est vitādū. Propterea di cōscia q̄si cōcludēs sciētia: eo q cōsciētia rōne pdictoꝝ. s. sinderesis et rōnis supioris et iferioris conclusionem infert. A

ESt aūt sinderesis vt diffinit Augu. in li°. de baptismo paruuloꝝ lumē innatū: et aie concreatū: quo dirigimur et mouemur ad faciēdū ea que ptinēt ad vitationē culpe et pene: et adeptionē glīe: hec ille. Est ergo sinderesis qdā generalis habitus siue pnaturale lumē: cui⁹ actus vel offm̄ est a peccato retrahere hoie3 murmurādo ptra pctm̄ et iclinare ad bonū. vt ait. b. Tho. i pª. parte sūme. q. 16ª. ar°. p°. et i qōnib⁹ disputatis de vitate. q. 16ª. de sinderesi. ar°. p°. i corpe qōnis. Et Alex. de ales i 2ª. pte sūme: i tractatu de sinderesi. Rō ēo supior et iferior nō sūt diuerse potētie: s3 vna eadēq3 potētia: q̄ fm diuersa officia et diuersos act⁹ distiguit: vn̄ appellat supior i quātū discernit aliqd [redacted] respectū ad supiora et eterna. Ut ait Augu. 12°. de ciui. dei. Dicit aūt iferior in quātū discernit p respectū ad iferiora: vt dclarat. b. Tho. p°. pte sūme. q. 79ª. ar°. 9°. in cor. q. et i qōnib⁹ disputatis de veritate. q. 15ª. de rōne. ar°. 2°. et 3°. Quādo g° sinderesis aliqd i mēte pponit: et rō [redacted] respectū ad deū seu superna: vl ēt iferiora illi assentit: tūc pscia pcludit. Un̄ Ugo de sctō victore. 2°. de aia dicit. Cōscia est cordis scia et iō dr̄ q̄si cū alio scia. Papias aūt put refert Arch. i c°. statutū. §. assessorē. de rescri. i vj°. ait: q cōsciētia est cogitatio cordis suiipsius. B

SEcūdo de pscia vidēda ē ei⁹ opatio. Pro cui⁹ declaratiōe ē notādū fm Tho. i pª. pte sūme q. 79ª. ar°. 13°. et iterū i qōnib⁹ disputatis de vrita

de.q.17ª.ꝛ pª.2ª.q.19ª.arº.5º.ꝙ triplex est act⁹ cō sciētie. Prim⁹ est testificari de pterito:i quātū con sciētia phibet testimoniū sicut illō i quo ē scriptū aliqd testificaꝛ de eo siue sit bonū siue malū. Unde Apost.ad Roma.2º.ait. Testimoniū illis redden te cōscia eoꝝ. Et Augu.xjª.q.3ª.cº.custodi.dicit. Quādo deus iudex erit alius testis ꝙ ɔscia tua nō erit. Inter iustū iudicē ꝛ cōsciam tuā noli ti mere:nisi cām tuā. Et Eccle.7º.dicit. Scit ɔscia tua ꝙ tu crebro maledixisti alijs. Et Seneca in liº.de morib⁹ ait. Tuta scelera eē nō possunt:qꝛ ꝛsi latēdi facultatē hēant:fiduciā nō habēt. Et iō ibi dē iterū dicit. Nullū consciū peccatoꝝ tuoꝝ ma gis timueris:ꝙ teipsū. Alienū.n.potes fugere te nūꝙ. Cōcupiscētia eni ē velut speculū quoddā:i quo rōnis oculus tā qō idecēs:ꝙ qō decēs est po test speculari. C

Scōs act⁹ ɔsciē ē accusaꝛ:ꝛ excusaꝛ ac rphē dē ꝛ remordē de malo cōmisso ꝛ bono omis so:iuxta illud ad Ro.2º. Inter se iuicē cogitatio nū accusantiū aut defēdentiū in die iudicij: cū iu dicabit dn̄s occulta:ꝛ Aug.xjª.q.3ª.cº.in cūctis: Quē cōsciētia defēdit liber est iter accusationes:ꝛ liber sine accusatione esse nō pōt : si sola cōsciētia int⁹ accuset. Iste act⁹ pōt dici examinatio ɔsciētie inquātū cōsciētia examinat ea que iā facta sūt:an sint bene facta vel nō vt dicit Tho.vbi.s. D

Tertius act⁹ cōsciētie est ligare vel soluere. Un de inqt btūs Tho.vbi.s.ꝙ sicut ligatus cor poraliter habet necessitatē cōsistēdi in loco vbi est ligat⁹:ꝛ auferꝛ ei ptās [redacted] aliū locū diuertēdi :qꝛ alibi nō pōt ire:sic cōsciētia ita obligat volūtatē ad aliqd faciēdū vel nō faciēdū ꝙ nō pōt aliō si ne pctō facere:vel omittere ꝙ illud ꝙ sibi dictat ipsa cōsciētia. Uñ ad Roma.14º.ait apostolus. Omne qō nō est ex fide pctm̄ ē. Sup quo verbo Ambrosi⁹ in glo.dicit. Omne qō fit [redacted] si i se,ꝛ,de se sit bonū:ꝛ tñ nō sit ex fide.i.cōtra ɔsciam:vt.s.cre dam⁹ eē malū pctm̄ ē:hec ille. Cui⁹ dictū intelligi tur de eo qō fit ɔtra ɔsciaꝫ peccati mortalis:vt qꝛ est pceptū facere vł phibitū. Sicut dicit glo.i cº. oēs.§.ex his.28ª.q.pª.vñ si cōscia dictaret aliqd faciēdū solū per modū ɔsilij vel psuasionis:nō ob ligaret ad mortale:vt inqt Tho.i 2º.di 39ª.artiº. 3º. Dicit ergo bea t⁹ Bona.i 2º.dist.39ª.arº.pº.q. 3ª.qō ɔscia aliqñ dictat aliqd faciēduꝫ:qō est fm legē dei:ad qō hō teneꝛ ex debito. Et hoc est claris simū:ꝙ eū astringit. Aliqñ dictat qō est ɔtra legē dei:vt facere vindictā:ꝛ hmōi:ꝛ tūc non obligat ad faciēdū sed simplr ligat ad se deponendū:qꝛ ta lis erronea ɔscia cōtraria diuine legi:tenet hoiem extra statū salutis. Si.n.facit illud qō ɔscia dictat peccat mortaliter:qꝛ facit ɔtra legē dei. Si facit cō tra ɔsciam mortaliter ēt peccat:qꝛ credit qō illud facere sit mortale peccatum ꝛ deo displicere:ꝛ sic facit in contemptum eius:quāuis illud forte deo placeat in se. Deus enim non attendit factum so lum:sed quo animo fiat. Aliquando vero consciē tia dictat aliquid quod est preter legem dei:vt le uare festucam de terra ꝛ huiusmodi:ꝛ talis tene tur aut ipsam conscientiam deponere:aut illō fa cere aliter peccatum mortale incurrit. Et ita itel ligitur illud extra de simo.cº.per tuas.el 2º.ꝛ de re stitu.spolia.cº.litteras.ꝛ de prescript.cº.finali.ꝛ 28ª.q.pª.cº.omnes.§.ex his.s.omne quod fit con tra conscientiam edificat ad gehennam. Et hanc etiam sententiaꝫ tenet beatus Thomas. vbi.s. Et in questionib⁹ disputatis de veritate.q.17ª.ꝛ pª. 2ª.q.19ª.arº.6º. E

Tertio de conscientia videnda est eius varia tio. Pro cuius declaratione sciendū est fm Alexādruꝫ de ales in 2ª.parte sūme:ꝙ multe sunt differentie hominum circa conscientiam suam [redacted] uersimode opinantium seu credentium. Dicebat autem quidam predicator:ꝙ caligarij non ha bent tot formas sotularium:quod reperiunꝛ for me conscientiarum. Unusquisqꝫ enim format si bi conscientiam suo modo. Sed de predictis con scientiarum diuersitatibus tantum aliquas reffe remus. Primo enim sunt aliqui qui sciunt certi tudinaliter se non habere bonam conscientiaꝫ:vt hi qui sciunt [redacted] esse in mortali peccato actu:vel in proposito non penitentes. Et istorum mala con scientia aliquando dicitur coinquinata:iuxta illō ad Thi.pº. Coinquinate sunt eorum mens ꝛ cō scientia. Aliquando dicitur cauteriata.prime ad Thi.4º. Habentes cauteriatā conscientiaꝫ:idest corruptam praua cogitatione:ꝛ adustaꝫ male cō cupiscentie igne. Nam cauterū est corruptio car nis ex igne vel per ignem facta. Aliquando appel latur perturbata conscientia. De qua Sapientie 17º.dicitur. Semper enim presumit seua: pertur bata conscientia:scilicet malum super [redacted] venire de bere. Sicut fecit kaim Geñ.4º.dicens antequā puniretur a deo pre timore. Uagus ꝛ profug⁹ ero super terram:omnis qui viderit me occidet me. Et Gregorius in moralib⁹ inquit. Dum nulla bo norum operum confidentia fulcitur anima:intue ri in summa trepidat qꝛ ipsam conscientiam ac cusat. Nam timor qui in desperationē inducit: [redacted] mala cōscientia prouenit. Ideo Chri.sup M[illegible] theum dicit. Qui male conscientie est:semper pu sillanimis ꝛ timidus est. De conscientia ista iniq̄ dicit Augu.in libro ō vera innocētia. Nulle sunt

grauiores cruces in vita ista: q̃ mala cõscientia. ꝛ Chris. sup Matheũ ait. Conscientia rei semp in pena est. Mens enim mala semp cõsciẽte ꝓprie stimulis laceratur.

F

SEcũdo aliqui putãt se habere bonam cõsciẽtiam ꝛ gratiam seu charitatem ꝛ neutrum habent. Sicut sũt quidã christiani tepidi: qui nõ lustrantes conscientiam suam putãt se esse in bono statu: ꝛ sunt in peccato mortali. Et hec dr̃ conscientia erronea. Et procedit aut ex ignorãtia crassa de his que nõ tenet scire ꝙ sunt peccata mortalia: ꝛ illa committẽdo nõ excusatur: licet putet ea licita vt dclarat Tho. pᵃ. 2ᵉ. q. 78ᵃ. arᵒ. 3ᵒ. ꝛ probatur per legem liberorum. §. notatur. ff. de his qui no. in fa. Aut procedit ex negligentia adiscendi necessaria ad salutem: de qua Aug. in. cᵒ. si. 37ᵃ. di. inqt. Illis omnino ignosci non poterit: qui habentes a quo discerent operam nõ dederũt. Aut ꝓuenit ex inordinata affectione: cũ scilicet quis desiderat aliquid facere: ꝛ vici⁹ inordinato affectu format sibi suo modo cõsciẽtiã: iuxta illud Senece in ꝓuerbijs. Perit oẽ iudiciũ: cum res transit in affectum: aut accusatur ex sup̃bia: qñ quis nõ humiliat intellectũ suũ ad credendũ melioribus ꝛ sapientioribus: maxime superiorib⁹ suis in dubijs sed vult sequi suas ceruicositates: ꝛ proprias opiniones faciẽs legẽ de suo capite: ac spernendo consilia ꝛ opiniones aliorũ: cõtra capitulũ. ne imitaris. de consti. Quãdoqꝫ etiã causat talis erronea cõsciẽtia ex obstinatione: sicut infideles ꝛ heretici in sua secta obstinati persequẽtes veros christianos: putant se bene facere: ꝛ habere bonã cõsciẽtiã iuxta illud saluatoris dictũ. Joãnis. 16ᵒ. Venit hora vt omnis qui interficit vos: arbitret se obsequiũ pstare deo. Aliquãdo ꝓuenit ex temeritate ꝛ presumptione: sicut aliqui psumptuosi reperiunt qui cum mali sint: estimãt se bonos: ꝛ credũt ꝙ liceat furari vel ad vsurã mutuare siue rapinas facere: vt elemosyne fiant. Et cũ sint pleni peccatis: dicũt singuli: habeo ita bonam cõsciẽtiã: sicut tales fratres: vel religiosi. De quibus Ecclesiastes. 8ᵒ. dicit. Sunt impij: qui ita securi sunt: q̃si iustorũ facta habeãt. Et isti dñr hẽre ꝯsciẽtiã largã ꝛ rotũdã: nõ habẽtes stimulũ de peccatis: vel habẽtes tñi d̃ minimis: ꝛ de magnis nihil timentes. Que quidem conscientia assimilatur aranearum telis capientibus paruas muscas: ꝛ magnas dimittẽtib⁹ isti sũt similes phariseis: de quibus dicitur Mathei. 23ᵒ. ꝙ decimabãt mẽtã: ꝛ anetũ: ac rutã: ꝛ oẽ olus sed grauiora legis pretermittebãt. Tales faciũt sicut Joãnes vitulorũ: qui vidẽs paruos vitulos duci ad macellũ ostendebat se horrere tale spectaculũ tãq̃ quid crudele. Et ipse de nocte pergẽs ad stabula: occidebat boues sine alio stimulo. Similiter de alio legit: q quasi oĩa in ludo amittebat: cõiũx aũt sua de nocte ad lucernã laborabat: vt aliquid lucraret. Dũ ergo ille a ludo reuerteret ꝛ perdidisset forte cẽtũ aureos: iueniẽs vxorẽ ad lucernam murmurabat ꝛ dicebat: ꝙ paruã habebat cõsciẽtiam: ponẽs nimis grossos stupinos ad lucernã cui illa respõdebat. Le poste grosse e li stupini subtili. Quidã quoqꝫ reperiunt stimulati in ecclesia spuere: qui postea nullum aut paruũ habent stimulum de proximi dtractione. Ecõtrario vero reperiuntur aliqui qui solum põderãt peccata valde enormia: de alijs vero licet mortalib⁹ parũ curãt: ꝛ multo minus de venialibus: ꝛ istorum cõscientia est sicut rete habẽs larga foramina in quo nõ cõprehẽdũtur nisi maiores pisces: sꝫ minores semp euadũt.

G

TErtio aliqui sunt qui nõ bene sciũt vtrũ habeant bonã aut malã cõsciẽtiã: ꝛ isti sunt scrupulosi: qui timẽt nõ timẽda: fm rectũ iudiciũ rationis ꝛ semper videtur eis peccare: siue quid faciant: siue illud omittãt: ꝛ semp sũt pplexi ꝛ vacillãtes: ꝛ de facili dictis scrupulositatibus assentiũt. Et isti bestiales stimuli vel procedunt ex leuitate cerebri: vel ex cordis pusillanimitate: vel diaboli suggestione ꝛ tentatione. Et istorum conscientia est valde periculosa. Nam facit festucam videri trabem: ꝛ bonum malũ: ꝛ leue peccatũ apparere graue. Et quãdoqꝫ iducit ad dsperationẽ. Ideo clamabat ps̃ᵃ. Nõ me demerget tempestas aque idest desperationis. Hec scrupulosa cõscientia facit omittere multa bona opera: ꝓpter timorẽ peccãdi iuxta illud psalmiste. Illic trepidauerunt timore vbi non erat timor. Et ideo hortatur Apostolus pᵉ. ad Cor. xᵒ. dicẽs. Oẽ quod i macello venit mãducate: nihil interrogãtes ꝓpter ꝯsciẽtiã. Nã scrupulositas ẽ vitãda. l. sꝫ ꝛ he. ꝛ hec minũ scrupulosa sunt. ff. de excusa. tu. ꝛ per doc. in cᵒ. tua. de simo. ꝛ in cᵒ. inqsitioni. de sen. tales scrupulosi sepe se permittunt ab inimicis suis demonib⁹ sub specie stimuli quo ad animã vulnerari: vnde in huius figurã legit primi Macha. 2ᵒ. ꝙ qdam de societate Machabeorũ vidẽtes cõtra se venire hostes in die sabbati: scrupulũ habẽtes ne violarent festũ se defẽdẽdo ꝛ pugnãdo pmiserũt se ab host: b⁹ occidi. Debent ergo tales scrupulosi rogare deũ vt irradiet intellectũ eorũ ifũdẽs eis veram cognitiõem agẽdorum: ꝛ ipse dabit illis sapiẽtiam: si deuote iuocauerit eũ. Sicut fecit Salomoni: qui de seipso inquit. Sap. 7ᵒ. Innocaui ꝛ venit in me spiritus sapientie. Debent etiã fm

cōsiliū sapientū illas scrupulositates deponere: vt dicūt theo. in 2°. di. 39ª. ꝙ si fuerint inter eos varie opiniones: seruent illud qđ inquit Hostieñ. in c°. si vir. de cogna. spiri. di. ꝙ vbi sunt diuersa iura vel diuerse opiniones: humanior ꝛ equior est preferenda. Facit ad hoc. C. qui bonis ce. pos. l. fi. ꝛ. ff. de penis. l. maiorē. ꝛ. C. de fideicō. liber. l. cū inter. i fi. ꝛ de vsuris. l. cū antiqtas. ꝛ. ff. de reli. ꝛ sum. fu. l. sunt psone. Et. l. semper in dubijs. l. in re dubia. l. i obscura ꝛ. l. qries dubia. ff. de reg. iu. Imo securior ꝛ tutior ps sp vʒ eligi. c°. ad audiētiā. đ homi. c°. iuuenis. de spō. ꝛ c°. mattheus. de simo. H

LIcet aūt deuitāda sit scrupulosa ꝯsciētia: tñ desiderāda est timorata. Dicit aūt quis timoratā habere cōscientiā quādo nō est presumptuosus sed oīa cū timore dñi facit: ꝛ astute pcauet ne deum offendat. Et ita intelligit illud Gregorij in c°. ad eius. 5ª. di. scilicet bonarū mentium: est ibi culpā timere: vbi culpa non est. I

QUarto reperiunt aliq qui habēt bonā ꝯsciētiā vel saltē eā habere verisimiliter opinantur: qñ. s. in amore dei ꝛ proximi radicati: mūdaʒ habēt aīam a mortali peccato. De qua ꝯsciā habetur. pe. ad Thi. p°. vbi ait Apost. Finis pcepti ē charitas de corde puro ꝛ ꝯsciā bona. Super que verba dicit Aug. Ille [illegible] ad id qđ diligit peruēturum eē desperat: cui male cōscientie scrupulꝰ inē. Ille aūt sperat qui bonā consciētiā gerit. Debemꝰ ergo taliter operari vt nō offendamꝰ consciētiaʒ: ꝛ tunc operatiões nostre erunt bone: iuxta illud Eccle. 13°. Bona est substātia: cui nō est peccatū [illegible] cōscientia. Et ideo debemꝰ imitari Paulū q dicebat vt habet Actuū. 24°. Studeo sine offendiculo cōscientiā bonā semp habere ad deuʒ ꝛ ad hoies. De hac ēt loquens Seneca i li°. de moribꝰ inquit. Consciam magis ꝙ famam intende: falli nāqʒ poteris fama: cōsciētia vero nunꝙ. Bernardus quoqʒ in li°. de cōsideratione inqt. Magne diuitie sunt bona ꝛ trāquilla cōscientia. Et 2e. ad Co. p°. ait Paulus. Gloria nostra hec est testimonium conscientie nostre.

¶ Pars secūda huius sermonis de bone cōsciētie cōseruatione qui fuit per gratiam dei. K

SIcut supra declaratuʒ est sermone. 6°. parte vltima: sine dei gratia adiuuante nō pōt homo resurgere a peccato nec bene opari. Ex quo sequitur ꝙ necessaria est ipsa diuina gratia ad conseruationē bone consciētie. Pro cuius meliori explanatiōe deceʒ cōsiderationes de gratia dei faciemus. Prima erit de eius quiditate. Pro cuius declaratione ē sciendū: ꝙ duplex est gratia dei. s. gr̄a gratis data: ꝛ gratia gratū faciēs: vt dicūt theologi i. 2°. di. 28ª. Gr̄a gratis data idō sic dicit: qr si non gratis daret nō eēt gratia. pª. q. p°. c°. gratia ꝛ originaliter fuit dictum apostoli. 2e. ad Corin. xj°. Et sm Alexan. de ales i. 2ª. pte sūme: ꝛ theologos vbi supra: est donū infusum rōnali nature sine meritis quantū in se est disponēs ad salutē ppriā vel alterius. Et hec gratia pōt stare cū peccato mortali. Et est omne bonū additū bonis nālibus: sicut gr̄a pdicandi: pphetandi: faciēdi miracula ꝛ huiusmodi: vt dicūt theologi vbi. s. Gratia aūt gratum faciens est duplex. Una icreata: ꝛ hec est spiritus sanctꝰ sm theologos in p°. di. x°. Alia ē creata de qua theologi in p°. di. 17ª. ꝛ i. 2°. di. 28ª. ꝛ beatus Tho. pª. 2e. q. 113ª. ꝛ Alex. de ales i. 3ª. pte summe: i tractatu de grā: dicunt ꝙ ē quidā habitus de nihilo a deo creatus ꝛ in aīa infusus [illegible] quē anima fit filia: amica ꝛ spōsa dei dilecta. De qua grā dicit ps°. 44°. Diffusa est grā in labijs tuis: propterea bñdixit te deꝰ in eternū. Bernardus autē in quodā smone de grā ait. Gratia est quedaʒ lux sole splēdidior: aīe iuste infusa tāꝙ radiꝰ a sole iustitie descēdens: aīam circunquaqʒ purgans: illustrans ꝛ deificās: hec ille. Augustinus aūt in libro de trini. dicit ꝙ gratia est excellētius dei donuʒ qđ solū diuidit iter filios regni eterni ꝛ pditiōis eterne. Unde dicit Fran. de mayro. in p°. smone purificationis beate virginis Marie. Sicut militia cuiuslibet pncipis distinguit a militia sui hostis per solū illiꝰ pncipis signū. Ita gratia est signū in aīa nostra per qđ pfecte discernit quis sit de militia regis eterni: vel de militia hostis eius qui ē rex super oēs filios superbie sicut dicit Job 41°. Dicit quoqʒ idē Franciscus mayro. i 2°. smone Ioānis baptiste ꝙ gratia ē vita spiritualis aīe rōnalis. Sicut. n. aīa dat vitaʒ corpori ex sua psentia: ꝛ ex sua absentia morit. Sic presente gratia aīa viuit: ꝛ ea absente morit. Et idō in sacra scriptura viuentes sunt q habēt grām: ꝛ mortui qui sunt in culpa: dicēte dño Apoc. 3°. Nomē habes ꝙ viuas ꝛ mortuꝰ es. Qđ aūt gratia sit vita aīe probatur p apostolū. pe. ad Corin. 15°. dicentē. Gr̄a dei suʒ id qđ sū. Et hoc cōfirmat Ugo de sancto victore in li°. de arra sponse di. Scias aīa mea ꝙ gratia est vita tua. Hoc quoqʒ pbat p locū ab oppositis. Uita. n. ꝛ mors sunt ꝯtraria: ꝛ gratia ꝛ culpa mortalis habent cōtrarietatē sm theologos in. p°. di. 17ª. Sʒ pctm̄ mortale est mors aīe vt ait Hiero. p illud Eze. 18°. Aīa que peccauerit ipsa morietur ꝛ Sap. 16°. Hō [illegible] malicia occidit aīam suā: ergo gratia est vita ipsius aīe. Unde quidā dicūt ꝙ anima est sicut carbo ignitus cū habet grāʒ. Carbo

habet in mēte cōceptū: iuxta illō apostoli ad Ga la. 4°. Filioli mei quos iterū parturio. Unde Isa. 26°. dicūt existētes in gra. Cōcepim⁹ & parturi uim⁹ spūm salutis. Et pp de ipsis ait xps Matt. 12°. Quicūqz fecerit volūtatē patris mei qui in ce lis est: ipse me⁹ frater & soror & mater est. Dicit quoqz idē Frā. qp si ponat nobilitas luciferi & oīum an gelorū cū ipo ruinatorū ab vna pte. Et ab alia nobilitas & bonitas vni⁹ aie habentis talez gratiā. Maior erit incōparabiliter dignitas & excellētia atqz nobilitas ipsi⁹ aie: iuxta illud Ecclesiastici. 16°. Meliorē vn⁹ timēs deū qꝫ mile viri impij. vbi glo [illegible] dicit qp ibi ponit numerus determinat⁹ pro in determinato: & cōfirmat hec veritas per Tho. in. 4°. di. 17ᵃ. & p°. 2ᵉ. q. 113ᵃ. vbi ait: qp nobili⁹ est eē gīe qꝫ nature: qa vbicūqz est esse gre. s. gratuz fa ciētis: ibi est semp acceptatio apud deū. Sed nō econuerso: licet ergo angeli dānati sint nobiliores natura qꝫ ipsa aīa. Quia tñ nō sūt dō grati sicut aīa habēs grām. Jō ipsa aīa est oib⁹ angelis pdi ctis incōparabiliter nobilior rōne ipius gre. Et ideo pᵉ. ad Thi. 4°. & in. c°. legim⁹. 93ᵃ. di. & in. c° ecce ego. di. 95ᵃ. dr. Noli negligere gratiā que da [illegible] est tibi. De qua ait Aplūs ad Ephe. p°. De⁹ gra tificauit nos in dilecto filio suo. Dīs eni grā a deo puenit ps°. 83°. Gratiā & gl̃iam dabit dñs. Jn q b⁹ verbis innuit qp quātū in hoc mundo habueri m⁹ de grā dei gratū faciētē: tātū habebim⁹ in celo de gloria. P

Sexta cōsideratio est de gratie vtilitate que est multiplex. Primo dicit viuificatiōis: qz aīam per peccatū mortuā viuificat. Ut eni supra dictū est. Sicut corp⁹ viuit per aīam ita aīa per gratiā. Et ideo sicut discedente anima morit cor p⁹: ita discedēte grā morit aīa: que discessio fit per peccatū & cōsequēter mors spiritualis aie. Et iō xps ingt iudeis. Joānis. 8°. Jn peccato vestro mo riemini quia p pctūm morit aīa. Et oīa opera q̄ facit talis aīa sine grā sūt mortua. Sicut aūt rede unte aīa in corpore illa viuificat. Jta redeūte gra tia: aīa ad spiritualē vitā resurgit: vñ apostol⁹ ad Ephe. 2°. ait. Cū essem⁹ mortui pctis conuiuifica uit nos xpo cui⁹ gratia saluati sum⁹ & cū resuscita uit nos cū eo. Secūda vtilitas dicit adornatiōis. Gratia eni ponit a deo in aīa per modum indume ti honestantis vt ait Frā. de mayro. in p°. sermone purificationis virginis marie. Sicut eni verecū dia est videre vnā puellā nobilissimis ortā natali bus nudā: & in medio viroz solēnū. Jta est vide re aīam carentē diuina gratia in medio angelo rū eā custodientiū: qui nuditatē eius decernūt. Et ideo d tali anima dr Eze. 16°. Trāsiui per te & vi di te: & eras cōfusione plena istā confusionem nō timet aīa [illegible] conspectu dei & angelorū in peccato i durata: qa seipsā nō cōsiderat: & nudā se esse i cō spectu dei & angelorū nō cogitat. Cui dicitur Je re. 3°. Frōs meretricis facta est tibi: noluisti erube scere. Sed quādo habet gratiā: tūc est istar virgi nis vestita cādidis vestib⁹ in virtutib⁹ suis. Et iō Apoc. 19°. dicitur de sponsa agni. Qualis est aīa existēs in gratia: qp datū est illi vt cooperiat se bis sino splēdēti & cādido. Jlle aūt bissus est innocen tia siue iustificatio sanctorū que nō nisi per gratiā haberi pōt. Et iccirco ingt Aug. in li°. d vbis dñi qp aīa saluāda debet esse sicut spōsa tēporalis que vadit ornata ad spōsū suū. Uestimētū aūt aie est grā de quo ait celestis ei⁹ spōsus Apoca. 3°. Sua deo tibi vt vestimētis albis induaris. s. gre ne ap pareat cōfusio nuditatis tue: & Eccle. 9°. dr. Si tē pore cādida sint vestimenta tua. Et ideo rogabat Dauid ps°. 50. deū di. Lauabis me & sup niuē de albabor. De illo eteni qui habet grām dei pōt dici illō Danielis. 7°. Uestimētū ei⁹ albū sicut nix. Et tales sic vestiti erūt socij xpi i celo: sicut ipe inquit Apoc. 3°. di. Ambulabūt mecū in albis [illegible] digni sūt. Tertia vtilitas dicit decorationis. Sicut eniz aliq̄ domicella dicit tota deformis: qa caret aliq̄ pditione corporali vel morali ad ei⁹ decorē neces saria. Jta aīa quando caret gra est tota dformis. Quia sm Gregoriuz. Omnes virtutes que sūt in anima sine gratia sunt informes & similiter eo um actus. Unde de anima se spōte grā spoliāte dr a dño. Jsa. 47°. Denudasti turpitudinē tuam. Quādo aūt hēt grām est valde pulchra & clara & delectabilis. Uñ ei dicit ei⁹ spōsus celestis. Cā. 4° Tota pulchra es amica mea: & macula nō est in te. Et nō solū de ei⁹ pulchritudie delectat: sz etiaz oēs angeli: ei amoris glutino copulant. Et verifi cat illō Sap. 8°. Jn amicitia illius delectio bona. Quarta vtilitas dr sanatōis. Grā. n. sanat aīaz. Nō. n. existēs in pctō dr eger: sed in grā dr sanus & ita itelligit illō Matt. 9°. Nō eget qui sani sūt medico: sed male habētes. Sicut ergo bene sanus optime iudicat de saporib⁹: vt ñ placeāt sibi ama ra nec displiceāt dulcia. Jta hō deo grat⁹ hñs ani mā sanā: & rectū iudiciū rōnis: iudicat spūalia eē optima & delectabilia: & mūdana ac tpalia & cor poralia eē vana: iuxta illō Ecclē. p°. Uanitas va nitatū & oīa vanitas. Jtē sicut hō san⁹ nō cōtur bat a pteruietate humoꝝ ipsū molestātiū: ita aīa existēs in grā nō multū inqetat ab īpugnatōib⁹ passionū ipsā molestātiū. Sz qñ caret grā: tūc exi stēs qsi infirma molestat multipliciter a passioni b⁹ ipsā vexātib⁹ admodū febriū: vtpote ab ira: cō

cupiscētia.ꝛc. De q̄ infirmitate dicit ap̄lus p°.ad Cor.xj°. Inter vos multi ifirmi ꝛ ibecilles.ꝛc. Sȝ qn̄ aduenit gr̄a:tūc aīa efficit̄ sana. Vn̄ aie se disponēti ad gr̄am dicit de° Isa.58°. Tūc erūpet q̄si mane lumen tuum ꝛ sanitas tua citius orietur. Eapp dr̄ Eccl.41°. Gīam ꝛ spēz desiderabit oculus.s.aie rōalis tātas gr̄e vtilitates iuētis. Quīta vtilitas quā ponit Frācisc° de mayro.i p°.s̄mōe purificatōis btē v̄gis Marie dr̄ excitatōis:q: gr̄a hȝ aīam a sōno neglīgētie excitare. Illi.n.q sūt in gr̄a dicunt̄ i scriptura diuina vigilātes:ꝛ illi qui sunt sine gr̄a dormīētes:de qb° ait ap̄ls p°.ad Corin.xj°. Inter vos dormiūt multi. Sicut.n.dormiētes nō negociant̄ nisi circa sōnia que sunt figmēta. Ita hō sine gr̄a occupat̄ circa figmēta sensibilia ꝛ vanitates hui° mūdi que delectāt admoduȝ somni nō saluāntes:iuxta illud p̄s. Dormierūt somnū suū:ꝛ nihil inuenerūt oēs viri diuitiaꝝ in manibus suis. Quia tn̄ aīa existēs in gr̄a lȝ sit i mūdo cōsopita:est tn̄ vigilās ad eterna. Jō dicit Cāticoꝝ.5°. Ego dormio:ꝛ cor meum vigilat. Sexta vtilitas dr̄ munitiōis siue roboratiōis. Q: gratia habet aīaȝ munire ꝛ roborare admodū armaturā ꝓtegētis:vt dicit Frāc.vbi.s̄. Sicut eni homo metuēs ꝛ inermis nō pōt resistē inimicis ac eos superare:ita nec hō sine gr̄a:imo semp in tētatione succūbit. Ecōtra vo existēs iñ gr̄a facilr̄ pōt aduersarios demones supare vt ait Aug.in li°.de libero ar. Et ideo demones sp̄ p̄mo querūt aīaȝ gratia p̄uari facē:ꝛ sic armatura sua spoliare:vt possint ducē hoiem quocūq; velint. Propter qd̄ hortat̄ ap̄ls ad Ephe.6°.di. Induite vos armatura dei,vt possitis stare aduersus isidias diaboli. Septima vtilitas dr̄ fecūdatiōis siue fructificatiōis. Gr̄a eni habȝ aīam fecūdare. Sicut eni terra est sterilis:nisi irriget̄ aqua:ita aīa nr̄a nisi roret̄ gratia. Quicqd eni aīa agit sine gr̄a existēs:totuȝ est ifructuosū ad vitā eternā. Vn̄ talis hō pōt dicere dō cū p̄s°. Aia mea sicut terra sine aqua tibi. Qui aūt habet gr̄am est ita fecūda vt singula ei° opa sint meritoria ꝛ cōdigna vite eterne.2°.ad Cori.xj°. Potēs est aūt deus oēm gr̄am abūdare facere in vobis:vt in oīb° oēm sufficiētiā h̄ntes abūdetis in om̄e opus bonū. Et ideo qlibet dȝ charipēdere gr̄am que est adeo p̄ciosa:q: magis meretur qs opans cū ea in quolibet actu v̄tuoso:etiaȝ minimo per momētū tp̄is:q̄ ali° in peccato mortali:ꝛ p̄nter sine gratia in oīb° virtuosis ꝛ moralib° actib° qui sunt iformes:etiā si in eis p̄seueraret per milia annoꝝ. Nam minim° act° virtuosus fact° cū gratia de cōdigno meret̄ vitā eternaȝ:vt dicit Frāc.de may.in p°.s̄mone purificatiōis v̄gis Marie:ꝛ theologi in.2°.di.27°. Si qs aūt haberet nūmū ita p̄ciosum:q: cū eo posset de cōdigno emere vnū regnū eternū:certe illū cum maxia diligētia custodiret. Et ideo sūma cura custodiēda est gr̄a que tātū est p̄ciosa:vt acgrē possit vitam eternā ꝛ felicitatē ꝑpetuā. Dicit et̄ Fran.d mayro.vbi.s̄.q: sicut arbor siluestris sibiipsi relicta facit fruct° isipidos. Si vo ei iserat̄ ramusculus arboris domestice facit fruct° sapidos. Ita aīa nr̄a si i puris naturalib° dimittat̄ fruct° ei° sūt isipidi:q: ad felicitatē nō ꝓficiūt:cū p solū liberū arbitriuȝ nō possim° gr̄am mereri errāte pelagio. Si aūt ei gr̄e ramusculus iserat̄ faciet fruct° optimos ꝛ saluberrimos. Vn̄ de gr̄a pōt dici illud Prouer.3°. Fruct° ei° preciosior est cūctis opib°:ꝛ oīa q̄ desiderant̄:huic nō valēt cōparari. Octaua vtilitas dr̄ refrigerationis. Nā s̄m Frā.de mayro.in.2°.s̄mone Joānis baptiste. Gr̄a assimilat̄ vēto refrigerāti. Sicut.n.sp̄us dat ꝛfrigeriū ardorib° corporis. Sic gr̄a hēt refocilare ardores mētis q sunt s̄m cōcupiscētiā nr̄am ne extiguāt aīam. Vn̄ aīa que est in gr̄a nō sētit taliter ista icēdia. Et iō i figurā habet̄ tertij Reg.19°.q: in sp̄ū aie tenuis veniebat dn̄s ad Heliā. Nona vtilitas dr̄ extinctionis. Secūdū eni Frāciscū.vbi.s̄.gr̄a assimilat̄ aq̄ viue refocilāti. Quia sicut aq̄ hēt ignis ardorem extiguere. Ita gr̄a habet mētes sitientium refocilare. Tam enim sitibundus est appetitus noster:vt nō possit quietari in hocmūdo:cum semper plus appetat naturaliter. Quia ista nō sufficiūt ei sicut nec terra ad implendum celum maius se. Et patuit de Alexādro magno quando audiuit opinionem Demetrij de infinitate mundorum. Naȝ doluit quia nō poterat subiugare nisi vnum de quo Iuuenalis ait. Vnus pelleo iuueni non sufficit orbis. Gratia autem refocilat hunc appetitum in nobis. Quia homines a deo accepti siue in gratia constituti sunt in vita contenti:vnde Paulus prime ad Thimo.6°.dicebat. Habentes alimenta ꝛ quibus tegamur his ꝯtenti sumus:ꝛ ad Hebre.13°.ait. Sint vestri mores sine auaritia cōtēti presētibus. Ideo de gratia sua sub nomie aque inquit saluator. Qui biberit ex hac aqua quam ego dabo ei non sitiet in eternum. Decima vtilitas dicitur inflammationis. Et enim ait Franciscus vbi supra. Gratia assimilatur flamme ardēti. Quia sicut flamma consumat omnem rubiginem auri ꝛ purgat ipsum ab omni macula:ꝛ sic gratia quando aīa inflāmatur que auro ꝓpter excellentem sue nature perfectionem comparat̄:ab omni inquinamento purgatur. In cuius figuraȝ fuit preceptum Leuitici.ꝛ Numeri.31°. vt quā

docunqz vas auri esset ɔtaminatū purgaret per flammam. Undecima vtilitas dicitur eductiõis: scilicet a peccati amaritudine. Ut enim pisces de mari nunq̄ intrant dulcem aquam: nisi prius [illegible] cipiant ipsius aque dulcedinē. Qua gustata: statim relicta amaritudine maris: intrant dulcem aquam: et ibi morantur. Sic peccator qui dicitur morari in mari propter amaritudinem et inquietudinem proprie conscientie. Isa. 57°. Cor impij quasi mare feruens: qḋ quiescere nõ potest. Nunq̄ ex hoc mari euadere potest: postq̄ in eo semel submersus est nisi diuina gratia illū eduxerit: vnde Isid. ait in libro de summo bono. Postq̄ peccato obligauimus nos in operibus diabolicis nr̃a virtute surgere non valemus. Sed sicut nauis fracto gubernaculo illuc ducit̄ vbi vēti tempestas eam deuoluerit: sic homo diuine gratie auxilio pdito: non quod vult agit sed quod diabolus persuadet. Et nisi manus christi ipsum inde extraxerit vsqz ad mortem in peccatorum suorum sordibus et et vinculis permanebit: hec ille. Sed gusta [illegible] dulcedine gratie statim anima recedit ab amaritudine peccati. Hec autē est illa dulcedo de qua dicitur Prouer. 16°. Dulcedo anime sanitas est cordis. Duodecima vtilitas dicitur illustratiõis. Gratia enim vt ait Franciscus de mayro. vbi supra et etiam in sermone p°. purificationis btē virginis assimilatur luci refulgenti: et manifestanti atqz ostendenti. Unde de ipsa dici potest illud Joannis. p°. Et lux in tenebris lucet. Unde sicut lux est causa cognitionis mutue inter amicos ita gratia reddit animam familiarem et cognitam deo et angelis. Et econtra est de non habentibus grām quibus dicet Christus in iudicio illud Matthei 25°. Amen dico vobis: nescio vos. Sicut enī luna quando est totaliter opaca nõ videtur nec cognoscitur a nostro sensu: nec aliqua res posita in obscuro quantum ad visum: ita anima quando est sine grã: est a deo spiritualiter incognita. Quando autem est in gratia est ei notissima per approbationem. Unde illi dicit illud Exodi. 33°. Noui te ex nomine: et inuenisti gratiam coram me. Sicut etiam existens in tenebris ignorat que circa se sunt. Et potest esse iuxta serpentes: et in rebus fedis nec illas videbit. Sed luce adueniente visis periculis in quibus prius erat inuolutus magis pauet q̄ prius. Ita existens in tenebris peccati non percipit eius aculeos nec fetores. Sicut simia dormiens iuxta stipitem seu pillam ligneam aut saxeam cui alligata est: nõ sentit eius pondus donec elongetur ab ipsa: quia eam post se trahit. Et similiter peccator non percipit quãta sit pecca[illegible] miseria nisi ipse diuina illustratus gratia elongetur a peccato. Considerat enim tunc ipsius peccati grauedinem et miseriam: vnde Aug. in soliloquio inquit. Conuersus vidi tenebras meas in quibus fueram: et abyssum tenebrosam in qua iacueram: et dixi. Ueh veh tenebris meis in quibus iacui: veh cecitati illi in qua verum lumen celi videre non poteram. Ueh preterite ignorantie in qua nõ cognoscebā te dñe: hec ille. Q.

SEd pro maiori declaratione predictorū [illegible] sco q̄ gratia est luci solis simillima. Quia ergo vt dicūt philosophi naturales: sol habet multos effectus: ideo aliquos ex eis precipuos contēplabimur ipsius gratie gratum facientis effectibus proportionatos. Primus dicitur illuminationis. De quo dicitur in. c°. nec quenq̄. de cõse. di. 4°. Sicut sol equali luce super omnes irradiat sic gratia dei sine acceptione personarum equaliter in omnibus diffundit scilicet si ipsi se disponāt vt infra videbitur. De sole etiam inquit Ambrosius in quodam sermone. Sol est oculus mundi: iocunditas diei: pulchritudo celi: mensura temporum: virtus et decor omnium nascentium: et dominus planetarum: et perfectio omnium stellarum. et Plato in thimeo dicit. Jussit deus rerum conditor lucem esse clarissimā: quam solem vocamus cuius splendore celum illustratur: et animantia diriguntur: hec ille. Hanc proprietatem illuminādi animam nostrā: habet gratia dei. Cum enī homo est in peccato mortali dicitur esse totus obscurus et tenebrosus: iuxta illud Prouerbiorū. 4°. Uia impiorum tenebrosa: nesciunt vbi corruūt. et Sapientie. 2°. Excecauit eos malicia eorum: et Sopho. p°. Ambulabunt vt ceci: quia domino peccauerunt. Quando superuenit in eum gratia dei totus illuminatur: vnde glosa super illud psalmi vt exhilaret faciem eius in oleo ait. Gratia est [illegible] tor anime ad reconciliandum sanctum amorē. et Bernardus in sermone de gratia inquit. Gratia illuminat intellectum ad benefaciendum inflāmat affectum: et cor roborat ad virtutem. Itē gratia dei dat fidem et facit remissionem peccatorū de cõse. di. 4°. c°. gratia. Et nõ solum facit vitare malū: sz etiā facere bonū. ḋ cõse. di. 4°. c° placuit. et c°. sequēti. De ipsa etiā scūs Bona. vbi. s. dicit. Gratia est spiritualis influentia que mētes rõnales fonti lucis assimilat et conformat. Secundus effectus solis dicitur viuificationis. Sol enī cuncta que in hieme sicca videbantur et mortua: [illegible] be et estate pulchrescere et ridere facit. Sic gratia in hieme peccati aridam animam et priuatā oībus bonis operibus: in vere et estate diuine chari

tas renouãs viuificat: ꝛ ad pristinũ decorẽ reducit amissosq; per peccatũ bonoꝝ operũ fructus ꝛ flores restituit:eãq; mirabiliť floridam ꝛ decoraꝫ facit: ꝛ de morte reuocat ad vitã. Ideo glo.sup epistolas Pauli:quã refert sanctus Bona.vbi.s.dicit.Gratia est pfecta iustificatio impij ꝛ remissio peccatoꝝ.Vñ Paulus ad Ro.3°.dicit.Justificati gratia ipsius.Et ad Ro.7°.Et ad Thi.3°.ait. Gratia dei iustificamur:trãsumptiue.in.c°. placuit.de cõse.di.3ª.Tertius solis effect⁹ dr̃ purgationis.Sol enim radioꝝ suoꝝ imissione subtiliat aerẽ:disgregat ꝛ cõsumit vaporẽ inficiẽtẽ ꝛ pestilẽtem.Unde qñ tp̃s est nebulosum multo tp̃e dr̃. Iste aer est morbidus.Sed inualescẽtibus radijs solis cessat talis dispositio.Sic gratia oẽm peccati fetorẽ ab aĩa expellit:eãq; gratã ꝛ odoriferam deo ꝛ hoĩbus facit.Unde Alexã.de ales in 3ª.pte sũme:in tractatu de gratia eaꝫ diffinit di.Grã est quedã forma a dõ data:gratũ faciẽs hñtẽ ꝛ opus eius bonũ reddẽs. R

Quartus solis effect⁹ dr̃ decorationis.Ut eniꝫ dicit Macrobi⁹ in li°.saturnaliũ.Sol cõstellatione hoĩes fiunt pulchri ꝛ agiles.Vñ antiq pingere solebãt solẽ in forma adolescẽtis ceruleis crinib⁹:flãmeisq; oculis:ac rubẽtibus labijs:ꝛ genis lacte ꝛ vino cõpositis.Ideo apud poetas appellať Phebus:idest pulcher de⁹.O gratia venustãs:o gratia pulcherrima:o ornamẽtũ aĩe xp̃ianeo vestimẽtum auro ɔtextũ:o gratia speciosissima.Tu flãmeis oculis ad amorẽ tuum cũctos attrahis:tu vestita charitate regis eterni thalamũ itrare ad libitũ vales.Ideo ad Hebre.4°.Paulus dicebat.Adeamus cũ fiducia thronũ gratie eius:vt miĩcordiã ɔsequamur ꝛ grãꝫ in auxilio opportuno. S

Quintus solis effect⁹ dr̃ ɔciliationis.Nã sol virtute sua ɔciliat in corpib⁹ aĩaliuꝫ quattuor elemẽta:que ꝓpter ɔrietatẽ ꝛ repugnãtiam quã hñt inter se subiectũ destruerent:nisi solis influentia celesti adinuicẽ ɔciliarenť.Si gratia diuina ɔciliat ꝛ pacificat ɔsciam ab interiori bello: ne possint inualescẽ cõtra eam insidie dmonum: carnis:ꝛ mũdi:nec eã valeãt a statu salutis deijcere.Unde Eccl.27°.dr̃.Homo scũs in iustitia manet sicut sol.Uel alio modo gratia dr̃ cõciliare:q2 vnit diuersa corda:ꝛ facit vnã esse mẽtẽ in diuersis cõpaginib⁹ corpoꝝ.Ideo sup p̃dicta Eccl verba inqt glo.Sanct⁹ in iustitia manet:duꝫ grã vestit⁹ propter deũ ꝛ proximũ diligit:cui vnus fact⁹ est.Ea propter in hui⁹ figurã Nauꝫ.3°.scriptũ ẽ. Ort⁹ est sol ꝛ auolauerũt locuste:q2 orto sole grẽ in aĩa auolant cogitatõẽs imisse a demone cõtra proximos. M

Sextus effect⁹ solis dr̃ demõstrationis.Per irradiationẽ nãq; ipsius:colores ꝛ rerũ spẽs ꝛ figure que in tenebris sunt ɔfuse discernunť: ꝛ illius p̃ntia ignorata cognoscunť.Sic gratia docet nos cognoscere:ꝛ ꝓbare vtrũ spũs ex deo sint q2 sepe malus angelus in bonũ se trãsfigurat:i.c°e ad Cor.xj°.Et ideo q2 grã quodã supnãli lumine demõstrat homini ad salutẽ necessaria:dictuꝫ fuit Paulo.2°.ad Cor.12°.Sufficit tibi Paule grã mea. V

Septimus effect⁹ solis dr̃ fortificationis.Sole nãq; ascẽdente sup nostrũ oriçontẽ:virtutes aĩaliũ fortiores fiũt:ꝛ vsq; ad mediũ celi augmentanť.Sed in ei⁹ declinatõe vsq; ad occasum propter eius elongationẽ debilitanť corpora suis ɔtutib⁹:ꝛ quasi in somno resoluunť:vt patet etiã in floribus:q2 in ortu solis aperiunť:ꝛ in occasu marcescũt vel palmitãt.Sic grã dei dum ẽ in aĩa oẽs ꝟtutes roborat ꝛ auget.Unde ad Hebre.vltimo dicit Paulus.Optimũ est gratia stabilire cor.Ideo Isi.in li°.de sũmo bono ingt.In omni ope tuo auxiliũ dei posce:oĩa diuine gratie ascribe nihil meritis tuis attribuas: deq; virtute tua nihil p̃sumas.Nam vt dñ in c°.vl°.de cõse.di.4ª Sine gratia dei mãdata ei⁹ impleri nõ possunt. Ideo Paulus p°.ad Cor.15°.dicebat.Grã dei sum id qd̃ sum:ꝛ grã eius in me vacua nõ fuit. Et ibidem inquit.Abundãtius his omnib⁹:scilicet apostolis laboraui:nõ auteꝫ ego:sed gratia dei mecuꝫ.Octauus effectus dicit delectationis.Delectabile enim est videre solis radios:ac eius lucem:iuxta illud Ecclesiastes.xj°.Dulce lumen ꝛ delectabile est oclis vidẽ solẽ:gratia ꝟo est illa q̃ delectat aĩam.Unde in quodam ꝑmone Chrisostomus aıt.Grã est sanitas mentis: ꝛ delectatio cordis.Ideo Dauid psalmo.4°.inquit. Signatũ est super nos lumẽ vultus tui dñe:dedisti leticiam in corde meo. X

Nonus effectus [illegible] imutationis.Sol eniꝫ tẽpora imutat q2 descendens per signa australia ꝛ septentrionalia:dies efficit breuiores:ꝛ ascẽdens per eadẽ signa facit longiores.Item existẽs in nostro emisperio diem facit:sed existẽs in alio noctem inducit. In ariete existens facit ver: in ascensu ad cancrum estatem:ad libram autumnum:ad scorpionem vero cum venerit hiemẽ inducit.Et hoc [illegible] simili facit gratia.Naꝫ mutat totum hominem:quia facit de peccatore iustum:de homine angelum:de terreno celestem: de sensuali austerum:de luxurioso castum: de superbo humileꝫ:ꝛ de seruo diaboli filium dei.Et ideo de hac

diuine gratie imutatione, loquēs psalmista inqt. Hec mutatio dextere excelsi. Decimus solis effectus dr̄ variationis. Sol eteni expientia teste vario modo in die se ostēdit. Naz mane rubet: tertia lucet: meridie feruet: ⁊ vespere palet. Vñ fm poetas sol fingit habē quattuor equos. Primus est ericeus: idest rubeus: scd̄s athanceus: idest splēdēs: tertius lāpas: idest ardēs: quart⁹ philogeus: idest amās. Et hos q̄ttuor equos habet gratia: que primo rubet in aduētu: qr ꝯfundit peccator ex recordatione ꝓpe iniqtatis. Secūdo lucet per cōscientie serenitatē. Tertio feruet per donatā charitatez. Quarto palet per crucis meditationē. Unde quasi relinqtur corpus in terra mortuū: ⁊ aīa sursum fert per ꝯtēplationem. Et hoc est qd̄ inqt Dauid ps°. 83°. loquēs deo ⁊ dicēs. Beat⁹ vir cui⁹ est auxiliuz abs te: ascensiones in corde suo disposuit in valle lachrymarum: in loco quem posuit.

y

Undecimus effectus solis dr̄ fructificatiōis. Aliquādo enim repiunt aliq̄ valles ita ꝓfunde: q ad ipas nō potest radius solis attingere: ⁊ ideo bñficio solis ꝑuate: aut totaliter sunt steriles: aut eorū fructus sunt insipidi. Et siliter aīa existens in profunda ⁊ tenebrosa valle peccatorū ac radijs solis iustitie Christi priuata: scilz ei⁹ gratia: efficit sterilis: aut saltem eius fruct⁹: idest operationes sunt inutiles. Sapiētie. 4°. Fruct⁹ eius inutiles ⁊ ad nihilū apti. Sed si lux ista solaris ⁊ vera que illuminat oēm hoiem venientem in hunc mundū terram aspiciat oculo sue gratie: statim sublata sterilitate producet fructuū abūdantiaz: scilz meritoꝝ. Et ideo in huius figuram legit: q terra erat inanis ⁊ vacua: ⁊ tenebre erāt super [illegible]ciez abyssi. Et dixit de⁹. Fiat lux: ⁊ facta est lux. Et statim sequit q deus precepit vt terra germinaret herbam virentē: ⁊ ligna pomifera fm gen⁹ suum: vt patet Genesis p°. Est igit vna proprietas solis inter alias: q terre poros aperit ⁊ latentē virtutez in radicibus: producit ad actū: ⁊ cūctis germinātibus virtutē fructificādi tribuit. Unde ait Aristo. 2°. de generatiōe: q si [illegible] inferioribus virtutē suam nō infunderet: terra non fructificaret. Et hoc idem facit gratia dei sine qua opus aliqd̄ meritoriū ac fructuosum homo facere nō posset. Unde Sapiētie 8°. dicebat Salomon. Scio q cōtinens esse nō possum: nisi dn̄s dederit. Et Jeremie. x°. dr̄. Scio dn̄e q nō est hominis via ei⁹: nec viri est vt dirigat gressus suos. Et ad Romanos. 9°. ait Paulus. Nō est volētis neqz currentis: sed miserātis est dei. Et Bernardus in libro ꝺ libero arbitrio dicit. Conat⁹ liberi arbitrij cassi sūt si a diuina gratia non adiuuātur: ⁊ nulli si ab ea nō excitantur. Et ad Romanos. 12°. iterū inquit Paulus. Gratia salui facti estis per fidē nō ex vobis. Et Anselmus in li°. ꝺ gratia ⁊ libero arbitrio dicit. Sicut terra spinas: ⁊ tribulos: ⁊ quasdā herbas non necessarias per se germinat: vite xp̄o necessarias nō nisi semine. Sic homo per se pōt cogitare vana ⁊ noxia. Ea vero que sunt salutis nō potest sine gratia. Quod dictuz originaliter fuit Pauli: secūde ad Cori. 3°. Et subdit idem Anselmus vbi supra. Gratia ⁊ liberuz arbitriū ita se habēt ad ea que sunt salutis: sicut pater ⁊ mater ad prolē. Unde sicut sine patre ⁊ mr̄e proles non potest nasci: ita sine gratia ⁊ libero arbitrio homo nō potest saluari: hanc aūt gratiaz paratus est deus oībus elargiri: si ipsi se disponāt. Unde Cypa nus in ep̄la ad Donatū ait. Profluens largitor spūs nullis finib⁹ premit: nullis metaruz spacijs frenatur: mānat iugiter: exuberat affluenter: nr̄m tm̄ pectus sitiat vt pateat. Quantū enim fidei capacis afferimus: tātū gratie inūdātis haurimus hec ille.

Z

Gratia ergo diuina oēs suscipit. §. hinc autē nobis. in auten. de mona. Sed multi sūt qui nolūt eam recipe: ⁊ se preparare. Et ideo si eā nō habēt nō prouenit ex defectu gratie largitoris: sz indispositionis suscipe debentis. Quia actus actiuoruz nō sunt nisi in patiēte bene disposito. 2°. de aīa. Nam forma ignis introduci nō potest in ligno nisi per calorē prius disponat. Et anima nō infundit anteq̄ corpus liniamēta habeat. 32ª. q. 2ª. c°. sicut femina. Item oportet prius domū cōpaginari q̄ habitatorē introduci. c°. qd̄ vero. eadē. q. ⁊ causa. Et siliter oportet aīam prius bn̄ disponi vt recipiat gratiā spūs sancti. Naz naturaliter remissio peccatoꝝ precedit ifusionē gratie. de peni. di. 2ª. §. si aūt. Unde oportet aīam illā a peccatis mūdari: que vult diuina grā repleri. ꝺ pe. dist. pª. §. alij ecōtra. Licz aūt grā dī nō sit in potesta[illegible] hois: tm̄ si qs eam nō recepit: ei iputabit: qr potuit illā hr̄e si voluisset se disponē: ⁊ pōt dari exemplū de sole qui nō est in ptāte nr̄a: tm̄ si qs est i domo totalr̄ clausa: sz radijs solis vndiqz circūdata si ipa dom⁹ nō illumiat merito ei iputat qr potuit si voluisset fenestras ⁊ ostiū opire: quo actu scd̄ illustrata eēt solari radio. Itē non est in potestate agricole q crescant semina ⁊ fruct⁹: quia hoc est a virtute celesti: tamē si ager nō fructificauerit ei imputabitur si eū non excoluit: ⁊ bene purgauit ac disponit. Item quādo Papa dat indulgētiā visitanti ecclesiā aliquā. Que indulgentia non est in potestate mea. Quia tamē actus. Lire ad ipsaz

ecclesiã quem sequitur indulgentia est i potestate mea. Si ipsam idulgentiã non habuero: merito mihi iputabit̃ ⁊ non pape. Et similiter est dicendũ de gratia quã deus paratus est oibus dare q ait Joãnis.7°. Siquis sitit veniat ad me ⁊ bibat scilicet aquas gratiaꝝ: de qbus etiaʒ Isa.55°. dĩ. Oẽs sitientes venite ad aquas. Et Zacharie.13°. dĩ. Erit fons patẽs domui David ⁊ habitãtibus hierusalẽ in ablutionẽʒ peccatoꝝ ⁊ mẽstruate: per David enim qui interp̃tat̃ manu fortis intelligũtur activi: per hierusalẽ ṽo que interpretat̃ visio pacis itelligunt̃ ɔtẽplativi. Noĩe autẽ peccatoris intelligunt̃ illi qui hñt peccata spũalia. Per mẽstruatã ṽo illi qui habent peccata carnalia. Oẽs enim predicti in fonte gratie divine bibere debẽt. Activi vt ampli⁹ roborent̃: ɔtẽplativi vt dulcius ɔtẽplent̃. Et oẽs peccatores vt a sordib⁹ mũdentur. Quia aũt aliqui vel nõ volũt de isto fõte bibere: vel nolũt se ad bibendũ p̃parare: ideo eius dulcedinẽ nõ possunt degustare. Et põt ad predicta dari exẽplũ de sole: qui licet vniformiter se habeat in se quo ad operatiões suas: tamẽ ratiõe diverse cõplexionis inferioꝝ diversos causat effect⁹. Nã aliq̃ soli apposita liquefiunt. Alia ṽo indurescũt. Siĉr licet sol lumẽ suum in oẽs stellas vniformiter diffundat: tñ vna stella est min⁹ clara q̃ alia: qḋ nõ procedit ex defectu solis: sed propter ineq̃lem dispositionẽ ipaꝝ stellarum. Gustus autem gratie divine est tãte virtutis: q extinguit sitim oĩum mũdanoꝝ: ⁊ tante dulcedĩs q in dulcedineʒ ɔvertit supplicia tormẽtoꝝ: ac tante suavitatis q aĩam excitat ad desideria supnoꝝ. Qḋ enim eius virt⁹ extinguat sitim mũdanoꝝ patet in Magdalena: in qua extinxit sitim carnalis ɔcupiscẽtie: ⁊ in Mattheo ac Zacheo: in qbus extinxit sitim avaritie: ⁊ in Paulo sitim supbie ⁊ mũdane glorie: ac in Jacobo ⁊ Joãne in qbus extinxit amorẽ domesticũ ⁊ propriũ. Nã audita voce gratiosi magistri vocãtis eos: statim relictis oĩbus: ⁊ etiã relicto patre in navi vt patet Matthei.4°. Secuti sunt dñm Jesum: nõ seipsos aut proprias volũtates: vnde Aug. iquit. Qui biberit de flumio paradisi cuius gutta maior est occeano: restat vt in eo sitis mũda penitus extinguat̃. Quod aũt dulcedo eius tormẽta ⁊ supplicia vertat in dulcedineʒ patuit in Stephano: de quo canit ecclesia. Lapides torrẽtis illi dulces fuerũt: ⁊ in Andrea cui supplitiũ crucis ɔvertit̃ i gaudiũ. Unde crucẽ alloq̃ns dicebat. Securus ⁊ gaudẽs venio ad te. Item in Laurentio qui dixit Decio. Disce miser q᷑ carbones tui mihi refrigeriũ prestãt. Et in aplis de quibus dĩ Act.5°. Ibãt apli gaudẽtes a cõspectu cõcilij q̃ñ digni habiti sũt pro noĩe Jesu cõtumeliã pati. Quod vero ei⁹ suavitas faciat desiderare celestia patuit Matthei.17°. vbi Petrus aqua spiritus sãcti potat⁹ ⁊ quodãmodo ebri⁹ effect⁹ dixit. Dñe bonũ est nos hic esse. Si vis faciam⁹ hic tria tabernacula. Dr̃ aũt tabernaculũ a taberna. Volebat enĩ Petrus q ibi essẽt tres taberne: in qbus vinũ sp̃s sc̃i vẽderet̃. Ita q p̃r hẽret suã tabernã filius suã: ⁊ similiter sp̃us sc̃us. In taberna aũt patris vẽdit̃ vinũ potẽs: idest gr̃a corroborans que habet aĩam in bonũ ɔfirmare. In taberna filij vẽdit̃ vinũ claꝝ. i. gr̃a illuminãs que hʒ aĩaʒ in agẽdis dirigere ⁊ illuminare. In taberna aũt sp̃us sãcti vendit̃ vinũ dulce. i. gr̃a dulcorãs que hʒ aĩaʒ celesti dulcedine adĩplere. Duodecim⁹ effect⁹ gr̃e quẽ nõ habet sol materialis dicit̃ glĩficatiõis scilicet in vita eterna. Ait eni ,pphta ps°.83°. Gr̃aʒ ⁊ gloriã dabit dñs: vñ Alexãder de ales in.3°. parte sũme: in tractatu de gratia inq̃t q gr̃a est similitudo glĩe. Nã ad Ro.6°. dicit paulus. Gr̃a dei vita eterna: ⁊ Prover.8°. Gr̃a icreata iq̃t. Qui me invenerit iveniet vitã. s. eternã: ⁊ Joãnis.4°. Salvator ait. Qui biberit ex aq̃ quã ego dabo ei: fiet in eo fõs aque saliẽtis in vitã eternã. Aqua.n. q̃ñtũ descẽdit tãtũ ⁊ ascẽdit. Et ideo gr̃a dei ã celo descẽdẽs: ⁊ ad nos veniẽs: perducet ⁊ salire nos faciet in celũ. Siq̃s aũt haberet aqueductũ pducẽtẽ valẽtẽ eũ ad celũ: valde charipẽderet illuʒ ac ipsũ reparatũ teneret. Et iõ gr̃aʒ dei ad celũ nos perducẽtẽ charipẽdere debem⁹: ac omni diligẽtia cõservare. Nã dr̃ Ecclesia. 40. Gr̃a sicut paradisus in benedictionib⁹: ⁊ misericordia in seculuʒ pmanet. Et ad Titũ.3°. dicit Paulus. Vt iustificati gr̃a ipi⁹ heredes simus ꝑ spẽʒ vite eterne. A

Quo ad septimã cõsideratione de grẽ acquisibilitate dico q septẽ persone describuntur in sacra scriptura que septẽpliciter iuenerũt gratiã in oculis dñi. Prima fuit mr̃ dei q̃ eã invenit per viã humilitatis ⁊ obediẽtie. Unde ait Lu.p° Respexit humilitatem ancille sue. ⁊c. Et angelus Gabriel ei dixit. Invenisti gr̃am apud deuʒ. Secunda est persona Pauli cui dictũ fuit a domĩo. Sufficit tibi Paule gr̃a mea.2ª. ad Cor.12°. Et ipse ivenit eã per viã charitatis ⁊ amicitie: q᷑ xp̃ʒ ardẽtissime amabat dicẽs ad Ro.8°. Quis me separabit a charitate xp̃i. ⁊c. Tertia p̃sona ẽ Noe de q̃ dĩ Geñ.6°. q ivenit gr̃am corã dño. Et ipse ivenit eã per viã puritatis ⁊ inocẽtie: q̃a solus ivẽt⁹ ẽ sine labe peccati tp̃e diluuij vt patet in eodem c°. Quarta p̃sõa fuit abrahã q ivenit gr̃aʒ corã dño in valle mãbre per viã veritatis ⁊ bñficiẽtie: vt patet Geñ.18°. Quinta p̃sona fuit Loth q invenit eã

per viā honestatis ⁊ mūdicie a pctō sodomoꝝ: vt patet Gen..19°. Sexta psona fuit Moyses q inuenit grām corā deo vt patet Exo.33°. ⁊ hāc inuenit per viā benignitatis ⁊ patientie: qa fuit vir mā suetissim⁹ oiuz qui erāt in terra Numeri.12°. Septima psona fuit Phinees qui inuenit eā per viā eqtatis ⁊ iustitie: vt patet Numeri.25°. qn̄ zelo dei īterfec̄ sacrilegos ⁊ delinquētes vt ibidē habet̄: p q̄s vias ⁊ nos debem⁹ ābulare si volum⁹ grāz dei hēre ⁊ dicere ei cū psalmista: vias tuas dn̄e demōstra mihi. ⁊c. Hec aūt grā auget̄ in nobis multipliciter ꝰm Frācisc̄ū de mayro. in p°. ꝰmōe purificationis ꝟginis Marie. Maxime per bonorū operū exercitationē: qa vt ait Aug. Charitas meret̄ augeri vt aucta mereatur ⁊ pfici. Mereri aūt nulli cōuenit nisi per bonos act⁹. Itē per sacramētoruz diuinorū frequētationē: maxime in cōfessiōe ⁊ communione: vt patet per Dionisiuz.3°.c°. celestis hierarchie. Itē cōseruat̄ multipliciter ꝰm eūdē Frācisc̄ū. Ibidē. Maxime per purgationē patiētie ēt a puis pctis: qa sicut in vase argēteo paulati rubigo cōtrahit̄ qn̄ macula nō stati abstergit̄. Ita paulatī cōtrahit̄ in aīa nr̄a si nō abstergat̄ ab ea venialis macula: qa successiue dilatat̄ ⁊ quādoq3 trāsit ad rubiginē pcti mortalis. Nā sicut dicebat beatus Frāciscus. Si diabolus pōt hēre capillū de hoie: cito facit crescere in trabē. Et iō dr̄ Prouer.25°. Aufer rubiginē d̄ argēto: ⁊ eggrediet̄ vas purissimū. Cōseruat̄ ēt per virtutē humilitatis: quia vt ait Gre. in mora. Humilitas est oīum ꝟtutuz custos. Itē [illegible] custodiā cordis ⁊ mūdiciā Prouer.22°. Qui diligit cordis mūdiciā habebit amicum regē. i. pmanebit in amicitia ⁊ grā sūmi regis eterni. Recuperat̄ aūt grā ꝰm Frācisc̄ū vbi. s̄. per detestationē: ⁊ renūciationē pcti pp qd̄ amissa ē: qa si vnū est causa alicui⁹ oppositū est causa oppositi p°. Poste. 2.9°. Metha. Et probat̄ per c^m cū renūciat̄.32ᵃ.q.pᵃ. B

Octaua cōsideratio [illegible] de grē amisibilitate: ⁊ breuiter dr̄ ꝙ amittitur per omne pctūz mortale ꝙ est ei cōtrarium. Sicut enī quelibet plaga mortalis per se aufert vitā a corpore. Ita peccatū ⁊ culpa mortalis aufert grāz que est vita aīe ab ista: vt ait Fran. de mayro. vbi. s̄. ⁊ ideo dr̄ Jacobi p°. Cōcupiscētia cū cōceperit parit peccatuz: ⁊ peccatum cum consumatum fuerit generat mortem. C

Nona cōsideratio est de grē cognoscibilitate. Et dico ꝰm Thomā.pᵃ.2ᵉ.q.112ᵃ.ar°.5°. ꝙ nemo pōt per certitudinē scire se eē in grā nisi hoc reuelletur: nec percipit̄ a nobis qn̄ intrat in aīa nr̄a nec quādo exit ab ea grā diuina. Job.9°. Si venerit ad me nō videbo eū. Si abierit nō intelligaz. Cognoscere tamē possumus per multas cōiecturas d̄ qbus dixi supra sermone.5°. parte.5ᵃ. qbus cognoscere possum⁹ si sumus in charitate. Nam omnes ille cōiecture possunt applicari ad gratiā. Dicit aūt Tho. vbi supra ꝙ quis potest cognoscere si est in gratia per q̄ttuor signa pncipalia. Primū est qn̄ nō pungitur mortali crimine. Secundum est quādo nō afficitur mundi culmine. Tertiū quādo pmitur alieno ere. Quartum quando delectatur dei dulcedine ac in dei amore. Juxta illud psalmi.4. Signatū est sup nos lumē vultus tui dn̄e: dedisti letitiam in corde meo. Ad hanc quoq3 considerationē faciūt que dicam infra sermone.38°. par.3ᵃ. D

Decima consideratio est de gratie preparatione scilicet qualiter ad eam recipiendaz debemus preparari: iuxta illud Amos.4°. Prepara [illegible] in occursū dei tui: ⁊ primi. Reg.8°. Preparate corda vestra dn̄o. Et ad hanc applica [illegible] que dicam infra sermone.38°. parte.6ᵃ. R. R. circa medium de munditia habitaculi ⁊ parte.6ᵃ. per totam.

¶ Pars tertia huius sermonis de cōscientie cōtrariatione. E

Nihil sic bone cōsciētie contrariat̄ eāq3 offendit sicut pctūm mortale: vnde ad Hebre.9°. dicit Paulus Sāguis xp̄i qui p spiritū sc̄tū obtulit immaculatū deo emūdabit conscientiam nostram ab operib⁹ mortuis idest a peccatis mortalibus. Peccatuz enī est morb⁹ quidā qui de domo diaboli pueniē ad occidendam anime cōsciētiā: iuxta illd̄ Sap.2°. Inuidia diaboli peccatū itrauit in mūdū ⁊ p peccatū mors. In huius aūt figurā dicit̄ secundi Regū.3°. ꝙ Dauid dixit Joab ꝙ de domo ei⁹ nō deficeret leprosus. Joab enī interpretat̄ inimic⁹: qa de domo inimici dei. s. diaboli nō deficiet leprosus. i. pctōr. Pro cui⁹ d̄clarationem tria videbim⁹ de lepra. s. ei⁹ figurationē: variationē ⁊ curationē. Quo ad primū est sciēdū ꝙ p leprā figurat̄ pctm̄ quia sicut lepra per totū corp⁹ diffūdit̄: sic pctm̄ p totū hoiem admoduz cācri vel morbi q dr̄ lupa. Unde Nume.12°. dixit Aarō ad Moysē d̄ Maria sorore sua q̄ pcussa fuerat lepra. Jā mediū carnis ei⁹ d̄uoratū ē. Jō Tre.3°. dr̄. Misicordia dn̄i ꝙ nō sum⁹ ꝯsūpti. De pctōre. n. dici pōt illd̄ Isa.p°. A plāta pedis vsq3 ad ꝟticē capit̄ nō remansit in eo sanitas. Ex q̄ patet ꝙ pctm̄ hoiez ⁊ per [illegible] des ligat ⁊ capiti dominatur: de primo dicit̄ Job 18°. Misit in rete pedes suos: ⁊ in maculis eius ambulat. Ubi Gregorius ait. Qui pedes in rete

mittit non cum voluerit exit:sic qui in peccato se/ decidit non mox cum voluerit surgit. Et qui in maculis retis ambulat gressus suos ambulando implicat. Et cum se expedire ad ambulandū ni/ titur ne ambulet obligat̄. De secūdo autē: scz de dn̄atōe capitis ait Aug. Peccator seruus est tot dn̄oꝝ quot viciorū. Un̄ legit̄ de Diogene phō: ꝙ cū Alexāder magn⁹ diceret se dn̄atorē orbis: dixit ei. Nequaꝗ̄ es dn̄s sz suus suoꝝ meoꝝ. s. vicioꝝ que ego suppeditaui: sed ipa vicia dn̄ant̄ tui qui seq̄ris eoꝝ istinct⁹. Itē sicut lepra sp seqt̄ leprosuz vt notat̄ i. l. ff a ffe. ff. de ↄdi. ide. Ita pctm̄ pctō rē maxime i morte: ⁊ ad iudiciū vniuersale. Un̄ ei dicet ſm Bernardū. Tu me fecisti. Op⁹ tuū suz seq̄r q̄cūq̄ ieris. Itē lepra est ↄtagiosa: alios ifi ciēdo. Et iō ſm legē Leui. 13°. Tāgēs leprosuz ef ficit̄ imūdus. Et silr facit pctm̄: iuxta illō psalmi. 17. Si cū malo malus eris. Qō ēt notat̄ i. §. cogi tāduz. i aut. de mona. ⁊ i. l. ediles. la. 2ª. §. qd ergo. ff. de edil. edic. ⁊ in c°. sepe. 28ª. q. pª. dr̄. ꝙ sepe ma loꝝ ↄsortia etiā bonos corrūpūt: ⁊ Eccl. 13°. scrip/ tū est. Qui coicauerit supbo induet supbiā. Et iō moralis Cato inqt. Cuz bonis ambula. Nā sicut leprosus gn̄at leprosuz. Ita vnus pctōr facit aliū pctōrē ex ↄsortio. Dr̄. n. Eccl. 13°. Qui tetigerit pi cē ignabit̄ ab ea. Propt̄ qō ꝓhibuit dn̄s iudeis familiaritatē cū eueteziebuseis ⁊ canancis. Deut. 7°. Ne accideret illud qō postea euenit. De quo i quit ps̄ª. Cōmisti sunt iter gētes: ⁊ didicerūt opa eoꝝ. Et ideo inqt Paulus pª. ad Cor. 5°. Ne cō misceamini fornicarijs hui⁹ mūdi: aut auaris vl̄ rapacibus. Itē leprosus hz anelitū fetidū ⁊ ifici/ entē. Et pctōr est fetidus per v̄ba scurrilitatis: de tractionis ⁊ adulatōis. Eccl. 12°. Sicut eramen/ tū eruginat neqcia illi⁹. Et Prouer. 15°. Cor stul toꝝ ebulit stulticiā. Et pª. ad Cor. 15°. Corrūpunt bonos mores colloqa mala. Et Eccl. 9°. Colloq/ um ei⁹ exardescet quasi ignis.

Item leprosus sitim patitur. Isaie. 5°. Multi tudo coruz siti exaruit. Nunꝗ̄ vero est sacie/ tas in peccato. Prouerbioꝝ. 13°. Vēter impioruz insaciabilis. Unde Hieronym⁹ in quadam epl̄a ait. Libido famē patit̄ sui. Et Prouerbioꝝ. 27°. dr̄. Infern⁹ ⁊ pditio nunꝗ̄ replent̄: ⁊ Ecclesiastes 5°. Auarus nō iplebit̄ pecunia. Sicut ēt lepra fa cit hoīez estuare. Sic pctm̄. Eccl. 23°. Aīa calida sicut ignis ardēs. Nō extinguet̄ donec aliqd glu tiat. Et Judith. 13°. dr̄. Estuauit aīa ei⁹: ⁊ Apoc. 15°. Estuauerūt hoīes estu magno. i. diuersis ↄcu piscētijs ꝓpter pctm̄. Itē leprosus abhoīabilis ē sanis: ⁊ pctōr bonis inquātuz talis. Unde ps̄ª. ait. Iniqtatē odio habui ⁊ abhoīatus sum. Et iterū Corrupti sunt: ⁊ abhoīabiles facti sunt in studijs suis ⁊c. Et Ugo in li°. de bono ↄscie ait. Tollera/ bilior est canis putridus fetēs hoībus: ꝗ̄ aīa pec catoris deo. Et Osee. 9°. dr̄. Alienati sunt in cōfu sione peccatoꝝ: ⁊ facti sunt abhominabiles. Itez sicut leprosus fetet: sic peccator per infamiaz Job 20. Quasi sterquiliniū in fine perdet̄. Et Deutero nomij. 32°. Peccauerunt ⁊ nō filij eius in sordi/ bus. Et Johelis p°. Cōputruerūt iumēta in ster core suo. Item lepra viciat ⁊ corrūpit omes sen/ sus corporis. Et peccatū impedit oēs aīe v̄tutes ⁊ sensus spūales. Nam debilitat virtutē opatiuā que est quasi manus aīe. Facit enim eam esse pi grā ad bene operādū. Prouerbio. 26°. Abscōdit piger manus suas sub assella sua. Et eiusdē libri xj°. Manus in manu nō erit innocens manus. Oportet nāq̄ eos qui volūt saluari: facere sicut il li de qbus dr̄ Neemie. 4°. ꝙ vna manu faciebāt opus: ⁊ altera tenebāt gladiū: debemus eniz vna manu cōtra diabolū preliari: ⁊ alia bn̄ opari: qō quia nō faciunt pigri. Ideo in inferno habebunt manus ligatas. Matthei. 22°. Ligatis manib⁹ ⁊ pedib⁹ ⁊c. Sicut ergo leprosus amittit man⁹ ⁊ pedes. Ita peccator bonas affectiones ⁊ operatio nes. Et in figura huius Judicū. p°. ꝙ Adoniue zech qui interp̄tat̄ doctor tēpestatis: vel diabolus fulgurās suos per penam eternaz: ⁊ ducēs eos in p̄senti ad egestatez spūalē: amputauit septuagin regibus sūmitates manuū ⁊ peduz. Et secūdi Re. 19°. habet̄ de misiboseth: qui claudus vtroq̄ pede voluit venire ad Dauid ⁊ non potuit. Item sicut lepra aufert oculos. Sic peccatuz peccatori/ bus: dicente psalmista. Supercecidit ignis: scilicz peccatū: ⁊ nō viderūt solē: scilicz iustitie Christū. Aufert enim oculū fidei ⁊ cognitionis dei. Sapi entie. 2°. Excecauit eos malicia coruz. Item amit tere aures facit lepra. Et eodem modo peccatuz tollit aures ne legez dei peccator audiat: ⁊ ne mā/ datis obediat: ⁊ nares ne odorem Christi ⁊ para disi sentiat. Ezechielis. 23°. Nasum tuuz ⁊ aures tuas precident tibi: scilicet ne sentias illum odo/ rem virtutuz ⁊ charitatis dei. De quo Ecclesiasti/ ci. 24°. dicit sapiētia diuina. Ego quasi libanus nō incisus euaporaui habitationez meā. Pecca tor enim horret spiritualia. Ecclesiastici. 12°. Au/ diet luxuriosus ⁊ displicebit ei. Item peccatori tollit lepra peccati odoratum ne possit esse de il/ lis qui dicunt Christo. Canticorum primo. In odorem vnguentoruz tuorum currimus. Cum enim deberet odorare suauitates diuinas: odo/ rat fetētes carnalitates. Isaie tertio. Erit pro sua ui odore fetor. Item tollit ei gustum alterando

palatuz:quia nō sapiūt illi ea que dei sunt.p°.ad
Cor.2°.ꝛ Prouer.27°.dr̄.Anima saturata:idest
amore terrenoꝝ repleta calcabit fauum:idest dul
cē amorē celestium.Et Isa.5°.Veh q dicitiȝ bonū
malū ꝛ malū bonū:ponētes lucē tenebras ꝛ tene/
bras lucē:ꝛ amarū in dulce ꝛ dulce in amaꝝ.Itē
leprosus barbā amittit.Et peccator virilitatē bn̄
agēdi ꝛ opandi.Cui ingt psalmista.Sicut noua
cula acuta fecisti doluȝ.Et Isa.7°.dr̄.In die illa
radet dn̄s i nouacula acuta caput ꝛ barbā:idest
gratiā vel cogitatōes ꝛ viriles operatōes.Itē ma
culaf̄ leprosus varijs colorib⁹.Et peccator diuer
sis vicijs.Quia vt ait Greg.in mora.Peccatuȝ
qd̄ per pniam nō diluif̄ mox suo pōdere ad aliō
trahit.Item lepra quāto repmif̄ strictius:tanto
magis nocet.Et sic facit peccatū abscōditū.Osee
13°.Peccatū eius abscōditū:dolores parturiētis
veniēt ei.Et Prouer.28°.Qui abscōderit scelera
sua nō diriget.Item leprosus iubef̄ eijci extra ca
stra.Leuit.13°.ꝛ Numeri.5°.Et sic pctōris obla
tio respuif̄ a deo.c°.in grauib⁹.3ᵃ.q.7ᵃ.Unde in
figurā huius Leui.23°.de hostia que debet offerri
in sacrificio dr̄.Oīs macula nō erit in ea.Iteȝ le/
prosus portabat vestimēta dissuta:idest facilia ad
induendū:ꝛ caput nudū ꝛ os veste ꝯtectum:ꝛ se
paratus ab alijs habitabat:ꝛ se cōtaminatū ꝛ i
mūdum clamabat:vt patet Leuiti.13°.Et siliter
existēs in peccato mortali dr̄ habere vestimēta dis
suta:idest facilia ad induendū:qꝛ de facili se rela/
xat ad oīa peccata.Sap.5°.Laxati sumus i via
perditōis.Item caput nudū:idest aīam nudā ve
stimēto gratie dei.Aīa enim dr̄ caput hoīs:qꝛ est
eius pars pncipalis:sicut caput corporis.Cui dr̄
Ezechi.18°.Nuda eras ꝛ cōfusione plena.Item
habet os ꝯtectuȝ:qꝛ nō ē speciosa laus i ore pecca
toris.Eccl.15°.vnde psalmista ingt.Obstructuȝ
est os loquētiū iniqua.Item cōtaminatū ꝛ imū
dum se proclamare debet dicēs deo illō Job.18°.
Reputati sumus vt iumēta:ꝛ sorduimus coraȝ
te.Itē habitat separatus:sciȝ a sanctoꝝ ꝛ iustoꝝ
participatiōe:qꝛ de eoꝝ meritis nō participat si/
cut mēbrū putridū ꝛ siccuȝ nō recipit corpis nu
trimētum:ꝛ eternalr̄ erit separat⁹ a cōsortio bea
toꝝ.In cuius figuram dr̄ secūdi Parali.26°.ꝙ
Ozias rex fuit leprosus vsqȝ ad diē mortis sue:ꝛ
habitauit in domo separata:plenus lepra.Ob
quā eiectus fuerat de domo dn̄i.Itē lepra mutat
pellē:ꝛ sic peccatū hoīs vitā ꝛ cōsciam.Treno.4°.
Quomodo obscuratū est auꝝ:mutatus est color
optimus.Itē lepra morb⁹ est incurabilis:sic pec
catū quantū in se est.Unde Jere.30.Insanabilis
est fractura tua dr̄ peccatori.Sicut ergo lepra nō
curatur nisi per miraculū.Sic nec peccatuȝ.Isa.
43°.Ego sum qui deleo inigtates tuas propī me.
dicit dn̄s.Unde Aug.super Joanē ingt.Maius
est de impio facē pium:qȝ de nihilo creare celū ꝛ
terram.

G

Quo ad scdm̄ d̄ variatiōe lepre est sciēdū ꝙ
dicit Archiepūs florētinus in proemio secū
de partis sūme sue:ꝙ peccatū mortale est quedā
lepra spūalis que inficit ꝛ maculat aīam tollitqȝ
decorē gratie.Et ideo in sacra scriptura designan
tur septē peccata capitalia per septē leprosos.Nā
superbia figuraf̄ per leprā Ozie qui propter sup
biaȝ ꝛ psumptionē cum eēt rex voluit offiīi sacer
dotū vsurpare:incēsum offerēdo in tēplo:ppter
qd̄ effectus est leprosus:vt dr̄ secūdi Para.26°.
Auaritia figuraf̄ per leprā giezi qui propter aua
ritiā effect⁹ est leprosus:quarti Reg.5°.ꝛ pᵃ.q.pᵃ.
c°.cum ordinaref̄.Luxuria figuraf̄ in lepra imp
cata Joab:secūdi Reg.3°.cui dictū est.Nō defici
at de domo tua patiens fluxū seminis:ꝛ leprosus
ꝛc.Pōt etiam figurari per decē leprosos mūda/
tos a Christo.Luce.17°.quia sunt deceȝ spēs lu/
xurie sm̄ eum.Iteȝ qꝛ dictū fuit illis.Ite ostēdite
vos sacerdotibus:qꝛ nullū viciū ita abscōdif̄ ab
hoībus in cōfessione sicut peccatū luxurie.Inui/
dia figuraf̄ per leprā Marie.Numeri.12°.que ex
inuidia murmurauerat cōtra Moysen.Et ideo
leprosa facta est.Accidia figuraf̄ per leprā Moy
si qui cum in sinu manū misisset:effecta est lepro
sa.Exodi.4°.Sic accidiosus manū tenet i sinu
idest nō bn̄ operaf̄.Ira figuraf̄ p leprā Naaman
cui cuȝ dictū fuisset ex pte Helisei ꝙ iret ad ior/
danē ꝛ lauaref̄ septies:ꝛ ita mūdaref̄ a lepra:ira
tus est ꝛ indignat⁹ recedebat:quarti Regum.5°.
Gula figuratur per quattuor leprosos qui mane
bāt iuxta portā samarie:qui accesserunt ad tēto/
ria inimicoꝝ ad comedendū ꝛ bibendū:qrti Re
gum.7°.Quia quattuor sunt modi gule:vt dicit
Joānes cassianus in collationib⁹ suis.Quia igi
tur genus humanū erat infectū omni ista lepra.
Ideo dr̄ Matthei.8°.ꝙ descēdēte Jesu de mōte
idest de celo:primo occurrit ei leprosus quē sana
uit.Uera est enim snīa psalmiste dicētis.Omnes
declinauerūt:simul inutiles facti sunt:sciȝ per le/
pram peccati.Alij nāqȝ declinauerūt per noīatī/
uum:idest per supbiā:querētes noīari ꝛ exaltari.
Alij per genitiuū:idest per luxuriā.Alij x̄o per da
tiuū verberātes ꝛ offendētes proximū [illegible] ira:ꝛ co/
minātes illi ꝛ dicētes.Dabo tibi tot pcussuras cū
baculo:ꝙ pugnate videbunf̄ tibi pira muscatel
la.Alij per accusatiuū:idest per inuidiā accusātes
ꝛ iniurijs afficiētes proximū.Alij āt [illegible] vocatiuū
idest per

idest p gulā p quā emittit vox ꝛ organicat. Alij per ablatiuū: idest p auariciā aliena rapientes ꝛ iniuste auferētes. Alij vero in vtiles facti sunt p indeclinabilitatē: idest p ociositatē: qui sūt etherocliti ꝛ anormali: ꝛ effici sūt leprosi ꝛ marcidi p ignauiā ꝛ torporē. H

VT ergo hanc leprā peccati mortalis bone cōscie aduersariā valeam⁹ totaliter eradicare est videndū tertio de eius curatiōe. Vñ notandū q leprā multipliciter curatā legim⁹. Primo per ablutiōe: vt patet quarti. Regi. 5°. in Naaman. Et significat lachrymaꝝ effusiōe: vnde psalmista dicebat. Lauabo p singulas noctes lectū meum lachrymis meis stratū meū rigabo. Secūdo p ostēsionē vt in decem leprosis. Luce 17°. qbus Christ⁹ dixit. Ite ostēdite vos sacerdotibus: ꝛ significat purā ꝯfessionē. Sed tñ in via mundati sūt: quia deus ꝟtute ꝯtritiōis peccatores mūdat iterius: priusq̃ a sacerdote absoluat exteri⁹: qd etiā patuit in Laçaro quē dñs suscitauit pusq̃ a discipulis solueretur. Ideo iqt Dauid ps°. 3°. Dixi cōfitebor aduersuꝫ me iniustitiā meā dño ꝛ tu remisisti impietatē peccati mei. Dixi: idest firmit statui: vbi Augustinus ait. Magna est dei pietas vt ad solā promissionē peccata dimittat. Modū ꝓnūciat ore: ꝛ tñ deus iā audit icorde Tertio p sepationem sicut patuit Numeri. 12°. in Maria sorore Moysi que septē dieb⁹ sepata fuit ꝛ significat excōmunicationē que instar cauterij debet esse medicinalis: sicut patet p°. ad Cor. 5°. de illo fornicario quē apostolus excōmunicauit Ut aūt quisq leprosus possit sanari debet se separare a lepra: idest a peccato: seruās illud Ecclesiastici 21°. Quasi a facie colubri fuge peccatuꝫ. Dētes leonis dētes eius: interficientes aīas hoīum ꝛ quasi romphea bis acuta omnis iniquitas. Et illud Iere. 50. vbi dominus ait. Recedite de medio babilonis vt saluet vnusquisq aīam suam Qui. n. nūc non se sepabit a peccato deus eū separi faciet a sanctoꝝ collegio. Mat. 13°. Exibūt angeli ꝛ sepabūt malos de medio iustoꝝ: ꝛ mittent eos i caminū ignis. Quarto p iclusionē sicut patuit Exo. 4°. i mān Moysi q de sinu extra apparuit leprosa sꝫ i sinū reposita mūda fuit. Et significat q multi qui in seculo leprosi erant p peccatū viuētes carnaliter mūdātur spiritualiter qñ religionē ingrediunt. Quinto p tactum: vt in leproso a Christo mūdato Mat. 8°. I

EST aūt triplex tact⁹ vnus pure corporalis. s. quādo qd tangit ꝛ quod tangit est corpus ꝛ iste fuit in Christo valde virtuosus. Luce 7°. Omnis turba querebat eū tangere: quia virtus de illo exibat ꝛ sanabat omnes. Secūdus est ptī corporalis ꝛ ptim spiritualis: qñ quod tangit est corpus ꝛ qd tangit est spiritus. Et iste est tactus tribulationis islicte. Job 2°. Tange os eius ꝛ carnem ꝛc. Tertius est pure spiritualis quando qd tangit ꝛ quod tangit est spiritus ꝛ iste est tactus īspiratiōis iterne ꝑmi Re. x°. Abijt cū Saul pe exercitus quorum tetigit de⁹ corda. De⁹ ergo aliquos leprosos sanat tactu corporali: sicut ꝑdictū leprosuꝫ qñ manus Christi eius carneꝫ tetigit ꝛ mūdauit. Notādum tamen q isti leproso mundato per tactum: xps mandauit ut sacerdotibus se repñsentaret ꝛ offerret mun⁹ qd ꝑcepit Moyses i testimoniū illis spiritualr ad cōfirmationē ꝑdictoꝝ de ꝯfessiōe sic potest exponi: videlicet q tūc leprosus tāgit ꝛ mūdat: qñ peccatoris cor cōpūgit: ꝛ tūc sacerdoti se repñsentat qñ sua peccata ꝯfitēdo manifestat: ꝛ tūc sacrificiū offert qñ satisfactionē ꝯplet. Secūdo aliq sanant partim corporali: ꝛ ptim spirituali. s. p tribulatiōeꝫ ꝛ aduersitatē: qꝛ in tp̄re tribulatiōis peccata dimittunt Tobie 3°. Alij vero p tactū pure spiritualē quādo de⁹ salubre ꝓpositū eis īfundit p internā inspirationē Sap 16°. Sermo tuus domine sanat omnia. H

SExto lepra curat p humilē sui recognitionē: qd significatū est Luce. 17°. i decē leprosis a Christo mūdatis q steterūt a lōge. Secūdū. n. legē nō audebāt leprosi stare cū sanis. Et ideo a lōge steterūt. Similiter ꝛ humilis peccator nō audet dō appropinquar: sicut dr Luce 18°. q publican⁹ a lōge stās nō audebat oculos ad celū leuare: Sꝫ talis humilitas deo appropinquare facit: dicēte psalmista. Respexit in orationē humilium ꝛc. Et iteꝝ. Cor ꝯtritū ꝛ humiliatū deus non despicies: ꝛ Jacobi. 4°. dr. Appropinquate deo. s. p humilitatē: ꝛ appropinquabit vobis scilicet per benignam exauditionem. L

SEptimo curatur lepra per accensū desiderium ꝛ clamorosam orōnē: vnde dicit Luce 17°. q predicti leprosi leuauerūt voceꝫ dicentes Iesu ꝑceptor miserere nostri. Ille autem ad deū clamat qui sua desideria ad deum leuat: vt sicut pri⁹ desiderauerat terrena: sic postmoduꝫ desideret celestia. Quod desiderabat fieri beat⁹ Augustinus dicēs. O si possemus excitare homines: ꝛ cū illis parit excitari: vt tales eēm⁹ amatores vite permanētis quales sūt homines vite fugiētis. Cum tali etiam desiderio clamabat psalmista dicens. Clamaui in toto corde meo exaudi me domine. Aliqui enim clamant cum nullo corde q nullā hñt deuotionē nec attentionem. Isa. 29°.

Populus hic labiis me honorat: cor autem eiꝰ lóge est a me. Et isti nõ sanant̄ a lepra sua. Alij aũt clamát cũ medio corde: qui hñt attẽtionẽ sed nullá deuotióe3. Osee x°. Diuisũ est cor eo2: ⁊ tales pfecte nõ sanant̄. Alij vero clamát cum toto corde: qui in suis orationibꝰ hñt intellectũ ⁊ affectũ: attentionẽ ⁊ deuotionẽ: sicut faciebat Apostolus dicẽs p°. ad Cor.14°. Orabo spiritu: orabo ⁊ mente: ⁊ isti perfecte sanant̄. M

Notãdũ est etiam ꝙ priusq̃ leprosi sanarentur clamauerūt: ⁊ post sanationẽ ille q reuersus est ad Jesu3 itez clamauit. Nã dr̄ vbi supra ꝙ vnus ex illis vt vidit qꝛ mũdatus ẽ reuersus est cũ voce magna magnificãs deu3: ⁊ cecidit in faciẽ aũ pedes eius gratias agens. Per hoc aũt significatũ est ꝙ ad deũ clamare debemus vt sanemur: ⁊ vt ĩ sanitate ꝯfuemur: ⁊ merito. Quattuor enim de causis homo aliquando clamat. s. a facie ignis: a violẽtia furis: ab impetu aquaꝝ ⁊ a terrore hostium. In nobis autem adhuc est ignis concupiscentie. Job.13°. Ignis est vsq3 ad consumationẽ deuorãs. Sed felix qui dicere põt illud Ecclesiastici.15°. In medio ignis non sum estuatus. Cõtra hũc ignẽ debemꝰ ad deũ clamare. Johelis p°. Ad te domine clamabo: qꝛ ignis comedit speciosa deserti. Debemus etiam petere aqua3 lachrymaꝝ que hũc ignẽ extingunt. Ecclesiastici.3°. Igne3 ardente3 extiguit aqua. In nobis etiam sũt fures: idest oculi lasciui: iuxta illud Trenorum.3°. Oculus meus depdatus est aia3 meam. Et iõ debemꝰ ad deum clamare: ⁊ coru3 custodiam petere ⁊ dicere cu3 psalmista. Auerte oculos meos ne videant vanitatẽ. In nobis etiã sunt aque multaꝝ tribulationũ: vnde psalmista clamabat dicẽs. Saluũ me fac deus: qm̃ itrauerunt aque vsq3 ad aia3 meam ⁊c. Ideo debemꝰ clamare ⁊ dei cõsolationẽ petere: sicut fecerũt discipuli: dicentes Mat.8°. Dñe salua nos: perimus: ⁊ facta est trãqlitas magna. In nobis est etiam ꝯtinuu3 bellum. Job.7°. Militia est vita hominis sup terram. Ideo debemus ad deũ clamare ⁊ eius adiutoriũ postulare sicut clamauit Moyses cui ait dñs. Exo.14°. Quid clamas ad me? ⁊ tũc dominus pharaonẽ cũ suo exercitu in mari submersit. Quia ad clamore3 nostrũ dñs vires diaboli ⁊ totius exercitus sui frangit: ⁊ cõcedit nobis sanitatem a lepra peccati mortalis. Quã vt possimꝰ euitare nouem regulas in eius cognitionẽ nos ducẽtes ꝯtẽplabimur. N

Prime aut tres sũt p respectũ operatiõis extrĩsece: quaꝝ pꝛia dr̄ charitatis oppositio. Et ista ẽ beati Tho.2ª.2e.q.59ª.ar°.4°.⁊.q.132ª.ar°.3°. q ait ꝙ peccatũ mortale illud esse dr̄ ꝙ pꝓprie õ se xtuti charitatis opponit̄. Cuius ratio ĩ aperto ẽ: qꝛ ẜm oẽs theologos. Nulla gratia aut ṽtuosa opatio sine charitate ad salutẽ prodesse potest: vt supra probatum est sermõe.5°.pte.3°. Omne igit̄ qd̃ est ꝯtra charitatẽ dei vel.pximi est mortale peccatu3: nisi esset adeo leue: ꝙ quasi pro nihilo extimari possit. Quod.n. minimũ est pro nihilo a legibꝰ reputat̄. Quod dictum etia3 ponit beatus Tho.2ª.2e.q.66ª.ar°.6°. vt puta: si quis acciperet quid modicũ nesciẽte illo cuius est: putans ꝙ pro paruitate rei nec damnũ nec etiã molestiã illi inferat. Et exemplificat ibi beatus Thomas de acceptione vnius acus. Et ad confirmationẽ huius põt adduci lex. eleganter. §. vltimo. ff. de dolo. Ubi dicitur ꝙ pro minima re nõ dat̄ actio de dolo. Et in.c°. et si qões. de simonia dicit̄ ꝙ ĩ modico nõ ꝯmittit̄ simõia. Si tamẽ quis ꝯtra patroni voluntatẽ auferre putabat: vel causa furandi abstulit: propter paruitate3 rei nõ excusatur a peccato vt ait Augustinꝰ. in li°. de vero cultu. Nam furtu3 committit̄ etiã in vno ouo: vt dicit glosa in. §. galinaꝝ. insti. de rerum diui. Et hoc probatur p textu3 in.c°. vl°. 14ª.q.6ª. Ubi dicitur Furtum non solum in maioribus sed etiam in minoribus iudicatur. Nõ enim quid furto ablatum est: sed mẽs furãtis attẽditur. Unde q̃tuncunq3 quis abstulerit: furti crimẽ incurrit: hec ibi. O

Secunda regula est percepti diuini transgressio: que est mortale peccatũ. Ut enim dicit Ambrosius in. li°. de paradiso: peccatum est preuaricatio legis diuine ⁊ celestium inobedientia mandatorum. Et Augustinus in li°. ꝯtra Manicheum inquit. Peccatu3 est dictũ: aut factu3 vel concupitũ contra legem dei. Sanctus quoq3 Bonauẽtura ĩ.2°.di.23ª. dicit ꝙ triplex est lex. s. nature: scripture: ⁊ gratie. De prima hẽtur Luce.6°. ⁊ Mat.7°. vbi dicitur. Quecunq3 vultis vt faciant vobis homines ⁊ vos eade3 facite illis. Quod etiam hẽtur in.c°. humanu3 genus. prima distin. Contra quod faciens peccat mortaliter: vt ait Alexãder de ales. in.3ª. parte summe in tractatu de legibus. Negatiue quoq3 ponit̄ hoc preceptum scilicet quecunq3 non vultis vt faciant vobis homines hec nolite facere illis. Tobie quarto ⁊ Act.15°. ⁊.50ª. distinctio. capitulo. ponderet ⁊.2ª.q.6ª.c°. decreto. ⁊.x°.q. prima.c°. placuit. P

Secunda lex est scripture vnde sciendum ẽ ẜm qd̃ dicit Ago ĩ li°. õ sacris: ꝙ ea q̃ in lege nãli duobꝰ preceptis clausa fuerãt: per legem

scriptam postea septē preceptis scd'e tabule expssa sunt. Decē itaqz sunt precepta diuine legis. s. tria prime tabule: que ordināt nos ad deum: et septē scd'e tabule: que ordināt nos ad proximū: de quibus diffusius tractauim⁹ in. pᵃ. pte hui⁹ operis: s'mone. 16°. cum quatuordecim sermonibus sequentibus. Et ideo hic pertranseo. Q

Tertia est lex gr'e. s. euāgelica. Quicūqz ergo transgredit' mādata vnius ex his tribus legibus mortale peccatū incurrit: et quotidie ab ecclesia chatolica maledicit': dū dicit' i officio diuino illud psalmiste. Maledicti q declināt a mandatis tuis domine. R

Tertia regula cognoscēdi peccatū mortale dicitur superior⁊ ptemptio. s. nō adimplendo honesta et licita cor⁊ precepta. Secūdum. n. dñm Bona. in. 2°. di. vltiᵃ. ar°. 3°. q. pᵃ. tenent' christiani obedire suis iustis principib⁹ tp'alibus: i his que nō sunt ꝯ deū vel ecclesiā: que sunt s'm rectā ꝯsuetudinē rōnabiliter statuta. Sicut sūt tributa et vectigalia iusta: et ꝯsimilia. Vñ dñs Mat. 22°. dixit. Reddite que sunt cesaris cesari. Et apostolus ad Roma. 13°. ait. Ois aia potestatibus sublimioribus subdita sit. Et infra. Reddite oibus debita: cui tributū tributū: cui vectigal vectigal. Et iterū ibidē. Subditi estote nō solū pter irā: sed et pp ꝯscientiā. Et. pᵉ. ad Thi. vlti°. etiam dicit. Quicūqz sunt sub iugo s'uitutis: dños suos omni honore dignos arbitrent': ne nomē dñi blasphemet'. Siqs aūt aliter docet: et non acquiescit sanis s'monibus dñi nostri Jesu christi: supbus est nihil sciens ec. Quilibet ergo subditus debet obseruare obediētiā sui superioris: vt religiosus plato: s'uus dñi: vxor viri: et discipulus magistri: in rebus tñ licitis et honestis tantū aliter transgrediēs obediētiā sui supioris factā p modū precepti: vel equalētis: et de his que pōt pcipere icurrit mortale peccatū: vt declarat beatus Bonauētura vbi. s̄. Et hoc pbat' per. cᵐ. quisqs. 14ᵃ. q. pᵃ. vbi di. Quisqs pceptis nō obtēperat reus ē et debitor pene: pcepto. n. dñi nō obedire peccatū est. Et. c°. sequēti di. Qd pcipit' imperat': et qd iperat' necesse ē fieri: si nō fiat penā hz: vbi ꝯsiliū dat' offerētis arbitriū est. Ubi pceptū: necessitas s'uiētis. Et. c°. si dñs. xiᵃ. q. 3ᵃ. dicit Hiero. Si dominus iubeat ea q̄ nō sunt ꝯtra deo: nec aduersa sacris scripturis subijciat' dño s'u⁹. Si vo ꝯtraria pcipit: magis obediat deo spūs q̄ corporis dño. Et infra. Si bonū ē quod pcipit impator iubentis exeqre volūtatē. Si malū rn̄dc. Obedire opz deo magis q̄ hoib⁹: hoc ip̄s et de s'uis apō dños: et de vxorib⁹ apud viros: et de filijs apud pr̄es: q in illis tantū debeāt dñis viris et parētib⁹ ee subiecti: que ꝯ dei mandata nō sunt: hec ille. De muliere quoqz Geñ. 3°. di. Sub viri potestate eris: et ipse dñabit' tui. Et. pᵉ. Petri. p°. Mulieres subdite sint viris suis: de alijs vero subditis dicit. b. Tho. 2ᵃ. 2ᵉ. q. 154ᵃ. ar°. 2°. q de lege nature est vt quilibet s'uus subijciat' dño suo: et minor maiori. De hoc et ꝯtēptiōis plati vicio ait apostolus ad Roma. 3°. Qui potestati resistit: dei ordinationi resistit. Qui āt dō resistūt: dānationē sibi acqrūt. Ideo Ray. i sūma i tiᵒ. de sentētijs pcepti: dicit q subdit⁹ tenet' de necessitate obedire iusto pcepto plati sui: aliter peccat mortaliter. Et hoc est verū et si i pcepto fuerit apposita pena tp'alis vel corporalis: vt ait dñs Joānes de Anania doctor bononiēsis in quodā suo ꝯsilio. Nisi forte excuset eū ignorātia: ex' de ꝯsti. c°. vt aiap'li°. 6°. Marie aūt ē obediēdū platis sp̄ualibus pp pceptū dñi. Mat. 23°. di. Oia quecūqz dixerint vobis s'uate et facite: ppterea dicit Scotus i. 4°. di. 15ᵃ. q nō adimplēs pniam sibi a ꝯfessore iniunctā peccat mortaliter: qz agit ꝯ mādatū ecclesie: et ꝯfessoris q est vicari⁹ dei in illo actu. Ex quo infert. b. frater Michael de carchano i. quadragesimali de peccato: i s'mone dñice i ramis palmar⁊ pte. pᵃ. q totiens qs peccat mortaliter: quot sūt ꝯfessoris mādata que p'termittit. Que tñ oia intelligēda sunt quando confessor intēdit obligare ad pctm̄ mortale et mādatū eius est rōnabile. S

Verū multo grauius peccat q p'tergrediunt' mādata sancte mr̄is ecclesie: qz Mat. 18°. dicit dñs. Si ecclesiā nō audierit: sit tibi sicut ethnicus et publicanus. Mādata aūt ecclesie sūt vt ꝯfitearis saltē semel in āno: et iniūctā pniam studeas p viribus adiplere. Et vt in pascate recipias eucharistie sacramentū. De qbus pceptis habet' in. c°. ois. v̄ peni. et re. Itē q dieb⁹ festiuis audias missa⁊. De quo mādato habet' in. c°. missas et in. c°. oēs fideles. de ꝯse. di. pᵃ. et in. c°. vt dñicis extra de parro. Itē vt vltimas volūtates defunctor⁊ tuor⁊ exequaris. c°. vltima. 13ᵃ. q. 2ᵃ. Et maxime soluendo legata facta ecclesijs. c°. qui oblationes. ea. q. et causa. Itē vt obserues festiuitates sanctorum capitulo. pronunciandum. de conse. di. 3ᵃ. et. c°. primo de feri. Item q ieiunes totam quadragesimam de consecra. distin. 3ᵃ. capitulo non licet. et. c°. non oportet. et. c°. placuit. et capitulo. quadragesima. de consecra. distin. 5ᵃ. Item quattuor tempora. 76ᵃ. di. capitulo. Jeiunium et capitulo. statuimus. et capitulo. de ieiunio: Itē vigilias omnium apostolorum: excepta vigilia Philippi et Jacobi: et Joannis euangeliste.

c°. consiliũ. de obser. ieiu. Item in vigilia natiuitatis dñi. c°. p°. de obser. ieiu. q̃ si venerit. 6ª. feria possunt hi qui nec voto nec regula ad abstinentiam carniũ astringuntur ipso die natiuitatis carnibus vti: ſm consuetudinẽ ecclesie generalem. c°. explicari. eo. ti°. Item in vigilia penthecostes. c°. nosce credo. 76ª. di. Item in vigilia assumptionis virginis Marie de obser. ieiu. c°. p°. Et in vigilia beati Ioannis baptiste: et beati Laurentij: ac omniũ sanctorum: ſm Inno. et cõiter doctores in dicto. c°. p°. Et hoc ratione consuetudinis approbate que ligat. c°. consuetudo. pª. di. et c°. ecclesiarũ. et c°. in his. xjª. di. vnde dicit Ricardus in. 4°. di. 15ª. ar°. 3°. q. 8ª. q᷑ si in aliqua religione est aliquod ieiunium consuetum: quod tamẽ non est preceptum per ius positiuum: nihilominus est obseruandum ab existentibus ibidem. Dicit quoq; glo. in. c°. illa autem. 12ª. di. q᷑ viatores tenentur sequi consuetudinem loci ad quem veniunt: per textum dicti capituli. In omnibus ergo ecclesie preceptis: tam quo ad ieiunia: q̃ quo ad alia quilibet non rationabiliter excusatus nõ obediens mortalis peccati lepram incurrit: quod probatur per capitulũ. nulli phas. et capitulum sic omnes. 19ª. di. Al

Alijs quoq; tribus regulis venire possum⁹ in cognitionem peccati mortalis: per respectum ad considerationem operationis intrinsece quarum prima que est quarta in ordine dicitur deliberata consentatio. Non enim actus tantum et operatio culpe mortalis: sed etiam sola intentio firma peccandi: est mortale peccatum. Vñ Mat. 6°. ait dominus. Si oculus tuus nequam fuerit totum corpus tuũ tenebrosum erit. Vbi. dicit glosa q᷑ per oculum intelligitur intentio. De hoc etiam oculo dicit. Ecclesiastici. 31°. Memẽto quoniam malus est oculus nequam: nam nequius oculo quid creatum est? Mat. quoque. 5°. iterum inquit saluator. Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam: iam mechatus est eam in corde suo. Quod intelligitur de consensu deliberato: de quo Augustin⁹ in p°. de doctrina christiana ait. Cogitatio cum cõsensu etiã sine opere nephario tanq̃ peccatum mortale diuina lege dãnatur. Et Sap. p°. dicitur. Peruerse cogitatões separant a deo: vbi glosa dicit. Nihil a deo animã separat preter peccatum mortale. Mat. etiã. 15°. et Mat. 7°. ait dominus. De corde exeũt cogitationes male: furta: homicidia: rapine: et hec sunt q̃ coinquinant aĩam idest gloria priuant. Licet etiã quis aliquod peccatum per impotentiam cõmittere non valeat actualiter: tamen propter malam voluntatem illud perpetrandi peccat mortaliter. Volũtas enim ẽt in maleficijs pro ope iudicat. c°. oĩs iniquitas: de peni. di. pª. Sciẽdum tñ est q᷑ vt ait Augustinus de peni. di. 2ª. c°. sicut tribus. Et Grego. in. c°. testamentũ. §. sed pensandũ. 6ª. di. tribus modis oẽ peccatũ complet. s. suggestione delectatione: consensu: in suggestione non contrahitur peccatum: si illi tentationi non consentiatur: et nõ prouenit ex culpa tentati. Imo sepe per illã quis valde meretur. s. quãdo viriliter resistit. Hanc aũt suggestionẽ habent ẽt viri sancti: sicut Paulus qui. 2ª. ad Cor. 12°. dicebat. Datus est mihi stimulus carnis mee angelus sathane qui me collaphizet. Et Hieronymus ad Eustochium scribens: refert quõ in illa vasta solitudine maximas patiebatur tentationes. Et subdit. Quia impossibile est in sensu hominis nõ irruere motũ medullarum calorem: ille laudatur: ille p̃dicatur beatus: qui statim vt ceperit cogitare interficit cogitatus. In delectatione vero sine consensu deliberato cõiter solum est peccatum veniale. In consensu autem deliberato contrahit mortale peccatum. Vnde tot sunt peccata mortalia: quot fuerunt mali consensus. Q

Quinta regula dicit morosa delectatio. Pro cui⁹ declaratione querit: nũqd hõ mortaliter peccet in quacũq; delectatiõe? Et rñdet btũs Bonauẽ. in. 2°. di. 24ª. pte. 2ª. ar°. 2°. q. 2ª. et btũs Thomas. 2ª. 3ª. q. 154ª. ar°. 4°. q᷑ sex sũt delectationes. Prima naturalis: vt libẽt⁹ videre creaturã pulchrã q̃ turpẽ: et hoc nõ est peccatũ. Secũda est diuinalis: vt visa re pulchra: deũ laudare i creatura sua: iuxta illud psalmiste. Delectasti me dñe in factura tua. Sicut faciebat btũs Ambro. qui cũ obuiã hũisset quãdã formosissimã mulierẽ: stupefactus irreuerberatis oculis illam aspiciebat. Deinde flere cepit di. O q̃ formosus es de⁹ me⁹: a q̃ pcessit tanta pulchritudo. Tertia delectatio est venialis: vt recordatio mulieris absq; cõsensu deliberato. Quarta est semiplena: vt videndo et imaginando de turpi cogitatione: opus tamẽ perficere nolẽdo. Et hoc est mortale: ſm Durãdum nſm in summa. Quinta est plena. s. non solũ delectari in turpi cogitatione: sed ẽt appetere opus perficere: et hoc est mortalissimum. Et si centies in hora tali intentione delectareris: centies peccares mortaliter. Sexta est delectatio morosa ẽt absq; consensu cum cognitõe periculi in q̃ si scienter pseueret peccat mortaliter: puta si agnito periculo aspectus mulieris nõ desinat ab illo: maxime cognita inclinatione et fragilitate sua: vt enim dicit Ecclecastici. 3°. Qui amat periculum peribit in

illo. Et ideo q̄uis quis nolet vllatenus peccare actualiter: tamen si delectatur cogitare loqui vel audire: vel aliter quocunq; delectetur de eo quod est peccati mortalis: vt in tactibus impudicis vel aspectibus: aut gestibus inhonestis: non excusatur a mortali peccato. Et ratio est sm Tho. 2ª. 2e. q. 154ª. ar. 4º. q2 nō pōt eē sine graui offensa diuine charitatis qn̄ qs delectat in eo quod deus abhominat. Vn̄ Omelia. 23ª. inquit Greg. Qui adhuc p illicita desideria defluit deū ,pfecto nō diligit: q2 ei in sua actōe ↄdicit. Abhominat āt deus peccati mortalis cogitationē cū delectatōe: iuxta illud Prouer. 15º. Abhominationes domini cogitationes male. X

Sexta regula cognoscēdi pctm̄ mortale ē periculosa expositio. Quotiēscūq; .n. qs se exponit piculo pcti mortalis peccat mortaliter: vt dclarat. b. Tho. i. 4º. di. 21ª. et sctūs Bona. eo. liº. di. 17ª. Vbi gr̄a: mercator ↄhit cū aliquo de re licita quā dubitat illicitā: peccat mortalr ↄhendo durāte tali dubio. Itē vadēs ad ↄfessionē cū dubio pcti mortalis: et nō ↄfitens illud: nō pōt excusari a mortali ēt si ipa res de q̄ dubitat nō sit mortale peccatū. Qui9 āt regule rōnē ponūt pdicti theologi vbi. s. et Scot9 in. 4º. di. 20ª. q2 si de q̄ minus videt inesse et inest: ergo et de quo magis. 2º. Topi. Sed si qs sine iusta necessitate sciēter et ex ppria culpa poneret ,pximū in piculo mortis corpalis: multū offenderet charitatē: et ↄsequēter peccaret mortaliter: p primā regulā. Et fortius delinqueret si aīaʒ ipsius ,pximi piculo mortis eterne exponeret: quāto aīa pciosior ē corpore. cº. cū infirmitas. de peni. et remis. Cū ergo qs magis obliget aīe sue q̄ ,pximo. de peni. di. 3ª. cº. qui vult. iuxta illō Eccli. 30. Miserere aīe tue placēs deo. Seqt q mortalr peccat q se piculo pcti mortal' exponit. Vn̄ dicit. b. Tho. 2ª. 2e. q. 150ª. q dū quis aduertit vinū potēs ad inebriādū: et bibit et iebriat se peccat mortalr: q2 volūtarie et sciēter priuat se vsu rōnis qua virtutes opat et deuitat pctā: et discrimini peccādi mortalr se exponit. Cōfirmatur ēt pdicta regula: q2 si ille q vadit ad piculum mortis corporalis sine legitima necessitate cōmittit pctm̄ mortale. Et iō ecclesia phibet torneamenta: et hastiludia. Et ipsa exercētes ac in eis morietes priuat ecclesiastica sepultura. cº. pº. de tornea. Multo magis peccat exponēs aīam suā discrimini mortis spiritualis. Y

Sunt quoq; alie tres regule cognoscēdi peccatū mortale p respectū ad ↄsiderationē cooperatōis aliene: quaʒ prima q̄ est septima i ordine est culpe auxiliatio. Nō solū .n. facientes mali principalr: sʒ cooperatores vel auxiliatores et cōsentientes peccātī: iuxta illō ad Roma. pº. Digni sunt morte nō solū q faciūt ea: sed ēt q ↄsentiunt faciētib9. Quod ēt habet. 2ª. q. pª. cº. notū sit. et 17ª. q. 4ª. cº. oēs. et ex. de offi. dele. cº. pº. vbi dī q agētes et ↄsentiētes pari pena puniunt. Qd etiā notat in. l. itē mella. §. si alius. ff. ad. l. aq. Est aūt q̄druplex ↄsensus. s. cordis: vt ↄtentū eē de aliquo peccato mortali ↄmisso. Cōsilij: vt aduocati qui docet tutellā causaʒ falsis legibus agi. Auxilij: vt cōmodādo aleas ludere volētī: aut fornicari volētē comitari. Medij: vt p aliā psonā faciēdo malū. Qui .n. p aliū facit p seipsū facere videt cº. qui p aliū. de re. iu. liº. 6º. Idō pcipiēs suo vt pcutiat sacerdotē: vel ratū habens noīe suo factaʒ pcussionē est excōicatus. cº. cū quis. de sen. exco. liº. 6º. Tanto aūt amplius qs peccat: quāto maiorē causam peccato tribuit: maiorēq; fauorē dedit: atq; magis incitauit: ac aīauit delinquentē. Et grauius q aliquē peccat pcepit vel coegit. Imo tales dicunt magis peccare q̄ ipsi agētes. xjª. q. 3ª. cº. qui ↄsentit. et 24ª. q. 3ª. cº. qui alioʒ. et ex. de offi. dele. cº. pº. Glo. i verbo. pari. hoc adducit: et declarat qualiter intelligatur. Z

Octaua regula dī ,pximi scādalizatio. Licet enim mortali culpe qs nō ↄsentiat: nec ipa sibi placeat: tn̄ si ex indiscretiōe ac lascivia loqndo: aut aliqd agēdo cām et occasionē peccādi ,pximo dat: peccat mortalr: p illā regulā. Qui cām dānī dat: dānū dedisse videt. de iniu. et dā. dato. cº. si culpa. Et. l. si occidit. §. in hac. ff. ad. l. aq. Et iō sepius ab eo quod sibi licitū ē qs abstinere tenet ne sue cā ,pxim9 peccet vel scandalizet. Unde ad Roma. 14º. ait Paulus. Si pp cibū frater tu9 scandalizat: iā nō sm charitatē ambulas: noli cibo tuo illū pdere ,p quo xp̄s mortu9 ē. Et iterū. Noli pp escā destruere opus dei: oīa qdē munda sūt. Sed malū ē hoi qui per offendiculū manducat. Bonū ē nō mādicat carnē: nec bibere vinū in quo frater tu9 offendit: aut scādalizat vel ifirmat. Imo qd forte difficili9 videt sm Tho. 2ª. 2e. q. 43ª. arº. 7º. Et Alexādrū de ales i. 2ª. pte sūme in tractatu de scādalo. arº. 6º. Et Ricardū i. 4º. di. 38ª. arº. vlt. q. 2ª. Ne pxim9 scādalizet a bonis opib9 nō qdē necessarijs ad salutē qn̄q; abstinēdū est: donec videlicet rōnibus oñdat: q de illis opibus scandalizari nō debet. Quod verū est si scandalū ,pximi ,pueniat ex infirmitate vel ignorantia. Tūc .n. si verisimile est: q scandalizet mortaliter: omissio eius erit sub precepto. Sin autem pbabile est q scādalizet venialr: sic omissio eius erit in ↄsilio. Vn̄ Hieronymus i quadā epla ait.

dimittendū est pp scandalū: ōe quod ꝑtermitti pōt. Qui iquit dñs. Mat.18°. Qui scādaliçauerit vnū de pusillis istis qui i me credūt: expedit ei vt suspēdaꝰ molla asinaria i collo eiꝰ: ⁊ demergaꝰ i ꝓfundū maris. Et Deut.27°. dꝛ. Maledictꝰ qui errare facit cecū i itinere suo. Si ergo ille qui occidit aliquē a casu ex culpa sua ꝓueniēte hoīcida reputaꝰ. c°. ioannes. ⁊ c°. fi. extra de homici. multo magis reputabitur homicida ille q occidit p scādalū aīaz alicuiꝰ. Quod faciūt mulieres vane suis īhonestis ornamētis: ac pompis ⁊ actibꝰ impudicis. Quāuis aūt ꝓximus ex alteriꝰ scādalo nō peccaret: tñ ille qui causaz peccati vel scādali dedit iā peccauit: qꝛ quātū in se fuit venenū effudit: lz euz nemo absorbuerit. Sed de hac regula hic breuiter ptrāseo: qꝛ supra in. pᵃ. pte huiꝰ opis: ſmōe.30. pte. pᵃ. de scādalo actiuo ⁊ passiuo sufficiēter dixi.

A

Nona ⁊ vltia regula cognoscēdi pctm̄ dicit negligēs extirpatio. Nā qui peccato vt ꝓuenit non resistit: qñ pōt mortaliter proculdubio peccat. Vñ Aug. i Omelia 3ᵉ. ferie post tertiā dñicam i 40ᵃ. sup illud. Mat.18°. Si peccauerit i te frī tuus ⁊c. ait. Mihi nō sufficit vt iīuriā primo meo dominer: sed si quoad possum: iīuriātis salutē frīna correctione nō procuro: priori ⁊ grauiori sua dānatione īcurro: hoc idem probaꝰ per cᵐ. faciētis.86ᵃ. disti. ⁊ extra de homi. c°. sicut dignū. ⁊ c°. qd prodest.83ᵃ. di.

B

Sed pro clariori huius regule declaratione quatuor de correctiōe frīna videnda sunt. Primū eius obligatio. s. vtrū oēs teneanꝰ ad illā faciendā. Et ad hoc rñderūt quidā solū plaᵗos ⁊ supiores ad corrigendū alios teneri. s. suos subditos per cᵐ. sed illud.45ᵃ. di. vbi Hiero. ait Sacerdotes studeāt adiplere: illud euāgelij. Si peccauerit ite frī tuus ⁊c. Sed noīe sacerdotum cōsueuerūt significari plati: qui curā hñt aliorꝝ. Ergo plati tm̄ ad correctionē faciendā teneri videnꝰ. Sed Tho.2ᵃ.2ᵉ.q.33ᵃ. dicit ꝙ Hieronymꝰ nō itēdit dicere ꝙ soli sacerdotes seu plati teneātur ad illud: sed ꝙ magis illi ꝙ̄ ceteri. Vñ iquit ipse Tho. ibidē ꝙ correctio frīna oībus est in ꝓcepto. Naz in c°. tā sacerdotes.2ᵃ.q.3ᵃ. dꝛ. Tam sacerdotes ꝙ̄ reliqui fideles sūmaz debēt hēre curaz de his qui pereūt: quatenꝰ eoꝝ redargutiōez aut corriganꝰ: aut si icorrigibiles appareāt ab ecclia separenꝰ. Et ratio huiꝰ obligatiōis est frīna charitas: propter quā vnusquisqꝫ teneꝰ ꝓximi sui periculis temporalibꝰ: corporalibus: ac spūalibꝰ obuiare: iuxta illud Eccle.17°. Vnicuiqꝫ mādauit deus de proximo suo. ⁊.8ᵃ.q.pᵃ.c°. in scripturis dicitur. Qui pōt iuuare proximuz suum ⁊ non iuuat: cōuicitur sūmū nō amare pastorem. Ad hoc etiam ꝓpositū adduci pōt illud Tulij dictū i libro ꝺ amicitia: qui ait. Monēdi sepe sūt amici ⁊ obiurgādi: sic tñ vt admonitio accerbitate: ⁊ obiurgatio cōtumelia careat. Et iterum ibidez. Monere ⁊ moneri: ꝓprium est vere aicitie: ⁊ alteruz libere facere: nō aspere alteruz: sꝫ patienter recipere. Et Cato in suis documētis dicit.

Cū moneas aliquē: nec se velit ipe moneri.
Si tibi sit charꝰ: noli desistere ceptis.
Quod nosti factuz nō recte: noli silere.
Ne videre malos imitari velle tacēdo.
Vulnera duz sanas dolor est medicina doloris.

C

Quia vero preceptū de correctiōe fraterna est affirmatiuū: licet obliget semp nō tñ obligat ad semp sꝫ pro loco ⁊ tempore: ⁊ cuz debitis circunstantijs: vt ait. b. Tho.2ᵃ.2ᵉ.q.33ᵃ.ar°.2°. Ideo sciendū est ꝙ quinqꝫ requirūtur ad hoc vt quis obligeꝰ aliquē corrigere fraternaliter. Primo culpa mortalis in proximo. Propterea dixit xps Mat.18°. Si peccauerit frater tuus. s. mortaliter ſm glo. Nā ꝙ̄uis fraternaliter corrigere delinquentē etiā in venialibus sit charitas qñ iudesperaꝰ vtilitas: non tñ omittere illud ex negligentia ē mortale. Secūdo requiriꝰ certa scīa. Vñ Aug. in li°. de verbis dñi ait. Admonet nos dñs noster nō negligere inuicē peccata nrā: nō querēdo quid reprehēdas: sed vidēdo quid corrigas. Facit. cᵐ. incerta.30ᵃ.q.5ᵃ. ⁊ Eccli. xj°. vbi dicꝰ. Priusꝙ̄ interroges de veritate rei nō iudices quēꝙ̄. Tertiū est spes correctiōis. s. ꝙ peccās sit corrigibilis: aliter si nō sit verisimilis correctio: sꝫ potius desperatio: vel odiū: aut scandalū: vel corrigēdi deterioratio: cessandū est a correctiōe. Inquit. n. sapiēs Prouer.9°. Noli arguere derisorē. ne forte oderit te. Qui ēt eiusdez libri.15°.c°. ait. Nō amat pestilēs eū q se corripit: qui aūt acquiescit icrepatiōibꝰ possessor ē cordis. Et Hiero. in ꝓlogo sup Esdrā dicit. Frustra niti: ⁊ nihil aliud ꝙ̄ odiū q̄rere: sūma demētia ē. Que vba fuerūt pᵒ. Salustij in iugurtino.

D

Quarto reqriꝰ aptitudo. s. ꝙ quis aptitudinez habeat: q̄ possit corripiēdo frēm emendare. Ne verificeꝰ in eo illud Esopi. Displicet imprudēs vñ placere studet. Aliter potius omitte-

re debet vt ait Tho.in.4°.di.19ª.ar°.2°. Quinto opportunitas loci tpis ac modi. Nō.n.debet cū trabe eijcere festucā ab oculo proximi: vt ait Joannes climach⁹ i suis documētis. Qd faciunt q nimis regide ⁊ sine mō corrigere volūt proximos. Jō Ambro.i.4°.de offi.c°.16°.dicit. Neqȝ monitio aspera sit: neqȝ obiurgatio cōtumeliosa. De tpe āt Ecclesiastices.3°.dī. Oia tpe habēt ⁊ suis spacijs trāseūt vniuersa: tēpus loquēdi: ⁊ tpe tacēdi ⁊c. Vñ Macrobi⁹.3°.saturnaliū ait. Nihil tā cōgruū sapie: q̄ locis ⁊ tpori bus aptare smones. Seneca quoqȝ i prouerbijs dicit. Crudelis est i re aduersa obiurgatio: obiurgatiōi semp aliquid blande admisce. Que circūstātie si desint: pceptū illō nō obligat: neqȝ peccat qui correctionē omittit. Vñ Augustinus li°.p°.de ciui.dei.c°.x°.ait. Nā si ppterea quisqȝ obiurgādis vel corripiēdis male agētibus parcit: qȝ opportunū tps īquirit: vel eisdē ipsis metuit ne deteriores efficiātur: vel ad bonā ⁊ piā vitā erudiēdos alios impediant: nō videt esse cupiditatis occasio: sed consilium charitatis: hec ille. Et ad hoc adduci pōt illō Hieronymi ad Pathmachiū ⁊ Occeanū dicētis. Aiunt medici grandes morbos non esse curandos: sed dimittēdos: ne medella langorem exasperet. C

SEd hic querit. Utrum peccator debeat corrigere peccatorē? Et respōdet.b.Tho.2ª.2ᵉ.q.33ª.q correctio delinquētis pertinet ad aliquē in q̄tum viget in eo iudicium rōnis: peccatum aūt nō tollit totū bonū nature: quin remaneat ī peccāte aliquid de iudicio recto rōnis. Et sm h° potest sibi cōpetere: alterius delictū arguere. Sȝ tñ per peccatū precedens: impedimētū qōdam correctioni affert: qȝ per illud redditur indignus alterius delictū corrigere: qui idē cōmisit: ⁊ forte maiori est crimini obnoxius. Uidemus.n. q manus inquinata qō tāgit non mundat: sed magis maculat. Uolēs ergo aliqd manibus mundare: debet prius eas lauare. Et similiter viciosus debet prius seipm iustificare ⁊ emendare: qñ vult aliū peccatorem corrigere. Quia vt habet in .l. altius.ff.si sui.ven. Qui tenet de alijs iustitiam facere: multo magis debet iustitiā facere de se. Et hoc expsse declarat Ambro.sup beati imaculati ⁊ habet.3ª.q.7ª.c°.iudicet.di. Judicet ille de alterius errore: qui nō hȝ qō in seipso pdēnet. Judicet ille qui non agit eadē que in alio putauerit puniēda: ne cū de alio iudicat: in se sentētiā ferat: hec ille. Jdeo dicebat saluator Mat.7°. Quid vides festucā in oculo fratris tui: ⁊ trabē in oculo tuo nō vides? Et Martial' li°.vndiqȝ suscepto.c°.3°. canit. Cur maculas alios maculosior oībus albi? Et carpi dignus carpere nō metuis? Et ibidē.c°.5°. Fratris verucas mordaci dente refellis. Ad tua cuȝ scelera nulla vel orba feras. Et moralis Cato ait. Turpe est doctori cuȝ culpa redarguit ipsum. Et Paulus ad Roma.2°. inquit. Qui alium doces: ⁊ teipsum non doces. Qui predicas non furandum furaris. Et Gregorius dicit. Durum est vt qui nescit tenere moderamina vite sue: iudex fiat aliene. Augustinus quoqȝ in libro de verbis domini in monte ait. Accusare vicia officium est bonorum: quod cuȝ mali agant: alienas partes faciunt. Et Jsidorus in libro de summo bono. Non debet vicia aliorum corrigere: qui est vicijs subiectus. Et Paulus ad Roma.2°. Jn quo alium iudicas: teipsuȝ condemnas. Ad quod adduci potest illud Ouidij in.3°. de fastis. Judicio peccas turpius ipse tuo. Jdeo Augustinus vbi supra dicit. Cum aliquem reprehendere nos cogit necessitas: cogitemus vtrum tale sit vicium qō nunquā habuimus: ⁊ tunc cogitemus nos homines esse ⁊ habere potuisse: hec ille. Ad qō adduci potest illud p°. ad Corin. x°. Qui stat videat ne cadat et tertij Regum.20. Ne glorietur accinctus eque vt discinctus: ⁊ illud Augustini vbi supra. Nemo est qui securus esse possit in hac vita: que tota tentatio est. Sequitur autem Augustinus in predicta auctoritate. Si vero illud habuimus ⁊ iam non habemus: tunc tangat memoriam communis fragilitas vt illam correctionem nō odium: sed misericordia precedat. Si autem inuenimus nos in eodem vicio esse: non obiurgemus: sed pgemiscamus: ⁊ ad peniam inuicē inuitemus: hec ille. Ad qō facit illud Ecclesiastici .8°. Memento quoniam omnes in corruptione sumus: ⁊ eiusdem libri.c°.31°. Jntellige que sunt proximi tui ex teipso. Dicendum est ergo q peccator si cum humilitate corrigat delinquentem non peccat nec excusatur ab isto precepto ratione peccati. Aliter melioris esset conditionis delinquens q̄ non delinquens: qō esse non debet.16ª.q.pª.c°. legi. ⁊ de dolo ⁊ contu.c°.contingit. ⁊ ideo peccatum non excusat ipsuȝ ab hoc precepto correctionis: maxime quia potest cōfiteri de suo peccato ⁊ penitere: ⁊ iam nō erit peccator: vel humiliter monere potest delinquentem vt est predictum: tamen melior est correctio ⁊ monitio boni: iuxta illud Ouidij quinto de tristibus.

Qui mōet vt facias qō iā facit ille momēto.
Laudat ⁊ hic statu pprobat acta suo. H

SI autē queratur vtrū inferiores ⁊ subditi possint corrigere prelatos suos ⁊ superiores. Rñdet Tho. vbi. s. ꝙ correctio que est act⁹ iustitie: ꝑ inflictionē pene nō cōpetit subdito respectu plati: sed correctio fraterna que est act⁹ charitatis ptinet ad vnūquēqꝫ respectu cui⁹libet ꝑsōe: in qua aliquid corrigibile inueniatur. Uerū in tali correctiōe subditi erga platū reqrit modus debit⁹: vt nō cū ꝓteruia ⁊ duritia: sꝫ cum mā suetudīe ⁊ reuerētia fiat correctio. Jdō p°. ad Thi. 5°. ait apos. Seniorē ne increpaueris sꝫ obsecra vt prēm. Ad hoc facit vt notat Gre. in pastorali exēplo nathā ꝓphete qui vrbane redarguit Dauid regē de adulterio: ꝓponēs ei pabolā diuitis q occiderat ouē pauperis: deinde audita sñia dauid: ꝙ merebatur mortē: sumpsit occasionē redarguēdi illū: ex qua correctiōe Dauid emēdat⁹ est: vt scribitur scdi Re. 12°. In hui⁹ ēt figurā dī Exo. 19°. Bestia q̄ tetigerit montē: lapidabitur. Qđ fit cū subdit⁹ bestialiter seu ꝓterue corrigit platū: q rōne dignitatis: qꝛ est altior ceteris: dī mōs. Et scdi. Re. 6°. narratur ꝙ Oça ꝑcussus fuit a dño: qa tetigit archā dei: q̄ significat platū. Cōtact⁹ aūt Oçe ē: quādo plat⁹ irreuerēter obiurgatur: vl ei dtrahit. Sciēdū ē ēt fꝫ Tho. vbi. s. ꝙ vbi imineret periculum fidei etiam publice essent prelati redarguendi a subditis. Et Quis ꝑsumere [illegible] meliorē simpliciter q̄ prelatus videatur eē ꝑsūptuose supbie: tñ extimare se meliorē q̄tū [illegible] aliqd: nō est ꝑsumptiōis. Quia nullus ē in hac vita: q nō hēat aliquē defectū. Et idō debet cū discretiōe corrigi ēt a subditis ⁊ inferioribus: qꝛ vt ait Jsido. li. 3°. de sūmo bono. Quāto splēdoris honore celsior qsque est: tāto si deliquat peccator maior ē. Et Aug. in regula sua inqt. Quanto in statu supiori tāto in piculo maiori v̄sat. Et idō indiget maiori auxilio. Qua ex re ēt subdit⁹ platū ac fili⁹ prēm ⁊ mrēm: ⁊ suus dñm: hac charitatiue correctiōe tenet adiuuare cū viderit posse ꝓdesse: vt probat. b. Tho. in. 4°. di. 19ª. ar°. 2°. q. 3ª. Et idē ponit Ricard⁹ ibidē p oia. G

SEd hic sciēdū est ꝙ aliud ē corrigere aliud corripere aliud v̄o mōere. Correptio enim ꝓprie ē act⁹ charitatis ⁊ misericordie: ⁊ ē respectu parium ad inuicem: vt ait beatus Thomas. in. 4°. di. 19ª. ar°. 2°. Et ad hanc omnes tenentur quādo adsunt debite circūstātie loci: ac tēporis oppoztunitas: vt ēt declarat. Rica. in. 4° di. 19ª. ar° 2°. q. pª. Nō corrigens aūt facit ꝯ ꝑceptū illud Mat. 22°. Diliges ꝓximū tuū sicut teipm. Jdeo dicit glo. sup illud Mat. 18°. Si peccauerit ⁊c. Ita peccat q frēm suū peccare videt ⁊ tacet: sicut q peccāti nō indulget. In predicto. n. c°. dñs ꝑcipit vnicuiqꝫ ut corrigat ꝓximū: dū loqt ꝑ vbū imperatiuū: dicēs. Uade ⁊ corripe eū ⁊c. qđ aūt impat necesse ē fieri. c°. i his. de v̄. si. ⁊ qsquis ꝑceptis nō obtēperat re⁹ ē ⁊ debitor pene. c°. si. 14ª. q. pª. ⁊ talis nō adiuuās ꝑ frnā correctionē ꝓximū suū: ondit. se nō amare dñm nrm Jesum xp̄m qui pro aiar salute incarnat⁹ ⁊ passionat⁹ ē. Scriptū ē. n. in. c°. in scripturis. 8ª. q. pª. Qui pōt iuuare ꝓximū suū ⁊ nō iuuat: ꝯuincit sūmum nō amare pastorē. Tēp⁹ āt quo qs tenet corripere pctōrē ē triplex fm Tho. vbi. s. q. pª. Prīo cū pctōr est pñs. Nō. n. tenet q̄rere pctōres ad corripiēdum eos: qꝛ nō dꝫ eē explorator vl inuestigator aliorum malor. vt dī Prouer. 24°. nisi sit plat⁹ ut infra patebit. Solū g° qñ pctōr occurrit tenet eū corripere. Scđo qñ plat⁹ ei⁹ ē absēs: ita ꝙ ad eū nō ꝑt hēri recursus. Tertio qñ plat⁹ lꝫ sit pñs: ē negligēs in corripiēdo subditū suū: ita ꝙ de ei⁹ salute ⁊ correctiōe parū curat. Si v̄o plat⁹ appareat diligēs in corrigēdis subditis: ⁊ si pñs: excusat subditus ab h° ꝑcepto fm Tho. vbi. s. Dēret tñ secrete intimare plato dfectū subditi: ut possit illi ꝓuidere qñ plat⁹ v̄isilr ignorare credit defectū subditi sui. Et talis sciēs nō pōt bono mō delinq̄ntē admonere frnalr. Et hoc sufficiat dixisse de correptiōe. Correctio āt ꝓprie ē act⁹ iustitie: ⁊ ptinet: platis erga subditos: vñ ad Thi. 2°. ait apl's. Argue cū oi imperio. vbi glo. dicit. i. cū auctē ptātis. i. increpādo ⁊ puniēdo. Ait. n. Gre. sup Ezech. vbi subditus ex culpa plati morit: ibi is q pest qū tacuit reus mort tenet. Et idō ut possit meli⁹ subditos corrigē dꝫ plat⁹ diligēter suor vitā ꝯsiderat: ut ꝑcipit Prouer. 27°. De hac āt correctiōe quō fieri dēat dixi satis copiose supra. fmōe. 8°. parte pª. ⁊ sermōe. 26°. pte. 5ª. ⁊ fmone. 29°. pte. 2ª. Admōitio āt ē act⁹ charitatis: ⁊ ꝓprie ē inferioris respectu supioris. Uñ Ber. ad Eugeniū papā ait. Moneo [illegible] nō arguo. Et h° hūaniter fieri dꝫ: ut ait Aug. sup eplam Pauli ad Thi. Ne senior etate vl offō ⁊ dignitate vl morib⁹ indigne ferat corripi a iuniori ⁊ magis exaspet q̄ ꝓficiat. Dulciter āt admonit⁹ faciliter accipiet admonitionem. H

SEcūdo pricipalr de correctōe frna: vidēda est ei⁹ modificatio. Dꝫ. n. fieri cū mō. s. cū tribus ꝯditōib⁹. Prima dī sollicitudīs quā ondit dñs dū dixit Mat. 18°. Uade. i. sollicite q̄ citius poteris admone. Uñ ait Cassio. in eplis. Cito succurēdū ē ne tractu tpis inpunita mala ꝯualescāt. Malū. n. cū pseuerat augetur: ⁊ remediabile bonū ē pctō accellerata correctio. Hoc ēt marie cōuenit plat: iuxta illō apli ad. Ro. 12°. Qui pest in sollicitudine. Nā sicut videm⁹ ꝙ arbor in supite mi-

ros sordidatos et superfluos ramunculos producens non multum fructificare potest: nisi rescindantur ramusculi superflui. Cuius ratio est: quia humor viscosus unde fructus generatur ibi superflue emittitur. Ex quo arbor fructibus privatur: et tandem sterilis efficitur. Sic homo dictus arbor: ipsa nisi corrigatur et gladio correctionis purget a nocivis et malis operibus: affectum cordis nunquam bene ponit ad productionem virtutis. Sed semper in errore permanens sterilis efficitur: et tandem flammis infernalibus deputatur. Et ideo quilibet debet statim cum potest proximum corrigere: et ab erroribus suis revocare: quia ut habetur extra de here. c. qui alios. Qui alios ab errore non revocat cum potest: seipsum errare demonstrat: et in l. unica. c. de emendatione propinquorum dicitur. Quos ad bonum decora exempla non revocant: saltem correctionis medicina compellat. Secunda conditio debet mansuetudinis. Ideo subdit dominus ubi supra. Corripe. i. cor rape. ut s. blande et dulciter arguas delinquentem. Nam Prover. 15°. inquit sapiens. Lingua placabilis lignum vite: que autem immoderata est conteret spiritum. Ideo ad Gal. 4°. ait Paulus. Vos qui spirituales estis instruite huiusmodi in spiritu lenitatis et mansuetudinis. Ubi Aug. inquit. Quicquid lacerato animo dixeris punientis est impetus: non charitas corrigentis: dilige et dic quicquid voles. Et psalmista ait. Supervenit mansuetudo et corripiemur. Hiero. quoque inquit. Sicut levis flatus accendit ignem: et nimius extinguit. Sic et correctio lenis homines suaviter instruit Nimis aspera vero deteriorem reddit. Nam leniter castigatus reverentiam exhibet castiganti. Asperitas autem et nimia increpatio: nec correctionem inducit nec salutem: hec ille. Quod etiam habetur in c°. beatus. 45ª. di. Sicut ergo nimia benignitas non debet resolvere subditos ita nec nimia asperitas exartare. 45ª. di. c°. disciplina que sincera. et c°. licet nunquam. et c°. si namque. Iccirco inquit Joannes cassianus. li°. 6°. de institu. mona. c°. 5°. Delinquentem fratrem si necesse est: ita curare festinet: ut dum medella livori forsitan febricula laboranti procurat inferre: non semetipsum iratus deteriori morbo cecitatis involvat: hec ille. Sanctus vero Franciscus in regula sua c°. 7°. ait. Cavere debent ne irascantur et conturbentur propter peccatum alicuius: quia ira et conturbatio in se et in aliis impediunt charitatem. Et Seneca inquit quod iratus nihil nisi criminis dicit. Et ideo oportet quod corrigere volens primum habeat animum quietum et non turbatum vel fu ribundum. Inquit enim Cato. Ira impedit animum ne possit cernere verum. Debet ergo servari consilium apostoli ad Gala. 6°. dicentis. Si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto: vos qui spirituales estis huiusmodi instruite in spiritu lenitatis. Tertia conditio debet solitudinis: unde subdit christus. Inter te et ipsum solum. Et hoc fieri debet ne peccator publice correptus cum se viderit infamatum deterior fiat: et ne peccato eius publicato alii exemplo ipsius ad simile provocentur. Item ne alii infamentur. Ait enim Aug. ad hipponenses. Cum de his qui sanctum nomen profitentur: aliquid criminis vel falsi insonuerit: instant: ambiunt: satagunt: ut de omnibus [illegible] credatur. Ex hoc autem trahitur argumentum quod fraterna monitio debet precedere denunciationem: ut ponitur extra de iudi. c°. novit. et de simo. c°. licet. et extra de accu. c°. 2°. Et. c°. cum dilecti. et 2ª. q. 7ª. c°. accusatio. et c°. si quis et 2ª. q. pª. c°. si peccaverit. et 12ª. q. 2ª. c°. indigne. et 16ª. q. 7ª. c°. omnes decime. Nec est contra quod Joseph accusavit fratres suos apud patrem de crimine pessimo: et tamen non legitur quod premiserit denunciationem secretam: quia secundum Tho. in 4°. di. 19ª. licet non sit scriptum: tamen credendum est quod prius eos monuerit: vel dici potest quod publicum erat inter fratres peccatum. Quod autem Petrus ananiam et saphiram occulte defraudantes precium agri venditi: publice denunciavit detegendo peccatum eorum sine monitione premissa. Actuum. 5°. Hoc fecit ut executor dei: cui omnia peccata etiam occulta sunt nota: cuius revellatione Petrus peccatum illud cognovit et punivit. Christus etiam cum peccatum [illegible] iude haberet ut publicum in quantum deus: unde et manifestare poterat: tamen non publicavit: sed verbis obscuris de peccato eum admonuit: ut nobis exemplum preberet. 2ª. q. pª. c°. unus. R

Sciendum tamen quod triplex potest esse peccatum in proximo corrigibile: ut ait Ricar. in. 4°. di. 19ª. Primum est publicum: et hoc non indiget secreta monitione: quia ut dicit Isidorus in li°. de summo bono. Manifesta peccata non sunt occulta correctione purganda: palam enim sunt arguendi qui palam nocent. Unde. pª. ad Thi. 5°. ait Paulus. Peccantem coram omnibus argue: ut ceteri timorem habeant. Secundum peccatum est perniciosum: quod vergit in multitudinis damnum ut heresis: proditio: et similia: que revelari debent superioribus etiam cum damno sic peccantis: quia ut scribitur. 7ª. q. pª. c°. scias. Generalis utilitas utilitati particulari semper est preponenda. Tertium peccatum est occultum: quod. s. cedit in damnum solius peccantis: et in hoc debet fraterna monitio precedere denunciationem: quando verisimile est quod ex hac monitione non debeat sequi maius malum: sed quod admonitus debeat emendari: unde Hie. super Matt. dicit. Corripiendus est seorsum peccator ne si publice correptus verecundiam ac pudorem amiserit permaneat in peccato. Et Aug. in li°. de verbis domini inquit. Studens correctioni parcas pudori. Forte enim pro verecundia incipit defendere peccatum suum: et quem vis facere meliorem facis peiorem. Et Orige. super Levi. ait Solus vidisti: solus inter te et ipsum corripe. ubi enim servari sibi misterium viderit: servabit et ipse emendationis pudorem: si vero eum diffamaveris: illico ad negandum induriciam convertetur. Et non solum peccatum

nõ emẽdabis sʒ ẽt duplicabis:hec ille. L

Tertio ꝓncipalr̃ de correctiõe frña: vidẽda est eiꝰ denũciatio: vñ sciẽdũ ẽ fm Tho.2ᵃ.2ᵉ.q. 68ᵃ.ꝙ ẽ drĩa iter denũciatiõnẽ ⁊ accusationeʒ: qꝛ i denũciatiõe attẽdit̃ correctio fratris:i accusa tiõe vero punitio crĩs. Qñ ergo pctm̃ ꝟgit in de trimẽtũ reipublice: dʒ hõ hñs sufficientes ꝓbati ones:⁊ alr̃ non valens tali icõuenienti obuiare: ipsũ delinquentẽ accusare. Ait.n. Hierony. super Mat. Nõ ẽ misericordia parcere vni ⁊ oẽs i di scrimine adducere. Si ꝟo pctm̃ vertit̃ in solum detrimẽtuʒ peccãtis:tũc si nõ ꝓdest secreta moni tio iter monẽtẽ ⁊ monitũ solũ:si est spes correctio nis debet adducere vnũ vel duos testes: ⁊ coraʒ eis illũ monere ut sit saluator Mat.18ᵒ. Est iste vnus debet eẽ prelatꝰ eiꝰ i secreta denũciatione. Si auteʒ se nõ correxerit: debet dici ecclie.i. pla tis p denũciationẽ publicã. Qd̃ si ecclesiã nõ au dierit:sit tibi sicut ethnicꝰ ⁊ publicanꝰ. Ethnicꝰ aũt vt ait glo.i.cᵒ. quinta vallis.de iure iu. idem est qd̃ gentilis. Debemꝰ.n. taliuʒ incorrigibiliuʒ vitare consortiũ. Vñ Aug.in liᵒ.de verbis domi ni ait. Sit tibi sicut ethnicus ⁊ publicanꝰ.i. no li euʒ illũ iã deputare i numero fratrũ tuorũ. Li cet aũt dicatur Ecclesiastes.7ᵒ. Nemo põt corri gere quẽ deus despexit:tñ qꝛ nõ possumus scire quis sit ꝓdestinatus: ⁊ qs prescitꝰ ad eternaʒ dã nationẽ:ꝙdiu hic sumꝰ nõ debemꝰ cessare a fra terna correctiõe: vt dicit Aug.i liᵒ.de correctione ⁊ grã.⁊.b.Tho.2ᵃ.2ᵉ.q.83ᵃ.arᵒ.7ᵒ.seruatis tñ his q̃ dicta sũt supra requiri ad correctionẽ. LII

Quarto d̃ correctiõis fraterne fructificatiõe ẽ vidẽdũ: vnde breuiter dico ꝙ talis corri gẽs ꝓmũ cõsequit̃ tres fructꝰ iter alios. Pri mus ẽ magni thesauri acqsitio:cuiꝰ cõsideratio ne dʒ qlibet animari ad corrigẽdũ ꝓmum. Si .n.mercator crederet posse lucrari de pecũia sua cẽtũ ꝓ cẽtenario i aliqua mercãtia: ꝑfecto nõ tar daret illã mercãtiaʒ facere. Vis ergo ut doceã te fa cere mercãtiã iqua lucraberis plusꝙ mile ꝓ cẽ tenario? Corrigere fratrẽ tuũ: qꝛ vt dicit saluator Mat.18ᵒ. Si te audierit lucratus es ipsũ: ⁊ con sequenter ut dicit Aug. animã eius ab inferno li berasti ⁊ saluari fecisti. Aia vero est ꝓciosior oĩ thesauro mundi ⁊ oibꝰ corporalibus.i. sancimꝰ C.de sacrosan.ec.cᵒ.si hẽs.24ᵃ.q.3ᵃ.⁊.cᵒ.solite. d̃ maio. ⁊ obe. Maximũ ergo thesaurũ lucrat̃ qui sua correctiõe acqrit animã proximi:que tanti ꝓ cij ⁊ extimatiõis est: ꝙ xp̃s filius dei ꝓ ea saluan da mori voluit. Si aũt te nõ audierit: non pdes premiuʒ eẽntiale ac si euʒ emendasses: qꝛ talis bo na voluntas apud deũ ꝓ facto reputat̃. §. simili ter de peni.di.pᵃ.cũ si. Ex qbus patet ꝙ graue sit peccatũ illius: q cũ possit corrigẽdo lucrari aiaʒ fratris sui:ꝑmittit euʒ cadere in peccato mortali nolẽs euʒ adiuuare suis monitis ne caderet: vel cũ cecidit nõ curat eũ subleuare cuʒ põt:qd̃ gdẽ est grauius peccatũ:ꝙ si quis aliquẽ mori ꝑmit teret quẽ posset a morte corporali iuste preserua re: vel ꝙ si aliquẽ ifirmitate mortali laborantem curare nollet cũ posset euʒ sanare. Et id̃ dicitur. Prouer.24ᵒ. Erue eos q ducuntur ad mortem ⁊ eos qui trahũt ad iteritũ liberare ne cesses: qd̃ itelligitur non tñ de morte ⁊ interitu corporali: sʒ etiã et multo magis de spirituali. Scd̃s fructꝰ ẽ gratie diuine infusio. Dr̃.n. Prouer.28ᵒ. Qui corripit hominẽ gratiã postea iueniet. Ille.n.q sua correctione ẽ cã vt ꝓximus cõuertat̃: ⁊ cõse quẽter iueniet gratiã:pp hoc diuinã ⁊ ipse meret̃ gratiã obtinere. Unde Hiero.ait. Pro salute al teriꝰ.s.a nobis ꝓcurata:nobis quoqꝫ acqrit̃ sa lus. Tertius fructus ẽ eterne vite adeptio. Quis enim inqt. Jacobus sue eplẽ vl.cᵒ. Si qs errauerit ⁊ cõuerterit qs eum: scire dʒ ꝙ q cõuerti fece rit pctõrẽ ab errore vie sue saluabit aiaʒ eius a morte: ⁊ operit multitudinẽ peccatorũ. Jd̃ talis exercẽs tã magnũ opꝰ pietatis:põt sperare se ha biturũ magnã remunerationẽ nõ tñ in pñti vi ta: sed ꝓcipue i celesti gloria: qꝛ ut scriptũ ẽ.pᵉ.ad Thimo.4ᵒ. Pietas ad oĩa valet: promissionem habẽs vite q̃ nũc est ⁊ future. Contrafaciẽtes aũt scire possunt [redacted] nõ esse i charitate ⁊ nõ habere bo nã cõscientiaʒ hec.n.est vna regula cognoscendi pctm̃ mortale dimissio correctiõis fraterne: qd̃ a nobis auertat deus nr̃. Amẽ.

¶ In ascensione dñi qñõ xp̃s ascẽdit in celuʒ: ꝑ viã q̃dragita ꝟtutũ: qs nobis ostẽdit exẽplo suo. Sermo tregesimusquartus. De quo predicari poterit ꝑ totã hebdomadã. M

Ascendit deus i iubilatione ⁊ do minus i voce tube. Ps.46ᵒ. In qt philosophor pñceps Aristo.xᵒ. Methaphi. In oibus generuʒ spẽbus est deuenire ad vnuʒ: qd̃ sit metrũ ⁊ mẽsura oium que sũt in eodẽ genere. Patet hoc i angelis inter quos creatus fuit excellentior lucifer. Inter planetas aũt sol: in elemẽtis ignis: inter metalla auꝛ: i qua drupedibꝰ leo: in auibus aquila: in piscibꝰ sire na. Et sic d̃ alijs de qbus dici i pᵃ.pte principali nr̃i mariahe: fmõe.7ᵒ.pte.pᵃ.i penl̃.col. In hu mana aũt spẽ dñs nr̃ Jesus xp̃s pñceps ⁊ capud nr̃uʒ sup oẽs ꝓclarior extat. Cui vt iqt sãctꝰ Bo nauẽtura in liᵒ. de imitatiõe xp̃i. Quãto magis assimilamur:tãto ꝑfectiores sumꝰ: qui ea ꝓpter inter hoiẽs venit: vt salutis viã nobis demõstra

reti: vñ ipse Joannis 14°. inqt. Ego sũ via: veritas & vita. Et ideo eius vitam imitari debemus iuxta illud apli ad Ephesi. 5°. Imitatores dei estote sicut filij charissimi. Dicit nãq3 Aug. i li°. de vra religiõe. Sũma religiositas est imitari qd colis. Ipse. n. ẽ lucidissimũ speculũ: & exẽplar pfulgidũ: ad qd semp inspicere debemus: de quo dicit Sapie. 7°. Candor est lucis eterne & speculum sine macula. Et id nos hortat deus p loquẽs Moysi p figurã. Exodi. 25°. & ostẽdens qd facere debet quilibet fidelis dicẽs. Inspice & fac ẽm exẽplar qd tibi i monte mõstratũ est. i. i xpo qui dicitur mons ratione altitudinis & excellẽtie: de quo psalmista ait. Mõs dei mons pinguis: mons in quo beneplacitũ ẽ deo habitare i eo. Ipse. n. domin⁹ nr ostẽdit nobis viã qua puenit ad vitam i mõte virtutis sue i quo docebat apostolos suos ut hẽtur Mat. 5°. Et id cũ vellet ascendere i celũ discipulos suos in mõte ascendere fecit d quo fit mentio Mat. vlt. vt. s. ostẽderet eis quadragita vias quib⁹ puenitur ad celũ. p quas ipse preiit.

¶ De prima via ducente ad celum: que dicitur humiliationis.

Rimo qr hũilitas ẽ pseruatio oĩum virtutũ ut ait Alex. d ales. i. 3°. pte sũme i tractatu d fide iformi. q. p°. dñs Jesus ostẽdit nob viã hũiliatiõis di. Mat. 11°. Discite a me qr mitis sũ & hũilis corde: & inuenietis requiẽ aiab⁹ vris. Que verba expones Aug. i qdã ẽmõe pluriũ martyrũ iqt. Nõ dixit dñs. Discite a me mortuos suscitare: sup aqs siccis pedib⁹ ãbulare. S3 qr mitis sũ & hũilis corde. Nõ vt magis mẽtib⁹ hoiũ iprimeret i oib⁹ suis gestis: hũilitatẽ sequi & ãplexari voluit. Nõ. n. voluit d regia nasci vel iperatrice: s3 de paupcula virgine: q l3 nobilib⁹ eẽnt orta natalib⁹: paupta tñ penuria vilis hẽbat: ut ostẽderet neminẽ se dẽre iactare de nobilitate gñis vel potẽtia parẽtũ. Nobilitas. n. nõ psistit i parẽtib⁹ vel psãguineis: sed i vtutib⁹: vt ait Hie. i epla ad Celãtiã. Similr ad ostẽdẽdũ hũilitatẽ noluit de⁹ nasci i ãpla ciuitate Niniue: Rome: vl Babilonie: s3 apd puã et exiguã ciuitatẽ Bethleẽ Mat. 2°. Nõ voluit etiã nasci in atrio regio: sed sub vili diuersorio. Non reclinari in lecto aureo vel eburneo: sed in presepio. Noluit inolui litheamib⁹ ptiosis: s3 vilib⁹ pãniculis. Nõ hẽre mltitudinẽ suorũ sibi ministrãtiũ: s3 calefieri flatib⁹ duorũ aialiũ Luce. 2°. Et id exclamat Bernard⁹ i epla ad Adã mõachũ dicẽs. Erubesce supbe qui es puluis & cinis: de⁹ se humiliat & tu te exaltas. Adipiscamur g° hũilitatẽ: d q iqt Hie. i qdã epla. Nihil ẽ q hoibus ita gratos ac deo faciat q̃ si vite merito magni: hũilitate sim⁹ infimi. Dñs ãt nr Mat. 18°. ad hũilitatẽ nos exhortãs ait. Nisi hũiliati fueritis & efficiamini sicut paruuli nõ itrabitis i regnũ celorũ.

¶ De scda via que dr obeditiõis.

Ecundo ostẽdit nobis dñs viã obeditõis. Vñ d ipo di ad phili. 2°. Christus fact⁹ ẽ p nobis obediẽs vsq3 ad mortẽ: mortẽ ãt crucis. Nõ qdã fecit vt oẽs p ei⁹ amore obedirem⁹ supiorib⁹ nris: serui dñis: filij parẽtib⁹: discipuli magris: subditi platis: in oibus licitis & hõestis: iuxta illd apli ad Hebreos vltimo. Obedite prepositis vris.

¶ De tertia via q dicit dilectionis.

Ertio ostẽdit nobis viã dilectiõis di. illud. Jere. 31°. In charitate ppetua dilexi te. Quapropter tenemur eum diligere toto corde & affectu. Deut. 6°. & Mat. 22°. Ipse. n. dñs nr amore suo erga nos supauit oẽ3 amorẽ mũdanũ. Et p°. supauit amorẽ frnalẽ & socialẽ. Signũ est. n. maximi amoris qñ fr mortem suscipit pro fre: vel socius pro socio dicẽte dño Joãnis. 15°. Maiorẽ dilectionem nemo h3 vt aiã suã ponat quis p amicis suis. S3 licet aliqs forte iueniat aliqñ parat⁹ mortẽ sustinere p fre suo: vel socio aut amico: null⁹ certe inuenit q h⁹ facere velit p inimico. Hoc aũt pegit nro amore succẽsus saluator nr: de q paulus ad Roma. 5°. ait. Cũ adhuc inimici essem⁹ xps pro nobis mortu⁹ ẽ. Secũdo amor xpi i nobis supauit amorẽ pẽnalẽ: l3. n. dicat q null⁹ affect⁹ vincit pẽnũ. l. cũ furiosus. C. de cura. furiosi. tñ null⁹ iueniret pẽr q si haberet filiũ leprosũ pmitteret totũ suũ sanguinẽ extrahi a corpe suo: vt d ipso balneũ fieret filio i quo lauatus curaret a lepra. S3 dñs nr Jesus xps aias nras cernẽs pctõ leprosas: p nobis sanguinẽ suũ fudit: vt in eius piscina a viciorũ oĩum maculis mũdemur. De q Apoc. p°. iqt Joãnes aplus. Ipse dilexit nos: & lauit nos a pctis nris i sanguie suo. Tertio amor xpi supauit amorẽ mẽnalẽ: l3. n. sit maxia dilectio mris erga filiũ: vt dicit glo. i. l. videam⁹. ff. d lite iurãdo tñ nulla mr iuenit q tãtũ amet filiũ: vt p ei⁹ hũda mẽoria ptinua: nomẽ ipi⁹ scriptũ deporter i manib⁹ suis. Hoc ãt egit dñs nr: q iqt Isa. 49°. Nũqd obliuisci põt mr ifantuli sui: Et si illa oblita fuerit: ego nõ obliuiscar tui. Ecce i mãibus meis descripsi te. Scriptores fuerũt iudei & crucifixores ei⁹: charta do ei⁹ purissima caro: atramẽtũ illi⁹ sanguis pciosus: calami horribiles claui: littere huius scripture plage & liuores: psalmi principales eius cicatrices. Quarto superauit amorẽ matrimonialẽ: licet. n. sit tantus amor viri erga vxorem suam q di. Geñ. 2°. Relinquet

hō pr̄ez ⁊ mr̄ez suā:⁊ adherebit vxori sue:⁊ erūt
duo i carne vna:tñ si mulier cū alio viro adulte
rauerit:⁊ ad dedec⁹ viri sui turpitudinē opeṙ: eā
nūq̄ȝ sicut pri⁹ diliget. Nos xp̄o q celestē spōsū no
strū offēdim⁹ cū vicijs fornicātes:nūq̄ȝ ab eo dere
licti sum⁹:sȝ sp ad eū reuertētes i p̄stinā ei⁹ grām
acceptamur. Ipo dn̄o dicēte. Iere.3°.vulgo dr̄.
Si dimiserit vir vxorē suaȝ ⁊ recedēs ab eo duxe
rit virū alterū:nūq̄d reuerteṙ ad eā vltra? Nunq̄d
nō polluta ⁊ cōtaminata erit mulier illa? Tu āt
fornicata es cū amatorib⁹ mł̄tis:tñ reuertere ad
me ⁊ ego suscipiā te. Que oīa agit saluator nr̄ vt
nos ad ei⁹ dilectionē amoris stimulo icitet:⁊ vt p
illi⁹ amore ꝓximos nr̄os sicut nosipsos diligamus
in charitate ⁊ pace:ac cōcordia cū ipsis viuētes
vñ ipse ait Ioan.15°. Hoc ē preceptū meū ut di
ligatis inuiceȝ sicut dilexi vos. Q

IDeo iḡt Dauid ps̄°.33°. Inq̄re pacē ⁊ p̄seq̄re
eā. Saluator.n.nr̄ i h° mūdo veniēs pacem
attulit mūdo:vñ i ei⁹ natiuitate ꝯcātabāt angeli.
Glia i excelsis deo:⁊ i t̄ra pax hoib⁹ bone volū
tat̄. Luce.2°. Predicari q̄ȝ [illegible] p̄cepit di. Mat.⁊
Luce.x°. In quācūq̄ȝ domū itraueritis p̄mū dici
te pax huic domui. Pacē ēt tenuit i sua cōuersa
tiōe [illegible] cū rixosis. ps̄°.119°. Cū his q oderūt paceȝ
erā pacific⁹ ⁊c. Cum p̄re suo nos pacificauit: ad
Ephe.2°. ipse.n.ē pax nr̄a q fecit vtraq̄ȝ vnū. Et
[illegible] Gre.9°. i ꝓlogo ꝺcretaliū appellat eū regē pa
cificū. Quotidie ēt ispirat nob̄ pacē ac ꝯcordiaȝ.
ps̄°.84°. Audiā qd loq̄tur i me dn̄s de⁹:qm̄ lo
q̄tur paceȝ i plebem suā. Vñ.p°. ad. Cor.7°. ait
Paulus. In pace vocauit nos de⁹. Eā q̄ȝ māda
uit ap̄lis di. Marci.9°. Pacē hēte iter vos. Eā
nāq̄ȝ venerat docere.13ª.q.pª.c°.nisi bella. Et mi
gratur⁹ ex hoc mūdo ipsā suis discipul̄ ⁊ fidelib⁹
p modū testi ꝓ magno thesauro reliq̄t di. Ioan.
14°. Pacē meā do vobis:pacē relinq̄ vob̄. Vñ ēt
appellatur p̄nceps pacis Isa.9°. Et Aggei. 9°.
di. Loqueṙ pacē gētib⁹. In sua q̄ȝ resurrectione
ante oīa alia eam ap̄lis nunciauit di. Ioānis.20.
⁊ Luce.24°. Pax vobis. R

DE q̄ quoq̄ȝ ꝯsideratiōes facere possum⁹. Pri
ma q̄rū diceṙ obligatiōis. Scd̄a fructifica
tiōis: Tertia ꝯmēdatōis: Quarta iductiōis: Qui
[illegible] xp̄o oppositiōis: Quo ad p̄mā q̄riṫ vtrū tenea
mur habē pacē cū inimicis nr̄is ⁊ amare illos.
Et p° vr̄ q̄ nō:q2 Mat.5°.dr̄. In lege dictū est
antiq̄s. Diliges amicū tuū ⁊ odio habebis inimi
cū trāsūptiue i.c°.cū i lege.23ª.q.4ª. Et sup illa
xba dicit. Aug. Ois q inimicū p̄sequiṫ:xp̄i ami
c⁹ efficiṫ g° ⁊c. Preterea ad ipossibile nemo te
neṫ.l.ipossibiliū.ff.de reg.iu. Sȝ ipossibile ē verā
eē amiciciā erga illū q me⁹ ē inimic⁹:⁊ me odit:
q2 ait ph̄us.9°. Ethi.q̄ ipossibile ē verā eē ami
ciciā iter eos q nō eisdē gaudēt.g° ⁊c. Itē mali
cia dȝ odio hēri:vt ait ph̄us i li°.de regi.p̄n. Qui
āt me odit ē malus. Ergo eū debeo odire. Exēplo
ꝓphete Dauid dicēt̄.ps̄°.125°. Iniq̄s odio habui
quinimo exēplo dei:cui iq̄t idē ꝓph̄a.ps̄°.5°. Odi
sti oēs q operāṫ iniq̄tatē. Vñ Malac.p°.ipse de⁹ i
q̄t. Iacob dilexi:Esau āt odio habui. Sȝ ꝯ p̄dcā
adduci pōt dcm̄ Augustini.i.2°.ꝺ doctrina xp̄ia
na dicētis. Cū p̄cipiṫ q̄ ꝓxim⁹ diligaṫ:ēt sub h°
precepto inimic⁹ intelligi debet. S

SOlutio hui⁹ dubij daṫ p Tho.i.3°.di.25ª.⁊
2ª.2e.q.25ª.ar°.6°.⁊ Ricar.i.3°.di.31ª.⁊ sā
ctū Bona.i eodē li°.di.28ª.q dicūt:q̄ i hoie cōsi
deraṫ duo.s.culpa ⁊ nā:s̄m nām dȝ diligi oīs hō
[illegible] inimic⁹ ⁊ malus. Sȝ odire dēm⁹ ei⁹ maliciā ⁊
culpā.c°.odio.86ª.di.vbi dicit Leo papa. Odio
habeanṫ pctā nō hoies. Et ibi glo.allegat ad h°
cm̄.duo ista.23ª.q.4ª.⁊ capl̄m.quā cbrē.ꝺ pe.di.
di.pª.⁊ capl̄m.sūt nāq̄ȝ.45ª.di. Aug.q̄q̄ȝ i li°.de
ꝟa inocētia ait. Sic diligēdi sūt hoies:ut eoꝝ nō
diliganṫ errores. Et sic pȝ solutio ad argumenta
ꝯtria:q2 loquūtur de odio respectu malicie n̄ nāe
vl̄ p inimicū odiēdū itelligiṫ diabol⁹. s̄m Aug.
Quāuis āt ipossibile sit iter me ⁊ inimicū meum
eē verā amiciciā mutuā:donec ille p̄seuerat i odio.
Tñ ex p̄te mei pōt eē erga illū beniuolētia ⁊ cha
ritas.xjª.q.3ª.c°.iter xba.⁊ dȝ eē nō solū affectu
sȝ ēt i effectu. Nā s̄ȝ Ricar.i.3°.di.31ª. Si qs ini
micū suū videat i extrema necessitate:obligaṫ [illegible]
subuenire ꝺ necessarijs sit pōt. Et h° p̄cipit dn̄s
Mat.5°. Diligite inimicos vr̄os. Bn̄facite his
q vos oderūt.trāsūptiue.i.§.ex hijs.⁊ i.d.c°. cū i
lege.23ª.q.4ª. Itē Prouer.25°.⁊ ad Roma.12°.
⁊ i.d.§.ex hijs.di. Si esurierit inimic⁹ tu⁹ ciba il
lū. Si sitierit potū da illi. Hoc.n.faciēs carbones
ignis ꝯgeres sup caput ei⁹. Vbi expōit glo.carbo
nes ignis.s.charitat̄:q2 vt dicit. Ouidi⁹.i.2°.ꝺ ar
[illegible] amādi. Munera crede mihi placāt hoiesq̄ȝ de
osq̄ȝ ⁊c.⁊ iterū. Aurea nūc ꝟe sūt secula:plurimus
auro Venit honos:auro ꝯciliaṫ amor. Dicit etiā
Paulus vbi.s̄.trāsūptiue.i.d.c°.iter xba. Si fi
eri pōt qd̄ ex vob̄ ē:cū oib⁹ hoib⁹ pacē hn̄tes: n̄
vosmetip̄os ꝺfēdētes charissimi:sȝ date locū ire.
Vñ dicit Vgo i li°.ꝺ claustro aīe:q̄ qdā ph̄us in
q̄t q̄ttuor eē bono viro necīa. Primū ut oēs ho
mies sibi amicos faciat si pōt. Scd̄ȝ si nō pōt fa
cere amicos:saltē nō faciat inimicos. Tertiū si h°
nō pōt:q2 volūt eū oīno ledere:fugiat. Quartū si
lesus fuerit:se nō vindicet. Concluditur ergo q̄
de necessitate salutis est:pacem habere ⁊ facere

etiam cu3 inimicis. Unde apostolus ait ad Hebreos.12°. Pacem sequimini cũ oĩbus. Sed p declaratione predictorum est sciendum' q̃ tenemur diligere inimicos tripliciter.s.corde:ore: et opere. Corde scilicet non habendo contra eos odium vel rancorẽ:sed eos amando. Dicit tamẽ sanctus Bona. .3°.di.30ª.q.pª. q̃ licet de necessitate salutis teneamur optare bonũ eternum.s. beatitudinem inimicis nostris:optare tamẽ eis bonum temporale ꝛ transitoriam prosperitatem non est necessitatis:sed perfectionis: ꝛ superrogationis: ꝛ ita intelligitur illud Ambrosij dicentis. Sufficit q̃ inimicos odio non habeamus:loqũ enim de mundana prosperitate quam eis appetere nõ tenemur de necessitate. Tamen de eoru3 malis gaudere non debemus. Unde Prouer. 35°. dicitur. Cũ ceciderit inimicus tuus nõ gaudeas: ꝛ Ecclesiastici.9°. dicit. Noli de mortuo inimico tuo gaudere. Secundo tenemur eos diligere:ore scilicet orando pro eis. Unde saluator post illa verba Matthei.5°. Diligite inimicos ꝛc. ait: ꝛ orate pro persequentibus ꝛ calumniantibus vos:vt sitis filij patris vestri qui in celis est:qui solem suum oriri facit super bonos ꝛ malos: ꝛ pluit super iustos ꝛ iniustos. Si enim diligitis eos tantum qui vos diligunt:quam mercedem habebitis? Nonne ꝛ publicani hoc faciũt? Et si salutaueritis fratres vr̃os tantũ quid ãpliꝰ facietis? Nõne ꝛ ethnici hoc faciũt. Estote ergo pfecti sicut ꝛ pater vester qui in celis est pfectus est:hec ille. Un̄ Greg. ait. Conditoris auribꝰ illa oratio marie cõmẽdat:que p inimico itercedere nitit. Eodẽ aũt modo tenemur p inimicis orare quo tenemur eis bonũ appetere. Optime aũt saluator nos hortat ad pacẽ ꝛ inimicoꝝ amore3 ac subuẽtionẽ ex similitudine dei:q2 sicut parẽtibus carnalibus est maxia ꝯsolatio qñ filij eis assimilant:ita eterno patri valde placitu3 est:si pietate fuerimꝰ ꝯformes dulcedini sue. Un̄ Chriso. dicit. Nihil ita assimilat deo sicut iniuriã facientibꝰ indulgere. Licet aũt carnales filij culpabiles nõ sint:si parẽtibus nõ sunt similes:q2 in potestate eoꝝ nõ est suũ figurare corpꝰ. Spũales tñ filij nisi deo similes fuerit:illoꝝ ẽ culpa:q2 in ptãte sua fuit effici ꝟtuosos ꝛ sua culpa patris similitudinẽ pdiderũt:hec ille. Tertio tenemur diligere inimicos opere:iuxta illud. pª. Joãnis.3°. Nõ diligamus ꝟbo neq3 lingua.s.tantũmodo:sed ope ꝛ ꝟitate. Dicit tñ sctũs Bona. vbi.s.q.5ª. q̃ diligere i effectu exteriori põt eẽ dupliciter:aut qñcũq3 offert se opportũitas tpis: ꝛ sic nõ ẽ de necessitate semp inimicis subuenire:sed solũ est pfectiõis. Aut qñ incũbit eis necessitas: ꝛ sic ẽ de obligatiõe. Aliter nõ sumꝰ i charitate. Qr si qs viderit primũ necessitatẽ habere ꝛ claudit ab eo viscera misicordie nõ ẽ charitas dei i illo. pª. Joãnis.3°. T

SEd notãdũ ẽ q̃ triplex pax repit.s. ignata: simulata: ꝛ ordinata. Prima ẽ illoꝝ q sunt in malo ꝯcordes:vt adulterij ꝛ raptores inuicẽ: qui nõ habẽt verã pacẽ ſm q̃ dicit Aug.19°. de ciui. dei. Itẽ illi q cũ malis ꝯuersant ac malo cõsentiũt vt pacẽ habeãt exteriorẽ:s3 amaritudine3 iteriorẽ hñt ꝯturbate ꝯscie: ꝛ de hac Isa.38°. di. In pace amaritudo mea amarissima. Et in hoc numero ẽt ꝯputãt illi q cũ malis ꝯfederãt quoꝝ vitã prius detestabãt: ꝛ hoc qñ vidẽt eos bonis ꝓualuisse. Dicũt.n. Uiuat q vicit. Et more ciconiarũ semp sequũt bonũ tpꝰ: ꝛ ꝯtinue q̃rũt nauigat ad secũdã: ꝛ seq ventũ q̃ ex pte flauerit. Et sic mlta ꝯ honorẽ dei supportãtes dicũt q̃ hoc agũt vt pacifice viuãt:qð tñ faciũt vt suas ambitiões ꝛ sensualitates adiplere possint. Hec aũt ẽ pax diaboli nõ dei:q2 ẽt demones sũt i malo ꝯcordes vt dicit sctũs Bona. i.2°. di.7ª. Et hãc malã pacem venit xp̃s dissipare:q ait Matthei.x°. Nõ veni pacẽ mittere i terrã:s3 gladiũ. Hec quoq3 pax ingnata ẽ qñ aliq simul ꝯspirãt ꝛ ꝯiuratões faciũt atq3 ꝯuẽticula ꝯtra bonos ꝛ ꝟtuosos:maxime ꝯ prelatos suos:q̃ tñ ꝓhibẽt nõ solũ lege diuina ꝛ canonica:s3 ẽt ciuili vt patet.i.l. denũciamꝰ. C. de hijs q ad eccle. confu. ꝛ i.§. ꝯuẽticulas. ꝛ ibi glo. de pace iura. firma. i vsi. feu. Qr ꝟo pax ignata maloꝝ ẽ ꝯ tria bonoꝝ:iõ ſm Aug. ꝛ Hiero. Sicut desiderãdũ ẽ q̃ boni habeãt pacẽ ꝛ ꝯcordia3 iter se:ita ẽ affectandũ q̃ mali habeãt iter se discordiã. Et malã eoꝝ cõcordiã ꝛ pacem dissipare pctm̃ nõ ẽ sed meritum:dicẽte ꝓpheta. ps°.72°. Zelaui sup iniquos pacẽ pctõꝝ videñs. Un̄ Paulus posuit discordiã iter phariseos ꝛ saduceos:et sic euasit manꝰ illoꝝ vt p3 Actuũ.23°. V

SEcũda pax ẽ simulata:de q̃ Jere.9°. dicit. Ore suo pacẽ cũ amico suo loqt ꝛ occulte ponit ei isidias. ꝛ psalmista ait. Loquũt pacẽ cũ pximo suo:mala aũt i cordibꝰ eoꝝ. Et Esopꝰ fabula.64ª. ait. Pacis amatorẽ simulat se pfidus hostis. Cautiꝰ ꝛ vulnꝰ exitiale ferat. Et ista fuit pax iude q pacis osculo filiũ dei tradidit Mat. 26°. De hac ẽt pace dicit Jere.8°. Dicentes pax pax:cũ nõ eẽt pax. Et iõ scriptũ ẽ i cª. nõ ois.2ª. q.7ª. q̃ nõ ois q dic. t nobis:pax vobis:ẽ sicut columba audiẽdus: ꝛ in. c°. q2 ergo. eadẽ. q. ꝛ cã dr:q̃ ille qui dicit pax vobis:plerũq3 nõ columba sed coruus reputatur. X

TErtia pax ordinata ẽ illoꝝ q amicos diligũt

i deū: ꝛ inimicos diligūt pp deū: ꝛ hæc qlz hēre tenet. Nō pbat sex rōib⁹. Pria q̄rū dī violatiōis .s. legis nālis. Ut. n. iqt. Alex. d̄ al. i. 3ª pte sūme i tractatu de legib⁹. Agēs ꝯ ius nāle peccat mortalit: ꝛ peior ē bestijs qꝛ ut ait phūs. 7°. Ethi. Hō prau⁹ deterior ē oī bestia. Sꝫ ſm eūdē phūꝫ i li°. de regi. pn. Nā dictat vt vnū qdqꝫ sibi simile diligat vt ēt hētur Eccl. 13°. Ergo q n̄ diligit ꝓximū sed cū eo in discordia atqꝫ odio ꝑseuerat: peccat mortalr̄ ꝯtra legē nature. Y

Secunda ratio dī acquisitiōis .s. diuine gratie. Naꝫ sine charitate nō pōt haberi dei gatia. 23ª. q. 7ª. c°. quēadmodū. Sed q nō viuit in pace sed in odio ꝛ discordia nō est i charitate: ergo est ipossibile aliquē dei gr̄aꝫ acqrere nisi pacē faciat cū inimicis suis vn̄ Aug. in s̄mōe martyrū ait. Si inimicos nō dilexeris propitiū deū hēre nō poteris. Z

Tertia ratio dī dilectōis .s. fraterne. Nā vt dī pª. Joannis. 3°. Qui nō diligit fratrē suū i morte manet idest i peccato mortali: transūptiue i c°. alias. §. oīs q. d̄ peni. di. pª. Sed oēs sumus frēs pmo ex pt̄e spirituali .s. deo de quo ait saluator. Mat. 23°. Un⁹. n. est pater vr̄ q ē i celis. Secūdo ex pt̄e carnali de q̄ Aug. i li°. de disciplina xp̄iana iqt. Si putamus nō esse ꝓximos nisi q de eisdē parētib⁹ nascunt: Adā ꝛ Euā attēdam⁹ ꝛ oēs frēs sum⁹. Sup oēs aūt alios hoīes sunt n̄ obis frēs ꝓpiqores xp̄iāi. Un̄ Aug. vbi s̄ dicit Oēs qdē frēs ſm q̄ hoīes sum⁹. Quāto magis ad id q̄ xp̄iani sum⁹: Ad id q̄ hō es pr̄ vn⁹ fuit adā: vna mr̄ fuit eua. Ad id vo q̄ xp̄ian⁹ es vn⁹ pr̄ ē de⁹. Qui igit̄ n̄ hꝫ pacē cū ꝓrio suo peccat mortr̄ ꝯ legē frīe dilectōis. Le. 19°. mat. 22°. A

Quarta rō dī iexcusatiōis. Nā d̄ mltis pc̄is aliq̄lr̄ excusari poterim⁹ an̄ deū .s. ex ignorātia: vl̄ fragilitate: aut tiore: ꝛ hmōi: s; d̄ h° nūq̄. Un̄ Augu. vbi. s̄. ait. De diligēdis inimicis frēs charissimi null⁹ vnq̄ i ꝑitate se poterit excusar̄. Posset mihi aliqs dicē n̄ possū ieiunar̄: n̄ possū vigilare. Nūqd pōt dicē nō possū amare? Pōt mihi dicere nō possū res meas totas pauperibus dare: ꝛ i mōasterio do ſuire. Nūqd pt̄ dicē. Nō possū diligere? Si dixeris qꝛ nō possis a vino vl̄ a carnib⁹ abstinere credimus tibi. Si āt dixeris qꝛ n̄ possis i te peccātib⁹ idulgē: oīo nō credim⁹ ꝛc. Et rō ē qꝛ nihil ē leui⁹ q̄ꝫ amare ꝛ ignoscere. Hoc. n. pōt fieri a diuite: paupe: ifirmo: sano magno: ꝛ puo: viro ac muliere ꝛc. Nō. n. reqrit de⁹ a nob auꝝ: nō argētū: nō q̄ eam⁹ ad vltimas mūdi partes: sed vt diligamus ꝛ ignoscam⁹. Et iō iquit Aug. vbi. s̄. Nulla nobis remanet excusatio qñ nō de cellario sed de corde istā elemosynā iple re iubemur: vt p viā vite ad eternā patriam peruenire mereamur. B

Quinta ratio dī occisionis. Homicidiū eni spūale excedit corporale. c°. ille q. 22ª. q. 5ª. qꝛ aīa est melior corpore. c°. si hoies. 24ª. q. 3ª. cū s̄. Sed q odit fratrē suū: vel ei detrahit homicida est. c°. homicidioꝝ. de peni. di. pª. Ergo ꝛc. Sicut ergo tenemur vitare homicidiū corporale: ita etiā ꝛ multo magis obligamur relinq̄re odiū erga ꝓximū: ꝛ tenemur cū eo facē pacē. Quātū. n. malū sit odiū erga ꝓxios oñdit Aug. i li°. d̄ xbis dn̄i di. Citi⁹ eligerē mihi mortē: imo ꝛ oīb⁹ creaturis: q̄ odiū i secreto pectoris mei ſuar̄ vellē. C

Sexta rō dī ꝯiūctōis. Dicit. n. ꝯmētator Auerrois i ꝓemio Phisi. q̄ sicut fit i nālib⁹: ita stio mō fieri dꝫ i spūalib⁹. Sꝫ i corpe hūano oīa mēbra sūt vnita ꝛ se inuicē adiuuāt. Ergo cū oēs xp̄iani sint mēbra vni⁹ corpis ſm apl̄m ad Ro. 12°. ꝛ pª. ad Cor. 12°. q ait. Multi vnū corp⁹ sum⁹ i xp̄o. Singuli āt alter alteri⁹ mēbra: quoꝝ caput ē xp̄s: vt dī ad Col. pª. Sicut eēt icōueniēs q̄ vnū mēbrū ꝑseq̄ref reliquū mēbꝝ: ꝛ q̄ man⁹ ꝑciderēt vel vulnerarēt pedes: p eo q̄ ipegerunt casu in via: ex quo offense sunt: vel extraherēt dētē ꝑ eo q̄ casu momordit liguā: sic ēt stult⁹ ꝛ crudelissim⁹ cēserer̄ q sibi manū absciderēt: p eo qꝛ eū lesit panē incidēdo. Sic q̄qꝫ reputādus ē ille q de proximo suo se vindicare vult p eo q̄ eū lesit. Et iō iqt iuriscōsult⁹ i. l. iiij. ff. de iusti. ꝛ iu. Cū eni inter nos cognitionē quādā natura cōstituerit: cōsequēs ē hoiēꝫ hoi isidiari nephas eē. Maximū ergo ē icōueniēs ꝛ pctm̄ q̄ vn⁹ xp̄ian⁹ aliuꝫ ꝑsequar̄: ꝛ cū illo sit i discordia ꝛ nō i vnitate pacis. Et ideo nō solū lex diuina p̄cepit pacē seruari ꝛ custodiri: sꝫ ēt lex canonica: ponēs penas ifligēdas illis q eā nō seruāt sed cōturbāt vt pꝫ in c°. q cōtra pacē. 24ª. q. pª. vbi dī. Qui cōtra pacē ecclesie sūt: si dignitatē aut cingulū militie hñt nudētur eis. Si āt priuati sīqdē nobiles sūt suaꝝ substantiaꝝ ꝓscriptionē patiant̄. Si aūt ignobiles: non solū i corpore verberent̄: sed etiā exilio ꝑpetuo castigētur. Lex ēt ciuilis idē mādat. Unde Federicus iperator romanoꝝ scribēs oibus principibus: comitibus: ducib⁹ ꝛ marchionib⁹ dicit i vsi. feu. in. ti. de pace tenenda. i prin. Nos taꝫ diuinas q̄ꝫ humanas leges i suo vigore manere cupientes: ꝛ oibus ꝑsonis iue suum cōseruare volētes: pacē diu desideratā toti orbi terre p vniuersas regni partes hn̄dā regia auctoritate idicim⁹ hec ille: q ibidē magnas penas violatorib⁹ pacis iponēdas eē decernit ſm exigētiā delictoꝝ. Dicit̄ quoqꝫ in. l. oia. §. qes. ff. de offi. ꝑfec. vr. q̄ ad officiuꝫ ꝑfecti vrbis pertinet qetē populi tueri. Cas

siodorus quoqȝ li°. p°. eplaꝝ ait epla. 22ᵃ. Decet regalis apicis curā generaliter custodire cōcordiā: quoniā ad laudē regnātis trahit̄: si ab omnib⁹ pax amet̄. Quid enim est qd̄ principē; melius predicet q̄ quiet⁹ populus cōcors seruat⁹: ꝛ tota res publica morum honestate vestita: ꝛ li bro. 2°. epla. 29ᵃ. ēt inqt. Regnantis ē gloria subditoꝝ ociosa tranqlitas: ꝛ li°. 3°. epla. 39ᵃ. dicit. Principis opinionē longe lateqȝ distēdat subditorū custodia trāquillitas: ꝛ li°. 5°. epla. 29ᵃ. ait. Quies suauissima populi ꝛ dispositio trāquilla regionū: ꝓ comū ꝓbat̄ eē regnātiū. Anchises q̄ȝ dixit filio suo Enee vt refert Virgilius. 6°. Eney. Hec tibi erūt artes paciqȝ īponere morē ꝛc. O

Q Uo ad secundā cōsiderationē pacis que dr̄ fructificatiōis dico q̄ inter alias sūt duodecī; eius vtilitates: quaꝝ p̄ma dicit̄ benedictionis. Ait. n. Augu. in li°. de verbis dn̄i. Siquis hȝ [redacted] eē cū proximo suo: cogitur ei tota trinitas ꝛ celestis curia dare benedictionē suā. Et iō p̄s°. 132°. inquit Dauid. Ecce q̄ bonū ꝛ q̄ iocūdū habitare frēs ī vnū: Quoniā illic dn̄s mādauit b̄ndictionē ꝛ vitā; vsqȝ in seculū. E

S Ecunda vtilitas dr̄ cohabitatiōis: vt. n. scriptum est p°. Joannis. 4°. Deus charitas ē ꝛ q manet in charitate in deo manet ꝛ de⁹ in eo trāsūptiue in c°. abijt. xj°. q. 3ᵃ. vn̄. Greg. ait vbi charitas ꝛ amor deus ibi est. Et Mat. 18°. dicit dominus. Ubi fuerint duo vel tres cōgregati in noīe meo ibi ī medio eoꝝ su;: ꝛ p̄s°. 75°. dr̄. Fact⁹ ē ī pace loc⁹ ei⁹. Jdeo p°. ad Cor. 13°. dr̄. Pacē; hēte ꝛ dn̄s pacis erit vobiscū. O igit̄ magna pacis capacitas: que semper deum tenet ꝛ recipit ī suo habitaculo. F

T Ertia vtilitas dr̄ gratificatiōis. Pax. n. est gratissima deo: ita q̄ dicit̄ eius dilecta: ꝛ de ipsa libenter cogitat. vn̄ ait Jere. 9°. Ego cogito cogitationes pacis. ꝛ p°. ad Cor. 14°. dicit Paulus. Nō ē dissēsionis deus sed pacis: ꝛ Ecclesiastici. 25°. dicit Sapiēs. Jn tribus beneplacitū m̄ ē spūi meo que sūt ꝓbata corā deo ꝛ hominibus amor ꝓximoꝝ: cōcordia fratrū: vir ꝛ vxor sibi bene cōsentientes. Et prudēti⁹ in. li°. de sichomachia. Pax plenū virtutis op⁹: pax sūma laboꝝ: Pax belli exacti p̄ciū p̄ciūqȝ pericli Sydera pace vigēt: cōsistūt terrea pace. Nihil placitū sine pace deo: non mun⁹ ad arā. Cū cupias offerre, ꝓbat ꝗ turbida ffe;. Mēs īpacati sub pectoris ederit ātro: hec ille. Qui ēt de volēte facere sacrificiū do gratū subdit. Offerat ip̄rimis pacē. Nulla hostia xp̄o dulcior: hoc solo de⁹ oblectat̄ odore. G

Q Uarta vtilitas dr̄ delectationis. Nā vt ait Ber. Propter hoīu; pacē angeli sūme ↄ lectāt̄ ꝛ gaudēt: ꝛ hoc ē pp̄ tria. Primo pp̄ cōformitatē: q2 pacifici sūt cōformes angelice cōuersatiōi. Angeli. n. ī celo sine odio viuūt ī sūma pace ac mutua dilectiōe: vn̄ dn̄r angeli pacis Jsa. 33°. Et iō Cassiodor⁹ sup psalmistā. ait. Beatis vnitatē sp̄us ī vīculo pacis. Neqȝ. n. iueniri pōt forma expssioꝝ cōuersatiōi angelice q̄ vnitas socialis. Scd̄o gaudēt pp̄ charitatē. Gaudiū ē. n. angelis dei sup vno pctōre pniam agēte. Luce. 15°. Et iō letāt̄ cū aliquē de discordia ꝛ odio: vidēt ad pacē veire. Tertio pp̄ ↄtietatē: q2 pax ↄtiat̄ diab⁹ ꝛ oīb⁹ malignis spiritib⁹. Letant̄ g° angeli cernētes p̄ ꝟtutē pacis ↄfundi demōes: de qb⁹ dicī pōt illō Sapie. 14°. Magna mala pacē appellant. ꝛ illud Jere. 33°. Pauebūt ꝛ turbabunt̄ in oī pace. Pax. n. est valde odiosa demonibus q sūt charitatis inimici. O igit̄ miseri ꝑtiales ꝛ o diabolici discordātes: q̄re āgelos padisi tāto gaudio priuatis. Ecce ī ꝑtāte vr̄a est illos facere amatores ꝛ socios vestros si diligatis inimicos: ꝛ cum eis ad pacē venire festinetis: q2 similitudo ē cā dilectionis: ꝛ oē simile diligit suū simile: vt dr̄. 8°. et 9°. Ethi. ꝛ vnusquisqȝ libēter associat̄ suo simili: vt inquit sapiens Ecclesiastici. 13°. H

Q Uinta fructificatio dr̄ cōsolationis. s. spiritualis. De q̄ inqt Aug. s. li°. de verbis dn̄i. Pax ē serenitas, mētis: trāquillitas animi: simplicitas cordis: vīculū amoris: cōsortiū charitatis. Hec ē q̄ simultates tollit: bella cōpescit: irā comprimit: supbos calcat: humiles amat: discordes sedat: inimicos cōcordat: cūctis ē placita: nescit extolli: nescit inflari: hāc q hȝ teneat: ꝛ q perdidit repetat: q amisit requirat: qm̄ q sine ea iuentus fuerit a patre abdicat̄: a filio execrat̄: ꝛ a spiritu sancto efficitur alienus. I

S Exta dr̄ quietationis. s. corporalis: ꝛ securationis. Nā pacific⁹ nō laborat deferendo arma pro sua securatiōe: q2 a nemine timet offendi: nō timet atoricari: aut vulnerari: sed sp̄ ē securus. Secure ambulat: ꝛ secure ac qete dormit. Uñ dicere pōt cū ꝓphā. p̄s°. 4°. Jn pace in idipsū dormiā; ꝛ requiescā: hȝ ergo pacific⁹ arram padisi: q2 ↄ btis dicit̄ Jsa. 32°. Sedebit populus me⁹ ī multitudine pacis: in requie opulenta ꝛ in tabernaculis fiducie: ꝛ eiusdē libri. c°. 55°. dicit̄. Jn leticia egrediemini: ꝛ in pace deducemini: ꝛ eiusdē li°. 9°. c°. ēt dicitur. Et pacis nō erit finis ꝛ Sap. 3°. de martyribus dr̄. Jlli āt sūt in pace. Sicut āt iracūdi ꝛ discordes sūt sp̄ malēconici ꝛ parū viuūt: ita econtrario est de pacificis. Unde Prouerbio. 17°. dicitur. Spiritus tristis exsiccat ossa. Animus autem gaudens etatem floridam facit: [redacted] secura mens quasi iuge conuiuium.

Et Matthe⁹ poeta i li°. Tobie.c°.40.ait. Esto pacific⁹: fuge iurgia: vincula pacis Celica sũt aie pocula: corp⁹ alũt. Et i pũerbio vulgari dr̃ Chi nõ se vole iganare tosto lacorda. Prosper quoqȝ in libro.epigra.canit. Insontem vitaȝ magis amator agit.

K

SEptima dicit̃ multiplicationis.s.tẽporaliuȝ. De qua Cassiodorus inqt li°.p°. epistolarũ epistola pᵃ. Omni quippe regno desiderabilis debet esse pacis trãquilitas: in qua populi pficiũt ⁊ gentium vtilitas custoditur. Hec siquidem bonarum artium mater: mortalium genus successione multiplicans: facultates protendit ⁊ mores extollit: hec ille. Augu.quoqȝ.19°.de ciui.dei ait. Tale est bonum pacis ut in rebus creatis nihil gratiosius soleat audiri: nihil delectabilius concupisci: nihilqȝ vtilius inueniri.

L

OCtaua fructificatio dicitur magnificatiõis. Ille enim est magnificus q scit facere tria .s.cõtentiones fugere: iniurias peruipẽdere: ⁊ iniuriantibus indulgere. De primo dr̃ Prouer.20. Gloria est homini q separat se a cõtentionibus. Sũt.n.pleriqȝ qui nesciunt viuere sine cõtentione. Clamant contradicunt ad omne verbũ more mliebri. Vñ Seneca ad Lucillũ scribit. Muliebre est litigare. Ideo ad Ephe.4°.ait Paul⁹. Estote supportantes iuicem in charitate Secũdo hõ magnanim⁹ cognoscitur in paruipensiõe iniuriarum. Vñ Seneca in li°.ꝺ clemẽtia dicit. Magni animi propriuȝ est: iniurias atqȝ offensiones spernere. ⁊ in li°.de quattuor virtutibus inquit. Si magnanimus fueris nũqȝ iudicabis ti[illegible] iniuriã fieri. De inimico dicens. Non nocuit mihi: ⁊ cũ illum in potestate tua videris: vindictam putabis vindicare potuisse. Recitat quoqȝ Aug.in epistola.5ᵃ.ad marcellinũ de iulio cesare: q nihil obliuisci solitus erat nisi iniuriarum. Tertio cognoscitur magnanim⁹ iiurias idulgẽdo. Ait.n.Seneca i libro [illegible] quattuor virtutib⁹. Scito honestum esse ⁊ magne vindicte gen⁹ ignoscere. Et ad hoc facit illud quod ait. Oui.in.3°.ꝺ tristibus.epistola.5ᵃ.

Quo qsqȝ est maior: magis ẽ placabilis ire.
Et faciles motus mens generosa capit.
Corpora magnanimo satis est prostrasse leoni.
Pugna suum finẽ cũ iace hostis habet.
At lupus ⁊ turpes instant morientib⁹ vrsi.
Et quecunqȝ minor nobilitate fera.

Et statius in.6°.theba.canit. Pulchrũ est vitã donare mioꝛi. ⁊ li.8°. Si decidat hostis ire supra satis est: vitãqȝ relinquere victo. Et Seneca li°. 2°.de ira ait. Quid gloriosius ꝙ irã i amicitiam cõmutare. Salomon quoqȝ Prouer.16°. inqt Melior est patiens viro forti: ⁊ qui dominatur animo suo expugnatore vrbiũ.

M

NOna fructificatio dicitur honorationis. Nã p remissionẽ iniuriaꝝ honorat̃ de⁹. Sunt eniȝ tria que sibi reseruat.s.gloria: iudiciũ: ⁊ vindicta. De primo ipse ait. Isa.42°. Gloriam meã alteri non dabo. De.2°.habetur psalmo.7°. vbi dicit̃. Deus iudex iustus ⁊c. ⁊ Iere.29°.ipse ait. Ego sũ iudex ⁊ testis. Vñ Malachie.2°. appellatur de⁹ iudicij. Et iõ dicit apostolus pᵃ ad Cor. 4°. Nolite ante tp̃s iudicare quoad vsqȝ veniat dñs ⁊c. De tertio ipse ait Deute.32°. Mea est vltio: ⁊ ego retribuã eis in tẽpore: ⁊ ad Hebre.x°. [illegible] Roma.12°.dicit Paulus q de⁹ inqt: mihi vindictã: ⁊ ego retribuã. eadẽ quoqȝ sentẽtia habet̃. 23ᵃ.q pᵃ.in prin. Quia ergo faciens pacẽ cuȝ inimicis ⁊ remittẽs iiurias honorat deũ: ideo ⁊ ipse honorabitur a deo q ait pri. Re.2°. Qui honorificauerit me glorificabo [illegible].

N

DEcima fructificatio dicitur remissionis.s. suaꝝ culpaꝝ: penaꝝ: ⁊ amicoruȝ. Quo ad culpas proprias dicit saluator Mat.6°. Si dimiseritis hominib⁹ peccata eorum: ⁊ pater vester celestis remittet nobis peccata vestra. Et iõ Prosper in li°.epigramatũ: epigramate.55°. ait Det peccatori veniã peccator ⁊ equa. Conciliet dominũ cõditione sibi. ⁊ ibidẽ epigramate.36°. iterum inqt. Offensas sibimet parcẽtia corda remittant. Nã nemo est qui non indigeat venia. Cassiodorus quoqȝ li°.xj°.epistolarum epistola. 41ᵃ.ait. Remittendo alijs nobis parcim⁹. Secũda remissio est penarum. Nam sepe hõ pp peccata meretur penam tẽporalem: sicut infirmitatẽ ⁊ huiusmodi: q̃ ex remissione iiuriarũ sibi remittitur. Ait.n.dominus Mat.7°. ⁊ Marci.4°. In qua mensura mẽsi fueritis remetiet̃ ⁊ nobis: transũptiue i.c°.qualiter ⁊ qñ el p°.de accu. Tertia est remissio amicoꝝ suoꝝ. Legitur enim q quidã querebat vindictã facere de homicida fratris sui. Qua propter ille videns q effugere nõ poterat man⁹ eius. In die veneris sancti nudus cuȝ corrigia ad colũ genuflexus ante illũ veniam petijt. At ille cõpunctus amplexatus est eum idudens illum vestibus suis ait. Parcat tibi de⁹ in celo. Ego.n.parco tibi in terra: ⁊ recipio te loco fratris mei. Nocte vero sequenti apparuit sibi in somnis dominus Iesus dĩ. Scias fili animã fratris tui ⁊ patris propter hoc purgatorium euasisse. Et tu ad me venies octaua die: sicqȝ factum est. E cõtra vero cum in ciuitate aquile quedaȝ mulier nolet parcere homicide fratris sui. Qua

dam die

dam die apparuit sibi frater eius: qui fuerat occisus igne horribili cruciatus ⁊ dure increpauit illam: q͛ non redibat ad pacē cuz occisore suo eiq̃ꝫ parcere nolebat dicens. Ex tua causa vsq̃ꝫ nunc crucior in purgatorio: q̄ si pepercisses ei ⁊ pacem cum illo fecisses: statim transissem ad gloriā paradisi. Quod illa audiens statim pacem fecit cum inimico suo ⁊ ei iniuriā remisit: propter quod fratris sui anima ⁊ immensas gratias referēs ipsa vidente ad celū euolauit. O

Undecima fructificatio dicitur adimplectionis. Dicit nāq̃ꝫ apostol⁹ ad Roma. 13°. Plenitudo legis ē dilectio. ⁊ de peni. di. 2ª. §. charitas. dicitur. Charitas est finis omniū preceptorū. Et ad Gala 5°. ait idez apostolus. Omnis lex ī vno sermone cōpletur. s. Diliges dominū deū tuum: ⁊ proximū tuum sicut teipsum. Qui ergo deū diligit ⁊ proximū suum: ⁊ cū eo viuit in pace ⁊ charitate: seruat ⁊ adimplet legē dei. P

Duodecima fructificatio dicitur filiationis. De qua Mat. 5°. ait saluator. Beati pacifici quoniā filij dei vocabuntur. transumptiue ī c°. noli. 23ª. q. 4ª. Unde Augu. vbi supra ait. Si inimicos dilexeris non solū amicus: sed etiam filius dei esse mereberis. Et iterū super Joannē ait. Dilectio sola discernit inter filios dei ⁊ diaboli. Ex predictis autē patere potest tertia consideratio pacis . s. eius cōmendatio ⁊ excellētia. O igitur pax dulcissima: o concordia iocundissima: o tranquillitas suauissima: pfecto tu es ab oībus appetenda ⁊ laudanda non solū xp̄ianis: sed etiā infidelibus ⁊ paganis: qui te omnes cōmendant: iuxta illud Uirgilij li°. xj°. Pacē laudate sedētes. Ait enim Tulius in 2°. Philip. Dulce est nomen pacis: ⁊ ipsa est res salutaris: ⁊ tranquilla libertas: ⁊ in li°. 12°. illud idē dicit. Et Ouidi⁹ in p°. de phastis canit. Pax cererez nutrit: pacis alūna ceres. Et ibidē li°. 4°. iterum ait. Pace ceres leta est: ⁊ vos orate coloni. Perpetuam pacem: pacificūq̃ꝫ ducē. Ualerius quoq̃ꝫ maxim⁹ li°. 4°. c°. 2°. ait. Transgrediamur ad egregiū humani animi affectum ab odio ad gratiā deflexuz: eūq̃ꝫ leto animo persequamur. Nā sicut placiduz mare [illegible] aspero: celūq̃ꝫ ex nubilo serenū hilari aspectu cernitur: sic bellū: pace mutatū plurimū gaudij affert. Offensarū etiā accerbitas deposita: cādida relatione [illegible]lebranda est: hec ille. Seneca etiā in li°. tragediaꝝ inquit. Ad pacē reduci victori expedit: victo necesse est. Et idē li°. 8°. epistolarū ad Lucillū epistola. 3ª. ait. Non est dubiū quin felicior pax sit nunq̄ꝫ lacescita: q̄ꝫ multo reparata sanguine. Et ī prouerbijs iterū dicit. Pacem cū oībus habeas: bellum cū vicijs. Semper discēsio ab alio īcipiat. R

Sed pretermissis paganorū philosophorū ⁊ poetarū sentētijs: veniam⁹ ad sacrā scripturam: ⁊ catholicos doctores nos ad pacē inuitantes. Ait ergo Dauid ps°. 26°. Finnt reliquie homini pacifico. Et ps°. 118°. Pax multa diligentib⁹ legem tuā: ⁊ ps°. 121°. Fiat pax ī virtute tua ⁊ abūdantia in turrib⁹ tuis. ⁊ ps°. 124°. Pax super israel. ⁊ ps°. 13°. de malis dicitur. Uiā pacis nō cognouerunt. Ecōtra vero de electis dicit ps°. 36°. Delectabunt in multitudine pacis. ⁊ ps°. 121°. Rogate que ad pacē sunt hierusalē ⁊ ps°. 147°. Posuit fines tuos pacē. ⁊ ps°. 28°. Dominus benedicet populo suo ī pace. Et Prouerbio. 12°. inquit Salomon. Qui pacis ineunt consilia: sequet eos gaudiū. Et Isa. 52°. dicitur. Quā pulchri sunt pedes euangelizantis ⁊ anūciantis pacē: ⁊ eiusdē li°. c°. 57°. Ueniat tibi pax: ⁊ quiescas in cubili tuo. Et Jere. 16°. Abstuli pacē a populo isto dicit dominus: ⁊ morientur grandes ⁊ parui. ⁊ 29°. c°. Querite pacē ciuitatis: ⁊ orate pro ea ad dominuz: q͛ in pace illius erit pax vestra. ⁊ Ezechiel. xj°. Dabo eis cor vnū ⁊ animā vnam ⁊c. ⁊ Baruch. 3°. Si in via dei ambulasses: habitasses vtiq̃ꝫ in pace. et secūdi Macha. p°. Aperiat dominus cor vrꝫ: ⁊ faciat pacē: ⁊ exaudiat orationes vestras. Et primi Regū 27°. Sit pax domui tue: ⁊ omnib⁹ quecunq̃ꝫ habes. ⁊ Sapientie. 3°. Donuz ⁊ pax est electis dei. ⁊ Isa. 72°. Opus iustitie pax. Et Aggei. 8°. Ueritatē tātū ⁊ pacē diligit: ⁊ Hester 13°. Pax optata cūctis mortalib⁹. ⁊ ad Roma. p°. ait Paulus. Gratia vobis ⁊ pax a deo pr̄e ⁊c. ⁊ 5°. c°. Justificati per fidē habeamus pacē. ⁊ 14°. c°. eiusdez epistole. Regnū dei est iustitia: pax ⁊ gaudiū: ⁊ ibidem. Que pacis sūt sectemur. ⁊ ad Col. 3°. Pax xp̄i exultet in cordib⁹ vestris. Et ad Gala. 5°. Fructus aūt spūs est charitas: gaudium pax ⁊c. ⁊ ad Philip. 3°. Pax dei que exuperat oēm sensum: custodiat corda vestra ⁊ intelligētias vestras. ⁊ ad Ephe. 4°. Solliciti seruare vnitatē spirit⁹ in vinculo pacis. ⁊ prime ad Thesa. 5°. Deus pacis sanctificet vos. ⁊ 2ᵉ. ad Thesa. 3°. Deus pacis det vobis pacē. ⁊ Jacobi 3°. dicit Fructus iustitie ī pace seminat. ⁊ pᵉ. Pe. p°. Grā vobis ⁊ pax multiplicetur. ⁊ eiusdē epistole c°. 3°. Satagite imaculati eē in pace. Et 2ᵉ. Pe. p°. Gratia vobis ⁊ pax adimpleatur. ⁊ Apoc. p°. Gratia vobis ⁊ pax ab eo qui est: ⁊ qui erat ⁊c. Hāc quoq̃ꝫ pacē desiderabat sanctus Zacharias pater Joannis baptiste dicens: vt habetur Luce. p°. Ad dirigendos pedes nostros in viam pacis. ⁊ sanctus Simeon petens dimitti in pace: vt ibidē habetur. Dominus

etiam Jesus dixit Magdalene vt dicitur Luce. 7ᵃ. Uade in pace: et idē dixit mulieri in adulterio deprehense: vt habetur Joannis. 8°. S

Sancta quoqz ecclesia ad idem hortatur in c°. p°. de treuga et pace. et in c°. precipim⁹. 90ᵃ. di. vbi ait. Precipimus vt episcopi ad solū deū: et salutē populi respectum habentes omni trepidatione semota: ad pacē firmiter tenendā mutuū consiliū sibi et auxiliū impēdant. Neqz hoc alicuius munere vel odio pretermittant: qꝫ si qs in hoc dei opere trepidus inuentus fuerit: damnū proprie dignitatis incurrat. Et iterū eadem di. in c°. placuit. dicitur. Placuit etiā vt quicūqz odio aut lōginqua intra se lite discenserint: et ad pacē reuocari diuturna obstinatione nequerint: a sacerdotibus ciuitatis primitus arguant: qꝫ si inimicitias deponere perniciosa intētione noluerint: de ecclesie cetu iustissima excōicatione pellantur: hec ibi. Et ad predicta facit dictū Cassiodori in p°. li°. epistolarum: epistola. 4ᵃ. dicētis. Cogi debet vt sit quietus qui suo vicio renuit esse pacificus. Ut. n. idem ait in li°. xj°. epistola. 9ᵃ. Furoris genus est in seculo pacato: turbulento studere proposito. Et in c°. studendū. ac in c°. dissidentes. 90ᵃ. di. etiā precipitur episcopis vt discordātes quātū possunt ad cōcordiam reuocēt: et simul recōciliari faciant. H

Et in c°. nouit. §. licet aūt. de iudi. dicitur qꝫ pcedere potest ecclesia cōtra eos qui peccāt cōtra pacem: que est vinculū charitatis. et 3ᵃ. q. 6ᵃ. dicitur qꝫ predicātes pacem debēt eam seruare inuicē: et in oēs. et in c°. tollerādi. et c°. ecce. et c°. quisquis. 23ᵃ. q. 4ᵃ. dicitur qꝫ tollerati sunt mali pro bono pacis: quod tamē intelligi debet ita qꝫ p hoc non fiat contra deū: et in c°. aliquid noli. 23ᵃ. q. pᵃ. ait Augu. Non enim pax querit vt bellū exerceatur: sed bellū queritur vt pax acquiratur. Esto ergo bellando pacificus: vt eos quos expugnas: ad pacis vtilitatē vincendo perducas. Si enim pax nostra tam dulcis est pro ipsa salute mortalium: quantū dulcior est pax eterna salute angelorum? Itaqz hostē pugnantē necessitas deprimat nō voluntas: sicuti bellanti et resistēti violētia redditur: ita victori capto misericordia iā debetur: maxime in quo pacis pturbatio nō timet: hec ille. Qui et ibidem in c°. apud veros. ait. Apud veros dei cultores etiam ipsa bella pacata sunt que nō cupiditate aut credulitate sed pacis studio geruntur: vt mali choerceantur et boni subleuent. I

Item de cōse. di. 2ᵃ. in c°. pacē mandat ecclesia pacē dari ante cōionem. Pretermitto autem multa alia capitula recitare exhortantia ad cōcordiam et pacē: vt in c°. teneamus. pᵃ. q. pᵃ. et in c°. nulli dubiū. 3ᵃ. q. pᵃ. et in c°. loquit. et c°. alienus. 24ᵃ. q. pᵃ. et de cōse. di. 2ᵃ. c°. quia passus. et c°. qui manducat. vbi dicit. Qui manducat misterium vnitatis: et nō tenet vinculū pacis: nō misterium accipit pro se: sed testimoniū cōtra se. Ad pdicta etiā confirmanda adduci posset textus in c°. cum nō liceat. de prescrip. et in c°. ad singula. 86ᵃ. di. et in c°. non decet. 12ᵃ. di. et in c°. scisma. 24ᵃ. q. pᵃ. et in c°. in apibus. 7ᵃ. q. pᵃ. Quorū caplorum verba cā breuitatis nō refero. Dicit autē Aug. 12°. de ciui. dei: et magister in 2°. sen. di. 18ᵃ. c°. p°. qꝫ idō ex vno homine oēs hoīes esse voluit deus: vt dum cognoscerent se ab vno esse oēs, et quasi vnū amarent. Augustinus quoqz in. 15°. de ciui. dei. c°. 4°. et li°. 19°. c°. 2°. et. 12°. ac. 13°. nos ad pacē inuitat. Qui et in smōne de pace sic ait. Tps ē hortari charitatē vrā ad pacē amādā. Sit ergo pax dilecta vra et amica: cū q sit castū cubile vrum: cū q sit fida requies: nō amara psortia: cū q sint dulces āplexus et inseparabilis amicitia. Pacē āt laudare difficilius est qꝫ habere. Si. n. laudare eam volumus: vires optamus: sensus querimus. Si aūt eam habere vellimus: sine aliq labore hēm⁹ et possidemus: hec ille. Et ét ibidē inqt. Laudādi sunt q pacē amant. Et iterū. Uer⁹ pacis amator inimicorū ē misator. X

Distinguit autē idē Augu. in 19°. de ciui. dei multiplicem pacem di. Pax corporis est ordinata temperantia partiū. Pax anime irrationalis ē ordinata requies appetituū. Pax anime rōnalis est cognitionis actionisqz cōsensio. Pax corporis et anime est ordinata vita et salus animātis. Pax hominis mortalis est dei ordinata in fide obedientia: pax hominū est ordinata pcordia: pax domus ordinata imperandi atqz obediēdi cōcordia habitantiū: pax celestis ciuitatis ordinatissima: et pcordissima societas fruēdi inuicē deo: pax oīum requies tranqlitas ordinis: pax ciuitatis ordinata imperandi atqz obediēdi pcordia ciuium: hec ille. Y

Dionisius vero 9°. de diui. nomi. dicit qꝫ oīa celestia: terrestria: spūalia ac corporalia appetunt pacē. Sed tamē mali nūqz habēt verā pacem que est pax cū deo et cū ppria consciā. Unde Isa. 48°. ait deus. Non est pax impiis. et Iere. 12°. dicit. Non ē pax vniuerse carni. i. hoibus carnalitates sequētib⁹ quorū qlibet dicere pōt cū pphe in ps°. 37°. Nō est pax ossib⁹ meis a facie peccatorum meorū etc. Et idō inquit Augu. in li°. de vera innocentia. c°. 191°. Querēs a deo pacē sit ipse parat⁹ et nec aliud in professione ore: et aliud hēat in archano cordis. et sup illō psalmi. 84. Justitia et pax osculate sunt: iterū ait. Fac iustitiā: et habebis pacē qa osculant se. Due enī sūt amice. Et idō si iustitiā amu-

cū nō amaueris nō te amabit ipa pax. Z

Q Uo ad quartā cōsiderationē pacis .s.ō ei⁹ iductione dico q̄ ad ipsā pacē ꝛ cōcordiaꝫ multa nos iducūt. Primo exēplū naturaliū. Triplex enī natura reperit nos ad pacē iuitās.s. natura naturās: ꝛ natura naturata ꝛ natura propria. Natura naturās.s. de⁹ cui⁹ vt canit eccl'ia ꝓpriū est misereri semꝑ ꝛ parcere. Vñ milies offēsus ꝛ blasphemat⁹ semꝑ est idulgere parat⁹. Ecce.18°. Itē natura naturata. Nā maxima vnione ac cōcordia vigēt oīa elementa: omnesqꝫ celi ꝛ angeli: vnde Boeti⁹ ingt. O felix hoiuꝫ genus si nostros animos amor quo celum regit regat. ꝛc. Natura quoqꝫ irrationaliū aīaliū idē facit. De quo Aug. 19°. de ciui. dei.c°.12°. ait. Ipse enī seuissime fere gen⁹ ꝓpriū quadā pace custodiūt: cohoeūdo: gignēdo: pariēdo: fet⁹ fouēdo atqꝫ nutriendo: cum sint plerūqꝫ isatiabiles ꝛ saluatice: vt leones: vulpes: aqle noctue: ꝛ similes. Que etiam tigris nō filijs suis mitis murmurat: ꝛ pacata feritate blāditur. Quis miluus quātūlibet solitari⁹ rapinis circumvolet nō cōiugiū copulat: nidū cōgerit: oua fouet pullos alit: ꝛ quasi cū sua mrefamilias societateꝫ domesticā quāta pōt pace ꝯseruat. Quāto magis hō fert q̄dāmō nature sue legib⁹ ad ieūdā societatē pacēqꝫ cū oib⁹ quātū i ipso ē oib⁹ obtinēdā: hec ille. Videm⁹ qꝫ volucres celi: ꝛ pisces maris: ꝛ oia eiusdē gn̄is aīalia ad pastū sil' pacifice currentia: nec se iificent vel iuicē offēdē vt hoies faciūt. Qui imo si aliqñ iuicē irritent vt eq̄: anes: galine: passeres: grues: ꝛ cūcte alie bestie: tū stati deposita ira ad pastū ꝯcorditer ꝓperāt: ac pacifice simul habitāt. Solus aūt hō oib⁹ bestijs crudelior ad pacē redire recusat. Et iō dr Job 12°. Interroga iumēta ꝛ docebūt te: volatilia celi ꝛ idicabunt tibi: ꝛ narrabūt pisces maris. Itē ad hoc nos iducit nā ꝓpria .s. siliudo ac ꝯformitas eiusdē generationis q̄ ad vnū ꝑmū parē: ē: eiusdēqꝫ fidei ꝛ baptismi: ꝛ eiusdē redēptiōis. Nā eodē ꝑcio oēs redēpti sum⁹.s. ꝑcioso sanguine Jesu xp̄i: vt dr p̄. Pe.p°. ꝛ ad Ephe.6°. Vnde ait Joānes Apoc.p°. Ipse dilexit nos ꝛ lauit nos a peccatis nostris i sanguine suo. Quare ergo hoies n̄ diligam⁹ quos xp̄s tātū dilexit: q ait Joānis 13°. Diligite iuicē sicut ego dilexi vos. Dilexit aūt ipe nō solū amicos: sꝫ ēt inimicos ꝓ qbus mortu⁹ est: vt dr ad Roma.5°. Cū ergo nos dicamur xp̄iani a xp̄o: q̄ ei⁹ vitā debem⁹ imitari.c°. vnico.§. q̄ a xp̄o. xi.q.i. de sacra vnctione ꝛ ponit Aug.i li°.ō doctrina xp̄iana: dicēs q ille nomen xp̄iani frustra sortit q xp̄m minime imitat. Jō ei⁹ exēplo debem⁹ inimicis idulgē ꝛ cū eis ad pacē venire: ꝛ nō iduratī stare: sicut q̄dā mlier ī ptib⁹ hispanie q̄ i.1419. sepulchrū dñicū cū multis visitauit. Offensa āt a quodā adolescēte leuiter nūq̄ ei parcē voluit. licet sepi⁹ veniā petierit. Vñ alijs pegrinis cōionē accipiētib⁹. ipa vetula idurata a demone erepta fuit: ac se i cisternā quādā ꝑcipitauit ꝛ occidit: ꝛ diabolus eius aīaꝫ que parcere noluerat ad infernales penas deportauit. A

S Ecūdo nos iducunt ad pacē exēpla sctōꝝ ꝛ ꝓboꝝ viroꝝ: ꝛ ꝑmo exēplū ipsi⁹ sancti sctōrū Jesu xp̄i: ō quo ait Paul⁹ ad Ephe.5° Estote iuicē benigni ꝛ misericordes donātes iuicē sic ꝛ xp̄s. Cui⁹ exēplū imitabat btūs Bernar. soci⁹ ꝑm⁹ sācti Frācisci q nūq̄ ab aliq̄ offendebat: qn āmplius dilectiōe eū amare conaret. Triplr āt nob dedit exēplū pacis. Primo nascēdo: q̄ nasci voluit qñ totus mūdus erat in pace: q̄ durauit duodecim annis tpe Octauiani impatoris vt refert innocētius terti⁹. Secūdo viuendo. Vñ in c°. tu bonus. 23ª.q.4ª. ait Aug. tu bonus tollera malū. Naꝫ ꝛ xp̄s cū sciret iudā furē esse tollerauit euꝫ: ꝛ ad predicandū misit: eiqꝫ cum alijs eucharistiā dedit: ꝛ in c°. quid ergo. idē dicit. Quid ergo voluit dominus noster Jesus xp̄s fratres charissimi admonere ecclesiā suā: quādo vnuꝫ perditū inter duodeci habere voluit: nisi vt malos tolleremus: ne christi corp⁹ diuidam⁹. Tertio dedit exemplū pacis moriendo. Intuere igit rationalis aīa dñm Jesum in cruce pendentē: ꝛ in eo tria cōsidera que ēt lapides mouerent.s. affectū cordis: verbū oris: ꝛ actuꝫ opis. Primo cōteplare affectū cordis. Tanta.n. flāma dilectionis ardebat vt se volūtarie etiā pro inimicis morti tradiderit: licet sciret mltos pp eorum culpā fructum sue passionis non habituros. Vnde Joānis 12°. ait. Nemo tollit animam meā: sed ego pono eā.s. pro amicis ꝛ inimicis. Secundo cōsidera verbū oris.s. q rogauit patreꝫ vt parceret crucifixorib⁹ suis Luce.23°. di. Pater ignosce illis q̄ nesciunt quid faciūt. O verbū dulcissimū: o vox suauissima: o pietatis inextimabile: opus: o exemplar prefulgidū omnimode charitatis: de quo Bernardus sup cantica ait. Flagellis cesus: spinis coronatus: clauis confossus: patibulo affixus: opprobrijs saturatus: omniū tamē dolorū imemor inquit: pater ignosce: pater amantissime: pater ōsiderantissime. A paterno noīe morosus filius cepit: ꝛ suo blādiens genitori: tali filio nihil debere negari ꝯcludit. Denicqꝫ efficacissime petit di. Ignosce: nec ait. Examina: considera: sed ignosce: vt nos doceat oēs iniurias obliuioni tradere: ꝛ toto corde: ac pleno ore: atqꝫ efficaci opere indulgere. Insup ostendēs cōpassionē sup crucifigentes ait addit: quia nesciunt quid faciant

qa. s. ignorēt dei bñficia erga se ⁊ penā quā ex hoc incurrunt: ac gloriam quam perdunt: hec ille. Tertio cōtemplare actum operis: quia omnis actus Christi pendentis in cruce clamat pietatem ⁊ misericordiam. Caput enim habet inclinatū ad osculandum: manus perforatas ⁊ extensas ad largiendum: latus apertum ad amandum: pedes cōfixos ad tecum commorandum: totum corp⁹ extensum ad se largiendum: vt ⁊ tu discas iniurias remittere eius amore qui pro [illegible] tāta dignatus [illegible] perferre. Quis ergo tam crudelis est vt nolit inimicis suis parcere? Omnes ergo prestēt inimicis veniam: sm consilium Chrisostomi dicentis. Tu iniuriatus debes iniuriantem diligere: ⁊ eius amicitiam querere vt duplicem coronam consequaris scilicet quia iniuriam passus es ⁊ indulsisti: ⁊ qa prior rogasti. B

Multorum quoqȝ exempla proborū virorū ac mulierum: ⁊ ad idem nos inuitant. Nā in ciuitate eugubii: cum quidam interfecisset filium cuiusdā vidue: tandem adductus est ille homicida nudus coram ipsa vidua: que videns illum cecidit pre dolore: sed postmodū ad se reuersa osculata est manum eius: ⁊ amore dei ei pepercit. In quadam quoqȝ ciuitate italie rusticus cuiusdam medici nolens ei soluere debitum fictum cum ab eo requireretur ad solutionē: ex indignatione incidit eius vites ⁊ vniuersa blada vastauit: propter quod dictus medicus quattuor filios suos ad villam misit: vt tanto malo meliori modo quo possent prouiderent. At ille rusticus nocte sequenti eos iugulauit ⁊ occidit. Deinde ad ciuitatem properans ⁊ clam domum medici ingrediens: infantem qui eidem medico solus remanserat cum eodem gladio interemit. Tandē dict⁹ rusticus compunctus de tanto scelere: per intercessionē beati fris Iacobi de marchia ordis nri indulgentiā ab ipso medico ⁊ vxorē eius obtinuit. Nam predicante ipso beato fratre presente dicto medico: qui nigris vestibus indutus barbam habebat longam vsqȝ ad cigulum. Uenit dictus rusticus coram toto populo licentia tamē secure veniendi prius obtenta a rectoribus ciuitatis: habebatqȝ chordam ad collum: ⁊ illum gladium in manu quo filios ipsius medici interfecerat: ac genuflexus ante illum ⁊ vxorem eius dixit. Ego sum ille proditor qui cum isto gladio occidi filios vestros. Accipite eum ⁊ in pectore meo transfigite. Uel me vt merui cum chorda hac per gullā suspendi facite: qȝ si vos vindicare non vultis: rogo vt amore dei mihi indulgere dignemini. Uolo enim semper esse seruus vester. Ad hec autem verba illi in terram [illegible] dolore corruerunt amaras lachrymas effundentes. Lachrymante etiam pre compassione quasi toto populo: tandem resumptis viribus: ipsum rusticum amplexantes dixerunt. Nos amore domini nostri Iesu christi tibi ex corde indulgemus: teqȝ in filium nostrum recipimus ⁊ adoptamus. Et sic eum semper vt dilectissimum filium tenuerūt. Ille vero fidelissimus atqȝ obsequentissimus filius semper fuit: atqȝ eis vsqȝ ad illorum mortem icessanter deseruiuit. O charitas grandis: o pietas maxima: o indicibile meritum talium iniurias remittentium: ⁊ pacē cum inimicis facientium. Tales sunt imitandi: ⁊ prorsus reprobandi qui nolūt indulgere: ⁊ seruare illud quod hortatur deus di. Leui. 19°. Nō q̄res vltionem: nec memor eris iniurie ciuium tuorum: quod quidem obseruabant sancti patres veteris testamenti. Nam sanctus Ioseph fres suos q [illegible] vendiderāt ⁊ pdiderāt benigne suscepit: ⁊ eis idulsit. Uide historiā Geñ. 43°. 44°. 45°. ⁊. 46° Similiter Iacob indulsit Esau eum persequenti: Dauid Sauli: Daniel illis qui eum in lacum leonum miserant: ⁊ multi alii quos breuitatis causa omitto. Noui quoqȝ testamenti viri preclari idē fecerūt: vt Petrus qui de crucifixoribus suis nullam quesiuit vindictā: nec similiter andreas frater eius nec Paulus decapitatus: Laurētiusqȝ assatus de occisoribus suis: quin potius pro eis rogauerūt: sicut ⁊ Stephanus lapidatus: de quo dicit Actuū. 7°. q positis genibus clamauit voce magna dicens. Domine Iesu christe dimitte illis hoc peccatū quia nesciunt quid faciunt. In ciuitate q̄qȝ florētina cū qdā ciuis occidisset aliū ciuē frēz occisi q̄tidie q̄rebat illū iterficere. Quadā aūt die veneris sancti ipsū homicidā solū ⁊ inermem extra vrbē inuenit: cū ipse esset multorū sociorum armatorum comitiua sociatus. At ille eū videns ptra se euaginato gladio venientē: ad terrā se pstrauit ⁊ genu flex⁹ rogauit vt amore Iesu xpi ⁊ passiōis eius ipsi indulgeret. Ille vero ad clemē [illegible] puersus ei pepercit amore ipsius dñi: ⁊ illum loco fratris sui accepit: atqȝ ad brachiū ipm apprehēdēs ad sancti ameniati ecclesiā ibi vicinā accessit. Mirabile dictu: crucifix⁹ in cruce lignea ibi existēs adueniēte eo q amore suo pepercerat inimico statim se iclinauit: eiqȝ reuerētiā fecit: et sic vsqȝ in hodiernam diē pmāsit: ⁊ ego eū oculis ppriis aspexi. In aprutio quoqȝ in ciuitate theatina cū occisus eēt qdam ciuis: soror eius interfectorē fratris occidi facere ptinue q̄rebat. Tandē exhortatione beati fratris Ioānis de capistrano ordinis nri ad pacem inducta perrexit ad illum

occisorē: ⁊ man⁹ illi⁹ osculari cepit: ac lachrymosis singultib⁹ dicef. Iste sūt ille man⁹ q̄ fr̄es meū crudelr̄ interfecerūt. Sʒ ego illis parco amore illaꝝ manuū: q̄ ꝓ me crudeliter crucifixe fuerūt. Mirabile dictu. Statim de manibus ipsius mulieris tantus odor suauissim⁹ erupit: vt oēs astātes mirarenẜ. Et nō tantū tūc: sed quotiēs de illa remissione iniuriarū gaudebat totiēs odor renouabaẜ: ⁊ odorare volētibus pre stupore patebat diuinuʒ opus. Ecōtra dō in quodā castro aquilano: cū qdam pacē facere nolet cū inimico: sed tū quotidie more solito ad missaʒ accederet: qndecim dieb⁹ qbus in tali odio ⁊ aīo vindicte ꝑmansit quotidie in missa videbat in manib⁹ sacerdotis eleuantis missaʒ hostiā nigerrimā: ⁊ in ea scorpionē horribilem. Quapropter cognoscēs ꝙ ꝓpter odiuʒ et discordiaʒ erat priuat⁹ gratia dei ⁊ lumine aīe: ⁊ ꝙ erat in ꝑtāte diaboli: statim cū inimico pacē fecit: ⁊ die sequēti hostiā albissimā ⁊ pulcherrimā vidit: ⁊ gaudio plenus ac cōsolatissim⁹ remansit: ⁊ hoc vni fratri nostro ipsemet retulit. In quadā ēt alia villa aquilana cū ex partib⁹ inuicē insurgētibus multiplex homicidiū factū eēt: pro pace tādē praticatū est: per vnuʒ ꝑdicatorē. Cunqʒ post multa pax inter duos fieret in cōspectu imaginis virginis Marie: dixit ille predicator. Rogo te dulcissima virgo Maria: vt ille q ꝑmo ꝯuenerit huic paci suspendaẜ. Mirandum certe: post aliquos annos cepit iterū alter eorū peiora priorib⁹ machinari. Unde diuina iustitia faciēte captus est: ac ī terra illa suspēsus: vt intelligant oēs quantuʒ deo displiceat nō obseruare pacē quā deus ⁊ beata virgo ⁊ angeli tantū amāt. Legiẜ etiā in cronicis ordinis nostri: ꝙ cū inter regē marrochioꝝ ⁊ aliuȝ regē sarracenorū bellū crudele versaretur: tres ex fratrib⁹ nostris q marrochij morabanẜ deo īspirā pacē inter eos tractare cogitauerūt. De volūtate ergo regis marrochiorū ⁊ aliorū q cū ipso erāt: datis ductoribus ad alteri⁹ regis ꝑsentiaʒ accedebant. Uerū qꝛ multa occurrebāt ꝑicula in via: qbus accessus illoꝝ ad regē impeditus fuisset: ⁊ cōsequēter pax. Uolēs deus ꝓuidere ne bonuʒ pacis impedireẜ: statim fecit de vmbrosis nemorib⁹ exi leonē ferocissimū: ac illis itinerātibus obuiare: quo territi nihil aliō nisi deuorari expectabāt: leo aūt vt se nō inimicū sed defensorē ostēderet: auribus: cauda: gestibusqʒ velut canis illis applaudere cepit. Quo ꝯfortati: signo crucis se muniētes illū precedentē sequuti sunt. Procedētibus ergo illis: ecce ex insidijs. 25. ꝑdones sarraceni ad predam parati cōtra eos insurgūt: quos vt leo vidit ferocitatē excutiēs erectis comis cōtra illos accigitur: ⁊ irruens in eo breui mora oēs occidit. Liberato ergo accessu: leone domestico comitati: tādē post aliquos dies ad ciuitatē regalē ꝑuenērūt: ⁊ videntes in suburbijs paratā sarracenorū militiaȝ timuerūt vt incogniti illo trāsire. Leo aūt ac si eēt rōnis capax: volēs auferre timorē fratrū: strepitu maximo irrugiens sarracenos equos ita ꝑterruit vt fractis funib⁹ hincinde aufugerēt: nec min⁹ ipsi sarraceni leonina feritate timidi terga dederūt. Et sic fratres intrantes ad regē ab illo vt mos est sicut ambasiatores sunt benigne suscepti. Leo autē extra ciuitatē remāsit. Cū ergo ipsis fratrib⁹ d necessarijs prouidereẜ: rogauerūt vt ēt socio suo leoni prouisio dareẜ: narrātes quāto illis fuerit ī periculis auxilio: qd̄ itelligens rex. Uere ait non pōt esse ꝙ vos nō sitis sancti hoīes: qbus sic aīalia ferocia subdunẜ ⁊ seruiūt. Unde ego volo facere quicquid vultis. Et rogātib⁹ illis vt faceret pacē cuȝ rege marrochiorū: rñdit. Amore dei ⁊ vestri id qd̄ nunc vsqʒ facere nolui: nūc factum sit. Et sic celebrata pace solēniter iter eoꝝ seruat⁹ est humān⁹ sanguis effundēdus. In quo miraculo oñdit de⁹ ꝙ ipse ē auctor pacis ⁊ amator. ¶ C

Ad pacē etiā faciendā ⁊ ad remittendas iniurias īducimur exēplo Theodosij īperatoris: dō quo refert diuus Ambro. ī li°. de obitu ipsius: ꝙ bñficiū se putabat accepisse cū rogareẜ ignosceẜ. Refert quoqʒ Lucan⁹ poeta ꝙ cū qdam Cesari se opponeret īportune: ille ait. Dignum Cesaris ira nullus honor faciet. Et Seneca ī li°. 3°. de ira narrat de Philippo rege macedonū: ꝙ cum venissent ad eū legati atheniēsium: audita eoꝝ legatione dixit. Quid possum qd̄ gratū sit atheniesib⁹. Unus aūt illoꝝ rñdit. Te suspēdere. s. esset eis gratum. Circūstantes aūt īdignati volebant eū īterficere. Rex aūt iussit eū dimitti īcolumē ⁊ sanum. Uespesianus etiaȝ īperator sicut narrat historia manorum īiuriarū īmemor factus: nunq̄ cōtra aliquem inimicū fecit vīdictam. Nam ⁊ vitelli inimici sui q euȝ ī iperio precesserat: ⁊ omneȝ domum eius īcendio ⁊ morti tradiderat filiā que ex illo supererat alte maritauit ampleqʒ dotauit. Picatus quoqʒ philosophus vt ait Laertius: cum qdam filium suum īterfecisset: homicidam illum ad ipsum missum ligatum absoluit dicēs: īdulgentia esse supplicio potiorem. Eidem etiam pitaco anteq̄ ꝑīcipatum mitelenensium obtineret: quidaȝ alceus nomine amaritudine odij magnam persecutionem fecit. Sed ipse pitacus pricipatum adeptus alceum pauentem accersiuit ⁊ dixit. Mihi pro vīdicta: tibiqʒ pro pena sufficiat ꝙ auxilij vel fuge deficiente presidio: posses nūc

iniuriarum premia reportare. Parcentes igitur iniuste pseq̄ desine quē iuste pati vales victorē. ¶

Ad predicta etiā cōfirmanda multas adducere possumus auctoritates: maxime legū humanarū: philosophorū moraliū: et poetarū gentilium. Et p̄mo auctoritates humanarū legū. Nā in.l.pª.C.de his qui.vt idi.df. Non.n.bone fidei possessores sunt qui sciēter debitū pietatis officiū amiserunt. Et in.l.fi.C.de dona.df q̄ instabile est regnū quod nō clemētia firmat: quod dictū ponit etiā Gualterius poeta li°.p°.sui operis. et in.l.manicheos.C.de here. ait īperator. Delicti veniam petentibus dam⁹. Auctoritates quoq̄ philosophorū ad hoc sunt plures. Unde Seneca ī li°.de clementia inqt. Clementia alieno sanguini tanquā suo parcit: nephas.n.homini est nō esse hoīe: nā humanitas vetat aduersus socios esse superbum. Et Tulius ī 2°.retho.veteris dicit. His qui impudenter leserūt ignosci cōuenit. Et in oratione pro qnto ligurio ait. Homines ad deos nulla re propius accedūt q̄ salutē hoībus dando: et idem dicit Terrentius in adelphis. Inqt quoq̄ idē Tulius in p°.de offi. Nihil laudabili⁹: nihil magno viro et preclaro digni⁹: placabilitate ac clemētia. Et Picthagoras philosoph⁹ dixit. Fugāda est a ciuibus sedicio: a domo discordia: et a cūctis reb⁹ intemperātia. Et iterū. Gloriosa laus est ignoscere: maxime vbi copia potuit abūdare vīdicte. Et sixtus pithagoricus ait. Sniam qui misericordiā vetat non solū tenere: s; ēt audire recusat. Et Quintilianus declamatione.8ª.inqt. Hec est celeberrima virtus: hec animi suscipiēda moderatio: vincere iram: et īter simultates quoq̄ meminisse hominis. Et Sochrates dixit. Si pacē vis: belli mētionem ne feceris. Ad poetas ēt venientes adducere possumus vltra supius allegata illud Ouidij in 2°.de tristibus. Si quotiēs peccāt hoīes sua

fulmina mittat Jupiter: exiguo tpe nullus erit.

Qui etiam in eodem libro ait.

His precor exēplis regū mitissime cesar

Fiat ab ingenio mollior vnda tuo.

Si nil peccassem: tu quid cōcedere posses?

Materiam venie sors tibi nostra dedit.

Et in 3°.de arte amandi etiā canit.

Candida par hoīe: trux decet ira feras.

Et in 2°.eiusdem operis dicit.

Dextera precipue rapit indulgentia mētes.

Asperitas odiū: seuaq̄ verba mouet.

Et Esop⁹ ait. Uincere posse decet: vicere crimē h;.

Et Claudianus canit.

Sic pius in p̄mis: nam cū vincamur in omni

Munere: sola deos equeat clementia nobis.

Prosper in li°.epigra.dicit.

Moribus in cūctis pulchra est cōcordia pacis.

Spernuntur mundi prelia pace dei.

Et prudētius poeta in li°.de sicomachia canit.

Meritorum clausula par est.

Non inflata tumet nō īuidet emula fratri.

Omnia perpetuē patiens: atq̄ oīa credit.

Nunq̄ lesa dolet: cuncta offendicula donat.

Occasum lucis venia precurrere gestit. ¶

Rationib⁹ quoq̄ ad pacē faciendā et ad remittendas iniurias īducimur. Et p°.rōne naturali. Ipsa.n.natura nos ad hoc inducit quadrupliciter.s.propter naturale preceptū: naturale desiderū: naturale exēplum: ac naturale iudicium. O vtinā oēs adessent q iniurias retinent malefacti in morte: et diligēter audirēt verba spūs sancti: credo.n.q̄ crudelitatē ac feritatē suā deponerent. Quid dicis qui nō vis remittere iniurias? Ecce q̄ lex nature: ius et rō te cogitate artat: teq̄ oīo cōpellit ad ignoscendū. Sed quō hoc probam⁹? Audite: lex nature est Tobie.4°.scripta: que etiā habet̄ in c°.humanū genus.pª.di.et.74ª.dist.c°.quorūdā.et.2ª.q.6ª.c°.decreto.et de maio.et obe.c°.dilecti.et.22ª.q.pª.c°.super oīa.dicens: qd̄ nō vultis vobis fieri alteri nolite facere: et ecōtrario: quecūq̄ vultis vt faciāt vobis homines: hec et vos facite illis: vt habet̄ Mat.7°. Hoc aūt lex nature docet: suadet et p̄cipit et q̄re nō vult vt alteri facias qd̄ tibi ab alio nō velles fieri: nisi qz hoc eēt cōtra charitatē: cōtra humanitatē: atq̄ cōtra oēm pietatē. Cur ergo o dilectissimi nō remittitis iniurias a p̄ximis vobis factas: cū optetis iniurias per vos alijs irrogatas vobis remitti? Ecce ergo q̄ iniuriam remittere nolētes facitis cōtra preceptū legis naturalis. ¶

Aliud quoq̄ est preceptū naturale vt ab aliquo extorquere nō velim⁹: qd̄ nobis prestare nō pōt: qz ad īpossibilia nemo est obligatus.l.impossibiliū.ff.de reg.iur.et c°.nemo.eodē ti°.li°.vj°. Cū ergo īpossibile sit iniuriā illatā non fuisse illatā: quare tu vis qd̄ est īpossibile? Uis aūt qd̄ ē īpossibile: qn̄ nō vis iniuriā remittere: qz hoc est velle q̄ nunq̄ fuerit facta: qd̄ non pōt deus facere.s.q̄ illud qd̄ semel est actū nō sit factū: vt ait Hiero. in c°.cū paulus.32ª.q.5ª. O igit̄ monstrum insolitū: o īaudita nouitas: o cecitas tenebrosa: homo puluis et cinis: ac breui futurus putredo et vermis: hō vilis creatura nō erubescit exigere quod īpossibile est prestari. O infelix et miser homūtio: quare experis vindicare de inimicis tuis: cū de⁹ hoc tibi prohibuerit? Non est tua vltio: ad te nō pertinet vindicta: sed ad deū qui sibi hāc particu-

lariter reseruauit: vt habet Prouer.25°. Ecce g° iselix creatura q dū nō vis remittere iniuriā: maxime recognoscēti culpā suā: agis ipse cōtra natu[ram] diuinā sibi vsurpādo suam proprietatē ac prerogatiuē: et cōtra naturā humanam qa plus ab altero exigis q illius natura prestare sufficit. Natura insuper semp eligit quod melius est: ac illō desiderat vt ait Philo.2°. de aīa: et nos hortat eligere de duob9 malis illud qd est minus. 3°. Topic. Cū ergo sumere vīdictā nō sit meli9 q remittere iniuriā: imo pessima res: qa addit malū malo. Neq eni si iterfect9 est pater vel frater tu9: tu iterficiē do ipsū homicidā posses illū resuscitare: s3 aliud peccatū facis pp cui9 et cōsiderationē qdā vir sapiēs pepercit illi qui filiū suū occiderat. Ideo natura clamat et dicit. Noli vindictā sumere de inimicis tuis: qz qd factū est nō potest nō factū eē: et multiplicare incōueniēs non est soluere. Cum et pati iniuriam siue cōtumeliā aliquā sit minus malu3 tēporale: q facere vindictā: qd est peccatū mortale: sm Tho. 2ª. 2e. q. 27ª. et q. 108ª. et Alerā. de al. in 3°. parte sūme: in tractatu de pceptis legis euāgelice in speciali. Profecto natura clamat dicens. Parce inimicis tuis: et ignosce tibi iniuriātib9: et noli [ul]cisci ne deteri9 malū incurras. G

SEcūdo hoc idē dictat naturale desideriū scilicet pacis et qetis. Ut eni dicit Philoso. in p°. de celo et mūdo: oīs motus est ad qetē. Et vt cōcludit Augu. in 19°. de ciui. dei: et Tho. 2ª. 2e. q. 29ª. ar°. 2°. Nemo est q nō appetat quietē et pacē et sicut nemo est qui gaudere nolit: ita nullus est qui pacē nolit. Et ratio est: qa vt ait Philoso. 8° Ethic. Natura semper fugit triste appetit autē delectabile: imo vt ibidē habet: nullus bene dispositus eligeret sine amicis viuere: qa nihil pciosius: nihil dulcius: nihil securi9: nihilq iocūdius hēre pōt in hac vita citra deū fideli amico: vt habetur Ecclesia. 6°. Hoc ergo psupposito: tūc sic. Cū appetis vindictam et odio habes eū qui te offendit: cor tuū perturbatū est: qz vt dicit Isa. 57°. Cor impij est quasi mare feruēs: qd quiescere nō potest. Cum igitur totum sit in motu et cōmotione vehementi: dubiu3 nō est q naturaliter appetit quietem et pacē. Cum igit pax et animi tranqllitas nō possit haberi ab eo qui odium in corde habet et appetitū vindicte sm Augustinu3 in quoda3 sermone ad here. sequitur q natura que nos quotidie ad bonum inuitat et incitat: vt ait Boetius in 3°. de cōso. nō desinit exhortari et inducere: vt iniuriā remittam9: et pro bono pacis habēdo cū inimicis ad cōcordiā veniam9 atq eis pcam9. H

TErtio ad hoc nos iducit naturale exemplum aīalium irrationaliūq: vt supra dictu3 est licet sint fera imitia vt leones: tigres et lupi: tamē vt ait Augu. in 19°. de ciui. dei. Pacata feritate cohabitant simul: et si aliquādo cōpellente spiritu congrediunt: illico māsuescūt: et iniuriarū oblita: illa tam seu3 animalia simul pacifice viuūt et ad inuicem associant. Et multo magis hoc agunt aīalia mansueta. O igitur homo qui es nobilissim9 oīum creaturarū vt dicit i. l. iustissime. cū glo. ff. de edili. edic. Qui oībus creaturis sublimior es: nūquid bestijs peior effici vis? Nunquid immitior et crudelior illis esse deliberas? Ecce. n. q si ad illorū exemplū nō deponis furorē et irā erga proximum tuū qui te offendit: peior: imitior: inferiorq illis procul dubio existis: qz vt ait philosophus i p°. Poli. Sicut homo vtens lege melior est oībus aīalibus: ita carens lege est deterior. Quod cōfirmat Lac. i 5°. de ira dei. c°. 12°. di. Religione iustitiaq detracta: vel ad stultitiā pecudū amissa rōe deuoluimur: vel ad imanitatem beluarū. Imo [et] ro amplius. Siquidē bestie sui generis aīantibus parcunt. Quid ergo erit hoīe truculētius? qd crudelius? qd immitius? si dempto metu superiore vi3 legū euadere potuerit: aut cōtemnere? hec ille. Qui etiam in. 6°. diui. insti. c°. 18°. ostendens q sit a [ra]tione alienū: et ab humanitate hoīs nō ignoscere: maxime recognoscenti culpa3 suā ait. Quid ergo bono viro pōt esse tam calamitosum: tāq cōtrarium: q ire frena laxare: que illum non modo boni: sed etiam hoīs appellatione dispoliat? Siqde3 nocere alteri nō est sm hominis naturā. Nam et pecudes si lacessas: aut calce: aut cornu repugnāt: et serpentes ac fere nisi persequaris vt occidas negociū nō exhibēt. Et vt ad hoīu3 exēpla veniam9. Impiti quoq et isipiētes si qn accipiūt iniurias: ceco et irreuocabili furore ducunt: et his q sibi nocēt vicē retribuere conāt. In quo igit sapiēs et bon9 vir a malis et isipiētib9 differt: nisi q hēat inuicta3 patiētiā q stulti carēt? Nisi qz regere se ac mitigare penā suā nouit: quā illi qui virtute idigēt ferre nō possunt? hec ille. Pudeat ergo te o homo qui nō vis ignoscere: rōne spoliari: brutis assimilari: ac diuinā i te imaginē fedare: et ab amenitate [io]cundissime pacis tam feraliter separari. I

QUarto ad ignoscendum nos inducit naturale iudicium: idest ratio naturalis. Ut eni3 ait Grego. in mora. et Nicolaus de lira sup Gen. De9 creauit hoīe3: et sibi dedit corp9 vt aīe obediret et rōni. Qd cōfirmat sctūs Bona. i. 2°. di. 38ª. ar°. 1°. q. 2ª. dicēs. Sicut tota dispositio familie dependet ex cōsensu prisfamilias et mrisfamilias: sic tota dispositio agēdorū i domo aīe ōpēdet ex cōsensu

volũtatis ⁊ rõnis: hec ille. Dom⁹ aũt aie est corp⁹ Ergo. ⁊c. Et hoc idẽ tenet Philoso. p°. Politic. vi. Anima rõnalis in hoie debet esse regẽs: corp⁹ vero rectũ. Hoc aũt est nobilior corpore. 28ᵃ. dist. c°. sedulo. ⁊ de maio. ⁊ obe. c°. solute. ⁊. c°. cũ īfirmitas. de peni. ⁊ re. Imo est pstãtior oibus celis dicẽte Ouidio in. 3°. Methamor. Celoqz aius pstantior oi. Et iõ aia nobilior corpe dz ipsi dñari: ⁊ ad hoc est istituta sm theologos in. 2°. sen. ⁊ cõsequẽter debet ipsi⁹ corporis siue carnalib⁹ psidere easqz refrenare si sint irrationabiles. Et hic est qp appellat homo animal rõnale nõ sẽsuale: vt bruta animalia. Hoc aũt psupposito: tũc sic: vnaqueqz res vtit actione sibi propria sm Philo. p°. Methaphi. ⁊ 4°. Ethico. Vñ comẽtator. 9°. Methaphisice: dicit qp vnũqdqz sicut se habet ad entitatem: ita se hz ad opationẽ: vt patz ĩ sole lucido relucẽte. In melle dulcorãte: ⁊ in igne calefaciẽte. Cuz igit hõ sit aial rõnale: debet vti ratione in viuendo. Nã operationes hois si rõne carẽt: operatiões eqdem hois dici possũt: sed non humane: vt dicit btũs Tho. pᵃ. 2ᵉ. q. pᵃ. ar°. 2° Cũ ergo ratio semper deprecet ad optima: vt ait Philo. p°. Phisi. Caro vero ecõtrario vt ait Paulus ad Gal. 5°. Cõcludit qp homo debet reprobat suggestionib⁹ carnis ⁊ sensualitatis sequi instinctum rõnis: vt merito possit dici animal rationale: quia nomẽ debet esse cõsequẽs rei. §. est ⁊ aliud. isti. de dona. cuz si. Quid aũt dicit caro ⁊ sẽsualitas quãdo homo offẽdit: certe clamat ⁊ dicit. Vĩdicta vĩdicta: moriatur: occidat. Volo fit ei factũ qp mihi fecit: vel facere voluit. Nunq̃ꝫ quiescam donec me vĩdicauero de hac iniuria. Quid aũt dicit ratio ⁊ spiritus ⁊ iudiciũ rectũ rõnis? Profecto nõ cessat clamare Parce: parce: ignosce: idulge. Et quare? quia vt ingt Lactan. in. 6°. diuinarũ insti. c°. 18°. Nõ minus mali est iniuriã referre q̃ꝫ iferre. Clamat ergo rõ cũ psalmista. Desine ab ira ⁊ relinque furorẽ ⁊ cũ apostolo ad Ephe. 4°. Sol nõ occidat super iracũdiã vestrã: quia ira hui⁹ secli mortẽ operat. 2ᵉ. ad Cor. 7°. R

Secũda rõ principalis dr irremissionabilis. Nã illi qui nõ remittit iniuriã: sed in inimicitia ⁊ odio perseuerat cũ primo de⁹ non remittit sua pctã ⁊ offensas quas in eũ cõmisit. Et hoc est valde equũ: qa qd qsqz iuris in alteruz statuerit: ipse eodẽ vti debet: ⁊ idẽ sibi dbet fieri. ff. qd quisqz iuris per totũ ⁊. c°. cũ oẽs. de cõsti. vnde Cato ait. Patẽ legẽ quã tu ipse tuleris: ⁊ iõ dicit iperator ĩ l. imperialis. C. de nup. imperialis beniuolẽtie hoc ppriũ eẽ iudicãtes: vt in oi tpe subiectorũ cõmoda tã iuestigare: q̃ꝫ eis mederi procuremus. Naz ita credim⁹ dei beniuolẽtiã ⁊ circa gen⁹ humanũ diuinã clementiã: quãtuz nature nostre possibile est imitari: qui quotidianis hoiuz peccatis dignatur ignoscere ⁊ penitentiam suscipere nr̃am: ⁊ ad meliorem statum eam deducere: quod si circa nostro subiectoꝝ imperio facere differam⁹ nulla venia digni esse iudicabimur: hec ille. Augustin⁹ autem in libro quinquaginta omeliaꝝ: omelia. 43ᵃ. inquit. Nos quid sumus: vt vindictas q̃ramus? Si quereret illam de nobis deus: vbi remanere mus? Ille qui nihil nos lesit nõ vult se vindicare de nobis: ⁊ nos querimus vindicari qui quotidie deum offendimus? In sermone quoqz ad Here. iterũ ait. Nec deuz laudare: nec a deo exaudiri meretur: qui odium seruat in corde. Qua frõte: quo affectu: qua deuotione: potes veniam postulare si fratrem tuum odis? Petis qp tibi dimittat sicut ⁊ tu debita dimittis. Crede mihi qp ita tibi dimittit: sicut ⁊ tu dimittis alteri: hec ille. Ex quib⁹ patet qp ille qui est obstinatus in vindicte appetitione: ⁊ irremissione iniurie nõ est dign⁹ dicere orationem dominicam: ⁊ eam dicendo non impetrat veniam suorum peccatorum ait enim dominus, Matthei. 6°. Si non dimiseritis hominibus peccata eorum: nec pater vester celestis dimittet vobis pecata vestra. ⁊ Ecclesiastici. 28°. dicitur. Qui vindicari vult a domino inueniet vindictã: ⁊ peccata illius seruans seruabit. Relinque proximo tuo nocenti tibi: ⁊ tunc deprecanti tibi peccata soluent. Homo homini seruat iram: ⁊ a deo querit medellam? In hominẽm similem sibi non habet misericordiam: ⁊ de peccatis suis dprecabit. Ipse dum caro sit iram reseruat: ⁊ propitiationem petit a deo. Quis exorabit pro peccatis suis? Memento nouissimoruz: ⁊ desine inimicari. Memorare testamentum altissimi: ⁊ despice ignorantiaz proximi: hec ibi. Et Isido. ait. Non possũt peccata dimitti ei: qui in se peccanti debita non dimittit: q enim fratrem suuz sibi tardius reconciliat dominum sibi tardius placat. Frustra enim sibi propitiare deum querit qui cito placare se in proximuz negligit. ⁊ Augustin⁹ ingt. Unusquisqz talez idulgentiã accepturus est a deo qualem ⁊ ipse dederit proximo suo. Ideo dicit Hieronymus. Quomodo de⁹ ĩ xpo oĩa nobis peccata nostra donauit: ita etiam nos his qui in nos peccant dimittamus. ⁊ Gre. ingt. Ille recte sui delicti veniaz postulat: qui hoc quod in ipso delinqtur relaxat: dimittam⁹ ergo quod debet nobis: vt dimittatur quod dbetur a nobis: hec ille. Ait eni dominus Luce. 6°. Dimittite ⁊ dimittetur vobis. Aliter autem facientibus eueniet illud quod habetur Matthei. 18°. de

illo seruo cuz dominus remisisset omne debitum & ipse postea noluisset alteri conseruo suo remitte re quod sibi debebat: dixit ei dñs. Serue nequam nonne & te oportuit misereri cõserui tui: sicut & ego tui misertus sum. Et iussit eum tradi tortorib⁹ & mitti in carcerem: donec redderet vniuersuz debitum. Et subdit ibi saluator. Sic faciet pater vester celestis si nõ remiseritis fratri vestro de cordibus vestris. Remissio autem iniuriarum est magna confidentia impetrandi gratiam apud deuz & econtra est de irremissione. Quis enim accedere auderet ad aliquez dñm pro obtinenda aliqua grã ab eo: qui eius seruum in carcere detineret & absoluere nolet. Nõne metueret ne diceret sibi ille dñs. O homo pessime: qua temeritate petis a me grãm qui seruum meum detines alligatuz. Si vis qd petis: solue prius seruum meũ: & tũc veniẽs accipies quicquid postulas. Aliter aũt nũq̃ a me aliquã grãz impetrabis. L

Quod autez nõ possint illi peccata dimitti: qui iniurias proximo nõ remittit: probatur ratione formationis & oppositionis. Secunduz enim cõmẽtatorẽ in libro de substantia orbis: materia non potest simul recipere plures formas essentiales: qa forma est que dat esse rei. 7°. Methaphi. & p°. de celo & mundo: & nihil potest habere plura esse sed vnius rei vnuz est esse tm̃. 2°. de aia: vnde aliqd non potest habere formã ignis & aque. Itez duo cõtraria non possunt in eodem subiecto concurrere in eodem tẽpore. 2°. Topi. & 2°. Perier. & hoc patet in pariete: q nõ potest simul esse albus & niger. Similiter ferrũ non potest simul esse calidum & frigidum. Cum ergo odiũ & peccatũ discordie sit in anima tanq̃ forma in subiecto: non poterit in ea simul existere charitas & grã dei qua remittunt̃ peccata. M

Tertia rõ pncipalis dicit̃ acceptõis. Deus. n. nunq̃ acceptũ habet aliquod bonũ opus qd aliqs faciat: donec remiserit iniuriã proximo: vñ ait saluator Mat. 5°. Si offeres mun⁹ tuũ ad altare & ibi recordat⁹ fueris q ff tu⁹ habet aliqd aduersũ te: relique ibi mun⁹ tuũ añ altare: & vade prius recõciliari fři tuo: & tũc veniẽs offeres mun⁹ tuũ q̃si dicat. Alit̃ nõ erit gratũ deo. Nõ solũ át semel dz iniuriã remitti: sed totiens quotiẽs illata fuerit. Nã Mat. 18°. Petro a saluatore iterroganti & dicenti. Si peccauerit in me frater me⁹: dimittã ei vsq₃ septies? Respõdit ipse dñs. Nõ solum septies: sed septuagies septies: vbi dicit Nicola⁹ de lira: lz q ẽt prius dixit Hie. & Aug. q posuit numerũ finitũ p infinito. Qz si infinities vt ita dicã qs iniurijs afficeret: infinities deberet parcere. N

Quarta ratio dr̃ renouatõis. Ille enĩ qui nõ vult remittẽ iniuriam nõ solũ stat in cõtinuo peccato mortali: tanto grauiori quãto diuti⁹ permanet in illo odio: sed semp qñ actualr̃ recordat̃ de inimicitia & deliberat facẽ vindictã: vl' nõ parcere: cõmittit nouuz peccatũ mortale: vt tenet Archiep̃s florẽtinus in sũma sua: vbi tractat de odio. Sciẽdum tamẽ ẽm Durandũ nostrũ in sũma sua: q licet odiũ & rãcorem iniurie remittere: qlibet teneat̃: potest tam̃ iuridice petere satisfactionem dãni illati ex ipa iniuria: & ad eius remissionẽ quis nõ tenet̃ nisi de pfectione. Dicit etiã Alexan. de ales in. 3°. parte sũme: in tractatu de preceptis legis euãgelice in speciali. q. vltia. q iniuriatus: ex debito necessitatis sine quo nõ est salus: nõ tenet̃ querere recõciliationẽ ẽm Augustinum in ẽmone dñi in mõte dicẽtem. Nõ veniã postulabis ab eo qui tibi fecit iniuriã: sed tm̃ dimittas sicut tibi a dño dimitti cupis qd ipse cõmiseris. De debito aũt perfectiõis: tenet̃ ẽm Chrisostomũ super Matthæũ: propter duplicẽ grãm: scilicz iniurie supportate: & humilitatis: hec ille. Ad remissionem igit̃ iniuriarũ exhortat̃ Aug. in ẽmone plurium martyrũ di. Rogo ffes charissimi quid dulcius dici põt? In potestate nostra posuit de⁹ qualiter in die iudicij iudicemur. Nõ enim dixit. Uade in orientẽ: & quere ibi iustitiã: nauiga q₃ in occidentẽ vt accipias indulgẽtiã. Sed quid ait? Dimitte inimico tuo & dimittet̃ tibi. Indulge & idulgebit̃ tibi. Nihil a te extra te querit. Ad teipm̃ & ad cõscientiã tuã deus te dirigit: hec ille. O

Quo ad qntam cõsiderationẽ que dr̃ oppositionis: habemus videre de his que opponũtur paci: scilz de discordia: iracũdia & partialitatibus: & de eoꝝ malignitatib⁹. Que inter alias sũt sedecim. Quarũ pma dr̃ induratio. Cuz enim hoies ad odia & seditiones ac discordias se cõuertũt: pfessiones dimittũt: ecclias vix intrãt predicatiões deuitãt: & oium bonoꝝ obliuiscuntur. Stãt sic indurati pertinaciter per mẽses & annos: qa vt ait Cato. Ira impedit aium ne possit cernere verum. Et oia spũalia exercitia eis in abhominationez veniũt: ita q de talibus adimplet̃ illud qd ait propheta ps°. 106°. Omẽ escã: scilz spũalem abhominata est aia eoꝝ: & appꝛopinquauerunt vsq₃ ad portas mortis. P

Secũda dr̃ exultatio: scilz demonũ: qui sũmopere letant̃ de discordijs & seditionibus. Unde propheta ait psalmo. 122°. Exultabunt: scilz demones: cum motus fuero: scilicet ad iracũdiam & seditionem atq₃ partialitatem. Et hoc patuit p illud quod habetur in legẽda sancti Frãcisci: vbi

dr q̄ cū ipse scūs cū btō siluestro suo socio venissz
aretiū iuenit totā ciuitatē bello itestino quassataz
ꝛ ꝓpe vltimū excidiū. Cū aūt essent hospitati i su
burbio vidit scūs pater exultātes demones super
muros ciuitatis ad mutuā cedē hoies ꝓuocātes.
Quapp scūs Francisc⁹ dixit dicto socio q̄ iret ad
portā ciuitatꝫ: ꝛ ex parte omnipotentꝫ dei in virtu/
obediētie ꝓciperet demonibus vt festinanter di/
scederēt a ciuitate: ad quod ꝓceptū omnes reces/
serūt statī ciuitas ad pacē reducta est. Q.

TErtia malignitas dicit̄ iductio. Nā cū diabo
lus iduxit homines ad partialitates ꝛ discor
dias faciliter eos ducit ad omnia alia scelera hor
rēda: vnde in hui⁹ figurā dicit̄ Apoc. 13°. Vidi be
stiā ascēdētē de mari: habētē capita septem ꝛ cor/
nua decē: ꝛ super cornua decē diademata: hec. n.
bestia ꝭm sensum tropologicū significat odium ꝛ
iram bestialiū hominū que ascendit de mari: idest
de eorum amaricato corde: ꝛ habet septē capita:
qa ex tali odio septez capitalia peccata: imo vni/
uersa vicia generantur siue causant̄: habet quoqꝫ
decem cornua idest transgressionem decē ꝓcepto/
rum decalogi: ꝛ super cornua decem diademata. i.
gloriationē de transgressionē ipsorū preceptorum
iuxta illō Sap. 2°. Qui letant̄ cū male fecerint ꝛ
exultāt in rebus pessimis. Quis aūt explicare pos
set quot peccata ex discordijs procedāt: quot detra
ctiones: susurrationes: cōtumelie: blasphemie: de
populationes: proditiones: oppressiones bonoruz
percussiones: vulnera ꝛ cedes. ꝛc. De quib⁹ iferi⁹
aliqua tāgem⁹.

R

QVarta malignitas dicitur dissipatio: sci/
licet bonorum. Nam sicut pax est causa
multiplicationis bonorū tēporaliū ꝛ spiritualiuz
vt supra patuit: ita ecōtrario discordia est causa
dissipationis omnium: ꝯtrariaꝝ. n. causarū con/
trarij sūt effect⁹. 7°. Methaphi. Sicut ergo per
experientiā videmus oia naturalia quādiu sunt
in pace mutua ꝛ cōcordia ꝑmanēt: sed pace defi/
ciente oia deficiūt. Corpora nanqꝫ elemētata q̄
diu sūt in ipsis elemēta pacifica: ꝛ adequata ad i
uicē tādiu manēt: ꝓportione aūt huiuscemodi ꝛ
pace cessāte ex aliquo elemēto ꝓdomināte: ꝛ i alı/
ud agēte necesse est ipsū mixtū corrūpi paulatiz ꝛ
tādē totū deficere: qa ꝯria sūt corrupta inuicē. 2°.
de celo ꝛ mūdo: ꝛ ad destructionē partis sequit̄ de
structio toti⁹: vt ait Philo. p°. Perier. Quapro
pter nō inepte quidā philosophorū vt dr in phi/
sicis posuerūt pacē ꝛ amorē eē ꝓncipiū oium reꝝ
naturaliū. Et similiter est de corpore politico ꝯgre
gatione seu comunitate. s. de hoib⁹ eiusdem regni
vel ciuitatꝫ seu dom⁹ q̄ si pacē habeant ꝛ cōcordiā
semꝑ de bono in meli⁹ proficiūt: ꝛ vn⁹ ex alio forti
or reddit̄: qa vt⁹ vnita fortior ē dispsa: vt dr i li°
de causis. ꝛ in. xj°. Meth. Et ad hoc pōt dari exē
plū illi⁹ pris q hns tres filios qui volebāt ab iui/
cē separari accepit tres virgas q̄s simul iūgēs de/
dit singul̄ eoꝝ vt frāgerēt: q̄s cū non possēt rūpere
simul iūctas: disiūxit eas ꝛ dedit eis ad frāgēdū: q/
b⁹ statī ab eis ruptis: ille ait. Sic erit ō vobis. Si
eni simul vniti fueritis nō poteritꝫ frāgi ab aduer
sarijs vestris sed bene separati ꝛ diuisi. Et ad hoc
facit illud qō ait Ric. in. 4°. di. 14ᵃ. ar°. 5°. q. pᵃ.
s. q̄ duorū cōcordātiū in actione: quodlibet forti⁹
reddit̄ ꝑ sui cōiūctionē cū alio: ꝛ Chriso. sup Jo.
inqt: q̄ si decē hoies vnanimes hitauerit: vn⁹ est
in decē: ꝛ decē i vno: ꝛ vnusqsqꝫ eoꝝ: decē aias hē
cēset̄ ac vigīti manus ac vigīti brachia: vigīti
oculos: ꝛ vigīti pedes. Dicunt̄ aūt vigīti aias ha
bere qa cōicāt sibi sua desideria ꝛ suas orōnes: vi
gītiqꝫ oculos: qa communicāt sibi sua cōsilia ꝛ suas
prouisiones: vigīti man⁹: qa cōicāt sibi sua opera
ꝛ suas defēsiones: ꝛ vigīti pedes: qa comunicāt si/
bi sua onera ꝛ suas supportationes. Ecōtrario ve
est si iter eos fuerit discordia ꝛ defecerit pax: ac
vnitas: qa vt ait Philo. in. p°. Prioꝝ. Aū plu/
ra requirunt̄ ad vni⁹ cōstructionē: vnū sufficit ad
ei⁹ destructionē. Nā plures vniti cōstruūt patriā
ꝛ vn⁹ discordās destruit eā. Et ad ꝓdicta adduci
pōt sniā Salustij i iugurtino dicentꝫ. Cōcordia ꝑ
ue res crescūt: discordia maxime dilabūt̄. Quod
qdē esse verissimū cōspicere possum⁹ si considere/
m⁹ ifortunia ꝛ calamitates multaꝝ vrbium: ex di
scordijs ꝛ partialitatib⁹ destructarū. O Jtalia qs
tuaꝝ ciuitatū pl̄chritudinē obscurauit? O Janua
regia maris. Quare totiēs tua alta ꝛ magna pala
cia subrupta ꝛ ad terrā proiecta sunt? O Medio
lanū: o Perusiū: o Placentia: o Assisium quare
vnde processerūt tot destructiōes tue: nisi ex discor
cordijs ꝛ maledictꝫ partialitatib⁹. Verissima est. n.
sntia saluatoris nostri dicentis illud Luce. xj°.
Omne regnum in se diuisuz desolabitur: ꝛ dom⁹
supra domum cadet. Et ad hoc posset dari exem/
plum de filijs Edippi regis thebarum. Orta eniz
est discordia inter polinitem: ꝛ ethyocleꝫ filios ei⁹
ex qua vnus alterum interemit: ꝛ seruituti suppo
sita est ciuitas thebaꝝ: ꝛ plures ex regib⁹ tā obsidē
tib⁹ q̄ ꝯfēdētib⁹ mortui sūt: ꝛ inumere gētes. De
quo Statius composuit librum thebaidos. O Ro
ma totius mūdi domina quare totiēs euersa es ꝛ
depopulata nisi ex dissidijs ciuilibus. Unde Luca
nus poeta in pricipio sui opis dicit.
Bella per emathios plusq̄ ciuilia cāpos.

Iusq3 datū sceleri canim⁹: populūq3 potētē.
In sua victrici ꝯuersū3 viscera dextra.
Cognatasq3 acies: ⁊ rupto federe regni.
Certatū totis ꝯcussi viribus orbis.
In comune nephas: infestisq3 obuia signis
Signa: pares aqlas ⁊ pilla minātia pillis.
Quis furor o ciues: que tāta licētia ferri.
Gētib⁹ inuisis: latiū ꝑbere cruorē?
Cūq3 supba foret babilon spoliāda trophęis
Ausonijs: vmbraq3 erraret crassus iulta.
Bella geri placuit nullos habitura triūphos.
Heu quātū terre potuit pelagiq3 parari.
Hoc quē ciuiles hauxerūt sanguie dextre.
Unde venit titan: ⁊ nox vbi sydera ꝯdit.
Quaq3 dies medi⁹ fragrātib⁹ estuat horis.
Et qua bruma rigēs ac nescia vere remitti.
Astringit sithicū: glaciali frigore pontū.
Sub iuga ia3 seres: iā barbarus isset araxes: hec ille. Ad tantā ergo calamitatē adduxerūt ꝑtialitates ⁊ bella ciuilia florētissimā vrbē romanā: ꝙ de ipa dr̄. Roma quāta fuit ipa ruina docet. Supradicta aūt oīa de malo discordie ꝯfirmat Tuli⁹ in li°. de amicitia di. Si exemeris ex rerū natura beniuolētie ꝯiūctionem: nec dom⁹ vlla nec vrbs stare poterit: nec agri qdē cultus ꝑmanebit. Id si minus itelligaṫ quāta vis amicitie: ꝯcordieq3 sit ex discēsionib⁹ atq3 discordijs ꝑcipi pōt. Que eni3 est dom⁹ tā stabilis: que tā firma ciuitas: que nō talib⁹ dissidijs possit euerti? hec ille. G

Quinta malignitas discordie dr̄ filiatio. s. diabolica. Bonū est eni argumētū a cōtrario sensu. l. i. §. huius rei. ff. de offi. eius cui mā. est iuris. Sed Joā. 13°. dicit saluator. In hoc cognoscēt oēs ꝙ discipuli mei estis: si dilectionē adinuicem habueritis: ergo illi qui odiū habēt erga ꝓximos sunt filij ⁊ discipuli diaboli. Unde Aug. sup predicta ꝟba saluatoris inqt. Dilectio sola discernit inter filios dei ⁊ filios diaboli. Et Greg. in pastorali ait. Si illi sunt filij dei qui pacē faciūt: sathane proculdubio filij sunt qui pacē facere nolunt. Et idem Aug. in li°. de doctria chrīstiana dicit. Qui odiū in corde reſuat officio vnī diabolico. Et qa opus diaboli opaṫ diabolus ēē iudicaṫ. Et iō tali b⁹ dici pōt illō Joā. 8°. Vos ex pr̄e diabolo estis. O igiṫ ꝑtiales filij diaboli: reuertimini ad pacē ⁊ efficiemini filij dei: ita ꝙ vobis dici poterit illō ps°. Ego dixi dij estis: ⁊ filij excelsi oēs. H

Sexta malignitas dr̄ immutatio: sc3 di. Scriptum est enim prime Joānis. 4°. Qui dixerit quia diligo deum: ⁊ fratrem suum odit mendax est: qui enim non diligit fratrē suum quē3 videt: deum quē non videt quomodo potest diligere? O igitur partiales ⁊ discordes inimici, dei: scitote ꝙ Augustin⁹ in li°. 3°. de verbis dn̄i: ſmone 20. ait. Nō potest concordiā habere cum Christo: qui discors voluerit esse cū chrīstiano. Septima dicitur maledictio. De qua idem Augustinus in libro de vero cultu inquit. Obsecro domine quatenus cum sanctis ciuibus tuis eternam maledictionem infundas super animam cum proximo suo pacem habere nolentem. Et in libro de oratione dominica ait. Si non dimittis iniuriam que tibi facta est: cum dicis. Dimitte nobis ⁊c. Non solum benedictionem non acquiris: sed etiam totiens quotiens dicis maledictionem incurris. I

Octaua dicitur separatio: scilicet a regno celesti. De qua Augustinus in libro de verbis domini dicit. Ad hereditatem domini non poterit peruenire: qui testamentū pacis noluerit obſuare. Quia enim vt supra ostensum est: Christus legauit in suo testamento pacem suis fidelibus: dicēs Joānis. 14°. Pacem meam do vobis: pacē relinquo vobis. Et Ecclesiastici. 45°. dicitur. Statuit ei testamentum pacis: ideo merito priuandi sunt sua hereditate illi qui tale testamētum nolunt obseruare. Heres enim non seruans testamentum defuncti est exheredandus: autem hoc amplius. C. de fideicōmissa. Item faciens iniuriam testatori post conditum testamentum: vt in. l. scḋa. §. fi. ff. de adimē. lega. ⁊. l. si inimicitie. ff. de his quib⁹ vt indi. Cuiusmodi sunt partiales ⁊ discordes qui iniuriantur Christo: dum contra eius mēbra cōcitantur ⁊ illa persequentur: ipo dicente Matth. 25°. Quod vni ex his fecistis: mihi fecistis. K

Nona dicitur violatio: scilicet iustitie. Est autem iustitia, virtus omni statui vtilis ⁊ necessaria: ⁊ ideo multum in lege imperiali cōmendatur. Unde in auten. vt omnes obe. iu. circa principiū. dr̄. Unam quide3 omniu3 esse perfectissimā virtutem arbitrandum est hominibus: que iura omnibus distribuit: ⁊ hec est ex causa cognominata iustitia. ⁊ in autē. vt iudi. sine quoque suf. §. itaq3. colū. 2ª. dr̄. Itaq3 deo ⁊ saluatori nostro oēs offerūt hymnos pro lege quā eis dedit: ⁊ iudiciu3 frui iustitia: nā ꝑpea posita est vt iustitiā que in lege est valeam⁹ dn̄o deo vouere: ⁊ nō videamur despicē oppssos ꝯtra iustitiā quā nobis tradidit ds vt ei ꝑ oia paream⁹ ei⁹ seqntes benignitatē. Et i. l. i. ff. de iust. ⁊ iur. ait Ulpian⁹. Iustitiā nāq3 colimus: boni ⁊ equi noticia3 ꝓfitemur: ⁊ in. c°. cū denouissimā. 12ª. q. 2ª. dr̄. Sūmum in rebus bonum est iustitia3 colere ⁊c. Sed in terra ꝑtiali iustitia nō ſuatur. Que quidē virtus est cōseruatio reipublice: ⁊ que pace3 generat ⁊ nutrit: iuxta illud

Tulij in p°. de officijs. Tāta est iustitie uis: vt nec illi qui maleficio et scelere pascunt̄ sine vlla eius particula viuere possint. Nam pn̄ceps latronuꝫ nisi equaliter predā dispertiat: aut interficiet̄ a socijs aut derelinquet̄: hec ille. Iustitia enim tribuit vnicuiqꝫ qd̄ suū est. l. iustitia. ff. d iusti. et iure. et di cto. c°. cū deuotissimā. ꝙ aūt iustitia que est p̄clarissima oium v̄tutuꝫ s̄m Ph̄m. 5°. Ethi. sit extincta in terra ptiali: et iniustitia quā Cleobolus ph̄us sūme fugiēda esse dicebat regnet in ea: clarū est qr propter discordias et ptialitates mutat hō affectionē: et ratio excecat̄. Nam amor trahit affectū ad suū cōpartialem amicū: et odiū ab aduersa parte repellit. De eo enim qui dilect⁹ nō est facile quisqꝫ male sentit: et de eo qui est aduersarius nunq̄ vel raro bene sentit. Et ecōtra est de his quos qs diligit. Unde ptiales pleni affectionibus reputāt hoiem bonū alterius ptis esse malū: et hominē malū sue partis eē bonū. Illū bonū et innocētē puniūt: et istū in sua ptialitate tenentē absoluūt licet sit malefactor et iniqu⁹. De qbus sic ma[illegible] iudicātibus dr̄ Amos. 6°. Cōuertitis in amaritudinē iudiciū et fructuꝫ iustitie in absinthiū. Iudiciū enim puertit̄ nō solū propter cupiditatē et timorē: sed etiā propter odiū vel nimiā affectionē et amorē. c°. quattuor. xi^a. q. 3^a. Quis iudex in terra ptiali equā iustitiā tribuat? Necesse est quodāmodo ꝙ vni pti adhereat: et suos cōplices iuste et iniuste: per phas et nephas defendat: fures et latrones sue partis liberant̄. Et alteri⁹ partis mlieres: pupilli ac vidue lacerātur: et nullus respicit: ꝙ si iudex nec amore nec odio flectat̄ a iustitia: saltē timore partis potētioris corrumpit̄: et iustitia nō habet locū: ac iniustitie plurime cōmittūt̄. Quid enim aliō sunt tales ptiales ciuitates ac terre nisi latrocinia? Quia igit̄ vt Ambrosi⁹ dicit inter duos inimicos nemo pōt eē fidelis: ideo nullus deberet habitare in talibus ciuitatib⁹ ac terris: sed ad alias p̄tias fugē vt viuere possit secure. X

Decima malignitas discordie et partialitatis dr̄ proditio et pfidia. Naꝫ oēs partiales sūt xp̄iani renegati et proditores ɔtra Christuꝫ: et persequēs contra proxīos suos. In baptismo eni renūciando diabolo: Christi militie ascribimur: de cōse. di. 4^a. c°. p̄mū. Adulti aūt tenemur ad ea q̄ pro nobis offerētes spōpōderāt: eadē di. c°. paruuli. In cōfirmatione vero p̄paratur hō ad pugnā pro fide Christi: de ɔse. di. 5^a. c°. spūs sanct⁹. Et in fronte inūgit̄: vt fidē Christi sine erubescētia p̄dicet. c°. nouissime. eadē. q. Cum ergo in baptismate hō renūciauerit partib⁹: et demū ad dominū reuertat̄: prodit Christuꝫ eiusqꝫ fidē negat: dn̄o ip̄o teste qui ait Luce. xj°. Qui nō est mecuꝫ scilꝫ in militia mea: aduersum me est. s. in militia diabolica. Isti eni ɔfitētur se nosce deū: factis aūtē negant: s̄m apl̄um ad Thi. p°. Quinimo deū p̄dūt. Dicit eni Beda in. c°. abijt. xj^a. q. 3^a. Qui societatē f̄r̄nitatis aliqua peste discordie cōmaculat: vt Iudas xp̄m prodit. Preterea ptiales sua passione cecati: nihil supra tectū credūt: nisi id qd̄ oculis corpis vident. Nō enim se iudicādos credūt de suis iniustitijs corā toto mūdo. Unde inqt Lactā. in. 2°. diui. isti. Ignorāt que sit hoīs ratio: quā si tenere vellēt: in p̄mis deum suū agnoscerēt: figmētibus terrenis aīas suas nō obsternerēt rc. Et de talib⁹ dr̄ Eccl'. 2°. Ueh dissolutis corde qui nō credūt rc. Y

Undecima malignitas dr̄ dep̄datio siue ɔculcatio. Nam ptiales semp conant̄ alterā ptē ɔculcare: ac supare potētia: honore ac magnificētijs. Et iō opꝫ ꝙ habeāt mltos cōplices et satellites: et multos defensores. Sꝫ ad hoc est necessaria multa s̄ba: qr oīne malū stat in dilectiōe substātie et pecunie o͡r dedūt oia. Eccl^s. x°. Et iō in ciuitatib⁹ ptialiū: hospitalia paupū dissipant̄: et comedūtur ab iniqs ptialib⁹. De qua isaciabili cupiditate [illegible] dr̄ in ,pemio decretalium. Effrenata cupiditas sui p̄diga: pacis emula: mr̄ litiū: materia iurgiorū: q̄tidie noua litigia gn̄at rc. Oia eni faciūt ptiales vt s̄bam proxio eripiāt. Et quāto magis acquisierint: tāto magis ambiūt vt dilatēt fimbrias et post se lōgā caudā ducāt. Et quāto magis hn̄t: tanto min⁹ se putāt habere: iuxta illud dictum legale. Se nihil habere qui nō totuꝫ habet arbitrat̄ l. ij. C. qn̄ et quibus quarta pars debe. li°. x°. Quid facietis vos paupes i terra ptialiū hītātes? Quo paruā portionē v̄raꝫ defēsabitꝭ a tātis lupis rapacibus? Aut certe ptialiū s̄ui eritꝭ: aut si nemini adherere volueritꝭ: opp̄ssi et spoliati reb⁹ v̄ris ꝑuabimini. Ut. n. scriptū est i. c°. paup. xj^a. q. 3^a. Paup dū nō hꝫ qd̄ offerat nō solū audiri ɔtēnat̄: sꝫ etiā ɔtra v̄itatem opp̄mit̄. Cito violat̄ auro iustitia: nullāqꝫ re⁹ ptimescit culpā quā redimē nūmis existimat. Preterea tales ptiales hn̄e officia i ciuitate et cōitate nitunt̄: qui velut xp̄m crucifigunt: qui auaritia iflāmati: cū Iuda ip̄aꝫ suā cōitatē osculo tradūt: dū [illegible] ōbis mētiūt̄ diligē: sꝫ oia p vtilitate sua faciūt: ɔ illō qd̄ ait Tul. i p°. de of. di. Est p̄puꝫ mun⁹ mgr̄at⁹ itelligē se gerē p̄sonā ciuitatꝭ: debereqꝫ ei⁹ dignitatē et dec⁹ sbuare et fidei sue cōmissa meminisse. Et ibidē. Oēs q reipublice p̄futuri sūt: duo Platonis p̄cepta teneāt. Unū vt vtilitate ciuium sic teneantur: vt quecunqꝫ faciant ad eam referant: obliti commodorum suorum.

Alterū vt totum corpus reipublice procurētne
dum partē vnā tueant: reliquas deserant. Qui autē
parti ciuiū cōsulūt: ꝛ partē negligūt: partē perni/
ciosissimā inducūt in ciuitate. s. seditionē atq; dis/
cordiam. ꝛc. Z

Duodecima malignitas dicit acceptio. s. perso
narū. Nam in ciuitate partiali: in oībus agē
dis est acceptio personaꝝ que opponit iustitie di
stributiue. Cuius qualitas est q̄ diuersis personis
diuersa officia aut bñficia distribuant̄ s̄m ꝓpor/
tionē ac dignitatē personarū. l. qui originē. §. pre/
ses. ff. de mune. ꝛ hono. Partiales eniz nō eligūt
personas idoneas nec equalr̄ distribuūt officia ꝛ
honores in ciuitate: sed suos amicos ꝛ ꝯpartiales
promouē querūt: ꝛ in grauaminibus alleuiāt suos
cōfederatos: ꝛ ꝯtrarios onerāt: ꝓpter qḋ veniunt
seditiones in ciuitatibus: s̄m Tulium vbi supra.

A

Tertiadecima dicit afflictio. Quadruplex eniz
afflictio siue labor ꝛ anxietas orit̄ ex partiali
tatibus. Primus labor est infelicitatis seu tribula
tionis. De quo ait psalmista. Cōtritio ꝛ īfelicitas
in vijs eoꝝ: ꝛ viam pacis nō cognouerūt. Cōtri/
tio: idest ad nihilū deductio status eoꝝ: ꝛ infelici
tas miseriaꝝ. Partibus eni adinuicē certātibus:
eoꝝ meritis exigētibus: demonibusq; icitātibus
ac deo permittente vna pars preualet contra ali/
am: quam expellit ꝛ illa vagando discurrit cum
magno sui labore ꝛ incommodo: bonaq; eis au/
ferunt̄. Et sic labore paupertatis cruciantur: edifi/
cia eoꝝ destruunt̄: artes dimittunt̄: arua siluescūt
vinee preciduntur: adolescētes egestate cōpulsi ad
militiā se recipiūt: iuuenes nō vxorant̄: puelle in
nupte expectāt ꝛc. Sed necdū finis maloꝝ. Nam
cū impleta fuerat vox tonitrui in rota: idest indi/
cioꝝ dei i rota versali: reuertunt̄ illi ꝛ expellūt alios
ꝛ cede crudeliori grassant̄ ꝛ mala multiplicant: ꝛ
implet̄ illud Isa. 28°. Māda remāda: māda re/
māda: expecta reexpecta: modicū ibi ꝛ modicum
ibi: vt vadāt ꝛ cadāt retrorsum: ꝛ ꝯterant̄ ꝛ illa/
queent̄ ꝛ capiant̄: hec ibi. Mādat eniz vna pars
aliā expellēdo. Alia vero pars remādat eam que se
proscripserat expellēdo Expectat pars expulsa su
am reuersionē: ꝛ silr̄ alia emissa expectat suuz re/
gressum. Modicū ibi ꝛ modicuz ibi. s. remanent
bona tpalia: que sibi adinuicē occupant: sicq; va
dūt ad mortē: ꝛ cadūt retrorsum vt nō videāt ca
sum suū: ꝛ cōterunt̄ in puluē miseriaꝝ: ꝛ verificat̄
illud Iere. 46°. Fortis impigit in fortē. Et ambo
corruūt. Nam facta diuisiōe inter tribū Iuda ꝛ
Beniamin ex vna parte. Et decē aliarū tribuū po
puli israel ex alia: que duodecim tribus prius erat
vnite. Una pars ꝯtra aliā multa mala fecit: ꝛ tan
dem ambe partes in seruitutē extraneorū deuene
rūt. Hic autē possēt recitari labores ꝛ afflictiōes
quas habuerūt romani ex discordijs ꝛ ptialitatibus
marij ꝯ sillā: ꝛ eꝯ: ꝛ catheline ꝯ ciceronē: ꝛ cesaris
ꝯ Pōpeiū: ex qua Pōpeius occisus est a Pto
lomeo rege egypti. Cesar aūt post multas victo/
rias iterfectus fuit a Bruto ꝛ Cassio romano.
Et ideo ad tollendas discordias voluerunt roma
ni q̄ romanum imperium deduceretur ad vnū:
ꝛ non ad plures. ff. de ori. iu. l. ij. §. nouissime. Ad
quod facit. capitulū. in apibus. p^a. q. p^a. Preter
mitto de discordia orta iter romulū ꝛ remū cōdi
tores vrbis rome: quo noie appellarēt eā: ꝓpter
quā romulus iteremit: de quo habet̄ in. l. fi. ff. de re
rū di. Unū Lucanus in p°. ait. Fr̄no pmi maduerūt
sāguine muri. Itē ptermitto de malis ortis ex dis
cordia Marci Antonij ꝯtra Octauianū: ꝛ ma/
xētii cōtra cōstātinū: ꝛ de multis alijs. B

Secūdus labor ꝛ afflictio dicit crudelitas. Nō
eni īuenit̄ tāta crudelitas in aliquo genere
hoium quāta in ptialibus ꝛ seditiosis. Et est rō: qa
habitū odij semp habēt cōtra ꝑtē aduersā tā con
tra nobiles q̄ȝ ignobiles: tā notos q̄ȝ ignotos: pre
sētes pteritos ꝛ futuros. Aduersus infantes ꝛ se/
nes: ꝛ aliquādo ꝯtra affines: ꝛ eos qui sibi fuerūt.
Sed vltra odiū i corde retētū: qs valeat exprimere
īmanes crudelitates quas cōtra aliā ptem exer/
cēt: nō parcūt cōsāguinitati: nō amicitie: nō reli/
gioni: nō etati: sed vsq; ad effusionem sāguinis de
ueniūt: vēdūt hoies sicut pecora: mulieres vi opp
mūt ꝛ corrūpūt: virgines violāt. Aliquos fame: ꝛ
alios de fenestris vel turribus precipitāt: alios vero
per gullā suspēdūt. Alios aūt cōburūt vel alijs tor
mētis iterimūt. O isēsata rabies: o ceca ꝛ horren
da crudelitas. O ipia duricies: qs vos docebit fu
gere a vētura ira diuini iudicij? Nā aliqn̄ etiā i p
sēti vita quod ipsi i alios exercuerūt eis similiter
redditur vt patuit de adonibezech rege hierusalē
cui capto fuerūt absciss pedes ꝛ manus ꝛ positus fuit
sub mēsa comedētiū sicut canis: qui memorans
sue crudelitatis pterite dixit. Reddidit mihi deus q̄ ego
feci. Septuaginta eni reges abscisis manibus ꝛ pedibus
comedebant sub mensa mea Iudicū pmo. Pa/
tuit etiā in crudeli rege psaruz ciro qui delectabat̄
effūdere sāguinē humanū: quē regina massage/
tarū thamaris fecit decapitari: ac caput eius in ol/
lā plenā sāguine mergēs dicēs. Sāguinē sitisti: san
guinē bibe. C

Tertius labor ꝛ afflictio dicit fatuitas. Nā nō vi/
det̄ eē sub celo gēs stultior istis partialibus.
Alij enī fatui hoies bona trāsitoria eīnis pponētes

errant in appetitione alicuiꝰ boni temporalis delectati aliquo lucro vel cōsolatione mūdiali. Sed partiales insaniūt ex appetitione ⁊ desiderio malitiarū partialitatē ⁊ diuisionē affectātes ponētes in periculo substātiā suā tēporalē: corpus cōsanguineos fratres ⁊ oīa bona eorū: ⁊ aīam ꝓpriā ⁊ suorū. Et ideo freneticis ratione ꝓuatis ꝓpter hoc possūt similes cuidā stulto qui cū baculū gestaret in via: ⁊ ān eū ꝓcederet vmbra putauit vmbrā eē alterꝰ hoiem: ⁊ cucurrit post vmbrā q̄si cū hoie pugnaturus: ⁊ cū currēdo eleuaret baculū vt eā percuteret: ⁊ videret vmbrā baculi similiter eleuari: timore pterritꝰ fugere volēs caput suū cōtra murū percutiēdo fregit. Et similiter stulti ptiales pugnant cū vmbra nois ptialis: ⁊ tādē aīe: ⁊ corporis frangūt cap̄ tales stulti q̄ues sūt ad supportādū: iuxta illō Eccli. 22°. Super plūbū qd grauiꝰ: ⁊ q̄ ō illi aliō nomē q̄ᷓ fatuꝰ: Arenā ⁊ massā ferri faciliꝰ est ferre q̄ᷓ hoiem ip̄rudētē ⁊ fatuū ⁊ ipiū. Et iō cuꝫ talibꝰ stultis partialibꝰ nō est cōuersādū dicente ecclesiastico vbi. s. Cuꝫ stulto ne multū loq̄ris: ⁊ cū isēsato ne abieris. Serua [redacted] ab illo vt nō molestiā habeas: ⁊ ne coīqneris in peccato illiꝰ. Deflecte ab illo ⁊ īuenies requiē: hec ibi. D

Quartꝰ labor dr̄ cōfusionis. Sic. n. tales partiales [redacted] extremis possūt deserere has ptialitates ⁊ odia: qui si moriāt̄ in tali statu sine signis correctionis nō debēt eis dari ecclīastica sacramēta nec sepultura in sacro: vt patet per ea q̄ habent̄ in c°. qbꝰ. ⁊ in. c°. nō extimemꝰ. 13ᵃ. q. 2ᵃ. ⁊ in c°. parochiano. de sepul. ſꝫ debēt in sterqlinio aut ī alio loco prophano more bestiaꝝ sepelliri: iuxta illud Jere. 22°. Sepulturā asini sepelliet̄. Et si aliter sepellirent̄ erit ad cumulū dānationis eoꝝ. c°. cum grauia. ⁊ c°. qbꝰ. 13ᵃ. q. 2ᵃ. Jmo [redacted] eoꝝ corpora possint ab alijs discerni debent exhumari ⁊ extrahi a sacro: ⁊ in loco ꝓphano ꝓijci. c°. sacris. de sepul. ⁊ cimiteriū siue ecclīa vbi fuerāt debet recōciliari. de cōse. ec. vel al. c°. cōsuluisti. Similiter pro ipsis partialibꝰ sic in sua ptialitate moriētibꝰ nō debēt fieri ōrones vl' suffragia: ſm illud p°. Joānis. 5°. Est pctm̄ ad mortem non dico vt pro eo quis roget. Jmo peccarēt pro eis rogantes sicut si orarēt pro iudeo vel sarraceno. extra. de sta. mo. c°. p°. ⁊. de fur. c°. 2°. ⁊ 13ᵃ. q. 2ᵃ. c°. pro obeuntibꝰ. Que oīa redundant ad maximā ptialiū cōfusionē ⁊ penaꝫ vn̄ de ipsis exponi potest illud Matthei. 2°. Vox in rhama audita ē. Ploratꝰ ⁊ vlulatꝰ multꝰ rachel plorās filios suos: ⁊ noluit consolari quia nō sūt. Rachel eniꝫ idest ecclīa plorat filios partiales ⁊ noluit consolari: scilicet orationibus ⁊ oblationibus fidelium: quia non sunt: scilicet in statu salutis: sed eterne dānationis vt infra dicet̄. E

Quartadecima malignitas dicitur locutio: scilicet iniqua. Nā taliū guelforum ⁊ gibellinorum locutiones dicunt̄ colloquia praua. p°. ad Cor. 15°. Unde Apoc. 9°. dicitur. De ore ipsoꝝ procedebat ignis: fumus ⁊ sulphur ignis: idest cominationes ignite ⁊ iracūde: seu verba odiosa ⁊ cordiū inflammatiua: iuxta illud Jsa. 50. Ecce vos accēdētes ignē accicti flammis. Jgnem enim accedunt qui verbis suis iter hoīes circa scandalum ponunt. Accincti quoqꝫ sūt flammis q semper parati ⁊ prompti sunt odia seminare. Sicut eniꝫ ex scintilla parua magnus accenditur ignis sic vnus partialis sua maledicta lingua totaꝫ patriam ad partialitatem ⁊ odium accēdit. Per fumum autem procedentem ex ore significantur v̄ba vana: superbiaqꝫ plena. Sicut enim fumus in principio videt̄ magnū quid sed postea cito euanescit: sic superbi partiales minātur se magna facturos: sed statim euanescunt. Et sepe quod alijs inferre credebant super ipsos venit: iuxta illō psalmiste. Parauerunt peccatores foueam: ⁊ inciderunt in eam. Per sulphur autem fetide ⁊ abhominabiles infamie intelligunt̄: mendaciaqꝫ ⁊ detractiones quibus diffamant proximos qui aliquando ex hoc proscribuntur vel occiduntur. O fetor sulphureus ex talium ore procedens quod mentes audientiuꝫ venenasti: quot innocentibus notam criminis imposuisti: quot ciuitates ac patrias destruxisti: Hec est lingua tertia de qua Ecclesiastici. 28°. dicitur q̄ multos commouit ⁊ dispersit illos de gente in gentem: ⁊ ciuitates muratas diuitum destruxit: ⁊ domos magnatorum effudit: ⁊ virtutes populorum concidit. Et ideo talium partialium consortia debent euitari: qꝛ corrūpunt bonos mores colloquia mala. p°. ad Cor. 15°. Unde dicitur Ecclesiastici. 17°. Discede ab iniquo scilicet partiali: ⁊ deficiēt mala abs te: ⁊ Grego. super Ezechielem ait. Jnfirmi prauorum debent societatem declinare ne mala que frequēter aspiciunt ⁊ corrigere nō valēt imitari delectentur. Quia sicut aer malus assidue flatu tractus occidit corpus: sic peruersa locutio assidue audita īficit animā. F

Quintadecima malignitas dicitur consultatio scilicet iniqua. Ubi enim est partialitas non potest facere rectum consilium: quia boni timore ⁊ pusillanimitate non audent consulere bonum reipublice ne displiceant potentibus alicuius partis qui solūmodo querunt bonum proprium ⁊ alij negāt verū: ne statū seu offiīn aliqō ī cōitate ꝑdant. Jteꝫ deficit bonum cōsiliuꝫ in ciuitate

partiali propter inordinatū affectuz quē habent partiales suis cōplicib⁹: quia vt ait Seneca ad Lucillū. Perit omne iudiciū cū res trāsit in affectū: quinimo si vna pars proponit in ꝯsilio aliqd vtile reipublice: alij cōtradicūt licet cognoscāt illud esse bonū communitatis: ꝛ hoc faciūt ne alia ps habeat istum honorē: qō tale bonū ex sua causa ꝛ inuētione prouenerit cōitati. O perditi partiales qui cōtra filios vestros ꝛ vosipos profertis ꝯsiliū: dānuz eni communitatis dī dānum omnū ciuiū ꝛ existētiū de ipa communitate. Unde glo. in. l. i. §. hiis dē prudētibus. C. de iusti. co. cōfir. in verbo. cōib⁹ exponit comunib⁹: idest ꝓprijs singuloꝝ. De quo tamē dic vt ibi per docto. ꝛ in. l. quint⁹. ff. de au. ꝛ ar. le. ꝛ in. l. illud. ff. de ritu nup. Preterea in ipa ciuitate fiunt sepenumero ꝯiurationes ꝛ cōspirationes vni⁹ partis cōtra aliā ēt cum iuramēto: qō pessimū crimē apud grecos dī frateria: qō quidem est detestabile nō solū lege canonica: sed etiā ciuili ꝛ mūdana: ꝛ acriter debēt talia facietēs puniri vt paret in c°. cōspirationuz. ꝛ c°. cōiuratiorū. xi^a. q. 3^a. G

Sextadecima malignitas dī dānatio. s. eterna partialiū: qꝛ communiter moriunẗ sine penitētia. Nullus enim partialẗ pōt absolui a peccatis nisi corde: ore ꝛ ope renūciet partiꝰ: qꝛ est peccatū mortale tenere partē vt infra declarabim⁹. Licet autē quidā cōfiteanẗ ꝙ partialitates exercuerūt opererrarissimi tamē inueniunẗ qui doleāt ꝛ ore cōfiteanẗ cū debita cōtritione se fuisse ptiales: ꝛ firmū propositū habeāt nūꝗ̄ tenēdi partes nec se noiandi: nec offiñ pro parte assumēdi: nec aliud opus partialẗr vnꝗ̄ faciendi. Jmo isti partiales ita sūt ceci ꝙ ēt si sint alias prudētes ꝛ cauti atqꝫ docti: tamē vix possunt ꝑsuaderi ꝙ tenē tales ptes: ꝛ aliqd facere partialẗr sit peccatū mortale. Et sic sine vera pnīa decedētes eternalẗr dānantur. Nā vt ait Aug. in li°. de igne purgatorij. Sicut ꝯcordia est eterne hereditatis acqsitiua: ita partialitas est ad eternā dānationē inductiua. H

Dicit quoqꝫ idē Aug. Si qs senserit aliquod mortaliū peccatoꝝ in se dñari: nisi penitētiaz egerit: eterna illū flāma cruciabit: hec ille. Et cōsequēter oēs partiales qui stāt ꝯtinue in pctō mortali: qꝛ nō habēt pacē ꝛ cōcordiā cuz ꝓximo. Pro cuius planiori declaratōe est sciendū ꝙ discordia dī quasi diuersū cor ab altero. Et hō ait phūs. 8°. Ethi. ꝙ amicitia facit vnum ex mltis. Discordia do mlta ex vno. Tuli⁹ autē in 4°. tuscu. qsti. dicit ꝙ discordia ē ira acerbior iūmo odio i corde cōcētā: ꝛ ista ꝓpe est discordia de qua in supioribus locuti sum⁹ que opponiẗ ꝯcordie ꝛ charitati ꝑm Tho. 2^a. 2^e. q. 38^a. ar°. p°. Sciendū tamē ꝙ aliqs inter se discordare: aliquādo pōt esse sine peccato vtriusqꝫ: vt quādo discordāt circa aliqō qō nō est manifeste bonū: vel malū: ꝛ vterqꝫ intēdit honorē dei vel proximi vtilitatē: vel habet aliū bonū finem pro obiecto: sed vni videẗ agēdum vno modo: ꝛ alteri cōtrario mō. Et rationes probabiles sūt ex vtraqꝫ parte: ꝛ multi sapiētes sunt ex vtraqꝫ pte: vel est discordia talis iter bonos viros magne auctoritatis sicut fuit inter Augustinū ꝛ Hieronymū de cessatione legaliū: vt refert Alex. de ales in 3^a. parte sūme: in tractatu de cessatione legalium. Et Sco. in. 3°. di. 4^a. Jtē inter Barnabā ꝛ Paulū: vt habeẗ Actuū. 15°. vbi dī. Facta est dissēsio inter Barnabā ꝛ Paulū: ita vt discederēt ab inuicem. Jsta enim discordia fuit iter eos ex diuina dispositione vt ex eoꝝ separatione sequereẗ maior vtilitas ecclie catholice. Et vterqꝫ tēdebat ad bonū. Et tales discordie quādoqꝫ eueniunt etiā inter alios sanctos viros. Jtē si vnā opinionē falsaz communiter oēs tenerēt: nō peccaret quis cognoscēs expresse cōtrariū esse verū: si oppositū teneret: iuxta illud Exo. 23°. Ne sequaris turbā in malū. Et ista ꝓpe nō diceretur discordia. Quādoqꝫ autē discordia est peccatū veniale: vt quando aliqs nimis credit suo sensui ꝛ discordat ab opiōne ꝛ sensu sapientioruz in his tamen que non sunt de necessitate salutis: nec contra honorem dei vel proximi. Peccat enim qui nimis de suo sensu presumit: contra illud quod dicitur Prouerbioꝝ. 3°. ꝛ in. c°. primo. de cōstit. scilicet ne innitaris prudentie sue. Peccaret autem mortaliter si discordaret a sententia sapientioꝝ ꝛ comuni in his que eēnt de necessitate salutis: tenens falsam opinionez ex pertinacia sui sēsus: vel si talis opinio teneatur cōtra honorez dei: vel proximi vtilitatem ꝛ huiusmodi. Grauissimum autez peccatum mortale est discordia partialiū. Unde apostolus ad Galathas 5°. Jnter opera carnis connumerat inimicitias: contentiones: emulationes: iras: rixas: dissensiones: ꝛ sectas: ꝛ subdit. Qui talia agunt regnum dei non consequentur. Que quidem omnia inueniuntur in discordia partialiuz. Et ideo dicit idē apostolus: secūde ad Corinthios vltimo. Jdē sapite pacē habete. I

Ista enim est firma conclusio ꝙ quicūqꝫ corde cōsentit esse de vna parte mortaliter peccat vt probat multipliciter beatus frater Michael de carcano in suo p[illegible]o quadragesimali de peccato: ꝑmone. 57°. pte p^a. Et possum⁹ eā ꝓbare breuiter sic. Cū de⁹ sit charitas p^e. Joānis. 4°. Ergo ille qui separatur a charitate separatur a deo. Et per

ꝺ sequẽs peccat mortalr ⁊ eius aĩa morit spũalr ẜm Augustinũ.13°.de ciui.dei. Nec põt quis sine charitate salutẽ ꝯseq.c°.nullus.de peni.dist.7ᵃ.⁊ pᵃ.q.pᵃ.c°.vide.⁊ c°.licet.de reg.⁊ de peni.dist.2ᵃ. c°.p°.ibi. Item oĩs.⁊.§.si charitatez.⁊ de renũ.c°. nisi cũ pridez.§.quippe. Sed qcũqz corde ꝯsentit vni parti vt esse guelfus siue gibellinus siue alteri us partꝫ qcũqz noĩe vocet: separat a charitate ⁊ amore alterius partis. Et ideo sicut ex separatõe aĩe a corpore seqt mors corpalis: ita ex diuisione partiali seqtur mors spũalis aĩe per separationez ipam a charitate que est vita aĩe. Quod aũt par tiales sint sine charitate patet: qꝛ illi qui sunt ĩ cha ritate sunt oẽs insimul vniti per cõcordiã ⁊ pacez ac mutuã dilectionẽ: iuxta illud Actuũ.4°. Mul titudis aũt credentiũ erat cor vnũ ⁊ aĩa vna. Ta les aũt nõ sunt partiales: sed imo sunt separati ⁊ discordes ab alia parte: ergo ⁊c. Itẽ corpus Chri sti misticũ est: vnũ tantũ. Et oẽs eius fideles sunt eius mẽbra insimul in ipo corpore per charitatez vnita. Unde apl's ait ad Ephe.4°. Nos sum⁹ in/ uicẽ mẽbra. Et ad Col.3°. iterũ dicit. Sup oĩa aũt charitatẽ habete que est vinculũ pfectionis. Et pax dĩ exultet in cordibus vestris in qua ⁊ vo cati estis in vno corpe. Ad hoc ergo vt aliqđ mẽ brũ istius corpis mistici sit viuũ vita gratie: opꝫ ꝙ sit alijs oĩbus mẽbris ipsius corpis vnituz seu ꝯiunctũ per charitatẽ. Sed tales nõ sunt partia/ les: qꝛ sũt a multis Christi mẽbris separati p par tialitatẽ: ergo sicut si vnũ mẽbrũ ab alijs mẽbris corpis se separaret moreret: ita illi qui corde sepa rant ab vna parte per ꝯsensum in aduersariam partẽ spũaliter moriunt. Nec obstat pdictꝫ si par tiales dicãt ꝙ per istã diuisionẽ cordis nõ inten/ dũt nocẽ parti cõtrarie. Quia respõdet ꝙ etiã si nõ intẽdat actualr nocere dicte parti: intẽdũt ta/ mẽ habitualr. Et dato ꝙ talis affect⁹ nõ noceat illi: nocet tamẽ sibiipsi. Nam dum se a proxio per cõsensuz partis diuidũt ⁊ precidũt seipos spũali ter interimunt: sicut pꝫ. Joãnis.3°. dicit ꝙ qui odit frem suũ homicida est.s. suipsius. Itẽ talis ꝯsen sus ⁊ affect⁹ in amore vnius partis de facili pro/ rũpit in plurima ⁊ crudelissima nocumẽta alteri us partis de qbus supra visum est. Et est radix ⁊ fundamẽtuz oĩum predictoꝝ maloꝝ que fiunt ĩ maledictis partialitatib⁹. Ergo ⁊c. Isti autez gi bellini licet originez habuerint ⁊ sic noĩati sint a ciuitate gebel: ⁊ guelfi a ciuitate guel ⁊ ait rabbi Salomon super tertij Regũ.5°.c°. quẽ refert Ni co. de lira: tamẽ ẜm alios origenẽ habuerũt a duo bus demonib⁹ quoꝝ vnus appellat gibel ⁊ alter guel: qui simul cõspirauerũt ad trahẽdũ oẽs aĩas ad eternã dãnationẽ per istas diabolicas partiali/ tates.

K

NOn excusat aũt tales diabolicos partiales si dicãt se iurasse tenere talẽ partẽ: vel suos ab antiquo fuisse de tali parte ⁊ ita cõsuetũ esse qua si in omni ciuitate italie eẽ partes ⁊ cõitates regi per partes: qꝛ respõdetur ꝙ iuramẽtuz in malis nõ obligat.c°.si aliqd.⁊ c°.vnusqsqz.⁊ c°.in ma lis.22ᵃ.q.4ᵃ.⁊ de iureiu.c°.si vo.⁊ de his que vi metuue cau.fi.c°.cum dilect⁹.⁊ de his que fiunt a ma.p.ca.c°.cũ in cũctis. Juramentũ eñi nõ est ad hoc institutũ vt esset iniqtatis vinculũ.22ᵃ.q. 4ᵃ.c°.inter cetera.vbi ẽt habetur ꝙ iuramẽtũ cõ tra preceptũ dĩ culpat ⁊ nõ tenet. Itẽ cõsuetudo cõtra bonos mores vel cõtra charitatẽ dei ⁊ pxi/ mi sicut est ista: nõ est fuanda sed vt magna abu sio abhorrẽda c°.flagitia.32ᵃ.q.7ᵃ.⁊ c°.mala.cõ ser caplis sequẽtibus.8ᵃ.di. Et ideo dĩ Eccl.7°. Nõ pecces in multitudine ciuitatis. Itẽ cõsuetu do peruersa ex diuturnitate temporis nõ alleuiat crimẽ sed aggrauat.c°.nõ satis.de simo.⁊ c°.vl°. de cõsue.cũ ꝯcordãtijs. Nullũ ergo iuramẽtum: nullaqz ꝯsuetudo tenet in partialitatib⁹: nec ex/ cusat ipos partiales: qꝛ sunt cõtra charitatez dei ⁊ pximi: ⁊ cõtra rem publicam ⁊ bonũ comune.

L

NEc ẽt eos excusat si dicãt ꝙ hoc faciũt vt se ⁊ suos atqz sua defendãt: qꝛ nõ est licitũ defen dere se vel suos aut sua cũ alterius iactura.l.iure nãli.ff.de reg.iur. Nec faciẽda sunt mala vt eue/ niant bona: ad Roma.3°. Nec sufficit bene facẽ nisi id ex bono fonte procedat: vt dĩ ĩ c°.nõ satis. 86ᵃ.di. vbi dicit glo. ꝙ aliter nõ est bonũ.arᵐ.ff. mã.l.i.§.2°.⁊.l.si procurator.⁊.32ᵃ.q.5ᵃ.c°.sicut. Nõ ẽt excusat partiales si oẽs in vna ciuitate vel terra sint eiusdẽ partis: qꝛ nõ tantũ suis ciuibus ⁊ cõpatriotis sed oĩbus hoĩbus mũdi quãtuz in eis est debẽt esse iũcti per charitatẽ: ⁊ illos sicut se/ ipos amare. Matth.22°. Et ideo cõtra tales dr Ecclesiastici.3°. Synagoge supborum nõ erit sa lus.

M

NOn solũ autẽ peccat mortalr tenẽs partẽ: sꝫ etiã qcũqz vbo: scripto: vel signo se cõfitetur esse guelfum vel gibellinũ seu alteri⁹ partis: vt p/ bat beat⁹ frater Michael vbi supra p.2ᵃ.sic. Nã aut dicit verũ: aut falsum. Si dicit veruz: patet ex predictis ꝙ peccat mortalr cõsentiẽdo parti. Si aũt dicit mẽdaciũ: aut dicit hoc ex timore: aut ex adulatõe: vl' ex iocositate. Primo modo quãdo quis hoc dicit ex timore. Utputa: qꝛ isonat rumor ⁊ clamor quis viuit: qs viuit: ⁊ vna parte accla/ mãte. Uiuãt guelphi: vl' viuant gibellini: ⁊ aliqs

timore mortis

timore mortis vel alterius periculi cõfitetur ꝛ asserit se esse eiusdẽ partis peccat mortaliter: q2 dicit mẽdaciũ pernitiosum cõtra dei preceptũ ꝛ charitatem proximi: de quo habet .22ª.q.2ª.c°.primus. Unde David loquẽs deo ps°.5°.ait. Perdes oẽs qui loquũtur mendaciũ: ꝛ Sapiẽtie p°.dicit. Os qđ mentit occidit aiam suam. Si aũt hoc mẽdacium dicit ex adulatione: q2 per hoc puenit malũ exemplũ cõtra charitate dei ꝛ proximi: ꝛ probat per dictũ capitulũ pmũ. Si x° hoc mendaciũ dicat ex iocositate: cũ per hoc fit periculuz scandali ꝛ mali exẽpli etiã est peccatũ mortale: q2 licet mẽdacium iocosuz de sui natura sit solũ veniale peccatum: tamẽ accidentaliter pter scãdalum pximi ẽ pernitiosum ẽm Alex.de ales. Unde ait saluator Mat.18°. Qui scãdalizauerit vnũ de his q credunt in me. Expedit ei vt suspendat mola asinaria in collo ei9: ꝛ demergat in pfundũ maris: idest inferni. Et de his duob9 mẽdacijs vltimis.s.adulatorio ꝛ iocoso põt dari exẽplum de pulcherrima iuuene: que sedens corã multo populo adulatorie vel iocose dicit se cõcupiscere carnaliter cõmisceri cũ tali pulcherrimo adolescẽte. Nõ q2 multum credibile est ꝛ in scandalũ aiarum: ꝛ non potest cõspici intẽtio eius: licet mẽdaciũ dicat: tamẽ mortaliter peccat pter scandalũ ꝛ malũ exẽplũ: ꝛ similiter est i casu nostro. Et ideo dicit ps°. 46°. Ecce loquunt in ore suo: ꝛ gladius i labijs eorũ: quoniã quis: idest aliquis audiuit. Uñ.s.scandalizatus est. Et tu dñe deridebis eos. Et ad nihiluz deduces omnes gentes.s.diuisas ꝛ ptiales. N

Dicit quoq3 predictus beatus frater Michael vbi.s̃.par.3ª. q quilibet i aliquo ope sequens partez absq3 dubio peccat mortaliter. Et non solũ quilibet partialiter assumptus ad officium peccat mortaliter offĩciũ pdictuz taliter assumendo: sicut etiã mortalr peccauerũt eũ tali modo assumentes: sed ẽt in quolibet actu partialr facto committitur ab eo peccatũ mortale. Omnia.n. partialitatis opera sunt diabolica. Uñ quãdo fiũt cedule cuiuslibet partis pro officijs distribuẽdis: postea ponunt in capsa vt deinde certis tẽporib9 partialiter extrahant: tot de qualibet parte: demonium partis in eadez capsa subintrat: imo illa cõitate tota inhabitat: ꝛ illa ciuitas vl terra ẽ circũdata oi pctõ ꝛ malicia. Uñ igr ppheta ps°.54° Tota die circũdabit eã sup muros ei9 inigtas ꝛ labor imedio eius ꝛ iniustitia. Et idez est qñ ille cedule omniũ partiũ simul miscent: ꝛ postea ad fortunã extrahunt tot quot debẽt esse officiales: quia vltra peccatũ partialitatis: hoc iconueniens accidit: q aliquãdo eueniũt extracti plres ex vna pte q ex alia: ꝛ tũc cuz aliqd accidit determinari seu fieri qđ vni parti displiceat: fiunt seditiones ꝛ tumultus: vl saltẽ murmuratões ab illa parte dicẽ q hoc factũ est: q2 plres sũt ex alia parte q sũt ex sua i cõsilio ꝛc. Siũr i illa terra i qua caporales siue capita partiũ omni anno eligũt aliquos officiales siue cõsiliarios seu rectores cõitatis d sua parte. Ultra peccatuz mortale partialitatis: aliud iconueniẽs pter hoc euenit.s. q tales eligũt psonas sibi talr affectionatas: q nihil facient qđ aliquid iportet sine suo cõsensu: ꝛ sic scient oĩa secreta cõitatis: ꝛ ipedient bonũ cõitatis si nõ redũdet i suũ bonũ pticulare ꝛc. Nõ est ẽt bona ꝯsuetudo illa vl statutũ.s. q caporales vni9 ptis eligãt officiales alterius partis: sub hoc colore: q semper eligent de meliorib9 a singul partib9: ꝛ q taliter electi a cõtraria parte: erũt ei fideliores videntes q hz bonã fidẽ eis: q2 rñdetur q imo fiet oppositũ. Nam ipsi caporales vl alij talr eligentes studebũt eligere psonas ex altera parte tales q possint eas vertere ad suũ libitũ ꝛ voluntatẽ.s. munerib9 ꝛ tributis si sint pauperes vl auari ꝛ male cõsciẽtie: vl alia ex causa. Et dato q eligerẽt d min9 malis: vl etiã de melioribus: qđ tamen raro accidit: p hoc nõ effugitur peccatũ partialitatis. Itẽ sepe accidit q in vna terra pauci sunt apti ad regimen ex vna parte: ꝛ multa alia. Unde si debent eligi semp tot ex vna parte quot ex alia: accidit q multotiens oportebit ieptos preficere officijs ipsius cõitatis: qđ erit cõtra bonũ rei publice. O

Ad extirpãdas ergo istas maledictas partialitates ꝛ euitãda tot peccata que fiunt quotidie in multis terris: in quib9 oĩa fiunt per partes: vl bonũ ꝛ laudabile q fiat statutũ a principib9 tpalibus vl spũalibus sub penis grauibus: q nemo noiet partialitates vl aliquid faciat p partes: ꝛ q eps vl ei9 generalis vicari9 i sua diocesi: p se vel p aliũ pbis virũ simul cũ cõmissarijs ad hoc deputatis a pncipe ciuitatis siue terre. Una ẽt cũ aliqbus pbis religiosis i terris praticis vbi hec fieri debẽt: accepta diligẽti iformatiõe de pbitate ꝛ sufficiẽtia boium dicte ciuitatis vl terre: eligãt ex illis certũ numerũ: ex qb9 postea pficiant singul tpib9 cõsueti officiales. Et tales eligant nõ habita ꝯsideratiõe ptis s3 pbitatis ꝛ idoneitatis. Eisq3 def iuramẽtũ de fidelr fuiẽdo toti cõitati nõ habita aliq affectõe ad aliq3 ptẽ. Et moriẽte vno ali9 subroget eodẽ mõ cũ pdcõ iuramẽto. Et h°mõ paulatim ad nihilũ deuiniẽt ptes: ꝛ noĩa earuz. Ueh aũt pncipib9 si nõ curent extirpare dictas ptes cupiẽtes tales diuisiones eẽ i terris suis: dicentes q ipsi tũc sũt magis securi q nõ ꝯcordabunt inuicez

cōtra eos. Hoc.n.ē ꝓpͥū tirannoꝝ qui q̄rūt sua cōmoda cū dāno cōitatuȝ ⁊ subditoꝝ: ⁊ offensa dei. Boni aūt ṗncipes bene tractāt populos suos: ⁊ iō sunt securi ꝙ ꝯtra eos nō rebellabūt. Et gaudent qn̄ eos vidēt insimul concordātes: qꝛ tanto erūt in suo adiutorio fortiores ⁊ potētiores. P

Debent igiť nō tantū ṗncipes: sed ēt oēs pretores ⁊ rectores terrarum insudare ad extirpandas partialitates ⁊ discordias. Vn̄ dᷓ ꝙ pretor nullaten⁹ dꝫ pati ad arma ⁊ rixas ꝓcedere illos quos pōt sua iurisdictione cōpellere. ff. de vsufruc. l. equissimū. ⁊ l. cōgruit. ff. de off. ꝑsi. ⁊ ꝙ discordijs sedandis dꝫ ꝓspicere quas solet cōis materia excitare. l. cū pater. §. dulcissimis. ff. de le. 2°. ⁊ ꝙ nihil aliud agat pretor nisi cōtrouersias dirimere: ⁊ ratū habere si eis spōte renūcient litigātes ff. de noui ope. nun. l. pª. Ipsi aūt partiales debēt totaliter abrenūciare partialitatib⁹: ꝑuantes illud Deute. 9°. vbi ait dn̄s. Non sit iter vos radix germinans fel ⁊ amaritudines: idest discordias: que qdeꝫ radix est ꝑtialitas. Aliter aūt qlibet partialis dicet in morte illud Jere. 15°. Ueh mihi mr̄ mea: quare me genuisti virū rixosuȝ ⁊ discordem. Q

Non sufficit aūt facere pacē cū inimicis ⁊ renunciare ꝑtialitatib⁹ ⁊ odijs: nisi bene fiat. Sunt.n. multi q dicūt se parcere inimicis ⁊ remittere odiū nec velle eis nocere: sed nō possunt illos videre nec volunt cū eis loq: nō habētes legitimā causaȝ subtrahēdi loquellā vľ cōsortiū: sicut eēt si timereť ꝓpter hoc maius malū: qꝛ tūc liceret subtraheť loqllā vľ ꝯuersatōeȝ bono mō ꝫ theologos i 3°. di. 31ª. ⁊ idē est dicēdū i casib⁹ sil'b⁹: in qb⁹ tn̄ debēt intimare rōnem facti. intuētibus: ad euitādam materiā scandali: ꝫm ꝙ dicit Ricar. in ṗdicta di. Confirmat aūt ṗdicta Chriso. in li°. de cōpunctione cordis di. Si tantūmodo non ledis eū qui te lesit: auertis aūt te ab eo: nec libenter vides: sine dubio ⁊ vulnus in pectore ⁊ dolor lāguescit i corde. Quod si est: nonduȝ vtiqꝫ qd xp̄s mādauit expleť. Nunqd tu ita vis propitiū tibi deū: vt nō te quidē ledat: auertat tamē se a te vt peccatoruȝ tuorū memoriā teneat: ⁊ videre te nolit? Igitur q̄leȝ vis erga te eē deū: cū delictorū veniā poscis: talem exhibere te debes his qui delinquūt in te: hec ille. Contra eos aūt qui simulate faciunt pacem: vt captato tēpore faciant vindictā: ⁊ ore dicūt verba cōcordie: sed i corde habent venenū odij ⁊ maliuolentie: ait Augu. in li°. de verbis dn̄i di. Ne dicas in lingua ignosco: ⁊ corde differas. Nouit.n. cui dicis: dimitte nobis debita nostra sicut ⁊ nos dimittimus debitoribus nostris. Vocē tuaȝ homo audit. Conscientiā tuā deus inspicit. Melius est ꝙ nō clames ore: ꝙꝫ ꝙ sis blādus ore ⁊ crudelis in corde: hec ille. Seruandū est aūt ab illis q volunt facere bonam pacē illud qd iquit Chriso. di. Si cogitatu offendisti: cogitatu recōciliare: si verbis verbis: si factis factis. Nisi.n. queȝ factis lesisti factꝭ placaueris: sine causa oras ad deū: sine cā facis elemosynā de rebus quibus alios expoliasti. Quid.n. prodest si vnus pro te orat ad deū: ⁊ ali⁹ aduersum te deū interpellat? Pro cōclusione aūt huius partis dico: ꝙ vnusqsqꝫ debet seruare illō Job 22°. Habeto pacē ⁊ per hoc habebis fructus optimos. R

Ad hoc.n. agendū nobis exemplū dedit saluator: qūādo in dominica in ramis palmaꝝ voluit turbam sibi obuiare cum palmis in manib⁹ vt habetur Joānis 12°. Per palmā enim pax significatur. Unde Chriso. inquit. Non habet i circuitu splendentes gladios: aut certe ornamenta terribilium armatorū: sed ramos frondentes palmarū testimonia pacis: hec ille. Omnia eniȝ elementa vľ littere palme xp̄ianum populū ad pacē ⁊ concordiā vocant. Per. P. significať ꝙ presto est remittendū odium ⁊ concordia faciēda: iuxta illud Matthei 6°. Esto consentiens aduersario tuo cito. Per. A. ꝙ cum amore ⁊ affectione diligendus est inimicus. Per. L. vero longeuitas ⁊ ꝑseuerantia dilectionis. Per. M. aūt misericordia designatur: quā etiam inimicis exhibere debemus. Unde Ambrosius ait. Sine causa ramum oliue portat: qui opera misericordie non habet. Et hac etiā de causa in predicta die fit ꝓcessio oliuarum: quia etiam oliua significat pacē. Unde legati romanorū qūādo mittebanť ad pacē faciendā: portabant in manu sua ramos oliuaruȝ vt dicit Jsido. i 17°. ethimo. Per hanc aūt processionē oliuarum vult eccl'ia oēs exhortari ad concordiā ⁊ pacē: qua nihil melius pōt reperiri i tēporalib⁹. Unde pri. Macha. 14°. dᷓ de Simone machabeo. Fecit pacē super terrā: ⁊ letatus est israel leticia magna: ⁊ sedit vnusqsqꝫ sub vite ⁊ ficulnea sua: ⁊ nō erat qui eos terreret. Defecitqꝫ ipugnās eos super terrā: ⁊ vnusqsqꝫ colebat terrā suam cū pace: ⁊ terra dabat fructus suos. Seniores in portis sedebant oēs: ⁊ de bonis terre tractabāt. Et iuuenes iduebant se gloria: ⁊ ciuitatib⁹ alimonias ꝯferebāt: hec ibi. Ecce quāta bona sequunť ex pace: q̄ ē optata cūctꝭ mortalib⁹ vt dᷓ Hester. 13°.

¶ De quarta via q̄ dᷓ ꝑuationis. i. reꝝ tpaliū S

q

Uarto ostendit nobis dominus noster viam priuationis. i. rerum tēporalium: saltem quo ad inordinatum affectum. Quantum enim dilexerit euangelicaȝ

paupertatē in eo ostendit q nunq propriam domum vl habitationē habere voluit: vñ de seipso inquit Mat.8°. z Luc.9°. Vulpes foueas habēt z volucres celi nidos: filius aūt hominis nō habz vbi caput suū reclinet. In cruce quoqz mori nudus voluit: vt normā daret his qui ad perfectiōez tendunt: ne aliqd i hoc mundo proprium possiderent. Quibus Luce 14°. dixit. Qui nō renunciauerit oibus que possidet non pōt meus esse discipulus. Secularibus aūt ex denudatione sua ostēdit qualiter priuati eē debeant inordinato terrenorū appetitu iuxta illud psalmiste. Diuitie si affluāt nolite cor apponē.

De quinta via q dr custoditiōis.

Quinto demōstrauit nobis dominus noster viā custoditiōis scilicet virginitatis z castitatis. De qua Hiero. in quadam epistola ait. Christus virginez habuit matrem: virgo ipse mansurus. In se viris in matre feminis virginitatis tribuēs exēplum. Ad quam quidē castitatē nos exhortatur imperator i §. sancimus. in aūt. de leno. di. Sancimus omnes quidem fm q possunt agere castitatem: que sola possibilis est deo cum fiducia hominū animas psentare. De virtute quoqz virginitatis scriptū est in. c°. nuptie. 32°. q. p°. Nuptie replēt terram: virginitas paradisū.

De sexta via q dr oronis

Sexto ostēdit nobis viā orationis. Vñ de ipso dicit Matthei. 14°. Ascēdit in mōtē solus orare. Et Luce. 6°. Erat pnoctans in oratione dei. Ideo ipse nos hortat Matthei. 26°. dicens. Vigilate z orate ne intretis in tētationē.

De septima via q dr cōuersatōis.

Septimo ostendit nobis viā conuersationis. s. cū quibus cōuersari debeam^9 videlz cum bonis z religiosis viris: nō aūt cū malis: iuxta illud Catonis. Cū bonis ambula. Vera est. n. sentētia psalmi. 17. Si cū bono bonus eris: si cuz malo puerteris. Qd ēt notat in. l. ediles. §. qd ergo. ff. de edili. edic. z in. §. cogitandu. in fi. in aūt. de mona. Jō legit Luce 2°. c°. q cū mater ei^9 z Joseph quesissent eū p triduū: nō inuenerūt eū iter cognatos z notos: sed in medio doctoz iterrogātē illos z audiētē. Nō. n. in tabernis inueni fili^9 dei: nō i ludis: nō i dissolutionibus: sed in exercitijs spūalib^9. Sz pro declaratione pdictoz est sciēdū q multi querūt dominū Jesuz z nō inueniunt eū: vñ dicere pñt illud Cañ. 3°. Quesiui illū z nō inueni: z cā est: qz nō querūt euz suo tpe: loco: z mō. Primo. n. debet queri suo tēpore. s. post triduū. i. post tres ptes penitētie. s. cōtritionis: pfessionis: z satisfactōis: que sūt tres vie ducentes ad Jesum. i. ad salutē Exo. 5°. Viā triū dierū ibimus z sacrificabimus dño deo nostro: vel suo tpe. i. i psenti vita Isaie. 55°. Querite dñz dū inueniri pōt: qz post hāc vitā nō inuenient eum dānati ad salutē q eū nō quesierūt in vita: qz tps querēdi transijt. Vñ taliter querētes eū sunt sicut querētes ficus vl vuas ex tps suum. Et iō illis ait saluator Joānis. 7°. Queretis me z nō inuenietis. Scdo dz qri suo loco. Joseph. n. z Maria nō potuerūt eū inuenire apd seipsos: nec i comitatu hominum mundanorū: nec inter cognatos z notos: sz solūmodo in templo dei.

Est enim quadruplex amor. s. priuatus: mūdanus: domesticus z diuinus. Nō poterant igit Joseph z Maria eū inuenire apd seipsos: qz nō inuenitur i amore proprio z puato. Talis enim amor suiipsi^9 est valde periculosus z multoz malorum causatiuus. 2^a. ad Thimo. 3°. Instabūt tēpora periculosa. Et erūt homines seipsos amantes: cupidi: elati zc. Secūdo nō inuenitur i comitatu hominū mundanorū. i. in amore mūdano: qa mūdus ipedit ne inueniatur. Joānis. 14°. Spūm veritatis quē mundus non pōt accipere zc. Et inuentuz perdere facit: qz est sicut saccus pertusus. Aggei p°. Qui merces pgregauit posuit eas i saccū ptusuz. Tertio nō inuenit inter cognatos z notos: qz nō inuenitur i amore domestico. i. i amore parētum z cōsanguineoruz. Vnde Bernard^9 ait. Quomō bone Jesu iter cognatos meos te inueniā qui iter tuos minime es inuētus? Deute. 33°. Qui dixit patri suo z matri sue nescio vos: z fratribus suis ignoro vos: z q nescierūt filios suos: hi custodierūt eloquiū tuū z pactū tuū suauerūt. Ex qb^9 sequit quartū. s. q inuenitur i templo dei. i. in amore spūali z diuino. Joānis. 14°. Si qs diligit me: sermonē meū seruabit: z pater meus diliget eū: z ad eū veniem^9 z mansionē apud eū faciem^9. Primos aūt tres amores relinquēdos z quartū retinendū admonet dñs Luce. 14°. di. Siquis venit ad me z nō odit prēz suū: qd refert ad amorē domesticū: parētes. n. odiēdi sunt qñ sūt mali: vl qñ filios a seruitio dei auertūt: qz sicut dr Matthei. x°. Inimici hoīs domestici eius. Sequit. Adhuc aūt z aiaz suā: qd refert ad amorē ppriū z puatū. Nullus. n. dz diligere aiam suā. i. aialez z carnalē vitā suā: sed eā odire. Joānis. 12°. Qui odit aiam suā i hoc mūdo: i vitā eternā custodit eā. Sequit Et q ñ baiulat crucē suā: qd refert ad amorē mūdanū. Ille. n. crucē suā baiulat q crucifixus ē mūdo z mūd^9 sibi. ad Gal. 6°. Mihi āt mūd^9 cruci

fixus est.⁊c. Sequit᷑. Et venit post me q̄d refertur ad amorē spiritualē ⁊ diuinū exponit᷑ eñi. Venit post me: nō amādo terrena sed desiderando celestia sicut ego amo ⁊ desidero. Nō sicut Adā q̄ terrena dilexit ⁊ celestia deseruit pᵉ. ad Corin.15°. Primꝰ hō. s. Adam de terra: terrenus: secundus hō. s. xp̄s de celo celestis.

Z

TErtio q̄rēdus est suo modo. Qui q̄dem modus est triplex. Primo eñi debet' q̄ri socialiter q̄ notat᷑ in eo q̄d d᷑ a v̄gine beata. Luce.2°. Pr̄ tuus ⁊ ego. Joseph enim iterp̄tat᷑ argumētū ⁊ significat bona opa que semper debent agueri. Maria vero iterp̄tetat᷑ illuminata: vel illuminatrix: ⁊ significat fidē que est illuminatio mētis. Jnterp̄tat᷑ et' stella maris: ⁊ significat charitatē. Sicut enim ceteris stellis occidētibus illa non occidit sic ceteris v̄tutibus deficientibꝰ: charitas nō deficit. pᵉ. ad Cor.13°. Charitas nō excidit. ⁊c. Cū tali igit᷑ societate xp̄s est querēdus: ⁊ tūc iuenitur. s. cū fide vera: operatione sollicita: ⁊ charitate succēsa. Si eñi alterum istoruꝫ defuerit iueniri non poterit. Nā sine fide opera nō sūt deo accepta. Ad Hebre.11°. Sine fide ip̄ossibile est placere d̄o. Sine operibꝰ aūt fides mortua est. Jacobi.2°. Fides vero ⁊ opera sine charitatee sūt inutilia. pᵉ. ad Corin.13°. Si distribuero ī cibos pauperū. ⁊c.

A

SEcūdo debet queri lachrymabiliter: q̄d notatur ex eo q̄ beata v̄go dixit vbi supra. Dolētes q̄rebamꝰ te. Triplici aūt ex causa beata v̄go sic dolebat. Primo q̄ s̄m Origenē timebat ne ip̄sū deserēs ad celos ascēdisset. Secūdo timebat s̄ꝫ aliquos ne lōge ad partes remotas abijsset vt aliis natōnibus predicaret. Tertio timebat s̄ꝫ glosā ne in manus successoris herodis deuenisset: ⁊ his tribus de causis sancti eū lachrymabiliter q̄rūnt. Primo cū lachrymis deuotionis quas fūdūt per sollicitā deuotionē quādo se eis ad t̄p̄s subtrahit ⁊ quodāmodo eos deserēs in celū ascēdit. Cuius reuersionē d̄siderāt dicētes cū p̄pheta. Redde mihi letitiā salutaris tui. Secūdo eū querūt cū lachrymis cōtritionis quas fūdūt p̄pter pctā que aliq̄ñ cōmiserūt: propter que se ab eis tūc totaliter elongauit. Prouer.15°. Lōge est dñs ab impijs: ⁊ p̄sᵃ ait. Lōge a peccatoribꝰ salus. Tertio querunt eū cū lachrymis cōpassionis quas fundūt pro miserijs ⁊ malicijs peccatorū: qui Jesū in manu herodis idest demonis tradūt: ⁊ quātū in eis ē occidūt ad Hebre.6°. Rursus crucifigētes sibimetipsis filiū dei.

B

TErtio debet queri desiderabiliter: q̄d notatur cū d᷑. Querebamꝰ te: ⁊ nihil aliō extra te. Ipsum eñi habētes in eo oīa possidemꝰ. Sapientie. 7°. Venerūt mihi oīa bona p̄iter cū illa. s. sapiā diuina: q̄ est filiꝰ dei. Jlli aūt q̄ volūt sine ip̄o hēre diuitias ⁊ delitias ac honores: eū nō iueniūt sed potius amittunt. Job.28°. Non iuenit᷑ in terra suauiter viuētiū. i. carnaliū ⁊ delitiosoꝝ. Abyssus dicit. Nō est in me idest humana cupiditas: que fūdum nō habet: q̄ sicut dicit᷑ Ecclesiastes.5°. Auarus nō ip̄lebit᷑ pecunia. Et mare loq̄tur. Nō est mecū. i. tumēs superbia. Sup̄bus eñi instar maris semp̄ cōtra alios feruet ac semp̄ itumescit ac est ī motu turbationū. Jsa.57°. Cor impij quasi mare feruēs q̄d q̄escere nō pōt.

C

QUia v̄o multi sūt qui p̄dūt Jesū: ideo vtile est scire [illegible] per que ip̄sū p̄dūt vt euitent᷑: sed vtiliꝰ est scire ea per que perditꝰ recuperat᷑: vtilissimum vero est scire ea per que recuperatꝰ custodit᷑. Sunt autem quattuor per que xp̄s amittit᷑. Primo per ineptā letitiaꝫ: quod notat᷑ per hoc q̄ beata [illegible] v̄go de terra sua expulsa ⁊ in egypto fugata: ac in tanta tribulatione posita filium non perdidit: sed postq̄ꝫ ad festiuitatem iuit: ipsum amisit: per q̄d dat᷑ itelligi q̄ xp̄s sepe in aduersitate custoditur: sed in prosperitate perdit᷑: vnde Dauid a Saul persecutꝰ deū nō deseruit: qui postmodum in regno positus in adulteriuꝫ ⁊ homicidium cecidit. Prosperitas enim mundana est sicut vinum purū q̄ cito inebriat: s̄ꝫ aduersitas est sic̄ vinuꝫ mixtum quod sobrietatem generat. Similiter in magnis festiuitatibus sepe Jesus perdit᷑. Cum enim institute fuerint ad vtilitatem animaruꝫ: vani homines eas conuertunt ad voluptatē corporum: ⁊ tales festiuitates a deo reprobātur: qui ait Amos 5°. Odiui ⁊ p̄ieci festiuitates vestras: quasi dicat vestre sūt ⁊ nō mee. Jmo ab ipso deo in quadam abhominatione habētur: q̄ et ait Malachie.2°. Dispergam super vultum vestrū stercꝰ solemnitatum vestrarum. Et a demonibus deridentur. Trenorum p°. Viderunt eum hostes ⁊ deriserūt sabbata eius.

D

SEcūdo amittit᷑ per distractionē nimiaꝫ: q̄d innuit᷑ ex hoc q̄ parētes euꝫ amiserūt: ex hoc q̄ a hierusalē recesserūt: ⁊ se turbis īmiscuerunt. Qui. n. recedit a tranq̄litate cordis: ⁊ dat se tumultui mūdane occupationis: de facili p̄dit Jesū: vnde legitur tertij Reg.17°. q̄ Helias manēs in solitudine delicate pascebat᷑ a dño: sed ad turbas se trāsferēs vix aquā ⁊ bucellā panis obtinuit: quia q̄ꝫ diu hō est in q̄ete: iterna delectatōe pascit᷑: sed manēs ī turbatione: tali visitatione p̄uat᷑: hinc est etiā q̄ filij israel māna recipere non potuerūt: nisi postq̄ꝫ mare trāsierūt: q̄ nullus potest recipere spi

ritualez cõsolationē ꝛ dulcedinē nisi transeat mē
ẽs turbationem. E

Tertio amittit per vanā fiduciā. Uiri.n.ad fe
stiuitates ibant seorsuz: ꝛ mulieres seorsum.
Pueri autē poterant ire cū vtroq₃ parentuz. Et
ideo Joseph credebat eū esse cuz matre: ꝛ mater
credebat ꝙ eēt cū Joseph: ꝛ sic xp̄m tali fiducia
amiserūt. Quidam.n.nimis cōfidunt in suo sen
su ꝛ sapientia. Sed nemo Salomone sapientior:
qui tñ deceptus fuit. Quidā v̄o nimis cōfidunt
in fortitudine ꝛ cōstantia sua: sʒ nemo Sansone
fortior nec Petro cōstantior quādo dixit Mat.
26°. Domine tecū parat⁹ sum ꝛ i carcerē ꝛ i mor
tem ire: ꝛ tñ vterq₃ cecidit. Quidā autē nimis cō
fidunt in diuitiaꝝ tēporaliū ꝛ spūaliū opulentia:
sed nemo diuite illo qui quotidie induebat pur
pura ꝛ bisso ditior: ꝛ nemo Dauid spūaliter locu
pletior: ꝛ tamē vterq₃ cecidit. Quidā insup nimis
confidunt in dei misericordia nihil cogitantes de
iustitia: ꝛ tales sub spe venie multa peccata cōmit
tunt: sicut Adam qui consensit vxori sue: sub spe
venie obtinēde. Et omnes tales dñs alloqtur di
cens Jere. 9°. Non glorietur sapiēs i sapiētia sua
quo ad primos: nec fortis in fortitudine sua quo
ad secūdos: nec diues in diuitijs suis quo ad ter
tios. Sed i hoc glorietur qui gloriat scire ꝛ nosce
me qui facio iudiciū ꝛ iustitiā i terra quo ad quar
tos: qꝛ debēt ipsum cognoscere non tantū miseri
cordem: sed etiā iustū iudicē. F

Quarto amittitur per ignorātiā qȯ notat per
hoc qȯ dr: ꝛ nō cognouerūt parētes ei⁹. Si
eniʒ cognouissent nunꝙ̄ eū amisissent. Sic pecca
tor sepe xp̄m amittit: qꝛ periculum suū non cogno
scit. Jsa. 5°. Propterea captiu⁹ ductus est popu
lus meus: qꝛ nō habuit scientiā. Nulla est piculo
sior infirmitas ꝙ̄ illa que nō sentit. Peccator.n.
est infirm⁹ vsq₃ ad mortez: ꝛ tamē non cognoscit
suā egritudinē. Omnis nāq₃ peccator ē ignorans
ꝛ excecatus tenebris peccatorū: ꝛ ideo medicum
nō querit. Est.n.sicut freneticus q ridet: ꝛ paren
tes plorāt: ꝛ similiter peccator letatur ꝛ angeli cō
tristantur Jsa. 33°. Angeli pacis amare flebāt. Et
sicut lectargicus cui somnus suus videt suauis ꝛ
dulcis: ꝛ tamē est mortalis. Job. 20. Cum.n. dul
ce fuerit in ore eius malū: abscondit illū ꝛc. Et ta
les sunt similes illi de quo legitur in historia Bar
laaz qui ad ramū arboris pendēs ꝛ subtus se ba
ratrū habens: comessationi faui mellis de ramo
pendentis totum se dabat: ꝛ de suo periculo non
cogitabat. G

Secundo dico ꝙ sunt quattuor ꝑ que Jesus
amissus recuperabat ꝯtraria ꝑdictis. Pri
mo enim recuperabat per mūdani gaudij exclu
sionē: quod notat per hoc qȯ dr. Dolentes quere
bamus te. Sicut.n.inepta letitia facit xp̄m perde
re: sic salubris tristitia ipsum facit inuenire: vnde
Bernardus ait. Quomȯ inueniā te bone Jesu i
gaudio: quē mater dolens vix te iuenit? Et Joan
nis 20. dicit. Maria stabat ad monumentū fo
ris plorans: ꝛ qꝛ plorauit: ideȯ inuenit. Jere. 6°. Lu
ctum vnigeniti fac tibi luctū amaruz. Null⁹ ergo
speret se posse iuenire xp̄m gaudendo: quē mater
iuenit dolendo: Magdalena lachrymādo: ꝛ oēs
sancti tanꝙ̄ vnigenitū lugendo. H

Secūdo recuperat per cordis pacificatiōem:
qȯ notat per hoc ꝙ i hierusalē que iterpreta
tur visio pacis redierūt. Qui.n.xp̄m amisit ꝑ cor
dis turbationē: recuperare eū pōt ꝑ mētis pacifi
cationē. Deus.n.cū sit amator pacis non habitat
nisi i corde pacato. psalmista dicēte. Factus est in
pace locus ei⁹. Uidem⁹ etiā ꝙ imago hoīs nō cō
spicit i aqua turbida vl cōmota: sʒ i aqua limpi
da ꝛ tranqlla: ꝛ similiter deus non videt a corde
turbido sed pacifico ꝛ quieto. Et hinc est ꝙ apo
stoli receperunt spiritū sanctum sedentes: idest a
tumultibus quiescētes. I

Tertio recuperat per deuotā orōnez: qȯ notat
per hoc ꝙ Maria filiū recuperauit in tem
plo: qȯ erat domus orōnis. Vñ Matt. 21°. ait do
minus. Domus mea domus orōnis vocabitur:
qȯ ꝛ habet Joānis 2°. Deus.n.aliquādo amittit
per peccatū qȯ fit per ignorātiā: sicut amiserat euz
Paulus di. p°. ad Thimo. p°. Jgnorās feci in i
credulitate. Aliqñ per peccatū qȯ fit ꝑ infirmitatē
humanā: sicut amisit eū Petr⁹ q dū mori timuit
xp̄m negauit. Aliqñ v̄o per peccatū qȯ fit ꝑ certā
maliciā: sicut amisit eū Dauid q adulteriū ꝛ homi
cidiū cōmisit. Sʒ oēs isti ꝑ orationē ip̄m recupa
uerūt. Nam Paul⁹ dieb⁹ trib⁹ ac noctib⁹ orauit:
vñ dixit dñs Ananie Actuum. 9°. Ecce.n.orat.
De petro aūt dr Mat. 26°. ꝙ egressus foras fle
uit amare. Dauid v̄o orōnem triū sillabaꝝ fecit ꝛ
misericordiā ꝑmeruit. scḋi Re. 12°. dicēs. Pecca
ui. Quarto recupatur per cōpletā satisfactionez:
qȯ notat per hoc ꝙ xp̄m post triduum iuenerūt.
Prima.n.dies est cōtritio: Scḋa ꝯfessio: Tertia
vero satisfactio: vt.s.dictū est. K

Tertio dico ꝙ sunt q̄dam per que xp̄s recupa
tus custodit vt semp nobiscū inhabitare [illegible]
gnetur. Jpse.n.habitauit in descēsu in nazareth
cū Maria ꝛ Joseph. Luce. 2°. Et descendit cum
illis ꝛ venit nazareth. ꝛc. habitat quidez i descēsu
.i.in valle humilitatis: vñ psalmista ait. Ualles.i.
humiles abūdabunt frumēto. Jllo.s.de quo dici

tur Joãnis.12°. Nisi granū frumēti cadēs ī terra mortuū fuerit &c. habitat quoq3 in nazareth.i. in flore puritatis: psalmista [redacted] dicēte. Tu aūt in sancto habitas. Sanctū.n. idē est q̄ purū3. Cañ.2°. Ego flos campi. Ecce q2 diligit flores puritatis: & liliū cō uallium. Ecce q2 diligit vallem humilitatis. Habitat etiā cū sancto Joseph.i. in illis ī quibus est augmentū3 sanctitatis: de qb9 ingt psalmista. Ibunt de virtute in virtutē: videbit deus deorum ī sion. Habitat quoq3 cū Maria.i. cū illis q habent lucē fulgide conuersatiōis: q2 Maria illuminata interpretat. Vñ Mat.5°. dr. Sic luceat lux vestra corā hominib9 &c. & Joãnis.p°. De9 lux est & tenebre in eo nō sunt ulle. Et ideo non habitat cū tenebrosis: q2 lux cū tenebris stare non pōt 2°. ad Cor.6°. Que societas lucis ad tenebras? Et ideo prebet nobis exēplum cōuersandi cū personis claris virtutib9. Ad Philip.3°. Nostra autē cōuersatio in celis est: idest cū personis celestibus & spūalibus.

De octaua via que dr superationis. II

Octauo ostendit nobis viā supatiōis: scilicet demonū. De ipso.n. legit Mathei.4°. Ductus est Jesus a spiritu in desertū vt tentaret a diabolo: hoc autē factū est vt demonū timorē auferret a nob. Jmo vt nos aiaret ad preliandū cū hostib9 nostris demonibus. Sciebat.n. verā esse sniam apostoli ad Ephe.6°. Nō est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinē: sed aduersus principes & ptātes: aduersus mundi rectores tenebrax harū. Super oēs aūt xpicolas nos religiosi sumus in maiori pilo. Cuilibet.n. nostrū dicit Ecclesiasticus.2°. sui libri.c°. Fili accedens ad seruitutem dei sta [redacted] iustitia & timore: & prepara aiam tuā ad tentationes. Sed sicut saluator noster inimicū nostrū supauit & eiecit dicens Mat.4°. Vade retro sathana: ita nobis spē de victoria cōtra illū tribuit: di. illud qđ ponitur ī officio apostolorū. Estote fortes in bello & pugnate cū antiquo serpēte: & accipietis regnū eternum.

De nona via que dicitur tollerationis. M

Ono ostendit nobis viam tolleratiōis.i. tribulationū. De ipo.n. scriptū ē.p°. Petri.2°. Christ9 pro nobis passus ē: vobis relinquēs exēplum vt sequamini vestigia eius. Sciens.n. saluator noster verū ēē illud qđ scriptū est Actuū.14°. Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnū celorum: voluit ipse celestis medicus pri9 accipere medicinā tribulationū qua peccata curantur [redacted] nos egroti. illā nō reijceremus. Et ideo nos exhortatur Luce 21°. ad patientiā ī tribulationib9: & aduersitatib9 ceterisq3 īfirmitatibus quibuscūq3 dicēs. In patientia vestra possidebitis aias vestras. Magna &.n. morū semp patiētia virtus: vt ait Cato.

De decima via que dicit mortificationis. D

Ecimo ostēdit nobis viam mortificationis.s. penitētie & austeritatis. De ipo enī3 legit Matt.4°. Cum ieiunasset quadraginta dieb9 & quadraginta noctibus postea esuriit. Quo exēplo fideles suos exhortatus est ad abstinētiā & sensualitatū repressionem: vt carnē in seruitutē spūs redigerēt: seruātes illud Geñ.4°. Sub te erit appetit9 tuus: & tu dñaberis illius. Aliter.n. facientibus nobis accidet illđ Prouer.29°. Qui delicate a pueritia nutrit seruū suū: postea eū sentiet cōtumacē. Si ergo volumus iuenire sapiētiā dei que xp̄s est: debemus a nobis oēs corporeas sensualitates & supfluitates abijcere: q2 ut dicit Job 28°. Sapiētia nō iuenit in terra suauiter viuētium.

De vndecima via que dicitur locutionis. O

Ndecimo ostēdit nobis viā locutiōis.s. vt refrenātes linguā nostrā a noxijs smonibus de spūalibus & ptinētibus ad salutem simul colloqui delectemur. Vñ de smonib9 xpi scriptū est Luce.4°. Mirabātur oēs de vbis grē que pcedebāt de ore eius.

De duodecima via que dicitur accessiōis. P

Vodecimo ostēdit nobis viā.i. accessionis.s. ad ecclesias: & ad loca deuota. De xpo.&.n. scriptū ē Mat.21°. Jngress9 Jesus vrbem itroiuit ī templū: & Luce.2°. dicit: q̄ iuenerūt [redacted] i templo: quo exemplo nos icitauit vt feruētes sim9 ad diuinū officiū3 in ecclesijs celebrādū & audiēdū: dicēte Dauid ī ps°. 67°. Jn ecclesijs bñdicite deo domino de fontibus israel. Ibi beniamī adolescētulus ī mētis excessu.

De tertiadecima via que dr veridictiōis. Q

Ertiodecimo ostēdit nobis viā veridictionis.s. vt nūq3 mendaciu3 loqmur: quia scriptu3 ē Sapiētie.p°. Os quod mētitur occidit aiam suā. Jdeo domino nostro dicebat quidam Marci 12°. Magister scimus quia verax es: & viam dei i veritate doces. Vt ergo saluatorem nostrū imitemur debem9 seruare illud Ecclesiastici 37°. Ante omnia opa tua verbum verax precedat te.

De quartadecima via que dr iudicatiōis. R

Vartodecimo ostendit nobis viā iudicationis.s. ne de occultis & icertis aliques male iudicem9. Et ne dubia [redacted] deteriorem partē accipiam9: sed i bona3. Vñ

de seipso inquit Joannis.8°. Ego nõ iudico quẽq̃. Non debem⁹ ergo inspicere vicia aliorũ sz nostra: seruãtes illud Bernardi i quodã sermone. Noli eẽ aliene vite temerari⁹ iudex: aut curiosus explorator. De talib⁹.n. inquit Tuli⁹ i tuscu.qõ. Propriũ stulticie est aliena vicia cernere: suorũ obliuisci. Hec tamẽ nõ itelligũtur de his quib⁹ incũbit regimen aiam qui fuare debẽt Salomonis preceptum. Prouerbio.27°. dicẽtis Diligẽter agnosce vultũ pecoris tui: ⁊ greges tuos cõsidera. Unde eniz dicit in c°. quãuis. de reg.iur. Nõ põt iusta eẽ excusatio pastoris si lup⁹ oues cõedit: ⁊ pastor nescit.

¶ De quintadecima via que dicit discretiõis. Q

Uintodecimo ostẽdit nobis viã discretionis. De cui⁹ prudẽtia scriptũ est Luce 2°. Mirabant oẽs super prudẽtia ⁊ responsis eius. Debem⁹ ergo esse astuti ⁊ prudẽtes in oibus actib⁹ nostris: qz sicut sal i cõdiendis cibis necessariũ est: ita discretio i actibus virtuosis. Et ideo dicit mater oium virtutũ p^a.q.5^a.c°. presentium. ⁊ c°.p°. de offi.custo. Ad quaz virtutẽ nos hortatur dñs Mat.x°. di. Estote prudẽtes sicut serpẽtes: ⁊ simplices sicut colũbe.

¶ De sextadecima via que dicitur ostensionis. .s. boni exempli. M

Extodecimo demõstrauit nobis viam ostẽsionis.s. boni exempli ne scandalizemus proximos: sed eos bonorũ operum claritate irradiem⁹: sicut ipse fecit: qui propter hoc ait Joãnis.8°. Ego sũ lux mũdi. Ideo ipse saluator nobis inquit Mat.5°. Uos estis lux mundi. Sic luceat lux vestra coram hominibus vt videant opera vestra bona: ⁊ glorificent patrez vestrum qui in celis est. De scandalizantibus aut proximum: dixit Matthei.18°. Qui scandalizauerit vnum de pusillis istis qui in me credunt: expedit ei vt suspendat mola asinaria in collo ei⁹ ⁊ demergat in profundum maris. Ueh mundo a scãdalis: necesse est eni vt veniãt scãdala. s. propter malũ exẽplũ. Uerũtamẽ veh hõi illi per quẽ scandalũ venit.

¶ De decimaseptima via que dr recordatiõe. D

Ecimo septimo ostẽdit nobis viã recordationis.s. mortis: cũ dixit Mat.26°. Tristis est aia mea vsqz ad mortem. Que verba licet intelligi possint: q tantum sentiebat dolorẽ: q illa tristitia erat sibi quasi mors tamẽ aliter exponi possũt: q a principio sue cõceptionis vsqz ad finem vite sue cõtinuaz habuit memoriam mortis: ⁊ terribilium passionũ que passurus erat: vt et nos idẽ faceremus quo oia pctã facilius euitem⁹. Jõ dicit quidã sapiẽs Sepe recordaris bone frat q morieris. Et Ecclesiasticus.7°. sui libri c°. ait. In oibus opib⁹ tuis memorare nouissima tua: ⁊ i eternũ nõ peccabis.

¶ De decimaoctaua via que dr operationis. D

Ecimooctauo ostẽdit nobis viam operationis.s. vt semper aliquid boni operemur ocium euitantes: quod vt inquit Bernard⁹ in quodaz sermone: est mater omniũ viciorũ: ⁊ nouerca virtutum. Ideo de seipso inquit. Joãnis.5°. Pater meus vsqz modo operat ⁊ ego operor. Eapropter cuilibet nrz dicit Hieronymus illud ad Rusticũ. Semp aliqd boni operis facito: vt te diabol⁹ inueniat occupatum.

¶ De decimanona via que dicitur prelatiõis. D

Ecimonono ostẽdit nobis viã plationis dicẽs de seipso Joãnis.x°. Ego sũz pastor bon⁹. Bonus pastor aiam suã dat pro ouib⁹ suis. Mercenari⁹ autẽ cui⁹ nõ sunt oues proprie videt lupũ venientem ⁊ dimittit oues ⁊ fugit: ⁊ lupus rapit ⁊ dispergit oues. Debet ergo quilibz prelatus bonam habere curam subditorum: ⁊ esse omnibus sanctior ⁊ melior ⁊ omni virtute eminentior. 7^a.q.p^a.c°. licet ergo. Quia integritas presidentium salus eẽ subditorum. c°. miramur .61^a.di. ⁊ c°. si alicuius. Ubi glo. extra. de electio. Languescente vero capite: cetera membra dolent. c°. sunt plurimi. ⁊ c°. et merito. 6^a.q.p^a. Ideo quilibz pastor ⁊ rector animam debet imitari dominum Jesum: de quo dicitur ad Hebreos.7°. Talis decebat vt esset nobis pontifex sanctus: innocens: impollutus: segregat⁹ a peccatoribus: excelsior celis factus. Qualis eni rector ciuitatis: tales sunt ⁊ habitãtes in ea. Ecclesiastici x°.

¶ De vigesima via que dicit sanctificationis. U

Igesimo ostendit nobis viam sanctificationis. Ipse.n. dominus noster fuit sanctus sanctorum sicut habetur Dañ. 9°. Unde de seipso dr Luce 4°. Jesus autez plenus erat spiritu sancto. Quo circa si euz volumus imitari debemus in omnibus cogitationibus locutionib⁹: ⁊ operibus sancti esse. Ad qõ nos idem dominus inuitat Leuitici.20.c°. dicẽs Sancti estote: qm ego sanctus sum.

¶ De vigesimaprima via q̃ dr iustificatiõis. U

Igesimoprimo ostẽdit nobis viam iustificationis: qz vt habetur Joãnis.2°. Uidens in templo vendentes oues ⁊ boues ⁊ nũmularios sedẽtes: zelo iustitie animatus fecit flagellum de funiculis: ⁊ oẽs eiecit de templo ⁊ nummulariorum effudit es: ⁊ mensas subuertit: dixitqz eos redarguit. Unde re-

recordati sunt discipuli quia scriptū est de eo Zelus domus tue comedit me. Quo exemplo incitanit ad iustitiam faciendam: quam pretermittere non debemus amore: vel odio precio vel timore quibus q̃ttuor affectionibus rectuȝ iudiciū ꝑuertentibus: dicit̃ in.c°.quattuor.xj^a.q.3^a. Si enim iustitiam fecerimus: in celesti gloria imensa ꝑmia cōsequemur: dicēte Dauid ps°.32°. Iusti aūt in ꝑpetuum viuent: ⁊ apud dn̄m est merces eorū. Si aūt ꝑp executionem iustitie aliq̄d patimur: gau[illegible] debemus: quia dicit dominus Mat.5°. Beati qui ꝑsecutioneȝ patiunt̃ propter iustitiam: q̃m ipsorū est regnū celoꝝ.

De vigesimasecūda via q̄ dr̄ purificatiōis. R

Vigesimosecundo ostēdit nobis viam purificationis scilicet vt simus purificati quo ad bonā cōsciētiā: cauētes ab oībus offēsis diuinis: de quib⁹ pauci reperiūt̃: cū dicat Salomō Prouer..20. Quis potest dicere mundū esse cor meum: purus suȝ a peccato? Hoc autē dicere poterat dn̄s noster: qui ait Joannis 8°. Quis vestrū arguet me de pctō: de illo quoqȝ scriptuȝ est p^c. Petri,2°. Qui peccatuȝ nō fecit: nec iuent⁹ est dolus in ore eius. Et iō ad eius imitationem nos hortat̃ Isa.p°.c°.vi. Lauamini mūdi estote.

De vigesimatertia via que dr̄ miseratiōis. Q

Vigesimotertio ostendit nobis viā miserōnis cū d̄ ipso dicat̃. Mat.9°. Videns aūt Jesus turbas mis̄t⁹ ē eis. Quo exēplo nos icitauit ad misericordiā vt proximoꝝ nostroꝝ afflictionib⁹ cōpatiamur ⁊ subueniam⁹. Btī eni misericordes: q̃m ipi mīīcordiā cōsequētur. Mat.5°.

De vigesimaq̄rta via que dr̄ gratificatōis. D

Vigesimoquarto ostēdit nobis viā gratificationis: vt deo ⁊ hominibus de acceptis beneficijs gr̄as refferam⁹: ſʒ Catonis cōsiliuȝ qui dicit. Beneficij accepti memor esto. Et iterū. Exiguū munus cū dat tibi paup amicus. Accipito placide: ⁊ plene laudare memento. Quāto magis aūt gr̄as debem⁹ referre creatori nr̄o: a quo totū recipim⁹ qd̄ habemus De hoc aūt nobis exēplū ꝑbuit saluator: qui in oīb⁹ gratias patri referebat dicēs Joānis.xj°. Gratias tibi ago pr̄. Tantum est enim viciū igratitudinis vt ꝑpter ipsā quis mereatur accepto beneficio priuari.l.fi.C.de reuo.do. Quod etiā naturali exemplo d̄clarat̃. Nā vt ait Albertus magnus in tractatu de virtutibus politicis. Pellicanus duȝ filios mortuos a serpente inuenit super eos in tāta copia sanguinē funditq̧ eos vite restituit. Propter quam effusionem sanguinis ita remanet debilitatus: vt cibū querere nō possit. Quidam ergo filiorum grati beneficijs nidum exeunt cibūq̧ querētes matrē pascūt. Alij vero ingrati de ea nō curāt: nec cibum dare ꝑcurāt. Quod illa diligenter attēdit. Unde viribus recupatis: filios gratos suscipit, atqȝ nutrit. Ingratos āt a se repellit nec vltra de eis aliquā curā gerit.

De vigesimaquīta via q̄ dr̄ lachrymatiōis. Q

Vigesimoquinto ostēdit nobis viā lachrymationis. Dicitur enim de eo Joannis.xj°. Lachrymatus est Jesus.s.d̄ morte corporali Lazari: vt dm̄ōstraret quāto magis lachrymari debem⁹ de morte sp̄ūali eterne dānationis. Quod est cōtra eos qui vacāt tripudijs ⁊ dissolutionib⁹: quib⁹ dicit dn̄s Luce 6°. Ve vob̄ q ridetis: q̄a lugebitis ⁊ flebitis. Debemus ergo deflere peccata nostra in hoc mūdo: ne postea iconsolabiliter plāgam⁹ i alio. Ad qd̄ hortat̃ dn̄s Mat.5°.di. Btī q lugēt: q̄m ipsi ꝯsolabūt̃

De vigesimasexta via q̄ dicitur receptionis. R

Vigesimosexto ostendit nobis viā receptionis scilicet vt recipiamus nobis necessaria ad vitam: nec credamus omni spiritui. Sepe eni diabolus transfigurat se in angelum lucis.p^c.ad Cor.xj°. iuitās nos ad tantam penitētiā: quā ferre nō valeamus vt verificet̃ in nobis illud Jere.48°. Quia plus fecit q̄ꝫ potuit iccirco perijt. Dn̄s aūt noster Jesus xp̄s: voluit necessaria vict⁹ recipere: cum scriptum sit de eo. Mat.xj°. Venit fili⁹ hoīs māducās ⁊ bibēs: vt ostēderet nō eē vicij quod nature ꝑbet̃ necessitati. Et vt nos ad rationalē penitentiā inuitaret: seruādo illud apostoli ad Roma.12°. Ratiōabile obsequiū vestrū.

De vigesimaseptīa via q̄ dr̄ glorificatōis. G

Vigesimoseptimo ōn̄dit nobis viā glificationis ne ex operib⁹ nr̄is humanā ac propriā laudē q̄rerem⁹ ſʒ diuinā: cū ipse dicat de seipso Joānis.8°. Ego gloriaȝ meā nō q̄ro. Jdō ingt idē dn̄s Mat.6°. Attēdite ne iustiā vestraȝ faciatis corā hoīb⁹: vt videamini ab eis: aliogn mercedē nō habebitis apud patrē vr̄m qui in celis est. Si aūt vanagl̄iari non licet de bonis opib⁹: multo min⁹ de malis cōtra illos d̄ qb⁹ dicit Dauid in ps° . Qui gl̄iant̃ cū male fecerit: ⁊ exultāt i reb⁹ pessimis.

De vigesimaoctaua via q̄ dr̄ doctriatiōis. R

Vigesimooctauo ōn̄dit nobis viaȝ doctrinatiōis. De ei⁹.n̄. doctrīa dr̄ Actuū p°.c°. Cepit Jesus facē ⁊ docē et ostēderet ꝑdicatorē seu quēlibet aliū doctē

pus debere facere q̃ docer. Magis.n.mouent exē
pla q̃ vba. Ut in quadā omelia ingt. Greg. Qui
ēt cōtra male viuētes pdicatores seu magistros i
ii°.omeliarū ingt. Cui vita despicit restat vt eius
q̃z pdicatio ɔtēnat. Et iō igt Cato i suis documētis
Que culpare soles ea tu ne feceris ipse. Turpe est
doctori cū culpa redarguit ipsū. Qui ergo bñ vult
erudire filiū discipulū vel subditū: debet suo bono
exēplo magis istruere illū: q̃ verbo: quia i quit fa
bulosus poeta. A boue maiori discat arat minor.

¶ De vigesimanona via que dicitur ministratio
nis. I

Igesimonono ostēdit nobis viā mini
v strationis. Ipse.n. dñs nr̄ dixit Mat
thei.20. Nō veni ministrari: sʒ ministrare
vt ondēderet xp̄icolis ne verecūdarentur
abiecta officia pro sui nōis amore exercere: atq̃z
īfirmis ꝛ abiectis hoībus suitia pstare: vt possint
audire in die iudicij illud Matthei.25°. Esuriui
ꝛ dedistis mihi manducare. ꝛc. In hoc quoq̃z
exēplo rephendit eos: qui artē aliquā vel exercitiū
operari dedignantur. Nō eni verecūdia est serua
re illud preceptum. Gen̄.3°.c°. In sudore vultus
tui vesceris pane tuo. Jō hortatur apostolus.2°.
ad Thimo.2°. Maxime religiosos: vt p cōi vtili
tate ꝛ religionis onerib⁹ debitis se subijciāt: dicēs
cuiq̃z nostrū. Labora vt bonus miles Jesu xp̄i q
eni nō laborat nō māducet. Ut idē apostolus in
gt.2°.ad Thesa.3°.

¶ De trigesima via q̄ dr̄ adipletōis. T

Rigesimo ostēdit nobis viā adipletio
t nis mādatoꝝ scilicet dei: ꝛ cōsiliorū ei⁹
cū dixit Mat.5°. Nō veni soluere legē
sed adiplere. Et iō pro ei⁹ imitatione d
bemus ꝛ nos diuinis mādatis adherere: ꝛ illa ite
gre obseruare. Dicit.n. saluator Mat.19°. Si vis
ad vitā igredi serua mādata.

¶ De trigesimaprima via que dicitur separatio
nis. T

Rigesimoprimo ostēdit nobis viā sepa
t ratōis.s. affect⁹ inordinati ꝛ pacis ini
q̃: ac ɔcordie i malo. Ipse.n. ait Mat.
x°. Ueni separe hoiem aduersus p̃rem su
um: ꝛ filiam aduersus matrem suam ꝛ nurum ad
uersus socrum suam. ꝛc. Potius enim debet q̃sq̃z
separari ab amore ꝛ ɔcordia cuiuslibʒ hoīs q̃ di.
Nec dʒ p suāda pace ꝛ beniuolētia cū aliquo of
fēdē deū: qa igt dñs Mat.x°. Qui amat patrem
aut m̄rem plusq̃ me nō ē me dign⁹. Et iō nemo dʒ
pp affectū parētū remanere: qn pgat ad diuinum
suitiū itrādo religionē vt ait Hie.ad Heliodoꝝ.

¶ De trigesimasecūda via que dr̄ attentiōis. T

Rigesimosecūdo ostēdit nobis viam
attētionis sue cōtemplationis: scilicet
t vt nō tantū attendamus ad ipsos: sz cu
ras de nobis dimittamus. Unde de ip
so dr̄ Matthei.5°. Uidēs Jesus turbas ascendit
in mōtem: scilicet cōtemplationis: sequestratus
a turba: idest a tumultib⁹ secularibus. Et Mat
thei.15°. scriptum est de eo Dimissa turba ascen
dit in nauiculam: per quam significatur cōtēpla
tio. Sicut enim nauis inferius est clausa: ꝛ aper
ta desuper. Ita nos debemus esse clausi quo ad su
perfluas occupationes in terrenis. Et apti ad cō
templationē celestium. Ut possimus cum Pau
lo dicere ad Philippēses.3°. Nostra autem cō
uersatio in celis est. Cōtra quod quidā faciunt q
magis attendūt aliorum saluti q̃ proprie: ꝛ tēpo
ralibus occupatiōibus ꝛ spiritualib⁹: quos dete
statur dñs Matthei.16°. dicēs. Quid prodest ho
mini si vniuersum mūdum lucret: anime vo sue
detrimētum patiat. Aut quā dabit homo cōmu
tationē pro aīa sua.

¶ De trigesimatertia via que dr̄ vitatōis. T

Rigesimotertio ostēdit nobis viā vita
tionis: scʒ honoꝝ huius seculi. Ut enim
t scriptum est Joānis.6°. Cū cognouisset
q iudei volebāt eum facē regem: fu
gijt. Ut ostēderet q nō debemus de his honorib⁹
curare: sed potius eos vitare.p°.q.p°.c°. sicut ie.
Quod quidē exēplum quia pauci imitant: non
mediocriter ōi ecclesia ledit. Unde dr̄ in.c°. nihil.
de elect. Nihil est qđ ecclesie dei magis noceat q̃
q indigni assumant prelati ad regimē animaꝝ.
Debemus ergo suare illud apl̄i ad Hebreos.5°.
Nemo assumat sibi honorē: sed qui vocatur a dō
tanq̃ Aaron. Et tūc cum humilitate iniūcta no
bis officia exercē: iuxta illđ Eccl.32°. Rectorē te
posuerūt: noli extolli: sed esto in illis quasi vn⁹ ex
ipsis.

¶ De trigesimaquarta via que dr̄ cōfessiōis. T

Rigesimoquarto ostēdit nobis viā cō
fessionis: dū dixit Mat.xi°. Cōfiteor ti
t bi pater: dñe celi ꝛ terre. In qua ɔfessio
ne laudis diuine: nō peccati qđ i eo esse
nō poterat: nos aīauit ad itegrā ɔfessionem nr̄oꝝ
criminū. Ad quā ēt hortat propheta ps°.105°. di.
Cōfitemini dño q̄m bonus: q̄m in seculum miseri
cordia eius.

¶ De trigesimaqnta via que dr̄ coiōnis. T

Rigesimoqnto ostēdit nobis viā coiō
t nis dū comedit agnū pascalē vt habet
Mat.14°. per quem figurabat sui cor
poris sacramētū. Et iō ipe ait discipu

nis suis Luce.22°. Desiderio desideraui hoc pascha mãducare vobiscũ: vt nos initaret ad sui corporis cũ deuotione ⁊ desiderio ac feruore suscipiẽdam comunionem. Ad quã et hortat̃ Dauid. ps°.33°. di. Gustate ⁊ videte quoniã suauis est dñs: btũs vir qui sperat in eo.

¶ De trigesimasexta via q̃ dr̃ abnegationis

Q

t Rigesimo sexto oñdit nobis viã abnegationis dũ inq̃t pr̃i suo Marci. 14°. Fiat non sicut ego volo: sed sicut tu. In quo scitauit nos ad abnegandas ꝓprias volũtates: ⁊ refrenandos appetit⁹ bestiales seu sensuales: ⁊ ad abnegãdos nos metipsos. Quod etiã fecit Matthei.16°. dic. Qui vult venire post me: abneget semetipsũ ⁊ tollat crucẽ suã ⁊ sequat̃ me.

¶ De trigesimaseptima via que dicitur reuersionis.

R

t Rigesimoseptimo oñdit nobis viã reuersionis.s. vt nunq̃ aliquod peccatũ cõmittam⁹: ⁊ si aliquãdo per penitẽtiã resurreximus a peccato amplius nõ reuertamur ad illud: vnde ad Roma.6°. ait Paulus. Xp̃s resurgẽs ex mortuis iã nõ morit̃. Mors illi vltra nõ dñabit̃: q̄ enĩ mortu⁹ est pctõ mortuus est semel: q̄ aũt viuit: viuit deo. Et similiter nos debem⁹ semp viuere in grã dei: vnde ibidẽ dicit apl̃s. Quomodo xp̃s resurrexit a mortuis per gloriã dei pr̃is. Ita ⁊ nos in nouitate vite ambulemus.

¶ De trigesimaoctaua via que dicitur perfectionis.

S

t Rigesimooctauo oñdit nobis viã perfectionis.s. q̄ debem⁹ quotidie ꝑficere in virtutib⁹. De xp̃o.n.dr̃. Luce.2°. q̄ quotidie ꝑficiebat sapiẽtia: etate ⁊ gratia apud deũ ⁊ hoĩes. Et hoc ideo q̄ vt inq̃t Ber. in q̃dã ep̃la. In via dei nõ ꝓgredi retrogredi est. Debem⁹ ergo in nobis verificare illud. ps.83. Ibũt de ṽtute i ṽtutẽ: videbit̃ de⁹ deoꝝ i syõ.

¶ De trigesimanona via que dr̃ saluatõis.

T

t Rigesimonono oñdit nobis viã saluatõis ⁊ correctionis frñe. De ipso enĩ scriptũ est Luce. 19°. Uenit filius hominis querere ⁊ saluũ facere quod perierat. Cui⁹ exẽplo debemus ⁊ nos salutem proximorũ ꝓcurare: q̄ ait Gregorius super Ezechiele. Nullum omnipotẽti deo tale offert̃ sacrificiũ sicut zelus animarum. Similiter charitatiue corrigere ⁊ admonere debemus proximos nostros: q̄ inter opera charitatis nõ minimũ est errantem corrigere ⁊ ab errore sui semita r̃uocare.c°. inter opera de spon.

¶ De quadragesima via que dr̃ pseuerationis.

Q

q Uadragesimo oñdit nobis viam perseuerãtõis: dũ pr̃i suo dixit Jo.17°. Op⁹ cõsumaui qđ dedisti mihi. In quo admonuit nos debere pseuerare in bonis opib⁹ vsq̃ in finẽ. Finis q̄ppe rei cãtica laudis hȝ vt ait auctor astrolabij. Et oĩs laus in fine cantur: vt dr̃ in comuni prouerbio. Nõ enĩ sufficit incipere nisi duret ⁊ pseueret. l.nã ⁊ si parentibus.ff. de inoffi.testa. l.si pro pre.§. versũ.ff. de in rẽ verso. l.itẽ eorum.§. q̄ si.ff. quod cuiusq̃ vni.no.l.aliaȝ C. de his q. vt idi. ⁊.l.penul.in fine.eodem tit°. ⁊.§. sed hoc ꝓhẽti.in aũt. de san.ep̃is.col.9ª. ⁊.l.stipulatus es.in fi.ff. de fideiuss. ⁊.l.i.§.illud.ff. de here. vel acti.ven. ⁊.l.seq̃.§.tãc in potestatẽ.ff. de vsu.ca. Et ideo inq̃t saluator Mat.10°. ⁊.24°. Qui perseuerauerit vsq̃ in finẽ: hic saluus erit. Transũptiue i c°.suggestũ.7ª.q.pª. ⁊ de peni.di.2ª.c°.nõ fuerit banf. ⁊.c°.ap̃ls. ⁊.c°.si ex bono. de peni.di.4ª. Est autem perseuerantia ꝺm theologos quedam virtus specialis: ad quam pertinet in opib⁹ virtuosis diuturnitatẽ sustinere ꝑut necesse est: vt ait Thomas.2ª.2ᵉ.q.137ª.ar°.p°. dicẽs q̄ aliquando etiã accipitur perseuerantia pro virtute generali ꝯñte omnes virtutes. Et ita eã diffinit Tulius li°.2°. artis veteris.c°.19°. dicens. Perseuerantia est i ratione bene considerata: stabilis ⁊ perpetua permãsio. Sic igitur dñs noster Jesus christus nobiscũ perseuerat per grattiam suam omnibus diebus vsq̃ ad cõsumationem seculi: vt ipse testat̃ Matt vltimo. Ita ⁊ nos debemus secum perseuerare per amorem ⁊ bonã operationẽ ac virtutem. Quod esse necessariũ ad salutẽ probatur auctoritatibus: rationibus: figuris: similitudinibus: ⁊ exemplis. Primo auctoritatibus. Ait enĩ Bernar. in quadã ep̃la. Unũ tibi ad vltimũ ad mẽtẽ reduco: perseuera: perseuera: pseuera. Nã non coronabit̃ nisi qui legitime certauerit. Ille quidem legitime certans q̃ vsq̃ i finem in sctõ ꝓposito perseuerat: q̄ teste domino. Non qui icẽperit: sed qui perseuerauerit vsq̃ in finẽ: hic saluus erit: hec ille. Qui etiam in quadã alia epistola inquit. Scias diabolũ christi miles soli perseuerantie inuidere: ⁊ semper ei insidiari: q̄ñ solam nouit a domino virtutẽ coronari. Stude igitur perseuerantie que sola tibi cõtribuet palmam victorie. Et iteȝ ideȝ vbi supra ait. Nunq̃ iustus arbitratur se cõphẽdisse. Nunq̃ dicit. Sat̃ est: s̃p esurit s̃p sitit iustitiã: ⁊ õ bono in

meli⁹ proficere ꝛ pseuerare conatur. Quia vt idē Bernardus ad Januēses scribit. Ablata pseuerātia nec obsequium mercedē habet: nec benefici um gratiā: nec laudem fortitudo. Si autem cautella Sansonis: ꝛ Salomonis deuotio pseuerantiā tenuisset: nec is profecto priuaret̄ sapiētia: nec ille viribus: hec ille. Et Lactātius in. 5°. diui. insti. ait. Nemo deo pauper est nisi qui iusticia ꝛ virtutū perseuerātia indiget: ꝛ nemo perfectissimus est: nisi qui iugiter officꝯ virtutuz gradus impleuerit. Et Seneca ad Luciliū epistola. 7ª. inquit. Necesse est vt virtutū initia exitusq͡ʒ cōueniant. Et Hiero. ad Furiā. In christianis nō querūtur initia sed finis. Paulus male incepit sed bene [illegible] niuit. Jude laudant̄ exordia: sed finis proditione dānatur. Et idem sup Matthēū ait. Docet saluator virtutē lōganimitatis ꝛ patiētie vsq͡ʒ ad mortem fore necessariā. Nō enim cepisse virtutis est sed perfecisse. Cepisse enim multoꝝ est: ad culmē autē venisse paucorū. Et Gregori⁹ de penitē. dist. 3ª. c°. in cassum. dicit. In cassum bonū agit̄ si an [illegible] vite terminū deserat̄: quia ꝛ frustra velociter currit: qui priusq͡ʒ ad metas perueniant deficit: hec ille. Quapropter cursores paulatim in mane procedūt: ꝛ semp plus ꝛ plus proficiūt: ꝛ sic ꝯtinuando: ad terminū optatū pueniūt. Sed qdā sunt sicut leena que in pncipio parit multos catulos: deinde pauciores: ꝛ in fine sterilis efficit̄. Sic. n. in pncipio opis qdaʒ sunt valde feruētes: deinde tepescūt: ꝛ in fine totalit̄ desinūt ꝛ deficiūt: hoc aūt valde placet diabolo qui sup oīa conatur facē: ne homo in bono opere pseueret: vnde Gen̄. 3°. ei dictū est. Tu insidiaberis calcaneo eius: id est fini. Scit eni finem esse optimuʒ in vnaquaq͡ʒ re. 2°. Metha. vbi ait cōmētator: ꝙ qui destruit finē ōstruit omne bonū. Item scit ꝙ magis valet vna hora i fine bene vixisse: q̄ꝫ cētum annis: ꝛ in fine male finisse: ꝛ ꝙ vt dicit Bernar. Sola perseuerātia est singularis filia sūmi regis: ꝛ heres regni eterni. Derisionē autem magnā facient demones de eo qui cepit bene facē ꝛ postea nō perseuerauit: dicentes illud Luce. 14°. Iste homo cepit edificare ꝛ non potuit pficere.

X

Summe aūt dolēt cum vidēt nos in inceptis bonis operib⁹ perseuerare: qꝛ perseuerātie sūt multe vtilitates. Prima dī impetrationis: scʒ diuinarū gratiaꝝ: sicut patet Luce. xj°. de eo qui pseuerauit pulsans: qui tandē obtinuit quicqd petebat: scʒ sibi cōmodari tres panes: p quos significant̄ bona corporalia: spūalia: ꝛ tēporalia: que pseuerantes in oratiōibus a deo impetrabūt. Dicit quoq͡ʒ dn̄s Matthei. 15°. Misereor super turbā quia iam triduo sustinēt me ꝛc. De Magdalena etiaʒ ait Greg. Quesiuit Magdalena pus: ꝛ minime inuenit: pseuerauit vt quereret: vn̄ ꝯtigit vt inueniret. Tobie quoq͡ʒ. 3°. h͡r: ꝙ sarra deum orās ꝛ in orōnibus psistēs exaudita fuit. Scd̄a vtilitas dī custoditiōis. Sicut eni se habet oppositū in opposito: ita propositū in pposito. 4°. Topi. ꝛ 2° pioꝝ causarum ꝯtrarij sunt effect⁹. 7°. Metha. Sicut ergo impseuerātia destruit omne bonū: qꝛ siquis haberet merita beate vgīs Marie ꝛ oīum sāctoꝝ: ꝛ nō pseuerareret in eis: oīa amitteret: iuxta illud Jacobi. 2°. Qui totā legem suauerit: offenderit autē in vno: fact⁹ est oīum reus: scilʒ quo ad penā priuationis gr̄e: meriti ꝛ glie. Ita per locū ab oppositis: perseuerātia est causa custoditionis oīum bonoꝝ. Vn̄ Aug. inqt. Perseuerātia est magnū dei donū quo cetera dona conseruant̄. Et Bernardus dicit. Perseuerātia est ꝯsumatio virtutū: totiusq͡ʒ boni opis repositoriū: sine qua nullus videbit deuʒ. Tertia vtilitas dī dispositiōis. Quia via spūalis in pncipio difficilis: per assuefactionē ꝛ perseuerātiā in bonis opibus fit facilis: ꝛ semp sic pseuerando disponit̄ homo ad meli⁹. Diuersi eni act⁹ praui ꝛ male opatiōes disponunt [illegible] malā ꝯsuetudinē ꝛ quandā quasi necessitatē malefaciēdi: vt ait Aug. 8°. ꝯfess. Et Isido. li°. p°. sollo. c°. 9°. iquit. Assidua ꝯsuetudo in naturā vtit̄: ꝛ ad peccāduʒ ꝯstringit. Ex frequētatis eni actibus gn̄atur habitus de difficili mobil̄ a subiecto. 2°. Ethic. Et ita ecōtrario bone operationes cōtinuate disponunt ad faciliter ꝛ suauiter operandū: vn̄ Bernardus in quadā ep̄la ait. Subito pcedenti de vmbra ad solē: de ocio ad laborē: graue videt̄ oē quod icipit sed postq͡ʒ ab hil dissuescere: ꝛ ad illa paulisp assuescere cepit: vsus tollit difficultatē: inuenitq͡ʒ facile esse quod difficile ante putauit: dicēte philosopho ꝙ ab assuetis nō fit passio: scilicet tanta. Et Ouidius poeta inquit. Fac tibi cōsuescat: nil consuetudine maius. Quarta vtilitas dī premiationis. Magnum enim premiuʒ datur virtuti perseuerantie: quia virtus est circa bonum ꝛ difficile. 2°. Ethicoꝝ. Et ideo quāto difficilior est operatio bona: tanto est maioris premij meritoria. Cuʒ ergo multo sit difficilius perficere q̄ꝫ velle ꝛ q̄ꝫ icipere. Cūq͡ʒ sit difficilius bene opari per vnum annū cōtinuum q̄ꝫ per vnuʒ diem tm̄: ꝛ per decem annos q̄ꝫ per vnum solum: ꝛ multo magis operari bene vsq͡ʒ ad vltimum vite: patet maximum dari premium sic perseueranti. Unde Seneca in epistola. 66ª. ad Lucillum ait. In excelso es o vita beata perseueranti penetrabilis. Sicut ergo

tāto grauiora sunt pctā quāto diutius in eis pse/ueratur.c°.fi.de ꝯsuetu.ꝛ c°.cum ecclesia.de si/mo.ꝛ c°.cum haberet.de eo qui duxit in ma.quaꝫ pol.per adul. Ita ecōtrario tāto sunt perfectiora ꝛ maioris p̄remij opera bona:quāto in eis diutius pseueraꝫ. Tāto.n.bonū est maioris pfectōis q̄to est ꝑmanēti⁹:vt dī i.3°. Phisi. Dicit qꝫ Isi.i li°. de sūmo bono:ꝙ salus solum pseuerātib⁹ daꝫ:nō. eni beat⁹ erit qui bonū facit ſꝫ qui pseuerāter faciꝫ. Et Chriso.ait:ꝙ sicut nulla vtilitas est seminuꝫ i ꝑncipio florentiū:nisi maturescāt. Ita nihil valet ad salutē bene incipe si nō ꝯsumeꝫ ꝛ in eo pseuere tur. Et Remigi⁹ait:ꝙ nō inchoātibus sed pseue rātibus p̄miū tribuiꝫ. Et Gregori⁹ sup Ezechie/lem:ꝛ poniꝫ.17ª.q.pª.c°.qui bona.ait. Qui bona agūt ꝛ meliora agere deliberāt:ꝛ post dlibērata nō faciūt:licet in bonis ꝑorib⁹ pseuerent:in cōspectu tn̄ dei ceciderūt. Itē extra.d renū.c°.p°. Alexāder 3ˢ.dicit. Indecēs oino probaꝫ:prius soluere mili tie cingulū:q̄ cedat victori aduersitas ꝑliorum: Aug.quoqꝫ d peni.di.3ª.c°.inanis.ingt. Inanis est pnīa quā sequēs coinqnat culpa. Vulnus ite ratum tardius sanaꝫ. Frequēter peccās ꝛ lugēs: vix veniā mereꝫ:nihil prosunt lamēta si replican tur pctā:nihil valet veniaꝫ de pctīs poscere:ꝛ velle dnuo mala iterare:ꝑsiste ergo in ꝯfessione:esto in patiētia fortiter ꝯfirmatus:vitā bonam quā cepi sti tenere nō desinas:propositū bone volūtatis cō serua:hec ille. Et Isi.in li°.de sūmo bono ait. Nō inchoātibus p̄miū promittiꝫ:sed pseuerātib⁹daꝫ: vnūquēqꝫ enim deus de suo fine:nō de vita ꝑteri ta iudicat. Perseuerantia ergo in bono est vtilis ꝛ valde necessaria:ꝛ est donū dei.de peni. di.2ª.§. euidēter. De quo Bernardus in quadaꝫ epl'a di/cit. Absqꝫ pseuerātia neqꝫ qui pugnāt victoriam neqꝫ palmā victor cōseqꝫ. Perseuerātia est du/ctrix ad meritum:mediatrix ad premiū:soror pa tiētie:filia ꝯstantie:amica pacis:amicitiarū mo/dus:vnitatis vinculū:pfectio sanctitatis. Tolle p seuerātiam:ꝛ virt⁹ premiū nō habebit. Aug.etiā ad heremitas scribit di. Fres mei sicut apl's ait. Non potest coronari nisi qui legitime certauerit. Nullus aūt legitime certat:nisi qui in cāpo vsqꝫ in finē pseuerat. Nō est igiꝫ magnuꝫ bonū quod bonū est:sed ꝯtinuare:hoc solū pfectum est. Mul ti eni magna aggrediunꝫ:sed dficiūt in via. Mul ti exeunt in desertum sed pauci dueniūt ad terram promissiōis. O fres mei nō tedeat vos incipe ma gna:nec fastidiat tenere inchoata sciētes ꝙ perse/uerātia informat rituꝫ:ꝛ corroborat boni pro/positū:remunerat currentē:coronat pugnātē:du/cit ad brauiū:cōducit euntes ad portū:hec est tu

nica talaris sancti Joseph:vsqꝫ ad finē ꝯtingēs hec est tunica sacerdotalis vsqꝫ ad pedes perueni ens:hec est cauda hostie quā tenemur deo offerre ꝛ reddē:hec est calcaneum bone volūtatis qd cō tra serpentis morsum debemus obuiare. Hec est ꝟtus que deū ligat. Hec est que omne bonuꝫ cō firmat. Hec est pseuerantia qua laureanꝫ marty res:qua virgines coronanꝫ:qua sacerdotes limā tur ꝛ ꝯfessores:hec est vestis sine ruga:tunica sine macl'a:bonitas sine malicia. O monache q bn̄ ce pisti:caue ne cadas:caue ne ad tp̄s virescas:ꝛ i tpe afflictionis marcescas:hec ille. Ad quā virtutem inuitamur multis auctoritatibus sacre scripture. Nā Genesis.32°.dī. Jacob abijt itinere quo cepe rat:fuerūtqꝫ ei obuiam angeli dei. Et Deute.33°. Sicut dies iuuentutis tue:ita ꝛ senectus tua. Et Job.17°. Tenebit iustus viam suā:ꝛ mūdis ma nibus addet fortitudineꝫ. Et Prouerbioꝝ.27°. dī. Sicut auis trāsmigrans de nido suo:sic vir q relinquit locū suuꝫ. Et Ecclesiastici.11°. Cōfide in dnō ꝛ mane in loco tuo. Et.18°. Cum cōsumaue rit homo tūc incipiet:ꝛ.31°.c°. Stult⁹ vt luna mu tabiꝫ:ꝛ p°.ad Corinthios.3°. Cuius opus māse/rit mercedē accipiet:cuius ꝟo opus arserit detri mentū patieꝫ. Et ad Philippē.p°. Cōfido in vo bis ꝙ qui incepit in vob̄ opus bonuꝫ pficiet vsqꝫ in diem Jesu christi. Et scd'e ad Thesal.2°. Qui te net nūc teneat donec d medio fiat:ꝛ ad Hebreos 3°. Participes xp̄i effecti sumus:si tn̄ initiū sb̄stā tie eius vsqꝫ ad finē:firmuꝫ teneamus. Et Apoc. 3°.ait dn̄s. Ecce venio cito. Tene ꝙ habes vt acci/pias coronā tuam. Sed heu qꝛ vt dī in.§.euidē/ter.de peni.dist.2ª. Multi sunt qui in via sancti/tatis quā cepunt nō perseuerant:ꝛ idem scriptuꝫ in.c°.si ex bono.de peni.dist.4ª. Et ideo Bernar/dus in quadā epl'a hortaꝫ nos ad perseuerādū in bono dicēs:ꝙ per pseuerātiā eternitati homo red ditur ꝛ saluti. Et Hiero.in epl'a ad cellantiaꝫ ait. Beati sunt qui ita expectāt:ita illuꝫ speculātur vt em vt se ad euꝫ quotidie preparēt:qui nō de ꝑte rita sibi iustitia blandiētes:ſm apostolū per dies singulos in virtute renouanꝫ. Justitia enim nō proderit ei a die qua iustus esse desierit:sicut etiaꝫ iniquo non nocebit iniquitas a die qua se ab ini quitate cōuerterit. Nec sanctus ergo securus eē debet quādiu in vite huius agone versatur:nec de sperare peccator qui ſm predictaꝫ sentētiam pro/phete vna die iustū se efficē pōt. Totuꝫ gᵒ q̄ tēdiꝫ spaciū vite tue sic dispēsa vt pagē possis iustitiaꝫ: nec de ꝑterita vita ꝯfidēs remissior efficiaris:ſꝫ sic dicit apl's anteriora obliuiscēs ad ea q̄ posteriora sunt me extēdens ad destinatū prosequor brauiū

supne vocatiōis:sciēs scriptū esse cordis inspecto
rē deū qui satagit vt aīam mūdā habeat a pecca-
to. Et iccirco age vt ordines reliquū tpš vite tue
sine offensa vt possis secura canere cū propheta.
Perambulabā in innocētia cordis mei in medio
domus mee:q3 nō ichoasse sufficit:sed pfecisse iu
stitia est:hec ille. Seneca aūt in epla.50ª. ad Lu
ciliū ait. Nō est vir fortis ac strenuꝰ qui laborem
fugit. Et Quintilianꝰ li°.4°. de oratoria.insti.di
cit. Perseuerādū est postq̄ cepimus:z si vires de
ficiunt aīo tñ perseueremus. Nihil longū videri
necesse est:in quo qd vltimū sit certū est. Est autē
habēda perseuerātia in bono ꝓposito cōseruādo
16°.q.p°.c°.nos aūt. Et ne mala preterita redeāt
sollicite cauendo.de penitē.dist.2ª.§.querēdū.cir
[illegible] mediū. Dr autē q illud perseuerat qd fit volū-
tarie:qd vero necessitate cito soluit:de cōse.di.5ª.
c°.quicqd. Habēda est etiā pseuerātia in tollera-
tione tribulationū vsq3 in finē.7ª.q.p°.c°.sugge
stū. Unde inqt Bernardus. Bonā vitā ego puto
mala pati z bona facere:z sic vsq3 ad mortē perse
uerare. Dicit quoq3 Aristo.lib°.2°.magnoz mo-
ra.c°.18°. Perseuerātia maxie i sustinēdo tristiti
as z afflictōes comēdat. Et iō vt legit i cronica d
nugis phōz.c°.6°. Bias vnus de septē sapiētibꝰ
dicebat. Quicqd ꝓposueris firmiter suadas pseue-
ra. vt.n.ait phūs.li°.3°.Poli.c°.7°. In oībꝰ scīēti
js z artibꝰ:bonū maximū est finis. Jō Ouidiꝰ in
eplis dicit. Exitꝰ acta pbat. Et.3°. Methamor.
itez canit:vltia sp. Expectāda dies hoī:diciq3 bea
tꝰ Ante obitū nemo:suprmaq3 funera d3. Uale
riꝰ q̄q3 maximus dicit li°.7°. Solon neminē du3
adhuc viueret btm̄ dici arbitrabat:eo q ad vlti
mu3 vsq3 fati diem ancipiti fortune subiecti esse-
mus. Eapp Gualfredus in poetria.c°.3°.iqt. A
casu describe die3:nō solis ab ortu. Cū totū fecisse
putas:latet anguis in herba. Unū in vulgari ꝓuer
bio dr. Nō lodar el di sel non ven la sera. Et Isi.
li°.2°.soliloqoz.c°.43°.inqt. In omni re finis at
tēdit. Ideo Martialis.li°.vndiq3 suscepto.c°.2°.
Deridet quēdā nō pseuerātē in bono ope di. Inci
pis acumides Ꝟtuti sepe studere. S3 sine fine parū
proderit icipe. Ait.n. Prosper i li°.epigramatū.
epigramate.20. Palma3 qui capit glia finis h3.
Et Cassiodorus in eplis. Perfectū opus suū lau
dat auctorē. Sed q̄ pl̄res repiuntur qui nō valēt
vl̄ p modicū i icepto bono pdurare:qbꝰ applica
[illegible] pōt illō vulgat ꝓuerbiū. Trotto de asino poco
dura. Et aliud prouerbiū dicit. La terra catiua
ben germina e mal spiga. In talibꝰ falsificat snīa
Phi.2°. Metha.di. Nullus conabit aliqd face
[illegible] terminū nō credēs venire. De tali nō perse-
uerāte iqt dñs Lu.9°. Nemo mittēs manum ad
aratrū z aspiciēs retro aptꝰ est regno dei. Ille aūt
dr retro post aratru3 respicere:qui in icepto bono
nō pseuerans ad ea reuertit que reliqt:d peni.di.
2ª.§.querēdū. Nō sicūt faciūt boni de qbꝰ scriptū
est Sapientie.5°. Iustorū semita quasi lux splen
dens procedit:z crescit vsq3 ad pfectū die3. Ideo
dicit Apostolus p°.ad Cor.7°. Unumquēq3 am
bulare oportet sicut vocauit deus:z vnusquisq3 in
qua vocatione vocatus est: in ea semp ꝑmaneat.
z eiusdē epistole.c°.9°.iterū inqt. Nescitis:q hi q
in stadio currūt:omnes qdem currunt:sed vnus
accipit brauiu3:sic currite vt comphendatis. Om
nis enim qui in agone contendit ab omnibus se
abstinet. Et illi quidem vt corruptibilem coronā
accipiant:nos autē incorruptam:z ad Gala.5°.
State semp firmi:z nolite itez iugo seruitutis de
tineri.z.6°.eiusdē epistole.c°. Bonum autem fa-
cientes non deficiamus:tempore enim suo mete-
mus non deficientes:z prime Joannis.2°.ait apo
stolus. Unctio quam accepistis a dō maneat sem
per in vobis. Et Apoca.2°.inquit dominus. Esto
fidelis vsq3 [illegible] mortem:z dabo tibi corona3 vite.

X

Secundo rationibus ostenditur necessaria3
esse perseuerātiam ad salute3. Prima ratio
dicit bonificationis. Fūdamētū cuius ponit Sco
tus in.3°.sen.di.27ª.dicēs. Bonitas rei est mēsu
[illegible] amoris eius:patet hec regula. Si enim paruo
vel longo tempore durat bonitas alicuius rei tan
[illegible] ēt tempore durat amor noster ad ea3:vnde di-
cit Philosophus.9°.Ethi.q amicitia circa bo-
nos debet esse stabilis quousq3 boni reperiant. Et
Theophrastus dicebat:q cū amicis rationes bre
ues:sed amicitias longas esse oportet. z Philo-
sophus ait.8°.Ethicorum q perfecta bonorum
amicitia est immutabilis:nec vlla vi excluditur z
nulloq3 tempore. aboletur : sed durante bonitate
semper firma perdurat. Quo presupposito certu3
est q bonitas rei sequitur essentiam eius : vt in-
quit Philosophus.p°.Ethicoru3 quia ens z bo
num conuertunt. Cum igit essentia dei sit eterna
a parte ante z a parte post:carens pricipio z fine.
Ergo bonitas eius ē eterna z sine tpe:ꝓpt qd
auctor in libro de causis ait. Prima causa oium
cāꝝ est eterna:z sine tpe.z itez. Prima cā est pu
[illegible] eterna z inuariabilis bonitas. Et Plato i thi
meo dicit. Summus deus infinitus est:non solū
loci exclusione sed etiam eterna nature bonitate.
Cum igitur quelibet bonitas tantum dūrat ama
[illegible] quantum durat:cōcludit necessario q quilibz
debet continue dei bonitatē diligere:etia3 si in eter

num viueret in hoc mundo. Sed cum probatio dilectionis exhibitio sit operis. Ut dicit Gregori⁹ in omelia pēthecosten. Sequitur ꝙ vnusquisqȝ pro amore dei debet in bono opere perseuerare vsqȝ ad mortē. Ideo Scot⁹ vbi supra aït ꝙ cū bonitas dī sit īfinita ītensiue ꝛ extensiue tenet quilibet deuz di ligere: ꝛ pro eo operari modo īfinito: si possibile es set. Aduertant igitur mundani īsensati qui nec deum eum diligunt nec pro eo aliquid boni ope rantur ꝗꝫ grauissimā penaz ꝛ iudiciū sūt a deo re cepturi. Z

Secūda ratio dicit augmētationis. Fūdamē tū cuius ponit Philo. 2°. ꝛ. 4°. Topi. dicēs. Si de quo min⁹ videt inesse ꝛ inest: ergo de q̄ ma gis patet hec regula exemplificando ad propositū nostrū. Si enī vbi videt minor causa seruiēdi vsqȝ ad mortē. s. dominis tēporalib⁹: tamē ab eorū famulis eis pseuerāter seruit. Ergo multo fortius regi regū ꝛ dño dominantium idesinēter seruien dum est. Itē siqs curā habet de equo alicuius do mini: multo magis curā habebit de ipso. Quibus psuppositis certum est ꝙ multi mūdani maxime cubicularij ꝛ seruitores pricipū ꝯtinue vsqȝ ad mortē dñis suis seruiunt eis faciēdo oīa opera ꝛ seruitia possibilia. Qui tñ dñi plerunqꝫ post mul ta accepta ab eis beneficia: pro vno verbo qḋ eis trufatorie dicāt contra ipsos: vel ex alia leui causa illos expellūt. Et qḋ peius est: aliquando eos p gul lā suspēdi faciūt vel decapitari. Ergo a fortiori te net qlibet xpianus seruire deo creatori suo omni bus dieb⁹ vite sue: qui seruitores suos nō occidit sed beatificat: non a se expellit: sed īfinito p̄mio re munerat. Tertia rō dr̄ dedicationis. Fūdamētuz cuius habet in. c°. semel. de reg. iu. li°. 6°. vbi dicit Semel deo dicatum nō est vlterius ad vsus hūa nos trāsferēdū. ꝛ in c°. mancipia. de reruz permu ta. idē scriptum est. Quod etiaz habetur in. c°. ve stimēta ꝛ in ligna. de cōse. di. pª. ꝛ in. c°. que semel 19ª. q. 3ª. Quo psupposito dico ꝙ cum qlibet chri stianus in baptismo sit deo dedicatus ꝛ consecra tus: nunqꝫ debet corpus suum a dī seruitio sub trahere: aut cor suum a diuino amore amouere: vel alienare: seqȝ mūdanis dlectationibus expone re. Si ergo magna abusio eēt ꝙ aliquis calicē sa crū in quo sanguis xpī cōsecrat ad lupanar por taret: ꝛ manibus pollutis tāgēs: in eo biberet. Vel planetā bñdictam induēs: in ea choreas duceret. Multo peius est corpus suum ꝛ animam dō di catā diabolo traddere. Eapp Salomon Prouer. 5°. ad pseuerantiā diuini amoris hortat quēlibet fidelem dicens. Verba eius. s. dī inebriēt te oī tpē: ꝛ in amore ei⁹ dlectare iugit. A

Quarta ratio dicit pfectionis. Fundamētuz cui⁹ ponit saluator Mat. 5°. di. Estote pfe cti sicut ꝛ pr̄ vr̄ celestis perfect⁹ est. Cuȝ igit fm̄ Philo. 5°. Methaphi. ꝛ. 3°. Phisi. Perfectuz simpliciter sit illud cui nulla suarū partiuz deest. Cumqȝ illud dicat pfectum qḋ habet pncipium: medium ꝛ finem vt ait Philo. 2°. Icono. Con cludit ꝙ si qs haberet oēs virtutes ꝛ oīa merita: ꝛ nō haberet perseuerantiā cū tales ꝟtutes sint i perfecte nō ꝓdessēt ei ad eternā vitā. Cū de⁹ qui ē perfectissimus nō acceptet opera imperfecta. Per seuerātia. n. īquātū est ꝟtus generalis est pars om niū ꝟtutū. Et ideo nulla ꝟtus sine ea pōt dici pfecta. B

Quinta rō dicit gratificationis. Fūdamētū cuius ponit Seneca in lib°. ð beneficijs di. Bñficiatus vt sit gratus debet equalis esse in bñfi cio erga benefactorē suū. Que regula ꝯfirmat in l. sed ꝛ si lege. §. cōsuluit. ff. de peti. here. ꝛ. in. l. aqui lius regulus. ff. de dona. ꝛ in. c°. cū in officijs. de te sta. ꝛ in. c°. de forma. 22ª. q. 5ª. Cum igit vt inquit sanctus Bonauentura. in. 3°. distin. 32ª. deus ab eterno amauerit quamlibet creaturam rationa lem. Et etiam perpetuo sine vllo fine ꝛ termi no perseueranter amet sine interpolatione ali quorū annorum: mēsium: hebdomadarū: dierū: ho rarū: vel ēt alicui⁹ momēti tpis. Cū ipe dicat Iere. 31°. In charitate ppetua dilexi te. Vñ Dionisius in li°. de diui. nomi. ait. Amor dei est quasi qdā circu lus pncipio ꝛ fine carēs. Cūqȝ nō tātū pseueret in amore: sed ēt cōtinue cuilibet viuēti bñficia tēpo ralia: corporalia: ꝛ spiritualia icessant administret Maxime faciēdo moueri celos sine quorū motu oīs creatura inferior corrumperet ꝛ deficeret. Er go rōne gratitudinis qsqȝ tenet vsqȝ ad mortez deū diligē: ꝛ ei ingiter famulari maxime cū hoc re dūdet in suā vtilitatē: vñ Boe. in. 2°. de conso. ait. O felix hoīum gen⁹ si nr̄os aīos amor quo celum regit regat.

C

Sexta rō dicit perditionis. Fundamentū cui⁹ ponit Philosophus. 12°. Methaphi. dicēs Quanto aliquod pncipium perfectius cōsistit: tā to perfectius stant in eo ex sui effectus: ꝛ pricipia ta. Et quāto idē pricipiū citi⁹ corrūpit tāto citius corrūpūt i eo sui effect⁹ ꝛ pricipiata. Et idē i li. de lōgitudīe ꝛ breuitate vite dic. Corruptꝭ aialibus statim corrumpit omnis scia ꝛ oīs sanitas in eis patet hec regula. Nā si corrūperet aīa alicui⁹ ar tificis simul statim corrumperent: ꝛ oēs idee idest forme rerum artificialiū in ea existentes: ꝛ ab ea dependentes. Quo presupposito certū ē fꝫ Bona.

in.2°.distinctio.27ª.et in.3°.distinct.37ª.articu/lo.2°.q.prima.q meritum omniũ virtutuz atq3 bonorum operũ dependet a gratia dei et charitate: Cuz ergo charitas et gratia ƀm Thomã.2ª.2e.q.24ª.articulo.12°.Et sanctũ Bonauẽturaz in p°.distinct.17ª.articu.2°.q.3ª. Per solũ peccatum mortale corrũpatur et ãnihiletur:quia peccatum mortale directe opponitur gratie et charitati:cõ/cluditur q deficiẽs a perseuerantia bonoruz ope/rũ per peccatũ mortale cõmissum:cũ amittit gra tiaz et charitatẽ:priuatur omnibus meritis. Ita q si paulus habuisset oẽs virtutes angelorũz atq3 sanctorũ oĩum et virginis Marie:et perseuerasset in eis cẽtum mile annis:et postea deficeret a perse uerantia eoꝛ et in peccato mortali caderet:statim talis perderet totũ premiũ omniũ predictarũ vir tutuz:et ex amico dei inimicus efficeretur. O igit bestialis anima. O ceca et ifelix creatura que mul/to tẽpore multa bona opera egisti:et postea ad vo/mitũ peccati reuersa es et a bono ope cessasti. Sci as q in pũcto oĩa tua merita amisisti et spiritua/liter mortua es:iuxta illud Ezechi.18°. Aĩa que peccauerit ipa morietur. Sicut enim adueniẽte morte corporali:moriẽs amittit in vno pũcto oĩa bona tẽporalia per ipsum acquisita etiaz in mile annis:ita adueniẽte morte spirituali in aĩa:que prouenit ex defectu perseuerãtie in bono et propter peccati perpetrationẽ simul pdunt in eodẽ instan ti oĩa merita spũalia tam multis tẽporib9 acqui/sita. Ideo Ezech.18°.dicit dñs. Si auerterit se iu stus a iustitia sua et fecerit iniquitatẽ:oẽs iustitie eius quas fecerat nõ recordabunt. Et Eccl°.9°. di. Qui offenderit in vno multa bona perdet. Et in.c°.defleat.de reg.iur.scriptũ est. Defleat pecca/tor:quia offendẽs in vno:fact9 est oĩum reus. Et Aug.in li°.de morib9 ecclesie dicit. Etiam si per/seueraueris in oibus bonis et deficias in vno:iu/stitia dei iudicabit te:ac si nullũ vnq3 bonum fe/cisses. Ideo super illa verba saluatoris Luce.18°. Oportet semp orare et nunq3 deficere:ait Chriso stomus. Nõ cessat orare:qui nõ cessat bñfacere. Quib9 ƀbis ccludit q necesse est vsq3 ad morte in bono ope pseuerare. E

Septima ratio di remuneratiõis. Fundamẽ tum cuius ponit Philo.2°.Phisi.di. Finis imponit necessitatẽ oibus que sunt ad finẽ:ita q ad habẽduz finẽ:necesse est facẽ oĩa que necessa/rio requirunt ad cõsecutionẽ ipsius finis. Patet hec regula. Nam si ifirmus desiderãs sanitatẽ re/ciperet simul oĩa remedia et cõsilia medicoꝛ ad sa nitatẽ perducẽtia:et deficeret in solo vno remedio necessario:talis pfecto nõ obtineret sanitatẽ. Ita a fili. Si qs haberet oẽs virtutes et deficeret in so/la pseuerãtia que est cõsumatio et pfectio virtutũ cui soli eternitas ccedit:vt ait Bernardus in q̃/dam epla:profecto nõ obtineret finẽ optatũ vite eterne. Et cõfirmat hec ratio per dictũ Augu.in li°.de ƀbis dñi vbi ait:q meritũ debet correspõde re pmio. Cum igit deus quẽlibet suũ fuitorez re muneret pmio infinito:et sine termino:vt dicunt theo.in.4°.di.49ª. Ergo qlibet tenet pseuerare in diuino amore:et bonis opib9 quãtũ in se est sine ter mino ac fine:a quo si qs deficiat:cũ meritũ nõ cor respõdeat pmio:nunq3 poterit eterne vite pmiũz adipisci. F

O igit stulti amatores hui9 scli:dicite mihi si vob promitteret vna sola gẽma que i se simul oĩa bona desiderabilia cõtineret:nũqd nõ multis annis laboraretis:vt talẽ lapidez cõsequi valeretis? Profecto certũ est q sic. A fortiori igit o mirabi lis creatura ƀbes oĩa bona tibi possibilia icessant operari:vt acqrẽ valeas gẽmam illã pciosissimam que de9 est:q in se realr cõtinet oĩa bona vt inquit Aug.in li°.de vero cultu. Sicut eni est aliqd qd cõtinet oẽs sensus in se.s.caput. Et aliqd qd cõti/net oĩa mẽbra sicut corp9. Et aliqd qd cõtinet oẽs potẽtias.s.sensitiuã:vegetatiuã:et rõnalẽ:sicut cẽn tra aĩe. Et aliqd qd est cõtẽtiuũ oĩum aquarũ ad qd oẽs aque tãdem defluũt.s.mare:vt di Eccl°. primo. Et aliquid qd cõtinet omnia corpora:scili cet celũ empireum ƀm Bonauẽturã in.2°.disti. 6ª.in questiõib9.circa lrãm. Et aliqd qd per mi/sericordiam et aduocationẽ in se recipit omes gẽ tes:sicut beata virgo Maria. Et aliquid qd cõ/tinet omnes penas sicut infernus. Ita est aliquid quod cõtinet omne bonuz desiderabile. Et hec est eterna felicitas:que est status omniũ bonoruz ag gregatione perfectus:vt ait Boetius in.3°.de cõ/solat. Et est quodã premiuz infinituz. Et ideo vt meritũ correspõdeat premio:necesse est nos deuz amare:et pro amore illius bene opari si possibile esset sine fine. Si enim Jacob vt haberet Rachel vxorẽ:seruiuit laban patruo suo septẽ annis:et vi debantur ei dies pauci pre amoris magnitudi/ne vt dicit Genesis 29°. Multo magis nos vt consequamur eternam paradisi beatitudinem: que cõsistit in clara visione dei qui erit premiuz nostrũ in celo. Cum ipse dicat Genesis.15°. Ego sum merces tua magna nimis:debem9 bonis ope rib9 incessanter deo deseruire:et in eius amore pse/uerare. G

Tertio probat figuris perseuerãtiã eẽ necessa riã. Nam dñs Leuiti.3°.figuratiue precepit Moysi:q filij Aaron offerrẽt in sacrificio totum

adipem cū cauda. Quia cauda cū sit finis aīalis denotat q homo tenetur iugiter usqz in finē vite sue in bono opere perseuerare. Quod si qs forte obijciat dicēs. Quomodo est possibile perseuerare in bono opere omni tpe: rūdit Tho. 2a. 2e. q. 104a. dicēs: q duplex est pseuerātia. Una que est ptinuatio in bonis opibus: et ad hāc nullus tenet: qz impossibile est hoc agere. Et ad impossibile nemo tenet. l. impossibiliū. ff. de reg. iur. et c°. nemo potest eo. ti°. li°. 6°. Alia est pseuerātia que est quoddā propositū pseuerādi i bono ope pro loco et tēpore. Et [redacted] hāc qlqz tenet. Et de hac intelligit dñs cū dicit Matth. x°. Nō qui iceperit sed qui pseuerauerit usqz in finē hic saluus erit. Quia fm preparationē animi qlqz semper oz esse parat9 bene opari: et pro loco et tpe bona opera exercē. Precepta eni affirmatiua cuiusmodi est pceptū de perseuerādo: licet obligēt semp: nō tamē obligāt ad semp: sed pro loco et tpe opportuno fm sctm Bonauē. in 2°. di. 29a. in qōnibus circa lrām: et Alexā. de ales [redacted]. 3a. parte sūme: in explanatiōe decalogi. c°. primo. Alia figura hr Gen. 19°. de vxore Loth: que ideo in statuā salis versa est: quia post egressum de societate maloz. s. sodomitarū: nō pseuerauit in precepto angeli sz retro aspexit. Qua figura dat itelligi: q qui cepit deū amare et p ipo bn operari. Et deinde retro aspicit ad mūdanū se puertēs amorē a deo reprobat. Tertia figura hr Apoc. 4°. de quattuor aīalib9 que erāt plena oculis ante et retro: que nō habebāt requiē die ac nocte: sed iugiter clamabāt. Sanct9: sanct9: sanct9: dñs deus omps: qui est et qui erat et qui venturus est. Qua etiā figura dat intelligi q qlibet dei ver9 amator nō debet hēre requiē die ac nocte in opib9 virtuosis usqz [redacted] finem vite sue.

H

Quarto declarat silitudib9 necessitas perseuerātie. Licet enim vt ait phūs in li°. de celo et mūdo: celi inferiores iugiter diuersis motib9 agitent: celū tamē supremū qd nos dicimus empireuz: in nullo mouet: nec a sua quiete perturbat: sed semper in sua imobilitate perseuerāter psistit. Ut declarat sanct9 Bona. i. 2°. di. 2a. ar°. 2°. q. pa. Sic ergo a sili: quātuis potētie inferiores et sensitiue perturbent vel inordinate moueant: et agitent ad bona sensitiua capescēda: tamē ratio cauē debet ne vnqz moueat et discedat a desiderio supernoz: et ab operib9 virtuosis: quin potius i eis usqz ad mortē imobilis perseueret. Aliam silitudinē habemus de stellis. Nam quantūcūqz stelle circa celi axem et cardinem moueant: cardo tamē ipē a sua quiete nullatenus perturbat: sed semper immobilis perseuerat. Sic a simili quantūcūqz pars sensualis vel aliud vtputa mundus seu diabolus obuiet rationi: illa tamen continue usqz in finez debet frui sua quiete: videlicet diuini amoris. Item quantūcunqz terra et aer inferior corporaqz inferiora pluuijs et tempestatib9 perturbent: nunqz [redacted] men eoruz perturbatio peruenit ad celū vel ad superiorem partez aeris. Que licet pars inferior sit plena vaporibus seu imbribus: ipsa tamen semper serena et clara perdurat: eo q nullas nebulas vel vapores ad ascendere permittit. Quod hoc modo philosophi probauerūt. Nam mons olimpus tante altitudinis esse fertur: vt nullis ventis vel pluuijs: nullis terrenis exhalationibus perturbetur. In hunc ergo montem philosophi pro tempore ascendebant: vt possent ibi de astris aliqua cōtemplari. Sed propter nimiam aeris puritatem quo vegetari non poterāt: spongias aqua plenas ad nasum ferebant. Dum autem [redacted] mon [redacted] essent ea que de stellis viderant digito in puluere terre scribebant. Quas litteras sequenti anno cum illuc accedebant: inueniebant in nullo mutatas. Ideo a simili ipsi philosophi asserebāt q in superiori parte rationis nulla debet vnqz libido vel concupiscentia ascendē: sed iugiter usqz ad mortem virtutibus moralibus adirē.

I

Aliam similitudinem habemus in arte oratoria. Nam vt dicit Tulius in secūda rethorica. Si quis in sua oratione faceret optimum exordium: optimam inuentionem: dispositionez: eloquentiam: narrationem: ac pronunciationem et non haberet bonam ac solidam conclusionem: talis oratio omnino priuatur merito laudis humane. Et ratio est quia conclusio vt dicit ipē Tulius in prima rethorica: que ars vetus dicitur: est totus oratōis exitus: ornatus: determinatio: atqz pfectio. Sic ergo a simili. Si quis haberet omēs virtutes: et non haberet finem perseuerantie: priuabitur sine dubio merito celestis glīe.

K

Quinto idem probatur exemplis. Et primo exēplo naturali omnium creaturaruz: que omēs perseuerant in eo ad quod sunt ordinate. Nam celum et singuli orbes planetarum a suo motu et influētia: nec per momētum cessant. Sol et luna et stelle illuminare non desinunt. Et vt dicitur Judicū. 5°. semper in suo cursu et ordine permanēt. Ignis calefacē et lucē non dsinit: et aer humectare: flumina quoqz ac fontes aquaruz currere nō desinunt: donec ad suum terminū perueniant. Et terra fructus suis temporibus producē nō cessat. Cetere quoqz oēs creature suis semper

fungunt

sunguntur officiis. De leone quoq; reffert Alber
tus magnus in tractatu de virtutib⁹ politicis ꝙ
postq̃ cepit predam querere: a querendo nō ces
[illegible] donec quod q̄rit inuenire contingat. Sed mul
ti sunt hodie similes leopardo: qui ad p̄dā dimi
sus strenue aggredit̄: sed si in trib⁹ vel i quattuor
saltis quod intendit non assequit̄: amplius cur/
rere post illam dedignatur. Falco etiaȝ si mox de
aue quam impetit non triūphat: dedignans vix
illa die [illegible] manus redditi: sed per aera vagus ice
dit. Cui similes sunt qui in bonis opibus nō pse
uerant: maxime i oratiōibus si statim quod vo/
lunt nō consequūtur. Sed vtinā tales attēderēt
quod Chrisostomus in quodā sermone inquit ⁊
experiētia nobis ostendit. Nō .n. periculosum et
insolitū est in bello aliq̄n cadere: sed ē valde ma/
lū: magnūq; periculū: post casum nolle resurge/
re. Nō est insolitū bellantē aliq̄n vulnerari: sed
valde malū est nolle vulneri medicamentū ad/
hiberi. Ad perseuerātiam quoq; nos inducit e/
xemplū naute: qui postq̃ i mari naufragiū ptu
lit: ⁊ oīa bona sua amisit: nō tn̄ quiescit: sed iterū
se mari cōmittit quousq; recuperet quod pdidit.
Exemplū etiā habemus artificū: qui iugiter in
opere artis sue laborant: quoadusq; ad cōplemē
tum deueniāt. Dicit quoq; Albertus vbi .s. ꝙ li
cet sit bonū ⁊ laudabile fundamentū domus sub
terra facere: ⁊ sup terrā firmare: atq; parietes su
per fundamēto positos ꝯiungere: optimū tn̄ esse
constat tectū parietibus copulare. Tecto .n. non
posito sed omisso: totū est perditū quod ē labora/
tum i domo. Nam si tectū omittunt̄ q̄uis cetera
habeant̄ finis [illegible] minime obtinet̄. Fit .n. ad hūc
finē domus vt docet philosophus: vt per eā ab i/
bribus ⁊ caumatib⁹ defendamur: que per tectū
tantuȝ vt docet experientia obtinemus: hec ille.
Qui etiam ibidē subdit. Quid pdest hoi vineā
plantare: ⁊ in ea pallos erigere: si anteq̃ fructus
faciat desinat eam excolere: ita vt non possit d ea
fructum percipere? Et quid prodest bobus terrā
sulcando scindere: ⁊ frumēta modo debito semi
nare: si postea negligat tempore messis fructum
colligere? Quid iuuat militi fortiter arma adue/
niente hoste accipere ⁊ viriliter pugnare: si postea
nōdum obtēto fine victorie ꝯtingat arma ꝓijce
re? Quid prodest naute prospere vela erigere: et
flantibus ventis mare sulcare: ⁊ nauē mercibus
onerare: ac feliciter nauigare: si postea contingat
nauē in portu perire: vel ad portū vltimo nō ve
nire? Cōstat ergo certissime ꝙ rei laus ⁊ bonitas
oīs dependet a fine: hec Albertus vbi supra. Ex
emplo quoq; gentiliū ad perseuerantiā aiamur:
precipue Fabricij romani cuius virtutem Boe/
tius in .2°. de ꝯso. cōmemorat di. Ubi nūc ossa fi
delis Fabricij manent? De hoc .n. Fabricio refert
Eutropius li°. 2°. ꝙ cū Pirrus rex epirotaruȝ
venisset in subsidiū tarentinorū cōtra romanos ⁊
cōperto ꝙ Fabricius qui erat legatus romano/
rum pauper esset: obtulit [illegible] quartam partem
regni sui vt ad se transiret: et simul cum hoc
magnam auri quantitatem illi dare voluit [illegible]
romanam proderet ciuitatem. Cui Fabrici⁹ di/
xit. Regnum tuum simul cū auro tuo tanq̃ lutū
despicio: extimans perseuerantiam fidei erga [illegible]
triam esse nobiliorem ⁊ meliorē oībus regnis et
auro mūdi. Tūc rex pirrus admirans dixisse fer/
tur: ꝙ ille Fabricius difficilius a perseuerantia
sue honestatis ⁊ fidei q̃ sol a suo cursu posset a/
uerti. Refert quoq; Valeri⁹ maximus ꝙ cū Ora
tius flacus edem Joui dedicaret: nūciatuȝ ei fu/
it mortuū esse filiū suū: q hoc audito nec ab ince
pto opere cessauit: nec vultū a publica religione
ad priuatū dolorē deflexit: sȝ imobilis pseuerauit.
Quāto ergo magis nos xpiani in bonis operib⁹
perseuerare debemus. II

Sed omissis multoꝝ paganorū exēplis q po
tius voluerūt perdere vitam: q̃ bonoꝝ ope
rū pseuerantiā: veniam⁹ ad exempla sanctoꝝ. Et
ꝑtermittendo exēpla quasi innumerabiliū marty/
ruȝ propter eoꝝ multitudinē: capiamus exēpluȝ
beati Job. qui sui libri .c°. 27°. dixit. Donec defi/
ciaȝ nūq̃ recedam ab innocentia mea: ⁊ iustifi/
cationem quā cepi tenere nō deserā. Exēpluȝ etiā
habemus pauli: qui 2°. ad Thi. 4°. ait. Bonum
certamē certaui: cursū cōsumaui: fidē seruaui. ⁊c.
Et iterū dicebat ut hētur Actuum .20. Nō facio
aiaȝ meā preciosiorē q̃ me: dūmō cōsumē cursū
meū: ⁊ ministeriū qd accepi a dn̄o iesu xpo. Et ad
Roma. 8°. dicebat. Quis nos separabit a chari/
tate xpi? Tribulatio: an angustia: an fames: an pe
riculū: an gladius? Et cōcludit ꝙ nihil eū pote/
rat separare. De apostolis et dicit̄ Act. p°. ꝙ erāt
oēs vnanimiter pseuerātes i orone. psalmista q̄ȝ
dicebat. Inclinaui cor meū ad faciēdas iustifica/
tiones tuas i eternū pp retributionē. Optimum
etiā exēplū ē illorū quadraginta martyrum: qui
pro fide xpi i stagnuȝ frigidissime glaciei proiecti
fuerūt: quorum vnus nō pseuerauit cum eis. Et
exiēs de stagno ut in balneum intraret: statim ut
tetigit balneuȝ mortuus est. Janitor autē stagni
aspiciēs supra capita martyrū vidit .39. coronas
aureas de celo descēdere: ⁊ miratus dixit. Qua/
draginta sunt vnius corona vbi est? Deinde itel/
ligens vnum ex illis tepidū effectum pp iperseue

rantiā pdidisse coronā: reiecit vestimēta sua et dixit intra se. Ego quadragesimā coronā obtinebo. Et statim igrediens stagnum cum feruore quadragesimā coronā quā alius qui pseuerare noluit pdiderat habuit. Q

Ultimo hēmus exēplum saluatoris nři Jesu xpi q triginta trib⁹ ānis noluit vnq̄ desistere a pseuerātia nře redēptionis: nec cessauit propter diabolicā tentationē: nō propter iudeoꝝ persecutionē: nec ppter ipsoꝝ irrisationem: q vt hētur Matthei. 27°. hortabant eū vt de cruce descēderet: et crederēt ei: nō etiā voluit cessare propter aīe et corporis multimodā afflictionem: nō deniq̄ ppter horribilē ac vituperosā crucis passionem: sed pseuerauit vsq̄ ad mortem: donec dixit Joā. 19°. Cōsumatum est. s. opus humane redemptionis. Et tūc emisit spiritum dicens. In manus tuas domine comēdo spm̄ meū. Quo exemplo datur intelligi: q solū illoꝝ animas celestis pater suscipit in regno eterne vite: qui pseuerāt vsq̄ ad mortem in ei⁹ amore ac bonis operibus. Ecce ergo popule mi: q benedictus saluator noster ascendit in celum p viam istā. 40ª. virtutum: vt ostēderet q per eandē est nobis ascendendū. Hec est illa scala quā vidit Jacob patriarcha Gen. 28°. que vsq̄ ad celū ptingebat: per quā ascendebāt angeli. i. angelicam vitam ducētes. Quod agere concedat nobis ille benign⁹ saluator noster: vt post huius vite trāsitum ad eterna poloꝝ gaudia cū illo ascēdere valeam⁹ Amē.

¶ Eodem die post prandiū de sacchomano paradisi. Sermo. 35⁹. P

Rincipes populorum cōgregati sunt cū deo abraham. Scribuntur hec verba iterum sibi supra. Uana hominum cōsilia mortalium omne eoꝝ studiū ac diligentiam exhibent in speculandis et imitandis exemplis hominū proditoꝝ et dānatoꝝ: quos sibi in duces assumūt ac pricipes et rectores: atq̄ magistros. Nos autē ad altiorem stillum extollētes oculos ingenij nostri non vt idoloꝝ cultores ardua gesta atq̄ sapiam infideliū pscrutemur: sed filij dei qui est sapientia patris: exemplū nobis proponamus illū: q̄ sequamur: illi iūgamur: et in eius exercitu ascribi festinemus. Sicut enī philosophi duces suos sequuti sunt. Videlicet Sochratē: Platonē: Theophrastū: Pithagorā: et Aristotilē. Romani aūt milites: suos principes habuere Camillos: Fabricios: scipiōes: claudios: metellos: Cesares: et augustos. Carthaginēses xo Asdrubalē amilcharē atq̄ hānibalem. Grecis aūt Themistocles: melciades: Cymon: Xantipus: epaminundas: philippus: alexander magnus: achilles et ambo aiaces. s. oyleus et thelamonius. Agamenon et menelaus in bellis et certaminibus rectores fuere. Troianis vero: Hector: Paris: Troilus: Deiphob⁹: Anteōr: et Eneas. Ita nobis sequenda sunt illustria et pclarissima gesta saluatoris nostri ducis inclyti: De quo psalmista psalmo. 23°. Inqt. Dñs fortis et potēs dñs potēs in plio. Ipse. n. est ille q ppria xtute [illegible] q̄ rex glie supne hierusalē altissima menia penetrauit. Uñ cū i ascēsiōe ei⁹ angeli illū comitātes ianitorib⁹ paradisi dicerēt illud qd i pdicto ps°. hētur. s. Tollite portas pncipes vras et eleuamini porte eternales: et itroibit rex glorie. Interrogantib⁹ ipsis ianitorib⁹ et dicētib⁹: qs est iste rex glie? Rñderūt ipsi angeli vt ibidē hētur. Dñs vtutū ipse est rex glorie. Istū ergo inuictissimū pncipem nobis capitaneū faciam⁹: si paradisum arripe et vt ita dixeri sacchomanare volum⁹. Cū ipo nāq̄ vt dicūt vba thematis nři: oēs gloriosi pncipes terre qui celeste regnum debellauerūt cōgregati sunt: et illius militie ascripti fuere. O

De quo paradisi sacchomāo: tria misteria cōtēplabimur. Primū dicet mōstrationis: Scdm dimicatiōis: Tertiū xo appellabit pacificatiōis: seu triūphatiōis. Que qdē ptes eliciunt ex xbis dauid pphete ps°. 27°. di. Sedebit dñs rex i eternū. Dñs vtutē pplo suo dabit. Dñs bñdicet pplo suo i pace. Sedebit. n. rex etern⁹ ad respiciēdū p approbatiōes electos milites suos sicut ps°. 33°. di. Oculi dñi sup iustos. s. ad ascribēdū eos tāq̄ aptos ad militiā suā. Et de hoc [illegible] di ps°. 32°. De celo respexit dñs: vidit oēs filios hominū. De pparato habitaclo suo respexit sup oēs q hitāt terrā. Ecce mōstra. Deide de pugna subdit. Dñs xtutē pplo suo dabit. s. ad fortiter dimicādū: qz vt ait apls. 2ª. ad Cor. 3°. Nō sum⁹ sufficiētes cogitare aliqd a nobis qsi ex nobis: sz ois sufficiētia nřa ex deo ē. Et id ingt dauid. ps°. 3°. Dñi ē salus. Tertio pacificatio siue triumphatio post pugnā oñdit cū di. Dñs bñdicet pplo suo i pace. Ad hoc. n. dat de⁹ militib⁹ suis xtutē et fortitudinē i bello: vt post pugnā ptigāt ad triūphalē pacē. Nā vt igt Tuli⁹ i p°. de offi. c°. 37°. et Augu. i. c°. noli. 23ª. q. pª. Idō bellū suscipit: vt nihil aliud nisi pax qsita videat. et Aristo. x°. Ethic. c°. 7°. ait. Bellam⁹ vt pacē ducam⁹. Et Vegeti⁹. 3°. de re militari i pemio dicit. Qui desiderat pacē: pparet bellū. Eapp ps°. 33°. dicit dauid cuilibet militi xpi. Inqre pacē et pseqre eā.

¶ Primū misteriū qd di mōstratiōis P

Circa primū misteriū cōtēplādū mēt[is] oc[u]los sustolam⁹: ⁊ h⁹ exercitu⁹ elector[um] spiciam⁹ mōstrā. In q̄ p° videbim⁹ d[e] scriptōe electo[rum]. Scdo secretarior[um] ⁊ tubicinū ⁊ vexilliferi: tertio capitāeo[rum]: q̄rto militū: q[ui]nto armo[rum]: sexto de eq[ui]s. Circa elector[um] descriptionē querit: an oēs hoies sint apti ad hoc bellum ⁊ sacchomanū: ⁊ eē milites christi: idest an deus velit oibus hoibus paradisum dare: fm il lud: deus vult oēs hoies saluos fieri. p°. ad Thi. 2°. De quo hic ptranseo: qr exposui supra: fmone 13°. Pro pñti aūt speculatiōe dico: q̄ filius eterni regis a patre missus i mundū ad colligenduz exercitū: venit tanq̄ dux de fortuna: seu vt vulgariter dr̄ de ventura: q vult in patriā introducere partē electā: ⁊ quantū in se est vult oēs ad suā militiā ascribere: sed multi nō sunt apti. Vñ post suam passionē cū vexillo crucis victor hostium suor[um] descēdit ad inferos: ⁊ ibi īuenit q̄ttuor carceres. s. sinū Abrahe: limbū: purgatoriū: ⁊ īfernū ⁊ assumpsit aliquos bñ dispositos. Alijs indispositis ⁊ ineptis ad bellum ibi dimissis. Ut. n. dicit Vegeti⁹ in li°. de re mili. Repudiādi sunt inutiles ad militiā: ⁊ in locū eo[rum] strenuissimi subrogādi. Deinde venit ad superos: ⁊ ibi pstipatus angel primis militib⁹ suis: fecit ipse dux ⁊ capitane⁹ noster generalis dñs iesus xp̄s p suū canzellariū eos q ab eterno descripti erāt i libro vite. i. in eterna pdestinatione diuina ascribi i alio libro vite: scilicet i sacra scriptura. Et hoc egit: qr vt inquit Vegetius i pmo de re mili. ti°. 28°. Salu⁹ est erudire armis suos q̄ alienos mercede conducere. Itē qr isti oēs tāq̄ boni milites regnum celoruz pugnādo acqrent: ⁊ saluabunt: iuxta illō Dañ. 12°. Saluabit ppl̄s oīs qui inuētus fuerit scriptus i libro vite. Et Isa. 4°. scriptū ē. Scūs vocabit oīs qui scriptus est i vita in hierusalē. Iō īquit dñs apostolis Luce. x°. Gaudete qr nomina vr̄a scripta sūt i celis: ⁊ Apo. 21°. dr̄. Non itrabunt i illā. s. celestē hierusalē: nisi hi q scripti sūt i libro vite agni. De quo li°. igt Aug. sup ps̄^{m}. ⁊ i. 20. de ci. dei. c°. 14°. Liber iste de pdestiatōe significat eo[rum] qbus eterna debet vita. Quare autem dicat liber vite: assignāt theologi multas rōnes quas breuitatis causa ptrāseo: marie Alexander de ales i pma parte sūme: i tractatu de libro vite. Et. b. Bona. i. 4°. di. 43ª. pte. 2ª. ar°. p°. q. pª. ⁊. b. Tho. i. pª. pte sūme. q. 24ª. ar°. p°. ⁊. 2°. ⁊ i questiōib⁹ disputatis de veritate: de libro vite ar°. p°. De hoc etiam libro vite habet. i. §. finis ⁊ i c°. i domo pris mei. de peni. di. 4ª. De ipso et libro. Ingt Paulus ad phili. 4°. loquens de qbusdā discipulis: quor[um] noīa scripta sunt i libro vite. Et Moyses dicebat deo Exo. 32°. Aut dimitte pplo huic noxam: aut dele me de libro quē scripsisti. Sed sciendum q̄ sicut reperitur liber vite pro electis: ita reperitur liber mortis pro dānatis. Si enim est reperire vnum contrariorum in natura: est repire ⁊ reliquū: vt ait Aristo. 5°. Methaphisice ⁊. 2°. de celo ⁊ mūdo. Iō de his libris dr̄ Dañ. 7° Sedit iudiciū ⁊ libri aperti sūt: ⁊ Apoc. 20. ait Ioānes. Uidi mortuos magnos ⁊ pusillos stantes i cōspectu throni: ⁊ libri aperti sunt: ⁊ iudicati sunt mortui ex his que scripta erant i libris sm̄ opa eo[rum]. Liber ergo mortis est liber i quo scripti sunt presciti ad eternam damnationem: qui non sunt scripti in libro vite. De qbus per psalmistam dicitur psalmo. 68°. Deleantur de libro viuentium: ⁊ cum iustis nō scribantur. Q.

Ad designandum autem q̄ filius dei venit in mundum ad faciendam descriptionez electorum suorum dicitur Luce 2°. q̄ tempore natiuitatis eius exijt edictum a Cesare augusto vt describeret vniuersus orbis. Super qbus verbis īquit Gregorius i omelia. Quid est q̄ nascituro domino mundus describitur: nisi hoc q̄ aperte monstratur: quia ille veniebat in carne qui electos suos ascriberet in eternitate. Hec aūt descriptio facta est per primum cancellarium regis eterni. s. Ioannē euangelistā q Apoc. 14°. dixit. Uidi supra mōtē syon agnū stantē: ⁊ cū eo centū. 40ª. quattuor milia habētes nomē eius ⁊ nomē pris ei⁹ scriptū i frontib⁹ suis. Per montez sion qui interptat speculatio: itelligit ecclia militans: q̄ erecta est ad speculandū celestia: iuxta illud apli ad Phi. 3°. Nr̄a aūt pversatio in celis est. In isto ergo mōte solo fit descriptio saluādo[rum]: qr ex̄ ecclesiā catholicā non est salus: vt habet ex̄ d sūma trini. ⁊ fi. ca. c°. firmiter. §. vna xo. Agn⁹ iste cū quo describunt electi est dñs nr̄ iesus xp̄s. De quo ait Ioānnes bapt^{a}. Io. p°. Ecce agnus dei ⁊c. Iste igit agn⁹ ē dux ⁊ pīceps militie electorū: ⁊ iō ipse fecit scribi in principio huius libri vite: sicut in psona eius dr̄ ps̄°. 39°. In capite libri scriptū ē de me. Stat g° supra mōtē sion. i. supra ecclesiā militantē iste agnus ad adiuuādos ⁊ roborandos milites suos pugnantes. Unde. b. Stephanus i agōe sui pugna dixit Actuū. 7°. Uideo iesum stantē a dextris virtutis dei. Secūdo aūt loco scriptū ē in hoc libro nomē mrīs dei. Uñ Apoc. 12°. ait Ioānes. Aptū ē tēplū dei i celo ⁊ visa ē archa dei i tēplo: ⁊ paulo ifra dr̄. Signū magnū apuit i celo: mulier amicta sole ⁊c. Cum

hoc aūt agno duce nō dicitur esse centum quadragita q̄ttuor milia signati: p quos omnis electorum numerus designat: ⁊ ponit numer⁹ finit⁹ pro infinito: quo ad nos. O igit̄ beata gens: cui⁹ dominus deus eius: populus quē elegit in hereditatem sibi vt inquit Dauid. ps. 32°. p numerū men centenariū qui est numerus perfectus q2 constat ex numero cōpleto scilicet. Denario i seipsum multiplicato. Designatur perfecta obediētia decē preceptorū decalogi: per quadragenariū vero qui ē numer⁹ penitētiū: figuratur detestatio peccatorum: per quaternarium aūt numerū designatur vera fides quattuor euangeliorū: vel exercitatio ⁊ obseruātia quattuor virtutū cardinaliū. Per milenariū vero: perfecta consumatio omniū aliarū virtutum: tā theologicarū q̄ moralium. R

Vide ergo si es signatus: ⁊ custodi signū tuū q̄ si nō es signatus: procura signari: q2 aliter nō saluaberis. Vade igitur ad istum sūmū cancellariū gemēs peccata tua: fac signari. Il enim imperatū dux nī dixit Ezech. 9°. Signa thau super frontes virorū gemētiū ⁊ dolentiū. Ex ꝯtra vero de nō signatis dicit̄ in eodē c°. ⁊ terribile verbū. Ibi enim p̄cepit idem dux dicēs angel' suis: Percutite eos nō parcat oculus vr̄ neq3 misereamini. Senē: adolescētulū: virginem paruulū: ⁊ mulieres īterficite vsq3 ad internitionē: omnē aūt super quem videritis Thau ne occidatis ⁊ a sanctuario meo incipite. i. a religiosis ⁊ clericis. Per centū q̄dragīta q̄ttuor milia signatos significant̄ oēs boni: ⁊ veri xp̄iani qui per fidē: a quattuor euāgelistis quattuor mūdi partes predicatā ⁊ creditam: hn̄t nomen agni ⁊ patris sui scriptum in frontibus: id est ī mentib⁹ suis: digito dei viui: id est spiritu⁹ sancti: cū fint baptizati in nomine p̄ris ⁊ filii: ⁊ spiritus sancti: vt p̄cepit dominus Mat. vltimo. De hoc signo exultabat Dauid. ps°. 4°. di. Signatū ē sup nos lumē vultus tui domine dedisti leticiā in corde meo. Per lumē eni ītelligit̄ nomē filii: p vultū nomē p̄ris: p leticiā vero: nomē spirit⁹ sctī. Oēs. n. boni xp̄iani cōsignati sūt signaculo toti⁹ trinitatis. S

Secundo videdū est ī hac parte de secretarijs isti⁹ magni ducis: ⁊ de tubicinis ⁊ aliis amicis suis. Maxime vero sūt in campis necessarij ⁊ vtiles tubicine. Ait eni Boetius ī musica li°. p°. c°. p°. Manifestū est ī bello pugnātium aīos tubarū carmine accēdi. Inter alios autē tubicinas: fuit maximus Joannes baptista: cui dixit rex eternus illud Isa. 58°. Clama ne cesses quasi tuba exalta vocē tuā ⁊c. Vn̄ ip̄e Joannes dicebat de seipso Joannis p°. Ego vox clamātis in deserto. Parate viā dn̄i. Clamat ego Joānes vt omnes se p̄parēt ad belluū: ⁊ super mōtē sion veniāt cū armis suis quia capitane⁹ noster vult rapere celū ⁊ sachomanare paradisū: ⁊ diuidere predā militibus suis. Alios duodecim magnos tubicinas elegit: scilicet duodecim ap̄los quos q̄ttuor mūdi plagas misit dicēs illud i Marci vlt°. Eūtes ī mūdū vniuersū p̄dicate euāgeliū oi creature seq̄t̄. Qui crediderit ⁊ baptiçat⁹ fuerit saluus erit: quasi diceret. Quot quot ex toto corde credere in me voluerit ascribite militie mee. Illi vero per totum mundum profecti: multos ⁊ quasi innumerabiles ascripserunt: iuxta illud psalmi. 18. In omnem terrā exiuit sonus eorum ⁊ in fines orbis terre verba eorū. Fuerunt ⁊ alij 72. discipuli tubicine minores: qui p omnes ciuitates ⁊ terras discurrentes: sonitu suo vniuersū orbem repleuerunt. Inuitātes omnes ad sequendum agnum immaculatissimū supra mōtem sion: vbi parantur acies ad expugnandum ⁊ violandum paradisum. T

Elegit quoq3 quattuor principales prothocançelarios secretarios quorū vnus nominatus est Joannes euangelista. Cui vt canit ecclesia. Reuelata sūt secreta celestia: ⁊ ipse habebat vnum tractatum siue vt cōiter dicit̄ intendimentuū in paradiso: ⁊ hoc nullus sciebat nisi capitaneus ⁊ ipse: cui capitaneus noster reuelauit: quando recubuit in cena super pectus eius vt h̄etur Jo. 13°. Alius fuit Matthe⁹: alter Lucas: alius vero Marcus. De quib⁹ dr̄ Apo. 4°. In medio sedis erant quattuor animalia plena oculis ante ⁊ retro: ⁊ animal primū simile leoni ⁊ hic est Marcus. Et secūdū aīal simile vitulo ⁊ hic est Lucas: ⁊ tertiū aīal habēs faciē quasi hoīs: ⁊ hic ē Matthe⁹ ⁊ quartū aīal simile aquile volāti: ⁊ hic est Joānes euāgelista. Qui quattuor euāgeliste q̄re ī tali specie figurent̄: declarat sanctus Hiero. ⁊ Nico. de lira ī. pemio suo℞ euāgeliorū. Ubi dicūt q̄ Mat. depigit̄ ī facie hōis quia p̄ncipalr̄ v̄sat̄ circa humanitatē xp̄i ⁊ ꝯuersationē ei⁹. Marcus v̄o in facie leonis: q2 v̄sat̄ p̄ncipalit̄ circa ipsi⁹ regnū. Leo. n. est rex aīalū q̄drupedū. Lucas aūt in specie bouis q erat aīal imolatiuū in lege: q2 p̄ncipalr̄ v̄sat̄ circa ei⁹ sacerdotium. Joānes v̄o in specie aq̄le desup ipso℞ q̄ttuor: q2 p̄ncipalr̄ v̄sat̄ circa noticiā diuinitatis. Vel q2 Mattheus describit xp̄i gn̄ationē: Marc⁹ eius resurrectionē: Lucas passionē: ⁊ Joānes ascēsionē. Licet. n. p̄dicta oīa ab oīb⁹ euāgelistis tāgantur. Tn̄ vnus eo℞ p̄ncipal⁹ ⁊ singulari⁹ tractat

Isti ãt pthocãzelarij hñt sub se q̃ttuor ꝑncipalio
res scribas q ↄ̃signati sũt i q̃ttuor rot.: ↄ̃ qb⁹ dicit
Ezechiel. p°. Cũq3 ãbularẽt aĩalia: ãbulabãt simĩ
⁊ rote iuxta ea: q2 exposuerũt sẽsũ euãgelioꝝ ⁊ isti
q̃ttuor doctoꝛs ecclie q̃s assignauit eis dux ⁊ ca
pitaneus celestis. Nã Hiero⁹. dat' ẽ Marco q̃si
i leonica specie ↄ̃ hereticos: de q̃ dici pt illõ Pro
uer. 28°. Iust' q̃si leo ↄ̃fidẽs. Amb⁹. Luce: q̃si bos
cornupeta ↄ̃ arrianos: huic ↄ̃uenire vꝫ q2 euan
geliũ Luce discretõis vngula luculẽtissime ↄ̃cla
rauit. Gre. tot⁹ i morali sẽsu hũan⁹ Mattheo
tis ↄ̃formis ẽ. Aug⁹. ↄ̃tẽplatõe altissima Ioannẽ
ut aqla imitat⁹ ei⁹ euãgeliũ aqlino ituitu expla
nauit. Et hec oĩa ↄ̃clarat sctũs Bernardin⁹. i ser
monario de religiõe xp̄iana: ꝑmõe. 66°. V

Alios q̃3 subscribas ⁊ minores notarios: sb
istis ordiauit pp mĩtitudinẽ exercit⁹: ⁊ isti
sũt ceteri doctores ecclie ⁊ ꝑdicatores: q̃s misit et
q̃tidie mittit dux nr̃ ad ↄ̃gregãdos milites suos:
⁊ isti designanr̃ p seniores. De qb⁹ Apoc. 4°. dr̃:
q stabãt ẽt ipsi i circuitu throni: ⁊ laudabãt viuẽ
tẽ i secula secloꝝ. Vñ qlz eoꝝ põt dicere illõ. Ps.
44. Ligua mea calam⁹ scribe velociẽ scribẽtĩ. Et
q2 ↄ̃dit eis p̃rimã pecuniã ⁊ ꝑciosã. s. scã sacra q̃
volẽtib⁹ venir̃ ad militiã suã p arra ⁊ ipstito dõ
tur: iõ dixit eis ut sint fideles dispẽsatores: q2 non
vult ad militiã suã ascribi hoĩes ↄ̃ditos carnalita
tib⁹ ⁊ sẽsualitatib⁹. Iõ dixit Matthei. 7°. Noli
sanctũ dare canibus. X

Sentiẽs ãt iste dux nr̃ celestis aliũ eẽ magnũ
tubicinã: q nolebat venire ad suũ exercitu3:
imo ibat ad stipẽdia suoꝝ inimicoꝝ q vocabar̃ Sa
ul⁹: fecit eũ vocari ⁊ ad se duci ligatũ: ⁊ caligãtẽ
oclis ⁊ ↄ̃q̃ssatũ: q audiẽs q dux erat illi ↄ̃ stimu
calcitrare: pmisit fidelitatẽ: ⁊ capitane⁹ nr̃ fe
cit signari i frõte ei⁹ nomẽ suũ: ⁊ iposuit illi nomẽ
paul⁹: ⁊ ꝑcepit ei di. Vade ⁊ cõcine tua alta tuba
p oẽs regiões: ⁊ cõuoca mihi exercitũ copiosu3.
De hoc tubiciatore ait ipse saluator Act. 9°. Vas
electiõis ẽ mihi iste: ut portet nomẽ meũ corã gẽ
tib⁹ ⁊ regib⁹ ⁊ filijs israel. Fuit g° iste magn⁹ tubi
cinator Paul⁹ cũ alijs tubicinis itonãs ⁊ ↄ̃cinẽs
aduersus aereas ptãtes: ⁊ vastatores aduerse ptã
tis: dicẽs ex mãdato dei illõ Apoc. 7°. Nolite no
cere terre ⁊ mari: neq3 arborib⁹: quoadusq3 signe
m⁹ seruos dei nr̃i i frõtib⁹ eorum. Y

Factis igit̃ istis ꝑclamatiõib⁹. ⁊ signat̃ oĩb⁹
militib⁹: reuersi sũt tubicines ad capitaneũ
suũ. Qui vidẽs tãtã multitudinẽ expeditoꝝ mili
tũ: iussit suo ꝑmo pthocãzelario Ioãni euãgeliste
ut oẽs illos ascriberet i li°. suo: q p scm̃ stephanũ
colateralẽ gñalẽ ⁊ bulletariũ suũ: atq3 ꝑncipale3
signatorẽ fuisset p̃ntati. Quib⁹ oĩb⁹ p̃ntat̃ ⁊ i li°.
ascript̃. Cõuocatõ ↄ̃silio suo dixit capitane⁹: qs ẽ
dign⁹ ferre vexillũ exercit⁹? Cui dabim⁹: ɔꝫ. n. q
eligar̃ ↄ̃ toto exercitu vn⁹ fortissim⁹ bellator q nõ
sit timid⁹ s3 audax i mũdo ↄ̃ tãtã potẽtiã. Et cir
cũeũtes totũ exercitũ viderũt vnũ paupculũ ma
le indutum ⁊ discalciatum: sed magnanimum q
propter eius magnanimitatem spreuerat totu3
mũdũ: ⁊ oĩa dispersẽrat ⁊ dederat pauperibus
qcqd hẽbat. Vñ dixerũt illi si volebat fuire capi
taneo magno. Qui rñdit q erat pat⁹ ponere vi
tã p eo: ⁊ relatũ fuit capitaneo: q ad se adductũ i
ẽrogauit q̃ noĩe vocaret̃: cui ille hũilr̃ rñdit. Dñe
mi ego vocor Frãcisc⁹. Cui dñs dixit: et q̃ voca
ris Frãcisc⁹ q̃si Frãch⁹ filius: si vis venire mecũ fa
ciã te meũ vexillifer: s3 op3 te mihi ↄ̃formari. Cui
rñdit hũil' Frãcisc⁹: q erat valde ↄ̃tẽt⁹ ⁊ diu di
sposuerat sic facẽ. Tũc xp̄s ↄ̃dit illi vexillu3 triũ
phãtissime crucis: quã ipe libẽtissime ↄ̃tulit i cor
pore suo. Et h° ẽ qd dr̃ Apoc. 7°. Vidi alteꝝ ãgelũ
.i. Frãciscũ: ascẽdẽtẽ ab ortu solis. i. ab assisio i oriẽ
te posita hñtẽ signũ dĩ viui. i. stigmata Iesu xp̄i: ⁊
ita exposuit. b. Bona. legẽs i studio parisiẽsi: iurãs
q xp̄s sibi apparẽs dixerat q illa v̄ba dcã nõ sũt
nisi ↄ̃ btõ Frãcisco: h° ẽt ꝑdixit Paul⁹ ad Gal.
6°. dĩ. i psona btĩ Frãcisci. Ego. n. stigmata dñi ie
su i corpe meo porto. Nõ. n. hec v̄ba p̃nt itelligi
ↄ̃ ipo paulo cũ ipe ñ fuerit stigmatizat⁹: s3 ↄ̃ solo
btõ Frãcisco q recepit qnq3 stigmata Iesu xp̄i i
suo corpe. Fecit g° rex celestis btm̃ Frãciscũ nõ
vexillifer: s3 ẽt caput ꝑme cohortis: ⁊ posuit il
ad curã psone sue. Fecitq3 eũ ꝑmũ i secretarijs
ut itrare posset cubiculũ secretorũ suoꝝ: ⁊ sub eo
ↄ̃dit familiã mĩtã ⁊ principẽ eũ ↄ̃stituit toti⁹ mili
tie sue. Iõ de ipo canit. ecclia i offõ eiusdẽ. Dec⁹
moꝝ dux minoꝝ Frãcisc⁹ tenẽs brauiũ. Est. n. ge
nerar̃ ↄ̃falloneri⁹ portãs isigna supni ipatorie. Z

Tertio i hac pte ẽ ↄ̃siderãdũ q fuerit electi ca
pitanei exercit⁹. Fuerũt. n. duodeci ↄ̃ qb⁹ hẽt̃
Apoc. 7°. Prim⁹ appellar̃ Iudas: ⁊ iste ẽ capi
tane⁹ vastatorũ ⁊ extirpãtiũ aduersarios regis: iu
das. n. ꝑ3 Hieronymũ ↄ̃fessio iterp̃tar̃. Per ↄ̃fes
sionẽ nãq3 oĩa pctã cũctaq3 scelera ↄ̃struunr̃ atq3
exterminar̃: ⁊ de isti⁹ comitiua possũt nũerari oẽs
q ↄ̃fessi sũt pctã sua: q2 fuerũt vastatores pctõꝝ.
In hui⁹ ãt figurã ꝑcepit celestis capitane⁹ huic
duci ⁊ cuilib3 suoꝝ militũ dicẽs illõ Iosue. 17°.
Trãsibis ad mõtẽ3: ⁊ succides tibi atq3 purgabis
ad hitãdũ spatia: ⁊ poteris vltra ꝑcedere cũ sub
uerteris cananeũ: quẽ dicis ferreos hẽe curr⁹ ⁊ eẽ
fortissimũ. Cananẽ⁹ iterp̃tar̃ demõ zelãs aiam ⁊
Nã aia q̃ amat deũ: ⁊ p ↄ̃fessionẽ se purgat a pec

catis d̃clinãdo a malo: τ faciẽdo bonũ occidit ca
naneum.i.diabolum: τ efficitur de militia huius
capitanei primi. A

SEcũdus capitane⁹ fuit rubẽ q iterp̃tať fili⁹ visi
onis. Et iste ẽ capitane⁹ vectiũ balistis τ ar
cub⁹: τ d isti⁹ comitiua sũt oẽs viri docti τ scięti
fici. Grãmatici: rethorici: legiste: τ cãoniste: τ sa
cre theolẽ pfessores. De qb⁹ Daniel.12°.dr. Qui
aũt docti fuerit fulgebũt q̃si splẽdor firmamẽti. Et
q ad iustitiã erudiũt mltos q̃si stelle i ppetuas et/
nitates. Isti igiť balisterij sagittas suas ita rite τ
i medio v̀itatis eijciũt: q nũq̃ errãt i aliq̃ falsitate
imo corda ignorantiũ feriũt iaculo v̀itatis: sicut bo
ni p̃dicatores faciũt: q sũt d militia isti⁹ capitãei.
In cui⁹ psona dicit ps̃. Uidi p̃uaricãtes τ tabesce
bã: q: eloqa tua ñ custodierũt. Et vo͂ q ille q vł t
balista vti: τ bñ eijceř sagittã: claudit vnũ oculũ:
ad d̃notãdũ q si vis bñ τ directe emittẽ d̃sideria
tua ad deũ: oz te claudeř vnũ oculũ.s.vanitatũ τ
d̃siderij cupiditatũ h⁹ mũdi Isa.33°. Claudit o/
culos suos ne videãt malũ: τ hře vnũ solũ oculũ
aptũ: tenẽdo ip̃z fixũ i deũ τ hñdo ip̃z i oib⁹ opi
b⁹ tuis pro obiecto: τ sic nũq̃ errabis. B

TErti⁹ v̀o capitãe⁹ fuit Gad: q sacchomãor
capitane⁹ ẽ. Interp̃tať.n.accict⁹ latrũcul⁹: ac
cincti qdẽ latrũculi sũt qlz cõiugati: s̃uãtes iura
m̃trimonij τ honeste viuẽtes: τ marie s̃uãtes ca/
stitatẽ. De qb⁹ saluator Matth.19°.iqt. Sũt eu
nuchi q seipsos castrauerũt pp regnũ celor.s.per
violẽtiã acgrẽdũ τ furãdũ. Isti ẽt sacchomãi sũt
q̃dã bone vidue: ac psone simplices τ d̃uote q sũt
latrũcule τ fures vite eterne: q: cũ p̃scia sua bõa
simplici τ pura furãř Iesũ xp̃z, lz sic sacchomãi
multa icõmoda patiãř. De tali vidua furãte pa/
disũ iqt Aplus p̃.ad Thimo.5°. Que v̀e vidua
est τ desolata speret in deũ. C

QUart⁹ capitane⁹ fuit Asser: q iterp̃tať btũs
vł diuitias hñs: τ iste ẽ p̃nceps illor diuitũ
q p viã elemosynar acqrũt regnũ celor. Sicut p
misit d̃ns Mat.19°. dicẽs elẽyñã faciẽtib⁹. Cẽtu/
plũ accipietis τ vitã eĩnã possidebitis. Et [illegible] hoc dicit
Eccl.31°. Btũs ẽ diues q iuẽt⁹ ẽ sine macula τ q
post aur ñ abijt: nec sperauit i pecũie thesauris.
Sub isto ẽt capitaneo stãt q oĩa spreuerunt pp
xp̃z q sũt d̃ni oĩuz q̃ pedib⁹ calcãt: d quib⁹ dicit
Apl's.2°.ad Cor.6°. Nihil hñtes τ oĩa possiden/
tes. Et io ẽrhortať btũs pr nr̃ Frãcisc⁹ i regła sua
frẽs suos ad hãc scissimã paupťatẽ di. Hec ẽ illa
celsitudo altissime paupťatis: q vos charissimos frẽs
meos hẽdes τ rẽges regni celor istituit: paupes re
b⁹ fecit: virtutib⁹ sblimauit. Hec sit portio vr̃a
q̃ pducit i trã viuẽtiũ τc. Et isti q sũt d comitiua
isti⁹ capitanei sũt custodes vexilli. D

QUit⁹ capitane⁹ fuit neptali: q quẽ sequũť oẽs
religiosi mẽdicãtes. Interp̃tať.n.dilatatio.
Hij.n.nõ solũ s̃uãt p̃cepta xp̃i: sz ẽt dilatãť [illegible] ser
uãda p̃silia. Insup cultũ di dilatãt: vñ diceř p̃ñt'il
lđ.2°.ad Cor.6°. Cor nr̃m dilatatũ ẽ. Sũt.n.dila
tati i charitate di τ p̃ximi. Comitiua ergo istiu⁹
capitanei appellať vulgari s̃mone fantaria. Sũt
eni veri famli celestis regis τ pedestres icedũt
nõ i equis faleratis. E

SExt⁹ capitane⁹ dr̃ Manasses: q iterp̃tať a
bolitio siue obliuio. Et iste ẽ p̃nceps scõrũ
monachor q viuũt secreti τ incogniti q̃si mortui
mũdo τ obliti oĩuz q̃ sũt i eo. Talib⁹.n.dcm̃ ẽ.ps̃
44°.p pphãz. Obliuiscẽ ppl'z tuũ τ domũ p̃ris
tui. Monach⁹.n.dr̃ a monos qđ ẽ vn⁹: τ achos q
ẽ tristis dz.n.staǩ d̃solat⁹ τ sol⁹.c°. placuit.16ª.q.pª
τ solũ viuẽ do. Isti sũt fortes bellatores: q: sp sũt i
p̃tinua militia cõtra carnẽ: mũdũ: τ diabolũ. Et
isti vulgariter appellãtur lancee spezate. F

SEptim⁹ dux appellať Simeõ: q iterp̃tať au
ditio vł obediẽtia: τ d isti⁹ comitiua sũt oẽs
bõi filij parẽtib⁹ obediẽtes: τ subditi d̃nis s̃uiẽtes
sequẽtes p̃siliũ apli p̃ Petri.2°.dicẽtis. Serui sub
diti estote d̃nis: ñ tm̃ bonis τ modestis: sz [illegible] discolis
τ malis. Hec ẽ.n.grã si pp p̃sciaz di sustinet qs τ
Et ad Ephe.6°. Filij obedite parẽtib⁹ vr̃is i do
mio. Hoc.n.iustũ ẽ. De tali filio obediente τ s̃uo
obseq̃nte: põt diceř d̃ns ei⁹ illđ.ps̃.17. In audi/
tu auris obediuit mihi. De comitiua q̃z isti⁹ capi
tanei sũt oẽs bõi xp̃iãi diuina mãdata s̃uantes τ
τ p̃nr celũ rapiẽtes. Iuxta illđ Mat.19°. Si vis
ad vitã igredi s̃ua mãdata. Et istorũ acies electa
pp numerositatẽ dicitur el squadrone. G

OCtau⁹ dux dr̃ Leui: q interp̃tať assũpt⁹: τ
d h⁹ comitiua sũt oẽs plati τ rectores: taz
tpales q̃z sp̃uales alior: q eos scõm deũ bñ regũt
τ gubernãt q i h° mũdo sũt assũpti ad gubernã/
dos sbditos. Deide assumeř ad eĩnos celi trium/
phos. In hac q̃z comitiua sũt oẽs boni sacerdo/
tes: τ clerici q ad diuinũ cultũ sũt assũpti: q dicũť
milites xp̃i.16ª.di.c°.qđ pderit τ pª.q.3ª.c°. sal
uator.τ p glosã i.c°.militare.23ª.q.pª. Et d h° ẽt
hẽř i.c°.p°.de cle.egro. τ i.c°. d̃gradatio.d penis.i
6°. Et d q̃lz istor dr̃ deo p pphãz ps̃°.64°. Btũs
quẽ elegisti τ assũpsisti: hitabit [illegible] atrijs tuis. Isti
ẽt sũt de squadra psone ducis celestis. H

NOn⁹ capitane⁹ ẽ Isachar: q iterp̃tatur vir
mercedis. Et iste ẽ ductor bonor artificũ τ
laboratorũ: qui d arte sua viuũt τ labore: quor q
libz i iudicio audiet illđ ps̃.127. Labores manu
uz tuar q: mãducab: btũs es τ bñ tibi erit. Q: ve

Ysachar appellatur Genesis.49°.asinus fortis. Ideo iste est capitaneus super mulaterios ⁊ carratores campi. I

Decimus est Zabulon: qui ē capitaneus imperatoꝝ: regū: ducū: marchionū: comitum dñoꝝ baronū: oīumqꝫ nobiliū: ꝑuātū illō quod de eoꝝ officio dī i.c°.regū.23ª.q.5ª. Et oēs stipēdiarij milites q̄ sūt ɔtēti stipēdijs suis: ⁊ nemini violentiā faciūt: vt precipit eis Luce.3°. Sunt sub hoc duce. De isti⁹ quoqꝫ familia sūt oēs boni iudices a iustitia nūq̄ declināte: sꝫ ɔstātes et fortes i ea administrāda. Zabulon.n. interꝓtat habitaculū fortitudinis. De talibus dī Sap.6°. Qui custodiūt iustitiā iustificabūt. Et isti q̄r iurib⁹ patriā defendūt sicut milites armis: vt [illegible] in ꝓemio insti. ⁊ in.l.aduocati.C.de aduo.diuer.iudicioꝝ. Et i.l.laudabile.C.ō aduo.diuer.iudicū. Iō in numero armigeroꝝ ɔputant. Et ista familia dicit gens armatorum equitum. K

Undecim⁹ est Joseph: q̄ interꝓtat ampliat⁹ vel augmētū. Et de huius comitiua sunt oēs boni mercatores: q̄ nolūt facere vsuras nec vēdere ꝓ pluri ꝑcio: vēdēdo terminos ⁊ tp̄s: nec falsificāt mercācias: ⁊ custodiūt festa nec vēdūt cū mēdacijs aut piurijs: vt āplificēt diuitias: ⁊ poti⁹ volunt parce viuere: q̄ iniustis abūdare opibus. Et faciūt ɔtctus suos iustos ⁊ sine aliq̄ fraude: et libēter soluunt primo quā possunt. Vn̄ pōt q̄libet hoꝝ dicē illud psalmi.119. Viā mādatoꝝ tuoꝝ cucurri: cū dilatasti cor meū. Magis.n.studuerūt āpliari i ꝟtutib⁹ q̄ in diuitijs ō qb⁹ ꝑdixit ps°. Ibūt de ꝟtute i ꝟtutē: videbit deus deoꝝ i sion. Et isti sunt campi prouisores. L

Duodecimus capitaneus ē Beniamin: q̄ interꝓtat filius virtutū. Et de hui⁹ comitiua sunt oēs virtuosi: ⁊ marie virgīes q̄ sequūt agnū quocūqꝫ ierit: vt dī Apoc.14°. Et iō Beniamin etiā interꝓtat fili⁹ dextre.s.dei. Castitas.n.aīaꝫ ad dextrā dei repñsentat. §.sancim⁹ i auten.ō leoni. Et icorruptio facit primū deo. Sap.6°. Isti g° milites sūt valde grati: ⁊ speciosi i ɔspectu dei: iuxta illud Sap.4°. O quā pulchra ē casta gñatio cū claritate. In hac ēt acie sūt oēs diligētes deū to[illegible] corde: ⁊ iō iste dux appellat ꝑnceps schiopetterioꝝ ⁊ bōbarderioꝝ: q̄r sui milites semꝑ ignē diuini amoris secū hñtes: ignita charitate desideria sua ad celū emittūt. Oēs āt isti capitanei hñt sb̄ se duodeci milia signatos viros robustissimos. Et hoc ē q̄ ait apl̄s. Apoc.7°. dicens de eis. Ex tribu Juda duodeci milia signati. Ex tribu Ruben duodeci milia signati. Ex tribu Gade duodeci milia signati. Ex tribu Asser duodeci milia signati. Ex tribu Neptalim duodeci milia signati. Ex tribu Manasse duodecim milia signati. Ex tribu Simeon duodecim milia signati. Ex tribu Leui duodeci milia signati. Ex tribu Isachar duodeciꝫ milia signati. Ex tribu Zabulon duodeci milia signati. Ex tribu Joseph duodecī milia signati. Ex tribu Beniamī duodeci milia signati. Et q̄r vltra ꝑdictos specialr̄ signatos sūt multi alij milites ex diuersis mūdi ptib⁹ ɔgregati: iō subdit. Post hec vidi turbā magnā q̄ dinūerare nemo poterat: ex oīb⁹ gētib⁹: ⁊ tribub⁹: ⁊ populis: ⁊ liguis: stātes añ thronū i ɔspectu agni amicti stolis albis: ⁊ palme i māib⁹ eoꝝ. Hec āt turba vt ait.b.Bernardin⁹ vbi.s̄.ꝓ eo inumerabilis dicta ē: q̄r nemini nota ē nisi illi q̄ numerat multitudinē stellaꝝ: ⁊ oīb⁹ eis noīa vocat vt dī ps°.146°. Vn̄ seduli⁹ poeta iqt et. Qui stellas numeras: quaꝝ tu noīa sol⁹. Signa: ptātes: cursus: ⁊ loca tp̄a nosti. Hi sūt ex oīb⁹ gentib⁹ ēt barbaris ad xp̄ꝫ ɔuersis: ⁊ tribub⁹ gētiū ⁊ populis tribuū: ⁊ linguis populoꝝ adunati. In gētib⁹.n. diuerse sūt trib⁹. In tribub⁹ diuersi sūt populi. In populis diuerse sūt ligue. Et de oīb⁹ istis eligit dñs milites ad militiā suā: dicūtur aūt amicti stolis albis quo ad puritatis cādorē: ⁊ palme i manib⁹ eoꝝ quo ad triūphalē honorē: palme.n.victorib⁹ dāt. Hec sctūs Bernardinus vbi.s̄. M

Quarto quo ad ɔditōeꝫ militū electoꝝ: q̄r de eoꝝ ɔditōib⁹ aliqua tetigi.s̄.sermone.27°. pte p̄ma vbi posui leges militū tpaliū ⁊ spūaliū: ⁊ sermone.29°.pte pª. In qua posui sex ɔsilia data militib⁹. Iō breuit hic loquēdo dico q̄ boni milites debēt hēe plures ɔditōes q̄ notant.i.l.vltia.ff.ex qb⁹ cau.ma.⁊ instª.de militari testō in glo. sup rubricā ⁊ i.l.fi.C. loca.⁊ i auten.de man.ꝑn.§.fi.coll.3ª. sūt aūt iste.s.q̄ sit de genere militātiū q̄ vult militare.l.ne i iñctū.C.ō neg.gef.q̄ sit enarmiat⁹.C.q̄ militare nō pos.l.i.q̄ i numero alioꝝ militū sit ascript⁹.l.ex eo tpe.ff.de mili.tes.q̄ hēat stigma.i.notā publicā in brachijs: ꝑ quā ab alijs distiguat ⁊ cognoscat: sicͥ nūc cognoscit ꝑ calciamēta ⁊ calcaria.C.ō fabricē.l.iij.li°.xj°. Et silr̄ miles spūalis dꝫ distigui ab alijs: ꝑuādo illō p°. Petri.2°. Cōuersatiōeꝫ vr̄aꝫ iter gētes hñtes bonaꝫ ⁊c. Ita vt nō sit ō illis ō qb⁹ iqt Lucan⁹ li°.x°. Nulla fides pietasqꝫ viris q̄ castra sequunt. Itē q̄ hēat aīuꝫ deditū militie ⁊ nō agriculture vel alijs negocijs.l.milites.ff.ō re mi. q̄ ense accigat. l.pe.ff.ō mili.te. q̄ iuret nō vitare mortē ꝓ repu. ⁊ q̄ pugnādo magis attēdat cōeꝫ vtilitatē q̄ ꝓuatā. Et ꝑdicta tāgit Vegeti⁹ li°.2°.ō re mi.di. Iurāt milites oīa se strenue facturos q̄ ꝑcipit ipator nūq̄ ōserturos militiā: nec mortē recusaturos ꝓ repu. Et ibidē.ti.18°.iteꝝ ait. Incōgruū vr̄ ipatōis

militē q ānona publica pascit̄ vtilitatib⁹ vacare priuatis: hec ille. Et in. c°. si. 23ª. q. pª. dicit Gre. Sūma militie laus īter alia bona merita hec est. Obediētiā rei publice vtilitatib⁹ exhibere: ⁊ gcqd sibi vtiliter īperatū fuerit obtēperare que oīa possunt ad milites spirituales referri. ℕ

SEptē quoqꝫ alias ꝯditōes habere dꝫ miles bonus. Prima ē ꝙ sit ꝓuid⁹ facie ⁊ ocul̄ circūspectus Ecclesiastes. 2°. Oculi sapiētis i [illegible] pite eius: ⁊ erectus ad oēm modū positiōis: qꝛ si in terra ꝯspiceret sagitte volantes [illegible] alia instr̄a bellica eū ferirent. Dꝫ ergo oculos leuare ac firos tenere versus illā partē qua sūt hostes: ⁊ versus arcē quā vult expugnar̄ ⁊ capere: quia igitur aduersarij nostri demones cū qbus nobis ē pugna vt dī ad Ephe. 6°. In aera morāt̄: iō si volum⁹ liberari a sagitta volāte in die ꝺ qua fit mētio ps°. 90. Et non vulnerari ab hostibus: ꝺbem⁹ sursū oculos erigere: ad iplorandū. s. diuinū auxiliū: sicut faciebat Dauid dicēs ps°. 122°. Ad te leuaui oculos meos q habitas i celis. Et dicē illꝺ Job 17°. Pone me dn̄e iuxta te: ⁊ cui⁹ vis man⁹ pugnet ꝯ me: qꝛ vero multi nō aspiciūt nisi in terra terrenis intenti. De qbus psalmista ait. Oculos suos statuerūt declinare in terrā. Iō sepe ab inimicis vulnerātur ⁊ occidūt̄. Qꝛ ēt ciuitas quaꝫ capere optam⁹ est illa sup̄na hierusalē. Iō semp debemus celū oculis cordis speculari ⁊ cogitare qūo illud capere possim⁹: ⁊ [illegible] quā viā nobis intrare sit necesse: qꝛ [illegible] multas tribulatiōes oportet nos ītrare i regnū celoꝝ: vt dī Actuū. 14°. Secūda militis ꝯditio ē ꝙ habeat corp⁹ bn̄ ꝓportionatū ⁊ cōplexionatū mēbraqꝫ dura. Vn̄ ad pugnādū fortes sūt fabri: ⁊ alij q i ꝯtinuis laborib⁹ sunt. Illi aūt q sūt debiles parū valēt [illegible] pugnādū corporalr̄. Exercitiū. n. armoꝝ requirit aliud quā exercitiū scie. Nā in scia molles carne aptos mēte dicim⁹: sꝫ phm̄ in. 2°. de aia. In armis āt ꝯtriū est. Vn̄ Vegeti⁹ in li°. de [illegible] mili. ait. Nō est dubitādū aptiorē armis eē rusticā plebem: q̄ sub dn̄io: ⁊ i labore nutrit̄: solis ardorē patiēs: vmbre negligēs: balneoꝝ nescia: delitiarū ignara: simplici aīo ꝯtēta: duratis ad oium maloꝝ tolerātiā mēbris. Cui gestare ferrū: fossā ducere: on⁹ ferre ꝯsuetudo ē: ⁊ iteꝝ dicit. Piscatores: aucupes: sonatores: ⁊ oēs q tractare videt̄ ad muliebria [illegible] tinēs: lōge arbitror pellēdos a castris. Fabros āt ferrarios: carpētarios: apꝛūqꝫ venatores ꝯuenit sociare militie. Et Seneca ad Lucilluꝫ lib°. 12°. eplāꝝ: epl'a. 3ª. cū ꝓdictis ꝯcordās ait. Nullū laborē recusant man⁹ q̄ ad arma ab aratro trāsierunt. Sicut g° fabri stant iuxta ignē ⁊ ꝑcutiunt ferrū: ita spūales milites dꝫ stare iuxta xp̄m per amorē: ⁊ ꝑcutere diabolū īsidiatorē: ⁊ cor suū durū ⁊ obstinatū. Ad fortitudinē aūt hāc spūalem hn̄dā nos hortat̄ sancta mr̄ ecclesia i officio apostoloꝝ dī. Estote fortes i bello: ⁊ pugnate cū antiquo s̄pente: ⁊ accipietis regnū eternū. Nō ergo hēre ꝺbem⁹ membra molia. i. sensualia: ita vt inclenemur ad opa carnalia ⁊ vana: vel ad diaboli blandicias vt fecit Eua: Dauid: Salomon: et Sanson: ⁊ alij multi. Sꝫ fortes eē debem⁹ cū beato [illegible] Stephano glorioso xp̄i milite primo: de q̄ dī Actuū. 6°. Stephan⁹ āt plenus gratia ⁊ fortitudine faciebat ꝓdigia ⁊ signa magna i ppl'o. ℺

TErtia boni militis ꝯditio ē ꝙ sit aspectu [illegible] facie terribilis. Vn̄ ait Vegeti⁹ i li°. ꝺ re mi. Si hō hꝫ effigiē leonis: vl̄ vrsi: aut hmōi ferox ⁊ fortis erit ō ē: qꝛ vt ait auctor i li°. sex pricipioꝝ. Aīa ꝯiūcta corpi imitat̄ passiōes corpis: sicut [illegible] experiētiā videt̄ ꝙ iuuenis [illegible] i effigie mulier apparet: cōiter ē qsi vna famella. Debem⁹ g° eē terribiles ꝯ peccata nr̄a illa [illegible] durā penitētiā ꝺstruēdo: ⁊ ꝯ demones illis fortiter resistēdo: ⁊ similiter ꝯ quoslibet tentātes ps°. 75°. Tu terribilis es: ⁊ qs resistet tibi: ⁊ nō facē sicut mulierculе q̄dā dicentes tētātib⁹ eas: deus dimitte me ⁊c. Talib⁹ [illegible] Jacobi. 4°. Resistite diabolo ⁊ fugiet a vobis. Nā audaces fortuna iuuat timidosqꝫ repellit. x°. Eney. Quarta cōditio ē ꝙ hēat pect⁹ latū: qꝛ si haberet strictū: signū eēt hoīs pusillanimis. Itē dꝫ habere brachia lōga ⁊ nō breuia qꝛ hmōi cōmuniter sūt ꝺbiles. Vn̄ dicit Vegeti⁹ in li°. de re mili. Sit adolescēs martio opi deputād⁹: vigilātibus oculis: erecta ceruice: lato pectore: humeris musculosis: valētib⁹ digitis longiorib⁹ brachijs: vētre modic⁹: exilior suris: ⁊ crurib⁹ nō sup̄flua carne distinctis: sꝫ neruoꝝ duricia collectis. Cuꝫ hec i tirone signa dep̄hēderis: ꝓceritatē non magnope ꝺsideres. Vtili⁹. n. ē fortes milites eē q̄ grādes. Debem⁹ ergo ⁊ nos hēre cor latū i charitate ⁊ i remittēdo iniurias: ⁊ brachia lōga illa extēdēdo ad subueniēdū oib⁹: ita vt dicere valeam⁹ illud ad Phi. p°. Testis ē mi hi de⁹ qūo vos oēs cupia i viscerib⁹ Jesu xp̄i. Et s̄uare illud Deut. 15°. Precipio tibi vt apias manū tuam egeno ⁊ paupi Prov. vlti°. Manū suā apuit iopi: ⁊ palmas suas extēdit ad paupes. Quinta ꝯditio militis ē ꝙ nō mult⁹ curet de cibo ac potu ⁊ lecto: nō. n. dꝫ assuesci sensualibus delitijs. Nā vt igt facetus poeta libri sui. c°. x°. Nil valet in bello qui viuit delitiose. Nec sine duricia bellica palma datur. Et Seneca ad Lucillum epistola. 3ª. ait. Nulli pōt secura vita ꝯtingere: q de ꝓducēda

nimis cogitat. Itē dī miles a malo ꝙ sustinere debet: vt ait glo. i sūa. de mili. testā. i rubrica vbi ēt dicit: ꝙ miles ēt dī q: i numero milenario eligit: vt in. l. i. §. miles. ff. de mili. testā in qua lege etiaʒ habet: ꝙ miles dī a militia. i. a duritia quā sustinet. Vñ cōiter dī. Ali soldati pane fresco [redacted] vino deroto. Spūaliter āt p panē intelligit corpꝰ xpi: qui de seipso inquit Ioānis. 6°. Ego sum panis viuus: quasi dicat: comedite ꝛ mādūcate vt sitis fortes in prelio: ꝛ nō querite delicata cibaria. De vino aūt ait psalmista. Et vinū letificat cor hoīs. Sanguis. n. dñi letos ac robustos reddit milites [redacted] pugnādū. Vñ Chriso. sup Joanē ait. Ut leōes flāmā spirātes de mensa dñi recedimꝰ: terribiles demonibus facti. P

SExta cōditio ē ꝙ nō fugiat vidēdo inimicū: nec debet recusare mortē subire ꝑ vtute ſm ꝙ inquit Aristo. 3°. Ethi. Si ergo Hector: Diomedes: ꝛ mlti alij pagani vitā exposuerūt vt fortiter dimicarēt: ꝛ inimicos expugnarēt: multo magis nos illā exponere dēbemus ꝑ xpo: ꝛ potꝰ mortē subire: ꝙ̄ deuʒ offēdere. c°. ita ne. 32a. q. 5a. Nō debet quoqʒ miles semꝑ stare firmꝰ ne occidat: dū ꝑp i mortalitatē suā ē quasi signū ad sagittam. Debet āt miles xpi semꝑ esse in motu bone opatōis: ꝛ nō stare occiosus: q: aqua q̄ non mouet marcescit: ꝛ generat vermes. Illa ꝟo q̄ mouetur generat pisces. Jō āt in festis plura peccata ꝯmittūt: q: hoies stant ociosi magis i illis diebus ꝙ̄ alijs: vt. n. ait Bernardus in quodā ſmone. Ociū est mater oium viciorū. Nō dz ēt miles retro aspicere dū pugnat: ne ab inimicis feriat. Sic quoqʒ facere dz xpi miles. Cui idē dñs ait Luc. 9°. c°. Nemo mittens manū ad aratrū ꝛ aspiciens retro aptus est regno dei. Q: vt ait Ber. J[redacted] via dei nō progredi retrogredi est. Et ꝑdictorum habet figura Gen. 19°. in vxore Loth que retro aspiciens i statua salis ꝯuersa est. Q

SEptima militis ꝯditio est ꝙ sit bñ armatꝰ: ꝛ hoc ē quintū qđ erat vidēdū in hac pte. s. quibus armis debet eē munitꝰ ille q vult paradisum apprehēdere. Arma militie nře nō sunt carnalia: sʒ spūalia ad destructionē inimicorū: vt dicit. 2e. [redacted] Corin. x°. c°. Oēs ergo capitanei ꝛ milites in toto corpore debēt eē armati. Si. n. fuerit i aliqua pte corporis discoopti facilr ab inimicis suis ferient: ꝛ cū voluerit se defendere ab vna p[redacted] vulnerabūtur ab alia. Bene āt armati milites sunt audaciores. Vñ Uegetius li°. p°. de [redacted] mili. ti°. 20. inqt. Necesse ē vt acriorē dimicādi sumat audaciā: q munito capite et corꝑe nō timet vulnera. Et ideo describamus armaturā gloriosi militis: incipiēdo a capite ꝛ descēdēdo vsqʒ ad pedes. Debet ergo bonus christi miles habere i capite galeam cum noīe Jesu in fronte: hec autem significat filialem dei timorem qui caput mentis a peccatorum ictubus defendit. Unde. ps°. 110. dicit. Initiū sapie tiōr dñi. Ecce galea capitis: ecce elmetꝰ fortissimꝰ: ecce cellata ipenetrabilr reijciēs oēs ictus pctōꝝ. Jō Ecclesiastici. p°. scriptuʒ ē. Timor dñi expellit pctm̄: hec āt galea ē bñ tersa ꝛ burnita ac relucens: ꝛ iō si lapide vel sagitta pcutiat: mox lapis vl sagitta scītillādo resilit sine offensiōe pcussi: q: si timor dñi bñ armauerit caput mētis nře: ab ictibꝰ maloꝝ cogitationū ꝛ suggestionū mūdi: carnis: ꝛ diaboli: nō poterit vulnerari: sʒ illesa ꝯseruabit i grā dei: q: vt iqt glosa q̄dā sup ps°. cx°. Janua ꝯuersiōis ē metꝰ: iō sup illō psalmi. cxj. Beatꝰ vir q timet dñz. Dicit glo. Uis redire ad amissam btitudinē? compēdiosa via hec est. s. timoris dei. Hāc āt galeā assumere hortat Paulus ad Ephe. 6°. di. Et galeā salutꝭ assumite: qđ exponēs btūs Ber. vbi sup ait. i. timorē Jesu: q salus iterptat suscipite: hʒ ēt viseriā cū rimulis ꝛ foramibꝰ paruis: vt meliꝰ videat offendicula: ꝛ sciat q̄ pte se debeat tueri ꝛ euitat ictꝰ ꝛ pcussiones. Per qđ ſm btm̄ Bernardinum vbi supra significat veri itelligētiā cū illuminatiōibꝰ multis diuinis: iō ꝑphā cū de galea timoris dei dixisset. Initiū sapie timor dñi: subdit de viseria illius di. Intellectꝰ bonꝰ oibus faciētibꝰ eū. Qui. n. hʒ itellectū illuminatū ꝛ timoratū deo: stat sp i ꝑposito vitandi pctm̄ ꝛ cognoscēdo illō p viseriā itellectꝰ: illō effugit ꝛ ab eo diuertit atqʒ suggestiones eiꝰ a se repellit: nec permittit ꝯsciaʒ suā ab illo penetrari. Qui āt vadit ad pliū sine hac galea ꝛ viseria: pōt expectat fractionē capitꝭ vl ꝺtrūcationē: ꝛ nō vidēdo picula offēdiculoꝝ pctī pcussus morit sic bestia q: nō aspiciēdo nec cognoscēdo: nescit illa vitare: bñs āt hāc galeaʒ cū sua viseria sollicitꝰ ē vitare oīa picula. Iux [redacted] illō Eccl°. 7°. Qui tiet dñz: nihil negligit. Pōt quoqʒ p viseriā q̄ sursū eleuat ꝛ postea ꝺprimit. aliō significari. In eo eni qđ erigit ꝛ eleuat significat spes q̄ sursū tēdit i deū ꝛ bona celestia: hec enim facit militē fortiter dimicare q: ut ait. Grego. i omelia pascali. Expectatō pmij minuit vim laboris erige ergo [redacted] xpi miles viseriā spei: ꝛ cōtēplare eterna gaudia paradisiq̄ pugnādo acgres ꝛ robustior efficieris. Jō milites suos hortat dñs Mat. 24°. di. Leuate capita vrā: ꝛ ps°. 36°. inqt Dauid cuilibet bono militi xpi. Spera i dño et fac bonitatē. Quapp ipse cū eēt bonꝰ miles dicebat. ps°. 30. In te dñe spaui nō ꝯfundar i eternū.

Per viseriā et cū sursū eleuat̄ significat̄ q miles xpi dꝫ oēm ꝯfidētiā victorie sue ponere i deū: ⁊ dicere cū psalmista. ps°. 17°. Dñs fortitudo mea [illegible] refugium meū ⁊ liberator me⁹. Et ps°. 117°. Dñs mihi adiutor: nō timebo qd faciat mihi homo. Dñs mihi adiutor ⁊ ego dspiciā inimicos meos ⁊ ps°. 17°. Deus me⁹ adiutor meus ⁊ sperabo in eū ⁊ postea subdit. Persequar inimicos meos ⁊ ꝯphēdā illos: ⁊ nō ꝯuertar donec deficiāt. Confringā illos nec poterūt stare: cadēt subtus pedes meos. ⁊ ps°. 26°. Si ꝯsistāt aduersum me castra: nō timebit cor meū. Si exurgat aduersū me prelium: i hoc ego sperabo. Cū āt deprimit̄ viseria: significat̄ q qn̄ miles xpi vanagloriat̄ de victoria sua pugna ꝯ demones dꝫ se deprimere [illegible] hūilitatē ꝯsiderādo nālē ipotētiā suā. Deprime g° viseriā o vanagloriose: ⁊ dic [illegible] ꝓpheta ps°. 21°. Ego [illegible] sū vmis ⁊ nō hō: opprobriū hoīuꝫ ⁊ abiectio plebis. Habet q̄qꝫ bon⁹ miles xpi cristā pennaꝝ diuersoꝝ colorū galee ifixā: ⁊ i altū eleuatā q̄ significat itētiōem ad deū in oī ope nr̄o: diuersis bonis respectib⁹ decoratā. Et hec multū decorat totam armaturā: qꝛ Mat. 5°. c°. inqt dñs. Si ocul⁹ tu⁹ simplex fuerit: totū corpus tuū lucidū erit. Per oculū āt intelligit intētionē aī: qꝛ sicut oculus corporalis dirigit corporales gressus: ita mētalis [illegible] rectā itētionē dirigit mētales. Et q itelligat d̄ mētali oculo: pꝫ: qꝛ dic̄ simplex. Nō āt iqt san⁹. Et d̄ malo oclō dic̄ nequā: [illegible] ifirm⁹: qꝛ neqtia n̄ ē nisi i corde. p totū āt corp⁹ qd̄ erit lucidū itelligit̄ cōgeries bonoꝝ opeꝝ: q̄ erit bona si bona fiat itētione. De mala: āt itētiōe sbdit si āt ocul⁹ tu⁹ neq̄ fuerit: totum corpus tuum tenebrosum erit. i. si tua itentio fuerit mala omnia opera tua mala erunt qꝛ ut dr̄ in comuni prouerbio. Quicquid agant hoīes itētio iudicat oēs. Sic̄ g° ocul⁹ corpalis san⁹ videt oīa sic̄ sūt: sꝫ lipp⁹ vl̄ strab⁹ aliqn̄ videt vnū ⁊ appēt sibi duo: ⁊ alibi q̄ꝫ vbi res ē cernere vl̄. Jta ocul⁹ cordis neq̄. i. mala itētio ⁊ puersus finis ac iniq̄ volūtas facit qn̄ꝫ malū videri bonū ⁊ eꝯ. De opib⁹ vo bōa itētiōe fcīs iqt ꝓphā ps°. 67°. Pēne cōlūbe dargētate. i. opa bonoꝝ sīt admodū argēti splēdētia: ⁊ posteriora ei⁹. i. itētio ⁊ finis i palore auri: p qd̄ sapia d̄signat̄: qꝛ hec ē vera sapiētia propter deū operari Juxta illd̄ p°. ad Cor. x°. Oīa i gl̄iaꝫ dei facite. R

Habēt q̄ꝫ milites i galea gurgitaculū: p qd̄ significat̄ māsuetudo ad ꝓximū. Solet eniꝫ māsuetudo caput iclinar̄ ⁊ flectē colū voluntati aliene: sic̄ i exēplū posuit xp̄s Mat. xi°. di. Discite a me qꝛ mitis sūꝫ ⁊ hūilis corde Et ideo miles xpi debet seruare illud Ecclesiastici. 18°. Congregationi pauperum affabilem [illegible] facito ⁊c. Est. n. mansuetudo ornamentum virtutum ⁊ omnib⁹ gratum. Jdeo inqt propheta psalmo. 36°. Mansueti autem hereditabunt terram: ⁊ delectabuntur in multitudine pacis: ⁊ Matthei. 5°. ait saluator. Beati mites quoniam ipsi possidebunt terram. S

Debēt insup milites hr̄e corp⁹ armatū p̄ mo lorica: p quā designat̄ iustitia q̄ oēs v̄tutes ꝯphēdit sꝫ phūꝫ. 5°. Ethi. Hāc loricā p̄cipiebat dñs idue⁊ aplōs Matth. 5°. di. Nisi abūdauerit iustitia vr̄a plusq̄ꝫ scribaꝝ ⁊ phariseoꝝ: nō itrabitis i regnū celoꝝ. De hac ēt lorica inqt Paulus ad Ephe. 6°. Induti lorica iustitie. Cōficit̄ āt lorica cathenelt̄ ⁊ maglietl̄ sil̄ ꝯglutiatꝫ: ad significādū q v̄tutes sīt ꝯcathenate: vt ait Albt⁹ magn⁹ i tractatu de v̄tutib⁹: ornat⁹ g° dꝫ eē oīb⁹ v̄tutib⁹ q regnū celoꝝ cape desiderat. Hn̄t quoq̄ꝫ milites toracē siue coraciā vt vulgarit̄ dr̄: ⁊ significat fortitudinē ⁊ ꝯstātiā i aduersis. Sicut. n. q hꝫ toracē q̄ fcā ē de lamis siue plastris ferreis ⁊ calibeis: nō tīet iaclā: nec ab eis penetrat̄: ita q hꝫ v̄aꝫ patiaꝫ ⁊ animi ꝯstātiā nō tīet aduersa ei illata: imo oīa supat. Qꝛ vt ait Lucan⁹ poeta. Gaudꝫ patia duris. Sicut. n. torax cigit̄ ⁊ strigit̄ [illegible] corp⁹: ita patiētia circūdat aīaꝫ ⁊ [illegible] defēdit. Vn̄ saluator Luce. 21°. iqt. Jn patia v̄ra possidebitis aīas v̄ras. ⁊ Paulus ad Hebre. 12°. Per patiaꝫ curram⁹ ad ꝓpositū nobis certamē. Jō Dd̄ ps°. 17°. inqt deo. Et p̄cinxisti me v̄tute ad bellū: ⁊ supplātasti isurgētes i me subt⁹ me: Et inimicos meos dedisti mihi dorsuꝫ: ⁊ odiētes me dispdidisti. Et ꝯminuā eos vt puerē an̄ faciē vēti: vt lutū plateaꝝ dlebo eos: hec ibi. Decipiūt̄. n. inimici nr̄i d̄mōes q p tribulatōes credūt nos d̄bellare: qn̄ p patiaꝫ nr̄aꝫ: q̄ nos p̄cingit de⁹ vidēt se [illegible] ꝯfusos ⁊ supatos. Hn̄t ēt milites militarē vestē: sup arma iacīthini coloris: hic inde an̄ retroq̄ꝫ volutātē: ⁊ significat excessiuū dei amorē quo nihil aliō scire d̄siderat miles xpi: nihilq̄ꝫ cogitare vel loq affectat: nisi deū trinū ⁊ vnū: ⁊ Jesuꝫ xp̄ꝫ p nobis humanatū: crucifixū ⁊ mōtuū. Quo ēt ebulliēs totusq̄ꝫ feruore charitatꝫ plen⁹: cū Paulo exclamat ad Roma. 8°. Quis nos sparabit a charitate xpi: tribulatio: an angustia: an psecutio: an fames: an nuditatis: an piculū: an gladi⁹: ⁊ sequit̄. Certus sūꝫ: qꝛ neq̄ꝫ mors: neq̄ꝫ vita: neq̄ꝫ āgeli: neq̄ꝫ p̄ncipatus: neq̄ꝫ potestates: neq̄ꝫ virtutes: neq̄ꝫ instantia: neq̄ꝫ futura: neq̄ꝫ fortitudo: neq̄ꝫ altitudo: neq̄ꝫ profundum: neq̄ꝫ creatura alia: poterit nos separare a charitate dei que est in christo Jesu domino nostro. T

HAbēt isup milites sup dictā vestē isignia.s.
bandā albā cū crucib⁹ rubeis:ꝛ hoc signifi
cat memoriā passiōis xp̄i:quā sp hēre debem⁹ i
corde.Jō igt dñs Cañ.8°.Pone me vt signacu
lū supra cor tuū.Rubee aūt sūt cruces ad recolē
dū illō Apoc.p°. Ipse dilexit nos ꝛ lauit nos a
pctis nr̄is i sanguie suo.Hec itaqꝫ isignia defe/
rūt milites xp̄i:ad denotādū ꝙ i ei⁹ exercitu sunt
ascripti.Jngt.n.Geminian⁹ i.c°.si iudex. de sen.
ex.li°.6°.ꝙ deferēs alicui⁹ officij signū p̄sumit eē
illius officialis. V

CIrca armaturā vero brachioꝝ hn̄t milites
spatulas:q̄ significāt tollerātiā multoꝝ labo
rū:nō.n.pōt sine magno laboꝛ acqri magn⁹ triū
phus:iuxta illō poeticū.Absqꝫ laboꝛe graui nō
pn̄t magna parari.Vn̄ Greg.i omelia vni⁹ mar
tyris igt.Ad magna p̄mia peruenire nō pōt:nisi
p magnos laboꝛes.Vn̄ Paulus egregi⁹ p̄dica/
toꝛ dicit. Nō coronabit nisi q legitie certauerit.
Delectat igit mētē magnitudo p̄mioꝝ:sꝫ nō de/
terreat certamē laborū.Talis g° dꝫ eē miles xp̄i:
vt dō ipo dici possit illō Gen̄.49°.Isachar asin⁹
fortis supposuit humeꝝ suū ad portandū.Per
spatulas q̄qꝫ itelligi pōt supportatio pximi:iux
illō ad Gal.6°. Alter alteri⁹ onera portare:ꝛ sic
adimplebitis legē xp̄i.Habēt ēt milites duo bra
chialia:vnū dextꝝ aliudqꝫ sinistꝝ:qb⁹ dat itelli/
gi ꝙ debēt declinare a malo ꝛ facere bonū:vt dꝛ
ps°.33°.hn̄t ēt cyrothecas.i.manuū tecas.i. van
tos ꝛ mānchas ferreas:p q̄s significat pratica bn̄
opādi:ꝛ bōa ꝯsuetudo v̄tuose exercitatōis:de q̄
Ouid.i.2°.dō arte amādi ait.Fac tibi ꝯsuescat nil
ꝯsuetudie mai⁹. Hn̄t quoqꝫ scutū siue clippeū.
ad repellēdos ictus:p qō significat fides firma ꝛ
stabilis.Vn̄ ad Ephe.6°.ait Paulus.Jn oib⁹
sumētes scutū fidei:i quo possitis oia tella inimi
ci ignea extinguere:de quo ēt ingt pphā ps°. 90.
Scuto circūdabit te veritas ei⁹:nō timebis a ti
more nocturno.A sagitta volāte i die:a negocio
pambulāte i tenebris:ab icursu ꝛ demonio me/
ridiāo.Et Sapie.5°.dꝛ.Sumet scutū i expugna
bile eqtatē.Jn hoc scuto dpictū ē lr̄is aureis no
mē dn̄i Jesu cui⁹ pn̄tia defendit pugnās:iuxta il
lud psalmi.15.Prouidebā dn̄ꝫ i ꝯspectu meo sp
qm̄ a dextris ē mihi ne cōmouear:cui⁹ ēt virtu/
te inimici debellat. Jō i illo q tali scuto munit⁹
ē v̄ificabit illō pphē ps°.90.Cadēt a latere tuo
mile:ꝛ decem milia a dextris tuis:ad te āt non
apropiquabit.Carie aūt non appropiquabit
habēti scutū septēplicē:sicut ille de q̄ ait Ouidi
us.13°.Metamoꝛ. Clippei septēplicis aiax.ꝛc.
Debemus.n.hēre scutum fidei septēplicatum se
ptem donis spiritus sancti. X

HAbēt sup faldā q̄ circūcingit lūbos cū fian/
chalib⁹:ad significādū castitatem.Milites
eni debēt eē casti.vn̄ dꝛ i.l.q.cū vno.ff.de re mili.
Adulteri vel aliquo iudicio publice dānati iter
milites nō sūt recipiēdi.Ait.n.Seneca ad lucil/
lū.Effemiat aios amenitas nimia.Et Valerius
maxim⁹ dicit ꝙ cāpana luxuriosa mulier hāni/
balē iuictū armis suis illecebris amplexata vin
cēdū romano militi tradidit:ecōtra vero de ca/
stitate legit i historijs romāoꝝ ꝙ Corneli⁹ scipio
legionē romanoꝝ:q̄ q̄si defluxerat i hispania re/
parauit abijciēdo oia delicata ꝛ ad libidinē idu
cētia.Ea pp igt saluatoꝛ Lu. 12°.Sint lūbi v̄ri
p̄cicti:vbi Grego.dicit.Lūbos.n.p̄cingim⁹ cū
carnis luxuriā ꝯtinētiā coartam⁹.Et ad Ephe.
6°.ait Paulus.State g° succicti lūbos v̄ros. Y

HAbēt quoqꝫ milites duas ocreas ferreas:te
gētes crura q̄ coralia vulgariter nūcupant
siue arnesie:ꝛ significāt duplicē virtutē sustētantē
spm̄.s.vite actiue ꝛ ꝯtēplatiue:q̄rū q̄libꝫ ē bona
ad salutē aie:vt oñdit Aug⁹.i omelia sup illud
Luce.x°.maria optimā ptē elegit ꝛc.Hn̄t ēt ar/
maturā tibiaꝝ q̄ vulgarit schéneria appellat:ꝛ
significat hūilitatē:qꝛ sicut hec armatura dfēdit
tibias ne icidant:ita hūilitas defendit ꝛ liberat
aiaꝫ ne a demonib⁹ vulneret:iuxta illud psalmi
114.Custodiēs puulos dn̄s:humiliat⁹ sū ꝛ libe/
rauit me.Et iō ad hāc armaturā accipiēdā hoꝛ
tat apl's ad Col.3°.di.Induite vos sicut electi dī
viscera mie:benignitatē:hūilitateꝫ ꝛc.Hn̄t q̄qꝫ
pedes ferreos.i.ferro circundatos p q̄s significat
pmptitudo ad obediēdū ꝛ cōplēdū mādata ce
lestis ipatoris:qꝛ miles qui capitaneo suo i obe/
diēs ē dꝫ capite puniri.l.oē delictū.§.ꝯtumacia
ff.de re mili.De hoc calciamēto pedū ait Pau/
lus ad Ephe.6°.Calciati pedes i p̄paratōe euā
gelij pacis.Itē hn̄t annulū i māu ad significādā
fidelitatē ꝛ sinceritatē:quā hēre debēt deo ꝛ prio
ꝛ de his duob⁹ vltimis dicit dn̄s Jesus āgelis suis
illō Luc.15°.Date ānulū i manu ei⁹ ꝛ calciamē/
ta i pedes ei⁹:hn̄t ēt calcaria aurea ad pūgēduꝫ
equū vt veloci⁹ vadat q̄ sūt tioꝛ iferni ꝛ desideriū
padisi:vt ait btūs Ber.vbi.s.Propterea de am
bob⁹ dꝛ Eccl's.9°.Nemo scit vtꝝ dign⁹ sit amoꝛe
vl odio.Vt ē ꝯsideratio vite breuis ꝛ lōgi itine/
ris.Hn̄t postrēo milites arma offensilia ꝛ defen
silia.p°.enseꝫ vibrantē.i.gladiū spūs qō est v̄bū
dī:vt ait Paul⁹ ad Ephe.6°.ꝛ ad Heb.4°.ideꝫ
dic.Sermo dī ē viu⁹ ꝛ efficax ꝛ penetrabilioꝛ oi
gladio ācipiti.Hoc g° ense dꝫ q̄sqꝫ aiaꝫ suā ꝛ p/
ximi penetrare:vagina h⁹ gladij est memoria.

Cũ hoc ense ꝑcussit xp̃s diabolũ dicẽs Matthei. 4°. Nõ i solo pane viuit homo: sȝ i oi v̄bo qḋ ꝓcedit de ore dei. Uel p gladiũ itelligit̃ cõpassio de passione xp̃i. Luce. 2°. Et tuã ipsi⁹ aiaȝ ptrãsibit gladi⁹. Uel ẽ ille de quo dr̃ Deute. 33°. Gladi⁹ glorie tue de⁹ tuus: faciẽdo sicut agebat ꝓphã dicẽs ps̃°. 15°. Ꝓponebã dñm i cõspectu meo semp qm̃ a dextris est mihi ne cõmouear: gr̃a quoqȝ dei ẽ gladi⁹ amputãs caput diaboli cui dici põt illud Geñ. 3°. Ipsa cõteret caput tuũ. Uel ille de quo ait dñs Matth. x°. Nõ veni pacẽ mittẽ i terrã: sȝ gladiũ. Hñt ẽt siccã siue pugionẽ vł dagaȝ lateri adherẽtẽ: qua significat̃ zelus honoris dei: iuxta illud Joã. 2°. Zelus dom⁹ tue comedit me: quo pugione ꝑcutẽdo diabolũ: fecit eũ xp̃s cadere i abyssum dicẽs vbi supra. Nõ tẽtabis dñm deũ tuũ: hñt quoqȝ bachulũ ferreũ q macia vulgariter noiat̃: ⁊ significat deuotionẽ erga beataȝ virginẽ: qua ꝑcutiunt̃ demones sicut ꝑdictũ fuit Numeri. 24°. vbi dr̃. Cõsurget virga de israel ⁊ ꝑcutiet duces moab. Habẽt ẽt lãceã lõgã: que significat lõgã ꝑseuerãtiã i bono a custodia matutina: vsqȝ ad noctẽ. i. a pueritia vsqȝ ad morteȝ. Qui. n. ꝑseuerauerit vsqȝ ad mõtẽ hic saluꝰ erit. Matthei. x°. p lanceã quoqȝ põt elemosyna designari q̃ a lõge tȝ aduersarios n̄ros ne nobis obesse possint: illosqȝ ipugnat: iuxta illud Ecclesiastici. 29°. Elemosyna sup scutũ potẽtis ⁊ lanceaȝ impugnabit pro te inimicos tuos. Eia igit̃ milites xp̃i. Ecce ꝙ rex n̄r monstraȝ fieri precepit cito ergo adimplete illud apl̃i ad Ephe. 6°. dicentis. Cõfortamini in dñõ: ⁊ i potẽtia v̄tutis eius ⁊ iduite vos armatura dei: vt possitis stare aduersus isidias diaboli: qȝ non est nobis colluctatio aduersus carnem ⁊ sanguineȝ. s. sȝ aduersus mũdi rectores tenebraꝝ haꝝ: ꝯtra spũalia neqtie in celestibus. Propterea accipite armaturam dei: vt possitis stare in die malo: ⁊ in oibus perfecti stare: hec ille. Z

Uidete ergo o milites xp̃i: ne vobis aliquid de ꝑdictis armis deficiat ⁊ ne illa alienetis vł amittatis: qȝ vt dr̃ i. l. q cõmeatus. §. arma. ff. de re mili. Arma alienasse graue crimen est. ⁊ in l. desertorẽ. §. miles. eodẽ ti°. scriptũ ẽ. Miles q i bello arma amisit. s. illicite ꝰm glosam: vel alienauit capite punit̃. Sup oia aũt satagite. habere arma v̄ra bene polita ⁊ ornata: ne tanq̄ igna [illegible] ⁊ pusillanimes eijciamini de exercitu celestis iperatoris: pessimũ. n. est signũ militie: qñ nõ curat de armis. vñ Uegeti⁹ in. 2°. li°. de re militari. c°. 13°. ait. Plurimũ terroris hostib⁹ splẽdor armoꝝ iportat. Quis. n. credat militẽ bellicosũ cuius dissimulatiõ e situ: ac rubigine arma fedant̃: hec ille. Talia [illegible] erãt arma nõnulloꝝ i vna ciuitate Italie i qua cũ isurrexisset bellũ: ⁊ ꝯgregarẽtur milites ad describẽdũ. Quidã venerũt portãtes i capite galeã siue celatã totã rubiginosam: ⁊ iterrogati quar̃ eã tenuissent. r̃nderũt ꝙ tenuerãt eã leguminib⁹ plenã. E ꝯtra v̄o magna ẽ gloria militis i armis relucẽtib⁹ ⁊ bñ fruniitis. Accedite ergo o egregij milites ad mõstrã ita optie armati: vt verificet̃ de vestris armaturis illḋ ꝓmi Machabeoꝝ. 6°. c°. Refulsit sol i clypeos aureos ⁊ resplẽduerũt mõtes ab eis: sicut lampades ignis. Ante exercitũ ãt vadũt tubicines cuȝ tubis altisonis: quaꝝ sonit⁹ lõge audit̃ ⁊ audientes ad bellãdũ aiant̃: p quas tubas significat̃ bonũ exẽplũ ⁊ bona fama: q̃ lõge distendit̃ quã hẽre debẽt boni milites xp̃i: iuxta illud. 2ᶜ. ad Cor. 8°. Prouidem⁹. n. bona: nõ solũ corã deo: sȝ etiã corã oib⁹ hoib⁹: p illã nãqȝ alij ad bene opanduȝ icitant̃: nõ iquit saluator Matthei. 5°. Sic luceat lux v̄ra corã hoib⁹: vt videãt v̄ra bona opa: ⁊ glificent patrẽ v̄rm q i cel est. A

Sexto ⁊ vltimo i hac parte est ꝯsiderãda descriptio equoꝝ hui⁹ admirãde militie. Naȝ qlibet miles hui⁹ exercitus eqtat sup cãdidissimũ equũ. Miles. n. cuiuslibȝ eq rõnalis spũs ẽ: equus ãt alb⁹ ẽ inocẽs corp⁹ ei⁹ subditũ rõni qḋ eidẽ rõni p ps̃ᵃᵐ. ait ps̃°. 72°. Ut iumẽtũ factus sum apud te ⁊ ego semp tecũ. s. ad portãdũ onera mãsuetũ: ⁊ cũ ꝑseuerãtia obediẽs ẽt ad seq̃ndum isitictus ipsi⁹ rõnis ⁊ ei⁹ ducatũ. Uñ i ꝑdcõ ps̃°. seqt̃. Tenuisti manũ dexterã meam: ⁊ cum volũtate tua deduxisti me. B

Notãdũ tñ ꝙ i sacra scriptura aliqñ equ⁹ accipit̃ i malã ꝑtẽ: vt i ps̃°. 31°. vbi dr̃. Nolite fieri sicẽ equ⁹ ⁊ mullus qb⁹ ñ ẽ itellect⁹. Ubi dicit q̃dã glo. p equũ supbi: p mullũ pigri accipiunt̃: ⁊ alia glo. dicit. Nolite fieri sicut equ⁹. i. nolite recalcitrare aduersus auctorẽ v̄rm. De talib⁹. n. dr̃ ps̃°. 48°. Hõ [illegible] i honore eẽt. i. ad imagineȝ dei nõ itellexit: ꝯparat⁹ ẽ iumẽtis isipiẽtib⁹ ⁊ filis fact⁹ ẽ illis. Aliqñ v̄o equ⁹ accipit̃ in bonã ꝑtẽ sicut Apoc. 6°. oñdẽs btũs Joãnes resurrectõem xp̃i ait. Uidi: ⁊ ecce equ⁹ alb⁹ quo significat̃ corp⁹ xp̃i gliosuȝ ꝰȝ expositiõeȝ Petri ioãnis: ⁊ q sedebat sup eũ hẽbat arcum. s. crucis vel p arcũ significatur mia ⁊ iustitia xp̃i: iuxta illḋ psalmi. 83. Mia ⁊ v̄itas obuiauer̃t sibi: p chordã. n. q̃ flectit̃. Intelligit̃ mia [illegible] lignũ v̄o iustitia. Ut vero chorda q̃nqȝ attrahit lignũ: p hoc significat̃ ꝙ mia supaltat iudiciũ. Jacobi. 2°. ⁊ data ẽ ei corõa. s. regni ꝰȝ illḋ Mat. vł. Data ẽ mihi oĩs ꝑtãs i celo ⁊ i

terra. Habet aūt iste equus in fronte armaturaȝ qua significatur audacitas ⁊ nobilitas animi: qꝛ bonus miles erubescit turpiter fugere: imo desiderat in fronte prelij persistere ⁊ viriliter decertare: ē.n. magna gloria militis si ī frōte sit vulneratꝰ: qꝛ signū est ꝙ terga hostibus nō vertit. Fugiens aūt ab acie debet capite puniri. l. omne delictuȝ. §. qui in acie. ff. de re mili. Habet insuper habenam ⁊ retinaculū quibus significatꝛ prudentia ⁊ simplicitas quas [illegible] manibus tenere precepit dominus apostolis dicēs Mat. x°. Estote prudentes sunt serpētes: ⁊ simplices sicut colūbe. Debet enim corpus prudēter ꝑ rōnem regi: ne si tanꝗ̄ equus nimis velit ascēdere per nimiū feruorem retro cadat: ⁊ si nimis velit ad sensualitates descē dere: precipitetꝛ in ꝓfundū. Ideo sup illud psalmi. 31. In chamo ⁊ freno maxillas eoꝝ ꝯstringe: ait glosa. Parcius victualia dando voracitateȝ restringe. Et Blasius in quodā ſmone inqt. Sicut equis frena sunt īponēda: ita corpora sunt refrenanda ieiunijs. Bonum ergo frenū habere dꝫ equus militis xp̄i: ⁊ morsū in ore ꝑ quē significatur refrenatio lingue. De hoc aūt loquens Iacobus apostolus sue canonice. 3°. c°. ait. Potest ēt freno circūducere totū corpꝰ: sicut equoꝝ frenos in ora mittimus ad ꝯsentiendum nobis: ⁊ omne corpus illoꝝ circūferimus. Et naues cū magne sint ⁊ a vētis validis minentꝛ: circūferūtur a modico gubernaculo: vbi īpetus dirigētis voluerit. Ita ⁊ lingua modicū quidem membrum est: et magna exaltat: hec ibi. ¶

Sella aūt istius equi que habet duas partes anteriorē videlicet ⁊ posteriorem: significat duas ꝯsideratōes fiendas: ꝑ anteriorem.n. significatꝛ ꝯsideratio nobilitatis aīe ad imaginē ⁊ similitudinē dei. Gen. p°. Per posteriorē vero putredinis carnis: de qua Iob. 17°. dꝛ. Putredini dixi: pater meus es mater mea ⁊ soror mea vermibus. Ait.n. b. Tho. ī cōmento Boetij de ꝯsolatione. li°. p°. prosa. 6ª. Causa maxima morbi hoīs ē seipsum ignorare. ⁊ li°. 2°. prosa. 5ª. ait Boetius. Humane qppe nature ista cōditio est vt tūc tm̄ ceteris rebus cū se cognoscit excellat: eadeȝ tamē infra bestias redigatꝛ: si se noscē desierit. Nā ceteris aīantibus sese ignorare natura est: hoībꝰ aūt vicio venit. Vel ꝑ istas duas ptes intelligitꝛ illud Ecclesiastici. xj°. In die bonoꝝ non īmemor esto malorū. Ista.n. faciunt spiritū sup corpus firmiter residere ⁊ dn̄ari: habet ēt sella duos stapeos: seu duas staffas: vt vulgariter dꝛ: ꝑ dextram significatꝛ māsuetudo ⁊ benignitas: ⁊ despectio sui ipsius in prosperis: iuxta illud Ecclesiastici. 3°. Quanto maior es tanto magis humilia [illegible] in oībus: ⁊ coram deo inuenies grām. Per sinistraȝ vero magnanimitas in aduersis: exēplo apostoli qui de seipso dicit. 2ª. ad Cor. 4°. Tribulationē patimur ⁊ sustinemꝰ: habꝫ quoqꝫ pectorale siue antellā: que est confessio preteritoꝝ peccatorū iuxta illud psalmiste. Cogitatio hoīs ꝯfitebitur tibi: vel significat cōsiderationeȝ misericordie dei: iuxta illud psalmiste. Misericordia eius ꝑueniet me. Quā cōsiderationē facere dꝫ ne forte retrocedat ꝑ desperationē: misericors.n. deus saluos facit sperātes in se: vt inqt Dauid ps°. 16°. idō dicebat psalmo. 25°. In dn̄o spans nō īfirmabor. ¶

Habet etiā postellam que vulgariter post cauda nuncupatꝛ: ⁊ significat cōsiderationē diuine iustitie ⁊ iudicioꝝ eius: ne sella nimis veniat ante ꝑ presūptionē. Horrendū est.n. incidere in manu dei viuentis: vt dꝛ ad Hebre. x°. Per ipsam quoqꝫ significatꝛ memoria mortis ⁊ eterne dānationis ꝗ̄ debetꝛ peccatoribus. De ꝗ̄ dꝛ Ecclesiastici. 7°. Memorare nouissima tua ⁊ ī eternū nō peccabis. Cingulū xo qd̄ sub corpore equū stringit est examinatio ꝯsciētie sue: iuxta illud Osee. 2°. Iudicate mrēm vestrā. i. ꝯsciam. Sit aūt sella de corio mortuoꝝ: per qd̄ designatꝛ cogitatio exēploꝝ preteritorū: qꝛ vt dicitꝛ in cōi ꝓuerbio. Ratio preteriti scire futura facit. ¶

Copertoriū aūt equi. s. bardaꝝ significat custodiā sensuū corporis ꝑ quos mors peccati intrat. Iere. 9°. Iste etiā equus dꝫ habere oēs quattuor pedes ferratos: ne lapidibus vel alijs nociuis vulnerentꝛ vel dilacerētur: ꝑ qd̄ significatur ꝙ q̄ttuor affectōibus humanis. s. timoris [illegible] spei: doloris ⁊ gaudij debet firmamētū apponi: de quibus inqt Boetius de ꝯso. Tu quoqꝫ si vis [illegible] mine claro ⁊c. Et iacoponus noster. Quāto vēti ⁊c. Ita vt de quolibet nostrum dici possit illud Apoc. x°. Pedes eius tanꝗ̄ columna ignis. Et enim ait btūs Bernardinꝰ vbi. s. per pedes significantꝛ affectiōes ꝓdicte: qꝛ sicut corpꝰ pedibꝰ ita aīa affectōibꝰ currit. In colūna ergo figuratꝛ firma rectitudo intētiōis ad deū. In igne aūt ardenti feruēs dei affectio denotatꝛ: hec scrūs Bernardinꝰ. Ornatis igitꝛ oībus eqs: ⁊ armatis militibus: oēs ceperūt ꝑ legiōes suas: cohortes: cuneos ⁊ allas ꝓcedere mōstrā dignissimā faciētes iubilātesqꝫ. De qbus dꝛ Apoc. 6°. Cātabāt cāticū nouū dicentes. Dignꝰ es dn̄e magne capitanee accipere librum ⁊ aperire signacula eius: quoniam occisus es ⁊ redemisti nos deo in sanguine tuo ex oī tribu ⁊ lingua: ⁊ populo ⁊ natione: ⁊ fecisti nos deo nostro regnum.

¶ Scd'z misteriũ h⁹ ſmõs qđ df dimicatõis. F
Solent boni capitanei anteq̃ exercitũ
adducãt ad pugnãdũ p̃us mittere ex/
S ploratores ad inuestigãdũ de virib⁹ ad/
uersarioꝝ: ꝛ de dispositione ciuitatis ꝛ
terre expugnãde: sicut fecit Moyses p terra cha
naã q misit duodecim exploratores vt habetur.
Numeri. 12°. ꝛ simili fecit Josue. Vñ vt habet
Josue. 2°. c°. dicti exploratores hortati sũt populũ
dei ad pugnãdũ viril'r: ꝛ ad pficiscẽdũ alacriter:
ex ↄsideratõe bone dispositõis terre: ꝛ facilis ap
hensiõis illius dicẽtes. Tradidit dñs oẽm terraꝫ
hãc i manus nostras: ꝛ timore pstrati sũt oẽs ha
bitatores eius. Hãc ãt explorationẽ ↄmẽdat Ve
geti⁹ li°. 3°. de re mili. ti°. 26°. di. Difficile vincit
q vere põt de suis aduersarij copijs iudicare ꝛc.
Et Frõtinus li°. p°. ti°. 2°. Laudat Scipionem
aphricanũq misit explorãtores i castris aduersa
rioꝝ ad scrutãdũ de eoꝝ virib⁹ ꝛ de situatiõe ca/
strorũ. Vñ Fraciscus sfortia dux Mediolani op
timus capitane⁹ ꝛ i bellis expertus: dicebat q me
liores ꝛ vtiliores denarij q expẽdũtur a belligerã
tibus sunt illi q expẽdunt in exploratorib⁹. G

Noster g° celestis capitane⁹ vt ex intelligẽtia
admirãde ciuitat̃: sui milites ad dimicãdũ
aient misit aqlinũ ↄtẽplatorẽ ꝛ exploratorẽ Joã
nẽ euãgelistã: vt referret ei⁹ pulchritudinẽ: ꝛ sitũ
modũq; p quẽ capi posset. Qui reuersus bona
noua nũciauit di. illud Apoc. 21°. Vidi ciuitateꝫ
sanctã hierusalẽ nouã descẽdẽtẽ de celo: a deo pa
ratã sicut sponsã ornatã viro suo. In qbus vbis
vt ait sanctus Bernardinus i suo ſmonario d' re
ligiõe xpiana: ſmone. 66°. ↄprehẽdit totã futurã
gloriã beatoꝝ: quo ad septeꝫ principales dotes:
quaꝝ tres ptinẽt ad animã: q̃ttuor vo ad corpus.
Prima ad aiaꝫ ptinens ẽ dilectio plena ꝛ perfe/
cta: ꝛ de hac dicit. Vidi ciuitatẽ. Ciuitas. n. dicit
quasi vnitas: q̃ maxie in celesti patria p dilectio/
nẽ fieri hꝫ: qꝛ ibi i deo mira est vnitas oiuꝫ btõꝝ
tãq̃ ↄciuiũ. Secũda ẽ possessio certa ꝛ de hac sb
dit: sctãꝫ. Sãctus. n. idẽ est qđ firm⁹: vt dicit glo.
i. §. sancte. insti°. de reꝝ di. ꝛ notat i. l. sctãꝫ. ff. eodẽ
ti°. oẽs ãt. Beati firmiter ꝛ i sepabil'r adherẽt sũ/
mo deo. Tertia ẽ visio apta ꝛ clara q̃ p hierusalẽ
denotat: q̃ interptat visio pacis: vt canit ecclesia
i officio dedicatõis tẽpli: qꝛ ibi btĩ oẽs semp deuꝫ
regẽ pacificũ ↄtẽplãt. Deide addit q̃ttuor dotes
qb⁹ premiãt corpora btõꝝ. Prima ẽ ipassibili/
tas: ꝛ iõ dicit nouã: qꝛ p remotiõeꝫ vetuste corru
ptõis ꝛ passibilitat̃ btõꝝ corpa noua ꝛ ipassibi
lia fiẽt. Secũda ẽ agilitas q̃ p descẽdentẽ de celo
clamare manifestat. Tertia ẽ subtilitas: de q̃ sub
iungit a deo paratã: sicut. n. res grossitudinẽ hñs
parari dr̃ qñ subtiliat sic ꝛ corp⁹ btõꝝ a deo pa/
rabit cũ illõ faciet tã subtile q q̃si spũale reddit.
Quarta vo ẽ claritas: d' q̃ subiũgit: sicut sponsaꝫ
ornatã viro suo. Nã sicut ornamẽtũ formosi⁹ red
dit corp⁹: sic ꝛ claritas btõꝝ corpa decorabit. H

Descripta vo pulchritudie supne ciuitatis
ↄclarat modũ apphẽsiõis ei⁹. s. i vtute me
riti iesu xpi. Et iõ subdit. Et hẽbat muꝝ magnũ
ꝛ altũ: meritũ. n. xpi magnũ ẽ: p icõphẽsibilitatẽ
diuinitatis: ꝛ altũ p altitudinẽ hũanitat̃: q̃ tale me
ritũ acqsitũ ẽ. De h° muro dr̃ Isa. 26°. Vrbs for/
titudis nr̃e sion saluator ponet i ea mur⁹ ꝛ ante/
murale. Descripto ãt muro ciuitat̃: ↄclarat viã p
quã trãsiri debeat ad illã. Vñ subdit: hñteꝫ portas
duodeci ꝛ i portis ãgulos: p has. n. portas duode
ci articuli fidei dsignãt. Nã sicut p portas igredi
mur ciuitatẽ terrenã: sic p articulos fidei vrbẽ in
gredimur sẽpiternã. Haꝝ vo portaꝝ duodeci an
guli sũt i vno q̃q; articulo firmitas fidei ꝛ credu
litatis. In scripturis. n. diuis sumit ãgul⁹ p for
titudie. Nã i ãgulis domoꝝ i qb⁹ parietes iũgũt
dom⁹ fortitudo ↄsistit. Vñ ꝛ xp̃s lapis ãgularis ẽ
dict⁹ ꝛ q i caput anguli fact⁹ ẽ: vt pdixerat Dd
ps°. 117°. Job q̃q; p°. c°. scriptũ ẽ: q vẽt⁹ ↄcussit
q̃ttuor ãgulos dom⁹ vt dirueret eã firmitas g° fi
dei i ãgulis dnotat: hec sctũs Bernardin⁹ vbi. s.
Postea ãt. b. Joãnes mãifestat q igressuri sint illã
ciuitatẽ: ꝛ expõit sctũs Bernardin⁹ ibidẽ dũ dicit.
Ab oriẽte porte tres: ꝛ ab aqlone porte tres: ꝛ ab
austro porte tres: ꝛ ab occasu porte tres: p oriẽtẽ
n. iusti q fuert ab origie mũdi itelligũt: p aqlonẽ
vo significãt illi q ex gẽtilitate q̊ndã a bono frigi/
di: ad calorẽ fidi sũt ↄuersi. Per austꝝ ãt ãtiq̃s iu
deos i saluatoris fide calẽtes ↄuẽiẽt itelligẽ possu
m⁹. Per occasũ vo illos q i fine secli ↄuertẽt. Ab
oriẽte igit ꝛ ab aqlõe ac ab austro ꝛ occasu porte
tres eẽ i ciuitate ↄgrue dsignat: qꝛ qcũq; ex gẽti/
b⁹ añdcis itrãt i ciuitatẽ supnã: p fidẽ scissime tri/
nitat̃: i q̃ttuor mũdi ptib⁹ i duodeciꝫ articulis p/
dicatã igrediunt: hic apostol⁹ ad Hebreos. x. °. i
qt. Sine fide ipossibile ẽ placere deo. I

Facta igit relatiõe exploratoris ꝛ ↄfortat̃ ab
eo militib⁹ dux ipe celest̃ q ẽ optim⁹ capita/
ne⁹: cui Ief. 22°. dr̃. Fortissime magne potẽs dñs
exercituũ nom̃ tibi: magn⁹ ↄsilio: ꝛ icõphẽsibil' co
gitatu: volẽs exercitũ suũ aiat ad bellũ cepit facẽ
sic boni duces q añ ichoatũ bellũ pmittũt ꝛ certi
ficãt eis q hẽbũt victoriã. Vñ dñs ait. Ecce dedi
i manu tua hierico ꝛ ifra Josue ad pplꝫ ait. Voci
feramini: tradidit. n. dñs ciuitatẽ. ꝛ Judicũ. 7°. di
xit dñs Gedeoni. Descẽde i castra qꝛ tradidi eos

manu tua. Ipse qз Gedeon dixit. pplo ut i. eo. c°. hec Surgite: tradidit. n. dñs i man⁹ nr̃as madiā. Et ad hoc facit qđ Vegeti⁹ īquit i p°. li°. de re mili. ti. 12°. di. Militib⁹ ozone ducis virt⁹ accrescit z aius: pcipue si futuri certaminis talē acceperit rōnē qñ sit facile ad victoriā puenire. E cōtra vero ē qñ dux desperat de victoria. Vñ Vegeti⁹ vbi s. li. 3°. ti. 23°. ait. Ad fugā parati sunt ducem suū sentiūt desperare. Primo ergo dñs Jesus hortat⁹ ē suos milites ad pugnādū hilariter spe victorie: dicēs illud Luce. x°. Videbā sathanā sicut fulgur de celo cadētem: ecce dedi vobis ptātē supra oēm virtutē inimici: z nihil vobis nocebit. Deinde qz bon⁹ capitaneus hñs comittere bellū prius cōsiderat si pōt occurrere ei q venit ad se vt dr̃ Luce. 14°. Jō cōsiderās qz milites sui hñt certare cū illo hoste: de quo Job. 41°. dr̃ nō ē potestas sup terrā que cōparetur ei q factus est. ut nullū timeret: tradidit eis necessaria ad se preparādum ad pugnā: oiaqз expedientia ministrauit. Vñ dr̃ Matthei. 25°. qz alij dedit. 5ᵉ. talenta. alij duo: alij vero vnū. Et: ut dicitur Luce. 14°. Unicuiqз dedit secūduз facultatē suā. Sciebat. n. verā esse sñiā Vegetij li. 3°. de re mili. dicētis. Sepius inopia qз pugna cōsumit exercitū: z ferro seuior: fames ē. Et iō ante qз bellū īchoet: de copiis expēsisqз solere dz eē tractat⁹. Qui. n. frumētū ceteraqз necessaria nō preparat vincitur sine ferro. Ea pp ipse capitaneus nr̃ abūdatissime puidit suo exercitui de oīb⁹ necessariis: z multa donatiua erogauit suis militib⁹: hec dona sūt grẽ diuine. Vñ de se z de vno quoqз bono xpiano: inquit Joan. euāgelista sui euāgelij p°. c°. De plenitudine ei⁹ accepim⁹ oēs: grām pro gratia. Sine adiutorio nanqз ipsi⁹ certare z bonū facere non possem⁹ fm apostoli dictū. 2ᵉ. ad Cor. 3°. iō Salomō. Sap. 8°. inquit. Scio qm̄ aliter nō possuз eē cōtinēs nisi deus det. R

ORdinatis igr̃ optime acieb⁹ dixit vnus qsqз ex capitaneis militib⁹ suis. Quia quāto qs magis ē leuis tāto melius pugnat: iō seruare debem⁹ preceptum apli ad Hebreos. 12°. dicētis Deponētes oē pondus: z circundans nos peccatū. Curramus ad propositū nobis certamē: aspicientes i. auctorez fidei z cōsumatorē Jesū. Quia agn⁹ vincet eos z q cū illo sūt vocati electi z fideles: ut dr̃ Apoc. 17°. Dixit ergo ipse capitane⁹ generalis dñs Jesus oīb⁹ capitaneis suis. Estote viriles z robusti: qz opз vos trāsire p tria regna .s. mūdi carnis: z diaboli: z subiugare illa. In pmo regno hēbit tria plia: silicet auaritiā: luxuriā z supbiā. Quia oē qđ ē i mūdo aut ē ɔcupiscētia oculoꝝ: aut cōcupiscentia carnis: aut supbia vite: ut dr̃ p°. Joannis. 2°. Ceperūtqз oēs capitanei cum militib⁹ suis ɔ mūdū dimicātes: altisona voce exclamare bellū: belluз: mors z letale exitiū mūdo: ɔsternatur mūdus cū auaritia: luxuria z supbia sua. Dicebatqз vnusqsqз capitane⁹ militib⁹ suis. Nolite diligere mūdū: nec ea q̄ i eo sūt z c. p° Joannis. 2°. Quoꝝ exhortatiōib⁹ illi aīati: īpetu facto cōtra hostes. facilr̃ victoriā reportauerūt. Nā ut dicit Vegeti⁹ li. 3°. de re mili. ti. 28°. Pars victorie ē inimicū turbare añ qз dimices: z i cōi puerbio dr̃. Mō assalito e mezo cōbatuto. Cōculcatis āt istis trib⁹ acieb⁹ mūdi oēs iceperūt iubilādo clamare dicētes illđ Apoc. 18°. c°. Cecidit: cecidit: cecidit babilō ciuitas magna: z scā ē hitatio demonioꝝ. Post victoriā igr̃ mūdi igt magn⁹ z victoriosissim⁹ capitaneus illđ ad Col. 3°. Mortificate mēbra vr̃a q̄ sūt sup terrā. Additqз O boni milites z victoriosi armigeri īgrediamur audacter secūdū regnū qz suppeditabim⁹ eū. Et sic directis aciebis z explicato vexillo: agressi sūt secūdū regnū itestinū. s. pcti z hortabat eos celestis capitane⁹ dicēs illud Leui. 26°. Persequimini inimicos vr̃os. s. septē pctā mortalia: z cadent corā vob: vn⁹. s. corde cōtrit⁹ fugabit mile: z duo . s. cor cōtritū z humiliatum: fugabūt decē milia. Sicut. n. vnū peccatū trahit aliud: ita destructio vni⁹ ē dlectio alteri⁹. Cōfitēdo g° cū cōtritiōe ɔposito apli⁹ nō peccādi sз recte viuēdi: debellauerūt regnū pctōꝝ mortaliū. Et ceperūt iubilando clamar̃. Victoria: victoria: qz supauim⁹ duo regna: z sic d. 3°. triūphabim⁹. s. diaboli. T

VT āt fortiores eēnt ad tertiū certamē z qz ut ait Cassiodor⁹ li. 4°. eplaꝝ epla. 13°. disciplinā n̄ pōt suare ieiun⁹ exercit⁹ oēs receperūt cibū ɔfortatiuū corpis z sāguis dñi. De q̄ refectiōe igt Dauid ps°. 22°. Parasti i ɔspectu meo mēsā adūsus eos tribulāt me. Vēꝝ qz vera ē sñia Aug. in 19°. d ci. di. c°. xj°. di. Sз neqз sci z fideles vni⁹ vi di sūmiqз cultores: ab eoꝝ. s. dmonū fallaci z multiformi tētatiōe securi sūt. Lucifer. n. vidēs hoīes dbē ascēdē ad capiēdū regnū a q̄ ipse eiect⁹ ē illis durissima tētationū plia se z alios āgelos mībrarū cōmouet: maxie his q̄ se qnqз supauit p pctm̄. Jux illud ps. 77. Immisi oēs p āgelos malos: vbi. gl. igt. Diabol⁹ ptātē hз i pctōre sic i pecore ppo: iō vidēs capitane⁹ milites suos hēre armaturā nimis dbilē ad resistēdū tā tribilib⁹ ictib⁹ tētationū z qz ut igt gl. sup illđ Tre. 2°. mie dñi. zc. Nō pt hō diu star̃ ɔ isult⁹ diaboli nisi mia dñi adiuuer̃ eis grẽ sue armaturā z fortitudinē submistrat di. illđ qđ pōit Gre. i ome. plriū martyꝝ. Vos ad cer

tamen accedit is et ego sum qui prelior: precipitque ut in omnibus pressuris inuocent nomen eius: quia ut dicit Prouer.18°.c°. Turris fortissima est nomen domini. Unde illud psalmi.43. dicunt boni milites xpi. In nomine domini spernemus omnes insurgentes in nobis. Eos quoque hortatur ad fortiter dimicandum dicens ad Ephe.3°. Nolite locum dare diabolo. et illud Jacobi. 4°. Resistite diabolo et fugiet a vobis: nec eius potentiam metuite: fidelis enim deus non patietur vos tentari supra illud quod potestis: sed faciet cum tentatione prouentum vt possitis sustinere ut dicitur p°.ad Cor.x°. Quia vero ut inquit Vegetius libro.3°.de re mili. Milites in expeditione spes et premia faciunt meliores. Ideo subiunxit idem capitaneus illud Apoc.3°.di. Qui vicerit faciam eum sedere in throno meo. Certantes igitur viriliter. et omnes diaboli tentationes superantes: exclamauerunt cum exultatione dicentes illud prime ad. Corin.15°. Deo autem gratias qui dedit nobis victoriam per Jesum Christum dominum nostrum. Resonantibus igitur vndique tubis xps exultans de victoria suorum militum conuocat omnes societates suas et videt si aliquis ex suis mortuus est: et nullum reperiens mortuum: videt si aliquis est percussus: et omnes repertos percussos sua benedictione sanauit: iuxta illud psalmi.102. Qui sanat omnes infirmitates tuas. M

Et tunc iocundissimo vultu illis inquit. Gaudete et exultate o gloriosi milites et proceres victoriosi. Hodie enim faciam omnes vos diuites. Sed nihil aliud superest nisi ut agrediamur arces superne ciuitatis: quam fundatam videtis in montibus altis: que omnibus bonis plena est. Sed vndique sunt asperrimi montes: et transire oportet fossas et valles amplissimas: et est valde arduum ibi figere tentoria et castrametari. Ad hanc autem ciuitatem perueniri non potest: nisi duabus vijs de quibus psalmista inquit ps°.24°. Uniuerse vie domini misericordia et veritas. Utraque tamen valde laboriosa est. Nam prima licet sit plana: est valde prolixa. Secunda vero est breuis sed valde arta et difficilis: de qua Matthei.7°. dicitur. Arta est via que ducit ad vitam: et pauci sunt qui ingrediuntur per eam. Uia ergo misericordie: que est magis plana per eam ingredientur pueri et pauperes: debiles: ceci: claudi: vulgusque promiscui generis: et omnes qui faciunt sibi amicos de mammona iniquitatis. Luce.16°. quia beati misericordes: quoniam ipsi misericordiam consequentur Matthei.5°. Per hanc viam omnis munitio exercitus. et omnia fulcimenta et victualia: necnon et cariagia et omnia instrumenta bellica dirigantur. Per viam vero veritatis que est artissima igredientur omnes viri bellatores: robusti et fortes. Sed ipse dux celestis incipit: per hanc viam anteire qui de se ipso inquit. Jo.14°. Ego sum via veritas et vita et cepit facere et docere. Act.p°. Sanctus autem Franciscus capto vexillo in manibus per viam breuiorem et celsiorem atque artissimam incedens quia secutus est viam perfectionis. Intrauit quandam scrupulosam vallem que appellatur vallis violentie: per quam transitur ad paradisum quia regnum celorum vim patitur et violenti rapiunt illud Matth.xj°. N

Iuxta istam vero vallem inuenit aliam que appellatur vallis stricta per quam quanto quis minus portat: tanto leuius et melius transit et celum intrat: quia beati pauperes spiritu quoniam ipsorum est regnum celorum Matth.5°. quia autem beatus Franciscus erat pauperrimus ideo faciliter dictam vallem transiuit. vnde de illo canit ecclesia. Pauper nudus eggreditur: celum diues ingreditur. Inuenit etiam ibi vallem lachrymarum qua transitur ad eternas consolationes: quia beati qui lugent quoniam ipsi consolabuntur Matth.5°. et ibi fixit brauium crucis. Et expectauit donec vniuersus esset congregatus exercitus. Quo tandem adunato quia ut dicit Prouer.14°. Cum dispositione initur bellum: ideo celestis capitaneus iubet circumcingi ciuitatem et obsideri. Tenduntur igitur papiliones protectionis diuine. Firmantur vexilla exemplorum sanctorum et omnes acies equitum et peditum per ordinem distinguntur: et aduersus singulas portas singuli ordinantur capitanei cum militibus suis. Ut.n.inquit Uegetius li°.de re mili.tit.26°. Nil magis prodest in pugna quam ut milites in acie dispositos ordines seruent. Et quia ut inquit idem doctor in eodem libro. Magna pars victorie est: ipsum locum in quo quis dimicaturus est possidere. Ideo approximant vrbi milites scutati et clippeati lectionibus diuinarum scripturarum. Subsequuntur balisterij. Illi qui extensis in cruce manibus iacula suarum petitionum ad deum mittunt: replentque celum sagittis suorum desideriorum ab imo ardentis cordis emissis: quibus deum ac beatam virginem sanctosque angelos ferire conantur: iuxta illud psalmi. 191. Sagitte potentis acute cum carbonibus desolatorijs. Alij missilia speculationum celestium multiplicare non cessant simul cum spiculis planctuum et peccatorum tonsionum. Unde insurgunt fundibularij: facientes oculorum fundis rotundos lapides lachrymarum: quibus omnipotentem vincunt et eius regnum diripiunt: dicente Bernardo in quodam sermone. O lachrymarum est regnum tua est potentia: tu vincis inuincibilem

uincibilem:tu percutis magnũ deũ in pectore:ita vt ipse saluator dicat per psalmistam filij matris mee percusserunt me. Fundibularij igitur nõ cessant iacere lapides gemituũ innumerabiliũ:quibus non solũ deus:sed etiam angeli:cũ beata virgine suscipiunt crebra miserationũ vulnera. Unde ipsa pia virgo medulit⁹ affectibus pietatis ꝯfossa ⁊ cordialiter perforata:exclamat dicẽs. Uulnerata sum charitate:victaqꝫ suꝫ ⁊ perfossa iaculis deuote genuflexionis:⁊ angelice salutatiõis illius peccatoris:⁊ nõ põt fieri quin parcaꝛ ei:me.n.captiuã ducit ante deũ:ad rogãdũ pro eo:beat⁹ aũt Petrus clauibus celi quas manibus tenebat ꝑcussit librariũ Michaelẽ ⁊ stateraꝫ ad dexteram partẽ cadere fecit:aggrauatũqꝫ est bellum valde. Sed sicut a talibus validis pugnatorib⁹ vulnerantur celestes ciues:ita ⁊ ipsi vulnerant dictos vrbis sue oppugnatores ignitis iacul' diuini amoris:quibus maiori desiderio ad expugnandaꝫ ciuitatem celestem accenduntur O

Interea cõstituuntur bombarde cordialiũ ardorũ:atqꝫ clamorũ ex feruore spũs emissorum que violẽto impulsu cõcutiunt atqꝫ cõfringunt muros ⁊ alta menia ciuitatis. Applicanꝛ quoqꝫ muro vrbis machine cũ multitudine mãganorꝫ: idest operum perfectoruꝫ: quibus paradisi porte deijciuntur. Applicantur postremo scale deuotissimarum orationũ:quibus veloci ascensu milites scandunt per visibilia ad inuisibilia rapiẽtes. Istati quoqꝫ feruoribus iportunis audaci conatu subito ascendũt muros:perstrepũt tubis diuinarum laudũ. Omnisqꝫ exercit⁹ ꝓclamat. Sacco:sacco:sacco:ac totam ciuitatẽ in admirationẽ ⁊ stuporem adducũt. Uidens aũt.b. Franciscus altissimã arcem vbi sunt archana dei que nõ licet homini loqui:de quib⁹ loquiꝛ Paul⁹.2ᵉ.ad Cori.12°. Et que nec ocul⁹ vidit:nec auris audiuit:nec cor hominis ascẽdit ⁊c.vt diciꝛ pᵉ.ad Cori.2°. c°. Applicuit illuc cũ suo vexillo:volẽs depredari thesauros absconditos dei:in illoqꝫ grauissimo cõflictu vulneratus fuit quinqꝫ plagis:sicut ⁊ prius vulneratus fuerat eius capitane⁹. De quo Luce 24°.scriptũ ẽ. Oportuit xp̄m pati:vt ita intraret in gloriam suam. Profunda igitur altitudie secretorũ celestium penetrata patefactisqꝫ portis celestibus.s.l.figuris enigmatib⁹ declaratis irruũt vndiqꝫ fortissimi milites xp̄i per plateas ciuitatis altissima voce clamantes viuat Jesus: viuat Jesus:viuat fili⁹ dei. Post Franciscũ vero ingrediũtur reliqui penetralia diuini palacij ⁊ intrant audaces ad regẽ celestẽ ita vt dicere possit illud Job 30. Quasi rupto muro ⁊ aperta ianua irruerũt sup me. Ingrediunꝛ tãdeꝫ in eterna gazophilatia celestiũ thesaurorũ ⁊ diuine sapientie ac scientie:⁊ vnusquisqꝫ de diuitijs illis rapit ẽm capacitatem sacci sui.s.charitatis ⁊ humilitatis. Ab vno rapiꝛ sermo sapiẽtie:ali⁹ rapit sermonem scientie:ab altero rapiꝛ fides:ab alio gratia sanitatũ:ab altero opera virtutũ:ab alio prophetia:alter rapit discretionem spirituũ:ab altero rapiunꝛ genera linguarum:ab altero interpretatio sermonũ:de quibus habeꝛ pᵉ.ad Cori.12°. Alius rapit abstractiones. alter estasim: alius rapt⁹:alter reuelatiões: alius visiones:ab isto rapiꝛ thesaurus sapientie:ab illo thesaur⁹ intellect⁹:ab isto thesaur⁹ consilij:ab illo thesaur⁹ fortitudinis:ab isto thesaurus pietatis:ab illo thesaur⁹ timoris dñi. In taliqꝫ mõ gaze ille celestiũ charismatũ varia sorte a diuersis diripiũꝛ.

¶ Tertiũ misteriũ quod dicitur pacificatiõis seu triũphationis. P

Sacchomanato itaqꝫ celesti thesauro a virtutũ predonib⁹ omnes onusti spolijs exultant:sicut victores rapta preda quãdo diuidunt spolia:nec possunt tãtum eripere de illo thesauro : quin plus scaturiat in erario dei. Uerũ cũ deus pater lamentaretur de natura humana que illũ tantopere offenderat:⁊ insuper ausa fuisset talẽ insultũ facere ciuitati supne ⁊ diripere regnũ eius. Ecõtra vero sanct⁹ Franciscus vexillifer conquerebaꝛ ꝙ fuerat quqꝫ plagis vulnerat⁹:⁊ ꝙ in illo conflictu:multi pro obtinẽda illa victoria paradisi fuissent ꝑcussi ⁊ mortui. Beata ṽgo Maria plena pietate ⁊ charitate se interposuit ad faciendã pacẽ inter naturã diuinã ⁊ humanam:⁊ dixit p°.deo patri. Pater eterne pro peccatis humani generis penam ꝑtulit vester ⁊ me⁹ dilectus fili⁹:qui hos omnes ad diripiẽdũ celeste regnũ introduxit. Placato igiꝛ deo patre: Ad sanctũ Franciscũ reuoluta dixit. Si tu o Frãcisce ⁊ alij cõmilitones tui passi estis in hoc cõflictu:⁊ filius me⁹ dñs Jesus ꝑcussus fuit ⁊ occisus pro te ⁊ socijs tuis. Et sic facta ꝯpẽsatiõe mutua dolorꝫ:vulnerũ:⁊ laborꝫ fuerũt ꝯcordes:ꝙ natura humana fieret vn⁹ popul⁹ cũ natura angelica ⁊ diuina:⁊ eẽnt mẽbra qdẽ multa:vnũ aũt corp⁹:de quo heꝛ pᵉ.ad Cori.12°.⁊ ad Ro.12°. Et tũc sicut scriptũ ẽ Apoc.xj°. Facte sunt voces magne i celo dicẽtes. Factũ est regnum hui⁹ mũdi dñi nr̄i ⁊ xp̄i ei⁹:⁊ regnabit i secula seculorꝫ. Et tũc fcã fuit lex iter deũ ⁊ agnũ:fuitqꝫ corã oĩ multitudine publicata.s.vt qcũqꝫ esset signat⁹ in frõte:noĩe Jesu ⁊ p̄ris ei⁹ si vinceret ista tria.s.mũdũ:peccatum:⁊ diabolũ:posset itrare ⁊ hitare i celo ⁊ incorporari cũ sanctis ãgelis i celesti curia ⁊ frui ipo deo sicut

natura angelica. Et q oēs gratie diuine cōicantur cuilibet in superna patria secundū coronā glorie suorum meritorum. O.

Victoriosus ergo agnus i militib9 suis: sicut beniamin mane rapiens predā: ad uesperā vero diuidens spolia vt dicit Geñ.49°. cepit exercitui suo distribuere bona celestia: triumphare eos faciēs de victoria acquisita: voluitq seruare illud decretū David primi Regū.30. vt equa esset portio euntiū ad prelium.s.per vitā contemplatiuam: et remanentiū ad sarcinas per vitā actiuā. Benedixit igitur populo suo in pace: de qua Isa. [illegible]°. dicit dñs. Sedebit populus meus in multitudine pacis: in requie opulēta. In tabernaculis fiducie: de qua etiam David ps°.118°. inquit. Pax multa diligentibus legē tuā. Et Sapientie.3°. ait Salomon. Donū et pax est electis dei. Et ad Roma.14°. dicit Paulus. Non est regnū dei esca vel potus: sed iustitia et pax. Et de ipso agno innocentissimo idem apostolus ad Ephe.2°. inquit. Ipse enim est pax nra: qui fecit vtraq vnū. De hac pace eterna iterū ps°.36°. propheta canit. Delectabuntur in multitudine pacis. Ad istā aūt pacem desiderabat transire post hanc vitā: idem psalmista dum ait ps°.4°. In pace in idipsum dormiā et requiescam. Et sanctus senex Simeon hoc idē affectans amplexato Jesu cātabat: vt habetur Luce.2°. dicens. Nunc dimittis seruū tuū domine sm verbū tuum in pace. Celū ergo empireū et ciuitas illa celestis appellatur loc9 pacis. De quo David ps°.75°. inquit. Factus est in pace locus ei9. Quia igitur est tēpus belli et tēpus pacis: vt dicit Ecclesiastes.3°. ideo cū militia sit vita hominis sup terrā. Job.7°. Debet vnusquisq nostrū seruare illud apostoli.2°. ad Thimo.2°. dicētis. Labora vt bonus miles Jesu christi. Pugnate igit viriliter o milites christi: vt post bellū cōsequamini illā pacem de qua Paulus ad Philip.4°. ait. Et pax dei que exuperat omnē sensum: custodiat corda vestra et intelligētias vestras i xpo Jesu dño nostro. Cui sit honor et gloria in secula seculorum. Amen.

¶ Dominica infra octauā ascensionis. d morte Sermo trigesimussextus. R

Estote prudentes et vigilate i orationibus.p°. Petri 4°. et in epistola occurrētis dñice. Aspera valde ac terribilis: multumq acerba fuit snīa: quam iustissim9 deus contra inobedientē primū parentē nrm ac totam ei9 posteritatē intulit dicēs Geñ.3°. In sudore vultus tui vesceris pane tuo: donec reuertaris in terrā de qua sumpt9 es: q: puluis es et in puluerē reuerteris. Quod sciens beat9 Job dicebat.3°.c°. sui libri. Anteq̄ comedā suspiro: et quasi inundātis aque sic rugitus me9. Et.34°.c°. eiusdem libri iterū ait. Deficiet oīs caro simul: et hō in cinerem reuertetur. Sed licet hoc experiētia quotidiana cernam9 esse verissimū. Tamē diabolica deceptione verificatur in multis illud Senece [illegible] martiā dicētis. In hoc oēs errore versamur: vt nō putem9 ad mortē nisi senes: inclinatosq iā vergere. Ea propter iquit Cato in suis documentis.c°.3°. Tempora lōga tibi noli promittere vite. Quocunq ingrederis seqtur mors corporis vmbrā. Et Bernardus in li°. de cōtemptu mūdi ait. Vita breuis velut vmbra leuis sic annihilatur. Atq fugit: subitoq cadit dū stare putatur. Dicit autē Gregori9 super Ezechielē. Cōditor noster diē mortis nostre nobis incognitū eē voluit: vt dū ignoratur: semper nobis primus eē credatur. Et tāto quisq in operatione feruētior sit: quāto est i certior de vocatione. Plini9 vero lib°.2°. naturalis historie c°. 54°. inqt. Natura nihil hoib9 breuitate vite prestitit meli9: hec ille. Dum.n. hoies cognoscunt se cito esse morituros: maiori studio inquirūt quō alterius vite felicitatē valeant adipisci. Ad quod peragendum nos hortatur apostolus in verbis p. positis: dicens q debemus prudētes esse: et vigilare in orationibus: dominū.s. deprecando: vt nob concedere dignetur felicem transitū de hac miseriarum valle. Quod profecto obtinebimus si p posse conabimur nos ad mortē quotidie preparare. De qua quattuor in presenti sermone cōsiderationes faciem9. Prima dicet quiditatis: Secunda vtilitatis: Tertia generalitatis: Quarta vero et vltima appellabitur terribilitatis.

¶ Pars prima huius sermonis de mortis quiditate. S

Quo ad primam partem sciendum est: q mors diuersimode describitur. Et p°. a philosopho in 3°. Ethicorū. vbi ait. Mors est omniū terribiliū finis. Secundo a Seneca in li°. de remedijs fortuitorū q inquit. Mors est que omnia abscidit et deuorat. Ad quam omniū que habem9 exitus spectat: et q aliō se nō timere iudicat: hāc timet. Tertio descri bitur ab Augustino q super Joanē dicit. Mors ē relictio corporis: depositio sarcine grauis: si alia sarcina non portetur qua homo precipitet in gehēnam: hec ille. Et bene addidit. Si alia sarcina non portetur: quia si homo cū mortali peccato moritur: sarcinam portat qua ad infernū deprimitur.

Plus enim onerat animam sarcina peccati mortalis: q̄ faceret tota machina mundialis. Unde David ps°.37°.ait. Iniquitates mee supergresse sunt caput meū: ⁊ sicut onus grave gravate sunt super me. Quarto diffinit eā Dionisiꝰ in li°. de ecclesiastica hierar.di. Mors nō est alicuiꝰ rei cōsumptio: sed cōiunctorū separatio: hec ille. Separat.n.animam a corpore que tāto amore coniuncta sunt: ꝙ perpetuo simul manere vellēt. Unde Augustinus in li°.de gratia novi testamēti ait. Mortis diē omnes futurū sciūt: ⁊ tamē eū oēs differre conant: etiam qui post mortem beatos credūt esse victuros. Tantā habet vim carnis ⁊ aie dulce consortiū: hec ille. Justinianꝰ aūt iperator in autē. de here. ⁊ fal. §. his omnibꝰ.col p^a. describit mortem di. Omnibꝰ hominibꝰ terminꝰ est vite mors. Oratiꝰ vero li°.p°.epistolarū. epistola.16^a. dicit. Mors ultima linea rerum.

SEd hic queri potest a quo facta sit mors. Et p°.videt ꝙ a deo: iuxta illō Ecclesiastici.xj°. Mors ⁊ vita a dn̄o deo est. Sed contra est illud Sapiētie p°. Deus mortē non fecit: sed impij accersierūt illā. Respondet magister sen.in 2°.di.37^a. ꝙ deus non fecit mortē: idest causam mortis non fecit.s.peccatū. Inquantū aūt mors est punitio mali ac peccati: sic causat ex dispositione dei a qua ꝓcedit ōis pena. Et ita intelligit illō Amos.3°. Nō est malū in civitate quod non fecerit dominꝰ. Et Isa.45°.ait ipse deꝰ. Ego sū creās malū ⁊ faciēs bonū. Licet aūt mors dicat mala inquantū privat hoiem presentis vite dulcedine. Tamē in miseriis existēti dicit bona. Unde sapiens Ecclesia. 41°.inquit. O mors bonū est iudiciū tuū homini indigenti: ⁊ qui minorat viribus: ⁊ defecto etate. Unde refert linconiensis in tractatu suo de reflexionibꝰ: ꝙ circa quendā polū sunt qdam mōtes: sup quos sic fit uniformis ⁊ regularis reflexio radiorū solis: ꝙ in multo tēperamento hoies ibi existentes tādiu vivūt ꝙ tandē de vita tediū habentes saltāt in flumine subtus mōtes ⁊ demergunt ac sic seipsos occidūt. Sed isti decrepite etatꝭ molestias evitare volētes ad eternas molestias ꝓpter homicidiū sui ipsius trāseūt. Et verificat in eis illud Virgilij in.p°.Enei. Incidit in scillā cupiēs vitare caribdim. Volētes eni fugere minꝰ malū īcidūt in maius. Licet autē mors sit dolorosa tamē quādo a deo mittit est libēter tollerāda: iuxta illud Lucani.li.8°. Mors ultima pena est. Nec metuēda viris. Unde Juvenalis li°.4°.satira.p^a. inqt. Forte disce aium mortis terrore carētē: ⁊ Cato.c°.4°. Fac tibi pro penis mortē nō esse timendam. Que bona si nō est: finis tamē illa malorū ē.

Et iō sicut malus de hoc mūdo exiēs anxiatur: sicut ille latro qui educit de carcere ut suspēdatur. Unde Eccli.41°.dicit. O mors q̄ amara est memoria tua hoi iniusto. Ita econtrario: bonꝰ debet letari cū morit: sicut icarceratus gaudet quando de carcere liberat. Itē qa mors bonis est ꝑncipiū vite: sicut ifra patebit: iuxta illud Eccl'es.7°. Dies mortis dies nativitatis. Et ideo gaudent iusti in morte ꝫm illud Prover.14°. Sperat iustus in morte sua. Vera ē eni sentētia ꝓphete dicētis. ps°126°. Cū dederit dilectis suis somnū idest mortē Ecce hereditas dn̄i: filij merces fructus vētris: per hoc tamē nulli licitū ē eā ꝓcurare: vn̄ dr̄ Sap.p° Nolite zelare mortē.

¶ Pars secūda huius sermonis de utilitate meditationis ac recordationis mortis.

SEptem inter alias cōsequit utilitates ille qui sepe de morte meditat. Prima dicit sapientie acquisitio. Sicut enim sūma fatuitas est nō cogitare de morte: iuxta illud Deute.32°. Gens absq; cōsilio est ⁊ prudētia. Utinā saperent.⁊ intelligerēt: ac novissima ꝓviderent. Ita sūma prudētia est semp mortē hēre in memoria: ac se ad illā diligēter ꝓparare. Un̄ Hierony.ad Helio.ait. Platonis ē sniā: oium sapientū vitā meditationē eē mortis. Laudāt hoc philosophi ⁊ in celis ferūt: hec ille. Mors ergo in memoria semp ab omnibꝰ est habēda.c°. in ecclesiastico.13^a.q.2^a. Nam indignus est i morte recipere solaciū: qui se non cogitat moriturum. de peni.di.7^a.§. Hoc autem. Ideo Bernardus in quodam sermone ait. Semp fuit mihi sūma philosophia: cogitare q̄liter caro mea futura sit mortua? Quid.n.fetidius humano cadavere? Quid horribilius mortuo homine? Cuius erat gratissimus amplexus: erit horribilis aspectꝰ: hec ille.

SEcunda utilitas dicitur peccatorum evitatio: de qua Hieronymus in testamento.inqt. Non facile in peccata labitur: qui se moriturum cogitat: ⁊ deum sibi fore iudicem non ignorat. Vere nimis imbecillis est ⁊ miser: cui horū est memoria: si cuncta diabolica tentamenta non facile vilipendit. Et Gregorius dicit. Impossibile est ꝙ vincaris quando tentaris: si mortem ante oculos habebis. De hoc etiam inquit Augustinus i quodam sermone. Nihil sic revocat a peccato q̄ frequēs mortis meditatio. Et ideo Ecclesiastici 7°. dicitur. In omnibus operibꝰ tuis memorare novissima tua: ⁊ in eternū non peccabis.s.nec peccato supbie: nec luxurie: nec ⁊ alio quovis peccato capitali. Supbꝰ.n.si aliq̄s grās hꝫ inde extollit: ⁊

si aliqua sibi prospera succedūt ide eleuaf: ꝛ si ali
qbus aduersis deprimif ide dedignaf. Sz memo
ria mortis cōpescit ne hō extollatur in gratijs Ec
cle.x°. Quid superbis terra ꝛ cinis? Sicut.n.pa/
uo in extensione caude gliatur: sed cōsiderando
pedes ad humilitatē reducif. Sic homo si ex con
sideratōe gratiarū extollif cōsiderādo pedes: idest
finē ad humilitatē reuocaf: vnde Greg. in mora.
ait. Despecti iacēt in putredine q pri⁹ tumescebāt
in vanitate: hec ille. Memoria etiā mortis cōpe/
scescit ne hō eleuetur in ꝓsperis. Sicut eni aues
cauda se regunt volādo per aerem. Sic memoria
mortis regit hoiem ne eleuef in prosperis per sup
biam. Et sicut vinum purum cito inebriat: mix/
tum vero sobrietatē facit. Sic letitia humana ci/
to resoluit aiam: mixta vero cuz mortis memoria
animum tēperatū facit Prouer.14°. Risus dolo
re miscebif: ꝛ extrema gaudij luct⁹ occupat. Cō/
pescit ēt ne eleuef in prosperis: vel frāgaf in aduer
sis. Sicut eni pisces in aqua natādo cū cauda se
dirigūt: sic ꝛ homines in aqs tribulationū: ne per
ipatiētiā demerganf [illegible] per memoriā mortis regūt
Scdo expellit peccatū luxurie. Sic.n. aial cū cau
da expellit muscas: sic ꝛ homo cū mortis memoria
debet a se repellere cogitationes immūdas. Et iō
dr Job.12°. Interroga iumēta ꝛ docebūt te: ꝛ vo
latilia celi ac pisces maris. Quasi dicat propheta.
Sicut aues ꝛ pisces regūt [illegible] cauda ꝛ iumēta ac
boues cauda se dfēdūt a muscis: sic tu memoria
mortis dirige vitam tuam; ꝛ defēde a tētationib⁹
diabolicis. Admodū etiaz gubernatoris nauis se
habere debet hō. Naz gubernator nauis qui vult
[illegible] bn̄ regere: ponit se in fine nauis: ꝛ ipsā nauē an̄
dirigit: ac sic pericula euitat. Et similiter debet hō
se ponere per meditationē ad finē vite sue: vt pos/
sit ad bonū exitū nauē: idest vitā suā dirigere. Vn̄
Seneca ad Lucillū ait. Cōsidera q̄ pulchra sit
res: ante mortem vitam cōsūmere: deinde secure
expectare reliquā partē tpis tui: hec ille. Qui ergo
sepe de morte cogitabit: a superbia ꝛ luxuria [illegible] cō
tinebit: sciēs: q̄ de quolibet hoie verificabif i mor
te illud pri. Macha.2°. Gis gloria ei⁹ sterc⁹ ꝛ ver
mis. Verū est eni illud Job.25°. Homo putredo
est: ꝛ filius hois vermis. Vbi Gre. ait. Filius homi
nis vmis dr: quia ex mortalium corporum ꝓpa
gatione generaf. Vn̄ dicebat Dauid ps°.21°. Ego
sū vermis ꝛ non homo. ꝛ in alio ps°. dicebat deo.
Memorare que me substātia. Inquit quoq; bea
t⁹ Gre. Quid sit carnis substantia atestātur sepul
ture. Magna siquidē stultitia est corp⁹ suum im
piguare: ꝛ delitijs exponere carnalib⁹: qd postmo
dū cib⁹ futurū est vermibus associatū serpētibus

ꝛ subiectum bestijs ambulantibus. Istam enim
triplicem hereditatem corpus habiturum est scili
cet vermes ad corrodendum: serpentes ad asso/
ciandum ꝛ bestias ad conculcandum Ecclesiasti
ci.x°. Cum morief homo hereditabit serpentes: be
stias ꝛ vermes. Tertio memoria mortis expellit
peccatum auaritie. Nullus enim sapiens debet di
uitias nimis appetere: cū cito de corpore sit nudus
eggressurus. Job.p°. Nudus eggressus [illegible] de vte
ro matris mee: nudus reuertar illuc. Itē sacco ꝛ
cilicio tegēdus. Job.16°. Saccū cōsui sup cutem
meam. Itē omnibus suis bonis spoliandus. Vn
de psalmista ait. Ne timueris cum diues fact⁹ sit
homo: ꝛ cū multiplicata fuerit glia dom⁹ ei⁹. Qr
cum interierit nō sūmet oia: neq; descēdet cuz eo
gloria domus ei⁹. Itē cito in vermem ꝛ putredi/
nem resoluēdus. Job.17°. Putredini dixi: pater
meus es: mater mea ꝛ soror mea vermibus. Itez
cito in puluerem redigendus Genesis.3°. Cinis
[illegible] ꝛ in cinerem reuerteris. Et ideo Bernardus i
quit. Quid superbis puluis ꝛ vermis cuius con/
ceptus culpa: nasci miseria: viuere pena: ꝛ mori
angustia? De ꝑdictis autem tribus peccatis a q/
bus reuocat memoria mortis tangitur. Isa.14°.
vbi dr. Detracta est vsq; ad iferos supbia tua cō
cidet cadauer tuū sub te sternef tinea ꝛ oppimē/
[illegible] tuū erunt vermes. Superbus eni appetit locuz
altū sed in morte detrahef ad locum infimum. Et
ideo dicif. Detracta est ad inferos superbia tua.
Auarus autem moratur in terra per amorez: sed
in morte habitabit sub terra per putredinem. Et
ideo dicitur. Cōcidet cadauer tuuz. Luxuriosus
vero vult habere lectum carnalem ꝛ delitiosum:
sed in morte habebit lectum penosuz. Et ideo sub
ditur. Sub te sternef tinea: ꝛ opimentum tuum
erūt vermes. Et ad ꝑdicta facit illō qd̄ i epsōa Ale
xādri magni mortui dr. s.

En ego q totū mūdū certamie vici.
Dict⁹ Alexāder victor in hora breui.
Qē tenēs regnū cūctis dn̄abar i orbe.
Nūc me nō teneo: nec mihi regna valēt.
Reges sternebā: me mors durissima sternit.
Oia mactabā: mactor ꝛ ipse miser.
Oia tēptabā: me vmis tēptat ꝛ artat.
Me vmes rodūt: vmis i orbe fui.
Oia tollebā: mors me tollit oia tollēs.
Nulla tenere qo: puluis ꝛ vmbra teror.
Vn⁹ sufficiēs mihi mūdus nō fuit vnq̄.
Me breuis vrna capit cui breuis orbis erat.
Etiã ereū culmē griffo mediāte petiui.
Nūc cū tartareis ifima tāgo reus.
Me mare ꝑlēsit i vitrea testa ꝓfūdū

Sed nūc sum stigijs excruciatus aquis.
Cur homo qui moreris optas sublime leuari?
Cum plus lucraris plura tenere cupis?
Omnia pretereūt:transit quoqȝ florida vita.
Cum magis ascēdis sūmus ad ima ruis.
Aspice me miserū corpus cui cūcta fauebant.
Nunc breuis in stricto me tenet vrna loco.
Cur natura viri scādens sublimia gaudet.
Cum grauius sūmo culmine celsa ruant?
Si presciremus que cūctis morte parantur.
Multa timeret homo que sibi tuta putat.
Magnus Alexāder dicebar in orbe tirannus.
Quis sim q̄ fragilis:lector ⁊ ipse vide.

Non soluȝ aūt tria predicta peccata facit euitare memoria mortis. Sed etiam oīa alia vicia. Duȝ recordatur hō ꝙ peccatū est causa mortis tēporalis. Ad Roma.5°.⁊ eterne. Ezechiel.18° Et ideo inquit psalmista. Sciāt gentes quoniaȝ hoīes sūt .s.mortales:propter qd̄ peccare desistant. Debem⁹ ergo reminisci illius sentētie quā ponit Bernar.in quodā sermone di. Certus es o homo qȝ morieris: sed omnino es incert⁹ vbi:quō ⁊ quādo. Ubi.s.an ibi:an alibi in terra vel ī mari. Quomodo:an scilicet in statu penitentie:an in statu culpe:morte subitanea vel naturali:aut violenta. Quando.s. in hieme vel estate:in iuuentute vel senectute:hodie vel cras.

Y

Tertia vtilitas dicit̄ voluptatuȝ dimissio. Un̄ Grego.in quodā omelia inqt. Nihil sic valet ad vicia carnis edomāda q̄ cogitare q̄lis futura sit mortua. Et 13°.li°.mora.iterū ait. Qui cōsiderat qualis erit in morte:semp pauidus ē in operatione. Nihil qd̄ transeat appetit. Cunctis vite p̄sentis desiderijs cōtradicit:⁊ pene mortuū se considerat:qȝ moriturū se minime ignorat. Exemplū habem⁹ in vita Barlaā quā scripsisse dicit̄ Joannes damascenus:vbi habet̄ ꝙ quidam rex in die potentissim⁹ habēs filiū nomine Josaphat:statiȝ quo natus fuit fecit eū in quodaȝ castro includi: ⁊ ibi delicate nutriri:timēs ne xp̄ianus efficeretur si cū aliquo xp̄iano loqueretur. Qui ad etatē floridam perueniēs mirabat̄ quare pater eius sic euȝ teneret inclusum:⁊ cuidā suo familiari dixit se h° egre ferre. Quod audiēs pater:fecit parari equos cū multa pompa:⁊ venire sonatores omnis generis musicorū:⁊ choreas preparari ac cōuiuia: precepitqȝ vt omnes diligēter cauerēt ne filius ei⁹ aliquid fetidū videret. Cuȝ ergo iuuenis ille semel equitaret:obuiauit cuidā seni rugatam habēti faciem:qui erat sine dentibus ac valde curuus ac baculo se sustētabat:vixqȝ icedere valebat. Quare re interrogauit ꝓpter qd homo ille sic deformis ⁊ debilis factus eēt. Et audiens ꝙ ꝓpter senectutem multorū annorū:interrogauit quis eēt futurus eius finis. Et rn̄derunt ei serui eius ꝙ mors. Tunc ille iterum interrogauit. Si tn̄ aliqui hoīes morerent̄:an vero oēs. Et audito ꝙ nullus mortē euadē posset:cepit contristari:ac nullis blādicijs aut sonis poterat ad hilaritatē reduci. Et tandeȝ deo operante a sancto Barlaā in fide xp̄i erudit⁹: regno dimisso heremū petijt ⁊ deo seruiuit. Eapropter Augu.in quodā sermone ait. Beatus q horam mortis sue semp ante oculos habet:⁊ ad moriendū quotidie se disponit. Si vidisti aliquē mori:cogita ꝙ ⁊ tu per eandē viam transibis. Et id̄ cum mane fuerit:puta te ad vesperā non peruēturum:⁊ cū sero ad dormiendum vadis:mane tibi nō audeas polliceri. Semper ergo paratus esto:⁊ taliter viue vt nunq̄ te mors inuenire valeat imparatū:hec ille. Isido.quoqȝ in.li°.de sūmo bono inqt. O q̄ felix est ⁊ prudens qui talis nititur esse in vita:q̄lis optat esse in morte. Quarta vtilitas dr̄ tpaliuȝ diuitiarū vilipēsio:de qua Seneca ad Lucillū epistola.25ª.ait. Nihil eque tibi ꝓderit ad tēperantiā oīum rerū:q̄ frequēs cogitatio breuis hui⁹:certiqȝ itineris. Et id̄ qcqd facies respice ad mortē:hec ille. Exēplū hēm⁹ ⁊ videmus quotidie ī multis q dū sani sunt:nihil de suo pauperib⁹ tribuūt:imo aliena rapiūt. Cū vō se iā mori sentiūt:aliena restituūt:⁊ elemosynas faciūt. Sȝ hoc ē signū qd̄ dū sani erāt mortē meditari noluerūt. Id̄ Hiero.in testō exclamat di. Si illuȝ expectas diē tā terribilē ac crudelē:ī quo nō solū d̄ luxurijs:vestib⁹:ebrietatib⁹:cōmessationib⁹:⁊ d̄ toto tpe amisso quo vixisti. Sȝ et de q̄libet re cogitata oportebit te dn̄o reddere rōnē. Cur nō emēdaris? Cur moraris de die ī diē miser ↄuerti ad dn̄ȝ? Cur iā te malorȝ nō penitet? Ecce mors ꝓperat vt te cōterat die noctuqȝ currēs. Ecce diuitie tue tibi deficient:ecce vermes corpus tuum quod tanta nutris diligentia expectant:vt illud rodāt:quousqȝ iterum coniunctum anime eternas pariter penas habeatur infinitas:hec ille. Quibus consideratis seruare debemus illud quod idem doctor in prologo super Josue inquit dicēs. Nos ad patriam festinantes mortiferos sirenarum cantus surda debemus aure pertrāsire:hec ille. Cōsiderare ergo debemus ꝙ omnia mūdana sunt cito trāsitoria. Unde de Alexandro magno legitur ꝙ cū in iuuentute sua mortuus esset ac eius ossa in vase aureo fuissent recondita:multi philosophi de diuersis mundi partibus conuenerunt. Quorum vnus dixit. Heri iste faciebat thesauruȝ de auro: hodie vero aurum fecit thesaurum de ipso. Alius

dixit. Heri non sufficiebat ei totus mundus: ho/
die quinqꝫ pedum sepultura est contentus. Ali⁹
ait. Heri istum sequebantur omnes viuentes: ho
die. iste sequitur omnes morientes. Alter dixit.
Heri iste poterat omnes quos volebat a morte li
berare: sed hodie mortis iacula non potuit euita/
re. Ali⁹ dixit. Heri iste p̃mebat terrã: hodie eã ter
ra p̃mit ip̃e. Alter ãt dixit. Heri iste m̃ltos hẽbat
sbditos: hodie vo oẽs sũt ei eq̃les. Refert qꝫ Hie
rony. ꝙ Diogenes philosophus extra vrbem in
quodam vase habitabat: ⁊ semper in estate fun/
dum vasis soli opponebat. In hieme vero ad ip/
sum solem voluebat. Cum autem semel Alexan
der magnus ante ipsum staret: sicqꝫ ei vmbram
faceret: ac ei diceret: si volebat vt aliquid pro se
faceret: respondit Diogenes. Uellem ꝙ mihi non
auferres quod mihi dare non potes. Quod impe/
rator intelligens [redacted] aliam partem se diuertit di//
cens se valde mirari ꝙ suam non videbatur ti/
mere potentiam. Et ille. Potentiam tuam non [redacted]
meo: quia aut est preterita: aut presens: aut futu/
ra. Preteritam non timeo: quia iam non est: fu/
turam non pertimesco: quia incerta est: presentem
non formido: quia est cito trãsitura. Refert quoqꝫ
Quintus curtius quendam dixisse Alexãdro. Si
dij habitũ corporis tui auiditati animi tui parez
esse voluissent: orbis te non caperet: ⁊ vna manu
orientẽ: altera vero cõtingeres occidentẽ. Deinde
triplici exemplo ostẽdit ꝙ licet tũc esset magnus:
tamẽ in breui poterat fieri paruus. s. exẽplo vni⁹
magne arboris subito eradicat̃: ⁊ exẽplo hominis
in altũ ascendentis qui subito patitur casuz: ⁊ exẽ
plo leonis qui aliquãdo paruorũ aĩalium cibus
efficitur. Legit̃ etiã in gestis ipsius Alexãdri ꝙ q
dam lapis ei missus fuit: qui posit⁹ in vna pte sta
tere ponderauit plusq̃ oĩa alia posita in altera p
te statere. Puluere aũt modico posito super ipsuz
lapidem: minus ponderabat q̃ qdcũqꝫ poni pos
set in alia pte. Et tũc vnus philosoph⁹ dixit Alexã
dro. Iste lapis demonstrat ꝙ tu nũc plus ponde
ras q̃ totus mũdus qui te sustinere non põt: sed
paruo puluere posito super te mortuo: eris minus
q̃ quicqd mundi. Quinta vtilitas dicit̃ honorũ
fastidito: de qua inquit Hierony. ad paulinũ. Fa
cile cõtemnit oĩa qui se semper cogitat moriturũ.
Et Augu. in. 2°. li°. d̃ doctrina xp̃iana ait. Timor
de futura morte mente necessario cõcutit: ⁊ quasi
clauus carnis oẽs motus superbie ligno crucis
affigit. Exemplum habemus de rege qui nunq̃
ridebat: quod posui supra in prima parte princi/
pali huius operis: sermone 9°. parte vltima. Iõ
dicit persius satira. 5ª. Uiue memor leti. Fugit ho/
[redacted] ⁊c. Et Uirgilius. x°. Eney. ait. Stat sua cuiqꝫ
dies: breue ⁊ irreparabile tẽpus Omnib⁹ ẽ vite.
Quidã aũt versificator exclamat dĩ.

Cur mundus militat sub vanagloria.
Cuius prosperitas est transitoria.
Tam cito labitur eius potentia.
Quã vasa figuli que sunt fragilia.
Dic vbi Salomon olĩ tã nobilis:
Uel vbi Sanson dux inuincibilis.
Uel pulcher Absalon valde mirabilis.
Et dulcis Ionathas multũ amabilis.
Quo cesar abijt celsus imperio.
Uel diues splẽdidus totus in prandio.
Dic vbi Tulius clarus eloquio.
Uel Aristotiles plenius ingenio.
Tot clari proceres: tot rerũ spacia.
Tot ora presulũ: tot mundi fortia.
Tot magni principes tanta potentia.
In ictu oculi clauduntur omnia.

Z

Sexta vtilitas est gratie dei conseruatio. Si/
cut eniz cinis conseruat ignem. Sic memo/
ria mortis ⁊ incinerationis conseruat gratiaz spi/
ritualem: ⁊ feruorem ad bene operandum. Unde
Ambrosius in quodam sermone ait. Ualde [redacted] so/
licitat i bono opere qui semper cogitat de extremo
fine. Talem cinerem se recognoscebat Abraham
dicens deo. Loquar ad dominum meum cuz sim
puluis ⁊ cinis. Genesis. 18°. Septima vtilitas
dicitur futurorũ dilectio. De qua Hieronymus
ad Cyprianum ait. Memento mortis tue ut nõ
pereas. Qui enim [redacted] quotidie recordatur mori/
turum contemnit presentia ⁊ ad futura festinat.
Et ideo idem Hieronym⁹ ad Eustochio. inquit
Eggredere paulisper de corpore: ⁊ presentis labo/
ris ante oculos pingere mercedem: quaz nec ocu
culus vidit: nec auris audiuit: nec in cor homi//
nis ascendit. Cõtemplare qualis erit illa dies cũ
Maria mater domini choreis occurret comitata
virgineis ⁊c. Uide supra. sermone. 8°. parte. 3ª.
Qui enim meditatur sepe de morte: sed ad illam
preparat per opera virtutum: vt possit cum illis
ad presentiam eterni regis securus accedere. Ad
quod adducitur exemplum cuiusdã domini tres
amicos habentis: de quibus duos dilexerat: tertiũ
vero nunquã amauerat. Cum autem a rege suo
esset vocatus: timens ne aliquid mali sibi accide
ret: iuit ad primum amicum rogans eum vt ip/
sum comitaretur quo securior esset. Qui respon/
dit. Sufficit ꝙ dum mecum stetisti fui amicus
tuus ac tibi seruiui. Nunc autem nolo tecum ve
nire. Secundum autem amicum quem minus
primo dilexerat cum de eodem rogasset: ille respõ

dit. Ego nolo venire [illegible] regē. Tamē veniam vsqꝫ ad ianuā: ⁊ ibi te dimittam. Qua ex re accessit ad tertiū quē nō dilexerat dicēs. Amice: ego nunꝗ̄ te dilexi. Tamen rogo ꝙ digneris mecū venire ad regem: quia misit pro me. Ille vero respōdit. Doleo ꝙ nō plus me dilexeris: ⁊ pluris ꝑcij feceris. Tamen vadas quocunqꝫ volueris: q̄a sequar te. Nota ꝙ primus amicus est substantia ⁊ abundantia diuitiarū huius mundi: quam homo preponit parētibus ⁊ amicis: que in morte illum deserit nec sequitur. Secundus vero est vxor: filij consanguinei ⁊ amici qui sequuntur eū vsqꝫ ad sepulturam Tertius autem amicus est virtus de qua parum curauit: que morientem sequitur vsqꝫ ad conspectum eterni regis: rogans [illegible] pro illo vt sibi det eternam felicitatem. Sed pauci sunt qui hec meditētur vel cogitent de morte. Unde in quodam ſmone dicit sanctus Bernardinus ꝙ homines sūt similes castratis. Nam quolibet die veneris vel sabbati vadit macellarius ad stabulum: ⁊ arripiens aliquos ex eis per pedes violenter extrahit: vt ad macellum perducat ⁊ occidat. Alij vero illos q̄ extrahuntur comitantur vsqꝫ ad ostium vociferātes ⁊ balantes. Clauso autem ostio ad comedendum reuertuntur. Et sic facit omni hebdomada macellarius: semꝑ aliquos extrahēs donec omnes interimat ⁊ mactet. Sic. n. faciūt homines ad quorū aliquos mors venit. Alij vero amici eos sequūtur vsqꝫ ad portam tumuli: loquentes de eo ⁊ de morte illius. Deinde eo sepulto: ad propria reuertuntur: ⁊ sic vnus post aliū ad mortē trahitur. Jdō quilibet mortuus superstiti homini dicit illud Ecclesia. 38°. Memento iudicij mei. Sic eniꝫ erit ⁊ tuū. Mihi heri: tibi hodie.

¶ Pars tertia huius sermonis de mortis generalitate. A

d Dicit Bernardus in quodam sermone. Quid in rebꝰ humanis certius morte: ⁊ qd incertiꝰ hora mortis inuenitur. Non miseretur inopie: non reueretur diuitias. Non sapientie: non moribus: non etati deniqꝫ parcit. Nisi ꝙ senibus mors est in ianuis: iuuenibus vero in insidijs: hec ille. Ipsa percutit papam: cardinales: ep̄os: reges: iꝑatores: duces: comites: ⁊ marchiones ⁊c. Unde Bernardꝰ ait. O mors crudelis ⁊ seua. Tu inuadis minores: arripis mediocres: conculcas sublimes: nec est in filijs hominū qui tue possit resistere ferocitati: quoniam nec filio dei parcere voluisti: hec ille. Cuilibꝫ eniꝫ homini dici pōt illud Gen. 2°. Morte morieris. Omnes nāqꝫ filij sumus eius propter cuiꝰ peccatū mors intrauit in mundum: vt dicitur [illegible] Roma. 5°. Et sic prima causa nostre mortis ē peccatum propter quod statutū est omnibus hominibus ex Adam progenitis semel mori: vt inquit Paulus ad Hebreos 9°. Et Ecclesia. xl°. vꝰ. Judicium mortis a domino omni carni. ⁊ Salustius in iugur. ait. Omnia orta occidunt. Dicere ergo possumus ꝙ lex mortis totum humanum genus occupauit in longitudine: q2 vsqꝫ ad finem mundi durabit. Sed tunc in inferno solū remanebit. Isa. 25°. Precipitabit dominus mortem in sempiternū. Item in latitudine: quia per totū mūdum a paruo vsqꝫ ad maximum se extendit. Ad Roma. 5°. In omnes homines mors pertransijt. Item in altitudine: q2 vsqꝫ ad altissimū dei filium se erexit. Unde vbi. s. dicit. Christus ꝓ impijs mortuus est. Itē in ꝓfunditate: q2 vsqꝫ ad illū qui est in matris vtero se immergit. Osee 9°. Interficiam amantissima vteri tui. Si aūt dicat. Postꝗ̄ opꝫ omnes hoīes mori. Nonne meliꝰ eēt ꝙ deus faceret eos decedere in īfantia tanꝗ̄ in meliori statu? Respondeꝰ ꝙ non ꝓpter tria. Primo q2 sic periret multiplicatio hoīum: si oēs morerent an̄ tp̄s pubertatis: ⁊ cōsequēter anteꝗ̄ eēnt apti ad ꝓcreandum: ⁊ per cōsequēs etiā non fieret restauratio ruine angelice. Scdo q2 libertas hoīs frustra esset: si nunꝗ̄ ad vsū bone vel male operationis deduceretur. Tertio q2 homines cū libero arbitrio bn̄ operando vsqꝫ ad seniū pn̄t ꝓmereri magnā gloriā. Quo quidem bono priuaret humana natura: si omnes in infantia tollerentur. B

Secūda mortis cā est cōsumptio humidi radicalis in quo vita cōsistit. Quod quotidie cōsumit paulatim a calido naturali ⁊ nutrimētali: quod ex cibis comestis generat. Et idō nō pōt ꝑfecte manere. Et sic opꝫ tandē cōsumptionē fieri. Unde philosophꝰ pº. de generati. ponit exēplū de vino qđ ex vegete haurit ⁊ desup aqua īfundit: q2 tandem sola aqua hauritur. Sic eniꝫ homo accipit cibū per os ⁊ in secessum vadit. Sed quotidie humidū radicale minuitur: q2 per cibū nō potest totaliter restaurari: ⁊ sic tandē totum cōsumit. Et ideo Seneca ad Lucillū epistola. 25°. ait. Quotidie morimur: quotidie dimitur aliqua ps vite. Et tunc quoqꝫ cum crescimus vita decrescit. Auicenna vero ponit exemplum de lampade siue lucerna: in qua est oleum ⁊ ignis. Nā q̄diu oleum durat: tādiu ⁊ lumen cōseruatur: sed cōsumpto ab igne oleo lumē deficit. Sic ꝯsumpto humido radicali ꝑ actionē naturalis caloris: deficiet vita corpal'. C

Tertia causa generalis mortis omnium est cōtrariorum compositio. Omne. n. cōpositū ex ꝯtrarijs est corruptibile. Nā ait phūs. 5°. Phisi.

Cōtraria ad inuicē sūt corruptibilia. Et. 4°. Phisi. tex9 dicit. Oīa q̄ fiūt et gñanť in tpe: et ī tpe corrūpunť. Cuȝ ergo corpa nr̄a sint cōposita ex q̄ttuor elemētis seu ex q̄litatib9 quattuor elemētoꝝ que sūt inuicē ꝯria: necesse est vt alterenť et corrūpanť. Qz vt ait phūs. 5°. Phisi. Omne corruptibile necesse est aliqñ corrūpi. Et sic corrūpēdo resoluiť in ea ex qbus est cōpositū. Nā omne ꝯpositū diuidiť in ea ex qb9 cōponiť. 12°. Metha. Oīs enī res p quas causas nascit: p easdē resoluiť. c°. oīs. de regu. iu. et. l. nihil. ff. eo. ti°. Et iō cuȝ hō sit cōposit9 ex aīa et corpe. 2°. de aīa. Necesse est vnū ab altero separi. Quia vt hr̄ in li°. de pomo et morte. Aristotiles. Mors nihil aliō est q̄ȝ recessus aie a corpe. Et cū corpus originē traxerit a terra: opȝ illud in terrā reuerti: maxie dictȝ quattuor elemētis quorū ꝟt9 est in corpe inuicē ꝯriātib9. Et iō inqt Scot9 in. 3°. di. 15°. Materia pma sp machinať ad destructionē cōpositi. Et pdicta ꝯfirmat Maximianus poeta di. Ortu9 cūcta suos repetūt: matrēqȝ requirūt. Et redit ad nihilū qd fuit an̄ nihil. D

Quarta causa morťȝ nr̄e est loci incōgruētia. Locus enī ꝓꝑus vt dicit Phūs. 4°. Phisi. ꝯtinet et cōseruat locatū. Et iō res ex ꝓꝑum locū: nō bn̄ ꝯseruanť sȝ corrūpunť. Itē hoies extra pp̄riam ꝓꝑam cito īfirmanť. Vn̄ boni medici solēt tales īfirmos ad ꝓpuȝ aerē mittē vt ibi sanētur et cōseruenť. Cum igiť mūdus iste nō sit ꝓpꝰs locus humani gn̄is: iuxta illud Senece in li°. de senec. Cōmorādi natura diuersoriū nobis nō habitā dedit. Ideo necesse est q hic alterať et corrūpať. Locus aūt ꝓpꝰs hoīs est paradisus i quo nō pōt corrūpi. Vn̄ Hiero. ad Eusto. ait. Regio tua paradisus est. E

Quinta causa mortis nr̄e est motus pficiens circulū. Vita enim humana nō est nisi qdā circulus. Unde Seneca ad Lucillū oñdens oportere hoiem mori ait. Circulus nō est pfectus nisi in omni loco sui: cōtingat pncipiuȝ cum fine. Ex quo ꝯcludit q hō de terra factus: tādem reuertiť in terrā. Eapropter phūs in lib°. de gn̄ati. dicit q oīs res suo piodo mēsuratť: idest circuitu vel fine. Periodus aūt siue circulus vite humane est nasci vł generari: et mori seu corrūpi. Hic aūt periodus alicui est magnus: et alicui est paru9. Magnus fuit in lege nature qñ hoies multū viuebāt. Vn̄ vt hr̄ Gen̄. 5°. Adam vixit annis. 930. Seth vo filius eius annis. 912. Enos aūt fili9 eius. 905. Sȝ kaynā fili9 eius vixit annis. 900. Malaleel vero fili9 ei9. 962. Sed Enoch fili9 eius. 366. Ambulauitqȝ cuȝ deo: et ampli9 nō cōparuit: qa tulit eū dn̄s: scȝ in paradisum terrestrē ipm collocādo: vt exponit Nico. de lira Gen̄. 5°. Ubi generationes pdicte ponunť. Mathusalez vero filius Enoch vixit 969 annis: et similiter mortuus est cuȝ alijs vt ibidē habeť. Ubi postq̄ȝ numerati sunt eorum anni: subdiť de singulo eorū. Et mortuus est excepto. s. Enoch q morieť et ipe tpe antixpi: vt supdictū est smone. xj°. p. 3ª. F

Quare aūt isti tā diu vixerint rōnes assignat Nico. de lira vbi supra. Prima est propter bonitatē cōplexionis primorū parētū: qui fuerūt imediate formati a deo: et ideo optime cōplexiōis et sic ad lōgiorē vitā erāt dispositi. Et illa bonitas magis venit ad propiquos q̄ȝ ad remotos. Secūda causa fuit tēperātia: qz hoies illius tēporis valde tēperate viuebāt: vnde Boetius in. 2°. de conso. ait. Felix nimiū prior etas ꝯtēta fidelib9 aruis. etc. Tertia fuit bonitas nutrimēti: qa an̄ diluuiuȝ terre nascētia fuerunt meliora. Aqua enim diluuij fuit maiori parte ex aq̄ occeani q̄ est salsa. Aq̄ aūt salse idueūt sterilitateȝ terre: et faciunt terrenascētia esse peiora sm̄ Uirgilium in. 2°. Georgicorum Ex quibus vita hoīs breuiať. Quarta cā fuit sciētia: qa Adā fuit formatus in perfectione scientie: et ideo cognouit ea que faciūt ad conseruationeȝ vite et v̄tutes fructuū: lapidū: herbarū. etc. quā sciētiam tradidit posteris: et durauit in eis vsqȝ ad diluuiū. Quinta fuit diuina dispositio que ita ordinauit: vt per longam hominum vitam cito multiplicareť genus humanum. Post diluuium vero hic circulus est valde diminut9: qa pauci inueniūtur qui viuāt cētū annis: vn̄ ait Dauid. ps°. 88°. Dies annorum nostroꝝ in ipsis septuaginta ānis Si autem in potentatib9 octuagita anni: et amplius eorū labor et dolor. Et ideo lōgissimū vite hoīs tēpus dr̄ cētū annoꝝ. l. vt iter diuinū. C. d sacrosā. ec. et. l. an vsus fructus. ff. de vsufruc. Ideo dr̄ Ecclesiastici. 18°. Numerus dieꝝ hominū vt multuȝ cētuȝ anni: quasi gutte aque maris deputati sūt in die eui. G

Cum igiť isti qui taȝ diu viuebāt mortui sint. Cur nos qui tam parū viuim9 ad mortem nō pparamus nos? Cur nos morituros non credim9? Debem9 ergo vt Hiero. inqt ad Helio. Et nos pmeditari quod aliquādo futuri sum9: et qd velim9 nolim9 lōgius abesse nō pōt. s. exterminiuȝ mortis a quo nullus exceptus est. Nā vt in vita sancti Iosaphat legiť: dixit ei scūs Barlaam: q vita nr̄a est quasi qdā arbor cuius radices duo mures vnus albus et alter niger: idest dies et nox semper corrodūt. Et ideo in breui finitur. Et qz est tā breuis vita humana: ideo cōsuetudo erat antiqs vt dicit Ioānes elemosynari9 q i die eadē q̄ iprator

coronabaẽ: fragmenta marmoꝝ diuersoꝝ sibi ab artificibus portabant qui dicebant De quo mar more iubet imperator sibi fieri sepulchruz? Et ea/ dē die qua iponebaẽ sibi corona: et ꝑparabaẽ ei sepultura. Nemo est eni q possit mortē euadere. In cuiꝰ loco dicit.

E só nome chiamata la morte.
Ferischo a chi tocha la sorte.
Nó e homo cossi forte.
Che da me possa scápare.

Hoc aũt patet discurrédo oēs status hoïum. Vñ secūdi Regū. 14°. dr. Oēs morimur, ⁊ sicut aqua dilabimur sup terrá. Et psalmista ait. Quis ē ho/ mo qui viuet ⁊ non videbit mortem? quasi dicat nullus. Primo eni moriunẽ potētes dictione: qa vt dr Ecclesiastici. 10°. Oīs potētatus vita breuis ⁊ īfra. Hodie rex ē ⁊ cras moriẽ. Unde legiẽ in hi storijs romanorū q Octauiano totius mūdi im peratori facta fuit statua hñs in frōte scriptū. Ce sar: quod nomē deriuaẽ a cedo cedis. Sed statiz fulgur pcutiēs statuā delevit. C. ab illo noīe: ⁊ di/ misit scriptū esar quod deriuaẽ ab edo edis: ad de notádū q cito erat a vmibꝰ deuorádus post mor que in breui erat vētura. Nō ergo parcit mors dñis vel pncipibꝰ: nō regibꝰ aut īperatoribꝰ: non epis aut sūmis pōtificibus: vel alijs personis qua cūqz dignitate vel potētia refulgeāt. Necesse ē eni ī vno qzꝰ īficari illō Senece ad Lucillū dicēs. Eo ībis q̄ oēs eūt: qd tibi noui ē? Ad hác legē natus es: hoc patri tuo accidit: hoc mri: hoc maioribꝰ: hoc omnibꝰ ante te. O igiẽ magnate: noli de tua po tē tia extolli que te a morte defēdere nō valet. Sed recogita sepe illud quod Bernardus in quodam sermone ait. Cur caro letatur que vermibus esca paraẽ? Ulle cadauer eris igitur sup hoc medite/ ris. Ulle cadauer eris videas qd nūc operis. Ve ra est ergo sentētia quā qdam versificator ponit di.

Est cōe mori mors nulli pcit honori.
Est necesse mori iuueni simulatqz minori.
Mors dñz fuo: mors sceptra leonibꝰ eqt.
Paupis ⁊ regis cōis lex moriēdi.

Unde legiẽ de Diogene Philosopho q quadaz vice stás in canali pleno ossibus mortuorū: verte bat ossa hic ide. Et iterrogatus ab Alexádro ma gno qd faceret rñdit non possū inuenire qd volo. Putabā eni īuenire differētiā īter ossa ⁊ cadaue ra diuitū ⁊ nobiliū: nec nō ⁊ pauperū. Sed nō perio: quia sunt omnes vnius forme ⁊ mors eos omnes equauit. Secundo moriuntur sapiētes. Ecclesiastes. 2°. Moriẽ doctꝰ similiter ⁊ indoctus Et vnꝰ stulti ⁊ sapiētis erit occasus ⁊ iteritꝰ. Nō eni ad euitádā mortē pderit sapiētibus allegare codices legū: aut canonū. Non rōnes naturales aut philosophica: vel sophistica argumēta. Ideo Dd ps°. 58°. iqt. Nō videbit iteritū cū viderit sa/ piētes moriētes. Simus insipiens ⁊ stultus peri/ būt. Tāto aūt. qs magis cruciaẽ de morte: quanto magis studet vitá prolongare. Iuxta illud Sene ce ad Lucillū epla: 3°. dicētis. Nulli potest secura vita cōtigere qui de pducenda illa nimis cogitat Et idē in li°. de clemētia ait. Crudeliꝰ ē q̄ mori sē per mortē timē.

Tertio moriūẽ fortes ⁊ robusti. Job. 21°. Mo riẽ robustꝰ ⁊ sanꝰ. Nō eni gigātes: vt Athlas ⁊ Hercules: Antheus: Karolus magnꝰ: ⁊ alij p ceres potuerūt se a morte tueri. Ideo de ipsis pro phetauit. Job vbi supra di. Simul ī puluere dor miēt: ⁊ vermes operiēt eos. Et de viro forti ibidez. ait. Ipse ad sepulturá duceẽ ⁊ in ɔgerie mortuoꝝ vigilabit.

Quarto moriunẽ diuites. Job. 21°. Moriẽ diues ⁊ felix. Nō eni possūt locupletes suis nūmis se a morte redimere: vel aliquos denarios secuz portare. Ideo Dauid. ps°. 49°. dicit. Ne ti/ mueris cuz diues factus fuerit hō: ⁊ cū multipli plicata fuerit gloria domꝰ eiꝰ. Quoniā cū īterierit nō sumet oīa: neqz descēdet cū eo gloria eius. Et iterū ait. Relinquēt alienis diuitias suas: ⁊ sepul/ chra eorū domꝰ illoꝝ ī eternū. O malū testamētū diuitū qui relinquūt aīam diabolo: corpꝰ vermibꝰ ⁊ diuitias mūdo. Et lō in psona diuitis dicebat Job. c°. 16°. sui libri. Ego ille quōdā opulētꝰ repē cōtritꝰ sū. Tenuit ceruicē meā: ⁊ cōfregit me sci licet mors ⁊ diabolus. Eapp Ambro. in exa. nerō ingt. Nudi oēs nascimur: nudi morimur. Nulla est discretio īter cadauera mortua: nisi forte q gra niꝰ fetēt diuitū corpora distēta luxuria. Salomō quoqz Ecclꝰ. 5°. ait. Sicut eggressus est nudus de vtero matris sue sic reuertetur ⁊ nihil afferet se de labore suo. Apiet oclos suos: ⁊ nihil īueniet Et Eccl. xj°. dr. Relinquet oia alijs. Nullū gº di uitie poterūt a morte eripere iux illō Oratij ī eplis Nō domus aut fundus: nō eris aceruus ⁊ auri. Egroto dñi deduxit corpe febres.

Quinto moriẽ corpali morte hō bonꝰ ⁊ scūs. Mors. n. neminē reuereẽ: lz mors scōꝝ sit il lis salutifera: iuxta illō Apoc. 14°. Bti mortui q dño moriunẽ: qa regescēt a laboribus suis ⁊c. Et Isa. 14°. Dabit tibi dñs in illa die requiem a labore tuo: quem patiebaris: ⁊ a cōcussione tua: ⁊ a seruitute tua qua ante seruiuisti. Requiescūt enim a labore quem patiebantur in hoc mundo: secunde ad Corinthios. xj°. In laboribus pluri/ mis ⁊c. A concussione quá patiebanẽ a diabolo.

Luce. vigesimosecundo. Ecce Sathan expetiuit vos vt cribraret sicut triticum: et a seruitute quam patiebantur a corpore suo. Ad Romanos octauo Ipsa creatura liberabitur a seruitute corruptionis. etc. Et ideo sancti viri desiderant exire de hoc mūdo. Quod ōndit Cyprian⁹ ad Fortunatū triplici exēplo. Primo sicut nauta desiderat exire de naufragio. Modo eni cōturbanť fluctib⁹ cō cupiscētiar et vētis diabolicar tentationū. Mat. 8°. Ecce motus magn⁹ fact⁹ ē in mari: quo ad vētos tētationū ita vt nauicula operireť fluctib⁹: q̄d ad fluctus cōcupiscētiarū. Sed postea deus i alia vita sedat vētos: et fluctus oēs ei⁹ trāquillat: vnde ibidem subditur q̄ surgēs Jesus iperauit vētis et mari: et facta est trāquilitas magna. Secūdū exēplū est de peregrino qui desiderat exire de exilio: sācti nanq̄ modo sūt peregrini. 2°. ad Cor. 5°. Quādiu sum⁹ in hoc corpore peregrinamur a domino Et ideo desiderāt exire de ista peregrinatione: tum quia habēt viā nimis lōgā. Vñ propheta ait ps°. 119°. Heu mihi: q̄a icolat⁹ meus prolōgatus est Vnde dicit glosa: q̄ licet sit vita breuis: tamē celestia amantibus videť nimis lōga: tū q̄a habent domū tenebrosam. Et ideo subdit. Habitaui cum habitantibus cedar qui iterpretať tenebra. Job. 37°. Nos quippe inuoluimur tenebris. Tū q̄a habēt viā nimis asperā. Modica enim via si est nimis aspera videť esse nimis lōga. Et ideo subdit Multum incola fuit anima mea. Tum quia habent hospitiū istabile: vnde fm̄ vnam translationē dicit. Hitaui i tabernaculo cedar. Vbi dicit glosa: q̄ tabernaculū d̄r a taberna: sicut etiā dic̄ Augustino: eo q̄ nō sit dom⁹ stabil: sed ad tp̄s durās sicut sit innūdinis. Scī autē viri dicūt cū aplō ad Hebre. 13°. Nō habem⁹ hic permanentem ciuitatem sed futuram inq̄rimus. Tum quia habent societatem peruersam. Quod notať cū subdiť. Cum his qui oderūt pacem eram pacificus. Habēt eni tres malos socios. s. mundum: carnem et diabolū. Mūdus eos conturbat per oppressionem. Joānis. 16° In mūdo p̄ssurā habebitis. Caro per impugnatōnem ad Gal. 5°. Caro concupiscit aduersus spiritum. Et diabolus immittendo dissensionē. Mat. 13°. Venit inimicus et supseminauit zizania. Tertium exemplum est sicut desiderat hitator exire de hospitio ruinoso de quo psalmista ait. Tāq̄ parieti inclinato et macerie depulse: et aplš ad Hebre. 8°. Quod antiquať et senescit propter interitum est: ex quibus verbis habetur q̄ habitaculū corporis nr̄i est habitaculū inclinatū: depulsum et antiquatum. Quia est de terra creatū. Ideo est v̄sus terram inclinatum tanq̄ cito in terram casurum. Et quia vt diximus est ex quattuor elementis contrariis compositum et nullo temperamēto beatitudinis colligatum. Ideo est tanq̄ maceria depulsum. Quia vero est antiquatum ex eo q̄ ab Adam vsq̄ ad nos propagatum est: ideo est morti vicinum. Quartum exemplum addere possumus sicut incarceratus de carcere exire desiderat. Et ideo psalmista ait deo. Educ de custodia aiam meā. etc. Primo enim sancti desiderant exire d̄ carcere corporis per mortem vt assequantur mentis iocunditatem eternam que erat in prima laudatione dei et iubilatione. Isa. 51°. Gaudium et leticia inuenietur in ea gratiarū actio et vox laudis et ideo subdit. Ad confitendum nomini tuo. Secundo vt assequantur propinquorum et amicorum societatem. Gen. 25°. Mortuus est Abrahā in senectute bona et appositus est ad populū suū Et ideo subdit. Me expectant iusti vt assequātur hereditatem felicitatis eterne quam eis deus retribuet pro remuneratione. Unde subdit donec retribuas mihi. Et idem psalmista etiā inq̄t deo. Tu es q̄ restitues hereditatē meā mihi. s. post hāc vitā. Propter predicta autē exclamabat Paul⁹ ad Roma. 7°. di. Infelix ego. Qui me liberabit de corpore mortis huius? Et ad Philip. p°. dicebat. Cupio dissolui et esse cum Christo. Ad predicta etiam adduci potest illud quod legitur de sancto Jacobo intercilo: qui desiderabat mori p̄ christo. Unde cum ei persarum rex diceret vt sacrificaret idolis ne graui morte periret: ipse rn̄dit. Hec non est mors sed potius somnus est dicendus: cū post modicum resurrectio tribuatur. Cui cum diceret tirannus. Quomodo mors est somnus: cū etiam magni principes timeant eam? Ille respondit. Nos christiani mortem non timemus: quia de morte ad vitam transire speramus. Cōgrue ergo mors somno comparať. Unde de lazaro mortuo dixit dominus. Joannis. xi°. Lazarus amic⁹ noster dormit. Aplus quoq̄ p°. ad Thesa. 4°. Appellat mortuos dormientes. Quod etiam facit ecclesia i caplo. habent. et in. c°. qui diuina. 13ᵃ. q. 2ᵃ. Quare autem mortui dicanť dormiētes dixi sup̄ f. p°. parte. pᵃ. ff. Et p̄dicta cōfirmantur per ea que habentur ps°. 126°. s. Cum dederit dilectis suis somnū: ecce hereditas dn̄i: filii merces fructus: ventris. Inq̄t quoq̄ Dauid ps°. 105°. Preciosa incōspectu dn̄i mors scōrū eius. et Franc. petrar. in suis triūphis ait.

La morte e fine duna p̄sone obscura.
Alli animi gētili agli altri e noia.
Chā posto nel fāgo ogni lor cura. et Cato cāit. Felices obeunt quor sine crimie vita ē. Et Matthe⁹

poeta in historia Tobie. Justus obit nec obit: sed abit ab hospite migrās. Nāqz petit patriam delici asqz patris. Et Sap. 4°. di. Justus si morte preoccupatus fuerit in refrigerio erit. Et ibidem de bono in iuuētute moriēte subdit. Placens deo factus est dilectus: et viuēs inter peccatores translatus est. Raptus est ne malicia mutaret itellectuz eius: aut ne fictio deciperet aīam illius. Cōsumat⁹ in breui cōpleuit tēpora multa: placita eniz erat deo aīa illius. Propter hoc propauit illum educere de medio iniqtatū: hec ibi. Aug. vo in li°. de doctrina christiana inqt. Vocanť ante tēpus boni ne diuti⁹ vexenť a noxijs. Et Seneca in li°. trage. ait. Mors sola portus erūnis dabit. Et Isido. p°. li°. solilo. c°. p°. dicit. Mors calamitati terminuz pbet. Oēm enim calamitatē adimit. Et ideo ait Boetius in p°. de cōso. Mors hoīum felix: scz sanctoꝝ. Et Bernardus in quodaz smone dicit. Mors est finis miserie: victoria pugne: ianua vite: adeptio corone: beatitudinis plenus igressus. Initiū refrigerii: paradisi scala qua ascēdiť in locum tabernaculi admirabilis vsqz ad montē dī. Sed quacūqz ex causa trāseant ex hac vita: certū est ꝙ oēs moriunť. Si enim patriarche et prophete: ac apli: et doctores: ceteriqz sancti inumerabiles. Imo et ipe dñs noster Jesus christus dei filius cum mře sua mortui sunt. Quare o pctōr stulte: o demēs: o fatue: nō cogitas [illegible] esse moriturū? Scias pro certo ꝙ nō multo tēpore viues. Vera est eniz snia quā Mattheus poeta sui libri. c°. 40. ponit di. Est hac valle grauis cursus: via lubrica: iugis Anxietas: tēpus mobile: vita breuis. Et Seneca ad Lucillū scribit. Fluunt dies: et irreparabilis vita decurrit.

II

SExta moriunť formosi et pulchri. Nō enim mors parcit dcori nec formositati viroꝝ aut mulierū: sed sicut sol arefacit rosam in cāpo: sic infirmitas arefacit pulchritudinē. Unde Dauid ps° 128°. ait. Fiant sicut fenū tectoꝝ: qd pusqz euellať exaruit. Et sicut pluuia postea illud marcescē facit. Sic mors corpora iaz infirmitate arefacta [illegible] cit marcescere. Ita ꝙ de tāta viroꝝ ac mulierum pulchritudine nihil remanet: nisi illud quod ait Ugo i li°. d arra spōse di. Ad illos festino q moř [illegible] corpis hinc exeūt. Et cū eoꝝ corpa respicio: nō inuenio in eis nisi cinerē et vermes: fetorē et horrorem. Quod ego suz: illi fuerūt: et qd ipsi sunt: ego ero: hec ille. Et verificabiť ille vsus quē recitat glo sa in c°. fucare. de cōse. di. 5°. Si vicū frontis aliena fucus inauret. Gloria frōtis obit: cum color hospes abit. O igiť dña frontosa: o ipudica muliere: o lasciua femia: scias ꝙ illa facies tua tā splēdida: tā decora: tāqz ornata: ac polita: tāqz amabilis ac grata luxuriosis: efficieť terra fenda. Illi oculi falconis tā vagi: cito debēt a vmib⁹ corrodi. Illō caput tāto studio pectinatū et gēmis ac margaritis et fucis ornatū: cito sine crinibus: oclis: auribus: narib⁹: dētib⁹: ac labijs: deforme remanebit. Lingua illa cāulenis dedita palato adherebit: et simul cuz ore illo venusto marcescet. Brachia illa amplexib⁹ pparata: sic formosa et pulchra simul cū delicatis manib⁹ interibūt. Tibie ille formose velut colūne marmoree erecte dficiēt. Pect⁹ tāta [illegible] ligētia et arte ornatū ac iflatū: et vēter [illegible] bñ ac delicate cibat⁹ a vermib⁹ deuorabiť. Sicqz illa tua pulchritudo in puluerē ac putredinē redigeť. Et eni ait Orati⁹ i odis li°. 2°. c°. 56°. Puluis et vmbra sumus.

III

SEptio moriunť nobiles. Ut. n. scriptū ē Isa. 4°. Ois caro fenū: et ois glia eius qsi flos feni. Exsiccatū est fenū: et cecidit flos ei⁹. Et iteꝝ ibidē. Uere fenū est ppls. Et Jacobi p°. di. Exort⁹ est sol cū ardore: et arefecit fenū: et cecidit flos ei⁹: et decor vult⁹ eius depijt. Et ps°. ait. Mane sicut herba trāseat et floreat: vespe decidat: iduret et arescat. Nemo. n. adeo est floridus q per senectutez: ifirmitatē: ac mortē: nō defloreat et arescat. Oēs ergo quātūcūqz nobiles qūocūqz nobilitatis: veluti fenū in morte marcescēt. Scriptū est eniz Eccle. 40. Oia que d ira sūt: in terrā puerteť. Que cū ita sint: magna est demētia nra ꝙ stamus ociosi et voluptatib⁹ vacamus: tanqz si imortales essemus: nec ad mortē ppamur. Jō Hier. ad Helio. inqt. Xerses ille rex potētissimus qui subuertit mōtes: et Maria pstrauit: cū de sublimi loco ifinita hoīum multitudinē: et mirabilē vidisset exercitū: fleuisse dr: ꝙ post cētū annos nullus eoꝝ qs tūc cernebat supfuturus esset. O si possemus i talē pscēdere speculā de qua vniuersaz terrā sub nostris pedib⁹ cerneremus: iā tibi ostēderē toti⁹ mūdi ruinas: gētes gētib⁹ et regnis regna collisa. Alios torqueri: alios necari: alios absorbi fluctibus: alios ad suitutē trahi. Hic nuptias: ibi lamēta. Illos nasci: istos mori. Alios affluere diuitijs: alios mendicare. Et non tantū Xersis exercitu: sed totius mundi hoīes qui nūc viuunt in breui spacio defūcturos. Uincitur sermo rei magnitudine et minus est omne quod dicimus. Redeam⁹ ergo ad nos: et quasi e celo descendentes paulisper nostra videamus. Sentis ne obsecro te quando infans: quando iuuenis: quando robuste etatis: quando senex factus sis? Quotidie morimur:

quotidie commutamur: et tamē eternos esse nos credimus: hec ille. De incertitudine autem mortis: scilicet de eius tēpore loco et modo: dixi i pma parte pncipali huius operis: sermōe. 7°. parte. 6ª. De acceleratione autē mortis et finitione huius miserabilis vite: dixi aliquid ibidem: sed diffuse supra: sermone. 27°. parte. 2ª. Et ideo hic pertrāseo. Solum autem ad mentē tibi popule mi reducere volo illud Ecclesiastici. 40. Memor esto: quoniam mors nō tardabit. Que vba mltū sūt pōderāda et qtidie ad mētē reuocāda. O igit amatores hui9 mūdi: scitote qm̄ mors nō tardabit: sz est in ianuis. O pctōres agite pniam: qz mors nō tardabit: vt nō inueniat vos dormiētes. O iuuenes: o adolescētuli: o senes pparate vos: qz mors nō tardabit que oīa solatia vra īminabit. Sicut. n. poma immatura in arborib9 abscindunt et vi euellunt. Matura vo et decocta p se decidūt: sic vis et īfirmitas adolescētib9 vitam aufert. Senib9 vo maturitas tpis ac senect9. Vn̄ Tul. in li°. de senec. ait. Mors ꝯtingit adolescētib9 natura aduersante: et ideo est grauis. Senib9 vo venit tanq̄ spōte: nulla vi adhibita: et iō est leuior. In eodē quoqz li°. idē Tuli9 inqt. Frustra sperat adolescēs se diu victurum. Quid aūt stulti9 q̄ icerta pro cert̄ hr̄e: qm̄ ēt illa etas multo pl̄res casus q̄ senect9 hz. Facili9 enim adolescētes in morbos incidūt et graui9 egrotāt: tristiusqz curant: hec ille. Et Sene. ad Lucil. ait. Iuuenes mortē hn̄t a tergo: senes aūt an̄. Sed vt idē phūs in alia epl̄a ad eūdē scribit. Molestum est iniqs mortē an̄ oculos hr̄e: que tn̄ tam seni q̄ iuueni dz eē an̄ oculos. Vt. n. idē iqt in alia epl̄a. Corpa nr̄a rapiunt fluminū more. Nam qcqd vides: cum tpe currit: et nihil ex his que videmus manet: hec ille. Et Aug. 13°. d̄ ciui. dei. dicit. Nemo est qui nō sit morti ppinqor post annū q̄ an̄ annū fuit: et cras q̄ hodie: et hodie q̄ heri: et paulopost q̄ nunc: et nūc q̄ pauloante. Qm̄ qcqd tpis viuit: de spacio viuēdi dimittit: et quotidie fit minus. Ita vt oīno nihil aliō sit tps̄ vite hui9 q̄ qdā cursus ad mortē. Et Orati9 epl̄arum. li°. 2°. epl̄a. 3ª ait. Singula de nobis anni pdant eūtes: et Quintilianus. li°. declamationū: declamatione. 3ª. inqt. Ois nos hora per tacitos: flātesqz cursus applicat fato: et in hac ppetuitatis turpissima cogitatōe pstricti: per exigua festinantis eui momenta pmorimur.

¶ Pars quarta huius sermonis de mortis terribilitate.

q Multa supra in pma pte hui9 opis: sermone. 8°. Tractaui de multis anxietatib9 quas homo: maxime pctōr tpe mortis patit: et etiā de mortis dolorib9. Ideo hic breuius me expediā: et solum qnqz mortis ferocitates ac terribilitates declarabo. Prima dicit ablatiōis. Aufert enim homini statū merendi et penitendi ita q si vel in vno peccato mortali infectū aliquem occiderit: nunq̄ amplius spem de salute sua habere poterit. Nam illū ad eternā desperationem et infinitā cruciatiōem: perpetuāqz mortēqz cōducit. Ideo Dauid psalmo. 33°. ait. Mors peccatorum pessima. Et Sap. 3°. dr̄. Vacua est spes illorum: et labores sine fructu: et inutilia opera eorum. Et hoc patuit in Virgilio mātuano poeta: qui circa finem vite sue quattuor vsus fecisse dr̄: in qbus ostēdit se cōpillando tres libros: scilz Eneydos in quo tradit artē militie et pugne: et bucolicorum in quo tradit artem pastoralis cure: et georgicorum in quo tradit artē agriculture: multū laborasse. Sed tn̄ nec de capris tam bn̄ pastis portauit lac: nec de agris tā bene satis portauit segetes: nec de hostibus supatis et victis portauit spolia. Unde ait. Pastor: arator: eques: paui: colui: superaui. Capras: rura: hostes: queqz labore graui. De capris pastis: de rure sato: deqz hoste sbacto. Nec lac nec segetes nec spolia vlla tuli. In qbus verbis methaphorice loquēdo ostēdit Virgilius q nullus in morte de suis delitijs portare pōt lac alicuius dulcedis: nec de suis diuitijs segetes alicuius refectionis: nec de suis triūphis titulū alicui9 honoris. Ad pdicta ēt adduci pōt qō de Aristotile legit: scilz q laborās in extremis rogatus fuit vt aliqō edificatoriū dictum suis discipulis relinqueret. Qui ait. Humiliatus in hūc mundū intraui: anxius vixi: cōturbatus eggredior: et īscius ac ignar9. In qb9 vbis oñdit statū suū fuisse miserabilē q̄tum ad ingressūt cū dixit. Humiliat9 in hūc mūdū itraui. Vere humiliat9: qz cum culpa et fletu: paup ac nudus. Fuit etiā miserabilis quātū ad progressum: qz anxi9 vixit. Hō eni ad laborē nascit Job. 5°. Vel sm illō Iere. 9°. Vt inique agerēt laborauerūt. Uel qz ei9 labores nō fuerūt meritorij: qz eos nō tollerauerat pp deum: sed pp fauorē mūdanū. Itē quantū ad eggressum fuit miserabil: qa cōturbat9 eggrediebat: vl qa mūdana que dilexerat relinquebat vel qz demones ad se portandū ad eternā dānationem pparatos videbat. Fuit etiam miserabil post eggressum: qz inscius erat et ignarus. Vn̄ postea apparēs cuidam suo socio dixit: q totā sciētiam suā pdiderat: et nihil aliud nouerat nisi penas suas: et q oē tps̄ suū vane ꝯsumpserat. O qlis dolor o qlis tremor: o quanta anxietas aie peccatricis q in hora mort̄ videt se tātum tps frustra pdidisse: in cuius morula regnum celeste potuit adipisci:

Et sic se fructu omniū bonoꝝ operū ꝓuari. Tales enī morientes vt ait Chrysostomus in quodā ſmone singuli oculis mirabilib⁹ ꝛ vultu lugubri obsecrātes ꝛ precātes dicūt angelis. Miseremini mei amatores generis humani. Nō me sine fructu ꝛ immundū ad iudicē deportetis. Nō me peccatorē a corpore segregetis. Rogo vos ꝛ deprecor: dimittite me modicū tēpus penitē: suspirare: elemosynas facere ꝛ cōfiteri. Precamini deū pro me intercedite: qꝛ male vitam meā expēdi. Ista vo audiētes angeli dicūt. O aīa misera: o aīa vilis: omnes dies tuos in vanitate ꝛ peccato cōsumpsisti: ꝛ modo vis penitē? Sol tuus occubuit. Finis tuus advenit. Deus iussit. Miserabilis aīa eggredere ꝛ separare a corpe: ꝛ cruciare in eternū ſm acta tua. Non est tibi de cetero spes salutis: sed perpetua dānatio: hec ille. Unde tales bñ possunt dicere illud Sap. 5°. Nos nati cōtinuo definimus esse: ꝛ virtutis qdē nullū signum valuimus ostēdere: sꝫ in malignitate nr̄a ꝯsumpti sum⁹. N

Secūda ferocitas mortis dr̄ ꝓuatiōis. Primo enim priuat hoiem honorib⁹ ꝛ dignitatibus ac gloria huius seculi. Et ideo de superbis ac vanis hoibus dr̄ Sap. 4°. Erūt post hec decedētes sine honore: ꝛ in cōtumelia inter mortuos ī perpetuū: qm̄ disrūpet illos inflatos sine voce: ꝛ cōmouebit eos a fundamētis: ꝛ vsqꝫ ad sūmū desolabūt: ꝛ erunt gemētes: ꝛ memoria eoꝝ peribit. O qualis afflictio: o quanta tristitia: o qualis dolor erit tūc superbo morienti qui in iactātia ꝛ vanagloria mūdi posuerat finem suū: cum se videbit priuari omni dignitate ac glīa mūdana. Profecto dicē poterit illō Job. 19°. In calle meo tenebras posuit. Spoliauit me glīa mea: ꝛ abstulit coronā de capite meo. Destruxit me vndiqꝫ ꝛ pereo: ꝛ q̄ſi auulse arboris abstulit spēm meā. Secūdo ꝓuat hoiem diuitijs ꝛ oibus tpalib⁹ bonis: ꝛ ponit eū in extrema paupertate ac penuria oium reꝝ. Job 27°. Diues cum dormierit nihil secū afferet: sed apprehēdet eum quasi aqua inopia. Nocte opprimet eum tēpestas. De hoc loquēs Bernardus in quodā ſmone ait. Angustū nos foramē mortis expectat: nihil nobis asportare licebit. Ideo Sapiētie. 5°. Dicūt auari ꝛ superbi morientes. Quid profuit nobis supbia? aut diuitiarū iactantia qd contulit nobis? Trāsierunt hec oia tanq̄ vmbra. Angeli aūt dicunt auaro moriēti: illud Jeremie 2°. Ubi sunt dij tui: idest denarij quos quasi deos colebas: quos fecisti tibi. Surgāt ꝛ liberēt te ī die afflictionis. Tertio priuat hoiem voluptatib⁹ carnis: scilꝫ luxuriādi: bibendi: comedēdi: tripudiandi: cantādi: ludēdi: ꝛ huiusmodi alijs omnibus. Cruciat enī illū afflictio maxima ꝛ inextimabilis mesticia: maxime cū ī iuuentutis flore superueniente morte voluptates q̄s tātope amabat relinquere cogitur. Et iō d̄ hominibus vanis ait. Ugo in li°. de aīa. Quid ꝓfuit illis inanisgloria: breuis letitia: mūdi pompa: carnis voluptas: false diuitie magna familia: ꝛ mala concupiscētia? Ubi risus? vbi iocus? vbi iactātia? vbi arrogātia? De tāta leticia: quāta tristicia: post tantam voluptatē tam grauis miseria. De illa exaltatione ceciderūt ī grādē ruinā ꝛ in magna tormēta: hec ille. De ipis q̄ꝫ inqt psalmista. Quomodo facti sūt in ꝺsolationē subito defecerunt: perierūt ꝓpter iniq̄tatē suam. O

Quarto priuat mors hoiem filijs vxore: cōsanguineis ꝛ amicis: in qb⁹ spē ꝛ fiduciā suam posuerat. Et ideo dr̄ Jere. 17°. Maledictus homo qui cōfidit in hoie: ꝛ posuit carnē gladiū suū quia. s. eo priuabitur morte. Papp Wie. in quodā sermone ait. Suauitas ꝛ pulchritudo cū īfirmaberis te relinquēt: diuitie cum morieris: amici cum sepelieris: ꝛ sic memoria tua post triduū delebitur: hec ille. P

Tertia mortis terribilitas dr̄ destructionis: destruit enī oia bona corporalia: quorū ꝓncipalia sūt tria. s. pulchritudo: fortitudo ꝛ sanitas. Primo enī destruit pulchritudinē. Nā color venustus aufugit: facies palescit: nigrescunt labia: nasus inflat: cōtabescūt oculi: ꝛ tota caro ad corruptionē ꝑtit. Omnis formositas ꝛ pulchritudo abscedit ꝛ cūcta mēbra erant formosa: ex macie ꝛ attenuatione deformant: ita ꝙ de morientib⁹ potest dici illud Trenoꝝ. 4°. Quomodo obscuratū est aurū mutatus est color optimus? denigrata est sup carbones facies eorum: ꝛ non sunt cogniti in plateis scilicet quando post mortē per eas deportantur ad sepulturā. Seqtur ibidem. Adhesit cutis ossibus eorū ꝛ aruit: ꝛ facta est q̄si lignū. Secundo destruit mors fortitudinē. Imminēte enī illa: pedes nec ambulare: nec corpus portare possūt: tibie tremūt brachia decidunt caput inclinatur: pectus anhelat: ꝛ corpus omnibus viribus destituitur: ꝛ aīus languescit oculi caligant ꝛ non vidēt lumen: aures surdescunt ꝛ audire non possunt: nares replētur putredine: gustus puertit: tact⁹ nō sentit: ꝛ ligua palato adheret: labia nō possūt se mouere. O supba hoium fortitudo: cogita ad qualē miseriā deuenies. Certe ꝟificabit in [illegible] illud psalmiste: humiliata est in puluere ꝟtus mea conglutinat⁹ est interra venter nr̄: ꝛ illud. Job. 21°. Uidebunt ocu[illegible] ei⁹ in perfectionem suam. Tūc etiam adimplebit illud Danielis. 7°. Ecce quatuor venti pugna

bāt in mari magno: ꝛ quattuor bestie grādes ascē
debāt de mari iter se diuerse. Isti enī venti sūt q̄t/
tuor humores corporis. s. sanguineus: colericus:
malenconicus: ꝛ fleugmaticus: ipe mortis inter
se pugnātes ad destruēdū corpus. Quattuor aūt
bestie sūt quattuor affectiones. s. dolor: amor timor
ꝛ spes que ascēdūt de mari: idest de corde amari/
cato morientis. Cruciat enī illū dolor infirmitatis:
amor temporaliū: timor mortis ꝛ inferni: ac spes
recuperāde sanitatis quam desiderat: sȝ hēre non
potest.

Q.

Tertio destruit sanitatē. Dolēt enī ī morte oīa
corporis mēbra: dolet caput: pectus: brachia:
dentes: latera: stomacus: vēter: tibie: pedes: viscera
ꝯcutiunt interiora. Siti aret īfirmus: mō estuat
calore: ꝛ sudorē mortis emittit: statimq3 frigescit: in
gemiscit: vlulat lamētat. Prope stat vxor ꝛ filij
ac filie ꝛ cōsanguinei: maxime si diues fuerit. Flēt
ꝛ tristant ac se dolere demonstrāt. Adsūt medici:
tangūt brachia: respiciūt vrinā: ꝑparant: sirupos
medicinas: cōfectiōes: electuaria: pictimas aquā
rosatā: vinū pro manibus ꝛ pedibꝰ refrigerandis
Fiunt fricationes: ꝛ cū his oībus non cōualescit
infirmus: sed excrescit dolor reuoluit per lectum:
ꝛ nō inuenit requiem. Unde dicere possunt astan/
tes illud psalmiste. Dñs opē ferat illi: super lectum
doloris eius vniuersū stratum eiꝰ ꝟsasti ī īfirmi/
tate eiꝰ.

R

Quarta mortis terribilitas dr̄ extirpationis
Extirpat enī violēter aīaȝ a corpore eruēs
cū ea oēs potētias vt inqt Aug. in liº. de spiritu ꝛ
aīa. cº. 17º. Et ideo non est nec imaginari potest
maior dolor in seculo ꝙ separatio aīe a corpore q̄
fit per mortē. Et ideo Ari. 3º. Ethi. appellat mor/
tē vltimum terribiliū: que reddit corpus exanime
ꝛ cadauer facit. Ad ꝑdicta est tex. i. l. vltimū. ff. d
penis. O mors crudelis: o mors dira: o mors ama
ra: o mors terribilis: tu es illa que oēs mūdi cru/
ciatus supas: ita vt dicere possit moriēs. Dolores
inferni circūdederūt me ps. 17º. Jō dicit Quinti
lianus. 5º. liº. declama. O q̄ȝ graue est mori. Un/
de moriēte hoīe verificat illud Matthei. 21º. In
illo tēpore cōmota est vniuersa ciuitas. Tpe eniȝ
mortis cōmouet totus homo qui est admodū ci
uitatis. Imo vocat a Philo. 8º. Phisic. micro/
chosmus idest minor mundus. Clamat ergo mo
riēs ꝛ dicit illud. ps. 14. Circūdederūt me dolores
mortis: ꝛ iterū. Tribulationē ꝛ dolorē inueni. De
hac anxietate loquēs Chriso. in quodaȝ sermone
ait. Magnꝰ timor tūc frēs mei. Magnꝰ tremor
quādo se videt aīa separari a corpore. Magne
hora āgustie qñ vox detinet: qñ ligua vbū nuduȝ
excutere non valet. Reuoluit oculos dicit ide fre/
quenter ꝛ assistentes amicos ac parētes ꝛ fratres
non cognoscit. Aliquid eis loqui non potest: fi/
lios lachrymātes audit: ꝛ istum dolorem habens
recedit: hec ille. Legitur etiam ad confirma/
tionē ꝑdictorū ꝙ scūs Lazarus postq̄ȝ a mortu/
is fuit resuscitatus nunq̄ȝ risit toto tempore vite
sue: ꝛ interrogatus de causa respondit. Quia se/
mel bibi calicem amare mortis: ꝛ iteruȝ eū bibere
oportet. Itē qa sū in valle lachrymarum ꝛ miserie
ꝛ lō nō hēo causā ridēdi.

S

Quinta mortis terribilitas dicitur timorasis
nis. Cum enim predicta aduenerent signa
nunc timor moriendi insurgit: mentem occupat
cor ligat: intellectum hebetat: memoriam salutis
sue alienat: ꝛ totus tribulationibus ac pauoribꝰ
plenus pcō remanet. Unde dicere potest illō psal
miste. Timor ꝛ tremor venerunt super me ꝛ con
texerūt me tenebre. Et iteruȝ. Formido mortis ce
cidit super me. Et iste timor est cā accelerationis
mortis. Iuxta illud Martialis. cº. 3º. Mortis pau
le timor tibi vite gaudia tollit. Nā moreris viuēs
dum moriēdo peris. Et ideo dico vobis qui estis
sani: illud Lucani in. 4º. Consulite extremis an/
gusto in tempore rebus: ne scilicet postea impedi/
ti timore mortis: non valeatis vobis ꝓuidē ꝛ cō
sulere in grauitate infirmitatis. Dicit autem mo/
riens intra se illud quod ponit Chriso. in quodaȝ
sermone scilicet. Heu mihi quia inter perago ex
traneum quod nunq̄ȝ ambulaui. In regioneȝ lō
ginquam quam nunq̄ȝ vidi: ꝛ in seculum alterū
animarum vnde nullus reuersus est: ꝛ in māsio
nes metuendas ad quas nullus me comitat
ꝛ ante iudicem terribilē vbi nescio quid mihi cō
tingat. Ecce quero adiutorem: ꝛ non est qui eri/
piat: vel qui mihi compatiatur: ꝛ de gentibus nō
est vir mecum: hec ille. Unde refert sanctus Ber/
nardinus in quodam sermone: ꝙ quidaȝ magnꝰ
dominus in trāsitu suo inqt. Heu mihi: quia cuȝ
habeā tot castra ꝛ domos ac palacia. Nescio quo
hac nocte ire debeā: ꝛ aut quis hospitari debeat. Ti
met preterea moriens ꝛ horrore cōcutitur: quia
horribiles demonum figuras videt de quibus sā/
ctus Cirillus ad Augustinum scribit ꝙ quidaȝ
a beato Hieronymo resuscitatus dicebat. Adue/
niente mortis mee hora tāta in loco illo ī q̄ migra
turus iacebam nephandoruȝ spūuȝ aderat mul/
titudo: ꝙ pre multitudine dinumerari n̄ poterat
Quorum spēs talia erat: ꝙ nihil penosius: nihil hor

nibili⁹ excogitari pōt. Potius enī quilibet hō in flāmis ardētib⁹ arsurū se poneret ꝙ eoꝝ visiōe ictu oculi potiri. In cronicis quoqꝫ ordis minoꝝ legitur ꝙ bis frater Egidi⁹ iterrogauit scm̄ Frāciscū di. Pr̄ est ne aliqd tā horribile ⁊ terribile qd̄ hō donec diceret pater nr̄ nō posset sustinere? Cui respōdit beat⁹ Frāciscus. Diabolum nullus posset sustinere respiciēdo donec diceret medium pater nr̄: quin statim moreret nisi diuino presidio iuuaret. Quātus ergo erit tremor peccatoris morientis: qui innumerabiles videbit demones ad capiēdam aiam suā preparatos? Ait enim Greg. 6°. mora. Hostis antiquus ad rapiēdas pctōꝝ aīas ipe mortis crudelitatis effrenat: violētia. Et quos viuentes blāditijs decepit: moriētes seuiens rapit hec ille. Exclamat aūt horribilr̄ demon citans animā peccatoris ⁊ dicit. Ueni scelerata aīa ad comparendū coram tremēdo iudice: recepturaqꝫ penā eternam. O quanta erit illius pūcti tribulatio qn̄ trāsitura erit aīa ex hoc mūdo: de oib⁹ etiā minimis peccatis corā illo terribili iudice rōnē reddditura. Horrendū est enim incidere in manu dei viuētis. Ad Hebre. xi°. Et propter predicta dicebat quidā nr̄ predicator nūc mortuus: ⁊ in omni sua pdicatione replicabat. La morte e vno zapello rabioso. Quia cū magna difficultate ⁊ cū maximo timore transit. Et eo maxime: quia non pn̄t peccatores occultare peccata sua ipsi iudici q occulta cordis videt. c°. nouit. de iudi. Item qr a diabolo recitabunt eoꝝ scelera: ⁊ accusabunt: vt pꝫ Apoc. 12°. Diabol⁹ accusator est fratrū ⁊c. Item qr accusabunt a ꝯscia ppa ad Ro. 2°. Testimonium illis reddente ꝯscia eoꝝ ⁊c. Unde ps⁹. ait. In opib⁹ manuū suarū cōprehēsus est peccator. Itē qr nesciūt an opa sua que bona visa sunt deo placuerint. Eccl⁹. 9°. Sūt iusti atqꝫ sapiētes: ⁊ opera eoꝝ in manu dei: ⁊ tn̄ nescit hō vtrum amore an odio dignus sit: sed oia in futuro reseruant incerta: ⁊ p°. ad Cor. 4°. ait Paulus. Nihil mihi cōscius sum. Tn̄ in hoc iustificat⁹ nō sum. Unde legit de btō Agatho abbate: qꝫ moriēs stetit tribus dieb⁹ oculis apertis stupēs. Quē ad loquētes fres dixerūt. Ubi es pater? Quib⁹ rn̄dit. In cōspectu diuini iudicij. Et illi. Timesne pater? Quibus [redacted] rit. Laboraui virtute qua potui: seruauiqꝫ mandata dei: sed nescio si opera mea deo placuerunt. Nam alia sunt iudicia dei ꝙ hominum. Quid ergo facies o peccator sceleratissime: quando ho [redacted] examinationis tue instabit? O anima insensata. Quis te tuebitur in illa hora tāte necessitatis. Quis allegabit pro te cū egressa de corpore corā iustissimo iudice eterne damnationis auditura sentētiā presentaberis? Tūc ante te adducentur oīa scelera tua que nullatenus excusare poteris: iuxta illud Eccles. xi°. In fine hoīs denudatio operum eius. Et tunc dicere poteris illud ps. 17. Torrētes iniqtatis cōturbauerūt me: idest peccata que impetu suo pcipitāt aīam [redacted] infernum: vn̄ Greg. su [redacted] Job. 17°. ait. Cū caro moritur: id anima vidē cogit qd̄ dū viueret puidere contēpsit. Tāte ergo erūt pugne demonū: ⁊ tāta mētis alienatio peccatricis anime: qꝫ in desperationis baratrum se, precipitabit.

III

O Si possemus audire lamēta aīe peccatricis ex hac vita migrantis: profecto a lachrymosis genitib⁹ cōtinere nō possemus. Plāgit enim ⁊ suspirat ac lamētat dicens.

Haime che sono giōto al morte:
Haime che pena angustiosa e forte:
Che fa la vita mifa finire.
O acerba: sfortunata e graue sorte.
Di questa trista vita abādonata:
Haime crudele e subitana morte.
Anima pouerella angustiata:
Chel miso corpo abādonar ꝯuiene:
Haime che per dolor sei strāgosata.
Oime falsa sperāça che ritiene:
Nel falso mūdo: bruto: iganatore:
Questo e il tributo che dila ne viene.
Haime tapino: gia sento el rumore:
Di spiriti maligni cathenati:
Che lanima me torrano cō furore.
Haime: li sentimēti son mutati:
La beleza e partita: el fiato māca:
Li spiriti de la vita refredati.
La voce rauca: la mia bocha stācha:
La forza si grāde e andata via:
El corpo tabefacto: el viso imbiācha.
Medici: spiciari: incātaria:
Caponi: v cellite dolce izuchurata:
Nulla piu vale a q̄sta malatia.
Giochi cō cāti: balli: cō sonata:
Ogni cosa mi torna in amareza:
Haime quāto mi costa [redacted] puata.
O amici: parētiro miaricheza:
Palaci: zoie: e vestimēte ornate:
O thesori de cassa: o biōda treza.
O voi che dintorno me plorate:
Mirati quāto e obscura la mia faza:
Le forze me sono tute māchate.
Nulla sara giamai che mi piaza:
Questa fetēte carne sepelite:
E piu di me ricordo nō si faza.

Pero chel corpo marcire vederete:]
Lanima sara chiusa nel iferno:
Doue le male ope son punite.
Per ordie sono scripte nel quaterno:
Sentētiate da lo re iustissimo:
A lo tormēto che dura in eterno.
O sgratiato me ifelicissimo:
Che o pduto el tēpo di clemētia:
De agstar thesoro pfectissimo.
Passato e il tēpo di penitētia:
Et e venuto quel di far vēdeta:
E rēder cio chio hauuto in credētia.
Uedo venir per me la furia ifreta:
Mūdo ribaldo: che ma si iganato:
E mai pducto a via cossi streta.
Haime tristo: dolēte: suēturato:
Piēn di peccati e despatione:
Che gia son certo che saro dānato.
Uado habitar in strana regione:
Uado a seder nel vmbra de la morte:
E beelzebub sara mio patrone.
Saro chiauato dētro dale porte:
Oue scorpioni: bisse: e serpēti:
Per cruciar me toccarano in sorte.
O chari amici: o miei streti parēti:
Jo sento gia graue dolor iterno:
Pero tremādo sbato de li dēti.
Gia vedo fiāmeçar quel foco eterno:
Gia sathanas ma pso e ligato:
E per força me strusa nel iferno.
Sia maledecta lhora che fui nato:
O tristo perō te obstinato:
Simili tormēti a te son parechiati:
E sença fine sarai cruciato:
Se nō pfessarai i toi peccati.
Se tu nō piāgi de core gemebūdo:
Di tua mala vita el gran falire:
Se nō deponi el criminoso pōdo.
Māti che vēga lhora del morire:
El gran demonio tuto furibūdo:
Sopra te irato vederai venire.
Da le cui mane nō potrai fugire:
E semp starai seco in quel pfundo.
A cuius potestate libet nos de⁹ nr̄. Amē.

¶ Eodē die post prādiū de excoicationib⁹. Sermo trigesimusseptimus.

Absq3 synagogis faciēt vos. Joannis. 15°. ꝛ in euāgelio occurrentis diēce. Jngt Aug. sup Joānē sermone. 49°. Cū excoicat' ecclia: in celo ligaꝭ excoicat⁹. Et cum recōciliatū celo soluꝭ. Jdē quoq3 doctor sup eūdē euangelistā fmone. 23°. dicit. Nihil sic dbet formidare xp̄ianus ꝗ separari a corpore xp̄i. Si eni separaꝭ a corpore xp̄i: nō est mēbrum ei⁹. Et si nō est mēbrū eius: nō vegetaꝭ spū eius. Quisqs aūt ingt apl's spm̄ xp̄i nō habet: hic nō est ei⁹: hec ille. Qui ē in li°. de xbis apli. Et poniꝭ xj^a. q. 3^a. c°. ōis xp̄ianus. ait. Ois xp̄ian⁹ dilectissimi q a sacerdotib⁹ excoicaꝭ sathane tradiꝭ: q2. s. extra ecclīā est diabol⁹: sicut in ecclia est xp̄s. Ac per hoc q̄si diabolo tradi dr̄: qui ab ecclīastica coione remoueꝭ. Uñ illos q̄s tūc apls sathane traditos ee pdicat: excoicatos a se eē demōstrat: hec ille. Sicē ergo ignis nō inflāmat ligna a [illegible] elōgata: nec sp̄s human⁹ viuificat mēbra a suo corpe separata. Sic nec sp̄s scūs iflāmat vel viuificat excoicatos: a corpore ecclīe separatos. Et q2 eis gr̄a ꝛ ptectio dei sbtrahiꝭ: ꝛ sibiipis relinquunꝭ. Jō in pcti pcipitiū ruūt a quo resurgere nō valēt cū sint soli. Eccl's. 4°. Ueh soli: q2 si ceciderit: nō hz sblevātē. Jtez sicut ram⁹ aridus ꝛ putridus i viridi arbore ꝛ fructuosa: nō est susceptibil' hūoris radicis: q̄uis sit alijs ramis piūct⁹ in arbore. Sic excoicat⁹ lz cōuerseꝭ cum xp̄ianis ac mēbris ecclīe. Tñ q2 caret gr̄a que ē vita spūalis: est mortu⁹ spūalr atq3 aridus ꝛ putridus. Uñ nō est susceptibilis meritoꝝ nec aliquoꝝ bonoꝝ ecclīe. Qua ex re oēs sūmope [illegible] cauere debētne in excoicationis sniam incidētes: extra dei ac ecclesie catholice synagogam eijciantur. De qua excōmunicatiōe septē cōsiderationes faciemus. Prima diceꝭ diffinitionis: secunda inflictiōis: tertia iustificationis: quarta obseruationis: quita malignatiōis: sexta participationis: septima vero ꝛ vltima appellabiꝭ absolutionis.

¶ Pars pma huius fmōis de excoicatōis diffinitione.

Circa primā partē sciēdū est q excoicatio a theologis ꝛ canonistis sic diffinitur. Excoicatio est a comunione ecclīe separatio. Que diffinitio elijciꝭ a magistro sentētiaruz. in. 4°. dist. 18^a. ꝛ a sancto Bonauē. Ricar. ꝛ Scoto [illegible] eadem dist. ꝛ habeꝭ xj^a. q. 3^a. c°. nihil. ꝛ c°. canonica. ꝛ. 27^a. q prima. c°. viduas. vbi dr̄. Auctoritate apostolica dānandas ꝛ a comunione fideliū atq3 liminibus ecclīe esse arcēdas censemus: vsquequo obediāt suis ep̄is ꝛc. Et. 24^a. q. 3^a. c°. tam sacerdotes. dr̄. Si incorrigibiles appareant: ab ecclesia separentur. Panormita. autē super rubrica de sentē. excomu. diffinit excomunicationez sic. Excomunicatio est censura a canone vel a iudice prolata: priuās a comunione sacramentoruz: ꝛ quādoq3 hominū: ꝛ facit

ad hoc

ad hoc.xjª.q.3ª.cº.audi. Ad cuius diffinitionis declarationem est sciẽdũ ꝑm omnes canonistas ⁊ theologos. Maxime sciũ Bonauenturã vbi supra pte.2ª.arº.pº.q.pª. ⁊ Ricardum de media villa eadem di.arº.6º.q.pª. ⁊ beatum Thomam i eadem di. de excomunicatiõe.arº.pº.q.pª. ⁊ petrũ de tarẽ.eodẽ di. circa terciũ pblemata.arº.pº.q.pª. ⁊ Alexãdrũ de ales i.4ª.pte sũme: i tractatu de excõicationibus ꝙ duobus modis põt qs p excommunicationez ab ecclia separi. Et isto modo duplex est excomunicatio. s. maior ⁊ minor. Per excomunicationẽ autẽ maiorẽ non tñ qs sepaẗ a pceptione sacramentoꝝ ⁊ ab igressu ecclesie ad audiendũ diuina officia. sed etiã excludiẗ ⁊ sepaẗ a comunione fideliũ i actubus legitimis. Et ista excomunicatio sic diffiniẗ. Excomunicatio maior est a qualibet licita comunione ⁊ legitimo actu sepatio. Et hãc diffinitionez ponit Gof. Raimon. ⁊ Hosti. i summa. In directoria autẽ. iuris liº.3º.tiº.2º. dĩ ꝙ excomunicatio ẽ a sacroꝝ pticipatione exclusio: ⁊ a cõione fidelium sepatio. Et de hoc hẽtur.xjª.q.3ª.cº ad mensam §. euidenter. ⁊.cº. sicut apli ⁊.cº. nihil ⁊.cº. oĩs. ⁊ 3ª.q.4ª.cº. engeldrudã. ⁊ de sen. ex. cº. a nobis. el.2º. ⁊ cº. si vere. ⁊ cº. si quem. Hec ãt excomunicatio appellaẗ anathema. cº. nemo. xjª.q.3ª. Per excõicationẽ vero minorẽ qs sepaẗ tantũmodo a pceptione sacroꝝ. v. §. euidenter. Et sic diffiniẗ. Excõicatio mior est sepatio a cõione ecclie quo ad fructũ ⁊ suffragia gñalia: vt hẽtur extra de excep. cº. a nobis. ⁊ de sent. exco. cº. si quẽ. i tex. ⁊ in glo. Dĩ tamẽ qlibet existẽs in pctõ mortali eẽ excõicatus quo ad deũ. cº. audi. xjª.q.3ª. Nã talis eucharistiã ⁊ alia sacra recipit i suã dãnationez cº. si. de coha. cle. ⁊ mu. Y

Excomunicatio ãt mior quo ad ecclia3 icurritur pmo p pticipationẽ cũ excõicato maiori excõicatiõe: vt loqndo: comedendo: ⁊ huiusmodi. cº. cũ excõicato. xjª.q.3ª. Scdo cũ qs sacrilegiũ cõmittit. 17ª.q.4ª.cº. maior. ⁊ cº. si qs inẽtus. Aliqñ tñ p sacrilegiũ icurrit maiorẽ: vt siqs iniuriã irroget in psonã ecclesiasticã de sen. exco. cº. nõ dubiũ. vel si incendat vel frãgat ecclesiã. cº. tua nos. ⁊ cº. ꝯquesti. extra eodẽ. Tertio p notoria fornicatiõe. de coha. cle. ⁊ mu. cº. via. Quarto p simonia ẽt occulta in ordine vel bñficio. cº. tãta. de simo. Hodie tñ est excõicatio maior ⁊ papalis: vt p3 p extrauagãtes decretales: maxime martini qnti: vnã que icipit multe. ⁊ aliã q̃ incipit. dãnabile. Et Eugenij quarti q̃ icipit. cũ detestabile. Quinto cũ qs recipit ecclĩã de manu laici. 16ª.q.7ª.cº. si qs deinceps. Arᵐ. ad idẽ in. cº. qsqs de elec. Sexto ꝑm quosdã cũ quis in bello iniusto ꝯtra xpianos exercet artẽ balistarioꝝ. cº. artẽ. d sagi. Septimo cũ quis est mãifestꝰ raptor vel oppssor paupum seu publĩcꝰ vsurariꝰ: vl aliqua est publica meretrix: q large dñr excõicati eo ꝙ eoꝝ oblatiões ad altare dei nõ recipiunẗ: vt ingt Ray. i sũma. Octauo in illis casibꝰ i qbꝰ negaẗ ecclĩastica sepultura. Sicut pro torneamẽtoꝝ quo moriẽs nõ sepeliẗ in sacro. cº. pº. de tornea. Et idẽ de eo q non ꝯfiteẗ semel in anno. cº. oĩs. de pni. ⁊ re. Nono qlibet notorius pctõr. di. 95ª.cº. illd ⁊ de ꝯse. di. 2ª. cº. pro dilectiõe. ⁊ 88ª. di. cº. neque. ⁊ 13ª.q.2ª.cº. p obeuntibꝰ. ⁊ ibi glo. Ab oĩ tamen excomunicatiõe minori põt absoluere ꝓprius sacerdos: vt dĩ in summa confessorum liº.3º.tiº.33º.q.69ª. Et hi omnes casus ponuntur ibidem.

Pars secunda huius sermonis de excomunicationis inflictione. Z

Pro declaratiõe huius ptis sciendu3 ẽ ꝑm oẽs canõistas i. cº. nup de sen. exc. ⁊ theologos i. 4º. di. 18ª. ꝙ duobꝰ modis pricipalibꝰ isligiẗ excõicatio. s. vel p dispositionẽ iuris: vel p ꝯdẽnationẽ iudicis seu hoĩs. Primo ex dispositiõe iuris cõtra: i quo multa pcipiunẗ fieri vel non fieri: sub pena excõicationis ipso fcõ incurrende. Et he excõicationes sunt multe. Nã Host. in ti. de sen. exco. i pncipio numerat triginta excõicationes que hẽntur i decretis ⁊ decretalibus. Ioãnes quoq3 andree i capitulo eos. de sen. exco. liº.6º. in glosa. numerat trigintaduas que hẽntur in eodem libro. Et idẽ in clementina prima de sen. exco. numerat quinquagita que hẽntur i clemẽtinis. Quas omnes vide ibi. Sunt quoq3 multe decretales extrauagãtes diuersoꝝ summoꝝ pontificum: vt bonifacij. 8. Nicolai. 4. Ioãnis. 22. ⁊ aliorum in quibꝰ diuerse excomunicatiões continentur. Inter q̃s est illa Martini. 5. que incipit. Martinus episcopus. ⁊c. In qua ex parte omnipotentis dei patris: ac filij: ⁊ spiritus scti: ⁊ auctoritate beatorum apostolorum Petri ⁊ Pauli: excomunicantur omnes heretici cuiuscunq3 secte ⁊ quocunq3 nomine censeantur: ⁊ omnes fautores: receptores ⁊ defensores eorum. Item imponentes noua pedagia in terris suis: vel prohibita exigentes. Item falsarij bullarum: vel literarum apostolicarum ⁊ pirrate maris. Et ducentes equos: arma ferrũ ligamia: ⁊ alia prohibita saracenis: qui christianos impugnãt. Item impedientes eos qui deferunt victualia: vel alia ad vsum romane curie ⁊ spoliãtes seu detinentes eos: qui pro causis suis

vel vadunt ad sedem apostolicam: vel ab ea recedunt: et omnes iniuriātes vel verberātes romipetas: vel peregrinos q hierusalem ex deuotione accedunt: vel ibi morātur vel inde reuertuntur. Item omnes qui contra eccliam romanam hostiliter insurgunt: aut cōtra terras eius. Omnes etiā qui se ab obediētia romani pontificis ptinaciter subtrahūt: vel quolibet recedere psumunt: et dātes eis auxilium: consilium: vel fauorem in predictis. Et alij multi de quibus in processu curie habetur qui omni anno in cena domini per summum pontificem publice excomunicati denunciātur. Non solum āt incurrunt excomunicationem ipso iure facientes cōtra predictas decretales: sed ēt q contraueniunt similibus constitutionibus factis i concilijs generalibus: que astringunt omnes fideles. Si vero sint constitutiones pvinciales: seu sinodales alicuius diocesis: vel sint facte ab aliquo legato alicuius prouincie: solum ligant in illa diocesi vel prouincia et non extra.

A

Incurritur āt excomunicatio a iudice siue ab homine: quādo aliquis excomunicat̄ ab aliquo habente auctoritatem excomunicādi a iure comuni: vel priuilegio aut delegatione: vel psuetudine: vt dicit Petrus de lignano in tractatu suo de censura ecclesiastica et Ricardus i. 4°. di. 18ª. Inter quos sunt epi: vt hētur in. c°. visis. in fi. 16ª. q. 2ª. vbi ēt dr̄ q excomunicatio ē mucro episcopi: et ideo sicut papa i vniuersali ecclesia: ita ipsi i diocesibus suis: in quibus hēnt ordinariā iurisdictionem possunt excomunicare. c°. corripiantur. 24ª. q. 3ª. Item excomunicare possūt abbates licet nōdum benedicti: dummodo sint confirmati. extra de simonia. c°. sicut tuis. Alij quoqz prelati collegiati vt priores et huiusmodi possūt singlos de collegio suo excomunicare. c°. cum ab ecclesiaruz. de officio ordi. vbi de hoc plene tractatur per doc. et de maio. et obe. c°. cum i ecclesijs. vnde dicit glo. in. c°. nemo episcop⁹. 2ª. q. pª. et in. c°. cum [redacted] cunctis. de elec. q de iure comuni possunt omnes ecclesiaruz prelati excomunicare suos subditos: super quibus habent iurisdictionem: vt [redacted] predictis iuribus. et i. c°. reprehēsibilis. de appl. et de eo qui furti. ord. re. c°. p°. Et hoc etiaz possunt: licet ipsi subsint alteri: puta episcopo. vt de elec. c°. p°. et 93ª. di. c°. legimus. Que tamen limitantur esse vera: nisi contraria cōsuetudo vel dissuetudo repugnet: fm Host. et Goffre. i summa. vt ēt refertur in summa confes. li°. 3°. ti°. 33°. q. 50ª. Archidiaconus quoqz licet nō sit presbyter: potest excomunicare. Argumentuz 25ª. di. c°. perlectis. et extra de offi. archi. c°. p°. nisi consuetudo sit in contrarium. Soli tamen episcopi possunt excomunicare cum illa solemnitate que habetur. xjª. q. 3ª. c°. debent. s. circunstantibus sibi duodecim sacerdotibus cum candellis accensis. Capitulum ēt de consuetudie excomunicare potest et interdicere sede vacante. c°. cum olim. de maio. et obe. et de rescrip. c°. ex parte decani. et de consue. c°. cum inter vos. Si autem queratur vtrum sacerdotes parrochiales possint excomunicare: respondet. b. Tho. in. 4°. di. 18ª. de excomunicatione. ar°. 2°. q. pª. et Ricardus eadē di. ar°. 4°. q. pª. et Joānes de lignano vbi supra q non: nisi vbi est consuetudo approbata: que dat iurisdictionem. 9ª. q. 3ª. c°. conquestus. i tex. et in glo. et extra de arbi. c°. dilecti. vel nisi aliquo iure speciali vel delegatione iurisdictio eis competat. Oportet enim eum qui vult excomunica[redacted] habere iurisdictionem in foro exteriori: et q p̄ tis causa probetur. c°. nemo. xjª. q. 3ª. Quod nō potest facere simplex parrochianus. Dicit tamen Hostien. in summa q licet in occultis que requirunt iudicialem indaginem: nō possint excomunicare de iure comuni: tamen ex quo curam habent hēnt ēt potestatem excomunicandi in notorijs: premissa admonitiōe: et in omnibus his q̄ sine libelli oblatione expediri possunt: extra de clā de. despon. c°. cum inhibitio. Dicit etiam Joannes de legnano vbi supra. q sacerdotes parrochiani possūt excomunicare suos parrochianos in generali dicendo excomunicamus eos vel eū qui talem rem furatus est: nisi infra tot dies restituerit vel concordauerit: et huiusmodi. Et hoc nisi sit contraria consuetudo vel superioris inhibitio: hec ille. Et cum hac limitatione debet etiam intelligi dictum Hostiensis vbi supra: vt habet̄ in summa confes. in dicta. q. 50ª. Mulier autem prelata vt abbatissa: et huiusmodi excomunicare non potest: cum careat clauibus. c°. noua quedam. de peni. et re.

¶ Pars tertia huius sermonis de excōīcationis iustificatione.

B

Pro expeditione huius partis [redacted] sciēdum fm. b. Bonauenturam in. 4°. di. 18ª. parte. 2ª. ar°. p°. q. pª. et Ricardum in ea. di. ar°. 3°. q. pª. et. b. Tho. etiam in predicta di. articulo. p°. q. 2ª. et Alexandrum de ales in secunda parte sūme in tractatu de excomunicationibus: q valde conueniens est aliquos ex rationabili causa per excomunicationem a comunione ecclesie separari: vt. s. illi qui per superbam contumaciaz ecclesie parere recu

sant:de tali confusione erubescētes humiliter ad ecclesiasticam reconciliationem revertantur: et malam vitam suam corrigant flagellis ecclesiasticis castigati. Item excōicatio est utilis alijs non excommunicatis: ut timore illius peccare timeant ne etiam eis idem fiat in eodem crimine labātur. Pena enim unius efficitur metus multorū .l. aut facta ff. de penis. Item illis prodest malos ab eorū communiōe separare:ne illos inficere possint. Jō dicit in .c°. resecāde .24ᵃ. q. 3ᵃ. Resecāde sūt carnes putride: et scabiosa a caulis repellēda ē ouis:ne tota domus:massa: et corpus: ac pecora ardeāt:corrumpantur:putrescant: et intereāt: hec ibi. Quia ergo ut ait cōmentator super pemio Phisicorum. Sicut in naturalib⁹ ita et suo modo debet fieri in spiritualibus. Ideo iudex ecclesiasticus qui est medicus spiritualis: debet servare in curatione infirmi spiritualis per peccatū modum medicine corporalis. Naz discreti et prudentes medici quando per levia remedia et dulcia medicamenta nō possunt expellere infirmitatem ab egroto: utuntur sepe afflictiuis et mordacibus remedijs. Ut incidendo membra putrida: vel igne decoquendo: vel cibaria subtrahēdo: aut amarissimas potationes dando. Quod quidem facere debent prelati ecclesiastici in medicina spirituali: quia scilicet quando non possunt peccatorem a morbo criminis sui per bonas ac humanas exhortationes: et per ministrationem sacramentorum sanare: debent eis mordacia remedia et amara adhibere scilicet increpando: vel sacramēta que eis sic indispositis nocerent subtrahendo: et a cōmunione fideliū eos rebelles et obstinatos separando. Quod pcepit fieri dominus. Matthei. 18°. di. Si ecclesiaz nō audierit sit tibi sicut ethnicus et publican⁹. Que verba exponēs Scotus in .4°. di. 18ᵃ. dicēs q p predicta verba innuit dominus q rebelles preceptis ecclesie: debent excommunicari. Est ergo excommunicatio medicinalis ut dicitur in .c°. cum medicinalis de senten. exco. libro. 6°. Ideo Paulus apostolus .p°. Corin. 5°. iubet quendam fornicatorem maximum excommunicari di. Ego quidem absens corpore presens autem spiritu: iam iudicaui eum qui sic operatus est: in nomine domini nostri Jesu christi congregatis vobis et meo spiritu: cum virtute domini nostri Jesu christi traddere huiusmodi sathane in interitū carnis: ut spūs saluus sit in die domini nři Jesu xpi: hec ille. qui etiā ultio .c°. eiusdem epistole inquit. Si quis non amat dominum nostrum Jesum christum anathema sit. Et ad Galla. p°. iterum ait. Si quis euangelizauerit preter id quod accepistis: anathema sit. Et p°. ad Thi. p°. etiam dicit. Quidam repellentes scientiam circa fidem naufragauerunt: ex qbus est Hymeneus et Alexander quos traddidi sathane: ut discāt nō blasphemare. Ea propter igr Pelagius papa .i. c°. apostolice .24ᵃ. q. 3ᵃ. Apostolice auctoritatis exēplo didicimus: errantium et i errorem mittentium spūs .i. hoīs traddendos esse sathane: ut blasphemare dediscant: hec ille.

Verum qz excommunicatio est quoddā remedium ad conservationem ecclie dei inventū: et ea que a deo sunt: ordinata sunt: ut dr ad Roma. 13°. Ideo oportet ipsam excommunicationem esse iustificatam et ordīatam: maxime triplici ordie. s. materiali: formali: et finali. Quo ad pmum ordiem est sciendum ſm Ricardū i. 4°. di. 18ᵃ. ar°. 3°. q. 2ᵃ. et sanctum Bonaventuram i eadem di. parte .2ᵃ. ar°. 2°. q. 2ᵃ. et Tho. et i predicta di. de excommunicatione. ar°. p°. q. 3ᵃ. q nulla excommunicatio debz fulminari nisi pro peccato mortali illius q aliter non videtur posse corrigi. ut dr in c°. nemo. xjᵃ. q. 3ᵃ. Et idem ponit glosa in. c°. ex parte. de verbo. sig. ná ut dr i dcō. c°. nemo. Anathema est eterne mortꝭ damnatio. Et ideo dicit Panor. in. c°. per venerabilem. extra q. fi. sint legit. q ubicunqz i iure canonico reperitur pena mortꝭ: pro excommunicatōe debz exponi: ut probatur i dcō. c°. per venerabilem. ut eni ait Augustinus i. c°. corripiantur. 24ᵃ. q. 3ᵃ. Nulla est gravior pena i ecclesia dei q̄ excommunicatio. Et iō ut i quit glosa ibidem: non est isligenda pro levibus criminibus.

Concludunt ergo predicti doctores: q iuste aliquis excommunicari potest pro culpa mortali: pro qua iam est a charitate divisus: etiā non excommunicetur. Et quia i damnificando aliquez corporalr: vel i rebus temporalib⁹ aliqs peccat mortalr: et facit contra charitatem. Ideo p damno temporali illato potest excōicari: si tali peccato sit annexa cōtumacia cōtra preceptum ecclie alr non debet excommunicari. c°. absit. xjᵃ. que. 3ᵃ. Quadrupliciter autem ſm predcōs doctores: qs peccatum contumacie incurrit. s. quando sufficienter vocatus ad iudicium non venit: nec remanendi habet causam legitimam. c°. Quoniā extra de lite non contes. et .24ᵃ. q. 3ᵃ. c°. de illicita aut quando veniens respondere cōtemnit: et rōnem reddere quare respondere non debet: et non vult stare iuri. xjᵃ. questiōe. 3ᵃ. c°. certum est. aut quando ante q̄ debeat discedit: ut ibidem dicitur: aut quando offensa eius est manifesta: et ad

iussuz iudicis nō vult emēdare.c°.ex parte.de do. si.nec vult sentētie ipsi9 iudicis obedire.2ª.q. 6ª.c°.quisqȝ ꝓbat9. Illi aūt q ipendit aut procurat fraudulenter ne citatio ad eū ꝑueniat: ꝓ citato haberi dz. Argumētū i.l.generalr.r i.l.q pōt facere.ff.de regu.iu. Ille ēt q veniēs se nō representat iudicii:sz se occultat:reputādus ē q̄si nō venisset. Quia perinde est non facere: ꝛ viciose facere.l.quotiēs ff.qui satis.co. Et q talis impediens citationē:vel se occultans hēaꝛ ꝓ citato : est text9 in c°.q̄ñ frequenter.extra ut lite nō contest. Quia ergo excōicatio nō est ferēda nisi pro peccō mortali:tñō dicit Petr9 de palude i.4°.di.18ª.q cū sententia iuris non sit iniusta:potest homo formare ɔsciām suā:q ubi nō peccat mortalr ꝛ.tn̄ nō icurrit excōicationē iuris.

S Ciendum quoqȝ est ſm Ricardū in.4°.di. 18ª.ar°.3°.q 3ª.ꝛ.4ª. q vxor nō debet excōmunicari pro peccato viri:nec ecōtra:nec filius pro peccato pr̄is:aut dn̄s pro peccato populi:aut ſuus pro peccato dn̄i:nisi ipsi participēt in crimine. Nam.24ª.q.3ª.c°.si habes.§.vt ergo.dr̄ q illicite excōicatur quis pro peccato alterius:neqȝ aliqua ratione vtuntur:qui pro peccato vnius i totā familiā sententiā ferunt excōicationis:ꝛ i.§. his ita respondeꝛ.in fi.ea.q.ꝛ cā scriptū ē. Nō ergo ꝓ peccato alicui9 tota familia excōicanda est. Notandū est etiā ſm Ricardū in predicta di.4. ar°.5°.q.3ª.ꝛ beatū Tho.vbi.s̄. q vniuersitas:siue cōitas: vel collegiū:excōicari non pōt:de quo est textus in.c°.romana ecclesia.§. vltimo de sen. exco.vbi dicit. In vniuersitatē vel collegiū ꝓferri excōicationis sentētiā penitus ꝓhibemus:volentes animarū prohibere periculū:quod ex ide sequi posset cū nō nunq̄ȝ contingeret inoxios:ēt huiusmodi sentētia irretiri:hec ibi. Et ratio huius est q: cū excōicatio nō debeat ferri nisi ꝓ peccato mortali vt supra dictū est:peccatū aūt i actu ɔsistat actus vero nō sit cōitas:sed singulariū ꝑsonaꝝ:ideirco singuli de ciuitatē vel de collegio: actores talis peccati mortalis:vel ɔsentientes excōmunicari possunt:nō aūt ipsa cōmunitas vel collegium. Unde dicit Ricardus vbi supra q si sentētia excōicationis ferreꝛ contra vniuersitatē vel collegiū nō tenet:q: esset data ɔtra intentōez legis ꝛ eā instituentis:ad quā respiciendum est.l. ij.C de legi.

E Xcōicari quoqȝ nō pōt mortuus:q: nō est hō.c°.p°.de sum.tri.ꝛ fi.ca. Excōicari enī nō potest a canone:q: huiusmodi excōicatio nō fertur nisi propter criminē: ꝛ mortuus delinquere nō potest:nec amplius penitere.24ª.q.2ª.c°. dānationis:vbi dr̄. Uiuentes non mortuos soluere possum9: vel ligare. Nō potest ēt excōicari a iudice:q: nō potest moueri nec cōtumax ɔstituit ſm tn̄ Ricardū vbi supra.q.4ª. in aliquibus casibus possunt mortui excōicari.s. heretici:scismatici:ꝛ qui hereticū ɔstituit heredē.24ª.q.2ª.c°.sane ꝓfertur. Et illi qui seipsos volūtarie occidūt. 23ª.q.5ª.c°.placuit. Et hi excōmunicanꝛ:nō q: ista excōicatio sit illis pena vel medicina:sed i detestationē criminis precedētis ꝛ ad terrorē alioꝝ propter quod fit eis negatio sepulture:suffragioꝝ ꝛ huiusmodi. Sciendū est etiā:q si in aliquo excōmunicato apparuerunt signa ɔtritionis pe nitentie:pōt absolui post mortē.c°.a nobis.el.2°. de sen.exco.ꝛ.c°.nec q̄sq̄ȝ.24ª.q.2ª. Et talis absolutio ſm q inqt Gulielmus glosator raimundi valet:ut sepeliaꝛ i loco sacro:vel ut sepult9 nō humeꝛ:ꝛ ut oreꝛ ꝛ celebreꝛ pro eo ut dr̄ in sūma confes.li°.3°.ti°.33°.q.121ª. Est autem notanduz ſm Tho.vbi.s̄.ar°.3°.q 3ª.in solutiōe.scdi argumēti q nullus pōt excōicare seipsū. Cuius rō ē: q: ille q excōicat aliquē hz iurisdictionē ꝛ imperiū super euz. Et per consequens est superior eo quem excomunicat:sed nullus est superior se ipso ergo ꝛc. Uñ si contingat casus q sacerdos aliq̄s excōicet in generali:ut puta:ꝓ furto ꝛ huiusmodi. Quod quidē ipse fecit nō est excōicatus. Si vero denūciaret excōicatos ab alio: ꝛ tn̄ minister episcopi vel eius vicarij vel alterius excomunicantis legeret excomunicationem. bene incideret in excōicationē. Item si ep̄s participat cū aliquo ab ipso excōmunicato:incidit i minorem excomunicationē:etiā si intenderet ꝑ hoc absoluere eū.c°.cum desideres.de sen.exco.ꝛ ibi Panor.quia nō pōt euz tali modo absoluere:ut dicitur in sūma cōfes.vbi.s̄.q.161ª. Papa aūt non potest incurrere excomunicationē nisi ꝓp heresiz: ꝓ qua ꝛ iudicari potest ꝛ deponi.40ª.di.c°.si papa. Nō.n.potest ab homine excomunicari:ut ait Joannes de legnano vbi.s̄.q: est omnibus superior.21ª.di.c°.inferior. Nec a canone quia solut9 est ab eo.§. his ita respondetur.25ª.q.pª. q̄uis ſm canones deceat eū viuere ut ibidem dr̄. Et i c°.iustitie.ea.q.ꝛ cā. Non etiam incurrit minorez excomunicationem participando cum excomunicatis.extra de sen.exco.c°.nulli in glosa sed excomunicationem qua omnes excomunicantur a deo pro peccato mortali bene incurrit. Et tanto grauiorem:quanto alijs omnib9 est dignior. Sciendum quoqȝ est ſm Ricar.vbi.supra.ar°.5°.q 2ª.ꝛ Tho.vbi supra ar°.3°.q.3ª.ꝛ Bona.eadez. di.parte.2ª.ar°.p°.q.4ª. q excomunicatus exco

municari iterum potest:vel eiusdē excommunicationis iteratiōe ad suā maiorē confusionē: vel ēt alia propter noue culpe cōmissionē. vnde dicit in.c°.cum p causa.de sen.exco. q excommunicat⁹ pro vna causa potest iterum excommunicari pro alia. G

Quo ad 3m ordinem iustificantem excommunicationem:q dicitur formalis:dico q excommunicans tria debet seruare quo ad irrogandaz excommunicatiōez. Nam primo debet premittere competētē admonitiōez.vt i.c°.sacro de sen.exco.precipit Innocētius tertius ⁊ itelligitur de trina admonitiōe 3m glosaz:vel de vna pro tribus:datis cōgruis iteruallis ad arbitriū iudicis maxime in notoriis.24ª.q.3ª.c°.de illicita. Alias excommunicator est suspensus ab ingressu ecclesie per vnum mēsez: vt habetur i prefato.c°.sacro. Interuallū autem cōgruū dicitur aliquoz dierum qui debent dari p terminoz:nisi facti necessitas aliter suaserit.c°.cōstitutionez.de sen.exco.libro.6°. Secundo debet excommunicās pferre sententiaz in scriptis:⁊ scripture copiaz dare īfra mēsem regrenti:aliter est suspēsus ab ingressu eccle[illegible] ⁊ ab officiis diuinis per mēsem. Si autē exequatur diuia officia:efficitur irregularis nec potest dispēsari nisi per papaz.c°.cuz medicinalis. eo.ti°.li°.6°. De tamē pene nō tangunt episcopos:cum de ipsis nō fiat expressa mētio sicut requiritur.vt in.c°.quia piculosa. eodem li°. ⁊ ti°. Et hoc etiā dicit Ricardus i.4°.di.18ª. ar°.8°. q.2ª.⁊.3ª.tamē tz ⁊ ligat excōicatio:licet nō seruetur modus supradictus: sed excōicatus de facili absoluitur:⁊ excōicator tenetur ad iteresse dicto c°.cum medicinalis.§.si quis autez.de quo etiaz habetur per Ricarduz i predicta di.articulo. 8°. questio.prima. H

Tertio debet iudex vti cōgruitate verborum. vñ vt habetur in summa cōfes.libro.3°. titulo.33°.q.68ª.sic cōsueuit fieri sentētia excōicationis:propter talem ⁊ talez causaz excommunico te. vel excōicamus in scriptis. Huiusmodi eniz vel aliis equipollētibus verbis dz vti excōicans. Argumētum ad hoc.2ª.q.6ª.§.diffinitiua.vbi dicitur. Diffinitiua sentētia que absolutionē vel condemnatiōez nō cōtinet:pro nulla habetur. vnde dicit Ray.in summa q nō approbat sniam quorūdam simplicium sacerdotuz dicētium. Denūciamus talē excōicatum:⁊ tamē nūq̄ excōicauerunt eum. Et licet talis euitādus sit ab illis: quibus fit denūciatio:quia ipsorum nō est iudicare vtrū sit excōicatus an nō:tamē si de hoc agatur i forma iudicii nō reputabitur excōicatus p huiusmodi verba:nisi alias pbetur excōicatus. Et ad hoc satis facit.c.m.cū medicinalis.de sen.exco. libro.6°. I

Sed ponē q aliquid pcipitur sub pena excōicationis vtrum nō obediens sit excōicatus Rūdet Hostiē. ⁊ Go.ac glosator Raymundi: vt in summa cōfes.reffertur.q si tale pceptuz fiat a canone:pdicta verba solum habēt vim cominationis:vt patet.30ª.di.p totaz. Et hoc ideo quia mitius agitur cuz lege q̄ cū ministro legis. l.si cum dices.ff.de arbi.quādo autez est a iudice: tunc si iudex excommunicare intēdat ⁊ exprimat: hoc quod sic intenderit:pdicta verba habēt vim late snie.ante autē q̄ iudex hoc declarauerit:dicit Hostiē.q putat nō esse excommunicatum illū qui sniam non seruauit:cum probabiliter credere potuerit q cōminatio tātum eēt. Predicta.n. verba de sui natura vidētur tm̄ importare cōminationem vt.C.cōminatiōes.vel epistolas.l.vnica.⁊ notat.extra de sagitta.c°.arcem. Quādo autem verba habeāt vim late sentētie vel ferēde satis diffuse tractat Panor.in.c°.si diligenti.de foro compe. Sed pone q iudex dicat:habeo te pro excōicato:respondet Host.i summa dicens. Nō facio vim vtrū iudex dicat:excōico te vel scias te excōicatum:vel te excommunicatū cognosce:vel hēas [illegible] pro excommunicato:vel reputes te excōicatū vel alia quecunq; verba proferat:dūmodo volūtatē ⁊ consensum suum de presenti exprimat: sicut ⁊ alias simil'r dicitur.extra de spon.c°.si inter viruz.⁊ extra de sponsa.du.c°.p°. Volūtas.n.iudicis spiritualis pro lege seruanda ē.xjª.q.3ª.c°. audi. Uerba nāq; intētioni deseruiunt:⁊ nō ecōuerso.22ª.q.5ª.c°.humane. Et sermo rei nō sermoni res est subiecta.c°.Intelligētia. de verbo. sig. Facit ad hoc illud quod ponit Panor.in. c°. ex parte de sponsa. vbi ait.q vbi actus depēdet ex mera volūtate loquētis: paria sunt dicere: q vult talē hēre pro vxore:vel ciue:⁊ dicere:duco te in vxorē:vel facio te ciuem. Ad hoc ēt faciūt notata p Bar.in.l.si maritus.ff.de adul. ⁊ in.l.is q pro emptore.ff.de vsuca. Et hec quidem habēt locum cum constat de intētione iudicis:vt qz ipse hoc declarauit:vel quia semp in excommunicationibus suis ita solitus est dicere:vt inquit glo. Raymundi in summa. Si autē dubitētur de intentione eius:licz in foro iudiciali talis nominatus non reputetur excommunicatus:tamen in dubio melius ē eligere viam securiorē:vt se reputet excommunicatum ⁊ absolutionem petat. vt dicit ēt Host. vbi supra. Et ibidē hētur in sūma ǝfes. libro.3°.ti°.33°.q.64ª. K

Quo ad tertium ordinē iustificātē excomunicationez qui dicit̄ finalis: ē sciendum ꝙ vt pꝫ ex predictis excomunicatio introducta fuit ad emēdanduꝫ proximū. Et vt ait Augustinꝰ libro. 3°. cōtra epistolaꝫ ꝑmenij nō est inuēta ad eradicandum illum sed ad corrigēdum. vnde in c°. cū medicialis de sen. exco. libro. 6°. dicit̄ ꝙ iudex i excomunicatione proferēda dꝫ se ostēdere prosequi: quod corrigētis est ꝛ medētis. Dꝫ etiaꝫ cauere diligēter ne ad excōicationē cuiuscunqꝫ absqꝫ manifesta ꝛ rationabili cā ꝓcedat: vt dī in c°. sacro. de sen. exco.

Pars quarta huius sermonis de excomunicationis obseruatione. L

Sciendum ē ꝑm sniām Ricardi i. 4°. distictio. 18ª. ar°. 3°. q. 5ª. Et Alexādri de ales in. 4ª. parte summe i tractatu de excomunicatiōibus: ꝙ snīa excōicatiōis tripliciter pōt dici iniusta. vt hētur i. c°. episcopus. §. si ergo. xjª. q. 3ª. Aliquādo eni est iniusta ex causa. quādo. s. nullum oino est delictum in eo qui excōicatur: ꝙ sit excomunicatōe dignū aliquādo vero est iniusta ex aio proferētis: quando. s. iudex nō ꝓfert eam zelo iustitie ꝛ charitatis sed liuore odij: vel precio: aut fauore aduersariorum. Aliquādo etiam ē iniusta ex ordine quando. s. nō seruatur ordo iudicialis in proferēda ipsa sentētia. c°. seruetur. §. item sententia. xjª. q. 3ª. Quocunqꝫ autē modo sentētia excōicationis sit iniusta semp est timēda ꝛ seruanda: nisi in aliquibus casibus: de quibus īfra dicetur. Et talis sic iniuste excomunicatus dꝫ se gerere pro excomunicato: donec per eum qui tulit sniam: vel per aliū habentem auctoritatem fuerit absolutus. vel innocēs declaratus. Et rōnez quare timēda sit sententia ēt iniusta assignat Gregorius in quodā sermone quia. s. ille qui non est in delicto ꝓpter qd̄ est excomunicatus: forte alia ex causa meretur illam sentētiam excomunicationis. Ideo inquit i c°. sentētia. xjª. q. 3ª. Sentētia pastoris siue iusta siue iniusta fuerit timēda est. Et in. c°. quibus dem. questio. ꝛ causa dicit vrbanus papa. valde timenda est sententia episcopi: licet iniuste liget. Ille autē qui excomunicat aliquē iniuste: aut ex animo ꝛ mala itētione: vel odio: aut contra iuris ordinem: aut sine rōnabili causa: scienter ꝛ ex deliberatiōe peccat mortaliter: ꝛ ē dignus pena eterna vt ait Ricardus in predicta distictio. articulo 8°. q. 4ª. quia proximum iniuste ꝛ grauiter ledit in fama contra prohibitionem ecclesie: vt patet per illud quod habet̄ in. c°. si episcopus. xjª. q. 3ª. ꝛ de sen. ꝛ re iudi. c°. cum eterni. in. 6°. ꝛ de sen. exco. c°. cum medicinalis libro. 6°. Mortaliter etiam peccat si hoc faciat ex ignorātia crassa ꝛ supina: ꝗuis nō ita grauiter sicut cū hꝰ agit ex certa malitia. M

Sciendum tamen est ꝑm communiter doctores in. c°. solet ꝛ in. c°. ꝓsenti. de sen. exco. libro. 6°. ꝙ in quibusdam casibus excomunicationis snīa est nulla ipso iure: ꝛ per cōsequēs nec timēda. Primus casus est quādo quis excomunicatur a non suo iudice. c°. ad nostram de consuet. ꝛ. c°. nullus. de parrochijs. ꝛ. C. si a nō compe. iu. l. ij. ꝛ. iij. vbi patet nullam eē sniam datam a non suo iudice. Et idē hētur i. c°. Omnis de peni. ꝛ re. Nō ergo tenet snīa excomunicationis ab eo lata qui super hoc nō habebat potestatem. Secūdus casus ē quādo quis excomunicatur a suo iudice sed excomunicato. vt enim īquit Ricardus ꝛ beatus Tho. in. 4°. di. 18ª. sicut ligatus corporaliter alium ligare nō potest. ita nec ille qui excōicationis vinculo est ligatus excomunicare pōt: cum viculum spirituale sit fortius corporali. Jō 24ª. q. pª. c°. audiuimus dicitur. Excomunicatus: te excomunicare nō potuit. Et eadē. q. ꝛ causa. in. c°. miramur scriptum est ꝙ excomunicati iudices eē non possunt: ergo nec excomunicare valēt. Tertius casus est: quādo quis excomunicatus est ab aliquo iudice ītruso vel suspēso a iurisdictiōe: quia talis excomunicare nō potest. vt dicit Ricardus ꝛ Tho. vbi supra. ꝛ Ray. i summa Et hoc probatur. 12ª. questio. 2ª. c°. alienatiōes. ꝛ. c°. precarie. ꝛ de concel. preben. c°. quia diuersitatem. Si tamen crimen taliuꝫ excomunicatoruꝫ. intrusorum vel suspensorum eēt occultū tollerāda eēt snīa lꝫ nūa: ꝗ diu eoꝝ crimē ē occultū ꝛ ab ecclesia illi in officio tollerātur. Argᵐ. 8ª. q. 4ª. c°. nonne. ꝛ. 3ª. q. 7ª. §. tria. ꝛ de iure patro. c°. cōsultatiōibus. ꝛ. l. barbariꝰ. ff. de offi. ꝓto. N

Quartus casus est quādo quis excomunicatur post legitimaꝫ appellationem. c°. ad nostram presentiam. de appel. ꝛ. c°. per tuas. de sen. exco. ꝛ. c°. solet. ꝛ. c°. venerabilibus. eodem titulo libro. 6°. Quintus casus est quādo snīa excomunicationis cōtinet intollerabilem errorem vt in c°. per. tuas. de sen. exco. ꝛ dicto. c°. solꝫ. ꝛ. c°. venerabilibus eodem titulo libro. 6°. Et dicitur intollerabilem errorem continere: quādo qui excomunicatur: quia facit aliquod bonuꝫ opꝰ: vt dare elemosynaꝫ pauperi: ꝛ huiusmodi. c°. si is qui preest. xjª. q. 3ª. vel quia nō vult facere aliquid īpossibile vt dicit glo. in dicto. c°. ꝑ tuas: vel ꝙ sit expresse contra ordinationes canonū. c°. cū apostolus. ꝛ ibi Panor. de censi. Talis eniꝫ excōica

tio non ligat.clementina pastoralis.§.pisana.de re iudi.et nota.per Innocentium in.c°.fraternitatis.de fri.et male. O

Sextus casus est qñ quis excõicatus est ab eo qui violauit interdictũ.c°.tanta de excess. pla.eius.n.excõicatio est ipso iure irrita et inanis vt ibidẽ dicitur.Septimus casus est cũ quis excomunicat aliquẽ contra sui priuilegij.c°.cũ capella.et.c°.quanto de priui.Octauus casus ẽ cũ quis excõicatur a prelato suo:qz reuelauit statũ ecclesiaru3 vel monasteriorũ suorũ superioribus suis:vel legatis sedis apostolice inquisitionẽ facientibus.c°.quia plerĩqz de offi.iudi.or.lib°.6°. Nonus casus est qñ quis excõicatur a delegato contra voluntatẽ delegãtis.c°.vlt°.de pben. Decimus casus est qñ quis excõicatur a delegato ĩpetrato in casu nõ pmisso.c°.qz plerĩqz de offi.iudi.or.li°.6°.et de rescrip.c°.p°.Eodẽ libro. Sed iste casus cum precedenti:potest ad primũ reduci.Undecimus casus est quando excõicatio profertur generaliter cõtra nõ facientes aliqd pu/ ad restitutionem:vel nõ soluentes:et aliquis non facit quia nõ potest.Non enim ligatur fm Federicum de senis suo cõsilio.93°.Et ratio est fz Panor.in.c°.P.et.G.de officio delegati:quia talia verba debent intelligi ciuili modo.Argumẽtum in.l.si cui.ff.de serui.Duodecimus casus est quãdo sententia excomunicationis profertur:nisi aliquid fiat in certo termino:et terminus prolungatur ab eo cuius solius interest:et cui facere debebat:quia currit excomunicatio:ut tenet Petrus de ancha.in.c°.p°.de loca.Et facit c^m. preterea ð appel.Faciunt etiam notata in simili per Bart. in.l.i.§.et post operis.ff.de noui operis nũ.Et per Joan an.in.c°.quicunqz.ð sen.exco.libro.6°.Et per Bal.in.l.maximum vicium.C.de liber.prete.hec tamen intelliguntur quando prolungatio fit ante elapsum terminum:quia post penam inflictam consensus creditoris superueniens non tolleret eam.Faciunt notata per Barto in.l.i.§. sed si filius.ff.de lega.3°.Tertiusdecimus casus ẽ quando iudex ferens sententiam generaliter:ut dicẽdo.Excomunicamus illos qui tale quid fecerunt:vel sciunt:et nõ reuellant.etc.aliquos nõ intẽdit ligare.Quia enim excomunicatio assumit vires ab intẽtiõe excomunicãtis:fm Panor.in c°.ex parte el primo.de offi.or.Facit quod notat glosa.i.c°.2°.de testi.co.et i.c°.P.et.G.de offi.del. et in.c°.p°.de iudi.Ideo tales nõ incidunt in excomunicatiõem.Quartasdecimus casus ẽ quãdo excomunicatio fertur sub cõditione: et ante conditiõis euẽtum moritur excomunicator:quia sic expirat et nõ ligat post mortem eius:fm Panor.i.c°.cum ad hoc.de cle.nõ resi.Et quelibet ẽt alia talis sententia expirat:ex quo non habuit effectũ in vita sententiantis.Facit.l.si.ff.de pe. P

In omnibus ergo predictis casibus:et in quibuslibet alijs in quibus sententiam excomunicationis constat esse nullam ipso iure:et cõstat notorie de errore:non est talis sentẽtia seruanda nec timenda.Et ita intelligitur illud quod habetur in.c°.certum.§.illicita.24^a.questio.3^a.vbi dicitur.Illicita excomunicatio non ledit eum qui notatur:sed eum a quo notatur.et.xj^a.questio.3^a. c°.cui est illata.scriptum est. Si iniusta est sententia tamẽ curare eam nõ debet:quanto apud deum et eius ecclesia3 neminem potest grauare eius iniqua sententia.Quando vero non cõstat expresse de nullitate sententie:tunc quisqz tenetur eam suare donec rationabiliter sedauerit scãdalum:et notoriã fecerit nullitatem sententie per legitimas causas.Quo facto non tenetur eam seruare:quia tunc non erit amplius scandalum pusillorum sed phariseorum:vt ait Petrus de palude in.4°.sentẽtiarum.distictio.18^a.Interim autem debet se gerere pro excomunicato. Facit capitulũ si episcopus in fi.xj^a.questio.3^a. Aliter faciens et se comunioni fidelium ingerens posset excomunicari iuste propter contemptu3.xj^a.questio.3^a.§.cum ergo.et.§.huic. Nam popter hoc peccaret mortaliter:vt ait glosa i capitulo per tuas.de sentẽ.excomunica.vbi etiam dicit q propter contemptum sentẽtia alias iniusta teneret. Ideo in sũma confessorum libro.3°.ti°.33°.questio.73^a.ad finem dicitur:de mente Hostien. ac Tho.et Ray.q talis excomunicatus debet se excomunicatori psentare:et ostẽdere inocẽtiam suam:et petere absolutionẽ:vel proponere querimoniam coram superiore contra excomunicatorem c°.sacro.de sen.exco.Interim autem talis iniuste excomunicatus vt inquit Alexander de ales.in 4^a.parte summe licet ab hominibus reputetur excomunicatus:tamẽ apud deum non est separatus ab vnione ecclesie quo ad spiritualia charismata:quia sicut homo pictus non ẽ homo fz rei veritatem sed solum fm vocem:sic excomunicatio iniusta non est excomunicatio fm rei veritatem:sed solum fm vocem et apparẽtiam. Nec potest offendere innocentem iniusta et iniqua pastoris snia cu3 ipse talr cõdemnatus habeat bonam coram deo cõsciẽtiam.vt dicit i.c°.quomodo.et.c°.temerariu3.et.c°.quid obest.et capitulo i cunctis.et caplo et si aliud tempus.et caplo custodi. xj^a.questione.3^a. O

Sed hic q̃rit̃ quãdo fit excõicatio: q̄ qlibet sciens quis talẽ rem furatus fuit: teneatur sub pena excõicationis reuellare infra certũ terminũ de qua excõicatione habetur in.c°.a nobis de sen.exco. Nũquid omnes aliquid sciẽtes teneantur reuellare ꝛ cui dicere debeãt. Et respõdet Hosti.in sũma q̄ scientes nõ tenentur reuellare ipsi dãnũ passo:sed prelato ecclesie: vel per eum deputato.35ª.q.6ª.c°.episcopus in sinodo. Sed nec ipsi prelato debet reuellari publice si solus reuellator scit ꝛ probare non potest.2ª.q.7ª.c°.plerũq̃. Et ita tenet glo.in.c°.sacerdos de peni.di.6ª.ꝛ.6ª.q.pª.c°.super omnia ꝛ.q.2ª.c°.placuit.ꝛ.2ª.q.pª.c°.si peccauerit. Facit.cm.si sacerdos de offi.or. Quando ergo dicitur qui scit intelligitur de probabili scientia.l.qui accusare.C.de edẽ.facit.l.nostris.C.de calũ.debet tamen secrete reuellari prelato tanq̃ patri vt possit prouidere.c°.hoc videtur.22ª.q.5ª.

¶ Pars quinta huius sermonis de excomunicationis malignitate.

Primo de excõicationis minoris malignitate tractare volens premittendũ duxi:q̄ participans cũ excõicato minori excõicatione:non contrahit excomunicationẽ vel peccatum:si specifice nõ prohibeatur per habentem auctoritatẽ ꝓhibendi.c°.quoniã multos.xjª.q.3ª. Et ideo dicũt doctores i predicto.c°.q̄ excõicatio maior nõ transit in tertiam personã. Itẽ sciendum est q̄ hec excõicatio vt inquit Ray.i sũma ꝛ habetur in sũma confes.libro.3°.ti°.33°.q.55ª. nõ tantum potest intelligi ab ep̄o sed etiam a quocũq̃ iudice ecclesiastico inferiore.c°.cum ab ecclesiarũ de offi.or. Et hoc siue pro contumacia.5ª.q.2ª.c°.presenti.siue pro alijs culpis. Facit.17ª.q.4ª.c°.miror. Item põt intelligi simpliciter.i.ad tempus indeterminatũ: sicut in.c°.in actione.de peni.di.pª.siue ad tp̄s determinatũ:vt in.c°.tanta.86ª.di.

Prima aũt malignitas huius excõicationis que dicitur separationis est:q̄ excõicatum remouet ꝛ separat a sacramentis ecclesie:ita q̄ si ea pcipiat peccat mortaliter.c°.si celebrat.de cle.exco.mi.nõ tamen incurrit irregularitatẽ etiã si celebret vt in eodem.c°.dicitur. Item peccat conferendo alijs ecclesiastica sacramenta:sed tamen ab eo sic collata nõ carẽt virtutis effectu:vt ibidem dicitur. Secunda malignitas appellatur irritationis:scilicet electionis de ipso facte. Unde quit Gre⁹.nonus i dicto.c°.si celebrat. Si tamẽ scienter talis electus fuerit:eius est electio irritãda:pro eo q̄ ad susceptionem eorum eligitur:a quorum perceptione a sanctis patribus est priuatus. Super que verba inquit glosa.q̄ si excomunicatus minori excomunicatione eligitur ẽt ignoranter nõ valet electio:q: ignorantia eligentium nõ facit ipsum habilem. Et si scienter talẽ eligerent priuarentur iure eligendi.c°.cũ in cõctis.de elec.

Tertia malignitas dicitur ingressiõis. Facit enim excõicatio minor hominem indignũ ingressu ecclesie adeo q̄ inquit Ugo i.c°.si inimicus.xjª.q.3ª.q̄ ab ingressu ecclesie separat:ita q̄ non debet talis excõicatus intrare ecclesiã. Sed Hosti.in sũma dicit:q̄ licet talis tutius faceret non intrando ecclesiã:anteq̃ sit absolutus:si tamen intrauerit causa orandi non videt̃ peccare. Et idem dicit Ray.in sũma addens maxime si ecclesia in quã intrat nõ sit cõsecrata. Et assignat rationem quare possit intrare.s.quia nõ est remotus a sacramẽtis. Unde subdit dicens. Imo forte potest intrare ad horas:dũ tamen nõ ad missas. Sed primũ securius est.s.q̄ prius se faciat absolui. Goffredus etiã in sũma dicit q̄ talis potest audire diuina preter missam:sed securius facit si ex deuotione abstineat.c°.ad eius.5ª.di.glo. vero Ray.dicit. Credo sine preiudicio veri:q̄ et misse poterit interesse:dũtamen ibi nõ comunicet:q: minor excõicatio nõ separat nisi a pceptione sacramẽtorum:que in sola perceptione consistit.c°.si.de cle.exco.mi. Credo tamen q̄ huiusmodi excõicatus:pacem non debet recipere cum alijs post agnus dei:quia osculũ illud succedit loco eucharistie:hec ibi que omnia ponunt̃ in sũma cõfes.eodem libro ꝛ ti°.q.169ª.

Malignitates aũt excomunicationis maioris sunt viginti sex:quarũ prima dicitur sacramentorũ exclusio. Excludit.n.ꝛ separat hominẽ ab oĩbus sacramentis.c°.engeltrudam.3ª.q.4ª. Quãta igitur bona lucratur qui digne suscipit sacramenta:tanta amittit qui excõicatione innodatus est. Unde de gratia que acquiritur per sacramenta inquit Ricardus in.4°.di.pª. Gratia in quantũ per sacramentũ confertur:directe ꝛ immediate ordinatur ad sanandã animã a morbo peccati. Ex quo apparet q̄ excõicatio tollendo talem gratiam aufert sanitatem anime:ꝛ dimittit eam infirmã. Secunda malignitas dicit̃ elongatio diuinorum:quia non potest excomunicatus intra ecclesiam orare cum alijs aliter mortaliter peccat. Et ideo sanctus Ambrosius nõ permisit Theodosium imperatorem intrare ecclesiã quia erat excomunicatus. Non debet etiã excomunicatus extra ecclesiam sic prope stare:q̄ ad

diat diuina.c°.quod [illegible] te.de peni.τ remi.Quā/do autem nō dicuntur diuina potest ecclesiaꝫ so/lus intrare:vbi alij nō sunt:vt ait Joannes de le/gnano in tractatu de censura ecclesiastica.Et po/test interesse p̄dicationi:qua audita statim de/bet exire ecclesiam.c°.responso.de sen.exco.Et ad hoc admittitur vt conuertatur sicut τ infidelis. c°.episcopus.de conse.di.p^a. Tertia malignitas est ꝙ nō potest contrahere matrimonium sine peccato. Dicit tamen Joannes de legnano vbi supra ꝙ licet peccet mortaliter contrahendo:te/net tamen matrimonium contractum: τ reddere tamen debitum debet exigere vero non debet. Sed quidam dicunt ꝙ non peccat mortaliter exigendo. X

Quarta malignitas est ꝙ excōicatus nō po/test ordinare nec ordinari quo ad executio/nem etiaꝫ si ignoret.Unde ordinati ab ipso etiaꝫ ignoranter:indigent dispensatiōe episcopi: quo ad executionem ordinis.c°. ab excōicatis.9^a.q. p^a.Si uero scienter:indigent dispensatiōe pape c°.si.de ordi.ab episcopo qui resi.epis.vel excomu/nicato:quia executionem conferre nō potest qui eam nō habet.p^a.q.p^a.c°.gsa.τ.c°.statuim⁹. Y

Quinta malignitas est ꝙ licet excomunica/tus si est clericus teneatur dicere officiuꝫ: nō potest dicere cum alio:sed debet dicere solus τ sine dominus vobiscum ꝭm Hosti.in sūma:τ habetur in sūma:confes.eodē libro τ ti°.q.174^a. Nō enim teneatur dicere officiuꝫ:probatur per c^m.si quis episcopus cū.c°.se.xj^a.q.3^a.Nam cuꝫ sit obligatus ad hanc seruitutē.c°.p°.de celebra. mis.per excomunicationē non liberatur ab ipa. c°.legi.16^a.q.p^a. Z

Sexta malignitas est vt ponit Ray. in sūma ꝙ talis nō potest suscipi ad religionem nisi prius absoluatur.Tenet tamen receptio τ pro/fessio si fuerit receptus.C.de aposta.l. hi qui san/ctam.Fratres aūt predicatores τ minores possūt absoluere regulares τ seculares volētes ingredi suū ordineꝫ.Et hoc est speciali priuilegio maris magni domini Sixti quarti. A

Septima malignitas est ꝙ talis est suspēsus ab oībus actibus legitimis:ꝭm Ricarduꝫ in.4°.di.18^a.ar°.7°.q.p^a.Cuius ratio est:qꝛ ex/comunicatio ab ecclesia fidelium separat.xj^a.q. 3^a.c°.audi.Sed separatus ab ecclesia nulluꝫ po/test actuꝫ legitimū exercere:qꝛ omnis talis actus requirit cōicationeꝫ cuꝫ aliquo mēbro ecclesie:a qua cōione est separatus excōicatus.Et iō non potest eē index:nec accusator: aut testis.3^a.q.4^a. c°.ↄspiratores.τ.c°.se.Nec valet sententia si vn⁹ de pluribus ferentibus sententiā sit publice exco/municatus:ꝭm Joanneꝫ de legnano vbi supra. Admittitur tamen ꝭm Ricarduꝫ vbi supra ad accusandū crimen heresis:cuius tanta est labes ꝙ ad eius accusationē etiā serui aduersus domi/nuꝫ:τ quilibet criminosi τ īfames aduersus quē/libet admittuntur.2^a.q.7^a.c° .presumunt. Item non potest constitui procurator.c°.post cessioneꝫ de proba.Nec procuratorē constituere quando est actor.c°.fina.de procura.Sed quando est re/us:bene potest constituere procuratorem ad de/fendendum se.c°.intelleximus.de iudicijs.Item constitutiones facte ab ipso vel etiā late ex māda/to eius:sunt irrite ipso iure:τ nūꝗ̄ valebūt.c°.ad/uersus.de īmu.eccle.Dicit tn̄ Ricard⁹ vbi.s̄.i so/lutiōe secūdi argumenti.predicta eē vera.si est excomunicatus publice.c°. ad probanduꝫ.τ ibi glosa de sen.τ [illegible] iudi.Quia facta τ iudicata per occulte excomunicatuꝫ: valent ratione publici officij τ comunis vtilitatis: ꝭm Panor.in.c°. post cessionem de proba.Facit lex barbarius.ff. de offi.preto. Et ideo licet dicatur non valere quod fit ab excomunicato.c°.constitutus.de ap/pel. τ.c°. tanta de exces. prela. tamen quandiu tolleratur: τ est occulte excomunicatus: valet quod fit ab eo eo. Unde [illegible] contulit beneficium vł confirmauit electionem tenere videtur. Argu/mētum ad hoc.8^a.q.4^a.c°.non ne.tutius tamen erit postꝗ̄ detecta fuerit excomunicatio: īpetra/re dispēsationē.Et hanc sniam dicit Rycardus vbi supra eē rationabiliorē.Aliter multi eēnt de suo statu incerti.Et eadē rōne dicunt quidam te/nere absolutionē in foro consciētie:a tali occulto excomunicato factam.Et ad hoc allegant glosaꝫ in.c°.exceptionē.de excep.Et argumētuꝫ ad hoc in.c°.consolationibus.ō iure patro. Nec obstat ꝭm eos.c^m.ad probandum.ō sen.τ re iudi. quia ibi loquiť decretalis:quādo erat publice excomu/nicatus tēpore quo sentēnam tulit. Sed contra hoc ē textus in.c°.audiuimus.24^a.q.p^a.vbi di/citur.Hi qui ꝑe extra ecclesiam sunt: nec ligare possunt:nec soluere:nec reconciliando ecclīastice comunioni reddeř.Non pōt ēt excomnicat⁹ pu/blice:aliquem in iudicio conuenire.c°. cum iter. in fi.ō excep.Quo ꝟo ad contractus priuatos scilicꝫ emptionis τ vēditionis: τ similes licꝫ mul doctores dicant eē nullos:tꝫ tamē Panor.in.c°. si vere.τ.c°.veritatis.de dolo.τ contuma. ꝙ va/lent. B

Octaua malignitas excōicatōis ē:ꝙ exclu/ditur a conuersatione fideliū scilicꝫ in oscu/lo:salutatione in conuiuio τ ceteris ꝗ̄ continenť

in hoc versu. Os orare: vale communio: mensa negatur. Et hoc probatur per. c^m. Sicut. xjª. q. 3ª. Et in. l. Ubi qui sanctã. C. de aposta. Unde dicit Alexander de ales vbi supra z. b. Bonauẽtura in. 4°. di. 18ª. parte. 2ª. ar°. p°. q. pª. q̃ talis excõicatus tenetur euitare alios: vt etiã dicit Panor. in. c°. nulli de sen. exco. Et ꝯtẽnendo euitare totiẽs peccat mortaliter. Facit. c^m. illud de cle. exco. mi. Et. c^m. sicut. xjª. q. 3ª. Unde licet excõicat possint cã humanitatis in sustentationẽ vite etiam nõ expectata extrema necessitate: necessaria vite ministrari: vt alimenta: vestes: z hospitiũ. c°. quoniam z ibi glosa. xjª. q. 3ª. tamen vtensilia z alia instrumenta sine quibus viuere potest: nõ sunt ei ministranda. Solũmodo ergo in casu i quo homo ex precepto charitatis tenetur cõicare cũ eo potest z ipse cũ alijs ꝯuersari ſm theologos in. 4°. di. 18ª. de quo videbimus in sequẽti parte. Magna ergo est pena viuere inter homines z nõ posse cum eis loqui. C

Nona malignitas est q̃ tales excõicati sunt priuati suffragio ecclesie: vt inquit Ricardus in. 4°. di. 18ª. ar°. 7°. q. 2ª. vbi distinguit dicens: q̃ si aliquis est excõicatus pro iniusta causa nõ excluditur a suffragijs z orationibus ecclesie: q2 non est excõicatus quo ad ecclesiam triumphantem nisi sit aliud q̃ obstat. c°. z si ad tps. xjª. q. 3ª. Si aũt sit excommunicatus pro iusta causa: z penitet atq3 diligentissime absolutionẽ suã procurat: paratus facere quicquid in se est: z etiã in isto statu valent sibi orationes ecclesie: q2 peccatũ censetur sibi remissũ: quantũ ad iudicium ecclesie triumphantis. Si aũt nõ penitet: sed i sua obstinatiõe persistit: q̃diu in isto statu est: q̃uis aliquo mõ sibi possint ꝓdesse orõnes ecclie: cũ per orõnes bonoꝝ diuina miĩcordia volũtatẽ penitẽdi multis sceleratis ĩspirauerit: possunt. n. fideles facere orationes: vt deus conuertat excõicatos ab errore suo: vt ait Tho. in. 4°. di. 18ª. tamẽ longe minus prosunt ei q̃ alijs: q2 quantum ex sua parte indignus est vt ei prosint. Ecclesia etiã ad tales excommunicatos sua suffragia non intendit dirigere: sicut ad nõ excommunicatos. xjª. q. 3ª. c°. quicunq3 intra. Oratio aũt ceteris parib9 magis ꝓdest illis ad quos specialius z directius dirigitur: q̃ alijs. Non igitur orat ecclesia pro excommunicatis: vt patet in orationibus que fiunt in die parasceuen: vbi licet oret solẽniter pro diuersis statibus etiam pro hereticis z scismaticis: z ꝓ iudeis ac paganis z infidelib9: nõ orat tamẽ pro excommunicatis. Et per hoc demonstrat q̃ permanentes inexcommunicatione: sunt infidelibus z omnibus peccatoribus deteriores. D

Omnes ergo excomunicati priuãtur ecclesiasticis suffragijs: ex quo incurrunt multa damna. Naz suffragia ecclesie vt inquit magister in. 4°. di. 20ª. valent primo ad augmentum gratie vel ad merendum eis qui non habent. Et quantũ ad hoc dicit magister q̃ gratia dei ꝑ excomunicationem subtrahitur. Secundo valent ad protectionem dei habendam: sicut de se dicebat psalmista. Domin9 protector vite mee a quo trepidabo. Et quantũ ad hoc dicit magister q̃ protectio dei subtrahitur omni excomunicato. Qua videlicet protectione filios ecclesie spiritualiter modo custodit: de quo inquit psalmista. Dominus custodit omnes diligentes se z omnes peccatores disperdet. Ideo dicitur. 24ª. q. 3ª. c°. tam sacerdotes. q̃ excomunicatio a deo separat. Tertio valent ad defendendum ab hostibus. Et quantũ ad hoc dicit magister z Ricardus vbi supra. q̃ diabolo maior potestas seuiendi datur in ipsum corporaliter z spiritualiter. De hoc etiã xjª. q. 3ª. c°. nihil z. xjª. q. 3ª. c°. audi. dicitur q̃ excomunicatio sathane tradit. Excomunicatio etiam est corporis z anime detrimentũ. 2ª. q. pª. c°. de manifesta. xjª. q. 3ª. c°. audi. Et per eaz subuertitur status hominum: quia de ecclesie corpore tradditur sathane. Et est eterne mortis damnatio: ideo timenda est sicut mors. Et excomunicati pro mortuis reputantur. xjª. q. 3ª. c°. nemo episcoporum. Et non participant de bonis operibus z meritis ecclesie de qua participatione inquit psalmista. Particeps ego sum omnium timentium te z custodientium mandata tua. Decima malignitas est illa quam ponit Ricardus in. 4°. di. 18ª. ar°. 7°. q. pª. in corpore questionis circa finem: scilicet q̃ excomunicatus non potest eligere: nec eligi. Et si secus facta fuerit talis electio nulla est ipso iure. c°. cum dilectus. de consue. z. 9ª. q. pª. c°. nos in hominem. z ibi dicit glosa. q̃ si aliqui eligunt simul cum excomunicato viciatur electio. Et addit Ricardus vbi supra in solutione secundi argumenti: q̃ si latenter aliquis excomunicatus interesset electioni: z postea detegeretur eius excomunicatio: ante confirmationem electi: q̃uis propter hoc non irritaretur electio: si electus aliàs hẽat sufficiẽtẽ numeꝝ vocũ tñ vox sua reputabit nulla. Uñ si necessaria fuit ad sufficiẽtẽ numerũ vocũ electio reputabit nulla. Et ſm aliquos excõicatus nõ potest eligi: nõ solũ ad dignitatẽ spiritualẽ: sed nec ad laicalẽ vel secularẽ. Naz nõ potest eligi i regẽ vel iperatorez. c°. ꝓ venerabilẽ de elec. E

Undecimā malignitatē ponit Ricardus ī p̄/ dicta distin.ar°.1°.q.p^a.2^a.τ.3^a.dicēs. Prima φ milites nō tenētur obedire suis principi/ bꝰ publice maiori excōicatiōe excōicatis.15^a.q. 6^a.c°.nos sāctoꝝ.τ.c°.se.τ.c°.grauē.de penis.τ ibi glo. Excōicatio eni3 publica absoluit a iura// mēto fidelitatis. Et hoc cōstitutū est ī detestatio/ nē criminis. vnde vasalli nō tenētur dominis: q̄3 diu durat excomunicatio vt ait Panoꝛ.in.c°. veritatis.de dolo τ cōtu. Si tamen dubium esset vtru3 princeps esset excomunicatus vel nō obe/ dire tenerētur quia ī dubijs superioribus est obe diendum.c°. quid culpatur.23^a.q. prima. τ ibi glosa. F

Secūdo nō tenētur clerici obedire suo episco po manifeste excomunicato maiori excomu nicatiōe.19^a.distin.c°.nulli.τ.16^a.q.vltima.c°.sa ne.cuius ratio est: quia obedire est quoddā cōi/ care. Sed clerici tenētur euitare suū episcopū ex/ comunicatū.c°.miratꝰ.93^a.disti. Ergo nō debēt ei obedire. Et similiter non tenētur monachi o/ bedire suo abbati manifeste excōicato.c°. sacer// dotes.2^a.q.7^a.τ ibi glosa. Imo abbas excōicatꝰ nō solū nō potest precipere: quia est priuatus ac tibus legitimis: sed nec alteri committere vices suas: q̄3 vis si alicui cōmiserit ante excōicationē ipso postea in excōicatione3 īcidēte potestas quā antea cōmiserat nō expiret. Argumētū a simili ī c°.romana.de officio vica.

G

Duodecima malignitas est φ talis excōica tus nullū beneficiū ecclesiasticū potest ac/ quirere: τ [redacted] collata nō potest retinere: nisi ex di/ spēsatiōe.c°.postulasti.de cle.exco.mi. Et.c°.cum bone.ī fi.de eta.τ qua. Et ideo de beneficijs iā ha bitis dū est in mora petēdi absolutionē: nihil pōt percipere.c°.pastoralis.de appel.τ.c°.sacro de sē. exco. Tertiadecima malignitas est φ si excōicatꝰ publice baptizat solēniter: vel ī foro penitētie ab/ soluit fit irregularis. Quod probatur per.c^m.pre sbyterū.28^a.di. Et per c^m.si quis p̄sbyter.de cleri. exco.mi. Et.c°.cū medicinalis.de sen.exco.li°.6°. vbi glo. Si tamē baptizaret nō solēniter: sicut fa ciūt vetule ī casu necessitatis: nō propter hoc ir/ regularis fieret: ut īquit Petrus de palude ī.4° distin.18^a.vbi etiā dicitur: φ excōicatus si cele// brat vel ordines recipit: fit irregularis nisi proba bilis ignorātia eū excuset.c°. Apostolice.de cle. ex co.mini. Et hoc siue suscipiat ordine3 sacrū siue nō sacrū.c°.cū illoꝝ.de senten.exco. Similiter si ī suo officio ingerit se diuinis: ut puta: cātādo epi/ stolam vel euāgelium in missa: exequendo offici/ um suu3: efficitur irregularis.dicto.c°. Apostoli/ ce. Et non potest dispensari nisi per papā.dicto. c°.cu3 medicinalis.τ.c°. cum eterni. de senten. τ re iudica. H

Decimaquartā malignitatē ponit Joannes de legnano vbi supra dicēs. φ si quis debet dare alicui ī certo termino aliquā rē τ ipse interi3 excōicatur: nō tenetur ei debitor soluere du3 per/ seuerat in excōicatione: τ allegat Bartholomeū brixiēse3 idē dicētem: sed debet deponere debitum apud aliquē ut postea creditori ab excomunica/ tiōe absoluto reddatur. Et hoc dicit tenere Joā/ ne3 an. licet quidam contrarium dicant. Et hāc opinionem etiam tenet Hostien.τ Ray.in sum ma per.c^m.ius sanctorum.15^a.q.6^a. glosa vero Ray.ait φ talis debitor non tenetur soluere vel deponere q̄3diu est in excomunicatione: quia sub intelligitur tacite in iuramento vel obligatione: si talis permanserit cui liceat comunicare Argu mentum in.c°.ne quis.22^a.q.2^a. Si tamen ex a/ uaritia non ex zelo iustitie differret solutioné pec/ caret quo ad deum: licet nō puniretur quo ad ec clesiam. Sicut hebrei qui ex cupiditate exporta/ uerunt bona egyptioꝝ peccauerunt: qui aute3 propter obedientiam hoc fecerunt meruerunt: hec illa. Que etiam ponuntur in summa confes. vbi supra.q.24^a. Non obstat autem huic conclu sioni.c^m.inter alia.de senten.excomu.vbi dicitur φ excomunicato tenentur comunicare illi q pri us erant ei obligati ad familiare obsequium: qa respondet Panor.ibi: φ illud est speciale in illis personis de quibus ibi τ in.c°.quoniam multos xj^a.q.3^a. Ergo in alijs est contrarium. Et ideo ip/ [redacted] concludit φ talis debitor non tenetur soluere: sed sufficit deponere ut supra dictum est. Et ide3 tenet glosa.in.c°.iuratos.15^a.q.6^a. Quod autem determinatio illius capituli inter alia sit specialis patet per rationem in textu assignatam dum di/ citur. Cum duret debitum beneficio canonis id agente scilicet in illis personis de quibus in ipso c°.quoniā multos. I

Decimaquinta malignitas est φ stans exco/ municatus per annum potest priuari om/ nibus beneficijs si que habet.xj^a.q.3^a.c°.rursus. τ c°.quicunq3. quod limitat glosa in.c°.cum con tumacia.de here.li°.6°. Et Inno.in dcō.c°.cū bo ne.d eta. τ quali. Et Anto.d̄ bu.ī.c°.p°.de iudi. verum esse si excomunicatus fuit pro causa crimi nali. Secus si pro ciuili: quia si stetisset per mile annos excomunicatus non posset priuari glosa est singularis in capitulo.contingit.de dolo τ cō tuma. K

Decimasexta malignitas est q̄ si excomunicatus impetret aliquod rescriptum super alio articulo: q̄ appellationis vel excomunicationis nihil valet. c°. ipso iure de rescrip. lib°. 6°. Decimaseptima malignitas est q̄ excomunicatus notorie efficitur infamis. c°. infames. 6ª. q. prima Decimaoctaua malignitas est q̄ excomunicatus notorie est suspensus ab officio ⁊ beneficio. c°. pastoralis de appella. Decimanona malignitas est q̄ debet soluere pro singulo die vnum grossum donec perseueret in excomunicatione: vbi est statutum episcopale hoc determinans. Quod licet quibusdam videatur esse simoniacū. per cm. [redacted] nostram ⁊ cm. nemo. de simonia. tamen Hostien. ⁊ Joannes an. in. c°. ad aures. eo. titu. determinant q̄ sit licitum: quod intelligo verum si sit in penam: ⁊ ut citius querat absolutionem. Uigesimam malignitatem ponunt quidam dicentes: q̄ excomunicatus non potest testari. Sed tamē comunius tenetur q̄ possit [redacted] not. Albricus in L. i. C. de here. instituen. Et cardinalis in. c°. quā q̄ de vsu. libro. 6°. Et Panor. in. c°. ad probandum. de re iudica. Uigesimaprima malignitas ē q̄ excomunicatus non potest absolui a peccatis nisi prius absolutus fuerit ab excomunicatione: sm communiter theologos in. 4°. di. 18ª. ⁊ probatur per cm. quicunq̄. 24ª. q. pª. Uigesimasecunda malignitas est: q̄ talis per excomunicationē priuatur omnibus meritis suis stante acquisitis: etiam si ante excomunicationem habuisset merita omniū patriarcharū ⁊ prophetaꝝ martyrū q̄ ⁊ apostoloꝝ. Et hoc pbat per. cm. si qs a catholica. 23ª. q. 4ª.

Uigesimatertia malignitas est q̄ tales excomunicati nō debent i loco sacro sepeliri nec potest oblatio pro eis suscipi: sm Ricardum in 4°. distin. 18ª. ar°. 7°. q. 3ª. vt enim dicitur in. c°. quicunq̄. 24ª. q. pª. Quibus non comunicam9 viuis: nec mortuis comunicare debemus. Et idē habetur. 24ª. q. 2ª. c°. de comunione. ⁊ extra de sepul. c°. ad hec. dicit glosa q̄ comunicantes eos i morte incidunt in excomunicationē. Et hoc idē habetur in. c°. non extimemus. 13ª. q. 2ª. Et ideo sm Ricardum vbi supra. Si excomunicati in cimiterio fuerint sepulti: inde debent eijci: ⁊ extra locum sacrum sepeliri: iuxta illud Jeremie. 22°. Sepultura asini sepelietur scilicet excomunicatus. Et ecclesia vel cimiterium est reconciliandū c°. consuluisti. de consecra. eccle. vel al. quod intelligendum est si ossa eoꝝ possunt discerni ab aliis: aliter non: quia minus malum [redacted] ut ossa excomunicatorum remaneant in cimiterio: q̄ q̄ inde eijcientur ossa aliorum fideliū. Nec post mortem absolui ab excomunicatione debent: [redacted] i sua obstinatione persteterunt vsq̄ ad mortem inclusiue. Et ita intelligitur illud. 24ª. q. 2ª. c°. legatur vbi dicitur: q̄ Christus in ligatione defunctū nunq̄ dixit esse soluendum nec legitur eum absoluisse aliquos mortuos in errore. Secus vero est: si ostendit signa contritionis in morte. Unde refert Grego. in. 2°. dialogorum q̄ cum beatus Benedictus excomunicasset quasdam moniales propter earum loquacitatem: semper quando dicebat officium videbantur exire de sepulchris ⁊ de ecclesia. Sed cum eas absoluisset beat9 Benedictus ab excomunicatione: amplius non sūt vise. Mortue enim erant contrite ⁊ ideo petuerunt absolui: ut dictum est supra parte. 3ª. huius sermonis.

Uigesimaquarta malignitas excomunicationis est vituperatio. Opprobrium enim excomunicatorū in tribus apparet. Primo q2 tāq̄ canes expelluntur de ecclesia. Apoc. vl. Foris canes ⁊c. Non enim sunt digni videre dei misteria Matthei. 7°. Nolite sanctum dare canibus: nec mittere margaritas ante porcos. Nec sunt digni fidelib9 admisceri. Ecclesiastici. 13°. Que comunio homini sancto ad canem. Secunda vituperatio seu opprobrium est: quia magis q̄ sarraceni ⁊ iudei euitantur: ⁊ magis q̄ omnes peccatores cum quibus omnibus etiam sceleratissimis hominibus atq̄ infidelibus loqui possum9 ⁊ non excomunicatis pª. ad Cor. 5°. Cum huiusmodi nec cibum sumere ⁊c. vbi dicit Augustin9 q̄ apostolus ibi intelligit de excomunicatis: quid ait dominus. Matthei. 18°. Sit tibi sicut ethnicus ⁊ publicanus. s. excomunicatus ab ecclesia. Ubi dicit glosa. Detestabilior est qui sub nomine fideliū agit opera infidelium: q̄ aperte infidelis. Tertia vituperatio est quia excōicatus videtur esse sine lege. Judei enim suā legē habent: licet nō sufficientē: etiā sarraceni suā: ⁊ similiter xpiani. Sed cū excōicatus sit extra christianitatē: non erit iudeus: nec sarracenus: nec xpianus. Et de tali dicitur Prouer. 6°. Homo apostata vir inutilis ⁊c. ⁊ infra. Huic ex tēplo veniet pditio sua. ⁊ subito conteretur: nec habebit vltra medicinā .i. si cito non faciet se absolui ab excōicatiōe. Uigesimaquinta malignitas est q̄ per excōicatiōē homo deputatur eternis incendijs. c°. omnis. 11ª q. 3ª. Et ideo in. c°. nemo. eadem. q. ⁊ causa Chriso. dicit Nemo contēnat vincula ecclesiastica: q2 nō ē homo qui ligat sed Christus: qui hanc potestatē dedit sacerdotib9 ⁊ dn̄o fecit tāti honoris. N

Vigesimasexta malignitas est quod excludit a regno celorum. Et ideo appellatur anathema, quod idem est quod separatio, scilicet a celesti gloria: ad quam nullus excommunicatus poterit peruenire. c°. quisquis et c°. quicunque. 24ª. q. pª. et c°. nemo. xjª. q. 3ª. Ex quo apparet crudelitas eorum qui pro qualibet minima re faciunt fieri excommunicationes. Item stulticia maxima illorum qui non timent incidere in eas: et cum excommunicati fuerint non procurant quam citius absolui.

¶ Pars sexta huius sermonis de excommunicationis participatione.

Cum excommunicatis non est conseruandum: quia excommunicatio est morbus contagiosus. Unde sicut conuersans et participans cum leprosis efficitur leprosus: sic conuersans et participans cum excommunicatis efficitur excommunicatus. Et hoc patet per illud quod legitur de quodam sancto patre qui adiurauit demonem ut sibi diceret quod esset illud peccatum per quod plures lucraretur. Qui respondit quod est excommunicatio. Quia vnus excommunicatus alios tota die peccare facit: dum eos ad participandum secum inducit. Quia igitur scriptum est Eccl. 13°. et experientia demonstrat: quod qui tetigerit picem inquinabitur ab ea. Ideo omnibus christianis dicit ecclesia illud Numeri. 16°. Recedite a tabernaculis hominum peccatorum. Et nolite tangere que ad eos pertinent ne inuoluamini in peccatis eorum. Cum excommunicatis ergo conuersantes et participantes peccant in seipsos: quia se fedant et maculant excommunicatione. Item in excommunicatorem cuius auctoritatem contemnunt: et per consequens peccant in deum qui ait Luce. x°. Qui vos spernit me spernit. Item in excommunicatum cuius sanitatem impediunt dum verecundiam et confusionem que aliquando est causa salutis ei auferunt. Ecclesiastici. 4°. Est confusio adducens gratiam et gloriam. Item peccant in illum cuius occasione excommunicati sunt: quia per hoc satisfactionem eis fiendam impediunt. Cum ipsis autem excommunicatis non esse participandum demonstrari potest exemplo quod recitat Jacobus de vitriaco dicens quod fuit quidam in episcopatu linconiensi excommunicatus qui sententiam illam contemnebat. Et dum quadam die comederet cum sociis venit ante eum porcus: cui excommunicatus proiiciens de pane suo ait. Nunc apparebit si porcus iste de pane meo comedet qui sum excommunicatus. Porcus vero panem odorans non tetigit eum. Tunc excommunicatus dedit vni sociis ut daret porco: et etiam tunc nihil tangere voluit. Tunc alij socij dederunt de pane eorum quem porcus statim comedit. P

Sed pro meliori declaratione dicendorum sciendum est quod tripliciter potest quis participare cum excommunicato. Primo participatione criminis et hoc dupliciter: primo in crimine mortali pro quo incurritur excommunicatio maior quando iudex vel canon excommunicat aliquem cum omnibus participantibus cum eo. Tunc enim clarum est quod omnes dantes ei auxilium: vel consilium seu fauorem vel quomodolibet ei cooperando in crimine sunt excommunicati eadem excommunicatione cle. si quis suadente de penis. Si autem non est excommunicatus cum participantibus sibi: tamen participantes cum eo in eodem crimine dando consilium: auxilium vel fauorem sunt excommunicati ut declarat Ricar. li. 4°. di 18ª. ar°. 6°. q. pª. et Tho. ibidem. pte. 2ª. articulo 4°. q. 2ª. Et beatus Bona. in eadem. disti. 2ª. ar°. p°. q. 5ª. Et ad hoc allegatur textus i. c°. si concubine. et c°. nuper de sen. ex. co. Sed isti textus loquuntur quando ille cui participatur in crimine iam inciderat in excommunicationem. Et ideo quidam dicunt quod si ante quam in eam incidat: quis cum eo participet in illo crimine propter quod incidit in excommunicationem licet peccet mortaliter: tamen ipse non incurrit excommunicationem. Sed Panor. in dicto c°. super ait sic: posset dici quod ex alio capite quis incurrit excommunicationem iuris ut si consulat vel auxilium impendat circa verberationem clerici Nam facientem et consentientem pari pena constringit: vt dicitur in textu: et facit c^m. mulieres supra. eo. hec ille. Et licet quidam dicant quod consulentes non incidunt ex comunicationem: nisi quando non erat aliter facturus allegantes c^m. Sicut dignum. §. qui vero de homi. Tamen Innocentius in dicto. c°. nup. cum quo videtur transire Anto. de bu. dicit idem esse: etiam si aliter non fuisset facturus: quia nihilominus participat in crimine: vt notatur in directoria iuris li°. 3°. ti°. 2°. §. 25°. Et idem videtur tenere Johannes an. in. c°. nullus de regu. iu. libro. 6°. dicens quod in maleficijs indistincte quis tenetur ex consilio. Et idem tenet Panor. in c°. super de sen. ex. co. dicit tamen quod quo ad pene quantitatem minus punietur consulens quando malefactor erat omnino illud facturus: quam cum non erat aliter facturus: per dictum. c^m. Sicut dignum. Secundo non potest quis participare in crimine mortali: sed non in illo propter quod fit excommunicatio: et talis licet peccet mortaliter participando: tamen non incurrit maiorem excommunicationem secundum predictos theologos sed tantum minorem. Ut etiam notat Innocentius in dicto. c°. nuper Q

Secundo principaliter fit participatio cum excommunicato in diuinis. scilicet recipiendo eum ad diuina officia: seu ecclesiastica sacramenta: vel

ad ecclesiasticam sepulturam. Et talis pticipans licet nō sit irregularis vt dicit in .c°. is qui. de sen. exco. libro .6°. tamen peccat mortaliter: et est valde propinquus irregularitati. Nam est interdictus ingressus ecclesie: nec admittit ad ecclesiastica sacramēta: vel sepulturā ecclesiasticam: nisi prius de transgressione huiusmodi satisfecerit cōpetenter ad arbitriū eius cuius sententiā contēpsit. c°. episcoporū. de priuile. lib°. 6°. Et si postq̄ est ei interdictus ingressus ecclesie ingerat se diuinis in suo officio sicut prius: efficitur irregularis. Quāuis aūt participans cū excōicato in diuinis incurrat solum excomunicationē minorē: tamen si talis excomunicatus sit a papa: incurrit excomunicationē maiorem. vt patet in .c°. significauit de sen. exco. Et licet quidā dicant: q̄ dictum .cm. itelligitur quādo quis ē excomunicatus cū participantibus sibi tamē vt notatur in dirrectoria iuris eodē libro et ti°. §. 41°. fm rei veritatem loquitur generaliter: vt patet ex lectione textus. Et ita tenet dominus Hostien. i apparatu. Dicit tamen Antonius de bu. super dicto .c°. q̄ requiritur ad hanc excomunicationē incurrendam: q̄ participans in diuinis cum tali excomunicato a papa sit clericus: et q̄ participet sponte et ex certa scientia. Et hoc idē tenet Hosti. et Archidiaconus in .c°. placuit. xjª. q. 3ª. Et Joānes in .c°. statuimus. de sen exco. libro. 6°. et itelligitur siue ista participatio in diuinis fiat in ecclesia siue extra ecclesiam: vt dicitur in sūma confessorum: eodem libro et titulo. q. 34ª. R

Sed hic queritur. Nunquid participās per metum cum excomunicato: vt quia tirannus cogit sacerdotem celebrare metu mortis: excusetur ratione timoris? Respondet Alexander de ales in. 4ª. parte summe: in tractatu de excomunicationibus: q̄ pro nullo metu debet quis peccare mortaliter: nec participare cum excomunicato. Unde si considerate et habita deliberatione comunicet: peccat mortaliter: quia huiusmodi comunicatio non est sine contemptu. Nam licet talis culpa aliqualiter attenuetur propter metum: non tamen excusat. 32ª. q. 5ª. c°. ita ne. Et dicit Hostien. q̄ beatus esset sacerdos si tolleraret mortem potius q̄ comunicare: quia esset martyr. Si vero ex quadam subreptione et inconsiderate: sine vlla deliberatione quis metu mortis comunicet: non peccat mortaliter: vt ait Alexander vbi supra. Guido tamen et Ugo dicunt q̄ metus qui caderet in constantem virum: excusat a mortali vt dicitur in summa cōfes. libro. 3°. ti°. 33°. q. 173ª. Et Hostien. dicit hāc opinionem esse humaniorem: cum casus necessitatis excuset in talibus. Et etiam casus vtilitatis quod minus est. Et hoc ponitur in summa confes. eodem libro et ti°. q. 165ª. Securior tamen est opinio Alexandri. S

Tertio principaliter potest comunicari cum excomunicato non in crimine: nec in diuinis: sed in alijs actibus humanis. Et hoc etiam prohibetur in .c°. cum excomunicato .xjª. q. 3ª. vbi patet q̄ primo non debet participari cum eo ore idest locutione. Item non licet litteras excōmunicati recipere: vel ei mittere litteras: vel nūcios: nisi in casu in quo liceret ei loqui vt inquit Ugo et Archidiaconus in dicto .c°. cum excomunicato. Itē non debet quis excomunicatū salutare: vel salutatem resalutare: aliter incurrit excomunicationem minorem fm Ricardum ac Bonāuenturā et Tho. in. 4°. di. 18ª. Si tamē faciat actum reuerentie sine locutione: vt assurgere ei vel inclinare se: vel ei salutāti mouere labia quasi resalutando: fm Archidiaconum vbi supra non incurrit excomunicationem: cum pene sint restringende et non ampliande de pe. di. pª. §. pene. In dirrectoria autem iuris libro. 3°. ti°. 2°. §. 146°. dicitur q̄ homo loquitur non solum verbo: sed etiam nutu et signis pro quo facit. 26ª. q. 6ª. c°. qui recedunt. ad fi. Et sic non videntur predicta posse fieri: vnde securius erit abstinere. Sciendum est autem fm theologos in. 4°. di. 18ª. q̄ quis salutatur ab excomunicato: potest respondere deus emēdet vos et huiusmodi. Nō solum autem est prohibitum loqui cum excomunicato: sed ēt orare cū eo vt dicit Isidorus in dicto .c°. cum excomunicato. Et idem habetur in .c°. excomunicatos. eadem. q. et causa. Unde dicit Innocentius in summa q̄ si excomunicatus intrat ecclesiam: et ibi se firmat causa orandi: alij tenentur exire vel procurare q̄ ille exeat: si manifestum est illum esse excomunicatum. xjª. q. 3ª. c°. sicut apostoli. et. 24ª. q. pª. c°. omnis q. Immo fm theologos in predicta di. quarti si exire noluerit quando dicitur officium diuinum: violenter potest emitti: si fieri potest sine sanguinis effusione: maxime de mandato vel consensu sacerdotis. Argumentum in .c°. veniens de senten. exco. si vero non potest emitti debet dimitti diuinum officium quousq; exeat: et etiam missa si nondum incepit canonem. Argumentum in dicto .c°. omnis. Secus si incepisset: q2 tunc debet psequi vsq; ad cōionem sumptā: cū solo fruitore reliquis oībus exeuntibus: vt ait Ray. in sūma: et ponitur in summa. cōfes. vbi supra. q. 172ª.

postea residuum exeundo in sacristiam dicere. vt dicunt theologi vbi supra. Incipit autem canon a te igitur sm archidiaconem in. c°. de himnis. de conse. distin. prima. Sed Alexander vincentinus in. c°. cum marthe. de cele. missarum. post Inno. Hosti. ac Panor. tenet ꝙ incipit a verbis consecrationis. Et hec opinio videt magis sequenda quo ad dimissionem vel prosequutionem misse: in casu isto. Licet aliqui dicant ꝙ incipit immediate post offertorium. Si vero excomunicatio esset occulta tunc illi qui sciunt debent exire secrete ⁊ caute: ita ꝙ non fiat manifestatio eius: aliter non exibunt. 6ª. q. 2ª. c°. et si tantum. ⁊ c°. cum non ab homine. de sen. exco. Occulte. n. excōicat⁹ occulte dꝫ moneri vt exeat ⁊ nō publicari: ut etiā dicunt predicti theologi vbi supra: vbi etiam dicunt ꝙ si aliquis hospitatus sit in aliqua domo: ⁊ superueniat aliquis publice excomunicatus ponens se ad mensam tenetur surgere a mensa: non obstante quocunqꝫ scandalo. Si vero est excomunicatus occulte ⁊ non potest surgere sine eius nota non tenetur surgere licet tamen in eadem camera cum excomunicato comedere sed non in eadem mensa: nec in eodem lecto iacere: vt dicunt predicti theologi. Et etiam canoniste in dicto. c°. cum excomunicato. Et Innocentius in. c°. nuper de senten. excomu. Tamen in summa confessorum libro. 3°. titu. 34° q. 130ª. dicitur ꝙ mense debēt esse ita remote: ut merito dici possit ꝙ simul non comedant. Si. n. essent prope viderētur simul comedere. ¶

Licet autem quidam dicant ꝙ participando cū excomunicato: semper incurrit pctm̄ mortale sm Tho. i. 4°. di. 18ª. de exco. ar°. 4°. q. 3ª. Et Ricar. in eadem. di. Et Joannes and. ac Joannes de legnano ⁊ Archidia. ac Panor. in. c°. sicut. xjª. q. 3ª. dicunt ꝙ non incurritur peccatuꝫ mortale nisi in quattuor casibus. Primo participando in crimine. dicto. c°. nuper. §. in secunda. ⁊ c°. si concubine. de senten. excomu. Secundo si participat in contemptum superioris. argumentum in. c°. 2°. de maio. ⁊ obediē. Et ideo peccat mortaliter si participat postq̄ȝ a superiore canonice monitus fuit ne participaret. c°. statuim⁹ eo. titu. libro. 6°. ⁊ c°. sacris quod me. cau. Tertio si participat ī diuinis. c°. rogo. xjª. q. 3ª. ⁊ ibi Ugo Quarto si participat ex studio vel contemptu: reputans excomunicationem truffam: sm Hostien. in. c°. ꝙ in dubijs. de senten. excomu. Et Joannem ⁊ Archidiaco. in dicto. c°. rogo. Et ita intelligitur illud quod dicitur in dicto. c°. sicut apostoli. xjª. q. 3ª. ꝙ cum quis per contemptum participat cum excomunicato: vel contra prohibitionem superioris potest excomunicari: tunc enim peccat mortaliter. Hodie tamen per extrauagantem Martini quinti: que incipit. Ad euitandum scandala ⁊ multa peccata: nisi quis sit excomunicat⁹ a iudice specialiter ⁊ expresse: nō tenetur aliquis eum vitare: ⁊ ideo potest participare cum excomunicato a iudice generaliter. Et etiam cum omni excomunicato a canone: nisi talis sit excomunicatus pro sacrilega manuum iniectione in personam ecclesiasticam: quod adeo sit notorium: ut nulla possit tergiuersatione celari. Et dicit Archiepiscopus florentinus in tractatu de excomunicationibus: ꝙ hec decretalis fuit approbata ab omnibus qui erant in ꝯcilio constantiensi sub predicto pontifice. Et etiā per Eugenium quartum in concilio basiliensi: ⁊ est ppetua nisi reuocetur. ¶

Sciendum tamen est sm Theologos in. 4°. distin. 18ª. ꝙ quedam persone possunt participare in quibusdam casibus cum excomunicatis sine incursione excomunicationis minoris de quibus habetur in. c°. quoniam multos. xjª. q. 3ª. ⁊ continentur in hoc versu. Utile: lex: humile: res ignorata: necesse. Hec anathema quidem faciunt ne possit obesse. Primo vtile idest propter vtilitatem ⁊ hoc dupliciter scilicet excomunicati vt quando quis loquitur ei de pertinentibus ad eius salutem: vel exhortatur euꝫ ad querendam absolutionem: licet alia verba incidenter interponat ut magis proficiat. Et ideo predicatores: ⁊ confessores qui apud excomunicatos in predicationibus ⁊ confessionibus quasi gerunt causas eorum qui ab ipsis expoliati fuerāt possunt elemosynas licite accipere ab ipsis excomunicatis: presertim si aliter in locis illis non valent sustentationem habere: c°. cum voluntate. de senten. excomuni. Non est ergo peccatum loqui cum excōicatis de vtilibus ad saluationeꝫ anime sue: ⁊ propter hoc admittuntur ad predicationem. c°. responso de senten. excomu. Secunda vtilitas potest esse ex parte participantis in tēporalibus vel spiritualibus. In temporalibus quidem: ut cum petit ab excomunicato quod ei debet dare. c°. si vere. extra eodem. Unde si nolit dare: potest in iudico conuenire: ⁊ alias ex delicto suo commodum reportaret: extra de iudi. c°. intelleximus. excomunicatus igitur potest conueniri licet ipse non possit contra alios agere: quia est separatus non solū a Christo: sed ēt a cōione fidelium. 3ª. q. 4ª. c°. si. ⁊ de sen. ex. c°. duob⁹ vbi de hoc. ⁊ c°. a nobis. de excep. In spūalibus āt licite pōt

loqui de salute anime proprie si est necessitas: et non potest haberi recursus ad alium qui consulat. Et hoc secundum Guliel. mi.: qui etiam dicit quod necessitate iminente potest peti consilium ab excommunicato: etiam super temporalibus. pro quanta autem necessitate vel utilitate liceat hoc agere arbitrio boni viri limitandum dicit. Cuius dictum ponitur in summa confes. li. libro .3°. ti°. 32°. q. 127ª. Et hoc quantum ad consilium. Secus autem est de confessione: quia etiam in casu necessitatis non licet confiteri excommunicato ut notatur in predicta summa eodem libro ti°. 34°. q. 64ª. Nec aliud sacramentum ab eo recipere preter baptismum morte interveniente et catholico deficiente: ut notatur in eodem libro ti°. 34°. q. 8ª. Secundo excusat a participatione lex. s. matrimonij. Nam ut dicit Ricardus in. 4°. di. 18ª. Uxor comunicando cum marito excommunicato nullam excommunicationem contrahit: quia tenetur ei obedire Et hoc quando de matrimonio constat. c°. quoniam multos. xjª. q. 3ª. Et non solum potest reddere debitum: sed etiam exigere. Argumentum [illegible] c°. intelleximus. de iudi. Et hoc etiam potest vir facere cum muliere excommunicata: secundum theologos in predicta di. quarti quia iudicantur ad paria. c°. gaudemus de divor. Si vero aliquis eorum sit excommunicatus: et multo magis si uterque propter matrimonium illicite contractum: non licet participare etiam in petitione vel redditione debiti. Ut dicunt theologi in predicta di. quarti. Et canoniste in dicto. c°. quoniam multos. X

Sed si queratur: nunquid cum aliquis coniunx est excommunicatus propter aliud quam propter matrimonium: an alter possit cum eo participare? Respondet Hosti. Goffre. et Ray. ut ponitur in summa confessorum eodem libro et ti°. q. 129ª. quod uxor excusatur participando cum viro excommunicato ratione subiectionis. Sed vir non excusatur participando cum uxore excommunicata: quia potest eam cogere ut faciat se absolui. Argumentum in. c°. sicut. 7ª. q. pª. Et idem dicitur in directoria iuris libro ti°. §. 135°. Aliqui tamen dicunt quod si vir cum debeat esse caput mulieris. 33ª. q. 5ª. c°. hec imago non inducit eam ad petendam absolutionem secundum quod debet et tenetur: peccat mortaliter per. c^m. error et. c°. consentire cum si. 83ª. di. Et ideo participando cum ea incurrit minorem excommunicationem. Secus quando non potest eam cogere: et si non participaret cum ea efficeretur peior. Et hec opinio videtur rationabilis. Sed queritur. nunquid si vir vocet excommunicatum ad mensam possit uxor simul comedere? Respondet Gulielmus ut ponitur in summa confes. libro. 3°. ti°. 34°. q. 130ª. quod non tamen poterit comedere in alia mensa in eadem domo: ita tamen remota quod merito possit dici quod non comedant simul. Y

Tertio excusat a participatione humilitas subiectionis vel servitutis. Et sic filij qui sunt in patria potestate: et etiam emancipati qui sunt commensales patris: et ab eo necessaria recipiunt possunt communicare cum eo: dummodo non participent in crimine. Alij vero filij non excusantur: secundum predictum Guliel. ut ponitur in summa confes. ubi supra. q. 131ª. Et idem dicit Rodonensis in summa Et similiter dicit Ugo esse dicendum de patre respectu filij excommunicati: quod tenetur eum vitare nisi ab eo recipiat alimenta. Quod etiam tenet Innocentius et Ray. et Guliel. ut ponitur in summa confes. ubi supra. Excusantur quoque monachi participando cum abbate excommunicato: quia quasi de familia eius sunt ut inquit Guliel. et ponitur in summa confes. libro. 3°. ti°. 33°. q. 140ª. Et clerici cum episcopo excommunicato possunt communicare si sunt eius officio deputati sicut et alij servientes ut inquit Guliel. ubi supra et ponitur in summa confes. eo. libro et ti°. q. 139ª. Alij autem clerici non: secundum Hosti. in summa. Quod probatur per. c^m. Miratus. 93ª. di. Excusantur etiam servi et ancille et alij servilis conditionis. Item rustici ac laboratores agrorum atque alij servitores et subiecti. et similiter nutrices et alij [illegible] servitium eius ante excommunicationem astricti. c°. Inter alia. de sen. exco. maxime si non possunt ab eo recedere sine detrimento proprio. Argumentum in. c°. si vere. eo. ti°. Z

Quarto principaliter excusat probabilis ignorantia facti: ut puta quia quis nescit aliquem verberasse clericum vel aliud huiusmodi fecisse propter quod incurritur excommunicatio: vel nescit ipsum fuisse denunciatum in ecclesia ut dicit Guliel. per. c^m. Apostolice de cle. exco. mini. et c^m. significavit de sen. exco. Ignorantia autem iuris non excusat eos qui tenentur iura scire. c°. ut animarum de consti. li°. 6°. ubi etiam patet quod ignorantia crassa [illegible] et supina non excusat. A

Quinto excusat necessitas tam excommunicati [illegible] quam participantis. Unde peregrini viatores et similes possunt licite recipere ab excommunicatis necessaria quando aliter habere non possunt. c°. quoniam multos. xjª. q. 3ª. Excommunicato quoque potest aliquid dari causa humanitatis quando necessitatem habet. Unde si petat hospitium non tenetur quis expectare donec [illegible] ab omnibus expulsus: ut inquit Guliel. et ponitur in summa confes. ubi supra. q. 154ª. Unde concludendum est quod ubi propter necessitatem quis communicat cum aliquo excommunicato non peccat secundum communiter doctores in. c°. si vere et c°. inter alia de sen. exco. Et ideo quando quis

particip at

participat cū excōicato non in fauorem eius aut cōmodū sed pro euitando suo dāno: vel subleuanda sua necessitate non incidit in excōicationem. Arᵐ. in c°. veritatis. de dolo ⁊ ptū. Et ideo si quis cōtraxit societatē cum aliquo ita q̄ nō potest abstinere ab eius cōsortio sine suo detrimēto pōt participare ſm Hosti. ⁊ Bernardum in dicto c°. inter alia. Et ideo dñs potest comunicare cum seruo excōicato recipiendo debita obsequia. Et prelati cū suis subditis eadem ratione: ⁊ hec probātur p dictum capitulum. si vere.

¶ Pars septima huius sermonis de excomicationis absolutione. B

Ut intelligere valeatis a quibus excōicationibꝰ absoluere possit quilibꝫ parrochianus ⁊ alij similes cōfessores declarare vobis in hac parte intēdo: qui casus sunt epo reseruati ⁊ qui sūmo pontifici. Illis. n. exceptis qui ipsi sūmo pontifici vel epis particulariter reseruanť: de alijs omnibꝰ possunt parrochiani absolutionē impartiri. Notandū ergo est q̄ si eps̄ reseruat sibi absolutionē excōicati ab eo vel eius auctoritate. Non poterit talis absolui nisi ab eo vel superiore: vt a papa vel delegato aut etiā ab archiepo in casibus nō prohibitis de quibus notatur in c°. pastoralis. de offi. ordi. Solent autē comuniter epi reseruare sibi absolutionē excominicatorū spāliter ⁊ nominatim expressis nominibus. Si vero nō reseruant sibi absolutionē talium excōicatorū tūc quilibet ordinarius pōt absoluere subditos suos. c°. nuper. de senten. exco. vbi dicitur. Quia tamē cōditor canonum eiꝰ absolutionē sibi spāliter non retinuit: eo ipso cōcessis videtur facultatē alijs relaxandi. De casibus excōicationum iuris quorū absolutio ad episcopos pertinet infra dicemus in declaratione casuū pape reseruatorū. Sciendū est igitur q̄ mul sunt casus in iure sūmo pontifici reseruati de q bus aliquos hic recitabimꝰ alijs pretermissis cā breuitatis. C

Dico igitur primo q̄ oēs qui excōicati sunt ⁊ omni anno denūciantur excōicati per processum curie de quibꝰ. s. dixi parte 2ᵃ. huiꝰ sermonis: nō possunt absolui nisi per sūmū pontificem excepto mortis articulo. In quo etiā absolui non possunt nisi prius de stando mandatis ecclesie satisfactione vel cautiōe pstita. Omnes quoqꝫ simoniaci in ordine vel bñficio ⁊ eorꝫ mediatores sunt excōicati excōicatione papali vt dictū est sup̄ pte 2ᵃ. nec possunt absolui nisi a sūmo pontifice pterq̄ in mortis articulo vt patet etiā per ex̄uagantē Pauli scōi que incipit. Cū detestabile. Incēdiarius etiā eccl̄ie vel loci religiosi seu p̄uilegiati in circuitu eccl̄ie ipso iure est excōicatꝰ: sꝫ anteq̄ sit denūciatus pōt absolui ab epo: postq̄ vero ē denūciatus siue noiati siue i generali: puta dicēdo denūciamꝰ excōicatos oēs illos q tale incēdiū fecerunt: istiꝰ absolutio excōicatiōis est reseruata pape. c°. tua nos. de sentē. exco. Et similiter efractores ecclesiaꝝ cū expoliatiōe eaꝝ similē excōicatiōeꝫ incurrūt a qua nō nisi p papā absolui pñt post dñūciatōeꝫ. c°. cōquesti. ex̄. e. ⁊ ibi Panor. ita declarat illū textū. Excōicatiōeꝫ ēt papalē icurrūt isecutores cardinaliū romane eccl̄ie hostiliter: vel clericorū aut religiosoꝝ familie pape vł cardinaliū pdcōrū: ⁊ pcussores ac captores eoꝝ: ⁊ socij talia faciētiū ⁊ mādantiū: ⁊ qui factū ratū habuerūt vel cōsiliū dederūt vel fauorē ⁊ q tales postea receptauerūt vel defensauerūt sciēter vt hētur in c°. felicis. de penis. li°. 6°. Et oēs pdicti non pñt absolui nisi a papa vt ibidē dr̄. In eodem quoqꝫ c°. hētur q̄ principes: senatores: consules: ptātes: rectores: siue alij dñi ⁊ eoꝝ officiales qui īfra mensē a die noticie hite de pdicto delicto nō puniūt pdictos reos cū pñt ſm tenorē ipsiꝰ capituli excōicationē icurrunt a qua tñ absolui poterant a suis ordinarijs. Aliū ēt casū papalē hēmꝰ in c°. quicūqꝫ. de sen. exco. li. 6°. vbi dr̄. Quicūqꝫ p eo qꝺ i reges ⁊ pncipes ac barones: nobiles ac quoscūqꝫ eoꝝ ministros aut quoscūqꝫ alios excōicatiōis: suspēsiōis seu īterdicti fuerit snīa pmulgata: licētiā alicui dederit occidēdi capiēdi seu alias i psonis seu bonis suis vel suoꝝ gūadi eos tales q snīas ptulerit siue quoꝝ sūt occasione plate vel easdē snīas obseruātes seu taliter excōicatis cōicare nolētes: nisi licētiā ipsā re integra reuocauerit: vel si ad bonorū captionē occasiōe ipsiꝰ licētie sit pcessū: nisi bona ipa fuerint infra octo dieꝝ spaciū restituta aut satisfactio p ipsis ipensa: eo ipo facto snīā excōicationis incurrāt. Eadē quoqꝫ sint snīa inodati oēs qui ausi fuerīt pdicta licētia data vti vel aliqd pmissoꝝ ad q̄ cōmittenda dari licētiā phibemus alijs cōmittere suo motu. Qui aūt in eadē snīa pmāserūt duorū mēsiū spacio: ex tūc ab ea nō possint nisi p sedē apostolicā absolutiōis bñficiū obtinere. Alia excōicatio habeť in cle. pᵃ. de penis. vbi excōicatur quilibet qui iniuriose vel temere pcusserit: ceperit aut bānierit aliquē epm̄: seu qui predicta mādauerit vel facta ab alijs rata habuerit vel socius fuerit i his faciēdis: aut cōsiliū vel fauorem dederit: vel defensauerit eosdē nec pōt absolui preterq̄ i articulo mortis nisi a papa. Et cū absoluēdus fuerit i articulo mortis nō valet absolui nisi prius caueat idonee q̄ parebit pene iponende ⁊ pe

nitẽtiã dño auxiliãte faciet. Itẽ ibidẽ excõicantur
oẽs officiales quocũq3 noĩe cẽseanť qui ĩ aliquo
ꝑdictorũ fuerit culpabiles: nec valẽt absolui nisi
vt predictũ est. Alia papalis excõicatio est in cle.
grauis. de sen. exco. vbi excõicanť oẽs dñi tẽpora
les ẽt si sunt epi q in terris vel locis eoꝝ interdcõ
suppositis cogunt quolibet diuina officia celebra/
ri aut qui voce ꝑconia seu cãpanarũ pulsatio/
nem ad officia eadẽ audiẽda aliquos ꝑsertim ex
cõicationis sñia aut iterdicti innodatos euocãt:
vel qui excõicatis publice aut iterdictis ꝓhibent
ne de ecclesijs exeãt dũ missarũ solẽnia aguntur a ce
lebrantibꝰ moniti generaliter vel spãliter vt exeãt.
Itẽ si excõicati publice ꝛ interdicti postq̃ moni/
ti fuerint a celebrãtibꝰ vt exeant remanere ꝓsum/
pserint ipso facto sñiam excõicatiõis ĩcurrũt a q̃
solũ per papam possunt absolui. Et sic colligiť q
hec pena est cõtra cogentes audire diuina ꝛ euo/
cantes ꝛ ꝓhibentes exire de ecclia: ꝛ ↄtra exire no
lentes. Itẽ dicit glo. sup dicta cle. q verbũ: quoli/
bet cõprehendit oẽm modũ cõpulsionis realẽ vel
ꝑsonalẽ: directũ vel indirectũ. Ut puta ↄsanguine
os vel ipsos in ꝑsonis aut rebꝰ grauando. Itez di
cit Franciscus zambarella post Paulũ ibidez q
qñ locus est interdictꝰ incidũt in hãc excõicationẽ
euocãtes ad diuina ẽt nõ excõicatos nec interdi/
ctos qꝛ dictio ꝑsertim stat ꝓ maxime. Itez dicunt
ibidẽ ꝑdicti doctores q per diuina officia ibi itel
ligitur missa. Alij casus excõicationũ sunt ĩ extra
ganti Alexãdri quarti q̃ ĩcipit. Ex alto. vbi exco/
municanť illi qui libellos famosos aut cãtilenas
vel rithimos faciũt: detinẽt vel publicãt in ĩfamiã
status ordinis minoꝝ vel ꝑdicatoꝝ. Item excõi/
cantur ꝑdicantes: docentes vel defensantes q pre
factorũ ordinũ fratres nõ sũt ĩ statu ꝑfectionis: ꝛ
q nõ licet eis de elemosynis viuere aut q nõ pñt
predicare siue ↄfessiões audire de licẽtia romani
pontificis seu alioꝝ prelatorũ ordinariorũ siue cõ
sensu curatorũ. Itẽ excõicantur faciẽtes violẽtiã
dãnabilem in locis ꝑdictorũ ordinũ. Et isti omẽs
nõ possunt absolui nisi a sede apostolica aut a cõ
seruatoribꝰ dictoꝝ ordinũ ꝑterq̃ in articulo mor/
tis.

D

SEd ne minus longã ꝓtraham ꝰ hãc partẽ di
missis alijs excõicationibꝰ papalibꝰ: maxie
qꝛ in angelica ꝛ alijs sũmis diffuse ponunť: q̃ vi/
de ibi. Solũ illam excõicationẽ declarabimus q̃
poniť. 17ª. q. 4ª. cº. si quis suadẽte. vbi Innocen
tius scõs dicit. Si qs suadẽte diabolo huiꝰ sacri/
legij viciũ vel crimẽ ĩcurrerit q ĩ clericũ vel mo/
nachũ manꝰ violẽtas iniecerit: anathematis vin
culo subijciať. Et nullus epoꝝũ illũ presumat ab
soluere nisi mortis vrgẽte periculo donec apostoli
co cõspectui pñtetur ꝛ eius mãdatũ suscipiat: hec
ibi. Unñ sciendũ est q monachus ẽt cũ clericus
ꝛ canonicꝰ regularis: ẽt si nõ sit clericus: ꝛ cõuer/
sus vel conuersa cuiuslibet religionis gaudet hoc
ꝑuilegio vt eũ percutiẽs sit excõicatꝰ. cº. non du/
bium. ꝛ cº. ad eminẽtiam. ꝛ cº. cum illoꝝ. de sentẽ.
exco. Itẽ moniales ꝛ religiose ꝑsone. cº. de monia
libus. ꝛ cº. veniẽs. eodẽ ti. Nouicij quoq3 cuiusli
bet religionis approbate eodẽ gaudent ꝑuilegio.
cº. religioso. eo. ti. li. 6º. Quicunq3 ẽt detinet ali/
quẽ ex ꝑdictis ĩ custodia publica vł ꝑuata absq3
alia corporis lesione vel ĩtrudit in vincula ẽ excõi
catus vt ĩ cº. nup. de sen. excõ. Abbas quoq3 vel
prior ẽt cã correctiõis clericũ vel monachũ faciẽs
verberari laicũ secularem ẽ excõicatꝰ si aliter sit
corrigibilis. ex eodẽ. cº. vniuersitatis. Et similiter
nõ deffendẽs clericũ cũ ad eius offiñ ꝑtinet: quia
fauere videť q cũ possit manifesto facinori desinit
obuiare. cº. quãte. e. ti. ꝛ 23ª. q. 5ª. cº. administra/
tores. Itẽ verberãs clericũ q pro emenda offense
cõmisse sponte se subijcit verberibus. cº. ↄtingit.
de sen. exco. Itẽ clericꝰ ꝑcutiens se ipsũ aĩo irato
incidit ĩ canonẽ. Quod ꝓbať. 25ª. q. 5ª. cº. si nõ li/
cet. Hoc. n. ꝑuilegiũ est cõcessum toti ordini cleri
cali cui renũciare nõ põt: vt ait Joãnes de legna
no ĩ tractatu de cẽsura ecclesiastica. Spuẽs etiã in
faciẽ clerici vel ledẽs eũ pede aut alia pte corporis
aĩo iniuriãdi: ꝛ similiter effundẽs aquã sup eũ eo
dem aĩo ꝯm Hosti. ĩ sũma est excõicatꝰ. Itez vio
lenter detinẽs clericũ p vestẽ vel p frenũ equi ne li
bere trãseat est excõicatus ꝯm Innocẽtiũ ĩ cº. nu/
per. de. sen. exco. Itẽ auferẽs violẽter res de manu
clerici: vel occidẽs equũ cui ĩsedet: aut lacerãs ve
stes quibꝰ est idutus si hec facit ad eius iniuriã vi
detur ĩcidere ĩ excõicationẽ ꝯm Joãnem de legna
no vbi. s. Facit capitulum. contingit. de sen. exco
vt. n. ait Archidia. sup dicto cº. si qs suadẽte. De
mẽte cõditoris canonis est q qualitercũq3 qs tã
gat personã clerici iniuriose ĩcidat ĩ canonẽ.

E

SCiendũ tamẽ est q ĩ quibusdã casibus nõ ĩ/
cidit canonẽ percutiẽs clericũ vł religiosũ.
Primus est cũ quis percutit clericũ incedẽtem
in habitu laicali quẽ ignorabat clericũ esse: puta
quia comam nutriebat: nec tonsuram deferebat:
nec aliqd de clericatu ostẽdebat. cº. si xpo. el. 2º. de sẽ
tẽ. excomunica. Ubi dicit Innocẽtius ꝛ Joãnes
an. q etiam si eum occideret non ĩcidit in penã:
quia probabilis ignorantia excusat ab excomuni
catione. Et similiter dicit Hostiẽ. ꝛ Innocẽtius ĩ
cº. cum non ab homine. de iudicijs. Et ĩ dicto cº.

ſ. vo. ꝙ etiā ſi habebat habitum clericalem: ſed ꝑcutiēs cū nō videbat q2 erat de nocte non eſt ex comunicat⁹: qa oportet ꝙ intēdat ꝑcutere clicū vt icidat in canonē. Et ita dicit Joānes de legna no vbi. ſ.

F

SEcūdus caſus eſt cū quis percutit clericum in habitu laicali icedentem: nec aliquid de clericatu oſtendētem: tertio monitū: ⁊ nō correctū qa licet ſciat ipſū clericum: nō eſt excomunicat⁹. c°. cōtigit. el. 2°. de ſen. exco. Et ſufficit ꝙ admonitio fiat nō ſolū ab epiſcopo: ſed etiam a quocūqȝ ꝓprio prelato extra eodem c°. in audiētia. vbi dicit generaliter de ꝑlatis ꝓprijs. Et notat in dirrectoria iuris. li°. 3°. ti°. 2°. §. 54°.

G

TErtius caſus eſt in clerico: qui tēpꝛo habitu clericali fert arma: ⁊ tertio admonitus nō ſe correxerit dicto. c°. i audientia. Quinimo etiaȝ ſi nō ſit monitus: ſed imiſceat ſe tirānidi vt in c°. cū nō ab hoīe. de iudi. Et hoc notat gloſa ibi. Et Inno. in. c°. nō dubiū. de ſen. exco. vbi ibideȝ dicit de clerico ſeditionē: ⁊ iniuſtū bellū faciente. c°. perpēdim⁹. ex. eodē. ⁊ idē dicit Joānes de legnano vbi ſupra.

H

QUartus caſus eſt in clerico exercēte negocia ſecularia ei prohibita. Nam ſi tertio admonit⁹: nō deſtiterit: ꝑdit ꝓuilegiū clicale. vt in. c°. fi. de vita ⁊ hone. cle. Et idem hētur in ſūma confeſ. li°. 3°. ti°. 33°. q. 35ᵃ. ⁊ hoc etiam probat per c^m. ſacerdotibus. ex̄ ne cle. vel mo. Quint⁹ caſus ē in clerico cōiugato nō defferente habitū nec tonſuram. Nam ſine alia monitione omne priuilegiū perdit ſ3 Jo. mona. ⁊ archidiaconē. i c°. Joānes. de clericis cōiugatis. de quo textus eſt in c°. vnico. eodē ti°. li°. 6°. Sextus caſus eſt in percutiēte clericum iocoſe. vt in c°. p°. de ſen. exco. Et ibi doctores dicunt ⁊ Joānes de legnano vbi. ſ. ꝙ debet ponderari qualitas ioci: quia ſi fieret in deriſioneȝ clerici vel verberatio eſſet grauis nō excuſaret percutiens ꝓpter iocuȝ: vt dicit in ſūma ꝯfeſ. li°. 3°. ti°. 33°. q. 200ᵃ. Si aūt fiat leuis percuſſio ſ̄m qualitatem ioci nō incurritur excomunicatio. Argumētum in c°. p°. de preſumptionibus.

K

SEptimus caſus eſt rōne correctiōis: vt i magiſtro ⁊ domino qui leuiter cā diſcipline vel correctionis percutere pōt. c°. cum volūtate. §. fi. ⁊ c°. ex tenore. de ſen. excomu. Et ideo non incidit in canonē ſi non grauiter percutit. c°. p°. eodē ti°. ⁊ ſimiliter pater vel propinquus pōt cauſa correctionis leuiter percutere clericū in minorib⁹ exiſtētem. dicto c°. cū voluntate. Facit lex fili⁹. C. de patria ptāte. ⁊ l. vnica. C. de emenda. propin. ⁊ 45ᵃ. di. §. neceſſe. ad fi. Et eodem modo preſbyter vel alius officialis in eccleſia poteſt percutere moderate clericos perturbantes officiū ſ̄m Innocen. ⁊ Hoſti. in c°. veniens. de ſen. exco. Et etiā clerici ſenes iuniores clericos in minoribus conſtitutos cauſa inſtructiōis. dicto c°. cum volūtate. §. fi. Et ſimiliter quilibet regēs familiam quā corrigere debet. c°. duo iſta. 23ᵃ. q. 4ᵃ. Octauus caſus eſt quādo percutitur clericus goliardus aut buffo. i. ioculator qui per annū tale exercitiū fecit: vel etiā ſi minori tēpore ⁊ tertio admonit⁹ non deſtitit. c°. clerici. de vita ⁊ hone. cle. li°. 6°.

I

NOnus caſus eſt in eo qui continenti vim vi repellit cū moderamine inculpate tutelle. c°. ſi vero. de ſen. exco. Item ſi quis a clerico ludente ſecū grauiter percuſſus ⁊ per hoc motus ſine deliberatione ſed ſolū ex ſurreptione ⁊ vi doloris repcutit etiam grauiter: nō incidit i canonē: ſ3 Petrum de peruſio in dicto capitulo. Et facit ad ꝑdicta capitulū ſi quis iratus. 2ᵃ. q. 3ᵃ. ⁊ l. ſi adulteriū cū inceſtu. §. imperatores. ff. ad. l. iuliā. de adul. ⁊ l. iij. ff. de diuoꝛ. ⁊ l. quicqd. ff. de reg. iur. Verū quādo nō ſcitur certiſſime ꝙ talis repcuſſio facta ſit ſine deliberatione: ⁊ ſolū ex vehementia doloris debet i hoc dubio peti abſolutio. Per ea que hn̄tur in c°. illud. de cle. exco. mi. ⁊ in c°. ad audientiam de homi.

L

DIcit quoqȝ Inno. ſuper dictū capitulū. Si vero. ꝙ cū quis verberat clericū nō ſolū pro defenſione ſua: ſed etiā rerū ſuarū vel eaꝝ perſonarum per quas ei iniuria fit: ſicut vxoꝛ filij: ſerui ⁊ hmōi nō incidit in canonē. Argumētū in c°. nō inferēda. ⁊ i c°. fortitudo. 23ᵃ. q. 3ᵃ. ⁊ hoc dicit etiaȝ Panoꝛ. i c°. oli. el p°. de reſti. ſpo. ꝑ dictū c^m. ⁊ c^m. dilectus. de ſen. exco. li°. 6°. ⁊ per. l. furē. ff. ad. l. corne. de ſica. Et hec intelligūtur quādo aliter nō poteſt verberās defendere ſe ⁊ ſua. vt notat Bar. i dicta. l. furem. Tunc enim excuſatur verberans ⁊ faciunt notata per glo. in. §. p°. 23ᵃ. q. 8ᵃ. dicit tamē Panoꝛ. in dicto c°. olī3. ꝙ ſi verberans cauſa defenſionis excederet aliqualiter modum inculpate tutelle non ex propoſito ſed inaduertenter ⁊ ex ſureptione: non incideret in excomunicationem quia ad ipſam incurrendam requiritur dol⁹ ſ̄m omnes doctores in dicto c°. ſi quis ſuadente. Facit ad hoc gloſa i c°. ſignificaſti. el 2°. de homicidio. et. l ſi ex plagijs. §. tabernarius. ff. ad. l. aquil. Et ad hoc bona eſt gloſa in. d. c°. cum voluntate. de ſen. exco. Dicitur autem moderamē inculpate tutelle quādo quis facit illud ſine quo aliter ſe vl ſua defendere non poteſt vt ait Barto. in. l. prima. C. vnde vi. Et in dicta. l. furem. C. ad legem corneliam. de ſicarijs. Unde ſi quis violenter expelleret

clericum de domo sua quam occupauerat nō valens aliter eam recuperare: non est excommunicatus: vt ait Inno. in c°. oli causā. de resti. spo. Sed pone fugiendo potest quis euadere: sed non fugit et sic percutit inuasorē: vtrū incidat in excomunicationem? Rñdet Bar. in dicta. l. j. C. vnde vi. quē sequit Panor. in c°. oli. el. p°. de resti spo. q licite potest percutere: quia fuga est quedam iniuria. l. Item apud labeonē. ff. de iniurijs. Et dicit Cinus in dicto. §. tabernarius: q fugā reddit hominē viliorē quod tñ itelligēdū est quādo ex tali fuga prouenit ei confusio. Cum ergo iniuria corporalis sit maior q̄ iactura rerum. l. in seruorū. ff. de penis Et pro iactura rerum liceat percutere vt dictū est Igitur a fortiori pro iniuria corporali scḋm predictos doctores. Sed tamē talis percutiēs nō vitaret irregularitatē cle. si furiosus. de homi. M

Decimus casus est quādo quis iuenit clericum cū vxore vel matre aut sorore vel filia turpiter agentē c°. si vero. el. p°. §. vltimo. de sen. exco. Et dicit glo. ibidē: q noie vxoris itelligit sponsa d presētī: et ad euitādā excomunicationē: requiritur q verberatio fiat in ipso actu iūctionis: et nō ex iteruallo: postq̄ ad alia diuertit: et a loco discessit: scḋm doctores super dicto. c°. Et dicit Monaldus in summa q etiā si nō inueniat in actu nephario luxurie: sed in tactibus impudicis: et signis propiquis actui: et in loco suspecto: talis verberans non est excomunicatus. Sec° vero si iueniat eum osculātē in publico: scḋm morē prie. Similiter si mulier ipetita a clerico de turpitudine qui eam iuitā tangebat eū peutiat cū moderamine iculpate tutelle: zelo castitatis nō est excomunicata scḋm Monal. vbi supra: et Gulielmum: vt referē in sūma confes. li° 3°. ti°. 33°. q. 35ᵃ. Si autē eā nō tāgebat nec vi coporalē iferebat: sed tñ verbis eā tēptabat: caderet in excomunicationē illū verberādo: scḋm eūdē Monal. Secus tamē esset si aliter eū repellere nō poterat. Argumētū eorum que nota. glo. 23ᵃ. q. pᵃ. in pncipio. N

Undecimus casus est in prelato iferiore episcopo qui subditū vberat cā correctionis. Ut in dicto. c°. cū voluntate. et c°. vniuersitatis. et c°. ex tenore. de sen. exco. Eps eni nō debet aliquē percutere. c°. nō liceat. 86ᵃ. di. sz debet per aliū n secularē percuti facere. c°. illi qui. 5ᵃ. q. 5ᵃ. et dicto c°. vniuersitatis. O

Duodecimus casus est in illo q mittit manus violētas i clericū de pcepto plati sui eū capiēdo. c°. vt fame. d sen. exco. dūmō nō excedat modū: quia si cleric° gete se pmittit capi et duci: et capiēs calce vel pugno ipingit: nō euaderet sñtiaz excōicatōis: vt dicit Io. an. i. c°. si clicos. eo. ti. li. 6°. et ēt si cleric° fideiussionē de parēdo daret: q n possz capi nisi excessus enormitas vel alia rōnabil cā aliud suaderet. dicto. c°. si clicos. Per laicū vero nō pōt verberari cleric° etiā de mādato prelati: sed oportet q verberās sit cleric° dicto. c°. vniuersitatis. vel cōuersus alicui° religiōis: ex causa rōnabili. Et ita ɔsuetudo iterptat dictū cᵐ. vniuersitatis. Cleric° ergo vel cōuersus verberās ex mādato superioris: nō icurrit penā canonis. c°. ex tenore eodē ti°. dūmō nō excedat modū. P

Decimustertius casus ē i clerico pseuerāte in malo q ab aliquo maleficio alr nō pōt cōpesci: scḋm Inno. in c°. si vo. el p°. eo. ti°. qa iudex potest eū capere: et qlibet alius: et ligare dūmō q̄ primū restituat plato suo. Similiter scḋm Panormi. in dicto. c°. potest familia potestatis iueniēs clericū de nocte ipsū capere: qa pōt timere ne velit facere aliquod malū: qa est cōtra eū psumptio. c°. cōsuluit. de offi. dele. Itē qñ capit eū pter malū qd fecit: vt ducat illū ad platū suū: et dubitat de fuga eius scḋm Panor. in c°. cū nō ab hoie de iudi. Facit in argumētū. C. de decuri. l. generali. Et idē dicūt qdā posse fieri: si creditor timet de fuga clerici debitoris: scḋm Inno. et Panor. in c°. vt fame de sē. ex. et facit lex ait ptor. ff. de his que in frau. cre. Itē pōt detineri per viginti horas: si fecit aliqd delictū ad testes ne sit loc° ificiatiōi. Facit lex vocādos capite quito. ff. de adl. et i āt. vt liceat ma. et aui. §. is quoqz. Q

Decimusquart° casus est rōne degradatōis qñ. s. verberat cleric° degdat°. s. n. sit dgdat° actualr: quod fit: qñ cleric° indut° vestib° sicut si in officio esset: dispoliatur: cum verbis ad hoc cōgruis: vt habetur in c°. degradatio. de penis. li°. 6° Et talis verberās non est excomunicat°: quādo a proprio episcopo: cū debito numero episcopor [illegible] degradatio: scḋm glo. in dicto. c°. degradatio. Si autē sit degradat° solum verbaliter: sic icidit in excōicationē verberās eum. Et ita debet limitari opinio Ioānis: et Aug. 50ᵃ. di. c°. accedens. Et idē tenet ibi Bernardus. Et hanc distinctionem ponit Ioannes de legnano vbi. s. Dicit tñ Panor. in c°. ad abolēdā. de hereticis q si post verbalē degradationē sequat icorrigibilitas: talis degradatus perdit priuilegium clericale: etiam quo ad canonem Si quis suadente. c°. cum nō ab homine. scḋm vnū intellectum: extra de iudicijs: et absqz alia tradditione posset talis cōpuniri per iudicem secularem Et ita potest itelligi et limitari opinio Bartho. dixi. in dicto. c°. accedens. qui idistincte dicit q percutiēs degradatū nō ē excōicat°. R

DEcimusquint⁹ casus est in percutiente clericum bigamum.84ª.di.c°.quisquis. Bigamus.n.est exutus omni privilegio clericali.c°.unico de biga.li°.6°.ibi tamē in glosa dicit Joannes an.q intelligitur de illis qui ɔtraxerunt bigamiā in minoribus. Et idem Geminian⁹ ibidē ait. Et rationē assignat quia ille qui est in minoribus taliter ɔtrahendo pōt vivere ⁊ debet vt laicus. Secus vero si ɔtraxit in sacris: quia nō perdit privilegiū clericale licet sit privat⁹ habilitate ordinū: qꝛ non pōt redire ad seculū vt notatur in c°.tue. de apostatis.in glo.fi. Similiter religiosus religionis approbate licet bigamus gaudet tali privilegio: ideo eū percutiens esset excōicatus vt tenet Joā.an.in mercuri.qꝛ ille textus nō privat eū privilegio monachali vel religionis. Hęc quoqꝫ opinionem q solū cōtrahens bigamiam in minoribus ordinibus perdat privilegium dicti canonis. Si quis suadente.tenet Archi.in glo. in c°.qsqs 84ª.di.⁊ Joānes mona.ac Joānes calde. licꝫ bona gratia in c°.de bigamis.eo.ti°.teneat q sacerdos qui contraxit cū vidua: vel duo matrimonio successive: ⁊ postea cōmisit homicidiū poterit puniri per iudicē secularē.p dictū capitulū unicū. de bigamis.li°.6°. S

DEcimussextus casus est ratione qūficatiōis facti. Nam ſm Ricar.in 4°.disti.18ª.opꝫ ad hoc vt quis incidat in excomunicationē percutiendo clericū q peccet mortaliter aliter nō incurrit in excōicationem: sicut probaꝭ in puero q nō est doli capax qui percutiēdo nō est excomunicatus.c°.p°.de sen.exco. Et ideo dixit Petrus de perusio in c°.nuper.de sen.exco.q si quis fugiēs Inimicum equū vel gladiū violenter de manu clerici accipiat vt se defendat non est excōicatus: licet Barto.brixi.⁊ Tancre.teneat ɔtrarium. Et rationem assignat: qꝛ nullus diceret istū peccare mortaliter. Excōicatio vero nō infertur nisi pro mortali 11ª.q.3ª.c°.nemo epōꝝ. Et idē dicit esse si qs violenter includit clericū ne ab inimicis ledaꝭ: qꝛ licet faciat violentiā ei nō tamē ibi est dolus ſm Inno.in.d.c°.nuper.duo.n.requiruntꝭ ad excōicationem incurrendā. Casus dolosus ⁊ opus.fꝫ notata per Joānem an.i c°.perpetue.de elec.li°.6°. Similiter socius clerici ꝙuis turbatus si eū impellit nō ex deliberatione sed ex subito motu nō erit excomunicatus vt inquit Ricar.vbi.s. Facit textus in.§.notandū.2ª.q.3ª.vbi dꝭ. Incōsultus enim calor calūnie vicio caret. Et propterea dicitur in dicto canone. Si quis suadēte diabolo quod ꝓprie notat dolum ⁊ peccatum mortale. M

SEd hic queriꝭ vtrum q vadēs ɔtra clericum elevato pugno vel ense aut hasta vt percutiat sed tamē eum tangere non potuit in excōicationē incurrat. Et rñdens Ray.in sūma q nō: qꝛ nō iniecit manus in clericū. Et idem tenet Host.⁊ Goffre.⁊ ponitur in sūma.cōfes.li°.3°.ti.33°.q.207ª. Si vero talis clericus fugiēs cadit ⁊ leditur: licet rodonēsis dicat q nō incidit nisi ipse fugiēs quasi coactus precipitet se in aquā: vel in aliud periculum se igerat: qꝛ tūc persequēs incideret icanonē: vt etiā dicitꝭ i sūma ɔfes.eo.li°.⁊ ti°.q.206ª.tamen cū nō possit reddi ratio diversitatis magis i vno casu ꝙ in alio cū in vtroqꝫ casu causeꝭ lesio a persequente: ideo videtur tutius tenere q in vtroqꝫ casu sit excōicatus. Argumētū in.l.non possunt. cū si.ff.de legi. Si ꝯo quis accipiēs clericū per capillos ⁊ huiusmodi dicat. Nisi esses clericus percuterem te. Si ꝯo aio iniuriādi iratus fecit est excōicatus. Aliter nō ſm rodonen.vt ponitur in sūma cōfes.vbi.s.q.210ª.q si quis furto accipiat corrigiam a clerico qua cinctus erat vel vestē qua erat indutus ſm Host.in sūma.nō videtur excōicat⁹ quia minima vel nulla est violentia persone eo q nō sentiaꝭ. Et idem ponitur in sūma cōfessorum eo.li°.⁊ ti°.q.209ª.⁊ in directorio iuris.li°.3°.ti°.2°.§.114°. N

SEd ad predictorū maiorē declarationē ē sciēdum q in aliquib⁹ casib⁹ pōt quis pcutiens clericū absolui citra sedē apostolicā. Primus est ꝓpter periculū mortis.17ª.q.4ª.c°.si quis suadēte.⁊ c°.non dubiū.⁊ c°.ea noscitur.§.fi.⁊.c°.q de his.de sen.exco. Et tale periculū mortis intelligiꝭ nō solū ꝓpter infirmitatē. Sed etiaꝫ si quis sit in quocūqꝫ periculo vicino morti: puta si timeat hostem vel predonē vel crudelitatē potentis: vel si sit navigaturus aut per loca insidiosa trāsiturus: vel cōfectus senio: vel obsessus in loco vbi machine faciunꝭ vel baliste ⁊ hmōi: ſm Host.in sūma. Et hec omnia ꝓbantur in.l.mortis cā.cū tribus legibus sequētibus.ff.de dona.cau.mor. Et talis pōt absolui a quolibet sacerdote ſm Innocē.in c°. A nobis.el 2°.⁊ c°.sacris.de sen.exco.⁊ Panor.in dicto c°. A nobis tenet q ēt laic⁹ pōt absoluere talem ab excōicatione. Et est glo.ibidē. Et in c°.pastoralis.§.preterea.de offi.or.⁊ iura que videntur cōtraria dicit intelligenda de peccatorū absolutione: nō aūt ab excōicatione. Et hec limitanda sunt de absolutione mere pertinētie ad forū ɔtentiosuꝫ. Non aūt de absolutione in foro penitentie: vt ait Monal.in sūma: qꝛ a solis sacerdotibus pōt impendi: vt in c°.canonica.de sen.exco. Quod autem dictū est quē posse absolui ab excōicatione fori ɔtentiosi per laicū intelligēdū est quādo nō po

resi habeti psentia epi vel ppij sacerdotis aut al/terius. Si vero quis detineat aliquo legitimo ipe/dimēto alio a periculo mortis eps est requirēdus vt notat Inno. ⁊ sequit Panor. in c°. de cetero. de sen. exco. Et si ad eū mittere nō potest: fm Inno. i c°. p°. de sentē. exco. sacerdos pprius absoluet. Et hec locū habēt in excōicatione iuris ⁊ etiā homi/nis: vt patet p capitulū. eos eodē. ti°. li°. 6°. Quā/do vero quis nō potest adire presentiā pape vel alterius habētis auctoritatē absoluendi non tm̄ in casu mortis sed etiā i alijs casib⁹ sequētib⁹: tūc absoluens eū debet illi iniungere q̄ quamprimū co/mode poterit sedi apostolice se psentet vel alteri auctoritatē habēti mādata eius sup hoc recepturus. c°. A nobis. el 2°. ⁊ c°. q̄ de his. de sentē. exco. Qd̄ intelligendū est nisi impedimētū sit perpetuū fm Inno. in c°. quāuis. eodē ti°. Itē hoc fallit in pue/[illegible] cui hoc nō est iniungēdū: vt i dicto c°. quāuis. ⁊ c°. fi. de sen. exco. ⁊ intelligitur de puero ipubere minore quatuordecim annoꝝ: vt ibidē dr̄. Si autem illi quibus iniūgitur q̄ cessante ipedimēto se representēt nō se presentauerint: icidūt in eādē [illegible] cōicationem. Et similiter illi qui absoluti fuerunt a sede apostolica vel a legatis quādo mādatur eis vt aliquib⁹ se psentent vel q̄ iniurie illa [illegible] satisfaciant. c°. eos. eodē ti°. li°. 6°. X

Secūdus casus est quādo quis hз Inimicitias capitales vel alias iustas excusatiōes propter quas nō pōt se sedi apostolice psentare. c°. de cetero. ⁊ c°. q̄ de his. de sen. exco. Et quid sit legiti/mū impedimētū stabitur arbitrio boni viri. ff. de verbo. ob. l. cōtinuus. §. cū ita. ⁊ extra. de voto. c°. q̄ super his. Et de offi. dele. c°. de causis. ⁊ idē notatur i sūma ɔfes. li°. 3°. ti°. 33°. q. 36°. Y

Tertius casus est in hostiario qui pretextu of/ficij clericū nō grauiter nec ex pposito vel malicia lesit. c°. si vero. de sen. exco. Et idē est de officiali qui arcendo turbā nō ex proposito sed tamē cum aliquali culpa clericū pcussit. dcō. c°. si vero. Quartus casus est i muliere cuiuscūq ɔditionis sit nec distinguitur vtrū sit fortis vel debilis. c° mulieres. ⁊ c°. quāuis. ⁊ c°. ea noscit. de sentētia excomu. Z

Quintus casus est i multū sene aut valitudi/nario ac mēbris destituto vel debili. d. c°. ea noscitur. ⁊ alijs duob⁹ predictis capitulis. Et sic est de infirmo: siue ifirmitas sit perpetua siue tēpo/ralis quādo timet ⁊ est periculū ne eundo accelleretur mors. c°. quod [illegible] his. ex eodē. Sext⁹ casus est in paupere qui si nō est mēdicās ⁊ viuit de artificio suo quod non pōt in via exercere. Vel si est mēdicans ⁊ vxori vel alteri subueniebat cui subuenire nō posset eūdo nō tenetur ire. c°. q̄ de his de sen. exco. Secus vero esset i mēdicante sibi soli qui si eūdo posset sibi necessaria iuenire tenet ire. vt dicit Panor. in dicto c°. ea noscitur. A

Septimus casus est in regulari pcutiente regularē c°. monachi. ⁊ c°. cū illoꝝ de sen. exco. vbi habet q̄ pōt absolui a pprio plato. Si vero pcusserit regularē alteri⁹ claustri absoluet per pla/tum suū ⁊ prelatū illius qui pcussus ē. d. c°. cū illorū. Si aūt percusserit clericū secularē absoluet ab epo c°. religioso. eodē ti°. li°. 6°. similiter clerici qui cōiter viuūt ⁊ sub vno tecto dormiūt ⁊ in eadē domo vescunt possunt absolui ab epo. c°. quoniam. de vi. ⁊ ho. cle. Et supra dicta oīa sunt intelligēda de pcussione nō enormi: quia si eēt ⁊ enormis: vt q2 processum est ad mutilationem: vel magnā effusionē sanguinis: vel man⁹ iniecerint in prelatū vel hmōi. tūc oporteret recurrere ad sedē apostolicā. d. c°. cū illorum. de sen. exco. ⁊ c°. canonicā. eodē ti°. vbi etiā similiter limitat qd̄ infra dicetur de fratribus sacti Joānis moniales quoq percutientes se iuicē: vel cōuersas suas aut clericos pos/sunt per epm absolui. c°. de monialib⁹. de sen. exco. Itē fratres sancti Joānis ierosolimitani possunt absolui a suo pore sacerdote. c°. canonica. e. ti°. B

Octauus casus est i illis qui nō sunt sui iuris: sicut sunt filij familias ⁊ serui qui nō debent mitti ad papā pro absolutiōe. c°. mulieres. de sen. exco. Quod itelligendū est quādo hoc esset in magnū pudiciū patris vel dn̄i. vel nisi ipse pr̄ vel dn̄s esset i culpa: vel excessus esset enormis. Nā pp̄ter euitādum scādalū oporteret mittere talē ad sedē apostolicā. c°. relatū. eo. titu. Nonus casus est i impubere. c°. p°. de sen. exco. Et hoc etiā si post pubertatē postulat absolui. c°. fi. eodē ti°. Decim⁹ casus est i nobilib⁹ magne potētie q nō pn̄t terras suas sine magno periculo relinquere: pus tm̄ anteq ab/soluātur debet eorū ɔditio pape itimari: ⁊ tūc fm eius ɔsiliū absolui: nisi sit periculū i mora. c°. mulieres. §. p°. de sen. exco. Undecimū casū addunt qdā i viro qui i fraudē vxoris. Et i liberto qui in fraudē patroni pcussit clericū. Nā licз dicat glo. ⁊ Panor. i c°. relatū. de sen. exco. q̄ cū hoc edictum sit phibitoriū nō extendit nisi ad expsse exceptos. c°. cū illoꝝ. de sen. ex. Tamē Host. i. d. c°. relatū tenet q̄ idē erit iudiciū de ipis sicut de alijs qui nō sunt sui iuris. Per dictū capitulū mulieres. q̄n. s. patronus vel vxor graue dānū pateret pp eoꝝ absentiā. Arm. i. c°. relatū. Cū aūt pdicti efficiuntur sui iuris ⁊ liberi. tenētur se psentare apostolice sedi. C

Duodecim⁹ casus ē in iferentib⁹ clericis leuē iniuriā. c°. peruenit. de sen. ex. vbi dr̄ q̄ epi/

scopi possūt in leui iniuria absoluere: et dicit Joannes an. in nouella super dicto c°. q ista decretalis ptinet ius cōe: vt in leui iniuria possit epi q̄scūq3 personas absoluere. In mediocri vero solū psonas puilegiatas de qb9 supra in enormi aūt nullos nisi in casibus in qbus papā nō possūt adire. c° cū illoꝝ eodē ti°. vbi exemplificat di. Enormis est si effodiat oculos. Si quis vulneref: si in theatro vel in foro: vel in cōspectu iudicis pcutiaf. Et multo fortius si in cimiterio vel dormitorio verberetur. Si quocūq3 mēbro mutilef. Si ad effusionem sāguinis graue ex graui ictu prouenientez veniaf. Si in epm abbatū vel clericum secularez vel religiosum manus iniciatur. Si ex manus iniectione scandalū oriaf. Itē si in priorem suū ab batis locuz tenētē manus quis iniecerit. Et dicit Hostien. idē ītelligēdū quotiēs īferior et subditus in superiorem suū man9 iniecit. Et per hoc videf solui questio de monacho qui absēte abbate percussit vicariuz quem abbas dimiserat i claustro. Aliū tamē claustralē: hec ille. Petr9 ēt de perusio sup dicto c°. pdicta ponit et specialiter hoc q si abbas se absētādo loco sui dimittat aliquē vicariuz iniciēs in [illegible] man9 reputaf enormē iniuriā ītulisse vt absolui nō possit extra sedem apostolicam. Et in directorio iuris dicitur q predicatores et minores in huiusmodi enormibus iniurijs seu percussionibus icidentes: vigore suorū priuilegiorū possunt absolui a supiorib9 ordinis sui. Quia xo in dicto c°. cū illorū dicitur q regulares si ad effusionem sanguinis venerit ad sedē apostolicā sunt mittendi. dicit ibi glosa q nō intelligitur de qualibet parua effusiōe sanguinis. Sed q hoc putat cōmittendū arbitrio iudicis. Et idem est in alijs enormitatibus nō expressis in iure. c°. de causis. ō offi. dele. A qbus enormitatibus liberet nos deus noster. Amen.

¶ In die pentechostes de spiritu sācto Sermo tricesimusoctauus. De quo poterit predicari per totam ebdomodam.

O

Epleti sunt omnes spiritu sācto Actuum 2°. et in epistola solēnitatis hodierne. Sicut singlaris xpi natiuitas ē natalicijs omniū aliorum sanctorū eminētior et preclarior. Ita hodierna festiuitas est omnibus alijs que de ipso dn̄o Jesu veneramur i terris. speciali quadā sue diuinitatis ostensiōe gloriosior atq3 prestantior. q. n. natus est ex homine filius dei. certū est illum ab angelis minoratum. ps°. 8°. minuisti eum Paulo minus ab angelis etc. q autem hodie in visibili claritate spiritū sanctum suū in discipulo fudit. Palam est eū super omnes angelos ad dexterā patris exaltatū. Et io hec solēnitas festiuis est laudibus celebranda: qr quicqd gestum est in hac die. totum constat esse diuinū. Item qr cum sm philosophū 3°. Topi. finis sit melior omnib9 que sunt ad finē. Hec tanq̄ finalis solēnitas particularibus est gaudijs recolenda. Ideo. n. dominus Jesus incarnatus est vt cōgruo postmodū tempore nasceretur. Est autem natus vt per mortē suā humanam salutē operaretur. Mortuus vero est vt deuicta morte et redempto hoie a mortuis tertia die resurgeret. Resurrexit autem vt quadragesimo die gloriosus ppria virtute ascēderet in celum. Sed ascendit in celuz vt hodierna die paraclitū spūm suis fidelibus destinaret. Quibus dixerat Joānis 16°. ego veritatem dico vobis. Expedit vobis vt ego vadaz. Si enim nō abiero paraclitus nō veniet ad vos. Si autē abiero, mittā eum ad vos. Cuius promissio hodierna die cōpleta est. Nam post resurrectiōez ipsius dn̄i nostri Jesu xpi quinquagesima die de celo descendit spiritus sanctus. Et hoc est qd dicitur in epistola occurrēti. Dum complerētur dies pentechostes: idest quinquaginta. a penta quod ē qnq3. et costes. qd est decem. Hoc autez misteriuz quinquagesima die merito fuit celebratū. Naz in testamēto veteri fuit prefiguratū. Sicut. n. quinquagesima die postq̄ Moyses eduxit filios israel de egypto descēdit de9 in igne in monte sinai: vt patz Exo. 19°. Sic et quinquagesima die postq̄ xps traxit sanctos patres de limbo descēdere debuit spūs sanctus i linguis igneis super discipulos ei9. Sicut etiā i iubileo remittebanf debita i qnquagesimo anno. Leui. 25°. Sic p spūm sanctuz qnquagesima die i apostolos descēdentē peccata remissa fuere. Virtute. n. spūs sancti et nō meritis hoīum remittūf peccata. c°. vt euidēter. p^a. q. p^a. Et sicut i illo iubileo fui donabāf libtati. vt hē. Leui. 25°. Ita spūs sctūs a diaboli fuitute erutos nos libos fecit. Añ 2°. ad Cor. 3°. dr. Ubi spūs dn̄i. Ibi libertas. Et sicut i iubileo recupabaf hrditas amissa. in eodē Leui. c°. habef. Sic spūs sctūs ē pignus hrditatis nre vt dr ad Ephe. p°. Et iō canit eccl̄i 9firmādo pdcā. Patrata sūt hec mistice pasce pacto tpe. Sacro dieꝝ nūero q̄ lege fit remissio. Venit ēt spūs sctūs i dn̄ica die vt eēt dies renouatiōis q̄ fuerat et creatiōis. Dn̄ica nāq3 die creat9 fuit mūdus c°. qd die dn̄ico. 75^a. di. Hora etiā in qua spiritus sctūs i discipulos descendit fuit 3^a. vt habef Actuū 2°. Unde canit eccl̄ia. Dum hora cunctis

3ª.repête mūdus itoñat orātibus aplis deum ve/nisse nūtiat. Et hoc ɔueniens fuit tum quia spūs sanctus est tertia in trinitate persona. Tuz quia pmi parētes dicūtur perdidisse gratiam in hora.3ª vt ponit in cōpēdio theologie.li°.p°. Unde cōgruum fuit vt eadem hora apostolis redderet. Tum etiam vt isinuet q in.3°.tpe gratia dei copiose in mūdū effusa ē. Primū nāqz tps legis nature fuit ab Adā vsqz ad Moysē:sc̄z vero scilicet legis scripte fuit a Moyse vsqz ad christum. Tertiū autē scilicet legis gratie fuit a xpo iceptum: ⁊ durabit vsqz ad completum numerum electorum. Quo tempore venit plenitudo gratie vt inqt apostolus ad Galatas.quarto. Et ideo dicitur in verbis propositis. Repleti sunt omnes. ⁊c. Super quibus de spū sancto septem cōsiderationes faciem⁹ Prima dicetur declarationis. Secūda nominationis. Tertia cognitionis. Quarta apparitionis Quinta donationis. Sexta operatiōis. Septima vero ⁊ vltima appellabit dispositionis.

¶ De spiritus sancti declaratione cōsideratio prima.

In hac pma ɔsideratione tria d spū scō declarāda sūt.s.ei⁹ dītas,pcessionalitas ⁊ psōalitas. Circa pmū notādū est: q spiritū sāctum esse in diuinis nullus sane mētis negare potest. Patet enim clarissime: ⁊ probari potest ratiōe ⁊ auctoritate. Primo ratione generationis siue causationis sic. In vno quoqz genere rerum est deuenire ad vnum quod sit metrum ⁊ mensura omnium alioꝝ.x°. Metha. Patet hec regula. Nā omnes homines sunt a pmo homine qui in statu creationis ante lapsum fuit perfectus in naturalibus. Similiter ciat⁹ aq̄ est a vase. Uas a puteo:pute⁹ a fonte fōs a mari. Et sic mare dr̄ esse pricipium ⁊ mēsura omniū aquarum. Ad pdicta quoqz facit illud quod ait Philoso.2°. Metha.⁊.8°. Phisi.s.q in causis essentialiter ordinatis nō est processus in infinitū Tūc sic ifertur in genere donorū oportet venire ad primū donū:a quo oīa alia dona pcedāt. Et ipsū ē amor. At amor ē pncipiū libalitat ⁊ ipe amor ē sps sāct⁹ q pcedit a pře ⁊ filio per modū volūtat Ex q̄ pcessiōe hz ipse sps sāct⁹ vt sit amor. Sub cuius ratione omnia avolūtate diuina cōferūtur Ob quā causam qdam philosophi dixerūt amorem esse totius nature principium:vt patet.p°. Metha.⁊ Dioni.in.4°.c°. de diui.nomi.dicit q diuinus amor nō permisit ipm sine germine. Secūda ratio dr̄ operationis. In quolibet eniz bono opatore tria requirūtur scilicet potētia ad exequēdum opus. Sapientia ad ordinandū ⁊ bene dispo/nēdū. Et amor siue bonitas eū iducēs ad operandū. Et hoc hētur a philosopho.2°. Ethi. Cū ergo dei pfecta sint opera. Deut.32°. Et ipse oīa creauerit. Geñ.p°.⁊ Ecclesiastici.p°. Oportet cōcludere q in eo est sūma potētia que attribuit pri. Et sūma sapientia que attribuitur filio ⁊ summa bonitas amore plena que attribuitur spiritui sancto. Et ideo iquit Philosophus in p°. de regimi. pn. q bonitas dei fuit causa factionis mūdi ⁊ originis omnium rerū. Infinita eni bonitas dei:siue eius amor ifinitus qui est spūs scūs iduxit eū ad creationem mūdi. Tertia ratio dr̄ pfectionis. Deus eni est pfectissimus spūs. Nā q eo sit omnis perfectio testat Philo.xi°. Meth. Deum quoqz esse perfectum ostendit saluator Matthei.5°.q autez sit spiritus habetur in.c°. antropomosite.24ª.q.3ª Et saluator ait Joānis.4°. Spirit⁹ est deus ad pfectum autē spiritū tria requirunt scilicet memoria:intellectus ⁊ volūtas:sm Philosophum.3°. de aīa. Ergo in diuino spiritu siue essentia omnez perfectionē hñte est memoria que attribuitur patri. Intelligētia que attribuit filio: ⁊ volūtas que attribuit spiritui sancto. Unde canit ecclesia i offō trinitatis:leuet cordis ostia memoria gignētinato intelligētia volūtas pcedēti. In deo.n.eē memoria indelibilē patet etiā per leges ciuiles. Maxime in lege.2ª.§.si qd aūt.C.de vete.iu.enuc. vbi dr̄ q oīuz habere memoriam ⁊ in nullo penitus errare diuinitatis potius q̄ humanitatis est:q vero in deo sit itelligentia perfec issima pz ex ei⁹ noīe. Nā de⁹ dr̄ a theore:quod est videre:vel a theos qd̄ est currere:quasi cūcta vidēs ⁊ pcurrēs:sm Papiā. Et notat Arch.in.c°.extimāt.xiª.q.4ª. Scit eniz oīa anteq̄ fiant.16ª.q.5ª.c°.vl.in.fi. Et omnia nuda ⁊ aperta sunt oculis ei⁹.2ª.q.pª.c°.deus nr̄ oīpotēs:⁊ fuit dictū Pauli ad Hebre.4°. De volūtate aūt dei ait Salomō Prouer.19°. Uolūtas dn̄i manet in eternū. Ex qbus verbis patet q spūs sanctus est coeternus patri ⁊ filio. Itē q sit oīpotens ostendit. Geñ.vl. vbi dr̄. Nūquid dei possumus resistere volūtati:quasi dicat:nō. Quarta rotio dicitur dilectionis. Inter aliquos eni nō potest eē pfecta societas nisi sint amore cōiūcti ⁊ vniti: ac se inuicem diligant.9°. Ethico. Et patet de anima ⁊ corpore iter que nō eēt pfecta societas nisi p amorē ⁊ dilectionē naturalem isimul connecterētur: ⁊ idē est d ɔiugatis per matrimoniū. Amor eniz est vis vnitiua amātis cū amato vt iquit Dioni.in libro.de diui.no.⁊ Tuli⁹ in li°.d amicitia. Sz inter deū přez ⁊ filiū est pfectissima societas ⁊ iocunditas eterna. Ergo oportuit q iter eos esset amor etern⁹ ⁊ charitas icreata.s. spūs scūs q ē amor a pře

in filiū: et a filio i p͞rez ꝓcedēs: vn̄ qdā philosophi licet gētiles et pagani dixerūt: q̄ monas genuit monadē: et i se suū reflexit amorē. Ad ꝓbādū etiā q̄ in veritate ē psona spūs scti i diuinitate: adduci possūt argumēta q̄ feci in p.ͣ p. ꝑncipali hui⁹ opis. F. 15°. p. 3.ͣ arguendo ꝓ trinitate diuina et psonarū. Auctoritate quoq; sacre scripture idē ꝓbat. Nā Gen̄. p°. dr̄. Spūs dn̄i ferebat sup aquas. et. 6°. c°. dixit de⁹. Nō pmanebit spūs me⁹ in hoie in eternū: et. 41°. c°. et dr̄. Nūqd iuenire poterimus talē virū q spū dei plen⁹ sit? Et Nume. xj°. ait. Moyses. Quis mihi tribuat vt oēs ꝓphetēt: et det eis de⁹ spm̄ scūz suū? Et Judicū. 3°. dr̄. Fuit in eo spirit⁹ dn̄i: et iudicauit israel: et. x°. c°. Fact⁹ est sup iepte spūs dn̄i. Et p̄. Reg. x°. Insiluit sup Saul spirit⁹ dn̄i et ꝓphetauit. Et. ps°. 32°. Verbo dn̄i celi firmati sūt: et spū oris ei⁹ oīs v͛tus eorū: et. 50. Spiri[illegible] scūm tuū ne auferas a me. et. 103°. Emitte spūz tuū et creabūtur: et renouabis faciē terre. et. 142°. Spūs tu⁹ bon⁹ deducet me i terrā rectā: et Sapiē. p°. Spūs dn̄i repleuit orbē terrarū: et hoc qd̄ ꝯtinet oīa sciētiā hȝ vocis: et. 9°. c°. Sēsū āt dn̄i qs sciet: nisi tu dederis sapiam: et miseris spūm scūm tuuz de altissimis? Et Eccli. p°. Ipse creauit illaz i spū scō: et. 8°. c°. Nō ē i hoīs ptāte cohibē spūz. et. 24°. spūs me⁹ sup mel dulcis: et. Isa. xj°. Requiescet sup eū spūs dn̄i. et. 40. Quis adiuuit spūz dn̄i: aut qs cōsiliari⁹ ei⁹ fuit? et. 41°. Dedi spūm meū sup eū: et 48°. De⁹ misit me et spūs ei⁹. et. 61°. Spūs dn̄i super me: et Johelis. 2°. Effūdā spūm meū et dabo ꝓdigia i celo et i t͞ra. Et i eodē c°. effūdā de spū meo sup oēm carnē et ꝓphetabūt filij v͞ri et filie v͞re. Et Eze. 36°. Ponā spūz meū i medio v͞ri: et Zacha. 13°. Effūdā sup domū dd̄ et sup hitatores hierl͞m spūz gr͞e: et Mat. p°. Inuēta ē i vtō hn̄s de spū sācto. Et ibidē. Qd̄ i ea natū est d̄ spū scō ē: et. 3°. c° Baptizabit vos i spū scō: et. 12°. Qui dixerit v͛bū ꝯ spūm scūm nō remittet ei: et Luce. p°. Spū scō replebit ex vtero m͞ris sue: et ibidē. Spūs scūs superueniet i te. et. 3°. c°. Descēdit spūs scūs corporali specie sicut colūba i ip̄m: et xj°. Ego i spū dei eicio demonia: et. 12°. Spūs scūs docebit vos i ipsa ho[illegible] qd vos oporteat loq: et Joānis. 20. Accipite spiritū scūm. Quoꝶ remiseritis peccata remittūt eis et Actuū p°. Accipiet v͛tutem superuenient spūs scti i vos. et. 2°. c°. Repleti sūt omnes spū sctō. etc. Et ibidē ait Petrus. Accipietis donum spūs sancti. et. 6°. c°. dr̄. Elegerunt Stephanū plenum fide et spū scō: et. 8°. Imponebant manus sup illos et accipiebant spiritū sanctuz: et. x°. c°. Cecidit spiritus scūs super oēs q audiebāt v͛bū. Et ibidem in nationes gratia spiritus sancti effusa est: et p°. ad Thesa. 5°. Spiritū nolite extinguē: et ad Ephe. 4°. Nolite ꝯtristare spūm scūm dei. F

Quo ad scōm de spiritu sancto: qd̄ dr̄ ei⁹ processionalitatis. Licet nullus viator ꝓpa v͛tute illā possit ad plenū idagare: dicēte btō Hilario in li°. de trini. Nō putet hō sua itelligentia sacrm̄ gn̄atiōis et processiōis [illegible] posse ꝯseq. Unde Paulus p°. ad Cor. 2°. ait. Loqmur dei sapiētiā quā nemo ꝑncipū huius seculi nouit: idest phōꝝ s͛m glosā. Tn̄ aliqd de ea loqmur seqntes ea que sancti doctores per diuinā reuellationē et scāꝝ scripturaꝝ illuminationē edocti tradidē. Sicq; s͛uabimus illō Dyonisij ꝯsiliū in li°. de diui. nomi. dicens. Nō est audendū dicē aliqd nec cogitare de sup substātiali occl͞ta diuinitate p̄ter ea que diuinit⁹ nobis ex sacris eloquijs sūt exp̄ssa. Sciēduz est ergo q̄ fuit qdā dānata opio de processiōe sp̄s sancti quā tenuerūt greci dicētes q̄ spūs scūs nō procedit a filio: s; solū a p͞re. Et vt inqt Tho. i p.ͣ pte sūme. q. 36.ͣ Hec maledicta opio inuēta est a nestorianis: vt p; i quodā simbolo nestoriano dānato ab ephesina sinodo. Hāc aūt suā falsam opinionē ꝓbare nitebant. Primo qr xp̄s Joā. 15°. Loquēs de spū sctō: illū a p͞re procedē dixit: nulla fcā mētiōe de filio di. Cum venerit paraclit⁹ quē ego mittā vobis a p͞re spm̄ v͛itatis qui a p͞re procedit: ille testimoniū phibebit de me. Scdo hoc ꝓbāt auctoritate damasceni. li°. p°. c°. 8°. di. A p͞re procedētē et in filio quiescētē spm̄ sctm̄ dicimus. Ex p͞re et filio nō dicimus. Tertio idē probāt ratione sic. Nullū simplex est a plrib⁹. Sed sp̄s scūs est oīno simplex. Ergo nō est a duob⁹ suppositis. Alioqn sequeret q̄ maior eēt simplicitas in ꝑncipiato q̄ in ꝑncipio. Et ꝯfirmāt hāc rōnē sic. Qd̄ pfecte fit ab vno: nō idiget vt fiat ab altero. Quia frustra fit per plura qd̄ fieri pōt per pauciora. p°. Phisi. et notat in. l. ampliorē. §. in refutatorijs. C. de appel. et in. l. pediculis. §. labro. ff. de au. et argē. le. et in l. dn̄s testō. ff. de ꝯdi. inde. et in cle. p.ͣ de sūma tri. et fi. ca. Sed pater pfecte spirat spm̄ sanctū. Ergo nō debet spirari a filio. G

Sed ꝯtrium tenet sctā m͞r ecclia. Vn̄ in simbolo patrū qd̄ factū fuit in ꝯcilio niceno dr̄. Et [illegible] spūz sanctū dn̄m et viuificātē qui ex p͞re filioq; procedit. Et i simbolo athanasij. Spūs scūs a p͞re et filio nō fact⁹: nec creat⁹: nec genit⁹: sed ꝓcedēs. Et idem tenet Chrisostomus. Idip̄m etiā profitet cirillus in ep͞la sua quā sinodus calcedonēsis recepit. Et idem fatet didimus in li°. de spū scō. Aug. etiā in li°. de trini. Et sup Joanē. Et ibidez Ambro. Gre. Hiero. atq; Hilari⁹ ac q̄plurimi alij sancti. Et pōt hec v͛itas declarari tribus rōni

bus. Prio qr notũ est per se ꝙ amor procedit ab amãte. Cum igit spũs scũs sit amor quo pr̃ amat filium ⁊ filius patrem. Manifestum est ꝙ procedit a patre ⁊ filio. Secundo quia in sole relucent trinitatis vestigia. Videmus autem ꝙ radius est a sole: ⁊ calor procedit a sole ⁊ radio. Et similiter spiritus sanctus a patre ⁊ filio. Tertio quia in anima est imago dei pp tres potentias. Amor autem ipsius anime procedit a noticia. Et similiter spiritus sanctus qui est amor procedit a filio qui ẽ sapientia ⁊ noticia patris. Unde etiam dr̃ spiritus eius. Iuxta illud ad Roma. 8°. Qui spiritũ christi non habet: hic nõ est eius. Ad opposita vero respondetur: ſm theologos in. p°. di. xj°. maxĩe. Scotus ⁊ Bonauentu. ⁊ beatum Thomam ibidem: ⁊ etiam in prima parte sũme. q. 36°. ⁊ in summa contra gen. li°. 4°. c°. 25°. Primo ad primum ꝙ ꝑpter vnitatem essentie diuine: quod in scripturis diuinis de vna persona dicitur: etiam de alia oportet intelligi: nisi repugnet proprietati ipsius: etiam si dictio exclusiua adderetur. Licet enim dicatur Matth. xj°. Nemo nouit filium nisi pater. Nõ tamen a cognitione filij vel ipse filius: [redacted] spiritus sanctus excluditur. Unde etiam si diceretur i euãgelio ꝙ spiritus sanctus non ꝓcedit nisi a patre: non per hoc remoueretur quin procederet a filio. Cum hoc ꝓprietati filij nõ repugnet. Nec est mirum si christus spiritum sanctum a patre ꝓcede [redacted] dixit: de se mẽtione non facta: qa omnia ad patrem referre soleta quo habet quidquid h3. Sicut cum dicit Joannis. 7°. Mea doctrina nõ est mea. Sed eius qui misit me patris. Et mlta huiusmodi in verbis domini inueniuntur ad comẽdandam in patre auctoritatem principij. Preterea spiritus sanctus a filio mittitur ſm illũ Joãnis. 15°. Cum venerit spiritus sanctus quem ego mittam vobis. Sed mittẽs habet aliquam auctoritatem ĩ missum. Oportet ergo dicere ꝙ filius habet aliquam auctoritatẽ respectu ipsius spũs scti. Nõ aũt dñij: vel maioritatis. Sed ſm solam originem. Ad ſm scilicet de auctoritate Damasceni respõdet ꝙ ipse non negauit spiritum sanctum ꝓcedere a filio. Ait enim. Ex filio spiritum sanctum non dicimus. Non autem dixit: nõ credim⁹. Sed nõ dicimus ex expsso sacre scripture testimonio. Quod si inueniatur ipse vel alius sanctus dicere expresse. Spiritum sanctum non procedere a filio. In hoc nõ est tenenda eius opinio: iuxta illud Augustini in epistola ad Vincentium de scriptu ris sanctorum doctorum qui ait. Tale genus scripturarũ a scripturis diuinis distinguendum est. Non enim [redacted] in eis testimonia proferũtur vt contrarium sentire nõ liceat. Ad rationem autem respondetur negãdo maiorem. Quia supposita productiua in hoc producunt vnico pricipio. Et ad cõfirmationem dici potest ꝙ nõ fuit vana filij ꝓductio. Quia pricipij eadẽ pfectio est in filio que est in patre. Una est eni virtus patris ⁊ filij ⁊ qdquid est a patre: necesse est esse a filio nisi proprietati filiationis repugnet. Igitur pater ⁊ filius sunt vnum principium spiritus sancti ꝓpter vnitatem diuine virtutis. Et vna productione ꝓducunt spiritum sanctum. Sicut etiam tres persõe diuine sunt vnum pricipiũ creature: ⁊ vna actione creaturam producũt. Et ita determinat sãcta mater ecclesia in c°. firmiter. ⁊ in. c°. fideli. de summa tri. ⁊ fi. ca. ⁊ in c°. p°. eodem ti°. libro. 6°. ⁊ in. c°. canones. 15°. di. ⁊ in. c°. de spiritu. ⁊ in c°. saluator. de cõse. distin. 5°. Non enim dixisset Christus Joãnis. 15°. de spiritu sancto. Quem ego mittam vobis a patre: nisi procederet etiam ab eo. Et iõ in. c°. sequenti hoc apertius declarans ait. Ille me glorificabit quia de meo accipiet ⁊ annũciabit vobis. Omnia quecunq3 habet pater mea sũt. Propterea dixi: quia de meo accipiet. Hanc etiam veritatem affirmãs Paulus ad Galatas. 4°. ait. Misit deus spiritum filij sui. Et hec veritas firmata fuit tempore cõcilij ferrrariensis Eugenio. 4°. existẽte papa.

h

Quo ad tertium declarãdum in hac parte. s. de personalitate spiritus sancti: est sciẽdum ꝙ ſm ꝙ probant theologi in. p°. sentẽ. distin. xj°. Maxime sanctus Bonauentura Scotus ⁊ Frãciscus de mairo. ibidẽ. ⁊ Alexander de ales in p°. parte summe in tractatu de spiritu sancto: ⁊ Thomas in summa contra genti. libro. 4°. capitulo. 7°. Spiritus sanctus est deus consubstantialis patri ⁊ filio: ⁊. 3°. in trinitate persona producta a patre ⁊ filio per modum voluntatis vt colligitur ex dictis Augustini in li°. de trini. Deus nãq3 est summe simplex vt patet. 12°. Methaphisice. Ubi ait Philosophus ꝙ deus est actus purissimus ab sq3 aliqua compositione. Ergo omne quod est in deo est deus. Et per consequens scientia sapiẽtia intellectus cognitio: voluntas ⁊ amor dei est deus. In deo enim nullum est accidens vt inqt Boetius in libro de trini. Constat autem ꝙ spirit⁹ sanctus est amor patris ad filium: ⁊ e contra: vt inquit Hieronymus super psalmo. 17°. Deus enim pater per intellectum suum cognoscit essentiam suam esse infinite bonitatis. Ergo eque amat amo [redacted] infinito. Sicut ergo qua se ipsum cognoscit cognitio est filius. Ita amor quo seipsum amat est spiritus sanctus. Sed contra predicta fuit opi.

nio arij qui ut inqt sanctus Thomas in summa contra genti.libro.4°.capitulo.16°.Docuit filiū & spūm sanctum esse creaturas. Filiū tamē maiorem spiritu sancto: & minorē patre. Quē errorem quantū ad spūm sanctū secutus est macedonius qui de patre & filio recte sensit q̄ vnius eiusdēq; substātie sint. Sed hoc de spiritu sancto credere noluit: dicēs illum esse creaturā: & quādam perfectionē mentis accidētalem patris & filij vt charitatē creatam & huiusmodi. Unde quidā vocāt macedonianos semiarianos eo q̄ cum arianis in parte conuenerūt: & in parte differūt ab eisdem. Quos tamē oēs cōuincere possumus & probare q̄ spiritus sanctus est persona per se subsistēs: & est de⁹ equalis patri & filio. Et hoc scripture testimonio declaramus.

I

Nam nulli templū cōstructū & cōsecratum in veteri testamēto reperitur nisi dō. Unde psalmo.x°. ait Dauid. Dominus in tēplo sancto suo. Sed templū deputaꝛ spiritui sancto: dicēte apostolo prime ad Corinthi.6°. An nescitis quoniā mēbra vestra templū sunt spiritus sancti. Ergo spūs sanctus est deus: cuius tēplum fuerūt omēs sancti a pricipio mūdi procreati: & erunt omnes alij electi vsq; ad finem ipsius mūdi procreandi. Insuper scire cūcta & cōprehendere oia profunda dei nō est alicuius creature: iuxta illd apostoli ad Romanos.xj°. O altitudo diuiciarū sapientie & sciētie dei: q̄ incōprehēsibilia sunt iudicia eius: & inuestigabiles vie eius. Sed spiritus sanct⁹ oia cognoscit & prospicit: vt dr̄ Sapientie p°. Et cōprehēdit oia profunda dei: dicēte apostolo prime ad Corin.2°. Spiritus oia scrutatur etiā profunda dei: & ibidē. Que dei sunt nemo cognoscit nisi spūs dei: ergo non est creatura: sed deus verus qui oium abscōditorum est cognitor. Dañ.13°. Et cui oia nota erāt anteq̄ crearenꝛ. Eccle.27°. Itē deus reuellat misteria. Danielis.2°. vbi dr̄. Est dn̄s in celo reuellās misteria. Sed talꝛ reuellatio ē proprie opus spūs sancti. Unde dicit apostolus prime ad Cor.2°. Nobis reuellauit deus per spūm sanctū: ergo &c. Itē deus locut⁹ est per prophetas. Unde Numeri.12°. ait ipse deus. Si quis fuerit inter vos propheta dn̄i: in visione apparebo ei: vel p lōnum loquar ad illum. Sed spūs sanctus locut⁹ est per prophetas: ergo est deus. Nam Actuū p°. scriptū est. Oportet impleri scripturā quam predixit spūs sanctus per os dauid: & scdē Petri prio. Spū scō ispirati locuti sunt scī dī hoies. Itē creare est soli⁹ dū: ut probāt theologi in.2°.sen.di.p°.co q̄ requirit potētiam infinitā pp distātiā infinitam de nihilo ad esse: q: creare est de nihilo aliquid facere. Et ideo dr̄ Genesis p°. In principio creauit deus celum & terram. Sed spiritus sanctus creat: dicente propheta psalmo.103°. Emitte spiritum tuum & creabuntur &c. Ubi dicit glosa q̄ duplex est effectus spiritus sancti. Primus de nihilo aliquid facere: quod ad solū deum pertinet. Et ideo dicit: & creabuntur. Secūdus est a culpa iustificare: & hoc etiam solius dei est: quia fm Augustinum super Ioānem maius opus est impium iustificare q̄ celum & terram de nihilo creare. Et ideo subdit: & renouabis faciem terre. Unde Cassiodorus ait. Totiens nos deus spiritualiter creat & renouat: quotiens in nouum hominē nos restaurare dignatur. Item sicut anima est vita corporis: ita dn̄s est vita anime eam viuificans: vt inquit Augustin⁹ super psalmo.62°. & in c°. resuscitat⁹. de penitē. distīc. pma. Sed spiritus sanct⁹ est vita anime viuificās eam. Ioānis.6°. Spiritus est qui viuificat: ergo est de⁹. Unde saluator Ioānis 4°. inquit. Spirit⁹ est deus. Ubi Bernardus ait. Spūs sanctus est deus: bonus: rectus: dulcis: fortis: infirma roborās: aspera planās: corda purificās. Et quicqd in hoc seculo nec q̄ videꝛ difficile & angustū: leue facit & latum: opprobriū gaudium indicat: despectionem exaltationē persuadet: hec ille. Item propriū est dī inhabitatio cordiū: prime ad Corinthi.3°. Uos estis templum dei viui. S[illegible] spiritus sanctus taliter inhabitat: dicēte apostolo ibidē: & spiritus dei habitat in vobis. Super quo inqt Aug. Hic aperte ostēdit apostolus spiritum dei esse deū. Itē propriū dei est scrificatio hoium. Leuit.22°. Ego dn̄s qui sctifico vos. Sed spūs [illegible]ctus scificat hoiem: fm apl̄m p°. ad Cori.6°. Et de beata vgine recipiēte fluuiū spūs sancti dr̄ ps°. 45°. Fluminis impetus letificat ciuitatē dei. Sanctificauit tabernaculū suum altissimus: ergo &c. Insuper interius docere est propriam opus dei: de quo psalmista ait. Qui docet hominem scientiam. Sed hoc est opus spiritus sancti: ergo est deus. Nam Ioānis.14°. ait domin⁹. Paraclit⁹ autē spiritus sanctus quē mittet pater in noie meo: ille vos docebit omnia. Preterea quorum est [illegible]dem operatio oportet eādem esse naturam. Sed eadem est operatio filij & spiritus sancti. Nā Christus loquitur in sāctis: iuxta illud secūde ad Corin.vl°. An experimentū queritis ei⁹ qui in me loquiꝛ xp̄s? Et siliter spirit⁹ sanctus loqtur in sāctis: dicente dn̄o Matthei.x°. Non enim vos estis q loquimini: sed spūs patris vestri qui loquitur in vobis. Itē p°. ad Cor.14°. dicit Paulus. Spūs loquiꝛ misteria: ergo eadē est nā filij & spūs sācti:

⁊ per consequens patris. Ait enim saluator Joā/
nis.x°. Ego ⁊ pater vnū sumus. Amplius esse
vbiqꝫ est proprium dei qui dicit Jeremie.23°. Ce
luz ⁊ terram ego impleo. Sed hoc spiritui sancto
ɔuenit ꝑm illud Sap.p°. Spūs dn̄i repleuit or/
bē terrarū. Ergo est deus. Preterea. Act.5°. dixit
Petrus. Anania: Cur tētauit sathanas cor tuū:
mētiri te spūi sancto: Et postea subdidit. Non es
mētitus hoīb⁹: sed deo. Ergo spūs sanct⁹ est deus.
Insup qđ est causa oīum ꝑfectionū per se subsistit
ꝑfectissime: ⁊ nō accidētalr. Sed spūs sanctus est
huiusmodi. Ergo est ꝑsona per se ꝑfectissime sub/
sistēs. Vn̄ p°. ad Cor.12°. igr̄ Paulus. Nemo po
test dicē dn̄s Jesus nisi in spū scō. Diuisiones vo
grāꝝ sunt. Idē aūt spūs. Et diuisiones ministrati
onuz sunt: idē aūt dn̄s. Et diuisiones oꝑationum
sūt. Idē x̄o d̄s qui oꝑaṫ oīa in oībus. Alij qdez
per spūm daṫ ꝑmo sapie. Alij aūt ꝑmo scie ꝑm [redacted]
dē spūm. Alteri fides in eodē spū. Alij gratia sani
tatū in vno spū. Alij oꝑatio virtutū. Alij prophe
tia. Alij discretio spūum. Alij genera linguaruz.
Alij iterp̄tatio ꝑmonū. Hec aūt oīa oꝑaṫ vnus
atqꝫ idē spūs diuidēs singulis prout vult. In q/
bus ꝟbis manifeste exp̄mit spūm sanctū esse deū.
Et ideo beat⁹ Tho. in p°. di.14ᵃ. art.p°. dic. Uer
[redacted] in diuinis procedit vt per se subsistēs ⁊ perfe/
ctissime. Et siꝛ spūs sanct⁹ qui procedit per viaz
amoris p̄ris ad filiū ⁊ ecōtra: est ꝑsona per se sub
sistēs ⁊ ꝑfecta: ⁊ est deus eq̄lis p̄ri ⁊ filio. Hoc aūt
probaṫ per illđ apli.2°. ad Cor.3°. di. Dn̄s aūt spi
ritus est. Naz [redacted] ait Hiero. de hebraicis noībus.
Ubicūqꝫ in latino poniṫ istud nomen dn̄s. In he
breo poniṫ nomē dei tetragramaton. Hec ēt veri/
tas probaṫ per dictū saluatoris Matth. vlt°. di.
Eūtes docete oēs gētes: baptizātes eos in noīe pa
tris ⁊ filij ⁊ spūs sci. Et p°. Joan.5°. di. Tres sunt
qui testimoniū dāt in celo. Pater verbū ⁊ spūs sā/
ct⁹. Et hi tres vnū sunt. s. coeterni ⁊ ɔsubstātiales
atqꝫ equales. Vn̄ dicit Augu. in.13°. de trini. q̄ si/
cut p̄stat filio eēntiā sine vllo initio tp̄is ⁊ sine vl/
[redacted] mutatione gn̄atio. Ita spūi scō processio. Si āt
queraṫ quare processio poti⁹ attribuaṫ spūi sācto
q̄ filio. Rn̄deṫ ꝑm theologos in p°. di.x°. ⁊ Alex.
de ales in pᵃ. pte sūme in tractatu de spū sācto: q̄
licet ēt filius procedat a p̄re per modū gn̄ationis.
Tn̄ processio particulariter attribuiṫ emanatiōi
spūs sancti: q2 ip̄e nō tantū procedit a nō proce/
dēte ab alio: scz patre sicut fili⁹: sed etiā a procedē
[redacted] ab alio: scz filio: qui modus procedēdi nō cōpe
tit ipsi filio: q2 tantū a nō procedēte: scz patre pro
cedit. Itē q2 procedere per modū gemini amoris
nō competit ipsi filio: sed tantū spiritui sancto. Et
ideo ista emanatio congrue appellata est proces/
sio.

¶ De spiritus sancti nominatiōe consideratio se
cunda.

q Uo ad scđam ɔsiderationē: scz de noīa/
tione spūs sancti est sciēdū vt ait Alber
tus in cōpēdio theologie: q̄ spūs sanct⁹
multis noīb⁹ appellaṫ. Et multo plurⁱ
bus appellari pōt. Nā vt dī in li°. de causis. Lin
gue deficiūt a narratione dei qui est amor animi.
Ubi glosa ait. Nullū nomē sufficit ad exp̄mendā
diuinā ꝑfectionē. Et ratio est: q2 voces ⁊ noīa sūt
signa intellectorū ꝑm phm̄ in p°. Perier. Sed
deus a nobis in via nō intelligitur. Ergo non po
test vno nomine noīari. Agnitus autē in patria
vno nomīe noīabiṫ: iuxta illud Zacha. vlti°. In
illa die erit dn̄s vnus: ⁊ nomen eius vnū. Veru/
tamē vt aliquo modo diuina ꝑfectio nobis inno
tescat: duodecim modis tertiā in trinitate ꝑsonaꝫ
p̄ncipaliter appellatā declarabimus. Primo eni
vt inqt sanctus Bona. in p°. di.x°. appellaṫ spiri
tus sanct⁹ duplici ex causa. Primo propter na/
ture in materialitatē: scz a spūalitate cōtra corpu
lentiā. Et hoc nomē cōuenit toti trinitati. Quia
vt [redacted] Joā.4°. Spūs est deus. Secūdo modo dī
spūs a spiratione passiua. Et sic amor vel affect⁹
patris ad filiū: ⁊ ecōtra dī spiritus: ⁊ ppe con
uenit illi persone que procedit vt amor: ⁊ spiraṫ a
patre ⁊ filio. Addiṫ autē sanctus: qđ idem est q̄
mūdus vel firmus: ꝑm glosam in. §. sancte. instit.
de rerum diuisiō. ⁊ notatur in. l. sanctā. ff. eodem.
Et cōuenit ei nō solum quo ad se: sed etiaz in cō
paratione quo ad nos. Nam per gratiaz spiritus
sancti a peccatis mūdamur ⁊ i bono firmamur.
Beatus autē Thomas in primo dist.14°. articu.
4°. dicit: q̄ spirit⁹ sanctus diciṫ a spiratione du/
plici ratione. Prima operatiōis inquantū per ip
sum trahūtur homines a terrenis ad celestia. Un
de cōtemptores tēporaliuz spirituales vocātur.
Secūda vnionis. Per spūm nāqꝫ sanctum cor/
da diuersa vniūtur. Et ideo hoc nomine appella
tur. Ait enim Ricardus de sancto victore in li°.
de trinita. Illi dicūtur vnum habere spirituz qui/
bus vnū est cōsilium: idēqꝫ propositum. Qui idē
amant: atqꝫ idem affirmant: pariqꝫ voto deside/
rant. Unde Philosophus.9°. Ethicoruz. dicit.
Propriū amicoruz est vnam animā in duobus
corporibus esse. Et hac ratione duplici spirit⁹ ap
pellatur. Cui additur sanctus: quia per ipm san/
ctificamur. Et ideo canit ecclia. Ueni creator spi/
ritus. Mentes tuoꝝ visita. Imple superna gra/
tia que tu creasti pectora.

SEcūdo appellaṫ paraclit⁹:idest cōsolator vł aduocatus. Paraclit⁹ eni grece idem est ꝙ cōsolator vł aduocatus latine:ut inqt Grego.in omelia hodierna. Ubi ēt dicit. Spūs sanct⁹:ideo cōsolator vocaṫ:qr de peccati ꝑpetratione merēti bus:diū spem venie dat:ab afflictione tristitie mē tē leuat. De aduocatione aūt eius inqt Paulus ad Ro.8°. vbi ēt ponit de cōsolatōe ipsius di. Similiter aūt ⁊ spūs adiuuat īfirmitatē nostrā. Nā gd oremus sicut oportet nescimus. Sicut ipe sp̄s sanctus postulat pro nobis gemitib⁹ inenarrabilibus. Qui aūt scrutaṫ corda scit qd desideret spiritus:qr ꝭm deū postulat pro sanctis:hec ille. Ubi dicit glosa:ꝙ ideo dr̄ postulare pro nobis:qa nos postulātes facit. Et Beda in omelia ait. Paraclitus cōsolator interꝑtaṫ:qr corda fideliū ne inter hui⁹ seculi aduersa deficiāt celestis vite desiderio subleuat ac reficit. Dulcis ergo magister cognoscēs discipulos suos esse afflictos ⁊ merētes de recessu suo:promisit eis spūm cōsolatorē dicēs Joānis.15°. Cum venerit paraclit⁹ quē ego mittā vobis a patre. Ubi glosa ait. Oppssos apłos ꝓpter inundātes tribulationū fluct⁹:nihil nisi spūs sanctus releuare debuerat. Ut quoꝝ vetustas carnis erat deposita:paraclit⁹ spūs letificaret. M

TErtio dr̄ donū dei. Nam in missione tēporali spūs sancti:nō solū ipe spūs sanctus daṫ:sed etiā dona eius offeruṅṫ. Unde Paulus ad Ro. 5°. ait. Charitas dei diffusa est in cordibus nr̄is per spūm sanctū qui dat⁹ est nobis. Est igiṫ spūs sanctus primū donū quo omnia alia donātur nobis. N

QUarto dr̄ fons viuus. De quo ꝑdictū fuerat Zacha.13°. vbi dr̄. Erit fons patēs domus Dauid. Et habitātibus hierusalē:in ablutionem peccatoꝝ ⁊ mēstruate. Per Dauid qui interꝑtaṫ manu fortis intelliguṅṫ actiui. Per hierusalē q̄ interꝑtaṫ visio pacis itelliguṅṫ ꝯtēplatiui. Noīe aūt peccatoꝝ intelliguṅṫ illi qui hn̄t peccata spūalia. Per mēstruatā vo illi qui habēt peccata carnalia. Oēs enim isti in hoc fonte bibere debent:scꝫ actiui vt ampli⁹ roborēṫ. Cōtēplatiui vt ampli⁹ ꝯtēplenṫ:⁊ oēs peccatores vt a sordib⁹ mūdenṫ. De hoc ēt fōte seu fluuio spūs sancti dr̄ Cañ.4°. Fons hortoꝝ. Fluuius aquarū viuētū que fluūt īpetu de libano. Dicit aūt Chriso.sup Joānem:ꝙ spūs sanct⁹ flumē vocaṫ:qr sicut flumē nec reuertiṫ nec stat:sꝫ semp currit. Sic ēt illi q habēt spiritū sanctū nō reuertuntur ad pcīm:nec stant in ocio:sed semp currūt ad fortia. De isto ēt flumine dr̄ Ezechie.47°. Mēsus est mile cubitos:⁊ traduxit me per aquā vsqꝫ ad tallos:rursūqꝫ mensus est mile:⁊ ꝑduxit me per aquam vsqꝫ ad genua. Rursūqꝫ mensus est mile ⁊ perduxit me ▮ aquā vsqꝫ ad renes. De quo etiam flumine dr̄ Jsa.30. Spiritus domini velut torrens inundās vsqꝫ ad medium colli. Quidam ergo in hoc flumine itroducuṅṫ vsqꝫ ad tallos. Et sūt illi qui per spiritū sanctum fortes fiunt ad supportandum aduersa ps°.32°. Et spiritu oris eius oīs virtus eoruꝫ. Et ps°.74°. Ego confirmaui columnas eius. Jn tallis enim est corporis supportatio. Jn genubus autem est deambulatio. Et ideo illi qui in flumīe spiritus sancti itroducūtur vsqꝫ ad genua sunt illi q fiunt magnanimes ad aggrediendum opera virtuosa. Eze.p°. Ubi erat spirit⁹ illuc gradiebanṫ:⁊ ps° 83°. Ibūt de virtute in virtutē.⁊c. Jllis vero qui itroducuṅṫ vsqꝫ ad renes in qbus viget concupiscentia:extiguntur omnia desideria carnalia. ps°. 72°. Jnflammatum est cor meum .s. spiritu sācto ⁊ renes mei commutati sunt. Et Grego.ait. Gustato spiritu desipit omnis caro Jlli autem introducuṅṫ vsqꝫ ad collum a quo procedunt verba q̄ qui spiritus sancti instictu loquuṅṫ verba vtilia. Marci.13°. Non estis vos qui loquimini:sꝫ spiritus sanctus.⁊c. Dicitur autem ipse spiritus sanctus fons siue fluuius viuus:seu aqua viua:quia spiritualem vitā conseruat. De quo dicitur Apoc. vi. Ostendit mihi fluuiū aque viue splēdidū tanq̄ cristallū procedētē a sede dei ⁊ agni in medio platee Hierusalē. Ex qbus verbis demōstraṫ ꝙ aqua spiritus sācti dat beatis in celo societatē reficiētē. Et ideo vocaṫ fluui⁹. De aqua enim mūdane cōsolationis dr̄. Eze.4°. Aquā ad mēsurā ▮ bes. Sed ▮ celo dicit beatis. Cañ.5°. Bibite amici mei:⁊ iebriamini charissimi. Jteꝫ iste fluui⁹ sp̄s scī habet cōtinuā emanationem. Et iō dr̄ aq̄ viue:qa nūq̄ deficit. Mūdus vero est sicut cisterna perforata:qa in breui deficit cū suis ꝯsolationib⁹ Jere.2°. Me dereliqrūt fōtē aq̄ viue:⁊ foderunt sibi cisternas dissipatas que cōtinere non valent aquas. Merito ergo cōsolatio mūdana dr̄ cisterna pforata:qr in breui deficit p°. Joānis.2°. Mūdus trāsit ⁊ cōcupiscētia ei⁹. Spūs aūt sāctus dr̄ aqua viua:qr sēper perdurat.p°.ad Cori.13°. Charitas nūq̄ cadit. Jtem iste fluuius habet claritatē resplēdētē. Et ideo dr̄ splendidus ad modū cristallus. Fluui⁹ eni amoris mūdi est turbidus. Et ideo facit aīam turbidam ⁊ fedā. Jere.2°. Quid tibi in via egypti:vt bibas aquam turbidā. Fluui⁹ aūt aque spirit⁹ sancti est clarus. Et ideo facit aīam claram ⁊ pulchram. Sap.6°. Clara est ⁊ que nunq̄ marcescit. Et Jsaie.58°. Jmplebit splendoribus animā tuā. Jtē habet suauitatē oī

amaritudini impermixtaz. Et ideo dr pcedere d sede dei et agni idest de cōtemplatione diuinitatis et humanitatis xpi in quam cōsistit tota felicitas paradisi. Joānis.17°. Uel qa a patre et filio pcedit iste fluuius diuine gre spūs sanctus qui est sine oi amaritudine: et plen9 oi dulcedine. Sap.8°. Nō habet amaritudinē cōuersatio illius. Nec tediū cōuict9 illi9: sed leticiā et gaudium. Fluuius autē mūdi habet aquas amaras. Jsa.24°. Amara erit potatio bibētib9 eā. De spiritu aūt scō dicit deus Ecclesiasti.24°. Spūs me9 super mel dulcis: et hereditas mea super mel et fauum. Jtē habet psentiā assistentez. Et facilis potest capi de eius aqua Et ideo dicitur esse in medio platee hierusalem. Mūdane enim consolationes acquiruntur cuz magno labore. Unde Ecclesiastes p°. dr. Jn his est labor et afflictio spiritus. Et.2°. eiusdem libri.c° di de mūdanis dedito. Cūcti dies eius pleni sunt laboribus et erūnis. Fluuius autē spirit9 sācti fluit ad ostium voluntatis nře. Apoc.3°. Ego sto ad ostium et pulso. Et ideo glibet potest facilis aurire. Unde Deute.30. dr. Mādatum quod precipio tibi iuxta te est valde in corde tuo vt facias illud. Dr etiam spiritus sanctus fons viuus: quia animā peccato mortuam viuificat remittēdo peccata. Eze.36°. Effundam super vos aquam mundam et mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris. Et hoc maxime fit in baptismo: qr spiritus sanctus est qui baptizat. Unde dicit Actuū p°. Uos autē baptizabimini spiritu sancto ñ post multos hos dies. Et apertius Joānis.7°. clamabat Jesus in templo in die festo di. Qui credit in me flumina de ventre eius fluēt aque viue. Que verba euāgelista glosat di. Hoc aūt dixit de spiritu sancto quem accepturi erant credētes in eum. Jn hūc fōtem se immergere cupiebat sanct9 propheta Dauid dicēs ei ps°.41°. Quemadmodum desiderat ceruus ad fōtes aquarum: ita desiderat anima mea ad [illegible] deus. Sitiuit aīa mea ad deum fontē viuū: quādo veniā et apparebo ante faciem dei. De hoc etiā fōte inqt Ambro. in li°. de spiritu scō. Ciuitas dei illa hierusalē celestis: nō meatu alicui9 fluuij terrestris abluit: sed ex fōte vite pcedens spirit9 cui9 nos breui saciamur haustu illis celestib9 spirib9 redūdāti9 videt affluere septem virtutum spiritualiū feruens meatu: hec ille. O

QUinto dr ignis ppter aspectus speciositatez Quia spiritus scūs est lumē inextinguibile Unde Albertus magnus in cōmento super librū Dionisij d angelica hierarchia.c°.p°. dicit. Ignis feruor tria facit. Primo recalficat: et similiter spiritus sanctus cor qd semel iflāmauit reflāmare ñ cessat. Secūdo resuscitat. Uidemus enī per experietiā q ignis disponit calefactibile per formaz caloris et suscitat in caliditatem similez sibi. Et similiter spūs sanctus iflammando aiam bene dispositā eaz sibi assimilat. Tertio ignis purgat. Et similiter adueniēte spū sancto in anima peccatrice sordes tolluntur: et purgatissima fit mentis acies: vnde bene dr Deuteron.4°. Deus noster ignis est: et Jsa.31°. Jgnis eius in sion: et caminus in hierusalem De hoc etiaz iquit Grego. in omelia hodierna. Spūs sanctus ignis dr: qa per hūc peccatorū rubigo cōsummitur. Bene ergo in igne apparuit: qa ab omni corde quod replet torporem frigoris excutit: et hoc desiderio sue eternitatis accendit. Jdeo sancta mater ecclesia deprecat di. Ure igne sancti spiritus renes nostros et cor nostrum domine: vt tibi casto corpore seruiamus et mūdo corde placeam9. P

SExto dicitur charitas per quaz adoptamur in filios dei: et illius efficimur heredes bm illud p°. Joannis.3°. Uidete qualem charitatez dedit nobis pr vt filij dei nominemur et simus. Et ideo Paulus ad Roma.8°. ait. Accepistis spiritum adoptionis filiorum dei in quo clamam9 abba pater. Ubi glosa Augustini inquit. Accepistis spūm adoptōis filiorum dei idest spūm sanctum datorē oīum bonoꝝ: per quem electi adoptantur et efficiūtur filij di. Q

SEptimo dr spiritalis vnctio consecrati aspersione sanguinis xpi debent vngi oleo spūs sācti. Et hoc significari videtur ex sancto chrismate qd pficit ex balsamo et oleo: de quo benedicuntur fōtes baptismales. Qd nō nisi in die cene domini cōfici debet. de cōse. di.4°.c°. oi tēpore. et de sen. ex.c°. quoniā li°.6°. Hoc enim sancto oleo in die cene dñi psecrato: idest in die qua exaudim9 dñm clamātem et dicētē illud Apoc.3°. Si qs mihi aperuerit ianuā itrabo ad illū et cenabo cum illo. Benedicūtur fōtes baptismales lachrymarū penitētie: qa secūdū baptisma est lachryma per quā peccata abluunt: sicut pbat Magdalene exēplū Lu. de.7°. De ista spirit9 vnctione dr Jsa.61°. Spūs dñi sup me eo q vnxit me. Et ps°.44°. iqt Dd aie scificate. Unxit te de9 de9 tuus oleo leticie. Hoc est illud oleū de cornu sūptuz quo Dauid vnctus est in regem pri. Regū.16°. O sctūm oleum quo veri reges eterni regni inunguntur. O electum vnguentum cuius odore tota consciētie domus flagrat. O vnctio bñdicta q cūcti curāt egroti. R

OCtauo dr digit9 dei: qa sicut res tpales digito demōstrantur. Jta p spiritum sāctum oñduntur res spirituales oculo spirituali. Jtem

q: sicut in digito est virt⁹ manus. Ita per v̄tutem sp̄us sancti miracula opan̄r. Vñ cū viderēt egyptij Moysen per sp̄m sanctū miracula facientē dicebāt. Digitus dei est hic. Exo. 8°. Et xp̄s se in spiritu, scō miracula fecisse testat̄ Luce. xj°. di. Ego in digito dei eijcio demonia. Ea propter scā mater ecclia p̄dicta oīa de sp̄u sancto approbādo canit dicēs ei. Qui paraclit⁹ diceris: donū dei altissimi. Fons viuus ignis: charitas: ꝛ spiritalis vnctio. Tu septiformis munere: dextre dei tu digitus ꝛc.

S

Nono dr̄ pater pauperum. Vñ dicit quedā glo[illegible] sup illo v̄bo Mat. 5°. Beati paupes sp̄u. Beati sunt q: sunt sine sp̄u sue p̄sumptionis: per quē moriunt̄. Qm̄ diuites sunt ꝛ admissi ad thesauros sp̄us sancti indeficiētes. Per quē diuites fiunt qcūqz paupes apud se sūt. Dr̄ etiam pater: idest aduocat⁹ pauperū. Et ideo appellat̄ paraclitus qḋ idem est ꝙ aduocat⁹: ut ait Greg. i omelia hodierna. Ubi etiā inqt. Sp̄us sanct⁹ ideo aduocat⁹ dr̄: q: pro errore delinquētiū apud iustitiā p̄ris interuenit: dum eos quos replet exorātes facit.

D

Decimo dr̄ lumē cordiū: q: ut ait Bernar. in s̄mōe hodierno: per sp̄m scm̄ de oīb⁹ ptinētib⁹ ad salutē illustramur: ꝛ occulta misteriorū celestiū nobis reuellant̄: iuxta illud p°. Joan. 2°. Unctio ei⁹ docet vos de oīb⁹. Et iō dicebat Paulus p°. ad Cor. 2°. Nobis reuellauit deus per sp̄m scm̄. Sp̄us ergo scūs est splēdidus oculus mentis n̄re: ꝛ speculū sine macula. Sap. 7°. In q̄ vidimus ea que sūt supra humanā facultatē. Unde Ber. ait. Que sup̄ nos sunt nō v̄bo docent̄: s; sp̄u scō illustratore cordiū reuellant̄. Cui⁹ rei testimoniū xp̄s ꝑhibet Joā. 14°. di. Paraclit⁹ aūt spirit⁹ scūs quē mittet pater in noīe meo ille vos docebit oīa: ꝛ suggeret vobis oīa q̄cūqz dixero vobis. Undecimo dr̄ hospes aīe quā inhabitat p gr̄am. Qḋ testat̄ ap̄ls p°. ad Cor. 3°. di. Tēplū dei estis vos: ꝛ sp̄us sanct⁹ hitat in vobis. Et Joā. 14°. Uēturū se dn̄s pollicet̄ cū p̄re: ꝛ p̄ter cū sp̄u scō: vtriusqz spiritu: ad eum qui mādata eius s̄uauerit dicēs. Ad eum veniemus ꝛ mansionem apud eum faciemus.

D

Duodecimo ꝛ vltiō dr̄ dulce refrigeriū: qḋ sapiēs exclamādo fatet̄ di. Sap. 12°. O q̄ bon⁹ ꝛ suauis est dn̄e sp̄s tuus in nobis. Et Eccl. 24°. dr̄. Sp̄us dn̄i sup mel dulcis. Sup quo igt Ber. Quicqd amar̄ e vn̄ vnctio sp̄us scti dulce facit. Molest⁹ est qñqz pnie labor: corpis afflictio grauis. Abstinētia onerosa. In psalmis ꝛ vigili[illegible] dormitat aīa n̄ra. Nō ob aliḋ sane q̄ pp inopiā sp̄s. Ille. n. si adesset faceret laborē atqz pniaꝫ n̄ram nō solū nō laboriosaꝫ seu molestā: s; et desiderabilē ꝛ delectabilē. Ideo enī dulcis est ꝙ mortē facit dulcissimā ꝛ suauissimā. Et subdit Ber. ibidē. Sp̄us dn̄i bonus ꝛ dulcis īfirma roborat: aspa planat: ꝛ qcquid in hoc sclō difficile videt̄ ꝛ angustū: leue facit ꝛ latū. Et ideo ei⁹ aduētuꝫ scā mr̄ ecclia exoptās: ꝛ p̄dicta ꝯfirmās dulciter decātat di. Ueni scē sp̄us ꝛ emitte celit⁹ lucis tue radium. Ueni pr̄ paupuꝫ. Ueni dator munerū. Ueni lumē cordiū. Cōsolator optime: dulcis hospes aīe: dulce refrigeriū. In labore requies: in estu tēperies: in fletu solacium. O lux beatissima reple cordis intima tuorum fidelium. Sine tuo numine nihil est in homine nihil est innoxiuꝫ. Laua quod est sordidum: riga quod est aridum: rege quod est deuium. Flecte quod est rigidū: foue quod est frigidū: sana qḋ est sauciū. Da tuis fidelib⁹ [illegible] te cōfidētib⁹ sacrū septenariū. Da v̄tutis meritū: da salutis exitū: da p̄hēne gaudiū. Amē.

¶ De spiritus sancti cognitione consideratio tertia.

X

Xtitit sp̄us sanct⁹ in corda fideliū inuisibiliter: ita vt nō pcipiat̄ ab his qui foris sunt: iuxta illḋ Joā. 3°. Spirit⁹ vbi vult spirat: ꝛ vocē eius audis: ꝛ nescis vnde veniat aut quo vadat. Licet aūt nō possit certitudinalr̄ sciri qñ qs habeat in se sp̄m scm̄: tn̄ per ꝯiecturas opinari pōt. Ad qḋ adduci p̄nt duodecim ꝯiecture: siue signa qbus cognoscitur quādo quis est in charitate: de quib⁹ diffuse dixi supra s̄mone. 5°. huius partis p̄ncipalis pte vltima. Multi enim habēt sp̄m sanctū qui se nō putant illū habere. Sp̄us nāqz sanctus semp manet in iustis per gratiā: licet nō semper per miraculoꝝ operationē. de peni. dist. 2ᵃ. c°. querēdum. ꝛ c°. post discursum. Multi quoqz putāt se habere sp̄m sanctū qui nō habēt: licet faciāt miracula. Inqt. n. Alex. de al. in. 3ᵃ. pte sūme: i tractatu de timore s̄uili. q. 2ᵃ. ꝙ q̄daꝫ sunt a sp̄u sācto: ꝛ cū sp̄u sancto sicut sūt v̄tutes formate: vt fides: spes: charitas. Quedā sunt a sp̄u sancto: sed nō cum spiritu sancto: vt timor s̄uilis: fides informis. Et miracula facta i peccato mortali: ꝛ cetera huiusmodi. Quedam vero sunt cū spiritu sancto: sed non a spiritu sancto: vt peccata venialia. Quedaꝫ autem nec a spiritu sancto sunt: nec cuꝫ spiritu sancto: vt peccata mortalia. Inter alia autem sunt quinqz signa principalia quibus cognosci potest quādo spiritus sanct⁹ habitat in nobis. Primū quoꝝ dr̄ purgationis. Cuius fundamētuꝫ ponit Philosophus. x°. Methaphi. dicēs. Cōtrariis

mutuo se expellūt. Naʒ dulce fugat amarū. Lux tenebrā: ⁊ mortē vita. Si ergo peccata mortalia fuerint in aliquo. Et postea veniat in eū cōpūctio lachrymaꝝ: dolor: ⁊ vera pnīa tūc signū est ꝙ spūs sanct⁹ venit in illū. Unde ipsi spūi sancto īqt Dauid ps°. 4°. Signatuʒ est sup nos lumē vult⁹ tui dñe: dedisti leticiā in corde meo. Quod ꝯsiderās Bernardus in ſmone hodierno inqt. Per oculos nō intrat spūs sanct⁹: qꝛ nō est colorat⁹: neqꝫ per aures: qꝛ nō insonat: neqꝫ per nares: quia nō aeri īmiscet̄ sʒ mētī: neqꝫ per fauces: qꝛ nō est austus: neqꝫ per tactū corpis: qꝛ non est palpabilis. Querit̄ ergo cū inuestigabiles sint vie spūs sancti: quāꝛ ipm adesse nouerim. Sed ex motu cordis itellexi pñtiam eius. Ex fuga vicioꝝ aduerti potentē ꝟtutē eius. Ex qualicūqꝫ discussiōe occultoꝝ meoꝝ expertus sum profūditatē bonitatis ei⁹. Ex emēdatione delictoꝝ meoꝝ vidi pietatē eius. Ex renouatione ⁊ refrenatiōe mētis mee: pcepi vtcūqꝫ spēm decoris eius. Et ex cōtuitu omniuʒ hoꝝ simul: expaui multitudinē magnitudīs eius hec ille. Dū itaqꝫ videmus purgatā mētis acieʒ: tūc adesse credamus spūm sanctū: quo dictante nō tantū ꝓterita mala plāgimus: sed et̄ que accidere possent peccata abhominamur. Tūc enī aīa nostra est apta habitatio spūs sancti: dicēte psalmista. Domū tuā dñe decet sanctitudo in lōgitudinē dierū. Et ideo inuocemus eū cū sancta matre eccl'ia dicētes. Sancti spūs adsit nobis gratia que corda nostra sibi faciat habitacula. Expulsis inde cūctis vicijs spiritalib⁹. Spūs alme illustrator cordiū: horridas nostre mētis purga tenebras Tu purificator oium flagitiorū spūs. Purifica nostri oculū interioris hoīs. Ut videri supprem⁹ genitor possit a nobis. Mūdi cordis quē soli cernere possunt oculi. Y

Secundū signū dī honoratiōis. Cū enim qs est zelator diuini honoris: ⁊ iniuriātes deo detestat̄: signū est ꝙ habet spm̄ sanctū. Hoc autē se fecisse psalmista Dauid cōfitet̄ dicēs. Uidi ꝑuaricātes ⁊ tabescebā. Ubi glosa Nicolai d' lira ait. Uidi ꝑuaricātes legeʒ tuā dñe ⁊ plāgebā. Unde in exameron dicit Ambro. Quid nos dignū referimus creatori nostro cui⁹ cibo vescimur. Et ei⁹ dissimulamus iniurias? O peruersi inimici dei: o ferrarū genus: o demonib⁹ deteriores: o insensibiliores lapidib⁹: o iudeis peiores. Quare tam proni estis ad vlciscēdū vestras iniurias quas nunqꝫ remittitis. Et dei iniurias supportat̄s? Percutit̄ canis tuus. Et irasceris fr̄i tuo. Linguis impioꝝ blasphemat̄ deus: ⁊ equo aīo tolleras: ac corrides. Et cū blasphemāte blasphemas. Jam nō in [illegible] spiritus sanct⁹ est: sed diabolicus ⁊ malignus. Unde Hiero. in quadā ep'la ait. Nationes aduersarioꝝ mortali ꝓsequmur odio ⁊ clemēte deuʒ blasphemātibus manū porrigimus adiutricē. Tertiuʒ signū dī opatiōis. Qui. n. hʒ spm̄ sci gr̄am: hʒ bonoꝝ operū abūdātiā. Ut vt ait Gre. in omelia hodierna. Nunqꝫ est amor dei ociosus. Operatur enim magna si est. Si aūt operari renuit amor nō est. Quartū signū dī adimpletionis: sʒ diuinoꝝ ꝓceptoꝝ. Joānis. 14°. Si qs diligit me ſmonē meuʒ ſuabit. Et pater meus diliget eū: ⁊ ad eum veniemus ac mansionē apud eū faciemus. Quintū ⁊ vltimū signū pro nūc dī dilectionis. Quādo eniʒ quis diligit deū ⁊ proximū: signū est ꝙ habet in se spm̄ sanctū: qꝛ [illegible] dī p°. Joā. 4°. ⁊ in c°. abijt. xj°. q. 3°. Deus charitas est: ⁊ qui manet in charitate in deo manet ⁊ de⁹ in eo. Z

Dicit aūt Chriso. sup Mattheū: ꝙ trib⁹ modis cognoscit̄ pñtia spūs sancti: scilicʒ sicut ignis cognoscit̄ scintillis suis. Sol radijs suis: ⁊ rosa odoribus suis. Sancti enim viri habēt tres scintillas. Primo feruētia ꝯsideriis: que habebat propheta dicēs psalmo. 41°. Sitiuit aīa mea ad deū fontē viuū ⁊c. Secūdo feruētia verba. Eccle. 48°. Surrexit Helias quasi ignis. Et ꝟba eius quasi facula ardebāt. Tertio feruētia opera. Job 37°. Nōne vestimēta tua callida sunt cū perflata fuerit terra austro? Sicut ergo vbicūqꝫ scintillas ignis videmus: ꝓsupponimus ibi esse igneʒ materialē. Sic qcūqꝫ habet ꝓdictas scintillas: ꝓsupponit̄ habere in se ignē celestē. Et de istis scintillis dī Ezechie. p°. Scintille quasi aspect⁹ ignis cādentis. Desideria enī ⁊ verba ac opa sanctoruʒ sunt scintille in quantuʒ sine pōdere terreno ꝑsūt leuia. Et sunt eris in quātū sunt auribus dī cōsona. Et candētia. In quātū sunt per amorem inflāmata. Secūdo viri sancti habēt tres radios. Primus est scīa qua cognoscūt deū ⁊ eius iustitiā ac bonitatē. Unde psalmista ait. Duo hec audiui: qa potestas dei est: ⁊ tibi dñe mīa ⁊c. Secundus est quo cognoscūt mundū ⁊ eius miseriaʒ ac vanitatē. Naūm. 3°. Oīs qui viderit te resiliet a te. Tertius est quo cognoscūt seipsos: idest miseriaʒ suaʒ ⁊ vtilitatē. Michee. 6°. Humiliatio tua in medio tui. Sicut ergo quando videmus radios solis ꝓsupponimus ornatū esse solē naturalē. Sic quādo istos radios in nobis sentimus possumus ꝓsupponere in nobis esse solē supsubstātialeʒ. Et de his tribus radijs dī Eccl'. 43°. Sol tripliciter exurēs mōtes: radios igneos exsufflans ⁊c. Tertio viri sancti habēt tres odores. Unus est deuo[illegible]tionis. Apoca. 5°. Habētes singuli citharas ⁊

phialas

phialas plenas odoramentoꝝ que sunt oratiões sctõꝝ. Secũdus est fame p̄clare. 2ª. ad Corin. 2°. Christi bonus odor sumus in omni loco. Terti⁹ est ꝯscie floride Cañ. p°. Lectulus noster florid⁹ est. Sicut ergo qñ sentimus odorẽ rosaꝝ: ibi rosas esse p̄supponimus: ẽt [illegible] eas minime videm⁹. Ita qñ in nobis istos odores sentiam⁹ rosas gratiaꝝ ⁊ virtutũ [illegible] nobis esse credere possum⁹. De quo odore dicitur Ecclesiastici. 24°. Quasi plātatio rose in hierico. A

Dici quoqꝫ põt ꝙ p quattuor species i qb⁹ apparuit spũs sanctus: de qbus in sequẽti parte tractabimus: põt cognosci qñ in nobis est. Per nubẽ .n. in qua apparuit sup xp̄m trāsfiguratũ significat abundātia lachrymaꝝ: psalmista dicente. Flabit spũs eius ⁊ fluent aque. Et Geñ. p°. ait moyses. Spũs dñi ferebat sup aquas .i. lachrymaꝝ. Sicut .n. aduenieñte austro nubes resoluunt in pluuias. Sic adueniẽte spiritu sctõ mẽtes resoluunt in lachrymas. Et iõ sponsa petit Cañ. 3°. di. Surge aquilo ⁊ veni auster. Perfla hortũ meũ: ⁊ fluāt aromata illius .i. lachryme suauissime i ꝯspectu dei. Per speciẽ aũt colũbe carentis felle significat dimissio iniuriarũ. Et ideo Sap. 7°. spũs sanctus appellat suauis: benign⁹ ⁊ humanus: qꝛ facit hoïes suaues in corde benignos in sermone: ⁊ humanos in ope ⁊ ꝯuersatione. Odiũ .n. aïam inflamat: indurat ⁊ amaricat. Sed spũs sanctus describitur noïe roris: vnctionis ⁊ mellis. Ros nāqꝫ appellat inquantuꝫ cor odio inflāmatum refrigerat. Eccli. 18°. Nõne ardorẽ refrigerabit ros? Et Dañ. 3°. dicit. Fecit medium fornacis quasi ventũ roris flātẽ. Uñ in oꝛone dicimus: sui roris intima aspersione fecũdet. Unctio vero dr̄ inquātũ cor odio induratũ mollificat p°. Joãnis. 2°. Unctionẽ habetis a sctõ: ⁊ nostis oïa. Mel aũt appellat inquantũ cor odio amaricatũ dulcorat. Ecclesiastici. 24°. Spũs me⁹ super mel dulcis. Sicut aũt ferrũ ferro ꝯiungitur cũ vtrũqꝫ ignis exustione liquat. Ita mẽs ferrea ⁊ in odio indurata: per spũs sancti amorẽ liquefacta: mollificata ⁊ indulcorata cũ inimico suo [illegible] charitatẽ copulat. Per flatũ vero significat cõtemptus tẽporaliũ que spũs sanctus facit contẽnere tanq̄ flatũ: vaporẽ ⁊ fumũ. Quia vanitas vanitatũ ⁊ oïa vanitas Eccle⁹. p°. Unde legitur de sansone ꝙ cũ spũs in eũ irruit leonẽ interfecit. philisteos superauit ⁊ vincula dirupit. Per leonem .n. intelligit superbia: per philisteos q̄ interpretant cadẽtes significant diuitie siue ipsa auaricia. Quia sicut dr̄ Prouer. xj°. Qui confidit i diuitijs corruet. Sed per vincula intelligit ipsa carnalis cõcupiscentia. Ecce. 7°. Uincula sũt man⁹ illius. Quarto per ignẽ sp tẽdentem sursũ intelligit desiderium supernoꝝ. Eze 8°. Eleuauit me spiritus inter celũ ⁊ terram. Nõ dixit autẽ. Posuit me in terra: qꝛ ibi sũt auari. Nõ etiam dixit. Posuit me in celo: qꝛ ibi sũt tantũ bti. Sed ait. Eleuauit me inter celũ ⁊ terraꝫ: qꝛ ibi debẽt eẽ fideles xp̄iani: q̄ aliqñ debẽt ascẽdere in celũ de celestibus cõtẽplādo. Ad Philip. 3°. Nr̄a cõuersatio i celis est. Et aliqñ descẽdere in terrā proximo [illegible] vtilitatib⁹ ꝓuidendo. Ubicũqꝫ ergo est cõpũctio ⁊ gemitus de peccatis. Amor inimicoꝝ ⁊ remissio iiuriaꝝ: cõtẽptusqꝫ tẽporaliũ credẽduꝫ ẽ ibi eẽ spũꝫ sctũ. Et vbi ẽ fum⁹ aromatic⁹ sci desiderij signũ ẽ ꝙ ibi ẽ ignis spũs sci. Uñ Gre. ait. Qui mẽte itegra deũ desiderat ꝑfecto iā h꞉ queꝫ amat. Et iõ iuocem⁹ eũ cũ sctā mr̄e ecclīa dicentes. Ueni scē spũs: reple tuoꝝ corda fideliũ. Et tui amoris i eis ignẽ accẽde. Quando igitur o anima deuota habueris hec signa: gaude ⁊ letare: ꝙ quia ad te de celis irroratus est spiritus sanctus. O igitur anima mea prepara habitaculum spiritui sancto. O cor meum prebe dignum hospitiũ deo tuo. O mens mea si vel cito ostia reserare nõ vales: frãge parietes qb⁹ ipediris ne ad te veniat tam dulcis hospes: cuius manib⁹ aque lachrymaꝝ porrigẽde sũt. O ꝯscia mea cur in [illegible]ta flāma nõ accẽderis? Cur in tāto igne nõ resolueris? Clama ⁊ dic. Ure dñe de⁹ me⁹ aïam meaꝫ ⁊ cor meũ ifinita charitate tua: ⁊ me nõ mitte: sꝫ ꝓiice i fornacẽ tāti amoris tui.

De spũs sci apparitõe cõsideratio q̄rta. B

Licet visibilr in specie visibili apparuerit spũs scũs. Inuisibilr tñ excellẽtissima opatus est. Nõ .n. fuerũt naturales ille species i qb⁹ sese demõstrauit. Nõ .n. colũba vel ignis ⁊ reliq̄ q̄ fuerũt apostoloꝝ oculis p̄ntata. Sꝫ reꝝ similitudies i aliq̄ materia ad hoc p̄parata. Qr illa similitudo nõ ostẽdebat ad māifestādã aliquā vitatẽ i ipsa colũba. nube: flatu: igne: vel liguis. Sꝫ ad declarādas ꝓprietates inuisibilis missionis spũs sctī. Et iõ ibi nõ fuit fictio: qꝛ vbi nõ fuit vitas nature extitit vitas figure: queadmodũ apte docet Nico. de lira sup Marci. p°. c°. Et btūs Tho. i. 16ª. di. primi sen. ar°. 3°. in solutõe tertij argumẽti. Iꝫ aliter idem sentit videat in tertia pte sũme. q. 36ª. ar°. 7°. Cõtra quẽ facit illud Luce. 3°. Descẽdit spirit⁹ scũs corporali specie sicut columba in ipsuꝫ. Illa .n. dictio sicut importat similitudinẽ nõ realitatem. Unde ꝓm predictum Nicolaum ⁊ communiter alios doctores [illegible] predicta di. 16ª. illa colum

ba post apparitõez ipaz rediit in pĩacētē mãz. Et
silr alia signa: vt ligue ⁊c. ꝙ si q̃raᵗ q̃re i istis crea
turis figuratie appuit spũs scũs: r̃ndet scũs Bo
na. i. pº. di. 16ª. arº. pº. q. 2ª. ꝙ hoc fecit ꝓ vtilita
te ⁊ illuminatiõe nr̃a. Primo. n. apparuit i spe
cie colũbe vt patuit Lu. 3º. q: sicut colũba ē aīal
sine felle. i. sine amaritudie ⁊ odio. Sic spũs scũs
illos quos replet facit eē sine odio ⁊ amaritudie.
Sapie. 12º. O q̃ bon⁹ ⁊ suauis ē dñe spũs tuus
in oib⁹ nobis. Et iõ de illo in quo est spũs scũs
dici pōt illud Sapie. 8º. Nõ hʒ amaritudinem
ꝯuict⁹ ei⁹. E ꝯtra ꝓo Eccle. 21º. scriptũ ē. Nõ est
sensus. i. spũs sctī: vbi est amaritudo. Scḋo q: si
cut colũba hītat i foraminib⁹ petre: sic spũs sctũs
qescere facit aīam in xp̄i vulneribus: dicēs illud
Cañ. 2º. Surge amica mea: speciosa mea: ⁊ veni
colũba mea in foraminib⁹ petre. i. in xp̄i vulneri
b⁹. Jõ Hiero. ad Eusto. de seipõ dicebat. Itaqꝫ
oī auxilio destitut⁹ ad Jesu iacebã pedes. rigabã
lachrymis. crine tergebã. ⁊ repugnātē carnē eb
domadaꝝ iedia subiugabã. Tertio q: sicut colũ
ba hʒ gemitũ ꝓ cãtu. Sic spũs scũs illos quos re
plet gemere facit. iuxta illud Jsa. 59º. Rugiem⁹
q̃si vrsi oēs: ⁊ q̃si colũbe meditantes gemem⁹. Et
Paulus ad Roma. 8º. inq̃t. Ipe spũs scũs po
stulat ꝓ nobis gemitib⁹ ienarrabilib⁹. Propter
ea Hiero. de seipõ dicebat vbi. s. O quotiēs i he
remo ꝯstitut⁹ in illa vasta solitudie q̃ exusta solis
ardorib⁹ horridũ monachis p̄stat hītaculũ: puta
bã me romanis itꝫresse delicijs. Sedebã solus q:
amaritudie plen⁹ erã. Horrebãt sacco mēbra de
formia. Et squalida cutꝫ sitũ ethiopisse carnis ob
duxerat. Quottidie lachryme. quottidie gemit⁹.
Et si qñ repugnātē me somn⁹ iminēs oppssisset.
humo xix ossa hærētia collidebã. Ad hoc ēt addu
ci pōt illḋ exēplũ arĩs in liº. de aīab⁹ de cigno q
i vita hʒ gemitũ ꝓ cãtu: ⁊ i morte dulciter canit.
Nõ eꝫ facit sirena. De quo vide. s. i p̄ria pte p̄n
cipali hui⁹ opis s̄mone. 8º. pte. 6ª. Et iõ Hiero.
ad Julianũ inq̃t. Felix ⁊ oī dign⁹ btitudie quē se
nect⁹ xp̄o occupat s̄uiētē: quē extrema dies salua
tori iuenit militātē. Qui nõ ꝯfũdeᵗ cũ loqueᵗ ini
micis suis in porta. Cui i itroitu paradisi diceᵗ.
Recepisti mala i vita tua: nũc ãt letaᵗ: hec ille. Q

Uarto spũs scũs in colũbe spē sup xp̄m ba
ptizatũ visibilr appuit ad significãdã fecũ
ditatē spũalē q̃ est in baptismo. Colũba. n. ē aīal
fecũdissimum ⁊ mlte geniture. Et iõ de gr̃a spũs
sctī i baptismo pōt dici illud Jsa. vl. Parturijt
siõ filios suos. Uñ de ecclia catholica fecũda filijs
gr̃e dicit spõsus ei⁹ celestis Cañ. 6º. Una est colũ
ba mea ⁊c. Quinto appuit i spē colũbina pp sim
plicitatē. Uñ Greg. i omelia hodierna ait. In co
lũba spũs scũs mõstraᵗ ē: q: oēs quos replete
rit simplices facit. Jõ Matth. xº. inq̃t dñs. Esto
te simplices sicut colũbe. Sexto ad denũtiãdam
pacē. Sicut. n. Noe dũ eēt in archa emisit colũ
bã q̃ vt hēᵗur Geñ. 8º. ore suo detulit ramũ vi
rēns oliue i signũ pacis dei erga humanũ gen⁹.
Sic spũs scũs in colũbina spē sup xp̄ꝫ appuit q
ē rex pacific⁹ vt dī i ꝓemio decretaliũ: ad isinuan
dũ ꝙ est amic⁹ ⁊ opator pacis. Et sup pacificos
venit. Ps. 75º. Fact⁹ est in pace loc⁹ ei⁹. Septimo
q: sicut colũba gregatim volat: ⁊ extraneã sibi so
ciat. Sic spũs scũs facit viuere simul i f̄rna cha
ritate s̄ʒ illḋ ad Roma. 12º. Charitatē f̄rnitatis iui
cē diligētes. Octauo q: sicut colũba nutrit pullos
suos ⁊ alienos. Sic ille q hʒ spm̃ scm̃: cũ ꝓximo
s̄uat illud p̄me ad Thesa. 2º. Facti sum⁹ i medio
vr̃i tãq̃ si nutrix foueat filios suos. Nono q: sic
colũba hʒ pulcros oculos: ⁊ ituetᵗ mãsuete. Si il
le in quo est spũs scũs bono oculo ⁊ nõ toruo as
picit scã ꝓximi. i meliorē ptē dubia iterptãdo. Et
iõ illi pōt dici illud Cañ. pº. ⁊. 4º. cº. Oculi tui
colũbaꝝ. Decimo q: sicut colũba discernit grana
comestibilia ⁊ mãducat. Nõ ãt carnes. Sic spũ
scõ tacti nõ pascuntᵗ carnib⁹ detractiõis: iuxta il
lud Prouerbio. 23º. Carnes ad vescēdũ ꝯferũt.
Sed bonis exēplis a ꝓximo acceptis pascuntᵗ: ⁊
in ꝟtutib⁹ crescũt. Undecimo q: sicut colũba resi
det iuxta aq̃s: ⁊ ibi videt vmbrã accipitris. ⁊ ab
eo cauet. Sic ille q hʒ spm̃ scm̃ regescit i gr̃a dei
significata ꝑ aquã: ⁊ in ea videt tētatiões diabo
li ac illas vincit. Et iõ de eo dici pōt illḋ Cañ. 5º.
Residet super fluenta plenissima. D

Uodecimo q: sicut colũba libēter stat in fe
nestris. Jsa. 60. Quasi colũbe ad fenestras
suas. Sic ille in quo est spũs scũs de sensib⁹ suis
corporalib⁹ q sũt fenestre aīe curã habʒ ne ꝑ illas
morte itrãte peatuᵗ illḋ Jere. 9º. Mors itrat p
fenestras nostras. Tertiodecimo q: sicut colũba
sup petrã nidificat. Sic ille q hʒ spm̃ scm̃ in du
ra moraᵗ penitētia: ⁊ dicit illud Job. 29º. In ni
dulo meo moriar. Quartodecimo q: sicut colũ
be libēter se lauãt in lacte. Ita spũs scũs aīam al
bã facit puritate. Uñ de hñtib⁹ illũ dici pōt illud
Cañ. 5º. Sicut colũbe q̃ lacte sũt lote: ⁊ iõ Cañ.
4º. dicit celestis spõsus aīe. Ueni de libano colũ
ba mea. Liban⁹. n. s̄m Hieronymũ i s̄mone ad
Eustochiũ cãdidatio iterptaᵗ. Quītodecimo q:
sicut colũba hʒ pedes pēnatos. Sic ille in quo est
spũs scũs ē velox ad op⁹ bonũ: ita vt de ipso dici
possit illud psalmi. 17. Uolauit sup pēnas vento
rũ. Has ãt pēnas desiderabat ꝓphã ps. 54º. di.

Quis dabit mihi pēnas sicut columbe. Nō ait. Sicut hȝ miluus aut accipiter. Ac subdit. Et volabo. s. non ad predam vt aues rapaces. sed ad requiem. Et ideo addit. Et regescam. Qꝛ ille ī quo habitat spūs scūs hȝ reqem ꝛ trāqllitatē ꝯscie. ꝛ dicit cū Paulo. 2ᵉ. ad Cor. p°. Glia nr̄a hec est testimoniū ꝯscie nr̄e. Sextodecimo qꝛ sicut corui d̄ morte pascunt̄. Ita ecōtrario inocens est victus colūbe vt dr̄ in. c°. nō omnis. 2ᵃ. q. 7ᵃ. ꝛ columba neminē rostro ledit. Qꝛ ille in quo est spūs sctūs neminem offendit. fuiās illud. 2ᵉ. ad Cor. 6°. Nemini dātes vllam offensionē. Beat⁹ aūt Tho. in 3ᵃ. pte sūme. q. 34ᵃ. ar°. 6°. colligit septē ex p̄dictꝭ ꝓprietatib⁹ colūbe di. q̄ significāt se ptē dona spirit⁹ sci ꝛ ob id ipe spūs scūs ī colūbina spē appuit. Nā. p°. ex eo q̄ colūba secus fluēta habitat vt viso accipitre se imergat ꝛ euadat. significat donū sapie. p qd̄ scti secus scripture fluenta resident vt incursum diaboli euadant. Secūdo ex eo q̄ meliora grana eligit significat donū scie quo sancti sn̄ias sanas quib⁹ spiritualiter pascuntur eligunt Tertio dum alienos pullos pascit donū consilij designat quo scti eos q̄ pulli diaboli fuerūt ꝑ peccatum. sua doctria nutriūt ꝛ exēplo. Quarto dū rostro nō lacerat donū intellect⁹ significat quo sci bonos nō puertunt hereticoꝝ more sacras lacerando ꝛ corrumpēdo scripturas malignis sensibus ꝛ expositionib⁹. Quinto dū felle caret donū pietatis insinuat quo scti ira irrationabili carent Sexto dum in cauernis petre nidificat donū fortitudinis designat quo scti ī plagis mortis xp̄i q̄ē petra firma nidū ponūt in suū refugiū ꝛ spē. Septimo dum ꝓ cātu hȝ gemitū donū timoris significat q̊ scti delectant̄ in gemitu ꝓ pctīs: hec ille. ℭ

SEcundo missus est spūs scūs in specie nubis. Vn̄ Matthei. 17°. dr̄. Adhuc eo loquēte ecce nubes lucida obumbrauit eos. Qd̄ factū fuit p°. qꝛ sicut nubes a terra eleuat̄. sic spūs sctūs quos replet ab īordinato amore terrenoꝝ sublevat. Et id̄ Ezechi. 8°. ait ꝓpheta. Eleuauit me spūs iter celū ꝛ terrā. Et eduxit me in hierusalē ī visione dei. O igit̄ mūdi amatores. O terrenaꝝ reꝝ dilectores. O carnaliū delectationū inquisitores nō ne videtis q̄ decepti estis? Qꝛ hec oīa vobis nolētib⁹ deficiēt. Si ergo vultis v̄as hēre diuicias ꝛ ꝯsolationes. acqrite in vobis spiritū sanctum. qui terrenoꝝ amore dimisso faciet vos amare celestia. vbi vere sunt cōsolationes ꝛ gaudia sine fine. Propterea Anselmus de consolatione vite eterne dicit. Quid enim amas caro mea? Ibi est quidquid amatur ꝛ quidquid desideratur. Si enim delectat pulchritudo. Fulgebunt iusti sicut sol in conspectu dei. Si velocitas aut fortitudo aut libertas corporis: nihil eis obsistere poterit. Erūt. n. hoīes sci angelꝭ dei similes. Si lōga ꝛ salubris vita. Ibi ē sana eternitas ꝛ eterna sanitas: qꝛ iusti ī ꝑpetuū viuēt: ꝛ salus iustoꝝ a dn̄o. Si sacietas. Saturnabunt̄ cū apparuerit gloria dei. Si melodia. Ibi angeloꝝ chori sine fine ꝯcinūt. Si q̄libet nō imūda sȝ mūda voluptas. Torēte voluptatis sue potabit illos de⁹. Si sapia. Ipa dei sapia ōndet eis seipaȝ. Si amicitia: deum diligēt sicut seipos. Et de⁹ diliget eos plusq̄ȝ illi seipos. Si ꝯcordia. Illis erit oīb⁹ vna volūtas. Si ptās: oipotētes erūt voluntatis sue sicut deus sue. Qꝛ sicut illi nolēt aliud q̄ȝ ille. Ita deus volet qcqd illi volēt. Si honor ꝛ diuitie De⁹ seruos suos bonos ꝛ fideles supra multa cōstituet bona. Imo filij dei ꝛ dij vocabūt̄. Si v̄a securitas. Certe securi erūt sibi illud nullatenus defectuꝝ qd̄ semel ꝯseqn̄t̄ bonū. testimonio xp̄i q̄ ait. Gaudiū v̄rm nemo tollet a vob: hec ille. ℟

SEcundo appuit in specie nubis: qꝛ sicut nubes refrigerat. Sic spūs sanctus aiam ab estu vicioꝝ refrigerās purgat. Et ideo deprecat̄ ecclesia di. Sancti spūs dn̄e corda nostra mūdet infusio: ꝛ sui roris intima aspersiōe fecūdet. Per septem. n. dona spūs sancti septem peccata mortalia ab aīa expelluntur. Nam ꝯtra supbiā dat̄ donū timoris di. Et ideo Dauid dicebat. ps°. 118° Cōfige timore tuo carnes meas. Cōtra auariciā datur intellectus per quem cognita supernoꝝ dulcedine cōtēnunt̄ terrena. Iuxta illud Gregorij in omelia. 37ᵃ. Si consideremus fratres carissimi que ꝛ quanta sunt que nobis promittuntur in celis. Vilescunt aio oia q̄ habētur in terris ꝛc. Contra luxuriā datur scientia per quam dū qs cognoscit miseriam ꝛ penosum finē luxurie. Ipsam fugit. Iuxta illud apostoli ad Ephesi. 5°. Hoc enim scitote quia omnis fornicator aut immundus non habet hereditatem in regno Christi ꝛ dei. Contra inuidiam datur pietas per quā de bono proximi gaudamus. Iuxta illud Tulij ī libro de amicitia dicentis. Hoc propriū ē animi bene constituti: ꝛ letari bonis rebus ꝛ dolere contrarijs. Contra gullam datur sapientia per quam dum supernorum gustatur dulcedo: gulle vilipenditur delectatio: dicente Gregorio in quadam omelia: gustato spiritu desipit omnis caro. Contra iram que precipitanter operatur datur consilium quo ponderate negotia peragūtur: iuxta illud Eccl̄. 32°. Fili sine cōsilijs nihil facias: ꝛ post factū nō penitebis. Cōtra accidiā p quā qs accidiosus ꝛ ipotēs reddit̄ ad bn̄ agendū datur

fortitudo p quã secũdus ⁊ potẽs ad bonũ opꝰ ef ficit̃ iuxta illud Prouer. x°. Manꝰ fortiũ diuitias parat. Ideo Gre. in q̃dam omelia de aplis ait. Mũdi enim huiꝰ potestatibꝰ cõtrarie nõ p̃su merẽt nisi eos sctĩ spiritꝰ fortitudo solidasset. Sic q̃ spũs sanctꝰ ad tollerãdũ aduersa fortes reddit. Que oĩa ↄcludit idem Greg. l. 31°. mora. di. Et his septem vicijs nos captos soluit. Jcciɾco redemptor noster ad spirituale liberatõis nostre p̃lium spiritu septiformis grẽ plenꝰ venit. G

Tertio apparuit i nube qꝛ sicut nubes pluit. Sic spũs sanctꝰ oculos flere facit. iuxta illõ psalmiste. Flabit spũs eiꝰ ⁊ fluent aque. s. lachrymarũ. De qbus Ber. in libro de cõtemptu mũdi inqt. Felices lachryme q̃ benigna manꝰ cõditoris absterget. Et beati oculi q in talibꝰ liquefieri elegerit. Et Chrisosto. sup Mattheũ ait. Sicut post vehemẽtes hymbres mũdus aer ⁊ purus efficit̃. Jta post lachrymarum pluuias serenitas mẽtis seqtur atq3 tranqlitas. Rogemus ergo celestem patrẽ vt nos hac sancta nube sancti spũs obũbret sicut obumbrauit beatam v̄ginẽ: cui dixit ãgelus Luce. p°. Spũs sctũs supueniet in te. Et v̄tꝰ altissimi obũbrabit tibi. i. te ab oĩ estu vicioꝝ refrigerabit. Gre. aũt dicit q̇ p ip̃a3 nubem lucidã significata ẽ effusio doctrine p p̃dicationẽ xp̃i. Et nubis lucide ẽ lumẽ spargere. Job. 23°. Nubes spargũt lumẽ suũ. H

Tertio p̃ricipalr missus est spũs sctũs i flatu Vñ dĩ Joãnis. 20. Hec cũ dixisset insufflauit ⁊ dixit. Accipite spm̃ sctm̃. Qõ factũ fuit triplici de cã. Primo qꝛ sicut flatꝰ ẽ velox. Sic spũs sanctꝰ eos quos replet veloces ad bñ operãdũ facit. dicẽte Ambrosio in quadã omelia. Nescit tarda molimina spũs sctĩ grã. Et Cañ. 5°. dr̃. Manꝰ eiꝰ. s. in quo est spũs sctũs tornatiles. idest veloces Propterea Dauid spũ sctõ plenus dicebat. p̃s°. 117°. Paratũ cor meũ deꝰ: paratũ cor meũ. Super quo dicit Ber. Paratũ ad sublimia. Paratũ ad vniuersa q̃cunq3 p̃ceperis. Et propter hãc subitã mutationẽ ⁊ inouationẽ repẽtinam qua3 facit spũs sctũs in eo i quo itrat dr̃ Actuũ. 2°. Factus est repẽte de celo sonus tãq̃ aduenientis spiritus vehemẽtis. Subito. n. itrat in cor: ⁊ illõ sua uiter imutat. Et ideo dr̃. 3. Reg. 19°. Post ignẽ sibilus aure tenuis: ⁊ ibi dñs. Scd̃o datꝰ ẽ in flatu spũs sctũs: qꝛ sicut flatꝰ si attrahat̃ est calidus. ⁊ attrahẽtẽ calefacit. Sic spũs sctũs illos a qbus recipit̃ feruẽtes ⁊ ardentes in amore facit: iuxta illud Luce. 12°. Jgnẽ veni mittere in terrã: ⁊ qd volo nisi vt ardeat? Et Leui. 6°. Jgnis in altari meo semp ardebit. Jõ Grego. i omelia hodierna. ait. Dũ deũ i ignis visione suscipiũt: p amorẽ suauiter ardescũt. Et de hoc hẽmus exẽplũ sctĩ Frãcisci q interrogatus quõ in magno frigore nõ frigesceret s3 caleret: r̃ndit. Si igne diuini amoris tãgeremur iterius: frigus istud exterius leuiter portaremus. Tertio datus est i flatu: qꝛ sicut flatꝰ est necessarius ad respirandũ: adeo q̇ si p horã subtraheret̃ statim hõ moreret̃. Sic spũ sctõ subtracto aĩa in pctĩ morte ꝑlabit̃. p̃s°. dicẽte deo. Auferes spm̃ eoꝝ ⁊ deficiẽt: ⁊ in puluerẽ suũ reuertentur. Jdeo Joãnis. 6°. dĩ. Spũs est q viuificat: caro aũt nõ prodest qc̄q̃. Et Ezechi. 37°. ait deꝰ. Dabo vobis spm̃ ⁊ viuetis. Glosa vo sup. 20. c°. euãgelij Joãnis dicit q̇ iõ dñs Jesus exsufflauit ⁊ dixit. Accipite spm̃ sctm̃ vt ostẽderet ip̃m paraclitũ spm̃ non solum a pr̃e procedere: s3 ẽt a se contra grecos. I

Quarto missus est spũs sctũs in linguis igneis primo vt v̄ba ignea ꝓferrẽt. De qua mirabili missione ait Aug. i sermone de plagis. Jpse ignis purgauit potiꝰ q̃ cremauit. Et super linguas refrigerio sctĩficatiõis insedit: qꝛ ipse flammas in camino restrinxit. Nouit. n. spũs sanctus ignẽ facere amenũ: q addidit amenatũ rorãte flãma caminũ. Delectat. n. attendere labia aploꝝ: ⁊ ora ignea stillãtia pueroꝝ. Vbiq3. n. fecit linguas ⁊ sup aplos ⁊ sup pueros. Jpse nãq3 est q sctificat pr̃es: ⁊ nobis fecit loqui celestia piscatores. Quis nõ obstupuit ad ora pueroꝝ deambulantiũ i plateis flãmaꝝ cũ dicerẽt. Benedictus es dñe deꝰ patrũ nr̃oꝝ? Stupuerũt attõita corda mirãtiũ labia caldeoꝝ: ⁊ organa inocẽtiũ isolito mõ cãtãtiũ psica ligua ↄtreuit. Mirũ erat i igne videre ãbulãtes ⁊ laudãtes spectaculũ barbaricis cõspectibꝰ faciẽtes. Delectat persas attẽdere nouos hymnos ⁊ audire: sicut mõ delectat cõueniẽtes ex oĩ seculo natões aploꝝ liguas attẽdere: ⁊ oẽs sua labia recognoscẽtes: qꝛ spũs sctũs de diuersis nouit facere vnitatẽ. Attẽdebat vnusq̇sq3 liguã suã recognoscẽs: ⁊ aplos toti seculo cõcordãtes. Oportebat eni vt q oĩbꝰ erãt p̃dicaturi gẽtibus regnũ celoꝝ: omniũ liguas gaudere facerẽt nationũ. hec ille. Et Gre. ait. Foris apparẽtibꝰ linguis igneis: itꝰ fcã sũt corda flãmãtia. Et iteꝝ. Jn linguis igneis apparuit spũs: qꝛ oẽs quos replet ardẽtes pariter ⁊ loq̄ntes facit. Apparuit. 2°. spũs sctũs i ligua ignea ⁊ iflãmata vt oñderet q̇le linguagiũ sit in celo: qꝛ ibi non sũt nisi v̄ba ignea ⁊ amoris. Deꝰ. n. hẽt tres puĩcias. s. celestẽ. terrestrẽ ⁊ isernalẽ. Et q̇libet puĩcia h3 linguagiũ suũ. Est eni lignagiũ puĩcie celestis deũ laudare ⁊ bñdicere. dicẽte p̃s°. Bt̃i q hitãt in domo tua dñe Jn

secula seculoꝝ laudabunt te: liguagiū ꝟo ꝓuīcie terrestris ē de terrenis tractare ꝛ loq. Joānis 3°. Qui de terra est de terra loqꝫ. Sed liguagiū ꝓuīcie īfernalis est maledicere ac blasphemare. Jsa. 8°. Cū esurierit irascet̄ ꝛ maledicet regi suo ꝛ deo suo. Cognoscit̄ aūt quisqꝫ de qua ꝓuīcia sit ad liguagiū suū siue ex loquella sua. Unde petro dictū fuit Matthei. 26°. galile⁹ es. Nā ꝛ loquella tua māifestum te facit. Cum igit̄ qs loquitur verba laudis diuīe ꝛ edificatōis ꝓximi. signū est ꝙ est de prouincia celesti. Unde dicebat dominus Joānis. 8°. Quare loquellā meā nō cognoscitis? Quādo āt quis loquit̄ ꝟba terrena. signū est ꝙ est de ꝓuincia mundiali ꝛ terrestri. p°. Joānis. 4°. Ipsi de mūdo sunt ꝛ de mūdo loquunt̄: ꝛ mūdus eos audit. Quādo āt aliqs loqtur ꝟba mēdacij ꝛ blasphemie: signū est ꝙ ē de ꝓuīcia īfernali: qt hoc ē ꝓpriū liguagiū demonis īfernalis. Joānis. 8°. Cū loqtur mēdaciū ꝑ ꝓprijs loqtur. Multi āt sūt q nō hñt liguā īflāmatā igne diuino spūs scī. sed diabolico ꝛ īfernali. Jacobi. 3°. Ligua cōstituit̄ i mēbris nostris q̄ maculat totū corpus: ꝛ īflāmat totā natiuitatis nr̄e īflammata a gehēna. Non sic āt fuit ligua aplo꞉ quā spūs scūs īflāmauit vt loquerent̄ verba celestia. Et ob hoc eis apparuit in liguis igneis vt denotaret̄ ꝙ dabat eis sciam oīum necessarioꝝ ad suaꝫ ꝛ ꝓximoꝝ salutē: ꝛ feruorē atqꝫ ꝯstantiā ꝑdicādi. Qd̄ significatū est ꝑ ignē q lucet ꝛ ardet. Item facundiā: vt scirēt ꝛ possent ea q̄ itelligebāt explicare. Et hoc significatum fuit per liguas apparētes. De quo ꝑdictū fuerit Sapie. p°. vbi dr̄. Spiritus dn̄i repleuit orbem terraꝝ: ꝛ hoc qd̄ ꝯtinet oīa sciam hꝫ vocis. Ipe. n. hō q hꝫ pticipationē cū oībus creaturis vt dicit Grego. in omelia pascali. hic appellat̄ cōtinens oīa. In qbus ꝟbis Salomon ꝓphetauit loquens more prophetico d̄ futuris tāq̄ de ꝓterit̄. Volēs ondere qꝫ humana natura in aplis debebat recipe spm̄ sanctū: q̄ mediāte ipi apli replerēt orbē terraꝝ predicatione fidei xp̄iane: hn̄tes sciam oīum linguaꝝ ꝛ vocum. De quoꝝ ꝑdicatione Hiero. ad paulinum inqt. Pharisei stupēt in doctrina dn̄i. ꝛ mirant̄ i petro ꝛ ioāne qūo sciāt legem cū lr̄as nō didicerint. Quidquid. n. exercitatio ꝛ quotidiana in lege meditatio tribuere solet. Illis spūs scī gr̄a suggerebat. iuxta illud qd̄ scriptū est. Spūs quē mittet pr̄ in noīe meo. Ille vos docebit oīa. ꝛ suggeret vobis oīa q̄cūqꝫ dixero vobis: hec ille. Exēplum ēt ad hoc pōt adduci de btō Frācisco de q̄ scrib Bona. in legēda ei⁹ dicit ꝙ erāt ipi⁹ eloquia nō iania: sꝫ ꝟtute spūs scī plena ꝛ medullas cordis penetrātia: ita vt in vehemētem stuporē audientes ꝯuerterent. Erat. n. ꝟbū illi⁹ velut ignis ardens. penetrās ītima cordis. oīumqꝫ mentes admiratiōe replebat: hec ille. Tertio missus est spiritus scūs in lingua ignea vt legē igneā ꝑdicarēt s. amoris. Unde Actuū. 2°. ait glosa. Spūs scūs in linguis igneis venit: vt linguis oīum gentiuꝫ ꝟba ignea loqrent̄: ꝛ legē igneā lingue ignee ꝑdicarēt. Et sunt ꝟba Bernardi. Et iō dicit textus ibi. Et apparuerūt illis dispertite ligue tāq̄ ignis: seditqꝫ sup singulos eoꝝ. ꝛ repleti sūt oēs spiritu sctō: ꝛ ceperunt loqui varijs liguis, ꝓut spūs sanct⁹ dabat eloqui ill. De hoc ēt īquit Grego. i omelia hodierna. In liguis igneis appuit spūs vt liguas igneas doctores hēant: ꝛ dū deū amādo ꝑdicāt. corda audientiū īflamēt. Nā ociosus est sermo docētis si prebere nō valet īcendiuꝫ amoris: hec ille. Quarto apparuit pocius in lingua q̄ in alio mēbro: qꝛ vt dr̄ Jacobi. 3°. ligua difficile regit̄. Et iō pre ceteris gr̄a spūs sancti idiget: vt ea frenet̄. Qꝛ mors ꝛ vita in manu lingue. Ecclesiastici. 18°. Et bona lingua nihil quodāmodo meli⁹ reperit̄: ꝛ mala nihil pei⁹ ꝛ damnosius. Propter qd̄ Jacobi p°. dr̄. Si quis putat se religiosum eē nō refrenās linguā suā: sed seducens cor suū. Hui⁹ vana est religio. Ad ꝓpositū autēꝫ nostrum adduci pōt exēplū esopi qñ fecit ꝯuiuiū: ꝛ nō dedit aliud ad mādu cādū nisi liguas. R

Quinto principaliter missus est spūs scūs in specie ignis propter septēplicē ei⁹ gr̄am. Nā spūs scūs ad modū ignis alta humiliat ꝑ donū timoris. emollit dura ꝑ donum pietatis. Illuminat obscura per donum scientie. Restringit fluida per donum consilij. Consolidat molia per donum fortitudinis. Clarificat metalla tollendo rubiginem per donum intellectus. Sursum tendit per donum sapiētie. Et ideo dicitur Treñ. p°. De excelso misit ignē in ossibus meis ꝛ erudiuit me. Et sunt ꝟba sancte matris ecclesie cuius ossa sūt apostoli qui fuerūt exterius duri per passionū tolerantiam. Job. 21°. Solidissimi quasi ereꝰ sūt. Fuerunt enim solidi: quia minas nō timebant. ꝛ solidiores: quia verba cōtemnebāt. ꝛ solidissimi: quia mortem despiciebāt. Interius autem fuerūt medullis pleni per deuotionem. Job. 21°. Medullis ossa illius irrigātur. Medulla enim ꝟm rabanum dicitur ab eo ꝙ madefacit ossa. ꝛ est calide nature ꝛ dulcis saporis. Et similiter deuotio spiritualis animam aridam madefacit. frigidaꝫ accendit. ꝛ mundi amaritudinem in dulcedineꝫ conuertit. Merito autēꝫ spiritus sanctus i igne apparuit quia vt dictum est. sicut ignis alta hu

miliat et incinerat atque annulat. Sic spūs sanctus illos quos replet inclinat inferius per sui humilitatem et contemptum: vt ait Dyoni. in li°. de di//ui. no. Unde psalmista ait ipsi spūi sancto. Auferes spiritum eorum scilicet superbie. et deficiēt scilicet a seipsis. Et in puluerem suum reuertentur. per sui anihilationem et contemptum. Sicut etiam ignis habet virtutem eleuatiuam quia sursum tendit. Sic spiritus sanctus nos eleuat superius per desiderium eternorum. Ezechie. 8°. eleuauit me spiritus inter celum et terram: et duxit me in hierusalem in visione dei. Sicut etiam ignis habet virtutez adunatiuam: quia fluuida solidat et adunat. Ita spiritus sanct⁹ nos coadunat per concordiam et vnitatem morum. Ad Ephe. 4°. Soliciti seruare vnitatem spirit⁹ in vinculo pacis. Uirtus nāque ignis in hoc considera//tur quod substernit sibi omnia alia elementa scilicet terram in carbonibus: aerem in flamma. et aquā in balneo calido. Et similiter spiritus sanct⁹ substernit sibi terrenam cupiditatem. Unde Grego. in omelia inquit. Quia spiritus sanctus apostolos in tāte celsitudinis culmen erexit: quid aliud dixerim nisi quod mentes terrenorum celos fecit. Item abitiosam vanitatem. Unde psalmista ait. Qui emittit fontes in conuallibus: idest gratiam suam prestat humilibus et vanitates mundanas declinantibus. Item voluptuosam carnalitatem. Ad Gala. 5°. Spiritu ambulate: et desideria carnis non perficietis. Sciendum est autem s̄m doctores quod iste ignis non fuit carbo. nec flamma: sed lux. Carbo. enim est ignis in materia terrestri. Et ideo nō apparuit spiritus sanct⁹ apostolis quos ad predicandum mittere volebat in materia carbonis: quia illos quos replet non facit predicare propter terrenū questum: sed propter celeste premiū. p°. ad Cor. 9°. Que est enim merces mea cū euangelium predico nisi vt particeps eius efficiar. &c. Nec apparuit in specie flamme: quia flāma est ignis in materia aeris. Spūs autem sanctus illos quos replet nō facit predicare propter fauorez humanū: sed propter honorē diuinū. Ad Gala. p°. Si adhuc hominibus placerem: xpi seru⁹ non essem. Apparuit ergo in specie lucis que est purissima: quia quos replet facit predicare ex intentione sincera. s. propter vtilitatem proximi et honorem dei. Ad Philip. 4°. Non quero datum: sed quero fructū.

KK

De isto autem igne possunt considerari duo s. quomodo extinguatur. et qualiter conseruetur. Quo ad primum dico quod extinguitur primo per ventū superbie. Job. p°. Uentus veniens a regione deserti concussit quattuor angulos domus. Quattuor enim anguli domus spūalis sūt fides. spes. charitas et bona operatio. Secūdo extinguit per lignorum separationem: idest [illegible] spiritum discordie. Luce. xj°. Omne regnum in se diuisum desolabitur. Item per separationez a deo per peccatum mortale. Isa. 59°. Iniquitates vestre diuiserunt iter vos et deum vestrum. Et per lignorum defectionem. Prouerbio. 26°. Cuz defecerint ligna extinguetur ignis. per ligna autez intelliguntur bona opera quibus ignis spirit⁹ sancti enutritur vt infra dicetur. Tertio per aquā luxurie. Ecclesiastici. 3°. Ignem ardentem extinguit aqua. Cetera nāque vicia non omnino extigunt igniculum cordis qui aliquando ibi remaneant alique affectiones bone voluntatis: luxuria vero adeo extinguit quod nihil spirituale in corde relinquitur: sed totus homo caro efficitur. Conseruatur autem iste ignis primo per lignorum appositionem: idest per bonorum operum multiplicationem. Ecclesiastici. 28°. Secundum ligna silue sic ignis exardescet: et Leui. 6°. Ignis semper ardebit in altari meo quez nutriet sacerdos subiciens ligna per singulos dies. Et ideo ait domin⁹ Apoca. 2°. Habeo aduersuz te pauca: quia charitatem primam reliquisti. Secundo conserua//tur per cineris superpositionem: idest mortis meditationem. Ecclesiastici. x°. Quid superbis cinis et puluis. Sicut enim ignis conseruatur sub cinere: sic spiritus sanctus mortis recordatione. Et isto modo ipsum cōseruabat Job dicens sui libri. c°. 16°. Operui cinere carnem meam. Ut. n. inquit Ambro. in quodam sermone. Ualde se solicitat in bono opere qui semper cogitat de extremo fine. Et ideo apostolus. 2ᵉ ad Cor. 4°. redu//cit nobis ad memoriam fragilitatem nostrā di. Habemus thesaurum scilicet spiritum sanctum in vasis fictilibus. Uas enim fictile est corpus mortale. Non enim est vas ferreum: sed tāque fragile fenuz quod cito siccatur. Isa. 40. Omnis ca[illegible] fenum. Et tāque vas terreum quod cito frangitur psalmo. 2°. Tanque vas figuli confringes eos. Et tanque vas vitreum quod cito comminuitur. Unde Augu. in li°. omeliarum ait. Fragiliores sumus quam si vitrei essemus. Uitrum enim et si fragile sit tamen seruatum diu durat: et inueniūtur tales calices ab auis et proauis facti in quibus bibunt nepotes et pronepotes. Uita autem humana quātuncunque seruetur durare non potest. Et isto modo conseruabant istum ignem romani imperatores quibus vt legitur in vita Joānis elimosynarij illa die qua coronabantur edificato

res monumentorum afferebant diuersa genera lapidum interrogantes de quo marmore vole//bant sibi sepulturam preparari scientes q; om//nis potentatus vita breuis est. Ecclesiastici.x°. Et sic eodem die quo ad imperij gloriam subli//mabantur.etiaz sepultura eis parabatur: vt suã miseriam cognoscerent: et se in humilitate conser uarent. Ecclesiastici.7°. In omnibus operibus tuis memorare nouissima tua et in eternum non peccabis. Tertio conseruatur ignis per sufflatio nem. Sunt autem istius ignis tres sufflatores. Primus est ipse homo qui debet in ipsum suf/flare.feruentia desideria et suspiria concipiendo. Ecclesiastici.28°. Si sufflaueris: quasi ignis ex ardebit. Secũdus est christus qui in istum ignẽ sufflat. Joannis.20. Insufflauit et dixit. Accipite spiritum sanctum. Tertius autem est diabolus qui in istum ignem sufflat malam concupiscen/tiam inflamando Isa.54°. Ecce ego creaui fa//brum sufflantem in ignem prunas. Quarto cu stoditur per diligentem ab omni contrario custo ditionem: quia vt dictum est. Ignem ardentem extinguit aqua. Ecclesiastici.3°. et malicia feruo/rem spiritus sancti. Sicut enim furidam facit cisterna aquã.ita malicia animam. Jere.6°. Itez per malarum societatum vitationem. Ex mala enim societate homo peruertitur in itellectu quã tum ad cognoscẽdum. Prouerbio.13°. Qui cũ sapientibus graditur sapiens erit. et amicus stul torum efficietur similis. Item inquinatur in affe ctu quantum ad diligendum. Ecclesiastici.13°. Qui tetigerit picem inquinabitur ab ea. Item molescit in effectu quantum ad operãdum. Je//[illegible].primo. Recedite de medio babilonis.ne forte emolescat cor vestrum. Quinto conseruatur per gratiarum eius oculta tionem. et exteriorum sen/suum reclusionem. Sicut enim vas plenum bal samo apertum relictum cito effunditur. Sic bal samum gratie dei publicatum cito perditur. Ut enim ait Grego. Depredari desiderat qui thesau rum publice in via portat. Item ipsius balsami odor per nimiam respirationem euanescit. Et similiter gratia spiritus sancti per exteriorum sen suum nimiam occupationem diminutionez sen tit. Ecclesiastici.20. Gratie fatuorum effunden//tur. Sexto per carnis mortificationem.sicut car/nes conseruantur per salis appositionem Mar ci.nono. Omnis victima sale condietur. Aque enim stantes ẽm Ambrosiuz putrescunt.sed per diuersos lapides decurrẽtes i suo vigore psistũt. Et silr aĩa stans i ocio putrescit cito ex peccato. Sed quando inter diuersos lapides vigiliarum et ieiuniorum frangitur: in gratia conseruatur: et ẽm Augustinum in.21°. de ciui.dei est quidam fons qui in die frigescit: et in nocte calescit. Quia ignis spiritus sancti prosperitate extinguitur: sed in austeritate penitentie conseruatur. Septimo per diuini timoris adhibitionem. Sicut enim domus stare non potest si non habet stabile fun/damentum: et forte tectum. Sic nec gratia in ani ma si non habet diuinũ timorem: q; enim timor sit tectum habetur Ecclesiastici.25°. vbi dicitur. timor super omnia se super põit: q; verbo sit fun damentum habetur eiusdẽ libri.c°.27°. vbi dici tur. Si nõ in timore domini instãter tenueris te: cito subuertetur domus tua. Timor enim ipse [illegible] initium salutis. Prouer.p°. Timor domini prin cipium sapientie. Beatus igitur ille qui omni cu stodia conseruabit in anima sua ignem spiritus sancti de quo sancta mater ecclesia decantat. Ad uenit ignis diuinus non comburens sed illumi/nans. Nõ consũmens sed lucens: idest illustrãs eos qui audiebant verba apostolorum. Ait eniz Greg.in omelia hodierna. Nisi corda auditorũ spiritus sanctus repleat: vos docentium ad au//res corporis incassum sonat. Iste autem ignis il luminauit apostolos in cognitione omnium lin guarum. Quod quidem necessarium fuit. Si/cut enim gentibus ad idolatriam declinãtib⁹ itro ducta est diuersitas linguaꝝ. Geñ.xj°. Ita quan do erant gentes ad cultũ vni⁹ dei reuocãde reme diũ adhiberi debuit p donũ linguarũ. Si aũt q̃ra tur quare spũs scũs semp apparuit i creatura ir/rationali: et nunq̃ voluit apparere i forma crea/ture rationalis. Respondet scũs Bona. et Tho.in p°.di.16°. et Alexan.de ales i p°.parte sũme i tra/ctatu de miraculis: q; [illegible] hãc apparitionẽ magis fuit cõueniens creatura irrationalis q̃ rationa/lis. Ne forte crederetur vnita. et non tantuz signi/ficans. Et ideo voluit apparere in creatura irra tionali que tamẽ hẽret aliquã rõnẽ significãdi su as ꝓprietates siue effect⁹ in hoĩe. Si aũt querat cur ante glorificationẽ xp̃i solũmodo datus ẽ inu sibiliter spũs scũs. Rñdet Aug. in li°.octuaginta triũ questionũ.di. Spũs scũs latãter dabatur an [illegible] xp̃i glorificationẽ. Post manifestationẽ autez diuinitatis ei⁹ manifest⁹ dat⁹ ẽ. Ante.n.nũdũ ap/paruerat sic ut eũ datũ hoĩes faterẽt. Sicut ẽt dñs nũdũ erat clarificat⁹ inter hoĩes.s; tñ clarificatio ei⁹ eterna nũq̃ d̃stitit eẽ. Nec ille. In p̃mitiua ãt ecclia dat⁹ ẽ visibilr spũs scũs credẽtib⁹ q tñ hodie ñ dat eodẽ mõ fidelib⁹: cui⁹ rei assignãt theologi duas rõnes int al⁹. Pria ẽ q; ordo nãlis reqrit ut ex visibilib⁹ ad inuisibilia cognoscẽda ðueniat ẽm

phūm.p°. Phisi.ꝛ.2°.de aīa: ꝛ beatū Gregoriū in quadā omelia. Et iō in primitiua ecclesia adhuc rudib⁹ xp̄icolis ꝯueniēs fuit dari cognitionē spūs sancti per signa visibilia. Sꝫ mō iā innotescente ꝛ publicata fide sufficit cognitio ex inuisibilibus signis q̄ sunt dona grāꝝ mētibus infusa. Et exēplū de hoc videmus in nālibus. Nā plantule dū adhuc tenere sunt ꝛ noue adaquanꝰ: sed postea illis iā ad ꝑfectū deductis: cessat illis fieri adaquatio ꝛ cetera huiusmodi. Secūda rō ē: qꝛ illa signa ꝛ visibiles missiones fuerūt quasi ꝯfirmātes fidei veritatē. Illius aūt cuius ꝓbatio semel legitime facta ē: nō oportet ꝓbationē iterari. Sed ex suppositione prioris ꝓbatōis ꝓcedi. Nā satis demōstrati frustra fit demōstratio. l.i.i.fi.ff. de dote ꝑle. Et iō nō oportet ꝙ ꝑ noua signa mōfides ꝯfirmeꝰ: sed ꝑ ea q̄ facta sunt. In ꝑmitiua aūt ecclesia in qua erāt pauci fideles ꝯparatiue: ꝛ quasi seminaria plātatio totius ecclesie: nec ita veritas erat i apto. Iō indigebāt missione visibili spūs sancti: sicut etiam miraculis quibus ꝯfirmata est fides catholica.

¶ De donatione: siue de donis spiritussancti consideratio quinta. L

Septem sunt dona spūs scti de quibus Isa.xi°.dī. Regescet sup eū spūs dn̄i. Spūs sapiē ꝛ intellectus: spūs cōsilij ꝛ fortitudīs: spūs sciē ꝛ pietatis: ꝛ replebit eum spūs timoris dn̄i. De qbus donis hic breuiter me expediā qꝛ de ipsis aliqua in supioribus declaraui. Sciendū est ergo ꝙ inqt.b.Tho. p°.2°.q.68ª.ar°.2°.ꝙ dona spūs sancti sūt q̄daꝫ hoīs ꝑfectiones qbus hō disponiꝰ ad hoc ꝙ bn̄ sequaꝰ instinctū diuinū. Un̄ i his i qbus nō sufficit instructio rōnis est necessari⁹ instinct⁹ spūs sancti de quo Isa.xi°.dī. Dn̄s apparuit mihi aurē. Ego aūt nō ꝯtradico: retrorsum non abij. Et phūs in li°.de bona fortuna inqt ꝙ his q mouentur ꝑ instinctū diuinū nō expedit ꝯsiliari fm rōnem humanā: Sed debēt seq interiorē instinctū qꝛ mouenꝰ a meliori principio q̄ sit ratio humana. Et facit ad hoc illud dictū apostoli ad Gala. 5°. Si spiritu dei ducimini nō estis sub lege. Inter dona aūt spūs sancti sūmū videꝰ eē sapiētia. Infimuꝫ aūt timor. Utrūqꝫ tamē hoꝝ est necessariū ad salutē: qꝛ de sapīa dicīꝰ Sap.7°. Neminē diligit deus nisi qui cū sapīa inhabitat: ꝛ de timore dicīꝰ Eccli.p°. Qui sine timore est non poterit iustificari. De oībus aūt donis spūs sancti inquit Greg.2°.mora. Spūs sanctus dat sapiam cōtra stulticiā. Intellectū contra hebetudinē: ꝯsiliū cōtra precipitationē. Fortitudinē contra timorem. Scientiam ꝯtra ignorantiā. Pietatē ꝯtra duriciam: ꝛ timorē ꝯtra superbiā. M

Notandū quoqꝫ est ꝙ qn̄ gratia spūs sancti peccatori a deo infunditur: tūc ipse peccator nouiter creari dr̄: fm illud Judith.16°. Dixisti et facta sunt. Misisti spiritū tuū ꝛ creata sunt. Sicut.n.deus a principio septē diebus mūdū creauit. Ita spūaliter minorē mundū: idest hoīem [illegible] septē peccata mortalia ad nihilū redactū: septeꝫ donis quasi septē diebus per spiritū sanctum [illegible] creat: fm illud.p°. Joannis.3°. In hoc apparuit filius dei vt per spūm sanctū dissoluat opa diaboli. Primo ergo die creauit deus lucē. Unde dī Gen̄.p°. Dixit deus fiat lux. Nā nāqꝫ in anima peccatoris sunt tenebre vicioꝝ: iuxta illud Sap. 7°. Una cathena tenebrarūꝫ erant oēs colligati. Quia peccator ꝯnectit de peccato cogitationis: ꝯsensus: delectationis: opationis: ꝯsuetudinis et ꝯtēptus quandā cathenā. Iō spūs sanctus adueniens i aīa nouā lucē creat in ea [illegible] donū timoris. Et sicut lima purgat ferrū: ꝛ splēdidū facit. Sic timor dei purgat aīam [illegible] cognitionē ꝓprie fragilitatis ꝛ vilitatis peccatiꝛ seueritatis iudicij dei. Juxta illud Eccli.p°. Timor dn̄i expellit peccatum: idest superbiam. N

Secundo die creauit deus firmamētū. Gen̄. p°. Nā ergo in aīa pctōris est instabilitas: qua modo deprimiꝰ ꝑ aduersitatē: mō eleuaꝰ [illegible] ꝓsperitatē. Tren̄.p°. Peccatū peccauit hierusalē: ꝓpterea istabilis facta ē. Iō spūs sanctus adueniēs i aīa ipam i bono stabilit ꝛ firmat: ꝛ propterea dī ad Hebre.13°. Optimū ē gr̄a stabilire cor. Et psalmista depcaꝰ di. Confirma hoc deus qd̄ opatus es i nobis. Hec aūt firmitas creaꝰ in nobis ꝑ donū pietatis. Eccli.3°. Ignē ardētē extingit aqua: ꝛ elemosyna resistit peccatis: ꝛ deus ꝓspector eius: ꝛ in tēpore casus sui iueniet firmamentū. Per hoc aūt opus dissoluiꝰ peccatū inuidie que gaudet de alienis malis ꝛ dolet d̄ bonis. Sꝫ pietas subuenit eis. O

Tertio die ꝓduxit deus herbā virētē ꝛ ligna fructifera. Gen̄.p°. Quia ergo aīa pctōris ante aduentū spūs sancti ē quasi arbor mortua ꝛ arida sine humore grē. Un̄ est apta incēdio infernali: iuxta illud Luce.3°. Ois arbor que non facit fructū bonū excideꝰ ꝛ in ignē mitteꝰ. Ideo spūs sctūs adueniēs i aīa reddit ei humorē grē: illāqꝫ fructiferā facit: iuxta illd̄ psalmiste. Ego āt sicut oliua fructifera i domo dei. Oliua.n.i se est pinguis: ꝛ alijs medicinalis. Et sit aīa vinificata a spū sctō ē in se pīguis ꝑ deuotōeꝫ ꝛ alijs medicinalis ꝑ bonoꝝ opum exēplaritatē: ꝛ hāc fru-

edificationē facit spūs sctūs ī aīa p donū scie que docet hoīem gratiose ꝯuersari p mãsuetudinē ꝛ paciētiā cū ꝓximis sic dissoluit pctm̄ ire:q̄ hoīem īpedit ne alijs fructificet p bonū op⁹ ꝯuersatiōez eius odibilē reddēdo:iuxta illud Eccli.18°. Spiritū ad irascēdū facilē q̄s poterit sustinē? Quarto die fecit deus luminaria magna.s.solē:lunam ꝛ stellas. Geñ.p°. Qr ergo ante aduētū spūs scti lz aīa aliqñ bonū ꝓpositū ꝯcipiat:ꝛ aliqua opa de genere bonoꝝ faciat. Tñ statim deficit ꝛ nō perseuerat ī bono. Juxta illud Luce.8°. Ad tps credūt:ꝛ ī tpe tēptatōis recedūt. Jō spūs sanct⁹ adueniēs ī aīa fortificat ꝛ roborat eā ī bono. Añ.b. Petrus post receptionē spūs sancti reputauit leue mori ꝓ xpo:q tñ prius negauerat ipz ad vocē ancille. Hāc aūt pseuerātiā facit spūs sctūs ī aīa p donū fortitudīs. Juxta illud Judicū.5°. Stelle manētes ī ordine ꝛ cursu suo ꝯ̄ sisarā pugnauerunt. Per hoc aūt dissoluit peccatum accidie q̄ eneruat vires hoīs Prouer.15°. In merore animi deiciē spūs:ꝛ.17°.c°.eiusdē libri dī. Spirit⁹ tristis exsicat ossa. P

Quinto die creauit deus ex aq̄ ꝛ terra aues ꝛ pisces. Geñ.p°. Qr ergo ante aduentū spūs sancti ī aīa cor ad terrena deprimit p nimiū amorē:iuxta illud psalmiste. Oculos suos statuerūt declinare in terram. Jdeo spiritus sanctus adueniens in anima eleuat cor a terrenis ad celestia per promptitudinem obedientie mandatoꝝ dei:iuxta illud Job.39°. Ad preceptum tuū eleuabitur aquila:idest cor nobile doctum a spiritu sancto. Hanc autem ꝓmptitudinem facit spiritus sanctus in anima per donum consilij:qđ dicit. Uade ꝛ vende omnia que habes ꝛ da pauperib⁹:ꝛ veni sequere me. Matthei.19°. Per hoc autem dissoluitur peccatum auaricie que ē idolorum seruitus:vt ait. Paulus ad Ephe.5°. et ad Col.3°. Sexto die creauit deus hominē ad imaginem ꝛ similitudinē suam. Geñ.p°. Quia ergo ante aduentum spiritus sancti in anima nihil homo cogitat nec cupit nisi īmundiciam luxurie:vt patuit in principio mundi. Omnis qppe caro corruperat viam suā Geñ.7°. Jdeo spiritus sanctus adueniens in anima eleuat ipsam ad contemplationē eternorum per donum intellectus:quia spiritus omnia scrutatur.p°.ad Corin.2°. Per hoc autem dissoluitur peccatū luxurie. Job.34°. Si direxerit ad deum cor suum: spiritum illius ꝛ flatū ad se trahet:ꝛ deficiet oīs caro:idest carnalitas. Q

Septimo die requieuit de⁹ ab oī ope qđ patrarat. Geñ.p°. Quia ergo ante aduētū spirit⁹ scti ī aīa nō sapiūt ei bona celestia cū hēat palatū ꝛ gustū īfectū ī carnalitatib⁹:iuxta illđ ad Philip.3°. Quoꝝ de⁹ vēter ē. Jō spūs scūs adueniēs in aīa vocat eā ad qetē cōtēplationis diuinoꝝ. Juxta illud Apoc.14°. Amodo.n.iā dicit spūs vt requiescāt a laborib⁹ suis. Et hoc fit p donū sapiē quo ꝑgustat cena beatitudinis eterne:ꝭm illud ad Roma.8°. Qui ꝭm carnē sūt q̄ carnis sūt sapiūt. Qui vo ꝭm spiritū sūt:q̄ sūt spiritus sapiūt p hoc aūt dissoluitur peccatū gule qđ facit hoīez īsensibilē ꝛ ineptū celestibus cōtēplationib⁹.p°.ad Cor.2°. Aīalis hō nō percipit ea q̄ sūt spūs dei. Ex qb⁹ oībus patet q per spiritū sanctū aīa pctōris recreat. Et iō de illa dici pōt illđ Eccl'.p°. ipse creauit illā in spiritu sancto.

¶ De spūs scti opatiōe cōsideratio sexta. R

q Raz sit necessaria ꝛ vtilis spūs sancti gr̄a patere pōt ex his q̄ dixi supra in sermōe.33°.pte.2ª.vbi de gr̄a dei tractat. Pro expeditiōe tñ hui⁹ partis duo ī p̄sentiarū sūt vidēda ad maiorē elucidationē p̄dictoꝝ ꝛ isernis dicēdorū. Primo quō venit spūs scūs ī discipulos. Secūdo ꝓ:q̄d opera fit ei⁹ missio. Quo ad primū dico q venit primo festinanter:qr in epistola hodierna dicitur. Factus est repente ꝛc. Et.n. Sap.7°. dicit. Spūs sanct⁹ omnib⁹ mobilib⁹ mobilior est:quia subito ꝛ in instāti tēporis opat. Nā subito ꝛ repente corda apostoloꝝ diuina charitate pcussa sunt. Jta vt quelibet anima eorum dicere posset illđ Cañ.4°. Uulnerata charitate ego sum. Subito enim tali vulnere īmutauit eos in nouos viros:ꝛ augmentauit in eis habitum fidei.spei ꝛ charitatis. Ex quo tota ecclesia dei letificata est. Unde ꝓpheta inquit ps°.45°. Fluminis impetus letificat ciuitatem dei ꝛc. De hac etiā subita immutatōe ait Grego. in sermone apostolorum. O qualis ē iste artifex spiritus. Nulla ad discendum mora agitur. Jn omne quod voluerit mox vt tetigerit mētem docet:solumq3 tetigisse docuisse est. Naz humanum cor subito illustrat ꝛ immutat. Abnegat hoc repente quod erat.ꝛ exhibet repēte quod nō erat. Secundo venit spirit⁹ sanct⁹ hodie sup apostolos eleuās eos:ꝛ iō dr̄. Fact⁹ est repēte de celo: vt.s.illos ad celos eueheret:idest ad celestia contemplāda. Jmo vt ipsos efficeret celos ad gloriā suā predicādā. Unde ps°.32°.dī celi enarrāt glīa dei ꝛc.ꝛ Job.26°. scriptū est. Spirit⁹ domini ornauit celos. Ubi dicit Grego. q ornamēta celorū sunt virtutes p̄dicātium apostolorum. Celi enim dicuntur apostoli quib⁹ celestia secreta reuellata sunt. domino attestāte qui Joānis.15°. ait. Que/

cunque audiui a patre meo nota feci vobis. Quod secundum Nicolaum de lira non intelligitur simpliciter. Sed de omnibus pertinentibus ad eorum statum et salutem: et ad fidei ac morum predicationem ecclesieque gubernationem. Tertio venit spiritus sanctus super apostolos intonans. Et ideo dicitur quod factus est de celo sonus. Nam ideo cum tali sono stupefactiuo descendit spiritus sanctus in eos: vt debilitatem creature: et celsitudinem maiestatis sue infunderet in illo armoniaco sono: atque ex tam admiranda suauitate que exprimebatur in illo sono: omnes inseipsis deficerent: ac se in eum totaliter transformarent. Nam sonus iste quattuor proprietates aptas ad fortiter excitandum et sursum agendum transformandum habuisse refertur. Tum quia fuit subitissime incohatus: quia factus est repente: tum quia fuit de sursum missus idest de celo irruens descendens: tum quia fuit rapidissimus: idest cum fortissima rapiditate irruens super eos: quia fuit vehemens vt infra dicetur. Tum quia sperice forme: seu vniuersaliter redundans. Et propterea dicitur totam domum replesse: et hoc enim excitabantur apostoli ad presentiendum: et concipiendum aduentum immense maiestatis diuine: vt resonantem et omni suauitate redundantem atque anime repletiuum. Quarto venit spiritus sanctus visitans. Unde dicitur. Factus est sonus tanquam aduenientis spiritus idest aeris flatus. Et secundum hunc sensum: li tanquam est nota veritatis: nisi forte sonus ille descenderit absque omni corporali motu et flatu: et tunc dicitur descendisse: quia sic fuit a deo factus ac si descenderet de ipso celo. Si vero spiritus summatur hic pro spiritu sancto: li tanquam est nota similitudinis figuralis: quia sonus ille et flatus erat quedam sancti spiritus similitudo: et non spiritus sanctus mistice. Vo visitauit spiritus sanctus discipulos in hac die quemadmodum fluuius currens visitat terram: iuxta illud psalmiste. Fluminis impetus et cetera. Inundatio enim diuinorum carismatum a fonte spiritus sancti emanantium letificauit ciuitatem dei: idest ecclesiam in discipulis Christi fundatam. Quinto venit transportans: idest transuehens mentes discipulorum a terrenis ad celestia. A bono commutabili ad incommutabile: et a seipsis ad deum. Immo in ipsum Christum: vt quilibet eorum dicere posset illud apostoli ad Galatas. secundo. Viuo autem non iam ego. Viuit vero in me Christus. Propterea dicitur sonus spiritus vehementis: idest mentes eleuantis: quia discipulorum mentes ab amore proprio erradicauit: et in spirituales ac diuinos ardores euexit. Sexto venit abundans. Unde subditur. Et repleuit totam domum et cetera. Ut mistice designetur quod sicut repleuit totam domum. Ita totum replere debeat ecclesie corpus: et quod discipuli sic futuri erant deo pleni et carismatibus eius quod omnia mundana et transitoria fastidirent. Scimus enim quod qui post plenitudinem stomaci et plenam saturitatem ad comedendum perueniunt: quelibet oblata et apposita fastidiunt. Additur autem. Ubi erant sedentes: ne tumultus aut strepitus soni illius ex aliquo discipulorum tumultuoso strepitu venisse suspicetur aut ne suauis et armoniaca melodia illius soni per aliquem humanum strepitum impediretur auditu eorum. Septimo venit facundans: quia facundauit eos vt quod intelligebant fari possent. Et ideo subditur: et apparuerunt illis dispertite lingue. Quod factum fuit maxime propter quattuor. Tum in signum quod a verbo patris hoc donum procedebat: quod ad modum lingue mouetur a verbo cordis ad formandum et exprimendum sonum vocis. Tum ad significandum quod intimos gustus diuinorum: vimque gustatiuam ipsorum discipulis dabat. Tum in signum quod facundiam atque linguarum scientiam eis donabat. Tum in signum quod ad predicandam fidem christi eos destinabat. Et notanter dicitur quod apparuerunt lingue dispertite tanquam ignis idest quasi ab aliquo magno igne per quandam partialem diuisionem deriuate. Ad innuendum quod fontalis plenitudo spiritus sancti existens capite nostro christo participatiue in apostolos et in nos deriuatur et quasi partialiter: et sub determinata distribuitur mensura: iuxta illud prime ad Cor. duodecimo. Diuisiones gratiarum sunt. Idem autem spiritus et infra. Hec omnia operatur vnus atque idem spiritus diuidens singulis prout vult. Octauo venit inflammans. Et ideo dicitur. Tanquam ignis: per quod significatum est quod venit ad inflammandum corda eorum et vt ignitis sermonibus ceteros ad diuinum amorem incenderent: verba ignea linguis eorum igneis predicantibus vt inquit glosa super epistolam hodiernam. Nono venit tranquillans. Unde subditur: seditque super singulos eorum: idest quiete pausauit: quia factus est in pace locus eius vt ait psalmista. Non enim erant perturbati propter persecutiones iudeorum: sed stabiles et maturi atque in bono proposito firmi.

Unde per psalmistam dicit ipse spiritus sanctus deo patri. In populo graui laudabo te:idest in populo ipsorum discipulorum. Decimo venit inebrians. Et ideo subditur. Repleti sunt omnes spiritu sancto:idest inebriati amore diuino: de quo predixerat psalmista di. Inebriabuntur ab vbertate domus tue: et torrente voluptatis tue potabis eos. Sicut enim ebrij non curant de obprobrijs et irrisionibus: nec de periculis aut damnis rerum. Sic etiam de apostolis amore diuino ebrijs dicitur Actuum quinto. Ibant apostoli gaudentes a conspectu concilij quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati etcetera. Unde taliter ebrius Paulus clamabat ad Romanos octauo. Quis ergo nos separabit a charitate christi? Tribulatio an angustia an persecutio: an fames: an nuditas: an periculum: an gladius. Sicut scriptum est: quia propter te mortificamur tota die. Extimati sumus sicut oues occisionis. Sed in his omnibus superamus propter eum qui dilexit nos. Et certus sum quia neque mors: neque vita et cetera. Et sequitur concludens: poterit nos separare a charitate dei que est in christo Jesu domino nostro. Et ad predicta potest dari exemplum illius qui in montem flascono inebriatus. postea pergens per viam obdormiuit in ipsa: et superuenientem nocte descendit magna altitudo niuis. Sed vsque ad quatuor brachia circa ipsum ebrium nihil erat niuis quia ex flatu illius in aquam protinus conuertebatur. Aliud quoque simile exemplum legitur de alio qui ebrius existens perrexit in fluuium: et ab aquis sepe submersus est et agitatus: sed tandem euasit incolumis. Et interrogatus quo potuisset viuere et stare sub aquis. Respondit. Tantum vinum erat intus quod aqua non potuit intrare. Hoc est vinum dulcissimum. Ecclesiasti. 24° Spiritus meus super mel dulcis et cetera. Ad quod inuitamur Canticorum quinto. Bibite amici mei: et inebriamini carissimi. Sed vinum dulce non debet dari opilatis. Unde oportet habere venas largas pietatis et non strictas tenacitatis si iocundari volumus hoc vino mellifluo. Et ideo hortatur Paulus secunde ad Corinteorum sexto dicens. Cor nostrum dilatatum est: dilatamini et nos. Undecimo venit redundans scilicet per feruentem predicationem: quia: ut dicitur. Mathei duodecimo. Ex abundantia cordis os loquitur. Et ideo subditur. Et ceperunt loqui varijs linguis. Unde dicunt doctores quod per spiritus sancti donum receperunt apostoli scientiam omnium linguarum et idiomatum: et habilitatem atque promptitudinem ad proferendum expedite ac perfecte voces et dictiones cuiuslibet linguagij. Quando autem predicabant vbi erant diuerse nationes: virtute spiritus sancti eorum verba singulis auditoribus videbantur esse sui linguagij. Unde in hodierna epistola dicebant greci: et latini ac alij diuersarum linguarum de apostolis. Non ne hi omnes hebrei sunt. Et quomodo nos omnes audiuimus linguam nostram in qua nati sumus? Et hanc gratiam habuit sanctus Antonius noster de padua qui cum rome predicaret: ab omnibus nationibus intelligebatur: et singulis videbatur loqui in lingua sua. Ideo autem dedit spiritus sanctus apostolis omnium genera linguarum ut ostenderet quod per eos volebat constituere ecclesiam catholicam: ex omnibus gentibus et nationibus adunandam. Duodecimo venit cooperans scilicet ad loquendum. Et ideo subditur. Prout spiritus sanctus dabat eloqui illis. Et de hoc predixerat David psalmo. 144°. Dicens deo patri. Memoriam abundantie suauitatis tue eructabunt: et in iusticia tua exultabunt. Gloriam regni tui dicent: et potentiam tuam loquentur. Ut notam faciant filijs hominum potentiam tuam: et gloriam magnificentie regni tui. Ideo etiam dicitur. Prout spiritus sanctus dabat eloqui illis: quia ipsos instruebat continue: quis: quibus: vbi: quando et quomodo loqui deberent. Unde verificatum est hodierna die illud psalmi. 71. Suscipiant montes pacem populo: et colles iusticiam. Quia apostoli tanquam montes excelsi omnibus in sanctitate eminentiores susceperunt spiritum pacis ad suam: et populi salutem: per quos postea omnes colles: idest alij credentes iustificati sunt.

RR

Quo ad secundum in hac parte videndum dico quod munificentissimus omnium bonorum dator spiritus sanctus omnibus personarum generibus diuersa influit dona. Et primo peccatoribus influit longanimitatem: illos diu ad penitentiam expectando. Unde Sapientie primo dicitur. Benignus est spiritus sapientie. Et Ambrosius in quodam sermone ait. Copiositas longanimitatis dei est non ad horam: sed longa: et per multa expectans tempora. Et quantum? Certe vsque in senectam et senium. Et nos nec sero conuertimur. Sed expectantem dominum contemnimus qui nos blandicijs

attrahere nititur. De hoc etiam inquit Paulus ad Roma. 2°. di. Diuicias bonitatis eius et pacientie et longanimitatis contemnis: ignorās quod benignitas dei ad penitentiam te adducit. Secundum duriciam autem tuam et impenitēs cor thesaurizas tibi iram in die ire. Secundo influit eis mūdationē ab imūdicia peccati. de quo dī Tre. p°. Sordes eius in pedibus eius. Nā spūs scūs aias abluit. Et ideo igitur glosa sup Isa. 4°. c°. Nō i merito post lachrymas spūs scūs purificat alas quas risus imoderate delectationis inquinauerat. Et de hac mūdicia ait Chriso. super illud Matthei. 5°. Faciē tuam laua. Facies anime conscientia est. Quia sicut in conspectu hominum gratiosa est facies pulchra. Sic in conspectu dei speciosa est conscientia munda. Tertio influit renouationem: quā efflagitabat Dauid ps°. 50. di. Cor mundū crea in me deus: et spiritum rectum in noua in visceribus meis: et ps°. 103°. Emitte spiritum tuū et creabuntur et renouabis faciem terre. Notandum est autem quod propheta volens petere gratiā spiritus sancti in preallegato ps°. 50. Primo petit sibi dari quoddam ante eius aduentuz scilicet cordis mundiciam cum dicit. Cor mundum crea i me deus. Secūdo aliquid in eius aduentu. s. cordis innouationem: et ideo ait. Et spiritū etc. Tertio aliquid post eius aduētum. s. gratie confirmationem: et ideo dicit. Et spiritū principali confirma me. Primo ergo petit cordis mundiciaz quā necessaria ē volenti recipere spiritum scm̄. Quia ipse spiritus sanctus est columba celestis. Luce. 3°. Descendit spiritus sanctus sicut columba in eum. Et ideō non habitat in corde lutuoso: et per peccatum mortale inquinato. Sicut nec colūba ponit pedem in luto. Quod significatum fuit. Geñ. 8°. Ubi cum Noe columba emisisset: cum adhuc tota terra paludosa esset non inueniēs ip[illegible] columba vbi requiesceret pes eius: reuersa est [illegible] archam. Item est hospes honorabilis. Et idō requirit bonum hospicium. Sap. 18°. Solem sine lesura boni hospicij prestitisti. Non enim vult habitare in hospicio pulueribus peccatorū asp[er]so. Et ideo inquit Gre. Tergat ergo sordes praui operis qui deo preparat domum mentis. Itē est amicus dulcis. Sap. 7°. Infinitus est thesaurus hominibus quo qui vsi sunt participes facti sunt amicitie dei. Et ideo vult habitare i loco florido: idest ameno per variarum virtutum adornationem. Unde sponsa dicit Cañ. p°. Lectulus noster floridus est. Itez ē balsami liquor suauis Eccl. 24°. Quasi balsamum non mixtum odor meus. Et ideo vult reponi in vase solido per perseuerantiam: et precioso per charitatez veram. Eccl. 50. Quasi vas auri solidum: ornatum omni lapide precioso. In corde igitur inquinato nō habitat spiritus sanctus: sed fugit ab eo. Sap. p°. In maliuolam animam non introibit Sapiētia Nec habitabit in corpore subdito peccatis. scilicet mortalibus. In corde vero puluere peccatorum venialium asperso habitat: sed nō libenter: quia quodāmodo a multitudine venialium contristatur. Et ideo ait Paulus ad Ephesi. 4°. Nolite contristare spiritum sanctum. In corde autē florido et puro habitat delectabiliter Prouer. 8°. Delicie mee esse cum filijs hominum. In corde vero solido et firmo habitat perseueranter. Joannis. 14°. Ad eum veniemus et mansionem apud eum faciemus.

Secundo petit propheta in aduentu spiritus sancti cordis innouationem. Spiritus enim sanctus est ignis dei quem saluator hodierna die misit interram sicut ipse predixerat Luce. 12°. Et ideo per ipsum renouatur homo instar argenti deponendo scoriam peccati. Isa. p°. Excoquam ad purum scoriam tuam. Item est fons dei. psalmista dicente ipsi deo. Quia apud te est fons vite. Et ideo per eum renouamur ad instar aquile et cerui. Aquila nāqz exusta radio solari se in aquam proijcit: et vetustatem deponit. Et ceruus pugnās cū serpēte: austo veneno Vontē se proijcit et venenū abijcit: et postmodū iuuenescit. Et similiter anima i fonte spiritus sancti renouatur sicut aquila nouam conuersationem assumendo. Unde psalmista ait ps°. 102°. Renouabitur vt aquile iuuentus tua. Et instar cerui venenum abijciendo peccati iuxta illud psalmiste. Quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te deus etc. Item est auster dei. Can. 4°. Surge aquilo: et veni auster. Et ideo per eum renouamur instar accipitris: deponendo plūmas vetustas viciorum: et induendo nouas plummas virtutum. Job. 39°. Nunquid [illegible] sapientiam tuam plumescit accipiter alas suas expandens ad austrum? Item facit nos habitare in foraminibus petre: idest in Christi vulneribus. Cañ. 2°. Surge: propterea amica mea: colūba mea: et veni in foraminibus petre: in cauerna macerie. Et ideo per eum renouamur instar serpentis: qui transiens per foramen angustum deponit vetustam pellem. Et similiter anima habitans in Christi vulneribus per deuotam meditationem deponit vetustam conuersationem. Ad Ephe. 4°. Deponite fm pristinam cōuersationē veterem hominem.

Tertio petit propheta post spiritus sancti adventum gratie confirmationem dicens. Et spiritu principali confirma me. Sed sciendum est quod spiritus sanctus conseruatur multipliciter. Primo enim quia est aqua diuina Joannis 4°. Aqua quam ego dabo ei etc. Ideo sicut aqua conseruatur [illegible] decursum. Ita spiritus sancti gratia per bonorum operum exercitium. Propter quod ait Apostolus 2° ad Cor. 6°. Hortamur vos ne in vacuum gratiam dei recipiatis etc. Secundo quia est sicut pupilla que habet hominem dirigere et illuminare propheta dicente deo. Ps° 142°. Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam. Ideo sicut pupilla conseruatur per palpebre appositionem. Sic spiritus sancti gratia per elemosynarum largitionem. Ecclesiastici 29°. Elemosyna viri quasi sacculus cum eo et gratiam hominis quasi pupillam conseruabit. Tertio est sicut flamma siue ignis habens animam inflammare ad amorem. Ideo sicut ignis conseruatur per appositionem lignorum. Sic spiritus sanctus per feruorem sanctorum desideriorum. Eccl. 28°. Secundum ligna silue: sic ignis exardescet. Item quia est sicut lucerna illuminans [illegible] que sunt in domo anime. Ideo sicut lucerna conseruatur per olei appositionem. Sic gratia spiritus sancti per deuotionem que quidem per oleum significatur: quia facit animam rebus mundi supernatare et in celum ascendere. Joannis 4°. Fiet in eo fons aque salientis in vitam eternam. O igitur peccator qui imaginem dei in te fedasti: curre ad renouatorem tuum spiritum sanctum ut verificetur in te illud Pauli ad Thi. 3°. Per renouationem spiritus sancti etc. Hanc enim reformationem ac renouationem non potest aliquis peccator per se facere. Sed illo indiget auxilio de quo inquit Ambro. in quodam sermone. Non potest seipsam imago reformare: sed veniente spiritu sancto cunctorum reformatore: omnia deformata reformantur. De ipsa quoque renouatione a spiritu sancto impetranda ait Paulus ad Ephe. 4°. Renouamini spiritu mentis vestre. Quarto: spiritus sanctus influit super peccatores viuificationem a peccato in quo erant mortui: quia ut dicitur Joannis 6°. Spiritus est qui viuificat. Ideo Eze. 37°. ait propheta. A quattuor plagis veni spiritus et insuffla super interfectos istos: ut reuiuiscant. Quattuor enim mundi plage sunt aquilo: auster: oriens et occidens. Primo namque venit spiritus sanctus ab aquilone in mentem peccatoris dando ei de culpa sua cognitionem et dolorem: et ad hoc applicari potest illud Jere. primo. Ab aquilone pandetur omne malum: et hinc est quod aquilo quasi in turbine surgit. Secundo venit ab austro: iuxta illud psalmiste. Dominus ab austro veniet: et sanctus de monte pharan. Et mittit gaudium de venia. Et ideo auster venit in flatu suauissimo. Et hos ventos sponsa desiderabat Can. 4° di. Surge aquilo et veni auster. Tertio spiritus sanctus venit ab oriente: dando spem eternorum: quia sic sol cum oritur terram illuminat. Sic spiritus sanctus mentem clarificat. Et ideo habens spiritum sanctum potest dicere illud primo Joannis 2°. Tenebre transierunt: et lumen verum iam lucet. Quarto venit ab occidente dum imprimit eterne pene pro peccatis debite memoriam et recordationem: dicens illud Ecclesiastici 18°. Memento ire in die consumationis. Et his quattuor ventis flantibus peccatoris mens viuificatur.

Secundo principaliter spiritus sanctus influit in iustos. Et primo stabilitionem in bono. Eze. 2°. Ingressus est in me spiritus postquam locutus est mihi: et statuit me supra pedes meos. Ubi Gre. inquit. Spiritus sanctus nos implet et leuat et supra pedes statuit ut qui prius in penitentia pro culpa iacuimus: pro bono opere postmodum stemus. Et hanc stabilitionem desiderabat David dicens. Ps° 50. Et spiritu principali confirma me. Secundo influit in eis fructificationem in bonis operibus et virtutibus. Unde de fructibus spiritus sancti ait Apostolus ad Gala. 5° Fructus autem spiritus est charitas: gaudium: pax: patientia: longanimitas: bonitas: benignitas: mansuetudo: fides: modestia: continentia et castitas. Sicut ergo fructus est effectus arboris. Sic opera nostra grata deo sunt effectus spiritus sancti operantis in nobis. Quem obnixe rogare debemus cum Augustino in quadam epistola dicentes. In me spira o spiritus ut te cogitem. Compelle ut faciam. Suade ut diligam. Confirma me ut te teneam. Custodi me ne te perdam. Tertio influit in eos illuminationem ad intelligendum omnia necessaria ad salutem. Unde sciendum est quod in sacra scriptura per celos aliquando intelliguntur sancti et iusti. Et ideo Ecclesiastici 24°. dicit spiritus sanctus. Ego feci in celis ut oriretur lumen indeficiens. De his etiam celis scriptum est Job 26°. Spiritus domini ornauit celos: et Prouer. 30. Stabiliuit celos prudentia. Spiritus enim sanctus sanctorum animas omnibus ornat virtutibus: atque in seruitio dei stabiles facit: ac in fide constantes ut eam publice confiteri non timeant. Unde illa verba saluatoris dicentis de spiritu sancto. Ille testimonium perhibebit de me: et vos testimonium perhibebitis. Joannis 16°. exponit Aug. Ille testimonium perhibebit de me in cordibus vestris: et vos in vocibus vestris. Ille inspirando: et vos insonando. Adeo enim facti sunt stabiles et fortes ad testificandum de christo quod qui prius timebant testificari in vna lingua: postea testificati sunt in omnibus linguis. Et qui prius in vno angulo non audebant testificari postea testificati sunt in toto mundo: et qui prius timebant confiteri voce postea testificati sunt etiam morte. Quod patuit in Petro qui

prius ad vocem vilissime mulieris negauit xp̄m. Nam. s̄m Gregorium fuit persona vilis quātum ad sexum: quia nō vir sed femina. Vilior quantū ad conditionem: quia non libera sed ancilla: et vilissima quo ad officium: q̄ non thesauraria s₃ hostiaria fuit. Qualiter autem postea per spiritum sāctum fortis sit factus: ostēdit idem Gre. di. Contemnit Petrus flagella cedentium qui paulo ante timuerat verba regrentiū: et q̄ ancille voces requisitus expauit: postea vires principū cesus nō timuit: hec ille. Sicut enim vas terreum est fragile: sed igne decoctum efficitur solidum. Si et apostoli ante aduentum spiritus sancti erant fragiles et tanq̄ molis terra siue cera. Sed igne spiritus sancti excocti facti sūt sicut terra fortis. Unde ante aduentum spiritus sancti poterat dicere quilibet eorum cum psalmista. Factum est cor meum sicut cera liquescens. Sed post eius receptionem. Aruit tanq̄ testa virtus mea. Et iō de ipsis apostolis dr̄ Act. 4°. Uirtute magna reddebāt apostoli testimoniū resurrectionis Jesu christi. Et quādo flagellabantur dicebant Act. 5°. Obedire oportet deo magis q̄ hominibus. Nec mirum: si erāt sic stabiles. Ait enim Aug. Talis ē gratia spiritus sci q̄ si tristiciā iuenit dissoluit. Si desideriū pniciosū cōsumit si vero trepidationem abijcit. Quarto influit in iustos filiationē: quia eos facit filios dei. Ad Roma. 8°. Qui spiritu dei agūtur hi filij dei sūt: q̄ si filij: et heredes. Quinto influit in eos transfigurationē. Quia per spiritū sanctū deo configuramur: et p̄ ipsum ad bene operandum habiles reddimur: et per eundē ad beatitudinem nobis via parat̄. Que tria ap̄ls insinuat. 2ᵉ. ad Cor. p°. di. Unxit nos deus et signauit: et dedit pignus spūs in cordibus nostris. Et ad Ephe. p°. inquit. Signati estis spiritu promissionis sancto: q̄ est pignus hereditatis nostre. De qua etiam transfiguratione loquitur idem apostolus. 2ᵉ. ad Cor. 3°. di. Nos aūt reuelata facie gloriā domini speculantes in eandē imaginem transformamur a claritate in claritatē tanq̄ a domini spiritu. X

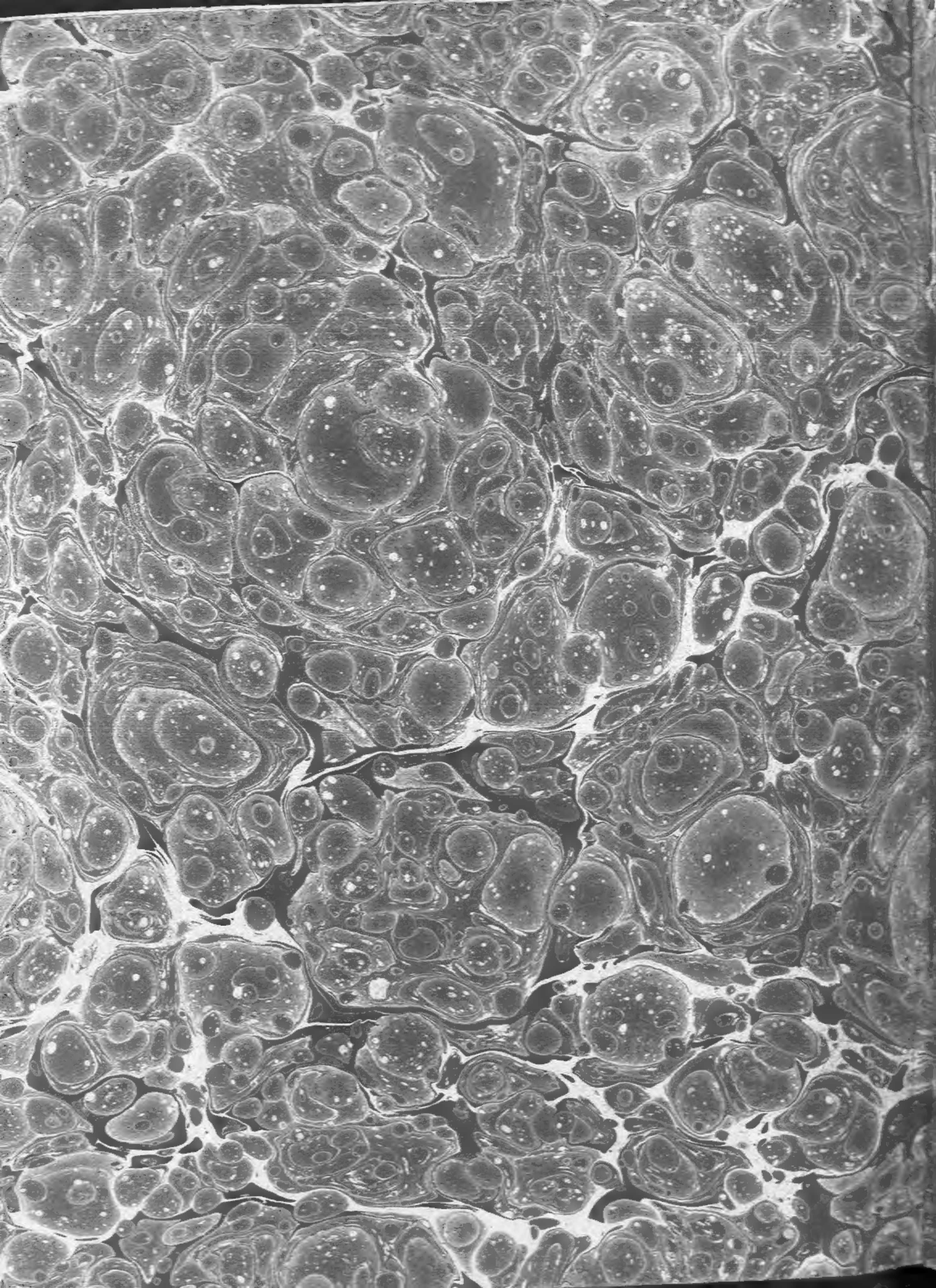
Sexto īfluit in iustos consolationem et iubilationem quam d̄siderabat Dauid ps̄°. 50. di. Redde mihi leticiā salutaris tui. Justi enim pleni spiritu sancto adeo sunt consolati vt videatur eis iam habere arrā paradisi: de quo ad Roma. 14° dicitur. Regnum dei est iustitia et pax et gaudiū in spiritu sancto. Et ideo dicere possunt cū apostolo ad Philip. 3°. Nostra conuersatio in celis est. Septimo influit in iustos sanctificationem. de qua ps̄°. 45°. dicitur. Fluminis impetus letificat ciuitatē dei: sanctificauit tabernaculum suum al-tissimus. X

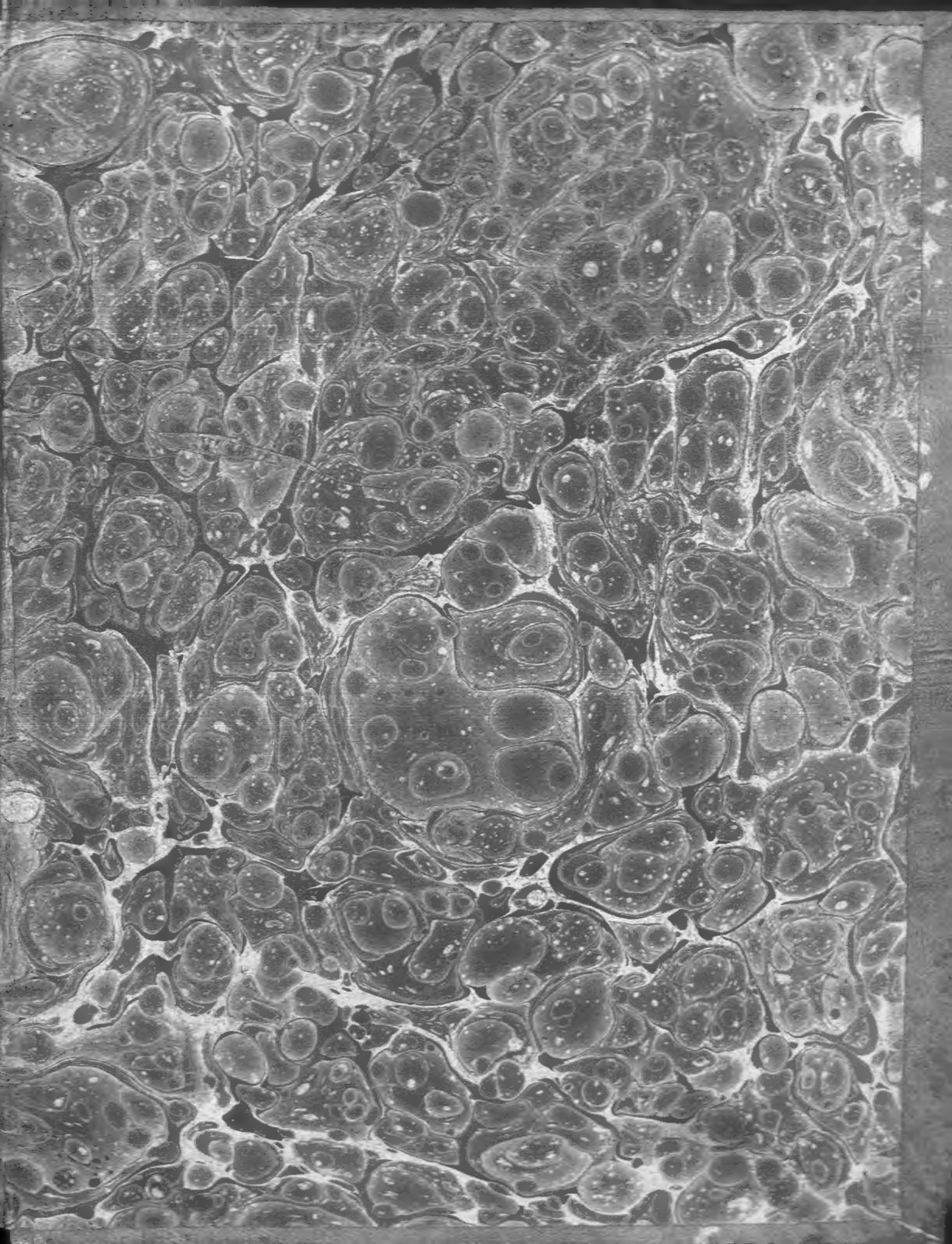
Tertio principaliter influit spiritus sanctus inaduentores scientiarū et artium nō solum fideles: sed etiā infideles oium enim est artifex. Sap. 7°. Nā ut ait beatus Tho. 2ᵃ. 2ᵉ. q. 172ᵃ. ar°. 6°. Prophete demonum non semper loquūtur ex reuelatione demonum: sed interdum ex inspiratione diuina: sicut manifeste legitur de balaam Numeri. 21°. Cui locutus est deus licet propheta esset demonum. Quia deus vtitur etiā malis ad vtilitatem bonorum. Unde etiā sibille multa vera predixerunt de Christo. Quotiens ergo aliquod verum dicitur. Illud est a spiritu sancto etiam si sit a demonibus dictum: ut ait Augu. 2°. super Geñ. ad litteram: et Ambro. in quodam sermone inquit. Ueritas a quocunq̄ dicatur a spiritu sancto est. Hic est ergo ille spiritus qui p̄mo docuit Moysen adinuentionem litterarum apd̄ Hebreos: et abraham apud Siros et Caldeos: et Isim reginam apd̄ egyptios: et qui Phenices docuit litteras grecas. Unde Lucanus ait. Phenices primi magno si creditur ausu. Mansuram rudibus vocem signare figuris. Hic est ille spūs sanctus quo suggerente Dyonisius lontius sillabarum nomen singulasq̄ formas apertissimas fecit: et ob id statua honoratus est. Hic est ille spiritus quo docente partes orationis primus Aristotiles duas tradidit nomen et verbum: deinde donatus octo diffiniuit. Hic est ille spiritus cuius virtute studium carminum et metrorum Moyses apud hebreos adinuenit. Achate suis apud grecos. Fericides apud Siros. Hic est ille spiritus quo docente fabulas Alcinon cretoniensis primus adinuenit que fabule ficta narratione ad veri significationem deducunt. Hic est ille spiritus quo suggerente historiam que memoriam tribuit rerum gestarum primus Moyses apud hebreos conscripsit. Apud gētiles vero dares phrigius de grecis et troianis historiam edidit. Apud grecos autem erodotus. Hic est ille spiritus cuius inspiratione rethorica a grecis inuēta est videlicet gorgia. Aristotile et hermagora. Translata vero in latinum a Tulio Quintiliano et Titiano. Hic est ille spiritus quo docente dialeticam ad regulas quasdam et argumenta primus Aristotiles perduxit. Demum eam varro ī octo libris diffiniuit. Hic est ille spiritus quo suggerente phisicam apud grecos perscrutatus est primus tales milesius vnus ex septem sapientibus qui ante alios celi causas atq̄ viam rerum naturalium contemplatus est. Quam quidem physicam postmodum Plato in quattuor diffi

nitiões distribuit. Hic ē ille spūs quo docēte ethi
cam ad corrigendos componēdosqꝫ mores atqꝫ
ad bene viuendi studiū Socrates instituit. Hic
est ille spiritus quo inspirante Arismeticā prim⁹
apud grecos pictagoras conscripsit. Deinde ni/
chomachus diffusius disposuit. Apud latinos
vero Apuleius ꝛ Boetius transtulerunt. Hic
est ille spiritus cuius illuminatione geometricā
disciplinam primo egyptij inuenerunt. Initiūqꝫ
terre diuidende per lineas ꝛ mensuras. Hic est
ille spiritus quo docente musicam tubal qui fuit
de stirpe caim primus reperit ante diluuium: vt
Moyses testatur Geñ.4°. Greci vero pictago
ram dicunt huius artis inuenisse primordia ex
metallorū sonitu ꝛ cordarū extensarum percussu
ra. Alij linum thebeum ꝛ zethum ꝛ amphion in
musica arte primos ferunt. Hic ē ille spiritus cu
ius virtute astrologiam ꝛ natiuitatis obseruan/
tiā caldei primo docuerunt. Astronomiam vo
primus abrahā egyptos docuit vt Josephus te/
statur gentiles vero dicunt hanc artē ab athlāte
prius excogitatā. Ideoqꝫ dictus est sustinuisse ce
lum. Potholomeus aūt rex alexandrie apud gre
cos precipuus habetur. Hic est ille spiritus quo
docente medicinā primus apud grecos apollo i/
uenit. Quā filius eius Esculapius ampliauit.
Sed postqꝫ fulminis ictu Esculapius interijt: i
terdicta fertur medendi cura: ꝛ ars simul cū au/
ctore defecit: latuitqꝫ per annos fere quingentos
vsqꝫ ad tempus arthaxersis regis persarum. Et
tunc eā reuocauit in lucē hypocras ab Asclepio
patre genitus in insula choo. Hic ē ille spiritus
quo suggerēte cronicā apud grecos primus Eu
sebius cesariensis episcopus edidit. Et Hierony
mus presbyter in latinā linguam ꝯuertit. Hic ē
ille spiritus cuius virtute Moyses genti hebrai
ce primus diuinas leges tradidit. Phoroneus
vero rex primus grecis leges ꝯstituit. Mercuri/
us aūt trimegistus egyptijs: ac Solon athenien
sibus: ꝛ Licurgus lacedemonibus. Nūma pō/
pilius vero qui Romulo successit in regno pm⁹
romanis leges dedit. Hic est ille spiritus qui ape
ruit os asine cui insedebat Balaam: eiqꝫ loquel/
lam dedit numeri.22°. Hic est ille spiritus quo in
spiratus Adā oībus rebus noīa imposuit. Geñ.
2°. Hic est ille spiritus quo dictante Noe fabri/
cauit archam in qua saluatus est genus huma/
num. Geñ.6°.ꝛ.7°. De quo etiā fit mētio Sap.
14°. Et descendētes de Noe artem nauigandi in
uenerunt exēplo ipsius arche que ferebat super
aquas. Geñ.7°. Hic est ille spiritus quo sugge
rente Joseph exposuit somniū pharonis. Geñ.
41°. Hic est ille spiritus qui pcedebat Moysen
ꝛ filios israel in columna nubis per diem: ꝛ in co
lumna ignis per noctem. Exodi.13°. Hic est ille
spiritus qui confortauit gedeonem: de quo dicit
Judicum.6°. Spiritus domini repleuit gedeon
di. Uade in hac fortitudine tua: ꝛ liberab. israel
de manu madian. Hic est ille spiritus qui dedit
Sansoni fortitudinē in septem capillis: de quo
dicitur Judicū.14°. Cepit spiritus domini esse
cum eo ꝛc. Hic est ille spiritus qui omnes pro/
phetas constituit. De quo inquit Gre. in sermōe
apostolorum. Libet oculos fidei in virtute opifi
cis huius atollere: atqꝫ sparsim patres noui ac
veteris testamenti considerare. Et apertis oculis
fidei: Dauid amos: Danielem: Petrum: Pau
lum: ꝛ Matheum intueor: ac sanctus iste spiri
tus qualis sit artifex considerare volo: sed in ipa
mea consideratione deficio. Implet namqꝫ citha
redum puerum ꝛ psalmistam facit. Implet pa/
storem armentarium sicomoros vellicantem et
prophetam facit. Implet abstinentem puerum
ꝛ iudicem senum facit. Implet piscatorem ꝛ pre
dicatorem facit. Implet persecutorem ꝛ doctorē
gentium facit. Implet publicanum ꝛ euangeli/
stam facit: hec ille. Hic est ille spiritus de quo ait
abdias propheta ad Heliam. Cum recessero a
te spiritus domini asportabit te in locum quem
ignoro tertij Regum.18°. Hic est ille spiritus he
lisei de quo dicitur Ecclesiastici.48°. qꝫ eius
corpus mortuum prophetauit. Hic est ille spi/
ritus qui Jeremiam in ventre matris sanctifica
uit ꝛ in puericia pphetare docuit. Jeremie.p°.
Hic est ille spiritus qui dedit Danieli intelligen
tiam omnium visionum ꝛ somniorum. Unde
ipse ait sui libri.c°.2°. Est deus in celis reuelans
misteria. Hic ē ille spiritus quo afflatus esdras
scriba reparauit incensam legem cum iudei fu/
issent regressi in hierusalem post captiuitatem
babilonicam. secundi Esdre vl. Quo etiam spi/
ritu Jesus filius Sirach renouauit sapientiam
de corde suo. Ecclesiastici.50. Quo docente pri/
mus librorum copiam rome aduexit Paulus
Emilius deuicto per se rege macedonum. Quo
etiam suggerente greci ꝛ tusci primum ferro in
ceris scripserant. Et chartarum vsum primo
egyptus ministrauit ceptum apud memphitam
vrbem egypti. Iuxta illud Lucani. Conficitur
bibula memphiticus charta papirus. Quo etiā
instigante pergamene reges cū charta indigerēt
mēbranas pmi excogitauerūt. Et Moyses pon

dera ac mẽsuras pmus apud hebreos inuenit. Argiuus aũt ponderũ rõnem primus in grecia constituit. Et Esiodus agriculturã apud grecos apud romanos vero Cato primus instituit. Saturnus tamen dicit primus in italia agriculturã docuisse. Hoc spiritu instigante prima ceres cepit vti frugibus in grecia: et habere segetes translatis aliunde seminibus. De quo meminit Ouidius di. Prima ceres vnco glebam dimouit aratro. Prima dedit fruges: alimentaqz mitia terris. Noe vero primus vitis plantationẽ adinuenit. Gen. 9°. Greci vero inuentorẽ vitis liberũ appellant. Hic est spũs quo docente ferrariã artem Tubalchaim primus inuenit: et res bellicas exercuit: sculpturasqz opere fabricauit. Gen. 4°. In fabrorũ autem arte gentiles Vulcanũ auctorem dicũt. Hic est ille spũs quo docente fabricãdi domos artẽ apud grecos Dedalus prim9 adinuenit. Et picturã egyptij primũ excogitauerũt vmbra hoĩs lineis circũducta. Carpentariã vero artem ac serre: circiniqz vsuz quidã adolescẽs Perdicen primus inuenit. Noema autez soror Tubalchaim inuenit artẽ varie texture. Apud gentiles do minerua. Hoc quoqz spiritu instigante cerdoniã artẽ Romulus primus reperit: et nẽbroth artez venandi. Gen. x°. Hec ẽ illa virtus que exibat a xpo qñ mulier tetigit fimbriam vestimenti eius Mat. 9°. XX

PRopter predictos aũt effectus et multos spiritus sancti dr Sap. 7°. Est.n. in illa .s. diuinitate spũs intelligentie. Sanctus vnicus multiplex: subtilis: mobilis: disertus: incoinquinatus: certus: suauis: amans bonũ actum: qui nullum vetat benefacere: humanus: benignus: stabilis: securus: oẽm habens virtutem et oia pspiciens. Dicitur.n. spũs intelligentie: qz oibus dat intelligentiã. Job. 27°. Inspiratio oipotentis dat intelligentiam. Dicit aũt vnicus: qz licet sit spũs pris et filij: tñ est vnus solus spũs. Vel qz licet pater sit spiritus: et filius sit spũs: et similiter spũs sanctus tamen in diuinitate nõ est nisi vnus spũs: Quis tertia in trinitate persona pticulari rõne appelletur spũs. Vel ideo sic dr: quia fideles suos vnitos facit in fide spe et charitate: sicut erant credentes in primitiua ecclesia post receptionẽ spũs sancti: vt patet Actuũ. 4°. De qua vnione etiã tãgit apostolus ad Ephe. 4°. di. Solliciti seruare vnitatez spũs in vinculo pacis &c. Vel quia vnit eos sibi p°. ad Cor. 6°. Qui adheret deo vnus spũs ẽ cũ eo. Dicit quoqz certus: qz nec fallit nec fallitur: vt dicit glosa super predicta verba. Vel qz certificat hoĩem de sua salute: sicut certificauit paulũ vt patet ad Roma. 8°. Vel qz remouet nubẽ dubitationis et erroris ab intellectu. Itẽ dicit incoinquinatus: qz [redacted] sine macula vt dicit glosa ibidem. Vel qz remouet maculã ab intentione et affectu. Vel qz in presenti nos a pctis preteritis lauat: et a futuris pseruat. Itẽ dicit mũdus ppter nature sue oimodã mundiciaz. Vel qz in futuro nos mundabit ab omni miseria per gloriaz. Dicitur quoqz humanus qz ẽ oibus cõis dicit glosa ibidem. Hoc est sine personarum acceptione. Dicitur etiã benignus nature benignitate vt dicit glosa vbi supra. Vel benignus ab ignita bonitate. Vel nos benignos et mãsuetos facit. Et similiter dicit amãs bonum nõ tantũ ipse: sed etiam qz nos facit bonum amare in affectu et effectu: iuxta illud ad Roma. 12°. Dilectio sine simulatiõe &c. Dicitur quoqz subtilis et acutus: tñ qz penetrat cordiũ occultissima: sz apostolũ. p°. ad Cor. 2°. Tũ qz facit nos acutos [redacted] zelũ iustitie ꝯ pctis. Sicut.n. i mathematicis dr acut9 angul9 et i lfis acut9 accẽtus: et in naturalibus vel naturis acutum ingeniũ. Sic in moralibus dicitur aliquis acutus p zelũ iustitie iuxta illud Isa. 49°. Posuit os meũ quasi gladiũ acutũ. Et iste est gladi9 spiritus qui est penetrabilior omni gladio ancipiti. Ad Hebre. 4°. De quo gladio dicitur Apoc. p°. Ex ore eius procedebat gladius ex vtraqz pte acutus. i. spũs sanctus a patre et filio procedẽs qui admodum gladij diuidit et separat ab omni carnali affectione. Et facit spiritũ quẽ penetrat subtilẽ in intellectu et cognitione atqz cõtẽplatione celestiũ. Item dicit stabilis et mobilis. Stabilis in natura sua: et mobilis in nos. Quia [redacted] ait Boe. in 3°. de ꝯso. Stabilisqz manens dat cũcta moueri. Dicitur.n. mobilis qz facit sanctos viriliter operari: ac in bono opere proficere. Stabi[redacted] vero qz facit eos in sanctitate perseuerare. Et fortes in aduersis et arduis quibuscũqz psistere. Et ad mundi delitias nec modicũ flecti. Vnde i laudem Ioãnis baptiste inquit saluator Mat. xj°. Quid existis in desertũ videre? Arundinem vento agitataz? Et [redacted] Hebre. 13°. ait apostolus. Optimũ est gratia stabilire cor. Cuius exẽplum patuit in sancta Lucia quã tanto pondere fixit spũs sanctus vt mile paria boũ nõ possent [redacted] mouere. Itẽ dicit suauis: qz hoĩem suauẽ et pium facit atqz misericordem tribulatis. Sap. 12°. O qz bonus et suauis est dñe spũs tuus. Dicit etiaz securus: qz tantã fiduciã tribuit vt nõ valeat ille qui eo plenus est nec cõminationibus nec penis terribilibus prerreri. Imo [redacted] dicit Prouer. 28°. Quasi leo ꝯfidens absqz terrore permanet. Vñ

BERN. DE BUSTIS.
ROSARIUM
SERMONUM.

1498